BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE
13
13 F
24

13.13.F24

CONCILIA GENERALIA, ET PROVINCIALIA, QVÆCVNQVE REPERIRI POTVERVNT;

ITEM EPISTOLÆ DECRETALES, Et Romanor. Pontific. Vitæ.

OMNIA STVDIO ET INDVSTRIA

REVER. D. SEVERINI BINII, SS. THEOlogiæ Licentiati, & B. Mariæ Virginis ad Gradus Coloniæ Canonici,

Ex Manuscriptis, aliisq; emendatioribus Codicibus aucta, eorundemq; collatione recognita, Notis vtilissimis illustrata, historica methodo disposita, & in Tomos quatuor distributa.

TOMVS TERTIVS.

QVO QVID CONTINEATVR, VIDE Lector Pagina sequenti.

ADDITVS EST INDEX RERVM ET VERBORVM HOC TOMO CONTENTORVM LOCVPLETISSIMVS.

PERMISSV SVPERIORVM.

Primus Romanæ Eccl. Reg. Ministran. Instruxit.

COLONIÆ AGRIPPINÆ,
Apud Ioannem Gymnicum, & Antonium Hierat.
Anno M.DC.VI.
Cum Gratia & Privilegio Sacr. Cæsar. Maiestat.

SERIES ET ORDO EORVM, QVAE IN HAC PRIORI PARTE TERTII TOMI CONTINENTVR; NON QVIDEM OMNIVM, SED PRAECIPVORVM,

ET QVAE COMMODE HVC REFERRI POTVERVNT: CAETERA IN *totius operis alphabetico Indice reperientur.*

AGathonis *Papæ I. Vita, Epistolæ & Decretæ.* pag.1

Concilium Anglicanum sub Theodoro Doruernensi Episcopo tempore Agathonis Papæ anno Dom.679.celebratum. pag.3

Concilium Mediolanense in causa Monothelitarum sub Mansueto Episcopo an.679.habitum. ibid.

Concilium Romanum in quo 125. Episcopi Monothelitarum hæresin confirmârunt,& legationem Constantinopolim ad Synodum decreuerunt anno 680. habitum. pag.5

Concilium Constantinopolitanum III. Sextum autem Vniuersale, siue Oecumenicum, approbatum, in quo 289 Episcopi Monothelitarum hæresin condemnarunt, sub Agathone Papa, & Constantino Pogonato Imperatore, Anno Chr 680. & 681. inchoatum, anno sequenti absolutum. pag.6.&c.

Nota impræcedens Concilium VI. Oecumen. *pag.94*

Concilium Toletanum XII. 15. Episcoporum ad Regem confirmandum, habitum ann. Chr. 681. tempore Agathon. Papæ,& Ering. Regis ex duplici editione vulgata, & Garliæ Loaisæ. pag.98

Concilium Rhotomagense sub Theodorico Rege Galliarum anno Chr.682. pag.111

Leonis Papæ II. Vita, Epistolæ & Decreta. *pag.111*

Concilium Toletanum XIII. 40. Episcoporum, habitum sub Eruigio Rege an. Christi 683. sub duplici editione. pag.118.

Benedicti II. Papæ Vita, & Epistola. *pag.127*

Concilium Toletanum XIV. 17. Episcoporum habitum tempore Benedict. Papæ II. & Eruigij Regis ex editione Garliæ Loaisæ anno Chr. 684. pag.128

Ioannis V. Papæ Vita. *pag.131*

Concilium Gallicanum sub Theodorico Rege anno Christi 685. pag.132

Cononi Papæ Vita. *ibid.*

Sergij Papæ I. Vita & Epistolæ. *pag.133*

Concilium Toletanum XV. Episcoporum 61. ann. Christi 688. habitum exedit Garl. Loaisæ. pag.135

Concilium Cęsaraugustanum III. tempore Sergij Papæ anno Dom. 691. ex Garl. Loaisa. pag.142

Concilium Constantinopolitanum & Reprobatum, quo sub nomine V. & VI. Synodi Oecumen. centum & tres Canones editi fuerunt, anno Christi 692. pag. 143

Nota ad idem Concilium. *pag.154*

Concilium Toletanum XVI. Episcoporum 59. sub Egicano anno Chr. 693. pag.156

Concilium Toletanum XVII. anno Christi 694. sub eodem Egicano Rege. pag.166

Concilium Traiectense, auctoritate sancti VVillebrordi tempore Sergij Papæ, anno Christi 697. habitum. pag. 171

Concilabulum Aquileiense contra V. Synodum, habitum anno Christi 698. pag.171

Ioannis VI. Papæ Vita. *ibid.*

Concilium Toletanum XVIII. tempore VVitizæ Regis celebratum, anno Christi 701. pag.172

Ioannis VII. Papæ Vita. *ibid.*

Concilium Romanum ad instantiam Iustiniani Imp. ratione confirmâdorum Canonum VI. Synodi habitum, anno Chrilli 705. ibid.

Concilium Anglicanum in restitutione S. Vvilfridi, anno Domini 705. pag.173

Sisinnij Papæ Vita. *ibid.*

Constantini Papæ Vita. *ibid.*

Concilabulum Constantinopolitan. sub Ioanne Episcopo Monothelita, ad VI. Oecumen. Synodum condemnandum, celebratum anno Christi 712.

Concilium Londinense pro Imaginibus, tempore Constantini Papæ. pag.175

Gregorij Papæ II. Vita & Epistolæ. *pag.175.&c.*

Concilium Roman. I. sub Gregorio II. Papa contra illicitæ coniugia habitum, an. Christi 721. pag.186

Concilium Roman. I. in causa S. Corbiniani Frisingen. Episcopi sub Gregorio II. celebratum, anno Christi 724. pag.187.

Concilium Roma. III. sub eodem Greg. contra Iconoclastas, an. Christi 726. pag.187

Gregorij Papæ III. Vita, & Epistolæ. *pag.188.&c.*

Concilium Roman. I. sub Gregorio III. Pap. in causa Gregorij Presbyteri, Legati sedis Apostolicæ, habitum anno Christi 731. pag.194

Concilium Roman. II. sub eodem, pro cultu sanctorũ imaginum, an. Dom. 732. pag.194

Zachariæ Papæ I. Vita, & Epistolæ. *pag.195.&c.*

Concilium auctoritate S. Bonifacij habitum vel Ratisbonæ, vel Augustæ Vindelicorum, anno Christi 742. tempore Zachariæ Papæ I. pag.210

Concilium Leptinense à S. Bonifacio habitum an. Christi 741. pag.212

Concilium Romanum à Zacharia Pap. congregatum, anno Dom. 743. pag.213

Synodus Suessionensis, sub Childerico Rege, Duce Pipino, & Zacharia Papa, anno Christi 744. pag.214

Concilium Germanicum à S. Bonifacio congregatum, anno Christi 745. in quo Aldebert. & Clement. damnatis, & seruilio deposito ob homicidium, S. Bonifacius factus est I. Archiepisc. Moguntin. pag.216

Concilium Roman. II. sub Zacharia Papa contra Aldebertum & Clemẽtem hæreticos à Bonifacio condemnatos, anno Christi 745. p.216

Stephani I. Papæ Vita. *pag.219*

Stephani III. Papæ Vita, & Epistolæ. *pag. 219.&c.*

Concilium Constantinopolit. pseudo septimum Vniuersale & reprobatum CCCXXXVIII. Episcoporũ, à Constantino Copronymo contra cultum sacrarum imaginũ habitum an. Christi 754. p.235

Concilium in Palatio Vernis sub Pipino Rege Francorum habitum anno Christi 756. p.230

Pauli Papæ I. Vita, & Epistolæ. *p.231.&c.*

Concilabulum Germanicũ, in quo Othmarus Abbas Monasterij S. Galli ob crimen impudicitiæ iniustè damnatus est anno Christi 759. 235

Concilium Roman. sub Paulo Papa I. in causa immunitatis Ecclesiasticæ, anno Christi 761. p.236

Concilium Gentiliacense, de cultu sacrarum Imaginum, & SS. Trinitate, in Gallia habitum, anno Domini 766. pag.236.

Stephani IV. Papæ Vita, & Epistolæ. *ibid.&c.*

Concilium Romanum de electione Pontificis, & cultu sacrarum imaginum, habitum Anno Christi 769. pag. 241

Concilium Vvormatiense, tempore Caroli Magni, & Stephani IV. Papæ, an. Christi. 770. ibid.

Hadriani Primi Papæ Vita, & Epistolæ. *pag.241. & deinceps.*

Concilium VVormatiense 11. sub Carolo Magno tempore Hadriani Papæ 1. habitum, an. Christi 772. pag. 282
Concilium Bauaricum apud Dingoluingam sub Tassilone Bauariæ Duce, anno domini 772. habitum. pag. 282
Epitome Canonum, quam Hadrianus Papa 1. Carolo Magno Romæ obtulit, anno Christi 773. p. 284
Concilium in Duria habitum sub Carolo Magno, anno Christi 775. p. 291
Concilium VVormatiense sub eodem, anno Christi 776. ibid.
Concilium Paderbornense ad Saxonum fidem stabiliendã, sub eodem, anno 777. ibid.
Concilium in Villa Duria sub eod. anno Christi 779. ibid.
Concilium Lippiense, de fedibus episcopalibus in Saxonia erigendis, habitum anno 780. ibid.
Synodus Colonienſis tempore Caroli Magni, anno Christi 782. ibid.
Concilium Paderbornense 11. sub Carolo Magno, anno 786. ibid.
Canones LXXX. ab Hadriano Papa I. contra falsos accusatores & oppressores episcoporum, in gratiam Angelramni episcopi Mediomatric. tunc Romæ digestis, collecti & communicati, anno 786. p. 292
Concilium Nicænum II. Vniuersale autem siue Oecumenicum VII. approbatum, 350. Episcoporum, quo Iconoclastarum hæresis condemnata est, anno Dom. 787. tempore Hadriani Papæ I. Constantini & Irenes Impp. pag. 295. & deinceps.
Notam præcedens Concilium Oecumenicum. *p. 396*
Pſellus de Septem sacris Synodis Græcorum. p. 400
Photius Patriarcha Constantinopolitanus de septem Concilijs Oecumenicis. ibid.
Concilium Foroiulienſe in causa sanctiſſimæ Trinitatis. & incarnationis Verbi diuini habitũ sub Hadriano Pap. 1. anno 791. p. 404
Concilium Ratisbonense, in quo Felix Vrgelitanus Episcopus condemnatus est, anno Christi 792. pag. 411
Concilium Francofordiense Prouinciale approbatum, quo 300. circiter Episcopi Elipandum & Felicem, cum eorum hæresi condemnarunt, Actaque Nicæni Concilij II in causa imaginum confirmarunt, anno Christi 794. tempore Hadriani Papæ I. & Caroli Magni. pag. 411
Notam Concilium Francofordiense præcedens. *p. 427*
Leonis Papæ III. Vita & Epistolæ. *p. 431*
Synodus Romana in causa Leonis Papæ cõgregata, in præsentia Caroli Regis, anno 800. p. 446
Concilium Altinense, iussu Paulini, Aquileiensis Episcopi congregatum, anno 802. p. 446
Concilibulum Cõstantinopolitanum: in causa Iosephi cuiusdam Sacerdotis, anno 806. p. 447
Conuentus optimatũ Galliæ in Villa Theodonis celebratus, quo Imp. Carol. Magnus condito testamento inter tres filios regnum diuisit. p. 447
Concilibulum Constantinopolitanum 11. tempore Leonis Papæ 111. habitum cõtra Theodorum & Platonem cum sociis, anno 809. p. 449
Concilium Aquisgranense de addita ad Symbolum voce *Filioq.* anno 809. ibid.
Concilium Arelatense I V. anno Christi 813. habitum, pag. 451
Concilium Turonense 111. tempore Leonis 111. Papæ, & Caroli Magni habitum, anno 813. p. 455
Concilium Cabilonense 11. tempore eorundem, anno 813. pag. 457
Concilium Moguntiacum I. sub Richolpho Archiepiscopo habitum, anno 813. p. 462. &c.
Concilium Rhemense I. anno 814. habitum tempore Leonis 111. Papæ, & Caroli Magni. p. 468
Concilibulum Constantinopolitanum 111. quo Iconoclastæ hæretici Nicænam 11. Synodum condemnarunt, & pseudosepti mam synodum confirmarunt, anno 814. sub Leone Papa. p. 469
Concilium apud Theodonis Villam à 32. Episcop. contra percussores clericorum coactum, sub Leone Papa. pag. 470. & seq.
Stephani Papæ V. Vita & Decreta. *p. 472*
Concilium Aquisgranense I. anno 816. sub Stephano V. Papa, & Ludouico I. Imp. p. 473. &c.
Paschalis Papæ I. Vita, Epistol. & Decreta. *p. 515. &c.*
Conuentus Aquisgranensis I. sub Paschali Papa. pag. 521. &c.
Conuentus Aquisgr. 11. sub eodem p. 526
Conuentus Engelheimense sub Paschali. p. 527
Concilium Attiniacense, in quo Ludouicus Imp. publicam pœnitentiam egit sub Paschali, anno 822. ibid.
Eugenij II. Papæ Vita, Epistola. & Decreta. *p. 527. &c.*
Pſeudosynodus, vel potius collatio Parisiensis de cultu imaginum, anno 824. sub Eugen. 11. p. 529. &c.
Concilium Romanum 63. Episcoporum in causa Ecclesiasticæ disciplinæ, anno 826. sub Eugen. 11. p. 531
Valentini I. Papæ Vita. *p. 533*
Gregor. IV. Papæ Vita, Epist & Decreta. *p. 534. &c.*
Concilium Parisiense pro reformatione Ecclesiasticæ disciplinę sub Gregorio 1 V. anno 829. p. 540. &c.
Concilium apud Compendium, in quo Ludouicus Imp. imperio deponitur, anno 833. sub Greg. 1 V. p. 573
Conuentus in villa Theodonis, quo Ebbo Archiepiscopus seipsum Episcopatu abdicauit, anno 835. sub eodem. p. 571
Concilium Aquisgranense pro ecclesiastica disciplina, sub Greg. 1 V. anno 836. ibid. & seq.
Concilium Lugdunense in causa Ecclesiarum Lugdunensis & Viennensis pastoribus carentium, anno 836. sub Gregor. 1 V. p. 601
Conuentus Cabilonensis de rebus ecclesiasticis & politicis componendis, anno 839. sub Greg. ibid.
Concilium Aquisgranum quo Regnum Francię à Lothario ad Ludouicum & Carolum fratres est trãslatum. an. 842. sub eod. ibid.
Concilium Constantinopolitanum, quo cultus imaginum restitutus est, reiectoq; Iohanne patriarcha hæretico, Methodius Orthodoxus surrogatur, an. 824. sub Greg. Ib.
Sergij II. Papæ Vita. *p. 603. &c.*
Concilium Bellouacense, quo depositio Ebbone datus est Archiepisc. Hincmarus, an. 845. sub Sergio 11. p. 605
Concilium Meldense contra laicos rerum ecclesiasticarum detentores, anno 845. sub eod. p. 606. &c.
Concilium Parisiense, quo Meldensis Synodus absoluta est, anno 846. sub Sergio 11. p. 617
Leonis Papæ IV. Vita, Epist. & Decreta. *ibid. & seq.*
Concilium Parisiense in causa Ebbonis Rhemensis quondã Archiepisc. anno 847. sub Sergio Pap. inchoatum & sub Leone 1 V. absolutum. p. 631
Concilium Mogũtinum I. sub Rabano Archiepiscopo pro iuribus & immunitatibus Eccles. anno 847. sub Leone 1 V. ibid & seqq.
Concil. Mogunt. 11. contra Godescalcum hæret. presbyterum, anno 848. sub ijdem. p. 636. & seq.
Concilium Turonense contra Nomenoium ducem Britonum Britanniæ iunioris, anno 849. sub Leone 1 V. pag. 648
Concilium Regiaticinum sub eod. p. 659
Conuentus Ticinensis. p. 643
Concilibulum Cordubense, quo veritum est martyrium, cultusque sanctorum martyrum sublatus fuit, anno sub Leone 1 V. ibid.
Concilium Suessionense reprobatum in causa eorum qui ab Ebbone Rhem. Archiepiscopo ordinati fuerant, habitũ an. 853. ibid.
Concilium Romanum 67. Episcoporum, in quo Anastasius presbyter cardinalis est depositus, anno 853. sub Leone 1 V. p. 649. & seq.

Conci-

Concilium Constantinopolitanum, quo Gregorius Syracusanus Episcopus damnatus est, anno DCCCLIV. sub Leone IV. p.651
Concilium Valentinum Galliæ 13. Episcoporũ contra Prædestinatianos anno 855. sub Leone IV. ibid. & seqq.
Concilium Ticinense in causa Ecclesiast. disciplinæ, anno 855. sub Leone IV. p.655. &c.
Refutatio fabulæ de Ioanna Papissa. 657.
Benedicti III. Papæ Vita, Epist. & Decreta. p.658. &c.
Concilium Carisiacense pro reformãdis Ecclesiæ moribus anno Christi 856 sub Benedicto II. p.663
Concilium Moguntin. ann. 857. sub Benedicto II. p.664
Nicolai Papæ I. Vita, Epist. & Decreta. ibid. & multis seqq.
Nicolai I. Responsa ad Consulta Bulgarorum. p.770
Appendix Epistolarum Nicolai I. hactenus nunquam editarum. pag. 782
Nicolai I. Refutatio decem Calumniarum à Græcis obiectarum. pag. 799
Decreta Nicolai I. ex volumine Gratiani collecta. p.791
Conciliabulum Constantinopolitanum siue Photianum I. quo Ignatio iam exturbato Photius à Gregorio Syracusi schismatico inauguratus est, anno Dom. 858. sub Nicolao. p.797
Concilium Tullense ob VVenilonem Senonesem Archiepiscopum sub Nicolao Papa. p.797. &c.
Conciliabulum Constantinop. siue Photianum II. contra Ignatium, anno Dom. 859. sub Nicolao. Papa. p.801
Concilium Confluentinum, quo inter 5. Galliarum Reges pax sancita fuit. ibid & seq
Conciliabulum Constantinopolitanum Oecumenicum falsò nuncupatum, quo 318. Episcopi Ignatij iniustam condemnationem, & Photij illegitimam intrusionem confirmarunt, anno 861. sub Nicolao Papa. p.803
Concilium Romanum I. in causa Ioannis Kauennatis Episcopi. anno 861. sub eod. Papa. ibid.
Concilium Romannum quo hæresis Theopaschiarum iterum pullulans damnata est, anno 862. sub Nicolao Papa. pag. 703
Conciliabulum Aquisgran. quo 8. Episcopi declarârunt Lotharium Francorum Regem à vinculo matrimonij cum Theutpergæ contracti solutum esse; ideo quòd ipsa cum fratre incestuosum adulterium commisisset, ad 862. sub Nicolao Papa. p.804
Conuentus trium Regum Frãcorum, & Episcoporum Galliæ in Villa ad Sablonarias dicta, quo inter tres Ludouicum, Carolum & Lotharium fratres & Reges Galliæ pax est constituta: anno Domini 762. sub Nicolao Papa. p.805
Conciliabulum Metense in causa repudij Theutpergæ reginæ à Lothario Rege facti, anno Domini 863. ibid.
Conciliabulum Romanum III. quo acta Metensis Concilij reprobantur, & Guntharius Colonensis, Theutgandus Treuirensis Archiepiscopi, vnà cum sectarijs & complicibus Episcopis excommunicantur & deponuntur, anno Domini 863. sub Nicolao Papa. p.805
Concilium Romanum IV. quo Zacharias Apostolica legatione in Oriente malè functus excommunicatur & deponitur: Photius & Gregorius Syracusanus condẽnantur: Ignatius sedi Constantinopolitanæ per sententiam restituitur, cultusque imaginum contra Iconoclastas confirmatur, anno Dom. 863. sub Nicolao Papa. p.806
Concilium Siluanectense, quo auctore Hincmaro Rhemen. Archiepiscopo, Rhotaldus Suessionensis Episcopus deponitur, & in monasterium detruditur, anno Dom. 863. sub Nicolao Papa. p.807
Concilium Romanum V. quo acta Concilij Siluanectensis reprobantur, & Rothaldus sedi Episcopali restituitur, anno Dom. 863. sub eodem. ibid.
Concilium Pistense, anno Domini 863. sub eodem. ibidem, &c.
Concilium Romanum VI. quo Rodoaldus Portuensis Episcopus in legatione Apostolica præuaricator inuentus, Episcopatu depositus & excõmunicatus est, anno Dom. 864. sub Nicolao Papa. p.810
Concilium Romanum VII. quo Rhotaldus Suessionensis Episcopus iussu Pontificis, per Hincmarum Rhemensem Archiepiscopum post quartam admonitionem à vinculis solutus, Romàmque citatus, plenissimæ sedi suæ restituitur, anno Dom. 865. sub Nicolao Papa. ibid.
Concilium Suessionense de ordinatione clericorum, sub eodem. p.811
Concilium Trecense de ordinatione clericorum Rhemensium ab Ebbone facta, anno Domini 867. sub Nicolao Papa. pag.812

SERIES ET ORDO EORVM, QVAE IN TERTII TOMI ALTERA PARTE CONTINENTVR; NON *quidem omnium, sed præcipuorum, & quæ commodè huc referri potuerunt: Cætera in totius operis alphabetico Indice reperientur.*

ADRIANI *Papæ I. Vita, Epistolæ, & Decreta. pag. 519. &c.*
Concilium Romanum, in quo Photius ter anathematizatus, eiusque volumen contra Nicolaum Papam editum, igni est adiudicatum, anno Domini 868. sub Hadriano Imp. II. pag. 845
Concilium VVormatiense ex parte reprobatum, in causa Ecclesiasticæ disciplinæ, anno 868. sub Hadriano II. ibid.
Concilium Constantinopolitanum Oecumenicum, seu Vniuersale VIII. 102. Episcoporum, quo Ignatius ab exilio cum dignitate reuocatus, sedique Constantinopolitanæ restituitur, Photio cum 45. Photianis & iconomachis omnibus exauctoratis & anathematizatis, anno Dom. 870. sub Hadriano II. & Basilio imp. pag. 852. & multis seqq.
Nota in Concilium VIII. Oecumenicum. p.970. &c.
Conciliabulum Metense, quo à regnum Galliæ à legitimo successore Ludouico, ad Carolum tyrannicè translatum est, anno 869. sub Hadriano Papa II. p.919
Concilium VVermeriense, quo 20. Episcopi Hincmarum iuniorem Laudunens. Episc. condemnarunt, quòd ille iussu Hadriani Papæ excõmunicationis sententiam in Northmannum bonorum Ecclesiasticorum detentorem tulisset.
Concilium Attinacense, quo Hincmarus Laudunensis Episcopus sede sua spoliatus, vinculisque ferreis ligatus ejicitur in exilium, & tandem ab hostibus, ne in episcopatum redeat, excæcatur, anno 870. sub Hadriano II. ibid.
Concilium Colonense in causa Ecclesiasticæ disciplinæ, anno 870. sub eodem. p.920
Concilium Duziacense, quo Hincmarus Laudunensis ad placandum Carolum Regem professionem fidelitatis emisit, atque obedientiam suo Metropolitano spopondit, anno 871. sub Hadriano II. ibid.
Ioannis VIII. Papæ Vita, Epistolæ, & Decreta. ibid. & multis seqq.
Concilium Ticinense, quo Imperium Carolo collatum confirmatur, anno 876. sub Ioanne VIII. pag. 1069. & seq.
Concilium Pontigonense, quo iussu Sedis Apostolicæ Galliarum Episcopi electionem Caroli confirmârunt, anno 876. p.101
Concilium Neustrense contra Hugonem Lotharij Regis illegitimum filium, anno 877. sub Ioanne VIII. pag. 101
Concilium Trecense, quo excõmunicatio in Formosum,

aliosque hostes Eccleſiæ à Ioanne VIII. lata confirmatur, &c. anno Dom. 878. p. 1013
Concilium Rom. I. ob electionem noui Imp. poſt obitum Ludouici III. cognomento Balbi coactum, an. Domini 870. ſub Ioanne Pap. VIII. p. 1014
Concilium Rom. III. quo Petrus in cauſa Photij reſtituendi miſſus eſt Conſtantinopolim, anno Domini 879. ſub eod. ibid.
Conciliabulum Conſtantinop. Oecumen. pſeudooctauum reprobatum, 383. Epiſcoporum, quo poſt obitum Ignatij reſtitutio Photij eſt confirmata, ſancta & Oecumenica ſynodus octaua planè abrogata, & è Symbolo particula illa, *Filioque*, ſublata fuit; anno Domini 879. ſub Ioanne VIII. ibid.
Concilium Roma. III. quo Athanaſius Epiſcopus ſimul & princeps Neapolit. vrbis, ob fœdus cum Saracenis initũ, excommunicatus eſt. p. 1017
Martini I. Vita, qui perperam Martinus II. nominatur. *ibid.*
Hadriani III I. Papa Vita. *ibid.*
Stephani V I. (perperam V. nominati) Vita, Epiſtola & Decreta, pag. 1018. &c.
Concilium Coloniense contra raptores rerum Eccleſiaſticarum, oppreſſores pauperum, & incœſtas nuptias, anno Domini 887. ſub Stephano V I. dicto V. p. 1013
Concilium Mogunt. occaſione Arnulphi noui Regis, & diſciplinæ Eccleſiaſticæ ob incurſiones Northmannorum reformandæ, celebratum anno Chriſti 888. ſub Stephano Papa. p. 1023. &c.
Concilium Metenſe ad reformandos mores fideliũ ſub Arnulpho rege. p. 1029
Concilium Vvormatiense in cauſa Hermanni Colonienſ. & Aldegarij Hamburgenſ. Epiſcoporum, de Bremenſi Eccleſia contendentium, anno Domini 890. ſub Stephano Papa. p. 1031
Formoſi Papa Vita, Epiſtola & Decreta. *ibid. & ſeq.*
Concilium Rhemenſe, quo Carolus Simplex filius Ludouici Balbi Francorum regni legitimus ſucceſſor à Falcone Rhemenſi epiſcopo, Odone Comite, qui tyrannicè regnum inuaſerat, Rex Franc. vngitur, an. 892. ſub Formoſo Papa. p. 1032
Concilium Romanum ob graues perturbationes Eccleſiæ indictum, anno Domini 893. ſub Formoſo Papa, pag. 1033
Concilium Triburienſe pro reformanda eccleſiaſtica diſciplina, anno Domini 895. ſub Formoſo Papa, pag. 1034. &c.
Concilium Nannetenſe, ſub eod. p. 1045. &c.
Stephani V I. vulgò V I. Papa Vita. *p. 1047*
Conciliabulum Romanum in cauſa Formoſi Papæ, an. 897. p. 1048
Romani Papæ Vita. *ibid.*
Theodori Papæ Vita. *ibid.*
Ioannis Papæ I X. Vita & Epiſtola. *ibid.*
Concilium Ouetenſe, quo octodecim Epiſcopi ex conceſſione Ioannis Papæ V III. eccleſiam Ouetenſem Metropolitica dignitate auxerunt, anno Domini 901. ſub Ioanne IX. p. 1049
Concilium Romanum, quo acta Stephani V I. contra Formoſum habita refcinduntur, & ſolius Lamberti coronatio tanquam citra vim legitimè facta confirmatur, an. Dom. 904. ſub Ioanne IX. ibid.
Concilium Rauen. 74. Epiſcoporũ in eadem cauſa Formoſi Romanorum pontif. anno Dom. 904. ſub eod. p. 1051
Benedicti Papæ I V. Vita. *p. 1052*
Leonis Papæ V. vita. *ibid.*
Chriſtophori Papæ Vita. *ibid.*
Sergij Papæ I I I. Vita. *ibid.*
Concilium Sueſſionenſe de correctione morum, & eccleſiaſtica diſciplina reſtituenda, anno Domini 900. ibid.
Anaſtaſij I I I. Papæ Vita. *ibid.*
Landonis Papæ Vita. *p. 1054*
Ioannis X. Papæ Vita. *ibid.*
Concilium Conſluentinum ſub Ioanne X. p. 1055
Concilium apud Groſſeium in cauſa Iſaaci Comitis pœnitentiam agentis, anno 924. ſub Ioanne papa X. ibid.
Concilium Duisbergenſe, quo illi qui Bennonem Metenſem Epiſcopum excæcarunt, excommunicantur, anno Dom. 927. ſub eod. ibid.
Leonis Papæ VI. Vita. *ibid.*
Stephani VIII. vulgò VII. Vita. *ibid.*
Ioannis XI. Papæ Vita. *ibid.*
Concilium Erpfordienſe in cauſa Eccleſiaſt. diſciplinæ, anno Dom. 932. ſub Ioanne Papa XI. p. 1056
Concilium Rhemenſe apud S. Macram in cauſa Eccleſiaſt. diſciplinæ, anno. Dom. 932. ſub eod. ibid.
Leonis Papæ VII. Vita. *ibid.*
Stephani IX. vulgò VIII. Papæ Vita. *1057*
Concilium Narbonenſe de finibus diœceſeos inter Vrgellitanum & Pallarienſem controverſis, anno 940. ſub Stephano IX. ibid.
Concilium Sueſſionenſe in cauſa Hugonis & Artaldi Epiſcoporum, anno Dom. 940. ſub. eod. ibid.
Marini II. perperàm Martini III. nominati Papæ Vita. *ibid.*
Conciliabulum Conſtantinopolitanum, quo Tryphon Patriarcha Conſtantinop. doloſè depoſitus eſt, ſubſtituto in eius locũ Theophylacto Imperatoris filio, anno Domini 944. ſub Marino Papa II. ibid.
Agapiti Papæ II. Vita. *ibid.*
Concilium Virdunenſe in cauſa Hugonis & Artaldi Rhemenſis Eccleſiæ Archiepiſcoporum, anno Dom. 947 ſub Agapito Papa II. ibid.
Concilium Moſomenſe in prædicta cauſa habitum, anno Dom. 948. ſub eodem. ibid.
Concilium Engelheimenſe prædictam ob cauſam ſub Agapito Papa II. anno Dom. 948. celebratum. ibid.
Concilium Treuerenſe in cauſa Ludouici Regis & Hugonis Principis, anno Dom. 948. ſub Agapito. pag. 1059
Concilium Romanum, quâ acta duarum præcedentium ſynodorum ab Agapito Papa confirmantur: anno Domini 949. p. 1060
Ioannis Papæ XII. Vita, Epiſtola & Decreta. *ibid. &c.*
Concilium Meldenſe in cauſa Rhem. Epiſcopi, anno Dom. 962. ſub Ioanne Papa X I. p. 1062
Conciliabulum Romanum, quo Ioannes XII. depoſitus, & Leo quidam (quem Scriptores perperàm Octauum eius nominis inter veros Pontifices adnumerant) in locum eius ſurrogatur, anno Domini 963. in præſentia Ottonis Imp. p. 1063. &c.
Conciliabulum Conſtantinop. in cauſa Nicephori Imp. anno Dom. 963. ſub Ioanne XII. p. 1065
Concilium Romanum auctoritate Ioannis Papæ congregatum, quo Leo ſchiſmaticus pſeudopapa eſſe declaratur; Actaque præcedentis Conciliabuli Rom. reprobantur, anno Dom. 964. ibid. &c.
Benedicti Papæ V. Vita. *p. 1067*
Conciliabulum Romanum, quo per Leonem Antipapam, & ſedis Apoſtolicæ inuaſorem ſchiſmaticum, Benedictus Papa V. exauctoratur, & Hamburgum relegatur, anno Dom. 964. ſub Ottone & Phoca Impp. ibid.
Ioannis Papæ XIII. Vita. *p. 1068*
Concilium Rauennate in cauſa Eccleſiaſt. diſciplinæ, anno Dom. 967. ſub Ioanne XIII. p. 1069
Concilium Anglicanum Generale cõtra incontinentes clericos, anno 970. ſub eodem Ioanne. ibid.
Concilium Romanum, quo priuilegia monaſterio S. Mariæ Glaſtingebiriã Rege Angl. Edgaro conceſſa confirmantur, anno Dom. 971. ſub Ioanne XIII. ibid.
Domi Pap. III. Vita. *ibid.*
Concilium Ingelheimenſe, anno Domini 972. ſub Dono Papa. ibid.
Benedicti Papæ VI. Vita. *ibid.*
Concilium Mutinenſe, quo controverſia inter diſſidentes germanos proceres Petrum & Lambertum compoſita fuit, anno Dom. 973. ſub Bened. VI. p. 1070
Benedicti Papæ VII. Vita. *ibid.*
Concilium Conſtantinop. quo Baſilius Patriarcha depoſitus, anno Dom. 975. ſub Bened. VII. ibid.
Concilium V vintonienſe in cauſa clericorum contra monachos inſurgentium, anno Domini 975. ſub Benedicto VII. ibid.

Conci-

Concilium Romanum in causa Giseleri Magdeburgensis Episcopi, anno 983. sub eodem. ibid.
Ioannis Papæ XIV. Vita. *ibid.*
Ioannes Papa V. Vita & Epistola. *p.1071*
Concilium Romanum in causa S. Adalberti Episcopi Pragensibus restituendi, anno 989. sub Ioanne XV. ibid.
Concilium Siluanectense, quo iussu Arnulphi Rhem. Archiepiscopi, Galliarum Episcopi, Prædoni Rhemensis ciuitatis anathema dixerunt, anno 990. sub eod. ibid.
Concilabulum Rhemense, quo Arnulpho archiepiscopo depolito, Gerbertus eidem substituitur, anno 991. sub Ioanne XV. p.1072
Concilium Romanum pro canonizatione S. Vdalrici Augustani Episcopi, anno 993. sub Ioanne XV. ibid.
Concilium Mosonienſe, quo electo Gerberto, Arnulphus sedi suæ restituitur, anno 995. sub eod. p.1073
Concilium Rhemense II. quo per Leonem sedis Apostolicæ legatum, Arnulphus Gerberto depolito Rhem. Ecclesiæ restituitur, anno 995. sub eod. ibid.
Gregorij Papa V. Vita. *p.1074*
Concilium Romanum, quo VII. Electoribus Germaniæ Principibus datur potestas eligendi Imperatorem, anno 996. sub Gregorio V. ibid. &c.
Sylueſtri Papa II. Vita & Epistola. *p.1075*
Concilium Romanum in causa Giseleri Magdeburg. Episcopi, anno 999. sub Sylueſtro II. p.1079
Ioannes XVI. (perperàm XVIII. nominati) Papæ Vita. *ibid.*
Ioannes XVII. (perperàm XIX.) Papæ Vita. *ibid.*
Concilium Tremonienſe pro reformanda Ecclesia, anno 1005. sub Ioanne XVII. ibid.
Concilium Francofordiense de ecclesia Bambergensi in Cathedram episcopalem erigenda, anno 1006. sub Ioanne XVIII. ibid.
Sergij Papæ IV. Vita. *p.1080*
Concilium Bambergense de controuersijs quibusdam Episcoporum, anno 1011. sub Sergio IV. ibid.
Benedicti Papæ VIII. Vita. *ibid.*
Priuilegium Henrici Imp. de Regalib. B. Petro concessis. pag. 1081
Concilium Legionense, anno 1012. sub Bened. VIII. p.1082
Concilium Aurelianense contra nouos Manichæos, anno 1017. sub eod. p.1084
Concilium Salegunstadiense in causa Ecclesiast. disciplinæ, anno 1022. sub Benedict. VIII. p.1084. &c.
Concilium Mogūtinum in causa Ottonis Com. ab Hamerstein, anno 1023. sub Bened. VIII. 1087
Ioannis Papæ XVIII. (vulgò XX.) Vita. *p.1088*
Concilium Lemouicense, quo declaratum est, Martialem Lemouicens. sedis auctorem, Episcopum Apostolicum esse nominandum: ciusdem corporis eleuatio facta fuit, anno 1029. sub Ioanne XVIII. ibid.
Concilium Pampilonense, de Episcopatu Pampilonen. antiquæ sedi suæ restituendo, an. 1032. sub Ioane XVIII. ib.
Benedicti IX. Papæ Vita. *ibid.*
Concilium Lemouicense II. ob causam pacis & Apostolatus S. Martialis celebratum, anno 1034. sub Bened. IX. pag. 1089. &c.
Concilium Bellouacense eadem de causa, eodemque anno habitum. p.1094
Concilium Triburiense an. 1035. sub Bened. IX. ibid.
Gregorij VI. Papa vita. *Ibid.*
Concilium Sutrinum, quo Gregorius VI. seipsum Pontificatu abdicauit, anno 1046. ibid.
Clementis Papæ II. vita & Epistola. *ibid.*
Concilium Romanum ad reformandum Ecclesiæ statum contra Simoniacos, sub Clemente Papa II. p.1095
Damasi Papæ II. vita. *ibid.*
Leonis VIII. (vulgò IX.) Papæ Vita & Epistola. *ibid. &c.*
Concilium Romanum I. contra Simoniacos, anno 1049. sub Leone VIII. 1116
Concilium Rhemense pro disciplina & moribus ecclesiæ reformandis, anno 1049. sub Leone VIII. p.1117. &c.
Concilium Moguntinum 14. Episcoporum contra Simoniam, aliaue vitia cleri, anno 1049. sub Leone Papa. pag. 1122
Concilium Romanum II. quo damnato Berengario, Lanfrancus sententiam absolutionis retulit, anno Dñi 1050. sub eod. ibid.
Concilium Vercellense contra Berengarium pro Lanfranco, an. 1050. sub eod. ibid.
Concilium Coyacense pro reformandis ecclesiæ moribus, an. 1050. tempore Leonis Papæ. p.1123
Concil. Rom. III. in causa Gregorij Vercellens. Episc. de adulterio accusati, eorumq; qui à Simoniacis ordinati fuerant. an. 1051. sub eod. p.1124
Concil. Rom. IV. de canonizatione S. Gerardi Leucorum Episcopi: deq; limitibus diœcesios inter Aquilienſem, & Foroiulienſem Episcopos controuersijs, an. 1053. sub Leone. ibid.
Victoris Papa I. Vita. *ibid.*
Concilium Florent. contrà allenatores rerum ecclesiast. an. 1055. sub Victore II. p.1125
Concilium Lugdunense, quo Episcopus quidam per Hildebrandum sedis Apostolicæ legatum miraculosè de simoniæ crimine conuincitur, an. 1055. sub eod. ibid.
Concilium Turonense, per Hildebrandum Subdiaconum, & Apostolicæ Sedis Legatum indictum, quo Berengarius abiurata hæresi fidem Catholicam est profeſſus, an. 1055. sub Victore II. ibid.
Concilium Colonienſe, quo auctoritate Victoris Papæ Balduinus & Godefridus Comites Flandriæ Henrico Regi quinquennali conciliati fuerunt, an. 1056. p.1126
Concilium Tholosanum XVIII. Episcoporum contra simoniam, aliaque Cleri & populi vitia, an. 1056. sub Victore II. ibid.
Concilium Compostellanū pro disciplina ecclesiast. restauranda, an. 1056. sub eod. p.1127
Stephani X. (vulgò IX.) Papæ vita & Epistola. *ibid.*
Nicolai Papæ II. Vita & Epistola. *ibid. & seq.*
Concilium Sutrinum, quo Benedictus Mincius pseudoPapa depositus est, an. 1059. sub Nicolao II. p.1129
Concilium Romanum CXIII. Episcoporum, quo Berengarius hæresi sua tertium abiurata, fidem Catholicā profeſsus; & de electione Romani pontif. constitutio edita fuit, an. 1059. sub eod. ibid. & seq.
Concilium Malphis in Apulia, anno 1059. sub Nicolao II. pag. 1131
Concilium Parisiense XXII. Episcoporum, quo Philippus Henrici Francorum regis filius titulo Regio condecoratur, an. 1059. ibid.
Concilium Iaccitanum, anno 1060. sub Nicolao II. p.1132
Alexandri II. Papæ Vita, Epistola & Decreta. *ibid. & seqq.*
Concilabulum Basileense in causa electionis Pontificis, an. 1061. tempore interregni pontificij. p.1137
Concilium Osborense, quo Cadalous pseudopapa condemnatus est, & Alexandri electio confirmata, an. 1062. ibid. & seqq.
Concilium Arragonense, en. 1062. sub Alexandro Papa II. pag. 1141
Concilum Romanum I. 100. & amplius episcoporum contra simoniacos, an. 1063. sub eod. ibid.
Concilium Mantuanum, quo Cadalous pseudoPapa iterum condemnatur, & Alexander à criminibus obiectis absoluitur, an. 1064. p.1146
Concilium Barcinonense, in quo leges Gothicę, quibus Catalauni vtebantur, planè abrogantur, an. 1064. sub Alexandro II. p.1147
Concilium Rom. II. contra Incœstuosorum hæresin, anno 1065. sub eodem. ibid.
Concilium Roman. III. quo ijdem Incœstuosi hæretici excommunicantur. ibid.
Concilium Vvintonienſe, an. 1070. sub Alex. II. p.1148
Concilium Mogunt. in causa Henrici IV. Regis volentis Bertam vxorem repudiare, an. 1069. sub eod. ibid.
Concilium Mogunt. II. in causa Caroli Constantinensis Episcopi, de simonia & sacrilegio accusati, sub eod. pag. 1049
Concilium Anglicanum, in causa primatus Cantuariensis super Eboracensem, anno 1072. sub Alexandro II. ibid. & seq.

Concilabulum Erphisfordense, in causa decimationum Thuringiæ, anno 1073. sub Alex. II. p.1151
Gregorij Papa VII. vita & Epistolæ. 1152. & multis seqq.
Concilium Romanum I. pro reformando Ecclesiæ statu, anno Dom. 1074. sub Greg. VII. p. 279
Concilium Genetianum in causa S. Anselmi Episc. Lucens. contra Lucenses canonicos, an. Dom. 1074. sub eodem; ibid.
Concilium Anglicanum, quo S. Vulstanus deponitur, sub eod. pag. 1280
Concilium Romanum II. pro reformanda Ecclesia, anno Dom. 1075. sub eod. ibid.
Concil. Mogunt. contra concubinarios an. Dom. 1075. ibid.
Concil. Anglicanum pro reformanda ecclesia, an. 1075. sub Gregor. ibid.
Concilabulum Vvormatiense, quo schismatici Episcopi iussu Henrici Regis congregati, Gregorium Pont. commouendum esse decreuerunt, an. Dom. 1076. p. 1281
Concilium Rom. III. quo Henricus Rex Germaniæ, Sigefridus Moguntinus, & Robertus Bambergensis, excommunicantur, an. Dñi 1076. sub Greg. VII. p. 128
Concilabulū Papiense, quo Episcopi schismatici Regi schismatico adhærentes, anathema sibi à Pontif. inflictum, in eundem pont. retorquere conantur, an. Dñi 1076. p. 1283
Concil. Roma. IV. in quo Guibertus Rauennas, Theodaldus Mediolanens. aliíque plures episcopi excommunicatur, anno Dñi 1078. ibid.
Concil. Roman. V. pro restauratione S. Ecclesiæ an. 1078. sub Gregor. VII. p. 1284. & seq.
Concil. Rom. VI. quo Berengarius sæpè ad pœnitētiam vocatus, sæpiusq; relapsus, hæresim suam iterum abiurauit, fidemq; Catholicam professus est, an. Dñi 1079. sub eod. pag. 1286.
Concil. Britannicum ad falsam pœnitentiam proscribendā habitum an. Dñi 1079. sub eod. p. 1287
Concil. Rom. VII. quo regnum Germaniæ Henrico abrogatum collatū fuit Rudolpho cum ea Constit. addita, ne deinceps inuestituræ beneficiorū à laicis accipiantur aut conferantur, an. Dñi 1080. sub Greg. Papa VII. ibid.
Concilabulum Brixiense, quo 30. schismatici episcopi Gregorium Papam sede depositum, vt Guibertum Rauennatē Archiepiscopum eidem in schismate surrogarent, anno Christi 1080. p. 1298
Concil. Lugdunense, in causa Manassis Archiepisc. Rhem. an. Dom. 1080. sub Greg. VII. ibid.
Concilium Auinionense, quo S. Hugo Gratianopolit. Episc. creatus est, an. 1080. sub eod. ibid.
Concil. Meldense, quo S. Arnulphus creatus est Episc. Suessionens. anno Dom. 1080. sub eod. ibid.
Concil. Rom. VIII in causa Henrici Regis & Episcoporum quorundam, an. 1081. sub eod. p. 1290
Concil. Rom. IX. an. Domini 1083. sub eod. ibid.
Concil. Roma. X. quo Guibertus Antipapa & hæresiarcha, atq; Henricus pseudo Imperator cum omnibus suis fautoribus excommunicatur, anno Dñi 1084. sub Gregor. VII. ibid.
Concil. Quintilineburg. contra Henricianam & Vvecilianam hæresin, an. Dñi 1085. sub eod. ibid.
Concil. Mogunt. quo Gregorio deposito Guibertus surrogatur, an. 1085. sub eod. p. 1291
Victoris Papa III. Vita. ibid.
Concil. Capuanum, quo Victor resumptis insignibus pontificalibus quæ præter voluntatem relignārat, consecratus est, anno Domini. 1087. p. 1292
Concil. Beneuentanum, quo Guibertus Antipapa cū sociis episc. schismaticis excommunicatur, anno Dom. 1087. sub Victore VIII. ibid.
Vrbani Papa II. vita & Epistolæ. p. 1293
Concil. Rom. I. CXV. Episc. quo res Greg. VII. & Victoris III. contra Guibertum Antipapam & Henricū pseudoImperatorem, alioscq; schismaticos gestæ confirmantur, an. 1089. sub Vrbano II. p. 1294
Concil. Melfitanum an. 1090. sub eod. p. 1295
Concil. Beneuentan. quo Guibertus Antipapa, eiusq; cōplices excōmunicantur, an. 1090. sub eod. p. 1296
Concil. Troianum I. pro diuersis Ecclesiæ necessitatibus, anno 1093. sub eod. ibid.
Concil. Constantiense prò reformanda disciplina Eccles. anno 1094. sub Vrbano II. ibid.
Concil. Ostionense contra Philippum regem Franc. adulterum & incestuosum, anno 1094. sub eod. ibid.
Concil. Placentinum, anno 1095. sub eod. p. 1297
Concil. Claramontanum, anno 1095. p. 1298. &c.
Concil. Anglicanum, anno 1095. p. 1302
Concil. Turonense pro expeditione Hierosolymitana, sub eodem. ibid.
Concilium Barense pro Græcis cum Romana ecclesia conciliandis, an. 1097. sub eodem. ibid.
Concilium Romanum I. anno 1098. p. 1301
Concilium Romanum II. anno 1098. ibid.
Concilium Hierosolymitanum, anno 1098. p. 1304
Paschalis II. Papæ vita & Epistolæ. ibid.
Concilium Lateranense, siue Romanum I. anno 1102. sub Paschali II. pag. 1305
Concilium Londinense I. anno 1102. ibid.
Concilium Londinense II. anno 1103. ibid.
Concilium Florentinum, anno 1105. ibid.
Concilium Quintilineburg. anno 1105. p. 1306
Concilium Mogunt. anno 1106. ibid.
Concilium Guardasfallense, anno 1106. p. 1307
Concilium Hierosolymitanum, anno 1107. p. 1308
Concilium Trecense, anno 1107. ibid.
Concilium Londonense, anno 1107. ibid.
Concilium Beneuent. I. anno 1108. ibid.
Concilium Legionense, anno 1110. p. 1309
Concilium Lateranense I. anno 1112. ibid. & seqq.
Concilium Beneuent. I. anno 1113. p. 1313
Concilium Cyperanum anno 1113. ibid.
Concilium Belluacense, anno 1114. ibid.
Concilium Syriacum, anno 1114. ibid.
Concilium Colonienſe, anno 1116. p. 1314
Concilium Lateranense I. II. anno 1116. ibid.
Concilium Romanum, anno 1116. p. 1315
Gelasij II. Papæ vita, & Epistolæ. ibid.
Concilium Capuanum sub Gelasio, an. 1118. p. 1316
Concilium Viennense, anno 1119. ibid.
Calixti Papæ II. vita & Epistolæ. ibid.
Concilium Rhemense, anno 1119. p. 1317
Concilium Colonienſe, anno 1119. ibid.

Concilium Lateranense I. Oecumenicum autem seu Vniuersale I. X. 426. Patrum pro pace & concordia inter Ecclesiam & Imperium in eunda, proque terra Sancta à Saracenis recuperanda, anno Domini 1119. sub Calixto Papa, ibid & seq.

Concilium Neapolitanum, anno 1120. p. 1319
Concilium Romanum, anno 1122. ibid.
Concilium Romanum II. anno 1123. p. 1320
Concilium Tholosanum, anno 1123. ibid.
Honorij Papæ II. Vita, & Epistolæ. ibid.
Concilium Lugdunense, anno 1125. p. 1321
Concilium Cretense Gallicanum, anno 1127. ibid.
Concilium Londinense, anno 1127. p. 1322
Innocentij Papæ II. Vita & Epistolæ. ibid. & seq.
Concilium Claromontense, anno 1130. sub Innoc. p. 1323
Concilium Rhemense, anno 1131. ibid.
Concilium Leodiense, anno 1131. ibid.
Concilium Mogunt. anno 1131. p. 1324
Concilium Pisanum, anno 1131. ibid.
Concilium Stampense, anno 1131. ibid.
Concilium Northamtonense, anno 1138. ibid.
Concilium Londonense, anno 1138. ibid.

Concilium Lateranense II. Oecumenicum autem seu Vniuersale X. approbatum, 1000. circiter Patrum pro iure Cleri, anno Domini 1139. sub Innocentio II. ibid
Concilium Vvintonense I. pro immunitate Ecclesiastica, anno 1139. p. 1325

Conci-

Concilium Suessionense, an. 1140. p. 1326
Concilium Senonense, an. 1140. p. 1327
Concilium Vvintoniense II. an. 1142. p. 1328
Concilium Antiochenum, an. 1142. p. 1329
Concilium Hierosolymitanum, an. 1143. p. 1330
Concilium Londinense, anno 1142. ibid.
Cœlestini Papæ I. Vita. *ibid.*
Lucij Papæ II. Vita, & Epistola. *ibid.*
Concilium Gallicanum, anno 1145. sub Lucio II. p. 1331
Eugenij Papæ III. Vita, & Epistola. *ibid.*
Concilium Virziacense. p. 1331
Concilium Parisiense. ibid.
Concilium Rhemense, anno 1147. p. 1333
Concilium Treuirense, an. 1150. p. 1334
Anastasij Papæ IV. Vita. *p. 1335*
Adriani Papæ Vita, & Epistolæ. *ibid.*
Alexandri III. Papæ Vita. *p. 1336*
Concilabulum Papiense, à Frederico Papa illegitimè indicium, ideoque ab Alexandro Papa declinatum, in causâ Victoris Tertij Antipapæ, & Alexandri Tertij, an. 1160. pag. 1337
Concilium Claromontanum, in quo Alexander Papa Tertius, & Fridericus Imper. excommunicantur, anno 1161. pag. 1342
Concilium Anglicanum, an. 1161. de receptione Papæ Alex. & refutat. Victoris Antipapæ. p. 1342
Concilium Beluacense eodem tempore, & eadem de causa, ibid.
Concilium Turonense, an. 1164. ibid.
Concilium Clarendonense, an. 1164. ibid.
Concilabulum Cassellanum, an. 1171. p. 1343
Concilium Venetiçum, an. 1179. ibid. & seq.
Concilium Lateranense III. Oecumenicum seu vniuersale X I. approbatum, 300. Episcoporum pro reformanda Ecclesia contra hæreses Catharorum & schismaticos ab Antipapis creatos, anno Domini 1180. sub Alexand. Papa III. pag. 1345. & seqq.
Note ad idem Concilium Oecumen. *p. 1350. &c.*
Appendix ad Concilium Lateranens. præcedens, p. 1353. & multis seqq.
Lucij Papæ III. Vita. *p. 1441*
Concilium Veronense pro auxilio contra Turcas, an. 1185. ibid.
Vrbani III. Papæ Vita. *ibid.*
Concilium Parisiense, an. 1186. pro expeditione contra Turcas. ibid.
Gregorij V III. Papæ Vita. *p. 1442*
Clementis III. Papæ Vita. *ibid.*
Concilium Parisiense, an. 1188. contra Saladinum Turcarũ Regem. ibid.
Cœlestini III. Papæ Vita. *ibid.*
Concilium Diuionense contra Philippum Regem Gallię, ob repudiatam vxorem, an. 197. p. 1443
Concilium Eboracense pro morum Eccles. reformat. anno 1196. ibid.
Innocentij III. Papæ Vita. *p. 1445*
Concilium Lundonense, an. 1200. pro reformatio. Eccles. ibid.
Concilium in Scotia de initio celebritatis Dominicæ, anno 1203. p. 1448
Concilium Romanum, quo Otto IV. Imper. per Innocent. Imperio deponitur. p. 1449
Concilium Londinense an. 1214. quo Ioãnes rex Angliæ ab excommunicatione absoluitur. ibid.
Concilium Lateranense IV. Oecumenicum autem siue vniuersale X II. approbatum, 400. Episcoporum, & 800. aliorum patrum, &c. sub Innocentio III. contra Albigensium & Almarici hæreses, & Ioachimi Abbatis errores pro Ecclesiæ moribus reformandis, & terra Sanctã à Turcis recuperanda, celebratum an. Christi 1215. pag. 1449
Honorij III. Papæ Vita. *pag. 1468*
Concilium Oxoniense, an. Christi 1222. pro reformat. Eccles. p. 1463
Concilium Germanicum sub Conrado Card. & Episcopo Portuensi, contra concubinarios & simoniacos clericos, anno 1225. p. 1237
Concilium Vvestmonasteriense, in causa duarum præbendarum, an. 1226. p. 1475
Gregorij IX. Papæ Vita. *p. 1476*
Concilium Londinense, an. 1237. pro reformanda Ecclesia Anglicana. ibid.
Cœlestini IV. Papæ Vita. *p. 1481*
Innocentij IV. Papæ Vita. *ibid.*
Concilium Lugdunense I. Oecumenicum autẽ, siue Vniuersale X III. approbatum, 140. Episcoporum, tempore Innocentij IV. causa Frederici II. imperio deponendi, & expeditionis in terram Sanctam suscipiendæ, habitum an. Christi 1245. p. 1482
Alexandri IV. Papæ Vita. *p. 1490*
Vrbani IV. Papæ Vita. *p. 1491*
Clementis IV. Papæ Vita. *ibid.*
Concilium Viennense per Guidonem Legatum Sedis Apostolicæ celebratum in causa morum Eccles. anno Christi 1267. p. 1492
Gregorij X. Papæ Vita. *p. 1494*
Concilium Lugdunense II. Oecumenicum autem, siue Vniuersale X IV. approbatum, plus quàm 700. Episcoporum, contra errores Græcorum, & pro recuperatione terræ Sanctæ, aliisq; de causis celebratum, anno Christi 1274. tempore Gregorij X. p. 1494
Concilium Salisburgense pro recipiendis Lugdunens. Synodi constitutionibus, an. 1274. p. 1498
Innocentij V. Papæ Vita. *p. 1500*
Adriani V. Papæ Vita. *p. 1501*
Ioannis X X I. vulgò X X I. Papæ Vita. *ibid.*
Nicolai III. Papæ Vita. *ibid.*
Martini IV. vulgò IV. Papæ Vita. *ibid.*
Honorij Papæ IV. Vita. *p. 1502*
Concilium Herbipolense in præsentia Sedis Apostolicæ legati, & Rudolphi Imperatoris, &c. habitum anno 1287. pag. 1502
Nicolai IV. Papæ Vita. *ibid.*
Concilium Rauennate primum, in causa reformandæ Ecclesiasticæ disciplinæ, habitum anno Christi 1286. pag. 1503.
Concilium Salisburgense, de Hospitaliorum, Templariorum & Theutonicorum ordinibus congregandis, anno 1291. p. 1506
Concilium Aschaffenburgense, sub Gerardo Moguntinensi Archiepiscopo habitum, anno Christi 1292. ibidem. ibid.
Cœlestini V. Papæ Vita. *ibid.*
Bonifacij V I. vulgò V III. Papæ vita. *ibid.*
Concilium Lugdunense, anno Christi 1297. de Sacerdotibus vectigalia à principibus non imponenda, pag. 1507
Concilium Romanum an. 1302. quo Philippus Rex Francorum excommunicatur. ibid.
Benedicti X. vulgò X I. Papæ Vita. *ibid.*
Clementis V. Papæ Vita. *ibid.*
Concilium Salisburgense primum sub Clemente Quinto, anno 1310. de decimis Sedi Apostolicæ persoluendis. p. 1508
Concilium Salisburgense secundum, sub Clemente Quinto anno Christi 1310. quo statuta quædam pœnalia declarantur. ibid.
Concilium Moguntinum, sub Petro Moguntino Archiepiscopo, anno 1310. in quo tractata est causa Templariorũ. pag. 1509

Conci-

Concilium Viennẽſe, Oecumenicum ſiue Vniuerſale XV. approbatum, 300. & ampliùs Epiſcoporũ, in quo Bonifacius Papa VIII. à calumniis Regis Francorum abſoluitur, Templarij extirpantur, aliaq; multa tractata fuerunt, ann. Chriſti 1311. tempore Clementis V. & Henrici VII. Imp. p.1509
Concilium Rauennate II. pro reform. Eccleſiaſt. diſciplinæ, anno 1311. p.1512
Concilium Rauennat. III. eadem de cauſa, anno. 1314. pag. 1520
Ioan. XX. vulgò XXII. Papæ Vita. *p.1525.*
Concilium Rauennate IV. anno. 1317. celebratum Bononiæ. p.1526
Concilium Sabinenſe apud Vallemoleti Palentinæ diœceſis in Hiſpania, anno 1322. p.1534
Concilium Toletanum ſub Ioan. Archiepiſcopo Toletan. an. 1324. p.1543
Concilium Auinionenſe contra Nicolaum V. Antipapam tempore Ioannis Papæ XX. vulgò XXII. pag. 1544
Benedicti XI. vulgò XII. Papæ Vita. *ibid.*
Concilium Toletanum ſub Aegidio Archiepiſcopo, anno 1339. ibid.
Clementiꝰ VI. Pap. Vita. *pag. 1547*
Concilium Toletanum ſub Aegidio Archiepiſcopo, anno Chriſti 1347. p.1546
Innocentiꝰ Papa V. Vita. *p.1547*
Concilium Toletanum ſub Blaſio Archiepiſcopo, ann. 1355. ibid.
Vrbani V. Papæ Vita. *p.1548*
Gregor. XI. Papæ Vita. *ibid.*
Vrbani VI. Papæ Vita. *ibid.*
Concilium Palentin. Hiſpan. ſub Petro de Luna, anno 1388. pag. 1549
Bonifaciꝰ VIII. vulgò IX. Papæ Vita. *p.1551*
Innocentiꝰ VII. Papæ Vita. *ibid.*
Gregoriꝰ VII. Papæ Vita. *p.1552*
Concilium Aquilegienſe in Auſtria pro tollendo ſchiſmate, an. 1409. ibid.
Conciliabulum in Aragonia celebratum, auctoritate Benedicti XIII. vulgò Antipapæ, an. 1409. ibid.
Concilium Piſanum, anno 1409. quo Gregorius & Benedictus deponuntur, & Alexander Quintus eligitur, pag. 1553
Alexandri V. Papæ Vita. *pag. 1553*
Ioannis XXI. vulgò XXIII. Papæ Vita. *ibid.*
Concilium Conſtantienſe, Oecumenicum ſeu vniuerſale ex parte reprobatum 240. Epiſcop. contra ſchiſma Eccleſ. & Huſſitarum hæreſes, inchoatum anno Domini 1414. finitum verò anno 1418. pag. 1556. &c.
Nota ad idem Concilium Conſtantienſe. *pag. 1661*
Martini Papæ III. vulgò V. vita. *p.1665*
¶ Appendix tertij Tomi, in qua quædam habentur, quæ prioribus Tomis inſeri debuiſſent, videlicet:
Concilium Romanum CXIII. Epiſcoporum, in quo Berengarius hæreſi ſua tertiò abiurata, tertiò fidem Catholicam complexus eſt, & de electione Romani pontificis conſtitutio edita fuit, habitum anno Chriſti 1059. tempore Nicolai Papæ II. pag. 1666
Synodus Engilenheimenſis, in cauſa Hugonis & Arroldi Rhemenſis Archiepiſcopi, anno Chriſti 948. ſub Agapeto II. Papa habita. p.1667
Synodus Auguſtana, de reformanda Eccleſiaſtica diſciplina habita, an. Chriſti 1452. tempore Ioannis Papæ XII. pag. 1668
Variæ lectiones & Notæ Reuerend. Patris Frontonis Ducæi, SOCIETATIS IESV Presbyteri, in aliquot Concilia tam Generalia, quàm prouincialia, &c. pag. 1669. &c.

Finis contentorum Tertij Tomi Conciliorum.

VITA, EPISTOLÆ ET DECRETA S. AGATHON. PAPÆ I.

Sequentur quæ Pontificii ex Anastasio Mogúntiæ impressio, desumpta sunt.

AGATHO, natione Siculus, ex monachis, fedit annos duos, menses sex, dies tres. Tantum benignus, & manſuetus fuit, vt etiam omnibus hilaris, & iocundus comprobaretur. Huius temporibus Theodorus Archiepiſcopus Rauennæ ſemetipſum Sedi Apoſtolicæ poſt multorum annorum curricula præfentauit. Hic ſuſcepit diualem iuſſionem piſſimorum Principum Conſtãtini, Eraclij, & Tyberij Auguſtorum, per Epiphanium Gloriosum à ſecretis, miſſam præceſſori ſuo Dono Papæ inuitantem atque adhortantem, vt debeat Sacerdotes, vel miſſos ſuos dirigere in regiam Vrbem pro aduniatione facienda ſanctarum Dei Eccleſiarum, quod & ordinare non diſtulit. * Et direxit Abundantium Paternenſem, Ioannem * Rhegitanum, & Ioannē Portuenſem * epiſcopum, Theodorum, & Georgium preſbyteros, Ioannem Diaconum, & Conſtantinum, * Theodorum presbyterum Rauennatem, atque Religioſos ſeruos Dei monachos. Clerum videlicet diuerſis ordinibus, & ſuper quod competebat, eos honoribus ampliauit. Hic vltra conſuetudinem Arcarius Eccleſiæ Romanæ * efficitur, & per ſemetipſum cauſam Arcariæ diſpoſuit, emittens videlicet de ſuſcepta per nomenclatorem manu ſua obumbratas, qui infirmitate detentus, Arcarium iuxta conſuetudinem inſtituit. Huius temporibus Indict. 8. Luna eccly pſim perfulit men. Iun. die 28. Similiter mortalitas maior atque grauiſſima ſubſecuta eſt menſe ſupraſcripto, Iulio, Auguſto, & Septembr. in Vrbe Roma, qualis nec temporibus aliorum Pontificum * fuiſſe memoratur. Vtetiam parentes cum filijs atque fratres ſeu ſorores * binatim per lectos ad ſepulchra deducerentur. * Poſtmodum verò foras circumquaq; ſuburbana, & caſtra deuaſtare non ceſſauit. Qui ſupraſcripti miſſi Sedis Apoſtolicæ, qui die ẽti fuerant, in regiam Vrbem, ingredientes die 10. menſ. Nouembris Nona Indict. Domino * ſolante, atque Principe Apoſtolorum comitante ſuſcepti ſunt à principe in oraculo beati Petri Apoſtoli intra palatium, porrigentes ei ſcripta Pontificis. Quæ dum ſuſcepiſſet commonuit eos, atque adhortatus eſt, vt non per ſchiſma, aut furorem, ſed pacifica diſpoſitione remittentes philoſophicas aſſertiones puram ſanctarum ſcripturarum Patrumque, & probatam fidem per ſynodalia decreta tranſfacerent. Et dans inducias ad retractanda ſcripta, tribuit eis omnia, quæ ſuſtentationem ſuſficiebant in eorum expenſas in domo, quæ appellatur Placidia, die 18. menſis ſupraſcripti, die Dominico aduocati ſunt in proceſsione ad ſanctam Dei genitricem in blachernas in tanta honoorificentia, vt etiam de palatio caballos ſtratos dirigeret cum obſequio pie tas imperialis, & ſic eos ſuſciperet. Eaipſa commonens, vt pacifica aſſertione reſtimonia venerabilium patrum propo nerent. Die vigeſimaſecunda menſis Nouembris in Baſilica, quæ Trullus appellatur, intra palatium ſub regia ciuitate, reſidente cum Conſtantino Aug. Georgio Patrircha Conſtantinopolitano ac Macario Antiocheno ſuſcepti ſunt miſſi Sedis Apoſtolicæ, deinde Metropolitæ, vel epiſcopi Oriẽtalium partium numero centum quinquaginta. Qui proni adorantes, reſidere eos præcepit vnà cum noſtris. Poſt hæc * Patritij, Ypati, omnesque inclyti introierunt, & habita inquiſitione ab eis * pietate, cuius partis deberet oſtenſio approbari. Legati Sedis Apoſtolicæ dixerunt. Opportuna veritas, & ratio exigit, vt à * parte eorum, qui vnam voluntatem, & operationem in Domino Ieſu Chriſto aſſerunt Apoſtolicæ Sedis * exponere. Qui audintes lati affecti parati ſe eſſe dixerunt. Et accepta licentia ea hora ſuos intromiſerunt libros, & tomos diuerſos, & Sy nodos, quas falſauerant. Nam non per veritatem ſe ſuperare * nitebantur, * fed per mendacia, & diuerſa commenta, quæ in * libris ſuis ipſi addiderant, & relegentes per lingula, reperti ſunt mendaces, vnam operationem & voluntatem, * dicentes: & in quinta Synodo epiſtolam Vigilij Papæ ad Mennam Patriarcham, atque libellum eiuſdem Mennæ in quaternionibus nouiter addiris, falſauerunt, vnam voluntatem, & operationem dicentes, quod coram principe, & Synodo claruit. Alia die Catholicæ fidei defenſor pius princeps in ſecretario * reſidens inquititione de ipſis codicibus facta, ita reperit falſa nouiter addita fuiſſe.

* Diexit itaque.
* Regionũ
* Epiſcopos.
* Subdiaonum.
* effectus eſt.
* fuiſſe.
* binis.
* Pari etiã modo foras circa quoq; ſuburbana & caſtra ea dẽ mortalitas diffuſa eſt.
* Cõſolatiante.
* Patritij quinq; omnesq; in clitꝰ cum omni ſindicio.
* C. parte.
* ꝑcepit.
* auctoritas exponatur.
* extimauerunt.
* niſi.
* libris ipſis.
* in domino Ieſu Chriſto eſſe.

Die 12. menſis * Decembris reſidente Synodo cum eius pietate ſuſcepti ſunt miſſi Sedis Apoſtolicæ, & præcepit eos in * Synodo reſidere. Præſentantes locum ſanctiſſimi, ac beatiſimi Agathonis Papæ. Quibus dictum eſt, vt omnes libros, quos ſcirent ad cauſam fidei pertinere, coram Synodo adducerent, quod & factum eſt. Et vocato Georgio diacono, & Chartophylace Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, præceptum eſt ei, vt iuxta eorũ notitiam codices ex bibliotheca eccleſiæ ad medium deduceret, & dum adducti eſſent, & relegerentur, vtrique * ſimiles reperti ſunt, duas naturas, duasque voluntates, & operationes in Domino Ieſu Chriſto habentes. Et conſulis Macarius coram Synodo inuentus eſt mendax. Tunc interdixit pietas Auguſtalis Georgio Patriarchæ, vt minimè in Eccleſia ſua ſuſcipereet Macarium, vel eius homines, interdicens ei proceſſum. Hæc prima eius ruina fuit, die * 13. menſis Februarij auxiliante beato Petro Apoſtolo, vt veritatis lumen appareret, intromiſſa ſunt coram Synodo venerabilium patrum dicta Ioannis Conſtantinopolitani, Cyrilli, Athanaſij, Baſilij, Gregorij, Dionyſij, Hilarij, Ambroſij, Auguſtini, & Leonis * duas naturales voluntates, & operationes in Chriſto dicentium ad ſatisfactionem Principis, vel Synodi.

* ſupidens.
* C. Nouembr.
* Synodꝰ.
* veriſſimi regni.
* 14.
* duas naturas & voluntates.

Sequenti die in eodem ſecretario reſidente Synodo vnà cum principe, Synodica ſanctiſsimi Agathonis Papæ relecta eſt, & ad lingula comprobata patrum * dicta inſerta, in qua Sy uodica Epiſcopi Occidentalis partis ſubſcripſerunt numero * centum viginti quinque. Cumque poſt hæc adhortatus eſt, nec dicendus Macarius à ſancta Synodo, vel à pio Principe, omnique ſenatu vt profiteretur vnam, aut duas conſtteri voluntates, vel operationes, qui nullatenùs audiuit, ted potius neque vnam, neque duas in Saluatore dicere voluit. Deinde protulit piiſsimus & ſereniſsimus princeps tomum ad relegendum, * in quem vnum hæreticum dogma Macarij erat conſcriptum, & eius manu ſubſcriptũ, neque apti tiſsimè vnam voluntatem in Domino affirmantis. Sub ipſius ſcriptione, & Theodori Expatriarchæ, vtique iuxta cum tenoré ibi ſubſcriptio erat. Et interrogat Georgius Patriarcha, ſi eam lidem, quam docet ſedes Apoſtolica, * amplectitur iuxta ſcripturam venerandi Agathonis Papæ, ſeu ſanctorum, ac venerabilium patrum; Qui reſpondit, quòd accepta licentia in * ſcriptione, quæ opportuna erant, reſponderet. Et in his recedentes die 17. menſis Februarij die Dominico intra oraculum ſancti Petri intra palatium * aſtante * Sinclelo, ſimulque & Patriarcha, legatos ſedis Apoſtolicæ * ſuſcepit, relegens ſuggeſtionem aliam pro eorum * commendatione à ſanctiſsimo Papa directam. Qui Georgius ſanctiſsimus Patriarcha profelius eſt eo die in ſcriptis duas naturas, duasque voluntates, & operationes in Domino Iesv Christo ſe credere, & prædicare, ſicut ſedes Apoſtolica credit: anathematizans eos, qui vnam naturam, voluntatem, & operationem in Domino Ieſu Chriſto dicunt.

* dictis in feris.
* C.120.
* in quo vna volun tas & hęre ſis data Macario ſuit cõfcripta, & ei* ma- fubſcripta.
* Poſtpoſt ſubſcripſerunt & Theodori
* amplectereturiu x aſcrip a
* inſcripto
* aſtantes Auguſtus ſimul & patriarcha legator.
* B. Synccllo.
* ſuſcepe. runt.
* relegẽtes
* B eodẽ natione.
* in parte, qui quia vellet.
* & portexerunt.
* in eadẽ.

Die vigeſima quinta menſis Februarij reſidente Synodo vnà cum pio Principe, ſimulq; & Legatis ſedis Apoſtolicæ, Macarium adeiſe iuſſerunt. Et data a principe licentia vt ſe * partes, quis in quas vellet, diuiderent. Georgius Patriarcha regiæ ciuitatis cum ſuis in partes Orthodoxorum ſtetit: Macarius vero cum ſuis in parte alia hæreticorum. Et deducentes ad medium profeſionem Georgij Patriarchæ, quam ſecerat, * porrecta eſt Principi, & relecta eſt. Et commonitus iuſtus Macarius, quid ſentiret, vel crederet? Reſpondit ſe * in ea perfidia, quam ante propoſuerat, perdurare, & nullatenus Orthodoxæ fidei acquiescere. Et ita hora ſancta Synodus vna cum Principe eius oratium auferri iuſſerunt a collo eius, & exilium: Baſilius Epiſcopus Cretenſis Eccleſiæ, eius orarium abſtulit; & anathematizantes proiecerunt eum foris Synodum, ſimulque & tironum eius. Stephanum autem diſcipulum eius ceruicibus à ſancta Synodo clerici Romani ejicientes expulerunt. La hora tanta: eclæranearum nigerrimæ in medio populi cecidertunt, vt omnes mirarentur, ac dicerent, quod fordes hæreſum expulſæ

* C. Theophanius.

sunt. Et Deo auxiliante, vnitæ sunt sanctæ Dei Ecclesiæ. In loco verò Macarij ordinatus est * Stephanus Abbas Monasterij quod appellatur Baias Insulæ Sicilien sis. Patriarcha Ecclesiæ Antiochenæ. Macarius verò cum suis amatoribus, id est, Stephano, Anastasio, ex presbyteris, & Leontio ex Diacon. Polychronio, Epiphanio, ex presbyteris, & inclusis * in exilio in Romanam directi sunt ciuitatem. Deinde abstulerunt de dyptichis Ecclesiarum nomina Patriarcharum, vel de picturis Ecclesiæ figuras eorum, aut in foribus, vbi vbi esse poterãt auferentes, id est, Cyri, Sergij, Pauli, Pyrrhi, Petri, per quos error orthodoxæ fidei vsq; nunc * pullulauit. Tanta autem grauita diuina omnipotentis Dei conces sa est missis fedis Apostolicæ, vt ad lætitiam populi, vel sanctæ Concilij, qui in regia vrbe erant Ioannes episcopus Portuensis * dominicorum die octauarum Paschę in ecclesia B. Sophię missas publicas latinè celebrarer corã Principe, & Patriarcha, vtos vnanimiter in laudes, & victorias pijssimorũ Imperatorũ, eo die latinis vocibus acclamarẽt. Hic suscepit diualem iussionem secundùm suam postulationem, vt fuggessit, per quam releuata est quantitas, quæ solita erat dari pro ordinatione pontificis facienda. Sic tamen vt si contige rit post eius transitum electionem fieri, non debeat ordinari, qui electus fuerit, nisi prius decretum generale introduca tur in regiam vrbem secundùm antiquam consuetudinẽ, & * cum eorum consciẽtia, & iussione debeat ordinario prouenire. Hic * dimisit omni clero rogam vnam, & ad luminaria Apostolorum, & S. Mariæ ad Præsepe solidos duo mille centum, & * quadraginta. Fecit autem ordinationem vnam, presbyteros decem, Diacon. tres, Episcopos per diuersa loca numero decem & octo. Qui etiam sepultus est apud B. Petrũ Apostolum sub die 4. Idus Ianuarij, & cessauit Episcopatus annum vnum, menses 7. dies 5.

* truſi in exilium.

* pullulauerat.

* Dominico die Paschæ. In Ecclesia.

* cius Imperatoris.

* B. diuisit

* C. 60.

Notae In Vitam. Agathonis.

Agatho quãdo pontifex factus?

Agatho.] *Conſtat ex epiſtola Conſtantini Imperatoris, quam pridie Auguſti, Indictione ſexta, anno domini 678. ad Donum Pontificem deſtinabat, Agathonem circa eadem tempora, poſt obitum Domni, thronum Apoſtolicum conſcendiſſe: iuſſuq; Occidentalium epiſcoporum in Italia, Gallia & Anglia diuerſa Concilia celebrata fuiſſe, cum intellexiſſent, qua de Oecumenico Concilio in cauſa Monothelitarum congregando, Imperator ad Donum perſcripſerat. Huius tem poribus, prædicatio Euangelij apud Friſones & Saxones Auſtrales, per Vilfredum Eboracenſem Epiſcopum inchoata, operæ VV ilbrordi conſummata eſt.*

Res geſtæ ſub Agathone.

Sed et annos duos, meſes ſex, dies tres.] *Tribus annis, & menſibus plus minus quinq; Agathonem ſedi pontificiæ ſediſſe, verius eſſe, conſtat ex iis, quæ ſupra notauimus ad vitam Domni pontificis, & ex tabulis Eccleſiaſticis, qua eundem Indictione decima 4. Idus Ianuarij, anno 682. defunctum fuiſſe, annuerſaria memoria colunt & repetant tant. Eundem menſe Decembri Indictione decima adhuc ſuperſtite fuiſſe, patet ex epiſtola Conſtantini allegata tempore ad Agathonem deſtinata. Extat inſra in fine Actionis ix. ſexti Concilij Oecumenici.*

Quandiu federit?

Huius temporibus Theodorus Archiepiſcopus Rauennæ.] *Poſt multorum annorum ſchiſma Rauennatem Eccleſiam Catholicæ Eccleſiæ, reconciliatam fuiſſe ſub Agathone in Concilio Romano, inſra in Notis Concilij Romani ſub Agathone pluribus annotaui.*

Duplex legatio ad Concilium Oecum. deſtinata.

Hic ſuſcepit diualem iuſſionem, &c.] *Extat ipſa facta Imperatoris inſra inter ea, quæ ambulatores Concilij V I.*

Et direxit Abundantium, &c.] *Ad Concilium Oecumenicum duplicem legationem deſignatam & ablegatam fuiſſe, conſtat ex facta Imperatoris ad Georgium Conſtantinopolitanum, quæ extat inter præambulatores. Nomine Sedis Apoſtolicæ legabantur Theodorus & Georgius presbyteri, & Ioannes diaconus: qui tres munere legationis Apoſtolicæ ſungentes, ſingulis actionibus Concilij Oecumenici præſederunt, vt infra apud Acta Concilij Oecumenici apertè conſtat. Reliqui, quos cum legatis ſedis Apoſtolicæ coſuisse nominat Anaſtaſius, à Romano Ciuitio deputati fuerunt: eo nimirum fine, vt acceptam ſynodicam Imperatoris offerrent, quæne Occidentalium epiſcoporum de voluntatibus & operationibus Chriſti ſententia eſſet, ipſi coram eiſdem edicerent. Vide Notas Concilij Romani inſra ſub Agathone.*

Anaſtaſij error.

Ingredientes die 10. menſis Nouemb.] *Circa ingreſſum legationum in vrbem Conſtantinopolitanam, in tempore Anaſtaſium abſolutum fuiſſe ſcribit: actiones verò illæ, in quibus Honorius dicitur eſſe condemnatus, cæteraq; ſequentes menſe Auguſto & Septembri celebratæ reperiuntur. Vide noſtram compendioſam deſcriptionem ſynodicarum actionum inſra in Notis ſexti Concilij.*

Anaſtaſij ſynodi compendioſe deſcripſit.

Sequente die in eodem ſecretario reſidẽte Synodo, &c.] *Hæc quæ ſequuntur vſq; ad illum locum, Anaſtaſium verò cum ſuis, & apud acta ſynodalia deſiderantur, ſi aut annotaui in Notis Actionis V I I.*

Hęc apud acta Concilij deſiderantur.

Ea hora ſancta Synodus vnà cum Principe eius oraria audierii iuſſit, &c.] *Vide Notas actionis V I I I. inſra in Concilio V I.*

Error Anaſtaſij correctus.

In exilio in Romanam directi ſunt ciuitatem. *Errat Anaſtaſius: non enim ad exulandum; ſed ad proſequendum, quam interpoſuerant, appellationem. ab Imperatore Romam ablegati fuerunt, vt conſtat ex epiſtola Conſtant. Imperatoris ad Leonem Papam, qua extat in ſine Actionis X V I I I. actorum Concilij 6. Accedit quod nullum extet exemplum quo relegandi hæretici pro loco exilij vrbs Roma vnquam decretata fuit.*

Quo iure impp. confirmatio-ni electio ad pontificiæ vſurpãtur?

Deinde abſtulerũt in dyptichis, &c.] *Hoc poſt latam ſententiam damnationis in Monothelitas contigiſſe videntur Actione xvij. vel xviij. & infra in alleg. act. admonuimus.*

Per quã releuata eſt quantitas, quæ ſolita erat dari.] *Gothorum Reges Ariani & impij per tyrannidem cõſtituerant primum, ne quis ordinaretur Romanus epiſcopus, qui non ante haberet conſenſu Regis, certam pecuniæ ſummam & quantitatem ſoluiſſet. Eandem penſionem Imperatores Orientis poſt exactos Gothorum Reges ſolui petierunt; vt conſtat ex epiſtola S. Gregorij, hac de re grauiſſime in Comment. a. Pſalm. Panit. conquerentis, quòd nimirum ſibi legitimè ad pontificatum vocato & electo, miuerſis ſui ſucceſſionem non prius exequi licuerit, quàm data pecunia illã ab Imperatoribus redemiſſet. Conſtantinus verò Imperator I V. retento adhuc iure cõfirmationis antiquitus per tyrannidem vſurpato, miquiſſimam pecuniæ exactionem aboleuit: quando autem ab altera tyrannica ſeruitute, qua electos Pontif. ab Imperatoribus confirmari oportebat, Eccleſia liberata fuerit, infra dicemus in vita Benedicti Papæ I I.*

Interregni ſui pontificis quamdiu fuerit?

Ceſſauit Epiſcopatus eius annum vnum, menſes ſeptem, dies 5.] *Sententiam Anaſtaſij de interregno ſedis pontificiæ cõfirmat canon ſecundus Concil. Tolet. X I V. ex quo patet Leonem I I. ſucceſſorem Agathonis anno quo celebratum eſt allegat. Concilium Toletan. 684. adhuc ſuperſtitem fuiſſe. Quare cum omnium ſententiæ, Leonem ſui ſo. menſibus & ſeptendecim diebus pontificatum obtinuiſſe, neceſſum eſt affirmare ab obitu Agathonis vſq; ad initium eiuſdem quę Leonis tanti ten poris interregnum intercurriſſe. Interim defunctо Georgio Conſtantinopolitano, Theodorus Syncellus ſibi ex orthodoxa per fraudem ſimulata, ſurrogatus eſt in ſede Conſtantinopolitana, a quo ante a dexcius fuerat; vt ſupra dixi. De hoc firmiſſimis comeſtaris aſſerit Baronius anno 682. quod perſuaſerit Imperatori Catholicę, vt legatos Sedis Apoſtolicæ non prius dimitteret, quàm nouum Pontifex electus eſſet: quodq; ille interea dolore procurauerit interregni prorogationem, donec acta Synodalia conſecutus, ea antequam ederentur pro libidine inſtaurariſſet & corrupiſſet: atq; ex illa ſe à numero damnatorum hæreticorum exemiſſet, nemenq; honore ſuo fuiſſe uſuſt. Vide qua dicturi ſumus inſra in Notis ad Vitã & epiſtolam I. Leonis Papæ.*

Theodor Syncellus acta ſynodalia corrupit.

EPISTOLA AGATHONIS VNICA, ad Augustos Imperatores.

CONSIDERANTI mihi humanæ vitæ diuersos angores, & ante Deum, &c. *quæ habentur Act. IV sexta synodi Oecumenicæ infrà. Notas ad hanc epistolam citerentes vide infrà in Concil. Roman. annotat.*

EPISTOLA SYNODALIS CONCILII ROMANI sub nomine Agathonis & totius Concilij ad eosdem Augustos.

OMNIVM bonorum spes, &c. *quæ habentur Act. IV. sexta synodi. Notas require infrà in Concilio Romano sub Agathone.*

CONCILIVM ANGLICANVM, IN QVO FIDES ORTHODOXA CONFIRMATA EST, SVB PRAESIDIO Theodori Doruuernensis episcopi, anno Domini 679. celebratum.

Apud Bedam lib. 4. c. 4. p. 13. Hist. Anglicanæ.

Extat synodalis hæc quæ sequitur.

Angliam in 4. olim regna diuisam fuisse.

IN nomine Domini nostri Iesu Christi saluatoris, imperantibus dominis piissimis nostris Egfrido rege Humbronensium, anno 10. regni eius, sub die 15. Kal. Octobr. indict. 8. & Egilredo Mercinensium anno 6. regni eius, & Aliduulfo rege Estranglorum, anno 17. regni eius, & Lotharios rege Cantuariorum, regni eius anno 4. præsidente ipso Theodoro gratia Dei archiepiscopo Britanniæ insulæ & ciuit. Dorvuernis, vnà mecum sedentibus cæteris episcopis Britanniæ Insulæ viris venerabilibus propositis sacrosanctis Euangelijs, in loco qui Saxonico vocabulo Gerdrfeld nominatur, pariter tractates, fidem rectam & orthodoxam expositimus, sicut Dominus noster Iesus incarnatus tradidit discipulis suis, qui principaliter viderût & audierunt sermones eius, atq; sanctorum patrum tradidit symbolum, & generaliter omnes sanctę & vniuersales synodi, & omnis probabilium Catholicæ ecclesiæ doctorum chorus. Hos itaque sequi nos pię atque orthodoxè iuxta inspiratam diuinitus doctrinam eorum profecti, credimus consonanter & confitemur secundùm sanctos patres, proprię & veraciter Patrę & Filium & Spiritum sanctum Trinitatem, & in vnitate cõsubstantialem, & vnitatem in Trinitate, hoc est, vnũ Deum in tribus subsistentijs vel personis consubstantialibus æqualis gloriæ & honoris. Et post multa huiusmodi, quæ ad rectæ fidei confessionem pertinebant, hoc quoq; sancta synodus suis literis addidit: Suscepimus sanctas & vniuersales 5. synodos beatorum & neo acceptabilium patrum, id est, qui in Nicæa congregati fuerunt, 318. contra Arium impijssimũ & eiusdem dogmata. Et in Constantinopoli 150. contra ve saniam Macedonij & Ludouij, & eorum dogmata. Et in Ephesino primo ducentorũ contra nequissimum Nestorium & eiusdem dogmata. Et in Chalcedone sexcentorum & 30. contra Eutychen & Nestorium, & eorum dogmata. Et iterũ in Constantinopoli quinto congregati sunt Concilio in tẽpore Iustiniani iunioris contra Theodorum & Theodoretum, & eorum dogmata contra Cyrillum. Et paulò pòst: Et synodum, quæ facta est in vrbe Roma in tempore Martini Papæ beatissimi, indictione 8. imperante Constantino pissimo anno 9. Suscipimus & glorificamus dominum nostrũ Iesum Christum, sicut ifti glorificauerunt, nihil addentes, vel subtrahentes. Et anathematizamus corde & ore, quos anathematizauerunt & quos susceperunt, suscipimus: glorificamus Deũ Patrẽ, sine initio, & filiũ eius vnigenitũ, ex patre generatum ante secula, & Spiritum sanctum procedentem ex Patre & Filio inenarrabiliter, sicut prædicauerũt hi quos memorauimus, supradicti sancti Apostoli & Prophetæ & doctores. Et nos omnes subscribimus, qui cũ Theodoro & Archiepiscopo fidem Catholicam expoluimus.

NOTAE IN CONCILIVM ANGLICANUM præcedens.

Concilium Anglicanum.] *Theodorus Doruuernensis Episcopus natione Graecus, vir bonus tuitoris seculi doctissimus peritissq; sacrarum scientiarum celeberrimus, à pontifice per Ioannem Abbatem monasterij S. Martini vocatus erat & expectatus, qui Cæcilio Romæ, Romæ celebrando interesset. Sed cùm non liceret ipsi ocasecente Ecclesiam, atque late adhuc opus habentem relinquere, placuit ipsi dem Catholicam hoc conuentu publico cognitam & confirmatam cõscribere. Cumq; Theodorus rediisset, S. Wilfridum Romam abisse, eumq; hoc anno ab Agathone pontifice auditum & absolutum esse eidem legationem credidit, vt nomine totius ecclesiæ Anglicanæ synodo interesset. Vide Bedam prædicto loco, & epistolam synodalem Concilij Romani sub Agathone infrà.*

Causa & acta Concilij quæ?

CONCILIVM MEDIOLANENSE AVCTORITATE MANSVETI IN CAVSA MONOTHELITARVM anno Domini 679. tempore Agathonis Papæ congregatum.

Extat Epistola Synodalis duntaxat.

DOMINO serenissimo atque tranquillissimo, & à Deo coronato, religiosissimo Constantino Imperatori, Mansuetus Mediolanensis metropolitanæ Ecclesiæ indignus episcopus, vel vniuersa sanctæ episcoporum fraternitas, quæ in hac magna regia vrbe conuenit, æternam in Deo no salutem.

Si apicem Imperialis fastigij, & insulas sacratissimæ potestatis auis & proauis vestris cælitùs attributum cognouimus, & pro meritorum actibus ad vos propagatum scimus, dignum est his vos æquiparare vestigijs, quorum & celsitudinem obtinetis, nec disparilia debent esse instrumenta cœlestia, vbi paria possidentur sceptra regalia. Aemulari ergo oportet eorum magisterium, quorum documenta permanent salutaria. Ab ipsis enim rudimentis vita incolitur, cùm paternis traditionibus tenaci memoria animus delectatur: Et dum præcedentium antiquorum, mens callem triuerit, à norma æquitatis & iustitiæ tramite non recedet. Fixis nanq; gradibus in cunctis vestigijs, * qui non per deuia aut abrupta aberrat. Habes quippe probatissime Imperator specula, in quibus tuas actiones imaginari debeas, Nam si excellentissimi ingenij Constãtini Imperatoris, qui ortus fui primor dia Christi amore dedicauit, acta recenseamus, qui & autor Christianæ religionis extitit, magno sunt præconio eius opera ponderanda. Cuius tempore dum pestifer morbus & omni calliditate grassatior, intolerabilis Arijty rannidis in Dei Ecclesia serpere cœpisset, qui tres naturas in sancta Trinitate, hoc est, tres Deos ausus est prædicare, amplissimus Princeps zelo orthodoxæ fidei animatus, congregauit sanctum Concilium trecentorum decem & octo sanctorum patrum in Nicæa vrbe Bithyniæ in qua sancta Synodo nefandæ sectæ serpentinam malitiam, vnà cum authore suo Ario in perpetuo fecit damnari, & eterna animaduersione percelli. Post cuius damnationem sancti patres regulæ formulam de fide ei orthodoxæ vnitate statuerunt, & capitula canonum promulgauerunt: quæ nos cum omni veneratione suscipimus. Post hæc verò manuscriptissimus & tranquillissimus Imperator * Macedonium quendam, artis diabolicæ versutia deceptum, qui spiritum sanctum non consubstantialẽ Deo Patri, sed magis creaturam, impulsu Satanæ, ausus est prædicare: Tunc verò à prædicto serenissimo Christiano Theodosio Principe in regia vrbe Constantinopoli centum quinquaginta patrum Concilio congregato, perditæ audaciæ authorem vnà cum venenatis suis præsumptionibus anathematis vinculo subdiderunt. His lopitis, clandestinus hostis suis nefarijs machinationibus non finens pacatam Dei Ecclesiam manere, qui semper cõsolatas diuellere, & cõsilia diſperdere consueuit, excitatus est homo peccati, filius perditionis, humanam quidem habens speciem, fed diabolicam gestans imaginem, Nestorius quidam, Constantinopolitanæ ecclesiæ magis prædo, quàm pastor, qui posuit in cœlo os suum, & lingua eius transijt super terram, in tanta perditionis foueam dimersus, vt fastu superbissimo, & fretus temeritatis audacia, ausus sit dicere, beatam Mariam nõ Dei genitricẽ, sed tantummodò hominis fuisse matrẽ, & propter duarum veritatem naturarum tergiuersationem faciẽs, duas in Christo asserebat esse personas, vnam passibilem, & aliam

* forte sis deest hic, ingredietur, inhærer, vel simile aliquod verbum.

* deest, inuenit, aut aliquid huiusmodi.

Psalm. 72.

impatibilem. Quod infandum dogma piorum aures nō ferentes, congregata est sancta synodus in Ephesina ciuitate, ducentorum sanctorum patrum numerus: vbi sanctæ memoriæ Cyrillus Alexandrinæ ecclesiæ præsul authoritate sanctæ sedis Apostolicæ præditus, caput extitit, qui seruentissimo zelo Dei, scuto fidei, & loca protectus Catholicę authoritatis, hæreticæ prauitatis inuentorem, & adfertorem iniquitatis, præfatum Nestorium cum vipereis commentis perpetuo anathemate condemnauit. Dehinc verò duo vasa iniquitatis bellantia, Dioscorus Alexandrinus præsul, & Eutyches Constantinopolitanus archimandrita, intra venerandos ecclesiæ aditus vt sæuus cancer omnia serpere cupientes simpliciores quosque pestę nefariæ persuasionis in ficere volentes, qui adserebant in domino nostro Iesu Christo ante adunationem duas naturas, post verò adunationem vnam. Tunc à præstantissimo & Christianæ religionis amatore Martiano Imperatore collecta est sancta synodus in ciuitate Chalcedona sexcentorum triginta patrum veneranda cohors, quibus mediatores fuerunt beatissimi præsules Leonis vrbis Romæ missi, quorum authoritate prædicti Dioscorus & Eutyches hæretici anathematis sententia percussi, extra gremium matris Ecclesiæ Catholicæ sint electi. Qui sancti patres in Concilio constituti, omni cauillatione hæreticæ prauitatis abrasa, fidei fundamina statuentes, splendidissimo sermone & elegantia vrbanæ scientiæ symbolum orthodoxæ fidei confecerunt, retrò patrum vestigia sequentes, tam sancti Niceni Concilij, quàm Constantinopolitani, seu Ephesini primi, quorum sanctionibus Dei ecclesia in toto orbe decoratur. In quibus promulgationibus statuentes, vt si quis suprà id, quod ibidem in causa fidei statutum est, addere aut minuere præsumpserit, anathematis vinculos subiaceret.

Dempti his omnibus, deinceps Christianiss. sustiniano Imperatore, cuius cum nomine & opera micuerunt, * exilę tibus quibusdam, qui sanctam Chalcedonensem synodum, sub neuo offensionis reijcere inconsideratis vocibus audacitate tunc præfato principe iterato in regia vrbe Constantinopoli Concilio, cōgregati sunt 160. venerandi patres, capitula illa, de quibus infamari gestiebant, obloquentes prædictam Chalcedonēsem synodum ab omni suspicione prauæ erroris absoluentes, pro quibus accusabatur, aperta damnatione fecit vlcisci, vbi & deceſſorum patrum regulas & formulas sacræ institutionis sequentes, sanctam & immaculatam orthodoxam fidem viuacibus sententijs roborantes, firmissimam adfertionem confirmauerunt.

* in scripto erat, existentes quosdam.

Ecce præstantissime princeps, antiquorum patrum statuta, vnà cum consēnsu piissimorum Imperatorum definita, quæ cōuchi vel infirmari nulla ratione pietas vestra permittat. Nam si fuit, qui audacia dialecticæ artis inflati, cothurna ceruicę, buccis tumescentibus, sinuosis circumitionibus & flexuosis ambagibus, phaleris verborum pompisque fermonum, sua ferali callidit ate, simplicem fidei rationē conuellere, & delegatas à patribus regulas, conculcare vel temerare voluerint, eorum inflationibus tranquillitas vestra nō acquiescat: sed recordamini qualiter Propheta dicit: Verbū breuiatum facit Dominus super terram: quod per sanctos Apostolos vidimus impletum. Quid enim breuius quàm simplex fides symbolum ab Apostolis institutū, in quo mysticum sacramenti continetur arcanum? Nam si * regulas, insignissime Imperator, non cum dialecticis, non cū Rhetoricis, non cum grammaticis, sed cum ruricolis & piscatoribus Dominus posuit rationem, & his tradidit sui secreta consilij, quos & principes ordinauit, quibus ligandi soluendique tribuit potestatem: * nenon vobis videtur, optime Imperator, dementissimæ mentis esse, qui Apostolicas traditiones, & venerabilium patrum instituta deprauare festinant? Nos autem omnes, qui sub felicissimos & Christianissimos & à Deo custodiendos principes, dominos nostros, per excellentissimos reges Christianæ religionis amatores, vnà cum eorum sancta deuotione, pari tenore & reuerentia traditiones sanctorum Apostolorum, seu reuerendissimorum patrum, qui in supradictis Concilijs adfuerunt, omni cum veneratione suscipere, ampletti, defendere, prædicare, præcipuè sanctæ memoriæ Leonis Apostolicæ sedis præsulis dicta, sed etiam orthodoxos patres, qui per diuersa loca zelo Dei feruentes, dogmata salutaria nobis reliquerunt, vt venerādæ memoriæ Gregorius Nazianzenæ ciuitatis episcopus, & Basilius Cappadociæ episcopus, & Cyrillus Alexandrinus præsul, & Athanasius eiusdem Alexandrinæ Ecclesię pōtifex, necnon & Ioannes Constantinopolitanus antistes, & Hilarius Pictauiensis episcopus, & omni sapientia clarus Augustinus Hipponiregiensis episcopus, & veneranda corona Christi confessor Ambrosius Mediolanensis ecclesiæ præsul, simul & eruditissimus & omni luce conspicuus Hieronymus presbyter, quicquid hi docuerunt, sapuerunt, prædicauerunt, vel defensores extiterunt, nos eorum acta vel statuta omni deuotione susc ipimus. His delegatis, operepretium duximus, quid nostra fides contineat, adnectere.

for. * relegas.

for. * nonne.

Isai. 10.

Incipit expositio fidei patrum Mediolanensis Synodi.

PROFITEMVR nos credere indiuisibilem sanctā Trinitatem, hoc est, Patrem & Filium & Spiritum sanctum, vnum Deum, ita vnum, vt trinum: & ita trinum, vt vnum: Trinitatem in distinctis atque diiscretis personis: hoc est, Patrem ex quo omnia: Filium, per quem omnia: Spiritum sanctum, in quo omnia, vnius tamen diuinitatis, vnius essentiæ, vniusque substantiæ: in tribus quidem subsistentijs seu personis, vt pater pater sit filius filius sit: Spiritus sanctus Spiritus sanctus sit: In vna natura vnaq; substantia, vt Deus vnus, & solus, & summus credatur: non tres naturas introducentes, vt Arius blasphemat, qui tres deos prædicauit, excellentiorem, minorem, & inferiorem. Nos verò sanctam Trinitatem in vnitate, & vnitatem in sanctæ Trinitate confitemur. Nam cùm dicimus omnipotentem Patrem, appellatio huius paterni nominis ad filij personam intenditur: Et cùm dicimus æternum filium, ad æterni patris personam refertur: Et cùm nominamus Spiritum sanctum, ab æterni patris persona eum procedere monstramus.

Cùm autem dicimus Deum patrem omnipotentem, nō potest huius nominis euacuari sacramentum: Quia cùm dicimus Patrem, filium demonstramus. Et cùm dicimus filiū, patrem declaramus: Et cùm dicimus æternum patrem, æternum filium demonstramus. Nam si non inuenimus initium vocabuli huius paterni nominis, quando pater fit dictus, consequenter oltenditur, quia nec initium geniti reperiemus. Obſcramus, vt detur nobis ratio, quando pater hoc vocabulum, vt pater vocitarctur, fortitus est: si in tempore, si extra tempus, dicat nobis aliquis, quando primitus cœperit appellari: & si potuerit hoc approbare, nulla erit dubitatas, ex illo initio paterni nominis, filium initium accepisse, quo pater nominatus est. Et si deticerit, immo quia deficit, nec potcrit approbare, nec dare initium paterni nominis, quando pater esse cœperit, profiteatur ergo nobiscum sanctam Trinitatem, coessentialem atque consubstantialem: Nec patrem ante filium, nec filium post patrem, nec spiritum sanctum inferiorem fuisse: quia dum initium paterni nominis non inuenitur, nec initium qua ratione filio initium adscribatur. Quia cùm dicimus sempiternum Deum patrē, sempiternum Deum filium oſtendimus. Ideo sanctam Trinitatem in vna natura vnaq; essentia atq; substantia, & in tribus subsistentijs siue personis profitemur.

Credimus autem ipsum Deū verbum, hoc est, filium patris sine initio genitum: eundem vnum ex tribus subsistentijs de sancta Trinitate æternum filium, pro dispensatione facta pro nobis & nostra salute descendisse de cœlis, incarnatum verbum Dei & hominem factum intra Virginis vterum, vniens sibi nostræ naturę veritatem ex sancta & gloriosa DEI genitrice MARIA Virgine, perfectus Deus & perfectus homo in duabus naturis, diuinitatis scilicet, atque humanitatis, consubstantialis Deo patri secundum diuinitatem, & consubstantialis idem ipse nobis, secundum humanitatem: ted non in duobus filijs diuisus, sed vnus & idem Dei & hominis filius, in veritate duarum naturarum, in vna subsistentia siue persona, diuinitatis videlicet & humanitatis vnitione facta: vt ex diuabus perfectis naturis nō duo filij, sed vnus idem Dei & hominis filius, permanens quod non erat, cœpit esse quod non erat, dum nec initio æterni patris filius, factus est hominis filius. Ideo & vnus est Dominus noster IESVS CHRISTVS, habens in semetipso perfe-

Rom. 1.

perfectionem diuinæ naturæ, & perfectionem humanæ naturæ: & est vnigenitus quidem ex verbo, vtpotè ex Deo patre natus, & primogenitus in multis fratribus. filius enim Dei, filius hominis factus est. Vnde & duas natuitates eiusmodi ipsius vnigeniti Dei verbi cõfitemur: ante fecula quidem ex patre incomparabiliter natum: in vltimis autem diebus eiusdem ipsius incarnationem de sancta gloriosa Dei genitrice & semper Virgine Maria, qui de patre splenduit sũpra intellectum: de matre ortus est supra rationem: & cùm Deus verè esset, factus verè homo: Idèo propriè & verè Dei genitricem sanctam & gloriosam & semper Virginem Mariam confitemur: Non quia Deus verbum initium ex ipsa accepit, fed quòd in vltimis diebus vnigenitus Deus verbũ, qui ante fecula erat, incarnatus ex ipsa immutabiliter homo factus est, & cùm inuisibilis in suis esset, visibilis factus est in nostris: & cùm impassibilis Deus esset, non dedignatus est passibilis homo esse: & immortalis, mortis legibus subiacere. Idipsum autem Deum & dominum, qui in Bethleem secundùm carnem natus est, & similis factus est hominibus absque peccato, & crucifixus est pro hominibus sub Pontio Pilato, ipsum confitemur deum, ipsum hominẽ: ipsum filiũ. Dei ipsum filium hos: ipsum de cœlo, ipsum de terra: ipsum impassibilẽ, ipsum passibilem. Deum emẽ verũ, qui natus est ex deo patre ineffabiliter, inenarrabiliter, incompræhensibiliter, ipse in tempore natus est de sancta Virgine Maria, idem ipse dominus noster Iesus Christus, vnus in sancta Trinitate, congloriscatus Patri & sancto Spiritui. Nec enim quartam personæ adiectione fuscepit sancta Trinitas, duas autem naturas in vna subsistentia diuinitatis & humanitatis inconfusè, incommutabiliter dominum nostrum Iesum Christum habere veraciter confitemur. Ita quoque & duas naturales voluntates, & duas naturales operationes habere, vtpotè perfectum deum, & perfectum hominem, vnũ eundemq; ipsum dominum nostrum Iesum Christum, pietatis nos regula perstruit. Ipsum natum, ipsum passum, ipsum crucifixum, ipsum sepultum, eundem ipsum resurgentem, & in cœlos ascendentem, ad dexteram patris residentem, & ad viuos & mortuos iudicandos venturum, cuius regni non erit finis.

Notae In Concilivm Mediolanense sub Agathone.

Concilium Mediolanense.] Dixerat Agatho Pontifex futurum, vt anno sequente in causa Monotheli tarum cum consensu Imperatoris Constantini, Pogonati vniuersale Concilium indiceretur, adeoq; necessariũ videri, vt Episcopi omnes Italiæ habitis Synodis eadem causam inquirant ac decidant facilamq; decisionem, vel ipso coram ipsopossent, vel saltem per literas inconfesso Oecumenici Concilij manifestent. Paruerunt Pontifici Insubres episcopi, atq; Mediolani hanc Synodum coegerunt, qua Monotheli tarum hæresin condemnarunt, atq; hoc exeq; fidei professionem ediderunt. Cùm autem plerique eorum partim ob difficultates itineris, partim per ætatem & morbos ad Concilium Oecumenicum Constantinopolim profici nõ possent, Synodum ad Constantinum Imperatorem mittendam esse censuerunt, vt saltem scripto sua suffragia condemnanter pernicio sam hæresim, quam præsentes impugnare & anathematizare nõ possent. Epistolam hanc Synodalem non à Manfueto Mediolanensi episcopo, sed à Damiano Ticinensi episcopo sub nomine Manfueti scriptam esse refert Paulus Diaconus lib. 6. c. 4. his verbis: Eo tempore Damianus Ticinensis episcopus sub nomine Manfueti Mediolan. Archiepiscopi, hac de causa satis vtilem, rectq; fidei epistolam composuit, quæ in præsata synodo Oecumenica 6.) nõ mediocre suffragium tulit. Hæc Paulus Diaconus.

Quo occasione hæc synodus celebrata.

Acta Concilij.

Epist. synodica fectiptor quis?

est Agathonis ad Constantinum Imp. & fratres eius de fide Catholica contra Monothelitas, quæ incipit: *Confidentes mihi humanæ vitæ diuersos angores, &c.* posterior est Synodica, nomine totius Synodi ad eosdem Impp. scripta ab Agathone, incipit q; sic: *Omnium bonorum fles messe præuoscitur, &c.*

Notae In Concil. Romanvm.

Concilium.] *Accepta ab Imperatore, quam de cogenda vniuersali synodo ad Donum scripserat, epistola, Agatho Papa Romanus id Roma adimpleuit, quod ei sallem iussu præstiterat Mediolani episcopi Insubres: ei similiter vt episcopi Occidentales, qui vel per ætatem, vel corporis morbum, vel itineris difficultates ipsi Synodo Oecumenicæ præsentes esse non possent. per legationem suo nomine deputatæ præsiterentur, quid pro fide Catholica aduersus Monotheli tas decernendum esset sentiant. Cùm itaq; episcopi 125. (quorum nomina in fine synodalis epist. subscripta habentur Act. IV. sexta synodi.) auctoritate Agathonis Papæ conuenissent, damnat atq; Monotheli tarum hæresi, ordthodoxam fidem egregiè corroborassent, tres legatos hosce, Ioannem Portuensem: Abundantium Paternensem; & Ioannem Regiensem situe Regii annum episcopos delegerunt, date illis commonitorio tali, vt de incertis & dubijs, nihil contendant; eaq; dum axat, quæ Romano hoc Concilio de fide cõstituta fuerant, in vniuersali Patrum consessu proponant. Hoc commonitorio instructi, Italiam Constantinopolim ad Concilium vniuersale profecti sunt, edita q; ibidem synodali epistola, quam secum attulerant, innumerum munus legationis fideliter executi sunt. Huic publicæ legationi suam Agatho Papa adiunxit: munusq; legationis Apostolica Theodoto & Georgio presbyteris: Ioanni Diacono, & (vt scribit Anastasius in Agathone) Constantino subdiacono cõmisit. Epistolam quandam priuatam suo solius nomine ab Imperatore conscriptã ipsãe cõmunicauit: at q, ita duplex legatio, duplici epistola ab Agathone accepta, ad Concilium vniuersale simul profecta fuit: dum q, circa initium Septembris anni 680. Constantinopolim peruenisset eo bonore, quæ Anastasius in vita Agathonis supra describit, excepti, Oecumenicum Concilium inchoari procurarunt. Testatur Anastasius in vita Agathonis supra, Theodorum Raueunatis ecclesiæ episcopum schismaticum hoc tempore Romam venisse, Romanæq; Pontificis se rerum submisisse. Non dubito quin illud hæc synodo, cui ipse præsens interfuit & subscripsit: saltum fuerit, etiam eius hic vel alibi nulla memoria reperiatur. Tanta enim Rauennatis ecclesiæ Episcoporum, à Mauro vsq, ad hunc Theodorum contumacia fuit at, vt eam nullo modo dissimulare possent Romani pontifices, qui ne quidem saltum & vsurpatam prærogatiuam Constantinop. præsulum hactenus sufferre potuerunt. In priore epistola, quã Agatho priuatim per suum legationem ad Imp. transmisit curauit, dignum esse notatu; quod ad defensionem Honorij aut Pontifex, Apostolicam Sedem, eiusq, Papa. Pontificis numquam vsq; de erat esse, sed potius iuxta promissionem Petro factam, denuo quoq, à veritatis tramite eduxisse. atq, in vera & orthodoxa fide confidenter confirmasse. Quod sanè non tam libere asserussetAgatho Pontifex, si eandem hæresim, quam ipse Agatho hac sua epistola adeò valide infectatur, Honorius fuisset, suoq, scripto consirmasset. In epistola Synodica hoc pro eius fama Honorij expurgatione diligenter est obseruandum, quòd legati limitatã duntaxat acceperunt mandatum, et tantum proponendi, quæ in synodo Romana pro fide Catholica aduersus Monotheli tas alla fuerat. Cùm itaq, allegata synodo Romana, nihil in causa Honorij propositum vel actum fuerit, nullam fidè meretur, id quod deprauata acta sexta synodi atte stantur, Honorium auctoritate legatorum solo Apostolica & totius Concilij inconsulto Agathone Pontifice, cum Sergio, Cyro, Pyrrho, alijsue Monotheli tæ hæretico condemnatum & excommunicatum fuisse. Secundo circa eandem epist. est annotandum, quòd vt in Concilio Florentino Iulianus S.R.E. Cardinalis in disputatione quã habuit contra Græcos post Emanuelem Calecam adduertit, Græci impostores eam corruperunt, eoq; loco, quo legebatur olim: Credimus in Spiritum sanctum dominum & viuificatorem, ex Patre Filioq; procedentem, illi vonis: Filioq; expunxerunt. Hæc Latini veritatis amanti ingerimus, at q, consider and a proponimus, ne mirer ur, cùm infra dicemus, Acta Synodalia sexti Concily in ipsa præsertim, qua de Honorio Romano Pontifice attestantur, Græcorum impostura vbiq, deprauata fuisse.

Occasio habiti Concilij quæ?

Acta Concilij.

Duplex legatio Constantinopolim missa est.

Ex epist. Agathi de hæresi Honorius Papa.

Epistola synodalis quibus defenditur Honorius.

Epist. synodalis a Græcis corrupta est.

CONCILIVM ROMANVM, QVO CXXV. EPISCOPI ORTHODOXAM FIDEM CONFIRMARVNT, Monotheli tarum hæresim condemnárunt, atque legationem Constantinopolim ad synodum Oecumenicam decreuerunt, anno domini 680. sub Agathone Papa, &c.

DE rebus in hac synodo gestis nihil reperitur, nisi duæ epistolæ extantes Act. IV. sextæ synodi; quarum prior

CONCILIVM CONSTANTINOPOLITANVM III. SEXTVM VNIVERSALE

SIVE OECVMENICVM, APPROBATVM, IN QVO DVCENTI OCTOGINTA ET NOVEM EPISCOPI MONOTHELITARVM

hæresin condemnârunt sub Agathone Papa, & Constantino Pogonato Imp.
Anno Redemptoris nostri Iesu Christi 680. & 681. inchoatum: Anno sequente absolutum.

SACRAE IMPERATORIS PRAEAMBVLARES.

DIVALIS SACRA, DIRECTA AD DONVM sanctiss. Papam senioris Romæ, contradit a verò Agathoni sanctissimo ac beatissimo Papæ eiusdem antiquæ Romæ, cò quòd idem Donus de præsenti vita decessisset.

SVPERSCRIPTIO SACRAE.

IN nomine Domini & Saluatoris nostri Iesu Christi, Imperator, Flauius Constantinus fidelis, magnus Imperator, Sacra Dono sanctissimæ beatissimo Archiepiscopo antiquæ nostræ Romæ & vniuersali Papæ, Data fridie Idus Augustas Constantinopoli, Indict. 6. A. D. 678.

PEr omnia nouit vestra paterna beatitudo, & plures vestræ S. Ecclesiæ antiquæ Romæ, quia ex quo iussit Deus principaliter nos imperare, dum voluissent multoties quidã motionẽ facere de verbis, de quibus est contentio pro dogmate pictatis, inter partes tã sanctæ vestræ Ecclesiæ, quamq; huius sanctæ magnæ Dei Ecclesiæ, vt ambigerent, & hoc prohibuimus fieri tempore non admittente, cognoscentes quòd ex parteculari cõtention̄e non solùm vnitas fieri non posset, sed magis malum accrescere. Et licèt animo doleremus, vltra omnem dolorẽ tam pro exprobratione, quæ nobis ob hoc ab inimicis inferebatur, & propter ipsam veritatem, quòd pontifices secundùm vos, & orthodoxus noster populus, propter quasdam nouitates vocum in schisma incidisset, exultatio; ex hoc fieret impijs & hæreticis: attamen Deo nobis cõmittimus, ipso pro nobis potiora prouidente, & dum eius benignitas iusserit correctionẽ huius rei fieri, tunc nobis condonare opportunitatẽ temporis, ad generalem collectionem faciendam vtraq; sedium, quatenus considerantibus eius definitiones sanctarum quinq; synodorum & editiões sanctorum probabilium patrũ, satisfacerent sibimet ipsis, & conuenirent in vno ore, vno; corde, ad glorificandum honorificum nomẽ Dei nostri. Sed quoniam sicut homines cogitamus, sicut autem iubet Deus, omnia perficit, ipse enim nouit futura & quæq; nobis expediunt, sic ei placitum est, vt ad effectum perducãtur: cognoscere factinus vestram paternã beatitudinem, quòd dum ordinatus esset Theodorus sanctissimus & beatissimus Patriarcha à Deo conseruandæ huius nostræ regiæ vrbis, suggessit nostræ serenitati suspectum se esse, dirigere consueta synodica ad vestram paternam beatitudinem, ne forsan non reciprocantur, sicut & sub prædecessoribus eius patriarchis factum est: sed quia magis præuidit adhortatoriam epistolam facere ad vestram paternam beatitudinem, quam & direxit, eius per omnia scientiam habet vestra paterna beatitudo, & non præuidimus, per præsentem nostrain piam sacram, de huiusmodi epistola vt multiloquio: sed posteaquam directa est eadem epistola ad vestram paternam beatitudinem, interrogauimus eundem sanctissimum, & beatissimum patriarcham, & Macarium sanctissimum patriarcham ciuitatis Theopolitanæ, quænam esset difficultas, quæ prouenerat inter vestram paternam beatitudinem seu vestram Apostolicam sedem, & ipsos, olim omnibus expletis, quæcunq; sùt de immaculata nostra & incommutabili Christianorũ fide, tam per doctrinam sanctorum Apostolorum, quamq;e per diffinitiones sanctarum quinq; synodorũ, & doctrinam sanctorum ac probabilium patrum, & omnibus hæresibus iam manifestatis atq; condemnatis, & nullo deinceps remanẽte modo, quo possit diuisio aut schisma sanctę, & immaculatæ nostræ fidei inferri: satisfecerunt nobis ipsi ipsi sanctissimi patriarchæ quòd verba quæda nouitatis intromissa sunt, ali quibus quidẽ ex imperitia hęc introducẽtibus, aliquibus verò incógruè scrutantibus in compræhensibilia opera Dei: & quia, ex quo hæc verba notueri cęperũt, & vsq; hactenùs vtraq; sedes inter se minimè conuenerunt, vt inquirentes libimet satisfacerent pro veritate. Propter viles igitur inquisitiones non sit *infinita conf̃tio, ne nobis intulerent pagani & hæretici, neq; in nobis vllus quasq; locus accipiant semitas adhærsarij. Cadens namq; ab humano gratę, quod ei seruiebat, & confutus per apparitionem domini nostri Iesu Christi, veri Dei nostri, ceram in his confitenderetur per studium vestræ paternæ beatitudinis, & secundùm quod scriptũ est, deponentibus nobis omnẽ zelum & omnẽ contentionem, omnemq; inuidiã, veritati concurramus. Veritas enim Deo chara est, & secundùm Dñi vocem, quicunq; voluerit omnium primus esse, sit omnium minister. Et istum dicit esse: In hoc cognoscẽt omnes quia mei estis discipuli, si dilectionem habueritis adinuicem. Posłquam igitur tempus recipit perfectam congregationẽ fieri, adhortamur vestram paternam beatitudinẽ per præsentem nostram piam Sacram, dirigere viros vtiles, modestos, notitiam habẽtes totius à Deo inspiratæ doctrinæ, & peritiam irreprehensibilẽ habentes dogmatũ, in duos personã vestræ Apostolicæ sedis, cùm quę Concilij, deferentes & libros quos oportet proferri: & omnem auctoritatẽ habentes, quatenùs conuenient: s cum hic posito sanctiss. ac beatissimo Patriarcha, & Macario sanctiss. patriarcha Theopolitanæ ciuitatis, perfruentur cũ omni manſuetudine & modestia, & per gratiam sancti Spiritus veritati insistere & consentire, admonitionẽ habentibus eis, qui hłc aduenerunt ex parte sedis vestræ per præsentẽ nostram piam Sacram. Per Deum enim omnipotentẽ, non est apud nos partis cuiuslibet fauor, sed æqualitatem vtriq; partibus conseruabimus, nullatenus necessitatem faciens: s cui quocũque capitulo eis, qui à vobis dirigitur quoquo modo: sed & omni honore, cum competenti munificentia & susceptione dignos eos habebimus. Et si quidem vtriq; conuenerint, ecce & beneficia autẽ minimè conuenerint, iterum cum omni humanitate eos ad vos diligemus, decreto nos excitantes in iudicio Dei imminente nobis, iuxta quod confitemi simus seruare fidem sanctam & immaculatam, quam percepimus, vnoquoq; proprio sensu abundante, rationem reddituri ante sanctum & terribile tribunal Dei nostri. Inuitat e enim & rogare possumus ad omnem commendationẽ & vnitatem omnium Christianorum, necessitatem verò inferre nullatenus volumus. Per personas verò, quæ dirigentur à paterna vestra beatitudine, ita decernat: ex vestra quidem sancta ecclesia, si vtiq; videtur ei, tres personas quòd si & plures, quãtæ ei placuerint, dirigat. De Concilio verò vsq; ad duodecim metropolitas episcopos. De quattuor verò monasteriis * Byzantinis. * By zanzenis, ab vnoquoq; monasterio monachos 4. Nam si receperit tempus, vt dictũ est, perfectum congregationem studuisse mus facere: sed quoniã tempus non admittit, Deus sùit noster proprio cõsilio protulit, q; nos differebamus in hoc tẽpore per ofa iubemus vestrã paternã B. nitiate effici impedimentũ voluntati Dei, sed eos dirigere Sic in. speramus in eius benignitate, qui qui voluerit huiusmodi capitulũ moueri in præsenti, per Spiritũ sanctũ concedere habeas, vt veritas clareat, & instruatur ofs tine schismate atq; contentione veritatẽ, piteri, & vno ore, vnoq; corde glorificare nos oés ei: bonitatẽ. tacere q̃pe hoc terribile est inuitas, vt ne plus, q; vt sãctificetur, accedi ad sãctas Dei Catholicas & Apostol. ecclesias,

* Matth. 20. Mar. 10. Ioan. 13. * 1. Petri. 2. * Hieron. & concilio temp. hæc fraudus iudica.

*cogita-tionibus

ecclesias, contrarijs * congregationibus occuperetur, considerans antistitum adnuicem dissonantiam. Multam enim nobis inflantiâ fecerût tam hic sanctissimus Patriarcha, quamque Macarius sanctissimus Patriarcha Theopolcos, vt eijceretur Vitalianus beatissimus de diptychis, asserentes Hoorium memorari in diptychis, propter honorem Apostolicæ sedis antiquæ nostræ Komæ. Nam non acquieuére, vt memoretur Patriarchæ, qui postmodû fuerunt in prædicta sancta Romana Ecclesia, donec cõquisitio et satisfactio prouenìat verborum, de quibus contenditur inter vtrasque fedes, & ita vestra paterna beatitudo consequenter memoretur: sed hoc nos acquetiumus, id est, vt eijceretur idem Vitalianus de diptychis. Hoc quidem, vtpotè omnem æqualitatem seruantes, & vtrosque Orthodoxos habentes: hoc autem, & propter collatam nobis charitatem ab eodem Vitaliano, dum superesset, in motione tyrannorum nostrorum. Sed sic polliciti sumus prædictis sanctissimis Patriarchis, quòd per omnia dirigit vestra beatitudo homines, qui debeant conquirere cum ipsis, & tunc secundùm quod claruerit, perfecta dispositio fiet. Nam ante hoc * nullo modo nos acquiescere, vt idem beatissimus Vitalianus eijceretur. Hæc cognoscens vestra paterna beatitudo, studeat sequi voluntatem Dei. Sicut enim prædictum est, spem habemus in coronatore nostro Deo, quia dum præuideriț super hoc feruentem nostrum affectum, eius benignitas etiam ingruentes nobis perturbationes gentium sedabit. Omnem verò concursum venientibus iustissimus præbere Theodorum gloriosum Patritium & Exarchum Christo amabilis nostræ Italiæ prouinciæ, tam in nauî, quamque in expensis & omni vtilitate eorum: & sinecessitas exegerit, etiam castellatos dromones præbere ad eorum munimen, vt ex omnibus illæsi, & sine periculo (Deo cooperante) idem ad nos perducantur. Et subscriptio: Diuinitas te seruet per multos annos sanctissime ac beatissime pater.

*nec *vllo

DIVALIS SACRA, DIRECTA AD GEORGIVM sanctissimum Archiepiscopum huius magnæ Constantinopolitanæ vrbis nouæ Romæ.

ET SVPERSCRIPTIO.

IN nomine Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi, Imperator pius pacificus Flauius Constantinus fidelis in Iesu Christo Deo, Georgio sanctissimo ac beatissimo Archiepiscopo Constantinopoleos & vniuersali Patriarchæ, Data quarta Idus Septembris Constantinopoli, imperante domino pijssimo perpetuo Augusto Constantino Imperatore Anno decimotertio, & post consulatum eius, anno 13. Baron. nu. 58. ann 680.

Quanquàm solicitudinibus tam militaribus, quamque ciuilibus indefinenter nostra serenitas coarctetur, attamen omnis Christo amabilis nostræ Reipublicæ cauſas, insequendo ob Christianam nostram fidem ponentes, qui & in bellis propugnatricem tam nostri, quamque Christo dilectorum nostrorum exercituum habemus, necessarium itidcauimus, præsenti nostra pia Sacra ad vestram paternam beatitudinem vti, per quam adhortantes eam fancimus congregare vestram paternam beatitudinem omnes, qui ad eius sanctissimam sedem pertinent, sanctissimos metropolitas & episcopos in hanc à Deo conseruandam nostram regiam vrbem, quatenus cooperante omnipotente & misericorde Deo nostro, diligentissima inquisitio dogmatis, fiat, quòd olim ante multum tempus exortum est de voluntate & operatione in dispẽsatione incarnationis vnius de sancta Trinitate Domini nostri Iesu Christi veri Dei nostri, quod & diffidium nõ minimum per quasdam personas sanctæ Dei Ecclesiæ intulit: innotescere quoque super hoc & Macario venerabili archiepiscopo Antiochenæ magnæ ciuitatis, quatenus & ipse de propria fymodo Deo amabiles metropolitanos & episcopos præparatos faciat pro hoc ipso huc congregari. Iam enim super hoc adhortati fumus per pios nostros apices adhuc inter viuos existẽtem, & donum sanctissimum Apostolicæ sedis antiquæ Romæ præsulem: & illo de hoc seculo migrante, Agathio sanctus nuper ordinatus Papa in Apostolica sede prædictæ antiquæ Romæ, diuinitùs nobis nostros pios suscipiens apices, destinauit in præsenti propriam eius ãdutos personam, Theodorum & Georgium Deo amabiles presbyteros, & Ioannem Deo amabilem diaconum: ex persona verò totius eius Concilij, Ioannem & Abundantium & Ioannem venerabiles episcopos, cum cæteris clericis & monachis, qui debeant inuenire in prædicto capitulo quæstionẽ qui & nunc ad nostra* confor. * consuetudinem vestigia, porrigêtes nobis etiam duas suggestiones, veneratue vnam quidem eiusdem sanctissimi Agathonis Papæ, aliam verò Concilij eius. Sciens igitur vestra paterna beatitudo, quia primum * & præcipuum (vt prædiximus) hoc ortho- * nobis & doxiæ exisiit capitulum, festinet prædictos venerabiles metropolitanos Episcopos celeriter aduenire in hanc à Deo conseruandam nostram regiam vrbem, quatenus prædictum tractetur capitulum, & maiorum donorum datore atque coronatore nostro Deo cooperante, cauta atque orthodoxa diffinitio huiusmodi dogmati imponatur.

Et subscriptio: Diuinitas te seruet per multos annos, sanctissime ac beatissime pater.

PRINCIPIVM S. SEXTI CONCILII.

ACTA SANCTAE SEXTAE SYNODI.

ACTIO PRIMA, sub Agathone Papa.

IN nomine Domini Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi, Imperantib* à Deo coronatis & serenissimis nostris, *instructe dominis Flauijs, Constantino quidem pijssimo, & à Deo decreto magno principe, perpetuo Augusto Imperatore, anno vigesimoseptimo, & post consulatum eius à Deo *institutæ manſuetudinis, anno decimotertio, Heraclio ve- rò atque Tiberio à Deo conseruandis eius fratribus, anno *indictio- vigesimosecundo, die septima mensis Nouembris, * in- nę anona dictionis nonæ: Præsidente eodem pijssimo, & Christo dilecto magno Imperatore Constantino in secretario sacri palatij, quod cognominatur Trullus, & ex iussione eius à Deo instructæ serenitatis, præsentibus & audientibus Nicetà glorioso excõsule Patricio, & magistro Imperialium officiorum.

Theodoro glorioso exconsule Patritio, & comite Imperialis obsequij, & substratego Thraciæ.

Sergio glorioso exconsule Patritio.

Paulo glorioso exconsule Patritio.

Iuliano glorioso exconsule Patritio & militari logotheta.

Constantino glorioso exconsule Patritio, & curatore * Imperialis domus Hormisdæ.

Anastatio glorioso exconsule Patritio, & locum agente *diuino- Imperialis comitis excubiti. rum

Ioanne glorioso exconsule patritio & quæstore.

Polyeucto glorioso exconsule.

Thoma glorioso exconsule.

Paulo glorioso exconsule, & dispositore Orientalium prouinciarum.

Petro glorioso exconsule.

Leontio glorioso exconsule, & domestico Imperialis mensæ.

Conueniente quoque sancta, & vniuersali synodo, quæ secundùm Imprialem sanctionem cõgregata est in hac à Deo conseruanda regia vrbe, id est, Theodoro & Georgio venerabilibus presbyteris, & Ioanne venerabili diacono, vicem agentibus Agathonis sanctissimi & beatiss. archiepiscopi antiquæ Romæ, & Georgio venerabili ac sanctissimo archiepiscopo magnæ Constantinopoleos nouæ Romæ, & Petro Deo amabili presbytero & monacho, & locum seruãte sedis magnæ ciuitatis Alexandriæ, & Macario venerabili archiepiscopo Theopoleos Antiochiæ, & Georgio religioso presbytero monacho, & apocrifario Theodori venerabilis vicarij sedis Hierosolymorũ, Ioãne episc. Portuensis, Abundantio episcopo ciuitatis Paternensis, Ioanne episcopo ciuitatis Rhegianæ, locum præsen-

tantibus centum 15. venerabilium episcoporum sancti Concilij antiquæ Romæ, qui & per proprias subscriptiones demonstrantur in suggestione ab eis facta ad pijssimum Imperatorem Constantinum, & Theodoro religioso presbytero, & locum agente Theodori Deo amabilis archiepiscopi Rauennæ.

Basilio episc. Gortynæ Insulæ Cretæ.
Theodoro episcopo Ephesi.
Sisinnio episc. Heracleæ Thraciæ.
Georgio episc. Citici.
Petro episc. Nicomediæ.
Photio episc. Niceæ.
Ioanne episc. Chalcedonensi.
Theodoro. episc. Meletinensi.
Sisinnio episc. Hierapoleos Phrygiæ.
Macrobio episc. Seleuciæ Isauriæ.
Georgio episc. Byziæ Thraciæ.
Gregorio episc. Mityleneæ.
Sergio episc. Selymbriæ.
Andrea episc. Methymnæ.
Theognio episc. Chij.
Georgio episc. Camuliarri.
Antonio episc. Hypepæ.
Ioanne episc. Dascylij.
Genesio episc. Anastasiopoleos.
Platone episcopo Cimes.
Ioanne episc. Dascylij.
*Iustinopolis Cordiu come. Theodoro episc. *Iustinianopoleos Gordi.
Theodoro episc. Verisæ.
Stephano episc. Heracleæ Ponti.
Longino episc. Thij.
Dometio episc. Prusiados.
*Cleonæ Salomone episc. *Claneu.
Georgio episc. Coensi.
Ioanne episc. Mundi.
*Gregorio *Candani * Georgio episc. * Cantanensi.
Ioanne episc. Lappis.
Eutalio episc. Cynopoleos, Constantino episc. Dalisandi.
Theodoro episcopo Olbis.
Theophanio presbyt. & abbate venerabilis monasterij Siciliæ, quod cognominatur Baias.
Georgio presbytero & monacho monasterij Renati positi in antiqua Roma.
Conone & Stephano presbyteris & monachis monasterij, quòd cognominatur domus Arsitia, positi similiter in senior e Roma.
Anastasio presbytero & monacho oratoriorum hic Sancti venerabilis Patriarchij, & Stephano presbytero & monacho discipulo Macarij venerabilis Archiepiscopi Theopoleos Antiochiæ.

Residentibus gloriosis Patritijs & consulibus ex latere pijssimi & Christo amabilis nostri Imperatoris Constantini, & ex læua quidem eius parte residentibus venerabilibus vicarijs Agathonis sanctissimi Archiepiscopi antiquæ Romæ, & cui ex persona eius synodi erant Deo amabiles episcopi, Theodore presbytero & locũ gente Theodori Deo amabilis episcopi Rauennæ, & Basilio episc. ciuitatis Gortynæ, & Georgio presbyt. & monacho, & apocrisario Theodori venerabilis vicarij sedis Hierosolymorum, & cæteris Episcopis Concilij sanctissimi Papæ antiquæ Romæ Agathonis. A dextera verò eius parte similiter residentibus Georgio sanctissimo Archiepiscopo Constantinopoleos nouæ Romę, & Macario sanctissimo Archiepiscopo Theopoleos Antiochiæ, & Petro Deo amabili presbytero monacho, & loci seruatore sedis magnæ Alexandriæ ciuitatis, & Theodoro episcopo Ephesi, & reliquis Deo amabilibus episcopis, tam qui sub fede sanctissimi Archiepiscopi Constantinopolitani, quamq; sanctissimi Archiepiscopi Theopoleos Antiochiæ propolitis in medio sacrolanctis Christi Dei nostri Euangelijs, Theodorus & Georgius amabiles presbyteri, & Ioannes Deo amabilis diaconus, locum præsentantes sanctissimi Papæ Apostolicæ sedis antiquæ Romę Agathonis, nec non & qui ex persona synodi eius erant, dixerunt: Beningissime domine, secundùm directam sacram à Deo insti tuta vestra fortitudine ad sanctissimum Papam demandasi sumus ad pijssima vestigia à Deo confirmatæ vestræ serenitatis vnà cum eius suggestione, necnon & cum altera eius synodica suggestione adæquè facta est à Deo custoditam vestram pietatem, à subiacentibus ei venerabilibus episcopis, quas & obtulimus à Deo coronatæ fortitudini vestræ. Quoniam igitur ante hos 45. plus minus annos quasdam nouitates vocum, contrarias orthodoxæ fidei introduxerant, qui illo in tempore fuerunt præsules huius regiæ & à Deo conseruandæ vestræ ciuitatis, id est, Sergius, Paulus, Pyrrhus & Petrus, necnon & Cyrus quondam Alexandrinæ ciuitatis antistites, insuper & Theodorus, qui fuit episcopus ciuitatis, cuius vocabulum est Pharan, & alij quidam, qui eos secuti sunt, non modicè quæ per totum orbem terrarum est, ecclesiam turbauerunt, vnam voluntatem in incarnationis dispensatione vnius sanctæ Trinitatis Domini nostri Iesv Christi, vnamque operationem dogmatizantes & docentes, & multoties seruili vestra, quæ secundùm nos est, Apostolica sede de hac re pulsante, dehinc supplicante, & minimè valente vsque hactenùs à tali sensu prauæ æstimationis eos abstrahere: quæsumus à Deo coronatam vestram fortitudinem, vt dicant, qui ex parte sunt prædictæ sanctissimæ ecclesiæ Constantinopolitanæ, vnde huiusmodi vocum adinuenta est nouitas. Constantinus pijssimus Imperator dixit: Audientes Gregorius sanctissimus archiepiscopus à Deo conseruandæ nostræ huius ciuitatis, & Macarius venerabilis archiepiscopus Antiochenæ ciuitatis, & ci adiacens synodus, quæ à patre Apostolicæ magnæ Romæ sedis dicta sunt, quæ eis videntur, prosequantur. Macarius Deo amabilis archiepiscopus Antiochenæ magnæ ciuitatis, vnà cum Stephano religioso presbytero & monacho eius discipulo, cum eis verò & Petrus Deo amabilis metropolitanus Nicomediæ, & Salomõ Deo amabilis episcopus * Claneu, verba facientes tam pro fede huius sanctæ magnæ Ecclesiæ, quamque profode Antiochiæ, dixerunt: Nos quidem vocum nouitates non edidimus sed quicquid percepimus tam à sanctis vniuersalibus synodis, & sanctis probabilibus patribus, quam à præsulibus huius regiæ vrbis, id est, Sergio, Paulo, Pyrrho & Petro, necnon & Honorio, qui fuit Papa antiquæ Romæ, & Cyro, qui fuit Papa Alexandriæ, hoc est, de voluntate & cooperatione, sic & credimus & prædicamus & docemus, & parati sumus de hoc ostendere.

Constantinus pijssimus Imperator dixit: Si vultis nobis de hoc ostendere, non aliter vos suscipimus, nisi probationes proferentes, quemadmodum dixistis, à sanctis vniuersalibus synodis & sanctis probabilibus patribus.

Macarius Deo amabilis Archiepiscopus Antiochiæ, & qui cum eo erant, dixerunt: Pijssime domine, iubeto per chartophylacem huius sanctæ magnæ Dei Ecclesiæ libros sanctarum synodorum, ex venerando patriarchio in medium deduci, atque relegi. Et paululùm egrediens Georgius Deo amabilis diaconus & chartophylax, & veniens ad bibliothecam venerandi patriarchij, protulit libros sanctarum vniuersalium synodorum. Constantinus pijssimus Imperator dixit: Georgius religiosus diaconus & chartophylax codices, quos præmanibus gerit, sanctorum Conciliorum porrigat ad legendum.

Accipiens Stephanus religiosus presbyter & monachus, discipulus Macarij venerabilis Archiepiscopi Antiochiæ, primum librum gestorum sanctæ tertiæque Ephesinæ prioris synodi, relegit: & veniens ad sermonem prophonericum, qui scriptus est à sanctæ memoriæ Cyrillo Alexandrinæ magnæ ciuitatis præsule, ad Theodosium piæ memoriæ Imperatorem, cuius est initium, Quod apud homines quidem eminet: & post pauca, Firmamentum autem immobile huiusmodi vestri Deo amabilis & religiosi Imperij ipse Dominus noster Iesus Christus est: per ipsum enim Reges regnant, & potentes decernunt iustitiam, secundùm quod scriptum est, Est enim eius omnipotentis voluntas. Macarius sanctissimus Archiepiscopus Antiochenæ ciuitatis, dixit: Ecce domine, ostendi vnà esse volumatera

*Cleonæ

Hic nulla fit Honorij mentio.

Hic hæreticus Honorius nominatur.

Legati sedis Apostolicæ primi loquuntur.

Psal. 2.

luntatem in Christo. Et exurgentes, qui locum præsentabant apostolicæ sedis Romanæ, & quidam Episcoporum synodi Constantinopolitanæ, & glorioſiſſimi Iudices reclamauerunt, dicentes: Superfluè, & non ſecundùm quod iacet, Macarius venerabilis Archiepiſcopus magnæ Antiochenæ ciuitatis, ex nunc relecto textu videtur affirmare, vnam eſſe voluntatem in duabus naturis vnius Domini noſtri Ieſu Chriſti, id eſt, Deitatis eius & humanitatis. Hoc enim ſanctiſſimus Cyrillus in diuina ipſius Domini noſtri Ieſu Chriſti & omnipotentiſſima eius natura accipiens, ſcripſit, quam cum patre & ſancto ſpiritu communem & omnipotentem habet. Propter quod & omnipotentem eam idem ſanctæ memoriæ Cyrillus appellauit aliàs, nec numeraliter poſuit eandem voluntatem vnam. Et relecto ex integro eodem libro, Conſtantinus piſſimus Imperator dixit: Etille alter liber ſanctæ tertiæ ſynodi relegatur. Et accipiens Salomon Deo amabilis diaconus, & notarius ſanctiſſimi Patriarchæ Conſtantinopoleos, relegit à principio vſque ad finem. Conſtantinus piſſimus Imperator dixit: Sufficienter nobis lectio in præſenti die facta eſt, in qua finem ſuſceperunt, quæ in ſancta tertiaque Epheſina priore ſynodo geſta ſunt. In ſubſequente verò, & quæ in ſancta Chalcedonenſi quarta ſynodo acta ſunt, nobis relegantur.

ACTIO SECVNDA.

IN nomine Domini Dei & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, imperantibus à Deo coronatis & ſereniſſimis noſtris dominis Flauijs, Conſtantino quidem piiſſimo, & à Deo decreto magno Principe, perpetuoque Auguſto & Imperatore, anno vigeſimoſeptimo, & poſt conſulatum eius à Deo *inſtituteque manſuetudinis, anno decimotertio, Heraclio verò atque Tiberio à Deo conſeruandis eius fratribus, anno vigeſimoſecundo, die decima menſis Nouembris, indictione nona: Præſidente eodem piiſſimo & Christo dilecto magno Imperatore Conſtantino in ſecretario ſacri palatij, quod cognominatur Trullus, & ex iuſſione eius à Deo inſtructæ ſerenitatis, præſentibus & audientibus Niceta glorioſo exconſule Patritio, & magiſtro Imperialium officiorum.

*inſtructę

Theodoro glorioſo exconſule Patritio, & comite Imperialis obſequij, & ſubſtratego Thraciæ.

Sergio glorioſo exconſule Patritio.

Paulo glorioſo exconſule Patritio.

Iuliano glorioſo exconſule Patritio & militari logotheta.

Conſtantino glorioſo exconſule Patritio, & curatore Imperialis domûs Hormiſdæ.

Anaſtaſio glorioſo exconſule Patritio, & locum agente Imperialis comitis excubiti.

Ioanne glorioſo exconſule patritio & quæſtore.

Polyeucto glorioſo exconſule.

Thoma glorioſo exconſule.

Paulo glorioſo exconſule, & diſpoſitore Orientalium prouinciarum.

Petro glorioſo exconſule.

Leontio glorioſo exconſule, & domeſtico Imperialis menſæ.

Conueniente autem & ſancta ac vniuerſali ſynodo, quæ ſecundùm diuinam ſanctionem congregata eſt in hac à Deo conſeruanda regia vrbe, id eſt, Theodoro & Georgio venerabilibus presbyteris, & Ioanne venerabili diacono, locum adimplentibus ſanctiſſimi & beatiſſimi Archiepiſcopi antiquæ Romæ, Agathonis, & Georgio venerabili atque ſanctiſſimo Archiepiſcopo magnæ huius Conſtantinopoleos nouæ Romæ, & Petro Deo amabili preſbytero monacho, & vicario ſedis Alexandriæ magnæ ciuitatis, & Macario ſanctiſſimo Archiepiſcopo Theopoleos Antiochiæ, & Georgio religioſo presbytero monacho, & apocriſario Theodori venerabilis vicarij ſedis Hieroly-morum.

Ioanne epiſcopo ciuitatis Portuenſis.

Abundantio epiſcopo ciuitatis Paternenſis.

Ioanne epiſcopo ciuitatis Rhegienſis, locum præſentibus venerabilis ſynodi antiquæ Romæ 125. Deo amabilium Epiſcoporum, qui & per proprias ſubſcriptiones declarantur in ſuggeſtione ab eis facta ad Conſtantinum piiſſimum magnum Imperatorem, & Theodoro religioſo preſbytero, atque vicario Theodori Deo amabilis archiepiſcopi Rauennæ.

Baſilio epiſc. ciultatis Gortynæ inſulæ Cretæ.

Theodo epiſcopo Epheſi.

Siſinnio epiſcopo Heracleæ Thraciæ.

Georgio epiſcopo Cizici.

Petro epiſcopo Nicomediæ.

Photio epiſcopo Niceæ.

Ioanne epiſcopo Chalcedonenſi.

Theodoro epiſc. Meletinenſi.

Siſinnio epiſc. Hierapoleos Phrygiæ.

Macrobio epiſc. Seleuciæ Iſauriæ.

Georgio epiſc. Byzitæ Thraciæ.

Gregorio epiſc. Mitylenæ.

Sergio epiſc. Selymbriæ.

Andrea epiſc. Methymnæ.

Theognio epiſc. Chij.

Georgio epiſc. Camuliani.

Antonio epiſc. Hypepæ.

Ioanne epiſc. Dalcy lij.

Geneſio epiſc. Anaſtaſiopoleos.

Platone epiſcopo Cinnæ.

Theodoro epiſc. *Iuſtinianopoleos Gordi.

*Iuſtinopolis Gordiacome.

Theodoro epiſc. Veriſæ.

Stephano epiſc. Heraleæ Ponti.

Longino epiſc. Thij.

Dometio epiſc. Pruſiados.

Salomone epiſc. * Claneu.

* Cleonæ

Georgio epiſc. Coenſi.

Ioanne epiſcopo Myndi.

Georgio epiſc. * Cantani.

* Gregorio

Ioanne epiſc. Lappis.

*Candani

Eulalio epiſc. Cynopoleos.

Conſtantino epiſc. Daliſandi.

Theodoro epiſcopo Olbis.

Theophanio presbyt. & abbate venerabilis monaſterij in Sicilia poſiti, quod cognominatur Baias.

Georgio presbytero & monacho monaſterij Renati, poſiti in antiqua Roma.

Cononę & Stephano presbyteris & monachis monaſterij, quòd cognominatur domus Arlitia, poſiti ſimiliter in ſeniore Roma.

Anaſtaſio presbytero & monacho oratoriorum venerabilis huius Patriarchij, & Stephano presbytero & monacho diſcipulo Macarij archiepiſcopi Theopoleos Antiochiæ.

Reſidentibus quoque tam glorioſiſſimis Patritijs & conſulibus, quamque omnibus venerabilibus & Deo amabilib* Epiſcopis in eodem ſecretario Trulli: propoſitis in medio ſanctis & intemeratis Euangelijs, Paulus magnificus à ſecretis & Imperialis ſecretarius dixit:

Meminit veſtra pietas, & ſancta ac vniuerſalis veſtra ſynodus, quòd in præterito conuentu finita lectione geſtorum ſanctæ tertiæ Epheſinæ prioris ſynodi, præuidit ſubſequenter & acta ſanctæ quartæ Chalcedonenſis ſynodi relegi, & ſuggerimus ad quod placuerit. Conſtantinus piiſſimus Imperator dixit: Proferantur & acta prædictæ ſanctæ quartæ Chalcedonenſis ſynodi, & coram noſtro rele gantur auditu. Et accipiens Antiochus religioſus lector & notarius ſanctiſſimi patriarchæ Conſtantinopoleos, primum librum eiuſdem ſanctæ Chaledonenſis ſynodi relegit. Et relegente eo epiſtolam, quæ in eis continetur, ſanctæ memoriæ Papæ Leonis magnæ ciuitatis Romanæ, & veniente ad textum, in quo ſcriptum eſt: Agit enim vtraque forma cum alterius communione, quod proprium habuit: verbo quidem operante quod verbi eſt, carne autem exequente quod carnis eſt: & horum vnum corufcat miraculis, aliud verò ſuccumbit iniurijs: exurgentes qui ex parte Apoſtolicæ ſedis erãt antiquæ Romæ, exclamauerũt. Ecce beniſſime dñe, manifeſtè duas naturales operatiões incõfuſè & indiuiſè in Domino noſtro Ieſu Chriſto præſens ſanctiſſimus

ctissimus præcipat pater, cuius præsentem sermonem sancta quarta synodus firmamentum orthodoxæ fidei conscripsit in damnatione vniuersæ hæresis, vtpotè professioni beati principis Apostolorum Petri conuenientem. & quid pro hoc dignum sentit Macarius venerabilis, & qui cum eo sunt Deo amabiles viri dicant. Macarius venerabilis Archiepiscopus Antiochiæ, dixit: Ego, domine, duas operationes non dico: sed nec sentio, quòd beatæ memoriæ Leo per hunc sermonem duas operationes dixerit. Constantinus pijssimus Imperator dixit: Sed vnam operationem intelligis eum dixisse? Macarius venerabilis Archiepiscopus dixit: Ego numerum non dico, sed deiuirilem eius operationem, secundum sanctum Dionysium. Constantinus pijssimus Imperator dixit: Et quomodò intelligis deiuirilem operationem? Macarius venerabilis Archiepiscopus dixit: Ego non superiudico. Et relectis residuis eiusdem libri vsque ad finem, Constantinus pijssimus Imperator dixit: Relegatur & alius liber eiusdem sanctæ quartæ Chalcedonensis synodi. Et accipiens Antiochus religiosus lector & notarius, eorundem actorum librum relegit. Constantinus pijssimus Imperator dixit: Sufficit & nunc præsens lectio. In subsequenti verò & liber gestorum sanctæ quintæ synodi proferatur.

Vide hinc Synodum quintam.

ACTIO TERTIA.

IN nomine Domini Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi, Imperantibus à Deo coronatis serenissimis nostris dominis Flauijs, Constantino quidem pijssimo, & à Deo decreto magno principe, perpetuo Augusto Imperatore, anno vigesimoseptimo, & post consulatum eius à Deo instructæ mansuetudinis, anno decimotertio, Heraclio verò atque Tiberio à Deo conseruandis eius fratribus, anno vigesimosecundo, decimotertio die mensis Nouembris, indictione nona. Præsidente eodem pijssimo, & Christo amabili magno Imperatore Constantino in secretario sacri palatij, quod cognominatur Trullus, & ex iussione eius à Deo instructæ serenitatis, præsentibus & audientibus Nicæ gloriosa excõsule Patricio, & magistro Imperialium officiorum.

Theodoro gloriosò exconsule Patritio, & comite Imperialis obsequij, & substratego Thraciæ.

Paulo gloriosò exconsule Patritio.

Sergio gloriosò exconsule Patritio.

Iuliano gloriosò exconsule Patritio & militari logotheta.

Constantino gloriosò exconsule Patritio, & curatore Imperialis domus Hormisdæ.

Anastasio gloriosò exconsule Patritio, & loci seruatore Imperialis comitis excubiti.

Ioanne gloriosò exconsule patritio & quæstore.

Polyeucto gloriosò exconsule.

Thoma gloriosò exconsule.

Paulo gloriosò exconsule, & dispositore Orientalium prouinciarum.

Petro gloriosò exconsule.

Leontio gloriosò exconsule & domestico Imperialis mensæ.

Conueniente autem & sancta ac vniuersali synodo, quæ secundùm diuinam sanctionem congregata est in hac à Deo conseruanda regia vrbe, id est, Theodoro & Georgio venerabilibus presbyteris, & Ioãne venerabili diacono, locum adimplentibus sanctissimi ac beatissimi Archiepiscopi antiquæ Romæ Agathonis, & Georgio venerabili atq; sanctissimo Archiepiscopo huius magnæ Constantinopoleos nouæ Romæ, & Petro Deo amabili presbytero monacho, & vicario sedis Alexandriæ magnæ ciuitatis, & Macario sanctissimo archiepiscopo Theopoleos Antiochiæ, & Georgio religioso presbytero monacho, & apocrisiario Theodori venerabilis vicarij sedis Hierosolymorum.

Ioanne episcopo ciuitatis Portuensis.

Abundantio episcopo ciuitatis Paternæ.

Ioanne episcopo ciuitatis Rhegiensis, locum præsentantibus venerabilis Synodi nuti quæ Romæ 124. Deo amabilium Episcoporum, qui & per proprias subscriptiones declarantur in suggestione ab eis facta ad Constantinum pijssimum magnũ Imperatorem, & Theodoro religioso presbytero, atque vicario Theodori Deo amabilis archiepiscopi Rauennæ.

Basilio episcopo ciuitatis Gortynæ insulæ Cretæ.

Theodoro episcopo Ephesi.

Sisinnio episcopo Heraclææ Thraciæ.

Georgio episcopo Cyzici.

Petro episcopo Nicomediæ.

Photio episcopo Niceæ.

Ioanne episcopo Chalcedonæ.

Theodoro episcopo Meletinæ.

Sisinnio episcopo Hierapoleos Phrygiæ.

Macrobio episcopo Seleuciæ Isauriæ.

Georgio episcopo Byziæ Thraciæ.

*Georgio episcopo Mitylenæ. *Giregio

Sergio episcopo Selymbriæ.

Andrea episcopo Methymnæ.

Theognio episcopo Chij.

Georgio episcopo Camuliani.

Antonio episcopo Hypepæ.

Ioanne episcopo Dascylij.

Genesio episcopo Anastasiapoleos.

Platone episcopo Cinnæ.

Theodoro episcopo *Iustiniapoleos Gordi. *Iustinopolis Gordiu come.

Theodoro episcopo Veriæ.

Stephano episcopo Heracleæ Ponti.

Longino episcopo Thij.

Dometio episcopo Prusiados.

Salomone episcopo *Claneu. * Cleonæ

Georgio episcopo Coensi.

Ioanne episcopo Myndi.

*Georgio episcopo *Cantani. *Gregorio *Candani

Ioanne episcopo Lappis.

Eulalio episcopo Cynopoleos.

Constantino episcopo Dalisandi.

Theodoro episcopo Olbis.

Theophanio presbytero & abbate venerabilis monasterij Siciliæ, quod cognominatur Balas.

Georgio presbytero & monacho monasterij Renati, positi in antiqua Roma.

Conone & Stephano presbyteris & monachis monasterij, quòd cognominatur domus Arsitia, positi similiter in seniore Roma.

Anastasio presbytero & monacho oratoriorum venerabilis huius Patriarchij, & Stephano presbytero & monacho discipulo Macarij archiepiscopi Theopoleos Antiochiæ.

Residentibus quoque tam gloriosissimis Patritijs & consulibus, quamquæ omnibus venerabilibus & Deo amabilib⁹ episcopis in eodem secretario Trulli: propositis in medio sanctis & intemeratis Euangelijs, Paulus magnificus à secretis & Imperialis secretarius dixit:

Secundùm quod in præterito conuentu interlocuta est à Deo instructa pietas vestra, ecce libros sanctæ quintæ Synodi in manibus habemus, & suggerimus, ad quod placuerit.

Constantinus pijssimus Imperator dixit: Præsens Antiochus religiosus lector & notarius, suscipiens librum relegat. Et accipiens, aperiensque eundem librum, exorsus est principium prædicti libri, qui ita continebat: Sermo sanctæ memoriæ Mennæ Archiepiscopi Cõstantinopoleos ad Vigilium beatissimum Papam Romanum, de eo quòd vna sit Christi voluntas. Et exurgentes legati Apostolicæ sedis Romæ, exclamauerunt: Pijssime domine, falsatus est præsens liber quintę synodi. Nequaquàm relegatur sermo, qui dicitur Mennæ ad Vigilium, quia fictus est: sed iube diligenter aduertere præsentem librum: satisfieri enim habet pijssimum vestrum imperium, quia non est tunc temporis positus in exordio, cùm fierent acta in sancta quinta Synodo. Iste qui dicitur sermo Mennæ ad Vigilium, nuper appositus est in principijs præsentis libri, eò quòd 11. anno Iustiniani diuinę memoriæ obijt Mennas. Quinta autem synodus 26. anno Imperij eius congregata est, episcopatũ tenente huius regiæ vrbis Eutychio venerabilis memoriæ. Et insp̃iciens tam

sermo Mennæ ad Vigilij, confictus. Obseruatio temporis valet ad conuincẽdas fraudes hæreticorum.

pijssi-

pissimus Imperator vnà cum gloriosissimis iudicibus, & quibusdam ex sancta synodo Deo amabilibus episcopis, & aperientes ac discernentes, inuenerunt tres quaterniones in principio libri additos, non habentes subnotationem numeri, qui secundùm consuetudinem assigitur in quaternionibus, sed in quarto quaternione habente primum numerum, & in sequenti quaternione secundum, & tertium, atque quartum subsequenter: aliàs verò & dissimiles esse literas eorundem in exordijs submissorum quaternionum, in quibus continebatur sermo, qui dicitur Mennæ ad Vigilium, à literis quæ priùs scriptæ sunt in eodem codice. Constantinus pissimus Imperator dixit: Huiusmodi non relegatur sermo. * Post modùm enim gestorum eiusdem sanctæ quintæ synodi ordinabiliter relegatur. Et relectus est primus liber. Constantinus pissimus Imperator dixit: *Subsequenter & secundi libri gestorum eiusdem sanctæ quintæ synodi edictio proueniat. Et accipiens Petrus religiosus diaconus, & notarius sanctissimi patriarchæ Constantinopoleos, librum relegit. Et dum relegeretur septima actio, reperti sunt in ea duo libri, quasi ex nomine Vigilij sanctæ memoriæ, qui fuit Papa Romanus, vnus quidem ad Iustinianum piæ recordationis quondam Imperatorem, alter verò ad Theodoram piæ memoriæ quòdam Augustam, in quibus cõtinebatur ita: Anathematizamus autem & Theodorum, qui fuit episcopus Mopsuestiæ, tanquàm qui alienus semper extiterit ab ecclesijs, & sanctis Patribus adueršarius, qui non confiteatur incarnatum esse Deum verbum, id est, Christum esse vnam * subsistentiam, & vnam personam, & vnam operationem. Et exurgentes iterum legati Apostolicæ sedis antiquæ Romanæ, vnaque qui cum eis erant Deo * amabilibus viris, exclamauerunt dicentes: Non faciat Deus, Domine, non dixit Vigilius vnam operationem. Non sunt libelli Vigilij. Falsatus est hic liber, sicut exordia primi libri præfentis quintæ synodi. Nam, domine, si vnam operationem docuit Vigilius, & susceptus est à synodo, vtique & in definitione eiusdem sanctæ quintæ synodi de vna operatione vox habuit comprehendi. Dum relecta ergò fuerit, pissime domine, ipsa definitio, inueniet dominus omnem veritatem. Consequenter itaque & secundùm ordinem relecto eodem libro, ipsaque definitione vsque ad finem relecta, nullo modo aliquid de vna operatione in eadem definitione inuentum est contineri. Theodorus & Georgius venerabiles presbyteri, & Ioànes venerabilis diaconus legati sanctissimi Papæ antiquæ Romæ, dixerunt: Petimus à Deo instructam vestram serenitatem, vt tempestiuè prædictus liber examinetur, vt adinuentio quæ in eo facta est, manifestetur.

Constantinus pissimus Imperator dixit: Quod postulatum est, in subsequenti proueniat. Præsens verò liber vsq; ad finem relegatur. Et relectus est.

Constantinus pissimus Imperator dixit: Cognitionem * prædictorum synodicorum liberorum percipientes tam sancta synodus, quamque gloriosissimi iudices, edicant, si inuenitur definitum ab eisdem sanctis synodis, sicut pollicitus est Macrius venerabilis Archiepiscopus Antiochiæ, & qui cum eo sunt religiosi viri demonstrare vnam voluntatem, & vnam operationem in incarnationis dispensatione Domini nostri Iesu Christi.

Sancta synodus & gloriosissimi iudices dixerunt: Ex lectione sanctorum Conciliorum, sicut nostis pissimi, non inuenimus in incarnationis dispensatione vnius sanctæ Trinitatis Domini nostri Iesu Christi, vnam voluntatem & vnam operationem. Constantinus pissimus Imperator dixit: Macarius venerabilis Archiepiscopus, & qui cum eo sunt, prosequantur, si secundùm quæ ab eis promisla sunt paratum habent proferre testimonia sanctorum probabilium Patrum, quæ debeant approbare (sicut polliciti sunt) vnam voluntatem & vnam operationem in incarnationis dispensatione Domini nostri Iesu Christi, & hæc proferant. Macarius venerabilis Archiepiscopus Antiochiæ, & qui cum eo sunt, dixerunt: Secundùm iussa vestri imperij inducta à nobis data testimonia, quæ proferre promisimus, sanctorum proferrimus. Constantinus pissimus Imperator dixit: Macarius venerabilis Archiepiscopus, & qui cum eo sunt, hæc in subsequenti peragant. Georgius sanctissimus Archiepiscopus Constantinopoleos, & quæ sub eo est synodus, dixerunt: Pissime domine, petimus vestram tranquillitatem, suggestiones directas ad à Deo vestram instructam fortitudinẽ, tam ab Agathone sanctissimo Papa apostolicæ sedis antiquæ Romæ, quamque ab eius synodo, relegi, vt auditum capiamus, quatenus cognitionem & nõ accipiamus totius virtutis, quæ in eis continetur. Cõstantinus pissimus Imperator dixit: Quòd à vobis postulatum est, in subsequenti proueniat.

Nota tech nas hæreticas.

*Primus [primum

†subsistentiam

for. *amabiles viri.

†relectorium

ACTIO QVARTA.

IN nomine Domini Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi, Imperantibus à Deo coronatis serenissimis nostris dominis Flauijs, Cõstantino quidem pissimo, & à Deo decreto magno Principe, perpetuo Augusto & Imperatore, anno vigesimosexto, & post consulatum eius à Deo instructæ manſuetudinis, anno decimotertio, Heraclio verò atque Tiberio à Deo consuetudinis eius fratribus, anno vigesimosecundo, decimoquinto die mensis Nouembris, Indictione nona. Præsidente eodem pissimo, & Christo dilecto magno Imperatore Constantino in secretario sacri palatij, quod cognominatur Trullus, & ex iussione eius à Deo instructæ serenitatis, præsentibus & audientibus Nicæta glorioso exconsule Patricio, & magistro Imperiallum officiorum.

Theodoro glorioso exconsule Patritio, & comite Imperialis obsequij, & substratego Thraciæ.

Sergio glorioso exconsule Patritio.

Paulo glorioso exconsule Patritio.

Iuliano glorioso exconsule Patritio, & militari logotheta.

Constantino glorioso exconsule Patritio, & curatore diuinæ domûs Hormidæ.

Anastasio glorioso exconsule Patritio, & locum agente comitis Imperialis excubiti.

Ioanne glorioso exconsule Patritio & quæstore.

Polyeucto glorioso exconsule.

Thoma glorioso exconsule.

Paulo glorioso exconsule & dispositore Orientalium prouinciarum.

Petro glorioso exconsule.

Leontio glorioso exconsule, & domestico Imperialis mensæ.

Conueniente autem sancto ac vniuersali synodo, quæ per Imperialem sanctionem congregata est in hac à Deo conseruanda regia vrbe, id est, Theodoro & Georgio venerabilibus presbyteris, & Ioanne venerabili diacono, locum præsentantibus sanctissimi ac beatissimi Archiepiscopi antiquæ Romæ Agathonis, & Georgi venerabilis atque sanctissimo Archiepiscopo magnæ Constantinopoleos nouæ Romæ, & Petro Deo amabili presbytero, & monacho, & vicario sedis Alexandriæ magnæ ciuitatis, & Macario sanctissimo Archiepiscopo Theopoleo Antiochiæ, & Georgio religioso presbytero monacho & apocrisario Theodori venerabilis vicarij sedis Hierosolymorum.

Ioanne episcopo ciuitatis Portuensis.

Abundantio episcopo ciuitatis Paternensis.

Ioanne episcopo ciuitatis Rhegitanæ, locum præsentantibus venerabilis Synodi centum viginti quinq; Deo amabilium episcoporum antiquæ Romæ, qui & per proprias subscriptiones declarantur in suggestione, quæ ab eis facta est ad principem pissimum Constantinum, & Theodoro religioso presbytero, & loci præpolito Theodori Deo amabilis archiepiscopi Rauennæ.

Basilio Episc. ciuit. Gortynæ insulæ Cretæ.

Theodoro episcopo Ephesi.

Sisinnio episcopo Heracleæ Thraciæ.

Georgio episcopo Cyzici.

Petro episcopo Nicomediæ.

Photio episcopo Niceæ.

Ioanne episcopo Chalcedonensi.

Theodoro episcopo Meletinæ.

Sisinnio episcopo Hierapoleos Phrygiæ.

Macro-

Macrobio episcopo Seleuciæ Isauriæ.
Georgio episcopo Byziæ Thraciæ.
*Gregorio episcopo Mitylenæ.
Sergio episcopo Selymbriæ.
Andreæ episcopo Methymnæ.
Theognio episcopo Chij.
Georgio episcopo Camuliani.
Antonio episcopo Hypepæ.
Ioanne episcopo Dafcylij.
Genesio episcopo Anastasiopoleos.
Platon episcopo Cinnæ.
*Iustinopolis Got diu come
Theodoro episcopo *Iustinianopoleos Gordi.
Theodoro episcopo Veriſæ.
Stephano episcopo Heracleæ Ponti.
Longino episcopo Tij.
Dometio episcopo Prusiados.
* Cleonæ
Salomone episcopo *Claneu.
Georgio episcopo Coenij.
Ioanne episcopo Myndi.
*Gregorio
*Caudani
* Georgio episcopo *Cantani.
Ioanne episcopo Lappis.
Eulalio episcopo Cynopoleos.
Constantino episcopo Dalisandi.
Theodoro episcopo Olbis.
Theophanio presbytero & Abbate venerabilis monasterij Siciliæ, quod cognominatur Baias.
Georgio presbytero & monacho monasterij Renati, positi in antiqua Roma.
Conone & Stephano presbyteris & monachis monasterij, quòd dicitur domus Arsitia, positi similiter in antiqua Roma constituti.

Anastasio presbytero, & monacho oratoriorum huius venerabilis Patriarchij, & Stephano presbytero & monacho discipulo Macarij Archiepiſcopi Theopoleos Antiochiæ. Et refedentibus tam gloriosiſſimis Patritijs & conſulibus, quamque omnibus venerabilibus & Deo amabilibus episcopis in eodem secretario Trulli, propositis in medio ſan ctis & intemeratis Euangeliis, Paulus magnificus à ſecretis & imperialis ſecretarius, dixit: Meminit à Deo inſtructa veſtra pietas, quòd in præterito conuentu dum legerentur, acta ſanctæ quintæ Synodi, Georgius ſanctiſſimus Archiepiſcopus huius à Deo coſeruandæ regię vrbis, vna cum ſubiacenti synodo petijt veſtram piſſimam fortitudinem, ſuggeſtiones quæ factæ ſunt tam ab Agathone ſanctiſſimo Papa antiquæ Romæ, quàm quæ à ſubiacẽti ei ſynodo, in præſentia veſtræ pietatis & ſanctæ vniuerſalis huius ſynodi relegi, & ſuggerimus ad quod placet. Conſtantinus piiſſimus Imperator dixit: Relegantur. Et prolata eſt in Græcis literis memoratarum ſuggeſtionum interpretatio per Diogenem magnilicum à ſecretis & imperialem ſecretarium. Et relecta eſt, habens in verbis ſic:

Dominis piiſſimis & ſerenisſimis victoribus ac triumphatoribus, amatoribus Dei & Domini noſtri Ieſu Chriſti, Conſtantino maiori Imperatori, Heraclio & Tiberio Auguſtis, Agathe epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei.

Epiſtola priuata Agathonis Papæ in Cõcil. Romano ſcripta ad Imp. Vide Notas Conſilij Ro. 5.

CONSIDERANTI mihi humanę vitę diuerſos angores, & ante Deum, qui vnus & verus eſt, cui vehementia ſtetuum ingementi, vt conſolationem animæ fluctuanti diuinæ miſerationis impertiret inſtinctus, & dc profundo mœroris & angustia, potentia ſuæ dexteræ ſubleuaret: magnam atque mirabilem cum indefinenti gratiarum actione, ſereniſſimi domini filij, confiteor, conſolationis opportunitatem exhibere dignatus eſt, piiſſimum tranquillæ manſuetudinis veſtræ propoſitum, quem ad ſtabilitatem diuinitùs commiſſæ reipublicæ Chriſtianæ eius conceſſit dignatio, vt imperialis virtus atque clementia de Deo, per quem Reges regnãt, qui Rex regum, & Dominus dominantium eſt, & curet & quærat eius immaculatæ fidei veritatem, vt Apoſtolis atque apoſtolicis eſt Patribus tradita, inquirere vigiläter, atque vt vera traditio continet, initàtiſſimè defideret in omnibus eccleſijs obtinere, & ne quenquam tam pia lateret intentio audientium, humanave ſuſpicio *perterreret æſtimantium poteſtate nos eſſe compulſos, & nõ plena ſerenitate ad ſatisfaciendum ſuper euãgelicæ & Apoſtolicæ noſtræ fidei prædicationẽ* cõmunitos, diuales apices & Apoſtolicæ memoriæ Donũ pontificem noſtræ puſillitatis prædeceſſoreſ, cunctis populis ac gentibus per noſtrum miniſterium patefecerunt ac ſatisfaciũt, quos gratia ſanctí ſpiritus imperialis linguæ calamo de puro cordis theſauro dictauit, cõmonentis, non odprimentis: ſatisfacientis, non perterrentis: nõ affligentis, ſed exhortantis, & ad eaquæ Dei ſunt, ſecundùm Deum inuitantis: qa & ipſe conditor omnium ac redemptor, cùm poſſet in ſuæ diuinitatis maieſtate, in ſeculun veniẽdo, mortales perterrere, humanitate magis inæſtimabilis clementiæ humiliter ad noſtra deſcendens, quos creauit, dignatus eſt & redime re. qui & ſpõtaneam de nobis veræ de ie fidei confeſſionem expectat: quod & B. Petrus Apoſtolorum princeps cõmonet: Paſcite qui in vobis eſt gregem Chriſti, non coactè, ſed ſpontaneè, ſecundùm Deum exhortantes. His itaque, manſuetiſſimi rerum domini, diualibus apicibus animatus, & ad ſpem conſolationis de profundis angoribus *alleuiatus, ſum meliori refectus confidentia paulatim, quæ per mãſuetiſſimæ fortitudinis veſtræ ſacrã diuinũ præcepta ſunt, eſſi caciter* promptam obſequẽtiam exhibere, vt perſonas quales ſecundùm temporis huius defectum ac ſeruilis prouinciæ qualitatem poterant imueniri, pro obedientiæ ſatisfactione inquirerem: & cum conſilio cõſamulorum meorum Epiſcoporum, tam de propinqua huius Apoſtolicę ſedis ſynodo, quamque de familiari clero amatores Chriſtiani imperij, & ſequẽter de religioſis ſeruis Dei, vt ad piiſſimę tranquillitatis veſtræ veſtigia properarent, horrarer. Et niſi lon gus prouinciarũ ambitus, in quibus humilitatis noſtræ Concilium conſtitutum eſt, tanti temporis protelationem ingereret, olim hoc, quod vix tandem nunc fieri potuit, ſtudioſa obedientia *noſter famulatus impleret. Sed dum de diuerſis prouincijs familiare nobiſcum Concilium congregarur, & dum perſonas quaſdam quidem de hac ſeruili veſtri ſereniſſimi principatus Romana vrbe, vel proxima dirigere procuramus, quaſdam de lõgè poſitis prouincijs, in quibus verbum Chriſtianæ fidei ab Apoſtolicis exiguitatis meæ prædeceſſoribus miſſi prædicabant, remeare præſtolamur, nõ parvus temporum curſus elapſus eſt: vt corporales ægritudines mei famulatus ſilentio tranſeam, quibus nec viuere licet, nec libet aſſiduis ægrimonijs laborantem. Ideoque Chriſtianiſſimi Domini filij, ſecundùm piiſſimam miſſionem à Deo protegendæ manſuetudinis veſtræ, pro obedientia quam debuimus, non pro confidentia eorum ſcientiæ quos dirigimus, præſentes conſamulos noſtros, Abundantium, Ioannem, & Ioãnem reuerendiſſimos fratres noſtros Epiſcopos, Theodorum & Georgium dilectiſſimos filios noſtros presbyteros, cum dilectiſſimo fillo noſtro Ioanne diacono, & Conſtantino ſubdiacono ſanctæ hulus ſpiritalis matris Apoſtolicę ſedis, necnon & Theodorum presbyterum legatum ſanctæ Rauennatis Eccleſiæ, & religioſos ſeruos Dei monachos, cum ſcripturarum cordis deuotione curauimus demandare. Nam apud homines in medio gentium poſitos, & de labore corporis quotidianum victum cum ſumma *hæſitatione conquirentes, quomodò ad plenum poterit inueniri ſcripturarum ſcientia, niſi quæ regulariter à ſanctis atque Apoſtolicis prædeceſſoribus, & venerabilibus quinque Concilijs definita ſunt, cum ſimplicitate cordis & ſine ambiguitate à Patribus traditæ fidei conſeruamus, vnum ac præcipuum bonum habere ſemper optantes atque ſtudentes, vt nihil de eis quæ regulariter definita ſunt, minuatur, nihil mutetur vel augeatur, ſed eadem & verbis & ſenſibus illibata à nobis cuſtodiantur? Quibus portitoribus & teſtimonia aliquorum ſanctorum Patrum, quos hæc Aoſtolica Chriſti Eccleſia ſuſcipit, cum eorum libris tradidimus, vt facultatem ſuggerendi à beniginſſimo veſtræ Chriſtianitatis imperio conſecuti, ex his dumtaxat ſatisfacere ſtudeant, dum imperialis manſuetudo * præciperet, quid hæc ſpiritalis mater eorum ac à Deo propagati imperij Apoſtolica CHRISTI Eccleſia credat & præcipiat, non per eloquentiam ſeculatem, quæ nec ſuppetit idiotis hominibus, ſed per ſynceritatem Apoſtolicæ fidei, in qua & ab incunabulis edoĉti vſque in finem propagatori veſtri Chriſtiani imperij, cœli Domino, omnes nobiſcum

depre-

* commonitos

Per. 5. Quales Legati miſſi fuerint. *eleuatus, orſus

* noſtri famulatus

Rude ſæculum deplorauit.

*occuso bcurus.

*exercitatione

Quid concilium Legatis.

*percepe rit, *percepe rit,

*perterreret

deprecamur seruire atque obedire. Licentiam proinde eis, siue authoritatem dedimus apud trâquillissimum vestrum imperium, dum iusserit eius clementia, simpliciter * satisfaciendum, inquantùm eis duntaxat iniunctum est, vt nihil profectò præsumant augere, minuere, vel mutare, sed tradi-
tionem huius Apostolicæ sedis, vt à prædecessoribus apostolicis pontificibus institutà, synceriter enarrare. Pro quibus flexo mentis poplite, suppliciter vestram ad mansuetudinem semper intentam clementiam deprecamur, vt iuxta benignissimam atque augustissimam imperialis sacræ promissionem, acceptione eos dignos efficiat CHRISTO imitabilis vestra tranquillitas, atque placabiles auditus eorum humilibus suggestionibus accommodare dignetur. Sic aures Dei omnipotentis suis precibus ad exaudiendum inueniat vestra mansuetissima pietas referatas, illæsoque tam in rectitudine nostræ Apostolicæ fidei, quamque corporum sospitate in proprijs restituere iubeat: sic restituat superna maiestas per fortissimos atque inuictissimos labores vestræ à Deo corroboratæ clementiæ sub benigni vestri principatus regimine totam Christianam Rempublicam, & fortissimis vestris sceptris aduersas subigat nationes, vt ex hoc omni animæ atque omnibus gentibus satisfiat: quia quod per augustissimos apices de immunitate atque illæsione eorum, Deo sibi adspirante, polliceri dignata est, adimpleuit in omnibus. Non enim nobis eorum scientia confidentiam dedit, vt ad pia vestra vestigia eos auderemus dirigere: sed hoc imperialis vestra benignitas clementer iubens hortata est, & nostra pusillitas, quod iussum est, obsequenter impleuit. Vt autem vestræ diuinitùs instructæ pietati, quid Apostolicæ nostræ fidei vigor contineat, breuiter intimemus, quam percepimus per Apostolicam Apostolicorumque Pontificum traditionem, & sanctarum quinque generalium synodorum, per quas fundamenta Catholicæ Christi ecclesiæ firmata atque stabilita sunt: hic igitur status est Euangelicæ atque Apostolicæ fidei, regularisque traditio, vt confitentes sanctam & inseparabilem Trinitatem, id est, Patrem & Filium, & sanctum Spiritum, vnius esse Deitatis, vnius naturæ & subsistentiæ: hoc essentiæ, vnius eam prædicemus & naturalis voluntatis, virtutis, operationis, dominationis, maiestatis, potestatis & gloriæ. Et quicquid de eadem sancta Trinitate essentialiter dicitur singulari numero, tanquàm de vna natura trium consubstantialium personarum, comprehendamus regulari ratione hoc initiui. Cùm verò de vno earundem trium personarum ipsius sanctæ Trinitatis, filio Dei, Deo verbo, & de mysterio ad mirandæ eius secundum carnem dispêsationis confitemur, omnia, duplicia vnius eiusdemque Domini saluatoris nostri IESV CHRISTI secundum euangelicam traditionem asserimus, id est, duas eius naturas prædicamus, diuinam licèt & humanam, ex quibus & in quibus etiam post admirabilem atq; inseparabilem vnitionem subsistit. Et vnam quamque eius naturam, proprietatem naturalem habere confitemur, & habere diuinam omnia quæ diuina sunt, & humanam omnia quæ humana sunt, absque vllo peccato.
Et vtrasque, vnius eiusdem Dei verbi incarnati, id est, humanati, inconfusè, inseparabiliter, immutabiliter esse conoscimus, sola intelligentia quæ vnita sunt, diferentes, propter confusionis duntaxat errorem. Aequaliter enim & diuisionis, & commixtionis detestamur blasphemiam.
Cùm duas autem naturas duasque naturales voluntates, & duas naturales operationes cõitemur in vno Domino nostro Iesu Christo, non contrarias eas, nec aduersas ad alterutrum dicimus, (licut à via veritatis errantes, apostolicam traditionem accusant, abfit hæc impietas à fidelium cordibus) nec tanquàm * separatas in duabus personis vel subsistentijs, sed duas dicimus vnum eundemque Dominum nostrum Iesum Christũ, sicut naturas, ita & naturales in se voluntates & operationes habere, diuinam scilicet & humanã: diuinam quidem voluntatem & operationem, habere ex æterno cum coessentiali patre communem: humanam, temporaliter ex nobis cum nostra natura susceptam. Hæc est Apostolica atque Euangelica traditio, quam tenet spiritalis vestri felicillimi imperij mater Apostolica Christi Ecclesia. Hæc est mera cõfessio pietatis. Hæc est Christianæ religionis vera atque immaculata professio, quam non iumna adinuenit versutia, sed Spiritus sanctus per Apostolorũ principes docuit. Hæc est firma & irreprehensibilis sanctorum Apostolorum doctrina, cuius synceræ pietatis integritas quoadusque liberiter prædicatur, in republica Christiana vestræ tranquillitatis imperium * tuetur, stabilitur, & exultat, & felix (vt perfectè confidimus) * demonstrabit. Credite humilimo mihi Christianissimi Domini filij, quia pro stabilitate & exultatione eius, has cum fletibus preces effundo. Et hæc (licèt indignus & exiguus) synceriter * diligendo, prædicare, prosumo coæsulere: quia vestra à Deo concedenda victoria, nostra salus est: vestræ tranquillitatis felicitas, nostra lætitia est: vestræ mansuetudinis sospitas, nostræ paruitatis securitas est. Et ideò cum corde contrito & prostuentibus lachrymis, mente prostratus exoro, porrigere dignemini clementissimam dexteram Apostolicæ doctrinæ, quam cooperator piorum laborum vestrorum beatus Petrus Apostolus tradidit, non vt sub modio condatur, sed tuba clarius in toto orbe prædicetur: quia eius vera confessio, à patre de cœlis est reuelata, pro qua à domino omnium beatus esse pronunciatus est Petrus: qui & spiritales ones Ecclesiæ ab ipso redemptore omnium, terna commendatione pascendas suscepit: cuius admitente prædicto, hæc Apostolica eius Ecclesia nunquàm à via veritatis in qualibet errotris parte deflexa est, cuius authoritatem, vtpotè Apostolorum omnium principis, semper omnis catholica Christi Ecclesia, & vniuersalis synodi fideliter amplectentes, in cunctis fecutæ sunt, omnesque venerabiles patres Apostolicam eius doctrinam amplexi, per quam & probatissima Ecclesiæ Christi luminaria claruerunt, & sancti quidem Doctores orthodoxi venerati, atque secuti sunt, hæretici autem fallis criminationibus ac derogationum odijs insecuti. Hæc est Apostolorum Christi viua traditio, quam vbique eius tenet Ecclesia, quæ præcipuè diligenda atque fouenda, & fiducialiter prædicanda est, quæ per veridicam confessionem Deo conciliat, quæ & Christo Domino commendabilem facit, quæ clementiæ vestræ Christianum conseruat imperium, quæ à cœli Domino largas victorias vestræ pijssimæ * fortitudinis confert, quæ comitatur in præliis, & expugnat aduersos: quæ vestrum à Deo propagatum imperium vbique vt murus inexpugnabilis protegat, quæ terrorem in contrarias nationes immittat, & ira diuina per cellat, quæ & in bellis triumphales palmas de hostium deiectione atque subiectione cœlitus tribuat, & in pace securum & hilarem vestrum fidelissimum principatum semper custodiat.
Hæc est enim veræ fidei regula, quam & in prosperis, & in aduersis viuaciter tenuit ac defendit hęc spiritalis mater vestri tranquillissimi imperij, Apostolica Christi Ecclesia: quæ per Dei omnipotentis gratiam à tramite Apostolicæ traditionis nunquàm errasse probabitur, nec hæreticis nouitatibus deprauata succubuit: sed vt ab exordio fidei Christianæ percepit ab authoribus suis Apostolorũ Christi principibus, illibata finetenùs permanet, secundùm ipsius Domini saluatoris diuinam pollicitationem quam suorum discipulorum Principi in sacris Euangelijs fatus est: Petre Petre, inquiens, ecce Satan expetiuit vt cribraret vos, sicut qui cribrat triticum, ego autem pro te rogaui, vt non deficiat fides tua. Et tu aliquandò conuersus, confirma fratres tuos. Confidere itaque vestra tranquilla clementia, quoniam Dominus & saluator omnium, cuius fides est, qui fidem Petri non defecturam promisit, confirmare eum fratres suos admonuit, quòd à pontificos pontifices meæ exiguitatis prædecessores, contendenter fecisse semper, cunctis ex cognitum: quorum & pusillitas mea, licèt impar & minima, prosuscepto tamen diuina dignatione ministerio, pedisequa cupit existere. Vę enim mihi erit, si veritatem Domini mei, quam illi sinceriter prædicarunt, prædicare neglexero.
Væ mihi erit, si silentio texero veritatem, quam erogare nummularijs iussus sum, id est, Christianum populum imbuere & docere. Quid dicam in ipsius Christi futuro examine, si hic (quod absit) prædicare eius sermonum veritatem confundor? Quid de meipso, quid de commissis animabus satisfaciam, dum de officio suscepto rationem districtam exigerit? Quis igitur, clementissimi atque pijssimi Domini filij, (quòd tremens & confternatus spiritu dico) non prouocetur illa admirabili pollicitatione, quæ fidelibus re

*satisfaciendi, legatorũ fidelitatis præscriptio.

Commendat legatos.

Fidei Catholicæ regula.

* adorãde

* per se separatas.

*tuebitur, stabiliturque & exultabit.

* demonstrabitur. * dirigẽdo

Matth.16.

Ioan.vlt.

Romana Ecclesia nunquam erravit in fide.

*fortitudini conferet.

Nota. Hoc profecto dicere non est offendere sanctos, si Honorius aut hæreticus ipse fuisset, aut hæresim fauisset, aut confensisse. Luc.22.

Nullus Rom. Pontifex hæreticè fuit.

Romani Pontifices est monere impetere cotores.

promittit : Qui me confessus fuerit coram hominibus, in-
quiens, confitebor & ego eum coram patre meo, qui in
cœlis est? Et quem infidelium saltem non perterreat illa se-
uerissima comminatio, qua indignaturum se protestatur &
asserit, inquiens : Qui me negauerit coram hominibus, ne-
gabo & ego eum coram patre meo, qui in cœlis est? Vnde
& beatus Paulus Apostolus genitum commonet & dicit :
Sed licèt nos aut Angelus de cœlo euangelizet vobis, præter
quod euangelizauimus vobis, anathema sit. Vbi itaque ta-
lis imminet deprauantibus, vel tacentibus veritatem pœna
supplicij, quomodò nō est fugienda de fidei Dominicæ ve-
ritate subtractio? Vnde & Apostolicæ memoriæ meæ par-
uitatis prædecessores, Dominicis doctrinis instructi, ex quo
nouitas hæretica in Christi immaculatam Ecclesiam Con-
stantinopolitanæ ecclesiæ præsules introducere conaban-
tur, nunqàm neglexerunt eos, hortari, atque obsecrando
commonere, vt à praui dogmatis hæretico errore, saltem
tacendo desisterent, ne ex hoc exordium diffidij in vni-
tate Ecclesiæ parerent, vnam voluntatem, vnamque ope-
rationem duarum naturarum afferentes in vno Domino
nostro Iesu Christo, quòd Ariani & Apollinaristæ, Euty-
chianistæ, Timotheiani, Acephali, Theodosiani & Gaiani-
tæ, & omnis omninò hæreticus furor fuse confundentium,
seu diuidentium incarnationis Christi mysterium, docuit.
Confundentes quidem sanctæ incarnationis mysterium,
cò quòd Deitatis & humanitatis Christi vnam naturam di-
cant, vnam eum, sicut vnius, voluntatem & operationem
personalem habere contendunt. Diuidentes autem in sepa-
rabilem vnitionem in duas naturas, quas saluatorem habe-
re cognoscunt, non per vnitionem, quæ secundùm subsi-
stentiam facta cognoscitur, vniunt : sed blasphemantes, per
affectum voluntatis, tàquàm duas subsistentias, id est, duos
quosdam, per cōcordiam iungunt. Porrò Apostolica Chri-
sti ecclesia, spiritalis mater à Deo fundati veltri imperij, &
vnum Dominum Iesum Christum confiteturex duabus &
in duabus existentem naturis, & duas eius naturas, diuinam
scilicet & humanam, etiam post inseparabilem vnitionem
inconfusas, in eo esse defendit, & ex proprietatibus natura-
libus vnamquanque harum Christi naturarum perfectam
esse cognoscit, & quicquid ad proprietatis naturam perti-
net, duplicia omnia confitetur : quia ipse idem Dominus
noster Iesvs Christvs, & Deus perfectus est, & ho-
mo perfectus est, ex duabus & in duabus naturis: & post ad-
mirabilem incarnationem existens, nec Deitas fine hu-
manitate, nec humanitas eius sine Deitate posset intelligi.
Consequenter itaque, iuxta regulam sanctæ Catholicæ at-
que Apostolicæ Christi Ecclesiæ, duas etiam naturales vo-
luntates in eo, & duas naturales operationes esse confiteur
& prædicat. Nam si personalem quisquam intelligat vo-
luntatem, dum tres personæ in sancta Trinitate dicun-
tur, necesse est vt & tres voluntates personales, & tres per-
sonales operationes (quod absurdum est & nimis propha-
num) dicerentur. Sin autem, quòd fidei Christianæ veritas
continet, naturalis voluntas est, vbi vna hæc natura dicitur
sanctæ & inseparabilis Trinitatis, consequenter & vna na-
turalis voluntas, & vna naturalis operatio intelligenda est.
Vbi verò in vna persona Domini nostri Iesu Christi me-
diatoris Dei & hominum, duas naturas (id est, diuinam &
humanam) confitemur, in quibus & post admirabilem adu-
nationem consistit, sicut duas vnius eiusdemque naturas, ita
& duas naturales voluntates, duasque naturales operationes
eius regulariter confitemur : Vt autem huius veridicæ con-
fessionis intelligentia ex Veteris nouiq; Testamenti à Deo
inspirata doctrina. pietatis vestræ mentibus clareat: (*plus-
que enim & incomparabiliter vestra possit clementia sen-
sum sanctarum scripturarum penetrare, quam nostra pusil-
litas verbis defluentibus explanare) ipse Dominus noster
Iesus Christus, qui verus & perfectus Deus, verus & per-
fectus homo est, in sacris suis Euangelijs protestatur
in aliquibus humana, in aliquibus diuina, & simul vtra-
que in alijs se patefaciens, vt se verum Deum, verumq;
hominē credere, ac prædicare fideles suos * perstruerettorat
quidem ad patrem vt homo, vt calicem passionis transige-
ret, quia in eo nostræ humanitatis natura absq; solo pecca-
to perfecta est: Pater, inquiens, si possibile est, transeat à me
calix iste. Veruntamen non sicut ego volo, sed sicut tu vis.
Et in alio loco : Non mea voluntas, sed tua fiat. Cuius testi-
monij sensum si à sanctis & probabilibus Patribus expla-
natum, cognoscere cupimus, &, quid mea voluntas, quid tua
significet, veraciter intelligere, beatus Ambrosius in secun-
do libro ad beatæ memoriæ Gratianum Augustum his ver-
bis de hoc loco nos intelligere commonet, inquiens: Suscе-
pit ergò voluntatem meam, suscepit tristitiam meam con-
fidenter tristitiam nomino, quia crucem prædico. mea est
voluntas, quam suam dixit : quia vt homo suscepit tristi-
tiam meam, vt homo locutus est, & Ideò ait, Non sicut ego
volo, sed sicut tu vis. Mea est tristitia, quam nemo susce-
pisset affectu. Ecce claret, pijssime Princeps, quòd hic
sanctus pater verbum ipsum, quod Dominus orans protu-
lit, Non quòd ego volo, ad humanitatem eius pertinere con
signat, per quam & obediens secundùm doctrinam beati
Pauli Apostoli gentium dicitur vsque ad mortem, mortem
autem crucis. Vnde & obediens parentibus intimatur,
quando quidem obedientiam eius voluntariam, non se-
cùdùm diuinitatem, qua omnium dominatur, pium est in-
telligere: sed secundùm humanitatem, qua sponte se parен-
tibus subdidit. Quod & sanctus Lucas euangelista similiter
commemorat, eundem Dominum nostrum Iesum Chri-
stum secundùm humanitatem orātem ad patrem introdu-
cens, & asserens: Pater, si possibile est transeat à me calix iste,
Veruntamen non mea voluntas, sed tua fiat. Quem locum
sessor Christi Athanasius antistes Alexandrinæ ecclesiæ, &
in libro aduersus Apollinarium hæreticum de Trinitate &
incarnatione, etiam duali numero comprehendens, fic ex-
planat: Et quandò dicit, Pater, si possibile est, transeat à me
calix iste, & tamen non mea, sed tua voluntas fiat : Et ite-
rum, Spiritus promptus, caro autem infirma : duas volun-
tates hic ostendit, & vnam quidem humanam, quæ est car-
nis, aliam autem diuinam. Quòd enim humana propter
infirmitatem carnis refugiebat passionem, diuina autem
eius prompta erat, qua explanatione quid verius poterit in-
timari? Quomodò enim non in eo duæ voluntates, id est, di-
uina & humana fideliter agnoscuntur, in quo duæ naturæ et-
iam post inseparabilem adunationem synodali præconio
prædicantur? Nam & Ioannes, qui super pectus Domi-
ni recubuit, dilectus discipulus, eandem continentiam his
explanat, verbis : Quia descendi de cœlo, non vt faciam
voluntatem meam, sed voluntatem eius qui misit me, pa-
tris. Et iterum : Hæc est voluntas eius qui me misit, vt
omne quod dedit mihi, nō perdam ex eo, sed vt resuscitem
illud in nouissimo die. Item eundem Dominum introduci-
cit cum Iudæis disputantem, atque dicentem inter cætera :
Quia nō quæro voluntatem meam, sed voluntatem eius qui
misit me. Cuius diuini sermonis intentum B. August. prælā
tissimus doctor ita aduersum Maximinum Arrianum dis-
serit, & dicit : Vbi autem dixit Filius Patri, Verùm non
quod ego volo, sed quod tu vis : quid te adiuuat, quòd tua
verba subiungis, & dicis, Ostendit verè fuam voluntatem
subiectam suo genitori : quasi nos negamus, hominis vo-
luntatem voluntati Dei esse debere subiectam? Nam ex
natura hominis hoc dixisse Dominum, citò videt, qui lo-
cum ipsum sancti Euangelij paulò attentiùs intuetur. Ibi enim dixit, Tristis est anima mea vsq; ad mortem. Nunquid
ex natura vnici Verbi posset hoc dici? Sed homo, qui putas
gemere naturam Spiritus sancti, cur nō etiam naturam ver-
bi Dei vnigeniti tristem dicas esse potuisse? Illi tamen quid
tale dicereturi? Non ait, Tristis fum, quamuis etiam si hoc di-
xisset, non nisi ex natura hominis oportuisset intelligi, sed
ait, Tristis est anima mea, quam sicut homo vtique habebat
humanam, quanquàm & in hoc quod ait, Non quod ego
volo, aliud se ostendit voluisse, quàm Pater, quod nisi hu-
mano corde non posset cum infirmitate nostra in suum nō
diuinum, sed humanum transfigurare affectum. Homine
quippe non assumpto, nullo modo Patri diceret vnicù ver-
bum, Non quod ego volo. Nunquàm enim posset immuta-
bilis illa natura quicquam aliud velle, quàm pater. Hæc si di-
stinguereteris Arriani, hæretici non esteris. Per quæ disputa-
rionem hic venerabilis pater demonstrat, quia & cùm dicit
Dominus sum, humanitatis fuę significat voluntatē & cùm
dicit, non * esse voluntatem suā, admonet nos, non nostram
quære-

Matt. 10. Luc. 12.

Matt. 10. Luc. 12. Galat. 1.

Mar. 14. Luc. 22.

Ambros.

Phil. 2.

Luc. 2.

Athanas.

Luc. 22. Matth. 26.

Ioan. 13. & 21.

Ioan. 6.

Ioan. 5.

Aug. contra Max. cap. 20.

Matt. 26.

Rom. 8.

*plus

* instruxerit

Matt. 26.

*facere

quærere principaliter voluntatem, sed per obedientiam, nostram voluntatem diuinæ subijcere voluntati. Vnde patefacit, quia & humanam habuit voluntatem, per quam obedijt patri: & immaculatam ab omni peccato eandem humanam voluntatē, vtpotè verus Deus & homo, hanc in semetipso * habuit. Quod & sanctus Ambrosius in explanatione sancti Lucæ Euangelistæ sic disserit: Suam, ad hominem retulit: patris, ad diuinitatem. Voluntas enim hominis, temporalis: voluntas diuinitatis, æterna. Hæc spiritalis pater cōmemorans, adstruit, qualem voluntatem ex æterno cum patre & Spiritu sancto filius communem naturaliter habet, qualem vc temporaliter per assumptam humanitatem idem ipse in sua persona suscepit. Quod & Apostolicæ memoriæ sanctus Leo in epistola ad Leonem Augustum explanat, vnicuique formæ, id est, naturæ, quæ in Christo sunt, discreta consideratione, quæ in scripturis de eo referuntur, adsignās: & hoc, quòd suam Dominus dixit voluntatem, ad humanitatem eius pertinere demōstrans, sic dicit: Secundùm quidem formam serui, non venit facere voluntatem suam, sed eius qui misit eum. Ecce enim hic Apostolicus pater, ad formam serui eandem Domini nostri sermonem congruere, nos docuit intelligere. Præterea, quomodò piè poterunt intelligi diuersa super hoc sanctarum testimonia scripturarum, quæ nunc quidem ex natura humanitatis, nunc autem ex diuinitate vnius eiusdemque Domini nostri Iesu Christi veri Dei & hominis adstruuntur, & modò scripturarum commemorat: Omnia quæcunque voluit Dominus, fecit in cœlo & in terra. Itemque, Sicut pater suscitat mortuos & viuificat, ita & filius, quos vult, viuificat. Et leproso dicit: Volo, Mundare. Et nemo possit cognoscere patrem, nisi filius, & cui voluerit filius reuelare. Itemque quædam de humana eius voluntate, Euangelij sacramenta commemorant, cùm dicunt, eum super mare ambulātem, velle, vt verè hominem, suos transire discipulos. Et dum cum discipulis per Galilæam transiret, noluit vt aliquis cognosceret. Et vt homo dicit, Meus cibus est, vt faciam voluntatem eius qui me misit. Et nolebat per Iudæam ambulare, quia, quærebant eum Iudæi interficere. Et iterū surgens, venit in partes Tyri, & ingressus in domum, noluit aliquem scire, & non potuit latere. Ergòne ille omnium conditor ac redemptor, de quo dicitur, Omnia quæ voluit Dominus, fecit in cœlo & in terra: cuius velle hoc est, quod posse: cuius nutui cœlestes cum terrore deseruiunt potestates, in terris latere volens, non potuit, qui per diuinam maiestatem ex æterno cum patre in cœlestibus dominatur arcanis, & in manu eius fines terræ sunt, nisi ad hoc ad humanam eius voluntatem, quam temporaliter dignatus est adsumere, redigatur? Quanto ergò errore, talia non discernens, inuoluitur, vt dicat vna eademque voluntate & omnia in cœlo & in terra, quæ voluit, Dominum posse, & eadem iterùm voluntate in domo vili volentem latere, non posse, secundum Euangelica testimonia? Sed si ad dispensationem humanitatis eius, per quam humilitatem nostram assumpsit, redigitur: omnia, quæcunque diuina eius maiestate minora sunt, ad humanitatem ipsius pertinere cognoscit, quam perfectè suscepit absque vllo peccato, vt hanc etiam perfectè saluaret. Quod enim ab eo non susceptum est, nec saluatum est, secundùm quod nos cōsitentissimus prædicator veritatis Gregorius Nazianzenus præsul insti tuit. Itaque si ab eo humana voluntas, sicut & natura, susceptа est, & saluata est: & quod à susceptore saluatum est, non ei poterat esse contrarium. Nihil enim sibi contrarium creator omnium condidit, vel per mysterium incarnationis assumpsit. Et hymnidicus Dauid personam Domini nostri Iesu Christi in Psalmis introducens, pronunciat: Vt faciam voluntatem tuam, Deus meus volui. Itemque, voluntariè sacrificabo tibi. Nunquid secundùm Deitatem alia est voluntas patris, quàm filij? aut aliud vult filius, quàm pater? Si igitur vnum volunt, & nulla est in sanctа Trinitate differentia voluntatis, quomodò intelligendum est, quod propheta de eius persona testatur, Vt faciam voluntatem tuam, Deus meus volui, nisi fideliter intelligatur de immaculata eius humanitate dixisse? Vnde & sequitur, Legem tuam in medio cordis mei. Nullus enim est, qui ambigat, quòd idem psalmus in persona Christi à propheta prædicatus est. Quod & Apostolus Paulus in epistola ad Philippenses, si fidem plenam quisquam intēdere velit, adnunciat, de eodem Domino nostro IESV CHRISTO sic inquiens: Qui cùm in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, esse se æqualem Deo: sed semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo, humiliauit semetipsum, factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis. Ecce hic verissimus preco, & formarum (id est, naturarum) Christi differentiam docet, & obedientiam vsque ad mortem humanæ formæ prudenter assignat. Nam quis intantùm à luce veritatis abscessit, vt secundùm diuinitatis suæ voluntatem præsumat dicere Dominum nostrum Iesum Christum Patri obedisse, cui est æqualis in omnibus, & hoc velit in omnibus & ipse quod pater? Aut quis non intelligat obedientiam humanæ magis competere voluntati, in qua nullum habuit omninò peccatum? Nec diceretur obediens vsque ad mortem, nisi humanam in se susciperet voluntatem, sicut animam rationalem, carnemque cum omnibus suis proprietatibus humanitas assumpsit. Præterea, vt clareat vestræ pijssimæ benignitati, quòd naturalis est humana voluntas, & qui voluntatem humanam in Christo abnegat, absq; solo peccato, cum nec habere humanam animam confitetur, veritatis prudentissimus prædicator beatus Augustinus in quinto voluminе disputationis aduersus Iulianum Pelagianistam, quid sit voluntas, his definit verbis: Motus animi quid est, nisi motus naturæ? Animus enim sine dubitatione natura est: proinde voluntas motus est naturæ, quoniam motus est animi.

Ecce per huius prudentissimi patris definitionem, quid sit humana voluntas, monstratum est, quia animi motus est. Item in eodem: Veritas autem dicit, quandiu est voluntas vlla, à natura non potest separari. Et rursus in eodem voluminе: Et aliundè est voluntas. & cssc non * cognoscitur: & si eius origo quærenda non est, non idcò quærenda non est, quòd voluntas alunde non est, sed quia manifestum est vnde sit. Ab illo enim est voluntas, cuius est volūtas: ab Angelo scilicet voluntas Angeli, ab homine hominis, à Deo Dei. Et si operatur Deus in * hominem voluntatem bonam, id agit, vt oriatur ab illo bona voluntas, cuius est voluntas. Et iterum: Cur ergò negas, inquit, claufis oculis res apertas, de natura hominis exori hominis? Itemque: Ipse animi motus, cogente nullo, voluntas est * quia propter hoc est dicere, voluntas existit de animi motu, quòd voluntas existit de voluntate. Et iterum: Itáne verò Iuliane, ex homine hominis voluntas non oritur, cùm homo bonum opus Dei sit? Posſremò, potuitne ascendere in cor tuum, exoriri quidem hominis voluntatem, sed non de libero eius arbitrio. Dic ergò, vnde, si nō de natura, id est, non de ipso homine? Quibus testimonijs claret, vnamquamque earum, quas hic spiritalis pater denumerauit naturas, propriam naturalem habere, & vnicuique assignari debere voluntatem. Neque enim poterit angelica natura diuinam habere voluntatem, aut humanam, neque humana natura voluntatem Dei vel Angeli: sicut nec alterius, quàm est, quisquam naturalem habere potcrit motum, nili quod est naturaliter, aut creatus est. Cùm hæc ita veritas habeat, certissimè claret, quòd in Domino nostro Iesu Christo duas, id est, Dei & hominis, naturas fiue subſtantias confitentes in vnam conuenisse subsistentiam siue personam, necesse est, & duas nō naturales in eo fateri voluntates, diuinam scilicet & humanam: quia neque diuinitatem eius, quantum ad natura: rationem pertinet, humanam habuisse voluntatem dicendum est: neque humanitatem eius, diuinam habuisse naturaliter voluntatem, credendum est: neque rursum aliquam ex eisdem duabus Christi subſtantijs absque naturali voluntate extitisse fatendum, cùm & humana per omnipotentiam diuinitatis eius sublimata sit, & diuina per humanitatem eius hominibus reserata. Reddere itaque necesse est, quæ diuina sunt, eidem vt Deo: quæ humana sunt, eidem vt homini: & vtraque per subsistentialem aduntionem vnius eiusdemq; Domini nostri Iesu Christi, veraciter cognoscēda. Quòd verissima definitio sancti Chalcedonensis Concilij commonet, asserens: Sequentes igitur sanctos patres, vnū eundemque confiteri filium & Dominum nostrum Iesum Christum, consonanter omnes nos docemus, eundem per-

*habuit & probauit. Ambros.

Leo epist. 97.

Psal. 134.

Ioan. 5.

Matt. 8. Matt. 11.

Matt. 14. Ioan. 6. Marc. 9. Ioan. 4. Ioan. 7.

Marc 7.

Psal. 134.

Psal. 134.

Gregor. Nazianz.

Psal. 39. Psal. 53.

Psal. 39.

Phil. 2.

Augustin.

Voluntas quid sit.

Chalcedonen. cōcilij actiones.

fectum in Deitate, eundem perfectũ in humanitate, Deum, verè & hominem verè, eundem ex anima rationali & corpore, consubstantialem patri secundùm Deitatem, & consubstantialem nobis eundem secundùm humanitatem, & per omnia nobis similem absque peccato, ante secula quidem de Patre genitum secundùm Deitatem, in nouissimis autem diebus eundem propter nos, & propter. salutem nostram ex Maria virgine Dei genitrice secundùm humanitatem, vnum eundemq; Christum filium * Dei vnigenitum, in duabus naturis inconfusè, immutabiliter, indiuisè, inseparabiliter cognoscẽdum, nusquàm sublata naturarum differentia propter vnionem, magisq; salua proprietate vtriusq; que naturæ, & in vnam personam atque subsistentiam concurrente, non in duas personas partitum atque diuisum, sed vnum & eundem filium vnigenitum Deum verum Dominum Iesum Christum. Hoc idem etiam & sancta synodus, quæ sub augustæ memoriæ Iustiniano principe in Constantinopoli congregata est, in septimo definitionum capitulo prædicat : Si quis in duabus naturis, dicens, in Deitate videlicet & humanitate, vnum Dominum nostrum Iesum Christum cognosci nõ confitetur, vt per hoc significet differentiam naturarum, ex quibus incõfusa & ineffabilis vnitas facta est, neque verbo in naturam carnis transfigurato, neque carne in verbi naturam transfiata: manet enim vtrumque, quod est secundùm naturam, & post factam vnitionem secundùm subsistentiam, sed in diuisione per partem huiusmodi suscipit vocem in mysterio Christi, aut numerum naturarum confitens in vno eodemque Domino nostro Iesu Christo, Deo verbo incarnato, non tantummodò contemplatione differentiam earum accipit, ex quibus & compositus est, nõ interemptam propter vnitionem, (vnus enim ex vtrisque, & per vnum vtraque) sed propterea numero vtitur tanquàm diuisas propriæ subsistentiæ consistentes naturaliter, talis anathema sit. Propterea, quæ nos hæ venerabiles synodi commonent, fideliter necesse est custodire, vt nusquàm differentiam naturarum propter vnitionem adimamus, sed salua proprietate vtriusq; naturæ, vnum Christum Deum verum ac perfectum, & eundem hominem verum, atque perfectum confiteamur. Quocirca, si in nullo differẽtia naturarum Domini nostri Iesu Christi sublata est, ne esse est vt in omnibus propriætatibus eandem differẽtiam conseruemus. Qui enim in nullo admendam differentiam docuit, in omnibus hanc seruari debere commouit. Vbi autem vna voluntas & operatio ab hæreticis hæreticorumq; sequacibus dicitur. qualis in ea differentia cognoscitur? Vel vbi secundùm hanc synodum differentia conseruatur, dum si vna in eo voluntas (quod absurdum est) asseritur, necesse est eos, qui hoc asserunt, aut diuinam eam dicere, aut humanam, aut ex vtrisque compolitam, commixtam atque confusam, aut (vt hæretici omnes asseuerant) CHRISTVM vnam habere voluntatem & operationem, tanquàm de vna (vt perhibent ipsi) eius natura composita procedentem? & perit in hoc proculdubiò differentia naturalis, quam sanctæ synodi, etiam post admirabilem vnitionem, nobis in omnibus conseruandam sanxerunt. Quia etsi vnum Christum, vnamque eius personam ac subsistentiam, propter vnitionem videlicet naturarum, quæ facta est secundùm subsistentiam, docuerunt : differentiam tamen ipsarum, quę in eo ordinatæ sunt naturarum, post admirabilem atque inseparabilem adunationem, vsque ad intelligentiæ cõtemplationem nos cognoscere ac prædicare tradiderunt. Si itaque proprietates naturarum in vno eodemque Dominonostro Iesu Christo propter differentiam conseruantur, & differentiam quoque naturalium eius voluntatum & naturalium operationum plena fide nos congruit confiteri, et eorum doctrinæ pedissequi in omnibus approbemur, & nihil hæreticæ nouitatis in Christi ecclesiam admittamus. Licèt enim numerosa etiam aliorum sanctorum patrum existant volumina, parua tamen testimonia de libris, qui in Graco sunt, propter fastidium in hac humilima suggestione subneximus.

Sancti Gregorij Theologi ex secundo libro de filio, circa illud quo dicitur, descendisse de cœlo filium, non vt faciat voluntatem suam, sed voluntatem eius qui misit eum : Si ergò, inquit, non ab eodem, qui descendit, hæc dicta fuisse nt, dixissemus vtiq; tanquàm ab homine formari verbum, non illo, qui in Saluatore intelligitur: illius enim velle nec contrarium est Deo, cùm deificatum sit totum.

Sancti Gregorij Nyssen lib. 2. contra Eunomium : Quomodò Dominus mundum sibi reconcilians, distribuebat animæ corporique beneficium, quod ab eo fiebat hominibus voiens quidem per animam, tangens autem per corpus.

Eiusdem de libro contra Apollinarem: Huiusmodi autem sermonis hæsitationi vna crit consolatio, vera mysterij confessio: quoniam formidare quidem in passione, humanæ fragilitatis est, iuxta quod Dñs ait, Spiritum promptum esse dicens, carnem autem infirmam: suscipere autem * dispensationis passionem, diuinæ voluntatis atque virtutis est. Quoniam igitur altera humana volutas, & diuina altera est, loquitur quidem vt homo, quòd infirmitati carnis congruit, qui nostras passiones suscepit: producit secundam vocem, excelsam, & Deo dignam voluntatem confirmari, quàm humanam, propter salutem hominum volens. Qui enim dixit, Non mea voluntas, humanam præsens sermone significauit: addens autem, tuam, oltẽdit cognationem propriæ diuinitatis ad patrem, cuius diuinitatis nulla est differentia propter vnitatem naturæ.

Sancti Ioannis episcopi Constantinop. de sermone ad eos, qui ad Missas nõ occurrerunt, & de consubstantiali: Si igitur patris & filij vna voluntas est, quomodò hic dicit, veruntamen non sicut ego volo, sed sicut tu vis? Si enim in diuinitate, quod dictum est, sit hoc, aliqua cõtradictio erit. Si autem de carne habent rationem, quæ dicta sunt, & nullum ex hoc erit scandalum. Nec enim, nulli mori carnem, reprehensio est, quoniam hoc naturæ est : ipse autem, quæ naturæ sunt, omnia absque peccato ostendit, & cum multa abundantia, vt etiam hæreticorum obturet ora. Quandò autem dicit, Si potest fieri, transeat a me calix iste, & non sicut ego volo, sed sicut tu : nihil aliud ostendit, nisi quia carnem verè indutus est timentem mortem. mortem enim timere, & dubitare, & anxiari, illius est.

Sancti Cyrilli episcopi Alexandriæ, de libro Thesaurorum : Quandò videtur timens mortem, & dicens, Si potest fieri, transeat à me calix iste: considera iterum, quoniam formidans mortem, caro docebatur à Deo verbo induta, hoc deinceps minimè pati. Dicebat enim ad patrẽ, Non sicut ego volo, sed sicut tu. Et non quidem timebat ipsè mortem, secundùm quod Verbum est & Deus, sed vsque ad finem dispẽsationem perficere properabat: hæc enim erat patris voluntas. Habet autem & nolle mori, cò quòd mortem caro recusabat naturaliter. Ex quibus veridicis testimonijs similiter demonstrat, duas in vno eodemque domino nostro Iesu Christo naturales voluntates prædicasse, diuinam videlicet & humanam hos venerabiles patres. Cùm enim dicit sanctus Gregorius Nazianzenus, illius enim velle, qui in Saluatore intelligitur, hominis ostendit, humanam Saluatoris voluntatem per ipsam vnitionem ad verbum, deificatam fuisse, & ideò non esse contrariam Deo. Itemque demonstrat, quia & humanam, licèt deificatam, habuit voluntatem: & idem ipse (sicut in sequentibus docet) habuit & diuinam, vnam eandemque cum patre. Si * enim & diuinam, & deificatam habuit, duas vtique habuit voluntates. Quòd enim natura diuinum est, deificari non indiget : quod verò deificatur, non est profectò natura diuinum. Et dum dicit sanctus Gregorius Nyssenus magnus episcopus, veram esse mysterij confessionem, alteram debere intelligi humanam voluntatem, & alteram diuinam in Christo : quid intelligi commonet, alteram, dicendo voluntates, & alteram, nisi duas manifestissimè voluntates? Itemque cùm S. Ioannes præsul egregius docet, vnam quidem secùdùm diuinitatem patris & filij intelligi voluntatem, & eundem iterum Dominum Iesum Christum filium Dei, velle dicit vt hominẽ & secundùm carnem, rationabiliter & sine scãdalo dictum debere cognosci, quòd nolle mori, id circò quòd humanæ sit naturæ irrepræhensibiliter hoc volentis : clarum est, quòd & ipse duas naturales in CHRISTO prædicet voluntates: diuinam, quæ vna est patris & filij: humanam, quæ affectum viuendi naturaliter gerit. Et cùm constantissimus orthodoxæ fidei prædicator beatus Cyrillus dicit, quia

Gregor. Nyssenus.

Matt. 26.

* dispẽsationẽ passionis.

Cõstantinopoli. 5.

Ioannes Chrysost.

Matt. 26. Luc. 22.

Cyrillus.

* ergo

Gregor. Nazianz. Ioan. 6.

secun-

secundùm quod erat verbum, nó timebat mortem, sed volebat vsque ad finem dispensationem perficere, quia hæc erat voluntas patris, quæ est secundùm diuinitatem & filij, & habuisse eundem ipsum dominum nostrum Iesum Christum, secundùm humanitatem, non moriendi voluntatem, id est, humanæ vitæ naturalem affectum: ostendit duas eum, diuinam scilicet & humanam, proculdubiò in se voluntates habere: vnam scilicet, qua dispensationem volebat perficere: alteram, qua dicit nolle carnem naturaliter mori. Nihilominùs autem & de duabus naturalibus operationibus Christi datur intelligi, quando ijdem venerabiles patres vnicuique Christi naturæ propriam operationem assignant. Vnde sanctus Hilarius desensor veritatis egregius, in nono libro de fide aduersus Arianos, ita nos instruit: Natus igitur vnigenitus Deus ex Virgine homo, & secundùm plenitudinem temporum in semetipso prouecturus in Deum hominem, hunc per omnia euangelici sermonis modum tenuit, vt & Dei filium credi doceret, & hominis filium prædicari admoneret, loquutus & gerens homo vniuersa quæ Dei sunt, loquens deinde & gerens Deus vniuersa quæ hominis sunt: ita tamen, vt in ipso illo vtriusque generis sermone, vnumquàm nisi cum significatione & hominis locutus & Dei sit, vt veraciter duæ intelligerentur naturæ. Itemque ex eodem volumine post pauca: Videsne ita Deum & hominem prædicari, vt mors homini, Deo verò carnis excitatio depsitetur: non tamen, vt alius sit qui mortuus est, & alius sit per quē mortuus resurgit? spoliata enim carne, Christus est mortuus. Et rursum Christum à mortuis excitans idem Christus, est carne se expolians. Naturam Dei in virtute resurrectionis intelligie: dispensationem hominis, in morte cognosce. Et cùm sint vtraque suis gesta naturis, vnum tamen Christum Iesum eum memento esse, qui vtrunque est. Nunquid ambiguum poterit arbitrari, quòd hic pater lucem veritatis illustrat, dum dicit, & locutum & gerentem eundem Dominum nostrum Iesum Christum, cùm esset homo, vniuersa quæ Dei sunt: & eundem ipsum rursum gerentem, cùm est Deus, vniuersa quę hominis sunt, & vtrunque genus significatiuè Dei & hominis demonstrantem? vt intelligere volentibus vjam veritatis aperiat, quia idem ipse cùm vnus sit Christus Deus & homo, & diuinæ operationis potentiam, & humanę naturæ operationem habere se comprobat, vt vtraque cum alterutrū salus contemplatius discretione significet. Et quia vtraque, & virtutis diuinæ & dispensationis humanæ, vnum eundemque Dominum nostrum Iesum Christum, qui vtrunq; est, suis naturis gessisse pronuncit, qui & diuinam operationem vnam habet ex æterno cum patre, & temporalem humanam operationem, homo factus pro nobis, in scipso indiminutè suscepit, vt veraciter vtrunque esset, & ex naturarum proprijs operationibus, quod erat, nasceretur. S. verò Athanasius * atque Christi confessor in librò tertio aduersus Arianos, pariter nos instruit: Sicut enim indutus carne Dominus, factus est homo: ita & nos homines per verbum Dei facti, sumus assumpti per carnem eius etiam vitam æternam sortiremur. Hæc necessariò * præexercuimus, vt sividerimus eum per instrumentum sui corporis deificiagentem vel dicentem aliquid, cognoscamus quia Deus exiltens, hæc operetur: & iterùm, si viderimus eum humanè loquentem aut patientem, non ignoremus, quia carne indutus, factus est homo. Et si hæc facit, & loquitur, singulorum enim proprietatem cognoscentes, & vtraque ex vno agi videntes & intelligentes, rectè credamus, & non aliquandò errabimus. Quàm prudenter hic memorabilis pater ex operationum qualitatibus, naturarum quæ in Christo sunt, differentiam docet intelligi, & tanquàm res ipsas præ oculis gerens, manu spiritalis doctrinæ legentibus monstrat, cùm dicit, ex vno vtrasque agi, id est, vtrasque operationes, diuinam scilicet & humanam, ex vno eodemque procedere? Et commonet, non posse errare, qui secundùm hanc rectam intelligēriam credit. Itemque, cùm dicit, Diebat & simul faciebat humana, docet quòd humanæ in se operationis, sicut & loquutionis proprietatem habebat. Nam si humanè nó operatus est, nec loquutus: quanquàm & dum humanè locutus & operatus est, simul operabatur vt Deus.

Hilarius.

Idem vt supra.

Athanasius adducit.

*præexercuimus.

Dionysius Areopagita.

Sanctus quoque Dionysius Areopagita episcopus Athenienſis, in libro diuinorum nominum, cap. 2. similiter docet: Discreta est autem benignissima circa nos Dei operatio per hoc, quod secundùm nos ex nobis integrè vereq; humanatum est verbum, quod est supra substantiam, & operari, & pati, quanta humanę eius & diuinæ operationi congruunt, præcipua ac probabilia. His namque pater & spiritus nulla ratione communicant, nisi quis dixerit, secundùm benignissimam & miserícordem voluntatem, & per omnem sublimissimam & ineffabilem Dei operationem, quam operatus est secundùm nos factus incómutabilis, eò * quòd Deus & Dei verbum.

Sanctus Ambrosius 2. lib. ad Gratianum Imperatorem: Aequalis ergo in Dei forma, minor in susceptione carnis & hominis passione. Nam quomodò eadem posset minor esse æqualisque natura? Quomodò autem si minor est, eadem facit similiter quæ pater facit? Nam quemadmodum eadem operatio diuersæ est potestatis, nunquid sic potest minor, quemadmodum maior, operarí? aut vna operatio potest esse, vbi diuersa subsistantia est? itaque accipe Christum secundùm diuinitatem, minorem non posse dici.

Ambros. cap. 4.

Ex Tomo fidei sancti Leonis Romanæ Ecclesiæ pontificis, ad sanctum Flauianum episcopum & cósessorem: Agit enim vtraque forma cum alterius communione, quod proprium est, verbo scilicet operante quod verbi est, & carne exequente quod carnis est. Vnū horum coruscat miraculis, aliud succumbit iniurijs. Et sicut verbum ab æqualitate paternæ gloriæ non recedit, ita eàro naturam nostri generis non relinquit.

Leo Papa Epist. 10.

Eiusdem de epistola ad Leonem Imperatorem directa: Licèt ergò in vno domino Iesu Christo, vero Dei atq; hominis filio, verbi & carnis vna persona sit, quæ inseparabiliter atque indiuisè communes habebat actiones, intelligendæ tamen ipsorum operum qualitates, & syncerè fidei contemplatione cernendum est, ad quæ prouehatur humilitas carnis, & ad quæ inclinetur altitudo Deitatis: quid sit quòd caro sine verbo nó agit, & quid sit quod verbum sine carne non efficit.

Epist. 97.

S. Gregorius episcopus Nyssenus in lib. 5. contra Eunomium hæreticum: Ieiunans autem quadraginta dies, postea esurijt. Dedit enim, quandò voluit, naturæ tempus propria operari.

Gregor. Nyssenus.

Sancti Cyrilli Alexandriæ episcopi de libro Thesaurorum 12. Ergò quæ Deo decenter dicta vel acta sunt, ostendunt saluatorem Christum Deum: & iterum, quæ secùdùm hominem dicta vel facta sunt, ostendunt veraciter hominem. Hæcest enim mysterij virtus. Homo factus est Deus verbum, non vt iterum, sicut Deus ante humanationem, omnia agat & loquatur, sed vt sæpiùs propter mysterium dispensationis, quæ cum carne est, & sicut homo dicat aliqua. Hanc ergò habentes mysterij virtutem, quomodò non eti ineptum scádalizari auditores, cùm aliquid vt homo loquatur? Loquitur enim vt homo, loquitur autem & sicut Deus, habens in vtrisq; potestatem. Claret & horum sanctorum patrum intentio spiritali diſcretione cernentibus, quòd secundùm catholicæ atq; Apostolicæ Ecclesiæ fidei regulam, duas operationes in Christo, id est, diuinam humanamque cognoscunt, dum sanctus quidem Dionysius dicit discretam esse operationem Christi, quę secundum nos est ex nobis, & ex hoc integrè & verè humanatum Deum verbum cognosci. Itemque, cùm dicit, operari & pati, quæ humanæ eius diuinæque operationi congruunt, id est, quæ humanæ eius operationi, licèt diuinitati, conueniunt, secundùm quam Deus pater, & Spiritus sanctus nulla ei ratione communicant. Ibi enim discretio esse cognoscitur, vbi differentia proculdubiò demonstratur. Si ergò secundùm aliam operationem vna est Patris, & Filij, & Spiritus sancti operatio, secundùm aliam nulla ratione Pater & Spiritus sanctus eidem naturali ratione communicant, duæ proculdubiò operationes in vno eodemque Domino nostro Iesu Christo vero Deo & perfecto, & homine vero & perfecto, dicēdæ sunt. Et dum ostendit doctor magnus Ambrosius, nō posse diuersæ potestatis vnam operationem existere, nec minorem posse operari quòd magnam, nec vbi diuersa subsistatia est, vnam posse operationem intelligi: demonstrat manifestis indicijs, quòd nō possit vnam naturalem operationem

Cyrillus Alexandrinus.

Ambrosius Mediolanensis.

habere Diuinitas & humanitas Christi, licèt vnius personæ esse nosceuntur, & cùm alterutrum communione operari cernuntur. Vbi itaque maior, & minor dicitur operatio, non de vna, sed de duabus naturalibus vnius CHRISTI operationibus intimatur. Et dum defensor veritatis sanctus Leo ad confessorem Christi Flauianum in dogmatico Tomo edisserit, inquiens: Agit vtraque forma cum alterius communione, quod proprium est, & subsequenter per intelligentiæ rationem discernit, verbum quod verbi est operans, & carnem quod carnis est exequentem, & vniusculiusque naturæ congruentia opera contemplatur, quamuis eas ab alterutrûm communione non separet: rebus ipsis ostendit eximius pontifex, immò & omnis cum eo gene- *alitas sanctæ Chalcedonensis Concilij, quòd & peritas Christi naturalem operationem inconfusam in vnitate seruauit, & humanitas eius, quæ ad operationem humanæ subsistan stantiæ competunt, exequuta est, & vtraque de vno inconfusè, atque inseparabiliter processerunt Domino nostro Iesu Christo, qui ex vtrisque naturis subsistit, & in vtrisque vnus idemque perman sit. Et dum ad pias memoriæ Leonem Augustum symbolum veræ confessionis explanat, & verbi carnisque vnam personam esse veraciter prædicat, intelligentiæ tamen viam aperit, vt ex ipsorum operum Christi qualitatibus, id est, ex naturali operatione vnaquæque vnitarum in Christo secundùm subsistentiam naturarum, cuius sit subsistantiæ, cognoscatur. Neque enim hic præco veritatis admisit, vt humana operatio, quam ex tempore Domin- cum natura suscepit, æternæ eius adsigneturessentiæ, aut diuinæ eius subsistantiæ, humanæ operationis mensura adscribatur: sed manente nihilominùs vnitate personæ, naturas quæ in Christo secundùm subsistentiam vnitæ sunt, ex operationibus suis agnouit. Si itaq; duæ naturæ sunt, quarum in vno Christo vnitio facta est, duæ profectò sunt & harum naturarum operationes, quæ cum suis naturis inconfusè atque inseparabiliter commenerunt in vno Domino Iesu Christo. Similiter autem & sanctus Nyssenus Gregorius docet, dicit dominum saluatorem humanæ naturæ, quam in se habuit tempus propria operandi, vt apertiùs demonstraret, quòd & humana natura quæ in Christo est, habuit propriæ operationis efficaciam naturalem. Vnde certum est, & hunc duas in Christo naturales operationes nihilominùs cognouisse. Nam & defensor veritatis beatus Cyrillus Alexandrinus antistes dum colligit, quòd ex his, quæ Deo decenter dicta vel acta sunt à domino & saluatore, Deum esse ostendi, & quæ ab eodem secundùm hominem dicta vel facta sunt, ostendi eum veraciter hominem: manifestum est, quòd ex naturalibus operationibus Christi, Christum Deum verum atque perfectum, & eundem hominem verum atque perfectum esse cognouit. Nec enim est alia tam manifesta probatio, quæ posset eundem ipsum & Deum & hominem demonstrare, quàm naturales operationes, ex quarum qualitatibus & naturæ, de quibus essentialiter procedebant, certissimè in eo esse credebantur. Si itaque in duabus, & post inseparabilem vnirionem, naturis esse cognoscitur, vbi dualitas naturarum inconfusa permansit, nec earum potuerunt operationes confundi, fed de vno eodemque domino nostro Iesu Christo suis naturis congruenter procedebant. Non desunt autem & aliorum venerabilium patrum probatissima testimonia, duas manifestè dicentium naturales operationes in Christo, vt silentio transeamus sanctum Cyrillum Hierosolymitanũ, sanctum Ioannem Constantinopolitanum, vel quicumque postmodùm pro rectitudine venerabilis Cœcilij Chalcedonensis, & Tomo sancti Leonis satisfaciendo, laboriosos cõflictus aduersum confundentiũ hæreses pertulerũt, de quorum errore & morti dogmatis defendit assertio, id est, beatæ memoriæ Ioannes Scythopolitanus episcopus, Eulogius Alexandrinus episcopus, Euphræmius & Anastasius maior Theopolitanæ Ecclesiæ antistites dignissimi, & præ omnibus æmulator veræ & Apostolicæ fidei piæ memoriæ Iustinianus Augustus, cuius fidei rectitudo, quantum pro syncera confessione Deo placuit, tãtùm Rempublicam Christianam exaltauit. Et vtique ab omnibus gentibus eius religiosa memoria veneratione digna censetur, cuius fidei rectitudo per augustissima eius edicta in toto orbe diffusa laudat: quorum vnum, quod ad Zoilum Alexandrinum præfulem aduersus Acephalorum hæresim missum est, pro Apostolicæ fidei rectitudine satisfacere sufficiens, cum hac nostræ humilitatis suggestione vestræ tranquillissimæ Christianitati dirigentes, per præsentium latores offerimus. Sed ne multorum dictorum vendicata, oneros a putaretur assertio, & maximè, quibus totius mundi tanquàm in fortissimo fundamento cura ac dispensatio inesse dignoscitur, exigua de numerosis huic humilimæ suggestioni inserere sanctorũ patrum testimoniamaturauimus: quia & hoc incomparabile nimis & magnum est, vt totius Reipublicæ Christianæ cura pauliper submota, pro amore atque veræ religionis flagrantia, à postolicæ prædicationis enucleatius agnoscere cupiat augustissima & religiosissima vestra clementia.

Enimuerò ex diuersis probabilibus patribus orthodoxæ fidei veritas claruit, licèt exiguis testimoniis: quia rem apertã & omnibus clarã, patres laudabiles superfluum esse censebãt differere. Quis enim, licèt tardus sit ad intelligendum, nõ videat quod omnibus patet? Quia impossibile & cõtra ordinẽ naturæ est, posse esse naturam, & operationem nõ habere naturæ: quod nec ab hæreticis vnquàm initiarum est dici, qui omnes aduersus rectitudine fidei humanas verfutias & callidas quæstiones, atque collectiones illorum prauitatibus congruas, repererunt. Quomodò itaque quod nec à sanctis orthodoxis patribus dictum est vnquàm, nec à prophanis hæreticis præsumptum est inueniri, nunc poterit * cõtinuari, vt duarum Christi naturarum, diuinę scilicet & humanæ, quarum & proprietates saluæ essenoscuntur in Christo, vnã habere operationem quisquã, rectè sentiens, poterit demõstrare? cùm si vna est, dicant, si temporalis, an æterna dicẽda est: diuina, an humana: incõdita, an condita: eadem quoq; & patris est, an altera præterquàm patris. Si igitur vna est, eademque vna & diuinitatis & humanitatis Christi cõmunis est, quod absurdum est dicẽre? dum filius Dei quidem qui Deus & homo est, humana est operatus in terris, pariter & pater cum eo naturaliter operatus est: quia quæ pater facit, hæc & filius facit similiter Sin autem (quod veritas cõtinet) dum humana quædam operatus est Christus, ad solam eius vt filij personam redigitur, quæ nõ est eadem quæ & patris, secundùm aliud profectò & aliud operatus est Christus, vt secundùm diuinitatem, quæ facit pater, eadem & filius faciat: similiter secundùm humanitatem, quæ sunt hominis propria, idẽ ipse operatur vt homo, qui verbum est & Deus & homo. Vnde & veraciter creditur, quòd idem ipse, cùm vnus sit, duas habet naturales operationes, diuinam scilicet & humanam, inconditam & conditam, vt verus & perfectus Deus, verus & perfectus homo, vnus idem ipse mediator Dei & hominum Dominus Iesus Christus. Quocirca & ex operum qualitatibus, naturarum quoque, quæ in Christo per vnitionem, quæ secundùm subsistentiam conueniunt, differentia inoffensè cognoscitur. Vt autem & Deo odibilium hæreticorum, quorũ ficut vocabula, pariter abominantur & dicta, ad demonstrationem duntaxat, quos noui dogmatis inuentores vnam in Christo dicendo voluntatem & operationem, sequuti sunt, parua quædam ex eorum execrabilibus dictis inneximus.

Apollinaris hæretici cõtra Diodorum, secundùm quod positũ est in edicto orthodoxæ fidei Iustiniani piæ memoriæ Augusti: Organum, & quod mouet, vnam solet perficere operationem. Quorum autem vna est operatio, horum vna est essentia. Vna ergo essentia facta est verbi & carnis. Item eiusdem in fermone, qui superscriptus est, in Epiphania incarnationis Dei. Vnus enim CHRISTVS diuina tantum voluntate mouebatur, secundùm quod & vnam eius nouimus operationem, & in diuersis miraculis & passionibus de vna eius natura procedentem. Deus enim carnem indutus est, & creditur: Seueri hæretici de prosphonetico sermone, facto in Daphne in martyrio sanctæ Euphemiæ, vbi sic ait: Anathematizamus autem fynodum Chalcedonensem, sed & Tomum Leonis præfulis Romanæ Ecclesiæ, & eos qui dicunt vel dixerunt, in duabus naturis vnum Dominum nostrũ Iesum Christum posse ineffabilem & incomprehensibilem vnitionem, & sequenter earum duas operationes aut proprietates. Item eiusdem Seueri ad Sergium Grammaticum, vbi ait: Quoniam igitur vnus

Leo Papa.

*autumnati

Ioan. 5.

1. Tim. 2.

Apollinaris hæreticus.

Seuerus hæreticus.

Iustinianus Imperator.

vnus est operans, vna est & eius operatio, & motio operaria. Item ex libro secundo Nestorij * hominicolæ, quem scripsit Epiphanius Myseus: Inconfusas custodimus naturas, non secundùm subsitantiam arbitrio tantùm copulatas, propter quod earum vnam voluntatem & operationem & dominationem videmus dignitatis æqualitate ostēsas. Deus enim verbum, assumens quem prædestinauit hominem per potestatis rationem ad eum, non est secretus propter præsentium affectum.

* homicidæ. Epiphan.

Theodosius hæreticus.

Theodosij hæretici Alexandriæ, de tomo ab eodem scripto Theodoræ Augustæ: Reliquum est, vt vna sit operatio ex vtrisque deifica, quoniam & vnius esse & eiusdem dicimus Deo decibilia omnia, atque irrepræhensibiles passiones. Et post pauca: Et vnam esse eandemque vnius domini nostri IESV Christi, & Deo dignam sapientiam, scientiamque omnium, & cogitationem secundùm vtrunque, id est, secundùm eius diuinitatem, & secundùm eius humanitatem, quia & vnam operationem cōfitemur Deo dignam, sicut superiùs dictum est. Et iterum: Deo digna autem eius operatione vna existente, necesse est & insperatam eam esse, atq; indiuisam. Et iterum: Proprias sibi faciens, quæ eius sunt, id est, quæ carnis sunt, faciensque in ea fuæ naturæ operationem. Facere verò in ea, quid est, nisi locupletari per vnitatem verbi eius Deo digna operatione, quæ inconfuse atque incommutabiliter vnitam ei animatamq; carnem demonstrat? Ecce, pijssime domine fili, sanctorum patrum testimonijs tanquam radijs spiritalibus Ecclesiæ Catholicæ, atque Apostolicæ, doctrina illustrata est, & hæreticæ prauitatis tenebræ, quæ errorem imitantibus obiecerunt, reuelatæ sunt. Nunc necesse est, vt nou dogmatis intentio quoſnam sequuta est, & quorum doctorum authoritate fulcitur, annotemus.

Cyrus Alexandrinus.

Cyrus Alexandrinus in septimo definitionum eius cap. ad locum, Et eundem vnum Christum, & vnum filium, operantem Deo decibilia & humana vna Deiuirili operatione, secundùm beatum Dionysium. Item Theodori quondã episcopi Pharanitani, ex rescripto ad Sergium epistcopum Arsenoiten, ad locum: Et propterea vna operatio totius, sicut vnius eiusdemque Saluatoris nostri hæc omnia sunt.

Theodorus Pharanitanus.

Sergij Cōstantinop.

Item Sergij Constantinopolitani ex rescripto ad Cyrum Alexandrinum: Asseruilli autem (quoniam bonum est, & ipsis sacris vestris vti vocibus) vt vnum eundemque Christum operari Deo decibilia & humna vna operatione, & hæc pie nimisque subtiliter expositis. Et in constructione Ectheseos & in alijs, vnam voluntatem, & omnem diuinam humanamque operationem habere dominum nostrum Iesum Christum significat. Nec vnam tamē, nec duas operationes debere dici permittit. Quod & in alijs cum interdictione, depositione, & excommunicatione sententialiter asserit Pyrrhus: in dogmatico tomo & confirmatione Ectheseos, vnam voluntatem confitetur in Christo: & postmodùm in libello ideì, quem in confessione beati Petri Apostolorum principis obtulit, duas voluntates & duas operationes naturales confitetur in vno Domino nostro IESV Christo, in quo * & testimonijs sanctorum patrum ita se ortbodoxæ fidei veritatem habere confirmat. Paulus quoque huius successor, in epistola ad Apostolicæ memoriam Theodorum Papam, nostræ humilitatis prædecessorem, vnam voluntatem Christum habere confitetur. Et idem in constructione Typi cum interdictione, depositione & excommunicatione, neque vnam neque duas voluntates aut operationes asserit dici debere in vno Domino nostro IESV CHRISTO. Petrus eius successor ad sanctæ memoriã Vitalianum Papam scribens, & vnam & duas voluntates, & vnam & duas operationes in dispensatione incarnationi magni DEI & saluatoris sapere se profiteetur. Quis, quæso, non compungatur, manluctissime atque clementissime principum, & humanæ vitæ ancipites laqueos tremens consideret, atque cunt interno gemitu DEVM, qui est sons misericordiæ, deprecetur eruì se ab inimici insidijs, ad deceptionem humanæ mentis vndique circumpositis, cernens hos, qui se de summitate scientiæ prædicabiles æstimabant, hæretici erroris laqueos incidisse, nec in ipso errore esse constantes, fed semper ancipites, quandoquidem Sergius in alijs, & in alijs scriptis, vnam voluntatem & vnam operationem Dominum IESVM Christum habere prædicat: & in Ecthesi omnem diuinam & vnam humanam operationem vnius esse Christi pronunciat, & subsequenter econtrariò affirmat, vnam operationem à quibusdam patribus esse dictam in Christo, duas autem operationes à nullo nec vnam tamen operationem, nec duas, definit debere dici in vno domino nostro IESV Christo. Itemque Pyrrhus in confirmatione Typi, & alijs pro Cyro Alexandrino satisfaciens, vnam voluntatem, & vnam operationem intelligere se demonstrat. Et in scriptis ad sanctæ memoriæ Ioannem Papam, vnam voluntatem, & vnam operationem dominum nostrum IESVM Christum habere confirmat. Et idem ipsé in libello fidei, cum sanctorum Patrum testimonijs duas naturales voluntates habere comprobat dominum saluatorem. Itemque Paulus eius successor, in epistola ad Theodorum Apostolicæ memoriæ Papam, vnam voluntatem habere Christũ pronunciat. Et idé ipse in compositione Typi, nec vnam nec duas debere dici voluntates aut operationes statuit. Petrus quoque, & vnam, & duas voluntates & operationes in dispensatione incarnationis Saluatoris nostri IESV Christi sapere se profeſsatur: & vnusquisque eorum aliter aliterue sentientes condemnat, excommunicatque, atq; de numero Ecclesiæ proijcit. Attendat igitur à Deo institutum vestræ clementiæ sastigium interno discretionis illius oculo, quem ad dispensandum populos Christianos, diuina gratia illustrante, percipere meruit, quemnam talium doctorum sequendum censeat populus Christianus, cuius horum doctrinam debeat amplecti, vt possit saluari, qui & omnes, & alterutrum vnusquisque eorum condemnat, sicut varię eorum & instabiles definitiones in scriptis adieuerant, modò vnã voluntatem & vnã operationem, modò nec vnã nec duas operationes, modò & vnam voluntatem & operationẽ, & rursùm duas volũtates & duas operationes, itemq; vnam voluntatem & vnam operationem, & denuò nec vnam nec duas, & alius vnam & duas. Quis exæstuans, pijssi mi domini, tantæ cæcitatis errores non abominetur & caueat, si vtique saluari desiderat, & immaculatam fuæ fidei rectitudinem veneri Domino cupit offerre? Eximenda proinde, ac summis conatibus cum Dei præsidio liberanda est sancta Dei Ecclesia Christianissimi vestri imperij detalium doctorum erroribus, & Euangelicam atque Apostolicam orthodoxæ fidei rectitudinem, quæ fundata est super firmam petram huius beati Petri Apostolorum principis ecclesiæ, quæ eius gratia atque præsidio ab omni errore illiba ta permanet, omnis præsulum numerus ac sacerdotum, clerique populorum, vnanimiter ad placendum Deo, animanimq; saluandam, veritatis formulam Apostolicæ traditionis nobiscum confitetur & prædicet. Hæc autem nostræ humilimæ suggestionì innectere curauimus, affluit atque incessabiliter ingementes de tantis Ecclesiæ sacerdotum erroribus, propria magis quærentium, quàm veritatem fidei statuere, & fraternæ admonitionis syncerìtatem ad proprium contemptum pertinere censentium, non inuido (sicut Deus testis est) animo, neque per elationem iactantiæ, neq; per contentionis aduersitatem, neque maniter eorum doctrinam cupientes reprehendere, neque per quamlibet quis suspicetur humanæ dilectionis arrogantiam, sed pro ipsius veritatis, in qua saluari nos confidimus, rectitudine, & pro ipsius puræ Euangelicæ confessionis regula, pro salute videlicet animarum, ac Reipublicæ Christianæ stabilitate, pro sospitate Romani imperij gubernacula dispensantium meæ humilitatis Apostolicos prædecessores commonuisse, rogalle, increpalle, obsecralle, arguisse, & omnem modum exhortationis exercuille, quatenus medelam posset recens vulnus accipere. Nec post inoliti erroris diuturnitatẽ cōmonitione siluerunt, sed semper hortati sunt ac contestati, & hoc ex literarum charitate, non per malitiam aut vel pertinaciam odiosam, (Ablit, ablit à corde Christiano, vt in alterius lapsum grafletur, cùm Dominus omnium docet: Nolo mortem peccatoris, sed vt conuertatur, & viuat: qui gaudet super vnum pœnitentem magis, quàm super nonaginta nouem iustos: qui ad liberandam ouem perditam, fuæ maiestatis inclinans potentiam, de cœlis ad terras descendit:) sed expantis spiritalibus vlnis optantes atque exhortantes eos in Orthodoxæ fidei vnanimitate remeantes,

Pyrrhus Cōstantinopol.

* ex Paulus Cō stantinop.

Petrus Cō stantinop.

Hæretici varijs & inconstantes.

Matt. 16.

Ezech. 18. & 33.

Luc. 15.

amplecti, eorumque conuerſionem ad integram orthodoxæ fidei rectitudinem præſtolantes, quarenùs noſtro conſortio, immò beati Petri Apoſtoli, cuius (licèt indigni) miniſterio ſungimur, & traditionis formulam prædicamus, ſeipſos non facerent alienos, ſed concorditer nobiſcum immaculatam hoſtiam pro ſtabilitate fortiſſimi ac ſereniſſimi imperij indeſinente Chriſtum domirum exorent. Credimus pijſſime rerum domine, nullam ambiguitatis caliginem remanſiſſe, quæ ad diſcernendum poſſit obſiſtere, quos ſequuti ſunt: nouã dogmatis inuentores. Nam & ſuaſuitas ſpiritalis intelligentiæ, qua patrum redolent dicta, coram oculis conſtituta: & hæreticorum abominabilis fœtor, ab omnibus fidelibus aſpernandus innotuit. Et quia nouã dogmatis inuentores, hæreticorum ſectatores oſtenſi ſunt, & non ſanctorum patrum pediſſequi, nec hoc reman ſit incognitum. Igitur quantumcunq; ſuum colorare velit quiſquam errorem, à luce veritatis arguitur, ſicut & Apoſtolus gentium docet: Omne quod reuelatur, lumen eſt: quia veritas conſtans ſemper & eadem permanet, ſemper autem fal ſitas variatur, & ſibi ipſi, variando, appr ſatur ac redarguitur eſſe contraria. Ex hoc enim & ſibi ipſis aduerſa docuiſſe, nouã dogmatis inuentores oſtenſi ſunt, quia Euangelicæ atque Apoſtolicæ fidei ſectatores eſſe noluerunt. Quapropter quia & veritas claruit Deo inſpiratis veſtræ pietatis obturibus, & falſitas denotata, & qua digna eſt, abominatione conſequuta: reſtat, vt à Deo coronatæ veſtræ clementiæ pijs fauoribus victoriæ coronam redimita veritas fulgeat, & nouitatis error cum ſuis inuentoribus, & his quorum doctrinam ſequuti ſunt, propriæ præſumptionis pœnam exoluat, & de medio orthodoxorum antiſtitum pro ſuæ nouitatis hæretica prauitate pellantur, quam intra vnam ſanctam Catholicam atque Apoſtolicam Chriſti Eccleſiam conati ſunt introducere & indiuiduum atque illibatum corpus Eccleſiæ contagione prauitatis hæreticæ maculare. Nec enim æquum eſt, vt nocentes innocentibus noceant, aut immunes aliorum delicta percellant, cùm & ſi in hoc ſeculo condemnatis parcatur, ſicut ipſi quibus parcitur, nullum in Dei iudicio ſentiunt parcendo beneficium, ita parcentibus non opinimum ingerunt pro illicita compaſſione periculum. Hæc autem ideò Deum omnipotenté felicibus veſtræ manſuetudinis ad emendandum credimus referuaſſe temporibus, vt locum & zelum ipſius domini noſtri Ieſu Chriſti, qui ſeculorum Imperium coronare dignatus eſt, facientes in terris, pro eius Euangelica atque Apoſtolica veritate iuſtum iudicium proferatis: Quia dum humani generis redemptor atque Saluator ſit iniurijam paſſus, nunc vſque ſuſtinuit, veſtræque fortitudinis adſpiraut, Imperio, vt eius fidei causſam (ſicut æquitas exigit, & ſanctorum patrum, ſacraruмque generaliſum quinque ſy nodorum decreuit inſtructio) exequi dignemini, & redemptoris ac conregnatoris iniuriam de ſuæ fidei contemptoribus per eius præſidium vlciſcamini, propheticum illud vaticinium cum Imperiali clementia magnanimiter adimplentes, quia rex & Propheta Dauid ad DEVM loquitur: Zelus domus tuæ, inquiens, comedit me. Vnde pro talı DEO placito zelo collaudatus, illam beatam vocem audire à creatore omium meruit: Inueni Dauid virum ſecundùm cor meum, qui faciat omnes voluntates meas. Cui & in Pſalmis pollicetur: Inueni Dauid ſeruum meum, oleo ſancto meo vnxi eum: manus enim mea auxiliabitur ei, & brachium meum confortabit, vt cuius cauſam conflagranti ſtudio elaborat Chriſtianæ clementiæ veſtræ piſſimus principatus efficere remunerationis gratia, omnes actus fortiſſimi eorum imperij felices & proſperos faciat, qui in ſuis ſacris Euangelijs repromittit, inquiens: Quærite primùm regnum Dei, & hæc omoia adijcientur vobis. Omnes enim ad quos ſacrorum apicum peruenit notitia, & quia ſic benigniter auguſtæ magnanimitatis veſtræ manſuetudinis eſt demonſtratus intentus, innumeras gratiarum actiones & inceſſabiles laudes, admirati de tanta clementiæ magnitudine, propagatori veſtri fortiſſimi imperij perſoluerunt: quia verè vt piſſimi & æquiſſimi principes, quæ DEI ſunt, cum DEI timore dignati eſtis peragere, omnem immunitatem à noſtra paruitate dirigendis perſonis polliciti. Et confidimus, quia quæ promiſit veſtra pia clemenia, poterunt & efficere, quarenùs quod DEO à veſtræ Chriſtianitatis imperio religioſa humanitate deuotum eſt & promiſſum, nihilominùs eius auxiliante Omnipotentia impleatur. Vnde & laus ab omnibus nationibus Chriſtianis, & perennis memoria, & frequens oratio pro ſoſpitate, triumphalibus ac perfectis victorijs concedendos, ante CHRISTVM dominum, cuius cauſa eſt, effundatur: quatenùs ſuperna maieſtatis terrore percuſſæ gentium nationes, ſub ſceptris veſtri robuſtiſſimi principat humiliter colla proſternant, vt piſſimi veſtri regni continuetur potentia, dum temporali imperio æterni regni ſuccedit perennis felicitas. Nec enim poterit aliud ſimilimum inueniri, quod veſtræ iniuſtiſſimę fortitudinis diuinæ maieſtati commendet clementiam, quàm vt repulſis à regula veritatis * erroribus, Euangelicæ atque Apoſtolicæ noſtræ fidei vbique illuſtretur & prædicetur integritas. Propterea piiſſimi & à Deo inſtructi domini filij, ſi hanc ſacrarum ſcripturarum venerabilium ſynodorum ſpiritualium patrum irreprehenſibilem Apoſtolici dogmatis regulam, iuxta Euangelicã * eorum intelligentiam, per quam veritatis nobis formula, ſpiritu referante, monſtrata eſt, Conſtantinopolitanæ præſul Eccleſiæ tenere noſiſcum ac prædicare delegerit, pax multa erit diligentibus nomen Dei, & vllum non remanebit diſſenſionis ſcandalum, & fiet, quod in Actibus Apoſtolorum, dum per gratiam ſancti ſpiritus populus ad cognitionem Chriſtianitatis acceſſerit, omnibus nobis cor vnum & anima vna. Sin autem (quod porrò longè ſit) nouitatem nuper ab alijs introductam ampleCti maluerit, & alienis à regula veritatis orthodoxæ atque Apoſtolicæ noſtræ fidei ſeſe irretire doctrinis, quam, vtpotè animabus noxiã, declinare, indeſinenter ab Apoſtolicis meæ humilitatis prædeceſſoribus exhortati atque commoniti, vſque hactenus diſtulerunt, ipſe nouerit, quòd de tali contemptu in diuino Chriſti examine ſatisfacient apud iudicem omnium, qui in cœlis eſt, cui & nos ipſi pro ſuſcepto veræ prædicationis miniſterio, vel præſumptione Chriſtianæ religioni contraria, dum ad iudicandum aduenerit, reddituri ſumus rationem: nobisque (quod ſuppliciter exoro) liceat Apoſtolicam atq; Euangelicam rectæ fidei regulam, vt ab exordio percepimus, incócuſsè & liberè cum ſimplici puritate integram atq; illibatã ſeruare. Proinde veſtrę auguſtiſsimæ ſerenitati pro affectu ac reuerentia Catholicæ atque Apoſtolicæ rectæ fidei, ab ipſo conregnatore Chriſtiani imperij domino IESV Chriſto, cuius veram confeſſionem intemeratã cupitis conſeruare, perfecta piorum laborum * reportabitur merces, quia nihil in aliquo neglectum eſt vel omiſſum à veſtra à DEO coronata clementia, quod non poſſit ſalua integritate * veſtræ fidei ad Eccleſiarum concordiam pertincre: quia iudex omnium DEVS propoſitum mentis exquirit, & ſtudium pietatis acceptat, qui cauſarum exitus, ſicut expedire iudicat, & diſpenſat. Obſecro itaque piiſſime atque clementiſſime Auguſte, atque vnà cum mea exiguitate omnis anima Chriſtiana flexo genu ſuppliciter deprecatur, vt omnibus DEO placitis bonis, atque admirandis imperialibus benefiCijs, quæ per eorum DEO acceptabile ſtudium ſuperna dignatio humano generi concedere dignata eſt, etiam hoc ad reintegrationem perfectæ pietatis conregnatori Chriſto domino * hoſtiam acceptabilem offerre jubeatis, verbum impunitatis concedentes, & liberam loquendi facultatem vni cuique loqui volenti, & verbum impendere pro fide, quam credit & tenet, quatenùs ab omnibus manifeſtiſſimè cognoſcatur, quòd nullo terrore, nulla poteſtate, nulla comminatione, vel auerſione quiſquã pro veritate Catholicæ atque Apoſtolicę fidei loqui volęs, prohibitus aut repulſus eſt, quatenùs omnes vnanimiter pro tãto & tam inæſtimabili bono per cunctum ſuæ vitæ ſpatium diuinam maieſtatem glorificent, & pro incolumitate atque exaltatione fortiſſimi veſtri Imperij vnanimiter inceſſabiles Chriſto domino preces effundant. Et ſubſcriptio: Piiſſimorum dominorũ imperium gratia ſuperna cuſtodiat, eisque omnium gentium colla ſubſternat.

Epheſ. 5.

Pſalm. 118.

Act. 4.

Pſalm. 68.

Act. 13.

Pſalm. 88

Act. 6.

EPISTOLA AGATHONIS ET ROMANAE SYNODI 125. episcoporum, quæ fuit velut instructio Legatorum, qui missi fuint ad Synodum sextam celebrandam.

Superscriptio Synodicæ suggestionis.

Vide Notas Cõcilii Romani sub Agathon. sup.

PISSIMUS dominis, & serenissimis victoribus ac triumphatoribus, dilectis filiis Dei & Domini nostri Iesu Christi, Constantino magno Imperatori, Heraclio & Tiberio Augustis, Agathopiscopus urbis seniorum Dei, cum vniuersis synodu subiacentibus Concilio Apostolicæ sedis.

Iacob. 1.

Omnium bonorum spes ineffe præmonstratur, dum imperialis fastigium eius, à quo fe coronatum, & hominibus præstitutum ad salubriter gubernandum cognoscit, veram de eo confessionem, qua sola præ omnibus muneribus delectatur, inquirit fideliter, & viuaciter ampletti desiderat. Et hoc Deo præstantissimum munus est, à quo procedit omne quod bonum est ad quem redigitur, quod de eius maiestate perceptum effectuius spiritu perfruente in mentis arcanis, & conualescente spiritali flagrantia, præ intentionis radij circumquaque perlustrant, & fuauitatis odor de sacrificio cordis ascendit ad Dominum, qui tali munere complacatur. Vnde & in terrestribus feliciter donet, & gentes subiuget vniuersas, quas ad verae de fe cognitionis confessionem adsciscat, quas subiectas Christiano imperio, de potestate liberet tenebrarum, vel felices faciat humiliatos, quos infeliciter exaltari ad eorum deiectionem permiserat. Quia verò, pijssime atque fortissime principum Auguste, vestræ pietatis cum laude admiramur Deo dignum propositum, quod circa Apostolicam nostram fidem habere dignami ni, Deo fecretiùs satisfaciente non verbis fluentibus, nec loquacitate fallaci, fed diuina fua gratia commonente, omnique ambiguitate fublata, defideratis cognoscere, quæ veritas orthodoxæ & Apostolicæ fidei contineat: Omnes non exigui ecclefiarum præfules, vestri Christiani imperij famuli, in Septentrionalibus vel Occiduis partibus constituti, licèt paruis & simplices fcientia, fide tamen per Dei gratiam ftabiles, pro his quæ per diualem facram perceptam cognouimus, conregnanti ac difpenfanti vobiscum conditori ac difpenfatori omnium Deo exhilarati, pro huiusmodi pio proposito cum intimis cordis fletibus gratias reddere cœpimus, quòd tam laudabile, tam nitrificum, tam faluberrimum, tam fingulariter Deo præ omnibus terrenis sacrificijs acceptabile, tranquillitas vestra opus creditur concupisse, quod * multis quidem pietate & iuftitia præditis regibus defideratum, pauciffimis tamen raroque ad effectum Deo placitum, cum fynceritate Apostolicæ fidei perduci possibile demonstratum eft. Credimus autem quod paucis rarojq; conceffum eft, à Deo coronato veftro imperio diuinitus concedetur, & per ipfum Catholicæ atque Apoftolicæ veræ noftræ fidei ipfendidiffimum in omnium mentibus emicet lumen, quod ex veri luminis fonte tanquàm de radio vtiq; ifti fulgoris, per miniftros beatos Petrum & Paulum Apoftolorum principes, eorumque difcipulos & Apoftolicos fucceffores, gradatim vfque ad noftram paruitatem, Dei opitulatione feruatum eft, nulla hæretici erroris tetra caligine tenebratum, nec falfitatis nebulis confœdatum, nec intermixtis hæreticis praui tatibus velut caliginolis nebulis perumbratum, in munc atque fyncerum, & fuis radijs perlustratum, pijffimis conatibus conferuare cupit veftrum à Deo coronatum faftigium. In hoc enim tam Apoftolicæ fedis, quam quæ noftri exigui famulatus prædeceffores vfque hactenus non fine periculis defudarunt, nunc decretali commonitione cum Apoftolicis pontificibus confulentes, nunc fynodali definitione, quæ veritatis regula continebat, omnibus innotefcentes: & terminos quos tranfgredi nefas eft, vfque ad animæ ipfius extrum conftanter defendentes: non feducti blandiijs, non periculis territi, vt illam in Euangelijs Domini noftri fententiam operibus demonftrarent, qua fententialiter præcepit, dicens: Qui me confeffus fuerit, coram hominibus, & ego confitebor illum coram patre meo qui in cœlis eft. & fubfequenti pœna deterret, qua fe-

Matt. 8. & Luc. 12.

Matth. 10.

* à mukis

poruin variari, ficut nec ipfe * veritatem admittit, de qua eft ipfa vera confeffio, qui dicit: Ego fum, & non fum mutatus. Igitur quia tranquillifimæ fortitudinis veftræ clementia perfonas de epifcopali numero dirigi iuffit, vita atque fcientia omnium fcripturarum præditas, de vitæ quidem puritate, quamuis quifquam munditer vixerit, confidere tamen non præfumit: perfecta verò scientia, fi ad veræ pietatis fcientiam redigatur, * fola eft veritatis cognitio: fi ad eloquentiam fecularem, non æftimanius quenquam temporibus noftris reperiri poffe, qui de fummitate fcientiæ glorietur: quandoquidem in noftris regionibus diuerfarum gentium quotidiè æftuat furor, nunc confligendo, nunc difcurrendo acrapiendo. Vnde tota vita noftra folicitudinibus plena eft, quos gentium manus circundat, & de labore corporis victus eft, eò quòd priftina ecclefiarum fubftentatio paulatim per diuerfas calamitates deficiendo fuccubuit. Et fola eft noftra fubftantia fides noftra: cum qua nobis viuere fumma eft gloria: pro qua mori lucrum æternum eft. Hæc eft perfecta noftra fcientia, vt terminos Catholicæ atque Apoftolicæ fidei, quos vfque hactenus Apoftolica fedes nobifcum & tenet & tradit, tota mentis cuftodia conferuemus, credentes in Deum patrem omnipotentem, factorem cœli & terræ, vifibilium omnium & inuifibilium: & in filium eius vnigenitum, quiante omnia fecula ex eo natus eft, verum Deum de Deo vero, lumen de lumine, natum, non factum, confubftantialem patri, id eft, eiufdem cum patre fubftantiæ, per quem omnia facta funt, quæ in cœlo, & quæ in terra: & in Spiritum fanctum, Dominum & viuificatorem, ex Patre Filioque procedentem, (*Hunc locum depravatum fuisse conqueftus eft Iuftinus Card. nalis in eadisputatione, quam habuit contra Graecos in Concilio Florentino, & fubiatam esse particulam, Filioq;. Nec credendum eft Latines voluisse diminuere ac tacere tem tanti momenti, negotio exigente in fidei professione. Et certè ab eiufmodi fcriptorum depravatione Graeca nonvalde abhorruerunt.*) cum Patre & Filio coadorandum & conglorificandum: Trinitatem in vnitate, & vnitatem in Trinitate: vnitatem quidem eſſentiæ, Trinitatem verò perſonarum ſiue ſubſiſtentiarum, Deum patrem confitentes, Deum filium, Deum Spiritum ſanctum: non tres deos, ſed vnum Deum, patré & filium & Spiritum ſanctum: non triú nominum ſubſiſtentiam, fed trium ſubſiſtentiarum vnam ſubſtantiam: quorum vna eſſentia ſiue ſubſtantia vel natura, id eſt, vna Deitas, vna æternitas, vna poteſtas, vnum imperiú, vna gloria, vna adoratiõ, vna eſſentialis eiuſdé ſanctæ & inſeparabilis Trinitatis voluntas & operatio, quæ omnia condidit, diſpenſat & continet. Confitemur autem vnum eiuſdem ſanctæ coeſſentialis Trinitatis Deum verum, qui ante ſecula de patre natus eſt, in vltimis ſeculorum temporibus pro nobis noſtraq; ſalute deſcendiſſe de cœlis, & incarnatum de Spiritu ſancto & ſancta, immaculata, ſemperq; Virgine gloriosa Maria domina noſtra, * verè & propriè Dei genitrice: ſecundùm carnem ſcilicet ex ea natum, & verè hominem factum, eundem Deum verum, eundemq; hominem verum: Deum quidem ex Deo patre, hominem aũt ex Virgine matre incarnatú, ex ea carne animá habentem rationalem & intellectualem: conſubſtantialem eundem Deo patri ſecundùm deitatẽ, conſubſtantialemq; nobis eundem ipſum ſecundum humanitatem, & per omnia ſimilem nobis absque ſolo peccato: crucifixum pro nobis ſub Pontio Pilato, paſſum, ſepultumq́ue, & reſurgentem, aſcendentem in cœlos, ſedentem ad dexteram patris, iterumq; venturum iudicare vivos & mortuos, cuius regni non erit finis. Vnum quippe eundemq́ue Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, filium Dei vnigenitum, ex duabus & in duabus ſubſtantijs inconfuſe, incõmutabiliter, indiuiſe, inſeparabiliter ſubſiſtere cognoſcimus, nuſquam ſublata differentia naturarum, propter vnitatem, ſed potiùs ſalua proprietate vtriuſq; naturæ in vnam perſonam vnã ſubſiſtentiam concurrenteq;, non in dualitatẽ perſonarum diſpertitum vel diuiſum, neq; vnam compoſitã naturam conflatam: ſed vnum eundemq; filium vnigenitum, Deum verbum dominũ noſtrum Ieſum Chriſtum: neq; aliũ in alio, neq; aliam & aliam, ſed eundem ipſum in duabus naturis, id eſt, in deitate & humanitate, & poſt ſubſiſtentialẽ adunationẽ cognoſcimus: quia neq; verbũ in carnis naturam cõuerſum eſt, neq; caro in verbi natu-

ram

Vide Notas Cõcilii Romani ſub Agathon. ſup.

* ſolius Occidentales Patres ſcientiæ veritatis ſibi ſola ſcientia vendicant, & cum ſolis ſibi ſcientibus ſe ſolos ſapere ſibi videntes, deſerit eos ſcientia.

Fides præcipua ſola Apoſtol.

Hoc ipſũ ſecundum & cõ ampliùs annuit, ſe tuiſſe animaduertiſſe Chriſtus, homo Græcus, in ſub. aduerſus Græcorũ.

* vera & propria

tes, vt comminiſtros eiuſdem fidei, & (vt ſimpliciter dicamus) vt ſpiritales fratres & coëpiſcopos noſtros ſuſcipimus. Qui verò hæc confiteri noluerint, vt infeſtos Catholicæ atque Apoſtolicę confeſſioni, perpetuæ condemnationis reos eſſe cenſemus: nec aliquando tales in noſtrę humilitatis collegio, niſi correctos, ſuſcipere patimur. Nec tranſgredi nos quiſquam eorũ arbitretur, quod à prædeceſſoribus noſtris percepimus. Propterea gaudium magnum erit in cœlo & in terra, ſi veſtra benigniſſima pietate mediante, hæc conregnator veſter omnipotens Deus ad effectum perduxerit, vt cœlum iocundetur, exulteť & terra, dum pax multa ſit diligentibus veritatem, & non eſt eis ſcandalum, & auferatur de domo Dei abominatio ſcandali, quæ erit ad ruinam multorum inconſtantium vel ſimplicium, vt ſit vna fides, vnum os & labium, vna apud omnes Apoſtolicæ prædicationis confeſsio, dum omnes vnanimes loquentur magnalia Dei: quam veſtrę ſereniſſimæ felicitatis temporibus miſericors Deus concedere dignabitur, dum diſſipata in ædificationem Eccleſiæ Dei conſtruuntur: ſegregata, in compagine veritatis conueniunt: diſſociata, in charitatem Apoſtolicæ fidei copulantur: diſperſa, in vnitate continente Apoſtolicam veritatem concurrunt, vt concorditer nobiſcum omnes hoc bonum operantes, Dei maieſtatem valeant fideliter obſecrare pro longæuitate, atque perfecta proſperitate veſtræ fortitudinis imperio diuinitus condenda, vt eorum inuictiſſimæ manſuetudinis laboribus congregentur ex gentibus, ad confitendum nomini ſancto eius, & gloriandum in laude veræ eius cõfeſſionis, qui facit mirabilia magna ſolus, qui facit prodigia ſuper terram, auferens bella vſq; ad fines terræ, qui diſperſa congregat, & congregata conſeruat, qui tam piiſſ. principes ſuper populum ſuum regnare præcepit, quem peruigili pietate & inuictis laboribus, Deo cooperante, cuſtodiunt.

*concedenda.

Pſalm. 146. Pſalm. 135.

Et ſubſcriptiones Epiſcoporum.

AGATHO epiſcopus ſanctæ Dei Catholicæ atq; Apoſtolicæ Eccleſiæ vrbis Romæ, huic ſuggeſtioni cum generalitate totius Apoſtolicæ ſedis Concilij, pro rectitudine Apoſtolicæ confeſsionis factæ, (ſicut ſuperiùs continetur) conſenſi & ſubſcripſi.

Andreas gratia Dei epiſcopus ſanctæ Oſtienſis eccleſiæ, in hãc ſuggeſtionem quam pro Apoſtolica noſtra fide vnanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

Agnellus gratia Dei epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Terracinę ſis prouinciæ Campaniæ, in hanc ſuggeſtionem quam pro Apoſtolica noſtra fide vnanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

Agnellus gratia Dei epiſcopus ſanctæ Fundanæ eccleſiæ prouinciæ Campaniæ, in hanc, &c.

Adeodatus gratia Dei epiſcopus ſanctæ Formianæ eccleſiæ prouinciæ Campaniæ, in hanc ſuggeſtionem, &c.

Petrus gratia Dei epiſcopus ſanctæ Cumanæ eccleſiæ prouinciæ Campanię, in hanc, &c.

Agnellus gratia Dei epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Miſenatæ prouincię Campanię, in hanc ſuggeſtionem, &c.

* Gaudioſius gratia Dei epiſcopus ſanctæ Puteolanæ eccleſiæ prouincię Campaniæ, in hanc, &c.

Stephanus gratia Dei epiſcopus ſanctę Locrenſis eccleſię in hanc ſuggeſtionem, &c.

* Aurelia-nus.

Agnellus humilis epiſcopus ſanctæ Neapolitanæ eccleſiæ prouinciæ Campaniæ, in hanc ſuggeſtionem, &c.

* Aurelius humilis epiſcopus ſanctæ Nolanę eccleſiæ prouinciæ Campaniæ, in hanc, &c.

Barbatus gratia Dei epiſcopus ſanctæ Beneuentanæ eccleſiæ prouinciæ Campaniæ, in hanc ſuggeſtionem, &c.

Decoroſus gratia Dei epiſcopus ſanctæ eccleſię Capuanę prouinciæ Campanię in hanc ſuggeſtionem, &c.

Iulianus indignus epiſcopus ſanctæ Conſentinæ eccleſiæ prouinciæ Brutiorum, in hanc ſuggeſtionem, &c.

Ioannes gratia DEI epiſcopus ſanctæ Hyduntinæ eccleſię prouinciæ Brutiorum, in hanc ſuggeſtionem, &c.

Germanus humilis epiſcopus ſanctæ Tarentinæ eccleſiæ prouinciæ Calabriæ, in hanc ſuggeſtionem, &c.

Theophanius humilis epiſcopus ſanctæ Thurinæ eccleſię prouinciæ Calabriæ, in hanc, &c.

Petrus humilis epiſcopus ſanctæ Cortonęſis eccleſiæ prouinciæ Brutiorum, in hanc ſuggeſtionem, &c.

* Scyliæus

Paulus humilis epiſcopus ſanctę * Scyllacinæ eccleſię prouinciæ Brutiorum, in hanc ſuggeſtionem, &c.

* Taurianiæ.

Georgius humilis epiſcopus ſanctæ * Taurianæ eccleſiæ prouinciæ Calabriæ, in hanc ſuggeſtionem, &c.

* Tropianæ.

Theodorus humilis epiſcopus ſanctæ * Tropianæ eccleſiæ prouinciæ Calabriæ, in hanc ſuggeſtionem, &c.

Abundantius humilis epiſcopus Tempſanæ eccleſiæ prouinciæ Brutiorum, in hanc ſuggeſtionem, &c.

Hyacinthus humilis epiſcopus ſanctæ Surrętinæ eccleſiæ prouinciæ Campaniæ, in hanc ſuggeſtionem, &c.

Placentius humilis epiſcopus ſanctæ Velitternenſis eccleſiæ prouinciæ Campaniæ, in hanc ſuggeſtionem, &c.

Iuuenalis humilis epiſcopus S. Albanenſis eccleſiæ, in hãc ſuggeſtionem, &c.

Vitus humilis epiſcopus ſanctæ Sylvæ candidæ eccleſiæ, in hanc ſuggeſtionem, &c.

Paulus humilis epiſcopus S. * Numętanæ eccleſiæ, in hanc ſuggeſtionem, &c.

* Nomentanę.

Ioannes humilis epiſcopus ſanctæ Portuenſis eccleſiæ, in hanc, &c.

Stephanus humilis epiſcopus ſanctæ Prænęſtinæ eccleſiæ in hanc, &c.

Felix exiguus epiſcopus ſanctæ Spoletanæ eccleſiæ, in hanc ſuggeſtionem, &c.

* Honoratus.

* Honeſtus exiguus epiſcopus ſanctæ Eſinatis eccleſiæ, in hanc, &c.

Felix exiguus epiſcopus ſanctæ Camerinæ eccleſiæ, in hanc, &c.

Florus exiguus epiſcopus ſanctæ Fulginatis eccleſiæ, in hanc, &c.

Decentius exiguus epiſcopus S. Foroflaminiẽſis eccleſiæ, in hanc, &c.

Ioannes exiguus epiſcopus ſanctæ Nurſinæ eccleſiæ, in hanc, &c.

* Eſculanenſis.

Felix exiguus epiſcopus eccleſiæ S. * Aſculanenſis, in hãc, &cet.

Adrianus exiguus epiſcopus ſanctæ Reatinæ eccleſiæ, in hanc, &c.

* Furconen.

Florus exiguus epiſcopus ſanctæ * Furconiæ eccleſiæ, in hanc, &c.

Clarentius epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Balnenſis, in hanc, &cet.

Oreſtes exiguus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Vibonenſis, in hanc, &c.

Theodoſius exiguus epiſcopus ſanctę eccleſiæ Syracuſanæ prouinciæ Siciliæ, in hanc, &c.

Benedictus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Meſſanẽſis prouinciæ Siciliæ, in hanc, &c.

* Thermen.

Ioannes exiguus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ * Thermitanę prouinciæ Siciliæ, in hanc ſuggeſtionem, &c.

Ioannes exiguus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Mylanæ prouinciæ Siciliæ, in hanc ſuggeſtionem, &c.

Petrus exiguus epiſcopus ſanctæ eccleſię Tauromitanæ prouinciæ Siciliæ, in hanc ſuggeſtionem, &c.

Iulianus exiguus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Catanenſis, prouinciæ Siciliæ, in hanc, &c.

Georgius exiguus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Trioclitanæ prouinciæ Siciliæ, in hanc ſuggeſtionem, &c.

Georgius exiguus epiſcopus ſanctæ Agrigentinæ eccleſiæ prouinciæ Siciliæ, in hanc ſuggeſtionem, &c.

Adeodatus humilis epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Leucorũ, legatus venerabilis ſynodi per Galliarum prouincias cõſtitutæ, in hanc ſuggeſtionem, &c.

Vuilfridus humilis epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Eboracenę inſulæ Britanniæ, legatus venerabilis ſynodi per Britanniã conſtitutæ, in hanc ſuggeſtionem, &c.

Mauricius humilis epiſcopus ſanctæ Tiburtinæ eccleſię, in hanc ſuggeſtionem, &c.

Felix humilis epiſcopus ſanctæ Arelatenſis eccleſiæ, legatus venerabilis ſynodi, per Galliarum prouincias conſtitutæ, in hanc ſuggeſtionem, &c.

Taurinus indignus diaconus sanctę ecclesiæ Telonensis, legatus venerabilis synodi per Galliarum prouincias cõstitutæ, in hanc suggestionem, &c.

Manfuetus Dei gratia episcopus sanctæ Mediolanensis ecclesiæ, in hanc suggestionem, &c.

Ioannes indignus episcopus sanctæ ecclesiæ Bergomatis, in hanc suggestionem, &c.

Donatus episcopus sanctæ ecclesiæ Laudensis, in hanc suggestionem, &c.

Anastasius episcopus sanctæ ecclesiæ Ticinensis, in hanc suggestionem, &c.

Valentinus episcopus sanctæ ecclesiæ Aquensis, in hanc suggestionem, &c.

Desiderius episcopus sanctæ ecclesiæ Cremonensis, in hanc suggestionem, &c.

Gratianus episcopus sanctæ ecclesiæ Nouariensis, in hãc suggestionem, &c.

Desiderius episcopus sanctæ ecclesię Eporediensis, in hãc suggestionem, &c.

Ioannes episcopus sanctæ ecclesiæ Genuensis, in hãc suggestionem, &c.

Deusdedit episcopus sanctæ ecclesiæ * , in hanc suggestionem, &c.

* Audacis episcopus sanctæ ecclesiæ Dertonensis, in hanc suggestionem, &c.

Benenatus episcopus sanctæ ecclesiæ Astensis, in hanc suggestionem, &c.

Benedictus humilis episcopus sanctæ ecclesiæ Valuensis, in hanc suggestionem, &c.

Bonus episcopus sanctæ ecclesię Albingauensis, in hanc suggestionem, &c.

Theodorus humilis episcopus sanctæ ecclesiæ Vercellensis, in hanc suggestionem, quam pro, &c.

Kustucus humilis episcopus sanctæ ecclesiæ Taurinatis, in hanc suggestionem, &c.

Ioannes episcopus sanctæ ecclesiæ Vintimiliensis, in hãc suggestionem, &c.

Seuerus humilis episcopus sanctæ ecclesiæ Lunensis, in hanc suggestionem, &c.

Eleutherius episcopus sanctæ ecclesiæ Lucensis, in hanc suggestionem, &c.

Maurianus episcopus sanctæ ecclesiæ Pisanæ, in hanc suggestionem, &c.

Serenus episcopus sanctæ ecclesiæ Populoniensis, in hãc, &c. similiter subscripsi.

Reparatus exiguus episcopus sanctæ ecclesiæ Florentinæ, in hanc, &c.

* Rutelli-næ. Valerianus episcopus sanctæ ecclesię * Rosellensis, in hãc suggestionem, &c.

Cyprianus episcopus sanctæ ecclesiæ Aretinæ, in hanc suggestionem, &c.

Vitalianus episcopus sanctæ ecclesiæ Senensis, in hãc suggestionem, &c.

Martianus episcopus sanctæ ecclesiæ Volaterranæ in hãc suggestionem, &c.

* Volsi-nen. Agnellus episcopus sanctæ ecclesiæ * Vulsinien sis Siciliæ, in hanc suggestionem, &c.

Custoditus humilis episcopus sanctæ ecclesiæ Castrouetanæ, in hanc suggestionem, &c.

Theodorus episcopus sanctæ ecclesiæ Clusinæ, in hãc suggestionem, &c.

Vitalianus episcopus sanctę ecclesię Tusculanen. in hanc suggestionem, &c.

Mauricius episcopus sanctæ ecclesiæ Anagninæ, in hanc suggestionem, &c.

Saturninus episcopus sanctæ ecclesiæ Aletrinæ, in hanc, &c.

* Rossa-nen. Valerianus episcopus sanctæ * Rosanæ ecclesiæ, in hanc, &cet.

Gaudiosus humilis episcopus sanctæ ecclesiæ Signinæ, in hanc, &c.

Agatho episcopus sanctæ ecclesię Aquileiensis prouinciæ Istriæ, in hanc, &c.

Cyriacus episcopus sanctæ ecclesiæ Polesis Istriæ, in hanc, &c.

Aurelianus episcopus sanctæ ecclesiæ Parentinæ prouinciæ Istriæ, in hanc suggestionem, &c.

Vrsinus episcopus sanctæ ecclesiæ Ceneten. prouinciæ Istriæ, in hanc suggestionem, &c.

Andreas episcopus sanctæ ecclesiæ * Veientanæ prouinciæ Istriæ, in hanc suggestionem, &c. * Vegien.

Gaudentius episcopus sanctę ecclesię Tergestinæ prouinciæ Istriæ, in hanc suggestionem, &c.

Benenatus episcopus sanctæ ecclesiæ Opitergien. prouinciæ Istriæ, in hanc, &c.

Vrsinianus episcopus sanctæ ecclesiæ * Paduanæ prouinciæ Istriæ, in hanc, &c. * Pucinanæ

Paulus episcopus sanctæ ecclesiæ Patauinæ prouinciæ Istriæ, in hanc, &c.

Paulus episcopus sanctæ ecclesiæ * Altinensis prouinciæ Pentapolis, in hanc, &c. * Alsien. * Altien.

Beatus episcopus sanctæ ecclesiæ Pisaurensis prouinciæ Pentapolis, in hanc suggestionem, &c.

Dominicus episcopus sanctæ Fanensis ecclesię prouinciæ Pentapolis, in hanc suggestionem, &c.

Adrianus episcopus sanctæ ecclesiæ Numanatis prouinciæ Pentapolis, in hanc suggestionem, &c.

Ioannes episcopus sanctæ ecclesiæ Auximatis prouinciæ Pentapolis, in hanc suggestionem, &c.

Ioannes episcopus sanctæ ecclesiæ Anconitanæ prouinciæ Pentapolis, in hanc suggestionem, &c.

Benenatus episcopus sanctæ ecclesiæ Perusinæ prouinciæ * Tusciæ, in hanc suggestionem, &c. * Pentapolis

Bonifacius episcopus sanctæ ecclesiæ Tudertinæ prouinciæ Tusciæ, in hanc, &c.

Amator episcopus sanctæ ecclesiæ Bleranæ prouinciæ Tusciæ, in hanc suggestionem, &c.

Gratiosus episcopus sanctæ ecclesiæ Sutrinæ prouinciæ Tusciæ, in hanc, &c.

Exhilaratus episcopus sanctæ ecclesiæ Metauren. prouinciæ Istriæ, in hanc suggestionem, &c.

Theodorus episcopus sanctæ ecclesiæ Nepesinæ prouinciæ Tusciæ, in hanc suggestionem, &c.

Ioannes episcopus sanctæ ecclesiæ * Salernitanæ prouinciæ Tusciæ, in hanc suggestionem, &c. * Falernitanæ

Theodorus episcopus sanctæ ecclesiæ Amerinæ prouinciæ Tusciæ, in hanc suggestionem, &c.

Barbatianus episcopus sanctę ecclesiæ Polimartiēsis prouinciæ Tusciæ, in hanc suggestionem, &c.

Deusdedit episcopus sanctæ ecclesiæ Narniensis prouinciæ Tusciæ, in hanc suggestionem, &c.

Theodorus exiguus episcopus sanctæ ecclesiæ Rauēnatis, in hanc suggestionem, &c.

Stephanus episcopus sanctæ ecclesiæ * Saranatis, in hanc suggestionem, &c. * Sarnen.

Barbatus episcopus sanctæ ecclesiæ Cornelien sis, in hanc, &c.

Victor episcopus sanctæ ecclesiæ Bononien sis, in hanc suggestionem, &c.

Florus episcopus sanctæ ecclesiæ Cœsenatis, in hanc suggestionem, &c.

Vitalis episcopus sanctæ ecclesiæ Fauentinæ, in hanc suggestionem, &c.

Iustinus episcopus sanctæ ecclesiæ Fidentinen sis, in hanc suggestionem, &c.

Vincentius episcopus sanctæ ecclesiæ Liuien sis, in hanc, &c.

Placentinus episcopus sanctæ ecclesiæ Placentinæ, in hãc suggestionem, &c.

Mauricius episcopus sanctæ ecclesiæ Rhegien sis in hanc suggestionem, &c.

Petrus episcopus sanctæ ecclesiæ Mutinen sis in hanc suggestionem, &c.

Gratiosus episcopus sanctæ ecclesiæ Parmen sis, in hanc suggestionem, &c.

Magnus episcopus sanctæ ecclesiæ Papien sis, in hanc suggestionem quam pro Apostolica nostra fide vnanimiter construximus, similiter subscripsi.

Constantinus pissimus Imperator dixit: Sufficiunt quæ hodierna die relecta sūt. Macarius venerabilis Archiepiscopus

pus Antiochiæ,& qui cum eo sunt, in altero secretario testimonia patrum quæ iam pollicitisunt,proferant.

ACTIO QVINTA.

IN nomine Domini nostri Iesv Christi Dei & Saluatoris nostri, imperantibus à Deo coronatis fere nisimis nostris dominis Flauijs, Constantino quidem pijssimo,& à Deo decreto magno principe, perpetuo Augusto & Imperatore anno vigesimoseptimo , & post consulatum eius à Deo instructę manſuetudinis anno decimotertio, Heraclio verò atque Tiberio à Deo conseruandis eius fratribus, anno vigesimo secundo,septima mensis Decembris, indictione nona : Præsidente eodem pijssimo & Christo amabili magno Imperatore Constantino in secretario sacri palatij, quod cognominatur Trullus: Et ex eius iussione à Deo instructæ serenitatis, *præsentibus & audientibus Niceta glorioso exconsula patricio , & magistro imperialium officiorum.

* præſidentibus

Theodoro glorioso exconsule patricio,& comite Imperialis obsequij,& substratego exercitus Thraciæ.

Sergio glorioso exconsule patricio.

Paulo glorioso exconsule patricio.

Iuliano glorioso exconsule patricio , & militari logotheta.

Constantino glorioso exconsule patricio,& curatore imperialis domus Hormisdæ.

Anastasio glorioso exconsule patricio , & locum agente comitis imperialis excubiti.

Ioanne glorioso exconsule patricio & quæstore.

Polyeucto glorioso exconsule.

Thoma glorioso exconsule.

Paulo glorioso exconsule, & dispositore Orientalium prouinciarum.

Petro glorioso exconsule.

Leontio glorioso exconsule , & domestico Imperialis mensæ.

Conueniente autem sancta, atque vniuersali Synodo, quæ per Imperialem sanctionem congregata est in hac à Deo conseruanda regia vrbe , id est, Theodoro & Georgio venerabilibus presbyteris,& Ioanne venerabili diacono,locum præsentantibus sanctissimi ac beatissimi antiquæ Romæ Agathonis Papæ, & Georgio venerabili atque sanctissimo magnæ Constantinopoleos nouæ Romæ Episcopo , & Petro Deo amabili presbytero monacho, & vicario sedis Alexandriæ magnæ ciuitatis,& Macario venerabili Archiepiscopo Theopoleos Antiochiæ,& Georgio religioso presbytero monacho, & apocrisario Theodori venerabilis vicarij throni Hierosolymorum.

Ioanne episcopo ciuitatis Portuensis.

Abundantio episc. ciuitatis Paternensis.

Ioanne episcopo ciuitatis Rhegitanæ, locum agentibus centum viginti quinque religiosorum episcoporum , quod circa antiquâ Romam est Concilij, qui & per proprias subscriptiones declarantur in suggestione ab eis facta ad pijssimum Imperatorem Constantinum:& Theodoro religioso presbytero,& vicario Theodori Deo amabiiis archiepiscopi Rauennæ.

Basilio episc.ciuitatis Gortynæ insulæ Cretæ.

Theodoro episc. Lipheli.

Sisinnio episc. Heraclææ Thraciæ.

Georgio episc. Cyzici.

Petro episc. Nicomediæ.

Photio episc. Niceæ.

Ioanne episc. Chalcedonæ.

Sisinnio episc. Hierapoleos Phrygiæ.

Macrobio episc. Seleuciæ Isauræ.

Georgio episc. Byzæ Thraciæ.

Gregorio episc. Mitylenæ.

Georgio episc. Selymbriæ.

Andrea episc. Methymnæ.

Theognio episc. Chij.

Georgio episc. * Camulianorum. * Camelorum.

Antonio episc. Hypepæ.

Genesio episc. Anastasiopolcos.

Platone episc. Cinnæ.

Theodoro episc. Meletinæ.

Ioanne episc. Dascylij.

Theodoro episc.* Iustinianopoleos Gordi. * Iustinopolis Gothiæ come.

Theodoro episc. Verisæ.

Stephano episc. Heraclææ Ponti.

Longino episc. Tij.

* Domitio episc. Prusiados. *dometio

Salomone episc.* Clanei. *Cleonæ.

Ioanne episc. Myndi.

Georgio episc. Coensi.

* Georgio episc.* Cantani. *Gregorio

Ioanne episc. Lappis. * Candani

Eulalio episc. Cynopoleos.

Constantino episc. Dalisandi.

Theodoro episc. Olbis.

Theophane presbytero & abbate venerabilis monasterij Siciliæ,quod cognominatur Baias.

Georgio presbytero & monacho monasterij Renati positi in antiqua Roma.

Conone & Stephano presbyteris & monachis monasterij, quod cognominatur domus Arsitia, positi similiter in antiqua Roma.

Anastasio presbytero & monacho Oratoriorum venerabilis patriarchij Constantinop. ciuitatis.

Stephano presbytero & monacho,discipulo Macarij venerabilis Archiepiscopi Theopoleos Antiochiæ.

Residentibus quoque gloriosis patricijs & consulibus,ex latere pijssimi & Christo dilecti magni Imperatoris Constantini. Et ex hac parte quidem eius læua sedentibus venerabilibus loci seruatoribus sanctissimi Archiepiscopi antiquæ Romæ Agathonis, & qui cum eis erant Deo amabiles episcopi. A latere autem eius dextero similiter sedentibus Georgio sanctissimo Archiepiscopo magnæ Constantinopoleos nouæ Romæ, & Macario venerabili Archiepiscopo Theopoleos Antiochiæ, & qui cum eo erant Deo amabilibus episcopis , propositis in medio sacrosanctis Euangelijs Christi Dei nostri,Paulus magnificus à secretis, & imperialis secretarius dixit:

Cognitionem habet vestra à Deo instructa pietas, quòd in anteriore conuentu, secundùm postulationem Georgij sanctissimi Archiepiscopi à Deo conseruandæ regiæ vrbis, eiusq; synodi , lectio facta est duarum suggestionum, directarum ad à Deo munitam vestram serenitatem , ab Agathone sanctissimo Papa Apostolicæ sedis antiquæ Romæ, & ab eius synodo,& quòd interlocutio facta est ad Macarij venerabilem Archiepiscopum Antiochenæ ciuitatis, & eos qui cum eo sunt, vt sanctorum ac probabilium patrum,quę dudum promiserant,testimonia proferant , demonstrantia vnam voluntatem , & vnam operationem in incarnationis dispensatione domini nostri Iesu Christi, veri Dei nostri:& suggerimus ad quod placuerit.

Pijssimus Imperator Constantinus dixit: Edicant Macarius De o amabilis Archiepiscopus & qui cum eo sunt Deo amabiles,si secundùm suam pollicitationem preparatio occurrerunt. Macarius De o amabilis Archiepiscopus , & qui cum eo sunt, dixerunt: Etiam domine mi. Ecce duos codices deportamus, in quibus de floruimus diuersa testimonia sanctorum ac probabilium patrum. Et hæc iubetote relegi. Pijssimus Imperator Constantinus dixit: prædicti codices suscipiantur, & secundum ordinem horum lectio fiat. Et accipiés Antiochus religiosus lector & notarius Georgij sanctissimi patriarchæ Constantinopoleos duos codices, relegit priorē codicem, continentem in superscriptione ita: Testimonia sanctorū patrum, vnā dñi nostri Iesu Christi uolūtatem docentia, q̄ est etiā Patris & Spiritussancti. Et sequenter relegit oia testimonia, quæ cōtinebantur in eodē codice. Similiter & omnia quę cōtinebantur in secūdo codice. Pijssimus Imp. Constantinus dixit: Notitiam habemus modo prolatorum testimoniorum à Macario Deo amabili Archiepiscopo Antiochiæ,& qui cum eo sunt : fed ii quidē alia testimonia volunt proferre , ad comprobationem promissæ ab eis vnius voluntatis,& vnius operationis in dispensatiōe domini nostri Iesu Christi,in subsequenti hæc proferantur.

* ACTIO SEXTA.

IN nomine Domini IESV Chriſti Dei & Saluatoris noſtri, imperantibus à Deo coronatis ac ſereniſſimis noſtris dominis Flauijs, Conſtantino quidem piſſimo, & à Deo decreto magno Auguſto & Imperatore, anno vigeſimoſeptimo, & poſt conſulatum eius à Deo inſtructę manſuetudinis anno decimotertio, Heraclio verò atque Tiberio à Deo conſeruandis eius fratribus, anno vigeſimo ſecundo, decimoſecundo die menſis Decembris, indictione nona: Præſidente eodem piſſimo & Chriſto dilecto magno Imperatore Conſtantino in ſecretario ſacri palatij, quod cognominatur Trullus: Et ex eius iuſſione à Deo inſtructæ ſerenitatis, præſentibus & audientibus Nicetaglorioſo exconſule patricio, & magiſtro imperialium officiorum.

Theodoro glorioſo exconſule patricio, & comite Imperialis obſequij, & ſubſtratego exercitus Thraciæ.

Sergio glorioſo exconſule patricio.

Iuliano glorioſo exconſule patricio, & militari logotheta.

Conſtantino glorioſo exconſule patricio, & curatore imperialis domus Hormiſdæ.

Anaſtaſio glorioſo exconſule patricio, & locum agente comitis imperialis excubiti.

Ioanne glorioſo exconſule patricio & quæſtore.

Polyeucto glorioſo exconſule.

Thoma glorioſo exconſule.

Paulo glorioſo exconſule, & diſpẽſatore Orientalium prouinciarum.

Petro glorioſo exconſule.

Leontio glorioſo exconſule, & domeſtico Imperialis menſæ.

Conueniente autem & ſancta, ac vniuerſali Synodo, quæ per Imperialem ſanctionem congregata eſt in hac à Deo conſeruanda regia vrbe, id eſt, Theodoro & Georgio venerabilibus presbyteris, & Ioanne venerabili diacono, locum præſentantibus ſanctiſſimi ac beatiſſimi Papæ Agathonis, & Georgio venerabili ac ſanctiſſimo Archiepiſcopo huius magnæ Conſtantinopoleos nouæ Romæ, & Petro DEO amabili presbytero monacho, & vicario ſedis Alexandriæ magnæ ciuitatis, & Macario venerabili Archiepiſcopo Theopoleos Antiochiæ, & Georgio religioſo preſbytero monacho, & apocriſario veherabilis loci ſeruatoris ſedis Hieroſolymorum.

Ioanne epiſcopo ciuitatis Portuenſis.

Abundantio epiſc. ciuitatis Paternenſis.

Ioanne epiſcopo ciuitatis Rhegitanæ, locum agentibus centum vigintiquinque Deo amabilium epiſcoporũ, quod circa antiquã Romam eſt Concilij, qui & per proprias ſubſcriptiones declarantur in ſuggeſtione ab eis facta ad piſſimum Imperatorem Conſtantinum: & Theodoro religioſo presbytero, & locum agente Deo amabilis Archiepiſcopi Theodori Rauennæ.

Baſilio epiſc. ciuitatis Gortynæ inſulæ Cretæ.

Theodoro epiſc. Epheſi.

Siſinnio epiſc. Heraclææ Thraciæ.

Georgio epiſc. Cyzici.

Petro epiſc. Nicomediæ.

Photio epiſc. Niceæ.

Ioanne epiſc. Chalcedonæ.

Siſinnio epiſc. Hierapoleos Phrygiæ.

Macrobio epiſc. Seleuciæ Iſauriæ.

Georgio epiſc. Byzæ Thraciæ.

Gregorio epiſc. Mitylenæ.

Georgio epiſc. Selymbriæ.

Andrea epiſc. Methymnæ.

Theognio epiſc. Chij.

Georgio epiſc. * Camulianorum.

Antonio epiſc. Hypepæ.

Genetio epiſc. Anaſtaſiopoleos.

Platone epiſc. Cinnæ.

Ioanne epiſc. Daſcylij.

Theodoro epiſc. * Iuſtinianopoleos Gordi.

Theodoro epiſc. Veriſæ.

Stephano epiſc. Heraclææ Ponti.

Longino epiſc. Tij.

* Domitio epiſc. Pruſiados.

Salomone epiſc. * Claneũ.

Ioanne epiſc. Myndi.

Georgio epiſc. Coenſi.

* Georgio epiſc. * Cantani.

Ioanne epiſc. Lappis.

Eulalio epiſc. Cyzicenoleos.

Conſtantino epiſc. Daliſandi.

Theodoro epiſc. Olbis.

Theophane presbytero & abbate venerabilis monaſterij Siciliæ, quod cognominatur Baias.

Georgio presbytero & monacho monaſterij Renati poſiti in antiqua Roma.

Conone & Stephano presbyteris & monachis monaſterij, quod cognominatur domus Arſitia, poſiti ſimiliter in antiqua Roma.

Anaſtaſio presbytero & monacho Oratoriorum venerabilis patriarchij Conſtantinopolitani.

Stephano presbytero & monacho, diſcipulo Macarij venerabilis Archiepiſcopi Theopoleos Antiochiæ.

Reſidentibus quoque glorioſiſſimis patricijs & conſulibus, & omnibus venerabilibus ac Deo amabilibus epiſcopis, ſecundùm ordinem in eodem Trulli ſecretario, propoſitis in medio ſanctis & immaculatis Euangelijs, Paulus magnificus à ſecretis, & imperialis ſecretarius, dixit:

Nouit à Deo veſtra inſtructa pietas, quòd ſeptima die Decembris menſis interlocutio facta eſt ad Macarium præſulem Antiochiæ magnę ciuitatis, & ad eos qui cum eo ſunt, ſi vtique habent alia teſtimonia, quæ concurrant propoſitionibus eorum, id eſt, de vna voluntate & operatione, hæc proferre: & ſuggerimus ad quod placuerit. Piſſimus Imperator Conſtantinus dixit: Proſequatur à Deo amabilis Macarius Archiepiſcopus, & qui cum eo ſunt, ſi ſecundùm interlocutionem ad eos factam, debitè præparati aduenerunt. Macarius venerabilis Archiepiſcopus Antiochiæ, & qui cũ eo ſunt, dixerunt: Ecce domine, præ manibus gerimus & alterum codicillum, in quo continentur teſtimonia diuerſorum ſanctorum patrum, & hunc vobis iubentibus porrigimus ad legendum. Et accipiens Antiochus religioſus lector & notarius Georgij ſanctiſſimi patriarchę Conſtantinopolitis, relegit habentem in ſuperſcriptione: Sequentia teſtimoniorum de voluntate. Et relegit ab initio vſque in finem. Piſſimus Imperator Conſtantinus dixit: Et horum ſcientiam accepimus. Si quidem vult pars Macarij Deo amabilis Archiepiſcopi Antiochiæ aliud quid proferre ad ſtabilitatem eorum, quæ ab eo promiſſa ſunt, edifferat. Macarius Archiepiſcopus Theopoleos Antiochiæ, & Stephanus presbyter monachus, eius diſcipulus, & qui cum eis ſunt, dixerunt: ſufficientes ſumus domine in his, quæ iam à nobis prolata ſunt, teſtimonijs ſanctorũ ac probabilium patrum, & aliud proferre nolumus. Piſſimus Imperator Conſtantinus dixit: Tres codices, qui prolati ſunt à parte venerabilis Macarij, ſigillentur tam à glorioſiſſimis iudicibus, quamdiu à parte Apoſtolicæ ſedis antiquę Romæ, necnon à parte S. ſedis huius ſanctiſſimæ eccleſiæ. Et ſigillati ſunt. Theodorus & Georgius venerabiles presbyteri. Ioannes venerabilis diaconus, qui locum præſentabant ſanctiſſimi Papæ Apoſtolicæ Romanæ ſedis, & qui cum eis erant Deo amabiles epiſcopi, & religioſi clerici & monachi, dixerunt: Piſſime domine, adhuc aliquid de vna voluntate & vna operatione non oſtenderunt Macarius Deo amabilis Archiepiſcopus Antiochiæ, & Stephanus eius diſcipulus, & Petrus Deo amabilis epiſcopus Nicomediæ, & Salomon Deo amabilis epiſcopus * Claneĩ, in incarnationis diſpẽſatione domini noſtri Ieſu Chriſti per teſtimonia ab eis prolata. Sed & ipſa teſtimonia quæ protulerunt coram veſtra pietate ac ſancta ſynodo, detruncauerunt: & quę ad Trinitatis quidem attinent rationem de vna voluntate, pro incarnationis diſpenſatione domini noſtri Ieſu Chriſti protulerunt quæ verò conueniunt, & quæ propriè pro huiuſmodi incarnationis diſpenſatione domini noſtri Ieſu Chriſti poſita ſunt, tam ſenſum quàm verba detruncа-

* Iuſtinianopolis Gordiducome.

* Domatio * Cleonæ.

* Gregotio * Candani

* Cleonæ

amele um.

Accuſantur Graci de falſitis & corruptis codicibus.

detruncauerunt. Vnde petimus vestram pissimam fortitudinem, authenticos codices prolatorum ab eis paternorum testimoniorum proferri ex venerabili patriarchio huiꝰ regiæ ciuitatis, & conferri cum codicibus ab eis oblatis, & demonstramus quæ ab eis in his facta est celatio. Præ manibus igitur habentes codicem continentem plurima testimonia anctorum ac probabilium patrum, clarè ostendentia duas naturales voluntates, & duas naturales operationes, inconfusè atque indiuisè in incarnationis dispensatione domini nostri Iesu Christi veri Dei nostri, necnó & prophanorum hæreticorum testimonia, infinuantia vnam voluntatem & vnam operationem, quæ consonãt cum dogmate super vna voluntate & vna operatione Macarij Deo amabilis Archiepiscopi Antiochiæ, & eorum qui cum eo contradicunt, quæsumus, vt coram vestra pietate hæc legantur. Pissimus Imperator Constantinus dixit. In subsequenti eorum prolatio fiat.

ACTIO SEPTIMA.

IN nomine Domini Iesv Christi Dei & Saluatoris nostri, imperantibus à Deo coronatis & serenissimis nostris dominis Flauijs, Constantino quidem pissimo, & à Deo decreto magno principe, perpetuo Augusto & Imperatore anno vigesimooctauo, & post cõsulatum eius à Deo instructæ manluetudinis anno decimotertio, Heraclio verò atque Tiberio à Deo conseruandis eius fratribus, anno vigesimo secundo, decimatertia die mensis Februarij, indictione nona: Præsidente eodem pissimo & Christo dilecto magno Imperatore Constantino in secretario sacri palatij, quod cognominatur Trullus: Et ex iussione eius à Deo instructæ serenitatis, residentibus & audientibus Niceta gloriosо exconsule patricio, & magistro imperialium officiorum.

Theodoro glorioso exconsule patricio, & comite Imperialis obsequij, & subStratego Thraciæ.

Sergio glorioso exconsule patricio.

Paulo glorioso exconsule patricio.

Iuliano glorioso exconsule patricio, & militari logotheta.

Constantino glorioso exconsule patricio, & curatore imperialis domus Hormisdæ.

Anastasio glorioso exconsule patricio, & locum agente comitis imperialis excubiti.

Ioanne glorioso exconsule patricio & quæstore.

Polycucto glorioso exconsule.

Thoma glorioso exconsule.

Paulo glorioso exconsule, & dispositore Orientalium prouinciarum.

Petro glorioso exconsule.

Leontio glorioso exconsule, & domestico Imperialis mensæ.

Conueniente autem & sancta, ac vniuersali Synodo, quæ per Imperialem sanctionem congregata est in hac à Deo conseruanda regia vrbe, id est, Theodoro & Georgio venerabilibus presbyteris, & Ioanne venerabili diacono, locum repræsentãtibus sanctissimi ac beatissimi Papæ antiquæ Romę Agathonis, & Georgio venerabili ac sanctissimo Archiepiscopo huius magnæ Constantinopolcos nouæ Romę & Petro Deo amabili presbytero monacho, & vicario sedis Alexandriæ magnæ ciuitatis, & Macario venerabili Archiepiscopo 1 heopoleos Antiochiæ, & Georgio religioso presbytero monacho, & aporitario Theodori venerabilis sedis Hierosolymarum.

Ioanne episcopo ciuitatis Portuensis.

Abundantio episc. ciuitatis Paternensis.

Ioanne episcopo ciuitatis Rhegitanæ, locum agentibus venerabilis, quod circa antiquam Romam est, 125. Deo amabilium episcoporum Concilij, qui & per proprias subscriptiones declarantur in suggestione ab eis facta ad pissimum principem Constantinum: & Theodoro religioso presbytero & monacho, locũ seruante Theodori Deo amabilis Archiepiscopi Rauennæ.

Basilio episc. ciuitatis Gortynæ insulæ Cretæ.

Theodoro episc. Ephesi.

Silvinio episc. Heraclææ Thraciæ.

Georgio episc. Cyzici.

Petro episc. Nicomediæ.

Photio episc. Niceæ.

Ioanne episc. Chalcedonæ.

Theodoro episc. Melitenæ.

Sisinnio episc. Hierapoleos Phrygiæ.

Macrobio episc. Seleuciæ Isauriæ.

Georgio episc. Byziæ Thraciæ.

Georgio episc. Mitylenæ.

Sergio episc. Selympriæ.

Andrea episc. Methymnæ.

Theognio episc. Chij.

Georgio episc. * Camulianæ. * Camele norum.

Antonio episc. Hypepæ.

Genesio episc. Anastasiopoleos.

Platone episc. Cinnæ.

Ioanne episc. Dascylij.

Theodoro episc. * Iustinianopoleos Gordi. * Iustinopolis Gordiucome.

Theodoro episc. Verisæ.

Stephano episc. Heraclææ Ponti.

Longino episc. Tij.

Domitio episc. Prusiados.

Salomone episc. * Clanei. * Cleonæ.

Ioanne episc. Myndi.

Georgio episc. Coensi.

* Georgio episc. * Cantani. * Gregorio

Ioanne episc. Lappis. * Candani

Eulalio episc. Cynopoleos.

Constantino episc. Dalisandi.

Theodoro episc. Olbis.

Theophane presbytero & abbate venerabilis monasterij, quod cognominatur Baias.

Georgio presbytero & monacho monasterij Renati positi in antiqua Roma.

Conone & Stephano presbyteris & monachis monasterij, quod appellatur domus Arsitia, positi similiter in antiqua Roma.

Anastasio presbytero & monacho Oratoriorum venerabilis patriarchij Constantinopoleos.

Stephano presbytero & monacho, discipulo Macarij Archiepiscopi Theopoleos Antiochiæ.

Residentibus quoque gloriosissimis patricijs & consulibus, & omnibus venerabilibus & Deo amabilibus episcopis, ex ordine in eodem Trulli secretario, propositis in medio sanctis & immaculatis Euangelijs, Paulus magnificus à secretis, & imperialis secretarius, dixit:

Meminit à Deo vestrum instructum imperium, quòd hesterno die pollicitisint Theodorus & Georgius Deo amabiles presbyteri, & Ioannes Deo valde amabilis diaconus, locum præsentantes sanctissimi Papæ Apostolicæ Sedis antiquæ Romæ Agathonis, & qui cum eis sunt Deo amabiles episcopi & religiosi clerici & monachi, proferre codicem sanctorum Patrum, luce clariùs prædicantia duas voluntates naturales, & duas operationes naturales in incarnationis dispensatione domini nostri Iesu Christi, veri Dei nostri, insuper & prophanorum hæreticorum testimonia, manifestantia vnam voluntatem & vnam operationem: & fugerimus ad quod videtur.

Pissimus Imperator Constantinus dixit: Proferant, qui locum adimplent Agathonis sanctissimi Papæ vrbis Romanæ, memorata ab eis testimonia. Et protulerunt codicem suprascriptum ita: Testimonia sanctorum ac probabilium patrum, demonstrantia duas voluntates & duas operationes in domino Deo & Saluatore nostro Iesu Christo. Quem ac cipiens Stephanus religiosus presbyter & monachus monasterij, quod cognominatur domus Arsitia, vnus existens patris Apostolicæ sedis antiquæ Romæ, relegit ab initio vsque ad finem, tam sanctorũ ac probabilium testimonia, quamq; prophanorum hæreticorum. Pissimus Imperator Constantinus dixit: Prolatorum nunc testimoniorum atque relectorum ex parte sanctissimi Agathonis Papæ vrbis Romanæ scientiam percipientibus nobis, edicant Theodorus & Georgius venerabiles presbyteri, & Ioãnes venerabilis diaconus, si & alia proferre velint testimonia. Theodorus & Georgius venerabiles presbyteri, & Ioãnes venerabilis dia-

conus dixerunt: Licèt & plura alia nobis idoneum est proferre testimonia: sed ne fastidium ingeramus à Deo instructis vestris auribus, hæc sufficiunt nobis ad veritatem demonstrandam. Petimus autem à Deo firmatam vestram fortitudinem, interrogari Georgium sanctissimum archiepiscopum huius à Deo conseruadæ vestræ regiæ vrbis, & subiacentem ei synodum, necnon & Macarium archiepiscopũ Antiochiæ ciuitatis, & subiectos ei episcopos, si conuenit ei tenor relectarum duarum suggestionum, id est, Agathonis sanctissimi Papæ Apostolicæ sedis antiquæ Romæ, & Concilij ei subiacentis. Georgius sanctissimus Archiepiscopus Constantinopoleos, & Macarius sanctissimus archiepiscopus Antiochiæ, & qui cum eis erant, dixerunt: Pijssime domine, petimus vt exemplaria prædictarum suggestionum
* requiré percipiamus.* Recurrentes namque & conferentes testimonia, quę in eis sunt sanctorum probabilium patrum, cũ codicibus huius venerabilis patriarchij, in subsequenti competens dabimus responsum. Pijssimus Imperator Constantinus dixit: Citra dilationem, quod postulatum est, fiat. Prolatus autem codicillus à præsentantibus locum sanctissimi Papæ Romæ sub signaculo tam gloriosissimorum iudicum, quàmque vtrarumque partium, fiat ad instar codicillorum, qui à Macario Deo amabili archiepiscopo Antiochiæ oblati sunt. Et signatus est.

ACTIO OCTAVA.

IN nomine Domini IESV Christi Dei atque Saluatoris nostri, imperantibus diuinissimis & serenissimis nostris dominis Flauijs, Constantino quidem pijssimo, & à Deo decreto magno principe, perpetuo Augusto & Imperatore anno vigesimo* octauo, & post consulatum eius à Deo
* septimo instructæ mansuetudinis anno decimotertio, Heraclio verò atque Tiberio à Deo conseruandis eius fratribus, anno vigesimo secundo, septima die mensis Martij, indictione nona: Præsidente eodem pijssimo & Christi amatore magno Imperatore Constantino in secretario sacri palatij, quod cognominatur Trullus: Et per iussionem eius à Deo instructæ serenitatis, præsidentibus & audientibus Niceta gloriosо exconsule patricio, & magistro imperialium officiorum.

Theodoro glorioso exconsule patricio, & comite Imperialis obsequij, & substratego Thraciæ.

Sergio glorioso exconsule patricio.

Paulo glorioso exconsule patricio.

Iuliano glorioso exconsule patricio, & militari logotheta.

Constantino glorioso exconsule patricio, & curatore imperialis domus Hormisdæ.

Anastasio glorioso exconsule patricio, locum agente comitis imperialis excubiti.

Ioanne glorioso exconsule patricio & quæstore.

Polyeucto glorioso exconsule.

Thoma glorioso exconsule.

Paulo glorioso exconsule, & dispositore Orientalium prouinciarum.

Petro glorioso exconsule.

Leontio glorioso exconsule, & domestico Imperialis mensæ.

Conueniente quoque sancta, ac vniuersali Synodo, quæ per Imperialem sanctionem congregata est in hac à Deo conseruanda regia vrbe, id est, Theodoro & Georgio venerabilibus presbyteris, & Ioanne venerabili diacono, locum repræsentantibus sanctissimi ac beatissimi Papæ antiquæ Romę Agathonis, & Georgio venerabili ac sanctissimo Archiepiscopo huius magnæ Constantinopoleos nouæ Romę & Petro Deo amabili presbytero monacho, & vicario sedis Alexandriæ magnæ ciuitatis, & Macario venerabili Archiepiscopo Theopoleos Antiochiæ, & Georgio religioso presbytero monacho, & apocrisario Theodori venerabilis sedis Hierosolymorum.

Ioanne episcopo ciuitatis Portuensis.

Abundantio episc. ciuitatis Paternensis.

Ioanne episcopo ciuitatis Rhegitanæ, locum agentibus venerabilis, quod circa antiquam Romam est, centum vi-

ginti quinque Deo amabilium episcoporum Concilij, qui & per proprias subscriptiones declarantur in suggestione ab eis facta ad pijssimum principem Constantinum: & Theodoro religioso presbytero & monacho, locũ seruãte Theodori Deo amabilis Archiepiscopi Rauennæ.

Basilio episc. ciuitatis Gortynæ insulæ Cretæ.

Theodoro episc. Ephesi.

Sisinno episc. Heracleæ Thraciæ.

Georgio episc. Cyzici.

Petro episc. Nicomediæ.

Photio episc. Niceæ.

Ioanne episc. Chalcedonæ.

Theodoro episc. Meletenæ.

Sisinnio episc. Hierapoleos Phrygiæ.

Macrobio episc. Seleuciæ Isauriæ.

Georgio episc. Byziæ Thraciæ.

Gregorio episc. Mityleneæ.

Sergio episc. Selymbriæ.

Andrea episc. Methymnæ.

Theognio episc. Chij.

Georgio episc. * Camulianæ. * Cæsareorum.

Antonio episc. Hypepæ.

Genesio episc. Anastasiopoleos.

Platone episc. Cinnæ.

Ioanne episc. Dascylij.

Theodoro episc. * Iustinianopoleos Gordi. * Iustinopolis Gordiu come.

Theodoro episc. Verisæ.

Stephano episc. Heracleæ Ponti.

Longino episc. Tij.

* Domitio episc. Prusiados.

Salomone episc. * Clanei. * Domecio.

Ioanne episc. Myndi. * Cleonæ.

Georgio episc. Coensis.

* Georgio episc. * Cantani. * Gregocio

Ioanne episc. Lappis. * Candani

Eulalio episc. Cynopoleos.

Constantino episc. Dalisandi.

Theodoro episc. Olbis.

Theophane presbytero & abbate venerabilis monasterij, quod appellatur Baias.

Georgio presbytero & monacho monasterij Renati positi in antiqua Roma.

Conone & Stephano presbyteris & monachis monasterij, quod appellatur domus Arsitia, positi similiter in antiqua Roma.

Anastasio presbytero & monacho Oratoriorum venerabilis patriarchij Constantinopoleos.

Stephano presbytero & monacho, discipulo Macarij Archiepiscopi Theopoleos Antiochiæ.

Et reliquis gloriosis patricijs & consulibus, & omnibus venerabilibus & Deo amabilibus episcopis ex ordine in eodem secretario Trulli, propositis in medio sacrosanctis Euangelijs, Paulus magnificus à secretis & imperialis secretarius, dixit:

In memoria retinet à Deo firmata vestra fortitudo, quæ per propriam supplicationem in antecedenti conuentu ad exemplaria duarum suggestionum directarum ad à Deo firmatam vestram strenuitatem, ab Agathone sanctissimo ac beatissimo Papa antiquæ Romæ, & quod circa eum est Concilij, Georgius sanctissimus archiepiscopus huius à Deo conseruandæ regiæ vrbis, & Macarius sanctissimus archiepiscopus Antiochiæ, & qui cum eis sũt venerabiles episcopi, promiserunt, has rekgentes, in subsequenti competens dare responsum & suggerimus ad quod placuerit. Pijssimus Imperator Constantinus dixit: Edicat Georgius sanctissimus archiepiscopus huius à Deo conseruandæ nostræ ciuitatis, & Macarius venerabilis archiepiscopus Antiochiæ, & ei subiacens synodus, si conuenit eis sensus suggestionum directarum ab Agathone sanctissimo Papa Romæ & eius synodo. Georgius sanctissimus archiepiscopus Constantinopoleos, dixit: Inspiciens, pie domine, omnem virtutem suggestionum directarum ad pijssimam vestram fortitudinem, tam ab Agathone sanctissimo Papæ Romæ, quàm ab eius synodo, & scrutans sanctorum ac probabilium patrum, qui repositi sunt in venerabili patriarchio, inueni cuncta testimonia

sancto-

sanctorum ac probabilium patrũ, quæ in eisdem suggestionibus continentur, consonantia, & in nullo discrepantia a sanctis ac probabilibus patribus, & consentio eis, & sic profiteor, & credo.

Theodorus Deo amabilis episc. Ephesi, dixit: Ita domine profiteor, & sic credo, quemadmodum habent suggestiones sanctissimi Papæ antiquæ Romæ Agathonis, id est, duas naturas, & duas naturales voluntates, & duas naturales operationes in vno sanctę Trinitatis domino nostro Iesu Christo, vero Deo nostro.

Sisinnius Deo amabilis episcopus Heracleæ Thraciæ, dixit: Auditu percipiens suggestiones Agathonis sanctissimi Papæ Romæ, quæ directæ sunt ad pijssimum nostrũ dominũ, inueni in nullo eas aduersari sanctis patribus, & profiteor duas volũtates & duas operationes in vno sanctę Trinitatis domino nostro Iesu Christo, vero Deo nostro.

Georgius venerabilis episcopus Cyzici, dixit: Inspiciés suggestiones sanctissimi Papæ Romæ Agathonis, & positorum in eis testimoniorum scientiam percipiens de duabus voluntatibus & operationibus, & consentiens omnibus quę in eis continentur, sic * sector, & sic credo in vno sanctæ Trinitatis domino nostro Iesu Christo, vero Deo nostro. Ego etenim, & dum hic relegerent eædem suggestiones, ita credidi, & credo.

* sequor

Ioannes Deo amabilis episcopus Chalcedonæ, dixit: Sic confiteor, & sic credo secundùm virtutem suggestionum directarum ab Agathone sanctissimo Papa antiquæ Romæ, ad pijssimum & à Deo firmatum nostrum dominum & magnum victorem imperatorem, quæ continet duas naturas, & duas naturales voluntates, & duas operationes similiter naturales, in vno sanctæ Trinitatis domino nostro Iesv Christo, vero Deo nostro, inconfusè, inconuertibiliter, & anathematizo eos qui dicunt vnam voluntatem, & vnam operationem in dispensatione eiusdem domini nostri Iesv Christi, veri Dei nostri.

Sisinnius Deo amabilis episcopus Hierapoleos Phrygiæ, dixit: Suscipio ea, quæ suggesta sunt domino nostro pijssimo & magno victori Imperatori, ab Agathone sanctissimo Papa antiquæ Romæ, & profiteor duas naturas in vno sanctæ Trinitatis domino nostro Iesu Christo, & duas voluntates naturales, & duas operationes naturales indiuisè, inconuertibiliter, & anathematizo eos qui dicunt vnam voluntatem & vnam operationem in dispensatione domini nostri Iesu Christi, veri Dei nostri.

Georgius Deo amabilis episcopus Byziæ Thraciæ, dixit: Profiteor duas naturales voluntates & duas operationes in dispensatione vnius sanctæ Trinitatis domini nostri Iesv Christi veri Dei nostri. Suscipio autem & suggestiones directas ab Agathone sanctissimo Papa Romano, ad pijssimum & à Deo firmatum nostrum dominum & magnum Imperatorem, hoc ipsum prædicantes, & in omnibus eas sequor.

Gregorius Deo amabilis episcopus Mitylenæ, dixit: Profiteor ita, & credo duas naturas, & duas naturales voluntates, & duas operationes similiter naturales in vno sanctæ Trinitatis domino nostro Iesu Christo, vero Deo nostro. Super his autem sequor & suggestiones directas ab Agathone sanctissimo Papa antiquæ Romæ, ad pijssimum nostrum dominum & magnum Imperatorem, & omnem virtutem quæ in eis continetur.

Andreas episcopus Methymnę, dixit: Sequor suggestiones sanctissimi Papæ Romæ Agathonis, & testimonia sanctorum patrum, quæ in eis continentur, & ita credo, & ita profiteor duas naturas, & duas voluntates, & duas operationes in vno sanctæ Trinitatis domino nostro Iesu Christo, vero Deo nostro.

Sergius Deo amabilis episcopus Selymbriæ, dixit: Sequor suggestiones patris nostri Agathonis sanctissimi Papæ Romæ, & ita suscipio, & ita amplector eas, tanquam epistolas sanctæ memoriæ Leonis prædecessoris eius beatitudinis, & profiteor in domino nostro Iesu Christo, vero Deo nostro duas volũtates naturales, similiter & duas operationes.

* Domitius

* Domitius episcopus Prusiados, dixit: Suggestiones directas à patre nostro Agathone sanctissimo archiepiscopo Apostolicæ & principalis sedis antiquæ Romæ, ad à Deo coronatum & mansuetissimum nostrum dominum & magnũ victorem Imperatorem, tanquam ex Spiritu sancto dictatas per os sancti ac beatissimi principis Apostolorũ Petri, prædico, & digito ter beatissimi Papæ Agathonis scriptas, suscipio & amplector, & ita credo, ita sentio duas naturas in vno sanctæ Trinitatis domino nostro Iesu Christo vero Deo nostro, & duas naturales voluntates, similiter & duas operationes naturales in vna persona, in vna subsistentia inseparabiliter atque indiuisè, & anathematizo eos, qui dicunt vnam voluntatem & vnam operationem post incarnationem domini nostri Iesu Christi, nisi duntaxat in sancta Trinitate solummodò.

Genesius episcopus Anastasiopoleos, dixit: Secundùm virtutem relectarum suggestionum sanctissimi Papæ Romanæ vrbis, sic credo & confiteor in incarnationis dispensatione domini nostri Iesu Christi, veri Dei nostri, duas naturas & duas naturales voluntates, & duas naturales operationes.

Theodorus episcopus Meletinæ, ingressus in medio sanctæ ac vniuersalis synodi, dixit: Ego, domine, homo sum rusticus, & peto istam chartam relegi. Quæ porrecta, relecta est per Ioannem magnificum à secretis & imperialem secretarium, & habet in verbis, ita: Sancti ac probabiles patres, quorum testimonia vtraque pars ad vocationem proprij dogmatis protulit, ante sanctam ac vniuersalem quintam synodum claruerunt, & proprios dogmaticos sermones cõscripserunt, ex quibus (vt dictum est) testimonia vtraque pars protulit: sed tamen nulla ex quatuor sanctis ac vniuersalibus synodis, sed neque quæ postea facta est, adæquè vniuersalis quinta synodus tradidit Catholicæ Dei ecclesiæ, quæ in toto mundo est, numerum de propositis dogmaticis quæstionibus proferre, aut tradere, aut prædicare in incarnatione domini nostri Iesu Christi, veri Dei nostri, præter duas naturas, quæ in eo existunt inconuertibiliter & inconfusè ac indiuisè in vna subsistentia, siue in vna persona: cuius vnius domini Iesu Christi veri Dei nostri, miracula & passiones confiteri in verbis ipsis, tradidit nobis sancta ac vniuersalis quinta synodus, & pertimus pijssimũ vestrum imperium, qui vnitatis vbique positarum sanctarum Dei ecclesiarum plurimam curam facit, quæsque nobis tradita sunt recta & immaculata dogmata à prædictis sanctis & vniuersalibus synodis, per sacras vestras in scripto sanctiones siue leges confirmare, vt nullus licentiam habeat prætergredi aut transponere terminos antiquos, quos patres nostri ad salutem omnium fixerunt. Sed neque ob quamlibet reprehensionem aut * occasionem cuiuliquam * prædefunctorũ, siue vnam operationem & vnam voluntatem, seu duas operationes & duas voluntates docuerunt, fiat, nisi * quicquam fuerit à prædictis sanctis quinque vniuersalibus & cæteris orthodoxis synodis ad deiectionem hæreticorum cum impijs eorum dogmatibus & scriptis, definitum: & (vt generaliter dicatur) quod à sancta Catholica ecclesia refutatum est & abiectum, profitentes eundem vnum sanctæ consubstantialis ac viuificæ Trinitatis perfectum in deitate, & perfectum eundem in humanitate, ex duabus naturis, deitate & humanitate, & in duabus naturis etiam post ineffabilem & insolubilem vnitionem opportunè, & iuxta quod in situm est naturis, vnum eundemque Christum in vna subsistentia atque vna persona existentem, indiuisè ac inseparabiliter operantem diuina & humana, vt nullus iuxta modũ qui præsignificatus est, ex alterutra parte, iubente vestra pietate, sub accusatione aut reprehensione huius rei causa fiat. Pijssimus Imperator dixit: Edicat Theodorus Deo amabilis episcop Meletinæ, qui sunt, qui cum eo fecerunt porrectam nobis ab eo & nũc relectam chartulã. Theodorus Deo amabilis episcopus Meletinæ dixit: Petrus Episc. Nicomediæ, Salomon episc. * Clanei, Antonius episc. Hypeporum, & quidàm ex secretario sanctissimi patriarchæ Constantinop. id est, Georgius diaconus & chartophylax, & Anastasius diaconus & notarius & defensor nauium, Stephanus diaconus & cancellarij, Dionysius diaconus & cancellarius, Anastasius presbyter & monachus, & Georgius monachus patriarchij Antiochiæ.

* accusationem.
* prædecessorum vel prædictorum.
* quodcũque
* Cleonæ

Pijssimus Imperator Constantinus dixit: Quis tibi porrexit hanc ipsam chartulam, quam protulisti? Theodorus Deo amabilis episcopus Meletinæ, dixit: Iste abbas Stepha-

nus,qui est de patriarchio Antiochiæ.Et ostendit eum stantem post sedem , in qua sedebat idem venerabilis Archiepiscopus Antiochiæ Macarius.

Georgius episcopus Camulianorum , dixit : Suscipio & sequor,domine; directas suggestiones ab Agathone sanctissimo Papa Romæ,& sic credo,& sic profiteor in vno sanctæ Trinitatis domino nostro Iesu Christo vero Deo nostro, duas naturales voluntates & duas operationes.

Platon episcopus Cinnæ,dixit: Audiens suggestiones Agathonis sanctissimi Papæ Romę,ita credo,& harum virtutem sequor & credo, & sic profiteor duas naturas,& duas voluntates naturales,& duas operationes adæquè naturales,inconfusè & incommutabiliter,inseparabiliter in vno sanctæ Trinitatis domino nostro Iesu Christo,vero Deo nostro.

Theodorus episcopus Verisæ Armeniæ, dixit: Audiens suggestiones directas ad dominum nostrũ benignissimum Imperatorem,à patre nostro Papa Romæ Agathone , & testimoniorum quæ in eis continentur , scientiam accipiens, credo sicut credit ipse pater noster Agatho antiquæ Romæ Papa,in domino nostro Iesu Christo , vno sanctæ Trinitatis,vero Deo nostro, duas naturas in vna persona,duas naturales voluntates,& duas operationes similiter naturales. Et surgentes cæteri omnes Deo amabiles episcopi, qui sub fidem Constantinopolitanam fuerant,exclamauerunt,dicentes: Et nos, pijssime domine, notionẽ accipientes suggestionis directæ ad manifestissimam vestram fortitudinem ab Agathone sanctissimo ac beatissimo Papa antiquæ Romæ , & alterius suggestionis,quæ facta est à subiacente ei Concilio, & sequentes sensum qui in ea continetur,sic sapimus & profitemur , & credimus in vno domino nostro Iesu Christo, vero Deo nostro,duas naturas inconfusè,inconuertibiliter, indiuisè,& duas volũtates naturales,& duas operationes naturales,& omnes qui docuerunt & docunt vnam voluntatẽ, & vnam operationem in duabus naturis vnius domini nostri Iesu Christi veri Dei nostri,anathematizamus.

Sancta synodus dixit:Si placet pietati vestræ, Theodorus Deo amabilis episcopus Meletinus , vnà cum ab eodem memoratis personis,id est,Petro Deo amabili episcopo Nicomediæ,Salomone episcopo Clanei, & Antonio episcopo Hyperporum , Georgio diacono & chartophylace sanctæ huius magnæ ecclesiæ , Anastasio diacono & notario & defensore nauium , Stephano diacono & cancellario , Dionysio diacono & cancellario , Anastasio presbytero & monacho,Georgio monacho,qui est cum Macario venerabili archiepiscopo Antiochiæ , & Stephano presbytero & monacho eiusdem Macarij discipulo,surgens in medio consilitat, & indubitanter, quod ei videtur , vnà cum eis respondeat pijssimus Imperator Constantinus dixit : Quod consideratum est à sancta synodo,fiat. Et surgentes prædicti episcopi atque clerici , & in medio stantes , sine Stephano discipulo Macarij venerabilis archiepiscopi Antiochiæ,dixerunt:Mẽtitus est hic aduersus nos Theodorus episcopus Meletinus:neque enim cognoscentibus nobis,facta est chartula,quæ porrecta est ab eo,domino nostro pijssimo , sed & parati fuimus nostram Orthodoxam fidem confiteri . Pijssimus Imperator Constantinus & sancta synodus dixerunt : Quoniam quidem suspicio nobis data est circa vos,occasione porrectæ chartulæ à Theodoro Deo amabili episcopo Meletino , nõ aliter nobis satisfacitis , nisi vtique in scripto libellus fidei vestræ in subsequenti adducetis, vt debeant coram sancta & immaculata Dei eloquia eis afferri . Georgius sanctissimus archiepiscopus Constantinopoleos, accedens ad pijssimum Imperatorem Constantinum,dixit : A Deo coronate domine , iubeto mitti in dyptichis sanctarum ecclesiarum nomen sanctæ memoriæ Vitaliani Papæ Romæ , eò quòd propter tarditatẽ missorũ apocrisiariorũ à sanctissimo Papa ciuitatẽ Romæ, petitionẽ nunc dedisse confiteat ad manifestiss. vestram fortitudinem,tam partem sanctæ meæ ecclesiæ,quã & Macarium venerabilem archiepiscopum Antiochiæ,cosque qui illo tempore aduenerant in hanc à Deo seruatam vestram ciuitatem Deo amabiles episcopos,vt prædictæ sanctæ memoriæ Vitalianus cijceretur de sanctis dipty chis , & restitui nobis huiusmodi petitionem. statim enim inueniet à Deo instructa vestra tranquillitas communicantes ecclesiæ Catholicæ,siue qui seipsos feparant ab ea propter personam. Constantinus pijssimus Imperator dixit: Quod postulatum est à sanctissimo Georgio patriarcha huius à Deo seruatæ nostræ regiæ ciuitatis,fiat. Sancta synodus exclamauit: Constantino magno Imperatori multos annos, Orthodoxo Imperatori multos annos, Confessatori Orthodoxæ fidei multos annos, Pacifico Imperatori multos annos, Nouo magno Cõstantino Imperatori multos annos, Nouo Theodosio Imperatori multos annos, Nouo Imperatori Martiano multos annos , Nouo Iustiniano Imperatori multos annos, Nos famuli Imperatoris , Agathoni Orthodoxo Papæ Romano multos annos, Georgio Orthodoxo patriarchæ multos annos,Orthodoxo fenatui multos annos. Sancta synodus dixit : Si videtur pijssimo domino , edicat Macarius venerabilis archiepiscopus Antiochiæ, quomodò credit in vno sanctæ Trinitatis domino nostro Iesu Christo , vero Deo nostro,& si confitetur in eo duas voluntates naturales, & duas operationes naturales inconfusè & indiuisibiliter,& si sequitur suggestiones directas ad à Deo instructam vestrã fortitudinem à patre pietatis vestræ Agathone sanctissimo Papa antiquæ Romæ , & si consequitur paterna testimonia, quæ in eis continentur. Constantinus pijssimus Imperator dixit : Audiens Macarius venerabilis Archiepiscopus Antiochiæ , quæ ab hac sancta & vniuersali synodo dicta sunt, quòd ei videtur,respondeat. Macarius venerabilis Archiepiscopus Antiochiæ , dixit : Non dico duas voluntates , aut duas operationes in incarnatione dispensatione domini nostri Iesu Christi , sed vnam voluntatem & Deiuirilem operationem.

Sancta Synodus dixit : Postquàm nos consentit virtuti directarum Orthodoxarum suggestionum ab Agathone sanctissimo Papa Romano Macarius venerabilis , quæ iam * quas & coram vestra pietate relectæ sunt, * quibus & omnes consentientes gratè suscepimus,prquidimus hûc de fide sua surgere, vt debeat resp ondere.

Et surrexit Macrobius Deo amabilis episcopus Seleuciæ Isauriæ, vnà cum Eulalio episcopo Cynopoleos, atque Cõstantino episcopo Dalisandi,& Theodoro episcopo Olbis, vtrique de Concilio exiltentibus fedis Antiochenæ, & dixit:Sic * confiteor, & sic credo secundum virtutem suggestionum directarum ad dominum nostrum pijssimum Imperatorem ab Agathone sanctissimo Papa R Romano,& cõfiteor sicut duas naturas,ita & duas naturales voluntates, & duas naturales operationes,indiuisè inconuertibiliter,incõfusè in incarnationis dispensatione vnius sanctæ Trinitatis domini nostri Iesv Christi, veri Dei nostri. Constantinus episcopus Dalisandi dixit : Confiteor duas naturas in vnum dominum nostrum Iesum Christum inconfusè, & indiuisè in vna persona atque vna subsistentia, & duas volũtates naturales, & duas operationes naturales similiter. * proficeor

Theodorus episcopus Olbis, dixit : Sequor sanctam Chalcedonensem,& vniuersalem synodum , & Tomũ beatissimi Papæ Leonis antiquæ Romæ , & confiteor item nostrum Iesum Christum vnũ de sancta Trinitate, in duabus naturis & duab* naturalibus voluntatibus & operationibus inconfusè & indiuisè cognoscendum , & sequor eidem Cõstantinopolitanam & fedem Romanam,& suggestiones directas domino nostro pijssimo magno Imperatori ab Agathone sanctiss. Papa Romano.

Eulalius episcopus Cynopoleos, dixit:Ita credo duas naturas inconfusè & indiuisè, & duas voluntates atque operationes in incarnationis dispensatione vnius sanctæ Trinitatis domini nostri Iesu Christi, veri Dei nostri.

Constantinus pijssimus Imperator dixit: Si placet vestræ sanctę synodo,adueniant codicilli ecclesiorum,qui dudũ porrecti sunt à Macario venerabili Archiepiscopo Antiochiæ,& qui à vobis sigillati sunt, vt legantur & conferantur cum authenticis codicibus,qui repoliti sunt in hic sito venerabili patriarchio . Sancta synodus dixit : Quod & nunc à vestra terenitate pie iussum est , fiat . Et prolati sunt per Photinum magnificum à secretis, & imperialem secretarium codicilli tres sigillati , qui & dati sunt, atque oblati assistenti Macario venerabili Archiepiscopo Antiochiæ , vt recognosceret, si ipli sunt, qui ab eo dudùm fuerant prolati codicilli. Quos in manibus accipiés, & inspiciensidé venerabilis Macarius, dixit:Etiã verè ipli sunt, & recognosco eos.

Con-

Constantinus pijssimus Imperator dixit: Edicat Macarius venerabilis archiepiscopus Antiochię, & Stephanus religiosus presbyter & monachus eius discipulus, * quid sibi coaceruantes, huiusmodi declorauerunt testimonia.

* quæ

Macarius sanctissimus archiepiscopus dixit: De ipsa vna volumtate, quæ est patris, & Domini nostri Iesu Christi, & sancti spiritus. Constantinus pijssimus Imperator dixit: De diffensatione Domini nostri Iesu Christi, vnius sanctæ Trinitatis Dei verbi, quomodo * sentis? Macarius venerabilis archiepiscopus dixit: Confiteor Dominum Iesum Christum, vnum sanctæ Trhitatis esse, & post incarnationem in duabus perfectis naturis inconfusè & indiuisè in vna persona, & vna subsistentia, nusquam naturarum differentia peremptapropter vnitionem, sed saluata potiùs proprietate vtriusque naturæ, & * in vnam personam atque vnam subsistentiá concurrente. Quoniam verò alteram personam & post humanationem vnus sanctæ Trinitatis non assumpsit, propter hoc nec aliquid peccati dicimus eum * allumere, qa absque carnalibus voluntatibus & cogitationibus hominis in imagine nouitatis cōfitemur vnum Dominum nostrum Iesum Christum. Qui enim * vnam voluntatem habens, elt ad fusceptionem hatum omnium passionum idoneus, * vnà eandemq; habuit virtutem ad tolerantiam horum omniū, secundùm sanctum & acceptabilem Augustinum. De hoc enim & confessionem fidei iam pridem expositmus, & confentimus tam sanctis quinque synodis, quamque Honorio à Deo erudito, Sergio & Paulo atque Petro, & reliquis, quorum mentionem & in his quæ Domino porreximus, testimonijs fecimus, confitentes vnam voluntatem subsistentiálem in vno Domino nostro Iesu Christo, & Deiuirilé eius operationem. Nec enim quæ diuina sunt, secundùm Deum, neque quæ humana sunt, lecundùm hominem, ſed humanà & Dei nouam quandam virilem operationem in conuerſatione demonſtraſſe, confitemur ſecundùm ſanctum Dionyſium. Conſtantinus pijſſimus Imperator dixit: Cōſellio, cuius mentio facta eſt, quòd data ſit nobis à Macario archiepiſcopo Antiochiæ, propriæ eius fidei lectione pandatur. Et prolata eſt per Photinum à ſecretis & Imperialem ſecretarium, quæ citatur in verſibus ita: * Pacis Dei, quæ exuperat omnem ſenſum, ſumma eſt pietas, per quam vno ore, vnoque corde Deo viuenti & veræ Trinitati ſeruientes, tenemus confeſſionem paci Dei conſtricti. Hac nō ab homine, neque per hominem, ſed diuina gratia, o fideliſſime Imperator, inſtructus, cætera omnia interiora ponens, vt condecebat diuinum ſacrumq; faſtigium, diuinum zelum, qui tibi inditus eſt, exacuiſti: & Eccleſiæ oculos ſuſcitans, pontifices inquam, inuitas vnumquenque, vt quod in eo eſt, orthodoxiæ proferat lumē, quatenùs fulgeat amplius in mundo. Annuat quoque tibi Deus temporibus pij tui imperij, Chriſtianiſſimæ prædicationis indeficiens lumen, * & hæreticorū nouæ caligines extinguantur. Obedio quippe præparatūs Deo placito veſtro conſilio. Quis ego ſum, domine à Deo decrete, vilis & abiectus, nec parens, & in paumento reiacens? Dicam quoque, immeritus terribili ſeruire atque aſſiſtere tribunali. Verùm à vobis dignus habitus, hanc profeſſionē facio fidei, quam patres noſtri, qui in Nicæa & de hinc ſirerant, pronulgauerunt. Cum qua genitus & coeditus ſum, cum hac & abſcedam. Credo igitur in vnum Deū, patrem omnipotentem, omnium viſibilium & inuiſibilium factorem. Et in vnum dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, lilium eius vnigenitum, qui ex eo natus eſt ante omnia ſecula, Deum verum ex Deo vero, perfectum filium, perfectum patris verbum, effectricem ſapientiam, ellentialem virtutem, totius creaturæ factorem. Et in Spiritum ſanctum ex Patre procedentem, & per filium manifeſtatum vi delicet hominibus, vitam viuentium, cauſam imortalem, ſanctitatem, totius ſanctificationis * largitatem, Trinitatis perfectam gloriam, & imperio & conſilio non diuiſam, vnam deitatem & dominationem. Nihil enim ſeruile in Trinitate, vel ſubiectum, & introductitium, tanquàm prius quidé non exiſtiſſet, poſt verò intromiſſum. Neq; enim deficit filius patri, neque filio ſpiritus, ſed inconuertibilis ſemper, & cōſubſtantialis cactra Trinitas Deus noſter. Deum verò cùm dico, vno lumine illuſtror, & tribus: Tribus quidem, ſecundùm proprietates ſiue ſubſiſtentias & perſonas: vno verò, ſecundùm eſſentiæ rationem, id eſt, deitatis. Diuiditur quippe indiuiſibiliter, (vt ita dicam) & coniungitur diuiſibiliter. vnum nempè in tribus ipſa deitas, & ipſa tria vnum, in quibus deitas, ſiue (vt * expreſſim dicatur) quæ eſt deitas: & neque ipſam vnitatem confulionem opinamur, neque ipſam diuiſionem alienationem. Abſit enim à nobis ex æquo & Sabellij conſulio, & Arij diuiſio, quæ & è regione * alia ſunt, & ſimilia quidem impietate. Quid itaque eſt, * dominum confundere malè, aut concidere in æqualia? Nobis verò vnus Deus pater, ex quo omnia: & vnus dominus Ieſus Chriſtus, per quē omnia: & vnus Spiritus ſanctus, in quo * vnum omnia hæc tria Deus, & hæctria vnum, ſicut diximus. Confitemur autem vnum ſanctæ Trinitatis dominum Ieſum Chriſtum, filium Dei vnigenitum, propter nos in vltimis diebus deſcendiſſe de cœlis, & incarnatum eſſe de Spiritu ſancto & ſancta, immaculataque domina noſtra Dei genitrice, ſemperque virgine Maria, & humanatum eſſe, hoc eſt, veram carnem acceſſiſſe de ea, animatam anima rationali atque intellectuali: & hanc nullo modo ante hoc ſubſiſtentem, miraibiliter in ſeipſo formaſſe, & hanc propriam, per vnitionem diſpenſatiuam feciſſe, non ex ſemine humano vel operatione viri extitiſſe, neque ex voluntate carnis, ſed operatione & voluntate virtutis altiſſimi Dei. Ait enim Angelus ad gloriolam & verè Deigenitricem: Spiritus ſanctus ſuperuenietin te, & virtus altiſſimi obumbrabit tibi. Ideoque, quod naſcetur ex te ſanctum, vocabitur filius Dei. Ex hoc quippe ſolùm, nei genitricem proprie atque ſecundùm veritatem dei verbi virginem matrem glorificamus, quoniam qui præerat neus ſuper naturam, ex ſe peperit incarnatum: & ita * factum eſt ſecundùm nos * humanitùs deus verbum, vt nō, quod erat: amit teret: ſed licut factus eſt in aſſumptione carnis & ſanguinis, ita quoque manit, quod erat, deus, natura ſcilicet & * voluntate. Nec enim' carnem dicimus in diuinitatis tranſire naturam, neque iterum in naturam carnis ineffabilem dei verbi deriuari naturam, ſicut Apollinarius, Eutyches, & Seuerus impudenter * aſſeruerunt. Nuſquàm enim propter vnitionem differentia naturarum euaneſcit. Saluatur autem magis proprietas vtriuſque naturæ in vna perſona, vnaque ſubſiſtentia. Vnitum quippe eſt carni ſecundùm ſubſiſtentiam confitentes verbum, vnum illum adoramus, filium vnigenitum, deum verum, nominum omnitū noſtrum Ieſum Chriſtum, in duabus naturis inconfuſè & indiuisè cognoſcendum, non per partes ponentes, ac ſegregantes hominem & neum, neque illum quidem operatum fuiſſe miracula, hunc verò paſſum fuiſſe, quæ humana ſunt, licut diuidentes Theodorus & Neſtorius dicunt. Eundemque confitemur neum & hominem perfectum, conſubſtantialem patri ſecundùm deitatem, & conſubſtantialem nobis eundem ſecundùm humanitatem, eiuſdem vtraſque naturas prædicantes * tam quæ ante ſecula ex patre ſecundùm deitatem, * quàm quę in vltimis diebus ex Maria virgine nei genitrice, ſecundùm humanitatem, eiuſdem miracula & paſſiones, & omnem ſimul neo decibilem, atque homini condecentem operationem ex eodem vno Chriſto neo noſtro θεάνθρωπῳ noua ratione poceſſiſſe credimus. Neque enim quæ diuina ſunt, ſecundùm deum: neque ruſſus quæ ſunt hominis, ſecundùm hominem: ſed humanatus neus verbum, nouam quandam neiuirilem operationem, & hanc totam viuificatricem, demonſtrat: vel nouum videtur, & peturbat aliquorum auditus, ſuſpicantium in perpetionem hanc nos proferre earum, quę in Chriſto neo noſtro ſunt inconfuſæ, & ſecundùm ſubſiſtentiam aduatarum duarum naturarum, quod non eſt vnquàm, nec * fuit. Vnum igitur eundemq; operatum fuiſſe dicimus, id eſt, nirè operatum eſſe ſalutem noſtram, eundem paſſum propria carne, & omnes verè ſuſtinuiſſe ſalutares paſſiones, idè eſt dicere & miraculà, vt ſic quidem carnis, pati, non ſeparatæ videlicet à diuinitate, quamuis non diuinitatis fuit pāti, ipſius autè nei operatio quamuis per humanitatem eius, hoc eſt, totam noſtram conſpectionem hanc adimpleuerit vna & ſingulari voluntate diuina, vtporè non exiſtente in eo & alia voluntate, ſiue obſiſtente & aduerſante diuinæ eius & potenti illius voluntati. Impoſſibile enim eſt, in vno

*sentitis Error Macarij.

* ad

*adſumpſiſſe,

*humanā *humanā

Hīt hæreticus meminit Honotij.

Philip. 4. * Pax

* vt

Confeſſio fidei Macarij hæretici.

* expreſſius

* mala * Deum.

* omnia vnum. Hæc

Luc. 1.

* factus * humanatus

* veritate.

* deliraverunt.

* tamq́ne * quamq;

* fiat.

codemque Christo Deo nostro duas simul & adinuicem contrarias seu dissimiles exiſſere voluntates. Saluatoris verò à DEO instructorum patrum doctrina, manifeſtè instruit, quia nunquàm intellectualiter animata Domini caro, diuiſæ atque ex propria appetitu vnitæ ſibi humanitati ſubſiſtebat Dei verbi naturalem ſui feciſſet motionem: ſed quando, & quamdiu, & qualem idem Deus verbum voluebat: & vt clariùs dicatur, quemadmodum noſtrum corpus regitur & ornatur, atq; ordinatur ab intellectuali & rationali anima noſtra, ita & in Domino Chriſto totam hominis eius cõſperſionem ab eiuſdem verbi diuinitate ſemper & in omnibus mota ἀκινήτως, Deo mobilis fuit, ſecundum Nyſſenum Gregorium, dicẽtem aduerſus Eunomium
Gregor. Nyſſenus. ita: Secundùm quod Deus eſt, filius impaſſibilis eſt per omnia & immortalis. Si autem paſſio de eodem in Euangelio dicatur, per humanitatem quæ per omnia paſſionis eſt capax, hoc operatus. Operatur enim verè diuinitas per corpus, quod circa eam eſt, omnium ſalutem: vt corporis quidem iſtæ paſſiones, Dei verò operatio, per * quam & ſaluati ſumus, & huiuſmodi ſaluti nullam introducimus diuiſionem. Semel enim moriens, & multorum ablatens peccata, redemptionem & ſalutem ex ſcipſo nobis, qui in peccatis ſumus, acquirens, reſurrexit, & conſuſcitauit & viuificauit nos, pacem perpetuam donans: aſcendensque in cœlos, ſedet ad dexteram patris eius. & iterum veniet cum gloria, iudicaturus viuos & mortuos, cuiùs regni non erit finis. Spero enim reſuſcitari omnes, & diuino aſſiſtere tribunali, vt percipiat vnuſquiſque iuſtam ab eo retributionem, ſinem non habituram. Neceſſariè verò, & illud adjicimus: aſſerentes quippe mortem, quo ad carnem vnigeniti filij Dei, id eſt, Ieſu Chriſti, & ex mortuis aſſenſum. & in cœlis aſſumptionem confitentes, τὴν ἀναλαμπτον (citra ſanguinem) cæremonias in eccleſijs celebramus. Ita quippe accedimus ac benedictiones arcanas, & ſanctificamur participes effecti tam ſanctæ carnis, quamque precioſi ſanguinis CHRISTI, omnium noſtrum ſaluatoris: & non vt communem carnem ſuſcipimus, abſit: neque iterum vt viri ſanctificati, & copulati verbo per vnitatem dignitatis, ſiue vt diuinam inhabitationem habentis, ſed ſicut verè viuificatricem & propriam eiuſdem verbi: vita enim eſt naturaliter vt Deus, quia ergò factus eſt vnum ad carnem ſuam, viuificam eam demonſtrauit: Vnde idem dicit ad nos: Amen amen dico vobis, niſi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius ſanguinem. Non ſicut hominis vnius ex nobis, & ipſàm extimamus eſſe. Quomodo enim hominis caro viuificare poterit ſecundùm propriam ſui naturam? ſed vt verè propriam filij Dei, qui pro nobis etiam filius hominis factus eſt χρωματίσαντος & prouectus. Cæterùm voces Saluatoris noſtri quæ in Euangelijs ſunt, neque ſubſiſtentijs duabus, neq; perſonis partiuntur: ſed tam humanas, ad hæc & diuinas, ab vno dictas recipimus, rectè ſentientes. Vni igitur perſonæ vniuerſas voces quæ ſunt in Euangelio, deputare oportet vni ſubſiſtentiæ verbi incarnati: Deus enim vnus eſt Ieſus Chriſtus, ſecundùm ſcripturas. Hæc ſapere ſumus edocti à ſanctis Apoſtolis & Euangeliſtis, ab omni quoque à Deo inſpirata ſcriptura, & à vera conſeſſione beatiſſimorum patrum eorum, qui in Nicæa & Conſtantinopoli, & deinceps, id, ſanctarum & vniuerſalium quinque ſynodorum, in quibus & epiſtolæ ſanctorum Cyrilli & Leonis, & quæque prædicauerunt, ac ſuſceperunt, ſuſcipimus & prædicamus, & quæq; abiecerunt, & nos anathematizamus, & omnem hæreſim à Simone vſq; in præſens præcipuè Arium, Eunomium, Macedonium & Apollinarem, Sabellium, Nouatum & Sabatium, Diodorum & Neſtorium, Eutychem quoque, Dioſcorum, & Seuerum, & Iulianum, καὶ ἀφθαρτοδόκητας, & ignorantem Themiſtium, & omne eorum prophanum conſortium, Originem quoque, & Didymum, & Euagrium, & fabuloſa eorum deliramenta. Ad hæc anathematizamus, & quos ſancta quinta ſynodus abiecit, Theodorum inquam Mopſueſtenum, nec non & diſcipulum illius Maximi hæretici, diuiſionioſique doctorem: & impia Theodoreti ſcripta, quæ aduerſum orthodoxam fidem & duodecim capitula beati Cyrilli, & epiſtolam, quæ dicitur ab Iba ſcripta fuiſſe ad Maarim Perſam. Super his etiam omnibus hæreticis, & eum qui his ſubortus eſt Maximum, nec dicendum cum eius diſcipulis, quiqui manichæizare, & proijcere corpus Chriſti Domini noſtri ille paganus edocebat, & impium diuiſionis eius dogma, quod & olim noſtri patres reſpuerunt, id eſt, Honorius, Sergius, & Cyrus, & reliqui eccleſiarum doctores, ad hæceti & piæ memoriæ Heraclius proauus veſter, cuius profapiam Deus orthodoxiæ huic pio imperio aſſignauit: cum indignatione quippe cum ſanctis patribus noſtris, etiam ipſe exortam hanc Maximianorũ hæreſim condemnauit: quos ſecuta & ea quæ hic facta eſt per iuſſionem piæ memoriæ patris veſtri ſanctæ congregatio. Petrus quoque ſanctiſſimus ac vniuerſalis patriarcha, & præceſſor meæ paruitatis Macedonius Beatæ memoriæ, & vicarius Alexandriæ Theodorus, præſentibus vnà cum eis & qui adhuerunt EPIſcopi, & ſacro ſenatu, quæ circa eum fuerant, in ſcripto diſcutientes, hunc anamatizauerunt, & * exilio donauerunt cum impijs eius diſcipulis. Sed vniuerſos hæreticos apud ſe anathematibus congemiſcere derelinquens, iterum conuertor ad Dominum, & ab eo conferuari veſtram pietatem expoſco, qui orthodoxiæ fermonem corroborat. Vos enim cùm ſitis & à proauis luminaria fidei, Domine illuſtra. Orthodoxiæ cuſtodes, Domine, cuſto, di. Deus exaltet cornu veſtrum, Deus pacificet Imperium veſtrum, perſequens omnem hoſtem, & pacem profundam & eccleſijs & vniuerſo mundo condonantem. Et ſubſcriptio: Macarius miſericordia Dei epiſcopus Theopoleos, dictans omnem ſupradictum orthodoxiæ textum, iuxta editiones ſanctarum & vniuerſalium quinque ſy nodorum & ſanctorum ac probabilium patrum, qui nominatim à me ſunt poſiti, qui explanauerunt iuxta præfixam virtutem, vnam volũtatem in vno Domino Ieſu Chriſto Deo noſtro, & Deiuirilem eius demonſtrãrunt nobis operationem: & quia impium ſit dicere, in eodem Chriſto Deo noſtro duas voluntates, conſentiens atq; conſellus, & ita ſentiens, & docens, & ſperans aſſiſtere terribili Dei tribunali cum hac mea orthodoxa fide, ſubſcripſi.

Conſtantinus pijſſimus Imperator & ſancta Synodus dixerunt: Per tenorem oblatæ confeſſionis à Macario Dei amabili archiepiſcopo Antiochiæ, fidei eius agnitionem accepimus. Edicat autem idem Deo amabilis Macarius, ſi conſentit teſtimonijs ab eo prolatis & porrectis. Macarius ſanctiſſimus Archiepiſcopus dixit: Vt iuſſe domine.

Conſtantinus pijſſimus Imperator & ſancta ſynodus dixerunt: Profequatur idem Deo amabilis Macarius, ſi conſentetur duas naturales voluntates, & duas operationes in incarnationis diſpenſatione Dei noſtri.

Macarius venerabilis archiepiſcopus dixit: Non dico duas naturases voluntates, aut duas operationes naturales in incarnationis diſpenſatione Domini noſtri Ieſu Chriſti, nec ſi membratim incidar, & mittar in mare.

Conſtantinus pijſſimus Imperator, & ſancta ſynodus dixerunt: Ex codicibus nunc prolatis, & recognitis, à Macario venerabili archiepiſcopo Antiochiæ, primus ex eis codicillus lectione pandatur, ad collationem authenticorum librorum ſanctorum ac probabilium patrum, qui reconditi ſunt in venerabili patriarchio, iuxta quòd dudum poſtulata ſunt à parte Apoſtolicæ ſedis ſanctiſſimi Papæ Romani Agathonis. Georgius Deo amabilis diaconus, & chartophylax huius magnæ Dei eccleſiæ, proferat huiuſmodi codices ſanctorum ac probabilium patrum de venerabili patriarchio. Et prolati ſunt. Et accipiens per iuſſionem pijſſimi noſtri principis Conſtantini Petrus glorioſus exconſul librum S. Athanaſij, contulit cum huiuſmodi primo codicillo, deferente eundem codicillum Diogene magnifico à ſecretis & imperiali ſecretario, quem & relegit continentem in verbis hoc modo: Sanctí Athanaſij ex ſecundo ſermone aduerſus Apollinarem: Certum namque eſt, quòd præexiſtens Deus verbum, ante carnis aduentum non erat homo, ſed Deus erat apud Deum, inuiſibilis atque impaſſibilis. Neque igitur Chriſti nomen abſque carne dicitur, quia ſequitur nomen paſſio & mors, Luca quidem ſcribẽte, Si paſſibilis Chriſtus, primus ex reſurrectione mortuorum. Paulo verò dicente, Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus. Et quia homo Chriſtus, qui dedit ſemetipſum pro nobis, non quia non eſt Deus, ſed quia & homo eſt Chriſtus, propterea memor eſto Ieſum Chriſtum reſurrexiſſe à mortuis

* exilium-uat

Hæreticus mentitur Synodus & Patres à ſe ſtare.

Pertinacia Macarij.

Athanaſ. Alexandrinus.

Act. 20.

1. Cor. 5.

2. Tim. 2.

* quem

Ioan. 6.

for. ἀγένητον, vel ἀγέννητον

tuis ex semine Dauid. Propter hoc scriptura vtrorumque nominum facit introductionem in ostensionem substatiæ, inuisibiliter quidem Deum intelligêdo & verè existentem, visibiliter autem hominem palpando, & verè existentem, non in diuisione personarum aut intelligentiarum, sed naturali natiuitate & indissolubili vnitate, vt in ipso certa existente passione, veras idem atque impassibilis veraciter intelligatur. Sunt autem, & quæ intercisa sunt à Macario & Stephano, & antè & pòst testimonia hæc. Sed dicis: Quia si omnia suscepit modis omnibus, & humanas habuit cogitationes. Impossibile autem est, in cogitationib⁹ humanis peccatum non esse. Et quomodò erit absque peccato Christus? Dicite igitur: Si cogitationum peccabilium conditor est deus, deputandum est deo proprium officium. Venit enim assumere substantiam fuam. Sed iniustum erit iterum iudicii condemnans peccatorem. Si enim peccabiles cogitationes condidit * dominus, quomodo cõdemnat peccantem? Et quomodò erit possibile, *arbitrantur, à Deo tale iudicium fieri? Si autem & Adam fubiacebat talibus cogitationib⁹ antequã inobediens fieret tei mandato, & quomodò ignorabat bonum & malum? Rationalis quippe erat, natura liberrima à talibus cogitationibus, experientiam mali nesciens, tan tummodò bonum sciens, & quidem vniformis fuerat: non obediens autem mandato Dei, succubuit talibus cogitationibus, non quia Deus creauit captiuantes has cogitationes, sed diabolus per decoptionem superimponens hominis rationali naturæ, quæ in pręuaricatione facta est, & repulsa est à Deo, ac per hoc etiam diabolum legem peccati in natura hominis posuisse, & mortem regnauisse per opus peccati. Ideò igitur venit filius Dei, vt soluat opera diaboli. Sed dicitis, quia soluit non peccando. Sed non est hæc solutio peccati. Nec enim in illo à principio operatus est diabolus peccatum, vt veniente eo in mundum, & non peccante, soluatur peccatum, sed in rationali & intellectiali natura hominis à principio operatus est peccatum diabolus, propter hoc impossibile factũ est naturæ rationali existenti, & sponte peccanti, fub cõdemnatione que mortis factæ, ipsam corrigere ad libertatem, vt ait Apostolus: Nam quod impossibile erat legi, in quo infirmabatur per carnem, propter hoc venit filius Dei, hãc in propriam naturam disponere ex nouo principio & natiuitate mirabili, non vt illum, qui à principio fi tatutus erat, refecaret, sed fuperseminatum contemptum contemnere, sicut testatur prophetą, dicens: Antequàm sciat puer bonũ aut malum, reprobat malum, vt eligat bonum. Si autẽ non in natura peccatrice impeccabilis visus est, quomodò cõdemnatum est peccatum in carne, neq; carne efficacium habente, neq; penitate peccatum fciente? Quomodò autẽ & Apostolus dicit, Vbi abundauit peccatũ, superabundauit & gratia, nõ locum defcribens, fed naturam, fupponẽs? vt quẽmadmodum, inquit, pec vnum hominem peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors, ita & per vnum hominem Iesum Christum gratia regnaret per iustificationem in vitam æternam, vt per quã naturam progressio peccati facta est, per hanc & ostensio iustificationis fieret, & ita foluerentur opera diaboli, liberata hominis natura à peccato & glorificetur Deus. Dum igitur conferretur talis liber, & præmitterentur quædam antè & pòst, & in medio ciuldẽ * testimonij, Cõstantinus pijssimus Imperator & sancta fynodus dixerunt: Edicat deo amabilis Macarius Archiepiscopus, vt quid hæc quæ necessaria sunt, circumrecidit de teltimonio sancti & probabilis patris? Macarius sanctiffimus Archiepiscopus dixit: Ego testimonia quæ desforuai, secundùm proprium intentum desforui. Et dum adhuc re legeretur post detruncationẽ idem testimonium, quod desforuerãt Macarius & Stephanus, habẽs in superscriptione: Et post aliqua, quod iam in verbis etiam adstruebat hoc modo: Ego reperẽa in oratore verbi apparens forma ferui, nõ necessitati subiecta natura atq; virtute, inculpabilitatem ostendit, dissolutus ius necessitatis & peccati legem, atque captiuitatis tyrãnum captiuum ducens, sicut ait prophetą: Ascendens in altum, captiuam duxit captiuitatem. Formam enim ferui aduersus inimicum proferens verbum, victoriam fecit per illud, quod aliquandò victum est. Propterea & omnem tentationem expleuit Iesus, quia & omnia assumpsit, quæ tentationis experimentum habuerunt, per quæ probis victoriam fecit, dicens: Confidite, ego vici mundum. Nec enim aduersus peritatem assumpsit diabolus prælium, quam nescijt, quia nec audebat: propterea dicebat, Si tues filius Dei: sed aduersus hominem, quem olim decipere valuit, & ex illo in omnes homines extendit suæ malitiæ operationem. Dum itaque anima Adæ in condemnatione mortis detineretur, & exclamaret ad dominum proprium semper, sed & hi, qui placuerunt deo, & iustificati funt in naturali lege, vnà cum Adam detinerentur, congementibus, & conclamantibus, misertus deus hominis quem fecit, benè placitum ei fuit, per facramentum manifestationis nouiiatis falutem operari in genere humano, vt destrueret quidem inimicum, qui per inuidiam decepe rat, fublimatum * ineffabiliter autem offenderet hominem per vnitionem altiffimi, & communionem naturæ ex veritate. Propterea venit verbum, qui deus est, primique hominis conditor, vt fieret homo, ad viuificationem quidem hominis, destructionem verò iniuſti inimici, & natus est de muliere, ex prima formatione formam hominis fibiipsi refuscitans in ostenfione carnis, absque carnalibus voluntatibus, & cogitationibus humanis in imagine nouitatis. Nam voluntas folius peritatis, quia & natura tota verbi in ostenfione formæ ipfius humanæ carnis, quæ vifa est fe cundi Adæ, non in diuisione personarum, sed in fubstantia, vna par ei peritatis & humanitatis propterea ergò accedebat diabolus ad Iesum tanquàm ad hominem, & non inueniens in eo vetustatis, nec fux fitionis indicium, neque ad præsens aggressionis profectum, vincebatur confilus: & victus ac fatigatus, dicebat: Quis est hic, qui venit ex Edom? id est, ex hominis terra incedens cum potentia. Propter quod & Christus dicebat: Venit princeps huius mundi, & in me inuenit nihil. Sancta fynodus dixit: Ecce benignissime domine, & hoc testimonium abscidit. Namque post testimonia per iussionem vestræ fortitudinis relegantur, ostendent deslorationę eius obumbrata. Et relecta sunt fequentia testimonia, quæ abscissa sunt à Macario & Stephano * & præsente testimonio, dum quandò & carnem & animam, & totum primum secundùm factum inuenit Adam. Si enim de fubstantia hominis erat ipsum nihil, quomodò corpus repertum est, quod videbatur? * diciris nihil, fed nõ inuenit in ipso, quæ ipse operatus est in primo Adam, & ita destructum est peccatum in Christo. Propterea & scriptura testatur: Qui peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius. Quomodò ergò dicitis, & impudenter asseritis, quia impossibile est captiuabilem fieri, qui semel captus est homo? vt impossibilitatem quidem (quod omninò à ratione difcrepat) Deo applicetis, possibilitatem autem diabolo indestructum eius dicentes peccatum in natura hominum, sicut & cæteri hæretici: & ideò aduenisse peritatem, quæ non captiuatur in similitudine carnis & animæ, vt ipsa * captiuabilis maneat, & sic appareat munda iustitia. quandò enim non fuit munda peritatis iuſtitia? & ex his quod est hominibus beneficium, nisi in eadem fubstantia & naturæ innouatione appareat dominus, (sicut ait Apostolus) quam innouauit nobis viam nouam & viuentem, dicens: Ego sum via, veritas & vita. Sancta fynodus dixit: Ecce & hoc testimonium sancti patris peremisti. Non congruit orthodoxis, ita circumtruncatas sanctorum patrum voces deflorare: hæreticorum potius proprium hoc est. Macarius venerabilis Archiepiscopus dixit: Etiam dixi, quia quærens stabilire intentionem meam, hoc modo deflorui. Sancta fynodus exclamauit: Hæreticum seipsum manifestè demonstrauit, Nouo diosforo anathema, Huiusmodi deponatur, Nouum Diosforum forìs mitte, Nouo Apollinario malos annos, Meritò ab episcopatu alicnetur, Nudetur circumposito ei pallio. Et deinditato eo, atque in medio adstãte, vnà cum Stephano eius discipulo, Theophanes venerabilis presbyter, & abbas monasterij Baiæ, interrogauit eosdem Macarium & Stephanum: Habuit huma nam voluntatem dominus noster Iesus Christus, & * impeccabilem? Macarius & Stephanus dixerunt: Nos voluntatem humanam in Christo non dicimus, diuinam verò etiã abfque carnalibus voluntatibus & cogitationib⁹ humanis, ficut prolatum à nobis testimonium S. Athanasij continet. Voluntas enim peritatis tantùm. Theophylactus Deo amabile

Ioan.16.
Matth.4.
Gen 3.
* autẽ ineffabiliter
Efa.63.
Ioan. 14.
*ex
* dicetis
Efa.53.
*incapti-uabilis
Hebr.10.
Ioan.14.
Depositio Macarij ab episcopatu.
* impecca bilis est?
* Deus fuerat.
Rom.8.
Efa.8.
Rom.5.
*testimonia
Pfal.67. & ad Ephes.4.

presbyter & abbas,dixit: Et quomodò intelligitis carnales voluntates, & cogitationes humanas ? Macarius & Stephanus dixerunt : Voluntates carnales & cogitationes humanæ, hominum ſimilium nobis ſunt, CHRISTVS verò nihil eorum habuit. Theophanes Deo amabilis presbyter & abbas dixit : Si teſtimonium quod detruncâtis, in integro poſuiſſetis,& nunc habuiſſetis , quòd carnales voluntates & humanas cogitationes , culpabiles & voluptuoſas accepit ſanctus pater Athanaſius, quæ ex fœminatione diabolicâ illatæ ſunt humanæ naturæ, ſicut idem ſanctiſſimus pater ſuperiùs * aſſerit . Nam & ego dico non habuiſſe Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum verbum Deum noſtrum ex ſuperfatione voluntatem carnalem, aut peccabiles cogitationes, Abſit:ſed naturalem voluntatem,quam ipſe Deus creans Adam,ei indidit. Et hoc autem ipſe interrogo vos: Habuit animam rationabilem ipſe Adam ? Macarius & Stephanus dixerunt:Etiam. Theophanes Deo amabilis presbyter & abbas dixit : Naturalem habuit voluntatem ? Stephanus religioſus monachus dixit, προαιρετικὴν καὶ ἐνυπόστατον, quod eſt, arbitrale & liberum. Etenim ante præuaricationem diuinam habuit voluntatem , & conuoluntarius erat Deo. * Dominitius Deo amabilis epiſcopus Pruſiados.dixit: Vbi ita vanitas tua blaſphemet?Si cóuoluntarius erat Adam Deo,ergo & cócreator. Theodorus & Georgius Deo amabiles presbyteri, & Ioannes Deo amabilis diaconus, locum præſentantes, Agathonis ſanctiſſimi Papæ apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ , & qui ex perſona eius fuerunt Cócilij Deo amabiles epiſcopi,dixerunt : Si Adam ante præuaricationem diuinam habuit voluntatem , ergò & conſubſtantialis fuit Deo, & inconuerſabilis ac viuificatrix fuit voluntas Adæ. Et quomodò mutatus,tranſgreſſus eſt mandatum,& morti ſuccubuit ? Qui enim conuoluntarius eſt, vtique & conſubſtantialis eſt. An ignoras ſanctum Cyrillum clamantem, Sicut eſt conſubſtantialis,ita & inconuoluntarius propriogenitoris? Vnius enim eſſentiæ, vna vtiq; eſt voluntas. Theophanes Deo amabilis presbyter & abbas dixit: Quod iam vos interrogauì,dicite : Habuit naturalem voluntatem Adam etiam,an non;

Macarius & Stephanus dixerunt : Et ſuperiùs iam diximus, προαιρετικὴν καὶ ἐνυπόστατον, quod eſt,arbitrale & liberum. Theophanes Deo amabilis presbyter & abbas, dixit: Aut aſſentite quia habuit naturalem voluntatem,aut renunciate, & hoc oſtendo à ſanctis probabilibus patribus. Diuigitur perſeuerantibus eiſdem Macario & Stephano , & neque aſſentire volentibus, neque abnuere, Conſtantinus piiſſimus Imperator & ſancta ſynodus dixerunt : Proferat Deo amabilis Theophanes presbyter & abbas quæ effatus eſt teſtimonia ſanctorum & probabilium patrum. Et protulit duo teſtimonia , vnum quidem ſancti Athanaſij Archiepiſcopi Alexandriæ, de libro humanationis aduerſus * Apollinarium, ſic habens in verbis : Quando Adam in principio formauit Deus, nunquid congenium ei dedit peccatum ? Quid ergo iam opus erat mandati ? Quomodo ergo eum condemnauit peccantem ? Quomodo autem & ante præuaricationem ignorabat bonum & malum Adam , quem formauit Deus ad incorruptionem & imaginem ſuæ æternitatis ? Fecit eum natura impeccabilem, & voluntate liberum . Aliud autem ſancti Auguſtini epiſcopi Hipponis,ex quinto libro aduerſus Iulianam Pelagianiſtam , continentem ita: Motus animi quid eſt,niſi motus naturæ?anima enim ſine dubitatione natura eſt , & ideo voluntas motus naturæ eſt,quia motus eſt animæ. Sancta ſynodus dixit: Luce clariùs & veraciter oſtendit Theophanes Deo amabilis presbyter & abbas,per prolata ab eo teſtimonia ſancto rum ac probabilium patrum,naturalem eſſe voluntatem. Si igitur primus Adam naturalem habuit voluntatem,qui per omnia ſimilis illi factus eſt abſque peccato, ſecundus Adam Dominus noſter Ieſus Chriſtus verus Deus noſter, quomodo non habuit in humana eius natura naturalem voluntatem? Si itaque & humanam impeccabilem voluntatem aſſumpſit dominus noſter & Deus Ieſus Chriſtus humanæ naturæ, & diuinam ante ſecula cum Patre & ſancto Spiritu habuit voluntatem: proculdubiò duas naturales voluntates in ipſo orthodoxos oportet confiteri inconfuſè atque indiuiſè, ſicut & plurimis paternis teſtimoniis duas naturales voluntates , in vna perſona ſiue vna ſubſiſtentia per incarnationis diſpenſationem vnius de ſancta Trinitate domini noſtri Ieſu Chriſti Dei noſtri,comprobatæ ſunt. Item relectum eſt ab eodem codicillo aliud teſtimonium ſancti Ambroſij epiſcopi Mediolanenſis, de libro ad Gratianum Imperatorem, habens in verbis ita : Veruntamen intantùm hominem, quem in veritate carnis oſtendebat, in * effectu coæqualem demonſtrat , vt diceret , Non ſicut ego volo, ſed ſicut tu vis: & hæc vtique ſimiliter habenter ſemper CHRISTO circa voluntatem,quam vult pater. Et poſt pauca, huius teſtimonia deſloracurunt ijdem Macarius & Stephanus Ita : Cernis, quomodo non ſolùm filius voluntatem patris,ſed & pater facit voluntatem filij. Quid ergò eſt viuificare, niſi quod per paſſionem ſit filij. Nam paſſio Chriſti, voluntas eſt patris. Quos ergo viuificat filius, per voluntatem viuificat patris. Ergo voluntas vna eſt. Quę voluntas patris, niſi vt in hunc mundum Ieſus veniret, & emendaret nos à peccatis? Audite leproſum dicentem:Si vis, potes me mundare. Reſpondit Ieſus : Volo,mundare. Et continuò ſaluus ſactus eſt. Cernis ergo quomodo filius poteſtatem habet propriæ voluntatis, & eadem eſt voluntas Chriſti , quæ eſt patris. Sunt autem & quæ abſciſſa ſunt ex eodem teſtimonio à Macario & Stephano,ita: * Quamuis dicente eo, Quæ habet pater , mea ſunt , indubium eſt, quòd nihil ſubtractum eſt. Quam enim pater habet, eandé & filius voluntatem habet. Vna ergo voluntas, vbi vna operatio, & in Deo enim * voluntatis ordo effectuum exiſtit actionis. Alia quippe eſt voluntas hominis, & alia Dei. Nam ad cognoſcendum , quòd homini quidem viuere deſiderabile exiſtit,quoniam mortem pertimeſcimus: Chriſti verò paſſio eſt ſecundùm diuinam voluntatem , vt pro nobis pateretur,Petro volente Dominum à paſſione declinare, Dominus ait : Non ſapis ea quæ Dei ſunt, ſed quæ hominum ſunt. Suſcepit ergo voluntatem meam , ſuſcepit triſtitiam meam.Confidenter triſtitiam nomino,quia crucem prædico. Mea eſt voluntas, quam ſuam dixit:quia vt homo ſuſcepit triſtitiam meam,vt homo locutus eſt. Ideò ait : Non ſicut ego volo,ſed ſicut tu vis. Mea eſt triſtitia quam meo ſuſcepit affectu. Nemo enim moriturus gaudet. Mihi compatitur & mihi contriſtatur, & mihi condolet. * Pro me enim dolet in me, quia pro ſe nihil habuit, quòd doleret. Doles ergo Domine non tua vulnera , ſed mea:nò tuam mortem, ſed noſtram infirmitatem. Propheta dicit, quia pro nobis dolet,& nos reputauimus te Domine eſſe in dolore, dum quando ipſe non dolebas prote, ſed pro me. Et quid mirum, ſi pro omnibus doluit, qui pro vno lachrymatus eſt? Quid mirum, ſi moriturus tædeat , qui Lazarum reſuſcitaturus illachrymat ? Sed & ibi eum ſororis pietas ad lachrymandum mouit, per quam eam tangebat humanus * affectus: & hic * interior affectus diſpenſationem operabatur, vt quemadmodum mors eius omniùm noſtrùm mortem abſtulit, & liuor ei* noſtra ſanauit vulnera, ita & eius triſtitia * noſtram delet triſtitiam. Vt homo igitur dubitat, vt homo turbatur:non turbatur vt virtus , * aut pœtas eius, ſed anima turbatur. Et turbatur ſecundùm humanæ fragilitatis aſſumptionem, *& ideo quia animam ſuſcepit paſſibilem. Nec enim Deus, iuxta quod Deus erat , turbari aut mori poterat. Item relatum eſt aliud teſtimonium ex eodé codicillo ſancti Dionißij epiſcopi Athenienſis & martyris ex libro diuinorum nominum , & collatus eſt ſimiliter textus teſtimonij,continens ita: Diſcreta eſt autè benignißima circa nos Dei operatio per hoc , quod ſecundùm nos ex nobis integrè vereq; humanum eſt verbum , quod eſt ſupra ſubſtantiam, & operari & pati,quanta * humana eius diuina operationi congruunt,præcipua ac probabilia. His namque pater & ſpiritus nulla ratione communicant, niſi quis dixerit ſecundùm beniginißimam miſericordem voluntatem./ Quæ abſciſſa ſunt ex eodem teſtimonio ab eiſdem & per omnem ſubſtantiſſimam & ineffabilem Dei operationem, quam operatus eſt ſecundùm nos factus incommutabilis, eò quòd Deus,& Dei verbum.

Item relectum ex eodem codicillo teſtimonium ſancti Ioannis Chryſoſtomi ex ſermone illo: Pater ſi poſſibile eſt,træſeat à me calix iſte. Et collatum eſt ſimiliter cũ libro mébranaceo , quì eſt ex bibliotheca venerabilis patriarchij

huius

*aſſeruit

*Dometius

Cyrillus Alexandrinus.

Athanaſ. *Apollinarem Gen.1.

Auguſt.

Ambroſ.

*affectu Mauh.26.

Matt. 8.

*Quia

*vna voluntatis ſeries, operationis effectus eſt.

Ibidem.

*Ergo pro me dolet, & in me dolet.

Eſa.53.

Ioan.11.

*ſenſus *internus

Eſa.53. *noſtrum dolet miſerorem. *neque quia *propriè ch

D'oxyl. Arcopag.

*humane

Ioſ. Chryſoſt. Matth.26.

huius regiæ ciuilitatis, testimonio continente ita: Tanta beneficia per crucem & facta sunt, & fiunt, & non vult crucifigi. Dicito mihi, & quis ergò hoc diverit. Si autem non volebat, quis ei necessitatem fecit? Quis vim intulit? Vt quid? autem & præmisit prophetas annunciantes quòd crucifigeretur, dum crucifigendus non erat, nec volens hoc pati? Vt quid autem & calicem vocat crucem, si vtique nolebat crucifigi? Hoc enim ostendens est, quantum desiderium circa hanc rem habuit. Quemadmodum enim sitientibus calix suauis est, ita & eidem crucifigi. Propter quod & dicebat: Desiderio desideraui hoc pascha manducare vobiscum: nó quasi simpliciter hoc dicens, sed propter causam hanc, eò quòd vesperum crux eum suscipieret. Quia ergò gloriam hanc rem vocabat, & discipulum increpabat, eò quòd eum prohiberet, & bonum pastorem se ex hoc ostendebat, quòd occideretur pro nobis, & desiderio desiderâsse hanc rem dicebat, & sponte ad hoc venicbat, quomodò rogat hoc non fieri? Si autem non volebat, quid difficile erat prohibere ad hoc venientes? nunc autem & vides eum accurrentem in hanc rem: cùm enim super eum venirent, dixit: Quem quæritis? Quid dixerunt: Iesum. Ait: Ecce ego sum, Et abierunt retrò, & ceciderunt in terram. Qui igitur eos prius exercuerat, & ostenderat, quia poterat aufugisse, tunc seipsum tradidit, vt discas quòd non necessitate, neque vi, neque per tyrannidem irruentium, nolens hoc sustinuit, sed sponte, & volens, & præcliens, & olim hæc dispensans. Et ideò prohetæ præmittebantur, & Patriarchæ prædicabant, & verbis & rebus crux præfigurabatur. Etenim Isaac occiso, crucem nobis demonstrabat. Vnde & dicebat: Abraham pater vester exultauit vt videret diem meum: vidit, & gauisus est. Ergò Patriarcha quidem gauisus est videndo imaginem crucis, ipse verò recusabat ipsam rem. Et Moses quoque ita Amalech superauit, quia figuram crucis ostendebat. Et millia millium vtique quis cernat in veteri scriptura facta, quæ crucem præfigurabant. Vt quid igitur ista fiebant, si is qui crucifigi futurus erat, hoc fieri nolebat? Et quod sequitur, plus difficile est. Dicens enim, Transeat à me calix iste, addidit: Veruntamen non sicut ego volo, sed sicut tu. Ex hoc enim, quantum secundum sermonem, duæ voluntates contrariæ * ibi demonstrantur. Si quidem pater vult eum crucifigi, ipse verò non vult, dum quando vbique videmus eum eadem cum patre * volentem, eadem præclegentem. Nam quandò dicit, Da eis vt quemadmodum ego & tu vnum sumus, vt & ipsi in nobis vnum sint: nihil aliud dicit, nili quòd vna est voluntas Patris & Filij. Et quandò dicit, Verba quæ ego loquor, nó ego loquor: pater verò in me manens facit opera, hoc ipsum ostenditur. Et quandò dicit, A meipso non loquor, & à meipso non veni, & à meipso non posum quicquam facere: nó hoc ostendendo dicit, quòd poreßtare frustretur vel loquendi, vel faciendi absit, sed * exactè ostendere volens consonum eius esse propositum tam in verbis, quàm in rebus, in omnibus quæ dispensationibus eum patre, & * vnam eandemque esse, sicut iam sæpius demonstrauimus. Illud autem à meipso non loquor, non potestatis est peremptio, sed consonantiæ probatio. Sunt autem & sequentia ciusdem sermonis, quæ & absciſa sunt ex præsente testimonio ab eisdem Macario & Stephano, hæc: Quòd ergò hi cait, Veruntamen nó quod ego volo, sed sicut tu vis, forsitan in multum vos certamen immittimus, sed attonitis state. Nam etsi plura sunt quæ dicta sunt, sed benè noui, quoniam pudeßit deuotio vestra. Cæterùm ad ipsam resolutionem properat sermo. Propter quid ergò ita dictum est, diligenter aduerte. Valdè difficilè recipiebatur incarnationis ratio. Superexcellens * enim eius clementia, & magnitudo condescensionis eius: hoc stupore erat repletum, & multo indigebat apparatu, vt susciperetur. Aduerte ergò, quale erat audire, & dicere, quòd Deus ineffabilis, inenarrabilis, inintelligibilis, inuisibilis, incomprahensibilis, cuius in manu sunt fines terræ, qui respicit terram, & facit eam tremere: qui tangit montes, & fumigant, cuius nomentum condescensionis neque Cherubin sufferre potuerunt, sed facies * obcalbant extenſione alarum, ipse qui omnem sensum superexcellit, & omne consilium agit, transfilens Angelos, Archangelos, vniuersasque intellectuales supernas Virtutes, accepeum habuit fieri homo, & carnem, quæ de terra & luto formata est assumere, & in vuluam venire virginalem, & nouem mensium tempus in vtero portari, & sacte nutri, & omnia humana pati. Quia igitur ita mirabile erat, quod futurum erat, vt &, postquàm fieret, à pluribus non crederetur: primò quidem Prophetas præsimsit hoc ipsum prædicantes, & hic quidem Patriarcha hoc præclamabat, dicens: Ascendisti de germine fili mi, & cubans dormisti vt leo. Efaias verò dicit: Ecce virgo in vtero habebit, & pariet filium, & vocabunt nomen eius Emmanuel. Et * aliusiterum: Vidimus eum vt infantem, tanquàm radicem in terra sitienti. Terram sitientem, vuluam dicens virginalem, eò quòd non susceperit semen hominis, neque coitu frueretur, sed absque * mixtione eum congeneraret. Et iterum: Puer natus est nobis, & filius datus est nobis. Et egredietur virga de radice Iesſæ, & flos de radice eius ascendet. Et Hieremias: Hic Deus noster, non æstimabitur alius præter eum: Inuenit omnem viam disciplinæ, dedit eã Iacob puero suo, & Israel dilecto suo: Post hæc in terris visus est, & cum hominibus conuersatus. Et Dauid aduentum eius in carne prædicans, ait: Descendit sicut pluuia in vellus, & sicut stillicida stillantia super terram: quoniam absque strepitu & perturbatione in vtero Virginis venit. Sed non sufficerunt hæc tantùm. Sed & aduenientem, vt non putaretur phantasia esse quod fiebat, non adspectu solo rei credulitatem adhibet, sed tempore multo, & per omnia humana veniendo. Neque enim simpliciter in hominem venit perfectum atque completum, sed in vuluam virginalem, vt & vtero portaretur, & partum toleraret, & lactis alimenta, & incrementum, & per temporis prolixitatem, & differentiam omnium ætatum, credibile faceret quod fiebat: Sed nec in hoc solùm demonstratio stetit, sed circumferens eandem carnem permittit eam, quæ contemptibilia sunt naturæ, sustinere, & esurire, & sitire, & dormire, atque fatigari: ad extremum & ad crucem veniens, reliquit eam, quæ carnis sunt, pati. Propter hoc enim & gutræ sudorum descendebant de ea, & Angelus inuenicbatur eum confortare, & tristatur, & æstuat. Etenim antequàm hæc diceret, ait; Anima mea turbata est, & tristis est vsque ad mortem. Si enim & his omnibus factis malignum os diaboli per Marcionem Pœticum, & Valentinum, & Manichæum Persam, & cæteros plures hæresium authores tentauit, quantum in ipsis erat, peruertere verbum dispensationis, & insonuit Satanæ * cùm quendam sonum diceret, quia neque * cũ quo incarnatus est, neque carnem indutt, fed putatiua hocerat phantasia, & scena, & simulatio: dum quandò passionis tempore proclamarent, mors, sepulcrum, & esuries, si nihil horum factum fuisset, quomodò non multò amplius diabolus maligna hæc feminaret impietatis dogmata? Propter hoc ergò quemadmodum esuriuit, sicut fatigatus est, sicut dormiuit, sicut manducauit, sicut bibit, sic & mortem recusat humanam, ostendens & infirmitatem naturæ, quæ non acquiescit impassibiliter abscindi de hac vita. Si enim nihil horum dixisset, habuisset dicere, quia, si homo erat, oportebat eum quæ hominis sunt, pati. Quæ verò sunt ista, dum crucifigendus erat, & formidare, & tædere, & non sine passione absciindi de hac vita? Naturæ enim insitus est amor præsentium: propterea ostendere volens, verum esse carnis indumentum, & dispensationem credibilem facere, cum multa approbatione easdem passiones nudas proponit. Constantinus pisſimus Imperator dixit: Sufficiunt & quæ hodierna die relecta sunt: reliqua verò præsentis, qui legitur, codicilli, in sequenti secretario relegantur.

Luc. 22.

Ioan. 18.

Gen. 22. Ioan. 8.

Exod. 17.

Matth. 26.

* sibi

* voluntate Ioan. 17.

Ioan. 14.

Ioan. 15. Ioan. 8.

* ex voce

for. * vnã eandemq; Ioan. 14.

Matth. 26.

for. * eni gme

Psal. 94. Psal. 103.

* obcalbant

Gen. 49.

Esa. 7.

for. * alibi Esa. 53.

* nupiu Esa. 9.

Esa. 11. Baruch. 3.

Psal. 71.

Luc. 22. Ioan. 12. Matth. 20. Marc. 14.

dam sono dicens.

ACTIO NONA.

IN nomine Domini Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi, Imperantib⁹ à Deo coronatis ac ſereniſſimis nostris dominis Flauijs, Constantino quidè pijſſimo, & à Deo decreto magno principe, perpetuo Augusto & Imperatore, anno vigesimooctauo, & post consulatum eius à Deo inſtructæ manuetudinis, anno decimoterrio, Heraclio verò atque Tiberio à Deo conseruandis eius fratribus, anno vigesimoſecũdo, die octauo mẽsis Martij, indictione nona:

Præſi-

Præfidente eodem pijſſimo, & Chriſto dilecto magno Imperatore Cõſtantino in ſecretario ſacri palatij, quod cognominatur Trullus, & ex iuſſione eius à Deo inſtructæ ſerenitatis, præſentibus & audientibus Nicęta glorioſiſſimo excõſule Patritio, & magiſtro Imperialium officiorum.

Theodoro glorioſo exconſule Patritio, & comite Imperialis obſequij, & ſubſtratego Thraciæ.

Sergio glorioſo exconſule Patritio.

Paulo glorioſo exconſule Patritio.

Iuliano glorioſo exconſule Patritio & militari logotheta.

Conſtantino glorioſo exconſule Patritio, & curatore Imperialis domus Hormiſdæ.

Anaſtaſio glorioſo exconſule Patritio, & locum agente Imperialis comitis excubiti.

Ioanne glorioſo exconſule patritio & quæſtore.

Polyeucto glorioſo exconſule.

Thoma glorioſo exconſule.

Paulo glorioſo exconſule, & diſpoſitore Orientalium prouinciarum.

Petro glorioſo exconſule.

Leontio glorioſo exconſule, & domeſtico Imperialis menſæ.

Conueniente quoque ſancta, & vniuerſali ſynodo, quæ per Imperialem ſanctionẽ cõgregata eſt in hac à Deo conſeruanda regia vrbe, id eſt, Theodoro & Georgio venerabilibus presbyteris, & Ioanne venerabili diacono, vicem agentibus Agathonis ſanctiſſimi ac beatiſſimi Papę antiquæ Romæ, & Georgio venerabili ac ſanctiſſimo archiepiſcopo magnæ Conſtantinopoleos nouæ Romæ, & Petro Deo amabili presbytero monacho, & vicario ſedis magnæ ciuitatis Alexandriæ, & Georgio religioſo presbytero monacho & apocrifario Theodori venerabilis vicarij ſedis Hieroſolymitanorum.

Ioanne epiſc. Portuenſi.

Abundantio epiſc. ciuitatis Paternenſis.

*Rhegiẽ. Ioanne epiſcopo ciuitatis * Rhegitanæ, locum præſentantibus centum viginti quinque venerabilium Epiſcoporum ſancti Cœcilij antiquæ Romæ, qui & per proprias ſubſcriptiones demonſtrantur in ſuggeſtione ab eis facta ad pijſſimum Imperatorem Conſtantinum: & Theodoro religioſo presbytero, & locum agente Theodori Deo amabilis Archiepiſcopi Rauennæ.

Baſilio epiſc. Gortynæ inſulæ Cretæ.

Theodoro epiſcopo Epheſi.

Siſinnio epiſc. Heracleæ Thraciæ.

Georgio epiſc. Cizici.

Petro epiſc. Nicomediæ.

Photio epiſc. Niceæ.

Ioanne epiſc. Chalcedonenſi.

Theodoro epiſc. Meletinæ.

Siſinnio epiſc. Hierapoleos Phrygiæ.

Macrobio epiſc. Seleuciæ Iſauriæ.

Georgio epiſc. Byziæ Thraciæ.

* Gregorio epiſc. Mityleneæ.

Sergio epiſc. Selymbriæ.

Andrea epiſc. Methymnæ.

Theognio epiſc. Chij.

*Cameſ- Georgio epiſc. * Camulianorum.
norum.

Antonio epiſc. Hypepæ.

Genelio epiſc. Anaſtaſiopoleos.

Platone epiſcopo Cinnæ.

Ioanne epiſc. Dafcylij.

* Iuſtino- Theodoro epiſc. * Iuſtinianopoleos Gordi.
polis Gor diu come.

Theodoro epiſc. Veriæ.

Stephano epiſc. Heraclææ Ponti.

Longino epiſc. Thij.

* Domi- * Domitio epiſc. Pruſiados.
tio

*Cleonæ Salomone epiſc. * Clanei.

Georgio epiſc. Coenſi.

* Grego- * Georgio epiſc. * Cantani.
rio

*Candani Ioanne epiſc. Lappis.

Eulalio epiſc Cynopoleos.

Cõſtantino epiſc. Daliſandi.

Theodoro epiſcopo Olbis.

Theophanio presbyt. & abbate venerabilis monaſterij in Sicilia poſiti, quod cognominatur Baias.

Georgio presbytero & monacho monaſterij Renati poſiti in antiqua Roma.

Conone & Stephano presbyteris & monachis monaſterij, quòd cognominatur domus Ariſtia, poſiti ſimiliter in antiqua Roma.

Anaſtaſio presbytero & monacho oratoriorum venerabilis Patriarchij Conſtantinopoleos.

Et reſidentibus glorioſiſſimis Patritijs & conſulibus, & omnibus venerabilibus & Deo amabilibus epiſcopis ſecundùm ordinem in eodẽ ſecretario Trulli, propoſitis in medio ſanctis & immaculatis Chriſti Dei noſtri Euangelijs. Conſtantinus amabilis diaconus huius ſanctiſſimæ Dei Catholicæ & Apoſtolicæ magnæ eccleſiæ, & Primicerius Deo amabilium notariorum Georgij ſanctiſſimi archiepiſcopi Conſtantinopoleos, dixit:

Meminit à Deo inſtructum Imperium veſtrum, ac ſancta & vniuerſalis ſynodus, quòd heſterna die collata ſunt cum libris venerabilis patriarchij diuerſa teſtimonia ex codicillo, qui oblatus eſt à Macario & Stephano. Et interlocutio facta eſt, vt in ſubſequenti reliqua eiuſdem codicilli relegerentur.

Aſſiſtunt autem præ velo Petrus epiſcopus Nicomediæ.

Salomon epiſcopus * Clanei. *Cleonæ

Antonius epiſcopus Hypepæ.

Theodorus epiſc. Meletinæ.

Georgius diaconus & chartophylax.

Anaſtaſius diaconus & defenſor nauium.

Stephanus diaconus & cancellarius.

Dionyſius diaconus & cancellarius.

Georgius monachus Macarij.

Anaſtaſius presbyter & monachus, & Stephanus monachus diſcipulus Macarij, & ſi viderut à Deo inſtructo veſtro imperio, & veſtræ ſanctæ ſynodo hos ingredi, fuggerimus ad quod placuerit,

Conſtantinus pijſſimus Imperator & ſancta ſynodus dixerunt: Memorati viri ingrediãtur. Et ingreſſi ſunt. Conſtantinus pijſſimus Imperator & ſancta ſynodus dixerunt: Relegantur quæ dudùm geſta ſunt. Et relecta ſunt. Conſtantinus pijſſimus Imperator dixit: Proferatur codicillus teſtimoniorum, qui oblatus eſt à Macario & Stephano, quatenùs reliqua relegantur, & conferantur ad codices venerabilis patriarchij. Et prolatus eſt. Quem accipiens Diogenes à ſecretis & imperialis ſecretarius, relegitvita: Sanctí Anaſtaſij ex ſermone de Trinitate & incarnatione. Et quando dixit, Deus Deus meus, vt quid me dereliquiſti, ex perſona noſtra dicit. Et ante pauca: Pater, ſi poſſibile eſt tranſeat à me calix iſte. Veruntamen non mea voluntas fiat, ſed tua. Spiritus promptus, caro autem infirma. Duas voluntates hic oſtendit, & vnam quidem humanam, quæ eſt carnis, aliam autem diuinam. Quoſenim humanum, propter infirmitatẽ carnis refugiebat paſſionem: diuina natura erat prompta. Sicut & Petrus audiens de paſſione, formidauit, & dixit: Propitius eſto tibi Domine. Increpans autem eum Dominus, dixit: Vade retro me ſatana. Scandalum mihi es, quia non ſapis quæ Dei ſunt, ſed quæ hominum. Ita & hic intelligitur. Sunt autem & quæ abſciſſa ſunt ex eodem teſtimonio ab eiſdẽ Macario & Stephano, ita: Factus quippe in ſimilitudine hominum, refugiebat paſſionem vt homo: Deus verò exiſtens, qui eſt ſecundùm diuinam eſſentiam impaſſibilis, promptè ſuſcipiebat paſſionem, & mortem. Athanaſ. Alexandrinus. Matt. 27. Matt. 26. Matt. 16.

Baſilius Deo amabilis epiſcopus Gortynæ, dixit: Ecce, pijſſime domine * adhuc, quòd vnam voluptatem, quæ ab eis promiſſa fuerat, non oſtenderunt, ſed & duas voluntates præſenti, quod relectum eſt, ſancti Athanaſij teſtimonio luce clariùs oſtenderunt. Stephanus monachus diſcipulus Macarij, dixit: Sanctus Gregorius Theologus in lib. 2. de filio, manifeſtè oſtendit vnam voluntatem in homine noſtro Ieſu Chriſto, inquiens. *ad hoc Gregor. Nazianz.

Illius enim velle nec contrarium eſt Deo, deificatum totum.

Baſilius Deo amabilis epiſcopus Gortynæ, dixit:

Qualem

Qualem voluntatem dicis quæ deificata est, diuinam, an humanam? Si enim diuinam dixeris, quod diuinum est, deificatione non indiget: Si autem humanam, procul dubiò duas voluntates & ex præsenti testimonio, etiam nolens significas. *Domitius Deo amabilis Episcopus Prusiados, dixit: Postulo à Deo coronatam Domini fortitudinem & sanctã synodum, vt veniat in medium Georgius religiosus monachus condicipulus huius Stephani, & interrogetur si benè dogmatizet Stephanus. Constantinus pijssimus Imperator & sancta synodus dixerunt:

Edicat Georgius religiosus, si rectè dogmatizat Stephanus monachus condiscipulus eius. Georgius religiosus monachus dixit; Omninò, domine, extra intentionem sanctorum patrum dispurat, aduersarius patrum existens. Item relectum est ex eodẽ codicillo alterum testimonium sanctî Cyrilli, de interpretatione Euangelij secundùm Matthæum sermone duodecimo, quod collatum est similiter cum libro chartaceo bibliothecæ huius venerabilis patriarchij; textu testimonij habente sic: Ergò id, Non sicut ego volo, sed ficut tu, transformationem & transfiguracionem naturæ humanæ de exuperata formidine, in audaciam spiritalem benè nimis significat. Sunt autem & ante hoc testimonium, quæ callidè prædictus Macarius & Stephanus non defloruerunt, hoc modo: Recusat itaque ipsum calicem, crucifigentes se, Dei amatores non esse tan quàm per hoc accusans: & subest quidem in eo pauor passionis propter humanitatem, compescitur autem continuò virtute inhabitantis verbi ac formidine. Considera namque quomodò ostendit quidem quod humanum est, ipsa recusatione: quod autem deitatis est indeflexibile, effulsit statim. Ait enim ad patrem qui in cœlis est: Verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu vis. Humanitas verò condecenter & hoc ait. Nam secundùm quod Deus est, nõ extra est voluntatem patris: magis autem *ipse est voluntas Dei & patris, * sicut in sapientia & ipsum velle est patris, sapientia verò est filius. Quia igitur & voluntas patris nominatur vnigenitus, * exclamat, dicens laudabilis cantor: Domine, in voluntate tua præstitisti decori meo virtutem. In Christo namque est omne donum cœlestium bonorum à Deo & patre. Aliàs autem vna consubstantiali sanctæ existenti Trinitate, & vna deitate in ea intelligenda, quomodò non * erat voluntas eadẽ Patris & Filij & Spiritus sancti? Congruentissimè igitur ad humilitatis habitum, & vt homo, formidat tacitè mortem, quæ extra naturam, & ex maledicto intromissa est: respuens iterum autem vt Deus, Non sicut ego volo, ait, sed sicut tu. Caro itaque quæ quoquo modo in Christo ad summam post fiduciam hominis transformabatur, natura docebatur quippe iam nec ipsam fugeram mortem pertimescere, si præsertim vtiliter ad eam accederet propter Deum. In hoc enim plurima est merces, quia ad id, quod ita odibile & naturæ infestum est, accedimus propter Deum, discente & incipiente nostra natura in primo Christo viriliter agere, & præualere contra sic vehementes & noxios venientium incursus. Sancta synodus dixit: Tu Stephane & tuus magister Macarius, non obtendistis * incarnationis dispensatione Domini nostri Iesu Christi veri Dei nostri, per codicillũ à vobis oblatum: sed & duas voluntates, in testimonijs in eodem codicillo positis inuenitis apertè, clamãre Athanasio laudabili, quamuis detruncata & obscelata sint, iuxta quod soliti estis, eadem testimonia, quæ peruersè interpretantes protulistis. Definitiuimus igitur, postquàm apertè approbati estis ad subuersionem diuinorum dogmatum feltinare, & sanctorum ac probabilium patrum doctrinas corrumpere, & hæreticorum magis sensum assumere, & quæque ab eis dogmatizata sunt, lectari ad contagium orthodoxæ plebis, ab omni vos sacerdotali dignitate & ministerio alienos exiltere. Eos autem, qui iampœnitentiam egerunt, & superiùs nominatos tam episcopos quàm clericos, qui & nunc in medio assistunt, & rectè vnà nobiscum contentur, præuidimus quidem in proprijs locis residere. Libellos autem quos pro miserunt, proprię eorum fidei cum iureiurando in subsequenti nobis offerent.

Sancta Synodus exclamauit: Multos annos Imperatori, Orthodoxo Imperatori multos annos, Hæreticum foras mitte, Nouo Lutycheti malos annos, nouo Apollinari malos annos, Hæreticum foras mitte. Et impulsus est Stephanus discipulus Macarij, & foràs missus est.

Petrus Deo amabilis episcopus Nicomediæ.
Theodorus Deo amabilis episcopus Meletinæ.
Salomon Deo amabilis episcopus * Clanei.
Antonius Deo amabilis episcopus Hypepæ.
Georgius Deo amabilis diaconus & chartophylax.
Anastasius diaconus & notarius.
Stephanus diaconus & cancellarius.

Dionysius diaconus & cancellarius, & Anastasius presbyter & monachus, & Georgius monachus Macarij, dixerunt: Parati fumus in subsequẽti rectæ nostræ fidei cum iureiurando libellos offerre.

Sancta Synodus dixit: Quod ab eis promissum est, fiat. Et quia sufficiunt quæ hodierna die mota sunt, in subsequenti qui dudùm oblatus est codicillus à parte Apostolicæ sedis antiquæ Romæ, ad legendum & conferendum, cum libris hic liti venerabilis patriarchij, proferatur. Illos itaq; duos codicillos, qui tunc à Macario & Stephano dati atque relecti sunt, ad conferendũ venire nolumus, eò quòd testimonia, quæ in eis posita sunt, nullatenùs ad præsentem dogmaticam causam * respiciunt.

* Domitius

Cyrillus.

Matth. 26.

Matth. 26.

* ipsa
* Si vtiq;

* explanabit Psal. 29.

* erat

* defect. vnicam Synodus obijcit hæreticis detestationem edicum. Definitio Macarij & Stephani.

* Cleonæ

* pertinet

ACTIO DECIMA.

IN nomine Domini Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi, Imperantib' à Deo coronatis ac serenissimis nostris dominis Flauijs, Constantino quidem pijssimo, & à Deo decreto magno principe, perpetuo Augusto & Imperatore, anno vigesimooctauo, & post consulatum eius à Deo instructæ manuetudinis, anno decimoterrio, Heraclio verò atque Tiberio à Deo conseruandis eius fratribus, anno vigesimosecundo, decimooctauo die Martij mensis, indictione nona: Prædicente eodem pijssimo, & Christo dilecto magno Imperatore Constantino in secretario sacri palatij, quod cognominatur Trullus, & exhibente eius à Deo instructæ serenitatis, præsentibus & audientibus Nicæa gloriosò exconsule Patritio, & magistro Imperialium officiorum.

Theodoro gloriosò exconsule Patritio, & comite Imperialis obsequij, & substratego Thraciæ.

Sergio gloriosò exconsule Patritio.

Paulo gloriosò exconsule Patritio.

Iuliano gloriosò exconsule Patritio, & militari logotheta.

Constantino gloriosò exconsule Patritio, & curatore Imperialis domûs Hormisdæ.

Anastasio gloriosò exconsule Patritio, & locum agente comitis Imperialis excubiti.

Ioanne gloriosò exconsule Patritio & quæstore.

Polyeucto gloriosò exconsule.

Thoma gloriosò exconsule.

Paulo gloriosò exconsule, & dispositore Orientalium prouinciarum.

Petro gloriosò exconsule.

Leontio gloriosò exconsule, & domestico Imperialis mensæ.

Conueniente autem & sancta ac vniuersali synodo, quę per Imperialem sanctionem congregata est in hac à Deo conseruanda regia vrbe, id est, Theodoro & Georgio venerabilibus presbyteris, & Ioanne venerabili diacono, locum præsentantibus sanctissimi & beatissimi Papæ antiquæ Romæ Agathonis, & Georgio venerabili ac sanctissimo Archiepiscopo magnæ Constantinopoleos nouæ Romæ, & Petro Deo amabili presbytero monacho, & vicario sedis magnæ ciuitatis Alexandriæ, & Georgio religioso presbytero monacho, & apocrisario Theodori venerabilis loci seruatoris sedis Hierosolymorum.

Ioannepisc. ciuitatis Portuensis.

Abundantio episc. ciuitatis Paternæ.

Ioanne episcopo ciuitatis Rhegitanæ, locum agentibus centum viginti quinque venerabilium ac Deo amabilium episcoporum, quòd circa antiquam Romam est, Concilij,

qui per proprias subscriptiones demonstrantur in suggellione ab eis facta ad pijssimum Imperatorem Constantinum : & Theodoro religioso presbytero , & locum agente DEO amabilis Archiepiscopi Rauennæ Theodori.

Basilio episc. ciuitatis Gortynæ insulæ Cretæ.
Theodoro episcopo Ephesi.
Sisinnio episc. Heracleæ Thraciæ.
Georgio episc. Cizici.
Petro episc. Nicomediæ.
Photio episc. Niceæ.
Ioanne episc. Chalcedonæ.
Sisinnio episc. Hierapoleos Phrygiæ.
Macrobio episc. Seleuciæ Isauriæ.
Gregorio episc. Mityleuæ.
Sergio episc. Selymbriæ.
Andrea episc. Methymnæ.
Theognio episc. Chij.
*Camelenoum. Georgio episc. *Camuliano.
Antonio episc. Hypepæ.
Genesio episc. Anastasiopoleos.
Platone episcopo Cinnæ.
Ioanne episc. Dascylij.
*Iustino polis Gordiu comæ. Theodoro episc. *Iustinianopoleos Gordi.
Theodoro episc. Veriæ.
Stephano episc. Heracleæ Ponti.
Longino episc. Thij.
*Dometio *Domitio episc. Prusiados.
*Cleonæ Salomone episc. *Clanei.
Ioanne episcopo Myndi.
Georgio episc. Coensi.
*Gregorio *Georgio episc. *Cantani.
Ioanne episc. Lappis.
*Candani Eulalio episc Cynopoleos.
Cõstantino episc. Dalisandi.
Theodoro episc. opo Olbis.

Theophane presbytero, & abbate venerabilis monasterij Siciliæ, quod cognominatur Baias.

Georgio presbytero & monacho monasterij Renati positi in antiqua Roma.

Conone & Stephano presbyt. & monach. monasterij, quòd cognominatur domus Aritia, positi similiter in antiqua Roma.

Anastasio presbytero & monacho oratoriorum venerabilis Patriarchij Constantinopoleos.

Residentibus itaque tam gloriosissimis patritijs & consulibus, quamque omnibus venerabilibus & Deo amabilibus ex ordine episcopus in eodem Trulli secretario, propositis in medio sanctis & immaculatis Christi Dei nostri Euangelijs, Cõstantinus Deo amabilis diaconus huius sanctissimæ Dei Catholicæ & Apostolicæ magnæ Ecclesiæ, & primicerius Deo amabilium notariorum sanctissimi Archiepiscopi huius à Deo conseruandæ regiæ vrbis, dixit :

Meminit vestra pietas, & hæc sancta vniuersalis synodus, quòd in præcedenti conuentu * locutio facta est reliquorum testimoniorum, quæ sunt in codicillo, qui prolatus est à Macario & Stephano, & eorum collatio facta est ad libros sanctorum patrum, qui reconditi sunt in venerabili patriarchio huius regiæ vrbis, horumque virtutem cognoscitis. Et quia interlocutio facta est à vestra sancta synodo, vt in altero secretario lectio fieret, & collatio testimoniorum cum libris huius venerabilis patriarchij, quæ iam prolata sunt à parte Apostolicæ sedis antiquæ Romæ , & quoniam promiserunt Petrus Deo amabilis episcopus Nicomediæ , Theodorus Deo amabilis episcopus Meletinæ , Salomon Deo amabilis episcopus * Clanei, Antonius Deo amabilis episcopus Hypeporum , necnõ & Georgius Deo amabilis diaconus & chartophylax, & Dionysius Deo amabilis diaconus & cancellarius, Anastasius quoq; religiosus diaconus & defensor nauium, & Stephanus diaconus & cancellarius, & Anastasius religiosus presbyter & monachus , & Georgius religiosus monachus , rectæ fideiq; fuæ cum iureiurando huic vestræ sanctæ & vniuersali synodo libellos offerre, & suggerimus ad quod placuerit. Constantinus pijssimus Imperator & sancta synodus dixerunt : Quæ dudum

*Cleonæ

gesta sunt, relegantur. Et relecta sunt. Constantinus pijssimus Imperator & sancta synodus dixerunt : Auditores effecti testimoniorum, quæ prolata sunt à Macario & Stephano, agnouimus, qualis amputatio ab eis facta est in huiusmodi testimonijs, quæ obumbrarent atque confunderet omnem Domni nostri Iesu Christi, veri * Domini nostri humanationis dispensationem. In memoria quoq; habemus, quòd & Petrus Deo amabilis episcopus Nicomediæ, Theodorus Deo amabilis episcopus Meletinæ , & Salomon Deo amabilis * Clanei, & Antonius Deo amabilis episcopus Hypeporum , ad hæc & Georgius Deo amabilis diaconus & chartophylax, & Dionysius DEO amabilis diaconus , & cancellarius, Anastasius Deo amabilis diaconus & notarius defensor nauium, Stephanus religiosus diaconus & cancellarius, atque Anastasius & Georgius religiosi monachi promiserunt libellos rectæ suæ fidei cum iureiurando , in alio secretario huic sanctæ ac vniuersali synodo offerre. Sed cõsequens est, codicillum, qui oblato est paternorum testimoniorum à parte Apostolicæ sedis antiquæ Romæ, qui & sub sigillis consistit, ad medium deduci ad relegendum , atque cõferendum cum libris venerabilis patriarchij huius à Deo conseruandæ regiæ vrbis. Et prolatus est huiusmodi codicillus sigillatus. Et postquam dissigillatus fuisset, accipiens Petrus Deo amabilis diaconus & notarius sanctissimi Archiepiscopi Cõstantinopoleos ipsum authenticum librum, qui est de sesconephylacio, id est, de repositione sacrum vasorum huius sanctæ magnæ ecclesiæ, membranaceum rectum ex argento. Et Salomon Deo amabilis diaconus & notarius eiusdem sanctissimi Archiepiscopi Constantinopoleos, prædictum codicillum testimoniorum relegit, habentem superscriptionem in his verbis : Testimonia sanctorum ac probabilium patrum, ostendentia duas voluntates & duas operationes in Domino & Deo & Saluatore nostro Iesu Christo.

Sancta Leonis Papæ Romani, ex epistola secunda ad Leonem Imperatorem, cuius initiũ est , promisisse me memini : Quicquid ergò in tempore accepit Christus, secundùm hominem accepit, cui quæ non habuit, conscrentur. Nam secundùm potentiam deitatis indifferenter omnia quæ habet pater, etiam filius habet: & quæ in forma serui à patre accepit, eadem in forma Dei etiam ipse donauit. Secundùm enim formam Dei, ipse & pater vnum sunt: secundùm autem formam serui, non venit facere voluntatem suam , sed voluntatem eius qui misit eum. Secundùm formam Dei, sicut habet pater vitam in semetipso, sic dedit & filio vitam habere in semetipso. Secundùm formam serui, Tristis est anima mea vsque ad mortem. Quod testimonium collatum est cum superius dicto libro sesconephylacij, & constitit. Similiter relectum est ex eodem codice testimonium sancti Ambrosij episcopi Mediolanensis, ex libro secundo ad Gratianum Imperatorem, cuius initium est , Sed fortitan arbitror per præteritum librum : Suscepit ergò voluntatem meam, suscepit tristitiam meam. Cõsidenter tristitiam nomino, quia crucem prædico. Mea est voluntas, quam Iesus dixit: quia vt homo suscepit tristitiam meam, vt homo locutus est. Et ideò dixit, Non sicut ego volo, sed sicut tu. Mea est tristitia, quam meo susceperit affectu. * Etenim nullus moriturus gaudet. Mihi compatitur, & mihi contristatur, & mihi condolet. * Pro me igitur doluit in me, qui pro se nihil habuit quòd doleret. Doles ergò Domine non tua vulnera, sed meam ò tuam mortem, sed nostram infirmitatem. Propheta dixit, quòd pro nobis doles, & nos reputauim* te Domine esse in doloribus , dum quando ipse non dolebas pro te sed pro me. Et quid mirum, si pro omnibus doluit, qui pro vno lachrymatus est ? Quid mirum, si mortuus tædeat, qui Lazarum resuscitaturus, illachymat ? Sed & ibi eum sororis pietas ad lachrymãdum mouit , per quam cum angenat sensus humanus : & hic * internus eius * affectus dispensationem operabatur , vt quemadmodum mors eius omnium nostrum absoluit mortem , & liuor eius nostra sanauit vulnera, ita & eius tristitia nostrum diluat mœrorem. Vt homo igitur dubitat, vt homo turbatur, non turbatur vt virtus : neque deitas eius, sed anima turbatur : Et turbatur secundùm humanę fragilitatis assumptionem, properèq; quia animam suscepit passibilem. Nec enim Deus

Leo Papa.
Ioan. 10.
Ioan. 6.
Ioan. 15.
Matth. 26.
Ambrosi.
Matth. 26
* Nemo enim
* Ergo, & me dolere, & in me
dolere,
Esa. 53.
Ioan. 11.
* affectus
* interior
Esa. 53.

secun-

*poterat. Psal. 21.

secundùm quod Deus est, aut turbari, aut mori* potuit. Vnde & ait : Deus Deus meus, vt quid me dereliquisti? Vt homo igitur loquitur, meos mœrores circumferens, quoniam in periculis existentes, à deo nos derelinqui putamus: vt homo turbatur, vt homo illachrymat, vt homo cruciligitur.

1. Cor. 1. 1. Pet. 4.

Si enim dicit Apostolus, quia Christi carnem crucifixerunt. Et alibi Apostolus inquit Petrus, Christo passo carne. Caro itaque passa est. Nam deitas libera extitit mortis & passionis, corpus secundùm conditionem humanæ cessit naturæ. Quod testimonium similiter collatũ est cum libro chartaceo vetustissimo, qui est de bibliotheca venerabilis patriarchij huius à Deo conseruandæ regiæ vrbis. Et constitit. Item relectum est ex eodem codice testimonium eiusdem S. Ambrosij ex lib. 6. interpretationis Euangelij secundùm Lucã, continens ita: Quòd autem dixit, Non mea voluntas. sed tua fiat: sum, ad hominem retulit: patris, ad diuinitatem. Voluntas enim hominis, temporalis: voluntas diuinitatis, æterna. Quod testimonium collatum est cum codice latinis literis scripto, interpretante Constãtino Deo amabili presbytero, & defensore huius sanctæ magnæ Ecclesiæ, & grammatico Latino. Et constitit.

Matth. 26

Item relectum est ex eodem codice testimonium sancti Ioannis episcopi Constantinopoleos, ex sermone facto ad eos qui ad Missas non occurrerunt, cuius initium est, Iterum Circensia, continens ita*: Horum mihi iterum memores estote verborum, vtilis eorum erit memoria de oratione conferentibus. Prædixit proditorem, prædixit omnium fugam, & sui mortem. Percutiam enim, ait, pastorem.

Chrysost.

Matth. 26. Marc. 14. Luc. 22.

Prædixit, qui eum abnegaturus fuisset, & quando, & quoties, accurate omnia. Et post hæc omnia idoneam præscientiæ futurorum dans probationem, veniens ad locum, orat: & illi quidem dicunt quia secundùm neiuatem, nos verò discimus, quia secundùm dispensationem. Iudicate itaque, & ab ipsa vnigeniti gloria nulli gratiam dantes sententiam profertote. Si enim & cum contribulibus iudicor nunc, sed supplico ac deprecor, vt absque præmio iudicium fiat, neque ad gratiam meam, neque ad illorum odium. Maximè quidem & ex hoc ipso manifestum est, quòd non est diuinitatis ipsa oratio. Deus enim non orat. Dei enim est adorari, Dei est orationem suscipere, non orationem offerre. Visò reuerà, quia inuerecundi sunt, ex ipsius orationis sermonibus manifestum vobis facere pertentabo, quia totum dispensationis est, & ipsius carnalis infirmitatis. Quando enim humile quid loquitur Christus, sic loquitur humile & vile, quatenùs immensitatis humilium dictorum, etiam eis qui valdè contendunt, possit persuadere, quia nimis ab illa ineffabili atque inenarrabili essentia dissonent hæc verba. Veniamus igitur ad ipsa verba orationis : Pater si possibile est, transeat à me calix iste. Veruntamen non fiat ego volo, sed fiat tu vis. Et post pauca: Interrogo hæreticum. Deus formidat & superledet, & pigritat, & tristatur? Et si dixerit, etiam, recedeo iam, & statuet illum deorsum cum diabolo, magis autem & illo inferiorem. Neque enim ille audebit hoc dicere. Sin autem dixerit, quia nihil horum dignum deo, dic ergo, quia nec orat deus. Absque istis enim & aliud inauditum erit, si hæc tui fuerint verba. Neque enim æstuationem tantummodò indicant ipsa verba, sed & duas voluntates, vnam quidem filij, aliam verò patris, contrarias in alterutrum. Quod enim dictum est, Non ficut ego volo, sed ficut tu, hoc intinuantis est. Hoc autem nec illi aliquando permiserunt, sed nobis semper dicentibus, Ego & pater vnum sumus in maiestate, illi in voluntate hoc dictum esse inquiunt, dicentes Patris & Filij vnam esse voluntatem. Si igitur Patris & Filij vna est voluntas, quomodo hic dicit, Veruntamen non ficut ego volo, sed sicut tu vis? Si enim in diuinitate, quod dictum est, sit hoc contradictio erit, & multa inaudita ex hoc generantur. Si autem de carne habent ratio nem, quæ dicta sunt, & nullum ex hoc erit scandalum.

Matth. 26.

Ioan. 10.

Nec enim nolle mori carnem, reprehẽsio est, quoniam hoc natura est. Ipse autem quæ natura sunt, omnia absque peccato ostendit, & cum multa abundantia, vt etiam hæreticorum obturet ora. Quando autem dixit, si potest fieri transeat à me calix iste: &, Non sicut ego volo, sed sicut tu: nihil aliud ostendit, nisi quia carnem vere indutus est timentem mortem. Mortem enim timere, & dubitare, & anxiari, illius est. Nunc quidem eam destitutã reliquit, & mutatans* ex propria operatione, vt demonstrans eius infirmitatem, credibilem eius fecit & naturam. Nunc verò eam abscondit, vt discas, quòd non erat* purus homo. Quemadmodum enim si semper humana demon strãsset, hoc vtique crederetur: ita si semper, quæ deitatis sunt, effecissset, incredibilis vtiq; fuisset ipsius dispensationis ratio: propterea variat & intermiscet verba & causas, vt neque Pauli samosateni, neque Marcionis & Manichæi ægritudini & furori occasionẽ tribuat. Idcirco & prædicit quod futurum est, vt deus, & superdedit iterum vt homo. Quod testimonium similiter collatum est cum libro membranaceo, qui est de bibliotheca venerabilis Patriarchij huius à deo conseruandæ regis vrbis. Et constitit.

Item relectum est ex eodem codice testimonium eiusdem sancti Ioannis Archiepiscopi Constantinopoleos de interpretatione Euangelij secundùm Matthæum de textu, vbi ait: Et venit ad discipulos suos, & inuenit eos dormientes, continens ita: Quemadmodum qui corpore curántur, sponte sustinent, dum curantur, dolorem, non* quasi virtute, sed* necessariò propter salutem, quæ ab ea conquiritur: eodem modo & saluator effugiẽdum quidem, secundùm id quod est* ἄνθρωπος, iam recusabat mortem. Sustinuit autem eam magnanimiter, vt nobis hominib' multifariè per huiusmodi dispensationem prodesset. Non solùm enim* redemptionem offerens, liberos nos omni peccato fieri* præparauit, sed* corporis quasdam primitias resurrectionis mortuorum ostentans, communem quoque confirmauit resurrectionem. Forsitan autem est, non recusasset, æstimatus esset, vtique quòd temeraria audacia atque contemptu vltrò ad mortem veniisset. Nunc autem orando id recusans, immoderatam ostendit perimentium eum malitiam. Transeat ergò calix, inquiens, fubiunxit : Veruntamen non sicut ego volo, sed sicut tu: & fuam quidem voluntatem habere le efficaciter demonstrauit. Præponit autem vbique suæ paternam voluntatem, & in omnibus adnectit illam, quæ patris est, ei concurrentem, concordemque se ostendit volutati. Quod testimonium similiter collatum est cum codice chartaceo, qui est de bibliotheca similiter venerabilis huius Patriarchi. Et cõstitit. Item relectum est ex eodem codice testimonium sancti Athanasij Archiepiscopi Alexandriæ ex libro de Trinitate & incarnatione, cuius est initium, Qui callidè diuinas scripturas, cordiens ita: Et quandò dicit, Pater, si possibile est, transeat à me calix iste: veruntamen non mea voluntas fiat, sed tua: spiritus quidem promptus est, caro autem infirma: duas voluntates hic ostendit, vnam quidem humanam, quæ est carnis, aliam aut m diuinam. Nam humana propter infirmitatem carnis refugebat passionem, diuina autem eius prompta : Sicut & Petrus audiens de passione, formidauit & dixit: Propitiustibi sis Domine, increpauit autem eum dominus, dicens: Vade retrò me satana, scandalum mihi es, qua nò sapis ea quæ Dei sunt, sed quæ hominis. ita & hic intelligitur. Tactus quippe in similitudine hominum, recusat passionẽ vt homo: Deus verò exsitens, & secundùm essentiam diuinam impassibilis, prompte acceptam tulit passionem & mortem, eò quòd ipsi possibile erat teneri illum à morte. Quod testimonium similiter collatum est cum libro membranaceo crocato, qui est adæquè de bibliotheca huius venerabilis patriarchij. Et constitit. Item reiectum est ex eodem codice testimonium S. Gregorij episcopi Nyssæ, ex libro ἀντιῤῥητικὸς, oppositionum aduersus Apollinargn, cuius est initiũ, Bonum enim erit vtique exordium, continens ita: Apollinarij: Sed turbantur (inquit) intidelium perturbatione. Gregorij : Aduersus nos contumelijs vtitur, turbulentos & perfidos appellans eos qui Euangelicæ voci non citra examinationem attendunt, quæ ait : Si possibile est, transeat à me calix iste: veruntamen non mea, fed tua fiat voluntas. His autem adiungit proprium dictum, continens ita: Apollinarij: Et nõ memorant, quia voluntas ista propria dicta est, non hominis terreni, sicut ipsi putant, sed Dei, qui de cœlo descendit. Gregorij: Quisnam adinueniet tale aliquid dicere? Non dico horum aliquem, qui in hæreli denotati sunt, fed nec ipsum impietatis atq; falsitatis patrem arbitro adinuenire aliquid ad blasphemiam callidius, quàm quę dicta sunt Putas, nec sit

& id est, anima hominis.

quæritur virtutem, necessarium

λόγου περιφανείας. corpus vt

Athanas.

Matth. 26.

Gregor. Nyssenus.

Matt. 26.

verborum ſcriptor, quæ loquitur Deus de cœlo deſcendẽs? Propriam ipſius benitatis voluntatem * ὑποχρίνω excepit, & non vult ad effectum venire, quod vult? Ergò diuiſæ ſunt Patris & Filij voluntates? Et quomodo ergò erit communis vtriuſque voluntas? quomodo vtique identitas naturæ differentia voluntatem inſinuabitur? Omninò enim neceſſe eſt naturæ voluntatem concurrere, ſicut alibi Dominus ait: Non poteſt arbor bona fructus malos facere, neque arbor mala fructus bonos facere, fructus vtique naturæ erit affectus, vt profectò benè bona ſit, malè autem mala. Si itaque differens eſt in patre & filio fructus voluntatis, differentem neceſſe eſt & alteruter rum naturam conſiteri. Quid igitur impugnatur Arius? Quid autem non fugiunt ad Eunomium, qui diuidens patris & filij naturam, ſimul diuidit cum natura voluntatem, & magis colligit alienationem ſubſtantiæ, ſubmiſſum à præſato dikerpens à diuinitate verbum? Iterum autem, quod ab eo dictum eſt, repetamus: Apollinarij: Et non memorantur, quia voluntas iſta, propria dicta eſt non hominis, qui ex terra eſt, ſicut exiſtimant ipſi: ſed Dei, qui de cœlo deſcendit, Gregorij: Qualem voluntatem afferit verbi * ſcriptura, quòd non vult Dominus fieri, dicens ad patrem, Non mea voluntas, ſed tua fiat? Putáne intelligit in qualem delapſus eſt ſermo eius controuerſiam? appropinquat paſſio, & ſicut necdum futurus erat proditor ſuperuenire cum multitudine, tunc quoque huiuſmodi facta eſt oratio: Qui deprecatur homo eſt, an Deus? Si Deum eſſe, qui deprecatur, exiſtimat, parem ei cum hominibus inſpicit impotentiam. Quomodò igitur Deus nullum habet inditum bonum, ſed ſupernum inuocat adiutoriũm? Dehinc quando reprehendebat diuinitas proprium voluntatem, bonum fuit, an malum quod volebat? Et ſi quidem bonum, quomodò non ad effectum perducitur, quod volebat? ſi autem malum, quæ eſt diuinitati ad malum familiaritas? Sed quod dixit, quis non intelligit quòd in cõrarium circumueſtit illum ſermonem? Si quippe vnigeniti Dei eſt vox, quæ dicit, Non mea voluntas fiat, ſed tua ipſe ſermo circa ſeipſum per quandam ſemper contrarietatem volnitur, & nuquàm ſtabilitatem habet. Quienim non vult propriam voluntatem fieri, hoc ipſum vult per omnia, vt non fiat quod vult. Quomodò ergò oratio ad effectum perducitur dicentis, quia hoc volo, vt quod volo, non fiat? in contrario per omnia quod deſiderat, conuertitur, & hæſitauit erga alterutrum, qui huiuſmodi orationem exaudit. Quicquid enim fecerit ad eum exitum, quod oratum eſt, in voluntarium conuertetur, ſi faciat voluntatẽ orantis. Sed & oratio eſt, vt minimè fiat quod vult, nõ faciat quod vult: ſed qui orat, vult fieri hoc ipſum quod non vult: ac per hoc per omnes modos quoquò conuertatur, quoquo modo accipiatur, inconſtans erit eius intelligentia, ipſa ſibi repugnans, & à ſeipſa deijcitur. Ad huiuſmodi itaque verbi hæſitationem vnum fiat ſolatium, vera ipſa myſterij cõſeſſio: quia formidare quidem paſſionem, humanæ fragilitatis eſt, ſicut ait & dominus, ſpiritum promptum eſſe dicẽs, carnem autem infirmam: ſuſcipere verò eandem ex diſpenſatione paſſionem, diuiu eſt voluntatis & virtutis. Quia igitur alia eſt humana volũtas, & alia diuina, loquitur quidem & quaſi ex homine, quod infirmitati naturæ congruit, qui noſtras paſſiones aſſumpſit: adiungit autem ſecundam vocem ſublimem, & Deo decibilem voluntatem, * quam firmari humanam pro hominum ſalute volens. Qui enim dixit, Nõ meam, humanam hoc ſermone ſignificauit: addens verò tuam, oſtendit coniunctionem ſuę deitatis ad patrem, cuius nulla voluntatis eſt differentia propter communitatem naturæ. Nam patris dicens voluntatem, etiam filij demonſtrauit. Hæc autem eſt, velle omnes homines ſaluos fieri, & ad cognitionem veritatis venire: quod non erat aliter fieri, quàm mortem ſubire, quæ vitam præpedichat. Humilem autem humanæ formidinis & ſermonem, & paſſionem aſſumit Dominus, oſtendens quòd non veraciter circa eum erat, quod noſtrum eſt ex communicatione paſſionum, ipſam naturam credibilem faciens. Quod teſtimonium ſimiliter collatum eſt cum libro chartaceo, qui erat ex bibliotheca huius venerabilis patriarchij. Et conſtitit. Item relectum eſt ex eodem codice teſtimonium eiuſdem S. Gregorij de hominis contemplatione, capitulo quarto continens ita: Ipſa quidem anima, regium quid & ſublime inditum oſtendit: porrò a priuatorum paupertate ſeiunctа, in eo, quòd indominabilis & liberi exiſtit arbitrij, proprijs voluntatibus ſe imperialiter diſpẽſans. Item relectum eſt ex eodem codice teſtimonium eiuſdem ſancti Gregorij ex his, quæ aduerſus Eunomium capitulo tricesimoquinto, cuius eſt initium, Non erat vt videtur, continens ita: Omninò neceſſe eſt, conueniens eſſe & proprium conſiteri naturæ, ipſum quoque arbitrium. Et ſi diſſimile extiterit ſecundùm naturam, diſſimiles erunt etiam ipſæ voluntates, virtute eiusin vtriſque idonea exiſtente, * natura deficiente ad perficiendam propriam voluntatem. Quod teſtimonium ſimiliter collatum eſt cum libro characteo, qui eſt de bibliotheca huius venerabilis Patriarchij. Et conſtitit. Item relectum eſt ex eodem codice teſtimonium ſancti Ioannis Archiepiſcopi Conſtantinopoleos ex ſermone: Pater, ſi poſſibile eſt, tranſeat à me calix iſte: cuius initium eſt, Profundam ſectionem, continens, ita: Sed non ſufficiunt hæc ſolummodò, ſed & adueniens, vt non putaretur phantaſticum quod fiebat, non ſuperficie tantùm rem credibilẽ facit, ſed & tempore multo, & quod per omnia humana tranſuit. Neque enim ſimpliciter in homine perfecto venit, ſed in vtero Virginis, vt etiam & in vulua baiularetur, & partum ſuſtineret, & lactis nutrimentum & incrementum, prolixitatemque temporis, & per diuerſitatem omnium ætatum credibile faceret quod fiebat. Sed neque in huiuſmodi probatione tantùm perſtitit, ſed & ipſam circumferens carnem, permittit eam naturæ perpeti deficimenta, & eſurire, & ſitire, & dormire, & fatigari. Poſtremò etiam ad crucem veniens, ſinit eã quæ carnis ſunt, pati: ideò enim & guttæ ſudorum de ea cadebant, & Angelus inuenie- * cum batur * eam ſuſtentans, & triſtatur, & hæſitat. Prius enim quã non dicret, ait: Anima mea turbata eſt, & triſtis eſt vſque ad mortem. Si enim his omnibus geſtis os malignũ diaboli per. Marcionem Pontieum, & Valentinum, & Manichæum Perſam, & alias plures hæreſes valuit, quantum ad eos verbũ diſpenſationis ſubuertere, & inſonuit ſatanas * conſonum di- * Satanicũ ſenſus, quia neque incarnatus, neque carne indutus eſt, ſed pu- ſonum tatiuè hoc erat, & phantaſia & ſcena atque ſimulatio, dum * procla- quandò paſſiones ipſæ * præclamarẽt, & mors & ſepulcrum marent. & eſuries, ſi nihil horum factum eſt, quomodò non nullò amplius hæc impietatis nequiſſima dogmata diſſeminarentur? Quamobrem ſicut eſuriuit, ſicut fatigatus eſt, ſicut dormiuit, ſicut manducauit, ſicut bibit, ſic & mortem recuſat, quod eſt humanum oſtendens & infirmitatum naturæ, quæ non ſine dolore patitur auelli de præſenti vita. Si enim nullum horum diuiſſet, diuiſſem vtique, quia ſi homo eſſet, oportebat eum pati quæ hominis ſunt: quæ verò hæc, cum ad crucem veniret, & formidaret, & tædaret, nec ſine dolore auelleretur à præſenti vita (ineſt quippe naturæ amor præſentium) & ideo oſtendere volens verum carnis velamen, diſpenſationemque creditibilem facere, cum multa probatione paſſiones ipſas nudas propoſuit. Quod teſtimonium ſimiliter collatum eſt cum libro membranaceo, qui eſt de bibliotheca huius venerabilis Patriarchij. Et conſtitit. Item relectum eſt ex eodem codice teſtimonium eiuſdem ſancti Ioannis Chryſoſtomi ex interpretatione Euangelij ſecundùm Matthæum lib. * 81. * 84. cuius eſt initium, Tunc venit cum eis Ieſus, continens ita: Et poſt puſillum accedens, orabat dicens: Pater ſi poſſibile eſt, tranſeat à me calix iſte: ſi verò non poteſt hoc ſine me tranſire, ſed ſicut tu. Et venit ad eos, & inuenit eos dormientes. Et dixit Petro: Sic non potuiſtis vna hora vigilare mecum? Vigilate & orate, vt non intretis in tentationem. Spiritus quidem promptus eſt, caro autem infirma. Non ſimpliciter maxime Petrum aggreditur, dum quando & cæteri dormierent: ſed palpans, atque tangens eum. & ex hoc propter cauſam quam antèà dixi. Dehinc quia & cæteri hoc ipſum dixerunt. dicente enim Petro, inquit, quòd ſi etiam oportuerit me mori tecum, non te negabo: Similiter autem, inquit, & omnes diſcipuli dixerunt. Cæterùm omnes alloquitur, redarguens eorum infirmitatem. Qui enim mori cum eo delegerant, nec ſatem contriſtato ſimul cum eo tunc euigilantes, contriſtari valuerunt, ſed tenuit eos ſomnus.

* accepta.

Matth. 7.

* ſcriptoribus

* ne vitrà deficiat

Ioannes Chryſoſt.

Luc. 22.

* cum Ioan. 12.

* Satanicũ ſonum

* proclamarent.

Matth. 26.

1. Tim. 2.

Matt. 26.

Gregor. Nyſſenus.

Orat-

Orat verò, ne causa simulatio esse putaretur: & sudores defluunt, propter eandem iterum causam, ne dicant hæretici, quòd anxietatem simulásset. Propterea & sudores vt guttæ sanguinis defluxerunt, & Angelus cõfortans eum visus est, multa millia quoq; timoris indicia, ne quis diceret verba ficta fuisse. Ideò & orat. Dicendo namque, si possibile est, transeat, ostendit humanum. Dicendo autem, Veruntamen nõ sicut ego volo, sed sicut tu, ostendit quid sit * elegans, & philosophum imbuens, etiam natura in aduersum trahente, sequi Deum. Quoniam quidem non sufficiebat insipientibus * faciem ostendere solam, etiam verba adiungit. Iterum quia verba non sufficiebant tantùm, sed & res, oportebat vt eos verbis coniungeret vt credant etiam, qui vehementer contendunt, quia & homo factus est, & mortuus est. Si enim & dum hæc sint, incredibile est hoc adhuc apud quosdam, multò magis si hæc minimè fuissent. Quod testimonium similiter collatum est cum libro characteo, qui est de bibliotheca venerabilis huius patriarchij. Et constitit.

ἐκφῶνον

*personã χρηματισμὸν

Item * relectum est ex eodem codice testimonium eiusdem ex interpretatione Euangelij secundùm Ioannem, libro secundo, sermone sexagelimosexto, cuius initium est, Dulcis est præsens vita, continens ita: Nunc anima mea turbata est. Et quid dicam? Pater, salua me ab hac hora. Quia hoc nõ est euitantis, vt ad mortem veniret, sed maximè inuitantis. Vt enim non dicant, quia in extra dolores * humanatus existens, facilè de morte philosophatur, omne mortis imperium potenter destruens, & nos extra periculum exhortatur, ostendit quia quamuis anxietur, attamen propter vtilitatem non recusat. Hæc verò dispensationis sunt, non deitatis: ideo ait, Nunc anima mea turbata est. Nam si hoc non est, qualis consequentia est, quod dictum est, & dicere: Pater, salua me ab hac hora: & ita turbari, vt exui quoque deposcere? Si verò inesset, etiam diffugere, hæc naturæ humanæ sunt infirmitates siue impotentiæ. Sed non habeo, inquit, quòd dicam, exui postulans. Propter hoc enim veni in hanc rem. Acsi diceret: Seu turbamur, siue commouemur, non fugiamus mortem. Nam & ego nunc turbatus, non dico, vt fugiam. Oportet enim sustinere quod superuenit. Non dico, libera me ex hac hora. Sed quid? Pater, glorifica nomen tuum, dum quando deturbatio hoc cogeret dicere. Econtrario dico, Glorifica nomen tuum, hoc est, eleua iam super crucem. Iterum humanum ostendit, & naturam nolentem mori, sed præsentem vitam amplectentem, ostendens quòd non extra humanas passiones erat. Quemadmodum enim eiurie, crimen non est, neque dormire, ita nec præsentem vitam affectare, Etenim Christus corpus mundum à peccatis habuit, non naturalibus necessitatibus liberum, alioquin nec corpus esset. Quod testimonium similiter collatũ est cum libro membranaceo, qui est de bibliotheca huius venerabilis patriarchij. Et constitit.

*relatum

Ioan. 12.

*humanos

Item relectum est ex eodem codice testimonium sancti Cyrilli Archiepiscopi Alexandriæ de thesauris. vigesimoquarto, cuius initium est, Sià quolibet aliquorum, continens ità: Propriam mortem Saluator euacuauit. Quemadmodùm ergò nequaquam mors destrueretur, eo non orirente. ità in singulis carnis passionibus. Nisi enim formidãsset, nõ vtiquè natura à formidine liberas fieret. Nisi trifaretur, non vtiquè vnquàm de trifitia liberaretur. Nisi pertur batus esset & pertimesceret, nunquàm extra hæc effugeretur: etiàm in singulis, quæ humaniter facta sunt, eandem aptans rationem, inueniens in Christo easdem carnis passiones motas fuisse, non vt obtineant sicut in nobis, sed vt agitatæ destruantur virtute carnem inhabitantis verbi, in melius relectæ eadem natura. Quod testimonium similiter collatum est ad librum, qui est de bibliotheca venerabilis huius Patriarchij, charteceum. Et constitit.

Cyrillus.

Item relectum est testimonium eiusdem ex eodem libro, continens ita: Homo factus est Dei verbum, non iterùm vt Deus ante humanationem omnia agat & loquatur, sed vt plerunque etiàm propter vtilitatem, quæ in carnis est dispensatione, & sicut homo, quædam loquitur, hanc habente eodem mysterio virtutem, quo modo absurdum non est scandalizare audientes, dum interdùm humanius loquatur. Loquitur enim vt homo, loquitur vt Deus, habens in vtrisque potestatem. Humaniter enim dicebat, Nunc anima mea turbata est: duinè autem, Potestatem habeo ponendi eam, & iterùm potestatem habeo sumendi eam. Perturbari ergò, passio carnis est propriæ: potestatem autem habere ponendi, & iterùm sumendi animam, virtutis verbi est actu. Quemadmodùm enim dum quid loquitur diuinè, dum & homo cernatur, minimè scandalizamus, sed consideramus habitans in carne verbum: ità cùm quid loquitur vt homo, non scandalizemur, considerantes quia propter nos factus est homo, & quæ humanitati congruunt, loquitur. Quod testimoniũ similiter collatum est cum eodem libro. Et constitit.

Ioan. 12.
Ioan. 10.

Item relectum est ex eodem codicillo testimonium eiusdem sancti Cyrilli ex dogmatibus aduersùs Iulianum libro tertio, ex fermone duodecimo, cuius initium, Attendat quidem qui ex aduersò est, continens ità:

Quia igitur nisi quod in voluntarium erat, fecisset & voluntarium, nequaquàm omninò patereturnecessariò demonstrat inuoluntarium quidem, quod in patiendo fuit inglorium, vt fatus sum: attamen voluntarium, eõ quòd omnibus exitit vtile, & non velle quidem calicis recusatio continet, & ponte autem pati in eo, quod dictum est ad patrem, Veruntamen non mea voluntas, sed tua fiat. Complacente ergò Deo & patre, & tanquàm consentiente prudentiſimis dispensationibus, filius secundùm carnem mortem sustinere dicitur: quatenùs surgens à mortuis, destruceret mortem, & auerteret corruptionem, & iustificaret que sub cœlo sunt.

Matt. 26.

Est post pauca: Considera ergò, quomodò vt suscitaret quod datum est ei, id est, nos, quod Dei erat inuoluntarium, propter passionis contumelias voluntarium fecit. Sustinuit quippe crucem ignominiæ contempta, ficut egregius scribit Paulus. Quia verò passio extitit inuoluntaria quidem ei, quantùm ad infirmitatem humanorum sensuum pertinet: veruntamen quanquàm nimis fuisset inglorium, voluntarium fuit eõ, quòd Deo esset acceptum. Acceptum namque videtur oportere omne, quicquid est malum sustinere fideles suos pro multorum salute. Consideraruit * quiſquam optimè & in Euangelicis narrationibus. Quod testimonium similiter collatum est cum libro membran aceo bibliothecæ huius venerabilis patriarchij. Et constitit.

Heb. 12.

*quicquã

Item relictum est ex eodem codice testimonium eiusdem ex interpretatione Euangelij secundùm Matthæum, ex tomo vndecimo, continens ità: Licèt enim quàm maxime, quod * accidit, non in omnibus & per omnia voluntarium ei fuit, sed tamen propter omnium salutem & vitam, voluntariam fecit crucis passionem. Nouerat quippe, nouerat quæ ex hoc futura essent emendationes, & quòd hominis naturam repararet, & sanguine proprio acquireret eo patri. Si enim non fecisset voluntarium pati, dum nimis esset inuoluntarium, quanam occasio consideranda esset, quam & dicendi, propter id quod humanum est: mitigatur verò cõsestim per inhabitantis verbi potentiã atq; fortitudinem. Prospice ergo, quomodo subdemonstrat quidem in eo recusatio ipsa, quod humanum est, diuinitatis autem inflexibilitas statim refulsit. Ait enim ad patrem, qui in cœlis est, Veruntamen nõ sicut ego volo, sed sicut tu. & hoc autem, vt homini congruit, satus est. Nam iuxta quod Deus est, nõ extra voluntatem est patris imò verò ipse est cõsilium Dei & patris, & vtique in sapiẽtia, & velle est patris, sapiẽtia verò est ipse filius. Quia verò & voluntas patris nominatur vnigenitus, explanat egregius cantator: Domine, in voluntate tua præstitisti decori meo virtutẽ. In Christo enim omne datum ecclesiũ honorum est à Deo & patre: aliàs vna atque consubstãtiali exiſtente Trinitate, & vna Deitate in ea intellecta, quomodo nõ crit eadem voluntas patris & filij & spiritus sancti? Condecentiſimè itaque ad humilitatis habitum & sicut homo, sibi formidat tacitè eam, quæ extra naturã & maledicto subintrauit, mortẽi respuens autẽ iterum vt Deus, Nõ sicut ego volo, ait, sed sicut tu. Quæ duo testimonia pari modo collata sunt cũ libro chartaceo bibliothecæ huius venerabilis patriarchij. Et constiterunt. Itẽ relectum est ex eodẽ

*accedit.

Matth. 26.

*Perſpice

Matth. 26.

Psal. 29.

codice testimonium eiusdem sancti Cyrilli, ex interpretatione Euangelij secundùm Ioannem libr. 4. cuius initium, Quia descendi de cœlo, continens ita : Maximè enim non absolutè, neque in omni simpliciter argumento, sed neque in omni re omninò non amplecti proprias voluntates, filius adfirmauit. Conseruare nanque, quæ patris est, dicit circa rem definitam propter tuas, sicut mihi intelligi datur, fermonum adinuentiones , prouidens nostræ cautelæ sicut deus: sustinet autem inuoluntarium , & facit voluntarium propter nos. passionem autem dico proculdubiò crucis ita & genitori complacitam , sicut à nobis iam dictum est. Licèt namque confiderare appositam ftatim comprobationem, & adiacentem officiosè ipsam causam, ob quam (sicut ipse ait) à proprijs quidem recessit voluntatibus, implet autè eam, quæ patris est. Hæc est enim (inquit) voluntas patris, vt omne quod dedit mihi, non perdam ex eo, sed vt resuscitem illud in nouissimo die. Et quoniam quidem certè inuoluntaria simul & voluntaria vnigeniti passio , quæ in cruce cernitur , iam planè prædictum est . Repetamus autem iterum per subtiliores perscrutationes , relegentibus pàdentes veritatem.

Ioan. 6.

Ibidem.

Eiusdem ex eodem sermone: Nullo modo itaque scandalizeris, ô homo, cùm audieris dicentem, Descendi de cœlo, non vt faciam voluntatem meam, sed eius qui misit me.

Quod enim à principio dicebamus, hoc iterum dicimus, circa rem definitam ac manifestam super hoc fecit Christus sermonem. Docens enim , quia pro omnibus obedire voluit, ait quidem habet, eò quòd ita voluisset diuina natura, inuoluntarium autem propter crucis passionem , & quantum ducit ad carnem recusantem mortem, hæc & huiusmodi, fatus est , & prolixior quidem nobis consumptus est sermo : quia verò & inuoluntarium quodammodò videtur Saluatori CHRISTO , iuxta quod erat homo , passio quæ in cruce est, ex ipsa nos consequens est rerum natura comprobare, Dicimus autem, quòd Iudaicæ obstinationis actus fuerat, vt Christus per omnia crucifigeretur: & hoc fine intermissione futurum erat ab eis, vt immeditatam habentibus super his audaciam ex his, quæ iam fuerant operati tam in sanctos prophetas, quam quæ in hos qui illo tempore fuerant sancti. Quoniam igitur non erat aliter, quod in morte deciderat, denuò ad vitam refuscitare, nisi factus fuisset homo vnigenitus Dei verbum, oportebat per omnia factum pati, inuoluntarium effici voluntarium. Quæ duo testimonia similiter collata sunt cum libro chartaceo bibliothecæ huius venerabilis patriarchij. Et constitit. Item relectum est ex eodem codice testimonium iusdem S. Cyrilli, & ex eadem interpretatione hib. 8. cuius initium : Ma-

Ioan. 12.

ria ostendens, quòd natura quidem humana in perturbationibus facilis & trasmigrabilis est ad formidinem : diuina autem & ineffabilis potentia , in omnibus infracta atque indirupta, & ad solam sibique decente fortitudinem respicit. Mortis nanque subingressa memoria, turbare perstentat Iesum : diuinitatis autem potentia , cõmotam statim subijcit ægrimoniam, & continuò ad incõparabilem transformat audaciam, quod formidine fuerat superatum. Arbitremur enim & in ipso Saluatore Christo commoueri quę humana sunt, propter duos ac necessarios modos. Oportebat enim, oportebat, & per hæc ipsa non putatiuè & excogitatiuè , magis autem naturaliter & veraciter hominem

* videre

ex muliere factum, * videri omnia gestantem humana absque solo peccato. Cæterùm timor atque formido, ægrimoniæ quidem sunt in nobis naturales, inter peccata autem refugiunt depurari, & super hæc rursus vtiles. Submoueban-tur etiam in Christo, quæ humana sunt , non vt mota præualerent atque accrescerent, quemadmodum & apud nos: sed vt mota per virtutem verbi abscinderentur , ad melio-

* transmutando

rem quendam & diuiniorem statum * transmutanda natura. In primo Christo ita nempè inerat, & nõ aliter, vt etiam ad nos ipsos sanationis modus transiret. Eiusdem ex eadem interpretatione libro decimo, cuius initium , Qui habet mandata mea, & custodit ea: Sicut consubstantialis est, ita & conuoluntarius proprio genitori. Vnius enim essentiæ vnà profectò voluntas est , intentus in omnibus vnus, & nihil est quòd dissonet. Eiusdem ex eadem interpretatione libro duodecimo, cuius initium , Quia Deus secundùm naturam est filius: Completa omni impietate aduersus Christum ab iniquitate Iudæorũ, & nullo decæterò relicto, prout apparet eorum super modum crudelitatem fuisse perfectam, patitur iterum alliquid in nouissimis eadem caro proprium atque naturale. Susceptit enim sitim flagris multimodis arefactam. Dolores enim acres sunt ad extorquendum,

* exhaustiente.

sitire quodam infito innenarrabili calore internum * examinante humorem , & igneis quibusdam accessibus patientia viscera concrementibus. indifficile quippe fuerat cuncta valanti Deo verbo, etiam hoc à propria carne remouere : fed quemadmodum spontè permisit cętera pati, patitur & hoc. Per spontaneam igitur voluntatem quærebat bibere. Quæ tria testimonia pari modo collata sunt cum libro chartaceo bibliothecæ venerabilis huius patriarchij. Et constitit.

Item relectum est ex eodem codice testimonium sancti Epiphanij Archiepiscopi Cypri ex Panarijs , sermone

Epiphanius episc.

sexagesimonono contra Marcionitas , cuius est initium , Istos qui sunt circa Meletium, continens ita: Insilentes igitur verbi captores, statim tanquàm occasionem contra inimicum adepti, addentes aiunt : Cernis quia egebat auxilio Angelorũ, confortabat enim eum angelus, (in agonia namque ipse factus est) & nesciunt , quia nisi habeat hæc omnia , & illud , Non mea voluntas , sed tua: & nisi fluctuare-

Matth. 26.

tur , & nisi sudor ei factus fuerit ex corpore profluens , vtique putatio fuerat CHRISTI carnalis aduentus , & rationabiliter à Manichęis & Marcionistis, quæ secundùm phantasiam est æstimatio, cassa cantatur, & non verisima. Hæc autem, omnia , præmuniens vitam nostram , dispensatiuè suscepit, quasi humanæ ægrimoniæ narrationes habens , & non simulatione, sed veritate, dixit , Non mea voluntas: vt ostendat carnis substantiam veram , & redarguat eos, qui dicunt, mentem humanam eum non habere , itemque redarguat eos, qui non dicunt carnem eum habuisse. Omnis enim diuinus sermo stans inter filios tenebrarum, redarguit tenebras, illuminat autem filios veritatis. Cerne verò quanta vtilia sunt in isto sermone. De incorporalibus non procedit sudor, dum verò hoc fieret, ostẽdit veracem carnem, & non æstimationem ex carne in Deitate coadunata. Citra animam & mentem nõ fit agonia : fluctuante autem eo, ostendit animam & corpus & mentem in vnum gerere, vnde agonia fiat. Itemque cùm dicit, Non mea voluntas, sed tua, ostendit vere mentem humanam, sed sine peccato.

Quod testimonium similiter collatum est cum hib. chartaceo, qui est ex bibliotheca venerabilis huius patriarchij. Et constitit. Item relectum est ex eodem codice testimonium

Gregor. Nazianz.

S. Gregorij ejusdem Nazianzeni ex secundo sermone de filio, cuius initium.

Quoniam tibi quædam ex cogitationibus, continens, ita : Sed cùm descendisse dicatur de cœlo filius , non vt faciat voluntatem suam, fed eius, qui misit eum. Si enim non ab eo qui descendit, hæc dicerentur, diceremus vtique tanquàm ab homine formari hunc sermonem, non ab eo qui, in saluatore intelligitur. Illius enim velle nec contrarium est Deo, deificatum totum : fed eius qui secundùm nos est, vtpotè, quòd humana voluntas non per omnia sequatur diuinam, fed resistat plerunque atque reluctetur. Etenim illud ita intelligamus : Pater, si possibile est, transeat à me calix ille : veruntamen non sicut ego volo , sed tua præualeat voluntas. Neque enim , si possibile erat, aut non, hoc cum ignorare oportebat , neque voluntati obicem mittere voluntatem. Quia ergo tanquàm ab eo qui, aut assumpsit, fermo est, (id quippe est quod descendit) non rei susceptæ: sic occurramus , non tanquàm existente propria filij voluntate præter quæ illum patris, fed tanquàm non existente , is fermo est, vt tale sit quod colligitur, nõ vt faciam voluntatem meam, (neque enim mea à tua separata est) fed communem meam atque tuam : quorum sicut vna Deitas , ita & vna voluntas. Quod testimonium similiter collatum est cum libro de membranis , qui est de bibliotheca venerabilis huius patriarchij. Et constitit.

Ioan. 6.

Matth. 26.

Locus obscurus.

Item relectum est ex eodem codice testimonium sancti Cyrilli Archiepiscopi Alexandriæ de Thesauris libro vigesimoquarto, cuius initium, Si à quodam de accedẽtibus,

Cyrillus.

continens ita: Quandò igiturapparet formidare mortem & dicere, Si fieri poteſt, tranſeat à me calix iſte: * intellige quoniam formidáſſet mortem, docebatur caro, quam indutus erat Deus verbum, vltrò id non perpeti. Dicebat enim ad Patrem, Non ſicut ego volo, ſed ſicut tu. Non enim timebat, ſecundùm quod verbum eſt & Deus, mortem ipſe, ſed ad finem perducere diſpenſationem properabat. Hæc enim erat voluntas Patris. Habet enim & nolle mori idcircò, quòd caro mortem naturaliter euitet, docens profectò humanitatem, ne vltra quæ ſua ſunt, ſapiat, ſed Dei voluntatem inquirat. Sicut homo dicit, Non ſicut ego volo, ſed ſicut tu. Idcò quippe & addidiſſe videtur, Spiritus quidem promptus, caro autem infirma. Quod teſtimonium ſimiliter collatum eſt cum libro chartaceo de bibliotheca huius venerabilis patriarchij. Et conſtitit.

Matth. 26. * intelligatur

Item relectum eſt ex eodem codice teſtimonium eiuſdem ſancti Cyrilli ex interpretatione euangelij ſecundùm Ioannem libro quarto, cuius initium, Quia deſcendi de cœlo, continens ita: Quoniam quidem etiam aliquatenùs inuoluntaria exitit Saluatoris Chriſti paſſio in cruce, voluntaria verò propter nos, & beneplacitum Dei & patris ex hoc intellige. * Aſcenſurus quippe ſuper hanc, eaſdé diſputationes faciebat ad Deum, videlicet táquàm orationis habitum, dicens: Pater ſi poſſibile eſt, tranſeat à me calix iſte: verumtamen non ſicut ego volo, ſed ſicut tu. Quoniam ergò Deus erat verbum, immortalis atque incorruptibilis & vita ipſa, ſecundùm naturam pertimeſcere mortem neſciebat, omnibus exiſtimo eſſe manifeſtiſſimum: permittebat tamen, vtpotè qui in carne erat, ſuſtinere carnem, quæ ſua ſunt: vndè cùm iam in foribus eſſet, & pertimeſceret mortem, vt veraciter appareat homo, ideò ait: Si poſſibile eſt, tranſeat à me calix iſte. Si poſſibile eſt, inquit, ὡσ* πατὴρ tanquàm * pater, ὁ pater, ſi poſſum, non ſuſtinendo mortem, acquirere vitam credentibus in eum, ſi moritura eſt mors, me non morientè ſecundùm carnem duntaxat, Tranſeat, inquit, calix, verumtamen eò quòd aliter fieri non ineſt, non ſicut ego volo, ſed ſicut tu. Cernis, quomodò deficiens quidem iterùm hominis natura & in ipſo Chriſto, quantùm ad ipſam pertinet, inuenitur, reſtauratur autem per vnitum ei verbum ad confidentiam Deo decibilem, & ad conſilium iuuenile tranſducitur, quatenùs non, quod ei videtur, proprijs * implere voluntatibus, ſed diuinam magis intentionem ſequi, & ad illud ſedulò currere, ad quod nos profectò lex reuocat conditoris, quid verò hæc aſſerentes aſgimus, ex eo quod ſequitur, addiſces. Spiritus quidem promptus, caro autem infirma. Neque enim ignorabat Chriſtus, quod valdè poſterius erat à Deo decibili dignitate, quòd videbatur morte terreri, & eius fentire formidinem, ideoque feruentiſſimam ſatisfactionem adiecit, infirmatam quidem fuiſſe carnem, ſecundùm quod eam decebat, & ei naturaliter inerat, dicens: promptum attamen eſſe ſpiritum, ſcientem nihil de his, quæ noceant, pati. Cernis qualiter Chriſti mors inuoluntaria erat propter carnem & paſsionis ignominiam, voluntaria attamen, donec ad proſperum finem vniuerſo mundo perduceretur, quod erat in beneplacito patris, id eſt, omnium ſalus & vita. Quod teſtimonium ſimiliter collatum eſt ad libru charta ceum, qui eſt bibliotheca venerabilis huius patriarchij. Et conſtitit.

Matth. 26. * πατὴρ * patri * implere

Item relectum eſt ex eodem codice teſtimonium ſancti Athanaſij Archiepiſcopi Alexandriæ ex libro contra Apollinarium de incarnatione, cuius initium, Modus quidem impiè, cõtinens ita: Quandò Adam Deus ab origine formauit, nunquid inſitum ei dedit peccatum? Quæ ergò iam vrilitas erat mandati? Quomodò autem illum condemnauit peccantem? aut quomodò etiam Adam ante præuaricationem neſciebat bonum aut malum, quem formauit Deus ad incorruptionem, & imaginem ſuæ æternitatis? Fecit enim naturã ſine peccato, & voluntatem liberi arbitrij. Quod teſtimonium ſimiliter collatum eſt ad librum ex membranis croceis, qui eſt bibliotheca huius venerabilis patriarchij. Et cõſtitit.

Athanaſ. Genes. 1. 2. Genes. 2. Genes. 3. Genes. 1.

Item relectum eſt ex eodem codice teſtimonium eiuſdem ſancti Augustini epiſcopi Hipponenſis ex libro quinto contra Iulianum Pelagianiſtam, continens ita: Motus animi quid eſt, niſi motus naturæ? Anima enim ſine dubitatione natura eſt, & ideò voluntas motus naturę eſt, quia motus eſt animæ. Quod teſtimonium ſimiliter collatum eſt ad librum Latinis literis ſcriptum, interpretante Conſtantino DEO amabili presbytero, & defenſore ſanctiſſimæ huius magnę eccleſiæ, & Latino grammatico. Et conſtitit.

Aug. epiſ. Hipponenſis.

Item relectum eſt ex eodem codice teſtimonium de operationibus ſancti Leonis Papæ Romanæ vrbis ex epiſtola ad Flauianum Archiepiſcopum Conſtantinopoleos, cuius initium, Lectis dilectionis tuæ literis, continens ita: Sicut enim Deus non mutatur miſeratione, ita homo non conſumitur dignitate. Agit enim vtraque forma cum alterius communione, quod proprium eſt, verbo ſcilicet operante quod verbi eſt, & carne exequente quod carnis eſt. Vnum horum coruſcat miraculis, aliud ſuccumbit iniurijs. Et ſicut verbum ab æqualitate paternæ gloriæ non * recedit; ita caro naturam noſtri generis non * relinquit. vnus enim idemque verè Dei filius, & verè hominis filius. Quod teſtimonium ſimiliter collatum eſt ad librum membraneæum argento tectũ, qui eſt de ſceuophylacio, id eſt, de repoſitione huius magnæ eccleſiæ. Et conſtitit.

Leo Papæ Epiſt. 10. * receſſit * reliquit

Item relectum eſt ex eodem codice teſtimonium eiuſdem ſancti Leonis ex ſecunda epiſt. ad Leonem piſſimum Imperatorem, cuius initium, Promiſiſſe me memini, continens ita: Licèt ergò in vno domino Ieſu Chriſto, vero Deo atque hominis filio, Verbi & carnis vna perſona ſit, quæ inſeparabiliter atque indiuisè communes habeat actiones, intelligendæ tamen ſunt ipſorum operum qualitates, & ſynceræ fidei contemplatione cernendum eſt, ad quæ proucha-tur humilitas carnis, & ad quæ inclinetur altitudo Deitatis. Et paulo pòſt: Poſtremò ſine Verbi potentia non ſe Dominus patri confiteretur æqualem, & ſine veritate carnis non ſidem diceret maiorem ſe eſſe patrem, dum Catholica fides vtrumque ſuſcipiat, vtrumque defendat, quæ ſecundùm cõfeſſionem beati Apoſtoli Petri, vnum Chriſtum Dei viui filium, & hominem credit & verbum. Quamuis itaque ab illo initio, quo in vtero Virginis verbum caro factum eſt, nihil vnquam inter vtramque formam diuiſionis extiterit, & per omnia incrementa corporea, vnius perſonæ fuerint totius temporis actiones, ea ipſa tamen, quæ inſeparabiliter facta ſunt, nulla commixtione confundimus: ſed quid cuius formæ ſit, ex operum qualitate ſentimus. Quod teſtimonio ſimiliter collatum eſt cum libro membranaceo argento tecto, de ſceuophylacio, id eſt, repoſitione ſanctæ huius magnæ eccleſiæ. Et conſtitit.

Idem epiſtola 97. Matth. 26. Iuſtinus philoſop. & martyr.

Item relectum eſt ex eodem codice teſtimonium ſancti Iuſtini philoſophi & martyris de expoſitione fidei, quam fecit ſuper rectam confeſſionem, cuius initium, Idoneè audersùs Iudæos & Paganos, ita continens: Sicut luminis, ſecùndùm quod vnum lumen eſt, ipſam operationem non ſeparabit quiſquam * palpabili corpore, ratione verò diſcernes, ſinnuat naturam, cuius eſt propria operatio: ita in vno filio Dei, omnem: quidem operationem nequaquam quiſquam ſeparaturus eſt ab vno filio: cuius tamen naturæ eſt proprîũ quod agitur, ratione facit agnoſci. Quod teſtimonium ſimiliter collatum eſt cũ libro chartaceo, qui eſt bibliothecæ ſancti huius patriarchij. Et conſtitit. * capabili

Item relectum eſt ex eodem codicillo teſtimonium ſancti Ioannis Archiepiſcopi Conſtantinopoleos ex ſermone in Thomam Apoſtolum, & cohtra Arianos, cuius initium, Legi quidem & eccleſiæ obtemperans, continens ita: Hæc audiens, purgaui animam à perfidia, & exui me ambiguam ſententiam, aliumpſi credulum ſenſum, accepi corpus gaudens, ac tremens expandi cum digitis & animæ oculum, & duas per hoc operationes ſenſi. Quod teſtimonium ſimiliter collatum eſt cũ libro membranaceo prolato à parte Apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ. Et conſtitit. Ioã. Chryſoſt.

Item relectum eſt ex eodem codice teſtimonium ſancti Gregorij epiſcopi Nyſſæ ex quinto Tomo contra Eunomium, cuius initium, * Deuotè itaque ſancti Petri Apoſtoli, continens ita: Inconſuſa permanet tam carnis, quamq; Deitatis proprietatũ contemplatio, donec in ſeipſis alteruտrùm horum conſpicitur, vtpotè verbum ante ſecula fuit, caro autem in nouiſſimis temporibus facta eſt: & nullus conuertens dicet autiſtã ante ſecula fuiſſe aut in nouiſſimis verbum factum fuiſſe, caro, paſſibilis naturæ eſt: operatricis au- Gregor. Nyſſæn. * De voce

Ioan.1. tem, verbum. & neque hæc opifex est exi∫tentium, neq; diuinitas pa∫∫ibilem habet virtutem. In principio Verbum erat apud Deum, in mortis experimento homo: & neque ab æterno quod humanum est, neque mortale quod diuinum, & cætera omnia secundùm hunc modum considerantur.

Ioan.11. Neque viuificat Lazarum humana natura, neq; lachryma tur iacentem impa∫∫ibilis poteſtas: ſed proprium quidem est hominis, lachrymari: vita verò, eius qui vita est. Non reficit mill'ia paupertas humana, neq; recurrit ad ſiculneam omnipotens virtus. Quis est qui fatigatur ex itinere? & quis est q. ſine labore vniuerſum mundum verbo conſtituit? Quis est gloriæ ſplendor? & quis clauis affigitur? Quæ forma in paſſione alapis cæditur? & quę ex æterno glorificatur? Manife ſta enim ſunt, vel ſi nullus ſermo interpretetur: quoniam quidem plagæ ferui ſunt, in quo Dominus patitur: honores verò domini, circa quem ſeruus: quatenus propter copulationem atq; concretionem communia fierent vtraq; alterutri, tam Domino ſeruiles cicatrices in ſeipſo ſuſcipiente, quamq; ſeruo honore dominico glorificato.

Marc.8. Luc.9. Ioan.6. Matt.21. Marc.11. Ioan.4. Hebr.1. Ioan.20.

Item relectum eſt ex eodem codice aliud eius teſtimonium ex eiuſdem Tomo duodecimo, cuius initium, Sed videamus & quod ſequitur, cõtinens ita: Interim dignum eſt ſciſcitari, eos, qui nobis voces huiuſmodi proferunt, quia quod aſcendit, & quod videtur, & quod per tactum agnoſcitur, & adhuc ſuper his, quod hominibus per fraternitatem ſociatur, vtrunq; diuinæ aut humanæ naturæ eſſe proprium arbitrantur. Siquidem palpabilem eſſe & viſibilem, & cibo atque potu ſuſtentari, & hominibus cognatum fieri ac fratrem, & quæque circa corporalem naturam conſpiciuntur, omnia hæc & in diuinitate cernunt. Dicant de vnigenito Deo & hæc, & quæ voluerint, teſtificentur ei, & ambulationis operationem, & localem abſceſſum, quod proprium eſt, eorum corpore circunſcribuntur. Si verò hic quidem, qui per Mariam eſt, fratribus loquitur, vnigenitus autem fratres non habet: quomodò enim in fratribus, quod vnigenitum generis eſt, ſalubiter? Et qui dixit, Spiritus eſt deus, idem i pſe ait ad diſcipulos ſuos, quia palpate me: vt oſtendat, quia palpabilis quidem eſt humana natura, incontrectabilis autẽ diuinitas. Et qui dixit, Vado, localem abſceſſum ſignificat: qui autem omnia, & in quo (ſicut ait Apoſtolus) creata ſunt omnia, & in quo omnia conſiſtunt, nihil in exiſtentibus, extra ſeipſum habet, in quo per quendam motum fiat abſceſſio. Neque enim eſt aliter operari ipſam motionem, niſi tranſiens, locum quidem in quo fuerat, derelinquat, ad alterum autem tranſmutauerit. Quod autem per omnia graditur, & in omnibus exiſtit, & omnia continet, & à nullo exiſt entium continetur, non habet quò diſcedat, eò quòd à diuina plenitudine nihil eſt vacans. Quæ duo teſtimonia collata ſunt cũm libro ex membranis croceis, qui eſt de bibliotheca venerabilis huius patriarchij. Et conſtiterunt.

Ioan.4. Luc.24.

Rom.11.

Item relectum eſt ex eodẽ codice teſtimonium eiuſdem ex epiſtola ad Euſtathium de ſancta Trinitate, cuius initium eſt * quidem, Et omnibus vobis, continens ita: Oſtendant ergò ex quibus naturæ diuerſitatem agnouerunt. Si enim poſſibile fuiſſet ipſam diuinam naturam ex ſeipſa videri, & tam quod familiariter eſt habet, quam quæ quòd alienum per ea quæ videbantur, inuenire, non vsique per omnia verborum egeremus, argumentorumve aliorum ad cõpræhendendum quod inquirebatur. * Quia verò hæc quidem ſublimiora eſt, quàm quærentium conſideratio, * verùm ex argumentis quibuſdam de his, quæ noſtram ſugiunt, ſcientiam, naturaliter collegimus, omnis ineſt neceſſitas per operationes nos introduci ad diuinę naturæ indagationem. Ergò ſi viderimus differentes ab inuicem operationes, quæ à Patre, & Filio, & Spiritu ſancto peraguntur, diuerſas eſſe & operatrices naturas ex diuerſitate operationum aduertimus. Neque enim poſſibile eſt, vt quæ ſecundùm naturæ rationem diſtant, cum inuicem ad operationum ſpeciem coniungere. Nequaquam enim refrigerat ignis, neque calefacit cryſtallus, ſed cum differentia naturarum, ab inuicem diſiunguntur etiam quæ ab eis ſunt, operationes.

* Quid eſt & omnib*

* quia & verò

Item relectum eſt ex eodem codice teſtimonium eiuſdem ex eodem libro, continens ita: Diuina verò natura in omnibus adinuentis nominibus, ſecundùm id quod eſt, manet indelignabilis iuxta noſtrum ſermonẽ. Beneficatorem quippe & iudicem, benignum quoque & iuſtum, & quæque ſunt talia, dicentes: operationum eſſe differentias edocemur: operantes autem naturas, per nihil aliud magis, quam ex operationum conſideratione recognoſcere poſſumus. Cùm enim quis reddiderit rationem de vnoquoque eorum deque eadem natura circa quam ſunt ipſa nomina, non eandem de vtriſque reddet rationem: quorum verò ratio alterа eſt, horum & naturæ diuerſæ ſunt. Quæ duo teſtimonia ſimiliter collata ſunt cum libro ex membranis croceis, qui eſt bibliotheca venerabilis huius patriarchij. Et conſtiterunt.

Item relectum eſt ex eodem codice teſtimonium Cyrilli Alexandriæ, ex ſermone proſphonerico, id eſt, * acclamatorio ad Theodoſium pi∫∫imum Imperatorem de Orthodoxa fide, cuius initium, Gloria quidem quæ eſt apud homines, continens ita: Totum igitur quod ex eo eſt verbum, toti coadunatum * aimus humanitati quæ in nobis eſt. Neque enim quod in nobis eſt melius, id eſt, animam, nulla ratione dignatus eſt, ſoli condonans carni labores aduentus: agebatur verò benè per vtraque diſpenſationis ſacramentum. Vſus eſt autem tanquam inſtrumento propria quidem carne ad opera carnis & naturales infirmitates, & quæque ab initio longè funt: anima verò ſua ad humanas & inuituperabiles ægrimonias. Efurire enim dicitur, labores quoque ſuſtinuiſſe ex longis itineribus, formidines, & pauores, & timores, & triſtitiam, agoniam atque mortem in cruce. Quod teſtimonium collatum eſt cum libro membranaceo ſanctæ tertiæ Ephe∫inæ prioris ſynodi, qui eſt in bibliotheca huius venerabilis patriarchij, in quo cõtinetur præditus proſphonericus, id eſt, acclamatorius ſermo. Et conſtitit. Item relectum eſt ex eodem codice teſtimonium eiuſdem ex ſermone trige∫imo ſecundo Theſaurorũ, continens ita: Neq; enim vnam naturalem operationem dabimus deo & creaturæ, vt neque id, quod creatum eſt, ad diuinam deducamus eſſentiam: neque iterum id, quod eſt diuinæ naturæ præcipuum, ad locum qui * creatis congruit, deponamus. Sed & ſanctus Athanaſius in libro quarto contra Arianos hæc ſcribit: Hæc nec ſtarió præexaminatimus, vt ſi videri mus eum per inſtrumentũ proprię carnis diuinum quid agentem ſiue loquentem, cognoſcamus quia Deus exiſtens hæc operatur. Et iterum ſi videremus eum humanę loqui vel pati, non ignoremus quòd carnem induens fa∫ta eſt hęmo. Et ſi hæc facit, vniuſcuiuſque igitur pus noſcentes, & vtraque ex vno agi videntes, rectè credimus, & rurſum errabimus. Ecce ex per ea, quę nunc ſunt nobis à ſanctis patribus a∫∫umpta, aperte demonſtratum eſt, diuerſas operationes eſſe Deitatis & humanitatis vnius DOMINI noſtri IESV CHRISTI,

Cyrillus epiſcopus

* aiemus

* creaturis

* ſeruare

Iuſtinianus Imperator.

Cyrillus.

Athanaſi*

* credam*

& hoc

& hoc consone omnibus patribus, qui antea fuerunt, sanctũ docuisse Leonem. Quod testimonium similiter collatum est cum libro membranaceo, qui est de bibliotheca huius venerabilis patriarchij. Et constitit.

Iustinianus Imperator.

Item relectum est ex eodẽ codicillo testimonium eiusdem sanctæ memoriæ Iustiniani ex dogmatica epistola ad Zoilum sanctissimum patriarcham Alexandriæ, cuius initium, Literas relegentes, continens ita: Vnus igitur est Christus, non peremptα naturarum differentia propter ineffabilem vnitionem, Verbum intelligendum, & homo videndus: quia neque vnitio constitutionem operata est, neque differentia subiit intiarum quæ in eo sunt, sectionem vel diuisionẽ admittit. Videres quippe Christi miracula, prædicamenteius neitatem: adspicientes cius passionem, non negamus eius humanitatem: neque miracula absque carne, neque passiones sine neitate. Et est admirabile, quia ipse erat qui patiebatur, & non patiebatur. Patiebatur quidem, eò quòd caro eius propria patiebatur: & in ipso qui patiebatur, erat quod non patiebatur: quia cùm esset natura Deus Verbum, impassibilis erat, & ipse quidem incorporeus erat in corpore passibili, caro autem habebat in seipsa impassibile Verbum, exterminans ipsius corporis infirmitates. Operatur enim vtraque forma cum alterius communione hoc, quod proprium habuit, verbo quidem operante quod verbi est, & carne exequente quod carnis est. Hoc & sanctus Cyrillus in rigesimo secundo libro Thesaurorum docet, Epistolam ad prophmos explanans: Nec enim vnam naturalem operationem dabimus esse Dei & creaturæ, vt neq; id quod creatum est, ad diuinam deducamus essentiam, neque id quod est diuinæ naturæ præcipuum, ad locum qui creatis congruit, deponamus. Idem ipse verus sanctus pater, & in his quærerant ad Theodosium, hæc eadem nos docuit, dicens: Totum quod ex Deo est verbum, toti coadunatum * aimus humanitatem, quæ in nobis est. Neque enim quod in nobis est melius, id est, animam, * nullius rationem * dignatus est, soli condonans carni aduentus labores. agebatur verò benè per vtraque dispensationis sacramentum. Vsus est autem tã quam instrumento propria quidem carne ad operα carnis & infirmitates naturales, & quæ quæ à vitio longè sunt, anima verò sua ad humanas & inuitu perabiles ægrimonias. Esurisse enim dicitur, laborese que sustinuisse ex longis itine ribus, pauoresque & timores, ac tristitiam & agoniam, & mortem in cruce. Nullo quippe cogente, ex seipso posuit animam suam pro nobis, vt & mortuorum & viuorum dominetur, carnem scilicet suam pro omnium carne persoluens, verè donum condignum: animam quoque pro omniũ anima, vicem redemptionis faciens, quanquàm & resurrexit iterum: vita naturaliter existens, vt Deus. Nec enim fas est dicere, à corruptione vnquam posse teneri carnem quæ verbo vnita est, captamve fuisse à portis inferni illam diuinam animam, quia nec derelictus est in inferno, sicut ait & sacer Petrus. Nec dixisse asserimus naturam illam, quæ à morte penitùs non compræhenditur, nec consumitur, id est, neitatem vnigeniti, de infernalibus latebris eductam. Non enim erat hoc ipsum admiratione dignum, li reman lisset in inferno verbum quod ex Deo est, quod neitatis operatione atque natura admirabilitèr & vltra fermonem implet omnia, dum quando & omnibus appropinquet. Dehinc procedente fermone, hæc iterum ait: humana quidem passione mori, operatione autem diuina reuiuiscere demonstrans, quæ per vtraque cognoscuntur, secundùm nos scilicet, simul & vitra nos, sicut Deus. Cernis, quomodò hic venerabilis pater duarum naturarum operationes in vna subsistentia, liue vna persona Christi Dei noltri tradidit. Er pòst pauca: Deinde propter nos homo factus, visibilis, palpabilis factus est: & per diuinas atque humanas operationes existere demonstratus in neitate & humanitate, dedit nobis cognoscere, quia in quibus est agnitus, ex his & subsistit. Sic enim & sancti patres vtrasque voces confitendo, id est, quod in neitate & humanitate, & quod ex neitate & humanitate, per vtranque earum inconfusam atque indiuisam dispensationem magni Dei Saluatoris nostri Iesu Christi, tradiderunt. Quæ duo testimonia collata sunt similiter ad librum membranaceum, qui est de bibliotheca huius venerabilis patriarchij. Et confitierunt.

Cyrillus.

* aimus.

* nulla ratione * illius rationem * dedignatus

Psalm. 15. Act. 2.

Item relectum est ex eodem codice testimonium iam ti Euphemij Archiepiscopi Antiochiæ ex fatisfactione quam fecit pro Chalcedonensi Concilio, & Tomo sancti Leonis capitulo quinquagesimo sexto, cuius initium est, Quoniam non indiminute conseruabat caro, continens ita: Dicito nobis, ô tuab omni aduersitate synceram custodies mentem tuam. Erat aliquando tempus ab incarnatione, quàdo incarnatus Verbum Deus non habuit perfectam suam animatam carnem, aut quia pedesser ibat super fluctus maris, non conseruabant pedes proprietatem humanæ naturæ, sed optimè in natura humana vltra naturam operabatur Christus Deus noster, & nó peremptα vel extincta humana propria sui carne, faltem ipsius operationis effigies suadeat tibi confiteri, quòd caro in propria natura permansit. Nam ambulare & pedibus super mare, nisi secundùm phantasiam fiebat, liquet quòd pedum est operatio ipsius nostræ naturæ, & vtique ipsa species operationis, exclamat in prístinis mensuris carnem fuisse seruatam, & huiusmodi gressium omnes corporalem ac sensibilem dicunt: ambulare autem super mare hoc actitatis erat per humanam carnem operantis. Si igitur nuda carne operationem dicemus fieri, rei geltæ caligaret intelligentia: quemadmodùm si etiam sudi neitatihunc * ambulantem deputaremus, incesium ascribentes & ambulare profitentes, nunc autem incarnatum Deum Verbum operatum fuisse huiusmodi operationem confitentes, quædam quidem ad naturæ carnem conferuntur * aimus facta fuisse, quædam verò propter neitatis præcellam naturam. Ergò & hic duæ sunt operationes. Neque enim, eò quòd habuit quod Deum decet, annunciante verbo Deo subsistentialem vnitionem, hæc operatio, ob hoc præsumẽdum est dicere, quòd caro erat diminuta in suis proprietatibus, sed indiminuta & perfecta erat. Hoc idemque est dicere, pcior ac deterior, vel quàm si penitùs non existens.

Eutheni Episcopus Antioch.

*ambulatum

* aiemus

Locus obscurus.

Athanasij.

Item relectum est ex eodem codicillo testimonium eiusdem ex capitulo sexagesimoquarto, continens ita: Deferte illæ grammaticus ex sermone incarnationis Dei Verbi magnum Athanasium, ex scripturarum approbationibus dicentem ita: Quando dicit, Pater, si possibile est, transeat à me calix istc: verumtamen non mea voluntas fiat, sed tua: spiritus quidem promptus est, caro autem infirma: duas voluntates hic offendit, hanc vnam quidem humanam, quæ est carnis, hanc autem diuinam. Humana ergò propter infirmitatem carnis recusabat passionem, diuina autem cius promptα. Respondeergo nobis: Suscipis hoc dictum, & acquiescis tanquàm certè habens, & (vt ita dicam) ex ipsa voluntate procedens, an velut meudacem quendam & variam auctaris? sed non vtique fatcberis mentitum fuisse magnum Athanasium: & quomodò duas voluntates hunc sanctum dicentem suscipiens, consequenter rursus tibi ipse dicis, asseres eos qui duas naturas in vna subsistentia dicunt, diuidere Emmanuel? Manifestum quippe est, quia vbi duæ sunt voluntates, quarum hæc prompta & sortis, illa verò infirma, diuersæ quoque naturæ existunt vnius. Vnam igitur eandemque naturam, promptam & fortem, infirmam quoque dici & esse in vno eodemque tempore, nullus vtique dicere aut fingere audebit: contraria quippe vnam eandemque naturam habere atque possidere, impossibile est. Colligitur itaque, quòd vnus idemque, non secundùm eandem naturam, promptus & sortis est atque infirmus: sed secundùm alteram quidem, quòd fortitudinis erat, apparebat: secundùm alteram verò quod erat infirmitatis pandebatur: ac per hoc vtique & ex his, quæ sanctus Cyrillus asseruit, manifestum fit, quòd duas naturas habeat Dominus Christus, in quibus & est, & cognoscitur. Quæ testimonia collata sunt similiter cum libro chartaceo, prolato à parte Apostolicæ sedis antiquæ Romæ. Et constitit. Et surgens Theophanes Deo amabilis presbyter, & Abbas monasterij Baiarum, dixit: Suggero pietati vestræ, & sanctæ atque vniuersali synodo, quòd Euphemius hic, cuius testimonia modò relecta sunt, patriarcha erat Antiochiæ, & * recusatur in sacris diptychis sanctæ, quæ hic est, magnæ ecclesiæ. Sancta Synodus dixit: Veraciter scimus, sanctæ memoriæ Euphemium in sacris diptychis * recusari cum sanctis & probabilibus patribus:

for. * recesseruntur.

* recesseri

Item relectum est ex eodem codicillo testimonium sanctiss

Anastasij epiſc. Antiochiæ.

ſanctiſſimi Anaſtaſij Archiepiſcopi Antiochiæ, ex ſatisfactione quam fecit pro Tomo ſancti Leonis capitulo ſeptimo, cuius initium, Si quis meminit quæ paulo antè nobis, continens ita: Si, per quæ noſſe eum Deum oportuerit, diuinè operabatur, ex quibus verò neceſſarium erat hominem eum verè videri, humanè operabatur, altera profectò eſt diuinè naturæ operatio, altera verò humanæ: & ſi eſt altera & altera, ſicuti & eſt, quam ob cauſam quiſquam acciuſatur de altera & altera, vtranque dicens formam? Neceſſe eſt quippe (ſicut ait Cyrillus) reddere Deo quæ Dei ſunt, diuinitati & humanitati quæ ei debentur. Non autem eadem exiſtit vtraque, quoniam opportunè non attribuitur, attamen vni deferuntur per omnia vtraque, vnus verò erat, & eſt, quia differenter operatur per differentes eius naturas. Quemadmodùm autem non idem eſt, quòd increpauit matrem dicentem: Vinum non habent, & quòd mutauit aquam in vinum: ita non idem eſt neitati humanitas, neque è diuerſo humanitati neitas: neque quæ ex eis procedunt: eadem ipſa ſunt: idem autem ipſe facit vtraque, qui Deus ſimul & homo, non ad confuſionem immiſcens eaſdem ſubſtantias, neque itemque ab eiſdem ſubſtantijs procedunt operationes. Alterutrùm enim impoſsibile eſt, & à ſecta pietatis extrancum. Quemadmodùm igitur nutriri & crefcere non eſt neitatis, ita ſuſcitare mortuos non eſt humanitatis. Verùntamen eiuſdem vtraque ſunt, neitatem temperantes humanitati condecenter, non per transfuſionem, verùm per vnitionem inconfuſam. Ergo duæ quidem operationes, quemadmodùm & ſubſtantiæ: vnus autem eſt qui operatur, Deus ſimul & homo ipſe. Quod teſtimonium ſimiliter eſt collatum cum libro chartaceo, prolato à parte Apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ. Baſilius Deo amabilis epiſcopus ciuitatis Gortynæ in inſulæ Cretæ, dixit: Suſcipit ſancta & vniuerſalis veſtra ſynodus hunc ſanctum Anaſtaſium, qui fuit Archiepiſcopus Antiochiæ, cuius teſtimonium in præſenti relectum eſt, ſatisfacientis pro tomo ſancti Leonis? Sancta ſynodus dixit: Suſcipimus ſanctum Anaſtaſium, orthodoxè ſatisfacientem pro Tomo ſancti & memorialis Papæ Leonis. Theodorus Deo amabilis epiſcopus Meliti nen ſis dixit: Sanctum vocat tota Oriens hunc ſanctæ memoriæ Anaſtaſium, qui fuit Archiepiſcopus Antiochiæ: & qui non ſuſcipit, Deus eum anathematizet. Et conſonanter omnes dixerunt: Amen.

Luc. 20.

Ioan. 2.

Ioan. epiſc. Cyzyci Papæ.

Item relectum eſt ex eodem codicillo teſtimonium ſanctiſſimi Ioannis epiſcopi Scythopoleos, ex libro octauo contra Seueri blaſphemias, continens ita: Videamus ergò quid iterum denotet ſanctiſſimum Papam Leonem. Ait enim: Operatur vtraque forma cum alterius communione, quod proprium habuit, vbo operante quod vbori eſt, & carne exequente quod carnis eſt: quoniam ſuperuacuum conſcripſiſti ſacram hanc vocem, audiſſe te æſtimamus Iulianum Galicranſſeum contrà reſpondentem tibi, & taliter tuis detrahentem: Operabatur verbum incorruptionem: operata eſt caro, ſecundùm ruam blaſphemiam, incorruptionẽ. Dicito ergò nobis, ô optime, vtrũ crediderisDeũ & vnium Verbum eſſentialiter vnitum carni & animæ. Si vtique * vnitus eſt, Etiam, inquit. Hunc autem qui ſuper omnes eſt Deus, eximitetate neitatis compræhendiſſe cœlum & terram & mare, æthera quoque & aërem, Angelos & Archangelos, principatus & poteſtates, & (vt compendioſè ac complexiuè dicam, illarum exiſtentiam continere, quæ incorporeæ ſunt beatitudinis, milliũ millium & decies millies denũ millium ſanctarum miniſtrantium & inuiſibilium ſubſtantiarum prouldereque communiter vniuerſis viſibilibus omnibus & inuiſibilibus, & ſingulatim vnicuique vtl- que (vt opinor) dabis, ſi quidem non penitùs * euetuiſti. Huiuſmodi itaque prouilendum Dei, operationem non vocabis: & ad hoc quoque non contradices: ſi quidem & nunc vis palàm neitati repugnare, ſic quoque dabis Dei etiam incarnati continuam operationem. Verùm animam intellectualem, quæ ei ſubſiſtentialiter vnita eſt, dicturus es vtique ſentire, an inſenſibilem eſſe? Sed ſi quidem inſenſibilem, incidiſti in Apollinaris patris tui blaſphemiam, inſenſatam aientis vnitam Deo verbo humanitatem. Si autem dicis mentem ſiue ſenſum ſentire, & non more inanimatorum aut irrationalium inſenſibilem eſſe dabis per omnia (ſi vtique conſequentes vei nunc volueris ſequi ſermones) ipſam ſentiſſe intelligentiam operationem eſſe mentis, vtputà ſciens quia vnita eſt neitati, licèt eiuſdem naturæ cum hominibus citra peccatum exiſtit. Agnoſcens autem quoniam ſuperaſcendit omnem creaturam, viſibilem & inuiſibilem, & adoratur à ſupernis virtutibus anima, inſeparabiliter vnita Deo omnium conditori. Memor eſt natiuitatis ex Virgine Dei genitricè ſecundùm carnem, conuerſationum terrenarum, ſalutaris paſſionis, crucis, ſepulchri, reſurrectionis, in cœlum aſſumptionis. Cognoſcens omnem militiam cœlorum circumſtũm ei & deſeruientem, vtpotè animæ Dei. Huiuſmodi autem intelligentiam operationem vtique dicturus es etiam tu (vt opinor) & intelligentiam animæ, quæ inſeparabiliter vnita eſt neitati. Cernis, quia vnitas eiuſdem domini noſtri IESV CHRISTI duas videmus operationes: neitatis eius & humanitatis inſeparabiliter & incommutabiliter. Quod teſtimonium ſimiliter collatum eſt cum libro chartaceo, qui eſt de bibliotheca huius venerabilis patriarchij. Et conſtitit.

Item relecta ſunt ex eodem codicillo teſtimonia prophanorum hæreticorum, vnam voluntatem & vnam operationem dicentium in domino noſtro Ieſu Chriſto: In primis Themiſtij hæretici ex ſecundo eius contradictorio antirrhetico contra tomum Theodoſij, xij. c. Sed nò eſt dicendum duas ſcientias, aut duas operationes aſſerimus. Vna quippe eſt iuxta veritatem incarnati veri operatio, & vnius Chriſti vna ſcientia, quamquàm quædam Deo decenter ſcit & operatur per propriam carnem, quædam verò humanè. Nec enim idcircò, quòd & facer Athanaſius duas voluntates ait Chriſtum monſtrare tempore paſſionis, iam & duas voluntates ei reputauimus, & has refuctantes ſibi inuicem ſecundùm hos tuos ſyllogiſmos: ſed * cognouimus piè vnam, ſicut vnius voluntatem Emmanuel, quodam quidem humanè moueri, quodam verò Deo decenter. Quod teſtimonium collatum eſt ſimiliter cum libro chartaceo, quieſt de bibliotheca huius venerabilis patriarchij. Et conſtitit. Themiſtij hæreticus.

* cognouimus

Item relectum eſt ex eodem codicillo teſtimonium Anthimi hæretici, ex libro ad Iuſtinianum piiſſimum Imperatorem, cuius initium eſt, Dei meminiſſe in omni cauſa bonum eſt, continens ita: Nos quippe prædicantes vnam naturam Dei Verbi incarnatam, & adorandam cum propria eius carne vna adoratione, in hac vna natura Dei Verbi incarnata, neque beitatis eius ignorantia, neque animæ eius rationalis & intellectualis, qua animatur, quod ex nobis aſſumptum eſt, conſubſtantiale nobis & compaſſibile corpus, quod ſecundùm ſubſtantiam vnitum eſt Deo verbo, acquieſcimus dicere, nec enim fuit. Si enim vna eſt ſubſtantia, & vna natura Dei Verbi incarnati, ſicuti & eſt, proculdubiò & vna voluntas, & vna operatio, profectò & vna ſapientia, & vna ſcientia vtriuſque eſt. Anthimi hæreticus.

Item relectum eſt ex eodẽ codicillo teſtimonium eiuſdem ex eodem libro, continens ita: Congruentia autem his etiam idem ſanctiſſimus pater edocuit & in quarto Tomo commentarij in Euangelio ſecundùm ſanctum Ioannem: Ideò verò & dum mortuos ſuſcitaret, non verbo tantùm, neque Deo decentibus præceptis operans eſt Saluator inuenitur, ſed tanquam cooperatricem quandam ad hoc maximè ſanctam carnem ſuam ſumere properabat, vt oſtenderet viuificare eam poſſe, velut vnũ factum ad eum. Etenim quando archiſynagogi virgunculam ſuſcitabat, dicens: Puella, ſurge, tenuit manuum eius, (ſicut dictum eſt) viuificans quidem vt Deus omnium opifice præcepto, viuificans rurſus per tactum manûs, vnam atque cognatam per vtraque oſtendens operationem. Cùm igitur ſciens propriam intellectus Deo decibilis operationem eſſe, vnam autem & eandem vtriuſq; Deo decibilem operationem eſſe ſumus edocti, quomodò non confiteamur, vnam ex hoc eandemque vniuerſorum ſcientiam exiſtere, (ſicut prædiximus) vnius Chriſti, & ſecundùm eius neitatem, & ſecundùm eius humanitatem? Quæ duo teſtimonia ſimiliter collata ſunt cum libro chartaceo, qui eſt de bibliotheca venerabilis patriarchij. Et conſtiterunt. Matth. 9. Marc. 5. Luc. 8.

Item relectum eſt ex eodem codicillo teſtimonium Themiſtij hæreſiarchæ, ex primo eius antirrhetico, id eſt, contradictorio, cõtra Tomum Theodoſij capitulo quinto,

conti

continens ita: Sancti quippe patres vnam absolutè dixerunt Christi esse operationem, & non secundum illum hanc concludunt in Deo decibili tantummodò, alteram verò humanam infinitam, sed vt ab vno eodemque Christo omnia acta sunt, quæ secundum dispensationem sunt Deo decibilia & humana, vnâ semel & absolutè, sicut visus sum dixisse, Christi affirunt operationem.

Item relectum est ex eodem codicillo testimonium eiusdem ex antirrhetico, id est, contradictorio, capitulo trigesimo quarto, continens ita: Vna itaque fecit ea in Christo, quemadmodum & operatio: etenim vnus erat qui fiebat, licet profectò & qui operabatur. Eiusdem ex secundo antirrhetico, capitulo quadragesimo secundo: Nos autem in bono sensu positates cum Deo, & rectam professionem tenentes, non duas naturas esse credimus Emmanuel, vel si est ex duabus compositus, nec in duabus naturis *hypostasi*. * diuisionis enim * vtrumque, sed vnam naturam Dei Verbi incarnatam, vnam subsistentiam, & personam vnam, confitemur autem vnius personæ, vnam scimus & operationem. Similiter autem & vnam scientiam, sicut sæpius diximus. Quæ tria testimonia similiter collata sunt cum libro chartaceo, qui est de bibliotheca venerabilis huius patriarchij. Et confitentur.

* diuisiones.
* vtrinq.

Et relectum est ex eodem codicillo testimonium Seueri impij ex secunda epistola ad * Economum comitem, cuius initium est, Etiam nobis ex Deo inspirata scriptura, continens ita: Si igitur transformauit Verbum eam, quam sibi secundùm subsistentiam vniuit humanitatem, nõ in propria natura manfit hoc, quod erat; sed in gloria atque operatione, quæ carnis erant, propria facta sunt verbi, quomodò vtranq; formâ operari, quæ sua sunt, dabimus? Anathematizãdi sunt hi, qui in duabus naturis distinium vnũ Christũ, & vnam quanque naturarum operari quæ sua sunt, dicentes: Ea itaq; agebantur & operabãtur ab vno, multũ differunt. Quædam sunt Deo decibilia, quædam humana: velutri corporaliter vadere, super terram ire, ieiragere, profectò humanum est: crura verò vexatis, & ambulare super terram penitùs non ualentibus, fanum gressum donare, Deo decibile est. Sed vnus incarnatus Verbum, hoc quoque & illud operatus est: & nequaquam hoc quidem huius, hoc verò huius naturæ est: neque eõ quòd diuersa sunt operamenta, ideò duas operatiues naturas atque formas naturales iustè distinicmus. Quod testimonium similiter collatum est cum libro membranaceo, qui est in bibliotheca huius venerabilis patriarchij. Et constitit.

Seuerus hereticus.
* Icomenum.

Item relectum est ex eodem codicillo testimonium eiusdem ex epistola ad Paulum hæreticum, cuius initium, Apostolum quidem Paulum, continens ita: Vnam igitur subsistentiam profitentes Emmanuel, confequens est, vnam naturam proficeri Dei Verbi incarnatam, & ipsam operantem Deo decibilia & humana, & non, secundùm Leonis tomum, operantes duas naturas & formas supponere, communicantes ad alterutrum coniunctionem affectualem. Hoc enim sibi vult blasphemia illa, Operatur enim vtraque forma cum alterius communione, quod proprium habuit: Quod testimonium collatum est cum libro membranaceo, prolato à parte Apostolicæ sedis antiquæ Romæ. Et constitit.

Item relectum ex eodẽ codicillo testimonium eiusdem ex synodicis literis ad Anthimum hæreticũ, cuius initium, Quod ad tuã reuerentiam, cõtinens ita: Diuinè diuina signa operatus est, & humana; & diuinas voces effatus est, & quædam Deo decenter, & quædam humanè operatus est. Et non est diuersitas operationum & vocum, miraculorum quoque & passionum, ne posit inenarrabilem vnitionem in duarum naturarum incidamus diuisionem, & ipsis dispertiamus voces & passiones & operamẽta, eundem scientes & mirifica gerentem qui passus est, & diuinè & dispensatiuè atque humanè hæc enarrantem, vt in scriptis est explanatum eis, in quibus Christi fides est & confessio. Quod testimonium collatum est cum libro membranaceo, prolato à parte Apostolicæ sedis antiquæ Romæ. Et constitit.

Item relectum ex eodem codicillo testimonium Theodosij hæresiarchæ, ex libro ad Theodoram Augustã, cuius initium, Mihi quidem videbatur, cõtinens ita: Vt iam & operatio vtriusque Deo decibilis vna sit, quia & vnius esse eiusdemque asserimus Deo decibilia miracula, & naturales omnes & inuiturpabiles passiones, quas passus est ipsè pro nobis propria carne. Et post aliqua: Quia & vnam operationem confitemur Deo decibilem, sicut iam dictum est.

Item relectum est ex eodem codicillo testimoniũ eiusdem ex eodem sermone, continens ita, Deo decibili quippe operatione eius vna existente, necesse est & individuã hanc esse, & inseparabilem, & nõ vnam quidem & indigam, & ad meliora confcendere indigentem, secundùm humanitatem accipiẽdam est secundùm vos, alteram verò vt summe perfectam confiteri, & indiminutam secundùm deitatem, neinanem, corruptã & impiam Nestorij pessimam sectam incurramus.

Item relectum est ex eodẽ codicillo testimonium eiusdem, continens ita: Ergo & nos vnam eandemq; Deo decibilem spectantem, & vnam scientiam dicentes Dei Verbi, & rationalis atq; intellectualis animæ, qua animata est sacrosancta eius caro, maximè quidem sanctorũ patrum sequimur doctrinas, sicut manifestè demonstratum est. Manifestiora proinde etiã inconfusè & vnitionis quæ est secundùm subsistentiam, & ad probationem efficinus, & dualitatis vndique præamputatmus. Si igitur non addamus eandẽ ipsam, comitabuntur & nos consequenter (sicut Seuerus prudentissimus ait) duæ scientiæ, & duæ operationes, & duæ sapientiæ in Christo. Hæc autẽ Theodoreti blasphemia est, & quæ ex ea est ludaicæ hæresis soboles, & nequaquã nostra, qui vnũ eundẽ Christum prædicamus, & vnam eius à Deo decibilem scientiam & operationem confitemur. Quæ tria testimonia collata sunt similiter cum libro chartaceo, qui est bibliothecæ venerabilis huius patriarchij. Et confitentur.

Theodoretus hæreticus.

Item relectum est ex eodem codicillo testimonium Pauli ex epistola ad Iacobum, cuius initium, Omnia mihi quæ vestra sanctitatis sunt, continens ita: Et henoticam literam pie recordationis Zenonis ad peremptionem Chalcedonenſis Concilij fuſ. ipimus, quod occafionem Eutychetis faciens, vefanam Nestorij hominis culturam studioſè eccleſijs introduxit, in duabus naturis CHRISTVM esse atque cognosci, adſerrendam ſidem orthodoxam prædicans: & naturas quidem confequenter Nestorianæ de-

Paulus hæreticus.

Vide Nicepho. lib. 16 cap. 12.

sipientiæ in numero dualitatis conseruat, affectum adoptionis ac dignitatis simpliciter, & ita deinceps per eandem maiignitatem, vnum eundem Christum filium & dominum vnigenitum inconfuse, indiuisè, inconuertibiliter atque inseparabiliter prædicat, & ad interpretationem manifestam propriæ intentionis Leonis amplexus est Tomum, titulum hunc orthodoxæ fidei vocans, qui manifestè diuidit Christum per dualitatem post vnionem naturarum, & istas formas & operationes, vocesque & indiminutas proprietates, blasphemosè condisperit. Quamobrem & tanquam inuerisimilia dicere aggredientem, repellimus. Et pòst pauca: Hæc dicunt, non ignorantes, quia in ipsis rebus huiusmodi vocem synodus, quæ in illa ciuitate, atque vtinam nunquam congregaretur, posuit consequenter sibi affectus copulam, vnam vocitans personam, & ex duabus vocibus tanquàm infestam repulit vocem, quæ inconfusè & indiuisè vnum nobis demonstrat Emmanuel, eundem confubstantialem esse Patri & sancto Spiritui secundùm deitatem, & eundem confubstantialem nobis hominibus secundùm humanitatem, eundem & mirificantem, & passum, diuinè & humanè narrantem, & vnam eius operationem & scientiam, sicut vnius, in tri ruentem. Christus enim virtus & DEI sapientia, in quo omnes sunt thesauri sapientiæ & scientiæ, quanquàm sic dispensatiuè dicat se consummationis diem ignorare. Quod testimonium similiter collatum est cum libro chartaceo, prolato à parte Apostolicæ sedis. Et constitit.

Theodori hæreticus.

Item quæ relectum ex eodem codicillo testimonium Theodori hæretici ex dogmatica epistola ad Paulum hæreticum, cuius initium, Cùm quidem tempus, continens ita: Et ad hæc omnia anathematizamus Synodum Chalcedonensem, & Tomum Leonis, & omnes qui dixerunt vel dicunt in vno Christo duas naturas post ineffabilem vnionẽ, aut in duabus eum naturis diffinientes, & non prædicantes vnam eius esse personam, & vnam subsistẽtiam, & vnam naturam Dei verbi incarnatum, & vnam eius operationem secundùm Deum verentium patrum nostrorum doctrinam. Insuper & henoticam literam pię recordationis Zenonis fuscipio, ad anathematizandum prædictam Chalcedonensem synodum, & Tomum Leonis. Quod testimonium similiter collatum est cum libro chartaceo, prolato à parte Apostolicæ sedis. Et constitit.

Nota hæreticorũ impudentiam.

Item relectum est ex eodem codicillo testimonium Pauli hæretici, ex epistola ad prædictum Theodorum, cuius initium, Non nunc primùm, sed olim bonorum inuidus, continens ita: Quandò igitur incarnationis modum indagamus, duo quæ adinuincẽm non sunt confubstantialia, cernit per omnia sensus noster, sub quo ingressus verò veræ vnitionis sensus, non iam quidem duo, sed vnum compositum decernit Saluatorem Christum, eundem confubstantialem esse Patri secundùm deitatem, eundemq; confubstantialem hominibus nobis secundùm humanitatem, eundem mirificantem, & passum, deificè & humanè narrantem, & vnam eius operationem, sicut vnius. Et pòst pauca:

Paulus hæreticus.

Illum itaque Leonis Tomum, quem titulum rectæ fidei vocant ad fidem, qui hac interpretatione de his quæ ei videbantur, eum dignatur accipere, qui improprioſiſſimè diuidit vnum Christum post vnitionem dualitate naturarum, & formas & voces, operationes quoque & omnes propietates pari numero condiuidit. Itaque nec illos viros accipimus, qui instabiles ei & valdè indoctas conquirunt satisfactiones, & tantùm his quæ in ea posita sunt, indigent, quantùm hæcipsa à principio perimunt. Quæ duo testimouia similiter collata sunt cum libro chartaceo, prolato à parte Apostolicæ sedis antiquæ Romæ. Et confiterunt.

Theodorus & Georgius DEO amabiles presbyteri, & Ioannes DEO amabilis diaconus, locum agentes sanctiſſimi ac beatiſſimi Papæ antiquæ Romæ, dixerunt: Petimus pietatem vestram, & sanctum ac vniuersale Concilium, vt relegatur & gestis inseratur & Apollinarij hæretici testimonium, ex libro de obscuris eius, ex codice huius venerabilis patriarchij, quod non est à nobis positum in relecto nunc codicillo, non conueniens testimonijs hæreticorum quæ relecta sunt, & consonans ad sensum Macarij & Stephani.

Constantinus pijssimus Imperator & sanctum Concilium dixerunt: Quod postulatum est ab eisdem DEO amabilibus viris, efficiatur.

Et prolatus est huiusmodi liber charteceus, qui est ex bibliotheca venerabilis huius patriarchij, superscriptus de obscuris Apollinarij, cuius initium, Vita viuentium causam, continet autem testimonium ita: Deus assumens instrumentum, & Deus est secundùm quod operatur, & homo secundùm quod instrumentum. Manens autem, non mutatur instrumentum: & id quod mouet, vnam solet perficere operationem. Si autem vna operatio, & vna essentia. Vna ergò essentia facta est Verbi & instrumenti.

Constantinus pijssimus Imperator & sanctum Concilium dixerunt: Superius memoratus Petrus, & Theodorus, & Salomon, & Antonius DEO amabiles episcopi, Georgius quoque & Dionysius, Anastasius & Stephanus Dei cultores diaconi, atque Anastasius & Georgius religiosi monachi, libellos quos polliciti sunt propriæ fidei, iurantes offerant, & corporale coram positis sacrosanctis DEI euangeliis sacramentum persoluentes. Ijdem DEO amabiles episcopi, & religiosi clerici atq; monachi, obtulerunt vniformes libellos. Et relecti sunt, ita continentes in verbis:

Confessio fidei quo-rundã epi-scoporũ, clericorũ, & mona-chorum.

SANCTAE & vniuersali synodo, quæ per iussionem pijssimi & à Deo decreti domini nostri & magni victoris Imperatoris Constantini, nunc conuenit in hac à DEO conseruanda regia vrbe imperiali secretario, quod cognominantur Trullus, libellus latisfactionis compositus & porrectus à me Petro indigno episcopo Nicomediæ metropoleos prouinciæ Bithyniæ: Quoniam quidem exquisiuit vestrum à Deo inspiratum & honorabile Concilium, qualiter sentiam super recta & immaculata nostra Christianorum fide, & de incarnationis dispensatione magni DEI & Saluatoris nostri Iesu Christi, qui vnus est de sancta & confubstantiali & viuifica Trinitate, huius reigratia præsentem fatisfactionem in scripto componens, offero sancto & vniuersali vestro Concilio, continentem sicut inferiùs habetur: Credo in vnum DEVM patrem omnipotentem, factorem cœli & terræ, visibilium omnium & inuisibilium. Et in vnum dominum Iesum Christum filium DEI vnigenitum, qui ex patre natus est ante omnia secula, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero: natum, non factum: per quem omnia facta sunt. Et in Spiritum sanctum, dominum & viuificatorem, ex patre procedentem, cum patre & filio coadorandum & conglorificandum, Trinitatem confubstantialem, vnam deitatem & essentiam, virtutemque & potestatem & dominationem, DEVM vnum, quem cum singulariter contemplatur, sensu diuidente quæ indiuisa sunt, vnitatem in Trinitate, Trinitatem in vnitate adorandam: vnitatem quidem secundùm essentiæ siue deitatis rationem, Trinitatem verò secundùm subsistentias siue personas. Confiteor quoque vnum eiusdem sanctæ & confubstantialis & viuificæ Trinitatis dominum nostrum Iesum Christum filium DEI vnigenitum, qui ex patre natus ante omnia secula, eundem in vltimis diebus propter nos & propter nostram salutem descendisse de cœlo, & incarnatum esse ex Spiritu sancto & sancta gloriosa domina nostra DEI genitrice semperque Virgine Maria, quam θεοτόκον, id est, DEI genitricem proprię & veraciter confiteor, vtpotè quæ ipsum DEI filium & Verbum in nouissimis temporibus secundùm carnem generans, confubstantialem DEO & Patri secundùm deitatem, & confubstantialem nobis eundem secundùm humanitatem, per omnia similem nobis absque peccato, passibilem carne, impassibilem deitate, perfectum in deitate, & perfectum anima rationali & corpore, ex duabus naturis, deitate & humanitate, & in duabus naturis perfectis. Et post ineffabilem & inseparabilem vnitionem inconfusè, inconuertibiliter, atque indiuisè cognoscendum, nusquam naturarum proprietate perempta propter subsistentialem vnitionem, magis autem saluata proprietate vtriusque naturæ, & in vnam personam vnamque subsistentiam concurrente, non in duabus personis partitum aut diuisum, sed vnum eumdemque filium vnigenitum DEVM verbum, dominum IESVM CHRISTVM confiteor. Nec enim quarta persona sancta Trinitas augmentum suscipit, etiam

incarna-

incarnato vno ex ipsa Dei verbo: sed in Virginali vtero inuiolabilis DEI genitricis semperéue Virginis Mariæ inhabitans incognoscibiliter, ex ea in propria substantia carnem sibi formauit animatam anima rationali & intellectuali. Quapropter & eiusdem duas natiuitates confiteor, tam quæ ante secula ex Deo & patre secundùm Deitatem, quamque illam, quæ ex eadem sancta Virgine & DEI genitrice Maria secundùm carnem & recentem. Manens quippe quod erat, factus est insolubiliter quod non erat: & ita vnam eius subsistentiam compositam adnuncio, neutra conuersa vel confusa propter vnionem naturarum, neque rursus sectionem admittente hac incognoscibili vnitione. Etenim vnitio, quæ secundùm compositionem atque secundùm subsistentiam est, & confusionem & diuisionem excludit, & seruat quidem vtriusque naturæ proprietatem? vnam verò personam Dei verbi, etiam cum carne demonstrat. Vnde & duas eiusdem domini nostri Iesu Christi naturales voluntates, & naturales operationes confiteor, secundùm vigoré testimoniorum sanctorum ac probabilium patrum, quæ posita sunt in suggestione missa ad pisissimum & à Deo confirmandum nostrum dominum, & magnum victorem Imperatorem, ab Agathone sanctissimo ac beatissimo Papa antiquæ Romæ: & simpliciter in omnibus consentio, & permaneo in cunctis capitulis, quæ continentur tam in prædicta suggestione eiusdem sanctissimi viri, quamq; in altera suggestione Concilij quod circa eum est.

Insuper confiteor, eundem dominum nostrum Iesum Christum, verum Deum vnum, consubstantialem viuificæ Trinitati, crucifixum sponte pro nobis sub Pontio Pilato, passum, & sepultum, & resurrexisse tertia die secundùm Scripturas, & in cœlos ascendisse, sedere ad dexteram Patris, & iterum venturum cum gloria iudicare viuos & mortuos, cuius regni nõ est finis: spero resurrectionem mortuorum, & vitam futuri seculi, Amen.

Suscipio autem & amplector sancta & vniuersalia quinque Concilia, id est, quod in Nicæa 318. sanctorum ac beatorum patrum, & quod in hac à Deo conseruanda regia vrbe centum quinquaginta sanctorum, & Deo seruientium patrum, & quod in Epheso prius ducentorum sanctorum patrum, & quod in Chalcedona 630. sanctorum patrum, & quod in temporibus Iustiniani piæ recordationis iterùm conuenit in hanc à Deo conseruandam regiam vrbem sanctum quintum Concilium. In omnibus autem consentio & amplector, quæ ab eisdem sanctis quinque Conciliis definita atque statuta sunt, & quos susceperunt, subijcio: quosque damnauerunt atq; anathematizârunt, abijcio & anathematizo. Cum his abijcio & anathematizo etiam omnes, qui vnam voluntatem & vnam operationem prædicauerunt, aut prædicant, vel prædicarunt iunt in incarnationis dispensatione vnius sanctæ Trinitatis domini nostri IESV Christi, veri Dei nostri.

Hanc igitur piæ & rectæ Christianorum fidei satisfactionem coinpositi, scriptam per alium, mense Martio, indictione * octaua. Et subscriptio: Petrus indignus episcopus Nicomediæ metropolcos prouinciæ Bithyniæ, consentiens & permanens in omnibus, quæ continentur in præsenti satisfactionis libello, & confessus (vt superius continetur) quemadmodùm duas naturas, ita & duas naturales voluntates, & duas naturales operationes, in incarnationis dispensatione vnius de sancta Trinitate domini nostri IESV CHRISTI veri DEI: & anathematizans omnes, qui dicût vnam voluntatem & vnam operationem in Deitate eius & humanitate, manu propria subscripsi, mense Martio, indictione * octaua.

Georgius Deo amabilis presbyter monachus, & apocrisarius Theodori venerabilis loci seruatoris sedis Hierosoly morum accedens, dixit: Quæso pietatem vestram; sanctum quoque & vniuersale Concilium, vt legantur synodica Sophronij venerabilis memoriæ Archiepiscopi Hierosoly morum, quæ ab ipso quidem ad Sergium tunc temporis patriarcham existentem huius regię & à Deo conseruandæ vrbis, missa sunt, nequaquam autem ab eodem susceptæ sunt Sergio: quæ præmanibus mihi sunt, quò cognoscatur, vtrùm orthodoxa sum, an non.

Constantinus pisissimus Imperator, & sanctum Concilium dixit: In sequentibus horum prolatio atque lectio proueniat.

ACTIO XI.

IN nomine Domini & dominatoris Iesu Christi Dei, & Saluatoris nostri, imperantibus à Deo coronatis, & serenissimis dominis Flauijs, Constantino quidem pisissimo, & à Deo decreto magno principe, perpetuo Augusto & Imperatore anno vigesimo octauo, & post consulatum eius à DEO instructæ manuetudinis anno decimotertio, Heraclio verò atque Tiberio à Deo conseruandis eius fratribus, anno vigesimo secundo, XX. die mensis Martij, indictione nona: Præsidente eodem pisissimo & Christo amabili magno Imperatore Constantino in secretario sacri palatij, quod cognominatur Trullus: Et ex eius iussione à Deo instructæ serenitatis, præsentibus & audientibus Nicera gloriosissimo exconsule patricio, & magistro imperialium officiorum.

Theodoro gloriosissimo exconsule patricio, & comite Imperialis obsequij, & subsstrageo exercitus Thraciæ.

Sergio glorioso exconsule patricio.

Paulo gloriosissimo exconsule patricio.

Iuliano glorioso exconsule patricio, & militari logotheta.

Constantino glorioso exconsule patricio, & curatore imperialis domus Hormisdæ.

Anastasio glorioso exconsule patricio, & loci seruatore comitis imperialis excubiti.

Ioanne glorioso exconsule patricio & quæstore.

Thoma glorioso exconsule patritio.

Paulo glorioso excõsule patritio, dispositore Orientaliũ prouinciarum.

Petro glorioso exconsule.

Leontio glorioso exconsule, & domestico Imperialis mensæ.

Conueniente autem & sancto ac vniuersali Concilio, quod per Imperialem sanctionem congregatum est in hac à Deo conseruanda regia vrbe, id est, Theodoro & Georgio venerabilibus presbyteris, & Ioanne venerabili diacono, locum repræsentantibus sanctissimi ac beatissimi Papæ antiquæ Romæ Agathonis, & Georgio venerabili atque sanctissimo Archiepiscopo huius magnæ Constantinopolis nouæ Romæ, & Petro Deo amabili presbytero monacho, ac apocrisario locum seruante sedis Alexandrinæ magnæ ciuitatis, & Georgio religioso presbytero monacho, & apocrisario Theodori venerabilis seruatoris sedis Hierosolymorum.

Ioanne episcopo Portuensi.

Abundantio episc. ciuitatis Paternensis.

Ioanne episc. opo ciuitatis Rhegitanæ, locum repræsentantibus sancti Concilij centum vigintiquinque venerabilium episcoporum senioris Romæ, qui etiam per proprias subscriptiones declarâtur in suggestione ab eis facta ad pisissimum principem Constantinum: & Theodoro religioso presbytero, & locum gerente Deo amabilis Archiepiscopi Rauennensis.

Ioanne episc. ciuitatis Thessalonicæ.

Basilio episc. ciuitatis Gortynæ insulæ Cretæ.

Philalithe episc. Cæsareæ Cappadociæ.

Theodoro episc. Ephesi.

Sisinnio episc. Heracleæ Thraciæ.

Platone episc. Ancyræ Galatiæ.

Georgio episc. Cyzici.

Marino episc. Sardeorum.

Petro episc. Nicomediæ.

Photio episc. Niceæ.

Ioanne episc. Chalcedonæ.

Ioanne episc. Sidis.

Theodoro episc. Meletinæ.

Iustino episc. Tyanorum.

Alypio episc. Sangrensi.

Cypriano episc. Claudiopolis.

Polycucto episc. Myrorum Lyciæ.

Theodoro episc. Staurocepoleos Cariæ.

Tiberio episc. Laodiceæ Phrygiæ.
Cosma episc. Synnadorum.
Stephano episc. Antiochiæ Pisidiæ.
Theopempto episc. Iustinianopolcos , quæ est Mo-
stene.
Ioanne episc. Pergis.
Ilidoro episc. Rhodi.
Sisinnio episc. Hierapolis Phrygiæ.
Theodoro episc. Tarsensi.
Macrobio episc. Seleuciæ Isauriæ.
Georgio episc. Byziæ Thraciæ.
Zacharia episc. Leontopoleos Isauriæ.
Gregorio episc. Mitylenenli.
Georgio episc. Mileti.
Sergio episc. Selymbriæ.
Andreæ episc. Methymnæ.
Theognio episc. Chij.
Epiphanio episc. Euchaitorum.
Petro episc. Mesembriæ.
Petro episc. Sozopoleos Thraciæ.
Ioanne episc. Nysſæ.
Theodoro episc. imperialium Thermarum.
* Camele norum — Georgio episc. * Camulianorum.
Zoito episc. Chrysopoleos Asiæ.
Patricio episc. Magnesiæ.
Antonio episc. Hypeporum.
Theodoro episc. Pergami.
Genesio episc. Anastasiopoleos.
Platone episc. Ciuitæ.
Stephano episc. Vranopolis.
Andrea episc. Miniciæ.
Ioanne episc. Melitopoleos.
Ioanne episc. Philadelphiæ.
Theodoro episc. Frienæ.
Ioanne episc. Dascylij.
* Iustino polis Gor diu come — Theodoro episc. * Iustinianopoleos Gordi.
Menna episc. Carbaliæ Pamphyliæ.
Callinico episc. Colonæ Armeniæ.
Theodoro episc. Verisæ.
Tiberio episc. * Amyzon.
Sergio episc. Sinopis.
Georgio episc. * Ionopoleos.
Stephano episc. Heracleæ Ponti.
Longino episc. Tij.
Dometio episc. Prusiados.
Georgio episc. Cratiæ.
Platone episc. Adrianopoleos.
Salomone episc. Clanei.
Georgio episc. Coensi.
* Ereſorũ. — Ioanne episc. * Ereſiorum.
Ioanne episc. Myndi.
Patricio episc. Eleusiorum.
Petro episc. Apyræ.
Alexandro episc. Nacoliæ.
Dometio episc. Prymnesiæ.
Constantino episc. Barathæ.
Theodosio episc. Sibliorum.
Paulo episc. Sozopoleos Pisidiæ.
Plusiano episc. Silui.
Theodoro episc. Nazianzi.
* Thyniæ — Demetrio episc. * Tinni.
Stephano episc. Parij.
* Canda nen. — Gregorio episc. * Cantanensi.
Ioanne episc. Lappis.
Eulalio episc. Cynopoleos.
Constantino episc. Dalisandi.
Theodoro episc. Olbis.

Theophane presbytero & abbate venerabilis monaste-
rij quod cognominatur Baiarũ, quod est in Sicilia, & Geor-
gio presbytero & monacho monasterij Kenati, positi apud
antiquam Romam.

Conone & Stephano presbyteris & monachis monaste-
rij, quod cognominatur domus Arsitia, similiter siti apud
antiquam Romam.

Residentibus quoque gloriosissimis patricijs & consu-
sulibus, & omnibus venerabilibus & Deo amabilibus epis-
copis secundùm ordinem in eodem secretario Trulli, pro-
positis in medio sacrosanctis Christi Dei nostri Euangelijs,
Constantinus Deo amabilis diaconus huius sanctissimæ Dei
ecclesiæ, & primicerius Deo amabilium notariorum san-
ctissimæ Patriarchæ huius à Deo conseruandæ regiæ vrbis
Georgij, dixit:

Discernere solens eos, qui recta sentiunt & prædicant
dogmata, ab his qui non verè confitentur, quæ super dispen-
satione sunt Christi veri Dei nostri, qui vnus est de sancta
Trinitate, tam vestra serenitas, quamquæ sanctum & vni-
uersale vestrum Concilium, cognitionem habet, quòd de
præterita actione Georgius religiosus presbyter monachus
& apocrisiarius Theodori sanctissimi loci seruatoris sedis
Hierosolymorum, supplicans petijt vestram pietatem, &
sanctum vestrum Concilium, vt synodica Sophronij vene-
rabilis memoriæ quondam Hierosolymorum ciuitatis, pro-
ferrentur ad medium, atque legerentur, vt eorum scientiam
habeatis, & iudicetis si orthodoxa existunt, & suggerimus
ad quod placuerit.

Constantinus pijssimus Imperator & sanctum Concili-
um dixerunt: Relegantur quæ dudùm gesta sunt. Et rele-
cta sunt.

Constantinus pijssimus Imperator & sanctum Concili-
um dixerunt: Georgius presbyter religiosus, monachus &
apocrisiarius venerabilis loci seruatoris sedis Hierosolymo-
rum, quorum meminit synodicorum Sophronij quondam
Archiepiscopi Hierosolymorum, secundùm eius petitio-
nem, prolationem faciat, eorumque lectio proueniat. Et
prolatus est liber, habens synodica eiusdem venerabilis me-
moriæ Sophronij. Quem accipiens Agatho religiosus lector
& notarius sanctissimi Archiepiscopi huius à Deo conseruã
dæ regiæ vrbis, relegit, ita continens in verbis.

Epist. So-
phronij pa
triarchæ
Hierosoly
morum.

DOMINO in omnibus sanctissimo ac beatissimo fra-
tri & consacerdoti Sergio, Archiepiscopo & Patriar-
chæ Constantinopoleos, & Sophronius inutilis seruus
sanctæ Christi Dei nostri ciuitatis. Papa beatissime, quàm
mihi nunc amabilis est, & multò quàm pridem amabilior,
ex quo de incurioso silentio in cauturam turbam decidi, &
gerrenis quibusdam fluctibus opprimor: Papa Deo hono-
rabilis, quàm nunc suauis est mihi pusillitas, & non medio-
criter quàm pridem suauior, ex quo de tercore & humo,
ineffabili nimiaque penuria ad solum pontificale ascendi,
* multumque me cerno fluctibus implicari, & ad secula esse
periculum. Non enim ita esse suauia conspiciuntur, suaua
ange insuauiorum experimentum atque notitiam, sicut post
experimentum & incursum apparent tristitiæ: sic salus his
qui post salutem ægrotant, optabilis: sic tranquillitas his
qui post tranquillitatem fluctuantur, gratissima: sic diuitiæ
his qui post diuitias egent, amabiles, & omnia quæ quis ita
confiderauit, existere, & ipsa sunt quidem ac permanent na-
turali atque essentiali qualitate, qualla duntaxat & ante ex-
perimentum contrariorum parebant: meliora tamen post
horum efficiuntur scientiam ea, quæ sustinentibus multò
pretiosiora sunt, necnon & * iucundiora, & desiderabiliora
sunt. Et hoc nobis cum Iob laudabilis promulgat splendidis-
simè, vtrunque experimentum accipiens ac definiens, meri-
toque iudex in his, quæ à nobis dicuntur, præcreditur, sen-
tentiam quoque indecliuem & immunifcam statuit. Quid
ergò ait ille decretator indomitus, munitionem passionum
adipiscens, & in æstuationem angentium veniens? Quis pu-
tas me constituet in mense dierum, quibus me Deus tucba-
tur, quando lucerna eius super caput meum splendebat, quã-
dò lumine eius gradiebar in tenebris, quando eram in itine-
ribus lætus, quandò Dominus inspiciebat tabernaculum
meum, quandò eram opulentus nimis, & in comitatu meo
pueri mei, quandò affluebant via mea butyro, montes au-
tem mei fluebant lacte, quandò progrediebar diluculo in ci-
uitate, & in plateis sedes mea ponebatur? Videntes me iuno
res, absondebantur: seniores verò assurgebant, maiores na-
tu autem silebant: loquentes, digitum ori suo imponebant:
audientes verò, beatificabant me. Ergò etiam ego meritò,
beatissime, cum Iob quinquies victore clamabo: Memoria
pristinorum bonorum, quæ mihi aderant, proiternatus trã-

* & multũ cerno fluctum con iungi, & fluctui im plicari.

* commo diora.

Iob 29.

quilla

quilla hæc vita fuerat cum silentio, & nullam fluctuationem agnoscens * pauperies. Quis putas me constituet in mensę dierum anteriorum, quibus me Deus absque tribulatione seruabat, quando fulgebat lucerna super caput meum, pacificam vitam degens & influctuabilem, quando lumine eius gradiebar in tenebris, cùm vindemiabam racemos silentij, dum serenitatis honestabar germinibus, dum imperturbationis delectabar palmitibus, dum securitatis floribus conlætabar, dum intrepidationis flosculis conabar, dum in curia * gratus conuersebar, quando terrestri fruebar pauperie, quando flosculos impericulosi stercoris exarabam, quando influctuosæ paupertatis mare * transibam, quando humilis mensæ pulsi hritudinibus congaudebam, quando arualis victus mellifluo illo manna vescebar, alius quidem Israël & ipse cernendus, delicatisque expulabar cœlestes atque pacificas, citra murmurationem, malum bonumvè propositum? Quoniam igitur hæc, & vltra hæc, sapientissime, in me ter afflictum necessitate magna video DEO amabilium clericorum, religiosorumque monachorum & fidelium laicorum horum omnium ciuium huius sanctæ CHRISTI Dei nostri ciuitatis, * quique violenta manu mea compulerunt, & more tyrannico coegerunt, peracta sunt, quibus nescio iudicijs, neque percipio, quæso, fynce rissimos vos & exhortor, non solùm mundis orationibus ad dominum me adiuuare vitaliter fluctuantem, pariter cque periclitantem, & confortare me pusillanimitatibus nutabundum, sed & à Deo inspiratis institutis introducere ad * operandum incæptum.

* pauperies.

* gratus

* trasmeabam

* quique

* operandum

Hoc quidem, vt patres & prolatores: hoc verò, sicut fratres & consanguinei. Date ergo vos mihi paternè simul atque fraternè, quæ postulo, iusta quippe sunt: & ego vestram pedeductionem consequar, & copulam ad vos habere merebor, qua fides consentaneos nectit, & spes recta fapientes viuificat, & charitas diuina sentientes addenfat, quorum sunis triplex, & ex istis tribus diuinis cõstringitur virtutibus, neque solutionem agnoscit, neque disruptionem admittit, neque separationem sustinet, sed est veraciter indisruptus, in vnam congregans pietatem eos qui copula eius diuina ditati sunt. Quia verò quædam Apostolica atque prisca traditio in sanctis Dei per totum orbem Ecclesijs tenuit, vt qui ad pontificatum ducuntur, qui pro eis pontificatus regunt, omnia fynceriter consulant, qualiter sapiant, & qualiter fidem detineant, quam Paulus eis sapientissimus nimis cautè contradidit, vt non cursus suos in vacuum peragant: (finanis namque eis omnis cursus existeret, si in quolibet fides violaretur) ille quippe facer, qui DEI voces audiuit, & cœlum ipsum habuit magistrum, & paradisi contemplator pro tempore factus est, & verborum, alijs hominibus ineffabilium, fuit auditor, ne torperet (sicut ipse ait) perterrebatur, ne fortè cùm alijs prædicet Christi salutiferam prædicationem, ipse reprobus efficeretur. Vnde & in Hierolymis ascendebat Christi cœlestis discipulus, & diuinis qui præerant, subijcebatur discipulis, & Euangelicam quam prædicabat, doctrinam innotescebat eis, qui alios putabantur præcedere, & ipsius eos faciebat doctrinæ participes, munimen sibi despondens eis, qui pòst eum fuerant fuscepturi doctrinas, quibus formula cunctis probabilis factus est, qui eius secqui vellent vestigia.

2. Cor. 12.

1. Cor. 9.

Galac. 2.

Prou. 22.

Professio fidei Sophronij.

Huic proinde & consuetudini nos feruientes, & legem optimam arbitrati, omne quod olim decenter effectum est, maximè Apostolico roboratum institructo, qualiter de fide teneatur, scribimus, & à Deo instructis vobis ad probandum dirigimus, ne fortè terminos æternos transgredi, quos patres nostri posuerunt, æstimemur, non discernere tantùm scientibus * βάσανον incertis prouida dogmata, sed & redintegrare quæ minùs sunt, propter perfectam in CHRISTO charitatem exactè potentibus arque valentibus. Illa igitur dicturus aduenio, quæ ab initio in sancta & Catholica Ecclesia natus & nutritus perdidici, & à mollibus percepi vngubus sapere, & prædicantibus vobis à Deo inspiratis, hauriui. Credo igitur beate (secundùm quod à principio credidi) in vnum Deum patrem omnipotentem, fine principio penitùs & sempiternum, omnium visibilium atque inuisibilium factorem. Et in vnum Dominum IESVM CHRISTVM filium DEI vnigenitum, qui sempiternè & intemporaliter ex ipso natus est Deo & patre. Et non aliud principium quàm patrem cognoscentem, sed nec aliunde quam ex patre ipsum subsistantiam habet, lumen de lumine confubstantiale, Deum verum de Deo vero, consempiternum. Et in vnum Spiritum sanctum, qui sempiternè à Deo patre procedit, lumen & Deum ipsum agnoscendum, verè patri & filio consempiternum, confubstantialem, atque contribulem, eiusdemque essentiæ atque naturæ. Similiter & Deitatis Trinitatem confubstantialem, cohonorandamque, ac coaeternam, connaturalem, & cognatam, atque contribulem, in vnam conrecapitulandam Deitatem, atque in vnam copulandam communem dominationem, absque personali confusione, & absque substantiali diuisione. Trinitatem itaque in vnitate credimus, & in vnitate Trinitatem glorificamus: Trinitatem quidem pro tribus subsistentijs, vnitatem autem propter singularitatem Deitatis. Seu igitur sancta Trinitas numerabilis personalibus facta est subsistentijs, siue * sancta vnitas extra omnem numerum est, & hæc quidem indiuisibilem habet diuisionem, & inconfusam gerit coniunctionem. * Cùm diuiditur namque numerabilibus subsistentijs, & numeratur personalibus alternitatibus, identitate essentiæ atque naturæ coniungitur, & omnimodam partitionem non recipit. Vnitas enim singularis & * incomputabilis, omnem refugit secundùm essentiam numerum. Vnus enim Deus à nobis enixiùs creditur, quoniam & Deitas vna flagranter prædicatur, licèt in Trinitate personarum agnoscitur: & vnus dominus à nobis adnunciatur: quoniam & dominatio vna fummiter agnoscitur, licèt in tribus subsistentijs demonstretur: neque secundùm quod vnus est Deus, & vna est Deitas, est diuisibilis, & in tres deos partibilis, vel in tres deitates pa dcendus: neq; secundùm quod vnus est dominus, vnus dominus distans est, & in tres dominos expandendus est, ac in tres dominationes dilatandus est: (Arianorum hæc est impietas, quæ in inæquales deos concidit Deum, & in dissimiles deitates vnam partitur deitatem, & in alterigenas tres dominationes vnam distinguit dominationem) neque secundùm quod Trinitas vnus Deus est & agnoscitur, & subsistentiæ tres pronunciantur, & tres obsecrantur personæ, Pater, & Filius, & Spiritussanctus, dicitur coarctatus, siue compositus vel confusus, & in vnam seipsum colligens subsistentiam, in vnamq; coercens non numerandam personam. (Sabelliano rum ista est prauitas, in vnam subsistentiam tres confunderæ subsistentias, & in vnam personam easdem tres conspergens personas) vbi enim est Trinitas, ô impiissime, si in vnã personã secundùm vos Trinitas ipsa collipitur, & in vnam concurrat consubsibem subsistantiam? Vel vbi vnitas, ô stultissime, si in tres essentias ipsa vnitas efferetur, & in tres naturas dilatabitur, & in tres Deitates multiplicabitur? Impium quippe est orthodoxis vtrunque, & à veritate prorsus proiectum est, tam singularitas secundum subsistentiam, quàm ternalitas in naturis. Illud enim statim ad ludaifmum deducit, & à fese dicentem simul abducit: hoc verò ad paganismum deuoluitur, & in fese asserentem conuoluit. Et aut omninò paganus est, qui hoc furiosè cum Ario perhibet: aut ludæus est, qui illud * impietatis cum Sabellio fusc ipit. Et ideò benè à ceiloquis fancitum est, vnitatem quidem nos fapere vna & singulari Deitate, & identitate essentialis atque naturalis dominationis, Trinitatem autem tribus in confusis subsistentijs & diuerlitatem numerandæ personalis alternitatis, quatenùs nec ipsum vnum Sabellianum remaneat, qui vnum vbique conspiciens, omnem subsistentialem multitudinem abiecit: neque eadem tria præferat Arius, si tria intelligitur per omnia, omnem vnitatis vocem repellentia Deitatis essentiæ atque naturæ. Quemadmodùm igitur vnũ Deum dicitimus sapere, ità & vnam deitatem confiteri percepimus: & sicut subsistentias tres exorare didicimus, ità & tres glorificare personas instruimur, non alium vnum Deũ præter tres cognoscentes personas, neque tres confubstantiales personas Trinitatis, quæ sunt, Pater, & Filius, & Spiritussanctus, alteras præter vnum Deum agnoscimus: Et idcircò vnum hæc tria, in quibus est neitas, prædicamus, & tria vnum, quorum est neitas, annunciamus, siue (quod est accu ratiùs ac manifestiùs dicere) quæ Deus est atque agnoscitur: hoc ipsum quippe & vnum est, & tria creditur, & tria prædi

* personata

* condiuidiuit

* incopulabilis

* impiè

catur, & vnum veraciter adnunciatur: Et neq; vnum, quod extra vnum est, tria recipit: neque tria, secundùm quod tria sunt, vnum admittunt: quod est mirabile, & omni certè plenum stupore est. Hoc ipsum namq; & numerabile est, & refugit numerum. Numerabile quidem tribus suis subsistentijs refugit autem numerum singularitate deitatis. Vnitas quippe eius essentiæ atq; naturæ, numerari penitùs non admittit, vti non & differentiam deitatis introducat, & ex hoc essentiæ, & naturæ, & deorum multitudinem vnum principium faciat. Omnis itaq; numerus contubernalè habet differentiam, & omnis differentia atq; discretio numerum superinducit, vt insitum. Numeretur ergo beata Trinitas non essentijs, nec naturis, nec diuersis deitatibus, eternisve domi nationibus. Absit, sicut insaniunt Arianl, & sicut nouæ tritheiæ id est, ter deitatis * Iarratores, essentias tres, & naturas tres, & tres dominatiões, & tres similiter vanilоquêtes deitates: sed subsistêtijs & proprietatibus intellectualibꝰ perfectis, semotim subsistentibus, numero diuisibilibus, & non diuidendis deitate. Diuiditur itaque indiuisè sancta Trinitas, & indiuisè rursus coniungitur. In personis namque diuisionem habens, indiuisa permanet & inseparabilis per essentiam & naturam. Similiter & deitas. Et idcircò nequaquam tres deos dicimus, neque tres naturas in sancta Trinitate glorificamus, neque tres essentias in ea prædicamus, neque tres consitemur deitates, non consubstantiales, nõ alterius subsistentiæ, non eiusdem originis, neque alterius originis: neq; quæ singulariter in ea prædicantur, in multitudinem deducere permittimus. Nec quenquam eius vnitatem diuidere sinimus, neque tres quosdam deos esse cognoscimus, aut tres quasdam naturas, vel tres quasdam essentias deitatis noiumus, neq; vnigenas, aut alienigenas, non eiusdem sapientiæ, aut alterius sapientiæ, sed nec penitùs deos aut naturas vel essentias aut deitates agnouimus, vel cognoscentes fcimus. Sed & eum qui recipit vel sapit aut nouit, anathematibus percellimus. Nos enim vnum principium vnius nouimus deitatis, vnum imperium, vnam potestatem, vnã virtutem, vnam operationem, vnum consilium, vnam voluntatem, vnam dominationem, vnum * modum, tam omnio quæ post eam sunt, creatricem, quamq; prouidam & stabilientem atque cõseruatricem, vnam dominationem, vnam sempiternitatem, & quæque sunt talia singularia & incomposita, vnius essentiæ atque naturæ, in trib⁹ est personalibus subsistentijs: neq; subsistantias confundentes, & in vnam eas subsistentiam deducentes: neq; vnam eandemq; essentiam partientes, & in tres eam essentias diserpentes, & vnam ex hoc diuidentes deitatem: sed est vnus Deus, vna deitas in tribus subsistentijs fulgens, & tres subsistentiæ, & persone in deitate vnacognoscuntur. Propterea perfectus DEVS est Pater, perfectus DEVS est Filius, perfectus DEVS est Spiritussanctus, idcircò quòd vnam eandemque singula quæque persona inseparabilem, indiminutam, atque perfectam habet deitatem. Et tuxta quod Deus quidem est, * ipsum existit vnumquodque, dum seorsum consideratur, ipsa intelligentia, quod non separabile, separante: vt pater tamen & filius & Spiritussanctus aliud & aliud & aliud non dicantur. Et idcircò hæc à Dei capacibus prædicamus, Deus, & Deus & Deus: sed vnus est hęc tria Deus. Non enim alius Deus pater, nec alius Deus Filius, neq; alius iterum Deus Spiritussanctus: quia nec alia natura est pater, nec alia natura est filius, neq; alia iterum natura est Spiritussanctus. Hoc enim etiam multos atq; diuersos deos opinatur, multasq; & varias genera rat deitates: sed Deus quidem est pater, Deus verò est filius, similiter Deus est Spiritussanctus, eò quòd indiuisè & indiminutè eadem tres personæ vna impleantur deitate, & in vnaquaq; earum funditùs tota sit. Nam deitas diuisionem non sustinet, & in tribus ipsis personis plenissimè atq; perfectè, non partibiliter siue ex parte eadem implens personas, sed in vnaquaq; existens plenissima, & vna permanens, licèt in tribus personis monstruosè & ad deorum multitudinem non excurrens, licèt in tribus subsistentijs, vt non corporalem quandam sustineat sectionem, quæ certè est impassibilis, & incorporea, & pati nescíens, quæ creaturæ sunt propria. Est igitur cum hoc quod Deus, pater ipse pater, & neq; filius, neq; Spiritussanctus: sed quòd filius est secundùm subsistantiam, & quod naturaliter Spiritussanctus exsistit & est, cũ hoc quod Deus est: ipse filius, ipse filius, & neq; pater, neque Spiritussanctus: sed quod pater secundùm naturam prædicatur, & quod secundùm subsistantiam Spiritussanctus consipicitur & est, cum hoc quod Deus est: Spiritussanctus ipse Spiritussanctus, & neq; pater esse cernitur, neq; filius esse suspicitur: sed quod pater secundùm essentiam creditur, & quod filius secundùm naturam adnũciatur. Hoc quidem, propter naturam & identitatem subsistantię & cognationem essentię, illud verò propter alteriticas horũ trium proprietates, propterq; diffimilitudinem proprietatum, quæ inconfusè vnãquamq; figurant personam. Sicut ergò esse Deus vnaquæq; incõuertibiliter possidet, ita & proprietatem, per quam ipsa persona figuratur, immutabilè & immobilem obtinet, quę eidem soli est insita, & ab ipsis aliis personis eam discernit, & consitam atq; cohonorificandam confubstantialè quoq; & confessiuam Trinitatem absque conclusione conseruat. Trinitas igitur est, non solùm vna deitatis perfectione perfecta, sed super perfecta, & vltra deitatem gloria ac sempiternitate & imperio non dispertita neq; alienata. Neq; enim creatum quid aut ęruile est in Trinitate, neq; subintroductitium, tanquàm quod priùs quidem non exciterit, postremò verò introgressum. Neq; igitur defuit Patri Filius, neq; Filio Spiritussanctus, sed inconuertibilis & incommutabilis eadem Trinitas semper est. Et de sancta quidem ac consubstantiali sempiterna, & principali omniumq; opifice & regina Trinitate qualiter sentiam, atq; gloriticem & venerer, (vt breuiter dicere suppetit) manifestè vobis aliquid vnumquodq; digessi. Neq; enim amplius quid fari permittit harũ synodicarum sylLabarum compendium. Qualiter quoq; & de incarnatione vnius, & de eadẽ venerabili Trinitate Dei verbi & filij clementissimi atque admirabili, hoc est, de submissa exinatione, ad nos quoq; terrenos diuina atq; Deifica descensione, teneam atque sentiam, & tenere à sanctis patribus, qui secundùm vos à Deo in spirati fuit, mihi est traditũ, tanquam coram ipsa veritate, quæ consipicit vniuersa, synodicam hanc literam scribens, expono, & ad vestrum destino sapiẽtissimum auditum. Credo & de hac, sanctissime, quòd Deus verbum, vnigenitus patris filius, qui ante omnia secula & tempora impassibiliter de eodem natus est Deo & patre, misericordiam induens, & humanitatis misericordiam circa humanum nostrum lapsum, spontanea voluntate, & Dei gignentis consilio, & diuino complacito spiritu, non separatus à gremio genẽtis ad nos humiles descendit, sicut eiusdem voluntatis patri & spiritui, ita & essentiæ inexplicabilis, & naturæ circumscriptionem nullo modo sustinens, aut secundùm nos localem translmeatum naturaliter sciens efficere diuinam operationem, & veterum intactum virginitatis ingressus, calcitatem lustratam Mariæ sanctæ, præclaræque, & quæ Dei sunt, sapientis, & ab omni contagione liberatæ & corporis & animæ & intellectûs incarnatus, qui erat incarneus: & formam suscepit nostram, qui secundùm diuinã essentiam, quantùm ad habitum & speciem, inexformabilist & corporatur secundùm nos, incorporeus. Et homo iuxta veritatem efficitur, qui semper Deus cognoscitur: & materno ventre gestari monstratur, qui sempiterni patris in sinu est: & intemporeus, principium recipit temporale, non per phantasiam factus hæc omnia, (vt Manichæis & Valentinis videtur insanis) sed re & veritate totum seipsum extinaniens paterna & propria volumtate, & totam nostram assumens massam, carnem inquam nobis consubstantialem, & animã rationalem, animabus nostris contribulem, & mentẽ mentis nostræ comparem. Hic itaq; homo est & cognoscitur, & homo secundùm veritatem factus est ab ipso summo conceptu de sanctissima Virgine. Homo enim * fieri voluit, vt simili consimilem mundificaret, & cõgnato cognatum saluificaret. Ideò virgo sancta accipitur, & anima corpusque sanctificatur, quæ ita miniſtrauit in incarnatione Creatoris, vt munda & casta atq; incontaminata. Incarnatur ergo verbũ Deus, quod nostrum est, non præfactæ carni copulatus, pręformatove atq; in ſeſe præſubſiſtenti aliquandò corpori cõ linitus, vel animæ præexiſtenti coniunctus: sed tunc his ad subsistendum venientibus, quandò eis ipsum verbum & Deus, naturaliter copulatus, contemporaliter habens vnitionem atque subsistentiam: & non ante verissimum ipsius verbi conuẽtum, in seipsis vnquam extiterunt, vel cuiusipiã

secun-

* Iarrant Doctores

* motum

* idipsum

* fieri voluit, vt similis consimilem mundificaret, & cognatus cognatum saluificaret. Nota de puritate & cõceptionis beatæ Mariæ.

secundùm nos alterius hominis penitùs extiterunt, sed cum verbi ipsius naturali conuentu subsistentiam habitura concurrerunt, & nec quantùm in ictu oculi, hanc quàm illam priorem habentia, sicut Paulus Samosatenus perstrepit atque Nestorius. Simul quippe caro, simul Dei verbi caro: simul caro animata rationalis, simul Dei verbi caro animata rationalis. In illo itaque, & non in semetipsa, habuit existentiam vnam. Cum conceptu quippe verbi, hæc ad subsistendum prolata sunt, & secundùm subsistentiam ei vnita sunt, quandò ad subsistentiam prolata sunt: quæ certè vera est & inseparabilis, quæ neque diuisionem perpetitur, neque mutabilitatem, aut confusionem admittit ab ipso prolata, & in ipso consistentia, & cum ipso composita, nullumque prorsus tempus proprię constitutionis tulerunt, quod inconsistam atque inseparabilem ad eum compositionem præcederet.

Mariam, verè Dei genitricē esse.

Ex inuiolabili namque & Virginali sanguine sanctæ atque immaculatæ virginis MARIÆ, verbum verè factum est incarnatum, & veraciter homo, & in vtero Virgineo deportatus, & tempus expleuit legitimi puerperii, & per singulas naturalia, & peccatum non trahentia, nobis hominibus similis factus, nostramque non dedignatus passibilem vilitatem, nascitur Deus humano corpore, similiterque & habitu animam rationalem & incorpoream habens, quod ipse in semetipso, & nequaquam alter rationali animauit Spiritu, & Virginem generantem conseruauit, & ἀφθόρως, eam propriè, & veraciter demonstrauit: vel si Nestorius vecors scindituar, & eius Deo rebellis exercitus lachrymatur, & lamentatur, & eiulat, & iterùm cum eo diserpitur. Deus itaque erat, qui ex sancta virgine DEI genitrice MARIA est, & secundùm hanc temporalem propter nos natiuitatem suscepit, & post primam eius & sempiternam illam ex patre, naturalemque ineffabilem natiuitatem, quanquàm incarnatus, nascebatur ob similitudinem nostri carnalium. Totus DEVS collaudandus, totus idem ipse apparens homo perfectus: DEVS idem noscendus, perfectus homo idem ipse innotescendus: ex duabus quippe naturis vnitionem habuit, deitate & humanitate: & in duabus perfectis noscebatur naturis, deitate & humanitate. Neque enim vnitionis mutatio quælibet vel confusio interuesit, neque differentię dualitatique formarum sue subsistentiarum post vnitionem diuisio quedam aut sectio est intromissa, licèt hoc contristet quidem furentem Nestorium, illud verò tabefaciat Eutychem desipientem. Nam, quæ secundùm subsistētiam adinuicem vniuntur, neque mutationem acceptant, neq; diuisionem agnoscunt: neque scit, quæ confusionis sunt propria, neq; sectionis discit indicia.

Eutyches & Nestorius quàm sibi mutuò aduersentur.

Iuxta quod apparet Eutyches ignorans, atque Nestorius, & vnitionis secundùm subsistentiam non addiscentes virtutem, iuxta quam & incarnatum est verbum, & caro animata & intellectualis, immutabiliter deificata est: hic quidem in confusionis pelagus iactatur, hic verò in diuisionis voraginem deijcitur. Et idcircò ille quidem refugit confiteri dualitatem naturarum, hic verò vnam Dei verbi naturam incarnatam se subtrahit præcipere, licèt vnam eius compositam subsistentiam dicere metuat; * timorem refugæ metuit, vbi timor nullus inhabitat. Nos verò sensu viuido vtriusque horum feruilem propellentes amentiam, & super petram pietatis stantes intrepidi, & secundùm subsistentiam verbi ad carnem, quæ ex nobis est, intellectualem & animatam, conuenientiam prædicamus, & vnum Christum & filium incarnatum verbum obsecramus, & vnam eius subsistentiam compositam dicimus, & in duabus eum adnunciamus naturis, & duas eiusdem DEI verbi natiuitates credimus, vnam quidem ex DEO patre, quam intemporalem & sempiternam scimus, secundam ex DEI genitrice Matre, quam & modernam & temporalem cognoscimus, & vnam Dei verbi naturam in eo incarnatam glorificamus, & non sicut Apollinarius, Eutyches que & Dioscorus dicunt, sed sicut sapiens nobis tradidit Cyrillus, & quæ sunt naturarum, saluari dicimus, propria, & vnitarum differentiam non relicimus, quæ vt naturali quidem dicitur & est qualitate, in essentiali verò intelligitur, & est quantitate: & neque Nestorianam sectionem metuimus, neque Eutychianam mutationem veremur: quia neque sicut insulsus Nestorius, affectualem vnitionem dicimus: aut insontimam, quod est honoris æqualitatem, aut obuliam, quod est consilij concordiam, nec voluntatum mouentium identitate deliramus hanc conuentionem: neque sicut Eutyches à Deo propulsus, secundùm confusionem quandam aut mutabilitatem Dei verbi & carnis intellectualiter animatæ, siue naturarum atque subsistantiarum & formarum compositionem garrimus, ex quibus in Christo admirabilis facta est conuentio: vnde regiam viam & mediam gradientes, & confusionem & sectionem abominamur, solam autem ex animo veneramur inconfusam, simulque indiuisam peitatis atque humanitatis vnitionem, quam solam intelligendo cognoscit naturalis, atque secundùm subsistentiam conuentio. Hanc quippe cum alterutrum copulatam peitas & humanitas habuerunt, vt neque conuertionem sustineant, neque diuisionem patiantur. Vnitatis namque ratio, quæ naturalis (inquam) est atque secundùm subsistentiam (neq; enim alteram vnitionem in Christo præter istam agnosco) non ignorat quidem differentiam, diuisionem autem prorsus expellit. Quæ verò ad vnitatem concurrerunt, inconuersa cōseruat, partitionemque vnitorum non admittit: & idcò ex peitate & humanitate, & ex duabus naturis Christum nominantes, & Deum eundem & hominem, & * diphyam, quod est, bis genitum, duplicemque secundùm naturas prædicamus. Similiter autem & in peitate perfectum, & in humanitate eundem scimus perfectum: idcircò & in duabus eum docemus naturis, & patri consubstantialē, vt DEVS, hunc ipsum asserimus, & consubstantialē nati & nobis hunc ipsum hominem asserimus, vilibilem hunc ipsum & inuisibilem, creatum hunc ipsum similiter & increatum, corporeum hunc ipsum & incorporeum, contrectabilem hunc ipsum & incontrectabilem, circunscriptum eundem & incircunscriptum, terrenum eundem & cœlestem, carnem hunc ipsum, animatum rationabiliter & Deificatum, recentem hunc ipsum & sempiternum, humilem hunc ipsum & sublimissimum, & quæque duplicis inseparabiliter experiuntur naturæ: vel si quædam semper extitit, & sempiternam habens naturam: quædam verò propter nos in nouissimis temporibus inconuertibiliter factus est, vtpotè humanam assumens naturam. Si igitur inconuertibilis erat & insparabilis erat vnitio, sicut & inconuertibilis est & insparabilis permanet, * duo immutabiliter differentia significantur, & inseparabiliter alteritate confulgent naturæ & subsistantiæ, quę & formæ consistunt, ex quibus ineffabilis vnitio facta est, & in quibus vnus idemq; CHRISTVS conspicitur. Vnum namque quod ex ipsis effectum est, non iam dualiter diuisum, sed eorum ex quibus factum est, sine sectione & transuersione demonstrat subsistentiam. Quæ enim extat persona composita, ex inconfuso constans tempe ramento, partitionem conuenientium nescit: sed esse vnum, & permanere vnum, indiuisum fortitur: & neque duo, iuxta quod vnum existit, efficitur: neque confundit, & in singularum religit vnitatem, naturalemque & essentialem identitatem ea, ex quibus naturaliter conuenit: sed est vnum & duo, hoc ipsum agnoscibile: vnum quidem, secundùm subsistentiam atque personam: duo verò, secundùm ipsas naturas atq; naturales earum proprietates, ex quibus esse vnum fortitur natura duplex, & vnum permanere seruabit. Vnde idem ipse vnus manens Christus, & Filius, & vnigenitus, inseparatus in vtrisque naturis conspicitur, & quæ sunt vtriusque substantiæ, naturaliter operabatur, secundùm inditam vnicuiq; essentialem qualitatem, siue naturalem proprietatem. Quod si naturam haberet singularem & inconiunctam, sicut & subsistentiam atque personam, non ageret vtique vnus idemque filius & Christus profectò, quæ vtriusque erant naturæ. Quandò enim peitas expers est corporis, quomodò naturaliter opera corporis operata est? vel, quomodò corpus peitate fruitratum, actiones operatum est, quæ essentialiter peitatis esse nosciuntur? Verum Emmanuel, dum vnus est, & in eo ipse vtraque, id est, Deus & homo, quæ naturæ vtrique sunt, * naturaliter gessit, secundùm aliud quæ gesta sunt, operans: secundùm quod Deus quidem est, idem ipse quæ diuina sunt: secundùm quod homo idem ipse est, quæ humana sunt seipsum volens omnibus ostendere, quòd Deus idem ipse & homo sit: & idcò idem ipse, tam

* timore refugæ metuit.

* diphya

* insepara biliter

* veracitas

quæ diuina sunt agit, quàm quæ humana, similiter & dicit & loquitur. Non alius quidem miracula operatus est, alius autem perpetrauit humana, passionesq; sustinuit, sicut & Nestorius vultsed vnus quidem, idemque & Christus & filius, qui & diuina gessit & humana : secundùm aliud verò, & aliud, sicut diuinitùs protestatus est Cyrillus, quia & in veritate habuit potestatem inconfusam, necnon & impartibilem. Secundùm quod Deus ergo sempiternus idem ipse existebat, patrabat miracula: secundùm quod homo verò idé ipse modernus agnoscebatur, faciebat humilia & humana. Sicut ergò in Christo vtraque natura indiuinuté proprietatem suam custodit, ita & operatur vtraque forma cum alterius communione, quod proprium habuit, verbo operante quod verbi est, cum communione fcilicet corporis : & carne exequente quod carnis est, communicante ei videlicet verbo in eadem operatione, dum quidò hæc in vna subsistentia cognoscantur, & in vna persona considerentur, & insulsissimam sectionem propellant. Neque enim diuisè operabantur propria, vt & diuisionem earú suspicemur. Non exultet pro hoc Nestorius, seipsum seducens * erroneus, idcircò quod vtraque forma in vno Christo & filio, cum alterius communione operabatur quod proprium habuit. Neque enim ab altera eius diuidens, quod proprium habuit, operabatur. Neque enim secundùm duos Christos aut filios, qui operantur, glorificamus : vnum quidem, secundùm naturam filium & Christum, quæ mira sunt: Secundum verò, secundùm gratiam filium & Christum, quæ humiliora sunt: quanquàm duas formas, quæ communiter operantur, docemus, vnamquamque secundùm suam naturalem proprietatem, sed vnum eundemque filium & Christum, qui & sublimia & humilia naturaliter operatur, secundùm vniuscuiusque duarum eius naturarum naturalem & essentialem qualitatem, asserimus. Naturæ namque incommutabiles manentes & inconfusè, & duæ manifestè cognoscendæ, & non confusibiliter copulatæ, his penitùs non erunt frustratæ, vel si in vna subsistentia monstrabantur, non vanè prosiliant Eutyches & Dioscorus, * nequaquam non existentis impiæ confusionis prolatores: sed vnaquæque natura cum alterius communione agebat quod proprium habuit, & diuisionem refugiens, & connersionem ignorans, & differentiam ad alteram conferuans, communionemque & compositionem, insolubilem atque indisruptam perfaluans. Hinc piè sentientes, & super terminos rectæ fidei consistentes, sicut vnum eundemque Christum & filium operari vtraque dicimus, eò quòd Deus idem ipse erat & homo, nullamque excogitamus confusionem, ita nec vtranque formam cum alterius communione operari propria differentes, eò quòd duæ formæ, in vno eodemque Christo naturaliter propria operantes, existunt, nullam penitùs consideramus diuisionem, sicut hic quidem Eutyches, illic verò nobis vult calumniari Nestorius, odiuersò adinuicem consistentes, & aduersùm nos pios impium prælium partientes: quos pro nihilo reputantes, & vtriusque naturæ vtramque nouimus operationem, essentialem dico, naturalem, & congruam, indiuisè de vnaquaque procedentem essentia & natura, iuxtà insitam ei naturalem atque essentialem qualitatem, & inseparabilem simulque inconfusam alterutrius essentiæ * vna secum cooperationem adduoens. Hoc quippe & operationum, quæ in Christo sunt, differentiam facit, sicut & naturarum. Non itaque idipsum est Deitas & humanitas secundùm qualitatem vnicuique naturaliter inditam, licèt in vnam subsistentiam adinuicem ineffabiliter concurrunt, & in vnam personam sunt inconfusè compositæ, & vnum eundemque nobis Christum & filium effecerint, secundùm subsistentiam adinuicem concurrentes, atque compositæ. Etenim Deus verbum est, & non caro, quanquàm carnem rationaliter animatam assumpsit, hancque sibi vnitione naturali & secundùm subsistentiam aduniuit. Ipsa verò caro est animata rationaliter, & non verbum , licèt Dei verbi caro consp icitur. Et ideò neque eandem habet indifferenter operationem adinuicem post vnitionem naturalem, ac inconfusam, id est, veram & secundùm subsistentiam : neque vnam solam earum operationum dicimus, siue essentialem & naturalem, penitusq; indifferentem, quatenùs essentiam vnam, & vnam naturam eos cognoscamus, quæ ab

Acepha lorum pueris luditur , & ipsis verbis impudenter proferitur composita.

Quemadmodùm igitur vtriusque essentiæ atque naturæ, ex quibus nobis in Christo inconfusa facta est vnitas, & vnum Christum perfecit , & filium totum Deum , totum eundem ipsum credendum & hominem , vtranque naturalem confitemur operationem, ne naturas, quæ inconfusè vnitæ sunt, confundamus. Siquidem & ex operationibus tantùm secundùm eos, qui sunt talia callentes naturæ noscuntur , & essentiarum semper differentiam ex differentia operationum est insitum compræhendere: ita & omnem vocem & operationem , seu diuina quædam sit & cœlestis, siue humana atque terrena, ex vno eodemque Christo & filio edocemus procedere, ex vnaque eius compolita & singulari subsistentia * incarnatum Dei verbum exstabat, qui & vtranque inseparabiliter & inconfusè operationem, secundùm naturas suas à seipsis naturaliter proferebat. Secundùm diuinam quidem naturam suam, iuxta quam erat etiam patri consubstantialis, diuinam & inexplanabilem: secundùm humanam verò, iuxta quam & hominibus nobisipse consubstantialis manst, humanam atque terrenam, vnicuique naturæ amicam & congruam: & non sinens quenquà adpicientium scandalizari, quòd non sit idem ipse Deus & homo, qui hæc & illa naturaliter operabatur. In eo quidem, quòd idem ipse vnus Christus & filius operabatur, vtranq; Nestorij cornolétam obstruens effluentiam : nec enim duos iuxta eum Christos & filios fic dicimus, qui operatur hæc, atque illa obsecrat : in eo verò quòd ostendebat, qua vtriusque naturæ sunt propria, inconfusa post vnitionem manentia, & vtranque hunc ipsum similiter proferentem operationem , ipsa naturali ratione cognoscendam naturarum, propriamque naturam naturaliter explanantem, ex qua inseparabiliter atque naturaliter emanabat, & essentialiter exundabat, Eutychetis elareopon * confopiebat confusioni so cium germen: deinde partu nostro natus , lacte nutritur , & crescit , & corporales ætates discurrit , donec & ad humanæ ætatis perfectionem pertingeret, & esuriem nostram, & sitim, & fastidium iuxta nos ex itinere sustinet. Faciebat quippe & incedendi similiter nobis operationem , quæ humaniter actitata, secundùm humanam subsistantiam progrediens, humanę eius naturę erat ostensio. vnde & ex loco, ficut nos, ad locum cómigrabat : quia & veraciter factus est homo, & naturam nostrà habuit indiminutè, & circunscriptionè carnis suscepit, & habitum nobis competentè indutus est. Corporalis enim, id est, corporis & forma ipsius habitus exsistit, iuxta quam in vtero cóceptus formabatur , & quam semper seruauit, & in seculum induiisè cóseruabit. Idcircò esuriens cibabatur, ideò sitiens potabatur, & vt homo bibebat : ideò puerilitèr baiulabatur, vlnis virginalibs fuperuectus, & materno sinu repositus : ideò fatigatus sedebat , & somni indigens dormiebat: sed & dum cæderetur, dolebat: & verberatus patiebatur, & dolores sustinuit corporis, manus & pedes transfixus. Dabat itaq;, cùm volebat , humanæ naturæ tépus operari & pati quæ sua sunt, ne fortè phantasia quæda & vitio inanis, * nominabilis eius iudicetur incarnatio. Neque enim inuoluntariè hæc vel necessitate susc ipiebat, vel si naturaliter ea & humanè admittebat , & humanis motionibus actitabat atque operabatur. Abiit abominabilis hæc suspi.io. Deus nèpè erat qui hæc pati carnaliter acquiescebat , vti nos proprijs passionibus saluarer , & per hæc nobis immunitatè impartiret, quando pati, agereq; & operari humanitùs idem ipse volebat , & considerantibus prodesse decernebat : propter quos & homo veraciter factus, naturales motus atque carnales mouerinaturaliter ad operandú volebat, dum insidiatores insidias audaciter delectabantur perficere. Corpus enim sę passibile & mortale atq; corruptibile induit, & naturalibus noftris atq; irreprahenfibilibus fubiciens agrimonijs:& huic, quæ naturæ fuæ decenter conueniebant, pati atque patrare indulsit vsq; ad refurrectioné ex mortuis. Ibidé quippe & passibile noftrum , & mortale , atq; corruptibile dissoluit, & horum nobis libertatè donauit. Quæq; igitur humilia atque humana sunt, ita sponte simul & naturaliter, ma nens etiam in his Deus, demonstrabat. Erat namque ipse sibi ταμίειον ac receniditor passionum humanarú & actionú, & nó solùm reconditor, sed & arbiter , quanquà natura passibilis erat,

* incarnatus Deus,

* cõspicie tionis ortũ germé

* non mirabilis

erat, qua naturaliter incarnatus erat. Et ideò erant humanæ eius vltra hominem, haud quidè, quòd natura humana non fuerat, sed quia sponte factus est homo: & homo sponte factus, hæc recipiebat & non tyrannicè vel necessitate, vt nos plerunque & inuolontariè, sed quandò & quantum conſiliebat, & permitteret ipſe, tam eos qui afflictiones ingerebat, quamque ipſas paſſiones quæ ſecundùm naturas agebantur, adnuebat. Verùm diuinâ præclaraque & ſublimia. & nimirùm noſtram viliratem ſuperantia, quæ erant miracula & prodigia, & admirandorum operum prolatio: quæ erant, inſeminata conceptio, Ioannis intra vterum exultatio, partus ipſe incorruptibilis, illibata virginitas, quæ ante partum & in partu. & poſt partum eſt intemerabilis, paſtorum cœleſtis inſtructio, Magorum ſtelliuoca conuocatio, munificentia cum hac ſimul & adoratio literarum indocilis ſcientia. Quomodò namque hic(inquiunt)literas ſcit, dum non didicerit? partim redarguens amicorum ignorantiæ maleuolum deſiderium, ex aquis vinalis refectio, infirmorum corroboratio, cæcorum adſpectus, * emendatorũ erectio, paralyticorum * conſtructio, claudorum rectè currendi motio, leproſorum ſupermicans mundatio, efurientium repentina repletio, perſequentium orbitas, ventorum mitigatio. maris trãquilla ſedatio, ſuper aquas corporalis inceſſio, immundorum ſpirituum expulſio, elementorum ſubita conturbatio, vltronea ſepulcrorum apertio, ex mortuis triduana reſurrectio, corruptionis * mortuorum deſtructio, mortis indefiniés deiectio, cuſtoditi ſignaculi lapidis & ſepulcri coercibilis exitus, ianuarũ clauſarum indirectibilis ingreſſus, in cœlum à terra * nimirum admirabilis & corporalis aſcenſio, & omnia quæ his ſunt ſimilia, & ſermonis naturam & vocis virtutem tranſcendentia, & omnem humanum intellectum ſuperantia: quæ omnia vltra naturã & ſermonem humanum effecta, diuinæ Dei verbi eſſentiæ, atque naturæ profectò exiſtebant indicia, etſi per carnem agebantur & corpus, & nõ ſine carne rationaliter animata gerebantur: nõ tamen propter hæc Deum verbum æſtimemus carneum, nec abſque corpore adiſtruamus, idcircò quòd ea patrabat, quæ corpora ſuperexcellunt. Etenim Verbum veraciter caro factum eſt, & incarnatum. abſque mendacio corporatum eſt: & vnus filius cognoſcebatur, qui omnem ex ſe proferebat, operationem, diuinam & humanam, exiguam, & immanem, humilem atque cœleſtem, carnalem & incorpoream, viſibilem & inuiſibilem, circumſcriptam & incircumſcriptam, conuenientem naturarum eius dualitati, & ex ipſiſ eam inceſſibiliter prædicantem, & flagranter adnunciantem. Vnus itaque idemque dum ſit ſecundùm ſubſiſtentiam filius indiuiſilis, & duarum naturarum Idem ipſe noſcatur, ſecundùm aliam quidem diuina ſignacula operabatur, ſecundùm aliâ verò humilia recipiebat. Et propterea à Deo inſtructi adfuerãt, qui pro Chriſto Deo præmijs coronati ſunt, & loqui diuinitùs acceperunt, diuinas nobis intelligentias contexentes, ſicut cũm audieris vnius filij contraria voces, conuenienter naturis ipſis, quæ dicuntur, partireſi quidem quid magnũ & diuinum eſt, diuinæ naturæ exhibens: ſi verò quid parium eſt & humanum, humanæ reputans: ſic enim & diſſonantiam vocum effugies vnaquaq; natura proprietates quæ eſt ſunt inſitæ, receptante, & ipſum filium vnum tam ante omnia ſecula, quàm modernum, ſe cundùm ſacras ſcripturas confiteberis. Sed & hoc in vno filio aſſerunt, omnem quidem operationem nullus ab vno filio ſequeſtrauit. Cuius verò naturæ ſit quod geritur, per ꝓ priam q; operationem inſinuet, ergò nimis pulcherrimè ab eis eſt explanatũ, vnum quidem cõfiteri Emmanuel, (ita quippe Deus verbum incarnatus nuncupatur) & eundem omnia patrare, & non alium, & alium tam ſublimia, quamq; exigua citra vllam diſtantiam, per quæ & eius naturarum inconfuſa dualitas recognoſcitur, & in ſubſiſtentias duas: perſonas ipſe prorſus non diſpertitur, ſed eſt vnus idemque filius, & CHRISTVS inſeparabilis in duabus indiuiſè agnoſcendus naturis, & ipſius vnius filij cuncta eſſe certiſcamur, & omnes eius & voces & operationes credimus, licèt quædam earum ſint Deo decibiles, quædam verò ita rurſus humanæ, quædam verò medium quendam ordinem obtinent, tanquàm habentes in hoc ipſo Deo dignum quid & humanum. Huius verò aſſerimus eſſe virtutem etiam illam, quæ dicitur noua & deiuirilis operatio, non vnam exiſtentem, ſed diuerſi generis ac differentem, quam, ex Areopago à Paulo egregio diuinitùs captus, Deo vocatus, aſſeruit Dionyſius, vtpotè Deo decibile in hoc ipſo & humanum habentem, perque alacrem atque compoſitam * προφορὰν dictionẽ, vniuſculuſq; ſubſtantiæ atque naturæ, vnam quamque perfectè ſignificantem operationem. Ante ſecula igitur eſſe Deum, verbum glorificantem, patriq; coæternum, temporalem ſuſtinuiſſe adnunciamus natiuitatẽ, qua ex Virgine, verè ac propriè Dei genitrice Maria incarnatus * naſcebatur. Et idcircò duabus natiuitatibus naſci à ꝓpijs meritò creditur: & perfectus idem exiſtens in deitate, perfectus erat idem in humanitate, nequaquàm per differentiam ſubſtantiarum diuiſus, neq; per identitatem ſubſiſtẽtię atque perſonæ, naturas ipſas deducens ad identitatem ſubſtantiæ: ſed ex quibus ſecundùm ſubſtentiam naturis eſt declaratus, in ipſis inſeparabilis manſit, omnia ſapiens per & verè noſtra gerens opera, & paſſiones naturales atq; irrepræhenſibiles, quæ procul à macula atq; pollutione ſunt, & in quibus cuiuſliquam peccati veſtigium non reperitur. Peccatum namq; nõ fecit, nec quilibet dolus in ore eius prorſus inuentus eſt: & connutritus vnà nobiſcum humanè, vtpotè qui ſciebatur homo perfectus, etiam Deus idemq; indimiſnutè extabat, miraculaq; vt decuerat faciẽs. Perfectus quippe Deus noſcebatur, quãuis eſſet humanæ carni intellectualiter animatæ commixtus: ad ſpontaneam paſſionem aſcendit, & vltrò ludæis eſt proditus: imm ò ipſe ſeipſum illis, ob ſalutem hominũ, ſponte prodidit: & ligatur, & colaphis cæditur, & inſpuitur, & flagellatur, & illuditur, & chlamyde purpurea tanquàm rex omnium reinduitur, & arundo tanquàm ſceptrum regium regaliter ei contraditur, & Pilato iudicante damnatur, ad extremum patibulo configitur, & manibus atque pedibus cruentatur, falutiferæ crucì conclauatur, & cum latronibus leuatur, & acetum potat, & fel deguſtat, & * magnè vociferans, animam tradidit patri: & latus lancea perforatus, fangũinem quoque & aquam ſalutarem poſt mortem profudit: & emortuus, de cruce deponitur, & accuratur, & myrrha conditur, & ſepultura triduana ſcpelitur: & triduanus reſurgens, de ſepulcro progreditur: & vnà ſecum cunctos mortuos ſuſcitat ex ſepulcro, ex corruptione ad immortalitatem eos perducens per ſuam reſurrectionem ex mortuis: & diſcipulis, refurgens à mortuis, manifeſtatur: & cibo ac potu rei ſidem accommodat, & tactu manuum Apoſtolicarum carnis propriæ reſurrectionem: & Spiritum ſanctum eis impertit, tanquàm cognatum ſibi atq; connaturalem: & eleuatur in cœlos, immò vri cœlorum dominator aſſcendit, & dexteræ aſſidet genitoris, ſolium habens paternum & regale & ſublime. Vnde & iterum veniet, iudicium viuorum & mortuorum factnrus, & ſingulis redditurus ſecundùm opera, quæ vnuſquiq; operatus eſt, ſiue frugi, quæ bona geſſit, ſeu nequam & vituperabilia operatus eſt: quem vnà cum patre & ſpiritu ſancto omninò regnare credimus, regnum verò immortale, & finem nequaquàm aut terminum ſuſceptuum. S d & de incarnationis diſpenſatione, hoc eſt, de admirabili Dei verbi incarnatione. qualiter dico ac ſentio, breuiter demonſtrauì.

Verùm de principio viſibilis mundi, & conſtitutione, quæ facta eſt, & conſummatione, quam non longè ſuſcipiet, confiteor Deo honorabilis, quòd omnia non tantum viſibilia, ſed inuiſibilia vnus Deus condidit, Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus, illa ſempiterna natura, quæ neſcit exordiũ, & ex non exiſtentibus prorſus vt exiſterent, & non exiſtentia repentè protulit, & horum multorum millium differentias prudenter produxit. Omnia enim per vnigenitum Filiũ pater in Spiritu ſancto fecit, quæ & ſapienti prouidentia continet, vt Deus ſuis operibus præſidens, principiumq; omnibus temporale conſtituens, ſenſibilia quidem tini tem porali ſuppoſuit, intellectualia verò & inuiſibilia hæc meliori dignitate dignatus eſt: & nullatenùs quidem moriuntur. neq; corrumpuntur, iuxta quod ſenſibilia defluunt atque pertranſeunt, non tamen ſunt immortalia per naturam, neque in eſſentiam incorruptibilem tranſeunt, ſed gratiam eis largitus eſt, à corruptione ea & à morte coercem. Sic hominum animę permanent incorrupræ, ſic Angeli immortales perſeuerant, non naturam reuerà (ſicut alle-

Luc.1.

Luc.2. Matt.2. Ioan.7.

Ioan.2.

* non mo titura

* nimium

Emmanuel.

1.alloquutionis

* naſcebatur

Eſa.53. 1. Pet.2.

Ioan. 20. Luc.24.

Marc.16.

Actio 1.

Matth.16.

De rerum creatione.

Angeli & animę nõ

sunt ex fe. rii) incorruptam. propriéve immortalem habentes essen-
nibilis im- tiam, sed gratiam à Deo sortiti sunt, quæ immortalitatem
mortales. largitur, & incorruptionem eis prouidet. Sed non idcir-
cò, quòd hominum animæ gratia Dei incorruptionem re-
ceperunt, quæ omnibus creaturis naturaliter insidet: ideò
& ante corpora eas fuisse suspicabimur, vel ante huius visi-
bilis mundi prolationem atque compaginem in sempiter-
na quadam vita positas arbitrabimur, vitamve habuisse cœ-
lestem asseremus, & incarneam seu incorpoream vitam vi-
uentes perpetuâ in cœlo aliquandò non existenti, sicut Ori-
genes erroneus confituit, & huius complices atque consen
tanei Didymus & Euagrius, & reliqua earum fabularū ex-
cogitatrix * fodalitas: qui quidem hoc non solùm errando
pronunciant paganorum cōcreti dogmatibus, & Christia-
norum nobiliatem fordidantes, sed & istorum corporum
quibus nunc sumus amicti, imprudenter perimunt refurre-
ctionem, multa callidè balbutientes impijssimis eorum &
fabulosis figmentis condigna: quib* * adcastigationem suf-
ficit, quod à Paulo ad Corinthios dictum est, Quòd si mor-
tui non resurgunt, neque Christus resurrexit, & reliqua, ita
eorum cogitationibus vanescentibus illud adijcietur: Er-
gò vana est fides vestra, aut non est pars vobis nostræ ado-
randæ cōfessionis, & carnis istius resurrectio. Nam & carnis
resurrectionem exquirimur confireri, ad salutē baptismū
accedētes, iuxta quod quidam sapientium cōtemplatus est:
cunctum nanque vigeniti præclaræ insignisque dispensa-
tionis præclarum mysterium erat & negotium, vt imagi-
nem saluet, & carne immortalem efficiat. Nō solùm autē
in hoc despientes falluntur, & à recto itinere deuagantur,
(est namque eorum tanquàm in comparatione malorum
intolerabilis impietas) fed & alia multa extra apostolicam
atque paternam nostram traditionem asseruerunt, Paradi
plantationem proijcientes, in carne Adam formatum fuisse
nolentes, ex eo Euam formatam fuisse vituperantes, serpen
tis fonitum refutāres, cœlestium officiorū principatus qui
dem principaliter à Deo adeptas fuisse prohibentes, ex con-
demnatione verò pristina & transgressione eas confingen-
tes. Sicut in vnitate autem mentium oīa rationabilia fuisse
producta, impiè simul & fabulosè somniātes, supercœlestiū
aquarum † creaturarum pessimantes, finē esse volentes sup-
plicij & omnium quidem sensibilium omnimodam corru-
ptionem subintroducentes. Omnium verò rationabilium,
Angelorum, hominum, dæmonum * restaurationem ad-
struentes, & iterum in vanitate fabulosas horum differen-
tias, profundantes, cēm & nihil à nobis differre Christum
(quem ipsi delirando perdocent, non quem nos piè prædi-
camus, gloria seu honore, seu regno, siue dominatione*)
dæmoriosè scaturiunt, millia quædā proferentes de diabo-
lico cordis eorum & impio thesauro, non vna facetulenta
transuersione tantummodò, sed millibus proximos potan
tes, & animas hominum mortificantes * immisceri, pro qui-
bus Christus mori dignatus est, & pro quorum redemptio-
ne suum diuinum sanguinem fudit, & munus præomni di-
gnitate diuinus suam animam posuit. Nos verò rectæ im-
maculataque fidei ac pudicæ lacte potati, rationale & sine
dolo & bonum verbum degustantes, vniuersa eorum tene-
brosa dogmata repellentes, & omnib* horum nefandorum
vanilouijs liberi, & paternis nostris superincedentes veli
gijs, & præfenris fecuii confirmmationem dicimus, & vitam
illam, quæ post præfentem vitam * futurorum est, credi-
mus permanfuram, & immortale habemus fupplicium, il
lam quidem indefinenter exhilarantem laudabilium operū
patratores, istam verò inceffabiliter affligentem, necnon
& crucíatem eos, qui hic affectatores malorum effecti sunt,
& pœnitentiam agere noluerunt, priusquàm hinc euaderēt
& exirent: vermis enim eorum non morietur, (inquit Chri-
stus iudex & veritas) & ignis eorum non extinguetur. Hæc
sapere atque credere, sapientissimè ex apostolica & euan-
gelica, atque prophetica & legitima. & ex paterna & doctri-
nali prædicatione percepimus, & manifesta vobis pruden-
tissimis fecimus, nihilq; vobis occultauimus. Consequens
certè vt existit & cōpetens, ac pristinæ traditioni conueniés,
sacratissima concilia paternorum nostrorum atque sacratis-
simorum conuentuum manifesta literis facere, quæ tan
quàm lustrantia nostras animas confouemus, & per fecula
habere nos exorāmus, quatenùs cum eis & beatam vitam
participemus, vti eorum filij nobiles ac fuccessores. Qua-
tuor itaque in diuinis ecclesiæ dogmatibus magna, sacraque
& vniuersalia concilia fuscepimus, euangelicis illustrata ful-
goribus, & splendidicata euangelicorum configurationum
speciminum quantitate. His principare dicimus Nicenum
trecentorum, decem & octo Deum gerentium patrum con
uentum, qui ex diuino nutu concitus, Arianæ rabiei deiecit
contagia. Post illum verò tempore, non gloria sue gratia,
secundus congregatur conuentus, qui in regiam cōuocatus
est ciuitatem. Quinquaginta verò & centum à Deo institu-
ti patres extiterunt, qui & hoc implere Concilium diuinitùs
ducti sunt, quod trifulgorem Macedonij, Apollinaristj, &
Magni impietatem extinxit, & de tam magna atque difficili
inflammatione cōuentcula piorum eripuit. Tertium post
hoc tempore solo conciliū glorifico, quod in Ephesō prius
ex diuina voluntate confedit, (Nam fecundum, quod Dio-
scori dicitur illius, reprobæ intelligentiæ Euty chetis com-
prehenditur consonum) quod primum concilium ducen-
torū quidem sanctorum patrū plenitudo nosce batur, deiecit
hominicolam Nestorium, & omnem eius Christo rebellē im-
pietatem. Quartus quoq; post hęc tria tēpore tantùm à Deo
* instructus congregatur cōuentus sexcentorū simul & tri-
ginta laudabilium patrum, & illustratorū fide, qui in Chal-
cedona quidem diuinum diuinitùs fecit conuentum, & con
certātem habuit Euphemiam martyrem, quæ & vsq; hacte-
nus super fidei eorum definitione propugnat, & pro opina-
tissimo eorum maximoq; conuentu verbum plurimum &
incessabile facit. Perimit verò prophanam dualitatem, Lu-
tychen (inquam) & Dioscorum, & eorum obturat Deo re-
bellem malitiam, ex Apollinari vndantem, quem fontē de-
fluentem, & replentem omnes impietatis riuulos eijcit, cum
istorum impijssima hæresi per orthodoxorū asserriones, &
Nestorij Deo rebellis immundissimā hæresim. Nam & con-
tra hanc, adhuc impudenter respirantem, conuenerat.
Vnde & eam interemit, & eam ab ecclesiasticis atrijs expul-
it. Super his autē magnis & vniuersalibus, venerandis quo-
que ac sacratissimis sanctorum beatorumque patrum ho-
nore coæquandis quatuor conuentibus, etiam quintum san-
ctum, præter istos & post istos, aliud concilium vniuersali-
ter cōlitutum fuscipio, quod in regia vrbe etiā id celebratū
est, Iustiniano tunc fceptra Romani imperij dispēsante, om-
nesque eius præclaras dispositiones, quod ad confirmatio-
nem quidem nominatissimi Chalcedonensis concilij con-
gregatum est. Perimit autem & in interitum proijcit prin-
cipaliter quidem Origenem insanū, & omnes eius pompo-
pofas somnolentias, & plena multæ impietatis commenta,
Euagrij quoque cum eo & Didymi doginata, & omnia eo-
rum pagana atque prodigiosa, necnō & fabulosa deliramen
ta. Post quos & Mopsuestenum auellit Theodorum, magi-
strum Deo rebellis Nestorij, & vt immundū zizanium cum
fuis blasphemiis upuſculis ab Apostolica Ecclesia proijcit.
Scripta quoque Theodoriti, quæ malè & impiè aduersus
Cyrilum propugnatorem pietatis effecta sunt, & quæque
tam cōtra duodecim eiusdem diuini Cyrilli capitula, quam-
que sanctum primum Ephesinum concilium, nostræque
fidei rectitudinem accusauit, impio fauendo Nestorio, e-
riam illa istius condemnationis obnoxia faciens, quæ pro
Diodoro & Theodoro fatisfacions fcripserat. Cum quibus
& epistolam, quæ dicitur Ibæ, ad Marim Persam scriptam
obturuncauit, id est, exirpauit, vtpotè non tantùm rectis in-
sestam dogmatibus, sed & omni impietate refertam. Illa
igitur sacra & magna, vniuersaliaque sancta quatuor am-
plector concilia, & vno sensu confoueo. Super his verò &
hanc quintam honoro atque honorifico & veneror, & cun-
cta eorum laudanter recipio tam in dogmatibus & diuersis
doctrinis, quamque hæreticorum anathematizbus & definī-
rionibus. Vnde & comprobo atque fuscipio, quos fuscepe-
runt & probauerunt. Et anathematizo atque abijcio, quos
anathemati fubmiserunt, & abiectos à sancta nostra Catho-
lica Ecclesia censeruerunt. Has beatas & sanctas quinq; syno-
dos adfequens, vnam tantùm fidei diuinitiorem agnosco, &
mathema vnum nouī & fymbolum, quod sapientissima at-
que beata trecentorum decem & octo Deum gerentiū pa-
trum sancta Nicæna multitudo ex sancto cisai a est spiritu,

quod

Nota hic de conci-lijs quinq; vniuersa-libus.

*inflatus?

Quinta Synodus ad confirmationē Chalce-donen. fa-cta, quos damnauit.

fur. *viuad
1. Cor. 15.

* vt magis.
& ap

fur. *coro
nauum)

for. *im-
misericor
des.

1. Petr. 2.

* futura

Marc. 9.

quod in Constantinopoli C. I. à Deo inspiratorum patrum congregatio confirmauit, & in Epheso primum ducentorũ diuinorum Patrum corroborauit Concilium, & in Chalcedona sexcentorum &c. sacratissimorum patrum suscepit & stabiliuit conuentio, & incommutabile indissruptumque & immobile flagranter asseruit conseruari, suscipimus: deinde * eiusdemque bonam amplectimur cuncta quòque sacratissimi Cyrilli diuina & à Deo instructa cõscripta, vtporè omni rectitudine plena, & omnem hæreticorum impietatẽ demolientia, præcipuè autem illas ad Nestorium Deo odiũ lem, & à Deo proiectum, duas synodicas epistolas, secundam quoque & tertiam, in qua & duodecim connexa sunt capitula, quæ omnem Nestorij malitiam, sanctorum Apostolorum æquinumeris exoßit carbonibus. Cum istis verò suscipio & synodicam epistolam, quæ scripta est ad sanctißimos Orientales episcopos, in qua & voces eorũ sacras appellauit, pacemque cum eis firmauit. Cum quibus & ipsas Orientalium epiſcoporum literas connumerabiles & indissolubiles dicimus, vtporè ab ipso diuino Cyrillo susceptas, & ab ipso ete restificantes vocibus non ambigendis orthodoxas. His similiter sapientißimi Cyrilli sacris inscriptis, tanquàm sacram & cohonorandam suscipio, eiusdemque rectæ fidei propagatricem, & à Deo condonatam, atque à Deo inspiratam epistolam magni atque præclari Leonis sanctißimi Romanæ Ecclesiæ, immò omnium quæ sub sole erũt, luminarij: quam diuino manifestè permotus spiritu contra Eutychen maledictum & Deo odibilem, desipientemque Nestorium, ad Flauianum laudabilem scripsit regiæ vrbis episcopum, quã & firmamentum rectæ fidei appello atque definio, hos qui ita eam optimè definierunt, sanctos patres assequens, vtporè omnem quidem rectitudinẽ fidei nos instructem, omnem verò prauitatem hæreticam perimentẽ, & à Deo custoditis atrijs nostræ sanctæ catholicæ ecclesiæ effugantem: cum qua diuina sylaba & scriptura, & cunctas eius Epistolas & dogmata, tanquã probata ex ore Petri principis Apostolorum, amplector & perosculor & veneror, & anima tota cõplector. Hæc, sicut prædixi, sacra & diuina Vbeatißimorũ Patrum concilia suscipiens, omniaq; conscripta, præsertim Cyrilli fapientissimi quæ contra Nestorij insaniam facta sunt, & epistolam Orientalium episcoporum, quę ad eundem diuinum Cyrillum scripta est, quam & ipse orthodoxam esse testatus est, & quæq; Leo sanctißimæ Romanæ Ecclesiæ sanctißimus dispensator scribit, & maximè quæ cõtra Eutychianam & Nestorianam prophanationem scripsit hæc quidem vt Petri, ille verò vt Marci definitiones agnoscens: necnon & omnia omnium nostræ catholicæ Ecclesiæ probabilium instructorum à Deo instructa didagmata seu in verbis & scriptis, siue in epistolis quibuslibet compræhensum est. Et (vt concinnè dicam) cuncta suscipio & amplector, quæque sancta catholica nostra Ecclesia suscipit & cuncta è regione refuto atque anathematizo, & prohana esse reputo, quotquot & ipsa sapienter abominatur, & propriæ pietati æltimat esse contraria, non solùm codicillos & verbula, & Deo repugnantia & priuata dogmata, sed & hæreticas & maledicas, maledicarumque sectarum doctrices personas. Et vt nihil desit ad vestram fatisfactionem, ipsas quoque personas exprimo, quas anathematizo, & condemnatas ettitio, non lingua tantùm & ore, sed corde & spiritu, vtporè quæ sanctæ catholicæ nostræ fidei in omnibus infidiantes oltenſæ sunt. Anathema itaque in perpetuum, & catathema à sancta & consubstantiali adoranda Trinitate Patris & Filij, & Spiritus sancti sint, primùm quidem Simon magus, qui primus pestimis hæreticus pestimus principiauit: posit quęn Cleobius, Menander, Philetus, Hermogenes, Alexander ærarius, Dositheus, Corpheus, Saturninus, Masbotheus, Adrianus, Basilides, Isidorus eius filius, & furore superior, Ebion, Carpocrates, Epiphanes, Prodicus, Drinthusque & Mirinthus, Valentinus, Florinus, Blasius, Arthemon, Secundus, Cafsianus, Theodorus, Heraclion, Ptolomæus, Marcus, Ademis, Colorbasius, Carusticnsis, Theodotus Scytheus, Theodotus alter, * Euphrates transfmarinus, Monoimus Arabs, Hermogenes, Tacianus Syrus, Seuerus, Asclepiodotr, * Barbdanus, Armoneus eius filius & errore consimilis, Hermophilus, Cerdon, Sacerdon, Marcion Ponticus, Apelles Apolinidis, Potitus, Præpon, Python, Seuerus, Theodotus trapezira, Montanus, Prisillaque & Maximilla huius furiosæ discipulæ, Nepos, Heleeleus Origenes, alter Origenes, qui & Adamantius, Sabellius Libycus, Nouatus, Paulus Samosatenus, Epigenus, Cleomenes, Noitus Smyrnensis, Manes, cui impij furoris cognomen, Sabatius & Arrius, Meletius, Aetius, Eunomius, Asterius, Eudoxius, Donatus, Macedonius, qui sancto reluctatus est Spiritui, & Pneumatomachi, Apellationem dignam accepit, Apollinaris Laodicensis, eius filius Apollinarius, Magnus, Polemon, Pelagius, Cælestius, Iulianus, eiusdem furoris defensores, Theodorus Mopsuestenus, & Nestorius anthropolatriæ fœdissimi prædicatores, Cyrus & Ioannes Cilices, eiusdem impietatis impij productores fructues, Eutyches, Dioscorus Eutychetis defensor & aduocatus, Barsumas, Zoaras, Timotheus qui dicitur Aelurus, Petrus * Moggos, id est, Balbus, & Acacius, qui cœnonitum, id est, nouitatem Zenonis machinati sunt, Lampedius author nec nominandæ Marcionistarum hæresεos, Didymus & Euagrius Origenianæ vanitatis primi secretales fœdissimi. Petrus Fullo, qui ad hymnum trisagij crucem ausus est coaptare. Petrus alter, Ibericum & barbaræ mentis contagium. Efaias huius Petri collega, qui aliam Acephalorum interi Acephalos hæresim propagauerunt. Cum quibus omnibus, & præomnibus, & post omnes, & secundùm omnes, & super omnes sit & Seuerus anathema, horum leuissimus discipulus, qui præ omnibus * Acephalista tam nouis quàm veteribus, demonstratus est crudelissimus tyrannus, & fanaticæ Ecclesiæ Catholicæ immanissimus inimicus, sanctissimæque Antiochenæ ecclesiæ adulter iniquissimus, & corruptor execrabilis. Theodosius quoque Alexandrinus, Anthemius Trapezuntenus, Iacobus Syrus, Iulianus Halicarnasseus, Felicissimus, Gaianus Alexandrinus, à quibus Gaianitarum sue Iulianistarum superinuenta est hæresis. Dorotheus eiusdem impiæ hæresis propugnator, Paulus Fusçus non solùm appellatione, sed secundùm veritatem effectus. Ioánes Grammaticus, cognomento Philoponus, id est, studiosus, immò * Matæuponus, id est, irritus laborator, Conõ quoq; & Eugeniusthi tres, tritheias (id est, triplicis deitatis) ter maledicti propugnatores. Themistius, qui fuit ignorantiæ pater, & genitor atque feminator nefandissimus, qui Christum verum Deum nostrum, diem iudicij nescisse delirabat, nescíens quæ ipse, iam à Deo proiectus, assereret, & non recognoscens quæ ignorando loquebatur. Nisi enim ignorasset verborum suorum virtutem, non vtique lætiferam ignorantiam peperisset, & ignorantiæ fœditatẽ feruenter defenderet, ignorare Christum non secundùm id, quòd Deus erat sempiternus, sed secundùm quod versciter homo factus: diem consummationis atque iudicij ex insipientia mentis erudtas, & purum eum efficiens hominem, & hac monstruositate se defamans Acephalum, & naturam vnam eiusdem CHRISTI Saluatoris nostri compositam vaticinans. Sit autem & cum eo Petrus Syrus anathema, & Sergij Armenius tritheiæ minores doctores, & nec ficadinuicem consonantes, neque eadem similiter cum alterutro glorificantes. Damianus horum quidem excellentior & aduersarius, nouus autem demonstratus est temporibus nostris Sabellius, cum quibus & eorum impietatis succesſores anathema sint & catathema. Athanasius quoque Syrus, & Apozigarius Anaztasius, & qui eorum incõuenientem conuictiam inconuenienter & indoctè suscipiunt, & irrationabiliter tanquàm iumenta ab eis feducuntur. Et cùm inuicem quidem quasi amicabiliter cõmiscantur, inuicé verò inimicis anathematibus fauciantur, Indauntur autẽ cum eis & aniciantur anathema & catathema, & Beniamin Alexãdrinus, & Ioánes & Sergius, Thomasij, & Seuerus Syrij, qui ad huc viuunt vitam execrabilem, & crudeliter pietatẽ expugnant. Participetur itaq; cum eis his anathematibus & * Mynas Alexãdrinus, Gaianitarum propugnator acq; defensor hæresεos, & in aperto expugnãs veritatis prædicationem, & omnes cum eis cõfortes atque contribules, & impietate consentanei. Submittantur autem eis anathematibus & omnes hæresεs, quæ post Christum adoleuerunt, & Christi eccle. siam aufæ funt expugnare, id est, Nicolaitarum Euchitarum, Cainorum, Adamianorum, * Barbalitarũ, Borboni-

norum,

for. * eiusdem bon

Hæresiarchaũ aliquot catalogus.

* Eustare *Bardazanes

* Magog* for. *Cœnoticon, per allusionẽ, ad Henoticon Zenonis. Græcè Gnaphe*.

* Acephalis

* Matæponus

for. * Barsanitarũ

for.*Nat eissionū for. * An thiaeista rum for. Apo riorum for.*Sphs zonsitariū * Veou flanoiū * Gnoita rum

norum, * Nasilitinorum, Eltraloticorum, Oſionitorum, Sethlanorum, Sophianorum, Ophitarum, * Antitactorum, Petracicorum, Hydroparaſtitorū, Encretorum, Marcionitarum, Phrygarum, Pepudianorum, Artitoritorum. * Abrodricorum, Teſſaradecatitarum, Nazaræorum, Melchiſedeanorum, Antidicomarianitarum, * Spatirianorum, Cyrcianorum, Dulianorum, Athropomorphitarum, Heracitarum, Meſſalianorum, Eutychetarum, Acephalorum, * verſunoſitarum, Eſaianorum, * Agnoetarum, Iacobitarum, Tritheitarum, & quarundam alia prauitas extiterit impia & à Deo proiecta hæreſis vniuerſa. Igitur ſuperiùs nominatos hæreſium principes, & quæ poſt eos anathematizata ſunt impiiſſimæ hæreſes & ſchiſmata, anathematizo & catathematizo anima, corde & ore, mente quoque & verbis atque ſermonibus. Et omnem aliam hæreſis authorem peritiorum, & omnem aliam prophaniſſimam hæreſim, & omne aliud ſchiſma à Deo deiectum, quotquot noſtra ſancta catholica Eccleſia anathematizat, Anathematizo autem & catathematizo etiam omnes eorum conſentaneos, qui eaſdem cum eis impietates æmulantes, & ſine pœnitudine in eis ſunt mortui, & quicunque vſque nunc in eiſdem perſeuerant, & expugnant catholicæ noſtræ eccleſiæ prædicationem & fidem noſtram rectam & immaculatam deijciunt.

Et anathematizo iterum ſimiliter omnia eorum Deo repugnantia ſcripta, quæ contra noſtram ſanctiſſimam catholicam Eccleſiam compoſuerunt, & aduerſus fidem noſtram rectam atque immaculatam conſcripſerunt. Anathematizo autem cum eiſdem prophanis hæreſibus & omnem aliam Deo odibilem & malcdicam hæreſim, quam ſancta noſtra catholica Eccleſia anathematizare atque condemnare conſueta eſt, eorumq; authores & genitores, & eorum probroſas atque fœdiſſimas loquelulas atque codicillos, ſola honorans & tenens, ſentiensque & venerans ſancta noſtræ eccleſiæ catholicæ & Apoſtolicæ dogmata, quæ partim vobis & breuiter edidi, propter ſynodicarum literarum (vt dixi) cõpendium. Cum quibus hinc etiam migrare deprecor, quandõ hoc Deus præceperit. Vnde & veſtram quæſo paternam ſanctitatem, has à mea humilitate ſuſcipientem iure ſynodico literas, paternis oculis conſpicere, & fraternis obtutibus cernere: & ſi quid per ignorantiam culpatum eſt, ſiue per obliuionem prætermiſſum eſt, aut per feſtinationem minus aduerſum eſt, aut per compendium minùs expreſſum eſt, & nullatenùs memoratum, aut per immobilitatem linguæ eſt tacitum, aut per linguæ grauitatem & vocis niſi miam exilitatem, aut per ſermonum agreſtium infirmitatem, & nobis nolentibus ſiluit, adiectionibus & deiectionibus adimplere, ex paterna procedentibus plenitudine, & emendationibus corrigere, & robur amiciſſimum tribuere, fraternis operatam ſtudijs, paternisque irrigatam propoſitis: vt neque quod in eis deeſt, imperfectum ſemper appareat: neque quod infirmum eſt, & per ignorantiam fortaſſis plerunque fefellit, inualidum iugiter manear, & pertotam vitam ægrotet. Quod cùm amicabiliter à vobis fuerit factum, me quidem locupletabit atque faluificabit, vobis autem beatiſſimis teſtificabitur de compaſſionis charo affectu. Et hoc idem eſt dicere de filij atque fraternitatis dilectione. Ita verò ex vobis ego ditatus, & quod deſuit, redintegratus, & quod infirmũ eſt, medicatus, & quod claudicabat, correctus, paternis, fraternisq; diuitijs coronatus, quales vobis gratias referam, vnà cum his gaudium æſtimabor ſiue lætitiam vindemiaſſe, & delectamentum eximium recognoſcar. Sed hoc quidem nouerit ſolus Deus. Nouerim autem etiam ego ipſe: Deo honorabiles, qui huiuſmodi cõpaſſionem lucriſacio, & * valiuudine & præclaro beneficio potior. Noueritis autem & vos & adijcieris, ſi cordi mei feruorem circa pietatem videritis, & quòd plurimum animæ ad charitatem eſt. oculis animæ cerneritis, Super his igitur ampliùs vos verbis poſcere deſinẽs, (ſcio enim quòd hæc per omnia complebitis, & artte noſtras humilimas ſupplicationes fraternæ charitatis ardore concrematí, affectuque paterno flammati) illud quæſo, & poſtulans, nunquàm deſinam, quatenùs orationibus apud Deum me flagrantiſſimè ſoueatis nettuentem atque trementem, & onuſtiſſerre mihi iuge impoſitum nequientem: & non hoc ſolummodò, ſed vt hunc quoque Chriſti gregem mecum paſcatis, qui mihi quidem ad regendum commiſſus eſt, Inualidus autem ſum, niſi veſtris præſidijs adiuuẽ ad regendum hunc, atque nutriendum diuinis quibuſdam & profuturis germinibus, ad conſeruandum quoq; innoxium & illeſum: idcirco exoro & deprecor, vt nullam hic grex noxam ſuſtineat per meam imperitiam & inertiam, & oportunè regere non ſufficientem impotentiam, & tanquàm ego ipſe eum læſiſſem, in die iudicij iudicer, & * furantium latronum, atq; occidentium & perdẽtium pretioſiſſimas oues Chriſti Dei, immortale tormentum ſuſcipiam. * huius enim ſalutem & augmentum & pinguedinem paſcuis optimis excellentem ſcio, & aliquandò à CHRISTO paſtorum principe à me exigendam agnoſco: ſed ſi quid Deo honorabiles potuerit is, Deo ad ſuffragandum nobis condonante virtutem, concertate, ne & ego ipſe & hæ precioſiſſimæ Chriſti oues propter meam imbecillitatem à beſtijs capiamur. Aequalem autem vobis opulentam poſtulationem offero, vt inſtãtem ad Deum obſecrationem atq; deprecationem fundatis pro Chriſto dilectis & tranquilliſimis noſtris Imperatoribus, qui diuinitùs imperij gubernacula meruerunt, quatenùs ipſe miſericordiſſimus atque humaniſſimus Deus, qui eſt iam virtutem habet & acquiparam volutatem, veſtris Deo acceptabilibus orationibus mitigatus, annorum quidem eis copioſam multitudinem condonet, victoriaſque maximas aduerſus barbaros impendat & trophæa, & filios filiorum eorum coronet, & pace diuina circundet, & ſcepera ſortia concedat, atque vigentia barbarorum omnium, maximeque Sarracenorum ſupercilia confringat, qui ex noſtris peccatis ex inſperato nunc ſuper nos ſurrexerunt, omniaque diripunt crudeli feralique propoſito, & impia prophanaque audacia. Vnde plus quàm etiam vos ſanctiſſimos poſcimus, inſtantiſſimas ad Chriſtum petitiones effundere, vt has propitius à vobis ſuſcipiens, citò deijciat eorum furore plenam iactantiam, & viles eos, ſicut & antea, ſub ſcabellum à Deo conſeruandis noſtris Imperatoribus tribuat: vt & ipſi dierum lætitiam habeant, qui in terris noſtrum habent imperium, à bellicis perturbationibus quieſcentes, & cunctà eorum cum eis lætetur reſpublica, & ſcepтris eorum firmiſſimis communiti, per eos pacifico ſtatuiocunditatis * procreatores racemis veſcantur. Iure proinde ſupplico veſtræ fraternæ dilectioni, Leontium Deo amabilem diaconum ſanctæ CHRISTI Dei noſtri reſurrectionis, & noſtri venerabilis ſecretarij cancellarium, primumque notariorum, & religioſum fratrem noſtrum Polyeuctum, qui huius noſtræ ſynodicæ ſcripturæ miniſtri ſunt, placido vultu conſpicere, & condecenti condeſcenſione ſuſclpere. Hoc quippe noſtrum nimium ſpeciale conſtat indicium, quòd & adſpicientes vos admiretur, quòd & in ſublimitate maxima exiſtitis, & maximam humilitatem eſtis induti. Sed & cunctis veſtris præclaris proprietatibus ſpiritaliter atque hilariter complectimini, & animæ ſpiritalia largimini ſtipendia, & ad nos celeriter remittite alacres atque gaudentes, quòd talem ſunt meipſi conſpicere Byzantinorum antiſtitem, lætificantes quoque etiam noſtram puſillitatem, dum ſplendidè nobis quæ veſtra ſunt, diſſerunt à Deo condonatam animæ * valitudinem, & à Deo conceſſam corporis ſanitatem. & deſiderabilia ſcripta conferre, quæ rectam nobis fidem illuſtrent, & habitum animæ candificent, & palloralem nobis diſciplinam inſtituant, & conſtantiſſimos ad regendum hic Chriſti gregem eſficiant, vt diſcretionis ac ſcientiæ præſidio muniti, à cauſis ouium diuina prouidentia nobis commiſſarum baculo paſtoralis vigilantiæ furentes ac inſidiantes lupos arceamus: populumque nobis commiſſum, periculi immunem creatori præſentemus, pro laboribus noſtris ab æquiſſimo iudice mercedem munificè recepturi: omnemque quæ cum ſacratiſſimis vobis eſt, Deo amabilem & iucundam fraternitatem, plurimùm in Chriſto Deo ego humilis & puſillus, & hi qui mecum ſunt omnes fratres, ſalutamus incolumes in Domino. Ora pro me faniſſime frater.

*furentiũ

*horum

*Saraceni grafsãtur.

*procuratores

Conſtantinus pijſſimus Imperator, & ſancta ſynodus dixerunt: Scientiam nunc relectorum ſynodicorum ſumus edocti. Dicant autem Theodorus & Georgius DEO amabiles presbyteri, & Ioannes diaconus, locum re-

præſen-

præsentantes Agathonis sanctissimi Papæ Romani, si & iterum nouiter aliquid profequi cupiunt.

Theodorus & Georgius Deo amabiles presbyteri, & Ioannes Deo amabilis diaconus, vtrique locum repræsentantes sanctissimi Papæ Apostolicæ sedis antiquæ Romæ, dixerunt: Noui tam vestra pietas, quamque vestrum sanctum Concilium, quòd per suggestiones quæ missæ sunt ad vestram pietatem ab Agathone sanctissimo Papa nostro, omnis virtus orthodoxæ & Apostolicæ fidei insinuata est per plurima patrum testimonia, quæ in eis sunt posita, ex abundanti autem & alia testimonia super obtulimus in codicillo, quæ & collata sunt cum libris sanctorum probabilium patrum. Et quanquàm alia plurima testimonia superfint nobis sanctorum probabilium patrum, attamen his contenti tumus pro rectæ fidei comprobatione. Adiecimus autem & testimonia prophanorum hæreticorum in eodem codicillo, contraria sanctis patribus continentia, id est, vnam voluntatem & vnam operationem in dispensatione vnius de sancta Trinitate Domini nostri Iesu Christi, quæ & collata sunt cum libris eorundem hæreticorum: & omnibus manifesta facta est, quæ sit orthodoxorum patrum pijsiuga fides, & quæ hæreticorum malitiosa impietas. Quia autem cognitū est nobis, quòd quædam propria scripta reperta sunt apud Macarium & Stephanum eius discipulum, consonantia sectis prophanorum hæreticorum, quæ ab eis oblata sunt, & sunt in charthophylacio venerabilis patriarchij huius à Deo conseruandæ regiæ vrbis, si cōstat à Deo instructo dño & sancto vniuersali Cōcilio, in medio veniant huiusmodi opuscula, quatenùs quæ in eis virtus iaceat, cognoscatur. Constantinus pijssimus Imperator & sancta synodus dixerunt: Edicat Georgius Deo amabilis deicola diaconus, & chartophylax huius sanctissimæ magnæ ecclesiæ, si secundùm quæ dicta sunt à parte sanctissimi Papæ Apostolicæ sedis antiquæ Romæ Agathonis, opuscula Macarij & Stephani eius discipuli sunt in eius sacro chartophylacio.

Georgius deicola Deo amabilis diaconus & chartophylax, dixit, Etiam domine, iuxta quod docuerunt, qui à parte sunt Apostolicæ sedis antiquæ Romæ, sunt in mihi commisso chartophylacio opuscula Macarij & Stephani.

Constantinus pijssimus Imperator & sancta synodus dixerunt: Hæc ad medium deducantur. Et paululùm sub egrediens idem deicola Deo amabilis diaconus & chartophylax, & coniungens in commisso chartophylacio, consestim reuersus protulit duos chartaceos codices, & chartaceum quaternionem.

Constantinus pijssimus Imperator & sancta synodus dixerunt: Discurrat Georgius Deo amabilis hos codices, quos protulit & quaternionem chartaceū, qui cum eis est, si sunt Macarij opuscula. Georgius Deo amabilis diaconus & charthophylax, dixit: Hi codices, domine, & quaternio chartaceus, qui cum eis est, in domo imperiali quæ Philippici dicitur, inuenti sunt in vno metato iuris monasterij Christopoleos, vnà cum alijs diuersis codicibus, qui duo libri vnà cum quaternione chartaceo tam ex manus Stephani monachi proprietate, quamque ex suprascriptione eorum cognoscuntur Macarij & Stephani.

Constantinus pijssimus Imperator & sancta synodus dixerunt: Horum lectio prouciat. Et accipiens Anniochus religiosus lector & notarius sanctissimi Archiepiscopi à Deo conseruādæ huius regiæ vrbis charteceum quaternionem, relegit habentem in superscriptione sic:

Exemplar libelli, quem porrexit pijssimo magno Imperatori Constantino Macarius Patriarcha Theopoleos hue Antiochiæ Orientalis diœceseos in palatio. Et dum relegeretur, pijssimus Imperator & sancta synodus dixerunt: Virtutem præsentis libelli in antè gestis agnouimus, & superflua est huiusmodi lectio, sed relegatur interim vna ex duobus libris. Et accipiens idem religiosus Antiochus lector & notarius, relegit habentem in superscriptione:

Sermo acclamatus pijssimo & pacifico magno Imperatori Constantino, à Macario episcopo Theopolitano. Et relecta huiusmodi superscriptione, Theophanes Deo amabilis presbyter & abbas monasterij Baiarum, dixit: Pijssime domine, extra ordinem facit Macarius hunc, qui dicitur atque relegitur quasi prosphoneticus sermo. A sacerdote quippe, si factus fuerit prosphoneticus sermo ad Imperatorem, vel historicus, coram senatu offertur atque relegitur. Prius autem quàm hoc faceret, & in Sardiniam, & in Romam, & in alia loca codices faciens, eundem prosphoneticum sermonem direxit prædictus Macarius, quòd penitùs ad ritum sacerdotalem existit incongruum. Constantinus pijssimus Imperator dixit: Nos quidem prosphoneticum sermonem à Macario accipisse nescimus, chartulas autem quasdam obtulit nobis, quæ & sunt quas vsque hactenùs nec relegimus, & has in futuro secretario proferemus, vt debeat vestra sancta synodus notitiam eorum accipere. Consequenter verò lectio eius, qui prosphoneticus dicitur, fiat. Et relectus est huiusmodi prosphoneticus omni prauitate plenus, & hæreticis in omnibus consonans, apertè contineus vnam voluntatem & vnam operationem in incarnationis dispensatione vnius de sancta Trinitate Domini nostri Iesu Christi veri Dei nostri. Constantinus pijssimus Imperator & sancta synodus dixerunt: Similiter & alter liber relegatur. Et accipiens idem religiosus lector & notarius huiusmodi librum, relegit habentem in superscriptione ita:

Sermo missus à Macario Archiepiscopo Theopoleos, Lucæ presbytero & monacho in Africa, qui scripserat de noua hæresi, Maximianorum. Et dum diu lectio eiusdem sermonis fieret, sancta synodus dixit: Relecto iam libello Macarij, qui oblatus est pijssimo & tranquillissimo nostro domino atque magno victori Imperatori, similiter autem relecto & illo quasi prosphonctico sermone, qui sicut superscriptus est, ad à Deo cōseruandam eius fortitudinem factus est, & hoc * expleto, insuper autem ad relegendum incepto etiam præsente sermone ad Lucam quendam monachum Africæ, habētem ordinem oppositionum Aristotelis & syllogismos, & dissonante omninò à sanctis quinque vniuersalibus Concilijs, & sanctis probabilibus patribus, qui nunquàm tale aliquid admiserunt, præuidimus interruptionem fieri lectionis de huiusmodi sermone ad Lucam, eò quòd extranea atque aliena sunt ab ecclesiasticis dogmatibus, quæ in eo continentur, & sibi & veritati omninò contraria. Reliqua verò eiusdem libri relegantur. Et relectus est ex eodem libro liber tertius eiusdem Macarij de eadem re, cuius est initium, Aduersus expugnatores quidem propter pietatem instantiæ. Et diù lectione prouenente, sancta synodus dixit: Superfluæ fabulositatis pulueremscriptorum Macarij & Stephani eius discipuli, præterimque tertij eorum sermonis, qui & in præsenti relegitur, à nobis metipsis excutientes, & iusto anathemati submittentes, interrumpi præuidimus horum, animabus noxiam, lectionem. Ex huiusmodi autem scriptis ad paritimilem demōstrationem cōcordiæ ad dudum prolata à parte Apostolicæ sedis antiquæ Romæ hæreticorum testimonia, quæque sunt ex eisdem scriptis manifestè desloratæ blasphemiæ, & his gestis opportunum est inferi. Constantinus pijssimus Imperator dixit: Secundùm quod præuidit sancta synodus, fiat. Et desloratā sunt ex supradictis Macarij scriptis, ad cōferendum cum testimonio prophanorum & impiorū hæreticorū, diuersæ blasphemiæ, & insertæ sunt, continentes ita:

Macari hæretici ex libello oblato pijssimo magno principi Constantino, cuius est initium, Pacis Dei quæ exuperat omnem sensum, capitulum est: Pietas vna & sola diuina voluntate, tanquàm non existente in eo & alia voluntate, siue resistente atque contraria diuinę eius & potenti voluntari. impossibile enim est, in vno eodemque Christo Deo nostro duas simul circa idipsum contrarias seu similes substitere voluntates.

Themistij hæretici ex secundo eius antirrhetico, id est, contradictorio, contra tomum Theodosij capitulo quadragesimoprimo: Neque enim idcircò, quòd facer Athanasius duas voluntates ait Christum oltendisse in tempore passionis, etiam duas voluntates ei circumponimus, & has repugnantes adinuicem secundùm istas tuas collectiones. Sed pie sciamus, tanquàm vnius vnam voluntatem Emmanuelis, alicubi quidem humanè moueri, alicubi verò Deo dignè.

Maca-

Macarij hæretici ex sermone tertio, cuius initium est, Aduersus impugnatores quidem ob pietatem instantiæ: Vnam enim personam saluatoris Christi vnius de sancta Trinitate prædicamus: & sicut vnus est ipse, vnam ei voluntatem adstruimus, quemadmodum & qui ante nos fuerant, explanarunt.

Eiusdem ex eodem sermone: Sic nos vnam volũtatem Christi, & hanc totam diuinam, secundùm doctores prædicamus.

* Apollinarij hæretici: Et non memorant, quia voluntas ista propria dicta est, non hominis, qui ex terra est, vt ipsi putant, sed Dei qui de cœlo descendit.

* Apollinarij hæretici

Macarij hæretici de sermone qui dicitur acclamatorius ad pissimum Imperatorem, cuius est initium, Mirum quid inuidissime domine: Eos qui contraria eis adstruxerunt, sanctos patres nostros condemnauerunt, & anathematizauerunt absolutè omnes, qui vnam voluntatem Domini adstruxerunt, quorum vnum extitit Honorius Romanus, qui vnam voluntatem manifestissimè prædicauit. Adæquè autem & qui vnam operationem dixerunt, non receperunt, sanctis patribus cognitam vnam viuificam Christi operationem.

Anthimi hæretici ex sermone ad Iustinianum Imperatorem, cuius est initium, Dei meminisse in omni causa bonum est: Si ergo vna est fubsistentia, & vna natura Dei verbi incarnata, sicut & est, proculdubiò & vna voluntas, & vna reuerà est operatio, vnaque sapientia, & vna scientia vtriusque est.

* Apollinarij hæretici

Macarij hæretici ex sermone, qui ab eo missus est ad Lucam presbyterum & monachum Africæ, cuius est initium, Quale est his qui in mari periclitantur: Qualis verò natura etiam in his, quæ omninodò seiuncta sunt, (vt & iterum vanitati vestræ condescendam) postquàm cum alia quadam operatur natura, vnam non perficit operationem.

* Apollinarij hæretici de aporis, id est, de difficilibus: Instrumentum & illud, quod hoc mouet, vnam naturaliter perficit operationem. Si ergo vna est operatio, vna est fubstantia. Vna igitur fubstantia facta est verbi & instrumenti.

Macarij hæretici ex eodem sermone ad Lucam presbyterum & monachum: Quapropter & ad singula, quæ fiebãt, vt quandam cooperatiouem quodam modo, præsertim autem ad hoc sanctam carnem suam assumere nitebatur, vt ostenderet vitificare valẽtem, & sicut vnam iam factam cum eo, non secundùm naturam videlicet, sed secundùm dispensationis vnitionem, & virtutem insolubilem vitæ, qua ineffabilis humanatio nobis effulsit. Etenim quando archisynagogi filiam suscitabat, dicens, Puella, surge: tenuit manum eius, viuificans quidem vt Deus omnium opifice præcepto, viuificans autem iterum & per tactum sanctæ carnis suæ, vnam atque cognatam per vtranque operationem ostendens. Cernis quomodo dicens operari vtranque naturam, præterquàm cum alterius communione, vnam eius operationem promulgauit. Neque enim ex eo quod secundùm alterum dixit, Viuificans vt Deus, viuificans autem & per tactum: iam secundùm istos nouos dogmatistas, duas viuificationes & duas operationes intelligere nos instituit.

Marc. 5.

Anthimi hæretici ex prosphonctico, id est, acclamatorio ad Iustinianum Imperatorem, cuius initium est, Dei meminisse in omni causa: Conuenientia autem his & idem sanctissimus pater edocuit, & in quarto tomo communionem Euangelij secundùm Ioannem, ita dicens: Ideo & cùm mortuos suscitaret, non verbo tantùm, neque Deo dignis præceptis reperitur esse saluatos: sed quandam cooperatricem & viuificam, præsertim autem ad hoc sanctam suã carnem assumere nitebatur, vt ostenderet viuificare valentem, & sicut vnam iam factam cum eo. Etenim quando archisynagogi filiam suscitabat, dicens: Puella, surge: tenuit manum eius, sicut scriptum est, viuificans quidem mandato vt Deus omnium opifice, viuificans autem & iterum per tactum manus, vnam & cognatam per vtranque operationem ostendens. Dum igitur propriam intellectualis Deo dignæ operationis sciamus omnium esse scientiam, vnam autem eandemque, quo vtriusque Deo decibilem operationem esse fumus edocti, quomodo non confiteamur ex hoc vnam eandemq; omnium esse scientiam (vt diximus) vnius Christi & secundum ẽdẽtatem eius, & secundùm eius humanitatem.

Ibidem.

Constantinus pissimus Imperator dixit: Sufficiẽtia sunt etiam, quæ hodierna die sunt gesta. Quia verò in Christo amabilis nostræ reipublicæ causis occupamur, inbemus Constantinum & Anastasium glorioissimos Patritios, Poteuectum quoque & Petrum glorioos exconsules, ex persona nostræ pietatis cum sancto & vniuersali vestro Concilio in reliquis conuentibus inueniri, postquàm præsentis causæ plurima & præcipua capitula coram nostra pietate am peracta sunt.

ACTIO XII.

IN nomine Domini & dominatoris nostri Iesu Christi, Dei & Saluatoris nostri, imperantibus à Deo coronatis sereniissimis nostris dominis Flauijs, Constantino quidempissimo, & à Deo decreto magno principe, perpetuo Augusto & Imperatore, anno vigesimooctauo, & post consulatum eius à D E O instructæ manuetudinis, anno decimotertio, Heraclio verò anno Tiberio à Deo conseruandis eius fratribus, anno vigesimofecundo, vicesimo die mensis Martij, indictione nona: proposito veneratio' ssimi pissimi & Christo amabilis magni Imperatoris Constantini, in secretario sacri palatij, quod cognominatur Trullus, & secundùm iussionem eius à Deo instructæ serenitatis, ex persona eius præsentibus & audientibus gloriosissimo Constantino excõsule patritio, & curatore imperialis domus Hormisdæ.

Anastasio exconsule patritio, & loci seruatore comitis Imperialis excubiti.

Polyeucto glorioso exconsule.

Petro glorioso exconsule.

Conueniente quoq; etiam & sancto ac vniuersali Concilio, quod per Imperialem sanctionem congregatum est in hac à Deo conseranda vrbe regia, id est, Theodoro ac Georgio venerabilibus presbyteris, & Ioanne venerabili diacono, locum repræsentantibus sanctissimi ac beatissimi Papæ antiquæ Romæ Agathonis, & Georgio venerabili atque sanctissimo archiepiscopo magnisonæ Constantinopleos nouæ Romæ, & Petro Deo amabili presbytero & loci seruatore sedis Alexandriæ magnæ ciuitatis, & Georgio D E O amabili presbytero, monacho, & apocrisiario Theodori venerabilis loci seruatoris sedis Hierosolymorum.

Ioanne episcopo ciuitatis Portuensis.

Abundantio episc. ciuitatis Paternæ.

Ioanne episcopo ciuitatis Rhegitanæ, locum præsentantibus sancti Concilij centum vigintiquinque venerabilium pisscoporum antiquæ Romæ, qui etiam per subscriptiones suas declarantur in suggestione ab eis facta ad Constantinum pissimum principem, & Theodoro religioso presbytero, & loci seruatore Theodori Deo amabilis Archiepiscopi Rauennæ.

Ioanne episc. Thessalonicensi.

Basilio episc. ciuitatis Gortynæ insulæ Cretæ.

Philalithe episc. Cæsareæ Cappadociæ.

Theodoro episcopo Ephesiorum.

Sisinnio episc. Heracleæ Thraciæ.

Platone episc. Ancyræ Galatiæ.

Georgio episc. Cizicen.

Marino episc. Sardeorum.

Petro episc. Nicomediæ.

Photio episc. Niceæ.

Ioanne episc. Chalcedonæ.

Ioanne episc. Sidensi.

Theodoro episc. Melitinen.

Iustino episc. Tyanorum.

Alypio episc. Gangrensi.

Cypriano episc. Claudiopoleos.

Polyeucto episc. Myrorum Lyciæ.

Theodoro episc. Stauropoleos Cariæ.

Tiberio episc. Laodiceæ Phrygiæ.

Cosma

Cosma episc. Synnadorum.
Stephano episc. Antiochiæ Pisidiæ.
Ioanne episc. Pergen.
Theopempto pisc. Iustiniapoleos:
Isidoro episc. Rhodi.
Sisinno episc. Hierapoleos Phrygiæ.
Theodoro episc. Tarsensi.
Macrobio episc. Seleuciæ Isauriæ.
Georgio episc. Byziæ Thraciæ.
Zacharia episc. Leontopoleos Isauriæ.
Gregorio episc. Mitylenen.
Georgio episc. Mileti.
Sergio episc. Selymbriæ.
Andrea episc. Methymnen.
Theognio episc. Chien.
Epiphanio episc. Euchaitorum.
Petro episc. Mesembriæ.
Petro, episc. Zozopoleos Thraciæ.
Ioanne episc. Nyssæ.
Theodoro episc. imperialium Thermarum.
*Camelonorum Georgio episc. * Camulianorum.
Zoito episc. Chrysopoleos Asiæ.
Patritio episc. Magnesiæ.
Antonio episc. Hypeporum.
Theodoro episc. Pergameno.
Genesio episc. Anastasiopoleos.
Platone episcopo Cinnæ.
Stephano episc. Vranopolis.
Andrea episc. Miniciæ.
Ioanne episc. Miletopoleos.
Ioanne episc. Philadelphiæ.
Theodoro episc. Prienæ.
Ioanne episc. Dascylij.
*Iustinio-polis Gor diu come Theodoro episc. * Iustinianopoleos Gordi.
Menna episc. Carbaliæ Pamphyliæ.
Callinico episc. Coloneæ Armeniæ.
*Amyzō Theodoro episc. Veriſæ.
Theodoro episc. * Amysii.
Sergio episc. Syinopis.
Georgio episc. *Ionopolis.
Stephano episc. Heraclææ Ponti.
Longino episc. Thij.
Domitio episc. Prusiados.
Georgio episc. Cratien.
*Cleonæ Platone episc. Adrianopoleos.
Salomone episc. * Clanei.
* Erezorū Georgio episc. Coen.
Ioanne episc. * Ereſſorum.
Ioanne episcopo Myndi.
Patritio episc. Eleusorum.
Petro episc. Apyræ.
Alexandro episc. Nacoliæ.
Dometio episc. Prymneſiæ.
Constantino episc, Barathæ.
Theodosio episc. Sibliorum.
Paulo episc. Sozopoleos Pisidiæ.
Pluſiano episcopo Silui.
*Tiani Theodoro episcopo Nazianzeno.
Demetio episc. * Thyniæ.
*Candan Stephano episc. Paros insulæ.
Georgio episc. * Cantani.
Ioanne episc. Lappis.
Eulalio epiſc. Cynopoleos.
Constantino episc. Dalisandi.
Theodoro episcopo Olbis.

Theophane Deo amabili presbytero & abbate monaſterij, quod cognominatur Baias, ſitum in Sicilia.

Georgio presbytero & monacho monaſterij Renati poſiti in antiqua Roma.

Conone & Stephano presbyt. & monach. monaſterij, quòd cognominatur domus Arſitia adæquè poſiti in antiqua Roma.

Reſidentibus quoque glorioſiſſimis patritijs & conſulibus, ex latere venerandi ſeſſus piſſimi & CHRISTI amatoris Imperatoris noſtri Conſtantini, omnibusque ſanctiſſimis & Deo amabilibus Epiſcopis ſimiliter in eodem Trulli ſecretario ex ordine reſidentibus, propoſitis in medio ſacroſanctis Chriſti Dei noſtri Euangelijs, Conſtantinus Deo amabilis diaconus hic ſitæ ſanctæ Dei Catholicæ atque Apoſtolicæ magnæ Eccleſiæ, & primicerius Deo amabilium notariorum Georgij ſanctiſſimi Archiepiſcopi Cõſtantinopoleos, dixit: Omnia indiminutè, & ob exactiſſimam comprehenſionem orthodoxæ atque immaculatæ noſtræ Chriſtianorum fidei conſiderans, hoc quidem veſtra gloria, hoc & ſanctum & vniuerſale veſtrum Concilium nouit, quòd in præterito conuentu, dum relegeretur quaſi acclmatorius Macarij ad piſſimum & à Deo coronatum dominum noſtrum & magnum Imperatorem factus, interloqui dignata eſt eius à Deo inſtructa ſerenitas, chartas quaſdam ei fuiſſe porrectas à Macario, non autem eas vſque hactenùs relegiſſe, ſed & has ſubſequẽter in ſancto proferre Concilio, quatenùs earum ſcientiam percipere debeatis. Præ velo igitur adſtat Ioannes glorioſiſſimus patritius & quæſtor, miſſus à piſſimo & ſereniſſimo magno Imperatore, chartas quaſdam deferens, & ſuggerimus ad quod videtur. Glorioſiſſimi iudices & ſanctum Concilium dixerunt: Interim eorum quæ dudum geſta ſunt, conſequenter prouenit lectio. Et relecta ſunt. Glorioſiſſimi iudices & ſanctum Concilium dixerunt: Ingrediatur Ioannes glorioſiſſimus patritius & quæſtor. Et ingreſſus eſt. Glorioſiſſimi iudices & ſanctum Concilium dixerunt: Proſequatur Ioannes glorioſiſſimus patritius & quæſtor, cuius rei gratia ad nos venit. Ioannes glorioſiſſimus patritius & quæſtor dixit: Benigniſſimus & à Deo * confer andus Dominus noſter & magnus victor Imperator, de chartis in tranſactione memoratis, quæ ei oblatæ ſunt à Macario, cuius cauſatus amore Dei coronatoris ſui, & inquiſitionem faciens, chartas quas me ſecum defero atque codices, contradidit mihi, iubens per me hæc ſancto veſtro offerri Concilio, quatenus eorum debeatis diſcuſſionem efficere. Et hoc per me dignatus eſt inſinuare vobis, quòd nequaquàm eas vſque hactenùs legit à Deo munita eius maiſtatudo, ſed nec ſuperſcriptionem earum, inueniſſe autem eas intra hos codices, vnà cum huiuſmodi chartis, & (ſicut conſpicitis) miſit omnia ſigillata.

*confirmandus

Glorioſiſſimi iudices & ſanctum Concilium dixerunt: Ch artæ, quæ prolatæ ſunt atque codices à Ioanne glorioſiſſimo patricio & quæſtore, ſuſcipiantur. Et porrectæ ſunt chartæ, habentes ſigillum ex cera exprimens * monogamũ Conſtantini domini. Similiter autem & præmemoratis codices idem ſigillum habentes. Glorioſiſſimi iudices & ſanctum Concilium dixerunt: Memoratus patricius & quæſtor debitum iuſſis & imperialibus exhibens, ad propria repetat. Superſcriptæ autem chartæ lectioni ſubmittantur.

* monogrãmon.

Et accipiens Antiochus religioſus lector & notarius ſanctiſſimi patriarchę Conſtantinopoleos vnum ex: codicibus, relegit habentem * ſubſcriptionem ità.

Sermo acclamatus apud piſſimum & pacificum magnũ Imperatorem Conſtantinum à Macario epiſcopo Theopoleos: Et dum ad modicum lectio fieret, glorioſiſſimi iudices & ſanctum concilium dixerunt: Qui quaſi acclamatorius dicitur liber, etiam in tranſactis, præſente piſſimo & à Deo confirmato magno Imperatore & in altero codice lectus eſt. Et ſuperfluum exiſtit & hunc denuò legi. Chartula verò, quæ cum eodem codicillo inuenta eſt, relegatur.

Et accipiens idem Antiochus religioſus lector & notarius, relegit continentem ità:

Adnotatio menſe Septembrio, die 22. feria quinta, indictione ſeptima. Zacharias epiſcopus Leontopoleos, & Georgius epiſcopus * Adraſi Iſauriæ, & Tiberius diaconus & notarius, dixerunt: Miſit nos ſanctiſſimus Patriarcha noſter ad ſanctiſſimum Patriarcham Conſtantinopoleos, deferentes ad relegendum in notis. Et accepit vnus nomine Tiberius diaconus & notarius. Et aſcendentibus nobis in Patriarchium, egreſſus eſt chartophylax, & diximus ei: Quia nuncia de nobis. Et dixit: Quę cauſa eſt? Et diximus ei: Volumus ingredi ſalutare veſtigia eius.

for * Gratiæ

Et dum lectio fieret, glorioſiſſimi iudices & ſanctum Concilium dixerunt: Quoniam & virtus, quæ in præ-

senti charta continetur, nihil ad presentem pertinet causam, præuidimus nec huius fieri lectionem. Reliqua verò relegantur.

Et accipiens religiosus Antiochus alterum codicem, relegit habentem exemplar epistolæ Sergij quondam Patriarchæ Constantinopoleos ad Cyrum episc. Phasidis, habentem in verbis ita.

Apparuit quidem nobis statim & à primo experimento vehementia & fedulitas sensus Deo amabilitatis vestræ, nunc autem multò amplius per hæc quæ scripsit, folertiam eius atque diligentiam addidicimus. Infinuans quippe reliquisse diuinam iussionem fortissimi, & à Deo cõseruando nostri Imperatoris ad Archadium reuerendum præsulem insulæ Cypri cõtra Paulum priorem maligni cœtus Acephalorum, & inuenisse prædictam piam iussionem, prohibentem duas in Christo Deo nostro dicere operationes: interrogauit nos per notionem suam vtrùm oporteat duas prædicare operationes an vnam dicere in Domino operationem. Vnde nos simpliciter & compendiosè sermone vtimur, & quæ nostræ sunt scientiæ, perhibemus. Affirmius igitur, quòd in sanctis quidem magnis & vniuersalibus Concilijs, nulla de hoc motio facta est, nec inuenire est de huiusmodi quæstione diffinitionem quamlibet esse prolatam à quodam orthodoxorum Conciliorum. Nonnullos verò probabilium patrum scimus, & præcipuè sanctissimum Cyrillum Alexãdriæ Archiepiscopum, in quibusdam scriptis suis vnam viuificam operationem Christi veri Dei nosti dicentes, sed & Mennas sanctæ memoriæ quondam Archiepiscopus à Deo conseruandæ huius regiæ vrbis, sermonem compositè acclamatum ad Vigilium quõdam sanctissimum Papam antiquæ Romæ, in quo & ipse simili modo vnam voluntatem & vnam magni Dei & Saluatoris nostri IESV CHRISTI operationem adstruxit. Et vt prudentissima vestra diligentia relegens vigorem, qui in eo cõtinetur, agnoscat, necessario præfatum sermonem trãscribi fecimus, subnectentes testimonia diuersa ad stabiliendam propositam intentionem, & hunc vnà cum nostris literis ad eam destinare præcepimus. Quoniam igitur asseruit vestra reuerentia, Leonem sanctissimum Papam Romanum in eo, quod dicit. Operatur enim vtraque forma cum alterius communione, duas operationes in Christo vero Deo nostro trahere atque prædicare, oportet scire, quòd multis ex impio schismate maliciosis viris aduersum pietatis dogmata decertantibus, & aduersum prædicti egregij patris epistolam latrantibus, quæ communiter, vt est, rectæ fidei fundamẽtum existit, diuersi probabilium Catholicæ ecclesiæ doctores ad iustam & veram aduocationem prædictæ epistolæ assurrexerunt, & nullum horum scimus dixisse, quòd in præsenti libro duas operationes Leo sanctissimus asseruisset: sed vt non, omnes hos ad medium deducentes, literas extẽdamus, vnius eorum qui plurimam ob doctrinam veracium dogmatum ab omnibus laudem adeptus est, Eulogium dico venerabilis memoriæ quondam Alexandrinorum pastorem, librumque integrum pro præfata scripsit epistola, testimonium ad præsentem pertinens textum, superiùs memorato sermoni subnecti post paterna testimonia fecimus. Neque ergò eos, quos scimus pie pro superiùs dicta epistola propugnasse, neque alium quenquam à Deo inspirabilium ecclesiæ institutorum vsque hodiè duas operationes in Christo Deo nostro reperitur adstruxisse, Si qs verò de solertioribus odere valuerit, quemq; probabilium & à Deo inspirabilium patrũ nostrorũ, quorum dogmata cathoIicæ adstruunt ecclesiæ, duas operationes in Christo dicere tradidisse, opportunum est per omnia sequi. Omninò enim necesse est, non solùm secundùm sensum sequi sanctorum patrum dogmata, sed & eisdem vocibus vti cum illis, nihilque penitùs innouari. Quæ igitur nouimus propositi capituli gratia, hæc sunt. Suscipiens autem Deo amabilitas vestra & sequenter ea, quæ à nobis missa sunt, relegensque quæ sunt ædificationis quidem in huiusmodi sermonibus atque opusculis ipsis, scientiarum Deo & patribus ascribat, gratis autem pro nostra exoret humilitate, & horum refcripta velociter ad nos dirigat.

Et post finem lectionis huius epistolæ, idem religiosus Antiochus relegit ex eodem codice sermonem quasi Mennæ quondam Patriarchæ Constantinopoleos ad Vigilium Papam Romanum.

Et dum hic relegeretur, gloriosissimi iudices & sanctum Concilium dixerunt. Superflua etiam præfens lectio sermonis existit, quia penitùs fictus & fallus est, eò quòd neque in repositis gestis hic sit venerabilis Patriarchij epistolarũ Mennæ sanctæ memoriæ huius regiæ vrbis antilitis, sermo qui dicitur Mennæ ad Vigilium, inuenitur. Sed & in superiùs posita tertia actione, dum relegeretur primus liber gestorum sancti quinti Concilij, inuenti sunt additi tres falsi quaterniones, hunc sermonẽ adstruentes, reliqua verò eiusdem codicis relegantur.

Item relegit idem religiosissimus Antiochus exemplaria septimæ & octauæ actionis sancti & vniuersalis quinti Concilij transcripta, actis principalibus reiacentibus in venerabili Patriarchio. Dum hæc igitur relegerentur gloriosissimi iudices & sanctum concilium dixerunt: Iamdudùm & præfentes septima & octaua actiones, dum relegerentur sancti quinti cõcilij, declaratæ sunt nobis: sed & in memoria habemus, quòd tunc profecuti sunt ex parte Apostolicæ sedis antiquæ Romæ, falsatam fuisse prædictam septimam actionem, eò quòd * fint falsaces duo libelli, qui in ea continentur, quasi portecti à Vigilio Iustiniano & Theodoræ piæ memoriæ: & ergò superflua existit etiam præfatarum duarum actionum lectio.

Item quoque porrectus est à suprascripto religiosissimo Antiocho alter codex, quem & relegit, continens ita: Exemplar epistolæ Sergij Constantinopolitani ad Honorium Papam Romanum: Intantùm vobis sanctifsimis in omnibus vnanimitate spiritus consfringimur, vt studeamus omnium consiliorum nostrorum & actionum vos sacratissimos habere prefidentes: & nisi plurimùm locorum distantia seiungeret, hoc vtiq; quotidiè gereremus, vestræ honorandæ vnanimisque fraternitatis munito, muratoque nostmetipsos circumsepientes consultu: attamen quoniam nobis etiam fermo, atque absque labore litera, quòd studemus, impartit, confestim ea pro quibus hoc scribimus, enaramus.

Ante aliquod certũ tempus, cùm aduersus Persas à Deo confirmatus dominus noster & magnus victor Imperator promouebat exercitum, propter certamina à Deo libi creditæ CHRISTO amabilis Reipub. & ad partes Armeniæ prouinciæ peruenisset, vnus ex principibus impiæ partis Seueri execrabilis, nomine Paulus, in illis locis apparens, ad eius pietatem accessit, sermonem pro sua errabunda hæresi proferens, & hoc professò duntaxat satisfaciendo, in quibus pijssima eius ac regalis magnanimitas (cum cæteris enim donis Dei, etiam diuinorum dogmatum locupletari scientia meruit) dum redarguisset atque depompsallet prauam eius impietatem, prophanis eius sflutijs sanctæ nostræ ecclesiæ, vt verus eius propugnator, recta atque immaculata è diuerso protulit dogmata, inter quæ & vnius operationis CHRISTI veri Dei nostri mentionem effecit. Post aliquod verò tempus idem à Deo confirmatus Imperator in prouincia Lazorum adueniens, recordatus est disputationis, quam (sicut diximus) fecerat ad Paulum illum hæreticum, cùm præsentia Cyri sanctifimi, tunc quidem eiusdem Christo amabilis Lazorum prouinciæ metropolitanam sedem tenentis, nunc autem magnam Alexandriam regentis, Prædictus igitur sanctissimus vir, his auditis, eius serenitati respondit nescire subtiliter, vtrùm vnam an duas operationes Christi veri Dei nostri adstruere necesse sit. Ergò per iussionẽ eius pietatis, per literas proprias interrogauit nos prædictus sanctissimus vir, vtrùm vnam operationem an duas in saluatore nostro Christo necesse sit dicere: &, si quosdam nostrorum sanctorum ac beatissimorum patrum vnam dicentes operationem. Vnde nos, quæ nostræ erant scientiæ, per nostra rescripta ei significauimus, dirigentes etiam sermonem acclamatorium Mennæ sanctissimi quondam Patriarchæ huius à Deo conseruandæ regiæ vrbis, porrectum ab eo hic præsenti Vigilio sanctæ memoriæ prædecessori sanctitatis vestræ, habentem & diuersa testimonia paterna de vna operatione & vna voluntate Saluatoris nostri Christi veri Dei nostri. Nihil tamen proprium penitùs in huiusmodi nostris rescriptis promulgauimus, sicut

Hæretici falsarij.

* non sint veraces

Epist. Sergij ad Honorium.

Leo Papa primus in epist. io

Nouæ hæresi dem hæretici.

suppetit nosse vos sacratissimos & vnanimes, relegentes eorum quæ missa sunt, exemplaria. Et silentium quidem ex illo tempore huiusmodi suscepit capitulum. Quia igitur ante paruum tempus, cooperante gratia Dei, qui omnes homines vult saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire pio zelo fortissimi ac inuictissimi magni Imperatoris excitatus Cyrus sanctissimus Alexandrinę magnæ ciuitatis patriarcha, & cõmunis frater noster, & consacerdos Dei, amabiliter & modestè adhortatus est eos, qui in magna ciuitate Alexandrina, quòd Eutychetis & Dioscori, Seueri quoque & Iuliani sunt Deo odibilium *languentes, ad catholicam Ecclesiam accedere. Et posit multas disputationes & labores, quos cum nimia prudentia & faluberrima dispensatione in hac causa impendit, hoc quod destinabat, per supernam gratiam ordinauit. Factaque sunt inter vtrasque partes dogmatica quædam capitula, in quibus omnes (qui antè quidem in diuersas portiones diuersi fuerant, proutos que sibi Dioscorum atque Seuerum *hæreticos scribentes) coadunati sunt cum sanctissimo ac sola catholica Ecclesia, & vnus grex Christi veri Dei nostri, omnis Christo amabilis Alexandriæ populus factus est, & penè vniuersa cum eis Aegyptus, & Thebais, & Libya, & cæterę Aegyptiacæ dispositionis regiones, quas olim consideramus (vt diximus) in immensa libelli copiam hæresim multitudinem diuisas, nunc autem beneplacito Dei & studio prædicti sanctissimi Alexandrinorum antistitis vnum labium facti sunt omnes, vna vox, & in vnitate spiritus rectæ Ecclesiæ dogmata confitentur. Ex his autem quæ dicta sunt atque tabilita, vnum existit capitulum de vna operatione Christi magni Dei & Saluatoris nostri. His itaque prouenientibus. Sophronius, venerabilis monachus, qui (vt ex nunc auditu didicimus) Hierosolymorũ præsul est ordinatus (necdum enim hactenùs eius ex more synodica fuscepimus) apud Alexandriam tunc temporis positus cum præsato sanctissimo Papa, quando (sicut diximus) admirabilem illam circa eos, qui dudum hæretici fuerant, Dei beneplacito vnitatem componebat, atque cum eo de eisdem capitulis pertractabat, aduersatus est & contradixit ad vnius operationis capitulum, duas omninò operationes Christi Dei nostri dignum inquiens censeri, prònominato autem sanctissimo Papa præfertim testimonia ei quorundam sanctorum patrum proferente, disperfim in quibusdam opusculis suis vnam operationem asserentium, ad hæc quoque & ex abundanti inquiente, quòd multoties sancti patres nostri, vt lucrarentur plurimam animarum salutem, dum talia emergerent capitula, Deo placitis dispensationibus ac placitis vti fuisse videntur, nihil de subtilitate rectorum Ecclesiæ dogmatum exagitantes, & dicentes, quòd oporteat vtique etiam in præsenti, dum tantorum millium populorum salus præ manibus ponitur, nihil de hoc per contentionem altercari, idcirco quòd (sicut dictum est) etiam à quibusdam sacris patribus vox huiusmodi dicta est, nihilque de hoc lædatur rectæ fidei ratio, memoratus Deo amabilis Sophronius talem dispensationem nullatenùs accepto tulit. Quia igitur pro hoc cum literis eiusdem sanctissimi comministri ad nos coniunxit, de hoc quoque etiam apud nos sermonem mouendo insistès, vt de tãlibus admiretur capitulis post factam vnitionem vox vnius operationis, durum nos hoc arbitrati sumus.

Quomodò enim non esset durum & valdè onerosum, quando hoc, resoluere euertereq; erat futurum quidem omnem illam concordiam atque vnitatem, quæ benè fuerat effecta, tam apud Alexandrinam magnam ciuitatem, quamq; per vniuersas sub eo prouincias, quæ nullo tempore vsq; nunc acquieuerant, nonnem saltem simplex diuini atque laudabilis patris nostri Leonis, aut sanctæ & magnæ atque vniuersalis Chalcedonensis Concilij mentionem facere, nunc verò præclara & magna voce in diuinis Missarum arcanis hoc prædicantes? Multis igitur à nobis de hoc notis sermonibus ad prænominatum venerabilem Sophronium, postremò adhortati eum sumpsimus, testimonia nobis proferre sanctorum ac probabilium patrum, illorum videlicet, quos omnes communiter doctores confitentur, & quorum dogmata legem sanctæ Dei cognoscunt Ecclesiæ, duas nominatim & ipsis verbis operationes in Christo dicendas tradentia, ille autem hoc facere penitùs non valuit. Nos verò considerantes, incipientem ex hoc inter quosdam hic contentionem exardescere, & scientes quòd semper ex huiusmodi decertationibus illæ hæresium dissensiones effectæ sunt, necessarium iudicauimus, omne studium ponere ad sedendum atque ãmputandum talem superfluum verborum conflictum, & ad sæpedictum sanctissimum Alexandriæ Patriarcham scripsimus, vt postquàm vsitatem cum his, qui pridem reparabuntur, Deo auxiliante compositi, decæterò nullum permitteret vnam aut duas proferre operationes in CHRISTO Deo nostro, magis autem (sicut sancta & vniuersalis tradiderunt Concilia) vnum eundemque filium vnigenitum, Dominum nostrum Iesum Christum, verum Deum operatum confiteri, tam diuinam quamque humanam, & omnem Deo decibilem & homine dignam operationem, ex vno eodemque Incarnato Deo verbo indiuisè procedere, & ad vnum eundemque redigere, eò quòd vnius quidem operationis vox, quãquàm à quibusdam sanctis dicta est patribus, tamen peregrina videretur & perturbare aures quorundam, suspicantium ad peruertionè hanc proferri inconfusè atque secundùm subsistentiam vnitarum in Christo Deo nostro duarum naturarum, quòd nõ est vnquàm, nec fuit. Similiter autẽ & duarum operationum dictio multos scãdalizet, vtpotè à nullo sanctorũ & probabilium ecclesiæ institutorum edita. Insuper & consequens ei est prædicare duas voluntates, cõtrarietates circa inuicem habentes, tanquàm Deo quidè verbo saluturè volenti adimperi passionem, humanitate verò eius, obsistère eius voluntati & resistente, & perinde duo cõtraria volentes introduci, quod impium est. Impossibilibile quippe est, in vno eodemque subiacenti duas simul & erga hoc ipsum contrarias subsistere voluntates. nam saluturis Deum gerentium partum doctrina operęprętium instruit, quòd nunquàm intellectualiter animata Domini caro separatim, et ex appetitu proprio contrario nutui vniti sibi secundum subsistentiã Dei verbi naturalẽ motum sumeret effecit, sed quãdò, & qualẽ, & quantam ipsè Deus verbum voluerat & (vt*plenius dicatur) quemadmodũ corpus nostrum regitur & ornatur & disponitur ab intellectuali & rationali anima nostra, ita & in Domino Christo tota humana eius consp ersio ab ipsius verbi nolitate semper in omnibus mota, Deimobilis erat, secundum Nyssenum Gregorium, dicentem contra Eunomium itasecundum quod Deus erat filius, imp assibilis vtique est & immortalis. Si quaautem passio de eo in Euangelio dicitur, per humanitatem profectò, quę suscipiebat passionem, huiusmodi operatus est. Operatur quippè verè deitas per corpus, quod circa ipsum est, omnium salutẽ, vt sit carnis quidem passio, Dei autem operatio. Hanc igitur (vt dictum est) contentionem incipientem accendi videntes, necessarium iudicauimus, irritas potiùs sanctorum patrum voces, & synodicè definitas semper sequi, & neque quæ rarò à quibusdam patribus dicta sunt, & non circa hæc intentionem habentibus, quasi planam, & in ambiguam de eis doctrinam exponerent, ad regulam & legem per omnia dogmaticam reducere, quale est & quod de vna operatione ab eis dictum est: nequeciterũ, quæ nullatenùs dicta sunt à probabilibus patribus, nunc verò à quibusdam patribus proferuntur, duas inquam operationes, tanquàm dogma ecclesiasticum proferre. Et ad vltimũ stetit ac placuit, quatenùs prędictus Sophronius venerabilis nullum sermonem decæterò de vna siue duabus operationibus mouere debeat, sed ei sufficiat prafata cautaque ac trita sanctorum patrum recta traditio atque doctrina. His itaque contentis sæpè nominatus venerabilis vir, & hæc custodire certificare, etimur nos etiam per epistolam de his ei præbere respõsum, quatenùs huiusmodi epistolã (vt ait) ostendat his, qui sorsan interrogare eũ de prædicta quæstione voluerint. Quod & alacriter egimus, & ille quidẽ in his hinc enauigauit. Nuper autem pisssimus, & à Deo coronatus dominus noster apud Edessenam demorans ciuitatem, pios ad nos apices fecit, præcipientes, vt paterna illa testimonia deferremus, quę continentur in libro dogmatico (sicut dictũ est) facto à sanctæ memoriæ Menna ad sanctissimum Vigilium de vna operatione & vna voluntate, & hæc à Deo instructæ eius ferenitati dirigere deberemus: quod & ad effectũ perduximꝰ. Nos autem quæ dudùm mota sunt, memoria retinentes, &

Sophronius.

Nota hæretici prętextu pacis, noluit fabulilius dogmata examinari à catholicis vt liberius sus spargant venena.

Laudat hæreticus fabulosè Leonem et Synodũ Chalcedonen.

planius

Gregor. Nyssenus.

i. Tim. 2.

*for. *hæresi languerent*

ereticos

Mentitur turpiter.

tumultum qui ex huiuſcemodi motione ccepit, ſcictes, ſuggeſſimus eius piiſſimæ ſerenitati per mediocrem noſtram ſuggeſtionem, & ſcripta ad excellentiſſimum ſacellarium imperialem conſequenter huius capituli omnem ſubtilitatem, horumq; quæ à nobis per hoc acſitata ſunt, & quòd nō oporteat de huiuſmodi inquiſitione perſcrutari, ſed permanere in attrita patrum doctrina, quā omnes cōſonanter conſitentur de huiuſmodi quæſtione, & cōſiteri vnigenitum filium Dei, qui verax iter Deus ſimul & homo eſt, eundem operari diuina & humana, & ex vno eodemq; incarnato Deo verbo, ſicut quòd occurrentes iam ſumus eſſari, inſeparabiliter atq; indiuiſe omnem diuinam atque humanam operationē procedere. Hoc nāq; nos Leo inſtituit, manifeſtè perlibens: Agit enim vtraque forma cum alterius cōmunione, quod proprium habet. In quibus reſcriptum piæ iuſſionis ab eius manſuetiſſima ſuſcepimus foritudine, quæ à Deo conſeruandam eius ſerenitatem condecent, continentem.

Leo epiſt. 80.

His igitur omnibus à principio vſq; prouenientibus ratio nabile ſimul & neceſſarium iudicauimus de his quæ partim memorata ſunt, cognitionem dare veſtræ fraternæ atque vnanimi beatitudini per exēplaria quæ à nobis directa ſunt, & adhortamur vos ſacratiſſimi hæc omnia legere, & Deo placitam ac pleniſſimam charitatem, quæ in vobis eſt, nunc quoque ſequentes, ſi quid ampliùs miius ve inueneritis, hoc per datam vobis à Deo gratiam adimplere, atq; per ſanctas ſyllabas veſtras vnà cum veſtra optabili ſoſpitate, quęq; ſuper his vobis fuerint placita, ſignificare.

Item relectum eſt ex eodem codice referiptum epiſtolæ Honorij Papæ Romani ad eundem Sergium continentis ita:

Litere Honorij ad Sergium Conſtantinop.

Scripta fraternitatis veſtræ ſuſcepimus, per quæ inuentiones quaſdam & nouas vocū quæſtiones cognouimus introductas, per Sophroium quendā tunc monachum, nunc verò ex auditu epiſcopum Hieroſolomitanæ vrbis contiti tutum aduerſus fratrem noſtrum Cyrum Alexandriæ antiſtitem, vnam operationē Domini noſtri Ieſu Chriſti conuerſis ex hæreſi prædicātem. Qui deniq; ad veſtram fraternitatem Sophronius veniens querelauiq; huiuſmodi deponens, multiformiter eruditus, petijt de his, quæ à vobis fuerat inſtructus, paginalibus ſibi ſyllabis referari: quarū literarum ad eundem Sophroniū directarum ſuſcipiētes exemplar, & intuentes ſatis prouidē circunſpectēq; fraternitatem veſtram ſcripſiſſe, laudamus nouitatem vocabuli, auferentem, quòd poſſet ſcādalum ſimplicibus generare. Nos enim in quo puenimus, oportet ambulare. Enimuerò duce Deo peruenimus vſque ad menſurā rectæ fidei, quam Apoſtoli veritatis ſcripturarū ſanctarum ſuniculo extenderunt, confitentes Dominū Ieſum Chriſtum, mediatorem Dei & hominum, operatū diuina, media humanitate verbo Dei naturaliter vnita, eundemq; operatum humana ineffabiliter atq; ſingulariter adſumpta carne diſcretè, inconfuſè, atq; inconuertibiliter plena diuinitate: & qui coruſcauit in carne plena diuinis miraculis, ipſe eſt & carneus effectus plenè Deus & homo: palliones & opprobria patitur vnus mediator Dei & hominum in vtriq; naturis, verbum caro factum, & habitauit in nobis, ipſe filius hominis, de cœlo deſcendens, vnus atque idem (ſicut ſcriptum eſt) crucifixus Dominus maieſtatis, dum conſter diuinitatem nullas poſſe perpeti humanas paſſiones, & non de cœlo, ſed de ſancta eſt allumpta caro Dei genitrice. Nam per ſe veritas in Euangelio ita inquit: Nullus aſcendit in cœlum, niſi qui de cœlo deſcendit filius hominis, qui eſt in cœlo: profectò nos inſtruens, quòd diuinitati vnita eſt caro paſſibilis ineffabiliter atque ſingulariter, vt diſcretè atque inconfuſè, ſic indiuiſè videretur coniungi, vt minimum ſtupenda mentis mirabiliter manentibus vtrarunque naturam differentijs cognoſcatur vniri. Cui Apoſtolus concinens, ad Corinthios ait: Sapientiam loquimur in perfectos, ſapientiam verò non huius ſeculi, neque principum huius ſeculi, qui deſtruuntur, ſed loquimur Dei ſapientiam in my ſterio abſconditam, quam prædeſtinauit Deus ante ſecula in gloriam noſtram, quam nemo principum huius ſeculi cognouit. Si enim cognouiſſent, nunquàm dominum maieſtatis crucifixiſſent. Dum profectò diuinitas nec crucifigi potuit, nec paſſiones humanas experiri vel perpeti, ſed propter ineffabilē coniunctionem humanæ diuinæq; naturæ, idcirco & vbiq; Deus dicitur pati, & humanitas ex cœlo cū diuinitate deſcendiſſe. Vnde & vnā voluntatem fatemur domini noſtri Ieſu Chriſti, quia profectò à diuinitate aſſumpta eſt noſtri natura, à non culpa, illa profectò, quæ ante peccatum creata eſt, non quæ poſt præuaricationem vitiata. Chriſtus enim nōs, in ſimilitudinē carnis peccati veniens, peccatum mundi abſtulit, & de plenitudine eius omnes accepimus: & formā ſeruī ſuſcipiens, habitu inuentus eſt vt homo, quia ſine peccato cōcepтus de Spiritu ſancto, etiam abſq; peccato eſt partus de ſancta & immaculata virgine Dei genitrice, nullum experiens contagiū vitiatæ naturæ. Carnis enim vocabulum, duobus modis ſacris * eulogijs boni maliq; cognouimus nominari, ſicut ſcriptum eſt: Nō permanebit ſpiritus meus in hominibus iſtis, quia caro ſunt. Et Apoſtolus: Caro & ſanguis regnū Dei non poſſidebit. Et rurſum. Mente ſeruio legi Dei, carne autem legi peccati. Et, Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, & captiuū me trahentem in legem peccati quæ eſt in membris meis. Et alia multa huiuſmodi in malo abſoluè ſolent intelligi, vel vocari. In bono autē ita, Eſaia prophęta dicente: Venict omnis caro in Hieruſalem & adorabit in cōſpectu meo. Et Iob, in carne mea videbo Deum. Et alibi, Videbit omnis caro ſalutare Dei. Et alia diuerſa. Non eſt itaque aſſumpta (ſicut præfati ſumus) à Saluatore vitiata natura, quæ repugnaret legi mentis eius, ſed venit quærere & ſaluare quod perierat, id eſt, vitiatam humani generis naturam. Nam lex alia in membris, aut voluntas diuerſa non fuit, vel contraria Saluatori, quia ſuper legem natus eſt humanæ conditionis. * Lt ſiquidem ſcriptum eſt, Non veni facere voluntatem meam, led eius qui miſit me, patris: Et, Non quod ego volo, ſed quod tu vis pater: & alia huiuſmodi, non ſunt hæc diuerſæ voluntatis, ſed diſpenſationis humanitatis aſſumptæ. Iſta enim propter nos dicta ſunt, quibus dedit exemplum, vt aſſequamur veſtigia eius, pius magiſter diſcipulos imbuens, vtnō ſuam vnuſquiſque noſtrum, ſed potiùs omnini in omnibus præferat voluntatem. Via igitur regia incedentes, & dextrorſum vel ſiniſtrorſum venatorum laqueos circumpoſitos euitātes, ad lapidem pedem noſtrū maximè offendamus, Iduinæis, id eſt, terrenis, atque hæreticis propria relinquentes, nec veſtigio quidem pedis ſenſus noſtri terram, id eſt, prauam eorum doctrinam, omninoōò attorentes, ad id quò tēdimus, hoc eſt, ad fines patrios peruenire poſſimus, ducum noſtrorum ſemita gradientes, & ſi fortè quædam balbutientes (vt ita dicam) niſi ſunt proferentes exponere, formantes ſein ſpecimen nutritorum, vt poſſent mentes imbuere auditorum, non oportet ad dogmata hæc eccleſiaſtica retorquere, quæ neq; ſynodales apices ſuper hoc examinantes, neque authoritates canonicæ * vſæ ſunt explanaſſe, vt vnam vel duas energias aliquis præſumat Chriſti Dei prædicare, quas neque euangelicæ vel apoſtolicæ, literæ, neque ſynodalis examinatio ſuper his habita, vſæ ſunt terminaſſe, niſi fortaſſis (ſicut præfati ſumus) quidam aliqua balbutiendo docuerunt, condeſcendentes ad informandas mentes, atque intelligentias paruulorum, quæ ad eccleſiaſtica dogmata trahi non debent, quæ vnuſquiſque in ſenſu ſuo abundans, videtur fecundùm propriam ſententiam explicare. Nam quia Dominus Ieſus Chriſtus, filius ac verbum Dei, per quem facta ſunt omnia, ipſe ſit vnus operator diuinitatis atque humanitatis, plenæ ſunt ſacræ literæ luculentiis demonſtantes. Vtrùm autem propter opera diuinitatis & humanitatis, geminæ operationes debēt deriuate dici vel intelligi, ad nos iſta peruenire non debent, relinquentes eą grammaticis, qui ſolent paruulis exquiſita deriuando nomina vendicare. Nos enim non vnam operationem vel duas nominum Ieſum Chriſtum, eiuſque ſanctum Spiritum, ſacris literis percepimꝰ, ſed multiformiter cognouimus operatum. Scripturam eſt enim: Si quis ſpiritum Chriſti nō habet, hic eius nō eſt. Et alibi: Nemo poteſt dicere, Dominus Ieſus niſi in Spiritu ſancto. Diuiſiones verò gratiarum ſunt, idem autem ſpiritus: & diuiſiones miniſtrationum ſunt, idem autem dominꝰ: & diuiſiones operationū ſunt, idem verò Deus, qui operatur omnia in omnibus. Si enim diuiſiones operationum ſunt multæ, & has oēs Deus in membris omnibus pleni corporis operatur, quantò

magis

Philip. 2.

Leo epiſt. 80.

* eloquijs Gen. 6.

1. Cor. 5. Rom. 7.

Eſa. 66. Iob 19. Luc. 3.

Luc. 16.

* Et ſicut Ioan. 6. Matth. 26.

* niſæ

Ioan. 1.

Ioan. 3.

1. Cor. 2.

Rom. 8. 1. Cor. 12.

magis capitis nostro Christo Domino hæc possunt plenissimè coaptari? vt caput & corpus vnũ sit perfectum, vt prosectò occurrat (sicut scriptum est) in virum perfectum, in mẽsuram ætatis plenitudinis Christi. Si ſenim in alijs, id est, in membris suis, spiritus Christi multiformiter operatur, in quo viuunt, mouẽtur, & sunt: quãtò magis per semetipsum mediatorem Dei & hominum, plenè ac perfectè, multisq; modis & ineffabilibus consiteri nos communione vtriusque naturæ cõdecet operatum? Et nos quidẽ secundùm sanctiones diuinorum eloquiorum oportet sapere vel sperare, illa videlicet refutantes, quæ quidem nouæ voces nosc untur sanctis Dei ecclesijs scandala generare, ne aut duarum operationum vocabulo offensi, sectantes Nestorianos, nos vesana sapere arbitrentur aut certè, si rursus vnam operationem Domini nostri Iesu Christi fatendam esse censueri mus, stultam Eutychianistarum attonitis auribus demen tiam fateri putemur, præcauentes, ne quorum inania arma combusta sunt, eorum cineres & rediuiuos ignes flammiuomarum denuò renouent quæstionũ, simpliciter atque ve raciter confitentes Dominum Iesum Christum vnum operatorem diuinæ atque humanæ naturæ, electius arbitrantes, vt vani naturarum ponderatores, otiosè negotiantes, & turgidi aduersus nos insonent vocibus ranarum philosophi. quàm vt simplices & humiles spiritu populi Christiani, posſint remanere ieiuni. Nullus enim decipiat, per philosophiam & inanem fallaciam discipulos piscatorum. Eorum enim doctrinam sequentes, omnia argumenta scopulosa disputationes callidæ atque fluctiuaga intra eorum retia sunt colliſa. Hæc nobiscum fraternitas vestra prædicet, sicut & nos ea vobiscum vnanimiter prædicamus, hortantes vos, vt vnius vel geminæ nouæ vocis inductum operationis vocabulum aufugientes, vnum nobiscum Dominum Iesum Christum filium Dei viui, Deum verissimum, in duabus naturis operatum diuinitùs atque humanitùs, fide orthodoxa, & vnitate catholica prædicetis. Et superscriptio: Deus te incolumem custodiat dilectissime atque sanctissime frater.

Glorioſissimi iudices, & sancta synodus dixerũt: Oportet ad nos adferri regesta, ac dogmatica scripta quæ expoſita sunt à Sergio quondam patriarcha huius regiæ vrbis, ſitue ad Honorium, vel Cyrum, vel Sophronium, aut etiam ad alias personas seu ab Honorio ad Sergium facta super præsenti dogmatis quæstione, reiacenti in sacro chartophylacio huius venerabilis patriarchij, vt conferantur cum codicibus, qui pijssimo domino nostro principi à Macario oblati sunt, & nunc relecti. Georgius igitur Deo amabilis diaconus & chartophylax huius sanctissimæ magnæ ecclesiæ, cum omni festinantia pergens in chartophylacium venerabilis patriarchij, eadem regesta, quæ dicta sunt, deferat, & scripta referat. Georgius Deo amabilis diaconus & chartophylax, dixit: Sicut iussit vestra sancta synodus, con festim vado, & quanta inuenire potero, mecum deferam.

Glorioſissimi iudices & sancta synodus dixerunt: Quæ pro miſſa sunt ab eodẽ Georgio Deo amabili diacono & chartophylace, ad effectum prouentiant. Hi autem qui excipiunt, quæ geruntur in hac gesta sancta nostra synodo, cantvnà cũ Ioanne reuerendo episcopo ciuitatis Rhegitanæ, Georgio Deo amabili episcopo Cyzici, & Dometio epiſc. Pruliados ad Macarium, & ostendant ei tam illos duos libros & chartaceum quaternionem, qui cum eis est, & ſciscitentur ab eo, ſi verè hæc opuscula eiusdem exiſtunt Macarij. Similiter autem ostendant ei & tres codices, & illam vnã chartam, quæ nunc quoque coram nobis relecta sunt, ſi hæc vtique sunt quæ ipſe obtulit nostro pijssimo domino, & magno Imperatori: & respondsum quòd eis dederit, ſtatim ad nos perducant. Et paululùm recedentes præfati reuerendiſſ. episcopi, vnà cum Paulo & Ioanne magnificis à secretis atque imperialibus secretarijs, & Agathone religioso lectore & notario sanctiſſimi patriarchæ Constantinopolitani, & venientes ad Macarium, atque paulò poſt reuertentes, dixerunt: Secundùm iuſſionem vestræ gloriæ, sanctæ vniuerſalisque synodi pergentes, aſſcendimus in venerabile patriarchium & intrantes vnam cellam, in qua est Macarius, (ſicut iuſſistis) interrogauimẽ eum, ſi recognoſcit illos duos libros qui in numero ſunt ſuperſcripti ſunt, & vnum

Ephes. 4.

Actor. 17.

qui cum eis est, charta ceum, & quaternionem, & ſi opuſcula eius exiſtũt. Qui Macarius accipiens ea, & reuoluens ac inſpiciens, dixit: Etiam Domine pro certo mea opuſcula sunt, & recognoſco ea. Similiter autem & oſtensi sunt ei tres codices, & vna carta, quæ hodierna die relecta est, & adſpiciés ea, dixit: Etiam domine, cognoſco ea. Annoſenim præterito obtuli ea dño, & verè recognouit ea. Georgius Deo amabilis diaconus & chartophylax, ingreſſus in medium ſancti Concilij, dixit: Iuxta quæ mihi iuſſa sunt à vestra gloria, & à ſancto & vniuerſali Concilio, pergens in chartophylaciũ venerabilis patriarchij, codices ſiue regeſta quæ inuenire potui, defero ad quod vobis placuerit.

Glorioſissimi iudices & ſancta ſynodus dixerunt: Offeratur Gergius Deo amabilis diaconus & chartophylax, ad relegendum & cõferendum cum codicibus à Macario porrectis pijſſimo nostro Principi, codices ſiue regeſta quæ detulit. Et accipiẽs Antioch. religioſus lector, & notarius Georgij ſanctiſſimi Archiepiſcopi Cõſtantinopoleos, codicẽ ſiue regeſtum diuerſarum epiſtolarum Sergij quondam patriarchæ Cõſtantinopoleos, relegit epiſtolam eiuſdem Sergij ad Cyrum quõdam epiſcopum Lazorum. Et collata eſt cum codice Macarij, qui prolatus eſt per Ioãnem glorioſiſſimum quæſtorem. Et conſtitit.

Item prolatus eſt alius codex ſiue regeſtum, relectum ſimiliter per eundem religioſum Antiochum, habens epiſtolam Sergij quõdam patriarchæ Conſtantinopoleos ad Honorium, quondam Papam Romanum. Et collata eſt cum codice, qui à Macario datus eſt pijſſimo principi. Et conſtitit. Similiter prolata eſt à Georgio Deo amabili diacono & chartophylace epiſtola authentica Latina Honorij, quondam Papæ Romani, ad Sergium quondam patriarcham Conſtantinopoleos, vnà cum eius interpretatione: & collata eſt eadem Latina epiſtola per Ioannem reuerendiſſimum epiſcopum ciuitatis Portuenſis, qui vnus extitit de Concilio antiquæ Romæ. Et conſtitit. Glorioſiſſimi iudices dixerunt: Cognitionem accipiens ſanctum veſtrum & vniuerſale Concilium eorum, quæ nunc relecta atque collata ſunt tam de Sergio quõdam patriarcha huius regiæ vrbis, quam de Honorio quondam Papa Romano, ad hæc & Sophronio quondam patriarcha Hieroſolymorum, quæ ei viſa fuerint, perfequatur.

Sancta ſynodus dixit: Secundùm interlocutionem gloriæ veſtræ de his, quæ nobis relecta sunt, tam de regeſtis ſcriptarum à Sergio epiſtolarum, quam & authenti ca epiſtola Honorij Latina, ad hæc etiam & de ſy nodicis Sophronij, quæ nobis iam relecta ſunt, accuratiùs de eis pertractantes, futuro ſecretario vobis glorioſiſſimis, quæ opportuna ſunt ſiclimus. Glorioſiſſimi iudices dixerunt: Hoc quidem ſancta ſynodus peragat. Pijſſimus verò atque à Deo confirmandus dominus noſter & magnus Imperator, Dei coronatus ſui clementiam in omnibus imitans, & penitentiam ex pectans Macarij, per nos indignos eius famulos veſtra ſciſcitatur ſemper ſanctam & vniuerſalem ſynodum, ſi forſitan eo pœnitente, pòſt depoſitionem à ſancta veſtra Synodo in eo perpetratam, in propria ſede reſtituendus eſt. Sancta Synodus dixit: Inuetertam Macarium in impietatis dogmatibus, & non ſolùm vniuerſam Chriſto amabilem plebem, quæ hanc à Deo conſeruandam regiam vrbem inhabitat, euerſionne turbulenta potantem, teſtimoniaque ſanctorum & probabiliũ patrum falſantem, & quædam quidem abſcindentem, quædam verò addentem, & ſecundùm quod ei videbatur, in deuia mittentem pijſſimum & à Deo coronatum noſtrum principem per oblatos ab eo codices, ſed & à ſolis ortu vſque occaſum per literas ſuas, & per homines quos mittebat, vniuerſos perturbantem, & à fide vera ſegregantem, & iuſtè atque regulariter à pontificali habitu denudatum, nullatenùs diuina regula decæ terò ſuſcipit in doctoris ſede reſidere, ne ex hoc propriæ ſuæ hæreſeos multò amplius recrudeſcere faciat intelligentiam, & fiant (iuxta quod ſcriptum eſt) nouiſſima illius * deteriora prioribus: & maximè cum diuerſis vicibus in præſentia pijſſimi noſtri domini & magni Imperatoris, & cunctis noſtri Concilij interrogatus ſit, ſi ſequitur, & vnà cum omnibus confiteatur in domino noſtro Iesv Chriſto, ſicut duas naturas, ita & duas voluntates naturales, & duas

Matth. 12. Luc. 11. * peiora

duas operationes naturales: & eo nullatenùs acceptò ſerente, ſed & confirmante, quæ dudum ab eo impiè deſinita ſunt, & ipſis ſermonibus adſtruente, qui ſi membratim incidar, & iacter in mare, ego neque duas voluntates, neque duas operationes dico in Domino noſtro Ieſu Chriſto, vno ſanctæ Trinitatis, & ex hoc (vt dictum eſt) ſynodicè depoſitum & anathematizatum, nullo modo hunc Macarium decaterò (ſicut ſuperiùs dictum eſt) hoc ſanctum Concilium in ſacerdotali ſuſcipit ſede: ſed & execramur, & extra terminos à Deo conſeruandæ huius regiæ vrbis hunc fieri, vtrùm eis ſimilia ſentientibus. Reuerendiſſimi epiſcopi ac venerabiles clerici, qui ſub fede ſunt Antiochiæ ciuitatis, accedentes ad glorioſiſſimos iudices, dixerunt: Petimus veſtram gloriam, ſuggerere piiſſimo, & à Deo coronato noſtro domino & magno Imperatori, alterum pro Macario, qui fuerat Archiepiſcopus noſter, ad pontificalem ſedem Antiochiæ prouenire; vt non ſit vidua huiuſmodi ſedes. Glorioſiſſimi iudices dixerunt: Secundùm ea, quæ conſiderata ſunt à ſancto, & vniuerſali veſtro Concilio, & iuxta petitionem reuerendiſſimorum epiſcoporum, religioſorumque clericorum, qui ſub iure ſunt ſedis Antiochenæ ciuitatis eccleſiæ, veſtra ſancta Synodus in futuro ſecretario, quæ promiſſa ſunt ſuper Sergio, Honorio atque Sophronio, opere adimpleat.

ACTIO XIII.

IN nomine Domini & dominatoris noſtri Ieſu Chriſti, Dei & Saluatoris noſtri, imperantibus à Deo coronatis ac ſerenitſimis noſtris dominis Flauijs, Conſtantino quidè piiſſimo, & à Deo coronato magno principe, perpetuo Auguſto & Imperatore, anno vigeſimooctauo, & poſt conſulatum eius à Deo inſtructæ manſuetudinis, anno decimotertio, Heraclio verò atque Tiberio à Deo conſeruandis eius fratribus, anno vigeſimoſecundo, die vicelimo octauo menſis Martij, indict. 9. prepoſito venerando ſeſſu piiſſimi & Chriſto amabilis noſtri Imperatoris Conſtantini, in ſecretario ſacri palatij, quod cognominatur Trullus, & per iuſſionem eius à Deo inſtructæ ſerenitatis, ex perſona eius, præſentibus & audientibus Conſtantino glorioſiſſimo exconſule patritio, & curatore imperialis domus Hormiſdæ.

Anaſtaſio glorioſiſſimo exconſule patritio, & loci ſeruatore comitis Imperialis excubiti.

Polyeucto glorioſiſſimo exconſule.

Petro glorioſiſſimo exconſule.

Conueniente quoque & ſancto ac vniuerſali Concilio, quod per imperiale decretum cógregatum eſt in hac à Deo conſeruanda regia vrbe, id eſt, Theodoro atque Georgio venerabilibus presbyteris, & Ioanne venerabili diacono locum præſentantibus ſanctiſſimi ac beatiſſimi Papæ antiquæ Romæ Agathonis, & Georgio venerabili & ſanctiſſimo Archiepiſcopo magniſonæ Conſtantinopoleos nouæ Romæ, & Petro Deo amabili presbytero monacho & locum ſeruante ſedis Alexandriæ magnę ciuitatis, & Georgio religioſo presbytero monacho, & apocriſario Theodori ſanctiſſimi loci ſeruatoris ſedis Hieroſolymorum.

Ioanne epiſc. Portuen.

Abundantio epiſc. ciuitatis Paternæ.

Ioanne epiſcopo Rhegitanæ, locum repræſentantibus ſancti ac vniuerſalis Cōcilij, quod circa Romam eſt 125. epiſcoporum, qui etiam per ſuas ſubſcriptiones declarantur in ſuggeſtione, quæ ab eis facta eſt ad Conſtantinum piiſſimū principem, & Theodoro venerabili presbytero, & vicario Theodori reuerendiſſimi Archiepiſcopi Rauennæ.

Ioanne epiſc. Theſſalonicenſi.

Baſilio epiſc. ciuitatis Gortynæ inſulæ Cretæ.

Philalithe epiſc. Cæſareæ Cappadociæ.

Theodoro epiſcopo Epheſi.

Siſinnio epiſc. Heraclęæ Thraciæ.

Platone epiſc. Ancyræ Galatiæ.

Georgio epiſc. Cizicen.

Marino epiſc. Sardeorum.

Petro epiſc. Nicomediæ.

Photio epiſc. Niceæ.

Ioanne epiſc. Chalcedonenſi.

Ioanne epiſc. Sidenſi.

Theodoro epiſc. Melitinenſi.

Iuſtino epiſc. Tyanorum.

Alypio epiſc. Gangrorum.

Cypriano epiſc. Claudiopoleos.

Polyeucto epiſc. Myrorum Lyciæ.

Theodoro epiſc. Staurecopoleos Cariæ.

Tiberio epiſc. Laodiceæ Phrygiæ.

Coſma epiſc. Synnadorum.

Stephano epiſc. Antiochiæ Piſidiæ.

Ioanne epiſc. Pergis.

Theopempto epiſcopo * Iuſtiniapoleos, ſiue Moſtenæ.

Iſidoro epiſc. Rhodi.

Siſinnio epiſc. Hierapoleos Phrygiæ.

Theodoro epiſc. Tarſenſi.

Macrobio epiſc. Scleuciæ Iſauriæ.

Georgio epiſc. Byziæ Thraciæ.

Zacharia epiſc. Leontopoleos Iſauriæ.

Gregorio epiſc. Mityleneæ.

Georgio epiſc. Mileti.

Sergio epiſc. Selymbriæ.

Andrea epiſc. Methymnæ.

Theognio epiſc. Chien.

Epiphanio epiſc. Euchaitorum.

Petro epiſc. Meſembriæ.

Petro epiſc. Zozopoleos Thraciæ.

Ioanne epiſc. Nyſſeno.

Theodoro epiſc. imperialium Thermarum.

Georgio epiſc. * Camulianorum. *Camelc norum

Zoito epiſc. Chryſopoleos Aſiæ.

Patritio epiſc. Magneſiæ.

Antonio epiſc. Hypeporum.

Theodoro epiſc. Pergami.

Geneſio epiſc. Anaſtaſiopoleos.

Platone epiſcopo Cinnæ.

Stephano epiſc. Vranopolis.

Andrea epiſc. Miniceæ.

Ioanne epiſc. Miletopoleos.

Ioanne epiſc. Philadelphiæ.

Theodoro epiſc. Prienæ.

Ioanne epiſc. Daſcylien.

Theodoro epiſc. * Iuſtinianopoleos Gordi. * Iuſtinopolis Gor diu come

Menna epiſc. Carbaliæ Pamphyliæ.

Callinico epiſc. Colonæ Armeniæ.

Tiberio epiſc. * Amyſii. * Amyzō

Sergio epiſc. Syinopen.

Georgio epiſc. * Ionopoleos.

Stephano epiſc. Heraclęæ Ponti.

Longino epiſc. Tieni.

Dometio epiſc. Cratiæ.

Platone epiſc. Andrianoupoleos.

Ioanne epiſc. * Ereſſorum. *Cleonæ

Ioanne epiſc. * Clanen. * Eresorū

Ioanne epiſcopo Myndi.

Patritio epiſc. Eleuſorum.

Petro epiſc. Apyræ.

Alexandro epiſc. Nacoliæ.

Dometio epiſc. Prymneſeno.

Conſtantino epiſc. Barat. his.

Theodoſio epiſc. Sibliorum.

Paulo epiſc. Sozopoleos Piſidiæ.

Pluliano epiſc. Siluenſi.

Theodoro epiſcopo Nazianzeno.

Demetrio epiſc. * Thyniæ. *Tinni

Stephano epiſc. Pario.

Gregorio epiſc. * Cantanenſi. *Candani

Ioanne epiſc. Lappis.

Eulalio epiſ. Cynopoleos.

Conſtantino epiſc. Dalriſandi.

Theodoro epiſcopo Olbis.

Theodoro epiſc. Veriſæ.

Theophane religioſo presbytero & Abbate monaſterij quod appellatur Baias, in Sicilia conſtituti.

Geor-

Georgio presbytero & monacho monasterij Renati, quod situm est in antiqua Roma.

Conone & Stephano presbyteris & monachis monasterij, quod cognominatur domus Arlitia, quod similiter situ est in antiqua Roma.

Residentibus quoque gloriosissimis patricijs & consulibus, & omnibus sanctissimis & Deo amabilibus episcopis per ordinem in eodem secretario Trullo, propositis in medio sacrosanctis Christi Dei nostri euangelijs, Constantinus Deo amabilis diaconus huius sanctæ Dei Catholicæ & Apostolicæ magnæ Ecclesiæ, & primicerius Deo amabilium notariorum Georgij sanctissimi patriarchæ huius à Deo conseruandæ regiæ vrbis, dixit: Meminit sanctum & vniuersale vestrum Concilium, quòd cum præcedenti concentu interlocutum sit à gloriosissimis iudicibus, quatenùs proprium promulgaret intentum super Georgio, Honorio & Sophronio quondam Patriarchis, & promisit, quòd in altero hoc peragereret, & quia posteaquàm, quæ confidebat, à vestro sancto Concilio, vt prouenirent, atque confirmarentur super Macario, petierunt reuerendissimi episcopi, qui sedis subiacebant Antiochenæ ciuitatis, & religiosi clerici ad suggerendum pijssimo ac serenissimo nostro domino, & magno principi, alterum promouerii in sede Antiochenæ ciuitatis, & suggerimus ad quod placuerit.

Gloriosissimi iudices, & sanctum Concilium dixerunt: relegantur acta præterita. Et relecta sunt. Gloriosissimi iudices dixerunt: Profequatur sanctum & vniuersale vestrum Concilium, quæ in antelatis ab eo promissa sunt.

Sanctum Concilium dixit: Secundùm promissionem quæ à nobis ad vestram gloriam facta est, retractantes dogmaticas epistolas, quæ à Sergio quondam Patriarcha huius à Deo conseruandæ regiæ vrbis scriptæ sûr, tam ad Cyrum, qui tunc fuerat episcopus Phasidis, quàm ad Honorium quondam Papam antiquæ Romæ: similiter autem & epistolam ab illo, id est, Honorio relectam ad eundem Sergium, hasque inuenientes omninò alienas existere ab Apostolicis dogmatibus, & à definitionibus sanctorum Conciliorum, & cunctorum probabilium patrum, sequi verò falsas doctrinas hæreticorum, eas omninò ab ijcimus, & tanquam animæ noxias execramur. Quorum autem, id est, eorundem) inpia execramur dogmata, horum & nomina à sancta Dei Ecclesia proijci iudicauimus, id est, Sergij quondam præsulis huius à Deo conseruandæ regiæ vrbis, qui aggressus est de huiusmodi impio dogmate conscribere, Cyri Alexandriæ, Pyrrhi, Petri & Pauli, qui & ipsi prefuluru functi sunt in sede huius à Deo conseruandæ ciuitatis, & similia eis sensérunt, ad hæc & Theodori quondam episcopi Pharan, quarum omnium supraſcriptarum personarum mentionem fecit Agatho sanctissimus ac ter beatissimus Papa antiquæ Romæ in suggestione, quam fecit ad pijssimum & à Deo confirmatum dominum nostrum & magnum Imperatorem, eosque abijcit, vtpotè contraria rectæ fidei sentientes, quos anathemati submitti definimus. Cum his verò simul proijci à sancta Dei Catholica Ecclesia, simulque anathematizari præuidimus & Honorium, qui fuerat Papa antiquæ Romæ, eò quòd inuenimus per scripta quæ ab eo facta sunt ad Sergium, quia in omnibus eius mẽtem secutus est, & impia dogmata confirmauit. Pertractauimus autem, & hynodica Sophronij venerabilis memoriæ, quondam Archiepiscopi sanctæ Dei Hierosoly morum ciuitatis, & hæc reperientes cum vera fide conuenientia, Apostolicisque & sanctorum atque probabilium patrum doctrinis paria, vtpotè, quæ sunt orthodoxa, recipimus, & vt salubria sanctæ Catholicæ, & Apostolicæ Ecclesiæ suscepimus, & nomen eius inferi sanctis diptychis sanctarum Ecclesiarũ iussimus esse iudicauimus.

Et Gloriosissimi iudices dixerunt: Satisfaciés interrogationi sanctum vestrum & vniuersale Concilium propter personas, quas ei proposuimus, id est Sergij & Honorij quondam Patriarcharum, necnon & Sophronij venerabilis memoriæ qui fuit Archiepiscopus Hierosolymorum, assecutum est & de Pyrrho, Paulo & Petro, & his quondam præsulibus huius à Deo conseruandæ ciuitatis, super his & Cyri, qui fuerat Papa Alexandriæ, & Theodori quondam episcopi ciuitatis Pharan, interloquatur ad Georgium dciconslam diaconum & chartophylacem huius sanctissimæ magnæ Dei ecclesiæ, quatenùs in medium proferat ad legendum, quæque reiacent in venerabili Patriarchio, siue synodica dogmatica opuscula vel epistolæ supraſcriptarum personarum, vt & nos eorum percipiamus cognitionem. De petitione verò, quæ facta est à reuerendissimis episcopis, & religiosissimis clericis subiacentibus fedi Antiochiæ ciuitatis, pro ordinando præsulæ in sede Antiochenæ ciuitatis, suggessimus à Deo instructis auribus fortissimi & à Deo muniti nostri Imperatoris. Et iussit eius serenitas, decretum secundùm solitam consequetiam fieri à reuerendissimis episcopis & clericis supraſcriptæ sedis, & hoc offerri eius manu sactissimæ fortitudini. Sanctum Concilium dixit: Inquirẽte vestra gloria, vt Georgius Deo amabilis diaconus & chartophylax huius sanctissimæ magnæ ecclesiæ, quatenùs ad medium deducat quascunque siue dogmaticas epistolas, seu & alia opuscula, quæ tam à Pyrrho, Petro & Paulo, quondam Patriarchis huius à Deo conseruandæ regiæ vrbis, quàm quæ à Cyro quondam Papa Alexandriæ, & Theodoro quondam episcopo Pharan, ad retractandum ea, hoc fieri superfluum iudicauimus, eò quòd & facta eorum omnibus manifesta est de vna voluntate & vna operatione. De hoc verò & Agatho sanctissimus antiquæ Romæ præsul per suggestionem suam eorum reuelauit contrariam intentionem, immò magis etiam declarauit eos, qui similia senserunt cum Sergio, qui exorsus est nouitatem vocis cacodoxam & blasphemam introducere in Catholica ecclesię * doctrinã citrina. Vndetiam hos cum proprijs eorum scriptis præfatus sanctissimus Papa proiecit. Gloriosissimi iudices dixerunt: Quanquam in omnibus orthodoxa sit suggestio sanctissimi ac ter beatissimi Agathonis Papæ, & veritati conueniens, attamen omninò necessarium existit, vt prænominatarum personarum scripta ad medium producantur secundùm anteriorem interlocutionem, quam fecimus, vt in amplius manifestetur facta earundem personarum. Sanctum Cocilium dixit: Posteaquàm ob accuratius cognoscendum de Pyrrho, Paulo, & Petro, atque Cyro, qui fuit Papa Alexandriæ, & Theodoro quondam episcopo Pharanitano, in sistit vestra gloria, Georgius & Deo amabilis diaconus & chartophylax huius sanctissimæ magnæ Dei ecclesiæ ad medium deducat, quæ à supradictis personis dogmatice scripta fuit, quatenùs omnibus satisfiat quòd & ipsi in omnibus Sergij errore secuti fuit. Georgius Deo amabilis diaconus & chartophylax, dixit: Secundum quæ dudum in anteriori actione interlocutum est vestrum sanctum & vniuersale Concilium, tũc egressus, perquisiui quæ iussistis. Et primum quidem inuenii in chartophylacio venerabilis patriarchij super hæc quæ à me profata sunt, etiam epistolã Cyri episcopi, qui tũc Phasidis fuerat, missam ad Sergium quòdam patriarcham huius à Deo conseruandæ regiæ vrbis, ante quinquaginta fex annos per quartamdeciman indictionem præteriti circuli, interrogantis per eandem epistolam prædictum Sergium de quæstione operationum. Similiter & alteram epistolam, directam ab ipso Cyro ad eundem Sergium, postquam ab episcopatu Phasidis translatus est ad fedem Alexandrię magnæ ciuitatis, in finuante vnitatem factã cum his, qui Theodosiani dicuntur, vnã cum exemplaribus fatistactionis de vnitate, quæ prouenit inter hos Theodosianos, & prædictum Cyrum, pariterque & Theodori quondam episcopi Pharanitani libros diuersos, prolatos ex bibliotheca venerabilis patriarchij, inter quos & epistolam eiusdem Theodori ad Sergium episcopum Arsenoitam de vna operatione. Similiter & interpretationes diuersorum paternorũ testimoniorum. Excusli verò ex eadem bibliotheca & alios fex libros, habentes scripta Pyrrhi, qui factus est post Sergium patriarcham huius à Deo confernandæ regiæ vrbis. Plurima horum manu eius scripta funt de voluntate & operatione, & quibusdam aliis. Similiter autem protuli ex chartophylacio memorati venerabilis patriarchi regestum diuerſarum epistolarum Pauli, qui fuit post eundem Pyrrhum Patriarcha huius regiæ vrbis, in quo iacet epistola scripta ab eodem Paulo ad sanctæ memoriæ Theodorum, qui fuit Papa Romanus, de vna voluntate, & tres prosphonnticos,

id est, acclamatorios Tomos eiusdem Paulı ad sanctæ memoriæ quondam Imperatorem nostrum, & patrem piissimi nostri domini & magni Imperatoris, de vna voluntate & operatione. Ad hæc & Petri, qui factus est Patriarcha post eundem Paulum huius regiæ vrbis. Similiter & regestum diuersarum epistolarum, in quo est epistola eiusdem dogmatica, scripta ad Vitalianum sanctæ memoriæ quondam Papam Romanum, & vtraque præmanibus habeo, ad quod vobis placuerit. Sanctum Concilium dixit: Libros atque regesta vel chartas, quas præ manibus habet Georgius Deo amabilis diaconus & chartophylax sanctæ huius magnæ Ecclesiæ, hæc fuscipientes hi qui à nobis excipiunt, per ordinè relegant. Et accipiens Antiochus religiosus lector & Notarius, duas epistolas à Cyro scriptas ad Sergium vnà cum præmonitorio satisfactionis exemplari, relegit, sic continenti in verbis:

Epistola Cyri ad Sergium.

DEo honorabili meo domino benigno, principi pastorum, patri patrum, vniuersali patriarchæ Sergio à Cyro humili vestro. Prompto me exillente præsente suggestionem porrigere Deo honorabili meo domino, diuerlæ mihi subibant cogitationes, & in duabus sententijs animam partiebar. Putasne, inquam, docenti consentiam? Altiora te inquæsieris, & potiora te ne scrutatus fueris, & claustra labijs imponens, silere studeam, aut auscultemne eum, qui dicit: Quærens quære, & apud me manes? Deinde in hoc meipsum sufficienter examinàs, etiam scribendi fumebam fiduciam, cùm ter beatitudinis vestræ à Deo inspiratam doctrinam in mente percipere * satisfactus, quòd vnum è duobus, siue etiam vtrunq; ex hoc mihi conquireretur. Aut enim (inquam) suscipiar, aut per omnia emendabor in his quæ suggeruntur. Si non ita sese habent. Dum dignus fuissem effectus Deo honorabilis pijsimis vestigijs, à Deo confirmati nostri domini, similque & Deo imitabilem eius condescensionem in deptus, fiduciam capiebam, diuinam fussionem eius fereni tatis relegendi, quæ ad Arcadium sanctissimum Archiepiscopum Cypri contra Paulum primatem episcoporum nimirùm Deo decretor constructa est, cuius laudabilis Deo amabilis verè est omnis quidem intentus, piam immaculatam nostræ fidei rectitudinem allegans, diuasautem operationes in domino nostro Iesu Christo, vt post vnitionem dicatur prohibx natem. eam inueniens admirabam, & præsentes tabam honorantissimam Leonis epistolam, duas operationes cum alterutrum, scilicet communione, quemadmodùm docet sanctissimus meus dominus, manifestissimè prædamantem. Ex hoc ergò de incepsnobis exorto sermone, venerandam suggestionem à Deo inspirabilium vestrorũ ad relegendum iubebar suscipere, quæ diebatur ac putabatur præstare piæ fussionis esse relegitum. mentionem enim fidei Petrilius Pauli, qui & Saulı, sed & fussiones exemplares & inventum eorum, quæ in eo scripta fuerant, admittebat. Opportunè ergò nunc silentium gerere, & nequaquam cõtradicere perstrudebar: ad verò à Deo eruditam doctrinam contigere didici, venerabilis eius syllabas postulans promereri, loquidibus declarantes, qualiter duas operationes postvnitionem dicere recusantes, in vna, id est, singulari operatione, in omnibus diuinis eloquijs postmunus cõcludere, tam quod possibile, quàm quod impossibile est ipsius inexfabilis dispensationis Saluatoris nostri Iesu Christi, quatenùs à Deo illustrata eruditione Deo instructorum vestrorum illuminata imperitia nostra, forsitàs vel in hoc imitabitur pingui ssimam atq; fertilem terram, seminatumq; verbi granũ sibenter fuscipiens, ad fecunditatem salnum perducat: Deo acceptas deniq; fuì orationes solitè ministrare tam mee partitati, quamq; his qui meum sunt benignus meus dominus dignetur. Et subscriptio: Cyrus humilis exorans pro honoratissima vita Deo honorabilis mei domini, suggessi.

Ecel. 3.

* perfuasus

Leo Papa epist. 10.

ALIA EPISTOLA EIVSDEM CYRI scripta ab Alexandria.

PROPRIO domino per omnia à Deo honorando, atq; terbeatissimo benigno pastori: impastori, patri patrum, vniuersali Patriarchæ Sergio, Cyrus humilis vester.

Fœcunditatem & iterùm spiritalem fructificationẽ per Deo acceptabiles orationes beatitudinis Deo amabilis mei domini, quæ concurrit doctrinis pijssimorum à Deo cõferuandorum, & veraciter Christo amabilium dominorũ nostrorum, & nũc promereor ter beatissimo meo dño primitias suggerere. Notum enim facio, quòd omnes qui dicuntur dogmatis Theodosianorum circa hæc Alexandrinorũ Christo amabilem ciuitatem clerici, vnà cum his qui in dignitatibus & militibus clarent, insuper & qui ex plebe sunt, in millibus constituti, per tertiam Iunij menſis adunati sanctæ nostræ Catholicæ Dei ecclesiæ, intemerabilia nobiscum Dei mysteria perceperunt, ad hoc adductì præuiante profectiõ beneplacito omnipotentis Dei conſilio, per collatam mihi doctrinam tam à pijssimis ac inuictissimis nostris dominis, quamq; à Deo inspirata domini mei sanctitate, vt per hoc ſtabiliteretur secundùm quod ſcriptum eſt, in confrequẽtationibus dies festus vſque ad cornu altaris. Si autem oportet veracius dicere, non in confrequentationibus tantùm, neque vſque ad cornu altaris, ſed & in omnem Alexandrinorum Christo amabilem ciuitatem, eiusque confinia vſq; ad nubes ipſas, & vltrà hæc cœlestibus officijs in pacem sanctarum ecclesiarum, & in his qui ad eadem conuertuntur, letantibus. Qualiter autem hæc adunatio aſſecuta eſt, subtiliter præſumens suggeſſi pijſſimis auribus inuictiſſimorum ac ſereniſſimorum noſtrorum dominorum, per conſumulum meum Ioãnem Deo amabilem diaconum, * qui adfuit in omnibus quæ mota sunt: & certus sum quia & in hoc acceptat vltimum suum famulum sanctiſſimus meus dominus. Quæſo nanque ter beatiſſimum meum domitium, quatenus cognitionem omnium faciens, ſi quid mihi vitali motione forſitan defuit, aut per ignorantiam de competentibus fruſtratus ſum, emendare exiguum ſuum famulum dignetur. opus enim hoc Deo honorabilium veſtrorum eſt, qui omnibus diuinis ſcripturis decoramini, & deſuperficimini.

Pſal. 115.

* quia fuit

Subscriptio:

Cyrus humilis epiſcopus, orans * pro Deo honorabilis mei domini vita, ſuggeſſi.

* for. Deo pro

EXEMPLAR SATISFACTIONIS FACTAE INTER Cyrum quondam Papam Alexandriæ, & eos qui erant ex parte Theodosianorum.

DOMINO Chriſto vero DEO noſtro omnibus præfulgentibus, omneſq; ad ſaluberrimam & veram eius fidem dirigenti, & in vnà eandemque ſanctam ſuam eccleſiam conuocanti, præſentem ſatisfactionem facimus pro vnitate ſanctarum Dei eccleſiarum, menſis Maij die 4. indictione ſextâ.

Cyri Alexandrini epiſcopi fides ſatisfactio.

Satisfactio facta à Cyro miſericordia Dei epiſcopo per diuinam ſanctionem benigniſſimorum atque triumphatorum dominorum noſtrorum, locũm exhibente Apoſtolicæ Sedis huius Alexandrinæ epiſcopo amabilis ciuitatis.

CAPITVLVM I.

SI quis non confitetur Patrem, & Filium, & Spiritum ſanctum, Trinitatem conſubſtantialem, vnam Deitatem in tribus ſubſiſtentijs, anathema ſit.

CAPITVLVM II.

SI quis non confitetur vnum ſanctæ Trinitatis Deum verbum, qui ante ſecula ſine tempore natus eſt ex patre, & deſcendiſſe de cœlis, & incarnatum eſſe ex ſpiritu ſancto, & domina noſtra ſancta gloriosa Dei genitrice, ſemperq; Virgine Maria, & humanatũ, paſſum eſſe propria carne, & mortuum, & ſepultum, & reſurrexiſſe tertia die ſecundùm Scriptura, anathema ſit.

CAPITVLVM III.

SI quis non confitetur, vnius eiuſdemque domini noſtri Ieſu Chriſti, veri Dei noſtri tam paſſiones, quamq; miracula, ſed alterius & alterius, anathema ſit.

CAPI-

Capitvlvm IIII.

Si quis non confitetur, ex ipſa ſumma vnitione Deum verbum in vtero ſanctæ Dei genitricis ſemperque virginis Mariæ, conſtituiſſe ſibi per vnitionẽ carnem ex ipſa ſancta Dei genitrice nobis conſubſtantialem, animatam anima rationali & intellectuali, vnitione naturali atq; ſecundùm ſubſiſtentiam, & ſic proceſſiſſe ex ea, vnum exiſtentem, inconfuſum atq; indiuiſum, anathema ſit.

Capitvlvm V.

Si quis non cõfitetur, ſanctam dominam noſtram, ſemperque virginem Mariam, propriè & ſecundùm veritatem Θεοτόκον, id eſt, dei genitricem, vtpotè quę Deum verbum incarnatum concepit & genuit, anathema ſit.

Capitvlvm VI.

Si quis non confitetur, ex duabus naturis, id eſt, deitate & humanitate, vnum Chriſtum, vnum filium, vnam Dei verbi naturam incarnatam, ſecundùm ſanctum Cyrillum inconfuſè, inconuertibiliter, immutabiliter, ſiue vnam ſubſiſtentiam compoſitam, quod eſt ipſe dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui vnus eſt de ſancta conſubſtantiali Trinitate, talis anathema ſit.

Capitvlvm VII.

Si quis vnum dominum noſtrum Ieſum Chriſtum in duabus conſiderari dicens naturis, non eundem vnum de Trinitate confiteatur, ſempiternè quidem ex patre genitum deum verbum, nouiſſimis autem ſeculi temporibus eundẽ incarnatum, atque genitum ex ſanctiſſima & intemerata domina noſtra, dei genitrice, ſemperque virgine Maria, ſed alterum hunc noſcit & alterum, & non vnum eundemque ſecundùm ſapientiſſimum Cyrillum, in deitate perfectum, & in humanitate eundem perfectum, ex hocque ſolo in duabus contemplandum naturis, eundem paſſum, & non paſſum ſecundùm aliud & aliud, ſicut idem ſanctus Cyrillus ait: & patientem quidem humanitùs carne, ſecundùm quod homo eſt: permanentem verò impaſſibilem, vt Deum, in paſſionibus propriæ carnis, eundemque vnum Chriſtum & filium, operantem Deo decibilia & humana vna deiuirili operatione, ſecundùm ſanctum Diony ſium, ſola contemplatione diſcernens ea, ex quibus vnitio facta eſt. Hæc intellectu conſiderans, inconuertibilia & inconfuſa pòſt eſt eorũ naturalem & ſecundùm ſubſiſtentiam vnitionem manentia, in hisque indiuiſæ atque inſeparabiliter vnum eundemque Chriſtum & filium recognoſcens, iuxtà quod duo adinuicem inconfuſè conuenientia, conſiderat intellectu cauſatiuam eorum contemplationem, & non phantaſiam mendacium, atque inanibus mentis figmentis, nullatenùs verò diſiungit, quaſi per empta iam illa, quæ in duo eſt, ſectione propter ineffabilem & inconſuſam & inexcogitabilem vnitionem, dicens ſecundùm ſanctum Athanaſium: Simul enim caro, ſimul Dei verbi caro, ſimul caro animata rationalis, ſimul Dei verbi caro animata rationalis: ſed ad diuiſionẽ per partes huiuſmodi aſſumit vocem, anathema ſit.

Capitvlvm VIII.

Si quis non anathematizat Arium, Eunomium, Macedonium, Apollinarem hæreticos, Neſtorium, Eutychen nec nominabilem, & Cyrum, & Ioannem, & Egeotas, & omnes qui quocunque modo contradixerunt duodecim capitulis ſanctiſſimi Cyrilli, & pœnitentiam non egerunt, ſed in hoc errore ſunt mortui, & quiqui ſimilia eis ſapuerunt, aut ſapiunt, anathema ſit.

Capitvlvm IX.

Si quis non anathematizat ſcripta Theodoriti, quæque ſunt contra rectam fidem & ſanctum Cyrillum, & epiſtolã quæ dicitur Ibæ, & Theodorum Mopſueſtenum, & ſcripta eius, & ſi quis non ſuſcipit ſcripta Cyrilli, & maximè quæ ſunt cõtra Theodorum & Theodoritũ, Andreamq; & Neſtorium, & quiqui ſimilia eis, vniuſve eorum ſenſerunt, aut ſentiunt, anathema ſit.

Item accipiens idem Antiochus religioſus lector & Notarius eo dicem Theodori, qui fuit Epiſcopus Pharan, relegit librum eius ſcriptum ad Sergium quondam epiſcopum Arſinoitam AEgyptiacæ diœceſeos, in quo continebatur ita: Theodor. Pharanita nus epiſc.

Omne quicquid deſcribitur ſeu locutus, ſiue operatus eſt dominus, per mentem & ſenſum atque ſapientiam, quæ organa dicuntur ἀιδιάφορα, & dixit, & operatus eſt, & ſic eius tanquam totius & vnici, vna operatio verbi, mentis, ſenſibilis & organici corporis cuncta * dicantur.

Eiuſdem ex eodem ſermone:

Quoniam quidem primordialiter propter quandam diuinam & ſapientiſſimam diſpenſationem ſomnum & laſtidium, eſuriem & ſitim admiſit, quandò voluit, maximè verò etiam in his motum horum & quietem, ad illam omnipotentiſſimam ac ſapientiſſimam verbi operationem appli camus, & ex hoc vnam vnius eiuſdemque Chriſti operationem appellamus.

Eiuſdem ex eodem ſermone:

Affatim, vt opinor, nobis ſermo diſcutiendo monſtrauit, quia omnia quęcunque ſcripta ſunt de domino Chriſto, ſiue Dei, ſeu animæ, ſiue corporis, ſeu vtriuſque, animæ (inquam) atque corporis, ſingulariter ſimul & inſeparabiliter agebantur, incipientia quidem & (vt eſt dicere) affluentia ex verbis, ſapientia & benignitate atque virtute, mediante intellectuali anima & corpore procedentia. Et ideò vna eſt operatio totius, vtpotè vnius eiuſdemq; Saluatoris noſtri. Hæc omnia & ſunt, & dicta ſunt.

Eiuſdem ex eodem ſermone:

Habemus vtique ex his manifeſtum, quæ Dei ſunt omnia, quæ de Chriſto audiuimus & credimus, ſiue diuinæ naturæ congruentia, ſiue humanæ: & ideò vna operatio iſta, tam deitatis eius, quamque humanitatis, piè nominata ſunt.

Eiuſdem ex eodem ſermone:

Vt ſit omnis humanatio à principio vſque ad finem, & quæque eius ſunt parua & magna, vna veraciter ſublimiſſima & diuina operatio.

Eiuſdem ex ſermone, quem fecit in interpretatione patrum teſtimoniorum:

Diuina verò voluntas, quæ eſt ipſius Chriſti, ipſius enim voluntas vna eſt, & hæc * humana. * diuina

Eiuſdem ex eodem ſermone:

Per hæc igitur abſque vlla ambiguitate inſtruimur, quòd omnia ſalutaris diſpenſationis, ſeu diuina, ſiue humana, de ſaluatore noſtro Iesv Christo deſcripta ſunt, principaliter quidem (vt eſt dicere) ex diuinitate facultatem originemque accipiebant, mediante tamen intellectuali, atque rationali anima per corpus gerebantur, ſiue mirificam quadam virtutem dixeris, ſiue etiam naturalem alteram hominis motionem, vt eſt cibi appetitus, ſomnus, laſtidium, & dolorum ſuſcẽptio, triſtitia, anxietas, quę etiam per inſuſtationem nominum ex conſuetudine paſſiones appellantur, propriè verò naturales ſunt motiones per animatum ac ſenſuale animal: & ipſa verò quæ reuera ſunt & dicuntur paſſiones, crux, mortificatio, plagæ cicatrix, acclauationes, conſputiones, alapæ, omnia hæc rectè vtiq; & iuſtè vocanda ſunt, vna eiuſdemq; Chriſti operatio.

Eiuſdem

Eiusdem ex eodem sermone.

Intelligenda ergò sunt nobis omninò, quæque sunt circa Saluatoris Christi humanationem, diuina & profectò salutaris operatio,

Eiusdem ex eodem sermone:

Ex his igitur omnibus & his similibus, apertè & satis iustè vna Dei operatio, cuncta quæq; sunt *propriè humanationis, propria credenda atque dicenda sunt.

Eiusdem ex eodem sermone:

Nostra quidem anima non habet insitum talis esse virtutis, vt & naturales corporis proprietates ab ea & à semet expellat: sed neque dominari intantùm apparuit rationalis anima ipsius proprij corporis, vt *etiam quæ circa hoc sunt, huicque sunt insita, id est, molem, fluxumque & colorem contineat, atque circa hoc vnquam constituat. Quæ omnia in dispensatione Christi Saluatoris nostri, & conscripta, & facta sunt in illo diuino & viuifico corpore. Etenim absque *Item quòd mole, & (vt ita dicatur) incorporabiliter absq; *direptione de vulua processit, & sepulcro etiam, vt & tanquam super pauimentum, supra mare ambulauit.

Eiusdem ex eodem sermone:

Opportunum quidem est, nos ita sentire & dicere, omnia quæque in humanatione de Saluatore Christo esse scribuntur, vnam cognoscere operationem: hulus autem opificem & creatorem, ipsum Deum verbum: instrumentum verò, humanitatem. Quæque igitur tanquam Deo, & quæq; humanitati congruentia de eo dicta sunt, omnia ipsius deitatis verbi est operatio.

Item accipiens idem religiosus Antiochus librum, in super scriptione continentem: Pyrrhi humilis episcopi de Pyrrhus Constanti nopol. voluntate & operatione, relegit tomum dogmaticum eiusdem Pyrrhi, in quo continebatur: Vnum autem (vt dictum est) tantùm reprehendit capitulum Sophronius Deo amabilis, tanquam qui testimonium Dionysij de ijloqui doctoris dissimulasset per immutationem vnius vocis. Congrua quippe in hoc maximè dicens idem vir, & cautelam habentia, in quibus ait Ille: Sed verificati dei nouam quandam deiuirilem operationem nobis morigerans: (vnam enim in veritate noua continebat eadem charta) non malitiosè (quod absit) secundùm meum sermonem, sed vtpotè quæ non æqualiter noua intelligi valuisset, à Cyro sanctissimo huiusmodi vox est appolita, & per extremitatum quippe negationem, vnam diuinus doctor asserit, affirmatiuam faciens, & hanc singulariter exprimens, quid aliud quàm vnam confiteri operationem tanquàm vnius Christi, secundùm fermonem apertè & planè contradidit? Item relectum est ex Paul. Con regesto diuersarum epistolarum, Exemplar epistolæ Pauli stantino. quondam præsulis huius à Deo conseruandæ regiæ vrbis, scriptæ ad Theodorum quondam Papam Romanum, cuius Psalm. 132. initium: Ecce quàm bonum & quàm iucundi, habitare fratres in vnum. Habet autem post aliqua eadem epistola ita: Vnius autem eiusdemq; Dei verbi incarnati tam miracula prædicamus, quàm passiones agnoscimus, quas carne pro nobis sustinuit. Vnde & Deus dicitur passus, & filius hominis de cœlo descendisse, propter illam quæ suprà recensita est, inseparabilem & secundùm subsistentiam duarum naturarum vnitionem. Propterea & vnam voluntatem dominj nostri Iesu Christi intelligimus, ne aduersitatem vel differentiam voluntatum in vna eademq; persona domini nostri Iesu Christi adnectamus, aut eum sibi reluctantem doceamus, aut duos volentes introducamus, non pro cõmixtione prorsus vel confusione duarum naturarum, quæ in eo considerãtur, huiusmodi vnius voluntatis vocem proferentes, & ob peremptionem alterius solam alteram esse pronunciantes, sed per huiusmodi vocem insinuantes, quod eius rationaliter ac intellectualiter animata caro ex ipsa principali vnitione ineffabiliter quęque diuina sunt locupletata, eam sibi veniente secundùm subsistentiam verbi, ipsam diuinam possidebat & non differentem voluntatem.

Item relecta est ex altero regesto epistola Petri, & ipsius Petrus Cõstãtinop. quondam præsulis regiæ ciuitatis, ad Vitalianum sanctæ memoriæ, qui fuit Papa Romanus, cuius est initium: Spiritalem lætitiam peperit litera vestræ vnanimis & sanctæ fraternitatis. Dumque relegeretur eadem epistola, habens diuersa patrum testimonia, hi qui locum gerebant Agathonis sanctissimi Papæ Romani, dixerunt: Innotescimus vestræ gloriæ, quòd paterna testimonia quæ continentur in præfenti, Nota fraquæ nunc relegitur Petri epistola, circuncisa deflorata sunt dem hereab eodem Petro ex hoc, quòd offendere voluisset suam, super vnam voluntatem & vnam operationem, intentionem. Gloriosissimi iudices dixerunt: Comperimus diligenter, iuxta quæ à vestra reuerentia dicta sunt, quòd talia testimonia quæ continentur in præsenti epistola, detruncatè posita sunt. Et si placet vestro sancto ac vniuersali Concilio, in amplius huiusmodi epistolæ lectio non procedat. Sanctũ Concilium dixit: Ad hæc quæ gloria vestra nuper locuta est, fatis est præsentis epistolæ lectio. Ecce autem secundùm quæ iam vestra interlocuta est gloria, siue inquisiuit, in medium venientibus tam dogmaticis epistolis, quàm scriptis, quæ fecerunt Pyrrhus, Paulus & Petrus, quondam patriarchæ huius regiæ vrbis, necnon quæ à Theodoro, qui fuit Pharan episcopus, & Cyro, qui fuit Papa Alexandriæ, & ante nos vestramque gloriam relectis, auditur apertè, vnam operationẽ & vnam voluntatem in incarnationis dispensatione domini nostri Iesu Christi veri Dei nostri, eos impiè prædicasse. Declarantibus igitur nobis, omnem satisfactionem vestra gloria debet percipere, quòd benè atque iustè eos iam abijcit Agathon sanctissimus Papa antiquæ Romæ, per suggestionem quam fecit ad pijssimum ac triumphatorem magnum nostrum Imperatorem, & nos quoq; consonanter cum eo, hos, vtpotè aduersa rectæ fidei sentientes, expelli de sacris diptychis, & anathemate percelli censuimus, eorumque scripta, vt impietate repleta abominamur, & vt extermino debeat subiniri, decernimus. Gloriosissimi iudices dixerunt: Si hi qui post Petrum episcopum fuerunt, huius à Deo conseruandæ regiæ vrbis, id est, Thomas, Ioannes, & Constantinus, videntur seu epistolas, siue sermones compositse de nouitate vocum, quæ nuper impiè in Catholicam Ecclesiam intromissa est, eorum exemplaria siue regesta, vel authentica in medium proferat Georgius Deo amabilis diaconus & chartophylax, quatenus & eorum cognitionem præcipiens sanctum vestrum Concilium, quæ æquitati conueniunt, decernat. Similiter & si videntur seu episcopi, siue clerici vel monachi, cæterive quidam libellos exegisse ab his, qui episcopatum gesserunt huius à Deo conseruandæ regiæ vrbis, de vna operatione & vna voluntate, etiã hæc prouidimus, vt prædictus Georgius Deo amabilis diaconus, & chartophylax ad mediũ indiminutè deducat, vt & ipsa secũdum iudicium sancti vestri Concilij, exterminio contradantur. Georgius Deo amabilis diaconus & chartophylax dixit: Postyptychum, domine, siue regestum, in quo continentur exemplaria fynodicorum, quæ facta sunt tam à Thoma, Ioãne & Constantino sanctæ memoriæ quondam patriarchis huius regiæ vrbis, hic mihi præsto est, cũ his & authentica fynodica bullata, quæ facta sunt à Thoma sanctæ memoriæ quondam patriarcha ad Vitalianum sanctæ memoriæ quondam Papam Romanũ, quæ etiam volẽs ad eum dirigere, propter impiorum Saracenorum incursum assiduè imminentem, vt fœlijs, & obsessionem, quæ facta est per biennium, quo gessit episcopatum, non valuit dirigere, & hæc ergo statim vobis iubentibus profero. Perscrutatus sum verò libellos, qui facti sũt à diuersis episcopis, seu monachis, siue clericis ac laicis, de volũtate & operatione, diligenter, & hos protuli, & sunt in chartophylacio, ad id quod vobis placuerit. Gloriosissimi iudices, & sanctum Concilium dixerunt: Regesta fynodicorum, quæ afferit Georgius Deo amabilis diaconus & chartophylax præ manibus habere, scriptorũ à Thoma, Ioãne & Constantino, qui episcopatum gesserunt huius à Deo conseruandæ regiæ vrbis, necnon & authentica fynodica, q̃ dixit scripsisse Thomam ad Vitalianum sanctæ memoriæ quondam Papam antiquæ Romæ, ad mediũ proferat: & hæc suscipientes qui à nobis excipiunt, ob auditũ nostrum oĩm relegant. Et accipiens Agatho religiosus lector, & notarius

san-

sanctissimi patriarchæ Constantinopoleos, synodicum authenticum sanctæ memoriæ Thomæ bullatum, & coram omnibus bullam quæ in eo pressa fuerat, auferens, relegit, habens in superscriptione ita: Per omnia sanctissimo ac beatissimo fratri & concacerdoti domino Vitaliano, Thomas indignus episcopus in domino salutem, cuius initium est, Qui cuncta ex nihilo quidem, vt existerent, protulit. Quod synodicum collatum est cum regesto, quod protulit Georgius Deo amabilis diaconus & chartophylax. Et constitit ab initio vsque ad finem indiminuté.

Similiter relectum est ex eodem regesto exemplar synodicorum Ioannis sanctæ memoriæ, qui fuit similiter Patriarcha huius regiæ vrbis, continens in superscriptione ita: Per omnia sanctissimo & concacerdoti Macario, Ioannes indignus episcopus, quorum initium est, Quis loquetur potentias Dominí?

Psalm. 105

Item relecta sunt ex eodem polyptycho atque regesto exemplaria synodicorum Constantini venerabilis quondã Patriarchæ huius regiæ vrbis, continentia superscriptione ita: Per omnia venerabili atque sanctissimo concacerdoti Macario, Constantinus indignus episcopus. Quorum initiũ est, Alij quidem fortasse maiore modestia ex compræhensione multorum. His ergò ab initio vsque ad finem indiminuté relectis, sanctum Concilium dixit: Auditum accipientes synodicarum epistolarũ quæ scriptæ sunt à Thoma, Ioanne, & Constantino, quondam patriarchis huius regiæ vrbis, & nihil inuenientes contrarium de orthodoxa fide eos fensisse siue scripsisse, præuidimus, vt Georgius Deo amabilis diaconus & chartophylax huius sanctæ magnæ Dei ecclesiæ, in conspectu nostro coram positis sacrosanctis Christi eloquijs, satisfaciat nobis, quòd omnibus modis perscrutatus, nequaquam reperit libellos scriptos fuisse à quibusdam, atque oblatos prædictis tribus patriarchis, Thomæ, Ioanni, & Constantino, vnam voluntatem & vnam operationem adstruentes in incarnationis dispensatione vnius de S. Trinitate domini nostri Iesu Christi, veri Dei nostri. Et tacitis propositis sacrosanctis Dei Euangelijs, Georgius Deo amabilis diaconus & chartophylax iurauit hoc modo: Per has sanctas scripturas, & Deum qui per eas locutus est, omnia perscrutatus, non inueni libellos fuisse factos à quibusdam, & oblatos prædictis tribus sanctissimis patriarchis Thomæ, Ioanni & Constantino, de vna volũtate & vna operatione. Sanctum Concilium dixit: Corporali sacramento in nostra audientia & gloriosissimorum iudicum, qui nobiscũ sunt, persoluto à Georgio Deo amabili diacono & chartophylace sanctæ huius magnæ Dei ecclesiæ, perfectamque nobis fidisfactionem huiusmodi corporali verbo perhibente, quòd nullatenus sanctæ memoriæ Thomas, Ioannes atque Constantinus, à quibusdam libellos extorserunt *de operatione & voluntate: hos sanctæ memoriæ tres viros, id est Thomã, Ioannem & Constantinum, præuidimus in identitate manere, atque in sacris dyptichis sanctarum Ecclesiarum recitari, vtpotè qui in omnibus immaculati & irreprahẽsibiles inuẽti sunt circa rectam nostram Christianorum fidem. Libellos verò, quos asserunt Georgius Deo amabilis diaconus & chartophylax se habere, factos à diuersis personis sub Sergio, Pyrrho, Paulo & Petro, statim ad nos perducat, quatenus horum competenter fiat examinatio. Et paululum egressus Georgius Deo amabilis diaconus & chartophylax, & post modicum regrediens, chartasque diuersas differens, dixit: Secundùm quod placuit vestro sancto Concilio, omnes libellos, professiones, & cæteras chartas, quæ factæ sunt, ad præfeutem dogmaticam notionem pertinentes, quæque inuentę sunt in chartophylacio venerabilis patriarchij, protuli, in quibus & alteram Latinã epistolam Honorij, qui fuit Papa Romanus, præter illam epistolam eius quæ iam prolata est, cum eius interpretatione. Item defero & librum membranaceum, habentem exemplaria diuersarum dogmaticarum epistolarum, in quo iacet epistola dogmatica Pyrrhi, quondam archiepiscopi huius à Deo conseruandæ regiæ vrbis, quam scripsit ad Ioannem sanctæ memoriæ quondam Papam Romanum: & omnia defero, ad quod vobis placuerit. Sanctum Concilium dixit: Libellos & cæteras chartas, quas asseruit Georgius Deo amabilis diacon* & chartophylax sanctæ huius magnæ Ecclesiæ, ad præsentem dogmaticã notionem deducens, in medium proferat, quatenus hęc pertractantes, si contraria rectæ fidei inuenerimus, congruenti exterminio submitti præcipiamus. Epistolam verò Latinã, quã in præsenti dixit inuenisse, ac pręmanibus habere idem Deo amabilis diaconus & chartophylax Georgius, Honorij quondam Papæ Romani cum interpretatione sua, pariterque & librum, in quo continetur epistola Pyrrhi ad Ioannem quondam Papam Romanum, contradat ad legendum, vt horum fcientiam accipiamus. Et prolata est huiusmodi Honorij Latina epistola cum interpretatione sua, habens in superscriptione ita: Dilectissimo fratri Sergio Honorius, cuius initium fuit, Scripta dilectissimi filij nostri * Syrici diaconi. Habet autem eadem epistola pòst pauca hæc: Nec non & Cyro fratri nostro Alexandrinæ ciuitatis præfuli, quatenùs notæ adinuentionis vnius vel duarum operationum vocabulo refutato, claro Dei Ecclesiarum præconio nebulosarum concertationum caligines effundi non debeant vel adspergi, vt profectò vnius vel geminæ operationis vocabulum nouiter introductum, à prædicatione fidei eximatur. Nam qui hæc dicunt, quid aliud nisi iuxta vnius vel geminæ naturæ CHRISTI Dei vocabulum, ita & operationem vnam vel geminam fuṕicantur? Super quod clara sunt diuina testimonia. Vnius autem operationis vel duarũ esse vel fuisse mediatorem Dei & hominum dominum Iesum Christum, sentire & promere, satis ineptum est.

Honorij Papæ epistola.

Habet autem & circa finem eadem epistola sic: Et hæc quidem, quantum ad instruendam nostram ambigentium, sanctissimæ fraternitati vestræ per eam infinundum prævidimus. Cæterùm quantum ad dogma Ecclesiasticum pertinet, quæ tenere vel prædicare debemus propter simplicitatem hominum, & amputandas inextricabiles quæstionum ambages, sicut superiùs diximus, non vnam vel duas operationes in mediatore Dei & hominum definire, sed vtrasque naturas in vno Christo vnitate naturalis copulatas, cum alterius communione operantes atque operatrices con fiteri debemus: & diuinam quidem, quæ Dei sunt, operantem: & humanam, quæ carnis sunt, exequentem, non diuisè, neque confusè aut inconuertibiliter Dei naturam in hominem, & nec humanam in Dei Verbi conuersam edocentes, sed naturarum differentias integras confitentes, vnus atque idem, humilis & sublimis, æqualis patri, & minor patre, ipse ante tempora, natus in tempore est: per quem facta sunt sęcula, factus in sęculo est: à quo legem dedit, factus sub lege est, vt eos qui sub lege erant, redimeret: ipse crucifixus, ipse chirographum, quod erat contra nos, euacuans in cruce, de potestatibus & principatibus triumphauit. Auferentes ergò (sicut ait Apostolus) scandalum nouellæ adinuentionis, non nos oportet vnam, vel duas operationes definientes prædicta re, sed pro vna (quam quidam dicunt) operatione, oportet nos vnam operatorem Christum dominum in vtrisque naturis veridicè confiteri: & pro duabus operationibus, ablato genimæ operationis vocabulo, ipsas potiùs duas naturas, id est, diuinitatis & carnis assumptę, in vna persona vnigenìti Dei patris, inconfusè, indiuisę, atque inconuertibiliter nobiscum prædicare propria operantes. Et hoc quidem beatissimæ fraternitati vestræ in sinuandum præuidimus, quatenùs vnius confessionis propositum, vnanimitati vestræ sanctitatis monstraremus, vt profectò in vno spiritu anhelantes, pari fidei documento inspiremus, Scribêtes etiam communibus fratribus Cyro & Sophronio antistitibus, ne nouæ vocis, id est, vnius vel geminæ operationis vocabulo insistere, vel immorari videantur: sed abrasa huiusmodi nouæ vocis appellatione, vnum Christum dominum nobiscum in vtrisque naturis diuina vel humana prædicent operantem: quanquàm hos, quos ad nos prædictus frater & coepiscopus noster Sophronius misit, instruximus, ne duarum operationum vocabulum deinceps prædicare inniteretur, quod instantissimè promiserunt prædictum virum esse factorum, si etiam Cyrus frater & coepiscopus noster ab vnius operationis vocabulo discesserit.

Pyrrhus.

Similiter datus est etiam liber, in quo continebatur epistola Pyrrhi quondam præfulis huius regiæ vrbis, ad Ioannem sanctæ memoriæ, qui fuit Papa Romanus, cuius initiũ est dominus & Deus noster Christus futurus in cœlo ascendere: Habet aũt eadem epistola pòst aliqua, hęc: Nũ quis illo

rum

Publicè ac iudicialiter iurãdi modus.

Galat. 4.

Colos. 2.

* for. de vna

Hęc commentitia probat Baron. anno 6. & 68. De Ioãne probabili* est eũ fuisse Catholicum, Bar. an. 664. n.

rum videns nos sic ex aduerso positos, qui sacerdotio fungimur, exprobrationibus submitti ab eis, qui cõstituti sunt à Rege, non derideat ac despiciat nostrum Concilium: & opportunitatem nactus, impietatis propriæ instabilitatem nostram faciat, eò quòd nondum de duabus naturis destrutum sit bellum, & alteram nobis ipsis turbulentiam introducimus? Similiter prolati & lecti sunt libelli, qui superiùs memorantur, & cæteræ chartę. Sanctum Concilium dixit: Cognitionem accipiens prolatorum nobis à Georgio Deo amabili diacono & chartophylace huius sanctæ magnæ Dei Ecclesiæ libellorum atque chartarum siue aliorum opusculorum, comperimus in vnam eandemq; impietatem concurrere. Et præuidimus hæc tanquam prophana & animæ perniciosa, continuò ob perfectum exterminium igne concremari. Et combusta sunt. Glorioſiſſimi iudices & sanctum Concilium dixerunt: Satis habet & quæ hodierna die peracta sunt.

ACTIO XIIII.

IN nomine Domini & dominatoris nostri Iesv Christi Dei, & Saluatoris nostri, imperantibus à Deo coronatis ac ſereniſſimis nostris dominis Flauijs Constantino quidem piiſſimo, & à Deo decreto magno principe, perpetuo Augusto & Imperatore, anno vigesimo octauo, & pòst consulatum eius à Deo instructæ manſuetudinis, anno decimotertio, Heraclio verò atque Tiberio à Deo conseruandis eius fratribus, anno vigesimo secundo, die secunda mensis Aprilis, iudictione nona, præpolito venerando seſſu piiſſimi & Christi amabilis magni Imperatoris Constantini, in secretario sacri palatij, quod cognominatur Trullus. Et per iuſſionem eius à Deo instructæ ſerenitatis eius, præſentibus & audientibus

Constantino glorioſiſſimo exconſule patricio, & curore imperialis domus Hormiſdæ.

Anaſtaſio glorioſo exconſule patricio, & loci ſeruatore comitis imperialis excubiti.

Poly euicto glorioſo exconſule.

Petro glorioſo exconſule.

Conueniente quoque & ſancto ac vniuerſali Concilio, quod per imperialem ſanctionem congregatum eſt in hac à Deo conſeruanda regia vrbe, id eſt, Theodoro & Georgio venerabilibus presbyteris, & Ioanne Deo amabili diacono, locum repræſentantibus Agathonis ſanctiſſimi ac beatiſſimi Archiepiſcopi antiquæ Romæ, & Georgio venerabili atque ſanctiſſimo Archiepiſcopi huius magniſonæ Conſtantinopoleos nouæ Romæ, & Petro Deo amabili presbytero, monacho, & vicario ſedis Alexandrinæ magnæ ciuitatis, & * Theodoro venerabili atque ſanctiſſimo Archiepiſcopo Theopoleos Antiochiæ, & Georgio religioſo presbytero, monacho, & aporifario Theodori venerabilis vicarij ſedis Hieroſolymorum.

* Theophane

Ioanne epiſc. ciuitatis Portuenſis.

Abundantio epiſc. ciuitatis Paternenſis.

Ioanne epiſc. ciuitatis Rhegitanæ, locum repræſentantibus ſancti Concilij antiquæ Romæ centum viginti quinq; Deo amabilium epiſcoporum, qui etiam per ſubſcriptiones suas declarantur in ſuggeſtione, ab eis facta ad Conſtantinũ iuſſimum principem, & Theodoro religioſo presbytero, locum agente Theodori venerabilis Archiepiſcopi Rauennæ, Ioanne epiſc. Theſſalonicenſi.

Baſilio epiſc. ciuitatis Gortynæ inſulæ Cretæ.

Philalithe epiſc. Cæſareæ Cappadociæ.

Theodoro epiſc. Epheſi.

Theodoro epiſc. ciuitatis Thremethuntorum, locũ, repræſentante Epiphanio Deo amabilis Archiepiſc. Cypri.

Siſinnio epiſc. Heraclææ Thraciæ.

Platone epiſc. Ancyræ Galatiæ.

Georgio epiſc. Cyziceno.

Marino epiſc. Sardeorum.

Petro epiſc. Nicomediæ.

Phontio epiſc. Nicææ.

Ioanne epiſc. Chalcedonenſi.

Ioanne epiſc. Sidenſi.

Theodoro epiſc. Meletinenſi.

Iuſtino epiſc. Tyanorum.

Alypio epiſc. Sangrorum.

Cypriano epiſc. Claudiupolis.

Polyeucto epiſc. Myrorum Lyciæ.

Theodoro epiſc. Staureopoleos Cariæ.

Tiberio epiſc. Laodiceæ Phrygiæ.

Coſma epiſc. Synnadorum.

Stephano epiſc. Antiochiæ Piſidiæ.

Ioanne epiſc. Pregenſi.

Theopempto epiſcopo Iuſtinianopoleos, ſiue Moſtenæ.

Iſidoro epiſc. Rhodi.

Siſinnio epiſc. Hierapoleos Phrygię.

Theodoro epiſc. Tarſenſi.

Macrobio epiſc. Seleuciæ Iſauriæ.

Georgio epiſc. Byziæ Thraciæ.

Zacharia epiſc. Leontopoleos Iſauriæ.

Georgio epiſc. Mileti.

Gregorio epiſc. Mitylenæ.

Sergio epiſc. Selymbriæ.

Andrea epiſc. Methymnæ.

Theognio epiſc. Chij.

Epiphanio epiſc. Euchaitorum.

Petro epiſc. Meſembriæ.

Petro epiſc. * Sozopoleos Thraciæ.

Ioanne epiſc. Niſeno.

Theodoro epiſc. imperialium Thermarum.

Georgio epiſc. * Camulianorum. * Camelianorum

Zoito epiſc. Chryſopoleos Aſiæ.

Patricio epiſc. Magneſiæ.

Antonio epiſc. Hypeporum.

Theodoro epiſc. Pergamenſi.

Stratonico epiſcopo Solorum, & Tychone epiſcopo Citij, veriſque in * ſinu exiſtentibus Chriſto amabilis Cy- * ſynodo priorum inſulæ.

Geneſio epiſc. Anaſtaſiopoleos.

Platone epiſc. Cinnæ.

Stephano epiſc. Vranopolis.

Andrea epiſc. Minicæ.

Ioanne epiſc. Melitopoleos.

Theodoro epiſc. Prienetino.

Ioanne epiſc. Daſcylij.

Theodoro epiſc. * Iuſtinianopoleos Gordi. * Iuſtinopolis Gordiu come

Menna epiſc. Carbaliæ Pamphyliæ.

Callinico epiſc. Colonæ Armeniæ.

Theodoro epiſc. Veriſæ.

Tiberio epiſc. * Amyſti. * Amyzó

Sergio epiſc. Sinopino.

Georgio epiſc. Iunopolis.

Stephano epiſc. Heraclææ Pontl.

Longino epiſc. Tienſi.

Dometio epiſc. Pruſiados.

Georgio epiſc. Cratiæ.

Platone epiſc. Adrianupoleos.

Salomone epiſc. * Clanei. * Cleonæ

Georgio epiſc. Coenſi.

Ioanne epiſc. * Ereſſorum. * Ercsorũ

Ioanne epiſc. Myndi.

Patricio epiſc. Eleuſorum.

Petro epiſc. Apyræ.

Alexandro epiſc. Nacoliæ.

Ioanne epiſc. Prymneſiæ.

Conſtantino epiſc. Baraththi.

Theodoſio epiſc. Sibliorum.

Paulo epiſc. Sozopoleos Piſidiæ.

Blaſiano epiſc. Syluenо.

Theodoro epiſc. Nazianzeno.

Demetrio epiſc. Thyniæ. * Tinni

Stephano epiſc. Paros.

Georgio epiſc. Theræ.

Georgio epiſc. * Caniani. * Candani

Ioanne epiſc. Lappis.

Eulalio epiſc. Cynopolis.

Conſtantino epiſc. Daliſandeno.

Theodoro epiſc. Olbis.

Georgio presbytero & monacho monasterij Renati, quod situm est apud antiquam Romam.

Residentibusque gloriosissimis Patricijs & consulibus, & omnibus venerabilibus & Deo amabilibus Episcopis per ordinem in eodem secretario Trulli, propositis in medio sacrosanctis & immaculatis Christi Dei nostri Euangelijs, Cõstantinus Deo amabilis diaconus huius sanctæ magnæ DEI Ecclesiæ, & primicerius Deum colentium notariorum Georgij sanctissimi Patriarchæ huius à Deo conseruandæ regiæ vrbis, dixit: Notionem habet tam vestra gloria, quam quæ sanctum & vniuersale vestrum Concilium, quod in antelatis prolati sunt ex venerabili patriarchio huius à Deo cõseruandæ regiæ vrbis duo libri in membranis, sancti quondam Cyrilli Episcopi, quibus facta est interlocutio cæterorum Conciliorum. Et quia in primordijs primi libri tres quaterniones inuenti fuit positi in superscriptione, adstruentes libellum, qui dicitur Mennæ ad Vigilium tunc temporis Papam antiquæ Romæ, quem & accultauerunt, qui à parte sunt Agathonis sanctissimi Papæ, & Apostolicæ sedis antiquæ Romæ, dignetes falsum eum esse. & quia post lectionem hui⁹modi libri, dum legeretur etiam secundus liber eiusdem sancti quinti Concilij, inuenti sunt duo libelli, qui dicebantur Vigilij ad Iustinianum, quondam diuinæ memoriæ Imperatorem, & Theodoram quæ fuit Augusta. In quibus libellis, qui Apostolicæ sedis sunt, opposuerunt, dicentes quòd hi qui libelli falsi exiſtunt, & quòd poposcerant eosdem libros opportunè retractari. Vnde suggerimus ad quod placuerit. Gloriosissimi iudices & sanctum Concilium auxerunt: Interim opportunè fiat de antelatis lectio. Et relecta sunt. Gloriosissimi iudices & sanctum Concilium dixerunt: Oportet duos membranaceos libros sancti quinti cõcilij, qui iam à Georgio Deo amabili diacono & chartophylace porrecti sunt, vt iterũ ab eo ad medium deducantur, vt inscrupulosius cognoscamus, si texta quæ memorauerunt locum repræsentantes Agathonis sanctissimi Papæ antiquæ Romæ, hęc insalsata sunt: similiter autem proferri volumen charteum authenticum septimæ actionis præfati sancti quinti Concilij, quatenus etiam consideremus, & competenter retractemus, si immutatum permansit. Et prolati sunt ijdem duo membranacei libri, & volumen chartaceum ab eodem Georgio Deo amabili chartophylace.

Gloriosissimi Iudices & sanctum Concilium dixerunt: Edicat Georgius DEO amabilis diaconus & chartophylax sanctæ huius magnæ Dei Ecclesiæ, si libri duo, qui prolati sunt, & charteum volumen, ipsa sunt, quæ dudum protulerat.

Georgius Deo amabilis diaconus & chartophylax, dixit: Pro certo, domini, hi sunt duo codices, qui continent acta sancti quinti vniuersalis Concilij, & totum authenticæ septimæ actionis eiusdem sancti quinti Concilij, quem admodum & iamdudum protulerunt. Subtiliùs autem in bibliotheca venerabilis patriarchij scrutatus, inueni & alium chartaceum librum eiusdem sancti quinti Concilij, quem & defero, & si videtur sancto vestro Concilio, iubeat hunc me proferre. Sanctum Concilium dixit: Librum charteum, quem Georgius Deo amabilis diaconus & chartophylax huius venerabilis patriarchij præ manibus gerere profecutus est sancti quinti Concilij, proferat ad conferendum cum duobus membranaceis libris, iam ab eo prolatis. Et prolati sunt. Sanctum Concilium dixit: Transeat in medium Georgius Deo amabilis diaconus & chartophylax, & tibique præpositis sacrosanctis CHRISTI DEI nostri Euangelijs, satisfaciat nobis, si præfignati hi duo libri, & volumen, quomodo ea inuenit, & in bibliotheca venerabilis patriarchij percepit, ita etiam nunc sunt. Tangens igitur præpolita sacrosancta Dei eloquia idem Deo amabilis diaconus & chartophylax Georgius, dixit: Per istas sanctas virtutes, & Deum qui locutus est per eas, cum veritate hi duo libri membranacei, libri sancti quinti Concilij, & volumen septimæ actionis eiusdem sancti quinti concilij, iuxta quod iam & excussi sunt, & prolati, ita etiam nunc manifestati sunt, sicut & pridem eos in bibliotheca venerabilis patriarchij inueni atque suscepi: & neque additum est quicquam à me, neque subtractum per me, neque cum conscientia mea à quoquam omnium. sed & liber charteus eiusdem sancti quinti concilij, qui in præsentia mea inuentus est in eadem bibliotheca venerabilis patriarchij, ita est, sicut dibi enuentus est, deposui. Et surgentes reuerendissimi Episcopi eiusdem sancti Concilij, assumentesque in manibustam prædictos duos libros membranaceos, & volumen charteum, accuratèque eadem loca inspicientes, quæ accusata fuit, easque conferentes cum chartaceo libro, quem in recenti protulerat Georgius Deo amabilis diaconus & chartophylax, necnon & cum alijs antiquis charteacis libris eiusdem sancti quinti Concilij, dixerunt: Hos duos libros in membranis, qui prolati sunt à Georgio Deo amabili diacono & chartophylace huius sanctæ magnæ regiæ vrbis Ecclesiæ, & volumen chartaceum septimæ actionis sancti quinti Concilij conſiderantes, secundùm quod poposcerunt locum reprasentantes Agathonis sanctissimi Papæ Apostolicæ sedis antiquæ Romæ, & hæc conferentes tam cum nunc prolato modico chartaceo libro, quamque cum alijs libris antiquis charteacis eiusdem sancti quinti Concilij, & inuenientes eosdem duos membranaceos libros, & volumen chartaceum septimæ actionis sibi met quidem consonantes, adiectiones verò habentes tam librum, qui dicitur Mennæ ad Vigilium, & à Vigilio quasi duos libellos ad Iustinianum diuæ memoriæ quondam Imperatorem, & Theodoram eius coniugem, in quibus libellis ei placuit, vt ranthematizaret Theodorum Mopsuestenum Episcopum, & epistolam quæ dicitur Ibæ, & Cripta Theodoriti dogmatica contra duodecim capitula sanctæ memoriæ Cyrilli Alexandriæ quondam Episcopi, quæ putauit his sermonibus definire: Anathematizamus autem & Theodorum quondam Episcopum Mopsuestenum, vtpotè qui alienus semper ab Ecclesijs extitit, & sanctissimis patribus aduersarius, qui non confiteretur incarnatum esse DEI Verbum, id est, CHRISTVM esse vnam subsistentiam, & vnam personam, & vnam operationem.

Hæc cognouimus, quemadmodum & affirmant, qui ab Apostolica sede antiquæ Romæ sunt, neque facta, neque scripta tuisse in tempore memorati sancti quinti Concilij, sed adiectos quidem esse tres quaterniones in primo libro sancti quinti Concilij, in quibus videtur libellus, qui dicitur Mennæ. Sed hæc & in secundo libro circa septimam actionem mutatum quidem fuisse quintumdecimum quaternionem, adiectumque esse quadritolium non superscriptum ante decimumsextum quaternionem, in quo referuntur duo libri Vigilij, qui dicuntur facti fuisse ad Iustinianum & Theodoram diuæ memoriæ, vtrisque alteram literam habentibus. Hos verò, qui falsauerunt præfitos duos libros, & charteacum volumen, ex illorum vocabulis malitiosè aduersùs recta dogmatica hæc interiecisse, cò quod neque in nunc prolatis antiquis & immutilatis libris, eiusdem sancti quinti Concilij, neque in charteco libro, qui in recenti inuentus est apud bibliothecam venerabilis Patriarchij, reiacentibus iam ipsi libelli, seu Mennæ ad Vigilium, siue à Vigilio ad Iustinianum & Theodoram diuæ memoriæ: sed hos fallaciter inuenientes insertos, vtpotè qui diabolica operatione per eos, qui hæc falsauerunt, tint complices, charteacum quidem volumen quod falsatum est, decernimus cassari in locis, in quibus adiectiones sunt factæ. Verùm libros etiam eos obelis obduci in locis, in quibus deprauati sunt, & cassari eos. Eos autem qui falsauerunt, anathemati subimitti. Et nominatim cum eis anathematizare libellum, qui dicitur Mennæ ad Vigilium, & duos libellos quasi à Vigilio ad Iustinianum & Theodoram diuæ memoriæ. Macrobius reuerendissimus Episcopus Seleuciæ Isauriæ, dixit: Suggero vestræ gloriæ, & huic sancto atque vniuersali Concilio, quòd peruenit ad me liber sancti quinti Concilij, datus mihi à quodam Philippo magistro militum Imperialis obsequij. Quem relegens, inueni eum falsatum esse in septima adiectione. Et interrogans eundem Philippum, quia alicubi dedisti hunc librum, dixit mihi, quia

Fraudes hæreticorum.

Nota fraudem hæreticam.

Transmodi cautelæ inuendi modus.

Stephano discipulo Macarij eum dedi. Literæ verò, in quibus falsitas libri facta est, propriæ manus Georgij monachi *fecisdum cata Macarium certæ sunt. Quia cùm esset Patriarcha meus ipse Macarius, ingrediebar in domũ eius, & adspiciebam eundem Georgium monachum sæpiùs scribentem, & scio accuratè, quia proprias eius manus sunt. Peto itaque tam vestram gloriam, quamque sanctum concilium, vt ad medium veniat suprascriptus Georgius monachus, & de hoc interrogetur. Glorioſiſſimi Iudices & ſancta Synodus dixerunt: Georgius religioſus monachus, cuius mentio facta est, in medium veniat. Et ingreſſus eſt.

Glorioſiſſimi iudices & ſanctum Concilium dixerunt, in medio aſſiſtenti Georgio religioſo monacho præſens liber oſtendatur, vt cognoſcat, ſi literæ propriæ eius manus ſunt, quæ poſt additamentum in ſexto folio ſcriptæ ſunt. Georgius religioſus monachus inuenis in eundem librum, dixit: Hic liber, qui nunc prolatus eſt à Macrobio ſanctiſſimo metropolitano Seleuciæ, mihique oſtenſus eſt, Philippi magiſtri militum imperialis obſequij erat. Ipſe autem Philippus vicinus erat de parte Stephani, qui cecidit * cata Macarium hæreticum. Quando ergò facta eſt quæſtio inter Theodorum, qui fuerat Patriarcha à Deo conſeruandæ huius regiæ vrbis, & præfatum Macarium de fide, tulerunt à * paribus libellorum, qui dicuntur Vigilij, de Patriarchio, ſicut dixerunt Macarius & Stephanus, & ſcripſimus in quatet niones, & oblati ſunt ab eis piiſſimo noſtro Principi. Præſumptione autem accepta, qui erant circa Stephanum & Macarium, vtpotè qui obtulerant principi eoſdem quaterniones, vnicuique ad eos venienti monſtrabant. Idem verò Philippus habuit hunc librum, & addauit eum ad Stephanum hæreticum, vt eum conſideraret, dicens quia veniens de Occidente, adduxi librum quinti concilij, & vide ſi bene habet. Nam hic codex non habuit libellos, qui dicuntur Vigilij. Et dixit ei Stephanus hæreticus: Vt ſcias, quia minus habet. Idem ergò Philippus rogauit eum, dicens: Si quid ſcis quia deeſt, impleſ. Et ipſe Stephanus dixit mihi, vt ſcriberem eoſdem libellos. Et ſcripti de memoratis exemplaribus, & dedi eidem Stephano. Et in veritate hæc propriæ manus meæ ſunt, & cognoſco ea. Non ſolùm autem in hoc libro ac diderunt iſtos, qui dicuntur libelli Vigilij, ſed quanticunque libri quinti Concilij ad eos peruenerunt, non habentes libellos qui dicuntur Vigilij, addiderunt ijdem Macarius & Stephanus. Incidit autem eis & alius Latinus codex quinti Concilij, quem dixerunt iex ſolidis ſe comparaſſe ab vxore, quæ fuit quondam Innocentij Patricij. De capitulo autem eiuſdem Latini libri certiſſimè ſcit Conſtantinus reuerendiſſimus presbyter huius ſanctæ magnæ Dei Eccleſiæ, & Latinus grammaticus.

Glorioſiſſimi Iudices & ſancta ſynodus dixerunt: Edicat præſens Conſtantinus Deo amabilis preſbyter & grammaticus Latinus, ſi verum dicat Georgius religioſus monachus de illo libro Latino, cuius mentionem fecit. Conſtantinus Deo amabilis presbyter & grammaticus Latinus, dixit: Scio domine, temporibus Pauli quondam Patriarchæ veniſſe * Photinum, qui fuit Epiſcopus Carthaginenſis, & cum *Fortunatum vel. Fortunii Miſſas acturus eſſet in ſancta magna Dei Eccleſia, quæritum eſt, quomodo ſedere debuiſſet, vtrum ne, antè metropolitanos, qui hic morabantur, an poſt eos. Et requirente eodem Paulo quondam Patriarcha in bibliotheca Patriarchij librum quinti Concilij, vt cognoſceret, quomodò ſedere debuiſſent, contigit vt inueniretur & Latinus liber eiuſdem Concilij. Et ex inde in ſtructus idem Paulus, fecit eum ordinabiliter ſedere. Protulit verò eundem librum Latinum de bibliotheca, & dixit mihi: Adſpice illum, ſi ſecundùm charta eum autheticum volumen ſeptimæ actionis ſanctæ Concilij completum eſt. Et inueni eundem Latinum librum in ſeptimam actione minùs habentem, ad illud volumen chartaceum. Et dixit mihi idem Paulus patriarcha: Quia * aſſumetecum Sergium diaconum, qui dicitur * Antiſidius, qui bonus ſcriptor eſt, & oſtende ei, quomodo debeat literas Latinas ſcribere, & addè quæ minùs ſunt. Sunt autem, quæ addidit usin eodem Latino libro in ſeptima actione libelli, qui dicuntur Vigilij Papæ Romani, quos & interpretatus fuit Latine ex ipſo volumine, & (vt dictum eſt) ſcripſit triplè Sergius diaconus. Quæ verò ſcripta ſunt ab eodem Sergio diacono, qui dicitur * Antiſidius, * interpoſui in eodem Latino libro Theodorus librarius, qui habuit ſtationem ad S. Ioannem Phocan. Hæc, domini, in veritate ſcio facta fuiſſe. Glorioſiſſimi Iudices & ſanctum Concilium dixerunt: Præſens Sergius Deo amabilis diaconus inauriens, quæ à Conſtantino Deo amabili presbytero & Latino grammatico dicta ſunt, quæ ſcit, cum omni veritate proſequatur. Sergius Deo amabilis diaconus ſanctæ magnæ Dei Eccleſiæ, dixit: Antè hos multos annos conuocauit me Paulus quondam patriarcha Conſtantinopolitanus, & dixit mihi: Vide quæ interpretatur Domnus Conſtantinus grammaticus Latinus ex volumine quinti Concilij, & ſcribe in Latinis literis. Et hæc audiens ab eo, ſicut ſeruus & ſubiectus obedij, & ſcripſi, & dedi ea Domino Conſtantino grammatico & presbytero.

Sanctum Concilium exclamauit: Anathema libro qui dicitur Mennæ ad Vigilium, & qui eum ſinxerunt fuiſſe ſcripſerunt, Anathema libellis, qui dicuntur facti fuiſſe à Vigilio ad Iuſtinianum & Theodorum diuæ memoriæ, qui & ſunt demonſtrati: Anathema ſimul, qui falſauerunt acta ſancti & vniuerſalis quinti Concilij: Anathema, qui docuerunt & expoſuerunt, docentibuſque vel poſtea docturis vnam voluntatem & vnam operationem in incarnationis diſpenſatione Domini noſtri Ieſu Chriſti veri Dei noſtri, vnius de ſancta Trinitate Sanctorũ 4. Concilioꝝ ſempiterna memoria, ſanctis quinti cõcilij ſempiterna memoria, Multos annos Imper. Cõſtantino. Magno Imperatori multos annos, Pacifico Imp. multos annos, Conſeruatori rectæ fidei multos annos. Fili Dei, da illi vitam, Fili Dei, da victoriam illi. Theodorus Deo amabilis Epiſcopus ciuitatis Thremethuntorum inſulæ Cypri, locum gerens Epiphanij ſanctiſſimi Archiepiſcopi eiuſdem inſulæ Cypri, vnà cum Stratonico Epiſcopo Solorum, & Thycone Epiſcopo Citij, vtriſque ex ſynodo exiſtentibus anteſatæ Cypri Chriſto amabilis inſulæ, dixerunt: Suggerimus gloriæ veſtræ ac vniuerſali veſtro Concilio, quòd teſtimonia vniuerſæ ſanctorum probabiliumque patrum deferimus, afferentia duas voluntates naturales, & duas naturales operationes in incarnationis diſpenſatione Domini noſtri Iesv Christi, veri Dei noſtri, quibus interiecit teſtimonium ſancti Athanaſij quondam Archiepiſcopi Alexandriæ, ex libro, qui ſuper ſcribitur, de textu Euangelij quod ait, Nunc anima mea turbata eſt. Eſt verò apud nos in prouincia etiam liber eiuſdem ſancti Athanaſij, habens in integro eundem eius librum. Ingredientibus autem nobis hoc nupèr ex iuſſione piiſſimi Domini noſtri & Deo coronati magni Imperatoris, & inquirentibus libros patrum, quorum teſtimonia deferimus, vt * proferremus veſtro ſancto Concilio, inuenimus codicem chartaceum vetuſtiſſimum, habentem diuerſas allocutiones eiuſdem ſanctiſſimi Athanaſij, quibus interiacet etiam præditus ſermo, Nunc anima mea turbata eſt. Petimus igitur tam veſtram gloriam, quamque ſanctum & vniuerſale Concilium veſtrum, ſi ei placuerit, vt huiuſmodi codicem, qui à præmanibus noſtris eſt, offeramus, ad legendum.

Glorioſiſſimi Iudices & ſanctum Concilium dixerunt: Librum ſancti Athanaſij, quem aſſeruerunt præ manibus habere Deo amabiles Epiſcopi inſulę Cypri, ac cipientes, quique acta præſentis Concilij ſuſcipiunt ad inauriendum nos omnes ſermonem, qui in eo continetur, in, Nunc anima mea turbata eſt, legant. Et accipiens huiuſmodi codicem Agatho religioſus lector & notarius ſanctiſſimi Patriarchæ Conſtantinopoleos, relegit ſermonem, qui in eo continetur, habentem in verbis ita: Athanaſij Archiepiſcopi Alexandriæ, in, Nunc anima mea turbata eſt: Similiu udinis Domini, ad nos vtilitas magna eſt, eò quòd & nos aſſimilamur ad eum. Niſi enim ille aſſimilatus fuiſſet hominibus, non poterant Deo homines aſſimilari. Sed ad Deum homines factum ad ſimilantur homines. Oportuerat itaque eum, qui vt nobis ſimilis fieret, deſcendit, in hoc maximè ſimilem efficì, in quo tranſmutari indigebamus. Tranſmutari autem egebamus ſecundùm paſſiones, vt hæc in impaſſibilitatem transferrentur. Nullus igitur difficiat de paſſionibus audiens, exiſtimans verti Deitatem, ſed ſuperueniſſe ei paſſionem ex carnali atque animæ motione conſectęi, & ſuperueniſſe, & victam fuiſſe. Idcò namque aduenit, vt vincatur: idcoque victa, vt omnis natura humana per cognitionem beneficium capiat.

*Fortunatum vel. Fortunii

*ſumat eũ Sergius diaco. Antiſpiſdius,

*Antiſpiſdius, *interpoſui,

*eos proferamus,

Ioan. 12.

Athanaſius Alexandrinus epiſc.

Ex hoc

Ex hoc quippe incipientes transfigaramur omnes, ex passibilibus impassibiles, & ex mortuis viuentes effecti. Nullus igitur perturbetur ad insidelitatem, si dicit, dum Deus sit dominus pariterque & homo, Nunc anima mea turbata est. Hoc enim factum est, Deitate quidem acquiescente, carne autem insurgente. Possibile enim erat Deitati prohibere perturbationem: sed noluit, vt similitudinem, quam ad nos habuit, non dissolueret. Tale ergò aliquid est intelligendū de rebus, quæ circa nos sunt. Cùm temperatur mel cum aqua, non mel mutatum est, sed aqua superabundauit: similiter quando dun taxat motio carnis est in Deo, talem quandam similitudinem assumamus, sicut aquam in mellcrato, id est, in melle temperato superabundantem. Quando iterum quod diuinum est, demonstratur, & operatur virtutes, & ostendit potestatem, talem similitudinem assumamus, sicut dum mel aquam superat. Hoc enim possibile est Deitati, aliquando quidem carnem permittere, vt superabundet: aliquando verò eam superare ad perimendam passionem ipsam, & carnis infirmitatem. Indicium verò est, quòd quadraginta totis diebus abstinuit corporali cibo, & nò esurijt ipsum corpus. Posthæc quippe (sicut scriptum est) esurit. hic carnis exuperantia, deinde esurijt post tantum tempus. Exuperauit quod carnis est, idcircò, vt & tentatio ingereretur, & tentator confunderetur, & homo quià principio per cibum lapsus est, per abstinentiam sibi refurgeret. Tolerat autem & perturbationem carnis *sub ipsa morte aduenientē. Etenim quomodò obediens futurus esset, nostram pro nobis obedientiam complens, nisi & contra aduersitatem haberet, & vinceret aduersitatem? Nobis siquidem ex carne infestatio fit, & si inobedientes fuerimus mandato victi carne, hoc modo peccatum emergit. Ergò & in Domino aduersitatem quidem oportebat fieri à carne, obedientiam verò vincere. Quamuis enim Deus est, veram in carne & secundùm carnem obedientiam complet, & *voluntatem carnis voluntas præualet Deitatis, sicut prædixit: Quia descendi de cœlo, non vt faciam voluntatem meam, sed vt faciam voluntatem eius qui misit me, patris, propriam voluntatem dicens ipsam carnem. Nam & caro propria eius erat: neque enim voluntas filij diuina, à voluntate Dei separata. Oportebat quippe moueri carnis voluntatem, subijci verò voluntati Deitatis: è ita hominum inobedientiæ soluuntur per hanc admirabi'em obedientiam, qua Christus obediuit pro nobis. Considera igitur, facta motione carnali, quid afferat: Et quid dicam? Salua me ex hac hora. Sed idèò veni in hanc horam Pater, glorifica nomen tuum. Ipsum, Quid dicam, salua me ex hac hora, afferuit secundùm motionem carnis: idèò veni in hanc horam, diuinitate superuincente effatus est, penè nec apparere carnalem voluntatem permittente diuina. Ipsum igitur, Quid dicam, tanquam abscindentis est sermo, vt appareret quidem nobis, quia & caro vera, subiecta verò, & non valens circumducere sicut equus sessorem, nec quantum est, ipsam manum qua regit, inflectere. Denique, quid arbitratur passionem? Non ignominiam, non confusionem, sed gloriam suam & patris, & accelerat magis, quàm euitat, passionem. Pater, clarifica nomen tuum. Non erat (inquit) à me vlla recusatio, sed recusans obtemperat, & non recusans obtinet. Carnalis enim natura recusat mortem, & erat hæc in Christo, quoniam verbum caro veraciter factum est. Deitatis autem voluntas elegit mundi saluē, quam mors operata est. Dehinc admpletum videtur id, vt faciam voluntatem eius, qui misit me. Dicit Christus: Pater, glorifica nomen tuum. Et responsum est de cœlo: Et clarificaui, & iterum clarificabo. Vt sciamus, quia distantia nulla est, neque separatio patris & filij, magis autem vt lucremur coniunctionem nostram, quæ ad Deum in Christo facta est. Nullus quippe hominum est, qui non seipsum abstraxit à voluntate Dei ex aliqua parte, vel re, vel tempore. In solo autem Christo inseparabilitas voluntatis seruata est, quem adsequentes, coniunctionem ad Deum *lucrati sumus, vnitionemque salutarem ad similitudinem diuinæ vnitionis, sicut ipse perhibuit: Ego & pater vnum sumus, ita & hi *in nobis vnum sint. Sanctum concilium dixit: Apertè etiam nunc in sermone, qui reiectus est, duas naturales voluntates in incarnationis dispensatione vnius de sancta Trinitate Domini nostri Iesu Christi, veri Dei, laudabilis Athanasius declarauit. Dometius reuerendissimus Episcopus Prusiados, dixit: Suggero tam vestræ gloriæ, quamque sancto ac vniuersali concilio, quòd Polychronius quidam presbyter & monachus consentaneus existens Macarij & Stephani hæreticorum, & illorum impia stabilire cupiens dogmata, non mediocriter simplices decepit per suam impiam falsamque doctrinam. Si ergò placet tam vestræ gloriæ, quamque sancto & vniuersali concilio, hunc ad nos aduenire, vt propriam fidem suam explanet? Gloriosissimi Iudices & sanctum concilium dixerunt: Sufficienter quidem habent, quæ hodierna die gesta sunt. Polychronius autem religiosus Presbyter & monachus, in subsequenti ad nos perducatur, de propria fide sua interrogandus.

Compatio.

Matt. 4.

*sibijpſi

*voluerat

Ioan. 6.

Ioan. 12.

*lucrabimur Ioan. 10.

*nobiſcū

ACTIO XV.

IN nomine Domini & dominatoris Iesu Christi Dei, & Saluatoris nostri, Imperantibus à Deo coronatis ac fidelissimis dominis nostris Flauijs, Constantino quidem pijssimo, & à Deo decreto magno principe, perpetuo Augusto & Imperatore, anno vigesimo octauo, & post consulatum eius à Deo instructæ mansuetudinis, anno decimotertio, Heraclio verò atque Tiberio à Deo concessis diuinis eius fratribus, anno vigesimo secundo, vicesima sexta mensis Aprilis, indictione nona, præposito venerabili sessu Constantini pijssimi & Christo amabilis magni Imperatoris, in secretario sacri palatij, quod appellatur Trullus, & ex iussione à Deo instructæ eius serenitatis, præsentibus & audientibus.

Constantino glorioſissimo exconſule patricio, & curatore domus Hormisdæ.

Anastasio glorioso exconsule patricio, & loci seruatore comitis imperialis excubiti.

Polyeucto glorioso exconsule, & Petro glorioso exconsule.

Conueniente quoq; & sancto ac vniuersali concilio, quod ex imperiali sanctione congregatum est in hac à Deo conseruanda regia vrbe, id est, Theodoro & Georgio venerabilibus presbyteris, & Ioanne venerabili diacono, locum repræsentantibus Agathonis sanctissimi ac beatiss. Archiepisc. antiquæ Romæ, & Georgio venerabili atque sanctissimo Archiepisc. huius magnæ Constantinopoleos nouæ Romæ, & Petro reuerendiss. presbytero monacho, & locum gerente sedis Alexandriæ magnæ ciuitat. & * Theodoro venerabili atq; sanctiss. Archiepisc. Theopoleos Antiochię, & Georgio religioso presbytero, & apocrisiario Theodori venerabilis vicarij sedis Hierosolymorum.

*Theophane

Ioanne Episcopo ciuitat. Portuensis.

Abundantio Episc. ciuitat. Paternæ.

Ioanne Episcopo ciuitatis Rheginæ, locum gerentibus sancti Concilij antiquæ Romæ centum viginti quinque venerabilium Episcoporum, qui & per suas subscriptiones declarantur in suggestione quam fecerunt ad Constantinum pijssimum Principem, & Theodoro religioso Presbytero, & vicario Theodori Archiepisc. reuerendissimi Rauennatis.

Ioanne Episcopo Thessalonicæ.

Basilio Episc. ciuitat. Gortynæ insulæ Cretensium.

Philalithe Episc. Cæsareæ Cappadociæ.

Theodoro Episc. Ephesi.

Theodoro Episc. Thremethuntorum, locum agente Epiphanij venerabilis Archiepiscopi Constantiæ Cypri.

Sisinnio Episc. Heracleæ Thracien.

Platone Episc. Ancyræ Galatiæ.

Georgio Episc. Cyzici.

Marino Episc. Sardæorum.

Petro Episc. Nicomediæ.

Photio Episc. Nicææ.

Ioanne Episc. Chalcedonę.

Ioanne Episc. Sidensi.

Theodoro Episc. Melitenæ

Iustino Episc. Tyanorum.

Alypio Episc. Gangrorum.

Cypriano Episc. Claudiopoleos.

Polyeucto Episc. Myrorum Lyciæ.

Theodoro Episcopo Staureopoleos Cariæ.
Tiberio Episc. Laodiceæ Phrygiæ.
Cosmæ Episc. Synnadorum.
Stephano Episc. Antiochiæ Pisidiæ.
Ioanne Episc. Pergis.
*Iustiniaopoleos Theopempto Episcopo * Iustiniapoleos, siue Mostenæ.
Isidoro Episc. Rhodi.
Sisinnio episc. Hierapolis Phrygiæ.
Theodoro episc. Tarsen si.
Macrobio episc. Seleuciæ Isauriæ.
Georgio episc. Byziæ Thraciæ.
Zacharia episc. Leontopoleos Isauriæ.
Gregorio episc. Mityleneæ.
Georgio episc. Mileti.
Sergio episc. Selymbriæ.
Andrea episc. Methymnæ.
Theognio episc. Chienti.
Epiphanio Episc. Euchaitorum.
Petro episc. Mesembriæ.
Petro episc. Zozopoleos Thraciæ.
Ioanne episc. Nysseno.
Theodoro episc. imperialium Thermarum.
*Camelenorum Georgio episc. * Camelianorum.
Zoito episc. Chrysopoleos Asiæ.
Patricio episc. Magnesiæ.
Antonio episc. Hypeporum.
Theodoro episc. Pergami.
*Tychonc Stratonico episco. Solorum, & * Thyconeepisco. Citij, vtriusque ex Synodo existentibus Christo amabilis insulæ Cypriorum.
Genesio episc. Anastasiopoleos.
Platone episc. Cinnæ.
Stephano episc. Vranopoleos.
Andrea episc. Minicæ.
Ioanne episc. Melctopoleos.
Ioanne episc. Philadelpheno.
Theodoro episc. Prienitino.
Ioanne episc. Dascylij.
*Iustinopolis Gordiu Comæ Theodoro episc. * Iustinianopoleos Gordi.
Menna episc. Carbaliæ Pamphyliæ.
Callinico episc. Coloneæ Armeniæ.
Theodoro episc. Veriscæ.
*Amyzon Tiberio episc. * Amysii.
Sergio episc. * Sinopis.
*Ionopoleos Georgio episc. * Ionopoleos.
Stephano episc. Heracleensi Ponti.
Longino episc. Tiensi.
Dometio episc. Prusiados.
Georgio episc. Cratiæ.
Platone episc. Adrianopol.
*Clonae Eresso Salomone episc. * Clanci.
Ioanne episc. * Erezorum.
Ioanne episc. Myndino.
Patricio episc. Eleusorum.
Petro episc. Apyræ.
Alexandro episc. Nacoliæ.
Dometio episc. Prymneſiæ.
Constantino episc. Baratthino.
Theodoro episc. Sibliorum.
Paulo episc. Sozopoleos Pisidiæ.
Plusiano episc. Silueno.
Platone episc. Magidorum
Theodoro episc. Nazianzeno.
Georgio episc. Coenſi.
*Tinni Demetrio episc. * Thyniæ.
Stephano episc. Pari.
Georgio episc. Candani.
Ioanne episc. Lappis.
Eulalio episc. Cynopoleos
Constantino episc. Dalisandeno.
Theodoro episcopo Olbis.
Georgio religioso presbytero & monacho monasterij Renati, quod situm est apud antiquam Romam.
Conone & Stephano presbyteris & monachis monasterij, quod cognominatur domus Arsitia, situm similiter apud antiquam Romam.

Residentibus quoque per ordinem gloriosissimis Patricijs & consulibus, omnibusque venerabilibus & reuerendissimis episcopis in eodem secretario, propositis sacro sanctis & immaculatis Dei Euangelijs, Theodorus reuerendiss. diaconus huius sanctæ magnæ Dei Ecclesiæ, & primicerius Deo amabilium notariorum Georgij sanctissimi archiepiscopi huius à Deo conseruandæ regiæ vrbis, dixit:

Meminit per omnia tam vestra gloria, quamque præsens & sanctum & vniuersale concilium, quòd in præterito conuentu Domerius reuerendissimus episcopus Prusiados, sancto vestro suggessit concilio, quòd Polychronius religiosus Presbyter & monachus defendens dogmata impiorum Macarij & Stephani, quosdam de Christo amabili populo per vanam doctrinam suam euerteret, & vt adduceretur ad vestrum sanctum concilium, quatenus deberet de propria fide sua perquirere: & quòd tunc temporis præuidit tam vestra gloria, quamque sanctum & vniuersale vestrum concilium, memoratum Polychronium in subsequenti ad nos aduenire. Ecce ergò in præsenti præ velo assistit idem religiosus Polychronius, & suggerimus ad quod placuerit.

Gloriosissimi iudices & sanctum concilium dixerunt: Ingrediatur Polychronius religiosus Presbyter & monachus. Et ingressus est.

Gloriosissimi iudices & sanctum concilium dixerunt: Edicat Polychronius religiosus Presbyter & monachus, quę de fide eius sunt, quomodo confiteturincarnationis dispensationem Domini nostri Iesu Christi veri Dei nostri, qui vnus est de sancta Trinitate.

Polychronius religiosus monachus dixit: Ego expositionem fidei meæ do in opere mortui, rogans pro eo filium Dei, vt suscitet eum: sin autem non refurrexerit, ecce Concilium & Imperator, quæ eis placuerint, in me faciant. Sanctum concilium dixit: Qualem expositionem fidei vis supra mortuum ponere, vt refurgat, agnoscere volumus.

Polychronius religiosus Presbyter & monachus dixit: Ego pono expositionem meam supra mortuum, & tunc eam relegeris. Missa Polychronij tenebricis.

Sanctum concilium dixit: Ecce mortuus præparatus est. Expositionem ergò fidei tuæ profer, quæ debeat superponi mortuo, vt suscitet eum, sicut dixisti. Et protulit idem religiosus Polychronius chartulam bullatam, bulla exprimente monogrammum Polychronij confessoris, quæ habebat superscriptionem: Constantino à Deo coronato, & sapientissimo magno Principi Polychronius. Et dixit: In hoc est fides mea, & ita mihi ostendit Deus, vt ponã eam super mortuum: & si non surrexerit, vt prædixi, quia & Imperator est & Cõcilium, & quomodo iusserint, iudicent. Sanctum Concilium dixit: Chartula quæ prolata est à Polychronio religioso monacho, disbulletur, atque relegatur. Et disbullata est huiusmodi chartula. Quam accipiens Antiochus religiosus lector & notarius sanctissimi Patriarchæ Constantinopoleos, relegit prædictam chartulam, habentem his verbis in ta: Constantino à Deo coronato ac mansuetissimo magno Principi, ego Polychronius tanquam præsens, * saluto & adoro: & quia vidi multitudinem virorum, & candidatorum, & in medio virum, cuius virtutem narrare non valeo, dicentem mihi: Quia nouam fidem componis, festina, & dic Imperatori Constantino: Non facias nouam fidem, neque acquiescas. Et veniente eo ab Heraclea Chrysopolim, & stante me in solario, (hora erat quasi septima diei) vidi virum terribilem, candidatum valde, & stetit coram me, dicens: Quia qui non confiteturvnam voluntatem & Deitirilem operationem, non est Christianus. Ego autem dixi: Hoc & Constantinus sapientissimus Imperator præsinuit, vnam voluntatem & Deiirilem operationem. Ille autem dixit: Multum benè & Deo placitè. Sanctum Concilium dixit: Edicat Polychronius religiosus monachus, si literæ, quæ in præsenti continentur chartula, propriæ eius manus exstant, & si ipsi est chartula, quæ debeat super mortuum poni, & resuscitare eum.

Polychronius religiosus monachus dixit: Ita est, Domini. Propriæ meæ manus exstant. Et ista est chartula, quæ debeat à me superponi mortuo, eamque resuscitare.

Gloriosissimi iudices & sanctum Concilium dixerunt:

for. *Idem & adorationem.

*Ecce

Præui-

Præuidimus, vt chartula quæ relecta est, super mortuum poni ab eodem Polychronius iuxta propositionem, quæ ab eo facta est, extra hoc farcum palatium, in loco publico, in præsentia nostra & plebis, quæque inuenta fuerit, ad satisfactionem Christo amabilis populi, qualiter Deus veritatem demonstret. Et egredientibus tam gloriosissimis iudicibus & sancto Concilio, & plurimo populo congregato, in atrio publici lauacri, quod dicitur Zeuxippus, appositus est ei in argenteo exequiali feretro mortuus, similiter coram gloriosissimis iudicibus, & his, qui erant ex sancto Concilio, plurimoque Christo amabili populo ibidem inuento, superassistens idem Polychronius, posuit supra ipsum mortuum huiusmodi tidei suæ chartulam, perque plures horas perseuerans, & insurrans ei, nihil horum quæ ab eo stolidè ac blasphemè promissa fuerant, valès peragere, idem Polychronius dixit, nullatenus se posse mortuum suscitare. Populus itaque, qui ibidè aderat, exclamauit, dicès: Nouo Simoni anathema, Polychronio seductori populi anathema. Et iterum ingredientes gloriosissimi iudices & sanctum ac vniuersale Concilium in secretario sacri palatij quod appellatur Trullus, præsente eodem religioso presbytero & monacho, dixerunt: Edicat iterum Polychronius monachus, si confiteatur duas naturales voluntates, & duas naturales operationes in incarnationis dispensatione Domini nostri Iesu Christi, veri Dei nostri, qui vnus est de sancta Trinitate. Polychronius religiosus monachus dixit: Sicut continet chartula quam obtuli, & posui supra mortuum, ita credo vnam voluntatem & Deiuirilem operationem, & alterum quid non dico.

Polychronius quæ temeritas cesserit.

Gloriosissimi iudices & sanctum Concilium dixerunt: Chartam, quam obtulisti, quis scripsit? Polychronius dixit: Propria mea manus exstitit.

Sanctum Concilium dixit: Postquam Polychronius monachus in proprio errore vsque in senium perseuerauit, nunc autem etiam à nobis commonitus, quomodò sentiat de humanatione Domini nostri Iesu Christi veri Dei nostri, conatus est tentare Spiritum sanctum, & blasphemam componens chartulam, obstinàter affatus est ponere eam super mortuum, & ad firmitatem blasphemiæ, quæ in ea fuerat scripta, vt non dicamus fidei, huiusmodi mortuum resurrecturum, nos (iuxta quod dictum est à sancto Paulo Apostolo) anathematiam hunc secundùm animam subsimus: sed ad satisfactionem Christo amabilium populorum, quorum plurimos præteritis temporibus tam ipse, quàm eius consentanei deceperant, permisimus talem eius præsumptionem, dæmoniosamque ac temerariam propositionem publicè fieri, & mortuum, quem quæsierat, in medium deduci in præsentia nostra & gloriosissimorum iudicum, & multitudinis Christo amabilis populi, ille proposuit, tale eius impium scriptum superponens, & plurimam horam, quantam ipse voluit, superassistens eidem mortuo, & superfurrans intra semetipsum quæque putauit, donec dixit, non se posse facere. Quomodò nanque esset possibile, blasphemantem in Deum, virtutes operari? Vnde præuidimus, hunc, tanquam seductorem populi & deceptorem, & manifestum hæreticum, omni sacerdotali ordine & officio denudari. Et deposito eo, sanctum Concilium exclamauit: Polychronio hæretico & consentaneis eius anathema, Macario & Stephano similibus Polychronio anathema, Trinitas istos tres deposuit.

1. Cor. 5.

Quomodo blasphemans Deum miracula operetur?

Gloriosissimi iudices & sanctum Concilium dixerunt: Sufficiunt, quæ hodierna die acta sunt.

ACTIO XVI.

IN nomine Domini & dominatoris Iesu Christi Dei, & Saluatoris nostri, Imperantibus à Deo coronatis & tranquillissimis nostris dominis Flauijs, Constantino quidem pijssimo, & à Deo decreto magno principe, perpetuo Augusto & Imperatore, anno vigesimooctauo, & post consulatum eius à Deo instructæ manuetudinis, anno decimotertio, Heraclio verò atque Tiberio à Deo conseruandis eius fratribus, anno vigesimotertio, nona die mensis Augusti, indictione nona, præposito sacratissimo sessu Constantini pijssimi & Christo amabilis magni Imperatoris, in secretario sacri palatij, quod appellatur Trullus, & per iussionem eius à Deo instructæ serenitatis, ex persona eius præsentibus & audientibus.

Constantino glorioſissimo exconſule patricio, & curatore domus Hormiſdæ.

Anaſtaſio glorioſo exconſule patricio, & loci ſeruatore comitis imperialis excubiti.

Polyeucto glorioſo exconſule patritio, & Petro glorioſo exconſule.

Conueniente quoque etiam ſancto ac vniuerſali concilio, quod ex imperiali ſanctione congregatũ eſt in hacà Deo conſeruãda regia vrbe, id eſt, Theodoro & Georgio reuerendiſſimis presbyteris, & Ioanne reuerend. diacono, locum repræſentantibus Agathonis ſanctiſſimi ac beatiſſ. Archiepiſc. antiquæ Romæ, & Georgio venerabili atque ſanctiſſimo Archiepiſc. huius magnæ Conſtantinopoleos nouæ Romæ, & Petro reuerendiſſ. presbytero monacho, & vicario pontificalis ſedis Alexandrinæ magnæ ciuit. & Theophane venerabili atq; ſanctiſſ. Archiepiſc. Theopoleos Antiochiæ, & Georgio religioſo presbytero, monacho & apocriſario Theodori veneralbilis loci ſeruatoris ſedis Hieroſolymorum.

Ioanne Epiſcopo Theſſalonicæ.

Theodoro reuerend. presbytero, & loci ſeruatore Theodori reuerendiſſ. archiepiſcopi Rauennatium.

Ioanne Epiſcopo ciuitat. Portuenſis.

Baſilio Epiſc. ciuitat. Gortynæ inſulæ Cretæ.

Abundantio Epiſc. ciuitat. Paternæ, & Ioanne Epiſcopo ciuitatis Rhegitanæ, locum repræſentantibus centum vigintiquinque venerabilium Epiſcoporum ſancti concilij antiquæ Romæ, qui etiam per ſubſcriptiones ſuas ibidem demonſtrantur in ſuggeſtione quæ ab eis facta eſt ad Conſtantinum pijſſimum Principem.

Philalithe Epiſc. Cæſareæ Cappadociæ.

Theodoro Epiſc. Epheſi.

Theodoro Epiſc. ciuit. Thremethuntis locum repræſentante Epiphanij venerabilis archiepiſcopi Conſtantiæ inſulæ Cypri.

Siſinnio Epiſc. Heracleæ Thraciæ.

Platone Epiſc. Ancyræ Galatiæ.

Georgio Epiſc. Cyzici.

Marino Epiſc. Sardæorum.

Petro Epiſc. Nicomediæ.

Photio Epiſc. Niceæ.

Ioanne Epiſc. Chalcedonę.

Ioanne Epiſc. Sidenſi.

Ioanne Epiſc. Amaſiæ.

Theodoro Epiſc. Melitenæ

Iuſtino Epiſc. Tyanorum.

Alypio Epiſc. Gangrorum.

Cypriano Epiſc. Claudiopolitano.

Ioanne Epiſc. Peſſinuntis.

Polyeucto Epiſc. Myrorum Lyciæ.

Theodoro Epiſcopo Staurecopolitano Cariæ.

Tiberio Epiſc. Laodiceæ Phrygiæ.

Coſma Epiſc. Synnadorum.

Conſtantino Epiſc. Baratthæ, locum exhibente Pauli epiſcopi Iconij.

Stephano Epiſc. Antiochiæ Piſidiæ.

Ioanne Epiſc. Pergenſi.

Theopempto Epiſcopo Iuſtinianopoleos, ſiue Moſtenæ.

Iſidoro Epiſc. Rhodi.

Siſinnio Epiſ. Hierapolitano Phrygię.

Theodoro epiſc. Tarſenſi.

Stephano epiſc. Anazarbenſi.

Macrobio epiſc. Seleuciæ Iſauriæ.

Georgio epiſc. Mileti.

Sergio epiſc. Selymbriæ.

Andrea epiſc. Methymnenſi.

Theognio epiſc. Chienſi.

Alexandro epiſc. * Cotyaiorum.

Epiphanio Epiſc. Euchaitorum.

Ioanne epiſc. Heraclcopolis.

Petro epiſc. Mcſembriæ.

Petro epiſc. Zozopoleos Thraciæ.

Ioanne epiſc. Steborum.

Ioanne Episcopo Athenarum.
Ioanne Episc. Argorum.
Theodosio episc. Lacedæmonien.
Ioanne episc. Nysseno.
Theodoro episc. imperialium Thermarum.
* Camelenorum — Georgio episc.* Camulianorum.
Theodoro epist. Sinen. siue Iustiniaupolit. magnæ Armeniæ.
Georgio episc. Daranisen. siue Analiblorum.
Zoito episc. Chrysopolitano Asiæ.
Theodoro episc. Pergameno.
Theodoro episc. Malsaurorum.
Patricio episc. Magnesiæ.
Antonio episc. Hypeporum.
for.* Amasiuntoru — Ioanne episc. * Amathorum.
Sisinnio episc. Nyforum Asiæ.
Stratonico episco. Soloen. & Thycone episco. Citien. vtrisq; de Synodo exist entibus Christo dilectæ Cypriorum insulæ.
Ioanne episc. Lappeno.
Candanensi. — Gregorio episc. Cantano.
Regino episc. Panien.
Martyrio episc. Iuliopolitano Galatiæ.
Michaële episc. Asponen.
Platone episc. Cinnen.
Genesio episc. Anastasiopolitano.
Stephano episc. Vranopolitano.
Andrea episc. Miniceno.
Georgio episc. Byziæ.
* Pioniti — Mercurio episc.* Pemanetio.
Ioanne episc. Melitopolitano.
Cyrico episc. Adrianen.
Ioanne episc. Philadelphiæ.
* Celadæ — Andrea episc.* Silandi.
Ioanne episc. Sidensi.
Theodoro episc. Daldeneno.
Ioanne episc. Dalcylino.
Theodoro episc. Prienetino.
Ioanne episc. Adrianorum Bithyniæ.
Georgio episc. Galli.
Sisinnio episc. Ballinopolitano.
Polychronio Theopolitano siue Pruseno.
Anastasio Episc. Theodotianorum, siue Apolloniadis.
Theodoro episc. Cæsareæ Bithyniæ.
Iustinopolis Gordiu Come — Theodoro episc. Iustinianupoleos Gordi.
Menna episc. Carbaliæ Pamphyliæ.
Cosma episc. Homonadorum.
Nicæta episc. Coracesiano.
Theodoro epist. Verisæ Armeniæ.
Callinico episc. Colonæ Armeniæ.
* Amyzonensi — Tiberio episc.* Amysseno.
Ioanne episc. Andraporum.
Theodoro episc. Iborum.
* Sinopeno — Sergio episc.* Sinopheno.
Gregorio episc. Arces.
Ioanne episc. Faustinopolitano.
Georgio episc. Iunopolitano.
Phoca episc. Dadibrorum.
Platone episc. Adrianopolitano.
Georgio episc. Cratiæ.
Dometio episc. Prusiadis.
Stephano episc. Heracleæ Ponti.
Longino episc. Tieno.
Anastasio episc. Polemonien.
Ioanne episc. Comanorum.
Theophylacto episc. Cerasuntorum.
* Cleonæ — Salomone episc.* Clanei.
Theodoro episc. Amorij.
Zimarco episc.* Sidyniorum.
Georgio episc. Oenoandorum.
Ioanne episc.* Erctzorum.
* Eresiorū — Ioanne episc. Myndi.
Patricio episc. Eleusorum.
Cyrico episc. Ancyrano Phrygiæ.
Petro episc. Apyræ.
Alexandro episc. Nacoliæ.

Dometio episc. Prymnesiæ.
Theodoro episc. Sibliorum.
Paulo episc. Sozopolitano Pisidiæ.
Marino episc. Philomelino.
Constantino episc. Thymbrianorum.
Platone episc. Magidorum
Plusiano episc. Siluceno.
Theodoro episc. Nazianzeno.
Theodoro episc. Dosiorum.
Georgio episc. Coensi.
Georgio episc. Theren.
Stephano episc. Parij.
Georgio episc. Naxi.
Demetrio episc.* Tinnien. — * Thyniēn.
Eutychio episc. Melensi.
Ioanne episc. Coryci.
Ioanne episc. Adanorum.
Georgio episc. Flauiadis.
Eulalio episc. Cynopolitano.
Constantino episc. Dalisandi.
Theodoro episcopo Olbis.

Georgio religioso presbytero & monacho monasterij Renati, quod situm est apud antiquam Romam.

Conone & Stephano presbyteris & monachis monasterij, quod cognominatur domus Arsicia, situm similiter apud antiquam Romam.

Residentibus quoque gloriosissimis Patricijs & consulibus, omnibusque venerabilibus & Deo amabilibus episcopis iuxta ordinem in eodem secretario, propositis in medio sanctis atq; mmaculatis Christi Dei nostri Euangelijs, Theodorus amabilis diaconus huius sanctissimæ magnæ Ecclesiæ, & primicerius Deo amabilium notariorum Georgij sanctissimi Archiepiscopi huius à Deo conseruandæ regiæ vrbis, dixit: Edocemus vestram gloriam, & sanctum ac vniuersale vestrum Concilium, quod Constantinus, qui se dicit esse presbyterum sanctæ Dei Ecclesiæ, quæ est in Apamea secundæ Syriorum prouinciæ, præ velo assistit, regans ingressum adipisci, quatenus instruat vestrum sanctum concilium quædam, quæ ad præsentem dogmaticam pertinent notionem, & suggerimus iuxta quod placuerit.

Gloriosissimi iudices & sanctum Concilium dixerunt: Intret memoratus Constantinus religiosus presbyter. Et ingressus est.

Sancta Synodus dixit: Constantinus religiosus quid affat, sui cognitionem edicat, & causam ob quam aduenit.

Constantinus religiosus dixit: Constantinus dicor, presbyter sum sanctissimæ Dei Apamensis Ecclesiæ secundæ Syriorum prouinciæ, ordinatus ab Abraamio Episcopo Arethusoseveni ad sanctum nutu diuino cõgregatum vestrum concilium, vt instruam vos, quia si auditus essem hoc anno, nõ habuissemus perpetis hoc, quod passi sumus in præsio. Vohũ enim ingredi in Synodo, & rogare vt pax fieret, quatenus aliquod henodicum, id est, adunatorium fieret in, medio, vt neque illi, neque illi contrifarentur, hoc est, qui dicunt vnam voluntatem, & qui dicunt duas voluntates. Et profectus sum ad Theodorum patricium * stratęgum, & rogaui eum, quatenus ipse pro me loqueretur ad Synodum, & fieret charitas & pax, quia pacem & charitatem plus omnibus diligit Deus. Et nunc si iubetis, vt quod mihi Deus dedit de fide, cõscribam Syriacè, & interpretetur Græcè. *stibstratęgum, Psal. 83.

Sancta Synodus dixit: Quemadmodum propricratis indicia infinusti nobis Græcè, similiter & quæ fidei tuæ sunt, dic tu.

Constantinus presbyter dixit: Inducias, domini, acciplam sex dierum, & * scribo apud me fidem meam, & defero eam ad sanctum vestrum Concilium. *Scribam

Gloriosissimi iudices & sancta Synodus dixerunt: Iuxta propositionem tuam aduenisti ad nos, vt debeas quæ fidei tuę sunt dicere nec est arium ergo exisit, vt confessim, quæ fidei tuæ sunt, edicas nobis & modum henodici, id est, adunatorij, quod dixisti, fieri.

Constantinus religiosus presbyter dixit: Ego duas naturas dico, sicut dictum est in Chalcedona, & duas proprietates, & de operationibus contentionem non habeo, sicut proprietates eas dicitis, voluntatem verò vnam dico personæ Dei

verbi

verbi ipsius subsistentiæ. Nam si voluerit is edissere veritatem benè, quid sit hypostasis, id est, subsistentia, Græcè nescio: voluntatem verò dico esse personæ Dei verbi, & post incarnationem: Patris quippe, Filij, & Spiritus sancti, vna est voluntas.

Glorioſiſſimi Iudices & ſancta Synodus dixerunt: Ipſa vna voluntas, quam dicis in diſpenſatione incarnationis Domini noſtri Ieſu Chriſti, diuinæ eius naturæ eſt, an humanæ eius naturæ? Conſtantinus religioſus dixit: Diuinitatis dico eſſe voluntatem. Glorioſiſſimi Iudices & ſancta Synodus dixerunt: Humana natura Domini noſtri IESV CHRISTI habuit voluntatem, an non? Conſtantinus religioſus dixit: Naturalem etiam habuit. Habuit namque eam ab vtero vſque ad crucem, & proprietatem hanc dico, & proprietas eſt.

Glorioſiſſimi Iudices & ſancta Synodus dixerunt: Quid ergò? Ab ipſa cruce naturam humanam deſeruit CHRISTVS? Conſtantinus religioſus dixit: Non manſit cum eo humana voluntas, ſed manſit cum ſanguine & carne: quia non indiget neque comedere, neq; bibere, neq; dormire, neq; ambulare.

Glorioſiſſimi Iudices & ſancta Synodus dixerunt: Autè hoc effatuses, quòd vnam voluntatem habuit perſona Dei verbi, & poſt hoc dixiſti, quia naturalem habuit voluntatem humanitas eius: vnde ſecundùm ſermones tuos vnam habuit perſonalem voluntatem & vnam naturalem, & quomodò tu vnam voluntatem ſentis in Chriſto? Conſtantinus religioſus dixit: Chriſtus deſcruit & exuit eam in carne & ſanguine.

Glorioſiſſimi Iudices & ſancta Synodus dixerunt: Vbi itaque remanſit ipſa caro & ſanguis? Conſtantinus religioſus dixit: Exuit eam. Glorioſiſſimi Iudices & ſancta Synodus dixerunt: Quis exuit * carne? Conſtantinus religioſus dixit: Chriſtus. Glorioſiſſimi Iudices & ſancta Synodus dixerunt: Et humanam voluntatem ſimul exuit cum carne. Conſtantinus religioſus dixit: Etiam, domini, voluntatem illam. Glorioſiſſimi Iudices & ſanctum concilium dixerunt: Macarius, qui fuit Patriarcha Antiochiæ, ſic credebat vt dicis? Conſtantinus religioſus dixit: Etiam, domini, ſicut ego dico vnam voluntatem, ita & Mac. r. us dicebat. Sic namque & ex eo audiui. Sancta Synodus dixit: Ita ſentis, & ita perſeueras vſque ad finem in hac fecta? Conſtantinus religioſus dixit: Etiam, Domini, ſic ſentio, & ſic credo, & non eſt poſſibile aliter. Sancta Synodus exclamauit: Hæc fecta Manichæorum eſt? Hæc eſt fides Apollinarij, anathema illi cum dogmatibus ſuis, Nouo Manichæo anathema, Nouo Apollinario anathema, Foràs mittatur Manichæus, omnibus q́ hæreticis anathema. Et poſtquàm expulſus eſt idem Conſtantinus, Georgius archiepiſcopus huius à Deo conſeruandæ regiæ vrbis, dixit: Ego & quidam parui, qui ſub fede mea ſunt venerabiles Epiſcopi, propter diſpenſationem rogamus, vt ſi poſſibile eſt, nominatim anathematizentur perſonæ in exclamationibus, id eſt, Sergius, Pyrrhus, Paulus & Petrus. Sancta Synodus dixit: Eos qui ſemel condemnabiles demonſtrati ſunt, & ſecundùm ſententiam noſtram iamdudum cieſti de ſacris diptychis, opportunum exiſtit, etiam in exclamationibus hos nominatim anathematizare. Georgius ſanctiſſimus archiepiſcopus huius regiæ ciuitatis, dixit: Quoniam multitudinis ſiue multorum vbique concilium obtinet, neceſſarium eſt nominatim memoratas perſonas anathematizari. Et exclamauerunt vniuerſi: Multos annos Imperatori, Conſtantino magno Imperatori multos annos, Orthodoxo Imperatori multos annos, Pacifico Imperatori multos annos, Conſtantino nouo Martiano multos annos, Conſtantino nouo Theodoſio multos annos, Conſtantino nouo Iuſtiniano multos annos, Conſeruatori rectæ fidei multos annos, Firmantem vt Eccleſiarum Domine cuſtodi, Conſeruatorem fidei Domine conſerua, Agathoni Papæ Romano multos annos, Georgio Patriarchæ Conſtantinopoleos multos annos, Theophanio Patriarchæ Antiochiæ multos annos, Orthodoxo Concilio multos annos, Orthodoxo ſenatui multos annos, Theodoro hæretico Pharanitano anathema, Sergio hæretico anathema, Cyro hæretico anathema, Honorio hæretico anathema, Pyrrho hæretico anathema, Paulo hæret. anathema, Petro hæret. anathema, Macario hæretico anathema, Stephano hæretico anathema, Polychronio hæretico anathema, Aſpergio Pergenſi anathema, omnibus hæreticis anathema: Omnibus qui ſuffragantur hæreticis, anathema: Augeatur fides Chriſtianorum, Orthodoxo & vniuerſali concilio multos annos. Glorioſiſſimi iudices dixerunt: Edicat ſanctum & vniuerſale veſtrum Concilium, ſi quicquam de his, qua ad ſcrupuloſiorem indagationem pertinent, reliquum eſt ſuper præſente capitulo, & debeat ampliorem ſcrutationem & inquiſitionem circa id adhibere ſanctitas veſtra.

Sancta Synodus dixit: Sufficienter quidem habent, quæque vſque nunc geſta ſunt ac decreta, & ad præſentem dogmaticam inquiſitionem intendunt. In ſequenti verò, inſpiratione ſancti & viuifici Spiritus, definitionem rectæ fidei conuenientem ſynodaliter ſtatuemus.

* carnem?

ACTIO XVII.

Definitio Orthodoxæ fidei, facta in regia vrbe, temporibus piiſſimi ac tranquilliſſimi Domini noſtri Conſtantini magni victoris Imperatoris.

IN nomine Domini & dominatoris Ieſu Chriſti Dei, & Saluatoris noſtri, imperantibus à Deo coronatis ac fereniſſimis noſtris dominis Flauijs, Conſtantino quidem piiſſimo, & à Deo coronato magno principe, perpetuo Auguſto & Imperatore, anno vigeſimooctauo, & poſt conſulatum eius à Deo inſtructæ manſuetudinis, anno decimotertio, Heraclio verò atque Tiberio à Deo conſeruandis eius fratribus, anno vigeſimotertio, die vndecimo menſis Septembris, indictione decima, præpoſito ſacratiſſimo ſeſiù à Conſtantino piiſſimo & Chriſto dilecto magno Imperatore, in ſecretario diuaſis palatij, quod appellatur Trullus, & per iuſſionem eius à Deo inſtructæ tranquillitatis, per ſona eius præſentibus atque auſcultantibus conſulibus.

Georgio exconſule patricio, & curatore diualis imperialis domus Formiſcæ.

Anaſtaſio glorioſo exconſule patricio, & loci ſeruatore comitis imperialis excubiti.

Polyeucto glorioſo exconſule, & Petro glorioſo exconſule.

Conueniente quoque ſancto atque vniuerſali concilio, quod ſecundùm imperiale decretum congregatum eſt.

Mutilo exiſtente præ vetuſtate ac paginarum corruptione exemplari, deſunt hoc in loco epiſcoporum nomina, quæ huc decimaſeptima actioni interfuerunt, cum certis aliis adiungi ſolita in præmiſſis.

Reſidentibus quoque glorioſiſſimis patricijs & conſulibus, omnibusque venerabilibus & Deo amabilibus Epiſcopis in xta ordinem in eodem ſecretario, propoſitis in medio ſanctis atque immaculatis Chriſti Dei noſtri Euangelijs, Theodorus Deo amabilis diaconus huius ſanctiſſimæ Dei Catholicæ & Apoſtolicæ magnæ Eccleſiæ, & primicerius Deo amabilium notariorum Georgij ſanctiſſimi atque venerabilis archiepiſcopi huius à Deo cõſeruandæ regiæ vrbis, dixit: Comperta habet ſanctum & venerabile veſtrum concilium, quæ dudum geſta ſi nt in vltima actione, quoniam interlocutum eſt ſufficere quidem hæc quæ acta ſunt. Pollicitum eſt verò per diuinam gratiam Chriſti veri Dei indefuturam definitionem rectæ fidei conuenientem promulgare. Ad memoriam ergò deducimus, quid vidtur? Glorioſiſſimi iudices & ſanctum Concilium dixerunt: Ordo lectionis de his, quæ dudum acta ſunt, prouenit. Et recta ſint. Sanctum Concilium dixit: Definitio Orthodoxæ fidei, quæ à nobis conſtituta eſt, relegatur. Et accipiens Agatho reuerendiſſimus lector & notarius Georgij venerabilis Archiepiſcopi à Deo cuſtodiendæ huius regię vrbis, relegit eandem definitionem, ita cõtinentem: Sancta magna atq; vniuerſalis ſynodus, quæ per gratiam Dei & piam ſanctionem Cõſtantini piiſſimi & fideliſſimi magni Imperatoris cõgregata eſt in hac à Deo conſeruanda regia Cõſtantinopoli noua Roma, in ſecretario diuaſis palatij, quod cognominatur Trullus, decreuit, quę habẽtur in

Definitio huius Concilij fœcundi. Ioan. 8. Ioan. 14.

subditis: Vnigenitus Dei patris filius & verbum, qui per omnia similis nobis absque peccato factus est homo Christus vesterus Deus noster, per Euangelicas voces flagranter prædicauit: ego sum lux mundi. Qui sequitur me, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitæ. Et iterum: Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis. Ac proinde diuinitus edita pacis doctrina Deo instruente, mansuetissimus noster Imperator institutus, propugnator quidem est rectæ fidei, expugnator verò prauæ doctrinæ, hoc sanctum vniuersale nostrum congregans collegium, totius Ecclesiæ aduauit compaginem. Vnde hoc sanctum nostrum vniuersale Concilium impietatis errorem nunc vsque, qui à quibusdam temporibus factus est, procul abijciens, sanctorum autem ac probabilium patrum inoffensè recto tramite iter confectum, sanctasque & vniuersales quinque Synodos, piè in omnibus eis consonuit: Trecentorum (inquimus) decem & octo sanctorum patrum, qui in Nicæam conuenerunt aduersùs Arium furiosum: & *ei quia C.L. à Deo inspiratis viris post hanc apud Constantinopolim aduersùs Macedonium impugnatorem spiritûs, & Apollinarem impium: similiter & *ei quæ in Epheso priùs aduersùs Nestorium Iudaicè intelligentiæ, congregata est ducentorum venerabilium virorum: atque *ei, quæ in Chalcedona fexcentorum triginta Deo inspiratorum patrum aduersùm Eutychem & Dioscorum Deo odibiles: super has & vltimæ harum quintæ S. synodi, quæ hic congregata est aduersùs Theodorum Mopsuestenum, Origenem, Didymum & Euagrium, & scripta Theodoriti aduersùm duodecim capitula laudabilis Cyrilli, & epistolam quæ dicitur Ibæ, ad Marim Persam scriptam, immutilatas quidem in omnibus pietatis renouans sanctiones, prophanas verò impietatis expellens doctrinas. Et id, quod est à trecentis decem & octo patribus editum, & dehinc à C.L. Deo instituente confirmatum est, quod etiam cæteræ sanctæ Synodi ad extinguendam omnem pestiferam hæresim alacriter susceperunt & confirmauerunt symbolum, & hocnostrum sanctum & vniuersale à Deo inspiratum consignauit Concilium, symbolum Nicænum trecentorum decem & octo: Credimus in vnum Deum, patrem omnipotentem, visibilium & inuisibilium factorem, & in vnum Dominum Iesum Christum filium Dei, qui natus est ex patre, vnigenitum, hoc est, de essentia patris, Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, natum, non factum, consubstantialem patri, per quem omnia facta sunt quæ in cœlo, & quæ in terra: propter nos homines & propter nostram salutem descendentem de cœlo, incarnatumque & humanatum, passum & resurgentem tertia die, & ascendentem in cœlum, & venturum iudicare viuos & mortuos, & in Spiritum sanctum. Eos autem qui dicunt, quia erat aliquando, quando non erat, & antequam nasceretur, non erat, & quia ex nihilo factus est, vel ex altera substantia vel essentia dicentes esse, aut vertibilem filium Dei, hos anathematizat Catholica Ecclesia & Apostolica. Et C.L. sanctorum patrum Constantinopoli congregatorum.

Symbolum Nicænũ.

Credimus in vnum Deum patrem omnipotentem, factorem cœli & terræ, visibilium omnium & inuisibilium. Et in vnum Dominum Iesum Christum, filium Dei vnigenitum, qui ex patre natus est antè omnia secula, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, natum, non factum, consubstantialem patri, per quem omnia facta sunt, propter nos homines & propter nostram salutem descendentem de cœlis, & incarnatum de Spiritu sancto & Maria Virgine. Et humanatum, crucifixumque pro nobis sub Pontio Pilato, & passum, & sepultum, & resurgentem tertia die secundùm scripturas, & ascendentem in cœlos, & sedentem ad dexteram patris, & iterum venturum cum gloria iudicare viuos & mortuos, cuius regni non erit finis. Et in Spiritum sanctum Dominum & viuificatorem, ex Patre procedentem, cum Patre & filio coadorandum & conglorificandum, qui locutus est per Prophetas. Et vnam sanctam Catholicam & Apostolicam Ecclesiam. Confitemur vnum baptisma in remissionem peccatorum, speramus & resurrectionem mortuorum, & vitam futuri sæculi, Amen.

Symbolũ Constant.

Sufficiebat quidem ad perfectam orthodoxæ fideicognitionem atque confirmationem, pium atque orthodoxum hoc diuinæ gratiæ Symbolum. Sed quoniam non destitit ab exordio adinuentor malitiæ cooperatorem sibi serpentem inuenies, & per eum venenosam humanæ naturæ deferens mortem, & ita organa ad propriam sui voluntatem apta reperiens, Theodorum dicimus, qui fuerat Episcopus Pharan, Sergium, Pyrrhum, Paulum, Petrum, qui fuerunt huius regiæ vrbis antistites, insuper, & Honorium, qui fuit Papa antiquæ Romæ, & Cyrum, qui Alexandriæ tenuit Episcopatum, Macarium quoque, qui nuper fuerat Antiochiæ præsul, & Stephanum eius discipulum, non vacuit per eos plenitudini Ecclesiæ error is scandala suscitare, vnius ve voluntatis, & vnius operationis in duabus naturis vnius ve sanctæ Trinitate, Christi veri Dei nostri, orthodoxæ plebi vnisonè dissemirando hæresim consentaneam insanæ ac malitiosæ fectæ impiorum *Apollinarij, Seueri, atque Themistij: & perfectionem humanitatis vnius, eiusdemque Domini Iesu Christi Deinostri, molita est per quandam dolosam adinuentionem perimere, per hoc inuoluntariam & inoperatricem carnem eius, quæ intellectualiter animata est, insimiter introducens. Excitauit igitur Christus Deus noster fidelissimum Imperatorem nouum Dauid, virum secundùm cor suum inueniens, qui non dedit (iuxta quod scriptum est) somnum oculis suis, & palpebris luis dormitationem, donec per hunc nostrum à Deo congregatum sacrumque conuentum, ipsaſh rectæ fidei reperit perfectam prædicationem, (secundùm enim à Domino editam vocem, vbi duo vel tres fuerint congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum) quæ præsens sancta & vniuersalis Synodus fideliter suscipiens, & *expassis manibus amplectens, tam suggestionem quæ à sanctissimo ac beatissimo Agathone Papa antiquæ Romæ facta est ad Constantinum pijssimum atque fidelissimum nostrum Imperatorem, quæ nominatim abiecit eos, qui docuerunt vel prædicauerunt (licut superiùs dictum est) vnam voluntatem & vnam operationem in incarnationis dispensatione Domini nostri Iesu Christi, veri Dei nostri, adæquè amplexa est & & alteram synodalem suggestionem, quæ missa est à sacro Concilio, quod est sub eodem sanctissimo Papa centum vigintiquinque Deo amabilium Episcoporum, ad eius à Deo instructam tranquillitatem, vtpotè consonantem sancto Chalcedonensi Concilio, & Tomo facerrimi ac beatissimi Papæ eiusdem antiquæ Romæ Leonis, qui directus est ad sanctum Flauianum, quem & titulum rectæ fidei huiusmodi synodus appellauit: ad hæc & Synodicis epistolis, quæ scriptæ sunt à beato Cyrillo aduersùs impium Nestorium, & ad Orientales epilcopos. Assequuti quoque sancta quinque vniuersalia Concilia, & sanctos atque probabiles patres, consonanterque confiteri definientes Dominvm nostrum Iesvm Cvristvm, verum* Dominum nostrum, vnum de sancta & consubstantiali & vitæ originem præbente Trinitate, perfectum in Deitate, & perfectum eundem in humanitate, Deum verè, & hominem verè eundem ex anima rationali & corpore, consubstantialem patri secundùm Deitatem, & consubstantialem nobis secundùm humanitatem, per omnia similem nobis absque peccato, antè secula quidem ex patre genitum secundùm Deitatem, in vltimis diebus autem eundem propter nos & propter nostram salutem de Spiritu sancto & Maria Virgine proprie & veraciter Dei genitrice secundùm humanitatem, vnum eundemque Christvm filium Dei vnigenitum, in duabus naturis inconfusè, inconuertibiliter, inseparabiliter, indiuisè cognoscendum, nunquam extincta harum naturarum differentia propter vnitionem, saluataque magis proprietate vtriusque naturæ, & in vnam personam, & in vnam subsistentiam concurrentem, non in duas personas partitum vel diuisum, sed vnum eundemque vnigenitum filium Dei vm verbum Dominum Iesum Christum, iuxta quod olim Prophetæ de eo, & ipse nos Dominvs Iesvs Christvs erudiuit, & sanctorum patrum nobis tradidit symbolum, & duas naturales voluntates in eo, & duas naturales operationes indiuisè, inconuertibiliter, inseparabiliter, inconfusè secundùm sanctorum patrum doctrinam adæquè prædicamus, & duas naturales voluntates non contrarias, (absit) iuxta quod impij asseruerunt hæretici, sed sequentem eius humanam voluntatem, & non refistentem vel reluctantem, sed potiùs & subiectam diuinæ eius atque omnipotenti voluntati. Oportebat enim carnis voluntatem moueri, subijci

Pontifices aliquot hæretici.

*Apollinaris

Act. 18. Psal. 88. Psal. 131.

Matt. 18.

*expansis.

*Deum

verò

verò voluntati diuinæ, iuxta sapientissimum Athanasium. Sicut enim eius caro, Dei verbi dicitur & est, ita & naturalis carnis eius voluntas, propria Dei verbi dicitur & est, sicut ipse ait : Quia descendi de cœlo, non vt faciam voluntatem meam, sed eius qui misit me, patris, fuam propriam dicens voluntatem, quæ erat carnis eius. Nam & caro propria eius facta est. Quemadmodum enim sanctissima atque immaculata
Ioan. 6. animata eius caro deificata est, non est perempta, sed in proprio sui statu & ratione permansitita & humana eius voluntas Deificata, non est perempta, saluata est autem magis secundùm Deifoquium Gregorium dicentem : Nam illius velle, quod in saluatore intelligitur, non est contrarium Deo : Deificatum est totum. Duas verò naturales operationes in diuisè, inconuertibiliter, inconfusè, inseparabiliter in eo dem Domino nostro Iesu Christo, vero Deo nostro gloriticamus, hoc est, diuinam operationem & humanam operationem,
Leo Papa primus in epist. 10. secundum diuinum prædicatorem Leonem, apertissimè asserentes. Agit enim vtraq; forma cum alterius communione, quod proprii est, verbo scilicet operante quod verbi est, & carne exequente quod carnis est. Nec enim in quoquam vnam dabimus naturalem operationem Dei & creaturæ, vt neque quod creatum est, in diuinam educamus essentiam : neque quod eximium est diuinæ naturæ, ad competentem creaturis locum deijcianus. Vnius enim eiusdemq; ac tam miraculi, quamq; passiones cognoscimus, secundum aliud & aliud eorum, ex quibus est naturis, & in quibus habet esse, ficut admirabilis inquit Cyrillus. Vnde igitur inconfusum atque indiuisum conseruantes, breui voce cuncta proferimus vnum sanctæ Trinitatis, & post incarnationem Dominum nostrum Iesvm Christvm verum Devm nostrum esse credentes, asserimus duas eius esse naturas in vna eius radiantes subsistentia, in qua tam miracula, quamque passiones per omnem sui dispensationem conuersatus, non per phantasiam, sed veraciter hæc demonstrauit, ob naturalem differentiam in eadem vna subsistentia cognoscenda, dum cum alterius communione vtraque operetur, iuxta quam rationem, & duas naturales voluntates & operationes confitemur, ad salutem humani generis conuenienter in eo concurrentes. His igitur cum omni vndique cautela atque diligentia à nobis formatis, definimus aliam fidem nulli licere proferre aut conscribere, componere ve aut sapere, vel etiam aliter docere. Qui verò præsumpserit fidem alterà componere, vel proferre, vel docere, vel tradere, aut symbolum volentibus conuerti ad agnitionem veritatis ex gentilitate, vel Iudaismo, aut ex qualibet hæresi, aut qui nouitatem vocis, vel sermonis ad inuentionem ad subuertionẽ eorum, quæ nunc à nobis determinata sunt, introducere : hos, si quidem Episcopi fuerint aut Clerici, alienos esse Episcopos quidem ab Episcopatu, clericos verò à clero : sin autem monachi fuerint vel laici, etiam anathematizari eos.

ET SVBSCRIPTIONES.

Theodorus humilis Presbyter sanctæ Romanæ Ecclesiæ, locum gerens Agathonis ter beatissimi vniuersalis Papæ vrbis Romæ, subscripsi.

Georgius humilis presbyter, sicut suprà.

Ioannes humilis diaconus, sicut suprà.

Georgius misericordia Dei Episcopus Constantinopoleos nouæ Romæ, definiens subscripsi.

Petrus misericordia Dei presbyter, & locum seruans Apostolicæ Sedis Alexandrinæ magnæ ciuitatis, subscripsi.

Theophanes misericordia Dei Episcopus Theopoleos, id est, Antiochiæ, definiens subscripsi.

Georgius humilis presbyter, locum gerens Theodori Deo amabilis presbyteri, & locum seruatoris Apostolicæ sedis sanctæ Christi Dei nostri Hierosolymorum ciuitatis, subscripsi.

Ioannes misericordia Dei Episcopus Thessalonicensis ciuitatis, & Apostolicæ sedis Romæ legatus, definiens subscripsi.

Theodorus misericordia Dei Episcopus ciuitatis Thremethunthenæ insulæ Cypri, definiens subscripsi.

Theodorus humilis presbyter sanctæ Rauennatis Ecclesiæ, locum gerens Theodori beatissimi Archiepiscopi, subscripsi.

Ioannes indignus Episcopus sanctæ Portuensis Ecclesiæ, legatus totius Concilij sanctæ Sedis Apostolicæ vrbis Romę, definiens subscripsi.

Stephanus misericordia Dei episc. Corinthi, & legatus Apostolicæ sedis antiquæ Romæ, definiens subs.

Basilius mis. Dei Episc. & metropolita ciuitatis Cortynæ insulæ Cretæ, & legatus totius Concilij Apostolicæ principalis sedis antiquæ Romæ, definiens subs.

Abundantius humilis Episc. sanctæ ecclesiæ ciuit. * Tempsanæ, totius Concilij sanctæ sedis Apostolicæ vrbis Romæ definiens subs.

Ioannes indignus Episc. sanctæ ecclesiæ Rhegitanæ, legatus totius concilij sanctæ sedis Apostolicæ vrbis Romæ, definiens subs.

Philalithes indignus Episc. Cæsaræ magnæ ciuitatis primæ Cappadociæ prouincię, & primatum habens Pontice dispensationis, definiens subs.

Theodorus mis. Dei episc. Ephesiorum metropolis Asiæ prouin. & primatum habens Asianæ dispensationis, definiens subsc.

Sisinnius miser. Dei episc. Heraclææ metropolis prouin. Europæorum, definiens subs.

Platon mis. Dei Episc. Ancyræ metropolis primæ Galatiæ prouin. definiens subs.

Georgius miser. Dei Episc. Cyzici metropoleos prouin. Helle sponti, definiens subsc.

Marinus indignus Episc. Sardæorum, metropol. prouin. Lydiæ, definiens subsc.

Petrus indignus Episc. Nicomediæ metropolis Bithyniæ prouin. definiens subs.

Photius miser. Dei Episc. Niceæ metropolis Bithyniæ prouin. definiens subs.

Ioannes mis. Dei Episc. Chalcedonensis metropoleos Bithyniæ prouin. definiens subs.

Ioannes mis. Dei Episc. o. * Sidensis, metropolis Pamphyliæ prouin. definiens subsc.

Ioannes miser. Dei episc. Amasiæ, metropolis * Helenoponti prouin. definiens subs.

Theodorus miser. Dei Episc. Melitenensis metropoleos primæ Armeniæ prouin. definiens subsc.

Iustinus mis. Dei Episc. Tyanensis, metropolis secundæ Cappadociæ prouin. definiens subsc.

Alypius mis. Dei Episc. Gangrensis metropolis Paphlagoniæ prouin. definiens subsc.

Cyprianus miser. Dei Episc. Claudiopoleos Honoriadis prouin. definiens subsc.

Ioannes mis. r. Dei episc. Pessinuntis, metropolis secundæ Galatiæ prouinc. definiens subsc.

Polyeuctus miser. Dei Episc. Myrorum, metropolis Lyciæ prouinc. definiens subsc.

Theodorus mis. Dei Episc. Staurcopoleos, metrop. Cariæ prouinciæ, definiens subsc.

Tiberius miser. Dei Episc. Laodiceæ metropoleos Phrygiæ Pacatianæ prouinc. definiens subsc.

Cosmas mis. Dei Episc. Synnadorum, metropolis Phrygiæ Salutariæ prouin. definiens subsc.

Constantinus mis. Dei Episc. Barattheum ciuitat. Lycaoniæ prouin. & locum gerens Pauli sanctiss. metropolis Iconien. definiens subsc.

Stephanus miser. Dei Episc. Antiochiæ metrop. Pisidiæ prouinciæ, definiens subsc.

Ioannes mis. Dei episc. Pergæ metropoleos Pamphyliæ prouinc. definiens subsc.

Theopempus mis. Dei Episc. Iustinianopoleos siue Mostenorum, metropoleos secundæ Cappadociæ definiens subscripsi.

Isidorus miser. Dei Episc. Rhodi, metropolis Cycladum insularum, definiens subsc.

Sisinnius mis. Dei Episc. Hierapoleos, metropolis Phrygiæ Pacatianæ, definiens subsc.

Theodorus mis. Dei Episc. Tarsensis, metropolis primæ Ciliciæ prouinc. definiens subsc.

Stephanus misericordia Dei Episcopus Anazarbi, metropolis secundæ Ciliciæ prouinciæ, definiens subscripsi.

Macrobius misericordia Dei epis. Seleuciæ metropolis Isauriæ, definiens subscripsi.

Ioannes humilis Episcopus Athenienſium ciuit. & legatus S. concilij Apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ, definiens ſubſcripſi.

Georgius miſericordia Dei Epiſco. Byziæ ciuitatis prouinciæ Thraciæ, definiens ſubſcripſi.

Theodorus miſericord. Dei Epiſc. Pompeiopoleos, metropolis Paphlagoniæ prouinc. definiens ſubſc.

Zacharias miſericordia Dei Epiſc. Leontopoleos Iſauriæ prouinciæ, definiens ſubſc.

Georgius miſericordia Dei Epiſc. Mitylenæ ciuit. Lesborum inſulæ, definiens ſubſc.

Georgius Epiſc. indignus Miletiorum ciuita. Cariæ prouinciæ, definiens ſubſc.

Sergius miſer. Dei Epiſc. Selymbriæ ciuit. Europæorum prouinc. Thraciæ, definiens ſubſc.

Andreas miſer. Dei Epiſc. Methymnæ Lesborum inſulæ, definiens ſubſc.

Theognius miſe. Dei Epiſc. ciuitatis Chiorum Bithyniæ prouinciæ, definiens ſubſcripſi, per manus Georgij diaconi & diſpenſatoris ſanctæ Eccleſiæ meæ, pro infirmitate qua detineor.

Alexander miſ. Dei Epiſc. ciuit. Coraiorum Iſauriæ prouinciæ, definiens ſubſc.

Epiphanius miſe. Dei Epiſc. Euchaitorum * Helenoponti prouinc. definiens ſubſc.

Ioannes miſ. Dei Epiſc. Heracleopoleos ciuitat. ſecundæ Armeniæ prouinc. definiens ſubſc.

Petrus miſer. Dei noſtri Ieſu Chriſti Epiſco. Sozopoleos Thraciæ, definiens ſubſc.

Ioannes miſer. Dei Epiſco. ciuitatis Stoborum, definiens ſubſc.

Stratonicus miſ. Dei Epiſc. Solorum ciuit. Cypri inſulæ, definiens ſubſc.

* Thycon * Tychon miſ. Dei Epiſc. ciuitat. Citij inſulæ Cypri, definiens ſubſc.

Ioannes miſer. Dei Epiſco. Argorum ciuitatis, definiens ſubſc.

Theodoſius miſ. Dei Epiſc. Lacedæmoniorum ciuitatis, definiens ſubſc.

Ioannes humilis Epiſc. ciuitat. Lappis Cretæ inſulæ, definiens ſubſc.

* Georgi* Gregorius miſ. Dei Epiſc. Candani ciuitat. inſulæ Cretæ, definiens ſubſc.

Ioannes miſ. Dei Epiſc. Niſſenę ciuit. primæ Cappadocię prouinc. definiens ſubſc.

Theodorus miſ. Dei Epiſc. Thermenæ ciuit. primę Cappadociæ, definiens ſubſc.

* Camelenorum Georgius gratia Dei noſtri Epiſc. ciuit. * Camulianorum definiens ſubſc.

Theodorus humilis Epiſc. Iuſtinianopoleos Armeniæ, definiens ſubſc.

Georgius miſ. Dei Epiſc. regionis Daraniſcos, hoc eſt, ciuitatis Analiborum, definiens ſubſc.

Zoitus miſer. Dei Epiſcopus Chryſopoleos ſiue Dioſſoru (quod eſt, Iouis tumulus) Aſianæ prouinciæ, definiens ſubſcripſi.

Theodorus miſ. Dei Epiſc. ciuita. Pergami Aſianæ regionis, definiens ſubſ.

Theodorus miſ. Dei Epiſc. Maſtaurorum ciuitat. Aſianæ prouin. definiens ſubſ.

Antonius miſ. Dei Epiſc. Hypeporum ciuit. Aſianæ prouin. definiens ſubſ.

Patricius miſ. Dei Epiſc. Magnæſiæ ciuit. circa Mæandrũ Aſianæ prouin. definiens ſubſ.

Ioannes Epiſc. ciuit. Amathuntorum, definiens ſubſ.

Siſinnius miſ. Dei Epiſc. ciuit. Nyſæ Aſianæ prouin. definiens ſubſ.

Theodorus miſ. Dei Epiſco. ciuitatis Adramyttcorum, ſubſ.

Reginus miſ. Dei Epiſc. Panis ciuit. prouin. Europæ, definiens ſubſ.

Martyrius Epiſc. miſ. Dei ciuit. Iuliopoleos primæ Galatiæ, definiens ſubſ.

Michaël miſ. Dei epiſc. Aſponitanæ ciuit. primæ Galatiæ prouin. definiens ſub.

Platon miſ. Dei epiſc. Cinnorum ciuitat. primæ Galatiæ prouin. definiens ſubſ.

Geneſius humilis epiſ. Anaſtaſiopolitanæ ciuit. definiens ſubſ.

Andreas miſericordia Dei epiſc. ciuit. Minicæ, definiens ſubſ.

Stephanus miſ. Dei epiſc. Vranopoleos ciuit. primæ Galatiæ prouin. definiens ſubſ.

Cyricus miſ. Dei epiſc. Adrianenſis Helleſponti prouin. definiens ſubſ.

Ioannes miſ. Dei epiſc. ciuitat. Melitopoleos Helleſponti prouin. definiens ſubſ.

Mercurius miſ. Dei epiſc. ciuit. * Pœmaninæ Helleſponti prouin. definiens ſubſ.

Andreas epiſc. ciuitat. * Selandi Lydiæ prouin. definiens ſubſ. * Celãdi

Ioannes miſ. Dei epiſc. ciuitat. Philadelphiæ Lydiæ prouin. definiens ſubſ.

Ioannes miſ. Dei epiſc. ciuit. Septorum Lydiæ prouin. definiens ſubſ.

Theodotus miſ. Dei epiſc. ciuitat. Daldes Lydiæ prouin. definiens ſubſ.

Ioannes miſ. Dei epiſc. Daſcylienſium ciultat. Bithyniæ prouin. definiens ſubſ.

Siſinnius miſ. Dei epiſc. Baſilionopoleos Bithyniæ prouin. definiens ſubſ.

Georgius miſ. Dei epiſc. ciuit. Cadenæ Bithyniæ prouin. definiens ſubſ.

Theodorus miſ. Dei epiſc. Prienæ ciuitat. Bithyniæ prouin. definiens ſubſc.

Polychronius miſericordia Dei epiſcopus Theopoleos Bithyniæ prouinciæ, definiens ſubſcripſi per Theodoſium archipresbyterum meum propter ſenectutem meam. Theodorus miſer. Dei epiſc. ciuit. Cæſareæ Bithyniæ prouin. definiens ſubſ.

Anaſtaſius humilis epiſc. Theodotianorum ciuit. ſiue Apolloniadis, definiens ſubſ.

Theodorus miſer. Dei epiſco. * Iuſtinianopoleos Bithyniæ prouin. definiens ſubſ.

Mennas miſ. Dei epiſc. ciuitat. Carbaliæ Pamphyliæ prouin. definiens ſubſ.

Coſmas miſ. Dei epiſc. ciuitat. Conanenſium Pamphyliæ prouin. definiens ſubſ.

Niceta miſer. Dei epiſc. ciuitat. Coracecij, definiens ſubſcripſi.

Theodorus miſ. Dei epiſc. ciuit. Veriſæ ſecundæ Armeniæ prouin. definiens ſubſ.

Callinicus miſ. Dei epiſc. Colonæ ciuitat. magnæ Armeniorum prouin. definiens ſubſ.

Tiberius gratia Chriſti epiſc. * Amyſi ciuit. Helenoponti prouin. definiens ſubſ. * Amyzon

Ioannes gratia Chriſti epiſc. Andrapenorum ciuitat. Helenoponti prouin. definiens ſubſ.

Sergius miſer. Dei epiſc. Sinopis ciuitatis, definiens ſubſcripſi.

Theodorus miſer. Dei epiſc. Iborenſis * Heleponti prouin. definiens ſubſ. Incertum, Helenoponti, an Helleſponti

Theodorus miſer. Dei epiſc. Trapezuntinæ ciuitat. definiens ſubſc.

Anaſtaſius miſer. Dei epiſc. ciuitat. Polemonij, definiens ſubſc.

Georgius miſer. Dei epiſc. Archis ciuitat. primæ Armeniæ prouin. definiens ſubſ.

Ioannes indignus epiſc. Fauſtinopolitanæ ciuit. ſecundæ Cappadociæ prouin. definiens ſubſ.

Georgius humilis epiſc. ciuitatis Iunopolitanæ, definiens ſubſc.

Phocas miſer. Dei epiſc. ciuitat. * Dædalorum, definiens ſubſ. * Iabrudorum.

Plato miſer. Dei epiſc. Adrianopoleos ciuitat. Honoriados prouin. definiens ſubſc.

Georgius misericordia Dei Episcopus ciuitatis Cratiæ, definiens subscripsi.

Dometius misericordia Dei episc. Prusiadensis ciuitatis, definiens subscripsi.

Stephanus humilis episcopus Heraclæ Ponti, definiens subscripsi.

Longinus misericordia Dei episco. ciuitat. Tij, definiens subs.

Ioannes misericordia Dei episc. ciuit. Comanæ, definiens subs.

Theophylactus miser. Dei episc. ciuitat. Ceraſuntis, definiens subs.

Salomon miser. Dei episc. ciuitat. Clanei ſecundæ Galatiæ prouinc. definiens subs.

Theodorus miser. Dei episco. ciuitat. Amurij, definiens subscripsi.

Georgius mis. Dei episc. ciuit. Oenandi Lyciæ prouinc. definiens subs.

Sedimæ * Zymarchus mis. Dei episc. ciuitat. *Sydimæ Lyciæ prouinc. definiens subs.

Ioannes humilis episcopus ciuita. Ereſſorum Cariæ prouinc. definiens subs.

Ioannes misericordia Dei episc. ciuit. Cariæ prouin. definiens subsc.

Patricius miser. Dei episc. Eleuſenæ ciuit. Phrygiæ Pacatianæ prouin. definiens subsc.

Cyricus mis. Dei epifc. ciuitat. Ancyræ Phrygiæ Cappadociæ prouin. definiens subsc.

Petrus mis. Dei epiſc. ciuitat. Apyræ Phrygiæ Pacatianæ prouin. definiens subsc.

Alexander indignus epiſc. ciuitat. Nacoliæ Phrygiæ Saluatiræ prouin. definiens subsc.

Paulus humilis epiſc. ciuitat. Sozopolitanæ Piſidiæ prouin. definiens subsc.

Conſtantinus humilis epiſc. Tymbrianæ ciuitat. Piſidiæ prouin. definiens subsc.

Marinus humilis epiſc. ciuita. Philomelij Piſidiæ prouin. definiens subsc.

Plato humilis epiſc. Magidorum ciuitat. Pamphyliæ prouin. definiens subsc.

Pluſianus humilis epiſc. ciuitat. Silui Pamphyliæ prouin. definiens subsc.

Theodorus miser. Dei epiſc. Nazianzi ciuitatis, definiens subscripsi.

Doriorū Theodorus miser. Dei epiſc. ciuitatis * Doricenſis, definiens subsc.

Georgius miser. Dei epiſc. inſulæ Coenſium, definiens subscr.

Georgius miser. Dei epiſc. inſulæ Chiorum, definiens subscr.

Stephanus humilis epiſcopus inſulæ Paros, definiens subscr.

Sergius miser. Dei epiſc. ciuitatis inſulæ Naxiæ, definiens subscr.

Tiani Demetrius humilis epiſcopus ciuitat. inſulæ * Thyniæ, definiens subsc.

Georgius miser. Dei epiſc. ciuitat. inſulæ Theræ, definiens subsc.

Conſtantinus miser. Dei epiſc. Daliſandi Iſauriæ prouin. definiens subs.

Theodorus mis. Dei epiſc. ciuitat. Olbiorum prouin. definiens subsc.

Ioannes mis. Dei epiſc. Coryci ciuit. primæ Ciliciæ prouin. definiens subsc.

Ioannes miser. Dei epiſc. ciuitat. Adanæ primæ prouinc. Ciliciæ, definiens subsc.

Eulalius miser. Dei epiſc. Cynopoleos Iſauriæ prouinc. definiens subsc.

Georgius miser. Dei Epiſc. ciuit. Flauiadis ſecundæ Ciliciæ prouin. definiens subsc.

*Hirenachus humilis diaconus Amaſtridis ſanctæ Dei Eccleſiæ, & locum tenens * Comitis ſanctiſſimi mei epiſcopi Comicij eiuſdem Amaſtridis ciuit. subsc.

Eutychius miser. Dei epiſc. ciuitat. inſulæ Meli, definiens subscr.

Cosmas indignus Epiſc. ciuitat. Cottenorum, definiens subscripsi.

Dometius miser. Dei Epiſc. ciuit. Prymneſiæ, definiens subscripsi.

Leontius miser. Dei Epiſc. Helenopolitanæ ciuitat. definiens subsc.

Theodoſius miser. Dei Epiſc. ciuitat. Sibliorum Lycaoniæ prouin. definiens subsc.

Conſtantinus mis. Dei Epiſc. ciuitat. Lampſaci, definiens subscr.

Ioannes miser. Dei Epiſc. Adrianopoleos Bithyniæ prouin. definiens subsc.

Theodorus miser. Dei Epiſc. Sebaſtenorum metropolis, definiens subsc.

Syluanus miser. Dei Epiſc. inſulæ Lemniorum, definiens subscripsi.

Iſidorus miser. Dei Epiſc. Abydorum ciuitat. definiens subscripsi.

Andreas miser. Dei Epiſc. Neapolitanæ ciuit. Cariæ prouin. per Theodorum metropolitanum meum subſcripſi propter infirmitatem, qua detinetor.

Ioannes miser. Dei Epiſc. inſulæ Carphati, definiens subscripsi.

Dauid miſc. Dei diaconus Boſphoritanæ ſanctæ Dei Eccleſiæ, & locum gerens Andreæ ſanctiſſimi Epiſcopi mei, subscripsi.

Theodorus indignus Epiſcopus Phaſidis Lazigi prouin. definiens subsc.

Citonatus indignus Epiſc. ſanctæ Eccleſiæ Caralitanæ inſulæ Sardiniæ, definiens subsc.

Theodorus miser. Dei Epiſc. Aureliopoleos Libyæ prouin. definiens subsc.

Sancta Synodus exclamauit: Multos annos Imperatori, Chriſto dilecto Imperatori multos annos, Orthodoxè omnes credimus, Illuminatorem pacis Domine conſerua, Martiano nouo Conſtantino æterna memoria, Nouo Iuſtiniano Conſtantino æterna memoria. Qui depoſuit hæreticos, Domine conſerua. Neſtorio hæretico, Eutychi, atque Seuero anathema. Similia eis ſapientibus anathema. Theodoro Pharanitano anathema. Sergio & Honorio anathema. Pyrrho & Paulo anathema. Cyro & Petro anathema. Macario & Stephano anathema. Polychronio nouo Simoni, & omnibus hæreticis, anathema. His qui prædicauerunt, vel prædicant, & ſperant docere vnam voluntatem & vnam operationem in incarnationis diſpenſatione Chriſti veri Dei noſtri, anathema.

ACTIO XVIII.

IN nomine Domini & dominatoris Ieſu Chriſti, Dei & Saluatoris noſtri, imperantibus piiſſimis, & à Deo coronatis ſereniſſimis noſtris Flauijs, Conſtantino quidem manſuetiſſimo, & à Deo decreto magno principe, perpetuo Auguſto & Imperatore, anno vigeſimooctauo, & poſt conſulatum eius à Deo inſtructæ ſerenitatis, anno decimotertio, Heraclio autem & Tiberio à Deo conſeruandis eius fratribus, anno vigeſimotertio, ſextadecima die menſis Septembris, indictione decima. Prælidente eodem piiſſimo & à Chriſto dilecto Conſtantino magno Imperatore, in ſecretario diualis palatij, quod cognominatur Trullus. Et per iuſſionem à Deo inſtructæ tranquillitatis præſentibus & audientibus, Niceta glorioſo exconſule patricio, & magiſtro imperialium officiorum.

Theodoro glorioſo exconſule patricio, & comite imperialis obſequij, & ſubſtratego Thraciæ. i. ſupprætore

Sergio exconſule patricio & militari logotheta.

Conſtantino exconſule patricio, & curatore regiæ domus Hormiſdæ.

Anaſtaſio exconſule patricio, & loci ſeruatore comitis imperialis excubiti.

Ioanne glorioſo exconſule patricio & quæſtore.

Polyeucto glorioſo exconſule.

Thoma glorioſo exconſule.

Paulo glorioſo exconſule, & diſpenſatore Orientalium regionum.

Petro glorioſo exconſule.
Leontio glorioſo exconſule, & domeſtico Imperialis menſæ.

Conueniente quoq; & ſancto vniuerſali concilio, quod per Imperiale ſanctionem congregatum eſt in hacregia & Deo cuſtodienda ciuitate, id eſt, Theodoro & Georgio venerabilibus presbyteris, & Ioanne reuerend. diacono, locum exhibentibus Agathonis ſanctiſſimi & beatiſſimi Papæ Apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ, & Georgio venerabili ſanctiſſimo Archiepiſcop. huius magnifonæ Conſtantinopolis nouæ Romæ, & Petro Deo amabili presbytero & monacho, & loci ſeruatore pontificalis magnæ ciuitat. Alexandrinorum, & Theophane venerabili atque ſanctiſſ. Archiepiſcopo Theopolcos Antiochiæ, & Georgio Deo amabili presbytero & monacho, & reſponſali Theodori venerabilis loci ſeruatoris ſedis Hieroſolymorum.

Ioanne Epiſcopo Theſſalonicenſi.

Theodoro epiſc.* Thremethuntorum, locum exhibente Epiphanij Deo amabilis archiepiſcopi inſulę Cypri, Theodoro meo amabili presbytero, & locum agente Theodori Deo amabilis archiepiſcopi Rauennæ.

Ioanne Epiſcopo ciuitat. Portuenſis.

Stephano epiſc. Corinthi.

Baſilio Epiſc. ciuitat. Gortynæ inſulæ Cretæ.

Abundantio Epiſc. ciuitat. Paternenſis, & Ioanne Epiſcopo ciuitatis Rhegitanæ, locum exhibentibus vnà cum Ioanne Deo amabili Epiſcopo ciuitatis Portuenſis venerabilis concilij, quod circa antiquam Romanam eſt centum vigintiquinque reuerendiſſimorum Epiſcoporum, qui & per proprias ſubſcriptiones inſinuantur in ſuggeſtione, quæ ab eis facta eſt ad piiſſimum Conſtantinum Principem.

Philalithe Epiſc. Cæſareæ Cappadociæ.

Theodoro Epiſc. Epheſi.

Siſinnio Epiſc. Heracleæ Thracienſis.

Platone Epiſc. Ancyræ Galatiæ.

Georgio Epiſc. Cyziceno.

Marino Epiſc. Sardæorum prouinc. Lydiorum.

Petro Epiſc. Nicomedienſi.

Photio Epiſc. Nicæno.

Ioanne Epiſc. Chalcedonenſi.

Ioanne Epiſc. Sidæ.

Ioanne Epiſc. Amaſiæ.

Theodoro Epiſc. Meliteno.

Iuſtino Epiſc. Tyanenſi.

Alypio Epiſc. Gangrenſi.

Cyriano Epiſcopo Claudiopolitano, prouinciæ Honoriadis

Ioanne Epiſc. Peſſinuntorum.

Polyeucto Epiſc. Myrorum Lyciæ.

Theodoro Epiſc. Staureopolitano Cariæ.

Tiberio Epiſc. Laodiceæ Phrygiæ.

Coſma Epiſc. Synnadorum.

Conſtantino Epiſc. Barathis, locum exhibente.

Pauli Epiſcopi Iconij.

Stephano Epiſc. Antiochiæ Piſidiæ.

Ioanne Epiſc. Pergeno.

Theopempto Epiſc. Iuſtinianopolitano ſeu Moſteno.

Iſidoro Epiſc. Rhodio.

Siſinnio Epiſc. Hierapolitano Phrygię.

Theodoro epiſc. Tarſenſi.

Stephano epiſc. Anazarbenſi.

Macrobio epiſc. Seleuciæ Iſauriæ.

Georgio epiſc. Byziæ Thraciæ.

Theodoro Epiſc. Pompeiopolitano.

Zacharia epiſc. Leontopolitano Iſauriæ.

Georgio Epiſc. Mitylenen.

Georgio epiſc. Mileteno.

Sergio epiſc. Selymbriæ.

Andrea epiſc. Methymnenſi.

Theognio epiſc. Chienſi.

Alexandro epiſc. Cotyiorum Iſauriæ regionis.

Epiphanio epiſc. Euchaitorum.

Ioanne epiſc. Heracleopolitano.

Petro epiſc. Mcſembriæ.

Petro epiſc. Sozopolcos Thraciæ.

Ioanne epiſc. Stoborum.

Ioanne Epiſcopo Athenarum.

Ioanne Epiſc. Argorum.

Theodolio Epiſc. Lacedæmoniorum.

Ioanne epiſc. Lappis.

Gregorio epiſc. Candani.

Stratonico epiſco Solorum, & Thycone epiſco. Citij, vtriſque de Synodo exiſtentibus Chriſto amabilis inſulæ Cypriorum.

Ioanne epiſc. Nyſſeno.

Theodoro epiſc. imperialium Thermarum.

Georgio epiſc.* Camulianorum.

Zoito epiſc. Chryſopolitano ſiue* Dioſſoru, quod eſt Iouis *ſacrum, regionis Aſianorum.

Theodoro epiſc. Pergameno.

Theodoro epiſc. Maſtaurorum.

Theodoro epiſc. Adramyteno.

Patricio epiſc. Magneſiæ.

Antonio epiſc. Hypeporum.

Ioanne epiſco. Amathuntorum.

Siſinnio epiſc. Nyſorum.

Regino epiſc. Parienſi.

Martyrio epiſc. Iulianopolitano Galatiæ.

Michaële epiſc. Aſponen.

Platone epiſc. Cinnenſi.

Genetio epiſc. Anaſtaſiopolitano.

Stephano epiſc. Vranopolitano.

Andrea epiſc. Miniceno.

Mercurio epiſc. Pœmanino.

Ioanne epiſc. Miletopolitano.

Conſtantino epiſc. Lampſacceno.

Cyrico epiſc. Adrianenſi.

Ioanne epiſc. Philadelphiæ.

Andrea epiſc. Celandino.

Ioanne epiſc. Septorum.

Theodoro epiſc. Daldeno.

Ioanne epiſc. Daſylino.

Ioanne epiſc. Adanorum

Siſinnio epiſc. Baſilinopolitano.

Theodoro epiſc. Prienetino.

Leontio epiſc. Helenopolitano.

Georgio epiſc. Gallorum.

Theodoro epiſc. Cæſareæ Bithyniæ.

Polychronio epiſc. Theopolitano ſiue Pruſeno.

Anaſtaſio Epiſcopo Theodoſianorum, ſiue Apolloniadis.

Theodoro epiſc.* Iuſtinianupoleos Gordi.

Menna epiſc. Carbaliæ Pamphyliæ.

Coſma epiſc. Conatenſi.

Nicæta epiſc. Coracefeno.

Theodoro epiſ. Verifeno.

Callinico epiſc. Colonæ Armeniæ.

Theodoro epiſc.* Amyſeno.

Ioanne epiſc. Andrapenorum.

Theodoro epiſc. Iborum.

Sergio epiſco. Sinopeno.

Gregorio epiſc. Archenſi.

Ioanne epiſc. Fauſtinopolitano.

* Hirenarchor eligioſo diaco. locum exhibent.

* Comitij epiſcopi Amaſtridis.

Georgio epiſc.* Iunopolitano.

Phoca epiſc.* Iabrudorum.

Platone epiſc. Adrianopolitano Honoriadis.

Georgio epiſc. Cratiæ.

Dometio epiſc. Pruſiadis.

Stephano epiſc. Heracleæ Ponti.

Longino epiſc. Tieno.

Anaſtaſio epiſc. Polemonenſi.

Ioanne epiſc. Comanorum.

Theophylacto epiſc. Ceraſunthorum.

Theodoro epiſc. Trapezuntorum.

Salomone epiſc.* Claneno.

Theodoro epiſc. Amurino.

Zimarcho epiſc.* Sidymorum.

Georgio epiſc. Oenoandorum.

* Theſ-
* Treſ-

* Camelenorum
* Dioſſor
* tumulus

* Iuſtinopolis Gordiu Come

* Amyſeno

* Comitis

* Dædalorum,

* Cleoneæ

* Sydimorum

Ioanne episcopo Ereſſorum.
Ioanne episcopo Myndi.
Patricio episcopo Elcuſorum.
Cyrico episcopo Ancyrano.
Petro episcopo Apyræ.
Alexandro episcopo Nacoliæ.
Dometio episcopo Prymneſeno.
Theodoſio episcopo Sibliorum.
Paulo episcopo Sozopolitano Piſidiæ.
Coſma episcopo Cotteno.
Marino episcopo Philomelij.
Conſtantino episcopo Tymbrianenſi.
Platone episcopo Magidorum.
Pluſiano episcopo Silueno.
Theodoro episcopo Nazianzeno.
*Doricēſ Theodoro episcopo *Doriorum.
Georgio episcopo Coenſi.
Georgio episcopo Chiorum.
Stephano episcopo Pario.
Georgio episcopo Naxiæ.
Thyaiē Demetrio episcopo Thyneñ.
Georgio episcopo Therenſi.
Eutycho episcopo Melos.
Ioanne episcopo Coryci.
Ioanne episcopo Adrianorum.
Georgio episcopo Elauiadis.
Eulalio episcopo Cynopolitano.
Conſtantino episcopo Dalifandi.
Theodoro episcopo Olbis.
Georgio religioſo presbytero & monacho monaſterij Renati, quod ſitum eſt apud antiqua m Romam.
Conone & Stephano presbyteris & monachis monaſterij, quod cognominatur domus Arſitia, ſimiliter ſitum apud antiq. Rom.
Leontio religioſo diacono & monacho monaſterij, quod cognominatur Cellæ nouæ, pariter ſitum apud antiquam Romam.

Reſidentibus itaque gloriosiſſimis patricijs & conſulibus, & omnibus metropolitanis epiſcopis, propoſitis in medio ſanctis & intemeratis Chriſti Dei noſtri Euangelijs, Theodorus Deo amabilis diaconus huius ſanctiſſimæ Dei Catholicæ & Apoſtolicæ magnæ Eccleſiæ, & primicerius Deo amabilium notariorum Georgij venerabilis atque ſanctiſſimi Patriarchæ Conſtantinopolitani, dixit: Maximæ pietatis exiſtit cognitio, tranquilliſſime Domine, principaliter, quæ ad culturam diuinitatis attinent, præcipuam diligentiam adhibere: dehinc cauſas, quæ Chriſto amabili Reipublicæ competunt, recta conſideratione dirigere, quod profectò * benignè peragitis, manifeſtiſſimè omnem quidem ſecularium cauſarum ſolicitudinem reponens, pro diuinis verò curam & ſtudium per Spiritus ſancti gratiam aſſumens. Et hic veſter eſt acceptabilis ornatus, pietatem aduerſus diaboli aceerſire malitiam, & contra impietatis eius cohortem, ſacrum aggregare collegium, hoc conſultò agimus ſanctum & magnum atque vniuerſale collegium, quod (ſicuti congruum fuerat) cum plurima & quanta debuit fedulitate ex multis diebus ſuper immaculata noſtra Chriſtianorum fide, quod agendum fuerat geſſit, propugnatricem adeptum veſtram pietatem: diſſenſionem verò quæ quoquo modo exorta eſt aduerſus rectitudinem fidei poſt tergum effecit, inuixa quidem veritatis doctrinis, corroborata verò beatiſſimorum patrum irreprehenſibilibus & verè diuinis traditionibus, ex ipſis authorum ſcriptis in vnoquoque quę prouenerunt, conſiderandum eſt. Definitionem autem nunc promulgauit ſine mendacio diuinarum ſcripturarum vigore polientem, ſanctorumque patrum doctrina ſuperferi ptam, ad confirmationem quidem rectorum veritatis dogmatum, gloriam verò pij veſtri Imperij, & hanc præ ninibus deferimus veſtræ ſerenitatis propoſito recenſendam. Conſtantinus pijſſimus Imperator dixit: Quæ memorata eſt definitio relegatur. Et accipiens Agatho religioſus lector & notarius Georgij venerabilis atque ſanctiſſimi Archiepiſcopi huius Dei conſeruandæ regiæ vrbis, eandem definitionem relegit in his verbis: Sanctum & vniuerſale magnum Concilium, quod per gratiam Dei & piam ſanctionem Conſtantini pijſſimi ac fideliſſimi magni Imperatoris, congregatũ eſt in hac à Deo conſeruanda regia * Conſtantini vrbe nona Roma, in * ſecreto diualis palatij, quod cognominatur Trullus, definiuit quæ ſubter annexa ſunt. Et quia iam in ſuperiore actione definitio fidei ſcripta eſt, in actione hac non eam ſcripſi, ſed epiſcoporum ſubſcriptiones & Imperatoris tantùm.

*Conſtantinopoli ſecretario

Theodorus humilis preſbyter ſanctæ eccleſiæ Romanę, & locum gerens Agathonis beatiſſimi & vniuerſalis Papæ vrbis Romæ, ſubſcripſi.

Georgius humilis preſbyter ſanctæ eccleſiæ Romanæ, & locum gerens Agathonis beatiſſimi & vniuerſalis Papæ vrbis Romæ, ſubſcripſi.

Ioannes humilis diaconus ſanctæ eccleſiæ Romanæ, & locum gerens Agathonis beatiſſimi & vniuerſalis Papæ vrbis Romæ, ſubſcripſi.

Georgius miſerante Deo epiſcopus Conſtantinopoleos nouæ Romæ, definiens, ſubſcripſi.

Petrus preſbyter & locum ſeruans Apoſtolicæ ſedis Alexandrinæ magnæ ciuitatis, ſubſcripſi.

Theophanes miſericordia Dei epiſcopus Theopoleos ſeu Antiochiæ, ſubſcripſi.

Georgius preſbyter & locum gerens Theodori Dei amabilis preſbyteri, & loci ſeruatoris apoſtolicæ ſedis ſanctę Chriſti Dei noſtri ciuitatis Hieroſolymorum, ſubſcripſi.

Ioannes miſericordia Dei epiſcopus Theſſalonicenſis, & vicarius apoſtolicæ ſedis Romæ & legatus, ſubſcripſi.

Theodorus miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis * Trimithuntorum inſulæ Cypri, locum gerens Epiphanij ſanctiſſimi archiepiſcopi, definiens ſubſcripſi.

Theodorus humilis preſbyter, & locum gerens Theodori beatiſſimi archiepiſcopi ciuitatis Rauennæ, ſubſcripſi.

Ioannes indignus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Portuenſis, & legatus totius Concilij ſanctæ atque Apoſtolicæ Eccleſiæ ſedis vrbis Romæ, ſubſcripſi.

Stephanus miſericordia Dei epiſcopus Corinthi, & legatus Apoſtolicæ ſedis vrbis Romæ, ſubſcripſi.

Baſilius miſericordia Dei epiſcopus Gortynæ metropolis Cretæ inſulæ, & legatus ſancti Concilij Apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ, definiens ſubſcripſi.

Abundantius miſericordia Dei epiſcopus Tempſanę ciuitatis, & reſponſalis totius Concilij ſanctæ & Apoſtolicæ ſedis Romæ, ſubſcripſi.

Ioannes indignus epiſcopus Rhegij, & reſponſalis totius Concilij ſanctæ & Apoſtolicæ ſedis vrbis Romæ, definiens ſubſcripſi.

Philallihes miſericordia Dei epiſcopus Caſarę metropolis primæ Cappadociæ regionis, & primæ Pontice diœceſeos, ſubſcripſi.

Theodorus miſericordia Dei epiſcopus Epheſi metropolis primæ Aſianæ diœceſeos, definiens ſubſcripſi.

Siſinnius miſericordia Dei epiſcopus Heracleæ metropolis Europæ regionis, definiens ſubſcripſi.

Plato miſericordia Dei epiſcopus Ancyræ metropolis primæ Galatiæ regionis, definiens ſubſcripſi.

Georgius miſericordia Dei epiſcopus Cyzici metropolis Helleſpontiregionis, definitus ſubſcripſi.

Marinus miſericordia Dei epiſcopus Sardis metropolis Lydiæ regionis, ſubſcripſi.

Petrus indignus epiſcopus Nicomediæ metropolis prouinciæ Bithyniæ, ſubſcripſi.

Photius miſericordia Dei epiſcopus Niceæ metropolis Bithyniæ regionis, definiens ſubſcripſi.

Ioannes miſericordia Dei epiſcopus Chalcedonæ metropolis Bithyniæ regionis, ſubſcripſi.

Ioannes miſericordia Dei epiſcopus Sedis metropolis Pamphyliæ regionis, definiens ſubſcripſi.

Ioannes miſericordia Dei epiſcopus Amaſiæ metropolis Helenoponti, definiens ſubſcripſi.

Theodorus miſericordia Dei epiſcopus Meletenæ metropolis primæ Armeniorum regionis, ſubſcripſi.

Iuſtinus miſericordia Dei epiſcopus Tyanæ metropolis ſecundæ Cappadociæ Regionis, ſubſcripſi.

Alypius misericordia Dei episcopus Gangræ metropolis Paphlagoniæ regionis, subscrip.

Cyprianus misericordia Dei episcopus Claudiopolitanę ciuitatis Honoriadis regionis, subsc.

Ioannes misericordia Dei episcopus Pessinuntis metropolis secundæ Galatiæ regionis, subscripsi.

Polyeuctus misericordia Dei episcopus Myrorum metropolis Lyciæ regionis, subsc.

Theodorus misericordia Dei episcopus Staurcopolcos metropolis Cariæ regionis, subscripsi.

Tiberius misericordia Dei episcopus Laodicęæ metropolis Phrygiæ Pacatianæ regionis, subscripsi.

Cosmas misericordia Dei episcopus Synnadorum metropolcos Phrygiæ Salutariæ regionis, subscripsi.

Constantinus misericordia Dei episcopus Barathæ ciuitatis Lycaonię regionis, & locum exhibens Pauli sanctissimi metropolitani mei Iconij metropolis, subscripsi.

Stephanus misericordia Dei episcopus Antiochiæ metropolis Pisidiæ regionis, subscrip.

Ioannes misericordia Dei episcopus Pergæ Pamphyliæ regionis, subscripsi.

Theopemptus misericordia Dei episcopus Iustiniano poleos seu Mostenæ, metropolis Christo amabilis secundæ Cappadociæ regionis, subscripsi.

Isidorus misericordia Dei episcopus Rhodi metropolis Cycladum insularum, subscripsi.

Sisinnius misericordia Dei episcopus Hierapolis metropolis Phrygiæ Pacatianæ regionis, subscripsi.

Theodorus misericordia Dei episcopus Tausi metropolis primæ Ciliciæ regionis, subscripsi.

Stephanus misericordia Dei episcopus Anazarbi metropolis secundæ Ciliciæ regionis, subscripsi.

Macrobius misericordia Dei episcopus Seleuciæ metropolis Isauriæ regionis, subscripsi.

Ioannes misericordia Dei episcopus Athenarum, & legatus sancti Concilij Apostolicæ sedis priscæ Romæ, subsc.

Ioannes misericordia Dei episcopus Stoborum ciuitatis, definiens subscripsi.

Theodorus misericordia Dei episcopus ciuitatis Lacedæmoniorum, subscripsi.

Gregorius misericordia Dei episcopus Candani Cretæ insulæ, definiens subscripsi.

Georgius misericordia Dei episcopus Byziæ ciuitatis Thraciæ regionis, subscripsi.

Theodorus misericordia Dei episcopus Pompeiopoleos Paphlagoniæ regionis, subscripsi.

Zacharias misericordia Dei episcopus Leontopolcos Isauriæ regionis, subscripsi.

Gregorius misericordia Dei episcopus Mitylenæ ciuitatis Lesbos insulæ, subscripsi.

Georgius misericordia Dei episcopus Mileti ciuitatis Cariæ regionis, subscripsi.

Sergius misericordia Dei episcopus Selymbriæ ciuitatis Europæ regionis Thraciæ prouinciæ, subscripsi.

Andreas misericordia Dei episcopus ciuitatis Methymnæ Lesbos insulæ, subscripsi.

Theogenius misericordia Dei episcopus ciuitatis Chij Bithyniæ regionis, subscripsi.

Alexander misericordia Dei episcopus Cotyaiorũ Isauriæ regionis, subscripsi.

Epiphanius misericordia Dei episcopus Euchaitorum ciuitatis Helenopontiregionis, subscripsi.

Stratonicus misericordia Dei episcopus Solorum ciuitatis Cypri insulæ, subscripsi.

*Thycon *Tychon misericordia Dei episcopus ciuitatis Citij Cypri insulæ, subscripsi.

Ioannes misericordia Dei episcopus Nyssæ ciuitatis primæ Cappadociæ regionis, subscripsi.

Theodorus misericordia Dei episcopus Thermis ciuitatis primæ Cappadociæ regionis, subscripsi.

Camelenæ Georgius misericordia Dei episcopus Camulianæ ciuitatis primæ Cappadociæ regionis, subscripsi.

Theodorus humilis episcopus Iustiniapoleos ciuitatis territorij de Zinis, subscripsi.

Georgius misericordia DEI episcopus territorij Daranyensis seu Analibæ magnæ Armeniorum regionis, subscripsi.

Ioannes misericordia Dei episcopus Lappis Cretæ insulæ, subscripsi.

Zoitus misericordia Dei episcopus Chrysopoleos siue* Diosporu (quod est, Iouis tumulus) Asianæ regionis, subscripsi.

Theodorus misericordia Dei episcopus Pergami ciuitatis Asianæ regionis, subscripsi.

Theodorus misericordia Dei episcopus Mastaurorum ciuitatis Asianæ regionis, subscripsi.

Theodorus misericordia Dei episcopus Adramytteorum ciuitatis Asianæ regionis, subsc.

Patricius misericordia Dei episcopus Magnetiæ circa Mæandrum ciuitatis Asianæ regionis, subscripsi.

Antonius misericordia Dei episcopus Hypeporum ciuitatis Asianæ regionis, subscripsi.

Ioannes misericordia Dei episcopus Amathuntorum Asianæ regionis, subscripsi.

Sisinnius misericordia Dei episcopus Nysorum ciuitatis Asianæ regionis, subscripsi.

Reginus misericordia Dei episcopus Panis Thracię prouinciæ, subscripsi.

Ioannes misericordia Dei episcop. Heracleopolitanæ ciuitatis secundæ Armeniæ regionis, subscripsi.

Martyrius misericordia Dei episcopus Iuliopoleos ciuitatis primæ Galatiæ regionis, subscripsi.

Michaël misericordia Dei episcopus Asponitanæ ciuitatis primæ Galatiæ regionis, subscripsi.

Platon humilis episcopus Cinnæ ciuitatis primæ Galatiæ regionis, subscripsi.

Andreas misericordia Dei episcopus ciuitatis Minicæ primæ Galatiæ regionis, subscripsi.

Genesius humilis episcopus Anastasiupolitanę ciuitatis primæ Galatiæ regionis, subscripsi.

Stephanus misericordia Dei episcopus Vranopolitanæ ciuitatis primæ Galatiæ regionis, subscripsi.

Ioannes misericordia Dei episcopus Miletopolitanæ ciuitatis Hellespontiregionis, subscripsi.

Mercurius misericordia Dei episcopus Pœmanetinus Hellespontiregionis, subscripsi.

Domctius misericordia Dei episcopus ciuitatis Prymnesiæ, subscripsi.

Theodorus misericordia DEI episcopus Iborum, subscripsi.

Cyricus misericordia Dei episcopus ciuitatis Adrianensis, subscripsi.

Andreas misericordia Dei episcopus ciuitatis Celadinæ Lydiæ regionis, subsc.

Ioannes humilis episcopus ciuitatis Philadelphiæ Lydię regionis, subscripsi.

Theodorus misericordia Dei episcopus Daldis Lydiæ regionis, subscripsi.

Ioannes misericordia Dei episcopus ciuitatis Septenorum Lydiæ regionis, subscripsi.

Ioannes misericordia Dei episcopus Dascylij Bithyniæ regionis, subscripsi.

Theodotus misericordia Dei episcopus ciuitatis Prienæ, subscripsi.

Ioannes humilis episcopus Adrianopoleos Bithyniæ regionis, subscripsi.

Georgius misericordia Dei episcopus ciuitatis Cadorum, subscripsi.

Theodorus misericordia Dei episcopus Cæsareæ ciuitatis Bithyniæ regionis, subscripsi.

Anastasius misericordia Dei episcopus Theodosianorum, subscripsi.

Theodorus misericordia Dei episcopus ciuitatis Iustiniapoleos Gordi, subscripsi.

Mennas misericordia Dei episcopus ciuitatis Carbaliæ Pamphyliæ, subscripsi.

Cosmas misericordia Dei episcopus ciuitatis Conanensis Pamphyliæ regionis, subscripsi.

Nicetas misericordia Dei episcopus ciuitatis Coraceſij, subscripsi.

Theodorus misericordia Dei episcopus Veriſæ, ſubſcripſi.

Callinicus miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Colonæ Armeniæ ſubſcripſi.

*Amiſſi Tiberius gratia Dei epiſcopus ciuitatis * Amyzon Helenoponti regionis, ſubſcripſi.

Ioannes miſericordia Dei epiſcopus Andrapenæ ciuitatis, ſubſcripſi.

Sergius miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Sinopis, ſubſcripſi.

Gregorius miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Archis primæ Armeniæ regionis, ſubſcripſi.

Ioannes miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Fauſtinopoleos, ſubſcripſi.

Comitij Hirenarchus miſericordia Dei diaconus ſanctæ Amaſtrinæ Eccleſiæ, locum exhibens Comitis ſanctiſſimi epiſcopi mei, ſubſcripſi.

Georgius miſericordia Dei epiſcopus Iunopoleos, ſubſcripſi.

*Dædalorum, Phocas miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis * Iabrudorum, ſubſcripſi.

Platon miſericordia Dei epiſcopus Adrianopoleos Honoraidis, ſubſcripſi.

Georgius miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Cratiæ, ſubſcripſi.

Dometius miſericordia Dei epiſcopus* Pruſiadis ciuitatis, ſubſcripſi.

Stephanus miſericordia Dei epiſcopus Heraclææ Ponti, ſubſcripſi.

Longinus miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis, Tij, ſubſcripſi.

Anaſtaſius miſericordia Dei epiſcopus Polemonij, ſubſcripſi.

Ioannes miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Comanæ, ſubſcripſi.

Theophylactus miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Cerauntis, ſubſcripſi.

Cleonæ Salomon miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Claneï, ſubſcripſi.

Theodorus miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Amuſij, ſubſcripſi.

Zimarchus miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis * Sidymorum, ſubſcripſi.

Georgius miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Oenandorum, ſubſcripſi.

Ereſſorũ Ioannes miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Ereſenorum, ſubſcripſi.

Ioannes miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Myndi, ſubſcripſi.

Patricius miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Eleuſorum, ſubſcripſi.

Petrus miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Apyræ, ſubſcripſi.

Alexander miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Nacoliæ, ſubſcripſi.

Cyricus miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Ancyræ Phrygiæ, ſubſcripſi.

Paulus miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Sozopoleos Piſidiæ, ſubſcripſi.

Marinus humilis epiſcopus ciuitatis Philomelij, ſubſcripſi.

Conſtantinus humilis epiſcopus ciuitatis Thymbrianorum, ſubſcripſi.

Platon miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Magidorum, ſubſcripſi.

Theodorus miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Nazianzi, ſubſcripſi.

Doricéſ. Theodorus miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Doriorum, ſubſcripſi.

Pluſianus epiſcopus ciuitatis Siluenſis, ſubſ.

Tiuai Demetrius humilis epiſcopus ciuitatis inſulæ Thyniæ, ſubſcripſi.

Stephanus humilis epiſcopus inſulæ Parij, ſubſ.

Eutychius humilis epiſcopus inſulæ Meli, ſubſ.

Georgius humilis epiſcopus inſulæ Theræ, ſubſ.

Ioannes miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Adanorum, ſubſcripſi.

Georgius humilis epiſcopus ciuitatis Fladiadis, ſubſcripſi.

Ioannes humilis epiſcopus ciuitatis Coryci, ſubſcripſi.

Eulalius miſericordia Dei epiſcopus Cynopoleos Iſauriæ, ſubſcripſi.

Conſtantinus miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Daliſandi, ſubſcripſi.

Theodorus miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Olbiorum, ſubſcripſi.

Georgius miſericordia Dei epiſcopus inſulæ Coenſium, ſubſcripſi.

Georgius miſe. Dei epiſc. Chij, ſubſ.

Georgius humilis epiſcopus inſulæ Naxiæ, ſubſ.

Conſtantinus humilis epiſ. Lampſaci, ſubſ.

Theodorus humilis epiſcopus Sibliorum Lycaoniæ regionis, ſubſcripſi.

Coſmas indignus epiſcopus ciuitatis Cottenæ, ſubſcripſi.

Polychronius miſericordia Dei epiſc. Theopolitanæ ciuitatis Bithyniæ regionis, ſubſcripſi, per Theodoſium religioſum preſbyterum ſanctiſſimæ magnæ eccleſiæ meæ.

Petrus gratia Chriſti Dei noſtri epiſco. ciuitatis Meſembriorum Hemi montis regionis, ſubſc.

Petrus indignus epiſcopus Sozopoleos Hemimontis regionis, ſubſc.

Theodorus miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Trapezuntiorum, ſubſc.

Leontius miſericordia Dei epiſcopus Helenopolitanæ ciuitatis, ſubſcripſi.

Theodoſius miſericordia Dei epiſcopus Sebaſtiæ metropolis ſecundæ Armeniæ regionis, ſubſc.

Syluanus miſericordia Dei epiſcopus Lennos inſulæ, ſubſcripſi.

Iſidorus miſericordia Dei epiſcopus Abydi ciuitatis, ſubſcrip.

Andreas miſericordia Dei epiſcop. ciuitatis Neapolitanæ Cariæ religionis, definiens ſubſcripſi, per Theodorum metropolitanũ meum, propter infirmitatem qua detineor.

Ioannes miſericordia Dei epiſcopus Carpathi inſulæ, ſubſcripſi.

Dauid miſericordia Dei diaconus ſanctiſſimæ eccleſiæ, quæ eſt in Boſphoro, & locum exhibens Andreæ venerabilis epiſcopi mei ſubſ. rip.

Citonatus miſericordia Dei epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Caralitanæ inſulæ Sardiniæ, ſubſcripſi.

Theodotus miſericordia Dei epiſcopus Aureliopolcos, ſubſcripſi.

Et ſubſcriptio piiſſimi & Chriſto dilecti Conſtantini Imperatoris: Legimus, & conſentimus.

Conſtantinus piiſſimus Imperator dixit: Edicat ſanctum & vniuerſale Concilium, ſi cum conſenſu omnium epiſcoporum promulgata eſt definitio, quæ ad præſens relecta eſt. Sanctum Concilium exclamauit: Omnes ita credimus, Vna fides, Omnes idipſum ſentimus, Omnes conſentientes & amplectentes ſubſcripſimus, Orthodoxæ oēs credimus, Hæc eſt fides Apoſtolorũ, hæc eſt fides Patrum, hęc eſt fides orthodoxorũ, Multos annos Imperatori, Integritates duarum naturarũ Chriſti Dei noſtri tu declaraſti. Luminarium pacis Domine cõſerua, Martiano nouo Cõſtantino æterna memoria, Nouo Iuſtiniano Conſtantino æterna memoria, Omnes hæreticos tu effugaſti, Deiectorem hæreticorum Domine conſerua, Diuidentes & cõfundentes tu perſequutus es. Abſit inuidia à veſtro imperio, Deus cuſtodiat fortitudinem veſtram, Deus regnum veſtrum & imperium veſtrum pacificet: Veſtra vita, orthodoxorum vita eſt. Cœleſtis res terreſtrem conſerua. Per te vniuerſales Eccleſiæ pacificatæ ſunt. Neſtorio & Eutychi & Scuero anathema, conſentaneis eorum anathema, Theodoro Pharanitæ anathema, Sergio & Honorio anathema, Pyrrho & Paulo anathema, Cyro & Petro anathema, Macario & Stephano a-

nathema, Omnibus, hæreticis anathema: Qui prædicauerunt & prædicant, & docent ac docturi sunt vnam voluntatem & vnam operationem in dispensatione Domini nostri Iesu Christi Dei nostri anathema. Constantinus pijssimus Imperator dixit: Deum teslem proferimus sancto & vniuersali vestro Concilio, quòd absque quolibet fauore & inuidia, principale desiderium & zelus extitit nobis, irrepræhensibilem esse immaculatam nostram orthodoxam Christianorum fidem, & cum stabilitate nos eam conseruare in nomine Dei, secundum doctrinam atque traditionem, quæ tradita est nobis tam per Euangelium, quamque per sanctos Apostolos, & per statuta sanctorum quinque vniuersalium Conciliorum, sanctorumq; probabilium patrum: & non mediocriter nos pro hoc desiderium coarctabat, ex quo (iubente Deo nostro) authoraliter accepimus solium imperij nostri. Cùm ergò Deo complacuit tempus concedere, inuitauimus fieri collectionem vestram, ad considerandum obis sanctas Dei scripturas, omnemque vocis siue assertionis nouitatem, quæ adicta est ad intemeratam nostram Christianorum fidem in his vltimis temporibus, à quibusdam praua sentientibus expellendâ, mundissimamque nobis hanc contradendam, (sicut prædictum est) quatenus secundum sancta & vniuersalia quinque concilia, & statuta sanctorum venerabilium patrum, ita eam & nos custodiamus vsq; ead mortem. Ibi ergò iudicenur vobiscum apud terribilem tribunal Dei, quando futurus est iudicare vivos & mortuos, si forsitan aliquid vnquam consicientiam habetis fuisse intermissum in definitione, quæ à vobis promulgata est, sed & si quisquam ex vobis forsitan vult dicere, vtique examinato sermone, qui fuerit à quolibet ex vobis prolatus, ex omni parte per gratiam & inspirationem sancti spiritus summitatem comprehendamus sanctæ & immaculatæ fidei, quæ tradita est nobis à sanctis Apostolis & discipulis Domini & Saluatoris nostri Iesu Christi veri Dei nostri, & eis qui deinceps reperti sunt probabilibus patribus, & sanctis quinque vniuersalibus Conciliis, quatenus vno ore, vnoque corde omnes ecclesiæ Dei hymnum offerant in tempore regni nostri misericordissimo Deo nostro, rectè annunciantes verbum veritatis eius, & perfectius exterminantur omnis hæresiæ prasumptionis iactantia ab eius benignitate.

Sancta Synodus exclamauit: Multos annos Imperatori, Christo dilecto Imperatori multos annos, Pium & Christianum Imperatorem Domine conserua, Orthodoxam fidem tu confirmasti. Definitio orthodoxa est. Contradicenti huic definitioni anathema: Qui contradixerit huic definitioni, diuisor est: Qui contradixerit huic definitioni, hæreticus est: Qui nō susceperit hanc definitionem, Apollinarista est: Qui contradixerit huic definitioni, Nestorianus est: Qui non susceperit hanc definitionem, Eutychianista est: Nestorianis anathema, Eutychianis anathema, Apollinaristis anathema, Omnibus Christo rebellibus hæresibus anathama, Æterna memoria Imperatori, Æternum permanet vestrum imperium.

Constantinus pijssimus Imperator dixit: Et si proculdubio vestra venerabilitas atque religio delasata sit ex longinquo itinere, & diuturna hic cōmoratione, veruntamen gratiam dignam cum vicissitudine illa superni nutus etiam ab imperio nostro percipiet, eò quòd multis errantibus circa orthodoxam fidem, extincta dissonātia, in vnam eandemque confessionem consonanter omnes cōuenimus, speramtes per veram atq; celerem salutem à multorum munerum datore Deo, intercessionibus sanctæ & immaculatæ Dei genitricis & vestræ sanctitatis, suscipere.

Sanctum Concilium dixit: Pijssime, & tranquillissime domine, fermonem acclamatorium ad Deo amabilem vestrum potentatum, iuxta morem composuimus: & si placuerit pietati vestræ, hunc perlegi iubcte.

Constantinus pijssimus Imperator dixit: Acclamatorius sermo, qui compositus est à sancto vestro Concilio, deferatur & relegatur. Qui delatus est, & in his fermonibus itare lectus est:

Sermo acclamatorius, qui prosphoncticus dicitur, à sancto & vniuersali Cōcilio ad pijssimum & Christo dilectum Constantinum Imperatorem:

A dextera Dei qui cuncta creauit & continet, Imperialis potestatis meritò diadema suscipiens Christo dilecte Imperator, humanitate ac manfuetudine, & circa fidem insita pietate atque rectitudine, Dominum remunerare diligis, qui te regnare disposuit: tales quippe munerum vices leis cum habere complacitas, quibus tibi diligit famulari. Quæ verò est alia Deo liberalior à vobis donorum oblatio, quàm charitatis & fidei circa eum flagrans demonstratio, sanctarumque Dei ecclesiarum per vos pacificus status? Propter quod & maximè plurimos agones super his, quos habes, consummasti, vt vnanimitatem acquireres dissidentium. Vos enim per Christum benignè regnatis, Christus verò per vos ecclesijs suis pacem dehgit impartiri. Ipse & nunc vestram suscitauit serenitatem, & ad rectæ fidei zelum commouit, hanc vniuersalem ad temetipsum synodum conuocandi, vt nuper quidem exortæ hæresis nouitatem destrueret, veritatis autem prædicationem firmaret, vt hoc prouenirente, stabile & inconcussum sit Ecclesiæ ipsius collegium. Intolerabile enim existimasti, prudentissime Imperator, in cæteris quidem nos adinuicem consentire atque concurrere, circa ipsum autem vitæ nostræ capitulum abinuicem dissumpi atque discindi, vt hinc nos alterius membra ostendentes, & in vno Christi corpore constituamur, per eandem quæ adipsum & adinuicem intelligentiæ atque fidei est, consonantiam. Quid verò est & præcipuè Imperatori decibilius, quàm præ omnibus pietate adornare subiectos, per quod & in cæteris felicitetur respublica? Veruntamen vestris diuinibus præceptis acquiescentes, tam antiquæ Romæ, & Apostolicæ summitatis pontificalis antistes, quàm nos humiles, Christi tamen sacerdotes atque ministri, ille quidem pro se literarum pagina m, eosque qui eius ad personam describerent, sacerdotes cōstituit, nos autem omnes cum eis simul Deo amabile solium tuæ fortitudinis corporaliter circumstetimus. Signatur omnes simpliciter & absque callidiitate à principio Euangelicam prædicationem susce pisse nt, Apostolicisque* institutionibus essent contenti, bcnè vtique & aptè sese caussi haberent: & neque authoribus hæreticum neque fautoribus sacerdotum, et cruminum labores exercerentur. Oportebat, enim, illos quidem in silentio degentes, falsrem acquirere: illos verò, ad reluctandum nō prouocari: & tranquillitati tempus, non tumultibus, compartire: sed silentium prudenter amplecti, & Deo colloqui, & subiicibis formula virtutum existere. Sed quia aduersarius satanas requiescere minimè sinit, sed tanquam armigeros atque tclorum portatores, aduersus Christum pre prios ministros exsuscitet, errorum doctrinis, velut occultis gladijs multorum mentes fraudulenter petimentes: huius rei gratia & Christus Deus noster, qui patris est sapientia & virtus, per quā vniuersa constituta sunt & continentur, suos aduersus illos prelia tores apto tempore suscitauit, gladium spiritus arripientes, ad abscindendum, ac pei imendum eos, qui manum extollunt aduersus populum eius copiosum, & qui Ecclesiæ caulas more luporum captas tenere, & interiores margaritas diuini eloquij rapere, atque conculcare porcinis dogmatibus nitebantur, ad quos & gladius iubetur exeuci: Framea, inquit, exurge super lupos pastores, & eos, qui ques conturbant, interfice. Sic vtique & omnium synodorum hucusque conuentus effecti sunt aduersus id, quod tumultuabatur, & reluctabatur tam principibus, quamque priscis patribus semper armatis. Arius diuisor atque pattitor Trinitatis, insurgebat: & continuò Constantinus semper Augustus, & Syluester laudabilis, magnam atque insignem in Nicea synodum congregabant, per quam ipsa Trinitas tam fidei symbolum dictauit, quamque aduersus Arianam malitiam sententiam promulgauit, & iusta pœna errantem Eccl. siæ locis indignis, fed illi condignis, cruciauit. Macedonius spiritus denegabat Deitatem, & dominantem conscruum prædicabat: sed maximus Imperator Theodosius, & Damasus fidei adamas, protinus obstiterunt, quorum solidam mentem aggressiones atque conflictus alienarum sectarum nullatenus fuciarunt. Gregorius & Nectarius in hac regia vrbe conuentum congregabant, & sacrilegam quidem linguam à sacerdotio abscindebant, quæ blasphemias execrabiles in

*constitutionibus

Zach. 13.

Spiritum

Spiritum ſanctum iaculabatur, fidei verò ſymbolum denuò explanabant, & quòd Deus eſt ſpiritus confirmantes, per ea manifeſtiùs expoſuerũt. Sic igitur eos, qui Trinitatis vnitatem ſoluebant, Trinitatis vittus deſtruxit. Multa verò valdè & multifaria, & ſuper ipſa vnigeniti diſpenſatione facta eſt oppoſitio, ſed generalis ſermo exequi feſtinat. Dum Neſtorius & iterùm Cœleſtinus & Cyrillus, ille quidem Chriſtum diuidebat & partichat, hi verò cum Dominoconſpirantes, vna cum his ſceptrorum Domini diuiſorem deijciebant, vt effuſius ibidem geſtorum tabulæ per literariam vocem dum ipſi ſileant, cauſas ipſas loquuntur. Deindè Eutychetis inſania delirante alteram fabulam, ipſiuſq; Saluatoris humanitatem penitus recuſantem, & vmbroſam quandam eius & non veram ſimilitudinem præſtigiante, putaſne neceſſarium erat, ſpiritales viros inſurgere, qui diuinis verbis falſidicos compeſcerent? Et quomodo non indignaretur Deus qui blaſphemabatur, & non defendebatur? Leonis igitur tuba tanquàm leonis rugitus virilitervociferans ex Roma, interim archimandritam beſtiam perterruit, & à monachico grege proiecit, ciuſque phantaſiam atque putationem reprobauit, & euancſcere fecit iniuſtam turbulam. Martianus ſacratiſſimus Imperator & Anatolius Conſtantinopolitanus antiſtes cum omni Chalcedonenſi à Chriſto congregata collectione, ſeſe amplexi ſunt, atque manu & lingua conſentiebant, & pariter ſubſcribebant, & conſonam Eutychetis & Dioſcori intelligẽtiam euacuarunt. Sicut & Vigilij poſt hæc Iuſtiniano pijſſimo conſonuit quintum Concilium, & conſtitutum eſt, vt eorum opuſcula, quæ latenter reperta ſunt, repleta abominatione, anathematizarentur. His ita ſe habentibus, neceſſarium exiſtebat & veſtram Chriſto amabilem manſuetudinem ſacratiſſimum hunc & copioſum congregare conuentum, dum vtriuſque beneſcere putaretur: & cauſam quidem diſſenſionis eccleſiarum repellere, diſtantia verò ad vnitatem reducere. Nec enim ſuffcrebas conſpicere, Deo amabilis domine, vt nuper contexta falſæ doctinæ adinuentio, tunicam rectæ fidei vſquequaque conſcinderet: ſed audenter dicimus tanquàm per organa ſpiritus per nos & vna nobiſcum, quod exciſum erat, retexuiſti, & ad ſoliditatem compaginaſti, integritatique reſtituiſti. Proindè in ſpiratione ſancti ſpiritus conſpirantes, & adinuicem omnes conſonantes atque conſentientes, & Agathonis ſanctiſſimi patris noſtri & ſummi Papæ dogmaticis literis ad veſtram ſottitudinem miſſis conſentientes, nec non & ſuggeſtioni ſanctæ, quæ ſub eo eſt, ſynodi 215. Patrum concordantes, vnum de ſancta Trinitate Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum etiam incarnatum, prædicamus in duabus perfectis naturis indiuiſe, inconfuſe laudandum. Vt enim verbum, * conſubſtantiale eſt & conſempiternum Deo genitori: vt autem carnem ſumens ex intemerata Virgine, Deiq; genitrice Maria, homo perfectus eſt, conſubſtantialis nobis, ſactuſque ſub tempore. Perfectum igitur in Deitate, & perfectum eundem in humanitate, ſecũdum priſcas patrum traditiones & Chalcedonenſem diuinam definitionem, prædicamus. Et quemadmodum duas percipimus naturas, ita & duas naturales voluntates, & duas naturales operationes agnoſcimus. Neutram enim earum, quæ Chriſti ſunt, naturarum in eius diſpenſatione audemus abſque voluntate vel abſque operatione pronunciare: ne fortè earum perimentes proprietates, etiam naturas quarum ſunt proprietates, pariter perimamus. Nec enim negamus naturalem eius humanitatis voluntatem, aut naturalem operationem: ne & quod pro ſalute noſtra diſpenſationis eſt capax, denegemus, & Deitatem paſſioni applicemus. Hoc namque conabantur, qui nuper in eo vnius voluntatis & vnius operationis execrabilem nouitatem introduxerunt, Atij &* Apollinarij. Eutychetis atque Seueri malignam ſectam reſtaurantes. Si enim abſque voluntate & abſque operatione humanam Dei naturam dicere ceſſaremus, vbi perfectum in humanitate ſalutem eſt? Nihil enim aliud conſtituit humanæ ſubſtantiæ integritatem, niſi eſſentialis voluntas, per quam liberi arbitrij vigor in nobis deſignatur, * ſic ſe habeat vt ſubſtantialis operatio. Quomodo enim dicimus eũ in humanitate perfectum, ſi nihil humanum paſſus eſt aut operatus? Quemadmodum enim duarum naturarum concurſus, vnam nobis inconfuſam atque indiuiſam conſeruauit ſubſtantiam: ita & vna ſubſtantia in duabus coruſcans naturis, quæ vtique conueniunt, proprie demonſtrabat. Duas igitur in eo naturales voluntates, & duas naturales operationes, communiter atq; indiuiſæ procedentes, prædicamus: ſuperfluas autem vocum nouitates, & harum adinuentores, procul ab eccleſiaſticis ſeptis abijcimus, & anathematimeritò ſubijcimus: id eſt, Theodorum Pharanitanũ, Sergium & Paulum, Pyrrhum ſimul & Petrum, qui Conſtantinopoleos præſulatum tenuerunt, in ſuper & Cyrum, qui Alexandrinorum facerdotium geſſit, & cum eis Honoriũ, qui fuit Romæ præſul, vtpotè qui eos in his ſecutus eſt, ſuper his præcipua ratione anathematizamus, deponẽtes Macarium, qui fuerat Antiochienſis epiſcopus, & Stephanum huius diſcipulum, & potius dicamus magiſtrum, qui prædeceſſorum ſuorum impietatem defendere conati ſunt, & vt verbo dicatur, totum orbem terrarum concitaueruntq; & omnes quidem vbiq; peſtiferis literis, fraudulentis verò inſtitutionibus vnumquemq; multorum in ſimplicitate vaſtauerunt. Similiter autem & Polychronium, infantilis intelligentiæ delirum ſenem, qui mortuos ſuſcitare pollicitus, dum non ſuſcitaret, deriſus eſt: & omnes, qui conſtituerunt vel conſtituunt, conſtituere ve præſumpſerint vnam voluntatem & vnam operationem in diſpenſatione humanitatis Chriſti. Et ne fortè quidam reprehendant ſeu ſanctiſſimi Papæ diuinam æmulationem, ſiue præſentem Angelicum conuentum illius & ante nos, & nobiſcum ille Apoſtolicas & patrenas traditiones ſimus ſecuti, & nihil diſſonum aut diſcrepans ab eorum informatione adinuenimus: inſuper & contra inſurgentes nobis reſtitimus, ſed non anticipauimus: & neq; non congreſſionem adſumpſimus, præincipentibus verò ediuerſo ſumus armati. Quis igitur adſpexit talia* miracula? Spiritualenunc proponebatur ſtudium, & propugnator falſidicæ ſcientiæ iam ante exucbatur: ignorabat autem quòd non adipiſceretur coronam victoriæ, ſed & exueretur corona ſacerdotij. Summus autem nobiſcum concertabat apoſtolorum principatus enim imitatorem, & & dis ſucceſſorem habuimus fautorem, & diuini ſacramenti myſterium illuſtrantem per literas, conſeſſionem tibi à Deo inſcriptam, illa Romana antiquaciuitas obtulit, & dogmatum diem à vespertinis partibus extulit, charta & atramentum videbatur, & per Agathonem Petrus loquebatur, & cum omnipotenti conregnatore pius Imperator ſimul decernebas tu qui à Deo decoratus es. Et Simon quidem reſupinus voluitatus corruebat, & ſtatruina eius ſtatua. Fides verò reſurgit, plebiſque concordia in proprium reſtituitur decus. Leuatus eſt ſol, & luna ſtetit in ordine ſuo, ait prophęta. In lumine leuatus eſt ſol, id eſt, tuens veſtra ad iuſtitiæ ſolem aſcendit puriſſimum, puram reſtituere reconciliationem, quæ nobis ex hoc apportauit. Et luna ſtetit in ordine ſuo, id eſt, eccleſia & ſponſa Chriſti ſuo decore amicta eſt, & pietatem tanquàm virginitatis ſplendidum induitur: & orthodoxæ fidei pulchritudine plenius fulgeat, perpetua pace mundum illuſtrat. Audite hæc omnes, qui terrenum hoc tabernaculum vos exuiſtis, & qui poſtea auſcituri eſtis: præſentibus enim non auditus, ſed viſus eſt ſatisfactio: & ſoli ſapienti & potenti Deo, gratiarum laudes enixius offeramus, Gloria in excelſis Deo, & in terra pax, decantantes, dum Chriſto omnipotenti complacuit ſuſcitare Principem Deo dilectum, qui vnitatis eccleſiarum mediator effectus eſt. Sed, ô benigniſſime Domine & amator iuſtitiæ, ei qui tibi potentiam largitus eſt, hanc gratiam recompenſa: & his quæ à nobis geſta ſunt, ſignaculum tribue, veſtram inſcribito imperialem ratihabitionem, & per edicta diualia atque per pias conſtitutiones ex more eorum omnium firmitatem, quatenus nullus his quæ geſta ſunt, au t contradicat, nouamve quæſtionem machinetur. Scito enim ſereniſſime Imperator, quòd nihil horum, quæ in ſynodis vniuerſalibus & à probabilibus patribus conſtituta ſunt, falſauimus, verùm potius confirmauimus. Et enim omnes vnanimiter atque conſonanter acclamamus: Domine, ſaluum fac regem noſtrum, qui poſt te corroborauit fidei fundamentum: benedicito vtam eius, dirige greſſus cogitationum eius. Conterat virtutem inimicorum ſuorum, & reſiſtentes ei continuò corruant, quia fecit iudi-

ciam

Vniuerſalis ſexta Synodus agathonẽ ſummum Papam appellat.

for. * conſubſtantialis eſt & conſempiternus.

*Apollinarius

for. * ſic aut * ſi ſe

*mirabilia

Agathò ſucceſſor Petri.

Veper Agathonẽ Petrus loquebatur, ita modo per eius ſucceſſores. Abac 3.

Luc. 2.

Pſalm. 19.

cium & iustitiam sempiternam, & periclitanti veritati manus porrexit, populumq; tuũ saluauit, ad eadem sapere eos concilians. Gaude ciuitas noua Roma Constantinopolis, glorificata nomine principali. Ecce rex tu' fidelis sedet fortissimus, & accipiet armaturam ꝗmaximam eius virtutẽ, indutus est loricam iustitiæ & sanctitatis, circumposuit sibi galeam prudentiam, quæ est specula virtutum, & scutum assumpsit inexpugnabile in Deum pietatem. His armatũ eum adspicient barbari, & speramus in Deum eos obtemperare dominanti. Lætare ciuitas Sion, cacumen orbis terrarum atque imperium. Constantinus te purpura præornauit, & per fidem coronauit, & Constantinus vtriq; supercoronauit. Portæq; inferi aduersum tuum orthodoxũ imperium non prœualebunt. Gaude & fiducialiter age, Imperator specio sissime, Dominus Deus tuus in te potens, præcingens te virtute, faluabit te adducet super te iocunditatem & exultationem, ampliabiturq; imperium tuũ, & exaltabitur brachium tuum, & dominabitur cunctis aduersis, Deumq; non agnoscentibus, atq; *antestantibus: & lamentabitur quidem hostilitas, gaudebit autem obedientia: quia ego potens sum, dicit Dominus omnipotens.

*obstantibus

Edictum Constantini Pogonati.

IN nomine Domini & dominatoris Iesu Christi Saluatoris nostri, Imperator pijssimus, pacificus, Flauius Costantinus fidelis in Iesu Christo Deo Imperator, Christo dilecto omni populo habitanti in occiduis partibus. Firmamẽtum ac fundamentũ superno nutu creditæ nobis Christianissimæ exi stit Reipublicæ fides in Deo inflexibilis & inconcussibilis, in qua Christus Deus noster tanquam proprium domum suam construxit Ecclesiam, & sicut rex omnium, imperij nostri sedem constituit, principatusq; nobis sceptra commisit. Sicut enim qnandam petram excellam & sublimem, & vt cæli terrarq; in consortio constitutã mysticam confessionem, quæ in eum cum patre & spiritu est, Saluator nobis ostendit, vt per eam tanquàm per mediam scalam ad cælestem conuersationem reducamur, diuinioris; regni potentia coronemur. Super hanc petram cogitationis nostræ gressus infiximus, super quam firmiter stare præcipimur, quamq; cautius tenere subiectos præcipimus: ne quisquam, vt minus attentus, exagiteturà maligno & instabili spiritu: expulsusq; atq; præcipitatus, in impietatis voraginem delabatur. Etenim defiderabile est dæmoni, qui generi humano semper infestus est, separare hominem à Deo qui factus est ad imaginem Dei, & multimodis deceptionibus fallere. Sed nihil est ei sic studiosum atq; officiosum, quã petatem oppugnare & ecclesiasticæ pacis statum perturbare. Quòd & nuper elapsis temporibus demõstrauit, atq; aduersus inuicẽ ecclesias prælia fumere persuasit per instrumenta, quæ ad hoc, vt vna secum conflagerent, adinuenit, sub sacerdotali cilicet habitu & indumento dolosam intentionem obcelantia, Christi verò amatoribus populis lætalem institutionem eructantia. Vnius quippe voluntatis & vnius operationis, in incarnatione saluatoris atq; in duabus eius naturis, diuina dicimus & humana, nouiitatem ꝓxantes quatenus & vnam ex hoc in Christo natũ eam improuiso excogitantes introducere, antiquæ illius & corruptibilis cõfusionis hæresim reconflarent, cum qua Apollinaris quidem disperijt, Themistius verò nefandus anathematizatus est, Eutyches & Dioscorus cum sua pessima secta simul deiecti sunt: & omnes hi, & quicqui vestigia eorum secuti, eregione veritatis ierunt, synodalibus simul & paternis condemnati sunt sententijs. Huiusmodi denicq; contagione ecclesias cõtaminauerunt etiam hi, qui ante nostra tempora sacrilegi sacerdotes ecclesias peruersè gubernarant. Sunt autem hi: Theodorus, qui fuit Pharan episcopus: Sergius, qui fuit nostræ ꝺ Deo cõseruandæ regiæ vrbis antistites: ad hæc & Honorius, qui fuit antiquæ Romę Papa, huiusmodi hæresos confirmator, qui etiam fui exititi oppugnator: Cyrus quoque qui Alexandrinorum quidem præsulatum sortitus est, infringere autem orthodoxa dogmata studuit. Similiter & Pyrrhus & Paulus & Petrus, huius regiæ nostræ ciuitatis patriarchæ, sedis alterutrũ successores, qui Peruersionis vitium vicissim transmiserunt. Quorum omnium cultores & opitulatores maleuolorum superinfurrexerunt Macarius qui fuit Antiochenorum antistes, & Stephanus eius discipulus, & prœuaricationis instructor Polychronius qui multo tempore hæreticæ vetustati consenuit: qui intantum quos secuti sunt, ꝗmulati sunt, * impietatisq; furia suam animam cremauerunt, vt ettam discerpere atque diffecare inuicem membra Christi Christo dilectos persuaderent, vt nec barbari tãtum, quantum Christiani Christianos oppugnarẽt, sanctarum ecclesiarum ad inuicem pertur bationem atque diffidium, emolumentum atq; lętitiam pro lucro reputantes. Verùm nos* eos eis qui ab origine pię atque vniuoco nomine ante nos regnauerunt, exæquari cupientes, zeloq; rectæ & intemeratę fidei conflagrantes, atque sanctas Dei ecclesias in pacis ordine perfeuerare, temporibus nostri imperij principale opus statuentes, porrò protelari huiusmodi lęsionem, miserrimum æstimauimus, vnde & hoc sacratissimum & vniuersale conuocantes sextum Concilium, vtpotè parile præcedentium sanctorum quinque vniuersalium Conciliorum, in medium deducere falsforum dogmatum, hoc est, nouitatum propositiones decreuimus. Quod sanctum Cõcilium singula quęq; perpendens atq; discernens, eos quidem, qui orthodoxæ fidei prædicationem concusserunt; & Christi gregem scandalizauerunt, à sacerdotali ouili eliminauit: definitionem verò à Deo institutam, & sanctas Dei ecclesias in vnitate congregantem, constituit, euangelicas quidem & Apostolicas cpnsequentem sanctiones, memoratis autẽ sanctis & vniuersalibus quinq; Conciliis consonantem. Idcircò & nos, quæ ab eis definita sunt, corroborare atq; firmare cupientes, præsens pium edictum edidimus, verè circa diuinitatem fidei secundum ecclesiasticas statuta adnuncians confessionem: Credimus in patrem & filium & spiritum sanctum, trinitatem in vnitate, & vnitatem in trinitate, vnam substantiam in tribus subsistentijs: vnitatem quidem, propter naturalem vnionem ac dominationem: Trinitatem verò, propter subsistentiarum perfectionem, & diuitias superexistentis bonitatis. Vnitas quippe verè est Trinitas, quia vnita est Deitati: & Trinitas verè est vnitas, diuisa proprietatibus, & non disperitas æternitate. Ipsa etenim sibi consempiterna est, & essentia æqualis honoris est: nec enim exstitit ꝺeus filius, quando cum patre non erat & filius. Cuius vtiq; vocabitur pater, si non simul cum eo erat sine principio filius? Nec erat, quando non erat cum verbo, quæ spiritus sanctus. Vnus igitur hæc tria Deus, quæ inuicẽ cum sola singularitatis differentia, in communitate essentiæ inseparabiliter discernente vnamquanq; personam, intelliguntur. Solus proindè pater, pater est: solus filius filius: solus spiritus sanctus, spiritus sanctus. His etenim differentijs non conuertuntur adinuicem, sed in his quidem inseparabiliter diuiduntur, communicant autem essentiæ vnitate: Trinitas simplex, & impertita, atq; incõposita, ex tribus perfectis, ex seipsa perfecta & superfecta, vna natura atque Deitate, & vna voluntate vnaque operatione, glorificanda. Quorũ igitur vna natura est, horũ & voluntas & operatio vna est, sicut nos docuit cultor Basilius Cõstemur deindè vnum sanctæ Trinitatis Dominũ nostrum Iesum Christum, vnigenitum filium Dei,* Deum nostrum, qui est cum patre & sancto spiritu sine principio consubstantialis, eundem ipsum in vltimis præstitutisque temporibus, propter humani generis salutem atque reformationem, descendisse de cælis, hoc est, per spontaneam se exinanisse humilitatem, & in vulua illibatæ Virginis Deiq; genetricis Mariæ habitasse, & animam & corpus per spiritum & ex sancta & immaculata carne eius in propria subsistentia carnem sumpsisse nobis consubstantialem, & hanc sibi mediante anima rationali & intellectuali compaginasse atq; formasse: natum quoque ex eadem Virgine matre super omnem intelligentiam, & super omnem mentis considerationem: sine femine quippe, & super naturam existente conceptu, ineffabilis atque inenarrabilis est eius & natiuitas. Processit itaque secundum nos, qui super nos est & Christus & Dominus, omnia ferens in seipso naturaliter quæ nostra fuit, præter solum peccatum: totus homo factus, & totus permanens Deus: idem ipse terrenus & cælestis, inuisibilis & visibilis, mortalis & immortalis. Duæ namque naturæ concurrentes ad inseparabilem vnitatem, vnum quidem Emmanuel nobis perfecerunt, faluantem in fe indiminutè naturarum, ex quibus extitit, proprietates. Cùm

enim

1. Pet. 5. Genes. 1.

*impietates, quod

* eos

for. * Dominum

Locus obscurus.

enim simplex sit verbum, secundum diuinam, paternam-
que & sempiternam natiuitatem: duplex processit, secun-
dum maternam, temporalem & corporalem natiuitatem.
Vnde & duas Christi Dei nostri natiuitates glorificamus,
vnam eius venerantes subsistentiam, in duabus perfectis
naturis existentē. Vnus quippe sanctæ Trinitatis perman-
sit, etiam dum verbum caro fieret, perfectus in Dietate, &
perfectus idem ipse in humanitate, consubstantialis Deo
patri secundum Deitatem, & consubstantialis nobis idem
ipse secundum humanitatem, passibilis quidem carne, im-
passibilis autem Deitate. Nec enim altera miracula, & alteri
passiones sequestramus: sed vni eidemque Domino nostro
Iesu Christo* vtrarunque indicia deputamus, secundum a-
liud quidem miracula operari, secundum aliud verò pati.
Etenim secundum diuinam eius naturam, signorum pro-
ferebat virtutem: & secūdum humanam formam, quæ na-
turæ congruebant, irrefutabiles passiones assumebat: qua-
tenus ipse transfiguraret ipsum passibile nostrum in impas-
sibilitatem, secundum Apostolum, dicentem: Oportet enim
corruptibile hoc induere incorruptionem, & mortale hoc
induere immortalitatem. Neq; enim dedignatus est amā-
tor hominum, humanis & irrefutabilibus passionibus cō-
descendere, qui cùm Deus esset immortalis, mediante ani-
ma, morti coporaliter congressus est, animam autem dici-
mus in omnibus perfectam & solidam, cui iu nihilo deerat
humana perfectio. Humanę autem perfectionis indicium,
mens est: per quam & volumus, & cogitamus, & ab irratio-
nabilibus animantibus seernimur. Nihil quippe est sine
mente voluntariū: omne autem voluntarium intellectua-
le est. Vbi igitur mens est, ibi modis omnibus & voluntas.
Si itaq; perfectus homo factus est saluator, in perfectione
permanens Deitatis: neque amens, neque inuoluntarius
extitit. Igitur hi, qui humanæ Domini animæ, quæ secun-
dum naturam est, extinguere voluntatē pertentant: amen-
tem quidem eam, vt verē dementes assignant. Ad impassi-
bilem autem naturam,* eaſdem passiones ad mortem redu-
cunt: nos autem adstruunt non perfectè saluari, hæc qui
prædicant, quia imperfectè verbum nostram naturam a-
ssumpsit. Si igitur totus toti humanę naturæ non vnitus est,
nec totus homo saluatus est. Quod enim non assumptum
est, nec saluatum est. Quod verò vnitum est Deo, hoc & sal-
uatur secundum Deiloquium agnomento Gregorium. Sed
hi quidem cum proprijs æstimationibus & phantasijs cir-
cumerrent: nos autem, qui verē dispensationis mysterium
non illudimus, non solùm intellectualem & voluntariam
sacrosanctam saluatoris animam esse credimus, sed & om-
nibus eam verè naturalibus virtutibus perfectam, & simi-
libus nobis absq; peccato voluntarię acquieuisse passioni-
bus, dum verbum eam permitteret quærere & velle, quę sua
sunt. Sic & naturalem cibum secundum rationem appete-
bat quoque, & turbabatur, ac tristabatur. Cùm enim Salua-
tor & crucis passionem propria volūtate veniret, cœpit tri-
stari & anxiari. Hæc enim animæ rationalis & voluntariæ
proprietates existunt, vt perfuadet nobis prædarus pater
noster Epiphanius, in sermone aduersus * Ariomanitas, ita
profecutus: A carne enim, inquit, diuinitati xnita, absque
anima & mente non fiet agonia. Vnde & idem Dominus
dicebat: Tristis est anima mea vsque ad mortem. Deinde o-
rat transire calicem. Vt enim homo, recusabat mortē. Nam
habebat & non velle mori, ficut asserit laudabilis Cyrillus,
eò quòd recusaret caro eius naturaliter mortem: sicut autē
Deus, idem ipse prompte veniebat ad passionem. Et testis
horum irreprænensibilis athleta atq; Dei cultor, pater no-
ster Athanasius: in sermone quippe de Trinitate & incar-
natione, ita ait: Et cum dicit: Pater, si possibile est transeat à
me calix iste: veruntamen non mea fiat voluntas, sed tua:
duas voluntates in his ostendit, vnam quidem humanam,
quæ est carnis, alteram verò diuinam. Et humana quidem
propter infirmitatem carnis recusat passionem, diuina au-
tem eius prompta. Vnus enim cùm sit idem ipse in vtraque
natura, loquitur interdum quidem congruentem humani-
tati, interdum verò diuinitati congruentem exprimit vo-
cem. Habuit enim (iuxta quod ait opinatissimus Cyrillus)
in vtrisque potestatem. Dum ergò dicit, Non mea voluntas
fiat: non mea, hoc est, humanæ naturæ dixit, Et ego e-
nim nūc, sicut, homo, loquor. Dum verò dicit, tua, illā quæ
cōmunis est (inquit) mihi verbo & tibi patri, patrisigitur
& filij, fecundū quod verbū est, vna est voluntas, propter v-
nitatē essentiæ secūdum sanctum Nyssenum Gregorii, in
sermone aduersus Apollinarium sic inquientē: Loquitur e-
nim tanquam ex homine, quod infirmitati naturę compe-
tit, ille qui nostras passiones proprias fecit. Adiungit dein-
dē secundum vocem excelsam, & Deo dignam voluntatem
ratam magis fieri, quàm hominis, pro hominum salute vo-
lens. Qui enim dixit, Non mea, humanam hoc sermone si-
gnificauit: adiungens autem, Tua, ostendit cōsiunctionem
suæ ad patrem Deitatis, cuius nulla est voluntatis differen-
tia propter communitatem naturæ. Si ergò sequitur (secun
dum quod patres in quiunt) naturam voluntas, duæ verò
sunt naturę in Christo, duas per omnia illis & naturales vo-
luntates dabimus. Idem ipse enim (sicut asseruimus) secun-
dum vtrasq; formam volens, voluit quidem vt Deus, vo-
luit verò, & vt homo, secūdum naturarū diuersitatem, etiā
duarum voluntatum demonstrans differentiam. Et neque
contrarias voluntates, aut ad inuicem oppositas, introdu-
cimus. Saluatoris enim humana voluntas, non erat contra-
ria diuinæ eius voluntati, fed sequebatur in omnibus assu-
mentis & Deificantis verbi voluntatem, quæ deificata, est
assumptæ humanitatis humana voluntas. Ergò quod ait
Deiloquus Gregorius, illius enim velle (qui secūdum Sal-
uatorem proculdubiò intelligitur hominis) nec contrariū
est Deo, Deificatum totum. Et de voluntatibus quidem in
breui talis est ratio. Affert verò (vt etiam de operationibus
rationem breuiter comprahendamus, similibus vsi denuò
probationibus) duas operationes in Christo Deo nostro
naturales demonstrantes. Quia enim vnam solummodò in
Christo operationem adnūciant, vel diuidunt naturas, aut
permiscent & confundunt. Nestorius namque hominico-
las, & quiqui illius dementia de primitur, duas dicentes na-
turas, simul diuidunt cum eis & personas, pari numero cum
eis & subsistentias introducunt, vnam autem earum affec-
tiuam decernunt operationem. Affectus namq; duarum
per omnia, aut etiam plurium rerum dispertitarum, atque
separatim subsistentium est cōnexio. Qui ergò (vt dictum
est) in duos Christos vnum Christum concidunt, vnam af-
fectiuam (vt diximus) dogmatizant operationem. Apolli-
narius verò, Themistius, & Eutyches, & Seueras, & quiqui
partis eorum stultitia infigniti sunt, duas naturas quæ in
Christo sunt, confundentes atq; cōglutinantes, vnam qui-
dem eius cōfusam & phantasticam naturam prædicant, v-
namq; eius portentant operationem, hæc quidem illi. Nos
autem altrinsecùs positam voraginem, diuisionisq; & cō-
fusionis declinātes periculum, & tanquàm iter regiæ per-
gētes, duas Christi naturas, & harum pari numero natura-
les operationes confitemur, in vnam indiuiduam concur-
rentes subsistentiam, & quæ suæ sunt* alterutra, in cōmu-
ne proprietatis cōferentem. Nec enim persona aliquid est,
quàm ipsæ naturæ, sed in verbi subsistentia totius humani-
tatis formata natura, quæ sua sunt, indiminuitè operatur cū
eo, cui vnita est subsistialiter, verbo, absq; solo peccato, sic-
ut & verbum perfectè operatur quę eius sunt propria, cum
humana natura quam assumpsit. Ita ergò pię nobis credē-
tibus, seruabitur secūdū beatum Leonem: Operatur enim
vtraq; natura cum alterius cōmunione, quę propriū habuit
verbo operāte quod verbi est, & carne exequēte quę carnis
sunt. Quæ enim habuit ficut cōsubstantialis patri, hęc ope-
rabatur diuinitus, per formam tamen humanam: quæ au-
tem assumpsit ex nobis, vt consubstantialis nobis, hęc ope-
rabatur humanè, sed non vt purus homo, sed vt humana-
tus Deus. Ait namque in thesauris sacratissimus Cyrillus:
Est agnoscere in hoc ipso vtraquein eo. Deus enim vetus
in carne, & caro vera in Deo. Ex quibus enim oportuit co-
gnoscere eū Dominum, hæc diuinitus operatur: & ex quib.
necessarium erat hominem verum eum videre, hęc facit &
dicit, dispēsans mysterio veritatem. Nam ambulare corpo-
ralibus pedibus, & cū labore iter facere, & per linguā loqui,
humanæ naturæ opus extiterat: mēbra verò paralytici ver-
bo saluare, & muti ad articulatè loquendum linguam apta-
re, & laborantibus atque oneratis multitudine peccatorum
& egritudinum remissionem concedere, opera sunt diuinę

for.* vero
runque

1. Cor. 15.

for.* sinc-
dē passio-
nes ac
mortem
redigunt.

Epiphanius
*Ariomanitas
*Arriano-
rum
Matth. 26.
Cyrillus.

Athana-
sius.

Cyrillus.

Greg. Nyſ
senus.

Locus ob-
scurus.

Cyrillus.

Leo epist. 97.

virtutis: sed non alterum absq; altero factum est. Et ad medium producendus est sanctissimus Leo, in epistola ad Leonem Imperatorem hæc asserens: In tantam vnitatem ab ipso conceptu virginis Deitate & humanitate cõserta, vt nec sine homine diuina, nec sine Deo agerentur humana. En manifestè hic pater asserit, quia in personæ vnitate communiter & non diuisinctè, neque confusè vtraque natura operata est, quod naturale eius erat & proprium, vt Deus esse credatur, & dispensationem credibilem faciat. Vnus ergò existens Dominus noster Iesus Christus, perfectus in Deitate, & perfectus idem ipse in humanitate, operatur vt Deus: operatur verò vt homo dualitate naturarum etiam duas naturales operationes explens. Quæ enim alterius generis,

Cyrillus.

alteriusque naturæ sunt, secundum sapientissimum Cyrillum, eandem operationem habere nullus sapiens dabit: fed sicut dissociatam habent naturarum siue æqualitatem rationem, ita & differentem reddunt operationem, sicut &

Basilius epiſcopus.

magnus Basilius collegit in libro aduersus Eunomium, quoniam diuersarum naturarum non vna est operatio. Duas igitur naturales voluntates, & duas naturales operationes in dispensatione incarnationis vnius sanctæ Trinitatis Domini nostri Iesu Christi, veri Dei nostri, rectè sentientes præcipimus, & ita omnibus amatoribus Christi sapere per præsens nostrum edictum pium adnunciamus: suscipimusque & amplectimur sanctas & vniuersales quinque synodos, quæ in Nicea CCCXVIII. patrum, qui aduersus Arianam conseruerunt insaniam: qui, cooperante trina & cõglorificanda Deitate, sacrum fidei symbolum terminauerunt: & quæ in hac à Deo conseruanda regia ciuitate, in qua C.L. qui aduersum Macedonianam rebellem spiritus intelligentiam simul & linguam, & Magnum nomine Apollinarissimum, congregati sunt patres: qui inspiratione sancti spiritus prædictum venerabile interpretati sunt symbolum, de Spiritu sancto q; Deus est, confirmantes per ea quæ manifestius referarunt. Et quę priùs in Epheso congregata est, cuius authores fuerunt Cœlestinus & Cyrillus, qui Christo Domino atque inseparabili Deo nostro, diuisorem Nestorium cum sua prophana & maligna secta condemnarunt. Cum eis quoque amplector harum omnium signaculum, firmamentumque ac confirmationem, sanctum Chalcedonense Concilium sexcentorum super triginta, & numero pariter & multitudine honorabilium patrum: quorum pietatis flagello Dioscorus & Eutyches cruciati sunt, & cum impietatis vertice de sacerdotio abscissi sunt. Suscipimus quoque & quæ in temporibus Iustiniani diuæ memoriæ, in prædicta à Deo conseruanda nostra felicissima ciuitate cõposita est synodus contra Dei impugnatores Origenem, Didymum & Euagrium, & obscœna Theodori Mopsuesteni & Iudaica scripta, & refutationem opusculorum Theodoriti aduersum duodecim capitula famosissimi Cytilli, cum abolitione epistolæ quæ dicitur Ibæ, ad Marim Persam scriptæ. Hæc itaque vniuersalia, & à Deo confita concilia, sicut quandam hæreditatem cælestem in cordis conclaui reponentes tanquam intellectuales margaritas, ab eis thesaurizamus dogmata: & quos anathematizarunt atque refutarunt, anathematizamus atque refutamus, quosque susceperunt, suscipimus, patresque nostros scribimus. Anathematizamus autem omnem hæresim, quæ à Simone vsque nunc in Dei ecclesiam introducta est ad discindendam pacem atque vnanimitatem eredentium. Super hæc omnia anathematizamus atque refutamus & eos, qui superuacuorum & * nouorum dogmatum hæreticos authores atque fautores secuti sunt. Dicimus autem Theodorum: qui fuit Pharanitanus episcopus: & Sergium, qui fuit huius à Deo cõseruandæ nostræ regiæ vrbis antistes, huic cõsentaneum & moribus, atque impietate parilem: ad hæc & Honoriũ, qui fuit antiquæ Romæ Papa, horum hæreseos in omnibus fautorem, concursorem, atque confirmatorem: & Cyrum, qui fuit Alexandrinorum episcopus, similiter Pyrrhum, Petrum & Paulum, huius regiæ nostræ ciuitatis præsules, & vnà cum eis Macarium, qui fuit Antiochenorum episcopus, & Stephanum eius discipulum, atque Polychronium dementem, & omnes qui sapuerunt & sapiunt, vel futuri sunt sapere vnam voluntatem & vnam operationem in dispensatione Saluatoris nostri Iesu Christi. His omnibus ità à sancto hoc & vniuersali sexto Concilio constitutis, & per subscriptionem nostræ fortitudinis confirmatis, sancimus, vt nullus quoque omninò aliud quicquam de fide fatagat, vel noui dogmatis adinuentionem machinetur, aut penitus de vna voluntate & vna operatione docendi indicium, vel sermonem commoueat. Nos enim sanctos & probabiles patres nostros sequentes, naturarum voluntates adnunciamus: & ficut duas naturas in Christo credimus, ita & duas naturales voluntates, & duas operationes prædicamus. Hæc sunt veræ in Deum confessionis dogmata, hæc sunt euangelicarum atque Apostolicarum vocum prædicationes, hæc sunt sanctorum Conciliorum & probabilium paternarum linguarum didagmata: hęc Petrus, qui & petra fidei & princeps Apostolorum, intemerata seruauit. In hac fide & viuimus, & regnamus, & conregnanti nobis Deo, conregnare denuò speramus. Hanc comitẽ, hinc recedentes, habere deposcimus, & cum hac ante Christi tribunal assistere. Ad hanc confessionem omnes hortamur, & desiderare Deo nobiscum inuitamus, ac super montem excelsum imperij stantes, prædicamus, atque ecclesiasticam pacem totius populi solennitatem adnunciamus. Nam illa quondam Christo dilectorum dissensio, nunc in concordiã versa est, hæreticorum contra sunt scandala, propriamque dignitatem hæc fides adepta est, ipso Christo suis ecclesijs mẽdente. Ipse est igitur pax nostra, qui foluit medium maceriæ parietem: & quæ per tempora diffidebant, in vnanimitatem conciliauit. Vnus Dominus, vna fides, vnum baptisma, vna in Deum nunc est Ecclesiæ vnitas. Si quis igitur Christi amator est, & meruit Dominum optatamq; salutem desiderat, hanc fidem orthodoxã teneat. Nec enim erit per aliam fidem saluari. Si quis verò hominum personis gratiam exhibet, charitatis autem in Deum æmulatorem se non demonstrat, præsentemque nostram piam constitutionem, nõ recepit, siquidem episcopus est vel clericus, aut monachico circundatus est habitu, deportationis pœnam exoluet: Si verò in ordine dignitatũ insertus est, supplicio proscriptionis mulctatur, eique cingulum admittur. Si autem idioticæ fortis est, ex hac regis, omnique penitus ciuitate extorris addicitur: & super hæc omnia etiam terribilis atque inexpibilis iudicij non effugiet cruciatum.

Cyrillus. Basilius epiſcopus. Ephes. 2. Ephes. 4. * noxiosũ Eccles. 38. Matth. 10. for.* errũ, qui ad impietatem declinauerunt, separans. for.* posſtos.

EXEMPLAR DIVINAE IVSSIONIS Domini Constantini directa ad synodum Apostolicæ sedis antiquæ Romæ.

IN nomine Domini & dominatoris Iesu Christi, Dei atque Saluatoris nostri, Imperator pijssimus Flauius Constãtinus fidelis in Iesu Christo Imperator, omnibus sanctissimis vniuersalis synodi Apostolicæ sedis Concilium repræsentantibus. Clarus & speciosus sacratissimus vester cœtus extitit, quem pro Ecclesia congregauit spiritus sanctus, & pietatis armauit fermonibus, in quibus debellati sunt insidiatores fidei, doctoribus sacerdotalis ordinis pontifici, verum etiam & vniuersali patri auxiliantibus, cum quo & pacificare didicistis, & compugnare eruditi estis. Tempus est enim omni rei, sicut Salomoni videtur. Vndè bonum quidẽ est pacem habere ad omnes, qui concordiam erga pietatem habent: melius est autem pugnare, quando actio pacis, con sensum in malũ operatur. Nam Dominus inquit: Non veni mittere pacem in terrã fed gladium. Gladio enim bis acuto fidei ver bum similatur, diuidens & discernens credulum & incredulum: & cognationem quidem vel consensum* quæ ad impietatem declinauerunt eas, separans, Deo autem accõmodans, seu connectens per pacem & dilectionem erga ipsum* positas. Nil enim propius ad ipsum pertingit dilectione, quæ p fidẽ ſt erga ipsum. Nãnec pater, nec mater, quæ cum filijs dolores comperit, nec fratres necessitate naturæ alligati, sed voluntatibus dissoluti, nec ex lege conjunctionis crassa & non impassibilis connexio, alterutri solutione affectionem diffoluens, nullum ex his diuinæ naturæ participes efficit, sed fola circa Deum fides & dilectio, quorum complexione regenerati & reformati sumus, & commendatione erga creatorem digni fumus. Ipse enim dicebat Saluator: Qui amat patrem aut matrem plus quam

locus obſcurus.

me, non

Matth. 10. me, non est me dignus: & qui amat filium aut filiam super me, non est me dignus. Et qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus. Qui ergò euangelicam sententiam inuestigare propoluerunt, & Apostolicæ dignitatis pontificatúi fortiti, omnia contemnunt, & patiuntur ad extremam (si contigerit propter Deiamicitiam) condemnari mortem, & durissima quæq; pati & agere didicerunt, cùm fidem videant depopulari, per quam erga Deum amicitia acquisita est, cùm Ecclesiam hæreticis inuasionibus oppugnatam speculantur, quando veritatem proiectam mendacio sentiunt putasse quòd offendere postponentes, reconciliabuntur holibus? & euangelicum obliti mandatum, noxios sinent impunitos? Nullateníus, sed fumentes armaturam Dei, his qui taduersus eos pugnare conati sunt, resistere certant. Hoc verò & vestrum sacerdotale collegium exhibuit, & pro pietate pugnauit, in quibus cõmuni pẽrti auxiliatum est: & hæreticorum quidam deuiat acies, fed memoria eorum quę dicenda fuerunt, corrupitur, sermoq; amplius egredi premitur. Lugubris enim tragœdia, sequetium est* explanatio. Hæresum enim inuentores, facti sunt pontifices: & pro pace cõtentionem populo adnunciauerunt, pro frumento zizania fulcis ecclesiæ seminauerunt: vinum misceuerunt aquæ, & proximo potũ dederunt, euersionem turbidam? & tanquam lupus agnos simulabant mendacium, & veritas vt mendacium refutabatur. Conturbabantur res to tæ ecclesiasticæ, cùm quod nocere queat, non erat qui discerneret, Et quoniam hæc quidem sic disponebatur, & pietatẽ impietas depofcebat, profecti fumus illuc, quo nos decebat dirigere gressum; & loli sapienti, eorumq; cognitori Deo, mentis nostræ extendimus oculum: & deinceps, eorũ quæ interpretando dubium ingerunt, folutionem continuis orationibus dari nobis postulauimus, propter quod nutu eius illustrata Ecclesia, oculos, id est, sacerdotes, ad contemplandam veritatem concitari dinoscimus. Tantò enim amplius pro side certamus, atque pietati attendimus, & in primis de Ecclesiastico statu procuramus, quantò & ciuilibus circundati fol icitudinibus, bellicisq; consiliis retracti, summum sacerdotalem hunc cœtum non destitimus congregare, vt ecclesiarum distantia procul expulsa, pacis coniunctio coaptetur. In pace namque fidei pariter compacta à Christo dilectam Romanam rempublicam nostram confidimus, & nunc congregatum venerabile vestrum Concilium. Interfuisti is namque & vos cum vniuersali principe pastorum, simul cum ipso diuinitus loquentes tam in spiritu, quamque litera. Susceppimus enim non tantùm ex beatitudine eius, verùm etiam à sanctitudine vestra directas nobis literas, quæ prolatæ, l. ctæ sunt, & veritatis verum stylum declarauerunt, orthodoxamque fidem depinxerunt. Totæ enim conuenienter, & non differenter, positæ sunt ad imitationem: & tam fy nodicis, quàm & paternis, doctrinis consentiunt. Neque enim negleximus, sed diligentius eas comparauimus: iudicrò & omnes consonanter mente & lingua concredimus, & similiter confessi sumus: & tanquàm ipsius diuini Petri vocem, Agathonis relationem fupermirati sumus, nemo enim discrepauit, nisi vnus. Namque nemo ab omnibus perijt, nisi filius interitus, pater contumaciæ: & hic vna cum propriis discipulis sponte assumptus est ab Angelo fibi decibili, & suo execrabili choro. Quem cum Propheta conlugere, opportunum est, eo quòd condulemus: Qualiter cecidisti ex cælo facerdotij culminis, ô Lucifer, qui mane oriebaris? Luce certissimæ scientiæ fidelium animas lustrare ordinatus es, & in nubibus ponere arrogantiæ fedens vanis dogmatibus elatus es. Quomodo fuga lapsus es, vitato agmine tantorum sacerdotum? An fuperbiæ alis ad altam ruinam eleuatus, à mystica mensa temetipsum alienasti, æmulator factus Iudaicæ diffecssionis? Quomodo non fuscepisti collationem fratrum, imperialem & apostolicam celebrantium solennitatem? Quomodo recalcitrasti, qui dilectus es dil: gentibus te, & ad patiendum te inuitantibus? Nunquid qui cadit, non resurgit? aut ita vertens, non conuertitur? Quarè auertis auctrionem improbam, & tentus es in hæretico proposito tuo? Noluisti vtique conuerti ad pietatem: confusus es, in quibus malè docebas. O dementiam simul & obcæcationem. Idem enim esse vtrunque videtur. Harum namque alia vestigia corporis, alia autem gressus animæ seducit. Despicns, malè docere non erubescebat, & benè docere erubescebat, hic quidem, qui Antiochensium factus est præsul Macarius, quem non oportet dicere * Macarium, & qui cum ipso de ordine Christi diffecssrunt, cuius vniuerfalis conuentionis communi sententia de sacerdotali dignitate repulsi sunt, & probationi sanctissimi Papæ traditi sunt.

*exhortatio

i. beatum

Diffinitionem autem * adorandum venerabile sanctissimum Concilium decreuit, tam sanctissimis Cõcilijs, quàm & probabilibus patribus conuenientem & subsequentem: in qua & imperium nostrum subscripsit, & per pia dicta nostra comprobauit eam, per quam orationibus vestris cuncta Ecclesiæ plenitudo pacificatur. Sicubi sunt, qui scandalum contrariæ conditionis fabricauerunt: ficubi sunt, qui simulatam reuerentiam ad argumentum falsæ doctrinæ moucbantur: Detracta sunt personarum velamina, conuictæ sunt decipientium fallitates, pellem lupus abiecit, & nudus lupus publicatur: & hoc manet, dum apparet, quod regebatur, cum non apparebat. Simulatio damnabatur, veritas fidutaliter agit: fallitas extermin abatur, & eius qui fuminauit zizaniam, dogmata abscindunturn. Triticum, quod est Christo dilectus populus, in vnum horreum mittitur, fcilicet in Ecclesiam Christi. Lux orthodoxæ fidei orta est, erroris tenebræ demerguntur. Triftitia transfiguratur, & luctus in lætitiam, & contriftatio in gaudium, omnia ad meliora transgrediuntur. Propter quod & nos Ecclesijs Dei, quæ diu dum pacis gratiam acceperunt, congratulantes, Apostolica traditione alloquimur vos: Gaudete, gaudete, iterùm dico, gaudete, æternum enim gaudium Trinitas nobis concessit. Benè valete, fieratissimi auxiliatores pietatis, orantes pro nostro imperio. Et manus diuinas: Legimus. Data decimo Kalendas Ianuarias Constantinopoli, imperiali domo, pijssimo perpetuo Augusto Constantino Imperatore, anno vigesimo nono. Et post consulatum eiusdem anno decimotertio, indictione decima.

*adorandam

Philip. 4.

EXEMPLVM LITTERARVM MISSARUM à Sancto & vniuersali sexto Concilio ad Agathonem Sanctissimum, & beatissimum Papam senioris Romæ.

Agathonis vita functo, hæc Epistola ex eo Concilio ad ipsum scripta est.

Narrat, hæreticis profligatis, fidei Catholicæ definitionem à se promulgatam, quam petit à Pontifice confirmari.

SANCTVM & vniuersale Concilium, quod per Dei gratiam & piam sanctionem pijssimi, ac fidelissimi magni Imperatoris Constantini congregatum est in hac à Deo conseruanda, & regia Constantinopoli nouæ Roma in secreto sacri palatij dicto Trullo, Sanctissimo, ac beatissimo Papæ senioris Romæ Agathoni in Domino salutem. Maximi morbi maioribus iudigent auxilijs, vt scitis, beatissimi: atq; iccirco Christus verus Deus noster, virtus veri rerum omnium conditrix & gubernatrix, sapientem dedit medicum, vestram à Deo honoratam sanctitatem, contagia hæreticæ luis fortiter propulsantem remedijs orthodoxiæ, ac valctudinis robur membris Ecclesiæ largientem. Itaq; tibi, vt primæ sedis Antiftiti vniuerfalis Ecclesiæ, quid gerendũ fit permittimus, ftanti super firmam fidei petram, acquiescentes veræ cõfessionis litteris à vestra paterna beatitudine ad pijssimũ Imperatorem missis quas vt à summo Apostolorum vertice diuinitus perscriptas agnoscimus: per quas ex orta nuper multiplicis erroris hæreticã fectam depulimus, Cõsilantino nobis ad decernendũ hortatore, qui diuinè inspirat, fecptrarq; elementissimè regit: quo agitore, impietatis errorẽ euertimus, hæreticorũ nefariã doctrinã quati obfidione adorti. Inde fundamenta excrandæ eoi ſi hæreſeos prorsus cõuellentes, eosq; armis spiritualibus paternisq; aggredientes, & linguas eoi ũ, ne inter se accõmodatè loqueretur, cõfin ndẽtes, extructam ab ijs impissimæ hæresis turrim subruimus: acipsos, vt lapsos circa fidẽ, ac peccatores, in maturnis extra castra atriorũ Dei, vt Dauidicè loquamur, anathematib⁹ interfecimus, ex sentẽtia p sacras vestras literas de ijs latas: videlicet Theodorũ Episcopũ Pharã, Sergiũ, Honoriũ,

Nota tanquam ipsius diuini Petri vocẽ Agathonis relationem ſupermirati ſumus. Ioan. 17. Eſa. 14.

Macarij hæreſiarchæ & Lucifeti collatio.

Pſal. 40.

Rom. Põtifex, vniuerſalis Antiſtes à cœtibus appellatur. Agathonis Epiſtola.

Nomen Honorij doloſe lu-peraditũ eſt.

Cyrum, Paulum, Pyrrhum & Petrum. Ad hos autem & poſt eos, anathematibus hæreticorum iuſtè fubiecimus, & eos qui viuunt ſuſcepta illorum impietate, vel, vt apertius dicatur, Apollinarij, & Seueri, & Themiſtij exoſorum Deo, Macarium, qui fuit Antiochenſium magnæ vrbis Epiſcopus, quem & paſtoritia pelle merito ipſius denudauimus, propter impœnitentiam eius circa orthodoxam fidem, & obſtinatam peruicaciam: & Stephanum, eius ad amentiam diſcipulum, ad impietatem doctorẽ: item Polychronium, qui in dogmatibus hæreticis, nomini ſuo reſpondens, inueterauit, & fuit πολυχρόνιος eos demum, qui ſimilia, atque hi, impœnitenter docuerunt aut docent, aut ſentiunt ac ſenſerũt. Hactenus igitur mœror nobis & trilitia, & multæ lachrymæ fuere. Non enim adiutauimus proximorum ruinas, aut eos præcipitantes impulimus: nec eorum eſtrenato furore lati exultauimus, nec idcirco ſumus elati: vt eam ob rem gratiuus cadaremus, nõ ſic in his, ô venerabile & ſacrum caput, edocti ſumus, qui vniuerſitatis Dominum Chriſtum humanum ac ſummè bonum & benignum habeamus: qui & hortatur nos, vt, ſicut bonos decet, faciendo etiam ipſius legum ſimus imitatores, formamque obtineamus paſtoralis eius & conciliatricis gubernationis. Sed & ad pœnitentiæ conuerſionem tum ſereniſſimus Imperator, tum nos, cos variè hortati ſumus, omniq; geſſimus religione & diligentia ſingulari: non commoti gratia, non odio quemadmodũ ex ijs cognoſcere poteſtis, qui in vnoquoque negotio ſunt pertractata, & relata in commẽtarios, & in præſentia ad veſtram Beatitudinem mittuntur: ac intelligetis à Vicarijs Sanctitatis veſtræ, Theodoro ac Georgio dilectis Deo preſbyteris, & Ioanne religioſiſſimo diacono, & Conſtantino venerabili hypodiaconо, veſtris ſpiritualibus filijs, noſtrifque dilectis fratribus tum abijs, qui à ſancta veſtra ſynodo miſſi ſunt, ſanctiſſime epiſcopis, qui rectè ac probè ex veſtra diſciplina in primo fidei capitulo vna nobiſcum decertarunt. Sic nos, ſancto Spiritu illuſtrati, veſtræque inſtituti doctrinа, inſuſta dogmata impietatis depulimus, rectiſſimam orthodoxæ fenitam eomplanantes, pijſſimo ac ſereniſſimo noſtro Imperatore Conſtantino ſapienter & diuinitus conſouente nec ac tuente: dcinde vno ex nobis, regnantis huius Conſtantinopoleos ſanctiſſimo præſule allentiente in primis miſſo à vobis ad pijſſimum Imperatorem orthodoxiæ ſcripto, vt in omnibus conuenienti probabilibus & à Deo inſtinctis patribus ac ſanctis & vniuerſalibus quinque concilijs. Et quidem nos omnes Chriſto Deo contenti & adiuuante, quod ſudebamus, facilè confecimus. Deus enim mouebat, Deus coronabat confeſtum. Iſtinc igitur in nos ſancti Spiritus gratia illuxit, poteſtatem largiens, per aſſiduas veſtras preces, cuncta zizania & omnem arborem, non facientem fructum bonum excidendi, & in igne conſumendi. Et corde nos, & lingua, & manu conuenientes, omnis erroris expertem, certamque nec fallentem definitionem, viuiſici Spiritus opę, edidimus, non transferentes, ſicut ſcriptum eſt, terminos antiquos: abſit: ſed in ſanctorum & probabiliũ patrum teſtimonijs & auctoritatibus permanentes, ac definientes, vt, ſicuti ex duabus & in duabus naturis, diuinitate atque humanitate, ex quibus compoſitus eſt, & in quibus exiſtit, Chriſtus verus Deus noſter prædicatur à nobis, & glorificatur, inſeparabiliter, inconuertibiliter, inconfuſè, & indiuiſè: ita & duas naturales operationes indiuiſè, inconuertibiliter, inconfuſè, impartibiliter prædicemus: quemadmodum in ijs, quæ à nobis ſynodaliter definita ſunt, declaratum eſt: quibus & Deum imitantis Imperatoris noſtri poteſtas annuens, propria manu ſubſignauit: abijcientesque, vt prædictum eſt, impijſſimam & imaginariam de vna voluntate vnaq; operatione in diſpenſatione Incarnationis Chriſti veri Dei noſtri, & cõdemnantes hæreſim, ex eo confundentium ac diuidentium turbas compreſſimus, inflammataq; procellam cetcrarum hæreſeon extinximus, orthodoxæ autem fidei ſplendidam lucem vobiſcum clarè prædicauimus: quam etiam vt per honorabilia veſtra reſcripta confirmetis, veſtram oramus paternam ſanctitatem; per quam bona ſpe in Chriſtum freti confidimus, miſericordem eius benignitatem largituram Romanæ reipublicæ, clementiſſimo Imperatori noſtro cõmiſſæ, perennem ſtabilitatem, exornaturamque diuturnis iugibuſq; victoriis ſerenam eius manſuetudinem. Veſtram autem Dei imitatrieem Sanctitatem, quæ rebus noſtris aſſueuerit, ac defenderit tremendam eius voluntatem, ſincereque ac verè fidem confeſſa fit, tueatur incolumem, & cõſeruantem creditos ipſi à Deo orthodoxos greges.

Matth. 3.

Vniuerſam, quæ cum veſtra eſt Beatitudine in Chriſto fraternitatem nos, & qui nobiſcum ſunt, plurimùm ſalutamus.

NOTÆ in Concilium VI. Oecumenicum.

Cœcilium hoc à quo indictum fuerit? quæue occaſione.

Concilium] *Hac ſancta Synodus auctoritate Agathonis Papæ indicta, hortatu, ope & conſilio Imperatoris congregata eſt, hac ratione: Poſt pacem cum Sarracenis & Bulgaris initam, Conſtantinus Imperator pietatis & concordiæ Chriſtianæ amantiſſimus, ſummo ſtudio optauerat, vt ad conciliandam Orientalem Eccleſiam cum Occidentali, & ad controuerſam de vna Chriſti voluntate & operatione diſſentendam, Concilium vniuerſale congregaretur; quæ de cauſa ille ad Domum Papam ſcribens, ſacram illam, quæ extat inter præambulatores huius Concilij, ſummæ illum obteſtatione rogat & monet, vt ad pium hunc conatum promouendum legatos ſuos mitteret velut, promittit quæ futurum, vt honore debito excipiantur, tuto q; commeatu adducti, poſt finem Concilij victimam ſecure reducantur. Accepit epiſtolam Dom ſucceſſor Agatho, qua Dono deſuncto ſuffragatus erat, ante quam Sacra Imperatorum Romam delata fuiſſet. Quibus pium eſſe cognouit, id quod petebatur, voto ac deſiderio Imperatoris acquieuit, indictiſq; per Occidentem Concilijs pluribus, cauſam Monothelitarum examinari, diſcuti & dijudicare mandauit. Quibus legitimè peractis, idem Pontifex Romæ ſynodum congregauit, qua cum ſidem orthodoxam contra Monotheletas firmiſſimè ſtabiliuiſſet, legationem deputauit, quæ accepto commonitorio Conſtantinopolim venit circa initium Septembris anni 680. Quamdum Imperator pientiſſimus magno cum bonore excepiſſet, ſacramq; ad Georgium Conſtantinop. vrbis Epiſcopum tranſmiſſam (extat inter præambulatores huius Concilij) reliquos omnes patriarchas cum ſubditis Epiſcopis congregari procurauit. Sciens enim citra conſenſum Romani Pontificis Vniuerſale Concilium celebrari non poſſe, nec debere, aliorum Epiſcoporum nomem aduocauerat, donec legati ſedis Apoſtolicæ præſentes eſſent, vbierto tempore ſe affuturos promiſſerunt. Itacertum eſt, quod hac Sancta ſynodus hortatu, conſilio, & auxilio pijſſimi Imperatoris congregata, non aliter quam debita & legitima auctoritate inducta & conuocata fuit.*

Acta Concilij deprauata fuat.

Acta Concilij multis in locis deprauata ſunt, præter quam, quod nõ vno in loco mendoſe aſſe inſit a demonſtrentur. Deſiderantur apud Alas imprimis ſynodalis epiſtola; quam nunc demum in hac editione ſuſt finem adiungi procuraui. Deſiderantur nonnulla, quæ recenſet Anaſtaſius ſupra in vita Agathonis, vbi ſynodalium Aſtorum breue compendium congeſſit. Quorum impoſitus ex Epiſtola Synodica Concilij Romani hæc particula Filioque expũcta fuerit, dixi ſupra in Notis eiuſdem Concilij Romani ſub Agathone. Dolo ac fraude Monotheletarum ſuper additum eſt ſynodalibus Actis, quicquid in cauſa Honorij Pontificis dictum aut factum eſſe pluribus in locis commemoratur. Impoſtura auctor etiam fuit Theodorum Conſtantinopolitanum Epiſcopum fuiſſe dicat, non ſcerit tibi ſortaſſe muriam, ſi diligenter confideretur ea, quæ ſupra dixi in Notis ad vitam Agathonis, verbu ceſſauit Epiſcopatus, quæque dicam infra in Notis Actionis 13. 14. & 16. Centum & tres canones, qui ſub nomine ſexta ſynodi Oecumenica habẽtur vulgati fuerunt, non à patribus Concilij Oecumenici ſancitifuerunt; ſed potius à quodam concilabulo, quod poſt annos decem habitum eſt Conſtantinopoli in Trullo, tempore Sergij Papæ & Iuſtiniani Imperatoris iuniorꝰ, anno Domini 692. quod quæ à viris doctis Quinifextum Concilium nominatur ideo, quod profiteretur Epiſcopi euiuſdem Concilabuli, ſe allegatos canones, nomine quinte & ſextæ Synodi, tanquam appendicem quandam neceſſariam, edidiſſe. Vide qua dicturi ſumus in Notis Concilij illius ſub Sergio.

Canones Trullani non ſunt Sextæ Synodi; ſed alicuius pſeudoſynodi fect. Locus Concilij.

Trullus quid ſit

Conſtantinopolitanum Tertium] *Intell ge ſanctum & Oecumenicum: Plura enim pronunciatu & reprobata generalia Concilia Conſtantinopoli celebrata fuiſſe, ex præcedentibus conſtat. Habitum eſt Concilium Conſtantinop. oli in ſecretario ſacri palatij, quod cognominatum eſt Trullus; ideo fortaſſe, quod ipſum Secretarium, cuiſnodi Trullo, ſuffrigatum, teſt. tuitur ſurſum erectæ, ſua rotunditate hemiſphærium conſtet. Nam apud eos, qui ſcripſerunt de edificijs Conſtantinopolitanæ ciuitatis eam apud antiquiſſimum vita Sergij, Trullus ſiue Trullaſignificat, publicumq; fortaſſem*

desuper in altum portectum , & in rotundum concameratum, quem Italicè ducimus Cuppula. Ita Baronius anno 680. num. 41.

Hæc Synodus inter Oecumenicas est sexta.

Sextum] Patres Concilij Toletani 14. canon. 7. hanc Synodum Quintam numerant ; non quòd ea mentionem faciat Concilium Oecumenicum vere Quintum sub Vigilio Papa habitum abijcerent ; sed quod eas tantum illi enumerarent , quibus de fidei definitionibus agitur. Quare cum ille de fide tractarent , & in Quinta Synodo Oecumenica tantum de re pertractata ageretur , illam veluti ad dogmata fidei stabilienda minus necessariam prætermiserunt. Vide Baronium an. 684. num. 6.

Oecumenica Synodus esse probatur.

Oecumenicum] Utpote cui omnes totius orbis Episcopi per se vel per suos patriarchas eorumve legatos interfuerunt : cuique Agatho Pontifex Romanus , vt testatur Zonaras in vita Constantini IV. per Theodorum & Georgium presbyteros , & Ioannem Diaconum sedis Apostolicæ legatos præsedit. Vnde est , quod supradicti legati in singulis actionibus , pr. mi omnium nominantur, loquuntur & subscribunt. Constantinus Imperator cum suis magistratibus eminentiore loco sedens Concilio interfuit, non vt (quod inepè aiunt hæretici) eidem præsideret , cui amque synodalem dyadicas aret, neque vt vota seu decisiones aliquid desinire ; sed tantum vt à sacro Patrum conuentu, omne contentionis, rixarum & tumultus periculum auerteret, sanctaque Synodo (prout in sacra ad Donum Pontificem missa promiserat) securitatem & tranquillitatem procuraret. Hoc est, quod in actis synodalibus præsedit, id est , primo loco sedisse dicitur. Vide Bellarm lib. 1. de Concil. cap. 3. & 19.

Præsidij Concilij quis fuerit?

Imp. qua de causa interfuerit

Approbatum] Communis sententia Ecclesiæ hanc sacrosanctam synodum inter approbatas Oecumenicas semper hucusque retenuit. Eandem auctoritate B. Leonis Papæ II. confirmatam fuisse per epistolam , quam ad synodicam Concilij ipse reddidit, aperuntur huius seculi scriptoribus dodis simi hactenus existimatum fuit. Sed cum auctor allegatæ epistolæ confirmet sententiam anathematis, quam corruptis synodalibus actis in Honorium Pontificem lata dicitur, adeoque nullatenus adhuc defendi possint ea, quæ supra pro defensione & expiugatione allatæ fuerunt , de memorata sapius Epistola diuersi diuersa iudicauerunt. Bellarm. lib. 4. de Rom. Pontif. cap. 11 Epistolam Leonis corruptam esse scribit. Ioannes de Turrecremata vniuersam synodum cum Leone Pontifice in falsi quæstione aberrasse concedit. Baronius autem allegatam epistolam Leonis commentitiam esse probat ijs ratiouibus, quas ponam infra in Notis epistola Leonis.

An sit approbatum

Numerus Episcoporum quatus?

In quo ducenti octoginta nouem Episcopi] Ita Theophanes & Cedrenus in suis annalibus. Conferit numerus , qui habetur Act. 3. in VI. Synodo. Photius in epistola suæ libello de synodis numerat centum septuaginta. Paulus Diaconus de Gestis Longobardorum lib. 6. cap. 4. Beda libro de sex ætatibus prope finem. Rhegin. lib. 1. ad Ver iemensis & Frecullphus in Chron. solum centum quinquaginta Episcopos interfuisse scribunt. Theodorus Balsamo ponit 171. in vltima actione synodi 166. Episcopi per se vel per suos legatos subscripsisse reperiuntur. Ipse synodi exordia longe minor numerus Episcoporum habetur ; idque accidit ea de causa ; quod Episcopi omnes tanta temporis breuitate, quam ap præcipitata fuerat , Constantinopolim per uenire non potuerint. Ex Patriarchis præsentes fuerunt Georgius Constantinopolitanus , & Macarius Antiochenus. Alexandrina & Hierosolymitana sedes adhuc Pastoribus , Episcopis vacantes, per vicarios præsta fuerunt.

Patriarchæ qui & quotes interfuerint?

Quis & quales fuerit confectus Patrū?

Sessio Patrum ita disposita fuit , sicut in Concilio Chalcedonensi, ab vtriq; velut loco dignore, sederunt pelo Apostolica legati; à dextris verò Constantinop. episcopus , nec non Antiochenus , at que legatus sedis alexandrinæ. Enumeratione loco velut defensor & patronus Concilij cum suis magistratibus sedebat Constantinus Imperator. Sacrosanctum Dei Euangelium ex more anteriorum Conciliorum, collocatum erat sella ornatissima in medio totius conscssus, vt eius intuitu Patres Concilij cogitarent , Chr stum verè præsentem esse illi congregationi, quam in nomine eius fieri conuocassent.

Actorum synodalium expendisa relatio.

Monothelitarum hæresim condemnarunt] Vt facile cognoscas , quo verum ordine illud factum fuerit , summatim & quasi per compendium singularum actionum historiam recensebo.

Primæ sessionis Epitome.

Prima sessione, quæ habita fuit 7. Nouembris , legati sedis Apostolicæ causam indixit Concilij proponentes , à Sergio eiusque successoribus Constantinop. Episcopis nouum hæresim de vna Christi voluntate & operatione in Ecclesiam inuectam esse dixerunt. Cumque Macarius Antiochenus vicissim Imperatoris ad obiecta legatorum suo nomine suorumque fcl. riorum respondere , nullam à se nouitatem in Ecclesiam introductam esse ; fed potius fe credere & prædicare, quæ à sanctis Concilijs & Patribus accepta, Honorius Papa, & Cyrus Alexandrinus profesti essent , mandauit illi Imperator , vt allegatam Exceptionem probaret. Obtemperauit Macarius, & ex Patrum libris oditet quinque Synodorum Oecumenicarum profert precepit. Quicum allatæ fuissent , à discipulo Macarij Stephano, tertia synodus Ephesina, vsque ad illum locum Cyrilli : Est enim ciusomnipotens voluntas, perfecta fuit. Constitit ibidem, atque inuicta ex eo Macarius , Vnam in Christo volutatem esse. Legati sedis Apostolicæ hanc illationem nullam esse & planè inepte am, ex eo est euidenter, quod manifestissimum esset, locum Cyrillum allegatu loco de diuina dumtaxat voluntate , quam Filius cum Patre & Spiritu sancto communem habet. Cumque deinceps Imperator ea quæ Ephesini Concilij religiosa erant , lectione absolui mandasset , eorumque recitationi plures hora impensa fuissent, concluso sessionis primo, lecto iis ceteris rum Conciliorum Oecumenicorum in sequentem sessionem dilata fuit.

Secundæ Actionis Epitome.

Decima Nouembris, actione secunda lectum est sacrosancti Chalcedonensis Concilium. Ex quo Macarius orthodoxa fides mihi Laduersum immenere aut obijcere potuit ; sed potius legatorū instantia, quando legebatur epistola S. Leonis ad Flauianum, qua duæ naturæ & operationes in Christo apertè prædicantur & fusi gnasti sucelii confessus, deque turpissimo mendacio conuictus quæsuit effugium, vt auctoritate Dionysij Areopagita , Dionysius tantum operatio Christi dicere tur, duarum que voluntatum & operationum vocabula abijceretur. Sed ne exercitatis interlocutionibus à propositio themate diuerteretur , quod reliquum erat Chalcedonensis Concilij legenda absolui, actione que sequente Quinta an synodum recitari imperatum fuit.

Tertiæ Actionis cõpendiosa relatio.

Tertia Actione cum 13. Nouemb. eodem loco , tempore & ordine Patres Concilij cum Imperatore conuenissent, Quinta Synodus prout ante constitutum fuerat, recitata est. Eius initio ex quadam commentitia Epistola sub nomine Menna Constantinopolitani Episcopi ad Vigilium Papam, legebatur vnam esse in Christo voluntatem. Quod vt falsò refutaretur, legati sedis Apostolicæ dixerunt, fictam & commentitiam sub nomine Menna epistolam, Vigilio inscriptam, dolo ac fraude Monothelitarum Actis synodalibus inseratam fuisse ; idq; ex argumento manifestissimo comprobarunt , quod Mennas sex annis ante Quintam synodum sub Vigilio celebratam, ex hac vita migrasset. Quæ de re eum diligentior inquisitio haberetur , euidentissimo indicio numeri deprehensum fuit, tres quaterniones priores, quibus continebatur commentitia Menna Epistola, Actis synodalibus, cum postea haud dubie Monothelitarum aliquis super additos fuisse. Iussit itaq; Imperator vt reliquum commentitiæ epistolæ pariter recitaretur, legeretur quoque Actorum synodalium Quinti Concilij fuit effus. Obtempe rans Imperator recitauit quinque 7. actiones ventum est ad anathematismum aduersus Theodorum Mopsuestenum, absque legeretur , cum anathematis fabiellum fuisse ideo, quòd nō conferetur vnam in Christo personam ; addit amen te Monothelitarum imgebatur , Et vnam operationem. Nonam impositum am legati audientes, Vtquum à catholicis hæreticorum defenderent , obiecto q, sub nomine Vigilij libellus, partim esse supposititias conuicerunt hæreticorum ratione. quod de Ecclesia non aliter , quàm facsi olim à synodus Quinta Oecumenica fuisse potuerit; cum aliquan si aliter confisset, à sancto Concilio receptus non fuisset. Post hac interlocutione Patrum & Iudicium cognitorum distum est, ubi inuentum esse in synodis , quod Monothelitæ fauerent: addtum est, opere pretium videre, vt alterum illud, quod Macarius inuitopriores actiones pollicitus erat, pr. sentetur: numerum, vt fusum ille de vna Christi voluntate & operatione notâ hæresim asserunt at que Patrum pari pronsi sat, confirmaret. Vtrum cum Georgius Constantinopolitanus petuisset, legi prius ep stolas illas duas, quas Agatho & Romana synodus ad imperatores transmisserant, placuit ipsum grauis imperatorae petentibus : sed dilata est recitatio longiusculum Epistolarum in sequentem Actionem.

Actio IV.

Vno itaq; die interlusso, Quarta tam Actionem 15. Nouemb. celebrauit; ydem qui supra conuenerunt, iuxta synodalem constitutionem precedente actione factam. Duæ epistolæ, quarum altera Agathonis, altera Cœlij Romani erat, à capite vsq; ad calcē perlectæ sunt. Priore scribit Agatho, quod nemo fuerum præderessoris à recta & orthodoxa fide Catholica abertauerit ; tuo assertionis cum Monothelitæ ne verbo citra aduertirent, mihilq; in Honorium aliosue Romanos Pontifices obiecerint, que sibi infra in posteriorib. Actionibus affirmari possit ex eisdem Honorium synodali iudicio condemnatum esse? maxime cum Patres ibidē profiteantur, hanc epistolam Agathonis velut oraculum Spiritus sancti tolendam & suspiciendam esse.

Actio V.

Septima Decembris quinto Patrum conuentu celebrato, Macarius edidit duos Codices, quibus, vt asserebat, de vna in Christo voluntate & operatione testimonia continebantur ; quibus perlectis decre-

tum

tum: fuit, vt reliqua testimonia, si quæ haberet, sequenti actione produceret.

Actio 6. Dum igitur 12. Decembris, Sexta sessio haberetur, reliqua testimonia ad suam sententiam confirmandam vno codicillo collecta edidit; cumq; ea perlecta essent, legati sedis Apostolicæ aduersarios testimonia detruncata esse allegarunt, simulque petuerunt decerni, vt ad imposturam eorum detegendam authentici Codices ex Patriarchio vrbis adferantur. Quo occasione tulit Imperator vtrinq; partis producti ac probationes legitio consignari, diligenterque custodiri, deque allegatis vtriusque testimonijs proximo conuentu sedulo & fideliter inquiri. Hæc sunt Christi 680. contigerunt.

Actio 7. Anno Redemptoris nostri 681. 13. Februarij, cum per duos menses à sacris Comitijs cessatum fuisset, habita est actio septima, qua legati sedis apostolicæ obtulerunt codicem testimoniorum ex S. Patribus ad imposturam, quibus duæ volumtates & operationes in Christo asseruebantur: additaq; lectio & series eorum, qui orthodoxam hanc articuli fidem impugnabant. His auditis, petitione Georgij Constantinopolitani & Macarij Antiocheni iussum est, vt loca citata cum codicibus Patriarchij conferantur, & an latina exemplaria cum Græcis consona sint, in præsentia plurium exploretur: & ne fraus committi posset, oblatum testimoniorum codicem cōsignarunt. Post hanc actionem die 13. Februarij, rursum 14. die eiusdem mensis ibidem loci conuentum est, eoque conuentu Georgium Constantinopolitanum Patriarcham, fidem Catholicam & orthodoxam professum fuisse, scribit Anastasius in vita Agathonis hu verbis: Sequenti die in eodem Secretario residente Synodo vna cum Principe, Synodica sanctissimi Agathonis relecta est, &c. Quæ cum in Actu Synodalibus desiderentur, credamus quæ data opera à Theodoro Constantinopolitano Episcopo ablata, ne inde hæreticus esse probaretur, certissimo argumento conflat, Actis huius Concilij hoc loco mutilatis: qua alibi eorundem hæreticorum corruptela à vitasta & depravata fuerunt.

Actio 8. Eodem anno septima die Martij octaua Actio celebrata fuit, qua Georgium aliq; plures Episcopi, qui testimoniorum collationi cū authenticis exemplaribus factæ interfuerant, retulerunt, se loca Patrum in Codice legatorum sedis Apostolicæ pro duabus volumtatibus & operationibus Christi allegata fideliter cognouisse, eaque authentica Patrum voluminibus planè consona reperisse: additerum se hac occasione motos, cum S. Patribus de Christi volumtatibus & operationibus sentire ac credere, desertaq; Monothelitarum perfidia, fidem orthodoxam profiteri: quasq; directe at Agatho Papa suggestiones, tanquam ex Spiritu sancto dictatas per os Sanctitatis beatissimi Principis Apostolorum Petri, & digito ter beatissimi Papæ Agathonis scriptas, susciperē & amplecti. Post hæc Theodorus Melitenæ Episcopus obtulit acceptum, (vt ille dicebat) à Stephano Abbate Macarij discipulo libellum; quo continebatur, subiri fide decernendum, prater ea quæ in SS. Concilijs decreta essent; & quod sufficeret in duabus naturis vnam operationē confiteri, deoque de duabus volumtatibus in Christo taciendum esse videri. Cum post factam suffragiorum collationem, ille ab Imperatore interrogatus, vnde libellum accepisset, iterumq; Stephanum Abbatem discipulum Macarij nominasset, atq; adeo ipsum reliquosque Macarij discipulos de Monothelitarum hæresi suspillassset, exagentes Macarij discipulos contestatus sunt, Theodorum Melitenum Episcopum esse mendacem, seque paratos esse fidem Catholicam profiteri. Quod vt faceret, sequente Actione non aper decretum synodi illi mandatum fuit. Hu itaq; per actis, suggestit Georgius Constantinopolitanus fibi necessariū atq; vtilissimum videri, vt nomen Vitaliani Papa sacris Dyptichis, è quibus illud Theodorus Constantinopolitanus & Macarius Antiochenus iniuto Imperatore expunxerant, iterum referuretur: ideò maximè, quod ea de causa plures se ab Ecclesia Catholica separassent, de quibus hac de causa cōuertendas spes maximas foret. Conflatio optimo acquiescit Imperator, tot amq; sibi dum immensa latitia perfudit. Cumq; post hæc Macarius cæterique Syriæ Episcopi rogarentur, an literis S. Agathonis Papa cōsentirent? prater Macarium omnes Syriæ Episcopi affirmatiue responderunt, fideq; Catholicæ publicam professionem ediderunt. Deinde recitata sunt loca Patrum à Macario collecta, in quibus falsò affirmabat, vnicam in Christo posita esse volumtatem. Sed cum inter legēdum Patres Concilij animaduertissent, veternosum hæreticum sentētias Patrum diuina voluntati competentes, Christi persona attribuisse, recitatisq; inter cēs Patrum testimonijs eorundem sensum depravasse, tulit ille hæreticus manifestum edere professionem fidei Catholicæ: quod cum ille contumaciter recusaret, dicereq; nunquam id futurū esse, etiamsi mebr atim inciderētur, & in mare mitteretur, iterum sententiarum illarum S. Patrum, quos Macarius protulerat, facta est collatio cum alijs Codicibus è Patriarchio vrbis desumptis. Verùm dum manifesto indicio sententias obtruncatas & obuertatas fuisse reperissent, acclamatione vniuersa Synodi Macario tanquā nouo Diosoro dictū est anathema, sussilq; Episcopatu deponi, ipse cum Stephano Diacono eius nudatus est pallio, & per Basilium Basileensem Episcopū spoliatus est orario, eaq; tūc temporis perpessus fuisse videtur, qua scribit Anastasius in Agathone his verbis. Ea hora sancta Synodus, vna cū Principe eius oraria auferri iussit. Et exiliens Basilius Episcopus eius orariū abstulit: ana themati zantes cū dicebant: Foras Synodum procedant, simulq; & thronū eius. Stephanū aūt discipulū eius, ceruicibꝰ à S. Synodo Romana ciji cientes expulerunt. Ea hora tantæ telæ aranearum nigerrimę in medio populi ceciderunt, vt omnes mirarentur, eò quod fordes hæreticorum expulsæ essent, & Deo auxiliante vnitæ sunt sanctæ Dei Ecclesiæ. Hæc Anastasius in suo compendio sexta Synodi.

Nono conuenit S. Synodus octaua Martij anno 681. facta q; publica testimoniorum Macarij collatione, post eorūdem depravationem eorum omnibus publicatam & manifestatam, sententia damnationis in Macarium & Stephanum lata est & executa. Actio 9.

Decima Actione, qua habita fuit 18. Martij eiusdē anni, publicata est collatio locorū, qua citata fuerant ex sanctis Patribus in epistolis Agathonis & Romani Concilij; ostq; in omnium confessu manifestè cognitū probatū & declaratum, ipsa testimonia Græca Codicibus in omnibus cōuenire, pro fusq; ipsis consentire. Deinde ex Petri Nicomediæ Episcopi palinodia recitatum in confessio lecta est, omniq; iudicio approbata. Demū à Theodoro Hierosolymitano Ecclesiæ legato petitū fuit, vt legeretur ea epistola Sophronij Hierosolymitani, quā Sergius Constantinopolitanus episcopus ad se transmissam nō susceperit. Actio 10.

Vigesimo die Martij, Actione vndecimā iuxta petitionē Theodori Hierosolymitani lecta est epistola Sophronij ad Sergiū: qua cū omniū iudicio approbata fuisset, ad hæc sim Macarij, eiusq; discipuli magis publicandā & confundendā, vtrinq; scripta blasphemiæ plenissima recitari mādatū fuit; sed dum vix ad medium venū esset, lectio eorū interrupta est, & prohibita, ne quod metueretur, ne horrenda blasphemia & portentosi, quos continebat errores, auditoribus noxij forent: tandē iudicatū fuit nō abs re futurū sim detestationē hæresis Monothelitarū ex scripti Macarij blasphemiis illius excerpētior, colle ctisq; in vnū eū alijs blasphemijs hæreticorū, qui recēsti fuit in epistola Agathonis, sūgere tur. Inter alias blasphemias excerptus est ille locus, quo ille veterē Monothelitarum calumniā refutatam, Honorij in suis partes attrahere conatus fuit. Sed cum hunc calumnia pro defensione beatiss. mi Pontificis simile calūniā poss, Legati sedis Apostolicæ nihil contradixisse inuenimus: qui tamen pro Vigilio se fortissimos defensores ante opposituram, cumq; eadem blasphemia vniuersa Ecclesiæ obiecta, Episcopi Agathonæ exposcere reperiuntur: (vipote q; ille disertis verbis asseuerauerit, nemine fuorū ante cessorū in Catholica & orthodoxa fide aberrasse.) in cā re à dicis eo semētiā, quā tenet etiā Baronius, hāc cū duabus sequetibus actionib. à Graecis impostoribus magna ex parte supposititijs, Actis super addit. Actio 11.

Actione duodecima, qua in not a temporis medoja esse cōuincitur, ex die præcedentis Actionis vndecimæ, iussus fuit ab Imperatore ad synodū Charta quadam, quas à Macario acceptas, quarū numero dum post sermonē acclamatorum sum fuperiore Actione recitarētur, cōtinerentur Epistola Sergij ad Cyrum Alexandrinum, eiusdem, alia ad Honorium Pontificem: item Epistola Honorij prima ad Sergiū redacta: Mennæ ad Vigilium, & contra Vigilij ad Mennam, de Actione sermonis acclamatorij & commentitiarum epistolarum sub nomine Mennæ & Vigilij confictarum cognitum est: reliqua aūt epistolarum tamū perlectæ, veruū etiā ex ipsis Originalibus in Patriarchio, ostēntis collatæ fuerunt. Quibus simul conflentiebāt, rursum à S. Synodo est declamatū in Macarium, velut indignū, qui amplius ad conflictum synodi admitteretur. Post hæc Syria episcopi ac clerici vnanimi voto in locū Macarij, alijs orthodoxū Antiochenæ Ecclesiæ Episcopū surrogā ri petierunt. Sed dilata fuit hæc omnia in sequentē actionem: qua cū desideretur Acta, qua in electione Theophanis Antiochem Episcopi, in locū Macarij surrogati cōtigerunt, certissimo argumento ostenditur, Acta huius Concilij non tantum additione scripturum cōmentitiarum; verum etiam mutilatione & obtruncatione rerum gestarum, vitiata, corrupta ac depravata ex temonum extare. Ex eo enim quod Theophanes in singulis sequentibus Actionib. tuulo Antiochem Episcopi nominatus reperitur, conflat Theophanē actione 13. in locū Macarij sessū tum fuisse, adeoq; fine dubio depravata & mutilata esse Acta Concilij, quibus huiusmodi res gestæ desiderantur. Acta Concilij mutilata fuisse probatur.

Actio 13.

Actione decimaterti a, die 23. mensis Martij celebrata, aduersus hæreticum hostem, Cyrum, Sergium, Pyrrhum, Paulum & Petrum nominatim recensitos lata est sententia condemnationis, quæ cum recitata fuisset, addita est lectio nouem capitulorum Concilijabuli Alexandrini, earumque explicatorum, quas Cyrus ad Sergium, Pyrrhus ad Ioannem Romanum Pontificem, Petrum, Paulus aliquæ plures ad alios transmiserunt. Quæ scripta dum quem à synodus condemnasset, eadem quæ cremari iussum fuit. Eandem sententiam in Honorium Pontificem, eiusque posteriorem epistolam pronulgatam fuisse, Acta Concilij attestantur: verum mendosè & per summam impostu ram Theodori Constantinopolitani Episcopi, qui cum nomen Vitaliani inuito Imperatore à sacris Diptychis expunxisset, non tantum Episcopatu amisit, verumetiam propter hæresim à Concilio damnatus fuit, fulsitauto dilo Georgio, de quo supra actione septima: post obitum Georgij per simulationem orthodoxæ fidei anno sequente restitutus est priscinæ sedi & dignitati, vt testatur Nicephorus in Chron. Natus itaque originale exemplar Concilij ea occasione, vt illud auctoritate Pontificia confirmandum, ad Leonem secundum mitteret, ius vbique nomine expuncto, in odium Romani Pontificis nomen Honorij, quem propter epistolam ad Sergium scriptam antiquiores Monothelitæ sanctum, partium esse tactitauerant, vbique sustinuit. Ipsum Theodorum synodalis iudicio de hæresi condemnatum fuisse, testatur Anastasius in vita Agathonis, quamquam nomen illius nusquam apud alia Concilij inuenatur. Honorium Pontificem à Patribus huius Concilij ob hæresim Monothelitarum non condemnatum, sed bene dum taxat calumniam fraude ac dolo Graecorum eidem impositam esse, plurimæ rationes persuadent. Quarum prima est, quod non potuerint damnare Honorium, nisi cum Agathonis epistola pugnaret, sibique ipsi contradiceret. Agatho enim in epistola ad Constantinum imperatorem apertè scribit, sedem Petri neque defecisse vnquam, neque posse deficere, fuerumque prædecessorum neminem inde vera aberrasse. Quod si verum est, quis credat Patres sanctissimi Concilij, Honorium Agathonis prædecessorem, ob hæresim Monothelitarum condemnasse? Actione est una & decima adsua profitentur gdem Patres, Petrum allegata epistola per Agathonem locutum fuisse, scripta inq; epistola à Spiritu sancto dictatum esse; quis credat eundem Spiritum sanctum in hac Concilio contrarium sibi locutum, adiecitq; fraudali ob crimen hæresios Honorium Papam condemnasse? Quæ cum nemo virorum prudentium vnquam asseruerit, necesse est fateri, ad id huius Concilij omnibus istis locis, quibus Honorius Monotheletis adnumeratur, ab æmulis Romanæ Ecclesiæ corrupta esse. Secunda ratio, qua idem firmissimè confirmatur, hæc est: quod nisi concedatur, alia synodalium vis, quæ causam Honorij concernunt, corrupta & deprauata fuisse, oporteat fateri, vniuersam synodum sanctissimam intolerabilis erroris, impudentiæ, & iniustitiæ notam indelebilem incurrisse. Intolerabilis error foret, si vnam atque alteram epistolam Honorij, duecim octoginta nouem Patres non intellexissent, quæ manifestæ intentionis ea scripta fuisset, ex circumstantijs temporis, loci ac personarum non aduertissent, item qua locorum dubiorum foret interpretatio, ex vulgata alia & celebri disputatione Maximi cum Pyrrho habita, non audiuissent. Magna esset impudentia, si Apostolicam sedem, quæ communis antiquissimarum Patrum sententia indicat omnes, & anemine indicatur, ipsi iam præcipitato iudicio condemnare præsumpsissent, cum alias ob damnationem Theodori Mopsuesteni, aliorumque minorum auctoritatis & dignitatis Episcoporum, totum terrarum orbem commouerit, synodumq; Oecumenicam cogere, qui oportuisset. Grauis est iniustitia, sine causa causa damnare innocentem, atque cura legitimam debitamq; processus formã etiam nocentem & criminis reum condemnare. Si Patres Oecumenici Concilij Honorium condemnassent, sine causa damnationis sententiam in eum tulissent. Epistolæ enim, quas ad Sergium scripsit, & quarum causa in actis damnari perhibetur, Catholicæ sunt, & vt supra in Notis earundem epistolarum, & vita Honorij prolixius annotauimus, nulla haresios suspicione labor ant; siquidem amb e clarissimè testentur: ipsum fensisse & docuisse in Christo duas esse volun tates & operationes, & solum voluisse abstineri a nominibu V nius, vel duarum, ad fœnd alium tollendum, & contentionem sed ad am. Non potest autem inflè de hæresi condemnari is, qui rem ipsam confitetur, licet nomen præferem ante definitionè Ecclesiæ, iustà de causa tacendum esse arbitretur: aliquin B. Hieronymus posset iam pro hæretico condemnari: quia in epistola ad Damasium censuit, non esse dicendas in Deo tres hypostases, cum contrarium posse a Ecclesia nouse mel definiuit. Imò si reus obiecti criminis fuisset Honorius, prius quam damnaretur, er at inquirendum, an error eius vnquam reuocauerit, vel potius in eodem vsque ad obitum perseuerauerit? Quare cum tam am

Theodorus Constantinopolitanus Episcopus Acta Concilij corrupit.

Theodorus à Concilio damnatus fuit.

Honorius Papam à Concilio damnatus non fuisse probatur primo.

Secunda ratio pro defensione Honorij.

ignominiæ notam, nemo etiam hæreticorũ huic sanctæ synodo impingeadam esse sentiat, dubium non est, quin acta Concilij in hac causa Honorij deprauata fuerint. Tertio confirmatur idem hac ratione: Legati sedis apostolicæ rerum agendarum certum ac præscriptum acceperant commonitorium, numerii vt eam ſidem exij, dogmata constanter defendérent, quæ epistola S. Agathonis continebant ur. Cum itaq, ijdem legati, omnia quæ contra Honorium dicta aut facta enarrantur, filentio præterierint, subsilij, eorum, quæ pro defensione sedis apostolicæ & Honorij, (quem Agatho veluti prædecessorem sibi ab hæresi immunem fuisse dixerat) inuexta tenorem sui commonitorij fecisse debebant peregrinat, non imprudenter istlinc vi ferre licet, aliquem impostorem suo nomini expuncto nomen Honorij substituisse.

Tertia ratio pro defensione Honorij.

Actione decimaquarta, quæ habita fuit 2. Aprilis, lecta fuit Mennæ & Vigilij Papæ scripta, de vnica voluntate. Quæ cum Patres veluti partim suppositum retardgussent, atque anathemati tradidissent, Episcopi Cyprij tumum quendam nomine Athanasij insciptum protulerunt, ex quo per inductionem longiu petam probarunt, in Christo duas esse voluntates & operationes.

Actio 14.

Actio decimaquinta celebrata est 26. Aprilis, qua permissu Sinodi Polychronius presbyter & Monachus Monothelita homo insanus, fallisque demonum illusionibus deceptus, formulam fidei, quæ vnam voluntatem in Christo profiteatur, in medio vrbis mortuo imposuit, ea presumptione & tactantia, quasi ille suam perfidiam non verbo tantum, sed & virtute miraculorum, mortuorumque resiscitatione confirmare posset. Cumque plurimus horis denuncio, ne chartula impostis ea est adsilatsset, eique plura sine vllo effectu eorum, quæ stolide ac blasphemè promissa erant, insussurrasset, confessus tandem se mortuum fuscitare non posse, à populo delusus abijt. Citatus à synodo vt errorem reuocaret & pœnitentiam ageret, contumaciter in errore perseuerans, depositionis & anathematis sententiam iusto iudicio incurrit.

Actio 15.

Actione decimasexta, quæ propter amotos ab Imperio fratres & collegas imperij, Heraclium & Tiberium, dilata est vsque ad nonum Augusti, quidam presbyter Monotheli a nomine Constantinus professus est, se ad docendam synodum venisse, atque ad concordiam inter Monothel.tas & Catholicos ineundam immensis hinc modum, vt diceretur in Christo duæ operationes, voluntas autem vna. Cumq, interrogatus à synodo dixisset, Christum ab humana volun tate carne & sanguine tempore crucis deseriì esse, assertio eius tanquam Manichea explosa est & damnata. Constantinus vero presbyter hæreticus, dum profuo merito parem damnationis sententiam accepisset, forsus electus est. Deinde post acclamationes Imperatori, Agathoni Papæ, & virtuti o Concilio oblatas, poſtq, hæreticos omnes ac singulos anathematizatos, actio 16. finem accepit.

Actio 16.

Vndecimo Septembris habita est actio 17. Huius initio decretum est orthodoxæ fidei Patres confirmarunt, publicetq, legi ac promulgari curarunt. Postea Nicanum cum reliquis quatuor Oecumenicis Conciliis suo decreto corroborarunt, eorumq, symbola recitari mandarunt: quibus absolutis Patres Concilij hæresim Monothelitam, eiusque auctores sectatores ac defensores, tum ex regnilam ac normam, ab Agathone Papa & Romano Concilio, (vt profitentur) sibi præscriptam, magno omnium Catholicorum applausu condemnarunt. Consule lector & obserua eudentem Allorum synodalium corruptelam ssisiudicatum est ex actis epistolas Agathonis & Romanæ synodi, male in sententia apponitur nomen Honorij, quod in neutra Epistola unquam reperitur: si vero ſcriptà lata est in Honorium ea, quam aduersus Sergium aliosue Monothelitas pronunciarunt, fal sum est, quod asunt se secundum præscriptum Agathonis & Romani Concilij iudicasse, cum horum auctoritate Honorius non tantum de hæresi Monothelitarum non condemnatus; sed etiam ab omni calumnia hæreticorum absolutus fuisse tyr iudicatus ea, quæ supra hac de re copiosius annotauimus.

Actio 17.

Honorij defensio.

Decimasexta die ciusdē mens. Decēb. actio vltima celebrata fuit: quæ cū Patres orthodoxi fausta dignasq, Imperatore Catholico acclamationes Cōſtātino Imperatori deteul ſset, ipſe Imperator synodi allocutus dixit, se ideo hortatus fuo Concilio hoc legitima auctoritate indici & conuocari voluisse, vt Ecclesiæ Catholicæ bene consulti fueret; lectusq, est decretum de vtraq; Sacrosanctæ Synodi ad Imperatorem, quo Patres orthodoxi iterum profeſſi sunt, se in definitione dogmatis Catholici, à quibus diuinum illum & apostolicum (vt aiunt) epistolam litterasq, synodales Romani Concilij secutos fuisse, adeo vt iterata eorundem Patrum confessio, magis magisque confirmet id, quod supra frequenter annotauimus, nomen Honorij per corruptelam & deprauationem alicuius impostoris haretici huic cæterisq, præcedentibus actionibus nonnullis super additum fu-

Actio 18.

isse. Hu per actu contigisse videntur ea, quæ Anastasius in vita Agathonis describit his verbis : Deinde abstulerunt è Diptychis Ecclesiarum nomina Patriarcharum. &c. *Hæretici à sententia desistima Concilij ad sedem Apostolicam appellarunt ; Patres vero orthodoxi eorum appellationi deferentes , illos ad Romanum Pontificem miserunt. De vebis in synodo gestis ad eundem Pontificem epistolam synodalem miserunt, petentes ab Agathone Pontifice vt res in sancta synodo pie gestas sua auctoritate confirmare non grauaretur. Quæ epistola cum hactenus in synodalibus desiderata fuerit, pergratum me futurum putaui, si eam in fine Actorum Lectori exhiberem. Ad finem huius actionis apposita est epistola Constantini Imperatoris, tribus fere è mensibus post absolutam hanc synodum data & scripta, qua illorum qui ad synodum conuenerant , in discendæ fide Catholica studium commendat.*

Tempus habiti Cõcilij.

Sub Agathone Papa.] *Anno Pontificatus eiusdem tertio & quarto.*

Constantino Pogonato.] *Anno decimotertio imperij illius, quod post obitum patris cum fratribus solus tenuit. Illius vero imperij, quod cum Patre adhuc viuente commune habuit, anno 27. vt patet ex actu synodalibus.*

Anno Redemptoris nostri 680. &c.] *Hic annus cum Indictione nona, & cum anno Constant. 13. coincidit.*

CONCILIVM TOLETANVM DVODECIMVM TRIGINTAQVINQVE

EPISCOPORVM AD REGEM CONFIRMANDVM, CIRca tempora Agathonis Papæ, habitum, Anno primo Orthodoxi atque sereniſſimi domini Eringij Regis, quinto Idus Ianuarij. Anno Redemptoris nostri 681. Acra 719. Est Prouinciale.

EDITIO I. VVLGATA.

CAPITVLA EIVSDEM CONcilij duodecimi.

De agnita & confirmata prælatione fastigij principalis , in nomine sanctæ Trinitatis. 1

De his qui penitentiam non sentientes accipiunt. 2

De culpatorum receptione vel communione apud Ecclesiam. 3

Vt in locis , vbi Episcopus non fuerit , nunquam Episcopus ordinetur. 4

De quorundam consuetudine sacerdotum sacratissima, qui, oblatis Deo sacrificijs, non communicant. 5

De concessa Toletano pontifici generalis synodi potestate , vt Episcopus alicuius prouinciæ conuentia principum in vrbe regia ordinentur. 6

De recepto testimonio personarum, quæ per legem quæ de promotione exercitus facta est, testificandi licentiam perdiderunt. 7

De his, qui vxores suas diuortio inter eedente, relinquunt. 8

De confirmatione legum, quæ in Iudæorũ nequitia promulgatæ sunt, iuxta eam tenorem legum præfixum ordinem titulorum, quibus eodẽ canone annumerantur. 9

De his, qui ad Ecclesiam confugium faciunt. 10

De cultoribus idolorum. 11

De indicto temporis constituti , quo debeat Concilium celebrari. 12

Conclusio definitionum, in qua & Deo gratia referuntur, & pro principe exoratur. 13

EDITIO II. GARSIÆ.

De agnita & confirmata prælectione fastigij Principalis. 1

De his, qui pœnitentiam non sentientes accipiunt. 2

De culpatorum receptione, vel communione apud Ecclesiam. 3

Vt in locis , vbi Episcopus non fuit , nunquam Episcopus ordinetur. 4

De quorundam consuetudine Sacerdotum sacratissima, qui oblatis Deo per se sacrificijs non communicant. 5

De concessa Toletano Pontificigeneralis Synodi potestate: vt Episcopi alterius prouinciæ cum conuentia Principum in vrbe Regia ordinentur. 6

De recepto testimonio personarum, quæ per legem, quæ de promotione exercitus facta est, testificandi licentiam perdiderunt. 7

De his, qui vxores suas diuortio inter cedente relinquunt. 8

De confirmatione legum , quæ in Iudæorum nequitiam promulgatæ sunt. 9

De his, qui ad Ecclesiam confugium faciunt. 10

De cultoribus idolorum. 11

De interdicto temporis constituti , quo debeat Concilium celebrari. 12

Conclusio definitionum: in qua Deo grates referuntur, & pro Principe exoratur. 13

A.D. 681.

VM ex glorioſo prædicti principis iuſſu in vnum fuiſſemus aggregati cõuentum, & in baſilica ſanctorum Apoſtolorum debitis in ſedibus locaremur, ad fuit coram nobis idem clemẽtiſſimus princeps , humilitatis gratia plenus, & claro pietatis cultu perſpicuus, qui noſtro ſe cœtui recliuem exhibens ac deuotum, in primis omnium ſacerdotum ſe commiſit precibus adiuuãdum. Deinde grates multiplices omnipotenti Domino egit de conuentu Concilij totius, quia & glorioſæ iuſſionis fuit, vt in vnum adeſſent, impleuerint votum , & alternæ viſionis innouatione feriasfecerint gaudiorum. Deinde adijciens, ſic omne Concilium eſt alloquutus: Non dubium eſt ſanctiſſimi patres, quòd optima Conciliorum adiutoria ruenti mundo ſubueniant, ſi officioſis, quæ corrigẽda ſunt, ſtudijs

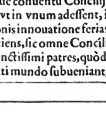

NNO primo Orthodoxi, atque ſereniſſimi domini noſtri Eruigij Regis , cum ex glorioſo prædicti Principis iuſſu in vnum fuiſſemus aggregati conuentum, & in baſilica ſanctorum Apoſtolorum debitis in ſedibus locaremur, ad fuit coram nobis idem clementiſſimus Princeps, humilitatis gratia plenus, & claro pietatis cultu conſpicuus , qui noſtro ſe cœtui recliuem exhibens ac deuotum, in primis omnium Sacerdotum ſe commiſit precibus adiuuandum deinde grates multiplices omnipotenti Domino egit, de conuentu totius Concilij , quia & glorioſæ iuſſionis fuit, vt in vnum adeſſent impleuerint votum, & alternæ viſionis innouatione ferias fecerint gaudiorum. Deinde adijciens, ſic eſt omne Conciliũ adlocutus: Non dubiũ eſt ſanctiſſimi patres, quòd optima Conciliorum adiutoria ruenti mundo ſubueniunt, ſi officioſis, quæ corrigẽda ſunt,

studijs peragantur. Et ideo, quibus plagis prouentu dierum succedentium pereamus, paternitati vestræ non reor esse incognitum. Obinde quia certum apud nos gerimus, quòd pro contemptu diuinorum præceptorum terra perniciem
Oseæ 4. sustineat pressurarum, dicente Domino per Prophetam: Propter hoc lugebit terra, & infirmabitur omnis, qui habitat in ea, ideo oportet, vt quia os Saluatoris nostri & Domini oraculaesse probamini, per vos saluationis obtineat lucrum, per quos regenerationis percepit sacramentum, vt diligentia diguationis vestræ ab omni mundata contagione, & ab infirmitatis peste sit libera, & bonorum omnium prouentibus sit gloriosa. Iam nunc quicquid meadhuc dicere opportuna ratio finit, quicquid etiam narrandum auribus vestris conuenit, aut memoriæ curarum intercapedo subducit, aut fastidium prolixæ orationis intercipit, ecce in breui complexa vel exarata deuotionis meæ negotia in huius tomo complicationis agnoscenda perlegite, perlecta discutite, discussa climatis ac diceretis titulorum sententijs definite, vt pura & placens Deo vestrarum definitionum valitura discretio, & regni nostri primordia decoret exhortationeiustitiæ, & terrores plebium digna cohibeat feueri-
Prouer. 14 tate censuræ. Scriptum est enim: Iustitia eleuat gentem, miseros facit populos peccatum. Tunc suscepto à glorioso principe hoc tomo pro tam fabrili inuitamento, & copiosas grates retulimus Domino Iesu Christo, & item benediximus principi glorioso. Post egressum ergo eiusdem serenissimi principis hæc in iam dicto tomo scripta reperimus.

COMPELLATIO REGIS ERINGij ad Concilium.

IN nomine Domini Flauius Eringius Rex, sanctissimis patribus in hac sancta synodo residentibus: En reuerendissimi Patres, si patres & honorabiles ministeriorum cælestium sacerdotes, foliditatem sanctæ fidei veraciter tenêtes, & syncera cordis deuotione amplectantur, testimonium paternitatis vestræ fortissimũ in salutis nostræ aduoco adiumentum, vt qui regnum, factore Deo, ad saluationẽ terrę & subleuationem plebium suscepisse nos credimus, sanctitudinis vestræ consilijs adiuuemur. Vnde licet sublimationis nostræ primordia, paternitatis vestræ cœtum opinabili relatione non lateant, quibus clara diuinorum iudiciorum dispositione præuentus, & regnandi conscendẽdi rim sedent, & sacrosancti regni perceperim vnctionem, nunc tamen melius id potentis & scripti relatione cognoscere, & promulgationis vestræ sententijs publicare, vt sicut eadem regni nostri primordia conuentus vestræ sanctitudinis comperit diuinitus ordinata, ita in his & orationibus solamen impendat, & salubrium Conciliorum nutrimenta impertiat, quo suscepti regnum sicut iam vestris assertionibus teneo gratum, ita benedictionum vestrarum perfruar definitionibus confirmatum: vt innouatio quodammodo nostri videatur inperij, hæc numerositas vestri ordinis aggregata. Et ideò, quia Dominus præcepit in Euangelio, dicens:
Matt. 18. Amen dico vobis, si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re quamcunque petierint, fiet illis à patre meo qui in cælis est: ob hoc venerabilem paternitatis vestræ cœtum, cum lachrymarum effusione conuenio, vt zelo vestri regiminis purgetur terra contagione pranitatis: Exurgite, qua fo, exurgite, culpatorum soluite nodos, transgressorum mores corrigite in bonos, & excitate zeli disciplinam in perfidos, superborum mordacitates extinguite, oppressorum pondera ibus subuenite, & quod plus omnibus est, Iudæorum pestem, quæ in nouam semper recrudescit insaniam radicitus exirpate: leges quoque, quæ in eorundem Iudæorum perfidiam à nostra gloria nouiter promulgatæ sunt, omni examinationis probitate percurrite: & tam eisdem legibus tenorem inconuulsum adijcite, quàm pro eorundem perfidorum excessibus complexas in vnum sententias promulgate. Etenim valde nobis cauendum est, ne tot antiquorũ canonum regulæ, quæ pro eorum erroribus sunt etiam cum anathemate promulgatæ, nos illorum culpæ obnoxios reddant, si nostri regni temporibus eorundem Canonum constrictio dissoluta pertransierit: præsertim si legis illius, quod absit, si renitatis nostræ in tempore illa claræ fidei insti-

studijs peragantur. Et ideo quibus malis terra prematur, quibusque plagis, prouentu dierum succedentium feriatur, paternitati vestræ non reor esse incognitum. Ob id, quia certum apud nos gerimus, quòd pro contemptu diuinorũ præceptorum, terra pernicium sustineat pressurarum, dicente Domino per Prophetam: Propter hoc lugebit terra, & infirmabitur omnis, qui habitat in ea, ideo oportet, vt quia ore Saluatoris nostri Domini, tal terræ esse probami- Matth. 5.
ni, per vos saluationis obtineat lucrum, per quos regenerationis percepit Sacramentum: vt diligentia definitionis vestræ ab omni emendata contagio, & ab infirmitatis peste sit liberata, & bonorum omnium sit prouentibus gratiosa iam nunc quia quidquid une ad hæc dicere opportuna ratio finit, quidquid etiam narrandum vestris auribus conuenit, aut memoriæ curarum intercapedo subducit, aut fastidium prolixæ orationis intercipit, ecce in breui complexa, vel exarata deuotionis meæ negotia in huius tomi complicatione agnoscend i perlegite, perlecta discutite, discussa climatis ac decretis titulorum sententijs definite: vt pura, & placens Deo vestrarum definitionum valitura discretio regni nostri primordia decoret, exhortatione iustitiæ, & terroris plebium digna cohibeat fœueritate censuræ. Scriptum est enim: Iustitia eleuat gentem, miseros facit populos peccatum. Tunc suscepto à glorioso Principe tomo, pro tã fabrili inuitamento copiosas gratias retulimus Domino Iesu Christo, & etiam benedximus Principi glorioso. Post egressum igitur ciusdem serenissimi Principis, hæc iam dicto tomo scripta comperimus probitatis.

Isidorus, libro etymolo. 5. c. & Tomi, quos nos libros, vel volumina nuncupamus.

IN NOMINE DOMINI ERVIGIus sanctissimis patribus in Synodo residentibus.

EN Reuerendissimi Patres, & honorabiles ministeriorum cælestium Sacerdotes, foliditatem sanctæ Fidei veraciter tenens & syncera cordis deuotione amplectens, testimonium paternitatis vestræ, fortissimum in salutis nostræ aduoco adiumentum: vt quia regnum, factore Deo ad saluationem terræ, & subleuationem plebium suscepisse nos credimus, sanctitudinis vestræ consilijs adiuuemur. Vnde licet sublimationis nostræ primordia Paternitati vestræ opinabili relatione non lateant, quibus clara diuinorum dispositione præuentus, & regnandi conscenderim sedem, & sacrosancti regni perceperim vnctionem; nunc tamen melius id potentis, & scripturum relatione cognoscere, & promulgationis vestræ sententijs publicare. Vt sicut eadem regni nostri primordia conuentus vestræ sanctitudinis compererit diuinitus ordinata, ita his & orationum solamen impendat, & salubrium consiliorum nutrimenta impertiat quo suscepti regnum, sicut iam vestris assensionibus teneo gratum, ita vestrarum benedictionum perfruatur definitionibus confirmatum: vt innouatio quodammodo nostri videatur inperij, hæc numerositas vestri ordinis aggregati. Et ideò, quia Dominus in Euangelio præcepit, dicens: Amen dico vobis, si duo ex vobis consenserint super terram de omni re, quamcunque petierint, fiet illis à Patre meo, qui in cælis est: ob hoc venerabilem paternitatis vestræ cœtum, cum lachrymarum effusione conuenio, vt zelo vestri regiminis purgetur terra à contagio pranitatis. Exurgite, quæso, exurgite, culpatorum soluite nodos, transgressorum mores corrigite inbonos tos, & excrite zeli disciplinam, ponderibus subuenite; & quod plus his omnibus est, Iudæorum pestẽ, quæ in nouam semper recrudescit insaniam, radicitus exirpate: leges quoque, quæ in quorundam Iudæorum perfidiam, à nostra gloria nouiter promulgatæ sunt, omni examinationis probitate percurrite: & tam eisdem tenorem inconuulsum adijcite, quàm pro eorundem perfidorum excessibus complexas in vnum sententias promulgate. Etenim valdè nobis cauendum, ne tot antiquorum Canonum regulæ, quæ pro eorum erroribus sunt etiam cum anathemate promulgatæ, nos illorum culpæ obnoxios reddant, si nostri regni temporibus eorũdem Canonum constrictio dissoluta pertransierit: præsertim si legis illius, quod absit, si renitatis nostræ in tempore illa claræ fidei instituio

dem canonum conſtructio diſſoluta pertranſeat, præſertim ſi legis illius (quod abſit) ſerenitatis noſtræ in tempore illa claræ fidei inſtitutio ceſſet, vbi diuæ memoriæ dominus atque præceſſor noſter Siſebutus rex, omnes ſucceſſores ſuos ſub perpetua maledictionis cenſura obſtrinxit, quicunque regum mancipium Chriſtianum Iudæo ſeruire vel famulari permiſerit, &c. Poſt hæc illud quoque veſtris Deo placitis infero ſenſibus corrigendum, quod deceſſoris noſtri præceptio promulgata lege ſanciuit, vt omnis aut in expeditionem exercitus non progrediens, aut de exercitu fugiens, teſtimonio dignitatis ſuæ ſit irreuocabiliter carens. Cuius feueritatis inſtitutio dum per totos Hiſpaniæ fines ordinata decurrit, dimidiam ferè partem populi ignobilitati perpetuæ ſubiugauit, ita vt quia in quibuſdam villulis vel territorijs ſiue vicis perſtet, huius infamationis habitatores ipſorum locorum ſint degeneres reddi-
Concilij Toletani 4. ca. 65.
ti, & quia teſtificandi nullam habent licentiam, veritatis ex toto videatur interijſſe cenſura: ſicque gemino malo terra adterit ur, dum & infami plebium notatur elogio, & reperiendæ veritatis deſtituitur adiumento. Vnde licet eandem legem noſtræ gloriæ manſuetudo temperare diſponat, veſtræ tamen paternitatis ſententia hos, qui per illam infamiæ notam titulum dignitatis amiſerant, reueſtiri iterum claro priſtinæ generoſitatis teſtimonio, deuotiſſimè optat. Nunc verò miſericordis præeunte, taliter hæc diſponite, qualiter nec noſtra gloria miniſterium crudelitatis adhibeat, nec tam ſæua præceptio terram ſub diutino infamationis iugulo premat. Nam & hoc generaliter obſecro, vt quicquid in noſtræ gloriæ legibus abſurdum, quicquid iuſtitiæ videtur eſſe contrarium, humanitatis veſtræ iudicio corrigatur. De cæteris autem cauſis atque negotijs, quæ nouella competunt inſtitutione formari, videndarum ſententiarum titulis exarando conſcribite, vt quia præſto ſunt religioſi prouinciarum rectores, & clariſſimorum ordinum totius Hiſpaniæ duces, promulgationis veſtræ ſententias coram poſiti prænoſcentes, eo illas in *commiſſa ſibi terrarum *latitudine inoffenſibili exerant iudiciorum inſtantia, quo præſentialiter aſſiſtentes, perſpicua oris veſtri perceperint inſtituta. Omnes tamen in commune conuenio, & vos patres ſanctiſſimos, & vos illuſtres aulæ regiæ viros, quos intereſſe huic ſancto Concilio delegit noſtra ſublimitas per diuini nominis atteſtationem & terribilem cunctis futuri iudicij diem, vt ſine perſonarum acceptione aliqua vel fauore, ſine aliquo quoque aut malignæ contentionis ſcrupulo, aut ſubuertendæ veritatis ſtudio, quæ veſtris ſenſibus audienda ſe ingeſſerint, ſana verborum examinatione diſcutite, ſanioríque iudicio comprobate, vt collatarum habita prius deliberatione cauſarum, diſcreta veſtri ordinis condatur probitas titulorum: qualiter, cum nos amor æquitatis in negotiorum acceleratione reddiderit ſeruidos, efficientia quoque iuſtorum operum connectat Deo perenniter ſociandos, vt bonorum veſtrorum actibus lætabundus & præſentis vitæ capiam lucrum, & æternarum perfruar vobiſcum gaudijs manſionum. Datum ſub die quinto Idus Ianuarias, anno feliciter primo regni ſerenitatis & tranquillitatis noſtræ in Dei nomine Toleto.

*commiſſa *latitudi-nes.

SVBSCRIPTIO PRÆDICTI PRINcipis manu exarata.

In nomine Domini, Flauius Eringius rex: Magna ſalus populi gentiſque noſtræ ac regni conquiritur, ſi hæc ſynodalium decreta geſtorum, ſicut pio deuotionis noſtræ ſtudio acta ſunt, ita inconuulſibilis legis noſtræ valido oraculo confirmentur, vt quod ſereniſſimo celſitudinis noſtræ iuſſu venerandis patribus & clariſſimis palatij noſtri ſenioribus diſcreta titulorum exaratione eſt edictum, præſentis huius legis noſtræ edicto ab æmulis defendatur. Eſt enim hæc ipſa definitio canonum, ſub iſto notata ordine titulorum.

ceſſet, vbi diuæ memoriæ dominus, atque præceſſor noſter Siſebutus Rex, omnes ſucceſſores ſuos ſub perpetua male dictionis cenſura obſtrinxit, quicunque Regum mancipium Chriſtianum Iudæo ſeruire, vel famulari permiſerit. Poſt hæc illud veſtris Deo placitis infero ſenſibus corrigendum, quod deceſſoris noſtri præceptio, promulgata lege ſanciuit: vt omnis aut in expeditione exercitus non progrediens, aut de exercitu fugiens, teſtimonio dignitatis ſuæ ſit irreuocabiliter carens. Cuius feueritatis inſtitutio, dum per totos Hiſpaniæ fines ordinata decurrit, dimidiam ferè partem populi ignobilitati perpetuæ ſubiugauit. Ita, vt quia in quibuſdam villulis, vel territoriis, ſiue vicis peſte huius infamationis habitatores ipſorum locorum ſunt degeneres reddit i, quia teſtificandi nullam habeant licentiam, veritatis ex toto videatur interijſſe cenſura: ſicque gemino malo terra adterit ur, dum & infami plebium notatur elogio, & reperiendæ veritatis deſtituitur adiumento. Vnde licet eandem legem noſtræ gloriæ manſuetudo temperare diſponat, veſtræ tamen paternitatis ſententia hos, qui per illam titulum dignitatis amiſerant, reueſtiri iterum claro priſtino generoſitatis teſtimonio denotiſſimè optat: qualiter nec noſtra gloria miniſterium crudelitati adhibeat, nec tam ſæua præceptio terram, ſub diutino infamationis iugulo premat. Nam & hoc generaliter obſecro, vt quidquid in noſtræ Eccleſiæ legibus abſurdum, quidquid iuſtitiæ videtur eſſe contrarium, vnanimitatis veſtræ iudicio corrigatur. De cæteris autem cauſis, atque negotijs, quæ nouella competunt inſtitutione formari, euidentium ſententiarum titulis exaranda conſcribite: vt quia præſto ſunt religioſi prouinciarum rectores, & clariſſimorum ordinum totius Hiſpaniæ duces, promulgationis veſtræ ſententias coram poſiti prænoſcentes, eo illas in commiſſis ſibi terrarum latitudines inoffenſibili exerant indiciorum inſtantia, quo præſentialiter aſſiſtentes perſpicua oris veſtri conceperunt inſtituta. Omnes tamen in commune conuenio, & vos Patres ſanctiſſimos, & vos illuſtres aulæ Regiæ viros, quos intereſſe huic ſancto Concilio delegit noſtra ſublimitas, per diuini nominis adteſtationem & terribilem cunctis futuri iudicij diem: quia ſine perſonarum acceptione aliqua, vel fauore, ſine aliquo quoque aut malignæ contentionis ſcrupulo, aut ſubuertendæ veritatis ſtudio, quæque veſtris ſenſibus audienda ingeſſerint, ſana verborum examinatione diſcutite: ſaniori quoque iudicio comprobate: vt conlatarum habita prius deliberatione cauſarum, diſcreta veſtri ordinis condatur probitas titulorum: qualiter cum vos amor æquitatis in negotiorum acceleratione redderit ſeruidos, efficientia quoque iuſtorum operum connectat Deo perenniter ſociandos: vt bonorum veſtrorum actibus lætabundus, & præſentis vitæ capiam lucrum, & æternarum perfruar vobiſcum gaudijs manſionum. Datum ſub die v. Idus Ianuarias, anno feliciter primo Regni ſerenitatis noſtræ, in Dei nomine tranquillitatis noſtræ ſedis Toleto. Item ſubſcriptio prædicti Principis, manu ſua exarata.

(*·*)

DECRETA CONCILII Toletani XII.

PRIMO die synodalis exordij, considentibus episcopis atque senioribus palatij vniuersis, habita est primo de sancta Trinitate collatio, nō quæ nouello exactionis stylo definita patefceret, sed quæ verbis simplicioribus sese pigris sensibus patefacta, monstraret, vbi præmissa semper lectio præcederet, quod sequens expositio aperiret. Credentes pariter & docentes de eadem sanctæ fidei puritate, quicquid euangelica & Apostolica traditio sanxit, quicquid sancta synodus Nicæna constituit, quicquid Constantinopolitana patrum aggregata collectio promulgauit, quicquid Ephesini cœtus definitio docuit, quicquid etiam Chalcedonensis Concilij promulgatio definiuit, sicut multorum aliorum catholicorum patrum documentis id sacramentum expositum, traditumque nobis accepimus, sicut etiam in Missarum solennijs patulis confessionum vocibus proclamamus:

Credimus in vnum Deum, patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, visibilium omnium & inuisibilium conditorem. Et in vnum Dominum Iesum Christum, filium Dei vnigenitum, ex patre natum ante omnia sæcula, Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum ex Deo vero, natum, non factum, homousion patri, hoc est, eiusdem cum patre substantiæ, per quem omnia facta sunt, quæ in cælo, & quæ in terra. Qui propter nos & propter nostram salutem descendit, & incarnatus est de spiritu sancto ex Maria virgine, Homo factus est, passus sub Pontio Pilato, & sepultus, tertia die resurrexit. Ascendit in cælos, sedet ad dexteram patris, iterum venturus in gloria iudicare viuos & mortuos, cuius regni non erit finis. Credimus & in spiritum sanctum, Dominum & viuificatorem, ex patre & filio procedentem, cum patre & filio adorandum & glorificandum, Qui locutus est per prophetas. Vnam catholicam & Apostolicam Ecclesiam, Confitemur vnum baptisma in remissionem peccatorum. Expectamus resurrectionē mortuorum, & vitam futuri sæculi. Amen.

Capitulum primum.

Post pacifica ergo huius sanctæ fidei collationum studia, illa se primum nostris sensibus Saluatoris cognitio cognoscendam inuexit, quæ tanto corda omniū ardore charitatis adstrinxit, quanto se per eandem ipsa cognitio in conuentu generalis Concilij præuoscendam exhibuit. Etenim sub qua pace vel ordine serenissimus Eringius princeps regni consenderit culmen, regnandique per sacrosanctam vnctionem susceperit potestatem, ostensa nos scripturarum euidentia docet, in quibus & præcedentis *Wambæ principis pœnitentiæ susceptio noscitur, & translatus regni honor in huius nostri principis nomine deriuatur. Idē *Wamba princeps dum inceitabilis necessitudinis teneretur euentu, suscepto religionis debito cultu, & venerabili tonsuræ sacræ signaculo, mox per scripturam definitionis suæ hunc inclytum dominum nostrum Eringium post se prælegit regnaturum, & sacerdotali benedictione vngendum. Vidimus enim & pariter, patulo alternæ visionis intuitu prælucēte perspeximus huius præmissi ordinis scripturas, id est, notitiam manu seniorum palatij roboratam, coram quibus antecedens princeps & religionis cultum, & tonsuræ sacræ adeptus est venerabile signum. Scripturam quoque definitionis ab eodem editam, vbi gloriosum dominum nostrum Eringium, post se fieri regē exoptat. Aliam quoque informationem iam dicti viri, in nomine honorabilis & sanctissimi fratris nostri Iuliani Toletanæ sepis episcopi, vbi eum separauit pariter & instruxit, vt cum omni diligentiæ ordine iam dictum dominum nostrum Eringium in regno vngere deberet, & sub omni diligentia vnctionis ipsius celebritas fieret. In qua scriptura & subscriptio nobis eiusdem * Wambæ principis claruit, & omnis euidentia confirmationis earundē scripturarū sese manifestē

*Bambæ

*Bambæ

*Bambæ

I.

IN nomine gloriosi domini nostri Eruigij Regis, primi dici Synodali exordio conſidētibus Episcopis, atque senioribus Palatij vniuersis, habita primum est de sancta Trinitate collatio: non quæ nouello exarationis stylo definita patefceret, sed quæ nobis simplicioribus sese pigris sensibus patefacta mōstraret: vbi præmissa semper lectio præcederet, quod sequens expositio aperiret: credētes pariter, & docentes de eadē sanctæ fidei puritate, quidquid Euangelica, & Apostolica traditio sancit, quidquid Synodus Nicæna constituit, quidquid Constantinopolitana Patrum aggregata collectio promulgauit, quidquid Ephesini cœtus definitio docuit, quidquid etiam Chalcedonensis Concilij promulgatio definiuit, sicut multorum aliorū Patrum documentis id sacramentum expositum, traditumq; nobis accepimus, sicut etiam in Missarum solennijs, patulis confessionum vocibus proclamamus:

Credimus in vnum Deum Patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, visibilium, & inuisibilium conditorem: & in vnum Dominum Iesum Christum filium Dei vnigenitum, ex Patre natum ante omnia sæcula, Deum de Deo, lumen ex lumine, Deum verum, ex Deo vero, natum, non factum, homousion Patri, hoc est, eiusdem cum Patre substantiæ: per quem omnia facta sunt, quæ in cælo, & quæ in terra: qui propter nos, & propter nostram salutem descēdit, & incarnatus est de Spiritu sancto, ex Maria virgine homo factus: passus sub Pontio Pilato, & sepultus tertia die resurrexit: ascendit ad cælos: sedet ad dexteram Patris: iterum venturus in gloria iudicare viuos & mortuos, cuius regni non erit finis. Credimus & in Spiritum sanctum Dominum, & viuificatorem, ex Patre, & Filio procedentem, cum Patre & Filio adorandum, & glorificandū: qui loquutus est per Prophetas: in vnam catholicam, atque Apostolicam Ecclesiam. Confitemur vnum baptisma, in remissionem peccatorum, expectamus resurrectionē mortuorum, & vitam futuri sæculi. Amen.

Post pacifica igitur huius sanctæ fidei collationum studia, illa se primum nostris sensibus salutaris cognitio cognoscendam inuexit, quæ tanto corda omniū ardore charitatis adstringit, quanto se per eandem ipsa cognitio in cōuentu generalis Concilij præuoscendam exhibuit. Etenim sub qua parte, vel ordine serenissimus Eruigius, Princeps regni consenderit culmen, regnandique per sacro sanctam vnctionem susceperit potestatem, ostensa nos scripturarū euidentia edocet: in quibus & præcedentis Wambæ Principis pœnitentiæ susceptio noscitur, & translatus regni honor in huius nostri Principis nomine deriuatur. Idē enim Wamba dum inceitabilis necessitudinis teneretur euētu, suscepto religionis debito cultu, & venerabili tonsuræ sacræ signaculo, mox per scripturam definitionis suæ, hūc inclytum dominum nostrum Eruigium, post se prælegit regnaturum, & Sacerdotali benedictione vngendum. Vidimus, intuitu præluc ēte perspeximus huius præmissi ordinis scripturas, id est, notitiam manu seniorum palatij roboratam, coram quibus antecedens Princeps, & religionis cultum, & tonsuræ sacræ adeptus est venerabile signum: scripturā quoque definitionis ab eodem editam, vbi gloriosum dominū nostrum Eruigium post se fieri regem exoptat: aliam quoque informationem iam dicti viri, in nomine honorabilis & sanctissimi fratris Iuliani Toletanæ sedis Episcopi: vbi eū separauit pariter, & instruxit: vt sub omni diligentiæ ordine iam dictum dominum nostrum Eruigium in regno vngere deberet, & sub omni diligentia, vnctionis ipsius celebritas fieret. In qua scriptura, & subscripto nobis eiusdem Wambæ Principis claruit, & omnis euidentia confirmationis earundem scripturarum sese manifestē mōstrauit. Quibus omnibus approbatis, atque perlectis, dignum fatis no-

monstrauit. Quibus omnibus approbatis atque perfectis, dignum sanè nostro cœtui visum est, vt prædictis definitionibus scripturarum, nostrorum omnium confirmatio apponatur, vt qui ante tempora in occultis iudicijs præfcitus est regnaturus, nunc manifesto in tempore generaliter omnium Sacerdotum habeatur definitionibus consecratus. Et ideo soluta manus populi, ab omni vinculo iuramenti, quæ prædicto viro Wambæ, dum regnum adhuc teneret, alligata permansit, hunc solum serenissimum Eruigium Principem obsequenda grato seruitij famulatu sequatur & obtemperet, quem & diuinum iudicium in regno præelegit, & decessor Princeps successorem sibi instituit, & quod supererat, quem totius populi amabilitas exquisiuit. Vnde his præcognitis, atque præfcitis, seruiendum est sub Deo cæli prædicto Principi nostro Eruigio Regi, cum pia deuotione: obsequendum etiam promptissima voluntate, agendum, & enitendum, quicquid eius saluti proficiat, quicquid gentis suæ vtilitatibus & patriæ consuluerit. Vnde non erit iam deinceps aut ab anathematis sententia alienus, aut à diuinæ animaduersionis vltione securus, quisquis contra salutem eius deinceps aut erexerit vocem, aut commouerit cædem, aut quamcunque exquisierit lædendi vltionem.

* Bambæ.

2 Plerunque hi quibus miseratio Domini etiam nolentibus subuenit, beneficijs Dei videntur esse ingrati, & abuti gratia largitoris, qua benè vsi, poterant cõsequi abolitionem facinoris. Impugnant sæpè, quòd honorare deberunt: & prophanis quæstionibus, indultæ gratiæ munus à se reijciunt, quod summis votis amplecti debuerunt. Etenim multos sæpè adspeximus, in salute positos, vltimum desiderantes pœnitentiæ fructum: & rursus nimietate ægritudinis ita loquendi, & sentiendi naturale perdidisse officium, vt nulla illis cura salutis suæ videretur inesse, nullo etiam prisitinæ deuotionis nosceretur desiderio anhelare: quorum tamen casibus fraternitas condolens, ita talium necessitates in fide suscepit sua, vt vltimum illis tribuatur viaticum, scilicet, ne sine fructu pœnitentiæ videantur transire è sæculo. Quòd si forsitan, respiciente Deo, saluti pristinæ reformentur, agunt cautionibus vanis & oppositionibus execrandis, qualiter à se tonsuræ venerabile signum expellant, atque habitum religionis abijciant, impudentissimè asserentes, ideò se nullis regulis Ecclesiasticæ disciplinæ sub hoc voto teneri, quia pœnitentiam nec ipsi petierunt, nec consentientes acceperũt: quorum impudentia, & obstinata procacitas non aliquando dicere et talia, si qualiter ad vitam per sacrosanctã lauacri gratiam venitet, meminisset. Etenim paruulorum infantium vita, originali peccato obnoxia, quæ nulli propter ætatem discernendi vel expetendi sensui aptior iudicetur, nisi ex sponsione fidelium baptismi accipiant sacramentum, nullo sensu, nulla etiam discretionis industria id appetere possunt. Vnde sicut baptisma, quod, nescientibus paruulis, sine vlla contentione in fide tantum proximorum accipitur: ita pœnitentiæ donum, quod nescientibus illabitur, absque impugnantia violationis hi, qui illud acceperint, obseruabunt. Si quis autem quolibet modo pœnitentiam accipiens, hoc violauerit synodale institutum, vt verè transgressor, paternis regulis feretur. Nec enim ista statuentes, sacerdotes quosque, vt passim & licenter donum pœnitentiæ non pœnitentibus, audeant prorogare, absoluimus: sed hos, qui qualibet sorte pœnitentiam susceperint, ne vlterius ad militare cingulum, redeant, religamus. Sacerdotes tamen, qui non sentienti neque pœnitenti, ausu temerario pœnitentiam dederint, neque se exhortatu eius qui pœnitentiam accipit, vel manuum indicijs vel quibuslibet alijs euidentibus significationibus inuitatum fuisse probauerit, vnius anni excommunicationis sententiæ subiacebit.

3 Vidimus quoſdam & fleuimus, ex numero culpatorum receptos in gratiam principum, extorres extitisse à collegio sacerdotum: quod denotabile malum illa res agit, quia licentia principalis, in quo se solui licentius curat, ibi alios illigat: & quos in suam communionem videtur suscipere, à communione & pace Ecclesiæ eligit separare: vt qui cum illo conueſcuntur, sola sacerdotum communione priuẽtur. Et ideo quia remissio talium qui contra regem, gentem vel

2 Plerumque hi, quibus miseratio Domini, etiam nolentibus subuenit, beneficijs Dei videntur esse ingrati, & abuti gratia largitoris, qua benè vsi poterant consequi abolitionem facinoris: impugnant sæpe quod honorare deberant, & profanis quæstibus indultæ gratiæ munus à se reijciunt, cum summis votis amplecti debuerant. Etenim multos sæpe conspeximus, & in salute positos, vltimum desiderantes pœnitentiæ fructum, & rursus nimietate ægritudinis, ita loquendi, & sentiendi per didisse naturale officium, vt nulla illis cura salutis suæ videretur ineſſe, nullo etiam prisitinæ deuotionis nosceretur desiderio anhelare: quorum tamen casibus fraternitas condolens, ita talium necessitates in fide suscepit, vt vltimum illis tribuatur viaticum: quòd scilicet sine fructu pœnitentiæ non videantur transire seculo, si forsitan respiciente Deo saluti prisitinæ reformentur, agunt cautionibus vanis, & oppositionibus execrandis, qualiter à se tonsuræ venerabile signum expellant, atque habitum religionis abijciant, impudentissimè asserentes, ideo se nullis regulis Ecclesiasticæ disciplinæ sub hoc voto teneri, quia pœnitentiam, nec ipsi petierunt, nec scientes acceperint. Quorum impudentia procax, & obstinata procacitas, nequaquam talia diceret, si qualiter ad vitam per sacrosanctã lauacri gratiam venerit meminisset. Etenim paruulorum infantium vita originali peccato obnoxia, quæ nulli per ætatem discernendi, vel expetẽdi sensui aptior iudicatur, nisi sponsione fidelium baptismi accipiant sacramentum, nullo sensu, nulla etiam discretionis industria id appetere possunt. Vnde sicut baptisma, quod nescientibus paruulis, sine vlla contentione in fide tantum proximorum accipitur: ita & pœnitentiæ donum, quod nescientibus illabitur, absque vlla repugnantia inuiolabiliter hi, qui illud acceperint, obseruabunt. Si quis autem quolibet modo pœnitentiam accipiens, hoc Synodale violauerit institutum, vt verè transgressor, paternis regulis feretur. Neque enim ista instituentes Sacerdotes quosque, vt passim & licenter donum pœnitentiæ non petentibus audeant prorogare, absoluimus, sed hos, qui qualibet sorte pœnitentiam susceperint, ne vlterius ad militare cingulum redeant, religamus. Sacerdos tamen, qui non sentienti, neque petenti, ausu temerario pœnitentiam dederit, neque se exhortatu eius, qui pœnitentiam accipit, manuum indicijs, vel quibuslibet alijs euidẽtibus significationibus inuitatũ fuisse probauerit, vnius anni excõmunicationis sententiæ subiacebit.

Ita decreti Concil. 2 col. 11. c. 12. vbi de hac ipsa re nonnihil annotauimus.

Hæc eadẽ ferè sunt in Concil. Tol. 8. c. 7.

3 Vidimus quoſdam & fleuimus ex numero culpatorum receptos in gratiam Principũ, extorres extitisse à collegio Sacerdotum. Quod denotabile malũ illa res agit, quia licentia principalis in quo se solui licentius curat, ibi alios alligat, & quos in suam communionem videtur suscipere, à communione & pace Ecclesiæ eligit separare: vt qui cum illo conueſcunt, sola Sacerdotum communione priuentur. Et ideò quia remissio talium, qui contra Regem, gentẽ, vel

patriam agunt, per definitiones canonum antiquorum in potestate solum regia ponitur, cui & peccasse nosc untur, ab eis nulla se deinceps absti nebit sacerdotum communio: sed quos regia potestas aut in gratiã benignitatis receperit, aut participes mensæ suę effecerit, hos etiam sacerdotum & populorum conuentus suscipere in ecclesiasticam communionem debebit, vt quod iam principalis pietas habet acceptũ, nec à sacerdotibus Dei habeatur extraneum.

4 Maiorum institutionibus contraire, & sanctorum patrum decreta conuellere, quid aliud est, quàm vinculum societatis Christi abrumpere, & vsurpatæ præsumptionis licentia statum totius Ecclesiæ dissipare? Profequente igitur venerabili & sanctissimo viro fratre nostro Stephano Emeritensis sedis episcopo, res nobis nouellæ præsumptionis vsurpatione sese intulit pertractanda, tanto communionis nostræ iudicio conuellenda, quanto & prauitatis nosc itur ausibus perpetrata. Dixit enim, violentia principali se impulsum fuisse, vt in monasterio villulæ, in qua venerabile corpus sanctissimi Pimenij confessoris debito quiescit honore, nouam episcopalis honoris ordinationem efficeret. Et ideo quia ex indisserto & facillimo assensu iniustis *Wambæ principis iussionibus pareus, nouam & iniustam illic pontificalis sedis præfectionem induxit, vbi canonica constitutio id fieri omnimoda ratione refellit: prædictus idem vir prostratus humi, medicamine nostri præcepti & sibi dari veniam petit, & quid potissimum fieri oporteat de persona eius, qui illic ordinatus fuerat, nostri oris sententia decerni popoſcit. Sed quia veraciter, imò communiter noueramus, prædictum principem consilio leuitatis agentem, non solum præcepisse, vt in prædicto loco aliquis episcopus fieret, sed ita etiam eum cõfuetis obstinationibus definisse, vt hic in suburbio Toletano in ecclesia Prætoriensi sanctorum Petri & Pauli episcopum ordinaret, nec nõ & in aliis vicis vel villulis similiter faceret: ideò pro tam insolenti huiusmodi extirpationis licentia, quid de hac re habet instituta canonum, in medium proferri præcipimus. Tunc hæc in ordinem constituta, perlecta sunt: Imprimis ex epistola Pauli Tito discipulo, vt episcopos per ciuitates constituere debeat, præcipientis. Item ex Concilio Nicæno tituło *octauo, vbi inter cætera præcipitur, vt in ciuitate vna non videantur duo episcopi esse. Item ex Concilio Laodiceno, titulo quinquagesimo septimo, vbi dicit: Non oportet in vicis & in villulis episcopos ordinari, &c. Item ex Concilio Africæ secundo, titulo quinto, vbi Felix episcopus Semprfelitanus dixit: Etiam, si hoc placet, sanctitati vestræ insinuo, vt diœceses quæ nunquam habuerunt Episcopos, non habeant: & diœceses quæ aliquando habuit, habeat proprium episcopum. Secundum autem hanc prosecutionem sanctitatis vestræ est æstimare, quid fieri debeat. Genedius Episcopus dixit: Si placet insinuatio fratris & coepiscopi nostri Felicis, ab omnibus confirmetur. Ab vniuersis episcopis dictum est, placet. Item ex Concilio Africæ tertio, titulo quadragesimo secundo, vbi dicit, vt non accipiat alterum episcopum plebs, quæ in diœcesi semper subiacuit. Epigonius enim Episcopus inter cætera sic dixit: Hoc dico, non debere rectorem accipere eam plebem, quę in diœcesi semper subiacuit, nec vnquam proprium episcopum habuit. Quapropter si vniuerso sanctissimo cœtui placet hoc, quod prosecutus sum, confirmetur. Aurelius episcopus dixit: Fratris & consacerdotis nostri prosecutioni nõ obsisto, sed hoc me & fecisse, & facturi esse profiteor. Item ex Concilio Sardicensi capitulo sexto vbi inter cætera præcipitur: Licentia passim danda non est. Si enim subito aut vicus aliquis, aut modica ciuitas, cui satis est vnus presbyter, voluerit sibi episcopum ordinari, ad hoc vt vilescat nomen episcopi & authoritas, nõ debent illi ex alia prouincia inuitati, facere episcopum, in quibus antea non fuit. Item de sententia eorum qui huiusmodi ordinationes faciũt, vel de his qui contra hæc instituta canonũ ordinantur, ex Concilio Tauritano, titulo secundo vbi dicit: Gestorum quoque serie conscribi placuit ad perpetem disciplinam, quod circa Octauium, Vrsionem, Remigiũ ac Triferiũ episcopos synodus sancta decreuit, qui in vsurpationem quandã de ordinatione sacerdotũ ad inuidiã vocapatriam agunt, per definitiones Canonum antiquorum, in potestate solum regia ponitur, cui & peccasse noscuntur, adeò nulla se deinceps à talibus absti nebit Sacerdotum communio. Sed quos Regia potestas, aut in gratiam benignitatis receperit, aut participes mensæ fuæ effecerit, hos etiam Sacerdotum, & populorum conuentus suscipere in Ecclesiasticam communionem debebit: vt quod iam principalis pietas habet acceptũ, nequè à Sacerdotibus Dei habeatur extraneum.

4 Maiorum institutionibus contraire, & sanctorum Patrum decreta conuellere, quid aliud est, quàm vinculum societatis Christi abrumpere, & vsurpatæ præsumptionis licentia statum totius Ecclesiæ dissipare? Prosequente igitur venerabili & sanctissimo viro fratre nostro Stephano Emeritensis sedis Episcopo, res nobis nouellæ præsumptionis vsurpatione sese intulit pertractanda, tanto communionis nostræ iudicio euellenda, quanto & priuatis nosc itur ausibus perpetrata. Dixit enim violentia Principali se impulsum fuisse, vt in monasterio villulæ Aquis, in qua venerabile corpus sanctissimi Pimenij confessoris debito quiescit honore, nouam Episcopalis honoris ordinationem efficeret. Et ideo quia indisserto & facillimo assensu, iniustis Wambæ Principis iussionibus parens, nouam & iniustam illic Pontificalis sedis præfectionem induxerit, vbi Canonica institutio id fieri omnimoda ratione refellit, prædictus idem vir prostratus humo, medicamine nostri præcepti, & sibi dari veniam petijt, & quid potissimum oporteret fieri de persona eius, qui illic ordinatus fuerat, nostri oris sententia decernendum popoſcit. Sed quia veraciter inò communiter noueramus prædictum Principem consilio leuitatis agentem, non solum præcepisse, vt in prædicto loco Aquis Episcopus fieret, sed etiam ita eum consuetis obstinationibus definisse, vt hic in suburbio Toletano in Ecclesia Prætoriensi sanctorum Petri, & Pauli, Episcopum ordinaret: necnon & in aliis vicis, vel villulis similiter faceret, ideo pro tam insolenti huiusmodi disturbationis licentia, quid de hac re haberent Canonum institutа perlecta sunt: in primis ex epistola Pauli, vbi Tito discipulo, vt Episcopos per ciuitates constituere debeat, præcipit: item ex Concilio Nicæno tituło octauo, vbi inter cætera præcipitur, vt in ciuitate non videantur duo Episcopi esse: item ex Concilio Laodiceno, titulo LVII. vbi dicit: Non oportet in vicis, & villulis Episcopos ordinari, &c. item ex Concilio Africæ secundo, titulo V. vbi dicit, vt diœceſis, quæ Episcopum nunquam habuit, non habeat. Felix Episcopus Siléitanus dixit etiam: Si hoc placet sanctitati vestræ, insinuo, vt diœceses, quæ nunquam Episcopos habuerunt, non habeant: vel illa diœcesis, quæ aliquando habuit, habeat proprium. Secundum autem hanc prosecutionem, sanctitatis vestræ est æstimare, quid fieri debeat. Genedius Episcopus dixit: Si placet insinuatio fratris, & Coepiscopi nostri Felicis, ab omnibus confirmetur. Ab vniuersis Episcopis dictum est: Placet. Item ex Concilio Africæ tertio titulo XLII. vbi dicitur, vt non accipiat alium Episcopum plebs, quæ in diœcesi semper subiacuit. Epigonius enim Episcopus inter cætera sic dixit: Hoc dico non debere rectorem accipere eam plebem, quæ in diœcesi semper subiacuit, nec vnquam proprium Episcopum habuit. Quapropter si vniuerso sanctissimo cœtui placet, hoc, quod prosecutus sum, confirmetur. Aurelius Episcopus dixit: Fratris, & consacerdotis nostri prosecutioni non obsisto, sed hoc me & fecisse, & facturum esse profiteor. Item ex Concilio Sardicensi, vbi inter cætera præcipitur: Licentia danda passim non est. Si enim subitò, aut vicus aliquis, aut modica ciuitas, cui satis est vnus Presbyter, voluerit sibi Episcopum ordinari, ad hoc vt vilescat nomen Episcopi, & auctoritas, non debent illi ex alia prouincia inuitati facere Episcopum. Item de sententia eorum, qui huiusmodi ordinationes faciunt, vel de his, qui contra hæc instituta Canonum ordinantur, ex Concilio Tauritano titulo secundo, vbi dixit: Gestorum quoque seriem conscribi placuit ad perpetem disciplinã, quod circa Octauiũ, Vrsionẽ, Remigiũ, Attrefeorium Episcopos Synodus sancta decreuit: qui in vsurpationem quandã de ordinatione Sacerdotũ ad inuidiam voca-

Tit. 1.

*Bambæ

Fuit. p. c. 144 Burc. li. 5. c. 32.

Erat Pimenius Dom. 1. fis mon. sterio, rij Abbas, & Epis. opus, cui fi. bi cribit in C. Tole.

26 fic. 6. cilij Sarachefis cepitula III addantur, vt in quibuſdã re. emplaribꝰ ſic habe tur nunc in c. 6. D. 8. 3. Nõ oportere & Cõcil Carthag. c. 5.

16. q. 1. Miltus Concilijs.

bantur, quod ita his videtur indultum, vt de cætero hac auctoritate commoniti, nihil vsurpare conentur, si quidem se ab hac causa tali excusatione defenderint, qua dicerent se non esse prius conuentos. Proinde iudicauit Synodus, vt si quis ex hoc fecerit contra instituta Maiorum, sciat is, qui ordinatus fuerit, sacerdotij se honore priuandum: & ille, qui ordinauerit, authoritatem se in ordinationibus vel in Concilijs minimè retenturum. Non solum autem circa * memoratum Episcopum hæc sententia præualebit, sed & circa omnes simili errore deceptos, qui ordinationes huiusmodi perpetrarunt. His ergo fortissimis regulis effectum pij operis apponentes, in communi definitione elegimus, vt in loco villulæ supradictæ deinceps fedes episcopalis non remaneat, neque Episcopus illic vltra constituendus existat. Hic tamen Conuiuldus, qui contra Maiorum decreta illic videtur institutus fuisse episcopus, nullis canonum erit ad condemnationem sui, sententijs vlcisendus: quia nõ ambitione, sed principis impulsione constitit ordinatus. Et idcò hoc illi remedium humanitatis cõcedimus, vt in sedem aliam decedentis cuiuslibet episcopi transducatur: & prædictus locus sub monastica deinceps institutione manserit, non episcopali vltra priuilegio fretus, sed sub regimine abbatis (sicut hucusque fuit) erit modis omnibus mancipandus. Iam verò de cætero generale * ponentes edictum, Si quis contra hæc canonum interdicta venire conatus fuerit, vt in locis illis episcopum eligat fieri, vbi episcopus nunquam fuit, anathema sit in conspectu Dei omnipotentis. Et in super tam ordinator quàm ordinatus, gradum sui ordinis perdat: quia non solũ antiquorum patrum decreta, sed & Apostolica ausus est conuellere instituta.

* memorato episcopos

* ponam

5 Relatum nobis est, quosdam de sacerdotibus non tot vicibus communionis sanctæ gratiam sumere, quot sacrificia in vna die videntur offerre: sed in vno die, & plurima per se Deo offerant sacrificia, in omnibus se oblationibus à communione suspendant, & in sola tantum extremi sacrificij oblatione communionis sanctæ gratiam sumunt, quasi non sit toties illi vera & singulari sacrificio participandum, quotics corporis & sanguinis Domini nostri Iesu Christi immolatio facta constiterit. Nam ecce Apostolus dicit: Nonne qui edunt hostias, participes sunt altaris? Certum est, quòd hi qui sacrificantes non edunt, rei sunt * Dominicis sacramentis. Quicunque ergo sacerdotũ deinceps, diuino altario sacrificium oblatursus accesserit, & se à communione suspenderit, ab ipsa quasi indecenter priuauit, gratia communionis anno vno repulsum se nouerit. Nam quale erit illud sacrificium, cui nec ipse sacrificans participes esse cognoscitur? Ergo modis omnibus est tenendum, vt quotiescunque sacrificans corpus & sanguinem Iesu Christi Domini nostri in altario immolat, toties perceptionis corporis & sanguinis Christi se participem præbeat.

1. Cor. 10.

* Dñici sacramenti.

6 Illud quoque collationemutua decernendum nobis occurrit, quòd in quibuslibet ciuitatibus, decedentibus episcopis proprijs, dum differtur diu ordinatio successoris, non minimè creatur officiorum diuinorum offensio. Nam dum longè lateque diffuso tractu terrarum commeatur, impeditur celeritas nunciorum, quo aut non queat regis auribus decedentis præsulis transitus innotesci, aut de successore morientis Episcopi libera principis electio præstolari. Nascitur sæpè & nostro ordini de relatione talium difficultas, & regiæ potestati, dum consultum nostrum pro subrogandis pontificibus sustinet, * iniurioſa neceſſitas. Vnde placuit omnibus pontificibus Hispaniæ atque Galliciæ, vt saluo priuilegio vniuscuiusque prouinciæ, licitum maneat deinceps Toletano pontifici, quoscunque regalis potestas elegerit, & iam dicti Toletani episcopi iudicium dignos esse probauerit, in quibuslibet prouincijs in præcedentium sedibus præficere præsules, & decedentibus Episcopis eligere successores, sic tamen, vt quisquis ille fuerit ordinatus, post ordinationis suæ tempus infra trium mensium spatium proprij metropolitani præsentiam visurus accedat, qualiter eius authoritate vel disciplina instructus, cõdignæ susceptæ sedis gubernacula teneat. Quòd si per desidiam aut neglectum quilibet constituti bantur. Quod cæterus his videtur indultũ, vt de cætero hac auctoritate cõmoniti nihil vsurpare conentur, siquidẽ ea se ab hac causa excusatione defenderint, qua dicerent prius se non esse conuentos. Proinde iudicauit Synodus, vt si quis ex hoc fecerit cõtra institutа maiorũ, sciat is, qui ordinatus fuerit, Sacerdotij se honore priuandũ & ille qui ordinauerit, auctoritatem se in ordinationibus, vel in Concilijs minimè retenturum. Non solũ aũt circa memoratos Episcopos hæc sententia præualebit, sed etiam circa oẽs, qui simili errore decepti huiusmodi ordinationes perpetrarunt. His igitur fortissimis regulis effectum pij operis adponentes, id communi definitione elegimus, vt in locum villulæ supradictæ Aquis deinceps fedes Episcopalis non mancat, neque Episcopus illic vltra constituendus existat. Hic tamen Cuniuldus, qui cõtra maiorum decreta illic videtur institutus fuisse Episcopus, nullis Canonum erit ad condemnationẽ sui, sententijs vlcisẽdus, quia non ambitione, sed Principis impulsione illic constitit ordinatus. Et ideo hoc illi remedium humanitatis concedimus, vt in sede alia decedentis cuiuslibet Episcopi transducatur, & prædictus locus sub monastica deinceps institutione manserit, non Episcopali vltra priuilegio fretus, sed sub Abbatis regimine, sicut hucusque fuit, erit modis omnibus mancipandus. Iam verò de cætero generale ponentes edictum, si quis contra hæc Apostolica iussa, si quis contra hæc Canonum interdicta venire conauerit, vt in locis illis Episcopum eligat fieri, vbi Episcopus nunquam fuit, sit in conspectu omnipotentis Dei anathema: & insuper tam ordinans, quàm ordinatus gradum sui ordinis perdat: quia non solum antiquorum Patrum decreta, sed & Apostolica ausus est cõuellere instituta.

* innumeroſa

De cõcer. dist. 2. Relatum est nobis. fuo. p. 2. c. 114.

5 Relatum nobis est, quosdã de Sacerdotibus, nũ tot vicibus cõmunionis sanctæ gratiam sumere, quot sacrificia in vno die videantur Deo offerre: sed in vno die, si plurima per se Deo offerant sacrificia, in omnibus se oblationibus à communiendo suspendunt, & in sola tantum extremi sacrificij oblatione communionis sanctæ gratiam sumunt: quasi non sit totiens reus illius veri, & singularis sacrificij, quotiens participator corporis & sanguinis Domini nostri Iesu Christi esse desiderat. Nam ecce Apostolus dicit: Nonne qui edunt hostias participes sunt altaris? Si ergo qui edunt hostias participes sunt altaris, certum est, quod hi qui sacrificantes non edunt, rei sint Dominici sacramenti. Quicunque ergo Sacerdotum deinceps diuino altario sacrificium oblaturus accesserit, & se à communione suspenderit, ab ipsa, qua se indecenter priuauit gratia communionis, anno vno repulsum se nouerit. Nam quale erit illud sacrificium, cui nec ipse sacrificans participẽ se cognoscitur? Ergo hoc modis omnibus est tenendum, vt quotiescunque sacrificans, corpus & sanguinem Iesu Christi Domini nostri in altario immolat, toties perceptioni corporis & sanguinis Christi se participem præbeat.

Dist. 63. Cũ longè lateque.

6 Illud quoque collationi mutuæ decernendum nobis occurrit, quod in quibuslibet ciuitatibus decedentibus Episcopis proprijs, dum differtur diu ordinatio successoris, non minima creatur & officiorum diuinorum offensio, & Ecclesiasticarum rerum noscitur perditio. Nam dum longè lateque diffuso tractu terrarum, commeantium impeditur celeritas nunciorum, quo aut non queat Regis auditibus decedentis Præsulis transitus innotesci, aut de successore morientis Episcopi libera Principis electio præstolari, nascitur semper, & nostro ordini de relatione taliũ difficultas, & Regiæ potestati, dum consulcũ nostrum pro subrogandis Pontificibus sustinet, iniuriosa necessitas. Vnde placuit omnibus Pontificibus Hispaniæ, vt saluo priuilegio vniuscuiusq; prouinciæ, licitum maneat deinceps Toletano Pontifici, quoscunque Regalis potestas elegerit, & iam dicti Toletani Episcopi iudicio dignos esse probauerit, in quibuslibet prouincijs, in præcedentium sedibus præficere Præsules, & decedentibus Episcopis eligere successores. Ita tñ, vt quisquis ille fuerit ordinatus, post ordinationis fuæ tẽpus, infra trium mensiũ spatiũ proprij Metropolitani præsentiã visurus accedat: qualiter ei' auctoritate, vel disciplina instructus, cõdignè susceptę sedis gubernacula teneat. Quod si p desidiã, aut neglectũ, quilibet cõstituti

temporis metas excesserit, quibus nequeat metropolitani sui obtutibus præsentari, excommunicatum se per omnia nouerit, excepto, si regia iussione impeditū se esse probauerit. Hanc quoque definitionis formulam, sicut de episcopis, ita & de cæteris ecclesiarum rectoribus placuit obseruandam.

7 Omnis disciplina sic subiectos debet arguere, vt spem veniæ non videatur auferre, nec funditus curuationis inducere iugum, sed temperantiæ semper adhibere consultum. Et ideo quia legem illam à domino Vvambano principe editam, quæ de proditione est annotata, huius principis nostri & domini Eringij mansuetudo temperare dispositit: ideo annuente nobis glorioso & religiosissimo Eringio principe nostro, necessariè hoc sanctum Concilium definiuit, vt hi, qui per supradictam legem testificandi dignitatem perdiderunt, recepto testimonio priſtinæ dignitatis, cauſas exequi possint debitæ actionis, qualiter nobilitatis ſolitæ titulum reportantes, & quæque de præteritis legitimè testificari voluerint, licentiæ obtineant votum, & à iudicibus nullis prohibitionibus arceantur, hoc videlicet adijcientes, vt ſi quid in præteritis testificari voluerint, ſi pro ſola huius rei inſtamatione reiecti ſunt, teſtimonio ſuo nuper conquirant, quod in præteritis conquirere potuerant: tantum ſi illo tempore quo in præteritis ad teſtimonium dicendum vocati ſunt, & ſupradictæ legis inſtitutionibus reprobati, & aliam criminis notam eos tunc non habuiſſe, patuerit, aut * tricennium tunc effluxiſſe, cùm ad teſtimonium fuerant prolati, hi qui eos reprobauerant, inanifeſtè conuicerint.

8 Præceptum Domini eſt, vt excepta cauſa fornicationis, vxor à viro dimitti non debeat. Et ideo quicunque citra culpam criminis ſupradicti, vxorem ſuam quacunque occaſione dimiſerit, quia quod Deus iunxit, ille ſeparare diſpoſuit: tam diu ab Eccleſiaſtica communione priuatus, & à cœtu omnium Chriſtianorum maneat alienus, quamdiu ſocietatem relictæ coniugis ſyncerior amplectatur & foueat. Hi tamen, qui iam admoniti à ſacerdote ſemel, bis tercúe, vt corrigerentur, ad torum ſuæ coniugis noluerint redire, ipſi ſe ſuis meritis & à palatinæ dignitatis officio ſeparabunt, & inſuper generoſæ dignitatis teſtimonium, quandiu in culpa fuerint, amiſſuri ſunt, quia carnem ſuam diſſidij iugulo tradiderunt.

9 De Iudæorū aũt execrãda perfidia, diſcretis titulorum ſententijs editas nouiter à glorioſo principe leges vigilãti ſenſu intẽtione perlegim', diſtrictò etiã grauitatis põdere earũ inſtituta probanimus. Proinde q̃ debitæ rationis iudicio editæ, ſynodali dignatione probatæ ſunt, irreuocabili deinceps iudicioꝝ ordine, p̃ eorũ exceſſibus tenebuntur, id eſt, leges, quæ de cõmemoratione priſcarũ cæremoniarũ & Iudæorũ trãſgreſſionibus, promulgatæ ſunt, atq; de nouella cõfirmatione earũ. Ité de blaſphematorib' ſanctæ Trinitatis. Ité, ne Iudæi aut ſe aut ſilios ſuos vel famulos à baptiſmi gratia ſubtrahãt. Ité, ne Iudæi more ſuo celebrẽt Paſcha, vel carnis circũciſiones exerceãt, ac ne Chriſtianũ quemquã à fide Chriſti dimouẽat. Ité, ne Iudæi ſabbata cæteraſq; feſtiuitates ritus ſui celebrare præſumãt. Ité, vt omnis Iudæus diebus Dñicis & in præfinitis diebus ab opere ceſſet. Ité, ne Iudæi more ſuo dijudicẽt eſcas. Ité, ne Iudæi ex propinquitate ſui ſanguinis cõnubia ducãt, & vt fine benedictione ſacerdotis nuberẽ & audeãt. Ité, ne Iudæi religioni noſtræ inſultantes, feſtã ſuã defendere audeãtnec à fide refugiẽtes, alibi ſe trãſducant. Et ne quilibet refugiẽtes eos ſuſcipiat. Ité, ne Chriſtianus à Iudæis quodcunq; muneris contra fidẽ Chriſti accipiat. Ité, ne Iudæi libros legere audeãt, quos Chriſtiana fides repudiat. Ité, ne Iudæis mãcipia deſeruiãt vel adhæreãt Chriſtiana. Ité, ſi Iudæus ſe Chriſtianum eſſe teſtetur, & ob hoc nõ velit à ſe reijcere mancipium Chriſtianũ. Item, profeſſio Iudæorũ, quomodo vnuſquiſq; ad fidẽ veniẽs, indiculũ profeſſionis ſuæ cõſcribere debeat. Ité, conditiones Iudæorum, quas iurare debeant hi, qui ex eis ad fidẽ veniẽtes, profeſſiones ſuas dederint. Item de Chriſtianis mãcipij Iudæorum, quæ ſe non prodiderint Chriſtiana, ſiue de publicatoribus eorum. Item, ne Iudæi à quolibet poteſtate accepta extra regiam ordinationem Chriſtianũ quemq; im-

temporis metas excesserit, quibus Metropolitani sui nequeat obtutibus præsentari, excommunicatum se per omnia nouerit: excepto si Regia iussione impeditū se esse probauerit. Hanc quoque definitionis formulam, sicut de Episcopis, ita & de cæteris Ecclesiarum rectoribus placuit obseruandam.

Lib. 9. legũ Viſegothorũ, tit. 2. lib. 8.

7 Omnis disciplina sic subiectos debet arguere, vt spem veniæ non videatur auferre; nec funditus curuationis inducere iugum, sed temperantiæ semper adhibere consultum. Et ideo quia legem illam à domino Vvambane Principe editam, quæ de progressione est exercitus annotata, huius Principis nostri & domini Eruigij manſuetudo temperare diſpoſuit, ideo annuente nobis glorioſo, & religioſiſſimo Ernigio Principe noſtro, neceſſarium hoc ſanctum Concilium definiuit, vt hi, qui ſuper prædictam legem, teſtificandi dignitatem perdiderant, recepto teſtimonio priſtinæ dignitatis, cauſas exequi poſſint debitæ actionis; qualiter nobilitatis ſolitæ titulum reportantes, & quæque de præteritis legitimè teſtificare voluerint, licentiæ obtineant votum, & à iudicibus nullis prohibitionibus arceantur: hoc videlicet adijcientes, vt ſi quid in præteritis teſtificari voluerunt, ſi pro ſola rei infamatione reiecti ſunt, teſtimonio ſuo nuper conquirant, quod in præteritis conquirere poterant: tantum ſi illo tempore, quo in præteritis ad teſtimonium dicendum vocati ſunt, & ſupradictæ legis inſtitutionibus reprobati, aut aliã criminis notam eos tunc non habuiſſe patuerit, aut tricennium tunc effluxiſſe, cum ad teſtimonium fuerant prolati, hi qui eos reprobauerant manifeſtè conuicerint.

8 Præceptum Domini eſt, vt excepta cauſa fornicationis, vxor à viro dimitti non debeat. Et ideo quicunque citra culpam criminis prædicti, vxorem ſuam quacunque occaſione reliquerit, quia quos Deus iungit, ille ſeparare diſpoſuit, tam diu ab Eccleſiaſtica communicatione priuatus, & à cœtu omnium Chriſtianorum maneat alienus, quãdiu, & ſocietatem relictæ coniugis recipere, & partem ſui corporis, honeſta lege coniugij ſincériter amplectatur, & foueat. Hi tamen, qui iam admoniti à Sacerdote ſemel, & bis, terque vel corrigantur, ad tori ſui coniugij nolnerint redire confortium, ipſi ſe ſuis meritis, & à Palatinæ dignitatis officio ſeparabunt, & inſuper generoſæ dignitatis teſtimonium, quàm diu in culpa fuerint, amiſſuri ſunt, quia carnẽ ſuam diſſidij iugulo tradiderunt.

Habentur omnes hæ leges lib. legũ Viſegothorũ tit. 2. 3. 4.

9 De Iudæorum autem execranda perfidia, diſcretis titulorum ſententijs editas nouiter à glorioſo Principe legibus vigilanti ſenſum intentione perlegimus, diſcreto etiam grauitatis pondere earum inſtituta probauimus: & quia debitæ rationis iudicio editæ, Synodali indagatione probatæ ſunt, irreuocabili deinceps iudicorum ordine, pro eorum exceſſibus tenebuntur id eſt leges de commemoratione priſcarum legum, quæ in Iudæorum tranſgreſſionibus promulgatæ ſunt, & quæ de nouella confirmatione earum. Item ne Iudæi, aut ſe, aut ſuos filios, vel famulos à baptiſmo ſubtrahant. Item ne Iudæi more ſuo celebrent paſcha, vel carnis circumciſiones exerceant, ac ne Chriſtianũ quemquã à fide Chriſti dimoueant. Item ne Iudæi Sabbata, cæteraſq; feſtiuitates ritus ſui celebrare præſumant. Item vt omnis Iudæus diebus Dominicis, & in præfinitis diebus ab opere ceſſet. Ité ne Iudæi more ſuo dijudicẽt eſcas. Ité ne Iudæi ex propinquitate ſui ſanguinis cõnubia ducant. Ité ne Iudæi religioni noſtræ inſultantes, feſtã ſuã defendere audeant: ne à fide refugientes alibi ſe tranſducãt: & ne quilibet refugientes alibi ſuſcipiat. Ité ne Chriſtianus à Iudæo quodcunque munus, contra fidẽ Chriſti accipiat. Item ne Iudæi libros illos legere audeant, quos Chriſtiana fides repudiat. Item ne Iudæis mancipia deſerviant, vel adhæreant Chriſtiana. Ité ſi Iudæus Chriſtianũ eſſe teſtatur, & ob hoc non velit à ſe reijcere mancipiũ Chriſtianũ. Item profeſſio Iudæorum, quando vnuſquiſque ad fidem veniens, indiculum profeſſionis ſuæ conſcribere debeat. Item conditiones Iudæorũ, ad quas iurare debeant hi, qui ex eis, ad fidẽ venientes, profeſſiones ſuas dederint. Ité de Chriſtianis mancipijs Iudæorũ, quæ ſe nõ prodiderint, Chriſtiana, ſiue de publicatoribus eorũ. Ité ne Iudæi, à quolibet poteſtate accepta, extra Regiam ordinationem, Chriſtianum quemquam im-

Matt. 5. & 19. 12. q. 5. Præceptũ Domini eſt

* trienniũ

Dist. 54. Et si Iudæorum ferui.

petere, plectere, vel distringere audeant. Item, vt si Iudæorũ ferui necdũ adhuc cõuersi, ad Christi gratiã conuoluerint, libertate donentur. Item, ne Iudæi administratorio vsu in ordinem villicorum atque actorum, Christianam familiã redigere audeant & de damnis eorum qui talia ordinanda iniunxerint. Item, vt Iudæus ex alijs prouincijs vel territorijs ad regis nostri ditionem pertinentibus veniens, episcopo loci vel sacerdoti se præsentare non differat, vel quid huic in toto obseruari conueniat. Item, vt cõcursus Iudæorum diebus institutis ad episcopum fieri debeant. Item, vt quicunque Iudæum secum assequẽtem habuerit, expetenteque sacerdote, cum apud se retinere non audeat. Item, vt cura omnis distringendi Iudæos solis sacerdotibus debeatur. Item, de damnis sacerdotum vel Iudicum, qui in iudicijs instituta legum adimplere distulerint. Item, ne iudices quicquam de persidorum excessibus, extra sacerdotum conniuentiam, iudicare præsumant. Item, vt episcopi tunc immunes habeantur à damnis, cum eorum presbyterosad ea quæ ipsi non correxerint, remiserint corrigenda. Item, de seruata principibus miserendi potestate in his, qui conuersi ad fidem Christi veraciter fuerint. Item, vt episcopi omnes Iudæis ad se pertinentibus, libellum de suis editum erroribus tradant, & vt professiones eorum vel conditiones in scrinijs ecclesiæ cõdant. Quarum omnium legum promulgatio grauida, sicut synodali iudicio comprobata, ita generali omnium nostrorum definitione, in eorum erit deinceps excessibus exercenda.

10 Pro his qui quolibet metu vel terrore ecclesiam appetunt, consentiente pariter glorioſiſſimo domino noſtro Eringio rege, hoc ſanctum Concilium definiuit, vt nullus audeat confugientes ad eccleſiam vel reſidẽtes, inde abſtrahere, aut quodcunque nocibilitatis vel damni ſeu ſpolij reſidentibus in loco ſancto inferre: ſed eſſe potius his ipſis, qui eccleſiam petunt, per omnia licitum, in triginta paſſus ab eccleſiæ ianuis progredi. In quibus triginta paſſibus vniuſcuiuſque eccleſiæ in toto circuitu reuerẽtia defendatur, ſic tamen, vt hi qui ad eam confugiunt, in extraneis vel lõgè ſeparatis ab eccleſia domibus, nullo modo abſcedant: ſed in hoc triginta paſſuum numero abſque domorum extranearum receptaculo progredientes, aditum obtinebũt, qualiter requiſitæ naturæ vſum debitis expleant locis. Et nullo teneantur euentu neceſſitudinis, qui Dominicis ſe defendendos commiſerint clauſtris. Si quis aũt hoc decretum tentauerit violare, & eccleſiaſticæ excommunicationi ſubiacebat, & ſeueritatis regiæ feriatur ſententia. Ipſos tamẽ, qui ad eccleſiam confugiũ fecerint, ſi iuxta priſcorũ canonum inſtituta hi qui eos repetunt, ſacramenta reddiderint, & ſacerdos eccleſiæ ipſius, ab eccleſiæ non abſtraxerit foribus, aut fuga talium ſi euenerit, ſacerdoti quærenda eſt, aut damnorum ſententia ſecundum electionem principis, huiuſmodi ſacerdotibus irroganda.

11 Præcepta Domini ſunt, dicentis: Non facies tibi ſculptile, neque omnem ſimilitudinem, quæ eſt in cælo deſuper, & quæ in terra deorſum, nec eorum quę ſunt in aquis ſub terra, nec adorabis ea, neque coles. Item, qui immolat dijs, occidetur, præterquam Domino ſoli. Item, vir aut mulier qui faciant malum ante conſpectum Domini Dei ſui, & tranſgrediuntur pactum illius, vt vadant, & ſeruiant dijs alienis, & adorent eos, vel Solem & Lunam & omnem militiam cæli, quæ non præcepi, & hoc tibi fuerit nunciatum, audiensque inquiſieris diligenter, & verum eſſe repereris, & abominatio facta eſt in Iſraël: educes virum ac mulierẽ, qui rem ſceleratiſſimam perpetrauerunt, ad portas ciuitatis, & lapidibus obruentur: Præcepta Domini hæc non in vltione, ſed in terrore delinquentium apponentes, non mortis ſententiam promulgamus, ſed cultores idolorum, veneratores lapidum, accenſores facularum, & excultores fontium admonemus, vt agnoſcant quòd ipſi ſpõtaneæ ſe morti ſubijciunt, qui diabolo ſacrificare videntur. Mortis enim nomine diabolus appellatur, ſicut de eo ſcriptum eſt. Et cratilli nomen, mors. Ac proinde omne ſacrilegium idolatriæ, vel quidquid illud eſt contra ſanctam fidem, in quo inſipientes homines captiuati, diabolicis culturis inſeruiunt, ſacerdotis vel iudicis inſtantia inuentum, perare, plectere, vel diſtringere audeant. Item vt Iudæorum ſerui, necdum adhuc conuerſi ad Chriſti gratiam conuoluerint, libertati donentur. Item ne Iudæi adminiſtratorio vſu ſub ordine villicorum, atque actorum Chriſtianã familiam regere audeant: & de damnis eorum, qui ijs talia ordinanda iniunxerint. Item vt Iudæus ex alijs prouincijs, vel territorijs ad regni noſtri ditionem pertinentibus veniens, Epiſcopo loci, vel Sacerdoti ſuo præſentare non differat: vel quid huic in toto obſeruari conueniat. Itẽ quæ cursus Iudæorum diebus inſtitutis ab Epiſcopo fieri debeant. Item, vt quicunque Iudæum ſecum obſequentem habuerit, expetente Sacerdote cum apud ſe retinere non audeat. Item vt cura omnis diſtinguendi Iudæos, ſolis Sacerdotibus debeatur. Item de damnis Sacerdotum, vel Iudicũ, qui in Iudæis inſtituta legum adimplere diſtulerint. Item ne iudices quidquam de Iudæorum exceſſibus extra Sacerdotum conniuentiam iudicare præſumant. Item vt Epiſcopi immunes habeantur à damnis, cum eorum Preſbyteri, eo, quæ ipſi non correxerint, ad eos non remiſerunt corrigenda. Item de reſeruata Principibus miſerendi poteſtate, in his, qui conuerſi ad fidem Chriſti veraciter fuerint. Item vt Epiſcopi omnes Iudæis ad ſe pertinentibus libellum de ſuis editum erroribus tradant, & vt profeſſiones eorum, vel conditiones in ſcrinijs Eccleſiæ condant. Quarum omnium legum promulgatio grauida, ſicut Synodali iudicio comprobata, ita generali omniũ noſtrorum definitione in eorum erit deinceps exceſſibus excernenda.

17. q. 4. Definiuit ſanct. Iuo. p. 3. c. 121. Pan. i. lib. c. 78.

10 Pro his qui quolibet metu, vel terrore Eccleſiã appetunt, conſentiẽte pariter, & iubente glorioſiſſimo domino noſtro Eruigio Rege, hoc ſanctũ Concilium definiuit, vt nullus audeat confugientes ad Eccleſiã, vel reſidentes inde abſtrahere, aut quodcunq; nocibilitatis, vel damni, ſeu ſpolij reſidentibus in loco ſancto inferre: ſed eſſe potius his ipſis, qui Eccleſiam petunt, per omnia licitũ in triginta paſſibus ab Eccleſiæ ianuis progredi: in quibus triginta paſſibus, vniuſcuiuſque Eccleſiæ, in toto circuitu reuerentia defendetur: ſic tamen, vt hi, qui ad eã confugiunt, in extraneis, vel longe ſeparatis ab Eccleſia domibus nullo modo obcellẽtur. Sed in hoc triginta paſſũ numero, abſque domorum extranearum receptaculis, progrediendi aditum obtinebunt: qualiter, & requiſitæ naturæ vſum debitis expleant locis, & nullo teneantur euentu neceſſitudinis, qui Dominicis ſe defendẽdos cõmiſerint clauſtris. Si quis aũt hoc decretum violare tentauerit, & Eccleſiaſtica excommunicationi ſubiacebat, & ſeueritatis Regiæ feriatur ſententia. Ipſos tamẽ, qui ad Eccleſiam confugiũ fecerint, ſi iuxta priſcorũ Canonum inſtituta, hi qui eos competunt Sacramenta reddiderint, & Sacerdos Eccleſiæ ipſius ab Eccleſiæ foribus nõ abſtraxerit, aut fuga talium ſi venerit, Sacerdoti quærenda eſt, aut damnorum ſententia, ſecundum electionem Principis, huiuſmodi Sacerdotibus irroganda.

11 Præcepta Domini ſunt dicẽtis: Non facies tibi ſculptile, neque omnem ſimilitudinẽ, quæ eſt in cælo deſuper, & quæ in terra deorſum, nec eorum, quæ ſunt in aquis ſub terra: non adorabis ea, neq; coles. Item: Qui immolat dijs, occidetur, præterquã Domino ſoli. Item: Vir, aut mulier, qui faciant malũ in conſpectu Domini Dei ſui, & tranſgrediantur pactum illius, vt vadant, & ſeruiant dijs alienis, & adorent eos, ſolem, & lunam, & omnem militiam cæli, quæ non præcepi, & hoc tibi fuerit nunciatum, audiensque inquiſieris diligenter, & verum eſſe repereris, & abominatio facta eſt in Iſraël, educes virum, ac mulierem, qui rem ſceleratiſſimam perpetrarunt ad portas ciuitatis tuæ, & lapidibus obruentur. Præcepta hæc Domini non in vltione, ſed in terrore delinquentium apponentes, non mortis per hãc ſententiam promulgamus, ſed cultores idolorum, veneratores lapidum, accenſores farularũ, & excolentes ſacra fontium, vel arborum admonem. us, vt agnoſcant, quòd ipſi ſponte ac morti ſubijciunt, qui diabolo ſacrificare videntur: mortis enim nomine diabolus appellatur: ſicut de eo ſcriptum eſt: Et cratilli nomen mors. Ac proinde omne ſacrilegium idolatriæ, vel quidquid illud eſt contra ſanctã fidem, in quo inſipientes homines captiuati, diabolicis culturis inſeruiunt, Sacerdotis, vel iudicis inſtantia inuenta

Exod. 20. Exod. 22. Deut. 17.

Cõc. Tol. 16. c. 2.

Apoc. 6.

vt sacrilegia eradantur, & exterminata truncentur. Eos verò qui ad talem errorem accurrunt, & verberibus coerceant, & onustos ferro, dominis suis tradant, si tamen Domini eorum per iurisiurandi attestationem promittant, se eos tam solicitè custodire, vt vltra eis non liceat tale nefas committere. Quòd si domini eorum nolint huiusmodi reos in fide sua suscipere, tunc ab eis à quibus coerciti sunt, regijs assaltibus præsententur, vt principalis authoritas liberam de talibus donandi potestatem obtineat. Dominitamen eorum, qui nunciatos sibi talium seruorum errores vlcifci noluerint, & excommunicationis sententiam perferant, & iura seruilliius, quem coercere noluerint, se amisisse cognoscant. Quòd si ingenuorum personæ his erroribus fuerint implicatæ, & perpetua excommunicationis sententia seriantur, & arctiori exilio vlcifcantur.

12 Placuit huic sancto Concilio, vt iuxta priorum episcoporum singularum prouinciarum canonum institutа, annis singulis in vnaquaque prouincia Calendis Nouembris Concilium celebrari conueniant. Quisquis autem in prædictis Calendis Nouembris pro celebratione Synodi venire distulerit, excommunicationi debitæ subiacebit.

13 Præmissis his omnibus Synodalibus gestis, quæ honesto decretorum fine compleuimus, perpetuum his robur per manuum nostrarum subscriptionem annectimus, dantes pro his gloriam & honorem immortali Deo & Domino nostro, quo inspirante, & determinationis nostræ sententia viguit, & probitas eauforum honesto se fine compleuit. Vnde sanctæ Trinitatis poscimus inenarrabile * nomen, & gloriosam ineffabilis potentiæ maiestatem, vt dei amatori Christi serenissimo domino nostro atque amantissimo Eringio principi, cuius iussu ad hunc meruimus adnocari conuentum, imperare clementer, regnare feliciter, habere de elementia fructum, obtinere de iustitia præmium, de pietate trophæum, quo & hic inuictus victor hostium semper appareat, & post diuturna huius sæculi curricula, ad regnum æternum cum suis omnibus coronandus perueniat, præsante Deo & Saluatore Iesu Christo Domino nostro, qui cum patre & spiritu sancto in Trinitate viuit & regnat Deus in sæcula sæculorum, Amen.

* aumen.

Consummatum est hoc sanctum Concilium, die octaua Calendarum Februariarum, anno regni feliciter primo serenissimi domini nostri Eringij regis.

SVBSCRIPTIO EPISCOPORVM.

* Hispalē-sis.

Iulianus Dei gratia * Spalensis ecclesiæ sedis episcopus, hæc synodica instituta à nobis edita, subscripsi.

Ego Iulius indignus vrbis regiæ Toletanæ sedis episcopus, hæc synodica à nobis instituta, subsc.

Ego Liuba indignus Bracarensis sedis episco. hæc synodica * à nobis instituta edita, subscr.

* institutа à nobis edita

Ego Stephanus sanctæ Emeritensis ecclesiæ episco. hæc synodica * à nobis instituta edita, subsc.

Affalius Dei miseratione Aucensis ecclesiæ episco. hæc synodica * à nobis instituta edita, subsc.

In Christi nomine Leander ecclesiæ Ilicitanæ & Iotanæ episc. hæc synodica * à nobis instituta edita, subsc.

In Christi nomine Palinatius * Vreitanæ ecclesiæ episc. hæc synodica instituta à nobis edita, subsc.

Concordius Palantinæ sedis episcopus, similiter subscripsi.

Riccila Accitanæ ecclesiæ episc. similiter subsc.

Simpronius Ergauicensis eccl. siæ episcopus, similiter subscripsi.

Spera in Deo Italicensis sedis episcopus, similiter subscripsi.

* Egoscn.

Geta Ilipensis ecclesiæ episc. similiter subsc.

Memorius * Egobinensis ecclesiæ episcopus, similiter subscripsi.

* Sirianen. vel Sicilen.

Tructimundus Elborensis episc. subsc.

Isidorus * Sitalensis episc. similiter subsc.

hæc sacrilegia eradantur, & exterminata truncentur. Eos verò qui ad talem errorem concurrunt, & verberibus coerceant, & onustos ferro suis dominis tradant. Si tamen domini eorum per iurisiuran. di attestationem promittant, se eos tam solicitè custodire, vt vltra illis non liceat tale nefas committere. Quod si domini eorum nolunthuiusmodi reos in fide sua suscipere, tunc ab eis, à quibus coerciti sunt, Regis conspectibus præsententur: vt principalis auctoritas liberam se talibus donandi potestatem obtineat. Dominitamen eorum, qui nunciatos sibi talium seruorum errores vlcisci distulerint, excommunicationis sententiam perferant, & iura seruilliius, quem coercere nolunt, se amisisse cognoscant. Quod si ingenuorum personæ his erroribus fuerint implicatæ, & perpetua excommunicationis sententia ferientur, & arctiori exilio vlcisc entur.

12 Placuit huic venerando Concilio, vt iuxta priorum Canonum institutа, Episcopi singularum prouinrum annis singulis in vnaquaque prouincia Calendis Nouembribus Concilium celebraturi conueniant. Quisquis autem in prædictis Calendis Nouembribus pro celebratione Synodi venire distulerit, excõmunicationi debitæ subiacebit.

13 Præmissis his omnibus Synodalibus gestis, quæ honesto decretorum fine compleuimus, perpetuum his robur per manuum nostrarum subscriptionem adnectimus, dantes in his gloriam, & honorem immortali Deo, & Domino nostro: quo inspirante & determinationis nostræ sententia viguit, & probitas eauforum honesto fine compleuit. Cuius sanctæ Trinitatis poscimus inenarrabile nomen, & gloriosam ineffabilis potentiæ maiestatem, vt dei amatori Christi serenissimo domino nostro, atque amantissimo Eruigio Principi, cuius iussu ad hunc meruimus adnocari conuentum, imperare clementer, regnare feliciter, habere de elementia fructum, obtinere de iustitia præmium, de pietate trophæum: quo & hic inuictus victor hostium semper appareat, & post diuturna huius æui curricula, ad regnum æternæ vitæ cum suis omnibus coronãdus perueniat: te præsante Deo, & saluatore Iesu Christo Domino, qui cum Deo Patre, & Spiritu sancto vnus in Trinitate viuis, & glorificaris Deus in sæcula sæculorum.

Consummatum est hoc sanctum Concilium die octaua Calendarum Februariarum, anno feliciter primo serenissimi, atque clementissimi domini nostri Eruigij Regis, Era DCC. XVIII.

INTERFVERVNT HVIC SANCTO Tolet. 12. Concilio Pontifices numero triginta quinque.

1 Ego Iulianus, indignus vibis Regiæ Toletanæ sedis Episc. hæc Synodica instituta à nobis edita subsc.
2 Ego Iulianus, Dei gratia Spalc. nsis eccl. siæ sedis episc. hæc Synodica instituta à nobis edita, subsc. ripsi.
3 Ego Liuba, Bracarc. nsis sedis ecclesiæ episcopus, similiter.
4 Ego Stephanus, Emeritensis sedis episc. &c.
5 Ego Asfalius, Abelensis ecclesiæ episc. &c.
6 Ego Leander, eccl. siæ Illicitanæ episc. &c.
7 Ego Palmatius, eccl. siæ Vrcitanæ episc. &c.
8 Ego Concordius, Palentinæ sedis episc. &c.
9 Ego Recilla indignus Accitanæ ecclesiæ episc. &c.
10 Ego Simpronius indignus Segobrien sis ecclesiæ episcopus, &c.
11 Ego Speraindo Italicensis sedis episcopus, similiter subscripsi.
12 Ego Geta Elipiensis ecclesiæ episc. &c.
13 Ego Memorius Arcauicensis episcopus, subscripsi.
14 Ego Tructemundus Elborensis sedis episc. &c.
15 Ego Isidorus Setabitanæ eccl. siæ episc. &c.

Gaudentius Valentienſis epiſc. ſimiliter ſubſc.

* Segobienſ. Deodatus * Segouienſis epiſcopus, ſimiliter ſubſcr.

Gentinus Tudenſis epiſc. ſimiliter ſubſc.

Froaricus Portugalenſis epiſc. ſimiliter ſubſc.

Felix Irienſis eccl. ſiæ epiſcopus, ſimiliter ſubſc.

Antonianus Baſtinæ eccleſiæ Epiſcopus, ſimiliter ſubſcripſi.

*Iubicſ. Proculus * Iugaſtrenſis eccleſię epiſcopus, ſimiliter ſubſcripſi.

Attala Caurienſis eccleſiæ epiſcopus, ſimiliter ſubſcripſi.

Reparatus Veſenſis eccleſiæ epiſcopus, ſimiliter ſubſcripſi.

Prouidentius Salamanticenſis epiſcopus eccleſiæ, ſimiliter ſubſc.

Argibado Eliberitanę epiſcopus eccleſiæ, ſimiliter ſubſcripſi.

Siſebado Tuccitanæ eccleſiæ ſedis epiſcopus, ſimiliter ſubſcripſi.

Ella Segobricenſis epiſcopus, ſimiliter ſubſcripſi.

Seberianus Oxienſis eccleſiæ epiſcopus, ſimiliter ſubſcripſi.

Ioannes Pacenſis epiſcopus, ſimiliter ſubſcri.

Teudulfus Aſtigitanus epiſc. ſubſc.

Samuel, Gundulfus, Lufraſius, Theodoratus, Baterādus, abbates ſubſcripſerunt.

Annibonius preſbyter, tenens vicem domini mei Subdemeri eccleſiæ Complutenſis epiſcopi, ſubſcripſi.

Seſulfus hæc inſtituta quibus interfui, annuens ſubſcripſi.

Reccaredus ſimiliter ſubſcripſi.

Witiza ſimiliter ſubſcripſi.

Witmars ſimiliter ſubſcripſi.

Theudituidila ſimiliter ſubſcripſi.

Oſtulfus ſimiliter ſubſcripſi.

Salimurius ſimiliter ſubſcripſi.

Theudefridus ſimiliter ſubſcripſi.

Huldigiſus ſimiliter ſubſcripſi.

Vitulus ſimiliter ſubſcripſi.

Edila ſimiliter ſubſcripſi.

Adeluibus ſimiliter ſubſcripſi.

Attulfus ſimiliter ſubſcripſi.

16 Ego Gaudentius Valerienſis eccleſiæ Epiſcopus, ſimiliter.

17 Ego Deodatus Segobienſis eccleſiæ epiſc. &c.

18 Ego Genetius Tudenſis eccleſiæ epiſco. &c.

19 Ego Froaricus Portucalenſis eccleſiæ epiſc. &c.

20 Ego Felix Irienſis eccleſiæ epiſcopus.

21 Ego Antonianus Baſtitanæ eccleſiæ epiſcopus, ſimiliter.

22 Ego Proculus Bigaſtrenſis eccleſiæ epiſcopus, ſimiliter.

23 Ego Acula Caurienſis eccl. ſiæ epiſcopus, ſimiliter.

24 Ego Reparatus Veſenſis eccleſiæ epiſcopus, ſimiliter.

25 Ego Prouidentius Salmanticenſis eccleſiæ epiſcopus, ſimiliter.

26 Ego Siſebaldo, Tuccitanæ eccleſiæ ſedis epiſcopus, ſimiliter.

27 Ego Argibudo, Eliberitanæ eccleſiæ ſedis epiſcopus, ſimiliter.

28 Ego Ella, Segontienſis eccleſiæ epiſc. ſimiliter.

29 Ego Siberitanus, Oxomenſis eccleſiæ epiſcopus, ſimiliter.

30 Ego Ioannes, Pacenſis eccleſiæ epiſc. &c.

31 Ego Theodulfus, Aſligitanæ eccleſiæ epiſcopus. &c.

32 Ego Samuel, Malacitanæ eccleſiæ Epiſcopus, &c.

33 Ego Gundulfus, Lameccnſis eccleſiæ epiſcopus, ſimiliter. &c.

34 Ego Eufraſius, Lucenſis eccleſiæ epiſcopus, &c.

35 Ego Theuderacus, Aſſidonenſis eccleſiæ Epiſc. &c.

Item Abbates.

Valdreudus Abbas.
Florentius Abbas.
Gratinus Abbas.
Fauſtinus Abbas.

Item Vicarij Epiſcoporum.

Ego Annibonius Preſbyter, agens vicem domini & Pontificis mei Gildemeri Epiſcopi Complutenſis eccl. ſiæ, ſubſcripſi.

Ego Vincentius Preſbyter, agens vicem domini & Pontificis mei Felicis Epiſcopi Danienſis eccleſiæ, ſubſcripſi.

Aſturius Diaconus, agens vicem domini, & Pontificis mei Hoſpitalis epiſcopi Valentinæ eccleſiæ, ſubſcripſi.

Item ex viris illuſtribus officij Palatini.

Ego Seſullus hæc ſtatuta, quibus interfui, annuens ſubſcripſi.

Ego Reccaredus ſimiliter ſubſcripſi.

Ego Witiſſa ſimiliter ſubſcripſi.

Ego Witmar ſimiliter ſubſcripſi.

Ego Theudila ſimiliter ſubſcripſi.

Ego Oſtrulphus ſimiliter ſubſcripſi.

Ego Salamirus ſimiliter ſubſcr.

Ego Theudefredus ſimiliter ſubſc.

Ego Egiſeberinus ſimiliter ſubſc.

Ego Theudulfus ſimiliter ſubſc.

Ego Ildigiſus ſimiliter ſubſcripſi.

Ego Vitulus ſimiliter ſubſcr.

Ego Ella ſimiliter ſubſcripſi.

Ego Adilegus ſimiliter ſubſcr.

Ego Atanefus ſimiliter ſubſcripſi.

EDITA

Quibus omnibus Synodalibus geſtis decretis atque peractis, & debitam reuerentiam honoris impendimus, & patulũ authoritatis noſtræ vigorem his innectere properamus. Ideoque præmiſſas has conſtitutiones ſynodicas à præſenti die vel tempore, id eſt, ab octauo Calendas Februarij, Anno primo regni noſtri, nullus audeat contemnere, nullus etiam præterire, nemo earundem conſtitutionum audeat iura conuellere, nullus temerator hæc decreta ſubuertere. Nemo illicitator vel contemptor, vigorem his inſtitutionibus ſubtrahat, ſed generaliter per cunctas regni noſtri prouincias hæc canonum inſtituta noſtræ gloriæ temporibus acta, & authoritatis debitæ ſaſtigia præpollebunt, & irreuocabili iudiciorum exercitio, prout conſtituta ſunt, celebria habebuntur. Si quis autẽ hæc inſtituta contemnat, contemptorum ſe nouerit damnari ſententia, id eſt, vt iuxta voluntatem noſtræ glorię & excommunicatus à cœtu noſtro refiliat, & inſuper partem decimam facultatis ſuæ fiſci partibus ſociandam, amittat. Quod ſi nihil habuerit facultatis, vnde prædictam cõpoſitionem exoluere poſſit, abſque alia infamia ſui, quinquaginta oportebit eum ictibus verberari, vt ſemper infamis permaneat: Edita lex in confirmatione Concilij Toletani, ſub die octauo Calendas Februarij, anno feliciter primo regni gloriæ noſtræ. In nomine Domini Flauius Eringius rex, hoc legis noſtræ edictum in confirmatione huius Concilij promulgatum, ſubſcripſi.

Explicit Concilium Toletanum duodecimum.

DE SVBSCRIPTIONIBVS Concilij Toletan. 12. Notæ Io. Garſiæ Loaiſæ.

Huic & ſuperioribus Concilijs Toletano eidẽ epiſcopi plures ſub ſcripſerũt.

MVltiin duodecimo Concilio Toletano Epiſcopi ſubſcribunt qui alijs interfuerunt Synodu, vt Aſſalius Ablenſis eccleſiæ in Emeritenſi. Concordius Palentina, in vrdecimo Toletano. Felix Da-

EDITA LEX IN CONFIRMATIONE Concilij Tole. ſub die octaua Calend. Februarij, anno feliciter primo gloriæ noſtræ.

IN NOMINE DOMINI, FLAuius Eruigius Rex.

MAgna ſalus populi gentiſque noſtræ regno conquiritur, ſi hæc ſynodalium decreta geſtorum, ſicut pio deuotionis noſtræ ſtudio acta ſunt, ita inconuulſibilis noſtræ legis valido oraculo confirmentur; vt quod ſereniſſimo noſtræ celſitudinis iuſſu, à venerandis Patribus, & clariſſimis palatij noſtri ſenioribus, diſcreta titulorum exaratione eſt editum, præſentis legis huius noſtræ edicto ab æmulis defendatur. Etenim hæc ipſa definitio Canonum ſub iſto renotata ordine titulorum; id eſt, de agnita, & confirmata prælectione faſtigij Principalis in nomine noſtræ ſerenitatis. Item de his, qui pœnitentiam non ſentientes accipiunt. Item de culpatorum receptione, vel communione apud Eccleſiam. Item vt in locis vbi Epiſcopus non fuit, nunquam Epiſcopus ordinetur. Item de quorundam conſuetudine Sacerdotum fœdiſſima, qui oblatis Deo per ſe ſacrificijs non communicant. Item de conceſſa Toletano Pontifici generalis Synodi poteſtate. Vt epiſcopus alterius prouinciæ, cum conniuentia Principũ, in vrbe Regia ordinetur. Item de recepto teſtimonio perſonarum, qui per legem, quę de promotione exercin s facta eſt, teſtificandi licentiam perdiderunt. Item de his, qui vxores ſuas diuortio intercedente relinquent. Item de confirmatione legum, quæ in Iudæorum nequitiam promulgatæ ſunt, iuxta earundem legum præfixum ordinem titulorum, qui in eorum Canone adnumerantur. Item de his, qui ad Eccleſiam confugium faciunt. Item de cultoribus idolorum. Item de interdicto temporis conſtituti, quo debuit Concilium celebrari. Item concluſio definitionum, in qua & Deo gratiæ referuntur, & pro Principe exoratur.

Quibus omnibus Synodalibus geſtis, atque decretis & debitam reuerentiam honoris impendimus, & patulum authoritatis noſtræ vigorem his innectere procuramus. Ideoque præmiſſas has conſtitutiones Synodicas à præſenti die, vel tempore, ideſt, ab octauo Calendas Februarij, anno primo regni noſtri, nullus audeat contemnere; nullus etiam præterire; nemo earundem conſtitutionum audeat iura conuellere; nullus temerator hæc decreta ſubuerter, nemo illicitator, vel contemptor vigorem his inſtitutionibus ſubtrahet; ſed generaliter per cunctas regni noſtri prouincias, hæc Canonũ inſtituta noſtræ gloriæ temporibus acta, & auctoritas debitę ſaſtigio præpollebunt, & irreuocabili iudiciorum exercitio, prout conſtituta ſunt in omnibus regni noſtri prouincijs celebres habebuntur. Si quis autem hæc inſtituta contemnat, contemptorum ſe nouerit damnari ſententia: id eſt, vt iuxta voluntatem noſtræ gloriæ, & excommunicatus à cœtu noſtro refiliat, & inſuper decimam partem rel ſuæ fiſci partibus ſociandam amittat. Quod ſi nihil habuerit facultatis, vnde prædictam compoſitionem perſoluere poſſit, abſque aliquo infamio ſui, quinquagintа num oportebit ictibus verberari. Edita lex in confirmatione Concilij Toleto, ſub die octauo Calendarum Februariarum, feliciter primo regni gloriæ noſtræ.

In nomine Domini, Flauius Eruigius Rex, hoc legis noſtræ edictum in confirmatione huius Concilij promulgatum ſubſcripſi.

nienſis per Procuratorem, in eodem. 11. Froarius Portucalenſis, in tertio Bracar. Gaudentius Valerienſis in 11. Tolet. Genetius Tudenſis, 11. tertio Bracar. Leander Ilicitanus, in 11. Tolet. Palmatius Vrcitanus, in eodem vndecimo: ſicut Recilla Accitanus. Aliy verò alijs ſuccedunt, vt Antonianus Baſtitanus, qui ſucceſſit Etherio, in 11. Tolet. Acula ſeu Atula Cauienſis, qui Donato in Emeritenſi. Argibudo, qui Argibado Eliberitanus, Ella, in 8. Tol. Deodatus Segobrienſis, qui Egica, in 11. Tol.

Eusi asius Lucensis, qui hæreticam impietatem ejurauit. Felix Iriensis, qui Idolfo Felici, in eodem hæresi damnato, Gotæ Elipandensis, qui Seruando, in octauo Tolet. Gundulfus Lamecensis, qui Theodulfo, in Emeritensi. Gildemirus Complutensis per Procerum aterem, qui Asiscolo, in 11. Tolet. Hospitalis Valentinæ per Procerum aterem, qui Sumtero in 11. Tolet. Ioannes Pacensis, qui Deodato, in Emeritensi. Isidorus Sebastianæ, qui Athanasio, in 11. Tol. Iulianæ vrbis Regiæ, qui Quirico, in 11. Tol. Iulianæ Spalensis, qui Fugitivo, in 11. Tolet. Liuba Bracarensis, qui Leodesfio Iulianæ, in 3. Bracar. Prouidentinæ Salmanticensis, qui Egereda, in 10. Tolet. Prouinæ Bigastrensis, qui Ioanni, in 11. Tolet. Regnat anus Vesensis, qui Vandila, in 3. Tolet. Samuel Malacitanæ, qui Dunila, in 8. Tolet. Sem. Seuerit anus Oxomensis, qui Godisclalca, in 11. Tolet. an. Sisebulto Tuccitanæ, qui Vincentio, in 8. Tolet. an. Spet audeo Italicensis qui Epatisio, in 8. Tolet. an. Symp ronius Segobricensis, qui Sinduisio, in 11. Tolet. Stephanus Emeritensis, qui fuit sanctigmus & reuerabilis vir, qui Profecio, in Emeritens. Tructemundus Eliberensis, qui Sat. mo, in 10. Tolet. Theodulphus Asigitanæ, qui Stephano, in 8. Tol. Theudericus Aliseonensis, qui Pimenio, in 7. Tol. In C. M. s. Regy manoscrip. sancti Laurentij, primo loco sic subscribit: Iulianus indignus vrbis Regiæ Toletanæ sedis Episcopus, hæc Synodica subscripsi. *Deinde secundo loco est:* Ego Iulianus, Dei gratia Spalensis sedis Episcopus, hæc Synodica instituta à nobis edita subscripsi.

Notæ in Concilium XII. Toletanum, Auctore Iosia Simlero.

In Missarum solennijs.] *De symbolo recitando alia voce in Missarum solennijs, superius diximus. Nunc de Missæ nomine & huius vocis antiquitate & aliquid addemus, ex sententia Patrum. Missæ nomen Latinum, non Hebraum est, vt Neotericis studiosè exceptant. Isidorus Hispal. lib. etymolog. 6. cap. 19. Alcuinus de diuinis officijs, & Remigius de eisd. Missar. Missa à premittendo, vel emittendo, vel dimittendo, dicitur. Vnde Ambrosius lib. 2. epist. 14. in Missa catechumenorum vtitur illa voce, dimissis catechumenis. A iij agemina missione dicit ann. excisi manet. Prima missio est catechumenorum, altera fidelium, qua fieri solet per alticularia, clamante Diacono: ITE MISSA EST; hoc est, finita & completa est oblatio. Cassianus lib. 2. instit. cap. 7. sic inquit:* Is verò qui in Tertia, Sexta, Nona, priusquam psalmus cœptus fuerit, ad orationem non occurrerit, vlterius oratorium introire non audeat, nec semeripsum admiscere psallentibus; sed congregationis Missam, stans pro foribus, præstoletur; *& alibi Missam vigiliarum, pro dimissione per actis vigilijs. Vnde telle auctor Chaconio Hispano sive alius, in notis Cassiani existimat apud Cassianis sumi Missa, pro quacunq; Synaxi, sive congregatione, & monachi publicè in ædi causa facie ati; nempe, Tertia, Sexta, Nona, & aliys. Accipiebat verò nomè ab ipsa dimissione cœlebratione. Nam, vt Smaragdus ait, orationes, id est collectæ, quæ in fine cursus à Sacerdote dicuntur, Missæ, id est Deo transmissæ dicuntur. Vnde idem Cassianus Missam, finem Synaxeos vocat. lib. 3. cap. 7. vt supra dictum est. Verum cum ex omnibus solennitatibus, sacrificijs, & oblationibus labiorum, quæ Deo in orbe terrarum fiunt, nuæ nia oblatio sit factum Missæ, ratione veri & propriy sacrificij, & sanguinis Christi, in quo panis & vinum in corpus, & sanguine Christi, transubstantiatur, deinde per excellentiæ Missa nominatur, oblatio & sacrificium illud incruentum corporis & sanguinis Christi, quod quotidie à Sacerdotibus peragitur: ad quod omnia alia officia diuina, tanquam ad finem, diriguntur. Missaque nomen, pro hoc sacrificio vsurpari, non est recens, sed antiquum: vt constat ex Epistola PP. Siricij ad Episcopos Africæ, apud Baron. tom. 4. ann. 386. Innocentij I. PP. ad Decentium Episcopum Eugubinum, cap. 6. Gelasij I. PP. ad Episcopos Lucaniæ, cap. 9. Gregorij Magni, lib. 4. epist. 31. Augustini, sermone de tempore 91. Idem Gregorius Magnus, & Isidorus Hispalenses, & complures illius seculi Patres.*

Per dehinitiones Canonum antiquorum] *Concilij Tolet. 4. Can. 75. & toto Concilio. 5. 6. & 7. cap. 1. Id enim tot Concilijs, & decretis cautum: Nam, vt inquit Gregorius Turon. lib. 3.* sumpserat Gothi hanc detestabilem consuetudinem, vt si quis eis de Regibus non placuisset, gladio eum adperirent, & quem libuisset animo, hunc sibi statuerent Regem; *& Concil. Toletan. 16. cap. 10. dicitur.* Quia iuris iurandi transfregilio valde inoleuit, & machinandi contra Principes nostros consuetudo sæua.

Ex Concilio Nicæno tit. 8.] *Habetur nunc cap. 6. de non ordinandis Episcopis per vicar.* Cap. 4.

Tit. vl. 17.] *Idem habetur Concil. Carthaginen. 2. c. 3. & Laodic.* Cap. 4. *cap. 57.*

Sed in vno die si plurima.] *Hinc patet in more fuisse, plures vno die missas dici, aliqua vrgente necessitate. Vnde Concilio Salegunstadense cap. 3.* Item decretum est, ne dicitur, vt vnus quisque Presbyter in die non amplius, quàm tres missas celebrare aut præsumat; *& Aliseonense cap. 10.* Non licet super vnoaltario, in vna die duas Missas dicere. *Librum vero aliquando fuisse, vno die plures missas celebrari, tradit etiam Vualafridus Strabo, de rebus Ecclesiasticis. c. 21. Nihil ad hanc notitiam pertinuisse gt animum vrorum relatu refellatur, Leonem Papam sæpe septies, aut octies vno die celebrare solitum: cum tamen Archipresbyterum & martyrem, semel duntaxat per diem. Necesse at vero exigente plurium fieri per annissum, ex Gratian. de conf. d. 1. cap. sufficit, ex Alexandro PP. qui sic habet.* Sufficit Sacerdoti vnam Missam in die vna celebrare: quia Christus semel passus est, & rorem mundum redemit. Non modica res est, vnam Missam facere; & valde felix est, qui vnam dignè celebrare potest. Quidam tamen pro defunctis vnam faciunt, & alteram de die, si necesse fuerit. Qui verò pro pecuniis, aut adulationibus fecularium, vna die præsumunt plures facere Missas, non æstimo eos audere dicere. Quibus & quot cælebrus vno die plures missas celebrare licuerit.

Nationem. *Hoc Alexander. In septem casibus vno die plures dicere Missas licet: primus, die Natiuitatis: quo tres dici possunt. Can. Nocte sancta, media nocte, & diluculo, & tertia hora, & alijs, vt tradit Doctor insignis Nauarra capit. 25. Summa. num. 78 Idem Durandus in Rational. lib. 4. c. 1. Turrecremata ait in dict. can. sufficit. Sylvester in summa, voce Missa, Soto 4. sent. dist. 13. q. 2. art. 2. Leoprimus epist. 81. ad Diocesanum addit, Sacerdotem Missam iterare posse, cum solennior fest ivitas concurrit ob populi: numerosioris indigentiam, & ad eam tant a multitudo conuenerit, quam recipere basilica simul vna non posit.* Tum enim, *at Leo,* sacrificij oblatio proculdubio iteratur. *Idem Innocentius, cap. consuluit, de celebratione Missarum. Hodie id fit, cum sab vna patrochia, vnus Sacerdos duo habet oppida vnita. Ex alys etiam causis idem licere, tradunt Doctores sibol. Altici Antonin. 3. p. tit. 13. cap. 8. §. 4. & Paludan. in 4. d. 13. q. 2. Vualasfrid. de rebus Eccles. c. 21.*

In sola tantum extremi.] *Hunc morem celebrandi sepius in die Missa sacrificium, & in vltimo sumendi Communionis sancta gratiam, tempore Cyprian in vsus fuisse, patet ex eius epistola. 63. ad Cæcilium.* Cap. 5. An sit anni quitus per missum plores missas vno die celebrare. Cap. 6. Quo iure Rex Hispaniæ Episcopos præcenset.

Libera Principis electio.] *Studium & labor eligendi viros Episcopatibus præficiendos, penes Reges tempore Gothorum erat: quod vsque, Ramanorum pontificum indulgentia, ad nostra tempora penes Hispaniæ Reges refedit. Constat id ex epistola Eraclianou ad Isidorum, Hispalensem Episcopum:* vt quia, inquit, Tuus bius noster Metropolitanus decessit, habeas misericordiæ curam: & hoc filiolo tuo, nostro domino suggeras, vt illum illi loco præficiat, cuius doctrina sanctitas catera sit vitæ forma. *Cui Isidorus epist. ce respondet:* de constituendo autem Episcopo Tarraconensi, non eam quam petisti, sensi sententiam Regis: sed tamen & ipse adhuc, vbi certius conuertat animum, illi manet incertum. *Et concilio. 1. 6. Tolet. in tomo Egica Regis cautum, vt si quis Episcopus in sua diœcesi idololatriam fieri permiserit, officio sue deponatur; aliotamen principali electione sibi eum constituto, qui possit suius institutionis ordinem seruare. Vnde constat ad Regum curam pertinere, nominare Episcopos: quod fiebat hoc pacto. Rex dicæ re nominationem ef ere bat ad Concilium: Concilium autem inquirebat, an nominatus dignus esset eo munere, vt ad Episcopatum eueheretur: quod si inuentus esset moribus & doctrina ornatus, statim à Concilio confirmabatur. Vtaut hoc etiam ex Concil. 16. Toletano in decreto iudicij ab vniuersis edito; de depositione Subertivr alsulæ Toletani, hiu verbis:* Igitur quoniam fauente Domino, Concilium est quocitius inchoandum, secundum præle ctionem, atque auctoritatem totiens dicti nostri domini, per quem in præteritis iusiit venerabilem fratrem nostrum, Felicem: Spalensis sedis epilcopum, de priuata fede Toletana, iure & debito curam ferre, nostro eum in posti modum referuans ibidem decreto firmandum, ob id nos cum confensu Cleri ac populi, ad fapæ dictam Toletanam fedem pertinentis, prædictum venerabilem fratrem nostrum, Felicem Episcopum, de Spalensi fede, quam vsque hactenus rexit, in Toletanam sedem Canonicè transducimus. *Confirmatus iam à communi Concilio Episcopus, cogebatur se coram Metropolitano intra duos menses sistere;*

ap. 1. etymolo a vocab. Missæ.

atsus in imero nissesu lat.

ap. 3.

vt conſtat ex Concilio Tarraconenſi.c.ap.5. eſtque apud Gratian diſtinct. 63. ſi quis in Metropol. Tot a hac poteſtas probandi & confirmandi Epiſcopos, à Rege libera electione deſignatos, quæ ante penè Concilium Toletanum celebratum fuit, ſed poſtea Concilio Toletano ſub anno Chriſti ſexcenteſimo octuageſimo ſecundo, Indictione decima, qui eſt annus præfati glorioſi Regis Theodorici tertiusdecimus, & præſati venerandi præſulis Pontificatus annus quintus, in Synodo generali Rothomago vrbe habita, vbi plurima Deo accepta & ſanctæ Eccleſiæ vtilitatibus proſutura diſputata ſunt. Affuerunt quoque & ſancti Pontifices, alique venerabiles viri ab ipſo præcipuo Præſule euocati, quorum ſubter tenetur nomina adſcripta.

Cap 7.

Cap 10. An & quo modo ad Eccleſiam confugere teneat criminoſus, ſint ab ea extrahendi.

Omnis diſciplina.] *Ex lege V vamba lib. 12. legum Viſigothorum tit. 2. leg. 8. vbi dicitur, vt amiſſo teſtimonio dignitatis, protinus ad vltima ſeruitutis conditionem redigatur, qui ſpatium laicus, ſimul vt inimica aliqua vi aduerſus gentem Gothorum ingreſſus eſſet, eam non omni ope propulſare conatus fuiſſet.*

Qui eos competunt.] *Multum huic decreto lucis infertur ex leg. Viſigoth lib. 9. tit. 3. de iis, qui ad Eccleſiam confugiunt; & amplius ex lib. 6. tit. 4. leg. 16. qua agitur de homicida ad Eccleſiam confugiente. Verba ſunt:* Sed etſi contigerit, eum ad altare ſanctiti fortaſſe confugere non quidem præſumat eum abſque conſultu Sacerdotis perſequatur eius abſtrahere. Conſulto tamé Sacerdote, ac reddito ſacramento, ne eundem ſceleratum public a mortis pœna condemnet, Sacerdos eum ſua intentione ab altari repellat, & extra chorum proiiciat: & ſicille, qui eum perſequitur comprehendat. Cui ab Eccleſia eiecto non alias mortales inferat pœnas; ſed in poteſtate parentum, & eorum, cuius propinquus occiſus fuerit, contradendus eſt; vt excepto mortis periculo, quid de eo facere voluerint, licentiam habeant. *De immunitate Eccleſiarum ſupra diximus.*

Confirmatio Concil. Toletani.

Lex.] *Leges condere poſſe perabſ. Concilia in eorum confirmationem, ab Imperatoribus Romanis Reges Gothi acceperunt: gēs cum in hac re.tum in aliis plerisque Imperij æmula.*

Confirmatum eſt hoc Concilium Toletanum.12. in Concilio Toletano.13.ca.9. vbi ſic ſcriptum eſt: Licet vnanimi conſenſionis noſtræ indicio geſta Synodalia Toletani Concilij duodecimi acta ſunt atque diſpoſita, quæ anno primo gloriioſi Principis Eruigij in hac vrbe Regia celebrata ſunt, &c.

CONCILIVM ROTHOMAGENSE, ANNO DC.LXXXII. ſub Theodorico Rege Galliarum, tempore interregni Pontificij celebratum.

NOTÆ.

Concilium.] *Acta huius Concilij deſiderantur. Angradus monachus apud Surrium die 9. Februar. tom. 1. extans, eo loco quo S. Ansberti Rothomagenſis Epiſcopi res geſtas proſequitur, de vebus monaſterij Font anellenſis agens, hæc habet.* Facta eſt autem hæc priuilegij auctoritas ſub anno Dominicæ incarnationis ſexcenteſimo octogeſimo ſecundo, Indictione decima, qui eſt annus præfati gloriioſi Regis Theodorici tertiusdecimus, & præſati venerandi præſulis Pontificatus annus quintus, in Synodo generali Rothomago vrbe habita, vbi plurima Deo accepta & ſanctæ Eccleſiæ vtilitatibus proſutura diſputata ſunt. Affuerunt quoque & ſancti Pontifices, alique venerabiles viri ab ipſo præcipuo Præſule euocati, quorum ſubter tenetur nomina adſcripta.

Ansbertus Archiepiſcopus vrbis Rothomagenſis huic Concilio præſui & ſubſcripſi. Radbertus Epiſcopus, Regulus Epiſcopus, Airadus Epiſcopus Carnotenæ vrbis, Aufoaldus Epiſcopus Pictauienſis vrbis, Aquilinus Epiſcopus Ebroicinę vrbis, Cadoenus Epiſcopus, Arnonius Epiſcopus, Saluius Epiſcopus, Deſiderius Epiſcopus, Fulcrãus Epiſcopus, Ioannes Epiſcopus, Willebertus Epiſcopus, Gerebaldus Epiſcopus Baiocaſinæ vrbis, Taurinus Epiſcopus, Annubertus Epiſcopus Sagienſis vrbis. Celſus Abba, Audomarus Abba, Scladio Abba, Boſchindus Abba, Genardus Vicedomin* glorioſus antefati magni Pontificis. Ermentrannus, Ferrocinctus, & Fortianus Archidiaconi venerandi. Aderat quoque preſbyterorum reſidentium & diaconorum circumſtantium magnus numerus. Ragnomirus lector, huius ſancti Concilij geſta, & hanc priuilegij auctoritatem, ipſo ſancto Pontifice iubente, recognouit & ſubſcripſit.

Quadnam autem eiuſmodi priuilegium eſſet, idem auctor paulo ſuperius his verbis ſignificat:

Priuilegij ſui auctoritatem eidem edidit, vt per ſucceden tia tempora (ſecundum ſancti Patris Benedicti regulam, & vt præcendentium Regum, Clodouei videlicet & Clotharij, ſimulque Childerici & Theodoriei priuilegiorum auctoritates docent) ex ſemetipſis libi pertinnibus temporibus Abbas temeligerent. In qua etiam iuſtæ alligationis verbo præfentes futuroſque qui ibidem Domino militaturi erant, conſtringit, vt ſicuti ſub eius regimine, ita & deinceps & ipſi & poſteri eorum ſecundum regulam ſancti Patris Benedicti ſideliter Chriſto deſeruirent. Quòd ſi aliquando, peccatis exigentibus, aut negligentia paſtoruli à via rectitudinis & obſeruatione regulæ ſancti Benedicti in futuro deuiare conarẽtur, aut cogerentur: tunc conuocatio ſanctorum ſacerdotum, reliquorumque militum Chriſti vnanimiter fieret, eorumque per conſilium in priſtinum reducerentur ſtatum. Si verò hæc Pontificali auctoritate poſtpolita, qualibetcauiſſatione ſiniſtram elegiſſent vitam ac conuerſationem renere : ſub vinculo anathematis æternaliter ſe damnandos ſcirent.

VITA, EPISTOLÆ, ET DECRETA S. LEO. PAPÆ II.

*S. octo

LEO, natione Siculus, ex patre Paulo, ſedit mẽſes decem, dies * ſeptem & decẽ. Vir eloquentiſſimus & in diuinis ſcripturis ſuffi. ienter inſtructus, græca, latinaque lingua eruditus can tilena, ac pſalmodia præ cæteris, & in earum ſenſibus ſubtiliſſima exercitatione limatus; lingua quoq; ſcholaſticus * eloquendi maiori lectione * polita, exhortator omnium bonorum operum, * plerisque florentiſſimam ingerens ſcientiam, paupertatis amator, & erga * inopem prouiſor, non ſolum menſis pietate, ſed & ſtudij ſui labore ſollicitus. Hic ſuſcepit ſanctam ſextam Synodum, quæ per Dei prouidentiam nuper in regia vrbe celebrata eſt, Græco eloquio conſcriptam exequente, ac reſidente piiſſimo, & clementiſſimo magno Principe Conſtantino intra regale palatium eius, quod appellatur Trullus. ſimulque cum eo legati ſedis Apoſtolicæ, & duo Patriarchæ, id eſt, Conſtantinopolitanus, & Antiochenus, atque centum quinquaginta Epiſcopi, in qua & condemnati ſunt Cyrus, Sergius, Honorius, & Pyrrhus, Paulus, & Petrus, necnon & Macarius cum diſcipulo ſuo Stephano, fed & Polychronius nouus Symon, qui vnam voluntatem, & operationem in Domino Ieſu Chriſto dixerunt, vel prædicauerunt, aut qui denuò prædicaturi ſuerint aut defenſauerint. Sed vt & nunc duæ voluntates, & operationes ipſius diſpenſatoris Chriſti, & Saluatoris Dei noſtri dicantur, ſicut eadem Synodus ſtudioſiſſimè in latinum translata declarat. Verumtamen * ſupraſcripti defenſores malorum hæreſeos, dum nollent à ſuo recedere proprio ſcripta per diuerſa monaſteria ſunt retruſi. Qui prædictus ſanctiſſimus vir * abſoluit duos viros in percipienda communione, qui de regia vrbe cum ſupraſcripto Macario, & cæteris in Romanam directi ſunt ciuitatem, * qui nec dum à Synodo anathematizati erant, id eſt, Anaſtaſium presbyterum, & Leontium Diaconum Eccleſiæ Conſtãtinopolitanæ. In die ſancto Theophaniæ, exponentes videlicet per propria ſcripta fidem ſuam, iuxta quę ſancta Synodus determinauit, anathematizantes videlicet * omnes hæreticos, ſed & ſupraſcriptos viros complices quos ſancta Synodus, vel ſedes Apoſtolica anathematizauit.

*8. octo

* politus.
* eorum, ſcientiam pleb ſet uentiſſime ingere bat.
* inopum prouiſionem.

* de ſupraſcriptos de fenſoribus maiores fuiſſet Macarius, Stephanus Poly. hronius & Anaſtaſius, dum nolent à ſuo recedere proprio ſi. Romæ per.
* Leo.
* quia.
* C. duo.
* Rauennatum
* ad ordinandum.
* ſed & ne Mauri

Huius tẽporibus percurrente diuali iuſſione clementiſſimi Principis reſtituta eſt Eccleſia * Rauennatis ſub ordinatione ſedis Apoſtolicæ, vt defuncto Archiepiſcopo, qui electus fuit iuxta antiquam conſuetudinem in ciuitatem Romanam veniat * ordinandus. Hic fecit conſtitutum, quod archiepiſcopus Eccleſiæ conſineret, vt qui ordinatus fuerit Archiepiſcopus nulla conſuetudine pro vſu palij, aut diuerſis officijs Eccleſiæ perſoluere debeat, * ſed & ne Mauri quondam Epiſcopi annuerſitas, aut agenda celebretur: ſed & typum auroeæ-

luti in ipsum coryphæum ac principem Petrum insaniens. Non defuere monita, crebra hortatio adhibita est ei. omnes enim conuersionis vias monstrauimus: quid non dicentes? quid non molientes atque intentantes? eorum maximè quæ à sacerdotali collegio fulgent. Abeuntem sequebamur ac retinebamus. ob commiserationem viscera nostra dilacerabantur, cum ille disfungeretur à Domini gregis: sed facies meretricis facta est ei, ac inuerecundiæ induit personam, vnaque exhortationem & pœnitem depulit. non enim intellexit vt intelligeret: & verbum sanctum abominatus est. Cur autem in hac narratione longiores simus, enim ea in actis subtilius & accuratius explicentur? quæcum ad vos missa sint, omnium, quæ mota & tractata sunt, cognitionem inuestigare. Quoniam verò ita obduruit, ac nerum ferreum ceruicem intendit, faciemque suam fecit ferream, aures aggrauauit ne audiret, & cor statuit pernicax ne exaudiret legêsque enim de Sion exiit, ab Apostolico montis eacumine doctrina: propterea far ctæ & vniuersale Concilium eundem insanum Macarium cum eius hæresi cos sacijs pontificali hi: bitu nudauit. Ipsi verò Scriptis precibus & reniterem nostram communiter omnes precati sunt, vt fe ad vestram Beatitudinem mitteremus. Sic igitur fecimus, cosque ad vos misimus, vestro paterno iudicio omnem ipsi rum causam permittentes Sacram autem ac venerabilem definitionem sacrum Concilium edidit, cui & subscripsimus, ac pijs nostris edictis eam sanciuimus, adhortationem Christi amantem populum nostrum, vt fideli ibi perscripta obsequeretur, nec vllam prorsus ha rericam sectam cominisceretur. Gloria Deo, qui gloriosa facit, ac fidem apud nos integram conseruauit. Quomodo enim id fieri rus non erat, in capetra, super quam ipse Ecclesiam fundauit, ac prædixit nihilquam fore, vt portæ inferi hæreticis intulis aduersus eam præualerent? à gratiarumque ècælorum conexi ve ræ confessionis sermo effullit, animes diligentium Christum illustrat ir, fusc itaque refrigeratam orthodoxiam. Hæc, reficiente nos & adiumante Deo confecimus, Christique eques in vnum gregem adduximus: quæ à mercenarijs pastoribus, qui ne pastores sunt, appellatos non decij mur, nec luporum præda sumus: sed ab vno & solo pastore bono paseremur, qui cum & vos pascere, ac pro nobis animam ponere in sis etis. Quamobrem viriliter age, & conforrare, & verbi gladio accingere, eamque exacte z lo diuino: sta firmus propugnator pietatis, nunquamque hæreticum auditum & introductionem præcidere studeque ad modum & primitus Indicij audiens sensum gladio per cutions Petrus abst ilit, lepalis & ternilis Synagogæ præfigni ficans fur ditatem, ex unde securim sistirius, & omnem arborem ferentem fructus hæreticum, animmuta erudiendo, aut canonicis j cenis exeinde, & igni fut ræ gehennæ transmittes; vt præcisis ijs omnibus, quæ fidem labefactant, valens sit atque integrum Ecclesiæ corpus, pace spiritus connexum & coagmentatum in qua flamæ & immorta, conquassatur inimicorum factio atque impi gnatio: per quam fidei confirmatur sotium nostræ ferenitatis, conbilia & conatus portestris nostræ ad communem vtilitatem dirigantur, ac regnis Romanæ reipublicæ status cum tranquillitate fidei tranquillitatur. Hortantur porro vos stimulis caritatium vestrarum, vt quam primum mittat dei gnatus ab eo apocrisiarius, vt is in regia & à Deo confirmanda nostra vrbe degat, & inemergentibus sitiue dogmaticis, sine canonicis, ac per fas in omnibus Ecclesiasticis negocijs, vestræ Sanctitatis exprimat ac gerat personam. Valete in Domino Beatissime, & propere state nostra quam maximo studio orate ut tuta sit sulsa præsens imperatoria. Deus te in multa tempora custodiat, sanctissime & beatissime Pater.

Concilii acta ad summum Pontificē transmittuntur.

Matt 16 Agathonis epistolæ laus.

Nota.

Hanc epistolam cōmentitiā esse probatur tribus coniecturis.

Epistola.] *Hanc epistolam Constantini ad Leonem de fide suscepta esse, asserit Baronius ex coniecturis huiusmodi. quod Leonem mense Augusto creatum, non prius certum reddiderit, de rebus in synodo gestis, quam possimenses quatuor, in Decembri nimirum, in Martium statum fidei meliùs esse oportebat. Secundo, quod nisi Epistola scribatur ipsam Indictione decima ad Leonem esse datam, quo tempore Leo nondum Pontifex erat. Nam primus anno Leonis mensis in finem Indictionis vndecimæ, & principium Indictionis duodecimæ ex præcedenti computatet. Tertiò, quod in ipsa Epistola dicatur de Synodo agenda scriptas esse literas Imperatoris ad Agathonem: cum certum sit ex præcedentibus non ad Agathonem; sed ad Donum Papam hac de causa literas scripsisse. Vide Baron. anno 683. numero 6. & 8.*

EPISTOLA PRIMA
B Leonis Papæ II.

EXEMPLAR RELATIONIS MISSÆ A LEone sanctissimo & beatissimo Papa seniore is Romæ ad Constantinum pijssimum & Christi amatorem Imperatorem, confirmantis & approbantis quæ in sancto & vniuersali sexto Concilio gesta sunt & definita.

Pijssimo & tranquillissimo Domno victori & triumphatori; filio dilecto Dei & Saluatoris nostri Ieſu Christi Constantino Imperatori, Leo Epſc opus ſeruus Dei.

Regi regum, in cuius potestate sunt regna mundi, pusilli cum magnis gratias agimus, qui ita in nobis terrenum contulit regnum, vt cælestia vos magis ambire concederet. Plus est enim, quod in Deo defixa mente confidit is, quam quod de collato vobis diuinius honore reguris. Illud enim vobis, hoc proficit omnino fi: nectis. Nam triumphalem paternī diadematis gloriam, nsi fcendo superna miseratione obtinetis. pietas enim vestra fructus misericordiæ est: potestas autem, custos est disciplinæ. Per illa igitur regia mens Deo jungitur, per istam verò censura subditis adhibetur. Illius opes, inopes adiuuant: huius ausus fugacitas, à verò tramite deuiantes emendat. Non enim minor regnantium cura est, prauia corrigere, quam de aduersarijs triumphare: quia ei nimirum potestatem suam fruiendo subiicitur, cuius profectò munere & protectione imperare nos cognoscuntur. Vnde diuinius præroget dignitas vestra Christianissima pietas, & habitaculum dignissimum tancti Spiritus in fui cordis arcano præparans, quando caput Ecclesiæ DOMINVM Iesum Christum, veræ pietatis regulam amplectendo conceſsi tibi ab eo regni demonstrat auctorem, sanctum venerabi'e corpus eius, quæ est sancta mater Ecclesia, vt sincerus & principalis filius, largiendo atque fouendo inconcussa facit so'idirare gaudere. Scriptum est igitur de vobis, clementissime Principum, & de eadem sancta Ecclesia toto terrarum orbe diffusa: Erunt (inquit) reges nutritij tui, pariter que scriptum est, Honor Regis iudicium diligit: quia dum diuina rebus humanis præponitis, & orthodoxum fidem cunis fæcularibus incomparabiliter anteferris; quod aliud, q iudicium rectum Dei cultui mancipatis, & sacrificiō puriſſimū, vtq; holocaustum diuinæ fuauitatis odore flagrans, in ara vestri pectoris eius inuisibili maiestati nuctaris? Hæc depijssimi animi vestri proposito Christianissime Augustorum efficaciter dici (Dei gratia operante) confidimus, qua fola & error omnis exictus est, & rectitudo Euangelicæ atque Apostolicæ fidei cum sincera caritatis copula apud cunctos Ecclesiarum Christi præsules obtinetur. Ibi enim CHRISTIANÆ fidei veritas lucet, vbi gemina, Dei videlicet & proximi, caritas feruet. Proinde nisi hoc vtrumque Rex Regum, omnipotens Deus tuis sacerdotibus condonare dispo neret, nunquam sic regia generositas ad infirmos famulos inclinaret, & paululum regali sastigio sepositio vnum sic de collegio sacerdotum pro zelo Dei adnumeranda concupiſceret. O quam gloriosa & præcelsa, veraque humilitas, quæ pro amore diuino sic inclinare dignatast. Quid igitur restat Auguste, regie & sublimissime Princeps, nisi vt Deus, qui incrementum dat, hæc in cor regium dignanter inspiret, augeat, & ille at in vobis lucem catholici dogmatis, qua fugentur hæreticæ nebulæ prauitatis? Denique legatos huius Apostolicæ sedis matris vestræ Romanæ Ecclesiæ, pietatis vestræ famulos, id est, Theodorum & Georgium presbyteros, & Iozannem diaconum filios nostros, atque Constantinum subdiaconum regionarium sanctæ nostræ ECCLESIAE vnà cum personis, quæ cum eis profectę fuerant, quæ à prædecessore meo APOSTOLICAE

Eſa 49. Psal. 98.

vique in tua obstinatione pericliciter perseverare maluerunt, quàm ad veritatis cognitionem, vt saluarentur, peniténdo conuerti, ob id auguit enim cor eorum diuturna malitia, & omnibus claruerunt conscientiæ magis quàm ignorantiæ labe prostrati, vt pontè rebelles Apostolicæ veritati, & suam magis quàm DEI gloriam inquirentes, cum DEVS moneat, ad pœnitentiæ correctionem delinquentes exhortans: Nolo mortem peccatoris, sed vt conuertatur & viuat. Nam quòd per diualia scripta vestra pietas nostram exiguitatem commonere dignata est, vt salutari doctrina & orthodoxæ fidei dogmatibus inuberentur: quatenus ad sanæ fidei scientiam peruenirent, vtæ grotis & naufragantibus circa fidem, seduló eis manum spiritalis doctrinæ porreximus, vt ad portum veritatis pertingerent, & medicinalia monita ad cognoscendam sanæ scientiæ rectitudinem indefinenter contulimus: & quod ad nostrum ministerium congruit, admonitionis remedia non omittimus cupientibus exhibere. Licèt autem scripturæ stylus pro statu Apostolicæ & Euangelicæ fidei admiranda certamina vestræ clementiæ & vigilantiam singulárem narrare non sufficit; non tamen ideo prætermittenda sunt fortitudinis integrina, dum vbique orbis vniuersus eius canit præconia. O sancta mater Ecclesia, exurge, depone pallium mœroris, & induere stolam iucunditatis tuæ. Ecce filius tuus constantissimus principum, defensor tuus, adiutor tuus (ne commoueatis) accinctus est gladium verbum DEI, quo diuidit incredulos à fidelibus, induit se loricam fidei, & galeam spem salutis. En propugnator tuus (confide, ne metuas) nouus Dauid, non ille Rex vnius gentis Iudaicæ, sed hic tuus Christianæ plebis pijssimus princeps, Nazareni sanguine purpuratus, deiecit Goliam magniloquum hostem tuum, & cunctum agmen eius hucilluque disperfit: percussit frótem eius iactu lapidis vbi non inerat ligni callum pietatis: amputatum est capiti eius, & in membris eius nullus vigor relictus est. En vbique triumphus portatur in pilo. Congregamini pariter & venite o religiosissimæ Christi Ecclesiæ, cum facerdotibus plebes toto orbe diffusæ canite magna voce, & dicite: Vicit nouus Dauid constantissimus Augustorum non in millibus solum, (nec enim generalem Euangelicæ prædicationis victoriam numerorum vinculis quisquam poterit compreheñdere) sed & ipsum principem, & holtem, & ducem, ac incentorem omnium malorum & errorum diabolum, cum suis legionibus atque fautoribus, per arma veræ atque orthodoxæ & Apostolicæ traditionis & confessionis extinxit. Exulet núc secta: sancta mater Ecclesia, de libertate tua sæpius impugnata, sed non derelicta. Suscitauit Rex tuus inuictissimus Christi anorum principem propugnatorem tuum, benefactorem tuum atque opulentissimum largitorem, cuius studio orthodoxa fides recollecta splendore toto orbe irradiat, fideles omnes gratiam reficentes exultant, infideles meror atque deiectio comprimit & confundit, Ecclesiæ Christi de cunctis oppressionibus liberatæ respirant, donis imperialibus confouentur, principali præsidio muniuntur, quibus & domesticis verbis augusta vestra benignitas Christum imitádo pollicetur: Ecce ego vobiscum sum vsque ad consummationem sæculi, vt Domini nostri Iesu Christi, cuius exemplis vtitur, æterni eius regni perenni gloria potiatur, & in orbem terrarum generaliter atque perenniter eius imperium dilatetur. Præsentis denique suggestionis exiguum portatorem Constantinum subdiaconum regionarium huius sanctæ Apostolicæ sedis, qui & nuper cum legatis Apostolicæ memoriæ prædecessoris mei interfuit sanctæ synodo inibi celebratæ, clementia consueta dignum exceptione censeat vestra regalis magnanimitas, sicutque fugellionibus aurem pietatis accommodet, vt auctorem in ministro dignanter suscipiat. *Et subtexitur*: Pijssimum dominij imperium gratia superna custodiat, & ei omnium gentium colla substernat. Data Nonis Maijs, Indictione decima.

Exech. 18.

1. Reg. 17.

Matt. 28.

NOTAB.

Epistola.] *Hanc Epistolam Baronius allegato loco fpuriam esse iudicat: Primo indeq; quod circa finem, mense Maio indictionis decimæ, rescripta apponatur ad Epistolam Imperatoris, quam se mense Iulio eiusdem Indictionis decimi accepisse fateatur, quæ nisi mendose apponatur, manifestè sibi contradicunt. Secundo, quòd nullo mense Iulio pontifex esse potuerit, qui mense Augusto creatus, decem tantum mensibus pontificatum administrauit. Tertio, quod profitentur se hâc Epistolam scripsisse Indictione decima, qua nondum Pontifex creatus erat. Quarto quod Honorium in Monotheli tarum hæresi defunctum, adeoq; insta anathematis sententia condemnatum esse scribant; quem publico funere Romana Ecclesia sepelivit inter sanctos pontifices in Ecclesia sancti Petri, cuiq; vt Catholicæ Pontificis omnibus parentauit.*

Exercitus Cod Got. thico.

Ioan. 1.

EPISTOLA II. B. LEONIS
Papæ II.

Sexti generalis Concilij acta narrat, in quo damnatis hæreticis, catholicæ fidei definitio de duabus in Christo voluntatibus & operationibus promulgata fuit, quam transfusi sit omnibus manifestandam, cuiq; ipsi episcopi subscribere debeant.

Dilectissimis fratribus vniuersis Ecclesiarum Christi præsulibus per Hispaniam constitutis, Leo.

Cum diuersa sint hominem studia, quibus humana dispensari creditur vita; vnum est tamen pietatis officium, quod potest ad æternæ vitæ perducere quæstum & meriti; in quo omnem consortem sibi Christianæ æquum est studere. Cui, nempe Spiritus sancti dignatio fuæ gratiæ inspirat effectum, & inoffensum demonstrat operari bonorum effectum, quia Spiritus (vt Dominus docet) vbi vult spirat, & vocem eius audis. & quia eius est incomprehensibilis gratia, cónectit & perhiber, & nescis vnde veniat. Scientes igitur ac fatisfacti, quia est in vobis Christianæ religionis flagrans studium, vt nisique spiritualibus amplectimini semina cœlestis doctrinæ, & Euangelicæ atque Apostolicæ traditionis in vobis fructificat feruor & puritas: pro qua hæc sancta Ecclesiarum omnium mater Apostolicæ sedes vsque ad victimam defuduit semper & defudat, & prius (si hoc diuina maiestas censuit) animâ à corpore temporaliter deligit sequestrari, quàm prodi itione sacrilega se à confessione veridica pro temporali delectatione vel afflictione seiungi. Quia citra hanc sicut æternæ beatitudinis præmium, quam sanctis suis Dominus præparauit, adipisci non fupperit: ita quòd lugubriter eiulandum est, à Deo viuo & vero per errorem falsidici dogmatis factum extorrem æternis cruciatibus eximi nequeunt mancipari: sed quia nunc per gratiam Dei Christianissimo filio nostro Constantino Imperatore regnante (quem ad hoc pietatis officium elegit, atque præelegit superna clementia) rectæ confessionis atque Apostolicæ traditionis fulgór hæreticæ prauitatis expulsa caliginepertotum orbem terrarum veluti clarum iubar effulsit, & pax atque concordia veritatis inter cunctos Ecclesiarum Christi præsules regnat de pacificain Christum confessione descendens, qui pax vera & salutaris est, per quem reconciliamur ad Deum. Sciat vestra fincerit as, & Christianis omnibus innotescat Dei omnipotentis mira magnalia: quia in Constantinopolitana vrbe clementissimus noster, immò Beati Petri Apostoli filius Imperator, armatus zelo DEI, ac desiderio pietatis accensus, episcopis ex totius mundi partibus aggregatis, quod ex multo tempore fideliter cupiebat, dum censuit maiestas superna per nuper elapsam nouam indictionem expleuit. Vniuersalestaque sanctum sextum Concilium celebratum est, ad quod celebrandum ex prædecessoris nostri Apostolicæ memoriæ Domini Agathonis Papæ persona presbyteri diaconique direcli sunt. De diuersis autem Concilijs huic sanctæ Apostolicæ sedis (cuius ministerio fungimur) subiacentibus, Archiepiscopi sunt à nobis destinati, qui cum pio principe simul & omnibus qui eius mandato conuenerunt Ecclesiarum præsulibus præsidentes ac confidentes, primum quidem sancta quinque vniuersalia Concilia, & venerabiles Ecclesiæ patres, quorum libri ac testimonia hinc fuerant destinata, cum romo dogmatico Apostolicæ memoriæ nostri decessoris Domini Agathonis Papæ atque Pontificis, & respónsis totius nostræ synodi pro confirmatione duarum naturalium voluntatum & operationum in vno Domino nostro Iesu Christo, & condemnatione eorum, qui aliter docuerunt vel crediderunt, & hæc singula relegerunt, ac retractarunt. Et quia, quæ Dei sunt, cum eius timore atque

Exercitus conclusus hæc Epist. comentitia esse arguitur.

Infinuat hic auctor Epistolæ quod Cóncil. Oecumenicum ad sua vsq; tempora durarit. Vnde patet Leonis huius Epistolæ fertore non fuisse Bat an. 685. 1. 18.

amore scrutati sunt, eius nutu verè per eos confessionis sin-
ceritas demonstrata ac confirmata est: erga quod synodalis
definitio dictis Apostolicorum virorum consona protestra-
tur; ex quibus vestram satisfieri dilectionem cõfidimus. Qui
verò aduersum Apostolicæ traditionis puritatem perduel-
liones exciterant, abeuntes quidem æterna condemnatione
multati sunt, id est Theodorus Pharanitanus, Cyrus Alexan-
drinus, Sergius, Pyrrhus, Paulus, Petrus Constantinopolita-
nus, cum Honorio, qui flammam hæreticí dogmatis, non vt
decuit Apostolicam auctoritatem, incipientem extinxit, sed
negligendo confouit: qui verò superstites ad veritatis con-
fessionem per medelam pœnitentiæ conuerti noluerunt, de
præsulari ac decoratali gradu deiecti sunt, id est Macarius ex
Antiocheno præsule, cum Stephano ex Abba presbytero eius
discipulo, immo errorisheæreticí incẽtatore, & quodam fene
Polychronio ex Abba presbytero nouo Simoneique meritò
de Ecclesijs Christi vt mercenarij illidelesexpulti, quorum
noxij successores & perueršores exiterunt, & huc exules de-
portati sunt, vt reatus sui & blasphemiarum in Deum oppro-
bria recognoscant, sub contemptum ac denotationem fide-
lium omnium constituti. Et quia quæque in Constantinopo-
litana vrbe vniuersali Concilio currente celebrato gesta sunt
propter linguæ diuersitatem, in Græco quippe conscripta
sunt, & necdum in nostrum eloquium examinatè translata;
definitionem, interim eiusdem sancti sexti concilij & accla-
mationem, quod prosphoneticus dicitur, totius Concilij fa-
ctam ad pissimum Principem, pariterque edictum clemen-
tissimi Imperatoris ad omnium cognitionem vbique dire-
ctum in Latinum de Græco translatum per latorem præsen-
tium Petrum notarium Regionarium sanctæ nostræ Eccle-
siæ, vestræ dilectioni direximus; etiam acta totius venerandi
concilij directuri. Cum fuerint climatè transusa, si hoc & ves-
tra bonis studijs ferucns caritas delectatur. Horum igitur pro-
inde vestram diuinis ministerijs mancipatam in fidei veritate
concordiam, vt summam sedulitatem atque operam præbea-
tis, paribusque laboribus accingamini pro amore atque ti-
more DEI, Christianæque profectu religionis, & Apostoli-
cæ prædicationis puritate, vt per vniuersos vestræ prouin-
ciæ præsules, sacerdotes & plebes, per religiosum vestrum stu-
dium innotescat, ac subscribiter diuulgetur, & ab omnibus re-
uerendis episcopis vnà vobiscum subscriptiones in eadem de-
finitione venerandi concilij fiũ cẽtantur, ac sit profectò in
libro vitæ, properans vnusquisque Christi Ecclesiarum anti-
stes suum nomen adscribere, vt in vnius Euangelicæ atque A-
postolicæ fidei consonantia nobiscum & cum vniuersali san-
cta synodo per suæ subscriptionis confessionem tam quam
præsens spiritu conueniat: quatenus Domino nostro IESV
CHRISTO, cum inglorioso ac terribili porentatu ad iudi-
candum aduenerit, cum titulo orthodoxæ confessionis oc-
currens consortem se traditionis Apostolicæ per manus suæ
demonstret signaculum: vt dum Apostolorum Christi quo-
que confessionem zelo veræ pietatis amplectitur, beato con-
sortio perfruatur, reuoluens semper in cordis arcanis sentẽ-
tiam Domini prædicantis: Qui me confessus fuerit coram
hominibus, confitebor eum coram Patre meo, qui in cœlis
est. Quia & nos, qui licèt impares, vicem tamen Apostolorũ
principis fungimur, dum vestrarum subscriptionum inpa-
ginas cum Dei præsidio per latorem præsentium suscepe-
rimus, has apud B. Petri Apostolorum principis confessionem
deponimus, vt eo mediante atque intercedente, à quo Chri-
stianæ fidei descendit vera traditio, offeratur Domino Ie-
su Christo ad testimonium & gloriam eius mysterium fideliter
confitentiũ ac subscribẽtium, qui verè de se confessionis præ-
conium, quod per tot temporum lapsus hæreticis opprime-
batur infidijs, ex inspirato per fedulum pij principis studium,
clarè veritatis radijs vbique concessit fulgescere. Oblata ita-
que salutis opportunitate, vt verè diuinum munus efficaci
sedulitare fructuosum vos hortamur ostendere, vt gloria
vobis ante DEVM accrescat de conscientiæ puritate.

Deus vos incolumes custodiat dilectis-
simi fratres.

Negligen
tia Hono
rij non hę
rẽsi accu-
sat. Le Ma-
cha. qui
Romam
exul vene-
rat, mentio
est in con-
cil 7. act. 2.

Matth. 10.

NOTAE.

Hanc cum tribus sequentibus Baronius velut spurias reiecit, quod in omnibus & singulis inculcetur Concilium Oecumenicum nona indictione absolutum fuisse, cum tamen acta nouissimarum actionum testentur, ipsam synodum decima actione absolutam esse. - Et maximè quidem ideo, quod hi litteris dicantur missi in Hispaniam non ipsa acta Synodalia, sed tantum definitio synodi, edictum Imperatoris, & synodal. sermo acclamationis, quæ sunt minima pars synodalium actorum. Verùm canone 2. Concil. Toletan. XIV. testantur Episcopi, se cum Epistola Leonis, ipsa integra acta synodalia accepisse. Veram igitur Leonu epistolam ad Episcopos Hispaniæ cum actis synodalibus transmissam, ex iisdem apertuit, solum spurijs & commentitijs adhuc extantibus. Manuscriptum hanc ex Bibliotheca Toletana, nobis communæ aunt Recuendus & eximius vir D. Iacobus Hutterus SS. Theolog. Doctor & Metropol. Ecclesiæ Colonens. Canonicus præsbyter, quam & cum editione Epistolar. Roman. Pontificum contulimus.

EPISTOLA III. B. LEONIS
Papæ II. ad Quiricum Episcopum.

Petrum à se cum epistola fuisse destinatum scribit, qui synodi definitionem, & quadam munera defert.

Ex vetusto Cod.

DIlectissimo fratri Quirico, Leo. Ad cognitionem veræ dilectionis deducimus, quòd latorem præsentium Petrum Notarium Regionarium sanctæ nostræ Ecclesiæ illic properantium destinare, cum tractatoria ad omnes vnà nobiscum Christi Ecclesiarum antistites, simul etiam ad præcellentissimum atque Christianissimum Regem filium nostrum, ad gloriosum Comitem, contradictaque facientes eidẽ responsa circa definitionem venerabilis synodi, quæ per nonam nuper elapsam indictionem in Constantinopolitana vrbe cum DEI præsidio pro stabilitate orthodoxæ nostræ fidei celebrata est: acclamationem quoque Reuerendissimorum episcoporum in ea conuenientium, & edictum pissimi filij nostri atque clementissimi Imperatoris, cui pro Dei ministerio, quod suscepimus, & recitudine Apostolicæ fidei, (per quam saluari tam nos, quàm commissas nobis animas præstolamus) prouidentiam, atque concursum omnem exhibeat vestra in Christo dilectio, vt pro flagrantibus studijs Euangelicæ atq; Apostolicæ fidei æternæ beatitudinis cum beatis Christi Apostolorũ principibus habere consortium mereamini. Deus te incolumem custodiat dilectissime frater. Benedictionis itaque gratia crucem, clauem habentem de sacris vinculis auctoris nostri B. Petri Apostoli, tuæ dilectioni direximus, vt præsulare meritum, Dei & proximi caritas vinciat, & per vexillum salutiferæ crucis, Christo, qui in crucifixus est, totius corporis membra clauis diuinorum mãdatorum affigringat, vt signaculo communitum, referatis ianuis regni cœlestis, Apostolorum principes ad fœcum perfruendum beatitudine æterna suscipiat.

NOTAE.

Ex nomine Quirici impositum coll. git Baronius. Nullus enim Hispaniæ Episcopus hoc nomine appellatus reperitur alius, quam ille Quirinus Toletanus Episcopus, qui ante annos septem vita decessit, Iulianum qui Toletano XIII. tempore Leonu II. interfuisse confessorem habuit. Baron. prad. ann. nu. 19.

EPISTOLA IV. B. LEONIS
Papæ II.

Narrat acta concilij: definitionem transmittit, cui Episcopos subscribant, petens, ut ea in sua ditione omnibus innotescere curet.

Ex vetusto Cod. Huius nomen non inuenitur inter Comites Constantinopolitanos.

DOmino glorioso filio Simplicio Comiti, Leo Episcopus seruus seruorum Dei.

Cum litteræ vestræ salutis remedium vera in Deum confessione ex Apostolica traditione descendens, cum qua Beati martyres temporalia detestantes, & æterna vitæ præmia meruerũt,

pro qua probatissimi sanctæ Ecclesiæ Patres atque Doctores diuersa certamina & immensas afflictiones perpessi animam tradere, quàm fidem veram prodere delegerunt: ex quorum regulari doctrina, quam nuncusque hæc sancta Christi Ecclesia ab eius Apostolorum principe constructa, atque præstructa prædicare cognoscitur, & per Apostolicos successores Salvatoris institutio per Dei gratiam ad nos vsque pertinxit, sed & præcessorum nostrorum pro eius stabilitate nimium desudauit instantia. Verùm post tot certamina & afflictiones innumeras diuersis temporibus à veræ fidei infestis effectas, tandem superna clementia cor Imperiale cœlesti gratia præseruans, & feruore suæ gratiæ ad indicandam veræ pietatis integritatem accendens, de diuersis mundi partibus nuper concilium vniuersale congregari disposuit, in quo etiam legati huius sanctæ Apostolicæ Ecclesiæ (quam diuina dignatione dispensandam suscepimus) & conciliorum & eidem subiacentium personas simul, vnà cum sereníssimo filio nostro Imperatore pietatis insignibus & insulis redimito, in eodem sacro concilio conuenientes, ex scriptis Pontificalibus sanctorum Patrum testimoniis roboratis, Apostolicæ traditionis regulam hanc sanctam Ecclesiam diuino subnixam auxilio integrè prædicare atque seruare totis nisibus probauerunt. Tomus enim Domini Agathonis Apostolicæ memoriæ magni Pontificis, nostrique decessoris, quem ad tranquillissimũ Imperatorem direxerat, ita erat ex sanctorum conciliorum definitionibus, beatorumque Patrum testimoniis & assertionibus veritatis instructus, vt & integritatem Apostolicæ fidei lucidissimè patefaceret, & errores hæretici latebras reueluaret, & ex eius inexpugnabilibus dictis per gratiam Dei de hominum cordibus hæretici dogmatis sublata caligine lumen veræ confessionis effulsit. In quo manifestissimi principis labor pro rectæ fidei pietate præclarus, in sæculis omnibus collaudandus, vt eo fauente cum Dei præsidio veritas Apostolicæ fidei brauium victoriæ fumeret, diuinitusque concessum Imperium pietatis insignibus decoraret. Ideoque & vos gloriosissimi Christi Ecclesiæ filij, in quibus pietatis desiderium pollet, Euangelicæ atque Apostolicæ prædicationi manum suffragando porrigite, vt & vestras Christianissimas regiones sinceræ fidei, quam diligitis, fulgor irradiet, vt Apostolicæ prædicationi fauentes atque conlaborantes, consortium fidelium apud Deum habere mereamini, ad quem redigitur de eo veræ confessionis integritas. Quod enim ad nostrum officium, quibus animarum dispensatio, commissa est, competat; definitionem sancti sexti concilij per nonam indictionẽ in Constantinopolitana vrbe celebrati, & acclamationem vniuersorum Reuerendissimorum episcoporum, quæ & prosphoneticus dicitur, sed & edictum fidei à pijssimo Augusto nostro sereníssimo filio huc destinatum vestris quoque prouincijs innotescere per latorem præsentium Petrum Notarium Regionarium sanctæ nostræ Ecclesiæ & illuc dirigere, affectu paterno maturauimus, vt de professu Euangelicæ atque Apostolicæ prædicationis & merito fidei veræ consortes nobiscum vnanimiter lætemini. Hortati autem sumus Reuerendissimos Ecclesiarum omnium præsules, vt subscriptiones suas eidem Apostolicæ synodali definitioni subnectant: & vtpote pro filijs atque cum filijs patres, sua nomina in huiusmodi libro vitæ describant ad laudem fideliter concurrentium & Christi Euangelium conlaborantium, & cõmendationem ad DEVM, quem tunc meremur habere propitium, dum eius fidem immutilatam finetenus conseruamus incolumem. Gloriam vestram gratia superna custodiat. Ad perpetuam proinde vestræ gloriosæ Christianitatis protectionem, venerabilem crucem, chuem habentem de salutaribus vinculis auctoris nostri Petri Christi Apostolorum princ ipis per præsentem gerulum direximus, vt cuius sinceram dilectionem geritis, & luminaribus fideliter prouideris, traditionisque rectitudinem veraciter amplectimini, eius iugiter Apostolica tuitione saluemini.

Epistola Agathonis.

EPISTOLA V. B. LEONIS
Papæ II.

Eiusdem Argumenti.

DOmino Excellentissimo Filio Euuigio Regi, Leo.* Cum vniuersa Ecclesia Dei omnium Deus, qui cuncta creauit ex nihilo, quæ verò creauit regit & continet; quia verè Rex Regum est, & Dominus Dominantium, idem incomprehensibilis, prouidentiæ suæ libramine, tam temporaliter, quamque localiter diuersis in terris regnare disponit. Quorum etsi diuisa sunt regna, æqualiter tamen de singulis rationem dispensationis expetit, vnamq; de eis verè de se confessionis hostiam laudis expectat. Ec hoc solùm munere circa hominum genus complacatur eius malestatis immensitas, dum à cunctis vera de eo confessio prædicatur, vt etsi dispositionum temporalium videtur esse diuersitas, circa eius fidei rectitudinem vnitatis consonantia teneatur. Hoc etiam & in sanctis suis discipulis saluator mundi Dei filius esse constituit, qui beatum Petrum sui vice discipulorum suorum instituit principem: cuius salutari prædicatione atque traditione ab hac cuncta Apostolica Christi Ecclesia velut à fonte prædicationis progrediente, cuncta regiones, quibus etiam vestrum fulgidum, præfidet, ad cognitionem veritatis & viam vitæ perductæ sunt, Regnoq; ce vestri culmen illustrat: & dum per gratiam DEI pietate regnais, de temporali regno æternæ beatitudinis regnum acquiritis, ad quod perfectius obtinendum sicut instanter orandus, dum Dei dignatione, Patrum ordine fungimur, & Beati Petri Apostolorum principis, licèt impares, pro commisso diuina ope ministerio locum implemus; ita prædicando atque commonendo ad beatæ vitæ meritum curamus prouchere. Initium quippe æternæ beatitudinis obtinendæ rectæ Apostolicæ prædicationis est regula: quam etsi labefactare olim quidam moliti sunt, hæreticos in Ecclesiam Christi intromittere enitentes errores; fed Euangelica veritas vincit pro eius fubtilitate & immutabilitate feruanda diuersis afflictionum infidias, hæc Apostolica Christi Ecclesia assiduissimè fen per & fustinet, & superna gratia fe fragante illæ sa perstitit. Nunc autem (quod cum gratiarum actione in Deũ exultantes effamur) per nonam nuper elapsam Indictionem, pijssimus atque Christianissimus noster, immò Dei Ecclesiæ Oecumenicus Imperator ad Apostolicæ memoriæ nostrum decesso-rem Con rem Agathonem Papam atque Pontificem scripta Imperialia dirigens, affatim hortatus est, vt ab sancta Apostolica sedis Ecclesia de omnibus adiacentibus ei reuerendis conciliis legatos tam de Ecclesiarum præsulibus, quamque de aliis ordinibus Ecclesiasticis cum dogmaticis litteris venerabilium, quæ patrum libris ac testimoniis instructos, in regiam Constantinopolitanam vrbem dirigeret, quod Deinutu effectum atque perfectum est. Quibus illuc ab hoc aduentantibus, concilium ex diuersis partibus ciuis pietas congregauit, & confessa, vt missæ Reipublicæ curis parum per se polítis, in venerandæ videtur esse fpiscoporum fratrum concilio residens, veritatem Apostolicæ traditionis, & rectitudinem fidei per sanctas synodos, & venerabilium quæ patrum testimonia, & assertionesprædicatas, quæ ctorum nostrorum Apostolorum Pontificum subtiliter exta- tat atque attentè examinari iecit, & veræ fidei sinceritatem à le- pra inter gatis huius sanctæ Apostolicæ Sedis monstrari. Quod per præambuDEI gratiam Imperij admittenæ præsidio inceptum at- lates Sexque perfectum est, & perfectíshmè claruit veræ fidei nostræ Synodi. veracitas iuxta veneranda concilia, & probabilium patrum doctrinas, vt in vno Domino nostro IESV CHRISTO filio DEI, eodemque DEO vero atque perfecto, & eodem homine vero atque perfecto, sicut duas inseparabiliter & inconfusè confitemur naturas, id est, diuinam & humanam, ita & duas naturales voluntates, & duas naturales operationes eum omnes habere prædicemus, secundum qualitates & proprietates in eo concurrentium naturarum. Quia etsi cum vnum CHRISTVM, vnamque personam sanctæ Trinitatis esse credamus, at & diuinam & humanam naturam & harum naturarum proprietates inconfusè, indiuisè & indemnitè eum habere prædicemus. Verùm pijssimus Imperator gratia sancti Spiritus animatus, & laborum pro Christiana fidei puritate spontè perpessus, Ecclesiam Dei Catholicam

* Ex vetusto Ms. Codice erat Gothorũ in Hispania.

Hic locus euidenter arguit impossturam Epistolæ: Nãde eo vocando Oecumenicus Concilio scripsit Imp. nõ ad Agathonem, sed ad Donũ Papam, dedit que eandẽ non Indictione nona, sed octaua, vt videte est ex eadem epistola Imp. ad Donũ data, quæ

ab errorishæretici macula summis nisibus purificare molitus est, & quicquid offensionem Christianis populis poterat generare, de medio Dei Ecclesiæ fecit auferri, omnesque hæreticæ assertionis auctores venerando censente concilio condemnati, de Catholicæ Ecclesiæ adunatione proiecti sunt, id est Theodorus Pharanitanus episcopus, Cyrus Alexandrinus, Sergius, Paulus, Pyrrhus & Petrus, quondam Constantinopolitani præsules, & vnà cum eis Honorius Romanus, qui immaculatam Apostolicæ traditionis regulam, quam à prædecessoribus suis accepit, maculari consensit; sed & Macarii Antiochenum cum Stephano eius discipulo, immò hæreticæ prauitatis magistro & Polychronio quodam insano sene nouissimo, qui nuper per hæreticæ prædicationis fiduciam publicebatur implere, neque rursus ad viam veræ confessionis saltem confusus conuerti æterna condemnatione multatus est, & omnes hi cum Ario, Apollinario, Nestorio Eutyche, Severo, Theodosio, Themistio in deitate atque humanitate Domini nostri Iesu Christi vnam voluntatem vnamq; operationem prædicantes doctrinam hæreticam impudenter defendere conabantur, neque enim vt facerdotes Dei oportuerat sanctarum Scripturarum & Patrum testimonijs hoc demonstrabantsed mundanis sophismatibus Euangelium Christi callide machinabantur peruertere. Quos omnes cum suis erroribus diuina censura de sancta sua proiecit Ecclesia: & nunc superno fauente præsidio, in vnam veræ fidei consonantiam omnes Dei Ecclesiæ præsules vbique concordant, & sactum est vnum os, & labrum vnum vnusquisque grex & vnus pastor Christus filius DEI, qui vnanimiter à cunctis eius sacerdotibus atque sinceriter prædicatur. Idcirco & vestri Christiani regni fastigium studium pietatis assumat: quatenus hæc omnibus Dei Ecclesijs præsulibus, sacerdotibus, clericis & populis, ad laudem Dei, pro vestri quoque regni stabilitate atque salute omnium prædicetur. Vt Deus omnipotens ab omnib. populis vnanimiter glorificetur ac collaudetur. Definitionem proinde sancti concilij, & acclamationem Reuerendissimorum Episcoporum (quod Proshoneticus dicitur) ad pijssimum Imperatorem & edictum clementissimi Imperatoris pro veræ fidei confessione constructum, & vbique mandatum per latorem præsentium Petrum notarium regionarium sanctæ nostræ Ecclesiæ illuc prædimus destinare, vt in eadem sacræ fynodi definitione tamquam pro spiritualibus filijs patres, omnes vestri religiosissimi regni Ecclesiarú antistites iuxta tenorem à nobis illuc destinatum subscriptionesque suas tactu in libro vitæ per suæ confessionis signaculum adscribendus vnusquisque subiungat, vt pax & concordia in Ecclesijs Dei, vestri sublimis regni temporibus Deo concedente, vestraque Christianitate fauente crebrescat, & manente, vestraque Christianitate fauente crebrescat, & manet: vt qui vestrum culmen regnare disposuit, suæ fidei stabilitate subnixum concedat per plurima tempora prosperè ac fibi placitè commissum populum dispensari. In columem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

CONCILIVM TOLETANVM DECIMVMTERTIVM, XL. EPISCOPORVM.

ACTVM ANNO QVARTO ERVIGII REGIS,

AERA 721. ANNO DOM. NOSTRI 683. SVB LEONE Papa II. Est Prouinciale.

Editio I. Vulgata, quæ mutilata est. reliqua initio ex Garsiæ Loaisæ editione adiecta, à cap. vsque ad finem.

ILlibatæ charitatis instinctu alternis visionum obtutibus redditi, & in vnum cœtum authore Deo pariter aggregati, in ecclesia videlicet sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, anno regni quarto serenissimi Eringij principis, sub die secundo Nonas Nouembr. æra 721. cùm vnusquisque nostrum debitis locaretur in sedibus, affuit idem princeps, pleno fidei ardore subnixus, & humilitatis gratia decoratus, qui synodico cœtui deliberationis suæ vota commendans, & vt pro se Deum instantissimè deprecaretur, expostulans, hoc præsertim est allocutus sufficienti exhortatione Concilium, vt ecclesiasticæ disciplinæ quæ congruunt, & corrigendis moribus quæ conueniunt, tractatus nostri euidentia fancirentur. Deinde religiosa vota suæ clementiæ, quibus subueniendú miseris definiuit, synodali conuentu confirmanda commisit, offerens videlicet sacris pontificibus tomum, obsecrans pariter & contestans, vt quicquid illic venustioris esset calami respersione congestum, synodali potentiæ conderetur ordine titulorum. Tunc nos pro susceptò à principe tomo gloriam dedimus Deo, & eidem principi benediximus glorioso. Idé tamen princeps postquam votorum suorum actionem peregit, à conuentu Concilij gloriosus exiuit. Tunc poſt præsentiæ principalis absessum, hoc in tomi ipsius allegatione reperimus exaratum.

IN NOMINE DOMINI FLAVIVS ERINGIVS REX SANCTISSIMIS PATRIBVS IN HAC SANCTA SYNODO RESIDENTIBVS.

ECce sanctissimi religiosi pietate excolendi pontifices, & diuini cultus instantissimi sectatores, coram cœtus vestri reuerentia humilis deuotusq; prosternor, recliuis assisto, prostratus adsupplico, primùm de conuentus vestri aggregatione patri luminum gratiarum copiam soluens, deinde votorum meorum studia vestris iudicijs derimenda committens. Nec enim fas est, quemquam, etiam si nondum sit opus, sine consilio agere, cùm multa promisit DEVS bona cum consi-

Editio II. Garsiæ Loaisæ.

ILlibatæ charitatis instinctu alternis visionum obtutibus redditi, & in vnum cœtum fautore Deo pariter aggregati, in Ecclesia videlicet sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli, anno regni quarto serenissimi Eruigij Principis, sub die prima de Nonas Nouembris, Era DCC.XXXI. Cum vnusquisq; nostrorum debitis locaretur in sedibus, adfuit idem Princeps, pleno fidei ardore subnixus, & humilitatis gratia decoratus; qui Synodico cœtui deliberationis suæ vota commendans, & vt pro se Deum instantissimè deprecaretur, expostulans, hoc præcerrim est adloquutus sufficienti exhortatione Concilium, vt ecclesiasticæ disciplinæ quæ congruunt, & corrigendis moribus quæ conueniunt, tractatus nostri euidentia sancirentur. Deinde religiosa vota suæ clementiæ, quibus subueniendum miseris definiuit, Synodali conuentui confirmanda committit, offerens videlicet sacris Pontificibus tomum; obsecrans pariter & obtestans, vt quidquid illic venustioris calami respersione congestum, Synodalis potentiæ conderetur ordine titulorum. Tunc nos pro susceptò à Principe tomo, gloriam dedimus Deo, & eidem Principi benedximus glorioso. Idem tamen Princeps postquam votorum suorum insinuationem peregit, à conuentu Concilij gratiosus exiuit. Tunc post præsentiæ Principalis absessum, hoc in tomi ipsius allegatione peruenimus exaratum.

IN NOMINE DOMINI, FLAVIVS ERVIGIVS REX SANCTISSIMIS PATRIBVS, IN HAC SANCTA SYNODO RESIDENTIBVS.

ECce sanctissimi, religiosi pietate excolendi Pontifices, & diuini cultus instantissimi sectatores, coram cœtus vestri reuerentia humilis, deuotusq; prosternor, recliuis adsisto, prostratus adsupplico: primum de conuentus vestri aggregatione Patri luminum gratiarum copiam soluens; deinde votorum meorum studia, vestris iudicijs dirimenda committens. Nec enim fas est, quemquam, etiam si bonum sit opus sine consilio agere: cum tamen multum profit, bona cum consi-

Hanc Tolet. XIII. cum quatuor subsequentibus conciliis ex manuscriptis et emplar. quæ nobis communicauit Reuerendus & eximius vir D. Iacob. Hutterus SS. Theol. Doctor, & Metropolitanæ Ecclesiæ Colonien. præsbyter Canonic. qui iamdudum illas accepérat ex Bibliotheca Toletana, opera Vasleni Seraui Louanien. sis descriptas.

lio bo-

lio bo-

lio bonorum egisse. Vnde vt breui exhortatione perorem, vota mea quibus remedia pietatum exercere delector, sensibus paternitatis vestræ agnoscenda innuo. Quæ tamen ne oblitu quodam memoriam fugiant, & relationi propriæ curarum ea intercapedo subducat, in huius tomi complicatione accipite annotata. Illud primùm volenti mihi misericordiam parcere, conuenit intimare, quòd diuulsa m per tyrannidem nostri corporis partem, in societatis nostræ gremium conamur reducere. Etenim retroactis diuæ memoriæ præcessoris nostri* Vuambæ regis temporibus, quæ in prophanatoribus patriæ qui cum Paulo quondam tyrannidem assumpserunt, illata est sententia vltionum, qui per iudicij vniuersalis edictum amiserunt testimonium, rebusque proprijs caruerunt: quæ cuncta vestræ sanctitudini nota sunt, quos tamen & in collegio societatis nostræ recipere, & rebus quibus fas fuerit, deuouimus deuestire. Nam & de accusatis modum volumus ponere iustissimæ perquisitionis, quo siue de religiosis, siue de laicis quisquam accusationis cuiusquam studio fuerit prosultus, non occultis fraudibus vel violentijs comprimatur, nec clàm ad professionem violenter arceatur, sed in communi omnium examine iudicetur, quò secundùm publicè professionis fuæ tenorem, aut offensibilis debitas damnationis pœnas accipiat, aut innocens ex iudicio omnium cõprobatus, clarescat. Nam quidiam de tributorum fiscalium exactionibus referam, quorum redhibitiones tantis debitorum cumulis increuerunt, vt si exigi penitùs iubeantur, & status subruatur fundituspopulorum, & fragmine collisionis eorũ vltimum terra sentiat propriæ prolapsionis excidium? Vnde talibus non solùm priuatis, sed etiam fiscalibus seruis remedia pietatis præoptans nostra gloria affluenter impendere, omnes tributorum exactionis, quæ apud illos de retroactis temporibus adiacent, vsque ad primum annum mansuetudo nostra illis remittendas laxauit, & stylo propriæ authoritatis remittendas instituit, quas etiam authoritas sacrosancto cœtui vestro relegendas relegit. Illud quoque adijciens loquar, quod vestris nostris horribile & animis execrabile est semper. Nobilitatis conditio libertorum vel seruorum etiam adæquata, gentis nostræ statum degenerat. Ob quam rem hoc nostræ gloriæ animis placet, vt exceptis fiscalibus seruis vel libertis, abrasa deinceps huius malæ præsumptionis licentia, nullus qui ex seruitute quorumlibet seruus sit vel libertus, ad palatina officia transeat. Quod si fecerit, illic seruiturum proculdubio reducendum se nouerit, ex quo aut conditionis propriæ originem sumpsit, aut libertatis titulum reportauit. His votorum meorum insinuationibus allegatis, quæso, vt sortia paternitatis vestræ adiutoria prærogetis. Luce enim clariùs constat, quòd aggregatio sacrosanctæ pontificũ, quicquid censuerit obseruandum, per sancti spiritus donum, omninò est ad æternitatem præfixum. Et ideò vniuersitatem paternitatis vestræ subliminque virorum nobilitatem, qui ex aulæ regalis officio in hac sancta synodo vobiscum sessuri præelecti sunt, obtestor pariter & coniuro, atque per inscribile illud sanctæ Trinitatis sacramentum conuenio, vt quicquid in medio vestri fieri iudicandum vel retractandum inuexerit, tam quæ per nos dicta, quàm etiam cætera quæ vestris auditibus se ingesserint audiendo, communi vigore iustitiæ & temperamento misericordiæ dirimere procuretis, quo cũ omni reuerentia patrũ præcedentium regulis subditi, totius vnanimitatis vestræ sententia nõ aliundè, q̃ ex veritatis fonte ꝓcedat. Sicq́, & his quæ præmissa sunt, solidũ deliberationis stylum promptissimè apponatis, & reliqua adhuc quæ necessaria sunt, in peragendis ecclesiasticæ regulæ disciplinis, & dirimenda tractetis, & dirempta religiosoribus diligenter con scribatis, qualiter dum doctrinam dispergitis salutarem in populis, Christum Dominum in cumulando iustitiæ fructu capiatis, vt vobis prædicantibus & nobis implentibus & quæ diuinis oculis complaceant, & quæ nobis proficiant, semper agere valeamus. Sit vtrisque parentibus in hoc seculo de lucro animarum ineffabile gaudium, & in futuro de peruentione æternitatis præmium inconuulsum. Datum sub die 2. Nonas Nouembanno feliciter 4. regni gloriæ nostræ in Dei nomine Toleto.

*Bamba

Perfecto ergo coram cunctis Tomi necessariæ institutionis exorsu, priùs de fide sanctæ Trinitatis sermocinatio bonorum exegisse. Vnde, vt breui exhortatione perorem vota mea, quibus remedia pietatum exercere delector, sensibus Paternitatis vestræ agnoscenda infinuo: quæ tamen, ne oblitu quodam memoriam fugiant, & relationi propriæ curarum ea intercapedo subducat, in huius tomi complicatione accipite renotata. Illud primum volenti mihi misericordiam parcere conuenit intimare, quod diuulsam per tyrannidem nostri corporis partem in societatis nostræ gremium conamur reducere. Etenim retroactis diuæ memoriæ prædecessoris nostri Vvambæ Regis temporibus, quæ in profanatoribus patriæ, cum Paulo quondam tyrannidem assumperant, illata fit sententia vltionum, quo per iudicij vniuersalis edictum, amisso testimonio, rebusque proprijs caruerunt, cuncta hæc vestræ sanctitudini nota sunt. Quos tamen, & in collegio societatis nostræ recipere, & rebus, quibus fas fuerit, deuouimus reuestire. Nam & de accusatis modum volumus ponere iustissimæ perquisitionis: quo siue de religiosis, siue de laicis quisquam accusationis cuiusque studio prosultus, non occultis fraudibus, vel violentijs comprimatur: nec ad dandã professionem violenter arceatur, sed in communi omnium examine iudicetur; quo secundum publicæ professionis suæ tenorem, aut offensibilis debitas damnationis pœnas excipiat, aut innocens ex iudicio omnium comprobatus clarescat. Nam quidiam de tributorum fiscalium exactionibus referam? Quorum redhibitiones tantis debitorum cumulis increuerunt, vt si exigi penitus iubeantur, & status subruat fundituspopulorum, & fragmine collisionis eorum vltimum terra sentiat propriæ prolapsionis excidium. Vnde his etiam talibus priuatis, seu etiam fiscalibus seruis remedia pietatis præoptans nostra gloria affluenter impendere, omnes tributorum exactiones, quæ apud illos de retroactis temporibus relucent, vsque ad primum annum cellitudinis nostræ, mansuetudo nostra illis omittendas laxauit, & stylo propriæ auctoritatis omittendas instituit. Quas etiam auctoritates sacrosancto cœtui vestro relegendas elegit. Illud quoque adijciens loquar, quod votis nostris horribile, & animis execrabile semper est: cum nobilitate conditio libertorum, vel seruorum etiam adæquata, gentis nostræ statum degenerat. Ob quam rem, id nostræ gloriæ animis placet, vt exceptis seruis fiscalibus, vel libertis, abrasa deinceps huius malæ præsumptionis licentia, nullus, qui ex seruitute quorumlibet seruus sit, vel libertus, ad Palatina officia transeat: quod si fecerit, illi seruiturum proculdubio reducendum se nouerit, ex quo aut conditionis propriæ originem sumpsit, aut libertatis titulum reportauit. His votorum meorum insinuationibus allegatis, quæso, vt sortia paternitatis vestræ adiutoria prorogetis: luce enim clarius constat, quod aggregatio sacrosanctæ Pontificum, quidquid censuerit obseruandum, per sancti Spiritus donum, omni manent æternitate perfixum. Et ideo vniuersitatem Paternitatis vestræ, atque sublimium virorum nobilitatem, quiex aulæ Regalis officio in hac sancta Synodo nobiscum sessuri præelecti sunt, obtestor pariter, & coniuro, atque per inscribile illud sanctissimæ Trinitatis sacramentum conuenio, vt quicquid in medio vestri fieri iudicandum, vel retractandum inuexerit, tam quæ per nos dicta, quàm etiam cætera, quæ vestris auditibus se ingesserint audiendo, cum omni vigore iustitiæ & temperamento misericordiæ; dirimere procuretis: quo cum omni reuerentia Patrum præcedentium regulis subdita totius vnanimitatis vestræ sententia non aliunde, quàm ex veritatis fonte procedat: sicque & his quæ præmissa sunt solidum deliberationis stylũ promptissimè apponatis, & reliqua adhuc quæ necessaria sunt in peragendis Ecclesiasticæ regulæ disciplinis, & dirimenda tractetis, & dirempta, religiosa fub diligentia conscribatis. Qualiter dum doctrinam respergitis salutarem in populis, Christum Dominum, in emolumento iustitiæ capiatis: vt & vobis prædicantibus, & nobis implentibus, quæ diuinis oculis complacent, fit vtrisq; partibus, & in hoc seculo de lucro animarum ineffabile gaudium, & in futuro de peruentione æternitatis præmium incõcuſum. Datum sub die pridie Nonas Nouembr. anno feliciter quarto regni gloriæ nostræ, in Dei nomine, Toleto.

Perfecto igitur præeuntis tomi necessario institutionum exorsu, priùs de fide Sanctæ Trinitatis sermocina-

tionis

formauimus, ti quis immutandam elegerit, & tantæ miseri-
cordiæ fabricam fubruere tentauerit, per iudicium omnipo-
tentis Dei, anathema fit.

2 Secundæ collationis obiectu res noſtro cœtui lacry-
manda occurrit, quæ tanto eſt Synodalis iudicij pondere abi-
genda, quanto immenſam ſtragem populis affert pariter, &
ruinam. Etenim decurſis retro temporibus vidimus multos,
& fleuimus, ex Palatini ordinis officio cecidiſſe, quos & vio-
lenta profeſſio ab honore deiecit, & trabale Regum ſanctio-
ne iudicum aut morti, aut ignominiæ perpetuæ ſubiugauit.
Quod importabile malum, & impietatis lacinus exhorren-
dum religioſi Principis noſtri animus abolere intendens, ge-
nerali omnium Pontificum arbitrio retractandum inuexit,
& vltrici Synodalis potentiæ auctoritate cohibendum inſti-
tuit. Vnde congruum deuotionis eius ſententiam decernen-
tes, hoc in commune decreuimus, vt nullus deinceps ex Pa-
latini ordinis gradu, vel religionis ſanctæ conuentu, Regiæ ſub-
tilitatis aſtu, vel profanæ poteſtatis inſtinctu, ſiue quorumli-
bet hominum malitioſè voluntatis obnixu, citra manifeſtum
& euidens culpæ ſuæ indicium, ab honore ſui ordinis, vel fe-
uitio domus Regiæ arceatur: non antea vinculorum nexibus
illigetur: non quæſtioni ſubdatur: non quibuslibet tormen-
torum vel flagellorum generibus macteretur: non rebus pri-
uetur: non etiam corporalibus cuſtodijs mancipetur: neque
adhibitis hinc inde iniuſtis occaſionibus, abdicetur, per quod
illi violentia occulta, vel fraudulenta profeſſio extrahatur:
ſed is, qui accuſatur, gradum ordinis ſui tenens, & nihil ante
de ſupradictorum capitulorum nobilitate perſentiens, in pu-
blica Sacerdotum, ſeniorum, atque etiam Gardingorum diſ-
cuſſione reductus, & iuſtiſſimè perquiſitus, aut obnoxius re-
tui detectæ culpæ legum pœnas exciplat, aut innoxius iudicio
omnium comprobatus appareat. Illos tamen, quos in locis
talibus manere conſtiterit, vnde nocibilis perfugij ſuſpicio
ſit, aut eos, quos pro conturbationeterræ diligentius oporteat
cuſtodiri, hos ſine aliquo vinculorum, vel iniuriæ damno,
ſub libera cuſtodia conſiſtere oportebit. Sic tamen repulſo o-
mni terrore, ſub circumſpecta & diligenti cuſtodia habean-
tur, vt tempus, quo iudicari eos oporteat, nullo modo ſub
fraudulentia dilaterur, quo ab vxoribus, vel propinquis, atq;
etiam rebus ſuis diutiſſimè ſeparari proſeſſionem ſuam vide-
antur deditſe inuitis quæ tamen ſi data fuerit, modis omnibus
non valebit: ſed iuxta ſuperiorem ordinem, illud tamen pro
vero accipietur, quod ex ore eius agnitum generali fuerit iu-
dicio comprobatum. Nam de cæterorum ingenuorum per-
ſonis, qui Palatinis officijs non hæſerunt, & tamen ingenuæ
dignitatis titulum reportare videntur, ſimilis ordo ſeruabi-
tur: qui, etiamſi pro culpis minimis (vt aſſolet) flagellorum i-
ctibus à Principe verberentur, non tamen ex hoc, aut teſti-
monium amiſiſſi ſunt, aut rebus ſibi debitis priuabuntur.
Quod ſi de infidelitatis crimine quic quam eis obijcitur, ſimili,
vt ſuperiùs præmiſſum eſt, ordine iudicandi ſunt. Quod
Synodale decretum diuino, vt confidimus, ſpiritu promul-
gatum. ſi quis Regum deinceps, aut temeranter cuſtonire ne-
glexerit, aut malitioſè præterire prælegerit; quo quiſquam de
perſonis taxatis aliter, quàm præmiſſum eſt, præsumpſerit,
aut aſtu congeſtæ malitiæ perimatur, vel deiectus ſui ordinis
loco priuetur, ſit cum omnibus, qui ei ex delectatione con-
ſenſerint, in conſpectu altiſſimi Dei Patris, & vnigeniti Filij
eius, atque Spiritus ſancti perenni anathemate vltus, & diuinis
vel æternis addicetur ardoribus concremandus. Et inſuper
qui dquid contra hanc regulam ſententiæ noſtræ, aut in per-
ſona cuiuſcunque fuerit actum, aut de rebus accuſatæ perſo-
næ extiterit iudicatum, nullo vigore ſubſiſtat, quo perſona i-
pſa aliter quàm decernimus iudicata, aut teſtimonij ſui digni-
tatem amittat, aut quæſtu rei propriæ careat. Nec enim hæc,
& talia promentes Principibus domeſticæ correctionis pote-
ſtas admittur. Nam ſpecialiter de laicis illis, quos non culpa
infidelitatis adſtrinxit, ſed aut ſeruitij ſui officio torpentes,
aut in commiſſis ſibi actibus reperiuntur eſſe mordaces, vel
potiùs negligentes, erit Principi licitum huiuſmodi perſonas,
abſque aliquo eorum inſamio, vel rei propriæ damno, & ſer-
uitij mutatione corrigere, & in commiſſos talium, alios, qui
placeant tranſmutare.

3 Tertij ordinis glorioſæ inſinuationis occurſu libera-
litas principalis longè lateque diffuſa, noſtro ſe inuexit cœ-
tui agnoſcenda: quæ, ſicut ex puro fonte Regiæ prouitionis
proceſſit, ita Synodalis conuentus debet ſanctione præſtringi. Et ideò religioſi Principis noſtri Eruigij Regis affectus in
toto gentis ſuæ ambitu, vſquequaque porrectus de virtute in
virtutem quodammodo gradiens, & quaſi quibuſdam paſſi-
bus ad meliora conſcendens, hoc per ſtylum Regiæ auctori-
tatis decreuit, vt omne tributum præteritorum annorum,
vſque in anno primo regni ſui, quod in priuatis, ſiue in fiſca-
libus populis relucet, abſolutionis perpetuæ debeat ſanctio-
ne laxari: & tamen de ipſis tributis præcipiens theſaurispu-
blicis exhiberi, quæ exacta, & non illata fuiſſe conſtiterint.
Quod pietatis beneficium admirantes, non ſolùm vigorem
gloriæ definitioni eius apponimus, ſed & perpetuæ excom-
municationi eum, qui contra hæc venerit, ſubiicimus eſſe
ſanctimus.

4 Pridianæ dici exercitia glorioſa, quibus per trium capitulorum adnotationem pietas principalis ſe monſtrauit eximia, cogunt cœtus noſtri reuerentiam aliquid promulga-re, quo valeat & pietati regiæ vicem beneficentiæ reddere, & principali foboli ad futurum proderſe. Prouidentia enim ſa-luturis ſemper eſt vtilis, imò ſemper eſt vtile, quod ad veram pertinet ſalutem. Et ideò piæ ſolicitudinis cura extenti, de-fenſionis decretum promulgare prælegimus in regiam pro-lem; & tuitionis in futurum obtendere pietatem, qui paternis beneficijs nequiuimus reddere vicem. De hoc ſanè Principe noſtro Eruigio Rege id nos definiſſe conuenit, cuius protu-da fide pacato imperio regimur, affectu ſouemur, præmijs fruimur: qui profanatoribus perditum libertatis decus reſti-tuit: qui de accuſatis modum, quo iuſtiſſimè examinentur de-creuit: qui terram gentis propriæ, & illæſam ab hoſte ſeruat, & mu tipliciributorum relaxatione erexit. Et ideò, qui-tor erga gentis ſuæ populos eius beneficia perſentimus, dig-num eſt, vt ſaltem eius filijs ſortia tuitionis ad futurum admi-nicula prorogemus. Conteſtamur ergò omnes præſentes, & abſentes, ſeu etiam futuris temporibus ſubſequentes ſacerdo-tes, vel Principes, ſeu cuiuſcunque honoris, aut ordinis homi-nes coram Deo, & ſanctis Angelis eius, vt nullus ad futurum poſteritatis eius, vel glorioſæ coniugis ſuæ Liubigotoni Re-ginæ, atque his, qui gloriæ ſuæ filijs, vel filiabus coniunctiſſe noſcuntur, ſeu etiam, qui adhuc coniunctinon ſunt, ſed protinus coniungendi ſint, iniuſtas laædendi occaſiones exquirat: nullus occultè, vel publicè, per quæ abdicentur, malitiæ ſuæ contra eos vota extendat: non eos gladio, vel qualiber perni-ciola factione interimat: nullus conſilium, vel opus, quib. in-iuſte deijciantur, vel nudentur rebus, exhibeat: nullus his in-iuſte violentù tonſuræ ſignaculum imprimat: nullus veſtem, contra ordinem gloriolæ coniugis eius, vel filiabus ſuis, atque nuris mutare præſumat: nullus etiam extra euidentis culpæ indicium, aut exilijs eos relegandos inducat, aut eorum cor-poribus quarumlibet detruncationum, vel flagellorum infe-rat detrimenta: quo cum præmemoratis omnibus, omnise-ius in tota ad futurum gloriola poſteritas, nec læſionis iniu-ſtam perferat notam, nec rerum ſentiat detrimenta. Si quis autem hominum, cuiuslibet ſit ordinis, aut honoris, huic no-ſtræ ſententiæ non acquieſcens filios, filiasve gloriæ ſuæ, vnà cum ſereniſſima coniuge ſua Liubigotone Regina, vel ſupra-dictis ſi omnibus amodò, vel quandoque line iuſto partis ſuæ negocio, aut læſendos impetierit, aut deijciendos eſſegerit; vel ex propria deliberatione conſenſerit, quo, aut de rebus ſibi debitis iniuſtè expoliati nudentur, aut dolo, vel machina-mento quolibet deijciantur, ſit æterno anathemate vtus, & iuſturi examinis iudicio condemnatus.

5 Execrabile facinus, & adſuetæ admodum iniquitatis eſt opus defunctis Regibus ſuperſtitis ciuis coniugis regale to-rum appetere, & horrendis pollutionum maculis ſordidare. Quis enim Chriſtianorum æquanimiter ferat d. functi Regis coniugem alieno poſtmodù connubio vti? aut ſecuturi Prin-cipis ſubidini ſubiugari? Et quæ tuit domina gentis, ſit poſt-modum proſtibulum fœditatis? Et quæ toris extitit regalib. honoris Regij ſiblimitate coniuncta, ſtupris eorum, vel con-iugijs, quib. prideim dominata eſt abdicetur vt reproba? Quid ergo ſi moriuntur Principes, nunquid inhonorandas relin-quunt ſui corporis partes? aut quia ad gaudia cœleſtia Chri-ſtiani tranſeunt Reges, propterea ad contumeliam in ſecu-lo eorum deuocandæ ſunt coniuges? Nuſquam ergo inho-

De Gar-dingis ha-bes in tra-ctatu de officijs pa-latinis Go-thorum.

Scribe tan-tum, vt a-libi. Nam hæ voces ſrpe in Go-thicis Mſſ. con-fundutur.

Hæc vot infra etiã vſurpanur.

1. Dies eſt cilij.

Sic ſupra habitum, & libellũ, pro habi-tus, & li-bellus.

norum esse oportet, quod honorandum conuenit opportunè haberi. Nulli ergo licebit superstitem Reginam sibi in cõiugio ducere, non sordidis contactibus maculare. Non hoc securitis Regibus licitum, non cuiquam hominum licebit esse permissum. Quòd si facere tale aliquid quisquam præsumpserit, quo aut superstitem Reginam, post decedentis Principis mortem, sibi in connubio copulet, aut adulterina pollutione contaminet, siue sit Rex, siue qualibet hominum, qui huius nostræ sanctionis sententiam violare præsumpserit, sit ab omni Christianorum communione seclusus, & sulphureis cum diabolo contradatur ignibus exurendus. Quicunq; igitur huius constitutionis nostræ præsumpserit contuellere, vel abradere sanctionẽ, sit nomen eius abrasum, & deletum de libro viteæ: vt tartareas iudicij pœnas excipiat, qui hæc decreta honestatis deuouerit violanda.

6 Sæpe obfuit ac nobilium genus subrectum seruitutis importabile decus, quod & generosos adæquatum insamat, & dominis plerunq; notam proditionis importat. Multos enim ex feruis vel libertis, plurimum ex Regio iussu nouimus ad Palatinum fuisse perfunctos officium; qui tamen affectare cupientes sublimitatem honoris, quam illis subtrahebat natio obfuscatæ originis tantum æquales dominis per susceptum Palatinum officium fecit fuisse, in necem dominorum suorum vehementius grassauerunt. Et, quod nefas est dicere, etiam hi quia à dominis suis libertatis beneficio potiuntur, ipti quoq; dominis suis, Regio iussu torroresexiſtunt. Nam quid iam si præcedentium, & antiquorum historica narratione memoremus excidia, in qua obscœna seruitutis conditio dominorũ sæpe suorum cæsum operiens, & regnum pariter labefactare fecit, & dominos? Ac proinde hortante pariter, ac iubente prædicto gloriosissimo Principe, hoc nostri cœtus aggregatio deliberandum influit, vt exceptis feruis, vel libertis sacrilibus, nullus seruorum, atque etiam liberorum quorumlibet, deinceps ad Palatinum quandoque tranire permittatur officium: nec etiam locorum fiscalium, atque etiam proprietatis Regiæ administratores, vel actores teri quolibet tempore admittantur: fed conditionis suæ vsum deinceps vnusquisque seruorum, vel libertorum veraciter reminiscens, ita sibi ab ordine Palatino extorris proficiat, vt dominis suis, vel dominorum suorum posteritati nec noceat, nec æqualis existat. Quod si dicesq; quorunc unque tit, libertus, seu etiam seruus, vel omnis eorum adstrictæra progenies, qui post huius sanctionis nostræ sententiam ad officia præmissa accedat, illic quolibet tempore, aut seruiturus, aut obsequendus modis omnibus cohtradatur, ex quo aut seruitutis originem duxit, aut libertatis decus subire promeruit.

Idem sæpe à Romanis Imperatoribus factũ conſtat.

Hierem c. 2. vide not.

7 Væ his, qui faciunt opus Domini fraudulenter, & desidiosè, Propheticus sermo annunciat. Et si illi væ incurrũt, qui negligenter opus Domini faciũt, quod supplicium merebuntur, qui diuinæ seruitutis cultum, malitia intercedente ab altaribus Christi subducunt? Illos dicimus, qui obstinatæ mentis dolobitate confisi, cum aliqua eos molestia fraternorum iurgiorum pupugerit, infanaillico temeritate abrepti, altaria nudantes, sacratis vestibus exuunt, luminaria subtrahunt, ac diuinorum sacrificiorum cultum, malitia intercedente subducunt. Et quod in hominibus te vindicare nõ possint, iniuriam Deo (quod peius est) inferunt. Vnde li huiusmodi, pro fraterno odio homicidæ reatu adstringitur, pro contemptu diuino quid pœnę merebitur? Etenim iuxta quod diuinus ser mo inrepat: Si peccauerit vir in virum, placari ei poterit Deus: si quis autem peccauerit in Deum, quis pro eo rogatus est? Facilè ergo talium Sacerdotum excellibus illa Domini sententia coaptabitur, qua malitia percutiur Sacerdotum. Dicit enim: Honorificantes me honorificabo; qui autem contemnunt me, erunt ignobiles. Quicunque ergo Sacerdotum, vel ministrorum, deinceps causa cuiuslibet doloris, vel amaritudinis permotus, aut altare diuinum, vel vestibus sacratis exuere præsumpserit, aut qualiuor alia lugubri veste accingi; seu etiam si confueta luminariorum sacrorum obsequia de templo Dei fubtraxerit, vel extinguipræceperit, aut quodcunque lugubritatis in templo Dei induxerit, atq; (quod peius est) occationem nutricit, vnde de templis Domini aut officia conficta desint, aut oblatio lingularis sacrificij videatur in aliquo defraudari; fieum antea veræ pœnitudinis coram Metropolitano satisfactio non purgauerit, ignobilitati perpetuæ manẽpatus, iuxta superiorem sententiam Domini, & loci sui dignitate se nouerit, & honore priuari. Illis proculdubio personis ab hac vltionis sententia separatis, quæ aut cõtaminationem sacrorum ordinum, vel subuersionem sanctę fidei metuentes, aut hostilitatem, vel obsidionem perferentes, seu etiam diuinorum iudiciorum sententiam metuentes, tale feciſſe conſtiterit: in quorum facto plus humilitas, qua DEVS placetur, quàm interni laboris dolositas declaratur.

Allusio eſt ad illum Ioan locũ epiſt. 1 c. 3 Omnis qui odit fratrem ſuum, homicida eſt 1. Reg 2. Si autem in Domi num peccauerit eſt ia c. 2. 1. Reg. 2. 2. 26 q. 5 Quicunq; Sacerdos.

8 Sigeneraliter obediendũ omni fratri in tantum à Christo præcipitur, vt non solum fi angariati fuerimus paſibus mille, obedientiæ vota præmus, sed etiam gemino id charitatis officio peragamus, iam quomodo obediendum est præeminentiq? Quibus Apoſtolus ita obedire præcepit, ne de inobedientia fratris videantur vllomodo contriſtari. Accedit n. multorties, vt cauſa ſaluris alicuius, vel collationis neceſſariæ, euocati à Principe, vel Metropolitano cõſinitimi Sacerdotes, venire differant, & diuerſis excuſationibus agant, quibus impleræ quæ iubentur omittant: hac de re naſcitur & difficultas ordinibus, & contemptus maioribus. Et idcò ſi quis Epiſcoporum à Principe, vel Metropolitano ſuo admonitus, deſignato ſibi diernum rationabiliad veniendum ſpatio, ſiue pro feſtiuitatibus ſummis Paſcha feiliret, Pentecoſte, & Natiuitate Domini celebrandis, ſiue pro cauſarum negociis, ſeu pro Pontificibus conſecrandis, vel pro quibuslibet ordinationibus. Principis, excepta ineuitabili neceſſitate infirmitatis, quæ tellibus poſſit comprobari idoneis, ad cõſtitutum diem venire diſtulerit, contemptorum ſe nouerit excommunicatione multari; ſi tamen exceptis ſuprà taxatis capitulis, autfluminum, aut earum procelloſa immanitas, ad præfinitum diem, aditum ei fubduxerit properanti: quod tamen & hoc ipſum conuinci idoneis tellibus oportebit. Flanc etiam & illi ex Pontificibus ſententiam merebuntur excipere, qui exortos contra fe clamores negociorum, admoniti à Metropolitano, diſtulerint emendare, atque compeſcere: aut ſi admoniti, vt ad iudicium primæ ſedis accedant, aut per ſe noluerint properare, aut vadeſ suos neglexerint legaliter informatos dirigere.

Matt. 5.

Ad Heb. cap. 13.

Vnde Idacius Barcinonenſis venit Tol. pro celebrando Pa ſchate Reſurrectionis, vt refertur Iulian. Tol. Præſul, in præmio Prognoſtici.

9 Licet vnanimi conſenſionis noſtræ iudicio geſta Synodalia Tolet. Concilij duodecimi acta ſunt, atque diſpoſita, quæ anno primo gloriosi Principis Eruigij in hac vrbe Regia celebrata ſunt, nunc tamen, iterato inconuulſibilis noſtræ definitionis aſſenſu, ea ipſa geſta, prout geſta ſunt vel conſcripta, omni temporum æternitate valitura decernimus, & omnimodæ ſoliditatis vigore firmamus, iuxta ordinem conſcriptum, quain eiſdem geſtis conſcriptus eſſe probatur; id eſt: De agnita, & confirmata præfectione falligij Principalis in nomine gloriosi dñi noſtri Eruigij Regis. Item de his, qui pœnitentiã non ſciẽtes accipiunt. Item de culpatorum receptione, vel communione apud Eccleſiam. Item, vt in locis, vbi Epiſcopus non fuit, nunquam Epiſcopus ordinetur. Item de quorundam conſuetudine Sacerdotum fœdiſſima, qui oblatis DEO per ſe ſacrificijs non communicant. Item de conceſſa Toletano Pontifici generalis Synodi poteſtate: vt Epiſcopi alterius prouinciæ, cum conniuentia Principum, in vrbe Regia ordinentur. Item de receptoteſtimonio perſonarum, qui per legem, quæ de promotione exercitus facta eſt, teſtificãdi licentiam perdiderunt. Item de his, qui vxores ſuas, diuortio intercedente, relinquunt. Itẽ de cõtaminatione legũ, quæ in Iudæorum nequitiam promulgatæ ſunt, iuxta earundem legum præfixum ordinem titulorum, qui in eodem Canone adnumerantur. Item de his, qui ad Eccleſiam conſugium faciunt. Item de cultoribus idolorum: Item de interdicto temporis conſtituti, qui debeat Concilium celebrari. Item concluſio definitionum, in qua & Deo gratiæ referuntur, & pro Principe exoratur; ſtatuentes videlicet, vt qui contra ſupra dictorum capitulorum decreta venire præſumpſerit, & Eccleſiaſticæ excommunicationis ſententia ſeriatur, & ad legem gloriosi Principis, quæ in confirmatione eiuſdem Concilij facta eſt, teneatur obnoxius.

Tertia dictum. Tertij dicinecceſſario collationis euentu, viſum nobis eſt antiquorum Patrum indagare de pœnitentum regulis inſtitutum. Etenim digno nobis veneran dus honore ſanctiſſimus es Concil. frater noſter Gaudentius, Valerienſis ſedis Epiſcopus, per Vicarium perſonæ ſuæ ad Concilium deſtinatum, congreſſus eſt noſtri reuerentiam, cœtus; sinitiuuans ſacroſancto Synodali conuentui, quod incommodæ valetudinis niuiuetate præ-

ncatus,

præuentus, per manus impositionem, fructus videt pœnitentię legibus. Sed virum accepta pœnitentia, liceret sibi præceptas sui ordinis contrectare mysteria, vel Missarum solita explere officia, per Synodalia instructionis se maluit certificari responsa. Tunc collatis in vnum de huiusmodi Canonicis instrumentis, hoc sancta Synodus definiuit, vt reconciliatione præmissa, soliti ordinis retentet officia. Sienim regulæ præcedentium Patrum, eos qui pœnirentiam in discrimine mortis accipiunt, & nulla de se manifesta scelera confitentur, (si adsit tamen in his, & talibus probitas morum) ad Ecclesiasticos gradus peruenire permittunt, quanto magis, vt hi, qui in ipso Sacerdotio constituti pœnitentiam accipiunt, à suo ordinis officio retrahandi? tantum si se ipsi mortalium criminum professione propria non notarunt. Cum enim omnis Sacerdos tunc sibi licitum sacrificare sciat, quando à malis actibus vacat, qua ratione, qui pœnitentiæ remedium suscipit, quod datur in remissionem peccati, à sacrificijs diuinis se abigit? Pœnitentia enim ad hoc suscipitur, vt peccatum diluat, & peccati fordes hominem iterare non sinat. Qui ergo confidit per susceptam pœnitentiam dimissa sibi peccata, cur confidenter ad altare Domini non accedat? vel cur ordinis sui non audeat retentare officia, cum hoc alteri non liceat, nisi ei, qui se à peccatis absoluerit? Etenim cum pœnitentiam accipimus, ad similitudinem conditoris nos reformare conamur. Reformatio igitur ipsa medicamentum est, quo delentur piacula. Sienim medicamentum istud assumitur recte, creatori suo anima reformatur, recte etiam sacrificandi Deo cultus assumitur; quia in eo similitudo conditoris agnoscitur: si autem pœnitentiæ medicamentū subtrahitur, quod in remissionem peccatorum accipitur, ad similitudinem factoris vsp iam non venitur. Etenim pœnitentia (vt dictum est) in remedium peccati accipitur; Sacerdotium verò propter munditiam retentatur: vt hoc Sacerdotis & vita, ita fructu bonorum operum floreat, quo & in se delicti passiones extinguat, & præcamento suo in alijs peccati regnum potentialiter destruat. Huicigitur taliter, vt præmissimus Sacerdoti viuenti, quid oberit, si post acceptas pœnitentiæ leges, diuinis altaribꝰ propositionis offerat panes? Aut nunquid pœnitentiæ donum, quod in remedium fit peccati, in prohibitione deuocandum est sacramenti? Nusquam ergo pœnitentię præcepta priusabut iura cœlestia. Pœnitens enim abstinere à peccatis pariter, & negocijs ecclesiarum tumultibus debet, nō ab ijs, quæ sancta videntur & summa, se abstrahere; quę operantem plus expiant, quàm commaculando deturpant. Scriptum est enim: Sacerdos ad hominem mortuum non accedat; id est, mortalium criminum se implicatione non polluat. Non enim dicit Deus, vt Sacerdos ad facta quæque non auderet accedere, de quibus præceperat, vt nullo modo Sacerdos de sanctis exiret; sed vt mortis opera non auderet contingere. Ergo abigenda sunt ab omni Sacerdore, quæ maculant; exercenda, quæ mundant. His ergo rationabili sanctione præmissis, hoc sancta Synodus definiuit, vt tesiante priscorum Canonum sanctione, quicunque Pontificum, vel Sacerdotum, de inceps per manus impositionem pœnitentiæ donum exceperint, nec se mortalium criminum professione notauerint, tenorem retentandi regiminis non omittant: sed per Metropolitanum, reconciliatione, pœnitentium more suscepta, solita compleant ordinis sui officia vel cætera mysteriorum sibi credita sacramenta. Hoc tantum est obseruandum, vt si aut ante acceptionem pœnitentiæ adiudicatus, nec reconciliatus reperitur pro culpis; aut si in ipsa perceptione pœnitentiæ reconciliatus implicatum se dixerit mortalibus factis; iuxta æstimationem Metropolitani abstinere huiusmodi oportet à præmissis officijs. Caterum, si (vt dictum est) sub pœnitentiæ perceptione confitens, nihil mortalis criminis se admisisse prædixerit; attamen quod literi bonsinibus erubescit, ab consum intra clausira sui pectoris delitescit; nouerit ipse sibi de se potestatem esse concessam, vt iuxta conscientiæ suæ fiduciam, vtrum audeat, aut non audeat sacrificare Deo, ex sui potius arbitrij potestate, quàm ex nostri iudicij permissione procedat.

Vide notas.

Leuit. 21. vbi legitur ad omne mort. Sic interpretatur hunc locū Hiſichius in Leuiti. ci, ca. 21.

11 Multæ super hoc capitulum Patrum præcedentium sententiæ manauerunt, quod multiplici prohibitione sanctum est, vt alterius Clericum nemo solicitare, nemo fugientem accipere, nemo etiam, aut obcelare, aut ordinare audeat. Sed quia abundante iniquitate, & refrigescente charitate, nec honestas artē dituar, nec cupiditas inhibetur, agendum est, vt quos impunis admonitio non emendat, cuidens sententia damnationis coerceat. Placuit ergo, vt nullus alienum Presbyterum, Abbatem, ministrum, Subdiaconum, vel quemlibet Clericum, seu etiam Monachum fugientem, vagumque fuscipiat, nec ad fugam fuadeat, nonfugæ latibulum præbeat, non apud se habito vel retento humanitatem impendat; non occasiones, quibus quasi se neficiente alibi lateat, turpi oppositione cōfingat: nam horum omnium cassibus non solūm turpatur honestas, sed frequenti dolorum acerbitate consoditur fraternitas. Etenim si dicat quis simplici animo alterius Clericum suscepisse, nec nosse eum fugitiuum existere, tunc cuidens innocentiæ suæ puritas approbanda est, quando eum, quem suscepit, & infra octo dies iuxta legum sanctionum iudici præsentauerit, & infra tempus legibus constitutum, illuc fugitiui refuxerit, vnde per fugam vagabundus exiuit. Quicunq; ergo ex præfatibus, seu Sacerdotibus, vel ministris, cæteríque religiosis huius institutionis nostræ violauerit sanctionem; si huiusmodi fuscepror Episcopus est, & eum, quem suscepit, cum his, quæ habere potuit, & ei, à quo eusgatus est, sine dilatione restituerꝰ; & insuper, vt verè sacrilegus, & transgressor institutionis Paternæ, tanto tempore excommunicatum, & remotum se à suis officijs nouerit esse, quanto eū, qui fugit, sub fua potestate corrigerit remorasse. Si autem huius constitutionis nostræ præuaricator Presbyter, Diaconus, vel quiliber ex religiosis videarur haberi, redūito eo, cum rebus sibi debitis, quem suscepit, ipse solus apud eum anno integro, sub pœnitentiæ censura deputatus tenebitur, cuius fugitiuum suscepisse monstratur. Quicunque tamen talibus humanitatem impendunt, eadem, & simili censura legum exquirendos, & obstringendos se nouerint, qui suscepto res fugitiuorum legum sanctione præmonentur adstringi. Illi autem, qui præcessorum suorum id actum esse temeritate contendunt, tunc immunes ab huius vltionis sententia habebuntur, si à tempore ordinationis suæ, infra duorum mensiū spatiū, eius, qui apud se est, & latebram publicauerint, & personam domino fugitiui reduxerint. His sanè, qui de continitimis episcopis, cæterísq; Ecclesiarum rectoribus ad Metropolitanum suum pro causarum suarum necessitate cōfugiunt, sicut licentia talibus persfugi datur, ita hi, qui eos susceperint, damnari, vtpotè receptores fugitiuorum non poterunt præsertim si & publicè illos apud se habeant, & eos, cum quibus actiones habuerint, ad repoſcentis vocem cōuenturos admoneant.

Legibus Vvisig. li. 6. 9. tit. 6. integro.

12 Quicunque ex Clericis, vel Monachis causam contra proprium Episcopum habens, ad Metropolitanum suum causatinus accesserit, non ante debet à proprio Episcopo excommunicationis sententia præadamnari, quàm per iudicium Metropolitani sui, vtrum dignus excommunicatione habeatur, possit agnosci. Quòd si ante iudicium quis Episcoporum in talium personas excommunicationis sententiam præmiserit, illis penitus, quos ligauerint, absolutis, in se illam nouerit rerorqueri sententiam. Quod etiam, & inter Metropolitanos conuenit obseruari, si pregraautus quis à Metropolitano proprio, ad alterius prouinciæ Metropolitanū molestiam præsumptæ fuæ agnoscendam deturerit: aut si inauditus à duobus Metropolitanis, ad Regios audituus negocia fua perlaturus accesserit; & ob hoc excommunicationis iugulum à proprio Episcopo illi videatur infigi, hoc tantum est obseruandum; vt si prius vnumquemque excommunicationem contigerit fuscepisse, antequā à proprio Episcopo ad alium per tranſeat, tamdiu excommunicatus apud eum, cuius iudicium petijt, habeatur, quamdiu excommunicatoris sui obiectibus, vtrum iuste, an iniuste alligatus sit, agnoscatur.

13 His ergo Synodicis institutis subscriptionis nostræ robur apponimus, & sub tenore diuino, perenni, ea, quæ decreuimus, memoriæ cōfcramus: dauresimmortali Deo nostro gloriam pariter, & honorem, cuius inspiratione aguntur omnia, quę fabuliter exercentur. Inuictissimo quoque atque religiosissimo Principi Ervigio Regi, multiplicem gratiarum exhibitionē per solutinus, cuius clementissimo iussu in vnum ceetum aggregandi conuenimus. Sit illi pax optabilis, & beata: ducat quoque tempora procursu longioris æui felicia; & post imperialia terreni regni sceptra coronandus peruchiat

Matth. 24.

ad cœlestia regna; præstante Iesu Christo Domino Deo, & Saluatore nostro, qui cum Deo Patre, & sancto Spiritu vnus in Trinitate viuit, & glorietur Deus, in secula seculorum, Amen.

INTERFVERVNT HVIC SANCTO Concilio Pontifices numero XLVIIII. deest:

1 Ego Iulianus, indignus sanctæ Ecclesiæ Toletanæ Metropolitanus episcopus, institutà nobis definitâ subscripsi.
2 Liuba Bracarensis Metropolitanus Episcopus.
3 Stephanus Emeritensis Metropolitanus episcopus.
4 Florefindus Spalensis Metropolita. episc.
5 Leander Illicitanæ sedis episcopus.
6 Palmatius Vrcitanus episcopus.
7 Concordius Palentinæ sedis episc.
8 Mumulus Cordubensis episc.
9 Antonianus Basitanæ sedis episc.
10 Theuderacius Assidonensis episc.
11 Stercorius Aucensis episc.
12 Geta Eliptensis episcopus.
13 Monesonsius Egitanensis episc.
14 Froaricus Portucalensis episcopus.
15 Gregorius Oretani sepiscopus.
16 Agricius Complutensis episc.
17 Proculus Bigastrensis episc.
18 Miro Conimbrientis episcopus.
19 Cresconius Biterrensis episc.
20 Cicilius Dertosanus episcopus.
21 Ella Segontiensis episcopus.
22 Sonna Oxomensis episcopus.
23 Simpronius Arcanicensis episc.
24 Reparatus Vesensis episcopus.
25 Cuniuldus Italicensis episcopus.
26 Hilarius Aurien sis episcopus.
27 Gundulfus Lameensis episc.
28 Felix Irien sis episcopus.
29 Attila Caurien sis episc.
30 Bellitus Ossonobensis episc.
31 Eusrasius Lucensis episcopus.
32 Ioannes Pacensis episcopus.
33 Oppa Tudensis episcopus.
34 Asturius Setabitanus episcopus.
35 Deodatus Segobiensis episc.
36 Truchemundus Elboren sis episc.
37 Sisebaldo Tucitanus episcopus.
38 Vincentius Magalonensis episc.
39 Vnigirus Abelensis episcopus.
40 Theodulfus Astigitanus episc.
41 Gratianus Egabrensis episc.
42 Sarmata Valentinus episc.
43 Brandila Laniobrensis episc.
44 Holemundus Salmanticensis episc.
45 Florus Mentesanus episcopus.
46 Olipa Segobriensis episcopus.
47 Eusendus Ilerdensis episco.
48 Ara Olysipponensis.

Item Abbates.

1 Abbatius Abbas.
2 Faustinus Abbas.
3 Gerontius Abbas.
4 Gastorius Abbas.
5 Sisebertus Abbas.
6 Felix Archipresbyter.
7 Visandus Archidiaconus.
8 Vincentius Primicerius.

Item Vicarij Episcoporum.

1 Pacatus Abbas, agens vicem Sunisredi Episcopi Narbonensis.
2 Spasandus Archidiaconus, agens vicem Cypriani episc. Tarraconensis.
3 Laulfus Diaconus, agens vicem Idalij episcopi Barcinonensis.
4 Gisibertus Diaconus, agens vicem Ansemundi episcopi Lotoebensis.
5 Freidebadus Abbas, agens vicem Valderedi episc. Cæsaraugustani.
6 Veremundus Abbas, agens vicem Clari Episcopi Elenensis.
7 Gratinus Presbyter, agens vicem Argebadoni episcopi Elibcritani.
8 Samuel Presbyter, agens vicem Ioannis episcopi Egarensis.
9 Sesuldus, agens vicem Felicis episc. Dianiensis.
10 Citruninus Abbas, agens vicem Stephani episcopi Carcassensis.
11 Audericus Presbyter, agens vicem Eusrasij episc. Calagurritanensis.
12 Audericus Presbyter, agens vicem Rogati episc. Beatiensis.
13 Dexter Diaconus, agens vicem Primi episcopi Agathensis.
14 Vnicomalus Diaconus, agens vicem Atilanepisc. Pampilonensis.
15 Andebertus Abbas, agens vicè Gadisealdi episc. Oscensis.
16 Leopardus Abbas, agens vicem Potentini episcopi Vicensi.
17 Tuentius Presbyter, agens vicem Ricciani episc. Accitanensis.
18 Florentius, agens vicem Leuberici episcopi Virgelitanensis.
19 Vincentius Abbas, agens vicem Gaudentij episc. Valerien sis.
20 Segarius Abbas, agens vicem Gundisani episc. Imparitani.
21 Stabilius Abbas, agens vicem Austeri episcopi Tyrassonensis.
22 Baromellus Diaconus, agens vicem Austerij episc. Tyrassonensis.
23 Calumniosus Diaconus, agens vicem Samuelis episcopi Malacitani.
24 Cieva Presbyter, agens vicem Vuisestredi episc. Ausonensis.
25 Ioannes Abbas, agens vicem Reginci episcopi Aucensis.
26 Leopardus Abbas, agens vicem Aurelij episcopi Astu ricensis.
27 Habitus Diaconus, agens vicem Potentini episc. Vrecensis.

Item ex viris illustribus officij Palatini.

OStrulfus Comes hæc instituta, vbi interfui, annuens subscripsi.
Vbadamirus Comes Scanciarum, & Dux, similiter.
Reccaredus Comes Scanciarum, & Dux, similiter.
Argemirus Comes cubiculi, & Dux, similiter.
Egica Comes Scanciarum, & Dux, similiter.
Isidorus Comes Thesaurorum, similiter.
Sisebutus Comes Scanciarum, & Dux, similiter.
Valdericus Comes ciuitatis Toletanæ, similiter.
Vitulus Comes patrimonij, similiter.
Cixila Comes Notariorum, similiter.
Sunisredus Comes Scanciarum, & Dux, similiter.
Gisclamundus Comes stabuli, similiter.
Guiliangus Spatarius, & Comes, similiter.
Altericus Spatarius, & Comes, similiter.
Adeliabus Comes Scanciarum, similiter.
Theudila procer, similiter.
Salamirus Comes Scanciarum, similiter.
Ataulfus, Comes Cubiculariorum, similiter.
Nilacus, Spatarius, & Comes, similiter.

Seuerinus, Comes Spatariorum, ſimiliter.
Trafericus, Spatarius, & Comes, ſimiliter.
Audemundus, Procer, ſimiliter.
Siſimirus, Spatarius, Comes, & Dux, ſimiliter.
Traſimirus, Procer, ſimiliter.
Terreſarius, Comes Spatarius, ſimiliter.
Recaulfus, Procer, ſimiliter.

Eruigius m. f.

IN NOMINE DOMINI, FLAVIVS Rex omnibus prouiatis, ſiue ſiſcalibus populis.

MAgnum pietatis eſt præmium, quo remouentur graues diſpreſſuraru̇m: quia illud ſemper ante Dei oculos perfectæ miſerationis ſacrificium approbatur, quo fit releuatio miſerorum: ex hoc ſaluatio inducitur terræ, per quod preſſuræ ſubuenitur humanæ. Iudicium eſt quippe ſalutare in populis, quando ſic commiſſa reguntur, vt nec incauta exactio populos grauet, nec indiſcreta remiſſio ſtatum gentis ſaciat deperire. Tempora ergo noſtræ gloriæ miſericordiæ beneficijs condienda ſunt; vt parcente nobis Deo, ipſi quoque populis parcere videamur. Votiuum igitur omnipotẽti Deo meo cordis ſacrificium delibare præoptans, in nomine diuino omnibus populis regni noſtri, tam priuatis, quàm etiam ſiſcalib. ſeruis, viris, ſeu etiam fœminis, ſub tributali exactione in prouincium Gallicę, atque in omnes prouincias Hiſpaniæ conſiſtentibus hoc decretum beneficium in Dei nomine prorogamus: vt quidquid in præteritis annis de ratione tributi, vſque ad primum noſtræ clementiæ annum, thęſauris publicis redhibere videmini, totum vobis ex integro nouerit is eſſe conceſſum; qualiter vſque ad præditum primum noſtræ gloriæ annum, quidquid de ratione tributorũ apud vos relucet, ſic totum donatum vobis à ſerenitate noſtra habeatis, vt nullum ex hoc abinceps de præteritis annis exactionem publicam pertimeſcatis: ea tamen ratione ſeruata, vt ea, quæ in præteritis exacta ſunt, & fiſco noſtro illata non ſunt, ab his, qui ea exegerunt, in publicis inferantur. Quod ſi diſtulerint, & in hoc conſeſtim inferre neglexerint, in quadruplum vna cum ſatisfactione diſciplinæ, iuxta quod noſtra manſuetudo decreuerit, id ipſum thęſauris publicis perſoluebunt. Certè ſi quiſquis ille Dux, Comes, Tiuphadus, Numerarius, Villicus, aut quicunque curam publicã agens, tributa exacto ſibi commiſſo, annis ſingulis plenario numero non exegerit, aut exacta apud ſe retinuerit, & ea ſtatim thęſauris publicis inferre neglexerit, duplata tributa ipſa de proprijs rebus ſuis, modis omnibus in publico inferebit. Hoc tamen ſpeciali, & euidenti ſerenitatis noſtræ ſententia definimus, vt nullus de ſupradictis Comitibus, Tiuphadis, Vicarijs, Numerarijs, ſeu quibuſcunque curam publicam agentibus, quaſcunq; exactiones pro hoc negocio pletatis, cuilibet ex vobis, quibus, & relaxatio manſuetudinis noſtræ conceditur, quodcunque exigere præſumpſerit, aut quiſpiam eorum vobis pro tali cauſa aliquid abſtulerit, aut ab aliis ablata ſibi acceperit, & pro his cauſis quibuslibet modis aliquid inutilare præſumpſerit, in quadruplum de quicquid acceperit, cui noſtra clemẽtia elegerit vniuerſa reſtituat. De terris verò, vel vineis, quas pro eodem tributo quicunq; ſupradictorum curam publicam agẽtium vobis priuatis, vel ſiſcalibus populis abſtulit, vel accepit fruges aridas, & liquidas exinde in præteritis annis vnuſquiſque exactor collegit in rationem ipſius tributi, hoc ſibi imputet, & terras ipſas, vel vineas vobis de quorum iure ablatæ ſunt, reſtituere nõ differat. Sic enim dignum eſt, vt quod pietatis noſtræ ſyncerit ate depromitur, ita à cunctis ſine cuiuſquam exactionis ſtimulo peragatur. Datum ſub die Kalend. Nouembris, anno feliciter quarto regni noſtri, Toleto.

LEX IN CONFIRMATIONE CONCILII edita.

IN nomine Domini. Flauius Eruigius Rex. Eximia Synodalis auctoritas & veneranda eſt pariter, & tremenda, quæ in tantum per donum ſancti Spiritus agit, vt ex diuerſitate multorum animorum, & cordium vnum cor, vnamque animam feciſſe monſtretur; dum numeroſitas aggregata Pontificũ, non per ſententiam diſcrepat, non per ſtimulum diuerſa obiectat, nec per iudicium aliud vnus, quam vniuerſitas format. Et ideo reuerendum mihi comentum Synodalis Concilij, in cuius medio præſentia ſancti Spiritus ſe habitare promiſit, deuotè veneransi, inſtanterque honorans, ea, quæ illorum ore, noſtræque gloriæ hortatu digeſta ſunt, in noticiam deducimus ſingulorum: illa dicimus Synodalis Concilij geſta, quæ anno quarto regni noſtri in Toletana vrbe noſcuntur eſſe confecta: quarum inſtitutionum euidentia ſine cunctatione omnibus innoteſcant, hic ea prælegimus ſpecialiter renotanda. Eſt igitur primus Canon de reddito tẽ ſtimonio dignitatis eorum, quos profanatio infidelitatis cũ Paulo tranxit in ſocietatem tyrannidis: quos celſitudo noſtra vna cum filijs, per huius noſtræ legis edictum, & teſtimonio nobilitatis priſtinæ, vtij, & rebus, quas per auctoritatis noſtræ vigoré perceperint, decernimus reueſtiri. Item ſecundus eſt titulus, de accuſatis Sacerdotibus, ſeu etiam optimatibus palatij, atq; Gardingis; ſub qua eos iuſtitiæ cautela examinari conueniat, quos gloriæ noſtræ manſuetudo, iuxta ipſius Canonis inſtituta, nullis tormẽtorum generibus ante publicam diſcuſſionem ſubij, ci cenſuit; ſed omnes qui deinceps fuerint accuſati, iuxta ſanctionem prædicti Capituli erunt proculdubio iudicandi. Vnde id ſpecialiter obſeruãdum ſore cenſemus, vt quidquid contra hanc regulam ſententiæ noſtræ, vel prædicti Canonis inſtitutionem, aut in perſonam cuiuſquam fuerit actum, aut de rebus accuſatæ perſonę exciterit iudicatum, iuxta prædicti Canonis inſtituta, nullo vigore ſubſiſtat; quòd perſona ipſa aliter quam decernimus iudicata, aut teſtimonij ſui dignitatem amittat, aut quæſtui rei proprię careat. Tertius quoque Canon eſt, de tributorum principali relaxatione in plebe: vbi noſtræ gloriæ auctoritate ſimul & exhibitione ſancitum eſt, vt omne tributorum præteritorum annorum, vſque in anno primo regni noſtri, quod in priuatis, ſiue in ſiſcalibus populis relucet, abſolutionis perpetuę debeat ſanctione laxari; ea tantum præcipiens thęſauris publicis exhiberi, quę exacta, & non illata fuiſſe conſtiterit. Quartus poſt hæc ſequitur Canon, de munitione prolis, quem promptæ voluntatis adnifu omnis conuentus Sacerdotum, atque etiam ſeniorum condere prælegerunt. Quintus Canon ſequitur, ne defuncto Principe, relictam eius coniugem quiſquam ſibi, aut in coniugio, aut in adulterio audeat copulare. Sextus deinde ſequitur Canon, vt exceptis ſeruis, vel libertis ſiſcalibus, nullus de ſeruitute quorumlibet, aut libertis deinceps ad Palatinum officium tranſeat. Quod ſi fecerint, præſentis legis noſtræ edicto ad proprię ſeruitutis iugum modis omnib. reducendi ſint; qualiter à dominis ſuis, ſi ſuperſtites ſunt, aut eorum propinquis, quibus decedentium ſucceſſio ex lege debetur, ſeruituti tradantur. Poſt hunc ſeptimus eſt Canon, de his, qui pro accidentia iurgiorum altaria nudare præſumpſerint, vel luminaria Eccleſiæ ſubtrahunt. Octauus quoque Canon ſequitur, ne admonente Metropolitano quiſquam ex cõſinitimis ad locum, vbi inuitatur, venire contemnat. Nonus quoq; Canon ſequitur, de cõfirmatione Concilij Toletani duodecimi, quod factum eſt anno primo gloriæ noſtræ. Decimus huic Canõ adiũgitur, vbi ſpeciali ſenteria definitur, vt reſt audeant miniſtrare hi, qui pœnitentiam in Sacerdotio conſtituti accipiunt. Vndecimus quoque Canon habetur, ne quis alienum Clericum, vel Monachum ſuſcipiat fugientem. Duodecimus poſt hæc Canon ſcribitur, de non excommunicandis à proprio Epiſcopo perſonis illis, quæ ad Metropolitanum ſuum negocia ſua ſuggeſturi acceſſerint. Vltimus & tertiusdecimus poſt hũc Canon ſubſequitur, de relatione gratiarum, quæ poſt peractionem Concilij, Deo, & Principi perfoluũtur. Quæ omnia præmiſſa Synodalia inſtitutionum decreta, à præſenti die, vel tempore, omni cura, omnig; diligentia per cunctas regni noſtri prouincias decernimus obſeruanda. Quaiiter & perſpicuum auctoritatis validæ ſaſtigiũ ſubeant, & perpetuo vigoris ordine ſolidata perſiſtant. Quamobrem ſacræ huius legis oraculo omnibus generaliter religioſis, atq; etiam laicis ſub regni noſtri ditione manentibus interdicimus pariter, & iubemus, vt prædicta Synodalia geſta nullus cõrumpat; nullus etiam præterire, aut conuellere audeat; nemo notus harum cõſtitutionum iura reſoluat; nemo incognitus neſcientiæ ſuæ obiectibus excuſare ſe coniiciat: nam à præmemorato ſuperius die, & tempore, & auctoritatis debitæ vigore poſt ebunt, & inſtitu-

Leg. vt ſine. F. Præle gimus, vt ſupra hoipſo Concilio ca. 1. pro præ gentis præ legerit.

Effectu habent, C. Mo. ſſ. Toletani.

tionum suarum regulis cúctorum voluerit astringetur. Si quis autem huius nostræ legis violator extiterit; ac nõ poriss ea, quæ præmissa sunt custodierit; & diutinam Ecclesiasticæ disciplinæ excõmunicationem excipiat, & decimam partem rei sibi fidei partibus sociandam amittat. Quòd si nihil habuerit facultatis, vnde prædictam cõpositionem persoluere possit; tabe quæ lisquo infamio sui, quinquaginta eum oportebit ictibus verberari. Huius igitur legis nostræ decretum, quod in confirmatione huius sacri Concilij nos citur promulgarum, glorioſæ manus nostræ exaratione subscriptimus, & ad perénem memoriam, vslorem ei perpetuum innodamus. Edita lex in confirmatione Concilij, Toleto, sub die Idus Nouembris, Era DCC.XXI. anno quoque feliciter quarto regni gloriæ nostræ, in Dei nomine. Eruigius Rex.

DE SVBSCRIPTIONIBVS, XIII. Concilij Toletani. Notæ eiusdem Garsiæ Loaisæ.

Episcopi per se: aut per suos Vicarios subscribunt.

IN hac genera li Synodo pauci subscribunt Episcopi, quadraginta et octo; per Procuratores verò viginti septem. Ex his aliqui in aliis Conciliys interfuerunt, cùm à duodecimo Concilio, vsq; ad decimum tertium. Cui vel tres annitinter cessiuris: a est Fæstlis humana condicio. Qui in aliys interfuerunt, sunt Antonius Bastitanus, qui in 12. Toletano subscribit: & Atula Cauriensis in eadem. Argiulundus Eliberitanus per Vicarium, in 12. Toletano. Concordius Palentinus, in 12. Toletano. Deodatus Segobricensis, qui in 12. Tolet. Eufrasius Lucensis, & Ella Segontiensis, vterq; in 12. Tolet. sicut Froaricus Portucalensis, & Felix Dianensis, & Gundulfus Lamecensis, & Gaudentius Valerien sis, & Iulianus Regia virtus, & Ioannes Pacensis, & Luiba Bracarensis, & Leander Illicitanus, & Palmatius Veritanus, & Reparatus Visensis, & Recilanus, qui & Recilla Accitanensis, & Sisebaldo Tuccitanus, & Stephanus Emeritensis, & Samuel Malacitanus, & Theudericus Asidonensis, & Tructemundus Elborensis, & Theodulphus Astigitanus, Viuigirus Abelensis: omnes in 12. Toletan. subscribunt. Sunt numero viginti quatuor. Qui verò mortuus fuccedunt, maiori in numero sunt; nimirum Asturius Setabitanus, qui Isidoro succesit, in 12. Toletan. Ala Obsiponensis, qui Theodoricio, in Emeritensi. Asturius Tyrassonensis, qui Elpidio, in 6. Toletano. Aurelius Astutiensis, qui Isidoro in 3. Bracarensi. Ansemundus Lotobensis, qui Anathalio, in 6. Toletano. Iselitus Osonobensis, qui Exanto, in Emeritensi. Crescit arma Beternensis, qui Petro, in 4. Toletano. Ciciliu Dertosanus, qui Aprile, in 8. Toletan. Cunuildus Italicensis, qui Speramideo, in 12. Toletan. Cyprianus Tarraconensis, qui Præsidio, in 7. Toletano. Clarus Elnensis, qui Acutilo, in 6. Toletano. Eufemius Illerdensis, qui Gaudiolano, in 8. Toletan. Eusebius Calagurritanus, qui Gabino in 8. Toletan. Florus Mentesanus, qui Valdefredo, in 10. Toletan. Florentius Iliberitanus, qui Iuliano, in 12. Toletan. Gratinus Egabrensis, qui Deodato, in 7. Toletan. Gregorius Oretanus, qui Argemundo, in 11. Toletan. Godisalcus Oscensis, qui Eusebio, in 8. Toletan. Gandilanus Emporitanus, qui Donadei, in 8. Toletan. Helemundus Salmantinus, qui Prouidentio, in 12. Toletan. Hilarius Aurien sis, qui Sone, in 8. Toletan. Idacius Barcinonensis, qui Quirico, in 10. Toletan. Ioannes Egarensis, qui Engenio, in 4. Toletan. Iacobus Gerundensis, qui Talonin 8. Toletan. Leubericus Vrgelitanus, qui Marrello, in 9. Toletan. Miro Conimbrensis, qui Cantabro, in Emeritan. Monsonius Egitanensis, qui Selua, in Emeritan. Munnulus Cordubensis, qui Eufrosio, in octauo. Toletan. Olipa Segobricensis, qui Semproniо, in duodecimo Toletano. Opa Tudensis, qui Genetio, in duodecim. Toletan. Proculus Bigastrensis, qui Giberio, in decim. Toletano. Primus Agathensis, qui Georgio, in 8. Toletan. Regatus Beatiensis, in 11. Toletan. Regimicus Aucensis, qui Lothario, in 8. Tol. Sarmat ai Valentinus, qui Hosbit ali, in duodecim. Toletan. Senatronius Arcaniensis, qui Mumulo, in vndecim. Toletan. Sona Oxoniensis, qui Seueri tano, in duodecim. Tolet. Sunnifredus Narbonensis, qui Selua, in 6. Toletan. Stephanus Carcasfonensis, qui Siluestro, in 8. Vincentius Magalonensis, qui Genesio, in 4. Toletan. Vnigius Abelensis, qui Asfalio, in duodecim. Toletan. Valderedus Cæsaraugustanus, qui Talogi, in 9. Toletan. Vsiefredus Auciensis, qui Guerico, in 8. Toletan. Subscribunt Abbates prosè, octo; alij, vt Vicarij Episcoporum, & viri illustres ex officio Palatino. Animadvertendum nouatum fedium subscriptiones hic poni, quæ in aliys Conciliys non extant: vt Potentinus Visensis: fortè ex Vica negotiorum causa Toletanum venit, & Concilio interfuit. Potentinus Vercensis, nouæ etiam subscriptio. Subscribunt etiam Regimicus Auciensis per Vicarium, & Stercorius Aucensis: fortè prior infirmitate oppressus, vel ætate grauatus cesserat Episcopatus, vnde per Vicarium subscribit.

Nouarũ sedium Episcopi qui?

NOTÆ in Concilium. XIII. Toletanum. eiusdem Garsi. Loaisæ.

Cap 2. Iudicium trabale quod?

Trabale.] *Lege: Et trabale Regum sanctione iudicium. Vetnim à Virgilio dicitur telum trabale; ab Horatio, & Ciceronе clauis trabalis; à Statio, hasta trabalis; pro magnis videlicet, at que instar trabis, ita hic iudicium trabale dicitur pro ingenti, fauo, & structo abilis.*

Cap. 4.

Prolis Regiæ.] *De cultodienda salute Regum, ac defensione prolis eorum habes Concil. Tolet. 5. ca. 2. & de Concil. Toletan. 8. addita de hac re ad prolis Regia Concil. Tolet. 6. cap. 16. & Concil. Tolet. 15. in epist. Egicæ Regis.*

Cap. 6. Libertus ad quid obligatur manumissori suo?

Tortores.] *Gothorum legibus cautum erat lib. 5. tit. 7. l. 10. & 11. ne libertus inuitum ius faceret domino suo; aliquis addicendi eum iterum seruituti: potest autem habebat, & l. 17.* Ne liberti, vel progenies eorum cum posteritate patroni, aut coniugia contenant, aut eis insolentes exiſtant.

Cap. 7.

Qui faciunt opus Domini fraudulenter.] *Locus est Hieremiæ ca. 48. hoc modo:* Qui facit opus Domini fraudulenter, siue negligenter (*cursed under vos ἀμωσῶς. quæ est apud Septuagintã*) *desuntis, duo sequentia verba.*

Cap. 8.

Qui antecessoribus Concilijs interfuerint, & qui non.

Quibus Apostolus ita obedire præcepit. *Ad Hebræos, cap. 13. dicitur:* Obedite præpositis vestris, & subiacete eis: ipsi enim peruigilant, quasi rationem pro animabus vestris redditurivt cum gaudio hoc faciant, & non gementes.

Cap 8. Prima fedes quæ?

Primæ sedis accedant.] *Hæc tria nomina supremam dignitatem in Ecclesia in sui ordine significant, Prima sedes, Primas, seu Primatus, & Metropolitanus. Prima sedes, supremа Ecclesiæ potestas, & qua est caput totius Catholicæ Ecclesiæ, vel Romanus Pontifex. Ita Synodus. 300. Episcoporum in causa sedis Marcellino summo Pontifici respondit:* Ore tuo condemnatus es, ore tuo anathematizatus, accepit maranatha: Nemo enim iudicauit Pontificẽ, nec Præsul Sacerdotem summum : quia prima sedes non iudicatur à quoquam. *Vsurpatur tamè prima sedes interdum pro sede Archiepiscopali; ea videlicet causa, quod sicut summus Pontifex omnium Ecclesiarum in vniuerso orbe primus, & Princeps, & Pater, & caput est, ita & archiepiscopus, Episcoporum, quos in sua habet prouincia, obtinet primum locum. Hinc Concil. 4. Carthaginensi, in subscriptionibus, Donatianus Talabrcnsis prima sedis Episcopus subscribit: & in Tolet. 5. & aliys Hispaniæ Conciliis Carthaginensis, Tarraconensis, Narbonensis, Emeritensis, Bracarensis, & Hispalensis, sedes prima dicuntur. Et Concil. Carthag. 3. ca. 26. cauetur, vt prima sedis Episcopus non appelletur Princeps Sacerdotum, aut summus Sacerdos, aut aliquid huiusmodi: sed tantum prima sedis Episcopus: est ij, apud Gratian. dist. 99. Prima sedis. De qua re vide Rufum in Molinæum.*

Archiepiscopa is sedes per metrophoram prima quã doque appellatur.

Primas quis?

Primas dicuntur Episcopus, qui est caput totius prouinciæ. Sic Cæcilio Carthaginensi. 2. cap. 12. vt inconsulto Primate cuiuslibet prouinciæ, nemo præsumat Episcopum ordinare: ibi enim pro Metropolitano accipitur; vtpote cum hoc munus ad solum Metropolitanum pertineat, vt ex multis Conciliis liquet: & Concil. Mileuitano Primas ponitur Numidiæ, & Mauritaniæ. Vnde in vna quaq; prouincia Metropolitanus Primas vocabatur. Accipitur etiam vnusquisq; Primatus appellatione pro ijs, qui sua habent supra Metropolitanos, ex Concil. Chalced. cap. 9. Si verò contra ipsius prouinciæ Metropolitanum Episcopum, Episcopus, siue Clericus habeat controuersiam, pergant ad ipsius diœcesis Primates, aut certè ad Constantinopolitanæ Regiæ ciuitatis fedem. *Qui Canon doctissimè & erudissimè explicatur à Francisco Turriano lib. 3. pro epist. Pontif. c. 4. Principem diœcesis, vel Primatem, Romanum Pontificem intelligente. Sic in Hispania Archiepiscopus Toletanus vocatur Primas, eo quòd supra Hispalensem, Compostellanũ, Bracarensem, Elborensem, Vlyssiponensem, Granatensem, Cesaraugustanũ, Valentinum, Burgensem, Tarraconensem, & Narbonensem Ecclesiæ Metropolitanas ius & Primatum habeat. De qua re fusius supra in opusculo nostro de Primatu Ecclesiæ Toletanæ disseruimus.*

Cap 10. Gaudentius Episcopus Valentiensis.

Frater noster Gaudentius.] *Subscribit Concil 12 Tol. Gaudentius Valerien sis, non Valentinensis, Episcopus, vt habent excusi. Idem Gaudentius subscribit. 14. Tolet. Concil. vbi Valeriensis Ecclesia dicitur Episcopus.*

Si enim regulæ præcedentium Patrum.] *Sic in Conc. Tol. 4. cap. 53.* Hi, qui in discriminе constituri pœnitentiam acci-

piunt, nulla manifesta scelera confitentes, sed tantum se peccatores esse prædicantes, huiusmodi, si reus fuerit, possunt etiam per mortem probitatem ad gradus Ecclesiasticos pervenire. Qui verò ita pœnitentiam accipiunt, vt aliquod mortale peccatum se perpetrasse publicè fateantur, ad Clerum vel honores Ecclesiasticos peruenire nullatenus poterunt; quia se confessione propria notauerunt.

Cap. 9. An & quo modo Eucharistiæ tumptio sit frequentanda.

A malis actibus vacar.] *Sic Augustinus cap. 53. de Ecclesiast. dogmat. & habetur de consec. dist. 2. c. Quotidie, hu verbis*: Omnibus Dominicis diebus communicandum hortor: si tamen mens in affectu peccandi non sit. Nam si adhuc habet voluntatem peccandi, grauari magis dico Eucharistiæ perceptione, quàm purificari. *Isidorus etiam libr. 1. Ecclesiasticorum officiorum, capite de sacrificio*, dicunt aliqui (*inquit*) nisi aliquo interueniente peccato, Eucharistiam quotidie accipiendam: hunc ènim panè dari, iubente Domino quotidie nobis postulamus; dicentes, Panem nostrum quotidianum da nobis hodie: quod quidem bene dicunt, si hoc cum religione, & deuotione, & humilitate fuscipiuntur: se fidendo de iustitia, superba præsumptione id faciant. Cæterùm si talia sunt peccata, quæ quasi mortuum remoueant ab altari, prius agenda pœnitentia est, ac tic demùm hoc salutiferum medicamẽtum suscipiendum. *Et Concil. Trid. sess. 13. cap. 7. decernitur, vt nullus etiam Sacerdos, sibi conscius peccati mortalis, absque præmissa sacramentali confessione, ad sacrum Eucharistiam accedere debeat. Vsus frequens de rebus Ecclesiast. cap. 20. sit alias vario, alias crebrius, alios quotidie communicandum præcipere. D. Ambros lib. 4. de Sacrament. cap. 5.* Si quotidianus est panis, cur post annũ illum sumis? quẽiam modũ Græci in Oriente facere confuenerũt. Accipe quotidie & quotidie tibi prosit: sic viue, vt quotidie mereas accipere. Qui nõ meretur quotidie accipere, non meretur post annum accipere. *Vide quæ dicat D. Thom. opusculo de Sacramento altaris*: Si quis (*inquit*) ad suscipiendum Dominum mundus fieri vult, primò debet per sequam lacrymarum lauari: secundò per operæ pœnitentiæ to queri: tertiò per feruorem amoris Dei, à carnalium desideriorum humore siccari. *Quod idem Thomas pluribus verbis enarrat. Ille enim in fundone mundã imoluit Iesum, qui mentepotius quàm ore suscepit, Hieronym. in Matth. ca. 27. & idem Thom. 3. part. quæst. 83. artic. 3. De modo suscipiendi synaxim, vide Can. 101. Concilij Quinisext. generalis infra: quæ dicitur*: Si quis voluerit synaxis tempore, communicare purissimo Christi corpore, & coram ipso participatione esse, manus in formam crucis figurans sic adeat, & suscipiat gratiæ communionem.

Cap. 10. Pœnitens enim abstinere.] *Qualiter pœnitentia detur, Concil 3. Toletan cap. 12 habetur. & in epistola Leonis ad Rusticum: in qua etiam prohibetur, vt nulla negociationis luctæ pœnitentes exerceant.*

Cap. 10. Id est mortalium.] *Sic interpretatur locum hunc Hisychius in Leuit. cap. 21.*

Cap. 11. Patrum præcedentium sententiæ.] *Ita definitum est in Concil. Nicæn. ca. 17. & Sardic. c. 18. Antioch. c. 13. & Constant. c. 3. Carthag. 3. c. 44. & 21. Tol. 2. c. 2. & Bracar. 1. c. 8. & epist. Innocentij ad Victor.*

Cap. 11. Nemo fugientem.] *De Clericis deserentibus Concil. Hispal. 2. cap. 4.*

Cap 11. Clerici vagi non sunt recipiendi. Clericũ nemo solicitare.] *Epistola Leonis id ceuetur, ad Anastasium, c. 9. & decr. Celasij generali c. 6. De non recipiendis Clericis vagis, & infirmandi ordinatione, quæ sine consensu propry Episcopi fit, Concil. Bracar. 3. c. 33.*

Cap. 11. Octo dies iuxta legum sanctionem.] *Consule leges Visigoth. lib. 9. tit. 6 leg. 3.*

Villicus quis. Villicus.] *Insta Vicarius alius à villico est: cuius mentionem copiosam inuenies lib. leg. Visigoth. De hu autem nominibus & officijs, vide quæ annotauimus, de dignatibus & officijs: Gothorum. De villico habes in leg. Visigoth. lib. 11. tit. 1. leg. 2.*

BENEDICTI II.

PAP. VITA.

BENEDICTVS, natione Romanus, ex patre Ioanne, fedit mensẽs * decem, dies duodecim. Hic ab ineunte ætate fua Ecclefię mi'itauit, atque fe ficin diuini fcripturis, & citilena à puerili ætate, & in Presbyteri ij dignitate exhibuit, vt decet virum fuo nomine dignum, in quo verè fupernæ benedictionis gratia redundauit, & nomine pariter & operibus ve digniis ad pontificij regimen perueniret. Pauperratis amator, humilis, manfuetus, patientiam habens atque mani * largiffima. Hic Ecclefiam B. Petri Apoftoli fed & B. Laurentij Martyris; quæ appellatur Lucinæ, reftauraut. Iremque in Ecclefia B. Valentini via Flaminia fecit coopertorium fuper altare cum clauis, * & faftellis, & in circuitu * palergium chryfoclaum pretioliffimum. fimiliter & in Ecclefia Beatæ Mariæ ad Martyres aliud coopertorium porphyreticũ cum cruce, & gemmulis quatuor chryfoclauos, & in circuitu palergiũ de holoferico pulcherrimum, necnon & in titulo fupraferipto Lucinæ alium coopertorium ornatum holofericum. Fecit autem Calices aureos miniſteriales duos penſ. fingul. libras fingulas. His fufcepit diuales iuffiones Clementiſſimi Conſtantini Magni principis ad venerabilem Clerum, & populum, atque freliciſſimum exercitum Romanę ciuitatis, per quas conceſſit, vt perſona qui electus fuerit ad ſedem Apoſtolicam è veſtigio abſque tarditate Pontifex ordinetur. Hic vnà cum clero, & exercitu ſuſcepit maſſones cxpilliorum Domni Iuſtiniani, & Heraclei filiorum clementiſſimi Principis, * for. Vercellias. ſimul & iuſſionem per quam ſignificat eoſdem capillos direxiſſe. Huius temporibus apparuit ſtella nocte iuxta * vigilias per diem cœlo ſereno inter Natiuitatem Domini & Theophaniam omnimodo obumbrata, veluti luna ſub nube. Item que menſe Februario poſt natale ſancti Valẽtini in die abocaſu exiit ſtella meridie, & in partes orientis declinauit. Poſt hæc mons * Bebius, qui eſt in Campania mene Martio crucifatuit per diem, & omnia loca circumquaque præpulere ciueris illius exterminata funt. Clerum videlicet diuerſis ordinibus in die ſancto Paſchæ honoribus ampliauit, Qui è veſtigio in inhr mitatem incidit, & poſt dies aliquot de ſuncti us eſt. Hic dimiſit omni Clero, monaſteriis, Diaconiæ, & mãſionarijs aurilibras triginta. Fecit aut Epiſcopos per diuerſa loca num. 11. Qui etiam ſepultus eſt ad S. Petrum Apoſtolorum tub die 8. Idus Maij, & ceſſauit Epiſcopatus menſes duos, dies 15.

* for. Veſuuius. Benedictus quãdo Pontifex factus.

Benedictus quis ab Hiſpaniæ Epiſcopis poſtulauerit

Benedictus à eiusmodi Roderici defendi. cur.

NOTÆ in vitam Benedicti II.

Benedictus.] *Anno 684. die vigeſima Auguſti Benedictus creatur Pontifex, poſt quam ſedes Pontificia vno menſe & 22. diebus vacaſſet. Hiſpanarum Epiſcopos per literas Chriſtiana caritate, & citra omnem contentionem admonuit, vt corrigerent, vel potius declararent; quomodo in ſua epiſtola, quam ipſi per Petrum Regionarium ad ſedem Apoſtolicam reddiderant, tres ſubſtantias in Chriſto aſſererent. Verebatur n. vigilantiſſimus præſul Eccleſiæ, ne hoc ſuo dogmate in Domino conſtituerent tres voluntates, diuinam ſc. humanam & ſenſualem, ſicut in eodem Chriſto Domino tres ſubſtantiæ, vnam diuinitatis, alteram animę, tertiam carnis humanæ aſſerebant. Deinde petebat per eoſdẽ declarari, quod in eadem ſua epiſtola audiuit, quomodo Sapientia ſapientiæ, voluntas voluit atque genuiſſet: id q, exponi volebat, ne quis poſſet ſuſpicari, quaſi duas voluntates in Chriſto Catholici profiterentur. Hæc conſtant ex act. Conc. Tol. 11. Quæ ſi fuerint duo alia capit. qua eidẽ Benedicto exactiori elucidatiõe indigere videbãtur, nec ſimus: et tamen ex ſententia SS. Patrũ Ambroſij atq; Bulgẽtij poſſe defendi, ijdẽ Patres, qui dicto Conc. interfuerũt, teſtati ſunt.*

Benedictus ſanctiſſimum ſuum Clerum, & populum, atque freliciſſimum exercitum Romanę ciuitatis, per quas conceſſit, vt perſona qui electus fuerit ad ſedem Apoſtolicam è veſtigio abſque tarditate Pontifex ordinetur.

Quo pio ſenſu præfatum capitulum ſecundum Hiſpanæ ſententia S. Auguſtini aſſeruiſſem, declarat Magiſter Sent. libr. 1. diſt. 27. D. Thom. 1. part. quæſt. 39. artic. 5. & 6. In Concilio Toletano XV. pro ſui excuſatione dixerunt, ſe id non ſecundum relationem; ſed ſecundum ſubſtantiam aſſeruiſſe. Vnde patet iniquè & calumniosè Benedictum redargui à Rodericio Toletan. Archiepiſc. dum ait: Librum de tribus ſubſtantijs, quem dudum Romam tranſmiſerat ſanctiſſimus Iulianus, & minus cautè tractando Benedictus Papa Romanus indixerat reprobandum, ob id, quod voluntas negauit voluntatem. *Hanc enim aſſertionem Hiſpanarum nõ in libro, ſed epiſtola Hiſpanorum contentam Benedictum Papa non reprobauit, ſed declarari petiuit, id q, non ſcripto; ſed verbo ore tenus per hominem quendam fidelem fieri poſſe aiunt. Idem Benedictus ſummo ſtudio*

laborauit, vt post obitum Theophanis Antiocheni, Macarius olim Antiocheno Episcopus in ordinem redactus Roma exul degens, damnata hæresi, Antiocheæ Ecclesiæ restituerétur, sed homo ex cuscosus contempsit. Vide Act. 1. Concilij Nicæni secundi.

Tempus sedis. Sedit menses decem, dies 12. Octo mensibus & 17 diebus Benedictum sedisse, colligitur ex eius obitu, qui sacra anniuersaria memoria 7. Maij in Ecclesia celebratur.

Constantinus iura Romanæ Ecclesiæ restituit. Hic suscepit diuales iusliones Clementissimi Constantini magni, &c. Romanæ Ecclesiam in pristinam libertatem restituit Imperator Constantinus, concedés ei, vt liberè Pontifices consecret, nullamq; Imperatoris confirmationem, quam exemplo Gothicorum Regum, nonnulli Orientalium Imperatorum sibi vendicauerant, deinceps exigeret. Quam gratiam dum Constantinus Imperator Ecclesiæ contulisset, annos 5, decem & septem imperasset, mortuus est, relicto Iustiniano Filio Imperij hærede. De quo infra in vita Ioan. V. Anastasius.

Mallones qui? Suscepit Mallones capillorum.] Per Mallones intelligit cirros capillorum. μαλλοὶ enim Græcè, idem quod Latinè vellus. Quid autem hoc symbolo significaretur, ex Pauli Diaconi loco possumus intelligere, qui lib. 6. dialog. cap. 15. antiqua editionis hæc ait: Circa hæc tempora Carolus Princeps Francorũ Pipinum Filium suum ad Luitprandum direxit, vt eius (iuxta morem) capillum susciperet. Qui eius cæsariem incidens ei pater effectus est, multisque eum diratum regijs muneribus genitori remisit. Hæc ille. Ex quibus intelligi eam hi tempori bus voguisse consuetudinem, vt per eiusmodi capillorũ exhibitionem quis alicui offerretur in filium, & qui eos acciperet. Vnde manifestè cognoscitur, quod Imperator Constantinus filiorum suorum capillos Pontifici offerens, voluerit, ab eis Romanum Pontificem, velut parentem honorari, diligi & obseruari, eosq; eiusdem monitis impensius patere & obtemperare. Vide Baron. an. 684. n. 7.

Ritus adoptionis quis fuerit hoc tempore?

EPISTOLA I. BENEDICTI PAPAE II. ad Petrum Notarium Regionarium, qua monet illum vt acta Synodalia sexti Concilij (quorum gratia à Leone II. in Hispanias missus erat) Episcoporum Hispaniæ subscriptione muneri curaret.

Extat infra in Notis Garsiæ ad Concilium Tolet. XIV. Incipit sic.

Iuxta quod tuam strenuitatem, &c.

EPISTOLA II. BENEDICTI PAPÆ II. AD Eruigium Regem, qua significat, se Petrum Notarium Regionarium mittere, qui secum ferret sextæ Synodi definitionem, simulq; Constantini Imperatoris edictum, atque libellum acclamatorium eiusdem synodi ad eundem Imperatorem.

Extat supra sub nomine Leonis II. ordine 5. Incipit sic.

Cum vnus extet Rex omnium Deus, &c.

NOTÆ in præcedentes duas epistolas.

Epistolæ Benedicti spuriæ & illegitimæ esse probantur. Epistol. Benedicti.] *Has duas epistolas non esse germanas, sed nomine Benedicti suppositas*, acta synodalia Concil. Tolet. XIV. *inquit Baro.* aperta luce testantur, dum se per deputatum Leonis II. acta synodalia Constant. Concilij accepisse profitentur. Si ergo id Leo ante præstiterat, illiique eadem accepérant; quid opus fuit Benedicto eadem iterum isthinc mittere? Potuit accidisse casus, quo necessarium fuerit vt iterum mitterentur; sed is erat in literis exprimendis, neque tam aperte insinuare debuisset, se primum acta synodalia sextæ Synodi in Hispaniam transmittere. Sed cum harum posteriorum planè eadem sit cum illa Leonis II. ad Eruigium Regem scripta, de eius impositura censuram consulas, quæ superius posita habetur. *Vera & germana epistola Benedicti Papæ epistola est ista, quam dedit ad Episcopos Hispaniæ, monens eos, vt quæ de voluntate aliorũ, tribus capitulis obscurius scripsêrant, declararent. Huius mentio diuturnæ reperitur aliquam ab his Concilij Tolet. XV. Vide quæ dixi supra in Notis ad vitam Benedicti II.*

CONCILIVM TOLETANVM XIV. EPISCOPORUM decem & septem, æra 722. anno quinto Eruigij Regis, Christi Redemptoris 684. celebratum sub Benedicto II. Ex Garsia Loaisa desumptum & huic Conciliorum nostræ editioni recens insertum.

Hanc editionem cũ manuscripto D. Iacobi Hutteri Theologi Coloniẽsis, de quo supradixi.

1 *De præmemoratione aggregati Concilij, & relatione Principalis edicti, quo iussum est Synodum agi tari.*
2 *De initio relationis, quo Concilium capit gestorum Synodalium & epistolæ Romani Pontificis facere mentionem.*
3 *De aduersitate duplici, qua non potuit generale Concilium fieri.*
4 *De responsis partis nostræ.*
5 *De tertia discussione præmemorati Concilij.*
6 *De præmemorati Concilij honore collato.*
7 *De loco, vel ordine, quo iam dictum Concilium collocari oportebat.*
8 *Adloquutio ad totius compagem Ecclesiæ de duabus Christi naturis inseparabilibus, & perfectis.*
9 *De duarum naturarum Christi voluntatibus, & operibus.*
10 *De hæreticorum contentionibus exitandis; & vt non discutiantur, quæ summa sunt, sed credantur.*
11 *De communi omnium iudicio, quo responsa partis nostræ firmata sunt.*
12 *De relatione gratiarum ad Deum propter acto Concilio.*

IN NOMINE PATRIS, ET FILII, ET Spiritus sancti. Incipiunt gesta Synodalia, quæ acta sunt à Præsulibus Carthaginis prouinciæ, assistentibus etiam Vicarijs.

Damnata est hæc hæresis tertio Conc. generali Constantinop.

1 Cum serenissimus, & perspicuus Princeps Eruigius, gloriosus amator veræ fidei, immò amababilis filius Ecclesiæ Christi, promissionis suæ non immemor, ob confutandum Apollinaris dogma pestiferum, de quo sibi à Romano Præsule fuerat nunciatum, strenuo, & inuicto suæ celsitudinis iussu nos omnes præciperet aggregari in vnum, hoc dedit speciale edictum; vt quia sicut oportebat pro tantæ rei negocio pertractando, generale Concilium fieri varia aduersitatũ incursio nõ sineret, saltim adunata per prouincias Concilia fierent: & si quidem hic primum à nobis in vrbe Regia Synodus ageretur, deinde in singulis quibusque prouincijs singulare haberetur Concilium: quo quidquid hic actum per Toletanam Synodum reliqui primarum sedium Præsules, suorum Vicariorum relatibus compertum fuisset, id etiam in posterum ipsi per discreta prouinciarum suarum Concilia obseruarent: ficque hæc nostri Concilij gesta essent illis omnibus in toto cõmunia; vtpotè ab ipsis edita, atque ipsis coram positis roborata, quæ vtiq; per legatos suos confirmanda decreuerant: quo ex hoc vnum, & indiuisibile fieret cunctorum Hispanorum Præsulum per totam Hispaniam, vel Galliam Synodale edictum, ex quo omnium Metropolitanorum fuisset & assensus. promulgatum. Nos proinde Carthaginis prouinciæ Præsules, anno quo supra, sub die decimo octauo Kalendas Decembris, in præmemorata Ecclesia debitis ordinibus considentes, causæ huius ordinem, & totius rei negocia retexentes, quibus Romanæ sedis fuerat mus literis inuitati, sic patula, & communi fumus voce exorsi.

Io 13. Tol. dicitur concactum in Ecclesia Sanctorũ Apostolorum Petri & Pauli.

2 Clara omnes notio populos Hiſpaniæ impler, quod decurrentis cuoluri temporis ſerie per Romani Præſulis balulum geſta Synodalia ſocietati noſtræ adiucta ſunt, quibus Conſtantinopolim, Conſtantino pio & religioſo Principe mediante, magna, & ſublimi copia aggregata Pontificum, Apollinaris dogma comperimus fuiſſe deſtructum. Cum quib. etiam geſtis, Leonis quoq; antiquæ Romæ Pontificis inuitatoria epiſtolaris gratiæ cõſulta ſuſcepimus, per quę omnis ordo geſtorum, geſtaq; ordinum dilucidè, vt acta ſunt, noſtris ſenſibus patuerunt. In cuius etiam gratioſo epiſtolæ tractu ad hoc oẽs Præſules Hiſpaniæ inuitati ſunt, vt prędicta Synodalia inſtituta, quæ miſerat, noſtri etiam vigoris manet ẽt auctoritate ſuffulta; omnibuſque per nos ſub regno Hiſpaniæ conſiſtentibus pateſerent diuulgata.

Leo ſecundus, Sicul. in an. 684 electus in ſummum Pontificẽ.

3 Et hæc ſiquidem totius allegationis illatio exhibita nobis eſt, temporis inſiſtli vigente preſſura, quo non ſolum tellus omnis hyemali ſtrictа gelu, glaciali nitidum immenſitate duraueras; ſed & tunc, quando ex generali Cõcilio nos obſolutos iam eſſe cõſtabat. Quo gemino obſiſtentis cauſæ obice præpediti, generaliter iterato tunc non quinimus aggregari: quos, & vicina Concilij diſſolutio proprijs ſedibus reddiderat imminutos, & procelloſi temporis aduerſitas non finebat iterum adunari diſperſos. Sed licet in vnum generaliter colligi per idem tempus Hiſpanorum omnium Præſulum ſocietas nequiuiſſet; ſparſis tamen ſedibus, atque locis, præfatas geſtorum regulas pertractandas ſuſcepimus; ſuſceptas perlegimus, approbantes in his de vtrarumq; Ieſu Chriſti Filij Dei differentia naturarum, quo geminа in eo voluntas, & operatio prædicatur, recti dogmatis ſenſum, incolpandæ diſputationis edictum, Apoſtolicæ traditionis ſtylum.

4 Placuit proinde illo tunc tempore, Apologeticæ defenſionis noſtræ reſponſis ſatisfacienteRomano Pontifici, eaipſa geſta firmare, noſtræque fidei ſenſum puriſſima verborum enodatione depromere. Et quia illic de hac gemina voluntate, & operatione Ieſu Chriſti Filij Dei, copioſè & dilucidè inſigniuntur quæ vera ſunt, quæ iam vtique Romanis partibus per Legatos Hiſpaniæ deſtinata ſunt; nunc nobis id operis reſtat, vt iuxta Canonum ſpeciale decretum, quo Concilium generale pro fidei cauſis aggregari præcipitur, vtraque operum geſta, & Synodico dirimantur examine, & diſcreta Conciliorum ſulciantur auctoritate: quo iuxta edictũ præmemorati Principis glorioſi, adunato per ſingulas qualque prouincias regni eius Concilиorum conuentu, Synodica iterum examinatione decocta, vel communi omnium Conciliorum iudicio comprobata, per ſingula Hiſpaniæ prouinciarum Concilia præmemorata Synodi geſta, ſeu etiam eadem partis noſtræ reſponſa omnium notionem attingant; ſublati etiam diuulgationis ingnitionem plebium tranſeant.

5 Communi proinde iam omnium iudicio placet, vt quia generaliter in vnum omnes Hiſpaniæ Præſules aggregari non quinimus, ſaltem diſcretis prouincijs Concilia celebrentur eque prædicta Synodigeſta, vel noſtræ partis reſponſa, & digno prubitatis demum decoquantur iudicio, & Synodico laudabili illuſtrentur ſtylo. Ideo nos primum omnes Carthaginis prouincię Pontifices pari animorum iudicio prædicta geſta cum antiquis Concilijs conferentes, aſſiſtentibus quoque nobis Vicarijs reuerendiſſimorum, ſublimiumque primarum ſedium Epiſcoporum: id eſt, Tarraconenſis prouincię Cypriani, Narbonenſis Suniſredi, Emeritenſis Stephani, Braccarenſis Iuliani, Hiſpalenſis Florentini, iterato ea ipſa geſta probauimus, decretis quidem illis Synodalibus, & præcipuis in omnibus conſona, & Nicænæ quidem, Conſtantinopolitanæ, vel Epheſinæ fidei cõcordantia; Chalcedonenſis verò tã eſſe vnita, vt porteipſis verbis edita, vel libata; quippe quibus ſumpta videtur penè omnis ipſius ſtyli præcurrentis materia.

Cur hoc loco quinta Synodus non enumeretur, dixi ſu pra in Notis Conc. Oecum. ſexti, verb. Scriti.

6 Et ideo ſupradicti acta Concilij in tantum à nobis veneranda ſunt, & recipienda conſtabunt, in quantum à præniſſis Conciliis non diſcedunt; immò in quantum cum illis concordare videntur. Habebunt ergo fui ordinis locum, quæ ſublimationis habebant & meritum. Vnde his Concilijs ea ipſa ſubnectenda decernimus, quorum & auctoritate ſulta probamus.

7 Poſt Chalcedonenſe igitur Concilium, hæc debito honore, loco, & ordine collocanda ſunt, vt cuius gloriоſo themate fulgent, ei & loci, & ordinis coaptentur honore.

8 At nunc nos, quibus loqui ad cor Hierulalem diuina vocepræcipitur, id nobis deputatum gregem Chriſti monemus, id etiam omnibus ad æternæ vitæ portum ſectinantibus prædicamus; breui admodum definitione collecta; vt in vna enim Chriſti Filij Dei perſona duarum naturarum indiuiduas proprietates agnoſcant; ſicut indiuiſas, atque inſeparabiles, ita inconfuſas, & inconuertibiles permanere; vnam Deitatis, alteram hominis; vnam, qua ex Deo Patre eſt genitus, alteram, qua ex Maria Virgine generatus. Vtraque ergo ei generatio plena, vtraque perfecta, nihil minus ex Deitate habens, nihil imperfectum ex humanitate ſuſcipiens: non naturarum geminatione diuiſus, non perſona geminatus; ſed plenus Deus, plenuſque homo, abſque omni peccato, in ſingularitate perſonæ vnus eſt Chriſtus. Vnus igitur in vtraque natura conſiſtens, & diuinitatis ſignis effulget, & humanitatis paſſionibus ſubiacet. Nec enim alter ex Patre, alter ex matre eſt genitus. Cum tamen alter de Patre, aliter de matre ſit natus; ipſe tamen in vtroque naturarum genere non diuiſus, ſed vnus idemque & Dei, & hominis Filius: ipſe viuit morientes, ipſe moritur viuens; ipſe impaſſibilis patiens, ipſe paſſioni non ſubiacens: nec Deitati ſuccumbens, nec humanitate paſſioni ſe ſubtrahens: habens ex Deitatis natura non poſſe mori; habens ex humanitatis ſubſtantia, & nolle, poſſe mori; ex vna immortalis habitur, ex altera mortalium conditione reſoluitur: habens in æterna diuinitatis voluntate, quo ſuſceptum hominem ſumeret; habens in ſuſcepti hominis voluntate, vt humana voluntas Deo ſubdita eſſet. Vnde & ipſe dicit ad Patrem: Pater non mea voluntas, ſed tua fiat; alteram, videlicet oſtendens voluntatem, qua ſuſceptus eſt homo, alteram hominis, qua obediendum eſt Deo.

Eſa. 40. Vide epiſtolã Agathonis ad Conſtantinop. Act. 4.

Matth 26. Luc. 22.

9 Et ideo ſecundum harum duarum differentiam naturarum, duarum quoque inſeparabilium proprietates prædicanda ſunt, voluntatum, & operum.

10 Scientes igitur hanc ſolam eſſe fidei confeſſionem, quæ vincat infernum, quæ exuperet tartarum (de hac enim fide à Domino dictum eſt: Portæ inferni non prævalebunt aduerſum eam) ideo omnibus dicimus, omnibus inclamamus, vt cauеamus hæreticorum muſcipulas, eſſugiamus dogmatis cancroſi venena, verbis illis quibus diſpenſatio humanitatis CHRISTI adſtruitur, non nobis inanium quæſtionum rendicula præparemus, quibus inanis gloriæ cupidi diſcutere audeamus, quæ ſumma ſunt. Neque enim quæ ſunt diuina, diſcutienda ſunt, ſed credenda. Non enim ſi DEVS diſcutere iuber, ſed credere. Credamus ergo non ſenſibus noſtris, ſed indubitatis conciliorum priſcorum dogmatibus iam præmiſſis. Si quis igitur Ieſu Chriſto Dei Filio, ex vtero Mariæ virginis nato, aliquid aut diuinitatis imminuit, aut de ſuſcepta humanitate ſubduxit, exceptа ſola lege peccati; & non eum verum DEVM, hominemque perfectum in vna perſona ſubſiſtetem ſincerriimè credit, anathema ſit.

Matth 16.

De auctoritate, & vi epiſtolarum decret. mul ta tradit eruditè Franciſcus Turrenſ. & Remũdus Rudauderus Mahnzum.

11 Illa igitur Apologetica defenſionis noſtræ reſponſa, quæ obiſtolum confirmationem ſunt edita, pro multorum inſtructione, & vtilitate Eccleſiaſticæ diſciplinæ, ſimili honoris, & reuerentiæ vigore firmamus, atque ad vicem decretalium Epiſtolarum ea permanenda ſancimus.

12 Dantes in his gloriam ſoli Deo omnipotenti, vno, & vero, in Trinitate regnanti, Patri, & Filio, & Spiritui ſancto, cuius dono mutuis præſentiæ reprærentari aſpectibus, & fraternis vitib. hilares, & votorum ſpiritualium effectu ſumus opulentius efficaces; cuius gloriæ immenſitatem expoſcimus, vt glorioſo Principi noſtro Eruigio Regi, ſub cuius pace pax ſeruatur Eccleſiæ, florentis regni, diutur nitate temporis ſpatia præbeat: quo poſt hæc præſentia, ad regnum futuræ gloriæ nobiſcum conregnandus accedat; præſtante DEO noſtro, cuius regnum manet in ſecula ſeculorum, Amen.

PEractum Concilium die Dominico, ſub die 12. Kal. Decembrisanno quo ſupra.

INTERFVERVNT HVIC SANCTO Concilio Pontifices numero XVII.

1 Iulianus vrbis Regiæ Metropolitanus Episcopus.
2 Leander Illicitanæ sedis episcopus.
3 Palmatius Vrcitanæ sedis episc.
4 Recilla Accitanæ sedis episc.
5 Gaudentius Valeriensis sedis episcopus.
6 Rogatus Biatiensis sedis episcopus.
7 Deodatus Segobiensis sedis episc.
8 Antonianus Basilitanæ sedis episc.
9 Sempronius Arcauicensis sedis episc.
10 Ella Segontiensis sedis episcopus.
11 Gregorius Oretanæ sedis episc.
12 Agricius Complutensis sedis episc.
13 Proculus Bigastrensis sedis episc.
14 Florus Mentesanæ sedis episc.
15 Sona Oxomensis sedis episc.
16 Marcianus Dianiensis sedis episc.
17 Olipa Segobrigensis sedis episc.

Item Abbates.

1 Asfalius, Dei nutu Abbas, hæc gesta Synodica à nobis definita, subscripsi.
2 Felix Archipresbyter, similiter.
3 Gerontius Abbas, similiter.
4 Gabriel Abbas, similiter.
5 Castorius Abbas, similiter.
6 Sisebertus Abbas, similiter.

Item Vicarij Episcoporum.

1 Vitalianus Presbyter, agens vicem Domini mei Cypriani episcopi Ecclesiæ Tarraconensis, hæc gesta Synodica à nobis definita subscripsi.
2 Argebudus Abbas, agens vicem Domini mei Cypriani episcopi Ecclesiæ Tarraconensis, similiter.
3 Ioannes Abbas, agens vicem Domini mei Sunifredi Episcopi Narbonensis Ecclesiæ, similiter.
4 Valdemarus Diaconus, vicem agens Domini mei Sunifredi Episcopi Narbonensis Ecclesiæ, similiter.
5 Maximus Abbas, agens vicem Domini mei Stephani Emeritensis Ecclesiæ, similiter.
6 Bonifa Abbas, agens vicem Domini mei Liubanij episcopi Bracarensis Ecclesiæ, similiter.
7 Recesiundus Abbas, agens vicem Domini mei Liubanij episcopi Bracarensis, similiter.
8 Gaudentius Abbas, agens vicem Domini mei Florentini episc. Hispalensis Ecclesiæ, similiter.
9 Graiuidius Diaconus, agês vicem domini mei Concordij episc. Palentiæ Ecclesiæ, similiter.
10 Ioannes Diaconus, cognomento Inoulatus, agês vicem Domini mei Sarmatani Episcopi Valentinæ Ecclesiæ, similiter.

DE SVBSCRIPTIONIBVS. 14. Toletan. Concilij. Notæ eiusdem Garsiæ.

Qui Episcopi huic 14. Tol. subscripserint

Omnes fere Episcopi, qui 13. Synodo Tolet. interfuerunt, in hac prouinciali 14. subscribunt; vt Antonius Basilitanæ Ecclesiæ, in 12. & 13. Tolet. Cypriano Tarraconensi, in 13. Tolet. Concordius Palentinæ, in 12. & 13. Tolet. Deodatus Segobiensis, in 12. & 13. Tolet. Ella Segontiensis, in 12. & 13. Tolet. Florus Mentesanæ, in 13. Tolet. Florentius Basilitensis, in 13. Tolet. Gaudentius Valeriensis, in 12. & 13. Tolet. Gregorius Oretanæ, in 13. Tolet. Iulianus vrbis Regiæ, in 12. & 13. Tolet. Leander Illicitanæ, in 12. & 13. Tolet. Liubanus Bracarensis, in 12. & 13. Tolet. Martianus Dianensis, qui Felici, in 13. Tolet. successit. Olipa Segobrigensis, in 13. Tolet. Palmatius Vrcitanæ, in 12. & 13. Tolet. Proculus Bigastrensis, in 13. Tolet. Recilla Accitanæ, in 13. Tolet. Rogatus Biatrensis, qui Primo, in 13. Tolet. Sempronius Arcauicensis, in 13. Tolet. Sona Oxomensis, in 13. Tolet. Sunifredus Narbonensis, in 13. Tolet. Stephanus Emeritensis, in 12. & 13. Tolet. Sarmatanus Valentina, qui Sarmata Valentinus, in 13. Tol. Hæc de subscriptionibus huius Concilij.

NOTÆ in Concilium. XIV. Toletanum. Eiusdem Garsiæ Loaisæ.

Concilij Tempus.

Congregatum est hoc Concilium aduersus hæresim Monothelitarum Apollinaria, ipsiusmet ærè temporibus condemnatam in tertia Synodo Constantinopolitana, quæ sexta generalis est, sub Agathone Pontifice maximo, & Constantino quarto Imperatore. Videtur autem Concilium hoc decimumquartum Toletanum mixtum: vt partim in persona prouinciale sit, partim in auctoritate nationaleye autem est prouinciale: vt constat ex primo eius Canone.

Causa.

Causa huius Concilij celebrandi fuit, quod Romanus Pontifex Leo secundus, ad Flauium Etugium Regem Hispaniæ & Episcopos, per epistolam miserat vna cum legato, acta Concilij sexti vniuersalis, tertij Constantinopolitani, quod aliquod ante annos à domno Romano Pontifice conuocatum erat, & sub Agathone ipsorum, sub Leone secundo absolutum & peractum, ad infringendũ errorem Constantinopolis Patriarchæ, & Antiochiæ, & Alexandriæ, qui cum aliis, Apollinarũ hæresim impiè renouantes, duas in Christo Domino nostro naturas, & voluntates operationesq; pertinaciter negabant. Decreuit autem Romanus Pontifex, vt decretæ generalis Concilij, ab Episcopis Hispaniæ Synodali auctoritate susciperentur: quemadmodum hoc Concilio, & in aliis prouincialibus factum est.

Garsias de absolutione sextæ synodi errat, vt patet ex sua praedictis.

Scripsit Leo tres epistolas, vnam ad vniuersos Episcopos Hispaniæ: alteram Quirico Tolet. ano Antistiti: tertiam Simplicio Comiti; vt curarent de conuocatione Concilij, & amplectenda fide Concilij Constantinopolitani. Has epistolas inuenim C. M. S. canobij sancti Ioannis Regij Toletani, ex familia Francisca de ruetus lo, in pelle membranea, literis Latinis: quibus mirificè inuitatur huius Concilij intelligentia. Et quamuis Iulianus subscribit in Concilio; cum Petrus Regiensis profu sè abatur in Hispaniam, Quiricum ex at Præsul Toletanus: post quem vita functum, Iulianus in Cathedra Pontificia sedit; adhibuitq; diligentiam, vt Concilium congregaretur. Sunt in eodem C. alia epistola Benedicti P. M. eiusdem argumenti, quas omnes, vt viriles ad Concilij intelligentiam, libenter pono. Græc Harfius, nos eas supramter Leonis II. Pap. collocauimus.

Haæ Epistolas sub nomine Leonis II. Gotas esse, supra nonnullis earundem probauit, sub Leon. II.

EPISTOLA LEONIS PP. AD Episcopos Hispaniæ.

De recipienda sexta Synodo Constantinopolitana.

DIlectissimis fratribus, vniuersæ Ecclesiarum Christi Præsulibus, per Hispaniam constitutis Leo. *Cum diuersa sint hominum studia, quibus humana dispensari creditur vita, vnum est tamè pueris officium, quod potest ad æterna vitæ perducere qualitum, &c. vt supra in Epist. Leon. Pap. II.*

Dilectissimo Fratri Quirico, Leo. Ad cognitionem vestræ dilectionis deducimus, quod latorem præsentium, Petrum Regionarium sanctæ nostræ Ecclesiæ, illic properauimus destinare cum tractatorio, ad omnes vna vobiscum, &c. *vt supra inter Leonis Pap. II. Epistolas.*

Domino Gloriosõ, Filio Simplicio Comiti, Leo Episcopus, seruus seruorum Dei. Cum singulare sit nostræ salutis remedium vera in Deum confessio, ex Apostolica traditione decendens; cum qua beati martyres temporaliter decertantes, æternæ vitæ præmium merucrunt, &c. *Vt supra inter Leonis II. Pap. epistolas.*

BEnedictus Presbyter, & in Dei nomine electus sancte sedis Apostolicæ, Petro Notario Regionario. Iuxta quod tuam strenuitatem Apostolicæ memoriæ Dominus Leo Papa Hispaniam prouinciam ire disposuit ad præcellentissimum, & Christianissimum Regem, & sanctissimos Archiepiscopos, & Ecclesiarum omnium Præsules ibidem constitutos, simul & gloriosum Comitem, pro innotescenda venerabilis sextæ Syno-

di definitione, acclamatione quoq; , quæ & prosphoneticum dicitur reuerendissimorum Episcoporū, qui in eodem à Deo congregato Concilio conuenerunt, ad clementissimum Principem, & edicto eiusdem pijssimi Principis vbique generaliter destinato, pro Apostolicæ nostræ fidei firmitate, cū summo pietatis studio commissum ministerium perage. Subscriptiones quoque reuerendissimorum Episcoporum post eandem Synodicam definitionem cum summa sedulitate, atque vigilantia, procura subiungi: vt & ijdem reuerentissimi Episcopi, omnisque per eos religiosa prouincia consortes nobiscum, Catholicæ, atque Apostolicæ traditionis, & fidei comprobentur; & apud Deum, ad cuius gloriam laus, & stabilitas, fidei Christianæ redigitur, commendatio eis, atque susceptio ad salutem animarum proueniat. Officium perinde pietatis assumptum, vigilantia, atq; solertia condecorans, sestina perficere: quia & tibi met ipsi thesaurizas boni operis fructum; & suscipientibus prouides cœlestis regni beatitudinem, per rectæ atque Apostolicæ fidei confessionem, adipisci.

Benedictus, Gratia Dei Presbyter, & electus sanctæ sedis Apostolicæ, Domino excellentissimo, filio Eruigio. Cum vnus exter Rex omnium Deus, qui cúcta creauit ex nihilo; quæ vero creauit, regit, & continet; qui verè Rex Regum est, &c. *Vt suprà in ter Epistolas Leonis II. Pap.*

IOANNIS V. PAP. VITA.

IOANNES, natione Syrus, ex prouincia Antiochia, ex patre Cyriaco, fedit annum vnum, dies nouem. Vir valde strenuus, atque scientia præditus, & omnimodo moderatus. Hic post multorum Pōtificum tempora, vel annorum iuxta priscam cōsuetudinem à generalitate in Ecclesia Saluatoris quę appellatur Constantiniana electus est, atq; exinde in episcopio * introductus. Hic, dum esset Diaconus, missus est à sanctæ memoriæ Agathone Papa in regiam vrbem cum alijs sacerdotibus, repræsentans locum Apostolicæ sedis in sancta sexta Synodo, quæ per Dei prouidentiam ibidem congregata, vel celebrata est. Expleta autem exinde à clementissimo Principe relaxatus, magnum gaudium Ecclesiæ fecum detulit. Idest, ipsam sanctam sextam Synodum, vel edictum clementissimi Principis confirmans eandem Synodum. Necnon & alias diuales iussiones releuantes annonæ capita patrimoniorum Siciliæ, & Calabriæ non pauca, sed & * ceptum frumenti similiter, vel alia diuersa, quæ Ecclesia Romana annuè minimè * exurgebat persoluere. Hic consecratus est à tribus Episcopis; Ostiensi, Portuensi, Veliternensi, sicuti Prædecessor eius Leo Papa. Huius temporibus regnauit Domnus Iustinianus Augustus defuncto patre initio mensis Septembris, Indictione decimaquarta. Qui clementissimus Princeps Domino auxiliante pacem constituit, cum nec dicenda gente Saracenorum decennio terra marique, sed & prouincia Africa subiugata est Romano Imperio atque restaurata. Hic post multorum annorum curricula propter transgressionem ordinationis Ecclesiæ Turritanæ, * quam sine auctoritate Pontificis fecerat Citonatus Archiepiscopus Caralitanus, pro eo quod antiquitus ordinatio fuit sedis Apostolicę, & ad tempus concessa fuerat ipsa ordinatio eidem Ecclesiæ. Postmodum proteruia faciente Archiepiscoporum per præcepta Pontificum ab eadem ordinatione suspensi sunt iuxta determinationem sanctæ memoriæ Martini Papæ. Et facto concilio sacerdotum Nouellum episcopum, qui ab eodem Archiepiscopo ordinatus fuerat sub ditione sedis Apostolicæ reintegrauit, atque firmauit, quorum chirographus archiuo Ecclesiæ * detentus est. Qui sanctissimus vir diutina infirmitate detentus est, vt etiam vix ordinationem sacerdotum explere potuisset. Hic dimisit omni Clero, Monasterijs, * Diaconibus, & Manſionarijs solidos mille & noningentos. Fecit autem episcopos per diuersa loca numero tredecim. Qui etiam sepultus est ad beatum Petrum Apostolum sub die secund. mensis Augusti, & cessauit Episcopatus menses duos, dies octodecim.

* B. præceptū frumentum.
* potestat.
* B. in Sardinia.
* retinetur.

NOTÆ in vitam Ioannis Papæ V.

Ioannes V.] *Ex sententia Anastasij, in locum Benedicti die 22. Aprilis, Anno Domini 685. sortiegatus est Ioannes huius nominis V. qui primus inexspectata Constantinopolitani Imperatoris auctoritate in Romanum Pontificem consecratus est, Sanctæq; sextæ Synodo legationis Apostolicæ munere condecoratus interfuit.* Ioānes V. Pontifex factus quando.

EXEMPLAR DIVINAE IVSSIONIS Iustiniani Augusti, directa ad Ioannem Papam vrbis Romæ, in confirmationem sextæ Synodi Constantinopolitanæ.

IN nomine Domini Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi, Imperator Cæsar Flauius Iustinianus, fidelis in Iesu Christo, pacificus, pius, perpetuus Augustus, Ioanni verò sanctissimo ac beatissimo Archiepiscopo antiquæ almæ vrbis Romæ atque vniuersali Papæ. Magnum studium, magnam solicitudinem nos habentes pro stabilitate immaculatæ Christianorum fidei, dehinc namque clementissimum nostrum Deum adiutorem, & susceptorem nostræ serenitatis esse confidimus, aduersus omnem inimicum Christo dilectæ nostræ reipublicæ, dum cognitum est nobis, quia synodalia gesta, eorumque definitionem, quam & instituere nos citur sanctum sextum Concilium, quod congregatum est in tempore sanctæ memoriæ nostri Patris, in hanc à Deo conseruandam regiam vrbem, apud quosdam nostros iudices remiserunt. Neq; enim omnino prę iudimus alterum aliquem apud se detinere ea, sine nostra pijssima serenitate, eo quòd nos * copiosos misericordia nostet DEVS custodes constituit eiusdem immaculatæ Christianorum fidei: sed mox adduximus nostros patres sanctissimos ac beatissimos Patriarchas cum vestræ beatitudinis apocrisario, & sacratissimum senatum, veterum etiam Deo amabiles metropolitas & episcopos, qui hic in regia vrbe commorantur, & deinceps militantes incolas sancti Palatij, necnon & ex collegijs popularibus & ab executoribus, insuper etiam quosdam de Christo dilectis exercitibus, tam ab à Deo conseruando imperiali obsequio, quamque ab Orientali Thraciano, similiter & ab Armeniano, etiam ab exercitu Italiæ, deinde ex Cabarisianis & Septensianis, seu de Sardinia atque de Africano exercitu, qui ad nostram pietatem ingressi sunt, & iussimus præfatas synodalium gestorum chartas in medium adduci, & coram supradictis omnibus lectionem eorum fieri: omnesque diligenter audientes signare ipsas fecimus: quorum auditorum vniuersitas in nostris manibus eas prabuit chartas, vt debeamus nos tenendo inuiolatas conseruare ipsas, vt non licentia fuerit in quolibet tempore his, qui timorem Dei nolunt habere, aliquid corrumpere aut submutare ab his, quæ inserta sunt in prænominatis synodalibus gestis, quas totas chartas benè definitas in temporibus sanctæ memoriæ nostri Patris, ex probabilibus sanctis patribus, qui propriæ linguæ & manuum fidem apud Dominum nostrum Iesum Christum, vtrumque Deum existentem, confirmasse dinoscitur, & consententes eam docuisse, nos speramus clementissimum nostrum Deum: quia vsque dum noster spiritus statutus est ex Deo esse, in nobis ipsas chartas illibatas & incommutabiles semper conseruabimus. Ad infinuandum itaque vestræ paternæ beatitudini huiusmodi capituli motiones, præuidimus & earum scientiam notam fecisse beatitudini vestræ. Et manu diuina. Diuinitatis te seruet per multos annos, sanctissime ac beatissime pater. Data decimotertio Kalendas Martias, Constantinopoli imperali domo, pijssimoque perenni Augusto Iustiniano Imperatore, anno secundo: & post consulatum eius anno secundo, indictione decimaquinta.

* copiosa.

NOTÆ.

NOTÆ.

Epistola, &c.] *Itaq; epistola de fide suspecta esse videtur; tũ quod in nota temporum aperta sit repugnantia: tum etiam quod nonsit credibile, pro defensione ac custodia fidei actorum synodalium sexti Concilij Oecumenici eagessisse Imperatorem, quem non sanæ fidei extitisse, constat ex Epistola Nicolai I. ad Michaelem Imperatorem. Adde quod Anastasius in vita Cononis Papæ refert, vel hanc, vel aliam eiusdem argumenti epistolam scripta ms esse ab Imperatore ad Cononem Papam*: Hic, inquit de Cenone, suscepit diualem iussionem Domini Iustiniani Principis, per quam significat se reperisse acta sextæ Synodi, & apud se habere, quam piæ memoriæ Domnus Constãtinus pater eius fecerat, & promisit eius pietas illibatam & inconcussam perenniter custodire & conseruare. *Auctor iste Anastasij, epistola hæc ab impostore acfurreptione defendi posset, quantumuis in inscriptione fort asse mendosa exaret, si auctor eis illum Nicolaus Papa inter Imperatores improbos & hæreticos non referret. Vide qua dicam in Cenone Papa.*

Qua ratione hæc *epistola commentitia videtur

CONCILIABVLVM GALLICANVM SVB THEODORICO Rege, Anno Domini 684. in Gallijs celebratum.

NOTÆ.

Acta Conciliabuli quæ

Conciliabulum.] *Hæc pseudosynodus & tyrannica consultatio conuocata est à Theodorico Rege, opera Ebroini Maiestri domus: in qua hoc tantummodo consilio Tyranni pradicti conclusum est, vt de Lamberto Traiectẽsi & Leodegario Augustodunẽsi Episcopis pernefas iumeretur, amotis, suis Episcopatibus relegarentur. Acta Concilij breuiter describit Sigebertus in Chron. hiu verbu.* Theodoricus Rex Ebroinum in gratiam recipit, eius consilio Synodum Episcoporum cogit, & in hac multos eorum ex fentẽtia Ebroini Episcopatu priuat: aliquos etiam eorum irreuocabili exilio damnat. Sub tam proclelloso domestícæ perfectionis timultu, sanctus etiam Lambertus à Traiectẽsi amotus Episcopatu, & cœnobio Stabulensi monachicæ quietis expetit portum, ibique per septem annos habitauit secum S. Leodegarius diu ab Ebroino tormentatus, post famem & carceris squalorem, post oculorum euulsionem, post plantarum consicionem, post linguæ & labiorum excisionem, tandem consummauit martyrium post capitis abscissionem. *Hæc Sigebertus in Chron. anno 685. Vide Baron. an. prad. Item acta Leodegarij apud Surium die 2. Octobris tom. 5.*

CONCILIA PAP. VITA.

ONON oriundus ex * patre Traceſio, educatus apud Siciliam, poſtmodum Romam veniens eidem Eccleſiæ militans ad presbyterij honorem deuenit. Sedit menſes vndecim, dies viginti tres. In cuius electione dum ad epiſcopatum quærereturi, non minima cótentio facta eſt, eo quod clerus in Petrum Archipresbyterũ intendebat. Exercitus autem * infequente eius Theodorum presbyterum. Et clerus quidem adunatus ante fores Baſilicæ Conſtantinianę ſuſtinebat: eo quod qui miſſi fuerant de exercitu ad cuſtodiendas regias Baſilicæ, * clauſas obſeruabant, & minimè quenquam ingredi permittebant. Exercitus autem omnis in Baſilica ſancti Stephani Protomartyris ſimiliter * fuerant adunati, & neq; illi Clero conſentiebant, neque clerus exercitui acquieſcebat pro ſupraſcriptis presbyterorũ perſonis. Sed dum miſſo ab vtriſque partibus reſponſo irent diutius & redirent, & nihil proficerent ad concordiam, conſilio ducti ſacerdotes, & Clerus vnanimiter ingredientes in epiſcopium Lateranenſe elegerunt, & * denominauerunt tertiam perſonam ſuprafati Pontificis, * in quo verè aſpectus angelicus, veneranda canities, ſermo verus, prouecta ætas, ſimplex animus, quieti mores, religioſa vita, qui ſe nunquam alii quando in cauſis, actibuſque ſecularibus * commiſcat. Eueſtigio autem omnes iudices vna cum Primatib. exercitus pariter ad eius ſalutationem venientes, in eius * laude omnes ſimul acclamauerunt. Videns autem exercitus vnanimitatem Cleri, populique in decreto eius ſubſcribentium, poſt aliquot dies, & ipſi flexi ſunt, & conſenſerunt in perſona prædicti ſanctiſſimi viri, atque in eius decreto deuota mente ſubſcripſerũt, & miſſos pariter vna cum clericis, & ex populo ad excellentiſſimum Theodorum exarchum, vt mos eſt, direxerunt. Hic ſuſcepit diualem iuſſionem Domni Iuſtiniani Principis, per quam * ſignificat reperiſſe acta ſanctæ ſextæ Synodi, & apud ſe habere, quam piæ memoriæ Domnus Conſtantinus genitor eius Deo auxiliante fecerat. Quam ſynodum promiſit eius pietas illibatam, & inconcuſſam perenniter cuſtodire atque conſeruare.

* B. demõſtrauerit, * B. Cononis. Actisque. * commiſcuerat. * laudem.

* ſignificabat.

Huius temporibus pietas Imperialis releuauit per ſacram iuſſionem ſua ducenta annonæ capita, quæ patrimonij cuſtodes Brutijs, & Lucaniæ annue perſoluebat. Item que & aliam iuſſionem direxit, * vt reſtituatur familia ſuprafripti patrimonij, & Siciliæ, quæ in pignore à malitia detinebatur. Hic vltra confuetudinem abſque conſenſu Cleri, ex immiſſione malorum hominum, in * Antiochia Eccleſiaſticorum Conſtantinum Diaconum Eccleſiæ Syracuſanæ Rectorem in patrimonio Siciliæ coſtituit, hominem * perperam & tergiuerſatum, ſedet pallio ad caballicandum vti, licentiam ei conceſſit. Et non poſt multum temporis ſeditio ſuper eum orta eſt, à ciuibus, ob patrimonij lites, qui à iudice prouincię ſub arcta cuſtodia reirufus eſt. Pro eo quod in diſſenſionem iudicum inueniretur * direxiſſe. Qui ſanctiſſimus vir diutina infirmitate detentus, vt etiam vix ordinationes * ſacras explere potuiſſet, obiit. Hic dimiſit omni clero & monaſteriis benedictionem in auro, ſicuti Prædeceſſor eius Benedictus Papa. Cuius Archidiaconus, videns eundem Pontificẽ infirmitate conſtrictum, atque cupiditate ductus prædicti legati, * cum nec dum eſſet perſolutũ, ſcripſit Rauennam Ioanni glorioſo nouo exarcho, atq; * promittens eius dationem, vt perſona eius ad pontificatũ eligeretur. * Quod & demandauit ſuis iudicibus, quos Romæ ordinauit, & direxit ad diſp.eſandam Ciuitatem, vt poſt mortem Pontificis eiuſdem Archidiaconi perſona eligeretur. Fecit autem epiſcopos per diuerſa loca numer. 16. Qui etiam ſepultus eſt ad B. Petrum Apoſtolum ſub die * 21. menſis ſeptembris, & ceſſauit epiſcopatus menſes duos, dies * 23.

* vt reſtitueretur familiæ. * Antipatia.

* directus faſſe. * ſacerdotum.

* B. relicti clero & monaſteriis ab ipſo ſucceſſore. * B. promiſit. * Qui ſatisfactum. * B. 22. Octobr. * B. 23.

NOTÆ in vitam Cononis Papæ.

Conon.] *Cum Iuſtinianus Imperator ſedi Apoſtolicæ in eligendo Pontifice libertatem ſolitam reſtituit, ne ſolo deceret, mandauit, vt non crearetur Pontifex ſine conſenſu Exarchi. Ex quo illud imprimis obortum eſt malum, vt ambientes Pontificatum, per Exarchum munerib. vel alijs officijs corruptum, illum aſſequi conarentur. Quare dum hac occaſione inter Theodorum & Petrum ſchiſma cõſlatum eſſet, vtriuerſi Cleri conſenſu, quantumuis reluctãtetur militat es copię, Conon electus fuit, anno Domini 686. die 20. Octob. S. Kilianus ab hoc Pontifice ordinatus, Francomam Orientalem ad Chriſti fidem perduxit.*

Conon quando & qua occaſione Pontificatum adeptus ſit

Hic ſuſcepit diualem, &c.] *Conſtat ex epiſt. Nicolai I. ad Michaelem Imperatorem, Iuſtinianum vtriorem nõ ſana fidei extitiſſe, ipſiq; Cenom aduerſati eſſe, cum legatos eius Conſtantinopolim miſſos præuaricari coegiſſet. Verba Nicolai hæc ſunt:* Tantæ ſalutis obtatos miniſtros duplici modo interemiſtis quoniam aut participes illos fui erroris effectos ſpiritualiter occiderunt, ſicut tempore reuerendæ memoriæ Cononis contigit. *Hæc de cauſa Imperatorem Iuſtinianum numen diuinitratum ſenſiſſe, omniaq; in deteriora labi cupiſſe, ex his qua infra dicemus, ſatis eſt apertum. Hoc tempore ingentem ſamem vexaſſe Syros, pacemq; cum Bulgaris ſanciam, iterum ruptam fuiſſe docet Theophanes.*

Iuſtinianus ſuã fidelis fuit.

* patria Thrax B.

*omnis in Theodorum. * valuas, obſ.

* fuerat adunatus. * miſſis ab vtriuſque partib. reſponſis. B. reſponſa.

SERGII PAP. I.
VITA.

SERGIVS natione Syrus, Antiochiæ regionis, ortus ex patre Tyberio in Panormo Siciliæ. Sedit ann. tredecim, menses octo, dies * 23. Hic veniens Romam sub sancta memoriæ Adeodato Pontifice inter Clerum Romanæ ecclesiæ connumeratus est. Et quia studiosus erat, & capax in officio Cantilenæ * priorum cătorum pro doctrina est traditus, & acolythus factus per ordinem ascendens à sanctæ memoriæ Leone Pontifice in titulo sanctæ Susannæ, * quæ ad duas domos, vocatur, Presbyter ordinatus est. Hic tempore Presbyteratus fui impigrè per cimiteria diuersa missarum solennia celebrabat. Post septennium verò defuncto beatæ memoriæ Conone Apostolicæ Sedis Præsule, vt fieri assolet * Romanus populus Vrbis in duas partes diuisus est, & vna quidem pars elegit Theodorũ Archipresbyterum. Alia verò pars Paschalem Archidiaconũ. Et quidem Theodorus Archipresbyter cum populo, qui ei sauebat præueniens, interiorem partem Patriarchij tenuit. Paschalis verò exteriorem partem ab Oratorio S. Siluestri, & † basilicam domus Iuliæ, quæ super campum respicit. occupauit. Cumque vnus † alio locum non cederet, fed vtrique † immaniter perdurarent: vt vnus alium superaret, inito consilio primates iudicum, & exercit⁹ Romanæ militiæ vel † cleri plurima pars, & præsertim sacerdotum, atque Ciuium multitudo ad sacrum palatium perrexerunt; & diu pertractantes, quid fieri deberet? qualiter ve duorum altercantium electorum foreturus iudicum, cumque de medio populi tollentes in oraculum beati Cæsarij martyris Christi, quod est intra sacrosanctum suprascriptum palatium introduxerunt, & exinde in Lateranense episcopum cum laudum * declamationibus deduxerunt. Et quamuis fores patriachij intrinsecus essent munitæ, & clausæ, tamen pars, quæ prædictum venerabilem virum elegerat, quia & validior erat, præualuit, & ingressa est. Quo ingresso vnus è duobus electis, id est, Theodorus Archipresbyter illico quieuit, ac se humiliauit. Et ingressus denominatum sanctissimum electum salutauit, ac osculatus est. Paschalem verò nullo modo cordis duritia id facere sinebat, donec coactus, & confusus, volens, nolens, suum nominum & electum ingressus saluterat. Qui etiam Paschalis clanculo non cessauit, Rauennam suos mittere missos, promissaque pecunia, vel aliis diuersis donis, Ioannem Patricium, & exarchum, cognomẽto Platyn, cum suis iudicibus, nemine sciente Romam venire persuadere. Qui sic abditè venit vt nec signa, nec banda cum militia Romari exercitus occurrisset ci iuxta consuetudinem in competenti loco, nisi * à propinquo Romanæ ciuitatis. Qui dum venisset, & omnes in persónam Sergij sanctissimi inuenisset consensisse, illi quidem suffragari non valuit. Ecclesiæ tamen B Petri Apostoli idem exarchus per eiusdem Paschalis misseriam stipendium, & damnum intulit, * quod ab eodem Paschali supra scripto exarcho promissum fuerat, id est, centauri librarum à parte ecclesiæ expetente; Sergio sanctissimo electo proclamante, quod neque promisisset dare, neq; possibilitas dandi fuppetat, & vt ad compunctionem animos videntium commoueret, Cantharos, & Coronas, quæ ante sacrum altare, & cõfessionem B. Petri Apostoli ex antiquo pendebant, deponi fecit, & pignori tradi. Sed nec in hoc ista est eiusdem exarchi duritia, donec cẽtum, vt dictum est, * librarum auri accepit. Et licet, vt * præfatum est, ecclesia Christi, * ideo miserrimus Paschalis dispendium, & damnũ * infixit tamẽ, Christo fauente Sergius Presbyter & electus in fede B. Petri Apostoli Pontifex ordinatus est. Prædictus verò Paschalis non post multum tempus, & ab officio Archidiaconatus pro aliquibus incantationibus & * lucis, quos colebat, vel sortibus quas cum alijs * respectoribus tractabat, Dei, Beatique Apostolorũ Principis Petri interuenientes iudicio priuatus est, & in monasterij retrusus, post quinquennium præcordis duritia impœnitens defunctus est.

Hiuius itaque temporibus Iustinianus Imp. Concilium in regia vrbe iuslit fieri, in quo & Legati sedis Apostolicæ cõuenerant, & decepti subscripserant. Compellebatur autem & * ipse subscribere, sed nullatenus acquieuit. Pro eo quod quædam capitula extra ritum ecclesiasticum fuerant in eo annexa. Quæ & quasi synodaliter definita, & in vj. tom. descripta à tribus Patriarchis, id est, Alexandrino, Constantinopolitano, & Antiocheno, vel cæteris * consulibus, qui tũ tempore illic conuenerant, subscripta erant, manuque imperiali confirmata, missis in Lucellum, quod * fecbrum carnale vocitatur in hanc Rom. Vrbem ad confirmandum, vel in superiori loco subscribendum Sergio Pont. vtpotè capiti omnium facerdotum, direxit. Qui beatiss. Pontifex, vt dicũ est, penitus eidẽ Iustiniano Augusto non acquieuit, nec cosdẽ Tomos suscipere, aut * lectione pădere passus est. Porrò eos vt inualidos respuit, atque abiecit, eligens ante mori, quàm nouitatum erroribus consentire. Qui Imp. Sergium Magistrianum in spretum prænominati Pontificis Romã mittens, Ioannem Deo amabilem Portuẽsem episc. seu Bonifacium Consiliarium Apostolicæ sedis secum in regiam abstulit vrbem. Deinde Zachariam immanem suum protospatarium cum iussione direxit, vt prædictum Pont. finisset in regiam deportaret vrbem. Sed miserlcordia Dei præueniente, Beatoq; Petro Apostolo, & Apostolorum principe suffragante, suamq; ecclesiam immutilatam seruãte, excitatum est cor Rauennatis militiæ Ducatus etiam Pentapolitani, & circumquaque partium * non permittere Pontificem sedis Apostolicæ in regiam ascendere vrbem. Cumque ex omni parte multitudo militię cõueniret, Zacharias * Spatarius perterritus, & trepidans, ne à turba militiæ occideretur portas quidem Ciuitatis clandi, & teneri * Pontificẽ postulabat. Papæ verò in cubiculo Pontificis tremebundus refugit, deprecans lachrimabiliter, vt sui Pontifex miserere tur, nec permitteret quenquam eius animæ infestari. Excitus autem Rauennatis ingressus perportam B. Petri Apostoli cum armis & * turba in Lateranense episcopium venit, Pontificem videre æstuans, quem fama vulgante, per noctẽ fublatum, & in nauigiũ missum fuisse * cognouerant. Dumque fores patriarchij tam inferiores, quam superiores essent clausæ, has interram, nisi velocius apirerentur, mitteret * minarentur. Præ nimia timoris angustia, & vitæ desperatione Zacharias Spatarius sub * lectum Pont. ingressus fese abscõdit, ita vt mente excideret, & perderet sensum. Quem beatiss. papa consortauit, dicens, vt nullo modo timeret. Egressus verò idem beatiss. Pontifex foris basilicam Dñi Theodori Papæ apertis ianuis * in fedem, quæ vulgo appellatur sub Apostolis, generalitatem militiæ, & populi, qui pro eo occurrebant honorifice fuscepit: datoque apto, & fuaui responso, eorum corda liniuit: Quamquam illi zelo ducti pro amore & reuerentia tam ecclesiæ Dei, quãmque sanctissimi Pontificis, iam à patriarchi custodia non * recesserunt, quousque denominatum Spatarium cum iniurijs, & cõtumelijs à ciuitate Romana foris * depellerunt. Nam & is qui illum misérat ipso etiam tempore est Domino retribuente regno priuatus. Sicque ecclesia Dei imperturbata cum suo Præsule Christo fauente seruata est.

Hic beatiss. vir in sacrario B. Petri Apostoli capsam argenteam in angulo osscursissimo iacentem, & ex nigredine tranfactæ annositatis, nec si esset argentea apparentem Deo ci reuelante, reperit. Orationeitaque facta sigillum expressum abstulit, locellum aperuit, in quo interius plumacũ exholoserico superpositũ, quod stauracis dicitur, inuenit. Eoque ablato interius Crucem diuersis, ac preciosis lapidibus perornatam inspexit, de qua tractis quatuor petalis, in quibus gemmæ clausæ erant miræ magnitudinis, & ineffabilem portionem falutaris ligni Dominicæ Crucis inuenit. Quæ etiam ex die illo pro salute humani generis ab omni populo Christiano die exaltationis S. Crucis in basilica Saluatoris, quæ appellatur Constantiniana, osculatur, ac adoratur. Hic fecit imaginem B. Petri Apostoli, quæ est in parte mulierũ. Hic fecit Thymiamaterium aureum maius cum columnis, & cooperculo quod suspendit ante imagines tres aureas B. Petri Apostoli. in quo incensum, & odor suauitatis sestis diebus dum missarum solemnia celebrantur omnipotẽti Deo opulentius mittitur. Hic posuit in absida basilicæ supra scripta super sedem * apallaream argenteam pen. fing. lib. 120. Hic fecit in basilica suprascripta saros argenteos 6. pen. fing. lib. 30. qui sunt super trabes ad ingressum consessionis.

* B. pioni.
* qui
* Populus Romanæ Vrbis.
* Schisma inter Theodorũ Archiepisc. & Paschalẽ Archidiac.
† B. basilica.
† alij
† immaniter.
† vsurpaniter
† cleri sedi tioli
† intentio
*acclamationibus
* in
* eo quod
* B. libras
* B. præditum
* idem
*influxerit
* Lucris
*respectoribus. B. inspectoribus
*ipse papa
*ipse Sergius
* B. præsulibus.
*eo tempore
* lectioni
* vt non permittere.
* B. Protospatarius
* à pontifice ad pedes Pontificis
* turba nõ modica
* audierãt
* B. minabantur
* lecto
* sedens in fede
* recedere.
*expulsit
* appellatiam

diffusa monstraret, alternisque vocibus relatio gratiarum Deo reddita sonuisset, adfuit idem serenis. Egica princeps, placlda deuotionis arce fublimis, & strenua culminis reclinatione laudabilis; quicq; in medio Pontificum positus, humoque prostratus Sacerdotum dei se commendat oratonibus. Deinde surgens, & sufficienti exhortatione Concilij adloquens, innexa tomo sui culminis vota, dei Sacerdotibus tradidit relegenda.

Ecce, inquiens, beatiſi. Patres, omne, quod loqui me vobis, aut circumloquutio onerosa cohibuit, aut communis sermo forsitan explicare non finit, hîc breui ſtylo complicui, hic liquida renotationis insinuatione conieci: his quæso attendite, hæc pertractate, his deliberationis ferte inconcuſſibilem ſanctionem. Tunc nos oblatum à Rege tomum ſuſcepimus, & dantes deo gloriâ, eidem principi benedximus: quo diſcedente hæc iam dicti tomi complicatione reperimus.

IN NOMINE DOMINI. FLAVIVS REX REVE-
rendiſſimis Patribus, in hac ſancta Synodo
reſidentibus.

ECcæ ſublimi Patres, & cæleſti iure honorâdi mihi Pôtifices, ſpecioſi veſtri ordinis adiens cœtum, illa plus efferor potentia gaudiorum, quo in medio veſtri poſiti
Matt. 18. non ambigo dominî Iesum Chriſtum: eius quippe ſermonibus fidem accommodans, quibus ait: Vbicumque fuerint duo, vel tres in nomine meo collecti, ibi ero in medio eorû tanta ſpei huius fiducia feror, vt quidquid veſtra fuerit ſententia cautum, non niſi eo diſtante credam exorſum. Non ergo pudebit me illic cordis pandere ſinû, ex quo vbertim manant riuuli ſanitatum. Attendite iam iamq; vnde corſerenitatis noſtræ exæſtuet, vel quibus ex caulis mœſti pectoris anguſtetur dolore. Illud mihi primo in loco dicendum occurrit, quod diui patris noſtri, & foceri regale fortientes
Egica rex. fuit filius Regis. & nô nepos Vuambæ Regis: eius vxor Cixilo. fuit filiæ Eruigii regis. Forte fuit fil. Vuambæ: nâ de patre & foceto dicit regale fortientes fa. Rigium.
ſalligium, gemino me ſentio iuramenti rete implicitum: ita vt ſi vnum ex his obſeruantiæ cautella cõſcruem, ex alio nihilominus in periurij crimen videar recidiſſe. Egit enim idê diuus præceſſor noſter Eruigius Princeps, inter cætera, quibus me incauto, & ineuitabili conditionum ſacramento adſtrinxit, cum adhuc mihi glorioſam filiam ſuam coniungendâ eligeret, vt omnimoda ſacramenti me taxatione cõtringeret, quo pro omni negocio filiorum ſuorum ita me ipſum opponendo ſolicitus eſſem, qualiter eorum cauſæ ad victoriam peruenirẽt: & quidquid me pro quibuſlibet cauſis inperaſtet, in omnibus iuſſa eius implerem. Hæc inquã iam dicto principi ſub iuramenti cautione promittẽs, aliud è contra me tempore mortis ſuæ impegit, aliud agere impulit; licilicet, vt non antè regnum adirem, niſi primum ſtrictis me iuramẽtorum vinculis alligarem, vt iuſtitiam commiſſis popu is non negarem. Acta ſunt illa, & ſpecialibus conditionum probantur nexibus illigata. Quarum etiam duarũ conditionum ineuitabilem, & ſibi contrariam ſeriem, & illarum quas ob protectionem filiorum ſuorũ mihi exegit, & iſtarum, quas ob præelectionem regni mei exigendas inſtituit, paternitatis veſtræ pertractandas conſultibus deſtinaui; petens, vt & benedictionibus veſtris regno confirmatus inhærem, & ſanctionis veſtræ regulis viam, qua diſcreto calle periurij gradiar informatus agnoſcam. Non enim potero periurij effugere notam, ſi autiam dicti principis cõtra iuſtitiam defendendo prolem, uõ reddidero populis veritatem; aut propter veritatem populorum zelans negocia, erga filios eius promiſſionis meæ non impleuero votu. Additur ſuper hoc (vt tertiũ) preſtiurarum eius in pleroſq; acerbitas quos indebitè rebus, & honore priuauit, quos de nobili ſtatu in ſeruitutem ſui iuris implicuit; quos tormẽtis ſubegit; quos etiam violentis iudicijs preſſit: pro quibus omnibus hæc adhûc inſuper vox in que. imoniam venit, quòd omnem populum regni ſui, ob tuitionem filiorum ſuorum iurare compulerit, & ex hoc cunctis quaſi aditum reclamãdi obſtruxerit. His omnibus preſſurarum vocibus tabido anxietatis ſtrepitu occupatus, cupiens periclitationis huius elaquiari periculo, fiducia illa, qua vobis vicinum eſſe deũ non ambigo, veſtris hæc pertractanda ſenſibus, veſtriſq; iudicijs derimenda committo. Nam & cæteras cauſarum voces, reliquaſq; iurgantium actiones, quæ veſtro ſe cœtui dirimendæ ingeſſerint, veſtris opto iudicijs conſopiri; conteſtantes generaliter omnes, & vos ſacroſanctos cæleſti iure pontifices, & vos Regalis aulæ vtros nobiles, & illuſtres per ineffabile illud ſanctæ Trinitatis ſacramentum, & per nomi noſtri Ieſu Chriſti ſanguinem pretioſum, ac diem futuri judicij pertremendum, vt in his omnibus commemoratis negociorum capitulis, repulſa omni acceptione muneris vel fauoris, fideli conſcientiæ oculo intendatis: quo in eiuſcrubandis vocibus, & negocijs vniuerſis ita operam detis, nè iuſtitiæ tramite vllo modo decidatis: vt dum inflexibili æquitatis culmine, iudicia veſtra ſeſe in conſpectu Domini placitura direxerint, & mihi de admonitione lucrum, & vobis pro æmulatione iuſtorum iudicioũ, proueniat gaudium exoptatum. Datum ſub die agnita.

Igitur huius tomi ſerie perlecta, primum nobis illud ordine conſequenti occurrit quo primitias noſtri ſpiritus nomino conſecrantes, collationis noſtræ primordia à ſanctæ fidei ſolidſtate inciperent ordienda. Sanctam igitur, & definitam à patribus fidem pia confeſſione fatentes, ſicut eam Nicæna Synodus ſanxit, Conſtantinopolitana Patrum aggregatio edidit, vel Epheſini cœtus, Cyrillo præſidente, tradidio protulit, atque etiam Chalcedonenſe Concilium declarauit, ſic etiam eam tenendam omnibus prædicamus: licut & per traditum à patribus Symbolum, profitemur, ac dicimus:

Hoc idem Symbolũ eſt in 12. Conc. & 13 Toler. & habetur ad verbũ in Miſſali Mozarab. ſiue tũdoiano.

Credimus in vnum deum Patrem omnipotentem, factorem cæli, & terræ; viſibilium omnium, & inuiſibilium conditorem: & in vnum dominum Iesum Chriſtum, Filiũ dei vnigenitum; & ex patre natum ante omnia ſecula; deũ ex deo, lumẽ ex lumine; deum verum ex deo vero; natum, non factum; homouſion patri, hoc eſt, eiuſdem cum patre ad verbũ ſubſtantiæ: per quem omnia facta ſunt, quæ in cælo, & quæ in terra: qui propter nos, & proter noſtram ſalutem deſcendit, & incarnatus eſt de Spiritu ſancto, ex Maria virgine homo factus; paſſus ſub Pontio Pilato; ſepultus, tertia die reſurrexit; aſcendit in cælos; ſedet ad dexteram patris: iterum venturus in gloria iudicare viuos & mortuos: cuius regni non erit finis. Credimus & in Spiritum ſanctum, dominũ, & viuificatorem; ex patre, & Filio procedentem; cum Patre & Filio adorandum, & glorificandum: qui locutus eſt per Prophetas: in vnam Catholicam, atq; Apoſtolicam Eccleſiam. Confitemur vnum Baptiſma in remiſſione peccatorum; expectamus reſurrectionem mortuorum; vitam venturi ſeculi. Amen.

Poſt huius igitur piæ confeſſionis prolatam deuptis vocibus regulam, ad illa nos illicò conuertimus contuenda capitula, pro quibus muniendis ante hoc biennium beatæ memoriæ Romanus papa Benedictus nos literarum ſuarum
Vide no-tas. ſignificatione monuerat. Quæ tamen non in ſcriptis ſuis annotare curauit, ſed homini noſtro verbo renotanda in iunxit; ad quod illi iam eodem anno ſufficienter, congrue que reſponſum eſt. Nos tamen nunc eandem renotationem hominis noſtri ſtudioſius relegentes inuenimus, quod in libro illo reſponſionis fidei noſtræ, quem per Petrum Regionarium Romanæ Eccleſiæ miſeramus, id primum, capitulum iam dicto Papæ incautæ vſum fuiſſet à nobis poſitum, vbi nos, ſecundùm diuinam eſſentiam diximus: Voluntas genuit voluntatem, ſicut & ſapientia ſapientiam: quod vir ille incuriosa lectionis tranſcurſione præteriens, exiſtimauit, hæc ipſa nomina, id eſt, relatiuum, aut ſecundùm compara-
Vide no-tas. tionem humanæ mentis non poſuiſſe. Et ideò ipſa renotatione ſua ita nos admonere iuſſus eſt dicens: Naturali ordine cognoſcimus, quia verbum ex mente originem ducit, ſicut ratio, & voluntas: & conuerti non poſſunt, vt dicatur: quia ſicut verbum, & voluntas de mente procedit, ita & mẽs de verbo, aut voluntate: & ex iſta comparatione viſum eſt Romano Pontifici, volũtatem ex voluntate non poſſe dici.

Nos aũt non ſecundùm hanc comparationẽ humanæ mentis, nec ſecundùm relatiuum, ſed ſecũdùm eſſentiã dximus: Voluntas ex voluntate; ſicut & ſapientia ex ſapiẽtia: hoc enim ex deo eſſe, q̃ velle; hoc velle, quod ſapere. Quod tanẽ de homine dici non poteſt. Aliud quippè eſt homini id quod eſt, ſine velle; & aliud velle etiam ſine ſapere. In Deo autem non eſt ita: quia ſimplex ita natura eſt, & ideò
Vide no-tas.

hoc eſt illi eſſe, quod velle, quod ſapere. Quapropter, qui poteſt capere voluntatem ex voluntate, ſecundùm eſſentiam nos dixiſſe, non de huiuſmodi laborabit propoſita quæſtione: quod etiam in iam dicto reſpoſionis, & fidei noſtro opuculo ſolicitè legentibus, & intelligentibus claret. Vbi & appoſita illi de beati Athanaſij ſententia idipſum nos debere ſentire pronunciat, dicens: Hanc de Deo religioſę opinationis ſententiam retinemus, vt non aliud eius voluntatem, aliud credamus eſſe naturam. Sicnim ſecundùm quod hic Doctor dicit, id debemus ſentire, vt non aliud Dei voluntatem, aliud credamus, eius eſſe naturam, hoc ergo eſt eius voluntas, quod & natura; hoc natura quod ſubſtantia, vel eſſentia. Filius igitur Dei eſſentia Patris natus eſt, eſſentia de eſſentia; ſicut natura de natura, & ſubſtantia de ſubſtantia: & tamen nec duæ eſſentiæ, nec duæ naturæ, nec duæ ſubſtantiæ poſſunt dici, ſed vna eſſentia, natura, atque ſubſtantia: ſicut & lumen de lumine, non duo lumina, ſed vnum lumen: ſicut eſſentia, non duæ eſſentiæ, ſed vna eſſentia: ſicut natura de natura, non duæ naturæ, ſed vna natura: ſic & voluntas de voluntate, non duæ voluntates, ſed vna voluntas: quia non eſt aliud Dei voluntas, aliud eius natura: quod iam ſuperius, Athanaſio Doctore, firmatum eſt. Ac proinde quicquid de Deo, ſecundùm eſſentiam dicitur, communiter in lingulis perſonis conuenire videtur: ſicut ſapientia, & fortitudo, vel cætera: quia & Pater ſapientia, & Filius ſapientia poteſt dici. Fortitudo quoque & Pater poteſt, & Filius appellari. Quod ſecundùm illam comparationem humanæ mentis, nullo modo poteſt dici: quia, verbi gratia, més ſi in perſona Patris ponatur, verbum iam ex mente prodiens, filius intelligitur: & voluntas procedens ex mente & verbo, Spiritus ſanctus ſignificatur. Nec tamen recurrit, vt poſſit dici, vt aut mens, quæ in ſignificatione Patris eſt poſita, Filio, vel Spiritui ſancto conueniat; aut verbum, quod ſolum Filius intelligitur Patri, vel Spiritui ſancto compareturaut voluntas, quæ in perſona Spiritus ſancti accipitur, aut Patris, aut Filij perſonæ conuenire dicatur: ſed ſic ſingula ſingulis, ſecundùm comparationem humanæ mentis conueniunt, vt vnumquodque, quod ex eis vnus dicitur, alius penitus non dicatur: ſicut & relatiua vocabulo Pater nominatus, non eſt ipſe, qui filius: vel filius cùm dicitur, non eſt ipſe, qui Spiritus S. nec Spiritus ſanctus ipſe eſt, qui pater, aut filius. Ac per hoc illa nomina, quæ comparatiuè ex homine aſſumuntur, ideò ſecundùm comparationem humanæ mentis dicuntur, vt quoquo modo ad contuendum illud diuinæ Trinitatis ineffabile ſacramentum humana inſirmitas excitetur. Secundùm hanc igitur comparationem putat ſumus dixiſſe: Voluntas ex voluntate: quod vtique dici, vel ſentiri abſurdiſſimum eſt. Ac proinde longè alia eſt regula, qua de Deo aliquid ſecundùm eſſentiam dicitur; aliud, cùm ſecundùm comparationem humanæ mentis aliquid de illo pronunciatur. Nos proinde conſentientes, & ſequentes Doctoris egregij Auguſtini ſententiam, diximus ſecundùm diuinæ Trinitatis eſſentiam: Vt voluntas de voluntate, ſicut & ipſe in quintodecimo libro Trinitatis Dei pronunciat, ita dicens: Melius, quantum exiſtimo, dicitur, conſilium de conſilio, & voluntas de voluntate; ſicut lubſtantia de ſubſtantia, ſapientia de ſapientia. Hic iam, quiſquis ſapiens, manifeſtè intelligit, non nos hîc erraſſe, ſed illos ſortiſan incuriosè lectionis intuitu fefellisſe: quia quod à nobis eſt, ſecundum eſſentiam dictum, illi ſecundùm operationem humanæ mentis poſitum putauerunt.

Ad ſecundum quoque retractandum capitulum tranſeuntes, quo idem Papa incauté nos dixiſſe putauit, tres ſubſtantias in Chriſto Dei filio profiteri, licut nos non pudebit, quæ ſunt vera defendere, ita ſorſitan quoſdam pudebit, quæ vera ſunt, ignorare. Quis enim neſciat, vnumquemque hominem duabus conſtare ſubſtantijs, animæ ſcilicet, & corporis? De quibus Apoſtolus ſpecialiter loquitur, dicens: Et ſi exterior homo noſter corrumpitur, ſed interior renouatur de die in diem: ſicut & ille ſitiens Deum clamabat in pſalmo: Sitit te (inquit) anima mea; quàm multipliciter & caro mea. Nec nó & alia multa, quæ hominem duabus ſubſtantijs conſtare pronunciant. Contra quam regulam inuenimus item in ſcripturis, aut carne plerunque nominata, totum hominem poſſe intelligi, aut anima ſola interdù nominata totl hominis perfectionè agnoſci. Quapropter natura diuina humanę ſociata naturæ, poſſunt & tres, proprię, & duę propriæ appellari ſubſtitiæ. Sed aliud eſt, cùm per proprietatem totus homo exprimitur, aliud cùm à parte totus intelligitur. Eſt enim quidam modus locutionis, qui frequenter in ſcripturis diuinis poſitus inuenitur, quo ſignificatur à parte totum: hîc etiam tropus apud Grammaticos Synecdoche dicitur. Scribitur enim in lib. Geneſis, ſecundùm iſtam tropicam locutionem ſignificantem à parte totum: Factus eſt homo in animam viuentem; cùm homo non ſolùm ex anima, ſed ex carne conſtet. Item ſimiliter à parte totum, vbi omiſſa ſubſtantia animæ, ſola carnis ſubſtantia nominatur: ſicut in pſalmo ſcribitur: Ad te omnis caro veniet: cùm omnis homo non ſolùm ex carne, ſed ex anima conſtet; & tamen ſola carne nominata, totus homo intelligitur: ſicut & ſola anima nominata totus homo accipitur. Nam in Exodo volens ſimiliter ſcriptura homines à parte totum intelligi, ſic dicit: Septuaginta animæ ingreſſæ ſunt cum Iacob in Aegyptum: cùm ipſæ ſeptuaginæ animæ non ſine ſuis corporibus illic ingreſſæ fuiſſent. Ex carnis quoq; nomine totum hominem intelligi voluit, qui dixit: Et in carne mea videbo Deum: cùm non ſint animabus ſuis refurgenda ſint corpora. Ecce per conſuetudinem ſcripturæ ſacræ probauimus, & propriè hominem ipſis, quibus cóſtat ſubſtitijs appellari, & tropicè à parte totum hominem poſſe intelligi. Si quæras culpam, nec ille erraſſe dicendus eſt, qui hominem à parte totum nominauit; nec iſte culpandus eſt, qui totum hominem carne, & anima nominata, expreſſit: quia vtrumque inculpabiliter dici Scriptura diuina conuincit. Et tamen cùm iam probatum teneamus, nec illum, nec iſtam partem eſſe culpandam, quærendum eſt, quæ pars plus poſſit eſſe ad totum hominem intelligendum facilior; atque etiam repulſa omni obſcuritate, lucidior: verùm ea, quæ ſolùm carnem nominans, & animam tacitè ibi vult intelligi: an ea, quæ & animam, & carnem exprimens, totum dicit. Quod vt manifeſtius innoteſcat, quædà exempla ponenda ſunt. Ecce iuxta ſuperiorem tropicè locutionis modum, qui Synecdoche dicitur, quo aut pars à toto, aut totū à parte intelligitur, ſcriptū inuenimus de flagellatione Aegypti in pſalmis: Immiſit in eis muſcam canimam: necnon & illud: Dixit, & venit locuſta, & bruchus, volens Scriptura iſto genere locutionis non ſingularitatem, ſed pluralitatem muſcarum, & locuſtarum intelligi. Non enim muſca, & locuſta, ſed multitudo muſcarum, & locuſtarum repleuerunt Aegyptum. At nunc ſi aliquis noſtrorum modò dicat: Miſit Deus in Aegyptum muſcas, & locuſtas, & bruchos, pluralem numerum proferens, quod & vtique verum eſt, nunquid in parte iſta, quæ pluralitatem conſtetur. poteſt calúnia cadere; vt dicatur non eſſe verum, quod vtique verum eſt, de multitudine locuſtarum, quę repleuerunt Aegyptū? Tale quippe illud eſt, vbi populus ad Moyſem clamauit, dicens: Ora ad Dominum, vt auferat à nobis ſerpentem; cùm non vnius ſerpentis, ſed multorum ſerpentium moleſtias ille populus pateretur. Hoc etiam more, & Apoſtolus loquitur in illo loco, vbi ait: Quoniam ex operibus legis non iuſtificabitur omnis caro: ſi dicerem, omnis homo; à parte carnis totum hominem intelligi volens. Sic ergo & de Domino noſtro Ieſu Chriſto, cùm ſcriptum ſit de illo in Euāgelio: Verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis, caro ſola eſt nominata, vt illic tacitè intelligeretur & anima; ſecundùm ſupradictum locutionis modum, quo homo à parte totus accipitur. Quæ locutionis regula plerunque & à Patribus eſt ſeruata.

Sic enim ex hoc B. Cyrillus in libro, qui vocatur Scholia, dicit: Quomodò igitur Verbum caro lit factum, videre neceſſe eſt. Primum quidem diuina Scriptura carnem plerunque nominat, & quaſi ex parte, animalis totius ſignificationem facit: necnon etiam à ſola anima, interdum tantundē agit Scriptū eſt enim, quòd videbit omnis caro ſaluare Dei. Et ipſe diuinus Paulus: Non cóſenſi; inquit, carni, & ſanguini. Adlocutus eſt autem eos, qui ſunt ex Iſrael Pōtifex Moyſes: in ſeptuaginta quinque animabus deſcenderunt patres tui in Aegyptum. Sed non idcircò dixeris, quod nudæ, & ſine carne animæ in Aegyptum deſcenderunt; nec porrò, quòd

Athanaſij

Vide notas.

Cap. 20. & affert Magiſt. ſent. li. 2. diſt. 5.

Secundi huius capituli teſt in C. A. Detribus ſubſtātijs in Chriſto manentibus, D. Iulianiaſſertio manifeſta. 2. Cor. 4. & ſal. 62.

4. Regula Tichonij, qui affert Auguſt. de doct. Chr. Et Iſidor. lib. 1. ſent. c. 25.

Gene. 2.

Pſal. 64.

Exod. 1.

Iob c. 9.

Pſal. 105. & 77. Vide notas.

Num. 21.

Rom. 5.

Ioan. 1.

Luc. 3.

Gal. 1.

quòd inanibus corporibus, & ſolis carnibus ſalutare ſuum Deus indulſerit. Quotiens igitur audimus carnem factum eſſe Verbum, hominem intelligitur, ex anima & corpore factum.

Quæſt.10. Item & ſanctus Auguſtinus in libro quæſtionum contra Apollinariſtas ſic dicit: Si vbicunque caro fuerit nominata, & anima tacita, ſic intelligendum eſt, vt anima ibi non eſſe credatur, nec illi habebát animam, de quibus dictum eſt: Et videbit omnis caro ſalutare Dei: & illud in pſalmo: Exaudi preces meas, ad te omnis caro veniet: & illud in Euangelio: Sicut dediſti ei poteſtatem omnis carnis, vt omne quod dediſti ei non pereat, ſed habeat vitam æternam. Vnde & intelligitur ſolere homines per nominationem ſolius carnis ſignificari; vt ſecundùm hanc locutionem, etiam illud poſſit intelligi: vt quod dictum eſt: Verbum caro factum eſt, nihil dictum ſit, niſi, Verbum homo factúm eſt. Sicut enim à parte totum plerunque, nominata ſola anima, homo intelligitur (ſicut eſt illud: Tot animæ deſcenderunt in Aegyptum) ſic rurſus à parte totum, etiam nominata ſola carne, homo intelligitur.

Luc.3. Pſal.64. Ioan. 17.

Ioan.11.

Gen 46. Exod.1. Deut.10.

Item ipſe in lib. Enchiridion dicit: Verbum caro factum eſt; à diuinitate carne ſuſcepta: nó in carnem diuinitate mutata: carnem quippè hîc hominem debemus accipere; à parte totum ſignificante locutione; ſicut dictum eſt: Quoniam ex operibus legis non iuſtificabitur omnis caro; id eſt, omnis homo. Qualiter hæc eſt Patrú plena, ſcripturarum more, libata ſententia; vt cùm à parte totum vna qualibet hominis aſſumpti in Chriſto ſubſtãtia nominatur, illic ſtatim & altera intelligatur. Nam ſi vna, ſecundùm hunc tropum taceatur, & alia dicatur, duæ tamen nihil ominus intelliguntur. Nemo ergo iam dicat, cùm audit totum hominé à parte poſſe intelligi, non debere tres in Chriſto ſubſtantias profiteri: cum iſto genere locutionis aliud ex altero cogatur intelligi. Nihil ergo diuerſitatis eſt, ſiue tropicè vna, ſiue propriè gemina hominis nominata ſubſtantia; cum vtraq; locutio hominem à Deo aſſumptum, non niſi in duabus ſubſtantijs nos intelligere, & cõfiteri permittat. Ac per hoc tres in Chriſto ſubſtantias profiteri ille nõ dubitabit, qui hac ratione plena cognitione didicerit. Cæterùm vbi nõ tropicè, ſed propriè hi Patres hominem totum à Chriſto ſuſceptum eſſe fatentur, ſic in ſuis tractatibus poſuerunt.

Rom.3.

De hac locutione patrú ſupra diximus.

B. enim Cyrillus in ſuperiori lib. qui vocatur Scholia dicit, vbi veritatem trium ſubſtantiarum Chriſti, figura veteris teſtimonij apertè conuincit; ſic enim ait. Quod adunato Deo Verbo verè humanitati; inconſusè tamen ſubſtantiæ permanſerunt, erectum eſt ſecundùm Dei voluntatem ſanctum tabernaculú per deſertum: & in eo multis modis formabatur Emanuel. Ait igitur Deus omnipotens ad diuinú Moy ſem: Et facies arcam teſtimonij ex lignis imputribilibus, duorum cubitorum & dimidij longitudiné, & cubiti & dimidij latitudinem, & cubiti & dimidij altitudinem, & in aurabis eam auro puro; extra & intra inaurabis eã: ſed lignú quidé imputribile ſit figura corporis in corrupti (imputribilis enim cedrus) aurú verò quaſi materies alijs pretioſior, diuinæ nobis indicat ſubſtantiæ maieſtatem. Attendite igitur cum arca tota inaurata ſit auro puro extra & intra, adunatum quidem fuerit ſanctæ carni Deus verbú: & id eſt (vt opinor) arcam fuiſſe extra inauratam. Quod verè animá rationalem, quæ corpori incrat, propriam fecerit, ex hoc apparet quod & intra præceperit inaurari. Quod aũt natura, ſiue ſubſtantia in conſuſè manſerunt, hinc ſcimus: aurum enim ſuperpoſitum ligno, manſit id quod erat: & ornabatur quidem lignum auri decore, tamen lignum eſſe non deſijt.

Exod.25.

Item S. Auguſt. in lib. Trinitatis de id ipſum exprimè dicit. Sic Deo coniungi potuit humana natura, & vt ex duabus ſubſtantijs fieret vna perſona: ac per hoc iam ex tribus Deo, anima, & carne. Hæc igitur ſanctis patribus nos docétibus, & vtranque locutionis regulam nobis inſinuantibus, videant iam tandem, & ſemiant, qui ſine fauore Patrum iudicãt, quæ pars plus poteſt eſſe tutiſſima, licet in neutrã partem poſſit cadere culpa: vtrúmne illa, quæ in Chriſto Dei, filio, vnam Verbi, alteram homi ĩs à parte totum ſubſtantiam profiteturi, an illa, quæ propriè totum hominé in duabus ſubſtantijs Verbo Dei adunatum fuiſſe fatetur. In illa enim parte, quæ à parte totum hominem intelligi volet, poteſt hæreticorum dolus latere; vt nam quamlibet ex his ſubſtantiam nominans, aliam ſupprimat; ſicque quod ore non profiteatur, nec corde confiteatur, ſicut Apollinaris, qui negat Dñm Ieſum humanam animã habuiſſe; vel Manichæus, negans in Chriſto aſſumpti corporis veritatem: in hac verò noſtra profeſſione, vbi præmiſſa Verbi ſubſtantia, ſpeciáliter duas hominis in vna Chriſti perſona ſubſtantias profitemur, nullus poteſt accidere, vel ſuſpicari fraudulẽtiæ dolus; quando euidenter in Deo aſſumptus prædicetur homo totus. Tutior ergo pars eſt, quæ totum dicit, quàm quæ aliquid ſupprimit: & plus claret, quod propriè dicitur, quàm quod arctà tropicè locutione firmatur. Sed fortè nos ſoli hoc dicimus, quod maiorum ſententia non probamus. Iudicemus ergo Auguſtinum (ſi complacet) aduocemus; vt quam partem contra hæreticos munitiorem eſſe pronunciet, audiamus. Sic enim in tractatu Symboli dicit: Temporali diſpoſationi Dominicæ multis modis infidiantur hæretici: ſed quiſquis tenuerit Catholicam fidem; vt totum hominẽ credat à Verbo Dei eſſe ſuſceptum; id eſt, corpus, animã, & ſpiritum, ſatis cõtra illos munitus eſt. Ecce ſpirituales ſpiritualiter vtraq; conſideramus; iudicium protulit, ſententiam fixit; munitiorem, & tutiorem partem illam eſſe pronuncias, quæ contra hæreticos totum hominem à Verbo dei ſuſceptum in duabus ſubſtantijs, carnis, animæ; defenderit. Sed fortè aliquis dicat, iam hictria quæ dam hominis nominata, id eſt, corpus, animã, & ſpiritus. Tria quidem dicuntur, ſed duo ſunt: ſicut ab eodẽ Doctore in prædicto Symboli tractatu conuincitur: Tria ſunt ait) quibus homo conſtat, ſpiritus, anima, & corpus, quæ rurſus duo dicuntur: quia ſæpe anima ſimul cum ſpiritu nõminatur: pars ẽnim quadã eiuſdem rationalis, qua carent beſtiæ, ſpiritus dicitur. Quod etiã in epiſt. ad Petrum dilucidà manifeſtatione exequitur, qđ ſpiritus, & anima vtrumq; ſint vnum, & vnius eſſe ſubſtantiæ ſentiantur. Dicit enim, duo quædam eſſe animam & ſpiritum; ſecundùm id, quod ſcriptum eſt: Absoluiſti à ſpiritu meo animam meam: & vtramq; ad naturam hominis pertinere; vt totus homo ſit ſpiritus, anima, & corpus: ſed aliquãdo duo iſta ſimul nomine nuncupari anima: quale eſt illud: Et factus eſt homo in animam viuentẽ; vbi quippè & ſpiritus intelligitur. Itemq; aliquando vtrumq; nomine ſpiritus dici: ſicuti eſt: Et inclinato capite, tradidit ſpiritum: vbi & anima neceſſe eſt intelligatur, & vtrumq; vnum, & vnius eſſe ſubſtantiæ: ac per hoc anima, & ſpiritus, & anima, & corpus, duæ ſpeciales hominis ſubſtantiæ ſunt, quæ & diuerſæ dicũtur. Nos proinde in iam dicto fidei noſtræ opuſculo Apollinariſtarum hæreſi reſpondentes, tres in Chriſto ſubſtantias diximus, quod & maiores, noſtros docuiſſe monſtrauimus, honorantes videlicet & ſequẽtes ſententiam Doctoris egregij Fulgentij. ſedis Epiſcopi, quam in libris ſuis, de differentia naturæ Chriſti, vel noſtræ differuit, vbi ait: Nos ex duabus ſubſiſtimꝰ ſubſtãtijs, corporis videlicet, atq; animæ: ille ex tribus, Verbi, corporis, atq; animæ; inde eſt, quòd perfectus homo, perfectus prædicatur & Deus. Hæc igitur per pauca de Patribus ex ẽpla libuimus: vt in breui ea, quæ cõperunt non ſtrarẽmus. Cæterùm, qui hæc adhuc intentius ſegẽdo quæſierit, plurima colligere poterit. Iam verò ſi inpudorata quis fronte, nec his Patribus ce dat, & vnde ſe ea liberet, inſolés ſcrutator exquirat, Euangelicis ſiltim vocibus credat, quibus has tres ſubſtantias ſibi ineſſe Chriſtus pronunciat. Interrogatus enim à Iudæis: Tu quis es? & reſpõdit: Principium, qui & loquor vobis: ecce habes vnam ſubſtantiam deitatis. Reſtant duæ ſubſtantiæ hominis: vt enim verè carnem hominis ſuſceptiſſe mõſtraret, palpandũ ſe diſcipulis præbuit, dicens: Palpate & videte; quia ſpiritus carnẽ & oſſa non habent, ſicut me videtis habere. Ecce expreſſa eſt ſubſtantia carnis humanæ. Item vt animæ humanæ ſubſtantiam ſuſceptiſſe monſtraret, dicit: Poteſtatem habeo ponendi animam meam, & poteſtatem iterum ſumendi eam. Ecce tres in vna Chriſti perſona ſubſtãtias inconſusè, & inſeparabiliter adunatas; deitatis, videlicet, atq; humanitatis, & præfixa ſententia præcíamus; conſtitentes videlicet ſecũdùm Chalcedonenſe Concilium, eundem dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, perfectũm in diuinitate, perfectum eundem in humanitate; Deum verum, & hominem verum

Auguſtin. de ſymbolo.

Aug de fi. de ad Petrum.

Ioan. 19.

Ioan.8.

Luc.24.

Ioan.10.

Habentur hæc verba in expoſitione ſymboli, Act. 2. Concil. Chalced.

eundem ex anima rationali, & corpore: ſecundū diuinitatē, vnius cum Patre naturę; ſecundum humanitatem vnius naturæ nobiſcum; per omnia ſimilem nobis, abſque peccato: ante ſecula quidem ex Patre natum ſecundùm diuinitatem; in nouiſſimis diebus verò, eundem propter nos, & propter noſtram ſalutem ex Maria Virgine, Dei genitrice, ſecundū humanitatem, vnum eumdemque Chriſtum filium Dei vnigenitum in duas naturas inconfuſè, immutabiliter, indiuiſè, & inſeparabiliter cognoſcendum; in nullo naturarum differentias, propter vnitatem perimendas; magis autem ſalua vtriuſq; naturę proprietate, & in vna concurrente perſona, vnoq; ſtatu concurrente, non in duabus perſonis partiendum, vel diuidendum; ſed vnum, eumdemque filiū vnigenitum, Deum Verbum, nominum Ieſum Chriſtum. Iam verò ſi quis contra hæc vlterius non inſtruendum, ſed contrarium ſe huic reddităe rationi præbuerit, damnationē prę-fati Concilij ſuſtinebit.

Tertium ſanè, quartumq; capitulum contuentes, nō ſolum ſenſim, ſed & ipſa penè verba ex libris BB. Ambroſij, atq; Fulgentij nos præſibaſſe monſtrauimus, quibus ea prædictos viros dogmatizaſſe ſcimus. Quos quia celebres in toto orbe doctores feriata Eccleſiarum Dei vota percęſſant, non illis eſt ſuccenſendum, ſed potiùs ſuccumbendum: quia omne quod contra illos ſapitur, à rectæ fidei regula abhorrere ſentitur. Has ſanè quatuor ſpecialitates capitulorū quæ vt à nobis ſolida eſtimerentur, hortati ſunt, quid à quo fuerit doctore prolatum, congeſto in vno reſponſionis noſtræ libro, Catholicorum dogmate Patrum ante hoc bienniū parti illi porreximus dignoſcēdum. Iam verò ſi poſt hæc, & ab ipſis dogmatibus Patrū, quibus fięc prolata ſunt, in quocum que diſſentiant, nō iam cum illis eſt amplius contendendū, ſed maiorum, directo calle, inhærentes veſtigijs, erit per diuinum iudicium amatoribus veritatis reſpōſio noſtra ſubli mis; etiam ſi ab ignorantibus æmulis cenſeatur indocilis.

His itaque ſuper ſanctę fidei profeſſionem explicatis, adcontuendam illi rum ſeriem conditionum nos vertimus, quarum nexibus ſe illigatū prædictus Princeps fuerat proteſtatus. Etenim tempore, quo diuæ memoriæ Eruigius Princeps hunc præſentem dominum noſtrum Egicanem Regem ad copulam filiæ ſuſtinuit, his eum primùm ligaminibus implicauit. Clara igitur pronuntiantis voce, earundē conditionum nobis textu præcognito, inuenimus illic tam impoſſibilia vincula quædam iuramenti innexa, vt difficulter mēs iurantis ab earum illigatione ſit liberā: etiam ſi eſſet à regni curis, & ſollicitudinibus aliena. Quarū textrinij euidens ligatura, inter cætera connexionū capitula, his verbis habebatur expreſſa. Circa cognatos meos, filios veſtros, quos de glorioſa coniuge veſtra, domina mea Leubigitone Regina progenitos habere videmini, tam charū me amicū in ſincera mentis dilectione ſine fraudulenta calliditate exhibere, & eſſe polliceor; & ita cum eis in effectu dulcedinis, & charitatis omnibus diebus vitæ meæ viuere ſpondeo, vt nec ipſos, nec partē eorum pro quibuſlibet capitulis, aut ordinibus, vel occaſionibus, quoquolibet tempore inquietari, aut ſtimulari debeā. Nec vllum dolorem, vllam q; malitiam in corde, vel animo meo cōtra eos amodò, & deinceps quādoq; retinebo, aut excogitabo: neq; aliquam occaſionē, aut argumentū emutribo, per quod, aut præſata ancilla veſtra, ſponſa mea, ſiue iam nominati filij veſtri, qui de totiens dicta clementiſſima coniuge veſtra, nomina mea Leubigitone Regina progeniti ſunt, aut in maximum, aut in modicū conturbentur, vel ſtimulentur; excepto propter iuſtiſſimas cauſas, vnde legalis mihi veritas patuerit, quas vtcū charitas affectu ad eoſdē cognatos meos quærere debeā, mihi licentiā referuo, & tam de promptiſſima dilectione & charitate eorum nunquā recedam: nam & pro cauſis eorum, quas aut ipſi contra quaſlibet perſonas habuerint, aut ſi quicunq; cōtra eos, pro quibuſdam rebus intenderint, ita vſq; quoad vixero in eorundem filiorum veſtrorū adiutorium, cū omni mentis meæ intentione, in quantū valuero, & mihi Deus dederit poſſe, exurgebo, & intendebo, veluti ſi pro cauſa propria meæ: vt nec illi dammum, aut perditionem quamcunque ſuſtineant, & negocia eorum cum Dei auxilio, mę intendente, agente, & proſequente celerem ad effectū, perueniant.

Perlectis igitur his conditionibus, quæ diuæ memoriæ Eruigius Princeps præſenti Principi noſtro ob ſuorū tantū filiorum vindicationem extorſerat, aliæ item cōditiones ex communi voto ſeſe nobis retractandæ objiciunt, ad quas præfatus Princeps Egica in regno adſcitus iuramentorū ſuorum nexo reddidit vota, cum ſe iuſtitiam populis redditurū promiſit, ac ne quemquam contra iuſtitiam lęderet, iuriſiurandi atteſtatione deuouit. Prima igitur conditionum illarum ſeries pertractata, multis his ſecundis cōditionibus videtur eſſe contraria. Quomodo enim pro cognatis cauſatur as exurgens decertantibus contra eos dabit iuſtitiæ palmā, ſi ipſe contra eos ſententiam ſuam defendat; aut ſi ipſe, ſicut iurauit, negocij ſit obiector? Quis expectābitur iudicij terminator, aut quomodo data in populis iuramenta ſeruabit, vt nullum, ſicut eſt pollicitus, contra iuſtitiam grauet, ſi in tantum cognatis protectionis adminicula præſtet, quamdiu negocia eorum, ſe proſequente ad effectum videantur pertingere? Sic enim, ſicut iam ſuperius dictum eſt, iurasſe præfatum Principem conſtat, vt negocia eorum, ſe intendente, & proſequente, ad effectum perueniāt. Illigatum itaq; Principem vtriuſque partis vinculis contuentes; perpendimus, quia vtraq; promiſſio ſimul ab eodē inculpabiliter impleri non poſſit. Quamquā ſi benè res conſideratа tractatur, tunc ab illis primis conditionibus abſolutus oſtenſus eſt, quando ad ſecundas has conditiones populorum iurare coactus eſt: quia vno, eodemq; compulſionis auctore, vtrumq; cōteſtatus eſt. Quapropter perpenſis vtrarumq; conditionum allegationibus, atq; communi omniū collatione tractatis, perueniminus in illis cōditionibus, ad quas primùm hic princeps noſter ſocero iuraſſe dignoſcitur, ſola illi proprij iuris cōmoda cogitata; in his autem conditionibus honeſtatis vota pollicita: illicite regnū vnius tuendæ domus fides exacta; hic poſt regnum inoffenſa regēdarum plebium vota pollicita: illic priuatus amor, ob defenſionem filiorum protenditur: hic generalis patriæ, & gentis affectio pollicetur: iuratio illa oſtenſis fortitan plurimis, vni tātum domui portabit effectum; hæc verò generalē æquitatis ſeruans in ſingulis compromiſſum, nulli parti dabit veritatis excidium. Quod igitur ex vtroq; iuſto diſputationis ſine conficitur, nunquid paucorum ſalus erit extinctio plurimorum? Aut nunquid tantum valere debet priuatæ rei commodum, quantum generalis releuatio populorum? abſit. Quia ergo in illa iuratione acceptio priuatarum cogitata eſt perſonarum, in hac autem generalis protectio plebium; quæ ex his duabus ſit potius obſeruanda, diuina nobis pandat ſententia.

Scriptum eſt enim in Prouerb. Salomonis: Cognoſcere perſonā in iudicio non eſt bonum. Chriſtus quoq; in Euangelio: Nolite iudicare ſecundùm faciem, ſed iuſtum iudiciū iudicate: Paulo præſertim Apoſtolo ſpecialiter præſtruente, vt non quæramus quod nobis vtile eſt, ſed quod multis, vt ſalui fiant. Iam ergo in promptu eſt, quid ex his duobus ſalubri pietate præponderetur: & ideò intemerata plùs erunt, quæ patrię ſunt ſalubri pollicitatione iurata, quàm illa, quæ ob vnius tātùm domus tuti vtilitatem pollicita. Nec hoc quidem ſic dicimus, vt illa, quæ pridem pro cognatis iurata ſunt, penitus deſtruantur; ſed potiùs, vt vnus idemque affectus populis, cognatiſque ſeruetur; vnum quid ex duobus vnitatis gratiam redolens, neutrum diuidat, ſed componat. Non enim poſſunt vtraque ſeiuncta æqua obſeruantię lance ſeruari: quia ſi promiſſa cognatis fides ſeruetur, populis quæ promiſſa ſunt, deperibunt: & iterùm, ſi data in populis intemerata Deo Sacramenta ſeruentur, cognatis proculdubiò promiſſa beneficia negabuntur: nec vnius partis præſtatio, ſine alterius partis poteſt eſſe diſpendio. Quid ergo? nunquid ob hoc vtraq; iuramentorum promiſſa ſoluenda ſunt, quia ſingula inuicem ſine culpa agi non poſſunt? Abſit: transfundendum ergo eſt vnum in alterum, & ad vnam regulam redigendum: ita vt minoris partis vota potioribus ſint coniuncta. & affectus protectionis, quſi priuatim ſocero promiſſus eſt & cognatis, transfuſis generaliter ſeruetur in populis: non quo vt aut hinc, aut inde promiſſa fides patiatur diſpendium, ſed coniunctā, atque in alterutrū transfuſa commune deſtationis ſentiat lucrum. Dicimus ergo per Spiritum Dei, & proximam ſententiam ponimus, eo iu nobis loquente, qui ſe in ſuo nomine aggregatis medium

Ioan. 7. & Deut. 1.

1. Cor. 10. 2. Cor. 12.

Matt. 18.

medium adelle promitit. Sic ergo ab illis vinculis iuramẽti, quibus ſocero ante iurauit, Principem noſtrum Egicanem Regem ſancta Synodus abſolvendum elegit, vt aut cognatos ad populorum regulam dirigat, aut populos in cognatorum iuſtam defenſionem aſſumat: vt quaſi vnius patris, germaniſque filios vtrumq; vno deuocans in affectu, nec in cognatorum iuſtis negocijs fauorem populorũ obtendat, nec rurſus in populorum queſtibus cognatis fauere pertentet: vt tam in populorum, quàm in cognatorum negocijs, vna, eademque illi fides ſeruanda ſit: nec alio affectu tractandos eligat cognatos, quàm populos: quo in adeptum cœlitus regnum directo æquitatis gradiens calle, nec profanationis in vtrumque ſubeat notam, nec pietatis claudat vtriſque partibus viſcera.

Secunda poſt hæc noſtro cœtui retractanda ſe collatio intulit; pro cõditionibus ſcilicet illis, quas iam dictus Princeps Eruigius ob tuitionem filiorum ſuorũ, totius regni ſui populos iurare coegit. Quibus inſpectis, & diuriſſimè retractatis, nihil illic inuenimus, quod æquitati ſit obuium, nihil quod & pietati aduerſum: occaſiones tantùm malitiæ amputantur: nam iuſtorum negociorum aditus non excluditur. Hoc enim ſingulariter illic ſeruandũ promittitur, quod generaliter à nõ omni Chriſtiano iubetur; ſcilicet, vt malitia caueatur, innocẽtia illibata ſeruetur, fruſtretur nocẽdi propoſitum, admittatur negocioſum iuſtumq; iudicium: hoc enim ſi communi omnium lege ſeruetur, & illæſum ſemen Regiũ à nocibilitate ſeruabitur, & veritas populis ſine per iurij profanatione reddetur. Nec enim illic iuramẽtum eſt, vt aut cauſantes contra filios ſuos nemo iuuuaret, aut nullus ſuper æquitatis iudicium promeret; vbi iam dictus Princeps non ſolùm in ſingulis negocia ſua iudicialiter proponendi aditum tribuit, ſed & ſcelera filiorum ſuorum, ſi qua acciderint, legibus vlcifcenda permiſit. Quod ergo illic non eſt iuramentum, & tamen iuramentum fuiſſe impudenter aſſeritur, non deuocabit populos in periurij crimen; quia nec alligatum cernitur in conditionum ſerie: nec enim in nobis eſt cohibendum, quod in illis conditionibus non inuenimus eſſe cohibitum. Reccdendum tamẽ eſt à malia, & exercenda ſunt negocia opportuna. Neq; enim quorundam incauta illa dicacitas attenditur, quæ impudenter adſtruere nititur, illos tantùm innoxios eſſe à periurij crimine, qui negocia ſua tantùm vili ſuerint obiectione: illos aũt, qui vel talia negocia iudicanda ſuſceperint, vel huiuſmodi pro æquitate aduuerint, inexpiabili profanationis crimine irretiri: hæc quippè dicunt contentioſo magis, quàm rationabili ſtrepitu obſtrepentes; nec ſi dentes videli cet, quia ſi negatus fuiſſet illic aditus iurandi negaretur & proponendi: ſed qui admiſit iuſtæ propoſitionis negocium, non voluit prolatæ æquitatis amputare iudicium: nec qui proponentem admiſit poſtea ſtatem iuſtè iudicandi iudicibus abſtulit. Magnã ergo ſtultitiæ vox eſt, hæc ſemire, vel proloqui. Nam è contra, ecce per totam diuinæ ſeriem ſcripturæ plus iudicibus præcipitur iudicare iuſtitiam, quàm populis ſua obiectare negocia. Dicit enim Scriptura: Iuſtè iudicate, filij hominum: nec addidit Iuſtè proponite cauſas veſtras, filij hominum: nũquid, quia iudices iuſtè iudicare admoner, ideò populis * proponendi ſua negocia interdixit in eo quòd de negocijs proponendis nihil protulit? Nunquid ſuper eo iudicij formula reijcitur, quia mutum, abſque propoſitione ſentitur? Non ergo aut iudicia ſine obiectis, aut obiecta ſine iudicibus eſſe poſſunt: quo, aut iudex deſit cauſanti, aut cauſans deſit nullo modo iudici. Quæ propter conditiones ipſæ, in quibus nec veritas eſt præcila, nec pietatis amputata ſunt viſcera, non tenebunt aut iuſtè proponentes ad periurij ſacrilegium, aut iuſtè iudicantes ad profanationis reatum. Hac igitur reddita ratione confiditur, vt ad prædictarum ſeriem conditionum nullus teneatur obnoxius, quiſquis repulſa à malitia, contra iam dicti Principis partem, aut negocia ſibi debita iudicibus iudicanda obiecerit, aut quitalium mandata ſuſceperit, aut teſtis iudex, qui aduocatus teſtimonium dixerit, aut iudices ipſi, qui huiuſmodi iuſtè negocia terminauerint: vel hi etiã, qui parti iuſtitiam habẽti ſimpliciter fautores extiterint; ad reſeruationem potius ſuiſ eſorum currẽres, quàm parti cuiquã delectãres eſſe nocibilcs. Scriptum eſt etenim: Pietas ad omnia vtilis eſt. Neq; enim ceſſandũ eſt à miſericordiæ opere, quod illo non interdictum eſt fœdere. Quia ergo illic iuſtitiæ aditus non negatur, cõſequens eſt, vt nec pietas abnegetur: non enim plenè iuſtitiam diligit qui pietatem proximo non impendit: ſic enim in conſuſe pietatis ſeruantes affectũ, illud Apoſtolicum præ legimus obſeruandum, quam manifeſtè præcipitur: Inuicem onera veſtra portate, & ſic adimplebitis legem Chriſti. Hac igitur ratione præmiſſa, abſolutis, & diſcretis perſonis, atque vocibus ſingulorum negocia ipſa, quæ contra partem dicti piæ memoriæ Eruigij Principis, vel filiorum eius habeantur proponẽda, admiſimus; deſinientes, vt legibus, Canonibuſque deſignata iuſtitia, inter opponentes, & reſpondentes, à iudicibus inconcuſſa ſeruetur. Hisitaque excurſis, quæ placita diſpoſitionis ſine concluſa ſunt, damus ſoli Deo gloriam & honorem; poſcentes eius proſuſiſſimam pietatem, vt eius virtus atque potẽtia, & noſtrarum ſoluat mentium ligaturam, & glorioſo amatori Chriſti Egicani, Principi noſtro tribuat fœlicem retentaſſe ſceptrum, felicioris vitæ reducere curſum, ac diuturnum cũ pace in populis tenere imperium: eo præſtante, qui eſt Rex omnium Regum, & cuius regnum manet in ſecula ſeculorum. Amen.

Gal. 6.

1. cor. 15. *Gothicifmus.

1. Tim. 4.

INTERFVERVNT HVIC SANCTO CONCILIO Pontifices numero LXI.

1 IVlianus, vrbis Regiæ Metropolitan. Epiſcopus, hæc Canonum ſtatuta ſubſcripſi.
2 Suniefredus, Narbonen. Metropolitan. epiſc. ſubſcripſi.
3 Floreſindus, Hiſpalenſis Metropolitanus epiſcop. ſubſcripſi.
4 Fauſtinus, Bracarenſis Metropolitanus epiſcopus, ſubſcripſi.
5 Maximus, Emeritenſis Metropolitanus epiſcopus, ſubſcripſi.
6 Idalius, Barcinonen. epiſc. ſubſcripſi.
7 Concordius, Palentinus epiſc. ſubſcripſi.
8 Mumulus, Corduben. epiſc. ſubſcripſi.
9 Recila, Accitanæ ſedis epiſc. ſubſcripſi.
10 Gaudentius, Valerien. epiſc. ſubſcripſi.
11 Cicilius, Dertolanæ epiſc. ſubſcripſi.
12 Deodatus, Segobien. epiſc. ſubſcripſi.
13 Eruigius, Calabrien. epiſc. ſubſcripſi.
14 Moneſonſius, Egitanæ epiſc. ſubſcripſi.
15 Gregorius, Oretanæ epiſc. ſubſcripſi.
16 Proculus, Bigaſtren. epiſc. ſubſcripſi.
17 Sonna, Oxomen. epiſc. ſubſcripſi.
18 Sarmata, Valentinæ epiſc. ſubſcripſi.
19 Marcianus, Danien. epiſc. ſubſcripſi.
20 Ioannes, Abelen. epiſc. ſubſcripſi.
21 Gabinius, Arcauicen. epiſc. ſubſcripſi.
22 Samuel, Malacitanen. epiſc. ſubſcripſi.
23 Froaricus, Portucalen. epiſc. ſubſcripſi.
24 Vbiſredus, Aufonen. epiſc. ſubſcripſi.
25 Emila, Elicitanæ, qui & notanæ ſedis epiſc. ſubſcripſi.
26 Felix, Irienſis epiſc. ſubſcripſi.
27 Euphraſius, Lucen. ſedis epiſc. ſubſcripſi.
28 Theuderacius, Aſtidonen. ſedis epiſc.
29 Villiedus, Callagurritanæ epiſc. ſubſcripſi.
30 Nepotianus, Tyraſſonen. epiſc. ſubſcripſi.
31 Cuniuldus, Italicen. ſedis epiſc. ſubſcripſi.
32 Geta, Eliplen. ſedis epiſc. ſubſcripſi.
33 Stercorius, Aucen. ſedis epiſc. ſubſcripſi.
34 Baſilius, Baſtenſis ſedis epiſc. ſubſcripſi.
35 Gaudilia, Empuritanæ ſedis epiſc. ſubſcripſi.
36 Euſendus, Ilerdenſis epiſc. ſubſcripſi.
37 Pacotaſis, Biterren. epiſc. ſubſcripſi.
38 Aurelius, Aſturicen. epiſc. ſubſcripſi.
39 Holemundus, Salmanticen. epiſc. ſubſcripſi.
40 Spaſandus, Compluten. epiſc. ſubſcripſi.
41 Gundericus, Segontien. epiſc. ſubſcripſi.
42 Ioannes, Eliberitanæ ſedis epiſc. ſubſcripſi.
43 Habitus, Vrcenſis epiſc. ſubſcripſi.
44 Viliefonſus, Viſenſis ſedis epiſc. ſubſcripſi.
45 Sabaricus, Gerunden. epiſc. ſubſcripſi.

46 Fructuosus. Aurelinæ sedis episc. subscripsi.
47 Anterius, Segobrien. sedis episc. subscripsi.
48 Rogatus, Beatien. sedis episc. subscripsi.
49 Valdercedus, Cæsaraugustanæ episc. subscripsi.
50 Adelfius, Tudefinæ sedis episc. subscripsi.
51 Trustemundus, Elboren. episc. subscripsi.
52 Sisebaldo, Tuccitanæ sedis episc. subscripsi.
53 Atula, Caurien. sedis episc. subscripsi.
54 Ioannes, Egaren. episc. subscripsi.
55 Isidorus, Setabien. sedis episc. subscripsi.
56 Landericus, Olysipponen. episc. subscripsi.
57 Miro, Conimbren. episc. subscripsi.
58 Vincentius, Damien. sedis episc. subscripsi.
59 Fiontius, Lamecen. episc. subscripsi.
60 Ioannes, Pacensis episc. subscripsi.
61 Constantinus, Egabrensis episc. subscripsi.

Item Abbates,

1 Absalius Abbas, subscripsi.
2 Felix Archipresbyter, subscripsi.
3 Gerontius abbas, subscripsi.
4 Gabriel abbas, subscripsi.
5 Castorius abbas, subscripsi.
6 Sisebertus abbas, subscripsi.
7 Eulalius abbas, subscripsi.
8 Inuolatus abbas, subscripsi.
9 Adeodratus abbas, subscripsi.
10 Vbisandus Archidiaconus, subscripsi.
11 Musatius Primicerius, subscripsi.

Item Vicarij Episcoporum.

1 Esfalsus indignus Archipresb. & Abbas, agens vicem domini mei, & Pont. Cypriani Tarraconen. episcopi subscripsi.
2 Florentius Presbyt. agens vicem domini mei, & Pont. Leuberici. Vrgelletanen. episc. subscripsi.
3 Daniel presbyt. agens vicem domini mei, & Pontif. mei Agripij Ossonoben. episc. subscripsi.
4 Suniulfus abbas, agens vicem domini mei, & Pont. Florij Mentesani episc. subscripsi.
5 Desiderius presbyt. agens vicem domini, & Pontif. mei Nasidarbi Aftigitanæ sedis episc. subscripsi.

Item ex viris Illustribus offi. & Palatini.

1 Ostulsus Comes, similiter.
2 Vbimar Comes, similiter.
3 Vitulus, Comes, similiter.
4 Transemundus Comes, similiter.
5 Valdericus Comes, similiter.
6 Nausti Comes, similiter.
7 Cixila Comes, similiter.
8 Gisclamundus Comes similiter.
9 Sisaldus Comes, similiter.
10 Theudila Comes, similiter.
11 Seuerinus Comes, similiter.
12 Sonna Comes, similiter.
13 Ara Comes, similiter.
14 Trasericus Comes, similiter.
15 Ega Comes, similiter.
16 Suniemirus Comes, similiter.
17 Audemundus Comes, similiter.

DAta Icx in confirmatione Concilij generalis, sub anno primo regni glorioſi Egicani Principis noſtri.

Decretis & eximijs temporibus noſtri geſtis Synodalibus præſauentes, quibus & doctrinæ ſacroſanctæ fidei audiuimus copiam, & indiſſolubilis iuramenti nouimus cõfractam eſſe catenam, id lege promulgata decernimus, vt ea ipſa, quæ inconuulſo Canonum vigore decreta ſunt, ab omnibus cautiſſima, & diligenti obſeruatione ſeruẽtur. Si quis autem his ipſis definitionibus contraire voluerit, decima ſuarum rerum parte multabitur; excommunicationis inſuper ſententia ferietur.

DE SVBSCRIPTIONIBVS 15. CONCILII Toletani Notæ Garſiæ Loaiſæ.

IN hoc decimoquinto Concilio Tolet. multi ex Epiſcopi, qui 14. interfuerunt, ſubſcribunt: eſt enim Nationale ex Epiſcopis Hiſpaniæ & Galliæ Narbonenſis. Qui tamen aliqui ſubſcribit, ſunt, Aurelius Aſturicenſis in 13. Tolet an. Atula Cauriensis, in 12. & 13. Tolet an. Valderedus Cæſar augustanus in in 13. Tolet. Concordius Palentinus, in 12. & 13. & 14. Tolet an. Ciclius Dertoſanus, in 13. Tolet. & dicitur Dertoſamus. Cuniulfus Italicenſis, in 13. Tolet an. ſicut Cyprianus. Deodatus Segobienſis, in 12. & 13. & 14. Tolet an. Euphr asius in 12. & 13. Tolet a. Eſuendus Ilerdenſis, in 13. Tolet a. Felix Irienſis, in 12. Tolet an. & 3. Bracaren. vbi dicitur Idulfus Felix. Froricus Portucalenſis in 12. & 13. Tolet an. Floreſindus Spalenſis in 13. & 14. Tolet. Florus Mentesanus, in 12. Tolet an. Gaudentius Valerienſis, in 12. & 13. & 14. Tolet an. Gregorius Oretanus, in 13. & 14. Tolet a. Geta Eliplenſis, in 12. Tolet an. Gundila Empuritanen. in 13. Tolet. qui Gaudilanus. Iulianus vrbis Regiæ in 12. 13. & 14. Tolet a. Idalius Barcinonenſis, in 13. Tolet. Ioannes Egarenſis, in 13. Tolet a. Ioannes Pacenſis, in 12. & 13. Tolet. Ieubericus Vrgelitanus 13. Tolet a. Mumulus Cordubenſis, in 13. Tolet. Monſenſius Egitanus 13. Tolet. Martinus Dianienſis, in 14. Tol. Miro Conimbrenſis, in 13. Tolet. Proculus Bigaſtrenſis 13. Tolet. Recila Accitanus, in 12. & 13. Tolet. Rogatus Beatienſis in 11. & 13. Tolet. Siſebaldo, in 12. & 13. Tolet. Stercorius Ancenſis, in 13. Tolet. Samuel Malacitanus, in 12. & 13. Tolet. Sarmata Valentinus, in 13. & 14. Tolet. Sonna Oxomenſis, in 13. & 14. Tolet. Suniefredus Narbonenſis, in 13. & 14. Tolet. Theuderatus Aſidonenſis, in 12. & 13. Tolet. Truſtemundus Elborenſis, in 12. & 13. Tolet. Vbiſſredus Aſuonenſis, in 13. Tolet. Maximus Emeritenſis, in 14. Tolet. Aly ſubſcribunt, qui non interfuerunt aliys Conciliis, ſed ſuccedunt aliys Epiſcopis. Vt Anterius Segobrienſis, qui Olipa, in 14. Tolet. Adelfius Tudeſinæ, qui Opa Tudenſi, in 14. Tolet. Agripius Oſſonbenſis, qui Bellito, in 13. Tolet. Baſilius Baſtenſis, qui Automo, in 14. Tolet. Conſtantius Egabrenſis, qui Gratino, in 13. Tolet. Eruigius Calabrienſis, qui Aluaro in Emeritenſi. Frontinus Lamecenſis, qui Gundoſo, in 14. Tolet. Fauſtinus Bracarenſis, qui Lubæ, in 13. Tolet. Gabinus Arcauicenſis, qui Semproniо, in 13. Tolet. Gundericus Segontienſis, qui Ella, in 14. Tolet. Habitus Vrcenſis, qui Palmatius, in 13. Tolet. Ioannes Abelenſis, qui Vngro, in 13. Tolet. Ioannes Elboritanæ, qui Argibandono, in 13. Tolet. Iſidorus Setabienſis, qui Agustiano, in 13. Tolet an. Landericus Olyſipponenſis, qui Ara, in 13. Tolet an. Naſidarbus Aſtigitanus, qui Theodulfo, in 13. Tolet. Neptanus Tyraſſonenſis, qui Aſturio, in 13. Tolet. Sabaricus Gerundenſis, qui Iacobo, in 14. Tolet. Spaſandus Compluten. qui Agricio, in 14. Tolet. Vincentius Dumienſis, qui Auiachumaro, in 8. Tolet. Vliteſonſus Viſenſis, qui Reparato, in 13. Tolet. Villiedus Calagurritanus, qui Euſrafio, in 13. Tolet an. Emila Illicitana, qui Leandro, in 14. Tolet an. Fructuoſus Aurelinæ, qui Aurienſis dicitur, ſucceſſit Hilario, in 13. Tolet an. Prima ſubſcriptio huius Concilij eſt: Iulianus, vrbis Regiæ Metropolit anus Epiſcopus, hac Canonum ſtatuta ſubſcripſi: in qua aduertendum duxi, Iulianum Regiæ vrbis Metropolitanum, qui Quirico ſucceſſit, diuerſum eſſe à Iuliano Pomerio Gallo Doctore: is enim vixit circa annum Domini 490. vt ex Euſebio Ticienſi conſtat: noſter verò incidit in hac tempora, & in Prognoſtico futuri ſeculi Pomerium affert, in opere aduerſus Iudæos. Video aliquos viros doctos ſimilitudine nominum deceptos: ſed Iulianus Primas ciuitatis fuit Toletanæ Eugenij III. diſcipulus, inter duos relatus, qui magna totius populi veneratione Toleti colitur, cuius vitam Felix literis mandauit; alter Iulianus, Petrus in Gallia vixit, tantum Doctor Eccleſiaſticus fuit.

Qui Epiſcopi antecedentior⁹ etiam Concil. Tolet. ſubſcripſerunt.

Iulianus primo loco ſubſcribens quis?

NOTÆ IN CONCILIVM DECIMVMQVINquintum Toletanum eiuſdem Garſiæ.

ERA DCCXXVII.] *Ex hac era ſubductione Eruigius non Tempus*
ex, vt aliqui noſtri hiſtorici, ſed octo regnauit annos, Synodus Conc. To-
enim Toletana 13. congregata eſt Era DCCXXI. anno Eruigij *let. XV.*
Regis quarto: Synodus Toletana. 14. Era DCC. XXII. anno Eruigij quo in: Tolet. Concil. 15. celebratur Era DCC. XXVI. anno primo Egicæ. Ex qua computatione liquidè conſtat, octo regnaſſe annos: à decimo octauo, vſq; ad vigeſimum quintum. Vſauit ſeptem eius regni annos adſcribit: Rodericum Toletan. ſequutus fortè, excludit primum. Quam computationem nos ſumus ſequuti in chronologia.

Soce-

Egicus rex quis?

Soceri] *Inter alias pias, quas Rex Erugius ex Liuigithone uxore susceptas fuit Cixilo, quam in matrimonium Egica tradidit. Egica non fuisse filium Regis existimo: nam ipse se ait in tomo.* Illud autem primo in loco dicendū occurrit, quòd divi patris nostri, & soceri regale fortientes fastigium, &c. *Ex quibus verbis conflat, & socerum & patrem habuisse Regem: nam ait*: Sortientes; dissoluam historici nostri argumētum. *Quid de Egica meribus Concilium Toler. 16. tradat Canone 8. libenter appono.* Gloriosissimus etenim, *ait*, ac serenissimus dominus noster Egica Rex, feruentissimi amatoris Christi igne succensus, & sanctæ actionis ope perfunctus, inimicorū Christi perfidiā, (illud Prophetale vaticiniū sequēs; Nōne q oderāt te deus, oderā illos, & super inimicos tuos tabescebam?) vtpote verus Christi colo obnoxius proterere decernit; Ecclesiæ Dei statum vigilaci instancia roborare disponit; sanctis Dei basilicis se munificum exhibet; tributorum impensiones populis moderamine discreto remittit; maligna contra se obstinatione agētibus, animi liberalitate gratissima, ac pia munificatione instantia ignoscere consueuit: multos quoq; qui confracti sunt, liberos, secundum Prophetam omne onus disrumpendo, in ingenuitatis statu reformat, atq; in diuersis sanctæ vitæ studijs sanctis exercendo præpollet. *Habemus Concilium. Leouigitho vero eius nurui vxā cum Sisiberto Tolet. Antistite & aliis, eduersum statum ecclesiæ unitæ, vt vita & regno priuarent, exilio multi ati sunt: vt infra Conc. Tolet. 16. s. 9. de Sisiberto Episcopo.*

Psal. 82. expositio.

Isa. 28.

Papa Benedictus] *Benedictus II. Leoni II. successit. Tot ama hāc controuersiam Rodericus Toletan. Archiepiscopus, lib. 3. c. 13. sic describit.* Eius in tempore, *inquit*, liber de tribus substantijs, quē dudum Romam miserat Primas sanctissimus Iulianus, & minus cautè tractando Benedictus Papa Romanus indixerat reprobandum; ob id quod voluntas genuit voluntatem. Sed S. Iulianus veridicis testimonijs in hoc Concilio, ad exactionem præfati Principis, per oracula eorum, quæ Romā transmiserat, verum esse firmauit; & apologeticum fecit, & Romam misit per suos Legatos, Presbyterum, Diaconem, & Subdiaconem, viros eruditissimos, & in omnibus pei fectos, & in diuinis Scripturis imbutos, cum versibus etiam acclamatoris, secundum quod, & olim transmiserat de laude Romani imperij. Quod Romanus Pontifex Benedictus digne & pie recipiens cunctis legendum indixit, atque acclamando: Laus tua Deus in fines terræ, lectum sæpius notum fecit; qui & rescriptum domino Iuliano, per suprafatos Legatos cum gratiarum actione, & cum honore remisit, & omnia quæcunque scripsit, iusta & pia esse deprompsit. *Hactenus Rodericus.*

Rodericus de Benedicto Papa quid?

Adde, Hunc Rodericum redarguit errotis Baronius, vt diximus supra in Notis ad vitam Epistolarum Benedicti.

Exponitur epist. Hispaniæ epis coporum.

Nec secundum relationem] *Quæritur, an hac nomina, substantia, essentia, & voluntas, secundum relationem, an secundum subsistentiam à sanctis Patribus vsurpentur? Quam quæstionem diffoluit Magister sentent. lib. 1. Sentent. dist. 27. vbi ex sententia D. Augustini dicit, nomina, quæ subsistantiam significant, tantum dici, illud de illa. S. Thom. 1. p. q. 39. art. 5. sic ait*: Vnde minus impropria est illatio Natura de natura, vel sapientia de sapientia, quàm: Essentia de essentia. *Quamuis Augustinus lib. 7. de Trinitate, c. 1. & 2. probat hanc: Sapientia de sapient: & lib. 15. de Trinitate, c. 20. hanc: Voluntas de voluntate*: Dicitur (*inquit*) Filius consilium de consilio, & voluntas de voluntate, sicut substantia de substātia, sapientia de sapientia. *Sed omnes Doctores sancti aliquando expressius loquuti sunt. quàm propriet ac dictionis patitur: vnde huiusmodi forma loquendi non sunt extendenda, sed potius exponenda: vt scilicet nomina abstracta exponantur per concreta, vel per nomina personalia, vt docuit Tho. 1. p. q. 39. ar. 1. & Magist. Sent. li. 1. d. 5. vnde ist a propositiones debēt interpretari per cōcreta, aut per personalia nomina, vt cum dicitur: Essentia de essentia, vel sapientia de sapientia, sit sensus: Filius, qui est essentia, & sapientia, est de Patre qui est essentia, & sapientia.*

Ac proinde] *Hæc regula generalis, & axioma vniuersale est omnium Theologorum, in materia de Trinitate, ex Augustin. libr. 3. de Trinitate, qui in prologo de nominibus vtiuidetur Trinitatis scit*: Quædam de singulis tantùm dicuntur personis, quædam verò vnitatem essentiæ significantia sunt; & quæ de singulis sigillatim, & de communibus communiter dicuntur: alia verò sunt, quæ transfatiuè, ac per similitudinem de Deo dicuntur. *Hoc idem Ambrosius libr. 2. de Trinitate in prologo.*

De nominibus SS. Trinitatis. Pat. Augustini sententia.

Egregij Augustini sententiam] *Locus est apud Augustin. libr. 15. de Trinitate. cap. 20. & adducitur à Magist. Sement. libr. 1. distinct. 5.*

Sitiit te] *Ex Psalm. 62. secundum Septuagintā, qui ita transtulerunt ἐδίψησέν σε ἡ ψυχή μου, πολλαχῶς δέ μου τὸ κρέας: Sitiuit te anima mea, quam multipliciter caro mea. Dauus Hieronymus hic habet*: Sitiuit ad te anima mea, desiderauit ad te caro mea. *Basilius referens hæc verba*: Sitiuit in te anima mea, quam multipliciter, *sic ait*: Theodotion habet: Sæpè numerò, *Symmachus*: Concupiscit: posuit autem omnes interpretationes, vt doceret illud πολλαχῶς non esse duarum partium dictionem, sed vnam esse vnius partis, quæ sermonis significet epitasin. Consentit enim & caro animæ amori, nec consilijs illius repugnat; ac si dicat: Et anima mea, & corpus meum te desiderat: quemadmodum si quis aquam sitiat & iucundissimam & liquidissimam. *Noua Latina versio Septuagint. habet: Sitiuit tibi anima mea, ex sententia Hilarij, & Augustini.*

Psal. 62. expositio.

Significatur à parte totum] *Hæc est quarta et regula Tichonij, quam adfert Augustin. lib. de doctrina Christiana, & Isidorus libr. 1. sententi. c. 26.*

Septuaginta animæ] *Locus est Exodi 1. vbi ita legitur*: Erant igitur omnes animæ eorum, qui egressi sunt, de femore Iacob, septuaginta; *qui paulò ante eodem capite in Aegyptum ingressi dicuntur. Et Gen. 46. expressè dicitur*: Omnes animæ domus Iacob, quæ ingressæ sunt in AEgyptum, fuere septuaginta. *Idem locus est Deut. 10. D.*

Isa. 28.

Rodericus de Benedicto Papa quid?

Muscam caninam] *Psal. 77.* Κυνομυῖαν *habent Septuaginta, vt Musca canina. etiam Psal. 104. quam vocem Graecam Latina vulgata editio retinuit; significat verò* Κυνομυῖαν *muscam caninam, vt hic ponitur. Isidorus lib. Etymol. in c. 8.*

Cyrillus.

Vt auferet à nobis serpentem] *Locus est. 21. Num. paulò tamen aliter: ἀπὸ ἡμῶν τοὺς ὄφεις, τοὺς θανασίμους. Idem Lucas in Act. Apostolorum c. 7. Verbum Genesis 46. dicitur*: Cunctaq; anima, quæ ingressa sunt cum Iacob in Aegyptū, & egressa sunt de femore eius, absq; uxoribus filiorum eius. *Sexaginta sex*: Filij autem Iosephi, qui nati sunt ei in terra AEgypti, anima duæ: *omnes anima domus Iacob, quæ ingressæ sunt in AEgyptum, fuere septuaginta. Pro septuaginta habet editio Septuag.* ἑβδομήκοντα πέντε. *Deuter. vero 10. Septuaginta in expetum & vulgata editio consentiunt, & animas 70. in Aegyptum defendisse commemorant. Idem Iosephi. libr. 2. antiq. c. 7. Quomodo verò hæc constent, esse septuaginta quinq; pulchrè conciliat Hieronymus, quæst. in Genes. adhunc locum.*

Quot animæ in AEgypti cū Iacob descenderint.

Faciès arcam] *Locus est Exodi 25. hoc modo*: Arcam de lignis setim compingite, cuius longitudo habeat duos & semis cubitos, latitudo cubitum & dimidium, altitudo cubitum semissimi ac semissem: *de auratis eam auro mundissimo intus & foris*: vbi pro lignis setim LXX. dixerē ἐξ ξύλων ἀσήπτων habent, vt Cyrillus legat.

Tres in Christo] *Stephanus Eduensis Episcopus in libr. de Sacramento altaris. c. 17.* Credimus, in Christo duas fuisse naturas, diuinam & humanam; & tres substantias, diuinam, carnem, & animam; Athanasio attestante, qui ait: Sicut anima rationalis, & caro vnus est homo, ita & Deus, & homo vnus est Christus.

Quomodo tres substantiæ in Christo asseruntur.

CONCILIVM CÆSARAVGVSTANVM III. TEMPORE SERGII PAPAE CELEBRATVM ANNO DOMINI 691.

IN NOMINE DOMINI. INCIPIVNT GESTA Synodalia in vrbe Cæſaraugusta, ſub die Calend. Nouembr. Era DCC. XXVIX. anno quarto orthodoxi, atq; ſerenissimi domini noſtri, Egicani Regis.

SAcerdotes Domini, quos nō ſolùm diuina pietas ad magiſterium prouehit ſacrum, ſed etiam ſpeculatores inſtituit plebium, ea ſe debent auctoritatis munire ſententia, quòd & diuinis ſine intermiſſione inſiſtant præceptis, & cūctam plebem dignis condirigant exemplis. Et ideò quia nos diuina cōſtituūdo, ex iuſſu excellentiſſimi & piiſſimi magni ſue Dei cultoris, domini noſtri Egicani Principis, in hanc Cæſaraugustanā vrbem coadunari præcepit, & ita ſub omnimoda ſpecialitate inſtituit, vt reſecāte falce iuſtitiæ, æquitatis conſolidetur materies; & quidquid cuiuſlibet indiſcreta pernicies à ſanctis inſtitutionibus Patrum de ordinibus Eccleſiaſticis diuellit, noſtris elucubratis ſentētijs, deo mediante, in lumine deducantur veritatis, idcircò dum nobis de ſanctæ Trinitatis myſterio ſecundùm formulam Nicæni Cōcilij tridūo mutua fuiſſet conlatio, & quæ ſe cœtui noſtro, ad ædificationem totius plebis ingeſſerunt, conſpicua diligentiq; ratione pertractantes, quæ neceſſaria extiterunt, Chriſto opitulante (cuius nos cauſa faluti as hoc prouocauit ſtadium) in breuibus atq; continuatis capitulis cuncta definiuimus, & ad perennitatis ſuæ roborem, ea quæ à nobis acta vel definita ſunt, propriæ manus noſtræ exaratione firmare procrauimus.

I. Vt non liceat Epiſcopis, extra diebus Dominicis, conſecrationes Eccleſiarum exercere.

De eccleſiarū conſecratione multa data ſunt à ſanctis patribus, vt conſtat ex Concilio Ilerd. c. 3. & Vorm. c. 1. & ex Felice PP. 4. c. 4. cum ep. ſt. & ex Euſeb. lib. 2. eccleſ. hiſt. c. 8. & Gelaſio PP. ep. 8. t. 1. c. 27. & Nicol. PP. 1. Vt habetur de conſecr. dist. 2. c. Eccleſia. Vide 4. Tolet. c. 4. 7. Brac. c. 9. & 5. Carthag. c. 1. & 41. & Arelat. c. 1. & Carthag. 4. & 5.

In ſanctum & ſatis venerabile Concilium reſidentibus pūnciatum eſt nobis, eo quòd aliqui Pontifices regulam veritatis præ termittentes, Eccleſias, quæ à fidelibus pia deuotione conſtruuntur, extra diebus Dominicis conſecrent. Siquidem ergo, cum quiſque noſtrūm mortalium ad Sacerdotale promouetur officiū, nullatenus patimur, vt in reliquis diebus, niſi tantū dominicis feſtiuitatibus, ij qui honoris digni habentur officio, in ordine præſiciantur Eccleſiaſtico, quanto magis deificata ſancta templa, quæ ab hominibus fidelibus cenſentur honorificanda, ſine diebus Dominicis perhibeantur conſecrandæ? cuiuſque non talium præſumptiones Pontificum, nō ſolum ſanctorū Patrum cohibemur præ hibere ſententiam, ſed propria deliberatione cenſemus: vt nulli pen. tus Pontificum, in quibuſcumque prouincijs conſtitutis, amodo liceat, præter certis diebus Dominicis, Eccleſias ſanctas conſecrare.

II. Vt confinitimi Epiſcopi de ſacra ſolennitate Paſchali, annua vice primatum ſuum requirant.

Siquidem ſancta inſtitutio Patrū de ſolennitate Paſchali præcipiat, vt omnes confinitimi Epiſcopi, annua viciſſitudine, Primatum ſuum inquirant, quo tempore Paſchæ feſtum peragant: tantum quia dicitimus nonnullos Epiſcopos, ſententiam Patrum tranſgredientes, propter quod etiam deberent vſquequaque vigilantes manere; placuit omnibus nobis, vt abinceps cuncti confinitimi Epiſcopi nullam ſibi occaſionem ſubijcientes, aut longinquitate itineris præcantes, annua recurſione, de feſtiuitate Paſchali tēpore congruo Primatē ſuum, ſub cuius poteſtatis manſerint regimine, inquirant: vt quo die & tempore illis Paſchę feſtum pronunciauerit, ſolicita veneratione peragent.

III. Vt monaſteria, diuerſoria ſecularium non fiant.

Sanctorum Patrum decreuit ſententia, ne monaſteria diuerſoria ſecularium fiant. Vnde quia nouimus quoſdam Abbates, quibus regulariter cura regendarum animarum commiſſa eſt; dum quaſi patrono affatu aditum ſecularibus in monaſteriis adtribuunt, diuerſas inſolentias monachis, ibidem Deo deſeruientibus ingerunt: dum & eorum operationem, quo ſe diuinæ pietati placituros aſſerri curioſitate exhibent, deprehēdunt, & vitam & mores illorum quadam mentis pernicie inſauſtè detrahendo detrurpare non deſinunt. Et iterum, quod peſſimum eſt, dum extraneis paſim commorandi aditus infra clauſtra monaſterij conſertur, graue inoleſcit vitium monachorum: quo & vitam ſuam per lucra mundialia ſœdāres degenerāt, & ſe à proprio cœnobio voluptuoſa ſœditate diſiociant. Quæ res ad hoc noſtrorū patrum pietate demulcet animos, vt ea conſtituamus, quæ & ſanctis animabus iuuaminis ſolamē impendant, & præſumptiones ſecularium remoueant. Quamobrem placuit vniuerſo cœtui noſtro hoc ſtatuere, vel potius definire, vt nullus abinceps ſecularium, ſeu poteſtatiuē, ſiue etiam vel ex permiſſo Abbatis, vel cuiuſlibet monachorū infra clauſtra monaſteriorum hoſpitandi, vel commorandi habeat receptaculū: excepto quos vita probabiles, egenos aut pauperrate depreſſos inſpectio præuiderit Abbatis: quos & ſuſcipere benetuola voluntate in monaſterijs, & alendos eleemoſynis modis omnibus ſinibus. De reliquis autem perſonis ſecularibus (ſicut iam à nobis eſt ſuperius præmiſſum) nullū penitus patimur infra clauſtra monaſteriorum hoſpitandi habere receptaculū. Cæterūm ſi fecretiūs aut ſequeſtratim à monaſterio ad id, quod conſtructum pro ſuperuenientibus domicilium patuerit, ibi eos ſuſcipere Abbates, vel monachos oportebit. Quatenus & vira eorum remotis ſeculi conturbationibus in omni opere deifico probabilis inueniatur, & nullius vaniſſimis detractionibus dehoneſtentur: aut certè (quod inhoneſtum eſt) ne per talium ſuſceptiones diſſolutionem incurrant, & à bono propoſito vitam ſuam extorrem efficiant.

IV. De libertis, qui ab epiſcopis ex familia Eccleſiæ manumittuntur.

Non eſt dubium à ſanctis Patribus definitum fuiſſe, vt omnes liberti, qui ab Epiſcopis ex proprijs familijs Eccleſię, manumiſſionis gratia titulantur, poſt decedentis Epiſcopi obitum, nox vt alius ſuperuenerit Epiſcopus, infra anni ſpatium libertates ſuas repræſentent: quo ſecundum Canonis ſententiam, per ſuas profeſiones, debitam ſuæ originis conditionem agnoſcant. Sed quia ita ſpeciali modo ſancta decreuit Synodus. vt ii ipſi liberti infra anni ſpatium ſuperuenienti huo Pōtifici chartulas libertatis ſuæ præſentare neglexerint, protinus eos in priſtinam ſeruituris redigant conditionem; & licet illis congruentius fatiſq; luculentius retractatum fuerat, hoc tamen à nobis conſpicuum perpendimus, quo non ſolum & prædia Eccleſiarum debita auctoritate diſponimus, ſed etiam & opprefsis pium ſuffragium portigimus: per quod & cupiditas Sacerdotalis fruſtretur & imbecillitas pauperu ſubleuetur. Quia ergo cōperimus, quoſdam Pontifices potius lucra ſua ampliare ſtudentes, quàm de mercedis opere domino placentes, liberos, quos ex familia Eccleſiæ, à iuis prædecellioribus inueniunt, pro, eo quòd chartulas libertatis ſuæ infra conſultum tempus non repræſentent, ſtatim eos in propriam ſeruitutem redigere; vnde hoc pietatis ſtudio generali modo ſubrogamus beneficiū: vt ſi ijdem liberti forſitan ignorauerint ordinem Canonū, aut certè (vt aſſolet fieri) ad præſentandas libertates ſuas tepuerint, ipſius Pontificis ſolicitudo, mox in ſedem ſibi creditā ſucceſſerit, per Clerum aut domeſticos, perquirere procurabit, quos decedentes Epiſcopi de familijs Eccleſiæ manumiſſionis gratulauerunt: vt eoſdem Pontifice præmonente, ipſi liberi chartulas ſuę libertatis repræſentent: qualiter nec liberti Eccleſię de inſtitutione Canonum ignorantes ſe eſſe perhibeant, nec Sacerdotis callida voluntas pateſcat, vnde contra ordinem reducantur manumiſſi ad originem ſeruitutis. Quos, ſi Pontifice præmonente, contempſerint infra anni ſpatium ſuas libertates propriæ ſedis Epiſcopo pandere, licitum ſit, ei ſecundum Canonum ſanctiones, in iure eccleſiæ ſuæ reducere ſeruituros.

Concil. Tolet.

V. Vt defuncto Principe, ſuperſtes Regina ſtatum & veſtem ſeculi retinat, & in cœnobio virginum mancipetur permanſura.

Cõc. Tol. 13. c. 5.

Licet planiſſimè in Concilio Toletano de Principum relictis inſtitutum fuiſſet, vt nulli licitum eſſet ſuperſtitem reginam in coniugio ducere, aut ſordidis cõtactibus maculare, neque ſequuturis regibus, nec cuilibet hominum eſſet permiſſurum: tamen noſtri ordinis cauſa eſt, vt crebriſſimè ad hoc aciem mentis noſtræ condirigamus, quæ animæ inſtuemur exhibere profectum. Vnde quia præteritis temporibus multas ſimus atque cognouimus Principum relictas, poſt eorum vocationem pro apice regni, quem regendo in cunctis tenuerunt, nullam reuerentiam honoris eis adhibere à populis: ſed paſſim (vniuiuique probatũ eſt) diuerſas adſumentes occaſiones non ſolum latenter in eorum contrarietate inſidias molluntur, verum etiam (quod veritati contrariũ eſt) procaciter verba cõtumelioſa in conuentu multorum eas adiciunt: &, quod omni religioni abominandũ, atque horrendum eſt, de iis detrahere nõ ſinunt, quas in caterua populi cernunt commorari. Proinde paterna pietate commoti atque condigna circa tanto culmine prouidentes, per huius decreti noſtri paginam non ſolũ quæ in prædicto Concilio exarata ſunt de cõiuge Principum perenniter cuſtodire, atq; firma ſtabilitate decernimus permanere; ſed etiam ea, quæ ſunt cõſpicua honeſtati neceſſaria modò aduertere procuramus: vt feruatas in omnib⁹ ſanctiones Canonũ totius Toletani Cõcilij, quæ de Principum relictis promulgatæ ærq; definitæ eſſe noſcuntur, deinceps relicta Principis ſuperiorem ſententiã nihilbato animo pudicè feruans, ſtatim arceſſito ab hoc ſeculo Principe, veſtem ſeculare deponat, & alacri curioſitate religionis habitum aſſumat. Quam etiã & cõfeſtim in cœnobio virginum mancipandã eſſe cenſemus; & vt ab omni turbine mundi remota, nequaquã cuilibet locus adtribuatur, per quod aut contumelia tantæ poteſtati in publico ingeratur, aut ſubdita plebi eſſe hæſiſſe pateſcat, quorũ ante dudum agnoſcitur domina fuiſſe: ſed infra clauſtra monaſterij iugi ſedulitate perſiſtens, atq; ſanctimonialem vitam peragẽs, de regno temporali, opitulatione diuina ad regnum æternitatis mereatur peruenire. Quicumq; igitur ſuperiores conſtitutiones, quæ ſalubri conſilio à nobis definitæ eſſe noſcũtur violauerit, vel execrari quacumq; factione pertẽtauerit, aut permiſerit, nouerit ſe excommunicationis percepturum ſententiam, atq; etiam exilij damnationis diuturno tempore incurrere iacturam.

Peractis quoque à nobis quæ congrua fuerunt de ordinibus Eccleſiaſticis, in primis immenſas laudes omnipotẽti Deo Patri & Filio & Spiritui ſancto, cui cura eſt pacem & vnitatem Eccleſiæ ſuæ ſanctæ Catholicæ prouidere, deferimus. Deinde Orthodoxo, & ſereniſſimo domino noſtro Egicani Regi, cuiꝰ inſtinctu, & deuotiſſimo inſtitutu in hoc coadunari meruimus Synodali cõuentu, multiplices gratiarum actiones perſoluimus: qui non ſolum noſtrorum animos ad corrigendos ordines eccleſiaſticos excitauit, ſed etiã & populũ per oracula, regni ſui voto gratioſo, ab impenſione tributi reddidit abſolutum. Pro quo beneficij ſtudio, qui plebi ſuæ tanta largitus eſt dona, Dominum Ieſum Chriſtũ, qui nos potentia virtutis ſuæ decorauit pretioſa, ac pretioſa effuſione ſanguinis ſui redemit, exoramus, vt ipſe regnum eius in pace, ſub multimoda annorum curricula ſoliꝺet, gẽtemque, & vniuerſam patriam eius in tranquillitate conſeruet, & contra hoſtem aduerſum victrix Chriſti dextera victorem efficiat ſemper: atq; expletis huius extenſis vitæ tẽporibus, ad æterne beatitudinis præmium peruenire mereatur inlæſus, præſtante Domino noſtro Ieſu Chriſto, cui eſt, honor, ſumma virtus, & poteſtas in ſecula ſeculorum. Amẽ.

NOTAE GARSIAE LOAISAE IN CONCIL. CÆSARAUGUSTAN. III.

Hoc concilii vnde acceptũ?

HOC *Concilium Cæſarauguſtanum eſt tertium ex his quæ in hoc opere ponimus: ex ſcriptum eſt ex C. M.S. veſtuto Monaſterij S. AEmiliani, quem vocamus hic Hiſpalenſem: nam in omnibus* CC. *Eccleſiæ Toletanæ, & S. Laurentij, eſt mutilum: vbiq; caret ſubſcriptionibus. Erat Epiſcopus Cæſarauguſtanus in hoc Concilio VValderedus, vel VValdefredus: nam ſubſcribit in 15. Toleta. anno primo Egicani Regis, & in 16. anno ſexto eiuſdem. Interfuit etiam eadem tẽpeſtate Ioannes Egarenſis, & Nepotianus Tyraſſonenſis, & Florus Mentefanus: & Vbiſtredus Auſonenſis, qui omnes in 15. & 16. Concilijs adfuerunt.*

CONCILIVM CONSTANTINOPOLITANVM VNIVERSALE ET REPROBATVM, QVO, SVB NOMINE V. ET VI. SYNODI OECVMENICAE, centum & tres Canones editi fuerunt, anno Domini 692. ſub Pontificatu Sergij & imperio Iuſtiniano Iunioris.

SANCTORVM PATTRVM QVI IN Trullo imperialis Palatij Conſtantinopoli conuenerunt, ad Iuſtinianum inprimis ipſum Imperatorem allocutoria Oratio, interprete Gentiano Hervetto, qui etiãm eos qui ſequuntur, 102. Canones conuertit.

IN primis pio & Chriſti amantiſſimo Imperatori Iuſtiniano, ſancta & vniuerſalis Synodus, diuino piæ veſtræ potentiæ nutu & decreto congregata in hac à Deo cuſtodita & regia ciuitate. Cùm ineffabilis ac diuina Redemptoris & Seruatoris noſtri IESV CHRISTI gratia omnem terrarum orbem compræhenderit, & viuificũ veritatis præconium ſit omnium auribus diſſeminatum, populus quidẽ ſedens in tenebris vidit magnam cognitionis lucem, & ab erroris vinculis liberatus eſt, cum regno cælorum antiqua feruitute permutata: qui autem à primi ſplendoris pulchritudine propter elationem extrufus eſt, primus draco, * Spiritus, magnus Aſſyrius, à primis captiuis capitur, & fit incarnati Verbi potentia ab omni fortitudine alienus, quemadmodum ſcriptum eſt, quòd inimici romphææ defecerunt in finem. Vbique enim diuini verbi cultus & adoratio lege ſancitur, totus perfectus offertur, Deuſque cui ſacrificatur, & qui participatur ac communicatur ad corporum ſimul & animarum acquiſitionem, eos qui ſunt eius participes, deificat. Quamobrem & dæmones fugantur, & facer hominum qui congregatur cœtus, in eccleſijs myſticè ſanctificatur, & deliciarum Paradiſus omnibus apertus eſt, & tandem ſunt noua omnia. Sed quoniam homicidia diabolus, qui ex aduerſo præpotentis Dei præcipitatus eſt, & parturijt & peperit laborem defectionis, non ſerens videre nos à tranſgreſſionis lapſu excitatos, ad cælum euolare per primirias noſtras, hoc eſt, Chriſtum, qui ſe dedit pro nobis redemptionis precium, non deſtitit improbitatis tela torquere, & animi perturbationibus fideles fauciare, vtà data illis ſpiritus operatione, honoreq; ac gratia ſepararentur. Nec verò qui certaminum nobis præmia propoſuit, & eſt ſaluti noſtræ Dux ac Princeps Deus, auxilij nos expertes dimiſit, in vnaquaque generatione excitans, qui in huius vitæ ſtudio, eius cultus ac religionis armis inſtructi, aduerſus eum in acie ſtarent, & manus cum eo conſererent, qui ſtricto ſpiritus gladio, quod eſt verbum Dei, & ſic cum malo congreſſi, quam in nos exercebat tyrannidem, diſſoluerunt, gregum duces effecti, & vias Domini populis ſternentes ac præparantes, nè in iniquitatis præcipitia propter eius, quod eſt, melius, ignorantiam detrudantur ac prolabantur. Oportebat enim eum, qui vt eſſemus, nobis largitus eſt, & tanta depreſſionis humiliatriſque magnitudine noſtrum ſibi genus vendicauit, & ad ſe euocauit, & reduxit, nobis quoque ſemitam vt bene eſſemus, oſtendere per Eccleſiæ luminaria ac Doctores, qui noſtrõs ſecundùm DEVM greſſus illuminantes dirigunt, & ad Euangelium incitant, quorum etiam conuerſatio in cœlis eſt, vt ait diuinus Apoſtolus. Vndè etiãm nobis vitam nunc negligentiùs agentibus, & ratiocinationis conſiderationiſque ocio indormientibus, cùm nobis incautis viæ inſidiator inimicus ſe inſiecerit, & virtutem paulatim ſuffuratus, nobis, eius lo-

* 1. Petr. 5.

Pſal. 9.

Philip. 3.

co vitium

co vitium fuppoſuerit, qui magnam hanc præſentis mundi, nauem clauo affidens regit Chriſtus Dominus noſter, te ſa pientem nobis gubernatorem, pium Imperatorem verè præſidem excitauit, diſpenſantem ſermones in iudicio, in ſeculum veritatem ſeruantem, facientem iudicium & iuſtitiam in medio terræ, & in via ab omni culpa ac repræhenſione aliena procedentem. quem cùm ſapientia concepiſſet, cuique obſtetricis officium præſtitiſſet, pulchrè virtutibus cuiuſtum & ornatum, diuinoque ſpiritu repletum, orbis terrarum oculum effecit, qui mentis puritate & ſplendore ſubiectos apertè illuminans, cui ſuam eccleſiam adhibuit, & legem eius noctu diuúque medita ri docuit, ad populorum qui ſunt ſub eius manibus, perfectionem & ædificationem, qui tuo in Deum deſiderijardore Phinees zelum ſuperas, & pietatis ac prudentiæ robore conſoſſo peccato, gregem quoque à vitio & exitio ſubtrahere voluiſti. Oportebat enim eum qui poſt ſupernum monumentum humani generis gubernaculum ſuſcepiſſet, non ſolèm id quod ad ſe pertinet, conſiderare, & quomodò ſua à ſe vita dirigatur, ſed & omnes quibus imperat, ex maximis fluctibus ſeruare, & à multa prolapſionum errorumque confuſione, vndique obruentibus improbitatis ſuctibus & humilitatis noſtræ corpus perturbantibus eripere. Quoniam autem ſanctæ & vniuerſales duæ ſynodi, in hac imperante & Dei obſeruatrice ciuitate congregatæ, vna quidem temporibus diuinæ recordationis Iuſtiniani, altera verò ſub piæ memoriæ Imperatore Conſtantino, tuæ manſuetudinis patre, ad paternè declarandum fidei myſterium ſacros canones nequa quam conſcripſerunt, ſicut reliquæ ſanctæ quatuor vniuerſales ſynodi, per quos populi quidem à deteriore & abiectiore viuendi ratione recedant, ad meliorem autem & altiorem vitam ſe traducant. Et ex hoc gens ſancta, regale ſacerdotium, pro quo CHRISTVS mortuus eſt, à multis propter immodeſtiam ac inſolentiam perturbationibus animi diſtractum ac diuulſum, & à diuino ſtabulo propemodum abruptum & abſciſſum, & propter ignorantiam ac obliuionem à bonis & ex virtute ſactis prolapſum, & Dei filio, vt Apoſtolicè loquar, conculcato, ſanguinem quo queteſtamenti, in quo eſt ſanctificatum, commune arbitratum, ſpiritus gratiam contumelia affecit. Hanc, vtpote peculiarem populum, reducere inſtar CHRISTI, qui errantem in montibus ouem quærit, & ſuo ſtabulo reſtituere, & mandata diuinaque præcepta, per quæ à mortuis operibus recedentes viuificamur, ſeruare perſuadere valdè cupiens, omnique ſalutis prouiſione ac perpenſione eogitata, Deoque quæſito, vt vultrid quod dicit, Quærentes Dominum inuenient cognitionem cum iuſtitia: qui autem ipſum rectè quærunt, inuenient pacem: & ſanctam hanc & diuinitùs electam vniuerſalem Synodum congregari decreuiſti, vt multorum ſimul congreſſione vnanimique conſenſione, id quod magno ſtudio contenditur, à te rectè & ordine efficiatur. Sed & ſi quæ Iudaicæ vel Gentilis improbitatis reliquiæ maluro veritatis frumento immixtæ ſint radicitus tanquam lolium euellatur, & pura pietatis ſeges oſtendatur. Vbi enim ſunt duo vel tres in nomine meo congregati, illic ſum in medio illorum, inquit Dominus. Et rurſus per Hieremiam nobis exclamauit: Quærite me in toto corde veſtro, & apparebo vobis. Propterea ergò tuæ pietatis iuſſu in hac Dei obſeruatrice & imperante vrbe congreſſi, ſacros canones ſcripſimus. Quamobrem tuam pietatem rogamus, eas quæ prius in hac Dei obſeruatrice ciuitate à congregatis ſub bonæ memoriæ Imperatore noſtro patribus æditæ ſunt, voces tibi adducentes, vt quemadmodum Eccleſiæ ſcripti Eccleſiam honorati, ſic & eorum, quæ per viros pios & ſynceros decreta ſunt, ſinem obſignes. Dominus autem imperium tuum ſtabiliat ac confirmet in pace ac iuſtitia, & generationũ generationibus tranſmittat, & terrenæ quoque potẽtiæ adijciat, vt etiam cælesti regno fruaris!

Quæ fuerit cauſa habendi Concilij.

1. Pet. 2.

Hebr. 10.

Matt. 18.

Matt. 18.

Hierc. 29.

Canon I.

ORDO eſt optimus ei, qui omnem orationem & rem incipit, & à Deo incipere, & in DEVM definere, vt dicit Theologus. Quocirca cùm & pietas à nobis clarè prædicetur, & eccleſia, in qua CHRISTVS eſt fundamentum, aſſiduè augeatur ac promoueatur, vt ea ſupra cedros Libani extollatur: & nunc à ſacris incipientes, ſtatuimus fidem à verbi miniſtris, quique ipſum ſuis oculis viderunt, & à Deo electi ſunt, Apoſtolis traditam, citra vllam innouationem & immutabiliter quæ ac inuiolabiliter eſſe ſeruandam. Præterea autem & trecẽtorum decem & octo ſanctorum Patrum diuinitus inſpiratorum, qui in Nicæa conuenerunt ſub Conſtantino, qui fuit noſter Imperator, adueríus impium Arium & gentilem ab eo decretam peritatis diuerſitatem, vel deorum potiùs, vt apriùs dicam, multitudinem, qui vnanimi fidei agnitione eandem omniuò ſubſtantiam, quod conſubſtantialitatem appellant, in tribus diuinæ naturæ conſiſtentibus perſonis, & reuelarunt, & declararunt, hanc ſub ignorantię modo abſconſam eſſe non ſinentes, ſed Patrem & Filium & Spiritum ſanctum vna adoratione fideles adorare apertè docentes, & inæqualium diuinitatis gradum opinionem detrahentes ac diuellentes, & ab hæreticis ex arena conſtructa aduerſus rectam opinionem puerilla ludibria deijcientes & ſubuertentes. Similiter & eam, quæ ſub Theodoſio, qui fuit noſter Imperator, à 150. ſanctis patribus, qui in hac vrbe imperante conuenerunt, prædicata eſt, fidem confirmamus, de Spiritu ſancto voces quæ eum Deum eſſe ſtatuunt, amplectentes, & prophanum Macedonium vnà cum prioribus veritatis inimicis expellentes, vt qui eum qui dominatur, ſeruum eſſe decernere auſus ſit, & inſectilem vnitatem ſecare præſonis more voluerit, vt non eſſet perfectum fidei noſtræ myſterium: vnà etiam cum iſto odioſo ac deteſtabili, quique aduerſus veritatem ſuit rabie percitus, etiam Apollinarem eiuſdem iniquitatis myſtam vnà condemnantes: qui Dominum corpus mente, ſeu intelligentia non prædítum ſumpſiſſe impiè eructauit, hinc quoq; imperfectum nobis fieri ſalutẽ ratiocinans. Iam verò & quæ in Epheſiorũ ciuitate à ducentis diuinis patrib⁹ ſub Theodoſio Arcadij filio Imperatore noſtro, expoſitæ ſunt, doctrinas tanquàm infractum pietatis robur obſignamus, vnum Chriſtum filium Dei & incarnatũ prædicantes, & quæ ipſum ſine ſemine peperit, impollutam ſemper virginem, proprię & verè Deiparam decentes, & ineptam Neſtorij diuiſionem, tanquam à diuina ſorte ſemotam perſequentes, hominem ſeparatim & Deum ſeparatim vnà Chriſtum decernentis, & impietatem Iudaicam renouantis. Quin etiam eam, quæ in Calcedonenſium Metropoli ſub Martiano, qui fuit & ipſe Imperator noſter, à 630. deſcripta eſt Patribus, fidem orthodoxè confirmamus: quæ vnum Chriſtum filium Dei, ex duabus naturis compoſitum, & in duabus eiſdem naturis creditum, magna ac ſublimi voce terrarum finibus tradidit, & ſtultè ac ineptè ſentientem Eutychen, qui magnum œconomiæ myſterium exiſtimatione ſolùm perfectum eſſe putabat, tamquam auertendum aliquod portentum terramque peſtem, ex ſacris Eccleſiæ ambitibus exturbauit. Vnà autem eum eo etiam Neſtorium & Dioſcorum, quorum ille quidem diuiſionis, hic verò confuſionis defenſor erat & propugnator. Qui quidé ex⁹ impietatis diametro ad vnũ perditionis & impietatis barathrum deciderant, Sed & centum ſexagintaquinq; diuinorum Patrum in hac ciuitate Imp. congregatorũ ſub Iuſtiniano piæ memoriæ, qui fuit Imperator noſter, pias voces vt à ſpiritu editas cognoſcimus, & poſteros noſtros docemus, qui Theodorum Mopſueſtiæ, Neſtorij magiſtrũ, & Originem, & Didymum, & Euagrium, qui Græcas fabulas rurſus ſictas retulerunt, & corporum quorũdam & animarum circuitiones & immutationes ſeu tranſmigrationes de integrò renouare conati, ſuis quibuſdam mentis dilirijs ac ſomnijs, & in mortuorum reſurrectionem impiè accentumlioſè inſultárũt. Et quæ à Theodorito ſcripta ſunt aduerſus rectam fidem & duodecim B. Cyrilli capita, & eam quæ dicitur Ibæ epiſtolam, Synodicè anathematizárunt & execrati ſunt. Porrò ſextæ quoq; Synodi, quæin hac ciuitate Imperiali ſub duæ memoriæ Imperatore noſtro Cõſtantinopolitanum III. ſub Agathonac. pridem congregata fuerat, fidem, quæ maiorem ex eo firmitatem accepit, quòd pius Imperator noſter eius deriſionis ſuo ſignaculo munijt ad futuram in omnia ſecula ſecuritatem, non amplius mouendam nec agitandam, nos ſeruare profitemur, quæ duas naturales voluntates, duaſque naturales operationes in incarnata Domini noſtri IESV Chriſti veri Dei œconomia nos piè opinari debere aperte do-

Approbãtur Cõcilia œcumenica.

Nicæna I.

Ibæ epiſtola.

Conſtantinopolitanum I.

Epheſinũ.

Chalcedonenſe.

Conſtantinopolitanum II. ſub Vigilio Papa.

Conſtantinopolitanum III. ſub Agathonac.

tè docuit, ijs qui apertum veritatis decretum adulterauerant, & vnam voluntatem ac operationem vnam in vno Domino nostro Iesu Christo populos docuerant, pia sententia condemnatis, Theodoro (inquimus) Pharan, Cyro Alexandriæ, Honorio Romæ, Sergio, Pyrrho, Petro, Paulo, qui in hac religiosa Deique obseruatrice ciuitate præsederunt, Macario, qui fuit Antiochensium Episcopus, Stephano eius discipulo, & insipiente Polychronio, hac ratione intacto & illibato communi corpore Domini nostri Iesu Christi ab eis seruato. Atque, vt semel dicam, omnium qui in Dei Ecclesia decoraornamentaque fuerunt, & luminaria in mundo vitæ rationem obtinentia, firmam fidem valere. & vsque ad seculi consummationem incócussam ab illabefactatam permanere sanctimus, eorumque scripta ac decreta diuinitus tradita: reijcientes omnes & anathematizantes, quos reiecerunt & anathematizarunt, vt veritatis inimicos, & qui aduersus Deum inaniter fremuerunt, & inlustritam in altum meditati sunt. Si quis autem ex omnibus prædicta pietatis decreta non tenet & ample ctitur, sicque opinatur & prædicat, sed ijs contrà aduersari conatur, sit anathema, & secundùm prius declaratorum sanctorum & beatorum Patrum decretum, à Christiano quoque catalogo vt alienus extrudatur & excidat. Nos enim his priùs definitis, neque aliquid adijcere, neque quicquam adimere omnino statuimus, vel vllo modo potuimus.

ac Honorio vide quæ supra diximus.

Hoc quoque huic sanctæ Synodo pulcherrimè & honestissimè placuit, vt ab hoc nunc tempore deinceps ad animarum medelam & perturbationum curationem firmi stabilesque maneant, qui à sanctis Patribus, qui nos præcesserunt, suscepti ac confirmati sunt, atque adeò nobis etiam traditi sunt, sanctorum & gloriosorum Apostolorum nomine octoginta quinque Canones. Quoniam autem in his nobis canonibus præceptum est, vt eorundem sanctorum Apostolorum per Clementem ordinationes susciperemus, quibus iam olim ab ijs qui à fide aliena sentiunt, adulterina quædam & à pietate aliena introducta sunt, quæ diuinorum nobis decretorum elegantem ac decoram speciem obscurarunt, has constitutiones ad Christianissimi gregis ædificationem ac fecuritatem conducibiliter reiecimus, hæreticæ fallitatis fcetus nequaquam immiscentes, & germanæ ac integræ Apostolorum doctrinæ inserentes. Oblignamus etiam reliquos omnes canones, qui à sanctis & beatis nostris patribus expositi sunt, id est, à 318. sanctis ac diuinis Patribus, qui Nicæa conuenerunt, ijsque qui Ancyræ, & ijs etiam qui Neocæsareæ, similiter & qui Gangris, præterea & ijs qui in Antiochia Syriæ, atque ijs etiam in Laodicea Phrygiæ. Præterea autem & centum quinquaginta Patribus, qui in hac Dei cultrice & Imperiali ciuitate conuenerunt, & ducentis, qui in Ephesiorum metropoli priùs coacti sunt, & sexcentis triginta sanctis & beatis patribus, qui Chalcedone: similiter & ijs qui Sardicæ, & qui Carthagine, & qui rursùs in hac Dei cultrice & Imperatrice conuenerunt sub Nectario, qui imperanti huic ciuitati præsidebat, & Theophilo qui fuit Alexandriæ Archiepiscopus. Quin etiam canones Dionysij, qui fuit Archiepiscopus magnæ Alexandrinorum ciuitatis: & Petri, qui fuit Alexandriæ Archiepiscopus & martyr. Gregorij Neocæsareæ episcopi, qui θαυματουργὸς. id est, mirabilium operum effector dictus est: Athanasij Alexandrini Archiepiscopi, Basilij Archiepiscopi Cæsareæ Cappadociæ, Gregorij episcopi Nyssæ, chiepiscopi Cæsareæ Cappadociæ, Gregorij episcopi Nyssæ, Gregorij Theologi, Amphilochij Iconij, Timothei Archiepiscopi Alexandrini, Cyrilli eiusdem Alexandriæ Archiepiscopi, & Gennadij, qui fuit Patriarcha huius Dei cultricis & imperantis ciuitatis. Præterea verò & à Cypriano, qui Aphrorum regionis fuit Archiepiscopus & martyr, & Synodo, quæ sub ipso fuit, emissum canonem, qui in prædictorum præsulum locis & solùm, secundùm traditam eis consuetudinem seruare vsi est. Et nullicere præter priùs hic propositos canones admittere, à quibusdam falsa adiecta inscriptione compositos, qui veritatem cauponari conati sunt. Si quis autem, quòd prædictorum canonum aliquem innouare vel subuertere conetur, conuictus fuerit, reus erit secundum eum canonem, vt ipse pronunciat canon, pœnâ luens, & per ipsum in eo in quo offendit, medelam sucipiens.

Can. 2. Hic Can6 quod numerum canonum apost. comment. sententia reijcitur.

Can. 3.

Quoniam pius Christiq; amator Imperator noster, hanc sanctam & vniuersalem Synodũ allocutus est, vt qui in clerũ relati sunt, & alijs diuina tradi nolunt, vt puros & à culpa ac reprehensione alienos ministros efficiant, & quod intelligenti à percipitur, magni Dei, qui est & sacrificium & Pontifex, sacrificio dignos. & quæ ex nefarijs nuptijs ijs inusta sunt probra ac dedecora repurgent, & præterea alij quidem sanctissimæ Romanorum Ecclesiæ exactissimum canonem seruandum proponant: alij verò sub hoc Dei obseruatricis & imperantis vrbis throno, quod fuit humanitatis & misericordiæ, vtrisque paternè simul & religiosè mixtis, vt neque quod est mite ac mansuetum, dissolutum: neque quod est austerum, in solens relinquamus, & maximè cùm ex ignorantia lapsus in non exiguam hominum multitudinem peruadat, omnes simul decernimus, vt qui duobus quidem matrimonijs implicati fuêre, & vsque ad decimumquintum præterriti menfis Ianuarij præteritæ quartæ indictionis, anni sex millesimi centesimi nonagesimi nouni, peccato seruierunt, & non ab eo refipiscere voluerunt, depositioni canonicæ subijcere: eos autem, qui tali quidem bigamiæ probro ac dedecori implicati fuêre, antè nostrum autem decretum id quod vtile est agnouerunt, & malum à se abfciderunt, & hanc adulterinam & alienam congressionem procul abegerunt, vel eos etiam, quorum vxores in secundis nuptijs iam mortuæ sunt, vel ipsi etiam ad conuersionem respexerunt, & continentiam didicerunt, & priorum suarum iniquitatum obliti sunt, siue sint presbyteri, siue diaconi, eos ab omni quidem sacerdotali ministerio sine exercitio iam cessare, præsinito aliquo tempore punitos honorem autem in cathedra & stationepatricipare, prima sede contentos, & cum fletu à Domino postulantes, vt eis condonetur peccatum ignorantiæ. Neque enim conuenit, vt is alteri bene dicat, qui debet propria curare vulnera. Eos verò, qui vni quidem vxori copulati sunt, fi vidua erat, quæ accepta est: fimiliter & eos, qui post ordinationem vni matrimonio se applicarunt, hoc est, presbyteros, diaconos & hypodiaconos, breui aliquo tépore à sacro ministerio prohibitos, & punitos, rursùs proprijs gradibus restituí, ad alium gradum nequaquam promouendos, eis nefario videlicet dissoluto coniugio. Hæc autem in ijs qui deprehensi sunt vsque ad 15. vt dictum est, mensis Ianuarij 4. Indictionis, in priùs declaratis delictis, & solùm facerdotalibus statuimus, abhinc definientes & renouantes canonem, qui dicit eum, qui duobus matrimonijs post baptifmum implicatus fuerit, vel concubinam habuerit, non posse esse Episcopum, vel presbyterum, vel diaconum, vel omnino ex facerdotali catalogo. Similiter & qui viduam accepit vel dimissam, non posse esse Episcopum, vel presbyterum, vel diaconum, vel ominò ex facerdotali catalogo.

Can. Apost. 17. & 18. d. 31. Si quis viduæ.

Si quis Episcopus, vel presbyter, vel diaconus, vel subdiaconus, vel lector, vel cantor, vel psiarius, cum muliere Deo dicata coierit, deponatur, vt qui Christi sponsæ vitium attulerit. Sin autem laicus, segregetur.

Can. 4. Ex 25. ca. Apost. & 27. q. 1. Si quis.

Nullus eorum, qui in facerdotali catalogo recensentur, extra ea sque in canone inseruntur, à fuspicione alienas personas degens, mulierem possideat vel ancillam, se nulli reprehensioni assinem ex hoc seruans. Si quis autem quæ à nobis definita sunt transilierit, deponatur. Hoc ipsum autem etiam eunuchi seruent, vtà vituperatione alieni sint, prouidentes. Qui autem transgrediuntur, si sint qui dem clerici, deponantur: si verò laici, segregentur.

Can. 5.

Quoniam in Apostolicis canonibus dictum est, eorum qui non ducta vxore in clerum promouentur, solos lectores & cantores vxorem posse ducere: & nos hoc seruantes decernimus, vt deinceps nulli penitùs hypodiacono, vel diacono, vel presbytero post sui ordinationem contrahere liceat. Si autem fuerit hoc ausus facere, deponatur. Si quis autem eorũ, qui in clerum recedunt, velit lege matrimonij mulieri coniungi, ante quàm hypodiaconus, vel diaconus, vel presbyter ordinetur, hoc faciat.

Can. 6. Dist. 31. Si quis eorũ.

Quoniam in nonnullis Ecclesijs diaconos officia Ecclesiastica habere didicimus, & ex hoc nonnullos eorũ arrogantia & licentia frctos ante presbyteros sedere: statuimus vt diaconus, etiamsi in dignitate, id est, in quouis sit officio Ecclesiastico, antè presbyterum ne sedeat, præterquam si proprij Patriarchæ vel metropolitani vicem gerens, adsit in aslia ciuitate super aliquo capite. Tunc enim vt locum illius

Can. 7. Dist. 93. Præcipimus.

implens honorabitur. Si quis autem tyrannica adductus audacia, tale quid efficere ausus fuerit, is ex proprio gradu dejectus, sit omnium vltimus eius ordinis, in cuius sest catalogo in sua Ecclesia, Domino nostro præcipiente, ne primis fcelibus delectemur, secundùm eam, quæ in sancto Euangelista Luca, vt ex Domino nostro & Deo proiecta, posita est, doctrinam: Luc.14. Ijs enim qui vocati erant, dicebat hanc parabolam: Quando ab aliquo ad nuptias inuitatus fueris, ne in primo loco accumbueris, ne forte quispiam te honoratior ab eo inuitatus fuerit, ifque qui te & ipsum inuitauit, veniat & dicat, Da ei locum: & tunc incipies cum pudore, Vltimum locum tenere. Sed quādo inuitatus fueris, in vltimo loco accumbe, vt quando venerit qui te inuitauit, dicat tibi: Amice, ascende altiùs: tunc erit tibi gloria coram ijs qui tecum accumbunt. Nam quisquis se exaltuit, humiliabitur. Hoc ipsum autem etiam seruabitur in reliquis sacris ordinibus, quandoquidem secularibus seu mundanis dignitatibus spiritales præstantiores esse scimus.

Can.8. In omnibus eo, quæ à nostris sanctis Patribus decreta sunt, nos quoque rata ac firma esse volentes canoneni quoque renouamus, qui iubet vniuscuiusq; prouincię Episcoporum synodos fieri, vbi metropolitanus Episcopus satius esse duxerit. Quoniam autem propter aliquas barbarorum incursiones, & quasdam alias incidentes causas, non possunt qui eccle-sijs præsident Synodos sibi in anno facere, visum est vt omnino semel in anno propter Ecclesiasticas quæstiones, vt conuenient ancti est, emergentes, fiat; præfictorum Episcoporum synodus à sancto Pascha: festo, & vsque ad Octobris mensis complementum, singulis annis in loco, quem, vt præfictum est, metropolitanus Episcopus aptiorem iudicauerit. Ijautem qui non conueniunt Episcopi, cùm in suis metropolibus agant, & sani sint, & ab omni incastabili & necessario negocio liberi, fraternè corripiantur.

Can.9. Can. Apost. 54. & 44. dist. c. Nulli. Nulli licere clerico cauponariam habere tabernam. Si ei enim in cauponam ingredi non est permissum, multo magis & aliis in ea ministrare, & in ijs, quæ ne aggredi quidem licet. Si quid autem tale fecerit, vel cesset, vel deponatur.

Can.10. Nic. conc. c.18. Apo. 44. Can.11. 24.q.1. Nullus. Episcopus, presbyter vel diaconus, qui vsuras, vel quę dicuntur centesimas accipit, vel cesset, vel deponatur.

Nemo eorum, qui in sacerdotali ordine enumeratur, vel laicus, ludæorum azima comedat, vel vllam cùm eis familiaritatem ineat, vel in morbis accerset, vel ab eis medicinas accipiat, vel vnà cum eis in balneis lauetur. Si quis autem hoc facere aggressus fuerit, si sit quidem clericus, deponatur: si autem laicus, segregetur.

Can.12. Porrò hoc quoque ad nostram cognitionem peruenit, quòd in Aphrica & Libya & alijs locis quidam ex ijs qui illic sunt, religiosissimi præsules cum proprijs vxoribus, etiam postquam ad eos processit ordinatio, vnà habitare non recusant, ex eo populis offendiculum & scandalum afferentes. Cùm itaq; studium nostrum in eo magnoperè laboret, vt omnia ad gregis in manus nostras traditi nobis quę commissi vtilitatem fiant, nobis visum est, vt nihil eiusmodi deinceps vllo modo fiat. Hoc autem dicimus, non ad ea abolenda & euertenda, quæ Apostolicè antè constituta sunt, sed populorum salutis & ad meliora progressionis curam gerentes, & ne status Ecclesiasticus vllo probro afficiatur. Dicit enim diuinus Apostolus: Omnia ad Dei gloriam facite: sine offendiculo este & Iudęis, & Græcis, & Dei Ecclesię, quemadmodum & ego omnibus in omnibus placeo, non quærens meam vtilitatem, sed multorum, vt seruentur. Imitatores mei estote sicut & ego Christi. Si quis autem tale quid agere deprehensus fuerit, deponatur. 1.Cor.10. & 11.

Can.13. Dist.31. Quoniã. Videbis Notatione m, & Turrianũ. Quoniam Romanæ Ecclesiæ pro canone traditum esse cognouimus, vt diaconi vel presbyteri, qui digni qui ordinentur existimandi sint, profiteantur se non amplius suis vxoribus coniungendos, nos antiquum canonem Apostolicæ perfectionis ordinisque seruantes, hominum qui sunt in faeris, coniugia dcincęps ex hoc temporis momento firma & stabilia esse volumus, nequaquam eorum cum vxoribus coniunctionem dissoluentes, vel eos mutua tempore conuenienti consuetudine priuantes. Quamobrem si quis dignus inuentus fuerit, qui hypodiaconus, vel diaconus, vel presbyter ordinetur, is ad talem gradum assumi nequaquam prohibeatur, si cum legitima vxore cohabitet. Sed neque ordinationis tempore ab eo postuletur, vt profiteatur se à legitima cum vxore consuetudine abitenturum: ne ex eo à Deo constitutas & suæ præsentia benedictas nuptias iniuria afficere cogamur, Euangelica voce exclamante, Quæ Deus coniunxit, homo non separet: & Apostolo docente, Honorabiles nuptias, & torum immaculatum. &, Alligatuses vxori? ne quæras solutionem. Scimus autem, sicut & qui Carthagine conuenerunt, & ministrorum gravitatis honestatisque curam gerentes dixerunt, vt subdiaconi, qui sacra mysteria contrectant, & diaconi, & presbyteri proprijs terminis à conscribtus abstineant: vt & quod per Apostolos traditum est, & ab ipsis vsque ad antiquitate seruatum, nos quoque similiter seruemus, tempus in omni re scientes, & maximè in ieiunio & oratione. Oportet enim eos, qui diuino altari assident, in sanctorum tractandorum tempore esse omninò continentes, vt posint id quod à Deo simpliciter petunt, obtinere. Si quis ergò præter Apostolicos canones incitatus fit aliquem eorum, qui sunt in sacris, presbyterorum, inquimus, vel diaconorum, vel hypodiaconorum, coniunctione cum legitima vxore & consuetudine priuare, deponatur. Similiter & si quis presbyter vel diaconus suam vxorem pietatis præcextu eiecerit, segregetur: & si perseueret, deponatur. Mat.19. Hebr.13. 1.Cor.7.

Sanctorum diuinorumque Patrum nostrorum canon in his quoque valeat, vt presbyter ante triginta annos non ordinetur, etiamsi sit homo valdè dignus, sed referuetur. Dominus enim Iesus Christus trice simo anno baptizatus est & cœpit docere. Similiter nec diaconus ante viginti quinque annos, nec diaconissa ante quadraginta annos ordinetur. Can.14.

Subdiaconus ne minor 20. annis ordinetur. Si quis autem eorum, qui sunt in statu facerdotali, præter præfinita temporaordinatus fuerit, deponatur. Can.15.

Quoniam Actuum liber septem diaconos ab Apostolis constitutos esse tradit, Neocæsareensis autem synodus ficin às e editis canonibus aperè differuit; Quòd ceperim debent esse diaconi ex canone, etiamsi sit magna ciuitas, ex libro autem Actuum perfuadeberis: nos cùm dicto Apostolico patrum mentem adaptâssemus, inuenimus eos esse locutos non de viris, qui ministrant my steriis, sed de ministerio quod in vsu mensarum adhibebatur, cùm liber Actuum fic habeat: In diebus illis cùm discipulorum multitudo cresceret, fuit Græcorum murmur aduersùs Hebræos, quod despiciebantur eorum viduæ in ministerio quotidiano. Duodecim ergò accersita discipulorum multitudine, dixerunt: Non placet, vt verbo Dei relicto, mentis seruiamus. Prouidete ergò fratres viros ex vobis, de quib. bonum fit testimonium, septem, spiritu sancto & sapientia plenos, quos in hoc vsu constituemus: nos autem in oratione & verbi ministerio fortiter perseueremus. Et placuit sermo coram omni multitudine, & elegerunt Stephanum virum plenum fide & spiritu sancto, Philippum, & Procorum, & Nicanorem, & Timonem, & Parmenam, & Nicolaum proselytum Antiochenum, quos statuerunt coram Apostolis. Hæc interpretans Ecclesiæ doctor Ioannes Chrysostomus, sic profequitur: Est operæ precium admirari, quomodo non est scissa multitudo in virorum electione, quomodo non sunt ab ipsis reiecti ac reprobati Apostoli. Quumnam autem habebant hi authoritatem, & quam acceperunt ordinationem, fcire est necessarium. Nunquid diaconorum? Atqui hoc non est in Ecclesijs. Sed est presbyterorum dispensatio: Atqui nullus adhuc erat Episcopus, sed soli Apostoli. Vnde nec diaconorum, nec presbyterorum nomen existimo apertum esse ac manifestum. Post hæc ergò nos quoque prædicamus, vt prædicti septem diaconi non de ijs accipiantur, qui ministerijs seruiunt, vt est prius expolita doctrina: sed eos esse, quibus fuit concredita ac tradita dispensatio eorum, quæ tunc collecta fuerant. Qui nobis in hoc quoque forma fuere humanitatis & studij in eos, qui indigent. Can.16. Act.6. Neocæs. Concilij Can.15.

Quoniam diuersarum Ecclesiarum clerici proprijs, in quibus ordinati sunt, relictis Ecclesijs, ad alios episcopos se contulerunt, & sine proprij episcopi sententia in alienis Ecclesijs constituti sunt, & ex eo ipsos reddi insolentes ac inobedientes Can.17.

bedientes euenit:statuimus, vt à mense Ianuario præteritæ indictionis, nullus omninò clericus, in quocunq; sit gradu, posteſtatem habeat ſine proprij Epiſcopi ſcripta dimiſſoria, in alienæ Eccleſiæ catalogum referri. Qui hoc enim à præſenti nunc tempore non ſeruat, ſed quòd in ſe eſt, eum qui illi manus impoſuit, dedecore afficit, deponatur & ipſe, & qui eum præter rationem ſuſcepit.

Can. 18. Eos qui barbaricæ incurſionis prætextu, vel aliquo alio modo propter aliquam circunſtantiam emigrarunt, clericos, poſtquam modus illæ accircunſtantia ceſſarit, vel barbaricæ incurſiones, propter quas receſſerant, rursùs in ſuas iubemus Eccleſias reuerti, nec eas diu * abſque vlla occaſione relinquere. Si quis autem, non vt præſens vult canon, abſuerit, ſegregetur, donec ad præſentem Eccleſiam redeat. Hoc ipſum autem etiam in eo ſtat Epiſcopo, qui illum detinet.

* διατριβας ciuas

Can. 19. Quòd oporteat eos, qui præſunt Eccleſijs, in omnibus quidem diebus, ſed præcipuè Dominicis, omnem clerum & populum docere pietatis & rectæ religionis eloquia, ex diuina ſcriptura colligentes intelligentias & iudicia veritatis, & non tranſgredientes iam poſitos terminos, vel diuinorum patrum traditionem. Sed & ſi ad ſcripturam pertinens controuerſia aliqua excitata fuerit, nè eam aliter interpretétur, quàm quomodò Eccleſiæ luminaria & doctores ſuis ſcriptis expoſuerunt: & maiorem ex iis laudem aſſequantur, quàm ſi quæ à ſe dicuntur componant, ne, dum quandoque ad id hæſitant, ab eo quod conuenit, excidant. Per prædictorum enim Patrum doctrinam, populi ad eorum quæ ſunt bona & expetenda, & inutilia ad reijcienda, cognitionem venientes, vitam in melius componunt, nec ignorantiæ vitij conuincuntur, ſed doctrinæ mentem adhibentes, ſeipſos ad id, ne mali quid eis accidat, excitant, & imminentium ſupplicium metu ſibi ſalutem procurant.

Can. 20. Ne liceat Epiſcopo in alia, quæ ad ſe non pertinet, ciuitate publicè docere. Si quis autem hoc facere deprehenſus fuerit, ab Epiſcopatu deſiſtat, presbyteri autem munere ſungatur.

Can. 21. Qui canonicorum quidem criminum rei facti, & propterea perfectæ ac perpetuæ depoſitionis ſubiecti, in laicorum locum detruſi ſunt, ſi quidem ad conuerſionem ſua ſponte reſipicientes, peccatum deflent, propter quod à gratia exciderunt, & ab ea ſe penitus alienos efficiunt, clerici habitu tondeantur. Sin autem non ſua ſponte hoc elegerint, comam ſecut laici nutriant, vtpotè qui mundanam ſeu ſeculærem converſationem vitæ cœleſti præpoſuerint.

Can. 22. Eos qui pecunijs ordinantur, ſiue Epiſcopos, ſiue qualeſcunque clericos, & non ex examinatione ac vitæ electione, deponi iubemus, ſed & eos etiam, qui ordinauerunt.

Can. 23. t. q. 1. Nullus epiſc. Vt nullus ſiue Epiſcopus, ſiue Presbyter, ſiue diaconus, immaculatam præbens communionem, ab eius qui communicat, eius participationis gratia obolos, vel quamuis aliam ſpeciem exigat. Non eſt enim venalis gratia, nec pro pecunijs ſpiritus ſanctificationem impartimur: ſed ea ijs qui digni ſunt abſque vlla eſt callidi tate communicanda. Si quis autem eorum, qui ſunt in clericatalogo, ab eo cui immaculatam impertit communionem, vllam ſpeciem exigere viſus fuerit, deponatur vt Simoniaci errores & maleficij æmulator.

Can. 24. Ne cui liceat eorum, qui in ſacerdotali ordine enumerantur, vel monachorum in equorum curriculis ſubiſtere, vel ſcenicos ludos ſuſtinere. Sed & ſi quis clericus ad nuptias vocetur, quando ad deceptionem comparata ludibra ingreſſa fuerint, ſurgat & diſcedat, Patrum noſtrorum ſic iubente doctrina. Si quis autem eius rei conuictus fuerit, vel ceſſet, vel deponatur.

Concilij Laod. c. 54

Can. 25. Concil. Chal. c. 17 Præterea renouamus etiam canonem, qui dicit, agreſtes, & quæ ſunt in regione parochias inconcuſſas & illibefactatas manere apud Epiſcopos, qui eas poſſident, & maximè, ſi triginta annorum ſpatio eas ſine vi poſſidétes adminiſtrauerint. Si autem intra triginta annos fuit vel fuerit aliqua de ijs controuerſia, licere ijs, qui ſe iniuria affectos dicunt, de eo actionem mouere apud Synodum prouinciæ.

Can. 26. Dist. 28. Presbyt. Presbyterum, qui per ignorantiam illicitis nuptijs eſt implicatus, eſſe quidem cathedræ participem, ſecundùm ea quæ ſunt nobis à ſacro canone decreta: à reliquis autem operationibus abſtinere. Ei enim, qui eſt talis, ſatis eſt ſi venia detur.

Vt is autem benedicat, qui debet propria curare vulnera, non eſt conſentaneum. Benedictio enim eſt ſanctificationis impertitio. Qui autem id non habet propter delictum ex ignorantia, quomodo alteri impertiet? Nec ergò publicè, nec priuatim benedicat, nec Chriſti corpus alijs diſtribuat, necaliquid aliud miniſterium obeat, ſed prima ſede contentus. Domino defleat, vt illi ex ignorantia peccatum remittatur. Manifeſtum enim eſt, quòd nefarium coniugium diſſoluetur, nec vir cum ea vllo modo conſuetudinem habebit, per quam ſacra operatione priuatus eſt.

Can. 27. Nullus eorum, qui in cleri catalogum relati ſunt, veſtem ſibi non conuenientem induat, neque in ciuitate degens, neq; iter ingrediens: ſed vtatur veſtibus quæ ijs, qui in clerum relati ſunt, attribuæ ſtatibus ſuêre. Si quis autem tale quid fecerit, vna ſeptimana ſegregetur.

Can. 28. De conſe. diſt. 2. Diuinum. Quoniam in diuerſis Eccleſijs intelleximus, vna ad altare à lata, ex quadam quæ inualuit conſuetudine, miniſtros poſtquam hanc incruento oblationis ſacrificio coniunxerint, vtraque ſimul populo diſtribuere: ſimul etiam eſſe decernendum perſpeximus, vt nullus ſacerdos hoc amplius faciat: ſed ad viuificationem & peccatorum remiſſionem ſolam oblationem populo impertiat: tanquam primitias autem vuæ allationem exiſtimantes, facerdotes eam ſeorsùm benedicentes, petentibus impertire ad ſanctum datoris gratiarum actionem, per quos corpora noſtra diuina diſpoſitione augentur & aluntur. Si quis autem clericus præter hæc decreta fecerit, deponatur.

Can. 29. Carthag. 3. cap. 29. Vide can. 50 ſynod. Laod. Carthaginenſis Synodi canon dicit, vt ſancta altaris non niſi à ſobrijs hominibus peragantur, excepto vno die in anno, in quo cœna Domini peragitur, tunc fortaſſe propter aliquos in ijs locis occaſiones Eccleſiæ vtiles patribus hac diſpenſationes vſis. Cùm nihil ergò nos inducat, vt accuratam diligentiam relinquamus, ſtatuimus Apoſtolicas ac paternas traditiones ſequentes, non oportere in Quadrageſimæ poſtrema ſeptimana quinta feria ieiunium ſoluere, & totam Quadrageſimam iniuria affligere.

Can. 30. Ad Eccleſiæ ædificationem omnia facere volentes, etiam ſacerdotes, qui ſunt in barbaricis Eccleſijs, diſpenſare eos ſtituimus. Quare ſi Apoſtolicum canonem de vxore non eijcienda, pictaris ac religionis prætextu ſe tranſgredi debere exiſtimant, & vltra ea quæ ſunt conſtituta facere: & ideò communi cum ſuis conſortibus conuentione & conſenſu inito, à mutua conſuetudine abſtinent, ſtatuimus eos non amplius cum illis vllo modo cohabitare debere, vt ex eo nobis perfectam ſui promiſſi demonſtrationem præbeant. Hoc autem illis non propter aliud, quàm propter eorum pudillanimitatem, externoſque ac non fatis firmos mores conceſſimus.

Can. 31. De conſe. diſt. 1. Clericos. Clericos, qui in oratorijs, quæ ſunt intra domos miniſtrant vel baptizant, hoc illius loci Epiſcopi ſententia facere debere decernimus. Quare ſi quis clericus, hoc non ſic ſeruauerit, deponatur.

Can. 32. Quoniam ad noſtram cognitionem peruenit, quòd in Armeniorum regione vinum tantùm in ſacra menſa offerût, aquam illi non miſcentes, quod ij incruentum ſacrificium peragunt, adducentes Eccleſiæ doctorem Ioannem Chryſoſtomum, hæc dicentem in interpretatione Euangelij ſecundùm Matthæum: Quamobrem non aquam bibit cùm ſurrexit, ſed vinum, improbam aliam hæreſim radicirùs extirpans. Quoniam enim nonnulli aqua in myſterijs vſi ſunt, oſtendens quòd & quando myſteria tradidit, & quando poſtquam reſurrexiſſet, abſque myſterijs ſolam ac nudam menſam appoſuit, vſus eſt, inquit, vino ex genimine viti vis: vtris autem vinum, non aquam generat: & ex eo aquæ in ſacro ſacrificio adiunctionem Doctorem ſubuertere exiſtimant: vt non ab hoc tempore in poſterum ignorantia tenentur, patris ſententiam orthodoxè aperimus. Cùm enim improba Hydroparaſtatarum, hoc eſt, eorum qui aquæ defenſionem ſuſcipiebant, antiqua eſſet hæreſis, qui pro vino ſola aqua in proprio ſacrificio vſi ſunt, reſellenshic vir diuinus iniquam eiuſmodi hæreſis ſucceſſionem, & oſtendens quòd directè Apoſtolicæ traditioni aduerſatur, id quod iam dictum eſt, confirmauit. Quoniam autem & ſuæ Eccleſiæ vbi eſt illi paſtor alsadminiſtrario tradita, aquam vino miſcendam tradidit, quando incruentum peragi ſacrificium oportet,

oportet, ex precioso ac honorando nostri Redemptoris latere ex sanguine & aqua contemplationem ostendens, quę in totius mũdi viuificationem effusa est, & peccatorum redemptionem, & in omni etiam Ecclesia, vbi spiritalia lumina resplenduerunt, hic ordo diuinitus traditus seruatur. Nam & Iacobus Christi Domini nostri secundum carnem frater, cui Hierosolymitanæ Ecclesiæ thronus primum est creditus: & Basilius Cæsareensium Ecclesiæ Archiepiscopus cuius gloria omnem terrarum orbem peruasit, mystico nobis in scriptis tradito sacrificio, ita tradendum in sacro ministerio ex aqua & vino sacrum Calicem ediderunt. Et qui Carthaginę conuenerunt Sancti Patres, adeo apertè & præclsè mentionem fecêre, vt in sanctis nihil plus, quàm corpus & sanguis Domini offeratur, vt ipse Dominus tradidit, hoc est, panis & vinum aqua mixtum. Si quis ergo Episcopus vel presbyter non secundum traditum ab Apostolis ordinem facit, & aquam vino miscens, sic immaculatum offert sacrificium, deponatur, vt imperfectè ac simpliciter mysterium enuncians, & quę tradita sunt, innouans.

De conse-cra. dist. 1. Iacobus.

Concil. Chartag. 3. ca. 24.

Quoniam cognouimus in Armeniorum regione eos solum in cleri ordinem referri, qui sunt ex genere sacerdotali, ijs qui hoc facere aggrediuntur mores Iudaicos sequentibus, nonnullos autem eorum etiam non tonsos, sacros cantores & diuini templi lectores constituí. decernimus, vt deinceps non liceat ijs, qui volunt aliquos ad clerum adducere, ad eius cui manus imponitur, genus respicere: sed examinantes an digni sint, expositis in sacris canonibus decretis, eos in cleri catalogum referre & Ecclesiasticè promouere, siue sint ex Maioribus suis sacerdotibus, siue non. Sed etiam, vt nulli ex omnib. liceat eorum, qui sunt in clericorum ordinem relati, populo in suggestu diuinas scripturas explicare, nisi is sacerdotali tonsura vsus fuerit, & benedictionem à suo pastore canonicè susceperit. Si quis autem presbyter hæc facere deprehensus fuerit, deponatur.

Can. 55.

Porrò autem cum & hoc canon sacerdotalis apertè edicat, quòd coniurationis vel sodalitatis crimen etiam ab æternis legibus est vetitum: multò autem magis hoc fieri in Ecclesia prohibere oportet: nos quoque obseruare studemus, vt si qui clerici aut monachi inuenti sint vel coniurantes, vel sodalitates ineuntes, vel aduersus Episcopos vel conclericos aliquid struentes, à proprio gradu excidant.

Can. 14. Concilij Chalced. cap 18.

Nullio omnium metropolitanorum liceat, mortuo Episcopo, qui ejus throno subest, rescius, vel ipsius Ecclesiæ aduerse, vel sibi vendicare: sed tint sub custodia cleri Ecclesiæ, cui defuncti us præsuit, vsque ad alterius episcopi promotionem, præterquàm si in eadem Ecclesia non reliqui sint clerici. Tunc enim metropolitanus ea non diminuta seruabit, ordinando episcopo omnia reddens.

Can. 35.

Renouantes quæ à sanctis 150. Patribus in hac Dei obseruatrice & regia vrbe conuenerunt, & sexcentorum trigintà qui Chalcedone conuenere, constituta tant, decernimus vt thronus Constantinopolitanus æqualia priuilegia cum antiquę Romę throno obtineat. & in Ecclesiasticis vt illa magni fiat, vt qui sit secundus post illum. Post quem magnæ Alexandrinorum ciuitatis numeratur thronus: deinde Antiochiæ, & post eum Hierosolymitanæ ciuitatis.

Can. 16. Ereneus ep. Con stle & quę supra nostrum in Conc. Chal ced.

Quoniam diuersis temporibus barbaricæ incursiones fuere, & ex eo plurimæ ciuitates ab iniquis & ex legibus subiugatæ fuere, & ideo non possit eius ciuitatis præsul post quam ordinatus fuerit, fuum thronum apprehendere, & in eo in sacerdotali constitutione collocari, & sic pro ea quæ inualuit consuetudine ordinationes & omnia, quæ ad Episcopum pertinent, agere & tractare: nos honorem ac veneration em sacerdotio seruantes, & gentilem iniuriam nequaquam ad Ecclesiasticorum iurium pernicien posse quicquam agere volentes, cis qui sic ordinati sunt, & propter prædictam causam in suis thronis non sunt constituti, vt absque vllo excusatione prædicto conferuentur, decreuimus, vt & diuersorum clericorum ordinationes canonicè faciant, & pontificatus authoritate in proprio termino vtantur, & sit firma ac legitima, quacunque sub eo proceditad ministratio. Non enim à tempore nec flitatis exacta iuris obseruatione circunscripta, dispensationis terminus circunscribetur.

Can. 17.

Can. 38.

Canonem qui à Patribus factus est, nos quoque obseruamus, qui sic edicit: Si qua ciuitas ab Imperiali potestate innouata est, vel rursus innouata fuerit, ciuiles ac publicos typos, Ecclesiasticarum quoque rerum ordo conseruatur.

Concil. Chalced. cap 12.

Cum frater & comminister noster Ioannes insulæ Cypri præsul, vna cum suo populo in Helleſponticam prouinciam & propter barbaricas incursiones, & vt à gentilium seruitute liberarentur, & Christianilimæ potentiæ sceptris pure subijcerentur, à prædicta insula emigrauerit, clementia Dei prouidentia, & pij Deique Sinantis Imperatoris nostri labore, constituimus, vt citra vllam innouationem seruentur, quæ à diuinis Patribus, qui Ephesi conuenerunt, prædicti viri throno priuilegia conceſſa sunt, vt noua Iustinianopolis Constantinopolis ius habeat, & qui in ea constituitur, imprimis pius ac religiosissimus Episcopus, præsit omnibus Helleſponticorum prouinciæ Episcopis, & à suis Episcopis eligatur ex antiqua consuetudine. Mores enim, qui sunt in vnaquaque Ecclesia, diuini etiam nostri Patres seruandos cêseuerunt, Cyzicenorum ciuit. Episcopo prædicti Iustiniani ciuitatis subiecto existête, ad imitationem reliquorum omnium episcoporum, qui subsunt prædicto Dei amantissimo præsuli Ioanni, à quo cum vsu postulauerit, etiam ipsius Cyzicenorum ciuit. Episcopus ordinabitur.

Concil. Ephes. ca 8.

Can. 40.

Quoniam Deo hærede per fecessum ex vitæ ſtrepitu ac perturbatione, valde est salutare, oportet nos non sine examinatione, eos qui vitâ monasticam eligunt, non intempestiuè admittere, fed nobis à Patribus traditum decretum in eis quoque seruare, vt vitæ fecundum Deum profeſſionem vt iam firmam, & à scientia ac iudicio factam tunc admittamus, post rationis complementum. Qui ergo monachicum iugum est subituros, ne sit minor quàm decem annos natus, eius quoque rei examinatione in præsulis arbitrio sita, an augeri tempus conducibilius exiſtimet ad introductionem & confirmationem in vita monastica. Et si enim etiam magnus Basilius in sacris suis canonibus eam, quæ se sua sponte Deo affert, & virginitatem complectitur, si octauum decimum annum compleuerit, in virginum ordinem referendam esse ſtatuit: sed tamen de viduis & diaconiſſis exemplum ſecuti, in dictum tempus, analogia & proportione habita, eos qui vitam monasticam elegerunt, deduximus. In diuino enim Apoſtolo ſcriptum est, ſexaginta annorum viduam in Ecclesia eligendâ: sacri aût canones, 40 an. diaconiſſam ordinandâ esse ſtatuerût, cùm Dei Ecclesiam Dei gratia potentiorem ac robuſtiorem euaſiſſe, & vlterius procedere vidiſſent, fideliumque ad diuinorum mandatorum obseruationem firmitatem ac ſtabilitatem. Quod quidem cùm nos quoque optimè intelleximus, perfectè ſtatuimus, Deigratiam ei, qui certamina secundum Deum aggreſſurus est, veluti quoddam ſignaculum celeriter imprimentes, hinc eum ad non diu cunctandum & tergiuerſandum inducentes, vel potius etiam ad boni electionem & constitutionem incitantes.

Vide Basilium Magnum interrogation eis in regulis fusioribus.

1. Tim. 5.

Can. 41.

Eos qui in vrbibus vel vicis, in claufuris volunt secedere, & ſibijpſis ſeparatim ſeu in ſolitudine mentem adhibere, priùs quidem in monaſterium ingredi oportet, & anachoreticam, hoc est, ab alijs ſeparatam ac ſemotam viuendi rationem exercere, & ſpatio triennij ei, qui manſionis præsest, in Dei timore parere, & obedientiam in omnibus, vt æquum est, implere, & ita huius vitæ eligendæ inſtitutum profitentes, & quòd eam ex toto corde ſua ſponte amplectuntur, ab eius loci præſule examinari: deinde ſic alio anno extra clauſuram fortiter ſe gerere, vt copius eorum euadat manifeſtior. Tunc enim plene ac perfectè ſignificabunt, quòd non inanem gloriam captantes, fed propter ipſum reuera pulchrum ac honeſtum hoc ſilentium perſequuntur. Poſt tantì autem temporis complementum, ſi in eodem eligendæ vitæ inſtituto permaneant, includi ipſos, & eis non amplius licere, quando etiam voluerint, ex tali manſione egredi, præterquam ſi propter communem vtilitatem, vel aliam neceſſitatem ad montem vrgentem, ad id trahantur, & ita cum benedictione eius loci Epiſcopi. Qui autem ſine his iam dictis cautis ex ſuis habitaculis exire aggrediuntur, primò quidem vel inuitos dicta clauſula coerceri, deinde ieiunijs & alijs afflictionibus ipſos curare, ſcientes quemadmodum ſcriptum eſt, quòd nemo qui manum aratro immiſit, & retro conuerſus eſt, eſt aptus regno cœlorum.

Can. 42. Eos qui dicuntur Eremitæ, qui quidem nigris vestibus induti, & capite comati vrbes obeunt, & cum viris ac mulieribus versantur, & propriè professioni faciunt iniuriam, statuimus si elegerint quidem tonsi comis reliquorum monachorum amictum suscipere, eos in monasterio constitui, & inter fratres referri. Quòd si hoc non elegerint, eos omninò ex vrbibus expelli, & solitudines, quæ eremi dicuntur, habitare, ex quibus ibi etiam denominationes confixêre.

Can. 43. Licet omni Christiano vitam exercitatricem eligere, & rerum ad vitam pertinentium deposita tempestate, monasterium ingredi, atque inibi monachi tonderi, in quacunque proloplione deprehensus fuerit. Seruator enim noster Ioan. 6. Deus inquit, Eum qui venit ad me, non ejiciam foràs. Tanquam ergò monachali vitæ agendæ instituto in pœnitentia nobis vitum describente, ei qui ad illud germanè ac syncerè accedit, acquiescimus ac fauemus: nec vlli ei mores impedimentum afferent, quo minùs proprium scopum adimpleat.

Can. 44. Monachus fornicationis conuictus, vel qui ad matrimonij communionem vitæque societatem vxorem duxit, fornicatorum pœnis secundùm canones subijcietur.

Can. 45. Quoniam intelleximus in nonnullis mulierum monasteriis mulieres, quæ ferico lino amictu dignæ habentur, pritiis fericis & omnis generis vestibus, præterea autem & mundis (mundus) auro & gemmis variatis abijs, qui illas ducunt, exornari, & fic ad altare accedentes, exui tanto opum apparatu, & statim in illis fieri habitus benedictionem, illasque nigro amictu indui, statuimus ne hoc deinceps fiat. Neque enim fas est, vt quæ iam propria voluntate omnem vitæ iucunditatem deposuit, & eam quæ est secundùm Deum, vitæ agendæ rationem amplexa est, firmisique ac stabilibus rationibus eam confirmauit, & ita ad monasterium accessit, per eum, qui interit ac fluit, mundum, & quorum iam oblita erat, memoriam renouoet, & ex eo anceps reddatur, & eius anima perturbetur instar exundantium fluctuum, hucque & illuc versantium, vt nec reliquam nonnunquam lachrymam emittens, cordis per corpus compunctionem ostendat, sed & si exigua aliqua, vt est confentaneum, lachryma exilierit, non magis propter affectionem, quam habent propter exercitatorium certamen, quàm propterea quòd mundum & mundana seu feculatia relinquant, ea à videntibus profluxisse putetur.

Mundus pro ornamẽto muliebri.

Can. 46. Quæ vitam exercitatorium eligunt, & in monasteriis sunt constitutæ, ne ominò progrediantur. Si qua autem inexorabilis necessitas ad hoc trahit, cum benedictione & permissione eius, quæ præest, hocagant, tuncque non solæ per se, sed cum aliquibus vetulis, & quæ in monasterio primæ sint, cum mandato eius quæ præfecta est. Eis autem ominò extrà cubare non licet. Sed & viri, qui vitam monasticam perfequuntur, vrgente necessitate, & ipsi cum benedictione eius, cui regimen creditum est, procedant. Quamobrem qui transgrediuntur, id quod est nunc à nobis decretum, fiue sint viri, siue mulieres, conuenientibus pœnis subijciantur.

Can. 47. Neque mulier in virorum monasterio, neque vir in mulierum dormiat. Extra offendiculum enim & scandalum fideles esse oportet, & ad id quod est decorum ac honestum, Deoque gratum vitam suam componere. Si quis autem hoc fecerit, siue sit clericus, siue laicus, segregetur.

Can. 48. Vxor eius, qui ad Episcopalem dignitatem promotus est, communi sui viri consensu priùs separata, postquam in Episcopum ordinatus est ac confecratus, monasterium ingrediatur procul ab Episcopi habitatione extructum, & de Episcopi prouidétia fruatur. Sin autem digna vita fuerit, etiam ad diaconatus dignitatem prouehetur.

Can. 49. Hunc fecrum etiam canonem renouantes decernimus, vt quæ Episcopali voluntate fœmèl consecrata fuerint monasteria, semper monasteria maneant, & res quæ ab ipsa pertinent, monasterio seruentur, & ea non possint esse amplius fecularia habitacula, nec ab vllo ex omnibus fecularibus tradi hominibus. Sed etiamsi hoc hucusque factum est, hoc nequaquam seruandum decernimus: eos autem, qui in præsentia & deinceps hoc facere aggrediuntur, canonum quoque pœnis subijci.

Nullum omnium, siue clericum, siue laicum, ab hoc deinceps tempore alea ludere. Si quis autem hoc deinceps facere ab hoc tempore aggressus fuerit, si sit quidem clericus, deponatur: si laicus, segregetur. Can. 50.

Omninò prohibet hæc sancta & vniuersalis Synodus eos, qui dicuntur mimos, & eorum spectacula, deinde venationum quoque spectationes, easque quæ fiunt in scena, saltationes pernicij. Si quis autem præsentem canonem contempserit, & se alicui eorum, quæ sunt vetita, dederit, si sit quidem clericus, deponatur: si verò laicus, segregetur. Can. 51.

In omnibus sanctæ Quadragesimæ ieiunij diebus, præterquàm Sabbato, & Dominica, & sancto Annunciationis die, fiat sacrum præsanctificatorum ministerium. Can 52. Hic cæ ab Ecclesia Occidentali nõ est recepta.

Quoniam spiritalis necessitudo sæpe affinitas, corporum coniunctione maior est, in nonnullis autem locis cognouimus quosdam, qui ex sancto & salutari baptismate infantes susciperunt, posteà quoque cum matribus illorum vidiuis matrimonium contrahere, statuimus vt in posterum nihil fat Can. 53. Vide hic Turrianũ. iusmodi. Si qui autem * perprærentem canonem hoc facere deprehensi fuerint, ij quidem primò ab hoc illicito & iniusto matrimonio desistant, deinde fornicatorum pœnis subijciantur. * for. post

Cùm diuina Scriptura nos apertè doceat, Non ingredieris ad omnem consanguineam carnis tuæ ad reuelandam eius turpitudinem, diuinus Basilius nonnullas prohibitas nuptias in suis canonibus enumerauit, multis silentio præteritis, & his vtrisque nobis vtiliatem attulit. Turpium enim nominum multitudine euitata, ne verbis orationem pollueret, generalibus nominibus impuritates complexus est, per quas legibus veritas nuptias nobis in summa offendit. Quoniam autem propter eiusmodi silentium, & quòd non discerni possent illicitarum nuptiarum prohibitio, seipsam natura confudit: nobis visum est ea paulò apertiùs exponere, ab hoc deinceps tempore decernentes, vt qui cum fratris sui filia matrimonij societatem coierit, vel pater & filius, qui cum matre & sorore, vel cum duabus puellis sororibus pater & filius, vel cum duobus fratribus mater & filia, in septennij canonem incidant, ijs publicè separatis à nefario contubernio. Can. 54. Leuit. 18.

Quoniam intelleximus in Romanorum ciuitate, in sanctis Quadragesimæ ieiuniis, in eius Sabbatis ieiunare, præter Ecclesiasticam traditam consequentiam: sanctæ Synodo visum est, vt in Romanorum quoque Ecclesia inconfusè vires habeat canon qui dicit: Si quis clericus inuentus fuerit in sancto Dominico vel Sabbato ieiunans, præter vnum & solum, deponatur: sin autem laicus, segregetur. Can. Apost. 65.

Similiter accepimus & in Armeniorum regione, & in aliis locis, in Sabbatis & Dominicis sanctæ Quadragesimæ quosdam ouo & caseum comedere. Visum est ergò & hoc, vt omnis Dei Ecclesia, quæ est in vniuerso terrarum orbe, vnum ordinem sequens, ieiuniũ perficiat, & abstineat sicut ab omni macrabili, sic ab ouis & caseo, quæ quidem sunt fructus & fœtus eorum à quibus abstinemus. Si autem hoc non seruauerint, si sint quidem clerici, deponantur. Sin autem laici, segregentur. Can. 56.

Quòd ad altare mel & lac offerre non oportet. Can. 57.

Nemo eorum, qui sunt in ordine laicorũ, diuina sibi mysteria imperitat, præsente Episcopo, vel presbytero, vel diacono. Qui autem tale quid ausus fuerit, vt præter ea quæ sunt constituta faciẽs, vna septimana segregetur, & ex eo docetur non amplius sapere, quàm sapere oportet. Can. 58.

In æde oratoria, quæ est intra domum, baptismus nequaquam peragatur: sed qui ab omnibus fordibus aliena illuminatione digni habendi sunt, ad Catholicas Ecclesias accedant, & hoc illic munere perfruantur. Si quis autem quæ à nobis constituta sunt, non seruare conuictus fuerit, si sit quidem clericus, deponatur: si autem laicus, segregetur. Can. 59.

Cùm clamet Apostolus, quod Domino adhæret, vnus est spiritus, clarum est, quòd qui etiam cum contrario init familiaritatem ac consuetudinem, cum illo coniunctione vnus sit. Eos ergò, qui fe dæmone correptos esse simulant, & morum improbitate eorum figuram & habitum simulatè præ se ferunt, visum est omni modo puniri, & eiusmodi afflictioni- Can. 60. 1. Cor. 6.

bus laboribusque eos subijci oportere, quibus ij qui verè à dæmone correpti sunt, vt à dæmonis operatione liberentur, iure subijciuntur.

Can. 61. Legi sexé ni subijci est, sexen nio excõ municari.

Qui vitabus seipsos tradiderunt, vel ijs qui hecatontarchæ seu centuriones dicuntur, vel alijs eiusmodi, vt abillis discant, si quid ibi reuelari velint, conuenienter ijs, quæ de ipsis à Patribus constituta sunt, sexennij canoni subijciuntur. Et ipli autem eos quoque subijci oportet qui vrsus, vel eiusmodi animalia ad ludum & simpliciorum noxam circunsejunt, & fortunam, ac fatum, & genealogiam, & quorundam eiusmodi verborum multitudinem ex fallaciæ impostura: quæ nugis proferunt: eosque qui τερατολογοῦσιν, id est, nubium persecutores, & μυστικὰς, hoc est, imprecatores, & γοητεύοντας, id est, remediorum amuletorum quæ præbitores & vates appellantur. Eos autem, qui in ijs persistunt, & non ab eiusmodi perniciosis gentilibusque studijs auertuntur, & autugiunt, Ecclesia omninò exturbandos decernimus, sicut & sacri canones dicunt. Quæ enim est luci cum tenebris communicatio, vt ait Apostolus? vel quæ templo Dei cum idolis consensio, vel quæ fideli cum infideli pars est? Quæ autem Christo est cum Belial concordia ac conuentio?

1. Cor. 6.

Can. 62. Calendas quæ dicuntur, & vota brumalia quæ vocantur, & qui in primo Martij mensis die sit, conuentum ex fidelium ciuitate omninò tolli volumus: sed & publicas mulierum saltationes multam noxam exitiumque afferentes: quin etiam eas, quæ nomine eorum, qui falsò apud Græcos dij nominati sunt, vel nomine virorum ac mulierum sunt saltationes sacmy steria more antiquo, & à vita Christianorum alieno, amandamus & expellimus, statuentes vt nullus vir deinceps mulebri veste induatur, vel mulier veste viro conueniente.

Deut. 22. Sed neque comicas, vel satyricas, vel tragicas personas indnat, neque execrandi Bacchi nomen, vuam in torcularibus exprimentes, inuocent, neque vinum in dolijs effundentes, rium moueant, iguorantia vel vanitate ea, quæ à dæmonis impostura procedunt, exercentes. Eos ergò qui deinceps aliquid eorum, quæ scripta sunt, aggredientur, vbi ad horum cognitionem peruenerint, si sint quidem clerici, deponi iubemus: si verò laici segregari.

Can. 63. Quæ à veritatis hostibus falsò confictæ sunt martyrum historiæ, vt Dei martyres ignominia afficerent, & qui eos audituri essent, ad infidelitatem deducerent, in Ecclesia non publicari iubemus, sed eas ignitradi. Qui eas autem admittunt, vel tanquam veri ijs mentem adhibent, anathematizamus.

Can. 64. Quòd non oportet laicum publicè disputare vel docere, docendi authoritatem ex eo sibi vendicantem, sed ordinij à Domino tradito cedere, & aurem ijs, qui docendi gratiam acceperunt, aperire, & diuina ab eis doceri. In vna enim Ecclesia diuersa membra fecit Deus, vt est vox Apostoli. Quam apertè interpretans Gregorius Theologus, cum qui in ijs est, ordinem commendat, dicens: Hunc ordinem reuereamur fratres, hunc seruemus. Hic quidem sit auris, ille verò lingua: hic autem manus, hic verò aliquid aliud: hic quidem doceat, ille verò discat. Et paulò post: Et discens in docilitate, & suppeditans in hilaritate, & operi serens ac submissi trans in alacritate. Ne sinus omnes lingua, quod est promptius: ne omnes Apostoli, ne omnes prophetæ, ne omnes interpretemur, & post quæ dam: Cur te ouium pastorem facis? cur caput efficeris, cùm sispes? cur Imperator esse conaris, cùm relatus sis in numerum militum? Et alibi iubet sapientia, ne sis velox in sermonibus, ne cùm sispauper, vnà cum diuite extendaris, nec quæras sapientibus esse sapientior. Si quis autem præsentem canonem labefactans deprehensus fuerit, quadraginta dieb. segregetur.

1. Cor. 12. Ephe. 4. 5.

Prou. 23.

Can. 65. Qui in nouilunijs à quibusdam antè suas officinas & domos accenduntur rogos, supra quos etiam antiqua quadam consuetudine salire inuptè ac delire solent, iubemus & cinceps cessare. Quisquis ergò rale quid fecerit, si fit quidem clericus, deponatur: si in autem laicus, segregetur. In quarto enim libro Regum scriptum est: Et adificauit Manasses altare vniuersæ militiæ cæli in duobus atrijs domus Dei, & filios suos traduxit per ignem, forcibusque & augurijs auspicijsque vsus est, & fecit ventriloquos seu phytones, & diuinatores multiplicauit, & ambulauit in eo, vt faceret malum coram Domino, vt eum ad iram prouocaret.

A sancta Christi Dei nostri resurrectionis die, vsque ad nouum Dominicum, tota septimana in Ecclesijs vacare fideles iugiter oportet psalmis & hymnis, & spiritalibus canticis, in Christo gaudentes, festumque celebrantes, & diuinarum scripturarum lectioni mentem adhibentes, & sanctis mysterijs iucundè & lautè fruentes. Sic enim cum Christo exaltabimur, & vna resurgemus. Nequaquam ergò prædictis diebus equorum cursus vel aliquod publicum fiat spectaculum.

Can. 66.

Diuina nobis scriptura mandauit, à sanguine & suffocato, & fornicatione abstinere. Eos ergò, qui propter lautum & delicatum ventrem, cuiuscunque animalis sanguinem arte aliqua eséulentum condiunt ac instruunt, vt par est, incusamus ac punimus. Si quis ergò deinceps animalis sanguinem quouis modo comedere aggrediatur, si sit quidem clericus, deponatur: sin autem laicus, segregetur.

Can. 67. Act. 15. Hunc canonem oc cidentis Ecclesiã non recipit. Vide Tur.

Nulli ex omnibus licere veteris & noui Testamenti librum, nec sanctorum nostrorum præconum ac doctorum corrumpere vel confcindere, vel librorum cauponatoribus, vel ijs qui dicuntur vnguentarij, vel alicui alij ex omnibus ad eum delendum tradere: nisi vtique vel à tineis, vel ab aqua, vel alio malo modo redditus fuerit inutilis. Qui autem tale quid facere deinceps deprehensus fuerit, anno vno segregetur. Similiter & qui libros emisit, si eos quidem ipse non ad suam vtilitatem retineat, nec alteri ad eius beneficium, & vtij permaneant vendat, sed eos corrumpere aggressus fuerit, segregetur.

Can. 68.

Nulli omnium liceat, qui quidem sit in laicorum numero, intra sacrum altare ingredi, ab eo tamen nequaquam prohibita potestate & authoritate Imperat. quando quidem voluerit creatori dona offerre ex animiquissima traditione.

Can. 69. Vide Tur.

Ne liceat mulieribus in diuini ministerij, seu celebrationis tempore loqui, sed vt vox est Apostoli Pauli, silenant. Non enim eis loqui permissum est, sed subijci, sicut dicit lex. Si quid autem volunt discere, domi proprios maritos interrogent.

Can. 70. 1. Cor. 14. Gen. 3.

Eos, qui docentur leges ciuiles, Græcis moribus vti non oportere, & neque in theatrum induci, neque eas quæ dicuntur cy listras peragere, vel præter vsum communem sibi vestes induere, nec quo tempore disciplinam aggrediuntur, vel ad finem eis peruenium, vel (vt in summa dicam) in eius doctrinæ dimidio. Si quis autem deinceps hoc facere ausus fuerit, segregetur.

Can. 71.

Non licere virum orthodoxum cum muliere hæretica coniungi, neque verò orthodoxam cum viro hæretico copulari. Sed & si quid eiusmodi ab vllo ex omnibus factum apparuerit, irritas nuptias existimare, & nefarium coniugium diffolui. Neque enim ea quæ non sunt misceuda, misceri, nec ouem cum lupo, nec peccatorum sortem cum Christi parte coniungi oportet. Si quis autem ea, quæ à nobis decreta sunt, tranfgressus fuerit, segregetur: si autem aliqui qui adhuc sunt infideles, & in orthodoxorum gregem nondum relati sunt, funt inter se legitimo matrimonio coniuncti, deinde hic quidem eo quod est honestum electo, ad lucem veritatis accurrerit, ille verò error is vinculo detentus fuerit, nolens diuinos radios fixis oculis intueri, fideli placeat cum infideli cohabitare, nè à se inuicem separentur. Ex diuini enim Pauli sententia, sanctificatus est vir infidelis in muliere, & sanctificata est mulier infidelis in viro.

Can. 72. Errat Canon. 1. Cor. 7.

Cùm crux nobis viuifica salutare ostenderit, nos omnem diligentiam adhibere oportet, vt ei per quam ab antiquo lapsu saluati sumus, eum, quem par est, honorem habeamus. Quamobrem & mente, & sermone, & sensu adorationem ei tribuentes, crucis figuras, quæ à nonnullis in solo ac pauimento sunt, omninò deleri iubemus, ne incedentium concultatione victoria nobis trophæum inimia afficiatur. Eos itaque, qui deinceps crucis signum in solo construunt, segregari decernimus.

Can. 73.

Quòd non oporter in Dominicis locis vel Ecclesijs eas, quæ cicuntur, agapas, id est, charitates facere, & inuitis in æde comedere, & accubitus sternere. Qui autem hoc ausi fuerint vel cessent, vel segregentur.

Can. 74.

Can. 75. Eos qui in Ecclesijs ad psallendum accedunt, volumus nec inordinatis vociferationibus uti, & naturam ad clamorem vrgere, nec aliquid eorum, quæ Ecclesiæ non conueniunt, & apta non sunt, adscisere, sed cum magna attentione & compunctione psalmodias Deo, qui est occultorum inspector, offerre. Pios enim & sanctos fore filios Israël sacrum docuit oraculum.

Can. 76. Quòd non oportet intra sanctos ambitus cauponatorium officinam, vel quæ fiunt per aromata species proponere, vel alias venditiones facere, suam veneration em Ecclesijs seruantes. Seruator enim noster & Deus, per suam in carne vitæ agendæ rationem nos instituens, non facere domum patris sui domum negociationis iussit, qui etiam numulariorum mensas (κύρβεις) effudit, & eos qui sacrum commune faciunt eiecit. Si quis ergò in prædicto delicto deprehensus fuerit, segregetur.

Ioan. 2. Matt. 21.

Can. 77. Quòd non oportet sacros initiatos, vel clericos, vel asceticos, id est, exercitosere, seu monachos, luuari cum mulieribus, nec omnem Christianum laicum. Hæc est enim prima condemnatio apud gentes. Si quis autem hac in re deprehensus fuerit, si sit quidem clericus, deponatur: sin autem laicus, segregetur.

Can. 78. Quòd oportet eos qui illuminantur, fidem discere, & quinta septimanæ feria Episcopo & presbyteris renunciare.

Can. 79. Absque vllis secundinis ex virgine partum esse confitentes, vt qui sine femine conflitutus sit, id que toti gregi annunciantes, eos qui propter ignorantiam aliquid faciunt quod non decet, correctioni subijcimus. Quate quoniam aliqui post sanctæ Christi Dei nostri natiuitatis diem, similam coquere ostenduntur, & eam tibi inuicem impertiri, honoris scilicet prætextu secundinarum impolluta Virginis matris sit autumus, vt deinceps nihil tale fiat à fidelibus. Nequeenim hoc honor est virginis, quæ supra mentem & sermonem, quod comprahendi non potest, verbum peperit ex carne, ex communibus & ijs quæ in nobis sunt inenarrabilem eius partum definire, metiri ac describere. Si quis ergò deinceps hoc facere aggressus fuerit, si sit quidem clericus, deponatur: si verò laicus, segregetur.

Can. 80. Si quis Episcopus, vel presbyter, vel diaconus, vel eorum qui in clero enumerantur, vel laicus nullam grauiorem habet necessitatē, vel negocium difficile, vt à sua Ecclesia abiti diutissimè: sed in ciuitate agens, tribus diebus Dominicis in tribus septimanis vnà non conueniat, si sit quidem clericus, deponatur: si verò laicus, segregetur.

Can. 81. Quoniam in nonnullis locis didicimus in sanctissimo hymno additamenti loco dici post illud, Sanctus immortalis, hoc, Qui crucifixus es pro nobis, miserere nostri. Id autem ab antiquis sanctis patribus, vt à pietate alienum, ex hoc hymno eiectum cum scelerato hæretico, qui hanc vocem innouauit: nos quoque confirmantes ea, quæ à sanctis nostris patribus prius piè constituta sunt, anathematizamus eos, qui post præsens decretum eius modi vocem admittunt, vel aliquo alio modo sanctissimo hymno adiungunt. Et si est quidem Sacerdotalis ordinis qui transgressus est eum sacerdotali dignitate priuari iubemus: sin autem laicus vel monachus, segregari.

Petrus Fullo is fuit, alias Cnaphe⁹.

Can. 82. Inter nonnullas venerabilium imaginum picturas agnus qui digito præcurforis monstratur, depingitur, quæ ad gratiæ figuram assumptus est, verum nobis per legem Christum Deum nostrum præmonstrans. Antiquas ergò figuras & vmbras, vt veritatis signa & characteres Ecclesiæ traditos, amplectentes, gratiam & veritatem præponamus, eam vt legis implementum suscipientes. Vt ergò quod perfectum est, vel colorum expressionibus omnium oculis subijciatur, eius qui tollit peccata mundi, Christi Dei nostri instar hominis characterem etiam in imaginibus deincèps pro veteri agno statui (ἀνατυπῶσθαι) iubemus, vt per ipsum verbi Dei humiliationem mente comprahendentes, ad memoriam quoque eius in carne conuersationis, eiusque passionis & saluta ris mortis deducamur, eiusq; quæ ex eo facta est mundo redemptionis.

Can. 83. Matt. 26. Nemo mortuorum corporibus Eucharistiam communicet. Scripsum est enim: Accipite & comedite. Mortuorum autem corpora non possunt accipere, nec comedere.

Canonicos parrum ritus sequentes, de infantibus quoque decernimus, quoties non inueniuntur firmi testes, qui eos absque vlla dubitatione baptizatos esse dicant, nec ipsi propter ætatem de ibi tradito mysterio aptè respondere possint, debere absque vlla offentione baptizari: ne forte eiusmodi dubitatio eos eiusmodi purificationis sanctificatione priuet. Can. 84.

In duobus vel tribus testibus confirmari omne verbum, ex scriptura accipimus. Seruos ergò, qui à suis dominis manumittuntur, sub tribus eos testibus frui honore decernimus, qui prætentes libertati vires & firmitatem adferent, & vt ijs, quæ ipsis facta fuit, fides habeatur, efficient. Can. 85. Deut. 17.

Eos qui ad animarum lapsus rerertices cogunt & aluntˌ Can. 86.
si sint quidem clerici, deponisi verò laici, segregari.

Quæ maritum reliquit, est adultera; si venerit ad alium, Can. 87.
vt vult facer & diuinus Basilius, qui ex Hieremia Prophe-
ta hoc optimè collegit: Quòd si alij viro vxor fuerit, ad ma- Hieron. 3.
ritum suum non conuertetur, sed polluta polluetur, & rursus: Qui autem detinet adulteram, est & insipiens & impius. Prou. 18.
Si ita præter rationem à marito recessisse vifa fit, ille quidem
venia dignus est, hæc verò pœna. Illi autem venia dabitur, vt
Ecclesiæ communicet. Sed is qui legitimè ibi datam vxorem
relinquit, & alijam ducit, & Domini sententia est adulterij iu- Matt. 5.
dicio obnoxius. A patribus enim nostris statutum est, vt qui Can. 47.
sunt eius modi, annum defleant, biennio audiant, tertio an- Basilij
no substernantur, & septimo cum fidelibus conslistant, & sic Magni.
oblatione digni habeantur, si cum lachrymis pœnitentiam egerint.

Nemo intra ædem sacram quoduis iumentum introducat, nisi forte viator quispiam, maxima vrgente necessitate, Can. 88.
domunculæ vel diuersorij indigens, in id templum diuerterit. Nisi enim iumentum introductum fuerit, ipsum quidem nonnunquam peribit, hic vero propter iumenti amissionem, & facultatis ad iter peragendum ex eo profectam inopiam, mortis periculo tradetur. Sabbatū enim propter hominem Mat. 2.
factum esse docemur: quamobrem & per omnia præterēdam esse existimare hominis salutem & incolumitatem. Quocirca si quis deprēnsus fuerit sine necessitate iumētum in templum introducens, si sit quidem clericus, deponatur: si verò laicus, segregetur.

Dici salutiferæ passionis in ieiunio & oratione & cordis Can. 89.
compunctione peragentes fideles, vsque ad mediam magni Sabbati noctem ieiunare oportet, cum diuini Euangelistæ Matthæus & Lucas, ille quidem per vesperē Sabbati, hic verò per id, summo mane, noctis nobis tarditatem, declarant.

Dominicis genu non flectere, à diuinis nostris patribus Can. 90.
Christi resurrectionem honorantibus canonicè accepimus. Conc. Nic. cc. 20.
Ne ergò huius obseruationis euidentiam ignoremus, fideli- Vide Tur.
bus manifestū facimus, quòd post vespertinum sacerdotum explicatio-
ad altare sabbato ingressum, ex consuetudine quæ seruatur, nem.
nemo genu flectit vsque ad sequentem vesperam in die Do- * στάσιμον.
minico, in qua post ingressum in * vespertino seu completo- χαρᾶς.
rio, genua rursus flectentes, Domino preces sic offerimus.
Seruatoris enim nostri resurrectionis veluti præcursorem
noctem, quæ fuit ante sabbatum, accipientes, hymnos ab ea
spirituliter incipimus festum ex tenebris in lucem finientes,
vt in perfecto & integro die ac nocte nos resurrectionem celebremus.

Eas quæ dant abortionem cientia medicamenta, & quæ Can. 91.
fœtus necantia venena accipiunt, homicidæ pœnis subijcimus.

Eos qui nomine matrimonij mulieres rapiunt, vel qui opera opeque sua raptores adiuuant, statuit sancta synodus, si Can. 92.
sint quidem clerici propriogradu excidereti: verò laici, anathemate percuti.

Vxor viri qui fecessit & non apparet, antequam de eius Can. 93.
morte certior facta fit, alteri cohabitans adulteratur. Similiter & militum vxores, quæ non apparentibus maritis nupserunt, in eandem rationem incidunt, quemadmodum & quæ propter mariti peregrinationem reditum nō expectant. Sed tes hic quidem aliquam veniam habeat, quòd fit maior eius mortis suspicio. Ea autem, quæ illi quæad tempus erat ab vxore relictus, nupsit per ignorantiā, deinde diuisla est, quòd

prior ad ipsum redierit, est quidem fornicata, sed per ignorantiam. A matrimonio ergo non arcebitur, rectius autem, si sic manserit. Sin autem miles aliquanto post tempore redierit, cuius vxor propter longam illius absentiam alteri, viro coniuncta est, is, si velit, propriam vxorem recipiat ipsi venia propter ignorantiam data, eique qui illam in secundis nuptijs domum duxit.

Can. 94. Eos qui gentilium sacramenta iurant, canon pœnis subijcit: & nos ijs quoque segregationem decernimus.

Can. 95. Eos qui rectæ de fide sententiæ accedunt, & parti eorum qui ex hæreticis seruantur, fubiecta consequentia & consuetudines recipientes, Arianos quidem & Macedonianos, & Nouatianos, qui se καθαρους, id est, puros appellant, & Tessares decatitas seu Tetraditas, & Apollinaristas recipimus dantes libellos, & omnem hæresim anathematizantes, quæ non sentit vt sentit sancta Dei vniuersalis & Apostolica Ecclesia, sancto primum chrismate & fronte m, & oculos, & nares, & os, & aures inspirimentes, dicimus: Signaculum doni Spiritus sancti. De ijs autem, qui Pauliani sectam secuti sunt, deinde ad Catholicam Ecclesiam confugerunt, staturum est vt ij omnino rebaptizentur. Eunomianos quoque, qui in vnam demersionem baptizant, & Montanistas, qui hic dicun tur Phryges, & Sabellianos, qui filium idem esse cum patre existimant, & alia quædam grauia faciunt, & omnes alias hæreses, quoniam multi hic sunt, & maximè qui ex Galatarum regione profecti sunt, omnes ex ijs qui ad rectam de fide sententiam volunt accedere, vt Græcos recipimus, & primo quidem die eos Christianos facimus, secundo autem Catechumenos, deinde tertio adiuramus, simul etiam ter in faciem & aures inspirantes, & sic initiamus, & diu in Ecclesia versari & scripturas audire facimus, & tunc ipsos baptizamus. Quinetiam Manichæos & Valentinos, & Marcionistas, & similes hæreticos. Nestorianos autem oportet libellos facere, & hæresim sua anathematizare, & Nestorium, & Eutychen, & Dioscorū, & Seuerum, & reliquos talium hæreseon principes, & qui eadem quæ illi sentiunt, & omnes prædictas hæreses: & sic esse sanctæ communionis participes.

Can. 96. Qui Christum per baptismum induerunt, eius in carne vitæ agendæ rationem imitari profecti sunt. Eos ergo, qui capillos ad videntium detrimentum, fcilicet excogitatis nexibus adornant & componunt, & infirmis animis efcam ea ratione obijciunt, conuenienti supplicio paternè curamus, ipsos instituentes & temperanter viuere docentes, vt relicta fraude & vanitate, quæ ex materia oritur, ad exitio ẽrentem beatamque vitam mentem affidue traducant, & in timore puram & sanctam conuersationem habeant, & Deo, quoad eius fieri potest, appropin quent per vitæ puritatem, & internum magis quàm externum hominem virtutibus & bonis inculpatisque moribus exornent, vt nullas in se ferant reliquias peruersitatis vſq; adeò repugnantis. Si quis autem præter hunc canonem versatus sit, excommunicetur.

Can. 97. Eos qui vel cum vxore cohabitant, vel alioqui indiscriminatim sacra loca communia faciunt: & contemprim in ea afficiuntur, & sic in eis permanent, etiam ex ijs, quæ sunt in venerabilibus templis, catechumenorum mansionibus extrudi iubemus. Si quis autem hæc non seruauerit, si sit quidem clericus, deponatur: si verò laicus, segregetur.

Can 98. Qui alteri desponsam mulierem eo adhuc viuo, cui desponsa est, in nuptiarum ducit societatem, adulterij crimini subijciatur.

Can. 99. Porrò hoc quoque in Armeniorum regione fieri didicimus, quòd quidam inijs in sacris altaribus carnium membra coquentes: frustra offerunt, facerdotibus Iudaicè distribuentes. Quocirca Ecclesiam immaculatam seruantes statuimus, nulli licere sacerdoti separata carnium membra ab offerentibus accipere, sed ijs sint contenti, quæ offerenti visa fuerint, cuiusmodi oblatione facta extra Ecclesiam. Si quis autem hoc non fecerit, segregetur.

Can. 100. Prou. 4. Oculi tui recta adspiciant, & omni custodia serua cor tuū, iubet Sapientia. Corporis enim sensus sua facilè in animam effundunt. Picturas ergò quæ oculos præstringunt, & mẽtem corrumpunt, & ad turpium voluptatū motum incendia, nullo modo delincẽ ps imprimi iubemus. Si quis autem hoc facere aggressus fuerit, deponatur.

Can. 101. Corpus Christi & templum, hominem ad imaginem Dei creatum diuini magna voce appellat Apostolus: Omnem ergò sensilem creaturam superans, is qui salutari passione cœlestem dignitatem est assecutus, Christum bibens vel comedẽs, æternæ vitæ adaptatur, animam & corpus diuinæ gratiæ participationi sanctificans. Quare si quis immaculati corporis in synaxis tempore esse particeps voluerit, etiam antequam eius fiat communio, manus in crucis formam figurans sic accedat, & gratiæ communionem accipiat. Eo enim quæ auro, vel ex alia materia quædam loco manus receptacula efficiunt ad diuini muneris susceptionem, & per ipsa immaculatam communionem recipiunt, minimè admittimus, vt qui inanimatam fubiectam que materiam Dei imagini præferant. Si quis autem deprehensus fuerit immaculatam communionem ijs impertiens, qui eiusmodi receptacula afferunt, & ipse segregetur, & is qui affert. 1. Cor. 3.

Oportet autem eos, qui soluendi & ligandi potestatem à Deo accepẽre, peccati qualitatem cõsiderare, & eius qui peccauit, ad eam conuertarionem promptum studium, & sic morbo conuenientem afferre medicinam: nesiin vtroque immoderatione vtatur, ab eius qui laborat, salute excidat. Non enim simplex est morbus peccati, sed varius & multiformis, & multas in commodi propagines germinans: ex quibus malum multum diffunditur, & vlteriùs progreditur, donec viribus medendis resistat. Quare qui medicinæ scientiam in spiritu profitetur, oportet cum primùm eius qui peccauit, affectionem considerare, & siue vergit ad sanitatem, siue contra, proprijs moribus prouocare, vt per se morbum adspiciat, & quomodo eius quæ intercedit, vitæ rationis concurrionisque curam gerat. & si artificiosè reluctatur, & vlcus animæ auget per impositorum medicamentorum adiectionem, sic quoque misericordiam, prout dignus est impertiri. Omnem enim rationem init Deus, Isque cui pastoralis tradituest principatus, vt errantem ouem reducat, & ei, quod est à serpente vulneratum, medeatur, & neque per desperationis præcipitia impellat, necad vitæ diffolutionem & contemptum frena relaxet: sed vna quidem omninò ratione, siue per acriora & adstringentia, siue per molliora & leniora medicamenta affectioni resistat, & ne vlcus cicatricem obducat, obnitatur, fructus pœnitentiæ examinans, & sapienter dispensans & gubernans hominem, qui ad superiorem illuminationem vocatur. Nos enim vtraque scire oportet, & quæ sunt summi iuris, & quæ sunt consuetudinis: in ijs autem, qui extrema non admittunt, sequi locum tradituꝝ quemadmodum sanctus nos docet Basilius. Can. 102. Vide c. 7. Concilij V. formatenſ.

GLORIA IN EXCELSIS DEO, ET in terra pax hominibus bonæ voluntatis.

GLORIA INDIVIDVAE Trinitati.

Canonum qui dicuntur sextæ Synodi Constantinopolitanæ III. Finis.

Scriptus est hic Codex temporibus D. Sergij sanctiſſ. ac beatiſſ. Pap. I. & in patriarchio Ecclesiæ Romanæ reconditus.

Candido Lectori F. Laurentius Surius.

¶ Illi nouem sequentes Canones falsò adscribuntur sextæ Synodo: sed quia pro cumprimis esse videntur, nolumus curiosum Lectorem eorum cognitione fraudare. Itaque suo illos loco reliquimus. Vale.

DECRETA CONCILII CONSTANTINOPOLITANI VI.

Ex vetusto codice ⌣ monasterij sancti Bauonis vrbis Gandauensis Flandriæ. Erat autem codex ille ⌣, ad instar Decreti Gratiani, distinctus quinque partialibus libris, quorum singuli tractabant singulas materias. Itaque ⌣ capitula quæ subiunguntur, desumpta sunt ex eiusdem libro quarto, capite quinquagesimosexto.

TITVLVS DE CANONIBVS APOstolorum & de Synodis principalibus.

Dist. 16. Apostolorum Canones.

POSTOLORVM Canones, qui per Clementem Romanum Pontificem, sicut quidam asserunt, &c. sexta in Constantinopoli C. L. Patrum contra Macarium Antiochenum Episcopum & socios eius, qui vnam voluntatem & operationem in Christo falsa suspicione adstruebant, temporibus Constantini Principis, Agathonis Papæ Romani, Georgij Constantinopolitani, qui condemnata hæresi præfata, scripserunt nouem capitula inferiùs annexa.

Caput primum.

Si quis presbyter inuentus fuerit alicui clerico vel laico munera dere, aut dedisse, vt Ecclesiam alterius presbyteri subripiat, sciat se pro hac rapina & sua cupiditate aut gradum amissurum, & in carcere à rumna longo tempore, pœnitentiam agendo, detinendum:

Caput secundum.

Si paruulus ægrotans, ad quem libet presbyterum baptismi gratia de cuius libet parochia allatus fuerit, eibaptismi sacramentum nullo modo denegetur. Si quis hoc munus petèti concedere detrectauerit, & ille paruulus absque baptismi gratia mortuus fuerit, nouerit se ille, qui eum non baptizauit, pro eius anima rationem redditurum.

Caput tertium.

Nullus sacerdos aut clericus siue laicus, præsumat calicem aut patenam, aut quælibet vasa sacra & diuino cultui mancipata, ad alios vsus retorquere. Nam quicumque de calice sacrato, quo sanguis Christi accipitur, aliudbibit præter Christi sanguinem & patenam ad aliud officium habet, quàm ad altaris ministerium, deterrendus est exemplo Balthasar, qui dum vasa Domini in vsus communes assumpsit, vitam pariter cum regno amisit.

Dan. 5.

Caput quartum.

Si quis ex presbyteris voluerit nepotem suum aut aliquem consanguineum ad scholas mittere in Ecclesijs sanctorum, aut in cœnobijs, quæ nobis ad regendum commissa sunt, licentiam id faciendi concedimus.

Caput quintum.

Presbyteri per villas & vicos scholas habeant. Et si quislibet fidelium suos paruulos ad discendas literas eis commendare vult, eos non renuant suscipere & docere, sed cum summa charitate eos doceant, attendentes illud quod scriptum est: Qui autem docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti: & qui ad iustitiam eruditos multos, fulgebunt quasi stellæ in perpetuas æternitates. Cùm ergò eos docent, nihil ab eis precijs exigant, nec aliquid ab eis accipiant, excepto, quod eis parentes eorum charitatis studio sua voluntate obtulerint. Dan. 12.

De institutione bonorum operum. Cap. 6.

Ex Gandensi rubro lib. 2. num. 135. (dicitur esse ex Concilio Vormatiensi.)

Cùm ergò omnium scripturarum sanctarum paginæ, instrumenta bonorum operum referæ sint, & sanctarum scripturarum campis possint inueniri arma, quibus vitia comprimantur, & virtutes nutriantur, libuit nobis, huic nostro capitulari inferere sententiam cuiusdam patris de instrumentis bonorum operum, in qua, magna breuitate, quid agi, quidve vitari debeat, continetur: imprimis Dominum Deum diligere ex toto corde, tota anima, tota virtute, deniq; proximum tanquam seipsum: Deinde non occidere, non adulterari, non facere furtum, non concupiscere, non falsum testimonium dicere, honorare omnes homines: Et quod tibi aliquis fieri non vult, alij ne faciat, abnegare semetipsum sibi, vt sequatur Christum, Corpus castigare, delicias spernere, iustitiam amplecti, ieiunium amare, pauperes recreare, nudum vestire, infirmum visitare, mortuum sepelire, in tribulatione subuenire, dolentem consolari, à seculi actibus se facere alienũ, nihil amori Christi præponere, irã nõ perficere, iracũdię tẽpus non reseruare, dolu cor den nõ tenere, pacẽ falsã nõ dare, charitatẽ nõ delinquere: non iurare, nè forte periures: veritatẽ ex corde & ore proferre, malũ pro malo non reddere, iniuriam non facere, sed & sibi factam patienter ferre: inimicos propter Deũ diligere, maledicentes se non remaledicere, sed magis benedicere, perfectionem propter iustitiam sustinere: Non esse superbum, non vinolentum, non multum edacem, non somnolentum, non pigrum, non murmurosum, non detractorem: Bonum aliquid in se cũm viderit, Deo applicet, non sibi, spem suã in Deo committere, malum semper à se factum fciat, & sibi reputet, diem iudicij timere, gehennam expauescere, vitam æternam omni concupiscentia spiritali desiderare, mortem quotidiè antè oculos suspectam habere, actus vitæ omni hora custodire, in omni loco Deum se respicere: pro certo scire cogitationes malas, cordi suo aduenientes, mox ad petram Christum allidere, & seniori spirituali patefacere: os suum à malo vel prauo eloquio custodire. Multùm etiam loqui non amare, verba vana non loqui: risum multum aut excelsum non amare, lectiones verò sanctas libenter audire, orationi frequenter incumbere, mala sua præterita & præsentia cum lachrymis & gemitu quotidiè Deo in oratione confiteri, de ipsis malis deceætero se emendare, desideria carnis non perficere, voluntatem propriam odire, præceptis sacerdotis & præceptoris Dei in omnibus obedire, etiam si ipse aliter (quod absit) agat, memores illius Dominici præcepti: Quæ dicunt, faciteq; quæ autem faciunt, nolite facere. Non velle dici sanctum antequàm sit, sed prius esse quod verius dicatur. Præcepta * verò Domini ea adimplere, castitatem amare, nullum odire, zelum * per inuidiam non habere, contentionem non amare, elationem fugere, & seniores venerari, iuniores diligere in Christi amore, pro inimicis orare, cum discordantibus antè solis occasum in pacem redire, & de Dei misericordia nunquam desperare. Ecce hæc sunt instrumenta artis spiritalis, quæ cùm fuerint à nobis die noctu que incessabiliter adimpleta, in hoc præsenti seculo tranquillam faciunt ducere vitam, & in diem iudicij reconsignata illa merces nobis à Domino, recompensabiliter retribuetur, quam ipse promisit, dicens: Quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit Deus his, qui diligunt illum. Hominis verè Christiani ac pij scopũ seu metam hic delineat à viridecet iiicet. Matt. 25. * Dei quotidiè * & 1. Cor. 2.

Caput septimum.

Commonendi sunt fideles omnes à minimo vsque ad maximum,

ximum, vt orationem Dominicam & ſymbolum dicant: & dicendum eſt eis, quod his duabus ſententijs omne fidei Chriſtianæ fundamentum incumbit. Et niſi quis has duas ſententias & memoriter tenuerit, & ex toto corde crediderit, & in oratione ſæpiſſimè frequentauerit, Catholicus eſſe non poterit. Conſtitutum namque eſt à ſanctis patribus, vt nullus chriſtimetur, neque baptizetur, neque à lauacro ſontis alium ſuſcipiat, neque coram Epiſcopo ad confirmandum quemlibet teneat, niſi ſymbolum & orationem Dominicam memoriter tenuerit, exceptis his, quos ad loquendum ætas minime perduxit, dicendum eſt illis, vt ſingulis diebus, qui amplius non poteſt, ſaltem duabus vicibus oret, manè ſcilicet & veſpere, dicens ſymbolum hiue orationem Dominicam: ſiue, Qui plaſmáſti me, miſerere mei: vel etiam, Deus, propicius eſto mihi peccatori. & Deo gratias agat pro quotidianæ vitæ commeatibus, & quia ſe ad imaginem ſuam creare dignatus ſit, & à peccatoribus ſegregare. His actis, & ſolo Deo creatore ſuo adorato, inuocet ſanctos, vt pro ſe intercedere apud maieſtatem diuinam dignentur. Hæc faciant, quibus baſilicæ locus eſt in baſilicaqui verò in itinere, aut pro qualibet occaſione in ſyluis aut agriseſt, vbicunque eum ipſa hora matutina, vel veſpertina inuenerit, ita faciat, ſciens Deum vbique præſentem eſſe, dicente Pſalmiſta: In omni loco dominationis eius benedic anima mea Domino. Et, Si aſcendero in cœlum, tu illic es, &c.

Luc. 18.

Pſal. 102. Pſal. 138.

Caput octauum.

Dominicę diei privilegia.

Dieì verò Dominici (quia in eo Deus lucem condidit, in eo manna in eremo pluit, in eo naſci dignatus ſit, in eo ſtella Magis refulſit, in eo de quinque panibus & duobus piſcibus quinque millia hominum pauit, in eo baptiſmum in Iordane à Ioanne ſuſcepit, in eo ipſe pius Redemptor humani generis ſponte pro ſalute noſtra à mortuis reſurrexit, in eo Spiritum ſanctum ſuper diſcipulos infudit, tanta debet eſſe obſeruantia, vt præter orationes & Miſſarum ſolemnia, & ea quæ ad veſcendum pertinent, nihil aliud fiat. Nam etſi neceſſitas fuerit naujgandi ſiue irinerandi, licentia datur, ita tamen vt, vt huius occaſione, Miſſæ & orationes non prætermittantur. Conueniendum eſt, ſabbato die cum luminaribus cuilibet Chriſtiano ad Eccleſiam, conueniendum eſt ad vigilias hiue ad officium matutinum. Concurrendum etiam eſt cum oblationibus ad Miſſarum ſolemnia: & dum ad Eccleſiam conuenitur, nulla cauſa dici debet vel audiri, nulla iurgia funt habenda, ſed tantummodò vacandum eſt orationi & celebrationi eſt emoſynarum, & in Dei laudibus cum amicis & proximis & peregrinis ſpiritualiter epulandum.

Caput nonum.

Hospitium præbere detrectent.

Admonendi ſunt omnes, vt hoſpitalitatem diligant, & nulli hoſpitium præbere detrectent. Et ſi cui fortè hoſpitium præſtiterint, nullam ab eo mercedem accipiant, niſi fortè illi qui recipiuntur, ſponte ſua aliquid dent. Dicendum quoque eſt illis, qualiter multi per hoſpitalitatis officium Deo placuerunt, dicente Apoſtolo: Per hanc enim placuerunt quidam Deo, angelis hoſpitio ſuſceptis. Et iterum: Hoſpitales ſine murmuratione. Et ipſe Dominus ad iudicium veniens dicturus eſt: Hoſpes eram, & collegiſtis me. Sciant quicunque hoſpitalitatem amant, Chriſtum ſe in hoſpitibus recipere. Nam ille modus hoſpitalitatis non ſolùm inhumanus, ſed etiam crudelis eſt, quo nunquam in domum hoſpes antè recipitur, niſi prius dandi hoſpitij merces compenſetur: & quod Dominus agere iuſſit pro perceptione regni cœleſtis, pro acquiſitione terrenarum rerum agatur.

Heb 13. 1. Pet. 4.

Matt. 25.

No TÆ in Concilium Quinisextum præcedens.

Pſeudoſynodus à quo indicta?

Concilium.] *Auctoritate Callinici Conſtantinopolitani Epiſcopi, qui hoc tempore poſt obitum Pauli Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ præſidebat, hæc erat ea pſeudoſynodus in Trullo Conſtantinopoli congregata ſub.*

Cauſa effectibilis.

Cauſam itaque conuocandi Concilij illi qui conuenerant, in ſua præfatione ad Iuſtinianum Imperatorem indicarãt his verbis: Quoniam autem ſanctæ & vniuerſales duæ ſynodi, (*Quinta nimirum & ſexta œcumenica*) nequaquam conſcripſerunt ſacros canones, & c. per quos populi quidem à deteriore & abiectiore viuendi ratione recedant, ad meliorem autem & altiorem vitam ſe reducant: Propterea ergò tuæ pietatis iuſſu in hac Dei obſeruatrice & imperante vrbe congreſſi, ſacros canones ſcripſimus, &c. *Eadem in Nomo canone Photij, recenſens Theodorus Balſamo, ſchiſmaticorũ patronus, pro deſenſione ſymo di erratica iſta ſcribit.* Cùm, *inquit*, duæ vniuerſales Synodi, Quinta ſcilicet, quæ fuit regnante Magno Iuſtiniano, & ſexta quæ fuit regnãte Conſtantino Pogonato, non ſecerint canones ad Eccleſiarum conſtitutionem, hæc ſacta eſt ad ſupplementum duarum. *Addit.* Propterea enim nec ſexta propriè nominatur, ſed *trullana*. id eſt Quinisexta. Nam quod quintæ & ſextæ ſynodo deerat, repleuit.

Canones à Sergio aliisq; pôtificibus reprobati.

Quid præter canones ſuprapoſitos in conuenticulo Monothelita rum Epiſcoporum ſanctum fuerit, non conſtat. Teſtimonio Bedæ, & Pauli Diaconi hoc certiſſimè conſtat, quod neque Sergius per vim; neque Ioannes Septimus & Conſtantinus Pontifices, per ſuadem & blanditias, ad confirmandos impios canones, preces Monothelita expetebant, ab Imperatore inducipotuerunt. Cuius auctoritatis ſint canones ſpurij & illegitimi, qui hactenus per ſuadem & impoſturam Graiorum, ſub nomine ſexta ſynodi vulgati fuerunt, dictum infra, vet bo reprobatum.

Quinisextum cur nominetur?

Conſtantinopoli.] *Sic dictum à loco, quo Epiſcopi hoſce canones ſanctiuri conuenerunt. Quinisextum teſte Theodoro Balſamone idem appellatur, quod hac ſuorum canonum appendice quinti & ſexti Concilij Oecumenici defectus repleuerint. Bellatrinio aliqve huius ſæculi ſcriptoribus celebrtrinis Trullanum nominatur, quod celebratum fuerit in eodem Trullo Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ, quo ante annos decem ſexta œcumenica ſynodus habita fuit. Synodus hæc erratica appellatur à Paulo Diacono de geſtis Longobardorum, lib. 6. cap. 11. & Beda de ſex ætatibus in Iuſtiniano Imperatore. Et quidem non immerito. Nam cum pluribus canonibus conſtituiſſe legantur ea, quæ SS. Eccleſiæ conſtitutionibus ac regulis contrariantur; non tantum pſeudoſynodum verumetiam conuentum malignantium & ſynagogam diaboli eam leu rectiſſimè appellauerit. Ea quæ contra antiquorum Patrum fidem ac regulas hu canonibus ſancita fuerunt, ipſa ſignificabo.*

Trullana alia nominatur.

Synodus erratica cur?

An fuerit œcumenicum?

Vniuerſale.] *Vt ea, quæ inaniter conſtituerant, auctoritate Apoſtolica fulcirentur, ſuo illegitimo conuentui, (ſexta œcumenici Concilij titulum, falsò & inuidè adſcripſerunt. Nam vniuerſale Concilium fuiſſe non potuit, quod auctoritate Callinici Metropolitani Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ indictum eſt, cuique Romanus Pontifex neque per ſe, neque per ſuos legatos interfuit aut præſedit. Theodorus Balſamon loco allegato ſuorum ſtudium & errorem confirmare nititur eo inprimis argumento, quod inter quorundam canonum habeantur alia præſatiuncula:* Definit hæc ſancta & vniuerſalis Synodus, *quodq; Baſilium Gortynæ Creta infulæ Metropolis Epiſcopus, & quidam (vt ille inquit) Rauennæ Epiſcopus totius Synodi Romanæ Eccleſiæ vicem gerentes, hunc Trullano Concilio interfuerint. Sed cùm homo ſchiſmaticus & graecus impoſtor neqviſſimus animaduerteret, hunc conuentum malignantium eodem ore vniuerſalem ſynodum nominari, quo ſacroſanctì Concilij appellationem ac nomen ſibi imponit, per ſummam nequitiam, vnum incognitum, alterum innominatum legatum Apoſtolicum adfuiſſe ſubiungit; & ne mendacij poſſet argui, ait, ſubſcripſiſſe Epiſcoporum innumeris in Nomocanone non quidem recentiore, ſed quodam antiquo, qui fortaſſe nunquam extitit. Quare Impoſtor ſchiſmaticus non tantùm nequitiam, verum etiam ſuam ipſius imperitiam aperè manifeſtauit. Nam ſi retroacta Concilia Oecumenica diligenter inquirantur, nuſquam reperietur, quod ex clero Romano nullus Epiſcopus, nullus presbyter aut diaconus ad ſynodum Oecumenicam adlegatus fuerit. Non minus inſolitum eſt, quod ſubiungit Theſſalonicenſem aliosve, quos pro arbitrio ſuo fingit, altarum ſedium Epiſcopos. Sed iuſ, Apoſtolica vicarius legationis munere ſungebatur Concilio huic interfuiſſe. Munus vicariorum Apoſtolicorum aliud nullum erat, quam vt nomine ſedis Apoſtolicæ adirent, qui Romanæ Eccleſiæ auxilio indigerent, hinc ſpeciali decreto nomine ſedis Apoſtolicæ Oecumenicis Cõciliis horũ nemo vnquã interfuit aut præſedit. Vnde quod in vita Sergij ſcribit Anaſtaſius, legatos ſedis Apoſtolicæ huic Concilabulo interfuiſſe, eiq; per errorem & fraudem hæreticorum ſubſcripſiſſe, accipi debet in illo ſenſu, quem ſuprà in Notis ad vitam Sergij annotaui.*

Theodorus Balſamon Eratictum ſynodum defendens impugnatur.

Reprobatúrque concilium.

Reprobatum.] *Testatur illud einsdem temporis scriptor celeberrimus Beda de sex ætatibus in 1ustinimo iuniore, vbi ait:* Hic beatæ memoriæ Pontificem Romanæ Ecclesiæ Sergium, quia erraticæ fuæ synodo, quam Constantinopoli fecerat, fauere & subscribere noluisset, misso & Zacharia Protospaterio suo iussit Constantinopolim deportari: fed præmenit militia Ravennatis vrbis vicinarum que partium iussa Principis nefanda, & eundem Zachariam contumelijs & iniurijs ab vrbe Roma repulit. *Idem ipsdem prope verbis refert Paulus Diaconus de gestis Longobardorum lib. 6. cap. 10. paulo 1uslius eadem narrat Anastasius supra in vita Sergij. Multo tempore pro approbatione horum canonum apud Iustinianũ Imperatorem Orientales Episcopos institisse, ipsorũ; importunis 1uis conatibus apud eundem Apostolicum omnino nihil impetrasse, videre est apud eundem Anastasium 1upra in vita Ioannis VII. Constantini & Gregorij II. Eadem posteriorum temporum scriptores. Ob ea Frisingenses lib. 5. ca. 3. Rhegino lib. 1. Ado Viennensis in Chron. Marianus Scotus, aliique plures attestantur. Et sanè nemo prudens dixerit, in Spiritu sancto legi nunc congregatam fuisse illam Synodum, cui 1ummus Pontifex, neque per se, neque per legatos interfuit, & in qua plurimum Apostolicæ constitutionibus & Conciliorum Oecumenicorum decretis contraria, de cælibatu, de iemnio abſq; inſa deſtenandis conſtitutæ fuerunt. Simile ex canonibus aliquot auctoritate Apostolica approbari, dicam infra, verbo sequente.*

Nulla fuit necessitas hibendi concilij.

Canones reprobati.

Canones 102. &c.] *Quæ necessitas illud exigebat? Synodus sexta fuerat Oecumenica ob causam fidei congregata. Imò ipſi legati ab Agathone Pontifice ad eandem sanctam synodum missi mandatũ acceperant, ne quicquam aliud in Concilio Oecumenico proponi ac definiri permitterent, quã quæ fidem & controuersias fidei concernerent: nullã ergò necessitate opus erat, vt poſt decennium ſub prætextu perficiendarum ſynodorum vaſe quæſito conuenirentur, & ad quintam & ſextam ſynodum nouas & erraticas ipſa appendix adijceretur. Quæ boſce canones ab Eccleſia Romana indiſcrenter receptos eſſe ſemini, loquiſſimè à veritate ſiſopo aberrant. Nam Anaſtaſij Bibliothecarij manifeſta atteſtatione ſupra laudata, canones non modo non à Romana Eccleſia, ſed neque ab aliquatenus Patriarchalium ſedium receptos fuiſſe, imò eorundem indicio habitos fuiſſe indignos, qui exſtirberentur, & in archiuis Eccleſiarum ſuarum inter alios aſſeruarentur. In epiſtola enim, quam poſt 1ustinianum ſynodum transtulit Anaſtaſius ad Ioannem VIII. eius nominis Pontificem, hæc ait:* Sanè notandum eſt, quædam in hac ſynodo ex Apoſtolorum & ſextæ vniuerſalis ſynodi canonibus & ſententijs inueniri, quæ penes nos interpretata nec habentur nec admittuntur. *Et infernus.*

Regulas, quas Græcia ſextæ ſynodo perhibent editas, ita in hac ſynodo (*Nicæna*) principalis fides admittit, vt nullatenus, ex his illæ recipiantur, quæ prioribus canonibus vel decretis ſanctorum ſedis huius Pontificum, aut certè bonis moribus inueniuntur aduerſæ. Quamuis omnes hactenus ex toto maneant apud Latinos incognitæ, quia nec interpretatæ: Sed nec in cæteranum Patriarchalium ſedium (licet Græca vtãtur lingua) reperiuntur archiuis: nimirum quia nulla earum cùm ederentur, aut promulgaſan aut conſentiens, aut ſaltem præſens inuenta eſt: quã quam coldem Patres illas Græcè promulgaſſe perhibeant, qui in ſexta ſynodo ſunt inuctiſi; ſed hoc nullis probare certis poſſunt indiciis. *Adde ibidem Anaſtaſ. S. Romanam Eccleſiam eam conſueuiſſe ſeruare regulam, vt quos ſibi eſſe ſecundum decreta Romanæ Eccleſiæ, atque SS. Concilium ſancit, non reſpueret; ſed vt veritati conſentientes amplecteretur; non quod ex hac ſynodo haberent aliquid auctoritatis, ſed quod veritas vbiunque reperiatur, & à quocunque dicta ſit, ſui firmitate ſubſiſtat, ſuoq; robore permaneat. Reliquos canones SS. Patrum decretis aduerſos, S. Romana Eccleſia ſemper fuit deteſtata. Canonem 82. quo Dominus noſter Ieſus Chriſtus imitari ac ſequi mandatis depingi prohibetur, & nonnullos quos inſra deſignabo, ſuſcipiebat pœnitus improbauit. Nullo enim vnquam tempore Occidentalis Eccleſia interuiſit imagine agnu regra ſeruitate Chriſtum, quem ſacra ſcriptura ad inſinuandam eius immenſam cum humilitate connubiam manſuetudinem per agnum exprimere ſolet. Gregorius II & Hadrianus Romani Pontifices, necnon Patres Nicæni Concilij ſecundi aduerſus impios Iconoclaſtas agentes, hunc canonem citarunt non alia ſenſi intentione, quàm vt Iconoclaſtas pium ſacrarum imaginum vſum repudiantes auctoritate huius canonis, quem illi veluti legitimum facere ſuadebat Oecumenica ſynodi patrum venerabantur, conuincerent, propriq; quaſi gladio comminos, ad ſacrarum imaginum cultum piè & religioſè exercendũ inducerent. Dicet fortaſſe quiſpiam in decreto Gratiani diſt. 16. can. 5. excepiſt. Hadriani ad Thar aſium (quæ extat act. 2. ſeptimæ ſynodi Nicænæ 2.) eit arisf agmentum, quo habentur iſta. Sextã ſynodum recipio cum omnibus canonibus ſuis. Quaſi verò aſint, ſuſtineri, nequeant ea, quæ de improbatis boſce canonibus ſupra annot aui? Reſpondeo, iſr agmenti hoc male à Gratiano citari, nam germana verſio epiſtolæ Hadriani ad Tharaſium, quam vertit Anaſtaſius Bibliothecarius, ita legit:* Inueninus autem in præ dicta ſynodica epiſtola ſanctitratis veſtræ poſt plenitudinem fidei & confeſſionem facri ſymboli & omnium ſanctarum ſex ſynodorum, & de ſacris & venerabilibus characteribus miraculum laudeac veneratione digniſſimum contineri. Quare & eaſdem ſanctas ſynodos ſuſcipio, cum omnibus regulis, quæ iuxe ac diuinitus ab ipſis promulgatæ ſunt. *Itain Notis pradicti canonis Decretum Gratiani ſuſſu Gregorij XIII. recens emendatum. Quibus verbis ea, quæ de horum canonum auctoritate ſupra dixi, manifeſtè confirmantur.*

De tempore concilij ſententia Tharaſij quæ?

Anno Domini 692.] *Tharaſius Conſtantinopolitanus Epiſcopus act. 2. ſeptimæ ſynodi Nicenæ II. hanc ſynodum quarto vel quinto anno poſt ſextam Oecumenicam abſolutam, ſub 1uſtiniano iuniore habitam fuiſſe, aſſirmat his verbis:* Cognoſcãt igitur tales ſextam ſynodum temporibus Conſtantini ſuiſſe congregatam, nimirum contra eos, qui tantummodo vnam actionem & voluntatem in Chriſto collocant. Illi igitur hæreticos anathemate verberantes, orthodoxam q; fidem confirmantes ſub annum 14. Conſtantini do-num redierũt. Poſt annos igitur quatuor vel quinque ijdem illi Patres ſub 1uſtiniano Conſtantini filio congregari prædictos canones ediderunt. *Ita Tharaſius abſque vlla auctoritate de tempore hums Concilij. Theophanes poſtquam in annalibus ſententiam Tharaſij refus aſſet ſuam ipſius ſubiungens, ait:* Anno vigeſimo 1uſtiniani poſteriorisimperij (*quiebl 27. poſt abſolutam ſextam ſynodum*) deſcriptos fuiſſe canones vel exipſo tertio canone euidens fit, in quo ita cuſum eſt: Decernimus de Concilij ſententia, vt qui bis vxorem duxerint, & ante hãc diem, quæ 15. menſis Ianuarij numeratur, quartæ Indictionis anni ſex milleſimi centeſimi nonageſimi noniin hac culpa fuerint, atque eam maculam eluere noluerint, vt gradu moueretur. *Quæ ſententia Theophanis erronea eſſe probatur eo argumento, quod Sergius Papa, ſub quo iſti canones fancit ſuerunt, tempus illud ſupra à Theophane deſcriptum nequaquam vixeris attigerit. Errandi occaſionem acceppiſſe videtur ex deprauata ſcriptura tione an norum ab origine mundi. Verior eſt ſententia, quam tenet reuerendiſſimus & Illuſtriſſ. Card. nalis Baron. in annalibus, hanc erraticam & pſeudoſynodum celebratam fuiſſe anno Domini 692. qui eſt decimus poſt ſextam ſynodum abſolutam, quintus Sergij, & octauus tuſtiniani imperatoris. Nam præd. canone tertio apertiũ verbis aſſeritur, quinta Indictione conuentum hunc coactum fuiſſe. Haud dubiè poſt abſolutum concilium Oecumenicum, Indictionum periodo prima vel ſecunda. Hoc poſterius ſentit quidem Theophanes; ſed ob cauſam ſupra allegatam male: quare prius illud rectè Baronius allegato loco defendit.*

Refellitur opinio Theophanis.

Tertia ſententia Baronij de tempore concilij confirmatur.

Ex canonibus quæ ab eiuratæ quidã ſint recepti.

Honorio Romæ.] *Monotheliti Epiſcopis in Concilio Oecumenico damnatis, nomen Honorij per calumniam ſuper additum fuiſſe dolo ac fraude Græcorum, ſupra pluribus in locis eudenter demonſtratum.*

Can. 1.

Quã ſanctis Patribus confirmati ſunt.] *Non omnes canones Apoſtolicos auctoritate SS. Patrum ab Eccleſia receptos fuiſſe, patet ex cenſura Gelaſij, qui in Concilio Romano ſcientes prudentes horum nonnullos iuter apocryphaereiecit. De numero & authoritate canonum, vide quæ notaui ſupra tomo 1. de canonibus Apoſtolorum.*

Can. 2. De canonibus Apoſtolorũ

Refellitur obiectio 1.

Qui Afrorum regionis fuit Archiepiſcopus.] *Oprianum non fuiſſe Archiepiſcopum Carthaginenſis Eccleſiæ, neque hoc nomine vnquam ante hac appellatum eſſe, indicat eamon 26. Concilij Carthag. 3. quo prohibetur, ne quis aliorum Epiſcoporum Africa ſeſe primatem appellet.*

An Cyprianus archiepiſcopus fuerit?

Refellitur 2 obiectio ex Gratiano.

Emiſſum canonem.] *nimirum de rebaptizandis iis, qui ab hæreticis ante baptiſ. as fuerant. Ita in odium totius Eccleſiæ Romanæ certavicà ſynodum confirmauit id, quod Stephanus Papa, eiuſque antecſſores poſteri Pontifices & Epiſcopi plurimi Concilijs improbarunt & reiecerũt. Vide quæ hac de re notauimus ſup. ſub Stephano Papa.*

Can. 3.

Præterea quartæ Indictionis.] *Vide quæ dixi ſupra verbo Canones.*

Anni ſex milleſimi centeſimi nonageſimi noni.] *Imelige à mundo condito, ſecundum vnam computationem, Græcorum & 70. Interpretum. Quæ multis in locis errorem eſſe comminitur à recentioribus noſtri temporis Chronologis.*

Chronologia Græcorum refutatur.

& consiliorum nutrimenta falubria afferatis; quo valeam sanctimoniæ vestræ adminiculo fultus, & regnādi gressus in pace perficere, & gentem mihi subditam pio, ac discreto moderamine regere. Nam & tales vos in hoc sancto Concilio adesse præopto, quo gratia Spiritus sancti corda vestra irradian's, in medio sit vestrorum; vt ipso docente, id teneatis atq; feruetis, vnde & mihi, qui præ omnibus, multis sum criminibus deditus, & cunctō populo reginminis mei respectio diuina semper opituletur. Quantis denique malis indignante Deo terra quotidie vapulet, quātisque plagis, vel pestilorum federibus contabescat, Paternitati vestræ non reor esse incognita. Sed quia in dubiē eredimus, quod trāsgressione mandatorum Dei, digna factis recipimus; dicēte Domino per Prophetam: Propter hoc lugebit terra, & infirmabitur omnis qui habitat in ea; opportunum est, vt per vos, qui diuinæ vocis præconio sal terræ estis, salutationis obtineat opem. Vnde venerabilem sanctitatis vestræ vniuersitatem exhortor, vt imprimis almæ fidei rectitudo, quæ per veram credulitatem in omni terrarū orbe diffusa expanditur, vestræ collationis eloquijs præconetur; prædicata veraciter teneatur; retenta in arcano vestri pectoris illibata seruetur. Deinde quia compertum est, quod multę Dei basilicæ in diuersis locis vestrarum parochiarū constituta, dum ad vnius respicium ordinationem Presbyteri, nec affidua in eis Sacrificia Domino deli bantur, & destitutæ remanent, atq; fine tectis, vel femirutæ fore nō cuntur, specialiter in Canonibus admonetis, vnaquęq; Ecclesia, quamuis pauperrima, quæ vel decem mancipia habere potest, sui debeat cura gubernari cultoris cęterum si minus habuerit, ad alterius Ecclesiæ Presbyterum pertinebit. Nam dum ex omnibus plurimæ basilicæ, vt præmisimus, vnī solicitudine rediguntur, folum est, quia & viduatę persistunt, & difficilē sacris cultibus ordo debitus exhibetur. Quod non tantum Sacerdotibus Dei in culpa est, verumetiam & infidelibus Iudæis ridiculum affert: qui dicunt nihil præstitisse, interdictas sibi, ac destructas fuisse synagogas, cū eernant peiores Christianorum effectas esse basilicas. Pro quarum etiam reparatione à vestra vniuersitate ceensendum est, vt eas vnusquisq; Episcopus de tertijs parochialium basilicarum Canonicè restaurandas inuigilet. Qui si tertias ipsas conseq; nolluerit, cura fui gerendum est, vt Presbyter destructæ Ecclesiæ exinde cōmissam sibi basiliam reparet; euidēter censuræ modū apponētes in Canone, qualiter debet incuriosus quisq; Episcopus eódemnari, si præscriptum pro renouādis Dei templis ordinem neglexerit adimplere. Nam & hoc honorificentia vestra promulgare curabit, vt nemo Episcoporum, pro Regijs inquisitionibus exhibendis, parochialium Ecclesiarum iura contingat, nec quæcunq; exinde inquisitiones, aut euectiones exigere audeat; sed de prædijs suarum fedium, Regio culmini solita per quisitionum obsequia deferat; nihilq; de rebus earūdem parochiarum Ecclesiarum eauta stipēdij cuiuspiam dare præsumat. Quod si fecerit, duorum mensium spatio excommuniceri se nouerit. Interea id præcipue à vobis procurandum est, vt vbicumq; idololatriam, vel diuersos diabolicæ superstitionis errores repereritis, aut qualibet relatione cognouceritis, ad destruendum tale facinus, vt verè Christi cultores, eum iudicibus quantocyus insurgatis: & quæq; ed eadem idola à rusticis, vel quibuscunque personis deferri peruenerit, tota vicinis conferenda inibi Ecclesijs conferatis. Pro quo etiam extirpando scelere edictum tale in regulis apponatis, vt quicunque Antistes huiusmodi nefas agi permiserit, vel peractum in sua diœcesi protinus abolere distulerit, à loci sui officio pulsus, vnius anni excurtu, sub pœnitentiæ maneat religatus lamento: alio tamen Principali electione ibidem constituto, qui possit huius institutionis ordinem seruare, & populo Christiano bonæ cōuersationis pandere tramitē; postmodum ad sedis suæ ordinem reuerſurus. Sed, & quod his potius est, zelo Dei zelantes abrogandā Iudæorum vtriusq; sexus perfidiam radicitus demite: vt & Iudæi nostrarum sententias, quæ ob perfidiam eorum, & in pœnitentiis editæ, & hodierno sunt tępore conditæ, omni valeant robore subnixæ; & aceessus nequitiæ ipsorum, earumdē legum dispereant sanctione. Sie quoq; vt iuxta nonellæ legis nostræ edictum, nemo ex eisdem Iudæis, in perfidiā deran-

Oseæ 4.

Matth. 5.

Alij M.ff. Cui, si tertias ipsis conuoluerit, cura gerendā est.

ne euectionibus fiat supra dictū. Videleges conhicat. De stipendijs Clericorum fupra.

A regibus Gothis Episcopis nominatari soliros ordinandis in Concil. 12. tol. c 6

Id constat ex Conci. Tol. 12. c 8 & legum Vvisegot. lib. 12. ti. 3.

Prætorsis vbi cauſæ agantur: ſic ſupra. Pſal. 138.

De his vide de Conci. Tol. 4. c. 25. & 6. c. 17. & 18. Concil. Tol. 10. c. 2

Luc. 2.

Matth. 26 Ioan. 6. cens: Mi Pater, si possibile est, tráfcat à me calix iste: verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu vis. Et iterum: Non veni voluntatem meã facere, sed voluntatem eius, qui misit me: & reliqua: quæ si de omnibus sanctarum scripturarũ codicibus maluerimus colligere, enormis voluminis telam nostri oris videbimur compaginare textrinio. Quibus etiã adloquutionibus demonstrat, suam voluntatem ad hominem retulisse: adsumptum; Patris, ad diuinitatẽ, in qua est idem, vnus & æqualis cum Patre: quippè quantum ad diuinitatis attinet vnitatẽ, non est alia voluntas Patris, alia Filij, vna enim est voluntas, vbi vna per sistit diuinitas: quantum autem ad hominis naturam adsumpti, alia est volutas Deitatis suæ, alia etiam humanitatis nostræ. Proinde in hoc quMatth. 26 ait: Non sicut ego volo, sed sicut tu, patulè ostendit, nõ velle id fieri, quod volũtatis humanæ loquebatur affectus, sed propter quod ad terras, paterna voluntate defcederet. Cuius tamen Patris voluntas nequaquã contraria Filij voluntati exisllit: quia quibus est diuinitas vna, non potest esse voluntas diuersa: & vbi in natura nihil potest diuersitatis accidere, ibi nihilominus enumerãtur generaliter alia quã numerosa. Igitur huius voluntatis sanctæ vocabulum, quamuis per comparatiuam similitudinẽ Trinitatis, qua dicitur memoria, intelligentia, & voluntas, ad personam sancti referatur Spiritus, secundum hoc autem, quod ad se dicitur, substantialiter prædicatur. Nam voluntas Pater, voluntas Filius, voluntas Spiritus sanctus: quemadmodũ Deus est Pater, Deus est Filius, Deus est Spiritus sanctus: & multa alia similia, quæ secundum substantiam dici ab his, qui catholicę fidei veri cultores existunt, nulla ratione ambigitur. Et fiSe prain Concil. 13 Tol. cut est catholicum dici, Deum de Deo, lumen de lumine, lucem de luce, ita veræ fidei est proba assertio, volũtatem dici de voluntate, sicut sapientiam de sapientia, essentiam de essentia: & veluti Deus Pater genuit filium Deum, ita Pater voluntas genuit Filium voluntatem. Itaq; quamquã secũdum essentiam, Pater voluntas, Filius voluntas, & Spiritus sanctus voluntas, non tamen secundũ relatiuum vnus esse credẽdus est: quoniam alius est Pater, qui refertur ad Filiũ; alius Filius, qui refertur ad Patrem, alius Spiritus sanctus, qui pro eo quod de Patre, Filioque procedit, ad Patrem, Filiumq; refertur, non aliud, sed alius: quia quibus est vnum esse in Deitatis natura, his est in personarum distinctione Philip. 2. specialis proprietas. Quo circa idem Dei filius, qui dũ esset dives, semetipsum exinaniuit, formã serui accipiens, in impassibilitate Deitatis consistẽte natura, spontaneè in hominis suscepti est passus fubstãtia, & pro nobis primæ mortis sustinuit dura exitia: & qui nullius peccati noxæ obnoxius manfit, pro nostris peccatis crucis patibulum spontè moriturus ascendit: quiq; carnis, & sanguinis nullum contagium habuit, in carne sua flagra pro nobis, colaphos, spũtamenta, coronamq; spineã fustulit, & effusione sui cruoris totum mundum à pæ doribus abluit, ac ne potest ãtè mors secunda in Dei haberet electis, eam vsq; quaq; impassibilis diuinitatis suæ iaculo perculit, ac peremit, dicente Prophe-Osee 13. ta: O mors, ero mors tua: tartara penetrauit in anima, & sanctorũ animas, quas illic hostis victas tenebat, mortis potentiæ suæ exemit, vt Prophetale vaticinium inquit: O Ibi. idem. inferne, ero morsus tuus: qui etiam tertij diei diluculo eiusdem carnis, qua occubuerat, veritate resumpta, discipulorũ obtutibus claruit, eorumq; corda nimio pauore concussa, præsentiæ suæ exhibitione solauit, & coram Angelorum, credentiumq; frequentia fedem patriam repetuit: in qua nunc sicut in veritate surrexit à mortuis, ad eius dexteram sedens, sic exinde in fine seculi venturus est, iudiciariæ potestatis diræ tione à peccatoribus iustos seecernere, sanctis restituens pro benè gestis coronam, iniquis verò infinita damnationis ignium eam pœnam: exemplum nobis suæ resurrectionis impendens: sicut ille vinificans nos post duos dies, die tertia viuus resurrexit à mortuis, sic nos etiam in huius seculi fine resurre cturos vsquequaq; credamus, non in aëreа, vel phantasticæ visionis vmbra, vt quorũdam improbanda opinio perstruit, fed in veridicæ carnis fubstãtia, in qua nunc sumus, & viuimus. Ac tempore indicij coram Christo, & sanctis Angelis suis vnusquisq; reflcret corporis sui propria, prout gessit, siue bonum, siue malum; receeptura sub eo aut proprijs actibus interminabilis beatitudinis regnum, aut pro suis sceleribus perpetuæ damnationis interitum. Huius eteuim fidei Ecclesia sancta Catholica baptismatis aqua abluta, Christi sanguine pretioso redempta, quæ neque in fide habet rugam, neque maculosi perfert operis notam, in virginibus pollet, virtutibus claret, sanctique Spiritus dons referta coruscat: quæ etiam cũ Iesu Christo Domino nostro capite suo, ceius corpus estnequaquam ambigitur, est perenniter regnatura. Atque omnes, qui nũc in ea minimè consistunt, siue consisterint, ant ab ea recesserunt, seu recesserint, aut peccata in ea relaxari diffidentiæ malo negauerint, nisi pœnitudinis opead eam redierint, & quæque Nicæna Synodus seruanda decreuit, Cõstantinopolitanus cõuentus veneranda instituit, Ephesini primi Concilij amplectit auctoritas sanxit, atque Chalcedone sanctorum vnanimitas, vel reliquorum Conciliorum, siue etiam omniũ venerabilium Patrũ, in fide fana rectè viuentiũ edicta custodire præcipiunt, absq; aliquo dubietatis næuo nõ crediderit, ppetuæ dãnationis fetẽtia vlcifcetur, atq; in finc seculi cũ diabolo ciusq; focijs, ignium mistogis cremabitur.

Sanctæ etenim fidei mysterium oris nostri confessione pandentes, ad capitula, quæ ob difciplinam Ecclesiasticam, more quæ malè errantium compondsos necessaria sunt, vnanimitatis nostræ articulum flectamus, & quæ opportuna sunt, decretis capitulis definiamus.

1 Licet in condemnatione perfidiæ Iudæorũ numerosæ antiquor ũ Patrũ sententiæ, ac leges promulgatæ niteẽtant, tamen quia vt Prophetale vaticinium propter eorum duritiã iterrat, peccatum Iudæ scriptũ est stylo ferreo in vngue adamantino, super petrã duriores effecti, in obstinationis suæ cæcitate perdurant, satis est conspicuũ, vt catholicę Ecclesiæ machinis murus infidelitatis eorũ crebrius proteratur: quo aut tandẽ corrigantur inuiti, aut valide in stylo aeterantur, ex Domini in æternum iudicio peritur i. Nam peritorum medicorum est consuetudo laudabilis, vt ægris diuersarum ægrimoniarum incõmodis laborantibus studiosius medendi arte occurrant, quo adusque salutis medelam recipiant. Quimimo quoniã gloriosissimi, & amatoris Christi Egicani, Principis nostri feruens intentio, & prompta deuotio, huius admirabilis medelæ peritiam his adhibere contendit, quatenus aut cõuertantur ad fidem, aut in perfidia perdurantes, ac ioribus sedulè multẽtur stimulis: proinde eo hortante pariter, & iubẽte delegit nostræ vnanimitatis conuentus, vt quidquid eorum ſentẽtiæ, vel leges, qui nos in fide Catholicæ præceiferunt, ad obterendam eorum perfidiam continere nosceuntur, ab omnibus Sacerdotibus, cunctisq; iudiciariam curam habentibus studiosius in eis nihilominus compleantur, & ea quæ nunc à nobis instituuntur, votis feruentioribus cõseruentur. Ita nempè, vt quique eorum ad Christum plena mentis intentione se cõuerterint, & fidem Catholicam absq; aliquo infidelitatis fuco seruauerint, ab omni exactione, quã sacratissimo fisco persoluere consueti sunt, cum his quæ habere poterint, securi extorresq; persistant. Eandẽ impensionem hi qui in infidelitate fua perstiterint, publicis vtilitatibꝰ in integritate persoluant. Ipsi verò, qui ab errore feu conuerſi extiterint, suis tãtum vtilitatibus, vt cæteri ingenui vacent, & negotia sua agẽtes, quidquid pro publicis indictionibus à Principe eis fuerit imperatũ, vt veri Christicolæ expediant: nam id æquitatis ordo deposcit, vt qui fide Christi decorantur, cor ã hominibus nobiles, atq; honorabiles habeantur. Legem fanè illam, quæ præfatis capitulisad eorundem protrendã duritiam à domino nostro Egicane Principe nuper est edita, firmamus, & per huius constitutionis nostræ decretum inconuulsibile robur eam obtinere censemus.

Tolet. 3. c. 13. & Tol. 4. a c. 57. vsq; ad ca. 60. & Tol. 12. cap. 8. Ierem. 17.

2 Manifestissimè liquet, quòd hostis humani generis, vt Apostolus narrat per inundũ rugiens currat, quærens quẽ deuoret: nam diuersotergiuersationis suę æstu quãplurimos insipientium decipiens, suis eos decipulis irretire non ceſſat: & cum Dominus præcipiat: Non facies tibi sculpti- 1. Petr. 5. le, neq; omnem similitudinem, quæ est in cælo desuper, & quæ iacet in terra deor sum, & reliqua. Et itrum non facietis vobis idolum, & sculptile, nec titulos erigetis, nec infigẽ lapidẽ ponetis in terra vestra, vt adoretis eum. Rursumq; Do- Exod. 20. minum Deum tuum adorabis, & ipsi soli seruies: illi diuersis fuadelis decepti, cultores idolorũ effici iuntur, veneratoLeuit. 26. Ad Cori. 2. c. 5 Coloss. 3. Deut. 6.

C6c. Tol. 12. cap. 11. Venerato res lapidũ, accẽsores faculari, excolentes sacra fontiũ vel arborũ, auguratores quoq; seu præcantatores, multaq; alia, quæ longum est narrare. Et quia ille nec conditor eorum est, nec Dominus, ac Redemptor, summopere rectoribus Ecclesiarũ Dei cõuenit studere, vt quos maligna persuasione per diuersa facrilegia, sibi hostis idem subiecerat, de eius iure tollentes, suo eos restituant creatori. De quibus videlicet facrilegijs extirpandis, quoniã multimoda sanctorum Patrum in diuersis concilijs clarent edicta, vigilaci sensu, fuã indagatione perlustraximus, ac differeto grauitatis pẽdere, horum instituta perpendimus. Et quia debitæ rationis plenitudine nitent, cũ consensu, ac feruentissimo iussu religiosissimi domini nostri Egicani Regis, instituẽtes decernimus, vt omnes Epilcopi, seu presbyteri, vel bi qui iudicandis causarũ negocijs præsunt, soleti cura inuigilent, & in cuiuscunq; loco præmissa facrilegia, vel quælibet alia, quæ diuina lege prohibentur, vel sanctorum Patrum cohibent institua, venerantes quoq;, aut facientes reperẽrint; cuiuscunque sint generis, aut conditionis, statim secũdum prædictarum sententiarum seriem, emendare, & extirpare non differant: & insuper ea quæ in eodem loco facrilego oblata fuerint, in cõuincinis Ecclesijs coram ipsis, qui hoc voto facrilego dedicanda crediderant, habenda perpetim auferantur. Quòd si forsitan Episcopus, aut Presbyter, seu etiam iudex, ad quem locus ille pertinuerit, manifestissimũ, ac probatissimum cuiuspiam facrilegij facinus prænoscens, hoc ardenti voto emendare neglexerit, loci fui dignitate priuatus, anni vnius spatio erit sub pœnitẽtia constitutus, loco suo in posterum redditurus: scilicet, vt in eodem tempore, quo ille à loci sui propulsus fuerit officio, speciali ter à Principe eligatur, qui timore Domini plenus, & vt Phineces, speciali zelo accẽsus, cum iudicibus fibimet, vt dicimus, iniunctis, & facrilegũ, quod in ueneriter, omnimodè exirpent, & ab omni populo irã Dei arceant. Si qui verò pro talium defensione obstiterint Sacerdotibus, aut iudicibus, vt ea nec emendent, vt debent, nec extirpent, vt cõdecet, & non potius cum eis exquisitores, vltores, feu extirpatores tanti criminis existerint, sint anathema in conspectu indiuiduæ Trinitatis: & insuper, si nobilis persona fuerit, auri libras tres sacratissimo fisco exsoluat: si inferior, cẽtenis verberibus flagellabitur, ac turpiter decalualbitur, & medietas rerum suarum fisci viribus applicabitur.

Iosue. 22.

3 Sicut eordis corporis, munditia homines Deo proximos facit, ita incentiuæ pollutionis actio à Deo alienos, statuit: & sicut Sodomiticos populos horrendæ, nimiunq; detestanda patratio, igni cœlitus confluenti exurendos in peccatis tradidit, ita talibus immunditijs, homines deditos æternæ damnationis rogus consumet; loquente Domino per Prophetam: Vestimentum mixtum sanguine erit in combustionem, & cibus ignis. At nunc quoniam hęc funesta actio, & Sodomiticæ operationis malũ multos lauciasse perpendimus, adeò nos ob huius fœdissimæ causæ extirpandam consuetudinem, zelo Domini ardentes, omnes in cõmune sancimus, vt quicunq; huius nefariæ actionis patratores existerint, quiq; in hit turpitudinibus sese impliciari permiserint, & contra naturam masculi in masculos hanc turpitudinem operauerint; fiquidẽ Episcopus, Presbyter, aut Diacon⁹ fuerit, de proprij honoris gradu deiectus, perpetui exilij manebit damnatione perculsus. Sin verò cuiuslibet ordinis, gradus, vel personæ, & talibus colluuionis no xijs reperti fuerint implicati, illius legis, quę de talibus est edicta, nihilominus feriantur sententia, at que ab omni Christianorum sint alieni caterua; & insuper centenis verberibus correpti, ac turpiter decaluati, exilio mancipentur perpetuo. Ita nisi tam eos, qui religionis cultum turpasse visi fuerint, quàm etiam alios (vt diximus, cuiuscunq; ordinis homines) digna satisfactio pœnitentiæ, accipere corpus & sanguinem Christi in fine permiserit, aut Christicolarum societati reddiderit, nec in exitus sui diem, secundum Canonum institua, communionis perceptione se nouerint releuari, nec catholicorum cœtui aggregari.

Esai. 9.

In legib. Vvisegot. lib. 4.

Bra. 1. c. 16

4 Ad hoc Sacerdotalis institutio debet sine dubio promulgari, & vt vitia in olita auferissima falce pœnitentię defecet, & vlcus, quod dudum in membrorũ compagibus exortum fauciat ac serpit, rigidæ inuentionis conatu vsque quaq; detruncet. Quorundam etenim hominum tam grauę inoleuit desperationis contagium, vt dum fuerint pro qualibet negligentia, aut discipline censura multati, aut pro sui purgatione scelcris, sub pœnitentiæ satisfactione, custodia mancipati, incumbente desperationis incommodo, se ipsos malunt, aut laqueo suspendio enecare, aut ferro, vel alijs mortiferis casibus interimpere: & nisi præuenti cuiuslibet rei occasione, suam nihilominus diabolus in eis perficit voluntatem. Proinde huic nequissimæ suadelæ cupientes ponere finem, & malagmam congruam tali ægrimoniæ prouidere, cœtus nostri decernit sacratissima vnio, vt quicunque talibus decipulis irretitus, interremptionis euaserit casus, duorum mẽsium spatio, & à Catholicorum collegio, & à corpore, ac Christi sanguine facro manebit omninodo alienus: quia oportet, vt per pœnitentię cenſuram priſtinæ reddatur ſpei atque ſaluti, qui animam ſuam per deſperationem conabatur diabolo ſociare.

Sap. 16. Neq; herba, neque malagma fanauit eos.

5 Quamquam in præteritis sanctorũ Patrum, de diuersis cautis sententiæ enitescant, sed & nunc quæ tempori ordiniq; congruant, ordinato iure instituenda sunt. Nam siccut antiquitas de cauſis ingruentibus edicta multimoda edidit, ita nunc nostri temporis ætas de his, quæ occurrunt, vt faciat conuenit. Quapropter in medio cœtus nostri deducta est quorundam conſuetudo inordinata Sacerdotum, qui parochias suas vltra modũ diuersis ex actionibꝰ, vel angarijs comprimunt, vel quòd quamplures Ecclesiæ destitutæ perſiſtunt. Idcirco vnio noſtræ adunationis decernit, atque inſtituit, vt tertias, quas antiqui Canones de parochijs ſuis habendas Epiſcopis cenſuerunt; ſi eas exigendas crediderint, ab ipſis Epiſcopis diruptæ Eccleſiæ reparentur: ſi verò eas maluerint reddere, ab earundem Eccleſiarum cultoribus, ſub cura, & ſollicitudine ſuiPontificis, reparatio eiſdem adhibẽda eſt baſilicis. Quòd ſi omnes Eccleſiæ, aut incolumes fuerint, aut quæ diruptæ erãt, reparatæ extiterint, ſecundum antiquorum Canonum inſtituta, tertias ſibi debitas vnuſquiſq; Epiſcopus aſſequi, ſi voluerit, facultas illi omnimoda eritita videlicet, vt citra ipſas tertias, nullus Epiſcoporum quidpiã pro Regis inquiſitionibus, à parochianis Eccleſijs exigat, nihilq; de præditis ipſarum Eccleſiarũ cuiquã aliquid, cauſa ſtipendij dare præſumat. Sed & hoc neceſſario inſtituendum delegimus, vt plures Eccleſiæ vni nequaquam cõmittantur Presbytero: quia ſolus per totas Eccleſias nec officium valet perfoluere, nec populis Sacerdotali iure occurrere; ſed nec rebus earum neceſſaria curã impendere: ea ſcilicet ratione, vt Eccleſia, quæ vſq; ad decẽ habuerit mancipia, ſuper ſe habeat Sacerdotem, quæ verò minus decẽ mancipia habuerit, alijs coniungatur Eccleſijs. Si quis ſanè Epiſcoporum hanc noſtrã inſtitutionem parupẽderit, & quippiam exinde temerandũ crediderit, ſuorum menſium ſpatijs ſi nouerit excõmunicatione multatis ita nempè, vt poſtquam ab hoc excõmunicationis interdicto, ad ordinis ſui remeauerit locum, cunctas huius Canonis ſanctiones modis omnibus ſtudeat adimplere.

C6c. Tarra. cap. 8. Brac. 2. c. 2 Emerit. c. 16.

10. qu. 3. Vnio congregationis.

6 Licet multæ ſanctorum Patrum, in fide ſanctæ nobis præcedentium, de rebus neceſſarijs ſi tentiæ promanauerint; tamen quia & nunc vſq; numeroſæ, vltra quam oportet, fieri præſcnſuntur, ideò neceſſarium duximus illicitis auſibus ponere terminum. Ad cõuentus etenim noſtri agnitionem delatum eſt, eo quòd in quibuſdam Hiſpaniarũ partibus quidam Sacerdotum; partim neſcientia impliciti; partim temerario auſu prouocati, nõ panes mundos, & ſtudio præparatos ſupra meſſam Domini in ſacrificio offerãt; ſed paſſim quomodo vnumquemq; aut neceſſitas impulerit, aut voluntas coëgerit, de panibus, ſuis vſibus præparatis, cruſtulam in rotunditatem auferant, eamque ſuper altare cum vino & aqua, pro facro libamine offerant. Quod factum nequaquam in ſacræ auctoritatis hiſtoria vſpiam geſtum perpendimus. Nempè etenim per Matthæum Euangelica veritas inquit: Cœnantibus autem eis, accepit Ieſus panem, & benedixit, ac fregit. Item per Marcum: Et manducantibus illis, accepit Ieſus panem, & benedicens fregit, & dedit eis. Rurſumq; per Lucam: Accepto pane, gratias egit, & fregit, & dedit eis. Item Apoſtolus: Dominus Ieſus in qua nocte tradebatur, accepit panem, & gratias agens, fregit, & dixit. Accipite, & manducate: hoc eſt corpus meum.

Matth. 26.

Mare. 14.

Luc. 22.

1. Cor. 11.

*) Omnia hæc vſq; ad ea dem capitula, deſunt in Gratiano, vt nota Gregoriana animaduertit

De nig;

Deniq; quid aliud innuitur, nisi quia panem integrum accipiens, & benedicendo confringens, particulatim vnicuique discipulorum sumendum eo tradidit. Quod & nos in postmodo facturos edocuit, haud dubiè significans, quòd omnis buccella panis, non omnis panis buccella. Vnde & in sequentibus ait, dum suum traditorem mallet significare Cui buccellã panis porrexero, ipse est. Ac proinde, quia & Redemptoris verba testãtur, quòd panem integrum accipiens, non buccellam, quæ post benedictionem confrangens suis particulatim discipulis dederit, & Paulus Apostolus similiter nihilominus narret, quòd panem acceperit, & gratias agens confregerit: necnon & illud, quod Christus de quinque panibus confractis turbam refecerit, quid aliud instituit nos, nisi vt panem integrum sumentes, super altaris eius mensam benedicendum ponamus; non particulam panis, quod caput nostrum nequaquam fecisse perpendimus? Nam si homo suæ vitæ diligentiam studiosius adhibere procurat, quanto magis sacris Dei cultibus nitorem debitum exhibere summopere debet? Vnde temerita tis huius, aut neſcientiæ cupientes terminum ponere, id vnanimitatis nostræ delegit conuentus, vt non aliter panis in altari Domini, Sacerdotali benedictione sanctificãdus proponatur, nisi integer & nitidus, qui ex studio fuerit præparatus; neq; grande aliquid, sed modica tantùm oblata, secũdũ quod Eccl. siastica confuetudo retentat: cuius reliquiæ, aut ad conseruandum modico loculo, absque aliqua iniuria faciũs conseruentur, aut fiad consumendum fuerit necessarium, non ventrem illius, qui sumpserit grauis farciminis onere premat, nec quòd in digestionem vadat, sed animam alimonia spirituali refeciatrita nempè, vt ab his, qui ea sumpserint, prisorum Canonum institutaseruentur. Igitur quicunque hoc decretum nostrum temerãdum erediderit, animaduersioni diuini iudicij subiacebit, & anni vnius spatio à communione alienus manebit.

Matth. 14. Marc. 6. Luc. 9. Ioan. 6.

7 Grandis populo datur emendationis correctio, si gesta Synodalia, dum quandoq; peraguntur, relatione Pontificum in suis parochijs publicãtur: & ideò plena decernimus vna nimitate connexi, vt dum in qualibet prouincia Concilium agitatur, vnusquisq; Epiſcoporum admonitionibus suis infra sex mensium spatium, omnes Abbates, Presbyteros, Diaconos, atque Clericos, seu etiam omnẽ conuentum ciuitatis ipsius, vbi præeſte dignoſcitur, necnon, & cunctam diœceſis suæ plebem aggregare nequaquã morentur: quatenus coram eis publicè omnia referata, de his, quæ codẽ anno in Concilio acta, vel definita extiterint, plenissimè notiores efficiãtur. Profectò etenim prauorum seueritas extirpatur, dum Canonica institutaad agnitionem eorum obsetuanda modis omnibus deducuntur. Ita fiet lect, vt quæ sunt, aut in præteritis gestis, aut in præsentibus constitutis, nullus his contradicere audeat; nullus ea reuerberare præsumat, nullus nõ implere contendat. Quod si quispiam ea aut parũpẽdenda crediderit, aut contemnenda degerit, aut contra hæc inobedientia tumidus, fusurratione plenus, inuidia incensus, & laceratione pei functus: necnon potius earũdem definitionum extiterit fautor beneuolus, sententia excommunicationis duorum mensium curriculo perſiſtet vſque quaq; multatus.

Dist. 18. c. Decernimus.

8 Dum sanctæ actionis studia, ac feruidæ intentionis vota longè, lateq; diffusa, principali exhibitione cunctis patulè liquent, Eccleſiæ sanctæ Catholicæ obtutibus luce clarius enitescunt, eogunt aduersionis nostræ conuentum quippiam salutari promiſſione depromere, & causa retributionis proli eius aliquid congruum, aut expedibile promulgare: quo, & parentali exhibitione pro bene gestis videamur aliquantulam opem beneficentiæ reddere, & fobolem eius piæ defensionis, ac tuitionis necessario munimine præmunire. Glorioſiſſimus etenim, ac ſereniſſimus dominus noſter Egiea Rex, feruentiſſimi amatoris Christi igne succensus, & sanctæ actionis ope perfunctus, inimicorum Christi perfidiam, illud Prophetale vaticinij sequens: Nonne qui oderant te Deus, oderam illos, & super inimicos tuos tabeſcebam? vtpote veras Christi eola obnoxios protegere decernit, Ecclesiæ Dei ſtatum vigilanti instantia roborare disponit, sanctis Dei basilicis se munificũ exhibet, tributorũ impensiones populis, moderamine discreto remittit; maligna contra se obstinatione agentibus, animi libertate gratissima, ac piæ miserationis instantia ignoscere cõſueuit: multos quoq; qui confracti sunt, liberos, secundum Prophetam, omne onus disrumpẽdo, in ingenuitatis statu reformat, atque in diuersis sanctæ vitæ studijs se exercendo præpollet. Quocirca, quoniam pro tot, tãtisq; beneficijs, quæ multimoda deuotio Ecclesiæ Dei, vel gentis suæ populis prorogare studet, quid aliud illi vnanimitas nostra condignè respondeat, inuenire nõ prẽualet, id salutari prouidentia, quæ semper est vtilis (imò semper & vtile, quod veram pertinet ad salutem) decernit, atq; instituit, vt eius filijs, vt præmissimus, fortia tuitionis ad futurum administratio la promulgemus, contestantes per nomen illud, cui cuncta cælestia, & terrestria genuflectunt, omnes præsentes, & absentes, seu etiam futuris temporibus subsequentes Sacerdotes, vel Principes, cuiuscunque honoris, aut ordinis homines: vt nullus ad futurum, posteritati eius, atq; his, qui gloriosæ filij, vel filiabus eiusdem nõ sunt, sed fortè sunt coniungendi, in iudicalsædendi occasiones exquirat, nullus occultè, vel publicè, per quæ abdicentur, contra eos malitiæ vota extendat, non eos gladio, vel qualibet perniciosa factione interimat: nullius conſilium, vel opus, quibus iniustè deijciantur, vel nudentur rebus, exhibeat, nullus his iniustæ violentiam tonsuræ signaculum imprimat; nullus veſtem contra ordinem, filiabus suis, atque nuris mutare præsumat, nullus etiam extra eundemis culpæ indicium, aut ex illis eos relegandos iudicat, aut eorum corporibus quarumlibet tractationum, vel flagellorum inferat detrimentum. Denique licet hæc, quæ præmissa sunt, æquissimè digesta exilant; tamen quia eiusdem glorioſi domini tantum enitcat deuotio prompta, vt ea ipsa nequeant ci ad complementum vicem parientiæ reddi credebitum, ob hoc nostram vniuersitatem adijcere saluberrimè, duenit, vt tam per omnes ciuitates, vel loca, in quibus sedes Epiſcoporum esse noſcuntur, ad regni eius ditionem pertinentes, quàm etiam per eorundem Epiſcoporum diœceſes, exceptio passionis Dominicæ die, quando altaria denudata perſiſtunt, nec cuiquam in eodem die Missarum licet solẽnia celebrare, cuncti is aljis diebus, quibus ijsdem Dominus noſter in hac vita superites extiterit, pro eo, vel pro cunctis eius filijs, vel filiabus, aut pro his, qui ita matrimoniali sunt iure coniuncti, adhucque sunt coniungendi, sui pro nepotibus, vel suis omnibus sacrificijorũ Domino libamina dedicentur, piæ orationis vota soluantur, ac eum gratiarum actione super eo numini commendentur: quia si desideria in eis bona quotidie multiplicentur, adueniantium eorum conamina vi tute suæ dexteræ cõfringatur, indulgentia, & gratia eis à sua misericordia conferatur: vt suæpotentiæ defensione protecti, antiqui hostis decipula euadãt, & charitate, ac vitæ longeuitate pollentes, adire mereantur post transitum sydereas mansiones.

Sup. C. 6. 2. c. 2. & 6. c. 18.

Psal. 138. Nõne, qui oderãtte Domine, oderã, & super inimicos tuos tabeſcebam?

Deo vindice Rodericum Toletanum.

Psal. 104. 1. Reg. 26.

2. Reg. 1.

9 Sicut sanctorũ bonum est, valdeq; conspicuum, superno numini amatter si dicliterq; inhærere, eiusq; præceptionibus parientiam votis glisce ntibus exhibere; ita consequens bonum est, post Deum Regibus, vtpote iure vicario ab eo præelectis, eidem promiſſam quemq; inuiolabili cordis intentione seruare, & nulla contra eam occatione quidquam nocibilitatis ex cogitare, nihil q; nequius designare, dicente Domino: Nolite tangere Christos meos: & iterum Dauid: Quis enim extendit manum suam in Christum Domini, & innocens erit. Item ipse euidam comminans: Quare nõ timuisti manum tuam mittere, vt occideres Christum Domini. Vnde opportunum satis est, vt sponsio Principibus compromiſſa, absq; aliquo fraudis næuo custodiatur, & fides eis reddit: nullis factionibus, nulliſq; etiam nequitiæ machinationibus temeretur. Nam si nuda tantũ verbi pollicitatio, qualibet occasione violetur, criminis denotatione censetur, quanto magis si fides, Regibus sub iurisiurandi atteſtatione promiſſa, nequaquam profunare pertimescatur: Est enim quorundam seculariũ, & (quod peius est) Saeerdotum improbanda satis obstinatio animorũ: & fidẽ suis Principibus sub iuramento promiſſam obseruare contemnant, & verborum fuco iuramẽti obnubilant promiſſionem, dum in arcano pectoris retentent infidelitatis perueritatẽ. Et dum ſcriptũ sit: Non adiumes nomẽ Domini

Exod. 20.

Leuit. 19.

i ctui in vanum, nec enim habebit insontem Dominus cum, qui adsumpserit nomen Domini Dei sui fruſtra: & iterum: Non periurabis in nomine meo, nec pollues nomẽ Domini Dei tui, ego Dominus: rursumq; maledictus omnis qui iurat in nomine Domini sui mendaciter, illi iurantes fidem promiſſam temerare non metuunt, & iuramenti sui pollicitationẽ præuaricare nullatenus pertimeſcunt. Vnde Siſbertus Toletanæ ſedis Epiſcopus talibus machinationibus denotatus repertus eſt, pro eo quòd ſereniſſimum dominum noſtrum Egicanem Regem non tantùm regno priuare, ſed & morte cum Flogello, Theodomiro, Liubilane, Liubigithone quoque, Tecla, & cæteris interimere deſiniuit, atque genti eius, vel patriæ inferre conturbium & excidium cogitauit: qui etiam per decreti noſtri definitionem, iam & loco, & honore priuatus exiſtit. Ideò noſtrum in commune per huius Canonicæ ſanctionis decernit collegium, vt hoc ipſum vnionis noſtræ decretum, quod etiã Iuis Synodicis definitionibus innectendum decreuimus, omni ſubliſtat valore ſubnixũ, atq; in perpetuum obtineat inconuulſibile robur. Ipſe verò Siſbertus pro ſui iuramenti tranſgreſſione, facinoriſq; tanti machinatione, ſecundum antiquorum Canonum inſtitutionem, qua præcipitur, vt quiſquis inuentus fuerit talia feciſſe, & viuente Principe in alium attendiſſe pro futura regni ſpe, à conuentu Catholicorum excommunicationis ſententia repellatur, honore ſimul, & loco depulſus, omnibuſque rebus exutus, quibuſque in poteſtate prædicti Principis redactis, perpetui exilij urgaſtulo maneat relegatus: ita nempè, vt ſecundum eorum dem antiquorum Canonum decreta, in fine vitæ ſuæ tantùm communionem accipiat: excepto ſi Regis eum pietas ante abſoluendum crediderit. Simili quoque & cæteri de religioſis, cuiuslibet ſint ordinis aut honoris, qui deinceps talia cõtra Principem egiſſe, vel definiſſe reperti extiterint, cenſura multandi ſunt.

Cõc. Tol. 4. ca. 75 & Cõc. Tol. 5. cap. 4 & Cõc. Tol. 6 ca. 17. & Cõc. Tol. 10. cap. 2.

Cõc. Tol. c. 75.

10 Sicut vlcus, quod grauiter ſerpit in corpore, non niſi grauioribus medicaminibus, aut ferro curatur, ita perfidoſum obſtinatio, quæ nullatenus cohibetur, durioribus ſententijs neceſſe eſt vt multetur. Nam quamquam Dominica ſanctio proteſtetur: Non morietur pater pro filijs, nec filij pro parentibꝫ, ſed vnuſquiſq; pro peccato ſuo morietur: & iterũ: Filius non portabit iniquitatem patris, & pater nõ portabit iniquitatem filij. tamen, quia & iuriſiurandi tranſgreſſio validè inoleuit, & machinandi contra Principes noſtros cõſuetudo ſæua percrebuit, quo aut nece diuerſa Principem interimatur, aut regni dignitate priuetur (qꝰ nequaquam cohiberi poteſt, niſi ſeueriori cẽſura) ideò per huius inſtitutionis noſtræ decretum ſancimus, vt quicunq; deinceps, cuiuslibet ſit honoris perſona, vel ordinis, ii necem, vel deiectionem Regiam quippiam machinauerit, cumq; qualibet nocibilitate impendendum crediderit, aut gẽtem eius, vel patriam quibuslibet factionibus, vel machinationibus diſturbare contenderit, tam ipſe, quã omnis eius poſteritas, ab omni Palatini ordinis dignitate priuati, ſiſci viribus ſub perpetua ſeruitute maneant religati, poteſtate tãtùm glorioſo Principi noſtro Egicani ſeruata; vt ſi aut eos, qui iam pro fuæ infidelitatis pertidia, Canonicè legaliterq; dijudicati ſunt, aut eos, qui deinceps à fidei ſuæ iuramento abhorbitauerint, & aduerſus prædictum Principem noſtrũ aliquid nocibilitatis agere, aut machinare ſtuduerint, ſi eos, vt diximus, piæ indulgentiæ voto quãdoq; releuare maluerit, licentia illi vſucquaq; manebit. Et quia res eorũ iuſto, ac legali modo, in eiuſdem domini noſtro dominio peruenerunt: ex quibus etiam quædam eiuſdẽ Principis collationẽ, tam Eccleſiæ Dei, quàm prolis eiuſdem Domini noſtri, ſeu etiam alij plures, pro ſui ſcruitij merito accipere meruerunt; prouidè inſtituentes decernimus, vt nullo vnquã tempore eorum filij, qui iuramenti ſui profanatores extitiſſe noſcuntur, ſeu exiterint, vel ſubſequens eorum poſteritas, in nocibilitate eorũ intendere audeant, nec ipſas res eis auferre quoquo pacto ſtudeant. Idcò deniq; (vt præmiſimus) ſeueriſſimã hanc decreti noſtri curabimus promulgare ſententiam, vt qui ſuum nõ formidat exitium, ſaltim filiorum, cũctæq; ſuæ poſteritatis pertimeſcat interitum. Si quis ſanè Regum ſuccedentium cunctas huius conſtitutionis noſtræ definitiones cuſtodire, aut implere diſtulerit, omnis linea generationis eius perpetim condemnata depereat, & inſuper diuino iudicio rebus omnibus, & honore præſenti in ſeculo careat, atq; Chriſto iudicante, cũ diabolo, cuiuſq; ſocijs ad interitum gehennæ perueniat. Cui noſtræ definitioni, ex antiquo Canone quædam neceſſaria innectimus, & omnes in commune ipſis verbis, quibus (vt diximus) hoc deprompſit antiquitas, proclamamus, dicentes: Quicunq; igitur à nobis, vel totius Eccleſię populis, qualibet coniuratione, vel ſtudio ſacramentũ fidei ſuæ, quod pro patriæ, gentiſq; Gothorum ſtatu, vel pro conſeruatione Regiæ ſalutis pollicitus eſt, violauerit, aut prædictum Principẽ noſtrum, vel ſubſequentes Principes neceattrectare volucrit, aut poteſtate regni exuere tentauerit, aut præſumptione tyrannica regni faſtigium vſurpare delegerit, anathema ſit in Chriſti conſpectu, & Apoſtolorum eius, atq; ab Eccleſia Catholica, quam periurio profanauerit, efficiatur extraneus, & ab omni conſortio Chriſtianorum alienus, & damnatus in futuro iudicio habeatur, cum participibus ſuis: quia dignum eſt, vt qui talibus ſociantur, ipſi etiam damnationis eorum participationẽ obnoxij teneantur.

Deut. 24. & Paralip. 25. vbi legitur: Non occidetur pater pro filijs.

Hoc etiam tertiò clamamus, dicentes: Quicunq; amodò ex nobis, vel cunctis Hiſpanię populis, qualibet meditatione, vel ſtudio ſacramẽtum fidei ſuæ, quod pro patrię ſalute, gentiſq; Gothorũ ſtatu, vel inconlumitate Regiæ poteſtatis pollicitus eſt, violauerit, aut totieus dictũ Principẽ noſtrũ, vel ſubſequentes Principes neceattrectare volucrit, aut poteſtate regni exuere tentauerit, aut præſumptione tyrannica regni faſtigiũ vſurpare delegerit, anathema ſit in conſpectu Spiritus ſancti, & Martyrum: Chriſti, atq; ab Eccleſia Catholica, quam periurio profanauerit, efficiatur extraneus, & ab omni communione Chriſtianorum alienus: neque partem iuſtorum habeat; ſed cum diabolo, & angelis eius, æternis ſupplicijs cõdemnetur, vna cum eis, qui eadem coniuratione nituntur: vt par pœna conſtituatur, quos in pernicie praua ſocietas copulat. Et idcò ſi plac et omnibus, qui adeſtis hæc tertiò reitcrata ſententia, veſtræ vocis eam conſenſu firmate. Ab vniuerſis Dei Sacerdotibus, palatij ſenioribus, clero, vel omni populo dictũ eſt: Qui cõtra hanc veſtram definitionem venire præſumpſerit, ſit anathema, maranatha, hoc eſt, perditio in aduẽtu Domini, & cum Iuda Iſcarioth partem habeaut & ipſi, & ſocij eorum.

11 Finitis conſummatiſque omnibus, quæ ob diſciplinam Eccleſiaſticam neceſſaria fuere de ſiuienda, vel reliqua, quę noſtro cœtui ob directionem extitere delata, omnipotentiſſimę, & indiuiſibili Trinitati inceſſabilium gratiarum iura dependimus, laudum vota perſoluimus, ac tota mentis intẽtione gloriæ eius in ſignia præcdicamus, pro eo, quod nos eius diſpoſitione mirabili non ſolùm ad hunc ſanctæ congregationis cœtum meruimus adunari, atque alternæ viſionis intuitu confoueri, ſed ex ſe nobis dicere contulit, & in ſe dicta compleuit, obnixius eius imprecẽtes clementiam, vt ſicuti nos alteruträ pacis oſculo dulciſſuos reddidit, & diſſiminiorum noſtrarum primordia lineauit, ac conſummatione ſublimi perficiendo concluſit, ita ſereniſſimum, ac pijſſimum dominum noſtrum Egicanum Rꝫ6, cuius iuſſu atque hortatu, ſicut hic adunati ſumus, ſalutiferæ defenſionis clypeo protegat, vexillo fidei muniat, atque cum gente, & patria ſibi credita, per viam voluntatis ſuæ deducat: quatenus protdatis præſentis æui curriculis feliciter pollcat, & poſt huius vitæ excurſus numeroſitate piæ actionis opimus, cũ his, quibus nunc principatur, ad Chriſtum perueniat laureandus.

Actuum

1. Actor. 12 Actuum Apostolorum probata satis, & veneranda narrat historia, quòd Iuda crimine proditionis damnato, nequaquã Spiritus sanctus super reliquos vndecim illapsu cœlico est defusus, quoadusque Matthias ab omnibus est præelectus in loco eiusdem Apostolus: ob inde scilicet, quia vndenarius numerus transgressionem significat mandatorũ. Et quia Sisbertus Toletanæ sedis Episcopus suo facinore denotatus, nostro ex corpore cõstat abscissus, ob id summopere numerositatem nostram eõuenit studere, vt in loco eius alio subrogato, perfectioni debitæ corpus nostrum reddatur, sicut per Matthiam perfectus numerus noscitur fuisse completus. Et quia idem, legationẽ fuperni numinis fungentes, Apostoli sunt protestati dicentes: Christi bonus odor sumus Deo, in his qui salui fiũt, & in his, qui pereunt; alijs quidem odor mortis in mortem, alijs autem odor vitæ in vitam: illis videlicet odor vitæ in vitam, qui præceptis eorum exhibere parientiam curauerunt, illis verò odor mortis in mortem, qui eorum nihilominus monita contẽpserunt, proinde quia prædictus Sisbertus, Toletanæ sedis Episcopus, eorum salutaribus monitis nequaquã paruit ex humilitate dependere obsequelam, quo Ecclesiam Dei ordine debito regeret, humilitate instrueret, & exemplis salutaribus ad regna syderea prouocaret: sed bicipiti sepercellens mucrone, superbiæ videlicet atq; periurij, gloriosum dominum nostrum Egicanem Regem, non solum regno voluit priuare, sed & mortis impensione perimere: idcò non congruit nos prius Concilium inchoare, nisi illo prius Canonica, ac legali censura multato, in loco eius alius fuerit subrogatus, Toletanæ sedis cathedram retenturus. Idcireò nobis omnibus in vnum collectis, isdem Sisbertus Episcopus nostro cœtui præsentatus, atque infidelitatis suę machinationem patuli oris est affatu professus. Vnde nos per huius decreti nostri formulam, sæpè dictum Sisbertum, sæcũdum edictum prisci Synodicæ sanctionis, ac decretum de talibus promulgatæ legis, ab Episcopali ordine, & honore deijcimus, à perceptione corporis, & sanguinis Christi excommunicatum in exilio perpetuo manere censemus, in fine tãtum communionem per omnia percepturos: excepto si eum Principalis pietas cum Sacerdotali conniuentia delegerit absoluendum. Igitur quoniam fauente Domino, Concilium est quocitius inchoandum, sæcũdum præelectionem, atq; auctoritatem totiens dicti nostri dominj, per quam in præteritis iussit venerabilem fratrem nostrum Felicem, Hispalensis sedis Episcopum, deprædicta sede Toletana iuxta debito curam ferre, nostro eum in postmodum referuans ibidẽ decreto firmãdum; ob id nos cum consensu cleri, ac populi ad sæpe dictam Toletanam sedem pertinentis, prædictum venerabilem fratrem nostrum Felicem Episcopum, de Hispalensi sede, quam vsque hactenus rexit, in Toletanam sedem Canonicè transducimus, & in eadem Hispalẽsi cathedra fratrem nostrum Faustinum Bracarensis sedis Episcopum; nec non & Felicẽ Portucalensis Ecclesiæ Antistitem in præfata Bracarensi sede, similiter Pontifices subrogamus, ac perpetua sanctione vnumquemq; eorum in priuatis sedibus confirmamus: quatenus vterq; eas dem, quas suscipiunt Ecclesias, pia prædicatione instruant, moribus sanctis exornent, ac beatæ vitæ exemplis ædificent: vt nauimitate mirabili in vnum collecti, vnum corpus effecti, eis nobilcũ in Synodali conuentu pariter residentib, illapsum sanctiSpiritus, vt duodecim Apostoli, mereamur quo eius igne succensi, & doctrina imbuti, quæ ad disciplinam Ecclesiasticam pertinent, & ad cõpescẽdos prauorum hominum mores, æquissimè promulgemus, & Laudes altissimo deuotis mentibus præcinamus. Quod videlicet collegij nostri decretum gestis Synodalibus, à nobis in Concilio forte definiẽdis, iociandum decernimus, & locum illic debitum vt obtineat, definimus.

2. Cor. 2.

13 Synodalis conuentus, & numerosa adunatio Sacerdotum, eo venerabilior cunctis perpenditur, eo nihilominus terribilis cernitur, quòd in medio cœtus eorũ præsentia in diuidue Trinitatis adesse nequaquam ambigitur, sãcto protestante Euangelio; Vbicunq; fuerint duo, vel tres in nomine meo collecti, ibi sum & ego in medio eorũ. Quo circa quia se in eorum medio superni omnipotẽtia numinis adesse in notuit, quid aliud, nisi quidquid eorũ oredelibera-

Matth. 18.

promitur, inspiramine est eius affectum, qui se inter eos est fassus habiturum? Vnde gloriosa fereritas nostra, ea quæ vnanimitas eorum de prompsit; imò quę per ora illorũ Spiritus sanctus promulgauit, venerabiliter suscipit, amanter amplectitur, & per huius legis nostræ decretũ, firma in perpetuum manere decernit; inconuulsibili constituere auctoritate instituit, & omnimodum robur obtinere decernit: scilicet, vt à præsentis dici, temporisq; articulo, omni vigilantia, omni solicitudine, omni etiã cura, quæque sunt pro disciplina, vel vtilitate Ecclesiastica in hac Synodo definita, quæq; pro corrigendis prauorũ moribus edita, per cunctas regni nostri prouincias ab omnibus custodiantur, & absque aliqua serupulositate, vel controuersię oppositione seruentur. Et quia ingruente inguinalis plagæ vastatione, qui ad Narbonẽsem sedem pertinent Episcopi, nequaquã sunt in hac sancta Synodo aggregati, idcò per hanc nostræ manuetudinis legem instituentes iubemus, vt omnes ad eiusdem cathedrę diœcesim pertinentes Episcopi, in eadem vrbe Narbona, cum suo Metropolitano adunentur, & cunctis huius Cõcilij capitulis vigilaci ab eis indagatione perlectis, accedant ordinibus debitis subscriptores. Si quis igitur earundem definitionum cõstitutiones temerare præsumpserit, detrahere nisus fuerit, & misẽrabili ausu eis contraire tentauerit, excommunicationis sententia feretur, & rerum suarum quinta parte multabitur.

IN NOMINE DOMINI, FLAVIVS EGICA Rex, omnibus sanctissimis patribus, in hac sancta Synodo residentibus.

Eccę sanctissimi Patres in Christo, & Apostolico dogmate fideles populi ductores, Synodicæ aggregationis vestręvnionem illo fiducialiter hortatu conuenio, quo religiosum nobis vestræ sanctitudinis præbeatis suffragiũ, vestrarq; promulgationis consultum porrigatis omnimodè præstolatum. Promptissimè etenim sæpè gloriosę nostræ serenitatis seruet deuotio, ac puræ voluntatis flagrat deuotissima plenitudo, illis cum plebe mihi credita affectibus vi uere, pietatibus in hærere, ac misericordiæ inerementostudium regẽdi seruare, quibus tempora nostra, nullis aduersitatum stimulis commota, nullis ciuilibus, vel externis excitationibus præpedita, pacis munere floreant, ac misẽrationis nostræ beneficio cumulata perfsistant: & quos fortan prauæ infidelitatis implicat actio, respectu clementiæ nostræ, si fas est pietatis releuentur ex brachio; vt parcẽdo illis supernam mihi clementiam fautorem efficiam, & status gentis meæ, ac patriæ nullis amplius, quod absit, ruinæ laplibus concidat. Sed quantum culparum noxã remittere procuramus, tãtum profanatorum transgressio molitur, & crebris perfidiæ ausibus præpedita subruitur. Vnde si culpis indulgentiam; si condigna factis restitua, anceps nostrę tranquillitatis animus sistat; in eo quod plerunq; ipsa culparũ remissio inerebrescẽti nequitia, in contrariũ vertitur; cũ nec tandẽ vitia reprimuntur, quæ facili emẽdationis consumine perduci ad terminum debuerũt. Ipsi autem in hoc sancto Concilio liquidè perpendatis, iam iamq; antea plurimorum casus relatu opinabili didicistis, quibus perfidiorum, quantisque æmulorum nẽfandis conatibus decẽptionis mæ quotidie excidium sentiam, vel quanta patriæ fuerint insolenter conturbia excitata. Quorum deniq; fcelerstorum, qui & in præteritis, & nunc perfidasse detectẽ sunt, præuaricatione compellimur cœtus vestri vniuersitatem consulere: vt quod de talium excessibus, qui in præteritis, vel nunc vsque mihimet deliquisse nosscuntur, agere serenitatem nostram conueniat; vtrùm condignis sententijs Canonicè, ac legaliter ferianturan parcẽdo illis, noxarum debita impunita seruẽtur, saluberrima vnanimitatis vestræ promulgatione attentius decernatur illa nostræ gloriæ, vel successorum nostrorum Principum licentia modis omnibus seruata, vt si deinceps, quisquã contra Regiam potestatem, gentem, ac patriam nostram agere conatus extiterit, iuxta Canonicam sententiam, tempore præcessorisnostri domini Sisenandi Principis, de talibus personis in Cõcilio editã, vel legis sententiam, eius debeat prauitas acriter coẽr-

Est hæc epistola in C. Lucen. 6. & in vetuor. Tolet. anno in aliis deest: fortassis omissa reddita ante depositionem Sisberti.

Concil. 4. Tolet. 75.

ceri. Tantum est, vt ficut præmissimus, quo emendationis studio errantium mihi transgressio emendetur, salutaris vestræ responsio nostris clarefcat in sensibus: nam & hoc decreti vestri condecet stylo censendum. Er quia præcessor noster dignæ memoriæ Dominus Wamba Rex in ipsis regnandi primordijs Theudemundum Spatariu nostrum, contra generis, vel ordinis sui vsum, Festi quondam incitatione Emeritensis Episcopi, solius tantùm Regiæ potestatis impulsu, in eadem Emeritensi vrbe Numerariæ officiũ agere instituit (quod etiam vnius anni excursu contra rationẽ noscitur peregisse) imò quia nec valuit imperio gentis obsistere, vestri edicto Concilij ab eodem Theodemundo, siquæ omni posteritate talis actionis officium suspendatis quo nullo vlterius tempore, tam ipse, quàm omnis eius progenies, vsque in finem seculi, ob hãc causam videantur aliquatenus molestari. Datum sub die Kalendas Maias, anno feliciter sexto regni nostri, in Dei nomine, sedis nostræ Toleto.

1 EGo Felix, indignus vrbis Regię Episcopus, hæc decreta Synodica, à nobis edita, subscripsi.
2 Ego Faustinus, indignus Hispalensis sedis Episcopus, hæc decreta Synodica, à nobis edita, subscripsi.
3 Maximus, indignus sanctę Ecclesiæ Emeritẽsis Episcopus, hæc decreta Synodica, à nobis edita, subscripsi.
4 Ego Vera, indignus Tarraconẽsis sedis Episcopus, hæc decreta Synodalia, à nobis edita, subscripsi.
5 Ego Felix, in Dei nomine Bracarensis, atq; Portucalen sis sedium Episcopus, hæc decreta Synodalia, à nobis edita, subscripsi.
6 Gaudentius, Valerienſis Ecclesiæ Episcopus, subscrip.
7 Florus, Mentesanæ Ecclesiæ episcopus, subscripsi.
8 Eruigius, Beterrensis Ecclesiæ episcopus, subscr.
9 Fructuosus, Aurefinæ Ecclesiæ episcopus, subscr.
10 Guadila, Emporitanæ Ecclesiæ episcopus subscr.
11 Bonifacius, Caurien sis Ecclesiæ episcopus, subs.
12 Arcontius, Elborensis Ecclesiæ episcopus, subsc.
13 Auredus, Ilerdensis Ecclesiæ episcopus, subs.
14 Gundericus, Segontinæ Ecclesiæ episcopus, subsc.
15 Spasandus, Complutensis Ecclesiæ episcopus, subscr.
16 Baroaldus, Palentinæ Ecclesiæ episcopus, subscr.
17 Marianus, Oretanæ Ecclesiæ episcopus, subscr.
18 Vitiscius, Valentinæ Ecclesiæ episcopus, subsc.
19 Sonna, Oxomensis Ecclesiæ episcopus, subs.
20 Gabinus, Arcabricæ Ecclesiæ episcopus, subs.
21 Zacceus, Cordubensis Ecclesiæ episcopus, subscr.
23 Anterius, Segobrien sis Ecclesiæ episcopus, subs.
24 Honorius, Malacitanæ Ecclesiæ episcopus, subs.
25 Aruidius, Astigitanæ Ecclesiæ episcopus, subs.
26 Pappulus, Elipien sis Eccl siæ episcopus, subs.
27 Decentius, Segobiensis Ecclesiæ episcopus, subs.
28 Habitus, Vrcitanæ Ecclesiæ episcopus, subs.
29 Felix, Calagurritanæ Ecclesiæ episcopus, subs.
30 Constantinus, Aucensis Ecclesiæ episc. subs.
31 Audebertus, Oscensis Ecclesiæ episc. subs.
32 Adelsius, Tud nsis Ecclesiæ epis. subs.
33 Nepotianus, Tyrassonensis Ecclesiæ episcopus, subscripsi.
34 Suniaguisdus, Laniobrensis Ecclesiæ episcopus, subscripsi.
35 Potentius, Lucensis Ecclesiæ epis. subs.
36 Eppa, Illicitanæ Ecclesiæ epis. subs.
37 Ioannes, Egarensis Ecclesiæ epis. subs.
38 Holemundus, Salmanticensis Ecclesiæ episcopus, subscripsi.
39 Valdefredus, Cæsaraugustanæ Ecclesię episcopus, subscripsi.
40 Inuolatus, Dertosanæ Ecclesiæ epis. subs.
41 Arcesindus, Egabrien sis Ecclesiæ epis. subs.
42 Isidorus, Setabitanæ Ecclesiæ epis. subs.
43 Ioannes, Abelensis Ecclesiæ epis. subs.
44 Theuditclus, Beatien sis Ecclesiæ epis. subs.
45 Cuniuldus, Italicensis Ecclesiæ epis. subs.
46 Wisefredus, Aufonensis Ecclesiæ epis. subs.
47 Laulfus, Barcinonensis Ecclesiæ epis. subs.
48 Emilla, Conimbrensis Ecclesiæ episcopus, subscripsi.
49 Leubericus, Vrgelitanæ Ecclesiæ epis. subs.
50 Sisebado, Tuccitanæ Ecclesiæ epis. subs.
51 Gerontius, Assidonensis Ecclesiæ epis. subs.
52 Basilius, Basitanæ Ecclesiæ epis. subs.
53 Fionisus, Lamecensis Ecclesiæ epis. subs.
54 Mirus, Gerundensis Ecclesiæ epis. subs.
55 Landericus, Olyspponensis Ecclesiæ episcopus, subscripsi.
56 Ioannes, Pacensis Ecclesiæ epis. subs.
57 Centurius, Eliberitanæ Ecclesiæ epis. subs.
58 Theudefredus, Visensis sedis Ecclesiæ episcopus, subscripsi.
59 Aurelius, Asturicensis Ecclesiæ epis. subs.

Item Abbates.

1 GAbriel, misericordia Dei Abbas, hæc decreta Synodalia à nobis edita, subscripsi.
2 Eulalius Abbas, subscripsi.
3 Neruatius Abbas, subscripsi.
4 Braulio Abbas, subscripsi.
5 Eugenius Abbas, subscripsi.

Item Vicarij Episcoporum.

1 VItulus Diaconus, agens vicem domini mei Marciani Diansensis Ecclesiæ Episcopi, subscripsi.
2 Vincomalus Diaconus, agens vicem domini mei Marciani Pampilonensis sedis Episcopi, subscripsi.
3 Christes Presbyter, agens vicem Agripij Ossonobensis sedis Episcopi.

Item Comites viri Illustres.

1 VItulus vir Illustris, Comes patrimonij, & Dux, hæc decreta Synodalia edita, subscripsi.
2 Wimar Comes, subscripsi.
3 Theudulfus Comes, subscripsi.
4 Paulus Comes, subscripsi.
5 Theudefredus Comes, subscripsi.
6 Dauid Comes, subscripsi.
7 Requisindus Comes, subscripsi.
8 Sisemundus Comes, subscripsi.
9 Ella Comes, subscripsi.
10 Theodchitus Comes, subscripsi.
11 Reg: suindus Comes, subscripsi.
12 Iga Comes, subscripsi.
13 Afrila Comes, subscripsi.
14 Danila Comes, subscripsi.
15 Andemundus, subscripsi.
16 Theudemundus, subscripsi.

De Subscriptionibus XVI. Concil. Toletan. Notæ Garsiæ Loaisæ.

IN eo, licet fuerit Nationale, nullus Episcopus interfuit Prouinciæ Narbonensis; eo quòd ingrueret ingruualis plaga vastatio in illa regione; vt dicitur cap. 13. Et eſſi eſt à ſede Toletana Sisbertus, ob conniuentiam aduerſus Egicam Regem, & eius loco ſubſcribus eſt Felix Hiſpalenſis. Hiſpalis verò Fauſtinus Bracarenſis. Bracarę verò Felix Portucalenſis: de qua ſede nihil eſt actum: vnde Felix ſubſcribit Epiſcopus Bracarenſis, & Portucalenſis. Multi ex his Epiſcopis, qui huic Synodo ſubſcribunt, interfuerunt aliis: vt Anterius Segobrenſis, in 13. & 15. Tolet. Adelſius Tudenſis, in 15. Toletan. Aurelius Aſturenſis, in 13. & 15. Tolet. Agrippus Oſſonobenſis, in 15. Toletan. Baſilius Baſitanæ, in 15. qui dicitur Baſtenſis. Baldefredus Cæſaraugustæ, in 13. & 15. Toletan. Cuniuldus Italicenſis, in 13. & 15. Toletan. Fionisus Lamecenſis, in 15. Toletan. & dicitur Fiontius. Fructuoſus Aurefinæ, in 15. Toletan. & dicitur Aurienſis. Florus Mentesanæ, in 13. & 15. Tol. Gaudentius Valerienſis, in 12. & 13. & 14. & 15. Toletan. Gudila Emporitanæ, in 13. & 15. Toletan. qui & Gudilamus dicitur. Gundericus Segontinæ, in 15. Toletan. Segontienſis. Gabinus Arcaucæ 15. Toletan. Arcauienſ. Habitus Vrcitanæ 15. Toletan. Vrcenſis. Ioannes Egarenſis. 15. Toletano. Iſidorus Setabitanæ,

Acta Concilij quæ

Qui Episcopi anterioribus Concilijs interfuerint

in 15.

in 15. Toletano. Ioannes Abelensis, in 15. Toletano. Ioannes Pacensis, in 15. Toletano. Laudericus Olyssiponensis, in 15. Toletano. Laubericus Vrgelitanus, in 13. & 15. Toletano. Vrgellet anensis dicitur. Maximus Emeritensis, in 13. Toletan. Marcianus Dianiensis, in 14. & 15. Toletan. Nepotianus Tyr assonensis, in 15. Tol. Holemundus Salmanticensis, in 13. & 15. Toletan. Sisibado Tuccitano, in 12. & 13. & 15. Toletan. Somna Oxomensi, in 13. & 14. 15. Toletan. Spasfanda Complutensis, in 5. Toletan. VV isfredus Auson ensis, in 13. & 15. Toletan. Alij verò fuisse dicuntur, qui fuccedunt alijs Episcopis, vt Arcontius Elborensis, qui Trullemundo, in 15. Tolet. Aut edius Ilerdens. qui Eusebio, in 15. Tol. Arudius Asturicano, qui Nasidio in 15. Tol. Audebertus Oscensis, qui Guisfaldo, in 13. Tolet. Arcesinius Egabrensis, qui Constantio in 15. Tol. Boraldus Palent. qui Concordio, in 15. Tol. Bon facius Cauriens. qui Atulæ, in 15. Tol. Constantinus Ancen. qui Stercorio 15 Toletan. Centurius Elbertæ. qui Ioanni, in 15. Toletan. Decentius Segobiens. qui Deodato, in 15. Tolet. Erugius Betterens. qui Crescinario, in 13. Tol. Eppa Illicitana, qui Emilia 15. Tole. Emilia Conimbrien. sis, qui Mironi 15. Tol. Felix Calagurrit. qui Vilicio, in 15. Toletan. Felix Bracarensis, & Portucalensis, qui Fausti no 15. Toletano Faustinus Hispalensis, qui Felici, qui fuit electus ad Regiam vrbē. Felix Regiæ vrbis, qui Sisberto depositio in huc Concilio. Gerontius Asidonensis, qui Theudere atio 15. Toletano. Honorius Malacitanus, qui Samuel. 15. Toletano. Iouolatus Dertosanus, qui Cicilio 15. Toletano. Laudfus Barcinonensis, qui Idalio 15. Toletano. Marianus Oretanus, qui Gregorio 15. Toletano. Mirus Gerundensis, qui Salutio 15. Toletano. Martianus Pampilonensis, qui Atilano 14. Toletano. Potentius Lucensis, qui Euphrasio 15. Toletano. Papulus Eliberitis, qui Cetato 15. Toletano. Sunn egusidus Lamdbrien sis, qui Brandilæ 13. Toletano. Theudisclus Beatensis, qui Regato 15. Toletano. Theudefredus Visensis, qui Vilesfonso 15. Toletano. Vrisclus Valentinæ, qui Sarmato 15. Toletano. Vera Tarracon ensis, qui Cypriano 15. Toletano. Zaccæus Cordubensis, qui Mumulo 15. Toletano. Subscribunt Abbates quinque, Vicarij Episcoporum tres, Comites, & viri illustres officij Palatini decem & sex. De Sisberto hæc accipe: Infamæ succes- Sisibertus succeſſor Iuliani qualis.
fit: fuit bonus audax, temerarius; dogmatis antecessione ingens praeuit atem auxit. Vestem albam illusionis Prasidis sanctissimi. de cuius ad peragenda sacra allatam, & veneration i potius quam visu à Prasidibus Toletanis habita mam, ipse profanè contrectauit, & temerè induit: Veriùm contin uò diuina vltio consequuta est: nam in caput Regis, cuius beneficio ad primum Hispaniæ Sacerdotium euectus fuerat, rebellauit. Quæ de causa Patrum decreto meritò à gr.adu deiectus. Eius loco Felix fuffectus est.

NOTÆ in Concilium XVI. Toletan. eiusdem Garsiæ.

Cap. 1. Antiquorum Patrum sententiæ.] *Concil. Toletan. 12. cap. 8. Concil. Toletan. 4. à cap. 57. vsque ad 66. & legibus VVisigoth. lib. 12. toto penè secundo titulo. Concil. Tolet. 3. cap. 14. Concilio Tolet. 17. cap. 8.*

Cap. 2. In diuersis Concilijs] *Concil. Eliberit. cap. 3. & 40. In Concilio Nicæno 1. 11. Ancyran. 2. 4. 19. Tolet. 1. 2. 4. 11. multisq; alijs Conciliis idem contra idolorum cultores decretum est.*

Cap. 4. De desperantibus] *De his habes Conc. Antisiodor ens. ca. 17. Et Bracarens. 1. 16.* dicitur: Nulla pro his in oblatione commemoratio fiat, nedi; cum psalmis ad sepulturam eorum cadauera deducantur.

Cap. 5. Reditus Ecclesiæ in quatuor partes diuidendi. Tertias, quas antiqui Canones] *De diuisione reditu um Ecclesiasticorum diximus in Concilio Tarracon. in more fuisse, de reditibus Ecclesiæ, vel oblatione fidelium quatuor fieri partes: quarum vna cedebat Pontifici, seu Episcopo: alia Presbyteris, & Diaconibus, & omni Clero: tertia templorum & Ecclesiarum reparationi: quarta pauperibus, infirmis, & peregrinis. Sic statutum est Concil. Rom. à Syluestro PP. cap. 4. & à Gelasio PP. epistola ad Episcopos per Lucaniam, c. 29. & à Simplicio PP. epist. 3. ad Florentium, & à Gregorio PP. 11. in epist. 1. ad plebem Thuringiæ. De quarta autem parte, pauperum & peregrinorum vsibus attribuenda, Episcopo cura incumbebat. Vnde Concil. Bracarens. 1. cap. 25. dicitur:* De quarta parte, siue Archipresbyter, siue Archidiaconus illam administrans, Episcopo faciat rationem. *Tertia Ecclesiarum Regibus Hispaniæ concessa fuit eorundem potestate ac sisco est: idem in Gallia obseruatur. Vnde Mogunt iac. Concil. c. 42. & Arelat. sub Carolo M. gno. ca. 25. statuitur, vt quicunq; benificium Ecclesiasticum habent, ad tertiã Ecclesiæ restaurandã, vel ipsas Ecclesias emendandas, & ædificandas omninò adiuuent. Quod ita intelligendum ex stimo, cùm tertia pars tributa Ecclesijs non sufficit, aut in reparatione Ecclesia penitus consumpta est. Concilio Florentino, in decis. al Arruen. & Alexander PP. 1. epistola 1. ad vniuersos: & Iulius Pontifex 1. de Consec. dist. 2. cap. Cum omne. Concil. 2. Carthaginens. cap. 2. & Isid. anum. sub Bonifacio cap. 4. Concil. Bracarens. 3. cap. 1. Cyprianus epistol. 3. libr. 2. Ab ipso Domino vnum aqua mixtum suisse consecratum, tradit Innocentius 111. lib. 4. myster. Missæ. cap. 20. & plenius in cap. cum Matthæ. 9. qui suisse, de celebratione Missarum. Algerius libr. 2. de sacramento Eucharistiæ. 10. adueritsu huius temporis impios hæreticos annotat, in morte sanctũ patribus suisse ex antiqua Ecclesiæ traditione, hoc sam Eucharistiæ offerre in Missarum solemnij rotundam, inemegram, nitidam, ex studio præparatam, non grandem & fustum panis, sed modica quantitate formatam; ne granatest fermentem, neque in digestionem species vnoliste irent, possit, post consecrationem in partes & fragmenta diuidi, vt fideles altiùs mala spiritualia refugiant, præcauidq, etiam ut modica lotio alsne misceatur; neque sub vtriaque specie, sed vnat antum seruari, & laicis tradi, & ad aduenadum populu propomi posse. Ego verò addo, in hoc Sacramento sanctũ coleda fuisse ab vtraq; spiritualis, & temporalis ommem bonestatem, & cunctam in negligẽdo turpitudinem: populumq, fine hac falut aria hostia & sacrificio, esse veluti uiũdum sine sole, in tenebris Aegypti à Deo derelictũ.*

Cap. 6. Materia Eucharistiæ quæ fit.

Cum buccellam.] *Locus est Ioannis 10. apud quem ita legitur.* Ille est, qui intinctum panem porrexerto. *In Graco pro, in intinctum panem, est ἐμβάψωμα, quod in vulgata editione buccella interpretatur: sequitur enim: Et post buccellam, intrauit in eum Satanas.*

Cap. 6. Caput 10. Ioannis expositur.

Vicem parientiæ] *Patientia vox etiam usitata pro obedientia accipitur cap. 5. quem.* Iuuſij; præceptioni patientiam votis glisscentibus exhibere. & cap. 12. Qui præceptis eorum exhibere parientiam curauerint.

Cap. 8. Patientiæ quid?

Passionis Dominicæ die.] *Hæc est sexta feria beb dam ad esan ctã. Sic de eo die Concilio Toletano 4. cap. 6. scriptum est. Ex quo patet, olim eo die clausis basilicarum foribus, officium Ecclesiasticum celebrari solitum, & passionem Domini annuntiari: quæ tantæ quoque remedio populum peccatorum sordibus expiari; vt pœnitentiæ compunctione mundatus, venerabile sacramentum sordibus expiatis, vt reuisio iniquitatibus sascipere mereretur, corporisq; eius & sanguinis sacramentum mundus à peccatis sumeret. In sexta vero feria non celebrari Missarum solemnia, cautum est ab Innocentio Pap. cap. Sabbato. de consec. d. 3. vbi amplius dicitur. Nec Sabbato sanctũ vllapœnitus sacramentum celebrari de Concil. Tol. 16. cap. 8.* Missæ per totam Hispaniam pro Rege, eiusq; filijs quotidie celebrantur, nisi in die passionis Domini. *Verum nunc vsus obtinuit, vt Missa solemnis in Sabbato sancto celebretur. Quamquam illa potius referatur ad noctem Resurrectionis, vt tradunt viri docti ad caput illud: Vsitas; præterea, de consecrat. distinct. 1. & in Collecta dicitur:* Deus, qui hanc sacratissimam noctem gloria Dominicæ Refurrectionis illuminas. *De die Parasceues Isidorus libr. 1. de offic. Eccles. cap. de Parasceue, & de Missa & oratoribus:* Tertia oratio Missæ, inquit, est, qua dicitur pro offerentibus, siue pro defunctis sidelibus; vt per idem sacrificiũ veniam consequantur, ex Paul. ad Timoth. 1. cap. 2. Obsero, inquit, primum omnium sieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones, pro omnibus hominibus, qui in sublimitate sunt constituti: vt quietam & tranquillam vitam agant, in omni pietate, & castitate. Est enim viri protestis singulare ornamentum pietas, & castitas.

Cap. 8. Caput 8. Parasceues cultus qualis?

Virtute sua confringantur.] *Sic nunc etiam Collecta orationis Missarum concluditur:* Et gentes paganorum, & hæreticorum, qui in sua feritate confidunt, dexteræ tuæ potentia conterantur.

Cap. 12. Regno voluit priuare] *Sic legunt VVisigot. lib. 2. tit. 5. lib. 18. Est ex Egica, in qua dicitur.* Quod & tempo ibus nostris detectum facinus, manifestis eorum confessionibus retinetur, qui nostram gloriam conati sunt aut gladio interimere, aut mortifera veneni potione decipere.

Numerarix.] *Sunt verò Numerarij, vt Isidorus li. 9. etymolog. docet, qui publicum numerum erarij inferunt. Mentio est in leg. finali. C. de privil. fcb. 1. sin. de fabricens. De Numerarijs dixtim opere de officijs Palatini.* Numerarij qui?

CONCILIVM TOLETANVM XVII. TEMPORE SERGII Papæ, anno Redemptoris nostri 694. celebratum.

IN NOMINE DOMINI. INCIPIT SYnodus Toletana. XVII. regula sanctæ fidei: decurrente imperij anno religiosissimi, ac serenissimi domini nostri Egicani Regis VII. sub die quinto Idus Nouembris, Era DCC. XXXII.

DVm in Ecclesia gloriosæ virginis, & confessoris Christi sanctę Leocadiæ, quę est in suburbio Toletano, vbi sanctum eius corpus requiescit, plerique; Hispaniarum, & Galliarum Pontifices conuenissemus, debitis nobis in locis residentibus, adfuit idem gloriosissimus Princeps feruore sanctæ deuotionis accensus, sanctiq; Spiritus munere plenus, & in medio nostri consistens inclytum caput reclinans, sese à nobis benedici poposcit, & orationum nostrarum effusione Domino commẽdari optauit. His itaq; (vt moris est) actis, tomum manu propria nobis obtulit, inquiens: Ecce sanctissimum, ac reuerendissimum Ecclesiæ Catholicæ Sacerdotale collegium, & diuini cultus honora bile Sacerdotium, seu etiam vos illustre aulæ Regiæ decus, ac magnificorum virorũ numerosus conuentus, quos huic venerabili cœtui, nostra interesse celsitudo præcepit: quia satis longum est, ea, quæ regni nostri vtilitatibus, seu genti, & patriæ nostrę necessaria sunt, vobis proprij oris nostri alloquio enarrare, ideò hûc tomũ, quia vniuersa, quæ nostra mansuetudo, ad peragendum vestris sensibus debuit intimare, dignoscitur continere, contrado; præcipiens pariter, & exhortans vos, per eum, dixit: Vbicunq; fuerint duo, vel tres congregati in nomine meo, & ego ero in medio eorũ, quia ea, quæ tomus ille continet, vel alia, quę ad Ecclesiasticam disciplinam pertinẽt, seu diuersarum causarum negocia, quæ se venerabili cœtui nostro ingesserint audienda, graui, ac maturato consilio pertractetis, atque iudiciorum vestrorum edictis iustissimè, ac firmissimè tei mietis. Qua facti oris fui oratione finita è medio nostri benedictione præcepta, abscessit. Tunc vnusquisq; nostrorum residens suo in loco tomum ipsum referari præcepimus, & quæ necessaria erant, alterna collatione perutactare curauimus.

Matth. 15.

IN NOMINE DOMINI. FLAVIVS EGICA Rex. sanctissimis patribus, in hac sancta Synodo residentibus.

QVo mentis ardore, quantisq; facibus serenitatis nostræ fublimitas religionis sancto amore succensa æstuet, nec verborum prolixa potest ratione depromi, nec literarũ apicibus annotari. Quia in quãtum fides Christiana spiritualium virtutum lumine ineffabili comparatione coruscat, tantum sensus nostri brenitas nec dum valet eius enarrare mysteria. At nũc quamquam profunditatis ipsius abyssum nequeamus pertingere, magna tamen deuotione clementiæ nostræ animos ad exhortandã vestram sanctitudinẽ cognoscat: qualiter vos in hac sancta Synodo residentes in primis de eius mysterio edictis spiritualibus disputetis, & Apostolici vestri ordinis dogma promulgetis: quo fidelium corda incomparabili sydere perlustrata, infidelium quoque pectora mentis gressibus à tenebris ad lumen conuersa pertranseant. Pro nefandis denique Iudęis infra fines regni nostri degentibus, ita præmittimus; quod etiam absque non minimo mœrore proferimus: quia ab initio proprium vitium errore decepti, Christi nomen incredibili pruritate negauerunt, nefarijsque actenus argumentis eandem almę fidei factam deluerunt. Certum namque est, verumque præconium in cuncto penè terrarum orbe relatione perspicua extitisse vulgatum, quod fidei plenitudines fines semper Hispaniæ floruerunt: vnde nostram gloriam summa ratio cogit, valida illis intentione resistere; cum in aliquibus mundi partibus, alios dicatur contra suos Christianos Principes resultasse: plerosque verò iusto Dei iudicio à Christicolis Regibus interemptos fuisse: præsertim quia nuper manifestis confessionibus indubitè perueniimus, hos in transmarinis partibus Hebræos, alios consuluisse, vt vnanimiter cõtra genus Christianum agerent, præstolantes perditionis suæ tempus: qualiter ipsius Christianæ fidei regulam depraurarent. Quod & per easdem professiones, quæ vestris auribus iussimus referandæ, patebit. Nam & à primordio nostri reginiminis, tanta fuit pro eorum conuersione manifestudinis nostræ intentio, vt non fcùm diuersis fusionibus eos ad fidem Christi pertrahere conaremur, verum etiam & mancipia Christiana, quæ prædem ob suam perfidiam per legis ordinem caruerant, ex tranquillitatis nostræ decreto reciperent: solummodò, vt per veræ conuersionis propositum, expulsa procul cordis perfidia, eos matris sinus Ecclesiæ adoptiuos excuperet. Sed & per cautionis seriem iurisiurandi attestatione subnixa spondẽtes, nec tandem promissa compleuerunt, sed ritus & cærimonias solitas proculdubio egisse peruenti sunt. Et quia diuinæ voluntatis imperio, reiterati sunt regni nostri tempore corrigendi, necessarium fore nostra perpendit tranquillitas, vt vestro, nostrorumq; optimatum generali consentu, eorum nequitia quantocyus refrænetur: quo, cooperante Christo, extirpata ipsorum confestim nequitia, Christianum nomen polleat, & Christi fides infinitè clarefleat: ne tunc videatur tantæ perfidiæ obuiari, quando Ecclesiam Catholicam eorum dignoscatur aduersitas impugnare. Vt ergo tam dira incredulitatis peruersitas victa disperetur, aut Synodali emendatione à parenta'i refrænentur errore, aut si placet, vniformi vestra sententia falce manentant iustitiæ defecatisque quoque, vt quid de illis, cunctisque rebus ipsorum agere cõueniat, Canonica vestri cœtus sententia patenti sty lo constituat: quod nostræ legis censura perpetim stabile manere dẽcernat: illis tantũ fem Hebræis ad præsens refœuatis, qui Galliæ prouinciæ videlicet intra claufuras nostruntur habitatores existere, vel ad ducatum regionis ipsius pertinere; vt quia delictis ingruentibus, & externæ gentis incursu, & plagæ inquinalis interitu pars ipsa ab hominibus desolata dignoscitur, cum omnibus rebus suis in fusfragio ducis terræ ipsius existant, & publicis vultatibus profectum incunctanter exhibeant: ita vt secundum sanctæ fidei regulam, vt verè Christicolæ, vitam suam corrigant, & omnem genuinæ incredulitatis errorem à suis cordibus pellant. Quod si amodò, vel in modico detecti fuerint, sanctæ fidei deprauatores existere, illico de terra ipsa promoti, eadem, qua & prædicti parentes eorum, censura erunt modis omnibus feriendi. Nam & quorundam Sacerdotum non sinit veritas filere infamiam, qui ante sacrosanctum altare Dei, pro superstitibus hominibus Missas audeant dicere de defunctis: & cum alijs nocere intendunt, ipsi sibi nec potius interfectores existunt, & suarum incurrunt excidium animarum; in eo quod scriptum est: Os quod mentit, occidit animam: & dum quodam inuidiæ, vel malitiæ liuore tam nefaria gerunt, vtsum est, quia & Deo mentiuntur, & in arcum peruersum sacerdotalem ordinem vertunt. Quod si Domino mendacium huiusmodi sacrificio offerre non metuunt, quid de cætero falsitatis loqui paufeunt? Petrum deniq; Apostolum dixisse legimus Ananiæ: * Menineo, vt quid Satanas impleuit cor tuum mentiri re Spiritui sancto? quia non es hominibus mẽtitus, sed Deo. Tanti quippè facinoris admissum vestro Cõcilio committimus extirpãdum: quo & illos, qui talia egisse detecti fuerit, & eos, à quibus ob hoc nefas perpetrandum scifcitati fuerit, ac deinceps in tali errore quoslibet delapsos regula decernatis Canonica feriendos; vt illatam in semetipsos sentientes correptionẽ, & malè actorũ pœnitet, & ne ab alijs vlterius fiant, sententia vestra speciale prohibitionis exemplum ostẽdat. His igitur præmissis causis, populorum negocia vestris auribus intimata cum Dei timore prudentiæ vestræ committimus dirimenda; vt quia multitudo sapientiũ sanitas est orbis terrarum, nulla sit occasio, quæ vestræ mentis aciẽ ad promulgãdam iustitiã possit obtũdere: nullus fauoris se locus interferat lumẽ veritatis absconditis

Vide Visigor. lib. 12. & Cõcilio Tolet. 12.

Sapient. 1.

Actor. 5.

Fides Hispaniæ, eiecto terrarum orbe perspicua.

tis abſcondere; quatenus ipſa veſtrorum iudiciorum emiſſio luce clareat æquitatis; iuſtitiam proroget debitâ populis, & ad cumulum nobis pertineat copioſæ mercedis. Sed & illud veſtris precibus ſedari obnoxius à Domino præoptamus, vt quia hoſtis humani generis quoſdam noſtrorum inhians, nõ deſinit ad perditionem ſubripere, ex quo proprio culpæ cernuntur facinore, nõ (quod abſit) noſtræ poteſtatis grauedine conrui, tribus diebus hoc peracto Concilio, ſpeciales ob inde Litanias contrito cordis arcano cecilio, ſpeciales ob inde Litanias contrito cordis arcano cecilio, ſpeciales ob inde Litanias contrito cordis arcano cecilio, ſpeciales ob inde Litanias contrito cordis arcano ccilio, ſpeciales ob inde Litanias contrito cordis arcano ccilio, ſpeciales ob inde Litanias contrito cordis arcano cc

Ecclef. 7.

Sapient. 1.

Malachiam, eſt enim locus Malach. 2

De eodem habes apud Grat. 26. qu. 2. quicunq; Sacerdotiũ: circa tradium.

Salomone: Noli narrare mendacium aduerſus fratrem tuum; neq; amico ſimiliter facias: & iterum: Os, quod mentitur, occidit animam; pleriq; Sacerdotum, qui prædicatores veritatis exiſtere debuerunt, & ex quotum ore vtiuerſitas plebium legem veritatis debet exquirere, ſecundũ Salomonem, qui dicit, Labia Sacerdotis cuſtodiunt ſcientiam, & legẽ exquirunt de ore eius; quia Angelus Dominieſt, ita prædicente delicto, atq; ſauciati inimicitiæ dolo, non ſolum hominibus fallaciter loqui minimè pertimeſcunt, ſed & in ſanctis baſilicis ſupra altare Domini, coram Deo idem nequaquam perpetrare horreſcunt. Nam miſſam pro requie defunctorum promulgatam fallaci voto pro viuis ſtudent celebrare hominibus, non ob aliud, niſi vt is, pro quo idipſum offertur ſacrificium, ipſius ſacroſanctis libaminis interuentu, mortis ac perditionis incurrat periculum: & quod cunctis datum eſt in ſalutis remedium, illi hoc per uerſo inſtinctu quibuſdam eſſe expetunt in interitum. Obinde noſtræ elegit vnanimitatis conuentus, vt ſi quis Sacerdotum deinceps talia perpetraſſe fuerit detectus, à proprio depoſitus gradu, & tam ipſe Sacerdos, quàm etiam ille, qui ad talia peragenda incitaſſe perpenditur, exilij perpetui ergaſtulo religati, excepto in ſupremo vitæ curriculo, cũctis vitæ duæ diebus ſacræ cõmunionis eis denegetur perceptio, quam Deo ſe crediderunt fraudulento deliberaſſe ſtudio.

6 Quanquam priſcorum Patrum inſtitutio, per totum annum, per ſingulorum menſium curſum, litaniarum vota decreuerit perſoluendum; nec tamẽ ſpecialiter ſanxerit pro quibus cauſis id ipſum ſit peragendum; tamen quia cooperante humani generis aduerſario, multa inolenit obtenta di conſuetudo, & iuriſiurandi tranſgreſſio, idcò ſecundum Euangeliſtam, qui ait: Vigilate, & orate, ne intretis in tentationem, in commune ſtatuẽtes decernimus, vt deinceps per totum annum, in cunctis duodecim menſibus, per vniuerſas Hiſpaniæ, & Galliarum prouincias, pro ſtatu Eccleſiæ Dei, pro incolumitate Principis noſtri, atq; ſaluatione populi, & indulgentia totius peccati, & à cunctorum fidelium cordibus expulſione diaboli, exomologeſes votis gliſcentibus celebrẽtur: quatenus dum generalem omnipotens Dominus afflictionem perſpexerit, & delictis omnibus miſeratus indulgeat, & fœuientis diaboli incitamenta ab animis omnium procul efficiat.

7 Præmiñctium exercitium, ac deuotionis ſanctæ ſtudium dum ſeſe per diuerſa operationis geſta diffundit, & edmolumentum ſibimet conquirit virtutis, & benè operandi adhibet incentiuum ſubiectis; ita nempè & pro eo, quod benè geſſit, recipiat à Deo mercedẽ, & pro eo, quod ad bonum alios incitauit, ſtatim receptiſſe gaudeat retributionis vicem. Quapropter dum Principalis ſublimitas talia agit, perſpicuum eſt, vt à ſancta Eccleſia prorogetur ei nec cõtumo mercedis, cur eundem Eccleſia ſtudeat exornare operibus iuſtis; quatenus & ille ad bene agẽdum promptior magiſque efficiatur, & fubditorũ animus gratuita inuitatione amplius roboretur. Ac proinde quia religioſus, ac glorioſiſſimus Princeps noſter Egica Rex, zelo zelans pro Domino Deo exercituum, inimicos verę fidei, qui diuerſa actione malerunt catholicæ credulitatis ſtatum euertere, & iuriſiurandi profanationem (dum cęrimoniarum ſuarum ritus contra ſuam pollicitationem maluerunt ſeruare) viſi ſunt incurriſſe, ita recto iudicij tramite, digna cernitur vltione percutere, quatenus & iniuriam crucis Chriſti vindicaret, & ſtatum totius ſanctæ Eccleſiæ conſeruaret, atque genti, ac patri ſuę ſuę defenſionis munimina neceſſaria prouideret. Ideò nos pro tot, & tantis beneficijs, quibus tam ſanctæ Eccleſiæ, quàm genti, ac patriæ ſuæ prorogare intendit, cupientes in aliquo eidem Principi retributionem rependere, per huius definitionis noſtræ ſanctionem deprimimus, & per indiuiduæ Trinitatis inuiolabile ſacramentum, cũctos tam nunc conſiſtentes, quàm futuris temporibus cuiuslibet ordinis vel generis homines ſuccedentes, conuenimus & conteſtamur, vt ſi quandoq; contigerit qua glorioſa domina Cixilo Regina diutinis, & felicioribus ſereniſſimi noſtri Principis Egicani annis tranſactis, religiuſę exiſtat in vidutate ſuperſtes, atq; ex eo habuerit dulciſſimas proles, nulla mordacitate inuidię pulſi, nullo odij ſtimulo acti, nullo diabolicæ fraudis inſtinctu permoti, contra eos quiſquã conetur aſſurgere; nullus citra cuidentium culparum indicium, per quaſcunq; ſubtiliſſimas indagationes nocibilitas aduerſus eos perquirat occaſiones; nullis eorum vitæ, cuiuslibet inſtantia obteratur iniuſtiſſimis tædijs; nullis macereturinedijs; nullus quoq; filijs, ac filiabus eorum, contra eorum voluntatem, religionis habitum imponat, aut exilij ergaſtulis mancipandos ſtatuat, neq; flagellorum ve ribus cruciet, per quod & dignitate priuentur, & extra debitum iuſtitiæ ordinem, rerum ſuarũ eis ambitio auferatur: ſed quietis ac tranquillitatis ope fulciti, tam quod eis de paręteli facultate debita ſucceſſio deoleret, quàm etiam quod per auctoritatum oracula idem clementiſſimus dominus noſter illis conferre maluerit, vel quæ ab illis iuſtè conquiſita extiterint, imperturbato iure poſſideant; & de rebus ipſis iudicare, quod voluerint, incunctatam licentiam habeant. Neceſſariũ enim vnicuiq; debet videri, & Sacerdotalibus præmuniatur oraculis, & eorum edictis reddantur per omnia liberales. Quòd ſi quandoq; extiterint deſtituti, ſecũdum Canici vigorem edicti Sacerdotum manebunt defenſionibus contuendi. Si quis igitur hoc pictatis edictum violandum delegerit, infirmandum crediderit, aut quoquo pacto temerare intenderit, ſit perpetui anathematis vltione damnatus, à pagina cæleſti abraſus, atque cum diabolo, cuiſque ſocijs acrioribus ſupplicijs alligatus.

8 Sicut fideli probitas magno debet donationis præmio munerari, ita infidelium prauitas fortiſſimo congruit iudicẽtium mucrone percelli. Æquum etenim eſt, vt & domeſtici fidei copioſius ſublimẽtur, & adęrſarij eius durius condẽnentur: quatenus & illi magiſq; Domino ſuffragante proficiant, & iſti Deo obtinente deliciant. Et idcò, quia plebs ludęorum nequiſſima ſacrilegij nota reſperſa, & cãtuſione ſanguinis Chriſti cruenta, ac multotiens iuriſiurandi profanatione noſcitur maculoſa; vt copioſa ſunt eorũ ſcelera, ſic neceſſe eſt, vt grauẽ ſeſe incurriſſe lageant animaduerſionis iacturam, qui per alia ſua fœdera non ſolùm itatũ Eccleſiæ perturbare maluerunt, verumetiã ſuſu tyrannico inferri conati ſunt ruinam patriæ, ac populo vniuerſo: ita nempè vt ſunum quaſi tempus inueniſſe gaudentes, diuerſas in Catholicis exercerent ſtrages: vnde crudelis, & ſtupẽda preſumptio crudeliori debet extirpari ſuppliciõ; & ita in eis ordinatum debet ſæuire iudicium, quatenus vſq; eucque puniatur, quod nequiter definitum præmoſcitur. Qua de cauſa dum in hac ſancta Synodo peraliarum cauſarum ſemitas dirigeremus cautiſſimè grceſſus, exemplo eorundẽ inſidorum conſpiratio ad vniouis noſtræ peruenit audiuus; eo quòd non ſolùm contra ſuam pollicitationem, ſuorum rituum obſeruatione tunicam fidei, qua eos per vndam ſacri baptiſmatis indnit ſancta mater Eccleſia, maculauerint, ſed & regni ſaſtigium, ſibi (vt prędmiſſum eſt) per conſpirationem vſurpare maluerint. Quod iuſtuſum facinus dum ex ipſorum profeſſionibus noſter pleniſſimè noſcit cõuentus, huius decreti noſtri ſententia eos decernimus irreuocabili feriri ſententia; ſciliçet, vt ex iuſſione pijſſimi, & religioſiſſimi Principis noſtri Egicani, qui zelo Domini accenſus, & ſanctæ fidei ardore conpuſſus, non ſolum iniuriam crucis Chriſti vindicare vult, ſed & gentis ſuæ, ac patriæ exitium, quod fore illi inferendũ ſæuius decreuere, acriùs extirpare intendit, ſuis omnibus rebus nudati, & ipſæ reſeuluę ſiſci viribus ſociatæ, tam eorundem perſidorum, vel reliquæ poſteritatis, à locis proprijs exſolutæ, per cunctas Hiſpaniæ prouincias perpetuæ ſubiectæ ſeruituti, his, quibus eos iuſſerit ſeruituros, largitæ, manentvſquequaq; diſperſæ. Nec quoquo pacto eis in infidelitatis ſuæ obſtinatione durantibus, ad ingenuitatis ſtatum detur quandoq; occaſio reuertendi, quos numeroſa examuiſſim facinorum ſuorum macula denotauit. Sic tamen decernimus, vt ſecundum electionem Principis noſtri, aliqui ex ſeruis Chriſtianis eorundem Iudæorũ eligaturur, qui de proprietatis eorum peculio, quantum illis ſæpè fatus dominus noſter per auctoritetum ſeriem, aut ſcripturas libertatis conferri elegerit, accipiant. Et quidquid functionis in rationem publicam ipſi Iudæi viſi ſunt hactenus perſoluiſſe, prædicti illorum ſerui, quos idem Princeps noſter elegerit, ſine qualibet excuſatione, in omni debeãt integritate perſoluere. Illi deniquę, qui eoſdem Iudæos ex largitione ſæ-

De Iudęorum perfidia multa multa ſunt decreta, potiſſimum autem in Conc. 16. Tol. c. 2. vbi ferè eadẽ quæ hic.

pè fati

rẽ sati domini nostri donatos perceperint, tale placitum in nomine suæ gloriæ confcribant : quatenus in nullo eos permittant rituum fuorum cærimonias celebrare, aut colere, vel quafcunque parentalis perfidiæ femitas imitari. Sed & filios eorum vtriufque fexus decernimus, vt à feptimo anno eorũ nullam cum parentibus fuis habitationem, aut focietatem habẽtes, ipfi eorum domini, qui eos acceperint, per fideliffimos Chriftianos eos nutricendos contradantcea fcilicet ratione, vt & mafculos Chriftianis fœminis in coniugio copulent, & fœminas Chriftianis fimiliter viris maritali focietate adiungãt. Et neque parentibus ficut diximus, neque filijs fit penitus licentia quoquo pacto Iudaicæ fuperftitionis cærimonias cuftodire, neque infidelitatis fuæ femitas quibuslibet occafionibus iterare.

*

Degratiarum Actione.

CVnctis denique ad facræ inftitutionis, vel aliorum negociorum ordinem pertinentibus, Deo fauente, confummatis, atque finitis, eidem Regi omnium Domino, & inæftimabiliter glorioſo grates ineffabiles pandimus, concentus melodicos infonamus, & hymnorum vota continuꝰ iubilatione pręci nimus; pro eo, quòd vniuerſitatem noſtram, fub fui nominis timore in vnum collegit, & viciſſim nos nobis viſione alterutra præfentaneos reddidit; hulus obnoxiùs omnipotentiam precibus indefeſſis orãtes, vt orthodoxo, ac religioſiſſimo Principi noſtro Egicano longæuitatem felicium temporum largiatur; per fuæ voluntatis itinera eius dirigat greſſus; tribuens ei, fibi creditarum plebeium phalangas pię regere; moderamine diſcreto diſponere, ac miſerationis ore fuſcire : quo poſt innormes temporum curſus, de temporali regno ad regnum æternum, geſtis piiſſimis opulentum eum transferre dignetur, vſquequaque cœlicolis ſociandum, cuius iuſſu, atque imperio ad hunc pacis conuentum congregati fuiſſe dignoſcimur.

LEX IN CONFIRMATIONE CONcilij edita.

COngruum ſatis genti, ac patriæ noſtræ, atque expedibile perpenditur omni Eccleſiæ, ſi ea, quæ Synodali definiuntur conuentu, Principali confirmentur ſtylo. Idcirco per huius legis decretum ſerenitatis noſtræ manſuetudo decernit, vt omnium capitulorum ſententiæ, quæ in hac ſancta Synodo promulgata noſcuntur, firmiſſimæ ſtabilitatis obtineant robur, id eſt.

1 De tribus diebus, quibus in initio Concilij nihil aliud agendum iubetur, niſi tantum de fide, ac de aliis rebus ſpiritualibus, nullo ſecularium interpoſito.

2 De obſeruandis oſtijs baptiſterij in initio Quadrageſimæ.

3 De ablutione pedum in Cœna Domini faciẽda.

4 De ſacris miniſteriis, vel ornamentis Eccleſiarum.

5 De his, qui Miſſas defunctorum pro viuis audent male uolẽ celebrare.

6 De diebus Litaniarum per totos duodecim menſes celebrandis.

7 De munitione coniugis, ac prolis Regiæ.

8 De Iudæorum damnatione.

Quarũ omniũ conſtitutionum decreta quicũq; temeranda crediderint, obſeruare noluerint, venerare neglexerint, cuiuſlibet ſint generis perſonæ, vel ordinis, ſecundum præcedentium Conciliorum leges, quæ in confirmatione eorum ſunt promulgatæ, ſiue excommunicatione, ſeu etiam damno maneant vſquequaque damnati.

SENTENTIAE, QVAE IN VETERIBVS Exemplaribus Conciliorum non habentur, ſed à quibuſdam in ipſis inſerta ſunt, per eundem Garſiam Loaiſam.

1 QVidquid Epiſcopus de ſuo proprio habet, ad hæredes ſuos relinquat : quidquid de prouiſione Eccleſiæ, ſiue de agris, ſiue de frugibus, ſiue de oblationibus, omnia in iure Eccleſiæ ſeruare cenſuimus.

2 Diacones, Presbyteri in parochia conſtituti, de rebus Eccleſiæ ſibi creditis nihil audeant commutare, vendere, vel donare; quia res ſacratæ Dei eſſe noſcuntur. Similiter & Sacerdotes de rebus Eccleſiæ ſibi commiſſis nihil, vt ſuperius comprehenſum eſt, immutilare præſumant. Quod ſi facere voluerint, conuicti in Concilio, ab honore depoſiti, nec in fine communionem accipiant, & de ſuo proprio aliud tantum reſtituant, quantum viſi ſunt præſumpſiſſe.

Sanè ſi quis pro qualibet conditione, de rebus Eccleſiæ aliquid alienare voluerit, fide ſuo proprio tantum Eccleſiæ contulerit, quãtum viſus eſt abſtuliſſe, tum demum illud ſtare licebit. Ita tamen libertos quoſquos Sacerdotes, Presbyteri, vel Diacones de Eccleſia ſibi commiſſa facere voluerint, actus Eccleſiæ profequi iubemus. Quod ſi facere contempſerint, placuit eos ad proprium reuerti ſeruitium.

3 Si Epiſcopus, Presbyter, aut Diaconus crimen capitale commiſerint, aut chartam falſauerint, aut teſtimonium falſum dixerint, ab officij honore depoſiti, in monaſterium reſrudantur; & ibi tantummodo quamdiu vixerint, laicam cõmunionem accipiant.

4 Si Epiſcopus condito teſtamento aliquid de Eccleſiaſt. iuris proprietate legauerit, aliter non valebit, niſi vel tantum de iuris proprij facultate ſuppleuerit.

5 Presbytero, aut Diacono, vel Clerico ſine Antiſtitis ſui epiſtolis ambulanti communionem nullus impendat.

6 Quicquid parcę iarum Presbyter de Eccleſiaſtici iuris poſſeſſione diſtraxerit, inane habeatur; & vacuum, venditoré compartantis actione vertentem.

7 Presbyter dum diœceſim tenet, de his, quæ emerit ab Eccleſiæ nomine, ſcripturam faciat : aut ab eius, quam tenuit Eccleſiæ ordinatione diſcedat.

8 Epiſcopus, Presbyter, & Diacon. canes ad venandum, aut accipitres habere non liceat. Quod ſi quis talium perſonarum in hac voluntate detectus, ſi Epiſcopus eſt, tribus menſibus à communione ſuſpendatur; Presbyter duobus mentibus abſtineatur; vno Diaconus ab omni officio, vel communione ceſſabit.

9 Venditiones, quas Abbates facere præſumpſerint, forma ſeruetur, vt quidquid ſine Epiſcopi notitia vendium fuerit, ad poteſtatem Epiſcopi reuocetur. Mancipia verò monachis donata ab Abbate non liceat manumitti. Iniuſtum enim putamus, vt monachis cotidianum rurale opus facientib. ſeruiẽ eorum libertatibus ocium potiantur.

10 Vnum Abbatẽ duobus monaſterijs interdicimus præſidere.

11 Cellulas nouas, aut congregatiunculas monachorum, abſque Epiſcopi notitia prohibemus inſtitui.

12 Clerici, quod etiam ſine præceptoris qualibet diuturnitate temporis, de Eccleſiæ remuneratione poſſederint, cũ auctoritate domini glorioſiſſimi Principis noſtri, in ius proprium præſcriptione temporis non vocentur; dummodò pateat Eccleſiæ rem fuiſſe ne videatur etiam Epiſcopi adminiſtrationis prolixæ, aut precatoriis, cum ordinati ſunt, facere debuiſſe, aut diu tentas facultates propri ijs ſuæ poſſe tranſcribere.

13 Lapſis, id eſt, qui in catholica baptizati, pręuaricatione damnabili, poſt in hæreſim tranſiere grandem, redcũdi difficultatem ſanxit antiquitas; quibus nos annorum multitudine breuiata, pœnitentiam biennij conditione infraſcriptæ obſeruationis imponimus : vt præſcripto biennij tertia die, ſine relaxatione ieiunent, & Eccleſiam ſtudeant frequentare : in pœnitentiæ loco ſtandi & orandi humilitatem nouerint obſeruandam; etiam cum cathecumenis procedere cum monẽtur, abſcedant. Hoc ſi obſeruare voluerint conſtituto tempore, admittendis ad altarium obſeruatio relaxeiur : quòd ſi arduam vel duram ſortẽ putauerint, ſtatuta præteritorum Canonum implere debebunt.

14 De inceſtis coniunctionibus nihil prorſus veniæ reſeruamus, niſi cum adulterium ſeparatione ſanauerint. Inceſtos verò neque vllo coniugij nomine præuslendos, præter illos : quos no minare funeſtum eſt, hos eſſe cenſemus :

Si quis relictam fratris, quæ penè prius ſoror extiterat, carnali coniunctione violauerit : ſi quis frater germanam vxoris accipiti : ſi quis nouercam duxerit : ſi quis conſobrinæ, ſobrinæve ſe ſociet. Quod ita præſenti tempore prohibemus

ita ea, quæ sunt ante nos instituta non soluimus. Si quis relictæ auunculi misceatur aut patrui, vel prætiugnæ concubitu polluatur. Sanè quibus coniunctio illicita inter dicitur, habebunt ineundi melioris coniugij libertatem.

15 Si quis seruum proprium sine conscientia iudicis occiderit, excommunicatione biennij sanguinis se mundabit.

16 * Vt ciues superiorum natalium noti Paschæ, ac natiuitatis Domini solennitatem Episcopis, nec interest in quibus ciuitatibus positus accipiendæ benedictionis desiderio; nouerint, qui hoc facere neglexerint, triennio priuentur Ecclesiæ.

17 Si quis in Clero constitutus ab Ecclesia sua diebus solennibus defuit, id est, Natiuitate Domini, sancta Epiphania, Pascha vel Pentecoste; dum potius secularibus lucris fluder, quàm seruitio suo parere, conuenit triennio à communione suspendi tur. Similiter Diaconus, vel Presbyter, si tres hebdomadas ab Ecclesia sua defuerit, huic damnatio ni succumbat.

18 Quoniam non oportet Diaconū sedere præsente Presbytero: sted ex iussione Presbyteri sedeat. Similiter autem honorificentur Diaconus à ministris inferioribus, & omnibus Clericis.

19 Quoniam non oportet ministros licentiam habere in secretario, quod Græci, Diaconeœon appellant, ingredi, & contingere vasa Dominica.

20 Quoniam non oportet cum omnibus hæreticis misce re connubia, & vel filios, vel filias dare, sed potius accipere si tamen se profitentur Christianos futuros esse catholicos.

21 Quoniam non oportet ministros altaris, aut Clericos, magos, aut incantatores esse: aut facere quæ dicuntur phylacteria, quæ sunt magna obligamenta animarum. Hos autem, qui talibus vtuntur, proijci ab Ecclesia iussimus.

22 Seditionarios nunquam ordinandos Clericos; sicut nec vsurarios, vel iniuriarum suarum vltores.

23 Clericum scurrilem, & verbis turpibus iocularem ab officio retrahendum.

NOTAE in Concilium. XVII. Toletanum. Garliæ Loaisæ.

Confessoris Christi sanctæ Leocadiæ. *Vitam D. Leocadiæ, eiusque mortem scriptam iuuenies in sesto proprio sanctorum Toletanæ diœcesis à sanctissimo Papa Gregorio XIII. approbatis.*

Ca.5. eluc idatur. Impleuit cor tuum.] *Allium apostolorum. 5. vbi in vulgata editione pro, impleuit, legitur tentauit. In Græca tamen ἐπλήρωσεν est: quamquam vnus apud me M. S. liber ἐπείρασεν. habet vt Latina versio.*

Ca.2. Quo tempore baptismum administrare liceat. Licet in initio Quadragesimæ.] *Baptizare non oportet quenquam ex antiqua institutione post duas hebdomadas Quadragesimæ, vt Syricius PP. ad Himerium Tarraconensem Episcopum cap. 2. Et in multis aliis epistolis & Concilijs decernitur præter quam Paschatis, & Pentecostes tempore; nisi maxima necessitate vrgente. Vnde baptisteria aliquot sunt hodie clauduntur.*

Ca.3. Qualis celebritas in Cœna Domini obseruata Cœlibe fatis.] *Optimus de vnctione chrismatis hunc morem inuuit.* Hac die, *inquit*, primum commendata est nobis fractio panis: hodie Christus pedes lauit Apostolis: & hoc solenni deuotione omni tempore agendum instituit. Et idem de ablutione pedum: Mandatum, inquit, simul & exemplum cōplexus est, vt hoc exemplo instructi non dedignentur in alterutrum agere, quod actum est à magistro, vt mandato posteris religionis ancloritas firmaretur. *Isidorus lib. 1. offic. Ecclesiast. ca. de cœna Domini.* Eo etiam tempore, & die Saluator surgens à cœna, pedes discipulorum lauit, propter humilitatis formā commendandam; ad quam docendam veneral, sicut & ipse consequenter expofuit. Quod etiam docebat potissimum, vt facto doceret, quod obseruare discipulos præmoneret. Inde etiam in Ecclesia vsu receptum fuit, vt pedes lauarentur, ante sumptionem Eucharistiæ: *quod tamen abrogatum esse testatur D. Augustin. epist. 119. c. 8.* Sanè (*inquit*) et in Ecclesia, quod exterum erat, remiserit; lotionem scilicet pedum, finem & rem huius signi retinet; probationem scilicet, & internam præparationem. *hac Augustin.*

Noli narrare.] *In vulgata editione est: Noli amare. Nisi ex Græca legas noli amare: sic enim verba habent: μὴ ἀφῇς τοῦτο ἀπὸ σοῦ ἀλλὰ ἔστω σοι.* &c.

Ca.6. Literatiā vsus. Litaniarum.] De *Litaniarum vsu, & nomine vide Isidorum li. 6. etymolog. cap. vltimo sub finem: Albinum Flaccum de diuinis officijs cap. de Litaniamaiore: Amalarium Fortunatum de Ecclesiast. offic. ca. 28. Rabanum Maurum. c. 19. Vvalafridum libro de ebus Ecclesiasticis cap. 23. Toletanum Concilium 5. cap. 1. nouæ Litaniæ instituta, à die Idum Septembrium per triduum: & confirmantur Concil. 6. Tolet. cap. 2. & Concil. Bracar. cap. 2. & 9. De hac re superius diximus.*

Ca. 6. Exomologesis quid Exomologeſis celebrentur.] *Isidorus libr. 6. etymolog. cap. vlt.* Exomologesis, *inquit*, Græco vocabulo dicitur, quod Latinè confessio interpretatur; cuius nominis duplex significatio est: aut enim in laude intelligitur confessio; sicut est: Confiteor tibi Pater cœli & terræ, aut dum quisque confitetur sua peccata, ab eo indulgenda ministeri a Sacerdotis, cuius indeficiens est misericordia. *Vide etiam Rabanum de institutione Clericorum ca. 14.*

Ca. 7. De munitione coniugis atque prolis Regiæ.] *De prolis Regia incolumitate procuranda, fideque Regi filijs, vxorique eius obseruanda, multa munera decreta, apraeterea Concil. Toletan. 4. cap. 74. & Tolet. 5. cap. 4. & Tolet. an. 6. cap. 17. Concil. Tolet 10. ca. 2. & Tolet. 13. cap. 4. Tolet. an. 16. cap. 10. vbi fcuerissime contra eos, qui Regum vitæ libertati, vxoribus, fortunis, insidiantur, decernitur.*

Ca. 8. Infideles à Philippo II. inlecti ad iuris. Cap. 8. Per cunctas Hispaniæ provincias.] *Id exemplum sequutus Philippus II. Hispaniarum Rex dominus noster, anno M.D. LXX. omnes Arabes in Granatensi regno degentes, ab pestilenti & immanenti conspiratione, per vniuersas Hispaniæ vrbes dispersis, & bello captos seruitutiter addixit.*

Sed & filios eorum.] *Hinc recte Gregorius nonus Arg mimenfer scripsit Episcopo, & habetur in cap. ex literis, de conuersione infidelium:* Cum filius in patris potestate constitat, cuius æquitur familiam, & non matris; & in tate tali quis non debeat apud eas remanere personas, de quibus possit esse suspicio, quod talis vel vitæ infidientur illius; & puer ipsi tricennium apud patrem non suspectum ali debeant, & morari; matri quæ pueri, si eum remanere contigeret apud eam, possit illum adducere ad infidelitatis errore, in iuuorem maximè ficei Christianæ respondemus, Patri eundem puerum assignandu. *Hac Gregorius. Caterum sunt qui dubitant, an liceat antequam filij sint rationis compotes, eos à parentibus suis fidelibus in fide baptizare, magistrique, vel alijs Christianis tradere; vt sine suspicione in Christiana religione erudiantur, ex ijsmo hoc lectionis & expediens esse. Nam primò licet eos, mutuis & reuentibus parentibus à Christianis, in fide suscipellis, baptizare; parentibus autem ea quidem ert, contra voluntatem parentum, eos in side insormare, atque cogere, vt eam quam in baptismo profesti sunt fidem, obseruent. Secundò parentes possunt impelli, vt obstruem ouinam nolint a religione præcepta, etiam iuuenit, iure baptismatis inter cetera vero fides præcepta, hoc vnum est, vt in side et religione catholica filios alant. Tertiò licitum est reuocare matrem, mulierem fidelem à vero side parentes operpetet per sonum potestatandi: & vnicum matrimonium à fidelium sit mbare, sicuti vinculum parentum & filiorum. Ex quo colligo, nullum esse acium remedium possesse adhibere Sarracenorum in Hispania infidelitati, quam vt aboleum domibus, & doctrina filij abducantur, tradantur à Christiana vita & religionis probatæ, in doctr. na Christiana eruditi. Nam experientia compertum est filios Sarracenorum post pueritatem, aparitibus in infidelitate eiam nutriti, & in antiquas sectas Agarenorum eruditi. Vnde Principes seculares, & Ecclesiastici tenentur exsistimare, probabilis conclusura dubitandum in alijs temporibus fore. Praterea quia licet in principio sacris Ecclesiæ erat iuditum, post fuit septans fidem, virum fidelem ab vxore infidelis non discedere, vel contra fed eadem in domo & commercio manere, vt constat ex Paulo. ad Corinth. 7. propter spem conuersionis alterius, tamen ab hinc odingentos annos Ecclesia contrarium præcepit: sicque lege, consuetudine, & vsu introductum est, vt fidelis non maneat cum infideli, ex Concil. Tolet. 4. cap. 1. dus, & habetur 28. quæst. 1. & ea. Sæpe: nam iam Ecclesia non habet spem conuersionis infidelis. Idem Principes tenentur hisce temporibus de Sarracenis sentire, quorum cor induratum esse præcepit, ad infidelitatem, vt verum, & teslimonijs virorum comprobatum est: ita vt infidelium teneram indolem virus perfidiæ suæ quotidie videamus diffidare altius, quàm mentis in cordibus seminatum, vel semmam in cordibus virorum. Sed dicet aliquis: Quibus sunt alendi & pendi; filij à parentibus abducti? & fatemur eis animaduertere, parentum impendi; si quidem lege naturæ*

Cap. 5. *indistum*

inditum est, teneri parentes suis stipendijs in virtute, & regulari-tione, alere filios: nam sicuti educatio naturali parentum est opus: ita educatio libera, & rationalis. Et quia Sarraceni deficiunt in hu-que fune usu naturali lege, & in his quæ supernaturali, quæ pertinent ad eruditionem: debent præ-propi simptibus alendi sunt eorum filij, vt in fide, & religione Christiana informentur: separandi, à parentum conuictu, & aliorum Sarracenorum, vt educatio sit vidu. Vnde licitum esset Principi certum vectigal super omnes Sarracenos imponere, eorumq; stipendijs scholas erigere, magistros doctos conducere, quorum operâ ij in fide, & religione nutrientur. Et audeo dicere hoc, si non esset ex-falsem vtile remedium esse ad eorum infidelitatem & superstitiosam coercendam, extinguendamq;. A terum esset, quod hoc Concilio cautum est, vt à parentibus impiorum astate fœmori, inter Christianos fideles educentur, non ergo initio parentibus ignoratoij, genere, sed remoti à patria, Christianis fœminis prolatæ fideli matrimonio locarentur. Adde quòd etiam ipsum esset Sarracenis legi-gendum pœna interdicere, matrimonia inter se contrahere etiam id experientia constat, eos abuti sacro connubio, & esse copulatas in pernicium sanctæ religionis nostræ, fœminarum ij, perfidiæ & superstitiosæ. Neque pigebit vti in hoc-stere quæ Fr. Ximenus vir doctus & sanctus literis mandauit lib. 3. de natura Angelica, cap. 38. Hispaniæ propter commercium Sarracenorum multa mala patiuntur (inquit) & innumeris calamitatibus afficiuntur: quæ ab Archangelo Michaele prædicta esse affirmat.

CONCILIVM TRAIECTENSE AVCTORITATE S. VVILLEBRORDI CONGREGATVM, Anno Redemptoris nostri 697. tempore Sergij Papæ.

NOTAE.

Concilium.] *Hoc Concilium habitum est in ciuitate inferioris Germaniæ, quæ Vltra Traiectum vulgo nominatur. Cuius auctoritate inductum, quid vbi in eo constitutum fuerit, refert Marcellinus in vita Suuiberti apud Surium die 1. Martij ca. 14. his verbis:* Cui sanctæ synodo præfuerunt S. Willebrordus & Suuibertus Anistitiæ constantiores. In qua concluſum & definitum fuit, vt omnes primi prædicatores ex finibus Francorum in exteras prouincias prædicarent verbum Dei. *&c. De loco habita Synodi ita habet:* Deinde animaduertentes præfati S. Pontifices, VVillebrordus felicet & *Suuibertus*, & cæteri prædicatores, qui cum ex eis ex Anglia venerunt Traiectum, quod multus populus Deo proſperante, ab infidelitatis errore ad Christi conuersus esset, conuocata Synodo in Nouella Ecclesia Traiectensi, decreuerunt more Apostolorum & discipulorum Christi in diuersas circumiacentes barbaricas nationes præstantiores prædicatores dimittere ad prædicandum ipsis fidem. *&c. Qui vero eidem synodo interfuerint, ident auctor prad. loco enarrat his verbis:* Erant autem eo tempore in eadem primitiua Ecclesia Traiectensi Apostolici Pontifices, & canonici egregij prædicatores, qui S. Suuibertum Episcopum cum sanctis Euualdis sequentes, constanter Christum gentibus prædicarunt: vtpote S. VVinfridus sacerdos, qui postquam tredecim annos in Ecclesia Traiectensi vt canonicus degisset, Archiepiscopus Moguntinensis consecratur, & Bonifacius appellatur, qui post obitum S. VVillebrordi Traiectensis Episcopi rediens, secundus Archiepiscopus Traiectensis ordinatur. Qui postquam decem & sex annis per Frisiam prædicasset, martyrio in Frisia coronatur cum suis; similiter S. VViro Episcopus Deirorum: S. Plechelmus Episcopus de Massa candida: vel secundum Bedam candida casa: S. Othgerus Leuita cum plerisq; alijs gloriosis sacerdotibus & prædicatoribus.

Hæc Marcellinus de synodo Traiectensi prad. loco.

CONCILIVM AQVILEIENSE CONTRA QVINTAM Synodum habitum tempore Sergij Papæ. Anno Christi Redemptoris 698.

NOTAE.

Concilium.] *Auctoritate venerabilis Bedæ lib. de sex ætatibus, Pauli Diaconi lib. 5. c. 14. & Sigeberti in Chron. constat hoc tempore Aquileiæ contra Quintam synodum habitum fuisse Concilium, quo ipsam Quintam Synodum Oecumenicam reſpuendam esse decreuerunt, seq; ab vnione Ecclesiæ Catholicæ præciderüt ea de causa, quod damnationem vt. um capitulorum in quintam Synodo factam, modis & præsidium in Chalcedonensis Concilij contigisse interpretarentur, Verba Pauli Diaconi hæc sunt.* Hoc tempore Synodus Aquileiæ facta, ob imperium fidei, Quintum vniuersale Concilium suscipere difficit, donec falsarius Bonifacius B. Sergij Papæ monitis instructa, & ipsa cum cæteris Christi Ecclesijs annuere consensit. *Eadem de causa habita est Synodus Aquileiæ tempore Vigilij Papæ, anno Domini 553. vt videre est tomo secundo supra sub Pontificatu Vigilij. Eosdem ab antiquo schismate operæ S. Gregorij respuisse, constat ex alijs Synodalibus Concilij Romani sub Agathone, vbi quidam Aquileiensis Episcopus Agathonem nomina. us eadem Concilio interfuisse & subscripsisse reperitur. Quamobrem necesse sum est dicere, eandem Ecclesiam hus in eandem errorem relapsam, duabus vicibus operæ SS. Gregorij & Sergij Pontificum ab eodem errore esse pulsæ.*

IOANNIS VI. PAP. VITA.

IOANNES VI. natione Græcus, sedit annos tres, menses duos, dies duodecim. Fuit autem temporibus Tiberij Augusti. Huius temporibus venit Theophylactus Cubicularius patritius, & exarchus Italiæ de parte Siciliæ in Vrbem Romam. Cuius aduentum *cognoscentes militia totius Italiæ tumultuosè conuenit apud hanc Romanam Ciuitatem, vol'ès prætatum exarchum tribulare. *Pro cuius Pontifex, ne afflingeretur, persona sese *medium dedit, portas Ciuitatis clausit, Sacerdotes apud sossatum, in quo in vnum conuenerant, misit, & inquisitis saluatibus tumultuosam eorum seditionem sedauit. Dum vero insames quædam personæ capitulare adiuersus quosdam Romanæ vrbis habitatores fecissent, & prænominato exarcho, vtà proprijs subditantijs denudarentur, tribuissent, hi iuxta sui operis *pœnam multati sunt. Deinde vero dum * Gisolphus Dux gentis Longobardorum Beneuenti, cum omni sua virtute in Campaniam veniret, incendia, & depredationes multas exerceret, captiuosque non paucos cepisset, & vsque in loco, qui horrea dicitur, sossatum fieret, multusque extitisset, qui ei potuisset resistere, denominatus Pontifex missis Sacerdotibus cum Apostolicis donarijs, vniuersos captiuos de eorum manibus redemit, & illum cum suo hoste ad propria repedare fecit. Hic fecit in Basilica Beati Andreæ Apostoli, quæ ponitur infra ecclesiam Beati Petri Principis Apostolorum, ambonem nouiter. Hic super altare Ecclesiæ Sancti Marci coopertorium fecit, & in basilica Beati Pauli Apostoli inter columnas altaris dextra lævaque vela alba. Hic fecit ordinationem Presbyterorum, seu Diaconorum vnam, id est presbyteros nouem, Diaconos duos. Fecit autem & per diuersa loca episcopos quindecim. qui etiam sepultus est ad B. Petrum Apostolum, & cessauit episcopatus mensem vnum, dies 18.

*ergnosci-cens.
*Pro cuius persona.
*in medio

*mercedem digna pœna.
*Gisulphus B.

NOTAE in vitam Ioannis VI.

Ioannes.] *Anno Domini 701. Octobris 28. post interregnum vnius mensis & 20. dierum, Ioannes hunc nominis sextus Pontifex creatur.*

Tiberius à Iustiniano occisus.

Fuit autem temporibus Tiberij.] *Quem Iustinianus ab exilio reuersus, & per aquaeductum clam vrbem ingressus, post multa audiuerat, vita simul & imperio spoliauit; id q. iusso Dei iudicio accidisse videretur, vt qui in Romanum Pontificem per Theophylactum cubicularium & Exarchum fuum, vt dicitur Anastasius supra, iniuste exercerat; à Iustiniano ob Sergij Pontificis persecutionem nefarius obtruncato, eadem, de causa imperiali dignitate spoliato, eandem vita, & imperij spoliationem sustineret. Eodem Dei iudicio factum esse apparet, vt Callinicus Patriarcha Constantinopolitanus, qui numero Episcoporum multum pollens fuit ad. Concilia huiusmodi canonibus Orientalem Ecclesiam sudauit, & in Romanam inferrexit, ab eodem Imperatore vinctus, oculisque orbatus, in exilium missus fuerit Romam, vt qui adeo superbe in Romanum Pontificem caput extulerat, ab eodem vita & imperij spoliatus humiliatus accuperet. Hac ex Theophanis & Cedreni annalibus.*

Callinici Patriarchæ Constant. pœna quæ

Apud Fossatum.] *Id est capitalium. Baron. anno 702. numer. 2.*

Gisolphus Dux Longobardorum.] *Eadem Paulus Diacon. lib. 6. c. 27. nona editione.*

Cum suo holte.] *Baron. prad. loco legit* cum suo stolo, *id est exercitu.*

CONCILIVM TOLETANVM XVIII. TEMPORE Vvitizæ Regis celebratum, Anno Dom. 701. sub Ioan. VI.

HEc hoc Concilio sic Rodericus Toletan. lib. 3. c. 14. Hic in Ecclesia sancti Petri, quæ est extra Toletum, cum Episcopis, & Magnatibus super ordinatione Regni Concilium celebrauit; quod tamen in corpore Conciliorum non habetur. *Existimo celebratum fuisse hoc Concilium, sub Gunderico Toletano Antistite: qui (vt Rodericus ait) sanctimoniæ dono illustris fuit, & in multis mirabilibus clarior celebratur. Hæc Garsias.*

Quid de actu Concilij sentiat Baron. videre est in eiusdem annalibus, anno 701. n. 15.

VITA, EPISTOLÆ, ET DECRETA, IOANNIS PAPÆ VII.

IOannes VII. natione Græcus, Patre Platone, sedit annos 2. menses septem, dies 17. Fuit autem temporibus Tiberij Augusti, & Iustiniani duum imperatoris, vir eruditissimus, & facundus eloquentia. Hic fecit oratorium Sanctæ Dei genitricis intra Ecclesiam B. Petri Apostoli, cuius parietes multiuo depinxit. Illicq; auri & argenti quantitatem multam expendit, & venerabilium patrum dextera, læuaque vultus exeuit. Hic reflauruit Basilicam Sanctæ Eugeniæ, quæ longo tempore detecta, atq; diruta fuerat. Laborauit autem & in Cimiterijs beatorum martyrũ Marcellini, & Marci Damasiquæ Sancti Pontificis. Fecit vero & imagines per diuersas Ecclesias, quas quicunque nosse desiderat in eis, eius vultum depictum reperiet. Basilicam item q; Sanctæ Dei genitricis, quæ antiqua vocatur, pictura, decorauit, illicq; ambonem nouiter fecit, & super eandem Ecclesiam Episcopium, quantum ad fe * constituere maluit, illicque pontificatus sui tempus expleuit. Hic fecit calicem aureum præcipuum penſantem libras viginti, quem & gemmis preciosis decorauit.

* constituere voluit.

Huius temporibus Aripertus Rex Longobardorum donationem patrimonij Alpium * gutiarũ, quæ longa per tempora à iure Ecclesiæ priuata fuerat, ac ab eadem gente deinebatur, in literis suis exaratam iure proprio Beati Apostolorum Principis Petri reformauit. Huius temporibus Iustinianus Imperator à partibus * Zachariæ per loca Bulgariæ auxilio Trebellij, Bulgarorum Regis vsque ad regiam vrbem veniẽs, regnum proprium, de quo proiectus fuerat, adeptus est. Leonem etiam, & Tyberium, qui locum eius vsurpauerant, cepit, & in medio * circuli coram omni populo iugulari fecit, & obtinuit principatum, de quo antea tumultuose fuerat deiectus. Qui illico vt palatium ingressus est, proprium q; adeptus est imperium, tomos, quos antes sub Domno Sergio Apostolicæ memoriæ Pontifice Romam direxerat, in quib. diuersa capitula Romanæ Ecclesiæ contraria scripta inerant, per duos Metropolitanos episcopos demãdauit, dirigens per eos & sacram, per quam denominatum Pontificem coniurauit, ac adhortatus est, vt Apostolicæ Ecclesiæ Concilium aggregaret, & quæcũq; ei vita esset, stabiliret, & quæ aduersa, renuendo excluderet. Sed hic humana fragilitate timidus, hos nequaquã tomos emendans per suprafatos Metropolitas direxit ad Principem, post quæ non diu in hac vita duravit. Hic fecit episcopos per diuersa loca numero decem & octo. Qui eriam sepultus est ad B. Petrum Apostolũ ante altare oratorij Sanctæ Dei genitricis, quod ipse cõstruxit sub die 15. Kalend. Nouembris, Indict. 6. Iustiniano Romanam Rempublicam gubernante, & cessauit episcopatus mens. 3.

* circo.

NOTAE IN VITAM IOANNIS VII.

Ioannes VII.] *Pontificatum adeptus est anno Christi 705. prima die Martij, cui recens electo hoc prope miraculo conuigit, vt homo Gracus opera Gracorum è numero Cardinalium alterã in sede Apostolica collocatus. Apollolicus fuit ipse haereditate, atque Imperatori haereticus, Concilabuli Constantinopolitani, de quo supra, confirmationem petuit, nequa quam assequutus.*

Ioan. VII. Pontifex.

Idem Iustinianus pro tomis, &c.] *Intelligé canones Concilia-bulabuli sui Constantinopolitani, de quo supra sub Sergio.*

Concilium congregaret &c.] *Iusta quidem, sed indecens petitio. Indignum est sede Apostolica, vel quid minimum cõprobare, quod non in legitima synodo sanctum est. Vnde ne quidem ex parte vos approbate & recipere voluit; vt constat infra ex vita Gregor. II. vbi dicitur; quod Constantinus Papa, hac de causa Constantinopolim euocatus fuerit, atque hac de re per Gregorium successorem suum imperatori responderit, quibus laboribus opus non fuisset, si Ioannes VII. ex canonibus, prout petebatur, alios approbasset, alios reiecisset. Vide qua dicam infra.*

Causa Concilij.

Acta Concilij.

CONCILIVM ROMANVM AVCTORITATE IOANNIS PAPAE AD IUSTINIANI IVSTINIANI IMPERATORIS pro canonibus sextæ synodi confirmandis vel reprobandis indictum, Anno Redemptoris 705. tempore Ioan. VII.

NOTAE.

Concilium.] *Qua occasione hac synodus Romæ coacta fuerit, indicat Anastasius supra in vita Ioannis VII. nimirum, quia per epistolas & legationem ab Imperatore Iustiniano petiunt, vt sanctos Constantinopoli canones, Ioannes Papa congregato Concilio examinaret, & quos Catholicæ disciplinæ consentientes reperisset, reiectis eos vt probaret & confirmaret. Indecens postulatio nihil prorsus detulit, & recte: nam inconuenientis est & valde indecorum, vel minimum approbare eorum, qua in pseudosynodo constituta fuerunt. Vide qua dixi supra in vita Ioannis, verbo* Concilium. *Hac eadem synodo Vvilfridus Ebor acensis Episcopus, post quam iam ante sub Agathone Papa semel missus accusatus in Romano Concilio sub eodem Agathone Romæ absolutus fuisset, ab Aldfrido Rege secundo accusatus, secundo synodali iudicio Romæ absolutus fuit. Hac tertia Beda accidentum, anno quarto ante obitum Vvilfridi, adeoq; anno Christi 705. tempore Ioannis Papæ VII. Nam cum testetur eundem post hãc synodum quadriennio vixisse, anno Redemptoris nostri 709. post obitum Ofredi Regis quarto, Episcopatus fui anno 45. ex eum obisse, negari non potest hanc Synodum pradicto tempore celebratam fuisse. Scribit enim Beda lib. 5. c. 20 eundem Vvilfridum anno 45. Episcopatus tenuisse, & rursum lib. 5 cap. 26. affirmat primum annum pradicti sedis illius cum anno Domini 664. coincidisse. Vnde necessario infertur, quod vltimus sedis Vvilfridi incideret in annum Domini 709. qui est quintus post illam synodum finitum, qua illum à Cathedra deiecerat, atque absolutum fuisse Beda lib. 5. c. 20. refert his verbis:* Vofi quinque annos, inquit, denuo accusatus ab eodem ipso Rege, Aldfrido sedet, & pluri-

Tempus Concilij

plurimis Episcopis, Præsulatu pulsus est: veniensq; Romam, cum præsentibus accusatoribus acciperet locum se defendendi, confidentibus Episcopis pluribus cum Apostolico Papa Ioanne, omnium iudicio probarum est, accusatores eius nonnulla in parte falsas contra eum esse machinatos calumnias. Scripturnque est à præsato Papa Regibus Anglorum Editredo & Aldfrido, vt eum in Episcopatum suum (eo quòd iniuste fuerit condemnatus) faciant recipi. Iuit autem causam absolutionis eius lectio Synodi beatæ memoriæ Papæ Agathonis, quæ quondam ipso præsente in Vrbe atque in eodem Concilio inter Episcopos residente (vt prædiximus) acta est. Cùm ergo, causa exigente, Synodus eadem coram nobilibus & frequentia populi, iubente Apostolico Papa, dicbus aliquot legeretur, venirum est ad locum, vbi scriptum erat: Vuilfridus Deo amabilis Episcopus Eboracensis ciuitatis, Apostolicam sedem de sua causa appellans, & ab hac potestate de certis incertisque rebus absolutus, &c. quæ supra posuimus. Quod vbi lectum est, itupor apprehendit audientes: & silente lectore, cœperunt alterutrum requirere, quis esset ille Vuilfridus Episcopus. Tum Bonifacius consiliarius Apostolici papæ, & alij perplures, qui eum temporibus Agathonis papæ ibi viderunt, dicebant ipsum esse Episcopum, qui nuper Romam accusatus à suis, atque ab Apostolica sede iudicandus, aduenerat.

Qui iamdudum, inquiunt, æquè accusatus huc aduenies, mox audita ac dijudicata causa & controuersia vtriusque partis, à beatæ memoriæ papa Agathone probatus est, contra fas à suo Episcopatu repulsus: & tanto apud eum habitus est honore, vt ipsum in Concilio quod congregarat Episcoporum, quasi virum incorruptæ fidei & animi probi, residere præciperet. Quibus auditis, dicebant omnes vnà cum ipso Pontifice, virum tantæ auctoritatis, qui per quadraginta propè annos Episcopatu fungebatur, nequaquam damnari debere, sed ad inegrum culpis accusationum absolutum in patriam cum honore reuerti.

CONCILIVM ANGLICANVM IN RESTITVTIONE S. Vvilfridi, anno 705. celebratum sub Ioanne VII.

Notæ.

Acta Concilij.

Concilium.] *Cum post impetratam absolutionem Vvilfridus Roma decessisset, veniens, in Galliam in morbum grauissimum incidisset, apparatione & medela S. Michaelis miraculosè liberatus, hoc anno venit in Angliam. Cumq; lectis epistolis Apostolicis ab Archiepiscopo honorificè acciperetur, ab Alfrido autem Rege accusatore sui contemneretur, post mortem Regis subito defuncti,* factum est, *inquit Bedalis. l. c. 20.* vt regnante Ofredo filio eius, mox synodo facta iuxta fluuium Nidd, post aliquantum vtriusque partis conflictum tandem cunctis fauentibus in præsulatum sit suæ receptus Ecclesiæ, sicque quatuor annis, id est, vsque ad diem obitus sui vitam duxit in pace. *Hæc Beda prad. loco.*

SISINNII PAP. VITA.

A. C. 708.

SISINNVS, natione Syrus, ex patre Ioannc. Sedit dies viginti. Fuit autem tempore bus Iustiniani Imperatoris Augusti. Qui vir podagrico humore ita tenebatur constrictus, vt ibi cibum proprijs manibus exhibere non valeret. Erat tamen constans animo, & curam agens pro habitatoribus huius ciuitatis. Qui & *calcaria pro restauratione murorum iussit decoquere. Veruntamen repentina morte defunctus est. Fecit autem episcopum vnum in Insula Corsica. Qui etiam sepultus est ad Beatum Petrum Apostolum sub die 7. Februar. Indictione sexta, Iustiniano Augusto, & cessauit episcopatus mensem vnum, *dies 29.

*calcariis

*B. seu.

CONSTANTINI PAP. VITA.

CONSTANTINVS, natione Syrus, ex patre Ioanne sedit annos *septem, dies quindecim. Fuit autè temporibus Iustiniani Philippici, & Anastasij Augustorum. Vir valde mirissimus, cuius temporib. in vrbe Roma fames facta est magna per annos tres. Post quos tanta fuit vbertas, vt fertilitatis copia præteritæ sterilitatis inopiam obliuioni mandaret. Hic ordinauit Felicem Archiepiscopum Rauennatem, qui secundum priorum suorum solitas in scrinio noluit facere cautiones, sed per potestiam Iudicum exposuit, vt *inaluit. Cuius cautio à Pontifice in sacratissima confessione B. Petri Apostoli posita, post non multos dies terra, & quasi igni combusta reperta est. Nam Rauennatium Ciuesselati superbia digna vltionis pœna mulctati sunt. Mittens quippe Iustinianus Imperator Theodorum Patritium, *& primum exercitus Insulæ Siciliæ cum classe nauium, Rauennam Ciuitatem cœpit, præfatum Archiepiscopum arroganrem in naui vinctum tenuit, & omnes Rebelles, quos ibi reperit, compedibus strinxit, diuitias eorum abstulit, Constantinopolim misit. Dei autem iudicio, & Apostolorum Principis Petri sententia, qui inobedientes fuerunt Apostolicæ Sedis, amara morte perempti sunt, & iidem Archiepiscopus lumine priuatus dignam factis recipiens pœnam exul in Pontificam transmissus est regionem. *His dem temporibus misit suprafatus Imperator ad Constantinum Pontificem sacram, per quam iussit eum ad regiam ascendere vrbem. Qui sanctissimus vir iussis Imperialibus obtemperans, illico nauigia fecit parari, quatenus iter aggrederetur marinum, & egressus est à portu Romano die quinta mensis Octob. Indict. 9. Et secuti sunt eum Niceras episcopus siluæcadidæ, Georgius episcopus Portuensis, *Michaelius, Paulus, Georgius Presbyter, Georgius Diac. Georgius secundicerlus, Ioannes primus defensor *Cosmus saccellarius, Sisinnius nomenculator, Sergius scriniarius, Dorotheus, & Iulianus subdiaconi, & de reliquis gradibus ecclesiæ *pauci Clerici. Veniensigitur Neapolim, illic eum reperit Ioannes Patritius, & exarchus cognomento Rizocopus, qui veniens Romam, iugulauit *Saulum Diacon. Sicque dominum, Petrum Arcarium, Serglum Abbatem Presbyterum, & Sergium ordinatorem, pergens q; Rauennã pro suis nefandissimis factis iudicio Dei illic turpissima morte occubuit. Georgius vero Presbyter Neapoli relictus est, & Pontifex cum suis Siciliam perrexit, vbi Theodorus patricius * extraticus languore detentus occurrens Pontifici magna cum veneratione salutans, atque sufficiens medelam adeptus est celerem. Atq; inde egrediens per Regium, & Cottonã transfretiat Gallipolim, vbi mortuus est Niceta episcopus. Dum vero Hydrunti moras faceret, eo quod hyems erat, illic susceptit figillum imperiale per Theophanium Regionarium, cognomento Rizocopum

*mutuo. gno in capite sese prostrauit, pedes osculans Pontificis. Deinde in amplexum *mutuum corruerunt, & facta est lætitia magna in populo omnibus aspicientibus tantam humilitatem boni principis. Die vero Dominico missas Imperatori fecit, & communicans Princeps ab eius manibus, prosque suis deliciis vt deprecaretur Pontificem postulans, omnia priuilegia Ecclesiæ renouauit, atque sanctissimum Papam ad propria reuertiabsoluit. Egressus igitur à Nicomedia Ciuitate crebris valetudinibus Pontifex attritus tandem sospitatem Deo tribuente incolumis ad Portum Caietæ peruenit, vbi sacerdotes, & maximam populi Romani repetit multitudinem, ac vigesimo quarto die mensis Octobris Indictione 10. Romam ingressus est, & omnis populus exultauit, atque lætatus est. Hic fecit ordinationes episcoporum in eundo, & redeundo per diuersa loca episcopos duodecim. Post menses autem 3. lugubre Nunciumpersonuit, quod Iustinianus Christianissimus imperator, & orthodoxus Imperator, iracundatus est, & Philippicus hæreticus in imperiali promotus est arce; Cuius & sacram cum prauidogmatis exaratione Constantinus suscepit, fecit cum Apostolicæ sedis consilio respuit. Huiusque rei causa zelo fidei accensus omnis cœtus Romanę vrbis imaginem, quam Græci *votare am vocant, sex continentem sanctas, ac vniuersales synodos in ecclesia Beati Petri erexerunt. Hic fecit patenam auream pen. libras duodecim. Eodem tempore Felix Archiepiscopus Rauennæ ab exilio reductus, pœnitentia motus, licet oculorum lumine priuatus, tamen ad propriam redijt sedem. Et solita quæ ab vniuersis in scrinio episcoporum fiunt indicula, & fidei expositionem & hic confessus est, sicque reconciliationis promeruit absolutionem. Huius temporibus duo Reges Saxonum ad orationem Apostolorum cum aliis plurimis venientes sub *velocitate suam vitam, vt optabant finierunt. Venit autem & Benedictus Archiepiscopus Mediolanensis orationis voto, & suo se Pontifici præsentare. Altercauit verò & pro Ecclesia Ticinensi, sed victus est, eo quod à prisci s tèporibus Sedis Apostolicæ eiusdem Ticinensis ecclesiæ Antistes ad consecrandum, pertinebat, atque pertinet. His dem temporibus cum statuiset Populus Romanus nequaquam hæreticiImperatoris nomen, aut chartas, vel figuram solidi fusciperę, vndenec eius effigies in Ecclesiam introducta est, nec suum nomen ad Missarum solemnia *proferebant. Contigit, vt Petrus quidam pro ducatu Romanæ vrbis Rauennam *dirigeret præceptum, & pro hususmodi causa acciperet. Dumque innotuisset, quod *ad nomen hæretici Imperatoris sua promotione *isdem Petrus fuisset potitus, zelo fidei accensa magna pars populi Romani statuerunt nullo modo hunc ducem suscipere. Et factum est, dũ Christophorus, qui erat dux, ob hanc causam cum Agathone, & suis hominibus concertarent, bellum ciuile exortum est, ita vt in via sacra ante palatium se se committerent, & ex vtrisque partibus amplius quam viginti quinque plagæ fierent, atque interierent, donec Pontifex mitteret sacerdotes cum Euangeliis, & Crucibus Domini, sicque partes sedarẽtur. Nam pars Petri ita angustiata, vt nulla illi esset spes vtuendi. Verum ad Pontificis iussum pars alia, quæ & christiana vocabatur, recessit. Sicque defensoris hæretici pars valuit Petri, ac si illa attrita recederet. Non post multos autem dies scripta venerunt à Sicilienſi Insula, quæ nunciauerunt Philippicum Hæreticum à principali vertice depulsum, & Anastasius orthodoxus Augustus sceptra regalia gubernanda suscepit. Tunc Orthodoxis exultatio magna, tenebrarum autem dies cũctis hæreticis superfusa est. Post aliquod vero *temporis scholasticus Cubicularius Patritius, & Exarchus Italiæ veniens Romam detulit secum sacram Anastasij Principis, per quam veræ se orthodoxæ fidei prædicatorem, & Sancti sexti Concilij confessorem esse omnibus declarauit, quam & Pontifici obtulit, & ita perrexit Rauennam. Dum autem hæc gererentur, obtinuit Petrus ducatum, *promittens, quod * nulli auerſari niteretur. Hic fecit ordinationem vnam, Presbyteros decem, Diaconos duos, episcopos per diuersa loca numero sexaginta quatuor. Qui etiam sepultus est ad Beatum Petrum Apostolum V. Idus Aprilis, Indictione 13. Anastasio Augusto, & cessauit episcopatus dies quadraginta.

*pancarea

Saxonum Reges Roma veniunt.

*velocitate.

*Imperatoris Philippici.

*professe batur.

*dirigeretur & præceptũ pro

*B nomine.

*idem:

*fieri; defensorum Petri hæretici pars non prævaluit, sed attrita recessit.

*tempus.

*B. Vbi.

*B. nequa quam vltra Rom.

Constantinus.] *Anno 708. prima Martij, huius temporib. Hispaniæ prodítione tubam Comitu, cuentu miser abiit, Saracenorum imperio tota subiella fuit, haud dubiè permissu Dei vindicis, Roderici libidinem & Vitizæ Regis, à sede Apostolica defectionem vindicantis. Vide Baron. an. 713.*

Hispania à Saracenis subiugatur.

Sedit annos septem, &c.] *Sex annis, 9 no tantum mense & die Constantinum sedem Apostolicam tenuisse, recte probat Baron. ex nutio Gregorij II. de quo inf.*

Quot annis sederit Constant.

Ad regiam ascendere vrbẽ] *Quo fine, dicitur inf. in Vita Gregorij II. in principio: nimirum, vt controuersia, ob Canones ad Quintã & Sextam Synodum super additos, aliquis finis imponeretur.*

Patritius Extraticus.] *Baron. an. 709. legit* Strategus, *id est, Dux Cur ausianorum.*

Omnibus Inclytis.] *Intellige Senatorib.*

Cyrus Patriarcha.] *Hunc, Callinico oculis orbato, & Romam relegato Iustinianus surrogauit, ideo, quod ipsum imperio restituendi præduxisset. Theophanes in annal.*

Quid Constantinopoli egerit

Venerunt Constantinopolim] *Anno Christi 710. Pontificatus Constantis tertio. Quid ibidem egerit, scriptorum inopia latet: Quamquam ex vita Greg. II. aperte colligatur, ipsum de auctoritate Canonum Sextæ Synodi, hoc tempore inter Orientales & Occidentales controuersorum, apud Imperatorem plurib. egisse.*

Egressus à Nicomedia ciuitate &c. Indict. 10. Romam ingressus est.] *Anno Domini nostri Iesu Christi 711.*

Philippicus per magnum factus Imp.

Post menses 3.] *Anno præcitato 711. Quibus circumstantijs illud contigerit, describit Theophanes in annal.*

Imaginem, quam Græci Votaream vocant, sex continentem Synodos.] *Eo occasione, quod Philippicus Imp. inter alia anathemata, sanctas 6. Synodos Oecumenicas effigiatas, & pariete abrasi præcepisset.*

Ducatu Romanæ vrbis.] *Hinc constat, Rom. Remp. his temporibus solitam esse gubernari per Duces, qui ab Imperat. mittebantur.*

Nunciauerunt Philippicum hæreticum à principali vertice depulsum.] *Barbanes Philippicus promotione per Diabolum & Magum quendam posita exoccatum facta, acclamatus est Imperator. Per rebellione contra Iustinianum concitatam imperio potitus, abducto Cyro Episcopo Constantinopolitano, & Ioanne quodam Monotheli ta in eius locũ subrogato, quod pseudomonacho per iuramentum promisérat, nimirum, vt Sacrosanctã Sextã Synodum Oecumenicã damnaret, ea fiducia, vt longanum imperium obtineret. Sed à Mago turpiter delusus, fiducia excidit: Nam dum vix secundum annum imperij stetisset, exoccatus & per Anastasium in exilium tractus, eandem sustinuit panam, quam ipse alijs intulerat. Hæc Theophanes & Cedrenus.*

CONCILIABVLVM CONSTANTINOPOLITANVM A IOANNE EPISCOPO MONOTHELITARVM Antelignano indictum, quo innumera Orientalium Episcoporum multitudo congregata, Sextam Synodum Oecumenicam damnauit; Anno Christi 712. tempore Constantini Papæ, & Philippici Imper.

Acta Conciliabuli blasphemijs plenissimi, cum impio Imp. sepulta, perpetuo anathematis tradita sunt.

NOTAE.

Concilium.] *Excacatum quidam corporis & mentis oculis Monotheli ta Monachus, ad se venienti Philippico, teste Theophane dixit:* Imperium tibi est repositum. *Quæ de causa, cum ille turbaretur, ait Monachus;* Si iubet Deus, tu quamobrem contradicis? Hoc autem dico, quia Sexta Synodus male facta est. Si ergo imperaueris, hanc projice, & imperium fiet tibi fortè ato; ſõgæuũ. *Credẽs Philippi* impostoris vanitatibus amẽte ſpondẽt, ſe hoc factum tum. Imp. adeptus, extur bato è sede Constantinop. Cyro Patriarcha, Ioannẽ ſue impet atu ſocij, teſte Cedreno, eidẽ ſolito præpoſuit, eaq, demcepsoper a Monotheli tarũ antefſignani. Ioan. m vrbe regia m conuentu innumer a multitudinis Epiſc. per gen, ẽ, bus verbis de ſe ipſis*

Theo-

Theophan. Et cũ regnaret, fecit Pseudosynodum Episc. iuxta pseudomonachi & Incluſi ſermonem, & abiecit ſanctam & Vniuerſalem ſextam ſynodum. *Ita ad natum Imperatorem, ad libitum Patriarcha Monothelita, ſanctа ſexta ſynodus condemnatur, eaque qua de duab. in Chriſto voluntab. & duplici operatione; ſententia ſancita fuerat, plurimorum Epiſcoporum Orientalium ex Catholicis vno momento in Monotheliras conuerſorum, decreto & ſubſcriptione retractatur. Baron. an. 712. n. 3. 4. &c.*

CONCILIVM LONDINENSE PRO IMAGINIBVS, quod recentiores hiſtorici citra auctoritatem Maiorum, tempore Conſtantini Papæ habitum fuiſſe ſcribunt.

Concilium.] *Referunt Vſſperg. aliique recentiores hiſtorici, Eguinum monachum deſignatum epiſcopum, Vticeis diuinitus admonitum, vt Dei genitricis imagi-nem in ſua Eccleſia collocaret: Rem autem in controuerſiam deductam, fuiſſe delatam ad Apoſtolicam ſedem; iuſſumque Eguinum ſiſti coram Pontifice, & iuratum de viſione quam viderat, aliaſq; teſtatum eſſe. Tunc verò Conſtantinum legatum miſſe Bonifacium in Britanniam, qui Londini Synodum celebraret. Celebratæque Synodo, fuiſſe in ea probatas viſiones Eguini, & de cultu Sacrarum imaginum promulgatum eſſe decretum. Quæ cum maiorum teſtimonio deſtituantur, ſcripſimus, Bedam omnino aliter ſentire illa, quibus ait Anglos vna cum S. Euangelio, vſum ſacrarum imaginum ab Auguſtino Apoſtolo ſuo ſuſcepiſſe, facile inducimur, vt commentum eſſe putemus. Nam ſi cultus imaginum iam diu ante in Anglia receptus fuerat, ad earum receptionem non erat opus alia viſione: niſi dicas Anglos primo ſæculo ſuæ conuerſionis à fide recepta, (quod nõ eſt verisimile, neque ab vllo hactenus demonſtratũ) aliqua ex parte receſſiſſe. Beda de Auguſtino in Anglia veniente vſum, imaginũ cum S. Euangelij primordijs introducente, hæc ait: Atilli (Auguſtinus videlicet, & ſocij) non dæmoniaca, ſed diuina virtute præditi veniebãt, Crucem pro vexillo ferentes argenteam, & imaginem Domini Saluatoris in tabula depictam, litaniasque canentes, pro ſua ſimul & eorum propter quos & ad quos venerant, ſalute æterna Domino ſupplicabãt. Hæc Beda de vſu ſacrarũ imaginum ante centum annos in Anglia recepto: Quib. ea, quæ de hac Londinenſi ſynodo à recentioribus ſcripta ſunt, non parum redarguimur. Vide Baron. an. 714. nu. 3. & 4.*

VITA, EPISTOLÆ, ET DECRETA S. GREGORII PAPÆ II.

Gregorius II. natione Romanus, ex patre Marcello, ſedit annos XVI. menſes * octo, dies viginti. Fuit autẽ temporib. Anaſtaſij, Theodoſij, Leonis itaq; Conſtantini Auguſtorum. Hic à parua ætate in patriarchio nutritus ſub ſanctæ memoriæ Domno Sergio Papa, ſubdiaconus atque * ſiccellarius factus, Bibliothecæ * illi eſt cura commiſſa, deinde ad Diaconatus ordinem prouectus eſt. Et cum viro Sancto Conſtantino Pontifice ad regiam profectus eſt vrbem, atque à Iuſtiniano Principe inquiſitus, de quibuſdam capitulis optima reſponſione vnam quamque ſoluit quæſtionem. Erat enim vir caſtus, diuinæ ſcripturæ eruditus, facundus loquela, & conſtans animo, eccleſiaſticarum rerum defenſor, & * contrarijs fortiſſimus impugnator. Hic exordio Põtificatus ſui calcarias decoqui iuſſit, & à * porta ſancti Laurentij inchoans huius ciuitatis muros reſtaurare decreuerat, & aliquam partẽ faciens, emergentib. incongruis, variiſq; tumultib. prepeditus eſt. Huius temporibus Ioannes Conſtantinopolitanus Antiſtes ſynodicam ei miſit, atq; ad eum reſcriptis idem vſus eſt Pontifex. Hic maximam partem Baſilicæ Beati * Pauli Apoſtoli, quæ ceciderat, allatis de Calabria trabibus cooperuit, & altare à nouo fecit, & ciborium argenteum quod fuerat ruina quaſſatum. * S. Laurentij pariter Eccleſiam foris muros ſitã, q; trabib. confractis ruinæ imminerat vicina, reparauit, atque aquã fiſtulis cõpingatis poſt multũ tempus in eadem eccleſia reduxit, diuerſisque eccleſijs in ruinis poſitas innouauit, quas per ordinem dicere longum eſt. His in Germania per Bonifacium epiſcopum verbũ ſalutis prædicauit, & gentem illam fedentem in tenebris doctrina lucis conuertit ad Chriſtum. Hic monaſteria, quæ * ſecus Baſilicam Sancti Pauli erant, ad ſolitudinem deductа innouauit, atque ordinatis ſeruis Dei, monachis congregationem poſt longum tempus conſtituit, vt bidem die, noctuque Deo redderent laudes. Hic * Gerocomium, quod poſt abſidam Sanctæ Dei genitricis ad Præſepe ſitum eſt, monaſterium inſtituit. Atque monaſterium Sancti Andreæ Apoſtoli, quod Barbarę nuncupatur ad nimiam deductum deſertionem, * in quo nec vnus * habebatur monachus, adſcitis monachis ordinauit, vt vtraque monaſteria ad ſanctam Dei genitricem ſingulis diebus atque noctibus Deo laudes canerent. Eo tempore Luitprandus Rex donationem patrimonij alpium * Cottiarum, quam Ariperti rex fecerat, hicq; repetierat, admonione tanti viri vel increpatione reddità confirmauit. Huius temporibus ſignum in luna ſãctum eſt indictione 14. & vi6 eſt cruentata vſque ad mediam nocte. Eo itaq; tẽpore * Teudo Dux gentis * Baioariorum ad Apoſtoli B. Petri limina primus de gente eadẽ occurrit, orationis voto. Huius temporib. Anaſtaſius Imperator claſſem nauiũ præparatã in partib. Alexandriæ direxit contra à Deo * deſtractos Agarenos, qui adiuui verſi conciliũ antequam peruenirent ad deſtinatum locum ab itinere medio ad regiã regreſſi ſunt vrbẽ, Theodoſium orthodoxum inquirẽtes Imperat. elegerunt, atq; coactũ in ſolio Imperij confirmauerũt. Anaſtatius itaq; cum Ciuibꝰ, vel quib. potuit de exercitu minitam Ciuitatẽ Nicæam perrexit, illic cum claſſe in qua Theodoſius fuerat imperator, dimicauit, & fere ſeptem millia exercitus ſunt interẽpta. Cuius Anaſtaſij ſuperata pars verbũ iam immunitatis experijt. Datoq; ſibi ſacramento Clericus factꝰ, atq; presbyter eſt cõſecratus. Protinus etiam vt ingreſſus eſt memoratus Theodoſius regiã vrbem, imagine illã veneranda, in qua ſanctæ erant ſex ſynodi depictæ, & à Philippico nec dicendo fuerat depoſita in * priſtrino erexit loco, ita vt huius fidei feruore omnis ab eccleſia ceſſaret quæſtio. Eo autem tẽpore fluuius, qui appellatur Tyberis, alueum ſuũ egreſſus fere per cãpeſtria dedit, intumuit etiam inundatione aquarũ multarum, & per portã, quæ Flamia dicit * ingreſſus eſt. Tranſcedit interea aliquib. in locis, & muros vrbis, atq; vltra baſilicã ſancti Marci per plateas fe extendit, ita vt in via lata ad vnam & ſemis ſtaturam aqua eiuſdem fluminis exceuiſſet, atque à porta B. Petri Apoſtoli vſque ad ponte Miluiũ aquæ ſe diffuderent, & iuxta remiſſa * in ipſius fluminis alueũ ſe dedit. Domos itaq; euertit, agros diſſipauit eradicans ar buſta & ſegetes. Nam nec ferre ipſo potuit tẽpore pars maxima Romanorũ. Pro hoc imminebat tribulatio magna. Per dies aũ ſeptem aqua Romam tenebat peruaſam. A Domno itaq; Papa Lxtanię crebro fiebant. Cumq; in oratione, & lætanijs perſiſteret, poſt octauum iam diem miſertus Deus amouit, & ſtuuius ad proprium regreſſus eſt alueum per 15. Indictionẽ. Cumanium, & Caſtrum ipſo fuerat tempore à Lógobardis pacis dolo perfuſum. Quo audito oĉs ſunt reddíti triſtes. Adhortans & ſanctiſſimus Pontifex, & cõmonens Longobardos vt redderent, qui ſi non acquieſcerent, in iram ſe diuinam incidere pro dolo, quẽ fecerant, ſuis ſcriptis * deteſtabatur; nam & munera eis dare, vt reſtituerent, voluit multa. Sed illi turgida mente neque monitis audire, nec reddere ſunt paſſi. Vnde nimis idem Sanctus indoluit Pontifex, ſeſeque ſpei contulit diuinæ, atq; in munitione Ducis Neapolitani, & populi vacans, Ducatum eis qualiter agerent quotidie ſcribendo * præſentabat. Cuius mandato obe. dientes conſilio inito mœnia ipſius Caſtri * virtute ſub noctu rno ingreſſi ſunt ſilentio. Ioannes ſcilicet Dux cum Theodimo Subdiacono, & * Rectore, atque exercitu, & Longobardos pene trecentos cum eorum * Caſtaldione interfecerunt, viuos ẽt amplius quinquentos comprehendentes captos Neapolim duxerunt. Sic Caſtrum recipere potuerunt. Pro cuius redemptione ſeptuaginta auri libras ipſe ſanctiſſimꝰ Papa ſicut promiſerat antea dedit. Hic Hieruſalem eccleſiam ſanctam, quæ multo fuerat detecta tempore, & circumquaque porticus vetuſtate quaſſatas trabibus deductis coope-

*C. 9. d. 11.

*B. Sacellarius. *C. curam ſuſcepit.

* Contrariorum. * C. porticu.

* C. Petri.

* C. teſtituit.

S. Bonifacius mittitur in Germaniam.

*C. ei rea.

*Geronto comium.

* in quib. * C. habitabat. Luitprandus Alpiũ Cottiarũ donationẽ cõfirmat.

* Theodo rus. * Augarit orum.

* deſtruen dos.

Theodoſius ſit Imperator.

Anaſtaſius Imp. ſit presbyter.

*in priſtinum eſtatem locum, atque ita plenum. * egreſſus.

* B. remiſſa eiuſdem fluminis in dedenar.

*B. protectab.

* præſentabat.

* & verſuti * celuti.

* B. Correctore. * Caſtaldo.

ruit,ac reparauit. Ambonem ét marmoreũ in eadem ecclesia fecit,eãq; diuersis ditauit linteis,atq; minister ijs. Eodé tempo re nefanda Agarenorum gens cũ iam Hispaniarum prouinciã per decé tener ét annos peruasam, vndecimo anno Rhodanũ conabantur fluuium transire,ad Francias occupandũ, vbi Eucdo præerat. Qui facta Francorũ generali * motione cõtra Sarracenos,eos circundantes inter fecerũt. Trecenta enim septua ginta quinq; millia vno funt die interfecti,vt eiusdem Eudonis Francorũ Ducis missa Pontifici epistola cõtinebat. Mille tantũ quingentos ex Francis fuisse mortuos in eodẽ bello dixerunt. Adijciens,p anno præmisso in benedictione à præ dicto viro eis* directis trib. spongijs,quib. ad vsum méſæ Põtificis apponunt,in hora qua bellum cõmitebatur, idé Eudo Aquitaniæ Princeps populo suo per modicas partes tribuens ad fumendum eis,necvnus vulnerat us est,nec mortuus ex his, qui participati funt. Eo quoq; tempore in Cãpaniæ partibus cõbustum tritici,hordeum,seu legumina quali pluuia in loco quodam è cœlo missa funt. Hic quadragesimali tempore vt in quinta feria iejunium, atq; missarum celebritas fieret,in Ecclesijs,quod nonagebat,instituit. Oratoriũ sanè in patriarchio in nomine B. Petri Apostoli diuersis ornatum metallis à nouo* refecit,& circumquaq; altaris parietes deargentauit,ac depinxit duodecim Apostolos,qui pen. libras centũ & octuaginta. Illis intereadiebs. Constantinopolis biennio cst à* nec dicendis Agarenis obsessa. Sed Deo eis contrario maximailic eorum parte fame acbello interempta confusi recesserunt Leone Principe *nam & eiusdem Ciuitatis populum trecenta ctum est millia diuersi sexus & ætatis fuisse necessitate vastatũ pestilentiæ. Eo namq; tempore morib. cœtæ honestà,& nomine Pontificis mater ab hac vita subtracta est. Post cui* obitum Gregorius domum propriã in honorem Sanctæ Christi martyris Agathæ additis à fundamento cenaculis, vel quæ *monasterijs erant necessaria à nouo construxit. Prædia* illic vrbana vel rustica,*monachorũ obtulit necessitate. Fecit autem in eadem ecclesia B. Agathæ Ciborium ex argento,quod pens. libras* ieptingentas & viginti, arcus arg. sex. pens. fing. lib. quindecim. Canistra decem pens. fing. lib. 12. & alia dona multa largitus est. Eo tempore Castrum est Narniæ à Longobardis peruasum. Rex verò Longobardorum Luitprandus generali motione fa. cta Rauennam progressus est, atq; illã obsedit per dies aliquot & castrũ peruadens classes captas abstulit plures, & opes abstulit innumeras. Post aliquot * dies Basilius Dux, Iordanes Chartularius, & Ioãnes fubdiac. cognomẽ to Lurion consilium inierũt, vt Pontificẽ interficerẽt. Quib. assensum Marinus Imperialis Spatarius,qui Romanum Ducatũ tenebat,à regia missus vrbe Imperatore mãdante hoc probauit,sed tempt. inuenire nõ potuerunt: quia Dei iudicio diffugatus, & cõtractus est,& sic à Roma recessit. Postmodũ Paulus Patricius,& exarchus missus in Italiã est,qui denuo,vt hoc fcelus perficerent,meditabat. Quorum consilium Romanis patefactũ est,qui* morte cunctũ Iordanẽ interfecerant & Ioannem Lurionẽ. Basilius verò monachus factus, in loco quodã retrusus vitã finiuit. Paulꝰ verò exarchus Imperatoris iussione eundẽ Pont. conabatur interficere,eoq; censum in prouincia ponere præpedicbat, & cogitaret suis opib. ecclesias denudare sicut in cæteris actum est locis, atq; aliũ in eius ordinaret loco. Post hũc Spatharius cũ iustionib. missus est alter, vt Põtifex à sua fede amoueret. Denuo Paulus Patritius ad perficiẽdũ tale fcelus,quos fecucre potuit ex* Rauenna cum suo Comite, atq; ex castris aliquos misit. Sed motis Romanis, atq; vndiq; Lõgobardis,p dclensione Põtificis in Salario ponte Spoletini, atq; hinc inde Duces Longobardorũ circũdantes Romanorũ finesnec præpedierunt. Iustionib. atq; postmodum missis decreuerat * Imperator, vt nulla imago cuiuslibet sanctiaut martyris, aut Angeli vbicũq; haberetur, *maledicta enim omnia afferebat, & tiacquiescerct in hoc Põtifex gratiam Imperatoris habere: ti & hoc fieri præpediret, à suo gradu* decideret. Respiciẽs ergo pius vir profanam Principis iustionem, iam contra Imperatorem quasi contra hostẽ se armauit, renuens hæresim eius, scribens vbique cauere se Christianos,* eo quod oi ta fuisset impietas talis. Igitur permoti oẽs Pentapolenses, atq; Venetiarum exercitus contra Imperatoris iussionem restiterunt dicentes,*nunquam se in eiusdem Pontificis condcmnedere nece, sed ,p eius magis defensione viriliter de certare. Ita vt anathematiPaulũ exarchũ,* vel quieũ direxerat, eiusq; consentaneos submittunt, Ipernentes ordination é eius sibi oẽs vbiq; in Italia* Duces eleger unt, atq; sic de Pontificis,deq; sua immunitate cuncti studebant. Cognita verò Imperatoris nequitia,omnis Italia consilium inijt, vt sibi eligerent Imperatorẽ,& Constantinopolim ducerent. Sed compefcuit tale consilium Pontifex, ſperans conuertionẽ Principis. Ipsis interea diebus Exhilaratus Dux Neapolis deceptus diabolica instigatione cum filio suo * Adriano Cãpaniæ partes tenuit,seduces populũ,vt obedirent Imperatori,& occiderent Pontificẽ. Tunc Romani oẽs eum securi cõprehenderunt,& cũ filio suo interfecerunt.* Post hunc & Petrũ Ducẽ* dicentẽ contra pontificem Imperatori scripti sse,turbauerũt. Igitur dissensione facta in partib. Rauennæ,alij consentientes* impietati Imperatoris,alij cũ Pontifice,& fidelib. se tenentes* intra eos contentione mota Paulum Patritiũ occiderũt. Longobardis verò Aemiliæ Castra* Ferrorianus, Mõrebelli, Verabulum cũ suis oppidis Buxo,& * Pernicteta,Pentapolis quoque & Auximana Ciuitas se tradiderunt. Post aliquod verò tẽpus Eutychiũ Patrikium Eunuchũ,qui du sum exarchus fuerat,Neapolim mittit Imperator, vt illud, quod exarchus Paulus Spatarij quoq;, & cæteri malorum consiliatores facere nequierunt, perficeret ille, fed nec fic* innuente Deo latuit miserabilis dolus,fed claruit cunctis pestimũ consilium,* quia Christi violare conabant Ecclesias,& perdere cunctos,atq; diripere* omnium bona. Cumque mitteret hominem propriũ Romã cum scriptis suis,in quibus continebatur, vt Pontifex occideretur cũ oprimatib. Romæ;agnita cruditelissima* insania,p tinius ipsum Patritium missum occidere voluerũt, nili defensio Pontificis nimia prepedisset. Vetũ eundem anathematizauerunt Eutychiũ Exarchum, sese magni cum pauuis constringentes facramento, nunquã Pontificem Christiane fidei zelotem, & Ecclesiarum defensorẽ se permittere noceri, aut amoueri, fed mori pro illius salute essent oẽs parati. Munera tunc hinc inde Ducib Longobardorũ & Regi* pollicentes plurima,vt ab iuuamine desisteret Pontificis per tuos Legatos Patritinis ille suadebat. Qui * rescriptis detestãdã viri dolositatẽ despicientes vna se quasi fi artes fidei catena contrinxerũt, Romani, atq; Lõgobardi desiderantes cunctimorrẽ,p defensione Põtificis sustinere gloriosam, nunquã illi patiuri per se re molestiã,p fide vera, & Christianorũ* certante salute. His ita se habẽtib. elegit maius præcidiũ* pater ille diffiderubere pau periib. largitissima manu quæ reperit bat, incũbens orationib. & ieiuniis,& lætanijs Deũ quotidie deprecebatur. Et ipse ita manebat sẽper fulte* plus q; hõim, gratias tamẽ vo lutati popularibꝰ ser ẽs,p mentis ,ppolito, blãdo oes fermone, vt bonis in Deũ proficerẽt actib. & in fide perfisterẽt, rogabat. Sed ne desisteret ab amoro, vel fide Romani imperij, ammonebat. fic cũcto rũ cordã mollicbat, & dolores cõtinuos mitigabat. Eodẽ tẽpore p 11. Indict. dolo à Lõgobard. perusũ est Sueriẽſe Castellũ,p per* centũ quadraginta dies ab eisdẽ Lõgobard. possessum est. Sed Põtifex is multis cõtinuis scriptis atq; cõmonitionib. ad Regem missis, quãuis multis datis muncrib. * faltem omnib. fuis nudatũ opib. cas fi rum donationẽ Beatiſ. Apostoli Petro, & Paulo antefatã emittens Longobardorũ Rex restituit, atq; donauit. Eo aũ tẽpore Indictione 12. mẽſe Ianuario per decẽ, & amplius dies ſtella q* antiſer vocitatur, cũ radijs in cælo apparuit in* occiduo, cui* radij partes Aquilonis respicibãt, & vſq; ad mediũ cælũ ſe extẽdebant. Eo vero tẽpore ſapiẽtissimi Eutychius, Patrir*, & Luitprand* Rex in iucunt consiliũ nefariũ, vt cõgregatis exercitib. Rex fubijcerent Duces Spoletanũ, & Beneuentanũ, & exarch* Romã, & quæ prideẽ de Pontificis perfona iussus fuerat, impleret. Qui Rex Spoletũ veniẽs ſuscepris ab vrrisq; Ducib. facramẽtis atq; obſidib. * cũ tota ſua cohorte in Neronis cãpum ſeceſſit. Ad quẽ egreſſus Pontifex, eiq; præſentat* ſtuduit, vt potuit Regis mollire animũ cõmonitione pia, ita vt ſe profiteneret ei minis pedib. & promireret ſe nulli interfere læſionem: atq; ſic ad tanã, cõpunctionẽ ipſius monitis flexus eſt, vt q; fuerat indutus, exueret, & ante corp* Apoſtoli ponereꝝ, Mãſu* Armillauſũ, Stabarat q; enſem de auratum, necnõ coronã auream, & crucẽ gemmatã. Poſt orationẽ factã obſeruauit Pontifex, vt memoratũ exarchũ ad pacis concordiã ſuſcipere dignaret, q; & factũ eſt. Et ſic receſſit Rege declinãte à malis, quib. inierat, cõſilijs cũ exarcho. Igitur exarcho Romæ moſãti venit in partib. Tuſciæ in Caſtris* Mẽſurianenſe quidã ſeductor Tyberi* nomine, cui cognomẽ erat

Petrolis

*C. monitione.

*Libello dicebat.

*C. dicetum.

*C. fecit.

*C. non nominandis.

*De populo vero eiusdem Ciuitatis CCC. mila ducẽs, præter pesentes qui stante pestilentia perierunt.

*monasteria.

*B illi.

*C. aut.

*B. tẽpus.

*B. moti.

*Rauẽnatibus.

*Leo Imperator sed non nesus fuerat deponi & incendi, * discederet.

*quæ orta fuisset impietatem. B

*B. quibus dedicti

dit exercat.
*B. mori eligerent.

*B. Andriano.

*Post hoc *B. dicentes turbati quod contra Pontificem quoque fcelus fuisset.
*prouinciati. inter.
*C. Frenziana, Mõtelia, Verabrum.
*C. Perficeda. C. Pracuncto.
*rubente.
*B. quo.
*B. omnia loca.
* Sententia Romanorum proti nus ipsius Pontifi mistum.

*pollicens
* B. ex scripta.
*certantes
* Pajo.

*B. 40. dies.
* tamen.

*C. auctifer. f Lucifer.
* occidentẽ.

* cum omni suo exercitu.

* Armillas siue B armillatum

* Mantuanense. C Mantuanẽſe.

Petasius, qui sibi regnum Romani Imperij vi furpare conabatur. Leuiores quoque decipiens ita vt Mantuarianenses, Lunenses, atq; Bledani ei sacramenta præstitissent. Exarchus verò hæc audiens, turbatus est, quem Sanctissimus Papa confortans, & cum eo Proceres Ecclesiæ mittens, atq; exercitus profecti sunt. Qui venientes, in Mantuarianesi Castello ibidē Petasius interemptus est. Cuius abscissum caput Constantinopolim ad Principem missum est, & nec sic Romanis plenam gratiam largitus est Imperator. Nam post hæc claruit eiusdē Imperatoris malitia, pro qua perleque batur Pontifex, ita vt compelleret oēs Constantinopolim habitantes tam *virtute, quāq; blandimēiis, vt deponerent, vbicumq; haberent, imagines tā Salutatoris, quam oq; eius Genitricis sanctæ, vel omnīū Sanctorū, easq; in medio Ciuitatis, quod dicere crudele est, ignicremarēt, & oēs dealbarent depictas ecclesias. Et quia plerīq; ex eiusdem Ciuitatis populo tale scelus fieri præpediebāt, aliquanti capite trucati, alij *parte corporis exciti, pœnā pertulerūt. Pro qua causa etiā Germanū S. Constantinopolitanæ Ecclesiæ Antistitem, eo quod ei consensum præbere noluisset, Pontifex tu priuauit *idem Imperator, sibiq; cōplicem Anastasium Presby terū in eius *loco constituit. Qui missa Romam synodica dum tali hæresi eum consentiēmem reperiret, Vir sanctus non censuit eum fratrem, aut Consacerdotē solito vocari, sed reſcriptis communitoris nisi ad catholicam conuerteretur fidem ēt extorrē à sacerdotali officio esse mandauit. Imperatori quoque suadens salutaria, vt à tali execrabili miseria decliaret, scriptis cōmonuit. Hic fecit calicē aureum præcipuum diuersis ornatum lapidibus preciosis, pen. lib. 30. similiter & patenā aureā pen. lib. 28. & semis. Hic dimisit omni Clero, Monasteriis, Diaconiæ, & Mansionarijs solidos duo millia, centum sexaginta. Et ad Luminaria B. Petri Apostoli solidos mille. Hic fecit ordinationes quinq;, quatuor p mēsem Septem. & vnam mensi. Iun. Presbyteros triginta quinq;, Diaconos quatuor, episcoposque diuersa loca centū quinquaginta. Quiēt sepultus est ad B. Petrum Apostolum sub die 3. Idus Februarij Indict. 14. Leone, & Constantino Imperatoribus. Et cessauit Episcopatus dies quinque, mensem vnum.

*Blerani C.

*ei. Oteiſi ob cultum imaginū.

*in aliqua parte.

*idem.

*locum.

Notæ in vitam S. Gregorij II.

Anno 714. S. Gregor. II. federe cœpiſſe, probatur contra Paninum.

Gregorius.] *Cum post obitum Constantini Pontificis, sedes Apostolica 42. dies vacasset, Gregorius eius nominis secundus, summa concordia totius Cleri & populi creatus est Pontifex, 22. May, anno 715. ab Anastasio Imp. Contra Paninum in Eastis probatur illud inprimis assertione Anastasij Bibliothecarij, qui dum numerat sedis eius annos sedecim, mens. 8. & dies 20. dicit, eundem 11. Febr. mortuum esse, necesse est affirmare, eum anno 714. sedere cœpisse. Idem confirmat, dum scribit, Ioannem Constantinop. Episcopum ad Gregor. literas scripsisse: Quod si verum est, Gregorium præsulē tempore pontificatum tenuisse, planè est concedendum. Nam, auctore Theophane, constat, præd. Ioannem episcopatus suo anno ii fuisse ab Anastasio Imp. anno imperij illius secundo, qui est Christi 714.*

Perperam à Græcis antiquioribus, & Latinis quibusdam ēt recentioribus, Dialogus cognominatur; cum à scriptis Dialogorum libris hoc soli Gregorio I. verè conueniat. Gemadius in expositione pro Concilio Florentino cap. 5. sect. 16. & cap. 3. sect. 5. & 6. vel inter duos Gregorios eius nominis Pontifices non distinguit; vel vtrumq; hoc cognomine appellandum esse, male existimauit : Nam dicto c. 5. Gregorium II. cap. autem 3. Gregor. I. Dialogum cognominat. Vide Baron. anno 726. nu. 31.

Huius temporib.] *Ioannes Constant. Episcopus hæreticus à Philippico Imp. intrusus, ab Anastasio Imp. Episcopatu amotus est, anno, vt scribit Theoph. Anast. 2. Subſtituitur eſt in locum amoti S. Germani filius Iustinian. Patricij, qui post annos sedis 15. Leo Imp. Iconoclasta, in exilium relegauit, vt inf. dicemus. Epist. olam Synodicam hominis hæretici Gregorius sine dubio repudiauit : hoc ij, apud Anastasium Imp. egit, vt Pseudopatriarcham throno suo deijceret. Vide Baron. anno 714. nu. 3.*

Hic exordio Pontificatus sui calcarias decoquit iussit.] *Idq; metu Longobardorum, qui vrbi insidiabātur. Vide Baro. an. 715. n. 2.*

Hic maximam partem Basilicæ.] *Anno Pontificatus sui tertio, quādo à tumultib. bellicis paululum cessare tur. Vide Bar. an. 716.*

Hic in Germania per Bonifacium.] *De reb. à S. Bonifacio Germaniæ patre, Apostolo, & martyre, præclarè gestis, plura Reuerendus & doctissimus Nicolaus Serrarius Societatis Iesv Theologus, in historica Moguntiaca, lib. 3.*

Eo tempore Luitprandus.] *Eadem Beda & Paulus Diac. & Oldradus in epistola ad Carolum M. vbi tradit, hæc tamen Luitprandi ab ipso facta fuisse.*

Illis interea dieb. Constantinopolis.] *De Constantinopoli biennio fue triennio à Saracenis obsessa, auxiliog, Despatæ Virginis liberata, post Bedam & Paulum Diaconum, plura Theophanes. Eiusdem meminit S. Gregorius inf. epist. ad S. German. Episcopum Constantinop.*

Rex verò Longobardorum Rauennam obsedit.] *Luitprandus Longobardorū Rex, in sacrilego Imperatore detestatus, quod Salutatoris imaginem venerandam deturbasset, indignumq; ratus vt Catholicus imperaret, qui bellū Christo indixisset, hac contra ipsum bellico conatu peregit. Paulus Diac. 6. c. 14. vel 18. non ed. dit. Gregor. epist. ad Leon. Regem Ponsiſ. is, Veneti Raueniam nouerunt auctum, & inmoenib. Longol ardorum ingratiam Imperij obstitisse, vt videre eſt apud Anastas. in verb. seqq. & epist. Greg. ad Virsum Ducem Venetiarum scripta, qua ex ea inf. Ita Pontifex cupiens Imperatorem beneficijs ab errore auocare, literas ad eum scripsit, quarum occasione dem. ceps in Oriente's Theophane & Zonara Græca scriptorib. quod vulgo ferebatur, scriptum fuit, S. Gregorium Italos ad defectionem ab Imperio concitasse. Sed accidit illud magna cum iniuria Sanctissimi Pontificis, qui, teste Anastasio, rebellantem populum coh. buit, neue ab Imperatore recederent, continuit. Vide Baron. ann. 726. numer. 26. & 27.*

Post aliquot dies Basilius Dux.] *Cum Leonem Iconoclastam Gregorius non tantū p literas huius rei, nunc recens edit as, sed etiam per Legatos (quos ferus barbarus, teste Nicolao Pontifice in ep. ad Michaelem, contra iuspentium in carcere detrusos exilio damnauit) ab errore auocare conatus fuisset, firmo proposito decreuit impius Imperator, Pontifex mecū tradere. Tentauit illud fexies fero : semel munerib. & auro. Verum contra Deipræsidium nun tum frustrā, vt videre est sup. apud Anastas. Cumq, totiens proposito frustratus, necdum desisteret, meritò tunc Pontifex, quod ait Zonaras, cum Carolo Martello Francorum Rege tale fœdus iniit, vt si opus foret, contra Imperatorem Romanæ Ecclesiæ defensionem præberet. Quo fœdere inter Pontificem & Carolum prudenter initio, metu Caroli, quo ibi imgentes vidlorias magno nomine erat, ab incursu Italiæ Imp. abstinuit.*

Post hæc claruit Imp. malitia.] *Cum Imperator pijs monitis S. Gregor. Pap. non modo nō obtemperaret, sed potius eam ter amittē, quam hic Anastasius describit, in Orientē contra Orthodoxos exercēret; tunc demum factum est, quod scribit in annalibus suis Theophanes, Cedrenus & Zonaras, vt idem Pontifex eundem Imperatorē, velut planè impœnitentem hæreticum cognitum & declaratum, anathemati subiecerit, omnesq, imperij subditos in Italia, ab eius obedientia recedere adhortatus fuerit. Quod acto, sanctissimus Pontifex clarissimū posterijs suis reliquit exemplum ; ne in Ecclesia Christi regere permittantur hæretici Principes, ijsq; quemetē monit, errori pertinaciter adhærescant.*

SEQVVNTVR EPISTOLAE GREGORII PAP. II.

secundum ordinem temporis collocatæ.

EPISTOLA PRIMA S. Gregorij Pap. II. ad Turpinum Rhemensem Episcopum, quarès à Carolo Martello Francorū Rege contra S Rigobertum Episcopum gestæ irritæ reddantur.

QVA fraternitas nobis retulit, quia faciente discordia, Archiepiscopus Rhemensis, Rigobertus nomine, à sede cōtra canones deiectus & expulsus fuit sine vllo crimine, & sine vllo episcoporum iudicio, & sine vllo Apostolicæ sedis consentu & interrogatione; sed solum modò, quod non anteà consensit in partem illius, qui post ea partem de illo regno in fua potestate accepit, in qua parte est Rhemensis ciuitas: & donatus, atque magis vsurpatus contra Deum & eius auctoritatem fuerit ille Episcopatus simul cum alio Episcopatu & alijs Ecclesijs, ex sæcularibus potestatib. Miloni cuidam tolā tonsuræ cletico nihil sapienti de ordine Ecclesiastico; & quod

alij

alij Epiſcopatus de ipſa Rhemenſi diœceſi diuerſo modo fuerunt diuiſi, & aliqui magna ex parte in Epiſcopio conſiſtentes, alios Epiſcopos & metropolitanos Epiſcopi & clerici ordinationes aliquando accipientes erant, & refugia indebita habebant, & à ſuis iudicari & diſtringi non ſuſtinebant ; & quod clerici & facerdotes, & monachi pro voluntate & licentia viuebant.

Notæ.

Gregorius.] *Apud Surium tomo 1. die 4. Ianuar. inſcribitur, Hadrianus pro Gregorij nomine mendoſe irrepſit: ſignidem tres in Epiſtola contenta à tempore Hadriani longiſſime abſunt ; etiamſi ſint aſſe Turpinus, qui 47. annis Rhemenſi Eccleſiæ præfuit, Hadriani Pontificatum attigerit. Epiſtolæ pars maxima deeſt. Vide Baron. anno 717. num. 8.*

EPISTOLA II. SEV POTIVS DIPLOma S.Gregor.Pap.II. de facta S. Bonifacio prædicandi Euangelij poteſtate.

EXigit manifeſtata nobis religioſi propoſiti tui pietas in Chriſto ſtigrãtis intentio, & approbata ſyncerißima fidei tuæ prolata relatio : vt ad diſpenſationem verbi diuini, cuius per gratiam Dei curam gerimus, te comminiſtro vtamur. Experientes proinde, te ab infantia ſacras literas didiciſſe, profectusque indo lem ad augmentum crediti cœlitus talenti proſpectu diuini timoris extendere, videlicet gratiam cognitionis cœleſtis oraculi in laborem diſtuſiræ prædicationis, ad in potſ. caduam gentibus incredulis myſterium fidei inſtanti conatu expendere, collatamque fidei tuæ & adiutores effici cupimus gratiæ præeogatæ. Igitur quia præmiſſi conatus pijs affectibus vſq; ad Apoſtolicæ ſedis, modeſtæ prouiſionis, perduxiſti conſultum, vt membrum ex membro proprij corporis coputæ requirens, motum mentis probares, capitiſque arbitrio humiliter te ſubmittens, & cius directioni iuſto tramite properans * ſolidaris compaginis plenitudo exiſtas. Ideo in nomine indiuidibilis Trinitatis, per in concuſſam auctoritatẽ beati Petri Apoſtolorum Principis, cuius doctrinæ Magiſterio ſunginmur, & ocum ſacræ ſedis adminiſtramus, modeſtiam tuæ Religionis inſtituimus, atque præcipimus, vt in verbo Dei (quo igne ſaluifero, quem Dominus mittere venit in terram, eniterę videris) ad quaſcunque gentes infidelitatis errore detentas properare, Deo annuente, poſueris, myſterium regni Dei per inſtitutionem nominis Chriſti Domini Dei noſtri veritatis ſuatione deſignes, & per ſpiritum virtutis & dilectionis ac ſobrietatis prædicationem vtriuſque teſtamenti meritibus indictis confona ratione transfundas. Diſciplinam denique ſacramenti, quẽm ad initiandos Deo præuio creditu ros tenere ſtudeas ex formula officiorum ſanctæ noſtræ ſedis Apoſtolicæ, inſtitutionis tuæ gratia prælibata, voluimus vt intendas. Quod actioni ſuſceptæ tibi dece ſſe perſpexeris, nobis vt volueris intimare curabis. Bene vale. Data Id. Maij imperante Domino piſſimo Auguſto * Leonẽ à Deo coronato. Anno III. Imperij eius, indictione II.

Sur. ſolidi-tati.

Sur. Leone II. Alij vocant tertium.

SANCTI BONIFACII PROFESSIO FIDEI ET IVRAMENTVM, quo ſe ad Catholicæ fidei veritatem tuendam Romanoque Pontifici obedientiam præſtandam ſanctè obſtrinxit.

IN nomine Domini Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, Imperãte Domino Leone magno Imperatore, anno ſeptimo poſt Conſulatum eius, ſed & Conſtantini magni Imperatoris eius filij anno quarto inchoato ſ. i. ct, Indictione ſexta, Promitto ego Bonifacius, Dei gratia Epiſcopus, tibi, beate Petre Apoſtolorum Princeps, Vicarioque tuo beato Gregorio Papæ, & ſucceſſoribus eius per patrem, & Filium, & Spiritum ſanctũ, Trinitatem inſeparabilem, & hoc ſacratiſſimum corpus tuũ, me omnem fidem & puri ateñ. ſanctæ fidei Catholicæ exhibere, & in vnitate eiuſdem Fidei, Deo operante, peri ſtere, ii qua omnis Chriſtianorum ſalus eſſe ſine dubio com probatur: nullo modo me contra vnitatem communis & ve nerabilis Eccleſiæ, ſuadente quopiam, conſentire, ſed (vt dixi) fidem & puritatem meam atque concurſum tibi, & vtilitatibus Eccleſiæ tuæ, cui à Domino Deo poteſtas ligandi, ſoluendique data eſt, & prædicto Vicario tuo, atque ſucceſſoribus eius per omnia exhibere. Sed & ſi cognouero Antiſtites contra inſtituta antiqua Sanctorum Patrum conuerſari, cum eis nullam habere communionem, aut coniunctionem : ſed magis, ſi valuero prohibere, prohibebo, ſi minus, fideliter ſtatim Domino meo Apoſtolico renunciabo. (Quod ſi (quod abſit) contra huius promiſſionis meæ ſeriem aliquid facere quoliber modo feuingenio, vel occaſione tẽtauero, reus inueniar in æterno iudicio, vltronem Ananiæ & Saphyræ incurram, qui vobis etiam de rebus proprijs fraudem facere præſumpſerunt. Hunc etiam Indiculum ſacramenti ego Bonifacius exiguus epiſcopus manu propria ſcripſi, atque ponens ſupra ſacratiſſimum corpus ſancti Petri, ita, vt præſcriptum eſt, Deo teſte & iudice, ſeci ſacramentum, quod & ſeruare promitto.

EPISTOLA III. B. GREGOR. PAP. II. ad Carolum Martellum illuſtrem Francorum Ducem.

DOmino glorioſo filio Carolo Duci, Gregorius Papa. Comperientes te, in Chriſto dilectiſſime, religioſis mentis affectum gerere : in multis opportunitatibus, debito ſalutis præmiſſo, noturn facimus Deo dilectæ tuæ dignitati, præſentem fratrem Bonifacium fide, & moribus approbatum, à nobis Epiſcopum conſecratum, atque inſtitutionibus ſanctæ Sedis Apoſtolicæ, cui Deo auctore præſidemus Eccleſiam, generali ſollicitudine informatum ad prædicandum plebibus Germaniæ gentis, ac diuerſis in Orientali Rheni fluminis parte conſiſtentibus, gentilitatis errore detentis, vel adhuc ignorantiæ obſcuritatibus præpeditis, neceſſario deſtinare. Pro quibus eum glorioſæ beneuolentiæ tuæ omni modo commendamus, vt eum in omnibus neceſſitatibus adiuuetis, & contra quoslibet aduerſarios, quibus in Domino præualeris, inſtãtiſſime defendatis, certiſſimè retinentes Deo vos exhibere, quatenus huic proprijs ſimo impenderitis fauore, quiſquis Apoſtolis ſuis ad lucendi Gentium deſtinatis, ſuſcipientibus ſeeſſe ſuſcipiendum præcipit : quorum inſtitutionibus per nos informatus prædictus Antiſtes, in ſortes prædicationis procedit. Ioan. 13.

Notæ.

Epiſtola.] *Carolus Francorum Dux initio ſeminus aſſabilem præbuit Bonifacio, vt inſinuat S. Ludgerus in vita S. Gregorij Vltr. aiectini, apud Surium : ſed dum baſce pontificias literas legiſſet, ipſamque Romã reduxem Bonifacium in ſuam ſe fidem, dominatum ac tutelam committentem vidiſſet, ilico eum pe humanè accepit, & in Germaniæ totiusque Francici regni partib. omnibus, ipſum ſuarii literarum auctoritate ſarium tectumque eſſe voluit : qua literarum Virdunenſis Eccleſiæ Codice à R.P. Frontone Ducæo nomenclatore, extant apud Baron. anno 724. n. 2. Sur. at. Hiſtor. Moguntin. tom. at. 18.*

EPISTOLA IV. B. GREGOR. PAP. II. ad Boreales Epiſcopos & Duces.

GRegorius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, vniuerſis reuerentiſſimis & ſanctiſſimis fratribus Corepiſcopis religioſis presbyteris, ſeu diaconibus, glorioſis Ducibus, magnificis Comitibus, Comitibus etiam, vel cunctis Chriſtianis Deum timentibus.

Solicitudinem nimiam gerentes pro ſpeculatione credita, quia in vmbra mortis aliquas gentes in Germaniæ partibus, vel plaga Orientali Rheni fluminis, antiquo hoſte ſtudente, errare, & quaſi ſub religione Chriſtiana idolorum culturæ ſeruire cognouimus, aliquos vero qui nec Dei cognitionem habentes, nec baptiſmatis facri vnda ſunt loti, ſed comparatione brutorum animalium pa-

gani,

gani, factorem non recognoscunt, necessario pro vtrorumque illuminatione, ad prædicandum rectæ fidei verbum, harum litterarum portatorem Bonifacium reuerendissimum Episcopum fratrem nostrum ad easdem partes dirigere fluduimus, vt illis prædicando verbum salutis, vitam prouideat sempiternam. Et si quos sorte vel vbicunque à rectæ fidei tramite deuiasse cognouerit, aut astutia suasos diabolica erroneos repererit, corrigat, atque sui educatione ad portum restituat salutis, eosque ex Apostolicæ Sedis huius doctrina informet, & in eadem Catholica fide permanere instituat.

Cui hortamur ob amorem Domini nostri Iesu Christi, & Apostolorum eius reuerentiam, vt in omnibus solatia exhibeatis, eumque in nomine Iesu Christi recipiatis, vt scripsum est de suis discipulis: Qui vos recipit, me recipit: prouidentes infuper necessaria itineris eius, comitesque tribuentes, cibum etiam ac potum, vel si quid eguerit largientes, vt vno labore & socia voluntate opus fibi creditum pietatis & negotium salutis, annuente Deo perficiatur, atque præmium laboris percipere mereamini, deque conuersione errantium merces vobis adscribatur in cœlis. Ioan. 13.

Si quis itaque huic Dei famulo ad illuminationem gentium ab hac Apostolica & Catholica Dei Ecclesia destinato assensum vel concursum præbuerit: exorantibus Apostolorum Principibus, consortium mercatur sanctorum Martyrum Christi Iesu. Si quis verò (quod non optamus) aduersò ricius laboribus conatus fuerit, aut contrarius extiterit ministerio sibi credito, fuccessorumque eius in eundem laborem intrantium: ex sententia diuna anathematis vinculo ligatus perpetuæ damnationi subiaceat. Data Kalendis Decembris imperante domino pijssimo Augusto Leone, Imperij eius anno septimo; sed & Constantini Imperatoris eius filij anno quarto, Indictione sexta.

EPISTOLA V. S. GREGOR. PAP. II. ad Clerum & populum.

Notas ad hanc epist. vide apud Sirmond. in not. ad epist. 114. Bonifacii.

Gregorius seruus seruorum Dei Clero & plebi dilectissimæ filiæ in Domino salutem. Probabilibus desiderijs nihil tarditatis præstantes, fratrem iam & Coepiscopum nostrum Bonifacium vobis ordinationis facerdotem: cui dedimus in mandatis, ne vnquam ordinationes præfumat illicitas, ne bigamum, & qui virginem non est sortitus vxorem, neque illiteratum, vel in qualibet corporis parte vitiatum, aut ex pœnitente, vel curia, vel cuilibet conditioni obnoxium, nor atumque ad sacros ordines permittat accedere, fed si quos huiusmodi reperierit, non audeat promouere. A fros pafsim ad Ecclesiasticos ordines prætendentes nulla ratione suscipiat, quia aliqui eorum Manichæi, aliqui rebaptizati fæpius sunt probati.

Ministeria atque ornatum Ecclesiæ, vel quicquid illud est in patrimonio eiusdem, non minuere studeat, sed augere; de reditu vero Ecclesiæ, vel oblatione fidelium quatuor facies portiones, quarum vnam sibi ipse retineat, alteram clericis pro officium vel sedulitate distribuat, tertiam pauperibus & peregrinis, quartam Ecclesiasticis fabricis nouerit refcruandam de quibus diuino erit reddituras iudicio rationem: ordinationes verò Presbyterorum siue Diaconorum, non nisi quarti, septimi, & decimi menlis ieiunij; fed & in ingressu quadragesimali, atque medio vespere Sabbati nouerit celebrandas. Sancti autem Baptismi sacramentum non nisi in Paschali festiuitate & Pentecoste nouerit esse præbendum, exceptis ijs, quibus, morbis vrgente periculo, ne in æternum pereant, talibus oportet remedijs subuenire. Huic ergo Sedis nostræ præcepta fecuranti deuotis animis obsequi vos oportet, vt irreprehensibile, placitumque fiat corpus Ecclesiæ per Christum Dominum nostrum. Deus incolumes vos custodiat, dilectissimi. Data, *&c. vt in epistola præcedenti.*

EPISTOLA VI. B. GREGOR. PAP. II. ad nobiles confessores Thuringos.

Vtris magnificis Atolpho, Godolao, Vuilario, Guntharic, Alboldo, & omnibus Dei dilectis Thuringis fidelibus Christianis, Gregorius Papa.

Infinuatam nobis magnificæ fidei vestræ constantiam agnoscentes, quod Paganis compellentibus vos ad idola colenda, fide plena respondentis, magis velle feliciter mori, quam fidem semel in Christo acceptam aliquatenus violare: repleti nimia exultatione, gratias debitas perfoluimus Deo nostro, & Redemptori, bonorum omnium largitori, cuius gratia comitante, vos ad meliora & potiora optamus proficere, & ad confirmandam fidei vestræ propositum sanctæ Sedi Apostolicæ religionis mentibus adhærere, & prout opus poposcerit sacræ religionis, à memorata sancta sede Apostolica, spirituali omnium fidelium matre solatium quærere, sicut decet filios cohæredes regni. Ministerio quoque præsentis fratris charissimi Bonifacij, quem ad vos Episcopum optamus proficere, & ad confirmandum fidei vestræ propositum sanctæ Sedi Apostolicæ religionis destinauimus, Apostolicis institutionibus informatum ad instruendam fidem vestram in omnibus voluimus, & hortamur obedientes ei consentire ad complementum in Domino vestræ saluationis,

EPISTOLA VII. B. GREGOR. PAP. II. Catechistica ad populum nondum Christianum, qua hortatur recedere ab idolis & sacrum baptisimum susscipere.

Gregorius seruus seruorum Dei vniuerso populo Thuringorum. Dominus Iesus Christus filius Dei verus, qui de cœlo descendit, homo factus est, & pro nobis pati & crucifigi dignatus est, & sepultus tertia die reiurrexit à mortuis, & ascendit in cœlum, discipulis etiam suis sanctis ait: Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris & filij & Spiritus sanctiipsi enim se credentibus vitam æternam promisit: cupientes ergo vos in perpetuum nobiscum gaudere, vbi finis nullus est, nec tribulatio, nec aliqua amaritudo, sed gloria sempiterna: idcò fratrem nostrum sanctissimum Bonifacium Episcopum ad vos direximus, vt vos doceat baptizare, & fidem Christi docere, & ab errore ad viam salutis adducere, vt salutem habeatis & vitam sempiternam. Sed & vos ei in omnibus obedite, & sicut patrem vestrum illum honorate, & ad eius doctrinam corda vestra inclinate, qua illum non pro lucro aliquo temporali acquirendo direximus, sed pro lucro animarum vestrarum ad vos eum misimus. Diligite ergo Deum, & in nomine eius baptisimum susscipite: quia Dominus Deus noster, quod oculus hominum nunquam vidit, nec in cor hominis ascendit, præparauit diligentibus se. Matt 28. 1. Ep. 64. 1. Cor. 2.

Iam recedite à malis operibus, & bene agite, Non adoretis idola, nec immoletis carnes, quia Deus non recipit ista: sed in omnibus secundum quod vos frater noster Bonifacius docuerit, obseruate & agite, & salui eritis vos & filij vestri in sempiternum. Facite ergo & domum, vbi debeat ipse Pater vester habitare, & Ecclesias, vbi debeatis orare, vt DEVS vobis indulgeat peccata vestra, & donet vobis vitam perpetuam.

EPISTOLA VIII. GREGOR. PAP. II. ad omnes antiquos Saxones tuæ Gentiles, siue iam Christianos.

Gregorius Papa vniuerso populo prouinciæ Alt saxonum. Sapientibus & insipientibus debitor sum, fratres carissimi; ideoque volens vos scire qualem solicitudinem habeam pro vobis, & pro his qui verbum exhortationis fidei IESV CHRISTI Domini nostri susceperunt, & qui adhuc susceputi sunt, vt confolentur corda vestra in charitate & in omni plenitudine sapientiæ: annuntio vobis, quoniam prope est regnum Dei, vt nemo vos amplius decipiat in sublimitate verborum, nec in quocunque metallo salutem vestram quæratis, adorantes idola manufacta, aurea, argentea, ærea, lapidea, vel de quacunque materia facta; quæ falsidiè à nomina à paganis antiquitus quasi dij facti sunt, in qui-

Psal. 95. bus dæmones habitare nosçuntur: quoniam omnes dij Gentium (vt ait Scriptura) dæmonia sunt: Deus autem noster cœlos fecit.

Quicunque autem in vobis susceperunt Christum Iesum Dominum nostrum; in ipso ambulent radicati & superædificati & confirmati in fide, abundantes in gratiarum actione: Videte ne quis vos amplius decipiat per philosophiam & inanem fallaciam: astutiores enim sunt filij tenebrarum quam filij lucis. Discedite ab idolorum cultura, & accedite & adorate Dominum Deum vestrum, qui fecit cœlum & terram, mare & omnia quæ in eis sunt, & vultus vestri non erubescent. Vnus enim DOMINVS hominum, volucrum, quadrupedum, & piscium, qui est benedictus in sæcula sæculorum. Expoliate vos ergo veterem hominem, & induite Christum nouum, deponentes iram, indignationem, malitiam, blasphemiam, turpem quoque sermonem nolite de ore vestro proferre. Iam enim aduesperascit dies sæculi, & tempus tenebrarum appropinquat; ideoque nolite esse otiosi, sed potius operamini opus bonum, vt Christus habitet in vobis: Et quodcunque facitis in verbo aut in opere, omnia in nomine Domini nostri Iesu Christi facite, gratias agentes Deo & patri per ipsum: respuentes gentilitatis sectam, scientes vos Dominum habere in cœlis, orationi instantes, ad ipsum Dominum cor erigite, quoniam magnus est Dominus noster & laudabilis nimis & terribilis super omnes deos, qui vult omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem veritatis peruenire.

Col. 2. Luc 16.

Psal. 134.

Col. 3.

Psal. 95. 1. Tim. 2.

Hoc etiam admoneo fratres, vt quicunque ex vobis voluerit ad Christum conuerti, nullo modo eum prohibeatis, nec vim ei faciatis sculptilia adorare. Ministrum quoque & consernum In Domino, quem misiad vos Bonifacium ac Copiscopum meum ad hoc ipsum, vt cognoscat quæ circa vos sunt, & consoletur corda vestra cum exhortationis verbo in Christo Iesu Domino nostro suscipite, vt à diabolica fraude liberati, mercamini adoptionis filijs aggregari.

NOTAE in Epistol. VIII. præcedentem.

Altsaxonum.] *Antiqua Saxonia vocatur Germania illa pars, vnde ort a est* recentior *in Anglia* Saxonia. *Nam sub annum Domini 449. cum ad opem contra hostes ferendam Saxones euocassent, gentiam apud se habitandi locum dederes; quem & vrp. aulatim ille retinuerunt, atque amplificarunt. Hinc noui Saxones vel Anglo Saxones in Anglia: Saxones vero simpliciter, aut vero Altsaxones seu antiqui Saxones in Germania sunt. Beda lib. 1. cap. 10. 11. 15. hist. & lib. 5. ca. 10. 11. & 12. Pulchra hac de re notauit Serrarius lib. 3. hist. Mogunt. not. at. 1.*

EPISTOLA IX. B. GREGOR. PAP. II. ad Bonifacium.

Notas vide apud Serrar. epist. 115. Luc. 10. *mittat Matt. 9. Mar. vit. Matth. 20 *Hasbanarum vel Heilforum

Reuerendissimo & Sanctissimo fratri Bonifacio Gregorius seruus seruorum Dei.

Credite speculationis solicitudine permoti, Euangelica quoque institutione, qua Christus ait: Obsecrate Dominum messis, vt* injiciat operarios in messem sua: tuam proinde reuerendam fraternitatem ad imitationem Apostolorum (vt Domino iubente præcepti sunt: Euntes prædicate Euangelium regni: Gratis accepistis, gratis date) in partibus *Hispaniarum ad illuminationem Germaniæ gentis in vmbra mortis sedentis dirigere præuidimus, lucrum vt inde apportare deberes, quia seruus ille denegotio talenti (sicut scriptum est) fidus in futuro *auctori abienti Deo feciste. Quod quia ex obedientiæ munere ministerium verbi cernimus adolere, & prædicationis præconio populum infidelem (vt innotuisti) audiuimus conuerti: Domini potentiæ gratias referentes, vt ipse, à quo bonum omne procedit, & quia agnitionem vult omnes venire veritatis, tibi (vt optamus) cooperetur, & tenebris ad lucem populum illum suæ potentiæ inspiratione reducat. Hinc enim vobis merces copiosa credimus, quod ab omnipotente Deo adscribatur in cœlis. Bonum enim certamen, si perseueraris, possis cum Apostolo dicere, certaui, cursum consummaui, fidem seruaui; sed vt coronam percipias laboris in finite: pollicetur enim Deus perseuerantibus in finem salutem. Nec te minæ teneant, nec deijciant terrores: sed fixam in Deo tenens fiduciam, veritatis verbum denuncia. Erit enim ex adiutorio diuino protectio, tantum sit bonum in voluntate opus. Igitur quantos ab errore conuerteris, syllabarum tuarum recensito textu cognoulmus, læti vberes Deo gratias agentes, de lucro animarum exultamus.

Ezech. 18.

Porro pro episcopo illo, qui nunc vsque desidia quadam in eadem gente prædicationis verbum disseminare neglexerat, & nunc sibi partem quasi in parochia defendit, Carolo excellentissimo filio nostro, vt eum compescat fuadentes paternis litteris scripsimus, & credimus quod hoc vetari præcipiat: ipse verò opportunè, importunè prædicare quæ sunt salutis, non desinas. Igitur Thuringis & Germaniæ populo, ea quæ ad animæ refpicient vtilitatem & salutem, scribere non omisimus, inter alia vt construant Episcopia, & Ecclesias condantsiniungentes. Ipse enim qui non vult mortem peccatoris, sed magis vt conuertatur & viuat, erit omnibus datus in incrementum. Deus te incolumem custodiat. Dat. pridie nonas Decembris, DOMINO pijssimo Augusto Leone à Deo coronato magno Imperatore anno *octauo; sed & Constantino magno eius filio anno quinto, Indictione octaua.

*nono

EPISTOLA X. S. GREGOR. PAP. II. ad Germanum Constantinopolitan. Episcopum, qua gratulatur de eius victoria contra hæreticos, & sacras imagines venerandas esse demonstrat.

QVanto, qualisque animi delectatio nostram sic lætificare animam nouit, cum venerabile tuum & honorificum nomen exaudio, quod mihi gratiam annunciat, non possum satis declarare. Hanc enim nunciationem, quæ & nuper à te tuis venerandis litteris mihi euangelizata est, plurimo gaudio & exultatione suscepi, & præ gaudio nimio spiritus meus refocillatus est. Deinde in cælum oculos sustollens, gratiarum actionem Deo omnium rerum principi dixi, qui ita in omnibus beneplacitum suum facit, & vebiscum vsque ad finem adest: hic enim omnia vestra ad lucem perducit. Hoc est enim, quod noctu, diuque precor, neque vnquam ab hac intentione cessabo: confido enim in Christum, neque ab eo abscillam. Tuistatur idem suauis illa & honesta in singulas horas tuæ probitatis recordatio, ô benedicte & Deo amate frater. Hanc enim in labijs habens, non possum dimittere quin per litteras subinde te alloquar. Non enim mihi solummodò hoc vile est, sed omnibus, quod tam insignem Ecclesiæ progenitorem habeant, vt rectè tua certamina omnium ore celebrentur, maximè autem in hoc certamine, in quo quamquam multa passus sis, & pro benefactis iniuriam acceperis: tamen laudandus es quod ad summam felicitatem res perduxeris. Cecidit enim impietatis præcursor. Nam postquam putabat iuxta suam voluntatem omnia peragere, ex alto in profundum ruens, & viribus communitus ceciditi & insigniter frustratus. Audiuit autem ab Ecclesia, quæ & Pharao Ægyptius tyrannus prius, Moyse illi accinente, audierat: Dixit inimicus: Comprehendam, diuidam spolia, implebo animam meam: Acclamabatur autem illi, velut diabolus ipse foret, hæc prophetica execratio: Propter hoc auferet te vsque ad finem, euellet te & transferet de tabernaculo suo, & radicationem tuam è terra viuentium. Ita ille præter spem frustratus proposito suo secundum spem perijt, idque fortitudine propugnationis quæ venit desuper, qua ad summam peruenit excidionem, vt de eo verum esse videatur quod per scripturam dictum est: Telum potentium imbecillium reditum est, & impotentes accincti sunt fortitudine: Ob id nihil est quod contra impietatem eorum, qui cum Deo pugnant, Deum esse imbecillem credamus: Et si in infanso totus mundus pugnare dicitur: quare tu qui sanctificatus es, cum Deo hostes tuos non posses superare.

Bellum enim erat cum impijs, In quo licet non aperte, insignem tamen belli socium habuisti Dominum nostrum Iesum Christum, cuius quidem labarum insigne gestasti, ipsam dico viuificantem Crucem, magnum illud post mortem illius trophæum, in quo mundi hines quadripartito de

scripsit,

scripsit,partes etiam eius litteris tres indicauit. Deinde etiam
sanctam omnium Dominæ castæ Dei matris imaginem, cu-
ius faciem diuites populi supplicant : sanctum enim est, vt
Patribus videtur:nam quicunque eam ita veneratur, his fi-
ne dubio magna retribuit, quandoquidem imaginis venera-
tio in prototypum (iuxta magnum Basilium)redit. Pietate
enim plenum est venerandarum picturarum argumentum,
vt est auctor Chrysostomus : Si quis alius,Ego certè,inquit,
ex cera fusilem picturam pictate plenam amauì. Vidi e-
nim Angelum turmas barbarorum in imagine persequëtem,
Psal.72. & Dauid verè dicentem : Domine in ciuitate tua imaginein
eorum annihilabis.

Neque vnquam Ecclesia errauit in hoc quod dixerit,
Deum nobis imagines concessisse : neq; etiam hoc Ethnicam
traditionem sapit. Nam & in Paneadem ciuitatem Hæmor-
roissæ imago transmissa in memoriam miraculi, quòd herbæ
excrescentes omnibus ægritudinibus auxiliares essent cele-
bratur : Idque summa Dei erga nos bonitate. Ergo Ecclesiæ
capita & columnæ talia fieri permiserunt & tradiderunt, vt
in omnium oculis huiusmodi picturæ exhiberentur, facer il-
le & venerandus typus, quo iuxta humanitatem Christus qui
peccata mundi abstulit, velut columna erigeretur, per quam
humiliatis Dei altitudinem nosceremus, & dispositionem
illius incarnationis in memoriam reduceremus, inque agni-
tionem sacratæ mortis illius veluti manu duceremur, quem-
admodum * quam redemptionem quæ huic mundo effecta
est: neque tamen in hoc quicquam, quòd à diuinis discordat,
dicitur.

Si enim prophetica præconia euentum non assecuta sunt,
ne scribantur res ipsæ ad demonstrationem eorum quæ nondum
contigerunt: hoc est, nisi incarnatus est DOMINVS,
ne figuretur illius iuxta carnem imago : Si in Bethlehem non
natus est ex gloriosa Virgine Deipara, neque Magi mu-
nera obtulerunt, neque pastoribus astitit Angelus, turbaque
cælestis exercitus hymnum nato puerulo cantarunt : si non in
brachijs is qui cuncta portat gestatus est, neque lacte nutritus
est qui dat escam omni carni : neque etiam illa pinguntur.
Si non à sene susceptus is, qui vitæ & mortis omnium prin-
ceps & Dominus est (fuit simul ab ipso cognitus, cum ab eo li-
berationem, dissoluionemque precaretur)ipsumque prædi-
cauit: si non in Ægyptum à matre deportatus, & rursum ex ea
rediit, Nazarethque habitauit: coloribus non effingatur : Si
non mortuos suscitauit, si non dissolutos restituit, si non le-
pras mundauit , & cæcis oculos reddidit, & impeditam lin-
guam soluit; item gressus claudorum firmauit , dæmonia-
que exegit, aures surdorum aperuit, cuncta vltra fidem homi-
num diuinis signis egit: non pingatur. Si passionem volens
non subijt, & infernum non spoliauit, & vbi surrexisset, in cæ-
lum ascendit, vnde venturus est iudicare viuos & mortuos:
non per picturam indicetur, neque etiam earum rerum figu-
ræ & historiæ picturis & coloribus repræsententur. Hæc au-
tem cuncta fi facta sunt, magnumque hoc pietatis mysterium
est: vtinam fieri possit, & cælum & terra & aqua , omnia quo-
que animantia & plantæ , & si quid aliud est , siue per co-
lores, siue per picturas, aut voces possent narrare. Siquidem
earum rerum quæ non sunt, effigiatio, imaginatiua pictura
vocatur : quàm sanè & Græcorum fabulositas poesin tacen-
tem esse dixit.

Neque tamen volumus vt in Ecclesia Christi idolum ali-
quod sit. Absit : Non enim vaccas adoratimus; neque vitu-
lum in Horeb fundimus ; neque Deus nobis factitius existi-
matus est; neque rursus sculptili procidimus; neque Beelphe-
3 Reg 11. gor initiati sumus; neque filios nostros & filias nostras vnquã
dæmonio obtulimus, vt nobis ea quæ in Salomonem dicun-
tur, obijci possint: neque à nobis terra sanguine cædium per-
Ezech.8. fusa est, aut imaginem fecimus quadratam continentem ido-
lum; nec in templum hoc induximus, neque impuritatem ser-
pentium aut volatilium parietibus templi inscripsimus : ne-
que Ezechiel spectauit nos Adonim lamentantes, & thymia-
ma Soli offerentes; de quibus, inquit Apostolus : seruierunt
Rom.1. in colenda creatura, creatorem relinquentes: neque etiam i-
magines duarum mercetrium Oollæ & Ooliba in Aegypto
ereximus, aut has adorauimus : neque sacrificia à nobis Bel it
Babilone, neque Dagoni in Palæstina obtulimus, neque et-
iam alijs Gentium diis subiecti fuimus : Non sunt ista : vere
non ita se habent: nemo hac de re nos accuset. Non enim ijs
rebus quæ nihil sunt, nomen illud quod supra omne no-
men est, inferius CHRISTI populus vsque in hunc præ-
sentem diem iudicat, sed viuificantem Trinitatem colimus
& adoramus : Absint impura illa à nobis : modus enim quo
idola coluntur, satis manifestus est : Christianis autem picta-
te studiosis omnium Dominus est, quem adorant.

Quod si quispiam Iudaico animo nobis obijciat ea, quæ
in eos qui insano in idola amore ferebantur dicti solent, Ec-
clesiam nostram idololatriæ propter venerandarum imagi-
num diuina & admiranda ad promotionem & addæctionem
ad pietatem studia accuset: habeatur hic non alius quam canis Gen.28.31
ob latrans, & vt in funda à nobis quam procul abijciatur. Vti-
nam sanè & Israelem Iudæus imiteturcui iussum erat per vi-
sum, vt Deum typica commemoratione adoraret : neque vi-
tulum & muscas ante tabulas testamenti extulisset. Vtinam Ose.10.
sacrum altare illi placuisset , & non vaccæ Samariæ. Vti- 3.Reg 11.
nam virgam Aaron aspexisset & non Astarthen : profectò Num.20.
longè honestius & iustius fuisset illis, petra per quam Deus a-
quam dedit salutarem, Baal. Vtinam satius duxisset vir-
gam Moysis inspicere, & vas aureum, & arcàm, & propitiato-
rium, & velum, & ephod, & mensam , & tabernaculum inte-
rius exteriusque, quæ omnia ad honorem Dei quamuis manu
hominum erant facta, & Sancta Sanctorum vocabantur: de- Exod. 26.
inde etiam sculpta Cherubim gloriæ obumbrantia propitia- Exod.25.
torium, quoque gloriam Dei prouelnere, ex scriptis scripturis 3.Reg 14.
edocti fumus, quam coram Idolis prodere , lucisque ado-
randis sanctitatem collocare : omne enim opus quod in no-
mine Domini factum est, venerandum & sanctum est.

Quid multis opus est verbis? maximè autem ad virum
in diuinis eruditum & electum vas Dei, quique gratiam Spi-
ritus sancti accepit? Non sanè necessarium est descendere ad
diuinorum decretorum profunditates: cum tu ad altitudinẽ
scientiæ, Deo duce, facilè ascendas. Sed hæc hactenus. Ad
id autem quod in principio dicebamus, reuertamur. Propu-
gnatricis illius sanctæ & omnium Christianorũ dominæ, *Dei
genitricis videlicet* miranda facta, quæ in se declarata sunt, per
ijtu quoq; inter hostes seruatus es, non sunt reticenda. Illi.n.
cum infinia multa tumultuarentur, tantum inuenerunt in se
aduersitatis hostilis, quantum eorum causa iniustitiæ habuit.
Neque hoc tamen mirandum est. Nam si Bethulia per manus Iudit. 4.
Iudith Israelitis seruata est, cuiꝰ opꝰ, Holofernis erat subiatio, &
& per eu tẽpora ob id salus Israelis vocata est : quo modo non
oportebat tuã sanctitatem huiusce modi propugnatrice vtẽ-
dum hostibus ciuitatis præualere, ipsamque victoria corona-
re ? Sanè ipsius *Deipara sollicet* intercessionibus, omnium Sã-
ctorum precibus potens est in bello, Deus noster fortis & lõ-
ganimis, qui duxit te super Ioseph, & tanquam ouem pascere, Psal.79.
custodiet te in longa etiam tempora, vt Christianorum Rẽ-
publicam vniuersam beneficijs afficias, & ad diuinam regu-
lam cuncta dispenses. Simul autem inuicem cohortemur, vt
mandata quæ à sanctis Patribus accepimus , seruemus, errant-
tesque in viam rectam ducamus, pro quo tibi gaudium & ob-
lectatio, & bonorum fruitio, ô pater sanctissime, & omnibus
Christianis expectate.

EPISTOLA XI. B. GREGOR. PAP. II. ad Vrsum Ducem Venetiarum, pro Rauenna à Longobardis defenden-da.

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei, dilecto filio Vrso Du- Excerpt.
ci Venetiarum. Cod. re-
tũ Venet.
Andr.
Dand.

Quia peccato faciente, Rauennatum ciuitas, quæ caput
extat omnium , à nec dicenda gente Longobardorum capta
est, & filius noster eximius dominus Exarchus apud Venetias
(vt cognouimus) moratur: debeat nobilitas tua ei adhærere,
& cum eo nostra vice pariter decertare, vt ad pristinum sta-
tum sanctæ Reipublicæ in Imperiali seruitio dominorum,
filiorum nostrorum Leonis & Constantini magnorum Im-
peratorum ipsa reuocetur Rauennatum ciuitas , vt zelo &
more sanctæ Fidei nostræ in statu Reipublicæ & imperiali

seruitio firmi persistere, Domino cooperante, valeamus. Deus te incolumem custoditat, dilectissime fili.

GREGORII DIALOGI, SIVE EPISTOLA XII. B. GREGOR. PAP. II.

De sacris Imaginibus ad Leonem Isaurum Imperatorem.

Errat apud Baron. an. 726. Graec. & Latine.

Literas vestras à Deo custoditæ maiestatis ac fraternitatis per Augustalem Spatharocandidatum missas accepimus, imperante te Indictione quartadecima; ipsius etiam 14. & 15. & 1. & 2. & 3. & 4. & 5. & 6. 7. & 8. & 9. Indictionum acceptas epistolas tuas, in sancta Ecclesia repositas in limine Confessionis sancti & gloriosi ac Principis Apostolorum Petri diligenter seruamus, vbi & Christi amantium prædecessorum suorum qui piè imperarunt, sunt litteræ. Et in decem syllabis rectè ac piè, vtque Imperatorem Christianorum decet, obseruatarum tea custoditarum in perpetuum omnes sanctorum Patrum nostrorum & doctorum admonitiones promisisti. In primis autem ac præcipuè quod ibi literæ tuæ, & non alienæ, sigillis Imperatorijs obsignatæ diligenter essent, & accuratè intus subscriptiones per cinnabarin propria manu tua, vt mos est Imperatoribus subscribere, rectèque admodum ac religiosæ confessionem inculpatæ & orthodoxæ Fidei nostræ edidisti, fed & scripsisti, eum

* reseindit & destruit

qui * soluit ac dissoluit terminos patrum, execrandum esse. Cumque isthæc accepissemus, gratiarum actionis hymnos Deo obtulimus, quod à Deo tibi planè donatum esset impetrium. Et cum rectè curreres, quis auribus tuis insonuit, & corperuertit velut arcum prauum; & in ea quæ à tergo sunt repsexistì? Decem annos Dei benignitate rectè ambulasti, neque sacrarum imaginum mentionem fecisti: nunc autem eas dicis idolorum locum implere, atque illos qui eas venerantur, idololatras esse; tecque ad eas euertendas penitus; dei nec das conuertisti: neque iudicium Dei reformidasti, cùm scandala in hominum corda non fidelium modo, sed & infidelium ingruerent. Atqui denuntiat tibi Christus, vt ne vnum de pusillis scandalizes, & ob exiguum scandalum in ignem æternum immissum iri: at tu mundum totum scandalizasti, vt qui mortem nolis subire atque infelicem rationem reddere? Scripsisti autem non esse manufacta veneranda, nec vllam effigiem ad similitudinem effictam, sicut dixit Deus, neque in cœlo neque in terra; & demonstra mihi quis tradiderit venerandas & adorandas esse manufacta, tum ego Dei esse mandatum fatebor. Quarè verò tanquam Imperator & caput Christi anorum sapientes non percontatus es, qui experientia pollent, & ab ipsis edoceri potuisses propter quæ manufacta Deus haec dixerit, priusquam confunderes & commiseres humiles populos atque conturbares? Verumtamen tu sanctos patres nostros ac doctores reiecisti ac repudiasti, & foras amandasti, quibus manu propria scriptisque tuis te pariturum, eosque sequuturum promisisti. Scriptura nostra lux & salus nostra sancti ac Deo pleni patres & doctores nostri sunt, & hoc fex in Christo Synodi nobis tradiderunt & tu eorum testimonia non accipis. Necesse habemus crassa tibi & indocta scribere, vt indoctus es & crassus, sed re vera tamen virtutem ac veritatem Dei in se continent. Per Deum te obtestamur, vt arrogantiã deponas & superbiam, qua circumfluis, multaque cum humilitate sincerè nobis aures accommodes. Flectat animum tuum Deus ad veritatem sermonum suorum efficacitate. Propter Idololatras enim, qui terram promissionis occupabant, verba faciebat, qui aurea & argentea ligneaque & omnem creaturam adorabant, & volantes aues omnes, ac dicebant: Iti sunt dij nostri, & alius Deus non est propter hæc manufacta diaboli noxia & execranda dicebat Deus, ne ea adoraremus. Nam quia sunt manufacta quædam ad ministerium & gloriam Dei, cum peculiarem populum suum Hebræorum sanctificaturum introducere vellet, prout antè Deus Abraham, Isaac, & Iacob promiserat se terram illis promissionis daturum, & possessores ac hæredes possessionum idololatrarum * illos redditurum, ac gentes illas conciturum penitus; deleturum, quia terram & aërem iniquitate sua, quam perpetrauerant, contaminarãt, prædicebat Deus ac præmunichat populum suum, ne in eorum adorationes prolaberentur. In populo Israelitico viros duos selegit Deus, ac benedixit eos & sanctificauit vt opera manufacta fabricarentur, verum ad gloriam & ministerium DEI in monumentum generationum ipsorum; Bezeleel inquam * & Eliab ex prima tribu Dan. Dixit Moysi Deus: Præcide tabulas duas lapideas, & affer mihi: cumque præcidisset aduexit, & digito suo decem & vinifica & immortalia verba scripsit Deus. Deinde sac Cherubim & Seraphim, inquit Deus, & fac mensam, ac deaurato intus & foris, & arcam fac de lignis imputribilibus, & impone testimonia tua in arca in memoriale generationum vestrarum hoc est, tabulas, vrnam, virgam, manna. Suntnè hæc figuræ ac simulachra manufacta, an non? verumtamen ad gloriam & ministerium Dei. Moyses ille magnus timore correptus cùm figuram vellet & simulachrum intueri, ne fortè erraret, orabat Deum dicens: Ostende mihi teipsum manifestò, vt videam te. Et respondit Deus: Si videris me, morieris; fed afcende per foramen petræ, & videbis posteriora mea. Ostendit ei Deus in vilione mysterium à sæculis absconditum & à generationibus. Verùm nostrarum generationum ætate in nouissimis temporibus manifestum seipsum & posteriora sua' & anteriora perfectè nobis ostendit. Cum verò genus hominum in perpetuum perire vidisset Deus figmenti sui misertus, Filium suum ante sæcula genitum misit & de cœlis descendens in ventrem virginis MARIAE ingressus est, cùm in eius vtero verum lumen eluxisset, & seminis loco lumen factum est caro & in Iordane fluuio baptizatus est, & nos quoque baptizauit. Indiciorum nobis pignora dare cœpit ne Iallamur, & Hierosolyma mam ingressus, in canaculo sanctæ & gloriosæ Sion in mystica cœna sacrum nobis corpus suum obtulit, & pretiosò nos sanguine suo potauit. Illic & pedes nostros lauit, & cum ipso bibimus & comedimus, & ipsum manus nostræ contrectauerunt, & familiaris noster est factus, & manifestata nobis est veritas, & error, & caligo, qua circumfusi eramus, aufugit, & è medio fublata est, atque in omnem terram exiuit sonus eius, & in fines orbis terræ verba eius. Cœperunt ab vniuerso terrarum orbe hominesvelut aquilæ adualantes Hierosolymam venire, prout in Euangelijs dixit DOMINVS: Vbi fuerit corpus illic congregabuntur & aquilæ. CHRISTVS autem cadauer, aquilæ in sublime volantes religiosi sunt homines & CHRISTI amantes.

*Israelitas

Exod. 31. *Oolab Exod. 34.

Exod. 25. Exod. 25.

Exod. 33.

Matt. 24.

Qui Dominum cum vidissent, prout viderant, spectandum ipsum proponentes depinxerunt: cum Iacobum fratrem Domini vidissent, prout viderant spectandum ipsum proponentes depinxerunt: cum Stephanum protomartyrem vidissent, prout viderat spectandum ipsum proponentes depinxerunt, & vt vno verbo dicam, cum facies martyrum, qui sanguinem pro CHRISTO fuderant, vidissent, depinxerunt, & his conspectis deinceps in toto terrarum orbe homines diaboli adorationibus derelictis, bas exhibuerut non latria, sed habitudine. Num tibi fuisse videtur Imperator, has imagines venerari, an erroris diabolici? Cum Hierosolymis ageret CHRISTVS, Augurus, qui tum temporis dominabatur & Rex erat vrbis Edessenorum, cum CHRISTI miracula inaudijsset, epistolam scripsit ad CHRISTVM, qui manu sua respondsum, & sacram gloriosamque faciem suam ad eum misit. Itaque ad illam non manufactam imaginem mittit, ac vide: congregantur illic Orientis turbæ populorum, & orant: & aliæ multæ sunt tales manufactæ, quas CHRISTI amantes peregrinantium cœtus conseruant, qui ad spectacula eiusmodi confluunt, quæ quotidie veneraris & circumspicis. Cur tandem Patrem Domini Iesu Christi non oculis fubijcimus? quoniam quis fit non nouimus, Deique natura spectanda proponi non potest ac pingi. * Quod ti eum intuiti essemus ac nouissemus prout filium eius, illum quoque spectandum proponere potuissemus ac pingere, vt & illius imaginem idolum

* Posset. vs. fe venit, re pugna tur in Ecclesia Dei vs. inter

appel-

& Spiritus sanctus, non quod sub aspectum cadant, sed vti apparuisse dicuntur sanctis legislatoribus legitur sub forma seniorum, & sub imagine columbæ: quodenim deserti bruti seem & pingitur, cum sit ens idem ratione vtriusque flyi nimium & penetrali.

* & capite trucidati.

4. Reg. 18.

*Existimo locum huic depetendum esse in isto Graco: nam non dixerim reperiri, quidem non Oziæ sed Ezechiæ fuisse qui ter penetrauerit, neque legerim eum ter orasse. Deinde à Gregorio in Ezechiam quæ hic habetur dicta de Oziæ: sed & ipse ea duxerat ex tripertita Graca versione.

appellares. Obrestamur te tanquam fratres in Christo, ingredere rursum ad veritatem vnde exiuisti; excute spiritus elatos, & pertinaciam tolle, atque ad omnes scribe quoquouersum, eosque quibus offendiculo fuisti, erige, quosque excecasti: tametsi præsimula tua illupidi tate illud pro nihilo habes. Nouit caritas Christi: quando templum sancti principis Apostolorum Petri ingredimur, & Sancti pictam imaginem contemplamur, compunctione percellimur, & instar imbris plurimæ coelo lacrymæ nostræ funduntur. Christus visum cæcis restituit: eo quo aut recte videbant, excæcasti, & obstaculo illis fecisti, tametsi pro nihilo id tibi habes, & imperitos reddidisti, rectumque hominum cursum interrupisti. ac precibus ipsos priuasti, & vigiliarum loco atque assiduitatis & studij erga Deum in somnum & dormitationem & incuriam humiles populos deuotosisti* ac præcipites egisti. Et dicis nos lapides & parites ac tabellas adorare. Non ita est, vt dicis, Imperator, sed vt memoria nostræ rei gatur, & sic per eidem ratio vtriusque flyi nimium & penetrali. Et quoniam hæ sunt imagines, & non tamquam deos, vt tu inquis, sibi; bonenim spem in illis habemus. Ac si quidem imago tui Dominidicimus: Domine Iesu Christe Fili Dei succurre & salua nos, siu autem sanctæ Matris eius, dicimus. Sancta Dei genitrix Domini mater intercede apud tilium tuum verum Deum nostrum, vt saluas faciat animas nostras, tu verò maetyris: Sancte Stephane, qui pro Christo sanguinem tuum fudisti, qui vt prorogmur y loquendi cò fidentiam habes, intercede pro nobis. Et de quouis martyre, qui passus est martyrium, ita dicimus tales per il'os preces offerimus: nec ita est, vt dicis Imperator, quasi deos martyres appellemus. Auerte cogitationes tuas malas, te obtestor, & libera animam tuam à scandalis & execrationibus, quibus ab vniuerso mundo incesseris, quandoquidem vel à pueulis parsuis illuderis. Obito scholas eorum qui elementis imbuuntur, & dic: Ego sum euersor & perfequitor imaginum. Et conse'lim tabellas tuas in capur tuum proijcent; quodque à sapientibus minime decerri potuisti, ab inlpientibus eos docebere. Sic ait nos Scriptura: Ozias Rex Iudæorum post annos octingentos ferpentem aneum è templo eiecit; ego vero post annos octingentos idola ex Ecclesijs eieci. Verè & Ozias* frater erat tuus, & eadem erat qua tu pertinacia præditus, illiusque temporis lacerditibus vim afferebat, vt tu facis. Illi liquidem ferpentem sanctificatos Dauid vna cum arca sancta in templum inuexit. Quod enim illud erat nisi confecratum à Deo z ramentum, propter eos qui tum ægri erant & à ferpentib. lædi vt populis semonstraretur is, qui primo figmento à Deo formato Adamo & Euæ peccatum suggesserat, ipsum in medelam peccatorum constituit. At tu, prout gloriaris, post annos denum octingentos benedictionem ex Ecclesijs eiecisti, ac martyrum sanctificationem, &, licuti rectè initio confessus es data opera, non ex aliqua necessitate post remò autem manu propria b. scribens in caput tuum ipsorum execrationem deorotisti.

Volubius & nos, vtpote qui facultatem & potestatem atque anctoritatem à S. Petro principe Apostolorum habeam*, ibi præmam irrogare, fed equidam in ipsum execrationem ingessisti, tibi habeto illam cum consil. rijs tuis, quos cóplectes. Qualem quæso sanctificationem & cursum cum qui recte currebant, interrupisti? Nouit caritas Christi: Nos ipsi cum Ecclesiam ingredimur, & miraculorum Domini Iesu Christi picturas contemplamur, & sanctæ matris eius Dominum Deumque nostrum factantem in vnis habenis, Angelosque circumstantes, ac ter sanctum hymnum canentes: non sine compunctione egredimur. Et quis enim non compungitur & lugetimiliter (entuens) & vasa lauacri, & sicerdotes in orbem circumstantes, & mysticam cœnam, & cacorum illuminationem, & Lazari resuscitationem, & leprosi ac paralytici curationem, recubitus in herba coplinos, sportas, & reliquias; monris Tabor transfiguration em, crucifixionem Christi, sepulturam eius & refurrectionem, sanctam ascentionem, & Spiritus sancti descensum? Quis picturam Abrahæ cernens & gladium pueri cerui cibus imminentem, non compungitur & collachrymatur? & in vniuersum omnes Dominipassiones? Expedirret tibi Imperator duobus propotitis, vt hæreticus potius, quam perfequitor & euersor historiarum & picturarum, imaginum & passionum Domini appellaretis. Atqui malum est minimeque commotum te hæresim appellari: verum tibi ego referam quam ob causam. Hæreticus notus dicitur quando paucis est notus, & non multis & difficilia sunt offendicula sententiæque intricatæ, neque dijudicari facile possunt: itemque qui doctrinam spargunt, & qui humilitate prædicti non sunt, ob imperitiam atque cæcitatem ipsorum statim labuntur; neque tanti criminis illi sunt, quanti tu, damnandi.

Tu ea, quæ cognita sunt & spectata vt lumen, apertè insectaruses & Ecclesias Dei denudasti: quas sancti patres conuestierant & ornarant, tu spoliasti atque denudasti; tametsi talem habebas Pontificem, Dominum inquam Germanum fratrem nostrum & comministrum, huius debas tamquam patris ac doctoris & tamquam senioris, multaque rerum cum Ecclesiasticarvm, tum ciuilium experientia pollentis, consilijs obtemperare. Annum enim agit hodie vir ille nonagesimum quintum, singulis Patriarchis & Imperatoribus inferuiens: perpetuoque fuit occupatus, quod vtrisque rebus gerendis mirificè vtilis & aptus esset. Illum igitur omittens lateri tuo adiungere: inprobum illum Ephesinum Abimari filium eiusque similes audiebi. Cum enim Dñs Germanus, quig; tum temporis Patriarcha erat dominus Gregorius, suggessissent perfuasissentq; Constantino Cõstantis filio Iustiniani parti, vt Romam ad nos si riberet, sic interpotito iureiurando scripsit ad nos, & * nobilcum egit vt ad vniuersilem Synodum congregandam viros vtiles mitteremus: neque cuni illis inquit, tanquam Imperator ledebo, aut imperiose loquar; fed tanquam vnus ex illis, & prout ftaturint Pontifices, ego exequar, & eos qui recte loquuntur, admittemus, eosque qui malè loquuntur, expellemus, & exilij relegibimus. Si Pater meus quidpiam ex intemerata puraque Fide peruerterit, ego primus illum anathematizabo. tum nos Deo beneuolente milimus: & cum pace sexta Synodus celebrata est. Scis Imperator, sanctæ Ecclesiæ dogmata non Imperatorum esse, sed Pontificum, qui turò assolent dogmata tradere. Idcirco Ecclesijs præponti sunt Pontifices à reipublicæ negotijs abstinentes: & Imperatores ergo timiliter ab Ecclesiasticis abstineant, & quæ ibi commissa sunt capessant. Contilium autem commune Christi anantium Imperatorum, & piorum Pontificum, confensusque virtus est vna, quando cum pace atque caritate res administrantur. Scripsisti vt Concilium vniuerfale cogeretur: & nobis inutilis ea res visi. est. Tu perfequitor es imaginum, & hostis contumeliosis & euersor: cessa, & nobis hoc largire vt aceas, tum mundus race periuertur, & scandala ceflabunt. Finge nos tibi parissle, & ex vniuerso terrarum orbe Pontifices congregatos esse, Senatumque ac consilium confedisse vbi est Christi amator ac pius Imperator, qui de more in Senatu confidere debet, & eos qui recte loquuntur, munerari, eosque qui aliena à veritate blaterant, amandare, cùm tu Imperator vacilles ac barbaros imiteris? Non animaduertis hunc tuum conatum, quo aduersus Imagines insurrexisti, facinus esse turbulentum & infolens & superbum? Cùm Ecclesiæ DEI alta pace fruerentur, tu pugnas, & odia & scandala fuscitasti. Cessa & quiesce, tum Synodo minimè opus erit. Scribe ad omnes, & in quascumque regiones orbis terrarum, quibus offendiculo fuisti, Germanum Patriarcham Constantinopolitanum & Gregorium Papam Romanum circa imagines peccasse, & nos ab hac cura quietam te præstabimus, ne peccatum aut lapsus vllus sit tuus, vtpotè qui à Deo potestatem & cælestia & terrena soluendi acceperimus. Tetiis est DEVS, quascumque misisti ad nos epistolas, auribus, cordibusque Regum Occidentis obtulimus, pacem illorum tibi ac beneuolentiam conciliantes, teque laudantes, ac mirificè efferentes, prout te antea conuerfantem intuebamur. Idcirco etiam laurata tua * receperunt, vt Reges à Regibus honore affici conuenit, idque cùm nondum inceptum hoc conatumque tuum, quo aduersus Imagines insurrexisti, audiuissent: cùm vero didicerunt, certioresque fuit facti te Iouinum Spathatocandatum ac Chaleopratia misisse ad euertendum & confringendum Saluatorem, qui appellatur Antiphonetæ, vbi & miracula multa fiunt, inuentæ funt illic mulieres zelo succenfæ, & illarum æmulæ, quæ vnguenta ferebant, quæ Spatharo candidatum ararunt: Ne, obsecramus, ne hoc facias, aiebant. Ille verò pre-

Ira Gregorius quod nondum in cælum Ezechiæ translatum esset; quoniã fcilicet ignorabat.

Ironia.

*Laurata dicebantur imagines Imperatorum in pictum tabulas missæ.

ces earum non admittens , erecta scala consendit: cumque ter securi faciem imaginis Salutatoris percussisset, hoc videntes mulieres , & iniquum illud facinus non ferentes, attracta scala fustibus concisum illic necarunt. Tum tu maliæmulator missis satellitibus mulieres nescioquot illic occidisti, a-tantibus vtilibus viris Romanis, & ex Francia, ex Vuandalis, ex Mauritania ; ex Gothia, & vt generatim dicam, ex toto interiori Occidente.

Cum autem aduenissent, & in suis regionibus singuli iuuenilia tua, puerilia que facta narrassent : tunc proiecta laurata tua concalcarunt & faciem tuam conciderunt; sic deletus habito Longobardi & Sarmatæ, cæterique qui ad Septentrionem habitant, miseram Decapolim incursionibus infestarunt, ipsamque metropolim Rauennam occuparunt, & eiectis magistratibus tuis, proprios constituere magistratus ; & vicinas nobis fedes regias, ipsamque Romam sic coactare statuerunt, cum tu nos defendere minimè possis. Et hæc ob imprudentiam ac stultitiam sustinuisti. At enim nos perterrefacis, aiisque : Romam mittam , & imaginem sancti Petri confringam , sed & Gregorium illinc Pontificem vinctum adduci curabo. sicut Martinum * Constantinus adduci iussit. Scire autem debes ac pro certo habere, Pontifices , qui pro tempore Romæ extiterint concilianda pacis causa , federe tamquam parietem intergerinum, septumque medianum Orientis & Occidentis , ac pacis arbitros & moderatores esse: quique ante te fuerunt Imperatores in hoc componendæ pacis certamine defudarunt. Quod si nobis insolenter insultes, & minas intentes , non est nobis necesse terrum in certamen descendere ad quatuor & viginti stadia fecclerin regionem Campaniæ Romanus Pontifex : tum tu vade, ventos perfequere. Prædecessor noster Martinus Pontifex ad pacem cohortans fedebat; idcirco malignus ille * Constantinus de fide sanctæ Trinitatis malè sentiens, & hæreticis Pontificibus proscriptis adstipulans, Sergio & Paulo & Pyrrho, missis satellitibus rapuit illum. & Byzantium tyrannica violentia abduxit, multisque malis obsessum in exilium amandauit. Quin etiam Maximo monacho & huius discipulo Anastasio mala multa exhibuit, & Lazicam in exilium misit. At Constantinus qui eos relegarat, interfecit, & in peccato suo mortuus est. Nec euxius enim qui tum Comes obsequij eius erat, ab Episcopis Siciliæ certior factus hæreticum eum esse , ipsum intus in templo trucidauit, & in peccato suo interijt : beatum verò esse Martinum testatur ciuitas Cherionis, in quam relegatus est, & Bosphori, totiusque Septentrio & incolæ Septentrionis, qui ad monumentum eius accurrunt , & curationes accipiunt. Atque vtinam Dei munere nobis contingat, vt per Martini viam incedamus, tamet si ob plebis vtilitatem viuere volumus & superuiuere , quandoquidem Occidens vniuersus ad humilitatem nostram cœuerit oculos: ac licet tales non simus nos, illi tamen magnopere nobis confidunt, & in eum , cuius denuntias teimaginem euerfurum atque deleturum , sancti fcilicet Petri, quem omnia Occidentis regna velut Deum terrestrem habent. Quod si hoc velis experiri, planè parati sunt Occidentales vlcisci etiam Orientales, quos iniurijs affecisti. Verunta men per Dominum te obfecramus , à tuis malitiosis ac puerilibus factis auertere. Scis Romam vlcisci imperium tuum non posse , nisi forte solam vrbem propter adiacens illi mare ac natigia. Vt enim ante diximus , si ad quatuor & viginti stadia Roma fuerit egressus Papa, nihil tuas minas extimescit. Vnum est quod nos malè habet, quod agrestes & barbari mansueti fiant, & tu mansuetus contra agrestis & ferus . Totus Occidens sancto Principi Apostolorum fide fructus offert. Quod si quospiam ad euertendam imaginem miseris & sancti Petri , vide, protestamur tibi, innocentes sumus à sanguine quem fusuri sunt ; verum in ceruices tuas & in caput tuum ista recident. Nuper si quidem ab interiori Occidente preces illis, quem Septetum appellant, accepimus , qui votum expetit nostrum Dei gratia, & vt ad imparriendum ei sanctum baptisma illuc proficisceremur : ac ne foco dixæ negligentia que nostra ratio nobis reddenda sit, ad ista nos accingimus. Deus autem timorem suum in cor tuum immittat, & tea d veritatem conuertat ab ijs, quæ in mundum perperam inuexisti , tuaque litteras quampriimum accipiam ; quæ nobis tuam annuntient conuerfionem.

* Constantius.

* Constantius.

At si qui de cœlis defendit Deus, & in vterum sacræ Virginis Dei genitricis propter nostram salutem intrauit, inhabiter in corde tuo, citoque abigat eos qui te inhabitant, & à tanta dala inducunt; pacemque cunctorum Christianorum Ecclesijs largiatur in sæcula sæculorum, Amen.

SANCTI PATRIS NOSTRI

GREGORII DIALOGI PAPAE ROMANI SIVE EPISTOLA XIII.

De sacris Imaginibus ad eundem Leonem Isauum Imperat. secunda.

Extat apud Baronium Græcè & Latinè ex R.P. Fabio de Ducano. 726.

CEcipimvs vestri à Deo conseruati Imperij atque in Christo fraternitatis litteras per Rufinum Legatum vestrum delatas; meque prorsus vitæ meæ tædiit quòd sententiam non mutauerim, fed in eisdem malis perseueres , nec ea quæ Christi fint sapias, vt sanctos ac celebres miraculorum effectores Patres nostros ac doctores sectaris & imiteris. Neque vero simpliciter doctores peregrinos profero , sed eos tantùm qui ex vrbe acregione tua prodierunt. Num sapientiores sunt GREGORIO miraculorum effectore, GREGORIO Nysseno , Gregorio Theologo , Basilio Cappadocire, & Ioanne Chrysostomo ? neinfinita millia sanctorum illis similium ac DEO plenorum Patrum doctorumque nostrorum commemorem. Sed obsequutus es pertuicaci animo tuo ac domesticis perturbationibus , & scripsisti: Imperator sum & sacerdos. Enimuerò qui ante te fuerunt Imperatores, hoc opere ac sermone demonstrarunt, qui condiderunt & curam gesserunt ECCLESIARVM vna cum Pontificibus cupiditate zeloque incensi, rectæque Fidei veritatem pertuestigantes, Constantinus magnus, Theodosius magnus, Valentinianus magnus, & Constantinus Iustiniani Pater, qui fextæ Synodo interfuit. Imperatores isti religiosè imperarunt, & cum Pontificibus vno consilio ac sententia Synodos congregantes , atque veritatem dogmatum pèrquirentes, sanctas ECCLESIAS constituerunt & ornarunt. His funt * facerdotes & Imperatores, qui id opere demonstrarunt : tu vero eo quo Imperium occupasti, definitiones patrum perpetuo non custodisti; fed cum sanctas ECCLESIAS simbriatis aureis vestibus conuestitas & variegatas inuenisses , eas ornatu priuasti atque vastasti. Quid enim nostræ sunt Ecclesiæ? nonne res manufactæ, lapides, ligna, palæ, lutum & calx ? verum picturis historijsque, miraculorum à sanctis editorum, & CHRISTI passionum , ac sanctæ gloriosæ Matris ipsius, sanctorumque Apostolorum exornatæ sunt: & in historijs ac picturas homines facultates suas insumunt & pueros paruulos nuper baptizatos in vlnis suis tenentes, item que florentes ætate iuuenes, & ex gentibus diuersis profectos viri ac mulieres indicatis digito historijs eos ædificant, eorumque mentes & corda sursum ad DEVM erigunt.

At tu ab his abstinere iussos humiles populos in otiosis sermonibus, nugis , citharis, crepitaculis, tibijs, & tricis occupasti, & pro gratiarum actione ac celebratione ad fabulas illos traduxisti: hæreditatem cum illis habeto, & cum ijs qui inutilia fabulantur, & inficitias blaterant. Audi humiliatem nostram, Imperator, cessa & sanctam ECCLESIAM sequere, prout inuenisti, atque accepisti. non sunt Imperatorum dogmata, sed Pontificum, quoniam CHRISTI sensum nos habemus. alia est ECCLESIASTICARVM constitutionum institutio, & alius sensus secularium in administrationibus sæculi. militarem ac ineptum quem habes sensum & crassum, in spiritalibus dogmatum administrationibus habere non potes. Et ecce tibi palatij & Ecclesiarum scribo discrimen, Imperatorum & Pontificum : agnosce illud, & saluare, nec contentiosus esto. Si quis à te regia indumenta, purpuram, diadema capitis, trabeam abstulerit , & obsequij ordines : futurum est , vt ab hominibus turpis, de-

* Sic facerdotes Imperatores hos nomi nar, quod zelo facerdotali insurrexerit aduersus hæreticos. Cæterum idem auctor infert plus quam satis demonstrat abiurdam esse, vt Imperatores immisceant se fidei dogmatibus dec deo dis, quum id munus ad facerdotem tantum spectet. t. Cor. 2.

formis

formis,& abiectus habearis:quem in statum Ecclesias redigisti; quod enim ipse non habes, sanctas Ecclesias ornatu privasti,deformesque reddidisti. Nam quemadmodum Pontifex introspiciendi in palarium poterit,tem non habet, ac dignitates regias deferendi; sic neque Imperator in Ecclesias introspiciendi & electiones in clero peragendi, neq; consecrandi, vel symbola sanctorum* Sacramentorum administrandi, sed neque participandi absque opera sacerdotis. Sed vnusquisque nostrum in qua vocatione vocatus est à Deo, in ea maneat. Vides, Imperator, Pontificum & Imperatorum differimen? Si quis piam te offenderit , domum eius publicas & spolias, solam illi vitam relinquens, tandemque illum etiam vel suspendio necas , vel capite truncas, vel relegas, eumque longè à liberis, & ab omnibus cognatis & amicis suis amandas. Pontifes non ita;sed vbi peccarit quis, & confessus fuerit, suspendij vel amputationis capitis loco Euangelium & crucem eius ceruicibus circumponunt, eumque tanquam in carcerem in secretaria,sacrorumque vasorum æraria conijciunt, in Ecclesiæ diaconia & in Catechumena ablegant, ac visceribus eorum ieiunium,oculisque vigilias, & laudationem ori eius indicunt. Cumque* probè castigarint, probeque fame afflixerint, tum pretiosum illi Domini corpus impartiunt, & & sancto illum sanguine potant: & cum illum vas electionis restituerint, ac immunem peccati, sic ad Dominum , purum insontemque transmittunt. Vides Imperator Ecclesiarum Imperiorumque discrimen? Imperatores qui piè & in Christo vixerunt, Ecclesiarum Pontificibus obedire minimè recusarunt, nec eos vexarunt : tu verò, Imperator, cum transgressus fueris, ac peruersus euaseris, & manu propria subscripseris, teipsum subijcieris, & confessus fueris, eum qui terminos patrum tollit, execrabilem esse ; in hoc proprio iudicio condemnatus es, ac Spiritum sanctum à te alienasti. Persequeris nos, ac tyrannicè vexas, militari, carnalique manu. Nos inermes ac nudi, qui terrenos ac carnales exercitus non habemus, inuocamus Principem exercitus omnis creaturæ sedentem in cælis, Christum, qui est super omnes exercitus supernarum virtutum, vt immittat tibi dæmonem , sicut ait Apostolus: tradere huiusmodi satanæ interitum carnis, vt spiritus saluus sit. Video Imperator quo impudentiæ atque inhumanitatis teipsum prouexeris? animam tuam in barathra & præruptæ loca præcipitem egisti, quod humiliari nolueris, duramque ceruicem tuam subiugittere. Nam vbi præclara commonitione adhibita, & doctrina Pontifices Deo exhibuerint Imperatores irreprehensibiles & mundos à peccatis ac delictis: magnam apud eum laudem & gloriam obtinent in sanctam resurrectionem magnam, quo tempore res nostras occultas, opera nostra in lucem prolaturus est in confusionem nostram coram Angelis suis. Tum verò futurum est, vt nos humiles erubescamus, quod re propter inobedientiam tuam lucrati non fuerimus, cum illi qui ante nos fuerunt Pontifices, eos qui suis temporibus imperarunt, Deo obtulerint; quod nobis humili bus pudorem incutiet, qui temporum nostrorum Imperatorem non offeramus gloriosum & celebrem, sed* ignominiosum & adulterinum. Ecce nunc quoque te hortamur, pœnitentiam age, & conuertere, atque ad veritatem ingredere: sicut inuenisti & accepisti, custodi. Honore affice & glorifica sanctos & gloriosos patres nostros ac doctores, qui cæcitatem à cordibus oculisque nostris secundum Deum dispulerunt: ijsque visum restituerunt. At enim scripsisti: Qui fit vt in sex Conciliis de imaginibus nihil sit dictum? Enimuerò, Imperator, ne de pane quidem & aqua dictum est quidquam, sit ne comedendum , an non comedendum; bibendum, an non bibendum; quandoquidem hæc antiquitus & à principio ad vitæ humanæ conuersationem habes traditas:sic etiam imagines traditæ fuerant , ipsique Pontifices imagines ad Concilia deferebant, nec vllus ex Christi amantibus ac religiosis hominibus iter peragens, absque imaginibus peregrinationes obibat, vtpote qui virtute præditi atque apud Deum probi essent. Hortamur te, vt sis Pontifex & Imperator, prout antè scripsisti. Quod si te pudeat, hoc tibi ipsi tanquam Imperatori tributeæ ad regiones omnes, quibus scandalo fuisti, scribe, Gregorium Papam Romanum circa Imagines errare , itemque Germanum Constantinopolitanum Patriarcham; & nos culpam peccati recipimus, vtpote qui potestatem à Domino acceperimus & auctoritatem terrena cælestiaque soluendi ac

*mysterium. 1.Cor. 7.

*egregie

1. Cor. 5.

*infamia notatum.

Iconia.

ligandi;teque ab hac cura quietum præstabimus, neque voluisti, neque vis. nos, vt rationem Christo Domino reddituri, monita atque documenta tibi adhibuimus, prout à Domino edocti fumus: at tu refugisti, atque ob dire nobis humilibus recusasti, simulque Germano Præsuli, & sanctis atque gloriosis miraculorum effectoribus & doctoribus Patribus nostris, & sequutus peruersos, prauosque dogmatum magistros, qui à veritate aberrant. Habeto partem cum illisnos , prout antè scripsimus tibi , viam ingressimur Dei benignitate in extremas Occidentis regiones versus illos , qui sanctum baptisma effligant. Cùm enim illuc Episcopos misissem, & sanctæ ecclesiæ nostræ clericos; nondum addusti fuerat capita suainclinarent & baptizarentur eorum Principes, quod exoptent, vt eorum sim susceptor. Hac de causa nos ad viam, Dei benigniate accingimus, ne sortè damnationis & incuriæ nostræ rationem reddamus. Detibi Deus prudentiam, ac pœnitentiã vt ad veritatem conuertaris, à qua desciuisti ; rursusque restituat humilibus populis in vnum pastorem Christum, & in vnum ouile orthodoxarum Ecclesiarum ac præsulum, & pacem Dominus Deus noster præbeat vniuerso terrarum orbi nunc & semper & in sæcula sæculorum, Amen.

EPISTOLA XIV. GREGOR. PAP. II. ad Bonifacium, qua respondet ad consultationes sibi à S. Bonifacio propositas.

Reuerendissimo ac sanctissimoq; atti Bonifacio Coepiscopo Gregorius seruus seruorum Dei.*

Deliderabile mihi à te missus Denual religiosus presbyter, attulit nuncium, cum te sospitem narrauit , & in ministerio pro quo missus es, fauente Deo, proficere nunciauit. Detulit etiam à te missas litteras, vbi indicasti, quod ager Dominicus, qui incultus iacebat , & spinarum aculeis ex infidelitate riguerat , vomere tuæ doctrinæ exaratus, semen verbi susceperit, & fertilem messem protulit fidelitatis. In iisdem litteris quædam subnexuisti capitula, fidei tanto qualiter teneat, vel doceat sancta Apostolica Romana Ecclesia. Bene nosciis satis, quia beatus Apostolus Petrus, & Episcopatus principiũ extitit, & confulenti ribi de statu Ecclesiæ, non ex nobis quasi ex nobis, sed eius gratia qui aperit os mutorum, & linguas infantium facit disertas, qualiter tenere debeas Apostolici vigoris doctrinam, dicimus. Igitur in primis legi batur, in quota progenie propinquorum matrimonium copulerur. Dicimus quod oporteat quidem, quamdiu seagnoscunt affinitare propinquos, ad hiius copulæ non accedere societatem. Sed quia temperantia magis & præsertim inter barbaram gentem plus placet, quam districtio censuræ : concedendum est , vt post quartam generationem iungantur.

Sap.10.

Nam quod posuisti, quod si mulier infirmitate correpta, non valuerit debitum viro reddere, quid eius faciat in galis? Bonum est, si fic permaneret, vt abstinentiæ vacaret. Sed quia hoc magnorum est, ille qui se non poterit continere, nubat magis:nõ tamen subsidij opem subtrahat ab illa, quam infirmitas præpedit, & non detestabilis culpa excludit.

1 Cor 8. Rom.14

Presbyter verò, vel quilibet sacerdos à populo accusatus, si certi non fuerint testes, qui criminis illati approbent veritatem, tutiurandum erit in medio, & illum testem proferat de innocentiæ suæ puritate, cui nuda & aperta sunt omnia , tuq; maneat in proprio gradu.

Mar 16 Luc 22.

Nam de homine qui à Pontifice confirmatus fuerit, denuò illi talis reiteratio prohibenda est.

In Missarum solemniis obseruandum est, quod Dominus noster Iesus Christus sanctis suis tribuit discipulis : Accipite, namque calicem, dicens: Hic est calix noui testamenti in meo sanguine: hoc facite quo iesu nque sumitis. Vnde congruum non est, duos vel tres calices in altario poneremus Missarum solemnia celebrantur.

De immolatitijs autem scis consuluisti, si à fidelibus superductum fuerit viuifice crucis signum, edi liceret an non: illud sufficit respondere, quod beatus Apostolus dicit. Si quis diverit quia hoc immolatitium est, nolite edere propter eum qui indicauit, & propter conscientiam.

Addidisti adhuc, quod si pater vel mater filium vel filiam intra septa monasterij in infantiæ annis sub regulari traditerint disciplina: vtrum liceat eis postquam pubertatis impleuerint annos, egredi, & matrimonio copulari. Hoc omnino deuitamus, quia nefas est, vt oblatis à parentibus Deo filijs voluptatis frena laxentur.

Eph. 4. Enimuerò quosdam absque interrogatione Symboli ab adulteris & indignis presbyteris fassus es baptizatos: In his tua diligentia teneat antiquum morem Ecclesiæ: Quia quicquis in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti baptizatus est, rebaptizari eum minimè licet. Non enim in nomine baptizantis, sed in nomine Trinitatis huius gratię donum percepit. Et teneatur quod Apostolus ait: Vnus Deus, vna Fides, vnum Baptisma. Doctrinam verò spiritualem talibus studiosius, vt impertias, demandamus.

De paruulis verò quià parentibus subtracti sunt, & an baptizati sunt, an non, ignoramus: hos vt baptizare debeas, secundum Patrum traditionem (si non fuerit qui testificetur) ratio poscit.

Leprosis autem, si fideles Christiani fuerint, Dominici corporis & sanguinis participatio tribuatur. Cum sanis autem conuiuia celebrare negentur.

Adiecisti etiam, quòd si pestifer morbus aut mortalitas in Ecclesia vel monasterijs irrepserit: quos nondum tetigit, à loco fugiant euitantes periculum. Valde fatuum hoc videtur: non enim valet quisquam Dei effugere manus.

In fine Epistola continebat, quod sunt quidam presbyteri, seu Episcopi multis vitijs irretiti, quorum vita in scripsis sacerdotium maculat. Et si tibi liceret cum eis edere aut loqui, nisi coerciti fuerint. Dicimus, vt hos ex Apostolica auctoritate redarguendo admoneas, & ad munditiam Ecclesiasticæ disciplinæ reducas. Et si quidem obedierint, salua bunt animas suas, & ipse mercedem lucrabis. Verumtamen collocutionem & mensam communem cum eis agere non recuses. Plerumque contingit, quos correctio disciplinæ tardos facit ad percipiendam veritatis normam, conuiuiorum sedulitas & admonitio blanda ad viam perducat iustitiæ. Id ipsum autem & in illis proceribus qui tibi adiutorium præstant, obseruare debebis.

Hæc frater carissime ex Apostolicæ sedis vigore scripsisse sufficiant. De reliquo implorantes misericordiam Dei, vt qui te illis in regionibus * vice nostra ex Apostolica auctoritate peragere fecit, & optatam filuam lumine veritatis per os tuũ micare præstitinauit, opitulationis tuæ misericordissimum tribuat incrementum, quatenus de fructu operis & ipse valeas præmia percipere, & veniam peccatorum inuenire: Deus te incolumem custodiat, reuerendissime frater. Data decimo Kalendas Decembris imperante domino pijssimo Augusto Leone à Deo coronato magno Imperatore, anno * decimo Imperij eius. Sed & Constantino magno Imperatore regni eius anno septimo Indictione decima.

* vices nostras.

* vndecimo.

EPISTOLA XV. B. GREGOR. PAP. II. ad Serenum Foroiulien sem Episcopum, de Gradensi Ecclesia non inuadenda.

Ex script. Cod. reſti Vener. Andr. Dand.

G*Regorius seruus seruorum Dei dilecto fratri Sereno.* Tanto munere quisque ditatur; quantum in sublimitate positus de se, ex mandato Domini Redemptoris, humiliter sentit: Etenim pastoralis dignitas singulariter ex humilitate ornatur. Spernendos quippe Apostolica lectio arguit elatos: Quid habes quod non accepisti? Et si accepisti quid gloriaris, quasi non acceperis? Nam dum ad cumulum tui honoris, precibus eximij filij nostri Regis flexi, * plurimum Ecclesia pro rectitudine fidei, per quam te, tuamque Ecclesiam amplecti cognouimus, prouocati, pallium tibi direximus, interdicentes & inter cætera prohibentes, ne vnquam alienà iura inuaderes, aut temeritatis ausu vsurpares iurisdictionem cuiuspiam: sed his esses contentus, quæ vsque hactenus possedisti. Nunc verò (vt cognouimus) Gradensis Patriarchæ niteris inuadere iura: atque ex ijs quæ possedit omne vsque vsurpare. Ne ergo in quoquam existas temerator, ex auctoritate Apostolica præcipimus, ne vllo modo terminos ab eo possessos * accedas, sed de his habeto quæ modo vsque possedisti: nec amplius cum in finibus gentis Longobardorum existentibus gressum tendere præsumas, vt non iniustè suscepisse te gratiam collatam pallij ex præsumptione ostendas: & de Apostolici vigore consilij, si inobediens fueris comprobatus, vltione dignus iudiceris.

Ex cod. Cod.

* excedas.

EPISTOLA XVI. GREGOR. PAP. II. ad Donatum Gradensem Patriarcham, eiusq; subditos, significans de inuadendis alienis Prouincijs Foroiulienſi Episcopo interdictum esse.

G*Regorius Episcopus seruus seruorum Dei dilectis filijs Donato Patriarchæ, & Episcopis, atque Marcello Duci, & plebi Venetiæ & Istriæ.*

Quamquam ex ministerio, quod ex miseratione diuina gerimus, quicquid prouide deliberatum peragere absque obstaculo conueniat: verùm ne frustra iudicium egisse videremur, illa cupimus profequi, quæ non ad læsionem cuiusquam sed potius ad immunitatem respiciant: illa fatagere, vnde non ex potestate concessa supplicia, sed præmia sperentur. Conuenit enim vt cum alterius votis parcemus, alterius iura non fraudentur. Quia igitur missa relatione ad nos à Deo salnata communitas vestra petijt contra Foroiulienſem Antistitem agentes, quod cupiebat inuadere ditionem Gradensis Patriarchæ. Sed vt nunquam excedere terminum vel iura inuadere aliena, sed ea quæ hactenus possedit, se esse contenti: cui vt Ecclesiam in præsenti non * attentet ex auctoritate Apostolica interdiximus: eique consensum ad hanc esse conditionem dilectissimi sciatis: cui denique ne præsumat excedere præcipimus. Ne ergo iniuria quadam aut diffidio locum gens eorum insidiando (vt assolet) inuadat, peruigiles cauete, potius solliciti de vestra post diuinum præsidium cogitare salute: quia illud non occasione agitur, sed vbi possunt Deo eis non resistente, virtuti obtemperare nitantur, optantes de reliquo in amore Domini nostri Iesu Christi pollere, & ab omni immunes aduersitate manere. Bene valete.

SEQVVNTVR CONCILIA SVB Gregor. Pap. II.

CONCILIVM ROMANVM I. EPISCOPORVM XXII. sub Gregorio II aduersus illicita coniugia habitum anno Domini 721. ipsis nonis Aprilis.

TITVLI CAPITVLORVM.

Vt nullus audeat presbyteram in comitium ducere. 1
Item de diacona. 2
Item de monacha quam Dei ancillam appellant. 3
Item de commatre spirituali. 4
Item de fratris vxore. 5
Item de nepte. 6
Item de Nouerca aut nuru. 7
Item de consobrina. 8
Item de propria cognatione, vel quam cognatus habuit. 9
Vt viduam nemo furetur in vxorem. 10
Item vt virginem nemo furetur in vxorem. 11
De auſpicibus vel incantatoribus, seu phylacterijs. 12

De

De præcepto Ecclesiæ obseruandu. 13
De Adriano filio Exhilarati. 14
De Epiphania diacona. 15
Vt nullus audeat assensum eis tribuere. 16
De coma clerici non relaxanda. 17

IN nomine Domini Saluatoris Dei nostri Iesu Christi, imperante Domino pijssimo Augusto Leone, à Deo coronato magno & pacifico Imperatore anno sexto, post consulatū verò eius anno decimo sexto: sed & Constantino nouo Imperatore eius filio, anno secundo, mense Aprili, indict. quarta, præsidente sanctissimo ac beatiss. Gregorio Apostolico Papa in Basilica B. Petri Apostolorum Principis ante confessionem, considentibus etiam sanctiss. episcopis.

Agnello Ferentinari.
Agnello Sutrino.
Ioanne Veliternensi.
Tribunitio Phalaritano.
Vitale Aletrino.
Anastasio Tiburtino.
*Metrurensi. Opportuno *Maturanensi.
Ioanne Blerano.
Martiano Gabinati.
Vuilari Narniensi.
Georgio Portuensi.
Sergio Prænestino.
Tiberio Syluæ candidæ.
Petro Amerino.
Gregorio Anagninæ.
*Hispaniæ Sinderedo Archiepiscopo *Spaniæ.
Georgio Nepesino.
Sedulio episcopo Britanniæ.
Ioanne Signino.
Fergusto episcopo Scotiæ.

Andrea Albanensi, & Maiorino Polimartij, seu venerabilibus presbyteris, Sitinnio, Ioanne, item Ioanne, *Eustratio, Georgio, *Thalasio, Marino, Constantino, Gregorio, Ioanne, Epiphani, Marino, Ioanne, & Ioanne: adstantibus quoque diaconibus, Petro Archidiacono, Gregorio, *Mascofio, seu Benedicto, vel cuncto clero, Gregorius sanctissimus ac beatissimus Papa ante corpus beatissimi Petri in synodo residens, dixit:

CVm simus Domine plebis superna miseratione rectores, studiosius nos conuenit pro eorū sæpè cogitare salute, ne de creditis fructratisq; quod absit) animab. infidijs antiqui hostis, ante pastorem omnium (nitil succedat præueniēdo de offensis correctio) districtam cogamus soluere rationem, dumque perpendo, vel ad animum reduco, quanta circunspectione nos oporteat, inuigilando contra sui cuiusque sceleris nequitiam obuiare, & (ti quando infilicrit ad perturbandas fidelium mentes) aditu rio superno ictui eius resistere, valdè concutior atque nimis tabesco, ne serpentina callidit ate (quod absit) leuiores quoſque decipiat: Deo verò fauente, solicitudinem nimia, animæ quiore mente, diuino iuuamine freti, pro salute omnium studere debemus, vt inconfuso vultu, non de fraude cuiusquam perculti, assistere æternoiudici mereamur, & vocem audire inquientem: Euge seruebone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam: intra in gaudium Domini tui. Hinc namque est, quod ingemiscens dico, quia populi Christiani aliquos per prouinciam Italiam commorantes, audio temerè contra
Matth. 25. catholicam fidem & patrum statuta patrare, ita vt Deo sacratas fœminas ducere præsumant mulieres, & propinquas in
Fœminæ Deo sacratæ non nubant coniugio socient. Quod opportunum est spiritali amputari mucrone, atque si vetter placet sanctitati, radicitus euelli, ne seges boni agricolæ, zizaniorum mixta horrentibus fructeris fordefcat. Sanctissimi episcopi seu venerabiles presbyteri responderunt: Verè cognoscimus gratia sancti Spiritus cor Apostolatus vestri siccensum, & vt radicitus tantæ miseriæ squalores à fidelium mentibus detergantur, & quasi vulnus corpori insixū, aditu talis miseriæ obserato, salutari antidoto curetur, sicut benè præuisū est, interdictione anathematis, ne denuò hoc quilpiam Romanis, Longobardus, vel cuiuscunque sit gentis, sacrique baptismatis vnda lotus, attentet, vt nō tanti piaculi mole oppressus, præcipitationem incidat, aut vorāgine mergatur iniquitatis, vitari debeat, atque radicitus euellatur. Post hanc omnium consonam responsionem, Gregorius Apostolicus Papa ante corpus memoratum venerabilis Christi Apostolorum Principis, intendēdo sententiam, dixit:

CAPITVLVM PRIMVM.

Si quis presbyteram duxerit in coniugium, anathema sit. Et responderunt omnes tertiò, Anathema sit.

2 Si quis diaconam in coniugium duxerit, anathema sit. Et responderunt omnes tertio, Anathema sit.

3 Si quis monacham quam Dei ancillam appellamus, in cōiugium duxerit, anathema sit. Et responderunt omnes tertiò, Anathema sit.

4 Si quis commatrem spiritalem duxerit in coniugium, anathema sit. Et responderunt omnes tertiò, Anathema sit.

5 Si quis fratris vxorem duxerit in coniugium, anathema sit. Et responderunt omnes tertiò, Anathema sit.

6 Si quis neptem duxerit in coniugium, anathema sit. Et responderunt omnes tertiò, Anathema sit.

7 Si quis nouercam aut nurum suam duxerit in coniugium anathema sit. Et responderunt omnes tertiò, Anathema sit.

8 Si quis consobrinam duxerit in coniugium, anathema sit. Et responderunt omnes tertiò, Anathema sit.

9 Si quis de propria cognatione, vel quā cognatus habuit, duxerit vxorem, anathema sit. Et responderunt omnes tertiò, Anathema sit.

10 Si quis viduam rapuerit vel furatus fuerit in vxorem, cum sibi consentientibus anathema sit. Et responderūt omnes tertiò, Anathema sit.

11 Si quis virginem, quam sibi non desponsauerit, rapuerit vel furatus fuerit in vxorem, vel consentiens ei, anathema sit. Et responderunt omnes tertiò, Anathema sit.

12 Si quis *ariolos, aruspices, incantatores obseruauerit, aut * hariolos ac. qui sibi quis adhuc phylacteriis vsus fuerit, anathema sit. Et responderunt omnes tertiò, Anathema sit. los.

13 Si quis in quamlibet partem præceptā antè emissa Apostolicæ Ecclesiæ de oliuetis & locis diuersis temerauerit, & non in omnibus obseruauerit, anathema sit. Et responderunt omnes tertiò, Anathema sit.

14 Adrianus filius Exhilarati, qui post præfatum sacramentum in Apostolica confessione, Epiphaniam diaconam illicito ausu in vxorem habet, anathema sit. Et responderunt omnes tertiò, Anathema sit.

15 Epiphania diacona, quæ post præfatum sacramentum, cum Adriano Exhilarati huius fuga lapsa est, anathema sit. Et responderunt omnes tertiò, Anathema sit.

16 Si quis ei in tam crudeli actu consensum præbuit, anathema sit. Et responderunt omnes tertiò, Anathema sit.

17 Si quis ex clericis relaxauerit comam, anathema sit. Et responderunt omnes tertiò, Anathema sit.

ET SVBSCRIPTIO, PRIMO Episcoporum.

Gregorius episcopus sanctæ catholicæ atque Apostolicæ Ecclesiæ Romanæ, huic constituto à nobis promulgato subscripsi.

Agnellus episcop. S. ecclesiæ Ferentinensis, huic constituto à nobis promulgato subsc.

Ioannes humilis episcopus S. ecclesiæ Veliternensis, huic constituto à nobis promulgato subsc.

Ego Vitalis episc. eccl. Alerinæ, subsc.

Opportunus episc. eccle. Maturanensis, subscripsi.

Martianus episc. eccle. Sabinatis, subscripsi.

Georgius episc. eccle Portuensis, subscripsi.

Tiberius episc. ecclesiæ Syluæ candidæ, subsc.

Gregorius episc. eccl. Anagninæ, subsc.

Gregorius episcop. ecclesiæ Nepesinæ, subsc.

Ioannes indignus episcopus eccles. Signinæ subsc.

Andreas episc. eccleſiæ Albanenſis, ſubſc.
Agnellus peccator epiſc. eccl. Sutrinæ, ſubſc.
Tribunitius indignus epiſcop. eccleſiæ Phalaritanæ, ſubſcripſi.
Anaſtaſius epiſcopus eccleſiæ Tiburtinæ, ſubſc.
Ioannes epiſc. eccle. Bleranæ, ſubſcripſi.
Vuilaris epiſc. eccl. Narnienſis, ſubſcripſi.
Sergius epiſc. eccleſiæ Prænestinæ, ſubſc.
Petrus epiſc. eccle. Amerinæ, ſubſcripſi.
Maiorinus epiſc. eccle. Polimartij, ſubſc.
Sinderedus epiſcop. ex Hiſpania, huic conſtituto à nobis promulgato ſubſc.
Sedulius epiſcopus Britanniæ de genere Scotorum, huic conſtituto à nobis promulgato ſubſc.
Fergustus epiſcopus Scotiæ Pictus, huic conſtituto à nobis promulgato ſubſc.

Subſcriptio Presbyterorum.

Siſinnius humilis presbyter ſanctæ Romanæ Eccleſiæ tituli S. Laurentij, qui appellatur Lucinæ, huic conſtituto à nobis promulgato, ſubſcripſi.
Ioannes presbyter ſanctæ Romanæ Eccleſiæ tituli ſancti Sixti, ſubſc.
Siſinnius presbyter ſanctæ Romanæ Eccleſiæ tituli ſanctæ Cæciliæ, ſubſc.
Ioannes presbyter tituli S. Marcelli, huic conſtituto à nobis promulgato, ſubſc.
Ioãnes humilis presbyter ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, ſubſcripſi.
Euſtrafius presbyter ſanctæ Romanæ Eccleſiæ tituli ſanctæ Anaſtaſiæ, ſubſcripſi.
Georgius immeritus presbyter ſanctæ Romanæ Eccleſiæ tituli ſanctorum Ioannis & Pauli, huic conſtituto à nobis promulgato ſubſcr.
Thalaſſius presbyter ſanctæ Romanę Eccleſiæ tituli ſanctæ Dei genitricis, quæ appellatur Calixti trãs Tiberim, ſubſcripſi.
Marinus presbyter ſanctæ Romanæ Eccleſiæ tituli ſanctæ Sabinæ, ſubſcripſi.
Conſtantinus presbyter ſanctæ Romanæ Eccleſiæ tituli ſancti Cyriaci, ſubſcr.
Gregorius humilis presbyter ſanctæ Romanæ Eccleſiæ tituli S. Clementis, ſubſc.
Epiphanius presbyter ſanctæ Romanæ Eccleſiæ tituli S. Laurentij, ſubſc.
Marinus indignus presbyter ſanctæ Romanæ Eccleſiæ tituli ſanctorum Apoſtolorum, ſubſc.
Ioannes presbyter ſanctæ Romanæ Eccleſiæ tituli ſanctæ Priſcæ, ſubſc.

Subſcriptio Diaconorum.

Petrus indignus Archidiaconus ſanctæ ſedis Apoſtolicæ, ſubſcripſi.
Muſchus humilis diaconus ſanctæ ſedis Apoſtolicæ, ſubſcripſi.
Gregorius indignus & humilis diaconus ſanctæ ſedis Apoſtolicæ, ſubſc.
Benedictus indignus diaconus ſanctæ ſedis Apoſtolicæ, huic conſtituto à nobis promulgato ſubſcripſi, die Nonarum Aprilium, imperante Domino pijſſimo Auguſto Leone, à Deo coronato magno Imperatore anno ſexto: poſt conſulatum verò eius anno decimo ſexto: ſed & Conſtantino nouo Imperatore eius filio, anno ſecundo, Indictione quarta.

NOTAE in CONCILIVM ROMANVM I. EPISCOPORVM XXII. ADVERSVS ILLICITA CONIVGIA celebratum, ſub Gregorio II. Anno Domini 721. ipſis Nonis Aprilis.

Cõcilium Romanum I.] *Ita ad diſcernendum iſtud à ſubſeq. placuit inſcribere.*

Epiſcoporum 22.] *Ex his Sinevedum Toletanum fuiſſe archiepiſcopum, qui ciuitate à Saracenis exciſa, ad Romanam Eccleſiam, totius religionu Chriſtianæ oſſulum confugerat, teſtatur Roderici rerum Hiſpanic. lib. 3. c. 16. Fergustum Scotiæ Epiſcopum duetſe cauſa haud dubiè Romam perduxerant.*

Sub Gregor. II.] *Collectio Conciliorum Surianæ Colonienſis ſub Gregor. III. hanc Synodum malè collocat. nam ex numero quartæ Indictionis, & anno ſecundo Conſtantini, quem Theophanes tertia Indict. die Paſchatis ſolennitiu Imperatorem creatum eſſe ſcribit, plànè aſſerendum eſt, anno 8. Greg. II. qui cum anno Domini 721. quarta Indictione, Leonis ſexto, & Conſtantini ſecundo coincidit, Romæ celebratam fuiſſe.*

Presbyteram.] *Presbyter a dicitur (vt ſup. notauì) quæ ex mutuo conſenſu à viro ad ſacrum ordinem promoto relinquebatur, & caſtitatem ſeruare tenebatur. Diaconæ ſimiliter appellatur can. ſeq. quæ ex mutuo à viro ad Diaconatus ordinem promoto relinquebatur, caſtæ, deinceps viuere cogebatur. Quæ cum exemplo Orientalis propter Canonem Pſeudoſextæ Synodi ad aliorum connubia tranſyrent illicitè; propterea, quod thoro ſeparati, veri coniuges remanerent, hoc conſtituto Synodali opus erat.* Canon. 1.

CONCILIVM ROMANVM II. IN CAVSA S. CORBINIANI Frilingenſis Epiſcopi, ſub Gregor. II. celebratum, Anno D. 724.

Concilium.] *Ariho in Actis Corbiniani Epiſcopi apud Surium die 8. Septemb. refert, quòd Corbinianus Romam profectus, ad pedes Pontificis proſtratus, amore quietis dimiſſionem ab Epiſcopatu petuerit; quodque tantam eius humilitatem ſummus Papa miratus, poſt illum à ſe dimiſſum, ad ſecretas neceſſarias Synodum presbyterorum & Epiſcoporum in Vrbe præſentium congregarit, & in eorum præſentia petitionem Corbiniani recitarit. Quibus illi auditis, inquit Ariho, vna voce eum reuerti debere proclamabant, multis teſtimonijs ſcripturarum id confirmantes. His ita dicentibus, virum Dei in medium venire iuſſit, quorum verbis ſe victum conſiderans, vt iniunctum ſibi à S. Patre officium nullo modo omitteret, & à lucro vacuus rediret ad aream, cum ſummo ibi aliquãtum tempori veteruiſſe honore, & benedictione accepta, valefaciens omnibus triſtis receſſit. Hæc de Actis Synod. Arihopud. loco.*

CONCILIVM ROMANVM III. QVO ICONOCLASTARVM hæreſis eſt condemnata, vſuſque ſacrarum imaginum confirmatus, ſub Gregor. II. Anno Domini 726.

NOTÆ.

Concilii.] *De huius Cõcilij auctoritate, hæc Hadrianus Pap. I. in ep. ad Carol. Magn.* Pro his firmiſſimis exemplis, prædeceſſor noſter, Dominus Gregor. II. iunior Papa, in ſuo ſacro Concilio (quod etiam in alio Concilio prædeceſſoris noſtri Stephani Papæ vna cum ſacerdotibus partium Franciæ atque Italiæ acto, ſuſceptum & veneratum eſt) in eo ipſo præſidente ſanctiſſimo ac beatiſſimo quondam domino Gregorio Papa per ſemetipſum ſimiliter dixit: Si contraria ſentientibus & irritas facere quærentibus antiquas Patrum traditiones, * ſa- * ſaluatis lutis concurreret conuerſio, ſufficeret vtique ea quæ ſuperius à nobis ex Patrum teſtimonijs vel ſacris dicta ſunt documentis; ſed quia videmus (quod mœrentes dicimus) ple-

rosque

rosque tuthatis mentibus statuta conturbare Ecclesiæ: idcò fratres carissimi, extendituræ sermo, & cupimus ad compescen dam errorisinfaniam adhuc ex veteribus documentis aliquid dicere, si forsan respicant inquieti.

Exod. 25. In libro enim Exodi sic legimus: Locutus est Dominus ad Moysen dicens: Loquere filijs Israel vt tollant mihi primitias: ab omni homine qui offert vltroneus, accipietis eas. Hæc sunt autem ea quæ accipere debetis. *& ceter a per ordinem vsque ad duos Cherubim*: qui erant super arcam testimonij, cunctarque mandabo per te filijs Israel. Nam & illud protulit testimonium ex libro tertio Regum (vt sileant garrientes mandato Dei.) A Salomone constructo templo inter alia fecit in oraculo duos Cherubim, de lignis oliuarum. *& infra*; Exsculpsit in eis picturam Cherubim, & palmarum species, & anaglypha valde prominentia, & texit ea auro, & operuit tam Cherubim quàm palmas & cetera auro. Ecce carissimi fratres considerabimus, quid Deo mandante Moses fecerit, quidve Salomon sapientissimus iussu cõstruxerit diuino &c. Quanto debemus puro corde & animo sculptum Christum Deum nostrum, sanctamque semper Virginem eius genitricem Mariam, Apostolos quoque vel omnes sanctos Dei per eorum sacras effigies atque imagines colere vel adorare, & ad propitiandum nobis petere relaxari delicta? Nos nõ obaliud nomen imagines facimus & adoramus, sed pro nobis incarnato Verbo Dei. Si autem manufacta omnia abijcienda sunt: neque Arca fœderis, neque aurei & celati Cherubim eius deberunt recipi, quæ per Beseleel & Ooliab facta funtiussa præceptum Dei. Si verò illa susceptasunt, & hæ imagines opportunè recipiuntur, quoniam secundum Deum fiunt: vnde & operantur, sicuti & Arca, multa miracula. Nam & Arca & Cherubim, vt & hæ, fine anima erant, & manufacta & sculpta: sed sicut illic per illa operabatur Deus & glorificabaturista & hæ simili modo secundùm visiones & reuelationes prophetarum coloribus distinctæ efficiuntur.

3. Reg. 6.

Et ne quis aliter propter adorationem, quæ à prædecessoribus nostris sanctissimis Præsulibus promulgata est, oblata re prasumat: sciat ipsos talem adorationem docuisse, qualem prædecessor noster sanctus Gregorius egregius doctor & Papa in epistola sua, quam *in præsato Concilio damnibi Stephani Papæ* Heruliphus Episcopus prouinciæ Galliarum ciuitatis protulit. Vbi inter cetera Secundinum Serrum Dei inclusum Galliæ docuit, dicens: Scimus quia tu imaginem Saluatoris nostri id cò non peris, vt pro Deo, aut quali Deum colas, sed ob recordationem filij Dei, & in eius amore recalefcas, cuius tu imaginem videre deideras. Et nos quidem non quasi ante diuinitatem, ante illam prosternimur, sed illum adoramus, quem per imaginem aut natum aut passum, aut in throno sedentem recordamur. Et dum nobis illa pictura quasi scriptura ad memoriam Filium Dei reducit, animum nostrũ aut de resurrectione lætificat, aut de passione demulcet. Ideoque dire ximus tibi Surtarias duas, imaginem Saluatoris & sanctæ Dei genitricis Mariæ beatorumque Petri & Pauli Apostolorum continentes per supradictum filium nostrũ diaconum, & vnam Crucem & clauem pro benedictione à sanctissimo corpore Petri Apostolorum principis: vt per ipsum à malignosis defensus, per cuius sanctum lignum munitum te esse credis, &c.

Post hæc autem, se timonij: sacræ scripturæ demonstrat, cultum sacrarum imaginum antiquitus in Ecclesia pie receptum fuisse. Hoc eodem Concilio Iconoclastarum hæresi eum, sectatoribus anathema dictum esse, refertur Zonaras hu verbis: Gregorius, qui tum Romæ veteris Ecclesiã gubernabat, repudiata societate Præsidis nouæ Romæ, Leonis scilicet Imperatoris, nec non eorum, qui illum sequerentur, illos vna cum Imperatore Synodico anathemate obstrinxit, & vectigalia, quæ ad id vsque tempus Imperio impendebantur inhibuit, icto cum Francis fœdere. *& infernus*: Igitur Papa Gregorius deserta Imperatoris obedientia ob pertæsam eius opinionem (vt dictum est) pacem cum Francis fecit, cùm priùs sæpè dedisset operam, vt Leonem per litteras ab ódio Dei reuocares, atque ad cultum sacrarum imaginum reduceret.

Greg. li. 7. ca 23. in fi.

VITA, EPISTOLÆ, ET DECRETA, GREGORII Pap. III.

GREGORIVS Tertius, Natione Syrus, ex patre Ioanne, sedit annos decem, menses octo dies viginti. Vir mirabilimus, & valde sapiens in diuinis Scripturis sufficienter instructus, Græca, Latinaque lingua eruditus, psalmos omnes per ordinem memoriter retinens, & in eorum sensibus subtilissima exercitatione limitatus. Lingua quoque in lectione polita, exhortator omnium bonorum operum, plebisque florentissimę salutaris prædicans, fidei Catholicæ, & Apostolicæ immutabile conseruator, per omnitur sua monita, corda fidelium corroborans, orthodoxæ fidei æmulator, ac defen sor fortissimus, pauperta tis amator, & *erga inopes pro- *erga in uisor non solum mentis pietate sed & studij fui labore solici- opum pe tus, captiuorum etiam redemptor, Orphanorum quoque, & uiduarum largitor, necessaria tribuens, amator religiositatis *in christiana norma, & religiose volentibus viuere, & Dei timorem *habentibus in suis præcordijs * dilector existens, Deo fauente peruenit ad sacrum ordinem Presbyteratus. Quem viri Romani, seu omnes populi à magno vsq; ad parvum diuina inspiratione permoti, subito eum, dum eius decessor de hoc sæculo migrasset, dem ante sepulturam in obsequio sui Antecessoris * esset intentus, viabsoltentes in Pontificatus ordinem elegerunt. Fuit autem temporibus Leonis, & Constantini Imperatorum, a perfectionis grassatine, quæ per ipsos mota est ad depositionem, & destructionem sacrarum imaginum Domini nostri Iesu Christi, & Sanctæ Dei genitricis, Sanctorum Apostolorum omniumque Sanctorũ, & Confessorum, pro quibus *isdem Sactissimus vir, vt ab hoc reliquit erant ac fe remouerent errore, commonitoria scripta* vigore Apostolicæ Sedis instituta, quemadmodum & sanctæ memoriæ decessor ipius direxerat, militer * Georgium Presbyterum. Qui humano ductus timore, non eadem fi- * Georgium delitatem Romanam reducens ipsi sanctissimo Pontifici patefecit, consilius fe facienstream culpæ. Quem magna commination e Pontifex ipse voluit ab ordine facer dotali priuare, Cui * residente Concilio, fed obsecrante tam Concilio, quam optimatibus, vt non deponeretur, fed magis isdem Presbyter pœnitentiæ subiuniteretur. Cui impolita digna pœnitentia, iterum secundo eum cum eisdem literis ki ipis apud regiam direxit vrbem. Sed nequitter * augmentata disponitio eorundē Imperatorum eadem venerabilia scripta in Sicilienli Insula retinere fecit, nec ad vrbem regiam pertranfire permisit. Sed eundem portiorem pœnæ per annum integrum in exilium relegauit. Vnde maiori fidei ardore permotus Pontifex Synodale decretum cum facerdotali conuentu corum sacrosancta confessione sanctissimi corporis B. Petri Apostoli refidentibus cum eodem summo, & venerabili Papa, & Archiepiscopis, id est Antonio Gradensi Archiepiscopo, Ioanne Episcopo Rauennate cum cæteris episcopis istius Hesperiæ partis numero 93. seu Presbyteris sanctæ huius apostolicæ Sedis, Astantibus Diaconibus, cum cuncto Clero, nobilibus etiam Confulibus, & reliquis christianis plebibus astantibus, decreuit vt si quis deinceps antiquæ cõsuetudinis, & apostolicæ Ecclesiæ tenentes fidelem vsum contemnens aduersus eandem veneration em sacrarum imaginum, videlicet Dei, & domini nostri Iesu Christi, & Genitricis eius semper virginis immaculatæ, atque gloriosæ Mariæ, Beatorum Apostolorum, & omnium sanctorum depositor, atque destructor, & prophanator, vel blasphemus exiterit, sit extorris à Corpore, & sanguine Domini nostri Iesu Christi, vel totius Ecclesiæ vnitate atque cõpage, quod & fublcription e fua solenniter vniuersi firmauerunt. Et inter catera instituta probabilium Prædecessorum, Orthodoxorũ Pontificum annectenda sanxerunt. Post peractum igitur hoc memoratum superius Synodale constitutum, Iterum misit alia familia scripta commonitoria, pro erigendis sacris imaginibus per Constantinum defensorem, quæ similiter, vt anteriora detenta sunt. Et portitorem eorum fortissima custodia constrinxerunt pœnæ per annum inte-

B. ad. 12. dies 23.

* echnisia
* hæ notinq;
* habere.
* directori
* populus.
* inuentus
* effet.

* isdem.
* iuxta vi-
* gorem, & instituta
* nem fecit
* apostolicę
* B. Greg.

* residens
* in cõcilio.

* argumen
* tata.

integrum. Postmodum autem vi auferentes, ei ipsa scripta, & comminantes ei. Post tanti temporis custodiam, cum iniurijs eum remiserunt. Nam & cuncta generalitas iustius prouinciæ Italiæ similiter pro erigendis imaginibus*supplicationis scripta vnanimiter ad eosdem Principes direxerunt, quæ & ipsa similiter vt anteriora ablata sunt, à Sergio Patritio*Extracto ipsius insulæ Siciliæ. Ac fere per octo menses detenti, remissi sunt, similiter cum exprobationis iniuria portitores. Et iterũ faciens Domnus Papa adhortatorias literas pro eligendis suprascriptis sacris imaginibus, & orthodoxæ fidei firmitate direxit per Petrum Defensorem*apud regiam vrbem, tũ Anastasio inuasori sedis Constantinopolitanæ, quamq; Principibus Leoni, & Constantino. Hic concessa sibi columnas sex onychinas volubiles ab Eutychio exarcho duxit eas in ecclesiam B. Petri Apostoli, quas statuit circa Presbyteriũ ante confessionem, tres à dextris, & tres à sinistris iuxta alias antiquas sex,*filio pares, super quas posuit trabes, & vestiuit eas argento mundissimo. *In quo sunt expressæ ab vno latere effigies Saluatoris, & Apostolorum, & ab alio latere Deigenitricis & sanctarum virginum. Posuitque super eas*tilia, & *fatos argenteos pen. in vnum lib. *octuginta. Hic fecit oratoriũ intra eandem Basilicam iuxta arcum principalem parte virorum, in quo reconditi in honorem Saluatoris, sanctæq; eius genitricis reliquias, sanctorum q; Apostolorum, vel omnium sanctorum martyrum ac Confessorum, perfectorumque iustorum toto in orbe terrarum requiescentium. Quorũ festa vigiliarum à Monachis trium monasteriorum illic seruientiũ quotidie per ordinem*existentia, atq; natalitiorum missasin eodem loco celebrare*instituens in*canone missæ hoc adiecit ita faciẽdo te dicendum. *Quorum solemnitate hodie in conspectu tuæ maiestatis celebratur Domine Deus noster in toto orbe terrarum.* Quam instituti onem in eodem oratorio tabulis lapideis confirmare fecit; in quo faciens pergulam, contulit dona diuersarum specierum, id est gabathas aureas duas, alias faxicas num. quinq; Cruces pendentes num. quatuor. Item Cruces*similiter num. decem, Amulas super auratas paria duo pendentes, fibulatoria num. quinque. Coronam auream cum Cruce pendente gemmis ornatam super altare, patenam & Calicẽ*aureum par vnum in gemmis, Aquamanile argenteum par vnum. Et imaginem Sanctæ Dei genitricis diadema aureũ habentem cum gemmis, & collare aureum cum gemmis pendentibus, inaures iubentes hyacinthinas fex. Et faciem altaris, & confessionem cum regulis vestiuit argento, & in tribus lateribus altaris posuit Cruces argenteas tres pens. in vnum lib. triginta fex. Canistra argentea duo. Calicem argenteum quotidianum, Corondulas argenteas numero quinque, & calicem argenteum vnum, qui pẽdet in abside ipsius oratorij, & super eandem absidem cruces argenteas tres & cetera, quæ in ornamento pergulæ seu ad vestes altaris ordinatæ sunt. Hic fecit in ecclesia Sanctæ Dei genitricis ad Præsepe per circuitũ super columnas regulare*Candelabrum ad instar Ecclesiæ B. Petri Apostoli. Fecit & ibidem in oratorio sancto quod Præsepe dicitur, imaginem auream Dei genitricis ample&tem Saluatorem Dominum Deum nostrum*cum gemmis diuersis pen. libras quinque. Hic renouauit tectum S. Chrysogoni Martyris, & Cameram, fuæ parietum picturas, Cyboriũ autem de argento, seu arcus quinque pensan. in vnum lib. ccxx. vbi obtulit coronas argenteas quatuor, Faracanthara duo, Patenam argenteam vnam, Calicem argenteum vnum, seu etiã & vestes altaris, nec non & vela fericea alba ornata blatto circumquaque pendentia. Construxitque monasterium erga eundem titulum Sanctorum Martyrum Stephani, Laurentij atq; Chrysogoni, constituens ibidem Abbatem, & monachorum congregationem ad persoluendas Deo laudes in eodem titulo diurnis, atque nocturnis temporibus ordinatam*fecit&dum instar officiorum Ecclesiæ B. Petri Apostoli, segregatis videlicet à iure potestatis Presbyteri prædicti tituli. In quo monasterio pro sustentatione ibidem idem ipse sanctissimus vir prædia, & dona, atque familiam largitus est. Et diuersi alij fideles, & amatores Dñi nostri Iesu Christi in eodem monasterio Sanctorũ Steph. Laurent. atq; Chrysogoni prædia & dona deuotissimi contulerunt. Simili etiam modo renouauit monasterium sanctorum Ioannis Euangelistæ, Ioan. Baptist. & S. Pancratij fecus ecclesiam Saluatoris antiquitus*institutũ, quod ab omni ordine*monachio extiterat nimia incuria destitutum. In quo prædia& dona cõtulit, & quæ inuenerat de ipso monasterio alienata, reddito precio, in eundem locum restituit; vbi & Congregationem monachorum, & Abbatem constituit ad persoluenda quotidie sacra officia laudis diuinæ in basilica Saluatoris Domini nostri Iesu Christi, quæ Constantiniana nuncupatur iuxta Lateranis diurnis, nocturnisq; temporibus ordinata, iuxta instar officiorum ecclesiæ B. Petri Apostoli. Item imaginem S. Dei genitricis antiquam deargentauit, ac inuestiuit argento mundissimo pen. lib. 50. Ité fecit patenam auream magnam cum diuersis lapidibus pen. li. 26. Et calicem similiter cum gemmis pen. lib triginta quatuor. Similiter & Euangelia aurea cum gemmis pen. li. quindecim. Fecit autem & tectum nouiter simul & Cameram S. Andreæ Apostoli ad S. Petrum Apostolum, quam depinxit, & fecit in eadem basilica imaginem auream in gemmis B. Andreæ Apostoli pen. libr. octo, & intra confessionem vestiuit argento, quod deauratur auro purissimo. Hic etiam Basilicã S. Calixti Pontificis, & Martyris pœnè à fundamentis diruta nouis fabricis cum tecto construxit, ac totam depinxit. Vbi contulit patenam argenteam simul, & calicem, &*vestem altaris. Item tectum Basilicæ Sanctorum Processi & Martiniani à nouo construxit, subposita pila fabricis fortissimis, post corundem sanctorum veneranda corpora ad firmamentum murorum Basilicæ Sanctę. Item in ecclesia beati Genesij Martyris tectum nouiter refturauit; vbi & altare erexit in nomine Saluatoris Domini nostri Iesu Christi, in quo contulit patenam argenteam, & calicem, seu Coronam argenteam cum delphinis sex, necnon & coronulam auream cum cruce pendentem super altare. Item in Basilica Sanctæ Dei genitricis quæ ad Martyres dicitur tectum vetusta incuria demolitum, purgari fecit ad purum, & cum calce abundantissima, feu cartis plumbeis à nouo refturauit, & quæque pen. circuitũ eiusdem tecti fuerant dissipata nouo nitore construxit. Item basilicam Sanctæ Dei genitricis, quæ in Aquiro dicitur, in qua antea Diaconia, & paruum oratorium fuit, cum à fundamẽtis lõgiorem, & latiorem construxit, atque depinxit. Ité Diaconiam Sanctorum Sergij, & Bacchi ltam ad Beatum Petrũ Apostolum, in qua pridem paruum oratorium erat à fundamentis ampliori fabrica dilatauit. Et concedens omnia, quæ in vsum Diaconiæ exsiliunt, statuit perpetuo tempore pro sustentatione pauperum in Diaconiæ ministerio deseruire. Item in Cimiterio Sanctæ Petronillæ stationem annuam dari instituit, vbi obtulit coronam auream, calicem, & patenam argen. seu alia diuersa ad ornatum ecclesiæ pertinentia. Item accubitus. qui accubita, quæ sunt ad Beatum Petrum in ruinis posita à fundamentis nouiter refturauit, atq; depinxit. Item Basilicam Beati Marci sitam foris muros huius Ciuitatis Romanæ via Appia, eius tectum diruta à nouo refecit. Item in ecclesia Beati Pauli Apostoli mutauit trabes numero quinque atque totum eiusdem Basilicæ tectum ab arcu altaris, vsque ad regias referciuit, ac refturauit. Mutauit autem trabes in sancta Dei genitrice ad Præsepe numero quinq; Fecit verò à nouo Ecclesiam Sanctorum Marcellini, & Petri iuxta Lateranis etiam & Cimiterium Beatorum Martyrum Ianuarij, Vrbani, Tyburtij, Valerianis & Maximi, *& eorum tectum in ruinis positum à nouo*perfecit. Huius temporib. plurima pars murorum huius Ciuitatis Romanæ refturata est. Affinioniam quoque Artificum, & pretium ad emendã calcem de proprio tribuit. Huius temporibus Gallienium Castrum recuperatũ est, pro quo quotidie expugnabatur Ducatus Romanus à ducatu Spoletino dans pecunias non paruas. Trasimundo Duci eorum, vt ecssarent bella, & quæstiones, potuit cauta finire, & in compage sanctæ reipublicæ, atque in corpore Christo dilecti exercitus Romani annecti præcepit. Hic fecit vestes de altari in ecclesia saluatoris Dei genitricis, sanctorũ Apostolorum Petri & Pauli atque Andreæ, & ceterorum in diuersis ecclesijs. Nam & in Centumcellensium Ciuitate muros diruptos pœnè à fundamentis fortissime construi fecit. Et hoc constituit vt secundum constitutum, quod à Collegio Sacerdotũ coram sacro corpore B. Petri factum est pro celebrandis sollemnijs vigiliarum, atq; missarum Christi Domini nostri Iesu Christi, sanctæque eius genitricis, sanctorum Apostolorũ, vel omnium sanctorum Martyrum, ac confessorum Pontificorumq; iustorum toto in orbe terrarum requiescentiũ vt in oratorio nomini eorũ dedicato intra ecclesiã B. Petri Apo-

stoli

*ad

*B. Lithopanas C. Phitopreas *in qibus *reprin gentas.

*existentium. *institutit. *missæ hoc adiecit.

*B. similes

*paratum

*B Candelabrum.

*ornatam gemmis.

*B. ad instar.

*construxit. *monasticeo.

*vestes

*accubitus. qui

*recta in ruinis posita. *refecit.

*ad altaria in ecclesia sancti Saluatoris

stoli sub arcu principali à monachis vigiliæ celebrarentur, & à Presbyteris, Hebdomadariis missarum solemnia: ijsdemq; institutis disposuit, vt in Cœmiteriis circumquaque positis Romæ in die Natalitiorum eorum luminaria ad vigilias facien-das, & oblationes de patriarchio per oblationarium deportarentur ad celebrandas missas, per quem præuideret Pontifex, qui pro tempore fuerit, facerdotem. Hic fecit ordinationes tres per men. Dec. Presbyteros 24. diaconos tres, Episcoposper diuersa loca num. 80. qui etiam ven. Vulcarium partibus Franciæ in Ciuitate Vienna dato pallio Archiepiscopũ constituit. Qui sepultus est in basilica B. Petri Apostoli 4. Calend. Decemb. Excessit Episcopatus dies quatuor.

NOTAE in Vitam Gregor. III.

Gregor. quando Pontifex factus.

Gregor.] *Anno 731. die 16. Februar. electus est Greg. III. Pontifex optimus S. Bonifacius Germanorum Apostolus semel per legatos; semel proprio ad vrbem accesso de reb. fidei contra Agentiles & haereticos propagandis consulsit. Huius temporib. Alfonsus à populo Saracenorum imperium exect ante Rex Hispaniarũ erigitur: De quo hoc memoratu dignissimum est, quod Reccaredi Catholici Regis successor esse, atque Catholicus Rex cognominari voluerit. Quem titulum cum successores diu interminssent, Ferdinandus Arragonius Hispaniæ Rex tanquam gloriosissimum regni ornamentum vtetum vsurpauit, precibus, enixis à tulio 11. impetrauit, vt eiusmodi titulus esset hereditarius omnium Regum Hispaniæ. Luitprandus Vrbem Romam obsedit, teste Anastasio in vita Zacharie, & basilicam S. Petri exspoliauit, vt videre est in Epist. ad Carolum inf.* De eodem, *inquit VV alfridus, veluti inauditum quiddam & nonum refertur, quod omnes psalmos memoriter tenuerit. Quibus calumnijs eundem Magdeb. perstringunt, inf. in Not. Epist. ad Bonif. ss. indicabo.*

Tempus sedis.

Sedit annos 10. mens. 8. dies 20.] *Anno 741. 4. Kal. Dec. defunctus, post decennium, mens. 9. & 12. dieb. sedisse, recte scribit Bar. anno prad. nu. 7.*

Fuit temporib. Leonis & Constantini.] *Vltimo anno Pontificat. Greg. Leo Isaurus obijt: Constant. Copronymus imperatiu imperijj, successor solus regnauit, & contra Venerand. sanctas imagines edi-ßuit furens;* Ne existimes, *inquit teste Theophane,* filium Dei esse quem genuit Maria, quique dicitur Christus; sed purum hominem: Maria autem eũ peperit, sicut me peperit mater mea. *Quibus blasphemijs populus valde cõmotus probra & contumelias in eum iecit.*

Persecutionem.] *Hanc persecutionem Aemilianus, Cyziceni Episcopus; Basilius & Procopius Decapolita, Theophylus monachi relegati leguntur in Menologio Graecorum.*

Maiore fidei ardore permotus.] *Vide quæ dicemus inſr. in Not. Concil. Rom. 11.*

Militaria scripta commonitoria pro religendis imaginib.] *Eadem Hadrianus in epist. ad Constantinum Imp.* In magnam tribulationem vter que Gregorius Romani Pontifices per ea tempora sanctissimi, ne cõsti iunt. Sapius etiam prosuum vsus re Serenitatis ad mouerunt, ne fineret venerandas imagines de statu suo deijci, verum illorum saluti seraze preces animum illius nequaquam commouerunt.

Gregorius pro imaginibus quid.

Gregorius concessis sibi columnas.] *Sacrarum imaginum vsum, contra Leonem scripsit defensum, etiamne ipse confirmauit, quando magni precij, Saluatoris, Dei genitricis, Apostolorum & S. Virginum imagines in Ecclesia B. Petri erexit.*

Hic fecit Oratorium.] *In hoc Oratorio idem Pontifex Sanctorum omnium reliquias, quas toto orbe Christiano colligere poterat, honorifice collocauit; ideo, quòd à Leone Iconoclasta sanctorum reliquiæ contemnerentur.*

Et item facies ad horteatorias literas pro religendis sacris imaginib.] *Quas in Oriente deiecerat. Nihil sanctum Pontifex apud impium imper. scripsit suis effecisse, reliqua cuncta declarant, quando Theodorum Manssuetum Graphorum Episcop. vt ait Theophanes, aliosque plures sacrarum reliquiarum cultores in longiorem exilia amandauit: & Hippatium Lydorum Episcoporum cum Andrea presbytero dire examinato necauit.*

Duplex Legatio ad Carolũ

Sacras claues direxit &c. nauali itinere ad partes Franciæ Carolo sagacissimo viro.] *Sunt, qui hanc legationem confundant cum illa ad eundem Carolum a Gregor. II. missa: Fuisse autem vtr amque plane diuersam, ex eo conuincitur, quòd prior aduersus Imperatorem, posterior aduersus Longobardos missa, quod illa, non haec recipiens a Suetii Auctor Appendix ad Gregorium Turonensem bina legationis expresse meminit. Eadem confirmatur auctoritate Epistolæ illius, quam scripsit ad Carolum.*

SEQVVNTVR EPISTOLAE GREGOR. Pap. I.

EPISTOLA II. GREGOR. PAP. III. Ad Bonifacium.

Vide Senar. nostr. ad epist. 122 epist. S Bonifacij. Matth. 15.

RVetrendissimo ac sanctissimo Patri Bonifacio Coepiscopo ad illuminationem gentis Germaniæ, vel circumquaque in vmbra mortis morantibus Gentibus in errore constitutis ab hac Apostolicæ Sede directo, Gregor. seruus seruorum Dei.

Magna nos habuit gratulatio, lectis sanctissimæ fraternitatis tuæ literis, cùm in eis relecta serie, fuisset repertum, Domini nostri Iesu Christi gratia, plurimos iam gentilitate & errore ad veræ fidei agnitionem conuertisse. Quod quia diuina inſtitutione docemur in parabolis, cui quinque talenta credita fuerant, alia quinque fuisse lucratum: in talis commercijs tuo cro cum tota plaudimus Ecclesia. Hinc iure tibi sacri pallij direximus munus, quod beati Petri Apost. auctoritate suscipiens indueris, atque inter Archiepiscopos vnus, Deo auctore, præcipimus, vt cenſeris. Qualiter autem eo vtaris ex mãdato Apostolico informatus agnosce. Itaque dum Missarum solemnia geris, vel Epiſc. te conijgerit consecrare, illo tantũmodo tempore eo vtaris.

Quia verò turbas Domini gratia, in ijsdem partib. ad rectam fidem asseruisti conuersas, ideoque nequire te occurrere omnibus quæ saluti sunt impendere vel intimare, cũ iam longè late quæ gratia Christi eius fides in illis propagetur: præcipimus vt iuxta sacrorum canonum statuta, vbi multitudo excreuit fidelium, ex vigore Apostolicæ Sedis debeas ordinare Episcopos, pia tamen contemplatione, vt non vilescat gratia Episcopatus.

Presbyterum namque, quem præterito asseruisti anno ad nos veniſſe, noſtro quę iudicio fuiſſe à fuis nefarijs abſolutum actionibus: credas, quòd nequenobis consecrationem aliquam fecit, nec à nobis, vt suos expleat libitus, absolutus est. Sed si eũ errori deditum reperieris hunc Apost. Sedis vigore, vt iuxta sanctorum canonum cenſuram corrigas & emendes præcipimus, vel si quos forsan tales inueneris. Ille enim veniẽs: Presbyter sum, ait, & commendatitias ad filium noſtrum Caroli literas expetijt. Nullam illi aliam concessimus licentiam. Quem vitari, si prauè conuerſatur cum reliquis volumus.

Eosdemque quos à paganis baptizatos esse asseruisti: si ita habetur, vt denuò baptizes in nomine S. Trinitatis mandamus.

Inter cætera agrestem caballum aliquantos comedere adiunxisti, plerosq; & domesticum: hoc nequaquam fieri dãceps sanctissime frater, linas, sed quibus potueris, Christo iuuante, per omnia compesce, & dignam eis impone pœnitentiam. Immundum enim est atque execrabile.

Pro obeuntibus quoque confuluisti, si licet oblationem offerri: Sancta sic tenet Ecclesia, vt quiſquis pro suis mortuis vel què Christianis offert at oblationes, atque presbyter eorum faciat memoriam; & quamuis omnes peccatis lubiaceamus, congruit tamen, vt fiat dos non nisi pro mortuis Catholicis memoriam faciat & intercedat. Non enim pro impijs quamuis Christiani fuerint, tale quid agere licebit. Eos etiam qui fe debitant fuiſſe baptizatos, vel quà à presbytero Ioui mactante & immolatitias carnes vescente baptizati sunt, vt rebaptizentur præcipimus.

Progenies suum vnumquemq; vsq; ad septimam generationem obseruare decreuimus. Et si voluerit, deuitandũ docenecui vxor obierit, amplius quàm duabus debeat copulari.

De his verò qui patrem, vel matrem, vel fratrem, aut sororem occiderint: dicimus vt roto vita tempore corpus Dominicum non sumpsiant, nisi in fuo exitu pro viatico: sibi tamen inter cætera fe à carnis comeſtatione & potu vini donec adiuxerint: licuerit fecunda, quarta, & sexta feria, vt sic defluentes poſſint diluere commiſſum scelus.

Hoc quoq; inter alia crimina agi in partib. illis dixiſti, quòd

quidam

quidam ex fidelibus ad immolandum paganis suæ venundent mancipia. Quæ vt magnopere corrigere debeas, frater, commonemus, ne linas fieri vltrà. Sceleus enim est impietas. Eis ergo qui hęc perpetrauerunt, similem homicidæ indices pœnitentiam.

At quoties Episcopum consecrauerit, duo vel tres conueniant tecum Episcopi, vt Deo sit gratum quod geritur, & eis consecrationibus, ipsisq; præsentibus consecres. Hæc te, frater carissime, diligenter obseruare volumus, & studio pietatis cœptum negotiũ salutis exequi, vt de lucro apportato valeas à Domino Deo nostro mercedem percipere in æterna beatitudine. Priuilegium verò iuxta quod petisti facientes, his iunctum direximus, optantes te à Domini Dei nostri præsidio de conuertione errantium plenissimum apportare lucrum. Deus te incolumem custodiat, reuerendiss. frater.

EPISTOLA II. GREGOR. PAP. III. AD Episcopos, Abbates & principes Germaniæ.

Gregorius seruus seruorum Dei dilectissimis nobis omnibus Episcopis, venerabilibus presbyteris, religiosis Abbatibus omnium prouinciarum.

Domino cooperante, & sermonem confirmante, præsens sanctissimus vir Bonifacius frater & Coepiscopus noster, à decessore nostro sanctæ recordationis Gregorio Præsule in Germaniæ partes missus prædicare verbum Dei: post multũ temporis, orationis causa, Liminibus sacris Apostolorum Petri & Pauli præfentandus aduenit. Qui perfecta oratione, ad acceptum laborem, Angelo Domini præueniente, à nobis est absolutus. Cui vestra omnium dilectio, seu reuerentia & religiositas propter Christi amorem iuuamina impendere dignetur, dum & agnoscitis, quæ Dominus noster Iesus Christus promisit, dicens: Qui suscipit prophetam in nomine prophetæ, mercedem prophetæ accipiet : & qui suscipit iustum in nomine iusti, mercedem iusti accipiet. Matt. 10.

Et si forsitan quis ex vestris ministris sese ipsi sanctissimo viro in ministerio exhortationis sanctæ, Catholicæque fidei adiungere voluerit: nullo modo prohibeatis carissimi ; sed magis cõsortium præbete, & ex vestro ouili adiutores tribuite, qui possint per Dei gratiam sufficienter Gentibus ministrare verbum præ dicationis, vt omnipotenti Deo animas lucrifaciant; vt & vestra communitas boni operis portionẽ fortiatur, atque illi mereantur Dominicam vocem audire: Vos qui reliquistis omnia & fequuti estis me, centuplum accipietis, & vitam æternam possidebitis. Matt. 19.

EPISTOLA III. GREGOR. PAP. III. AD optimates Germaniæ.

Gregorius Papa vniuersis Optimatibus & populo prouinciarum Germaniæ, Thuringiæ, & Hessiæ, Bortharuariæ, Nistretæ, Vuedrunis, & Lagnais, Suduodis, & Graueldis, & omnibus in Orientali plaga constitutis.

Quoniam decessor noster sanctæ recordationis Gregor. Præsul nutu diuino motus, ad faciendam Deo plebem perfectam, præsentium portatorem reuerendissimum fratrem nostrum & Coepiscopum ordinans ad vos vsq; destinauit, eamque regulam & normam Apostolicæ & Catholicæ fidei edocens, direxit, & post temporum spatia orationis causã ad Liminabeatorum Apostolorum sese præsentauit, & quæ ad salutem animarum pertinẽt, à nobis posposcit imbui. Nos, Deo fauente, vt sacra docet scriptura, eum * educantes, ad vos carissimi, remeandum voluimus: hortantes vos in Domino, vt digne suscipiatis ab eo verbum exhortationis, vt Episcopos vel presbyteros, quos ipse ordinauerit per Apostolicam sibi datam auctoritatem, in Ecclesiæ ministerio recipiatis. & si quos forsan deuiantes inuenerit à rectæ fidei tramite, seu canonica doctrina, eos que prohibuerit, à vobis nullo modo impediatur; & quod eis impositum fuerit, obediendo, propter Deum suscipiant. Nam qui temerator extiterit ad obediendum, sibi ipsi damnationem acquirit. Vos autem carissimi, qui in nomine Christi baptizati estis, Christum induistis, abstinete ab omni cultu paganorum, non tantùm vos metipsos corrigentes, sed & subditos vestros. Diuinos autem & fortilegos, vel Vide Sectar notas ad epist. 148 epist 5 Bonifacij. * edoctes Galat. 1.

sacrificia mortuorum, seu lucrorũ, vel somnium auguria, vel philacteria & incantatores, & maleficos, & obseruationes varias, quæ in vestris finibus fieri solebant, omninò respuentes, atque abijcientes, tota mentis intentione ad Deum conuerti- Rom. 12. mini, ipsumque timete, adorate, honorificate, Sãctorum memorijs communicantes, vt ait Apostolus.

Si enim fides vestra fecundum Domini nostri dicta fuerit sicut granum sinapis, dicetis monti huic: Transfer & transfe- Luc. 17. retur. Item Dominus & Saluator noster in suo sacro eloquio Matt. 17. docet, dicens: Diligę Dominum Deum tuum ex toto corde & 21. tuo, & ex tota anima tua, & ex tota virtute tua. Et iterum: Qui Luc. 12. me confessus fuerit coram hominibus, & ego confitebor eum Ioan. 14. coram Patre meo, qui in cœlis est. Item & alibi promittit, dicens: Quodcunque petieritis Patrem in nomine meo, fiet vobis. &: Petite & accipietis, quærite & inuenietis, pulsate & aperietur vobis: omnis enim qui petit accipit, & qui quærit inuenit, & pulsanti aperietur. Et vos, carissimi, facite fructus dignos, vt in die aduentus Domini nostri Iesu Christi fidereas Matt. 7. mereamini adipisci mansiones.

EPISTOLA IV. GREGOR. PAP. III AD Episcopos prouinciarum Germaniæ & Alemanniæ.

Dilectissimis nobis Episcopis in prouincia Baioariæ & Alemannia constitutis Vuigoni, Liudoni, Radulpho, Vuilo, seu Adda, Gregorius Papa.

Catholica sanctorum Patrum auctoritas iubet, vt bis in anno pro salute populi Christiani, seu exhortatione adoptionis filiorum, Synodalia debeant celebrari, vt causarum canonicarum examinatio prouenire possit, atq; vt necessitas vniuscuiusque poposcerit, pia educatio agatur. Vnde secundum Apostoli doctrinam, admoneo & hortor vos, carissimi, per Ephes. 4. misericordiam Dei, vt dignè ambuletis ea vocatione qua vocati estis, vt ministerium vestrum perfectum sit coram Domino.

Opportunum namque est, vos nostræ fratrem & Coepiscopum nostrum præsentem Bonifacium, nostram agentem vicem, cum digno ac debito honore pro Christi nomine suscipere, & ministerium Ecclesiasticum cum fide Catholica secundùm morem & normam S. Catholicæ & Apostolicæ Dei Ecclesiæ, cui, misericordia Dei præueniẽte, præsse videmur; sicut Apostolica auctoritate à nobis destinatus est, ab eo susciptentes, dignanter teneatis, & gentilitatis ritum & doctrinam, vel venientium Britonum, vel falsorum facerdotum & hæreticorum aut vndecumque sint, renuentes ac prohibentes abijcitatis; & vt populum vobis à Deo commissum pijs admonitionibus edocetatis, & à sacrificijs mortuorum omnino abstinetatis; & iuxta quod fuerit is à prædicto nostro consacerdote edocti, ita Catholicam & Apostolicam doctrinã tenentes, Domino Deo Saluatori nostro placetatis; cui quo vobis loco ad celebranda Concilia conuenire mandauerit, siue iuxta Danubium, siue in ciuitate Augusta, vel vbicunque iudicauerit, pro nomine Christi parati esse inueniamini: quatenus cognoscamus per eius mandatum de vestro conuentu, vt in die aduentus Christi Iesu cum fructu boni operis ante eius tribunal assistere mereamini, dicentes: Ecce nos & pueri, quos Isai 8. dedisti nobis Domine: Non perdidimus ex eis quemquam. Vt & vos Dominicam vocem audire mereamini, dicentem: Matth. 25. Venite benedicti Patris mei: percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi.

EPISTOLA V. GREGORII Papæ III.

Gratulatur multos ad fidem conuersos. respondet eius consultationibus, iubet vt Concilium celebret, & in fidei prædicatione perseuerat.

Reuerendissimo & sanctissimo patri Bonifacio, Gregor. seruus Ex M. S. *seruorum Dei.* Doctoris omnium gentium egregij Apo- Cod. stoli B. Pauli vox est, dicentis: Diligentibus Deum omnia Rom. 8. cooperantur in bonũ. Agnoscentes itaq; in fyllabis fraternitatis tuæ, quæ innotuisti iam de Germaniæ gentibus, quas tua pietate Deus nobis de potestate paganorũ liberauit, & ad cẽtũ millia animas in sinu matris Ecclesiæ tuo conamine & Caroli princ. Frãcorũ aggregare dignatus est, sed & in Baioiariorũ

proun-

prouincia,quæ à te acta sunt, agnoscêres,datori omnium bonorum Domino Deo nostro,extentis ad cœlum palmis,gratias retulimus,qui tantum misericordię & pietatis in illis partibus Hesperijs ad cognoscendam viam salutis, ostium misericordiæ aperuit, & militi Angelum suũ, qui præparauit viam tuam ante te: Ipsi est gloria in sæcula sæculorum, Amen. Igitur quia indicasti, perrexisse te ad gentem Baioariorum, & inuenisse eos extra ordinem Ecclesiasticum viuentes, dum episcopos non habebant in prouincia nili vnum nomine Viuilo, quem nos ante tempus ordinauimus, & quia cum assentu Ocilo ducis eorũdem Baioariorum, seu optimatum prouinciæ illius, tres alios ordinasse episcopos, & in quatuor partes prouinciam illam diuisisse, id est, in quatuor parochias, vt vnusquisque episcopus suam habeat parochiam, bene & satis prudenter peregisti frater. Et quoniam Apostolicam præceptionem ex nostra vice implesti, & sicut tibi præcepimus, ita peregisti: itaque non desinas frater reuerentissime, docendo eos sanctam Catholicam & Apostolicam Romanæ Sedis traditionem, vt illuminentur rudes, & viam salutis teneant per quam possint ad æterna præmia peruenire. Presbyteros verò quos ibidem reperisti, si incogniti fuerint viri illi, à quib. fuerint ordinati, & dubium est eos episcopos fuisse, an non, qui eos ordinauerint, si bonæ actionis & Catholici viri sint ipsi presbyteri, & in ministerio Christi, omnia; lege sanctæ edicti, apti, ab episcopo suo benedictionem presbyteratus suscipiant, & confecrentur, & tic ministerio sacro iungantur. Illi verò, qui baptizati sunt per diuersitatem & declinationem linguarum gentilitatis: tamen quia in nomine Trinitatis baptizati sunt, oportet eos per manus impositionẽ & sacri chrismatis vnctionem confirmari. Nam Viuilo episcopus à nobis est ordinatus. Et si aliquid excedit extra canonicam regulam, doce & corrige eum iuxta Romanæ Ecclesiæ traditionem, quam à nobis accepisti. De Concilio verò, vt iuxta rapam. Dandubi debeas celebrare nostra vice, præcipimus fraternitati tuæ Apostolica auctoritate ibidem præsentari, & in quantum Dominus tibi vires dederit, prædicare verbum salutis ne cesses, vt religio Christiana in nomine Domini crescat & multiplicetur. Nec enim habebis licentiam frater, pro iure cœpti laboris in vno morari loco: sed confirmatis cordibus fratrum & omnium fidelium, qui rudes sunt in illis Hesperijs partibus, vbi tibi Dominus aperuerit viam, salutis verbum prædicare non desistas: & vbi locum inueneris necessarium, secundum canonicam regulam episcopos ex nostra vice, & Apostolicam atque Catholicam traditionem eos tenere edocebis. Ex hoc enim magnum mercedis præmium tibi præparabis, quoniam omnipotenti Deo nostro facies plebem perfectam. Non pigeat, dilectissime frater, itinera capere aspera & diuersa, vt Christiana fides longè lateque tuo conamine extendatur. Scripsimus namque est: Arcẽ & angusta via est, quæ ducit ad vitam. Operare itaque frater bonum opus, quod cœpisti, vt in die Christi Dei nostri merearis dicere, inter cœtum sanctorum probabilium patrum assistens: Ecce ego & pueri quos dedisti mihi, non perdidi ex eis quemquam. Et iterum: Domine, quinque talenta tradidisti mihi, ecce alia quinque superlucratus sum: vt fubsequenter merearis vocem Domini audire, dicentis: Euge serue bone & fidelis, quia supra pauca fuisti fidelis, supra multa te cõstituam: intra in gaudium Domini tui. Deus te incolumem custodiat reuerentissime frater. Data quarto Calend. Nouembris, imperante Domino pijssimo Aug. sto Leone imperij eius anno vigesimo tertio: sed & Constantino magno Imperatore eius filio, anno vicesimo, Indictione octaua.

Non rebaptizandi sunt per diuersitatẽ linguarũ fuctuũ baptizati.

Matth. 7.

Ecc. 8.

Ioan. 18

Matth 25. Ibidem.

Pap. non esse iterandum illorum baptisma, qui gentilium more & in nomine SS. Trinitatis baptizati essent; sed per manus impositionẽ, & Chrismatis vnctionem vt Christianos esse recipiendos: Vera igitur est interpretatio epistolæ 1. quæ à papatu sunt expressa Trinitatis invocatione baptizatos, iterum manibus baptizatis non nec sanctissimæ Trinitatis. Vide epist. Zach. Pap. 1. quæ incipit. Sacris liminibus: *quæ rescripto ad Bonifacium ducis præde cessisse sui Gregorij exemplo respondet; non legitimè per expressam SS. Trinitatis invocationem baptizatos, iterum legitimè forma baptizari debere.*

EPISTOLA VI. GREGOR. PAP. III. ad Carolum Martellum Francorum Principem, vt Roman. Ecclesiæ contra Longobardos auxilium ferat.

DOMINO *excellentissimo Filio Carolo Subregulo Gregorius Papa.*

Ob ninium dolorem cordis & lachrymas, iterata vice tuæ excellentiæ necessarium duximus scribendum, confidentes te esse amatorem Filium beati Petri Principis Apostolorum, & nostrum; & quod pro eius reuerentia nostris obedias mandatis ad defendendum Dei Ecclesiam & peculiarem populum, * quiiam persecutionem & oppressionem gẽtis Longobardorum sufferre non possimus. Omnia enim luminaria ad honorem ipsius Principis Apostolorum, & quæ à vestris parentibus vel à nobis oblata sunt, ipsi abstulerunt. Et quoniam ad te post Deum confugium fecimus; propterea ipsi Longobardi in opprobrium habent & opprimunt: Vnde & Ecclesia sancti Petri denudata est, & in nimiam desolationem redacta: tamen omnes nostros dolores subrifius in ore posuimus præsenti portatori tuo fideli, quos in aurib. tuæ excellentiæ suggerere debeat.

* quia

Tu autem, fili, habeas cum ipso Principe Apostolorum hic & in futura vita coram omnipotẽte Deo nostro, sicut pro eius Ecclesia, & nostra defensione dispouueris & decertaueris sub omni velocitate; vt cognoscant omnes gẽtes tuam fidem & puritatem atque amorem, * quem habes erga Principem Apostolorum B. Petrum & nos, eiusq; peculiarem populum zelando & defendendo. Ex hoc enim tibi poteris immortalem & æternam vitam acquirere.

* quæ

EPISTOLA VII. GREGOR. PAP. III. ad eundem Martellum pro subsidio Rom. Eccles. mittendo contra Longobardos Italiam depræd antes.

DOMINO *excellentissimo Filio Carolo Subregulo Gregorius Papa.*

Nimia fluctamur tribulatione, & lachrymæ die noctuque ab oculis nostris non deficiunt, quando cõspicimus quotidie & vndique Ecclesiam sanctam Dei à suis, in quibus spes erat vindicandi, destitui filijs. Propterea coarctari dolore, in gemitu & luctu consistimus, dum cernimus, id quod modicum remanserat præterito anno pro subsidio & alimento pauperum Christi, seu luminarium concinnatione in partibus Rauennatium, nunc gladio & igne cuncta confumi à Luithprando & Hilprando Regibus Longobardorum. Sed in istis partibus Romanis mittentes plures exercitus, similia nobis fecerunt, & faciunt: & omnes fcalas sancti Petri destruxerunt, & peculia quæ remanserant, abstulerunt: Et nulla nobis absque, excellentissime fili, refugium facientibus peruenit hactenus consolatio. Sed, vt conspicimus, dum indulsum à vobis cifdem Regibus est motiones faciendi, quod eorum falsa suggestio plusquam nostra veritas apud vos recepta est; & timemus, ne tibi respiciat ad peccatum. Quando núc vbi resident ipsi Reges, ad exprobrationem nostram ita proferunt verba, dicentes: Aduenisset Carolus, apud quem refugium, & exercitus Francorum; & si valent, adiuuent vos, & eruant de manu nostra.

NOTA in præcedentem Epistolam.

Caroli Principis Francorum.] *Hoc argumento pluribus, alijs à Baronio anno 741. allegatis, commentitium fabulosum esse, quod de Caroli Martelli anima apud inferos condemnata refert Gratian. 16. q. 1. post can. 59.*

Presbyteros autem.] *Ex hoc loco Centuriatores Gregor. III. recte arguunt; sed magna cum iniuria: nihil enim aliud hoc loco præcipit, quàm vt ordinati à non veris episcopis iterum consecrẽtur. Bellar. lib. 4. de Rom. Pontif. ca. 12.*

Illi verò qui baptizati sunt.] *Hoc loco expressè tradit Greg.*

O quam insanabilis dolor pro his exprobationibus in nostro retinetur pectore, dum tales ac tãti filij suam spiritualem matrem, sanctam Dei ecclesiam, * eiusque populum peculiarem non conantur defendere: Potens est, carissime fili, ipse Princeps Apostolorum, ob à Deo sibi concessam potestatem, suam defendere domum & populum peculiarem, atque de inimicis dare vindictam, sed filiorum fidelium mentes probat.

Quid Regis contra ducen.

Non credas, fili, falsidicis suggestionibus & suasionibus eorũdem Regum. Omnia enim tibi falsò suggerunt, scribentes circumuentiones, quod quasi aliquam culpam cõmissam habeant eis eorum Dux fecit, Spoletinus & Beneuentanus. Sed omnia mendacia sunt. Non enim pro alio (satisfaciat tibi veritas, fili) eosdem Duces perfequuntur crimine, nisi pro eo quòd noluerunt præterito anno de suis partibus super nos irruere, & (sicut ille fecerunt) res SS. Apostolorum destruere & peculiarem populum deprædare, ita dicentes ipsi Duces: * Quia contra Ecclesiam sanctam Dei, eiusque populum peculiarem non exercitamus, quoniam & pactum cum eis habemus, & ex ipsa Ecclesia fidem accepimus: ideoque mucro eorum defixit contra eos. Nam ipsi prædicti Duces parati fuerunt, & sunt, secundùm antiquam consuetudinem, eis obedire: sed illi retinentes iram pro eo, quod superiùs dixinus, per exquisitam occasionem volentes illos & nos destruere & inuadere; ideoque vtrosque persequentes, & vestræ bonitati suggerunt falsa, vt & Duces illos nobilissimos degradent, & suos ibidem prauos ordinent Duces; & multò amplius quotidie & ex omni parte Dei Ecclesiam expugnent, & res B. Petri Principis Apostolorum dissipẽt, atque populum peculiarem captiuent.

* qui

Legatum petit mitti ad expiorandum.

Tamen vt rei veritas vobis penitùs declaretur, Christianissime fili, iubeas post ipsorum Regum ad propriam euersionem tuum fidelissimum mitti, qui non præmijs corrumpatur, huc dirigere, vt proprijs oculis persecutionem nostrã, & Dei Ecclesiæ humiliationem, & eius rerum desolationem, & peregrinorum luctus mas conspicietur, & tuæ deuotioni omnia pandantur.

* si

Sed hortamur tuam bonitatem coram Domino & eius terribili iudicio, Christianissime fili, vt propter Deum & animæ tuæ salutem, subuenias Ecclesiæ S. Petri & eius peculiari populo, eosdemque Reges subinimia celeritate retrues. Nõ delpicias deprecationem meam, neque claudas aures à postulatione mea; * sic non tibi Princeps Apostolorum claudat cælestia regna.

Psal. 19.

Coniuro te per Deum viuum & verum, & per ipsas sacratissimas claues Confessionis beati Petri, quas vobis ad Regnum direximus, vt non præponas amicitiam Regum Longobardorum amori Principis Apostolorũ, sed velociùs sub nimia festinatione sentiamus post Deum tuam consolationem ad nostram defensionem; vt in omnibus Gentibus declaretur vestra fides, & bonum nomen; quatenus & nos cum Prophetamereamur dicere: Exaudiat te Dominus in die tribulationis, protegat te nomen Dei Iacob.

* Authardus

Harum autem literarum portator * Anthardus vester fidelis, quod oculis suis vidit, (& nos ei iniunximus) omnia tuæ benignæ excellentiæ viuâ voce narrabit. Et petimus bonitatem tuam coram Deo teste & iudice, vt nimis festinanter lenias dolores; & lætabunda nobis celeriter mittas nuntia, vt lato affecti animo, die noctuque pro te, tuisque fidelibus coram sacris sanctorum Principum Apostolorum Petri & Pauli Confessionibus, Domino fundamus preces.

(:)

SEQVVNTVR CONCILIA SVB Gregor. Pap. III.

CONCILIVM ROMANVM I. IN CAVSA GREGORIJ presbyteri Legati sedis Apostolicæ, Anno 731. celebratum sub Gregor. III.

NOTÆ.

Concilium.] *Ad extirpandam Iconoclastarum hæresin scripserat Gregor. ad Leonem Imperatorem Epistolam adhortatoriam, qua eum ab errore auocare conabatur: Hanc Gregorius legatis Apostolicæ munere fumctum acceperat, vt eam Imperatori coram traderet; sed humano terrore motus vltrà portexit. Quod cum ille Romani reuersus Pontifici enarrasset, literas q, acceptas agnita culpa eddidisset, hac Synodali congregatione sententiam depositionis à presbyterio incurrisset, missæ tum Episcoporum præsentium panam deprecatisunt. Rem gestam narrat Anastas. sup. in vita Gregor. hu verb.* Fuit temporib. Leon. &c.

CONCILIVM ROMANVM II. PRO IMAGINVM cultu celebratum, Anno 732. sub Gregor. III.

Concilium.] *Gregorium presbyterum secunda vice cum literis commonitorijs ad Leonem Imp. destinauerat Pontifex: quem cũ Imp. Iconomachus in Sicilia aliquandiu retinuisset, ablatis, q, scriptis in exilium amandasset; collecto hac de causa Romæ 93. Episcoporum Concilio, primum ad cõfirmandas antiquas Patrum traditiones de visu sacrarum imaginum Constatinum edulit, eoq, diro anathemate percussit, qui huic decreto aduersarentur. Additum præterea, ex Synodo ad eundem Imperatorem commonitoriam Epistolam mittendam esse. Habet hæc omnia Anastas. sup. in vita Gregor. III. hu verb.* Maior e fidei ardore per motus Gregor. Papa, Synodale fecit decretum, &c.

VITA, EPISTOLÆ, ET DECRETA S. ZACHARIAE PAPÆ I.

ZACHARIAS, natione Græcus, ex patre Polychronio, sedit annos decem, menses tres, * dies 14. Vir mitissimus, atque suauis omnique bonitate ornatus, amator cleri & omnis populi Romani, tardus ad irascendum, & velox ad miserandum, nulli malum pro malo reddens, neque vindictam secundum meritum tribuens, sed pius, ac misericors à tempore ordinationis suæ omnibus sactus, etiam & his, qui ante sui fuerant persecutores, bona pro malis reddidit, eosque honoribus promouẽs simul & facultate ditauit. Hic inuenit totam * Italiam prouinciam valde turbatam simul & ducatũ Romanum perfequente Luitprando Longobardorum Regee x occasione * Trasimundi Ducis Spoletini, qui in hac Roman. vrbe eodem Rege persequente refugium fecerat. Et dum à Prædecessore eius beatæ memoriæ Gregorio Papa, atque ab Stephano quondam Patritio, & Duce vel omni exercitu Romano prædictus Trasimundus redditus non fuisset, obsessione facta, pro eo ab eodem Rege ablatæ sunt à Romano ducatu Ciuitates quatuor, id est Ameria, * Hortas, Polimartium, & Blera. Et sic isdẽ Rex ad suum palatium est reuersus per mensem Augustum Indict. 7. Trasimũdus verò Dux habito consilio cum Romanis, collectoq; generali exercitu ducatus Romani * ingressi sunt per duas partes in fines ducatus Spoletani. Qui cõtinuo timore * ductus præ multitudine exercitus Romani

* B. dies 10

* Italiæ

* Transimundi

* Ortas

* ingressus est

* ducti

* Valuenſes, atque Pitenenſes.
* Perſinamenſe, vel Ruenenſe.
* quibus
* ingreſſi ſunt Spoletanum
* ſancti erant.
* admonitione eius facta

mani eidem Traſimũdo ſe ſubdiderunt Marticani, & Forconini, atq; * Baluenſes, ſeu Pitenenſes. Deinde ingreſſi per * Sabinenſe territorium venerunt in Reatinam Ciuitatem. * Qui Reatini cõtinuo & ipſi ſe ſubdiderunt. Exinde pergentes * ingreſſus eſt Spoletum per mẽſem Decemb. præſcita Indictione. Eatq; magna turbatio inter Romanos & Longobardos. Quoniam & Beneuentani, & Spoletani cum Romanis * tenebant. Sed dum idem Traſimũdus Spoletinus Dux noluit implere quæ prædicto Pontifici, & Patritio ſimul & Romanis promiſerat pro recolligendis quatuor Ciuitatib. quæ pro eo pericrant, & aliis quę ſi proponerentur capitula, & præmonitatis Rex * ad morionem contra ducatum Romanum ſe præpararet, in his prædictis beatæ memoriæ Gregorius Papa diuina vocatione ex hac luce ſubtractus eſt, & diuino nutu præmonitatus ſanctiſſimus Zacharias in pontificatum eſt electus. Cui omnipotens Deus tantam cõtulit gratiam, vt etiam pro ſalute populi Romani ſum ponere animam nõ dubitarer. Miſſa igitur legatione apud iam dictum Regem Longobardorum ſalutaria illi prædicauit. Cuius ſancti viri admonibus inclinatus, præmonimatas quatuor quas * Ducatu Romano abſtulerat Ciuitates reddere promiſit. Dumq; motione militum facta ad comprehendendum Traſimundum Ducem Spoletinum coniungeret ſe exhortatione Sancti viri exercitus Romanus in adiutorium prædicti Regis, * egreſſi ſunt. Et dũ ipſe Traſimundus ſuam decepti nem conſpiceret, egreſſus à Spoletana Ciuitate ſeſe prædicto tradidit Regi. Dumq; eiſdem * Rex protraheret dilationem ad reddẽdum iuxta ſuam promiſſionem iam * factam, quatuor Ciuitates, Præneminatus Pontifex, vt verè paſtor populi ſibi à Deo crediti ſpem ponés in Deum, egreſſus ex hac Romana Ciuitate cum facerdotib. & Clero perrexit fiducialiter, & audaciter ad ambulandum in locum Interamnenium vrbis, vbi in finib. Spoletinis ipſe refidebat Rex. Qui dum in Ortanam conueniſſet Ciuitatẽ, ipſeque Rex eius cognouiſſet aduentum, miſit Grimoaldum miſſum ſuum, qui ei obuius factus vſq; ad Narnienſem perduxit Ciuitatem. Ad cuius ſancti viri aduẽtum obuiam iam nominatus Rex miſit Duces, ſatrapas ſuos * plurem q́ue exercitum, & à Narnienſium Ciuitate octauo ferè milliario eodem Regem ſuſcipiente. Sextæ feriæ die perduxerunt ad Baſilicam B. Valentini epiſcopi, & Martyris ſitam in prædicta Interamnenſium vrbe ducatus * Spoletini. Ante cuius fores Baſilicæ iſdem Rex cum reliquis optimatibus, & exercitu ſuo ſanctum virum ſuſcepit. Factaq́ue oratione * mutua, & ſalutatione ibi perfoluentes dum diuinis eum fuiſſet cõmonitus colloquijs, impenſaq́ue charitate ab eadem egreſſus Eccleſia in eius obſequium Rex dimidium fere milliarium perrexit, & ſic in ſuis tentorijs vterq́ue eadem feriæ ſextæ die ſunt morati. Sabbato vero iterum cõuenientes diuina perfuſus gratia Deo placitis admonitionib. eum eſt allocutus prædicans * ei ab hoſtili motione, & ſanguinis effuſione quieſcere, & ea quæ pacis ſunt, ſemper ſectari. Cuius pijs eloquijs flexus & * cõſtantia m ſancti viri, & admonitionem admiratus omnia q́uæcunq; ab eo petijt, per gratiam Spiritus ſancti obtinuit, & prædictas quatuor Ciuitates, quas ipſe ante biennium per obſi ionẽ factam pro prædicto Traſimũdo Duce Spoletino abſtulerat, eidem ſancto cum eorum habitatoribus redonauit viro. Quas & per donationem firmauit in oratorio Saluatoris ſito intra Eccleſiam B. Petri Apoſtoli in eius nomine ædificato. Nam & Sabinenſe patrimoniũ, quod per annos prope triginta fuerat ablatum, atq; Narniencẽ etiam & Auximanum, atq; Anconitanum, nec non & * Numanatenſe & vallem, quæ vocatur magna, ſitam in territorio Sutrino per donationis titulum ipſi B. Petro Apoſtolo r. principi reconceſſit, & pace cum Ducatu Romano ipſe Rex in viginti confirmauit annos. Sed & captiuos omnes, quos detinebat ex diuerſis prouincijs Romanorũ miſſis literis ſuis tam in Tuſciam fuam quamq́ue trans Padum vna cum Rauennatib. captiuis, Leonem, Sergium, Victorem, & * Agnellum * Cõſules prædicto Beatiſſimo redonauit Pontifici. In prædicta verò Baſilica B. Valentini per eiuſdem Regis peritionem in locum * Configentẽſis Antiltitis, qui tranſierat, aliũ ordinauit epiſcopum. In cuius cõſecratione, dum adeſſet ipſe Rex cum ſuis iudicibus compunctione inſpirationis diuinæ tantæ orationis dulcedine ab eo ſunt prolata, vt cum ſanctum virum conſpicerẽt fundere preces plures, ex eiſdem Lógobardis ad lacry mas ſint permoti. Eodem verò die Dominico poſt peractã Miſſarũ ſolemnia ad prandium eundem Regem ad Apoſtolicam benedictionẽ ſuſcipiendam ipſe Beatiſſimus Pontifex inuitauit. Vbi cũ tanta ſuauitate eſum ſumpſit, & hilaritate cordis, vt diceret ipſe Rex tantũ ſe nunquam meminiſſe * commeſſatum. Alla verò die, quæ fuit ſecunda * C. come ſeria vale faciens ei ipſe Rex miſit in eius obſequiũ * Agiprap- diſſa. B. Aſe dum Ducem Clufinum nepotem ſuum, ſeu Tacipertum Ca- comeſium ſtaldium in eius obſequium, & * Ramingum Caſtaldum Tuſ- * B. Alde canenſem, atq; Grimoaldum, qui eidem Sancto viro vſq; ad prandium B. Rauin prædictas Ciuitates obſequium faceren t: eaſdemq; Ciuitates gium cum ſuis habitatoribus traderent, quod & factum eſt. In primis Amerinam Ciuitatem, Deinde Hortanam, dumq; in Polimartio Caſtro conueniſſent, eumq; recepiſſet, & fuiſſet triueris longitudo per circuitum ſinium Reipublicæ eundi vſq; ad Bleranam Ciuitatem per partes Sutrinę Ciuitatis per fines Longobardorum Tuſciæ, quia de propinquo erat, id eſt, per Caſtrum * Viterbium ipſe miſſus regis Grimoaldus eundem Beatiſſimum Pontificem perduxit vſq; ad Bleranam Ciuitatem. Quam ipſi Sancto viro prænominatus Ramingus Caſtaldius, & iam dictus Grimoaldus miſſus contradlderunt. Et ſic regreſſus eſt Deo propitio cũ victoriæ palma in hanc Vrbem Romam. Qui etiam omne m populum aggregans, eos eſt allocutus, vt ad perfoluendas omnipotenti Deo graiiarum actiones ab Eccleſia Dei genitricis, quę vocatur ad Martyres, egreſſi omnes cũ lætania generaliter properarent ad beatum Principem Apoſtolorum, & ita factum eſt. His autem expletis 10. Indict. in ſubſequenti 11. Indict. dum niniũ opprimeret prædictus Rex prouin ciam Ruennatium, fuiſſetq́ue præparatus ad motionẽ faciendam, & obſidendam Ruennatium Vrbem cognita * motione eiuſdem Regis, Eutychius excellentiſſimus * muni Patritius, & exarchus vna cum Ioanne Archiepiſcopo Eccleſiæ Ruennatis, atque vniuerſo populo prædictæ Ciuitatis, ac ciuitatum Pẽtapolios, & Æmiliæ, facta in ſcriptis obſecratione prædicto Sancto miſerunt viro petentes, vt pro eorũ * occurcurreret liberatione. Qui Sanctus vir miſſa legatione & muneribus ad obſecrãdum eundem Regem per Benedictum epiſcopum & Vicedominum atque Ambroſium Primicerium Notariorũ petijt, vt à * motione ceſſaret, & Cęſenatenſe Ruennatibus reddereti Caſtrum, ſed paſſus non eſt. Cuius dũ animum perſeuerantiam conſpiceret iam nominatus Sanctiſſimus vir trophæo fidei munitus, relicta Romana Vrbe iam dicto Stephano Patritio, & Ducì ad gubernãdum, non ſicut mercenarius, ſed ſicut verè paſtor relictis ouibus, ad eas quæ periturę erant, redimendas occurrit. Quo egreſſo itinere dũ ſe orationibus commendaret beat. Apoſtolorum Principi Petro cum ſuis facerdotibus, & Clero, cum Viatorib. nutu omnipotentis Dei, vt non calore vrerentur per diem vſq; ad locum, vbi tentatoria figebant, nubes eos tegebat, quæ ad veſperum * refe- * recede fidebat. Alio autem die in eorum protectione erat diuinitus inſtituta, cui obuiam occurrit denominatus excellentiſſimus exarchus vſq; ad Baſilicam B. Chriſtophori poſitam in loco, qui vocatur ad Aquilam, quinquageſimo ferè milliario à Ravennatium vrbe. Ipſa vero nubes cum eis vſque ad baſilicam S. Apollinaris in Rauẽnatium vrbem tegendo conuiauit. Exinde factum eſt ſignum vt ſanctum Pontificem quo erat iturus in Ticinenſium vrbem acies ignęæ in nubib. præcederent. Egreſſus autem de Ciuitate Rauẽnatenſi, viri, ac mulieres diuerſi ſexus & ætatis agentes gratias omnipotenti Deo profuſis lachrymis eundem Sanctum ſuſceperunt Pontificem clamantes, atq; dicentes. * Bene venit Paſtor noſter, qui ſuas reliquit oues, & ad nos, qui periturieramus liberãdos occurrit. Ex eadem quoque Rauennatium Vrbe miſit Papa ad prænominatum Regem, Stephanum Presbyterum & Ambroſium Primicerium, qui annunciarent ei ſuum aduentum. Qui viri ingreſſi in * finibus Longobardorum in Ciuitatem, quæ vocatur Imola, cognouſcentes, qui * præpoditionem nitebantur facere prædicto Sancto viro, ne illuc ambularet, per epiſtolam ſcriptam per noctis ſilentium nunciauerũt. Quo cognito iam nominatus Pontifex luceſcẽte die Sabbato nõ mortis timore perterritus, ſed C hriſti fretus auxilio audaciter egreſſus de Ravennatiũ vrbe in * finibus Longobardorum ingreſſus, ſeſquipes factus eſt ſuis miſſis. Quos quidem prędcedentes ante eum, iam dictus Rex dolore perculſus ſuſcipere noluit. Ipſe verò ſummus Pontifex 28. die ment. Iunij ad Padũ conuenit. Vbi & ad ſuſcipiendum eum ipſe Rex ſuos miſit optimates. Cum

* B. Duce

* egreſſus eſt

* B Luitbrandus
* B iam ſatas 4.

* magnũque

* Spoletani
* mutuam ſalutationem

* cum

* B de eſtantia

* B Polimarenſe.

* Agellum
* B. Conſulores
* C. Conſentini
B. Conſtantini

* Venit Venis

* fines
* B. prodi tionem

* finis

quibus Ticinum cõueniens, vbi ipse residebat Rex foris muros eiusdem Ciuitatis pertransiés ad horam orationis nonam pro vigiliarum B. Apostolorum Principis Petri celebrandis solemnijs missarum, in basilicam eius, quæ vocatur, ad cœlum aureum, perrexit. Et post * completam oblationẽ in eodem Vrbem ingressus, moratus est. Alio quoq; die pro natali celebrando ipsius Principis Apostolorum in prædicta Ecclesia a prænominato Rege inuitatus, Missarũ solemnia celebrauit. Ibiq; mutuo se inuicem salutantes pariter susceperũt cibos, & ficin prænominatam ciuitatem regressi sunt. Quem Sanctũ virum alio die iisdem Rex per optimutes suos ad suum palatium procedere inuitauit. * Erat abeode Rege nimis honorifice susceptus salutarib. monitis eum allocutus est, obsecrás ne amplius Rauennatium prouinciam opprimeret facta motione, sed magis & iblatas Rauennatiũ Vrbes sibi redonaret simul & Castrum Ceselinacẽse. Qui prædictus Rex post multam duritiam inclinatus est fines Rauẽnatium Vrbes dilatare * sicut primitus detinebantur. Et duas partes Territorij Cæsenæ Castri ad parte reipublicæ restituit. Tertiam verò partem de eodem Castro sib obtentu retinuit, inito cõstituto, vt vsq; ad Kal. Iun. dum ẽius missa Regia reuerterentur Vrbe, idem Castrum, & tertiam partem, quam pignoris causa detinebat, parti Reipublicę restitueret. Post hæc aũt is ipse Rex egressus de loco in locum vsq; ad Padum * eidem Sanctũ viro cõuiatus eum deduxit. In quo loco ei vale faciens cũ digna ordinatione eum * repedandum absoluit, dans in obsequium eius duces, & primates suos, sed & alios viros, qui scripedicta Rauennatiũ territoria, & Cæsenate castrum redderẽt, & ita factum est. Operatus est autem Deus mir. abiliter, & Rauennatium atq; Pentapolensium populus ab oppressione, & calamitate qua detinebantur, liberauit, & fœturati sunt frumẽto, oleo, & vino. Regressus autem in Vrbem Romanam cum omnib. qui secum erant gratias * agentes Deo, denuo natale Beat. principum Apostolorum Petri, & Pauli cum omni populo celebrauit, & sese in orationib. dedit, petens ab omnipotenti Deo misericordiam, & cõsolationem sieri populo R. Rauennatium, & Romano ab infidiatore & persecutore illo Luitprando Rege. Cuius preces non despiciens diuina clementia eundem Regem ante diem superius constitutum de hac fabricax it luce, & quiruit omnis persecutio. Factumq; est gaudiũ non solũm Romanis, & Rauennatibus, sed etiam genti Longobardorum, quoniam & Aldeprandum nepotem suum, quem ipse reliquerat Regem malioulum proiecerunt de Regno. & Richisum, qui fuerat Dux, sibi Longobardũ elegerũt in Regem. Ad quem missa * relatione ipse Beatissimus Pontifex continuo reuerentiam Principis Apostolorum & eius precib. inclinatus * vsque ad viginti annorum spatium inita pace vniuersis Italiæ quieuit populus. Hic in Lateranẽsi Patriarchio ante basilicam beatæ memoriæ Theodoti Papæ * à nouo fecit triclinium, quod diuersis marmoribus, & vitio, metallis, atq; musiuo, & pictura ornauit, sed & sacris imaginibus tam or, atorium B. Siluestri, quamq; & porticum decorauit. Vbi etiam & omnem subsantiam suam per manus Ambrosij primicerij Notariorum introduci mandauit. Fecit autem à fundamentis ante scriniũ Lateranense porticum, arq; turrem, vbi & portas æreas, atq; cancellos instituit, & * per figuram Salutatoris ante fores ornauit. Et per ascendentes scalas in superiori bus super eandem turrem triclinium, & cancellos æreos construxit. Vbi & orbis terrarum descriptionẽ depinxit, atq; diuersis versiculis ornauit, & omne patriarchium penè à nouo restaurauit. In magna enim penuria eúdem locum inuenerat. Hic in Ecclesia Apostolorum Principum Petri & Pauli pendentia vela inter columnas ex palleis * Syricis fecit. Hic in Ecclesia prædicti Principis Apostolorum oés codices donũs suæ proprios, qui in circulo anni legũtur ad maturinos in anni circulo opere ordinauit. Hic domum * cultam laueratum nouiter ordinauit, adijciens & massam * fonteianam, quæ cognominatur * Paunaria.

Hic viginti auri libras pro emẽdo oleo annuè, vt de lucro eorũ in * luminarijs Apostolicis proficiat, instituit. Et constituens sub anathematis vinculo obligauit. Hic fecit vestẽ super altare B. Petri ex auro textam habẽtem Natiuitatem Dñi Dei, & Saluatoris nostri Iesu Christi, ornauitq; eam gemmis pretiosis. Simulq; & vela serica alitlyna quatuor, & quę ornauit * cũ rotis, & ornamẽtis varijs auro textis. Item fecit coronam de argẽto puriſſimo cum delphinis ex proprio suo, pens. libr. cent. viginti. Hic Beatissimus vir iuxta ritum Ecclesiasticum & fidei fuæ sponsionem orthodoxam synodicam Ecclesiæ misit Cõstantinopolitanæ, simulq; & aliam suggestionem dirigens Serenissimo Constantino Principi. Et pergentibus Apostolicæ Sedis responsalibus ad regiam Vrbem inuenerunt intra palatiũ Regiæ potestatis inuasorem quendam, & rebellem * Artaulum nomine: dum enim isdem Imperat. ad dimicandum contra Agarenorũ prouerasset gentem, * illico præfatus Artaustus datis populo qui in regia remãserũt vrbe præmijs, imperiale arripuit solium. Et post modum aggregatus orientalium exercitum multitudinem * antelatus Constãtinus Princeps, pergensq; Constantinopolim, eandem viriliter expugnans, atq; extrinsecus circumuallans comprehendit Ciuitatem, & prisinum regni sui adeptus est fastigium. Statimq; iam fati Artausti, eiusq; filiorum eruit oculos, & plures ex suis rebellib. exules à proprijs fecit habitaculis. Post hæc requirẽs * missum Apostolicæ sedis, qui ibidẽ in tempore perturbationis contigerat adueniſſe, cumq; repertũ ad sedem absoluit Apostolicam, & iuxta quod Beatiſſ. Pontifex posta lauerat, donationem in scriptis de duab. * manſis, quæ Nympharia, & Normias appellantur, iuris exiſtentes publici, eidem Sanctiſſimo, ac Beatiſſ. Papæ Sanct. Romanæ Eccleſiure perpetuo direxit poſſidẽdas. Huius tempore. Carlomanus filius Caroli Francorum Regis præſentis vitæ relinquẽs, gloriam, atq; poteſtatem terrenã, ad B. Petrum Apoſtol. Principem deuotus cum aliquantis ſuis aduenit fidelib. ſeſeq; eidem Dei cõtulit Apoſtolo, atq; in * ſpeciali habitu ſe fore ſpondens permanſurum, clericatus iugum ab eodem Sanctiſſimo ſuſcepit Pontifice. Et inter alia multa dona obtulit B. Petro Apoſto. ante confeſſionem arcum argenteum maiorem penſ. libras 70. Et poſt aliquantũ temporis ad B. Benedicti quod in Aquinenſium finib. ſitum eſt, proſectus eſt monaſterii, in quo & ſua finiri vitam iure proſeſſus eſt iurando. Porro eodẽ tempore conigit plures Veneticorum hanc Romanam aduenisſe in Vrbem negociatores, & mercimonij nundinas propagantes multitudinem mancipiorum virilis ſc. & fœminini generis emere viſi ſunt, quos & in Africam ad paganam gentem nitebantur deducere. Quo cognito idem Sanctiſſ. Pater ſieri prohibuit, hoc iudicãs, quod iuſtum nõ eſſet, vt Chriſti ab luti baptiſmo paganis gentib. deferuirent. Datoq; ciſdem Veneticis precio, quod in eorum cognitione ſe dediſſe probati ſunt, cunctos à iugo ſeruitutis redemit, atq; more librorum degendos abſoluit. Ipſis itaq; tempore ſuo. * Ratchis Lõgobardorum Rex ad capiendam Ciuitatem Perufinam, ſicut cætera Pętapolcos oppida, veheimenti profectus eſt cum indignatione, quã & circumdans fortiter expugnabat. Hoc audiens Sanctiſſimus Papa continuo ſpe diuina freтus, aſſumptis aliquantis ex ſuo Clero cum optimatibus quanto opus ad eandem peruenit ciuitatem. Impenſiſque eidem regi plurimis munerib. atq; oppido eum deprecans, opitulante Dño, ab * obſeſſione ipſius Ciuitatis cũ annuit. Cui & ſalutifera prædicans, Deo auctore, valuit animum eius in ſpeciali ſtudio inclinare. Et poſt aliquantos dies iſdem Ratchis Rex relinquẽs regalem dignitatem, decore cum vxore & filijs ad B. Petri principis Apoſtolorum coniunxit limina, acceptaque à præfato Sanctiſſimo Papa oratione, clericatuque effectus, monachico indutus eſt habitu cum vxore, & filijs. Huius deniq; temporibus magnum thesaurum Dominus Deus noſter in hac Romana vrbe per eundem almiſſ. Pontificem propalare dignatus eſt. In venerabili itaq; Patriarchio ſacratiſſimum beati Georgij martyris iſdem ſanctiſſimus Papa in capſa recondituum reperit caput, in quo & * pictacium inuenit pariter literis exaratum græcis, ipſum eſſe ſignificantes. Qui Sanctiſſimus Papa omnino hilaris & fatisfactus, illico aggregato Romanæ vrbis populo cum hymnis, & cæticis ſpiritualibus in venerabili diaconia eius nominis ſita in hac Romana Ciuitate regione ſuſcepit, ad velum aureum, illud deduci fecit. Vbi immenſa miracula, & beneficia omnipotens Deus ad laudem nominis ſui per eundem Sacratiſſimũ martyrem operari * dignatur. Huius temporib. defunctus Theodorus maior filius * Megiſti Cataxanti ob veniam ſuorũ delictorũ præcium, quo ex hæreditate fruebatur paterna, ſitum quintoab hac Romana Vrbe milliario via Tyburtina, in quo & oratorium Sanctæ * Ceciliæ eſſe dinoſcitur, beato Petro reliquit. Quod ipſe beatiſſimus Papa magnæ conſtructionis fabricis, atque picturis decoratum, ampliauitque in eo fines ex

omni

* expleta libationẽ

* Qui

* anno primitus detinebat

* eundem Sanctum virũ conuiuans B. comitatus * C. ad

* agens

* C. legatione

* iex * C. renotauit

* C. pergens Iam Saliu.

* Seriels

* C. occultam Lauentium * Fondi-nianam * B. Paufasia. * in C. Iuminantibus

* C. in Rhodicis B. in votis.

* Artaulium. * illic

* C ante fatus

* missus

* manſis

* ſpirituali

* Raechis fuit B. Ruchis

* obſidione

* pictacium

* dignatus eſt. * C. regis B. magnifici Cataxanti. * C. Eccleſiæ

omni parte. Data enim digna recompensatione his, qui in vicino eiusdem loci possessiones tenere videbatur, nemini vim inferens, fed magis vt condecet patri, cuncta fecus eundem locũ amica pactione pretio emit prædia. Et domum cultam, B. Petrõ eundem locum iure perpetuo statuit permanẽdum. Quæ domus cultu, Sanctæ Cæciliæ vsque in hodiernum diem vocatur. Confruxit quippe & in ea oratorium Sancti * Abbacyri, vbi & multas sanctorum condidit reliquias. Quam videlicet domum cultam vsui proprio dominicæ videlicet traditionis declinsit. Hic constituit aliam domum cultam in decimo quarto millisrio ab hac Romana Vrbe * patrimonio * ram loca quam annua relicta quædam * domib. cultis

*C. Abbatis Cyri

Et de omnibus superius adnexis * domocultis Apostolicæ exarationis constituta faciens, atq; ficerdotale collegium aggregans, sub anathematis irrer dictionib statuir: Nulli quoquo modo fuccefforum eius Pontificum, vel alij cuiilibet personæ licere ipfas domos cultas ab vsi Ecclesiæ quoquomodo alienare. Hic fecit veftem super altare B. Andreæ Apostoli ad B. Petrum nimis optimam.

Hic Beatiffimus Papa ftatuit, vt crebris diebus alimentorum fumptus, qui & eleemofyna vfque nunc appellatur, de vencrabili Patriarchio * à paracellarijs pauperibus, & peregrinis, qui ad B. Petrum morantur, deportari, cifque erogari. Necnon & omnibus & inopibus, & infirmis per vniuerfas regiones iftius Romanæ Vrbis conftituris, eandem fimiliter diftribui ipfe alimentorũ conftinuit eleemofynam. Huius temporibus contigit fubito * tegumen rituli beati Chriſti martyris Euſebij cadere. Qui Sanctiſſimus vir cum tota fua decertans virtute, prudenterq; elaborans, fuctantiquitus fuit, rurſus quod cecidcrat, reparatit, atque optime reftaurauit. Hic præcipuus Pontifex multa loca Sanctorum in meliorem ſtatum perduxit. Et veſtes optimas ſuper altaria carundem Dei Eccleſiarum fecit. Hic dilexit Clerum ſuum valde, atq; presbyteria eis annue in duplo, & amplius tribuit. Omnes vtpote parer, & bonus paſtor amplectens, & vifiter fouens, & penitus quempiam minimè tribulari permittens. Huius itaque temporibus in magna fecuritate, & lætitia populus à Deo ifti commiſſus degens vixit. Hic Beatiſſimus Papa ſuo prudentiſſimo ſtudio, quos beatæ recordationis Gregorius Papa fecit quatuor dialogorum libros de latino in Græcum tranſtulit eloquium, & plures qui latinam ignorant lectionem, per eiuſdem lectionis illuminauit hiſtoriam. Hic fecit ordinationes tres per menſem Martium, creauit presbyteros 30. diaconos 5. Epiſcopos per diuerſa loca 85. Qui ſepultus eſt ad B. Petrum Apoſtolum Idibus Martij, Indictio. 5. & ceſſauit epiſcopatus eius dies 12.

*acellarijs

*regumẽtum

Notæ in vitam Zachariæ.

Zacharias.] *Anno 741. 5. Decemb. qui erat 8. poſt obitum Gregorij, Zacharias ſummo omnium conſenſu creatus eſt Pontifex. Longobardi ut cladem Vrbi inferẽdam parati, electionem ſolito citius accelerarũt. Carolus Martellus mutato pontificatus Zachariæ defunctus, citra grauem autoritatem ad inferendos bellum ſeſe ſeruitur à Grat. d. 16. q. 1. poſt can. 59. Succeſſit illi Carolomannus, qui tranſacto regni biennio, relicto ſeculo, monaſticã vitã amplexus eſt. Hunc temporib. Francor. Reges, qui à Metrou. Rege Merouingi appellabãtur, mollitia, luxu & ignauia ſic diffluxerãt, vt ſenſim per ætatem cæſis & inane nomẽ Regis nihil habẽrent; ſed omnia pro imperio & ſumma ſua poteſtate obtinerent & adminiſtrarent, qui Maiores Domus dicebãtur. Et quidẽ Chilpericum omnibus vltimus qui hiu temporib viuebat, nequitia, ſtuporeq; animi & ignauia ocẽs ante ſe priores vicit & ſuperauit. Qua de cauſa viſum eſt tũ potentiſſ. Maiori domus Pipino, alijsq; Francorũ optimatib. & populo vniuerſo, vt qui regni rem ac vim non haberet, etiam Regis nomine careret: & contra, si tegumopes, potẽtia & virtus adeſſet, Regis quoq; nomen gereret. Et quia iſti Principes ac populi Chriſtiani erant, hac ſua conſilia neq; poſſent tutari, neq; Deo grata fatis futura exiſtimabant, miſſa cõmuni Eccleſiæ Chriſtianæ Patre ac Paſtore Chriſti Domini Vicario, ſanctiſq; Petri ſucceſſore vim & authoritatem acciperent: Legatos igitur, in quib facile omnium primus fuit S. Bunifacius Herhipolenſis Epiſcopus, ad Zachariã Romanum mi-*

ſerunt, qui præſatã ab eo petierent. Annuit is, decreuitq; ac reſcripſit, vt deturſus in monaſterium Chilperi. 10, Pipinum Francorum in Germaniã & Galliã Regem, S. Bonifacius renunciaret & inungeret. Paruit Zacharia Pontif. Bonifacius Moguntinen. Eccleſ. Epiſc. Chilpericum (qui et Childericus dicitur) autoritate ſedis Apoſtolicæ exaulcrauit, eumq; in loco Pipini ſurrogauit. Ita legimus in Caroli Magni vita principio. Annal. Francorum an. DCCLI. Paul. Diac. l. 22. Martianus Scot. li. 3. Regino li. 2. an. Dominicæ incarnationis 749. Sigebertus in Chron. Lambertus in hiſt. German. Otho Friſing. li. 5. c. 21. Ado at ate 6. fo. 213. Aimoinus li. 4. c. 61. Rectitores, Nauclerus, Aemilius alíorũ, plurimos præterimus. Inde ne ipſi quoque barbaties noſtri temporis hiſtoriã legant; vt videre eſt apud Sertar. l. 3. hiſt. Mogunt. Notatione 38. Dnus Iamis hiſtoria tetcenuſ amtias acriter impugnant. Quarum prior eſt, magna ci iniuria Chilpericũ, translationem regni contigiſſe poſtetior eſt, præditi amyri amſtationem, Comitiũ, optimatum & populi conſenſu cius auctoritatem ſedis Apoſtolicæ factam eſſe. Iuſtam fuiſſe regni transferendi cauſam, ea ratione confirmat Seratius, quòd trãslationem optimi regni, fieri poſſe ab eerint & exoptarint, & ad impetrandam illam conſilio auxilioq; cooperati fuerint: Quod S. Burchardus Herhipolenſis Epiſc. legationem nuncr e ſunctus apud Sedem Apoſtolicam profutura trãslatione fecerit: Zachariam eam fieri mandauerit; & ſanctiſſimus Bonifacius iuſſu Pontificis executus fuerit; quodq; diuino teſtimonio approbatam, inter facta Carmines 15. q. 6. c. alius, relatam, à nullo hiſtorico ab antiquorum. de quib. ſup. non laudatam vel improbatam, ſolo Nouatores baretici, inouitatis, atrocitas & perduellionis amantiſſimi, ſuo pernerſo iudicio per contumeliam & mendacia dant axat improbarint. Authoritate ſedis Apoſtolicæ à Chilperico in Pipinum facta am effe trãslationem, tam expreſſe omnes, quos ſup. emmer aui, enarrant hiſtorici, vt inuiſi ſit, qua fronte Nouantes baretici illud dubiũ vocare audeant. Nec pro hoc loco obſtat, quòd in vnum locum conſeſſa requirit, Seratius hiſtor. Moguntinã, notatione 43. legat. An Pipinum S. Bonifacius, vel, vt opinatur alij, Stephanus Papa III. inunxerit, dicam infr. an Not. ad ann. Steph. III.

Ad poſtremũ illud hoc loco non eſt prætereundũ, ab eodem hoc Zacharia Pontif. Pipino Regi Francorum conceſſam eſſe nominationem, quam vocant, ſiue poſitionem Epiſcoporum in Eccleſijs in regno ſuo vacantib. Vnde ſi alibi legat, quod Reges Gallia Eccleſ. Epiſc. dederint, meru nersu id nunc e proprio, ſed cõ. eſſionefacto Apoſtolica Sedi. Bruſtra ita ẽ, hoc argumẽto fretigloriantur Nouatores baretici, qui Eccleſiam Regib. ſubijcere conantur. Vide Baron. an. 752.

Sedit annos 10. menſ. 3. dies 14.] *Supra aſſignatum numerum annorum, & menſium, 10. dies decem deſidſe, ex mitio & ſine ſcripti Pontificatus, recte colligitur.*

Denique idem Rex Luitprandus.] *Hac anno 742. magna omnium admiratione contigerunt. Nam vt inermis Victor ius Chriſti, atmatum bellorum conuenens, vicerit & fugarit, propemodum ſuiſſe videtur.*

Indict. 11. anno 743. Ex his vide, inquit Baron. quàm iniuſtè ſint querelæ Orientalium de Romano Pontifice, quod exuerit Occidentalis Imperio Orientales Imperatores.

Hic beatiſſimus vir.] *à Zacharia Pont. ſapius ad reſpiſcentiã monitum eſt Conſtantinum Copronymum, teſtatur Hadrianus Papa in epiſt. ad Conſtantinum & Irenem, act. 2. Conc. Nic. an. 11.*

Inuenere inuaſorem & rebellem.] *Attabulum nomine, de quo plura apud Theophan. in anual.*

Ipſius temporib. Rachis Longobardorum Rex.] *Hic ſucceſſerat Luitprando. Qui non obſtante vicennali pacis fœdere cum Papa inito Imbat à tota Italia, Perugiã obſeſa, Deiperuaſiua, vi ſic Regẽ iuſtitiæ & religionis amantiſſimũ, per ad ciam ſtatu religionis digna penitentia ad ſublimiorem gloriæ gradum in cœlis ſublimatet. Hæc eadem deſcribit Leo Oſtienſ. in Chron. Caſſ. c. 8. vbi hæc addit: Moxèq; ad hoc b. Benedicti monaſterium, eodem Apoſtolico iubente peruenies, ac ſub regulari magiſterio, ſe inſtitue dum tradens, poſt aliquot in ſancto religionis propoſito, ac Deo placitã conuerſatione per actos annos, Deo Spiritũ reddidit, &c. Succeſſit Rachiſi in Longobardorum Regno Aiſtulphus eius frater, de quo plura ref. apud Anaſt. in vita Stephani.*

Dotum cultum.] *Per Dominã cultam intellige latifundium, cui ad cultum ad ſcripta fuit familia Colonorum, qua fatus eſſe poſſent, quibuſq; ad hoc attalia domus ornãta & cultæ fuerãt. Qua domus nominãtur cultæ, quòd omnib. ad cultum agri neceſſarijs refecta ſint. Non enim vox, cultus, ad ornatum; ſed ad vtilitatẽ ſpectat, vt obiit, quòd domus ſua hominib. nomẽtia & ruſticis inſtrumentis, alijsq; vtenſilibus ad agri cultum ſpectantib. bene compoſita eſſet. Baron. an. 752. n. 6.*

Zacharias quando Pontifex

Rachis Luitprandi ſucceſſor motu ſtterium ingreſſus

Regnum Franciæ à Metouingis trauſlatum ad Pipinum.

Dotis cultu quid dicatur:

SEQVVNTVR EPISTOLAE ZACHARIÆ PAP.

EPISTOLA BONIFACII AD Zachariam Papam.

Gratulatur ei de Pontificatu: petit, vt tres Episcopos à se ordinatos confirmet, potestatemq; tribuat Synodum in Francia celebrandi: & de multis eum consulit.

Ex M. S. Cod.

DOMINO Carissimo summi Pontificatus insula pradito, Vrso Apostolico Zacharia, Bonifacius seruus seruorum Dei.

Notas ad hãc epist. habes a pud Seter. in Epistol. Bonifacij in notis ad Epist 132.

Confitemur domine pater, quia post quam per nuncios referentes audiuimus, quòd venerandæ memoriæ Apostolatus vestri prædecessor Gregorius Pontifex Apostolicæ Sedis, ergastulo corporis absolutus, ad Dominum migrauit quòd maiorē lætitiam & maius gaudium nobis non audiuimus, & suspensis ad æthera palmis, Deo gratias egimus, quā quod clementem paternitatem vestram altissimus arbiter canonici iura regere, & Apostolicæ Sedis gubernacula gubernare concessit. Ergo non aliter, quàm vt ante vestigia vestra, geniculantes intimis fubnixè flagitamus precibus, vt sicut prædecessorum vestrorū pro auctoritate S. Petri pietatis seruiti deuoti & subditi discipuli fuimus, sic & vestræ pietatis seruiti obedientes subditi, sub iure canonico fieri mereamur, optantes Catholicam fidem, & vnitatem Romanæ Ecclesiæ seruando dilatare, & quantoscunq; audientes vel discipulos in ista legatione mihi Deus donauerit, ad obedientiam Apostolicæ Sedis inuitare & inclinare non cesso. Necesse quoque habemus, indicare paternitati vestræ, quia per Dei gratiam Germaniæ populis aliquantulum percussis, vel correctis, tres ordinauimus episcopos, & prouinciam in tres parochias discreuimus, & illa tria oppida fiue vrbes, in quibus constituti & ordinati sunt, scriptis auctoritatis vestræ confirmari & stabiliri precantes desideramus: vnam esse sedem episcopatus decreuimus in castello, quod dicitur Mirtzburg, & alteram in oppido, quod nominatur Barsburg, tertiam in loco qui dicitur Erphesfurt, qui fuit iam olim vrbs paganorum rusticorum. Hæc tria loca propria charta auctoritate Apostolatus vestri roborari & confirmari diligenter postulamus, vt (si Dominus voluerit) per auctoritatem & præceptum sancti Petri iusfionibus Apostolicis fundatæ & stabilitæ sint tres in Germania episcopales sedes, & vt præsentes vel futuræ generationes non præsumant vel parochias corrumpere, vel violare præceptum Apostolicæ Sedis. Notum similiter sit paternitati vestræ, quòd Carlomannus Dux Francorum me accersitum ad se, rogauit in parte regni Francorum, quæ in sua est potestate, synodum incipere congregare, & promisit se de Ecclesiastica religione, quæ iam longo tempore, id est, nō minus quàm per sexaginta vel septuaginta annos calcata & dissipata fuit, aliquid corrigere & emendare velle. Quapropter si hoc (Deo inspirante) veraciter implere voluerit, consilium & præceptum sanctæ vestræ auctoritatis, id est, Apostolicæ Sedis habere & sapere debeo. Francia enim (vt seniores dicunt) plusquam per tempus octoginta annorū synodum non fecerunt, nec Archiepiscopum habuerunt, nec Ecclesiæ canonica iura alicubi fundabant, vel renouabant. Modò autem maxima ex parte per ciuitates episcopales sedes tradiæ sunt laicis cupidis ad possidendum, vel adulteratis clericis, scortatoribus, & publicanis fœculariter ad perfruendum. Nam si per verbum vestrum hoc negocium (Duce rogante supradicto) monere & præcipere debeo, præceptum & iudicium Apostolicæ Sedis cum canonibus Ecclesiasticis præsto habere cupio. Si inuenero inter illos (diacones quos nominat) quì à puericia sua semper in lupris, semper in adulteriis, & in omnib. semper spurcitijs viram ducentes, sub tali testimonio venerunt ad diaconatum, & modò in diaconatu concubinas quatuor vel quinq; vel plures nocti in lecto habentes, Euangelium tamen legere, & diaconos se nominare non erubescunt, nec metuunt: & sic in talibus incestis ad ordinem presbyteratus venientes in eisdem peccatis perdurantes, & peccata peccatis adijcientes, presbyteratus officio fungentes, dicunt se pro populo posse intercedere, & sacras oblationes offerre ac nouissimè, quod peius est, sub talibus testimonijs per gradus singulos ascendentes, ordinantur & nominātur episcopi, vt habeant præceptum & conscriptum auctoritatis vestræ, quid de talibus diffinitis, & per responsum Apostolicum comuniceantur, & arguantur peccatores. Et inueniuntur quidam inter eos episcopi, qui licet dicant se fornicarios vel adulteros non esse, sed sunt ebrioſi & incuriosi, vel venatores, & qui pugnant in exercitu armati, & effundunt propria manu sanguinem hominum, siue paganorum, siue Christianorum. Et quia seruus & legatus Apostolicæ Sedis esse dinoscor, & vnum sit verbum, meum hic, & vestrum ibi, ti contingat ad iudicium auctoritatis vestræ, vt pariter missos dirigamus. Præterea de vna re & consilium quærere & licentiam petere necesse habeo, eo quòd venerandæ memoriæ præcessor vester (sicut audistis) in presentia vestra mihi præcepit, vt presbyterum post obitum meum (Deo volente) in Ecclesiastico ministerio hæredem & successorem constituere deberem. Et hoc mihi, si Dei voluntas est, placet: sed modò dubito, & nescio si fieri possit, quia postea frater illius, auunculum ducis Francorum occidit: & adhuc ignoramus, qualiter ista discordia pacificari & finiri valeat. Et obsecro, vt auctoritatis vestræ licentia sit, vt cum consilio seruorum Dei de ista electione faciam, quod nobis in commune pro Deo & pro Ecclesiæ vtilitate, vel fructu spirituali & defensione religionis optimum esse videatur, vt consensum vestrum habeam de hoc facere, quod optimum videatur, & mihi inspirare dignetur Deus: quia hoc non videtur posse fieri, si contrarius princeps fuerit. Interea quærere & interrogare paternitatis vestræ consilium debeo de quadam confusione & scandalo prædicationis, quæ nuper ad nos veniens, mentem rostram conturbauit, & lacerdotibus Ecclesiarum verecundiam incutiebat: quia laicus quidam magnæ personæ ad nos veniens, dicebat tibi ab Apostolicæ Sedis Pontifice sanctæ memoriæ Gregorio datam fuisse licentiam, vt in matrimonium acciperet viduam auunculi sui, quæ & ipsa fuit vxor consobrini sui, & ipsa illo viuente diſ. esit ab eo, & ipsi viro (qui nunc eam accipere desiderans, affirmat sibi licentiam datam) in tertio genuculo propinqua illius esse dinoscitur, & vouum vouit Deo cassatis, & velata fuit, & iterum abiecto velamine maritata. Tale enim matrimonium supradictus homo ab Apostolica sede sibi affirmat esse cōcessum, quod non æstimamus verum: quia synodus & Ecclesia, in quanatus & nutritus fui, id est, in transfinarina Saxonia, Lundunensis synodus, quæ in primis à discipulis S. Gregorij, id est, Augustino, Laurentio, Iusto, Melito Archiepiscopis constituta & ordinata fuit, talem copulam & matrimonium, maximum scelus & incestū, & horribile flagitium, & damnabile piaculum fieri, ex auctoritate sanctæ Scriptura iudicabant. Quapropter paternitas vestra huius rei veritatem nobis indicare non dedigneturt, vt Ecclesiæ sacerdotibus vel populo Christiano inde scandala vel ſchismata, vel nouierrores non oriantur, & concrescant. Et quia carnales homines idiotæ Alemanni, vel Bauari, vel Franci, si iuxta Romanam vrbem aliquid fieri viderint ex his peccatis, quæ nos prohibemus, licitum & cōcessum à sacerdotibus esse putant: & dum nobis improperium deputant, sibi scandalum vitæ accipiunt. Sicut affirmant se vidisse annis singulis in Romana vrbe, & iuxta Ecclesiam sancti Petri in die vel nocte, quando Calendæ Ianuarij intrant, paganorum consuetudine chorea ducere per plateas, & acclamationes ritu gentilium, & cantationes sacrilegas celebrare, & menſas illa die vel nocte dapibus onerare, & nullum de domo sua vel ignem, vel ferramētum, vel aliquid commodi vicino suo præstare vel le. Dicunt quoque, se vidisse ibi mulieres pagano ritu phylacteria & ligaturas, & in brachijs & in cruribus ligatas habere, & publicè ad vendendū venales ad comparandum alijs offerre. Quæomnia, eo quòd ibi à carnalibus & insipientibus videntur, nobis hic improperium & impedimentum prædicationis & doctrinæ perficiunt. De talibus ait Apostolus, increpans: Dies obseruatis & tempora, timeo ne sine causa laborauerim in vobis. Et S. Augustinus dixit: Nam qui prædicitis malis, id est, coragis & diuinis & aruspicibus vel phylacteriis, & alijs quibus liber augurijs crediderit, etsi iniu-

Gal. 4. Serm. de temp. 241.

net, etsi

net, etiã oret, etiã iugiter ad Ecclesias currat, etiã largas eleemosynas faciat, etsi corpusculũ suum in omni afflictione cruciauerit, nihil illi proderit, quamdiu sacri legia illa non reliquerit. Nam si istas paganias paternitas vestra ibi in Romana vrbe prohibuerit, & sibi mercedem, & nobis maximum prosectum in doctrina Ecclesiastica perficiet. Episcopi quoque & presbyteri generis Francorũ, qui fuerunt adulteri vel fornicatores acerrimi, quos in gradu episcoporus vel presbyterij fornicationum filij nati arguunt, reuenientes ab Apostolica Sede, dicunt sibi Romanum Pontificem licẽtiam dedisse, ministerium episcopale in Ecclesia ministrare. Quos cõtra contendimus, quia Apostolicam Sedem nequaquam contra decreta canonum audiuimus iudicasse. Hæc omnia, Domine carissime, propterea nota vobis facimus, vt vestræ auctoritatis responsum talibus dare possimus, vt per cautelam vestræ doctrinæ oues Ecclesiæ non seducantur, sed lupi rapaces conuicti & superati pereant. Interea munuscula parua vobis direximus, non quia digna sunt paternitati vestræ, sed pro indicio caritatis, obedientiæ & deuotionis, id est, vt illos sanctum vnam, & argenti & auri tantillum. Dextera Domini protegente, incolumem valere, & in Christo proficere beatitudinem vestram in longitudinem dierum optamus. Tẽ Deus altitonus sanctã cõseruet in æde Sedis Apostolicæ rectorem in tempora longa. Mellifluus gratum populis doctrina per orbem. Perficiat q; Deo dignum pia gratia Christi. Splendida perficiat florens fua gaudia mater. Atque domus Domini lętetur plebe fecunda.

EPISTOLA PRIMA BEATI Zachariæ Papæ, ad Bonifacium.

Confirmat tres episcopos ab eo ordinatos: facit potestatem congregandæ synodi, eiusq; consultationibus respondet.

Ex M. S. Cod. Vide Serar. in notis Epistolar. Bonifacij ad B. pistol. 142.

Reuerentissimo & Sanctissimo Fratri Bonifacio Episcopo, Zacharias seruus seruorum Dei.

Susceptis sanctissimæ fraternitatis tuæ literis per Denerdum religiosum presbyterũ tuum, quia suspitem te (vt semper cupimus) esse cognouimus, omnipotenti ac misericordissimo Deo nostro magnas retulimus gratias, qui tibi in omnibus bonis prosperari dignatur. Magnam enim in cordibus nostris infundis lætitiam, quoties nobis sanctitatis tuæ scripta mittuntur, quando reperimus quæ ad salutem respiciunt animarum, dum quotidie in gremio sanctæ matris Ecclesiæ per tuam prædicationem noui populi addũntur, vbi & tres episcopos per loca singula secundum seriem syllabarum tuarum te ordinasse cognouimus, qui eidem populo, quem sibi Dominus Deus noster per tuam sanctitatem aggregare dignatus est, præesse debeant: & petisti, vt per auctoritatem nostræ sedis, episcopales ibidem sedes firmentur. Sed tua sancta fraternitas perrracte maturè, & subtili consideratione discernat, si expedit, aut si loca vel populorum turbę talia esse probantur, vt episcopos habere mereantur. Memineris enim quid in sacris canonibus præcipimur obseruare, vt minimè in villulas vel in modicas ciuitates episcopos ordinemus, ne vilescat nomen episcopi. Sed nos tuis sy nceritissimis atque nobis dilectis syllabis prouocati, quæ popoſciſti, absque more concedi patimur, & statuimus per Apostolicam auctoritatem episcopales illic esse sedes, quę per successionem episcopos mereantur, & populis præsint, atq; in quib. verbum prædicationis fubiectis insinuetur, id est, in castello quod dicitur Mirtzburg, & alterum in oppido quod nominatur Buraburg, tertium in loco qui dicitur Erpheſurt, ita vt nulli poſt hęc liceat cuiquam hæc quæ à nobis sancita sunt, quoquo modo violare, quæ auctoritate beati Petri Apoſtoli firma esse decreuimus. De eo autem, quod intimasti in nobis, quòd te Carlomannus filius noster ad se rogaũ accedere, vt in vrbe regali Francorum, in sua ditione hue poteſtate constituta synodum celebrare debeas, eo quòd omnis Ecclesiastica regula siue disciplina ab eadem prouincia fundita sit & abolita est, quod nimis mærendum est, quod per spatia temporum ibidem sy nodus sacerdotum minimè celebrabatur. Vnde neque quid sit sacerdotium, neque quid fiat ab eis, qui se sacerdotes exhibent, cognoscitur. Sed dum iuuante Deo, quæ à præsato filio nostro promissa sunt, ad effectum perducta fuerint, tunc quæ fraternitas memorato Concilio confederit, cum eodem excellentissimo viro, si quos reperserit episcopos, presbyteros, aut diaconos contra canones vel statuta patrum exceſſisse, id est, in adulterio, vel si plures vxores habeant, aut si sanguinem Christianorum siue paganorum effuderit, vel etiam alijs scripturis, quibus canonibus obuiasse eos reperierit tua sanctitas, nulla ratione Apostolica auctoritate permittat sacerdotio fungi: quia talis à suo proprio ore falsi nominatur sacerdos, & peiores ac deteriores sæcularibus esse noscuntur, qui se neque à fornicationibus, neque à nefarijs matrimonijs abstinent, neque ab hominum sanguinis effusione manus seruant innoxias. Quales se esse sacerdotes exiſtimant, aut quid inde sentiunt, dicente Deo: Sacerdotes mei semel mutabunt Ex Apoſtolus. vnius vxoris virum, &c. & hoc ante susceptum sacerdotium vti licitum est. Nam à die susceptisacerdotij etiam ab ipso proprio coniugio prohibendi sunt. Quomodo sacerdotio fungi cõsidcrant, qui talibus scelcribus inuoluti esse monstrantur, vt neque sæculares fideles his facinoribus obuoluros optemus? Quomodo non pertimescunt diuina mysteria contingere? aut quomodo ad orandum pro peccatis populi accedere præsumunt, dum sacri canones neque puerum clericum, cui sacerdotium nõ est, fecundis copulari nuptijs precipiunt? Illi enim è contrario non sol ũm post susceptum sacerdotium se abstinere ab vna vxore nolunt, imò luxuria obuoluti, peiora sæcularium scelera committunt, vt plures vxores habere præsumant, quibus neq; vnam concessum est post susceptum ministerium attrectare. Sed ista parti pendentes, atq; Deum ad iracundiam prouocantes, maiora committunt facinora, dum proprijs manibus Christianos atque paganos homines necant. Et sit, vt quibus in remissionem peccatorem debuerunt lauacrum regenerationis impendere, atq; Christi sacramenta donare, ne in æternum perirent, eorundem sacri legis manibus ipsi extinguantur. Quis enim sapiens habens cor, eos à timet sacerdotes, qui neque à fornicationibus abstinent, neq; ab effusione sanguinum manus seruant innoxias? Quisve eorum sacrificijs Deum credit esse placatum, dicente Prophęta: Virum sanguinum & doloſum abominabitur Dominus? Isti namque (vt præmisi) ne sacerdotio fungi patiantur, neque diuina contingere mysteria, commonemus. Quicquid verò aliud (vt dictum est) eos contra Ecclesiasticam regulam exceſſisse repereris, canones sue instituta patrum præmanibus habuto: iuxta quod in eis decretus fuerit, discerne. De eo autem, quod tibi succeſſorem constituere dixisti, & te iubente in tuo loco eligatur episcopus, hoc nulla ratione concedi patimur: quia contra omnem Ecclesiasticam regulam, vel instituta patrum esse mosstratur. Sed volumus, vt tibi ministret, & sit in Euangelium Christi adiutor, dicente Apoſtolo: Si quis bene ministrauerit, gradum tibi bonum acquiret. Nimis enim reprehendibile manifestum est, vt te viuente, tibi alium substituamus. Sed hoc commonemus, vt quamdiu te diuina iusserit clementia superesse, sine intermissione orare non cesses, vt tibi Deus illum succeſſorẽ concedat, qui ei possit esse placabilis & populum, quem ad suam gratiam per tuæ sanctitatis industriam vocare voluit, irreprehensibiliter regere valeat, atque ad viam vitæ elaboret perducere. Nam quomodo hæc, quæ popoſciſti, is & voluerimus, concedere possumus, dum nos fragiles homines existentes, & sub conditione mortis constituti, ignorantes quid superuenturadies periat, non valentes inuestigare quis de nobis prior de præsenti sęculo migret? Sin autem & eundem diuina voluerit clemẽtia poſt tui diem transitus superesse, si eum aptum cognoueris, & in tua voluntate fuerit definitum, ea hora qua te de præsenti sæculo migraturum cognoueris, præsentibus cunctis tibi succeſſorem designa, vt huc veniat ordinandus: hoc nullialij concedi patimur, quod tibi (caritate cogente) largiri censuimus. De illo namque, qui vidua auunculi sui, quæ & ipsa fuit vxor cõsobrini sui, & sacrum velamen habere monstrata est, & à beatæ memoriæ prædecessore nostro tibi licentiam concessam esse diuulgauit, vt eam in perniciosomatrimonio assumere debuisset, (absit hoc, vt prædecessor noster ita præciperet: nec enim ab hac Apoſtolica sede illa diri

In modicis ciuitatibus epiſcopi non ordinãdi.

gumtur, quæ contraria esse patrum siue canonũ institutis perhibentur) admonere, adhortari, increpare eos frater ne cesses, quatenùs à tali scelesto recedant mærimonio, vt non in æternum pereant. Reminiscantur enim sc Christi sanguine esse redemptos, & non spontè se contradant (nisi ab ipso recesserint incesto mærimonio) diabolo potestatisi sed magis ipsi Deo & Christo filio eius, Spiritui sancto quoque, in cuius nomine ab illius antiqui hostis erepti sunt potestate. Elabora namque sanctissime frater in eis, quia scriptum cognoscis: Qui conuerti fecerit peccatorem ab errore viæ suæ, saluabit animam eius à morte, & operit multitudinem peccatorum. Iacob 5.
Nam & nos ei pro hoc communitoria scripta direximus. Die Calendis verò Ianuarijs, vel cæteris augurijs, phylacterijs & incantationibus, vel alijs diuersis obseruationibus, quæ gentilium ore obseruari dixisti apud beatum Petrum Apostolum, vel in vrbe Roma, hoc & nobis & omnibus Christianis detestabile & pernitiosum esse iudicamus, dicente Deo: Non augurabimini, nec obseruabitis somnia. Et iterum: Non est augurium in Iacõ, nec obseruatio in domo Iacob. Ita & nobis Leuit. 19
Num. 23.
eis eandem esse censemus, vt nullis augurijs vel obseruationibus attendamus, quia omnia hæc à diuersis à patribus sumus edocti. Et quia per instigationem diaboli iterũ pullulabant, à die qua nos indiuina clementia (quamquam immeriti existimamus) Apostoli vicem gerere, illicò omnia hæc amputauimus. Parti etenim modo volumus suam sanctitatem populis sibi subditis prædicare, atq; ad viam æternam perducere vitæ. Nam & sanctæ recordationis prædecessoris atq; nutritoris nostri Domini Gregorij Papæ constitutione omnia hæc pie & fideliter amputata sunt, & ita diuersa quàm plura, quæ diabolo suggerente pullulant in Christi ouile, cuius instrumenta pro illius populi salute dirigere maturauimus. Nam & de sacerdotibus illis, qui falsa opinantur, qui etiam adulteri & fornicatores probantur, & sibi ab Apostolica sede indulsum esse, & ecconuersio sibi licentiam prædicationis largiri me esse; hoc nulla ratione credat tua sancta fraternitas, fed similiter in eis canonicam exercere vindictam, quemadmodum de his, de quibus supèrius, à nobis edoctus monstraris. Non enim alind te agere volumus, præterquam quæ sacri præcipiunt canones, vel etiam ab hac Apostolica sede instituta esse diuersis. Secundùm tuæ namque sanctitatis petitionem, & tribus episcopis tuis singulas confirmationis epistolas misimus, quas per tuæ sanctitatis manus eis largiri volumus. Et Carlomanno filio nostro alia scripta direximus, vt quæ sibi promisit, ea impleret fe linet, atque admiuicula præster. Sed hæc frater carissime, de omnibus superiùs comprehensis capitulis, vt Dominus donauit, respondemus, ad omnia anhelranda, & catholicæ fraudis scandala. Tua verò sancta fraternitas, si quid de cœteris cuenerit, vt sicri docent canones, studeat emendare in plebibus sibi à Deo commissis. Non enim aliud nobis conuenit præcipere, præter quod à sanctis Patribus sumus edocti. Si verò & nouialiquid (inimici astutia agente) accideritquod tua sancta fraternitas minimè per canonum institutadiscernere possit, hoc nobis non pigeat insinuare quatenus (Deo iuuante) quæconuque ad emendationem nouæ plebis esse possunt, tibi absque tarditate rescribendere maturemus. Cognoscat enim frater carissime tua sancta fraternitas, ita dilectionem tuam nos habere in nostris præcordijs, vt te præsentialiter quotidie videre desideremus, & ita te in nostro consortio habeamus, vt certè minis trum Dei & dispensatorem Ecclesiarum Christi. Decætero namque confortare in Domino frater carissime, & esto robustus, & elabora in opus, ad quod te diuina voluit euocare clementia. Magna enim te spes remunerationis expectat, quam promisit Deus diligentibus se. Et nos licèt peccatores existamus, tamen Dei nostri non cessantius absque intermissione immensum exorare clementiam, vt qui cœpit, in nobis perficiat opus bonum vsque ad huc. Et beatus Apostolorum princeps Petrus cooperetur tibi in omnibus bonis, quæ ei parere desideras. Deus te incolumem custodiat reuerendissime & sanctissime frater. Data Calendis Aprilis, imperante domino pijssimo Augusto Constantino à Deo coronato magno Imperatore, anno vigesimoquarto, imperijcius an. secundo, Indict. 11. Iosue 1.
Philip. 2.

EPISTOLA SECVNDA BEATI Zachariæ Papæ, ad VVitam.

Epiſcopales ſedes à Bonifacio conſtitutas confirmat, & aliqua ad eaſdem pertinentia præſcribit.

Serrar. in not. ad epist. 31. epistolar S. Bonifac.

DIlectiſſimo nobis * VVitæ ſanctæ Eccleſiæ Barbarenæ, Zacharias Papa. Ex M. S. Cod. * for. Epiſcopo ſanctæ. Marc. 16.

Domino cooperante, & ſermonem confirmante, ad dilatandam Chriſtianitatis legem, & orthodoxæ fidei tramitem ad docendum, iuxta quod præcipit ſancta hæc Romana (cui Deo auctore præſidemus) Eccleſia, iunoruit nobis ſanctiſſimus ac reuerentiſſimus frater & coepiſcopus noſter Bonifacius, nuper decreuiſſe & ſanciſſime in Germaniæ partibus epiſcopales ſedes, vbi præeſt veſtra dilectio, & prouinciam in tres diuiſiſſe parochias: quo cognito, cum magna exultatione extenſis ad ſidera palmis, illuminatori & datori omnium bonorum Domino Deo, & Saluatori noſtro Ieſu Chriſto gratias egimus, qui facit vtraque vnum. Flagitauit autem à nobis pro iuſtyllabis iam dictas ſanctiſſimus Vir per Apoſtolicam auctoritatem veſtras confirmari ſedes. Pro quo & nos ardenti animo & diuino iuuamine, ac auctoritate B. Petri Apoſtolorum Principis, cui data eſt à Deo & Saluatore noſtro Ieſu Chriſto ligandi ſoluendiq; poteſtas peccata hominum in cœlo & in terra, confirmamus, atque ſolidas permanere veſtras epiſcopales ſedes ſancimus, inter cedétes ipſius Principis Apoſtolorum auctoritate à præſente omnibus & in futuras generationes, vt nullus audeat contra eandem veſtram venire ordinationem, quæ (dignante Deo) ex noſtra præceptione in vobis facta eſt: & hoc interdicentes, vt nullus audeat iuxta ſanctorum canonum traditionem, ex alio epiſcopatu ibidem translatari aut ordinare epiſcopum, poſt veſtram de hoc ſæculo euocationem, niſi is, qui Apoſtolicæ noſtræ ſedis in illis partib. præſentaueritvicem. Sed nec vnus alterius parochias inuadere, aut Eccleſias ſubtrahere præſumatis. Nam (quod non credimus) ſi quis ille fuerit qui contra hanc noſtram præceptionem temerario auſu venire tentauerit; ſciat ſe æterno Dei iudicio anathematis vinculo eſſe innodatum. Si quis verò Apoſtolica ſeruauerit præcepta, & normam rectæ & orthodoxæ fidei fuerit affectus, benedictionis gratiam conſequatur. Decætero petimus diuinam clementiam, vt confirmet & corroboret hoc, quod operatus eſt Dominus in vobis. Et caritas Dei, gratia, & pax vera ſit cum ſpiritu veſtro. Sanctiſſimi & dilectiſſimi nobis, toto conamine elaborate pro fide Chriſti, & ad miniſterium eius perficiendum decertate, vt & cum egregio Apoſtolo mereamini dicere: Bonum certamen certaui, curſum conſummaui, fidem ſeruaui. De reliquo repoſita eſt mihi corona iuſtitiæ, quam reddet mihi Dominus in illum diem iuſtus iudex. Salutantes vos in Domino valere optamus. Bene valete. Data Kalendis Aprilis, imperante Domino Conſtantino magno Imperatore, anno vigeſimoquarto, imperij eius anno ſecundo, Indictione vndecima. Ephes. 2.
Matth. 16.
1. Tim. 6.

EPISTOLA TERTIA BEATI Zachariæ Papæ, ad omnes fideles,

Vt Bonifacio obediant, & ſacerdotes, & reliqui clerici ſe rectos Dei miniſtros exhibeant, & ſynodum quotannis celebrent.

ZAchARIAS Papa vniuerſis Epiſcopis, presbyteris, diaconibus, abbatibus canctis, & ducibus, comitibus, omnibusq; Deum timentibus per Gallias & Francorum prouincias conſtitutis. Reſerente nobis Bonifacio Reuerentiſſimo, atq; Sanctiſſimo fratre noſtro epiſcopo, quòd dum ſy nodus aggregata eſſet in prouincia veſtra iuxta noſtram commonitionem à mediantibus filijs noſtris Pipino & Carlomano principibus veſtris, Ex M. S. Cod. Tom. 2. Epist. Rom. Pontif. est VII.

peragente etiam vice nostra præsato Bonifacio, Dominus inclinasset corda vestra cum principibus vestris in prædicationem eius, vt omnibus communionibus eius obediretis, & falsos, & schismaticos, & hæreticos, & fornicarios à vobis expelleretis sacerdotes; omnipotenti Deo nostro gratias ego imus, & pro vobis incessanter sumus orantes, vt qui cœpit in vobis opus bonum, perficiat vsque in finem. Obsecro enim omnes vos coram Deo, vt eius communitionibus firmiter obediatis. Ipsum enim vice nostra in partibus illis ad prædicandum constituimus habemus, vt vos Deo propitio ad viam perducat rectitudinis, & à cunctis facinoribus saluet esse possitis, habuisti is enim præcepta faciens cibus nunc vsque falsos & erroneos sacerdotes. Vnde & cunctæ paganæ gentes vobis pugnantibus præualebant, quia non erat differentia inter laicos & sacerdotes, quibus pugnare licitum non est. Qualis enim victoria datur, vbi sacerdotes vna tuba Dominica perterrant mysteria, & Christianis Dominicum porrigunt corpus pro suarum animarũ redemptione, & propter Christianos, quibus hoc ministrare debuerant, aut paganos, quibus Christum prædicare propriis sacrilegisque manibus necant, & sic secundum Domini verbum: Vos estis sal terræ, quòd si sal euanuerit, in quo condietur? ad nihilum valet vltra nisi vt mittatur foras, & conculcetur ab hominibus. Et dum hęc ita sint, & talesin vobis fuerint sacerdotes, quomodo victores contra inimicos vestros esse poteritis? Nam si mundos & castos ab omni fornicatione & homicidio liberos habueritis sacerdotes, vt sacri præcipiunt canones, & nostra vice prædicat præfatus Bonifacius frater noster, & ei in omnibus obedientes extiteritis; nulla gens ante vestrum conspectum stabit, sed corruent ante faciem vestram omnes paganæ gentes, & critis victores, insuper & bene agentes vitam æternam possidebitis. Vos autem fratres carissimi, qui estis veri sacerdotes, vel sub regulari disciplina constituti, sic vosmetipsos exhibete, vt certè ministros Dei & dispensatores ministeriorum Dei, vt non vituperetur ministerium nostrũ, ne fiat in vobis scitũ scripturæ est: Erit sicut populus, sic sacerdos: & si hoc fuerit, qualis vobis erit ab omnibus laus, aut qualis à Deo expectatur retributio? sed sic vos corrigite vt veri sacerdotes, & tales ad sacerdotiũ perducite, vt & vobis & illis restimonium maneat bonum ab his qui foris sunt, quatenus ab hominib. vobis acquiratis laudem, & à Deo mercedis præmium in æterna beatitudine percipere mereamini, eo quòd per vos ad Christi rectam fidem perducti sunt multi, innoxios habentes sacerdotes. Ad synodum namque omni anno conuenire ad pertractandum de vnitate Ecclesiæ, vt si quid aduersi accideris, radicitus amputetur, & Dei Ecclesia maneat inconcussa. Bene valete.

Sacerdotibus non licet pugnare contra Paganos.

Matth 5.

1 Cor. 6. Esa. 14.

EPISTOLA IV. B. ZACHARIÆ PAPÆ, ad eundem Bonifacium.

Tom. 1. Epist. Rom. Pontif. est. IX. Ex M. S. Cod.

Gratulatur de fructu eius prædicationis, Pallia & confirmationem tributi Metropolitanis ab eo ordinatis: vsum Pallij docet. Laudat condemnationem quorundam hæreticorum, & pœnam illis inflictam, illorumq; hæreses narrat.

Act. 13.

LEgimus in libro actuum Apostolorum sanctum Spiritum Apostolis præcepisse, separate mihi Barnabam & Paulum in opus quo assumpserim eos, id est, vt per prædicationem Christianæ religionis, & eiusdem Spiritus sancti gratiam, mundum illuminarent vniuersum: quorum illuminatio prædicationis, atque doctrinæ Christi præsidio manſit, & manet Catholica Dei Ecclesia præfulgens horum & beati Apostolorum principis Petri illuminata doctrinis, & eorum sequi pedem ex inspiratione diuina tuam sanctissimam fraternitatem in partibus illis esse credimus destinatam, vt etiam instar eorũ idem Spiritus sanctus in eodem re assumpsit opere ad illuminationem gentium illarum. Vnde nimis exultamus in Deo, & eius omnipotentiæ immensas referimus laudes. Dum verò & series syllabarum tuarum nobis panderetur per singula, multo amplius lætati sumus in Domino, qui tibi suam gratiã ita largiri dignatus est, vt sic duræ gentis corda lenires, quatenus libenti animo inclinarentur ad obedien-

dum fidei, & diuinis obtemperarent præceptis. Indicastiet enim nobis, quomodo & qualiter tetigisset Deus corda excellentissimorum filiorum nostrorum Pipini & Carlomanni, vt tibi in prædicatione socij & adiutores esse niterentur ex inspiratione diuina, quorum merces copiosa manet in cœlis: quoniam benedictus homo per quem benedicitur Deus. De episcopis verò Metropolitanis, id est, Grimone quem nos iam compertum habemus Abel, siue Arcberto, quos per vnamquamque Metropolim per prouinciam constituisti, hos per tuum restimonium confirmamus, & pallia dirigimus ad eorum firmissimam stabilitatem, & Ecclesiæ Dei augmentum, vt in meliori proficiant statu. Qualiter enim mos pallij sit, vel quomodo fidem suam exponere debeant hi, qui pallio vti licentia concedantur, eis dire ximus, in scurrentes eos, vt sciant quòd sit pallij vsus, & subiectis viam prædicare salutis, & Ecclesiastica disciplina in Ecclesijs eorum in vtilitate fetuetur, & maneat inconcussa, & sacerdotium quid in eis fuerit non polluturn, vt antea fuit, sed mundum, & acceptum Deo esse possit quantum humana conditio valet: ita vt nullus reperiri possit sacris gradibus deuiare canonibus, & sacrificium mundum eorum ab eis immoletur, ita vt Dominus in eorum placetur muneribus, & populis Dei purificatis mentibus ex omni squalorum sincerum exhibere valeant Christianæ religionis officium. Retulisti etiam nobis carissime frater quòd duos pseudoprophetas, sed magis pseudochristianos appellare debemus: ex quibus vnum quidem & nouum Simonem iuxta terenem tuarum syllabarum reperimus, qui etiam sibi & vindicabat sacerdotium, & à luxuria se minimè continebat, seducens populum, & inania prædicans, non solum suam animam iuri diaboli tradens, sed populorum corda in interitum demergens, & seducens populum per fallitates ita, vt eum ab Ecclesia Dei subtraheret, & à Christiana lege discordaret, & cruces statuens in campis, & oratoriola illic populum seducebat, relinquens Ecclesias publicas, concurrens sad illa signa quæ ab eo falsè fiebant, & sanctitatis nomine se vocari censuit, & in suo nomine Ecclesiã consecrauit, affirmans se etiam Angelorum nomina scire, quorum ifi tuis syllabis conscripta direxisti. Quæ nomina non non Angelorum, sed magis Dæmoniorum affirmamus. Alium verò ita luxuriæ deditum, vt concubinam haberet, & duos ex eis filios procreasset, & tamen sacerdotium sibi nuer vendicabat, affirmans hoc iusſum esse iuxta traditionem veteris testamenti, vt defuncti fratris superstes frater ducat vxorem: & quia Christus resurgens ab inferis, nullum ibi reliquisset, sed omne inde abstraxisset. Quæ omnia hæc detestabilia & scelesta iudicamus. Bene enim tua fraterna sanctitas iuxta Ecclesiasticam regulam eos damnauit, & in custodiam misit, & optimè vocauit Antichristi ministros & præcursores. Decætero decerta carissime, & viriliter age, & peruigi permane in ministerio Christi, vt amplius Christi grex augeatur, & tibi præmium æternæ retributionis maneat copiosum, & cum sanctis & electis Dei vt credimus esse inueniaris particeps & Apostolorum consors. Deus te incolumem custodiat reuerentissime frater.

Dat. x. Calend. Iul. Imp. Dom. Arrausdo à Deo coronato magno Imper. anno 3. Dat. eius anno 3. sed & Nicephoro magno Imp. anno 3 * Indictione decima.

Pallij vsus

* for. Indict. 14.

(:)

EPISTOLA V. B. ZACHARIÆ PAPÆ, ad eundem Bonifacium.

Tom. 2. Epist. Rom. Pontif. est. V III.

Vt sibi significet, cur ante pallium pro tribus Archiepiscopu petierit, & modo pro uno tantum petat: donec sancti Spiritus se non vendere, sed vendentes anathematizare: subet vt sacerdotio suspendat fatsum quendam sacerdotem, simq; præsidi ei confirmat.

Ex M. S. Cod. Vide Ser. in not. ad epist. 143. epist. S. Bonifacij.

SVscipientes sanctissimæ fraternitatis tuæ literas per præsentium gerulum, & relegentes quæ in eis continebantur, in ecstasi quadam incidi: nus, & admiratione magna, eo quòd nimis repertæ sint dissonantes ab eis syllabis, quæ à tua directæ sunt fraternitate per elapsum Augustum mensem, vbi nobis indicasti, quòd & concilium adiuuante Deo, & Carlomanno præbente cõsensum & confectante factum est, & qualiter falsos sacerdotes, qui diuinũ non erant digni attrectare ministerium, à sacro munere suspendisti: & quia tres Archiepiscopos per singulas Metropoles ordinasses relegasti, id est, Grimonẽ in ciuitate quæ dicitur Remorũ, tertium denique Artbertum in ciuitate quæ dicitur Sennis, qui & apud nos fuit, & tua nos pariter & Carlomanni, atque Pipini detulit scripta, per quæ suggessisti, vt tria pallia ijsdem tribus prænominatis Metropolitanis dirigere deberemus, quòd & largiti simus pro adunatione, & reformatione Ecclesiarũ Christi. Nunc autem denuo tuas suscipientes syllabas, vas de sumus vt diximus mirari, eo quòd antea nobis vna cum memoratis principibus Galliarum pro tribus pallijs suggessisti, & postea pro solo Grimone: sed volumus, vt nobis tua indicet fraternitas cur nobis ita direxisti antea pro tribus, & postmodũ pro vno, vt & nos certi redditi ex hoc nulla in nobis fit ambiguitas. Reperimus etiã in memoratis tuis literis, quæ nimis nostros animos conturbant, quòd talia à te nobis referantur, quasi nos corruptores simus canonum, & patrum rescindentes traditiones quæramus, ac per hoc (quod absit) cũ nostris clericis in simoniacam hæresim incidamus, accipientes, & compellentes, vt hi quib. pallia tribuimus, nobis præmia largiantur, expetentes ab illis pecunias. Sed, carissime frater, hortamur caritatem tuam, vt nobis de incepsta lea liquid minimè tua fraternitas scribat; quia falsidiosum à nobis, & iniuriosum suscipitur, dum illud nobis ingeritur, quod nos omnino detestamur. Absit enim à nobis & à nostris clericis, vt donũ, quod per Spiritus sancti gratiam suscepimus, pretio venundemus, dum & illa tria pallia, quæ te suggerẽte, vt prædiximus, sumus flagitati, nullum ab eis quippiam commodum expetijt. Insuper & chartas, quę secundum morem à nostro scrinio pro tua confirmatione, atq; do ctrina tribuuntur, de nostro concessimus, nihil ab eis auferentes, absit, vt ſic quippiam à tua fraternitate criminis nobis simoniaci obijciatur. Anathematizamus namq; omnes quicunque auſi fuerint donum Spiritus sancti pretio venundare. Suggessisti etiam nobis per alia tua scripta, quòd in Balocaria vnum reperisses sallum sacerdotem, qui & affirmabat quòd à nobis fuisset episcop' ordinatus, & tua hoc fraternitas optimè gesit, dum ei nõ credidit, quia falsus homo omnia falsè suggessit, & falsum reperiens, sacerdotio suspendes: Sic etenim auctoritate B. Petri Apostol. Principis tibi præcipimus, vt quemcunq; reperer is sacris canonibus deuiare, nulla ratione patiaris sacrum ministeriũ obtrectare: & quia fi deberes in Baioaria prouincia ius habere prædicationis, si fcitasti an non, quam à decessore nostro habuisti concessam: Nos denique, auxiliante Deo, ea quæ tibi largitus es, decessor & prædecessor noster, non minuimus, sed augemus: & nõ solũm Boariam, sed & omnem Galliarum prouinciam, donec te diuina iusserit superesse mandatas. Nostra vice per prædicationem tibi iniunctam, quę reperieris contra Christianam religionem, vel canonum institutа, spiritaliter studeat normam rectitudinis reformare. Dominus te incolumem custodiat. Reuerendissime & sanctissime frater. Dat. Nonas Nouembr. Imp. Domino pijssimo Augusto, Artauisso à Deo coronato magno Imp. anno 3.

Pat. eius anno 3. sed Nicephoro magno
Imp. eius filio anno 3.
* Indict. 7.

(:)

* for. Indict. 14.

EPISTOLA VI. B. ZACHARIÆ PAPÆ, ad eundem Bonifacium.

Non esse iterandum baptismum, cuius incongruè forma prolata fuit.

Ex M. S. Cod. Tom. 2. Epist. Rom. Pontif. est IV. Vide Serar. in not. ad ep. 134. epistolar. S. Bonif.

REuerentissime & Sanctissime Frater. Bonifacie episcope, Zacharias seruus seruorum Dei.

Virgilius & Sodomus religiosi viri, apud Baioariorũ prouinciam degentes suis apud nos literis vsi sunt, per quas intimauerunt, quòd tua reuerẽdafraternitas eis iniungeret Christianos denuo baptizare. Quod audientes, nimis fuimus conturbati, & in admirationem quandam incidimus, si habetur, vt dictum est. Retulerunt quippe, quòd fuerit in eadem provincia sacerdos, qui latinã linguam penitus ignorabat, & dum baptizaret, nesciens latini eloquij, infringens linguam diceret; Baptizo te in nomine Patria & Filia & Spiritu sancta, ac per hoc tua reuerenda fraternitas confideranit rebaptizare. Sed sanctissime frater, si ille qui baptizauit, non erorem introducens aut hæresim, sed pro sola ignorantia Romanę locutionis infringendo linguam, vt supra fati sumus, baptizans dixiſſet; non possumus consentire, vt denuo baptizentur: quia (quod tua bene compertum habet sancta fraternitas) quicunque baptizatus fuerit ab hæreticis in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti, nullo modo rebaptizari debeat, sed per solam manus impositionem purgari debeat. Nam sanctissime frater, si ita est, vt nobis relatum est, non amplius à te illis prædicentur huiusmodi, sed vt patres sancti docent & prædicant, tua sanctitas studeat conseruare. Deus te incolumem custodiat reuerentissime frater. Data Kalend. Iulij, imperante domino pijssimo Augusto Constantino à Deo coronato magno Imperatore, anno 26. imperij eius anno 4. Indict.* 14.

* forte 13.

EPISTOLA VII. ZACHARIÆ PAP. I. AD Pipinum Regem & Episcopos Francorum, quarespondet consultationibus ad Ecclesiasticam disciplinam pertinentibus.

Domino excellentissimo atq; Christianissimo Pipino Maiori domus, seu dilectissimis nobis viuuerfis Episcopis Ecclesiarum, & religiosis Abbatibus, atque cunctis Deum timentibus Principibus, in regione Francorum constitutis, Zacharias Episcopus sanctæ Dei Ecclesiæ Catholicæ & Apostolicæ Romanæ in D. S.

Gratia vobis & pax à Deo Patre omnipotente, & Domino Iesu Christo, & vnico Filio eius, & Spiritu sancto miſtretur. Gandio magno gaudemus in Domino addisctes per relationẽ fidelissimi illius atq; à Deo seruati prædilecti filij nostri Pipini, vestram omnium bonam conuerſationem: & quòd vt in bonis & Deo placitis disposition ibus vnanimes, atque cooperatores estis: ita & Ecclesia Dei venerabilia loca per vniuersam vestram prouinciam fita, atq; eorum præsules, sacerdotes & religiosos Abbates, vt condecet, in sancto habitu & conuerſatione sacerdotali conseruetis, vacantes orationibus, insistentes precibus ad implorandam diuinam potentiam, & cælitus victoriam tribuendam aduersus paganas & infideles gentes propugnatoribus vestris.

Exod. 17. 1. Reg. 14.

Eternũ obsis in vera cõfessione, & simplici corde ad Deũ accedentib. sicut Moyses ille amicus Dei orando pugnabat, & Ionathas cũ populo Israel bella Domini præliando vincebat: ita & vos agere oportet, carissimi mihi, vt fitis adiutores populo vestro orando, & bonis actib. inhærendo, declinantes à curis, & negocijs sæcularib. Scriptum est enim: Vacate & videte quoniam suauis est Dominus. Et iterũ: Accedite ad eum, & illuminamini, & vultus vestri non erubescant. Principes & sæculares homines, atq; bellatores conuenit curam habere & solicitudinem contra inimicorum astutiam, & prouincię desensionem. Præsulib. verò, sacerdotib. atque Dei seruis pertinet salutarib. consilijs atq; orationib. vacare, vt vobis orantibus, & illis bellantibus. Deo præstante, prouincia salua perfistat, fiatq; vobis in salutem, laudem, & mercedem perpetuam. Ex hoc quippe præsultans vester apparebit in sanctitate, & principatus ipse ei filij nostri Pipini approbabitur per subiectorum potestatem, & bonum disposi tum.

Pſal. 45. Pſal. 33.

In qua

Itaque vt flagitauit à nobis cum vestro consultu superius effatus Filius noster Pipinus, vt de omnibus capitulis quibus innotuit, responsum demus: in quantum Domino dante valemus: de vnoquoque capitulo inferius conscriptum, iuxta quod à sanctis Patribus traditum habemus, & sacrorum canonum sanxit auctoritas: etiam nos quod, Deo inspirante, Apostolica auctoritate decernere potuimus, mandauimus in responsis.

Primum capitulum. Quomodo honorari debeat Metropolitanus Episcopus coram Episcopis, & parochialibus presbyteris, in Canone sanctorum Apostolorum, capitulo xxxv. scripsum est: Episcopos gentium singularum scire conuenit, quis inter eos primus habeatur, quem velut caput existiment, & nihil amplius præter cius consentiam gerant: cùm illi soli singula quæ parochiæ propria, & villis quæ sub ea sunt, competant. Sed nec ille præter omnium consentiam faciat aliquid. Sic enim vnanimitas erit, & glorificabitur Deus per Christum in Spiritu sancto. Item in canone Concilij Antiocheni, capitulo ix. continetur ita: Per singulas regiones Episcopos conuenit nosse, Metropolitanum Episcopum totius prouinciæ solicitudinem gerere: Propter quod ad Metropolim omnes vndique, qui negocia videntur habere, concurrent: vnde placuit eum & honore præcellere, & nihil præter eum cæteros Episcopos agere, secundùm antiquam à Patribꝰ regulam constitutam, nisi ea tantùm quæ ad suam diœcesim pertinent, possessionesque subiectas. Vnusquisque enim Episcopus habeat suæ parochiæ potestatem, vt regat iuxta reuerentiam singulis competentem: & prouidentiam gerat omnis possessionis, quæ sub ea est, portestate. Item vt presbyteros & diaconos ordinet, & singula suo iudicio cõprehendat. Amplius autem nihil agere præter Antistitem Metropolitanum tenetꝰnec Metropolitanus aliquid gerat sine cæterorũ facerdotum consilio, item ex libro Decretorum B. Leonis Papæ capit. xxxii. continetur. Igitur secundum sanctorum Patrum canones Spiritu Dei cõditos & totius mundi reuerentia consecratos, Metropolitanos singularum prouinciarum Episcopos, quib. ex delegatione nostra fraternitatis tuę cura prætenditur, ius traditę sibi antiquitus dignitatis intemeratũ habere decernimus, ita vt à regulis præstitutis nullã aut negligentiã aut præsumptione discedant, aut in habitu, aut inceſſu incõstantis. Nam & nos ab Apostolica auctoritate subiungimus, vt Episcopus iuxta dignitatem suam indumentis vtatur. Simili modo & presbyteri Cardinales, & qui in monastica vita vel-
le habeant * viuendi, plebi quidem sibi subiectæ, præclariori
veſte induti, debitum prædicationis perfoluant: & in secreto
propositũ seruent sui cordis, vt qui videri in absconditꝰ Deus
Psalm. 4. reddat illis in palam. Scriptum quippe est: Quæ dicitis in cordibus vestris, & in cubilib. vestris compungimini. Non enim nos honor commendat vestium, sed splendor animarum.

Monachi verò laneo indumento, iuxta normam & regulam monasticæ disciplinæ, atq; traditionem sanctorum probabilium Patrum, sine intermissione vtantur. Sic.n. abrenuntiantes ea quę sæculi sunt, tota se Deo intentione contulerunt, de omnib. illicitis debent abstinere: vt quantum corpore suo sustinuerint laborem, tantũ remunerationis prę mium à Deo
Matth. 10. percipere mereantur. Apostolis qui ppe diuinum datum est mandatum, duas tunicas non habendi. Tunicas dixit itaque laneas, non lineas. Qui ergo obedierit Dominico præcepto, bonis actib. inhærens, habebit vitam æternam. Item ex canone Antiocheni Concilij capit. 10. de his qui vocantur Chorepiscopi, decretum est: Qui in vicis vel possessionib. Chorepiscopi nominantur, quamuis manus impositionem Episcoporum perceperint, & vt Episcopi consecrati sint. tamen sanctæ Synodo placuit, vt modum proprium cognoscant, & gubernent subiectas sibi Ecclesias, earumque moderamine curaque contenti sint. Ordinent etiam lectores, & subdiaconos, atque exorcistas, quib. promotiones istæ sufficiant. Nec presbyterũ verò, nec diaconũ audeant ordinare, præter ciuitatis Episcopum, cui ipse cũ possessione addictus est. Si quis aũt transgredi statuta tẽtauerit, depositus quo vtebatur honore priuetur. Chorepiscopũ verò ciuit. epis. ordinet, cui ille subiectus est.

Secundo capitulo de Episcopis, presbyteris, & diaconis damnatis, quòd pristinum officium vsurpare nõ debeant, ex libro canonum sanctorum Apostolorum capitul. 29. dictum est: Si quis Episcopus, aut presbyter, aut diaconus depositus iustè super certis criminibus, ausus fuerit attrectare ministerium dudum sibi commissum, hic ab Ecclesia penitus abscindatur.

Tertium capitulum, de presbyteris superuenientib. ex Concilio Carthag. cap. 11. Si quis presbyter contra Episcopũ suum insultus sibi fama fecerit, anathema sit. Ab vniuersis Episcopis dictum est: Anathema sit. Si quis presbyter à Præposito suo correptus fuerit, debet vtiq; apud vicinos episcopos cõqueri, vt ab ipsis eius causa possit audiri, ac per ipsos suo episcopo reconciliari. Quod nisi fecerit, sed fuperbia (quod absit) inflatus fecernendo se ab Episcopi sui communione subduxerit, ac separatim cum aliquib. faciens sacrificium Deo obtulerit, anathema habeatur, & locum amittat. Si querimoniam iustam aduersus Episcopum non habuerit, inquirendum erit.

Quartum capitulum. De presbyteris agrorũ, quam obedientiam debeant exhibere Episcopis, & presbyteris Cardinalib. ex Concilio Neocæsariensi capit. 13. ita cõtinetur: Presbyteri ruris in Ecclesia, ciuit. Episcop. præsente, vel presbyteris vrbis ipsius, offerre non possunt, nec panem sanctificatum dare, calicemq; porrigere. Si verò ab absentes fuerint, & ad dandã orationẽ vocentur, foli dare debebunt. Chorepiscopi quoque ad exemplũ & formã septuaginta videntur esse, vt eo ministrare
rint, propter studium quærenda pauperes exhibẽt, honoremur.

Quintum capitulum, de monachis, id est, ancillis Dei de quibus flagitatum, si licet eas * ad Missarum solemnia, aut Sabbato sancto publicè lectiones legere, & ad Missas psallere, aut Alleluia, vel responsorium. De his in Decretorũ libro B. Gelasij Papæ capit. 32. destinatum est, quod nefas sit, fœminas fricrisaltaribus ministrare, vel aliquid ex his quæ virorum sunt officijs deputata præsumere. Nihil omnino impatienter audiuimus, tantum sacrarum rerum subijsse delpectum, vt fœminæ sacris altarib. ministrare firmentur, cunctaq; quæ non nisi virorum famulatui deputata, sexum cui non competit, exhiberẽ enisi quòd omnium delictorum, quæ sigillatim perstrinximus, noxiorum reatus omnis & crimen eos respicit sacerdotes, qui vel ista committunt, vel committentes minimè publicando prauis excessibus se fauere significant.

Sextum capitulum, de viduis, si possint in propris habitaculis suis sẽuare animas. Item ex eodem libr. capit. 21. ita continetur: Vt viduæ non violentur à pontificibus; & si professam cõtinentiam propositio mutato calcauerint, ipsæ pro se rationem Deo pro suis sint actionibus reddituræ. Nam de viduis sine vlla benedictione velãdis, superius duximus latius disserendum: quæ si propria voluntate professam coniugij castitatem mirabili mente calcauerint, periculi cius intererit, quia Deum debeat satisfactione placare. Sicut enim, si se forsitan
continere non poterat, secundum Apostolum nullatenus nu- 1. Cor. 7.
bere vetabatur: sic habita secũdum deliberationem, promissam Deo pudicitiæ fidem debuit custodire. Nos autem nullum talib. laqueum debemus injicere, sed solum adhortationes præmij sempiterni, pœnasque proponere diuini iudicij, vt nostra sit absoluta conscientia, & illarum pro se rationem Deo reddat intentio.

Septimum capitulum de laico pellente suam coniugem: ex canone sanctorum Apostolorum cap. 48. Si quis laicus vxorem propriam pellens, alteram, vel ab alio dimissam duxerit, communione priuetur.

Octauum capitulum, de presbyteris, & diaconis, qui se à ministerio Ecclesiastico subtrahũt, & seorsum collectas faciunt, ex canone Antiocheni Concilij capite 5. promulgarum est: Si quis presbyter, aut diaconus Episcopum propriũ contemnens, se ab Ecclesia seqnestrauerit, & seorsum colligens altare constituisset, & commonenti Episcopo non acquieuerit, nec consentire vel obedire voluerit semel & iterum vocanti: hic damnetur omni modo, nec vltra remedium cõsequatur, quia suam recipere nõ potest dignitatem. Quòd si Ecclesiam turbare & solicitare perstitit, tanquam seditiosus per potestates exteras opprimatur.

Nonum capitulum, de clericis, & monachis non manentibus in suo proposito, quod interrogatum est, in canone Chalcedonensi capit. 7. decretũ est: Qui semel in clero deputati sunt, aut monachorum vitam expetierunt: statuimus neq; ad militiam, nec dignitatem aliquam venire mundanam: aut hoc tentantes, & non agentes pœnitentiam, quò minus redirent ad id quod propter Deum primitus elegerint, anathematizari.

Decimum caput, de clericis qui sunt in ptochijs, monasterijs, atque martyrijs, ex canone Chalcedonensis Concilij capite nono ita de rectum est. Clerici qui pręciuntur prochijs, vrbi ordinatur in monasterijs, & basilicis Martyrum, sub Episcoporum, qui in vnaquaq; ciuitate sunt, secundum sanctorum Patrum traditiones, poręstate permaneant: nec per contumaciam ab Episcopo suo desiliant. Qui verò audent euertere huiusmodi formam quocunq; modo, nec proprio subijciuntur Episcopo, siquidem clerici sint, canonum correptionibus subiacebunt: si verò laici vel monachi fuerint, communione priuentur.

Vndecimum caput: Qui clerici etiam ab vxoribus abstinere debeant, ex Concilio Africano ca. 37. ita continetur. Prætereà cum de quorundam clericorũ quamuis erga proprias vxores incontinentia referretur, placuit, Episcopos & presbyteros, seu diaconos, secundum propria statuta etiam ab vxoribus continere. Quod nisi fecerint, ab Ecclesiastico officio remouentur. Cæterosautem clericos ad id non cogi, sed secundum vnius cuiusque Ecclesiæ consuetudinem obseruari debere.

Duodecimum caput, de his qui vxores aut viros dimittunt, vt sic maneant, ex Concilio supradicto Africano, cap. 69. ita continetur: Placuit vt secundum Euangelicã, & Apostolicam disciplinam neq; dimissus ab vxore, neq; dimissa à marito alteri coniungantur: sed ita maneant, aut sibi inuicem reconcilientur. Quod si contempserint, ad pœnitentiam redigantur.

Decimumtertium caput: Inquilinum esse quod monachus si clericus factus fuerit, quid agere debeat. Ex decreto B. Innocentij Papæ ca. decimoseptimo, continetur: De monachis qui diu morantur in monasterijs, & postea ad clericatus ordinem peruenerint; nõ debere eos à proprio proposito deuiare. Aut enim fuerit in monasterio fuit, & quod diu feruauit, in meliori gradu positus amittere non debet: aut si corruptus postea basilicam fuerit, & in monasterio fedens, ad clericatus ordinem accedere voluerit, vxorem omnino habere nõ poterit, qui nec benedicti cũ spons à potest iam amrea corruptus. Quæ forma seruatur in clericis, maximè cũ vetus regula hoc habeat, vt quicque corruptus baptizatus clericus esse voluisset, sponderet se vxorem omnino non ducere.

Decimumquartum caput: Quod presbyteri, aut diaconi si in aliquo crimine prolapsi fuerint, nõ possint per manus impositionem pœnitentię remedium consequi. In decreto B. Leonis Papæ, ca. 16. decretum est ita: Alienum est à consuetudine Ecclesiastica, vt qui in presbyterali honore aut diaconij gradu fuerint cõlocrati, hi pro crimine aliquo sic per manus impositionem remedium accipiant pœnitendi. Quod sine dubio ex Apostolica traditione de scendit, secundum quod scriptum est: Sacerdos si peccauerit, quis orabit pro illo? Vnde huiusmodi lapsis ad promerẽdam misericordiam Dei secreta est expetenda fecessio, vbi illis satisfactio fuerit digna, & etiam fructuosa.

Decimumquintum caput: pro eo quod interrogatum est de laicis, qui Ecclesias in suis proprietatibus cõstruunt, quis ipsas debeat regere, aut gubernare: A sanctis Patribus ita statutum est, & in præceptis Apostolicis sic continetur, iuxta petitoris imploratum, vt si in quolibet fundo cuiuscunque iuris oratorio siue basilica fuerit cõstructa, pro eius deuotione in honorem cuiuscunq; sancti in cuius Episcopi parochia fuerit fundatum oratorium, percepta primitus donatione legitima, id est, præstante tot, gestisq; municipalibus allegata, prædictum oratorium per Missas publicas solemniter consecrabis: ita vt in eodem loco nec futuris temporibus, baptisteria cõstruantur, nec presbyter conflituatur Cardinalis. Sed & si Missas ibi facere maluerit, ab Episcopo nouerit presbyterum postulandũ, quatenus nihil à quolibet alio faciendo te vllatenus resistatur, nisi ab Episcopo fuerit ordinatum.

Decimumsextum caput: De clericis qui proprias Ecclesias relinquunt, quid de eis agi debeat, ex Canone SS. Apostolorum, ca. 15. ita continetur. Si quis presbyter, aut diaconus, aut quilibet de numero clericorum relinquens propriam parochiam pergat ad aliã am, & omnino declinans præter Episcopi sui conscientiam in aliena parochia commoretur, hunc vltetius ministrare non patimur, præcipuè si vocatus ab Episcopo redire contempserit in sua inquietudine perseuerans, sed tanquam laicus ibi communicet.

Decimumseptimum caput: Item pro Episcopis, qui alterius clericos susceperint, vt ex communicentur, in eodem Concilio ca. 16. continetur: Episcopus verò, apud quem moratus esse constiterit, si contra eos decretam cessationem pro nihilo reputans tauquam clericus fortè susceperit, velut magister inquietudinis, communione priuetur.

Decimum octauum caput: Qui clerici vxores fortiri debeãt, in 2. & 7. capitib. canonum S. Apostolorum decretum est. Inuptis vsit qui ad clerum promoti sint, præcipimus, vt si voluerint, vxores accipiant, sed lectores cantores sq; tantũmodò.

Decimumnonum caput: Vt nullus presbyter, aut diaconus sine commendatitijs suis ipiatur epistolis, in eodem Canone S. Apostolorum cõtinetur: Nullus Episcoporum peregrinorum, aut presbyterorum, seu diaconorum sine cõmendatitijs suis ipiatur epistolis: & cum scripta detulerint, discutiantur attẽtius: & ita suscipiantur, si prædicatores pietatis existerint: tin minus, neq; necessaria subministrentur eis, & ad communionẽ nullatenus admittantur, quia à furreptione multa proueniunt.

Vigesimum caput: de virginibus velatis, si deuiauerint, quid de illis agendum sit, in libr. Decretorum B. Innocentij Papæ, ca. 19. adiert. m est: Quia Christo spiritualiter nubunt, & à sacerdote velantur, si postea vel publicè nupserint, vel seculare cultu corruperint, non eas admittendas esse ad agendam pœnitentiam, nisi is cui se adiunxerat, de mundo recesserit. Si. n. de hominibus hæc ratio custoditur: quæcunque viuente viro alteri nupserint, habeatur adultera, nec eis agendi pœnitentiã licentia concedatur, nisi vnus ex his fuerit defunctus: quanto magis de illa tenenda est, quæ antè immortali se sponsò coniunxerat, & postea humanas ad nuptias transfingrauit?

Vigesimum primum caput, Item nõ velatis virginibus, si deuiauerint, in eodem lib. 20. ca. continetur: Hæc verò quæ nec dum sacro velamine rectæ, tamẽ in proposito virginali semper se simulauerunt permanere, licet velatę nõ fuerint, si fortè nupserint, his agenda aliquanto tẽpore pœnitentia est, quia sponsione eiusmodi tenebantur. Si enim inter homines solet bonæ fidei cõtractus nulla ratione dissolui: quanto magis ista pollicitatio, quã cum Deo pepigit: soluì sine vindicta non poterit? Nam si Apostolus Paulus, quę à proposito viduitatis discesserant, dixit eas habere damnationem, quæ primam fidem irritam fecerunt: quanto potius virgines, quę prioris promissionis fidem frangere conatæ sunt? Hæc itaque, fratres carissimi, si plena vigilantia fuerint ab omnibus Dei facer. totib. obseruata, cessabit ambitio, iniquitas fuperata calcabitur, vcritas spiritualì feruore flagrabit, pax prædicata labijs cũ voluntate animi concordabit: implebitur edictũ Apostoli, vt vnanimes vnum sentientes permaneamus in Christo: nihil per contentionem nobis, neq; per inanem gloriam vendicantes: non hominibus, sed Deo nostro Saluatori placentes. Philip. 2.

Vigesimum secundum caput, de his quæ duob. fratrib. nupserunt, vel qui duas forores vxores acceperint, in Concil. Neocæsariensi, ca. 11. continetur: Mulier si duob. fratrib. nupserit, abijciatur vsq; ad mortem. Verumtamẽ in exitu propter misericordiã, si promiserit, quod facta incolumis huius coniunctionis vincula dissoluat, fructu pœnitẽtiæ in vita permanenti. * Nos autẽ gratia diuina suffragante, iuxta prædecessorum, & antecessorum Pontificum decreta multo amplius confirmantes dicimus, vt dum vsq; fese generatio cognouerit, iuxta ritũ & normam Christianitatis & religionis Romanorum non copulentur coniugijs. Sed nec spiritualem, id est, commatrem, aut filiam, quod abfit quis ducat temerario ausu vxorem. Est namq; nefas, & pernicioso fum peccatum coram Deo, & Angelis eius. In tantum enim grauest, vt nullus sanctorum Patrum, neq; sanctarum Synodorum assertiones, vel etiam in imperialib. legibus quispiam iudicans sit; sed terribile iudicium Dei metuentes tã uerunt sententiam dare.

Vigesimum tertium caput, de his qui homicidium sponte perpetrauerunt, in xxi. capitulo Anquirani Concilij continetur: Qui voluntariè homicidium fecerunt, pœnitentiæ iugiter se submittant, perfectionem vitæ verò circa exitum consequantur.

Vigesimum quartũ caput, de his qui homicidium non sponte perpetrauerunt, in eodem canone, 25. cap. continetur: De homicidijs non sponte commissis, priꝰ quidem definitio post septem annorum pœnitentiam per fectionem consequi præcepit: secunda verò, quin quennij tempus explere.

Vigesimum

Vigesimumquintum caput, de his qui adulteras habent vxores, vel si ipſi adulteri comprobantur, in Concilio Anquirano capite decimonono continetur: Siquius vxor adulterata fuerit, vel ſi ipſe adulterium commiſerit, ſeptem annorum pœnitentia oportet eum perfectionem conſequi ſecundùm priſtinos gradus.

Vigeſimumſextum caput, de monachis & virginibus propoſitum non ſeruantibus, in libro Decretorum beati Siricij Papæ, cap. 6. continetur: Præterea monachorum quoſdam, atque monacharum abiectò propoſito ſanctitatis, in tantam profeſſi deme rſos eſſe lacſiuiam, vt priùs clanculo, vel ſub monaſteriorum prætextu illicita ac ſacrilega ſe contagione miſcuerint: poſtea verò ad abruptam conſcientiæ deſperationem perducti, de illicitis complexionibus liberè ſibi procrearent. Quod publicè leges, & Eccleſiaſtica iura condemnant. Has igitur impudicas deteſtabileſque perſonas monaſteriorum cœtu, electorumque conuentibus eliminandas eſſe, quatenus retruſæ in ſuis ergaſtulis tantum ſacinus continua lamentatione deflentes, purificato poſſint pœnitudinis igne decoquere, vt eis vel ad mortem ſaltem, ſolius miſericordiæ intuitu, per communionis gratiam poſſit indulgentia ſubuenire.

Vigeſimumſeptimum caput, de his quæ non coactè, ſed propria voluntate virginitatis propoſitum ſuſceperunt, quod delinquant cùm nupſerint, etſi nondum fuerint conſecratæ, in libro Decretorum beati Leonis Papæ, capite vigeſimo octauo cõtinetur: Puellæ, quæ non coactè parentum imperio, ſed ſpontaneo iudicio virginitatis propoſitum atque habitum ſuſceperunt, ſi poſtèà nuptias eligunt, præuaricantur, etiamſi nondum eis gratia conſecrationis acceſſit: cuius vitiqua non fraudarentur munere, ſi in propoſito permanerent.

Hæc itaque, cariſſimi nobis & dilectiſſimi, quæ ſuperiùs annexa ſunt, in quantum miſerante Deo valuimus, inter cætera cap. deflorantes, tam ſanctorum Apoſtolorum, quàm etiam beatorum Patrum ſanctiones, ſeu etiam probabilium & beatiſſimorum Pontificum decreta, vt vniuſcuiuſque capituli ſententia continet, in breui eloquio perſtringentes, ad veſtri præfulatûs notitiam, & prædicationem, atq; populi vobis à Deo credити ædificationem mandauimus miniſtranda atque perficienda: hortantes veſtram omnium prudentiſſimam ſanctitatem, & procerum dilectionem, vt omnimoda ratione non declinantes à dextris aut ſiniſtris, ſed viâ regiam incedentes, fortiſſimè obſeruetis Apoſtolica mandata. Cæterùm hæc, amantiſſimi nobis, dedimus vobis in mandatis, vt nec nos coram Deo de taciturnitate iudicemur, nec vos de neglectu curam eo cogamini reddere rationem, ſicut ſcriptum eſt in Dominico præcepto: Si non veniſſem, & locutus eis fuiſſem, peccatum non haberent. Itaque nihil excuſationis adhibentes, omnium rationabilium animarum ſalutem procuretis, ita currentes in agone, vt nõ vituperetur miniſterium veſtrum, ſed magis de palma victoriæ brauium accipiatis, iuxta egregij Apoſtoli dictum: Habentes bonis actibus inhærendo repoſitam coronam iuſtitiæ in ſiderea manſione, quam vobis reddat in illum diem iuſtus iudex, Dominus Deus & Saluator noſter Ieſus Chriſtus, qui viuit in vnitate cum Deo Patre omnipotente, & Spiritu ſancto, per omnia ſæcula ſæculorum, Amen.

Ioan. 15.

2. Tim. 4.

EPISTOLA VIII. B. ZACHARIAE
Papæ ad Bonifacium.

Monet eum vt 27. capitula præcedentis epiſtolæ diligenter obſeruari procuret.

Tom. 2. epiſt. Ro. Pontif. eſt 2.

Ex M.S. Cod.

1. Cor. 11.

EGREGIE noſ ad monet beatus Apoſtolus Paulus in eo quod ait: Imitatores mei eſtote ſicut & ego Chriſti. hinc eſt ergò, vt per ſpiritalem caritatis vinculum, & ſi corpore abſentes, ſpiritu non ſemper fraternæ ſanctitati tuæ ſimus præſentes, ita vt in noſtris viſceribus te habentes cariſſimum fratrem & conſacerdotem, licèt peccatores: tamen ſpe diuinæ freti, aſſiduè in noſtris orationibus memoriam tui agere non deſiſtimus, petentes immenſam Chriſti Dei noſtri diuinitatem, vt in peragendum ſuum te confirmet miniſterium, quatenus in diem aduetus eius, illam placabilem mereatis exprimere vocem: Ecce ego, & pueri, quos dediſti mihi, nõ perdidi ex eis quemquam, vt continuò Aliſona & deſiderabilis vox inter illos, qui ab initio mundi ei placuêre cor. ſonetur, & in illorum inuitatione ſubmittat, in qua dicturus eſt; Venite benedicti Patris mei, percipite vobis paratum regnum ab origine mundi. His ita ſe agentibus, agnoſcas cariſſime, flagitaſſe à nobis Pipinum excellentiſſimũ maiorem domus gentis Francorum per ſuum hominem nomine Ardochamum, religioſum presbyterum aliquanta capitula de facer dotali ordine, & quæ ad animarum ſalutem pertinent ſimul etiam & pro illicita copula, qualiter & ſeſe debeant cuſtodire, iuxta ritũ Chriſtianæ religionis, & ſacrorum canonum inſtituta: & quamquam de hoc iam experta ſit tua fraterna ſanctitas quæ à nobis ſunt decretæ; illius tamen votis aurem accommodantes in breui eloquio conſcripta Apoſtolica documenta direximus. Pro quibus vt in facer dotali collegio lectione pandatur, & tuam fraternam ſanctitatem mihi euocari dedimus in mandatis. Et dum pro hac re fuerit aggregatum cõcilium, ad medium deducantur facrilegi illi & contumaces, Aldebertus, & Godolſatius, & Clemens, & epiſcopi, vt eorum denuò ſubtili indagatione cribraretur cauſa. Quos ſi deuiantes à rectitudinis tramite vſquequaque repererit is, & conuicti fuerint inclinati ad viam conuerti rectitudinis, vt bonum atque placitum in oculis veſtris parueritcum principe prouinciæ diſponite ſecundùm ſacrorum canonum ſancita. Sin autem in ſuperbia perſtiterint, contumaciter proclamantes reos ſe non eſſe; tũc cum probatiſimis atque prudentiſſimis facer dotibus duobus vel tribus, prædictos ad nos dirigatis viros, vt profunda inquiſitione coram ſede Apoſtolica eorum inquiratur cauſa, & iuxta quod meruerint finem ſuſcipiant. Age itaque dilectiſſime frater in miniſterio tibi commiſſo ab omnipotente Deo mercedis præmium recipiens, æternam vitam conſequi merearis. Deus te incolumem cuſtodiat reuerendiſſime frater. Dat. Nonas Ianuarias, Imp. Dom. pijſs. Aug. Conſtantino à Deo coronato mag. Imp. anno 28. Imperij eius anno 6. Indictione quintadecima.

Pipinus poſtea Zachariæ Papæ auctoritate fauſt. eſt Franc. Rex. Aimoin. l. 4. de geſt. Franc. c. 61.

NOTÆ.

Hæc epiſtola ſine anno & Indict. data habetur in vita S. Bonifac. apud Seraf. in hiſt. Mogunt. In Romana, (quæ nos hic ſecuti ſumus) editio ne data habetur an. 28. Conſtantini, ex quo cum patre regnare cepit: & anno ſexto, ex quo ſolus regnauit poſt obitum patris. Verum tamen inquit Baronius, errorem in numerum oportet irrepſiſſe, quidem non ſibi coherent: Nam 28. imperij annus, idem oli annus erit & non ſextus, ex quo ſolus regnare cepit, cùm tamen vterque numerus reperiatur eſſe mendoſus. Vide infra notas Concilij Romani.

EPISTOLA IX. B. ZACHARIÆ
Papæ, ad Bonifacium.

Synodi in Francia ſub Bonifacio celebratæ acta confirmat, & eius petitionibus ſatisfaciens iniungit, vt ſingulis annis ſynodum in Francia celebret.

Ex M.S. Cod.

To. 2. cp. Dec. cli 6. Notas vide apud Serar. in epiſt. Bonifacij, notat. ad epiſtolam 138

REVERENDISSIMO & ſanctiſſimo fratri Bonifacio coepiſcopo, Zacharias ſeruus ſeruorum Dei.

Cùm nobis ſanctiſſimæ fraternitatis tuæ ſyllabæ delatæ fuiſſent, atque per ſingula relegi feciſſemus, & reperiſſemus in earundem litterarum tuarum ſerie, quòd peccatis noſtris facientibus, dum Dominici tritici ſemina quærereres elaborare ad augendam ſegetem ſpiritalem, ſubitò inimici ſuperſeminant zizania, vt ſanctitatem tuam in bono operemimpediant. Sed tua ſancta fraternitas inceſſanter orationi inſtet pariter cum fratribus, qui tecum laborant, & ſpiritales ſarculos conſtruens, zizania eradicans, deportet ad comburendum, vt B. Gregorius Papa: Bonum enim, inquit, opus nobis ſit in voluntate, nam ex diuino adiutorio erit in perfectione. His ita ſe habentibus, carilli me frater, confortare in Domino, & ipſe erit adiutor tuus. Deincurſione autem gentium, quæ in tuis plebibus facta eſt, mœrendum nobis eſt. Sed hæc aduerſitas nullatenus tuam fraternitatem conturbet, quia & Romana ciuitas ex accidentibus facinoribus ſæpius eſt depopulata; &

tamen omnipotentia sua Dominus ex supernis eam dignatus est consolari: sic etenim credimus, quia & vos consolabitur. Sed populis tibi commissis, reuerendissime frater, prædica iejunium & supplicationes apud Dominum litaniarum, & superemineus eius clementia adiuuabit te. Te autem (vt prædiximus) nullatenus aduersa perturbét, sed in bono opere quod cœpisti, nullo modo deficias. Nos verò licet immeriti & peccatores existamus, nostris precibus vel confacer dotum nostrorum, inquantum possumus, adiuuamus. De fynodo autem congregata aput Francorum prouinciam, mediantibus Pipino & Carlomanno excellentissimis filijs nostris, iuxta nostrarum syllabarum commonitionem, peragente nostras vices tua sanctitate, qualiter egisses cognouimus, & omnipotenti Deo nostro gratias egimus, qui eorum corda confirmauit, vt in hoc pio opere adiutores existerent: & omnia optimè & canonicè peregisti, tam de falsis episcopis & fornicarijs & schismaticis, quamque etiam & in reliquis nomine sacerdoribus, contra canonum statuta agentibus, vel contra Catholicam Dei & Apostolicæ Ecclesiam, de quibus secundum tuam relationem per singula respondemus. De eo namque, quod suggessisti, quòd elegerunt ciuitatem vná omnes Francorum principes contingentem vique ad paganorum fines, & partes Germanicarum gentium, vbi antè prædicasti: quatenus ibi sedem metropolitanam perpetuo tempore habere debeas, vt inde cæteros episcopos ad viam instruores rectitudinis, & post tui successores perpetuo iure possideant, hoc quod decreuerunt, læto nos suscipimus animo, eo quòd ex Dei nutu fictum est, vel si quidem falsi sacerdotes & schismatici hoc impedire conati sunt, quorum vanum agonem Dominus dissipabit, & illa facies stabilita, quæ sanctorum Patrũ staturis conueniunt concordare. Et quia tibi ipsi Principes Francorum in hoc etiam adiutores exiterunt, retribuat illis omnipotens Deus vicissitudinis præmium, & innumera largiatur bona. Nam similiter de illo falso episcopo, quem dixisti adulterari clerici & homicidę filium, ac in adulterio natũ, & absque dispensa nutritum, & cætera mala & horribilia, quæ per singula enarrasti, ac per hoc, & sui similes facer dotes confecrauit; de hoc meminit tua reuerenda fraternitas, quod tribus iam vicibus scripsimus, vt nullus homicida, nullus adulter, nullus fornicator sacrum ministerium debeat attrectare, sed neque penitens, aut talis, qualem sacri canones prohibent esse sacerdotem. De baptizatis verò abillo, seu ecclesijs consecratis recipirit tua fraternitas si aut ecclesias in nomine Trinitatis consecrauit, aut paruulos similiter baptizauit, dum sacerdotio fungebatur: & sic & consecratio ecclesiarum, & paruulorum baptisma sit confirmatum. Et hoc pariter suggessisti, quòd illi qui à te proiecti sunt, sacerdotes, à nobis absolutos se aput Francorum prouinciam diuulgent, quòd tua sancta fraternitas nullo modo credat: quia (quod impossibile est) si hoc fecissemus, tuæ caritati per nostras indicassemus literas. Sed hoc quod impossibile est, nullo modo credas, quia non aliud prædicamus, & aliud agimus aut dirigimus, vt illi garriunt: sed auxiliante Deo, illud quod prædicamus, firmetenus obseruandum censemus. Hoc autem sanctitatem tuam firmissimè vt teneas, hortamur, vt sanctorum Patrum institutis & consultis sacrorum canonum omnimodo obsequi debeas, quia nos nullatenus aliud prædicamus, & aliud agimus. Nam & de eo, quod obsecrasti, vt Francorum Principibus scriberemus, vel cæteris Francis: vt petisti, eis per singulas scripsimus, vt tibi & amici sint, & adiutores in Dominico opere existant. De censu verò expetendo, eo quòd impetrare à Francis ad reddendum ecclesijs vel monasterijs non potuisti aliud, quàm vt vertente anno ab vnoquoq; coniugi o ferorum xij. denarij reddantur: & hoc, gratias Deo, quia potuisti impetrare, & dum Dominus donauerit quietem, augebuntur, & luminaria sanctorum, pro eo quòd nunc tribulatio accidit Sarracenorum, Saxonum vel Frisonum, ticut tu ipse nobis innotuisti. De eo namque quod interrogasti, quòd illi qui depositi sunt pro capitalibus peccatis de gradu sacerdotali, dum eos reperisses adulteros aut homicidas, vt nec sacerdotes nec clerici esse possint, nec sub pœnitentia monachi esse volunt: sed pergentes aput Palatium regis Francorum, rogant vt eis loca tribuat ecclesiarum vel monasteriorum, vt laicam vitam viuant, & dispergentes sagctorum loca. Sed & de hoc pariter, qualiter fieri debeat, Francorum principibus commonentes direximus. In alia quippe tua epistola reperimus contineri omnia, quæ contra te egerant falsi & schismatici episcopi Aldebertus & Clemens, per quæ omnia acta ipsorũ & impijssimũ errorem fingillatim indicasti. Nos verò cõgregatis fratrib. & cõfacerdotib. nostris, corundẽ prauorũ sceleratissima acta in eorũ præsentia relegi fecimus: & dũ nobis corãm Concilio relecta fuissent, pio studio omnes eadem schismatica dogmata ipsorum, atque iniquissimas traditiones, seu sceleratissimam vitam, quam ibi Aldebertus conscribere fecit, damnauerunt, & vna voce exclamauerunt, vt igne crementur. Sed nos hoc non rectum iudicauimus, pro eo quòd ad reseruandum, sine ad in æternum eos condemnandum, in scrinio sanctæ Ecclesiæ reseruanda mandauimus, conscribentes ipsi dignam sententiam, cuius instrumenta actionis ad tuã direximus frater sanctitatem, vt relecta in prouincia Francorum omnis schismaticus audiens, taliter à sancta Dei Catholica & Apostolica ecclesia iudicatum, à sensus sui prauitate resipiscat. In tertia namque tua epistola intimasti nobis de alio seductore, nomine Geoleobo, qui antea episcopali honore sungebatur. Sed quia sine cuiuscunque consultu apud nos properat, & dum aduenerit, vt Domino placuerit, het. Tua autem reuerentia (vt auxiliante Domino cepit) vice nostra volumes, vt omni anno apto tempore in Francorum prouincia Concilium debeat celebrare, vt frequentia sacerdotum, siue institutis sacrorum canonũ mediantibus, illic quid aduersum nullo modo audeat pullulare; sed magis Ecclesiæ Dei vnitate & disciplina Ecclesiastica atque Apostolica vbique in illis partib. dilatata, cunctæ populorum turbæ etiam in occiduis partibus veri Catholici esse possint, & non amplius per falsos sacerdotes erroribus inuoluti deniergantur in interitum. Dum verò Concilium aggregaueris, sicut tua fraternitas cõfictum habeat cum metropolitanis, quos confirmauimus. Deo quod dixisti, vt nullus sine commendatitijs epistolis suscipiatur, etiam & pro hoc ipso & pro omnibus Francorum Principibus cum monitionis direximus literas, vt iam superiùs fatì fumus. De ciuitate namque illa, quæ nuper Agrippina vocabatur, nunc verò Colonia, iuxta petitionem Francorum nostra q; auctoritatis præceptum, nomini tuo metropolim confirmauimus, & tuæ sanctitati direximus, pro futuristemporibus ad ciuidem metropolitanæ ecclesiæ stabilitatem. Deus te incolumem custodiat, reuerendissime & sanctissime frater. Data pridie Kalend. Nouembris, Imperante domino pijssimo Augusto Constantino à Deo coronato magno Imperatore, anno 27 Imperij eius anno 5. Indict. 14.

Ea est Moguntia.

Agrippina quondam Colonia, nunc metropolis confirmatur.

EPISTOLA X. B. ZACHARIÆ Papæ, ad Bonifacium.

Vide Sect. Nota 29 ad epist. 130 epistolarum S. Bonifacij.

Gaudet de eius prædicatione, ad nonnulla eius capitula respondet, subens, vt Episcopos & alios adhortetur, vt sibi aduersus hæreticos auxilium ferant.

Ex M.S. Cod. To. 1 ep. Decessi.

SACRIS liminibus Beati Apostolorum Principis Petri & nostris obtutibus præfentatus præfens Burchardus dilectus nobis episcopus, fraternæ sanctitatis tuæ nobis attulit affatus, per quorum scriptum tenorem agnouimus magnum habere certamen, & studiosè elaborare fraternitatem tuam in prædicatione Euangelij Christi Dei nostri, & exhortatione sanctæ Catholicæ, & orthodoxæ rectæ fidei, quam à redemptore nostro Deo, & Domino Iesu Christo per institutum à se beatum Principem Apostolorum Petrum: & vas electionis Paulum, omnesque Apostolos traditam suscepimus. Quibus agnitis, & si peccatores extenlis ad æthera palmis omnipoteti Deo immensas egimus gratias, & petentes eius ineffabilem diuinitatem, vt multo amplius confirmet, atq; corroboret cor, fraternitatis tuæ, & sospitem atque robustum corpore annuat permanere, vsquequo eius diuinitas te superstitem in hac infirmitate esse vita ad perficiendum ministerium tibi impositum, & ad portandum lucrum animarum in diem Clristi Iesu, vt illam merearis audire vocem desiderabilem, quam dicturus est Dominus diligẽtibus se: Venite benedicti Patris mei, percipite regnum paratum vobis ab origine mundi. Erant autem inserta in eisdem tuis affatibus diuersa capitula, de quibus iudicium,

Matt. 25.

dicium, & consilium, atque solatium sedis Apostolicę tibi dirigi flagitasti primum capitulum pro synodo Prouinciæ, in qua natus & nutritus es, quam & in gentem Anglorum, & Saxonum in Britannia insula primi prædicatores ab Apostolica sede missi, Augustinus, Laurentius, Iustus & Honorius, nonnisi sancti & tuis temporibus Theodorus ex Græco Latinus ante philosophus, & Athenis eruditus, Romæ ordinatus, pallio sublimatus ad præfatam Britannian transmissus iudicabat, & gubernabat. in illa tale decretum, & iudicium firmissimę & diligenter demonstratum esse diuosticur, vt quicunque line

De Theodoro Beda li. 4. hist. Eccl. ang. ca. 2. & 3.

Ratum est baptisma cum inuocatione Trinitatis etiam ab hęretico ministratũ.

inuocatione Trinitatis lotus fuisset, quòd sacramentum regenerationis non haberet. Quod dominò verum est: quia si mersus in fonte baptismatis quis fuit sine inuocatione Trinitatis, per se ctus non est, nisi fuerit in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti baptizatus. De illo autem quod per quosdam assirmari scripsisti, vt si Euangelicis quis verbis inuocata Trinitate iuxta regulam à Domino positam, quicunque mersus esset in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, quòd sacramentum sine dubio haberet, & ita forsitter verbis Euangelicis fuisset consecratum baptisinum, vt quamuis scelerat issimus quisq; hæreticus vel schismaticus, aut latro, aut fur, siue adulter, hoc homini peteuti ministraret, tamen Christi esset verbis baptismum Euangelicis consecratum. & è contra licèt si minister iustus fuerit, & si Trinitatem iuxta regulam à Domino positam in lauacro non dixisset, verum baptisma non esse quod dedit. De illis itaq; immundis, & incertis viris hæreticis atq; schismaticis, qui in nomine Trinitatis petentes baptizantes sed & de his, qui sine inuocatione Trinitatis mergunt in fonte baptismatis, fraternitati tuæ notum est, quid de illis sicrorum canonum series continet, quod & tenere te firmiter hortamur. Scriptum quippe est, dicente Domino: Sanctificate vos, quoniam & ego sanctus sum. Quod suscepisti frater à prædecessore nostro sanctæ recordationis Gregorio huius Apostolicæ sedis Pontifice, in eo permane, & ab Euangelica & Apostolica seu sanctorum Patrum tradita doctrina, nullo modo declines; sed indutus loricam fidei, & galeam salutis viriliter contra nequitiam diabolicæ fraudis Apostolica præsentando vice resiste. Scriptum namque est: Ecce dedi faciem tuam potentem aduersus faciem eorum, & constantiam tuam constrabo aduersus contentiones eorum, & erit fortior petra constantia tua. Pro sacri'egis itaque presbyteris vt scripsisti, qui tauros & hircos Dijs paganorum immolabant, manducantes sacrificia mortuorum habentes, & pollutum ministerium, ipsique adulteri esse inuenti sunt & defuncti. Modò verò incognitum esse vtrũ baptizantes Trinitatem dixissent, an non, & timent illi qui viui sunt, quòd in tali ministerio nó sint baptizati, quibus sepõdens, iussisti omnes baptizare; hoc quoque obseruari in dicta synodo cod. cap. facer dotes, vt qui vel vnam de Trinitate personam in baptismo nó nominaret, illud baptismum esse non posse, quod pro certo verũ est: quia qui vnam ex sancta Trinitate confessus non fuerit, perfectus Christianus esse non potest. Qui enim confitetur Patrem & Filium, si confessus non fuerit Spiritum sanctum, nec Patrem habet, nec Filium: & qui confessus fuerit Patrem & Spiritum sanctum, & Filium nó fuerit confessus: nec Patrem habet, nec Spiritum sanctum, sed vacuus est à gratia diuina. Eos autem quos reperisse affata est frater nitas tua pseudo sacerdotes, multo maioris numeri, quàm Catholicos erroneos simulatores sub nomine episcoporum vel presbyterorum, qui numquam ab episcopis catholicis fuerunt ordinati illudentes populo & ministeria Ecclesiæ confundentes, & conturbantes, aut falsos girouagos, adulteros, homicidas, molles masculorum concubitores, sacrilegos, hipocrytas, & multos seruos tófuratos, qui fugerunt dominos suos, seruos diaboli, transfigurãtes se in ministros Christi, qui sine episc. proprio arbitrio viuctes, populares defensores habentes contra episcopos, vt scleratos mores eorũ nó confringant, seorsũ populũ consentaneũ congregant, & illud erroneum ministerium, non in Ecclesia Catholica, sed per agrestia loca, per cellas rusticorum, vbi corũ imperitia, stultitia celari episcopis possit pertentantur, nec fidem Catholicam paganis prædicant, nec ipsi fidem rectam habent, sed nec ipsa verba solemnia quæ vnusquisq; catechumenis, si talis ætatis est vt iam intellectum habeat sensu cordis sui percipere & intelligere, nec docent, nec quærunt ab eis, quos baptizare dicbent, abrenuntiare Satanę, &c. sed neque signacu-

Leuit. 11.

Hiere. 1.

Non est perfectum baptismũ, quando ipsa sanctæ Trinitatis persona omittitur.

lo crucis Christi eos muniunt. quæ præcedere debent baptismum, sed nec aliquam credulitatem vnius deitatis, & sanctæ Trinitatis docent, neque ab eis quærunt, vt corde credant ad iustitiã, & oris confessio fiat illis in salutem. Hos it aque ministros Satanæ, & non Christi, vbicunque repereris carissime nobis aggregato prouinciali & sacerdotali collegio omnimodo deuita, & sacerdotali honore priuatos sub regula monachica, & pœnitentia summissos, vitam finire ordinabis, vt carne afflicti quandoque ad viam rectitudinis redeant; & si corde crediderint, oris eorum vera confessio illis fiat in salutem. Si verò non fuerint conuersi, tua præfatio nobis non perit iustitia. Habebis enim solatiantem te contra nequitiam malignantiũ sanctorum Apostolorum & ceterorum probabilium patrum canonicam sanctionem. Confortare itaque reuerendissime mihi, & præuale in lege in Euangelio Christi, & prædicatione Catholicæ ac orthodoxæ fidei, quia ipse gloriscabit te. Tribulatio enim corporis nostri temporaliest, & finem habet: Probatio autem spem: Spes verò non confundit, vt ait Apostolus quia caritas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis. Quis namque nos separabit à caritate Christi, tribulatio, an angustia, & cætera, & ti dejicimur frater non perimus. Conferamus autem inuicem Iesu in corpore nostro, vt vita Iesu in die Aduentus sui fiat in corpore nostro manifesta, sicut per eius diuinam edocti sumus vocem. Beati qui perfectionem patiuntur propter iustitiam: quoniam eorum est regnum cœlorum. Confortata itaque & dilectissimos nobis omnes orthodoxos episcopos, & sacerdotes atque leuitas, vel clericos, rel religiosos Abbates & monachos, seu glorio sissimos duces, cunctosque optimates Christianæ legis seruatores, vt nobis sint adiutores cõtra aduersarios Orthodoxæ fidei, omnesque hæreticos & schismaticos: quatenus & ipsi de fructu boni operis gaudere mereantur in cœlestibus regnis, sicut scriptum est. Qui vicerit, faciam illum columnam in templo meo, & scribam super illum nomen meum. Interea scripsit reuerenda fraternitas tua reperisse quendam presbyterum, genere Scotũ, nomine Sam, errantem à via veritatis, dicentem & affirmantem sine mystica inuocatione, aut lauacro regenerationis posse fieri Catholicum Christianum per episcopalis manus impositionem. Hic autem qui dicit hoc, vacuus est Spiritu S. & alienus à gratia Christi, atque à consortio sacerdotali abijciendus. Quis enim nisi baptizetur iuxta præceptum domini, In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, & ticper manus impositionem consecretur, potest esse Catholicus: hunc nequissimum virum talia prædicantem, ab Ecclesia Dei sancta Dei condemnatum expellet. Illos autem viros, qui ab hæreticis baptizati sunt, & dubietas tenet, quòd in nomine Patris, & Filij, & Spir. S. nó sint baptizati, inquisita rei veritate, si ab erroneis sacer dotib. baptizati sunt, hos sine dubio, iuxta præcedentis noftri bo. me. Greg. Pap. & sacrorũ canonũ, traditum tibi mandatum implere non omittes, ne in æternum pereant, fed potiùs Euangelica consecratione fi luentur. Intuiti autem fumus, & volumus à te directum vniuersis episcopis, presbyteris, diaconibus, vel cæteris religiosam vitam degentibus de vnitate fidei Catholicæ, & doctrina Apostolica scriptũ valdè nobis acceptabile esse cognosc as: quoniam per Spiritus sancti gratiam in te diffusam carissime hoc operari studuisti. Interea per alia scripta fraternæ sanctitatis tuæ petisti, vt sacer dos à nobis dirigatur in partibus Franciæ, & Galliæ ad concilia celebrandas: fed dum Deo propitio tua sanctitas fuperstes existit, quæ Sedis Apostolicæ & noftram illic præsentat vicem, alium illic dirigere necessarium non est. Quos aũt repereris amantissime frater habentes scientiã sacræ doctrinæ, & sanctam tenentes legem, atque orthodoxam fine dubio, atque defendentes fidem; hos mittere studę, in quibus præuideris locis ad prædicandum verbum salutis. Concilia verò aggregatis episcopis prouincialibus vbi tibi rectum videtur celebranda procura: & quos deuiantes inueneris, confunde facies eorum ignominia, vt sint coram hominibus fine honore. Dominus enim Dominus noster erit tecum. Suscepimus verò & chartam conscriptam veræ, atque orthodoxæ professionis, & Catholicæ vnitatis, quam cum dilectissimis nobis episcopis, partis Francorum tua direxit reuerenda fraternitas, quam referantes nimio gaudio fumus repleti, innumerabiles gratias agentes Deo patri omnipotenti, quia vnanimitatem eorum ad societatem noftram reuoca-

Matt. 5.

Apoc. 3.

Matt. 28.

Psal. 81.

re dignatus est, vt spiritualis eorum mater sancta læteatur Ecclesia. Nostra autem vice carissime omnes in osculo pacis Christi salutа, quia & nos dilectioni eorum gratias agentes Apostolicas mittimus literas. Nam & hoc intimatum à tua fraterna sanctitate, quòd Virgilius ille, nescimus li dicatur presbyter, malignatus aduersum te pro eo quòd confundebatur à te erroneum se esse à Catholica doctrina, immissiones faciés Otiloni Duci Bauariorum, vt odium inter te & illum seminaret, Agens quòd & à nobis esset absolutus vnius defunctі ex quatuor illis Episcopis, quos tua illic ordinauit fraternitas, dicæ esim obtinere: quod nequaquam verum est: quia mentita est iniquitas sibi. Deprecer la autem, & iniqua doctrina, quæ contra dominum, & animam suam locutus est, si clarificatum fuerit ita eum confiteri, quòd alius mundus, & alij homines sub terra sint, seu sol, & luna; hunc habito consilio ab Ecclesia pelle sacerdotij honore priuatum. Attamen & nos scribentes præfato Duci euocatorias præmonuimo Virgilio mittimus literas, vt nobis præsentatus, & fubtili indagatione requisitus, si erroneus fuerit inuentus, canonicis sanctionibus condemnetur. qui enim semina nt dolores, ipsi metunt eos, sic enim scriptum est: Peruerse cogitationes separant à Deo: probata autem virtus corripit inipientes. Pro Sidonio autem supradicto & Virgilio presbyteris, quod scripsit sanctitas tua agnouimus. Illis quidem vt condecebat scripsimus commінando; tuæ autem fraternitati plus crudelitas quàm illi, admittatur. Si autem placuerit Domino, vita comite Sedi Apostolicæ eos missis Apostolicis literis, vt præsentum est, euocamus. Docuisti enim eos & non fuisse runt, & factum in illis sicut scriptum est: Sapientiam qui docet fatuum, quasi qui con glutinat testam, arenam, & salem: & massam ferri facilius est portare quàm hominem imprudentem, & fatuum, & impium: quoniam qui minoratur corde, cogitat inania, & vir imprudens, & errans cogitat stulta. Non ergò ad iracundiam promouetur cor tuum frater, sed in patientia tua vbi tales reperceris, admon e, obiecra, argue, increpa, vt conuertantur ab errore ad viam veritatis; & si conuerli fuerint, saluasti animam eorum: si verò in duritia permanseriut, mercedem ministerij tui non perdes. Illos autem iuxta vocem Apostoli deuita. Alia denique scriptura tuæ fraternitatis continebat, quòd iam olim de Agrippina ciuitate scripsilli, quòd Franci non perseuerauerunt in verbo quod promiserunt, & nunc nuorum tua fraternitas in ciuitate Moguntina. Petisti autem vt cum nostro consultu fupercueniente tibi senectute, & plenadierum ætate, atque imbecillitate corporis, vt si inuenire potueris alium in eandem sedem, in qua præes, pro tui perfona nadebeas collocare. Tu verò carissime, legatus & missus es vt fuisti Sedis Apostolicæ. Nos verò adiutore Deo consilium præbemus tuæ Reuerendæ Sanctitati, vt pro salute animarum rationabilium factore Christo, sedem quam obtines sanctæ Moguntinæ Ecclesiæ nequaquam relinquas. Vt impleatur Dominicum in te præceptum: Qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit. Si n verò si Dominus dederit iuxta tuam petitionem hominem perfectum, qui possit sollicitudinem habere, & curam pro salute animarum pro tui persona, illum ordinabis Episcopum, critque in Euangelio tibi creditum, & ministerium Christi portandum in omni loco, requirens & consortans Ecclesiam Dei. Oramus itaque Dominum & Redemptorem nostrum, vt sacris interuentionibus sanctæ suæ Dei genitricis semper Virginis Mariæ dominæ nostræ, & beatorum principum Apostolorum Petri & Pauli, orantem pro nobis fraternam sanctitatem tuam, fospitem & incolumem conseruare dignetur. Deus te incolumem custodiat reuerendissime & sanctissime frater. Dat. Kalen. Maij. Imp. domino pissimo Aug. Constant. à Deo coronato magno pacifico Imp. anno 29. Imp. eius anno 7. Indict. 1.

(¶)

Sap. 1.

Eccl. 12.

Iac. 5.

Matt. 24.

EPISTOLA XI. B. ZACHARIÆ PAPÆ I. ad omnes Episcopos Catholicos.

To. 2. ep. Dec. cit v.

Vt in pace & caritate perseuerent, & hæreses fugant.

DILECTISSIMIS *nobis. Raginfredo Rothomagensi episcopo, Rimberto Ambianensi episcopo, Deodato Bellouacensi episcopo, Hebsio Nouiomen episcopo, Eulgario* * *Tungrensi episcopo, Daud Corisopiten. episcopo, Aetherco Cenomanensi episcopo,* * *Trenzardo Cameracensi episcopo, Burchardo Wirtzburgensi episcopo, Genebando Laudunensi episcopo, Romano Meldensi episcopo, Agilofo Colonensi episcopo, Helio* * *Strasburgensi episcopo, & cæteris episcopis, presbyteris, etiam & diaconibus, cunctisq; orthodoxis Ecclesiasticis Dei clericis Apostolicam doctrinam tenentibus. Zacharias diuinagratia pr editus, Apostolicæ sedis Pontifex, seruus autem seruorum Dei, in Domino salutem dicit.* Gratias ago Deo Patri omnipotenti, & Domino Iesu Christo vnico Filio eius, & Spiritui Sancto, qui vestra omnium corda inflammare dignatus est per diffusam à se gratiam, vt in vnitate fidei, & in vinculo pacis ambuletis, & tic splendor Domini Dei nostri super vos, dilectissimi mihi, & abundás gratia pacis & caritatis, vt litis vnum corpus spiritalis matris vestræ sanctæ catholicæ & Apostolicæ Dei Ecclesiæ, (in qua, Deo auctore & dispositore, quamuis tanto fattigio viribus longè impares, præsumus) implentes illud propheticum dictum: "Ecce quàm bonum & quàm iucundum habitare fratres in vnum. Etenim etsi pro itinеris longitudine, quamquam corpore sumus absentes, in spiritu tamen dilectionis semper sumus vobis præsentes, habentes vos in viscеribus nostris, & assiduè orantes, vt Deus & Dominus noster Iesus Christus multo amplius confirmet corda vestra, & corroboret in exhortationem Euangelij in ministerio quo fungimini, vt credita vobis plebs, veltris pijs admonitionibus adiutore Deo à diabolica fraude liberata, salua perstiat, vosque mereamini de eorum animabus in diem Christi apportare fucrum. Scriptum quippe est: Filij sapientiæ, & Ecclesia iustorum: & natio eorum, obedientia & caritas. Obsecro ergò vos, carissimi mei, vt dignè ambuletis vocatione qua vocati estis, vt decet fanctos, cum niulta patientia fupportantes inuicem in caritate, fullicitі feruare vnitatem spiritus in vinculo pacis & caritatis: quia finis præcepti caritas est decor de puro, & confcientia bona, & fide non ficta. Gaudeo in vobis carissimi, quoniam fides vestra & vnitas serga nos precіola est, & manifesta non fòlùm coram Deo, fed etiam coram omnibus hominibus, dum ad fautorem & magistrum vestrum à Deo constitutum, beatum Apostolorum Principem Petrum benignisima voluntate conuerli estis. Laudabilis iudex vitæ & bona fama, quoniam id ipsum fpiritis, quod oportet fipere. Et nunc (Deo cooperante) est aggregata sanctitas vestra nostræ societati in vno pastorali ouili. Et est nobis vnus pallor, qui à pastore pastorum Domino Deo & Saluatore nostro Iesu Christo princeps Apostolorum, & noster doctor est institutus. Habetis itaque nostra vice ad confirmandum dilectionem vestram, & collaborandum nobis in Euangelio Christi, sanctissimum ac reuerendissimum Bonifacium fratrem nostrum Archiepiscopum, Apostolicæ sedis legatum, & nostrá præsentantem vicem. Sit ergò constantia vestra aduersus contentiones eorum, qui aduersa fapiunt, & non quæ Dei sunt: & erit fortior petra constantia vestra, sicut scriptum est: Netu- meritis ab eis, neque terreamini à facie eorum, qui corpus occidunt, animam autem non possunt occidere. Quod autem in aure audіtis, prædicate in lumine, illum timemes, qui potest animam & corpus occidere, & mittere in gehennam. Fratres mei, in carne ambulantes, non secundùm carnem militemus. Arma enim militiæ nostræ non carnalia, fed potentia Deo ad destructionem munitionum, consilia destruentes, & omnem exaltationem extollentem se aduersus scientiam Dei, & in captiuitatem redigentes omnem intellectum, & omnem cogitationem in obsequium Christi perducentes. Decetero, fratres confortamini in Domino, & in potentia fortitudinis eius. Pax vobis multa & gratia à Deo, & Domino nostro Iesu Christo ministretur. Amplectimur & osculamur, ac fiprasentes, caritatem vestram in vnitatem spiritus, in vinculo pacis & caritatis Christi. Deus vos incolumes custodiat, dilectissimi nobis.

Ex M.S. Col. * Leodiеñ

* Trazardo

*for. Argentinеñ

Psal. 132.

Fecl. 3.

Ephe 4.

1. Tim. 1.

Rom. 1.

2. Cor. 10.

Matt. 10.

Ephes. 6.

EPISTO-

EPISTOLA XII. B. ZACHARIÆ PAPÆ I. ad Bonifacium.

Eius consultationibus respondet.

Ex M S. Cod.

Vide Ser. in not ad epist. 1. ad epistol. S. Bonif.

Ioan. 11. Ioan. 14.

SANCTISSIMO *& reverendissimo fratri Bonifacio coepiscopo, Zacharias episcopus servus servorum Dei.* Benedictus Deus pater Domini nostri Iesu Christi, qui dispersa congregat, & congregata conseruat, augetque fidem & fiduciam seruis suis ad prædicandum verbum Euangelij Iesu Christi Domini nostri, cum eodem Patre & Spiritu sancto in vnitate viuente in sæcula sæculorum impij gloria & laus, qui adiutor & protector est in se credentibus. Ipse enim dixit: Qui credit in me, vita viuet, & non morietur: quoniam ego sum via, veritas & vita. Laudamus & superexaltamus sanctum nomẽ eius, læti & gaudentes per harum gerulos, & sanctæ fraternitatis tuæ litteras allatis, superlitem in hac vita & in Domino te valere cognoscentes, petentes im mensum Dei nostri diuinitatem, vt ad prædicandum multo amplius Euangelij atque sanctæ fidei eius sacramentum, longæuum te seruet, suaque protectione te muniat, & ab aduersantium infidijs piè miserando custodiat. Suggessit itaque sancta fraternitas tua in suis apicibus, quòd prædecessor noster beatæ memoriæ Gregorius, huius sanctæ Sedis Apostolicæ præsul, dum ad prædicandum verbum Euangelij tum missiles fraternitatem in Germaniæ partibus, & gentibus illis paganis verbo pollicitationis te esse munitum, ita vt orthodoxos episcopos, presbyteros, vel quoscunque reperire potuisses, in verbo exhortationis perfectos amplius confirmares, & eis communicares, quod & factum est. Si quos verò seductores episcopos, aut pseudopresbyteros, vel quoscunque à recto fidei tramite deuiantes reperisses, nulla tibi cum eis esset communio. Quod te (Deo faciente) vsque ad præsens spiritaliter seruasse confessus es: vel si omnino propter principalem & humanum fauorem gentis Francorum, dum eos accessisses corporaliter, abstinere non vˢ̃luisti, cogente necessitate Ecclesiarum Dei, tamen in eorum Concilio & consensu communionis, anima tua non est coinquinata. Itaque propter hoc, quod cum eis conuersatus es, non consentiens iniquitati eorum, nullum tibi est detrimentum coram Deo. Te enim prædicante, fiobedient falui essent. Sin autem in iniquitate sua permanent, ipsi peribunt.

Ezec. 33.

Tu autem iuxta Prophetæ dictum, saluasti animam tuam. De episcopis autem & pallijs Francorum scripsi, quòd iuxta promissionem suam nondum impleuerunt. Qui si impleuerint iuxta verbum suum, habebunt ex ao laudem. Sin verò aliter egerint, ipsi videbunt. Nos enim (diuina gratia largiente) quod gratis accepimus, gratis damus. Tu quidẽ propter hoc benigna voluntas à nobis suſceptа est. Igitur & hoc petisti, vt monasterium in vastissima solitudine & in medio gentium, quibus prædicas, constitutum, & à te fundatum, atque in honore Saluatoris Dei nostri dedicatum, vbi etiam & monachos sub regula beati Benedicti degere ordinasti: hoc inquam venerabile monasterium petisti nomini tuo priuilegio Sedis Apostolicæ munire.

Matt. 10.

Quod votis tuis acquiescentes, ordinauimus iuxta petitionem & desiderium tuum. Congruit enim, diuini ministerij prædicatorem optimumq; ministrum ad desiderata pertingere, & cœptum bonum opus vsque in finem perficere, sicut scriptum in Dominico præcepto: Qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit. Et beatus seruus ille, quem cum venerit Dominus, inuencrit sic faciẽtem: amen dico vobis quia super omnia bona sua constituet eum. Interea temeætenim supcr omnia bona sua constituet eum. Interea prædictus tuus gerulus Lul, cum cæteris suis concomitibus, quæ iniuncta fuerunt à tua fraternitate, tam in verbo, quamque præscripto, omnia liquidius suggerentes, innotuerunt, de quibus tam in verbo relponsum dantes & præscripto tuæ remilimus fraternitati. Continebant enim capitula in petitacio ab eis porrecto, quæ inferius annexa sunt, de quibus stagitasti à nobis, quæ recipienda, quæ refpuenda sunt. In primis de volatilibus, id est, graculis & corniculis, atque ciconijs, quæ omnino cauendæ iunt ab esu Christianorum, etiam & fibri atque lcpores, & equi sylualici multo amplius cauendi. Attamen fanctissime frater, de omnibus scripturis sacris benè compertus es. De igne autem Paschali, quod inquisisti, à sanctis priscis patribus, ex quo per Dei & Domini nostri Iesu Christi gratiam, & preciosò sanguine eius Ecclesia dedicata est, quinta feria Paschæ, dum sacrum chrisma confecratur, resi lampades magnæ capacitatis ex diuersis candelis Ecclesiæ oleo collecto, in secretioris Ecclesiæ loco ad figurani interioris tabernacull instistente, indeficienter cum multa diligentia inspectæ ardebunt, ita vt oleum ipsum sufficere possit vsque ad tertium diem. De quibus candelis Sabbato sancto, pro sontis sacri baptisimate sumptus ignis per sacerdotem renouabitur. De cryſtallis autem (vt asseruisti) nullam habemus traditionem. De his qui regio more bo vexantur, inquisiti, siue homines, siue equi sint, quid faciendum sit de illis. Si homines ex natiuitate, aut ex genere huius morbi sunt; hi ex tra ciuitatem comitari debebunt, ad eleemosynam verò accipiendam à populo non deutari. Si autem contigerit in aegrum vel parum, non natiuitate, Ted superueniente aegritudine, vexari non est proijciendus: sed si possibile est, curandus. Attamen in Ecclesia, dum ad communionem venerit, post omnium fupplicationem erit ingressurus ad participandum munus. Equi verò, qui præfato morbo fuerint coinquinatis: curari non valuerint, in puteis & foueis proijciendi sunt, ne eiusdem morbi contagione cæteri coinquinentur. De animalibus autem, quæ à ferentibus, id est, rapidis lupis & canibus fuerint lacerata, oportet ea à cæteris separari, ne per furentes & mordentes, cætera coinquinentur. Quòd si pauca sunt, vt supra diximus, in foueo proijcienda sunt. Nam & hoc inquisiuit fraternitas tua, si liceat sacrificiumialibus fœminis, quemadmodum viris, sibi inuicem pedes abluere, tam in cœna Domini, quam & que in alijs diebus. Hoc Dominicum præceptum est, quod qui per fidem impleuerit, habebit ex eo laudem. Etenim viri & mulieres vnum Deum habemus, qui in cœlis est. Pro benedictionibus autem, quas faciunt Gal-li, vt nosti frater, multis vitijs variantur. Nam non ex Apostolica traditione hoc faciunt, sed per vanam gloriam hoc operantur, sibi ipsis damnationem adhibentes, dum scripturam est: Si quis vobis euangelizauerit præter id quod euangelizatum est, anathema sit. Regulam catholicæ traditionis suscipisti frater amantissime. Sic omnibus præ dica, omne sque doce, ficut à sancta Romana (cui Deo auctore de seruimus) accepisti Ecclesia. Inquisistieriam & hoc, si ante trigesimum annum liceat sacerdotem ordinari. Bonum & congruum, carissime frater, si fieri & inueniri potest, vt prouectæ ætatis & boni viri testimonij iuxta sacrorum canonum institura, ordinentur sacerdotes. Si autem minimè reperiuntur, & necessitas expoſcit à vigintiquinque annis & supra, Leuitæ & sacerdotes ordinẽtur, quemadmodum in lege Domini continetur. De Milone autem & eiusmodi similibus qui Ecclesijs Dei plurimum nocent, vt à tali nefario opere recedant, iuxta Apostoli vocem, opportune, importune prædica. Si acquiescerint admonitionibus tuis, & iuabunt animas tuas. Sin verò, ipſi peribunt obuoluti in peccatis suis. Tu autem qui rectè prædicas, non perdes mercedem tuam. Nam & hoc inquisiſti, post quantum temporis debeat largum comedi. Nobis à patribus constitutum pro hoc non est. Tibi autem petenti consilium præbemus, quòd non oporteat illud mandi priuſquam super fumo ficcetur, aut igne coquatur. Si verò libet vt incoctum manducetur, post Paschalem feſtiuitatem erit mandurandum. Episcopus autem condemnatus, de quo inquisisti, qui impugnator & fornicator exiſtit, neque ipse Ecclesiæ post degradationem sibi vendicare nititur; hic omnino ac detestabiliter refpuendus est. (Quæ enim portio infidelis cum infideli? Aut quæ communio Christi ad Belial?) hunc & sanctorum patrum traditiones & sanctorum canonum institutum condemnauerunt. De ordinatione etiam presbyterorum & diaconorum, cogente necessitate & paupertate rogantium non legitimis temporibus & diebus à te promouari, si aliquam haberes ex hoc offensionem, intimasti. Dicimus autem tibi frater, benè nosti, quòd sacri canones docent aptis temporibus sacerdotes ordinandos. Attamen in eo quod à te propter zelum fidei actum est, à Domino Deo nostro indulgentiam postulamus. De censu autem ecclesiarum, id est, solidum de casata suscipe, & nullam habeas hæsitationem, dum ex eo poteris eligenosynam tribuere, ac in Christi pauperes partiri, & opus perficere sacrarum ecclesiarum iuxta canonum institura. Si quos verò presbyteros, qui de laicis promoti fuerint, & antè criminalibus caulis obuoluti, celantes peccatum suum, ordi-

Matt. 10. & 24.

Ioan. 13.

Luc. 18.

Gal. 1.

Dist. 78. Si quis. Num. 8.

1. Tim. 4.

2. Cor. 6.

in tristi sunt, postmodum verò manifestata est eorum iniqua actio; hos sacerdotali habitu priuatos penitentiæ submitte. Nonenim odit Deus peccantem & confitentem, sed peccantem & negantem. Nam & hoc flagitasti à nobis, si licet persecutionem paganorum fugere, an non. Et pro hoc frater salutare consilium damus. Si fieri potest, & locum inueneris, insta ad prædicandum illis: Si autem supportare non valueris eorum persecutionem, in hoc spacceptum Dominicum, vt in aliam ingrediaris ciuitatem. Nam & hoc inquisisti, quid fiendum sit de excommunicato Episcopo, & Apostolicam auctoritatem negligente. Hic deprehensibilis est coram Deo & hominibus, cui condemnato incondemnatus non communicabit. Ipsi enim condemnabuntur & in die iræ & reuelationis Domini & Saluatoris nostri Iesu Christi, cùm sederit ad iudicandum genus humanum, sicut scriptum est: Superbis ego resistam, dicit Dominus. Etenim de Sclauis Christianorum terram inhabitantibus, si oporteat censum accipere, interrogasti frater. Hoc quidem consilio non indiget, dum rei causa est manifesta. Si enim sine tributo sederint, ipsam quandoque propriam sibi vindicabunt terram. Si verò tributum dederint, norunt dominatorem ipsum terram habere. Nam & hoc flagitasti à nobis sanctissime frater, in sacri canonis prædicatione quot in locis cruces fieri debeant, tuæ vt significemus sanctitati. Votis autem tuis clementer inclinati, in rotulo dato Lul religioso presbytero tuo, per loca, signa sanctæ crucis, quanti fieri debeant, infiximus. His autem ita se habentibus, Domini deprecamur clementiam, licèt peccatores, vt tuo te munitat & confortet auxilio, nosque annuat prosperitatis tuæ semper læta suscipere nuncia. Deus te incolumem custodiat reuerendissime frater. Data 11. Nonas Nouemb. imperante domino piissimo Augusto Constantino, à Deo coronato magno Imp. anno regiminis secundo, imperij eius anno vndecimo, Indictione quinta.

Matt. 10.

Matt. 25. Luc. 4.

EPISTOLA XIII. B. ZACHARIAE Papæ ad Bonifacium.

Ecclesiam Moguntinam metropolitanam creat, pronunciamq; et assignat.

Ex M.S. Cod.

QVALITER Dominus Deus noster S. Ecclesiæ propitiatus sit, & laboribus sanctissimæ fraternitatis tuæ cooperator extiterit, per singula edicere longum est: tamen vt hæc quæ obijcimus confirmemus, quæ ex parte te narrante prosperis nos, cognouimus. Igitur dum in Germania prouincia tua fraternæ sanctitatis ad prædicandum fuisset directa à sanctæ recordationis decessore nostro domno Gregorio Papa, & post incessatum opus, & aliqua ex parte spiritaliter ædificatum Romam reuertisti ab eo Episcopus ordinatus, & illicad prædicandum denuo remissus es, & laborasti Deo præuio nunc vsque per annos xxv. in eadem prædicatione, ex quo Episcopatum suscepisti: sed & in prouincia Francorum nostra vice concilium egisti, & iuxta canonum instituta, Deo eis annuente, omnes flexi sunt obedire. & dum in ijs operibus pijs occupata esset, tua fraternitas nunc vsque cathedralem sedem minimè sibi vindicauit. At verò vbi Deus tuam prædicationem auxit, obtinere voluisti, vt tibi cathedralem Ecclesiam, vel successoribus tuis confirmare debeamus iuxta eorundem filiorum Francorum petitionem: & idcircò beati Petri Apostoli auctoritate fancimus, vt supradictam Ecclesiam Moguntinam, atq; etiam perpetuis temporibus tibi & successoribus tuis in Metropolim fit confirmata, habens etiam sub se has quinque ciuitates, id est, Tungris, Coloniam, Vvormatiam, Spiratiam & Trectis, & omnes Germaniæ gentes, quas tua fraternitas per suam prædicationem Christi lumen cognoscere fecit. His à nobis definitis per huius confirmationis paginam in tua Ecclesia perpetuis temporibus pro fui confirmatione cõeruandam esse mandamus. Bene valete. Dat. Prid. Non. Nouemb. imperante Domino piissimo Augusto Constantino magno Imp. anno xxxii. Imperij eius an. xi. Indictione quinta.

(?)

EPISTOLA XIV. B. ZACHARIÆ PAPÆ I. ad Bonifacium.

Monasterium Fuldense ab eo constructum nullius iurisdictioni submitti decernit.

Ex M.S. Cod.

ZACHARIAS *Papa Bonifacio Episcopo, & per eum in monasterio ab eo constructo, & successū. Abbatibus, in perpetuum.*

Quoniam semper sunt concedenda, quæ rationabilibus congruunt desiderijs; oportet vt deuotio conditoris pię constructionis oraculo in priuilegijs præstandis minimè denegetur. Igitur quia postulasti à nobis, quatenus monasterium Saluatoris à te constructum, situm in loco qui vocatur Bothonia, ergà ripam fluminis, qua Fulda priuilegij sedis Apostolicæ insulis decoretur, vt sub iurisdictione sanctæ nostræ, cui Deo auctore deseruimus Ecclesię constitutum, nullius alterius Ecclesiæ iurisdictionibus subiungatur. Pro qua re pijs defideri jsfauentes hac nostra auctoritate id quod expoſcitur effectui mancipemus. & ideò omnem cuiuslibet Ecclesiæ sacerdotem in præfato monasterio ditionem quamlibet habere habeat auctoritate præter sedem Apostolicam prohibemus: ita vt nisi ab Abbate Monasterij fuerit inuitatus, nec Missarū solemnitatem ibidem quispiam præsumat omnimodo celebrare; vt profectò iuxta id quod subiecti Apostolicis priuilegijs constitunt inconcusse dotatus permaneat: constituentes per huius decreti nostri paginam, atque interdicentes omnibus cuiuslibet omnino Ecclesiæ præsulibus, vel quacumque dignitate præditis personis sub anathematis interpositione, qui huius præsumpleritpræsentis constituti à nobis præfato monasterio induti quolibet modo existere temerator. Bene valete.

Sur. Vvilibaldum, D. & Adanum.

1 2 3 4 5

SEQVVNTVR CONCILIA sub Zacharia.

CONCILIVM I.

AVCTORITATE S. BONIFACII Ratisbonæ vel Augustæ Vindelicorum celebratum anno Christi Redemptoris 742 tempore Zachariæ Papæ.

IN nomine Domini nostri Iesu Christi, ego Karlomannus Dux & Princeps Francorū. anno ab Incarnatione Domini 742. 11. Kalend. Maij, cum consilio seruorum Dei & optimatū meorum, Episcopos, qui in regno meo sunt, cum Presbyteris, ad conciliū & synodum pro timore Christi congregaui, id est, Bonifacium Archiepiſcopum, Burchardū & Reginfridum, Vvitanum, & * Vvillibaldum. Dadanum, & Addanum, cum presbyteris eorum. vt mihi consilium dedisſent, quomodo lex Dei & Christiana religio recuperetur, quę in diebus præteritorum Principum dissipata corruit, & qualiter populus Christianus ad salutem animæ peruenire possit, qui per falsos facerdotes hucusque deceptus est. Itaq; per consilium facerdorum religiosorum & optimatum meorū, o dinauimus per ciuitates Episcopos, & constituimus super eos Archiepiſcopum Bonifacium, qui est missus S. Petri. Statuimus quoque per annos singulos synodum congregari, vt nobis præfentibus canonum decreta, & Ecclesiæ iura restaurentur, & religio Christiana emendetur, fraudatas pecunias Ecclesiarum Ecclesijs restituimus, falsos presbyteros, & adulteros, vel fornicatores, diaconos, & clericos de pecunijs Ecclesiarum abstulimus & degradauimus, & ad pœnitentiam coegimus. Seruos Dei per omnia omnibus armaturam portare, vel pugnare, aut in exercitum vel hostem pergere prohibuimus omnino; nisi illos tantùm, qui propter diuinum mysterium, missarum scilicet solennia adimplenda, & sanctorum patrocinia, ad hoc electi sunt, id est, vnū vel duos Episcopos cum Capellanis, Presbyteris Princeps secum habeat, & vnusquisq; præfectus vnum presbyterum, qui hominibus peccata

con-

6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

Sur. gratiote.

Sur. in precario.

A quo indictum?

Quot synodi à Bonifacio in Germania celebratæ?

constitutibus indicare pœnitentiam possit, necnon & illas venationes, & sylvaticas vagationes cum canibus, omnibus fructuis Dei interdiximus, & vt accipitres & falcones non habeât. Decreuimus quoque, vt iuxta sacrorum canones vnusquisq; presbyter, in parochia habitans, fidiebitus sit illi Episcopo, in cuius parochia habitat, & semper in quadragesima rationem & ordinem missarum ipsi Episcopo reddat & ostendat; & quandocunque, iure canonico, Episcopus circumit ad confirmandos populos, semper presbyter paratus sit ad suscipiendum Episcopum cum collectione & adiutorio populi, qui ibi confirmari debet: & in cœna Domini nouum chrisma accipiat ab Episcopo; & vt Episcopus tessis sit castitatis, & vitæ, & fidei, & doctrinæ illius. Statuimus, vt secundum canonicam cautelam omnes vndecunq; venientes Episcopos ignotos, vel presbyteros, antè probationem synodalem in Ecclesia sticum ministerium non admittant. Decreuimus, vt secundum canones vnusquisque episcopus in sua parochia sollicitudinem gerat, adiuuante * Gratione. qui defensor Ecclesiæ eius est, vt populus Dei paganias non faciat, sed omnes spurcitias gentilitatis abiciat, siue sacrificia mortuorum, seu fortilegos, vel diuinos, siue phylacteria, & auguria, siue incantationes, vel hostias immolatitias, quas stulti homines iuxta Ecclesias ritu pagano faciunt sub nomine sanctorum martyrum, vel confessorum, Deum & sanctos suos ad iracundiam prouocâtes. Statuimus similiter, vt post hanc synodum, quæ fuit 11. Kal. Maij, quisquis seruorum Dei vel ancillarum Christi in crimen fornicationis lapsus fuerit, in carcere pœnitentiam faciat in pane & aqua. Et si ordinatus presbyter fecerit; duos annos in carcere permaneat, antea flagellatus. Si autem clericus vel monachus in hoc peccatum inciderit, post tertiam verberationem in carcerem missus vnum annũ ibi pœnitẽtiam agat. Similiter & Nonnæ velatæ eadem pœnitentia teneantur, & radantur omnes capilli capitis eius.

Decreuimus quoque, vt presbyteri vel diaconi non fugis, laicorum more, fed caſtis vtantur, ritu seruorum Dei, & nullus in domo sua mulieres habitare permittat; & vt Monachi & ancillæ Dei monasteriales, iuxta regulam S. Benedicti viuere studeant. Statuimus quoque cum consilio seruorum Dei & populi Christiani propter imminentia bella & persecutiones multarum gẽtium, qui in circuitu nostro sunt, vt sub precario censu aliquã partem Ecclesialis pecuniæ in adiutorium exercitus nostri cum indulgentia Dei aliquanto tempore retineamus, ea conditione, vt annis singulis de vnaquaque casata solidus, id est, 12. denarij ad Ecclesiã vel monasterium red dantur, eo modo, vt si moriatur ille, cui pecunia commendata fuit, Ecclesia cum propria pecunia reuestita sit. Et iterum si necessitas cogat, vt Princeps iubeat, precarium renouetur, & reſcribatur nouum, & omnino reſeruetur, vt ecclesiæ vel monasteriapenuriam pauperta temoiæ non patiantur, quorum pecunia * imprecario præstita est, sed si pauperta as cogat ecclesiæ, domui Dei integra reddatur possessio. Similiter præcipimus, vt iuxta decreta Canonum, adulteria, & incesta matrimonia prohibeantur, & emendentur episcoporum iudicio, & vt mancipia Christiana paganis non tradantur.

NOTÆ in Concilium præcedens.

Concilium.] *Zacharias Pontifex per literas præcepit at S. Bonifacio, vt iuxta ripam Danubij concilium celebraret: quæ cùm accepisset, sollicitum ipsa illius implere, continuò se contulit ad Carolomannum; deq; congregenda Episcoporum synodo consensum impetrauit: vt patet in vita S. Bonifacij apud Sur. tom. 3. die 5. Iunij, & apud Serar. li. 3. hist. Mog. c. 41.*

Primum.] *Othlonus in vita S. Bonifac. apud Serar. lib. 3. hist. Mog. cap. 41. 42. & 44. significat ex videtur, hunc conuentum vnicum fuisse. Sed intelligendus, inquit doctissimus Serarius in eo generatim* conuentus, *siue vnus, siue alter & tertius fuerit: aut conuentus synodorum, quot quot hactenus facti sunt. Fuisse autem plures ab eo, qui & archiepiscopus & Apostolica sedis legatus erat, conuocatas synodos, perfuadet non tantum Pontificis Gregory præceptio, de qua dubium esse potest, sed etiam Vvillibaldi de ingruescente illius ætate ob quas non ita facile quemeter vti ante a concilij interesse posset, admonitio. Clarè verò Egilvvaldus lib. 1. cap. 3.* Generalia, *inquit*, Concilia Cisalpinis in Ecclesijs congregauit, ibique multa corrigenda correxit. *Benedictus Leuita in lib. 3. præfat. sequuntur*, *ait*, duo synodales conuentus, quos sanctæ & Apostolicæ Romanæ Ecclesiæ Archiepiscopus, vice Papæ Zachariæ vna cum Carolomanno Francorum Principe canonicè tenuit. *Duas item synodos recenset generatione 25. Nauclerus. Et cùm tam à Benedicto, quàm à Nauclero synodales duo tradantur conuentus, tamquidem vna plures demonstrantur synodi, non tamen duabus plures negantur. Ideoq; tres minimum statuendas esse censet Baron. vnam anno Dom. 742. alteram 743. tertiam 745. Hæc Serarius præd. loco. Duarum priorum synodorum statuta à Benedicto & Baronio locis citatis ita diuiduntur, vt prima finiatur ex clausulâ ibi:* Decreuimus quoque, vt presbyteri vel diaconi non fugiscà Nauclero *autem ad eadem verba vsque inclusiue. Quia verò in secunda synodo tam propter temporis quàm rerum vicinitatem vix certa fint omnia, quæ in prima sancita erant: idcirco inter dum velut vna & eadem conuenguntur. Ita enim apud Benedictum loquuntur euulsum ex duabus Patres:* Modò in hoc synodali conuentu, qui congregatus est Kal. Martijs in loco, qui dicitur Liptinæ, omnes venerabiles facerdotes Dei, & Comites & Præfecti; prioris synodi decreta confentientes firmauerunt, fesq; ea implere velle & obseruare promiserunt. *Tertia synodus gesta tantum, nulla autem statuta continet.*

Ratisbonæ vel Augustæ.] *Augustani Vindelicorum fuisse locum hunc synodi: prime ex ijs manat aliqui, coniectura accepta ex Gregor. III. epistola, qua incipit* Catholica, *verbis hisce:* Bonifacio quo vobis loco ad celebranda Concilia conuenire mandauerit, fine iuxta Danubium, siue in ciuitate Augusta vel vbicunque indicauerit, pro nomine Christi pacati esse inueniamini. *At, inquit, liber de S. Augustanorum imaginibus, hac, Concilium nihilo magis Augustæ, quam siue ad Danubium, siue alio quocunque loco indictum euincunt. Baron. anno 740. n. 1.* Augustanæ, *inquit*, an alibi prope Danubium fuerit celebratum Concilium, (verque enim locus literis Pontificijs nominatus reperitur) haud satis exploratum habetur. *Serarius lib. de S. Kiliano cap. 9 pluribus rationibus confirmat, hanc synodum Ratisbonæ fuisse celebratam. Primo, cùm Gregorius Pontifex epist. qua incipit* Catholica, *tria loca distinctè nominet, aut Danubianum aut Augustanum, aut alium, quicunque vel vbicunque illi placuisset, antequam ei respondere S. Bonifacius à tribus vnum locum deligit, enim, solum cæteris omissis absque delectum, Pontifici rescripsit: erat ergo Danubianus præut Ratisbona est. Collegitur autem illud, non ex illa Bonifacij rescriptione, quæ amplectitur extet vsque; sed ex Pontificis ad eam rescriptionem responsione ab ipso facta extante. De Concilio ait,* vt iuxta ripam Danubij debeas celebrare, nostra vice præcipimus fraternitati tuæ Apostolica auctoritate sic ibidem præsentari. *Secundò videtur Danubianus ipse locus S. Bonifacio ex Italia venienti, Bauariam, à cuius fratre plaeuisse adeo, vt Episcopum ei nouum dederit; & Othlonus lib. 1. cap. 39. in vita S. Bonifacij apud Serarium, eam vrbem præ tribus aliis, quibus nouos etiam præfecerat ille Pontifices commendat, vocans eam non simpliciter ciuitatum Ratisbonensem, sed addens, quæ Metropolis Bagoariæ est. Tertiò, vbi aut commodum aut vtilius, quàm in tanta Metropoli factum habere potuerat Concilium, cùm ad illam præsertim Bauari Ducis Vtilenus, interregni nomine & S. Bonifacium summa inuitat at obsertantia? Quarto erat eadem verba in Carlomanni regno: at in eo synodum ille congregari cupiebat, vt ex Bonifacij ad Zachariam Pontificem epistola constat. Vnus est postulus, quo mouetur Serarius, quæ tamen Gvvvibaldus Ratisbonensis Episcopus Concilio ibidem celebrato non adscripsus habeatur. Vide illum hist. rerum Magunt. lib.*

3. notatione 31.

Act. Synodorum quæ?

An. 1. Synodus Augustæ celebrata fuerit?

Ratisbonæ celebratam fuisse probat Serar. l. Ratio.

II. Ratio.

III. Ratio.

IV. Ratio.

CONCILIVM LEPTINENSE, AVCTORITATE S. Bonifacij congregatum, mense Martio anno Redemptoris 743. Indict. 11. sub Zacharia Pontifice.

NOTÆ.

Benedict. Leuita de synodo Leptinensi quæ?

Concilium.] *De hac secunda synodo Bonifacij Benedictus Leuita sub exordio lib. 3. Capitularium Regum Francorum, hæc scribit:* Item altera synodus à supradictis Episcopis ac Principe auctoritate Apostolica Kal. Martias ad Liptinas habita. *Ex qua hæc in Capitularia infert.*

Modò in hoc Synodali conuentu, qui congregatus est Kalendas Martias in loco qui dicitur Liptinæ, omnes venerabiles sacerdotes Dei, & Comites, & Præfecti, prioris Synodi decreta consentientes firmauerunt; seque ea implere velle & obseruare promiserunt. Et omnis Ecclesiastici ordinis clerus, episcopi, presbyteri, & diaconi cum reliquis clericis suscipientes antiquorum Patrum canones, promiserunt se velle ecclesiastica iura, moribus & doctrinis & ministerio recuperare. Abbates verò & monachi receperunt regulam sancti Patris Benedicti ad restaurandam normam regularis vitæ. Fornicatores namque & adulteros clericos, qui sancta loca vel monasteria ante tenentes coinquinauerunt, præceptmus inde tollere, & ad pœnitentiam redire. Et post hanc definitionem, si in crimen fornicationis vel adulterij ceciderint, prioris Synodi iudicium sustineant, similiter monachi & nonnæ, *moniales videlicet. his hæc addidit Carolomannus.*

Statuimus quoque cum consilio seruorum Dei & populi Christiani, propter imminentia bella, & persecutiones exterarum gentium, quæ in circuitu nostro sunt, vt fub precario & censu aliquam partem ecclesialis pecuniæ in adiutorium exercitus nostri cum indulgentia Dei aliquanto tempore retineamus ea conditione, vt annis singulis de vnaquaque casata solidus est, id est, duodecim denarijad Ecclesiam vel monasteria num reddantur, eo modo, vt si moriatur ille cui pecunia commendata fuit, Ecclesia cum propria pecuniare uestitatur. Et iterum si necessitas cogat, aut Princeps iubeat, precarium renouetur, & referibatur nouum; & omninò obseruetur, vt Ecclesia vel monasteria penuriam & pauperta tem non patiantur, quorum pecunia in precario præstita sit; sed si pauperias cogat, Ecclesiæ & domui Dei reddatur integra possessio.

Similiter præcipimus, vt iuxta decreta canonum adulteria, & incesta matrimonia, quæ non sunt legitima, prohibeatur & emendentur Episcoporũ iudicio. Et vt mancipia Christiana paganiis non tradantur. Decreuimus quoque (quòd pater meus antè præcipiebat) vt qui paganas obseruationes in aliqua re fecerit, mulctetur & damnetur quindecim solidis.

Acta concilij.

Hæc eadem synodo à S. Bonifacio damnatos fuisse duos impostores hæreticos scelerat issimos, Adalbertum natione Gallum: & Clementem Scotum, ex vita sancti Bonifacij affirmat Baron. atq; idem illud epist. Zachariæ ad Bonifacium hoc tempore scripta confirmat: Verùm Oilbhum in vita S. Bonifacij, quam habet Serarius lib. 3. hist. Moguntſ. cap. 44. harum coreticorum loco allegato ita describit, quasi eadem in synodo contigisset illa sequentia, qua S. Bonifacius in throno Archiepiscopali Moguntino collocatus fuit. Mirum est, quod de hac dissimulatione non at Serarius, & ex quodam Hagiologo refert hu verbo.

Miraculosa disputatio S. Bonifacij.

Reuicit S. Bonifacius disputando Aldebertum. Nam is penè reduxerat Carolum. Porrò ab eo conflictu dehortati fuerant Bonifacium fui Clerici. Lullus, Megingaudus, Sturmio & alij. At ille respondebat: Maior est qui in nobis regnat, quam diabolus, qui illum possidet. Victus phantasta, & carcere Fuldensis monasterij reclusus diu vexabatur. *At nescio inquiens Serarius subiungit, quo pacto modo elapsus est, & nouas turbas cum Clemente, ac tertio quodam Godescalcho concitare turbas cœpit: adeo vt nouum contra hydras istas prælium ineundum fuerit, prout indicat Zacharias Pontifex in epist. quæ incipit* sacris liminibus *ad Bonifacium.* Decretum præterea hic fuit, *inquit Baronius allegato loco*, vt pro tribus Metropolitanis Episcopis, Treuirenſi & duobus alijs pallia peterentur, ab ipso Romano Pontifice; *idq; probat ex epist. Zachar. 9.* Leginus: quam Zacharias Papa reſcripſit ad Bonifacium, qua indicatur quod horum gratia ipſi Francorum Principes cum S. Bonifacio ad Zachariam Literas miſerunt. *Hunc Concilio interfuisse videntur præter alios tres, Metropolitani hi: Germo, Abel, Atherius, siue Hartbertus: quia hi pallia petita esſepatet ex epiſt. Zachariæ 9. & 10. quarum illa incipit* Legimus: *hæc ſuſcipientes. De confirmatione huius Concilij vide quæ habet Baron. anno 742. num. 16.*

Qui Episcopi interfuerint.

Leptinense.] *De loco huius Concilij hæc Serar. lib. 3. hiſt. Mog. not. 31.* Secundæ verò synodi locus in Benedicto Leuita dicitur ad Leptinas: à Baronio Leptinenſis synodus, & quidem in Germania prout eius habet margo in anno 743. & à Magdeburgicis Centuriatoribus Centuria 8. cap. 9. Liftinenſis; ſed cum Lepte ac Leptis è Ptolemæo ac Plinio nota mihi ſit, hæ tamen in Germania Liptinæ ac Liſtinæ ignotæ, iuimente aliquando Lippiam, aliquando in Liuonia, quæ vulgo Leiffland, & quia, Reginone teſte, fuit ad Valentinianas anno 771. synodus, ſuſpicatus fortaſſis etiã S. Bonifac. tẽpore aliquã fuiſſe. quæ ad Veltinas dicere tur, cùm & hodie Valẽtinus vulgo Veltin dicatur. Sed cùm inanes videremtur cogitationes; magiſtros conſului plures, tam mutos, quàm loquentes. Ex his, quod præaliis ab lubeſceret, reſponſum dedit, Io. Hamerus Societatis noſtræ Collegij Hildesheimenſis Exrector, in hæc verba. De nomine arbitror Liſtinas vel Liphtinas numero multitudinis, vel etiam Liphtinam aut Liſtinam dici, vnde alij abiecta aſpiratione fecerint Liptinas. Cur verò Baronius aliquoties Leptinas vel Leptinenſe nominet Concilium, ſecundamque vocalem protertia vſurpet, non video, niſi forſan affinitas, quã nomen hoc cũ Græcis nonnullis vocalis habere videtur, ei perſuaſerit, vt vnè latinum putauerit mutandũ. At meo iudicio barbarum hoc nomen eſt, quod diuerſi ſcriptores nunc Liphtinas, nunc Liptinas appellando iuxta patriam quiſq; dialectum diuerſimode ſcripſerint, cuiuſmodi varietas in nominibus propriis aut literarum aliqua immutatio non raro nec difficulter contingit, & apud auctores frequens eſt.

Liptina quæ qualis fuerit locus

De loco verò ſuſpicor Liphtinam ſeu Liptinam eſſe regiam quandam ſedem in Gallia Belgica non longè à Valerianis aut Aquiſgrano ſita, m, quam Baron. ex Surio, & Surius ex Einhardo, ſeu Eginhardus ipſe vocat Liſtinam (tom. 9. Baron. an. 827. ibi namque commemorat Eginhardus miraculum apud reliquias SS. Martyrum Petri & Marcellini Valentiani contigiſſe in iuuene quodam de Villa Regis, quæ Liſtina vocatur. Sub ſic or Einhardum ſcripſiſſe Liſtinas, & Surium legiſſe Liſtinas (niſi error typographo apud Surium impetetur.) Vnde etiam Baronius tranſcripſerit pro Liſtinas Liſtinas, facilis ſuit error, pro ſi ponere aut legere ſi. Nec verò mille eſt, à Ludouico vel Carolo villam hanc Regis primum ædificatam, ſed potius à principibus Regibus & inter hos à Carolomanno inhabitatam. Conſtat præterea Imperatores hoſce in eiuſmodi villis Regijs frequenter ſynodos cogere conſueuiſſe, & maximè in Aquiſgranenſi ditione, eo quod ſuos Comites, Præfectos & ſimiles interdum aduocarent ad Concilia (vt ex hoc ipſo Liſtinenſi patet) vel vt ſimul de aliis politicis tractarent: vel certè vt ſcirent quænam ipſis excquenda forent Conciliorum decreta. In Anony ma verò Caroli M. vita, ſuper fluuium Adarnia locus eſt, qui dicitur Lieſi. *Poſt hæc ante in Mog. hiſt. edita, emendans quæ de loco prius ſenſerat, in Notis Epiſt. Bonif. ait.* Reſtè in Iliad. a Euſtathius: ἐν τῷ ἐπὶ τοῦ ἐπὶ τοῦ ἐπὶ τοῦ

De anima Caroli Martelli damnata? Casata quid?

tiano 16. q. 1. post. c. Quia iuxta, *vbi de Caroli Martelli anima damnata, nay are S. Bonifacio inducitur S. Eucherius Aurelianensis Episcopus. Sed eam narrationem improbat reuerendiss. Baron. an. 741.*

Casata. *]Infra epist. 1. 41. scribunt casata. Suspicor, ait in consti. Caroli Magni Amerbachium (vel vt hic, casatam) esse Germanicum, etsi a Latino deflexum, casat, aut rectius te casat, idem fatum. Sicq; dum ait Carolus, de Casatu hoc aut illud dádum, intelligeretur censu quidam Arualis, seu ex aruis vel agris. Subindicat idem tamen Amerbachius, fortasse a casa, id est, domo dictum, vt sit quod hodie Hausßinß, Rauchgelt, Herdeschilling.*

Precariū quid?

Precario. *]Precarium peculiare est, quæ alicui ad eius preces seu precario datur mutua, quoadusque voluerit, qui dederit. l. ff. de precario Ludouic. Molina de contract. 2. disput. 294. & 298.*

Reuertitaſſet. *]An fecus apud veteres frequentatius plurima, an medium pro reuertatur?*

Pater meus. *]Carolus Martellus. Hac Seratius in Notis Epistolarum & vita S. Bonifacij.*

CONCILIVM ROMANVM, ROMAE CONGREgatum à Zacharia Papa, anno Domini 743. Indict. 12. anno tertio Artabasdi, & Luithprandi Regis 32.

Extat ex bibliotheca Vatic. & alibi apud Baron. an 734. n. 18. Cap. 1.

ZACHARIAS *sanctissimus ac beatissimus Episcopus Sedis Apostolicæ, cum omnibus episcopis, presbyteris, & diaconibus, Domino volente & auxiliante, ita decreuit qualiter singulis capitulis nūc subter declaratur.

2. Cor. 6. 1. Cor. 3.

Primum Cap. Vt episcopi cum mulieribus omninò non habitent, ne antiqui hostis fraude decipiantur, vt iuxta Apostolicam vocem non vituperetur ministerium nostrum; quia scriptum est: Si quis templum Dei violauerit, disperdet illum Deus. Cauere nos oportet, fratres mei, ab illicitis, vt mundas valeamus ad Deum leuare manus. Scriptum est enim: Sancti estote, quoniam ego sanctus sum, dicit Dominus.

Leuit. 21.

Cap. 2. *habere *generationis

Vt presbyteri vel diaconi subintroductas mulieres nullo modo foci umaudeant *habitare, nisi forsitan matrem fuam aut proximitatem * generis fibi habentes, quæ fuſpiciones effugiant, ſicut in Synodo Nicæna continetur. Si quis verò præſumpſerit præter ſtatuta agere, ſacerdotij ſui priuetur honore.

Cap 3. 21. q. 4. Episcopi c. 8.

Vt epiſcopus, presbyter, & diaconus ſæculari indumento minimè vtantur, niſi vt conſecet tunica ſacerdotali; ſed nec dum an bulaueritin ciuitate, aut in via, aut in plateis, ſine operimento præſumat ambulare, præter ſiin itinere longo ambulauerit. Quia ſicut miles orans in eccleſia non velato capite, deturpat caput ſuum, iuxta Apoſtoli vocem; ita ſacerdos ſine operimento deturpat ſuum ſacerdotium. Nam ſi temerè præſumpſerit contra ſtatuta agere, communione priuetur, donec quæ ſtatuta ſunt, adimplere mature.

1. Cor. 11.

Cap 4. Dist. 93.

Vt iuxta ſanctorum Patrum & canonum ſtatuta, omnes Epiſcopi, qui huius Apoſtolicæ Sedis ordinationi ſubiacebūt, qui propinqui ſunt, annuè Id. menſis Maij ſanctorum principum Apoſtolorum Petri & Pauli Liminibus præſententur, omni occaſione ſepoſita: Qui verò de longinquo, iuxta chirographum ſuum impleant. Nam qui huius conſtitutionis contemptor extiterit, præter ſi agritudine valida fuerit detentus, ſciat ſe canonibus ſubiacere.

Cap. 5. Vid conc. Greg. 11. *perpetuarie.

Vt presbyteram, diaconam, nonnam, aut monacham, vel etiam ſpiritualem commatrem nullus ſibi præſumat nefario coniugio copulare. Nam qui huiuſmodi opus *penetrauerit, ſciat ſe anathematis vinculo eſſe obligatum, & Dei iudicio condemnatum, atque à ſacro corpore & ſanguine Domini noſtri Ieſu Chriſti alienum. Statuentes Apoſtolica cenſura, vt quicumque facerdotum eos communicare præſumpſerit, eorum conſortio condemnatus ſacerdotij ſui honore priuetur. Si autem ſic qui coniunctiſunt admoniti declinauerint, & ab alteruterum fuerint diuiſi, pœnitentiæ ſubmittantur, vt faciendos loci prouideritis.

Cap. 6.

Vt conſobrinam, neptem, nouercam, fratris vxorem, vel etiam de propria cognatione nullus præſumat in coniugio copulare, quia ſcriptum eſt in lege Domini: Turpitudinem vxoris patris, vxoris fratris, atque ſororis tuæ non reuelabis; turpitudo enim tua eſt. Et iſab Hebraico populo ante Incarnationem vniginiti filij ſui hæc feruanda mandauit: quantò ampliùs nos, qui Chriſtianæ religionis documenta tenemus, ab illicitis connubijs * obſeruare debemus, ne demerſi in voragine, ignis æterni concrementur incendio? Si quis verò in hoc nefario coniugio conuenerit, & in eo permanſerit, ſciat ſe auctoritate Apoſtolica anathematis * vinculo eſſe innodatū. Et nullus ſacerdos illi tribuat communionem, vt in ſuperiori capitulo continetur. Et ſi inclinatus diuiſuſque fuerit ab illicita copula, pœnitentiæ ſubdatur, vt ſacerdos loci conſideraverit.

Leuit. 18. Vide Synod. Eugen. 2. & Leon. 4. c. 18. Iuo p. 9. c. 21. *abſtinere *vinculis

Si quis temerario auſu præſumpſerit virginem aut viduam furari in vxorem, præter ſi deſponſatam habuerit, anathema ſit.

Cap. 7. Concil. Greg. 2.

Vt nullus clericus aut monachus comam laxare præſumat. Si quis clericus aut monachus comam laxare præſumpſerit, anathema ſit.

Ibid. Cap. 8.

Vt nullus Kalendas Ianuar. & broma colere præſumpſerit, aut menſas cum dapibus in domibus præparare, aut per vicos & plateas, cantationes & choros ducere, quod maxima iniquitas eſt coràm Deo, anathema ſit.

Cap. 9. 26. q. 7. Si quis Kalendas. Vid. ſynod. 6. ca. 16. Veron. p. 14. cap. 10.

Si quis Chriſtianus filiam ſuam Iudæo in coniugio copulare præſumpſerit, niſi perfectè crediderit Chriſto & baptizatus fuerit; vel ſeruum aut ancillam eidem Iudæo Chriſtianus venundare præſumpſerit, & ſi vidua Chriſtiana Iudæum duxerit virum, vel conſentientibus ei, anathema ſit.

Cap. 11. Initiis eſt canonis 44. concil. Carth. 3.

In multis conciliis hoc ſtatutum eſt, etiam & nunc confirmatum à veſtra prudentia, ſanctiſſimi fratres, vt primi, quarti, ſeptimi, & decimi mentis horum facerdotum debeant fieri ordinationes. Aliqui enim ex noſtris per incuriam, ignorantes nonnunquam ſeriem illicitam fecerunt ordinationem. Sed dum noſtris inſonuiſſet auribus, canonicam ſuſceperunt difciplinam, pro quo omnibus Apoſtolica auctoritate interdico. * At qui norunt canonum ſeriem obſeruare, & qui neſciunt meditentur, ne dum fuerint lapſi, canonicæ ſuccumbant ſententiæ. Sed & hoc interdicimus, vt nullus epiſcoporum audeat, iuxta ſanctorum canonum inſtituta quemlibet clericum bigamum, aut qui viduam duxerit vxorem, ad ſacros ordines promouere, aut alterius ciuitatis clericum ſine dimiſſoriis ſui epiſcopi ſuſcipere, vel ordinare, neque eum vſurpet, niſi epiſcopus eius precibus exoratus concedere voluerit, quia hoc ſancti Patres ſtatuerunt. Si quis verò præſumpſerit, canonicas damnationes ſentiat.

* & qui

De presbyteris, diaconibus, ſeu clericis qui inter ſe cauſam habuerint, nullo modo præſumant publicis actoribus interpellationem facere, niſi ſuo Epiſcopo. Et ſi forſitan * Epiſcopus contra eum habuerit, ad vicinum Epiſcopum conſugium faciat, iuxta canonum ſtatuta: & ſi minimè conuenerit vt decidatur inter eos intentio, apud Apoſtolicam veniat ſedem. Si quis præter ſtatuta agere præſumpſerit, gradus ſui honore priuetur, & ab Eccleſia pellatur * domuſque cauſa ſuſceperit ſinem.

Cap. 12. *epiſcopū contrariū. *dum vſq;

Vt nullus Epiſcopus, presbyter, aut diaconus ad celebrandum Miſſarum ſolemnia præſumat cum baculo intróire, aut velato capite altario Dei aſſiſtere, quoniā & Apoſtolus prohibet viros velato capite orare in Eccleſia; & ſi temerè præſumpſerit, communione priuetur.

Vers 6. p. 4. Cap. 13 De conſ. dist. 1. cap. nullus

Vt Epiſcopus aut presbyter, dum ingreſſus fuerit ad Miſſarum ſolemnia celebranda, nullo modo audeat * data oratione recedere, vt ab alio Epiſcopo aut presbytero ſuppleantur Miſſarum ſolemnia: ſed qui initium ponit, ſuppleat vſque ad finem. Quia ſcriptum eſt: Qui perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit. Si quis verò præſumpſerit præter quod poſſimus agere, à ſacro corpore & ſanguine Domini noſtri Ieſu Chriſti ſit ſuſpenſus.

Cap. 14. *dicta

Matt. 10.

Scripſimus de gradibus cognationum, vel quomodo debeant quilibet amodò, & deinceps legitimo coniugio copulari: Et quia diuina clementia nos congregauit in vnum, vt ea quæ neceſſaria ſunt pro ſalute animarum, capitula vobis ea-

quæ

quæ sapiùs scripta sunt, enarrare studui, ad memoriam vobis quippe reducens, quòd beatæ memoriæ præcessor noster Gregorius, huius Apostolicæ Sedis iunior PP. propter aliquas illicitas coniunctiones, quæ fiebant per hanc Italiam, seu Longobardorum prouinciam, vel in aliis locis, aggregato Sacerdotali collegio promulgata sententia, anathematis vinculo obliguit. Sed dum certo adhuc populos in eodem errore pertinere (quod ingemiscens dico) quoniam Christianorum animæ dum diabolica fraude decipiuntur, timeo, ne nos qui rectores animarum vocamur, si earum salutem prouidere negle[x]imus, à iusto iudice pro illis torqueamur. Sed neque hoc silendum est, quòd in Germaniæ partibus ita diu vulgatum est, quod quidem in Archiuo nostræ sanctæ Ecclesiæ scriptum minimè reperimus, ipsi tamen asserentibus hominibus de Germaniæ partibus didicimus, quòd beatæ recordationis S. Gregorius Papa, dum eos ad religionem Christianitatis diuina gratia illustraret, licentiâ illis dedisset in quarta se copulare generatione, † *quod quidem Christiana lectum non est, dum vsque se cognouerint*, sed dum rudes erant & inuitandi ad fidem, quanquam minimè scriptum, vt dictum est, reperimus, credere non ambiginus: Deo autem largiente, qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, præteritis annis literas misernnt Archiepiscopi & Reges prouinciæ illius, petentes Apostolica præcepta, qualiter liceat eis cõiugia copulare, & quomodo debeant obseruare. Quibus quantum Dominus dare dignatus est, admonitionis præcepta direximus, & neque hoc silendum est, perueniſſe ad nos (quod cum grandi tristitia animi dico) per diuersa loca huius Italiæ, & Longobardorum partes, sacerdotes cum sanctimonialibus fœminis, id est, monachis habitare. Quod nefarium est dicere vel audire contra canones * esse sancitum.

Ioan 9. ca. 20.

† Hæc desunt in originali, sunt in collectione Ioannis, idque notatu dignum. Ioan. I.

* & decreta

Vbi enim talis fuerit commorantium habitatio, antiqui hostis flammi non desunt: vnde omninò cauendum & vitandum est, ne mala nos inueniant, ne fallant, & impleatur in eis Prophetæ dictum: Sacerdotes eius contaminauerunt sanctũ, & reprobant legem. Quod & alius Propheta increpat dicens: Vos sacerdotes qui fallitis nomen meum, & dixistis in quare fœtellimus nomen tuum? Quibus *respondendum est: offerentes ad altare meum panem pollutum. Non est mihi voluntas in vobis dicit Dominus omnipotens, & sacrificium non accipiam de manibus vestris. Pro quo timeo, dilecti mei, ne nobis in capite politis, finaglexerimus, illud contingat quod Dominus per Prophetam dicit: Idcò pastores audire verbum Domini. Ecce lac deuoratis, & lanis eorum cooperiris vos, & quod crassum est iugulastis, & oues mess dispertistis. Quod infirmum erat non confirmastis, in eo quod male habebat non curastis, & contritum non alligastis, & quod errabat non conuertistis, & quod perierat non requisistis, & dispersæ sunt oues meæ, ò quòd nõ sint pastores: & factæ sunt in deuorationem omnibus bestijs agri, nec erat qui requireret, neque qui reuocaret. Propterea oportet nos solicitos esse, vt de credito ministerio cũm venerit Dominus, qui talentum nobis ad tempus credidit, duplum illi apportemus lucrum, vt & ipse in bonis suis nos respiciat: quia scriptũ est: Beatus seruus ille, quem cùm venerit Dominus inuenerit sic facientem. *Hucusque Zacharia Papæ capitula siue decreta, vel dixerim canones, quos congregata ad hoc Synodo cognoscendos obtulit: de qua Synodo ista legumtur, sed mendosissimè in omnibus quæ extant exemplaribus.*

* respondisum est

Sopho. 3. Malac. 1.

Ezec. 34.

Matt. 24.

Præsidente sanctissimo ac ter beatissimo Zacharia Papa in basilica beati Apostoli eorum Principis Petri ante confessionem, pro supra memoratis capitulis declarandis vnà cum Episcopis sanctissimis, quorum nomina subter adnectimus, ad hæc capitula pertractanda, conuenientibus, sicut dictum est, sanctissimis Episcopis, Ioanne Segnensi, Sabatio Alatrensi, * Haudentio Perusino, Arcadio Clusino, Mauritio Hortano, Ioanne Fallaritano, Thoma Florentino, Gaudioso Bladero, Petro Etino, * Hirrioso Sutrino, Andrea Pisaurensi, Marco * Lucerino, Lando Consolino, Pelagio Colentino, Aufredo Taurentino, Munualdo...Niceta Gabinate, Vitaliano Auximensi * Theophanio Siluæ candidæ, Martino Veruiano, * Venantio Prænestino, Agnello Ariminensi, * Armato Fanensi, Ioanne Polimartensi, Benedicto Nunientano, Ioanne Nepesino, Grisò Trebiano, Andreamo Bituntiano, Cæsareo Beneuentano, Ambrosio Angnino, Theodoro Capuano, Amantio * Nicolano, Theodoro Ostiæ, Gregorio Orbouetano, Grosso Senensi, *Isso Sabinensi, Tiburtino Albano, Gratioso Villeterno Anconitano, Gregorio Portuensi, Tudertino.... & venerabilibus presbyteris, Ioanne Archipresbytero, Gregorio, Stephano, alio Stephano, Dominico, Theodoro, Anastasio, Andrea, Petro, Iordane, Leone, item Leone, Gregorio, Eustachio, Anastasio, Georgio, Ioanne, Sergio, Theophanio, Procopio, Giudentio, Epiphanio. Astantibus quoq; Theophylacto, Arcidio, Gemmulo, Theodoro, Stephano, & Paulo diaconibus, vel cuncto clero Ecclesiæ sanctæ, .

* Gaudentio

* Gratioso * Lucerin

* Epiphanio * Valetio * Amato

Zacharias sanctissimus ac beatissimus Papa dixit:

Sanctorum probabilium Patrũ exempla nos prouocant, quæ ad firmitatem Orthodoxæ fidei & status sanctæ Catholicæ atque Apostolicæ Dei Ecclesiæ, seu Christianæ religionis decreuerunt documenta profequi, & vt verè speculatores animarum à Deo constituti * curam Dominici gregis habere, vt iam & à torpentibus & illicitis causis, iuxta egregij Apostoli vocem, monendo, arguendo, & increpando, subiectorum animas, à fauce deceptoris, & antiqui hostis humani generis seruatas, valeamus reuelata facie gloriam Dei speculari ac dicere: Ecce nos & pueri quos dedisti nobis, non per didimus ex eis quemquam: ita vt & nos vnusquisque mereamur audire desiderabilem Domini vocem dicentis: Euge serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam: intra in gaudium Domini tui. Sanctissimi Episcopi & venerabiles presbyteri & diaconi omnes ex ponderunt: Spiritus sancti gratia diffusa, cor Apostolatus vestri succensum est, vt nostrarum simul & subiectorum animarum diuino ardore & zelo conflantiæ prouideat; * quæ quantum assiduæ magistræ & dominæ nostræ Apostolicæ Sedis præsentamur, * tantùm amplius docemur nobis à Deo creditis esse plebibus quæ necessaria sunt ad regendam plebem Dei educatis. Animarum lucra fectemur, & quia à pia consideratione benè prouisum est, quæ à vestro sancto Apostolatu decreta sunt capitula cum præmissis, nobis lectione pandantur, vt antidoto salutari morbus à grege Domini * compellatur, ne deinceps quisquæ Romanus aut Longobardus vel cuiuscunq; gentis qui * in baptizati sint attentare præsumat, vt nõ * ante iniquitatis ponderes oppressus eum diabolo & angelis eius pereat. Placeat potiùs vt illicita vitentur, & funditùs euellantur. *sicq; recitata sunt superius scripta capitula atque probata: in fine autem sic leguntur*: Factum est hoc Concilium anno * secundo Artabaldi Imperatoris, nec non & Luitbprandi Regis anno trigesimo secundo, Indictione duodecima. FELICITER.

* Nuccrino * Torisso

* quæquisto * tanto

* expellatur * intret baptizatos * tantæ

SYNODVS SVESSIONENSIS, SVB CHILDERICO Rege, Duce Pipino, & Zacharia Papa, celebrata, anno Domini 744.

A.D. 744

IN Dei nomine & Trinitatis, anno septingentesimo quadragesimoquarto ab incarnatione Christi, sub die sexto Nonas Martij, & Luna xiiij. in anno secundo Childerici Regis Francorum: Ego Pipinus dux & Princeps Francorum, dum pluribus non habetur incognitum, qualiter nos in Dei nomine, vnà cum consensu Episcoporum siue sacerdotum, vel seruorum Dei consilio, seu comitum & optimatum Francorum colloquio apud Suessionis ciuitatem Synodum vel Concilium facere decreuimus, quòd ita in Dei nomine & fecimus. In primitùs constituimus fidem Catholicam, quam constituerunt 318. Episcopi in Nicæno Concilio, vt denunciaretur per vniuersam regionem nostram, & iudicia canonica aliorum sanctorum, quæ constituerunt in synodis suis, quomodo lex Dei & Ecclesiastica regula recuperetur, quæ in diebus priorum Principum dissipata corruit.

Propterea

Propterea nos vnà cum consensu episcoporum sine facerdotum, seu seruorum Dei & optimarum eorum consilio decreuimus, vt annis singulis Synodum renouare debeamus, vt qualiter populus Christianus ad salutem animarum peruenire possit, & vt hæresis amplius in populo non resurgat, sicut inuenimus in Adalberto hæretico, quem publicè ter vna voce condemnauerunt xxiij. episcopi, & alij multi sacerdotes cum consensu principis & populi condemnauerunt ipsum Adalbertum, vt amplius populus per falsos sacerdotes deceptus non pereat. Idcirco constituimus per consilium sacerdotum & optimatum eorum, & ordinationis per ciuitates legitimos episcopos. Et idcirco constituimus super eos Archiepiscopos Abel & Ardobertum, vt ad iudicia eorum de omni necessitate Ecclesiastica recurrerent tam episcopi, quàm alius populus: vt ordo monachorum vel ancillarum Dei secundùm regulam sanctam stabilis permaneat, & de rebus Ecclesiasticis subtractis monachis vel ancillis Dei consolentur, vsquedum illorum necessitati satisfaciant, & quod superauerit censis leuetur, & abbates legitimi hostem non faciant, nisi tantum homines eorum transmittant. Et omnes clerici fornicationem non faciant, nec habitum laicorum portent, nec apud canes venationes faciant, nec accipitres portent. Similiter decreuimus, vt laici homines legitimè viuant, & diuersas fornicationes non faciant, & periurijs in Ecclesia non consentiant, & falsa testimonia non dicant, & Ecclesiam Dei in omni necessitate conseruent. Et vnusquisque presbyter, qui in parochia est, episcopo obediens & subiectus sit, & semper in cœna Domini rationem & ordinem ministerij sui episcopo reddat, & chrisma & oleum petat: & quando iure canonico episcopus circumit parochiam ad confirmandum populum, Abbates, vel presbyteri parati sint ad suscipiendum episcopum in adiutorium necessitatis. Et statuimus, vt superuenientes Episcopi vel presbyteri de alijs regionibus non suscipiantur in ministerium Ecclesiæ, nisi prius fuerint probati ab Episcopo, cuius parochia est: & omninò decreuimus, vt vnusquisque episcopus in sua parochia solicitudinem habeat, vt populus Christianus paganismum non faciat, & per omnes ciuitates legitimus sorus & mensura fiat secundùm abundantiam temporis. Similiter constituimus, vt illas crucilias quas Adalbertus per parochiam plantauerat, omnes igne consumantur. Similiter diximus, vt neque clericus mulierem habeat in domo sua, quæ cum illo habiteret, nisi matrem, aut sororem, aut neptem suam. Similiter constituimus, vt nullus laicus homo Deo sacratam fœminam ad mulierem habeat, nec suam parentem, nec marito viuente suam mulierem alius accipiat, nec mulier viuente suo viro alium accipiat, quia maritus mulierem suam non debet dimittere, excepta causa fornicationis deprehensæ. Si quis contra hoc decretum, quod xxiij. episcopi cum alijs sacerdotibus vel seruis Dei vnà cũ consensu principis Pipini vel optimatum Francorum consilio constituerunt, transgredi, vel legem irrumpere voluerit vel despexerit, iudicandus sit ab ipso Principe, vel episcopis, vel comitibus componat, secundùm quod in lege scriptum est, vnusquisque iuxta ordinem suum. Et si hæc omnia obseruauerimus, quæ superius scripta sunt, Christi misericordiam inuenire poterimus in secula seculorum, Amen.

Extat antiq. Seruat. lib. 1. c. 44. huius. Mogunt. aliæ edit.

CONCILIVM GERMANICVM AVCTORITATE S. Bonifacii Congregatvm, In Qvo Aldebertus & Clemens secundo damnati: & post Gerulium Moguntiæ Episcopum, ob crimen homicidij depositum, S. Bonifacius factus est primus Archiepiscopus Moguntinus, Anno Domini 745. tempore Zachariæ Papæ & Constantini Copronymi.

QVm ita, Carolomanno iubẽte, & Bonifacio consulente Synodus haberetur, multi illi non solùm clerici quilibet hæretica prauitate infecti extra Ecclesiæ communionem pellebantur, sed etiam Episcopi capitalium criminum maculis infames deponebantur. Totius autem erroris qui tum in Germania grassabatur, præcipui auctores duo fuere hæretici, Clemens & Aldebertus, de quibus posteà, cùm epistola ad Zachariam Pontificem datas protulerimus, opportunius dicetur. In ijs enim illorum hæresis exitialis commemoratur. Depositus est etiam tunc Gerulio Moguntinę sedis Antistes, cuius quidem depositionis causa fuit hæc.

Locus synodi quis?

Ea tempestate Saxonibus Thuringiam vastantibus, eius prouinciæ homines Carolomanni opem implorabant. Ille mox exercitum mittit, & cum eo Gerol dum Moguntinum episcopum Gerulionis patrem. In ipso autem conflictu Gerol dus cum plerisque aliis cæsus est. Gerulio verò filius eius qui tum adhuc laicus in palatio verfabatur, in clerum adscifcitur leniendi doloris causa, quem ex patris morte conceperat, eidemque in Moguntino Pontificatu subrogatur. Non diu post Carolomannus rursus colligit militem, proficiscitur cõtra Saxones, Gerullionem secum ducit. Exercitu vtroque vltra citraque ripam fluminis Vifurgis (*auctor vocat Vvi ſeram*) confidente, Gerullio iubet puerum suum ire ad hostium castra, diligenter illic inquirere nomen eius, qui patrem ipsius interfecerat. Abit puer, dicit ex quodam, non longè abesse eum quem quæreret: rogat vt ad domini fui colloquium properare velit. Venit ille, & aduentu eius denuntiato, paratis equis, episcopus Gerullio ei procedit obuiam, & cùm in medio flumine inter se colloquerentur, Gerullio clàm ferens gladium, hominem confodit ita dicens: Accipe iam ferrum, quo patrem vendico carum. Ille nuox ex equo corruens, in flumine exhalat spiritum. Repentè autem eius comperta cæde, sublato clamore vtrinque ad arma concurritur. Fit pugna atrox, Saxonibus victis, Carolomannus ad fus se recipit, nemine tum id, quod Gerullio fecerat, pro homicidio ei imputante. Itaque reuersus domum, perrexit solito more episcopi munia obire.

At sanctus Præsul Bonifacius inter cætera hoc etiã in Synodo pronuntiauit: Neminem qui hominis cæde pollutus sit sacerdotio fungi posse. Tum etiam obiecit ei, suis se conspexisse oculis illum cum aubus & canibus ludentem: quod episcopo fas non esset. Gerullio his auditis, sentiens se nullo pacto contra tantum vulgi & sæcularis potentiæ, vel canonicæ auctoritatis, quæ per sanctum Bonifacium in præsentes omnes proferebatur, calcitrare posse: omnium de se calculis subscripsit, & exauctoratus est. Eo autem depositio, sanctus Bonifacius à Carolomanno & Pipino fratre eius Moguntinæ sedi præficitur. Et vt eius dignitas esset eminentior, statuerunt ijdem Principes Ecclesiam Moguntinam, quæ tum alteri subiecta erat, in totius Germaniæ Metropolim prouehere: missáque mox legatione, à Romano Pontifice id impetrarunt.

Notæ in præcedens Concilium Germanicum.

Concilium. *De hac ſynodo lib. 3. hiſt. Mog. not. at. 31. circa medium huc Ser. artus.* Tertiæ ſynodi locus dici poteſt Moguncia; quia Epiſcopus nomine Gualilieb, Moguntiæ ciuitati præfuit tunc depoſitus, inquit lib. 1. vitæ cap. 44: Orhlonus, tumque Moguntinus Archiepiſcopus primus deſignabatur Ipſe S. Bonifacius vt ibidem narratur. *Et paulò poſt ſubiungit.*

Quis interfuerit?

Huic ſynodo interfuiſſe Epiſcopos iſtos, quorum nomina habentur in titulo illius epiſtolæ, quam ex hoc Concilio ſcripſit S. Bonifacius ad Ethelbaldum ſiue Athelbaldum Regem Merciorum in Anglia, ſceleſtiſſimam vitam agentem, quæq; apud Baron. ex vita S. Bonifacij deſcripta reperitur anno 745. n. 5. poſt quam ibidem ſubiungit quod S. Bonifacius ad Rom. Pontificem legauerit Denearum presbyterum cum literis & actis ſuorum Conciliorum, petens ea Apoſtolica auctoritate confirmari, quæ contra Aldebertum & Clementem definiuiſſet.

CONCILIVM ROMANVM II. CONTRA ALDEBERTum & Clementem hæreticos à Bonifacio condemnatos, Romæ celebratum ſub Zacharia Papa, anno Domini 745.

Apud Sur. imperij etiã & ſeq. deſunt.

IN nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, imperante Domino piiſſimo Auguſto Conſtantino Imperatore, anno xxvi.* poſt conſulatum eius anno quinto, menſe Octobris, die viceſimaquinta, Indictione quarta & decima. Reſidente ſanctiſſimo ac beatiſſimo Domino Zacharia Papa in Patriarchio Lateranenſi, in baſilica, quæ appellatur Theodori: Conſidentibus autem cum eo ſanctiſſimis Epiſcopis Epiphanio illua candida, Benedicto Nomenclatore, Venantio Præneſte, Gregorio Portuenſi: Niceta Gabij, Theodoro * Ortenſi, Gratioſo Villitrias, ſeu venerabilibus presbyteris, id eſt, Ioanne Archipresbytero, Gregorio, Stephano, item Stephano, Dominico, Theodoro, Anaſtatio, Georgio, Sergio, Iordane, Leone, item Leone, Gregorio, Stephano, Euſtochio, Procopio, atque Theophanio, propoſitis in medio ſacroſanctis Euangeliis: aſtantibus quoque diaconibus, vel cuncto clero, Gregorius Notarius regionarius & Nomenculator dixit: Deneardus religioſus presbyter, legatus Bonifacij ſanctiſſimi Archiepiſcopi prouinciæ Germaniæ, directus apud veſtrum ſanctum Apoſtolatum, præ velo eſt, & petit ſe ingredi. Quid præcipitis? Dictum eſt. Ingrediatur. Cumque ingreſſus Zacharias ſanctiſſimus ac beatiſſimus Papa ſanctæ Dei Catholicæ atque Apoſtolicæ vrbis Romæ, dixit.

Oſtienſi Velitras.

Sur. litteras.

Ante hos dies ſyllabas reuerendiſſimi atq; ſanctiſſimi fratris noſtri Bonifacij Archiepiſcopi nobis retuliſti, per quas nobis, quæ oportuna ei viſa ſunt, indicauit. Quid ergò denuò noſtris ſecretarijs te ingredi poſtulaſti? Deneardus religioſus presbyter dixit. Domine mi, dum iuxta ſancti Apoſtolatus præceptionem, meus Dominus Bonifacius Epiſcopus, famulus ipſtatis veſtræ, in prouincia Francorum ſynodum aggregaſſet, & reperiſſet illic falſos ſacerdotes, hæreticos & ſchiſmaticos, id eſt, Aldebertum, & Clementem, ſacerdotio priuatos, vnà cum Principibus Francorum, retrudi fecit in cuſtodiam. Illi autem non in pœnitentia degunt, vt iudicatum eſt: ſed è contrario adhuc populum ſeducunt. Pro quo & hanc piſtolam præfati mei Domini, quam manibus gero, veſtro ſancto Apoſtolatui miſſus offero, vt eam coram ſacroſancto concilio relegi faciatis. Dictum eſt. Suſcipiatur epiſtola, & coram noſtra præſentia relegatur. Et accipiens Theophanius notarius regionarius, & facellarius relegit in his ſermonibus.

Su. Adelb.

EPISTOLA BONIFACII AD Zachariam.

EXCELLENTISSIMO *Patri atque Apoſtolico Pontifici, & ex auctoritate ſancti Petri, Principis Apoſtolorum magiſterio freto, Zachariæ Papæ, Bonifacius exiguus ſeruus ſeruorum Dei, opt atabilem in Chriſto charitatiſ ſalutem.*

Poſtquam me ante annos prope triginta ſub familiaritate & feruitio Apoſtolicæ ſedis, annuente & iubente venerandæ memoriæ Antiſtite Apoſtolico Gregorio, anteriore voto conſtrinxi, quidquid mihi lætitiæ acciderat Apoſtolico Pontifici ſolebam indicare, vt in lætis ſimul lauderamus Deum, & in triſtibus, eius conſilio roborarer. Ita & nunc mihi licuit, pietati veſtro ſupplico. Sicut ſcriptum eſt. *Interroga patrem tuum, & annũciabit tibi, ſeniores tuos, & dicent tibi.* Notum enim ſit paternitati veſtræ, quia poſtquam indigno mihi mandatis in prouincia Francorum, ſicut & ipſi rogauerunt, facerdotali Concilio, & ſynodali conuentui præſſe, multas iniurias & perſecutiones paſſus ſum, maximè à falſis ſacerdotibus, ab adulteratis presbyteris ſeu diaconibus, & fornicarijs clericis. Maximus tamen mihi labor fuit contra duos hæreticos peſſimos & publicos, & blaſphemos contra Deum, & contra Catholicam fidem. Vnus qui dicitur Aldebert, natione geperis Gallus eſt. Alter qui dicitur Clemens, genere Scotus eſt.

Deut. 32.

Speciè erroris, diuerſi, ſed pondere peccatorum, pares. Contra iſtos obſecro Apoſtolicam auctoritatem veſtram, quod meam mediocritatem defendere & adiuuare, & per ſcripta veſtra, populum Francorum & Gallorum corrigere ſtudeatis: vt hæreticorum fabulas & vana prodigia & ſigna præcurſoris Antichriſti non ſectentur: ſed ad canonica iura, & ad viam veræ doctrinæ conuertantur. & vt per verbum veſtrum iſti hæretici duo mittãtur in carcerem, ſi vobis iuſtum eſſe videatur, cùm vtam & doctrinam illorum vobis intimauero, & nullus cum eis loquatur, vel communionem habeat, ne forte fermento doctrinæ fermentatus aliquis pereat: ſed ſegregati viuant, & iuxta dictum Apoſtoli, huiuſmodi; *tradidi Sathanæ in interitum carnis vt ſpiritus ſaluus ſit in die Domini.* Et iuxta Euangelicum præceptum, *dum Eccleſiam non audierunt ſint nobis ſicut Ethnici & publicani:* donec diſcant non blaſphemare, nec ſcindere tunicam Chriſti. Propter iſtos enim perſecutiones, & inimicitias, & maledictiones multorum populorum patior: & Eccleſia Chriſti impedimentum fidei & doctrinæ rectæ ſuſtinet. Diuit enim de Aldeberto, quod eis ſanctiſſimum Apoſtolum abſtuliſſem, patronum, & oratorem, & virtutum factorem, & ſignorum oſtenſorem abſtraxiſſem. Sed pietas veſtra audiens vitam eius, iudicet ex fructu, vtrum veſtimentis ouium indutus, intus autem lupus rapax fuiſſet, an non. In primæua enim ætate hypocrita fuit, dicens, quòd ſibi angelus Domini, in ſpecie hominis, de extremis finibus mundi, miræ & tamen incertæ ſanctitatis, reliquias attuliſſet, & exinde potuiſſet omnia, quæcunque poſceritè Deo impetrare: & tunc demum per illam ſimulationem, ſicut Apoſtolus Paulus prædixit, penetrauit multorum domos, & captiuas duxit poſt ſe mulierculas oneratas peccatis, quæ ducebantur varijs deſideriis, & multitudinem ruſticorum dicentium, quòd ipſe eſſet vir Apoſtolicæ ſanctitatis, & ſigna & prodigia multa feciſſet. Deinde conduxit Epiſcopos indoctos, qui ſe, contra præcepta canonum, abſolutè ordinarunt. Tum demum in tantam ſuperbiam elatus eſt, vt ſe æquipararet Apoſtolis Chriſti, & dedignabatur in aliciuius honore Apoſtolorum vel martyrum Eccleſiam conſecrare. Et interrogauit, quid voluiſſent homines viſitando limina ſanctorum Apoſtolorum. Poſtea in proprio honore ſuo dedicauit oratoria, vel, vt verius dicam, ſordidauit: fecit cruciculas, & oratoriola in campis, & ad fontes, vel vbicunque libi viſum fuit, & iuſſit ibi publicas orationes celebrare, donec multitudines populorum, ſpreto cæteris Epiſcopis, & dimiſſis antiquis Eccleſijs in talibus locis conuentus celebrabant, dicentes: Merita ſancti Aldeberti adiuuabunt nos. Vngulas ſuas & capillos dedit ad honorificandum, & portandum cum reliquijs ſancti Petri Principis Apoſtolorum. Tum demum, quod maximum ſcelus & blaſphemia contra Deum eſſe videbatur, fecit. Venienti enim populo & proſtrato ante pedes eius, & cupienti confiteri peccata ſua, dixit: Scio omnia peccata veſtra, quia mihi cognita ſunt occulta veſtra: *Non eſt opus confiteri, ſed dimiſſa ſunt peccata veſtra præteritaſcuri & abſoluti; reuertimini ad domos veſtras cum pace:* & omnia quæcunque lanctum Euangelium hypocritas feciſſet teſtatur, ſuo habitu, inceſſu, & moribus imitatus eſt.

1. Cor. 5. 1. Tim. 1. Matt. 18.

In Su. defunt plura.

Matt. 7.

2. Tim. 3.

De facris peregrinationibus.

De ferra confeſſione.

Lutherana & Caluiniana abſolutio.

Alter autem hæreticus, qui dicitur Clemens, contra Catholicam contendit Eccleſiam, canones Eccleſiarum Chriſti abnegat, & refutat tractatus, & intellectus ſanctorum Patrum Hieronymi, Auguſtini, Gregorij recuſat. Synodalia iura ſpernens, proprio ſenſu affirmat, ſe, poſt duos filios ſibi in adulterio natos, ſub nomine Epiſcopi eſſe poſſe legis Chriſtianæ epiſcopum. Iudaiſmum inducès iudicat iuſtum eſſe Chriſtiano, vt ſi voluerit, viduam fratris de ſemine ſi accipiat vxorem. Qui contra fidem ſanctorum contendit, dicens: quòd Chriſtus filius Dei deſcendens ad inferos, omnes quos inferni carcer detinuit, inde liberaſſet, credulos & incredulos, laudatores Dei ſimul & cultores idolorum: & multa alia horribilia *de prædeſtinatione* Dei contraria fidei Catholicæ affirmat. Quapropter de hoc quoq; hæretico precor, vt per litteras veſtras mandare cureris Duci Carolomanno, vt mittatur in cuſtodiam, vt femina Sathanæ latiùs non ſeminet, ne forſitan vna ouis morbida totum gregem polluat. Valere ſanctitatem veſtram, & proſperis proſ citibus gaudere in longitudinem dierum optamus.

Sic & hodie Nouatiores.

Prædeſtinatio.

Cumque relecta eſſet, Zacharias ſanctiſſimus ac beatiſſ.

Papa

S. pro sanctitate, sed sanctuale vocatur res sancta, reliquiæ, aut earũ theca.

Papa dixit: Audistis charissimi fratres, quid in ista epistola relectum sit ex sacrilegis illis, qui se ad suam condemnationem Apostolos populis prædicauerunt. Sanctissimi Episcopi & venerabiles Presbyteri responderunt: Audiuimus certè per omnia non Apostolos, sed ministros Sathanæ, & prævaricatores Antichristi. Qui enim aliquando Apostolorum, aut quilibet sanctorum ex capillis suis, aut vngulis pro sanctuali populis tribuerunt, vt iste sacrilegus & pernicioſus agere conatus est Adelbertus? Sed hoc scelus à vestro sancto Apostolatu est refecandum, tam de illo, quamq; etiam de transgressore Clemente, qui sacros canones spernit, atq; expositiones sanctorum Patrum Ambrosij, Augustini, & cæterorum respuit dicta sanctorum. Sed isti iuxta, factis & transgressionibus suis dignam suscipiant sententiam.

S. de conscripta vita & oratione q.s. e. & cæteris.

Quia hodie iam tardior hora est, venturo secretario* etiam conscriptam vitam & orationem, quam sibi expoſuit, vel cætera, eius conscripta, dum nobis relecta fuerint, communi consensu, mediante Deo, quid fieri debeat, pertractandum est.

Præneste.

In nomine Domini Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi imperante Domino pijssimo Augusto Constantino, magno Imperatore anno vicesimo sexto, post cõsulatum eius anno quinto, mense Octobris, die vicesima quinta, indictione quarta & decima. Residente sanctissimo ac beatissimo Domino Zacharia Papa in Patriarchio Lateranensi, in basilica, quæ appellatur Theodori: confidentibus etiã cum eo sanctissimis Episcopis, Epiphanio siluæ candidæ, Benedicto Nomento, Venantio Penestræ, Gregorio Portuensi, Niceta Gabijs, Theodoro Ostiensi, Gratioso Villitrias, seu venerabilibus Presbyteris, id est, Ioanne Archipresbytero. Gregorio, Stephano, item Stephano, Dominico, Theodoro, Anastasio, Georgio, Sergio, Iordane, Leone, itẽ Leone, Gregorio, Stephano, Eustachio, Procopio atq; Theophanio: Propositis in medio sacrosanctis Euangelijs, astantibus quoque diaconibus vel cuncto clero, Gregorius Notarius regionarius & nomenculator dixit: Iuxta vestri sancti apostolatus præceptionem, quàm in præterito secretario iussistis, Deneardus religiosus Presbyter adest præ velo. Quid præcipitis? Dictum est. Ingrediatur. Cumq; ingressus esset, Zacharias sanctissimus ac beatissimus Papa dixit: Actus illius nefandissimi Aldeberti siue cætera illius cõscripta, quæ præterito secretario præ manibus gerebas, coram præsente Concilio porrige legenda. Et accipiens Theophanius Notarius regionarius & sacellarius relegit vitam illius, cuius initium tale est.

In nomine Domini nostri Iesu Christi. Incipit vita in sanctum & beatum Dei famulum præclarum atque totum speciosum ex electione Dei natum sanctum Aldebertum Episcopum. De simplicibus parentibus fuit procreatus, & de gratia Dei est coronatus. Quia dum in vtero matris suæ erat, ibidem gratia Dei cœpit, & antequam peruenisset beatissima natiuitas eius, sic vidit genetrix eius, quasi per visionem, egredientem vitulum de dextero latere suo, qui vitulus illi desinga bat gratiam illam quam ab angelo acceperat antequam exiret de vulua. Cumque hic libellus vsque ad finem relectus fuisset, Zacharias sanctissimus ac beatissimus Papa dixit. Quid ad hæc blasphema respondetis sanctissimi fratres? Epiphanius sanctissimus Episcopus sanctæ Ecclesiæ siluæ candidæ dixit. Certè, Apostolice Domine ex diuina inspiratione motum est cor sancti vestri Apostolatus, vt prædictum Bonifacium sanctissimum fratrem nostrum Episcopum, vtq; Francorum Principes commonerctis, quatenus in partibus illis, post longa tempora, Concilium aggregaretur facerdotum, vt hæc schismata, & blasphemię vsquequaque sancto vestro Apostolatui minimè celarentur. Zacharias sanctissimus ac beatissimus Papa dixit: Si quid adhuc habet Deneardus religiosus Presbyter nobis porrigere relegẽdum, porrigat. Deneardus religiosus Presbyter respondit. Ecce Domine epistolam, qua vtebatur, & diuulgabat esse Iesu & de cælo cecidisse. Et accipiens Theophanius Notarius regionarius, & sacellarius relegit, cuius initium tale est.

In Dei nomine, incipit epistola Domini nostri Iesu Christi filij Dei, quæ in Hierosolyma cecidit, & per Michaël Archangelum ipsa epistola inuenta est ad portam Effrem, & per manus sacerdotis, nomine Ieore, epistola ista relecta, ipsa exemplata: & à sanctissimi ipsam epistolam ad* Hiermiam ciuitatem alio sacerdoti Talasio. Et ipse Talasius transmisit ipsam epistolam ad Arabiam ciuitatem alio sacerdoti Leoban. Et ipse Leobanus transmisit epistolã istam ad Vetfaniam ciuitatem, & recepit epistolam istam Macruis sacerdos Dei, & transmisit ipsam epistolam in montem sancto Archangelo Michael, & ipsa epistola per man* Angeli Domini peruenit ad Romanam ciuitatem ad locum sepulchri sancti Petri, vbi elaues regni cælorum constituitæ sunt, & duodecim Papati qui sunt in Romana ciuitate tridu anas fecerunt vigilias, in ieiunijs & orationibus, per dies ac noctes, & cætera vsque ad finem perlecta. Zacharias sanctissimus ac beatissimus Papa dixit: Pro certo, charissimi fratres, est prædictus in insania conuersus Aldebertus, omnes qui hac vtuntur commendata epistola, paruulorum more,* absq; memoria mentium esse possunt, & quibusdam mulieris vtuntur sensibus. Sed vt ne leuiores adhuc amplius decipiãtur, indiscussam & absque sententia causam hanc in eum relinquere minimè possumus. Sanctissimi Episcopi & venerabiles Presbyteri responderunt: Ex diuina illustratione cognoscimus cor sancti vestri Apostolatus illuminatũ, & quæ à vobis dicta sunt, ex administratione sancti Spiritus emanarunt. Et idcirco, vt à vobis præsium fuerit, in vtroque sententia promulgetur. Zacharias sanctissimus ac beatissimus Papa dixit: Non vt à nobis solùm præsium fuerit, sed pariter cum sanctitate vestra est pertractandum. Sed si Domino placuerit, in futuro secretario, quod rectum præsium fuerit, & Dominus suis famulis administrauerit, ex omnibus actis, promulgabitur sententia.

Sur. Germaniam.

S. Macrii*.

S. absque ista sunt, & mulieri errore insaniunt.

In nomine Domini Dei Saluatoris nostri Iesu Christi, imperante Domino pijssimo Augusto Constantino Magno Imperatore anno 26. post cõsulatum eius anno 5. mense Octobris die 25. indictione 14. Præsidente sanctissimo ac beatissimo Domino Zacharia Papa in Patriarchio Lateranensi in basilica, quæ appellatur Theodori. Consedentibus etiam cum eo sanctissimis Episcopis & *vt supra*. Propositis in medio sacrosanctis Euãgelijs, astantibus quoque diaconibus vel cuncto Clero, Gregorius Notarius regionarius & nomenculator dixit: Secundum quod à vestro sancto Apostolatu præceptũ est, in præterito secretario, vt Deneardus religiosus Presbyter hodie se vestris obtutibus præsentaret, præsto est præ foribus, quid præcipitis? Dictum est. Ingrediatur. Cumque ingressus fuisset, Zacharias sanctissimus ac beatissimus Papa dixit: Habes adhuc ex sacrilegorũ illorum cõscripto, vt coram Concilio porrigere debeas relegendum? Deneardus religiosus Presbyter respondit: Etiam Domine mi, habeo orationem, quam fibi Aldebertus componere nisus est. Et ecce præ manibus eam gero, iubete eam suscipi. Et accipiens relegit in his sermonibus oratio-nem, cuius initium tale est.

Scelerati Aldeberti Oratio.

DOmine Deus omnipotens, Christe fili Dei, Pater Domini nostri Iesu Christi, & A & ω, qui sedes super septimo throno, & super Cherubin, & Seraphin, pictas magna, & dulcedinis fatis est apud te Pater sanctorum Angelorum, qui fecisti cælum & terram, mare, & omnia quæ in eis sunt. Te inuoco, & clamo & inuito, te super me miserimo, quia tu dignus fuisti dicere: *Quodcunque petieritis à Patre in nomine meo, dedi vobis*; à te peto, ad te clamo, à Domino Christo eo. fido animam meam. Cumq; per ordinem legeretur, peruenit ad locum vbi ait: Precor vos, & coniuro vos, & supplico me ad vos, Angelus Vriel, Angelus Raguel, Angelus Tubuel, Angelus Michael, Angelus Adinus, Angelus Tubuas, Angelus Sabaoc, Angelus Sinnel. Dum vero hæc oratio fieret ea vsque in finem perlecta fuisset, Zacharias sanctissimus ac beatissimus Papa dixit: Quid ad hęc, sanctissimi fratres, respondetis? Sanctissimi Episcopi, & venerabiles Presbyteri responderunt: Quid aliud agendũ est, nisi vt omnia, quę nobis relecta sunt, igni concrementur? auctores verò eorum anathematis vinculo percellantur? Quia octo nomina Angelorum, quæ in sua oratione Aldebertus inuocauit: nõ Angelorum, præterquam Michaëlis,

Ioan. 16.

S. Adimis, Sabaoth, Simthel.

S. Dæmonum nomina sunt, quos. Desunt in S. & al. vel si qui.

sed magis dæmones in sua oratione sibi ad præstandum auxilium inuocauit. Nos autem, vt à vestro sancto Apostolatu edocemur, & diuina tradit auctoritas, non plusquam tribus Angelorum nomina cognoscimus, id est, Michael, Gabriel, Raphael. *Absque de mysterio, sub obtectu Angelorum, dæmonum nomina introducit.* Zacharias sanctissimus ac beatissimus Papa dixit: Prouisum est à veritate sanctitate, vt conscripta illius omnia igne cremarctur. Sed oportunum est, vt, ad reprobationem eius, in sancto nostro scrinio reseruentur ad perpetuam eius confusionem. Nunc verò, quia omnia peracta sunt, de vtrorumq; sententia, quorum superius mentio facta est, pertractandum est. Vniuersum Concilium dixit. Aldebertus cuius nobis actus, & nefaria commenta relecta sunt, & quia sæ Apostolum censuit nominare, & capillos & vngulas suas populis, & sanctuali, tribuebat, seduc ens populum diuersis erroribus, quinetiam, sub obtentu Angelorum, in suo auxilio dæmones inuocat: sit ab omni officio sacerdotali alienus, agens pœnitentiam pro commissis, & amplius iam populum minimè seducat. Sin autem in his erroribus perseuerauerit, & populũ amplius seduxerit, sit ei anathema, & æterno Dei iudicio condemnetur, vel omnis qui ei consenserit, vel vius seeutus fuerit doctrinam, aut auditu cius fuerit illi. Similiter autem & Clemens, qui per suam stultitiam sanctorum Patrum statuta refpuit, vel omnia synodalia actain frens etiam Christianis ludaismum, dum præcipit fratris defunctis accipere vxorem, insuper & Dominum Iesum Christum descendentem ad inferos, omnes pios & impios exinde prædicat abstraxisse, ab omni sit sacerdotali officio nudatus, & anathematis vinculo obligatus: pariterque Dei iudicio condemnatus, vel omnis qui eius facrilegis consenserit prædicationibus. Zacharias Episcopus fanctæ Dei Ecclesiæ* atque Apostolicæ vrbis Romæ his gestis atque sententiæ à nobis promulgatis subscripsit. Epiphanius Episcopus sanctæ Ecclesiæ filiæ candidæ his gestis atque sententiæ à nobis promulgatis subscripsit. Benedictus Episcopus sanctę Ecclesiæ Nomentanæ his gestis atque sententiæ à nobis promulgatis subscripsit. Venantius Episcopus sanctæ Ecclesiæ Præneſtinæ his gestis atque sententiæ à nobis promulgatis subscripsit. Gregorius Episcopus sanctæ Ecclesiæ Portuensis his gestis atque sententiæ à nobis promulgatæ subscripsit. Nicetas Episcopus sanctæ Ecclesiæ Gabinatis, his gestis atque sententiæ à nobis promulgatæ subscripsit. Theodorus Episcopus sanctæ Ecclesiæ Ostiensis, his gestis atque sententiæ à nobis promulgatæ subscripsit. Gratiosus Episcopus sanctæ Ecclesiæ Vellitternensis, his gestis atque sententiæ à nobis promulgatæ subscripsit. Ioannes Archipresbyter tituli sanctæ Susannæ his gestis atque sententiæ à nobis promulgatis subscripsit.

In S. Catholicæ.

Deest in S. semper ferè.

Gregorius humilis Presbyter * sanctæ Romanæ Ecclesiæ tituli sancti Clementis, his gestis atq; sententiæ à nobis promulgatis subscripsit. Stephanus gratia Dei Presbyter sanctæ Romanæ Ecclesiæ, tituli sancti Marci, his gestis atque sententiæ à nobis promulgatæ subscripsit. Stephanus indignus Presbyter sanctæ Romanæ Ecclesiæ, tituli sancti Eusebij, his gestis atque sententiæ à nobis promulgatæ subscripsit. Dominicus humilis Presbyter sanctæ Romanæ Ecclesiæ, tituli sanctæ Priscæ, his gestis atque sententiæ à nobis promulgatæ subscripsit. Theodorus humilis Presbyter sanctæ Romanæ Ecclesiæ, tituli sancti Laurentij, his gestis atque sententiæ à nobis promulgatæ subscripsit. Anastasius indignus Presbyter sanctæ Romanę Ecclesiæ, tituli sanctæ Mariæ, his gestis atque sententiæ à nobis promulgatæ subscripsit. Georgius humilis Presbyter sanctæ Romanæ Ecclesiæ, tituli sanctorum Ioannis & Pauli, his gestis atque sententiæ à nobis promulgatæ subscripsit. Sergius humilis Presbyter sanctæ Romanæ Ecclesiæ, tituli sanctæ Potentianæ, his gestis atque sententiæ à nobis promulgatæ subscripsit. Iordanes indignus Presbyter sanctæ Romanæ Ecclesiæ, tituli sanctæ Sabinæ, his gestis atque sententiæ à nobis promulgatæ subscripsit. Theophanius humilis Presbyter sanctæ Romanæ Ecclesiæ, tituli sanctorum quatuor coronatorũ, his gestis atque sententiæ à nobis promulgatæ subscripsit. Leo indignus Presbyter sanctæ Romanæ Ecclesiæ, tituli sanctæ Anastasiæ, his gestis atq; sententiæ à nobis promulgatæ subscripsit. Leo humilis Presbyter sanctæ Romanæ Ecclesiæ, tituli Damasi, his gestis atque sententiæ à nobis promulgatæ subscripsit. Gregorius indignus Presbyter sanctæ Romanæ Ecclesiæ, tituli sanctæ Balbinæ, his gestis atque sententiæ à nobis promulgatæ subscripsit. Stephanus Presbyter sanctæ Romanę Ecclesiæ, tituli sancti Chrysogoni, his gestis atq; sententiæ à nobis promulgatæ subscripsit. Eustachius humilis Presbyter sanctę Romanæ Ecclesię, his gestis atque sententię à nobis promulgatæ subscripsit. Procopius indignus Presbyter sanctæ Romanæ Ecclesię, tituli sancti Cyriaci, his gestis atq; sententiæ à nobis promulgatæ subscripsit.

Ordo in S. mutat.

Notæ in præcedens Concil. Romanum II.

Causa Concilij.

Concilium Romanum] *Zacharias Papa, post legationes & literas S. Bonifacij de conficiendo Actis simodalibus contra Aldebertum & Clementem acceptas, Concilium Episcoporum collegit, in quo eosdem hæreticos condemnauit. Epistola Bonifacij, quam Denearduus Presbyter ad eosdem Apostolicam Legatu attulerat, inter Acta Synodalia recitatur.*

Præ velo cli] *De velo multa citantur paulò antè Rod. libr. 6. singul. cap. 21. & Baron. tom. 5. &c.*

Nomenclatur

Nomenclator] *Alias Nomenclator, de quo sicut & de sacellario, cum mentione habetur, ag. Otton. Frising. lib. de vocibus Ecclesiæ, & Bessinus lib. de vocib. cclsg. in cu Saccus seu Saccellus, de quo S. Augustin. Conc. 3. psal. enarrat. Hodie* Thesaurarius. *In Caroli Magni Constitutionib.* Cafularius, *hodie Kastmeister à Cista: In quibusdam monasteriis* Burfarij, *qui sorte sunt tres, quos Hincmarus epist. 3. vocat* Berfarios.

Nomenclatoque

Cruciculas] *De cruciculis Vide epist. Bonif. 144.*

Secretarii quid?

Secretario] *Secretarium hic fumitur pro eo, quod alias in Conciliis dici solet,* Sessio aut conuentus, *& congregatio prout de ea latè adnotat Salmas. ad Spartian. in Pescennio Nigro, ubi de hac voce. Et sæpius vocat, præteritum & futurum aut venturum. Alias est locus in templo ex aere, vt apud V. Bed. am. lib. 2. hist. cap. 2. Et accepit nomen ipse conuentus, quod in eo loco fieret. Apud S. Augustinum Conc. 2. in psal. 85.* Secretaria mentis *leguntur.*

Epistolam qua] Tales è cœlo epistolæ commentitiæ plures, apud Sigebertum ann. 1032. Dodechium ann. 1000. Paralipom. Vrspergens. in historia Flagell. *Ita Serarius. Adde; quæ in Capitularibus Caroli habentur his verbis:* Pseudographiæ & dubiæ narrationes, vel quæ omnino contra Catholicam fidem sunt, vel epistola pessima & falsissima, quam transacto anno diebusnt aliqui errantes & in errorem mittentes, quod de cœlo cecidisset, nec credantur, nec legantur; sed comburantur, *&c.*

Commentitia & hæretica scripta prædamnanda.

Non plus quam trium Angelorum nomina] Concilium istud *inquit Serarius in Notis Epist. Bonif.* Romanum inter Concilia edita in Germania, vel in Italia non reperio. Vnde nonnihil mutat auctoritas istius historiæ, de Angelorum scilicet nominibus. Ita quidem diligentissimus Magistearum rerum disquisitor noster scripserat libr. 1. cap. 4. qu. 4. sed reprehendit ipse met ac renocat, vti patet post libri secundi finem. p. 276. Et recte. Quam multa enim passim Concilia, ecq; certissima quotidie variis in locis inueniuntur & eduntur, quæ in illis Conciliorum tomis aut Italicis aut Germanicis non sunt? Hoc tamen ipsum Romanum in Germania sane apud Surium in S. Bonifacij vita editum est. Et quot vitæ huius exemplaria vel prælo vel manu scripta extant, (extant autem, vt libr. 3. Mog. oftenfum, non pauca) tot Concilij huius testes, fidique custodes sunt. Ad sententiæ tamen huius confirmationem adde Concilij Aurelianensis capitulum 3. quod à D. Burchardo citatur lib. 3. Ca. 198. nihil aliud in Ecclesia legatur, aut cantetur, nisi ea, quæ auctoritatis diuinæ sunt, & Patrum Orthodoxorum fanxit auctoritas: Nec falsa Angelorum nomina colant; sed ea tantum, quæ prophetica & euangelica docet scriptura, id est, Michael, Gabriel, Raphael. Habuerunt quidem Esseni, vt ex Iosepho retuli libr. 3. Trith. cap. 4. p. 218. areana quædam Angelorum nomina; sed quæ illa fuerint, non est memoriæ proditum. *Hæc Serarius in Notis hunc Concilij post finem Epistol. S. Bonifacij.* Hinc pulchrè, *infert Baronius*, perspicuò intelligis librum quartum Esdræ nomine vulgatum, in quo frequens est mentio Angeli Vriel ab Ecclesia Romana proscriptum, penitusque rejectum.

ie ſtum. *De tribus tantum Angelorum nominibus eadem habentur infra in capitularibus Caroli Magni.lib.1.c.ap.16.*

STEPHANVS PAPA II.

Stephanus II.] *Anno 752. menſe Martio, in locum Zachariæ ſucceſſit Stephanus II. qui propter breuitatẽ ĩporis quo ſedit (quatuor enim tantùm diebus ſub Conſtantino Copronymo ſedem Pontificiam tenuit) à plurib⁹ è ſerie Romanorum Pontificum dimittitur; ab Anaſtaſio autem de eodem hæc tantum recenſentur:* Defuncto verò B. memoriæ Zacharia Papa, Stephanum quendã preſbyterum ad ordinem pontificatus cunctus populus ſibi elegit, & intra Lateranenſe Patriarchium miſit, vbi biduo manens, tertio die poſtquã à ſuo ſurgeret ſomno, & ſedens familiares cauſas diſponeret, ſubitò dum ſederet alienatus obmutuit, & ſequenti die defunctus eſt. *Hæc de Stephano ſecundo Anaſtaſius infr ain vita Stephani Papæ III.*

Stephan⁹ 1. quãdiu Pap. fuerit

VITA ET EPISTOLÆ, STEPHANI PAP. III.

STephanvs III. natione Romanus, ex patre Conſtantino, ſcdit annos quinque, dies viginti octo. Hic poſt patris ſui tranſitum paruus derelictus in venerabili cubiculo Lateranenſi * pro doctrina Apoſtolicæ traditionis ſub præde ceſſoribus beatæ memoriæ Pontificibus permanſit, quem ſigillatim per* eccleſiaſticos ordines promonentes, ad diaconatus ordinem eum ordinauerunt. Defuncto verò beatæ memoriæ Domino Zacharia Papa Stephanum quendam Preſbyterum ad ordinem pontificatus cunctus populus ſibi elegit & intra Lateranenſe Patriarchium miſit, vbi biduo manens tertio die poſtquam à ſuo ſurgeret ſomno, & ſedens familiares cauſas ſuas diſponeret, ſubito dum ſederet alienatus obmutuit, & ſequenti die defunctus eſt. Poſt hæc vero cunctus Dei populus congregatus eſt intra venerabilem baſilicam Sanctæ Dei genitricis ad præſepe. Vbi & omnes miſericordiam Domini Dei noſtri petentes, & ipſius Dominæ noſtræ Sanctæ, ſemperque Virginis Dei genitricis Mariæ bono animo, & conſona voce prædictum beatiſſimum virum ſibi eligunt Pontificem. Quem omnes ſincera mente cum laudis præconijs in baſilicam ſalutarem, quæ appellatur Conſtantiniana, deportauerunt, & exinde intus venerunt, & in patriarchium iuxta morem intromiſerunt. Erat enim idem Beatiſſimus Papa amator eccleſiarum Dei, traditionem etiam eccleſiaſticam firma ſtabilitate * conſeruans. Pauperum Chriſti velox ſubuentor, verbi Dei in magna conſtantia prædicator. Viduas, & pupillos * multo melius viſitans, fortiſſimus etiam ouilis ſui cum Dei virtute defenſor. Mox verò reſtaurauit & quatuor in hac Romana Vrbe ſita antiquitus Xenodochia, quæ à diuturnis, & longinquis temporibus deſtituta manebant, & in eis ordinauit omnem vtilitatem in diuerſis eorum locis diſponens intus etiam, & foris, in quibus & multa contulit dona. Quæ & per priuilegij paginam ſub anathematis interdicto confirmauit, patrij modò à nouo fundaſſe dinoſcitur & Xenodochium in * plantana centum pauperum Chriſti diſpoſitum illic faciens, quotidianum videlicet victum eorum decernens tribui. Nam & foris muros huius Ciuitatis Romanæ ſecus baſilicam Beati Petri Apoſtoli duo fecit Xenodochia, in quibus & plura contulit bona, quæ & ſociauit venerabilibus Diaconijs illic foris exiſtentibus* perenniter permanere, id eſt Diaconiæ Sanctæ Dei genitricis, & Beati Sylueſtri duæ, & priuilegijs Apoſtolicis perenniter permanenda muniuit. Inter hæc verò dum magna perſecutio à Longobardorum Rege Aiſtulfo in hac Romana Vrbe, vel ſubiacentibus ei Ciuitatibus extitiſſet, & vehemens eiuſdem Regis ſæuitia immineret, illico iſdem beatiſſimus Papa tertio Apoſtolatus ordinationis ſuæ menſe diſponens ſuum germanum Sanctiſſimum, ſcilicet Paulum Diaconum, atque Ambroſium Primicerium * pluri mis cum muneribus ad eundem Longobardorum regem Aiſtulfum ad pacis ordinandum atque cõfirmandum fœdera miſit. Qui præfati viri ad cum conuenientes impartitis muneribus, quo facilius eadem pro re apud eum impetrarent in quadraginta annorum ſpatia, pacis fœdus cum eo ordinantes confirmauerunt. At verò ĩdem protectus Longobardorum Rex antiqui hoſtis inuaſus verſutia, ipſa fœdera pacis poſt pœnè quatuor menſes in periurij incidens reatum diſrupit. Multas iam fato ſanctiſſimo viro vel cuncto populo Romano ingerens contumelias, varias ili minas * dirigens. Cupiens quippè Deo ſibi contrario cunctam hanc prouinciam inuadere, oneroſum tributum huius Romanæ vrbis inhabitantibus* adhibere nitebatur. Per vnumquodque ſcilicet caput ſingulos auri ſolidos annue * inferre inhiabat. Et ſuę iuriſdictioni Ciuitatem hanc Romanam, vel ſubiacentia ei caſtra ſubdere indignanter afferebat. Cernens verò idem Sanctiſſimus Papa valide præfati Regis pernicioſam immineꝛe ſæuitiam, magnopere ad ſe accerſitis venerabilium monaſteriorum Sanctorum Vincentij, & Benedicti religioſis Abbatibus ſua vice eidem crudeliſſimo miſit regi, obnixe per eos poſtulans pacis fœdera, &* quietem vtraꝛumque partium populi Dei obtinere * confirmandam. Quos nempe ſuſcipiens & omnino contemptui habens, ſpreuit eorum * monita, & ad ſuæ animæ detrimentum ſine effectu cauſæ confuſos ad propria abſoluit monaſteria, obteſtans eos minimè ad Sanctiſſimum Papam declinare. Quod audiens ipſe præeipuus pater exemplo (iuxta ve crebro confueuerat) omnipotenti Domino Deo noſtro ſuam populique ſibi commiſſi commendans contulit cauſam, & hanc lugubrem eius diuinæ maieſtati infinuauit lamentationem. Et dum hæc agerentur* coniunxit Romam Ioannes imperialis Silentiarius, defuncti eidem ſanctiſſimo Pontifici regiam iuſſionem, ſimulque & aliam ad nomen prædicti Regis impij detulit adhortationis* annexam iuſſionem, vt reipublicæ loca diabolico ab eo vſurpata ingenio, proprio reſtituerent dominio. Quem videlicet Imperialem miſſum confeſtim ſæpè fatus Sanctiſſimus Papa cum ſuo germano prædicto Sanctiſſimo Paulo Diacono ad eundem miſit nequiſſimum Aiſtulfum Rauennam. Quibus ſuſceptis cum inani eos abſoluit reſponſo, * adhærens eidem Imperiali miſſo quendam propriæ gentis nechpharium virum Diabolicis imbutum conſilijs ad regiam* properandum Vrbem: Reuerſique legati Romam, ac præſentati eidem Sanctiſſimo Papæ enarrauerunt ei nihil ſe egiſſe. Tunc præfatus Sanctiſſimus vir agnito maligni regis conſilio miſit in regiam vrbem ſuos miſſos, & apoſtolicos affatus cum Imperiali præfato miſſo, deprecans imperialem clementiam, vt iuxta quod ei ſæpius ſcripſerat, cum exercitu ad tuendas has Italiæ partes, modis omnibus aduenieret, & de iniquitatis filij morſibus Romanam hanc vrbem, vel cunctam Italiam prouinciam liberaret.

Inter hæc verò permanens in ſua* pernicie præfatus atrociſſimus Longobardorum Rex exarſit furore vehementi, & fremens vt leo peſtiferas minas Romanis dirigere non deſinebat, aſſerens omnes vno gladio iugulari, niſi ſuæ vt præfatum eſt ſeſe ſubderent ditioni.* Rurſumque ante fatus ſanctiſſimus pater congregato vniuerſo Rom. cœtu taliter eos paterno amore admouit, inquiens. Quæſo vos Filij chariſſimi pro noſtrorum delictorum mole domini imploremus clementiam, & ipſe noſter erit adiutor, libertabitque nos ſua prouidentiſſima miſericordia à perſequẽtium manibus : cuius ſaluti eris admonitionibus cunctus obediens populus, congregati vnanimiter omnes lachrymis fuſis omnipotentem Dominnm noſtrum deprecati ſunt. In vna verò dierum cum multa humilitate ſollicitè procedens in lætania cum ſacratiſſima imagine Domini Dei, & Saluatoris noſtris Ieſu Chriſti, quæ* antheropita, nuncupatur. Simulque & cum ea alia diuerſa ſacra* miniſteria recipiens propriique humero ipſam ſanctam imaginem cum reliquis ſacerdotibus, idem ſanctiſſimus Papa geſtans, nudiſque pedibus tam ipſe, quamque vniuerſa plebs incedentes in Eccleſiam Sanctę Dei genitricis, quæ ad Præſepe nuncupatur, poſito in omnium capitibus populorum cinere cũ maximo* vlulatu pergentes, miſericordiſſimum

Sub doctrina apoſtolicæ traditionis ſuorũ prædeceſſorũ Gregorij, & Zachariæ Pontificum.

*B. clericales STEPHANVS II 93. *Stephanus verò Papa tertio ide mortuus. Stephanum alme⁹ elig⁹tur.*

*conſeruabat

*Bar. *eleemoſynis ſcribet, quæ corporali præſentia.*

*B. Platania

*vt perhẽniter permanerent *Baron. an. 752.*

*B. Aiſtulpho

*& plures

*dirigebat

*adijcere *auferre

*cũ quiete *confirmanda

*munera

*conuenit

*annectẽs verba

*B. id eſt, *ſtimpaxit* *proſectum

*Conſtantinopolim *ſcilicet*

*Ioanne Silentiario

*nequitia

* Ruſſuſij

*fort. a-cheropita *miſſeria

*B. eiulatu

Dominum noſtrum deprecati ſunt, alligans, connectenſque adorandæ crucí Dei noſtri pactum illud, quod nefandus Rex Longobardorum diſrupit. Hic beatiſſimus Papa omnes ſuos facerdotes, & Clerum in Lateranenſi patriarchio ſedule aggregans admouebat diuinam totis niſibus ſcrutari ſcripturam, & in lectione vacare ſpiritualí vtí efficaces inuenirentur in omni reſponſo, & aſſertione aduerſariorum Eccleſiæ Dei. Nec enim ceſſabat indeſinenter admonendo, & confutando cunctum Dei populum ſobrie, picque agere, atque ab omni prauitate ſeſe cuſtodire. Hic beatiſſimus vir pro ſalute prouinciæ, & omnium Chriſtianorum omni Sabbatorum die lætaniam omni poſtpoſito neglectu fieri ſtatuit. Vnum quidem Sabbatũ ad ſanctam Dei genitricem ad Præſepe. Alium verò ad beatum Petrũ Apoſtolum, & alium ad beatum Paulum Apoſtolum. Hic beatiſſimus Papa reſtaurauit baſilicam Sancti Laurentij ſu per ſanctum Clementem ſitam regione tertia. Quæ à diuturnit temporibus diruta manebat. Reſtaurauit & tegumẽ Cimiterij ſanctæ Sotheris, quod ceciderat. Itaque dum if dem ſanctiſſimus vir iam fatum peſtiferum Longobardorum Regem immẽſis vicibus innumerabilia tributens munera deprecaretur pro gregibus ſibi à Deo cõmiſſis, & peditis *ouibus ſcilicet pro vniuerſo * excreitu Rauennæ, atque cunctoiſſius Italiæ prouinciæ populo, quos diabolica fraude ipſe impius decepérat rex, & poſſidebat. Et dum ab eo nihil hac de re obtineret, cernens * præſertim & ab imperiali potentia nullum eſſe ſubueniendi auxilium ; tunc quemadmodum Prædeceſſores eius beatæ memoriæ Dominus Gregorius, & Gregorius alius & Domnus Zacharias beatiſſimi Pontifices Carolo excellentiſſimæ memorię Regi Francorum direxerunt, petentes ſibi ſubueniri propter oppreſſiones, ac inuaſiones, quas & ipſi in hac Romanorum prouincia à nefanda Longobardorum gente perpeſſi ſunt. Ita modo & ipſe venerabilis Pater diuina gratia * inſpirante clam per quendam peregrinum ſuas miſit literas Pipino Regi Francorum nimio dolore huic prouinciæ inhærenti conſcriptas. Ad hunc* etiam nunc ceſſauit diligens, vt ſuos hic Romã ipſe Francorum Rex mitteret miſſos, per quos eum ad ſe accerſiri feciſſet. Et dum * valide ab eodem Longobardorum Rege Ciuitates, & prouincia * ipſa Romanorum opprimerentur, ſubito * coniunxit miſſus iam fati regis à Francorum nomine * Rodigangus Abbas, per quem miſit in reſponſis omnem voluntatem, ac petitionem prædicti ſanctiſſimi Papæ ſe adimplere. Et poſtmodum alius miſſus familiaris eius eo iunxit, ea ipſa annuncians. Cumq; à Longobardis, vt præfatum eſt, antiqua Romana vrbs, & caſtra vniuerſa deſtringerentur, ita ciuitas vt Ciccanenſe Caſtellum, quod colonorum ſanctæ Dei eccleſiæ exiſtebat vſurparet, illico * ad regiam vrbem coniunxit ſæpefatus Ioannes Imperialis Silentiarius cum miſſis ipſius Sanctiſſimi Pontificis, deferens ſecum & quæ deportauerat iniqui Longobardorum Regis miſſus, ſimul & iuſſionem imperialem, in qua * inherat infertum * à Longobardorum Rege, eundem ſanctiſſimum Papam eſſe properatum ob recipiendam Rauennatium vrbem, & Ciuitates* ei pertinentes. Pro quo & de præſenti Stephanus Papa direxit ad eundem blaſphemum Regem ſuum miſſum pro ſua, & qui eum co ituri erant, indemnitate. Ipſoque reuerſo ex templo, & miſſi iam fati Pipini Regis Francorum con iunxerunt, id eſt * Rodigãgus epiſcopus, & Autcharius Dux, quatenus prædictum ſanctiſſimum Papam ſiuxta quod petendo miſerat) ad ſuum * Franciæ Regem deducerent, quę etiam paratum inuenerant ad prædictum Lõgobardorum Regem properandum pro recolligendis vniuerſis dominicis perditis* ouilibus. Tunc* conſulens idem beatiſſimus Papa omnipotentis Dei noſtri miſericordiam, egreſſus eſt ab hac Romana vrbe ad beatum Petrum Apoſtolum decimoquarto die meſis Octobris, indictione ſeptima, fecitque ſunt eum plures Romanorum, & cæterarum Ciuitatũ populi ſtentes vlulantesq;, & nequaquam eum penitus ambulare ſinebant. Qui videlicet ſanctiſſimus vir ſeſe in Dei virtute, & protectione Sanctæ Dei genitricis, & beatorum principum Apoſtolorum confidens conſtanter pro ſalute omnium licet infirmitate corporis detentus, laboriosum aggreſſus eſt iter, confortans, atque commendans cũctam Dominicam plebem bono paſtori Domino noſtro, & beato Apoſtolorum principi Petro. Et aſſumens ſecum ex * hac Sancta Eccleſia quoſdam ſacerdotes, proceres etiam & cæteros clericorum ordinis. Nec non & ex militiæ optimatibus, Chriſto præuio, cœptum profecutus eſt iter, magnam illi cæli ſerenitatem Domino in ipſo itinere tribuente. Igitur * coniungente eo ferè quadrageſimum milliarum Longobardorum finium, in vna nocte ſignum in cælo magnum apparuit, quaſi globus igneus ad partem auſtralem declinans à Gallię partibus in Longobardorum partes. Itaque vnus ex eiſdem Francorum miſſis ſcilicet Antcharius Dux quantocyus præcedens Ticinum, eum præſtolatus eſt. Cum vero appropinquaſſet iam fatus beatiſſimus Papa ad Ciuitatem Papiam, direxit ad eum ſæpefatus Aiſtulfus nequiſſimus Rex miſſos ſuos, obteſtans eum nulla penitus ratione audere verbum illi dicere petendi Rauennatium Ciuitatem, & Exarchatum ei pertinentem, vel de reliquis rei publicæ locis quæ ipſe vel eius prædeceſſores Lõgobardorum Reges inuaſerant. Ille verò ita ei miſit in reſponſis aſſerens, quod * nullius trepidationis ei rore ſcileret huiuſcemodi petendi cauſam. Coniugente verò eo Papiam in Ciuitatem, & prædicto nefando regi præſentato, plurali cribuit munera, & nimis eum obſecratus eſt, atque lachrymis profuſis eum petiuit, vt dominicas, quas abſtulerat, redderet oues, & propria proprijs reſtitueret. Sed nullo modo apud eum hæc impetrare valuit. Nam & imperialis miſſus, ſimili modo petijt, & imperiales literas illi tribuit, & nil obtinere potuit. Prædicti verò Francorum miſſi immineban fortiter apud eundem Aiſtulfum, vt præfatum Sanctiſſimum Papam in Franciam pergere relaxaret. Ad hæc conuocansiamdictum Beatiſſimum virum interrogauit, ſi * eius in Franciam properandi eſſet voluntas? Quod videlicet ille nequaquam ſiluit, ſed ſuam illi propalauit voluntatem. Vnde, vt Leo, dentibus fremebat, pro quo & diu erſus vicibus ſuos ſatellites ad eum clam miſit, vt cum quoquomodo à tali * intentu declinaret. Alias verò præſente Rodigango ſanctiſſimo epiſcopo, interrogauit eundem Beatiſſimum Papam iam fatus Francorum Rex * ſi velle haberet Franciam ambulandi, & ita * aſtatus eſt : Quod ſi tua voluntas eſt me relaxandi, mea omnino eſt ambulandi. Tunc abſolutus eſt ab eo, & aſſumens ex huius Sanctæ Dei Eccleſiæ ſacerdotibus, & Clero, id eſt Georgium epiſcopũ Oſtienſem, * Wilearium epiſcopum Numentanum, Leonem, Philippum, Georgium, & Stephanum Preſbyteros, Theophylactum Archidiaconum, Pardum, & Geminum Diaconos, Ambroſium Primicerium, Bonifacium ſcundum, Leonẽ, & Chriſtopherum Regionarios ſcum & cæteros. Quinta decima die menſe Nouemb. prædictæ ſeptimæ indictionis à Ciuitate Papia mouens ſuum in Franciam profectus eſt iter. Et poſt eius abſolutionem adhuc nitebatur ſupraſcriptus Longobardorum Rex à prædicto itinere eum deuiare, quod minimè ipſum ſanctiſſimum virum latuit. Vnde & cum nimia celeritate Deo præuio ad Francorum * cõiunxit* cluſas. Quas ingreſſus cum his, qui cum eo erant conſtitim laudes omni potenti Deo reddidit. Et cœptum gradiens iter ad venerabile monaſterium Sãcti Chriſti Martyris Mauritij peruenit. In quo & conſtitutum erat pariter ecſum Francorum Regem conueniri, annuente Domino ſoſpes iſdem Beatiſſimus Pontifex cum omnibus, qui cum eo erant, aduenit. In quo & aliquantis demorantes diebus* coniunxerunt in prædicto venerabili monaſterio Fulradus Abbas, & * Rothardus Dux dirc & à ſæpefato Pipino excellentiſſimo Francorum rege, petentes eundem Sanctiſſimum Pontificem ad ſuum progredi regem. Quem & cum magno honore cum omnibus, qui cum eo erant ad eum deduxerunt. Audiens verò iſdem Rex eiuſdem Beatiſſimi Pontificis aduentum, nimis feſtinanter in eius aduenit occurſum, vna cum coniuge, Filijs etiam, & Primatibus* pro quo & * afferens centum millia Filium ſuum nomine Carolum in occurſum ipſius coangelici Papæ direxit cum aliquibus ex ſuis optimatibus. Ipſeque in palatio ſuo in loco qui vocatur Pontione ad ſere trium milliũ ſpatium deſcendens de eoque ſuo eum magna humilitate terræ proſtratus, vna cum ſua coniuge, filijs, & optimatibus eundem Sanctiſſimum Papam ſuſcepit. Cui & vice-

ſtratoris

Baron. an. 753.

* B. ciuib* exarchatu

* præterea

inſpirat

Adhuc etiam non

*B. valde

*B. Rodigandus

*à regia vrbe venit

*erat *ad Regẽ * ad eam

* Rothingandus

* in Franciam

* ouibus * cernens

* ex huius ſanctæ eccleſiæ Clero

* peruenientes eo in Lõgobardorum fines

* pro nullius trepidatione terroniſi. ſcilicet ab eo ſuſcependi petendi cauſa

* ei

*

*intentione

ſi vellet ire in * Franciam *reſpõdit

* Villatiũ

*permenit * B. clauſas

* conuenit ſunt * Rothalde

* & ferre ad * B. offerẽs

* excelsa

* viribus

* seu cæte-ra loca in ci reip. mo dis omni-bus reddere. * Patrifacti * inhærentia dum * comitãre

* Franci-bidē exi-stentes de eius vita desperarēt * omnem sicti homi nem dum eum * ad locum * B. Pari-siacus

* Carolo magno fratri * monach* * cū in Frā ciæ pro uincia ad ghi obedi-endum * peruenis-set

* Viennæ * collocа-uerunt

* iussis * B. præfa-tæ sanctæ

* denuo

ſtratoris vſq; in aliquantum locum iuxta eius ſellarem properauit. Tunc prædictus amiticus vir cum omnibus ſuis * extenſa voce gloriam, & ineffabiles laudes omnipotenti Deo referens cum hymnis, & canticis ſpiritualibus vſque ad præfatum palatium pariter & cum rege omnes profecti ſunt, ſexta Ianuarij menſis die in apparitionis Domini, & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti ſacratiſſima ſolemnitate, ibique intus oratorium pariter conſedentes, mox idem beatiſſimus Papa prædictum chriſtianiſſimum regem lachrymabiliter deprecatus eſt, vt per pacis fœdera cauſam Beati Petri, & Reipublicæ Romanorum diſponeret. Qui de præſenti iureiurando eidem Beatiſſimo Papæ ſatisfecit, omnibus mandatis eius & admonitionibus ſeſe totis * nitibus obedire, & vt illi placitum fuerit, Exarchatum Rauennæ, & * reipublicę iura, ſeu loca reddere modis omnibus. Sed quia tempus imminebat hyemale, eundem Sanctiſſimum Papam cum ſuis omnibus * Pariſios apud venerabile monaſterium Beati Dionyſij ad * habitandum pergere curauit. Quo peracto & eo in eodem venerabili monaſterio cum iam fato Chriſtianiſſimo Pipino * coniugente, Domino annuente, poſt aliquantos dies iſdem chriſtianiſſimus Pipinus Rex ab eodem Sanctiſſimo Papa Chriſti gratia cum duobus filijs ſuis reges vnctis ſunt Francorum. Poſtea verò Beatiſſimus Papa præ nimio labore itineris, atque temporis inequalitate fortiter infirmatus eſt, vt etiam omnes tam ſui, quamq; etiam * Francorum ibidem exiſtētium omnes eum deſperarent. Sed Dominidei noſtri ineffabilis clemētia, qui non deſerit ſperantes in ſe, ſaluum cupiens * Dominum Chriſtianiſſimum, dum eum mane mortuum inuenire ſperabant, ſubito alio die ſanus repertus eſt. Pipinus verò rex cum admonitione, gratia, & oratione ipſius venerabilis Pontificis abſolutus * in loco, qui * Carliacus appellatur, pergēs, ibiq; congregans cunctos proceres regiæ ſuæ poteſtatis, & eos tanti patris ammonitione imbuens ſtatuit cum eis, quæ ſemel Chriſto fauente, vna cum eodem beatiſſimo Papa decreuerat, perficere. Interea neſandiſſimus Aiſtulfus * Carolomannum Fratrem beniginiſſimi Pipini regis à monaſterio beati Benedicti, in quo deuote per reuolutum temporis ſpatium * monachicè degebat, diabolicis ſuaſionibus ſuadens * Franciam prouinciam ad obiciendum, atque ad verſandum cauſæ redemptionis Sanctæ Dei Eccleſiæ, reipublicæ Romanorum direxit. Dumque illuc* cōiunxiſſet, nitebatur omninò, & vehementius decertabat Sanctæ Dei eccleſiæ cauſam ſubuertere. iuxta quod à præfato nec dicendo Aistulfo Tyranno fuerat directus. Sed propitiante Domino minimè valuit ſui germani Chriſtianiſſimi Pipini regis Frācorum in hoc firmiſſimum eor inclinare. Potius autem comperta nequiſſimi Aiſtulfi verſutia tota ſe virtute idem Excellentiſſimus Pipinus Francorū Rex profeſſus eſt decertare pro cauſa Sanctæ Dei Eccleſiæ, ſicut pridem iam fato beatiſſimo ſponderat Pontifici. Tunc pari conſilio idē Sanctiſſimus Papa cū denominato Francorum Rege conſilio inito iuxta id, quod præfatus Carolomannus Deo ſe deuouerat monachicam degere vitam, in monaſterio eum * illic in Frācia collocaueruntm. Vbi & poſt aliquantos dies diuina vocatione delhac luce migrauit Anno Domini 755. Porrò Chriſtianiſſimus Pipinus Francorum Rex vt verè beati Petri fidelis, atque iam fati Sanctiſſimi Pontificis ſalutiferis obtemperans * monitis direxit ſuos miſſos Aiſtulfo obſides Longobardorum Regi propter pacis fœdera, & * proprietatis Sanctę Dei Eccleſiæ accripulbicæ reſtituenda iura, atq; bis, & tertio iuxta ſæpefati beatiſſimi Papæ admonitionem eum deprecatus eſt, & plura ei pollicitus eſt munera, vt tantummodo pacificè propria reſtitueret proprijs. Sed ille, peccato inminente, obedire diſtulit. Ad hoc iſdem eximius Francorū Rex cernens, quod atrociſſimi Aiſtulphi nequaquam valeret quoquomodo ſaxeum mollite eor, generalem contra eum decreuit facere motionem. Et dum iam fere medium itineris ſpatiū Francorum exercituum graderentur cuncti. rurſum ipſe Sanctiſſimus vir præfatum benigniſſimum deprecatus eſt Pipinū Regem, * demum fœuiſſimo Aiſtulphio dirigi Longobardorum regi, ſi quo modo potuiſſet vel ſero tandem eius fedare fœuitiā, & propria proprijs ſaluberrimè ſuaderet, reddere abſque humani effuſione ſanguinis. Et ita factum eſt, atq; denuo ipſe benigniſſimus Francorum Rex ſuos eidem Aistulpho miſit miſſos. Sed beatiſſimus iſdem Papa, vt * ere pater, & bonus paſtor, ne ſanguis effundertur chriſtianorum, admonitionis, & obſecrationis apoſtolicas ei direxit literas, per eas & fortiter per omnia diuina myſteria, & futuri examinis diem coniurans atq; obteſtans, vt pacifice ſine vlla ſanguinis effuſione propria Sanctæ Dei Eccleſiæ, & reipublicæ Romanorum redderet iura: ſed iniquitate eius obſiſtente, nequaquam acquieſcere voluit. Potius autem à contrario minas, & indignationes præfato Pontifici & excellentiſſimo Pipino Regi, vel cunctis Frācis direxit. Tūc* fixus in omnipotentis Dei miſericordia ante fatus Pipinus Francorum Rex iterūm * profectus eſt, præmittens ante ſuum occurſum aliquos ex ſuis proceribus & cum eis exercituales viros ad cuſtodiendum propria Francorum * cluſas. Ibique coniunctens remoti reſidebant, proprij regis præſtolantes aduētum. Audiens itaq; protcrtus ille Aiſtulphus paruos fuiſſe Francos illos, qui ad cuſtodiam propriarum aduenerant cluſarum, fidens in ſua * ferocitate, ſubito aperiens cluſas, ſuper eos diluculo cum plurimis exercitib* irruit. Sed iuſtus iudex Dominus Deus, & Saluator noſter Ieſus Chriſtus victoriam pauciſſimis illis tribuit Francis. Et multitudinem illam Longobardorum ſuperantes trucidauerunt, ita vt ipſe Aiſtulphus fuga arreptus vix ab eorum euadere potuiſſet manibus, niſi vſque in Papiam Ciuitatem abſque armis fugam arripuiſſet. In qua & præ timore Francorum cum aliquantis ſe retruſit. Ipſi verò Francī introcteſ cluſis cunctum fuſſatum Longobardorum poſt peractam eædem abſtulerunt ſpolia multa aufcrentes. Coniungens verò Chriſtianiſſimus Pipinus Frācorum Rex, ſequiſpes etiam eius & antefatus Beatiſſimus Papa factus vſque ad muros Ciuitatis Papiæ vtrique peruenerunt. Quam & obſidentes per aliquantos dies viriliter eam Francorum exercitus * conſtrinxerunt. Tunc iamfatus beatiſſimus, & coangelicus Papa Pipinum depreeatus eſt benigniſſimum Regem, vt iam amplius malum hoc non * prouenirēt, neque ſanguis effunderetur chriſtianorum, imminens ſalutifera prædicatione, vt pacificè cauſæ finerentur.* Ad hæc Chriſtianiſſimus Pipinus Francorum Rex ciuſdem beatiſſimi Patris, & boni paſtoris audiens, adimplenſq; admonitionē Deo dilectam pacem inientes, atque in ſcripto fœdera partium adfirmantes inter Romanos, Francos, & Longobardos, & obſides Longobardorum iſdem Frācorum Rex abſtollens: Spopondit ipſe Aiſtulphus cum vniuerſis ſuis iudicibus ſub terribili, & fortiſſimo ſacramento, atq; in eodē pacti fœdere per ſcriptam paginam affirmauit ſe illico redditurum Ciuitatem Rauennam cum alijs diuerſis Ciuitatibus. Et poſt hoc facta pace inter Romanos, Francos, & Lōgobardos Rex Pipinus obſides Lōgobardorum ſeorum ducens in finibus ſuis rediit. Cumq; ab inuicem eſſent ſegregati ſolitum in periurij reatū infidelis ille Aiſtulphus Longobardorum Rex incidens, quod iureiurāndo promiſit reddere diſtulit. Dum enim ſæpefatus Sanctiſſimus Papa coniungeret Romam, poſt aliquanti temporis ſpatium furore vehementi repletus aduerſarius ille, & ſuæ animæ inimicus Aiſtulphus Deo ſibi contrario, nō ſolum quia ea, quæ promiſerat, minimè adimpleuit, ſed etiam & generaleм faciens commotionem cum vniuerſo regni ſui Longobardorum populo cōtra hanc Romanam veni t Vrbem, quam per trium menſium ſpatia obſidens, atq; ex omni circundans parte, quotidie fortiter eam expugnabat; omnia quæ erant extra Vrbem, ferro, & igne deuaſtans, atq; funditus demolliens conſumpſit. Imminens vehementius iſdem peſtifer Aiſtulphus, vt hanc Romanam caperc potuiſſet Vrbem, nam & multa corpora ſanctorum effodicns, eorum ſacra * myſteria ad magnum animæ ſuæ detrimentum abſtulit. Hæc itaq; impiè ab eodem Aiſtulpho geſta quanto citius ſæpedicti Francorum * inſonuere Regis in aures. Sed & Beatiſſimus Pontifex per marinum iter ſuos ordinans, & ad eum in Franciam dirigit miſſos, vna cū quodam religioſo viro Warnerio nomine, qui ab eodem Francorum Rege huc Romam directus fuerat. Cūcta quæ geſta ſunt, & quæ crudeliter Tyrannus ille peregit Aiſtolphus * fubuli fictione ſuis apoſtolicis relationibus ſæpefato Chriſtianiſſimo, & Dei cultori Pipino Francorum intimauit Regi, adiurans

* excelsa

* viribus

* B. proſe-cutus

* B. Clau-ſas

* fortitu-dine

Foſſarum *id eſt ca-ſtra

* cōſtrinxit

* peruenirēt

* Adhoc Papinus rex audiēs eos paci inhiantes, atque in ſcripto fœ derepactū promittē-tes diuī ſummo Pontifici. Fiat ſecun dū præce-ptum tuū beatiſſime pater.

* Cimite-ria

* inſonue-rūt aurib*

* fubtiliter ſuis

*sub diuini iudicij die obtestans, vt cuncta, quæ B. Petro pollicitus est adimpleret.

eum fortiter, firmiterq; * sub diuina dei iudicij obtestatione, cuncta quę B. Petro pollicitus est ad implendum. Ad verò hæc Christianissimus Pipinus Rex Francorum feruore fidei motus iterum cũ Dei virtute generalem faciens motionem in Longobardorum partes * coniunxit. Et clusas funditus eo ũdem euertit Longobardorum. Etenim cum ad prædictas Longobardorum elusasiam tatus Christianissimus Pipinus Francorum appropinquaret rex,* coniunxerunt in hac Romana vrbe imperiales missi, Gregorius scilicet* Proto secreta, & Ioannes Silẽtiarius directi ad prædictum Francorum Regem. Quos suscipiens Beatissimus Papa eisdem motionem præfati Francorum regis nunciauit. Quod quidem illi dubium habuisse non credendi. Et adhærens eis missum Apostolicę sedis cos in Franciam ire absoluit. Et pergentes marino itinere quantocyus Massiliam aduenerunt. In quam ingredientes dilicerunt iam prædictum Francorum Regem Longobardorum fines fuisse ingressum, iuxta adhortationem antefati beatissimi Papæ, & promissionem, quam beato Petro iureiurando obtulerat. Et* hęc cognoscẽtes ipsi Imperiales missi tristes effecti nitebantur* dolessè missum Apostolicæ sedis detinere Massiliã, vt minimè ad prædictum properaret Regem affligẽtes eũ* valide. Sed interueniente beato Petro Apostolorum Principe eorum callida ad nihilum redacta est versutia. Itaq; vnus ex ipsis Gregorius videlicet* Proto secreta præcedens Apostolicæ sedis missum cæteriter prænominatum Francorum affectutus est* Regem: quem & in finibus Longobardorum nõ procul à Papia reperit ciuitate: & nimis eum deprecans atq; plura spondens * tribui imperialia munera, vt Rauennatum Vrbem vel cæteras eiusdem Exarchatus Ciuitates, & Castra imperiali tribuens concederet ditioni. At nequaquam valuit firmissimũ iam fati christianissimi, atq; benignissimi fidelis Dei, & amatoris Beati Petri Apostoli, scilicet antefati Pipini Frãcorum regis incliuae eor, vt easdem ciuitates, & loca imperiali tributeret ditioni. Afferens dem ciuitates, & loca imperiali tributeret ditioni. Afferens eisdem Dei cultor, mitissimus Rex, nulla penitus ratione easdem Ciuitates à potestate Beati Petri, & iure Ecclesiæ Romanæ, vel Pontificis Apostolicæ sedis quoquomodo alienari* affirmans etiam sub iuramento, quod per nullius hominis fauorem sese certamini sæpius dedisset, nisi pro amore beati Petri & venia delictorũ ; asserens & hoc, quod nulla* cum thesauri copia fuadere valeret, vt quod semel beato Petro obtulit, auferret. Et hæc prædicto imperiali misso reddens in responsis, continuo eum ad propria remeandũ per aliam viam absoluit, qui & sine effectu Romam cõiunxit. Dum verò antefatus benignissimus Pipinus Frãcorum Rex Papiã obsidens constringeret Ciuitatem, tunc Astulphus atrocissimus Rex Longobardorum, vt veniam illi tribueret, & ab obsidione ecclsiæ quas prius contemplerat conscriptas in pacti fœdere redderet Ciuitates, se modis omnibus profe ssus est, redditurum. Et denuo confirmato anteriore pacto, quod per clapsam octauam indictionẽ inter partes* prouenerat, restituat ipsas Ciuitates prælatas addens & castrum quod cognominatur Comiaclum.

De quibus omnibus receptis Ciuitatibus donationem in scriptis à beato Petro, atque à Sancta Romana Ecclesia, vel ꝯnibus in perpetuum Pontificibus Apostolicæ sedis missi possidendam, quæ & vsque hactenus in archiuio Sanctæ nostræ Ecclesiæ recondita tenetur. Ad recipiendas verò ipsas Ciuitates misit ipse Christianissimus Frãcorum Rex suum consiliarium, id est Fulradum venerabilem Abbatem, & presbyterum. Et continuo eius * eximietas festiciter cum suis exercitibus Franciam repedauit. Prænominatus autem Fulradus venerabilis Abbas, & presbyter Rauennatium partes cum missis iam fati Aistulphi Regis eonjungens, & per singulas ingrediens Ciuitates tam Pentapoleos quam & Æmiliæ easq; recipiens, & obsides* per vnamquamque auferens, atq; primates secum vna cum elauibus portarum Ciuitatum deferens Romam coniunxit. Et ipsas claues tam Rauennatium Vrbis, quamq; diuersarum Ciuitatum ipsius Rauennatium exarchatus vna cum suprascripta donatione de eis à suo rege emissa in confessione beati Petri ponens, eidem Apostolo, & eius Vicario Sanctissimo Papæ, atq; omnibus eius Successoribus Pontificibus perẽnter possidendas, atq; disponendas tradidit, id est Rauennam, Armininum, Pisaurum, atque Fanum, Cesenas, Senogallias, Esium, Forum Pompilij, forum Liuij cũ Castro Sufubio, Montemferetri, Acerragio, Mõtem Lucari, Serram, Castellum Sancti Mariani, Bobrum, Vrbinum, Callisi, Lucolos, Eugubium seu Comiaclum. Necnon & Ciuitatem Narniẽsem, qui à * ducatu Spoletino à parte Romanorum per euoluta annorum spatia fuerat inuasa. Dum ergo hæc agerentur, ipse infoelix Aistulphus quodam loco iu venationem pergens diuino ictu percussus, defunctus est. Tunc Defiderius quidam Dux Longobardorum, qui ab eodem nequissimo Aistulpho Tuscię in partes erat directus, audiens præfatum obisse Aistulphum, illicò aggregans ipsius Tusciæ vniuersum exercitum multitudinem, regni Longobardorum arripere nixus est fastigium. Cuius personam despectui habens Radehisus dudum Rex, & postmodum monachus, germanus præfati Aistulphi, sed & alij plures Longobardorum optimates cum eo eundem Desiderium spernentes, plurimam transalpium vel cætera Longobardorum exercitum multitudinẽ aggregantes ad diuincandum contra eum profecti sunt.

Ad hæc præfatus Desiderius obnixè præfatum beatissimum Pontificem deprecatus est sibi auxilium ferre, quatenus ipsam regalem valeret assumere dignitatem, spondens iureiurando omnem præfati beatissimi Pontificis admplere voluntatem. Insuper & reipublicæ fe rediturum professus est Ciuitates, quæ remanserant, immo & copiosa datarum munera. Tunc isdem præcipuus pater, & bonus pastor inito consilio cum sæpefato Fulrado Venerabili presbytero, & Abbate atq; consiliario Christianissimi Pipini Francorum Regis, misit huum germanum, Paulum scilicet Diaconem, atq; Christophorum cõsiliarium vna cum præfato Fulrado in partes Tusciæ ad prædictum Desiderium. Cum quo loquentes cõfestim per scriptam paginam tetribili iuramento isdem Desiderius cunctam professus est superius annexam sponsionem admplere. Post hęc verò peracta fiatim suum missum id est Stephanum Venerabilem presbyterum cum Apostolicis exhortatoris literis præfato Radehiso, vel cunctæ genti Longobardorum direxit, properans & prædictus Fulradus Venerabilis cum aliquantis Francis in auxilium ipsius Desiderij, sed & plures exercitus Romanorum si necessitas exigeret in eius dispositr* occurri adiutorium. Et fustragantibus prediti Sanctissimi Pontificis Deo acceptis precibꝰ, ita omnipotens Dominus disposuit, vt sine vlla animarum perieclitatione antefatus Desiderius per iam dicti coangelici Papę concursum eandem, quã ambiebat, assumeret regalem dignitatem. Dum verò hæc agerentur, direxit missum suum Sanctissimus Pontifex, & absolute de ipsis Ciuitatibus quas sepedictus Desiderius Rex redderet promisit rat bi atissimo eidem Papæ, id est Fauentias cum castro* Fabellum, seu* gabellum, & vniuersum ducatum Ferrariæ in integrum. Et annuente Deo Rꝛ mpublicã dilatans, & vniuersam dominicam plebem vidclicet, rationales sibi commissas aues vt bonus pastor, animam suã ponens, omnes ab infidijs eru t inimicorum, cunsumq; consummans, & omnia vtiliter perficiens, Dei vocatione viis finiens ad eternam migrauit requiem. Qui fecit ordinationem vnam per mẽsem Martium, presbyteros 11. Diaconos 2. episcopos per diuersa loca numero viginti: & cessauit episcopatus dies triginta quinque. Sepultus est in Basilica B. Petri Apostolorũ Principis, sexto Kalendas Maij, Indictione 10. Et cessauit Episcopatus eius diebus triginta duobus.

*Dure Spoletano

*Quod *dolo

*valde

*Proto à secretis

*tribuir

*B. pati

*ei

*occurere

*B. Tiberiano

*Caballo

*B. conuenerat

*B. Comaclam

*ipse rex

*de vna quaque tollens

Rachis voluerat admonasterium.

Stephan⁹ 3. Papa sacrauit

Compendium rerũ ab eo gestarum.

Notæ in vitam Stephani III.

Stephanus] *Duodecimo die post obitum Zachariæ, vigesima septima Martij anno Domini 752. electus est Stephanus tertius; qui sicut prima ætate, teste Anastasio, pie est institutus, ita primordia Pontificatus, institutis & rectissimis exemplis Xenodochijs, à pietate inchoauit, tertio mense pontificatus sui anno 40. annorum cum Aistulpho Longobardorum Rege iniit: quod cum Rex fœdifragus quarto post mense rupisset, nihilq; apud eum iter ab numerium ætq; legationibus pacem expetentibus profecisset, auxilium implorauit à Constantino Imperatore, sed non exorauit. Itaque frequentatis per vrbem publicis Litanijs precibus & processionibus, à Pipinio filio, Carolo Magni patre, vrbe egressus Aistulphum adijt: Sed cum nihil ibi*

profe-

profecisset, ad Pipinum in Gallias perrexit: à quo honorifice exceptus, ibem & promissionem fubfidij impetrauit, cuius causa Romam Gallias profectus erat. Vt beneficia ab eodem accepta compensaret, Patrijs Pipinum cum filijs Reges Gallie confecrauit. In morbum vitæ fuæ periculofiffimum dum ibidem incidiffet, beneficio S. Martyris Dionyſij, vt fatetur in Diplomate quodam apud Hilduinum in actapagats. Subito præter omnium expectationem conualuit. Dum Patrijs ageret, teſte VV alfrido Strabone, Eccleſiam Gallicanam in ſacro canu per Romanos clericos perfectè inſtruxit: Aſtulphus autem Rex Longobardorum interea Carolomanum fratrem Pipini à Monaſterio Caſinenſi quod ingreſſus erat, abſtractum, accedente Abbatis uſſu, miſit in Galliam; vt fratrem Pipinum à ſubſidio Romanæ Eccleſiæ ferendo auocaret. Quod cum ille Romanæ Eccl. ſtic obſeruantiſſimus, ea duntaxat intentione propoſuiſſet, vt barbari Regis furor ab inferenda clade Caſinenſi Monaſterio abſtineret, adeóque non ex propria ſententia hoc demandatum negotium peregiſſet, nihilque apud fratrem obtinuiſſet, paratus eſt Franci contra Longobardum expeditio, habita pugna, ſuſque Longobardorum exercitu: Aſtulphus Papiæ Vrbis ingreſſu abinternecione ſe liberauit: Verùm cum Pipinus eandem vrbem obſidione cinxiſſet, deditione incolarũ ſubegiſſet, rogatu & interceſſione pontificis, Aſtulpho ea conditione reddita, vt iurat o promitteret, ſe Rauennam, aliaſue quas nullo iure in uaſerat Romanæ Eccleſiæ ciuitates, propediem redditurum eſſe. Quod cum Aſtulphus Rex non gratanò præſtitiſſet, Pipinus cum ſuis in Gallias: Stephanus Papa reliquijs S. Dionyſij donatus, in vrbem redijt; vbi ſummo gaudio à ſuis exceptus, dignas Deo laudes, pro tot tantiſque acceptis beneficijs publicè apud Baſilicam ſancti Petri ex more perſoluit. Aſtulphus poſt obitum Pipini timore ſolutus, non modo nihil Eccleſiæ reſtituit; ſed potius comparato vndequaque exercitu, ipſius vrbu obſidionem præparauit. Videns ea Stephanus Papa, noua legatione in Gallias miſſa, nouum ſubſidium implorat per literas infra ſubſequentes: Quas cum Rex Pipinus acceſſiſſet, citiſſimè parato exercitu Italiam ingreditur, cogitque Aſtulphum vt quas iniuſtrat Rauennatin Exarchatu vrbes, ſtatim reſtitueret, atque poſteſſione euacuaret: Pipinus receptas vna cum multis aliis turris recenſitis Romanæ Eccleſiæ donauit, factamque donationem ſcripto inſtrumento publico, quod etiammum in Archiuis Romanæ Eccleſiæ continetur, corroborauit. Et ne bis periurus tertio aduerſus Deum eiuſque ſanctos bella moueret, Aſtulphum vita ſimul & regno Deus ſpoliauit: delatoque auctoritate ſedis Apoſtolicæ regno Longobardorum ad Deſiderium Ducem Tuſciæ, factum eſt iuſto Dei iudicio, vt qui nouiſſimum Romanam Eccleſiam quicquam iuriũm in Italia ciuitatibus poſſidere, ſidem, vt videre eſt apud Anaſtaſium ſupra, ab ipſa ſupplices Regnum petere deberent.

Huius temporibus S. Bonifacius & Hildebertus Colonienſis Archiepiſcopus circa Thueſlenſem Eccleſiam de iure diœceſeos controuerterunt: vt patet ex Epiſtol. Bonifacij ad Stephanum Papam.

Pipinus Rex Galliæ fit.

Lõgobardi regnum à Pontifice expetunt.

An Pipinus à Stephano vel à Bonifacio vnctus fuerit in Regem Galliæ.

Præuio Chriſto] Hic, *inquit Baronius anno 753 num. 9.* alluſiſſe eum putamus ad ritum illum Romanæ Eccleſiæ, quo ſacratiſſima Euchariſtia ſoleret peregrinantes Romanos Pontifices præcedere.

Pipinus Rex cum ab eodem ſanctiſſimo Papa Chriſti gratia cum duobus filijs ſuis Regijs vnctiſ fuiſſet Franeorum] *Idem prater Anaſtaſium hic aſſerunt Theophanes libr. 22. Paulus Diaconus lib. 6. cap. 5. Egilwaldus libro 2. cap. 1. & ipſe Ludouicus Imperator in epiſt. ad Hildumum ſcr pta, quæ in Areopagit. ant iqua verſione inuenitur. Vnũm verò eſſe Pipinũ à S. Bonifacio affirmant priſci Francorum annales, tam Nueriani, quam Puhoeam. Aimeinus libro 4. cap. 61. Mariamus, Regino, Lambertus, Sigebertus, & hiſtorici omnes Latini, vt ait Baron. ann. 754.* Poſſunt tamen, *inquit Seratius not. 38. libr. 3. hiſtor. Mogun.* qui diſcordes videntur, in concordiam non difficulter adduci, ſi dicamus ab vtroque vnctum Pipinum: à Bonifacio ſcilicet vno tempore, tanquam à pontificis ipſius Legato; à Stephano deinde alio ſecreto tempore, tanquam ab ipſomet Pontifice. Nam eundem Regem vngi ſæpius quid vetat! An non etiam aliquando factum? Mitto Caroli Magni eiuſque filiorum hiſtorias. Saul Rex nónne bis vnctus 1. Regum 10. Dauid verò nónne ter? 1. Regum 16. 2. Reg. cap. 2. & 5. Huiuſmodi enim interdum cæremoniæ ac ritus ad maiorem auctoritatem, ſolennitatem & confirmationem itentur: prout rectè dixit libro 2. Regum cap. 5. quæſtione 4. Toſtatus. Idem factum eſſe Pipino notant Aimoin. libro 4. cap. 62. & Tilius libro de Regibus Franciæ. *Hæc Seratius lib. 3. hiſt. Mog. not at 38.*

An Carolomannus monachꝰ contra Eccleſiam ſollicitando peccauerit.

Carolomannum fratrem Pipini] *Carolomannum non ſui animi conſilio hæc præſtitiſſe, ſed iuſſu illius, cui vouerat Deo nomine obedire, Abbatis Caſinenſis Monaſterij; teſtatur Leo Oſtienſis lib. 1. cap. 7. in ſue hiſtoria:* Poſt modum verò cum ab Aiſtulpho Longobardorum Rege rogaretur, vt pro quibuſdam Regni ſui negotijs ad Pipinum fratrem ſuum Francorum Regem pergeret, Abbate quoque id fieri poſtulante, ægrè eos in ſentiens profectus tandem eſt, *&c. Hæc de Carolomanno Leo Oſtienſis.*

Franeorum Clauſis] *Clauſæ ſunt angiſtiæ alpium, quibus veluti oſtijs acceſſus hoſtium vetabatur.*

SEQVVNTVR EPIST.
STEPHANI III.

EPISTOLA I. STEPHANI PAPAE III. ad Hilduinum, qua enarrat quomodo in Gallijs per S. Dionyſium à graui morbo ſanatus fuerit.

Baron. ann. 754. num. 3. & 4.

STephanvs *Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei.* Sicut nemo ſe debet iactare de ſuis meritis, ſic nõ debet opera Dei quę in illo per ſuos Sanctos fiunt, ſine ſuis meritis ſilétiare, ſed prædicare: quia ſic Angelus admonet Tobiam. Vnde ego pro oppreſſione ſanctæ Eccleſiæ à Rege atrociſſimo & blaſphemo nec dicendo Aiſtulpho ad optimum & S. Petri fidelem dominum Pipinum Chriſtianiſſimum Regem in Franciam veni, vbi ægrotaui vſque ad mortem, & mauſi aliquod tempus apud pagum Pariſiacum in venerabili monaſterio beati Martyris Chriſti Dionyſij. Quo cùm iam me medici deſperarent, fui in oratione in Eccleſia eiuſdem beati Martyris ſubtus campanas, & vidi ante altare bonum paſtorem dominum Petrum, & magiſtrum Gentium dominum Paulum, & notamente illos recognoui de illorum * furtarijs, & ter beatum dominum Dionyſium ad dexteram domini Petri, ſubtilem & longiorem, pulchra facie, capillis eandidis, colobio indutum candidiſſimo, purpura clauato, pallio toto purpureo, auro interſtellato, & ſermonie abantur inter ſe lætantes.

* Furtarię idéquod Cuta vbi ſunt picta imagines, apud S. Gregorij in epiſt. ad Secundum.

Dixitque bonus paſtor dominus Petrus: Hic frater noſter poſtulat ſanitatem: & dixit beatus dominus Paulus: Modò ſanabitur, & appropinquans miſit manum ſuam ad pectus domini Dionyſij amicabiliter, reſpexitque ad dominum Petrum, & dixit dominus Petrus ad dominum Dionyſium hilariter: Tua gratia ſanitas eſt eius. Et ſtatim beatus Dionyſius thuribulum incenſi & palmam in manu tenens, eum preſbytero & diacono, qui in parte ſtabant, venit ad me, & dixit mihi: Paxtecum, frater: noli timere, non morieris, donec ad Sedem tuam proſperè reuertaris. Surgeſanus, & hocaltare in honorem DEI, & Apoſtolorum eius Petri & Pauli, quos vides, dediea, Miſſas gratiarum agens. Exratenim ibi inaſtimabilis claritas & ſuauitas. Moxque ſanus gratia DEI factus, volebam implere, quod mihi præceptum erat. Et diebant qui ibi aderant, quod dementabar. Quapropter retuli illis, & Regi, fuiſque Optimatibus quæ videram, & quomodo ſanus fuerim: & impleui quæ iuſſa ſunt mihi. Benedictus DEVS.

NOTÆ in Epiſtol. I. Stephani III.

Epiſtol.] *Hæc quo tempore contigerint, ſcripta qua ſequuntur, indicant, hiſ verbis:* Geſta ſunt autem hæc à beato Stephano Papa, diuina clementia, adiuuantibus Sanctis

Tempus ægrotantis Stephani Papæ

Apostolis Petro & Paulo, per beatissimum Martyrem Dionysium hoc anno, qui est ab Incarnatione Domini nostri Iesu Christi 754. 5. Kal. Augusti. quo Christi roboratus virtute inter celebrationē collectationis præfati altaris & oblationē sacratissimi sacrificij, vnxit in Reges Frācorum florentissimum Regem Pipinum & duos filios eius Carolū & Corolomannum, sed & Bertrādam ipsius inelyti Regis Pipini cōiugem indutā cyclatibus Regijs, gratia septiformis Spiritus sanctī in Dei nomine consecrauit, &c.

Ex Biblioth. Vat. Bar. ann. 755. nu. 2. & seq.

EPIST. II. STEPH. PAPÆ III. AD PIPINVM Regem & Carolomannum fratrem eius, de Aistulphi iterata perfidia vindicanda.

DOMINIS excellētissimis filijs Pipino Regi, & nostro spirituali compatri, seu Carolo & Carolomanno Regibus, & vtriusque Patritijs Romanorum, Stephanus Papa Prouidi & Sapientissimi Salomonis prophetica ita fertur assertio: Nomen bonū super misericordiā. Nomen quippe bonū est, fidē, quam quis pollicitus fuerit, immaculato corde, & pura cōscientia custodire, & operibus implere. Nomen enim bonum est, totis viribus ad exaltationē sanctæ Dei Ecclesiæ, per quā & salus Christianorum existit, decertare. Bonū enim inter omnes gentes de vobis exijt nomen, si operibus fuisset impletum. Redemptor namq; noster misericors & multum miserator Dominus, illis propitiator existit, quos omninò tota mētis integritate fideles, & defensores sanctæ suæ Ecclesiæ cognouerit. Qualis remuneratio aut merces sub cælo existimāda & cozquanda est ad eam, quæ pro defensione Dei Ecclesiæ & domus beati Petri est rependenda? Ideò namq; excellentissimā & Deo protectam bonitatē vestrā super turbas populorum & multarū gentium, idem Rex Regū & Dominus dominantium saluos vos instituit, vt per vos sanctā Dei Ecclesia exaltetur. Potuerat namq; alio modo, vt illi placitum fuisset, sanctā suam vindicare Ecclesiā, & iustitiā sui Principis Apostolorū exigere. Sed quia mentē & cōscientiā vestrā, a Deo protectę spiritualis cōpater & dulcissimi filij, ꝑbare voluit: idcò nostri infelicitatē ad vos peruenire præcepit.

Ecclef. 7.

Stephani Papæ labores.

Tradidimus enim corpus & animā nostrā, in magnis laboribus viam spaciosam & longinquā prouinciā, valdē fisi in vestra fide, per Dei nutū illuc profecti sum⁹, afflicti niue & frigore, æstu, & aquarū inundatione, atq; validis fluminibus; ac atrocissimis mōtibus, seu diuersis periculis. Etenim dū vestris mellifluis obtentibus præsentati fumus, oēs causas Principis Apostolorū in vestris manibus cōmendauimus. Quādoquidē inspirati à Deo, aurē petitionib. nostris accōmodare dignati estis: & vos B. Petro polliciti estis eius iustitiā exigere, & defensionē sanctæ Dei Ecclesiæ ꝓcurare, & vt verē fideles Deo, pura mente pro defensione Ecclesiæ Dei ꝓperastis ad dimicādū. Sed omnipotens Dominus, qui cōterit bella ab initio, qui superbos humiliat, & humiles exaltat, illicò *iustitiā B. Petri vestrę bonitati & omnib. Christianis demōstrauit: & tale præsulgidū miraculū ostēdit, quale omninò gloriosum est referendū. Illi enim inimici Dei, & sanctæ Ecclesiæ, qui in sua ferocitate cōfidebant, veloces pedes habētes ad effundēdum sanguinē, super breuē numerū populi vestri irruerunt: & ita per manum B. Petri omnipotens Dominus victoriā vobis largiri dignatus est, vt illi qui innumerabiles exsistebant, à paucis hominibus fuissent interempti: & humiliati sunt ipsi inimici B. Petri vſq; ad terram, & ita timorem & tremorem in illis Dominus immisit per intercessiones beati Petri, vt ad nihilum deuenirent, non enim gladius hominis, sed gladius Dei est qui pugnat.

*victoriā

Psal. 13.

*Deest in alio exemplari.

Videns namq; sua deceptionē* iniquus Aistulphus Rex, cum suis à Deo destructis iudicibus per blādos sermones, & suasiones, atq; sacramenta illusorunt prudentiā vestram, & plus illis falsa dicentibus, quā nobis veritatē asserētibus credidistis. Magno nāq; dolore & tristitia, excellentissimi filij, cor nostrū repletum est. Cur minimè bonitas vestra nos audire voluit? Omnia deniq; quę per Dei visionē vobis locuti sumus, veraciter ediximus, & iā patefacta sunt, vt facta ipsa demonstrant. Etenim sicut primitus Christianiati vestræ ediximus, iniquus Aistulphus Rex ingressō in eius perfido corde diabolo, omnia quæ per sacramentū B. Petro per vestros Missos restituēda promisit, irrita fecit, & nec vnius palmi terræ ꝑpacium B. Petro reddere voluit. A die enim illo, à quo mellifluæ bonitatę vestra separati sumus, tantū nos affligere & tribulare nisus est, quantū non potest os hominis enarrare: In magna nāq; defpectione sanctā Dei Ecclesiā, & nostram humilitatē, & vestros Missos habere visus est. Quia etiam Sad propriā nostram animam auferendam mala eius imperatio & summisiō facta est. Quid multa dicimus? tātū nos tribulauit,* quia etiā, si dici potest, & ipsi lapides ꝓ nobis flerēt: Tamē omnia vester cōsiliarius* Wolrad⁹ presbyter & Abbas, vna cum suis socijs, si Deum pre oculis habent, vobis enarrare possūnt. Non enim iam reddere, vt constituit, propria beati Petri voluit: fed etiam scamaras atq; depræd ationes, seu deuastationes in ciuitatibus, & locis beati Petri facere sua imperatione non est cōsuetus, nec cessat.

* vt Fuldenſis

Ecclef. 4.

Oblitus quippē est Dominus q̄ fecit cū, & fidē Christianā trāsgressus est. Quomodo vlterius credēdus est aut ipse, siue eius consentanei, cū in tanta Dei mysteria sacramenta præburēt, & nolurēt obseruare? Verē enim omnia vobis prædixim⁹ de eius impij Regis falsitate & mālacio. Et quēadmodū diximus, manifestata sunt vobis, & ꝓiurū eius declaratū est. Pro quo peto vos, excellētissimi & à Deo ꝓtecti filij, & nimis oblęcto, doleat vobis ꝓ sancta Dei Ecclesia & B. Petri causā; & quæ per donationē B. Petro offerenda promisisti, ei possīdēda cōtradere debeatis. Memētote, & sęper in vestris prę cordijs firmiter tenete q̄ promisistis eidē Ianitori Regni cęlorū. Nullaiā vos seducat fusūio, aut acceptilatio. Cōsiderate quàm fortis exisſit exactor idē Princeps Apostolorū B. Petrus. Videte, omnia quæ ei ꝓmisistis, & per donationē offerēda polliciti estis, cōtradere festinate, vt nō lugeatis in æternū, & cōdēnati maneatis in futura vita. Vita enim huius mūdi breuis est, & sicut vmbra declinat, & sicut vestimēti ū inueterafcit. Illā vitā æternā q̄ vobis B. Petr⁹ ꝓ sua causa & iustitia ꝓmisit, tota mēte, & integro corde querite.

Decertate, bonū opus, q̄ cœpistis, implere: & quæ p donationē manu vestra confirmastis, protectori vestro B. Petro reddere festinate. Quoniam scriptū est: Melius nō votuere, quā vouere & votū nō reddere. Sciatis enim, quia sicut chirographariā vestrā donationē Princeps Apostolorū firmiter tenet, ita necesse est vt ipsū chirographū expleatis: ne dū iustus iudex ad iudicādū viuos & mortuos, & sæculū ꝑ ignē aduenerit in futuro iudicio, idē Princeps Apostolorū i dem chirographū demōstrans nullā habere firmitatē, districtius cū eo facti as rationes: fed magis explere q̄ promisistis velociter, vt iterū vitam æternā, quā ab ipso Principe Apostolorū promissam habetis, possideatis. Cōiuro vos, excellētissimi & à Deo ꝓtecti filij, ꝑ Deū omnipotentē, q̄ continet omnia sua potētia, & per sanctā cę Matrē gloriosam semper Virginē Mariā Dominam nostrā, atq; per Virtutes cælorū, & per beatos Principes Apostolorū Petrum & Paulū, atq; ꝑ tremendū iudicij diē, vbi oēs constrictē ad reddendū de nostris factis rationē astistere habemus, vbi nulla est ingeniosa excusatio: velociter & fine vllo impedimēto, q̄ B. Petro ꝓmisistis per donationē vestrā, ciuitates & loca, atq; omnes obsides & captiuos B. Petro reddite, vel omnia, quæ ipsa donatio cōtinet. Quia ideò vos Dominus ꝑ humilitatē meā, mediāte B. Petro, vnxit in Reges, vt per vos sancta sua exaltetur Ecclesia, & Princeps Apostolorū sua ſuscipiat iustitiā.

Magnum desiderū est in nostro corde, vestręs mellifluos vultus aſpicere, & de vestræ iucūditatis lætitia gaudere, iuxta q̄ sapientissimus ait Salomon: Per vicos & plateas queſiui q̄ dilexit anima mea. Et certè quos dileximus, per Dei iustionē inuenimus, & quos desideraimus amplexi sum⁹: pro quo diffusa est super vos benedictio & gratia B. Petri, vt Domini fuit prouiſio. Quod nullus de vestris parēt ibus meruit ſuſcipere, vos ſuſcepiſtis: & Princeps Apostolorum præ cęteris Regibus & gentibus vos fuos peculiares faciens, oēs fuas causas vobis cōmiſit: Et vos reddetis rationē Deo, quomodo pro iuſtitia ipſius Ianitoris Regni cęlorū decertaueritis. Cunctus nāq; noſter populus & Reſpublicæ Romanorū, magno dolore, & amariſſimis lachrymis vna nobiſcū tribulatur, pro eo quòd cū ad tam longā & ſpaciosam prouinciā properauimus, & præ faſtidio validi itineris caro nostra minuta est: ſic vacui & inſtructuoſi ſine effectu iuſtitiæ reuerſi ſumus. Attamē nos inſelices iuxta Dominicū præceptū, cęgimus, & oēs cauſas B. Petri vobis cōmendauimus: Et vobis pertinet hoc ſiue ad peccatum, ſiue ad meredem.

Cant. 3.

De Aistulphi perfidia.

Nam & omnes gentes ita firmiter tenebant, quod beatus Petrus nunc per vestrum fortissimum brachium suam percepisset iustitiam: & factum nō est, & in magno cordis stupore de hoc omnes eu enerunt.

Iacob. 2.

Sed peto excellentissimam bonitatem vestrā, vt vitupe-rium hoc à gestibus extollatis: & omnibus fidem vestrā operibus ostendite, eò quòd fides, vt scriptum est, sine operib' otiosa est. Cum qua enim fiducia aut fortitudine ad expugnandos inimicos vestros pergere potestis, si iustitiā beati Petri, vt promissitis & initiastis, nō perfecerit is? Si enim vt cœpistis operibus adimpleueritis: eritis semper victores, & fortissimi super vestros inimicos, & presens Regnū per multorum annorū spacia cū bona possidebitis fama, & vitā percipietis æternā. Tanto operi direximus ad vos Wilhariū reuerendissimum & sanctissimum fratrem & Coepiscopum nostrum & fidelem, qui vobis omnia de nostra tribulatione & causa beati Petri proprio ore enarret. Cui in omnibus credere debeatis, & exitum bonum in causa beati Petri ponere. In columem excellentiam vestram gratia superna custodiat. Bene valete.

Ex Biblio: Vat. Baz. ann. 755. nu. 11. & seq.

EPIST. III. STEPH. PAPÆ III. AD PIPINVM Carolomannum & omnes fideles, qua contra Aistulphum Romam obsidentem auxilium petit.

*deest in alio exemplari.

DOMINIS *excellentissimis, Pipino, Carolo, & Carolomanno* tribus Regibus, *& nostris Romanis Patricijs, seu omnibus Episcopis, Abbatibus, presbyteris, & monachis, seu gloriosis Ducibus, Comitibus, vel cuncto exercitui Regni & prouincie Francorum, Stephanus Papa & omnes Episcopi, presbyteri, diaconi, seu Duces, Chartularij, Comites, Tribuni tenentes, & vniuersus populus & exercitus Romanorum, omnes in afflictione positi.* Quanta luctuosa & amarissima tristitia circumuallati, quantaq; anxietate atq; angustia coarctati simus; & quantas, crebrescentibus cōtinuis malis, oculi nostri destillantes profundant lacbrymas; credimus quod & ipsa omnium elementorum segmenta enarrent. Quis enim harum tribulationum conspector non lugeat? Quis auditor harum nostrū inhærētium calamitatum nō vluleat? Quamobrem cuiusdam bonæ mulieris Susannæ pudicæ verba loquamur: Angustiæ nobis vndiq;, & quid agamus ignoramus. O Christianissimi, ecce venerunt nobis dies angustiæ, præſtō sunt dies fletus & amaritudinis: quando, quod timebamus à Longobardis, euenit. Pro quo angustiati, afflicti, & ex omni circumquaq; parte circumdati ab eorum nequissimo Aistulpho Rege, & gente, cum prophe-ta Dominum deprecantes dicimus: Adiuua nos Deus salutaris noster, & propter honorem nominis tui libera nos. Et rursum: Apprehende arma & scutum, & exurge in adiutorium nostrum: Ecce enim cognitū habeas, quomodo pacis fœdera à præfato impio Aistulpho Rege & eius gente dissipata sunt; & qualiter nihil iuxta, vt constituit, & per vinculū sacramenti cōfirmatum est, valuimus impetrare. Et iam quia nullum augmentum nobis factū est, & in ipsis* Ianuarij Kalendis cunctus eiusdem Longobardorum exercitus è Tusciæ partibus in hanc ciuitatem Romanā coniunxerunt & resederunt iuxta portam beati Petri, atq; beati Pancratij & Portuensem. Ipse verò Aistulphus cum alijs exercitibus coniunxit ex alia parte, & sua fixit tentoria iuxta portā Salariam & cæteras portas. Et ſæpiùs nobis dixerit: Aperite mihi portam Salariam, & ego ingrediar ciuitatem: & tradite mihi Pontificem vestrum, & patiētiam ago in vobis. Sin minùs, videte ne muros euertens, vno vos gladio interficiam, & videam quis vos eruere possit de manibus meis.

Dan. 13.

Psalm. 78 Psal. 34.

*Iunij

Vrbs vndique obsessa.

Immania sacrilegia Lógobar-dorum.

Sed & Beneuētani omnes generaliter se in hanc Romanam Vrbem coniungentes, resederunt iuxta portam beati Ioannis, & beati Pauli Apostoli, & cæterasistius Romanæ Vrbis portas. Et omnia extra portā prædia longè latèq; ferro & igni consumpserunt: domos oēs comburētes penè ad fundamenta destruxerunt. Ecclesias Dei incenderunt, & sacratissimas Sanctorum imagines in ignem proijciētes, suis gladijs consumpserunt. Et munera sacra, id est, corpus Domini nostri Iesu Christi in suis contaminatis vasis, quæ solles vocant, miserunt: Et cibo carnium copioso saturati, comedebant eadem munera. Velamina altariū, Ecclesiarum Dei omnia ornamenta (quod nimis crudele dici est) auferentes in proprijs vilitatibus vsi sunt. Seruos Dei monachos, qui pro officio diuino in monasterijs morabātur, pla gis maximis tundentes laniauerunt: & sanctimoniales feminas, atq; recluſas, quæ ab infantia & pubertatis tempore pro Dei amore sese claustrare tradiderunt, abstrahētes cum magna crudelitate polluerunt; quin etiam & in ipsa contaminatione alias interficere nisi sunt.

Et omnes Domos cultas beati Petri igni combusserunt, vel omnium Romanorum (vt dictum est) domos comburentes extra Vrbem funditus destruxerunt, & omnia pecunia abstulerunt, & vineas ferro ad radices abscīderūt, & messes conterentes omninò deuoraverunt: & neq; domui nostræ fanctæ Ecclesiæ, neque cuiquam in hac Romana Vrbe commoranti spes remansit vinendi, quia (vt dictū est) omnia ferro & igni cōsumpserunt, & multos homines interfecerunt. Sed & copiosam familiam beati Petri vel omnium Romanorū, tam viros quàm mulieres iugulārunt, & alios plures captiuos duxerunt. Nam & innocentes infantulos à mammillis matrum suarum separantes, ipsosq; vi pollutentes, interemerunt ipsi impij Longobardi: & tanta mala in hac Romana Vrbe fecerunt, quāta certè nec Paganæ gentes aliquando perpetrarunt. Quin etiam (si dici potest) & ipsi lapides nostras desolationes videtes vlulant nobiscum.

Alia impia facinora Lógobar-dorum.

Quinquaginta & quinq; dies hanc afflictam Romanam ciuitatem obsidentes, & ex omni parte circumdantes, præ-lia fortissima die noctuq; cū pessimo furore incessanter cū diuersis machinis & adinuentionibus plurimis contra nos ad muros istius Romanę Vrbis cōmiserunt: vt fuæ potestati (quod auertat diuinitas) subijciens, omnes vno gladio idē inimicus Aistulphus interimeret. Ita enim cum magno furore nos exprobrantes asserebant: Ecce circumdati estis à nobis;* venite nūc Franci & eruant vos de manib' nostris. Nam & ciuitatem Narniensem, quam beato Petro concessistis ab stulerunt, & aliquas ciuitates nostras comprehēderunt. Quamobrem cōstricti, vix potuimus marino itinere præfentes nostras litteras & Missum ad vestram Christianitatem dirigere, quas & cum magnis lachrymis scripsimus.

Lógobar-dorum exprobratio de Fræcis. *veniant

Vnde & dilectissimi nobis, peto vos, & tanquam præsentialiter assidens cum diuinis mysterijs, coniuro coram Deo viuo & vero, & eius Principe Apostolorum B. Petro, vt sub nimia festinatione nobis subueniatis, ne pereamus: cō post Deum, in manibus vestris nostras omnium Romanorum cōmisimus animas. Non nos derelinquatis: sic nō vos derelinquit Dominus in omnibus vestris actibus. Nō nos perantis: sic non vos spernat Dominus, cius inuocantes potentiā. Ne elongetis à nobis auxilium vestrum, Christianissimi: sic non elonget Dominus auxilium suum à vobis, dum ingressi fueritis contra inimicos vestros ad dimicandū. Adiuuate nos sub magna velocitate, dilectissimi nobis: occurrite,* occurrite & subuenite nobis, antequàm gladius inimicorum ad cor nostrum perringat. Peto vos, ne pereamus, ne quando dicant gentes, quæ in cunctoorbe terrarū sunt: Vbi est fiducia Romanorum, quā post Deum in Regibus, & in gente Francorum habebant? Ne nos permittatis perire, & ne differatis nobis ad solatia dādum, nec à vestro separetis auxiliosīc non sitis alieni à Regno Dei, & ne obduret Dominus aurem suam vestras ad exaudiendum preces: & ne auertat faciem suam à vobis in illo futuro examinis die, quando cum B. Petro, & cæteris iuis Apostolis ad iudicandum sederit omnem ordinem, omnemq; potestatem humanam, & fœculum per ignem: dicaturq; vobis (quod auertat diuinitas) Nescio vos, quia non auxiliati estis; Dei ecclesiam defendere minimè procurastis, eius periclitantē populum peculiarem.

Enixis precibus petit auxilium Step. Pap.

*succurrite

Magna Francorū gloria in subueniendo eis oppressis.

Audite nos, dilectissimi, audite nos, & subuenite nobis: ecce adest tēpus saluandi nos: saluate nos antequàm peream us, Chriſtianissimi. Omnes etenim gētes, quæ circū quaque sunt positę, & ad vestram per Dei potentiam Francorū fortissimam gentem refugium fecerunt, saluæ factæ sunt. Et si omnibus auxilium impartire non differtis, multò amplius sanctam Dei Ecclesiā, & eius populum de inimicorum impugnatione debueratis liberare. Cōsiderate dilectissimi, & omninò pereogitate (per Deū viuum vos coniuro) quoniam post Deum, & eius Principem Apostolorum, nostræ

omni-

omnium Romanorum animæ in vobis pendent: & si perire (quod absit) eas contigerit, penitate in cuius animam respiciat id peccatum. Certè enim omninò credite, Christianissimi, si nobis aliqua euenerit calamitas (quod absit) periclitandi: vos de oinnibus ante tribunal Dei eritis rediturí ratione. Sed magis, dilectissimi nobis, agite, & liberate post Deum in vobis confugientes, vt fructum bonum afferetes in futuri examinis die mereamini dicere: Domine noster Princeps Apostolorum B. Petre, ecce nos clientuli tui, cursum cõsummantes, fidem seruantes tibi, Ecclesiam à superna Dei clementia commendatam de manibus persequentium defendẽtes liberauimus, & assistentes immaculati coram te, offrimus tibi pueros, quos nobis cõmisisti de manibus inimicorũ eruendos, sospites atq; incolumes existentes. Tunc & in præsenti vita, & in futuro sæculo, cælestium præmiorum gaudia adipisci mereamini, audientes paternã desiderabilemq; vocem illam in quientis: Venite benedicti Patris mei, percipite Regnum quod vobis paratum est ab origine mundi.

Matth. 25.

Quare direximus præsentem nostrum Missum Georgiũ, reuerendissimum ac sanctissimũ fratrem & Coepiscopum nostrum, atq; * Warnchārium religiolum Abbatem Missum vestrum, seu * Homaricũ, & Conitem magnilicos eosdem nostros Missos, qui omnes nostros dolores, & cunctas desolationes, quas à Longobardorũ gente, & eorũ proteruo Rege passi fumus, & assiduè patimur, vobis subtili enarratione, quæ proprijs oculis viderunt, viua voce edicere debeant. Quibus & in omnib* tanquã nobismetipsis credere* debeatis, & nostrã liberationẽ nimis festinanter procurare.

Legati in Galliam missi. *Vvarnerium *Thomaricum

*iubeatis

Et coniuro vos per Deum viuũ & verum, vt neq; aquã amplius differendatis nostras afflictiones, & neglectum ponatis ad liberãdum nos: ne (quod absit) si amplius credere differitis, & neglexeritis nos * cruendũ, nobis (quod auertat diuinitas) irruat calamitas pereundi, & vobis pertineat ad magnum detrimentum, & peccatum atq; condemnationẽ in præsenti, & æterna vita, quia vobis animas omnium nostrorum Romanorum tradidimus. Sed magis magisq; vos (vt prædictum est) cõiuramus per Patrem & Filium & sanctum Spiritum, Trinitatẽ indiuisam, vt nostras tribulationes & angustias atque dolores & desolationes credere fine qualibet ambiguitate * iubeatis, & nobis propter Deũ subuenire, & ad liberãdum nos de manibus Longobardorum inimicorum nostrorũ nimis festinãter occurrere iubeatis, vt fructum afferentes copiosum, vita æterna, intercedente beato Petro, perfrui mereamini. Præfatus verò Warnchārius, p amore beati Petri lorica se induens, per muros ipsius ciuitatis Romanę ciuitatis vigilabat die noctuq; & p nostra omniũ Romanorum defensione aet; liberatione, vt bonus athleta Christi decertauit totis suis cũ viribus. Bene valete.

Iterum ob testando clamat.

*debeatis

EPIST. IV. STEPH. PAPÆ III. SVB NOMINE Petri Apostoli & Stephani ad eosdem pro subsidio contra Longobardos.

PETRVS vocatus Apostolus à Iesu Christo Dei viui Filio, qui ante omnia sæcula cũ Patre regnans in vnitate Spiritus sancti, in vltimis temporibus pro nostra omniũ salute incarnatus & homo factus, nosiuo redemit pretioso sanguine, per voluntatẽ Paternæ gloriæ, quemadmodũ per sanctos suos destinauit prophetas, in scripturis sanctis, & per me omnis Dei Catholica & Apostolica Romana Ecclesia, caput omniũ Ecclesiarũ Dei, ipsius Redemptoris nostri sanguine supra firmã fundata petram, atq; ciusdẽ almæ Ecclesiæ Stephanus præsul, Gratia, pax, & virtus ad eruendam eandem sanctam Dei Ecclesiam, & cius Romanũ populum mihi commissum de manibus persequentium, plenius ministretur à Domino Deo nostro, Vobis viris excellentissimis Pipino, Carolo, & Carolomanno tribus Regibus, atq; sanctissimis Episcopis, Abbatibus, presbyteris, vel cunctis religiosis monachis, verùm etiam Ducibus, Comitibus, & cũctis generalibus exercitibus, & populo Franciæ cõmorantibus. *hactenus inscripto, sequitur epistola.*

Ego Petrus Apostolus, dum à Christo Dei viui filio vocatus fum supernæ clementiæ arbitrio, illuminator ab eius potentia totius mũdi sum præordinatus, ipso Domino Deo nostro cõfirmante: Ite docete oẽs Gentes, baptizantes eos in nomine Patris & Filij, & Spiritus sancti. *Et iterum*: Accipite Spiritum sanctum; quorum remiseritis peccata, remittũtur eis; & mihi suo exiguo seruo & vocato Apostolo fingillatim suas cõmendans oues, ait: Pasce oues meas, pasce agnos meos. *Et rursus*: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferorum non præualebunt aduersus eam. Et tibi dabo claues Regni cælorũ: quæcunq; ligaueris super terram, erunt ligata & in cælis: & quæcunq; solueris super terrã, erũt soluta & in cælis. Quamobtẽ oés qui me audientes impleuerunt prædicationẽ, profectò credant suã in hoc mundo Dei præceptione relaxari peccata, & mundi, atque finc macula in illã progredientur vitam. Etenim * quibus illuminatio Spiritus sancti in vestris refulsit præfulgidis cordibus, vosq; amatores effecti estis sanctæ & vnicæ Trinitatis per susceptũ Euangelicæ prædicationis verbũ: pfectò in hac apostolica & Romana Ecclesia nobis cõmixta, vestra futuræ retributionis nis spes teneatur annexa.

Matth. 28. Ioan. 20. Ioan. 21. Matth. 16. * quia

Ideoq; ego Apostolus Dei Petrus, qui vos adoptiuos habeo filios, ad defendendum de manibus auctoris hanc Romanam ciuitatem, & populum mihi à Deo cõmissum, seu & domum, vbi secundum carnem requiesco, de contaminatione gentium eruendam, vestram omnium prouocans dilectionem adhortor, & ad liberãdam Ecclesiam Dei mihi à diuina potentia commendatam omninò protestans admoneo, pro eo quod maximas afflictiones & oppressiones à pessima Lógobardorum gente patiuntur. Nequaquã aliter teneatis, amantissimi, sed pro certo cõfidite, memetipsum tanquam in carne coram vobis viuũ assistere, & per hanc adhortationem validis constringere atq; obligare adiurationibus. Qui a fecũdum promissionem, quã ab eodem Domino Deo & Redemptore nostro accepimus, peculiares inter omnes gẽtes, vos omnes Francorũ populos habe mus.

Francis peculiares filijs S. Petri.

Itaque protestor, & admoneo tanquam in * enigmate, & firma obligatione coniuro vos Christianissimos Reges, Pipinum, Carolum, & Carolomannum, atque omnes eos sacerdotes, Episcopos, Abbates, presbyteros, vel vniu ersos religiosos monachos, & vel cunctos Iudices, itẽ Duces, Comites, & cunctum Francorum Regni populum, & tãquam præsentialiter in carne vnius assistens coram vobis ago ego Apostolus Dei Petrus: ita firmiter credite vobis per adhortationis alloqui verbum: quia etsi carnaliter desum, spiritualiter autem à vobis non desim. Quoniam scriptum est: Qui suscipit prophetam in nomine prophetæ, mercedem suscipit prophetæ.

Matth. 10.

Sed & Domina nostra Dei Genitrix semper Virgo Maria nobiscum vos magnis obligationibus adiurans protestatur, atque monet & iubet, simul etiam & Throni, atque Dominationes, vel cunctus cælestis militiæ exercitus, necnon & Martyres, atque Confessores Christi, & omnes omninò Deo placentes, & hi nobiscum adhortantes, & coniunctim protestantur: quatenus doleat vobis pro ciuitate ista Romana nobis à Domino Deo cõmissa, & ouibus Dominicis in ea commorantibus, necnon & pro sancta Dei Ecclesia mihi à Domino commendata: defendite atque liberate eam sub nimia festinatione de manibus persequentium Longobardorum, ne (quod absit) corpus meũ, quod pro Domino Iesu Christo tormenta perpessum est, & domus mea, vbi per Dei præceptionem requiescit, ab eis contaminentur, & populus meus peculiatis lanietur amplius, nec trucidetur, ab ipsa Lógobardorum gente, qui tanto flagitio periuri, rei existunt, & transgressores diuinarum scripturarum probantur. Præstate ergò populo meo Romano mihi à Deo commisso, in hac vita fratribus vestris, Domino cooperante, præfidia totis vestris viribus, vt ego Petrus vocatus Dei Apostolus in hac vita, & in die futuri examinis vobis alterna impendens patrocinia, in Regno Dei lucidissima ac præclara vobis præparem tabernacula, atque præmia æternæ retributionis, & insinita paradisi gaudia vobis pollicens ad vicem tribuam: dummodò meum peculiarem populum & Romanam meam ciuitatem, fratres vestros Romanos de manibus iniquorum Longobardorum nimis velociter defenderitis.

Nomine Dei Genitricis & omnũ sanctorũ agit.

Currite, per Deum viuum & verũ vos adhortor & protestor.

Efficaces ingerit Stephanus preces.

testor. Currite, & subuenite, antequàm fons viuus, vnde tacerati & renati estis, arefcat: antequàm ipsa modica fauilla destagrantissimæ flammæ remanens, de qua vestram lucem cognouistis, extinguatur: antequam mater vestra spiritualis, sancta Dei Eccl. sia, in qua vitam speratis accipere æternam, humilietur, inuadatur, & ab impijs violetur, atque contaminetur. Protestor vos, dilectissimi filij mei adoptiui, per gratiam Spiritus sancti protestor, & nimis coram Deo terribili, creatore omnium, adhortor atque admoneo ego Apostolus Dei Petrus, & vna mecũ sancta Dei Catholica & Apostolica Ecclesia, quam mihi Dominus commisit: ne patiamini perire hanc ciuitatem Romanam, in qua corpus meum constituit Dominus, quam & mihi commẽdauit, & fundamentum fidei constituit: Liberate eam, & eius Romanum populum, fratres vestros; & nequaquam inuadi permittatis à gente Longobardorum. Sic enim sunt inuasæ prouinciæ & possessiones vestræ à gentibus quas ignoratis. Nõ separemini à populo meo Romano: sic enim non stis alieni aut separati à Regno Dei, & vita æterna. Quicquid enim poscetis à me, subueniam vobis videlicet, & patrocinium impendam. Subuenite populo meo Romano, fratribus vestris, & perfectiùs decertate, atque *finem imponite ad liberandum eos. Nullus enim accipit coronã, nisi qui legitimè decertauerit: & vos decertate fortiter pro liberatione sanctæ Dei Ecclesiæ, ne in æternum pereatis.

* fidem impendite

Vrget vehementius precibus Papa.

Coniuro vos (vt pręfatum est) dilectissimi, per Deum viuum, & omnino protestor, minimè permittatis hanc ciuitatem meam Romanam, & in ea habitantem populum amplius à gente Longobardorum laniari, ne lanientur & crucientur corpora & animæ vestræ in æterno atque inextinguibili igni tartareo cum diabolo, & eius pestiferis angelis: & ne dispergãtur amplius oues Dominici gregis mihi à Deo commissi, videlicet populus Romanus: ne vos dispergat & proijciat Dominus, sicut Israëliticus populus dispersus est.

Declaratum quippe est, quòd super omnes gentes, quæ sub ex lo sunt, vestra Francorum gens Apostolo Dei Petro prima* exitit; & idcò Ecclesiam, quam mihi Dominus tradidit, vobis per manus Vicarij mei cõmendaui ad liberandum de manibus inimicorũ. Firmissimè enim tenete, quòd ego seruus Dei vocatus Apostolus, in omnibus vestris necessitatibus, cũ modo precati estis, auxiliatus fum, & victoriam per Dei virtutem vobis de inimicis vestris tribuis: & in ante attribuam nihilominus, credite, si ad liberandum hãc meam ciuitatem Romanam nimis celeriter accurretis. Mea mẽtote & hoc, quomodo & inimicos sanctæ Dei Ecclesiæ, dum contra vos prælium inceperunt, à vobis qui paruo numero contra eos fuistis, profterni feci. Pro quo decertate, hanc meam velociter adimplere admonitionem, vt perfectiùs mercamini meum auxilium adipisci, per gratiam quæ mihi data est à Christo Domino Deo nostro.

* exiſtit

Excellit gens Francorũ omnes gẽtes.

Ecce, filij caríssimi, præcians admonui vos. Si obedieritis velociter: erit vobis pertinges ad magnam mercedem, & meis suffragijs adiuuari, & in præsenti vita omnes vestros inimicos superantes, & longæui existentes, bona terræ comedetis, & æterna proculdubio fruemini vita. Sin autem (quod nõ credimus) & aliquam polueritis moram, aut adinuentionem, minimè velociter hanc nostrã admplẽdam adhortationem, ad liberandam hanc meam ciuitatem Romanam, & populum in ea commorantem, & sanctam Dei Apostolicam Ecclesiam à Domino mihi commissam, simul & eius Pręfulem: scitis vos ex auctoritate sanctæ & vnicæ & eius Trinitatis per gratiã Apostolatus, quæ data est mihi à Christo Domino, vos alienari pro transgressione nostræ adhortationis à Regno Dei, & vita æterna. Sed Deus & Dominus noster Iesus Christus, qui nos fuo pretioso sanguine redimens, ad lucem perduxit veritatis, nos quoq; prædicatores & illuminatores totius mundi cõstituit, det vobis ea fapere, & intelligere, eaq; disponere nimis velociter, vt celeriùs hãc ciuitatem Romanam, & eius populũ, seu sanctam Dei Ecclesiam mihi à Deo commissam ad cruendum occurratis, quatenus misericorditer, sicut fidelibus suis præ potentiæ, meis pro vobis interuenientibus suffragijs, & in præsenti vita lõgæuos, ſospites, & victores conferuare iubeat, & venturo in sæculo dona suæ remunerationis faciat multiplicius promerceri cum Sanctis & electis suis. Bene valete.

EPIST. V. STEPH. PAPÆ III. AD PIPINVM Regem Francorum, de regno Longobardorum Desiderio Tusciæ Duci tradito.

Exſcripſi. C. Paum. quas eũ à to. 8. Centuriat. habeat.

DOMINO *Excellentissimo filio, & nobis spirituali compatri, Pipino Regi Francorum, & Patricio Romanorum Stephanus papa.* Explere lingua, excellentissime filij, non valemus, quã tuo opere, tua vita delectamur, facta quippe diebus nostris virtute diuina miracula vidimus. Quod per excellentiam tuam sancta omnium Ecclesiarum Dei Mater, & caput, fundamentum fidei Christiane Romana Ecclesia, quæ valdè ab hostium impugnatione lamentabatur, magna nunc gaudij solidit ate*nimirum est translata, atq; confirmata, & mœrentes Christianorum animæ, tuo fortissimo præsidio maximè sunt reuelatæ lætitia.

Ingens Pipini Gloria ex liberata Ecclesia comparata. Pſal. 76. Pſal. 29.

Pro quo vestro opere, & exultatione nostra libet cũ Angelis exclamare: Gloria in excelsis Deo. & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Et quia elapso anno, sito in tempore, valdè ab hostium depopulosa impugnatione fuciati, & vltra citraq; circundati afflꝛgebamur nũc autem tuo potentissimo auxilio erepti ab imminẽtibus periculis, immen so exultamus gaudio, & benedicentes nomen Domini cum Psalmographo conſona dicimus voce: Hæc est immutatio dexteræ Altissimi. Et rursum: Ad vesperã demorabitur flctus, & ad matutinum lætitia. Cuius enim vel fuxum pectus tam benigno opere à tua præclara bonitate peracto, cognitoq; non ſtatim omnipotentis Dei laudibus, atq; in tuę excellentiæ amorem emolleſcat? Hæc me, fateor, excelsa tissime fili & spiritualis compater, quę per te mirabiliter facta sunt, sæpè conuenientibus ex vniuerſo orbe terrarũ nationibus dicere, sæpè cũ eis pariter admirari delectat, extẽſa voce melliflua excellẽtię tuę laudes perſoluere indeficienter.

Celebratur Papa Pipinum laudibus.

Hæc me plerumq; etiã in momento horarũ excitant indeflexibili oculo, pro immẽſa bonitatis tuæ, & vniuerſę gẽtis Francorum ſoſpitate omnipotenti Deo fundere preces. Deniq; amẽtissime & à Deo inſpirate victor felix & diuina prudentia fortiſſime Rex, qualiter beatus Petrus Apoſtolorũ Princeps tuæ deuotionis affectum, quę pro eius causa decertans adhibuiſti, ſuſceperit, ipſa cunctis liquidò vestra vita teſtatur. Scriptum quippe est: Vota iuſtorum placabilia. Libet quippe omninò excellentiſſime fili, tuæ bonitati magnas gratiarũ perſoluere laudes, & nomen Domini pro tam maxima benignitate glorificantes exhilarata voce canere: Benedictus Dominus. Deus Iſraël quia viſitauit plebẽ ſuam: & redemptionẽ facere cupiens populo ſuo ſuſcitauit te nobis, Chriſtianiſſime victor Rex, dilectus noſtris fortiſſimũ liberatorem. Quid enim aliud quàm nouum te dixerim Moyſen, & præfulgidum aſſeram Dauid Regem? Quoniã quemadmodum illi ab oppreſſionibus Allophylorum populum Dei liberaueruntuta tu quoq;, benedicte à Deo victor, fortiſſime Rex, tuo certamine Eccleſiam Dei & eius afflictũ populũ, ab hoſtili impugnatione eruere ſtuduiſti.

Prou. 15. 8

Benedictiones multiplicer Papæ erga Pipinum.

Benedictus es, eximie fili, à Deo excelſo, qui fecit cælum & terram. Et benedictus Deus, quo protegẽte, in manibus tuis hoſtes ſunt. Benedicat tibi Dominus, pulchritudo iuſtitiæ, & tuos amantiſſimos natos, meoſq; ſpirituales filios, Dominum Carolum & Carolomannum, à Deo inſtitutos Reges Francorum & Patricios Romanorum, cũ Chriſtianiſſima eorum matre, excellentiſſima Regina, dulciſſimaq; coniuge, fidei Dei ſpiritualis noſtra commatre, tuæatur, & in omnibus protegat. Dilatet Deus ſemen veſtrum, & benedicat in æternum, atque ſolium Regni fruendum perenniter concedat, & vniuerſam gẽtem Francorum ſub veſtra ditione permanentem illæſam cuſtodiat. Vale in Domino Rex benigniſſime, quia per te ſanctæ Dei Eccleſiæ inimici humiliati ſunt, & magna lætitia ipſa Dei Eccleſia eſt reuelata, & eius peculiaris populus iucundatur, & per te benedicitur Deus, pro quo & eius benedictio ſuper te pleniùs eſt effuſa: gaudium enim vberrimum in vniuerſum orbem terrarum intuliſti. Magna ſunt hæc, & omnipotentis Dei laudibus tribuenda, ſed inter hæc miſericordiſſimi Dei noſtri clementiam indefinẽter per imus, vt cæleſtis ſui Regni gaudio vobis tribuat viciſſitudinem.

Quapropter eum magna fiducia tanquàm præſentialiter co-

SEQVVNTVR CONCILIA SVB STEPHANO Papa III.

CONCILIVM CONSTANTINOPOLITANVM PSEVDO-SEPTIMVM VNIVERSALE ET REPROBATVM

338. Episcoporum: à Constantino Copronymo adueršus cultum sanctarum imaginum congregatum, anno Dom. 754. tempore Stephani Papæ.

Acta huius Concilij abuli sexta actione Concilij Nicæni 2. infra. à Gregorio Neocæsariensi Episcopo recitantur: eademq; ibidem interlocutione Orthodoxorum Ioannis Cancellarij & Epiphanij refutantur: Titulus Pseudosynodi est.

Definitio Sanctæ, Magnæ & Vniuersalis Synodi.

NOTAE.

Causa, locus, tempus Concilij.

Concilium.] *Causam, locum, tempus, numerum Episcoporum, & acta Conciliabuli Theophanes summatim enarrat his verbis:* Eodem quoque anno Constantinus Impius contra sanctas & venerabiles imagines Concilium iniquum trecentorum triginta octo Episcoporum congregauit in Palatio Hieriæ: quorũ primi erant Ephesinus filius Absimari & Pastillus Pregensis, qui apud fe quæ visa fuerunt dogmatizarunt, &c.

Causa & auctoritas congregati Concil.

Quæ autem, quasq; auctoritate hæc Pseudosynodus congregata fuerit, indicant acta Stephani Papæ apud Baronium, anno 754. extamen, quib; scribitur, quod in templo B. Mariæ Virginis, nullo catholico patriarcha præsente, ipse Imperator Constantinus ambonem conscenderit, atque ex eo Constantinum monachum ex Sylci Episcopo patriarcham homo laicus designauerit: & paulo post per laicum Episcopum laicus Imperator sacro sanctum vniuersæ Concilium septimum, vt aiebant, congregauerit.

Locus Cõciliabuli.

Constantinopolitanum.] *Patet ex actu Conciliabuli loco prænotato, vbi dicitur:* Sancta magna & vniuersalis synodus, quæ in hac regia ciuitate congregata est in basilica imperiali & Sanctæ semper Virginis Deiparæ Mariæ, quæ cognominatur Blachernis, &c. *Vnde grauissimè aberrant Sixtus Senensis lib. 5. Bibliothecæ sanctæ anno at. 247. & auctor summæ Conciliorum in principio VII. Synodi, qui hanc falsò tertiã Ephesinam nominant. Causam errorũ vtriq; dedisse videtur Theodosius Ephesinus Episcop. qui pseudosynodo præsedisse legitur.*

Vtrũ hæc Synodus terma sit Ephesina? Præludiũ Conciliabuli. Pseudoseptimum esse probatur.

Acta S. Stephani Iunioris Martyris, quæ recensentur à Baronio an. 754. inter alia referunt, quod ante quam in hoc templo Episcopi conuocati conuenirent, imagines vitam D. N. Iesu Christi sertiq; ssimè repræsentantes prius deleri penitusq; abradi, atque in locum earum anonymum formas substitui procurarint.

Pseudoseptimum.] *Septimi Concilij titulum huic suo conuenticulo impositisse patet imprimis ex actu Synodalibus eiusdem Conciliabuli: ex actu S. Stephani Iunioris Martyris. Sed audi, quid in actu S. Stephani Iunioris Martyris Ioannes Cancellarius contra dixerit.* Septima quomodo erit, vtpote quæ non concordat cum sex priorib. sanctis & vniuersalibus synodis? Omne enim septimum ordinatum in eadem numeratione, qua res quæ præcesserunt, rebus præcedentibus; consentaneum esse debet &c. *In actu Stephani apud Baron.* Quomodo septimũ dicetur, quod sex priora Concilia minimè sequitur. Quicquid enim septimum est, sexum & quintum, & ea quæ ante eos, sequitur necesse est, vt septimum esse queat. Cum igitur vos sex Conciliorum sanctiones abrogaueritis, quid est, quamobrẽ Concilium vestrum septimum appellet is? *Ergo illi non aliter sue consentiunt illegitimo nomen septimi Concilij impositurum, quam si ligens nomen Sophæ attribuerit.*

An fuerit Oecumenicum.

Vniuersale.] *Constat ex actu supra memorato. Sed quomodo inquit Ioannes Cancellarius prædict. act. 6. Concilij Nicæni in principio,* magna & vniuersalis, in quam neq; omnes consenserunt, & reliquarum Ecclesiarũ Præfectis non admiserunt; sed anathemate eam deuouerunt? Non habuit cooperarium, vt hæc, quæ nunc celebratur, *Nicænæ Synodus*, Romanum Papam, neque illius facerdotes, neque per vicarios, neque per prouinciales literas, quemadmodum fieri in synodis debet. *Acta S. Stephan.* Cum que inirio fic legiſſet: Decreta ſanctí & Oecumenicíi ſeptimi Cõcilij: S. Stephan. vir ſilentio manu ſignificato: o ſingulare mendacium, *inquit*, infirmo enim & caduco fundamẽto, caducum quoq; profecto & imbecillum ædificium impoſuiſtis. *Et paulo infra.* Iam qui Oecumenicum illud Concilium vocari queat, quod nec Rom. Anniſtes (clara culus auctoritatem nullo modo fieri poteſt, vi res Eccleſiaſt. ad normam rediganturi) ratum habuit, nec Alexandrinus comprobauit, nec Antiochenus, nec denique Hieroſolymitanus. Vbinam eorũ libelli ſunt? aut quinam per diuerſa loca miſſi ſunt, quibus ſal ſum veſtrum Concilium confirmaretur, vt hac ratione Oecumenicum cenſeri poſſit: *Quare Oecumenicum nemo dixerit eſſe Concilium, cui non modo non Romanus Pontifex ſed neque etiam vllus Patriarcha per ſe vel per legatos ſuos interfuit.*

Vtrum & æquibus reprobauit.

Reprobatum.] *Primum quidem auctoritate Steph. Papæ, vt teſtatur Hadrianus in epiſt. ad Conſtantinum & Ioannem Auguſtos: deinde etiam totius Oecumenici Concilij Nicæni vnanimi conſenſu. Recte igitur in libello ſecunda Nicæna Synodo oblato, orthodoxi Orientales act. 3. aiunt:* Sex generales ſynodos ante habitas vna voce Legati, præcidanti aliam aũ illam, quam ſeptimam dicunt, non modo non recipiunt; ſed vno animo & voce teſtantur, vtpote quæ ex hæreſi contra Apoſtolicam & patrum traditionem ſit congregata, nõ aliam ob cauſam quam vt ſacroſanctas & venerabiles imagines euertat. *Apud Acta Steph. Martyris, cum legeretur initio decreta S. Concilij: Interlocutio S. Stephanus dixit:* Quonam modo ſanctum exiſtimari queat quod ſanctæ profanare minimè dubitauit? Quid enim ſan non ſanctã à vobis profanata ſunt? An non cum in Concilio veſtro ſederitis, libellus vobis à quibuſdam pijs viris oblatus eſt, qui Epiſcopum quendam eo nomine deterret, quod lancem ſanctam, in qua Chriſti ac Dei Genitricis imagines ſculptæ erãt, contriuiſſet? *Actione ſexta Concilij Nicæni ſecundi in principio cõtra titulum pſeudoſynodi: ait Ioannes Cancellarius.* Quo pacto autem ſancta dicenda erit, quæ quid ſit ſanctum non intelligit? Execrabilis & prophana eſt & adultẽrina. *Et merito. Nam qui in hac congregati fuerunt, inter ſanctum & prophanum, inter purum & impurum non diſtinxerunt; quippe qui imaginem Domini Dei noſtri cum imagine ſimul Sathanæ idolum appellarint. Omnes audiores, qui de Concilij generalibus aliquid ſerpſerunt, hanc ſynodum, vel inter Concilia Eccleſiæ non enumerant; vel ſaltem aperte reprehendunt: hæretici noſtri temporis, pſeudoſynodum à qua ipſi cum ſuis dogmatibus, de cultu & inuocatione ſanctorum, de meritis bonorum operum, de veritate corporis & ſanguinis in ſacramento Euchariſtiæ expreſſe anathematizatur magna cum admiratione multorũ laudant & ſummopere deprædicant: id q; ſanè illa Deiſcet a prouidentia, vt ſuam ipſius incredibilem ſtupiditatem & impudentiã ipſi prodant, & antiquiores Ieonoclaſtas Nouatoribus meliores eſſe ſidem propria confeſſione iuſſit deponant. Nam ſi noſtros cum illa Copronymiana conferas, duplo triplo, deteriores eſſe inuenies. Copronym. inter ſacras imagines abiecit ai, cultum venerandæ crucis, per quam in medio poſitam ſuos ſtringebant iuramento, retinebant: Nouatores Ieonoclaſtæ indifferenter omnem imaginem reiciunt: Cultũ diuiniſſimi ſacramenti, Corporis & ſanguinis Chriſti Copronymus cum ſuis retinebat: ſunctã autem Nouatorum ſecta eundem calumniis detectatur. Vide Bellar. li. 1. de Conciliis c. 9. & 2. de imagin. c. ap. 14. Baron. an. 754. n. 19. 20. &c.*

Trecentorum triginta octo Episcoporum.] *Ita Theophanes & acta Conciliabuli loco ſupra allegato.*

Acta Conciliabuli quæ.

Aduerſus cultum ſanctarum imaginum.] *Hæc quæ ratione geſta fuerint, videre eſt infra act. 6. Concilij Nicæni. 11. In actu S. Stephani refertur, quod non tantum ſacr arum imaginum cultum, damnauerint, S. Germanum Conſtantinopolit anum patriarcham, Georgium Cyprium, Ioannem Damaſcenum, alios q; omnes ſacr arum imaginum cultores anathematizauerint, et idololatras vocauerint; verum etiam Sanctorum Martyrum reliquias igne & aqua peridere rint, per lignum S. Crucis, per q; corpus ac ſanguinem Domini in Sacramento Euchariſtiæ iurare à Christianis à ſuis profeſſionem ſe nihil habere. Imagines adorat orum; ſed potius eudem velut idola execr atores, ſanctos Apoſtolos & Martyres cum Domino Deo & Seruatore Chriſto, qui ſunt ſeruitutis ſeruitio, ſeruire & adorare, quod eſſet idolorum ſeruitium.*

Tempus Concilij quod.

Anno Domini 754.] *Conſtant ea auctore Theophane, qui ait hanc ſynodum 4. Idus Februar. ſeptimæ Indict. & 13. anni Conſtantini Copronymi inchoat am, perduraſſe vſque ad ſextum Idus Auguſti eiusdem ſeptimæ Indictionis, cum quo anno Chriſti 754. & Conſtantini 14. coincidunt.*

CAP. 11.

De illis hominibus, qui dicunt quòd se propter DEVM confugissent, & modò res eorum vel pecunias habent, & nec sub manu episcopi sunt, nec in monasterio regulariter viuūt: placuit vt in monasterio sint sub ordine regulari, aut sub manu episcopi sub ordine canonico: & si aliter fecerint, & correpti ab episcopo suo, se emendare noluerint, excommunicentur, & de ancillis Dei eadem forma seruetur.

CAP. 12.

Ex synodo Chalcedonensi, capite decimonono: De non suscipiendis alterius Ecclesiæ clericis, & de susceptoribus eorum absque literis commendatoriis. Clericos in Ecclesia militantes, sicut iam constitutum est, non licere in alterius ciuitatis Ecclesia, vel in potestate laicorum militare, sed ibidem permanere, in qua principio ministrare meruerunt, extra eos, qui amissa patria, ad aliam ecclesiam pro necessitate venerunt. Qui verò episcoporum aut laicorum post hoc constitutum, alterius ecclesiæ clericum susceperit, nisi ad excusandum rationabiliter, placuit, à communione suspendi: & eum qui suscepit, & qui susceptus est, quoúque clericum qui translatus est, fecerit ad suam reuerti Ecclesiam.

CAP. 13.

De episcopis vagantibus, qui parochias non habent, nec scimus de ordinatione eorum qualiter fuit, placuit iuxta institutaſanctorum patrum, vt in alterius parochia ministrare, nec vllam ordinationem facere debeant, sine iussione episcopi, cuius parochia est: & si hoc facere præsumpserint, ab officio suspendantur interim quòd ad synodum exinde venerint, & ibidem secundum canonicam institutionem accipiant sententiam, nisi tantùm pro iniuria causa. Et si vllus clericus aut laicus talem episcopum aut presbyterum defendauerit, sine communeatur episcopi, cuius parochia est, excommunicetur vsque ad emendationem.

CAP. 14.

De die Dominico, quia perstasum est populis, de die Dominico agi cum caballis sicut bobus & veliculis, per itinera non debere, neque vllam remad victum præparari, vel ad nitorem domus vel hominis pertinentem vllatenus exerceri, quæ res ad Iudaicam magis quàm ad Christianam obseruationem pertinere probatur, id statuimus, vt die Dominico, quod antè fieri licuit, licentiæ operatenus rurali, aratione, aut vineæ sectione, excussione, vel *sepe censuimus abstinendum, quo facilius ad ecclesiam, venientes oration i gratia vacent. Quòd si inuentus fuerit quis in operibus suprascriptis, quæ interdicta sunt exercere, qualiter emendari debeat, non in laicorum districtione, sed in facerdotis castigatione consistat.

*seqe facienda.

CAP. 15

Vt omnes homines laici publicas nuptias faciant, tam nobiles quam ignobiles.

CAP. 16.

Ex synodo Chalcedonensi capitulum tertium. Vt clerici conductores non sint, hoc est, vt non habeant actiones seculares, nisi pro causa Ecclesiarum, orphanorum vel viduarum, ordinante episcopo suo.

CAP. 17.

Ex synodo Chalcedonensi capite vigesimo quarto: Vt post mortem episcopi, non liceat episcopatum esse sine pastore supra menses tres, nisi talis necessitas grandis euenerit, vt hoc nullo modo aliter fieri possit: præcipue ad proximam synodum cum euenerit, episcopus ordinetur.

CAP. 18.

Vt nullus clericus ad iudicia laicorum publica conueniat sine iussione episcopi sui vel Abbatis, iuxta canonis Carthaginensi cap. 8. vbi scriptum est: Qui relicto Ecclesiastico iudicio, publicis iudiciis se purgare voluerit etiam si pro illo prolata fuerit sententia, locum fuum amittat. Hoc in criminali iudicio: in ciuili verò perdat quod euicit, si locū fuum obtinere voluerit. Cui enim ad eligendos iudices vndique Ecclesiæ patet authoritas, quia se indignum fraterno conforticio iudicat, quod de vniuersa Ecclesia malè sentiendo, de iudicio seculari poscit auxilium, cum priuatorum Christianorum causas Apostolus ad Ecclesiam deferri, at que ibidem determinari præcipiat, & maximè in talibus causis inquietudinem Dominо regi faciat.

CAP. 19.

De immunitatibus. Vt omnes immunitates in vniuersis Ecclesijs conseruatæ sint.

CAP. 20.

In alia synodo nobis perdonatis, vt illa monasteria, vbi regulariter monachi vel monachæ vixerunt, hoc quod eis de illis rebus dimittebatis, vnde viuere potuissent, vt exinde si regalis erat, ad dominum regem faciant rationes abbas vel abbatissa: Et si episcopalis ad illum episcopum. Similiter & de illis vicis.

CAP. 21.

Vt illos presbyteratus, quiad illum episcopatum legibus obtinguntelle episcopus ipsos debeat habere, sicut in alia synodo perdonauit dominus rex.

CAP. 22.

De peregrinis, qui propter Deum vadunt, vt de eis telonium non tollant: & de illis alijs telonijs, quod dominus rex antè à perdonauit, sic fiat, vt vbi legitime non debent esse, donati non sint.

CAP. 23.

Vt comites vel iudices ad eorum placita, primò viduarū, orphanorum vel ecclesiarum causis audiant & definiant, in electo ms ynа Domini regis, & post à alias causas cum iustitia rationabiliter iudicent.

CAP. 24.

Vt nullus per pecunias ad honorem vel gradum Ecclesiasticum accedere debeat, quia hæresis simoniaca esse videtur.

CAP. 25.

Vt nullus episcopus nec Abbas nec laicus propter iustitiā faciendam sportulas *contradictas accipiat, quia vbi dona intercurrunt iustitia euacuatur.

*al est, veritas.

*for laici.

CAP. 26.

De iustitia faciendа. Vt omnes faciant iustitiam, tam *publici, quam Ecclesiastici.

S. PAVLI PAP. I.
VITA ET EPIST.

PAVLVS, natione Romanus, ex patre Constantino, fedit annos decem, mensem vnum. Hic ab ineunte ætate in Lateranenti patriarchio cū proprio seniore germano Stephano Prædecessore eius Pontifice pro eruditione Ecclesiastica ac disciplinæ traditus est temporibus Domini Gregorij secundi iuniori. Pontificis. Et post modum à Domino Zacharia beatissimo Papa in diaconij ordine pariter cum antedicto suo germano consecratus est. Nam dum ipsem eius germanus, & antecessor Pontifex ad extremum pertingeret vitæ, illico & populus cum eo huius Romanæ vrbis diutius est, & alij cum Theophylacto Archidiacono tenentes, in eius domo congregati residebant. Alij vero eidem beatissimo concordabant Paulo diacono, plurima pars iudicum, & populi cum eo tenentes, quam cum prædicto Theophylacto Archidiacono. Ipse vero Sanctissimus vir nequaquam à Lateranenti patriarchio recessit. Sed cum cæteris fidelibus suo ægrotanti germano, & prædecessori Pontifici perseueranter famulabatur. Dū vero de hac vita prædictus eius ger manus, & prædecessor Pontifex migrasset, eoque cum ingenti honore in basilica B. Petri sepulto, continuo eadem populi congregatio, quæ cum sæpe fato beatissimo Paulo tunc Diacono tenebat, quoniam validior, & fortior erat, cum in Pontificatus culmen elegerunt. Post hæc hi, qui cū præfato Archidiacono aggregati erant, eisperſi sunt. Et ita Deo annuente isdem Sanctissimus vir in Apostolicam B. Petri sacratissimam sedem consecratus Pontifex est. Fuit autem temporibus Constantini, & Leonis Imperatorum. Erat enim mitis atque valde misericors, nulli vnquam malum pro malo reddens. Et si pro modico quemquā per iniquos satellites * tribulabat, in proximo tamen pictatis motus consolationis ille inserebat misericordiā. Hic vt multi testati sunt nocte per semetipsum cellas pauperum infir-

* tribulatos audiebat

35 Per Vulfardum Coepiſcopum, quem Pipino exemplo fratris Stephani commendat, ſcribens, ijs litteris laudes Pipini & gratiarũ actiones pro defenſione ſanctæ Dei Eccleſiæ concinentur. Auxilium contra Longobardos, quòd ſanctæ DEI Eccleſiæ iuſtitias minimè redderent, poſtulat. Item pro ſabario miſſo, in quo Pipini filia ex ſacratiſſimo fontis lauacro abluta, ſuſcepta fuerat, gratias Pontifex agit: quem celebratis Miſſarum ſolemnibus magna iucunditate, aggregata populi multitudine infra aulã ſacrati corporis beatæ Petronillæ, quæ pro laude æternaque memoria nominis Pipini conſecrata erat, ſuſcepiſſe ſe ſcribit. Adijcit ſe indefinenter laborare, vt Sergius Epiſcopus fuæ reſtituatur Eccleſiæ.

* Fulradũ 36 Ad Pipinum & omnes Francos, per*Fulradum & ſocios eius, in quo continentur laudes vberrimæ. Item de Legatis Græcorum ad Regem in Francia morantibus, & de Gregor. Epiſcopo, & Petro Presbytero.

37 Pipino indicat ſex Patricios cum CCC. nauibus Cõſtantinop. Romam venturos eſſe, & poſtea in Franciam ad Pipinum proſecturos. Queritur Deſiderium iuſtitias ſanctæ Dei Eccleſiæ, quas coram Legatis Pipini facere promiſerat (quod pollicitus fuerat) non adimpleuiſſe: quinimmò eum Romanos iniurijs plurimis affeciſſe deplorat.

38 Continentur gratiarum actiones & vberrimæ benedictiones pro vita & incolumitate eiuſdem Pipini, Caroli, & Carolomanni nobiliſſimorum filiorum eius: multis adiurationibus contra Longobardos auxilium ſtagitans. In embolio adiũcto præceptũ, quod Marino presbytero de titulo Chryſogoni dedit, & de libris quos Pipino tranſmiſit, continetur.

39 Pipino per Georgium Epiſcopum. Gratiarum actiones pro defenſione ſanctę Dei Eccleſiæ continet. In embolio poſtulat vt Pipini filium, qui ei tunc natus fuerat, ex ſacro baptiſmatis fonte excipere mereatur.

40 Petro presbytero ad eundem dedit continentem quaſdam laudes eius, quod Romanam Eccleſiam ab hæreticis defenderit. Poſtea acta Remedij Epiſcopi & Andegarij Comitis narrat, qualiter iuſtitias beati Petri Apoſtolorum Principis apud Deſiderium Regem ex parte receperit, & quòd reliquas iuſtitias facere pollicitus ſit, cum obteſtatione, vt ſi Deſiderius iſta neglexerit, Pipinus illum, ſicut Stephano Papæ & eius germano, & ſibi promiſerat, cogeret.

41 Ad Pipinum per Vuillharium Epiſcopum, Dodonem, & Vulchardum: In qua gratiarum actiones cum adhortationibus vt Pipinus pro defenſione pugnare pergat. Papa de ſua conſtantia erga Pipinum multa recitat, ſcilicet quòd nullo fauore aut terrore ab eius caritate ſeparari poſſit. Indicat ſe poſt Deum, eius Genitricem, & beatos Apoſtolos, in nullo quàm Pipino maiorem habere fiduciam.

42 Pipino gratias agit, quod Legati Ioannes ſubdiac. Pamphilus Abbas, & noſter defenſor Regionarius S.R.E. cum Imperialibus Legatis ab ipſo Pipino honorificè ſuſcepti eſſent. Refert item gratias, quòd ibi omnia indicauerit, quæ cum Imperatore Conſtantinopolitano acta fuerant: valdè eum laudat & commendat.

43 Per Ioannem ſubdiaconum & Abbatem atque Petrum primum defenſorem. Gratiarum actiones vberrimas & benedictiones continet de firmo atque incommutabili pollicitationis verbo, & magna perſeuerantia Pipini in cauſis Apoſtolicis, cũ admonitione vt ita pergat: Pipinum Dauidi comparat.

44 Ad duas Pipini epiſtolas reſpondet, quarum alteram Pipinus per Petrum primum defenſorem miſerat, alteram per Vuitmarum & Gebertum Abbates atq; Hugbaldum virum illuſtrem. Eſt ciuſdem argumenti cum proximè præcedenti, niſi quòd quædam adijcit de Longobardis, quòd quaſdam S. Petri iuſtitias reddiderint, quaſdam non, & nunc priores redditas iterum inuadere conẽtur. Quare Pipini auxilium contra ipſos implorat.

45 Gratias agit pro defenſione Eccleſiæ, cum adhortatione ad Pipinum, vt pergat omnimodam S.R.E. exaltationem facere. De ſuo erga Pipinum amore, & quòd nihil ſine eius voluntate facere velit, largiſſimè promittit. Pro monaſterio in Soractis monte à Pipino ſibi donato gratias agit.

46 Per Georgium Coepiſcopum, Stephanum presbyter ũ vnà cum Radberto, Pipini Legato miſſos. Prolixè de Longobardorum crudelitate ac malitia queritur: Indicat ſe ſuis Legatis ad eum dediſſe litteras, in quibus petierat or dimiſſo obſtãculum Deſiderij Regis in Francia detentorum: idq́ue idcò factum, vt per Longobardiam ipſe proficiſci tutò poſſet: atq́ue ſi id ipſum non petiſſe. Hortatur Pipinum & vehementer obteſtatur, ne illos dimittat: ipſum Deſiderium conſtringat, & ad reſtituionem omnium bonorum beati Petri cogat, vt in aduentu Domini ſicut radiantiſſimus ſol lucere mereatur. In *embolo adiunctio munuſcula quædam Pipini mittit. *embolio.

47 Per Andream & Gundricum Pipino legationem mittit: In qua gratiarum actiones continentur, cum petitione & adiurationeꝫ de auxilio contra Longobardos mittendo.

48 Scripſit epiſtolas tres ad Carolum & Carolomannum: in quibus hortatur eos vt maiorum veſtigijs inſiſtentes, fidẽ Deo & B. Petro præſtent, & Eccleſiam Romanam defendant & exaltent.

49 Scripſit etiam epiſtolam ad cunctum exercitum Regni Francorum: In qua gratias & benedictiones pro fideli opera ſibi & B. Petro præſtita eis impertit, hortatur eos vt in ſeruitio S.R.E. perſeuerent, ac pro ea viriliter decertent. *Iudicium Pauli epiſtolarum argumenta.*

EPISTOLA SIVE DIPLOMA PAVLI PAPÆ pro immunitate monaſterij Sancti Hilari Galiatenſis ſub Rauennate Eccleſia poſiti.

IGitur de diuino nutu ante horum .... annorum ſanctæ recordationis dominus & germanus noſter beatiſſimus Stephanus, huius Apoſtolicæ Sedis Præſul ad redimendam Italiæ prouinciam, ſimulque Exarchatum Rauennatium de manibus gentium, Francię properaſſet regionem: contigit eo reuertente, ſuam peragrari iter per monaſterium B. Hilari, ſitum in territorio Populienſe: ceſſante æmulorum ſæuitia, gratiſſimè atque cum maxima honoris humilitate ſuſceptus eſt ab Anſcauſo quondam pompilienſi Epiſcopo & Abbate ipſius venerabilis monaſterij: &.... eundem beatiſſ. Pontificem .... prædictus quondam Anſcauſus Epiſcopus affluenter ipſius itineris ſubſidia illi tribuit.

Et dum idem beatiſſimus prædeceſſor noſter huius Apoſtolicæ Sedis Antiſtes ſuo laborioſo certamine prouinciam illam vidiſſet Exarchatum Rauennatium, à iugo ſeruitutis ditionis gentium Dei prouidentia redemiſſe: tunc viciſſitudinem propriæ beneficij eidem Anſcauſo Epiſcopo irrogans, prædictum monaſterium ſicubus vitæ fuæ fruendum illi conceſſit. Vnde & nos huiuſmodi conceſſi præſidij largitatẽ ſub Apoſtolicæ præceptionis pagina confirmauimus, atq; iuriſdictioni ſanctæ noſtræ Eccleſiæ ſubmiſimus eum.

Nunc verò diuina vocatione ipſo Anſcauſo de hac migrante luce, agnoſcentes rei veritatem, prædictum venerabile monaſterium iuris ſanctæ Rauennatis Eccleſiæ à diuturnis exiſtere temporibus, ideoq́ue perpendentes contra omnẽ rationem eſſe, vt ipſe venerabilis locus à ſancta Rauennate Eccleſia abſtrahatur .... ea quæ pridem pro eius ſubtractione promulgata ſunt, incongruè atq́ue irrationabiliter omnia irrita & inualida eſſe ſtatuentes, ſtatuimus.

Vnde per huius noſtræ Apoſtolicæ præceptionis paginã, denuò ipſum venerabile monaſterium beati Hilari cum omnibus eiꝰ pertinentibus ſub Iuriſdictione Rauennatis Eccleſiæ, atq́ue reuerendę fraternitatis tuę, ſucceſſorumq́; tuorum perpetuis atq́ue perennibus temporibus ſtatuimus permanẽdum & vt tuę .... ſucceſſoribuſq́ue tuis placuerit, perenniter ipſe venerabilis locus diſponatur. Statuentes Apoſtolica cenſura ſub anathematis interdictione, & diuini iudicij obteſtatione, nulli cuilibet perſonæ paruæ vel magnæ quoquomodo licere idem venerabile monaſterium à iuriſdictione S. Rauennatis Eccleſiæ, atq́ue tuæ fraternæ reuerentiæ ſucceſſorumq́ue tuorum auferre, ſed etſi quodlibet munimen de eodem monaſterio contrarium Eccleſiæ veſtræ Rauennati repertum fuerit, vacuum & inane eſſe decernimus. Dat. Non. Februar. imperante Domino piiſſimo Auguſto Conſtantinõ à Deo coronato magno Imperatore an. XL. & pacis eius ann. *XX. ſed & Leone Imper. eius filio an. VII. Indict. XII. *XIX.

ingerant, vt participes & ipsi huius boni efficiantur operis, & mercedis præmia huiusmodi beneficio ab omnipotenti Deo consequantur.

Hæc verò omnia à nobis ad laudem Redemptoris nostri promulgata, & ab vniuersis facerdotali Concilio confirmata, & maximis obligationibus corroborata Deo viuo & vero decernimus perenniter conseruanda. Si quis autem ex nostris successoribus Pontificibus, aut ex quocunq; homine potente, vel inferiore, magna scilicet paruaq; persona, cuiuscunque sit honoris prædicti & dignitatis, præsumpserit quocumque argumento vel exquisita occasione, hæc quæ à nobis ad cultum Dei statuta sunt, destruere, aut dissoluere, vel quoquo modo temerare, aut etiam frangere, &(quod non optamus) quemlibet locum aut possessionē, vel quicquid prædicto venerabili monasterio pertinere dignoscitur, auferre, aut alienare ex eodem sancto loco conatus fuerit: sciat se Domini nostri Iesv Christi, atque beati Petri principis Apostolorum auctoritate, insolubili anathematis vinculo innodatum esse, & à Regno Dei alienatum, & contrarios sibi sentiens omnes eosdem sanctos Martyres & Confessores & Virgines Christi, & cum ipsis ante tribunal Dei omnipotentis in tremenda examinis die iudicij debeat cum eisdem Sanctis facere rationes.

Ipsum enim Iudicem peto, qui est retributor omnium, pro cuius laude hæc nos constituisse dignoscimur, vt iram suę potentiæ, omnibus huius nostri Apostolici Constituti transgressoribus inferat, & insanabili vltionis vulnere percutiat cunctos, qui prædictum nostrum monasterium lædere, vel contrariam mentem in causis pertinentibus ei exhibere tentauerint: vel quicquam ex omnibus ei pertinentibus *abstuterit, aut auferre præsumpserint; vt sit vita eorum laboriosa, & pessima, nimisque lugubris, atque languentes deficiant, & fiorum minimè consequantur nil refspuerint, veniam delictorum, sententiam sumentes Ananiæ & Saphyræ, qui mendacij nodo inspeti, ante pedes Apostolorum expirauerunt. Contingatque eis sicut Dathan & Abiron, quos aperiens terra os suum, viuos deglutiuit. Et cum diabolo eiusque atrocissimis & æterrimis pompis, atque cum Iuda traditore Domini nostri Saluatoris Iesu Christi, & omnibus impijs deputari in tartareo igne & inextinguibili incendio, & in voragine chaos demersi crementur in æternum.

Porrò qui inuenti fuerint monasterium nostrum defendere, quod ad laudem Dei & honorem Sanctorum eius constituimus, & omnia quæ in hoc Apostolico continentur Cōstituto annexa custodientes, integra mentis sinceritate obseruauerint à dextris Dei inueniantur in loco lucis cōstituti, & omnes sanctos Dei Martyres, Confessores & Virgines Christi, qui in eodem venerabili monasterio quiescunt, sit mos habeant protectores, eorumque suffragijs & in præsenti vita adiuuentur, & in futura beatitudine cœlestis Regni gaudere cum Angelis Dei & omnibus Sanctis & electis per infinita consequantur sæcula:

Paulus Episcopus S. Catholicæ & Apostolicæ Romanæ Ecclesiæ huic Constituto à nobis facto subscripsi.

Ioannes humilis Episcopus S. Ecclesiæ Nepesinæ huic Constituto à nobis facto interfui & subscripsi.

Ioannes humilis Episcopus Ecclesiæ Tiburtinæ huic Cōstituto à nobis facto interfui & subscripsi.

Gratianus humilis Episcopus Velitrensis Ecclesiæ huic Constituto à nobis facto interfui & subscripsi.

Petrus humilis Episcopus Ecclesiæ Labicanensis huic Cōstituto à nobis facto interfui & subscripsi.

Paruus humilis Episcopus S. Ecclesiæ in Tribus tabernis huic Constituto à nobis facto interfui & subscripsi.

Bonifacius humilis Episcopus Ecclesiæ Tiserna, &c. vt supra.

* Maturanensis. Domnus humilis Episcopus Ecclesiæ * Maturanensis, &c. vt supra.

Epiphanius peccator Episcopus sanctæ Ecclesiæ Perusinæ, &c. vt supra.

Constantinus humilis Episcopus sanctæ Ecclesiæ Anagninæ, &c. vt supra.

Anastasius humilis Episcopus S. Ecclesiæ Senogallien sis, &c. vt supra.

Leo humilis Episcopus sanctæ Ecclesiæ Salernitanæ, &c. vt supra.

Petrus humilis Episcopus sanctæ Ecclesiæ Cerensis, &c. vt supra.

Leo humilis Episcopus sanctæ Ecclesiæ Albanensis, &c. vt supra.

Gregorius humilis Episcopus Ecclesiæ Prænestinę, &c. vt supra.

Iordanus humilis Episcopus sanctæ Ecclesiæ Senensis, &c. vt supra.

Adamhumilis Episcopus sanctæ Ecclesiæ Hortanæ, &c. vt supra.

Rodulphus humilis Episcopus sanctæ Ecclesiæ * Cellensis, &c. vt supra,

* Callien-sis vel Var cellensis.

Gregorius humilis episcopus sanctæ ecclesiæ Syluæ cādidæ, &c. vt supra.

Sunalbus humilis episcopus S. Ecclesiæ Amerinæ, &c. vt supra. *& alij ceteri ejus capere possumus. ita tbi, Sequitur post hæc subscriptio Cardinalium S. R. E.*

Gregorius Archipresbyter S. R. E. tituli sanctæ Balbinæ.

Philippus humilis presbyter S. R. E. tit. S. Marci.

Gregorius S. R. E. presbyter tit. S. Anastasiæ.

Theophilus S. R. E. humilis presbyter tituli sanctæ Sabinæ.

Eustochius humilis presbyter S. R. E. tit.

Stephanus humilis presbyter. S. R. E. tit. S. Cęciliæ.

Constantinus humilis presbyter S. R. E. tit. SS. quatuor Coronatorum.

Marinus humilis presbyter S. R. E. tit. S. Laurentij qui vocatur Damasi.

Has sequitur subscriptio trium Episcoporum qui residui erant, sed defectu chartæ absque subscriptione præterierant:

» Suthinius Episcopus Tranensis Ecclesiæ.

» Leonius Episcopus Amiterninæ Ecclesiæ.

» Stephanus Episcopus Ferentinatis Ecclesiæ.

Sequitur subscriptio reliquorum Cardinalium.

Thoopemptus presbyter S. R. E. tit. S. Eusebij.

Leontius presbyter S. R. E. tit. S. Susannæ.

Eusebius presbyter S. R. E. tit. S. Laurentij in Lucina.

Benedictus presbyter S. R. E. tit. S. Marcelli.

Clemens presbyter S. R. E. tit. S. Anastasiæ.

Christophorus presbyter S. R. E. tit. S. Vitalis.

Donatus presbyter S. R. E. tit. S. Sixti.

Andreas presbyter S. R. E. tit. S. Mariæ in Callisto.

Saxolus presbyter S. R. E. tit. S. Cyriaci.

Hermogenes presbyter S. R. E. tit. S. Priscæ.

Petrus humilis Archidiaconus sanctæ Sedis Apostolicæ.

Datum quarto Nonas Iunij, imperante domino Constantino Augusto à Deo coronato magno Imperatore anno quadragesimo primo, ex quo cum patre regnare cœpit: & post Consulatum eius anno vigesimo primo, Indictione decimaquarta.

Porrò in eadem membrana Pauli Papæ verbis hæc addita reperiuntur: Mense Iulij die decimanona introduximus in hoc oraculum corpus beati Syluestri Episcopi & Confessoris Christi. Mense Augusti die septimadecima introduximus corpus beat. Stephani Martyris atque Pontificis, tempore Constantini & Leonis Augustorum, & Pipini excellentissimi Regis Francorum & Defensoris Romani Indictione quartadecima.

CONCILIABVLVM

GERMANIÆ, IN QVO OTHMARVS Abbas monasterij S. Galli ob crimen impudicitiæ iniustè condemnatus est Anno Domini 759. tempore Pauli Papæ.

NOTÆ.

Conciliabuli.] *Cum Vuarino & Ruthardus Fisci procuratores Ecclesiæ imaussent, eaque de causa ab Othmaro semel accusati, acriter, à Rege ad desistendum monitis non obtemperassent, Oth-*

marum cum iterum Regem adiret exitinere reuocarunt, & per subornatum & conductum accusatorem monachum nomine Lambertum impacte illi impudicitiæ delicto in vincula coniecerunt. Cumque ad obiecta crimina nan negando & Deum sine innocentiæ testem inuocando iuste respondisset; iniqua tamen sententia Concilabuli in carcere atrox & fœtæ alimento corporis relictus fame interijt. Hæc Vualfridus in vita S. Galli apud Surium tom 4. die 16. Nouemb.

CONCILIVM ROMANVM SVB PAVLO PAP. IN CAVSA immunitatis & priuilegiorum Ecclesijs & monasterijs à se erectis concessorum, habitum anno Domini 761.

NOTAE.

Concilium.] *Prater Epistolam sine constitutum, quod supra collocatum est, nihil extat aliud eorum, quæ in hoc Concilio gesta fuerunt.*

CONCILIVM GENTILIACENSE DE CVLTV sanctarum Imaginum, & de sanctissima Trinitate celebratum in Gallia, anno Domini nostri Iesu Christi 766. tempore Pauli Papæ.

NOTÆ.

Concilium Gentiliacense.] *Sic dictum à villa Gentiliace nominata.*

De cultu imaginum.] *Legatio illa quam pro confœderatione Pipini Regis impetrandæ Constantinus Imperator miserat in Francian hac impietatis nix. zizania seminarat; pro quibus extirpandis hisce furciliis opus erat. Nemo quidem scriptorum illud expresse affirmat; sed quia tamen Francorum Annales eudem ex commemorant, per nobilissimam legationem aliquanto tempore actum fuisse de fœdere ineundo, haud dubie hæc impietatis semina iisdem sparta fuerunt.*

De sanctissima Trinitate.] *Hoc synodali conuentu tractata fuisse quæstionem hanc: An Spiritus sanctus à Patre Filioq; procedat? tradit Ado Viennensis in Chron. Cum enim Occidentales Constantino Copronymo eiusq; fautoribus Orientalibus sacram imaginum despectum & contemptum vitio verterent; ille contra Latinos exprobrabat, quod absq; symbolum vocem Filioque adiecissent. Vnde patet, quod cum Græci schismatici hac in re Latinos impugnent, apertè profiteantur, se impositum Constantini Copronymi, quem suo ipsi iudicio condemnant, causam turpissimam turpiter agere, tueri & defendere.*

STEPHANI IV. PAP. VITA ET EPIST.

STephanus Quartus, natione Siculus, ex parte Olluo, fedit annos tres, menses quinque, dies viginti octo. Vir strenuus, & diuinis scripturis eruditus, atque ecclesiasticis traditionibus imbutus, & in earum obsecrationibus conspicuus. Hic dum à Sicilienſi insula in hanc aduenisset Romanam Vrbem, tradidit eum Domnus Gregorius Sanctæ recordationis tertius Papa in monasterio Sancti Chrysogoni, quod tunc nouiter fundabat, illicque Clericus, atque monachus est effectus. Quem postmodum Domnus Zacharias Papa ex ipso * abstollens monasterio, in Lateranensis patriarchij cubiculo * esse præcepit. Eumque postmodum presbyterum in titulo Sanctæ Ecclesiæ consecrauit. Quem tamen pro eius castitatis modestia in suo officio Lateranensis detinuit. Sed & reliqui scilicet Domnus Stephanus & Paulus beatissimi Pontifices eundem Sanctissimum Stephanum pro eius pijs conuersationibus in suo seruitio similirer detinuerũt. Dum vero prædecessor eius Domnus Paulus Papa pro auctoritate seruorũ sæstino tempore in Ecclesia Besti Pauli demoraretur, & valida ibidem ægritudine præoccuparetur, de qua & vitam finiuit, die, nocteque iisdem beatissimus Stephanus in eiusdem sui prædecessoris Pontificis perseuerans seruitio nullo modo ab eius lectulo, donec spiritum emitteret, recessit. At vero Paulus Papa in ægritudine positus cum nondum adhuc spiritum exalaret, illico Toto quidam Dux Nepesinæ Ciuitatis dudum habitator cum suis germanis Constantino, Passiuo, & Paschale aggregantes, tam ex eadem Nepesina, quamque ex alijs Tusciæ Ciuitatibus multitudinem exercitus, atque ceterum rusticorum, ingredientesque per portam Beati Pancratij in hanc Romanam Vrbem, atque in domo antedicti Totonis armati assistentes, elegerunt ibidem subito Constantinum fratrem eiusdem Totonis laicum existentem. Quem cum armis plurimi eorum loricis induti latrocinantes in Lateranense patriarchium introduxerunt. Et ascendentes cum eo in Vicedominio, continuo accersito * Georgio episcopo copulerunt eum vt orationem clericatus eidem Constantino tribueret. Ipse vero omnino hoc renuebat facere, corruensque in terram prostrauit se pedibus ipsius Constantini, adiurans eum fortiter per omnia diuina mysteria, vt locum daret, & ab eiusdem impiæ præsumptionis proposito recederet, ne per eum talis inaudita nouitas in Ecclesia Dei fieret. Et dum huiusmodi adiurationis proferret verba, conciti pluresque ex ipsis malignis, qui eandem impiam electionem fecerant, insurgentes super eum, atque fortiter comminantes ei, Timore correptus orationem illi clericatus tribuit, & ita Clericus effectus, eundem Sanctissimum Lateranense inuasit patriarchium. Alio vero die illucescente secunda feria, subdiaconus, atque Diaconus ab eodem episcopo in oratorio Sancti Laurentij intra eundem patriarchium contra Sanctorum canonum instituta consecratus est. Sicque vniuersum populum sibi sacramentum præbere fecit, & aduenient Dominico die rursum cum multitudine armatorum exercitum in basilica Beati Petri properans Pontifex ab eodem Georgio episcopo Præneſtino, & alijs duobus episcopis Eusebio Albanense, & * Citonato Portuense consecratus est. Et per anni spatium, & mensem vnum sedem Apostolicam inuasam detinuit. Hoc vero cernens Christophorus primicerius, & Consiliarius zelo fidei vna cum suo filio Sergio tunc * Sacellario existente maluerunt magis mori, quam talem impiam nouitatem, & iniquam præsumptionem in sedem Apostolicam perpetratam conspicere, & quotidie in sletu, & lachrymis perdurantes simulauerunt se monachos fieri, sicq; euasisse ab eodem Constantino petierunt, in monasterio Saluatoris Domini nostri Iesu Christi proficisci, asserentes illic monachicum fore suscepturos habitum. Susceptoque ab eodem Christophoro Primicerio Sacramento, tra illis credens eos absoluit. Quibus properantibus, atque in fines Longobardorum conjungentibus, velletque Abbas iam fati monasterij eos in eode monasterio adducì, declinauerunt ab itinere isdem Christophorus Primicirius, & eius filius Sergius dudum quidem Sacellarius, postmodũ secundi cerius adiurantes firmiter Theodicium Ducem Spoletinum, vt eos trans Padum ad Desiderium suum * deduxisset Regem Longobardorum nitentes ob hoc redemptionem Sanctæ Dei Ecclesiæ perficere. Eosque iidem Spoletinus Dux ad eum deportauit Regem. Et dum eius obtutibus præsentati fuissent, obtinèé eũdem Regem deprecati sunt eius auxilium tribui, vt talis nouitatis error ab ecclesia Dei amputaretur. Dum verò præmoninatus Christophorus Primicerius, & Sergius eius filius apud præfatum demorarentur Regem, fecit prædictus Constantinus Apostolicæ sedis inuasor ordinationem Presbyterorum, seu Diaconorum presbyteros octo, Diaconos quatuor, sed & episcopos in ipsius anni circulo, & vnius mensis fecit per diuersa loca numero octo.

* B. auf. tenr.
* B. Gio præfecit.
latrocinan. tes.
* B. Grego nio.
* Citoma lo.
* Sacella nio.
absoluit, id est, dimisit.
* B. deduceret.

Antedictus vero Georgius Præneſtinus, qui cũ Diaconẽ, & Pontificẽ cõſecrarit, nõ poſt multos dies conſecrationis ipſius Conſtantini valida, ac peſſima ægritudine præoccupat immobilis factus eſt, & poſt modũ miſſarũ ſolẽnia nequaquã celebrauit: eius n. dextra manꝰ aruit, atq; contracta eſt. Quĩ ẽt nec ad os ſuũ afferre valuit, ſicq; tremens, & languens vitã finiuit. Dum vero hæc agerentur, coniunxerũt antefatus Chriſtophorus, & Sergius in Ciuitatem Reatinam abſoluti à Longobardorum Rege. Et præcedentes Sergius, & Waldipertus Presbyter cum Reatinis, & Forconinis, atq; aliis Longobardis Ducatus Spoletini coniunxerunt ſubito, ac repente in hác Romanã Vrbem vigeſima octaua die Iulij menſis, Indictiõn. ſexta Veſperę in ipſo crepuſculo noctis, vigilia beatorũ martyrum Abdon, & Sennen, occupantes Pontem Salarium.

Georgij ordinatio. Conſtantini exitus infœlix.

Alia vero die tranſientes per Pontem Miluium venerunt ad portam B. Petri, & deinde pergentes appropinquauerunt ad portam B. Pancratij. Quidam vero propinqui iã fati Chriſtophori ac Sergij ipſam portam obſeruantes, ac cuſtodientes, cernentes ipſum Sergiũ ad eandem portam appropinquaſſe, annuerunt ei, & protinus ipſam aperuerunt portam. Sicq; iã dictus Sergius, & Waldipertus cum Longobardis Romanam vrbem ingreſſi ſunt, & per muros Ciuitatis cum flammula aſcendẽdo aut metuentes Romanum populum, & nequaquã de genuculo ipſi Lõgobardi auſi ſunt deſcendere, ſed cum nimio tremore ibidẽ ſtiterũt. Hoc vero audiens Toto & Paſſiuus germani fratres ignorantes ingenĩũ, & dolũ, q; ei proditores inierunt, cucurrerunt cum aliquantis ad prædictam portam, cũ quib. & Demetrius Secũdicarius, ſeu Gratioſus tunc Chartularius poſt modũ Dux, properauerũt; qui & ipſi in conſilio erant cum præfatis neſandiſſimis proditoribus. Et appropinquãtes ad eoſdẽ Lõgobardos, obtũuit Totoni Duci ex eiſdẽ Longobardis, qui bellator præ omnib. apparebat, Raciperti nomine, & impetum fecit ſuper eundem Totonem, ſuper quẽ iſdẽ Toto irruens, atq; fortiter percutiẽs cũ, interfecit. Quod aſpicientes Longobardi, in fugam conuerſi nitebantur euadere, ſed Demetrius ſecundicarius, & Gratioſus poſt tergũ ſuprædicti Totonis aſſiſtentes eũin dorſum lanceis percutiẽtes, ſic aduerſus eum prævaluerunt, atq; interfecerunt. Paſſiuus vero in Lateranenſe fugit Patriarchiũ, annuncians ſuo germano Conſtantino, quæ geſta fuerant. Hoc vero audito auſugit iſdem Cõſtantinus cum ſuprafcripto Paſſiuo, & Theodoro epiſcopo, & vicedomino ſuo in baſilicam Saluatoris, & deſcendentes ad cõnẽ in eccleſia Sanctĩ Venãtij aliquantulũ ibidem reſederunt, & conſiderantes melius ſe poſſe ſaluari, in veſtiariũ aſcenderũt. Illuc intus oratoriũ Sancti Ceſarij ingrediẽtes, clauſiſq; ſuper ſe ianuis ibidẽ reſidebãt, & venientes poſt aliquantas horas huius Romanæ militiæ Iudices, eos ex ipſo oratorio ecientes, ſub cautela munierunt. Alio vero die dominico congregãs Waldipertus Presbyter, ignorante autem prædicto Sergio, aliquãtos Romanos, pergentesq; in monaſteriũ S. Viti, abſtulerunt exinde Philippũ Presbyterũ, quẽ eligẽtes, & cũ gaudio vocib. acclamãtes, Philippũ Papã, S. Petrus elegit eũ, in baſilicã Saluatoris more ſolito deduxerũt. Illicq; oratio ne ab epiſcopo data iuxta antiquitatis morẽ, tribunetemq; pacẽ omnib. in Lateranẽſe introduxerunt patriarchiũ. Et ibidẽ ſimiliter in ſella põtificali ſedẽs, tribuẽſq; denuo, vt moꝛis eſt, pacẽ, aſcẽdit ſurſum, & menſam, vt aſſolent Pontifices, tenuit. Sedentes cũ eo aliquãti ex primatib. Eccleſiæ & optimatibus militiæ. Poſt paululũ vero coniungẽs eodẽ die ſæpefatꝰ Chriſtophorus Primicerius, cognitaq; cauſa electionis ipſius Philippi, illico in magna*aſcendens ira iureiurando corã omnib. Romanis affirmabat dicẽs, ſe Romã minimè ingreſſurũ, quouſq; Philippus Presbyter de Lateranẽſi expulſus nõ fuiſſet patriarchio. Tunc properãs antedictus Gratioſus cum aliquãtis Romanis expulerunt is dictũ Philippũ Presbyterũ de eodem Patriarchio, qui & p ſcalam q̃ ducit ad balneũ deſcendens cũ magna reuerẽtia ad ſuũ reuerſus eſt monaſteriũ. Sicq. præfatꝰ Chriſtophorus Primicerius alia die aggregans in trib. fatis Sacerdotes, ac primates Cleri, & optimares militiæ, atq; vniuerſum Exercitum, & Ciues honeſtos, omniſq; populi Romani cætum à magno vſque ad paruum pertractantes pariter concordauerunt omnes vna mente, vnoque conſenſu in perſona præfati beatiſſimi Stephani. Pergentesq; in titulo beatæ Cæciliæ, in quo Presbyter exiſtens eum Pontificem elegerunt, quẽ & cum vocibus acclamationum & laudibus in Lateranẽſe deportauerũt patriarchium, & poſt omnia rite in eius electione peracta, Deo auctore, Pontificatus aſſumpſit culmen. Dũ vero adhuc electus extitiſſet idem Sanctiſſimus vir, congregati aliquanti peruerſi Deum præ oculis non habentes, nec metuentes terribile futurũ iudiciũ, ſummiſſi à quibuſdã peſtiferis malorũ auctoribus, quib. & digna factis retribuit Dñs, comprehendẽtes Theodorum Epiſcopũ, & Vicedominum*eius, q̃ & dici impium eſt, eruerunt oculos, & linguam illi crudeliter amputauerunt, ſed & paſſiui ſimiliter oculos eruere niſi ſunt, & tantam impietatẽ in eiſdem moſtrauerunt, qui ẽt nec in proprijs domib. eos deportari pmiſerũt, vt illis cura à ſuis hominib. exhiberi deberet, ſed*abſtultis omnib. eorum rebus & familijs, ac poſſeſſionibus vnum ex eis Theodorum ſc. Epiſcopum in monaſterio Cliui Scauri retrudi fecerunt, vbi fame, & ſiti cremãs, clamanſq; aqua, ita exhalauit ſpiritũ. Paſſiuum vero in monaſteriũ S. Sylueſtri direxerũt. Nã Conſtantinus inuaſor Apoſtolicæ ſedis, dum deductus ad mediũ eſſet, & magna pondera in eius adhibentes pedib. in ſella muliebri ſedere ſuper cquũ fecerũt, & in monaſteriũ Cellanous, coracõmnib. deportatus eſt. Sabbato verò die diluculo ante vnam diẽ ordinationis præfati Beatiſſimi Papæ Stephani aggregati aliquanti epiſcoporum, ſeu Presbyterorum & Clericiin baſilica Saluatoris, iterum præfatus Conſtantinus ad medium allatus eſt, lectiſq; ac ſacratiſſimis Canonibus ita depoſitus eſt, accedens enim Mauricius ſubdiaconus orarium de eius collo abſtulit, & ante pedes eius proiecit, & compages ipſius abſcidit. Sicque alio die Dominico antedictus beatiſſimus Stephanus conſecrationẽ ſuſcepit Pontificatus. Factaq; ab vniuerſo populo Romano pœnitentiæ, confeſſioniſq; deprecatione apud diuinã clementiã, per q̃ ſe eos peccaſſe in prædicti Conſtantini inuaſoris Apoſtolicæ Sedis impia ordinatione cõfitentes, pro eo q̃ nõd non ei reſtiterunt; ita excelſa voce in ambone B. Petri baſilicæ à Leontio Scriniario, eadem relecta eſt confeſſio. Poſthæc verò aggregati vniuerſi Exercitus Romanæ Ciuitatis, & Tuſciæ, & Campaniæ pergentes Alatrũ partis Cãpaniæ, vbi erat Gracilis Tribunus, conſẽtaneus iam dicti Cõſtantini Apoſtolicæ Sedis inuaſoris, per quem plura mala in Cãpaniæ parte perpetrata ſunt, cõſtringẽteſq; fortiter candẽ Ciuitatẽ ipſum exinde abſtulerunt Gracilẽ, & hoc Romã attulerunt, quẽ arcta cuſtodia retrudẽtes aliquãtis diebꝰ. ibidẽ manciꝑatus extitit. Poſt modum vero quidã iniqui Cãpani, q̃ huc Romã aduenerant, adhortati ab aliis nequioribꝰ. ſe, & impiſſimis, eundem Gracilem ex ipſa cuſtodia*abſtollentes, & quaſi eum in monaſterium deportantes, dum ad Colloſeum adueniſſent, illic eius oculos eruerũt, & linguã abſcidũt. Por ro aliquantis poſt hæc præteritis diebus dum Tuſcani, & Cãpani hic Romæ aggregati fuiſſent, initio cõſilio cum præfato Gratioſo, & fortioribus eius per quorum auctoritatem tanta mala operabantur, Deũ non metuentib. *perrexit cum cuneo militum Tuſciæ ac Campaniæ primo diluculo in monaſteriũ Cellanous, vbi Conſtantinus antedictus Apoſtolicæ ſedis inuaſor retrufus erat, cũq; ex ipſo ejicientes monaſterio, eius eruerunt oculos, & cæcum in platea iacentem reliquerunt.

*B. Conſtantini quod.

*ablatis.

Conſtantinus Papa detruditur in monaſterium.

*B. aufe-rentes.

*B. petre-rexerunt.

Conſtantino pſeudo Papæ oculi eruuntur.

His itaque geſtis, peractiſque in ſurrexerunt quidam dicẽtes, quod antedictus Waldipertus Presby ter Longobardorum genere ortus conſilium cum Theodocio Duce Spoletino, & aliquibus Romanis iniſſet ad interficiendum præfatũ Chriſtophorum Primicerium & alios Romanos primates, & Ciuitatem Romanam Longobardorum genti tradendã. Vnde directus eſt quidam Chriſtophorus Vicedominus cum multitudine populi ad eum comprehẽdẽdum. Ipſe vero hoc agnito fugit in eccleſiam Sanctæ Dei genitricis Virginis Mariæ, quæ vocatur ad Martyres, quem exinde iſdẽ Vicedominus abſtraxit portãte eodẽ Waldiperto imaginem ipſius Dei genitricis, eumque in teterrimam retrudi fecerunt cuſtodiã, quæ vocatur Ferrata in cellario maiore. Et poſt modicos dies ipſum de eadem cuſtodia eijcientes Waldipertum Presbyterum, eumque proijcientes in terra iuxta tranſendam Campi Lateranenſis eiuſeffoderunt oculos, & linguam ipſius crudeliter ac inpie abſcideruntq; dirigentesq; illum in xenodochiũ Valerij, ibidem poſt modum ex eadem oculorum effoſione, vitam finiuit. Itaq; in exordio ordinationis ſuæ, quo iſdẽ Sãctiſſ. Præſul Pontificatus apicẽ aſſumpſit, direxit in Francię partes ad excellentes viros Pipinum, Carolum, & Carolomãnum Reges Francorum & patritios Romanorũ, Sergium antecẽſ-

Philip. Papa eligitur.

*ſuccẽſus

Philip. pel litur.

Stephan. papa eligitur.

tedictum secundicerium & Nomenclatorem illo in tempore
exsistentem, deprecans, atque adhortans eorum excellentiam
per suas Apostolicas litteras, vt aliquantos Episcopos gnaros,
& in omnibus diuinis scripturis atque sanctorum canonum
institutionibus eruditos, ac peritissimos dirigerent, ad facien-
dum in hac Romana Urbe Concilium pro eadem impia noui
*præsum- errori, ac temeritati * præscriptione, quam antecessus Con-
ptione. stantinus Apostolicæ Sedis * pernasor ausus est perpetrare.
*inuasor. Et properante antedicto Sergio ad Francorum regiones iam
Pipini- inuenit de hac luce migrasse Christianissimum Pipinum Re-
mors. gem, & cognum gradiens iter peruenit ad eius filios Carolum,
& Carolomannum germanos fratres, Reges Francorum, &
patricios Romanorum. Quibus Apostolicas tribuens litteras,
benigne ab eis susceptus est, & digna illi impendentes humani-
tatem, cuncta nihil ominus, pro quibus missus est ab eorum
excellentia impetrauit; dirigentes ipsi Christianissimi reges
duodecim Episcopos ex eisdem Francorum regionibus mi-
nis diuinis scripturis & sanctorum canonū cæremonijs do-
ctos & probatissimos viros scilicet. Et quein hanc Romanam
vrbem coniungentibus mense Aprilis Indictione septima,
protinus antedictus Stephanus Sanctissimus Papa * aggregans diuersos Episcopos Tusciæ atq; Campaniæ, & aliquantos illius
Italiæ Prouinciæ. Quibus omnibus, congregatis Concilium per-
actum est in basilica Saluatoris Domini nostri IESV Christi
iuxta Lateranense palatium. Et præsente eodem Beatissimo
Papa, consedentibus etiam pariter cum eisdem omnibus Epi-
scopis deductus est ad medium Cumentibus Apostolicæ se-
dis inuasor iam excæcatus oculis. Et subtilius exquisitus, cur
præsumpsisset Apostolicam sedem laicus exsiliens inuadere &
talem iniquæ nouitatis errorem in Ecclesia Dei perperrare?
Ita coram omnibus professus est vim se à populo pertulisse,
& per brachium populi fuisse electum, atq; coactum in Later-
anense parriarchium deductum propter grauamina, ac præ-
iudicia illa, quæ Romano populo ingesserat Domnus Paulus
Papa, & cornicus in terram manibus extensis in pauimento se
reum ac super flumen arenæ maris peccasse dicebat, petès
misericordiæ veniam ab eodem sacerdotali consequi concī-
lio. Quem à terra eleuare facientes ipse die nullam de eo pro-
tulerunt sententiam. Alia verò die denuo assentes eum, at-
que interrogantes de eadem impia nouitate, respondit, nihil
nouisse se fecisse dicens. Quia & Sergius Archiepiscopus Rauen-
natium, laicus exsilens Archiepiscopus factus est. Et Stepha-
nus Neapolitanæ Ciuitatis, & ipse laicus repente Episcopus
consecratus est. Dum verò tala isdem Constantinus perse-
queretur, illico iratizelo ecclesiasticæ traditionis vniuersi sa-
cerdotes alapis eius ceruicem cædere facientes, eum extra e-
andem Ecclesiam eiecerunt.

*B. com- Tunc * detectis omnibus eius rationum gestis, simul &
bustus. Concilio illo quod in scripris de eius quasi confirmatione e-
ditum fuerat, igne combustum est in medio Presbyterij ipsius
Ecclesiæ. Et hoc facto proijcens se in terram Sanctissimus Ste-
phanus Papa cum vniuersis Sacerdotibus, & populo Roma-
no, clamans, quæ Kyrie eleyson cum ingenti fletu peccasse se
omnes professi sunt pro eo quod de manibus ipsius Constan-
tini communionem suscepissent: sicque ex hoc omnibus in-
dicta est pœnitentia. Tunc altatis sacratissimis canonibus, eis-
que liquido perscrutatis prolata est sententia ab eodem sacer-
dotali concilio sub anathematis interdicto, ne vllus vnquam,
præsumat laicorum, neque ex alio ordine, nisi per distinctos
gradus ascendens, Diaconus aut Presbyter Cardinalis factus
fuerit, ad sacrum Pontificatus honorem possit promoueri.

Et alia plura, quæ de eo canonica indigebant correptione
*correctio- in eodem concilio statuerūt emendanda. Deepiscopis verò,
ne. atque Presbyteris, & Diaconibus, quos ipse Constantinus cō-
secrauerat, ita in eodem concilio promulgatum est, vt episco-
pi illi, si aliquis eorum Presbyter, aut Diaconus fuerit, in pri-
stinum honoris sui gradum reuerteretur. Et si placabiles fuis-
sent coram populo Ciuitatis suæ, denuo facto decreto electi-
onis more solito cum Clero & plebe ad Apostolicum adue-
nissent fedem; & ab eodem Sanctissimo Stephano papa bene-
*B. Sufci- dictionis * fuscepissent consecrationem. Presbyteri verò illi,
perent. ac Diaconi ab eodem Constantino consecrati simili modo in
*B. conse- eo quo prius exsitebant habitu reuerterentur. Est postmodū
crasset. si qui eorum placibiles extitissent antea fatus beatissimus Pon-
al. concili- tifex Presbyteros eos, aut Diacono, * consecrasset. Statuens
aret. vt hi, qui ex eis * consecratur i erant, nequaquā ad * iortiorem
honorem ascenderent, nec ad Pontificatus promouerentur
quemlibet. Ipse vero antefatus Beatissimus Stephanus Papa coram
omni sacerdotali collegio clara voce clamauit dicens: Nullo
modo se immiscit, aut penitus declinare in eorundem Presby-
terorum, aut Diaconorum consecrationem. De laicis verò,
qui ab eodem Constantino, Presbyteri aut Diaconi consecra-
ti sunt, ita promulgatum est, vt in religioso habitu cunctis di-
ebus eorum vitæ, hue in proprijs domib. vel vbi fuissent, per-
manere deberent. Huiusmodi verò promulgatis sententijs, il-
lico episcopi illi, qui ab eodem Constantino ordinati sunt, re-
uertentes iuxta eiusdem concilij sententiam in pristino ho-
norisgradu, electi denuo à Clero, & plebe, factoq; solito de-
creto ad sedem Apostolicam properantes, ab eodem Sanctis-
simo Papa confecrati sunt. Nam Presbyteri, & Diaconi illi vs-
que ad mortem ipsius Pontificis fic remanentes, nequaquam
sunt ab eo consecrati. Ita enim in eodem cōcilio statutum est,
vt omnia, quæ isdem Constantinus in Ecclesiasticis sacramē-
tis, ac diuinis cultu egit, * iterata fuissent, præter sacrum baptis-
ma atque sanctum chrisma. Hæc verò omnia promulgata,
coniunxo & diuersa sanctorum patrum testimonia de sacris
imaginibus Domini nostri Iesu Christi, sanctæque, & glorio-
sæ eius genitricis semper virginis Mariæ Domine nostræ, &
beatorum Apostolorum, omniumque sanctorum, ac Pro-
phetarum, & Martyrum, seu confessorum, in eodem allata
sunt concilio, & subtilius multa perindagantes, statuerūt ma-
gno honoris affectu ab omnib. Christianis ipsas sacras vene-
rari imagines, sicuti ab omnibus Prædecessoribus, hulus A-
postolicæ sedis Pontificibus & cunctis venerabilibus patrib⁹,
vsq; hactenus de earum honore obseruatum effectum, & cū-
ctis ad memoriam pix compunctionis est traditum, confun-
dentes, atq; anathematizantes execrabilem illam Synodum,
quæ in Græciæ partib. nuper facta est, pro * disperdendis ipsis
sacris imaginibus. Expletis vero omnibus, quæ in eodem Cō-
cilio promulganda erant, tunc isdem beatissimus Pontifex ag-
gregans vniuersos sacerdotes, atque Clerum & cunctum po-
pulum profecti sunt ad B. Petrum principem Apostolorum
cum hymnis, & canticis spiritalibus nudis pedibus incedētes,
illicq; in ambonem ascendens Leontius Scriniarius cuncta, q̄
in eodem peracta fuit concilio extensa voce legit populo. Sed
& tres Episcopi, id est, Gregorius Siluæ Candidæ, Eusstratius
Albanus, & Theodotus Tyburtinus in eodem præsatæ Ec-
clesiæ ambone ascendentes anathematis ob ligationem protu-
lerunt si quisquam præsumat quoquo tempore transgredi
quippiam de omnibus, quæ in eodem Concilio statuta sunt.
His vero peractis contigit polt aliquantum temporis de hac
vita migrasse Sergium Archiepiscopum Ciuitatis Rauenna-
tium. Et continuo surgens * Michaelius Scriniarius ipsius Ec-
clesiæ, qui nullo Sacerdotali fungebatur honore, profectus
Arimino ad Mauritium Ducem Arimineñsem, & congregās
* isdem nefandissimus Mauricius exercitium vna cum concī-
lio Desiderij Longobardorum Regis properauit, atque in-
gressus est Rauennam, Et brachio forti elegit præsdictum Mi-
chaelium, & in episcopiū Rauennatis Ecclesiæ introduxit. Et
Leonem Archidiaconum, qui electus erat in Archiepiscopa-
tus ordinem, Ariminum deportantes, ibidem arcta custodia
mancipatum, isdem Mauricius detinere fecit. Tunc direxit
quantiocyus prædictus Michaelius, atque Mauricius, & iudices
Rauenatium ad præfatum beatissimum Pontificem, promit-
tentes ei copiosa munera, vt ipsum Michaelium Archiepisco-
pum cōsecrare deberet. Ipse vero beatissimus præsul per nul-
lius dationis promissionē inclinatus est eundem Michaelium
consecrare, asserens nulla ratione hoc fieri posse, dum facer-
dotij honore minimè ipse prædictus exsisteret Michaelius.

Cui & vicibus obtestationis, ac prædicationis literas atq;
missos direxit, vt ab eodem iniusto proposito recederet. Sed
nullo modo Apostolicis admonitionibus acquiescere voluit.
Dansque plurima munera Desiderio Longobardorum Regi,
& cymilia & ornatus ipsius Ecclesiæ, cum alijs diuersis specie-
bus brachio forti per vnius anni circulum, & eo amplius
ipsius Episcopium * perusium detinuit, denudans, atque
in magnum paupertatem eum redigens. Sed dum nullo
modo firmissimam mentis constantiam ipsius sanctissimi
PONTIFICIS flectere potuerunt nequissimi consen-

*B consecrandus.
*B potiorem.

Episcopo rum electio iteratur.
*B. iterari debuisset.

Imaginū veneratio.

*deponendis.

*B. Michaelem.
*inde.

tanci

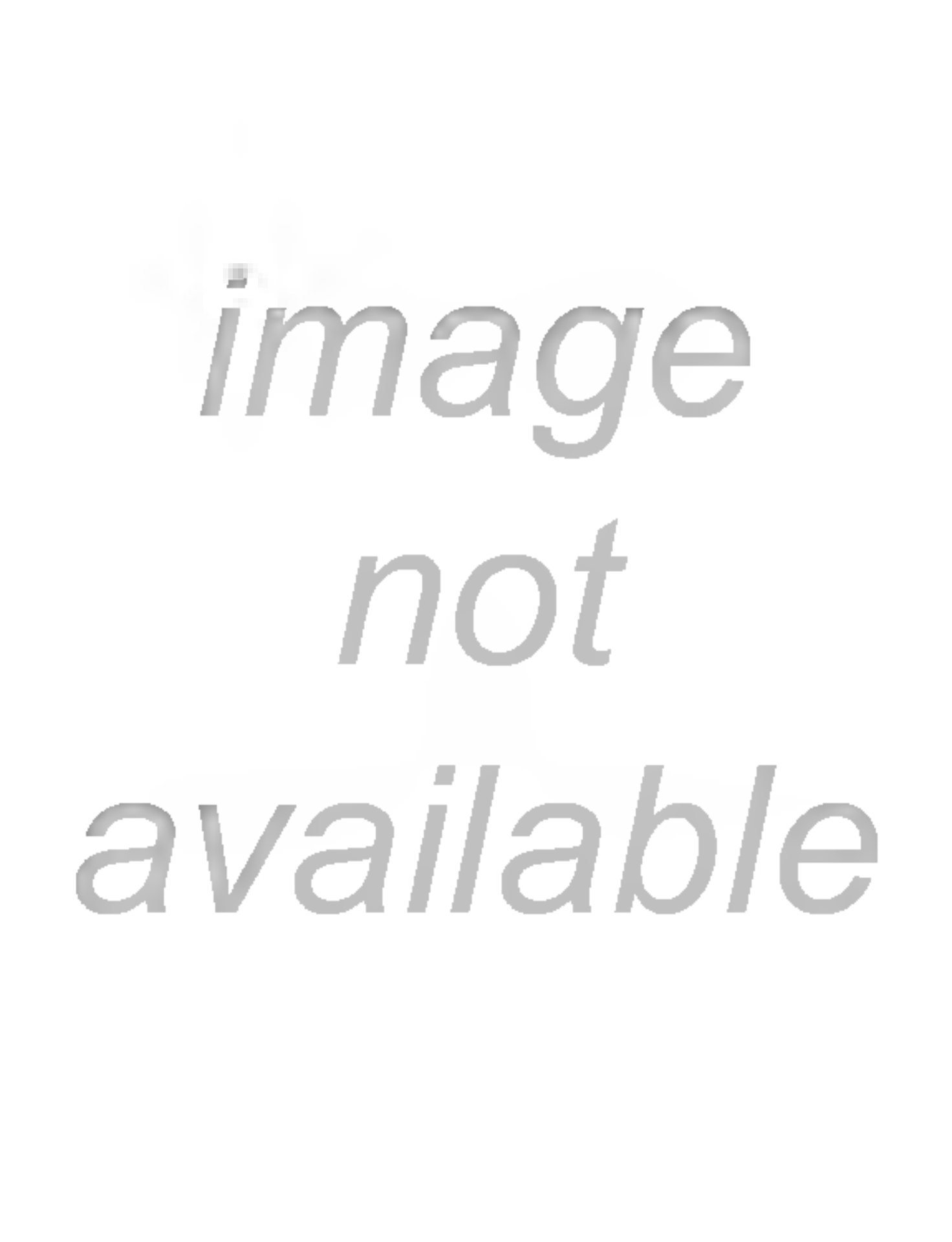
image
not
available

Octobris Carolus Magnus Nouiomi; & Carolomannus frater Suessio-ne coronati fuerit. Carolo qui alij sponsa fide coniugi per fe vel per-zem addixerat, connubium cum Berta Desiderij Regis Longobar-dorum filia disiunxit. Qua cum vno anno coniugali consortio vixisset, dimissa illa fuit aste tanquam frigida & impotente Hildegerdem Sueuicam in vxorem accept. Annonius lib. 4. cap. 68. & seq.

EPISTOLA STEPHANI PAP. IV. AD Carolum & Carolomannum Francorum Reges, qua aliarum coniugijs copula-tis sub pœna excommunicatio-nis cum alia coniuge matri-monium contrahere prohibet.

Dominis excellentissimis filijs Carolo & Carolomanno Regibus Francorum & Patricijs Romanorum Stephanus Papa.

Dum omnium electorum Dei præcipuam vltam, & digna operum merita in nostram memoriam reuoluimus: inue-nimus profecto nulla eos potuisse qualitatis diuersitate ab eo-rum cordis statu, & priftina sponsionis constantia amoueri. Vnde & variis antiqui hostis suasionibus & blandimentis cir-cumuallati, immutabiles in suæ mentis firmitate constat per-manssisse: & ob hoc eum triumpho victoriæ ad optata pertin-gere meruerunt gaudia. Et nimirum considerandum est, qui si quis quibuslam suasionibus demulcitus, victus fuerit: à recto consestim tramite, qui ducit ad vitam æternam per ab-rupta declinans deuia contendat, vt ex hoc in procliuem de-labatur noxam. Nam plerumque certum est, quia idem anti-quus hostis per infirmam naturam fidelium mentes subripe-re nititur.

Hinc est enim, quod olim primo hominiin paradiso constituto per infirmam mulieris naturam pestiferis valuit suadere blandimentis, diuinũ transgredi mandatũ, & ob hoc diræ mortis humano generi irrepit excidium. Et ideo præ-cellentissimi filij magni Regis, tanto studio fus eiusdem mo-limini immiti retistendum est, ne quem quam fuis irretire va-leat argumentis, quãro cerninus fuis crebrò insidijs ad deci-piendum corda insistere.

Itaque nostræ pariter est notioni (quod certè cum ma-gno cordis dolore *dicimus) eo quod Desiderius Longobar-dorum Rex vestram perfuadere dignoscitur excellentiam, fuam filiam vni ex vestra fraternitate in coniugio copulare. Quod certè si ita est, hæc proprie diabolica est immissio, & non tam matrimonij coniunctio, sed consortium nequissimę actiuentionis esse videtur. Quamplures comperimus, sicut diuinæ scripturæ historia instruimur, per alienæ nationis in-iustam copulam à mandatis Dei deuiare, & in magna deuolu-tos facinora. Quæ est enim, præcellentissimi filij magni Regis talis desipientia, vt penitus vel dici liceat, quod vestra præcla-ra Francorum gens, quæ super omnes gentes enitet, & tam splendifluaac nobilissima, regalis vestræ potentiæ proles per-fida (quod absit) ac fœrentissima Longobardorum gente pol-luatur, quæ in numero Gentium nequaquam computatur: de cuius natione & leprosorum genus orirí certum est. Nullus enim, qui mentem sanam habet, hoc vel suspicari potest, vt tales nominatissimi Reges, tanto deteſt: bili atque abominabili contagio implicentur: quę enim societas lucì ad tenebras? aut quæ pars fideli cum infideli?

Etenim, mitissimi & à Deo instituti benignissimi Reges, iam Dei voluntate & consilio, coniugio legitimo ex præcep-tione genitoris vestri copulari estis, accipientes sicut præclari & nobilissimi Reges de eadem vestra patria, scilicet ex ipsa nobilissimâ Francorum gente, pulcherrimas coniuges, & ea-rum vos oportet amberi esse annexos; & certe vobis non licei-eis dimissis, alias ducere vxores, vel extraneæ nationis con-sanguinitate immisceri. Etenim nullus ex vestris parenti-bus, scilicet neque auus vester, neque proauus, sed nec genitor vester ex alio Regno, vel extranea natione coniugem acce-pit.

Et quis de vestro nobilissimo genere se contaminare, aut cõmiscere cum horrida Longobardorum gente dignaus est, vt nunc vos suademini (quod auertat Deus) eadem horribili gente pollui?

Itaqua nullus, exterę gentis assumpta coniuge, innoxius perseuerauit. Aduertite quæso, quanti quales q; potentes per-alienigena cõiugia à præceptis Dei declinãtes, & suarũ sequen-tes vxorum alienæ gentis voluntatem, validis irrepti excessi-bus, immensa pertulêre discrimina. Impium enim est, vt vel penitus vestris ascendat cordibus, alias accipere vxores, super eas, quas primitus vos certum est accepisse. Non cõuenit vobis tale peragere nefas, qui legem Dei tenetis, & alios, ne talia agant corripiris. Hæc quippe pagana gentes faciunt: Nam absit hoc à vobis, qui perfecti estis Christiani, atque gens san-cta, & regale estis sacerdotium. Recordamini, & considerate, quia oleo sancto vnctí per manus Vicarij B. Petri, cœlesti be-nedictione estis sanctificati & cauendũ vobis est, ne tantis re-atibus implicemini. Mementote hoc, præcellentissimi filij, quòd sanctæ recordationis prædecessor noster Dominvs Stephanus Papa excellentissimæ memoriæ genitorem vestrũ obtestatus est, vt nequaquam præsumpsisset dimitti Domi-nam & genitricem vestram; & ipse sicut reuera Christianissi-mus Rex, saluti seris eius obtemperauit monitis. Nam & illud excellentiam vestram oportet-meminisse, ita vos beato Petro & præsato Vicario eius, vel eius successoribus spopon-disse, seamicis nostris amicos esse & seinimicis inimicos, sic-cut & nos in eadem sponsione firmiter dignoscimur per ma-nere, & quomodo nunc contra animas vestras agere conditis, & cum nostris inimicis coniunctionem facere vultis; dum ip-sa periura Longobardorum gens semper Ecclesiam Dei ex-pugnantes, & hanc nostram Romanorum prouinciam inua-dentes, nostri esse comprobantur inimici?

Itaque & hoc peto, ad vestri reserre studete memoriam, eo quod dum Constantinus Imperator nitebatur persuade-re sanctæ memoriæ mitissimum vestrum genitorem ad acci-piendam coniugio filij germanam vestram nobilissimam Ghyfilam; neque vos alij nationi licere copularis; sed nec con-tra voluntatem Apostolicæ Sedis Pontificum quoquo mo-do vos audere peragi. Et quam ob causam nunc contra Apo-stolica mandata, & voluntatem Vicarij Apostolorum prin-cipis agere conamini, quod nunquam vester pater pe rpetra-uit? An nescitis, quod non in felicitatem nostram, fed beatum Petrum, cuius loci immeriti, vicem gerimus, fpernitis? Scri-ptum est enim : Qui vos recipit, me recipit; & qui Matt. 10. vos spernit, me spernit. Recordamini peto, excellentissimi filij, quomodo * vos fide dicere visus est præfatus vester Do- * vobis si-minus ac genitor, promittens in vestris animabus Deo, & deliter. beato Petro atque eius Vicario antefato sanctæ recordatio-nis prædecessori nostro domino Stephano Papæ, firmiter vos debere permanere erga sanctæ Ecclesiæ fidelitatem, at-que omnium Apostolicæ Sedis Pontificum obedientiam, & illibatam caritatem: & post mo dum prædecessori nostro do-mino Paulo Papæ, eadem vos vna cum eodem vestro genitore certum est plerumque per Missos, & scripta promi-sisse, & post decessum antefati sanctæ memoriæ patris vestri, & vos ipsi sæpius tam per vestros Missos, quam que per litte-ras, simulque & per Sergium fidelissimum nostrum Nomen-clatorem, & per alios nostros Missos nobis spopondistis, in eadem vos vestra promissione, licut genitor vester, circa san-ctam Dei Ecclesiam, & nostram fidelitatem esse perseueratu-ros.

Sed & illud quæso ad vestri referte memoriam; qualiter vos præfatus Dominvs Stephanus Papa in suo tranſitu per suæ scripta sub terribili adiuratione adhortari studuit, firma stabilitate vos esse permansuros erga dilectionem sanctæ Dei Ecclesiæ, & illibatam caritatem Apostolica Sedis Ponti-ficum, & omnia vos adimplere iuxta vestram eidem Dei A-postolo adhibitam sponsionem: Et nunc ista est vestra pro-missio ? O quantum laborem sustinuit idem præcipuus ac beatissimus Pontifex: qui ita imbecillis existens, tanto se ex-hibuit prolixi itineris periculo; & nisi Dominus præsti fo-rit, in vacuum eius labor deduceturi; fietque nobis iter illud, quod ibidem idem noster prædecessor Franciam propera-uit, in magnam ruinam, dum nostri inimici plus nunc, quam pridem in superbiæ ferocitatem eleuati sunt. Et ecce quod verebamur, euenire cernimus, conuersaque est nostra lætitia in luctum, & facta sunt nouissima mala peiora prioribus, & vnde expectabamus nobis lumen oriri, eruperunt tene-bræ.

Qua-

Quapropter & B.Petrus princeps Apostolorum,cui Regni cœlorum claues à Domino Deo traditæ sunt, ac in cœlo, & in terra ligandi, soluendique concessa est potestas, firmiter excellentiam vestram per nostram insticiam obtestaturi simulque & nos vna cum omnibus Episcopis, presbyteris, & cæteris sacerdotibus,atque cunctis proceribus,& clero sanctæ nostræ Ecclesiæ, Abbatibus etiam, & vniuersis religiosis diuino cultui deditis,seu Optimatibus, & Iudicibus , vel cuncto nostro Romanorum iſtius prouinciæ populo, sub diuini iudicij obtestatione vos * exoramus per Deum viuum & verum, qui est Iudex viuorum & mortuorum, & per eius ineffabilem diuinæ Maiestatis potentiam , atque per tremendum futuri iudicij diem, vbi omnes Principes & potestates, & cunctum humanum genus cum tremore assistere habebimus, nec non & per omnia diuina mysteria , & sacratissimum corpus beati Petri , vt nullo modo quisquam de vestra fraternitate præsumat, filiam iam dicti Desiderij Longobardorum Regis in coniugium accipere. Nec literum vestra nobilissima germana Deo amabilis Ghysila tributatur filio sæpè fati Desiderij, nec vestras quoquomodo cõiuges audeatis dimittere; sed magis recordantes quæ beato Petro Apostolorũ principi polliciti estis, viriliter eisdem nostris inimicis Longobardis resistite, destringentes eos firmiter, vt propria sanctæ Dei Ecclesiæ Romanæ Reipublicæ reddere debeant, eo quòd omnia quæ vobis polliciti sunt transfregientes, nos quotidiè affligendo & opprimendo non cessant, etiam quia aliquid nobis reddere minimè sunt inclinati, & iam nostros inuadere fines nosciuntur, & tantummodò per argumentum in præsentia de vestris Missis simulant iustitias nobis facicedum. Nam nihil ad effectum perducitur, & quicquid ab eis de nostris iustitijs nequaquam recipere valuimus.

Vnde ecce vt cuncti nostri dolores subtiliter vestris auribus suggeranεur, direximus nostros Missos, videlicet Petrum dilectum filium nostrum presbyterum , & Pamphilum Desensorem Regionarium sanctæ nostræ Ecclesiæ, quos & de imminente nobis tribulatione, necnon & de singulis causis subtiliter informauimus vestro regali intimandum culmini; & petimus, vt solitè benignè eos suscipere, nostræque petitioni vestras à Deo inspiratas aures accommodare dignemini, & amplissimam liberationè, atque exaltationem sanctæ Dei Ecclesiæ spiritualis matris vestræ, & illius à vobis redemptæ prouinciæ defensionem perficere iubeatis, vt perfectam remunerationem à iusto Iudice Deo nostro, intercedente eius principe Apostolorum B.Petro, suscipiatis.

Præsentem itaque exhortationem nostram , atque adiurationem in Confessione Beat.Petri ponentes, & sacrificium super eam atque hostias Deo nostro offerentes, vobis cum lachrymis ex eadem sacra Confessione direximus. Et si quis (quod nõ optamus) contra huiusmodi nostræ adiurationis, atque exhortationis scriem agere præsumpserit : sciat se auctoritate Domini mei B. Petri principis Apostolorum anathematis vinculo esse innodatum, & à Regno Dei alienũ, atque cum diabolo, atq; eius atrocissimis pompis, & cæteris impijs, æternis incendijs concremandum deputatum. At verò qui obseruator & custos istius nostræ exhortationis extiterit, cœlestibus benedictionib. à Domino Deo nostro illustratus, æternis præmiorum gaudijs cum omnibus Sanctis & electis Dei particeps effici mereatur. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

* coniurat-mus.

NOTÆ.

Epistola.]*Habent annales Francorum, anno Redemptoris nostri 770. contigisse connubium inter Carolum & Bertam filiam Desiderij Regis Longobardorum : Apud Aimoinum enim ista leguntur:* Bertruda verò mater Regum cum Carolomanno minore filio apud Salutias locuta pacis causa in Italiam proficiscitur. Peractoque propter quod illuc venerat, negotio, (nam proprium suiam Desiderij Regis Longobardorum expetendam in matrimonium filio suo Regi Carolo ierat) adoratis etiam Romæ SS. Apostolorum liminibus, ad filios in Galliam reuertitur. *Hæc Aimoinus. Eadem Eginhardus in vita Caroli. Fuisse eosdem volumus ate parentis defuncti aliarum connubio destinatos & copulatos, indicat Pontifex paulo post initium his verbu.* Etenim mitissimi & à Deo instituti benignissimi Reges, iam Dei voluntate & consilio, coniugio legitimo ex præceptione genitoris vestri copulati estis. &c. *Dissuadet ergo coniugum matrib, alijs vxoribus iam ante destinatis. Vide Baron. anno 770. numer. 8. & 11.*

CONCILIVM ROMANVM DE ELECTIONE PONTIficis & cultu sacrarum imaginum sub præsidio Stephani Pap IV. Romæ celebratum, Anno Domini 769. Indictione 7.

NOTÆ.

Concilium.]*Acta Concilij recitantur ab Anastasio in vita Stephani Pap.IV. supra. Causam habendi Concilij præbuit Constantinus pseudopapa, qui sedem Apostolicam inuadens vno fere momento ex Laico, tanquam in scena prodijt Romanus Pontifex. Damnatæ pseudopontificis & sedis Apostolicæ raptore violento, canone sancito est prohibitum, ne impositorum quis talia præsumere audeat. Quare damnatis omnibus pseudosynodi actis illegitimis, eadem conbuſſerunt, addito statuto tali, ne quis impositorum alius, quam Diaconus aut Presbyter Cardinalis ad Pontificatum assumatur. De his quæ ab eodem pseudopapa ordinata fuerunt, constitutum est, ne deinceps villa ratione in suo ordine ministrare permittantur: præter collatum baptisma & Chrismatis sacramentum, omnia eiusdem Acta irritentur. Ad postremum planè improbata sunt omnia illa, quæ contra sacras imagines sub Constantino Copronymo Constantinopoli decisa, statuta & ordinata fuerunt. Post hæc pia & legitimè constituta, lecta est epistola synodalis Theodori Patriarchæ Hierosolymitani de cultu sacrarum imaginum illa , cui Alexandrinus & Antiochenus Patriarchæ subscripserant, quæque diu ante hac tempora testè Hadriano in epist. ad Carolum Magnum, ad Paulum Papam emissa fuerat. Absoluto Concilio Stephanus Papa & Episcopi cum Vniuerso clero ac populo, nudis pedibus cum hymnis & canticis ad B. Petrum processerunt, & singula Concilij acta ex ambone ad populum clara voce lecta sunt : & ne statuta huius Concilij ab aliquo temere violentur , trium Episcoporum promulgatione lecta est & promulgata sententia anathematis in eos, qui pie sancteq; decreta constitutiones hasce synodales transgredi auſtur. De rebus in hac synodo pro cultu sacrarum imaginum gestis, Stephanus papa Constantinum Copronymum & Iconomachum per literas certiorem reddidit. Hæc partim ex Anastasio partim ex diuersis epistolis Hadriani, de quibus infra.*

CONCILIVM VVORMATIENSE TEMPORE CAroli Magni & Stephani Pap. IV. celebratum Anno 770.

NOTÆ.

Concilium.]*In vita Caroli Magni apud scriptores annalium Francorum reperitur synodus quædam hoc anno VVormatiæ celebrata: quid in eo gestum fuerit, non constat.*

S. HADRIANI PAP. I. VITA ET EPIST.

HAdrianus, natione Romanus, ex patre Theodoro, de regione via lata fedit annos 23. menses 10. dies 17. Vir valde præclarus, & nobilissimi generis prosapia ortus, atque potentissimus Romanis parentibus editus elegans, & nimis personadecorabilis, constans etiam atq; fortissimus orthodoxæ fidei, ac patriæ suæ, & plebi sibi commissæ defensor. Viriliter cum Dei virtute inimicis Sanctæ Dei Ecclesiæ, ac reipublicæ impugnatoribus resistens, pauperum etiam omniumque indigentium misericordissimus, ac copiosus consolator. Ecclesiasticæ quoque traditionis, & Sanctorum patrum institutionum obseruator.

Hic namque beatiſſimus vir, defuncto eius genitore, atq; paruulus nobiliſſimæ ſuæ genitrici relictus, ſtudioſe à patre* Theodaro dulcm Conſule, & Duce, poſt modum vero principicerio Sanctæ noſtræ Eccleſiæ, poſt * tantæ dictæ ſuæ genitricis obitum nutritus, atque educatus eſt. Nam à prima ætatis ſuæ pueritia, dum adhuc laicus exiſteret ſpiritalibus ſtudijs charitatis modicum ſtudiose vehementius inſiſtebat, ſedulè perſeuerans in Eccleſia Sancti Marci, quæ vicina domui ſuæ eſſe videtur. Illic crebras Deo noſtro referebat die, noctuque laudes, indutuſque cilicio, ieiunijs corpus ſuum macerabat, & eleemoſynam enixe tenere egenis, & inopibus iuxta poſſibilitatis ſuæ vires libenter tribuebat. Et, ſque bonæ actionis merita in omnium Romanorum aures frequenter reſonabant, ita vt ex hoc nobilitatis, ac pudicitiæ ipſius fama longe, lateque diuulgaretur. Cuiuſpræ conuerſationis vitam ſpiritualem operationem, ac præcipuos mores conſpiciens Sanctæ recordationis Dominus Paulus Papa, eũ clericari iuſſit, quẽ nouarũ regionarium in Eccleſia cõſtituens, poſt modum eum ſubdiaconum fecit. Dum vero poſt deceſſum Domni Pauli Papæ ad pontificatus culmen prouectus fuiſſet Dominus Stephanus *ſecundus iunior Papa, & ipſe cernens eiuſdem beatiſſimi Hadriani ſpiritualium conuerſationum merita in diaconij ordinem eum prouexit. Et ex tunc multipliciter ſpiritualibus pollens ſtudijs maximam tam ad Euangelizandum populo ſolertęr, ac clare diuina, atque Euangelica verba quamque ad exercendam eccleſiaſticam traditionem geſſit curam. Et ita ſpiritus Sancti gratia in eius corde refulſit, vt in omnibus efficax, idoneuſque comprobaretur. Sicque factum eſt, vt dum de hac vita migraret anteſatus Dominus Stephanus Papa, illico (dum ſeruentiſſimo affectu à populo Romano diligeretur) iſdem præcipuus, ac Sanctiſſimus vir, & Dei cultor Hadrianus ad ſacrum pontificatus* electus eſt culmen. Hic namque in ipſa electionis ſuæ die, conſeſtim eadem hora, qua electus eſt, reuerti fecit, iudices illos huius Romanæ Vrbis tam de clero, quam de militia, qui in exilium * ad tranſitum Domni Stephani Papæ miſſi fuerant à Paulo Cubiculario cognomento Aharta, & aliis conſentaneis impijs fatellitibus. Sed & reliquos, qui in arcta cuſtodia mancipati, ac retruſi erant, abſolui fecit, & ita omnibus pariter cum eo exultantibus Pontificalem Deo aſpicere ſuſcepit conſecrationem. Itaque in ipſo exordio conſecrationis eius direxit ad eius beatitudinem ſuos miſſos Deſiderius Longobardorum Rex, id eſt, *Theodicium Ducem Spoletinum, * Tunnoneni Ducem Eburæ regiæ, & Prandulum Veſtiarium ſuum, fruſtionis per eos mittens verba ſeſe quaſi cum eo in vinculo charitatis velle, * colligandum. Quibus ita ipſe Beatiſſimus Pontifex reſpondit dicens: Ego quidem cum omnibus Chriſtianis pacem cupio habere, etiam & cum eodem Deſiderio Rege veſtro, in ea fœderis pace, qua inter Romanos, Fráços & Lógobardos confirmata eſt, ſtudebo per manere. Sed quomodo poſſum credere eidem regi veſtro, in eo quod ſubtilius mihi Sanctæ recordationis prædeceſſor meus Domnus Stephanus Papa de fraudulenta eius fide retulit, inquiens quod omnia illi mentitus fuiſſet, quæ ei in corpꝰ beati Petri iureiurando promiſit, pro iuſtitijs Sanctæ Dei Eccleſiæ faciendis, & tantum modo per ſuum * inimicum argumentum erui fecit oculos Chriſtophori Primicerij, & Sergij Secundiceri ij filij eius, ſuamque voluntatem de ipſis duobus proceribus Eccleſiæ expleuit, vnde damnum magis, & detrimentum nobis* detulit. Nam nullum profectum in cauſis Apoſtolicis impertiuit, ſed & hoc iſdem meus prædeceſſor pro dilectione qua erga me ſuum puſillum habuit, mihi retulit: quia dum ad eum poſt modũ ſuos miſſos direxiſſet, videlicet Anaſtatium primum defenſorem, & Gemmulum ſubdiaconum, adhortans eum, vt ea, quæ præſentialiter beato Petro pollicitus eſt, adimpleret taliter ei per eoſdem miſſos direxit in reſponſis: Sufficit Apoſtolico Stephano quia tuli Chriſtophorum & Sergium de medio, qui illi dominabantur, & non illi ſit neceſſe iuſtitias* requirendas. Nam certè, ſi ego ipſum Apoſtolicum non adiuuero, magna perditio ſuper eum eueniet. Quoniam Carolomannus rex Francorum amicus exiſtens prædictorum Chriſtophori, & Sergij paratus eſt cũ ſuis exercitibus ad vindicandum eorum mortem Romam * properandum, ipſumque capiendum pontificem. Ecce qualis eſt fides Deſiderij Regis veſtri, & cum qui fiducia illi fœderari poſſim*. Hæc vero eadem beatiſſimo Hadriano præſule proſequente eiſdem miſſis Deſiderij regis illi magis confirmabãt ſub vinculo Sacramenti, qꝰ eorum Rex omnes iuſtitias, quas anteſato Domno Stephano Papæ non fecerat, eidem præcipuo Pontifici, & ſumno paſtori perficere, & in vinculo charitatis in ſolubili connexione cum eo fore permanſurũ. Quorum iuramentis credens eius beatitudo direxit ad eundẽ Deſiderium Regem miſſos ſuos pro his omnibus perficiẽ dis, ſilicet, Stephanum Notarium regionarium, & Saccellarium, atque Paulum cubicularium, & cætera ſuper iſta. Quibus egredientibus ab hac Romana Vrbe, & Peruſiam confugientib. cõinmix mandatum, quodiam ſatus Deſiderius abſtuliſſet Ciuitatem Fauentiam, & Ducatum Ferrariæ, ſeu Comaclium de Exarchatu Rauennare, quas Sanctæ memoriæ Pipinus Rex, & eius filij Carolus, & Carolomannus excellentiſſimi Reges Francorũ, & patritij Romanorum B. Petro concedentes obtulerunt. Nec enim duo menſes præterierunt, quod ipſe Sanctiſſimus vir pontificatus culmen adeptus eſt. Ita iſdem atrociſſimus Deſiderius eaſdem abſtulit Ciuitates confringens ex omni parte Ciuitatem Rauennatium, & Cæſales, ac omnia* prædicta Rauennatia occupans, cunctaq; victualia, familias & ſeu pecualia ipſorum, vel quæq; in ipſis prædictis habere videbantur, abſtulit. Et dum nulla remaniſſet ſpes viuendi neque Leoni Archiepiſcopo, neq; præfatis Rauẽnatib. in magna anguſtia, & tamis inopia poſitis: direxerunt huc Romam ſuos miſſos ſc. Iulianum, Petrum, & Vitalianum* Tribunos deprecantes cum magno fletu eundem Sanctiſſimum Pontificẽ, vt qualiter potuiſſet, eis ſubueniret. ipſiſq; decertaret ad *recolligendas Ciuitates, aſſerentes, quia ti ipſæ ciuitates non fuerint reſtitutæ, viuere nullo modo* potuiſſent. Tunc ipſe alm ificus Pontifex, dum adhuc præmonitari eius miſſi, eſſent Romæ, per Stephanum Saccellarium, & Paulum Cubicularium ſuper iſta vt ad prænominatum pergerent Regem, direxit eidem Regi ſuas deprecatorias literas vt eaſdem redderet Ciuitates, increpans eum fortiter per ſuã ſcripta, cur de promiſſione illa, ꝙ per ſuos miſſos pollicendo direxerat, mutatus fuiſſet: & quia iuſtitias B. Petri iuxta quod repromiſerat, non reddidit. Iuſuper & Ciuitates illas, quas anteceſſores eius beatiſſimi Pontifices Domnus Stephanus, Paulus, & iſdem Stephanus detinuerunt, abſtuliſſet. Dum vero talia eidem proteruo Deſiderio anteſatus Sanctiſſimus Pontifex deprecando, admonẽdo, & cõiurando direxiſſet, ita illi remiſit in reſponſis, quod niſi prius ſecum eo ipſe almificus Præſul coniungeret ad pariter loquendum, minimè eaſdem redderet Ciuitates. In ipſis verò dieb. contigit vxorem, & filios quondam Carolom ãni regis Francorum ad eundem Regem Longobardorum fugam arripuiſſe cum Autcario, & nitebatur ipſe Deſiderius, atq; inhianter decertabat, quatenus ipſi filij eiuſdem Carolomanni regnum Francorum * aſſumpti ſſent. Et ob hoc ipſum Sanctiſſimũ * præfulem ad ſe properãdum feducere conabatur, vt ipſos anteſati Carolomanni filios reges vngerer, cupiens diuiſionem in regno Francorum immittere, ipſumq; beatiſſimum Pontificem à charitate, & dilectione excellentiſſimi Caroli Regis Francorum, & Patritij Romanorum ſeparare, & Romanam Vrbem, cunctãq; Italiam ſui regni Longobardorum poteſtati ſubiugare. Et ſaluere Deo hoc nullo modo potuit imperrare. Quoniã ſicut lapis adamas, ita firmus Hadrianus extitit Pontifex, prænominatus ſiquidem Paulus ſuper iſta adhuc apud eundem Deſiderium exiſtens, firmiter ei promittebat ſe ipſum beatiſſimum Papam ad eum deducere, dicens, quod ſi ẽtin eius pedib. ſunem me adhibere conuenerit, eum qualiter potuero, ad ruam deducam præſentiam: ſi cque factum eſt, vt eodem Paulo in eodem itinere exiſtente palam omnibus fieret, qualiter necare feciſſet Sergium Secundiceriun, qui cæci in cellario erat. Et metuens iſdem Sanctiſſimus Præſul, ne eius modi Nuncium ad aures ipſius perſonuiſſet Pauli, & aut ad eundem regem reuerteretur, aut etiam in fines Longobardorum abipſo itinere declinaret, & aliquam malitiam amplius cum eodem Deſiderio in finibus Romanorum, atque Exarchatu Rauennatium perpetraret, (Dum nimis dilectus illi, ac fidelis exiſtebat) ob hoc direxit anteſatus Sanctiſſimus Papa clam niniſque ſecretè Leoni Archiepiſcopo Rauennatium Ciuitatis per Iulianum Tribunum, vt dum reuerteretur ipſe Paulus à Deſiderio, eum ſiue in Rauenna, ſiue in Arimino * derimiſſet, quod & ſictum eſt. Reuerrente enim eo ex eodem itinere in Arimino comprehenſus, atque in

custodia

*B Theodulo. *Sanctæ.

*B tertius

*erectus.

*à tranſitu

*B. Theodoricum. *B Tunnorum. *coligari.

*iniquum

*intulit.

*requiren di.

*propera re.

*prædia.

*Tribunũ

*recolligere.

*poſſent.

*B aſſumeuit.

mandatũ, ad eſt, nun cium.

Paulus Cubinear ceratur. *B. detuncr et.

custodia est detentus. Tunc isdem Beatissimus Pontifex cœpit curiosè antefati Sergij Secundiceruij mortem inquirere, conuocansque cunctos cellarios subtilius eos perscrutatur, quomodo ipse Sergius ab eodem cellario abstractus fuisset.
Qui respondentes dixerunt. Quia prima noctis hora veniens Caluentinus Cubicularius cum Tunissone presbytero, & Leonatio Tribuno habitatoribus Ciuitatis Anagninæ, ipse eundem Sergium abstulit, vinente Domno Stephano Papa ante octo dies, quam de hac luce migraret, & præfatis Campanis illum tradidit. Confestimque deductus est ad medium isdem cubicularius, & inquisitus. Quis illi præcepisset eundem Sergium à præfato abstrahi cellario, & prænominatis Campanis tradendum? Respondit, à Paulo Cubiculario cognomento Afiarta, & Gregorio Defensore regionario & Ioanne Duce germano Domni Stephani Pap. atque à * Caluulo cubiculario sibi hoc fuisse præceptum, tradi eisdem Campanis.

* Caluen-uo.

Dirigensque isdem Sanctissimus præsul suos missos in Campaniam in Ciuitatem Anagninam, adduci fecit prædictos * Tunissonem & Leonatium. Qui præsentati Apostolicis obtutibus, fortiterque constricti, confessi sunt, dicentes, quod à prænominato Paulo cubiculario, & Gregorio defensore regionario, seu Ioanne germano præfati Domni Stephani Papæ, & Caluulo item cubiculario, & Maligno consentaneo, & sæpefati Pauli illius præceptum fuisset, prænominatū Sergium abstollendum ac interficiendum. Protinus direxit ipse Sanctissimus Pontifex cum prænominatis Campanis suos fidelissimos ministros, vt de nonstrarent locum, vbi ipsum Sergium interfecerunt, atque sepelierunt, & properantes venerunt vsque in Merolanam ad arcum depictum, quem secus Vrbem, quæ ducit ad Ecclesiam Sanctæ Dei genitricis ad præsepe, ibique iuxta eundem arcum aperientes vnam sepulturam demonstrauerunt corpus illius Sergij repositum fuisse quæ eius guttur constrictum, atque ictibus totum corpus eius vulneratum. Vnde non dubie est suffocatum, ac semiuiuum fuisse terræ obrutum. Quod cernentes vniuersi primates Ecclesiæ, ac iudices militiæ, ascendentes vnanimiter cum vniuerso populo in Lateranense patriarchium prostrati Apostolicis vestigijs obnixè eundem almificum pontificem deprecati sunt, vt vindictam, atque emendationem fieri præcepisset de tanto inaudito piaculo, in eo quod præsumpsissent fecisi hominem sæpius tormentis cruciatum crudeliter interficere, quod factum nunquam legitur: asserentes, quia si talis flagitij reatus non expiaretur, nimis ipsa impia temeritas præsumptio in hac Romana Vrbe pullularet; assumentes ex hoc audaciam perpetrandi homines, vt tentarent peiora perpetrare. Tunc præfatus Sanctissimus præsul precibus iudicum, vniuersique populi Romani iustè contradere ante fatum Caluulum Cubicularium, & prænominatos Campanos Præfecto vrbis, vt more homicidarum eos coram vniuerso populo examinaret. Deductique *Elephanto in carcerem publicū, illic coram vniuerso populo examinati sunt.

*B è patriarchio præfato in carc.

Sicque ipsi Campani, sicut prius, ita & in eadem examinatione confessi sunt. Caluulus verò obduransque fuum, vix cōfessus est ita omnia esse, qui tamen in eodem carcere crudeli morte * amisit spiritum. Pro verò amputandis tam intolerabilibus flagitij reatibus, missi sunt ipsi Campani Constantinopolim in exilium.

*emisit.

Post hæc iussit antefatus beatissimus Papa abstolli corpora Christophori & prænominati Sergij eius filij, eaque cum honore in Ecclesia Beati Petri fecit sepelirī. Gesta verò examinationis qualiter proprij reatus noxam confessi sint, iam dictus Caluulus Cubicularius, & prænominati Campani direxit antefatus almificus Pontifex Rauennam, vt eidem Paulo omnia per ordinem relegerentur. Suscipiens verò Leo Archiepiscopus Rauennatium eadem gesta cōfestim sine authoritate Apostolica tradidit eundem Paulum consulari Rauennatium Vrbis. Examinatusque coram omnibus Rauennatibus, eadem acta illi relecta sint. sicque se reum manifestans tanti piaculi, confessus est se perpetrasse noxam. Ita verò isdē Paulus examinatus est, quin etiam nec scientia exinde data est præfato Sanctissimo Pontifici, neq; ab Archiepiscopo, neque à quibuslam Rauinianis, sed per alios hoc eius Sanctitas agnouit. Dum vero hoc agerertur, cupiens ipse præcipuus pastor, & egregius pontifex saluare animam iam dicti Pauli, ne in æternum periret, adscribi fecit suggestionem suam Constantino, & Leoni Augustis, magnifque Imperatoribus significans de ipsius Sergij cæci impia morte, atque deprecans eorum Imperialem clementiam, vt ad emendationem tanti reatus ipsum Paulum suscipi, & in ipsis Græciæ partibus in exilio mancipatum retineri, * præcepissent.

* B. præcipérent.

Direxitque eandem suggestionem eius ter beatitudo Leoni Archiepiscopo, vt ipsum Paulum Constantinopolim in exilio siue per Venetias, siue aliunde qualiter potuisset, dirigeret, cum præfata Apostolica suggestione. Ipse vero Archiepiscopus infidians vehementer eidem Paulo, adhibuit impiū occasionem, dirigens eidem præcipuo pontifici in responsis. Expedibile pō esse eundem Paulum illuc dirigere, in eo quod Desiderius Longobardorum Rex filium Mauricij Ducis Venetiarum apud se captum detineret. Neipse Mauritius filium suum cupiens ab eodem Regere eripere, eundem Paulum illi Vicarium traderet. Ecce qualem occasionem ipse Archiepiscopus Ecclesiæ Rauennatium callide adhibuit, vt ipsum Paulum extinguere valeret. Sicq; remisit ad Apostolicam sedem suggestionem illam. Postheq vero cum ipse Sanctissimus præsul direxisset Gregorium Saccellarium suum ad Desiderium Longobardorum Regem deprecationis, atque hortationis causa pro restituendis præfatis ab eo ablatis Ciuitatibus, præcepit ei, vt firmiter contesteretur Leonem Archiepiscopum, quatenus eum conseruare studeret Paulum, & cum reuerteretur à Ticino, secum eum huc Romam reduceret. Dumque præfatus Gregorius Saccellarius in Rauennatium properasset Vrbem, constanter, ac firmiter protestatus est antefatum Archiepiscopum, & Iudices Rauinianos ex præceptione Apostolica in præfentia Amaldi Cartularij tunc ibi existentis Ciuis Romani, qui ibidem missus erat ab Apostolica sede, saluū, atque incolumem ipsum Paulum referuandum, donec à Ticino reuerteretur. Asserens sibi fuisse præceptum ab Apostolica potestate eum secum Romam deportandum, & Apostolicis falsum præfentandum obtutibus. Hæc vero ipsum protestans Archiepiscopum, cœptum Ticinum profectus est iter, & continuo prænominatus Archiepiscopus accersito consulare Rauennatium Ciuitatis, præcepit ei, ipsum interficiendū Paulum. Et dum reuersus fuisset sæpefatus Saccellarius, Rauennam que coniūgeret, inuenit prænominatum Paulum iam interfectum, pro quo nimis increpauit Archiepiscopum eundem, cur præsumpsisset contra Apostolicum præceptum taliter de eodem Paulo agere? Post aliquātos itaque dies propria confcientia isdem Archiepiscopus tertius direxit prænominato Sanctissimo Papæ per Iulianum tribunum suum missum deprecans Apostolicas sibi dirigi literas, ac consolationis monita, quasi nulla illius putaretur culpa de eiusdem Pauli morte, in eo quod sanguis innocentis vltus fuisset. Sed nullo modo potuit ipsum Sanctissimum Papam Pontificem * declinare, ita illi dirigens in responsis, quod ipse videat, quid in eodem Paulo operatus est.

Paulus occiditur.

*B inclinare.

Nam certè ego animam eius saluare cupiens, pœnitentiæ eum fummiti decreueram. Ideo meum Saccellarium direxi huc Romam eum deferendum. Siquidem nominatus Desiderius Longobardorum Rex superbiæ, & iactantiæ fastu lætuatus, qua hora præfatas Ciuitates Exarchatus Rauennatium abstulit consestim direxit multitudinem exercitus, & occupare fecit fines Ciuitatum id est Senogallientis, Monteferetri, Vrbini, Eugubij, & cæterarum Ciuitatum Romanorum, plura homicidia, & depredationes, atque incendia in ipsis finibus perpetrantes. Nam in ciuitatem Bleranam dirigens generalem excrcitum partium Tusciæ, dum ipsi Bleriani in fiducia pacis ad recolligendas proprias segetes generaliter cum mulieribus, & filijs, atque familis egrederentur, irruerunt repente super eos ipsi Longobardi, & cunctos primates * quanti vtiliter in eadem Ciuitate erant, interfecerunt, & prædam multam tam de hominibus, quam de peculijs abstulerunt, ferro & igne cuncta in circuitu deuastantes. Sed in finibus Romanæ Vrbis, seu & cæterarum Ciuitatum multa mala ac depræ dationes isdem Desiderius perpetrare iussit, etiam & castrum Vtriculum occupare fecit.

Desiderius Gentium Romanos

*qui vtiles

Vnde sæpius atque sæpius ipse beatissimus præsul tam per * obiectionis literas, quamque per missos eidem Desiderio direxit, deprecans eum, vt à tantis malis resipisceret, & eas, quas abstulerat Ciuitates, redderet. Ille vero non

*obiectionis.

solum eas dem , quas occupauerat ciuitates minime reddere, est inclinatus, sed nec ab eadem malitia recedere voluit, non ceſſans crudeliter multa atque intolerabilia mala finibus Romanorum, vt dictum est, ingerere.

Tunc præfatus Sanctissimus Pontifex accersiri faciens præfatum religiosum Abbatem monasterij Sanctæ Dei genitricis siti in territorio Sabinensi cum viginti senioribus Dei seruis monachis direxit eos ad eundem Desiderium deprecationis causa. Quibus ad eum properantibus, vt ipsi Dei famuli retulerunt, eius pedibus prouoluti coram Iudicibus Longobardorum cum lachrymis ex persona antefati Vicarij beati Petri eum deprecati sunt, vt à tantis malis respiceret, & præfatas, quas abstulit ciuitates beato Petro redderet. Sed nequaquam eius lapideum cor deflectere valuerunt. Sicq; instructuosi ipsi Dei famuli reuersi sunt. Dirigens suos missos Desiderius ilde ad antefatum beatissimum Pontificem, id est, Andream Referendarium, & stabilem Ducem, vt cum eo pariter ad loquendum deberet conisigi: quos suscipiens is dem almificus pastor ita eis respondit, inquiens. Si Regi vestro ex mea persona fatis facite, me vobis firmiter coram Deo omnipotente promitente, quia si præditas ciuitates B. Petri, quas tempore meo abstulit, mihi reddiderit, cótinuo sue Ticini, sue Raucnnæ, sue Perusiæ, siue hic Romę, vel etiam vbi illi placitum fuerit ad eius properabo præsentiam, & cum eo pariter me conlungendum, atque colloquendum, quæ ad salutem populi Dei, vtrarumque partium respiciunt, & si forsitan de hoc dubitationē habet me cum eo minime debere coniungi. Postquam ipsas Ciuitates reddiderit , si me cum ipso non coniunxero loquendum, licentiam habeat eas denuo occupandi. Nam si prius ipsas Ciuitates non reddiderit , & iustitiam nobis minime fecerit , sciat pro certo meam nequaquam videbit faciem. Vnde eccę si quipedes vestros dirigere studebo meos missos ad eundem vestrum Regem, qui eas dem recipiant, si reddere voluerit ciuitates , & de præsenti qua hora mei missi receptis eis dem Ciuitatibus ad me hoc ipsum nunciantes reuersi fuerint, continuo ad eius vbi voluerit, vt dictum est , properabo præfentiam ad simul cum eo loquendum. Ipsique Longobardorum missis properantibus, atque ad suum reuertentibus Regem , direxit ciuster beatitudo continuo ad eundem Desiderium Regem suos missos ad eas dem recipiendas Ciuitates, sciliçet Parbum , religiosum Egumenum præfectum monasterio Beati Sabæ, & Anastasium primum defensorem, præfentatique eius obtutibus , & ipsi pedibus eius corruentes lachrymis profusis eum deprecantes, vt antedictas redderet ciuitates, promittentes ei per Apostolicam auctoritatem iusurejurando, quia si eas reddidisset, statim prænominatus almificus Pontifex ad eum properaret proficiscendum, ac colloquendum pariter. Sed per nullam rationem eius ferreum pectus & duriſſimam mentem * mollire potuerunt , nihilque recipientes sine effectu reuersi sunt. Tamen non desistebat antedictus Pontifex suos missos ad eum per * hoc ipsum dirigendum tam de faciendo bus , quamque de singulis religiosi habitus ordinibus, sed nihil apud eum impetrare valuerunt. Potius permanens in sua iniquitate multis Ciuitatibus, ac finibus Romanorum inferre facit bat ex omni parte mala , & magnas comminationes ; dirigens eidem præcipuo Pontifici se cum vniuersis Longobardorum exercitibus properaturum ad Romanam Ciuitatem constringendam. Pro quo nimio fletu ipse Sanctissimus Pontifex cum suo populo positus, portas Ciuitatis Romanæ claudi iussit, & alias ex * eis fabricari fecit. Et dum in magna augustia, ac tribulatione consisteret, necessitate compulsus, direxit suos missos marino itinere cum Apostolicis literis ad Excellentissimum Carolū à Deo protectum regem Francorum, & patritium Romanorum, deprecans eius Excellentiam, vt sicut suus pater Sanctæ memoriæ Pipinus , & ipse fuccurreret, atque subueniret Sanctæ Dei Ecclesiæ, & afflictæ Romanorū seu Exarchatus Rauennatium prouinciæ, atq; plenarias B. Petri iustitias, & * abstultas Ciuitates ab eodem Desiderio Regę exigeret. At verò dum per nullam occasionis verſutiam potuisset isdem malignus Desiderius persuadere antefatum Sanctissimum Pontificem ad se eum deducendum vt antefati Caroli magni filios reges vnxisset, & ipsum almificum Pontificem à charitate, & dilectione sæpefati Christianissimi Caroli magni regis separare voluisset. Tunc pertinacia, & audacia egressus à suo palatio cum Adalgiso proprio filio, & exercitu Longobardorum deferens secum & vxorem & filios sæpedicti quondam Caroloманni, nec non & Autcharium , quiad eum, vt dictum est, fugam arripuerant , hic vero Romam properare nitebatur, sine scientia antedicti Pontificis, dirigens suos missos fcilicet prænominatum Andream Referendarium , & alios duos ex suis Iudicibus, eius aduentum denunciantes. Quibus Romam coniungentibus præsentatique Apostolicis obtutibus, tale eis redditit responsum, quoć nisi vt iam ille promisit , redditerit beato Petro ciuitates illas, quas sub meo tempore abstulit, & plenariam parti nostræ fecerit iustitiam, nullo modo sit illi necesse fatigationem sumendi; quia minimè fieri poteſt, me prius cum illo præsentari.

Suscipiens vero isdem Desiderius hoc responsum, nequaquam exinde repedauit, fed cœptum Romam carpebat iter. Cuius iam aduentum * appropinquantem cognoscens sanctissimus ipse præcipuus pastor , aggregans vniuersum populum Tuscię, Campaniæ, & Ducatus Perusini, & aliquantos de Ciuitatibus Pentapoleos muniuit hanc Ciuitatem Romanam, omnesque armati parati erant: vt si ipse Rex aduenirer, ei fortiter cum Dei auxilio, & beati Petri, fulti orationibus præditi sanctissimi præfulis illi resistere. Nam ecclesias B. Petri, & * Pauli exornare fecit eius sanctitas, & cunctā eorum cymilia, & ornatus in hanc ciuitatem Romanam introduxit , claudi faciés omnes ianuas Ecclesiæ beati Petri, & deintus ferris fupponi, ac muniri iussit. Vt si ipse proteruus Rex fine licentia, & permisso Pontificis aduenisset, minime aditum in eandem Ecclesiam introeundi haberet , nisi brachio forti ad fugā animæ interitum ipsas confringeret ianuas. Dumque hæc omnia disposuisset, extemplo facto in scripris anathematis vinculo direxit eidem Desiderio Regi tres episcopos, id est Eustratium Albanensem, Andream Prænestinum , & Theodosium Tyburtinæ Ciuitatis, proeſtans eum in eodem obligationis, exhortationisque verbo, & adiurās per omnia diuina misteria, vt nullo modo in * finibus Romanorum sine eius absolutione ingredi, aut conculcari * præsumpsisset, neque ipse , neque quispiam Longobardorum , sed nec Autcharius Francus. Susceptoque eodem obligationis verbo per antefatos episcopos ipse Longobardorum Rex illico cum magna reuerentia à Ciuitate Viterbiense confusus ad propria reuersus est. Post hæc coniunxerunt ad sedem Apostolicam missi fapius dicti Caroli excellentissimi Regis Francorum & Patritij Romanorum, id est, Georgius sanctissimus Episcopus , Gulfardus religiosus Abbas, & Consiliarius, seu Albinus Delictosus ipsius Regis, inquirentes, si præfatus Longobardorum Rex * abstultas Ciuitates, & omnes iustitias Beati Petri reddidisset, sicut falsè in Franciam dirigebat, afferens se omnia reddidisse.

Et satisfacti sunt præsentialiter, nihil ab eo redditum fuisse. Quibus referens isdem præcipuus Pontifex cuncta , quæ gesta erant eos in Francium absoluit remeandos, dirigens cū eo fuos missos ad præfatum excellentissimum Francorum Regem cum Apostolicis admonitionum syllabis, adiurans eum fortiter, vt ea, quæ beato Petro cum fuo genitore Sanctæ memoriæ Pipino Regę pollicitus est, adimpleret, & redemptionem Sanctæ Dei ecclesiæ perficeret, feu vniuersa, quæ * abstulta sunt à perfido Longobardorum Rege tam ciuitates, q̄ reliquas iustitias * sine certamine reddere beato Petro principi Apostolorum * fecisset. Ipsi itaque Francorum missi prope rantes cum Apostolicæ sedis missis declinauerunt, ad prænominatum Deliderium. Qui & constanter eum deprecantes adhortati sunt, sicut illis à suo Regę præceptum extitit , vt antefatas, quas abstulerat Ciuitates, pacifice B. Petro redderet, & iustitias parti Romanorum * fecisset. Sed minimè quicquam horum apud eum obtinere valuerūt, afferens se minimè quicquam reddituram. Accepto itaque responso hoc, reuersi sunt ipsi antefati missi Francorum in regionem suam.

Properantes simul & Apostolicæ sedis missi, qui subtilius cuncta referentes, & de maligno propolito prænominati Desiderij annuncjantes antefato excellentissimo, & à Deo protecto Carolo magno Regi. Confessim isdem mirissimus, & reuera Christianissimus Carolus Francorum Rex direxit eidem Deiderio suos missos, id est deprecans vt eas dem, quas abstulerat , pacifice redderet ciuitates , & plenarias parti Romanorum * faceret iustitias. Promittens insuper ei tribui

quatuor-

* flectere.

* pro hoc ipso ad eū dirigere tam.

* muro fe claudi.

Legatio pontificia Hadriani ad Carolum Magnum.

* ablatas.

* appropinquasse.

* exornare, id est, adornare ornamenta.

* fines.

* B præsumere.

* fublatas.

* ablata.

* Suo cert.

* faceret.

* faceret.

quatuordecim millia auri ſolidorum, quantitatem in auro, & argento. Sed neque deprecationibus, neque muneribus eius ferociſſimum cor flectere valuit. Nihil enim obtinentes ipſi miſſi Francorum ad præfatum ſuum Chriſtianiſſimum regreſſi ſunt Regem. Tunc aggregans ipſe à Deo profectus Carolus magnus Rex vniuerſam regni ſui Francorum * exercituum multitudinem, atque ad occupandas cluſas ex eodem ſuo exercitu dirigens, ipſe quoque cum plurimis fortiſſimis bellatoribus Francis per montem Ciniſium ad eaſdem appropinquauit cluſas, & remotus in finibus Francorum cum ſuis exercitibus reſedit. Iam dictus verò Deſiderius, & vniuerſa Longobardorum * exercituum multitudo ad reſiſtendum fortiter in ipſis cluſis aſſiſtebant, quas fabricis, & diuerſis macerijs curioſe munire niſi ſunt. At vero qua hora prænominatus Chriſtianiſſimus Francorum Rex ad eaſdem approximauit cluſas, illico denuo ſuos miſſos ad præfatum direxit Deſiderium, deprecans, ſicut pridem, vt quantitatem prædictorum ſolidorum ſuſciperet Rex, & eaſdem pacifice redderet ciuitates. Sed nequaquã penitus acquieſcere maluit, & dum in tanta duritia proterua ipſe permaneret Rex Deſiderius, cupiens antedictus Chriſtianiſſimus Francorum Rex pacifice iuſtitias beati Petri * recipere, direxit eidem Longobardorum Regi, vt ſolummodo tres obſides Longobardorũ Iudicum filios illi traderidiſſet pro ipſis reſtituendis Ciuitatib. & continuo fine vlla * inſerta malitia, aut commiſſo prælio ad propria cum ſuis Francorum exercitibus reuerteretur. Sed neque ſic valuit eius malignam mẽtem flectere. Vnde omnipotens Deus conſpiciẽs ipſius maligni Deſiderij iniquam pfidiam atque intoleralibem proteruiam, dum vellent Franci allo die ad propria reuerti, miſit terrorem, & validam trepidationem in cor eius, vel filij ipſius Adalgiſi ſc. & vniuerſorũ Longobardorum, & cædem nocte dieiſſis proprijs tentorijs atq; omne ſuppellectile fugam oés generaliter nemine eos pſequente arripuerunt. Quod cernentes exercitus Francorum perſequuti ſunt eos, & plures ex eis interfecerunt. Ipſe vero Deſiderius quantocyus cum ſuis iudicib. velociori curſu fugiens, atque Papiam coniungens, ibidem ſe cum ipſis ſuis iudicibus, & multitudine populi Longobardorũ recluſi ſtuduit. Et muniens muros ipſius Ciuitatis ad reſiſtendum Francorũ exercitibus, & propriam defendendam ciuitatem cum ſuis Longobardis ſe præparauit. *Adalgiſus vero eius filius aſſumens ſecum Autcharium Francum & vxorem, atque filios ſpedicti Carolomanni in ciuitate, quæ Verona nuncupatur, peo quod forriſſima præ omnibus ciuitatibus Longobardorũ eſſe videretur, ingreſſus eſt.

Porrò Lõgobardi reliqui diſperſi in proprias reuerſi ſunt Ciuitates, nam Spoletini, & Reatini aliquanti eorum vrbes perſonæ, antequam Deſiderius, ſeu Longobardorum cius exercitus ad cluſas pergerent, illi ad beatum Petrum confugium facientes prædicto ſanctiſſimo Hadriano Papæ ſe tradiderũt, & in fide ipſius Principis Apoſtolorum, atq; prædicti ſanctiſſimi Pontificis iurantes more Romanorum tonſurati ſunt. Et iam & reliqui omnes ex eodem Ducatu Spoletino in hanc deſiderabant ſe * tradendum in ſeruitio B. Petri, Sanctæq; Romanæ Eccleſiæ. Sed metuentes ſuum Regem nequaquam auſi ſunt perpetrare, vnde dum à cluſis fugam arripuiſſent, omnes que exinde de diuerſis Ciuitatibus Ducatus Spoletini reuerſi eſſent, confeſtim generaliter ad præfatum almificum Pontificem confluentes aduenerunt, ciuſque prouoluti pedibus ob nixe ſanctam ipſius ter beatitudinem deprecati ſunt, vt eos in ſeruitio B. Petri, ſanctæq; eius Romanæ Eccleſiæ ſuſciperet, & more Romanorum tonſurari faceret.

Quos ſuſcipiens profectus eſt cum eis in Eccleſiam beati Petri, & omnes vnanimiter à magno vſque ad parvum ſub * indiculo ſacramenti iureiurando promiſerunt eidem Dei Apoſtolo in ſeruitio eius, atque amedicti vicarij ipſius Sanctiſſimi Hadriani Papæ, atq; omnibus ſucceſſorum eius Pontificum fideliter permanſuros cum filijs, & cuncta eorum generatione. Tunc poſt præſtitum ſacramẽtum omnes more Romanorum tonſurati ſunt. Et confeſtim ipſe ter beatiſſimus bonus paſtor, & pater cum omnibus exultans, * conſtituit eis ducem quem ipſi propria voluntate ſibi elegerunt, ſcilicet Hildeprandum nobiliſſimum, qui prius cum reliquis ad Apoſtolicam ſedem refugium fecerat.

Et ita Deo annuente prædictum ducatum Spoletinum generaliter ſuo certamine iſdem prꝛcipuus Pontifex ſubiure, & poteſtate B. Petri ſubiugauit. Sed & omnes habitatores tã ducatus Firmani, Auxiniani, & Anconitani, ſimul q; & de Caſtello * Fælicitatis, & ipſis dum à cluſis Longobardorum fugientes reuerſi ſunt ad præfatum ſanctiſſimum Pontificẽ cõcurrentes eius ſe ter beatitudini tradiderunt. Præſtitoq; ſacramento in fide, & ſeruitio beati Petri, atq; eius Vicarij antefati almifici Hadriani Papæ, ſuccеſſorumque eius Pontificum fideliter permanſuros more Romanorum tonſurati ſunt.

At vero ſæpefatus Chriſtianiſſimus Carolus Francorum Rex mouens cum ſuis generalibus exercitibus, atque Papiam coniungens ciuitatem, eam ex omni parte circundãs vallauit, dirigensq; * continuo in Frauciam ibidem apud ſe Papiam adduci fecit ſuam coniugem Excellentiſſimam Hildegardã Reginam, & nobiliſſimos ſiſtos. Et dũ agnouiſſet fugam arripuiſſe in Veronã prænominatum Adalgiſum, reliquens plurimã partem ex ſuis exercitibus Papiæ, ipſe quoq; cum aliquantis fortiſſimis Francis in eandem Veronam properauit Ciuitatẽ. Et dum illuc coniunxiſſet, protinus Autcharius, & vxor, atq; filij ſpẽ ipſius nominati Carolomanni propria voluntate eidem benigniſſimo Carolo Regi ſe tradiderunt. Eoſque recipiens eius excellentia denuo repedauit Papiam. Qui confeſtim dirigens cuneos exercitum ſuæ bellatorum comprehendit diuerſas Ciuitates Longobardorum vltra Padum conſtitutas, ſuæque redegit poteſtati. Et dum per ſex menſium ſpatium ipſe Francorum Rex Papiæ demoraretur in obſeſſione ipſius ciuitatis, magnum deſiderium habens ad limina Apoſtolorum properandi, conſiderans quod & ſacratiſſima Paſchalis feſtiuitas appropinquaſſet: tunc abſtollẽs ſecum diuerſos Epiſcopos, Abbates etiam & Iudices, Duces nempe, & Graphiones cum plurimis exercitibus hic Romam per Tuſciæ partes properauit, ita feſtinanter aduenies, vt in ipſo Sabbato ſancto ſe ſimilibus præſentaret Apoſtolicis. Cuius aduentum audiens antedictus beatiſſimus Hadrianus Papa, quod fic repente ipſe Frãcorum aduuiſſet Rex, in magno ſtupore, & extaſi deductus, direxit in eius occurſum vniuerſos Iudices ad fere triginta millia ab hac Romana vrbe in locum, qui vocatur Nouas, vbi eum cum bandora ſuſceperunt.

Et dum appropinquaſſet, ſere vnius milliario à Romana vrbe direxit vniuerſis ſcholas militiæ vna cum patreniis, ſimulque & pueris qui ad diſcendas literas pergebant, deportantes omnes ramos palmarum, atque oliuarum, landeſque omnes canentes cum acclamationum earundem laudum vocibus ipſum Francorum ſuſceperunt Regem, obuiam illi eius ſanctitas dirigens venerandas cruces, id eſt, ſigna, ſicut mos eſt ad Exarchum, aut patritium ſuſcipiendum, eum cum ingẽti honore ſuſcipi fecit. Ipſe verò à Deo inſtitutus benigniſſimus Carolus magnus Francorum Rex, & Patritius Romanorum qua hora eaſdem ſacratiſſimas cruces, ac ſigna ſibi obuiã aduenientes conſpexit, deſcendens de equo, quo vehebat, ita cum ſuis Iudicib. ad beat. Petrum pedeſtris properare ſtuduit. Quod quidem almificus antedictus Pontifex diluculo ſurgẽs in eo dem Sabbato ſancto cum vniuerſo Clero, & populo Romano ad B. Petrum properauit ad ſuſcipiendum eundẽ Francorũ Regem, & in gradibus ipſius Apoſtolicæ aulæ, eum cum clero ſuo pſtolatus eſt.

Coniungente vero eodem Excellẽtiſimo, ac beniguiſſimo Carolo Rege, omnes gradus figillatim eiuſdem ſacratiſſimæ beati Petri Eccleſiæ deſcultatus eſt, & ita vſque ad prænominatum peruenit pontificem. Vbi in atrio ſuper gradus iuxta fores Eccleſiæ ſibi ſtebat. Eoque ſuſcepto mutuo ſe amplexẽtes, tenuit iſdem Chriſtianiſſimus Carolus Rex dexteram manum antedicti Pontificis. Et ita in eandem venerãdam aulã B. Petri principis Apoſtolorũ ingreſſi ſunt, laudem Deo, & eius excellentiæ decantãtes, vniuerſus Clerus, & cuncti religioſi Dei famuli extenſa voce acclamantes. Benedictus qui venit in nomine Domini, &c. Sicque cum eodem Pontifice ipſe Francorum Rex ſimulque & omnes epiſcopi, Abbates, & Iudices, & vniuerſi Franci, qui cũ eo aduenerant ad cõfeſſionem B. petri appropinquantes, ſeſeque proni ibidẽ proſternentes Deo noſtro omnipotenti, & eidem Apoſtolorum principi propria reddiderunt vota, glorificantes diuinã poteſtã in eo, qꝛ talem per interuentionẽ ſuffragia ciuſdẽ Principis Apoſtolorũ concedere iuſſit victoriã. Expleta vero eadẽ oratione, obnixe deprecatus eſt iſdem Francorũ Rex antedicti

*Fulginatis.

*concilio.

*Carolus Magnus Romæ honorifice excipitur.

*exercitus

Cluſæ.

*exercitus

*reſtituere

*Inſerta militia.

Fuga mira cuiuſdã Lõgobard.

*B. Aldegiſus.

Tonſurati, quod Longobardi de ſolutos crines habebant.

*tradere.

*vinculo.

almificum Pontificem,illi licentiam tribui Romam ingrediendi ad fua oration um vota per diuerſas Dei Eccleſias perſoluenda.Et deſcendentes pariter ad corpus beati Petri tam ipſe Sanctiſſimus Papa quamque antefatus Excellentiſſimus Fráſcorum Rex cum Iudicibus Romanorum,& Francorum,ſeque mutuo per *ſacramentum munientes,ingreſſus eſt Romam , continuo cum eodem Pontifice,ipſe Francorum Rex cum ſuis Iudicibus & populo in eodem Sabbatho ſancto.

*faceramẽta.

Et in baſilica ſaluatoris iuxta * Lateranis pariter ingreſſi ibidem ipſe excellentiſſimus Rex cum omnibus ſuis quoufq; ſancti baptiſmatis ſacramentum antedictus ter beatiſſimus Pontifex celebrauit. Et ita poſt modum ad beatum Petrum ipſe beatiſſimus repedauit Rex.

*Lateranum.

Alio vero die,illuceſcente Dominico ſancto , in ipſa ſacratiſſima Paſchali feſtiuitate direxit diſcuſio ipſe ſanctiſſimus præſul cõctos iudices,& vniuerſa obſequia militiæ ad eidem Regem, & cum magno honore eum ſuſcipientes in Eccleſia Sanctæ Dei genitricis ad præſepe properauit cum omnibus,qui cum eo aduenerant Francis. Eſt poſt miſſarum ſolemnia celebrata perrexit cum prænominato Pontifice in Lateranenſe patriarchium,illicque ad menſam Apoſtolicam pariter quieuit ſimul. Alio verò die ſecunda feria ſimili modo in Eccleſia B. Petri more ſolito ipſe conſpicuus pater, & egregi* Põtifex miſſarum ſolẽnia celebrans Deo omnipotenti,& præfato Carolo excellentiſſimo Regi Francorũ , & patritio Romanorum laudes reddere fecit. Tertia vero die,iuxta vt mos eſt,in Eccleſia B.Pauli Apoſtoli miſſas eidem Regi fecit. At vero quarta feria egreſſus prænominatus Pontifex cum ſuis Iudicibus tam Cleri, quam que militiæ in Eccleſia B.Petri Apoſtoli pariterq; cum eodẽ Rege ſe ad loquendũ coniungens, cõſtanter eum deprecatus eſt, atq; admonuit,& paterno affectu adhortari ſtuduit,vt promiſſionẽ,q; eius Sanctæ memorię genitor Pipinus Rex & ipſe præcellentiſſimus Carolus cum ſuo germano Carolomanno , atque omnibus Iudicibus Francis fecerant beato Petro , & eius Vicario Sanctæ memorię Domno Stephano iuniori Papæ,quando in Franciam perrexit pro conc edendis diuerſis Ciuitatibus, ac territoriis ſitius Italiæ Prouinciæ,& contradendis beato Petro, eiuſque omnibus Vicarijs in perpetuum poſſidendis, adimplcret in omnibus;cumque ipſum promiſſionem,quæ in Francia in loco, qui vocatur Carliacus facta eſt, ſibi relegi feciſſet, *complacuit. Et ita iudicib. omnia quæ ibidem erant adnexa, & propria voluntate,bono,ac libenti animo aliam donationis promiſſionem ad inſtar anterioris,ipſe antedictus, præcellentiſſimus, & re vera Chriſtianiſſimus Carolus Francorum Rex aſſcribi iuſſit per Etherium Religioſum, ac prudentiſſimum Capellanum, & Notarium ſuum, vbi conceſſit eaſdem Ciuitates, & territoria beato Petro eaſque præfato Pontifici contradi ſponendis,per deſignationem confinium : ſicut in eadem donatione continere monſtratur , id eſt,à Lunis cum inſula Corſica,deinde in Surriano, deinde in monte Bardone, * id eſt in Verceto, deinde in Parma, deinde in Regia,& exinde in Mantua,atque* mon te filicis,ſimulque & vniuerſum Exarchatum Rauennarium ſicut antiquitus erat, atque prouincias Veneticarum,& Hiſtriam, necnon & cunctũ Ducatum Spoletinum, & Beneuentanum.

*complacuit.

*B inde in *B. ponte.

Factaq; eadem donatione,& propria ſua manu ipſe Chriſtianiſſimus Francorum Rex eam corroborans vniuerſos Epiſcopos, Abbates, Duces, etiam & Graphiones in * ea aſſcribi fecit. Qum prius ſuper altare beati Petri, & poſt modum intus in Sancta eius confeſſione ponentes tam ipſe Francorum Rex quamque eius Iudices beato Petro, & eius Vicario Sanctiſſimo Hadriano Papæ:ſub terribili Sacramento ſeſe omnia conſeruaturos,quæ in eadem donatione continentur,promittentes,tradiderunt. Apparem ipſius donationis per cúdem Etherium aſcribi facions ipſe Chriſtianiſſimus Rex Francorum, intus ſuper corpus beati Petri ſubtus Euangelia, quæ ibidem oſculantur pro firmiſſima cautela, & æterna nominis ſui,ac regni Francorum memoria,propriis ſuis manibus poſuit. Aliaque eiuſdem donationis exempla per ſcriniarium huius Sanctæ noſtræ eccleſiæ deſcripta eius excellentia ſecum deportauit. Reuerſuſque cum ſuis exercitib. Ticinum, ipſe excellentiſſimus Francorum Rex ſortiterque debellans,atque obſidens Ciuitatem Papiam,dum ira Dei ſuper omnes Longobardos,qui in eadem Ciuitate erant, graſſaretur, atq; ſæuiret, & plures de languoribus,ſeu mortalitatis clade deficiſſent, ita Dei nutu eãdem Ciuitatem,ſimulque & Deſiderium Longobardorum Regem, atque cunctos, qui cum eo erant ipſe excellentiſſimus Francorum Rex comprehendit, & ſub porta ſtatici cunctum regnum Longobardorum ſubiugauit. Præfatum verò Deſiderium Longobardorum Regem & eius coniugem ſecum in Franciam deportauit. Erat enim ſæpefatus beatiſſimus Pontifex amator eccleſiarum. Hinc enim coangelicus vir fecit in Eccleſia B. Petri Apoſtoli veſtem miræ pulchritudinis ex auro,& gemmis habentem præfigurátam hiſtoriam, qualiter beatus Petrus à vinculis per Angelum erptus eſt. Item in eadem baſilica ab introitu de rugas vſq; ad confeſſionem patuimentum veſtiuit de argento puriſſimo, quod penſ. libras centum quinquaginta. Fecit etiam in eadem ipſa baſilica beati petri iuxta ianuas maiores argenteas cortinas miræ magnitudinis de pallijs ſtauracin, ſeu quadrapollis. Nam & per vniuerſos arcus eiuſdem Apoſtolorum principis baſilicæ de pallijs tyrijs, atq; fundatis fecit vela numero ſexaginta quinque. Deniq; eius beatitudo ſecit & ſarum maiorem in eadem beati petri Eccleſia in typum Crucis, qui pendet ante presbyterii habentem candelas mille trecentas & ſeptuaginta. Et conſimiliter,vt quatuor vicibus in anno ipſum ſarum accendatur, id eſt, in Natiuitate Domini, in Pacha, in natali Apoſtolorum, & in natali pontificis. Item que præfatus Sanctiſſimus præſul fecit in ea baſilica calicem fundatum argenteum penſ. libras quinque,quem & poſuit in presbyterio pro eo, qui perierat emporibus Domni Pauli papæ. Nam & in Eccleſia beati Andreæ Apoſtoli ſita iuxta eandem beati petri Apoſtoli eccleſiam cyburium nouiter ex argento mundiſſimo , ipſe ter beatiſſimus pontifex fecit, qui penſ. libr. centum triginta quinque. Itaque & in Eccleſia beati Pauli Apoſtoli inueſtiuit Corpus eiuſdem doctoris mundi ex laminis argenteis penſ.lib.30.

Deſiderius Ticino expugnato capitur,& abducitur à Carolo. Hadriani liberalitas in Eccleſias.

Quas addidit iſdem Sanctiſſimus præſul, quoniam argentum illud, quod primitus erat,nimis confractum exiſtebat. Item fecit in eadem baſilica Beati Pauli Apoſtoli cortinã maiorem iuxta ianuas principales ex pallijs quadrapollis ad inſtar cortinæ,quam in Eccleſia beati petri fecit. Sed & aliam Cortinam maiorem fecit ex pallijs quadrapollis,* quæ pendet ſub arcu maiore iuxta altare : etiam & per diuerſos arcus ipſius Eccleſiæ ex pallijs quadrapollis fecit vela numero ſeptuginta. Atrium vero ipſius beati Pauli Eccleſiæ,quod antedeſolatum exiſtebat, vbi boues, atque caballi ingrediebantur ad pabulandum propter herbam quæ ibidem naſcebatur, inſpiratus à Deo iſdem Sanctiſſimus Pontifex ex marmoribus pulchris ſternere fecit. In Eccleſia ſanctæ Dei genitricis ad præſepe fecit veſtes duas ſuper altare maiore, vnam ex auro puriſſimo, atque gemmis habentem aſſumptionem Sanctæ Dei genitricis,& alia de * ſtauracin ornata in circuitu* blattis. Fecit in ea Eccleſia & cortinas maiores ex pallijs * quadrapolis ad ſimilitudinem, quam in Eccleſia S. petri fecit.

*B inde in *B. ponte.

*ſtauracin *blattis. *quadrapolis, vel quadrapias.

Sed & per diuerſos arcus eiuſdem baſilicæ ſanctæ Dei genitricis ſimili modo ex pallijs quadrapolis fecit vela numero quadraginta duo. In baſilica vero Saluatoris Domini noſtri Ieſu Chriſti iuxta Lateranis ſimiliter fecit veſtem de ſtauracin, ſeu cortinam maiorem ex pallijs quadrapolis, ſed & per diuerſos arcus vela Syrica numero quinquaginta ſeptem, omnia ex pallijs quadrapolis ſeu ſtauracin. Fecit in eccleſia beati Laurentij martyris foris muros , ſilicet vbi ſanctum eius corpus requieſcit veſtem de ſtauracin, & in eccleſia maiore aliam ſimiliter fecit veſtem. Nam & cœtum eiuſdem B. Laurentij,baſilicæ martyris,quod iam diſtectum erat,& trabes eius confractæ nouiter fecit. In baſilica autem beati Valentini ſimili modo fecit veſtem de ſtauracin. In baſilica Beati Pancratij aliam ſimili modo de ſtauracin fecit veſtem. In baſilica vero beati Marci, cuius tectum iam vetuſtate poſitum vicinũ ruinæ exiſtebat,depoſitis vetuſtiſſimis trabibus , & aliis impoſitis nouiter ipſum tectum, atque portícus in circuitu fecit, eandemque eccleſiam reſtaurauit. Arcus vero tres, qui vetuſtiſſimi erant addens iſdem beatiſſimus pontifex argenti lib. duodecim nouiter fecit. Fecit etiam in eadem Eccleſia ſuper altari maiore veſtem de ſtauraci, ſed & per diuerſos arcus eiuſdem Eccleſiæ ex pallijs quadrapolis fecit numero vela viginti ſeptem, ſimulque & coronam ex eiſdem pallijs quadrapolis,quæ pendet ſub trabe,ſecit.

*B eam ſubſcribere.

Apparem, id eſt, exemplar.

Tectum

Tectum vero basilicæ beati Laurentij .... ad Taurellũ, dum nimis vetustissimum inerat, omnes eius trabes nouas ibidem posuit, illudque restauravit. Simulque & vestem de quadrapulo super altare ciusdem ecclesiæ fecit, atque obtulit. Basilica vero beati Fœlicis posita in pineis, quæ in ruina erat, & tectum eius distectum existebat, facto eodem tecto nouiter ipsam ecclesiam renouauit, & vestem super altare eiusdẽ Ecclesiæ de quadrapolis faciens obtulit. Renouauit etiam & tectum basilicæ S. Laurentij, quam Damasi vocant, vbi & vestem super eius altare de blattario, simulque & aliam vestem de post altare fecit, vbi requiescit Corpus Sancti Damasi. Basilicæ itaque Apostolorum in via lata porticus in circuitu renouauit, quas antea initianerat eius prædecessor Dõnus Paulus Papa, & non expleuerat, omnia Deo propitio præfatus beatissimus Pontifex reparauit; simulque & tectum maius restauravit. Nam absidam ipsius Ecclesiæ cernens isdem beatissimus Pontifex iam ruinæ vicinam existentem, cancalis ferreis eandem apsidam confirmari fecit, & ita eam renouauit. Fecit vestem in eadẽ ecclesia super altari maiorẽ & stauracin.

Cimiterium item Beatorum Petri, & Marcellini via Lauicana iuxta basilicam B. Helenæ, renouauit, & tectum eius, id est S. Tiburtij, & eorundem Sanctorum Petri, & Marcellini nouiter fecit, & gradus eius, qui descendunt ad eorũ sacratissima corpora nouiter fecit, quoniam nullus erat is descen-
*laudanas sus ad ipsa Sancta corpora. Fecit in basilica B. Hadriani cerostata argentea pensilib. duodecim, simulque & *laudunes duas ex argento pensilib. octo, quas posuit super rugas de presbyterio, vbi arcus degentero existit. Fecit etiam & vestes duas de stauracin, vnam super altare B. Hadriani, & aliam super altare Sanctæ Martinæ, sed & vela de pallijs quadrapolis num. quindecim in eadem ecclesia fecit. Tectum denique tituli B. Priscæ, quod iam casurum erat, & in ruinis positum, nouiter fecit, vbi & vestem de stauracin fecit. In ecclesia vero beatorum Cosmæ, & Damiani in thus fatis vestem de stauracin fecit, simulq; & cortinam ante absidam ex pallijs quadrapolis fecit, necnon & vela ex eisdem quadrapolis fecit num. viginti, & lintea viginti. Nam & per diuersos titulos, seu alias ecclesias, atque cunctas Diaconias, & monasteria quantacunque infra murum huius Romanæ Vrbis existunt diuina inspiratione ignitus ipse Sanctissimus Pontifex ex pallij, id est stauracin, seu tyrijs vestes fecit, atque obtulit. Et sicut bonus pastor omnes Dei Ecclesias tam extra muros huius Romanæ Vrbis, quamq; infra muros ad laudem Dei restaurauit atque decorauit, verum etiam & muros atq; turres huius Roman. Vrbis quæ diruræ erant, & vsq; ad fundamẽta destructæ, renouauit, atq; vtiliter omnia in circuitu restauravit, vbi & multa filipẽdia tribuit tam in mercedes eorum qui ipsum murum fabricauerunt, quamq; in ipsor ũ alimentis, simulq; & in calce, atq; diuersis vtilitatibus vsq; ad centum auri libras expendit. Hic beatissimus Pontifex vidit ignitus constituit in monasterio S. Stephani catabarbara patricia situm ad B. Petrum Apostolum congregationem monachorum, ibi & Abbatem idoneam personam ordinans. Statuit vt fedulas laudes in ecclesia B. Petri personluans, sicut & cætera tria monasteria; vt duo monachi pro latere ipsius Ecclesiæ Deo nostro canãt laudes: quoniam ipsum monasteriũ in magna defidia & neglectu incuriaq; positum erat, & nullum diuinum officium cultui ibidem exhibebatur. Hic beatissimus Præsul fecit, atq; constituit no-
*B. Capta corum uiter domos cultas quatuor. Vnam quidem quæ vocatur *Capreorum posita in Territorio Vigentano milliario ab Vrbe Roma plus minus quintodecimo. ex qua primitus fundum ipsum Capracorum cum aljs pluribus fundis ei cohærentib. ex hæreditaria parentũ suorum successione tenere videbatur. Eius proprij olim existentes, vbi & aliosplures fundos, seu Casales & massas data iuxta recompensatione ad vicem à diuersis personis emere, & eidem domui cultæ addere visus
*squimolis est. Quam videlicet domocultam Capracorum cum massis, fundis, Casalibus, vineis, oliuetis, *aquæmolis, & omnibus ei pertinentibus statuit per Apostolicum priuilegium sub magnis anathematis obligationibus, vt in vsum fratrum nostrorum Christi pauperuin perenniter permaneat, & triticum, q; hordeum, quod annue in locis eiusdem domocultæ natum fuerit, diligenter in horreo Sanctæ nostræ Ecclesiæ deferatur, & sequestratim reponatur. Vinum vero, seu diuersa legumina, quæ in prædijs, ac locis ipsius antefatæ domocultæ annuè nata fuerunt simili modo curiosè in paracellario prænominatæ Sanctæ nostræ ecclesiæ deducantur, & seperatim reponantur.

Sed & porcos, qui annue in casalibus sæpiusdictæ domocultæ inglandati fuerint capita centum exinde occidãtur, & in eodem paracellario reponantur. Decernens eius ter beatitudo, atque promulgans sub validissimis obligationibus, interdictionibus, vt omni die centũ fratres nostri Christi pauperum etiam si plures fuerint, aggregentur in Lateranenti patriarchio. Et constituantur in porticu quæ est iuxta scalam, quæ ascendit in patriarchio, vbi & ipsi pauperes depicti sunt, & quinquaginta panes pens. per vnum quemq; panem libras duas, simulq; & decimatas vini duas pensante per vnã quamque decimatam libras sexaginta, & caldaria plena depulmento erogentur omni die per manus vnius fidelissimi paracellarij eisdem pauperibus, accipiens vnusquisque eorum portionem panis, atque portionem vini, id est cuppam capientẽ calices duos, necnon & carnem de pulmento: ita videlicet statuens eius almifica beatitudo promulgauit vna cum Sacerdotali collegio, vt in nullis aljs vtilitatibus ex frugum redditibus, vel diuersis peculijs antefatę domocultę erogetur aut expendatur, nisi tantummodo in proprijs fubsidijs, & quotidianis alimentis prædictorum fratrum nostrorum Christi pauperum cuncta proficiant, atque perenniter erogentur. Alias vero tres domos cultas videlicet, Galeria posita via Aurelia milliario ab vrbe Roma plus minus decimo ad Sanctam Rufinam cum fundis, & casalibus, vineis, oliuetis, atq; molis, vel omnib. ei pertinentibus. Reliquas vero duas, id est aliam Galeriam positã via Portuensi milliario ab vrbe Roma plus minus duodecimo cum fundis, & casalibus, vineis, aquimolis, seu monasterium beati Laurentij positum in insula portus Romani cum vineis ei pertinentibus, simulque & lectiariã, quæ vocatur Afsrula. Verum etiam & aliam domumcultam, quæ vocatur Caluisinanum cum fundis, & casalibus, vineis, oliuetis, aquimolis, & omnibus ei pertinentibus posita via Ardeatina milliario ab Vrbe Roma plus minus quintodecimo. Quas videlicet tres domos cultas scilicet Galeriam, Caluisinum, & alam Galeriam, statuit eius ter beatitudo per Apostolicum priuilegium sub validis anathematis obligationib', vt in vsu, & propria vtilitate Sanctæ nostræ Ecclesiæ perenniter permaneant.

At verò cum omnibus spiritualibus studijs, quæ isdem ter beatissimus, atque almificus Pontifex tam per augmentum, & vtilitatem profectibus Sanctæ Romanæ Ecclesiæ perficiedis, quamque pro restaurationibus Ecclesiarum Dei, & diuini cultus meliorationegerere videbatur, magnam etiam follicitudinis curam, & amoris affectum in Sanctam, ac venerandam patriarchij domum certum est habuisse. Vnde ex nimia feruoris dilectione pro honore beati Petri Apostolorum principis, & ornatu ipsius Sancti patriarchij construxit, atq; ædificauit, ibidem nouiter turrem nitræ pulchritudinis decoratam coherenti porticu, quæ descendit ad balneum. Vbi & deambulatorium, scilicet, solarium suum cum cancellis æreis nimis pulcherrimè construi fecit: sed & porticum ipsam, quæ vetustate diruta inerat nimis vtiliter renouauit. Et picturis, atque marmoribus eandem turrem, & cuncta ædificia ab eo nouiter constructa decorauit. Itaque isdem ter beatissimus, & re vera præcipuus pater, atque bonus pastor, egregiusque præsul tanto amoris affectu feruens erga nutritorẽ suum beatum Petrum principem Apostolorum, dum cunctum ornatum eiusdem Apostolicæ aulæ tam in præclaris ex auro, & gemmis vestibus, seu diuersis palliis, & aljs ornamentis ex auro & argento in eadem Apostolica aula fecit, atq; obtulit. Etiam & omnes eius gradus maiores, qui ascendunt in atrium, simulque & ex duabus porticibus, quæ ascendunt in eandẽ Ecclesiam ex vtriusq; lateribus renouauit, fed & cunctum pauimentum ipsius Ecclesiæ, vbi marmora confracta erant, adhibitis aljs pulcherrimis melioribus marmoribus renouauit. porticus verò ex vtriusq; lateribus suprafcriptæ ecclesiæ, in quibus confractæ trabes inerant, & tectũ ruinæ vicinum positum erat, positis nouis trabibus ipsum tectũ nouiter faciens restauravit. Fecit etiã ter beatitudo eius imagines fex ex laminis argenteis inuestitas. Ex quibus tres posuit super rugas, qui sunt in introitu Ecclesiæ presbyterij vbi & regularem ex argento inuestito fecit, & posuit super eundẽ

regularem præfatas tres imagines, in medio quidem vnâ existentem habentem depictum vultum Saluatoris, & ex vtrisque lateribus imagines habentes depictas effigies. Vnam beati Michaelis, & aliam B. Gabrielis Angelorum. In superiori vero ruga, id est, in medio presbyterij, faciens aliam regularem ex argento inuestito, constituit super eum reliquas tres imagines in medio quidem habentem præfiguratum vultum Sanctæ Dei genitricis, & ex duobus lateribus vnam, habentè vultum depictum Sancti Andreæ Apostoli. Et aliam Sancti Ioannis Euangelistæ, vtrasque vero sex imagines, vt dictũ est, de laminis argenteis nimis pulcherrimè factas deauratas, in quibus imaginibus posuit argenti libr. centum. At vero iam per euoluta viginti annorum spatia forma, quæ vocatur Sabbatina nimis confracta existens, per quam decurrebat aqua per centenarium in atrio Ecclesiæ B. Petri Apostoli, simulque & in balneo iuxta eandem ecclesiam sito, vbi fratres nostri Christi pauperes, qui ad accipiendã eleemosynam in paschalem festiuitatem annue occurrere, & lauari solebant, & ex qua diuersæ molæ in genuculo * machinabantur aqua ex eadem forma neque in atrium B. Petri, neque in ſra Ciuitatẽ decurrebant, dum ipsa forma, vt dictum est, diruta exitit, ob centrum arcus ipsius formæ magnæ altitudinis constructos, & à fundamentis demolitos, atque de fructos, vt iam nulla fore videretur esse eosdem arcus, vel fractam formam reædificandi, atque restaurandi: Ipse beatissimus, ac Sanctissimus præsul aggregans multitudinem populi per semetipsum ad fabricãdum atque restãdrandum eandem formam præparauit, & tãtam curam, ac sollicitudinem in eiusdem formæ fabrica exhibuit, quod etiam nouiter à fundamento eam renouauit, atque restaurauit, & confecit am centenarium illud quod ex eadem forma in atrio ecclesiæ beati Petri decurrebat, dum per nimiam neglectus incuriam plumbum ipsius centenarij furtim iam plurima ex parte exinde ablatum fuisset, reliquum plumbum conquassatum proinus isdem præcipuus pastor addita multitudine plumbi ipsum centenarium nouiter fecit, & Deo auspice aqua in atrio B. Petri, simulque & in præfato balneo, verum etiam & intus Ciuitatem, id est in genuculo, vbi mola machinabantur, sicut antiquitus abundanter decurrere fecit. Simulque isdem beatissimus Pontifex fecit in basilica B Pauli Apostoli ex laminis argenteis imagines tres, quæ ponuntur super rugas in introitu presbyterij. Vnã quidem habentem vultum depictum Saluatoris Domini nostri Iesu Christi, & ex vtrisque lateribus imagines depictas habẽtes effigies Angelorum, qui pensilib. viginti quatuor. Fecit & in basilica Apostolorum in via lata vela de pallijs syricis numero viginti, & linea viginti. In ecclesia vero beati Laurentij martyris, quæ est foris muros huius Ciuitatis Romanæ fecit vela ex pallijs syricis numero viginti, & linea viginti.

Nam & in ecclesia beatæ Dei genitricis ad martyres simili modo fecit vela de pallijs syricis numero viginti, & linea viginti. Item isdem Sanctissimus Pontifex fecit per diuersos titulos vela de stauracin, seu tyria per vnumquemque titulum numero viginti, & linea viginti, quæ sunt simul vela syrica numero quatuor centum, & quadraginta.

Ipse vero præcipuus Pontifex fecit imagines ex laminis argenteis deauratis habentes effigiem Saluatoris Domini nostri Iesu Christi, quæ posita est super introitu basilicæ B. Petri Apostoli, vbi portæ argenteæ existunt, quæ pensilibr. quinquaginta. Nam & per diuersas diaconias fecit simili modo vela stauracia, seu tyria pro vnaquaque diaconia numero sex, quæ sunt simul vela numero non ginta sex. Item isdem Sanctissimus Præsul, formam quæ lobia vocatur, quæ per euoluta viginti annorum spatia nimis confracta iacebat à fundamentis reſtaurare fecit. Simili modo fecit & in basilica B. Pancratij martyris, quæ est foris muros huius Ciuitatis Romanæ vela de stauraci seu tyria nutriginta octo, & linea trigintaocto, & in basilica B Stephani Protho martyris in Cœlomonte fecit vela de stauracin seu tyria numero viginti, & linea viginti. Sed & in basilica B. Apollinaris fimili modo vela de octaplo numero decem, & linea decem. Item in basilica Beati Valentini martyris, quæ sita est foris muros huius Ciuitatis Romanæ similiter fecit vela de stauracin, seu octaplinumero viginti duo, & linea viginti duo.

Dum vero forma, quæ Claudia vocatur per annorum spatia demolita esse videbatur, inde & in balneis Lateranen sib. de ipsa aqua lauari solebat, & in baptisterio Ecclesiæ Saluatoris Domini nostri Iesu Christi, & in plures Ecclesias in die Sancto paschæ decurrere solebat. Et dum modica aqua de præ ominata forma intus Ciuitatem decurrebat, prosperiens præcipuus, & coangelicus præsul, aggregans multitudinem populi ex partibi. Campaniæ per semetipsum ad fabricãdum atque restaurandum eandem formam totis viribus properauit, vt tantam curam, ac sollicitudinem in eiusdem formæ fabrica exhibuit. Qui etiam nouiter eam renouauit, atque restaurauit, & confecit im ex eadem forma aquæ in præfata balnea etiam & intus Ciuitatem sicut anciquitus abundanter decurrere fecit. Huius temporibus defunctus Leoninus Consul & Dux, post modum verò monachus ob veniam suorum delictorum tres vncias massæ * Aratianæ, qua ex hæreditate parentum suorum fructabat, sitas ab hac Romana Vrbe milliario sexto decimo via Ardeatina, in quo & Ecclesia Beati Edifii esse dinoscitur, quam ipse Beatissimus Papa magnæ constructionis fabricis decorauit, ampliacique in eadem tres vncias supra scripta massæ Aratianæ alias tex vncias à Petro Comite, atque Agnete relictis Agathonis Scriniarij, Theodatæ relictæ quondam Dominici Perfectuj. Fines etiam ex omni parte conquisiuit. Data enim digna compensatione nemini vim inferens, sed magis, vt condices patri cuncta secus eundem locum amica pactione emit prædia. Et domum cultam B. Petro eundem locum iure perpetuo statuit permanendum. Quem & domum cultam S. Edistij vocant vsque in hodiernum diem.

Pariter etiam & massa, quæ vocatur Acatiana, quæ iuxta eandem domum cultam esse videtur ab eodem Leonino B. Petro concessa est. Item ipse ter beatissimus Præsul in basilica maiori, quæ appellatur Sanctæ Dei genitricis, qui aderat iuxta basilicam beati Laurentij Martyris, atque Leuitæ, vbi eius sanctum corpus requiescit foris muros huius Ciuitatis Romę obtulit vela de stauracin, seu quadrapolis numero quindecim & linea quindecim.

Tectum vero rituli B. Clementis, quod etiam casurum erat & in ruinis positum regionis tertiæ nouiter restaurauit, nec non & basilicam B. Silvestri Confessoris, atque Pontificis litam in Orsea, quæ iam in ruinis posita erat, & tectum eius diruta exist. bat, facto eodem tecto, nouiter ipsum ecclesiã renouauit. Simili modo & in famosissima, totoque Orbe Terrarũ præclara veneranda basilica B. Petri Apostolorũ Principis, dum per olitana tempora vetustissimas trabes, quæ ibidẽ existebant cerneret isdem præcipuus Pontifex, mittens Ianuarium, vestararium suum, cognoscens eum idoneam personã, cum multitudine populi mutauit ibidem trabes numero quatuor decim, atque totum eisdem basilicæ tectum, & porticus nouiter restaurauit. Hic idem almificus Præsul diuina inspiratione repletus, atque mifericordia motus formæ, quæ virginis appellatur, dum per annorum spatia demolita, atque à ruinis plena existebat, vix modica aqua in vrbem Romam ingrediente, prosperiens, licut benignissimus, & pius pastor, nouiter eam restaurauit, & tantam abundantiæ aquam effudit, vt penè totam Ciuitatem lauauit.

Tectum deniquebasilica B. Ianuarij, Martyris sitæ ad portam beati Laurentij Martyris, atque Leuitæ nouiter restaurauit. Et intra in Cimiterio beatorum Martyrum Abdon, & Sennen, foris portam Portuensem vestem de stauracin fecit atq; obtulit.

Hic enim coangelicus virginuina inspiratione ignitus cõstituit diaconias tres for sbeatum Apostolorum principis, id est vnam quidem sanctæ & gloriosæ semper virginis Dei genitricis Mariæ Domina nostræ, quæ sita est in * Atriano: Aliã vero suprascriptæ, & intemeratæ Dominæ nostræ, quæ sita est foris portam beati Petri Apostoli in caput porticus: Nec non & aliam diaconiam, quæ appellatur sancti Silvestri iuxta hospitale Sancti Gregorij. Quas suprascriptas diaconias hic almificus vir in abditis sine misericordiæ fructu reperiens nouiter restaurauit. Vbi & dona plurima mobilia, atque immobilia pro remedio animæ suæ obtulit, & constituit, vt per vnam quamque hebdomadam quinæ scriæ die cum psallentio à diaconia vsque ad balneum pergerent, & ibidem dispensationepereordinem pauperibus consolari, atque eleemosynam fieri. Immo hic ipse sæpius nominatus sanctissimus præsul, in basilicæ vasis electionis beati Pauli Apostoli,

cernens

*macinabant.

*Atrician

* B Præfectuj.

*Ioula.

*B. atio.

cernens exiſtentes trabes per priſca tempora vetuſtas ad modietatemque ruituras fecit ſicut ſuperius in baſilica Beati Petri Principis Apoſtolorum, cuncta diſponens per Ianuarium fideliſſimum Veſtiarum ſuum cum multitudine populi. Sed & ipſe ter beatiſſimus paſtor per ſemetipſum frequentans totam nouiter reſtaurauit, & mutauit trabes maiores numero trigintaquinque, & per circuitum eiuſdem eccleſiæ nouiter reſtauravit. Hic autem ter beatiſſimus, & Apoſtolicus vir dum diligentiſſima exquiſitione ſua, reperiſſet monaſterium Honorij Papæ in nimiam deſolationem per quandam negligentiam venire, diuina iſſpiratione motus nouiter ædificauit, atq; dituit, & Abbatem cum cæteris monachis regulariter ibidem vitam degentes ordinauit, & conſtituit eos, vt in baſilica Saluatoris, quæ & Conſtantiniana dicta eſt iuxta Lateranenſe patriarchium poſita, officia celebrarent, hoc eſt matutinam horam, primam, tertiam, ſextam, ſed & nonam etiam & veſpertinam, ab vno choro quidem qui dudum ſingulariter in vtroque pſallebant monachi ex monaſterio Sancti Pancratij ibidem poſito, & ab altero choro monachi iam fati monaſterij Sancti Andreæ, & Bartholomæi, Honorij Papæ; quatenus pijs laudibus, pariter pſallentes hymniſeris choris læti reſonent cantus reddentes Domino glorioſos melos. Perſapius memorantes Venerandi Pontificis nomen, ſcilicet in ſæcula memoriale eius pangentes carminibus.

Hic idem ſanctiſſimus Præſul in domo culta, quam Capracorum vocant, quam ex iure proprio ſuo obtulit pro animonijs pauperum Beato Petro Apoſtolorum Principi nutritori ſuo, à ſolo fundauit, atque ædificauit eccleſiam, ſimulque ſpecioſe ornauit, & in no mine eiuſdem Deo factori ſuo dedicauit, recondens in ea reliquias ex veſtimentis Saluatoris Domini noſtri Ieſu Chriſti, & eiuſdem Dei genitricis, ſemperque virginis Mariæ, atque duodecim Apoſtolorum, & aliorum Venerabilium martyrum, in quam ſacratiſſimam eccleſiam cum cuncto Clero ſuo, ſenatuque Romano pergens cum nimia gloria, ſeu exultatione pariter ouantes, & in pauperes Chriſti ibidem magnam conſuetam eleemoſynam faciens translatauit, atque introduxit in eã corpora ſanctorum Martyrum, ſimulque Pontificum, videlicet corpus Sancti Cornelij Martyris, & Pontificis; ſucceſſoris q; eius Sancti Lucij Martyris, atque Pontificis, pariterque corpus Sancti Innocentij confeſſoris, atque Pontificis. Quos vt patronos in Domino almus ſacer Pontifex ob amorem ſanctæ ſedis Apoſtolicæ, In qua & præſederunt, ſicut decuit, honorauit. Nec non & rectum tituli beatæ Suſannæ Martyris, inter duas domos ſitum iuxta cuſtrum Quiriacum, quod iam caſurum erat, & in ruinis poſitum, nouiter reſtauravit. Simili modo & titulum beati Cyriaci Martyris, eccleſiam Sancti Laurentij, ad Formoſam pariter à nouo reſtauravit.

Immo & baſilicam Saluatoris, quæ & Conſtantiniana vocatur iuxta Lateranenſe patriarchium in ruinis poſitam vnà cum quadriporticis fuis, atrijſque & fontes nouiter, ſicut Eccleſias beatorum Principum Petri, & Pauli, renouauit, in qua & mutauit trabes maiores numero quindecim. Item hic idem almificus Præſul monaſterium Sancti Laurentij, quod in Palatinis in defertis reperit, nouiter reſtaurans, atque in omnibus ditans, coniunxit cum alio monaſterio iuxta ipſum poſito ſcilicet Sancti Stephani, quod cognominatur Baganda, & ordinauit monachos, & conſtituit vt in titulo B. Marci Pontificis, atque confeſſoris officio ſungerentur, id eſt matutina hora, prima, tertia, & ſexta, atque nona, ſeu veſpertina pſallerent pro requie animæ ſuæ. Sed & in prædicta baſilica B. Marci fecit alios arcus argenteos numero ſex, penſan. ſimul libr. quinquaginta quinque, pariterque & calices miniſteriales à catholica procedentes ex auro puriſſimo reparauit, penſantes libras nouem & ſemis.

Hic quippe præſagus vir conſiderans plurimi populi ſalutem, ſuper ripam fluminis porticum, quæ ducit ad beatum Petrum Apoſtolum arctam, & anguſtam exiſtentem, per quã viam tranſeuntes ad eundem beatum Apoſtolorum Principem Petrum peruenirebant pluſquam duodecim millia paſſus in litore aluei fluminis in fundamentis ponens à ſolo vſq; ad ſummum tectum miræ magnitudinis porticum reparauit: & vſque ad gradus B. Petri reſtauravit. Diſconiam vero Sanctæ Dei genitricis, ſemperque virginis Mariæ Scholæ Græcæ, quę appellatur Coſmedin, dudum breuem in ædificijs exiſtentem ſub ruinis poſitam reſtauravit: nam maximum monumẽtum de Tiburtino tuſo ſuper eam dependens per anni circulum plurimam multitudinem populi congregans, multorumque lignorum ſtruem incendens demolitus eſt, ſimulq; collectionem ruderum mundans à fundamẽtis ædificans, prædictamque baſilicam vltro citroque ſpacioſe largans treſq; abſidas in ea cõſtituens, præcipuus antiſtes, veram Coſmidin amplifſimam à nouo reparauit. Pariterque & titulum Beati Laurentij Martyris, quam Lucinæ dicunt ſeu eccleſiam Beati Martini ſitam iuxta titulum Sancti Silueſtri. Simulque & baſilicam beati Agapiti Martyris foris muros iuxta ſanctum Laurentiũ poſitam reparauit: quæ præfatæ eccleſiæ à priſcis temporibus marceſcentes in ruinis mole deſecerant: quas præcipuus antiſtes feruens in amore ſpiritus ſancti in omnibus vna cum portícibus earum à nouo nimio decore renouauit. Verum etiam tituli Sancti Sixti, ſed & baſilicæ Sãcti Hadriani à nouo ſimili modo renouauit ædes. Et baſilicam beati Pancratij Martyris nimia vetuſtate dirutam atque ruinis præuentam iſdem almificus, in integrum à nouo nimio decore vna cum monaſterio ſancti Victoris ibidem ſito reſtanrauit. Item præcipuus præſul baſilicam Sanctæ Dei genitricis ad præſepe, quæ à priſcis temporibus tota marcuerat vltro, citroque reſtauravit, & in ſarta tecta eiuſdem eccleſiæ poſuit trabes maiores vigintí.

Simili modo & baſilicam S. Euſebij vndique renouauit. Cameram vero B. Petri Apoſtolorum Principis in omnibus deſtructam, atque dirutam exemplo olitano exculpens diuerſis coloribus à nouo fecit. Porticum vero, quæ ducit ad B. Paulum Apoſtolum à porta vna cum eccleſia S. Eupli vſque ad prædictam baſilicam S. Pauli à nouo reſtauravit. Immo & porticum, quæ ducit ad Sanctum Laurentium foris murum à porta vſque in eandem baſilicam à nouo conſtruxit. Hic idé almificus pater eandem baſilicam Sancti Laurentij Martyris, vbi ſanctum corpus eius requieſcit, annexam baſilicæ maiori quæ dudum iſdem Præſul conſtruxerat, vltro, citroque à nouo reſtauravit.

Immò & eccleſiã Sancti Stephani iuxta eas ſitam, vbi corpus ſancti Leonis epiſcopi, & Martyris quieſcit, ſimiliter vndique renouauit, vna cum cimiterio B. Cyriacæ, ſeu aſcenſum eius. Verum etiam & baſilicam Hieruſalem, quæ in Seſſorijano ſita eſt, & olitanas eius quæ marcuerant trabes, mirificipſas mutans in omni reſtauravit parte.

Pariter & templum Apoſtolorum, quod appellatur Eudoxiæ ad vincula, totam eius à nouo reſtauravit eccleſiã. Immò & baſilicam Sanctæ Rufinæ, & Secundæ, quæ ponitur in epiſcopio ſiluæ cædidæ, quæ olitana vetuſtate marcuerat vna cum baptiſterio ſummo ſtudio renouauit, videlicet & baſilicam B. Petri Apoſtoli ſitam via Appia in ſilice vltra ſanctum Thomam Apoſtolum non procul à tricefimo, deſolatione ruinifque præuentam à nouo vna cum baptiſterio reſtaurãs mole magnitudinis decorauit.

Pariter & baſilicam Sanctorum Coſmæ, & Damiani ſitã in tribus ſatis, qui a nimia vetuſtate ſimiliter trabes eius marceſcentes deſecerant, à nouo totam reſtauravit. Et eccleſiam B. Ioannis Baptiſtæ ſitam iuxta portam latinam ruinis præuentam in omnibus à nouo renouauit. Verum etiam & Eccleſiam Apoſtolorum foris portam Appiam milliario tertio in loco qui appellatur Catacumbas, vbi corpus beati Sebaſtiani Martyris cum aliis quieſcit, in ruinis præuentam à nouo reſtaurauit. Immo & tritulum Pudentis, id eſt eccleſiam S. Potẽtianæ in ruinis poſitam nouiter reparauit, ſed & baſilicam S. Theodori ſitam intra velum iuxta domum cultam Sulpitianam, nec non & baſilicam S. Petri poſitam in Maſſa Merulana per olitana dirutas tempora à ſolo renouauit. Huius denique temporibus defunctus Maſtalus Primicerius reliquit pro anima ſua in poteſtate prædicti Pontificis pauperibus Chriſti de ſua propria hæreditate erogari: quare vno conſenſu hęredes, prædicti Maſtalis, dederunt, atque venundauerunt eidé magno Præſuli cum ſundis, atque caſalibus eccleſiæ Sancti Leucij portionem eis competentem poſita via Flaminia milliario ab vrbe Roma plus minus quinq;, & in auro ſolidos mãcuſos numero ducentos. Quorum & prouiciam iam fati Maſtali hæredes Chriſto dederunt. Portio vero Gregorij Secundicerij quam in ſupraſcriptis caſalibus Sancti Leucij habere dinoſcebatur, pro Secundiceriji honore eidem almo præſuli ab eodem Gregorio conceſſa eſt, & dum ipſa S. Leucij Eccleſia in

EPISTOLA III. BEATI HADRIANI PAPAE I. AD CAROLVM REGEM Francorum.

Refelluntur obiectiones contra septimam Synodum.

Ex V. M. S.C.

Domino excellentissimo filio, nostroq; spirituali compatri Carolo Regi Francorum & Longobardorum, ac Patricio Romanorum, Hadrianus Papa. Dominus ac Redemptor noster, qui prouido suo consilio auctor est, dignatus est de cælis ex sinu Patris descendere *

* Euangelium scientibus liquet, quòd voce Dominica sancto & omnium Apostolorum principi Petro claues regni cælorum, & totius ecclesiæ cura commissa est. Ipsi quippe dicitur: Petre, amas me? pasce oues meas. Ipsi dicitur: Ecce satanas expetiuit cribrare vos sicut triticum, & ego pro te rogaui, Petre, vt non deficiat fides tua: Et tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos. Ipsi dicitur: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam. & tibi dabo claues regni cælorum: & quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in cælo: & quodcunque solueris super terram, solutum erit & in cælo. Ecce cura ei totius Ecclesiæ & principatus committitur. Et ipse vices suas vicariis suis Pontificibus relinquere dinoscitur ecclesiæ curam gerendi. Nam etiam clauis regni cælestis accepit, & potestas ei ligandi & soluendi tributur. Vnde fiducialiter freti existimus, quòd si vestra à Deo præsata regalis excellentia, erga eius sanctam Catholicam & apostolicam Romanam ecclesiam & nos, vt ccepit, vsque in finem in amore & dilectione fideliter exiterit, nó soluèt ab omni peccati macula abluens eripiet sed étin hoc mundo super oésbarbaras gentes cú ea commitentes suffragijs suis victorias tribuet immensas, insuper & regnum cælorum sine fine. Præterea directum à vestra clementissima præcelsa regali potentia fidelem familiarem vestrum, videlicet Engilbertum abatem & ministrum Capellæ, qui penè ab ipsis infantiæ rudimentis in palatio vestro enutritus est, & in omnibus consiliis veltris receptus: & ideo sicut à vobis in omni familiaritate recipitur, ita & à nobis recipietur & concedentes honoraretur. Vnde pro nimio amore, quem erga vestram mellifluam gerimus regalem excellentiam, sicut missistis cú nimio amore dulcedinis eximiæ, eú fulcipientes, prout voluit, & qualiter cú magna familiaritate nobis enarrété voluit aure placabili & mête benigna eú fuscepimus, & quasi vestra corporali excellentia nobis narrãte nostrum ei patientius credimus cósilium, ad profectú sanctæ nostræ Romanæ ecclesiæ, & vestræ à Deo protectæ regalis potentiæ exaltationem. Inter quæ edidit nobis capitulare aduersum sy nodú, quæ pro sacrarum imaginum erectione in Nicæa acta est. Vnde pro vestra mellifua regali dilectione per vnúquodque capitulum respõsum reddidimus: non quemlibet, abiit, hominem defendentes, fed olitanam traditionem sanctæ Catholicæ & Apostolicæ Romanæ ecclesiæ tenentes, priscam prædecessorum nostrorum sanctorum Pontificum sequimur doctrinam, rectæ fidei traditionem modis omnibus vindicantes.

In Actione Tertia.

Cap. 1.

IN primo quidem capitulo ferebatur, in eo quod dicit, Et in Spiritum sanctum dominum ac viuificatorem, ex patre per filium procedentem.

Reprehensio. Quòd Tarasius non rectè sentiat, qui Spiritum sanctum non ex patre & filio, secundum Niceni symboli fidem, sed ex patre per filium procedentem, in suæ credulitatis lectione profiteatur.

Responsio. Hoc dogma Tarasius non per se explanauit, sed per doctrinam sanctorum patrum confessus est: quorum capitula pro vestro nimio amore, quod erga vestram præreclitissimam à Deo protectam regalem excellentiam gerimus breuiter exaramus: scilicet sancti Athanasij de Apparitione Domini in carne, inter cetera: Et propter hoc insufflat in facie Apostolorum, dicens, Accipite Spiritum sanctum; vt cognoscamus quia de plenitudine deitatis est, qui dabatur spiritus discipulis. In Christo enim, inquit, habitat, hoc est, in carne eius, omnis plenitudo deitatis corporaliter, sicut & Euangelista Ioannes dicit: Nos oés ex plenitudine eius accepimus. Corporali enim specie licut columba apparuit Spiritus sanctus descendens, manens super eum. In nobis etenim primitiæ & pignus deitatis inhabitat, in Christo autem omnis plenitudo deitatis. Et ne quis arbitretur, quia quasi non habens ipse accipiebat, ipse enim sibi desuper mittebat sicut Deus, & ipse sibi deorsum fuscipiebat sicut homo. Ab ipso ergo in ipsum descendebat, ex deitate eius, in humanitatem eius. Et post plura: Manifestum est, quia per spsum omnia fecit pater. per ipsum ergo eum fuscitat, per ipsum eum sanctificat, & per ipsum eum exaltat, & per ipsum vitam dat.

Item eiusdem S. Athanasi de virginitate, inter cetera: In Spiritum sanctum, qui in patre & filio existens, qui à patre emittitur, & per filium datur.

Item de historia Ecclesiastica libro 7. Eusebij Cæsariensis, post plura: Gregorij martyris & episcopi Neocæsareæ fides; vnus Deus pater verbi viuentis, sapientiæ subsistentis & virtutis suæ & figuræ, perfectus perfecti genitor, pater filij vnigeniti. Vnus Dominus, solus ex solo Deo, figura & imago deitatis, verbum perpetrans, sapientia comprehendens omnia, & virtus qua tota creatura fieri potuit. Filius verus veri. & inuisibilis ex inuisibili, & incorruptibilis ex incorruptibili, & immortalis ex immortali, & sempiternus ex sempiterno. Vnus Spiritus sanctus, ex Deo substantiam habens, & qui per filium apparuit, imago filij perfecti, perfecta viuentium causa, sanctitas sanctificationis præstatrix, per quem Deus super omnia & in omnibus cognoscitur, & cetera. Et non solum historiographus iste hanc memorat S. Gregorij fidem, sed & maximus prædicator sanctus Gregorius Nyssenus in sermone Græco mirificè atque splendidè ea explanauit, qualiter & à quibus eidem sancto Gregorio disposita atque ostensa & visa est.

Item sancti Hilarij ex libro 8. de fide, inter cetera: Cum Spiritus sanctus, qui & Spiritus Christi, & Spiritus Dei est, & res naturæ esse demonstretur vnius: quæro igitur, quomodo non ex natura vnum sunt? A patre procedit spiritus veritatis, à filio mittitur, & à filio accipit, fed omnia quæ habet pater, & filius. Et idcirco qui ab eo accipit, sei spiritus est, fed idem & spiritus Christi est. Et post pauca: Est enim in nobis spiritus dei, fed & est in nobis spiritus Christi: & cú spiritus Christi ineft spiritus dei. Ita cum quod dei est, & Christi est, & cum quod Christi est, dei est, non poteft aliud quid diuersum Christus esse, quàm Deus est. Deus igitur Christus est, vnum cum deo Christus: & illud euangelicum: Ego & Pater vnum sumus, &c.

Item de epistola sancti Basilij ad Amphilochium episcopum Iconij, infra cetera: Vnum idem & Spiritum sanctum, & ipsum in vnitate dictum per vnum filium vnipatri consanctum, & per ipsum complens super laudabilem & beatam Trinitatem. & post pauca: Enimuero vna dei scientia est, ab vno spiritu per vnum filium in vno patre. Iterum: Naturalis bonitas & secundum naturalem sanctificationé, & regalem dignitatem ex patre per vnigenitum in spiritum pertranit, &c.

Item S. Ambrosij ex lib. 1. de Spiritu sancto, inter cetera: Vos autem baptizabinis in Spiritu sancto. & post pauca: Vnitas ergo operationis, vnitas præsidentionis, quæ non potest separari. Quòd si hoc loco separatur spiritus ab operatione Patris & Filij, quia dictum est, ex Deo omnia, &, Per Filium omnia, ergo & ibi, quia apostolus de Christo dixit, Qui est super omnia Deus benedictus in sæcula, non solùm eum creaturis omnibus, fed etiam patri, quod dictu est fed nefas, præsulit. fed ablit. Non enim inter omnia pater, non inter plebem quandam creaturarum suarum. Subter creatura omnis, supra diuinitas Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Illa seruit, hæc regnat: Illa subiacet, ista dominatur, &c.

Item S. Gregorij Theologi de secundis epiphanijs, inter cetera: Nobis autẽ vnus Deus pater, ex quo omnia: & vnus dominus Iesus Christus, per quem omnia: & vnus Spiritus sanctus'

Ioan. 21. Luc. 22. Matt. 16.

S. Athanasius in ser. de huma. natura fa.

Fides Gregorij Thaumaturgi.

Hilar. lib. 8. de Trinitate.

Ioan. 10.

Basil. lib. de Spiritu S. c. 18.

Ambros. lib. 1. c. 3.

Rom. 9.

Greg. Nazian. orat. 39.

Digitized by Google

contra Longobardorum infestationem Romanam Ecclesiam defendat. Subueniret vtiq; perculit anti Ecclesiæ Rex pientissimus, si non illum fr audulenta Desiderij per legatos de restitutis Romanæ Ecclesiæ iuribus enarratio fefellisset. Interim Desiderius Rex Longobardorum viget accessum Pontificis cum q, ille priori responsi inhaereret, ad vrbem obsidendam cum exercitu Rex propius accessit: sed accidit quod audiui mirum est, vt anathematis fulmine percussus retrocederet. Cumq; Rex Francorum Carolus iuxta iter atq; amicitiam Pontificis ad subuenendum Ecclesiæ Italiam ingressus, Regem inuisum ter quaterve ad restituendum sibi sua nunquam, vna nocte diuinitus tactu horror bostem inuasit, vt omnes metu perculsi terga darent, dissipatiq; omnes aly Carolinis se coniungerent, aly vero se in partium reuerterent. Interim populus vniuersus Romanæ Pontificis sponte submittit; ciuitates Longobardorum complures occupant, eas q, legitimo possessori reddidit. Tu inquit, quo Desiderius confugeret, obsideri iubet. Interea ille cum paucis, quam Papiam venire mandauerat, vna cum filijs Carolomanni fratris defuncti Romam profectus est ad Limina SS. Apostolorum. Aduentemem magna cum lætitia & acclamatione populi Pontifex excepit: perfoluta votis fuis, quorum causa Romam venerat, confirmatiq, donationibus quas Pipinus fecit Apostolicæ contulerat, ipse cum Hadriano ad obsidionem Ticini redijt. Capta paulo post vrbe, Desiderium Longobardorum Regem, & reliquos cuctos, qui cum eo erant comprehendit, & sue potestati totum Longobardorum Regnum subiugauit, Regem eum, coniugem, ac filium in Francium deportauit: atque ita Romana Ecclesia per Carolum in integrum restituta, de Longobardorum perfidia triumphauit. Itaq; cū Hadrianus Pontifex Sanctissimus coram ipse contemplatus fuisset, ad debitas gratias Deo persoluendas, acceptaq, victoria trophæum erigendum, Confessionem S. Petri, quo defensore & patrono suo fuerat, plurimis exornauit, nouiq, Ecclesijs dotandis & erigendis, quas ad longum describit Anastasius, animum adjecere cœpit. Huius temporis b. Carolus Rex Saxones sæpe rebellantes sepius subiugauit. Sigebertus, qui anno Redemptoris 1112. viuebat & scribebat, ingratitum Henrici Imperatoris sibi nati, omnium Ecclesiarum inuestituras sibi illicite vindicantis, nulla auctoritate antiquioris scriptoris, de Carolo Magno, an. 774. in Chron. ipsum post decessum Papiani & Regem Longobardorum subactum, Romam redisse, ibiq, synodum 53. Episcoporum conuocat: ait esse, in qua Hadrianus Papa, inquit, cum vniuersali Synodo dedit ei, Carolo Regi, ius eligendi Pontificem & ordinandi Apostolicam sedem, dignitatem quoq; Principatus, Insuper Archiepiscopos & Episcopos per singulas prouincias ab eo inuestituram accipere definiuit, & vt nisi à Rege laudetur & inuestiatur Episcopus, à nemine consecretur; omnesque huic decreto rebelles anathematizauit; & nisi resipiscerent, bona eorum publicari. Hac in gratiam Henrici Imperatoris sibi nimis fauentis sed mendacium esse, commitum & impostorum, quas scribit, quis non videt? Nam præterquam quod ista anno ab hinc 342. sint vlla alterius scriptoris auctoritate asseruer t, etiam optimis quibusq, & fide dignissimis Carolina vitæ scriptoribus, imo ipsius Caroli constitutionibus pugnantia scripsit. Eginhardus qui Caroli Magni lateri inhærebat, vtiamq, eius accuratissimè scribebat, expresse affirmat, ipsum Carolum non nisi quater se Romæ contulisse: primum contra Longobardos anno 773. vt supra visum est. Secundo Romam venit vota causa anno 780. Tertio, aduersus Ducem Beneuentanum anno 786. Quarto, ad restituendum Leonem in locum suum anno 800. quando ab eodem Imperator Occidentalis imperij est creatus. Si verum est, quod Sigebertus ait, non quater, sed quinquies Romam venisset Carolus; eidem Sigeberto repugnant constitutiones Caroli. Francorum, in quib. lib. 1. cap. 84. inquit: Sacrorum canonū non ignari, assensum ordini Ecclesiastico præbuimus, vt felicis Episcopi per electionem clericorum & populi, secundum statuta canonum de propria diœcesi, remota personarum & muneruum acceptione ob vitæ meritum, & sapientiæ donum eligitur; vt exemplo & verbo sibi subiectis vsquequaque prodesse valeant. Ergo non aliter Clericos Episcopos ac Pontifices eligi atque ordinari expet eb at, quam secundum præscriptum sacrorum canonum. Fortasse dices, ab illum principium recusasse: illud pro inuisa loci interpretatione adferri possset, si aliqua auctoritate probatum foret, quod Sigebertus suo ingenio excogitatum primus annus ab hinc 600. & quasi aqua à diabus in vulgū emisit. In electione Hadriani II. Gratian. dist. 63. c. 29. citat ipse refert, quod cum ille consensu totius Cleri electus fuisset, Legatiq, Ludouici Imperat. tunc Romæ præsentes molestè ferrent se ad spectandum Præsulis electionem innatatos worfuisse, Pontifex electus respondent, quod non causa contemptus Augusti. sed futuri temporis prospectu omissum hoc fuerit; ne videlicet Legatos Principū in electione Romanorum Præsulum expectandi mos per huiusmodi fomitem in malescreret. Vnde euidenter constat, quod non tantum leges & Constitutiones Carolinæ, ipsum q, nomen Imperatoris: sed etiam praxis Ecclesiæ, & leges aliorum successorum Imperatorum contemtitio prius leges repugnent. Si dicat, id quod à Sigeberto affirmatū est, Gratianum sui libro Decretorum dist. 63. can. 22. inserusse. Respondeo ipsum Gratianum nullo prorsus diligentiore examine de impostura habito pro more suo rimus credulum fuisse; quod q, Sigebertus monachus honestis appetens, mendacissimè ad aucupandam gratiam Imperatoris schismatici scripserat, nimis mirpr oodi: cotidem penè vrbem sibi exscripsisse; ita vt nemini mirum videri debeat, quod historiarum decreto suo inseruerit, quam veluti fabellam & impostoris commentum reiecisse debebat. Simili impru dentia dist. 63. can. in Synodo, intexuit commentitium illud decretum, quo asserit, Leonem IX. auli in Synodo Rom. eadem concessisse Othoni, qua Hadrian. Papa Carolo Regi iam olim concesserat. Quæ omnia commentitia esse, nulloque vsquam tempore gesta fuisse, ostendam infra in Notis ad vitam Leonis VIII. eiusq, pseudosynodum Romanam anno 964. celebratam. Paulus Diaconus Aquileiensis Desiderij Regis quendam Secretarium, de insidijs quas Carolo ob amorem sui Domini parabat, accusatum, in exilio relegatum fuisse quo hoc memorabile refertur apud Leonem Ostiensem in Chron. lib. 1. c. 17. quod Rex cum in successu insisteret illi manus amputari: præceres vero eidem, ne quid contra Regem scriberet, oculos eruebos essedixisset, ipse Rex interlocutus fuerit: Et si ei man? abscindimus, vbi tam elegantem scriptor ē reperire poterimus? Et vbinam vel quando talem reperiemus historicum ? Quæ historiast, quæue libros in exilio scripserit, videre est apud Leonem prad. loco.

Anno quarto Pontificatus Hadriani, Constantinus Copronymus, ex plaga cruribus illius diuinitus inflicta, febrig, validissima mortuus clamās ac dicens: Viuēs adhuc igni fum inextinguibili traditus; sanctamque Virginem & Dei genitricem laudari expofcens, cum fine lædere eius fuerim inimicus. Hæc Theophanes, de Copronymo. De eodem illud memorabile refertur: Græci scriptores oēs, quod cum infantulus à S. Germano Constantinopolitano Episcopo baptizaretur, sacro sanctum lauacrum fercore fuo compurcauit & deiecit: quod inter, ideog, nomē Copronymi accepit, & quod magicis artibus demonis inuocationib. ac sacrificijs, per sectionib. sanctæ Ecclesiarum, tecta & immaculatæ bestiarum & caballinis stercoribus at q; lotio delectata nomine Caballini, agnominata fuerit. Tantopere enim, imputredinis scriptor huius teporis in Nicea, sordium & impuritissimæ cuiusq; rei odore malo delectabatur, vt animalium brutorum stercoribb. se illiniret, & eos qui cum illo erant, id facere iuberet, quos amabat, ob idq; benigne accipiebat, quod rebus maleolentibus semper delectaretur. Videatur Nouatores Iconoclastæ, quo ante ignaro gloriētur, quoque Duce sanctas imagines impugnent: agnoscant idem fuppliarum apud Inferos se manere, cuius iudusip pauidicium ante signa nus eorum proxime meritum ut per senfit.

In hæresi, impietate & sacrilegio Patri Leo Filius successit, quertēdo, anno imperij 9 vita a decessit, passus inferorum cruciatus, qui propter nimium amorem carbunculorum lapidum, coronam B. Virginis carbunculis preciosis referti à sacrilego capiti nefario impositus set. Tunc, inquit Theophanes, Sexto Idus Septembris, Indictione quarta, Irene pisissimā cū filio suo Constantino gloriosè imperium diuinitus accepit: Atq; et a per Imperatrices feminam & viduam: per q, Constantinum eius filium puerum & orphanum, Deus, quod est mirabile, excitat am inspiret am continuit.

His temporibb. in Hispania reuixit hæresis Nestorianæ per Elipandū Archiepiscopum Toletanū, qui docebat Christum filiū Dei, quod humanitat em esse filium Dei adoptiuum, non aūt proprium & naturalem: qua doctrina cum duas personas in Christo constitueret, Nestorianismum induce bat. Anno Pontificatus Hadriani 13. Paulus Patriarcha Constantinop. abdicato Episcopatu, deplorata Catholica fide diu turniore simulatione, publicè edixit: Nisi synodus vniuersalis fiat, & error qui est in medio vestri corrigatur, falutem non habebitis. Tunc de imaginibus publice disputandi facultas est concessa. Tarasius fit mmate clarissimus, se in locum Pauli sufrogari non prius concessit, quàm de celebrando in causa imaginum Oecumenico Concilio promissionem accepisset. Theophanes. Has res Romano Pontifici nunciantes Imperatores Augusti, Oecumenicam Synodum aut horitate apostolica conuocari petunt cum & imperat arum: quæ uelius cognoscas, Lector, ex ijs quæ infr anotabimus in Concilio Niceno II. verbo Concilium.

Refellitur II. obiectio.

Gratianus retargui tur.

Paulus Diac. quæ telegatur.

Constant. Copron. vita & mors qualis.

Apostro- phe in Hæreticos.

Leo filius Coprony- mi qualis

Elipandi hæresis quæ.

Paulus Episcopatu Constant. se abdicat uit.

AnHadrianus Carolo Ecclesiarum Imperiumque restituēcon cesserit.

Sigeberti commentum refutatur.

Carolus quater Romam venit.

Refellitur obiectio.

ARGVMENTA ET SVMMARIA EPISTOLARVM, ab Hadriano Pap. I. scriptarum hæc extant.

1. Prima de Arechisi Duce Beneuentano, quòd postquàm Carolus Rex Capuæ reuersus esset, ad Imp. Constantinopolit. Ligatos direxerat, petens auxilium & honorem Patriarchatus, promittens tam in vestitu quàm in tonsura cum Græcis similitudinem. Hæc Gregorius presbyter Capuanus Hadriano Papæ narrauit. Hadrianus Capuanus sibi & B. Petro iurare fecit. Carolum in auxilium pro exaltatione S. Ecclesiæ vocat.

ExBillioth. Vatic. Bz 1901. ann. 795. n. 2. &c.

2. Pro exaltatione Sanctæ Dei Ecclesiæ gratias Regi agit. Ermembertò Episcopo, vt Carolus petierat, vsum pallij concedit.

3. Gratias agit pro Rosellis, Populonio & Beneuento, quas vrbes Carolus ipse dederat. Quæritur de inobedientia horum: item de infidis & malitia Græcorum. Exercitus, cùm necesse fuerit, vt Carolus paratos habeat, atque transmittat sicut promiserat, petit.

4. Multa de suo erga ipsum amore indicat. Item quòd pro eo in confessione beati Petri totis viribus preces fundat. Gratulatur Carolo, quòd per eius laboriosa certamina, sancto Petro suffragante, hostium Ecclesiæ conatus ad nihilum redacti sint. Hortatur vt vsque in finem perseueret. Quod promiserit, se nihil pro Ecclesiæ deminoratione, sed pro eius exaltatione omnia facturum, gratias agit. Si quis mendacia de se sparserit: eum vt Romam mittat, rogat; vt secundùm sua peruersa merita puniatur. Postea multa scribit de parœcijs Episcoporum.

5. Indicat se iussisse, vt Veneti Rauennâ seu Pentapoli expellerentur. Germanum Ducem res ac possessiones Rauennatis Ecclesiæ inuasisse exponit. Quare Carolum orat, vt pro amore S. Petri eum expellat, vt sua territoria intacta remaneant.

6. Paulum ducem suum Carolo commendat, qui ad ipsum missus fuit, vt & & Constantinum ducem de mœdacijs falsò apud Carolum sparsis purgaret.

7. Gratiarum actiones seu benedictiones continet, & simul iudicat, Sacramentarium quod Carolus Rex petierat, se per Ioannem monachum atque Abbatem Rauennatem misisse.

8. Pro cruce missa gratias agit: & scribit se semper pro Carolo orare, & pro genitore eius sanctæ memoriæ Pipino. Precatur vt Legatos dirigat, qui Romanæ Ecclesiæ Populonien sem ac Rosellanum agrum cum ducatu Beneuentano restituant: mercedem eius rei à B. Petro promittit.

9. Indicauerat Carolus Rex Hadriano per Itherium & Monegarium Abbates, Saxones quosdam in Paganismum relapsos esse, deque iis quid agendum esset interrogauit. Respondit Hadrianus Papa, post longam pœnitentiam illos ac consortium Ecclesiæ posse recipi.

10. Pro Abbate monasterij S. Vincentij intercedit, qui falsè apud Carolum accusatus fuerat.

11. De Episcopis ac presbyteris agit, ne arma militaria induant, sed spiritualia: id est, ieiunijs, & orationibus vacent. Laudes quasdam Caroli commemorat cum gratiarum actione pro exaltatione S. Dei Ecclesiæ. Indicat de agro Sabinensi, quod * Monegarius fidelissimus eiusdem Regis ipsum sancto Petro tradere voluerit, sed quod propter iniquos atque peruersos homines id minimè præstare potuerit.

* Machinarius, ista in Centu. 8. col. 740.

12. Carolo Regi musiua & marmora vrbis Rauennæ tam in templis quàm parietibus & stratis sita, sicut petierat, donat. Pro equo misso gratias agit. Orat sibi mitti equos, qui ad suam faciant sessionem, ossibus atque plenitudine carnis decoratos.

13. Ad Carolum. Indicat Itherium & Monegarium a grum Sabinensem S. Petro reddere voluisse: sed propter iniquos homines id minimè præstare valuisse.

14. Gratiarum actiones pro exaltatione sanctæ Dei ecclesiæ: & de agro Sabinensi petit, vt sicut pollicitus fuerat S. Petro, in integrum contradi iubeat.

15. Carolum rogat, vt trabes maiores, quas ad Ecclesiarum restaurationes pollicitus fuerat, celeriter, & istanum ad Ecclesiam B. Petri cooperiendam mitteret. Preterea de dissidijs inter Neapolitanos & Amalfitanos nonnihil monet.

16. De suis & Romanorum orationibus pro Carolo indicat. Romanos excusat, quod non vendiderint Sarracenis Christianos; sed in Longobardos ac Græcos culpam istam transfert. Sacerdotes etiam suos defendit, quòd non sint polluti libidinibus: de quibus ad Carolum accusati fuerant, * Quod Græcorum naues plurimas combusserit, & ipsos Græcos in vinculis diu detinuerit, eum demũ monet.

* additum hoc in Cẽtur. 8. Inuocat. SS. traditi.

17. Apud Carolum Neapolitanos ac Græcos accusat, quod consilio Archis Beneuentanorum ducis Terracinam inuaserint. Et à Carolo S. Petri amore auxilia postulat, vt ipsam & alia in ducatu Neapolitano ad B. Petrum pertinentia recipere possit, quòd virtus atq; gloria Pontificis vnà cũ S. Petro ipse Carolus sit.

18. De suo ac populi amore erga Carolum multa scribit: & orat, vt, quod pollicitus fuerat reuertens è Saxonia, ad Limina S. Petri Apostoli properet: & Legatos eius Possessorem Episcopum & Rabigandum à fidelitate in seruitio S. Petri commendat.

19. Orat pro exaltatione S. Dei Ecclesiæ & simul de orationibus Romanorum pro Carolo & suis indicat.

20. Per Oddonem diaconem, trabes seu ligna ad Ecclesiam S. Petri cooperiẽdam à Carolo petit. Orat etiam vt Vvilcharius Archiepiscopus Romam mittatur. De corpore sancto quod Oddo diaconus cum Fulrado Abbate olim sibi dari petierat: indicat, quomodo absterritus sit ad ipsum mittere. Promittit se missurum Candidi Martyris corpus, si petat Carolus. Quod Beneuentani ac Neapolitani consultare cum Græcis soleant, aperit: sed quid, Oddonem diaconum indicaturum promittit.

21. Constantinum Imperatorem objisse indicat, adiungens ea de re litteris Stephani Neapolitani Episcopi. Reginaldum ducem Clusanæ accusat, quod multa mala in castello Felicitatis continuè committat, B. Petri bona auferẽdo. Petit vt officio amoueatur.

22. Queritur, Hildebrandũ, Arogin, Rodgaum, & Reginaldum duces, consilium iniisse cum Græcis & Aldagiso, terrã mariq; contra Romam & Italiam dimicare: quare multis adiurationibus auxilium contra eos postulat.

23. Indicat quale consilium Legatis eius dederit. Item monet de Legatis Græcorum, qui cum Dispositore Siciliæ, & cum relicta Archisij ducis egerint, quãnam ratione ducatum Beneuentanum Carolo Regi eriperent. Orat itaque Carolum, vt sic omnia pertractet, vt fuum & Ecclesiæ Romanæ tutelam procuret.

24. Queritur, se despectum à possessore Episcopo, & Rabigando .. bbate, Caroli Legatis. Indicatipsos non venisse Romam, sed Spoletum ad Hildebrandum ducem: & inde Beneuentum profectos esse. In quanto ob id mœrore constitutus sit, scribit: orat Carolum vt se consoletur exaltando Ecclesiam Romanam, Spoletinum ducatum reddendo.

25. Indicat, quod patrimonium S. Petri apud Rauennates non integrè recepcrit, testificantibus id senioribus ecclesiæ, testibus eiusdem vrbis. Petit patrimonium Sabinense in integrum S. ecclesiæ restitui: indicat se nullorum irrationabiliter finibus indigere.

26. Gratulatur Carolo pro victoria, quam ipsi * Ausfridus Pisanus Abbas narrauerat: Quàm diligenter pro ipso preces factat, indicat. Ausfridum Carolo commendat. Pro Pisano & Lucensi Episcopis orat, vt ipsos pro sua pietate ad proprias sedes atque ecclesias redire permittat.

* Ausfridus.

27. Indicat, quòd in partibus Italiæ atque Tusciæ Episcopi quidam alienas diœceses & parœcias inuadunt, vestem monasticam contra sanctos canones relinquant, matrimonia contrahant vestibus sæcularibus iuduti. Orat itaque Carolum, vt ista emendet, fidem Catholicæ & Apostolicæ S. R. E. semel amplexam continuò tueatur, vt cum sanctis omnibus felix permanere possit.

28. Propter inobedientiam Leonem Rauennatem Episcopum accusat.

29. Viberrimæ benedictiones pro exaltatione sanctæ Dei ecclesiæ continentur. Indicat se mittere epistolam Gradensis Patriarchæ. Hanc à Leone Archiepiscopo Rauennæ reperiens apertam & lectam fuisse queritur. Idem Leonem iterum accusat.

30. Orat Carolum, vt meminerit, quæ Petro Apostolo promiserit: quanta etiam ab ipso beneficia acceperit, scilicet prouinciam Longobardorum: & quòd eius circumualatus fuisset agis, cæteras omnes nationes sibi subijcere posset. De Leone Archiepiscopo Rauennate indicat, gratum sibi esse quod ad Carolum profectus sit.

31. Iterum vehementer Leonem Rauennatem Archiepiscopum accusat, quòd inobediens ac proterua in sactus sit, ab illo tempore quo à Carolo redijt. Et Carolum orat, ne S. Petro auferri patiatur. quæ ab ipso & Pipino patre eius ipsi B. Petro oblata sunt.

32. Multa admodum de fide & constantia sui amoris Carolo scribit. admonet illum, vt amicitiæ & promissionis ad confessionem B. Petri factæ recordetur. Cum eodem ex postulat quod Legatum suum Anastasium in Francia detineat. Accusat Longobardos: hortatur que Carolum, vt in ipsos vindictam exerceat, & S. Petri iniurias, quas prompsit faciat. Indicat se Carolo Paulinum quemdam vinctum promisisse, quòd malè de eo locutus esset; ipsumq; adiurat, vt idem de suis inimicis faciat.

33. Gratiarum actiones continentur, cum petitione pro exaltatione sanctæ Dei ecclesiæ. Item de Legatis Caroli Regis, qui autumni tempore Romam venire debuerant.

34. De præda Persarum in finibus Græcorum, & inter ipsos discordia indicat.

35. Gratiarum actiones continentur, & plurimæ petitiones pro restitutione patrimonij B. Petri. Meminit donationis Constantini temporibus S. Siluestro Papæ factæ, & aliorum qui pro animæ suæ salute multa donarint B. Petro, quæ à Longobardis erepta sint: ac dicit in Lateranensi scrinio eas donationes haberi. Carolum nouum Cõstantinum nominat. Orat vt sibi filium eius ex sacro baptismate suscipere liceat.

36. S. Petrum Carolo maximè commendat, & orat, vt Sabinensem agrum integrum Ecclesiæ Romanæ restitui faciat. Prosiretur Romanam ecclesiam totum quartum Chalcedonense Concilium amplecti & venerari.

37. Ipsum fidei ac dilectionis, quam erga beatum Petrum Apostolorum principem habere visus est, admonet; vtque illam inconcussam & inuiolatam conseruet, & nullà callidà versutià ab Apostolico amore animum diffungi patiatur, orat. Postea Eleutherium & Gregorium quemdam accusat, & petit ne illos apud se agere sinat, sed Romam mittat.

38. Commendat Carolo Legatos monasterij S. Hilarij in Calligata, orat. ne ipsum seu hospitales domos, quæ per colles Alpium sitæ fuit in susceptionem peregrinorum, ab vlla magna paruaque persona inuadi permittat: & Gundibrando Duci Florentino mãdet, vt quæ eidem monasterio abstulerat, restitueret.

39. Ipsum mendacij arguit & obiurgat, quod Rauennã ad electionem noui Pontificis Legatos suos direxerit.

40. Indicat quomodo cõtenuerit monachorum ad se missorum compositorie: & quod Potho Abbas cum decẽ monachis, ad Carolum regem proficisci voluerit, vt ibidem quoque de obiectis criminibus se purgaret.

41. Carolus per Georgium Episcopũ Papæ de suis ceraminibus & laboribus pro B. Petro susceptis indicauerat: quare Hadrianus ipsi gratias maximas agit, commendans ipsi Georgium Episcopum.

* Adalgisum. 42. Indicat, * Adalchisum Desiderij filium in Calabriæ partes aduenisse, orat Carolum vt contra hunc bellum gerat, & Beneuentanos cum alijs obedire cogat. Item ne Grimoaldum Ducem Beneuentanum constituat: vt Beneuentum, Rosellas, Populonium, & alia loca sancto Petro reddat.

43. Indicat Offæ Regis Anglorum Legatos cum Caroli oratoribus honorificè abs se susceptos fuisse, quod Carolus per nuncios petierat. Adijcit se permittere diuinũ verbum Gentilibus prædicare.

44. Indicauerat Carolus Rex, quòd per laboriosa certamina Saxones ad fidem Catholicam, ac baptismatis fontem perduxisset: Petierat ob id ab Hadriano vnã aut duabus ferijs litanias fieri. Respondet Papa ei, in omnibus Occidentalibus partibus xxiij. xxv. & xxvij. mensis Iunij, id est, vigiliã Ioannis Baptistæ, natale sanctorum Ioannis & Pauli, & vigiliã sanctorum Apostolorum Petri & Pauli debere fieri litanias. Iubet, vt Carolus ijsdem diebus in omnibus suis regionibus litanias celebrari curet. Indicat quòd Romæ continuò pro Carolo gratias agunt & Deum orent.

Scripsit etiam ad alios, vt ad Egilam in Hispania Episcopum, ipsumque hortatur de Fide Orthodoxa tuenda. Pro ieiunio sextæ feriæ ac Sabbato celebrando. Idem ad Egilam Episcopum, seu Ioannem presbyterum de confessuatione continentiæ in Hispaniæ partibus prædicanda epistolam scripsit. Ac de Paschali festiuitate, vt eo tempore celebretur, quando à Romana celebratur Ecclesia. Item eum monuit de prædestinatione hominis siue adbonum siue ad malum: de cuinquinatione eorum tam in escis, quàm in potu, de diuersis erroribus, & de eorum pseudosacerdotibus, qui * viuente viro sortiuntur vxores, de libertate arbitrij, ac de alijs multis capitibus in partibus illis contra Fidem Catholicam exortis. In fine ipsos hortatur, vt omnes sint concordes, vt canones sciant, vt omnes non obedientes salubribus præceptis excommunicent.

Idem Hadrianus ad omnes Hispaniæ Episcopos scripsit, maximè tamen ad Elipandum & Afsaricum. In cuius epistolæ initio Romanam Ecclesiam caput omnium Ecclesiarum nominat: & quicumque se ab hac abscindit, hunc Christianæ Religionis exortem fieri dicit. Deinde refutat Elipandi, seu Afsarici errorem, quo Filium Dei adoptiuum dixerat, opponens inter alia dictum ad Romanos a: Proprio Filio suo non pepercit DEVS. & citat * Rom. 7. Athanasium Alexandrinum, Gregorium Magnum. Amphilochium Iconij, Gregorium Nyssenum Episcopos, Chrysostomum, Augustinum, Hilarium, Leonem Papam & alios. *hactenus ex Hadriani Papæ epistolis inuenta summaria.*

EPISTOLA PRIMA BEATI HADRIANI PAPAE I. AD CONSTANTINVM & IRENEN.

Laudat Impp. fidem, sacras imagines venerandas esse demonstrat: postulans, vt eas in Ecclesijs restituendas, & pseudosynodi acta in Concilio generali anathematizanda, & patrimonia Romanæ ecclesiæ reddenda curent.

Reprehendit etiam Tarasium, qui sibi Oecumenici nomen arrogauerat, & ex laico repente Constantinopolitanus Patriarcha fuerat creatus.

Postremò Carolo Magni munificentiam erga Romanam Ecclesiam narrat. & legatos commendat.

HADRIANVS *Episcopus seruus seruorum Dei Dominis piissimis & beatissimis Victoribus Imperatoribus ac triumphatoribus filijs dilegendis in Deo & Domino nostro Iesu Christo Constantino & Irene Augustis.* Deus, qui dixit de tenebris lucem splendescere, qui eripuit nos de potestate tenebrarum per Incarnationem Filij sui veri luminis, in quo complacuit omnem plenitudinem deitatis habitare, & per eum renouare omnia, & in ipso pacificans per sanguinem crucis eius siue quæ in cælis, siue quæ in terris sunt: per multiplices diuitias bonitatis suæ, in faciem Ecclesiæ suæ respiciens vestram præfcitam & destinatam serenissimam & imperialem clementiam ad fidei nunc integritatem vocare dignatus est: ita vt omni falsitatis nubulo procul explosò, per vos victricem faciat veritatem. Quantum enim relationibus vestræ pijssimæ tranquillitatis ad nos venientium didicimus, etiam ipso audiru nimis nostler exultãs releuatus est animus, & tãtum iocunditatis gaudium in cor

Ex act. 2. septimæ generalis synodi, in xta verũ. Anastasij Bibliothecarij. Extat etiã infr. act. 2. Conc. Nicæn. a. sed imperfecta & alterius translationis. 2. Cor. 4. Coloss. 1.

nostrum

nostrum ascendit vt lingua humana explicare nullus sufficiat sermo. Quia nimirum magis nobis lętitia de vestris iusfionibus nunc orta est, quàm dudum pro schismaticorũ hæresi mœror affecerit. De his quippe in ipsis venerandis iusfionibus vestris referebatur, quæ pridè facta sunt in vestra Regali ciuitate propter venerabiles imagines, qualiter quidam ante vos regnauerunt eas destruxerint, & inhonestate atq; iniuria posuerint. Vtinam non illis imputetur. Melius enim fuisset non mittere manus in ecclesiam eorum: & quia omnis populus, qui ibidè est, imo in oriente modò errauerunt, & sua voluntate vsi fuit illis, vt quæ quo Deus erexit vos regnare, qui in veritate quæritis gloriam eius, & quæ tradita sunt à sanctorum Apostolorum & omnium simul SS. magistro tenere, quibus reseruantes & venerabiles imagines ad vestrum pijssimum imperiũ laudabiliter exaratas reperientes, atq; hæreticorum abijcientes vesaniã seu in diuinæ examinationis iudicio principum, qui manus misérũt in ecclesiam iaculum deputâtes, vestram à Deo promotã in triumphis imperialem potẽtiam insontem esse ab eorum sæuitia prorsus credidimus. Vnde omnipotentis Dei Clementiam exorantes referimus grates fine fine, tenenteſq; ea quæ vestra sanxit & cœpit serenitas perficit cõstantia estote: quòd si perseuerantes permãseritis in ea quã cœpistis orthodoxa fide, & per vos partibus illis in pristino statu erectæ fuerint sacræ & venerabiles imagines, sicut piæ memoriæ dñm Cõstantinum & B. Helenam, qui fidem orthodoxam promulgauit, atq; S. Catholicam & Apostolicam spiritualem matrẽ vestram Rom. ecclesiam exaltauerũt, & cum ceteris orthodoxis Imperatoribus; vtpote caput omnium ecclesiarũ venerati fuit; ita vestrum à Deo protectum clementissimum nomen nouum Constantinum & nouam Helenam habentes, per quos in primordijs S. Catholica & Apostolica ecclesia robur fidei sumpsit, & ad quorum instar vibrãtissimè ac in toto orbe terrarum vestra optatissima in triumphis Imperialis fama laudabiliter diuulgatur. Magis autẽ si orthodoxæ fidei sequentes traditiones ecclesiæ B. Petri Apostolorum principis amplexi fueritis cẽsuram, & sicut antiquitus vestri prædecessores S. Impp. egerunt, ita & vos eam honorificè venerãtes eius Vicarium ex intimo dilexeritis corde, potiusq; vestrum à Deo concessum Imperium eorum secutum fuerit orthodoxam secundum S. Rom. nostram ecclesiam fidem, ipsę princeps Apostolorũ, cui à dño Deo ligandi soluendique peccata in cælo & in terra potestas data est, Crebro vobis protector existens, omneſq; barbaras nationes sub vestris prosternens pedibus vbiq; vos victores ostẽdit. Etenim eius in lignia dignitatis sacra pandit auctoritas, quantaq; veneratio eius fuumræ fedi exhibẽda sit à fidelibꝰ cunctis per orbẽ. Dominus enim eundem clauigerum Regni cælorum cũctis præpositũ principem, & hoc ab ipto honoratur priuilegio, quo ei claues collatæ sunt regni cælorũ. Ito igitur tanı præcelſo prælatus honore promouerint cõfiteri tidem, ſupra quam fundatur Ecclesia Christi. Beatam confeſſionem beatitudo fecuta eſt præmiorum, cuius prædicatione sancta venerabilis illustrata est Ecclesia, & ex ea ceteræ dei ecclesiæ fidei documenta sumpserunt. Nam ipſe princeps Apostolorum B. Petrus, qui Apostolicæ sedi primitus præsedit, qui Apostolatus principatum ac pastoralis curæ successoribus suis, qui in eius sacra ſiima ſedeperenni ter ſeſſuri sunt dereliquit, quibus & auctoritatis potestatem quemadmodum à Saluatore nostro dño Deo ei cõcessa est, & ipſe quoq; suis cõtulit ac tradidit diuino iuſſu ſucceſſoribꝰ põtificibus, quorũ traditione Christi sacra eſſigiẽ, sanctæq; eius genitricis Apostolorumq; vel omnium SS. venerantur imagines. Ex eo enim quo Christi Dei nostri ecclesia tempore quietis & pacis apertæ sunt fores, hactenuſq; depictæ ecclesiæ imaginibus sunt ornatæ beato atq; sanctiis. Papa Siluestro testante. In ipsis enim exordijs Christianorum, cũ ad fidem conuerteretur pius Imp. Constantinus ſic legitur: Transacta die nocturno Regi facto silentio somni tempus aduenit, & ecce adfunt sancti Apostoli Petrus & Paulus dicentes: Quoniam flagitijs tuis posiisti terminum, & effusionem inpocẽtum sanguinis horruisti missi sumus à Christo Ieſu dño dare tibi sanitatis recuperandæ cõsilium. Audisti ergo monita nostra, & fac omnia quæcunq; indicabimus tibi: Siluester epiſc. ciuitatis Romæ ad mõtem Soractem persecutiones tuas fugiens in cauernis petrarum cum tuis Clericis latebras fouet: hunc cum ad te adduxeris, ipſe tibi piſcinam ostender, in quam dum tertio merserit, omnis te valetudo deseret leprę. Quod dum factum fuerit, hanc viciſſitudinem saluatori tuo compensa, vt omnes iuſſu tuo per orbem totum Romanæ ecclesiæ resſtauerãtur. Tu autem in hac parte protecta te, vt relicta omni superſtitione idolorũ, Deũ vnum, qui verus & solus est, adores & excolas, & ad eius voluntatem attingas. Exurgens itaq; à somno ſtatim conuocat eos qui obseruabant Palatium, & cecũdum tenorem somni ſui miſit ad montem Soractem, vbi S. Siluester cũ ſuis Clericis receptus lectionibus & ordinibus inſistebant. At vbi à militibus ſe conuentum vidit, credidit ſe ad martyri corona eum euocari, & cõuerſus ad Clerum omnem qui cum eo erat, dixit: Ecce nunc tempus accepitabile, ecce nunc dies ſalutis. Proſe ctus itaque, vt dictum eſt, peruenit ad Regẽ, cui nunciatus cum tribus presbyteris & duobus diaconis introiuit, ingreſſus dixit: Pax tibi, & victoriæ de cælo miniſtrentur. Quem cum Rex alacri animo & vultu placidiſſimo ſuſcepiſſet, omnia illi, quæ facta, quæ dicta sunt, quæ etiam reuelata sunt ſecundum textum ſuperius comprehenſum exposuit. Poſt finem verò narrationis suæ percunctabatur qui essent dij Petrus & Paulus, qui illũ viſitarent ob causam ſalutis ſuæ, & eius latebras detexiſſent. Siluester reſpondit: Hi quidem dij non ſunt, ſed idonei ſerui Christi & Apoſtoli electi ab eo & miſſi ad inuirationem gentium, vt credentes ſalutem conſequantur. Cumq; & hiſimilia Auguſto dicerẽt Papæ: Interrogare cœpit Auguſtus, vtrum nam iſtos Apoſtolos haberet aliqua imago expreſſos, vt expictura diſceret hos eſſe quos reuelatio docuerat. Tũc S. Siluester miſſo Diacone imaginem Apoſtolorum ſibi exhiberi præcepit: quam Imperator aſpiciens ingenti clamore cœpit dicere ipſos eſſe, quos viderat, nec debere iam differre Spiritum S. oſtenſionem piſcinæ, quam iſto promiſſiſſe ſuæ ſaluti memorabat: Ecce vt præmiſſum eſt, ſanctorum figuræ ab ipſis ſanctis fidei noſtræ rudimẽtis apud omnes fuerunt Chriſtianos, atq; in eccleſijs SS. sacræ figuræ expreſſæ atq; depictæ hactenus fuerunt: quatenus gentilitas paganorum conſpecta diuinæ ſcripturæ depicta hiſtoria ab idolorum cultura & dæmonum ſimulachris ad verum Chriſtianitatis lumen atq; amoris Dei culturam verti deberet, ſicut & præcipuus pater atq; idoneus prædicator B. Gregorius huius Apoſtolicæ ſedis præſul ait, vt hi qui litteras neſciunt, ſaltem in picturibus videndo legant quæ legere in codicibus non valẽt. ob hoc quippe ſancti probatiſſimi patres ipſas imagines atque picturas diuinæ ſcripturæ & geſta SS. in eccleſijs depingi ſtatuerunt; & cunctis orthodoxi atq; Chriſtianiſſimi Imperatores & omnes ſacerdotes ac religioſi ſi nẽ ſimuli, atque vniuerſus Chriſtianorum cœtus ſicut à primordio traditionem à ſanctis patribus ſuſceperunt, eaſdem imagines atque picturas ob memoriam piæ compunctionis venerantes obſeruauerunt, & in partibus illis vſq; ad tempora proaui ſerenitatis veſtræ orthodoxæ caluerunt. Sed ipſe veſter prouus per quorumdam impiorum immiſſiones eaſdem depoſuit ſacras imagines, & ex hoc error magnus in ipſius Græciæ partibus accreuit, & ingens ſcandalum in vniuerſum mundum deuenit, ſicut ipſa Veritas teſtatur. Vnde magno dolore conſtricti Dñs Gregorius, atq; item Gregorius beatiſſimi Pontifices, qui illo tempore exiſtebant, cundem veſtræ tranquilliſſimæ pietatis prouaum ſuis Apoſtolicis execrationibus apicibus deprecati ſunt, vt ab eadem nouę præſumptionis temeritate reſipiſceret, eaſdemq; imagines in primo ſtatu reſtitueret. Sed nullo modo eorum ſaluberrimis deprecationibus inclinatus eſt. Et poſtmodum Dñs Zacharias & Stephanus atq; Paulus, & item Stephanus prædeceſſores noſtri ſancti Pontifices ſepius ausum ſeu genitorem veſtræ ſereniſſimæ tranquilliſtatis pro ſtatuendis ipſis imaginibus ſacris deprecati ſunt. Simulq; & noſtra puſillitas cum magna humilitate veſtram ſtudiit clementiſſimam Imperialem potentiam conſtanter poſtulare. Et demum ſubaudiuimus, vt licut à ſanctis patrib⁹ & prædeceſſoribus noſtris probatiſſimis Pontificibus ſuſcepimus diuinæ hiſtoriæ ſcripturarum in eccleſijs pro memoria piæ operationis & doctrina Imperatorum depingimus, & ſacram imaginẽ domini Dei & Saluatoris nostri Ieſu Chriſti ſecun-

1. Cor. 6.

Matt. 16.

Bapiza. tum Romæ Conſtan tinus.

Matt. 18.

dum incarnatam eius humanam formam in aula dei constituimus. Simulque & sanctæ eius Genetricis atque beatorum Apostolorum, Propheratum, Martyrum & Confessorum ob eorum amorem designantes veneramur, ita vt vestra clementissima Imperialis potentia partibus eiusdē Græciæ faciat vestræ orthodoxæ fidei coæquari. Vt sicut scriptū est: Fiat vnus grex & vnum ouile, quia in vniuersō mundo vbi Christianitas est, ipsæ sacræ imagines permanentes ab omnibus fidelibus honorantur, vt per visibilem vultum ad inuisibilem diuinitatis maiestatē mens nostra rapiatur speciali affectu per contemplationem figuratæ imaginis secundum carnem, quam filius Dei pro nostra salute suscipere dignatus est, enudem Redemptorem nostrum, qui in cælis est, adoramus, & in Spiritu glorificantes colladamus: quoniam iuxta vt scriptum est, deus spiritus est, & ob hoc spiritualiter diuinitatem eius adoramus. Nam absit à nobis vt ipsas imagines, sicut quidam garriunt, deificemus: sed affectum & dilectionem nostram, quam in dei amorem & Sanctorum eius habemus, omnimodo præferimus. Et sicut diuinæ scripturæ libros ipsas imagines ob memoriam venerationis habemus, nostræ fidei puritatem seruantes. Nam creator noster dominus deus, dum ad imaginem & similitudinem suam de limo terræ plasmasset hominem sagacitatis indultria illustrans in proprio considerationis arbitrio eum constituit. Et ipse primus homo ex proprio arbitrio diuina inspiratione cuncta animantia, & vniuersa volatilia cæli, & omnes bestias terræ propriis nominibus appellauit, & in ipsa appellatione permisit animantia permanere. Etiam & Abel diuino ignitus spiritu de primogenitis gregis suis munera ex proprio considerationis arbitrio domino obtulit. Pro quo legimus, quòd respexisset deus ad Abel & ad munera eius. Porrò post Noe & diluuij inundationē & ipse superna inspiratione suo arbitrio propriæ adinuentionis considerationealtare domino ædificauit, & de cunctis pecoribus & volucribus mundis holocausta super eodem altare domino obtulit. Similiter etiam Abraham sicut scriptum est suo arbitrio altare ædificauit ad honorem & gloriam Dei qui apparuit ei. Sic Iacob fugiens Esau fratrem suum dum in somnis Angelos dei ascendentes in cælum & descendentes per scalam atque innixum ipsius scalæ loquentem sibi dominum aspiceret, surgens prorinus suo arbitrio tulit lapidem, quem supposuerat capiti suo, erexitque in titulum fundens oleum desuper, appellauitque locum illum Bethel, dicens: Non est hic aliud nisi domus dei, & porta cæli. Pro quo nequaquam omnipotens Deus iratus est, quòd lapidem illum erexit in titulum suo arbitrio & considerationeve. Vnde post paululum in eadem historia Genesios fertur dictum illi fuisse: Ego sum deus Bethel, vbi inunxisti lapidem, & votum vouisti mihi. Ecce ferentissimi nomini filij magni Principes, omnia quæ humana considerationeadlaudem dei parantur, non sunt prohibenda, potius autem omnino creatori nostro domino constat esse placabilia. Nam idem ipse Iacob proprio demum arbitrio summitatem virgæ filij sui Ioseph deosculatus est, fidei dilectione hoc agens, sicut beatus Paulus in epist. ad Hebræos testatur: Non virgæ sed tenentium honoris ac dilectionis exhibuit affectum. Sic & nos pro amore & dilectione, quam apud dominum & Sanctos eius habemus, honorabiles eorum effigies imaginibus depingentes, non tabulis & coloribus honorem exhibemus, sed illis pro quorum honore cōstituit. Rursumque legimus præceptum fuisse Moysi à domino Deo nostro, cum dicitur: Facies & propiciatorium de auro mundissimo duorum cubitorum, & dimidiam erit longitudo eius semis & cubitus latitudo, duos quoque Cherubim aureos & productiles facies ex vtraque parte oraculi, & post paululum ad cooperiendam arcam, in qua ponestestimonium, quod dabo tibi: inde præcipiam & eloquar ad te super propiciatorium; sed ac medios Cherubim, qui erant super arcam testimonij. Sed & in cortinis atque opertorio tabernaculi Cherubim textrino opere diuersis coloribus fieri præceptum est. Considerandum quippe est tranquillissimi domini filij magni principes, quòd omnipotens dominus Deus noster inter eosdem Cherubim manufactos existentes ob salutem populi sui loqui dignatus est. Porrò dubium non est, quòd omnia quæ in ecclesijs Dei ad laudem & decorem ipsius constituta sunt, sancta & veneranda esse noscantur. Etiam hoc serenissimi filij addendum est ad incredulorum satisfactionem & directionem errantium, quòd Deus famulo suo Moysi præcepit dicens: In libro enim Numeri ita legitur: Contra pestem, quæ in eos irruerat: Fac serpentem, & pone eum pro signo: qui percussus aspexerit eum, viuet. Fecit ergo Moyses serpentem æreum, & posuit pro signo, quem cum percussi aspicerent, sanabantur. Oinsania frementium contra fidem & religionem Christianam, vt afferant non colere, aut venerari imagines, in quibus figuratæ sunt Saluatoris effigies, & eius Genitricis, vel Sanctorum, quorum virtute subsistit orbis, atque potitur humanum genus salute. æreiserpentis insperione credimus Israeliticum populum à calamitate iniecta liberari, & Christi nomini nostri & Sanctorum effigies aspicientes atque venerantes dubitantius saluari? Absit tali nefariæ temeritati cedere assensum. Patrum priscas sequamur traditiones, & ab eorum doctrina nulla declinemus ratione. At verò & Salomon Rex in templo quod ædificauit, Cherubim ad gloriam Dei fecisse legimus. etiam diuersis coloribus idem adorauit templum, ob hoc quippe nos & omnes orthodoxi ob consessionem fidei nostræ & pulchritudinem domus Dei varietatem colorum atque ornamenti spicturam exhibemus, quemadmodum Esaias prophetaviuacinatus ait: In die illa erit altare domini in medio terræ AEgypti, & titulum iuxta terminum eius domini, eritque in signum & in testimonium domino exercituum in terra AEgypti. Clamabunt etenim ad dominum à facie tribulantis, & mittet eis Saluatorem & propugnatorem, qui liberet eos sicut eximius propheta rum beatus Dauid cecinit, dicens: Confessio & pulchritudo in conspectu eius: & idem ipse: Domine dilexi decorem domus tuæ, & locum tabernaculi gloriæ tuæ. Et iterum aduentum redemptionis nostræ atque Incarnationem ipsius Filij dei annuncians, magnoperè vultum eius secundum humanitatis ipsius dispensationem adorari præmonuit inquiens: Vultum tuum domine requiram. Et post: Vultum tuum deprecabuntur omnes diuites plebis. Et rursus: Signatum est super nos lumen vultus tui domine. Hinc & beatus Augustinus præcipuus Pater & optimus Doctor in fuis admonitionum seriem subsuit: Quid est imago dei, nisi vultus dei, in quo signatus est populus dei? Interea & beatus Gregorius Nyssenus episcopus inter plura quæ in sermone, quem de Abraham instituit, ita dixit: Vidi multotiens conscriptionem imaginis Passionis, & non sine lachrymis visionem præterij, opere artis ad faciem afferentis historiam. Et cetera de interpretatione eius in Cantica Canticorum sicut conscripta doctrina dicit, materia quædam est omnino in diuersis tincturis, quæ complet animæ imitationem. Qui enim ad imagines conspicit ex eadem arte per colores completam tabulam: non tincturis præfert contemplationem, sed ad visionem depictam conspicit: tantummodò quam per colores magister demonstrauit. In epistola beati Basilij ad Iulianum transfressorem missa, refertur: Secundum id quod à deo hæreditate possidemus nostram immaculatam fidem Christianorum. Confiteor fequor & credo in vnum deum patrem omnipotentem, deum filium, deum Spiritum sanctum, vnum deum. hæc tria adoro & glorifico. Confiteor autem & filij incarnatam dispensationem, & nei genitricem, quæ secundum carnem eum genuit sanctam Mariam. Suscipio verò & sanctos Apostolos, Prophetas & Martyres, qui ad Deum deprecationem faciunt quia per eorum interuentionem propiciator mihi efficitur misericordissimus dominus, & remissionem mihi facinorum donat; pro quo & figuras imaginum eorum honoro & adoro & veneror specialiter. Hoc enim traditum est à sanctis Apostolis, nec est prohibendum, ac ideo in omnibus ecclesijs nostris eorum designamus historiam. Item eiusdem de sermone in sanctos quadraginta Martyres: Nam & bellorum triumphos, ac victorias & sermonum conscriptores multoties & pictores significant, quidam quidem verbo adornantes, quidam verò tabulis præfigurantes, & multos vtrique ad virilitatem excitauerunt. Quæ enim sermo historiæ per auditum depinxit, hæc conscripta sitens admonitio per imitationem demonstrat. Item bea-

ti Ioan-

Ioan.10.

Ioan.4.

Deus primus imaginē finxit.
Gen. 2.

Gen.4.

Gen.8.

Gen.28.

Gen.49. Hebr. 11.

Exod.37. Exo.25 37.

Exod. 40. 3 1.&39.

Num. 21.

3. Reg. 6.

Esa.. 19

Pſal. 95.
Pſal. 29.

Pſal. 88.
Pſal. 44.
Pſal. 4.
Auguſtin.

Gr. Nyſſe.

Baſilius.

Idem.

Chrysost. ti Ioannis Archiepiscopi Constantinopolitani, qui & Chrysostomi de parabola sermonis: Indumentum Imperiale si contumelijs afficeris, nonne ei qui induitur contumelias irrogas? Nescis quia si quis imagini Imperatoris iniuriam infecit, ad ipsum Imperatorem, id est, ad ipsum principalem & ad eius dignitatem refert iniuriam? Nescis quòd si quis imagini quæ ex ligno & coloribus est, maledicit, non iudicatur veluti si contra inanimatum quiddam præsumptuose gesserit: sed tanquam is qui contra Imperatorem egerit dupliciter enim in Imperatorem contumeliam infert. Et iterum de sermone eiusdem patris habito in quinta feria paschæ: Omnia facta sunt propter gloriam dei, & vsum nostrum: nubes ad imbrium ministerium: terra ad fructuum abundantiam: mare nauigantibus absque inuidia est, omnia famulantur homini; magis autem imagini dei: neque enim quando Imperiales vultus & imagines in Ciuitates introducuntur, & obuiant iudices & plebes cum laudibus, non tabulam honorant vel superefflusam cera scripturam sed figuram Imperatoris. Sic & creatura non terrenam speciem honorat, sed cælestem ipsam figuram reueretur. Similiter & beati Cyrilli exinterpretatione sancti Euangelij secundum Matthæum sermonem proferimus: Depinxit enim fides. quòd in forma dei existit verbum sicut & nostræ vitæ redemptio oblata est deus secundum nos carne iudutus & factus homo. Et idem ipse post pauca; Imaginum nobis exemplent opus parabolæ significantes virtutem ac si oculorum adhibitione & palparu manus suggerant etiam ea quæ in exilibus cogitationibus inuisibiliter habent contemplationem. Item sancti Athanasij Episcopi Alexandriæ de humanatione domini, cuius initium est: Sufficienter quidem de inultis pauca fumentes intimauimus. & post: & ipla quæ scribuntur in lignis abolita forma per exteriores sordes. iterum: idipsum necesse est in omnibus sumere & vnire cuius est forma, vt reuocari possit imago in eadem materia & elemento. Per eandem enim formam atque materiam vbi & conscribitur, & non deijcitur, sed in ea ipsa configuratur, & cetera. Item beati Ambroiijad Gratianum Imperatorem ex libro tertio, capitulo nono: Nunquid ne quando & deitatem & carnem adoramus, diuidimus Christum? aut quando in ipso & nei imaginem & Crucem adoramus diuidimus eum? Abit. Item sancti Epiphanij Constantiæ Cypri: Numquid enim & Imperator pro eo quòd habet imaginem, duo sunt Imperatores? non sanè. sed Imperator vnus est etiam cum imagine. Item sancti episcopi Stephani Bostren de imagine Sanctorum: De imaginibus verò Sanctorum confitemur, quoniam omne opus quod fit in dei nomine bonum est & sanctum. aliud enim est imago, & aliud simulacrũ, id est, ftatunculus. Quãdo enim deus Adã plasmauit, id est, cõdidit, dicebat: Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram. Et fecit hominem ad imaginem dei. Numquid enim quia imago dei est homo, ideo simulachrum, id est, idolorum cultum est & impietas? nequaquam fiat. Si enim Adam imago dæmonum esset, abiectus vtique & incacceptabilis esset. Sed quia imago dei est, honorabilis & acceptabilis est. Omnis enim imago in nomine domini aut Angelorum aut Prophetarum aut Apostolorum aut Martyrum aut Iustorum facta, sancta est. Non enim lignum adoratur, sed id quod in ligno conspicitur & memoratur, honorificatur. Omnes enim nos adoramus principes, & salutamus, licèt & peccatores sint. Cur ergo nõ debemus adorare sanctos & sei seruos, & in memoriam eorum constituere & erigere & imagines eorum, ne obliuioni tradantur? Sed dicis, quia ipse deus interdicit adorare manufacta. Dicitaque ó Iudæe, quid est super terram quod non sit manufactum, cum à deo sit factum? Numquid arca dei, quę ex lignis fethim fabricata at que cõstructa fuit, manufacta non est? & altare, & propiciatorium, & vrna in qua erat manna, & mensa, & candelabrum, & tabernaculum interius & exterius, non fuerunt ex hominum operibus manuum, quæ salomon fecit? Et cur sancta sanctorum vocantur, manufacta exilitentia? Numquid Cherubim & seraphim alarum animalium, quæ in circuitu altaris erant, non fuerunt imagines Angelorum, opus manuum hominum? & quomodo nõ abijciuntur? quia verò per præceptum dei imagines factæ sunt Angelorum, sanctæ sunt, & hæc animalia erant. etenim idola gentium; quia imagines fuerunt dæmonum, deus depositi & condemnauit ea: Nos autem ad memoriam Sanctorum imagines facimus, Abrahæ videlicet, Moysi, Heliæ, Esaiæ, Zachariæ, & reliquorum Prophetarum, Apostolorum & Martyrum sanctorum, qui propter deum interempti sunt, vt omnes qui videnteos in imagine, memorentur eorum, & glorificent nominum qui glorificauit eos. Decet enim eos honor & adoratio, & commendatio nostra secundum iustitiam eorum: vt omnes, qui vident eos, festinent & ipsi imitatores effici actionis eorum. Qualis enim est adorationis honoratio, nisi tantum quemadmodum & nos peccatores, adoramus & salutamus alterutrum per honorem & dilectionem? Ita & imaginem domini nostri non aliter adoramus & glorificamus & contremiscimus, quia imago est similitudinis eius, & in ea ipse depictus est. Ergo quicumque pij sunt, & bonum quidem agunt, & Sanctorum memores sunt, nec prohibent benefacientes, nec scandalizant eos qui honorant sanctos & seruos dei: quinimò potius memorantur eorum, mercedem bonam ex bona operatione percipient. Impij verò secundum quod cogitauerunt, habebunt consolationem in honorationis, pro eo quòd illud quod erat iustum neglexerint, & à Deo recesserint. Propter memoriam enim Sanctorum, etiam imagines pinguntur, adorantur & honorantur, sicut seruorum dei, & pro nobis diuinitatem deprecantium. Dignum enim est commemorari præpositorum nostrorum, & gratias referre deo nostro. *De sermone beati Hieronymi Presbyteri Hierosolymitani.* Etenim sicur permisit deus adorare omnem gentem manufacta, Iudæos autem tabulas quas dolauit Moyses: & duos Cherubim aureos: sic & nobis Christianis donauit Crucem, & bonarum operationum imagines pingere & adorare, venerari & demonstrare opus nostrum. Itaque hæc ipsa, pijssimi ac tranquillissimi domini & filij, prædicta testimonia sanctorum patrum transiuimus breuiter; sed & diuinæ scripturæ vtriusque testamenti festatur historia de diuini cultus obseruatione, quòd ad laudem dei in ecclesijs in memoriam pię operationis dei nutu constituta sunt secundum traditionem sanctorum patrum; sed & de statu sacrarum imaginum, etiam à diuinæ scripturæ historia satis promulgata sunt, quemadmodum in huius Apostolicæ suggestionis serie à Deo corroboratæ serenitati vestræ potentiæ cum omni humilitate & sinceritate cordis studuimus intimare. vnde & quod in diuersis & probabilus patrum testimonijs, quibus sacras imagines statuerunt, subtiliter videri poteſt, sicut in eorum libris reperimus, vestræ clementissimæ potentiæ fore studuimus intimandum: deprecantes cum magna cordis dilectione manuestissimam vestram clementiam, & tamquã præstentialiter humo stratus, & vestris vestigijs prouolutus quæso & coram deo depoſco & adiuro, vt eadem sacratissimas imagines in ipsa à deo conseruata Regia vrbe & ceteris Græciæ partibus in priſtinum ſtatum reſtituere & confirmare iubeatis, obſeruantes traditionem huius sacrosanctæ nostræ Romanæ Eccleſiæ; abijcientes ac reſpuentes iniquorum hæreticorum calliditatem: vt in hulus nostræ sanctæ Catholicæ & Apoſtolicæ ecclesiæ vlnis ſuſcipiamini.

Ab hinc vſq; ad finem huius epiſtola Codex græcus non habet. Græcinumq; quia eodem tempore ex Latcis fuerat Conſtantinopolitanum patriarcha factus, ne publicè ab Apoſtolica Sede argui videretur, & aduerſus eos tamquam reprehenſione dignum hæreticis repugnando occaſio prabereretur, ac per hoc ſynodi cui intererat vt ſit ab excludere ut, qua ſiue de nimfacienda Latcorum promotione, ſiue de ceteratum præſumptionum redargutione hinc ſubſequuntur in ſynodo hac: nec recitari nec aliis inſeri paſſi ſunt. Si verò impoſſibile eſt hæreticorum veſaniæ pro incredulitate ipſorum ipſas ſacras ac venerãdas imagines ſine ſynodi actione in priſtino erigere ac confirmare ſtatu, & noſtros ſacerdotes pro eiuſcemodi pia operatione veſtra cupit ſereniſſima Imperialis potentia accerſire, ſicut in veſtris ſertur Imperialibus iuſſionibus; in primis pleudoſyſ logum illud, quod ſine Apoſtolica ſede enormiter & irrationibiliter nequiterque contra ſanctorum venerabilium Patrum traditiones de ſacris imaginibus actum eſt, anathematizetur præſentibus

Verba Anaſtaſij.

Ambroſ.

Epiphan.

Stephan. Boſtron.

Gen. 1.

Cyrillus.

Athanaſ.

missis nostris; & tunc sicut antiquitus mos extitit, iureiurando vestra pijssima ac tranquillissima potestas vnà cum domina Augusta pijssimi imperij vestri genitrice, seu ciusdē regiæ Vrbis patriarcha, necnon & cuncto senatu corporale tribuentes sacramentum, verbum commonitorium sicut antiquitus pia facre nobis dirigere vestra dignetur imperialis potestas: quia non est apud vos partis cuiuslibet fauor aut defensio, sed æqualitatem vtrisque partibus conseruabitis, nullatenus necessitatem facientes in quocumq; capitulo eis qui à nobis diriguntur quoquomodo, sed omni honore cum munificentia competenti & susceptione dignos eos habebitis. Et si quidem vtrique conuenerint, ecce bene: Si autem minimè conuenerint, iterum eum omni humanitate eos ad nos dirigere satagetis, quia dudum ibidem pro zelo fidei ac sanctarum imaginum Religiosi viri ac Dei famuli directi in exilio missi sunt, & bonæ confessionis hujusmodi finierunt vitam. Porrò & hoc vestrum à Deo coronatum ac pijssimum poscimus imperium: vt si veram & orthodoxam sanctæ Catholicæ ac Apostolicæ Ecclesiæ Romanæ nitimini amplectì fidem, sicut antiquitus ab orthodoxis Imperatoribus, seu à cæteris Christianis fidelibus obtata atque concessa sunt patrimonia beati Petri Apostolorū principis sautoris nostri in integrum nobis restituere dignemi pro luminariorum concinnationibus eidem Dei ecclesiæ, atque alimonijs pauperum, imo & consecrationes Episcoporum seu Archiepiscoporum sicut olitana cōstat traditio nostræ dicæcesis existentes, penitus canonicè sanctæ Romanæ nostræ restituatur Ecclesiæ. Vt nequaquam schisma inter concordiam perseuerare valeat facerdotum, sed sicut in vestra serenissima iustione exaratum est, confundatur omne zizanium malè plantatum, & nomini & Saluatoris nostri Iesu Christi verbum impleatur: Quoniam portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Et rursus: Tu es Petrus & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo claues regni cælorum: Et quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis. Cuius sedis in toto orbe terrarum primatu fungens, caput omnium dei ecclesiarum constituta est. Et quamuis beatus Petrus Apostolus per dominj præceptum rexit ecclesiam, nihilominus subsequens & tenuit semper & retinet principatum. Quod præceptum vniuersalis ecclesiæ nullam magis oportet exequi sedem, quàm primam, quæ & vnam quamque synodum & sua auctoritate confirmat & continuata moderatione custodit. & valde mirati sumus, quòd in vestris Imperialibus iussis pro Patriarcha regiæ vrbis, scilicet Tarasio directis, vniuersale ibidem eum reperimus exaratum, sed vtrum per imperitiā aut schisma, vel hæresim iniquorum scriptum est, ignoramus: sed deinceps fuademus vestræ clementissimæ imperialique potestati, vt minimè in suarum exarationum serie vniuersalis desc ribatur: quia contra sanctorum canonum institutа, seu sanctorum Patrum traditionum decreta esse videtur. In secundo enim ordine, si non per sanctæ nostræ Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ auctoritatem sicut in omnibus patet, numquam valuit nomen habere; quod nimirum si vniuersalis super præfatam sibi Romanam Ecclesiam, quæ est caput omnium dei ecclesiarum describatur tanquam sanctarum synodorum rebellem atque hæreticū manifestare se certum est. Quia si vniuersalis est, etiam ecclesiæ nostræ sedis primatum habere dignoscitur, quod ridiculum omnibus fidelibus Christianis apparet: quia in toto orbe terrarum ab ipso Redemptore mundi beato Petro Apostolo principatus ac potestas data est, & per eundem Apostolum, cuius vel immeriti vices gerimus, sancta Catholica & Apostolica Romana ecclesia vsque hactenus & in æuum tenet principatum, ac potestatis auctoritatem: quatenus, quod non credimus, si quispiam eum vniuersalem nūcupauerit, vel assensum tribuerit, sciat se orthodoxæ fidei esse alienum, & nostræ sanctæ Catholicæ & Apostolicæ ecclesiæ rebellem. Ipse enim Tarasius regiæ vrbis Patriarcha misit nobis synodicam priscam adimplens consuetudinem, quam suscipientes & liquidius indagantes, & de confessione tam rectæ fidei eius, quàm dogmatum sanctarum sex synodorum & venerandarum imaginum ouantes nimis iterum turbati ac conturbati sumus: quia ex laicorum ordine & imperialibus obsequijs deputatus repētè ad Patriarchatus culmen electus est: & apocalligus contra sanctorum canonum censuram factus est patriarcha; & quod dicere pudet, & graue tacere est, qui regendi adhuc & docendi sunt, doctores nec erubescunt videri, nec metuunt ducatum animarum iimpudenter assumere, quibus via in omnibus ignota doctoris est: & quò vel ipsi gradiātur ignari sunt. Quòd quàm prauum quàm we sit temerarium, sæculari ordine & disciplina monstratur. Nam dum dux exercitus non nisi labore & sollicitudine expertus eligitur, quales animarum duces esse possint, quiin episcopatus culmē immatura cupiunt festinatione confendere. Huius saltem rei comparatione considerent & aggredi repentè inexpertos laboresabstineant: quippè qui non didicerint quod docent. Vnde canonica instituit censura ne quaquam ex laico ad sacerdotium repentè transire, & nisi per eius fidelem concursum pro sanctarum imaginum erectione in eius consecratione assensum omnimodo tribuere nequimus. Et deo nomini rerum à deo coronati magni principes & serenissimi Imperatores petimus, & obnixè iterum deprecamur à deo illustratam clementiam vestram, & per omnipotentem Deū qui vos regnare præcepit, & imperialis culminis apicem vobis conscendere iussit, pietatem vestram vt dictum est conseruaremus, vt pio intuitu vestras clementissimas aures nostræ humillimæ deprecationi inclinare iubeatis, ipsaſque sacratissimas imagines in priſtino ſtatu conſtituere, vt omnes Christiani in vniuerso mundo exultent & magno lætentur gaudio.

Patrimonia B. Petri.

Matt. 16.

Primatus ecclesiæ Romanæ.

Nam cum talis iniquum erroris scandalum, quod in ipsis Græciæ partibus irrepſit, abolitum fuerit, & deo annuente ipsæ venerandæ Imagines in priſtino ſtatu reſtitutæ, erit magna lętitia dilatata per vniuersum orbem terrarum, & nunc super omnes barbaras nationes B. Petro principe Apostolorum vobiscum comitante, eritis in triumphis imperantes victores sicuti filius & spiritualis compater noster dominus Carolus Rex Francorum & Longobardorū, ac patricius Romanorum nostris obtemperans monitis, atque adimplens in omnibus voluntates, omnis hesperiæ occidiuæque partis barbaras nationes sub suis proſternens cōculcauit pedibus, omnipotentatum illarum domans & suo subijcions Regno adunauit. Vnde per ſua laboriosa certamina eidem Dei Apostolicæ ecclesiæ ob nimium amorem plura dona perpetuò obtulit possidenda; tam prouincias quā ciuitates seu castra & cetera territoria, imo & patrimonia quę à perfida Longobardorum gente detinebantur, brachio forti eidem dei ecclesiæ reſtituit, cuius & iure esſe dignoscebantur. Sed & aurum atque argentum quotidie profluminariorum concinnationes, seu alimonijs pauperum nō desinit offerendo: quatenus eius Regalis memoria non deleſ rinquatur in ſæculum ſæculi. Idcirco nimium diligentes ac venerantes vestrum à deo cōcessum imperium, magnopere ſuggerentes quæſumus, vt præſentium transuectores, videlicet Petrum dilectiſſimum noſtrum Archipresbyterū, seu Petrum Abbatem atque presbyterum venerabilis monasterij sancti Sabæ hilari mente & vultu placidiſſimo ſuſcipiens, ſoſpites iterum ad nos remeare diſponere iubeat vestra ſereniſſima imperialis clementia, vt dum de vestra orthodoxa fide quam cepiſtis nos reddiderunt certiores, noſque ex hoc de veſtro propoſito lęti efficientes; altiſſimas nomino Deo noſtro referre ſtudeamus laudes, diuinam pro immenſa pijſſimæ ſerenitatis veſtræ lætitia exorantes clementiam, atque conſona cum propheta inquientes: Domine ſaluos fac inuictiſſimos noſtros principes & magnos Imperatores, & exaudi nos in quacunq; die te deprecantes pro eis in auocuerimus. Ipſe enim rerum opifex & arbiter noſter noſtros, in cuius manu omnia regna cōſiſtunt mūdi, per quem etiam Reges regnant & Principes imperant, & potentes quæ pietatis ſunt clementer cuncta modigerando diſponunt veſtræ piæ ſereniratis meſſiſluis cordibus inſpirare dignetur ad exaudiendas noſtras humillimas preces, & reſtituēdum in priſtino ſtatu ſacras imagines, tribuatq; vobis intercedentibus beatiſ. Apoſtolorum principibus Petro & Paulo longæua ac proſpera & felicia tempora, & cum maxima corporis ſoſpitate atque animæ ſalute imperialis potentiæ ſceptris vos perſrui faciat. Et ſicut terræ humanæ potentiæ gloriam vobis conceſſit, & cælorum quoque re-

Carolī Magni munificentia in Romanā ecclesiam.

Psal. 19.

Prouer. 8.

Episcopi ex laicis non assumendi.

gna

an Dom. 785.

gna vobis per infinita sæcula largiri possidenda dignetur. Data vij. Calen. Nouem. Indict. 9.

EPISTOLA SECVNDA BEATISSIMI HADRIANI PAPAE PRIMI

AD † TARASIVM PATRIARCHAM CONSTANTINOPOLITANVM.

Eius fidem approbat. Hortatur vt in ea maneat, eamq; prædicet. & cũ Imperatore de pseudosynodo damnanda, & de sacris imaginibus restituendis agat. legatos ad synodum se misisse significat: eiq; consensum nullo pacto se præbiturum, nisi imagines restituantur.

† De Tarasio Cedrenus in Constan. & Iren: H.ſt. miſcell. lib. 22. & Ignat. Diac. in vita ipſius Tarasij.

Ex act. 2. ſeptimæ Synodi, verſionis Anaſtaſij, in Nicæn. II. infrà alterius eſt tranſlationis.

DIlecto ſtatri Tarasio Patriarchæ Hadrianus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei. Paſtoralibus curis, quibus conuenit nos paſcere populum Dei, & ſubtiliſſimis cogitationibus perpendentes, quemadmodum prædicationis vox ſana à precone in omni tempore debeat prædicari, & qualis paſtor in compaſſione, & qualis in conuerſatione debeat eſſe, vt omnibus proximus in compaſſione fiat, & cunctis conuerſatione inſignis: quatenus & per piam miſeriationem ad ſeomnium infirmitates tranſferat, & ipſe per ſummum reſpectum ſui ad diuina tranſcendat. Conſiderauimus veſtræ dilectæ ſanctitati ſacra affari concordia, & ſubtiliter verbum manifeſtare in ſynodicis confeſſionis veſtræ fidei, quæ Apoſtolicæ Sedi noſtræ directa ſunt per Leonem Reuerendiſſimum presbyterum veſtrum. Inuenimus in eis in initio primæ paginæ, reuerentiam veſtram ex laico ordine & Imperatoria adminiſtratione ad ſacri gradus ſublimatam eſſe ſaſtigium. Et vehementer in his anima noſtra mirata eſt, & nil niſi veſtram ſinceram & orthodoxam fidem in prædictis ſynodicis ſacri ſymboli ſecundum ritum ſanctarum ſex venerabilium ſynodorum, & de venerabilibus imaginibus bene ſe inueniſſemus habere; nullatenus auderemus huiuſcemodi obaudire ſynodica.

Verba Anaſtaſij.

Ita eſt in Græco, ſcilicet à Papa in his eſt verbis tranſmiſſum. Sed quantum cor noſtrum mœrore conſumptum eſt de illicita veſtra ordinatione, & quanto cor noſtrum triſtabatur de inepta veteri ex nobis diſtantia; tanto confeſſionem & rectam fidem veſtram anima noſtra inueniens lætata eſt. Inuenimus autem in prædicta ſynodica epiſtola ſanctitatis veſtræ, poſt plenitudinem fidei & confeſſionem ſacri ſymboli & omnino ſanctarum ſex ſynodorum, & de ſacris ac venerabilibus characteribus miraculum laude ac veneratione digniſſimum contineri. Quia & ea quæ ſunt eiuſdem ſanctæ ſextæ ſynodi ſuſcipio cum omnibus regulis, quæ iure ac diuinitus ab ipſa promulgatæ ſunt, inter quas continetur, in quibuſdam venerabilium imaginum picturis, agnus digito præcurſoris exaratur oſtenſus. qui in figuram præteriit gratiæ, verum nobis per legem præoſtendens agnum Chriſtũ Dominum noſtrum. Ergo veteres figuras & vmbras, vt veritatis iudicia & præſagia, Eccleſiæ traditas amplectentes, gratiam præferimus & veritatem, hanc vt plenitudinem legis ſuſcipientes. vt ergo perfectio etiam per colorum operationes in cunctorum vultibus depingatur agni Chriſti dei noſtri qui tulit peccatum mundi, ſecundum humanitatem characterem & imaginem pro veteri agno digneſcitur. Et ſicut paſſionem eius quàm ſaluratem mortem atque redemptionem, qua hinc eſt mundo effecta, manu quodammodo reducentes, hoc eſt mimonio orthodoxæ fidei malignorum curioſitatem & hæreticorum garrulitatem veſtrum repreſſit fraternum ſacerdotium, quemadmodum & eorum maligna ſollicitudo non eſt à nobis neq; à gratia diuina recepta, ſed inſtabilis in huiuſmodi reputata. Si quidem nobis ſuccincti lumbos mentis noſtræ conſtetur etiam noſtra Catholica & Apoſtolicâ Romana eccleſia conſonans & concordans aduerſus hæreticorum amentiam, A quibus etiam repugnata taliter diſpoſuiſſe oſtenditur. Quia ergo ſancta imagir es Chriſti Dei noſtri, qui ſecundum nos & pro nobis & propter nos incarnatus eſt iuxta humanum characterem, atque ſanctæ inteneratæ & reuera Dei genitricis, necnon & Sanctorum eius veſtra dilecta ſanctitas colere atque adorare pollitica eſt: idcirco eius orthodoxum propoſitum, ſi quemadmodum cœpit per ſeueraueri, modis omnibus collaudamus, & vt paſtoralis curæ ſollicitudinem habentes cõſilium damus, vt orthodoxam fidem, quam ſemel confeſſa eſt, immutabiliter ſeruet præ dicando pariter & docendo. Fundamentum enim aliud poteſt ponere nemo præter id quod poſitum eſt, quod eſt dominus Ieſus. Ergo quiſquis 1. Cor. 3. dilectionis Dei & proximi ac fidei, quæ in ipſo eſt, firmamentum tenet, eundem Ieſum Chriſtum Dei & hominis filium apud ſe poſuit fundamentum. Confitendum eſt enim, Ioan. 10. quia vbi Chriſtus fundamentum eſt, bonorum etiam operum ſequatur ædificium. Ipſa verò per ſe veritas dicit: Qui non intrat per oſtium in ouile, ſed intrat aliunde, ille fur eſt & latro: Qui autem intrat per oſtium, paſtor eſt ouiũ. Vnde Ibidem. rurſus idem Saluator ait: Ego ſum oſtium. ille ergo ad ouile intrat per oſtium, qui intrat per Chriſtum. Ipſe autem per Chriſtum intrat, qui de eodem conditore & liberatore humani generis veritatem intelligens, prædicat & cõſtodit, culmen reginimis ad officium portandi oneris ſuſcipit, nõ ad appetitum gloriæ tranſitorij honoris. Curæ quoque ſuſcepti ouilis diligenter inuigilat, ne oues Dei aut peruerſi homines praua loquentes dilanient, aut maligni ſpiritus oblectamenta vitiorum ſuadentes deuaſtent: certè beatum Iacob qui pro vxoribus diu ſeruierat, dixiſſe meminimus, Viginti annis fui tecum, oues tuæ & capræ ſteriles non fue- Gen. 31. runt: arietes gregis tui non comedi, nec captum à beſtia oſtendi tibi. Ego damnum omne reddebam, quidquid furto perierat, à me exigebas; die noctuque æſtu vrebar & gelu, fugiebat ſomnus ab oculis meis. Si igitur ſic laborat & vigilat qui paſcit oues Labam; quanto labori quantiſque vigiliis debet intendere qui paſcit oues Dei? Sed in his omnibus ipſe vos in ſtruat qui propter nos homo factus eſt, & qui dignatus eſt ſieri quod fecit ipſe, & caritatem ſancti Spiritus ſui ac amorem in fundat in nos, & ab omni cura conſeruet, & oculos veſtræ mentis aperiat, vt per curſum & agonem atque ſollicitudinem veſtræ dilectionis, Apoſtolicam noſtram imitantis priſcæ ac orthodoxæ fidei traditionem.

Et hinc quoq; apud Græcos multa ſubtracta ſunt, quæ tamen ſicut miſſa ſunt in Archiuio Romanæ reperiuntur Eccleſiæ. Verba Anaſtaſij.

In partibus piorum Imperatorum noſtrorum ſacræ ac venerabiles icone ſecundum antiquum ordinem ſiſtant, quatenus veſtrum per hoc ſtabile permaneat ſacerdotium. Porrò poſt confeſſionem fidei noſtræ notum factum eſt nobis, quòd veſtra venerabilis ſanctitas poſtulanerit ab orthodoxis ac zelatoribus & propugnatoribus veritatis, piſſimis videlicet Imperatoribus noſtris, qui ad gloriam Dei facti ſunt, quo fieret venerabilis ſynodus, & reprimi ferint coram omni Chriſtiano populo ſuo ſuppli cationi veſtræ piè annuentes, ſynodumque in Regia vrbe fieri diſſinientes. Nos autem quemadmodum & in epiſcoporum diuina iuſſione continebatur, Dilectos nobis & approbatos atque prudentes ſacerdotes pro ſtatu ſacrarum imaginum, vt priſco illis in partibus ordine conſtituantur cum magno deſiderio & maximo gaudio deſtinauimus. Sed noſtra Sanctitas eiſdem piiſſimis Imperatoribus & triumphatoribus alacriter ſuggerat, vt in primis pſeudoſyllogus, (id eſt falſum Collegium) ille qui ſine Apoſtolica fede inordinatè & in ſyllogiſticè factus eſt aduerſus venerabilium Patrum traditionem contra diuinas imagines, anathematizatur præſentibus apocriſiarijs noſtris, & omne zizaniũ eradicetur ab eccleſia, & Domini noſtri Ieſu Chriſti ſermo compleatur: Quia portæ inferi non præualebunt aduerſus eam. Et rurſus: Tues Petrus, & ſuper hanc petram Matt. 16. ædificabo eccleſiam meam, & tibi dabo claues regni cælorũ, & quæcunque ligaueris ſuper terram, erunt ligata & in cæliſs, & quæcunque ſolueris ſuper terram, erunt ſoluta & in cælis. Cuius ſedes in omnem terrarum orbem primatum tenens refulget. & caput omnium Eccleſiarum Dei conſiſtit. Vnde idem beatus Petrus Apoſtolus Domini præcepto paſcens Eccleſiam nihil diſſoluitum dimiſit: ſed

Ioan. 1.

Matt.16. Psal. 125.

opprimentibus se doloribus. Immobilis enim est & inexpugnabilis: aduersus cuius fidem portæ inferi & infidelitatis præualere non poterunt, sicut ex dominica voce audiuimus. Et repletum est gaudio os nostrum, & lingua nostra exultatione: & facti sumus lætantes in ecclesia, cui præsidemus secundum dei voluntatem. Hæc itaq; facta sunt Christo, qui super omnia Deus noster est, volente per orthodoxos & fortissimos Imperatores nostros. Ipsi enim in omni loco venerabiles imagines erexerunt tam scilicet in celeberrimis templis, quàm in regalibus palatijs suis. Quibus dominus Deus vicissitudinem tribuat, exaltans cornu Regni eorum tam ad pacem Ecclesiarum suarum, quàm ad salutem omnium Christianorum: & sit nomen eius benedictum in sæcula sæculorum, Amen.

EPISTOLA ORIENTALIVM AD THArasium apologetica, pro excusatione Legatorum, & fidei orthodoxæ confessione.

Sanctissimo & beatissimo domino Tharasio Archiepiscopo Constantinopoleos & vniuersalis Patriarchæ Orientis summi sacerdotes, & alij sacerdotes in Domino salutem.

Extat etiã act. III. Cõcil. Nicæ. II. sed mutilata & imperfecta, hæc est, Anastasij.

SAcratissimis ex diuina benitatis inspiratione libellis Apostolicæ & paternæ sanctitatis vestræ perlectis, Beatissime, nos humiles, & eorum qui de sertum incolere gestiunt vltimi, tremore pariter & gaudio sumus detenti: tremore quidem propter timorem eorum quibus ob peccata nostra seruire decreti sumus, quique verè sunt impij, & in circuitu secundum quod scriptum est) impij ambulant, ac per singulos penè dies occasiones exquirunt, vt nos morti tradant: gaudio verò propter veritatem Orthodoxæ fidei quæ fulget in eis solatium more radiorum, & luculentissimam explanationem Apostolicorum dogmatum & paternorum, de quibus ipsi genitorem Vocis Verbi, id est, Zachariam Prophetam ad memoriam reducentes, magnâ voce clamamus: Visitauit nos oriens splendidus ex alto, Theoreticæ & diuinæ prouidentiæ illustratæ mentis, in tenebris & in vmbra mortis maligni erroris, id est, Arabicę impietatis fedentes, ad dirigendos intelligibiles pedes nostros in viam & semitas pacificæ constitutionis.

Luc. 1.

Psal. 103.

Quis loquetur potentias dominiſ(nobis cum psallat Dauid pater Dei) aut auditas faciet omnes laudes eius? quoniã misertus est Deus desperati populi sui, & distantia ad vnam fidei collegit harmoniam. Et erexit cornu salutis nobis & directionis in domo * Dauid, recipiente templo vnigeniti filij sui Domini videlicet Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi, quod eſtis vos sanctissimi, atque hi qui portant fœcundas, per legem & ordinem Ecclesiæ nostræ, triumphatores scilicet ac diuinitus redimiti seu decreti Principes nostri & domini terrarum orbis. † Sacerdotium enim imperij sanctificatio est & constitutio, & Imperium sacerdotij fortitudo & firmamentum; de quibus sapiens quidam Princeps & in sanctis Regibus beatissimus ait: Maximum donum Deus hominibus præstitit, sacerdotium & Imperium: illud quidé adornans & regens cælestia, hoc verò gubernans ista terrestria.

* Domini

† Anastasius addit. Secundas ecclesiæ portant Imppp. nã primũ in ecclesia locum sacerdotes possident.

Nunc veraciter medius maceriæ paries solutus est, & cõcordiæ discordiæ principatur, & incuruatur virtuti diuisio, & fugã captã dispergit dissonantia, & pax dei, quæ exuperat omnem sensum, iucundo vultu triumphat & fiducialiter conuersatur. Nunc nos quidem facti sueramus opprobriũ vicinis nostris & affabilibus, subsannatio & derisio ijs qui in circuitu nostro sunt. & per hoc ad terram præ confusione prospicientes, & ad cælos vnanimi alacritate suspicimus, & psallétes in exultatione proclamamus: In hoc cognoui quoniam voluisti me, quia non gaudebit inimicus meus super me; me autem propter innocẽtiam & simplicitatem cordis titubantem suscepisti, & saluum me faciens erexisti, & super petram Apostolicæ fidei claudicantes pedes meos infixisti.

Psal. 98.

Psal. 40.

Hæc & his consentientia scribere nos fecerunt diuinitus exarata volumina vestra, quæ, canonicã moti lege & paternæ traditionis disciplinã, addentes his qui Apostolicarum Sedium moderamen sortiti sunt per reuerendam & Deo dilectam bigam, *duos scilicet Legatos* missitis: qui peruenientes & per rei voluntatem ac nutum occurrentes Dei cultoribus fratribus nostris vris sanctis, qui ederunt animas suas pro Ecclesiarum correctione, & recogniti & verâ & antiquâ conuersatione, valdè gauisi sunt, & maximè reperientes ambos in vno loco degentes, & modum deo placitum prosequentes, & sese reuelantes ostenderunt eis orthodoxiæ vestræ deo decentes & dignos admiratione libellos, referentes per ordinem deo placitæ sanctitatis tuæ mentis & pium deo conseruatorum dominorum nostrorum consilium, vt communis omnium salutis expectationem, & circa deum fine confusione spem.

Phili. 2.

At illi quasi vnam animam In duobus corporibus habentes, & vnum secundùm Apostolum sapientes, ac diuino agitati spiritu, secretò pariter & intelligenter fratres contegentes & occultantes propter formidinem inimicorum Crucis, quæ hinc inde dispolita est. non sunt ausi licet essent sapientes, vel credere visionem ipsam, vel causæ operari decursum, præsertim cùm in timore res haberetur, & quàm maximè crebrescens consilium & diligens circumspiciendi tractatus exigeretur. Consilium enim bonum custodiet(inquit)te, cogitatio verò bona seruabit te. Et ecce dum lateret eos qui se sub tuitione custodiæ posuerant, cucurrerunt vsque ad nos, & inidipsum congregati silenter, humiliatem nostram primò quidem adiuramento horribili vincientes, nos seruare secretò, ac sine propalatione quæ ab eis erant dicenda & in hunc modum quicquid ad cautelam pertinet exaggerantes, reuelauerunt nobis omnem rei quæ sibi acciderat circumstantiam.

Prou. 2.

Stupefacti & compuncti corde, lachrymisque perfusi feruentibus super huiusmodi narrationis miraculo, & gloria tantæ rerum mutationis, ſtetimus ad orationem veluti peccatores cum timore & tremore, & ei qui facit omnia, & transfert ad id quod melius est, decentem laudem referentes, petiuimus obnixè benignitatem eius, quo in minimis nobis fieret medius, & per Spiritum sanctum illuceſceret lux sapientiæ in cordibus nostris, atque communis vtilitatis consilij donaret virtutem, cogitationesque bonas ad determinationem optimi vestri propositi: quod fecit cùm esset benignus & misericors.

Consideraui mus igitur, sanctissime, contaminatæ nationis cognoscentes contra nos infestationem, remittere hos qui missi sunt, & prohibere appropriare ijs ad quos destinati sunt, ducentes hos in medium nostrum, & admonentes plurimùm, ne inducerent turbationem, imò (vt specialius dicamus) exitium quiescentibus, & nei gratiã pacificatis ecclesijs, vel populo miserabiliter iugo seruitutis afflicto, & importabilium illatione tributorum oppresso. At illi hoc molestè ferentes, dicebant quia in hoc destinati sumus, vt tradamus nostras in mortem animas pro ecclesia, & propositum sanctissimi Patriarchæ, & pijssimorum Imperatorum perducamus ad finem. Sed si in vestras tantummodò animas (diximus ad eos) coarctaretur periculum, haberet fortasse sermo vester aliquam firmitatem. At verò qui contra commune corpus procedit ecclesiæ, qualis erit profectus? immò qualis erit læsio, ædificium construere super putredinem & firmo fundamento priuatum? Vel quomodo; inquiunt) vel quã facie ad eos qui nos miserunt, redibimus, nihil horum quæ secundùm votum suum speraba nt, omninò ferentes.

2. Cor. 6.

Ad hæc deficientes nos, sciẽtesque deo amabiles fratres nostros, Ioannem scilicet & Thomam, zelo diuinæ Orthodoxæ fidei adornatos, atque duorum Sanctorum & magnorum Patriarcharum Syncellos, quia & sanctifici silentij amatores, diximus ad eos: Ecce tempus, fratres, acceptũ salutis, & silentio excellentius: Ite cum virisi tis, & pro eis Apologiam assumite, & enarrate vnã voce quæ per literas intimare dominis nostris super vires esse conuicimus. Nostis enim qualiter per pusillam accusationem exul factus sit à nobis * multi signorum ille, qui ad regendum thronum fratris domini sortitus est Iacobi. Cùm autem opus dei adimpleuerit is, & Apostolicam traditionem, quæ tenetur in ecclesijs per Aegyptum & Syriam, dominis nostris cognitam fecerit is: tum quòd à nobis desideratur, *silentium fecisset*, amplectimini.

Et quo-

Et quomodo nos, respondérunt, idiotæ cùm simus inexpertes, ad tantam causam infirmi & indocti præfumemus arripere negotium, quod virtutem nostram exuperat? Sed Christus Deus noster, qui per vilissimos & idiotas (è vestigio diximus) cooperatus est sanctis Apostolis, & per eos orbem terrarum captauit ad obedientiam verbi dispensationis suæ, potens est dare vobis sermonem in apertione operis vestri, ad supplendum intentionem & sensum eorum, qui neque literas quiuerunt suscipere, neque ausi sunt resistere, vel super talibus quolibet modo mutire. Qui cùm Dei essent amatores, obedientiæ filij apparentes. obedierunt verbo nostro, & acquieuerunt hortationi: quos cum prolixa profecuti oratione. & gaudium non qualecunque his qui missi conciliantes, taliter diuulsi sumus ab inuicem cum multa lachrymarum effusione.

Verùm, ô sanctissimi & beatissimi (vt decet paternam dominationem vestram) benignè fratres nostros suscipite, & dominis orbis absque subtractione vel timore humano præsentate. Habebimus enim eos scientes liquidò trium Apostolicarum Sedium concinnantem & concordantem Orthodoxiam. Qui sanctas ac venerabiles sex Synodus voce confonâ prædicant. Aliam ad has, quam & septimam quidam susurrando nuncupant, nullatenus admittentes, imò modis omnibus respuentes, nimirum vt dudum in Apostolicarum & magistralium traditionum depositionem, & sacrarum ac venerabilium imaginum interemptionem, collectam.

Qui septimã nõ admittunt Synodus.

Vos verò, sanctissimi, diuino illustrati zelo, consentaneos quoque habentes diuinitus conseruandos dominos, qui iusto decreto Dei in vobis imperare prædonati sunt, simul etiam & à Deo protegendum & muniendum Senatum, prælaulete, & viriliter agite & conforteur cor vestrum, omnem inobedientiam Apostolicè vlcifcentes, & ad Christi obedientiam cooptantes. Illud autem tanquam necessarium penes pontificalem apicem vestrum commonendum ducimus, vt si beneplacito cunctorum, Regis Christi videlicet Dei nostri, & eorum qui cum coregnare meruerunt, Dei scilicet amicorum & triumphatorum dominorum nostrorum voluerit is celebrare Synodum: nè molesta vobis appareat trium Apostolicarum sedium Almorum Patriarcharum, & sanctissimorum Episcoporum, qui sub ipsis degunt, absentia, non ex proprio eorum accidens proposito, sed ex tenentium, seu dominantium illis terribilibus nimis & mortiferis pœnis.

Hoc autem subtilius est considerandum etiam ab ipsa sacra ac venerabili sexta Synodo, in qua nullus eorum, qui per idem tempus in his partibus Episcopi erant, conuenisse repertus est propter nefariorum hominum dominatum; sed nullum ex hoc sanctæ adhæsit Synodo præiudicium, neque sequuta est prohibitio aliqua statuendi, & manifestia faciendi recta dogmata pietatis, præcipuè cùm sanctissimus Apostolicus Papa Romanus concardauerit, & in ea inuentus sit per Apocrysarios suos, & nunc sanctissimi, hoc cum auxilio Dei similiter fiet. Nam sicut tunc illius fides in orbis terræ per sonuit fines, ita & Synodi, quæ nunc per gratiam Dei congreganda est, per inuentionem veritatis, & iuris qui moderatur à postolorum principis Sedem, prædicabitur in omni loco qui sub sole est fides, videlicet quæ tyrannicè destructa sunt erigens, & in antiquam & Apostolicam reformans traditionem.

Porrò ad munitionem generalium litterarum nostrarum, satisfactionemque beatitudinis dominationis vestræ, atque victorum & triumphatorum Imperatorum nostrorum conspersimus, atque exemplar Synodicorum Theodori sanctæ memoriæ Patris nostri & Patriarchæ Hierosolymorum subijcimus ijs quæ dicta sunt à nobis. Hunc autem libellum secundum solitum ecclesiæ morem idem sanctæ recordationis scripsit beatis & almis * termini sanctissimis Patriarchis Cosmæ scilicet Alexandriæ, & Theodoro Antiochiæ Theopoleos: qui & reciproca Synodica eorum, dù adhuc viueret, recepisse dignoscitur. In columes vos pro nobis orantes Dominus conseruet sanctissimi, & diuinitùs honorati.

* terque.

EPISTOLA TARASII SANCTISSIMI PATRIARCHAE CONSTANTINOPOLITANI AD Hadrianum Papam Romæ veteris de ordinationibus simoniacè non conferendis.

Sanctissimo ac beatissimo fratri & comministro domino Hadriano Papæ veteris Romæ Tarasius indignus Episcopus salutem in Domino.

MVltipliciter multisque modis Euangelicè Apostolicè & paternè docemur, vt mores ab auaritia alienos in facerdotij consecratione habeamus; & neque deauremur, vel deargentemur, vel nobis aliquid vendicemus in cuiusquam sacerdotalis viri ordinatione; vt demonstrabimus in sententijs hic subiectis ex diuinis scripturis & Paternis doctrinis. Qui enim manus imponunt, sunt ministri spiritus, non spiritus venditores. Et qui spiritus gratiam gratis accepére, eam quoque gratis dare ijs qui illam participant, iussi sunt, à Domini voce hac libertate acceptâ. Si quis autem &c.

NOTAE.

Argumentum epistolæ.

Epistola) *Tarasius Constantinopolitanus Episcopus labet abas fectionem simoniæ commissæ: à qua infamia vt se purgaret aduersus simoniam stylum suum exeruit, atq; hanc epistolam de ordinationibus simoniacè, accepta minatis pecunia non conferendis, ad Hadrianum Rom. Ecclesiæ Pontificem beatiss. conscripsit, in qua prolixe ostendit simoniacam labem non tantum iure diuino, verum etiam antiquissimis canonibus Apostolorum & Conciliorum Oecumenicorum, nec non grauissimis diuersorum Patrum sententijs prohibitam, atq; summo studio cauaq; diligentissima cuitandam esse.*

Ad extremum ipsum Hadrianum Pontificem compellans hiis verbis verbis. Sic nos quoque doce vir Dei sanctissimæ & scripturæ & Euangeliorum & Apostolorum & Canonum & Patrum præcepta sequi. Verbis enim oris vestri paremus. In altum montem conscende, &c.

Hadrian⁹. Papa Tarsio defimonia re dargũtur.

Ex Epistola hac. Prout eam habet Appendix Nomocanonis apud Theodorum Balsamonem in Bibliotheca sanctorum Patrum non satis aperte colligi potest, Hadrianum Pontificem à Tarasio ob crimen simoniæ commissæ redarguitum fuisse: Ille autem fragmento, quod recitat Baronius anno 787. n. 61. id manifestius verbis indicat his verbis: Fraternitas ergo vestra & sacerdotalis sanctitas, quæ non iure nec ex Dei voluntate Pontificalem munus adminístrat, magna laborat infamia. *Quæ verba apud Theodorum Balsamonem paulò aliter ita translata habentur:* Fratrum ergo vestrorum sacerdotalis sanctitas quæ non iure, nec ex Dei voluntate pontificale munus administrat magna laborat infamia: *Quæ verba in hac editione ad cetum sacerdotum possent transferri, nisi præcedentia translationis eodem verba apud Baronium exprefo Hadrianum Pontificem designarent.*

Epistolam hãc Theodorus Balsamon do losè supposuit.

Ob crimen venditi sacerdotij alterum, ordinum Hadrianum à Tarasio hac epistola reprehendit: constat manifestè ex ijs quæ subiiciuntur. Verum cùm nemo scriptorum omnium sanctissimo Pontificí huiusmodi crimen impegisse legatur; maximè probabile est id vel esse dicendum, epistolam hanc commentiam esse, & à Theodoro Balsamone excogitatam & effictam, vt quam labrem Tarasius eiusque posteri sibi asperserant, ille Romano Pontifici, cuius acerbissimus hostis semper extitit, per mendacium, dolum, ac impostu ram calumniose impingeret. Hanc sententiam ita comictura confirmant: primò, quòd in profundum hostis Romana Ecclesia Theodorus Balsamon, primus eam edixerit, quod ij, hactenus à nullo alio probata scriptore aliquo nominata à vel citata fuerit: Secundò, quod similibus modis subsequentissimè Ecclesiæ Romanæ imposuerit, vt scilicet per fictum & iniurium Constantinopolitana Ecclesia adscriberet ea priuilegia, quæ soli Romanæ Ecclesiæ iure diuino & Apostolico competere indicantur. Tertiò denique, quod nemo omnium qui de Hadriano ante Theodorum Balsamonẽ aliquid scripserunt, huius immensi criminis in ipso Pontifice, vel vno verbo meminerint. Vt ergo à tam crimen transferret, hanc maculam de formem Romanæ Ecclesiæ mendax impostor impallam esse voluit. Vide Baron. ann. 787. n. 60.

EPISTOLA III. BEATI HADRIANI PAPAE I. AD CAROLVM REGEM Francorum.

Refelluntur obiectiones contra septimam Synodum.

Ex V. M. S.C.

Domino excellentissimo filio, nostrej, spirituali compatri Carolo Regi Francorum & Longobardorum, ac Patricio Romanorum, Hadrianus Papa. Dominus ac Redemptor noster, qui prouido suo consilio auctor est, dignatus est de cælis ex sinu Patris descendere *

* Euangelium scientibus liquet, quòd voce Dominica sancto & omnium Apostolorum principi Petro claues regni cælorum, & totius ecclesiæ cura commissa est. Ipsi quippe dicitur: Petre, amas me? pasce oues meas. Ipsi dicitur: Ecce Satanas expetiuit cribrare vos sicut triticum, & ego pro te rogaui, Petre, vt non deficiat fides tua: Et tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos. Ipsi dicitur: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam. & tibi dabo claues regni cælorum: & quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in cælo: & quodcumque solueris super terram, solutum erit & in cælo. Ecce cura ei totius Ecclesiæ & principatus committitur. Et ipse vices suas vicarijs suis Pontificibus relinquere dinoscitur ecclesiæ curam gerendi. Nam etiam claues regni cælestis accepit, & potestas ei ligandi & soluendi tribuitur. Vnde fiducialiter freti exitimus, quòd si vestra à Deo præsata regalis excellentia, erga eius sanctam Catholicam & Apostolicam Romanam ecclesiam & nos, vt cœpit, vsque in finem in amore & dilectione fideliter extiterit, nó solú eã ab omni peccati macula abluens eripiet, sed & in hoc mundo super oés barbaras gentes cũ ea committentes fustragijs suis victorias tribuet immensas, infuper & regnum cælorum sine fine. Præterea directum à vestra clementissima præcella regali potentia fidelem familiarem vestrum, videlicet Engilbertum Abbatem & ministrum Capellæ, qui penè ab ipsis infantiæ rudimentis in palatio vestro enutritus est, & in omnibus consiliis vestris receptus: & ideo sicut à vobis in omni familiaritate recipitur, ita & à nobis reciperetur & concedenter honoraretur. Vnde pro nimio amore, quem erga vestram mellifluam gerimus regalem excellentiam, sicut missitis cũ nimio amore dulcedinis eximiæ, cũ susceptentes, prout voluit, & qualiter cũ magna familiaritate nobis enarrãte voluit aure placabili & mẽte benigna eũ susceperimus, & quasi vestra corporali excellentia nobis narrãte nostrum ei patientius credimus cõsilium, ad profectũ sanctæ nostræ Romanæ ecclesiæ, & vestræ à Deo protectæ regalis potentiæ exaltationem. Inter quæ edidit nobis capitulare aduersum sy nodũ, quæ pro sacrarum imaginum erectione in Nicæa acta est. Vnde pro vestra mellifua regali dilectione per vnũquodque capitulum respondum reddidimus: non quemlibet, absit, hominem defendentes, sed olitanam traditionem sanctæ Catholicæ & Apostolicæ Romanæ ecclesiæ tenentes, priscam prædecessorum nostrorum sanctorum Pontificum sequimur doctrinam, rectæ fidei traditionem modis omnibus vindicantes.

In Actione Tertia.

Cap. 1.

IN primo quidem capitulo ferebatur, in eo quod dicit, Et in Spiritum sanctum Dominum ac viuificatorem, ex patre per filium procedentem.

Reprehensio. Quòd Tarasius non rectè sentiat, qui Spiritum sanctum non ex patre & filio, secundum Nicæni symboli fidem, sed ex patre per filium procedentem, in suæ credulitatis lectione profiteatur.

Responsio. Hoc dogma Tarasius non per se explanauit, sed per doctrinam sanctorum patrum confessus est: quorum capitula pro vestro nimio amore, quod erga vestram prærectissimam à Deo protectam regalem excellentiam gerimus breuiter exaramus: scilicet sancti Athanasij de Apparitione Domini in carne, inter cetera: Et propter hoc insufflat in facie Apostolorum, dicens, Accipite Spiritum sanctum; vt cognoscamus quia de plenitudine deitatis est, qui dabatur spiritus discipulis. In Christo enim, inquit, habitat, hoc est, in carne eius, omnis plenitudo deitatis corporaliter, sicut & Euangelista Ioannes dicit: Nos oés ex plenitudine eius accepimus. Corporali enim specie sicut columba apparuit Spiritus sanctus descendens, manens super eum. In nobis etenim primitiæ & pignus deitatis inhabitat, in Christo autem omnis plenitudo deitatis. Et ne quis arbitretur, quia quasi non habens ipse accipiebat, ipse enim sibi defuper mittebat sicut Deus, & ipse sibi deorsum suscipiebat sicut homo. Ab ipso ergo in ipsum descendebat, ex deitate eius, in humanitatem eius. Et post plura: Manifestum est, quia per ipsum omnia fecit pater. per ipsum ergo eum suscitat, per ipsum eum sanctificat, & per ipsum eum exaltat, & per ipsum vitam dat. fecpta ab vniuersali verbo. Ioan. 20. Colos. 2. Ioan. 1. Luc. 3.

Item eiusdem S. Athanasij de virginitate, inter cetera: In Spiritum sanctum, qui in patre & filio existens, quì à patre emittitur, & per filium datur.

Item de historia Ecclesiastica libro 7. Eusebij Cæsareensis, post plura: Gregorij martyris & episcopi Neocæsareæ fides; vnus Deus pater verbi viuentis, sapientiæ subsistentis & virtutis suæ & figuræ, perfectus perfecti genitor, pater filij vnigeniti. Vnus Dominus, solus ex solo Deo, figura & imago tetitatis, verbum perpetrans, sapientia comprehendens omnia, & virtus qua tota creatura fieri potuit. Filius verus veri. & inuisibilis ex inuisibili, & incorruptibilis ex incorruptibili, & immortalis ex immortali, & sempiternus ex sempiterno. Vnus Spiritus sanctus, ex Deo subsistantiam habens, & qui per filium apparuit, imago filij perfecti, perfecta viuentium causa, sanctitas sanctificationis præstatrix, per quem Deus super omnia & in omnibus cognoscitur, & cetera. Et non solum historiographus iste hanc memorat S. Gregorij fidem, sed & maximus prædicator sanctus Gregorius Nyssenus in sermone Græco mirificè atque splendidè ea explanauit, qualiter & à quibus eidem sancto Gregorio disposita atque ostensa & visa est. Fides Gregorij Thaumaturgi.

Item sancti Hilarij ex libro 8. de fide, inter cetera: Cum Spiritus sanctus, qui & spiritus Christi, & Spiritus Dei est, & tres naturæ esse demonstretur vnius: quæro igitur, quomodo non ex natura vnum sunt? A patre procedit spiritus veritatis, à filio mittitur, & à filio accipit, fed omnia quæ habet pater, & filius. Et idcirco qui ab eo accipit, dei spiritus est, fed idem & spiritus Christi est. Et post pauca: Est enim in nobis spiritus nei, fed & est in nobis spiritus Christi: & cũ spiritus Christi ineſt spiritus dei. Ita cum quod dei est, & Christi est, & cum quod Christi est, dei est, non potest aliud quid diuersum Christus esse, quàm Deus est. Deus igitur Christus est, vnum cum deo Christus: & illud euangelicum: Ego & Pater vnum sumus, &c. Hilar. lib. 8. de Trinitate. Ioan. 10.

Item de epistola sancti Basilij ad Amphilochium episcopum Iconij, infra cetera: Vnum idem & Spiritum sanctum, & ipsum in vnitate dictum per vnum filium vnipatri consanctum, & per ipsum complens super laudabilem & beatam Trinitatem. & post pauca: Enimuero vna dei scientia est, ab vno spiritu per vnum filium in vno patre. Et iterum: Naturalis bonitas & secundum naturalem sanctificationé, & regalem dignitatem ex patre per vnigenitum in spiritum pertransit, &c. Basil. lib. de Spiritu S. c.18.

Item S. Ambrosij ex lib. 1. de Spiritu sancto, inter cetera: Vos autem baptizabini in Spiritu sancto. & post pauca: Vnitas ergo operationis, vnitas prædicationis, quæ non potest separari. Quòd si hoc loco separatur spiritus ab operatione Patris & Filij, quia dictum est, ex Deo omnia, &, Per Filium omnia, ergo & ibi, quia apostolus de CHRISTO dixit, Qui est super omnia Deus benedictus in secula, non solùm eum creaturis omnibus, fed etiam patri, quod dictu est est nefas, prætulit. fed absit. Non enim interponis pater, non inter plebem quandam creaturarum suarum. Subter creaturæ omnis, supra diuinitas Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Illa seruit, hæc regnat: Illa subiacet, ista dominatur, &c. Ambros. lib. 1. c. 3. Rom. 9.

Item S. Gregorij Theologi de secundis epiphanijs, inter cetera: Nobis autẽ vnus Deus pater, ex quo omnia: & vnus dominus Iesus Christus, per quem omnia: & vnus Spiritus sanctus Greg. Nazian. orat. 39.

S. Athanasius in ser. de huma. natura fu-

eius confitetur, licut qui defectit & incarnatus est propter genus humanum: talem impium anathematizamus, & alienum extraneumque deputamus S. Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ: & catera, quæ lõgum est enarrari. Et ideò prædictus Theodorus Archiepiscopus taliter profcssus est, sanctorum patrum sequens doctrinam: id est, S. Hilarij Pictauiensis episcopi ex libro primo contra hæresim Arianorũ, inter cetera: Ita verò natum esse, vt semper fuisse manifestemus: sicque in eo non innascibilitatis exceptio, sed natiuitatis æternitas, quia & natiuitas auctorem habeat, neque careat æternitate Diuinitas, &c.

Lib. 1. de Trin.

Lib. 11. de Trin.

Item eiusdem S. Hilarij ex lib. xi. de fide, inter cetera: A nobis beuè intelligitur & creditur. nam Ipsa fermonem enunciatione eum natum confitemur, non tamen non natũ prædicamus. Neque enim idipsũm est non natum, atque nasci: quia illud ab altero, hoc verò à nemine est: & aliud est, sine auctore semper esse æternum, aliud quod patri, id est, auctori est coæternum. Vbi enim pater auctor est, ibi & natiuitas est. At verò vbi auctor æternus est, ibi & natiuitas æternitas est: Quia sicut natiuitas ab auctore est, ita & ab æterno auctore æterna natiuitas est, &c.

Orat. 39.

Item S. Gregorij, qui & Theologi, in sermone de Epiphania, inter cetera: Pater ergo pater est sine initio. non enim est aliud aliquid, vnde pater est. Filius, filius est, sed non absque initio. de patre enim est. Si verò temporale spectas initium, & ipse sine initio est. Creator namq; est temporũ, & non ipse initium sumit ex tempore. Spiritus sanctus, verè Spiritus sanctus est, procedens quidem ex patre, sed non & ipse filius, non enim generatur, sed procedit, &c.

Orat. 38.

Item eiusdem S. Gregorij Theologi ex sermone de natali Domini infra, & cetera. Hoc est ipse sermo Dei, qui est ante sæcula, qui est inuisibilis, & incomprehensibilis, & incorporeus: qui est initium ab initio, qui est lux de luce, fons vitæ, & immortalitatis figura vera & expressa substantiæ Dei, signaculum veritatis, imago inuisibilis dei patris, &c.

Orat. 19.

Item eiusdem S. Gregorij Theologi de sermone pacifico secundo: Ego autem deitatis principium introducens sine tempore, & indiuisè & immensè, quique principium honorifico, & quæ de principio, qualiter, &c.

Orat. 29.

Item eiusdem S. Gregorij Theologi de sermone apologetico infra, & cetera: Cuius enim erit filius, ti non origo sua referatur ad patrem. Vt sit ille qui genuit, & iste sit, qui est; ex illo progenitus. Origo enim patris est, non exigui alicuius & indigni, sed deitatis & bonitatis. Origo est pater in filio & in Spiritu sancto, intelligitur & sentitur in illo, vel vt in filio verbo, in hoc veluti spiritu ab ipso procedente, & cetera. *

Lib. 1. c. 6.

Item S. Augustini de Genesi ad litteram, ex libro primo infra, & cetera: Nam dicente scriptura. In principio fecit Deus cælum & terram, intelligimus autem in nei nomine, & filium in principij nomine, qui non patri, sed per seipsũ creatæ primitus, ac potissimum spiritali creaturæ, & consequentes etiam vniuersæ creaturæ principium est. dicente autem scriptura, & spiritus Dei ferebatur super aquas, completam commemorationem Trinitatis agnoscimus, &c.

Item eiusdem S. Augustini ex libro 78. super Ioannem Euangelistam inter cetera: Filius enim Patris est Filius, & Pater vtique Filij pater est. Sed Deus de Deo filius dicitur: Lumen de lumine filius dicitur. Pater dicitur lumen, sed nõ de lumine. dicitur pater Deus, sed non de Deo. Si ergo Deus Deo lumen de lumine principium est; quanto facilius intelligitur principium lumen de quo lumen, & Deus de quo Deus? Videtur itaque absurdum carissimi, vt dicamus tilium principium, & patrem principium non dicemus? Sed quid agamus, numquid duo erunt principia? cauendum est hoc dicere. Quid ergo Pater principium, & Filius principium, quomodo non duo principia. quomodo dicimus patrem Deum, Filium Deum, & tamen dicimus non duos Deos. Nefas est enim dicere duos Deos. Nefas est dicere tres Deos. Et post pauca: In eo quod dicitur Spiritus Patris & Filij non est quod dicani tres; nisi & Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum. vnum Deum omnipotentem, ergo vnum principium, &c.

Lib. 6. c. 2.

* Item eiusdem ex libro 6. de S. Trinitate, inter cetera: Quomodo ergo Deus de deo, lumen de lumine? Non enim simul ambo, Deus de Deo, sed solus filius de Deo, scilicet patre: nec ambo simul lumen de lumine, sed solus filius de lumine patre, &c.

Act. 11.

Item S. Sophronij Archiepiscopi Hierosolymorum ex Synodica eius, quæ oblata est in sancta sexta synodo, inter cetera: Credo igitur beati, secundum quod à principio credidi, in vnum neum patrem omnipotentem, sine principio penitus & sempiternum omnium visibilium atque inuisibilium factorem, Et in vnum Dominum Iesum Christum, filium dei vnigenitum, qui sempiternè & impassibiliter ex ipso natus est neo & patre, & non aliud principium quàm patrem agnoscentem. Sed nec aliundè quàm ex patre, ipsam subsistentiam habet: lumen de lumine, consubstantialem, neum verum de neo vero sempiternum. Et in vnũ Spiritum sanctum, qui sempiternè à neo patre procedit, lumen & neum & ipsum agnoscendum, &c.

IN SEXTA ACTIONE.

Cap. 3. Reprehẽsio. Respõsio. Hoc loco numerus capitũ nõ cohæret, sed interpũctus: & cerè ex ipsa Respõsione apparet alia præcelliss. Reprehensione, cui hic respõdetur. Videntur aũt hic deesse cap. 11. Cap. 15. Reprehẽ. Respõsio. Psal. 73.

QVòd idem Tarasius non rectè Spiritum sanctum contribulum patri & Filio dixerit, cum fusficeret dicere coæternum, confubstantialem, eiusdemque essentiæ & naturæ.

Item ipse S. Sophronius: & quoniam periurauit. Oportebat enim illi mentientem periurare eum. Ex malorum electione melius erat vtiliora eligere, &c.

Item ex D. Augustino in præfatione in psal. 31. inter cetera: Debemus nulla opera præponere fidei, id est, vt ante fidem quisquam dicatur bene operatus. Ea enim ipsa opera, quæ dicuntur ante fidem, quamuis videantur hominibus laudabilia, inania sunt: & ita mihi videntur esse, vt magnæ vires & curfus celerrimus præter viam. Nemo ergo computet bona opera sua ante fidem, &c.

IN ACTIONE QVARTA.

Cap. 15. Reprehẽ. Respõsio.

QVòd non propter eos scriptum sit, qui imagines adorare contemnunt, sicut illi dicunt qui eas adorãt, quod in psalmo legitur. Quanta malignatus est inimicus in sanctis suis?

Veraciter propter hæreticos hæc dixerunt, sicut beatus Augustinus in eiusdem psalmi explanatione in quit: Quanta malignè operatus est inimicus in sanctis suis, in his quæ sancta tua erant, id est in templo, in sacerdotio, in illis omnibus sacramentis, quæ illo tempore fuerunt, &c. Similiter & nunc ampliora mala inimici sanctæ Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ malignantes aduersus olitanam orthodoxamque traditionem pro sacris imaginibus, depositione ad nihilum redacti sunt.

Orat. 23.

Item S. Gregorij Nazeanzeni, qui & Theologi, in sermone de philosophio Ilone, inter cetera: Quomodo enim non gloriabantur? quomodo enim non polluerunt templum sanctum superuentionibus multimodis? Et in omnibus malis principabatur quidem vir impius & iniquus, & neque nomen Christianitatis circumferens, &c.

IN ACTIONE QVINTA.

Cap. 16. Reprehẽsio.

QVòd epistola, quam ille sancti Simeonis Stilitæ dicũt, missa ad Iustinianum Imperatorem, multum distet à diuinis scripturis, siue sanctorum patrum documẽtis, in eo quòd ait præfato Imperatori: pro quibus commemorantes referimus diuinis vestris auribus: siue in eo, quòd idẽ Imperatori misericordia, vti prohibuerit.

Respõsio in prolog.

Sanctus quippe Ambrosius scribens ad Gratianum Imperatorem librum orthodoxæ fidei, numquid peccauit, quia dixit ei, Sanctè Imperator? Et quid extra dixit ille, scribens ad Christianissimum Iustinianum Imperatorem pro zelo fidei suæ, diuinis auribus exprimens? Et ideo diuinis auribus, quia qui diuinos sermones audit, & fideliter atque orthodoxè eos obseruat, rectè diuinas aures, videlicet auditum diuinum habere monstratur. De misericordia verò vti prohibente, non ita est, sed petens morari, neque ad modicum, sed fieri decentem vindictam sanctus ille poposcit: nam nõ iuste misericordia, vt superius fati sunt: verũ etiam

Lit.c.e. 9.

etiam tantum amorem erga imagines Sanctorum habere videbatur, vt impios illos anathematis iaculareticitibus. Quod agnitum habere vestram à neo insiparatam excellétiam magnoperè credimus, vbi S. Gregorius in dialogis suis meminit de beato Bonifacio, qualiter miserum illum, qui cum simia veniens cymbala percussit, sermone suo cum mœrore ad mortem illum iaculauit. Vnde & post pauca S. Gregorius inquit: Metuenda ergo tanto est ira iustorum, quanto & conflat, quia in eorum cordibus ille præsens est, qui ad inferendam vltionem quam voluerit, inualidus non est.

Li.14.c.10 Zach. 9.

Item ipse S. Gregorius in explanatione beati Iob, vbi dum de fortibus sanctæ ecclesiæ prædicatoribus tractaret, adiunxit: Vnde & ad Prophetam de bonis doctoribus Dominus dicit: Deuorabunt & subijcient lapidibus fundæ. Sancti quippe doctores, qui ad virtutem & alios instruunt, hostes deuorant, dum eos intra corpus suum per vim conuersationis immutant. Fortes ex illa (Ecclesia) viri prodeunt, qubus quasi lapideis ictibus iniquorum corda tundãtur. Vnde & Golias in manifissimus saxo fundæ moritur, quia angulari sanctæ Ecclesiæ lapide diabolica celsitudo superatur.

1.Reg. 17.

In eadem actione.

Cap.17. Reprehé-sio.

DEcò, quòd omnibus hæreticis Samaritanos deteriores, & Samaritanis eos deteriores dicunt, qui imagines destruunt, cum parentes eorum secundum eorum opinionem omnibus hæreticis deteriores fuerint, qui vtrique imagines destruxerunt.

Respõsio. Orat.38.

Et in his mellissimus doctor beatus Gregorius Theologus in sermone de Natali Domini, inter cetera inquit: Offenderis carne: hoc & Iudæi. Si & Samaritanum vocabis, & vt reliqua fileam, non credis neciati. hoc neque dæmones. O & Iudæis infideliorem tu, & dæmonibus deteriorem, &c.

Item ex Edicto Iustiniani Imperatoris inter cætera: Sed neque Teodorus Mopsuestenus, qui & Iudæos & Hellinas superauit in sua impietate, &c.

Prou.25.

Item S. Gregorij papæ in explanatione beati Iob de libro 14. inter cetera: Sicut qui mel nimium comedit, non est ei bonum: sic qui scrutator est maiestatis, opprimitur à gloria. & infra: Gloria inuisibilis conditoris, quæ moderate inquisita nos erigit, vltra vires perscrutata premit. Vnde & hæretici quanto de sublimi intelligentia amplius repleri ambiunt, tanto amplius inanescunt. Immoderatis namque auribus cognitionis supernæ scientiam quo plus appetunt, plus amittunt. At contra ij, qui in sancta Ecclesia veraciter sunt homines & veraciter docti, norunt de secretis cælestibus & quædam considerata intelligere, & quædam non intellecta veneranter & quæ intelligunt, veneranter tenèant: & quæ necdum intelligunt, humiliter expectent. Quam præsumptionis audaciam bene prædicatur egregius refrenat, dicens: Non plus sapere, quàm oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem. Et ideo prædecessores eorum plusquam oportet sapere, se extollentes, & nouitate imponere molientes, hæretici deteriores effecti, ad nihilum redacti sunt.

Rom.12.

In eadem Actione.

Cap.18. Reprehé-sio. Respõsio.

QVòd nulla euangelij lectio tradat Iesum ad Abagarum imaginem missile, vt illi dicunt.

Prædecessor noster sanctæ recordationis dominus Stephanus quondam sanctissimus Papa, in supra dicto Cõcilio præsidens, inter plurima veridica reflimonia per semetipsum asserens, docuit ita: Sed nec illud est præterendum, quod relatione fidelium de partibus Orientis adueniens, sæpè cognouimus: In quibus licet Euangelium filet, tamen nequaquam in omnibus incredibile fidei meritum & hoc affirmante de ipso Euangelista: Multa quidem & alia signa fecit Iesus, quæ non sunt scripta in libro hoc. Denique fertur Ipsi ab afferentibus, quòd Redemptor humani generis appropinquante die Passionis, cuidam regi Edessenæ ciuitatis, desideranti corporaliter illum cernere, & vt perfectiones Iudæorum fugeret, ad illum conuocare, vt auditas miraculorum opiniones & sanitatum curationes illi & populo suo impartiret, respondisset: Quòd si faciem meam corporaliter cernere cupis, en tibi vultus mei speciem transformatam in linteo dirigo, per quam & desiderij tui feruorem refrigeres, & quod de me audisti, impossibile nequaquam fieri existimes. Postquam tamen compleuero ea, quæ de me scripta sunt, dirigam tibi vnum de discipulis meis, qui tibi & populo tuo saniatas impertiat, & ad fublimitatem fidei vos perducat, &c.

Ioan 20.

Item ex Synodica trium Patriarcharum, videlicet Cosmæ Alexandriæ, Theodori Antiochiæ, & Theodori Hierosolymæ, quæ in prædicto Concilio relecta. ab omnibus fideliter honorata & venerabiliter suscepta est: vbi post multa sanctorum Patrum testimonia Theodorus Patriarcha Hierosolymorum inquit: Restat mihi tempus enarrandi de Abagaro Edessæno, & alia aut similia sanctorum Patrum, quæ & vos melius cognoscitis. Perfecera sanctissimæ pater, perfeuera in eadem bonafide, corroboratus super petram fidei, sicut neiloquia vox affata est Apostolum Petrum: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, & porte inferi non præualebunt aduersus eam. Verè non præualebunt ei in sæculum sæculi. Cognitum facimus tibi sanctissimo domino ego humilis Theodorus Patriarcha Hierosolymorum, & hi qui nobiscum sunt, Cosmas Patriarcha Alexandriæ, & Theodorus Patriarcha Antiochiæ: idipsum intelligimus & credimus, licut & vestræ sanctitati patet, &c.

Eusеb. lib. 1. hist. c. 13.

Matt. 16.

In eadem Actione.

Cap.19. Reprehé-sio.

QVòd necillud ad hanc pertineat, vt illi dicunt, quod scriptum est, Quoniam non est iam propheta, & nos non cognoscet amplius.

Pro hæreticis illis, qui in pseudosylogo sub Constantino quondam hæretico Imperatore gloriantes se aliquid sapere & intelligere, nescientes talia, illi psalmisicè, di xerunt, coæquantes eos Iudæis, de quibus beatus Augustinus in eodem psalmo explanauit, dicens: Ecce isti Iudæi, qui fedicùt non agnoscí adhuc. & post pauca: Iam signa tua non vides, iam non est propheta, & dicis, Et nos non cognoscet adhuc, quia vos non agnoscitis adhuc. Iam non est Propheta, & nos non cognoscet adhuc. Vsquequo Deus exprobrauit inimicus? Similiter & ipli hæretici: vsquequo princeps eorum videlicet Constantinus hæresiarcha exprobratus est, non intellexerunt, & ideo redacti sunt ad nihilum.

Psal. 73. Respõsio.

Psal. 73.

In Actione Sexta.

Cap.20. Reprehé-sio.

QVomodo intelligendum est, quod in Canticis Canticorum scribitur: Ostende mihi faciem tuam, & audi-tam fac mihi vocem tuam: quoniam vox tua suauis est, & facies tua speciosa: quod quidem capitulum illis impudentissimè ad imaginum visionem protulerunt.

Cant.2.

Rectè illud protulerunt, quia visio sacrarum imaginum ad speciosam formam Domini & Saluatoris nostri Iesv Christi secundùm carnem sanctæque eius genitricis, & sanctorum pertinet. In persona enim Christi & Ecclesiæ, diuersa sanctorum Patrum opuscula in Cantica Canticorum explanata sunt: & si, quomodo intelligendum est, scire vellint, S. Epiphanij episcopi Cypri profectimus expolitionem, in qua inter multa diuersa inquit: Ostende mihi faciem tuã, & auditam fac mihi vocem tuam: hoc est, Per legem & Prophetas non mihi loquaris, sed temetipsum totum mihi demonstra: sicut & Moses tali desiderio comprehensus, fiduciali ter dicebat ad Deum: Ostende mihi teipsum, vt te videam. Sed tunc equidem dixit Mosi: Nullus videbit faciem meam, & viuet. Sponsæ autem suæ volens semetipsum ostendere, in carnatus ei fe i induto corpore demonstrauit, per virtutis modum, per sustentationem & innocentiam, tradens ei pietatis aspectum. Ostendit igitur ei faciem suam concupus in Dei genitrice Virgine, & audire eam fecit vocem suam; tum docuit in oleueti monte discipulos, & rursus dixit eos in vniuersum orbem terrarum prædicationis dog. matad. strinasset. Quoniam vox tua suauis, & facies tua speciosa. Vox eius verè suauis est, quæ dicit: Venite benedicti patris mei, &c. Vox tua suauis, hoc est, quæ cæcos

Matt.9.

Matt.25.

Matt. 9.

videre

videre fecit, cum diceret: Secundum fidem vestram natvo, bis. Vox tua suauis est, id est, dicendo: Venite ad me omnes qui laboratis, &c. Vox suauis est, dicè paralytico: Surge tol le grabatum tuum, & ambula. Vox suauis est, dicens: Confi de fili, remittantur tibi peccata tua. Vox tua suauis est, dicès: Confide filia, fides tua te saluam fecit: vade in pace. & alia plura, quæ per ordinem exarare longum est.

Matt. 11. Mar. 2. Matt. 9. Luc. 7.

In Actione Sexta in Tomo Primo.

Cap. 21. Reprehé sio. Gene. 1. Respõsio.

QVòd non ad adorandas imagines pertineat: quod scriptum est: Creauit Deus hominem ad imaginem & similitudinem suam.

Si sic intelligunt, quòd creauit Deus hominem ad imaginem & ad similitudinem suam, quia propter adorandas imagines explanauit hoc Tarasius Patriarcha, de intellectu habere nihil quippiam videntur, vt scriptum est, & intelligere non potuerunt. Tarasius namque Patriarcha dum Cõcilia hæreticorum renueret & exprobraret, quòd in eorum obscuritate contra sacrarum imaginum stabilitatem dicere ausi sunt. Quatenus propriè manus opus plasmator deus videns perire, &c. idcirco hoc dixit sensu: quoniam quidem terrigena imaginẽ Dei honoratur, &c. Et post pauca: Imaginum factura & de liberatione vacua fœuissimè gloriari per eos facta, & variis sermonibus eorum mentem cõfuentes, ecclesiam dei vt errantem iudicant, &c.

Gen. 1.

Namque creauit deus hominem ad imaginem & similitudinem suam. B. August. in lib. 3. ex eo, quod in Gen. sexto die factum legitur, inter cetera inquit: Et modo attendite: In pœna sua constitutus est homo, & quantum valent reliquiæ imaginis Dei, quæ in illo remanserunt. Obtriuit ipsam imaginem per peccatum, & ipsa reformatur per gratiã, quæ per libidinẽ obsoleta cta est. Quomodo enim nũmus, si confricetur ad terram, perdit imaginem Imperatoris: sic mens hominis, si confricetur libidinibus terrenis, amittit imaginem Dei. Venit autẽ monetarius Christus, qui repercutiat nummos. Et quomodo repercutit nummos? Donando peccata ex gratia, & odẽdo tibi, quia Deus quærit imaginem suam. Nam quando illi de tributo Cæsaris dictum est. Licet tributum dare Cæsari? Tentabant enim eum, vt si diceret, Non detur, calumniarentur illi per exactores tributi, Ecce qui docet, vt non demus tributum. Si autem diceret, Detur, ecce qui maledixit Hierusalem: fecit illam tributariam. Quid ergo ipse dixit, & quid admouit? Quid me tẽtatis hypocritæ? Afferte mihi nummum. & obtulerunt illi. Et ait: Cuius habet imaginem & scriptionem? Responderunt, Cæsaris. Tunc ait: Reddite ergo Cæsari, quæ Cæsaris sunt, & Deo quæ dei sunt: id est, Si Cæsar quærit imaginem in nummo, deus non quærit imaginem in homine? &c.

Matt. 22. Marc. 12.

Item S. Seueriani Gabalan. episc. de homilia quæ in sabbato dicta est, Ad imaginem & similitudinem, inter cetera: Et sicut nos, si non adest Imperator, honoramus imaginem Imperatoris; sic & creatura & non videns inuisibilem, qui ad imaginem factus est, honorabat, &c.

In Actione Quarta.

Cap. 22. Reprehẽsio.

QVomodo intelligendum sit, quod scriptum est, Abraham adorauit populum terræ filios Heth, siue quòd Moses Iethro legitur adorasse quibus exemplis ij, qui propter adorandas imagines synodos faciunt suum errorem fulcire affectant? & quia nec Iacob Pharaonem, nec Daniel Nabuchodonosor regem, vt illi dicunt, vsquam leguntur adorasse.

Respõsio. B. Augustinus in 46. Psalmum nos docuit, dicens: Dominus deus noster fidem, in qua viuimus, per libros sanctos, scripturas sanctas, multipliciter nobis varieque diffundit, sacramenta quidem verborum varians, fidem tamen vnam commendans. Vna enim eademque res ideo multis modis dicitur, vt modus ipse dicendi propter fastidium vitetur, sed propter concordiam vna fides teneatur, &c.

Gen. 22.

Item eiusdem B. August. de filio Abraham ducto ad sacrificium, inter cetera: puto illi ferui dimissi, & nõ perducti ad locũ sacrificij, Iudæos significabant: asina illa nescio quid Iudæorum significabat. Nolite mirari, quia toties vna res potest multis modis significari, &c.

In Eadem Actione.

Cap. 23. Reprehẽsio.

QVòd non ad adorationem imaginum pertineat, nec in nostris codicibus, qui ex Hebraica veritate translati sunt, inueniatur quod illi in fua Synodo dicunt: Iacob suscipiens à filijs suis vestem talarem tabefactam Ioseph, osculatus est cũ lachrymis, & proprijs oculis imposuit.

Respõsio. Orat. 14.

S. Gregorij Theologi de sermone pacifico tertio, inter cetera: Pax amica, quæ ab omnibus quidem laudatur bonũ, à paucis verò conseruatum, vbi aliquando reliquisti nostrum iam tempus, & quando reuertẽris ad nos? Et præsentem amplector, & recedentem inuocabo: multis lamentationibus & lachrymis, quibus neq; Iacob Iosephillum Patriarcham à fratribus venditum, à bestia autem raptum vt speraba t: neque Dauid Ionatham suum amicum aut filium Abessalon postmodum: quorum vnus visceribus paternis laceratus. Fera rapuit, clamabat Ioseph, fera pessima & inmãsuetæ, & pueri vestem tabefactam apposítam, sicuti pueri carnes osculabatur, &c. Vnde & in multorum patrum opuscułis de diuersis historijs asserta leguntur. In libro enim S. Ambrosij ad Gratianum Imp. ita inter cetera inuenitur: Neque ad præiudicium trahas, quia non moritur Gabriel, non moritur Raphael, non moritur Vriel. Ecce & in nostris codicibus, qui ex Hebraica veritate translati sunt, nequaquam inuenitur Vriel scriptum.

Gen. 39. Lib. 3. q. 2.

Item & in eiusdem S. Ambrosij lib. 1. de Spiritu sancto inter cetera: Esdra nos docuit, dicens in 3. lib. Similiter nec in nostris codicibus, qui ex Hebraica veritate translati sunt, susceptus est tertius liber Esdræ, nisi tantummodo duo. Sed eius S. Gregor. egregius Papa in epistola sua Theodistæ patritiæ missa, inter cætera inquit: Quantæ autem virtutis præcur sor nostri Redemporis fuit nouimus, qui per sacrũ elogium non solùm plus quàm propheta, fed etiam Angelus vocatur: sed tamen, ac vti mortis eius historia testatur, post mortem à persecutoribus corpus eius incensum est. Et non legimus in sancto Euangelio, corpus eius dem S. Ioannis Baptistæ à discipulis suis sepultum esse. & B. Gregorius dicit per historiam, eiusdem S. Ioannis Baptistæ corpus incensum esse. Et ideo, vt diximus, sanctorum dicta nequaquã respuuntur: quia sacram totam diuinam scripturam quis aliquando comprehendere valebit?

Lib. 2. ca. 7. Lib. 9 ep. 39 Marc. 6.

In Eadem Actione.

Cap. 24. Reprehẽsio.

DEe eo, quod indocte & inordinatè dicunt: Si calumniaris me, quoniam vt Deum adoro lignum crucis, cur non calumniaris Iacob adorantem summitatem virgæ Ioseph? Sed manifestum est, quoniam nõ lignum videns adorauit, sed per lignum Ioseph, sicut & nos per crucem Christum.

Respõsio.

Ipsam namque virgam videlicet sceptrum, fideliter atq; pulchrè in typo crucis explanauit B. Augustinus in Psal. 37. inter cetera dicens: Immo iam in nomine Christi euenire gaudeamus. Iam tenentes sceptrum sub duntur ligno crucis: iam sit quod prædictum est, Adorabunt eum omnes reges terræ, omnes gentes seruient illi. Iam in frontibus regum pretiosius est lignum crucis, quàm gemma diadematis.

Psal. 71.

In Eadem Actione, Et Repertum est in Actione septima.

Cap. 25. Reprehẽsio.

NOn pertinere ad imaginum adorationem, vt illi dicunt, quod scriptum est, Iacob Pharaonem benedixit.

Respõsio. Rom. 12. Dan. 3.

Semper benedicere nos docet sancta Scriptura: Benedicite, & nolite maledicere. Item: Benedicite omnia opera domini domino, &c. mur. & rursus postrati in oratione spiritaliter ante sancta sanctorum, psallimiscè dicimus: Benedicat nos Deus Deus noster, benedicat nos Deus, & metuant eum omnes fines terræ. Quapropter si de diuinæ scripturæ benedictionibus exarare volumus, ante quàm sermo, vt opinamur, chartæ cessabunt. Tamen vnum vobis sancti Augustini addimus testimonium de eo ipso Iacob lucante cum Angelo, vbi inter cetera inquit: Non dimittam

Psal. 66. Gen. 32.

te,nisi benedixeris mihi. Quia per carnem nos prius benedicit dominus:norunt fideles, quid accipiunt, quia per carnem benedicuntur: & sciunt quia non essent benediti,nisi caro illa crucifixa daretur pro sæculi vita.

IN ACTIONE QVINTA.

Cap.26. Reprehēsio. Num.21.

QVòd vana sit spes eorum,qui salutem suam in imaginibus ponunt, dicentes:Sicut Israeliticus populus serpētis æneiinspectione seruatus est,sic nos Sanctorum effigies aspicientes salubimur.

Antea iam hoc in prædictis sacris concilijs prædecessorū meorum sanctissimorum Pontificum explanatum est. di-

Respōsio. centibus etiam hoc sanctissimis patribus. Addendum est ad incredulorum satisfactionem & directionem Francicam, quid nos salum fuo Mosi præceperit dicens: (In libro enim Numeri ita legitur contra pestem,quæ eis irruerat.)Fac serpentem, & pone eum pro signo; qui percussus aspexerit

Num.21. eum,viuet. Fecit ergo Moses serpentem æneum , & posuit pro signo: quem cum percussi aspicerent,sanabantur. O insania frementium cōtra fidem & religionem Christianam, vt afferant nō colere aut venerari imagines, in quibus figuræ sunt Saluatoris,eius Genitricis, vel Sanctorum, quorum virtute subsistit orbis,atque potitur humanum genus salutem. Aenei serpentis inspectione credimus Israeliticum populum à calamitate iniecta liberari: Christi Dei nostri & Sanctorum effigies aspicientes atque venerantes dubitamus saluari? Absit talium nefariæ temeritatis cedere amētiæ: patrum priscas sequamur traditiones , & ab eorum doctrina nulla declinemus ratione. Possumus enim ita tenentes,quèd admodum nostri prædecessores atque patres , eorum plenā gratiam obtinere.

Item B. Augustini de eo, quòd apparuit deus,de virga & manu colorata , & aqua in sanguinem versa : Sicut Moses

Ioan.3. exaltauit serpentem in eremo,ita exaltari oportet filiū hominis, vt omnis qui credit in eum,non pereat, sed habeat vitam æternam : hoc est , Quicunque percussus fuerit à serpētibus peccatorum, Christum intueatur, & habebit sanitatē in remissionem peccatorum.

Item eiusdem S. Augustini super Ioannem Euangelistā de eodem sermone Homilia, inter cetera : Interim modo

Tract.12. fratres,vt à peccato fanemur, Christum crucifixum intueamur: quia sicut Moses,inquit, exaltauit serpētem in eremo: vsque in eo, vbi dicit, Sed habeat vitam æternam. Et post pauca: Hic autem ait, vt habeat vitam. Hoc enim interest inter figuram siue imaginem, & rem ipsam : Figura præstabat vitam temporalem:res ipsa,cuius illa figura erat,præstat vitam æternam,&c.

Li.3. c.10. Item eiusdem S. Augustini lib. 3.de Trinitate,inter cetera : Nam sicut vnctio lapidis Christum in carne , in qua vnctus est oleo exultationis præ participibus suis:ita virga Mo-

Ioan. 3. sis conuersa in serpentem,ipsum Christū factum obedientē vsq; ad mortem crucis. Vnde ait : Sicut exaltauit Moses serpentem in eremo, sic oportet exaltari filium hominis , vt omnis qui credit in ipsum, non pereat , sed habeat vitam æternam . Sicut intuentes illum serpentem exaltatum in ere-

Gen. 3. mo. serpentum morsibus non peribant. Vetus enim homo noster confixus est cruci cum illo . Per serpentem enim mors intelligitur, quæ facta est à serpente in paradiso , modo locutionis per efficientē,id quod efficitur, demonstrante. Ergo virga in serpentum, Christus in mortem, & serpēs rursus in virgam , Christus in resurrectionem totus cum corpore suo,quod est Ecclesia,&c.

Item S. Seueriani episcopi Gabalanen. in sermone S. Crucis, inter cetera : Putas non erat iustum dici , Si quis vestrum morsus fuerit,respiciat in eglum sursum ad Deum,& salubitur ? Vt enim & attendi calo relinquat, non potuit dicere, Si quis morsus fuerit, aspiciat lucem luminis, & salubitur ? aut aspiciat ad mensam propositionis sanctorū panum,& salubitur ? aut ad altare, aut ad velum, aut in arcam , aut in imaginem Cherubim, aut in propitiatorium? Sed nihil horum ad medium adduxit legislator magnus, sed solam fixit crucis imaginem, & hanc per male dictum serpētem. Dic mihi vt fidelis famulus : Quod interdicis, faciat quod ebrenuncias,&idificas? Qui dicis, Non facias sculptile, & fusilem sculpis serpentem ? Sed illam quidem legem posui, vt materias abscindā impietatis , & populum hunc erud omni idolorum cultura : nunc autem effundo serpētem , vt præfigurem imagine Saluatoris dispensationem, præplanās cursum Apostolorum,&c.

IN ACTIONE QVINTA ET REPERTVM est in Quarta.

Cap.27. Reprehē. sio.

IMportuna & deliramento plena dictio Leonis Phocæ episcopi, qui in eo quòd ad imaginum adorationem cōuersus est, sibi versiculum psalmistæ accommodat, dicēs: Conuertili planctum meum in gaudiū mihi, concidisti

Pfal.29. saccum meum, & circundedisti me lætitia.

Respōsio. Omni homini Christiano licet cum psalmista orare , vt quando à tenebris in lucem per gratiam venerit Christi, iustè dicat: Conuertisti planctum meum in gaudiū mihi: quia quando erutus est ab hæresi,tunc fissus est saccus eius. Quòdo verò rectæ fidei cognouit veritatem , tūc ab orthodoxis S. Catholicæ Ecclesiæ circundatus est lætitia. De hoc ipso S. Augustī in eiusdem psalmi explanationem similiter inquit: Concidisti iamēum peccatorum meorum , tristitiam mortalitatis meæ, & cinxisti me stola prima, immortali lætitia. & iterum:vt non plangat, fed cantet tibi,non humi litas,fed gloria mea: quia iam ex humilitate exaltasti me , & nō compungar cōscientia peccati, timore mortis,timore iudicij,&c.

IN ACTIONE SEXTA IN TOMI primi fine.

Cap.28. Reprehē. sio. Pfal. 11.

QVòd non pertineat ad imaginum adorationem contemnentes illud, quod Pfalmographus cecinit, Vana locuti sunt vnusquisq; ad proximum suum , labia dolosa in corde,& corde locuti sunt mala.

Respōsio. Non ita est, vt illi contemptissent quod Pfalmographus cecinit, Vana locuti sunt,&c. Sed contemnentes deliramēta hæreticorum in peruersa facie ipsorum , cum Pfalmographo cecinerunt de illis , Vana locuti sunt vnusquisque ad proximum suum,& quod sequitur. Beati Augustini in eiusdem psalmi explanatione,inter cetera : Veritas vna est,qua illustrantur animæ sanctæ.Sed quoniam multę sunt animæ, in ipsis multæ veritates dici possunt, sicut ab vna facie multæ in speculis imagines apparent.& post pauca: Superbi hypocritæ significantur, in ferme fuo spem ponentes ad decipiendos homines, sed Deo non subditi.

IN ACTIONE SECVNDA.

Cap. 29. Reprehē. sio. Pfal.34.

QVomodo intelligendum est,quod Pfalmographus cecinit,Misericordia & veritas obuiauerunt sibi, iustitia & pax complexæ sunt se: quodtemerè aut adulatorie ho.

Respōsio. à Ioanne presbytero & Legato Orientalium in participatione B. Papæ Hadriani & Tarasij dicitur esse completum.

Rectè dictum est,quia Deus misertus est Ecclesiæ Constantinopolitanæ, & obtuiauit veritati sanctæ Catholicæ & Apostolicæ Romanæ ecclesiæ,quæ semper fustitiam tenuit, vt scriptum est:

Iustitia sedes fidei domus, aula pudoris.

Quam iustitiam , fidem atque pudorem, vt confessa est, Ecclesia Constantinopolitana amplectens quando ab errore conuersa est, fecit pacem : quia rantummodo ipsa fola fe-

Pfal.84. re Constantinopolitana refiitebat olitanæ orthodoxæ fidei. Nam sedes Alexandrina , seu Antiochena & Hierosolymitana semper nobiscum tenuerunt priscam traditionem,scilicet orthodoxam fidem , vt apud nos Synodica earum pro sacrarum imaginum habilitate habere monstrantur.

Beati Augustini in eiusdem psalmi explanatione inter cetera: Quia iustitia & pax se osculantur, non litigant. Tu quare litigas cum iustitia? Ecce iustitia dicit tibi , Ne furetris,& non audis: ne adulteres,& non vis audire : non facias alteri quod tu patinon vis : non dicas alteri quod tibi dici non vis. Inimicus es amicæ meæ,dicit tibi pax,quid me queris? Amica sum iustitiæ. Quemcunque inuenero inimicum

amicæ

ni cæ meæ, non ad illum accedo. Vis ergo venire ad pacē? Fac iustitiam. Ideo alius psalmus dicit: Declina à malo, & fac bonum: hoc est, ama iustitiam; & cum declinaueris à malo, & feceris bonum, quære pacem, & sequere eam, &c.

Psal. 36.

IN ACTIONE QVARTA.

Cap. 30. Reprehē. sio.

QVòd non ad adorationem imaginum pertineat, vt illi dicunt, quod scriptum est, Exaltate Dominum Deum nostrum, & adorate scabellum pedum eius, quoniam sanctum est.

Psal. 98.

Respōsio.

Psal. 98.

Beati Augustini in eiusdem psalmi explanatione, vbi inter cetera inquit: Timeo non adorare scabellum pedum Domini mei, quia psalmus mihi dicit, Adorate scabellum pedum eius. & post pauca: Conuerto me ad Christum, quia ipsum quæro hic, & inuenio quomodo sine impietate adoretur terra, sine impietate adoretur scabellū pedū eius. Suscepit enim de terra terrā, qa caro de terra est, & de carne Mariæ carnem accepit. Et quia ipsa carne hic ambulauit, & ipsam carnem nobis manducandam ad salutem dedit: nemo autem illam carnem manducat, nisi prius adorauerit; inuentum est quemadmodum adoretur tale scabellum Domini, & non solùm non peccemus adorando, sed peccemus non adorando. Et post pauca: Ideo & terram quamlibet, cum te inclinas atque prosternis, non quasi terram intuearis, sed illum sanctum, cuius pedum scabellum est quod adoras. propter ipsum enim adoras. Ideo & hic subiecit, Adorate scabellum pedum eius, quoniam sanctum est. Quis sanctus est? in cuius honore adoras scabellū pedum eius, &c.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 31. Reprehē. sio.

Psal. 98.

Respōsio.

QVòd nec de eo imaginum adoratio astrui possit, vt illi putant, quod scriptū est, Adorate in mōte sancto eius.

Beati Augustini in psalmi 6. expositione, inter cetera: Hæretici non adorant in isto monte, quia mons iste impleuit vniuersam faciem terræ. Hæserunt in parte, & totum amiserunt. Si agnoscunt Ecclesiam Catholicam, adorabunt in ipso monte nobiscum. Etenim lapis ille, qui præcisus est de monte sine manibus, iam videmus quantum creuerit, & quantas regiones terræ occupauerit, & vsque ad quas gentes peruenerit. Et post pauca: Videmus confracta ab illo lapide omnia regna terræ. Quæ erant omnia regna terræ? Regna idolorum, regna dæmoniorū fracta sunt. Regnabat Saturnus in multis hominibus, vbi est regnum eius? Regnabat Mercurius in multis hominibus, vbi est regnum eius? Fractum est, redacti sunt illi in regnum Christi, in quibus ille regnabat. & post pauca: Natus est ergo de monte ille sine manibus lapis ille, creuit, & crescendo fregit omnia regna terrarum: Factus est autem mons magnus, & impleuit vniuersam faciem terræ. Hæc est ecclesia Catholica, cui vos communicare gaudete. illi autem qui nō ei communicant, qui præter ipsum montem adorant & laudant Deum, non exaudiuntur ad vitam æternam, &c.

Dan. 2.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 32. Reprehē. sio.

Psal. 124.

Respōsio.

QVòd non propter illos, qui imaginum adorationem oppernunt, vt illi delirant, per Propheam dicitur: Declinantes ad obligationem, adducet Dominus cum operantibus iniquitatem.

De Hæreticis dixerant, sicut beatus Augustin. in eodem psalmo explanauit, inter cetera: Id est, quorum facta imitati sunt: quia eorum præsentes lætitias amauerunt, & futura supplicia nō crediderunt. & post pauca: Ergo quia Christus filius Dei pax est, ideo venit colligere suos, & fecernere ab iuiquis. Quibus iniquis? Qui oderunt Ierusalem, qui oderūt pacem, qui volunt confindere vnitatem, q. i non credunt pacī, &c.

IN ACTIONE QVINTA.

Cap. 33. Reprehē sio. Luc. 8. & 11.

ABsurdissimè & incautè contra eos, qui imagines adorare cōtemnunt, ab his qui eas adorant, prolatum est testimonium sancti Euangelij, Nemo accendit lucernā & ponit eam sub modio.

Valde nimis atque pulchrè contra eos, qui imagines contemnunt, dixerunt poni lucernā sub modio: quia lucerna fides nostra est, videlicet S Catholicæ & Apostolicę ecclesiæ, de qua fide S. Ambr. Mediola. episc. super sanctū Euangeliū secundum Lucam explanatione, inter cetera testatur, dicēs: Nemo lucernam accendit, & in abscondito ponit, neq; sub modio, sed super candelabrum. Ergo quia in superioribus ecclesiam synagogæ prætulit, hortatur nos, vt fidem potius nostram ad ecclesiam trāsferamus. Lucerna enim fides est, iuxta quod scriptum est, Lucerna pedibus meis verbum tuū, & lumen. Verbum enim Dei fides nostra est, verbum Dei lux est, lucerna est fides. & post pauca: Nemo ergo fidem sub lege constituat. Lex enim intra mensuram est, vltra mēsuram gratia. Lex obumbrat, gratia clarificat: & ideo nemo fidem suam intra mensuram legis includat, sed ad ecclesiam conferat, in qua septiformis Spiritus relucet gratia, quam princeps ille facerdos fulgore supernæ diuinitatis illuminat, ne eam legis vmbra reflingat.

Respōsio.

Psal. 118.

Hom. 13.

Item S. Ioannis Chrysost. de interpetat. Euangelij secūdum Matth. incer cetera: Ego enim vero accendi, inquit, lumen: esse verò ardentem, vestræ fiat celeritatis: non propter vos solùm, sed & propter eos qui futuri sunt, huius splendore lætificari, & ad virtutem deduci, &c.

IN ACTIONE QVARTA.

Cap. 34. Reprehē. sio.

QVòd non ita intelligenda sit sententia beati Athanasij Alexandrinæ vrbis episcopi, vt illi eam ipteligendam putant, qui hanc ad adorationem imaginum accommodare nituntur.

Respōsio.

Multæ quippe sententiæ B. Athanasij in eadem feruntur Synodo, & qualem ex ipsis singulatim sentētiam dixerint, minimè in hoc Capitulari exarauerunt: sed sicut in sacris Concilijs prædicti rum nostrorum prædecessorum sanctissimorum pontificum eiusdem S. Athanasij sententiæ inter cetera scriptæ sunt, ficeliter proferimus. Interrogatio Antiochi ad S. Athanasium pro imaginibus: Cum lex & prophetæ dicant, Syrianus & similitudines non adorabitis, quomodo vos sactitis imagines, & adoratis eas? Resp ondit: Non sicut, deos imagines adoramus nos fideles: absit, pagani: sed tantummodo affectu & caritate nostræ animæ ad vultū faciei imaginis apparentis. Vnde multories vultu deleto, sicut lignum putuit atque commune eam. quæ dudum fuerat imago, comburimus. Sicut enim Iacob approximans mortiumitatem virgę Ioseph adorauit, non virgam honoritikans, sed qui eam tenebat: sic & fideles non pro aliquo alio modo imagines adoramus, nisi pro desiderio effigie declaratiæ & alia plura similia, vt sequitur.

Gen. 47. iuxta 70.

IN ACTIONE SEXTA.

Cap 35. Reprehē. sio.

Respōsio.

QVòd non ad adorationem imaginum pertineat testimonium. quod de sexta Synodo protulerunt.

Id circo testimoniū de se sancta sexta sy nodo protulerunt, vt clarissimè ostenderent, quòd iam quando sancta sexta Synodus acta est, à prisis temporibus sacras imagines & historias pictas venerabantur. Vnde ipsa sancta sexta Synodus fidelitet: per canones orthodoxè statuens, ita constituit dicēs: In quibusdam venerabilium imaginum picturis, agnus digito præcursoris monstratus designatur, qui in signum relectus est gratiæ. & post pauca: Secundum humanam figuram & in imaginibus à nunc pro veteri agno reituali decernimus, &c. vnde & B. Augustin. in 91. psalmo explanauit: Si autem non adoras in Christo ista terrena, quamuis de illis similitudo quędam data est ad figuificandos sanctos, de quacunque creatura ducta fuerit similitudo, tu intelligę similitudinem creaturæ, & adora artificem creaturæ, &c.

IN ACTIONE QVARTA.

Cap. 36. Reprehē. sio.

Respōsio.

QVòd nunquam ab Apostolis exemplis aut verbis, vt illi garriunt, imagines adorare inititutum sit.

S. Dionysius Areopag. qui & Episcopus Athenien. valde minirum laudatus est à sancto Gregorio Papa, confirmante eum antiquum parem & doctorem esse. Ille sub

temporibus Apostolorum fuit, & in Actibus Apostolorũ monstratur. Vnde & à prædictis sanctissimis prædecessoribus nostris Pontificibus in sacris Concilijs eorum, eius confirmata sunt veridica testimonia pro sacrarum imaginum veneratione, inter cetera: Amplectentes illa ex epistola S. Dionisij episcopi Athenien sis, quæ directa est ad sanctum Ioannem Euangelistam. & infra: Quid mirabile si Christus verax, & discipulos iniqui de ciuitatibus ejciunt? ipsi digne sibi iudicantes, & de sacro scelerati interdicunt recedentes? In veritate & manifestè imagines sunt visibilia insusibilũ. Nec enim in seculis superuenientibus culpabilis erit ex eius iustitia respectus nei.

Act. 17.

Cælest. Hierarch. c. 1.

Item eiusdem de cælesti militia: Prædicta enim incorporea agmina diuersis eoloribus effigurantur, & compositionibus varios per colores tradidit, quatenus tacitè nosmetipsos per sacratissimas effigies ad simplices & incorporales pia mente transeamus. Etenim impossibile est, nostra mente adincorpoream illam pertingere cælestis militiæ imitationem visionemque, nisi per elementorum poterimus per visibilem ad inuisibilem pulcherrimamq; attingere effigiem, & visibiles odoriferasque imagines rationali traditione inuisibiles præsulgi, &c.

In Eadem Actione.

Cap 37. Reprehẽsio.

QVòd non ad adorationum imaginum pertineat, vt illi asserunt, sententia beati Cyrilli in expositione Euangelij secundum Matthæum.

Respõsio

S. Cyrillus Alexandrinus & S. Gregorius Nyssenus vno tenore in historia Abrahæ pro sacrarum imaginum veneratione dixerunt. Nam & in sacris Concilijs prædictorum nostrorum sanctissimorum Pontificum ita fertur de Sermone S. Cyrilli Alexandrini episcopi: Quemadmodum imaginem si quis defingatam iucundam respexerit, mirabitur quidem regis figuram, & quæ in illa apparet. hãc & eius noscens conscriptionem pariter cernens delectabitur, vt ipsum regem aspiciat, &c.

In actione sexta.

Cap. 38. Reprehẽsio.

QVòd magnæ sit temeritatis ingentisque absurditatis, sæpè memoratas imagines corpori & sanguini Dominico æquiparare velle.

Respõsio.

Non æquiparauerunt, sed magis scripturaliter dixerunt. Nullus enim aliquando tubarum spirius, sanctorum Apostolorum aut probabilium patrum nostrorum, quæ sine sanguine nostram libationem, quæ ad memoriam passionis Christi Dei nostri & omnis eius dispensionis facta, dicit imaginem corporis eius, nec susciperunt à nomino sic dicere aut consiteri, sed audiunt dicentem eum Euangelicè: Nisi comederitis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non intrabitis in regnum cælorum. Et alia plurima ex nomini doctrina & B. Pauli apostoli, quæ exarare nolumus, quia in eadem per ordinem scribitur Synodo: Nam æquiparare, vt dicunt Iconoclastæ hæretici in eorum pseudosyllogo, venerandas imagines corpori & sanguini Dominico, insensibiliter æquiparauerunt.

Ioan. 6.

In Eadem Actione.

Cap. 39. Reprehẽsio.

QVòd præsumptiuè & indoctè eas Tarasius cum complicibus suis sacratis vasibus æquiparare nõ formidet.

Respõsio.

Pro hoc in synodo dictũ est à Tarasio Patriarcha Constantinopolitano: Quia & sacra diuersa habentes, hæc osculamur & amplectimur, & sanctificationem quandam accipere ab eis speramus, eo quòd hæretici in eorum pseudosyllogo oblatrantes delirabant, neque orationem sacrã sanctificantem eam, vt ex hoc ad sanctam à communioni transferatur, sed manere communem & in honoratam, sicut eam operatus est pictor. Nos verò in his fideliter & veraciter dicimus & probamus, quia vsus sanctæ nostræ Catholicæ & Apostolicæ Romanæ ecclesiæ fuit & est, quando sacræ imagines vel historiæ pinguntur, prius sacro chrismate vnguntur. & tunc à fidelibus venerantur: instar facientes vt locutus est dominus ad Mosen dicens: Facies{que} vnctionis oleum sanctum vnguentum, compositum opere vnguentarij, & vnges ex eo tabernaculum testimonij, & arcam testamenti, mensamque cum vasis suis, candelabrum & vtensilia eius, altaria thymiamatis & holocausti, & vniuersam suppellectilem, quæ ad cultum eorum pertinet: sanctificabisque omnia, & erunt sancta sanctorum. qui tetigerit, ea, sanctificabitur.

Exod. 30. c. 39.

In Actione Sexta in Tomo Secundo Epiphanius legit.

Cap. 40. Reprehẽsio. Psal. 11. Respõsio.

QVòd non ad eorum parentes pertineat, sicut illi dicũt, Disperdat dominus vniuersa labia dolosa, & linguam magniloquam.

Benè propheticè dixerunt, cum psalmista canentes, sicut B. Augustinus in eodem explanauit psalmo, dicens: Disperdat dominus vniuersa labia dolosa, &c. Vniuersa dixit, quis se exceptum putet? sicut Apostolus dicit: In omnem animã hominis operantis malum, Iudæi primum & Græci. Et linguam superbam.

Rom. 2.

In Eadem Actione.

Cap. 41. Reprehẽsio. Psal. 9. Respõsio. Psal. 9.

QVòd non in eorum parentibus, vt illi dicunt, impletũ sit, quod scriptum est, Inimici defecerunt frameæ in finem, & ciuitates eorum destruxisti.

Hunc versum semper cum prophetæ prophetici psalmificè dixerunt. Vnde & B. Augustinus in eodem psalmo explanauit, dicens: Inimici defecerunt frameæ in finem. Non pluraliter inimici, sed singulariter huius inimici. Cuius autem inimici, nisi diaboli frameæ defecerunt? Hæ autem intelliguntur diuersæ opiniones erroris. & post pauca: Et ciuitates destruxisti. Ciuitates autem istæ sunt in quibus diabolus regnat, vbi dolosa & fraudulenta Concilia tamquam curiæ locum obtinent, &c. Et ideo adimpletum est in ipsis hæreticis, quãdo sacras imagines temerantes procaciter deposuerunt.

In Actione Quarta.

Cap. 42. Reprehẽsio. Psal. 72. Respõsio.

QVomodo intelligendum est, domine, in ciuitate tua imagine mipsorum ad nihilum rediges, quod quidem capitulum, sicut & cetera, illi aliter quàm dictum est, intelligunt.

Pro diuitibus huius mundi in errore existentibus, atque & alijs modis intelligitur. Nam & ipse S. Ioannes Chrysostomus, vbi se ostendit picturam sacrarum imaginum diligere, explanauit dicens: Ego & ceræ infusam dilexi imaginẽ pietate repletam. Vidi enim Angelũ in imagine perfequentem multitudinem barbarorum, & Dauidem verè dicentem: Domine, in ciuitate tua imaginem eorum ad nihilũ rediges: Ecce luculentissimè ostendit pater, quomodo intelligendum est.

Psal. 72.

Item S. Athanasij de interpretatione psalmorum, inter cetera: Ciuitas enim nomini, quæ sursum Ierusalem: imago autem eorum, terrestris. Quod enim dicit, tale est: Quoniam terrestris, inquit, induti sunt imaginem, & non cælestis, propter hoc ad nihilum redigentur: Audient enim illo tempore, Nescio vos, vtpote non indutos eadem nomini imagine, &c.

Item S. Augustini in eiusdem psalmi explanatione, inter cetera: Quicunque ista non habetis, non cupiatis: quicunq; habetis, non in eis præsumatis. Ecce dixi vobis: non dico Danunamini quia habetis, sed damnamini si de talibus præsumatis, si de talibus insistemini, si propter talia magni vobis videamini, si propter talia pauperes non agnoscatis, si generis humani conditionem communem propter excellẽtem vanitatem obliuiscamini. Tunc enim Deus necesse est retribuat in nouissimo, & in ciuitate sua imaginem talium ad nihilum redigat.

In Eadem Actione.

Cap. 43. Reprehẽsio.

QVòd non, vt illi gloriantur, propter illos dictum est, qui imagines adorant, Quoniam non derelinquet dominus virgam peccatorũ super sortem iustorum,

vt non

vt non extendant iusti ad iniquitatem manus suas.

Respõsio

Matt. 25.

Rectè cum Propheta dixerunt : quia virga peccatorum hæretici sunt, & sors iustorum orthodoxi, quemadmodum S. Augustin. in eodem psalmo explanauit, dicens: Sentitur ad tempus virga peccatorum super sortem iustorum, sed non ibi relinquitur, non erit in æternum. Veniet tempus, quando Christus in claritate sua apparens, congreget ante se omnes gentes, & diuidat eas, sicut diuidit pastor hœdos ab ouibus. Oues ponet ad dextram, hœdos ad sinistram, &c.

In Actione Qvarta.

Cap. 44. Reprehẽsio.

DE eo, quòd Ioannes presbyter, Theodosio abbate monasterij S. Andreæ, recitante verba Ioannis Chrysost. & dicente, Vidi Angelum in imagine persequentem barbarorum multitudinem, dixit: Quis est iste Angelus, nisi de quo scriptum est, quoniam Angelus domini percussit centum octoginta quinq; millia Assyriorum in vna nocte, in circuitu Ierusalem exercitantium?

Respõsio.

Iam superius vobis exarauimus, propter quod S. Ioannes Chrysost. protulit ipsum aspectum, sed ipsa varia multitudo vnde fuisset, tranſiit. Idcirco Ioannes presbyter ex proprio arbitrio dixit, secundum diuinam scripturam existimans esse, quando Angelus domini percussit centum octoginta quinque millia Assyriorum in vna nocte, in circuitu Ierusalem exercitantium? Nam verum sic esset, an non, minimè confirmauit, sed interrogatiuè tasiter memorauit.

In eadem actione.

Cap. 45. Reprehẽsio.

DEmentissimum & ratione carens dictum Ioãnis presbyteri orientalium, in eo quod ait, quoniam non assistente Imperatore, imago eius honoratur : nõ enim inhonoratur, quatenus & nunc dominatore omnium Iesu Christo visibiliter nobis non apparẽte (inuisibilis enim est carnalibus nostris oculis: sicut enim deus, vbique adest) honorandam eius imaginẽ, sicuti & in imperatore, pater fecit.

Respõsio.

Non ex se hæc dixit Ioannes presb. orientalis, sed de lib. S. Anastasij episc. Theopoleos, qui in eadem Synodo lectus est, & ideo dixit: Ostendit pater, quod non assistente Imperatore, imo eius honoratur. nõ enim inhoratur, & quod sequitur, vt supra.

In actione Qvarta.

Cap. 46. Reprehẽsio.

DE eo, quòd Ioannes presbyter & legatus orientalium incaute imaginũ adorationem stabilire nitens, dixisse legitur: Erexit Iacob titulũ Deo, quatenus & benedixit eum.

Respõsio.

In similitudine hoc dixit, quia cum euigilasset, tuncille erexit titulũ lapideum in loco, quo locutus fuerat ei deus, libans, super eum libamina, & effundens oleum, vocansq; nomẽ loci Bethel. Et ideo plures similitudines interpretationũ habere videtur. De lib. B. Augustini, de tractatu Esau & Iacob: Intelligit, inquit, sãctitas vestra. multis enim modis significatur vna res, id est, Ecclesia. & post pauca: Quia vna res multis modis significatur, quæ hihil horum est per euidentiam, o mnia est per figuram, &c.

In Eadem Actione.

Cap. 47. Reprehẽsio.

QVàm absurdè agunt. qui ad cõfirmandas Imagines exẽplum diuinæ legis proferunt, dicẽtes, propiciatorium & duos Cherubim aureos, & arcam testamenti, præcipiente domino, Moſen fecisse.

Respõsio.

Iam superius mitissimè exaratimus, qualiter prædecessores nostri sanctiss. Pontifices ad confirmandas imagines diuinæ legis exemplum in eorum posuerunt sacris Concilijs. Vnde S. Greg. Theolog. in ferm. de Pascha, inter cetera ait: Et qui loquebatur ante ipsum ad Moſen, tunc cum de ipsis legem daret: Vide enim, inquit, omnia facies secundum exẽplar, quod tibi ostentum est in monte, adumbrationc quadã descriptionem inuisibilium ostendens esse visibilia: & suadeor nihil horum sine causa, neq; irrationabiliter, nec humi repens ordinatum esse, nec quod indignum esset & Dei cõstitutionibus & Mosis ministerio, &c.

Exod. 25.

Item B. Augustin. de lib. Exodi inter cetera: Facta credim' quemadmodum facta legimus, & tamen ipsa facta vmbras fuisse futurorum, Apostolica doctrina cognoscimus. Putamus ergo spiritaliter esse intelligenda quæ facta sunt, facta tamen esse negare non possumus, &c.

Cap. 48. Reprehẽsio.

Quòd nõ parui fit piaculi, Scripturas sanctas aliter Intelligere, quàm intelligẽdæ sunt, & ad hos sensus vsurpatas accõmodare, quos illę non cõtinent: sicut in errorẽa Synodo, quæ in Nicæa regnante Cõstantino, mediante Irene matre eius, residente Tarasio Constantinopolitano Neophyto episcopo, gesta est.

Respõsio.

Hæ subiectæ præhensiones nõ ex Synodo, sed de sensu tractæ sunt libri B. Augustini de eo, quòd apparuit nouus Mosi, ad sin. eiusdem libri, vbi ita explanatũ est: Omnia ergo futuri populi signa sunt & mysteria de nõo nostro Iesu Christo, & si qua alia sunt in libris veteribus sacramenta, sic illa intelligamus, sine non intelligamus, quærentem desiderant, non reprehendentem. Petamus ergo, quæramus & pulsemus, vt aperiatur nobis. Illis futuris prædicta sunt sacramenta, nos præsentia videmus in ecclesia.

Cap. 49.

Quæ sit differentia imaginis, & similitudinis, siue æqualitatis. Quis de fidelibus ignorare se putat aliquando, quæ sit imago, aut similitudo, vel æqualitas? In sancta vero Catholica & Apostolica ecclesia humilibus datur gratia. Nam differentia mathematicorum exteriorisarte disciplinæ fideles conseruare despiciunt, B. Ambrosio dicente in lib. 1. de fide, vbi inter cetera inquit: Dicendum est nobis quod scriptum est: Cauete ne quis vos deprædetur per philosophiã & inanem seductionem, secundum traditionem hominum, & secundum elementa huius mundi, & non secundum Deum. Omnem enim vim venenorum suorũ in dialectica disputatione constituunt, quę Philosophorum sententia definitur, non astruendi vim habere, sed studiũ destruendi: Sed non in dialectica cõplacuit deo salũ facere populũ suũ. Regnum enim dei in simplicitate fidei est, nõ in cõtentione sermonis.

Ep. 62 s. Colos. 2.

Quòd contra B. Gregorij institutasit, imagines adorare seu frangere, & quia vetus & nouum testamentum, & penè omnes præcipui doctores ecclesiæ consentiunt B. Gregorio in non adorandis imaginibus, nec vt aliquid præter Deum omnipotentem adorare debeamus, in multis locis confirmat S. Gregorius Papa.

Cap. 50. Reprehẽsio.

Nequaquam sacras contempsit imagines aliquando, sed magis constantissimè obseruauit, & eorum veneratus est figuras. Illud autem, quòd penè omnes præcipui doctores ecclesiæ consentiunt B. Gregorio, irrationabile fuit scribere: quia S. Gregorius ad prædecessores suos patres atq; præcipuos doctores sanctæ Catholicæ ecclesiæ obediens & consentiens fuit. Nam illi beatum Gregorium in hoc existentes mundo nescierunt, nisi solus ille, qui quos præsciuit, & prædestinauit, &c. Nam qualiter sanctos prædecessores suos veneratus fit, proferimus epistolam eiusdem sancti Gregorij ad Eulogium patriarcham Alexandrinum directam, vbi inter cetera: Prætereæ de Eudoxij hæretici persona, de cuius errore in Latina lingua nihil reperi, mihi à vestra beatitudine largissimè gaudeo satisfactum. Virorum quippe fortissimorum Basilij, Gregorij atque Epiphanij testimonia prolusistis, & manifestè peremptum cognoscimus eum, in quę heroes nostri tot iacula dederunt, &c. De veneratione verò sacrarum imaginum, sicut in ceteris epist. suis S. Gregorius docuit, ita & in epistola sua ad Ianuarium episc. Caralitanũ, quæ sic incipit: Iudæi de ciuitate vestra huc veniẽtes, questi nobis sunt, quòd sy nagogam eorũ, quæ Caralis sita est, Petrus qui ex eorum superstitione ad Christianæ fidei cultum deo volente perductus est, adhibitis sibi quibusdam indisciplinatis, sequenti de baptismatis sui, hoc est, dominico, in ipsa festiuitate Paschali, cum grauiscãdalo sine vestra occupauerit voluntate, atq; imaginem illic genitricis dei dominique nostri & venerandam crucem, vel birrum album, quo de sonte surgens indutus fuerat, posuisset. & post pauca: Confiderantes hac de re vestræ voluntatis intentum ac magis iudicium, his hortamur affatibus, vt sublata exinde, cum ea qua dignum est veneratione, imagine atque Cruce, debeatis quod violenter ablatum est reformare. & post pauca: Ne ergo suprascriptus Petrus, vel alij, qui ei in hac indisciplinationis prauitate præbuere solatium

Li. 7. ep. 31

Li. 7 ep. 5. Indict. 2.

sue consensum, hoc zelo fidei se fecisse respondeant, vt per hoc quasi eis necessitas fieret conuertendi; admonendi sunt atque scire debent, quia hac circa eos temperantia magis vertendum est, vt trahatur ab eis velle non reniti, non vt adducantur inuiti, quia scriptum est, Voluntarie sacrificabo tibi, &c. Ecce sanctus Gregorius non est ausus contradicere tali fidei pro sacris imaginibus, sed magis eam confirmauit, vbi dixit, Non adducantur inuiti.

Psal. 53.

Cap 51. Reprehensio.

Quòd contra dominicæ vocis imperium faciunt hi, qui parentes eorum anathematizant: & si secundum eorum opinionem prædecessores eorum hæretici fuere, isti ab hæreticis genti, docti & conlecrati sunt, siue denon iudicandis his, qui de seculo recesserunt, vel quantum istorum error à parentum errore dissentiat, cum videlicet illi imagines frà gere, isti adorare censuerint.

Responsio. Ezech. 18. & 33.

Isti qui hoc ex sensu scripserunt, vel ad magnificum Ezechielem prophetam attendere debebant, dicentem: Viuo ego, dicit dominus, si erit vobis vltra parabula hæc in prouerbium in Israel. Ecce omnes animæ, meæ sunt: vt anima patris, ita & anima filij mea est. Anima quæ peccauerit, ipsa morietur. & infra: Et cum auerterit se impius ab impietate sua, quam operatus est, & fecerit iudicium & iustitiam, ipse animam suam liberauit. & post plura, Nolo mortem impij, sed vt reuertatur impius à via sua, & viuat. Conuertimini à vijs vestris pessimis, & quare moriemini domus Israel? Tu itaque fili hominis, dic ad filios populi tui: Iustitia iusti non liberabit eum, in quacunque die peccauerit: & impietas impij non nocebit ei in quacunque die conuersus fuerit ab im

Li. 3. ca. 31.

pietate sua, &c. Nam, vt sanctus Gregorius in Dialogis suis meminit, Ermigildo regi ab Ariana hæresi ad fidem Catholicam conuerso, quid nocuit pater suus Arianus Liuigildus Visigothorum rex? Prorsus credimus quia nihil, sed magiscum in perditionem animæ suæ ipse pater eius Arianus pro vera & orthodoxa fide eum occidi fecit, constantissimus dei confessor & martyr effectus est: pater verò eius Arianus in ignem æternum pro Ariana fide sua deductus est. Et quid potuit fidelem filium suum in quocumque lædere capitulo? Tunc namque gaudet sancta Catholica & Apostolica Ecclesia, quando inimicos suos, videlicet hæreticos, videt in vera confessione ad eam reuerti, nomino dicente: Gaudium erit super vno peccatore, &c. Et si de vno gaudium fit, quanto magis de tot millium hominum reuelione? quis audebit de fidelibus, tandem aliquando resistere?

Luc. 15.

Item ex S. Augustino in psalmum 84. inter cetera dicente: Peccata parentum non pertinent ad filios, quæ faciunt parentes iam natis filijs. Iam enim filij nati ad se pertinent, & parentes ad se pertinent. Itaque illi qui nati sunt, si tenuerint vias parentum suorum malas, necesse est portent & mereantur ipsorum. Si autem mutauerint se, & non fuerint imitati parentes malos, incipiunt habere meritum suum, non meritum parentum suorum. Vsque adeo autem non tibi obest peccatum patris tui, si te mutaueris, vt nec ipsi patri tuo obsit, si se mutauerit, &c.

Cap. 52. Reprehensio.

Quòd inutiliter & incautè Græci Ecclesiam Catholicam anathematizare conati sunt in eorum synodo, eo quòd imagines non adoret: cum vtique prius debuerint omnino scrutari, quid vniuscuiusque partis ecclesiæ hac causa sentire vellet.

Responsio.

Illi non anathematizauerunt Catholicam Ecclesiam, sed magis ad eam reuersi, anathematizauerunt pseudosyllogismum illum vnà cum complicibus eius hæreticis, qui sacras imagines in sancta ecclesia à priscis temporibus constitutas, inuerecundè & incautè non solùm deposuerunt, sed insuper in cenderunt. Et ideò secundum traditionem sanctæ Catholicæ & Apostolicæ ecclesiæ ab ipsa reuersi hæresi, specialiter eam contemnentes anathematizauerunt.

Li. 9. ep. 69.

Item ex epist. S. Gregorij ad Eusebium Archiepisc. Thessalonicensem directa: Hortamur, vt cum omni vitacitate ac sollicitudine fraternitatis hoc vestræ rimari cura non desinat, & si ab hac eos infontes prauitate repererit, scandalis de filiorum suorum mentibus habitatorum satisfactione remoueat, atque inter omnes hæreses specialiter Seuerum ac Nestorium anathematizent, &c. Sic & illi fecerunt de propria eorum hæresi reuertentes.

Quia mulier in synodo docere non debet, sicut Irenæus eorum synodo fecisse legitur.

Cap. 53. Reprehensio. Responsio

Inipsi enim exordijs Christianorum, cum ad fidem cõuerteretur Imp. Constantinus, mater sua Helena Augusta ad eum cum duodecim Scribis & Pharisæis, ac magistris & principibus Iudæorum in vrbem venit Romam, & ipsa vna cum filio suo Constantino Augusto Concilium Iudæos cũ Christianis facere censuerunt. In quo præsidens sanctus Papa Siluester, cum pluribus sanctissimis episcopis in ampliorem statum dilatantes Christianorum fidem, tam per sacrã scripturam, quamq; per miracula, nomino protegente, victores effecti sunt. Sed & sanctus Leo Papa egregius doctor, pro sacrosancto quarto Concilio ad Pulcheriam Augustam emisit epistolas suas. Vnde & ipsa per semetipsam in sancta iiij. synodo fedit, vnà cũ fidelissimo Martiano Imp.

Item ex libro S. Augustini, de eo quod in Genesi sexto die factum legitur, inter cetera: Produxit terra herbam pabuli & ligna fructifera: producunt & homines in Ecclesia opera misericordiæ: post ipsa opera, quæ etiam nomino exhibita sunt, cum esset in carne non solùm à viris sicut fuit Zacheus, sed etiam à mulieribus, quæ ei ministrabãt de substantia sua, &c.

Cap. 54. Reprehensio. Responsio.

Quòd non ideò adorandæ sunt imagines, quòd per eas, vt illi dicunt, nonnulla signa demonstrata fuisse videntur, cum tamen non omnes eas adorentur, per quas vel ãn quibus miracula apparent.

Laurian. dicit.

Iam superius exaraui mus pro adorandis imaginibus, qualiter in eorum explanauerint definitione, demonstrantes eis osculum & honorabilem salutationem reddere, nequaquam secundum fidem nostram veram culturam, quæ decet solam diuinam naturam.

Psal. 71.

Ex lib. S. Augustin. in psal. 76. inter cetera: Tu verè magnus Deus, faciés mirabilia in corpore, in anima, solus faciés. & post pauca: Fecit & Moses, sed non solus: fecit & Elias, fecit & Eliæus, fecerunt & Apostoli, sed nullus eorũ solus. Illicum facerent, tu cum eis tu quando fecisti, illi non tecum. Non enim tecum fuerunt cum fecisti, quando & ipsos tu fecisti. Tu es Deus, qui facis mirabilia solus, &c.

Cap. 55. Reprehensio. Responsio.

De eo quod apocryphas & omni derisione dignas nænias fuis locutionibus inter posuerunt.

Ad derisionem & opprobrium hæreticorum, qui pseudosyllogum illum fecerunt, cordà apocryphas nænias, quas deliraverunt, in medium deduxerunt, demonstrantes eis, qualem errorem conabantur in sanctam Catholicam & Apostolicam introducere ecclesiam. Et idcirco qui ex ipsa reuersi sunt hæresi, cum propheta canebant pro ipsis hæreticis: Inimici defecerunt frameæ in finem, &c. alia plura.

Psal. 9. Oræ 39.

Item S. Gregorij Theologi de serm. in Epiphanijs, inter cetera: Accedamus ad lucem, & efficiamur etiam ipsi lux participatione lucis æternæ, & post pauca: Nunquid tale aliquid in mysterijs fuis habent paganorum delira commẽta, & mysteria obscura, adinuentiones dæmonum, aut futiosæ mentis vesana figmenta, tempore confirmata, & fabulis commendata? Ea enim, quæ tamquam vera adorant, rursum ficta esse & composita per fabulas docẽt. Quòd si essent vera, vtique fabulosa non essent, cum sint omni genere contraria sibi veritas & figmentum. Sed agunt omnia tamquam verè pueri in plateis ludẽtes, ac sibi inuicẽ illudẽtes. Nulla ibi virilis sensus & perfectæ rationis assertio, nihil quod proferre valeant aduersus cultores verbi Dei, & alia similia plura.

Cap. 56. Reprehensio.

De eo quòd quanto plura exempla hæreticorum, & imagines spernentium vel despicientium trahunt, tanto parentes suos maioribus conuicijs & iniurijs inhonorant, quos proculdubio eorum sequaces in hac parte fuisse protitẽtur.

Responsio.

Ecce ipsum vnum tenorem in hoc capitulari sæpius referunt, quia parentes eorum desperexerunt, atque iniuriantes inhonorauerũt. Et ideo & nos, vt superius exaraui mus, pro huiusmodi breuiter addentes dicimus, quia nec parentes boni possunt filijs malis prodesse, neque filij boni possunt parentibus malis auxilium ferre, sed vnusquisq; pro se reddet rationem deo. Magis autem multum laudabiles sunt, qui parentes eorum non sequuntur in sæuissimo errore, reuersi ad veram fidem orthodoxam sanctæ Catholicæ & Apostolicæ ecclesiæ. Ex libro S. Augustini de propheria, vbi ad ques loquitur Deus, inter cetera: Ergo quicunque

ho hæ-

ab hæreticis transierint ad Catholicam, non habebunt hoc opprobrium gentium, nec portant maledictum d'sonio nis, quia permanent in radice vnitatis, in plantatione caritatis. Non portabunt maledictum, & scient quoniam ego sum dominus deus eorum, & ipsi populus meus domus Israel, dicit dominus deus.

Ezech. 34.

Cap. 57. Reprehensio.

Quòd non sit contra religionem Christianam, vt illi dicunt, non colere & non adorare imagines.

Responsio.

Ex libro beati Augustini de tractatu Prouerbij Salomonis, inter cetera: Inuenis hominem porrigentem manu eleemosynas pauperum, nec tamen de Deo ibi cogitantem, sed hominibus placere cupientem. Lanea vestis videri potest, interiorem lineam non habet. Inuenis alium dicentem tibi: Sufficit mihi in conscientia meum colere, deum adorare: quid mihi opus est ad in ecclesiam ire, aut visibiliter misceri Christianis? Lineam vult habere linetnica. Non nouit, non commendat talia opera mulier ista. Dicenda sunt quidem & docenda spiritalia sine carnalibus, sed illi qui accipiunt debent tenere spiritalia, & non carnaliter operari carnalia, &c.

Cap. 58. Reprehensio.

Quòd non parui sit erroris, manufactas imagines aræ testamenti domini coæquare conari, vt illi in sua synodo facere conati sunt.

Responsio.

Item ex tractatu S. Augustini de Esau & Iacob, inter cetera: Duo testamenta dicuntur in lege, vnum vetus, alterum nouum. Vetus promissiones habebat temporales, sed significationes spirituales. Intendat caritas vestra. Si promissa est Iudæis terra promissionis, significat aliquid spiritaliter terra promissionis. Si promissa est Iudæis ciuitas pacis Hierusalem, significat aliquid nomen ciuitatis Hierusalem: & si milia alia plura. Vnde vt superius exarauimus de eodem libro S. Augustini, vna res multis modis significatur: quæ nihil horum est per euidentiam, omnia est per figuram, &c.

Cap. 59. Reprehensio.

Quòd non sint coæquandæ imagines reliquijs sanctorũ Martyrum & Confessorum, vt illi in sua erronea synodo facere nituntur. eo quòd reliquiæ aut de corpore sunt, aut de his quæ in corpore, aut de his quæ circa corpus cuiusdam Sancti fuerunt. Imagines verò nec in corpore, nec circa corpus fuisse vel fore creduntur illis, quibus ascribuntur.

Responsio.

In sacris prædictis Concilijs præcedentium meorum sanctissimorum Pontificum hæc oblata sunt testimonia, id est, S. Gennadij Massilienſis episcopi, qualiter veneranda sint corpora, vel reliquiæ SS. cap. 40. Sacrorum corpora, & præcipuè Beatorum reliquias ac li Christi membra sincerissimè honoranda, & basilicas eorum nomine appellatas, velut loca diuino cultui mancipata, affectu pijssimo & deuotione fidelissima adeundas. Si quis contra hanc sententiam venit, non Christianus credatur, sed Eunomianus. Item de petitione clericorum & monachorum S. Antiochenę ecclesiæ aduersus Seuerum hæreticum in sanctã quinta Synodo: Neque enim de sanctis altaribus pepercit ceratissima vestimẽta, vasaque nonnulla dispersens, ceteraque fundens distribuit consentientibus sibi. Ausus fuit enim ille, beatissimi, quæ in typum Spiritus sancti aurez argenteæque columbæ pẽdebant supra lacratissimos fontes & altaria cum reliquijs vsurpare, dicens: Non est necesse in specie columbæ Spiritum sanctum nominare, &c.

Cap. 60. Reprehensio.

Quòd hæc synodus, quæ nec synodus quidem dicenda est, nullatenus æquiparari possit Nicenæ synodo, quamquã in eodem sit agitata loco, sicut Ioannes presbyter adulanter dixisse perhibetur: quippe cum ab ea non sosùm in ceteris, sed in symbolo differre noscatur.

Responsio.

Iam superius exaraumus, huius synodi diuina dogmata irreprehensibilia existere, sicut præcipuorum sanctorum Patrum mirificè demonstrant opuscula. Nam si quis à prædictæ Synodi symbolo discrepare sedixerit, discrepare videtur à sanctarum sex synodorum symbolo, eo quòd isti non ex se, sed per sanctorum dogmatum constitutiones locuti sunt. Ex libro sanctæ sextæ synodi, inter cætera: Sufficiebat quidem ad perfectam orthodoxę fidei cognitionem, atque confirmationem, plum atque orthodoxum hoc diuinæ gratiæ symbolum. Sed quoniam nõ destitit ab exordio adinuentor malitię, cooperatorem sibi serpentem inuenięs, & per eũ venenosam humanæ naturæ afferens mortem: ita & nunc organa ad propriã suã voluntatẽ apta reperięs, &c.

Actio. 17.

Item ex lib. S. Augustí. de prophetia, vbi ad oues loquitur, inter cetera: Lateribus & humeris vestris impellebatis, & cornibus vestris percutiebatis, & omne quod deficiebat cõprimebatis, quoũq; dispergeretis eas foras: & saluabo oues meas. Sicut detestãda eorum iniquitas & crudelitas, ita laudãda pastoris nostri & dei nostri misericordia. & post pauca sequitur: Et super omnem terram gloria tua. Sponsus in cælo est, sponsa in terra est. Ille super omnes cælos, illa super omnem terram. O hæretice, credis quod in cælo non vides, negas quod in terra vides? Dicat ergo hæc, dicat & auditur, saluet oues suas: Et saluabo, inquit, oues meas, & iam non erunt in deuastationem: & iudicabo inter ouem & ouem, & excitabo super eas pastorem vnum, & reliqua.

Ezech 34.

Cap. 61. Reprehensio.

Contra eos, qui dicunt: Sicut diuinæ scripturæ libros, ita imagines ob memoriam venerationis habeamus, nostræ fidei puritatem obseruantes.

Responsio. Lib. 9. c. 7. 9.

S. Gregorij Papæ ex epist. ad Serenum episc. Massalien. directa, inter cetera: Dic, frater, à quo factum sacerdote alii quando auditum est quod fecisti? Si non aliud, vel illud te non debuit reuocare, ne despectis alijs fratribus, solũ te sanctum & esse crederes & sapientem? Aliud est enim, picturã adorare: aliud, per picturę historiam, quid sit adorandũ, addiscere. Nã quod legentibus scriptura, hoc idiotis pictura præstat cernentibus: quia in ipsa ignorantes videnr quid sequi debeant: in ipsa legunt, qui litteras nesciunt. Vndè & præcipuè gẽtibus pro lectione pictura est. Quod magnoperè a te, qui inter gentes habitas, attendi debuerat. & post pauca: Et quia in locis venerabilibus SS. depingi historias non sine ratione vetustas admisit. Et rursus: Quia picturas imaginum, quæ ad ædificationem imperiti populi fuerant factæ, vt nescientes litteras, ipsam historiam attendentes, quid actum sit, discerent, &c.

Item Sophronij episc. Hierosol. qui ita explanauit in sancta sua Synodica, quæ in S sexto Concilio oblata & mirabiliter suscepta est, de Spiritu S. dicens: Verè Patri & Filio cõsempiternum, consubstãtialem atq; cõtribulem, eiusdemq; essentiæ atq; naturæ. Similiter & neitatis Trinitatem consubstantialem, cohonorandamq; ac consessorem, connaturalem & cognatam atq; contribulem, in vnam conrecapitulandam neitatem, atq; in vnam copulandam communem dominationem, absq; personali confusione, & absque substantiali diuisione. Trinitatem itaq; in vnitate credimus, & in vnitate Trinitatem glorificamus, &c.

Act. 11. Hoc loco ante Sophronij dicta, quæ dã deesse videntur.

Item ex epist. S. Athanasij, ad Epictetum directa inter cetera: Eorum verò qui putãtur rectè credere, secundum omnia quæ dicta sunt à sanctis patribus, qui propter inquisitionem immutare volentes, nihil aliud faciunt, nisi secundum quod scriptum est, Proximum quidem potant insipientia: repugnant autem ad nullam vtilitatem, sed vt simplices tã tum euertant, &c.

Li. 7. c. 6.

Item S. Augustí. lib. 7. de Trin. inter cetera: Sic dicamus tres personas, Patrem, & Filiũ, & Spiritum sanctum, quem admodum dicũtur aliqui tres amici, aut tres propinqui, aut tres vicini, quod sint adinuicem, non quòd vnusquisq; eorũ sit ad seipsum. Quapropter quilibet ex eis amicus est duorum ceterorum, aut propinquus, aut vicinus, quia hæc nomina relationem significationem habent, &c.

Lib. 8. in princip.

Item eiusdem S. Augustí. lib 8 de Trinit. inter cetera: Tãtam esse æqualitatem in ea Trinitate, vt non solum pater nõ sit maior quàm Filius, quod attinet ad diuinitatem, sed nec Pater & Filius simul maius aliquid sint, quàm Spiritus sanctus, aut singula quæque persona quælibet trium minus aliquid sit, quàm ipsa Trinitas. Dicta sunt hæc; & si sæpius versando repetantur, familiarius quidem innotescunt: sed & modus aliquis adhibendus est, Deoque supplicãdum deuotissima pietate, &c.

In Actione Prima.

Cap. 62. Reprehensio.

De eo, quòd Basilius Archiepiscopus in sue fidei lectione post confessionem Patris & Filij & Spiritus sancti, imaginum & ipsanorum osculationem & adorationem inferuit, fidem se habere dicens, participari ab his sanctificationem: remissionem verò peccatorum, siue carnis resurrectionem, seu vitam futuram omnino tacuit.

Resp. ad Lib. 1. cap. 2.

Sanctus Ambrosius Mediolanensis episcopus in lib. 1. de fide, quem ad Gratianum Imperatorem misit, de Patre & Filio orthodoxè dogmatizans, inter cetera inquit: Est enim plenitudo diuinitatis in Patre, & plenitudo diuinitatis in Filio. Et de Spiritu sancto nil dixit, quia tantummodò de Patre & Filio explanauit: & Basilius hæresim, quam abijciens anathematizauit, & confessionem de vera religione orthodoxæ fidei faciens, imagines sacras & lipsana Sanctorum amplectens venerabiliter suscepit, de quibus dudum errorem habuit. Nam de remissione peccatorum, fiue carnis resurrectione, seu vita futura nullum habuit errorem, neque orthodoxæ fidei sanctæ Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ in hoc contradixit, sicut illi fœbiles & infelices hæretici, qui ex occasione imaginibus & lipsanis Sanctorum detrahere conati sunt, cum ipsis sacris imaginibus, ipsa lipsana Sanctorum eijcientes atque abnegantes contemperunt. Sed vælllis, quia de via recta declinantes, per erroneam semitam plenamque fructeis gradicntes, in foueam inciderunt, quam facientes, arfuri sunt in æternum. Sienim explanare voluerimus de lipsanorum Sanctorum fiencratione, per diuinarum scripturarum & sanctorū patrum opuscula, quis valebit scribere, aut chartas proferre? Pauca enim ex multis breuiter memoramus sancti Basilij e piscopi Cæsareæ Cappadociæ. in interpretatione psalmi 115. inter cetera: Ante hoc dicebatur facerdotibus & Nazarais,
Num. 19. Quoniam omnis qui tetigerit mortuum, im mundus erit, & vt lauet vestimenta sua. Nunc autem qui tetigerit ossa martyrum, accipiet aliquam participationem sanctificationis de corpore assistente gratia. Pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum eius, &c.

Pſal. 115.

Homil. 32. Item S. Ioannis Chrysost. episc. Constantinop. in Serm. in epist. B. Pauli Apost. ad Romanos, inter cetera: Ego autem & propter hoc Romam diligo. Insuper adhuc & aliun de eam habeo laudare, & pro magnitudine, & pro antiquitate, & pro specie, & pro multitudine & potentia, & de diuitionibus in præfijs. Omnia autem talia derelinquens, pro hoc eam beatifico, quia & viuens eis scribebat, & ficeos dilegebat, & præsentialiter eis locutus est, & vitam ibi temporalem finiuit, & sanctum corpus eius ibi habent, pro quo & honorabilior ciuitas magis quam pro alijs. Et licut corpus magnum & fortè oculos habet duos splendentes, facrorum horum corpora, id est, Petri & Pauli ita non est eafum splendidius, quando sol emittit radios, sicut Romanæ vrbis hæ duæ lampades vbique in mundo illuxerunt. Exinde ergo rapi petur Paulus, exinde Petrus. Considerate & treminte: qualia videbit insignia Roma, Paulum subito furgentem à loco requietionis suæ simul cum Petro, & Proficiscentem obuiam Christo? Quale mandat Christo donum Roma? Quales coronas ciuitas continet duas? quales catenas aureas circumnectit? quales habet fontes? Pro hoc admiror ciuitatem, non pro multitudine auri, non pro columnis, non pro alia phantasia, sed pro egregijs eacuminibus summæ Ecclesiæ. Quis mihi tribuet perfundi corpore Pauli, & adhærere sacræ sepulturæ, & pulcrem sanctū videre corporis illius, in quo imitatus est Christum, in quo Christi stigmata portauit, in quo vbique prædicationem dilfeminauit? Pulcrē illum corporis eius, per quod vbique occurrit? pulcrem oris illius, per quod Christus annunciabatur, & lux lucescebat, &c.

De S. Paulo Apost. dicit.

Item ex serm. S. Augustin. in natali sanctorum Apostolorum, inter cetera: Nam ille beatiss. Petrus piscator, cui iubebat, non dico curator, sed infimus obsonator: modò genibus prouolutus eum adorat Imperator, &c.

Pſal. 44. Item eiusdem S. Augustini in expositione psal. 44. inter cetera: Filiæ regum delectauerunt te in honore tuo quia nō quæserunt honorem patrum suorum, sed quæsierunt honorem tuum. Oſtēdatur mihi Romæ in tanto honore templum Romuli, in quanto ostendam ibi memoriam Petri In Petro quis honoratur, nisi ille defunctus pro nobis? &c.

Li. 9. ep. 69. Item S. Gregorij Papæ ex epist. Eusebio episcopo Thessalonicēsi directa, inter cetera: Si autem Theodores Lector ad orationem huc ad sanctos Apostolos venire voluerit, et fraternitas vestra sine aliqua mora transmittat. Et alia plura talia testimonia, quæ exarare per ordinem longum præuidemus.

In Eadem Actione.

Cap. 2. Reprehēsio. De eo quòd Theodosius Amorij episcopus desidiose fanctæ & vnicæ Trinitatis fidem tacuerit, de imaginibus verò incaute & extraordinarie dixerit, confitetur, & promitto, & suscipio, & osculor, & adoro imagines. & post pauca: Qui non instruunt diligenter omnem Christo dilectum populum adorare & venerari sacras & venerandas imagines omnium sanctorum, qui à sæculo Deo placuerunt, anathema.

Respōsio. Putamus quia zelo fidei feruens prædictus Theodosius talem orationem confessus est, qualem in eorum definitione explanauerunt. Nam & prædecessores nostros, videlicet beatissimos Pontifices Gregorium & Gregorium, Zachariam & Stephanum, Paulum & iterum Stephanum, reperimus pro sacrarum imaginum erectione in Spiritu sancto feruentes, rectæ fidei zelum habere. Pro quo dominus Gregorius Papa I. I. iunior, vnà cum septuaginta nouem sanctissimis episcopis ante confessionem beati Petri Apostolorū principis prēfidens, multorum sanctorum patrum testimonia roborantes, venerari & adorare sacras imagines in eorum Concilio censuerunt. Porrò & prædecessor noster sanctæ recordationis quondam dominus Stephanus Papa similiter cum episcopis partium Franciæ atque Italiæ præsidens in basilica Saluatoris Domini nostri Iesu Christi, quæ appellatur Constantiniana, præclecssoris sui venerabile Concilium confirmans atque amplectens, magis magisq; & ipse vnà cū omnibus episcopis præfidēbus, sanctorum patrum testimonijs adhærentes, adorare atque venerari sacras imagines statuerūt. Vnde & B. Paulus Apostolus docēs, inquit: Tenete traditiones, quas accepistis. & iterum: Sed licet nos aut Angelus de cælo euangelicet vobis præterquam quod euangelizauimus vobis, anathema sit. Sicut prædiximus, & nūc iterum dico: Si quis vobis euangelizauerit, præter id quod accepistis, anathema sit, &c.

2. Thess. 2. Gal. 1.

In Eadem Actione.

Cap. 6. Reprehēsio. Pſal. 67. Pſal. 15. Ridiculosè & pueriliter dictum in sententia fidei Theodori Archiepiscopi, Mirabilis Deus in sanctis suis. & continuò: Sanctis qui in terra sunt eius, mirificauit omnes voluntates meas inter illos, tamquam hic vir siculus illum priorem sublequererur.

Respōsio. In hoc, modò gratis calumniari conantur: quia sancta ecclesia in matutino Deo canere laudes furgens, in primis, Domine labia mea aperies, dicit. & post, Venite exultemus Pſal. 94. Domino: sic incipit, Beatus vir. Similiter beatus Paulus Apostolus fideliter propheram nomina percurrens per ordinem, post Iephte Dauid memorauit, & sic Samuel. Sed & plura Sanctorum opuscula inuenimus ferre testimonia de nouo, & sic postmodum de vetere Testamento: sed ob hoc nullus audet quispiam de fidelibus talia in ridiculo habere.

Hebr. 11.

Item S. Ioan. Chrysost. in interpretatione epist. B. Pauli Apost. ad Hebræos, inter cetera docēs, inquit: Non videbit Dominus, nec intelliget Deus Iacob. & iterū: Labia nostra à nobis sunt, quis noster Dominus est? & iterum: Propter quid irritauit impius Deum? & rursus: Dixit in sipiens in Pſal. 9. cordc suo, non est Deus. Corrupti sunt, & abominabiles Pſal. 13. facti sunt in voluntatibus suis, &c.

Homil. 5. Item eiusdem S. Ioannis Chrysost. in interpretatione epist. B. Pauli Apost. ad Rom. Pro quo & Matthæus initium faciens Euangelij, vtrunque horum memorat primum, & tunc per ordinem profert parentes eorum dicēs: Liber generationis Iesu Christi. Non sustinuit dicere post Abraha, Matt. 1. Isaac, & Iacob, sed ante Abraham Dauid memorauit, & quod est mirabile, quoniam ante Abraham Dauid posuit, hic dicēs: Filij Dauid, Filij Abrahæ, & tunc cœpit dicere per ordinem, &c.

In Actione Prima.

Cap. 7. Reprehēsio. Respōsio. Contra eos, qui dicunt, Deo cooperante nos direximus congregare vos, siue, Congregauit vos Deus, Concilii proprium statuere volens.

In fine Euāgelij S. Marci: Illi autem profecti, prædicauerunt

runt vbique, Domino cooperante, & fermonem confirmã te sequentibus signis.

Item S. Cyrilli in Sermone Sanctæ Dei genitricis, inter cetera: Gloria quidem tibi à nobis sanctà mystica Trinitas quæ hos & nos omnes conuocauit in hanc vocationem Dei genitricis Mariæ, &c. Item ex sancta sexta synodo, Actione decimaoctaua, post subscriptiones episcoporum & Imperatoris, Constantinus pijssimus Imperator dixit: Deum testè proferimus. & post pauca: Cum ergo deo complacuit tempus concedere, inuitauimus fieri collectionem vestram, ad considerandum nobis sanctas dei scripturas, omnemq; vocis siue assertionis nouitatem, quæ adiecta est ad internerata nostram Christianorum fidem in his vicinis temporibus, à quibusdam praua sentientibus, expellendam, &c.

In Actione Tertia.

Cap. 8. Repreh. fio. Respõsio.

COntra eos, qui dicunt, quòd imaginis honor in primã formam transit. Qui huic contradicere voluerit, S. Basilij contradicet expositioni, quem nullum ex fidelibus credimus aduersus eius orthodoxam fidem expugnare.

I. i. de Spiritu. S. c. 18. Quia ipse in sacratissima epistola sua, quã misit ad Amphilochium, inter cetera illud explanauit capitulum.

Item S. Seueriani episcopi Gabalanensis (aliàs Gaulensis) in Homilia, in qua demonstrauit scripturas per nomina explanatas, inter cetera: Vestem Imperialem si iniuriaueris, num quid qui eam induit, iniuria afficis? Nescis quoniam si quis imaginem Imperatoris iniuriauerit, primæ formæ dignitati affert iniuriam? Nescis quoniam si quis imaginé, quæ à ligno detrahit, non sicut in inanimatam materiam audens sic iudicatur, sed sicut qui aduersus Imperatorem manus extendens fœdat materiam, sine anima Imperatoris, segregatã ab Imperatore? Imago enim omnino si feriatur, eius iniuria Imperatorem attingit, &c.

In eadem Actione.

Cap. 9. Repreh. fio.

QVòd infaustè & præcipitanter siue inspienter Constantinus Constantiæ Cypri episcopus, dixit: Suscipio & amplector honorabiliter sanctas & venerandas imagines, & quæ secundum seruitium adorationis, quæ substantiali & viuificatrici Trinitati emitto. Et qui sic non sentiunt neque glorificant, à sancta Catholica & Apostolica ecclesia segrego, & anathemati submitto, & parti eorum qui abnegauerunt, incarnatam & saluabilem dispensationem Christi veri Dei nostri emitto.

Respõsio. Actio. 7. Ex praua reuertentes hæresi, totis nisibus eorum, tentauerunt S. & Apostolicæ in Ipsorum confessione satisfacere ecclesiæ, & ideo talem adorationem se confessi sunt pro sacris imaginibus credere, qualis in definitione synodi constituta est inter cetera: Reordinari venerandas & sanctas imagines, quæ ex coloribus & metallo & cetera materia opportunè habentur, in sanctis Dei ecclesijs, in sacris vasis, & in vestibus, parietibus & tabulis domibusq; & vijs: quasque Domini & Saluatoris nostri Iesu Christi imagines, intemeratæ Dominæ nostræ sanctæ Dei genitricis, pretiosorum Angelorum, & omnium SS. & iustorum virorum. Quantũ enim frequenter per imaginariam reformationem videntur, tantum & qui eas aspiciunt, assurgunt ad primæ formæ memoriam & dilectionem, & vt his osculum & honorabilem salutationem reddant, nequaquam autem secundum sidem nostram veram culturam, quæ decet solam diuinam naturam, sed quemadmodũ signo pretiosæ & viuificæ Crucis, & sanctis Euangelijs, & ceteris sacris ornatis, &c.

In Actione Secvnda.

Cap. 10. Repreh. fio.

QVòd Euthymius Sardensis episcopus à præfati Constantini errore non multum dissentit in eo quòd ait: Ex toto corde suscipio venerandas imagines, cum cõdecenti honore & amplectibili adoratione. Illos enim, qui aliter aut contrarié sentiunt aut dogmatizant cõtra sanctas imagines, alienos Catholicæ ecclesiæ deputans prædico, & hæreticos annuncio.

Respõsio. Ecce vt supra diximus, secundum definitionem synodi confitentur se puram facere ecclesiæ Catholicæ confessionem in eo, vbi iste ex toto corde se dicit suscipere venerandas imagines, & cum decenti honore & adoratione amplecti: vt superius in definitione synodi dictum est: nequaquam secundum sidem nostram veram culturam, quæ decet solam diuinam naturam, sed quemadmodum signo pretiosæ & viuificæ Crucis, & sanctis Euãgelijs, & ceteris sacris ordinatis. Et ideo dixit, cum condecenti honore, & promisit se contrarios Catholicæ ecclesiæ, hæreticos annunciare.

In Actione Qvarta.

Cap. 11. Repreh. fio.

QVòd nulla auctoritate vigeat, neque in vllo authenticorum librorum reperiatur, quod illi dicunt per imaginem cuiusdam Polemonis quandam ab adulterij perpetratione coercitam fuisse: quod quidem æquare nituntur miraculo, quod fimbria Dominicæ vestis actum est, quam mulier contingens, exoptatam recepit sanitatem.

Respõsio. In hoc capitulo qui hæc scripserunt, incriminari moliuntur, & contradicere veritati nituntur. Quod probare nequaquam possunt de illis, quod æquare Polemonis miraculum auderent cum fimbria Dominicæ vestis. In synodo verò miraculum imaginis Polemonis de sermonibus episcopi sancti Gregorij Theologi, vbi de industria versum scripsit, ipsum ostensum est testimonium, & à Basilio Ancyræ, seu & à Taraso patriarcha Constantinopolitano, simul & à Nicephoro episcopo Dyrrhachij singulatim responsum est. Basilius quidem episcopus respondit sanctus Gregorius deiloquus pater, mirabilem putauit imaginem Polemonis. Et Patriarcha dixit: Etenim casti as ex peracta est. Nisi enim vidisset imaginem prostituta Polemonis, nequaquam ab adulterio recessisset. Simulque & Nicephorus episcopus respondit: Mirabilis imago & digna valde nimis, quoniam potuit mulierem eruere de abominabilis ludibrij operatione. Et post hæc sic alius Lector legit: Beati Antipatri episcopi Bostrorum ex Sermone de fluxu sanguinis, vbi post multam explanationem sanctus inquit: Adepta donum, titulum ex eis Christo, diuitias quidem medicis expendens, diuitias verò reliquas offerens Christo. Et post hæc sciterum separatim pro miraculo fluxuosæ mulieris patriarcha respondit: Sicut & imaginem quæ titulatur Christo eam offert, quemadmodum fluxuosa titulum. Similiter & Basilius episcopus respondit: Propriè dicere iubet & suscipit prolixè qui faciunt imagines. Tamen vestra à Deo inspirata veridica excellentia, ipsam synodum legi facere potest in Actione quarta, vtrum sic est, an non.

In Actione Sexta Tomo tertio.

Cap. 12. Repreh. fio. Exod. 31.

QVòd non pertineat ad imaginum adorationem, vt illi stultissimè & irrationabiliter putãt, quod per Legislatorem scriptum est: Ecce vocaui ex nomine Beseleel filium Huri, filij Hur, de tribu Iuda, & replebi eum spiritu sapientiæ & intelligentiæ ad perficiendum opus ex auro & argento, & dedi ei socium Ooliab filium Achisamech, &c.

Respõsio. Pro his firmissimis exemplis prædecessor noster sanctissimus dominus Gregorius secundus iunior Papa, in suo sacro Concilio (quod & in alio Concilio prædecessoris nostri domini Stephani Papæ, vnà cum sacerdotibus partium Franciæ atque Italiæ acto, susceptum & veneratum est) in eoipso præsidente sanctissimo ac beatissimo quondam domino Gregorio Papa per scnetipsum, similiter dixit: si contraria sentientibus, & irritas facere quærentibus antiquas patrum traditiones, saluti occurreret conuersio, sufficeret vtique ea, quæ superius à nobis ex patrum testimonijs vel sacris dicta sunt documentis. Sed quia videmus, quod mœrentes dicimus, plerosque tur batis mentibus statuta conturbare Ecclesiæ: ideo fratres carissimi extenditur sermo, & cupimus ad compescendam erroris insaniam adhuc ex veteribus documentis aliquid dicere. forsan resipiscent in quieti. In libro enim Exodi sic legimus: Locutus est Dominus ad Mosen, dicens: Loquere filijs Israel, vt tollant mihi primitias ab omni homine, qui offert vltroneus, accipietis eas. Hæc sunt aũt, quæ accipere debetis, & cetera per ordinẽ,

Exod. 25.

vsque

vsque ad duos Cherubim, qui erunt super arcam testimonij, cuncta quæ per te mandabo filijs Israel. Nam & aliud protulit testimonium ex libro tertio Regum, vt silent garrientes mandato Dei. A Salomone constructo templo, inter alia fecit in oraculo duos Cherubim de ligni Oliuarum. & infra: Et sculpsit in eis picturam Cherubim, & palmarum species, & anaglypha valde prominentia, & texit ea auro: & operuit tam Cherubim, quàm palmas & cetera auro. Ecce charissimi fratres, consideremus quid Deo mandante Moïses fecerit, quidve Salomon sapientissimus iussu construxerit diuino, &c. Quanto debemus puro corde & animo sculptum CHRISTVM Deum nostrum, sanctamque semper Virginem eius genitricem Mariam, Apostolos quoque vel omnes Sanctos Dei per eorum sacras effigies atque imagines colere vel adorare, & ad propitiandum nobis petere & relaxari delicta. Nos non ob aliud nomen imagines facimus & adoramus, sed pro nobis incarnato verbo Dei. Si autem manufacta omnia abijcienda sunt, neque arca fœderis, neque aurei & cælati Cherubini eius debuerunt recipi, quæ per Beteleel & Ooliab facta sunt iuxta præceptum Dei. Si verò illa suscepta sunt, & hæ imagines opportunè recipiuntur, quoniam secundum deum siunt. Vnde & operantur, sicuti & arca, multa miracula. Nam & arca & Cherubim, vt & hæc, sine anima erant, & manufacta, & sculpta. Sed sicut illic per illa operabatur deus, & glorificabatur, ita & hæ simili modo secundum visiones & reuelationes, Prophetarum coloribus distinctè efficiuntur. Et ne aliquis propter adorationem, quæ à prædecessoribus nostris sanctissimis Præsulibus promulgata est, oblitarare præsumat, sciat ipsos talem adorationem docuisse, qualem prædecessor noster sanctus Gregorius egregius doctor & Papa in epistola sua, quam in præfato Concilio domini Stephani Papæ Herulphus episcopus prouinciæ Galliarum ciuitatis protulit, vbi inter cetera Secundinum seruum Dei inclusum Galliæ docuit, dicens: Scimus quia tu imaginem Saluatoris nostri ideo non petis, vt pro deo aut quasi deum colas, sed ob recordationem filij Dei, vt in eius amore recolescas, cuius te imaginem videre consideras. Et nos quidem non quasi tante diuinitatem ante illam prosternimur, sed illum adoramus, quem per imaginem aut natum, aut passum, aut in throno sedentem recordamur. Et dum nobis ipsa picturæ quasi scriptura ad memoriam filium dei reducit, animum nostrum aut de resurrectione lætificat, aut de passione demulcet. Ideoque direximus tibi furtarias duas, imaginem Saluatoris, & sanctæ dei genitricis Mariæ, beatorumque Petri & Pauli Apostolorum continentes, per supradictum filium nostrum diaconum, & vnam crucem, & clauem pro benedictione à sanctissimo corpore Petri Apostolorum principis, vt per ipsum à malignosis detentus per cuius sanctum lignum munitum te esse credis, &c.

3. Reg. 6.

Li. 7. ep. 53.

In Actione Quarta.

Cap. 13. Repreh. fio.

QVòd Theodosius Myrensis episcopus ridiculosè & puerilitèr egerit, qui vt imaginum adorationem attraheret, somnia Archidiaconi sui in eadem Synodo retulit.

Respõsio.

Cui dubium est, quod in vetere & in nouo testamento pluribus per somnia futura reuelata fuerint? Sed vt de pluribus optimum vnum memoremus, sancti Ambrosij Mediolanensis episcopi testimonium proferimus, quin in expositione sanctorum martyrum Gerualij & Protalij, inter reliqua ait: Tertia verò nocte, confecto iciunijs corpore, non dormienti, sed stupenti quædam mihi apparuit tertia persona, quæ similis erat B. Paulo Apostolo, cuius vultus me pictura docuerat, &c. Hoc testimonium à Sergio sanctissimo quondam Archiepiscopo Ecclesiæ Rauennatis per Iohannem diaconum suum in præfato Concilio sanctæ recordationis omnibus Stephani prædecessoris mei pro sacrarum imaginum veneratione oblatum est.

Item sancti Gregorij Theologi in Ephitaphio Cæsarij fratris sui, inter cetera: Tunc Cæsarium meum videbo numquam abeuntem, numquam remeãtem, numquam labentem, numquam mitertum, sed splendidum, gloriosum, excelsum, qualis mihi & in visione apparuisti. Hoc dilecte fratrum mihi, &c. Sed vt S. Gregorius Papa in dialogis suis meminit de quibusdam beatissimis viris, atque religiosis feminis, simulque puellis, quòd sanctam dei genitricem Mariam atque principes Apostolorum Petrum & Paulum, & sanctos martyres viderint in transitu suo. Vnde eos cognouerunt, nisi per picturam, sicut & B. Ambrosius, vt superius exarauimus, dixit?

Oratio. 10.

In Actione Quarta.

DEliramentum errore plenum, quod de retrusa quodam dixerunt, qui dæmoni inrasse, & ipsum iurame. tum irritum fecisse perhibetur: cuius Abbas non mediocriter delirasse dinoscitur, dicens sei, commodius esse omnia in ciuitate lupanaria ingredi, quàm abnegare adorationem imaginis Domini, aut eius sanctæ genetricis. Cap. 14. Repreh. fio.

Hoc testimonium ex libro præcipui doctoris sancti Sophronij oblatum est, & nullus est, vt opinamur, inter orthodoxos Christianos, qui eis deiloquia dogmata, vel quodlibet explanationis opusculum respuere auderet. Respõsio.

Item S. Ioannis Chrysostomi in amputatione capitis S. Ioannis Baptistæ, inter cetera: Oportebat enim eum nõ vetare veneration em sacrarum imaginum.

Item in epistola S. Gregorij papæ ad Ianuarium episcopũ Caralitanum directa, vobis demonstrantes iam superius indicta exarauimus. Li. 7. ep. 5.

In Actione Secvnda.

INutile & dementia prolatum, & risu dignum dictum Agapij Cæsareæ Cappadociæ episcopi reprehẽditur in eo, quòd dixit: Scriptum est in nostris diuinis scripturis. Cap. 2. Repreh. fio.

Diuina scriptura pro salute hominum prædicari à fidelibus videtur. Et ideo eximamus quòd dixisset, in nostris diuinis scripturis, gloriam & decorem fideliter ex ipsis se habere desiderans, simulque ab eadem sacra Scriptura fedocẽte, quemadmodum in sanctorum Patrum opusculis scriptum est, &c. Respõsio.

S. Augustini de prouerbio Salomonis tract. inter cetera: Habent & ipsi sacramenta nostra, habẽt scripturas nostras, habent Amen & Alleluia nostrum, habent plerique Symbolum nostrum, &c.

In Actione Quarta.

INutile & demens, & errore plenum dictum, quod dicit: Qui deum timet, honorat omnino, adorat & veneratur sicut filium dei Christum dominum nostrum, & signũ Crucis eius, & figuram Sanctorum eius. Cap. 3. Repreh. fio.

Ex lib. B. Augustini de filio Abraham ducto ad Sacrificium, inter cetera: Non enim fruftra moti estis, cum hoc diceremus, Crux cornua habet. Sic enim duo ligna compinguntur in se, vt speciem crucis reddans. Sicut ergo in imagine crucis multis locis videmus vt fiant duo cornua, quibus infigantur manus, cornibus hærentem arietem crucifixum dominum videa, &c. Respõsio.

In eadem Actione.

DE eo, quòd idem Ioannes non rectè dixit: Per imaginẽ, quæ per colores apparet, adorantur foritudo eius & glorificatur, & ad memoriam veniemus de eius in terra præsentia. Cap. 4. Repreh. fio.

Item ex epist. S. Gregorij papæ, Secundino seruo Dei inclusso directa, inter cetera: Quòd imaginem illius, quem colis, tibi dirigendam per dilectium diaconum tuum rogasti, valde nobis tua postulatio placuit: quia illum in corde tota intentione quæris, cuius imaginem præ oculis habere desideras, vt visio corporalis quotidiana semper reddat exoptatum, & dum picturam vides, ad illum animo inardescas, cuius te imaginem videre consideras, &c. Respõsio. Li. 7. ep. 13.

In Actione Qvinta.

DE eo, quòd dicunt, eiusdem criminis reus esse, qui imagines ispernit, culus & Nabuchodonosor, qui ossa regum Iuda protulit è sepulcris, & Iudaici regis oculos occidit is filijs erruit, & Cherubim de templo abstulit. Cap. 5. Repreh. fio.

Iam

Respõso. Iam per epistolam sancti Gregorij Papæ superius exaraui-mus, qualiter imagines non sunt spernendæ, sed venerandæ. Vnde prædecessores nostri sæpiùs dicti sanctissimi pontifices in sacris Concilijs talem dedere sententiã: Si quis sanctas imagines domini nostri Iesu Christi, & eius genitricis, atque omnium Sanctorum secundùm sanctorum patrũ doctrinam venerari noluerit, anathema sit.

In Eadem Actione.

Cap.6. Reprehen sio. DE eo, quòd secundùm Demetrij diaconi dictum, incaute & inordinatè parentes eorum egerunt, duos libros inargentatos, eò quòd quiddam de imaginibus in his continebatur, comburentes, & alterius libri duo folia præciderunt.

Respõsio. Hoc proprium hæreticorũ factum demonstratur, quẽadmodùm in eorum pseudosyllogo sub quondam Constantino hæretico Imperatore delirauerunt.

Sancti Cyrilli ex epistola ad Successum episcopũm Neocæsareæ, inter cætera: Deficientes aduersus has increpationes machinati sunt aliquid amarum, & hæretica impietate dignum. Corrumpentes enim epistolam, & quædam auferentes, & quædam addentes ediderunt, vt putaretur memorabilem illum similia centire Nestorio, & qui cum eo, &c.

Act. 2. Item sanctæ sextæ synodi in tertia Actione, inter cætera: Sermo sanctæ memoriæ Mennæ Archiepiscopi Constantinopoleos ad Vigilium beatissimum Papam Romanum de eo, quòd vna sit Christi volũtas. Et exurgentes legati Apostolicæ sedis Romæ, exclamauerunt: Pijssime domine, falsatus est præsens liber quintæ synodi, &c.

Item fertur in ipsa sancta sexta synodo: Sancta sexta synodus dixit: Ecce & hoc testimonium sancti patris peremisti. Non congruit orthodoxis ita circumtruncatas sanctorũ Patrum voces defiorare: hæreticorum potiùs proprium hoc est. Macarius hæreticus dixit, Et iam dixi, quia quærens instabilire intentionem meam, hoc modo defloraui. Sancta synodus exclamauit: Hæreticum se ipsum manifestè demõstrauit, &c.

In Eadem Actione.

Cap.7. Reprehen sio. DE eo, quòd in eodem libro in tabulis argenteis, Leontius à secretis imagines cernens, antiquissimum & ingenio sissimum fui erroris emolumentum se inuenisse gloriatus est.

Respõsio. Actio.8. Item ex eodem sancto sexto Concilio inter cætera: Cõstantinus pijssimus Imperator, & sancta synodus dixerunt: Edicat Macarius, vt quid hæc quæ necessaria sunt, circuncidit de testimonio sancti & probabilis patris? Macarius hæreticus dixit: Ego testimonia quæ defloraui, secundùm proprium intentum defloraui. & pòst pauca: sancta synodus dixit: Ecce benignissime domine, & hoc testimoniũ abscidit. Namq; post testimonia per iussionem vestræ fortitudinis relegantur, ostendent defloratione eius obumbrata, &c.

In Epistola Imperatoris.

Cap.8. Reprehen sio. DE eo, quòd Constantinus & Irene in epistola sua venerabili Papæ vrbis Romæ scripserunt: Rogamus tuã paternitatem, & maximè Deus rogat, qui nullum hominem vult perire.

Respõsio. Luc.22. In sancto Euangelio ita ait Dominus: Simon, ecce Satanas expetiuit vos, vt cribraret sicut triticum. Ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua: & tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos, &c.

2.Cor.5. Item in epistola beati Pauli Apostoli, inter cætera: Quoniam quidem Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi, non reputans illis delicta ipsorũ, & posuit in nobis verbum reconciliationis. Pro Christo ergo legatione fungimur, tanquam deo exhortante per nos. Obsecramus pro Christo, reconciliamini Deo.

Item sancti Ioannis Chrysostomi in sermone de Ascensione Domini, inter cætera: Dicse quòd non nostra deprecatione, qui eum offenderamus, fed postulatu eius, qui iuste nobis fuerat iratus, pax facta est. Pro Christo namque, ait Apostolus, legatione fungimur, tamquam Deo rogante per nos. Quid hoc est? ipse rogat, qui iniuriam passus est? Valde, inquit. Nam Deus clemens, & ipse tamquam misericors pater deprecatur. Et vide qui medius est, qui reconciliator accessit, non angelus, non archangelus, sed ipse filius deprecantis, &c.

Homil.5. Item eiusdem sancti Ioannis Chrysostimi in interpretatione Epistolæ ad Romanos, inter cætera: Quid enim post hæc? Iam non Prophetas, iam nõn Angelos, iam non Patriarchas, sed ipsum misit filium, & accessit & ipse veniens; & nec sic extinxit amorem, sed accendit amplius, & manet rogans. & infrà: Et clamat Paulus dicens: Pro Christo enim legatione fungimur, tanquam Deo exhortante per nos. Obsecramus pro Christo, reconciliamini Deo, & post pauca: Consideremus quoties eum iniuria affecerimus post millia bona, cum tamen perstiterit rogans: quoties eum transgressi simus, cum tamen ipse non negligat nos, &c.

In Actione Quarta.

Cap.9. Reprehen sio. DE eo, quòd præfatus Ioannes dixit: In hominis forma luctatus est cum ipso, & vocauit eum Israel, quod est interpretatum, mens videns Deum.

Gen.32. Respõsio. Orat.34. Gen.28. Ex libro sancti Gregorij Theologi de Deitate, inter cætera: Iacob enim scalam excelsam vidit. & post pauca: Et quasi cum homine, Deo colluctabatur. & pòst cætera: Et certamen pietatis translationem vocationis accepit, transnomi natus pro Iacob Israel, &c.

Item sancti Augustini de luctatione Iacob cum Angelo inter cætera: Tenebat ergo & luctabatur, quali cum carnali habitu Iacob amplecti volens. Ille autem dicebat: Dimitte me carnaliter, quia ecce iam mane est, vt spiritaliter illumineris, &c.

In Eadem Actione.

Cap.10. Reprehen sio. QVòd non rectè sentiant qui dicunt, Si secundùm Mosis legitimam traditionem præcipitur populo, purpura hyacinthina in fimbrijs in extremis vestimentis populi, ad memoriam & custodiam præceptorum: multò magis nobis est per assimilatam picturam sanctorum virorum videre exitum conuersationis eorum, & horum imitari fidem secundùm Apostolicam traditionem.

Hebr.13. Respõsio. Li.9.ep.9. Homil.10. Credimus quia incognitum non habetis illud, quod sanctus Gregorius Papa, vt superius exaraui-mus, in epistola sua dixit: Et quia in locis venerabilibus Sanctorum depingi historias non fine ratione vetustas admisit. Et quatenus iterum, dum super Ezechielem Prophetam tractaret de distinctione sacri eloquij, adiunxit: Scriptura sacra cibus nostri est & potus. & pòst pauca: In rebus enim obscurioribus, quę intelligi nequeunt nisi exponantur, cibus est: quia quicquid exponitur vt intelligatur, quasi manditur vt glutiatur. In rebus verò apertioribus potus est. Potum enim non mandendo glutimus. Apertiora ergo mandata bibimus, quia etiam non exposita intelligere valemus, &c. Vnde & à prædecessoribus meis sanctissimis pontificibus in eorum sacris Concilijs expositum est, de veteribus historijs inter plura promulgantibus: Si verò illa fuscepta sunt, & hę imagines oportunè fuscipiuntur, quoniam secundùm Deum fiunt. Vnde & operantur, &c.

In Actione Quarta.

Cap.11. Reprehen sio. QVòd non benè Ioannes presbyter senserit, qui vt imaginum adorationẽ adstrueret, dixit: Et Iesu Nauę duodecim lapides statuit in Dei memoria.

Respõsio. Iosue 7. In libro Iosue scriptum est: Iosue verò scidit vestimenta sua, & cecidit pronus in terram coram arca Domini, vsque ad vesperum, tam ipse, quàm omnis Israel, miseruntque puluerem super capita sua. & pòst pauca: Dixitque dominus ad Iosue: Surge, cur iaces pronus in terra? Peccauit Israel, & prævaricatus est pactum meum. & iterum pòst pauca: Surge, sanctifica populum tuum, & dic eis, Sanctificamini in crastinum, &c. Ecce prostratus ante arcã fœderis Iosue, exlauditus est. Vnde melliflua doctor sanctus Gregorius Pa-

Li.7.ep.51. pa in epistola sua, de qua superiùs exarauimus, Secundino seruo Dei in Gallijs incluso directa, inter cætera monuit, dicens: Et nos quidem non quasi ante diuinitatem, ante ipsam prosternimur, sed illum adoramus, quem per imaginem aut natum, aut passum, aut in throno sedentem recordamur, &c.

Cap.12. Reprehen sio. Respõsio. Lib.4.c.1. Quòd nõ sit æqualis adorstio, vt illi dicunt, Nathan prophetæ erga Dauid regem, adorationi imaginum.

Ex libro sancti Gregorij Papæ super Iob, inter cæteras ita cùm in sacro eloquio sola historia aspicitur, nihil aliud quàm facies videtur: sed si huic assiduo vsu coniungimur, e tius nimirùm mentem quasi ex collocutionis familiaritate penetramus. Dū enim alia ex alijs colligimus, facilè in eius verbis agnoscimus, aliud esse quod intimant, aliud quod sonant. Tanto autem quisq; nostrùm illius extraneus redditur, quanto in sola eius superficie figitur, &c.

Item in eodem libro inquit: Quid per Dauid, qui manu fortis vel defensor dabilis interpretatur, nisi Redemptor noster accipitur? Quid per eius domum, nisi Ecclesia designatur? & post pauca: Inquisitio enim diuinitatis domini, fons occultus est: appàritio verò incarnationis ipsius, fons patès. Quid autem per Ierusalem, quę visio pacis accipitur, nisi eadem sancta Ecclesia demõstratur? In ipsa enim mundi corde dominum contemplantur, de quo scriptum est: Ipse est enim pax nostra, qui fecit vtraq; vnum, &c.

Ephes.2. Cap.13. Reprehen sio. Respõsio. Quòd sententia Ioannis Constantinopolitani, quam illi in testimonium adorandarum imaginum trahunt, non ad id, quod illi putant, pertinere dinoscitur.

Multæ sententiæ sancti Ioannis Constantinopolitani in sæpius nominata referuntur synodo, & qualis ex ipsis sit, quæ non ad id quod putauerunt, pertinent, filuerunt. Nam in prædecessorum nostrorum sanctorum pontificum Concilijs sancti Ioannis Chrysostomi ita fertur sententia, inter cætera: Omnia tibi ministrant homini, magis autem imaginique: quia & quando Imperiales vultus & imagines in ciuitate introeunt, obuiant iudices & senatus cum laude & timore, nõ tabulam venerantes, neq; fusę cæræ scripturam, sed vultum Imperatoris: sic & mundi hominum non terrenam speciem honorantes, sed cœlestem vultum veneremur, &c.

In Actione Quarta.

Cap.14. Reprehen sio. QVòd iudices, qui in præfata synodo fuerunt, insolenter & incongruè artem pictoriam extollere conati sũt, dicentes: Pia est enim ars pictoris, & nõ rectè eam quidam insipienter detrahunt. Ipse enim pater pictorem pię agentem commendat.

Respõsio. Beatum Asterium toto Oriente sanctum habemt, & dum de gestis sanctæ Euphemiæ sermonem fecisset, laudauit eius martyrium, sicut per ordinem videràt illud liquidiùs pictum. Et ideò similiter & illi ipsam laudauerunt picturam: aduersùs hæreticos dicentes: Quia insipienter eam detrahũt.

Orat.6. Sancti Gregorij Theologi in sermone de beato Gregorio Nysseno, inter cætera: Putas ergo sufficiunt hæc, aut & breuiter virum nobis sermo describet? Si oportet, quemadmodùm studiosi pictores mukories committentes colores, vt perfectiorem nobis sermonis formam addam, & describã vobis purissimum & manifestissimum, &c.

-Item sancti Ioannis Chrysostomi in sermone in cœna Domini, inter cætera: Nam sicut pictores pingendam tabulam vestigijs quibusdam obumbrare consueuerunt, & sic colorum varietate perficere ita & Christus facit. In mensã & typi Paschæ describit, & Paschæ veritatis ostendit, &c.

2.Cor.6. Item ex libro sancti Augustini de Prouerbio Salomonis, inter cætera: Os nostrum patet ad vos, ó Corinthij. Os suum aperuit attentè, & ordinem posuit linguæ suæ, laudãs creaturam tanquam creaturam, creatorem tanquam creatorem, Angelos tanquam Angelos, cœlestia tanquam cœlestia, terrestria tanquam terrestria, &c.

In Eadem Actione.

Cap.16. Reprehen sio. INVTILE & mendacio plenum dictum Ioannis presbyteri & legati Orientalium, dicentis, Non contrauent pictores scripturis: sed quicquid scriptura dicit, hæc demõstrant, quatenus concordes sint scripturis.

Respõsio. Lib.7.ep. 109. Iad.2 Iam sæpius superius exarauimus, qualiter per sacram epistolam suam, Sereno episcopo Massiliensi directam, sanctus Gregorius eximius doctor & Papa, inter cætera docuit: Ac deinde subiungendum, quia picturæ imaginum, quæ ad ædificationem imperiti populi factæ fuerant, ve nescientes literas, ipsam historiam intendentes, quid dictum sit discerent, &c.

Item sancti Ioãnis Chrysostomi in interpretatione Psalmi 50. cuius initium: Pictores imitantur arte naturam, & colores coloribus permiscentes, vitibiles corporum depingũt imagines. & pòst pauca: Et Imperatorem sedentem, & barbarum subditum, & gladium acutum, & fluuios decurrẽtes, & campos varijs coloribus adornatos, & omnia quæ videntur per artem imitantes, mirabilem historiam videntibus præstant, &c.

In Actione Quinta.

Et inuentum est in Quarta.

Cap.18. Reprehen sio. FALSISSIMUM & omni ridiculo dignum dictum Ioannis presbyteri, qui non minus cæteris in imaginum adoratione insanitle dinoscitur. Ait enim: Qui adorat imaginem, & dicit, Quoniã hic est Christus filius Dei, non peccat.

Respõsio. Sancti Augustini in Psalmi 86. explanatione, inter cętera: Angustias enim omnia penè corpora patiuntur, nec vbique esse possunt, nec semper: Diuinitas autem quæ vbique præsto est, vndique ad eam poteſt duci similitudo, & totum poteſt esse in similitudinibus, quia nihil eorum est in proprietatibus. Numquid Christus est ianua, quemadmodum videmus ianuas factas à fabro? non vtique, & tamen dixit: Ego sum ianua. Aut numquid sic est pastor, quomodò videmus pastores istos præpositos pecorum, &c.

Ioan.10.

Ex Sensv.

QVòd illi libri, Vitæ patrum, quorum auctores ignorantur, non prorsus idonei intelligãtur ad testimonia danda, & ad hæc, quæ in contentionem veniunt, confirmanda.

Item ex libro sancti Augustini de Quæstionibus in Euangelio secundum Lucam, inter cætera: Vasa eius in domo, sunt sensus carnales, quibus ad inuestigandã veritatem, quæ intellectus capitur, multi vtentes penitus erraverunt, &c. Vitæ enim patrum sine probabilibus auctoribus minimè in ecclesia leguntur. Nam ab orthodoxis titulatæ & suscipiuntur & leguntur. Magis enim passiones sanctorum martyrum sacri canones censuerunt, vt liceat eas etiam in Ecclesia legi, cum anniuersarij dies eorum celebrantur.

Cap.18. Reprehen sio. Quòd non bonam habeant memoriam, qui vt non obiuiscantur sanctorum, vel certè ipsius Domini, idcircò imagines erigunt.

Respõsio. Ex commentario sancti Hieronymi in Matthæum Euangelistam, inter cætera: Ititumodi homines, dum volunt alterius imperitiam reprehendere, ostendunt suam. Quamuis enim tenuis humor & liquens esca, tamen cum in venis & artubus concocta fuerit & digestia, per occultos meatus corporis, quos Græci πόρους vocant, ad inferiora delabitur, & in secessum vadit, &c.

Item sancti Augustini in interpretationem Psalmi 98. inter cætera: Sion dicta est ciuitas, quæ est Hierusalem: dicta autem ex interpretatione quadam nomẽ accipiens, quia Sion speculatio dicitur, id est visio, & contemplatio. Speculari enim, prospicere est, vel conspicere, vel intendere vt videas. Est autem Sion omnis anima, si intendit videre lucem quæ videnda est. Nam si ad hanc attenderit, tenebratur: si ad lucem illius attenderit, illuminatur. Quia tamen manifestum est, Sion ciuitatem Dei esse, quæ est ciuitas Dei, nisi sancta Ecclesia? &c.

Interrogatio.

Cap.19. Vt scientes nos faciant, in veteri vel nouo Testamento, aut in sex synodalibus Concilijs iubeatur imagines facere, vel factas adorare.

Responsio.

Nos quidem infra scientes facimus, sicuti iam fecimus, qa & in veteri, & in nouo Testamẽto, siue in sex synodalib' Concilijs semper venerandæ faciunt sacræ imagines, & sanctæ, inter sancta sanctorum titulabantur. Nam illi nobis dicere debebant, in quali de ipsis sex synodalibus Concilijs reprehensæ sint sacræ imagines. Enimuerò in primo sancto Concilio sepius ostensum est, quia sanctus Siluester Papa, & Constantinus Christianissimus Imperator venerati sunt sacras imagines, & cum nomine Christianitatis palam coram omnibus fideliter, atq; mirabiliter eas ostenderunt: & à tũc vsque hactenus sanctorum Pontificum, videlicet Siluestri, Marci, & Iulij miræ magnitudinis sanctæ eorum ecclesiæ apud nos sunt depictæ, tam in musiuo, quamq; in cæteris historijs cum sacris imaginibus ornatis. Item in sancto I. Cõcilio sanctus Damasus elegantissimus Papa propriam suam fecit Ecclesiam, cuius S. Gregorius Papa meminit in Dialogis, quæ ex nomine conditoris, Damasi vocatur: similiter à tunc vsque hactenus historijs sacris & imaginibus pictam habemus. Iterum & de sancto tertio Concilio, sanctus Cœlestinus Papa proprium suum cœmeterium picturis decorauit. Magis autem successor eius beatus Sixtus Papa fecit basilicam sanctæ Dei genitricis Mariæ, cognomento Maiorem, quæ & ad Præsepe dicitur. Simili modo & ipse tam in metallis aureis, quamque in diuersis historijs, sacris decorauit imaginibus. Sed & per rogatum eius, Valentinianus Augustus fecit imaginem auream cum duodecim portis, & Saluatore, gemmis pretiosis ornatam, quam voto gratiæ super confessionem beati Petri Apostoli statuit. & tunc vsque hactenus apud nos ab omnibus fidelibus venerantur. Itemque de sancto quarto Concilio, egregius atque mirificus prædicator sanctus Leo Papa & ipse fecit Ecclesias, quas in musiuo & diuersis historijs, seu imaginibus pingens decorauit. Magis autem in basilica beati Pauli Apostoli, arcum ibidem maiorem faciens, & in musiuo depingens Saluatorem dominum nostrum Iesum Christum, seu viginti quatuor Seniores nomine suo verſibus decorauit: & à tunc vsque hactenus fideliter à nobis venerantur. & de sancto quinto Concilio sanctissimus Vigilius Papa in Lateranensi Patriarchio basilicam faciens, pulcherrimè eam decorauit in picturis, tam in historijs, quamque in sacris imaginibus. Multò ampliùs verò eius sanctissimi successores dominus Pelagius, atque dominus Ioannes miræ magnitudinis Ecclesiam Apostolorum à solo ædificantes, historias diuersas tam in musiuo, quàm in varijs coloribus cum sacris pingentes imaginibus, & à tunc vsque hactenus à nobis venerantur. Sed & sanctus Gregorius Papa in monasterio suo pulchrum fecit Oratorium, & ipsum diuersis historijs pingi fecit, atque sacras ibidem erexit imagines: vbi & cum beato Eleutherio pro egritudine stomachi sui ingressus, in oratione pariter exauditi sunt. Et ille vir sanctus Eleutherius, quem dicunt & mortuũ fuscitasse, ante ipsas sacras imagines se prosternens, diuinam exorare clementiam cum sancto Gregorio non dubitauit: sed fidè ferentes perfectã, pariter exauditi sunt, & vsq; apud nos hactenus venerãtur. Sed & ecclesia Arianorũ, cuius ipse sanctus Gregorius in Dialogis suis meminit, placuit eidem sancto Gregorio, vt in fide Catholica introductis illic beati Sebastiani & sanctæ Agathæ martyrum reliquijs, dedicari debuisset, quod & factum est. Et post miraculum, quod in eadem ecclesia factum est, diuersis historijs ipse beatus Gregorius pingi fecit eam, tam in musiuo quàm in coloribus, & venerandas imagines ibidem erexit, & à tunc vsque hactenus venerantur. Si enim voluerimus enarrare per ordinem, nostri prædecessores Pontifices quantas Ecclesias fecerunt vsque nunc, mirificè in eis sacras imagines erigentes, atque diuersas historias pingentes, necnõ & venerantes, Apostolicè audemus dicere, deficiet nos tempus enumerandi, at que eorum ædificia cum sacris imaginibus explanandi. In sexto verò sancto Concilio non solùm contemnere non sunt ausi, sed etiam easdem sacras imagines venerantes statuerunt, agnum Christum Deum nostrum secundùm humanam figuram, & in imaginibus nunc pro veteri agno retitulari. Quapropter S. Ambrosius Mediolanensis episcopus in lib. 3. de Fide, inter cætera pro huiusmodi docuit: Seruemus ergo præcepta maiorum, nec hæreditaria signacula auti rudis temeritate violemus. Librum signatum illum prophetricum non seniores, non Potestates, non Angeli, non Archangeli aperire ausi sunt soli Christo explanandi eius prærogatiua seruata est. Librum sacer dotalem quis nostrum relinquere audeat, signatum à confessoribus, & multorum iam martyrio confectum? Quem qui refrignare coacti sunt, postea tamen damnata fraude lignárunt. Qui violari non ausi sunt, confessores & martyres extiterunt. Quomodò fidem eorũ possumus denegare, quorum victoriam prædicamus? Nemo metuat, nemo formidet, &c. Si verò hæretici sanctam Catholicam & Apostolicam Ecclesiam non oppugnassent, sancta sex Synodalia Concilia necesse fieri non fuissent. Similiter si à Leone & Constantino hæreticis imperatoribus ipsa sancta Catholica & Apostolica Ecclesia pro sacris imaginibus non fuisset oppugnata, prædecessores mei sanctissimi Pontifices Concilia nequaquam fecissent, neq; nos postmodum fieri annueremus, nisi pro tot millibus animarum, quæ in hæresi manẽtes, & quotidie in eam deficientes, in laqueo pericli tabantur diaboli. Sicut enim in sancta quarta Synodo definitum est, pro vera fide dicentibus ita: Quam nos à nostris maioribus traditam, debemus cum omni competenti deuotione defendere, & dignitatem propriæ venerationis beato Apostolo Petro intemératam & in nostris temporibus conseruare, quatenus beatissimus Romanæ ciuitatis episcopus, cæi principatum sacerdotij super omnes antiquitas contulit, locum habeat ac facultatem de fide & sacerdotibus iudicare. Et ideò prædecessor noster sanctissimus Gregorius iunior Papa, scribens ad Leonem & Constantinum hæreticos Imperatores: Pro sacris imaginibus, inquit, omnia & ipsa nostra tradimus, fi contigerit, corpora. Nam nunquam nouitatem recipimus, aut à religione paterna vlla declinamus ratione. Diuina enim vox interminatur, quæ per omnia debet præcaueri: Si totum mundum quis lucretur, & animæ fuæ faciat detrimentum, lucratus est nihil.

Item & in alia sua epistola pro ipsis sacris imaginibus rationabiliter eos increpans, inter cætera dixit: Legitur namq; dixisse quidam doctissimus ac venerabilis pater, quia duo sunt, quibus principaliter hic regitur mundus, auctoritas vilicet sacrata Pontificum, & regalis potestas. In quibus tantò grauius pondus est sacerdotum, quantò etiam pro ipsis regibus hominum in diuino reddituri sunt examine rationẽ. Et idcirco nequaquã nos quilpiam terminos patrum nostrorũ transgredi facere valebit, neq; nouitates vocum imponere: sed in ea orthodoxa fide, quam fuscepimus, manentes, & olitanam traditionem amplectentes, prædecessorum nostrorũ sanctissimorum Pontificum proculdubio veneramur & tenemus pro sacris imaginibus Concilia, nullũ quemlibet ibi exinde contrarium fermonem fuscipientes, neq; rationem reddentes. Nam S. Gregorius mellifluus doctor in Homilia super Ezechielem Prophetam, dum de intellectu sacri eloquij per temporũ incrementa pollente tractaret, adiunxit: Pertransibunt plurimi, & multiplex erit scientia. Sancti patres, quos per sacram Scripturam cognoscimus, ante legem quidẽ in vnius Dei cognitione saluati sunt, perfectam vitæ simplicis obedientiam habentes, & sæpè videndo Angelos, iam aliquid de contemplatione tangentes. Data autem lege, sancti patres etiam in decẽ tunt mandatis eruditi, vt per cognitionem vnius Dei, etiam in legis se operibus exercerent. Superueniente autem gratia per Testamentum nouum, omnis fidelis populus vnum Deum Trinitatem esse cognouit, & virtutem Decalogi in eius agnitione compleuit. Vnde sciendum nobis est, quia & per incrementa temporum creuit scientia spiritalium patrum. Plus namque Moses, quàm Abraham: Plus prophetæ, quàm Moses: plus Apostoli, quã Prophetæ in omnipotentis Dei scientia eruditi sunt. Faliorũ hæc ipsa scripturæ testimonijs non affirmo. Pertransibit, inquit, plurimi, & multiplex erit scientia. Sed hæc eadẽ quæ de Abraham, Mose, Prophetis & Apostolis dixim', ex eiusdem scripturæ verbis, si possumus, ostendamus. Quis enim nesciat, quia Abraham cum Deo locutus est? & tamen ad Mosen Dominus dicit: Ego sum Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Iacob: & nomen meum Adonai non indicaui eis. Ecce plus Mosi quàm Abrahæ innotuerat, qui illud de se Mosi indicat, quod se Abrahæ non indicasse narrabat. Sed

Lib. 3. Dialog. ca. 33.

Lib. 3. c. 30.

Hebr. 11.

Lib. 3. c. 7.

Apoc. 5.

Synodi cõtra Iconomachos.

Matt. 16.

Gelasius Papa in epist. ad Anastasium imp.

Homil. 16.

Dan. 12.

Dan. 12.

Exo. 3. & 6

Psalm.118. videamus si Prophetę, plus quàm Moses, diuinam scientiam apprehendere potuerunt. Ecce Psalmista dicit: Quomodo dilexi legem tuam Domine? tota die meditatio mea est. at que subiungit: Super omnes docentes me, intellexi, quia testimonia tua meditatio mea est. & iterum: Super seniores intellexi. Qui ergo legem meditari se memorat, & super omnes docêres se ac super seniores intellexisse testatur, quia diuinam scientiam plus quàm Moses accepit, manifestat. Quo modò autem oštenfuri fumus, quia plus sancti Apostoli edocti fint, quàm Prophetæ? Certè veritas dicit: Multi reges
Luc.10. & Prophetę voluerunt videre quæ videtis, & non viderunt. Plus ergo quàm Prophetæ de diuina scientia nouerunt, quia quod illi in solo spiritu audierant, ipsi etiam corporaliter
Dan.12. videbant. Impleta itaque est ea, quam diximus, Danielis sententia, quia pertranlibunt plurimi, & multiplex erit sciêtia. Quanto enim mundus ad extremitatem ducitur, tanto no-
Lib.34.c.6 bis æternæ scientiæ aditus largius aperitur, &c.

Item sancti Gregorij super Iob, inter cætera: Sancti quippe doctores, qui ad virtutem & alios instruunt, hostes deuorant, dum eos intra corpus suum per vim conuersionis immutant: quos lapidibus fundæ fubijciunt, quia dum fortes quoſque in sancta Ecclesia viros instituunt, per eos aduersariorum superbientium pectora dura confringunt. Quid nãque per fundam, nili sancta Ecclesia figuratur? Funda namque dum in gyrum mittitur, ticut de illa lapides exeunt, quibus aduerſariorum pectora feriãtur: ita sancta Ecclesia dum volubilitate temporum per tribulationum circumitum ducitur, fortes ex illa viri prodeunt, quibus quaſi lapideis ictibus iniquorum corda tundantur.

In Actione Septima.

Cap.20. Reprehen ſio. QVanta ratione mysterium Dominicæ Crucis ab imaginibus diſtet, quas quidem illi eidem æquiparare contendunt.

Refpõſio. S. Ambroſij Mediolanenſis epiſcopi ex libro de Incar
Cap.7. natione, inter cætera: Nunquid cum & diuinitatem eius ad
1.Cor.13. oranus & carnem, Chriſtum diuidimus? Nunquid cùm in
1.Cor.1. eo imaginem Dei Crucemque veneramur, diuidimus eum? Apoſtolus certè qui de eo dixit: Quoniam etſi crucifixus eſt
Lib.1.c.4. ex infirmitate, viuit tamen ex virtute Dei, ipſe dixit, quia nõ diuiſus eſt Chriſtus, &c.

Item eiuſdem S. Ambroſij ex libro primo de Fide, inter cætera: Imaginem Apoſtolus dicit, & Arius dicit eſſe diſſimilem? Cur imago, ſi ſimilitudinem non habet? In picturis nolunt homines eſſe diſſimiles, & Arius diſſimilem patrem
Sap.7. contendit in filio. & pôſt pauca: Prophetæ dicunt: Splendor eſt enim lucis æternę, & ſpeculum ſine macula Dei maieſtatis, & imago bonitatis illius, &c.

Li.7.ep.34 Item ex epiſtola S. Gregorij Papæ Leontio exconſule miſſa, inter cætera: Oleum quippe ſanctæ Crucis, & aloes lignum ſuſcepimus: vnum, quod tactũ benedicat; aliud, quod per incenſum benè redoleat. Decebat igitur, vt bonus vir ea tranſmitteret, quæ iram nobis Domini placare potuiſſent. & pôſt pauca: Præterea benedictionem vobis ſancti Petri Apoſtolorum principis, clauim ſacratiſſimi ſepulchri eius, in qua benedictio de catenis illius eſt inſerta, tranſmiſimus: vt quod eius collum ligauit ad martyrium, hoc veſtrum ab omnibus peccatis ſoluat.

In Fine Libri.

Cap.21. Reprehen ſio. Refpõſio. Prouer.8. DE eo, quòd Conſtantinus & Irene in ſuis ſcriptis aiũt, Per eum, qui conregnat nobis, Deus.

Ex prouerbijs Salomonis, inter cætera: Meum eſt conſilium & æquitas, mea prudentia, mea eſt fortitudo. Per me reges regnant, & legum conditores iuſta decernunt. Per me principes imperant, & potentes decernunt iuſtitiam. Ego diligentes me diligo. & pôſt plurima: Miſericordia & veritas cuſtodiunt regem, & roboratur clementia thronus eius, &c.

In Actione Qvarta.

Cap.22. Reprehen ſio. DE eo, quòd non benè intelligant hoc, quod dictũ eſt, Dominũ Deum tuum adorabis, & illi ſoli ſeruies: vt adorationem quaſi abſolutè diceret, & ſeruitium ipſi ſoli dixiſſet.

Refpõſio. S. Ambroſij Mediolanenſis epiſcopi, ex libro de Fide 5.

inter cætera: Cum legimus, Dominum Deum tuum adorabis, & ipſi ſoli ſeruies: vtrùm Chriſtum non adorandum, & Chriſto non exiſtiment ſeruiendum? Quòd ſi illa, quæ adorauit eum, Chananæa impetrare meruit quod poposcit, & Paulus Apoſtolus, qui ſeruum ſe Chriſti prima ſcriptorum ſuorum præfatione profiteur, Apoſtolus eſſe meruit, nõ ab hominibus, neque per hominem, ſed per Ieſum Chriſtum: dicant quid arbitrentur ſequendum: vtrùm cum Ario malinefibi ſocietatem eſſe perfidiæ, vt ſolum & verum Deum Chriſtum negando oſtendant, quia nec adorandũ eum, nec ſeruiendum ei iudicent: an verò conſortium malint habere cum Paulo, qui ſeruiendo atq; adorando etiam Chriſtũ, vtique ſolũ verum Deum voce affectuque non diffitebatur, quem pio ſeruitio fatebatur? Quòd ſi quis dicat, Quoniam Deum patrem adoret & filius, quia ſcriptum eſt: Vos adoratis quod neſcitis, nos adoramus quod ſumus: conſideret quã do, & apud quem, & cuius ſuſcepto loquatur affectu, &c. Ioan.4.

In Eadem Actione.

Cap.22. Reprehen ſio. Refpõſio. 1.Cor.3. Ephe. 2. Dan.9. QVòd cùm Deus illocalis ſit, illi tãmùs docîè dixerint: Veneramur & adoramus ſic locum Dei.

Beati Auguſtini in explanatione Pſalmi 86. inter cætera: Fundamentum, in quit Apoſtolus, nemo poteſt ponere, præter id quod poſitum eſt, quod eſt Chriſtus Ies vs. Quomodò ergo fundamenta propherę & Apoſtoli? & quomodò fundamentum Chriſtus Ieſus, quo vſteriùs nihil eſt? Quomodò putamus, niſi quemadmodũ apertè dicitur Sanctus ſanctorum, ſic figuratè fundamentum fundamentorũ? Si ergo ſacramenta cogites, Chriſtus ſanctus ſanctorum: ſi gregem ſubditum cogites, Chriſtus paſtor paſtorum: ſi fabricam cogites, Chriſtus fundamentum fundamentorum. & pôſt pauca: Diuinitas autem, quæ vbiq; præſto eſt, vndique ad eam ducì poteſt ſimilitudo, & totum poteſt eſſe in ſimilitudinibus, quia nihil horum eſt in proprietatibus, &c.

Item eiuſdem S. Auguſtini ex lib. 2. de Trinitate, inter cætera: Quid enim ſibi vult, quod ait Dominus: Ecce locus eſt penes me, & ſtabis ſuper petram? Quis locus terrenus eſt penes Dominum, niſi hoc eſt penes eum, quod cum ſpiritaliter attingit? Nam quis locus non eſt penes Dominum, qui attingit à fine vſq; ad finem ſortiter, & diſponit omnia ſuauiter? &c. Lib 2. c.17 Exod.33. Sap.8.

Item ſancti Ioannis Chryſoſtomi de ſermone ſancti Pauli Apoſtoli, vbi ait: Nõ quod volo, hoc agor: & quoniam Iacob figura factus eſt Chriſti, inter cætera: venit in medio fluminum, & vt vidit ſomnium, dixit: Non eſt hic aliud, niſi domus Dei. Etenim non vidiſti ædificium, ſed ſcalam. Sed quoniam ſciebat, quia ſcala figura eſt Ecclefiæ, dicebat: Hæc domus Dei, hæc Ecclefia eſt. Et vnde hæc domus Dei Ecclefia eſt, dicit Paulus Timothæo hæc ſcribens: Spero venire ad te citò. Si autem tardauero, vt ſcias quomodo te oporteat in domo Dei conuerſari, quæ eſt Ecclefia Dei viui, &c. Rom.7. Gen. 28. 1.Tim.3.

In Eadem Actione.

Hæc q̃ ſequuntur, deſiderantur in Satiana edit. Cap.24. Reprehen ſio. Ezech. 41. Refpõſio. QVòd enim habeo quod dicitur Salomon in templo fecîſſe boues, & leones; imaginum adoratio firmari poſſit, vt illi dicunt, qui in earum adorationem amhelant. Sic illud quod in Ezechiele ſcriptum eſt: Facies & Cherubim vſque ad Cameram.

Iam iæpius hæc inuenientes capitula exarauimus, qualiter ea prædeceſſores noſtri ſanctiſſimi Pontifices in eorum ſacris referentes Conciliis pro venerandis imaginibus conſtituere, & nimirum conſtant eorum Apoſtolicam cenſurã apud nos obſeruandam ac venerandam exiſtere. Item ex libro ſancti Auguſtini de Pſalmo 84. inter cætera: In veteri teſtamento figurabatur nouum teſtamentum, nonnulla figurauerat hæc expreſſio veritatis. In illa autem figura fecũdùm quandam prænunciationẽ futurorum, data eſt illi populo terraq; dicta promiſſionis, &c. Item ex libro ſancti Auguſtini de Quæſtionibus in Euangelium ſecundùm Lucam, inter cætera: Quid eſt, quod dicit Dominus: Qui fuerit in te- Luc.17. cto & vaſa eius in domo, nõ deſcendat tollere illa. In tecto eſt, qui excidens carnalia tanquam in aura libera ſpiritaliter viuit. & pôſt pauca: Huius ergò ſpiritalis viri iam vaſa ita vacant in domo, quia mente corpori ſuperemineníes per acié intelligentiæ tanquam in tecto poſitus perſpicuitatem ſapientiæ veluti cœlo aperti ſſimo fruitur, &c.

VLTI-

Cap.25. VLTIMVM capitulum est, vt sciat dominus Apostolicus & pater noster, & cuncta simul Romanorum Ecclesia, vt secundùm quod cótinet in epistola beatissimi Gregorij, quam ad Serenum Massiliensem episcopum direxit. Permittimus imagines Sanctorum quicumque eas formare voluerint, tam in Ecclesia, quamque extra Ecclesiam propter amorem Dei & Sanctorum eius. Adorare verò eas nequaquam cogimus, qui noluerint. Frangere vel destruere eas etiam si quis voluerit, non permittimus. Et quia sensum sanctissimi Gregorij sequi in hac epistola, vniuersalem Catholicam Ecclesiam Deo placitam, indubitanter liberè profitemur.

Lib.9.ep.9.

Respósio. Hoc sacrum & venerandum capitulum multum distat à totis supradictis capitulis. Et idcircò eum agnouimus vestræ à Deo seruatæ orthodoxæque regalis excellentiæ esse proprium, in eo, vbi rectæ fidei plena penitùs consessa est, sensum sanctissimi Gregorij sequi. Meminit enim vestra præreclissima regalis præexcelsa scientia, qualiter in ipsa S. Gregorij Papæ epistola Sereno episcopo Massiliensi directa, fertur inter cætera contineri, vbi eundem episcopum increpàs inquit: Aliud enim est picturã adorare, aliud per picturæ historiam quid est adorandum, addiscere. Nam quod legentibus scriptura, hoc idiotis præstat pictura cernẽtibus: quia in ipsa etiam ignorantes vident quod sequi debeant, in ipsa legunt qui literas nesciunt. Vnde præcipuè gentibus pro lectione pictura est. quod magnoperè à te, qui inter gentes habitas, attendi debuerat. & pòst pauca: Et quia in locis venerabilibus Sanctorum depingi historias non sine ratione vetustas admisit. Et interuallo: Quia picturas imaginum, quę ad ædificationem imperiti populi fuerant factę, vt nescientes literas ipsam historiam intendentes, quid actũ sit, discerent. iterum pòst pauca: Sed hoc sollicitè fraternitas tua admoneat, vt ex vitione rei gestæ ardorem compunctionis percipiant. Et in adorationem sollus omnipotentis sanctæ Trinitatis humiliter prosternantur. Simili modo & de alia sua epistola Ianuario Caralitano episcopo directa pro sacrarum imaginum veneratione, breuiter superius exarauimus. Sed & de epistola Secundino seruo Dei inclusо Gallias directa, similiter intimauimus, vbi in ea ita sertur. Imagines enim, quas nobis tibi dirigendas per Dulcitium diaconum tuum rogasti, misimus. Valde nobis tua postulatio placuit, quia illum in corde tota intentione quæris, cuius imaginem præ oculis habere desideras: vt visio corporalis quotidiana te semper reddat exercitatum, vt dum picturam vides, ad illum animo ardefcas, cuius tu imaginem videre desideras. & pòst pauca: Scimus quia tu imaginem Saluatoris nostri ideò non petis, vt quasi Deum colas, sed ad recordationem filij Dei in eius amore recalescas, cuius te imaginẽ videre desideras. & nos quidem nó quasi ante diuinitatem, ante ipsas prosternimus, sed illum adoramus, quem per imaginem aut natum, aut passum, aut in thronum sedentem recordamur. Et dum nos ipsa pictura quasi scriptura ad memoriam filij Dei reducit, animum nostrum aut de refurrectione lætificat, aut de passione demulcet. Ideoq; direximus tibi furtarias duas imagines Saluatoris, sanctæ Dei genitricis Mariæ, beatorumq; Apostolorum Petri & Pauli per supradictum filium nostrum diaconum, & vnam Crucem & claues pro benedictione, vt ab ipsa à maligno defensus permaneas, cuius signo te esse munitum credis, &c. Et quoniam in his vestrum à Deo inspiratũ regalem orthodoxum sensum memorãdum est & docendum, qualiter sanctus Gregorius

Lib.7.ep.2. Indict. 2.

Lib.7.Ind. 2.ep.53.

Li.9.ep.9. Papa Sereno episcopo docuit, de sacris imaginibus, vt ex visione rei gestæ ardorem compunctionis percipiant; hoc est, eaſdem sacras imagines aſpicientes in adoratione ſolius omnipotentis ſanctæ Trinitatis humiliter proſternantur. Eo ipſo tenore Secundino ſeruo Dei incluſo inquit: Ideò enim petis vt non quaſi Deum colas, ſed ad recordationem filij Dei in eius amore calefcas, cuius imaginem te videre deſideras; & nos quidem nó quaſi ante diuinitatem ante ipſas proſternimur, ſed illum adoramus, quem per imaginem aut natum, aut paſſum, aut in thronum ſedentem recordamur. Sicut verò innuit Sereno epiſcopo, aſpicientem ſacras imagines in adorationem humiliter ſe proſterni ſolius omnipotentis ſanctæ Trinitatis: ſic & Secundino incluſo ſeruo Dei docuit, non quaſi Deum colere, ſed ante eaſdem ſacras imagines ſe proſternens, non quaſi ante diuinitatem, ante ipſas proſterni; ſed proſternente illum adorare, quem per imaginem aut natum, aut paſſum, aut in thronum ſedentem recordamur. Ita verò & nos eundem ipſum irreprehenſibilem & orthodoxum ſenſum ſancti Gregorij Papæ ſequentes & amplectentes dudum, Irene & Conſtantino Imperat. pro ſacris imaginibus prædicandis erectione, emiſimus dicẽtes: Quia in vniuerſo mundo vbi Chriſtianitas eſt, ipſæ ſacræ imagines permanentes, ab omnibus fidelibus honorantur, vt per viſibilem vultum ad inuiſibilẽ diuinitatis maieſtatem mẽs noſtra rapiatur ſpirituali affectu pro contemplatione figuratæ imaginis ſecundùm carnem, quam Filius Dei pro noſtra ſalute ſuſcipere dignatus eſt; eundem Redemptorem noſtrum, qui in cœlis eſt adoramus, & in ſpiritu gloriſicantes conlaudamus: quoniam iuxta, vt ſcriptum eſt, Deus ſpiritus eſt; & ob hoc ſpiritaliter diuinitatem eius adoramus. Nam abſit à nobis vt ipſas imagines, ſicut quidam garriunt, deificemus; ſed affectionem & dilectionem noſtram, quam, in Dei amorem & Sanctorum eius habemus, omnimodò proſerimus: & ſic diuinæ ſcripturæ libros, ipſas imagines ob memoriam venerationis habemus, noſtræ fidei puritatem obſeruantes, & reliqua. Quicquid namq; de ſanctis patrum opuſculis, aliquantula ibidem exarauimus teſtimonia, in eodem ſenſu atque tenore, vt præſentem diximus, cum prædeceſſore noſtro ſancto Gregorio Papa, eundem ſenſum hábet tenentes emiſimus prædicantes. Illi verò, vt nobis miſſi noſtri, videlicet Petrus archipresbyter ſanctæ noſtræ Romanę Eccleſiæ, Petrus religioſus presbyter & Abbas venerabilis monaſterij ſanctæ Sabæ viua voce dixerunt, ſtatim noſtras amplectentes ſyllabas, Concilium fieri iuſſerunt. Sed ab hæreticis feditione facta, in Sicilia inſula miſſi noſtri ſine reſponſo reuerſi ſunt: & demùm pòſt eos mittentes iterum Conſtantinopolim eos aſcẽdi fecere. Et ſic ſynodum iſtam ſecundùm noſtram ordinationem fecerunt: & in priſtino ſtatu ſacras & venerandas imagines erexerunt. Et ſicut de imaginibus, ſancti Gregorij ſenſum & noſtrum continchaturita & ipſi in eadem ſynodo definitionem conſeſſi ſunt, his oſculum & honorabilem ſalutationem reddidere; nequaquam ſecundùm ſidem noſtram, veram culturam quæ decet ſolæ diuinæ naturæ. Inſuper & pſeudoſyllogum illud quod ab hæreticis factum eſt ſub Conſtantino hæretico Imperatore anathematizantes, cum eorum ſequacibus atque complicibus damnauerunt; & ad fidem orthodoxam ſanctę Catholicæ & Apoſtolicæ reuerſi eccleſiæ, per libellos eorum fecerunt rectæ fidei confeſſionem. Et ideò ipſam iuſce pimus ſynodum: nam ſi eam minimè recepiſſemus, & ad ſuum priſtinum vomitum erroris ſuiſſent reuerſi, quis pro tot millium animarum Chriſtianorum interitu habuit reddere rationem ante terribile tremendum diuini iudicis examen, niſi nos ſolummodò? Si enim ſuper vnum peccato- Luc.15. rem pœnitentiam agentem gaudium factum eſt in cœlis; quantò magis de tot millibus Chriſtianorum, qui ſunt ab errore reuerſi, quis non gaudeat? & cum Pſalmiſta canat: Pſalm.33. Acceditead eum & illuminamini, & vultus veſtri non erubeſcent, & reliqua. Nos verò adhuc pro eadem ſynodo nullum reſponſum hactenus eidem Imperatori reddidimus, metuentes ne ad eorum reuerterentur errorem. Dudum quippe quando eos pro ſacris imaginibus erectione adhortati ſumus, ſimili modo & de diœceſi tam Archiepiſcoporum quàm & epiſcoporum ſanctæ Catholicæ & Apoſtolicę Romanæ Eccleſiæ commonentes quæ ſuiuinus reſtituere eidem ſanctæ Catholicæ & Apoſtolicæ Romanæ Eccleſiæ quæ tunc cum patrimonijs noſtris abſtulerunt, quando ſacras imagines depoſuerunt, & nec reſponſum quodlibet exinde dederunt: & in hoc oſtenditur quia ex vno capitulo ab errore reuerſis, ex aljs duobus in eodem permaneant errore. Si enim vbique Chriſtianorum Eccleſiæ canonicæ intactas ſuas poſſident diœceſes; quantò amplius ſancta Catholica & Apoſtolica Romana Eccleſia, quæ eſt caput omnium Dei Eccleſiarum ſua diœceſi, videlicet Archiepiſcoporum & Epiſcoporum, imò & patrimonia pro luminariſ concinnatione atque alimonijs pauperum irrefragabili iure & renere, & poſſidere modis omnibus debet? Vnde ſi veſtra annuerit à Deo protecta regalis excellentia, eodem adhortamur impetu pro ſacris imaginibus, in priſtino ſtatu

erectione gratiam agentes. Sed de diœcesi sanctæ nostræ Romanæ ecclesiæ tam Archiepiscoporũ, quàm episcoporum, seu de patrimonijs iterum increpantes cõmonemus, vt si no luerit ea sanctæ nostræ Romanæ ecclesiæ restituere, hæreti cum eum pro huiusmodi erroris perseuerãtia esse decernemus. Plus enim cupimus salutẽ animarum & rectæ fidei stabilitatem conseruare, quàm huiusmodi habitũ mundi possidere. De verò vestra proclissima à Deo protecta excellentia orthodoxæ fidei stabilitate roborata freti existimus, qa radix eius firmissima à prauis & infidelibus hominum vnquã concutitur vel mouetur; sed in ea, quæ cœpit rectæ fidei traditionis doctrina spiritualis matris suæ sanctæ Catholicę & Apostolicæ Romanæ Ecclesiæ tenere & amplecti incunctanter vsq; in sæculum sæculi sine reprehensione manere credimus: & ideò confidimus de Dei nostri potentia, quia quantum erga beatorum principum Apostolorum Petri ac Pauli Ecclesiam fidem geritis & amorem, semper pro eius profectu & exaltatione regali nisi, vndiq; certantes habueritis; tãto brachij sui propitius in regalibus triumphis ab aduersis & iniquis hominibus vos defendere & circumtegere dignetur, vt vnà cum spirituali filia dña nostra Regina vestraq; præcelsa nobilissima prole longiori æuo in hoc regnantes mundo, in futuro sine fine vitam cum regno in arce poli habere mereamini. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

NOTAE IN EPISTOLAM HADRIANI
Papæ ad Carolum.

Epist. hæc vera est Hadriani.

Epistola.] *Hanc epistolam ab Hadriano scriptam esse, partim ex decreto Iunonis: partim ex concilabulo Parisiensi insub Eugenio celebrato, licet cognoscere. Decret. a Iunonis part. 4. c. 83. 126. 128. 141. 225. & 229. & nonnen Hadriani proferunt, & cum numero capitum ad amussim concordant. Inprædicta collatione Parisiensi, post multa alia adiersus hanc Hadriani Papæ apologiã pro Nicæno Concilio scriptam, in epistola ad Ludouicum & Lotharium Imppmendacissimè hæc scribuntur:* Sed licèt in ipsis obiectionibus aliquando obsona, aliquando inconuenientia, aliquando, &c.

Vnde accepta.

Laurentius Surius aliquibus in locis defectuosam edidit: integrã ex Gallia ad Gregorium XIII. missam hic exhibeimus. Refutantur in ea quatuor libri, quos discipuli Seremi Massiliesis primi Galliarũ Iconomachi pro impugnandis imaginibus adiersus Nicænam synodum, tempore Concilij Francofurdiensis conscripserant, & Carolo Regi Francorum obtulerant, quibus, per mendacium & calumniã attribuunt Nicænæ Patribus primò, quòd Eucharistia sit imago corporis Christi. Secundò, quòd Synodus pro imaginũ cultu celebrata, ab Hadriano Pontifice non fuerit approbata. Tertiò, quòd in eodem fuerit definitum, imagines cultu latriæ esse colendas & adorandas. Quartò textum Concilij Nicæni falsò allegantes asseruerunt Constantinum Cypri episcopum in eodem Concilio Niceno anathema dixisse his, qui non adorant imagines ea adoratione, qua sanctissimã Trinitatem adorant. Hos quatuor libros quos Carolicos appellãt, quorũ, per capita distinctos Hadrianus Papa Capitulare nominat, quib. Iconomachæ apo viribus defendũtur, omnibus, cultus imaginum ædemnatur, sub nomine Caroli Magni quidam impostor Elipbili, seu & Typographi nomine suppresso, anno Domini 1549. in lucem emisit. Apud hæreticos nostri temporis maxima eorum est auctoritas, vtpotè quod cultum imaginum impugnent. Vt maiorem auctoritatem systemi conciliant, à Carolo Magno compositos fuisse, magna cum iniuria Regis Christianissimi, cõmittuntur. Nam si epistola Hadriani perlegas, reperies in ea hosce libros nõ ab vno aliquo auctore, sed conformatos fuisse à pluribus Seremi Massiliensis discipulis, quorum alij alia Nicænæ Synodi capitula sine ordine impugnarunt: alij, ea quæ in vnum conflata erant, vnus, ij, sociculo alleguerãt, postea à Carolo Regi obtulerũt, qui dũ eosdem accepisset per Angelbertũ ministrum suæ Capellæ Pontificis examinandos transmisit. Quod sanè Rex Carolus non fecisset, si ad impugnandam Nicænam Synodum eos ipse conscripsisset. Plures rationes vide apud Bellarm. 2. de imaginib.

EPIST. IV. B. HADRIANI PAPAE I.
De errore Elipandi Toletani episcopi.

Hadrianus Papa sanctæ Catholicæ atque Apostolicæ primæ, Pontificis Sedis, dilectissimis fratribus & coepiscopis nostris Galliciis Spaniisq; ecclesiæ præsidentibus, in roseo Christi sanguine salutem: Si tamen licet de omnibus fratribus & consacerdotibus dici. Non enim charitatis vinculo fraterna ansula perstringente, &c. *Extat iussu Iam Concilio Francofordiensi.*

CONCILIVM VVORMATIENSE II. TEMPORE HADRIANI
Papæ I. & Caroli Magni Regis Francorum, habitum Anno Christi 772.

Extat huius Synodi vnum capitulum de purgatione sacerdotum, lib. 7. Capitularium Francorum, cap. 205. quod sic habet:

DE purgatione sacerdotum, qualiter VVormatiæ secunda vice, à domino Carolo, & à suis tractata, atque sopita est.

Omnibus vobis tam præsentibus, quàm futuris scire cupimus, quia ideò consultu Apostolicę Sedis, & omnium nostrorum Episcoporum & reliquorum sacerdotum, atq; maximè cunctorum fidelium nostrorum, de purgatione criminatorum sacerdotum tanta tractauimus, cumque cum testibus, sicut in anteriori Capitulari nostro continetur, fieri decreuimus, quoniam nesciebamus eandem causam à beato Gregorio Papa esse definitam. Nam cùm VVormatiæ generalem conuentum habuissemus, allata est nobis à Trichulfo Maguntiacensi Metropolitano epistola B. Gregorij Papæ, in qua inter cætera continebantur hæc: De presbytero verò vel quolibet sacerdote à populo accusato, si certi nõ fuerint testes, qui crimine illato approbent veritatem, iusiurandum erit in medio, & illum testem proferat de innocentiæ suæ puritate, cui nuda & aperta sunt omnia, sicut maneat in proprio gradu. Ista verò omnia, quia vires nostras excedunt, in iudicio Episcoporum iuxta canonicam sanctiõnem definienda relinquimus, vt huc quando orta fuerint, ita definire satagant, vt nec secundùm sæculum, iusiurandum eritin

De eo quod parentes Principis quodcumque præstitum, fuisset nobilibus intra Baioarios, hoc constituit, Vt permaneret, & effet sub potestate vniuscuiusque relinquendum posteris, quamdiu stabiles fœdere seruassent apud Principem ad seruiendum sibi, & hæc firma permanerent, ita constituit.

*quæ

De eo vt nullus hæreditate suâ priuetur nisi per tres causas *quas in pacto scribentur: Propter homicidium, hoc est, vt qui quis hominem Principis sibi dilectum occiderit, ob iniuriam Principis, & ad calumniam, hominem componat secundùm legem, tunc priuetur hæreditate suâ.

*seruus, videtur deesse.

De eo quisquis * mulierem nobilem acceperit in coniugium & non præscierit, ita constituit, vt iterum libera esset, dimittat seruum, & postea non redigatur in seruitium, sed esset libera.

*permittatur

De eo quòd & si quis de quocunque reatu accusatus ab aliquo potestatem accipiat cum accusatore suo pacificare si voluerit, antequàm pugnam quæ Vuedahinc vocatur, * permittat.

*quibus *ille hæreditatis suæ

De eo quisquis de nobili genere deprehensus fuerit de illis * I V. caulis de * qua suprà diximus, * si ille hæreditate suâ portionem pro illius criminis reatu perdat, vxor autem illius suo iure non priuetur, ita constituit.

De collaudatione quam Episcopi & Abbates in Baioaria inter se fecerunt, pro defunctis fratribus.

In Christi nomine: Notitia qualem conuenientiam gentis Baioariorum Episcopi & Abbates inter se fecerunt, quorum nomina infrà perarare ſtylo decreuimus. Id est, Manno Nuuenpurgensis ciuitatis Episcopus, Alim, * Vigilius, Vuiserich, Sintpreht, Heres Episcopi, Oportunus, VVolfpreht, Adalpreht, Ato, Vto, Lantfrit, Albune, Ruothart, Ernest, Reginpreht, Volchanhart, Perhkoch, Sigido, Abbates. Vt eorum quis de hac luce migraret, vnusquisque superstitum Episcoporũ vel Abbatum pro defuncto in domo sua Episcopali vel cœnobio C. missas speciales & eodem numero * psalterio cantare faciat. Ipse verò de propria persona sua x x x. speciales missas compleat, vel à religiosis sibimet subiectis implere omninò præuotam faciat numerum presbyteris sue monachis, cùm de hoc sæculo migrauerint Episcopus seu Abbas, vno presbytero vel vno monacho x x x. missas speciales, totidem psalteria faciant celebrari. *post hæc mox ſta ſubjiciuntur eodem, vt vides, ordine.*

Virgili

*psalteria

De Concilio quod Dux Tassilo apud Dingoluingam celebrauit.

Regnante in perpetuum Domino nostro Iesu Christo, in anno vero x x i i. Regni religiosissimi Ducis Tassilonis gentis Baioariorum sub die * consulem, quod erat i i. Id. Octob. atq; anno ab incarnatione Dominica D C C L X X I I. Indict. x. diuinâ præstatus inspiratione, vt omne Regni Dei præuotatus Princeps collegium procerum coadunaret, in villam publicam Dingoluingam nũcupatam, vt ibi tam regulare moderaretur in sancto habitu cœnobium virorum & puellarum, quàm spiritoſpales moderaretur obsequias, insuper gentis fuæ institutiones legum per * primatos imperitos, vniuersa consentiente multitudine, quæ reperit * diuturna vitiata, & quæ videbantur abstrahendo euellere, & quæ decretis placerent componendo institueretur. Inter tot verò collegia sacerdotum, deuoluris episcoporum & Abbatum in prælentia paginis, regularis ordines vitæ atque canonum nouerat vel decreta Patrum nullis comprobare quiuerant testimonijs, vt monachis parochiæ commendari deberent vel publica baptismatis obsequia, nisi fortè pro periculo mortis, & nihil eorum implerent commorãdi negotio, excepto * vicisſitudinis villarum propriarum ſingulis annis obedientialibus curis commiſſio ab Abbate proprio fuerit determinata. Vnde ab vniuersis Abbatibus facta profeſſio, vt minimè titulis popularibus se ingerere depellerentur, & hæc omnia cui commiſſæ sunt plebes, sub potestate Episcoporum permanerent, sicut in sanctis Synodis vel decretis priscorum Patrum perarata comprobat conscriptio, ab Episcopis verò simili modo, & nihilominùs * præfatis ponderanerunt sententijs, vt ergo eos caritatis gererentur curæ, ita vt canonica auctoritas cõfirmat, & spiritualis concordia declarat. Hoc peracto Concilio, & ab vniuersis vno ore confirmato, vt si quis de eadem institutione deuiare præſumpſerit, à collegio eorum alienetur, vſque iterato examine, id est, publica Synodo.

*forsasse Callisti, incidit enim prid. Id Octob.

*primates & peritos. *diuturnitate

*si

*profatis

De populariburs legibus.

Prænotatus Princeps vniuerſo concordante Collegio, * hic conſtituit, vt nullus à prouincia suæ * mancipium liber vel * mine venundare vel proprium vel fugitiuum præſumpſerit, & ſi quis hoc decretum non obseruauerit, VVeregeldo suo culpabilis permaneret.

*fie *limite mancipiũ

Vt nullus furtiuam rem, tam in equis & alijs quadrupedibus quàm in reliqua ſupellectilia, extra finem Baioariorum venundare, vel machinis diabolicis extra minandi, infidijs tegi, vt ſi quis hoc præſumpſerit, x L. ſolidis componat in publicum. Vt ſi quis domum tam liber quàm ſeruus * altius effoderit, & ibi occiſus fuerit, ſine compoſitione in ſua damnatione permaneat. Si autem ſupellectilia abſtuleſit de eadem domo, & eo fugiente in curtem vel extra curtem, hic cui damnum intulit conſequitur & interfecerit, pari ſubiaccat ſententia. Similiter qui liberum vel mancipium ſuum ſeruauerit, & cùm comprehendere minimè quiuerit, & ibidem interfecerit reum, ſuperior permaneat ſententia. Sed tamen ea genera trium homicidiorum, debita ſigna vicinis ſuis & his qui aſſiſtunt in ſignet.

*altius

De pugna duorum, quod VVendaline vocatur, vt priùs inſortientur quàm parati ſunt, ne fortè carminibus, vel machinis diabolicis, vel magicis artibus inſidiantur.

Qui ſupradictæ pugnæ, quòd Chamfinic dicimus, peracto iudicio, ſe ſimili vindicta erigere contra querentẽ præſumpſerit, ſacramẽtum quod Athèa dicitur, iuret in Eccleſia, cum tribus nominatis ſacramentalibus.

*ita dicat *debes

De eo quod Baioarij Stapſlaken dicunt, in verbis quibus ex vetuſta cõſuetudine Paganorum idololatriam repe rimus, vt deinceps non aliter niſi * indicat qui quærit debitum; hæc mihi iniuſtè abſtuliſti, quæ reddere * debet: Reus verò contradicat, nec hoc abſtuli nec componere debeo, iterata voce requiſito debito dicat: Extẽdamus dextras noſtras ad iuſtum iudicium Dei, & tunc manus dexteras vterque ad cœlum extendat.

Vt nullus furtiuam rem ſuſcipere vel intra terminum abſcõdere præſumat, qui hoc fecerit, x L. ſolidis componat.

Vt hi qui Ducali manu liberi dimiſſi ſunt, ad eadem cõgantur iudicia quæ Baioarij Vrtella dicunt.

Vthi qui in Eccleſia libertatem conquirebant, deinceps tam ipſi quàm eorum poſteritas in ſecura libertate permaneant, nili forte ipſi ſibimet inſolubile damnum inferant, quòd componere minimè quiuerint.

Qui ex eis occidentur, pretium eorum his ſoluatur Eccleſijs vbi liberi dimiſſi ſunt. Liberi qui ad Eccleſia dimiſſi ſunt liberi vel per chartam acceperunt libertatem à Rege, ſi occidantur L x x x. ſol. componãtur Eccleſiæ vel filijs eorum, in Dominico x L. ſol. componantur. Si ancilla libera dimiſſa fuerit per chartam aut in eccleſia, & poſt hæc ſeruo nupſerit, Eccleſiæ ancilla permaneat. Si autem libera Baioaria ſeruo Eccleſiæ nupſerit, & ſeruile opus ancilla contradixerit, abſcedat: ſi autem ibi filios & filias genuerauerit, ipſi ſerui & ancillæ permaneant, poteſtatem * exinde non habeant: illa autem mater eorum quando exire voluerit, ante annos III. liberam habeat poteſtatem: ſi autem III. annos indurauerit quis aneillæ, & parentes eius non exadomauerint eam vt libera fuiſſet, nec ante Comitem, nec ante Ducem, nec ante Regem, nec in publico mallo, tranſactis tribus Kalendis * Martis, poſt hæc ancilla permaneat in perpetuum, & quicunque ex ea nati fuerint, ſerui & ancillæ ſunt.

*exeundi

* Martijs

Qui furtiuam, quod Zougenzunt dicitur, ſuper ſurem comprobare nequiuerit, furtiuo compon. more.

Qui reſiſterit domum ſuam, quod ſelifuchen dicunt, qualem rem quærenti reſiſtebat, talem compon. in publico x L. ſol.

Qui manuum immiſſionem reſiſterit, quod hantelod dicunt, x L. ſol. ſoluat in publico, & ipſam rem quærenti reddat.

De his qui ſupradictis * homicijs debitâ morte in furto

*homicidijs

* repertus * repertis, vt si quis huius interfecti parentelæ eum qui suo scelere captus est, vindicare tentauerit, à propria alode alienus efficiatur.

Et si quis signum quod est sigillum inhonorauerit, vel huiusce modi iniuncta minimè impleuerit, primâ vice arguetur, secundâ XL. fol. compon. III. fuum Vueregeldum, IV. exterminetur abacto officio.

Vt si quis iudicium furti in bina vel terna reprehensione nô damnauerit, & eum diabolico lucro dimiserit, vt per eum quasi comparticeps spolijs pauperum * ditarentur, tot * sceleris * quòd commiserit ante oculos Dei & Angelorû * efficiatur, & nihilominùs cui fraudem fecerit, quali proprium compon. debitum. Vt si quis in virtute coniunctus, à cõiuge propria adulterina separatæ fuerit, eiusq; ex cognatione coniugis propter eâdem dimissionem * qui eum persequi tentauerit, à proprio alienantur patrimonio.

*ditarentur
*sceleris
*quot
*reus

*quis

Vt nullus post tonsuram capillos vsu popularinutrire præsumat, nec velata relicto velo sæcularem habitû sumat, vt si quis vel qua in hoc vitio reperti fuerint, aût coripiantur aut excommunicentur.

NOTAE IN CONCILIVM BAVARICVM apud Dingoluingam.

Vnde hæc Synodus accepta.

Concilium Bauaricum.] *Marcus Velserus, vir doctissimus & nobilissimus, celeberrimæ Augustanæ Reipub. Septemvir, hanc Synodum, vel potius fragmentum Synodi supradicto tempore celebratæ, primus in lucem emisit, denuóq; tinearum & blattarum eripuit. Expernetusto Codice, quem, vt ait Henricus Canisius, vtendum accepérat, à Reuer. & Magnif. Domino, Georgio Lantherio SS. Theolog. Doctore, & Monachij ad D Virginem Præposito, idem Velserus propria manu exscripsit. Agnoscant hinc Bauari, ante annos plusquã 800. in Bauaria receptam fuisse illam religionem, quæ Episcopos, Abbates, Sacerdotes, & aliorum ordinum clericos habet: quæ SS. Missæ sacrificium pro viuis & defunctis religiosè immolat: quæ sacrorum Canonum decretis debitam reuerẽtiam exhibet, monialium matrimonia seueris pœnis coercet. O felicem Bauariam, quæ fidem Theodonis, Tassilonis, Caroli Magni, aliorumq; generosissimorum Heroum, tot lustris labentibus, inter fluctus & procellas, sartam tectam custodisti, neq; impuros apostatas, S. Ruperto & excellentissimis illis Regibus ac Ducibus antetulisti. Hæc ex Henr. Canisij præfatione in dictam Synodum.*

Que fuerit olim religio barbatorum.

EPITOME CANONVM QVAM HADRIANVS SVMMVS PONTIFEX HOC NOMINE PRIMVS CAROLO Magno Romę obtulit, anno Domini 773.

INCIPIT COMPENDIOSA TRADITIO CANONVM ORIENTALIVM, SIVE AFRICANORUM, quos beatus Hadrianus Papa in vno volumine cum superioribus Concilijs ad disp ositionem Occidentalium Ecclesiarum Karolo Romæ posito dedit Regi Francorum, & Longobardorum, ac patritio Romanorum. In primis de Canonibus Apostolorum sub numero L. capitulorum.

INCIPIVNT ECCLESIASTICAE REGVLAE SS. Patrum, Apostolorum, prolatæper Clementem Romanum Pontificem: quæex Græcis exemplaribus in primo ordine ponuntur.

I. Episcopvs à duobus, vel tribus ordinetur.
II. Presbyter, & reliqui Clerici ab vno Episcopo ordinentur.
III. Ne mel, & aliud in sacrificio offeratur, nisi quod Dominus statuit.
IV. Nouas spicas, vuas, oleum, & incensum ad altare licet offerri, ad benedicendum.
V. Reliqua omnia ad domum Episcopi & Presbyteri.
VI. Vt Presbyter vxorem suam à gubernatione sua nô abijciat, sed castè regat.
VII. Ordinati, sæcularibus curis dediti, deijciantur.
VIII. Vt Pascha ante æquinoctiũ vernale nô celebretur.
IX. Vt ministri altaris facta oblatione communicent.
X. Vt & laici Ecclesiam Ingressi communicent.
XI. Si quis cum excommunicato, saltem in domo oratierit, excommunicetur.
XII. Si quis cum damnato Clerico, veluti cum Clerico, oraucrit, damnetur.
XIII. Vt nullus præter cõmendatitias literas suscipiatur.
XIV. Ne Episcopi alienam parochiam inuadant.
XV. Ne Clerici suam Ecclesiam relinquant, præter Episcopi licentiam.
XVI. Vt Episcopus, fugitiuum alterius Episcopi Clericũ retinens excommunicetur.
XVII. Ne bigamus, vel concubinam habens ordinetur.
XVIII. Ne corruptarum mariti ordinentur.
XIX. Vt duab' sororibus, *vel filiæ fratris corrupt..... ad Clerum non admittatur. *Qui duas sorores duxit aut consobrinam, clericus esse non potest.
XX. Clericus fideiussor abijciatur.
XXI. *Per vim eunuchiatus possit fieri Episcopus. Et qui eunuchizauerit, non ordinetur. Si Clericus se eunuchizauerit, deponatur.
XXII. Laicus semetipsum abscindens tribus annis excommunicetur.
XXIII. Episcopus, vel Presbyter, vel Diaconus in fornicatione, periurio, vel furto cepti, deponantur, non tamen excommunicentur.
XXIV. Similiter reliqui Clerici iudicentur.
XXV. Quòd Lectoribus tantũ liceat Matrimonium contrahere. Quòd Episcopus, Presbyter, Diacon' peccantes fideles verberare non debeant.
XXVI. Vt damnati pristinum officium vsurpantes, de Ecclesia penitùs abscindantur.
XXVII. Episcopus, Presbyter, Diaconus per pecuniam ordinatus, cum ordinatore suo, deponatur, & excommunicetur, vt Simon Magus à Petro.
XXVIII. Vt Episcopus * seculares potestates Ecclesiam obtinens, deponatur. * pet
XXIX. Vt Presbyter qui contempto Episcopo suo seorsum conuentus fecerit, deponatur.
XXX. Quòd Clerici ab Episcopo suo damnati, ab alijs nô debeant recipi.
XXI. Episcopi, Presbyteri, Diaconi, peregrini per commendatitias literas suscipiantur hospitio, non ad communionem.
XXXII. Vt Episcopi sine Primate suo: Primas, absque suis Suffraganeis nil disponant, nec in proprijs parochijs.
XXXIII. Vt Episcopus, qui in aliena parochia Clericos, nesciente eorum Episcopo ordinauerit, deponatur cum his, quos ordinauit.
XXXIV. Vt Episcopus curam populi suscipere nolens, excommunicetur. Item Clerici, si populum non erudierint, vt legitimo Episcopo obediant, si ad illos venire noluerint, & bis in anno Concilia Episcoporum celebrentur.
XXXV. Vt Episcopus omnes Ecclesiasticas res dispẽset, nec inde aliquid suis parentibus, non pauperibus subministrari patiatur.
XXXVI. Vt Presbyteri, & Diacones præter Episcopũ nihil agant, sint autem ab inuicem separatæ res Ecclesiasticæ, & res Episcopi propriæ, quas ille dare possit quibus voluerit, ne eo moriẽte, propinqui eius proscribantur sub obtentu Ecclesiæ.
XXXVII. Omnes res Ecclesiæ, in potestate sint Episcopi ad dispensationem pauperum. Episcopus, Presbyter, Diaconus, aleator, aut ebriosus, aut desinat, aut delinquentes Clerici, siue Laici eadem facientes, excommunicentur.
XXXVIII. Episcopus, Presbyter, Diaconus, vsurarij, aut desinant, aut damnentur.
XXXIX. Episcopus, Presbyter, Diaconus cum hæreticis tantùm orantes excommunicentur.
XL. Si verò eos ad Clericale officium hortati fuerint, damnentur.

XLI. Episcopus, Presbyter, baptisma hæreticorũ, non in noſe Trinitatis baptizãtium ſuſcipiens, damnetur.

XLII. Episcopus, Presbyter, qui rectè baptizatum rebaptizauerit, vel non rectè baptizatum non baptizauerit, deponatur.

XLIII. Si Laicus vxorem ſuam pellens, alteram vel ab alio dimiſſam duxerit, excommunicetur.

XLIV. Si quis Episcopus vel Presbyter nõ baptizauerit in nomine S. Trinitatis, abijciatur.

XLV. Si quis Episcopus, vel Presbyter non per trinam merſionem baptizauerit, deponatur.

Incipiunt Canones Ancyrani numero XXIV.

Regulæ Ancyrani Concilij priores quidem ſunt Nicænis: ſed ideo Nicænis iſtæ poſtponuntur, propter ſancti, & magni Concilij auctoritatem Niceæ congregati.

Incipit Ancyranũ Concilium.

I. VT Presbyteri, qui immolauerunt inuiti, & poſtèa pagaſis reluctari ſunt, depoſito quidem officio, honorem propriæ ſedis retineant.

II. Item de Diaconibus fiat, ſi ſimiliter peccauerint; ſic vt dignè pœnitentibus parcere poſſint.

III. Vt hi, qui ad ſacrificãdum idolis violenter attracti ſunt, à communione nõ ſeparentur, qui in arbitrio tamen Epiſcoporum ordinari poſſunt.

IV. Vt hi, qui paganorum ritus inuiti fecerunt, tam diu ſe pœniteant, quàm diu ſe paganizauerunt.

V. Vt hi, qui non tormentis ſummis ſacrificare coacti ſunt, inter audientes vſq; ad magnum diem cœnæ Domini, ſuſcipiantur, deinde ſex annis pœniteant.

VI. Vt hi, qui in locis idolorum proprios cibos mãducauerunt, biennio pœniteant.

VII. Vt, qui frequenter coacti ſunt ſacrificare, ſeptennio pœniteant.

VIII. Vt, qui & alios ſacrificare compulerunt, decennio pœniteant.

IX. Vt Diaconi incontinentes deponantur.

X. Vt ſponſæ à raptoribus, licèt etiam corruptæ, ſponſis ſuis reſtituantur.

XI. Quòd ordinandis non noceat, quod ante baptiſmũ ſacrificauerunt.

* Chorepiſcopi. XII. Vt * correpti presbyterum, vel Diaconum nõ ordinent, nec Presbyter aliquid agat in parochia ſine præcepto Epiſcopi.

XIII. Vt clerici eſum carniũ abominantes, deponantur.

XIV. Vt Eccleſiæ reſtituatur, quidquid Presbyteri de rebus eccleſiaſticis, abſq; Epiſcopo vendiderunt.

XV. Vt maſculorũ, & pecorum cõcubitores, nondũ vicennes, poſt x v. annos in pœnitentia exactos, orationum cõmunionem recipiãt. Deinde poſt quinquennium, cõmunionem altaris percipiãt. Quibus etiã prolixius rẽpus ad agendã pœnitentiã imponẽdum eſt, ſi tale ſcelus frequentauerint. Qui aũt iam vicennarij, & vxorati, ita peccauerint, x 6. annis pœnitẽtia exactis tandẽ in oratione cõmunicent, deinde poſt quinquenniũ oblationis Sacramenta percipiãt. Qui verò quinquagenarij, et vxorati, ita peccauerunt, tandẽ ad exitũ vitæ cõmunionem recipiãt.

XVI. Vt maſculorum, vel pecorum concubitores, inter Dæmoniacos tantùm orent.

XVII. Si Epiſcopi ordinati, nec recepti, alijs Epiſcopis vim ſeditionis inferant, abijciantur.

XVIII. Vt virginalis propoſiti præuaricatores, inter bigamos computentur: &, ne virgines habitent cum aliquibus, quaſi ſorores.

XIX. Si culus vxor adultera fuerit, vel, ſi vir adulterium commiſerit, ſeptennio pœniteat.

XX. Vt fœminæ, quæ partus ſuos ex fornicatione necant, decennio pœniteant.

XXI. Vt ſponſanei homicidæ poſt iugem pœnitentiam in exitu vitæ cõmunionem recipiant.

XXII. Vt, non ſponteneum homicidium ſeptennio, vel quinquennio emendetur.

XXIII. Qui diuinationes exercent, more gentilium, quinquinque annis pœniteant.

XXIV. Quidam ſponſæ ſuæ ſororem ingraui dauit. Deinde ſponſã, ab eo in vxorem ducta, ſoror eius corrupta, laqueo ſe ſuſpendit. Hi, qui fuerunt conſcij decennio pœniteant.

Et ſubſcripſerunt x v i i i. Epiſcopi: Vitalis Antiochenus, Marcellus Ancyranus, Agricolaus Cæſarienſis, & reliqui x v. Epiſcopi.

Explicit Ancyranum Concilium.

Regulæ, in Neocæſarienſi Synodo prolatæ, Ancyranis quidem, vel Cæſarienſibus temporibus poſteriores: ſed Nicænis anteriores.

Incipit X I V. Cap. Neocæſarienſis.

I. PResbyter, ſi vxorem duxerit, deponatur: ſi verò in fornicatione, vel adulterio peccauerit, ad acriorem pœnitentiam compellatur.

II. Vt mulier duobus fratribus nupta, vſque ad mortem abijciatur.

III. Verum in exitu ſuſcipiatur: ſi promiſerit ſe talem copulam non iteraturam ſi vita concedatur.

IV. Quòd multinubi pœnitere debeant.

V. Vt gratiæ diuinæ non imputetur, ſi deſiderata libido non perficitur.

VI. Vt catechum enus expellatur, ſi poſt admonitionẽ peccans iuſſa præuaricatur.

VII. Vt grauida catechumena baptizetur.

VIII. Ne Presbyteri nuptijs bigami intersint, quia bigamia eget pœnitentia.

IX. Vt laicus, cuius vxor adulterata eſt, non ordinetur.

X. Et clericus, cum adultera vxore viuens deijciatur. Presbyter confeſſus ſe ante ordinem crimen perpetraſſe, oblata nõ conſecret, in reliquis manens officijs. Non conſeſſus autem, ſi condinci non poterit, ſuo iudicio relinquatur.

XI. Diaconus ſimili modo lapſus, deponatur.

XII. Presbyter ante x x x. annos non ordinetur.

XIII. Vt in ægritudine baptizatus Presbyter nõ fiat, niſi neceſſitate.

XIV. Ne presbyteri iuris in ciuitate coram Epiſcopo, vel presbyteris verbis offerant, niſi ſorte illis abſentibus aduocentur.

XV. Vt in ciuitate v i i. ſint Diaconi, ſicut Actuũ Apoſtolorum liber præcipit.

Et ſubſcripſerunt: Vitalis Salaminius, Amphion, & reliqui, qui in * Cæſarea conuenerunt x i x. Epiſcopi. * Neocæſarea legend.

Explicit Neocæſarienſe Concilium.

Incipiunt X X. Canones Gangrenſis Concilij, poſt Nicænum Concilium expoſiti.

S I quis coniugium pro crimine deteſtatur, anathema ſit. I.
Si quis religiosè carnes edẽtem execratur, anathema ſit. II.
Si quis ſeruum pro religione dominum ſuum contemnere docet, anathema ſit. III.

IV. Si quis ſpernit presbyterum, eo quòd legitimè coniugatus fuerit, anathema ſit.

V. Si quis donũ Dei contẽptibile docet, anathema ſit.

VI. Si quis Eccleſiaſtica miniſteria extra Eccleſiam remerè vſurpauerit, anathema ſit.

VII. Vt nullus oblationes Eccleſiæ extra Eccleſiã, præter cõſcientiam Epiſcopi, vel Vicarij eius ſuſcipiat.

VIII. Vt nullus accipiat, vel diſtribuat oblationes pauperibus præter Epiſcopum, vel eius Vicarium.

IX. Vt nullus pro virginitate execretur nuptias.

X. Vt nullus virginitatem custodiens aduersus coniugatos superbiat.

XI. Vt nullus execretur Agapas, id est, cõuiuia pauperibus exhibita.

XII. Vt nullus vtrorum in signum continentiæ, pallio vtatur, despiciens eos, qui solitis vestibus vtuntur.

XIII. Vt nulla fœmina virilem habitum sumat, quasi pro continentia.

XIV. Vt nulla fœmina virum relinquat, pro execrationc nuptiarum.

XV. Vt nullus filios suos negligat per occasionem continentiæ.

XVI. Ne filij parentes occasione Christianitatis despiciãt.

XVII. Ne mulieres quasi pro diuino cultu attondeantur.

XVIII. Ne quis in die Dominica, quasi pro continentia ieiunet.

XIX. Vt nullus Ecclesiastica ieiunia absque necessitate dissoluat.

XX. Vt nullus collectas execretur, quæ sunt in commemoratione Martyrum.

Et subscripserũt, Elianus, Eusebius, Basilius, Osius, Gregorius, & reliqui Episcopi numero x.

Explicunt regulæ Gangrenſis Concilij.

Incipiunt XXV. Regulæ apud Antiochianæ in encænijs expositæ.

I. QVICVNQVE cum Iudæis contra statuta Niceni Concilij Pascha celebrauerit, excõmunicetur. Et damnatus clericus omni quoque honore extrinsecus, quem sancta Regula, vel Sacerdotium promeruit, priuetur.

II. Vt, quicunque se à sancta communione, pro quadam intemperãtia suspendit, vel qui excommunicato communicauerit, excommunicetur.

III. Vt clericus, qui ad propriã parochiam redire contempserit, degradetur.

IV. Vt Episcopus, Presbyter, Diaconus damnatus, si pristinum officium vsurpauerit, nũquam restituatur, & omnes ei post damnationem scienter communicantes, excommunicentur.

V. Si clericus proprium Episcopum contemnens seorsim colligit, irreuocabiliter damnetur. Idem, si Ecclesiam turbare non desinit, per cæteras potestates opprimatur.

VI. Vt excõmunicatus à suo Episcopo, non recipiatur.

VII. Vt peregrini sine commendatitijs literis non suscipiantur ab alio.

VIII. Presbyteri agrorum non possunt dare canonicas Epistolas, sed Chorepiscopi.

IX. Vt Metropolitanus, licèt comprouincialibus Episcopis præsatus, nil tamen præter illos, nisi in propria parochia dispenset.

X. Quòd Chorepiscopi ordines inferiores vsque ad Subdiaconatum dare non possunt. Et clericus, qui præter literas comprouincialium Episcoporũ, pro querimonijs adierit Imperatorem, honore, & communione priuetur.

XI. Vt clerici damnati, si Imperatorem adierint, nunquam restituantur.

XII. Vt irritum sit, quidquid Episcopus non rogatus in allena parochia ordinauerit.

XIII. Si in damnatione Episcopi Prouinciales Episcopi dissenserint à Metropolitano, vicinis Episcopis aduocatis, causa terminetur.

*Nota hic desideratur.

XIV. *Si omnes Prouinciales Episcopi in damnatione vnius consenserint, hunc apud alios iudicari non oportebit.

XVI. Vt Episcopus vacantis Ecclesiæ inuasor abijciatur.

XVII. Si quis susceptum Episcoparum adire, & gubernare contempserit, excommunicetur.

XVIII. Siquis susceptum episcopatum non suo, sed aliorũ vitio deuitauerit, honorem suum retinere debebit.

XIX. Vt Metropolitanus non nisi cum pluribus Episcopis, ordinet Episcopos.

XX. Vt in prouincia Episcoporum Concilia bis in anno fiant.

XXI. Vt Episcopus de sua Parochia in alienã nullo modo tranſmigret.

XXII. Quòd irrita sit ordinatio, quam Episcopus in allena Parochia in alienis clericis vsurpauerit.

XXIII. Vt irritum sit, si Episcop* sibi succellorem elegerit.

XXIV. Vt res Ecclesiæ iudicio Episcopi dispensentur, seperatæ quidem ab eius proprijs rebus, quas ille dare possit, quibus voluerit ne eo moriente, in uadantur res eius propriæ, cum rebus Ecclesiæ.

XXV. Quòd Episcop* Ecclesiasticas res sibi, & alijs dispensare possit, non tamen ad superfluitatem, sed ad indigentium necessitatem.

Et subscripserunt xxx. Eusebius Palæstinensis; Theodorus Mesopotamiensis, Theodorus Isaurien sis, & reliqui.

Explicit Antiochenum Concilium.

Sancta Synodus quæ apud Laodiceam * Pacatiæ Phrygiæ conuenit, Regulas LIX. exposuit subter annexas. * Pacatiæ.

I. Si qui secundò legitimè nupserunt; post, qui paruo tempore trãsacto, orationibus vacauerint, ad communionem recipiantur.

II. Vt perfectè pœnitentibus communio concedatur.

III. Vt nouiter baptizati, non fiant clerici.

IV. Ne ordinationes fiant sub cõspectu audientium, id est, catechumenorum.

X. Ne clerici aliquo modo sint vsurarij.

VI. Ne permanentes in hæresi, permittantur intrare domum Dei.

VII. Vt Nouatiani, & Tessares cædecaditæ, & Sotiani ad Ecclesiam redeuntes, post * abiurationem hæresis, per vnctionem Chrismatis reconcilientur. *M. Lubricatione nectendo.

VIII. Vt ex hæresi Cataphrygarum cõuersi baptizentur.

IX. Vt Catholici ad hæreticorum cœmeteria oratum euntes, excommunicentur.

X. Ne Catholici cum hæreticis indifferenter coniugium ineant.

XI. Vt illæ, quæ dicuntur Presbyteræ, præsidentes in Ecclesijs, non ordinentur.

XII. Vt Episcopi cum iudicio Metropolitani, & aliorũ Episcoporum prouehantur.

XIII. Ne iudicio multitudinis ordinationes fiant.

XIV. Ne eulogiæ, i. oblatæ, ad alias Parochias destinẽtur.

XV. Vt nullus præter regulares cætores in pulpito cãet.

XVI. Vt in Sabbatho Euãgelia cũ aliis scripturis legãtur.

XVII. Ne in Ecclesia Psalmi continuentur, sed per singulos Psalmos lectiones recenseantur.

XVIII. Vt id ipsum officium precum, & nona, & vespera celebrentur.

XIX. Vt post prædicationem Episcoporum, fiat oratio super catechumenos: quibus egressis, oratio fiat super pœnitentes, tunc ad manum sacerdotis accedentes. His discedentibus consummantur tres orationes fidelium.

Prima quidem sub silentio: secunda verò, & tertia per solitas exclamationes. Et pace data, celebretur oblatio. Solis autem sacris Ministris iuxta altare licèat communicare.

XX. Ne Diaconi coram Presbytero sedeant, nisi eo iubente. Similiter Diaconi ab inferioribus honorentur.

XXI. Vt Subdiaconi remoti sint à Diacono, id est, Secretario, nec Dominica vasa contingant.

XXII. Ne Subdiaconus orario vtatur, nec oltia relinquat.

XXIII. Ne Lectores, vel Cantores cum orarijs legant, vel psallant.

XXIV. Ne clerici, vel continentes, vel Monachi comedant in tabernis.

XXV. Ne Subdiaconi panem dent, vel calicem benedicãt.

XXVI. Quòd nusquàm exorcizare possint hi, qui ab Episcopo ad hoc non sunt ordinati.

XXVII. Ne clerici ad Agapen vocati, partes Ecclesiarú accipiant.

XXVIII. Quòd nõ liceat in Ecclesijs Agapen fieri, vel mandücari, vel accubitus sterni.

XXIX. Vt nullus in Sabbatho Iudaizando otietur.

XXX. Vt viri cum mulieribus non lauentur.

XXXI. Ne Catholici filios suos, vel filias hæreticis dent in coniugium, sed magis accipiant, si tamen illi, se Catholicos fieri promittant.

XXXII. Ne quis eulogias ab hæreticis suscipiat, quæ non benedictiones sunt, sed maledictiones.

XXXIII. Ne quis cum hæreticis, vel schismaticis oret.

XXXIV. Quòd anathema sint, quicunque ad hæreticorum Martyres accesserint.

* angulos fone legendum. XXXV. Vt anathema sit, quicunque relicta Ecclesia, * Angelos colere, vel cõgregationes facere præsumpserit. Vt Clerici incãtationibus, vel phylacterijs vtentes excommunicentur.

XXXVI. Ne quis à Iudæis, vel ab hæreticis dona festiuitatis eorum suscipiat.

XXXVII. Ne quis azyma suscipiat, à Iudæis.

XXXVIII. Ne quis cum gentilibus festa celebret.

XXXIX. Ne Episcopi vocati ad Synodũ venire contẽnant.

XL. Ne quis Clericus sine canonicis literis, id est, formatis proficiscatur.

XLI. Ne Subdiaconi vel paululùm ianuas Ecclesiæ deserant.

XLII. Ne clerici sine iussione Episcopi proficiscantur.

XLIII. Ne fœminæ ingrediantur ad altare.

XLIV. Vt nullus post duas quadragesimæ hebdomadas baptizetur.

XLV. Vt baptizandi Symbolum discant, quod in quinta feria maioris septimanæ, Episcopo vel Presbytero reddant.

XLVI. Vt in ægritudine baptizati fidem postèa addiscant.

XLVII. Vt baptizati Chrismate confirmentur.

XLVIII. Vt panis benedictionis in quadragesima non offeratur, nisi in Sabbatho, vel Dominica.

XLIX. Vt nullus in Cœna Domini iciunium quadragesimale soluat.

* Sed L. Ne natalia Martyrum in quadragesima celebrentur, * si eorum cõmemoratio in Sabbatis, vel Dominicis fiat.

LI. Ne nuptiæ, vel hominum natalitia, celebrentur in quadragesima.

LII. Ne Christiani in nuptijs plaudant, vel saltent, sed venerabiliter cœnent.

LIII. Ne clerici ludicris spectaculis intersint in cœnis, vel nuptijs, sed ante discedant, quàm Thymelici veniant.

* Collatis velcõmissatijs (hoc effet fym bolia.) LIV. Vt nullus * ex..... vel commissationibus conuiuia celebret.

LV. Ne presbyteri ante Episcopum intrent sacrarium, & sedeant, sed cum ipso.

LVI. Vt in villis, vel in agris, non Episcopi, sed visitatores constituantur.

LVII. Vt in domibus oblationõ celebretur ab Episcopo, vel Presbytero.

LVIII. Ne plebei Psalmi in Ecclesia cãtentur: nec alij libri, nisi nouj, & veteris Testamenti tantùm in Ecclesia legantur. Et subscripserunt XXII. Patres.

Explicit.

Incipit præfatio Canonum * Sardicensium, siue Africanorum.

* M. S. Sardicensiũ.

SVNT etiam XX. Regulæ, quæ per Osium Cordubẽsem Episcopum currunt, quæ titulantur, tanquàm XL. Episcoporũ apud Serdicã, quæ tamen non apud Græcos, sed magis apud Latinos inueniuntur. Sciendum est autem hunc Osium inter CCCXVIII. Patres Nicæni Concilij honorabilem fuisse, atque ab Apostolica Sede, cum Victore, & Vincentio Presbyteris destinatum; qui & Hispanus vfq; ad tempus Constantij Principis in corpore legitur permãsisse. Hic tamen in extremis suis satis pueriliter defipuit, vt Seuerus * Sulpitius in Chronicis suis testatur, asserens, quod Cõstantius Imperator numerosissimum Arimineñse Cõcilium ab eo contra Catholicam fidem congregatum Arrianæ hæresi, subscribere compulsisset. Vnde etiam placuit, vt missa Apostolica legatione, à prædicto Osio perquireretur, an Niceną Synodus, cui ille interfuit, filium patri ὁμοούσιον. id est, consubstantialem, quod Catholicorũ est an ἑτεροούσιον, id est, cõsimilem tãtùm, quod Arriani dicunt, decreuisset contitendũ. Sed ille, aut pro longa ætate desipiens; aut affentatione Principis verum dissimulans, respondisse perhibetur, vtramque partẽ rectè cõsiteri siue ὁμοούσιον, siue ἑτεροούσιον. Quod responsum tam à Catholicis, quàm ab Arrianis vno ore irrisum est, atque refutatum. Denique post hoc responsum, in ciuitate sua Corduba, in qua Episcopus fuit, nomen inter Catholicos Episcopos minimè recitatum est.

* M. f. Sulpitius mẽdosè.

Sunt etiam Ecclesiasticæ regulæ, quæ in Africanis regionibus frequentissimè Synodali Concilio conscriptæ sunt. Sed in his omnibus illa sequi debemus, quæcunque à Niceno Concilio, & à sancta atque Apostolica Ecclesia Romana non discrepare videmus.

Incipiunt Canones Sardicenſis Concilij, numero XXII.

I. Vt Episcopus laica communione priuetur, si de sua ciuitate in aliam transmigrauerit.

II. Vt Episcopus nec laicam cõmunionem in fine recipiat, si sedem mutauerit per ambitionem.

III. Vt inter discordes Episcopos, cõprouinciales Episcopi audiant. Quod si dãnatus appellauerit Romanũ Pontificem: id obseruandum est, quòd ipse censuerit.

IV. Vt nullus appellãris Episcopi sedem vsurpare præsumat.

V. Vt in Prouincia, vbi vnus tãtùm Episcopus remanserit, nec comprouincialem sibi Episcopum ordinare voluerit, Episcopi alterius prouinciæ à Presbyteris vocati ordinent Episcopũ, etiãsi ille solus, qui remãsit, post admonitionẽ eis cooperari noluerit.

VI. Ne Episcopus ordinetur in vicis, vel in modicis ciuitatibus.

VII. Quòd Prouincialis Synodus per vicarios Romani Pontificis retractari possit, si ipse ita decreuerit.

VIII. Vt Episcopi ad comitatum non vadant, nisi ab Imper. vocati, aut necessitatibus oppressorum subuenturi.

IX. Vt Episcopi, diaconos suos ad comitatum dirigant.

X. Vt Papa diaconos Romà ad comitatum venientes, solicitè discutiat, si iustam causam veniẽdi habeant.

XI. Vt Episcopi episcopos ad comitatum transeuntes, solicitè discutiant, ne pro ambitione vadant.

XII. Vt episcopi ab alijs in strauntur, si nondum Synodica statuta nouerunt.

XIII. Vt ex laicis non fiant episcopi, presbyteri, vel diaconi, vtpote per inferiores.

XIV. Ne episcopi vltra tres septimanas in aliena ciuitate morentur, quoniam laici tanto tempore conuentũ Ecclesiæ negligentes sunt excommunicandi.

XV. Ne episcopus à sua ecclesia plus quàm duas hebdomadas absit.

XVI. Vt clericus à suo episcopo excommunicatus non recipiatur ab alio.

XVII. Vt clericum siue iustè, siue iniustè ab episcopo suo excommunicatum finitini episcopi audiãt; si ante excommunicationem, nullo modo excommunicent tam diu morari.*

* Locus mẽdosus. vide Can. 17. in ipso Sardicenſi Concilio.

XVIII. Vt nullus episcopus alienũ clericum in Parochia sua ordinet.

XIX. Vt ordinatio alieni clerici sine consensu proprij episcopi irrita sit.

XX. Vt Presbyteri extra suã Parochiam no plus quàm III. septimanas demorentur.

XXI. Vt Episcopi à sede sua expulsi non prohibeantur in aliena ciuitate. *

Omnis Synodus dixit: Vniuersa, quæ constituta sunt, Catholica Ecclesia in toto orbe custodiat. Et subscripserunt Episcopi diuersarum prouinciarum, siue ciuitatum numero XX. Osius à Spania Cordubensis: Vincent. de Capua Legatus S. Romanæ Ecclesiæ. Ianuarius de Beneuento, Legatus S. Romanæ Ecclesiæ. Calipodius Neapolitanus Legatus S. Rom. Ecclesiæ. Athanasius de Alexandria. Marcellus à Macedonia de Ancyra. Protogenes ex Achaia de Serdica. Gaudentius ex Dacia de Naiso. Similiter & reliqui multi.

Explicit Sardicense Concilium.

Incipiunt Canones Carthaginenſis Concilij.

POST conſulatum Honorij, & Theodoſij Auguſtorum VIII. Kal. Iunias Carthagine in ſecretario Baſilicæ Fauſti cū Aurelius Papa vnà cū Legatis Rom. Eccleſiæ Fauſtino Epiſcopo Eccleſiæ Potentinæ Prouinciæ Italiæ, Picenæ, & Philippo, & Aſello Presbyteris, necnō cùm Auguſtino Hipponenſis Epiſcopus, & reliqui CC. XVII. Epiſcopi conſiſtent; primùm recitato commonitorio, quod Zoſimus Papa ad prædictos Legatos direxit. Deinde etiã XX. capitulis Niceni Concilij recitatis, vt * ſuperiùs deſcripta in ueniuntur, communi decreto ſtatuerunt capita XXXVII. quæ ſubſequuntur.

*Non eſtãt in hac Epitome. Hinc videtur mutila.

I. Vt ſtatuta Nicæni Concilij omnimodis conſeruentur.

II. Vt ſancta Trinitas populo Dei prædicetur.

III. Vt altaris miniſtri ſe omninò cõtineant iuxta Apoſtolorum doctrinam.

IV. Vt à proprijs vxoribꝰ ſe abſtineãt miniſtri altaris.

V. Vt à Clericis penitùs auaritia vitetur: nec fœnus de qualibet re accipiatur.

VI. Ne Chriſmatis confectio, vel puellarum conſecratio, vel publico pœnitentium reconciliatio vllo modo fiat à Presbytero.

VII. Quod in periculo poſiti à Presbytero poſſint reconciliari, ſi tamen præceperit Epiſcopus.

VIII. Quòd criminoſi nequeant accuſare Epiſcopos, neque maiores natu.

IX. Vt Epiſcopus, vel Presbyter excommunicetur, ſi alterius Epiſcopi excommunicatum in cõmunionem recepit.

X. Vt Presbyter, ſi cõtra Epiſcopum ſuum inflatus ſchiſma fecerit, anathema ſit.

XI. Vt Epiſcopus abſque Synodi tempore in crimine detentus. *

*Locus ſuſpitionis.

XII. Vt Epiſcopus non à pauciorib⁹ quàm tribus ordinetur.

XIII. Si quis contra profeſſionem ſuam, vel ſubſcriptionem venerit, ipſe ſe * honore Epiſcopus audiatur.

*mendã.

XIV. Vt apud Tripolim Presbyter à quinq; audiatur Epiſcopis; & Diaconus, à tribus, propter inopiã prouinciæ.

XV. Vt Clerici apud Eccleſiã incriminati, Eccleſiaſticũ iudicij non abnuant. Et, vt iudicibus Eccleſiaſticis nil obſtit, ſi eorũ ſententia ſoluatur, cùm ab illis, ad alios Eccleſiaſticos iudices maioris auctoritatis ꝓuocatum fuerit, ſi tamẽ conuinci nõ poterint, quòd aliqua cupiditate deprauati ita iudicaſſent. Item, vt à iudicibus conſenſu partiũ electis nõ prouocetur. Item, ne filij Sacerdotum, exhibeant, ſæcularia ſpectacula, vel expectent, vt vbi blaſphemiæ fiunt, nõ accedant.

XVI. Ne Clerici ſint conductores, vel procuratores: nec vllo turpi negotio victum quærãt. Item, vt Lectores aut cogantur ducere vxores, aut profiteãtur continentiam. Item, vt Clericus commodans pecuniam, tantum recipiat, quantum dedit. Item vt ante XXV. annum nec Diaconi ordinentur, nec virgines conſecrentur.

XVII. Vt vnaquæque prouincia propter longinquitatem * Primatum habeat proprium. *Primatꝰ

XVIII. Vt Clericis ab ordinatoribus ſuis Canones inculcentur.

XIX. Vt mortuis nec Euchariſtia, nec baptiſmus detur.

Vt annuatim Conciliũ celebretur, ad quod ſingularum prouinciarum legati dirigãtur. Vt, nec accuſatus Epiſcopus, nec accuſator eius à cõmunione ſuſpendatur: niſi ad cauſam ſuam dicendam electorũ iudicium die ſtatuta occurrere noluerit. Vt epiſcopus non cõmunicans nec in ſua eccle ſia cõmunicet. Vt perſona accuſatoris, ſi culpabilis videatur, ad arguendum non admittatur, niſi proprias cauſas, nõ tamen Eccleſiaſticas, afferere voluerit.

XX. Vt accuſatus Presbyter, vel Diaconus diſcutiantur ab Epiſcopo, adhibitis ſeptem in Presbyteri nomine & tribus in Diaconi nomine, quos ipſi petierũt. Reliquorum Clericorum cauſas ſolus Epiſcopus loci cognoſcat, & finiat.

XXI. Vt filij Clericorum pagani, hæretici, vel ſchiſmatici in matrimonio non iungantur.

XXII. Vt Clerici in eos, qui Catholici non ſunt, nihil per donationes rerum ſuarum conferant.

XXIII. Vt epiſcopi non tranſeant mare niſi conſulto eorum Primate.

XXIV. Vt nihil in Eccleſia legatur ſub nomine diuinarũ ſcripturarum teſtatum. *

*mendãt.

XXV. Vt Subdiaconi, Diaconi, Presbyteri, epiſcopi ab vxoribus continẽãt: quod, niſi fecerint, deponantur. Cæteros autem Clericos ad hoc non cogi, niſi maturiori ætate.

XXVI. Si quis Epiſcopus res Eccleſiæ ſuæ ſine conſilio finitimorum epiſcoporum vendiderit, deponatur.

XXVII. Vt Presbyteri, vel Diaconi in grauiori culpa conuicti, manus impoſitionem non ſuſcipiant tamquã laici, ne rebaptizati Clerici fiant.

XXVIII. Vt Clerici qui ad tranſmarinos, non ad Primates ſuos, appellauerint, in cõmunionem nõ recipiãtur.

XXIX. Si quis Clericus excommunicatus ante audientiam cõmunicare præſumpſerit, ipſe in ſe damnationem protulit.

XXX. Vt accuſatus, vel accuſator in loco, vnde eſt ille, qui accuſatus eſt, ſi metuit aliquam vim multitudinis, locum ſibi eligat proximum.

XXXI. Vt Clerici, ſi epiſcopis ſuis volentibus eos pro. eccleſiarum neceſſitate ad maiorem honorem promouere, non obedierint, nec ibi in gradu ſuo niniſtrent, vnde recedere noluerunt.

XXXII. Vt Clerici res Eccleſiæ, quas de rebus cõquiſierint (Eccleſiaſticis) eccleſiæ relinquant.

XXXIII. Vt Presbyteri rem Eccleſiæ ſuæ non vendant, nec epiſcopus rem Tituli matricis Eccleſiæ vſurpet. Et ſubſcripſerunt; Aurelius epiſcopus huic ſchedæ à nobis relectæ ſubſcripſi. Fauſtinus epiſcopus eccle ſiæ * potentiꝰ Prouinciæ Italiæ Piceni, Legatus eccleſiæ Romanæ huic ſchedæ ſubſcripſi. Philippus, & Aſellus Presbyteri Romanæ Eccleſiæ Legati his geſtis ſubſcripſimꝰ per nos relictis & directis. *Auguſtus epiſcopus Hippone Regij Legatus Concilij Numidiæ huic chartulæ pro me, & eodẽ Concilio ſubſcripſi. Et reliqui epiſcopi CCXIII. diuerſarũ prouinciarum ſubſcripſerunt: qui in Carthaginẽſi Concilio conuenerunt.

*Poſſeſſor.
*Auguſtinus.

Explicit.

Incipiunt Canones diuerſorum Conciliorum Africanæ prouinciæ, numero CV.

QVOD nihil de Hipponenſi Concilio primo ſit emendandum. I.

Vt Clerici, filios ſuos à ſua poteſtate nõ dimittant niſi ea ætate, qua ad ipſos propria peccata pertinent. II.

III. Vt Clerici non ordinentur priuſquam omnes ſuos fecerint Catholicos.

IV. Vt nihil, niſi panis, & vinum aqua miſtum in Sacramentis offeratur.

V. Ne Clerici, vel continentes, aut viduæ, vel virgines, accedant, nisi iussu, vel permissu Episcoporum: nec tunc foli, sed coram probatis personis accedant.

VI. Vt primæ sedis Episcopus nó vocetur Princeps Sacerdotum, vel summus Sacerdos: sed tantùm, primæ sedis Episcopus.

VII. Ne clerici in tabernis edant, vel bibant, nisi peregrinatio hoc cogat.

VIII. Vt Sacramenta altaris nó nisi à ieiunis celebrẽtur.

IX. Vt clerici in ecclesia non conuiuentur nisi necessitate.

X. Vt episcopus pœnitentiam pœnitẽtibus imponat iuxta differentiam peccatorum, nec presbyter reconciliet pœnitentes incõsulto Episcopo, vt publicè pœnitentibus mãnus ante abdidam imponat.

XI. Ne episcopus, vel presbyter virgines sacras passim vagari permittat.

XII. Vt infirmi obmutescentes baptizentur, si testimonium suæ voluntatis habuerint. Vt scenicis, & histrionibus, & aliis huiusmodi personis recõciliatio non negetur.

XIII. Liceat legi passiones Martyrum cum eorum anniuersarij dies celebrantur.

XIV. Vtab Apostolica Sede inquiratur, si possint ordinari, qui apud hæreticos in infantia sunt baptizati.

XV. Nefiant rebaptizationes, reordinationes, & trãslationes episcoporum. Vt episcopus alieni episcopatus inuasor iudiciaria auctoritate excludatur, si Sacerdotalia monita contemperit.

XVI. Vt episcopus non à paucioribus, quàm III. ordinetur.

XVII. Vt ordinandus episcopus, si ei contradicitur, non iam à tribus, sed à pluribus expurgatus ordinetur.

XVIII. Vt de ecclesia carthaginensi dies Paschæ Affricanis ecclesijs nuntietur episcopis, & discutiatur. Interloquutio Honorati, & Vrbani episcoporum sit.....Mauritaniæ le.....

XIX. Vt diœceses proprijs episcopis carentes episcopos nõ accipiant, nili ex consensu episcopi qui illas ea tenùs nõ superbè retinuit. Nam si super retinuerit, & plebibus incubare affectãs coepiscopos suos despexerit, nõ solùm à retentis diœcesibus, sed à propria ecclesia auctoritate iudiciaria propellẽdus est.

XX. Ne quis episcopus alienum clericum sibi vendicet, nisi concedente eius episcopo.

XXI. Quòd Carthaginensi episcopo liceat ex qualibet ecclesia ordinare præpositos presbyteros, vel episcopos ad alias ecclesias.

XXII. Vt episcopus nullam diœcesim sibi vendicet, nisi ad quam ordinatus est.

XXIII. Quòd paruuli à Donatistis baptizati, in Catholica ad clerum ordinari possint.

XXIV. Vt idolorum reliquiæ, vel templa destruantur.

XXV. Petendum ab Imperatore, vt statuatur, ne clerici de iudicij sui * cognatione coganturin publico testimonium dicere.

XXVI. Petendum ab Imp. vt paganorum comitia faciat auferri.

XXVII. Petendũ ab Imp. vt prohibeat spectacula theatrorũ in diebus Dominicis, & alijs sanctorum festis.

XXVIII. Petendũ ab imp vt interpolita pœna dãni pecuniæ statuat, ne quis damnatum clericum d. fendat.

XXIX. Petendũab Imp. ne permittat histriones post conuersionem ad pristinum ludum ab aliquo cõpelli.

XXX. Petendum ab Imp. vt manumissiones in ecclesia celebrentur.

XXXI. Vt * Equirius damnatus quomodocunque expelleretur, ne statum ecclesiæ inquietaret.

XXXII. Vt cum Donatistis leuius agatur, vt in mansuetudine correpti, resipiscant à laqueis diaboli.

XXXIII. Vt iudices sęculares communem matrem sanctam ecclesiam in hoc adiuuent, in quo episcopi auctoritas contemnitur.

XXXIV. Vt clerici Donatistarum in catholicam recipian tur cum ordine pro tempore, & necessitate.

XXXV. Vt ad Donatistas causa componendæ pacis legatio *.....in continentes.

XXXVI. Vt Episcopi, Presbyteri, Diaconi deponantur, si vel cum vxoribus inueniantur.

XXXVII. Ne episcopus diu absit à sua principali cathedra.

XXXVII. Vt infantes baptizẽtur, de quorum baptismo dubitatur.

XXXIX. Vt dies Paschæ, & Concilij omnibus denuntietur.

XL. Ne interfessor episcopi Cathedram defuncti episcopi diu retineat, sed infra annum eidem Cathedræ episcopum prouideat.

XXLI. Vt defensores ecclesiarum ab Imperatoribus postulentur.

XLII. Vt episcopi ad concilium veniãt, nisi aliqua grauinecessitate impediantur.

XLIII. Vt episcopus inuasor alieni Episcopatus damnetur, si vocatus ad Synodum venire contemperit, (*aliusq;)ordinetur. * in m.s. deficeabatur.

XLIV. Quòd dissidentes populi impedire non debeant, quin Episcopus eis.....

XLV. Vt Clericus si post excommunicationem suam infra annum, causam suam purgare contemperit, penitùs deinceps non audiatur.

XLVI. Si quis episcopus de alio monasterio susceptum suæ ecclesiæ præpositum, vel Clericum ordinauerit, excommunicetur, nec ille Clericus, vel præpositus perseueret.

XLVII. Si quis episcopi hæredes hæreticos, vel paganos ecclesiæ prætulerit, vel post mortẽ anathematizetur, nec nomen eius inter Dei Sacerdotes recitetur.

XLVIII. Vt altaria ab episcopis eucrtantur, vbi nullius sancti corpus, aut reliquiæ conditæ probantur.

XLIX. Vtab episcopo Carthaginẽsi, cùm opus fuerit, omnum episcoporum nomina dictentur, subscribantur literis in Concilio dictatis.

In M.S.Cod. desint numeri à 49. vsq; ad 60.

LX. Vt episcopi, qui posterius ordinati sunt, prioribus se non audeant anteferre.

LXI. Ne accusato episcopo, episcopat* adimatur, priusquàm causa eius diffiniatur.

LXII. Vt depolito Episcopo liberè succedat successor requiratur.

LXIII. Vt Episcopi, qui ordinantur ab ordinatoribus suis Epistolas accipiant, quæ diem, & Consulem præcerant, ne deinceps de posteriorib*, vel anteriorib⁹ altercatio fiat.

LXIV. Vt quicunque in ecclesia vel semel legerit, ab alio ecclesia ad Clericatum non teneatur.

LXV. Vt Donatistæ in singulis ciuitatibus ab Episcopis conueniantur vtringue.

LXVI. * Ne quæstio, quæ Donatistas, & Catholicos ab inuicem separauit, pacificè tractetur. *fort vt.

LXVII. Vt Donatistæ, qui pacifica præmonitione cõtempta, Catholicos insectare non cessant, militari auxilio submouceantur, sicut & Apostolus factioforũ conspirationem submouit.

LXVIII. Ne Episcopi ad transmarina facilè proficiscantur, si accipiant.*....

LXIX. Vt vniuersale Concilium non fiat nisi pro necessitate communium causarum, vt causæ, quæ communes non sunt, in suis prouinciis iudicentur.

LXX. Si prouocatum fuerit, eligat, qui prouocatur, cõtra eum, qui prouocat, iudices, à quibus deinceps pro uocare non licet.

LXXI. Vt ab Imp. posit ultur aduocatorum defensio, pro causis Ecclesiæ.

LXXII. Vt plebes, quæ episcopũ nunquàm habuerunt, non accipiant episcopum nisi destinatum ex plenario Concilio prouinciarum, & Primatis consensu episcopi, ad cuius diœcesim pertinuit.

LXXIII. Vt plebes à Donatistis conuersæ etiam in consulto Concilij episcopum * erant. * fort. recent.

LXXIV. Quod vocati ad Synodũ, si venire contemperint, damnari possit vt conuinci.

LXXV. Placuit vt Romana, & Alexandrina ecclesia inuicem pacificentur.

LXXVI. Vt desertores vxorũ, vel desertrices maritorum, aut ita permaneant, aut sibi reconcilientur iuxta Euangelicam, & Apostolicam doctrinam.

LXXVII. Vt illæ tantùm preces, præfationes, commendationes, vel manus impositiones ab omnibus celebrentur, quas probauerit Concilium.

LXXVIII. Vt qui publicorum iudiciorum cognitionẽ ab Imp. postulauerit, honore priuetur. Nil autem obsit, si iuuis Episcopale iudicium ab Imp. petierit.

LXXIX. Si clericus excommunicatus in Africa cõmunicauerit apud transmarinos, à clero deijciatur.

LXXX. Vt peregentes ad comitatum causam suam vel Carthaginẽsi, vel Romano Pontifici insinuent.

LXXXI. Vt vnus Episcopus nó sibi vendicet cognitionem ab Honorio, & Theodosio Imp. contra Pelagium, Cælestinum.

Octo cap. quæ sequuntur in Carthaginensi Concilio sub anathemate statuta sunt.

LXXXII. QVod Adam non necessitate naturę, sed pro peccati merito moreretur.
Quòd paruuli in remissionem peccatorum baptizentur.

LXXXIV. Quod gratia Dei nó solùm tribuit remissionem peccatorum, sed etiam præstat adiutorium, ne peccetur.

LXXXV. Quod gratia Christi non solùm scientiam tribuit, quid agamus, sed etiam dilectionem nobis inspirat, vt quod scimus, implere valeamus.

LXXXVI. Quòd sine gratia Dei nihil boni implere possim⁹.

LXXXVII. Quod sancti cum S. Ioanne non solùm pro humilitate, sed etiam pro veritate⁹.....

LXXXVIII. Quod in oratione Dominica sancti pro se dicant, dimitte nobis debita nostra.

LXXXIX. Quòd veraciter dicatur à sanctis, dimitte nobis debita nostra.

XC. Vt Catholici, & Donatistæ in vna diœcesi manẽtes, si "aduersus Cathedras pertinentes post conuersionem Donatistarũ, ad illam cathedrã simul pertinent, ad quã Catholici iã ante pertinebant. *fort. & ad diuersas.

XCI. Vt Catholici Episcopi & ex Donatistis conuersi, diœceses illas æqualiter diuidant: in quibus tam Donatistę, quã Catholici, iam ante cõmanserant.

XCII. Vt nullus Episcopus diœcesin repetat, quam alius Episcopus ab hæresi liberans iam triennio absq; lite possederat.

XCIII. Ne Episcopi plebes, quas ad se pertinere putãt, in consultis Episcopis, à quibus detinentur, irruant.

XCIV. Si Episcopus vt. menses, post admonitionẽ memor Episcoporũ, neglexerit Catholicas efficere plebes ad suã cathedram pertinentes, quamlibet eos obtineat, qui illas ab hæresi liberauerit.

XCV. Vt Episcopus à iudicibus cõmuniter electis prouocasse detectus, contumaciter eis nolens obtemperare, excommunicetur à Primate, vsque dum illis obtemperet.

XCVI. Vt Episcopus, suam diœcesin ab hæresi liberare nolens, & negligens, excommunicetur.

XCVII. Vt Episcopi Donatistas sibi cõmunicassementiti deponantur.

XCVIII. Vt Clerici non ad Africanã Cõcilia, sed ad transmarina prouocãtes ab Africanis in cõmunionem non recipiantur, (nisi) necessitas "..... cogerit. *Ad hoc fortè.

XCIX. Quòd virgines etiã ante XXV. annos velari possint, si..... aliqua iam non admittant.

C. Vt ex singulis prouincijs terni iudices seligãtur, ne diutiùs in Concilio omnes Episcopi teneãtur.

CI. Quòd excommunicati ad accusationem nó sunt admittendi.

CII. Vt nullus seruus, vel libertus, vel infamis, vel hæreticus, vel paganus, vel Iudæus, vel illi, quos publicè leges non admittunt, ad accusationẽ ad mittantur. quibus tamẽ omnibus in proprijs causis licentia accusandi non negatur.

CIII. Vt accusatores clericis plurima crimina obijciẽtes, si hoc quòd primum obiecerint, probare non valuerint, ad reliqua vt ad testimonium non admittantur. Qui nec accusare permittuntur vel illi, quos accusator de domo sua produxerit.

CIV. Nullus ad testimonium exhibeatur intra sextum annum ætatis suæ.

CV. Vt si Episcopus aliquem sibi foli crimẽ cõfessum fuisse dixerit; ille negauerit, non indigetur Episcopus, si fibi soli non creditur.

Vt quamdiu Episcopus aliquem sibi foli crimen confessum pro excommunicato vitauerit: tamdiù eidem Episcopo ab alijs non cõmunicetur Episcopis. Et hoc ideo, vt Episcopus caueat, ne in quenquam dicat, quod alijs documentis probare nequeat.

Et subscripserunt; Aurelius Episcopus his gestis statutorum apud nos habitis subscripsi.

* Augustinus Episcopus Ecclesiæ Potentinæ Prouinciæ Italiæ Piceni, Legatus Ecclesiæ Romanæ his gestis subscripsi. *Faustini.

Philippus, & Asellus presbyteri, Romanæ Ecclesiæ Legati his gestis subscripsimus: quæ per nos Romanã directa sunt.

Augustinus Episcopus Hipponensis Legatus Prouinciæ Numidiæ, his gestis subscripsi.

Item & reliqui CCXI. Episcopi subscripserunt.

Quòd prædicta Synodus Africana CCVII. Episcoporum per Faustinum Episcopum, & Philippum, & Asellum Presbyteros eiusdem Concilij statuta Bonifacio Papæ confirmanda direxerit, & quod per eundem Papam sibi exemplaria Nicæni Concilij ex Orientalibus Episcopis mutuari petierit.

Quòd S. Cyrillus Patriarcha Alexandrinus Episcopis Africanæ Synodi authentica Nicæni Concilij exemplaria direxerit.

Quòd & Atticus Constãtinopolitanus Episcopus, Africanis Episcopis authentica Nicæni Concilij exemplaria di, rexerit.

Quòd exemplaria Nicæni Concilij post Consulatũ Honorij, & Theodosij Augustorum VI. Kal. Decemb. ad Bonifacium Papam sub XX. cap. peruenerint, sicut per omnia in superioribus sunt.

Quòd Africanum Cõcilium missis literis, Cælestinum Papam rogauerit, vt excommunicatos ex Africa fugientes, nullatenùs in communionem suscipieret.

Explicit compendiosa traditio Orientalium Canonum, siue Africanorum, quos B. Hadrianus Papa per manum KAROLI REGIS Occidentalium Ecclesiis direxit.

NOTAE.

Epitome.] *Henricus Canisius Noniomagus Iurisc. M. SS. Canonum Professor in Academia Ingolstadiensi, cum studio & opera hoc Epitome Canonum, ex M.S. Codice celeberrimi Monasterij Vueingartensis primùm euulgata, hanc præfationculam ad Lectorem addidit: Auctor huius Epitomes Canisius, vt supra.*

AVCTOR *huius Epitomes Adrianus Pontifex Pontifica tum ingt anno Christi 772. tenuit, vsque ad annum Dominum 795. Sanctitate & rerum gestarum magnitudine conspicuus. Altero scilicet sua anno, qui erat annus Christi 773. Carolum Magnum Romæ excepit, & hoc Canonum Breuiario donauit. Quod luce dignissimum, cùm propter eius qui obtulit: tum propter eius, cui oblatum est, auctoritatem. Dolendum, correctius & integrius non prodire: nam deficientes Canones Nicænos, nescio quo infortunio, vel inde coniicias, quod semel atque iterum tanquam in hoc compendio exstantes recitantur: & tamen nusquam apparent. Sed fortè offeret bona fors vel nobis vel alijs perfectiorem codicem, cuius ope resarcire liceat, si quid hinc editioni deesse videbitur.*

Hæc Canisius.

CONCI-

CONCILIVM IN DVRIA HABITVM tempore Caroli Magni, & Hadriani Pap. I. anno 775.

NOTAE.

Concilium.] *Carolus contra Saxones hoc anno pugnat, ad componendum prius statum Ecclesiæ & Reipub. Christianæ promore suo positum Episcopos & Abbates Cisalpinos habuit in Duria: per actaq; Concilio Saxones duobus prælijs profligantur, hac ex Annal. Francob. Quæ autem mox hoc, aliave sequentib. Conciliis ipsius monitu celebratis statuta fuerint, promiscuè simul in vnum librum congesta Anseg isus Abbas in tres libros, quo centum & sexaginta octo capita continentur.* Baron. *an. 775. num. 9.*

CONCILIVM VVORMATIENSE SVB Hadriano Pap. I. & Carolo Rege celebratum anno Domini 776.

NOTAE.

Concilium.] *Cùm Rex ad debellandum Rotgardum Ducem Longobardorum Forojulienſem in Italiam profectus fuiſſet, Saxones nouâ rebellionẽ excitarunt, deſtructoq; Eresburgo caſtello. Sigisbargum magna vi expugnare tentarunt: verùm diuina miracula ab obſidione fugati, ſeq; ſuo partim tuciderunt, partim etiam à Francis cæſi fuerunt. Quadum Carolus Rex audiuiſſet, in VVormatia hanc ſynodum congregauit: qua habita in Saxoniã feſtinauit. Saxones de aduentu Caroli certiore facti, terrore percuſſi, ſuaſponte deditionẽ fecerunt, ſeq; Chriſtianos futuros nunc antiquam promiſerunt, verùm etiam memor obliem multitudinẽ in nomine S. Trinitatis baptizandam, obtulerunt. Hæc Annales Francorum in vita Caroli Magni.*

CONCILIVM PADERBORNENSE AD Saxonum fidem ſtabiliendam ſub Hadriano Pap. I. & Carolo Francorum Rege habitum, anno Redemptoris noſtri 777.

NOTAE.

Concilium.] *Hoc Synodus Paderbornæ celebrata fuit, ad ſtabiliendos & confirmãdos Saxones in eâ fide, quã vtè & legitimè in ſuſceptione baptiſmi profeſſi erant: habito de ſuper Synodali conſeſſu, conſtitutum fuit, & re ipſa obſeruatum, vt omnes in Saxonia baptizati in manẽto firmæ rem, ſe Chriſtianã fidem perpetuò ſeruaturos: & ſi quis aut ab eâ promiſſionem nõ adimpleret, illi omnibꝰ bonorum ſuorum diſpendio priuaretur. Conſtitutionem Synodicã præter vnũ Principẽ, VVitichindum nomine, qui cùm paucis hac de cauſa in Nortmandiã fugerat, omnes receperunt. In eadem hac Synodo tres Saracenorum Principes ab Hiſpania venientes, ſeq; cum ſuis Vrbibus, qui bus à Rege Præfecti fuerãt, dedentes, magno gaudio haud dubiè excepit: de quorum aduentu Annales ſub Ludouico per domeſticũ illius ſcripti produnt hæc.* Venit iſdem & loco & tempore ad Regem præfentium de Hiſpania Saracenus quidã nomine Ibamalarabi, cum alijs Saracenis ſocijs ſuis, dedẽs ſe, ac ciuitates, quibus eum Rex Saracenorum præfecerat. *Eadem acta Caroli, Vetus Ch onicon, Annales Francorum & Regino tradunt. Gabetium in Cosmodromo ad tres præditas hoc tempore Paderbornæ geſtas, originem Paderbornenſis ſedis Epiſcopalis addit.*

CONCILIVM IN VILLA DVRIA SVB Hadriano Pap. I. & Carolo Rege celebratum, anno Domini 779.

NOTAE.

Concilium.] *Seditio Saracenorũ Regum mouet at Carolum. vt in Hiſpaniam cum exercitu proficiſceretur, & cõtra inimicos ac infideles Hiſpaniæ dei nitores arma ſumeret: Quare cumper hanc expeditionem Carolus longiùs abeſſet, Saxones & VVeſtphali ſapiũ perturi, ſuaſu VVitichindi Principis, à Carolo deſciſcendi fecerunt, ad Rhenum vſq; obuia quaq; ea te atq; incendio vaſtarant. Quare cùm præſidia Saxonum rebell vnem cõpeſcere ſirmiter conſtituiſſet, more ſuo optimo primũ curans quæ De ſunt quãm bellũ inchoaret, hanc Synodum pro reformãdis fidei dtorum moribus. & SS. Eccleſiarũ ritibus hanc Synodum in villa Duria congregauit. Quæ peracta adnexis Saxones profectus increuato bello Saxonia & Vueſtphalia debellauit, receptiq; ab iſdem obſidibus, rebuiq; ſingulis nouo iuramẽto iterum firmatis in Francanni redijt. Hæc Annales Francorum prolixius, Rhegino breuius.*

CONCILIVM LIPPIENSE, DE SEDIBVS Epiſcopalibus in Saxonia erigendis, tempore Hadriani Pap. I. & Caroli Regis Francorum habitum, anno Domini 780.

NOTAE.

Concilium.] *Hoc anno Lippia habitatus eſſe Synodum teſtatur Cramtzius in meo opoli lib. 1. cap. 2. De ſedibus Epiſcopalibus in Saxonia erigendis, hoc Synodali omentu actum fuiſſe, ex eodẽ Cramtzio colligitur. Cùm enim ipſe fatcatur loco ſuprà allegato, hoc anno fundamenta Oſnabrugenſis Eccleſiæ iacta fuiſſe: ipſe verò Carolus in ſua diplomate teſtetur, Oſnabrugenſem Eccleſiã in honorẽ S. Petri principis Apoſtolorum & SS. martyrũ Criſpini & Criſpiniani inter alias primã à ſe erectam & fundatam eſſe, veriſimile eſſe videtur, quod in hac Synodo de ergendis ſedibus Epiſcopalibus actum fuerit. Poſt Oſnabrugenſem, Eccleſiam Salingenſadienſem in Epiſcopatum erexit, eamq; nomine S. Stephani Protomartyris Deo Opt. Max. conſecrauit. Extãt apud Surium Acta S. Nemulphi Diaconi, in quibus aſſeritur, anno 780. ab eodẽ Carolo Magno, paruam eſſe conſtructam Eccleſiam Paderbornã, eiq; poſt annos 15. datum eſſe Epiſcopum. Ita Saxones ſapẽ Euangelium profitentes ac deſe rentes, tandem armis Caroli in Chriſtiana religione retenti ſunt, ſaumq; idolum, Krodo nominatũ formã, ſenũ ſuper piſcem ſtantis, atq; totam vtrarũ, manu tenentis (quem Saturnum eſſe dixẽre Latini) depictum, planè produnt auri, & abdicarunt. Vide Cramtz. hiſt. Sax. lib. 2. c. 7.*

SYNODVS COLONIENSIS TEMPORE Caroli Magni & Hadriani Pap. I. habita, anno Domini 782.

NOTAE.

Synodus.] *Reuerendiſ. & Illuſtriſ. Cardinalis Baronius anno 782. auctoritate Egnhardi ſcribit à Carolo Magno Colonæ habitã fuiſſe Synodum, eiq; in propria perſona interfuiſſe, ac legatos diuerſarum gentium exc epiſſe: quid verò in illa geſtum fuerit, non liquet.*

CONCILIVM PADERBORNENSE II. ſub Hadriano Papa I. & Carolo Francor. Rege celebratum anno Domini 786.

NOTAE.

Concilium.] *In hac Synodo ſtatus Eccleſiæ Saxonicæ diſpoſitus eſt: Namcum VVidukindus, qui cum Albione Saxonia Principe rebellare conſueuerat, baptiſma ſuſcep ſſet, res Saxonum quodammodò in tuto collocata erant, adeoq; in rebus Statum Eccleſiæ concernentibus hunc Synodalẽ conſeſſum receperant. Eadem Synodali conſeſſu acta & redintur fundamenta a Mindenſis Eccleſiæ, cui primus præfectus eſt Epiſcopus Herimbertus. Quamodo autem hæc ſe habuerint in hiſtoria Saxonum refert Cramtzius lib. 2. c. 9. & lib. 2. c. 23. vbi hoc memorat, in dign ſummaſcribit: quod VVidukindus, rerũ Chriſtianarũ adhuc rudis à Rege quidem, cur mendici habitu inter mendicos ſeſe ſtet, quidve aſpectus iucundum vidiſſet, ſeſciendi.*

Vidi, inquit, quod mirabar ante biduum te demiſſo vultu triſtem, incertus quid contigiſſet, quòd tantum Regem cõtriſtaret (cõmemoratio ſuit Dominicæ paſſionis, quã die Paraſceues regium vultum obſcurãſſet) rurſus, inquit, vidi hodiernã te die primum ſolicitum & ad rem attẽtitumum; poſtquàm verò menſam adieras in templo mediam, ita hilari mihi cõſpectus eſt vultu, vt repentinæ in temutationis me caperet miraculum.

Stupor autem erat videre, quòd de manu purpurati ſacerdotis ſinguli pulchellum puerum in os ſuſciperẽt, quem quibuſdam ludibundum arridere, vltrò properare, aliis verò abhorrentẽ, auertiſſe vultum, & tamen in ora demiſſum, nec reddentẽ alpexi. Hoc quid ſit, nec diu cãpio. Tum Rex: Benè, inquit, profeciſti: plus tibi aliquid quàm cũctis ſacerdotibus & omnibus nobis eſt oſtenſum. Inde mutatà veſte, manu ſecum abſtractum docuit grande pietatis my ſterium in altaris ſacramẽto. Quã re cognita, exhilaratũ Ducem orãſſe, vt propriũ illi ſacerdotem permitteret, qui diuinæ rei curam haberet, crebriusq; in conſpectu peragetet altaris ſacramtum myſterium. Rex etiã Pontificem illi daturum promittit, modò illi habitationem Epiſcopo dignam prouideret. Ducem verò arcem ſuam ad Vuiſeram vtriuſque capacem oſtendiſſe: deditq; in eiuſdem arcis nõ exiguo circo locum ædificandæ ecclẽæ. Ferunt proinde nomen Eccleſiæ prouenuiſſe, quod meum & tuum quaſi cõmunis duorum poſſeſſio, ſonat in lingua Saxonum vernacula Min. din.

Erat vir præcipua religione Herimbertus, qui cùm Carolum latere non posset, dignus est habitus, quem primùm præficeret eidem Ecclesiæ Mindensi episcopum: adhecit illi ministeriales non paucos nec paruos, vt haberet ecclesia defensores suos. Illi verò quia ex imo gradu in nobilitatem excreuerant, vt partim Comites, partim Duces fierent, spreuisse matrem videntur,

Ornata est autem Ecclesia iam tum ab initio multis Sanctorum reliquijs, Feliciani Fulginatis episcopi & Martyris, Theodori episcopi, Carpophori &* Abundæ Martyrū, &c. Hæc Krantzius in Metropoli Saxonum.

* Abundij

CANONES OCTOGINTA AB HADRIANO PAPA I. ADVERSVS FALSOS ACCVSATORES ET OPPRESSORES EPISCOPORVM. & Pontificum, in gratiam ingelramni Episcopi Mediomatricis ciuitatis, tunc Romæ degentis, collecti & communicati. Indictio. IX. anno Domini 786.

EX GRÆCIS ET LATINIS CANONIBVS ET Synodu Romanin atq; decretu præsulum, ac Principum Romanorum, hæc capitula paruim collecta sunt, & Ingilramno Mediomatrica vrbis Episcopo, Roma à B. Papa Adriano tradita, sub die 13. Kalend. Octobr. Indict. 9. quando pro sui negotij causa agebatur.

DE ordinationem accusat in qua constituuntur, qui episcopos accusat vel damnat: dum minùs spiritualia, quàm terrena, sectātur. Vnde & Propheta ait: Nolite tangere Christos meos, & in Prophetis meis nolite malignari. Psal. 104.

Placuit, vt quæcunque persona contra episcopum vel actores Ecclesiæ se proprium crediderit habere negotium, prius ad cum recurrat charitatis studio, vt familiari colloquio commonitus, ea fanare debeat quæ in querimonia deducuntur. Quam rem si differre voluerit, sententiam suscipiat excommunicationis.

Nullus episcopus, nisi canonicè vocatus, & in legitima synodo, suo tempore Apostolica authoritate cōuocata, cui iussione Domini & meritis B. Petri Apostoli, singularis congregādorum Conciliorum authoritas, & sanctorum canonum ac venerandorum patrum decretis, multipliciter priuata tradita est potestas, super quibuslibet criminibus pulsatus audiatur vel impetatur. Si aliter præsumptum à quibuslibet fuerit, in vanum deducatur quòd egerint. Nec inter Ecclesiasticas vllo modo reputabitur, nec vllas habebit vires,

Matth. 16. Ioan. 21. quicquid ei obtulauerit: quoniam eadem sedes, testante veritatis voce, primatum obtinuit: nec prima diceretur, si aliam super se haberet. Quę etiam caput est omnium Ecclesiarum, à qua omnes sumpserunt originem. Primatum enim nō synodalibus aut aliquibus commentis meruit institutis, sed

Matth. 16. Domino largiente, qui ait: Tu es Petrus, & super hanc petrā ædificabo Ecclesiam meam. & reliqua talia, & his similia. Quibus si aliquis superbo spiritu obuiauerit præceptionibus, non exeat impunitus, sed gradus sui periculo subiacebit.

Placuit, vt semper primò in accusatione clericorum, fides & vita blasphemantium perscrutetur. Nam sides omnes actus hominis debet præcedere: quia dubius in fide, infidelis est. Nec eis omninò esse credendum, qui veritatis fidem ignorant, aut non rectæ conuersationis vitam ducunt: quoniam tales facilè & indifferenter lacerāt & criminantur rectè & piè viuentes & credentes. Ideo suspicionorum discutienda est primò & corrigenda.

Sancta Synodus Romana dixit: Hæc sunt quæ deinceps propter malorum hominum insidias, qui in Ecclesiam & Ecclesiasticos indifferenter fœulunt virus, cōseruari firmissimè volumus in secula. Si quis episcopus ab illis accusatoribus, qui recipiendi sunt; fuerit accusatus, postquàm ipse ab eis charitatiuè conuentus fuerit, vt ipsam causam emendare debeat, & eam corrigere nolueritː nō olim, sed tunc ad synodos primates causa eius canonicè deferatur. Qui cōgruo in loco infra ipsam prouinciam tempore à canonibus præfixo Nicænis, Concilium canonicè cōuocare debebunt, ita vt ab omnibꝰ eiusdem prouinciæ episcopis in eo audiatur. In quo & ipse canonicè conuocatus, si eum aut infirmitas, aut alia grauis necessitas non detinuerit, adesse debebit. Quia vltra prouinciæ terminos accusandi antè licentia non est, quàm audientia rogetur. Nam si suis fuerit rebus expoliatus, aut (quod absit, quod alienum ab omnibus esse debet fidelibus) à fede propria eiectus, aut in detentione aliqua à suis oubus fuerit sequestratus: tunc canonicè, antequàm in pristinum restituatur honorem, & sua omnia quæ Insidijs Inimicorum suorum ei ablata fuerant, redintegrentur: nec cōuocari nec iudicari poterit, nisi ipse pro sua necessitate, minimè tamen iudicādus, aduenire sponte elegerit. Nec omninò à quoquā respondere cogatur, antequàm omnia integerrimè quæ per suggestiones inimicorum suorū amiserat, potestati eius ab honorabili concilio redintegrētur, & præsul prius statui pristino restituatur. Et ipse dispositis ordinatisq; liberè ac sēcurè suis, tunc canonicè cōuocatus ad tempus synodo in legitima & canonica veniat ad causam: & si ita iustè videtur, accusantiū propositionibus respondent. Nam hoc summoperè prouidendum est, ne antequā hæc omnia fiant, coactus respondeat: quia cōtentio semper vitanda est. Adimi nanq; episcopo episcopatum, antequā causæ eius exitus apparcat, nulli Christiano videri iure potest. Quòd si ægrotans fuerit episcopus, aut aliqua eum grauis necessitas detinuerit, pro se legatum ad synodum mittat. Nec à cōmunione suspēdatur, cui crimen inteditur, nisi ad causam fuā dicendam, electorum iudicium die statuta literis euocatus, minimè occurrerit: hoc est, nisi alia præoccupauerit necessitas infra duorum vel trium mensium spatium, & eo ampliùs, prout causa discutiendi. Quòd si ex vtraq; parte ad causam dicendam venerint, quia vnus absq; altero audiri non debet: quæ rendum est in iudicio cuius sint conuersationis & fidei atque suspicionis accusatores, aut qua intentione hoc faciant: quia ad hoc admitti non debent, nisi bonæ conuersationis & rectæ fidei viri, & ij qui omni suspicione careant, & bona vita clareant, neq; infames existant. Quòd si accusatorem personæ iudicio episcoporum culpabiles apparuerint, ad arguendum non admittantur, nisi propriās habuerint causas, non tamen criminales vel ecclesiasticas. Infamis enī persona, nec procurator potest esse, nec cognitor. Absente verò aduersario, non audiatur accusator. Nec sententia, absente parte alia, à iudice dicta, vllam obtinebit firmitatem. Neque absens per alium accusare aut accusari potest. Nec affinis testis admittatur. Neminem ergo exhiberi deprouincia ad prouinciam vel ad comitatum oportet, nisi ad relationem iudicis, ad quem fuerit appellatum: id est, vt actor semper rei forū sequatur. Si qui autem iudicem aduersum sibi fentit, vocem appellationis exhibeat, quam nulli oporteat negari. Si quis autem putauerit se à proprio metropolitano grauari, apud primatem diœceseos, aut apud Constantinopolitanæ ciuitatis sedem agat iudicium, & reliqua.

Accusationis ordinem, dudùm canonicis institutum decretis, seruari iubemus: Vt si quis clericorum in accusatione pulsatus fuerit, non statim eius æstimetur qui accusari potuit, ne fubiectam innocentiam faciamus. Sed quisque ille est qui crimen intendit, in iudicium veniat: nomen rei indicet, vinculum inscriptionis arripiat, custodiat similitudinē, habita tamen dignitatis æstimatione potiatur. Nec sibi fore nouerit licentiam mentiendi, cùm calumniantes ad vindictam poscat similitudo supplicij.

Si quis clericus super quibuslibet criminibus pulsatus fuerit, in prouincia in qua cōsistit ille qu. pulsatur, suas exerat vel exetur actiones. Nec æstimet eum accusator suus alibi aut longiùs perrrahendum ad iudicium. Illi verò qui pulsatus fuerit, si iudicem suspectum habuerit, liceat appellare.

Saluo Romanæ Ecclesiæ in omnibus primatu, manifestum est, quòd illa quę sunt per vnamquamq; prouinciam, ipsius prouinciæ synodus dispensēt, sicut in Nicæno constat decretum esse concilio.

Vltra prouinciæ terminos, accusandi licentia non progredistur.

Omnis accusatio intra prouinciam audiatur, & à comprouincialibus terminetur.

Accusationes & accusatores, atq; ea negotia quæ seculares non adscisunt leges, diuina ac synodica fundirūs à clericis repelli authoritate censemus: Quia indignum est, supe-

riores

riores pati ab inferioribus, quæ inferiores ab eis pati despiciunt.

Prudentissimè iustissimeque Nicæna, siue Africana decreta definierunt, quæcunque negotia in suis locis, vbi orta fuerint, finienda: maximè, quia vnicuique concessum est, si iudicio offensus fuerit cognitorum, ad concilium suæ prouinciæ vel etiam vniuersale prouocare.

Placuit episcopos electos atque suis rebus expoliatos, ecclesias proprias primò recipere, & sua omnia eis reddi: & postea, si quis eos accusare vellet, æquo periculo facere. Iudices esse decernentes, episcopos rectæ sapientes, in ecclesiam conuenientes, vbi testes essent singulorum qui oppressi videbantur.

Nullus metropolitanus episcopus absque cæterorum omnium comprouincialium episcoporum instãtia, aliquorum audiat causas eorum, quia irrita erunt: immò etiam causam in synodo pro facto dabit. Nec reliquorum aliquis episcoporum, suorum sacerdotum causas audiat absque præsentia clericorum suorum: quia irrita erit sententia episcopi, nisi præsentia clericorum confirmetur.

Primò semper vita & persona accusantium diligenter inquiratur, & postea quæ obijciuntur, fideliter pertractentur: Quia nihil aliter fieri debet, nisi impetitorum priùs vita discutiatur.

Si qui non sunt bonæ conuersationis, vel quorum fides & vitæ libertas nescitur, non possunt sacerdotes accusare. Nec viles personæ in accusationem eorum admittantur.

Si qui in aliquibus criminibus irretiti sint, vel qui sunt *suspecti suspitiosi, vocem aduersus maiores natu non habeant accusandi, sed ij qui omni suspicione careant.

Nullus episcopus alterius parochianum præsumat retinere aut ordinare absque eius voluntate vel iudicare: quia sicut irrita erit eius ordinatio, ita & dijudicatio? Quoniam censemus nullum alterius iudicis, nisi sui, sententia teneri. Nam qui eum ordinare non potuit, nec iudicare vllatenùs poterit.

Peregrina iudicia generali sanctione prohibemus: Quia indignum est vt ab externis iudicetur, qui prouinciales & à se electos debet habere iudices.

Nullus episcopus extra suam prouinciam ad iudicium deuocetur: sed vocato eo canonicè in loco omnibus congruo, tempore synodali ab omnibus comprouincialibus episcopis audiatur: qui concordem super eum canonicamq; proferre debent sententiam. Quia si hoc minoribus tam clericis quàm laicis concessum est, quanto magis de episcopis seruari conuenit? Nam si ipse metropolitanum aut iudices suspectos habuerit, aut infestos senserit: apud primatem diœceseos, aut apud Romanæ sedis pontificem iudicetur.

Placuit vt nullus seruus, nullus libertus, nulla infamis persona sacerdotem accuset. Oés verò infames esse dicimus quos leges seculi infames appellant. Et oés qui culpis exigentibus ad sacerdotium non possunt prouehi. Indignum est enim vt illi eos accusent, qui esse nõ possunt quod ipsi sunt. Quoniam sicut maiores à minoribus non dijudicantur, ita nec criminari possunt.

Placuit vt nullus episcopus quenquam clericorum iudicare aut damnare præsumat, nisi accusatus legitimos accusatores præsentes habeat, locumque defendendi accipiat ad abluenda crimina.

Placuit, si episcopus accusat, appellauerit Romanũ pontificem, id statuendum quòd ipse censuerit.

Si quis episcopus, presbyter, aut diaconus, vel quilibet clerici apud episcopos, qui alibi non oportet, à qualibet persona fuerint accusati, quicunque fuerit ille, siue sublimis vir honoris, siue vllius alterius dignitatis, qui hoc genus illaudabilis intentionis arripuerit, nouerit docenda probationibus, monstranda documentis se debere inferre. Si quis verò circa huiusmodi personas non probanda deruleri, authoritate huius sanctionis intelligat se iacturã infamiæ propriæ sustinere: vt damno pudoris, existimationis dispendio discat, sibi alienæ verecundiæ impunè insidiari saltem decæterò non licere: sed qualem fratri parauerit damnationem, talem in se suscipiat.

Nullus archiepiscoporum, nisi qui primas sedes tenent, appelletur primas, aut princeps Sacerdotum, aut summus Sacerdos, vel aliquid huiusmodi: sed tantùm ille qui in metropoli sedet, aut metropolitanus, aut Archiepiscopus vocetur, & suum in canonibus præfixum non excedens teneat cum humilitate modum. Et ille qui primam sedem retinet, tantummodò primæ sedis appelletur episcopus, salua semper in omnibus authoritate B. Petri Apostoli.

Iudicantem oportet cuncta rimari, & ordinem rerum plena inquisitione discutere, interrogandi ac proponendi adiiciendiq; patientia præbita ab eo, vt ibi actio partium limitata fit pleniter. Nec priùs litigantibus fua velit sententia obuiare, nisi quando ipsi, peractis omnibus, iam nihil amplius habuerint in quæstione quòd proponant. Et tam diù actio ventiletur, quousq; ad rei veritatem perueniatur. Frequenter ergo interrogari oportet, ne aliquid fortè prætermissum remaneat, quòd annexi conueniat.

Sunt nonnulli, qui indiscussos, potestate tyrannica, non canonica authoritate, damnant: & sicut nonnullos gratia fauoris sublimant, ita quosdam odio inuidiaque permoti humiliant, & leui opinionis aura condemnant, quorum crimina non approbant. Ideoq; communi decreto censemus, vt quandocunq; aliquis episcoporum criminatur, congregatis omnibus eiusdem prouinciæ episcopis, causa eius audiatur, vt non occultè iudicetur vel condemnetur, qui ab aliis priùs iudicari nõ potest, nisi ab ijs à quibus ordinari potuit. Quòd si aliter factum fuerit, nullas vires habebit.

Si clericus, vel laicus habuerit causam aduersus episcopum proprium, vel aduersus alterum, aut episcopus aduersus quenquam: apud Synodum prouinciæ iudicetur. Quòd si aduersus eiusdem prouinciæ metropolitanum episcopus vel clericus habuerit querelam, petat primatem diœceseos, & apud ipsum iudicetur, aut apud eodem Apostolicam.

Si quis episcopus super certis accusatur criminibus, ab omnibus audiatur vel iudicetur qui sunt in prouincia episcopis.

Si quis episcopus iudicauerit, vel ordinauerit alterius parochianum sine consilio & voluntate episcopi sui, oportet eum non sine increpatione in communi Cœtilio admitti, ita vt ecclesiasticum vltrà non soluat canonem.

Placuit eorum accusandi sacerdotes & rectificãdi in eos voces, qui obsistere, quos non humanis, sed diuinis vocibus mortuus esse scimus: quia vocem funestam * interdici po- *intercidi
tuis, quàm audiri, oportet.

Placuit vt accusato, si iudicem suspectum habuerit, liceat appellare quia non oportet negare audientiam roganti.

Non est credendum contra alios eorum confessioni qui criminibus implicantur, nisi se priùs probauerint innocentes: quia periculosa est, & adnitti non debet, rei aduersus quem cunque confessio.

Si quis iudicem aduersum sibi senserit, vocem appellationis exhibeat: vt cùm ei cõcessum fuerit, integro negotio apud alium iudicem amotis dilationibus, possit audiri.

Clericus siue laicus, si crimine aut lite pulsatus fuerit, nõ aliubi, quàm in foro suo prouocatus audiatur.

Appellantem non debet afflictio vlla, aut carceris aut detentionis iniuriare custodiæ: & liceat appellatori, vitiatam causam appellationis remedio subleuare.

Liceat etiam in causis criminalibus appellare: nec appellandi vox denegetur ei, quem in supplicium sententia destinarit.

In criminalibus causis, nec accusator, nisi per se, aliquem accusare poterit, nec accusatus, per aliam personam se defensare permittitur.

Constitutiones contra canones & decreta præsulũ Romanorum vel bonos mores, nullius sint momenti.

In clericorũ causa huiusmodi forma seruetur, ne quem quam eorum sententia, à non suo iudice dicta, constringat.

Omnis qui falsa alijs intulerit, puniatur: & pro falsitate ferat infamiam.

Vt prouincialis synodus retractetur per Vicarios Romani pontificis, si ipse decreuerit.

De ijs qui in accusationem maioris natu venlunt, vt episcopum nulli criminoso liceat accusare.

Si quãdo in causa capitali vel in causa status interpellatũ fuerit, non per procuratores, sed per ipsos est agendum.

Placuit vt à quibuſcunq; iudicibus eccleſiaſticis ad alios iudices eccleſiaſticos, vbi maior eſt authoritas, fuerit prouocatum, audientia non negetur.

Si quis metropolitanus epiſcopus, niſi quòd ad ſuam pertinet propriam ſolummodò parochiam, ſine conſilio & voluntate omnium comprouincialium epiſcoporum, extra aliquid agere tentauerit, gradus ſui periculo ſubiacebit : & quòd egerit, irritum habeatur & vacuum. Sed quicquid de prouincialium coepiſcoporum cauſis, ſuarumque eccleſiarum & clericorum atq; ſecularium neceſſitatibus agere aut diſponere neceſſe fuerit, hoc cum omnium conſentu comprouincialium agatur Pontificum : non aliquo dominationis faſtu, ſed humiliima & concordi omnium adminiſtratione, ſicut Dominus ait : Non veni miniſtrari, ſed miniſtrare. Et alibi: Qui maior eſt veſtrûm, erit miniſter veſter, & reliqua. Similiter & ipſi comprouinciales epiſcopi cum ciuis conſilio, niſi quantum ad proprias pertinet parochias, agãt, inxta ſanctorum Conſtituta Patrum : vt vno animo, vno ore, concorditer ſanctã gloriſicetur Trinitas in ſæcula.

Matth.20. Luc.22.

Quod iu laicis reprehenditur, id multò magis debet in clericis prædamnari.

Hoc capitulum nõ eſt canonicũ, ſed à ſecularibus legib⁹ ſumptũ.

Vt laici, contemptores canonum, excommunicentur: clerici verò, honore priuentur.

*Delatori aut lingua caputeur, aut conuicio caput amputetur. Delatores autem ſunt, qui iniuidia produnt alios.

Qui in alterius famam in publico ſcripturam aut verba contumelioſa conſixerit, & repertas ſcripta non probauerit, flagelletur : & qui ſæpiùs inuenerit, rumpat, ſi non vult authoris facti cauſam incurrere.

Si quis iratus, crimen aliquod cuilibet temerè obiecerit, conuitium non eſt pro accuſatione habendum. Sed permiſſo tractandi ſpatio, id quod iratus dixit, per ſcripturam ſe probaturum eſſe fateatur : vt ſi fortè reſipiſcens poſt iracundiam, quæ dixit, iterare aut ſcribere noluerit, nõ vt reus criminis habeatur.

Cui crimen obijcit, ſcribat ſe probaturum reuerà, vt ibi cauſa agatur, vbi crimen admittitur : vt qui non probauerit quod obiecit pœnam quam intulerit, ipſe patiatur.

Cauent iudices Eccleſiæ, ne abſente eo cuius cauſa ventilatur, ſententiam proferant : quia irrita erit, immò & cauſam in ſynodo pro facto dabunt.

Eius qui frequenter litigat, & à accuſandum eſt facilis, accuſationem nemo abſq; grandi examine recipiat.

Vide Nicephor. lib. 8. cap. 16. Eccl. hiſt.

De accuſationibus epiſcoporum, Conſtantinus Imperator ſic ait inter cæteras Veſtræ, inquit, accuſationes tempus habebunt propriumid eſt, diem magni iudicij iudicem verò illum, qui tunc futurus eſt omnibus iudicare. Mihi ergo homini conſtituto, de huiuſmodi rebus nõ licet habere audítorium, ſacerdotum ſcilicet accuſantium, & ſimul accuſatorum. Quos minimè conuenit tales debere monſtrari, qui iudicenturab alijs, cùm ab ipſo Domino magis ipſi ſint indicandi : de quibus ait Prophęta : Deus ſterit in ſynagoga Deorum, in medio autem Deos diſcernit. Neque poſſunt humano cõdemnari examine, quos Deus ſuo reſeruauit iudicio. Et reliqua talia & his ſimilia.

Pſal. 81.

Neque præſul ſummus à quoquam iudicabitur: quia dicente Domino, non eſt diſcipulus ſuper magiſtrum.

Luc.6.

Iudex crimino ſum diſcutiens, non ante ſententiam proferat capitalem, quàm aut reum ſe ipſe confiteatur , aut per innocentes teſtes conuincatur.

Irritam eſſe iniuſtam epiſcoporum damnationem , idcirco à ſynodo retractandam.

Vt ne quis, dum in ea durare poterit , qualibet neceſſitate ſuam relinquat eccleſiam.

Pulſatus ante ſuum iudicem cauſam dicat : & non ante ſuum iudicem pulſatus , ſi voluerit, taceat. Et vt pulſatis, quoties appellauerint, inducię dentur.

Si quis contra ſuam profeſſionem vel conſcriptionem venerit, ſi clericus fuerit , deponatur, ſi laicus , anathematizetur.

Si quis epiſcopum, aut presbyterum, aut diaconem falſis criminibus appetierit, & probare non potuerit , nec in fine dandam ei eſſe communionem.

Si qui inuenti fuerint libros famoſos legere vel cantare, excommunicentur.

Vt nullus epiſcopus vel infrà poſitus, die Dominico cauſas iudicare præſumat.

Vt ſi quis potentum quemlibet expoliauerit , & admonente epiſcopo non reddiderit, excommunicetur.

Vt nullus clericus ab epiſcopo ſuo recedat , & ad alium ſe transferat.

Homicidæ, malefici, fures, ſacrilegi, raptores, venefici, adulteri, & qui raptum fecerint, vel falſum teſtimonium dixerint : ſeu qui ad ſortilegos magosque cucurrerint , nullatenùs ad accuſationem vel ad teſtimonium erunt admittendi.

Qui crimen intendit, agnoſcendum eſt, ſi ipſe antè non fuit criminoſus. Quia periculoſa eſt, & admitti non debet, rei aduerſus quemcunque profeſſio.

Occurrere quiſque fidelium ruinis miſerorum debet ſubſidio , quo valet, & ex releuatione alienæ vindictæ, à ſe Dei remouere vindictam. Libat enim Domino prolpera, qui abafflictis pellit aduerſa.

Maius periculum eſt iudicãtis, quàm eius qui iudicatur. Vnde vnicuique prouidendum eſt, ne aliquem iniuſtè iudicet aut puniat.

Accuſationes aduerſus doctorem nemo ſuſcipiat , quia non poteſt humano condemnari examine, quem Deus ſuo iudicio reſeruauit.

Presbyteri non aduerſus Epiſcopum , non diaconus aduerſus presbyterum, non ſubdiaconus aduerſus diaconum, non acolytus aduerſus ſubdiaconum, non exorciſta aduerſus acolytum, non lector aduerſus exorciſtam, nõ oſtiarius aduerſus lectorem det accuſationem aliquam. Et non damnabitur præſul, niſi in 72. teſtibus. Neque præſul ſummus à quoquam iudicabitur, quoniam ſcriptum eſt: Non eſt diſcipulus ſuper magiſtrum. Presbyter autem in cardine conſtitutus, non niſi in 44. teſtibus damnabitur. Diaconus cardinarius conſtitutus vrbis Romæ, niſi in 26. non condemnabitur. Subdiaconus, acolytus, exorciſta, lector, niſi ſcriptum eſt, in ſeptem teſtibus non condemnabitur. Teſtes autem ſine aliqua ſint infamia, vxores & filios habentes, & omninò Chriſtum prædicantes.

Luc.6.

Teſtimonium laici aduerſus clericum nemo ſuſcipiat.

Nemo enim clericum quemlibet in publico examinare præſumat, niſi in eccleſia, & relig.

Epiſcopi Pontifici, à quo conſecrari probatur, prædicium inſerre nullum poſſunt. Quod ſi præſumptum fuerit, viribus carere non dubium eſt, nec poſſe inter Eccleſiaſtica vllo modo ſtatura cenſeri.

Non licet Imperatori, vel cuiquam pietatem cuſtodienti, aliquid contra mandata diuina præſumere.

Prouidendum eſt, ne in aliquo *Apoſtolica aut canonica decreta violentur.

Iniuſtum iudicium & definitio iniuſta, regio metu vel iuſſu à iudicibus ordinata, non valeat.

Sic odit Deus eos qui aduerſus patres armantur, vt patrum inuaſores qui omniù mundo infamia notantur. Item generali decreto cõſtituimus, vt execrandũ anathema ſiat, & velut præuaricator catholicæ fidei ſemper apud Dñm reus exiſtat, quicunq; regum vel potentũ deincepscanonũ cenſeram iſſ quocunq; crediderit vel permiſerit violandam.

CONCI.

CONCILIVM NICAENVM II.
VNIVERSALE SIVE OECVMENICVM VII. APPROBATVM TRECENTORVM ET *quinquaginta a Episcopor um, quo Iconoclastarum hæresis condemnata est, Anno Domini 787. tempore Hadriani Papæ I. Constantini & Irenes Imp.*

EPISTOLÆ PRÆAMBVLARES AD HANC SYNODVM PERTINENTES.

EPISTOLA SIVE SACRA DIVALIS CONSTANTINI & Irenes Augg. ad Hadrianum, qua creationem & consecrationem Thar asij nunciant, & Oecumenicam Synodum indictam, suamq; præsentia, vel suorum legatione confirmari petunt.

VIa à Domino noſtro Ieſu Chriſto vero Deo noſtro ſuſcipiunt ſiue Imperij dignitatem, ſiue principalis ſacerdotij honorem, debent quæ illi placita ſunt, & cogitare, & curare, & creditos ſibi ab illo populos ſecundùm eius voluntatem regere & gubernare. Ego debitum nobis & vobis, ô ſanctiſſimum caput, hoc eſt, vt irreprehenſibiliter, quæ eius ſunt, ſapiamus, & in ſuis verſemur, vtpotè ab ipſo nos quidem Imperium, vos verò principalis ſacerdotij dignitatem ſuſcipientes. Incipimus ergo hinc fermonem. Scit veſtra beatitudo quę pridem facta ſunt in hac noſtra regia ciuitate propter venerabiles imagines, qualiter qui ante nos regnauerunt, eas deſtruxerunt, & in *dehoneſtatem atque iniuriam poſuerunt. Vtinam illis non imputetur: melius enim fuerat non mittere manus ſuas in Eccleſiam: Et omnem populum qui hic eſt, immò Orientalem, eodem modo ſeduxerunt, & in propriam voluntatem retraxerunt, vſquequò DEVS ſuſcitauit nos regnare in his quæ in veritate gloriam eius . . . & tenere quæ tradita ſunt ab Apoſtolis ſuis & omnibus ſimul doctoribus.

*dehoneſtatem

Rogant Imp. Pôtificem ve nitre Conſtãtinopolim.

Vnde nunc conſtanter cum mundo corde & verò cultu, quæ ad DEVM pertinent, vnà cum omnibus ſubditis noſtris & his ſacerdotibus doctiſſimis locuti ſumus, & cum conſilio decreuimus, vt fieret vniuerſale Concilium. Et rogamus veſtram paternam beatitudinem, immò verò Dominus rogat, qui vult omnes ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire, vt det ſcipſum, nec tarditatem faciat, & aſcendat huc in ſtabilitatem & firmitatem antiquæ traditionis ſuper venerabilibus imaginibus. debitum enim illi eſt hoc facere. Agnoſcit verò quia ſcriptum eſt: Conſolamini conſolamini populę meus, ſacerdotes, dicit Dominus. Et: Labia Sacerdotum cuſtodiunt ſcientiam. Et de ore eius egredietur lex, quoniam Angelus Domini exercituum eſt. Et iterum diuinus & veritatis prædicator Apoſtolus, qui ab Hieruſalem in circuitu vſque in Illyricum prædicauit Euangelium, ſic mandauit: Paſcite gregem Domi nicum diſciplina, quem IESVS acquiſiuit proprio ſanguine.

Iſai. 40.

Malach. 2.

Rom. 15.

Et tanquam verus primus Sacerdos, & is qui in loco & Sede ſancti & ſuperlaudabilis Apoſtoli Petri præſidet (ſicut dictum eſt) aſcendat ſimul & cum omnibus ſacerdotibus qui hic ſunt, inueniatur, & voluntas DEI fiat: Vbi enim ſunt duo vel tres congregati in nomine meo (ſicut Euangelicè dicimus) ibi ſum in medio eorum. Certificetur enim & confirmetur à magno DEO & Rege omniumque domino noſtro Ieſu Chriſto & à nobis ſeruis eius qui aſcendentem veſtram paternam & ſacram beatitudinem huc cum honore & gloria habemus & ſuſcipere, & quæ opportuna ſunt, impertiri. & iterum expleto Capitulo, quod beneplacito Dei Chriſti ſperamus fieri, cùm honore & magnitudine gloriæ præire illam *finemus ad remeandum ad propria. Si enim non potuerit aſcèdere huc (quod putamus non fieri, ſcimus enim ſtudioſum eſſe circa diuina) eligat viros honorabiles habentes ſcientiam, & dirigat vnà cum ſyllabis, vt inuenſantur ex perſona ſacræ & paternę veſtræ beatitudinis hic.

Matth. 18.

De legatis ſalè mittendis.

habem

Veruntamen conuenientibus ipſis, cum omnibus ſacerdotibus qui hic ſunt, ſynodicè confirmetur antiqua traditio ſanctorum Patrum noſtrorum, & confundatur omne* vizanium malè plantatum, & Domini noſtri Saluatoris IESV Chriſti verbum impleatur: Quoniam portæ inferi non prævalebunt aduerſus eam. Et ex hoc non ſit ſchiſma & ſeparatio in vna ſancta Catholica & Apoſtolica Eccleſia, cuius eſt caput Chriſtus verus Deus noſter. Conſtantinum præterea ſanctiſſimum epiſcopum Leontinum Chriſto amabilis Siciliæ noſtræ inſulæ, quem melius noſcit paterna veſtra beatitudo, adduximus ad nos, & facie ad faciem loquentes direximus cum præſenti noſtra venerabili iuſſione ad vos. Qui cùm venerit ad vos, continuò abſolue eum, vt remeet ad nos, ſcribens nobis per ipſum aduentum tuum, quibus diebus habet moueri, illinc & proficiſci ad nos. Porrò ſanctiſſimum Epiſcopum Neapolitanum omninò tenere debet, vt cum ipſo aſcendat huc. etenim iter veſtrum per Neapolim & Siciliam habet fieri, & ſuper hoc Stratego Siciliæ iuſſimus, vt omnis requiei & honoris veſtri curam habeat, quo veniat veſtra Paterna beatitudo ad nos. (Legimus) Data quarto Kalendas Septembris, Indictione ſeptimà à regia vrbe.

Qui miſſi legati.

HÆC SYNODICA EPISTOLA IN *HOMOCANONIO QVOque exiſtit, ſed quia & in Græco exemplari Concilij huius inueniebatur, viſa eſt in exordio huius Synodi non obmittenda.

for. *Nomocanono

PIISSIMO DOMINO, IN SACRIS NOBIS Collegæ Ioanni presbytero præſidi, & anachoretæ, contemporariq; curarum mundanarum, Thar aſius indignus Epiſcopus Conſtantinopoleos nouæ Romæ.

DE fonte & vino diuini Spiritus inebriatus afflat Dei illuſtratus Dauid, in regibus Propheta; & in Prophetis Rex, in hymnis ſuis dixit: Ab initio cognoui ex teſtimoniis tuis, quia in æternum fundaſti ea. Vera eſt hæc & firma hymnodia apud eos, qui prudentia præditi hanc cantant. Dixit enim de omni diuinitus data Scriptura Moſes, qui oculis ſuis Deum vidit, ab ipſa nō licet quicquam auferre, neq; etiam aliquid adiungere, Qui igitur ſedulò & nō defunctoriè, ſcripturarum & Patrum doctrinis inſtitum, & harum diligenti lectioni intenti ſunt, & mentem ſuam ad pietatem & veritatem adiungunt, non ad propriam voluntatem cunctà referentes, à montibus æternis mirabiliter illuminantur, perfuſi ſilicet lumine euangelicorum & Apoſtolicorum præceptorum. Montes enim nominat hic Pſalmiſta, quia in illis meditantes & ambulantes, ad cœleſtia ſan dimus. Æternos autem vocat, quòd non ſint momentanea neq; ad tempus durantia, ſed ſimul ante mundi conſtitutionem dicta ſunt. etiamſi in extremis temporibus à præconibus euãgelici præconij effara ſint. Nos igitur, ô vir deſiderierum ſpiritus, quę ab ipſa iuuctute cognouimus Deo deuoti, breues quaſdã cordis noſtri motiones & conſilia ad anima

Pſalm. 118.

Deut. 34. Deut. 4. 12

Pſalm. 73.

Nicena 5. nodus 2.

quietem conducentia tibi conferimus. Plura enim silentio tribuenda sunt. Arbitramur autem & ad aures quoque vestrum omnium peruenisse, quomodò in Nicenfium ciuitate secundum beneplacitum DEI synodus congregata sit, in quam & nos & sacerdotes veri, vt clarij scilicet Papæ veteris Romæ & Orientis summorum sacerdotum, præterea DEI amantes Episcopi plurimi, secundùm mandatum piorum nostrorum Imperatorum conuenimus, ne dicam interim religiosos archimandritas, præfides, & multitudinem monachorum. Cùm autem illic inter nos de variis esset agitatum, veritas & Deo placens voluntas *iudicata est, quòd scilicet iuxta antiquam constitutionem sanctorum patrum nostrorum, imaginum picturam ad institutionem & memoriam mentis nostræ, & participationem sanctificationis, ecclesia recepit. Quicquid enim sanctum Euangelium per lectionem nobis demonstrat, hoc idem imagines per inspectionem: Quicquid item libri de passionibus martyrũ narrant, hoc ipsum etiam imagines signãt. Has enim recipimus eanquam effigurationem prototyporum. Nihilominùs credentes in vnum Deum in Trinitate laudatum, eidemq; soli latriam exhibentes, poscimus intercessionem immeratæ dominæ nostræ sanctæ Deiparæ, sanctorum item angelorũ, omniumq; diuorum & patrum nostrorum. His ita se habentibus, bona pars monachorũ apud synodum accusationem, quam nos præcipuimus, instituerunt, quòd scilicet multi essent episcopi, qui sacerdotalem dignitatem pecuniis sibi comparassent. Sanè quanquam in peccatis nostris voluamur, & carenis horum illigemur, in quibus nobis propitius sit Dominus: attamen secundùm euangelica præcepta & canonicas ordinationes incedentes, in pura cõscientia, simplici corde, & moribus non auaris, iuxta timorem Domini ambulare cupimus: quinetiam subnititimus nos, vt per omnia euangelicis & Apostolicis & patrũ doctrinis inferuiamus. Ad hęc omnibus modis operam damus, vt quicunque in sacerdotalem sortem adoptati sunt, ita conuersentur & viuant, quemadmodùm decet omnes eos qui in nomine Domini vocati sunt. Si verò aliqui recusant præceptis horum flare, ego sanè cum illis nullam communionem habere velim, alienusque sum ab illorum animis. Quam autem id de me facile testificari possim, nulli est ignotum. verùm isti qui in simulati sunt, videant quomodò se defendant. Scimus enim diuinos canones, omnes accipientes aut dantes quippiam in ordinatione sacerdotali excommunicare, & à sacerdotij sanctitate repellere. Moses qui Deum vidit, vt priùs dixi, clamat, Ad ipsũ nihil addere licet, & ab ipsis nihil auferre. Simi li modo Psalmographus Dauid canit, & nos cum eo: Ab initio cognoui ex testimonijs tuis, quòd in æternum fundasti ea. Quis autem poterit istis resistere, nisi mentem corruptam habeat, & ludere in diuinis velit? iam enim fundata sunt testimonia Dei, iam in Ecclesia illius radices iecerunt, etiam si ad tempus à quibusdam non seruentur. Verùm illa tamen in seculum permanent, & beati sunt qui ista inuestigantes, simul etiam ijs obediunt. Væ autem qui repugnant. Omnis igitur episcopus aut diaconus conuictus, quòd pecuniis aut largitione ordinationem obtinuit, ab episcopatu excidit. Fortassis autem quidam dicunt: Pœnitentiam egimus pro peccatis nostris, & Deus dat veniam. sanè & ego dico, quòd omnem pœnitentem Deus suscipit, & * permissa peccata, per pœnitentiã condonat. Nouimus enim & Dauid in adulterio & cæde simul deprehensum, sed post pœnitentiam receptum, de quo testimonium datum est: Inueni David filium Iesi, virum secundùm cor meum, qui facit omnẽ voluntatem meam. Sanè manifestum est, quòd per pœnitentiam fuerit correctus: fed iterum noui eundem Dauid à Domino audiuisse, Tu mihi non extrues domum, quia vir sanguinum es. Noui & Manassen per cohfessionem ab impietate absolutum, noui & meretrices & telones per pœnitentiam receptos: verùm nullum ex Iudis in sacerdotij dignitatem numeratum, nisi fortè id antè baptisma commiserit. Noui & monachos aliquot, cùm in mundo essent, omni libidine consputacios: cùm autem solitariè viuerent, tanquàm faces in orbe resplenduisse, nullum tamen ex his in sacerdotem ordinatum. Quòd si autẽ id semel atq; iterùm factum est, non tamen confestim legẽ in Ecclesia præscribit. Scimus sanctam Mariam priùs meretricem fuisse, postea factã continentem, non tamen inter diaconas relata est. Quorsum verò hæc dico, cùm veritatis fermonem cognoscam, & eũ qui à diuinis Apostolis initiatus est, audacter clamantem videã, Quòd quicunq; per pecuniam ordinatus est episcopus, aut presbyter, aut diaconus, alienus est à sacerdotali dignitate? Non enim diuini spiritus gratia vẽditur. Caiaphaicum, hoc studium est Simoniaca hæc machinatio, & aliena à sacerdotali sanctificatione. In scortatione aut adulterio si quispiam post baptisma fuerit deprehensus, diuini canones illum ad sacerdotium non admittunt: quinetiam si quispiam promotus ad sacerdotium, tale aliquid fecerit, confestim ejicitur: Omnis igitur vir, qui in pœnitentia perdurat, per bonitatem & mansuetudinem Dei, venlam peccatorum fuorum obtinet, quemadmodùm etiam in superioribus demonstrauimus. Nouatum autem, & eius impiæ hæresis assectas anathematizo, vtpotè qui iniurius sit adueršus pœnitentiam, & mansuetudinem Dei eleuat. Quare eius opinionis sum, vt confitear recipiendum episcopum per pecunias ordinatum, modò pœniteat. Bonus enim Deus est in omnibus, & vlcera aperta sunt fuper omnem hominem pœnitentem, quem etiam in regnum suum inducit, fed quoniam iuxta diuinum Apostolum, Episcopus inculpabilis esse debet: qui propter pecnnias aliquem ordinat, aut ab alijs ordinatur, alienus est, à sacerdotali dignitate, vt omnes nouimus, quicunque Ecclesiæ alumni sumus. Ergò bona & laudabilis pœnitentia, quæ ad Deum ducit, & à peccatis liberat. Ergò ego quoque misericordia indigeo. Noui enim Dei mansuetudinem, qui omnem ad fe venientem recipit. Dixit enim per Prophetam: Tu primus dic peccata tua, vt iustificeris. Et dixi eloquar iniquitatem meam coram Domino, & tu remisisti impietatem cordis mei, & pro ea orabit omnis sanctus in tempore opportuno. Nam si pater filio peregrè existente, & rem impiè, & iniquè agente, redeuntem iterum ad se naturali more prosequitur: quanto magis Deus omnium nostrũm pater, omnem pœnitentem fuscipiet in vlnis fuis, cùm sit fingulariter misericors? Nõ enim mortem petit peccatoris, fed magis vt conuertatur & viuat. Quemadmodùm etiam in Euangelio ab ipfa Domini voce per parabolam de prodigo, & positea pœnitente instructi sumus à patre cœlesti, recepto in cœlis. Gaudet enim supra hominem omnem, agentem pœnitentiam. Pœnitentia, insignis est armatura, magna salutis vtè, hoc pitij regni cœlorum dispensatrix, incorruptibilis vitæ dux, martyrij eorum certaminum æquiparatio: ad Deum viam indicans, & cum ipso nos esse faciens, humani generis baculus, cadentium & lapsorum furrectio. Beati qui hanc amplectuntur, & huic adhærent, qui hanc exercent, cum Angelis vitam æqualem ducunt. Ab omni malo declinant, & bonum faciunt. Pœnitentia est coalumna & familiaris dilectionis, eleemosynæ, iciunij, abstinentiæ, temperantiæ, probitatis, honestatis, mansuetudinis, & vt verum vno verbo dicam, hæc omnia pollet pœnitentia. Si quis autẽ hanc contaminat & contemnit, non inter seruatos, sed inter perditos numerandus est, quorum vermis non moritur, & ignis non extinguitur. Hæc à nobis prædicantur, vir sanctissime, si fortè fuerint, qui nos quoque infamare voluerint. Nouimus enim te singularem admonitorem & cultorem Euangelicarum & Apostolicarum, canonicarumque iussionum, quamobrem audaclùs quoque ad te ista scribimus, cupi musque vt ea monachis & ascetis, virisq; omnibus religiosis, cum quibus tibi commercium est, significes: & vt in orationibus tuis cœlperis nostri memor sis, obnixè rogamus, quo ex circundanibus nos vndique malis tandem aliquãdo liberemur. Vrgent enim & intùs & extrà insultationes, é quibus misericordia Dei sumus liberati, & posthac quoque nos eusuros confidimus. Quamobrem iterum at que iterum dicimus, Ora pro nobis, Ora, precare ô amice vir Dei & nofter, imò potiùs pater. Scimus enim quòd affectu eo erga nos affectus es, quo pater erga liberos suos. Deus pacis, qui & remota & propinqua ad ad se conducit, vt tam nostram in pace conseruet, & omnes illos qui eum colunt & admirantur, nomenque Illius inuocant, saluos faciat intercessione & precibus dominæ nostræ sanctæ Deiparæ, & omnium sanctorum, Amen.

Canone 30. Apoſtolorum.

Canon. 25.

Nouatus hæreticus cum fuis.

1. Tim. 3.

Pſal. 45.

Pſalm. 31.

Luc. 15.

Baruch. 18.

& 31. Luc. 15.

Pſal. 66. Marc. 9.

Deut. 4. 17

Pſalm. 118

* perpetrata

2. Reg. 11.

Pſal. 88. & Act. 13.

1. Par. 22. & 28.

1. Par. 29. Marc. 2. & Luc. 5.

Luc. 7.

SYNO-

SYNODVS NICÆA SECVNDO HABITA,

Quæ est ordine septima.

Sub Constantino & Irene matre, congregatis ab Imperatore trecentis quinquaginta Episcopis.

ACTIO PRIMA.

A.D. 787. IN nomine Domini & dominatoris IESV CHRISTI, veri Dei nostri, Imperantibus pijssimis & Christo deditissimis dominis nostris, Constantino cum matre sua Irene, anno 13 consulatus illius octauo, sub octauum Kalen. Octobris, indictione vndecima, conueniente sancta & oecumenica, hoc est, vniuersali Synodo, quæ per gratiam diuinã, piumq; illorum Imperatorum sanctè orbem terrarum gubernantium decretum congregata est in clarissima Nicensium metropoli, quæ est in Bithynia prouincia: nimirùm, Petro viro religiosissimo Archipresbytero, quæ Romæ est, sanctissimæ beati Petri Apostoli Ecclesiæ præterea Petro pijssimo monacho & gubernatore monasterij sancti * Sabæ apud Romanos, vicarijs existentibus Apostolicæ sedis, cui præerat sanctissimus beatissimusq; Archiepiscopus veteris Romæ Adrianus: præsentibus Tharasio sanctissimo & beatissimo Archiepiscopo inclytæ Constantinopoleos nouæ Romæ: Ioanne & Thoma religiosissimis presbyteris monachis, & locum retinentibus Apostolicarum sedium eius, quę in Oriente est, diœceseos.

* Sabbæ

Agapio episcopo Cæsareæ, quæ est in Cappadocia.
Ioanne episc. Ephesi.
Constantino episc. Constantiæ, quæ est in Cypro.
Nicolao episc. Cyzici.
Euthymio episc. Sardensium.
Petro episc. Nicomediæ.
Stauratio episc. Chalcedonis.
Elia episc. Cretæ.
Epiphanio diacono, tenente locum Thomæ Archiepiscopi Sardiniæ.
Ioanne monacho, loco Nicephori episcopi Dyrrhachij.
Daniele episc. Amasiæ.
Nicolao monacho & præfecto monasterij, quod Apra appellatur, in locum metropoleos Thyanensium.
Constantino episc. Gangrorum.
Niceta episc. Claudiopoleos.
Theophylacto diacono, in locum metropoleos Stauropolitarum.
Eustathio episc. Laodiceæ.
Michaele episc. Synnadon.
Constantino episc. Perges.
Anastasio episc. Nicopoleos veteris Epiri.
Christophoro episc. Phasidos.
Theodoro episc. Seleuciæ.
Basilio episc. Silæi.
Nicolao monacho, in locum metropoleos Mocesi.
Manuele episc. Adrianopoleos Thraciæ.
Constantino episc. Rhegij.
Cyrillo monacho, in locum Nicetæ episcopi Gotthiæ.
Theodoro episc. Catanæ.
Ioanne episc. Tauromeniæ.
Gaudioso episc. Messanæ.
Theodoro episc. Panormi.
Stephano episc. Bibonum.
Constantino episc. Leontenæ.
Theodoro episc. Tauranes.

* Andraciæ

Christophoro episc. * Adryaces.
Theotimo episc. Crotonis.
Basilio episc. Tonnenorum.
Constantino episc. Carines.
Ioanne episc. Trecaleos.
Theophane episc. Lilybæi.
Theodoro episc. Trophæorum.
Sergio episc. Nicoteron.
Galatone Archipresbytero, locum tenente Rhegij.
Stephano episc. Syracusano.
Theodoro episc. Byzies.
Mauriano episc. Pompeiopoleos.
Gregorio presbytero, in locum episcopi Leontopoleos quæ est in Smyrna.
* Eustratio episc. Apameæ Bithyniæ. * Eucratio
Sisinnio episc. Parij.
Epiphanio episc. Mileti.
* Gregorio presbytero, in locum Nicopoleos vrbis. * Georgio
Niceta episc. * Præconesi. * Proconnesi
* Eustratio episc. Methymnes. * Enctatio
Leone episc. Chij.
Ioanne episc. Apron.
Theophylacto episc. * Cypsalon. * Cypselõ
Stephano episc. * Suidaon. * Sugdaõ
Leone episc. Mesembriæ.
Ioanne episc. Nysæ.
Georgio episc. Thermarum * Babæ. * Basizarũ
Georgio episc. Camullanorum.
Sotirico episc. * Cifcissos. * Cicesson
Constantino episc. Mastauron.
Georgio episc. Briulon.
Theodosio episc. Nysæ alterius.
Theophylacto episc. Trallium.
Basilio episc. Magnesiæ, quæ est Anelij.
Ignatio episc. Prienes.
Saba episc. Agæorum.
Basilio episcopo Magnesiæ, quæ est prope Meandrum fluuium.
Gregorio episc. Palæopoleos.
Theophane episc. Caloes.
Leone episc. Algizon.
Nicodemo episc. Eugazon.
Lycasto episc. Barilon.
Theophylacto episc. Hypepon.
Eustathio episc. Erythron.
Theophane episc. Lebedon.
Stratonico episc. Cumano.
Theophylacto episc. Cymnon.
Cosma episc. Myrrhines.
Olbiano episc. Elæas.
* Paride episc. Adramitij. * Basilio
Marino episcopo Antandri.
Ioanne episc. Assi.
Leone episc. Phocææ.
Nicephoro diacono in locum Gargarorum.
Constantino diacono in locum * Agæon. * Aegææ vel Aegaes
Theognide in locum * Sion.
Theophylacto in locum * Teo. * Chion
Ioanne episc. * Rhædesti. * Theon
Ioanne episc. Parini.
Melchisedec episc. Calliopoleos.
Leone episc. Madytæ.
Sisinnio episc. * Tzuruli. for. * Turzuli aut Trusuli
Theophylacto episc. Chariules.
Thoma episc. Danij.
Gregorio episc. Theodoropoleos.
Sisinnio episc. Chalcidos.
Ioanne episc. Bryseos.
Beniamin episc. Lizici.
Constantino episc. Heliopoleos.
Petro episc. Apones.
Synnetio episc. Cymes.
Theophylacto episc. Anastasiopoleos.
Leone episc. Minsi.
Antimo episc. * Herinupoleos. * Berinupoleos
Spyridone episc. Cythron.
Eustathio episc. Solorum.
Theodoro episc. Citios.
Georgio episc. * Trimithunton. * Thremithunton
Alexandro episc. Amathunton.
Michaele episc. Melitopoleos.
Theodoro episc. Germes.

Basilio episcopo * Adrautheron.
Leone episc. Peemanini.
Simeone episc. Oces.
Strategio episc. Dardani.
Ioanne episc. Lampsaci.
Theodoro episc. Palaeorum.
Nicera episc. * Iler.
Leone episc. Troadum.
Theodoro episc. Abydi.
Anastasio episc. Tripoleos.
Leone episc. * Traculon.
Stephano episc. Pusalon.
Ioanne episc. Tabæ.
Stephano episc. Siladon.
Ioanne episc. Sethon.
Theophane episc. Minnias.
Lycasto episc. Philadelphiæ.
Michaele episc. Troales.
Gregorio episc. Gordorum.
Ioanne episc. Daldes.
Eustathio episc. Hyrcanes.
Theopisto episc. Hermocapyles.
Dauide episc. Helenopoleos.
Cyrione episc. Lophi.
Theophylacto episc. Apolloniados.
Constantino episc. Cæsareæ Bithyniæ.
Georgio episc. * Basinupoleos.
Leone episc. Aristes.
Nicephoro episc. Adranes Thraciæ.
Basilio presbytero, in locum Dascyliorum.
Niceta episc. Meles.
Neophyto episc. Gordoserbon.
Leone episc. Liboes.
Leone episc. Aspendon.
Ioanne episc. Etennon.
Leone episc. * Amysi.
Constantino episc. Zelon.
Mariano in locum Zalichi.
Gregorio episc. Sinopes.
Georgio episc. Nicopoleos.
Constantino episc. Asemon.
Gregorio episc. Amastridos.
Gregorio episc. * Ionopoleos.
Niceta episc. Dadybron.
* Theophilo episc. Plusiados.
Constantino episc. Cratiæ.
Niceta episc. Adrianopoleos.
Ioanne episc. Heracleæ Ponti.
Theodoro episc. Comanorum.
Niceta episc. * Rhyzæi.
Nicephoro episc. Claneon.
Leone episc. Trocnadon.
Leone episc. Corydalon.
Anastasio episc. Pataron.
Georgio episc. Nysiæ.
Stephano episc. Arazon.
Theodoro episc. Pinaron.
Nicodemo episc. Candibon.
Stauratio episc. * Zenopoleos.
Leone episc. Lamyron.
Stephano episc. Camnon.
Constantino episc. * Tlon.
Ioanne episc. Combon.
Petro diacono, & in locum Orycandon.
Ioanne diacono in locum Cariæ.
Georgio episc. * Cybirres.
Basilio episc. Taborum.
Dorotheo episc. Neapoleos.
Constantino episc. Alabandon.
Gregorio episc. Heracleæ.
Dauide episc. Iasi.
Gregorio episc. * Mylasson.
Sergio episc. Vigiliarum.
Ioanne episc. Myndi.
Stauratio episc. Stadiæ.

Gregorio episc. Stratonicæ.
Antimo episc. Hylarymon.
Theophylacto * in locum Amazonis.
Niceta episc. Halicarnassi.
Mariano * in locum Ceramorum.
Theodolio episc. Chonon.
Michaele episc. Chæretepon.
Pantaleone episc. * Valentiæ.
Georgio episc. Peltarum.
Christophoro episc. * Atanaon.
Leone episc. Eumenias.
Paulo episc. Acmonis.
Gregorio episc. * Timæni Theron.
Leone episc. Scoputranopoleos.
Leone episc. Aleus.
Nicephoro episc. Lubdon.
Georgio episc. Appiæ.
Ioanne episc. Eucarpiæ.
Michaele episc. Hierapoleos.
Niceta episc. Nicoleias.
* Nicephoro episc. Promiæ.
Nicolao episc. * Phyton.
Theophylacto episc. Cynabon.
Niceta episc. Augustopoleos.
Ioanne episc. Cotylæ.
Georgio episc. * Mediæi.
Theophylacto œconomo & vicario * Ipsi.
Stephano designato Troum.
Ioanne designato * Ectorion.
Constantino episc. Ambladon.
Epiphanio episc. Perton.
Sisinnio episc. Philomelij.
Michaele episc. Papon.
Theodosio episc. * Sagalassi.
Sisinnio episc. Apameæ, quæ est * Cibon.
Iona episc. Coanes.
Nicephoro episc. Adadon.
Petro episc. * Pythias.
Leone episc. Bares.
Petro episc. Seleuciæ, quæ est Pisidiæ.
Leone œconomo & vicario Zozopoleos.
Mariano episcopo * Magydon.
Paulo episc. * Ataliæ.
Nicephoro episc. Phoglon.
Leone episc. Andidon.
Leone episc. Sibyllon.
Manzone episc. Pracanon.
Theodoro episc. Germanicopoleos.
Eustathio episc. Cilindereos.
Sisinnio episc. Musbadon.
Eustathio episc. Lamon.
Theophylacto episc. Zenopoleos.
Constantino episc. Dalisandi.
Anastasio episc. Lauzadon.

Sedentibus his in editissimo templi loco sanctissimæ ecclesiæ magnæ, quæ cognominatur Sophia, præsentibus simul & audientibus illustrissimis luxta ac magnificentissimis senatoribus, Petronio glorioso proconsule & patricio, Theophylacto comite imperialis obsequij, Ioanne regio ostiario & quæstore ararij militaris: præterea religiosis archimandritis, gubernatoribus & monachis, depositis in medio sacris & inuiolatis euangelijs Dei codicibus, religiosissimi Siciliæ insulæ episcopi dicere cœperunt: Dignum arbitramur ante omnia & conueniens huic sanctæ & œcumenicæ synodo, sanctissimum summumq; pastorem & rectorem præsidem Imperatricis vrbis Constantinopoleos nouæ Romæ, ad initiū quæ deinceps tractabūtur, capitum præfari, & veluti ianuam aperire, & quæ hoc loco deceant, prius explicare.

Sancta synodus respondit: Sanctissimorum episcoporū voto satisfiat.

Tharasius sanctissimus beatissimusq; Patriarcha Constantinopoleos dicere cœpit: Admodùm sanè tempestiuum est nunc, prophetica illam vocem, quam sæpè etiam ab ipso Euangelio prædicatam audiuimus, recitare: Recta fient ǫ obliqua erāt, & asperæ viæ in planas cōuertentur. Cū Deo siqui-

Luc. 3. esa. 40.

dem

* Adranitheron
* Trocalo
* Basilinu poleos
* Amyzi
* Ionopolis
* Theophylacto
* Ruzæi
* Zibupoleos
* Buthæ.
* Milasi
* Mylasses
* Elonias
* Timæni ceranon
* Python
* Ipsi
* Hecto-sion
* Sagalassi
* Cibori

dem cuncta quæcunq; fiunt, prompte peragi pollunt, quoniam illius voluntati consilijsque nemo obstare potest. Quanquam autem per insultum veteratoris hostis, qui hoc vnum conatur vt disserpat & conuellat, disturbetque sanctam & Catholicam Ecclesiam, anni præteriti tempore, sub Kalendas mensis Augusti, in pia & regia ciuitate præsidentibus nobis in sanctorum & omnibus seculis laudatorum Apostolorum (quos rectè Spiritus sancti tubas dicimus) tèplo, commota sit ingens hominum turba, furore & amaritudine plena, quæ manus in nos injicere tentauit, à qua tamen diuina gratia & fauore fumus liberati, idq; paucorum episcoporum subsidio, quorum nomina libens relinquo, cùm plerisque omnibus sint cognita) vis sit obstaculum aliquod & velut remora iniecta, ne verus pietatis sermo exaudiri & stabiliri posset: attamen clementissimi nostri Imperatores, qui à Deo gubernacula mundi acceperunt, cùm rectæ fidei acerrimi propugnatores essent, malæ verò, & minùs syncerè impugnatores, non potuerunt somnum dare oculis suis, nec palpebris dormitationé, donec Dei tabernaculum, hoc est, illius Ecclesiam, in vnitatem reduxerint & pacificum conuentum eidem indixerint. Qua de causa consilio & diuina voluntate rursus in idem illud, quod tum agebatur, nos congregauerunt. Sed pro benefactis istis Christus maximus omnium nostrum rex, qui solus largiter retribuere potest, repedat illis. Nos verò viri sacerdotes ipsum auxiliatorem inuocantes, & timorè illius animis nostris infigentes, futurumq; iudicium in eos conflituentes, succinctis supercilijs in veritatem ipsam mentes nostras defigamus. Et in omnibus Apostolico more fobrie ambulantes, ad æquilibrium cuncta examinemus, vt omnem orationis vanitatem, contentionè, & redundantiam, tanquam zizania putris segetibus innascentia, sine aliqua procrastinatione extirpemus: cùm aduersus veritatem fuppullulent, & Ecclesiæ repugnent. Nam quæ in ea hactenus tradita sunt, non sunt, Etiam & Non, sed etiam. tantùm sunt in veritate, manentque infracta & minimè fi culnea in æternum tempus. Et is qui denunciat, quòd porta inferorum non præualebunt ei, mentiri nescius est. Et si cõ fidimus gratum esse coram conspectu Dei, adueniant, qui an no præterito contra veritatem restiterunt: & si quisquã eorum habet quod obijciat, aut contradicat, siue aliam quamuis apologiam: intrepidè loquatur. Sic enim omnis inquisitio manifestabitur.

Col.1.

Matt.5.

Matt.5. Matt.4. Luc.11.

2. Cor. 1.

Matt. 16.

Constantinus sanctissimus Constantiæ, quæ est in Cypro, episcopus inquit: Si sanctæ & Oecumenicæ synodo, iuxta ea quæ à sanctissimo & beatissimo Patriarcha Tharasio dicta sunt, placuerit, ingrediantur sanctissimi episcopi, qui in hac parte ad sacram & Oecumenicam synodum conuocati sunt.

Sancta synodus respondit: Ingrediantur. Et ingressi sunt omnes præsati episcopi. Deinde quoque ingressi clarissimi senatores, dixerunt: Domini nostri optimi, * diploma sacrum & venerandum, ad sacrosanctam omnem synodum fuisse iuntur destinari, id audite.

for. * eam cim qua

Sancta synodus ait: Confirmet Deus regnum optimorum nostrorum principum. & simul Leontius vir clarissimus, à secretis, in manibus ferens sacrum diploma, legere cœpit.

EPISTOLA IMPERATORIS AD sacram Synodum.

Constantinus & Irene fideles Romanorum Imperatores diuina voluntate & nostra gratia, iussuque sacrati nostri Imperij congregatis sanctissimis Episcopis in Nicæna Synodo.

Paul* hic iure Thearasium Patriarcha Constantinop. fuit.

*vsuale, per excellentia appellatum imperiales epist. & aliquid simile fieri iubet

Matth. 25.

IESVS Christus Dominus noster, verus Deus, veraque iuxta Dei patris naturam sapientia, per illius in carne diuinitatem, mirificamque œconomiam vindicans nos ab errore idolorum, nostram naturã liberando renouauit, cooperante illius congenere spiritu sancto. Et primus sactus summus sacerdos, huius appellationis reddidit nos consortes, ô viri sacerdotes. Hic igitur pastor bonus ille, qui errantem ouiculam in humeros portans, hominem qui ab ouili suo exciderat, restituens in consortium angelicæ luæ sacrij; muneris virtutis, per seipsum nos redemit, soluens intercepti obstaculum, nimirum inimicitiam, in carne sua nobis pacificam rationem viuendi gratuitò concessit, ob id & cunctis euangelicè prædicari iussit: Beati pacifici, quoniam ipsi filij Dei vocabuntur. Hanc igitur ob beatitudinem, quæ nobis donata est, nobilitatisque causa, qua Deus nos adoptauit, Imperatoria nostra & pia maiestas, ad concordiam & pacem vniuersum Romanum Imperium erigere contendens, præcipuè tamen sanctarum Dei notri ecclesiarum statum, qua possumus cura & consilio conseruare intendimus. Sacerdotumque concordiam per omnia firmam & stabilem esse desideramus, Orientis videlicet in partibus septentrionis, Occidentis & Meridiei. Iamque adestis Dei voluntate per præsides prouinciarum, perque descriptas sæpius synodicas literas, missasque à sanctissimo Patriarcha. Hæc est enim à multis seculis synodica lex per vniuersam ecclesiam, quæ à seculis per secula durabit euangelicè instituta, cuius hortatu & veluti iussu eos sanctos Viros sacerdotes congregauimus, qui esse dispensatores testamenti illius per incruenta sacrificium vocamini: quò rectè sentientium sy nodorum determinationibus, iudicium vestrum confirmetur, omnisque splendor Spiritus sancti reluceat. Nullus siquidem lucernam accendens, ponit eam sub modio, iuxta vocem Domini, sed suprà candelabrum, vt lumen det omnibus qui in ædibus sunt. Sic enim & olim à pijs patribus nostris constitutum deinceps obseruetur, vt sanctæ Dei Ecclesiæ in pacifica constitutione firmentur. Non aliter enim pro veritate depugnamus, pietatemque promotam cupimus: præterea ecclesiasticum statum * eam: quæ à principio obtinuit, legislationem & authoritatem obtinere volumus, quã militaribus consilijs nos cupimus esse initi uctos, ciuilibusq; negotijs inuigilantes.

Atque hæc in posterum melius animo voluentes, nunc multò sacratissimam non dubitauimus summis laboribus congregare synodum. Damus quoque vnicuique libertatem, vt sine omni formidine ea eloquatur, quæ secum animo deliberauerit, quò veritas magis magisque elucescat, & intrepida voce audiatur: Simul etiam vt ex multis ecclesijs diffidium auferatur, pacisque copulatio & confiantia in omnibus connectatur. Et simulatque Paulus sanctissimus Patriarcha iuxta diuinam voluntatem cartem præsentem commutaturus erat, præsensque habitaculum derelicturus, & ad superiores sedes commigraturus, immò verò ad Dominum nostrum CHRISTVM, episcopatui renunciauit, monachi tam eligens vitam: nobis verò interrogantibus illum, qua de causa hoc fecisset, respondit, quòd ti mortc occupatus & præuentus in episcopatu huius piæ & regiæ ciuitatis fuisset, etiam extra omnem ecclesiam Catholicam resurgere cogeretur: quod ipsum in tenebras exteriores, quæ diabolo & angelis illius paratæ sunt, abducit. Dolebat enim sy nodum quandam hic indictam, quæ sibuertere conten debat imaginum picturas, quas sancta Ecclesia Catholica seruat & amplectitur, & ad memoriam præfiguratorum sucipit. Idipsum, inquiebat, est quod animum meum commouet, quod meam conscientiam vrget, quomodò iudiciũ Dei effugere queam.

Luc.15.

At quæ causa est, quamobrem eiusce modi viris commemorari debeam, aut simul cum illis verfari? Hęc verò & plura alia ducibus quoque nostris gloriosissimis loquutus est, vitanteq; finiuit.

Hanc igitur responsionem nostra regia maiestas animaduertens, horrebam, præsertim cùm & ab alijs anteà audieramus hæreticam esse horum hominum cogitationé, animo nostro deliberauimus, quidnam in hac re vtile esset & facto opus, & consilium nostrum in medio proponimus, vt repræsentato electo nouiter patriarcha, finis contentionibus per illum imponeretur. Aduocantes igitur viros negotiorum ecclesiasticorum haud imperitos. Christum verò verum Deum nostrum inuocantes, & cum eis consilium capientes, quem ex omnibus digniissimum haberem, cui primas partes in hanc sacratissimam diuinorum obseruantissimæ & regiæ ciuitatis nostræ cathedram deferremus, vt animo concordique sententia, Tharasium

qui

qui nunc in sacrosancta dignitate nobis præsidet, dignus declaratus est. Hunc igitur ad nos vocantes, testimonium de illo & suffragia data exposuimus. Verùm is nulla ratione acquiescere illis volens, reliquorum electióí assentiri respuit. Nobis verò perquirentibus, qua tandem causa obedire nolleat, principiò quidem occasionem hanc attulit: maius esse summi sacerdotij cathedræ iugum, quàm illius humeris sustineri. Nos autem considerantes quòd occasionem quæreret, nec auscultaret nobis vellet, non destitimus virum solicitare, omnibusq; viribus in eo perseueraiinus, donec assensum nobis præberet, vt summi sacerdotij dignitatem assumeret. Contemplatus itaque noſtram in ſtantem & vrgentẽ fedulitatem, cauſam recuſationis nobis denunciauit: Quandoquidem, inquit, video & conſidero, ſupra petram Chriſtum Deum noſtrum fundatã, Eccleſiam nunc eſſe diſciſſam, diſſipatam & ruptam: nos quoque modò hoc, modò illud diuerſis animis loquentes, Orientis autem vnanimi fide prædictos Chriſtianos, noſtros verò aliter animatos: cumq; illis conſentientes Chriſtianos Occidentis, nos eduierò in ſingulos dies ab omnibus illis anathematizari, vniuerſalem ſynodũ poſtulo fieri, eorum oĩm qui tum ex omnibus loci gubernatoribus à Papa veteris Romæ, tum ab Orientis ſummis ſacerdotibus mitti poſſunt. Hæc vbi auribus noſtris fuiſſent percepta, in faciem præſentium ſacerdotum, & clariſſimorum noſtrorum ducum, totiusq; Chriſticolæ noſtræ plebis virum eduximus: & omnibus libertatem dedimus, vt ſi quid aduerſus virum haberent, dicerent, vt purgare ſeſe poſſet.

Illi verò hæc audientes, libenter hominem acceperunt, poſtulantes ſimul noſtram pacificam & piam dominationẽ, vt ſynodum vniuerſalem indiceremus. Huic igitur petitioni annuere tum viſum eſt, meoq; nutu iuſſi conuenire, imò vt veriùs loquar, Deo ſic volente, nobis verò præuentibus, congregaui vos. Quandoquidem autem ex vniuerſo terrarum orbe Deus vos coniunxit, propriam voluntatem cõfirmare volens, depoſitis in medio ſanctis euangelijs, veraciter & prudenter clamantibus, Iuſtè iudicate, ſtate firmi pietatis propugnatores, & omnem vaniloquentiam, nuperamq; inductionem excindere animo prompto contendite. Quemadmodũ & Petrus Apoſtolicæ ſedis primus dux, ſeruilem & temerariam inſaniam verberans, Iudaicæ auditus inſtrumentum gladio amputauit. Extendentes igitur fecurim ſpiritus, omnem arborem ferentem fructum iurgij & ambigui tatis, & non ferendę nouitatis, aut erudito ſermone tranſpĺãtate, aut canonicis edictis conſcindite, & in venturæ gehennæ ignem tranſmittite, vt corpus Eccleſiæ omnibus ſuis partibus integrum, rationi conueniens & conſentiens, authoritatem traditionis patrum obtinens, item pax & tranquillitas ſpiritus conſeruetur, & totius noſtræ Romanæ reipublicæ ſtatus, in fidei quietę tranquilletur. Accipimus autem ab Adriano ſanctiſſ. Papa veteris Romæ literas per locum tenentes illius, Petrum religioſiſſimum primatem presbyterum, & Petrum Deum colentiſſimum presbyterum præſidem monaſterij, qui & nobiſcum in Concilio ſedent, quas iubemus iuxta ſy nodicam conſuetudinem publicè legi: vos quę omnes cum decenti ſilentio animaduertere. Poſt id etiã duos quaterniones vmbilicis concluſos legeris, qui à ſummis ſacerdotibus & viris Orientalis diœceſis, per Ioannem religioſiſſimum monachum & aſſeſſorem patriarchicæ ſedis Antiocheną, & Thomam presbyterum & rectorem, qui nobiſcum in Concilio ſunt præſentes, vt per eas cognoſcatis, quænam ſit Catholicæ eccleſiæ ſententia & iudicium.

Sanctã ſynodus reſpondit: Seruet Deus imperium eorum, producat illorum tempora Deus: augeat Dominus cos gratia.

Et adductus eſt Baſilius religioſiſſimus Ancyræ epiſcopus, præterea Theodorus epiſcopus Myrõ, & Theodorus epiſcopus * Amotij. Stantibus autem his in medio ſacræ ſynodi, Baſilius Ancyræ epiſcopus inquit: Quantum erat mihi in viribus, argumentum & certam perſuaſionem fidei in me ſuſcipiens patres, ego minimus veſtrũm ſeruus, in Catholicæ eccleſiæ defenſionem proceſſi.

Tharatius beatiſſimus patriarcha ait: Gloria ſit Deo, qui cunctos ſeruatos vult, & in cognitionem veritatis peruenire.

Baſilius Ancyræ epiſcopus, è libello ſic cœpit legere: Eccleſiaſtica legiſlatio iam olim à principio canonicè, & à ſanctis Apoſtolis, illorumq; ſucceſſoribus ſanctis patribus & præceporibus noſtris, præterea ſacris & vniuerſalibus ſynodis, reliquiſq; certis in locis celebratis cõuentionibus tradita eſt: qua omnis hæreſeos peſtim ſuppullulantis ſuppreſſa eſt ſæpe, & ad meliorem orthodoxamq; ſenſum eõuerſa, vt & per ſcripta teſtimonia ſtabilis eccleſiæ Catholicę autoritas aduerſus omnẽ hæreſim quæ abnegata eſt, aſſumpta in locum orthodoxa fide depræhendatur. Hinc & ego Baſilius epiſcopus Ancyranæ ciuitatis, Catholicam eccleſiã conſiunctam & cõſentientem eſſe cupiens, Adriano ſanctiſſimo Papæ veteris Romæ, Tharaſio beatiſſimo Patriarchæ, ſanctiſque Apoſtolicis thronis, Antiochiæ, inquam, Alexandriæ, & ſanctæ vrbis, nec minùs ſummis ſacerdotib⁹ & probyteris cunctis orthodoxis hanc, quam deſcripſi, meam cõfeſſionem exhibere volo, inſinuans me vobis, qui ex Apoſtolica authoritate poteſtatem habetis errata corrigendi & ignoſcendi, id vnum à congregatione veſtra beata ſtipulando, ne quid ægrè ferat is, quòd ſeriùs acceſſerim: tarditatis enim eſt & ineruditæ mẽtis pigritiæ, qui opus cõmiſſum non adimpleuerim, cum omnibus viribus laborandum in orthodoxæ eccleſiæ profectum mihi cognoſcam. ſed hæc, inquã, tardiſſimi intellectus mei culpa eſt, vt ob id à Deo & beatitudine veſtra iuſtè poſtulem veniam.

Baſilij pri⁹ hæreticí cõfeſſio Catholica.

Confessio Catholica.

Credo igitur & confiteor, in Deum patrem omnipotentem, & in vnicum Dominum Chriſtum filium eius vnigenitum, & in ſanctum ſpiritum Dominum viuificantem, Trinitatem conſubſtantialem, in throno eodem conſedentem, in vna Deitate, poteſtate & authoritate adoratam & glorificatam, in vnius ſanctæ Trinitatis, & domini Dei noſtri Iesv œconomia, quæmadmodùm ſex ſacræ œcumenicæ ſynodi tradiderunt, hæc omnia ſic confiteor. Vniuerſam autem hæreticorum linguæ incontinentiam abijciens execror: quemadmodùm ipſos eſſe reddiderunt execrabiles. Interpellãs etiam intemeratæ virginis noſtræ Deiparæ, ſanctarum cœleſtium poteſtatum, omniumq; ſanctorum intercellionem, horum etiam ſanctas reliquias cum omni honore ſuſcipiens & amplectens, honorificè veneror, firmiter credens me illorũ ſanctitatis fieri poſſe participem. Eodem modo venerandas imagines, quæ œconomiam Iesv Chriſti domini & Dei noſtri, qui propter ſalutem noſtram homo factus eſt, & inuiolatæ virginis dominæ noſtræ Deiparæ, ſanctorumq; ape Apoſtolorum, Prophetarum, Martyrum & omnium ſanctorũ ſuſcipio & amplector, eisque honorem debitum exhibeo. Abiicias & execrans ex toto animo & corde, congregatam ex depraua ta mente & inſania, & appellatam ſeptimam ſynodum, apud eos qui rectè ſapiunt, nimiùm quàm iuſtè & canonicè pſeudoſynodon, hoc eſt falſum conciliabulum appellatum, vtpotè ab omni pietate & religione alienam: & à Deo tradıtæ eccleſiaſticæ legiſlationi audenter & præfractè, nedicam impiè, oblatrantem, venerandasq; imagines contumelia afficientem, iubentemque has è medio ſacrarum eccleſiarum tolli, cui præfuit Theodoſius falsò nominatus Epheſi epiſcopus, Siſinnius item Pergæ, cognomine Paſtillas: Baſilius Piſidiæ improbus ille, cognomine Tricacabus: quorũ vanus affecta, ſed tamen miſeratione dignus, Conſtantinus, qui aliquando fuit patriarcha. Hæc ita confiteor, & in his acquieſco. Ob id ſimplici corde & recto animi arbitrio, Deũ teſtem citans, ſubiectas execrationes (hoc eſt, anathematiſmos) conſtitui.

Ioan. 7.

Locus obſcurus.

Treſepiſc. ex Cõcilia bulo Conſtantinop. in quo damnatæ ſunt imagines reſipiſcentes, adfuerunt libellos cõfeſſionis. 1. Tim. 2.

Anathematismi.

1 Chriſtianorum accuſatores & calumniatores, ſiue κατηγόρους, hoc eſt, imaginum demolitores, execror.

2 Qui ſacræ ſcripturæ verba de idolis & gentilium ſtatuis, ad venerandas Chriſtianorum imagines exponentes, trahunt, execratio.

3 Qui venerandas & ſanctas imagines non amplectitur, execratio.

4 Qui

parerad. intelligit Hieroſolym. Antioch. & Alexandriam eccleſiam.

4 Qui asserunt Christianos, vt deos imagines adorare, execratio.

5 Qui fauent ex animo violatoribus, & ignominia afficientibus sanctas imagines, execratio.

6 Qui præter Christum Deum nostrum dicunt alios esse qui nos liberârunt à cultu idolorum, execratio.

7 Qui doctrinas sanctorum patrum, & traditionem Catholicæ ecclesiæ contemnunt: quid; cauſantur & voces Arij, Neſtorij, Eutychis & Dioſcori iactant, dicentes quòd niſi ſatis ex veteri & nouo teſtamento inſtructi eſſemus, ſanctorum patrum, ſacrarum ſex synodorum doctrinas, & Catholicæ Eccleſiæ traditiones ſequeremur, execratio.

8 Qui audent dicere, Catholicam Eccleſiam aliquando idola ſuſcepiſſe, anathema.

9 Qui inquirunt diabolicarum inſidiarum inuentum, ſacrarum imaginum culturam & ædificationem, nequaquam autem ſanctorum patrum noſtrorum traditionem, execratio.

Hæc quidem ſic confiteor & approbo, & ex tota anima, corde & mente demonſtro. Quòd ſi autem, ſiue ex calumnia, ſiue ex inſtinctu volens nolens vilo tempore ab his à me priùs conſeſſis deſciuero, aut peruerſo animo diſceſſero, alienus ſim & à Deo patre, & Filio, & ſancto Spiritu, à Catholica eccleſia, & omnibus ſacratis actionibus. Cuſtodiam autem hæc omnia, & ſecundùm diuinos Canones ſanctorũ Apoſtolorum, & beatorum patrum noſtrorũ ab omni corruptione & turpi lucro.

Tharaſius beatiſſimus & ſanctiſſimus Patriarcha, dixit: Omnis ſacratus cœtus Deo der gloriam, & gratiarum actionem rependat, propter hanc confeſſionem tuam quam præſtitiſti Catholicæ eccleſiæ.

Sancta ſynodus reſpondit: Gloria illi Deo qui concordat diſſidentes. Et in medium accedens Theodorus pientiſſimus Myrõ epiſcopus dixit:

Theodoti ſecundi reſipiſcentis confeſſio.

Et ego peccator & indignus, multa inueſtigaui & inquiſiui, id quod optimum eſt eligere cupiens: Deum precor & veſtram beatitudinem, vt cum reliquis omnibus ſanctæ Eccleſiæ Catholicæ adiungar & congluter.

Tharaſius ſanctiſſimus & beatiſſimus Patriarcha, dixit: Gratum proculdubiò & perquam liberale apud Deum, reſipiſcentes ſuſcipere.

Theodorus epiſcopus religioſiſſimus Myrõn, priori libello correſpondentem ſuum quoq; legit.

Tharaſius ſanctiſſimus patriarcha inquit: Et pro pientiſſimo Theodoro epiſcopo Myrõn, gratiarum actiones Deo agamus.

Euthymius beatiſſimus Sardenſium epiſcopus, ait: Benedictus Deus qui illum eccleſiæ coniunxit.

Theodoſij qui tertius fuit, reſipiſcentia.

Et adductus eſt Theodoſius pientiſſimus epiſcopus Amorij, & inquit: Sacratiſſimi Deumque colentiſſimi domini huius ſanctiſſimæ ſynodi, etiam ego peccator & ſeductus multa mala aduerſum venerandas imagines præter veritatẽ blateraui: quare nunc agnoſcens culpam, & condemnãs me ipſum excretor, id ipſum porrò ſacturus quod maledixerim & in mundo hoc docuerim. precor autem & obtẽſtor ſacram ſynodum veſtram, vt in reliquum Chriſtianorum numerum & me, licèt indignum, veſtrum famulum recipiatis.

Tharaſius ſanctiſſimus Patriarcha inquit: Plurimam cordis contritionem explicuit religioſiſſimus Theodoſius: quã obrem receptu dignus eſt.

Sancta ſynodus ait: Secundùm ſacros canones dignus eſt.

Tharaſius beatiſſimus Patriarcha ait: Si nulla res alia canonicè prohibet, dignus eſt.

Confeſſio Theodoſij.

Theodoſius religioſiſſimus Amorij epiſcopus, propriũ libellum ſic ipſe legere cœpit.

Sacræ huic & vniuerſali ſynodo, Theodoſius ego Chriſtianorum minimus, ſic confiteor: In primis approbo, ſuſcipio, ſaluto & veneror, ante omnia intemeratam domini Ieſu Chriſti veri Dei noſtri imaginem: & eius quæ ipſum ſine ſemine peperit, ſanctæ matris Virginis, cuius etiam auxilium, protectionem & interceſſionem nocte diuque, vt peccatori mihi ſubueniat, inuoco, vt quæ eam poteſtatem habet ab illo, quem in mundum edidit, Chriſto Deo noſtro: Qui etiã ſanctorum & multis rationibus prædicatorum Apoſtolorum, propheratum, martyrum, patrum & eremũ colentium imagines ſuſcipio & veneror, non vt deos abſit, verùm mentis meæ affectum & deſiderium, quo in illos affectus ſum, hoc modo indicans, ex toto animo omnes obteſtor, vt ad Deum pro me intercedãt, quo in oculis eius miſericordiam in die iudicij conſequar. Eadem ratione & reliquias ſanctorum veneror, & honore profequor, & ſaluto, veluti athletarum & certatorum pro Chriſto, quique gratiam à Deo conſecuti ſunt, & remedia præſtare, morbos curare, dæmones ejicere, quemadmodùm Chriſtiana Eccleſia, veluti per manus accepit à ſanctis Apoſtolis & patribus vſque in præſens ſeculum. Probo ſimiliter, quę à primordio receptæ traduntur imagines, principio Ieſu Chriſti domini noſtri, & ſanctæ Deiparæ Virginis, ſiue ex auro, ſiue ex argento, ſiue colorum ductibus, ſiue quacunque materia exprimantur. Vt omnibus manifeſta fiat eius in carne œconomia. Neque diſſimili ratione probantur à me ſanctorum & omnibus ſeculis laudatorum Apoſtolorum, prophetarum, martyrum geſta politeąque: vt in omnium oculis prælia & certamina, quæ pro Chriſto ſubiẽrunt, hæreant, atq; id in compendioſam veluti ſcripturam, narrationem & eruditionem populi, maximè ſimplicioris. Nam ſi Imperatorum vexillis ſanctiõribus & imaginibus in ciuitates & prouincias miſſis, omnis populus cum cereis & ſuffimentis odoratis occurrunt: quãto iuſtius eſt, in CHRISTI DEI noſtri eccleſijs imaginem Seruatoris noſtri Dei, & intemeratæ matris eius, ſanctorum etiam omnium patrum & piorum erigere? Quemadmodùm diuus Baſilius inquit: Verùm etiam in bello fortia virorum facinora, & hiſtorici ſcriptores & pictores ſæpè denotant: hi quidem oratione exornantes, hi verò in tabulis depingentes, vtrique etiam multos ad virtutem excitãrunt. Idem alibi: Quantùm tibi laborandum ſit, vt vnum aliquę è ſanctis inuenias, quem puduit Chriſti? Et Chryſoſtomus ait: Sanctorum enim gratia morte non amputatur, interitu non obtunditur, ſed & poſt mortem viuentibus ſunt potentiores. Aliaque multa quæ dici vix queunt. Et ob id obteſtor vos ſancti Dei, & exclamo: Peccaui in cœlum & coram vobis, ſuſcipite me, vt DEVS recepit prodigum, meretricem & latronẽ. Quæritote me, quemadmodùm ouem perditam quæſiuit Chriſtus, quam & humeris ſuis ſuſtulit. Contingat mihi gratia in oculis Dei, ſanctorumq; eius angelorũ, vt per pœnitentiam ſalutem conſequar, dum vos domini ſancti pro me intercedatis.

In Concio ne in 40. martyres.

Ioã. Chry

1 Qui venerandas imagines non veneratur, anathema.

Anathematiſmi Theodoſij.

2 Qui in ſanctas & venerabiles imagines blaſphemias congerunt, anathema.

3 Qui traducere & maledicis verbis inceſſere audent venerandas imagines, aut eaſdem reijcere, anathema.

4 Qui ex animo Chriſtianum populum non docent veneration em ſanctarum & honorabilium imaginũ omnium ſanctorum, qui ab initio Deo placuerunt, anathema.

5 Chriſtianorum accuſatoribus, aut iconoclaſtis, hoc eſt imaginum demoliторibus, anathema.

Lucæ 15 y. 8.23.

Sabas religioſiſſimus præſes ſtudij, dixit: Iuxta Apoſtolicas ordinationes & ſacras vniuerſales ſynodos, dignus eſt vt recipiatur.

Tharaſius beatiſſimus Patriarcha inquit: Qui olim erant orthodoxa: fidei calumniatores, nunc veritatis præcones exiſtunt.

Conſtantinus beatiſſimus Conſtantiæ, quæ in Cypro eſt, epiſcopus inquit: Multas mihi lachrymas libellus pijſſimi Amorij epiſcopi excuſſit.

Tharatius ſanctiſſimus Patriarcha inquit: Si videbitur ſynodo, in ſedes ſuas recipiantur.

Religioſiſſimi monachi dixerunt: Quemadmodùm ſacræ œcumenicæ ſynodi eos qui ex hæreſi ad meliorem metem redeunt, ita quoque nos illos recipimus.

Epiſcopi ex hæreſi redeuntes piſſimum locum tenent.

Sacra ſynodus reſpondit: Placet nobis omnibus. Conſtim Baſilius Ancyræ, Theodorus Myron, & Theodoſius Amorij, religioſiſſ. epiſcopi in ſedibus ſuis & cathedris iuſſi ſunt reſidere.

Euthymius religioſiſſ. Sardenſium epiſcopus ait: Benè Deus orthodoxum induxit.

Sacra synodus respondit: Orthodoxus adiit synodo, pater patribus.

Adducun tur plures ex priori hæresi. * Georgi.

Post eos autem inducti sunt Hypatius religiosissimus Niceæ episcopus, Leo Rhodi,* Gregorius Pisidiæ, Gregorius alter Pessinunti, Leo alter Iconij, Nicolaus Hierapoleos, Leo alter Carpathi religiosiss. episcopi.

Esai. 30.

Tharasius sanctissimus patriarcha dixit: Non possum satis nosse, vnde exsistatis instructi, vt tam profundum consilium conflaueritis, non propter dominum: item confœderationes inieritis, non ex spiritu eius, nuper concurrentes clàm & latenter, quo veritatem subuerteretis. siquidem verò ex imprudentia id fecistis, dare rationem ignorantiæ vestræ: si verò falsa ratione inducti, adducatur ea, vt ab omnibus exaudiatur. Certum enim mihi est, sanctum hunc cœtū complexiones & controuersias vestras, auxiliante & propugnante, quæ nunquam vinci potest, veritate, dissoluendo dissoluturum, & confringendo confracturum, vt falsos nexus iniustosque, & qui nullum veritatis argumentum in se continent.

3. Esdr. 5.

Leo religiosissimus episcopus Rhodi, inquit: Peccauimus & coram Deo, & coram Ecclesia, coramque hac sancta synodo. Imperitia autem nos excidere à veritate compulit, neque quicquam quod in defensionem adducere possumus, habemus.

Gregorius episcopus Pessinuntón, inquit: Secundùm fidem à sanctis Apostolis nobis traditam, sic confitemur & seruamus.

Tharasius sanctissimus Patriarcha inquit: Si quæ ratio est apud vos, quemadmodum vobis dictum est, adducatur.

Hypatius eiusq; complices dixerunt: Nihil est tersanctis patres quod loquamur. Secundùm ignorantiam & inspientiam fueramus loquuti.

Tharasius sanctissimus Patriarcha ait: Quæ vos ratio ad veritatem redire cogit?

Hypatius eiusq; complices dixerunt: Sanctorum Apostolorum patrum; nostrorum doctrina.

Gregorius religiosissimus Pessinuntūm episcopus, ait: in Antiochena synodo sanctorum Apostolorum dictum est, seruatos non debere amplius ad idola aberrare, sed certandum esse ante columnam Dei hominisque Iesu Christi domini nostri. Sed & diuus Isidorus Peluliotes dicit: πολλὰ γὰρ ἐκεῖνα ἐπιτηδεύματα ἐστὶν ἀνθρώπων. Hoc est, Templi nulla ratio, quod non ornatur imagine.

Isidorus Peluliota.

Leo religiosissimus Rhodi episcopus inquit: Cuncta piè & verè loquimur, etiamsi indigni & peccatores simus. Ex legali, prophetica, Apostolica, patrumq; traditione instructi sumus, hanc esse veritatem, pietatemque, vt in sanctis ecclesijs venerandæ imagines colantur, docente idem multorum annorum consuetudine, ab Apostolorum temporibus hucusque probata, atq; ex his persuasi sumus.

Tharasius sanctissimus Patriarcha inquit: Quo pacto cùm fueris decem aut octo annos episcopus, non potuisti hucusq; in eam persuasionem venire.

Leo religiosissimus episcopus ait: Quandoquidem multis temporibus malitia duravit, durauit & improba doctrina: cumque hæc perseueraret ob nostra peccata, declinare nos à via veritatis coëgit: sed spes est apud Deum salutis nostræ.

Hæresis quo diutior, hoc extirpatu difficilior

Tharasius sanctissimus Patriarcha inquit: Morborum qui longissimi sunt, difficillimi curatu esse solent: sic animus hæreticos tenebris obrutus, lumen veritatis difficillimè admittit.

Constantinus sanctissimus Constantiæ, quæ in Cypro est, episcopus inquit: Oportebat vos episcopos exsistentes, ab alijs non debere doceri, sed aliorum esse doctores.

Leo religiosissimus Rhodi episcopus ait: Si in lege peccati non fieret expressio, non opus esset gratia.

Staurarius sanctissimus Chalcedonis episcopus, inquit: Sed nos fratres sub lege non sumus, sed sub gratia.

Hypatius, eiusq; complices episcopi aiunt: Ex malis magistris malas doctrinas assumpsimus.

Tharasius sanctissimus Patriarcha inquit: Quandoquidem dixistis, κακῶν διδασκάλων κακὰ τὰ μαθήματα, Mali doctoris improba eruditio. Ex malis doctoribus facerdotes Ecclesia non recipere debet.

Hypatius religiosissimus Niceæ episcopus inquit: Sic vsus obtinuit.

Gregorius religiosissimus Pessinuntūm episcopus, inquit: Diuus Ioannes Chrysostomus inquit: ἐγὼ τὴν παράδοσιν τῶν ἁγίων ἀποστόλων τοιαύτην ἔγνων, Hoc est, ego & ex cera fusilem picturam pietate plenam amaui. Ioā Chry.

Sabas religiosissimus monachus & præses studij, ait: Benedictus Deus, qui nos in viam veritatis perduxit.

Tharasius sanctissimus Patriarcha ait: Audiamus modò rationem & defensionem horum.

Sacra synodus inquit: Recte domine.

Ioannes religiosissimus monachus presbyter, & locum tenens Apostolicæ sedis Antiochiæ, inquit: Multorum ore celebratum est, perfanctepater, quo pacto oporteat eos recipere, qui ex hæreli reuertuntur: ob id suademus, vt sacra synodus libros sanctorum patrum in præsentiarum adferri iubeat, quò cognoscamus & conferemus, quænam in recipiendis certa ratio conferuari debeat. Dubitamus siquidem & nos.

Constantinus religiosissimus Constantiæ, quæ est in Cypro, episcopus inquit: Rogamus tuam beatitudinem, domine, adferantur libri de quibus dictum est, vt plena fiducia hanc optimam ordinationem exequamur.

Tharasius sanctissimus Patriarcha inquit: Iuxta petitionem Dei amantissimorum virorum locum tenentium, & beatissimorum episcoporum, adferantur libri.

Constantinus vir diuinorum studiosissimus, sacri patriarchatus Notarius, dixit: Secundùm iussionem vestræ sanctitatis adsumus sacros codices adferentes, quos ex bibliotheca sacri Patriarchatus, & ex canonibus sanctorum Apostolorum, sacrarumque synodorum, sacrique nostri patris Basilij, & aliorum sanctorum patrum traditionibus sumpsimus.

Tharasius sanctissimus patriarcha inquit: Principio legatur Canonicarum ordinationum liber.

Sancta Synodus dixit: Legatur.

Idem ille Constantinus Dei studiosissimus diaconus, & notarius sacri Patriarchatus, legit.

¶ *Canon sanctorum Apostolorum quinquagesimus tertius.*

In nostris exemplaribus gratis, canon 51. ecth. Lac. 15.

Si quis presbyter eum qui à peccato conuertitur, non receperit, sed reijcit, deponitor. Siquidem Christum offendit, qui gaudium in cœlo super peccatorem resipiscentem oboriri dixit.

Sabas religiosiss. vir, & qui cum eo erant, inquit: Hoc certè manifestum & clarum est, & ab omnibus recepta res, dere videlicet peccatorem vnumquenque resipiscentem, ab ecclesia recipi.

Tharasius sanctissimus Patriarcha inquit: Est & alter canon eadem de re.

Idem diuinorum amantissimus notarius, legit.

¶ *Sacra Synodi Nicæna canon 82. actus.*

De his qui se catharos, id est, puros nominārunt, si ad communem Catholicam & Apostolicam Ecclesiam redierint, visum est sanctæ & magnæ synodo, vt accepta manus impositione in clero sic maneant. Præ omnibus autem hi curandum, vt confessionem per scripturam exhibeant: videlicet vt Ecclesiæ Catholicæ dogmata suscipiant & sectentur, nimirùm communionem ineuntes cum his qui secundas nuptias affectārunt, quique in persequutione lapsi sunt, quibus tamen spatium temporis præscriptum est, vt in omnibus Ecclesiæ Catholicæ & Apostolicæ dogmata sequātur. Vbicunque autem illi ipsi, siue in vicis, siue in ciuitatibus intenti fuerint, modò per manuum impositionem ordinati fuerint, in clero reperti, in eodem ordine sint. Et quæ deinceps.

Theodorus religiosissimus episcopus Catanes, dixit: Ad hæresim istam lectus canon nihil facit.

Tharasius sanctiss. Patriarcha dixit: Imò ad quamcunq; hæresin pertinet.

Epiphanius religiosissimus diaconus sanctissimæ ecclesiæ

Catanes

Catanes, quæ eſt Sicilię prouinciæ, vicarius Thomæ epiſcopi Sardiniæ, ait: Hic canon de hæreticis Catharis datus eſt.

Tharaſius beatiſſimus Patriarcha inquit: Modo igitur & nos renaſcentem hæreſim quomodò debemus recipere?

Ioannes Dei colēdiſſimus, loci ſeruator Apoſtolici throni Orientis, ait: Hæreſis quemuis etiam hominem ab Eccleſia ſeparat.

Sancta ſynodus ait: Hoc notiſſimum eſt.

Religioſiſſimi monachi dixerunt: Canon iubet, χειροθεσία ἀκύρωτον. id eſt, ordinatos recipi.

Tharaſius ſanctiſſimus patriarcha reſpondit: Quonam modo intelligitis hoc ipſum verbum χειροθεσία νόησον?

Religioſiſſimi monachi aiunt: Domine, doctrina etiam num opus habemus.

Tharaſius beatiſſimus Patriarcha inquit: Fieri poteſt, vt χειροθεσία, id eſt, manûs impoſitio, pro benedictione accipiatur, non pro ordinatione.

Clariſſimi duces dixerunt: Si nihil aliud vetat, ob eorum iſtam reſipiſcentiam, iuxta canones recipiantur.

Tharaſius beatiſſimus Patriarcha inquit: Inueſtigemus & alios canones de reliquis hæreſibus.

Sancta Synodus dixit: Id omnes rogamus, veniant Canones.

Idem ille ſtudioſiſſimus Notarius legit.

¶ *Sacræ & Oecumenicæ Epheſinæ Synodi canon tertius.*

SI qui in qualibet ciuitate clericorum à Neſtorio, qui que illius dogma ſequuntur, prohibiti ſunt, vt minùs recte ſenſerint, hos vt gradum proprium recuperent, iuſtum cenſuimus. Quicunque autem clerici vniuerſali & orthodoxa ſynodo conſentiunt, & nunc in futurum etiam quouis tempore iubemus, ne omninò epiſcopis à ſacris canonibus & orthodoxa fide deficientibus & abſiſtentibus, eaque tranſgredientibus, ſubijciantur.

Tharaſius ſanctiſſimus Patriarcha dixit: Manifeſtior canon hic de eo articulo quem quærebamus. Legantur & reli qui canones.

Stephanus venerabilis monachus, & librorum cuſtos ſacri Patriarchatûs, dixit: In manibus ſunt epiſtolæ beati patris noſtri Baſilij de prædicto argumento, num recipiendi ſint in ſacrum ordinē qui ex hæreſi reuertuntur. Has ſi vultis, lecturus ſum.

Sacra ſynodus reſpondit: Legantur.

Stephanus monachus legere cœpit.

Ex prima ad Amphilochium canonica epiſtola beati Patris noſtri Baſilij.

Ex epiſtola Baſilij ad Amphilochium

Eorum qui Encratitæ nominantur, verſutiam operæ pretium eſt conſiderare. Siquidem, vt ſe ipſos reddant ne ab Eccleſia recipiantur, auſi ſunt proprium baptiſma occupare. Vnde & ſuam quoque conſuetudinem falſam reddiderunt. Quandoquidem autem nihil expreſſum de his neque conſtitutum eſt, arbitror, non eſſe nobis inconueniens eorum baptiſma irritum & vanum aſſerere. Et ſi quiſpiam ab illis fuerit aſſumptus, ſi ad Eccleſiam redierit, baptizandus eſt. Quòd ſi autem illud ipſum vniuerſali ordini videbitur impedimento futurum, ad conſuetudinem prouocandum eſt. Et patres qui apud nos rerum eccleſiaſticarum diſpenſationem habent, ſequendi ſunt. Suſpicor autem, ne auſteritate ſententiæ tardiores ad baptizandū redditi, impediātur, ne minùs (alioqui ſeruādi) baptiſma conſequātur. Si verò illi baptiſmum noſtrum ſeruant, nihil nos angat: non enim illis in gratiæ retributione obnoxij ſumus, ſed canonibus exactè ſeruiendum eſt. Omni autem ratione conforme ſit, eos qui ad eorum baptiſma accedunt, iniungi fidelium modo, & ita ad myſteria accedere. Noui verò quòd fratres qui cum Izoe & Saturnino, quique ex eo ordine ſunt, conuenirint, in epiſcoporum ſedem recepérimus. Vt etiam nūc qui eius ſunt ordinis, diſſeparare ab Eccleſia nequeamus, qui canonem quendam, qui de communicatione cum ijs agit, ex epiſcoporum traditione ediderimus.

Venerabiles monachi dixerunt: Petimus, vt & adferatur diui Athanaſij ad Rufinianum epiſtola.

Sancta ſynodus reſpondit: Fiat iuxta venerabilium monachorum petitionem.

Interea Leontius vir clariſſimus à ſecretis, dixit: Legantur ordine & reliquæ diui Baſilij epiſtolæ.

Stephanus venerabilis monachus, & librorum cuſtos recitauit.

Ex epiſtola beati Patris noſtri Baſilij ad Euſtathium:

Ex epiſtola 92. Baſilij.

Quos verò nuper ex Galatia tranſmiſerunt, vt libertatem recuperandi epiſcopatum conſequantur, tales ſunt, qua les eos eſſe nouerunt, qui cum illis vel exiguo tempore conuixerunt. Iterùm: Quòd ſi autem dicunt ſe reſipuiſſe, doceant per ſcripturam ſuam reſipiſcentiam & execrationem fidei quam Conſtantinopoli ſuſceperunt. Præterea ab hæreticis ſeparent ſe, & ſimpliciores minimè decipiant.

Ex eiuſdem ad Occidentis epiſcopos epiſtola.

Ex eiuſdē epiſt. 74.

Eorum etiam qui me non parùm adſtixerunt, Euſtathius vnus eſt: is, inquam, qui ex *Sebaſtea Armeniæ minoris oppido natus eſt, quique olim Arij diſcipulus comesque indiuiduus extitit, cùm is Alexandriæ inclaruiſſet, & impias in vnigenitum blaſphemias mctaretur, quò tempore etiam inter veriſſimos & maximè germanos viri illius diſcipulos numeratus eſt. Poſteaquàm autem ad ſua reuerſus eſt, beatiſſimo epiſcopo Hermogeni illum accuſanti, & de peruerſo dogmate reprehendenti, ſanioris fidei confeſſionē tradidit, atque ita manus impoſitionem ab eo nactus, poſtquam ille dormiuit, conſeſſim ad Euſebium epiſcopum Conſtantinopoleos (quo per ea tempora nemo magis Arij dogma tutabatur) fugit. Illinc etiam iiſdem ferè de cauſis expulſus, iterùm in patriam redijt, defenſionem adferens, impiam ſuam mentem callidè celans, verbaque non iniqua, ſed quæ rectà ſapere videbantur, prætexens. Epiſcopatum autem facilè conſecutus, confeſtim induxit animum ad execrationem conſubſtantialitatis conſcribendam, in eo conuenticulo quod Ancyræ ab ipſis habitum eſt. Illinc autem in Seleuciam profectus, ea quæ cum illis, qui eiuſdem ſunt dogmatis, conſcripſit, omnibus notum eſt. In Conſtantinopolitana autem vrbe, conſenſit iterum cum ijs quæ ab hæreticis erant propoſita, itaab epiſcopatu deiectus, quòd ſcilicet in Melitena iam anteà fuerat depoſitus, ipſe ſibi viam, qua in priſtinum ſtatum reuocari poſſet, (nimirùm reditum ad nos) excogitauit. At quæ fuerint illa à beatiſſimo epiſcopo Liberio propoſita, quæque ipſe compoſuerit, ignoramus. Hoc vnum ſcimus, epiſtolam qua reſtitueretur, ab illa Thyanenſi ſynodo exhibitam. qua etiam in locum eſt reſtitutus.

Lecta etiam eſt ad Terentium comitem eiuſdem beati Patris noſtri epiſtola, in qua ſignificauit pater idem communicationem & receptionem Euſtathij, qui ab hæreſi fuerat reuerſus.

Stephanus venerabilis diaconus, & loci ſeruator ſancti patriarchici ſecreti, legere cœpit.

Ex definitione Oecumenicæ Synodi tertiæ, qua contra impios Meſſalianos, hoc eſt, Euchitas damnata eſt.

Ex Synodo Epheſina.

Placuit omnibus nobis, & Deiamantiſſimis epiſcopis Valeriano & Amphilochio, omnibusque Pamphylię & Lycaoniæ prouinciarū venerabilib* epiſcopis, ea quæ in ſynodica charta deſcripta ſunt, omnia conſeruare, neque vlla ratione tranſgredi, firmatis ſimiliter quæ in Alexandria acta ſunt, vt quicunque per quamuis prouinciam Meſſaliani, hoc eſt, furioſæ hæreleos cultores extiterint, ſiue etiam in ſuſpicionem venerint eiuſcemodi morbi, ſiue clericorum de numero fuerint, ſiue ex laicis, inquiri & excommunicari: quòd ſi autem aliquis illud ipſum dogma fuerit execratus, ſi quidem clericus extiterit, in ea ordinatione per

Basilius pœnitētes recepit ad ordines ſacros.

manent: si verò laicus, in Ecclesiæ communionem recipiatur.

Petrus venerabilis lector & notarius sacri patriarchici secreti legit.

Ex epist. Cyrilli ad Maximū.

Beati patris nostri Cyrilli Archiepiscopi Alexandriæ epistola commendatoria ad Maximum Alexandrinæ ecclesiæ diaconum:

Didici à dilecto anachoreta Paulo, tuam pietatem religiosissimi episcopi Ioannis consuetudinem, & in hunc diem vsque recusauisse, quòd in Antiochensium fortasse Ecclesia sint etiamnum aliqui, quibus aut Nestorij dogma placeat, aut aliquando placuerit, sed nunc abstinere cœpisse. Probet igitur tua beneuolentia, num illi ipsi nudè & irreuerenter congregentur, Nestorianaque & sapiant, & apud alios loqui ausint, numve aliquando conscientiam cauterio vstam habuerint. Arbitror enim eos nunc congregari, vt simul resipiscant qui in eodem erant errore deprehensi, quia fortè apud alios delictum fateri non ausint. Solent enim pleraque talia apud deceptos fieri. Quòd si autem iam videas eos congregari in recta fide, malorum oportet te obliuionem præteritorum inducere. Malumus enim eos videre negantes, quàm inuerecundo animo colludantes Nestorij improbitatem. Igitur ne contentiones dicamur amare, religiosissimi episcopi Ioannis familiaritatem amplectamur, hoc illi indulgentes, & ecclesiasticę œconomiæ causa nec simus tam exacti exploratores in eos qui ad mentem redierunt. Nec enim commoda administratione, multaque (vt dixi) diligentia indiget.

Cyrilli Epistola ad Gennadium.

Eiusdem ad Gennadium presbyterum & archimandritam epistola:

Intensam tuam erga pietatem affectionem non iã nunc, sed multis ab hinc annis cognoui, plurimùm autem ea de causa ſtudia tua vitæ diligentiamque commendo. Est tamen cùm administrationem rerum aliqui transgrediantur, extraque limites paulò plùs quàm oporteat ferantur, quò maius lucrum consequantur. Quemadmodum illi qui mare nauigant, exoriente tempestate & fluctibus concitatis, ita vt nauis periculum timeant, onera quædam in mare deijciant, vt reliqua conseruent: sic & nos in nostris rebus facere oportet, cùm non liceat exactè omnes ad salutem perducere, subindè aliquem connixenter relinquimus, ne vniuersorū iacturam & damnum patiamur. Hæc autem scribo, quòd inaudierim te ægrè affectum esse aduersus beatissimum & pissimum nostrum cõministrum Proclum episcopum, quòd in communionem Aelensium episcopum receperit, quem Palæstinæ ecclesiæ statuta præsidem non agnoscunt. Ad effrenem autem huius negotij cupidinem, vana quædam ambitio excitat, quæ proculdubiò finem amarum est adfecutura. Itaq; nequaquam velim tuam pietatē fugere familiaritatē cũ beatissimo & pissimo Proclo episcopo. Siquidem eadēlius sanctitati mihi quoque sententia est, neque huius dispensationis modus cui quam prudentium displicuit.

Lectis his, monachi dixerunt: Si iusserit sancta synodus, adferatur ad Rufinianum beati patris nostri Athanasij epistola, & legatur.

Sancta synodus dixit: Satisfiat petitioni religiosorum monachorum.

Stephanus præfatus monachus ferens in manibus librū, legere cœpit.

Ex epist. D. Athanasij ad Rufinianum.

Dini Athanasij ad Rufinianum:

Domino dilecto & desideratissimo comministro Rufiniano, Athanasius in Domino salutem. & pòst alia: Quandoquidem studiosè & ecclesiasticè (hoc enim tuæ pietatis rerum conuenit) de ijs qui necessariò redacti sunt, nec per improbam fidem sunt corrupti, inquisiuisti: eaque de re ad sy nodos & alios scribere voluisti, vt animi sententiam de ijs explicarem, velim mi domine desideratissime sic habeas. Inprimis cùm à vi cessatum esset, synodusque præsentium, & eorum qui longinquas regiones incolebant, episcoporum haberetur, nec modò comministris qui per Græciam passim habitant, verùm etiam in Gallijs & Hispania: communi decreto placuit, vt & hic & vbique gentium, quicunque lapsi fuissent proprio arbitrio, & antefignani fuissent impietatis, si resipiscerent, ignoscendum quidem illis, verùm non restituendos in cleri numerum: qui verò non authores, sed necessitate & violentia compulsi fuissent, visum est illis quidem ignoscendum, & in cleri locum restituendos, maximè cùm probabilem defensionem & excusationem dederint. Atque hoc quoque œconomicè & rationabiliter factum videtur. Nam ipsi quidem animo staturant, non velle ad impietatem delabi, verùm quoniam impijssimi quidam eorum causa statum Ecclesiæ ad seditionem trahebant, duxerunt longè satiùs esse, vi compulsos se concurrere & onus gestare, quàm populum perdere. Hęc cùm adferrent, vili sunt nobis non absurda respondisse, quando & in occasionem facti, exemplo Aaron fratris Moseos se defenderent, qui in eremo populi transgressionibus acquieuit, defensionem habens, ne populus in Aegyptum reuertius, idolorum cultui iterùm se manciparet. Videbat enim, si in eremi vastitate subtilitatē, futurum vt paulatim ab impietate regrederetur, in Aegypto autem nullam esse ad pietatem regressus viam. Hac de causa clero per ea tempora ignotum est. Qui verò in errorem seducti erant, & violentia huc compulsi, data quoque ijs communio est: quemadmodum hæc & Romam scripta sunt, Romanorumque Ecclesiam omnia comprobasse constat. Hæc quoque tuæ pietati confidenter scribo & significo, quò pietas tua ea quæ decreta sunt, hoc modo amplectatur.

Sabas & qui cum eo aderant, monachi, dixerunt: Non hæc solummodò diui Athanatij vox est, verùm etiam synodorum, propterea quòd inquit idem pater ipsos quoq; Romanos, totamque Græciam idem comprobauisse. Definit autem eos qui ex hæresi ad priſtinam mentem redeunt, suscipiendos ad pœnitentiam, verùm facerdotij dignitatem minimè illis restituendam.

Tharasius beatissimus patriarcha dixit: Non de quouis hæretico redeunte ad mentem, recipiendo beatus pater statuit, sed de eorum principibus & antefignanis, quique in sua hæresi veluti deliciantur & se oblectant, verbisque artificiosis veritatem ipsam fucare student haud aliter ac orthodoxi cum libertate solent, ipsi autem sententiam scripturæ peruersè explicant. Verùm iterum recitetur eadem epistola ad Rufinianum.

Epistola eiusdem Patris.

Ex epist. Athanasij Alexādri ni ad Rufinianum.

Lecto autem loco, in quo beatus Pater lapsis veniam dat impietatis, sed qui præcipui hæreticorum fuerunt, negat restituendos in ordinem facerdotalem: qui verò antefignani non fuissent, sed vi & necessitate ad impietatem coacti, ignoscendum quidem illis, & in cleri locum restituendos, quòd iustam accusationem adferent.

Venerabiles monachi dixerunt: En quemadmodùm in principio diximus, hic est: si quidem beatus pater, eos qui ex hæresi reuertuntur, in facerdotij dignitatem non recipit.

Tharasius sanctissimus Patriarcha dixit: Videmini mihi mentem patris non intelligere, quandoquidem eos qui non fuere authores hæreseos, vi autem compulsi sunt, recipit ad priſtinam dignitatem, solummodò verò præcipuos atque adeò parentes, siue authores hæresium, à dignitate facerdotij recipienda excludit, rectè profectò, iusteque id pronuncians.

Et tur rium:

Insignem pugilem D. Athanasium Ecclesia nouit, vtpotè qui Romam vique varia persequutione ab Arianicæ hæreseos principibus coactus, deinde inhonestè illi hinc fugatus, cùm rediisset in Græciam, passimque per ecclesias obrerraret, aduersarij illius pro tempore veluti ad meliorem mentem reuerti, cum illo coniuncti sunt: verum illo recedente, contestim lolita audientia ad priſtinam hæresin reuerterunt.

Athanasij laus.

uerterunt: piosque omni ratione persecuti sunt. Hac igitur ratione arbitror beatum patrem dixisse, ad sacerdotij dignitatem eiusdemodi non recipiendos: vtpotè à quibus cùm ipse, tum reliqui orthodoxi nihil præter grauia expectarent.

Sabas religiosus monachus inquit: Profectò vir erat, qui facilè malorum obliuiscebatur.

Tharasius sanctissimus Patriarcha respondit: Clarum hoc est, non enim alicui mortalium malum pro malo retribuit. Verùm propter zelum Dei & confirmationem Ecclesiæ, humanitate sua & benignitate insita non potuit vti, nisi ad iustitiam Dei tuendam vindicandamq;.

Ioannes venerabilis presbyter monachus, & locum retinens Orientalis diœceseos, dixit: Rectè hoc statutum in confirmationem adiutorium explicatum est. Monachi respondentes dixerunt: Verùm vi adactos & compulsos, beatus pater admittit dicunt igitur hi, an vim passi sint, an adacti sint, vt à veritate desciuerint.

Hypatius eiusque complices episcopi, dixerunt: Nos violentiam nullam sustinuimus, neque adacti sumus, sed in hac hæresi nostra nati sumus & conuersati, & vitam diù egimus.

Theodorus pijssimus episcopus Catanæ, quique aderât illi Siculi episcopi: præterea Epiphanius ciuitatis Catanę diaconus, & vicarius Thomæ episcopi Sardiniæ dixerunt: Qui hactenùs lecti sunt beatorum patrum canones, de Nouatianis, Encratitis & Arianis dari sunt: huius autem hæresis magistros quo loco habebimus?

Imaginũ vsum Manichęi resuisse imagines, sed & præter hos Marcionitas, & illi qui cõfundunt naturas Christi, quorum princeps Petrus Fullo: præterea Xeneum Hierapolitanum, sed & Seuerum, gliosque hæreticos.

Tharasius beatissimus Patriarcha dixit: Inuehimus & deinde & alij plurimi.

Epiphanius venerabilis diaconus sanctissimæ Catanes ecclesiæ, & vicarius beatissimi Thomæ Archiepiscopi Sardinię, inquit: Minorne est, quæ nunc nouata est hæresis, an maior illis quæ hactenùs fuere.

Tharasius sanctissimus Patriarcha dixit: Malum perpetuò idem est & æquale: maximè autem in rebus ecclesiasticis, in quarum decretis, cùm paruis rum magnis, errare idem est: siquidem in vtrisque lex diuina violatur.

Ioannes venerabilis monachus, locum tenens tironorum Orientalium, dixit: Hæresis ista omnibus hæretibus pelor est, malorum omnium pessima: vtpotè quæ œconomiam Seruatoris nostri subuertat.

Tharasius sanctissimus Patriarcha dixit: Ducit nos in rectam viam id, quod à beato patre nostro dictum est, si nullaliasubsit causa, recipiantur venerabiles episcopi.

Sancta synodus dixit: Legantur & reliqua canonicarum institutionum.

Fragmentum breue ex synodo Chalcedo nensi.

Constantinus venerabilis diaconus, & notarius sacri patriarchatûs, legit: Ex actis sanctæ & vniuersalis quartę synodi Chalcedonensis.

Orientales & qui cum illis erant, pijssimi episcopi exclamârunt: Peccauimus omnes, omnes veniam precamur. Et rursùs Thalassius, Eusebius, & Eustathius venerabiles episcopi dixerunt: Omnes erruimus, omnes veniam petimus.

Et exurgens pijssimus episcopus Iuuenalius, transgressus est in alteram partem, & adiunxit se pœnitentibus. Et exaltata voce Orientales, quiq; cum his erant religiosissimi episcopi clamauerũt: Bono omine Deus huc te adduxit: Orthodoxe, rectè venisti.

Et post alia plurima pijssimi Illyrici episcopi dixerunt: Omnes lapsi sumus, omnes veniam precamur.

Sabas venerabilis monachus & præfectus studiorũ, inquit: si vilum est sanctæ synodo, videamus ordinationem eorũ, quos recepimus, num sint ab hæreticis, an minus?

Sancta Synodus dixit: Queratur deinceps de electione.

Lib. 10. cap. 28.

Antonius venerabilis monachus, ex libro Ecclesiasticæ historiæ Rufini Romani presbyteri, legit:

Ευσεβίου ὁ ἐλλογιμώτατος ἱερεὺς καὶ ἐπίσκοπος τῆς ἐν Καισαρείᾳ τῆς Παλαιστίνης μητροπόλεως, ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ αὐτοῦ ἱστορίᾳ τῇ μετὰ τὴν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἀνάληψιν καὶ τὴν τῶν ἁγίων ἀποστόλων αὐτοῦ κήρυξιν, καὶ τὰ ἐξαίσια τῆς τοιαύτης ἀρχῆς ἀκολούθως, καὶ τὰ ἐξαίσια τῆς τοιαύτης ἀρχῆς ἀκολούθως, ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ αὐτοῦ ἱστορίᾳ τῇ μετὰ τὴν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἀνάληψιν καὶ τὴν τῶν ἁγίων ἀποστόλων αὐτοῦ κήρυξιν

Redeũtes ab hæresi quãdo recipiendi.

sunt, qui docent nos reuersos ab hæresi recipere debere, modò non subsit improba aliqua causa.

Sancta sy nodus dixit: Recte facit dominus, qui nos ex epistolicis & synodicis commentarijs de hæreticis recipiendis instruxit.

Tharasius sanctissimus patriarcha dixit: Id quod ex beato patre Athanasio lectum est, denuò legatur.

Stephanus librarius & venerabilis monachus legit: Epistola beati Athanasij ad Rufinianum, vt priùs scriptum est.

Tharasius sanctissimus Patriarcha dixit: Quemadmodum in superioribus docuimus, ita mens est beati Patris Athanasij.

Venerabiles monachi dixerunt: Nos indigni sanctitatis tuæ seruit, & antè testati sumus quodcunq; facræ synodi admittunt, modò nihil sit quod impediat, & nos recipere.

Macarius hæreticus humaniter à Pontifice tractatur.

Petrus Dei studiosissimus presbyter, & Apostolicæ fedis Adriani Papæ Romani vicarius, dixit: Et Romæ quoque exterris erat Macarius, hæreticus à sancta synodo sexta designatus. verùm pię memorationis pater noster Benedictus, deliberandi spatium per 30. dies illi concessit, & quodã tempore Bonifacium consiliarium ad eum misit, quò verbis admonitionę plenis ex sacra scriptura illum instrueret, verùm ad meliorem mentem haud quaquam perduci potuit. Id autem pater beatus, ob id egit, quò rursus illum in pristinum statum reciperet.

Sacra synodus respondit: Si ex toto corde episcopi isti delictum agnouerint, gratia Deo ipsisque. Si verò ficto animo simulant, iudicet in eos dominus, quemadmodum in Arium & Nestorium iudicauit. Episcopi autem in quos inquisitum erat, si ipsi execrantes, aperte testati sunt non subesse confessioni fictum animum: dixerunt autem, nisi secundùm Catholicam Ecclesiam senserimus, execrabiles simus à Deo patre, & filio, & sancto spiritu.

Meletio non profuit resipiscentia.

Tharasius sanctissimus Patriarcha ait: Inhærendum est superioribus dictis.

Petrus Dei studiosissimus episcopus, vicarius sanctissimi Papæ Romani Adriani dixit: Vt scriptum est ab historicis, diuus Meletius creatus fuit ab Arianis episcopus, & cùm ascendisset ambonem, prædicauit consubstantialitatem, & tamen illius electio reprobata est.

Theodorus sanctissimus episcopus Catanes, quique, episcopi Siciliæ, dixerũt: Certum est quod inquit protopresbyter Apostolicæ cathedræ.

Hæretici, qui hæreseos magistri non fuerunt, recipiendi sunt clerum.

Tharasius sanctissimus Patriarcha ait: Nusquam equidè discrepanti animo, patres, inuenimus, verùm omnes veluti eiusdem spiritus eadem prædicant, eademque docent: verùm Ecclesiæ œconomiam gubernationem contemplatus beatus pater Athanasius, ita nobis tradidit, vt iudicet recipiendos in cleri consortium, qui hæreseos magistri non fuissent.

Religiosi monachi dixerunt: Si quid in medio synodi iudicatum est, censemus recipiendum.

Sancta sy nodus dixit: Speramus post sanctam synodum non futuros aliquos qui peruertẽtur. Ea ratione & episcopi sese anathematismo obligauerunt, vt si ad priorem hæresin reuersi fuerint, iudicet de eis sancta sy nodus.

Ex vita S. Sabæ.

Constantinus vir religiosus episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro, dixit: Multa sanctitate conspicui domini, sigillo dem hi libellos confessionis exhiberint, recipiantur: sin minus, iudicet de eis sancta synodus.

Clarissimi duces dixerunt: Gestant in manibus libellos, eosq; parati sunt offerre.

Tharasius sanctissimus Patriarcha dixit: Consilio meo, de præsenti quæstione quicquid est reliquum sanctorũ canonum, euoluatur.

Cosmas venerabilis diaconus, & sacri patriarchatûs cubicularius, ex vita sancti Patris nostri Sabæ, legit: Itaque cùm sancta vniuersalis quinta synodus Constantinopoli esset congregata, communi & generali anathemate reiecti sunt Origenes & Theodorus episcopus Mopsuestius, & quæcunque ab Euagrio & Didymo dicta sunt de præexistentia, siue πεῤὶ προυπάρξεως. Probárunt autem id quatuor Patriarchæ præsentes. Præterea Imperator noster Dei obseruantissimus, acta synodi Hierosolymam misit: in qua ciuitate coacto episcoporum conuentu, quotquot erant Palæstinorum episcopi, manibus & pedibus & ore sententiam & statutum synodi confirmárunt, nisi quòd Alexander episcopus Abyles, cõtrarium sensit, quamobrem episcopatu exutus, Byzantium se recepit, & terræmotu absorptus est & defossus. Neolauritas autem, cùm se à Catholica communione separassent, Eutychius Patriarcha diuersis rationibus aggressus est, & in octo menses vsq; varia admonitione & adhortatione vsus, cũ non posset fieri voti compos, neque ad vnitatem Ecclesiæ eos perducere, imperatoris iussionibus obtemperans, illos per Anastasium ducem à Neolaura expulit, regionem ab illorum peste liberans.

Tharasius beatissimus Patriarcha ait: Videtis quòd octimestre tempus Archiepiscopus exegit, longanimitate & adhortationibus apud illos vsus: atqui iam nouerat ante eos anathemate in synodo execratos. Quid est igitur quod hæretamus & præbemus nosmetipsos difficiles, quo minùs ex ordinatione canonica, & sanctorum patrum diligentia, & synodicis iussionibus, quæ redeuntes ab hæresi qualibet recipiunt, & hos admittamus?

Sancta sy nodus dixit: Sic est reuera, nisi tamen canonica subsit causa, quæ impedimento sit.

Tharasius sanctiss. patriarcha inquit: Sic placeat omnib⁹, quò eos recipiamus.

Sancta sy nodus dixit: Placet omnibus.

Venerabiles monachi exclamarunt: Et nobis sanè placet.

Tharasius beatissimus Patriarcha dixit: Denuò dixit, si alia non subsit canonica causa quæ prohibeat, redeuntes recipiantur. Oportet enim vbique canonicas ordinationes seruare.

Venerabiles monachi dixerunt: Iuxta fex sanctas & œcumenicas synodos, ex hæresi redeuntes recipimus, nisi causa quæ piam non toleranda subsit.

Tharasius beatiss. Patriarcha dixit: Et nos quoq; omnes instructi à sanctis patribus nostris, sic definimus.

Venerabiles monachi dixerunt: si qui monachi à sacra synodo absunt, quid de illis fiet?

Tharasius sanctiss. Patriarcha dixit: Illis ex canonibus priùs lectis hæc persuadebimus. qua autem de causa ab hac synodo absunt?

Sabas religiosiss. monachus dixit: Non noui, sed fibi ipsi aduersantur.

Euthymius religiosiss. epis. Sardensium dixit: Quemadmodùm iam admonuimus, adferantur libri, vt plenius eruditamur de his, qui ab hæreticis sunt ordinati.

Constantinus venerabilis diaconus & notarius, ait: Quãdoquidem iubetis, vt de consuetudine ea qua ab hæreticis quidam ordinantur, legamus: ecce vobis libros, vt si iusseritis, legantur.

Sancta sy nodus respondit: Legantur.

Stephanus venerabilis monachus, librorum custos, legit:

Ex historia ecclesiastica Rufini.

Ex Rufino. 10. ecclesiastiæ hist.

Τῶν μὲν οὖν τὴν ἐμφύλιον ἐκκλησίαν διεφθαρκότων ἐπὶ τὸν Ἀλεξάνδρειαν παρελθὼν μακάριος Ἀθανάσιος, ἐκκλησιῶν ἐξέκλησε, καὶ μάλιστα τὴν τῶν ἀποστολικῶν ἐξωκείσαν Κάρολον ἐκβαπτίσας.

Hoc est,

Hanc igitur inteſtinam perſecutionem Macedonius, ad epiſcopatum accedens, auxit. Acacius verò & Patrophilus, Maximo Hieroſoly morum epiſcopo expulſo, Cyrillum ſuffecerunt.

De hoc Theodoro vide Suidam.

Et pòſt hæc Coſmas venerabilis diaconus, notarius & cubicularius ſacri patriarchatûs, legit.

Ex historia Ecclesiastica Theodori Lectoris libro quinto:

Dioſcorus autem ſecundùm Canones ſibi viſus creatus, epiſcopatui Conſtantinopolitano inhæſit: deſignauit etiam primatem eccleſiæ eiuſdem Anatolium quendam, qui Alexandrinæ eccleſiæ quiſquilias Conſtantinopoli effunde bat, habés ſibi confeſtim cõminiſtrum Eutychen, ad quem vrbanè Anatolius inquit: Futurum ignorat, qui in quo

ſtatu

ſtatu fuit, non conſiderat. Acta autem hæc ſunt ſub conſulatu Protogenis & Aſterij.

Thara ſius beatiſſ. Patriarcha dixit : Quid de Anatolio dicitis? nónne princeps fuit quartæ Synodi? & tamẽ à Dioſcoro impio illo fuerat creatus, atque id etiam præſente Eutyche. Ergo & nos ab hæreticis ordinatos recipiam?, quemadmodum quoque Anatolius receptus eſt. Et iterum: Vera Dei vox eſt, filios nõ morituros pro patribus, ſed vnuſquiſque pro ſuo peccato morte morietur. Addatur quòd ordinatio à Deo eſt. Quandoquidem autem quidam de Anatolio dubitant, legatur, quid de eo ſcriptum ſit.

Ezech. 18.

Coſmas, diaconus & cubicularius ſacri patriachatûs, legit.

Præfatio Chalcedonenſis ſancta & vniuerſalis ſynodi.

Ex præfatione Cõcilij Chalcedonen.

Conuenięnte ſanctа & vniuerſali ſynodo ſecundùm ſacram præceptionem in Chalcedonenſi vrbe congregata, nimirum Paſcalino & Lucentio reuerendiſſimis epiſcopis, & Bonifacio religioſiſſimo presbytero, tenentibus locum ſanctiſſimi & reuerendiſſimi archiepiſcopi almæ vrbis Romæ Leonis, & Anatolio reuerendiſſimo epiſcopo inclytę vrbis Conſtantinopoleos nouæ Romæ.

Reuerendiſſimi monachi dixerunt: Et iſtud quoque recipimus.

Iterum Conſtantinus diaconus & notarius ſacri patriarchatûs legit.

Ex vita ſancti patris noſtri Sabæ:

Ex vita S. Sabę Confeſſ. fortaſſis legendum * in Aſtyrrhõ

Flauiano igitur & Helia patriarchis, vt dictum eſt, Sidoni exiſtentibus, literisque * adulatorijs & œconomicis ad Imperatorem vtentibus, præterea Sidonenſem ſynodum, ſecundum rectam fidẽ congregata' fuit, diſſoluentibus, cũ domum ad proprias ſedes redirent, qui à Soterico & Philoxeno ſtabant, rem indignè ferentes, in iram vehementiſſimam Imperatorem excitárunt, vtpotè, qui deceptus per vafriciem & ſimulationem patriarcharum fuiſſet. Acceptа autem poteſtate, quantam ipſi volebant, auroque ſufficienti, Antiochenſium populo id diuiſſerunt, atque ita variis modis Flauiamm affligerunt & vexárunt, cogentes interim & obtorto collo huc trahentes, vt acta Chalcedonenſis concilij apathemate profequeretur : quo nolente, epiſcopatu ſuo priuatus, in exilium quoque damnatus eſt. Cùm autem eam rem cognouiſſet Imperator, & ex animo id ſibi placeret, Seuerum quendam, principem hæreſis Acephalorum, Antiochiam in epiſcopatum dirigit. Hic epiſcopatu accepto, qui illius conuerſationem & conſuetudinem deteſtabantur, in eos peſſima quæuis exempla edidit. Dirigit etiam ſynodicas ſuas literas Heliæ Patriarchæ, quo non recipiente, in archiepiſcopum Imperatorem exacerbauit. Rurſus eaſdem Hieroſolymam verſus meſe Maio indictione ſexta mittit, addita clericorum quorundam & regia quoque manu : quod cùm percepiſſet beatus noſter pater Sabas, aſcendens cum reliquis eremi præſidibus in ſacram vrbem, eos qui cum ſynodicis Seueri veniebant, ex ſancta ciuitate exegit. Multitudine autem monachorum vndique confluente, omnes ante ſacrum Cranium, ſiue Caluariæ locum, ſimul cum Hieroſolymitis congregati ſunt, vnaque voce exclamárunt, anathema Seuero, omnibusque qui cum eo communicant, præſentibus & audiẽtibus adhuc Magiſtrianis principibus & militibus, quos Imperator iſthuc miſerat. Hic autem Seuerus miris adulationibus authoritatem ſibi apud Imperatorem obtinens, & conſiſus regia poteſtate, Chalcedonenſem ſynodum infinitis execrationibus deuouit, omnibus ingenij viribus Eutychis opinionem catholicis aduerſam, defendere, & porro ſpargere conatus. Eutyches autem vnam Chriſti filij Dei poſt incarnationem ex Virgine naturam aſſerebat, homo peruertẽs omnia & tumultuarius, qui plurima noua dogmata Eccleſiæ catholicæ fidei & legibus contraria cõfinxit. probabat enim impiiſſimam illam & latrocinijs maximè infamem ſecundã Epheſynam ſynodum, teſtatus apertè, illam non inferiorem, quàm priorem Epheſi habitam, cenſendam. Præter hæc

Seuerus princeps Acephalorum.

Eutychetis dogmata.

eruditione & doctrina æquales affirmabat Cyrillum diuinum Alexandrinorum archiepiſcopum, & Dioſcorum, qui in communionem recepit Eutychen hæreticum, veluti conuenientem animo & opinionibus ſuis, & ſanctiſſimum & vnicè orthodoxum Flauianum ſanctæ vrbis Archiepiſcopum, interfecit & ſuſtulit. Atque ita ad omnem impietatem promouẽs Seuerus his, nihil aliud quàm linguam ſuam in Dei blaſphemiam exacuit, diuiſit autem in ſuis libris indiuiſam & vnam in Trinitate deitatem & hypoſtaſin, nullam in his nominibus differentiam agnoſcens. Vnam ſanctam adorandam & conſubſtantialem diuinarum hypoſtaſeon trinitatem, naturarũ & deitatum & deorũ Trinitatẽ auſus eſt dicere, huiuſcemodi autẽ animarum corruptorem & peſtem Anaſtaſius Imperator compulit Heliam Archiepiſcopum in communionem recipere : cumque nulla ratione id ageret, ira exardeſcens Imperator, Olympium quendam Cæſareenſem, qui ducatum Palæſtinæ curabat, addita generali à Sidone ſcripta epiſtola, in qua continebatur, non recipiendam Chalcedonenſem ſynodum, ad Heliam epiſcopatu deturbandum miſit. Olympius autem cum regia poteſtate accedens, vſus variis artibus, Heliam abegit, Ioannem verò Martiani filium, conſentientem cum Seuero & communicantem, Chalcedonenſemque Synodum execrantem, epiſcopum Hieroſolymorum die tertio menſis Septembris, in principio decimæ indictionis inſtituit.

Poſtquàm autem honorabilis Sabas & reliqui eremi patres audiuiſſent Ioannem conſecratum eſſe à Seuero, congregati apud eum, ex aperto teſtati ſunt, ſe neutiquam in communionem Seuerum recepturos, ſed pro Chalcedonenſi ſynodo extrema paſſuros, præſertim cùm totam populi ceteram habeant communitatem. Ea ratione Ioannes, quia patres ſuſpiciebat, negligit ea cõficere quæ à duce erant ei commiſſa. Anaſtaſius autem Imperator poſtquàm percepiſſet Ioannem fœdera rupiſſe, in furorum verſus, cùm Olympius ad manus non eſſet, ſtatim Anaſtaſium Pamphili ducatui Paleſtinæ præfectũ mittit, quo Ioannem compellat, vt Seuerum ad communionem recipiat, & ſynodum Chalcedonẽſem anathemate deuoueat, aut epiſcopatu deturbetur. Hic igitur cùm ingreſſus eſſet Hieroſolyma, cueſtigiò Ioannem ad ſe vocatum, in carcerem publicum dimittit. Totus autẽ populus ea cauſa gaudio diſſolutus eſt, quòd is inſidiator & proditor archiepiſcopi Heliæ fuiſſet. Quidam autem Cæſareenſium ciuitatem gubernans, clàm in carcerem ingreſſus, conſilium dat Ioanni, modò velit rebus ſuis conſultum, & epiſcopatu ſuo minimè priuari, videat ne à quopiam illi perfuadeatur, quo in communionem Seuerum recipiat, perſuadeat autem duci, dicatque ſe omnia quæ inſta ſint vt faciat, ſine mora effecturum : verùm ne per vim & neceſſitatem videatur compulſus, ſe, vbi liberatus ſit è carcere, poſt duos dies, quo inſtat Dominica, quæuis imperata alacriter facturum. His verò verbis perſuaſus dux, eum eccleſię ſiſtit: itaque archiepiſcopus à carcere liberatus, totum monachorum cœtum, per noctem ad ſanctam ciuitatem conuocat.

Anaſtaſij odium in orthodoxos.

Fuit autem numerata eorum multitudo circiter decem millia monachorum. Quandoquidem autem tãtam hominum multitudinem eccleſia capere non poterat, viſum eſt, vt ad ſancti protomartyris Stephani templum ſeſe conferrent, quod tantæ multitudini videbatur ſufficiens: quominùs autem mali quippiam daretur ſuſpicandum duci, ſimulanit omnis turba, ſe Hypatio conſobrino Imperatoris gratulandi cauſa occurrere, quià Vteliana captiuitate liberatus, voti reus, Hieroſolymam ſe contulerat. Poſtquàm igitur omnes tum monachi, tum ciues in præmemorata baſilica conueniſſent, adfuit & Anaſtaſius dux, & Zacharias vir conſularis, adducẽtes ſecum magna multitudine Hypatium in protomartyris Stephani baſilicam, exiſtimante quoque duce omnia pro regis voluntate & arbitrio euẽtura. His autem congregatis, in cancellos aſſcendit archiepiſcopus, comites habens ſecum Theodoſion & Sabam monachorum Coryphęos & præſides. Populus autẽ vniuerſus nihil aliud quàm longo tempore exclamabat, Hæreticos anathematiza, ſynodon confirma. Conſeſtim autem tres illi vna voce Neſtorium, Eutychẽ, Seuerum & Sotericum, Cæſareæ eius quæ eſt Cappadociæ, epiſcopũ, & omnes qui ſynodum Chalcedonenſem non recipiunt, condemnant.

Tharasius beatissimus patriarcha dixit: Recte hactenus nostras aures Patrum præcepta instruxerunt, quid autem, ab hæreticis creatos recipiemusne, an minùs?

Sancta synodus dixit: Sanè domine, satis sumus instructi, & sunt recipiendi.

Ab hæreticis ordinati recipiendi.

Tharasius beatissimus patriarcha dixit: Sanè & plurimi qui in sexta synodo præsides fuerunt, à Sergio, Pyrrho, Paulo & Petro, doctoribꝰ (inquam) hæreseos monothelitarum, fuere creati. Sed & hi vicissim Constantinopolitanas fedes inter clerum distribuerunt, & ab extremo eorum doctore Petro, vsque ad sextam synodum, anni non pauciores quàm quindecim interceſſerunt. Qui verò intermedijs temporibus fuerunt, Thomas scilicet Ioannes & Constantinus, ab hæreticis fuerunt ordinati, verùm ea de causa non sunt reprobati. Circiter enim quinquaginta annos hæresis illa viguit: & tamen in sexta synodo patres quatuor illos prænominatos tàtùm damnârunt, quumq; eorum ordinationem reliquerint.

Locus mutilus.

Sancta synodus dixit: Clarum est.

Constantinus reuerendissimus episcopus Constantiæ ciuis, quæ est in Cypro, dixit: Satisiam videtur mihi confirmatum, eos qui ab hæreticis ordinati sunt, recipiendos: si quis verò deſlinato animo ad hæreticos se cõtulerit, ab eisq; ordinatus fuerit, eum nequaquàm recipiendum.

Venerabiles monachi dixerunt: De his quoque diui Basilij ad Nicopolitas epiſtolam habemus, rogamusque vt audiatur.

Tharasius beatissimus Patriarcha dixit: Legatur.

Constantinus diaconus & notarius legit.

Ex epiſtola beati Patris nostri Basilij ad Nicopolitas.

Ex Epiſtola B. Basilij ad Nicopolitas.

Non noui epiſcopum, neque inter ſacerdotes Christi numeraueri, qui à contaminatis manibus in fidei vastationem ad dignitatem aliquã fuerit prouectus. Hoc meum eſt iudicium: vos verò ſi quam habetis vobiſcum electionem, ipſi iudicate conſultatoque, quandoquidem vnuſquiſque iuæ ſententiæ dominus eſt, nos verò innocentes à ſanguine iſto. Hæc autem vobis ſcripſi, non quòd quicquam diffidam, ſed vt quorundam ambiguitatem confirmem, & explicẽ, prolata in diuerſum mea ſententia, ne ſcilicet quoſlibet ad cõmunionem ſuſcipiatis, neve manum impoſitionẽ ab eis recipiatis, vt poſtea pace facta, violenter ſeipſos ſacerdotali cõplemento adnumerent.

Venerandi monachi dixerunt: Ecce pater hæreticorum creationem, in eo quod inquit, Neque inter Christi ſacerdotes numeraueri, qui ab impuris manibus in fidei vaſtationem, ad dignitatem aliquam fuerit prouectus, omninò auerſatur.

Tharaſius ſanctiſſimus Patriarcha inquit: Et ego profectò, qui obꝫ huiuſcemodi cauſam & in fidei diſſolutionem creati ſunt, abominor. Tum autem maximè, quoties orthodoxi epiſcopi fuerint præſentes, à quibus potuêre creari.

Hæc autem eſt ſententia beati patris, ſi ſynodica conuocatio fuerit facta, & eccleſiarum in recta fide concordia, qui auſus fuerit impuris hæreticis creandum ſeſe dare, deponi dignus eſt.

Sancta ſynodus ait: Hæc vera ſententia eſt.

Venerandi monachi dixerũt: Id verò, quod in fine epiſtolæ ſcriptum eſt, vt poſtea pace facta violenter ſeipſos ſacerdotali complemento adnumerẽt, & poſt pacem creatos quoque non recipiẽs, quid ſibi vult?

Tharaſius beatiſſimus Patriarcha dixit: Nequaquàm inquit pater eos non recipiendos, ſed ne vim ſuſtinent, volentes viriri rectè ſentienti clero. Sanè enim, non ex neceſſitate & difficultate, hoc fiet. Attamen diuinus pater cùm per ea tempora plurimi eſſent epiſcopi orthodoxi, alumnis eccleſiæ Arianorum creationẽ interdixit. Nulla enim aderat defenſio. Quòd autem illud ita ſe habeat, quodq; non ignorarint ſententiam patris noſtri, qui fuerint in eccleſia functionibꝰ illi ſucceſſiones, qui ab hæreticis electos, deindè verò emendatos receperunt, clarum eſt ex ſuperioribus. In omnibus enim patres ſibi conſona ſcribunt, contrarietasq; inter ipſos nulla reperitur: ſed illi videntur ſibi contraria apud illos notare, qui diſpoſitionem dictorũ & ſcopos eorum non intelligunt.

Venerabiles monachi dixerunt: Aptè ſoluta eſt dubitatio.

Sancta ſynodus dixit: Epiſcopi qui confeſſi ſunt, proprios libellos, quòd ad Eccleſiam redierint, legant.

Tharaſius beatiſſimus Patriarcha dixit: Legant, diſcuſſa enim exactè quæſtionum duarum capitalium hypotheſi eſt, de ijs videlicet qui ad Eccleſiam catholicam ex hæreſi redeunt, & qui ab hæreticis ſunt ordinati.

Hypatius epiſcopus Nicææ ſuũ libellum legit: eſt autem idem libellus, quem etiam Baſilius reuerendus Ancyræ epiſcopus fecit. Leo epiſcopus Rhodi, Nicolaus Hierapoleos, Gregorius Peſſinuntum, Georgius Antiochiæ Piſidiæ, & Leo Carpathi, æquales libellos exhibuerunt.

Tharaſius ſanctiſſimus Patriarcha dixit: Confeſſiones cognoſcentes, vbi libellos legerimus, in ſecunda cõgreſſione receptio illorum fiet, modò nihil apud eos ſit quòd impediat.

Sacta ſynodus dixit: Fiat vt iubes. Interea ſancta ſynodus exurgens, in hunc modum fauſta precata eſt: Multi ſint anni Conſtantini & Irenes, maximorum Regum & Imperatorum multi ſint anni, Multi ſint anni orthodoxis Imperatoribus. Compoſce Domine hæreticorum vanas voces, da Domine illis piam vitam.

Tharaſius ſanctiſſimus Patriarcha dixit: Pax Domini ſit cum omnibus nobis. Amen.

ACTIO SECVNDA.

IN nomine Domini & dominatoris Ieſu Chriſti veri Dei noſtri, imperantibus piiſſimis & Chriſti amantiſſimis dominis Conſtantino & Irene, pia eius matre, anno octauo conſulatus eius, ſub ſexto Kalen. Octob. indictione vndecima, conueniente ſancta ac vniuerſali ſynodo, quæ per diuinam gratiam & à Deo decretorum Imperatorum piam ſanctionem in Nicæa ſplendida metropoli prouinciæ Bithyniæ congregata eſt, videlicet Petro religioſo protopreſbytero Eccleſiæ ſanctiſſimæ diuî Petri Apoſtoli apud Romanos, & Petro venerabili presbytero, monacho & præſide manſionis piæ ſancti Sabæ apud Romanos, retinentibus locum Apoſtolicæ ſedis ſanctiſſimi Archiepiſcopi veteris Romæ Adriani, Tharaſio beatiſſimo Archiepiſcopo almæ vrbis Conſtantinopoleos nouæ Romæ, Ioanneite & Thoma religioſiſſimis presbyteris monachis, retinentibus locũ apoſtolicorum thronorum Orientalis diœceſeos, conſiſtentibus his ante ſacros cancellos templi ſanctiſſimæ eccleſiæ cognoninatæ Sophiæ, præſentibus ſimul & audientibus illuſtriſſimis iuxta ac magnificentiſſimis ſenatoribus, nimirùm Petronio glorioſo exconſule patritio & Theophylacto comite imperialis obſequij, Ioanne regeſtiario, & quæſtore ærarij militaris, & tota denique ſynodo iuxta ordinem in priori actione præſcriptum: præſentibus etiam religioſiſſimis Archimandritis præſidibus, & toto monachorum cœtu, propoſitis in medium ſanctis & inuiolatis Dei Euangelijs, Nicephorus reuerendus diaconus & chartophylax ſacri patriarchatus, dixit: Ante fores huius venerandi templi regius quiſpiam homo adſtat, Epiphanium Neocæſareæ epiſcopum ſeciam adducens.

Tharaſius beatiſſimus patriarcha dixit: Ingrediantur.

Mox ſplendidiſſimus regius Mandator ingreſſus, ait: Muſſus fueram ab optimis noſtris dominis, vt venerandum epiſcopum Neocæſareæ ad piam & ſacrã veſtram ſynodum adducerem, quem iam vobis iſto.

Sacra ſynodus reſpondit: Deus pios noſtros Imperatores cuſtodiat & conferuet.

Tharaſius beatiſſimus patriarcha ad epiſcopum Neocæſareæ ait: Num ignora tibi hactenùs fuit veritas, aut cognitam contempſiſtiꝭ ſi ignota tibi fuit, non pudet te rectum ſermonem minimè didiciſſe, quemadmodum non puduit te didiciſſe peruerſum.

Gregorius venerandus epiſcopus Neocæſareæ, dixit: Quandoquidem vniuerſus iſte cœtus idem loquitur & idem ſentit, didici & inſtructus ſum, quòd hæc ſit veritas, quæ nunc exiſtimatur & prædicatur. Et ea de cauſa veniam poſtulo

Gregorij epiſcopi reſipiſcentia.

postulo meorum anteà delictorum. Cupio autem & cum omnib⁹ his illuminari & doceri. Siquidem errata mea & delicta infinita esse agnosco, & pro penitentia apud sanctam Synodum beatumq; dominum solicito.

Tharasius beatissimus Patriarcha dixit: Nisi forte versuto velamine & prætextu mentem tuam inumbres, verbis quidem veritatem exprimens, sed animo interim doloso aliud sentias. Gregorius venerandus episcopus Neocæsareæ, ait: Ablit, veritatem confiteor, neque est cur mentiri velim, aut verba mea distorquere.

Tharasius beatiss. patriarcha ait: Debueras ab hinc multo tempore aures aperuisse, & Paulum diuinũ apostolum audiuisse, dicẽtem: Traditiones quas accepistis, siue per fermonem, siue per epistolas nostras, seruate. Et iterum Tito & Timotheo scribentem: Impuras verborum vanitates respuite. Quid autẽ impurius & vaniloquentius, quàm Christianos idololatriæ studiosos dicere?

2. Thess. 2. 1. Tim. 6. 2. Tim. 2. Tit. 3.

Gregorius venerandus episcopus Neocæsareæ, dixit: Malum est, & malum esse confitemur: sed sic factum est & fecimus: ea verò de causa veniam delictorum nostrorum postulamus. Confiteor domine coram honorificentia sanctitatis tuæ, omniumque fratrum sanctæ Synodi, quod errauimus, & iniquitatem improbitatemque designauimus, & veniam ob id poscimus.

Tharasius beatissimus patriarcha inquit: Placeat vt sequenti auditione cum libellis quæ ad eum pertinẽt, cognoscamus.

Sancta Synodus ait: Vt iubet sanctitas tua, cum libello in sequenti actione aditans episcopus venia, & iuxta constitutum agetur.

Leontius gloriosissimus Imperatori à secretis, dixit: Sacra & à Deo collecta Synodus meminerit, in priori conuentione Dei obseruantium magnorum Imperatorum nostrorum fuisse lectas literas, in quibus mentio fiebat sanctissimi & beatissimi archiepiscopi veteris Romę, & religiosissimorum pontificum orientis synodicarum literarum, quas in duobus quaternionibus adduximus, de quibus vos, quid fieri vultis, admonemus.

Sancta Synodus dixit: Legantur libelli beatissimi & sanctissimi archiepiscopi veteris Romæ. Et legit eas Nicephorus gloriosissimus ab imperialibus secretis.

Interpretatio literarum Romanarum Adriani Romani archiepiscopi.

Epistola Hadriani Papæ ad Constantinum Imperatorẽ & Irenem eius matrem. 2. Cor. 4. Supra ex tribulatione Anastasius ex-custa est. Coloss. 1.

DOMINIS PIISSIMIS ET SERENISSIMIS VIRIS Augustis, triumphatoribus & filijs in Deo & Domino nostro Iesu Christo dilectis, Constantino & Irena Augustis, Adrianus seruus seruorum Dei.

DEvs qui iussit è tenebris lucem splendere, quiq; nos à potestate tenebrarum, per filij sui, veræ scilicet hostis incarnationem, liberauit, in quo cuncta diuinitatis suæ specimina iussit conuersari, per quem etiam vniuersa renouauit, simul in illo per sanguinem crucis illius, cùm ea quæ in cœlis, tum in terra existentia pacificans, per diuitiarum bonitatis suæ plenitudinem, in ecclesiæ suæ faciem respiciens, pietatem vestram & prædestinatam serenitatem imperatoriæ manſuetudinis, ad perfectionem fidei vocare non dedignatus est, quo omnem mendacij improbitatem per vos conteret, veritatemque in lucem producat. Posteaquã enim quæ à vestra serenitate & pietate nobis missa sunt, cognouimus dici non potest, quantoperè cor nostrum gaudium sit. tanto enim gaudio & lætitia repleti sumus, vt ne humana quidem lingua explicare ea sufficiat. Quemadmodum enim à superioribus hæreſeos schismatib⁹ eramus contẽrefacti, ita nũc rursum per vestram iussionem exultationẽ sumus perfusi. nam in regia vestra ciuitate venerandarũ imaginum causa iussistis retractari, quę à retrò Imperatoribus turpiter in eas cõmissa sunt. Hi enim nõ solùm eas subuerterunt, sed & contumelia affecerunt, ridiculas eas existimantes, atq; vtinam nõ computet illis peccatum hoc altissimus. Satiùs enim fuisset, ne inieciſſe quidẽ manus in ecclesiam. vnde factum, vt totus Oriẽtalium partium populus in errorem sit inductus & in propria existimatione & voluntate rebus ecclesiæ abusi sint, donec in regni solium vos erexit, quos sciebat in veritate illius gloriã iugiliturros, & quæ à sanctis Apostolis cunctisq; doctoribus tradita erant, conseruaturos: honoremque debitum venerandis imaginibus, quæ per amẽtiam hæreticorum subuerſæ fuerant, redituros. Nuper verò per piam vestrã iussionem de voluntate vestra instructi, omnipotentem Deum pro vestro imperio precibus solicitantes, gratiarum actione gloriam illius prædicauimus. Illud autem in stabilimentum & confirmationem regni vestri maximè sit, quod magnum opus hoc aggressi estis, quòd sine mediatione vestra in hoc mũdo vix fieri potest: reddetur enim iam sibi vetus & antiqua orthodoxa fides, restituentur venerandæ imagines in eam faciem, qua in prima Ecclesia cõfpectæ sunt. Vos autem partem habebitis cum eo, qui nunc in diuina requie quiescit, Cõstantino Imperatore & Helena eius matre, qui orthodoxam fidem illustrarunt & confirmarunt, adeoq; sanctam matrem vestram catholicam & spiritualem, Romanam Ecclesiam exaltarũt. vt planè spes sit, eorum piam appellationem in vestra cognomenta pijssima & à Deo data transiturum, vt per omne terrarum orbem nouus Constantinus & nouа Helena prædicetur, per quos sancta catholica & apostolica ecclesia renouabitur. Vos autẽ maximè in traditione orthodoxæ fidei Ecclesiæ B. Petri & Pauli principum Apostolorũ acquiescetis, eamque amplectemini, quemadmodum à superioribus Imperatoribus factũ est, qui vicarium eius ex toto corde dilexerunt. Quapropter vestra quoque à Deo data maiestas, sanctissimã Romanam Ecclesiam principum Apostolorũ, quibus à Deo ipso data est potestas soluendi & ligandi peccata cùm in cœlo, tum in terra, honorabit. Ipsi scilicet regni vestri propugnatores erunt, cunctasque barbaras nationes pedibus vestris subijcient, vt quocunque ire perrexeritis, victores vos dẽclarent. Hi siquidem principes Apostolorum sunt, qui catholicam orthodoxam fidem auspicati, per scripta quidem veluti legibus latis fidem suam seruandam præceperunt: omnibus scilicet, qui in sedes illorum succeſſuri erant, & in fide eorum vsque ad consummationem seculi permansuri, atq; ita nostra ferunt ecclesia, & sanctas eorum figuras veneratur, vnde in hunc vsque diem venerandis horum imaginibus ecclesiæ nostræ ornatæ ac conspicuæ sunt. Quemadmodum sanctissimus & beatissimus Papa Syluester in principio Christianorum nostrorum orthodoxa fide testatur. Cùm aliquando felicis recordationis Constantinus Imperator per nostrum somnum caperet, ecce beati Apostoli Petrus & Paulus dormienti adſtiterunt, dicentes: Quandoquidem sanguinis infantium effusionem morbi tui gratia fieri iussisti, en à Christo missi sumus, quo sanitatem tibi afferamus. Audi igitur nostrum consilium, & ea quæ tibi præcipimus, faciẽ pleas. Principiò Syluestrum episcopum, qui perfectionis tuæ gratia Romã exulat, & in * Soracpeno monte clãm in speluncis cum clero latitat, cura ad te vocari. Istibi lauacrum pietatis, in quo lauaberis, præparabit, dabitque tibi non modò lepra, verùm omnium morborum sanitas. Cumque præclaris illis banis fueris recreatus, confeſtim iubeto, per omnia loca Romanorum ecclesias reſtaurari, te verò ipsum purum, abiecto idolorum cultu, declarabis, cultumque dcbitum soli Deo vero adorando exhibeas, iuxta illius voluntatem omnia tua consilia disponẽs. Imperator itaque è somno excitatus, omnes suos aulicos, quicunque in palatio erant, conuocauit: quodque per insomnia illi ostenſum fuerat, exposuit: nec mora aliqua, sed cõfestim mini ſtros suos ad * Sorapenum montem, in quo beatus pater Syluester cum clero, vacans lectionibus sacrorum librorum, latitabat, misit. Iam cum vndique videlicet milites circumcingentes montem inquiren di causa, existimans, quòd ad martyrium raperetur, clericum ita affatus est: Ecce nunc tempus expectatum, ecce nunc dies salutis. Egreſſo autem de speluncа narrãrunt milites, qua de causa quæreretur: cum quibus ad Imperatorem, trahens secum comites tres presbyteros cum duobus diaconis, profectus: cùm Imperatorem vidiſſet: Pax tibi, inquit, ô Imperator ſurſum de cœlo & victoria. Imperator itaq; hilari oculo & tranquillo animo illius verba exaudiens, quæcunque sibi per insomnia fuerant reuelata, beato Syluestro exposuit. Poſtquàm autem finem narrationis feciſſet, quæhuit im-

Syluestri & Cõstantini historia confirmata etiam authoritate & literis Adriani Papæ.

Ger. Sorteno.

pera-

perator. quaesnam arbitraretur esse deos Petrū & Paulum, quos videret? Respōdit pater, nequaquām esse deos, sed seruos & discipulos Domini nostri Iesu Christi, quos in hoc elegisset, vt omnes gentes conuerterent, vt crederent in eū. Hæc cùm audiuisset Imperator, percontatus est, num aliqubi essent historiæ illorum: mox beatus Syluester per diaconos adferri, quas habebat, Apostolorū imagines iussit: quas cùm Imperator adspexisset clara voce proclamauit: Hi sunt quos per visum conspexeram, neque amplius incredulus fum: parerur lauacrum in meam salutem. Constructo autem lauacro, cum sacro rore tinctus esset, confestim est sanitati pristinæ restitutus. Deinde non immemor accepti beneficij, ecclesias Dei exædificare cœpit, columnas eorū passim sacris imaginibus in memoriam Incarnationis Domini nostri Iesu Christi, omniumque sanctorum reuerentiam exornauit: nec alia de causa, quàm vt Christianissimum in lucem & veritatem, Deique cultū proueheret, & omnes gentes à cultu idolorum & diabolica deceptione conuerteret.

Baptizatur Rom. Constantinus.

Quemadmodum etiam diuus pater Gregorius Apostolorum successor prædicauit, ob id depingi in templis euangelicas historias, vt homines illiterati, & qui sacros libros legere nequeunt, (quorum sanè maxima pars est) conspectis illis redderent Deo gloriam, & reducerent in mentem, quæ in carne conuersatio Domini nostri Iesu Christi fuisset. Vt taceam interim orthodoxos alios & Christianissimos Imperatores, cū sacerdotibus omnibus & honestis viris Deum colentibus, simul etiā cum vniuerso Christiano populo, quioēs iuxta antiquam sanctorum patrum traditionem, venerandas imagines & receperunt & tenent, & in memoriā & compunctionem cordis cōseruant, & in hunc vsq; diē venerantur. Neq; aliter fecbat in partibus & regionibus istis, donec proauus vester ex impiorum quorundam instructione venerandas imagines abstulit. Ex quo tempore magnus error Græciā iltam inuasit, vnde nō contemnendum scandalum in mundo factum est. Sed væ illis, per quos scandala in mundū irrepserunt, vt ipsi veritas mentiri nescia testatur. Qua de causa in magnā tribulationē versæ, Gregorius, Romani pōtifices per ea tēpora sanctissimi, cōiecti sunt. Sapide etiā proauum vestræ serenitatis admonuerūt, ne sinerēt venerandas imagines de statu suo deijci. verūm illorū salutifere preces nequicquā fusæ sunt, animumq; illius haud quicquam cōmouerunt. Post id & Zacharias, Stephanus, Paulus, & alter Stephanus, qui nobis in episcopatu huius almæ vrbis præcesserūt, auum patremq; vestræ serenitatis, pro restitutione sanctarum imaginum, sæpiùs interpellārunt. Eadem ratione & nostra exiguitas imperatorium vestram maiestatem cum omni humilitate obsecrat, sinat aliquando recordationis causa erigi in ecclesias sacram Iesu Christi iuxta incarnationem humanitatis imaginem. ponatur in aula Dei similitudo, cius sanctæ matris, sanctorum quoque & beatorum Apostolorum, Prophetarum, martyrum & confessorum, & ex animi desiderio eas veneremur, quemadmodum à sanctissimis patribus maioribus nostris, probatissimisque pontificibus, nobis à multis seculis traditum est. Reliquum est, vt mansuetudo Imperatoria in partibus illis Græciæ hoc idem imperet, & orthodoxam fidem confirmet, quo iuxta scripturam vnum sit ouile & pastor vnus: cùm videat in vniuerso terrarum orbe, vbi Christianissimus pollet, ab omnibus fidelibus venerandas imagines honorari: nimirum vt per visibilem figuram, ad inuisibilem magnitudinis eius diuinitatem spirituali dispositione mentes nostræ rapiantur, secundùm carnem quam Dei filius propter salutem nostrā suscipere dignatus est, redemptorem nostrum in cœlis existentē adoremus, & in patre glorificantes, laudemus, quemadmodum scriptum est, Deus spiritus est: & illud comprobando, secundum spiritum deitatem illius adoramus. Nequaquām autem sic statuamus, quemadmodum quidam nuguntur, vt imagines tanquām deos conficiamus. Labor enim & fatigatio nostra quem exhibemus, in desiderium Dei sanctorumque eius perficitur. Et quemadmodum sacra scriptura imagines in memoriam veneretionis habet, sic & nos eas habeamus, seruantes tamen perpetuò fidei nostræ puritatem. Quin etiam factor noster & artifex Dominus Deus, iuxta propriam imaginem & similitudinem, hominem de luto terræ finxit, illuminauit; in libera potestate sui ipsum constituens. Præterea primus ille homo liberi arbitrij existens, cuncta animantia terræ & volatilia cœli, annuente Deo, nominibus proprijs vocauit. Abel autem ex primitijs ouilis, propria voluntate dona domino Deo obtulit, de quo legimus: Respexit Dominus ad Abel & ad munera illius. Deinde Noe post cataclysmum, hoc est, diluuium altare propria voluntate Domino construxit, & ex omnibus animalibus & volatilibus pura dona in altare hoc attulit. Similiter etiam Abraham, quemadmodum testatur scriptura, propria voluntate Aram extruxit in honorem & gloriam Dei, quemadmodum apparuerat. Iacob etiam, cùm fugisset à facie fratris sui, vidit per visum Angelos Dei per scalam ascendentes & descendētes, & Dominum innixum scalæ, ad seloquentem, Postquām autem surrexisse, ex sua voluntate lapidem, in quo caput declinārat, sustulit: & vbi erexisset eum, infudit eleque oleum super eum, vocauit locum Bethel, dicens: Non est hic aliud quàm domus Dei. Ob quam sanè causam non legimus illi iratum Deum. non enim illi exprobrauit, quòd sua voluntate lapidem erexisset. Etenim ò serenissimi filij principes & rectè sentientes Imperatores, quæcunque in admonitionem hominum adgloriam Dei spectantia fiunt, Deo displicere nequeunt. Rursus idem Iacob illa in summitate virgæ suæ adorauit, sicut Paulus apostolus in epistola ad Hebræos dicit. Non quòd virgam illam, sed tenentem eam, in signum dilectionis adorauit. Quid hoc sibi vult? nimirùm quòd & nos iuxta desiderium & amorem, quo erga Deum fanctosque illius affecti sumus, figuras in imaginibus repræsentemus. Non inquam in coloribus & tabulis honorem constituentes, sed eorum prædicantes gloriam, quorum appellationem imagines referunt. accedamus iterum ad scripturam, videamusque quid Moīsi à Domino mandatum fuerit, cùm illum iuberet propitiatorium de auro mundissimo conficere, quòd duos cubitos & dimidium in longitudine, & cubitum & semissem in latitudine conficiebat. Duos quoque Cherubin aureos & productiles ex vtraque parte oraculi. Et paulò pòst: Impones testimonium quod dabo tibi, quo operienda est arca. Et loquar ad te supra propitiatorium, ac de medio duorū Cherubin qui erunt super arcam, testimonij. Quin etiam in velis & cortinis tentorij, duorum Cherubin opus textile & diuersicoloribus fieri iussit. Ex his animaduertendum est, fore nissimi domini & filij principes, Deum omnipotentem vominum nostrum, de medio Cherubim manu hominum factorum, pro salute populi non dedignatum loqui. Quamobrem nō est dubitandum, omnia quæ in ecclesijs Dei adlaudē & decorem domus illius constituuntur, sancta & colenda esse.

Sed & hoc, ō serenissimi Imperatores, ad incredulorum certiorem fidem & errantium castigationem adjiciendum est, non fruſtrà Mosi famulo suo, quemadmodum in libro Numerorum legitur, propter pestem in populum grassantem, præcepisse: Fac serpentem, & pone illum in signum, & qui tactus fuerit, illumque in spexerit, viuet. Fecit igitur Moles serpentem æneum, & posuit illum, & seruati sunt. Ominiam infremētium aduersus fidem & cultum sacrum Christianorum, ò stultitiam vetantium venerandas imagines honorari, in quibus seruatoris nostri, cuius potentia genus humanum & constat adhuc, & seruatur: præterea genitricis eius, omniumque sanctorum historiæ continentur. Nam si Israelitarum populum, per inspectionem æneiserpentis, seruatum à sua pestecredimus: Christi verò Dei & Seruatoris nostri, omniumque sanctorum figuras contemplantes & venerantes, dubitamus nos seruari? Absit vt amplius dubitemus. Absit vrà Patrum sanctorū traditione, diuersa sentiamus. hæreamus in doctrina illorū, nec ab illa declinemus. Et Solomon in eo templo quod domino ædificauit, Cherubim in gloriam Dei fecit, & diuersis coloribus illud adornauit. Quare ergò non & nos quoque sentientes rectè, confessionem fidei nostræ & specioſitatem domus Dei ex diuersis coloribus & picturis exornabimus: Cùm & Isaias prophetа dicat: In diebus illis erit altare Domini in medio terræ AEgypti, & columna continens fines eius: & erit in signum & testimonium domino in terra Aegypti. Clamabunt enim ad dominum à facie tribulantium, & mittet eis saluatorem & propugnatorem qui liberet eos

Quin

Abel. Gen. 4.
Noe Gen. 8.
Abraham
Iacob Gen. 28.
Gen. 49. Heb. 11.
Mosen Exod. 27.
Exod. 25. 37.
Exod. 30. 32. & 39.
Num. 21.
3. Reg. 6.
Esa. 19.

Matth. 18.
Ioan. 10.
Ioan. 4.
Deus primus imaginē finxit: Adā. Gen. 2.

Pſal. 95. Pſal. 25.

Quin etiam pſalmorum cantor Dauid hymnum canens: Confeſſio & pulchritudo coram eo. Iterum: Domine, dilexi decorem domus tuæ, & locum tabernaculi gloria tuæ. Rurſus idem aduentum & incarnationem filij Dei ſeruatoris noſtri prædicans, magnificè faciem illius, iuxta diſpenſationem incarnationis illius adorandam cenſet, dicens: Exquiſiuit te facies mea, faciem tuam domine requiram. Iterum: Faciem tuam ſupplicabût diuites populi. Rurſus: Signatum eſt ſuper nos lumen vultus tui Domine. Quæ cauſa diuius Auguſtinus, magnus ille doctor, in ſermonibus adhortatorijs ſuis inquit: Quid eſt Imago Dei aliud, niſi vultus Dei, in quo ſignatus eſt populus Dei? In cuius conſenſum & diuus Gregorius Nyſſæ epiſcopus, de patriarcha Abraham fermonem faciens, dixit: Vidi non infrequenter paſſionis figuram, neque ſine lachrymis ciuſcemodi picturam tranſij, cùm ſcilicet opus artificij in perſonam ſignificatam demonſtratum eſſe viderem, & reliqua, quæ ex interpretatione in cantica canticorum adfert. Nec aliter deinceps ſubſequens ex eadem doctrina ſonat. Nunquid materia diuerſorum colorum, animæ imitationem non repræſentat? Nam qui imaginem adſpicit, quæ ex arte per diuerſos colores in tabula eſt expreſſa, non ex pictura & colorum tinctura ſimilitudinem accipit, ſed ad contemplationem primi exemplaris, animum reducit. Quin etiam in epiſtola diui Baſilij, qua in Iulianum defertorem inuehitur: Quemadmodum à Deo Chriſtianam & inculpabilem noſtrâ fidem, veluti hereditario iure accepimus, ſic confiteor, & in eo maneo. Credo autem in vnum Deum patrem omnipotentem, Deum patrem, Deum filium, Deum ſpiritum ſanctum, Vnum Deum hæc tria adoro & glorifico. Confiteor etiam filij incarnatam οἰκονομίαν: deinde ſanctam Mariam, quæ ſecundùm carnem illum peperit, hanc Deiparam vocans. Suſcipio etiam ſanctos Apoſtolos, prophetas & martyres, qui pro me apud Deum ſupplicant, quo per illorum mediationem propitius mihi ſit Deus noſter benigniſſimus, & remiſſionem peccatorũ mihi gratis largiatur. Quam ob cauſam & hiſtorias imaginum illorum honoro, & palàm adoro. hoc enim nobis traditũ à ſanctis Apoſtolis, non eſt prohibendum, ſed in omnibus eccleſijs noſtris eorum hiſtorias erigimus. Idem ſermone in quadraginta martyres: Quin etiam bellorum trophæa & victorias, & hiſtorici ſcriptores & pictores demonſtrant, hi quidem oratione rem exornantes, hi verò in tabulis depingentes, multos ad virtutem & viriliratem excitãrunt. Siquidem quæ hiſtoria oratione exprimit, hæc tacenſ pictura per imitationem oſtendit. Ioannes quoque Chryſoſtomus epiſcopus Conſtantinopolitanus in ſermone in parabolam de ſemente: Nónne iniuria afficit regem, qui regiam veſtem violat? Non nouiſti, quòd is qui iniuria afficit imperatoram imaginem, in Imperatorem ipſum veluti exemplar imaginis, eiusque dignitatem iniurius eſt? Neſcis quòd quicunque ex ligno & coloribus imagini conuitia dicit, illum non damnari, veluti in rem inanimatam, ſed contra regem ipſum dixerit? Iudicatur enim occultè regi iniuriam intuliſſe. Et rurſus ex eodem in ſermone in ſanctam quintam diem Paſchæ: Omnia facta ſunt in gloria m Dei, & ad noſtram doctrinam: quare ad pluuiæ miniſterium dictum eſt: Impleatur terra fructuum copia, mare natantibus omnia Deo ſeruiunt, immò potiùs magni Dei. Nam cùm regiæ figuræ & imagines, in ciuitates inferuntur, populus non ipſam tabulam, aut ex cera factam imaginem honore proſequitur, cumq; magiſtratu illuc obuiam proꝛedit, ſed potiùs regiani hiſtoriam, & veluti præſentiam ſuſcipiunt: eodem ſane modo & ipſa creatio non terrenam iſtam ſpeciem, ſed cœleſtem hiſtoriam admiratur. Similiter beati Cyrilli verba ex interpretatione eius in ſanctum Matthæi Euãgelium adferimus. Sic enim inquit: Fides enim depingit verbum quod in forma Dei exiſtit, quòd liberata noſtra vita adiunxit ſe Deo, ſimilitudineque noſtra adſumpta factũ eſt homo. Idem paulò poſt: Imaginum vſum nobis ſuppleant parabolæ, quæ figurorum virtutem nobis ſubiiciunt, nimirum per oculorum appoſitionem, manuum tactũ, & quæ in nudo intellectu contemplationẽ obſcurè habent. Addicamus etiam & diui Athanaſij Alexandrini epiſcopi verba, de eo quòd nominus carnem humanam adſumpſit. Ex multis commodè pauca ſumentes, ſcripſimus:

Pſal. 26. Pſal. 44. Pſal. 4. Auguſt.

Gregor. Nyſſenus.

Baſilius aduerſus Iulianũ.

Idem.

Chryſoſt.

Idem.

Cyrillus.

Athanaſ.

Quandoquidem ea quæ in tabulis picta ſunt, cùm figura per ſordes & ſitum deleta fuerit, neceſſarium eſt, vt denuò pingatur & reficiatur, modò talis ſit, vt adhuc renouari in eadẽ materia & tabulis poſſit. Nam per eandem formãm & materiam, in qua depingitur, non deſtruitur: verùm potiùs in eo quod antè fuit, conſenſit. Dicamus & aliud ex diui Ambroſij ad Gratianũ Imperatorem libro tertio, capite nono: Quid ergo? nũquid, cùm diuinitatem & carnem adoramus, Chriſtum diuidimus? num, quando in eo & diuinam imaginem & crucem adoramus, ipſum partimur? Abſit. Itidẽ audiamus, quid nobis beatus Stephanus epiſcopus Boſtrorum prædicet: Quicunque imagines diuorum confitentur, non errãt. Siquidem omne opus factum in nomine Dei, bonum & ſanctum eſt. Aliud enim imago, aliud ἴδωλον, hoc eſt, animalis abieẽti ſtatua. Quando nanque Deus Adam plaſmauit, hoc eſt, creauit, dixit: Faciamus hominẽ ſecundùm imaginem & ſimilitudinem noſtram, & fecit hominem in imagine Dei. Ergo quò imago Dei ſit homo, ob id ſtatuta, decorum eſt idololatria & impietas? hauquaquàm. Etenim ſi Adã imago dæmonum fuiſſet, vtique reprobandus fuiſſet & receptu indignus: quando verò Dei imago eſt honore proſequendus, & admitti dignus. Omnis enim imago, ſiue Angelorum, ſiue prophetarũ, aut Apoſtolorum, aut martyrum, aut alloqui iuſtorum virorum, in nomine Dei facta, ſancta eſt. non enim ipſum lignum honoratur, ſed ipſum illud quod in ligno datur contemplandum: atque ita per recordationem veneratio exhibetur. omnes enim principes, etiamſi peſſimi fint peccatores, adoramus & reuerenter ſalutamus. quid vetat igitur, quo minùs non liceat & ſanctos Dei miniſtros venerari, & in memoriam eorum imagines ſtatuere & erigere, ne in obliuionem perpetuam veniant? Verùm, inquis, Deus ipſe manufacta prohibuit adoranda. Dic mihi, ô Iudæe, quid eſt quod ſuper terram extet, quòd non ſit manu hominis factum, poſtquàm à Deo ſuerat creatum? Quid, arca Dei, quæ ex lignis Sethim conſtructa eſt & ædificata, nonne opus eſt hominum? Quid altare? Quid propitiatorium? quid vrceus, in quo manna recondebatur? quid menſa & candelabra? quid interiores & exteriores cortinæ? ſunt ne opera manuum hominum, quæ Solomon fieri mandauit? Quamobrem ea quæ ſanctã ſanctorum dicuntur, cùm ſint manufactа, prætereà Cherubim & ſex alata illa, quę circa altare nomini fuerunt, cùm ſint animalia, & imagines Angelorum, opera manuum hominum, non fuerunt electa, & à Iudæis proculcata? Non aliam ſanè ob cauſam, quàm quòd Dei mandato, imagines fuerunt Angelorum ſacratæ. Gentium autem idola, quia imagines fuerunt dæmonum, Deus eiecit & condemnauit. Nos verò in memoriam ſanctorum imagines facimus: quorum, ais? Abrahæ, Moſis. Eliæ, Eliſæi, Zachariæ, reliquorumque Prophetarum, Apoſtolorum, & ſanctorum martyrũ, qui propter Chriſtum tribulati ſunt, quo omnis qui in imagine contemplatur, illorum & meminerit, & glorificet Deum, qui illos quoque magni fecit. Decet ſiquidem eos honor & veneratio, propter inſtitiam eorum, vt omnis qui viderit eos, in imitationem illorum ducatur. Qualis verò iſte eſt adorationis honor? profectò non alius, quàm is, quo nos peccatores quoque inuicem proſequimur, ſalutantes nos inter nos per honorationem & dilectionem.

Quòd aliud apud Dominum Deum noſtrum tentamus, quàm adorantes, glorificantes & trementes eum? Imago enim nihil aliud eſt, quàm figura illius, * in qua pictura expreſſus eſt. Impij verò qui ipſi nihil boni faciunt, neque ſanctorum recordantur, cauentne bona operantes impedire: neq; ſcandalo ſint his, qui ſanctos Dei ſeruos honore aſſiciunt. Boni enim operis bonam mercedem adipiſcentur. Impij verò quemadmodum animo ſuo volucrum, ita infidelitatis ſuæ mãſionem inuenient: quando iuſtitiam negligentes, à Deo deſciuerunt. Ex his liquidò conſtat, ob recordationem ſanctorum imagines tantùm pingi, venerari & coli, quos clarè conſtat ſeruos eſſe Dei, & pro nobis apud beatem obſecrantes & intercedentes. Dignum nanque eſt, vt ducum noſtrorum memores ſimus, & Deo gratias agamus. Accedant his, quæ beatus Hieronymus presbyter Hieroſolymitanus in quodam ſermone ſcripta reliquit, Etenim vt conceſſit omnibus gentibus adorare quæ manu

Ambrol

Gen. 1.

* qui in tabula

Hieron.

facta

facta sunt, Iudæis quidem cruſtas illas quas fabricauit Moſes, præterea duo Cherubim aurea: ita nobis Chriſtianis crucem largitus eſt, & bonorum operum imagines pingere & venerari, atque ita noſtrum opus apud eum probare. Hæc ſunt ſereniſſimi & piiſſimi Imperatores & dilectiſſimi filij, quæ ex ſacra ſcriptura noui & veteris teſtamenti, item piiſſimorum patrum ſententijs de ſacris imaginibus Dei, ſanctorumque virorum, item de diuina pictura in eccleſijs ad laudem Dei, & memoriam ſanctorum ſuſcipienda breuiter deſcripſimus. Quæ per Apoſtolicam relationem ſerenitati veſtræ potentiæ cum omni humilitate & ſyncero corde ſtudioſe diſcutienda offerimus. Nos enim perfunctorie ex diuerſis probatiſſimis patribus teſtimonia de venerandis imaginibus deſumpſimus: quæ profectò quod in libris eorum non adulterinis, ſed germanis inuenta ſunt ſeruãda exiſtimamus, & ob id mitiſſimis veſtris imperijs legenda tradidimus, obſecrantes interim ex animi ſeruore veſtrã manſuetudinem obteſtando, & veluti præſentes genibus aduoluti, & coram veſtigijs pedum volutando, ego cum fratribus meis coram Deo ſupplico, obteſtor, adiuro, quò ſacras imagines in ipſa Deum colente & regia vrbe, & in vtriſque Græciæ partibus in priſtinum ſtatum reſtitui & firmari iubeatis, cuſtodientes traditionem huius ſanctiſſimæ veſtræ eccleſiæ, abijciendo etiam & execrando impiorum hæreticorum improbam vehementiam, quo ſacram hãc veſtram catholicam & Apoſtolicam Romanam Eccleſiam indiſſolutam complecti poſſitis, Amen.

Si verò impoſſibile eſt hæreticorum vefaniæ, pro incredulitate ipſorum, ipſas ſacras, ac venerandas imagines, &c.

**Hucvſque in Cõcilio recitata eſt Epiſtola Hadriani Papæ 1. reliqua quæ ſequuntur quæq; ſupra inter Epiſtolas Hadriani Papæ excuſa inuenies, conſulto in Concilio omiſſa fuere: tum quod ad rem nõ pertinerent: tum etiam quod præſentes Epiſcopos contra Thaſium ex Laico in Epiſcopum ordinatum cõcitare potuiſſent. Ita Anaſtaſius ſuprà in Epiſtola Hadriani.*

Tharaſius ſanctiſſimus Patriarcha dixit: Ipſi vos qui literas has à Papa ſuſcepiſtis, ad pios noſtros Imperatores deferre.

Petrus & Petrus DEI amantiſſimi presbyteri, & locum tenentes Adriani ſanctiſſimi Papæ Romani, dixerunt: Nos poſtquàm ab Apoſtolico noſtro patre Adriano literas accepiſſemus, eas ad pios noſtros Imperatores pertulimus.

Ioannes magnificentiſſimus quæſtor inquit: Norunt & hoc venerabiles Siculi. Nam Theodorus Catonenſium epiſcopus, & cum illo religioſiſſimus diaconus Epiphanius, locum retinens archiepiſcopi Sardiniæ, ambo inquam, ex mãdato Imperatorum noſtrorum ſimul piiſſimo cum apocriſiario beatiſſimi domini noſtri Patriarchæ Romam profecti ſunt.

Theodorus *Deum amantiſſimus epiſcopus Catanes, inquit: Cùm ab imperio piiſſimorum Principum literæ ſacræ ad me miſſæ fuiſſent, ſimul cum Leone presbytero veſtræ ſanctitatis ſeruo, datum quoque eſt mandatum mihi à prouinciæ Siculæ præſide, vt Romam proficiſcens, orthodoxorum noſtrorum Imperatorum fidem & rectam animi ſententiam archiepiſcopo exponerem. Beatus autem Papa cùm audiuiſſet, inquit: Quòd ſic hæc in diebus horum Imperatorum contigerint, non eſſe dubitandum, quin Deus imperium illorum ſupra anteceſſorum ſuorum regna extolleret. Hinc & ſuperius lectam epiſtolam reſponſorium ad pios Imperatores miſit. Addidit & epiſtolas cùm ad ſanctitatem veſtram, tum ad eos qui in Concilio præſidêt, ſcriptas.

Coſmas notarius & cubicularius inquit: Miſſæ ſunt & aliæ literæ à ſanctiſſimo Papa veteris Romæ ad Tharaſium ſanctiſſimum & *vniuerſalem Patriarchã noſtrum. Quòd ſi animi placuerit ſanctæ ſynodo & cætui, dicant quid de ijs ſieri deber.

Sacra Synodus dixit: Legantur.

Coſmas præfatus legit.

EPISTOLA HADRIANI SANCTISSIMI PAPAE veteri Romæ, translata ex Romana lingua in Græcum ſermonem.

Dilecto fratri Tharaſio *generali Patriarchæ, Adrianus ſeruorum DEI, ſalutem.

PAſtoralibvs curis, & fubtiliſſima conſideratione animaduertentes, quomodo præconij vox fana omni tempore à præcone oporteat prædicari, quomodo item paſtor in compaſſione, qualiuſq; in reductione exiſtere debeat, & in eadem ex integro inſignis, vtque in pia commiſeratione omnium infirmitatẽ in ſeipſum ſuſcipere debeat, & in diuinam voluntatẽ cuncta ſua fagaci inſpectione tranſferre: De his, inquam, omnibus ſtatutum eſt nobis, veſtram dilectam beatitudinem & conuentum ſacratum appellare, ſuccincte & paucis in his ſynodicis literis conſeſſionem veſtræ fidei prædicando. Nam quas mihi per Leonem venera- bilem presbyterum veſtrum literas miſiſtis, mox in principio paginæ primæ cognoui, pietatem tuam cùm laicorũ ordinatione, tum imperatorio ſuffragio in ſacrum patriarchatus ſolium exaltatum. Quam ob cauſam effuſo gaudio exultauit cor meum. Quòd ſi autem non perſpecta mihi eſſet & probè cognita, erga ſacras ſynodicas ſex conſtitutiones & venerandas imagines veſtra ſynceritas & orthodoxa fides, nequaquàm ad ſynodum conuocandam aſſentiremus. Verùm quemadmodum nõ leuiter cor noſtrum ex ſuperioribus veſtris diſſenſionibus dolore tactũ eſt, ita plurimo gaudio anima noſtra perfuſa eſt, poſtquàm cognouiſſem piam veſtram confeſſionem & rectam fidem eſſe firmam & ſtabilem. Inuenimus autẽ in prædicta ſynodica veſtra epiſtola, quanta ſit cõfeſſio & recta fides veſtra circa cœtus ſacros & ſex ſacras ſynodos, & erga venerandas & ſacras imagines, quæ profectò mira eſt & compunctione digna. In qua etiã clarè eſt expreſſum, quòd in ſextæ ſynodi diuinè & legaliter prædicatis canonibus recipitur pictura illa veneranda, in qua agnus digito præcurſoris demonſtratus, graphicè eſt inſculptus: qui in typũ gratiæ aſſumptus, verum nobis per legẽ agnum, nempè Chriſtum Deũ indicat. Veteres igitur typos figuras & vmbras, tanquàm veritatis ſigna & notas eccleſiæ traditas ſuſcipientes, gratiam & veritatem agnoſcimus, tanquàm legis plenitudinem hanc arbitrantes. Vt igitur & incolorum effectibus, omnium oculis ſubijciatur figura illa, quę agnum illum qui abſtulit peccata mundi, nimirum Deũ noſtrum, iuxta humanam effigiem delineat: cẽſemus ab hoc tempore, pro veteri illo agno & nouum in eccleſijs Dei erigendum, quo per eum exaltationem humilitatis verbi Dei conſideremus, quo in memoriam politæ illius qua in carne vixit, item paſſionis eius & ſalutiferæ mortis, vnde mundo liberatio contigit, veluti manu ducamur. Hac orthodoxæ fidei teſtificatione, improborum hæreticorum curioſitatem & importunam garrulitatem veſtra fraterna ſanctitas repellat: quemadmodum eorum improba machinatio apud nos Dei gratia non recepta, ſed impia iudicata eſt: Succingentes igitur lumbos noſtræ mentis, robuſtum cum catholicis & Apoſtolica Romana Eccleſia conſentiendo, contra hæreticorum infaniam armemur, quamuis ab his ſæpè fuerit Eccleſia impugnata. Deinceps etiam venerandas imagines primùm iuxta humanam figurationem Chriſti Dei noſtri, ſecundùm nos & pro nobis & per nos incarnati: deinde inuiolatæ & veræ Deiparæ, poſtremò omnium Sanctorum fuorum beatitas veſtra dilecta colere & adorare pergat. Rogamus etiam interim, vt in eo propoſito quod ab initio conſtituiſti, manere velis. Conſulimus etiam paſtorali curæ, vt orthodoxam fidem quam ſemel conſeſſus es, inuiolatã & ſtabilem prædicando & docendo conſerues. Fundamentum enim aliud nemo ponere poteſt, præter id, quod iacet, qui eſt Ieſus Chriſtus. Quiſnam igitur firmamentum dilectionis Dei & proximi cõſeruans, ipſum illum Ieſum Chriſtum, Deum & hominis filium, ante oculos fundamentum non propoſuerit? In confeſſo enim eſt, vbi CHRISTVS fundamentum eſt, ibi bonorum operum ſtructuram ſequi. Ipſa verò veritas per ſe dicit: Qui non ingreditur per ianuam in ouile, is fur eſt & latro: qui verò per fores ingre-

* hoc videtur Græcũ quiſpiam apoſtoſtice. ſupra ex Anaſtaſio ex Anaſtaſio ſecutus eſt.

Imago picturæ, demonſtratio, ſignificatio, figuratio, à ſynodo ſexta probata.

ioan. 1.

1. Cor. 3.

ioan. 10.

Ibidem.

ingreditur, hic pastor est ouium. Quemadmodum ipse saluator inquit: Ego sum ianua. Is igitur ad ouile ingreditur, qui per ianuam incedit: qui verò per ianuam intrat, per Christum ingreditur. Quicunque igitur ab ipso creati & liberati generis humani veritatem intelligens conseruat, & gradum pastoralis dignitatis portans, pondus sustinet, non ad gloriam & honorem præterueuntem respiciens, sed gregem suscipiens diligenter vigilat, ne oues, vel à peruersis hominibus & peruersa loquentibus, vel malo spiritu afflatis corrumpantur. Recte sanè beatus Iacob, qui propter vxores multos annos seruiuit Laban socero suo, visus est dixisse: Viginti annis fui tecum, oues tuæ & capræ steriles non fuerunt, arietes ouium tuarum non comedi. captum à bestia, non ostendi tibi. ego damnum omne reddebam, quicquid furto perierat. diù noctuque æstu vrgebar & gelu, fugiebatque somnus ab oculis meis. Si tantos labores & vigilias pastor Laban sustinuit: quot quantasq; vigilias sustinere debet, qui pascit oues Dei? Sed in omnibus his confirmabit & docebit, qui propter nos homo factus est. Dignatus est fieri quod fecit. Ipse dilectionem & sancti spiritus amorem in nos transfundat, & à cunctis solicitudinibus nos eximat, oculosq; mētis vestræ aperiat, vt per laborē & certamē dilectionis & cursus vestri, quo sanctā nostram & Apostolicam Ecclesiam imitamini, efficiatis aliquando apud pios Imperatores nostros, quo sanctorum venerandæ imagines in pristinum locum restituantur, vt in hoc sacerdotium nostrum firmum permaneat. Nam ex confessione fidei vestræ cognouimus beatitudinem vestrā id ynum egisse apud pissimos, orthodoxos, & Christi amātes Imperatores nostros, fideiq; & rectæ fidei propugnatores, quo synodus generalis celebretur, idqueilli in præsentia totius fidelis populi supplicationibus vestris annuerunt, synodumq; in regia ciuitate fieri mandārunt. Nos itaque sapientes & probatos sacerdotes, & de rebus quæ ad constitutionem imaginum pertinent doctos, cum magno animi desiderio, quemadmodum regia mandata iubebant, misimus, quō in pristinum locum in illis partibus restituerentur. Imprimis autem vestra sanctitas pijssimis & triumphatoribus nostris Imperatoribus sine trepidatione inducat in animum, vt falsam congregationem illam sine confessione ac præsentia Apostolicæ sedis, contra omnem patrum venerabilium traditionem, contra venerandas imagines sine ordine & debita conuocatione factam execretur, & anathematizatam præsentibus apocrisarijs nostris cognoscat: quo omne zizanium ab Ecclesia eradicetur, & Iesu Christi Domini nostri verbum impleatur, cùm ait: Et portę inferorum nō prævalebunt aduersus eam. Et * alibi: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & dabo tibi claues regni cœlorum: & quæcunque in terra ligueris, ligata erunt in cœlis: & quæcunq; soluēris in terra, soluta erunt in cœlis: cuius etiam sedes per totum terrarū orbem primatum obtinens lucet, omniumq; Ecclesiarum Dei caput existit. Vnde & ipse beatus Petrus Apostolus, Dei iussu ecclesiam pacses, nihil omninò prætermisit, sed vbique principatum obtinuit & obtinet: cui etiam & nostræ beatæ & Apostolicæ sedi, quæ est omnium Ecclesiarum Dei caput, velim beata vestra sanctitas ex syncera mente & toto corde agglutinetur, vtpotè quæ reuerā sit rectè sentiens, & pietatis incorrupta conseruatrix. Hoc facrifi:cium primùm omnipotenti Deo exhibeatur. Vestrasq; beatitudo magnos & pijssimos nostros Imperatores supplicibus verbis admonebit, vt ecclesiæ nostræ vestigia sequentes coram Deo, & horribili eius iudicio, venerandas imagines in regia ciuitate & omni loco in antiquum statum restituendas curent, iubeantque: nimirùm seruantes traditionē huius sanctissimæ nostræ Romanæ Ecclesiæ, persequatur improborum & hæreticorum impostura, & per vestrum certamen & fidissimos labores, eorum deceptionem execretur. Nisi enim sacras & venerandas imagines in pristinum locum restituerint, nostrā confirmationem nullo modo audemus tradere. Huius rei causā summo labore fidei & conatu, ante omnia cōuenit vestræ sanctitati, aduigilare, vt quamprimùm sacræ & venerandæ imagines Domini & Saluatoris nostri Iesu Christi, & sanctæ eius genitricis semper Virginis, & sanctorum Apostolorum, omniumq; beatorū prophetarum, martyrum & confessorum in partibus illis, in pristinum ordinem collocentur, vt vnanimiter prophetica illam oden cantemus: Domine, salua pijssimos Imperatores. Et: Exaudi nos Domine, in qua die inuocauerimus te, quoniam dilexi decorem domus tuæ, & locum tabernaculi gloriæ tuæ. Quos autem ad vos misi, Petrum scilicet dilectum nostrum protopresbyterum sanctæ Romanæ ecclesiæ: necnon Petrum Abbam & præfidem, vt ad pedes ferenissimorum & pijssimorum nostrorū Imperatorum adducantur, per principem Apostolorum Petrum supplicamus, vt cum humanitate & singulari beneuolentia ab eis recipiantur, precenturque cum gratiarum actione illis & corporis mentisq; firmum robur. Omnipotens Deus vestram dilectionem, modò constans maneat, conseruet, custodiat & protegat, & fructum fidei tibi innatum, infinitis modis augeat, & in æternum gaudium deducat. Deus sanum te con seruet frater dilecte.

Gen. 31.

Psal. 19. Psal. 23.

Petrus & Petrus pijssimi presbyteri, & locum tenentes sanctissimi Papæ veteris Romæ Adriani, dixerūt: Dicat nobis beatissimus Patriarcha regiæ vrbis Tharasius, cōsentine literis sanctissimi Papæ veteris Romæ, an minùs?

Tharasius sanctissimus Patriarcha respondit: Cui Christi lumen circumfulsit, quique nos per Euangelium generauit Paulus, verè diuinus Apostolus Romanis scribēs, & studium synceræ fidei eorum erga verum Deum nostrūexoscultatus, sic inquit: Fides vestra prædicatur in vniuerso orbe hoc. Hoc testimonium & nos insequi par est, temerariumque repugnare arbitramur. Quamobrem Adrianus veteris Romæ primas, & testatorū principum successor, clarè & verè, cùm ad Imperatores nostros, tum ad nostros mediocritatem, mihi scripsisse videtur, constabiliusque, & rectam esse declarauit catholicæ Ecclesiæ antiquam traditionem. Ob id & nos per scripturam inquirendo, argumentando & demonstrando exquirentes, & patrum quoque præceptis imbuti, fic confessi sumus, consentemur & consentebimur, concordamus & vim literarum sectarum confirmamus, & imaginum picturas secundùm priscam patrum nostrorum traditionem recipimus, & has defideriо nostro adoramus, vt in nomine Christi Dei nostri, & intemeratæ dominæ nostræ Deiparæ virginis, sanctorumque Angelorum & omnium sanctorum factas. Sed apertis verbis testamur nos duntaxat in vnum Deum verum, latrian (hoc est, cultum) & fidem nostram referre & reponere.

Rom. 1. Patriarcha Constantinopolit. agnoscit Rom. Ecclesiæ Primatum.

Sancta synodus dixit: Vniuersa sancta synodus sic credit, & sic docet.

Petrus & Petrus Deum amantissimi presbyteri, legati Apostolicæ cathedræ, dixerunt: Dicat nobis sacra synodus, num recipiat sanctissimi Papæ veteris Romæ literas, an minùs?

Sancta synodus respondit: Sequimur, recipimus, & probamus.

Ioannes Deum colēdissimus presbyter, & legatus Orientalis diœceseos, inquit: Tempestiuum est in præsentiarum ex psalmo canere: Misericordia & veritas obuiauerunt sibi, iustitia & pax sese exosculatę sunt. Scimus autem quòd Deus noster Iesus Christus ipse misericordia est & veritas, in cuius incessione quoque sanctissimi Patriarchæ & orbis terrarum pastores, idem exiſtunt & dicuntur. Etenim misericordia & veritas occurrunt sibi. Adrianus sanctissimus Papa veteris Romæ, & Tharasius patriarcha imperatricis vrbis Constantinopoleos idem sapiunt, idem sentiunt & fatentur. Et verè nominata pax, Dei suffragio imperās & diuinitate potens, desiderans videre ecclesiæ decorem, & literis quoque vsa, rectè nominatam iustitiam, Romanam scilicet Ecclesiam, exosculata est, iussitque in mediū procedere, & præsentem sanctum cœtum lætitia perfudit, rectam fidem propalauit. Nunc etiam ob sacras Adriani sanctissimi Papæ literas, quæ & ad ferenissimos nostros Imperatores, & ad sanctiss. & ter amplissimū patriarcham Tharasium scriptæ sūt, plurimùm gaudij inter nos erupuit. Ea quoq; de causa Deo maximas gratias agimus, quòd in nobis lætitiā tam immensam effecit. Benedictus Deus, qui nobis eiuscemodi imperium excitauit, quod omni cura & solicitudine satagit, Christianum populum vndique in consensionem vnanimitatē, & sacrorum canonum, patrumque traditionis obseruantiam deducere. Sed Christus Deus noster per sanctū

Psal. 84.

De authoritate ponticis Romani, & quòd Romana ecclesia caput sit omnium. Matth. 16.

simam illius genitricem & omnes eius sanctos, vosque ipsius sacros sacerdotes, qui idem sentitis, & dolum in cordibus vestris non habetis, sed perpetuò incumbitis in hæc studia, vt omnia quæ scripta sunt, impleatis, promissiones suas veras demonstret. Imperatores autem nostros dominos, longæuos faciat, induat eos gloria, & cornu eorum exaltet: subijciat sub pedibus inimicos eorum, donet illis præmium vitæ æternæ, & cum sanctis regibus cõnumerari. Custodiat etiam sacram hanc & eadem sentientem synodum.

Genesis. Agapius sanctissimus episcopus Cæsareæ Cappadociæ, dixit: In diuinis nostris scripturis exaratum est: Dixtinxit Deus inter lucem & tenebras. Ecce enim post quàm hæreticorum caligines discussæ sunt, lux orthodoxæ fidei omnes illuminauit. Quam & ego secutus, suscipio & amplector sanctas & venerãdas imagines, qui verò secùs sentiunt, eos anathemate deuoueo.

Ioannes sanctiss. Ephesi episcopus, dixit: Quemadmodum sanctissimi Papæ Romani literis continetur, sic credo, & per gratiam Christi Dei nostri veri confiteor.

Constantinus sanctiss. Constantiæ, quæ est in Cypro, episcopus dixit, Iuxta tenorem literarum, quæ ab Adriano sanctissimo Papa Romano, ad serenissimos dños nostros, & ad beatissimum patriarcham Tharasium missæ sunt, omnibus consentio, & fic confiteor, & cum hac fide ad tribunal Christi veri Dei nostri proficiscar.

Basilius sanctissimus Ancyræ episcopus, dixit: Quemadmodum continent literæ sanctiss. papæ veteris Romæ Adriani, & secundùm sententiam beatissimi & vniuersalis patriarchæ Tharasij, sic sentio, sic teneo, sic docebo. Et cum hac mea sententia ad futurum seculum digrediar.

Nicolaus sanctiss. episcopus Cyzici dixit: Secundùm literas beatissimi Papæ Romani Adriani, & expositionẽ confessionis ter sanctissimi Patriarchæ Tharasij, sic sentio, sentiamque, & de præsenti seculo cum illa ipsa confessione discedam.

Euthymius sanctissimus episcopus Sardensium, dixit: Et ego antè lectis beatissimi Papæ veteris Romæ literis, syncerè & irrepugnabiliter inhæreo, consentio & confiteor de orthodoxa fide, deque sanctis videlicet & venerandis imaginibus, non veluti hoc sit nouum aliquod dogma, aut nuperum inuentum recipiens, fed clarè cognoscẽs ex Apostolica traditione, sanctorumque doctorum in Ecclesia iussu per manus nobis traditum: ob eam causam venerãdas imagines ex toto corde cum debito honore, & salutatoria adoratione fuscipio. Eos verò, qui secùs sentiunt, aut reclamãt, contrariaue docent, alienos à catholica Ecclesia arbitror, renuncio, & hæreticos proclamo.

Venerationi imaginum est Apostolicæ traditionis.

Petrus sanctissimus episcopus Nicomediæ, dixit: Iuxta prius lectas Adriani beatissimi Papæ Romani literas, & secundùm fidem sanctissimi Patriarchæ Tharalij, venerandas imagines recipio, adoro, & id perpetuò docebo, vt posthæc tiam aliquando in futuro seculo rationem apud iudicem nostrum Deum reddere.

Elias sanctissimus episcopus Cretæ dixit: Iuxta venerandas sanctissimi Papæ veteris Romæ Adriani literas confiteor & teneo, venerãdas & sacras imagines nũquam sepones, sed perfectè eas adorans: qui verò secùs consentuntur, eos anathematizo.

Stauratius sanctissimus episcopus Chalcedoniæ, dixit: Secundùm epistolam ab Adriano sanctiss. Papa veteris Romæ, ad sanctissimum & generalem Patriarcham Tharasium missam cõfiteor, & sanctas & venerabiles imagines recipio, amplector, & honoro, veluti arrabonem existentes meæ salutis: secùs autem sentientes, anathematizo.

Nicephorus sanctissimus episcopus Dyrrhachij, dixit: Iuxta relationem ab Adriano sanctissimo Papa veteris Romæ, ad serenissimos nostros Imperatores, & ad sanctissimũ & vniuersalem Patriarcham missam: item iuxta sanctissimi Archiepiscopi Tharasij doctrinam, fidem & confessionem, sentio, teneo, doceo & docebo, & cum hac mea confessione vitæ meæ breue spatium finiam, & timendo tribunali Christi me sistam.

Epiphanius diaconus ecclesiæ Catanes, & locum tenens Thomæ archiepiscopi Sardiniæ, dixit: Clarissimam orthodoxiæ definitionum & sanctorum Apostolorum traditionem, relatio ad pios & Christum amantes nostros Imperatores, à beatissimo Papa veteris Romæ Adriano missa, in præcedenti lectione clarè explicauit. Quinetiam idem docuit epistola ad beatissimum vniuersalẽ Patriarcham Tharasium missa: ob id & ego his omnibus assentior, & recto corde adhæreo, venerorque & adoro, quæ à multis fæculis traditæ sunt in ecclesia, venerãda, & sanctas imagines. Qui verò his contradicit, eum tanquàm hæreticum consentientem auersor, & diris deuoueo.

Leo presbyter sanctissimæ ecclesiæ Constãtinopoleos, locum tenens Sidæ metropolis, dixit: Iuxta lectas synodicas epistolas Adriani sanctissimi Papæ veteris Romæ, sanctas & venerandas imagines recipio, quoniam hæc vetustissima traditio est: qui verò aliter sentiunt, anathematizo.

Nicolaus præfes manfionis Apræ, & locum tenens Tyanensium metropoleos, dixit: Venerandas imagines, & iuxta veterum traditionem, & iuxta synodicas literas Adriani sanctissimi Papæ veteris Romæ, recipio: eos verò qui aliter crediderunt, anathematizo.

Constantinus sanctissimus Gangrorum episcopus, dixit: Iuxta lectam relationem sanctissimi Papæ veteris Romæ Adriani, & priscam patrum traditionẽ, venerandas imagines recipio, & qui idem sibi faciendum non existimant, anathemate deuouco.

Nicetas sine Victor sanctiss. episcopus Claudiopoleos, dixit: Iuxta synodicas literas Adriani sanctissi. Papæ veteris Romæ, venerandas imagines ex traditione prisca recipio: qui secùs faxint, anathemati sunt obnoxij.

Theodorus sanctiss. episcopus Myrõ Lyciæ, dixit: Iuxta synodicas epistolas lectas ab Adriano sanctissimo Papa veteris Romæ missas, credo, sicque confiteor, adoro & amplector venerãdas imagines: & qui diuersum statuunt, anathematizo & auersor.

Theophylactus diaconus & exarchus, locum tenẽs metropoleos Cariæ, dixit: Iuxta synodicas literas Adriani sanctissimi Papæ Romæ veteris, confiteor: eos verò qui secùs sentiunt, anathemate percello.

Michael sanctiss. episcopus Sinnadõn, dixit: Iuxta tenorem literarũ, ab Adriano sanctiss. Papa veteris Romæ missarum, cõfiteor, & iuxta priscam traditionem sanctas & venerandas imagines recipio: qui verò non itidem sentiunt, anathemate percutio.

Eustathius sanctiss. episcopus Laodiceæ, dixit: Quemadmodum literæ synodicæ iam lectæ, ab Adriano sanctiss. Papa veteris Romæ, fic confiteor, & eodem modo recipio venerandas imagines iuxta veterum traditionem, repugnãtes verò execror.

Anastasius episcopus Nicopoleos veteris Epiri, dixit: Iuxta synodicas Adriani sanctissimi Papæ veteris Romæ, confiteor, recipio, & adoro venerandas imagines, idque iuxta priscam doctrinam: qui verò secùs faxint, auersor vt hæreticos.

Christophorus sanctiss. Phasidos episcop, dixit: Quemadmodum literæ synodicæ Adriani sanctiss. Papæ veteris Romæ iam lectæ tradunt, sic confiteor, & venerandas imagines iuxta priscam doctrinã recipio, anathematizo autem qui ita non faciunt.

Gregorius presbyter eius, quæ est prope Constantinopolim sanctorum Apostolorum ecclesiæ, & locum tenens metropoleos Moceli, dixit: Iuxta literas synodicas sanctissimi Papæ veteris Romæ Adriani, & iuxta priscam traditionem venerandas imagines recipio: qui eas auersantur, condemno anathemate.

Basilius episcopus *Silæi, dixit: Iuxta traditionem ve- *Silei,
terem ecclesiæ & literarum synodicarum sanctissimi Papæ veteris Romæ Adriani, confiteor, & recipio, & adoro venerãdas & sanctas imagines: qui verò respuunt hoc, anathematizo.

Theodorus sanctiss. Episcopus Catanes, pronunciauit in eandem sententiam.

Manuel sanctiss. episcopus Adrianopoleos Thraciæ, in eandem sententiam pronunciauit.

Maurianus sanctiss. episcopus Pompeiopoleos, in eandẽ sententiam pronunciauit.

Cyrillus in locum sanctissimi episcopi Gotthiæ, in

eandem

eandem ſententiam pronunciauit.
Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus Byzies, in eandem ſententiam pronunciauit.
Ioannes ſanctiſſ. epiſcopus Tauromeniæ, in eandem ſententiam pronunciauit.
Gregorius presbyter, locum retinens epiſcopatûs Smyrnes, in eaudem ſententiam, &c.
Gaudioſus epiſcopus Meſſanæ Siculus, &c.
Euſtrathius ſanctiſſ. epiſcopus Apameæ Bithyniæ, in eandé ſententiam pronunciauit.
Petrus ſanctiſſ. epiſc. Germlon, &c.
Ioannes diaconus & locũ retinens Apoſtolopoleos, in eandem ſententiam pronunciauit.
Theodorus ſanctiſſ. epiſc. Panormi, &c.
Ioannes ſanctiſſ. epiſc. Archadiopoleos, &c.
Stephanus ſanctiſſ. epiſc. Bibonum, &c.
* locum tenens Leontopoleos, &c.
Sſinnius ſanctiſſ. epiſc. Parij, &c.
Conſtantinus ſanctiſſ. epiſc. Leontenæ, &c.
Epiphanius epiſc. Mileti, &c.
Nicetas ſanctiſſ. epiſc. Proconneſi, &c.
Theodorus epiſc. Taurianes, &c.
* Andriacæ vel Adriæ Chriſtophorus ſanctiſſ. epiſc. * Adryaces, &c.
Euſtratius ſanctiſſ. epiſc. Methymnes, &c.
Theotimus ſanctiſſ. epiſc. Crotonum, &c.
Leon ſanctiſſ. epiſc. Chij, &c.
Baſilius ſanctiſſ. epiſc. Neſiõn, &c.
Ioannes ſanctiſſ epiſc. Apron, &c.
Ignatius ſanctiſſ. epiſc. Prienes, &c.
* Cypſalon. Theophylactus ſanctiſſ. epiſc. * Cypſelon, in eandem ſententiam pronunciauit.
Theodorus ſanctiſſ. epiſc. Trophæorum, in eandem ſententiam pronunciauit.
* Suidaon Stephanus ſanctiſſ. epiſc. * Sugdaon, in eandem ſententiam pronunciauit.
Sergius ſanctiſſ. epiſc. Nicoteron, &c.
Gregorius presbyter, locum tenens Nicopoleos, in eandem ſententiam pronunciauit.
Leo ſanctiſſ. epiſc. Meſembriæ, &c.
Theodoſius ſanctiſſ. epiſc. Amorij, &c.
Cyriacus ſanctiſſ. epiſc. Driziparon, &c.
Galatas presbyter in locum Regij, &c.
Theodoſius ſanctiſſ. epiſc. Nyſſæ, &c.
Georgius ſanctiſſ. epiſc. Camulianorum, &c.
* Ciſcifon Sotericus ſanctiſſ. epiſc. * Ciceſlon, &c.
Conſtantinus ſanctiſſ. epiſc. Maſtauron, &c.
Georgius ſanctiſſ. epiſc Briulon, &c.
Ioannes ſanctiſſ. epiſc. Nyſſæ, &c.
Baſilius ſanctiſſ. epiſc. Magneſiæ, &c.
* Sabbas * Sabas ſanctiſſ. epiſc. Agæorum, &c.
Gregorius ſanctiſſ. epiſc. Palæopoleos, &c.
Baſilius ſanctiſſ. epiſc. Magneſiæ, quæ eſt prope Mæãdrum, in eandem, &c.
Theophanes ſanctiſſ. epiſc. Coloes, &c.
Leo ſanctiſſ. epiſc. Algizon, &c.
Nicodemus ſanctiſſ. epiſc. Eugazon, &c.
Lycaſtus ſanctiſſ. epiſc. Barilon, &c.
Theophylactus ſanctiſſ. epiſc. Hypepon, in eandem ſententiam pronunciauit.
Stratonicus ſanctiſſ. epiſc. Cymes, etc.
Theophanes ſanctiſſ. epiſc. Cymes, &c.
Coſmas ſanctiſſ. epiſc. Myrrhines, &c.
Olbianus ſanctiſſ. epiſc. Lẽæ, &c.
Pardus ſanctiſſ. epiſc. Pittanes, &c.
Baſilius ſanctiſſ. epiſc. Pergami, &c.
Marianus ſanctiſſ. epiſc. * Antandri, &c.
Baſilius ſanctiſſ. epiſc. Adramitij, &c.
Ioannes ſanctiſſ. epiſc. Aij, &c.
Leo ſanctiſſ. epiſc. Rhoeæ, &c.
Nicephorus ſanctiſſ. epiſc. Gargaron, &c.
*Agreon Conſtantinus ſanctiſſ. epiſc. * Agaës, &c.
*Ageæ Theognis ſanctiſſ. epiſc. Sion, etc.
Ioannes ſanctiſſ epiſc. Rhœdeſti, etc.
Ioannes ſanctiſſ. epiſc. Panij, etc.
Melchiſedec ſanctiſſ. epiſc. Calliopoleos, etc.

Leo ſanctiſſimus epiſc. Madyti, etc.
Theophylactus ſanctiſſ. epiſc. Chariupoleos, in eãdem ſententiam pronunciauit.
Thomas ſanctiſſ. epiſc. Danij, etc.
Gregorius ſanctiſſ. epiſc. Theodoropoleos. in eandem ſententiam pronunciauit.
Sifinnius ſanctiſſ. epiſc. Chalcidos, &c.
Ioannes ſanctiſſ. epiſc. Bryſeos, &c.
Beniamin ſanctiſſ. epiſc. Lizicon, &c.
Gregorius ſanctiſſ. epiſc. Amaſtridos, &c.
Stephanus ſanctiſſ. epiſc. Soron, &c.
Gregorius ſanctiſſ. epiſc. Dercon, &c.
Heracleus ſanctiſſ. epiſc. Ionopoleos, &c.
Conſtantinus ſanctiſſ. epiſc. Heliopoleos, &c.
Antonius ſanctiſſ. epiſc. Tryzenes, &c.
Nicetas ſanctiſſ. epiſc. Nacaleæ, &c.
Petrus ſanctiſſ. epiſc. Aſpones, &c.
Synneſius ſanctiſſ. epiſc. Cynes, &c.
Synneſius ſanctiſſ. epiſc. Anaſtaſiopoleos, &c.
Euſtathius ſanctiſſ. epiſc. Solorum, &c.
Theodorus ſanctiſſ. epiſc. * Citutij, &c. *Cicuij
Baſilius ſanctiſſ. epiſc. * Trimithunton, &c. * Tremethuntos
Alexander ſanctiſſ. epiſc. Amathunton, &c.
Michael ſanctiſſ. epiſc. Melitupoleos, &c.
Sifinnius ſanctiſſ. epiſc. Adranias, &c.
Theodorus ſanctiſſ. epiſc. Germes, &c.
Gregorius ſanctiſſepiſc. Adrianitheron, &c.
Leo ſanctiſſ. epiſc. Pœmanij, &c.
Simeon ſanctiſſ. epiſc. Oces, &c.
Ioannes ſanctiſſ. epiſc. Lampſaci, &c.
Nicetas ſanctiſſ. epiſc. Ilij, &c.
Leo ſanctiſſ. epiſc. Troados, &c.
Theodorus ſanctiſſ. epiſc. Abydi, &c.
Anaſtaſius ſanctiſſ. epiſc. Tripoleos, &c.
Leo ſanctiſſ. epiſc. * Traculon, &c.
Stephanus ſanctiſſ. epiſc. Salon, &c.
Ioannes ſanctiſſ. epiſc. Abalon, &c.
Stephanus ſanctiſſ. epiſc. Silandi, &c.
Nicolaus ſanctiſſ. epiſc. Pericommatos, &c.
Ioannes ſanctiſſ. epiſc. Sethon, &c.
Baſilius ſanctiſſ. epiſc. Liparon, &c.
Theophanes ſanctiſſ. epiſc. Meoniæ, &c.
Michael ſanctiſſ. epiſc. Stratonices, &c.
Lycaſtus ſanctiſſepiſc. Philadelphiæ, &c.
Michael ſanctiſſ. epiſc. Troalon, &c.
Gregorius ſanctiſſ. epiſc. Gordon, &c.
Ioannes ſanctiſſ. epiſc. Daldes, &c.
Euſtathius ſanctiſſ. epiſc. Hyrcanes, &c.
Joſephus ſanctiſſ. epiſc. Attaliæ, &c.
Zacharias ſanctiſſ. epiſc. Hieroceſareæ, &c.
Dauidus ſanctiſſ. epiſc. Helenupoleos, &c.
Cyrion ſanctiſſ. epiſc. Lophi, &c.
Theophylactus ſanctiſſ. epiſc. Apollonidos, &c.
Conſtantinus ſanctiſſ. epiſc. Cæſareæ Bithyniæ, in eandem ſententiam pronunciauit.
Georgius ſanctiſſ. epiſc. Baſilinupoleos, &c.
Leo ſanctiſſ. epiſc. Ariſtes, &c.
Nicephorus ſanctiſſ. epiſc. * Adranes, &c. * Adranes Thraciæ
Baſilius in locum Daſcylij, in eandem, &c.
Chriſtophorus ſanctiſſ. epiſc. Cerafenes, &c.
Nicetas ſanctiſſ. epiſc. Meles, &c.
Neophytus ſanctiſſ. epiſc. Gordoſerbon, &c.
Leo ſanctiſſ. epiſc. Linoes, &c.
Ioannes ſanctiſſ. epiſc. Etennon, &c.
Conſtantinus ſanctiſſ. epiſc. Zelon, &c.
Gregorius ſanctiſſ. epiſcopus Sinopes, dixit: Quemadmodum tradiderũt nobis, qui ab initio oculati teſtes Verbi fuerunt, quiq; ab ipſis imbuti ſunt ſancti noſtri patres, ita quoque certior factus, in literis ab Adriano ſanctiſſ. Papa veteris Romæ, & ad ſereniſſimos & piſſiſimos dominos noſtros, & ad ſanctiſſimũ & vniuerſalem patriarchã Tharaſium miſſis, contineriſſe credo & ſic confiteor, ſicq; teneo & tenebo ad extremum vſque animæ ſpiritum, veneraborq; & adorabo honorabiles, venerandas & ſacras imagines: qui verò ita nõ ſentiunt, aut confitentur, eos anathemate execror.

Constantinus sanctissimus episcopus Salamin, dixit: Iuxta prælectas sanctiss. Adriani Papæ veteris Romæ synodicas literas, si cõfiteor, credo, adoro, & recipio sanctas & venerandas imagines, ex veteri Ecclesiæ traditione: qui verò dissentiunt, eos diris deuoueo.

Nicetas sanctiss. episc. Dadybron, in eandem sententiam pronunciauit.

Theophilus sanctiss. episc. Plusiados, &c.

Nicetas sanctiss. episc. Adrianupoleos, &c.

Ioannes sanctiss. episc. Heraclææ Ponti, &c.

Constantinus sanctiss. episc. Cratiæ, &c.

*Rhyzæi. Nicetas sanctiss. episc. *Ruzæi, &c.

*Rhozæi. Nicephorus sanctiss. episc. Claneon, &c.

Leo sanctiss. episc. Trocnadon, &c.

Anastasius sanctiss. episc. Patarachon, &c.

Georgius sanctiss. episc. Nisloi, &c.

Theodorus sanctiss. episc. Pimiaron, &c.

*Vinandi. Nicodemus sanctiss. episc. Didymon, &c.

Georgius sanctiss. episc. *Vniandi, &c.

Constantinus sanctiss. episc. Candibon, &c.

Stauratius sanctiss. episc. Zenopoleos, &c.

*Lamyri. Leo sanctiss. episc. *Lamiron, &c.

Stephanus sanctiss. episc. Caunon, &c.

Constantinus sanctiss. episc. Combon, &c.

Petrus sanctiss. episc. Orycandi, &c.

*Phascidis. Ioannes sanctiss. episc. *Phasilidos, &c.

*Abas. * Abbas locum retinens metropolis Tij, &c.

Gregorius sanctiss. episc. Cybirres, &c.

Basilius sanctiss. episc. Thabon, &c.

Dorotheus sanctiss. episc. Neapoleos, &c.

Gregorius sanctiss. episc. Heraclææ, &c.

Dauid sanctiss. episc. Iasi. &c.

Gregorius sanctiss. episc. Mylasses, &c.

Sergius sanctiss. episc. Vigiliarum, &c.

*Mybd. Ioannes sanctiss. episc. *Mibdi, &c.

Stauratius sanctiss. episc. Stadiæ, &c.

Gregorius sanctiss. episc. Stratonicææ, &c.

Theodosius sanctiss. episc. Chonon, &c.

Michael sanctiss. episc. Chæretopon, &c.

Pantaleon sanctiss. episc. Valentiæ, &c.

Georgius sanctiss. episc. Peltarum, &c.

Christophorus sanctiss. episc. *Atanasii, in eandem sententiam pronunciauit.

Leontius sanctiss. episc. Eumeniæ, &c.

Gregorius sanctiss. episc. Timæni ferarum, in eandem sententiam pronunciauit.

Leo sanctiss. episc. Tranupoleos, &c.

Nicephorus sanctisse. episc. Lundon, &c.

Georgius sanctiss. episc. Appiæ, &c.

Constantinus sanctiss. episc. Eucarpiæ, in eandem sententiã pronunciauit.

Leo sanctiss. episc. Aleus, in eand. &c.

Michael sanctiss. episc. Hierapoleos, &c.

Christophorus sanctiss. episc. Promisi, &c.

*Pythiæ. Nicolaus sanctiss. episc. *Hyptiæ, &c.

Theophylactus sanctiss. episc. Cinnabari, &c.

Nicetas sanctiss. episc. Augustopoleos, &c.

Constantinus sanctiss. episc. Cotyæi, in eandem sententiam pronunciauit.

Georgius sanctiss. episc. Medizi, &c.

*Docimij. Leo sanctiss. episc. *Docimi, &c.

Damianus sanctiss. episc. Meri, &c.

Theophylactus œconomus & locum tenens *Ipsi, in eandem sententiam pronunciauit.

Stephanus designatus Itri, &c.

Ioannes designatus Hectorij, &c.

Constantinus sanctiss. episc. Ampladõn, &c.

Epiphanius sanctiss. episc. Pertõn, &c.

Sisinnius sanctiss. episc. Philomelij, &c.

Ioannes sanctiss. episc. Siblizæ, &c.

Michael sanctiss. episc. Papporum, &c.

*Agalassi. Theodorus sanctiss. episc. *Sagalassi, &c.

Sisinnius sanctiss. episc. Apameæ quæ est Ciboti, in eandem sententiam pronunciauit.

Constantinus sanctiss. episc. Conanes, &c.

Leo œconomus & locum tenens Sozopoleos, &c.

Marianus sanctiss. episc. Magydon, &c.

Nicephorus sanctiss. episc. Phlogon, &c.

Leo sanctiss. episc. Andidon, &c.

Manzo sanctiss. episc. Pracanon, &c.

Theodorus sanctissimus episcopus Germanicopoleos, &c.

Eustathius sanctiss. episc. Cilindereos, &c.

Zacharias sanctiss. episc. Trapezupoleos, &c.

Sisinnius sanctiss. episc. Musbado, &c.

Eustathius sanctiss. episc. Lamon, &c.

Stephanus sanctiss. episc. Philadelphiæ, &c.

Leo sanctiss. episc. Sibyllon, &c.

Theodorus sanctiss. episc. Tiberiupoleos, &c.

Ioannes sanctiss. episc. Azanon, &c.

Basilius sanctiss. episc. Diony supoleos, &c.

Manuel sanctiss. episc. Nicopoleos, &c.

Ioannes presbyter ex commisso *Colonææ, &c.

Eustrathius sanctiss. episc. Debelti, &c.

Theodorus sanctiss. episc. Bulgarophygi, &c.

Georgius sanctiss. episc. Plutinopoleos, &c.

Basilius sanctiss. episc. Perbereos, &c.

Michael sanctiss. episc. * Pamphyli, &c. *Paphylii.

Ruben sanctiss. episc. Scopeli, &c.

Sisinnius sanctiss. episc. Garelles, &c.

Petrus sanctiss. episc. Monembasiæ, &c.

Gabriel sanctiss. episc. Aeginæ, &c.

Leo sanctiss. episc. Porthmi, &c.

Dardanius sanctiss. episc. Dobron, &c.

Andronicus sanctiss. episc. Leontopoleos, &c.

Leo sanctiss. episc. Sebastæ, &c.

Nicetas sanctiss. episc. Halicarnasi, &c.

Leo sanctiss. episc. Corydalon, &c.

Theodorus sanctiss. episc. Cremon, &c.

Constantinus sanctiss. episc. Adrianes, &c.

Sancta Synodus dixit: Aequũ est, vt & venerabiles monachi pronuncient.

Venerabiles monachi dixerunt: Si ordo ita exigit pronunciabitur à nobis vt mandatis. Sabas venerabilis monachus præfectus studiorum, dixit: Iuxta priscam traditionem iam à multis seculis approbatam, & secundùm irrepræhensibilem à sanctis Apostolis, prophetis & ecclesiasticis doctoribus traditam fidem: præterea secundùm epistolam à beatissimo & Apostolico Papa Adriano, ad pios Christi amantes nostros reges, & Tharasium * vniuersalem Patriarcham missam, quę oculos nostros & aures fulgore fidei perstrinxit, confiteor & credo.

Gregorius venerabilis monachus & præses S. Sergij, dixit: Iuxta priscam traditionem, & ante multa secula legislationem, quæ in magna Dei Ecclesia per manus beatorum & præclarorum Apostolorum tradita est, hactenusque à pijs omnibus & sanctis patribus nostris & doctoribus est obiectata: item iuxta sacrarum sex synodorum traditionem, & literas ab Apostolico & sanctissimo veteris Romæ Papa Adriano, ad pijssimos & Deo deuotissimos nostros Imperatores, necnon ad Tharasium vniuersalem Patriarcham missas, quibus intellectus cordium nostrorum illuminatus est, credo, prædico, confiteor, certamque fiduciam accipio, me remissionem peccatorum, si rectè egero, consequuturum.

Ioannes præfectus Peguri, in eandem sententiam pronunciauit.

Simeon præfectus Chores, in eandem, &c.

Eustathius præses monchorum S. Maximini, in eandem sententiam pronunciauit.

Georgius præfectus Perges, in eandem &c.

Simeon præses Abrahamitarum, in eandem &c.

Ioseph præses Heracleæ, in eandem &c.

Plato præfectus Sacalon, in eandem &c.

Gregorius præses monachorum S. Hyacinthi, in eandem sententiam pronunciauit.

ACTIO TERTIA.

IN nomine Domini & dominatoris Iesu Christi, veri Dei nostri, imperantibus pijssimis & Christi amantissimis dominis Constantino & Irene pia eius matre, anno octauo consulatus eius, sub sextum Kalen. Octobris, indictione vndecima: conueniente sancta ac vniuersali synodo, quæ per diuinam gratiam, & à Deo decretorum Imperatorum piam sanctionem in Nicæa splendida metropoli prouinciæ Bithyniæ congregata est, videlicet Petro religioso protopresbytero Ecclesiæ sanctissimæ diui Petri Apostoli apud almam Romam: & Petro venerabili monacho, & præsidemonasterij S. Sabæ apud Romanos, vicem agentibus Apostolicæ sedis sanctissimi ac beatissimi Papæ veteris Romæ Adriani: Tharsio beatissimo Archiepiscopo almæ vrbis Constantinopoleos nouæ Romæ, Ioanne item & Thoma religiosis presbyteris monachis, retinentibus locum Apostolicorum thronorũ Orientalis diœceseos, stantibus his ante sacros cancellos templi sanctissimæ ecclesiæ cognominatæ Sophiæ præsentibus simul & audientibus illustrissimis iuxtà ac magnificentissimis senatoribus, nimirùm Petrona glorioso exconsule Patritio, et Theophylacto comite imperialis obsequij, Ioanne regio ostiario, & quæstore ærarij militaris, tota denique synodo iuxta ordinem in prima actione præscriptum: Præsentibus etiam religiosissimis archimandritis præfidibus, & toto monachorum cœtu: propositis in medio sanctis & immaculatis Dei Euangelijs, Demetrius Dei studiosus diaconus, armamẽtarius sanctæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ, dixit: Quando quidem in priore actione visum est magnæ & generali synodo, insequenti doctrinam patrum & legislationem ecclesiasticam, eos qui ex hæresi reuertuntur, recipiendos: quin etiam rursus admittendos, qui ab hæreticis ordinati sunt, modò orthodoxam fidem fapiant, ecce adstant ante fores episcopi, qui libellos confessionis orthodoxiæ suæ paulò antè legerunt, rogantes vt admittantur, & de illis iudicetur secundùm veltram exiftimationem.

Sancta synodus respondit: Adsint.

Tharsius sanctissimus patriarcha dixit: Qui dudùm aduenit Neocæsareæ pijssimus episcopus, reddat de se rationem per libellum.

Gregorius pijssimus episcopus Neocæsareæ, dixit: Confirmet Deus imperium dominorum nostrorum opitmorũ, lætitia perfundat Deus thronum eorum. Ter sanctum autem dominum nostrum cum sacerdotali cœtu & sancta synodo Dominus orantem pro mea paupertate exaudiat. Attulit autem libellum suum, eumq; legit, nihil aliud cõtinentem, quàm quod in superioribꝰ libellis in prima actione lectis, scriptum est: postquàm autem legisset, Tharsius beatissimus patriarcha dixit: Confiteris etiam hæc simplici corde?

Gregorius pijssimus episcopus Neocæsareæ, dixit: In nomine Dei, & per sacras tuas preces sanctorumque patrum, pura confcientia & omni simplicitate confiteor, obsecrosq; vestram beatitudinem pro me orare.

Tharsius sanctissimus patriarcha dixit: Quid ad hæc definiemus?

Sanctissimus episcopus Siciliæ dixit: Quod cum alijs factum est, fiat etiam cum isto.

Sancta synodus dixit: Fiat.

Sanctissimus patriarcha dixit: Sed verbum quoddam vulgatum est, quo tempore perfequutio fuit, quo idam episcoporum verbera intulisse viris pijs, cui tamen rumori fine aperta demonstratione non putárim fidem adhibendam. Sed de hac recognoscat sancta synodus, canonem quendam sanctorum Apostolorum extare: Si quis presbyter aut diaconus fideles peccantes, aut infideles iniuriátes verberauerit, deponitur.

Sancta synodus inquit: Sic prædicant.

Beatissimus patriarcha dixit: Id si hoc modo se habuerit, quid fieri par est?

Theodorus sanctissimus episcopus Catanes, dixit: Iuxta sanctos ecclesiæ Catholicæ canones, cognoscit hæc synodus.

Sanctissimus patriarcha Tharsius ait: Si intulerit qualiscunque etiam episcopus verbera aut plagas viris Deum timentibus, quique perfecutionem patiuntur, indignus est episcopatu.

Sancta synodus ait: Indignus est:

Tharsius sanctissimus patriarcha dixit: Nam flagellationibus tanquàm perfecutor grassatus est.

Theodorus sanctissimus episcopus Catanes, & qui cum illo erant religiosissimi Siciliæ episcopi, præterea Epiphanius diacopus, & vicem agens Thomæ episcopi Sardiniæ, dixerunt: Quarta synodus confestim vbi fedisset, in primis exclamauit, Dioscorus foràs pelle, interfectorem eijce, quandoquidem in synodo latronum manus in vires innocentes iniecit.

Ioannes religiosissimus presbyter, locũ retinens Orientalis diœceseos, ait: Sacra synodus ex inspiratione sancti spiritus hoc rectè definiat.

Tharsius sanctissimus patriarcha dixit: Verbis fictis nõ adhibemus fidem.

Sancta synodus dixit: Si quispiam habet quo eum accuset: suo tempore apud sanctam synodum impluleturus: vt tandem cognita veritate, synodus hæc sacra deo per suffragia determinet.

Gregorius episcopus Neocæsareæ, dixit: Nemo mortalium me accusare poterit de verberibus, aut plagis alicui illatis.

Sancta synodus ait: Hac de causa & nos gaudemus.

Gregorius episcopus Neocęsareæ, dixit: Neque etiam in regia piaque ciuitate, neque etiam in meo territorio, hominum quispiam à me læsus est.

Sancta synodus respondit: Si hoc modo se habet, in pristinum locum recipiatur.

Sabas venerabilis monachus & præses studij, dixit: Videte quid agatis. Archiepiscopi hunc hæreticorũ antefignanum confessi sunt. Scitis autem beatũ nostrum patrẽ Athanasium ad Rufinianum scripsisse, hęreticorum antefignanis satis sit, vt ad pœnitentiam recipiantur. Athanasij Alexãdrini ad Rufinianum testimonium. De hæreticorũ antefignanis ad pœnitentiã tantùm recipiendis.

Tharsius sanctissimus patriarcha dixit: Sed neminem verberauit.

Constantinus episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro, dixit: Iuuenalius, quique stabant à partibus illius, principes erant synodi latronum, attamen in quarta synodo recepti sunt.

Ioannes clarissimus quæstor dixit: Placeat sacræ synodo diuinitùs congregatæ, Gregorium Neocæsareæ episcopum, qui synodo impiæ præteritæ antefignanus fuit, in crastinum conseruari, quò ipse suam hæresim & propriam doctrinam condemnet.

Ioannes venerabilis presbyter, & vicem agens Orientalis diœceseos, dixit: Gratia Deo, quòd viros hos à tam peruersa synodo sustulit, qui ipsi reprehendunt & suerfantur suas doctrinas & improbas factiones, quique ipsos se pudoris & verecundiæ notauerunt.

Tharsius sanctiss. patriarcha dixit: Nouimus omnes Iuuenalium, patriarcham exisse tempe Hierosolymitanum, ratione dignitatis principem synodi fuisse: postquàm autem iniquitatis cognitus est, & argui, pœnituisse, fuisse pœnitus est.

Epiphanius sanctissimus diaconus ecclesiæ Catanæ, retinens locum Thomæ episcopi Sardiniæ, inquit: Verùm Iuuenalius neminem fuerat persecutus.

Tharsius sanctissimus patriarcha dixit: Atqui hic quoque respondit se neminem perfequutum fuisse. Quin etiam Eustathius hæresiarcha Macedoniorum fuerat, sed tamen diuus Basilius pater noster cum libello illum recepit.

Venerabiles monachi dixerunt: Verum, sed quia contiuit Iuuenalius, ob eam causam obijcimus hoc.

Tharsius sanctissimus patriarcha dixit: Laudamus feruorem studiumque vestrum, & in canonicas & euangelicas traditiones zelum.

Sabbas venerabilis monachus, præses studij, dixit: Conseruet Deus optimos nostros dominos, qui congregationem hanc synodicam ad vnièndã Ecclesiæ Catholicæ concordiam, conuocauerunt.

Sancta synodus dixit: Gratiæ Deo, & in secula seculorum laus.

Tharaſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Sacta ſynodus iam antea declarauit, reuerſos ab hæreſi, iuxta patrum traditionem recipiendos, niſi alia quædam cauſa ſubſit, quæ ex facerdotali dignitate eos eiiciat. Hoc igitur & nunc quoque referimus.

Sancta ſynodus reſpondit: Omnes hoc ipſum dicimus:

Ioannes venerandus presbyter, locum retinens Orientalis diœceſeos, dixit: Quæ hactenùs dicta ſunt diuerſimode, ſancta & vtilia ſunt.

Petrus religioſus presbyter Romanus, item Ioannes & Thomas Deum colentiſſimi presbyteri vicè agentes Orientis, dixerunt. Recipiant ſedes ſuas.

Sancta ſynodus dixit: Hoc ipſum omnes iubemus, & in hoc conuenimus. Et in ſuas ſedes aſcenderunt religioſiſſimi epiſcopi, videlicet Niceenſis, Neocęſareanus, Rhodi, Iconij, Hierapoleos, Peſſinunton & Carpathi.

Sancta ſynodus dixit: Benè Deus orthodoxos induxit.

Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Conſtantiæ, quæ eſt in Cypro, dixit: Quãdoquidem in priori ſanctæ ſynodi confeſſu, piſſimorum noſtrorum Imperatorum ſacram digni habiti ſumus à fecretis illius accipere, conſequens eſt, vt videamus quid in ea ſcriptum fuerit. Habebatur autem in illa, literas fuiſſe miſſas ad ſereniſſimam eorum maieſtatem, ab Adriano ſanctiſſimo Papa veteris Romæ: præterea duos quaterniones ad ſanctiſſimum Patriarcham ab Orientalibus archiepiſcopis. Atqui literas Papæ Romæ veteris legimus & audiuimus, quæq; in ijs dicebantur, cognouimus. Precamur itaque generoſitatem veſtram illuſtriſſimi patritij, vt & literæ ab Orientalibus allatæ huic ſanctæ ſynodo, legantur, vt cognoſcamus, idem ne ſentiani & doceant Papa veteris Romæ, & Tharaſius beatiſſ. Patriarcha, præterea qui in Orientalibus plagis ſunt epiſcopi.

Magnificentiſſimi duces & ſacra ſynodus dixerunt: Fiat ſecundùm veſtram petitionem.

Ioannes & Thomas Deum amantiſſimi presbyteri, & vicem agentes Orientalium patriarcharum: Si huic ſacræ ſynodo viſum fuerit, legantur priùs literæ à beatiſſimo Tharaſio patriarcha ad pontifices Orientales ſcriptæ: deinde, ſi videbitur, legemus quoque ea quæ ab illis ſunt refcriptæ.

Sancta ſynodus dixit: Legantur.

Et legere cœpit Stephanus venerabilis diaconus & notarius ſacri patriarchici ſecreti.

Ex verſione Anaſtaſij Bibliothecarij extat apud Baron. ann. 785. nu. 5. Tharaſium ex laico repente è-piſcopum. Ioan. 1. Matth. 10.

¶ *Exemplar literarum ad ſummos ſacerdotes & epiſcopos Antiochiæ, Alexandriæ, & ſanctæ vrbis, à Tharaſio ſanctiſſimo Patriarcha Conſtantinopoleos miſſarum.*

DOMINVS noſter Deus, multa magnaq; prudentia hominum vitam dirigens & gubernans, & vniuſcuiuſque vitæ exitum & euentũ ſumma cura reſpiciẽs, (namque ſine ipſo nihil factum eſt, cùm & capilli noſtri numerati ſint à Deo) me hominem laicum, & in vulgari ordine in hunc diem vſque habitum, imperialibusq; obſequijs & miniſterijs inuigilantem, nelcio quò indicio (ipſe nouit) ad facerdotalem ſedem violentis iuſſionibus Imperatorum noſtrorum piſſimorum, veritatis propugnatorum, item ſanctiſſimorum epiſcoporum & clericorum aſcendere coegit, ita vt neceſſitatibus me ſubmittere decreuerim, & fructum obedientiæ carpendum illis tradiderim. Quamobrem voſter ſanctos viros, veluti patres obſecro, vt meam puſillanimitatem baculo veſtræ virtutis, & paternis doctrinis ſuſtentetis: & veluti fratres, puris veſtris precibus mihi per armaturam Dei contra inſidias hoſtium ſuccurratis: & in his tempeſtuoſis fluctibus me gubernetis, vt recta in portum voluntatis Chriſti Dei noſtri nauim meam impellam. Eſt enim verè inter nos bellum acerbum, quod non ferro, ſed verbis depugnatur. Trophæum tamen victoriæ erigere poſſumus, inuictam videlicet veritatem. Neque quicquam eſt, quòd turbulentam adeò tempeſtatem vereamur, cùm deſenſorem & tranquillatorem omnium malorum Chriſtum habeamus, qui etiam fluctuanti mari minari & increpare poteſt. At nunc ſatis procœmiorum. Ad alterius ſermonis narrationem accingor. Quandoquidem antiqua quædam obſeruantia, immò verò Apoſtolica traditio in eccleſijs diù obtinuit, vt illi qui recèns aſſumpti fuiſſent ad ſummi alicuius facerdotij gradus, illis qui & ante eos & multis temporibus ſummi facerdotij gradum obtinuiſſent, fidem ſuam exponerent: viſum igitur eſt mihi hæc ſequuto, & me ſubmittere vobis, & manifeſtè meæ fidei cõfeſſionem apud vos exponere, quemadmodum à Spiritus ſancti tubis, quarum ſonus egreſſus eſt in omnem terram, & verba eorum in fines orbis terræ, item à gregibus & ouibus eorum diuinis patribus noſtris, à teneris vnguibus didici. Matth. 8. Pſal. 18.

CREDO in vnum Deum patrem omnipotentem, & in vnum Dominum Ieſum Chriſtum filium Dei, & Deum noſtrum, genitum ex patre extra tempora & ante ſecula, & in Spiritum ſanctum Dominum viuificãtem: qui ex patre per filiũ procellit, & ipſum eſſe definimus Trinitatem conſubſtantialem, eiuſdem venerationis & honoris & ſedis, ſempiternam, increatam, omnium opificem, vnum principium, vnam Deitatem & dominatum, vnum imperium, potentiam, facultatem & authoritatem, in tribus ſubſiſtentijs indiuiſim diſcretam, & diſtinctim vnitam: non ex imperfectis tribus vnum exiſtens, quemadmodum magnus ille Dionyſius inquit: Secundùm quidem ſingularitatem perſonarum, tria adoranda: iuxta verò communitatem naturæ, vnus Deus, omnium viſibilium & inuiſibilium factor & prædeſtinator. Confiteor & propter noſtram ſalutem in extremis temporib⁹ iuxta carnem vnius ſanctæ Trinitatis filij Dei, Dominiq; noſtri Ieſu Chriſti, ex vera Deipara & ſemper Virgine Maria generationem, ſubſtantiam aſſumpſiſſe nobis ſimilem materialiter ſine peccato, non * deficiẽte ab eo quod fuerat, ſed in duabus naturis ſine confuſione manentibus, cumque duabus in illis voluntatibus & effectibus: Crucifixum pro nobis carne, ſepultum, & reſurgentem, in cœlosque reuerſum, venturum iudicare vios & mortuos. Præter hæc mortuorum reſurrectionem expecto, & ſecundùm vniuſcuiuſque actionem æternam retributionem, bonorum ſimul & malorum. Obſecrans intercelſionem ſanctiſſimæ intemeratæque Dominæ noſtræ Deiparæ & ſemper Virginis Mariæ, ſanctorumq; Angelorum, & ſanctorum glorioſorum Apoſtolorum, prophetarum, martyrum, confeſſorum & doctorum. Amplector etiam horum venerandas imagines, & omnem hæreticam vaniloquentia execror, eorumque antelignanos & primates, Simonem dico, Marcionem, * Manenta, Paulum Samoſatenum, & Sabellium Afrum, eorumque ſcelerta dogmata deteſtor. Suſcipio etiã ſex ſacras generales ſynodos, earũq; diuina decreta, primæ quidẽ, quæ definiuit patri cõſubſtantialem, & æquè ſine principio fuiſſe filium, anathematizans impium Arium, Actium, Eunomium, Eudoxium, Demophilum, poſt hos etiam qui rectè dicuntur Anomij, & Semiarriani, præterea omnem eorum ſcelaſtam congregationem. Secũdæ autem decreta recipio, quæ definijt Deum eſſe Spiritum ſanctum Dominum viuificãtem, Auerſor autem Macedonium, & omnes qui ab illius partibus ſtãt. Cum his verò & Deo odioſum Apollinarium, hominẽ planè de diuinis in ſpide loquentem. Ex tertia verò, vnum Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, verum Deum noſtrum, ex patre genitum, ipſumq; in extremis diebꝰ noſtra cauſa ex ſancta Deipara ſemper Virgine Maria incarnatum, & Neſtorium hominis adoratorem, eiusque aſſeclas, Diodorum, in quam, & Theodorum, quique illius quadruplarem ſabulam ſectantur, & in Chriſto dualitatem perſonalem conſtituunt, longè à mea confeſſione propello. Quartæ verò ſynodi capita hæc accipio, duabus naturis, & in duabus naturis vnum eſſe ſanctæ Trinitatis Chriſtum Deum noſtrum in carne peregrinantem anathematizo autem Eutychen, Dioſcorũ, & omnem * acephalõ eorum turbam: cum his etiam Dei hoſtem Seuerum, & impium illum Iulianum Haliearnaſenſem, qui incorruptibile corpus Dominum noſtrum aſſumpſiſſe fabulatur. Quintam verò, veluti Spiritus ſancti macharam amplector, quæ à multis antè temporibus vi-

Confeſſio fidei Tharaſij.

Dionyſius magnus.

* deficiẽtem

gentes

gentes impias hæreſes amputauit, & de eorum authoribus triumphauit, Origine nimirùm, Didymo & Euagrio, quos omnes vt hæreticorum magiſtros execror. Sextam autem laudo, quòd ex duabus naturis Chriſtum prædicauit, ob id etiam illi duas naturales voluntates & operationes in alterutra natura, humanæ ſcilicet & diuina, aſſignauit: anathemate autem execror Cyrum, Sergium, Honorium, Pyrrhum, Paulum, & omnes qui eorum decretis inſiſtunt, veluti Sodomiticam vitem, & Gomorrhicum palmitem amaros botros producentem, cxoſos habeo. Eiuſdem quoque ſextæ ſynodi omnia, tum rectè & diuinè decreta edita, traditoſque canones recipio, præcipuè tamen, in quo adſignatur quibuſdam in picturis agnum digito præcurſoris indicatum feliciter effigiari, velut in typum gratiæ, verum illum agnũ Chriſtum Deum noſtrum, per legis preceſſionem præfiguratum. Propterea antiquas illas picturas & vmbras figurarum, tanquam ſymbolas & notas Eccleſiæ traditas, amplectimur: ipſam tamen gratiam & veritatem priùs ſuo honore conuenientes. legis enim ſatisfactio hæc ſunt. picturas autem non in alium vſum admittimus, niſi vt perfectius omnium conſpectui, oculisq; exhibeantur: quemadmodùm agnus qui peccata mundi ſuſtulit, iuxta humanã effigiem configuratus à nobis erigitur, vt ex hac eius humiliatione altitudinem verbi Dei conſiderantes, ad memoriã diſpenſationis in carne eius omnia trahantur, & ad illius paſſionem ſalutiferamq; mortem, vnde mundo liberatio orta eſt, veluti manu ducamur. Superuacuæ autem verborum nugæ & vaniloquentia, quæ temerè à quibuſdam effunditur, ob hoc à nobis non recipiẽda eſt, quòd ſecundùm gratiam diuinam nõ proferatur. His igitur valere iuſſis, & ab eorum conſortio abſtinentes, lumbos intellectûs noſtri in veritate ſuccingimus, pariterque cũ Imperatoribus noſtris piiſſimis, veritatis propugnatoribus, ad concordiam eccleſiæ erigimur, quam ob cauſam ab illis ſynodum cum libertate totius populi Chriſtiani ritè indici poſtulauimus, illi noſtræ autem petitioni innata ſua pietate mox aſſenſerunt. Vos autem ſupra fundamentum Apoſtolorum & propheta rum, quorũ lapis angularis Chriſtus, ædificatos (quemadmodùm ab initio dicere cœperam) comnilitones, comites, & pariter defenſores accipientes, fiduciam hanc à Deo maximo habemus, (non quod nobis quicquam tribuamus, tanquam ſufficere ad hanc rem noſtra poteſtate poſſemus, ſed ſufficientia noſtra à Deo adimpletur) mẽbra iſta Eccleſiæ, quæ nunc facta ſunt & diuulſa, in vnum Eccleſiæ corpus coaptari, conglutinari & cõiungi, ne ampliùs diſſipentur poſſe, quæ tunc augmẽtum capient, cùm ſciuerint Chriſtum Deum caput eorũ eſſe. Cæterùm ſanctitatem veſtram precamur, quòd nobis ſimul cum epiſtolio veſtro duo mittantur, qui vices veſtras hic peragant. Si quid autem ex Dei traditione hactenus, quod ad hoc argumentum facere poſſit, habueritis, velim nobis declaretis, quò literæ veſtræ ſynodicæ, & vicarij quoq; à vobis miſſi, hi quidem cũ gratia audiantur, illæ verò legãtur: atq; id ſolùm, ne amplius ichiſma aliquod in Eccleſia Dei meanat. Idem etiã hoc à primate veſtro Romæ poſtulauimus. Vos autem fraternè nunc obteſtamur, Apoſtolicamq; ad vos vocem eloquimur, vt cum Deo optima inueſtigetis, & iuxta diuinam veſtram ſpeculationem ea quę inueſtigata fuint, manifeſtetis. Scriptum enim eſt: Labia ſacerdotum iudicium ſeruabunt, & Dei legem ab ore eorum requirent. Credimus enim ſemina veritatis in ſacerdotibus ſeruari. Noſtri aũt pij Impp. & in omnibus rectè ſentientes, veritatis ſtabilimentũ erigere cupientes, Deum perpetuò ſupplicant, iuxta diui Gregorij, qui à Theologia cognomẽtum inuenit, ſententiam, vt in vno Deo & in Trinitate vni exiſtentes, vno ore & vnanimes per Spiritum ſanctum contrariantes, ſed inter nos veritatis ſententiam cognoſcamus & exerceamus. Abſit autem contentio & ſeditio longiſſimè à nobis: & quemadmodùm vno baptiſmo tincti, ſummam vnamq; fidem habemus, ita quoque in omnibus eccleſiaſticis negotijs vnum animũ ſtudeamus habere. Pax autẽ Dei, quæ omnem intellectũ ſuperat, in vnitate & nos, & quæ diſciſſa ſunt, reducat. Diuturnum quoq; hulcus curet & in firmitudine ſynceræ fidei & veritatis confeſſione oés nos confirmet, ſanctamq; ſtam Eccleſiam cuſtodiat, quæq; huic imminent ſcandala, intercedente immaculata Deipara virgine Maria, omnibusq; ſanctis auertat. Fiat. Amen.

Ephes. 2.

2. Cor. 5.

Malach. 2.

Gregori⁹ Theologus.

Phil. 4.

Petrus & Petrus religioſiſſimi presbyteri, vicem agentes Adriani ſanctiſſimi Papæ veteris Romæ, dixerunt: Poſteaquàm ſanctiſſimus Papa eiuſcemodi literas accepiſſet, ea de cauſa cum reſcripto iam lecto nos huc miſit.

Ioannes Deum colendiſſimus presbyter, vicem retinens Orientalium pontificum, dixit: Dedit & nobis piiſſima Imperatrix has literas, ne in manus impiorum & hoſtium Eccleſiæ incideremus, ſed ſiſteremur in præſenti ſynodo.

Sancta ſynodus dixit: Deus rectè vos huc adduxit.

Conſtantinus Deum amantiſſimus diaconus & notarius dixit: In manibus geſto præfatos quaterniones, ab Oriente miſſos: ſi videbitur cum ſynodo commodum, legentur.

℣ *Beatiſſimo & ſanctiſſimo dõmino Tharaſio Archiepiſcopo Conſtantinopoleos, vniuerſali Patriarchæ, Orientales Pontifices & ſacerdotes in Domino gaudere.*

Exemplar literarum Anaſtaſij integrè & perfectè ſupra eſt excuſa. Orientalium epiſcopi. epiſtol. ad Tharaſiũ hic mutilate extat.

LECTIS ſanctiſſimis & diuino afflatu editis libellis, & Apoſtolica & patrum doctrina ſanctitateque plenis, nos eremum incolere ſtudentium minimi & extremi, timore & gaudio perculſi ſumus. Illo quidem propter terrorem, quo plerique noſtrum peccatis ſeruientes, in extremo iudicio vexabimur, cùm impietatem non extinguamus: ſed per omne genus mali ambulantes, nouas quotidiè occaſiones excogitamus, quibus nos ipſos perdamus & interficiamus. Gaudio autem exultamus, quòd fidei orthodoxæ ſynceritas, veluti radijs ſolaribus emicans, in lucem ſe magis magisque profert: patrum quoque & Apoſtolica dogmata in clariſſimam ſimplicitatem illuſtrat. Tempeſtiuum igitur eſſe videtur, vt prophetæ Zachariæ, qui parens fuit vocis indicis Verbi illius, carmen alta voce exclamemus: Viſitauit nos oriens ex alto. Itaque cùm in tenebris & vmbra mortis, ignorantiæ & peruerſæ deceptionis & impoſturæ, nimirùm Arabicæ impietatis, ſedeamus, opus eſt, vt intellectualibus & prudentibus pedibus in recta pacifici ſtatus via incedamus. Quis potis eſt eloqui magnificentiam Domini? Concinat nobiſcum Dauid diuinus ille pater: Auditas faciet laudes eius, quoniam miſertus eſt Deus populi ſui deſperantis. Quinetiam quæ diuiſa erant, in vnam fidei conuenientiam reduxit. Erexit enim nobis cornu ſaluti noſtræ in domo *, & diuino fuo ſucceſſore vnigenito filio domino & Deo, ſeruatore noſtro IESV CHRISTO, cui eſtis vos beatiſſimi, primo loco ſecundùm Eccleſiæ legem & ordinem vicini, deinde triumphatores, & diuinitùs delegnati Imperatores noſtri & domini terrarum orbis. Sacerdotalis enim dignitas, Imperij ſanctificatio eſt & confirmatio: Imperium verò, ſacerdotalis dignitatis robur & potentia. Qua de re ſapiens quiſpiam Rex, & inter reges facilè beatiſſimus, dicere ſolebat: Maxima dona, quæ à DEO hominibus data ſunt, ſacerdotij dignitatem & imperium exiſtimaui: Illa enim cœleſtia curat & diſpenſat: hoc autem, legibus æquis & iuſtis omnia quæ in terris fiunt, procurat. Nunc obſtaculi medium, ruptum eſt & diſſolutum: eminet autem ante diſcordiam & ſchiſma, vnanimitas & conſenſio. Pax quoque DEI quæ excellit omnem cogitationem, ſplendidè triumphat: nunc qui generunt inter nos, conuicium vicinis, & ſubſannatio participantibus nobiſcum, & improperium qui circundant nos. Ex hoc quoque tempore in terram proſtrati, in cœlos diuinitùs aſcendamus, & cum Pſalmographo in mentis lætitia clamabimus: In hoc cognoui, quoniam voluiſti me, quoniam non eſt gauiſus ſuper me inimicus meus. Et me quoque propemodùm ex mentis ſimplicitate & innocentia deceptum reſumpſi, & iterum erexi, & in petra Apoſtolicæ fidei claudicantes meos pedes defixi.

Luc. 1.

Pſalm. 105.

Luc. 1. for.* Dauid

Pſalm. 40.

HAEC, aliaque his ſimilia, glorioſæ literæ veſtræ nos ſcribere coëgerunt, vt in omni canonico ſtatu, & à patribus tradita ordinatione incedentes, cognoſcat veſtra ſanctitas in vnitate fidei & recta mentis ſententia, idem nos cum dilectis & religioſiſſimis fratribus noſtris viris ſanctis ſapere & ſentire, quod ſanctitudo veſtra libellis ſuis declarauit: quos multis de cauſis omnes libenti & alacri animo ſuſceperunt: primùm, quia veſtræ ſanctitatis placentem omnibus ſententiam continebant: deinde, quòd tam ampli-

ter optimorum noſtrorum Imperatorum bonam mentem & ſententiam prædicabant: Poſtremò, totius populi Chriſtiani cœtus veram pietatem meliorem mentem, & bonam ergà diuina voluntatem & ſententiam, ſpemque melioris ſeculi. Vos verò veluti vna anima in duobus corporibus Apoſtolico more ſentientes id quod rectum eſt, & à ſpiritu ſancto inſtigati, confirmate fratres veſtros; vt diligentes ſint contrà hoſtes crucis, atque in eam rem omnibus animi viribus incumbite, conſiliaq; bona date, quoniam ſcriptum eſt: Conſilium bonum conſeruabit te, intellectus bonus cuſtodiet te. Nos quoque bono conſilio vtentes, fratres noſtros veritatis ſtudioſiſſimos, Ioannem & Thomam zelo Deiorthodoxæ fidei amore ornatiſſimos, non veluti fnagnorum Patriarcharum ſedibus conſimiles, ſed ſanctiſſimi ſilentij & quietis amatores. Diximus autem ad eos: Ecce nunc tempus ſaluris & tranquillitatis, quo nullum aliud vel tempeſtiuius, vel vtilius. Ite cum viris his, & viua voce docete, quæ dominos veſtros per literas cognouiſſe putatis, aut potiùs ſuſpicamini, & falſam accuſationem, qua quidam eccleſias Aegypti & * Syrij infamant, infringite: & quis cultus, quæque ex Apoſtolica traditione in eccleſijs Dei obſeruantia ſit, exponite, deſideratoſque dominos noſtros ſalutate. Quanquam autem vos infantes eſtis, & non admodùm docti, confidenter tamen agite. Deus enim ora veſtra aperiet, dabitque eloquentiam, qua ſufficientes eritis ad omnem contentionem ſuburtendam. Hæc cùm mandaſſemus illis, ad vos miſimus, ô viri ſanctiſſimi, quamobrem precamur veſtram ſanctitatẽ, vt bono animo eos recipiatis: habebitis enim trium Apoſtolicorum thronorum concordem ſententiam, & concinentem concordiam, qui ſanè ex generalibus ſynodos antè habitas, vna voce prædicantibus autem illam (quam ſeptimam dicunt) non modò non recipiunt, ſed vno animo & voce deteſtantur, vtpotè quæ ex hæreſi contra Apoſtolicam & patrum traditionem ſit congregata, non aliam ob cauſam quàm vt ſacroſanctas & venerabiles imagines ſubuertat. Vos autem viri ſanctiſſimi, zelo Dei inſtructi, cùm habeatis aditores piſſimos noſtros dominos ſereniſſimos Imperatores, totamque ſimul à Deo vocatam cõgregationem, eſtote fortes & animoſi, præualeat cor veſtrum contra eos, qui Apoſtolicas traditiones ſubuertere conantur. In Dei autẽ Chriſti obedientiam omnes transferatis. Gaudemus enim, & Chriſto gratias agimus, quòd Imperatores piſſimos dominos noſtros, & ſanctiſſimum Papam veteris Romæ Adrianum, conſentientes & ſolicitantes habeatis: qui etiam dicitur ſuos apocrifiarios ad vos miſiſſe. Confeſſos autem omnes audiuimus eam fidem, quæ in ſexta ſynodo poſtremùm edita eſt, quæ profectò ſine omni controuerſia ſana eſt, & valde vera, & ſecundùm Apoſtolicam ſententiam & mentẽ incedens. Vt autem veſtra beatitudo ſatis copioſè de noſtra fide inſtruatur, putauimus conſultum quoque, ſex ſynodorum antea habitarum fidem recenſere, principiò autẽ Theodori beatæ memoriæ patris noſtri Patriarchæ Hieroſolymitani, deinde aliarum ſynodorum, quæ ita habet.

Prou. 2.

* Syriæ.

Intelligepſeudoſynodũ Cõſtantinopolitanã, falsòab hæreticisſeptimam dictam.

¶ *EXEMPLAR SYNODICARVM LITERARVM Theodori ſanctiſſimi Patriarchæ Hieroſolymorum.*

Theodori Hieroſolymorũ Patriarchæ exemplar fidei.

CREDIMVS ſanctiſſimi fratres, quemadmodùm à primordio credidimus, in vnum Deum patrem omnipotentem ſine principio exiſtentem & ſempiternũ, omnium viſibilium & inuiſibilium factorem. Et in vnum dominum Ieſum Chriſtum filium Dei vnigenitum, qui ab æterno & expers affectũ ex eo genitus ex Deo & patre, neq; adiuidinitium quàm patrem cognoſcentẽ, & qui ex ipſo * ſubſtantiam habet, lumen de lumine, Deum verum é Deo vero. Et in vnum ſanctum ſpiritum, ſine fine ex patre procedẽtem, lumen & Deum, & ſui ipſius decreti exiſtentem, & verè exiſtentem, patri filioq; coæternum, conſubſtantialem & eiuſdem generis, eiuſdemq; ſubſtantiæ & naturæ, eodẽ modo etiam Deitatis eiuſdem Trinitatem conſubſtantialẽ, eodem honore affectum, & eiuſdem throni exiſtentem, in eandem Deitatẽ conſummatam, & in vnam & cõmunẽ coætam poteſtatẽ, ſine perſonali & ſubſtantiali confuſione & electione Trinitatem in vnitate credimus, & vnitatẽ in Trinitate gloriſicamus. Trinitatẽ quidem in tribus ſubſiſtẽtijs, vnitatẽ verò in vnitate Deitatis, neque vnitatem illam confuſam habentem, neque Trinitatem quidem per omnia diuiſam, ſed in altera alteram conſeruatam. Diuiſa eſt enim numerarijs ſubſiſtentijs, & numerata perſonalibus alteritatibus, ſed ſubſtantiæ & naturæ identitate vnita, & nulla ratione partitionem admittens. Vnus enim Deus eſt. Inde etiam Diuinitas vna abſolutè prædicatur, & in perſonarum Trinitate cognoſcitur. Et non, inquantum vnus Deus & vna Deitas, Deus eſt diuiſus & in tres deos partitus. Arianorũ enim iſta eſt impietas: neque etiam, inquantum tres vnus Deus eſt & demonſtratur, & tres hypoſtaſes prædicatur, & Pater & Filius & Spiritus ſanctus dicitur, contractus & coniunctus, & in vnam ſe hypoſtaſim contrahens: Sabellianorum enim iſta eſt impietas. Quamobrem rectè à viris diuinarum rerum peritis dictum eſt, vnitatem nos ſentire in vna & ſingulari Deitate, Trinitatem autem in tribus inconfuſis ſubſiſtentijs: nec alium Deum vnum præter tres perſonas cognoſcimus, neque tres Trinitatis conſubſtantiales perſonas, quæ ſunt Pater, Filius & Spiritus ſanctus, alium præter vnum Deum agnoſcimus. Ob id etiam vnum hæc tria, in quibus diuinitas prædicatur, vel (vt verius dicamus) quæ Deitas eſt & cognoſcitur. Credimus etiã in vnum ſanctæ conſubſtantialis Trinitatis dominũ noſtrum Ieſum Chriſtum, qui in forma Dei exiſtens, non rapinam arbitratus (vt inquit Apoſtolus) in eo quòd ſimilis cũ Deo exiſtat, ſed ſeipſum exinaniuit, aſſumpta ſerui forma. Nam patri exiſtens conſubſtantialis, & cõæqualis aſſeſſor in extremis temporibus non dedignatus eſt ex ſancta & immaculata domina noſtra Deipara aſſumpta carne, animata anima intellectuali & rationali ab initio à noſtra maſſa, non ſeminio, ſed opificio per Spiritũ ſanctum naſci. Sic ex duobus contrarijs progreſſus Deũ verbum, perfectus natura Deus exiſtens, idem perfectus natura homo fuit, non vertens naturam, neq; phantaſmate ſimulãs diſpoſitionem ſuam, ſed aſſumpta ex ſancta virgine rationaliter & intellectualiter carne, & quæ in ſeipſo id quod erat ſortita, vnitus ſecundùm hypoſtaſin, inconfuſus, indiuiſus, non naturam deitatis ſuæ, in carnis ſubſtantiã mutans, neq; etiam ſubſtantiam carnis ſuæ in naturam deitatis ſuæ. Duæ enim naturæ immutabiliter in ſe inuicem vnitæ in vna verbi hypoſtaſi, vnum filium & dominũ noſtrum declarant, viſibilem & inuiſibilem, mortalẽ & immortalem: eodem modo deſcriptum, perfectum deum & perfectum hominem, perfectum in duabus naturis declarantẽ, & in ſuabus poteſtatibus & virtutibus & voluntatibus adoratum. Non enim operatus eſt diuinè, neq; turſus humaniter, niſi natura fuiſſet deus & homo. Hunc verè deum exiſtentẽ & hominem cõſitemur, propter noſtram ſaluté crucifixum, & mortem in carne guſtãſſe, tribus etiam diebus in ſepulcro receptum, & reſurgentẽ à mortuis propriæ deitatis potentia, deprædantem infernum, & eos quì à principio captiui teneban tur, liberantẽ, in cœlum aſcendentem, & à dextera patris ſedentẽ, venturum iuxta incorporeorum vocẽ ad Apoſtolos, in ſecunda præſentatione iudicare viuos & mortuos. Confitemur etiam & à mortuis in extremo die per vocẽ Archangelicæ tubæ reſurrectionem, & omnium qui vixerunt, ſiue benè, ſiue malè, ex iuſto dei noſtri Ieſu Chriſti iudicio retributionẽ & vitam æternam venturã, neq; finem habiturã. Suſcipimus autẽ & ex animo amplectimur & amamus ſex ſacras & vniuerſales ſynodos, quæ ex ſpiritu ſancti in ſtinctu contra omnes hæreſes quæ in diuerſis locis & ſeporibus ſuſterunt, congregatæ ſunt, quas ſanè omnes eccleſiæ vniuerſæ, quæ ſunt ſub ſole, Eccleſiæ prædicant, earumque rectis à deo inſpiratis dogmatibus ſe ipſos confirmant, reijcientes quos ipſæ reijciunt, recipientes verò, quos illæ recipiunt.

Et prima quidem in Niceæ congregatis trecentis decem & octo Patribus, propter Arijcognomento infani, hæreſin extirpãdam, eas q; corruptrices animarum blaſphemias: qui ſubſtarum cupiuit vnam illam & inconfuſam deitatem, patris etiam creationẽ filium inani ſua garrulitate prædicabat, negans per filium etiam cuncta ex nihilo, in illud quod ſunt, producta. Damnauit etiam eadem ſynodus omnes qui cum illo erant eiuſdem ſententiæ. Hæc eadem perfanctè conſtituit dominum noſtrum Ieſum Chriſtum ante cuncta ſeculæ. ex patris ſubſtantia & hypoſtaſi, ante tempora fine deſtu xu generatũ, præterea patri conſubſtantialẽ, & ſancto quoq;

Phil. 2.

Acta 1.

Capita ſex Concilionum.

Niceni.

ſpiritui.

spiritui. Atque hæc per symbolum, siue rectam fidem confessa est.

II. Constantinopolitanum. Secunda verò In Constantinopoli, conuenientibus centum quinquaginta Patribus, congregata est contra μακεδονιανομαχους Macedonium, & eos qui à partibus eius stabant, Deo odibiles Semiarrianos. Hæc sancta synodus Spiritum sanctum ducem & ductorem nacta, declarauit ex patre ante tempora & perpetuò Spiritum sanctum egressum habuisse præterea patri & filio consubstantialem, coadoratum & conglorificatum: Eos verò qui blasphemias fuderunt in in paracletum, veluti non simul processisset, execrationibus infinitis deuouerunt. Sed & cum his insanum Apollinarium, qui & Seruatorem, hominem sine mente, ipse demens blasphemauit.

III. Eph. 2. Tertia, quæ in Epheso prior ex ducentis patribus emicuit, Nestorij adoratoris hominis, vesaniam fustulit & abscidit, eiusq; afflictas in perpetuum dānauit. Hic enim ex propria stultitia seductus, alium ante secula Deum verbum, aliū verò ex Virgine pro nostra salute incarnatum nugatus est. Ob id etiam nolens coactus est Trinitati quartam personā superinducere: non solùm autem vnitas duas Christi naturas in duas hypostases, verùm etiam nomē hoc ὑποστάσεως, hoc est, Deipara, impius ille adiurans, pro eo χριστοτόκος, id est, Christipara, subsistituit, cùm omnes cognoscant eam verè Dei matrem, pòst partum & ante partum Virginem qualibet intellectuali & sensibili natura superiorem, gloria & splendore ornatam. Hunc igitur tertia synodus ducentorum patrum anathemate reddidit execrabilem, illiusq; corruptrices animarum nugas planè detestata est, vnum ex patre filium ante secula splendentem, & in extremis temporibus ex immaculata Virgine Deipara, Maria nostrum naturā inducentem testata. Quin etiam docuit perfectum Deum & perfectū hominem, ipsius filium Dei prædicans: hoc est, vnum & filium & Christum & Dominum. Simplicitòs autem vnam naturā verbi Dei incarnatā, quod indicat duarū naturarum secundùm hypostasin vnitatē. Instituit autē propriè dici, & secundùm veritatē, fatchan Mariam θεοτόκον, hoc est, Deiparam.

IV. Chalcedonense. Tempestiuè ἄκαιρ, quæ in Chalcedone celebrata est synodus, in qua ſexcenti patres erroneam hæresin, quæ Christi duas naturas confundit, fustulerunt: quam sanè primus insanus Eutyches per insipientiā induxit, ausus negare duas naturas in vno Christo incommutabiliter vnitas, vnam autem naturam ex duabus extitisse compositam prodigiosè pronuncians. Hic Dioscorum scelestum illum hominem commilitonem & aduocatum nactus, bonorum dogmatum accusator, & veritatis hostis repertus est. Sed hos duos sancta quarta synodus subuertit, eorum vaniloquas delirationes feueris anathematibus, ipsosq; authores subiecit. duas autem Christi veri Dei nostri naturas, sine confusione incommutabiliter, intransmutatim in vna ipsius hypostasi vniri prædicuit: perfectum etiam ipsum in Deitate & humanitate existere, ex duabus & in duabus naturis cognitum. Præter hæc Nestorij quoque scelesti illius diuisionem, ipsumq; adeò & qui dogmata illius sectantur, abremunciauit.

V. Constantinopolitanum. Decimoquinta congregata synodus est in imperatoria ciuitate, ex seraginta quatuor supra centum Episcopis constans hæc, spiritu sancto duce, priores quatuor synodos confirmauit, insistiq; vt harum decretis acquiesceremus, execrans Arium, Nestorium, Eutychen, Theodorum Mopsuestienſem, horumq; omnium blasphemias. Præterea Origenem, Euagrium, Didymum, omnesque fabulosas & genriles eorum prodigiosas narrationes. Ad hæc epistolam, quæ Ibæ cuiusdam nomine ad Marim Persam circunfertur. His adde Theodoriti commentaria, quę contra recta duodecim capita beatæ memoriæ Cyrilli conscripta sunt.

VI. Constantinopolitanū. Post quam sexta synodus, veluti alter sol, ex ducentis & octoginta nouem patribus, in regia ciuitate locum fortita illuxitin qua congregata existens, eos qui duas fuit iuris volūtates & operationes in Christi Dei nostri incarnata œconomia negant, & vnam voluntatem vnamque operationem Seruatoris nostri Deitatis & humanitatis constituunt, anathematizauit: nimirùm Sergium, Pyrrhum, Petrum. Cyrū, Honorium, Theodorū dictum Pharan, necnon Polychronium delirantem senem, præterea omnes qui constituerūt, constituunt, ac constituere tentabunt vnam voluntatem & operationem duarum Christi naturarum. Nam si (vt qui dam Sapiens inquit) inuoluntariam & ineficacem humanam Christi naturam relinquimus, vbi perfectum illud in humanitate seruabitur? Igitur duas voluntates & operationes inuicem in Christi naturis, vt naturaliter loquamur, apptantes, efficiemus vt magnum salutaris œconomiæ mysterium manifestißimè appareat.

Sapientis dictum. 5

His itaque sex sacris synodis, quas solas vniuersales agnoscimus, concorditer orthodoxa fides stabilita est: neque aliam, præter has, synodum accipimus. Non enim quicquā Apostolicarum traditionum, nihil etiam patrum legitimarum editionum, quod dubium mouere poterat, aut correctione indigebat, omissum est. Idcircò vniuersas hæreticæ improbitatis authores, vt feminis zizaniarum diabolicarum plantatores, animarumq; corruptores, à principe pessimo, Simone (inquam) Mago, vsq; ad extremos eorum successores, vno (quod aiunt) fasce deinceps ex tota anima anathemarizamus. Maximè autem, quos sex priores synodi vniuersales damnārunt. Quibus etiam adijcio Seuerum, Acephalorum & vnius naturę clamantium principem, illiusque commilitones omnes: neque iniquum est his adijcere Petrum Fullonem, qui ter sancto hymno adjcere aliquid ausus fuit, impasſibilipie Deitati passiones affricare tentauit: Quicunque etiam hunc vt ducem sequuntur. Locales autem synodos non auerſamur, sed magis amamus, amplectimur & recipimus, earum etiam diuinitùs inſpiratas canónicas con ſtitutiones, correctiones, & vtiles earum legislationes ſumma obſeruantia colimus. Apoſtolicas autem Eccleſiæ traditiones, quibus veneratio culturaque ſanctorum docetur, recipimus & veneramur. Eos autem vt miniſtros amicos & filios Dei exiſtentes, honoramus. Honor enim qui à conſeruis idem ſentientibus inuicem exhibetur, indicium eſt beneuolentiæ erga Dominum. Sunt enim promptuaria Dei, & pura Chriſti habitacula, Spiritusque ſancti immaculata ſpecula. Quinetiam animæ eorum in manu Dei exiſtunt, vt ſcriptum eſt. Deus enim vita exiſtens, cùm ſanctis in Dei manu ſint. in vita & lumine neceſſum eſt vt exiſtant. Et ob id pretioſa in conſpectu Domini mors ſanctorum eius. Hi viuentes in libertate Deo adſtiterunt. Seruator noſter Chriſtus fontes ſalutares, ſanctorum reliquias nobis reliquit, multis modis beneficia in debiles fundentes, vnguentum redolentis ſuauitatis ſcaturientes. Et vt inquit magnus Doctor, cui ab immortalitate nomen eſt, martyrum oſſa morbos fugant, infirmis medicantur, cæcis viſum impartiunt, lepras emundant, tentationes & mœrores ſoluunt. Atque id per Chriſtum, qui in ipſis habitat. Benè etiam Pſalmographus cecinit: Mirabilis Deus in ſanctis ſuis. Et iterū: Sanctis in terra illius, mirificas fecit omnes voluntates eius in ipſis. Cùm etiam ſanctas imagines reueremur, principiò adorantes Dei verbi, propter nos incarnati, Domini noſtri & Seruatoris Ieſu Chriſti, qui formam ſerui adſumpſit, imaginem. Quanquam ſciamus ipſam imaginem & typum deitatis, quæ cum carne illius immaculata inconfuſilim vnita eſt, minimè poſſe figuram præſtare. Inuiſibilis enim eſt diuina natura, nec depingi, nec figurari ſe permittit. Deum enim, vt ipſe inquit, nemo vidit vnquàm. Sed humanitatis illius imaginem coloribus ducentes adoramus. Viſus enim eſt Deus, & cum hominibus conuerſatus eſt, noſtroq; more & natura laborauit, eſurijt, ſitijt. Adoramus quidem Chriſti imaginem, quemadmodùm facies eius viſa eſt, non tamē à Deitate ſeparata: abſit vt ita ſentiamus, cùm ab ipſa prima conceptione, cum Deitate vnita ſit. Quamuis enim dicat ad Iudæos: Quia vultis me occidere, hominem qui veritatem loquutus ſum vobis, non tamen ob id duntaxat homo fuit, ſed & Deus. Et cùm inquit: Ego & Pater vnum ſumus, hic non abnegat noſtram naturam. Humano enim oculo & lingua inſtrumentaria hæc loquitur. Veneramur etiā & adoramus imaginem Deiparæ, & dominæ noſtræ irreprehenſibilis, immaculatæ, & inexplicitæ caſtitatis matris, quæ illum peperit. Quin etiam ſanctorum Apoſtolorum, prophetarum, & ſanctorum martyrum, ſanctorumque & beatorum, veluti amicorum Dei, imagines colimus, non in materia aut colorib⁹ honorem conſtituentes, ſed per hoc officium noſtrū, quod ipſis adeò, quorū typum imagines geſtant, debemus imparticipationes: cū ſicimus, iuxta Baſilij Magni

Synodi probatio in cia les amplectendæ.

Damaſcenus lib. 4. de orthodoxa fide.

Sap 3.

Pſalm. 115.

Athanaſium intelligit.

Pſalm. 67.

Pſalm. 15.

Phil. 2.

Ioan. 1.

Ioan. 5.

Baruch 3.

Ioan. 8.

Ioan. 10.

Baſilius Magnus.

senten-

sententiam, quòd imagini honor exhibitus, ad ipsum prototypum referatur. Ad eos verò qui contentiosius nobiscũ agentes, negant fas esse, sanctorum imagines adorare, cùm sint manufactæ, ob id etiam idola impij illi eas vocant, sciãt hi, quòd & Cherubin, & propitiatorium, & arca, & mensa, quæ admirandus Moses ex Dei mandato præparauit, manu hominum facta sunt & adornata. Diuina enim scriptura reprehendit eos qui sculptilia adorant, & qui dæmonibus immolant. Gentium enim sacrificia abominanda erant, iustorum verò probanda. Cùm igitur satis crasse scriptura venerandas imagines recepit, adorare eas licitum est, sed prototypi causa. Has igitur synodicas literas cùm acceperitis, patres sanctissimi, si quid in illis repertum fuerit correctione dignum, petimus vt sine inuidia, vestra doctrina nos reddatis participes, idque literis rescriptis admonete. Sic enim fiet, vt concordes vos & nos in fide * inuicti glorificetur Pater & Filius & Spiritus sanctus nunc & semper, & in secula seculorum, Amen. Psalm. 96. Esai. 42. for. * vt. for. * intuentor.

Et posteaquam literæ lectæ fuissent, Petrus vterque venerabiles presbyteri, vicem agentes sanctissimi Hadriani Papæ veteris Romæ, dixerunt: Confidimus iuxta fidem quã rectè confessus est Tharasius sanctissimus Patriarcha Constantinopoleos, & apud nos Apostolicus Papa Adrianus, sanctam hanc synodum ambulaturam, vtpotè quæ iam consensit illis, quæ ipsi confessi sunt. Benedictus etiam Deus, quòd Orientis sanctissimi præsules in confessione adorationis imaginum venerandarum, consoni cum Adriano sanctissimo Papa veteris Romæ, & Tharasio beatissimo Patriarcha nouæ Romæ inuenti sunt. Qui verò ita non consentunt, anathematis à recentis decem & octo patribus hic congregatis, subijciantur.

Sancta synodus dixit: Fiat, fiat, fiat.

Agapius sanctissimus episcopus Cæsareæ, dixit: Literis quæ ab Orientis præsulibus sanctissimis missæ sunt ad Tharasium * vniuersalem Patriarcham, veluti columnam Orthodoxæ fidei, omnibus modis assentior, eorumque communionem recipio: qui verò secùs saxint, anathemati, subijcio. for. * illud

Ioannes sanctissimus episcopus Ephesi, inquit: Epistolio orthodoxo à præsulibus sanctissimis Orientis, ad sanctissimum & vniuersalem Patriarcham Tharasium destinato, acquiesco, eorumque communionem amplector. Qui verò ita non consentiunt, neq; venerandas imagines colũt, a lienos ab Ecclesia Catholica & Apostolica censeo, eosque diris deuoueo.

Constantinus episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro, dixit: In nullis peccantes cùm videam literas, quæ nunc lectæ sunt, & ab Orientalibus episcopis ad Tharasium sanctissimum & beatissimum Archiepiscopum & vniuersalem Patriarcham missæ: item cùm in his eandem fidei consessionẽ agnoscam, ego indignus etiam assentior & vno animo idem prædico. Suscipio enim & amplector venerandas imagines, adorationem autem quæ sit secundum λατρειαν, hoc est, Dei culturam tantummodo supersubstantiali & viuificæ Trinitati conferuo. qui verò aliter sentiunt, quique gloriosos sanctos nõ approbant, à Catholica & Apostolica Ecclesia separo, & anathemati subijcio, & ad eos relego, qui incarnatam Christi Dei veri nostri œconomiam pertinaciter negant.

Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ, dixit: Literis, quæ ab Orientalibus sanctissimis præsulibus ad beatissimum Archiepiscopum & vniuersalem Patriarcham Tharasium missæ sunt, acquiesco & adhæreo: & quæ illi sunt confessi, cùm omni animi promptitudine recipio: qui verò sic nõ sentiunt, anathemati subijcio.

Nicolaus sanctissimus episcopus Cyzici, dixit: Literis sanctissimi Patriarchæ Tharasij ad Orientales præsules missis, & rursùs libellis Orientalium sanctissimorum præsulũ, ad vniuersalem Patriarcham rescriptis de sanctarum imaginum veneratione assentior, eorumq; communionem recipio, qui verò secùs sentiunt, anathemati relego.

Euthymius sanctissimus Episcopus Sardensium, dixit: In omnibus veritatem sectari cupio, & traditionibus sanctorum Apostolorum, patrumque inhærere contendo. Quamobrem literis dudum lectis, à Tharasio sanctissimo Patriarcha scriptis, quasque ille à sanctissimis Orientis præsulibus recepit, quoniam illis vna est voluntas, acquiesco, & idem sentio, nimirùm de sanctis eorum decretis, & quæ veneration em sanctarum imaginum respiciũt. Qui verò extra hoc vanilo qui sunt, nugantur que contra sanctas imagines, neq; illis quicquam tribuunt, hæreticos & peruersos existimo, & eorum communionem longè valere iubeo.

Petrus sanctissimus episcopus Nicomediæ, dixit: Iuxta literas à præsulibus Orientalis diœceseos, ad sanctissimum & vniuersalẽ Archiepiscopum & Patriarcham Tharasium missas sentio, & quæ in illis confessa sunt, recipio. Veneror autem & adoro ventrandas & sanctas imagines, & qui non sunt eius sententiæ, execror.

Hypatius Nicææ episcopus dixit: Epistolæ, quam miserunt Orientales præsules summi ad Tharasium beatissimũ & vniuersalem Patriarcham, accedo: & quæ in ea confessa sunt, recipio. Veneror autem sacras imagines & easdem adoro & amplector. Omnes autem qui ita sibi faciendum nõ existimant, alienos à Catholica & Apostolica Ecclesia esse arbitror, & anathemate deuoueo.

Helias sanctiss. episc. Cretæ dixit: Literis ab Oriẽte missis insisto, & eas approbo.

Stauratius Chalcedonis episcopus, dixit: Cùm videam literas lectas, tum quas sanctissimus & vniuersalis Patriarcha Tharasius ad Orientem direxit, tum quas ab Orientali diœceseos sanctissimi Archiepiscopi ad Tharasium rescripserunt, planè conuenire, & in nulla re dissonare, sed plena testimonia rectæ fidei dare, ego quoque his assentior, eadem confiteor, & alienos ab Ecclesia, qui aliter existimant, iudico.

Nicephorus reuerendus episcopus Dyrrhachij, dixit: Ab Oriente orthodoxis literis à sacerdotibus summis ad Tharasium sanctissimum Patriarcham missis, assentior, eorumque confessionis expositionem recipio: qui verò aliter animati sunt, eos condemno.

Epiphanius sanctissimus diaconus ecclesiæ Catanes, locum retinens Thomæ sanctissimi episcopi Sardiniæ, dixit: Verum est quod scriptum est, Faui mellis, sermo bonus: dul- Prouerb. 16. cedo eorum, medela animæ. Ecce enim quæ iam lectæ sunt synodicæ literæ Tharasij sanctissimi & beatissimi archiepiscopi imperialis vrbis Constantinopoleos nouæ Romæ, ad Orientis sanctissimos summosque sacerdotes scriptæ: quin etiam rursùm ab his ab illum destinatæ, dulci & redolenti fauo doctrinæ & orthodoxæ fidei patrum effloresentes, omnium nostrorum mentes sensis redolentia perfuderunt, eos etiam qui in fide anima claudicabant, robore & virtute orthodoxæ doctrinæ sanauerunt. Ob eam causam ego paria cum his sentiens, recipio. venerorque iuxta veterem tradi- For. * illud tionem sanctas imagines. Et conueniculum * illum apostolicum, quam septimam synodum delirantes quidam nuncupant appellare, omnes q; qui cum hac quidem sentiunt, horrendis diris deuoueo.

Leo sanctissimus presbyter, & locum retinens metropoleos Sides, dixit: Gratia Christo vero Deo nostro, qui concordes esse voluit literas Orientalium præsulum cum illis, quas ad illos sanctissimus Patriarcha Tharasius destinauerat: quamobrem ego quoq; his accedo ac inhæreo. * Qui verò diuersè sentiunt, anathemate execror.

Nicolaus venerabilis monachus, præses mansionis quæ Apra appellatur, locum retinens metropoleos Thiaenensis, pronunciatit in eandem sententiam.

Gregorius sanctissimus episcopus Neocæsareæ, dixit: Literis ab Orientalibus archipræsulibus ad sanctissimum & vniuersalẽ Patriarcham Tharasium missis acquiesco, adhæreo, & recipio venerandas colendasq; sanctorum imagines: qui verò secum non sentiunt, anathemati subijcio.

Theodorus sanctissimus episcopus Catanes, dixit: Qui- Idem adhuc secundò pomitur. bus perpetuò pietatis rario habita est, his sanè continuò orthodoxæ fidei sermo splendescit. Meritò sanè ob id literis iam lectis, quas sanctissimus Patriarcha Tharasius ad Orientis sarchiepiscopos direxit, & rursùs quas illi sanctissimi præsules ad Tharasium vniuersalem Patriarcham imperatricis vrbis Constantinopoleos nouæ Romæ remiserunt, meas tenuitas accedit, cùm in illis videam consensum orthodoxæ fidei & sanctorum patrum decreta contenire. Ob id idem etiam sentiens cum ipsis, recipio & exosculor sanctas

& ve-

& venerandas imagines. Septimam autem synodum falsò ita appellatam, quæ contra has promulgata est, cum omnib* qui huic adhærent, anathemate deuoueo.

Anastasius sanctiss. episcopus Nicopoleos veteris Epiri, dixit: Cùm videam consonas, & per omnia conuenientes literas sanctissimi & vniuersalis Patriarchæ Tharasij, & ad ilas quoque refcriptas ab Oriente, assentior his, & me in finẽ vitæ in eadem sententia permansurum, sanctasque & venerandas imagines reuerenter habiturum confiteor: eos verò qui ita non sentiunt, anathemate execror.

Pagina sequenti idem repetitur. Ioannes sanctissimus episcopus Tauromeniæ, dixit: Quemadmodùm conuenimus, vt idem sentiremus, ita & idem eruditi sumus: Conuenientibus enim & concordantibus literis synodicis lectis Tharasij sanctissimi & vniuersalis Patriarchæ, pridem ad Orientis sanctissimos præsules missis, & refcriptis eorum ad eúdem Patriarcham secundùm traditionem sex sacrarum synodorum, & orthodoxam fidem, ego quoque his fidem adhibens, eundem credo, & venerandas imagines veneror & adoro. Inque hac Catholica & orthodoxa fide & viuere cupio, & tribunali Christi animo intrepido sisti. Qui verò præter hoc aliter existimant, eos anathemate percello.

Gregorius sanctiss. episc. Pessunton, in eádem sententiam pronunciauit.

Basilius sanctiss. episc. Sylæi, &c.

Theodorus sanctiss. episc. Myron, &c.

Leo sanctiss. episc. Rhodi, &c.

Eustathius sanctiss. episc. Laodiceæ, &c.

Theodorus sanctiss. episc. Seleuciæ, &c.

Nicolaus sanctiss. episc.* Amorij, &c.

Theodosius sanctiss. episc. Hierapoleos, &c.

Nicetas sanctiss. epiſc. Claudiopoleos, in eandem sententiam pronunciauit.

Michael sanctiss. epiſc. Synnadon, &c.

Leo sanctiss. epiſc. Iconij, &c.

Georgius sanctiss. epiſc. Pisidiæ, &c.

Constantinus sanctiss. epiſc. Perges, &c.

Theophylactus Deum amantissimus diaconus, locum tenens metropoleos, Thyanensium, in eandem sententiam pronunciauit.

Leo sanctiss. epiſc. Carpathi, in &c.

Christophorus sanctiss. epiſc. Phatilidos, &c.

Theodorus sanctiss. epiſc. Catanes, &c.

Manuel sanctiss. epiſc. Adrianopoleos Thraciæ, in eandẽ sententiam pronunciauit.

Maurianus sanctiss. epiſc. Pompeiopoleos, &c.

Cyrillus in locum sanctiss. epiſc. Gotthiæ, &c.

Theodorus sanctiss. epiſc. Byzies, &c.

Ioannes sanctiss. epiſc. Tauromeniæ, &c.

Georgius presbytet, locum retinens epiſcopatûs Smyrnes, in eandem sententiam, &c.

Gaudiosus sanctiss. epiſc. Messanæ Siculus, in eandem sententiam pronunciauit.

Eustratius sanctiss. epiſc. Apameæ Bithyniæ, in eandem sententiam pronunciauit.

Petrus sanctiss. epiſc. Germion, &c.

Ioannes diaconus & locum retinens Apostolopoleos, in eádem sententiam pronunciauit.

Theodorus sanctiss. epiſc. Panormi, &c.

Ioannes sanctiss. epiſc. Archadiopoleos, &c.

Stephanus sanctiss. epiſc. Bibonum, &c.

Sisinnius sanctiss. epiſc. Parij, &c.

Constantinus sanctiss. epiſc. Leontenæ, in eandem sententiã pronunciauit.

Epiphanius sanctiss. epiſc. Mileti, &c.

Nicetas sanctiss. epiſc. Proconnesi, &c.

Theodorus sanctiss. epiſc. Taurianes, &c.

* Andriacæ, vel Adriæ Christophorus sanctiss. epiſc.* Adryaces, &c.

Eustratius sanctiss. epiſc. Methymnes, &c.

Theotimus sanctiss. epiſc. Crotonum, &c.

for.* Chij Leon sanctiss. epiſc.* Cij.

Basilius sanctiss. epiſc. Nesion, &c.

Ioannes sanctiss. epiſc. Apron, &c.

Ignatius sanctiss. epiſc. Priones, &c.

* Cypsaló Theophylactus sanctiss. epiſc.* Cypselon, &c.

Theodorus sanctiss. epiſc. Trophæorum, &c.

Stephanus sanctiss. epiſc. Sugdaon, &c.

Sergius sanctiss. epiſc. Nicoteron, &c.

Georgius presbyter, locum retinens Nicopoleos, in eandẽ sententiam pronunciauit.

Leo sanctiss. epiſc. Mesembriæ, &c.

Theodosius sanctiss. epiſc. Amorij, &c.

Cyriacus sanctiss. epiſc. Driziparon, &c.

Galatas presbyter in locum Regij, &c.

Theodosius sanctiss. epiſc. Nysæ, &c.

Georgius sanctiss. epiſc. Camulianorum, &c.

Soterius sanctiss. epiſc.* Ciceſon, &c. * Ciceſiñó

Constantinus sanctiss. epiſc. Mastauron, &c.

Georgius sanctiss. epiſc. Briulon, &c.

Ioannes sanctiss. epiſc. Nysæ, &c.

Basilius sanctiss. epiſc. Magnesiæ, quæ est prope Mæandrum, in eandem, &c.

Theophanes sanctiss. epiſc.* Coloes, &c. * Caloes

Leo sanctiss. epiſc. Algizon, &c.

Nicodemus sanctiss. epiſc. Eupazon, &c.

Lycastus sanctiss. epiſc. Barilon, &c.

Theophylactus sanctiss. epiſc.* Hypepon, &c.

Theophanes sanctiss. epiſc. Lebedon, &c.

Stratonicus sanctiss. epiſc. Cymes, &c.

Cosmas sanctiss. epiſc. Myrrhines, &c.

Olbianus sanctiss. epiſc. Elæx, &c.

Pardus sanctiss. epiſc. Pittances, &c.

Basilius sanctiss. epiſc. Pergami, &c.

Marianus sanctiss. epiſc. Antandri, &c.

Basilius sanctiss. epiſc.* Atramitij, &c. for.* Adramytti

Ioannes sanctiss. epiſc. Asij, in &c.

Leo sanctiss. epiſc. Phocææ, &c.

Nicephorus sanctiss. epiſc. Gargaron, &c.

Constantinus sanctiss. epiſc.* Agaës, &c. * Aegeon

Theognis sanctiss. epiſc. Sion, &c. * Aegææ

Ioannes sanctiss. epiſc.* Prædestij, &c. * Rhędesti

Ioannes sanctiss. epiſc. Panij, &c.

Melchisedech sanctiss. epiſc. Calliopoleos, in eandem sententiam pronuncianit.

Leo sanctiss. epiſc. Madyti, &c.

Theophylactus sanctiss. epiſc.* Chariupoleos, in eádem sententiam pronunciauit.

Thomas sanctiss. epiſc.* Danij, &c. * Daonij

Gregorius sanctiss. epiſc. Theodoropoleos, in eandem sententiam pronunciauit.

Sisinnius sanctiss. epiſc.* Chalcidos, &c. * Choleidos

Ioannes sanctiss. epiſc. Brysços, &c.

Beniamin sanctiss. epiſc.* Lizicon, &c.

Gregorius sanctiss. epiſc. Amastridos, &c.

Stephanus sanctiss. epiſc. Soron, &c.

Gregorius sanctiss. epiſc. Dercon, &c.

Heraclius sanctiss. epiſc.* Ionopoleos, &c.

Constantinus sanctiss. epiſc. Heliopoleos, &c.

Antonius sanctiss. epiſc.* Tryzenes, &c. * Trizenes

Nicetas sanctiss. epiſc.* Nacalem, &c. * Nacoliæ

Petrus sanctiss. epiſc. Aſpones, &c.

Synnesius sanctiss. epiſc. Cynes, &c.

Synnesius sanctiss. epiſc. Anastasiopoleos, &c.

Eustathius sanctiss. epiſc. Solorum, &c.

Theodorus sanctiss. epiſc. Cicutij, &c.

Basilius sanctiss. epiſc.* Trimithunton, &c. * Thremethunton

Alexander sanctiss. epiſc. Amathunton, &c.

Michael sanctiss. epiſc. Melitopoleos, &c.

Sisinnius sanctiss. epiſc. Adranias, &c.

Theodorus sanctiss. epiſc. Germes, &c.

Greoorius sanctiss. epiſc. Adrianitheron, &c.

Leo sanctiss. epiſc.* Pœmanij, &c.

Simeon sanctiss. epiſc. Oces, &c.

Ioannes sanctiss. epiſc. Lampsaci, &c.

Nicetas sanctiss. epiſc. Ilij, &c.

Leo sanctiss. epiſc. Troados, &c.

Theodorus sanctiss. epiſc. Abydi, &c.

Anastasius sanctiss. epiſc. Tripoleos, &c.

Leo sanctiss. epiſc. Tractilon, &c.

Stephanus sanctiss. epiſc. Salon, &c.

Ioannes sanctiſſ. epiſcopus Abalon, &c.
Stephanus sanctiſſ. epiſc. Silandi, &c.
Nicolaus sanctiſſ. epiſc. Pericommatos, &c.
Ioannes sanctiſſ. epiſc. Sethon, &c.
Basilius sanctiſſ. epiſc. Liparon, &c.
Theophanns sanctiſſ. epiſc. Meoniæ, &c.
Michael sanctiſſ. epiſc. Stratonices, &c.
Lycaſtus sanctiſſ. epiſc. Philadelphiæ, &c.
Michael sanctiſſ. epiſ. Troulon, &c.
Gregorius sanctiſſ. epiſ. Gordon, &c.
Ioannes sanctiſſ. epiſ. Daldes, &c.
Euſtathius sanctiſſ. epiſ. Hyrcanes, &c.
Iosephus sanctiſſ. epiſ. Attaliæ, &c.
Zacharias sanctiſſ. epiſ. Hierocæſareæ, &c.
Dauidus sanctiſſ. epiſ. Helenupoleos, &c.
Cyrion sanctiſſ. epiſ. Lophi, &c.
Theophylactus sanctiſſ. epiſ. Apolloniados, in eandem ſententiam pronunciauit.
Conſtantinus sanctiſſ. epiſ. Cæſareæ Bithyniæ, in eandem ſententiam pronunciauit.
Georgius sanctiſſ. epiſ. Baſinupoleos, &c.
Leo sanctiſſ. edif. Ariſtes, &c.
* Adranæ Thraciæ Nicephorus sanctiſſ. epiſ. * Adranis, &c.
Baſilius in locum Daſcylij, in eandem, &c.
Chriſtophorus sunctiſſ. epiſ. Ceraſenes, in eandem ſententiam pronunciauit.
Niceas sanctiſſ. epiſ. Meles, &c.
Neophytus sanctiſſ. epiſ. Gordoſerbon, &c.
Leo sanctiſſ. epiſ. Linoes, &c.
Ioannes sanctiſſ. epiſ. Etennon, &c.
Conſtantinus sanctiſſ. epiſ. Zelon, &c.
Gregorius sanctiſſ. epiſ. Sinopes, &c.
Conſtantinus sanctiſſ. epiſ. Saſimon, &c.
Nicetas sanctiſſ. epiſ. Dadribron, &c.
Theophilus sanctiſſ. epiſ. Pluſiados, &c.
Nicetas sanctiſſ. epiſ. Adrianupoleos, &c.
Ioannes sanctiſſ. epiſ. Heraclæ Ponti, in eandem ſententiã pronunciauit.
Conſtantinus sanctiſſ. epiſ. Cratiæ, &c.
* Rhyzæi Nicetas sanctiſſ. epiſ. * Ruzæi, &c.
* Rhozæi Nicephorus sanctiſſ. epiſ. Claneon, &c.
*Trogma don Leo sanctiſſ. epiſ. * Trocnadon, &c.
Anaſtaſius sanctiſſ. epiſ. Patarachon, &c.
Georgius sanctiſſ. epiſ. * Niſſoi, &c.
Theodorus sanctiſſ. epiſ. Pimiaron, &c.
Nicodemus sanctiſſ. epiſ. Didymon, &c.
*Vniand Georgius sanctiſſ. epiſ. * Vinandi, &c.
Conſtantinus sanctiſſ. epiſ. Candibon, &c.
Stauratius sanctiſſ. epiſ. Zenopoleos, &c.
Leo sanctiſſ. epiſ. Lamiron, &c.
Stephanus sanctiſſ. epiſ. Caunon, &c.
Conſtantinus sanctiſſ. epiſ. Combon, &c.
Petrus sanctiſſ. epiſ. Oryzandi, &c.
* Phaſelidos for. *Abas Ioannes sanctiſſ. epiſ. * Phaſlidos, &c.
* Abbas locum retinens metropolis Tij, &c.
Gregorius sanctiſſ. epiſc. Cybitres, &c.
Baſilius sanctiſſ. epiſc. Thabon, &c.
Dorotheus sanctiſſ. epiſ. Nespoleos, &c.
Gregorius sanctiſſ. epiſ. Heraclæ, &c.
Dauid sanctiſſ. epiſc. Iaſii, &c.
* Mylaſſon * Milaſi Gregorius sanctiſſ. epiſ. * Mylaſſes, &c.
Sergius sanctiſſ. epiſ. Vigiliarum, &c.
Ioannes sanctiſſ. epiſ. * Mibdi, &c.
Stauratius sanctiſſ. epiſ. Stadiæ, &c.
Gregorius sanctiſſ. epiſ. Stratonicæ, &c.
Theodoſius sanctiſſ. epiſ. Chonon, &c.
Michael sanctiſſ. epiſ. Chæretopon, &c.
Pantaleon sanctiſſ. epiſ. Valentiæ, &c.
Georgius sanctiſſ. epiſ. Peltarum, &c.
Chriſtophorus sanctiſſ. epiſ. Atanaſij, &c.
Leontius sanctiſſ. epiſ. Eumeniæ &c.
* Timeni * Tymeni Gregorius sanctiſſ. epiſc. * Timati ferarum, in eandem ſententiam pronunciauit.
Leo sanctiſſ. epiſ. * Tranupoleos, &c.
Nicephorus sanctiſſ. epiſ. London, &c.

Georgius sanctiſſ. epiſ. Appiæ, in &c.
Conſtantinus sanctiſſ. epiſc. Bucarpiæ, &c.
Leo sanctiſſ. epiſ. Aleus, in &c.
Michael sanctiſſ. epiſc. Hierapoleos, &c.
Chriſtophorus sanctiſſ. epiſ. * Promili, &c.
Nicolaus sanctiſſ. epiſ. Phytiæ, &c.
Theophylactus sanctiſſ. epiſc. Cinnabari, &c.
Nicetas sanctiſſ. epiſ. Auguſtopoleos, &c.
Conſtantinus sanctiſſ. epiſ. Coryæi, &c.
Georgius sanctiſſ. epiſ. * Mediæi, &c. * Medæi
Leo sanctiſſ. epiſc. Docimi, &c.
Damianus sanctiſſ. epiſc. Meri, in &c.
Theophylactus œconomus & locum tenens * Ipſi, in eandẽ ſententiam pronunciauit.
Stephanus deſignatus Itrij, in eandem, &c.
Ioannes deſignatus Hectorij, in eandem, &c.
Conſtantinus sanctiſſ. epiſc. Ampladon, &c.
Epiphanius sanctiſſ. epiſ. * Perteñ. &c. for. * Perhacn.
Siſinnius sanctiſſ. epiſc. Philomelij, &c.
Ioannes sanctiſſ. epiſc. Sibliæ, in &c.
Michael sanctiſſ. epiſc. Papporum, in &c.
Theodorus sanctiſſ. epiſc. * Sagalaſij, &c. * Agalaſſi
Siſinnius sanctiſſ. epiſ. Aparꝫæ, quæ eſt Ciboti, &c.
Conſtantinus sanctiſſ. epiſc. * Conanes, &c.
Leo œconomus & locum tenens Zozopoleos, in eandem ſententiam pronunciauit.
Marianus sanctiſſ. epiſc. Magydon, &c.
Nicephorus sanctiſſ. epiſc. Phlogon, &c.
Leo sanctiſſ. epiſc. Andidon, in &c.
Manzon sanctiſſ. epiſc. Pracanon, &c.
Theodorus sanctiſſ. epiſc. Germanicopoleos, &c.
Euſtathius sanctiſſ. epiſc. * Cilindereos, &c. * Celendreos
Zacharias sanctiſſ. epiſc. Trapezupoleos, &c.
Siſinnius sanctiſſ. epiſc. Muldabon, &c.
Euſtathius sanctiſſ. epiſc. Lamon, &c.
Stephanus sanctiſſ. epiſc. Philadelphiæ, &c.
Leo sanctiſſ. epiſc. * Sibyllon, &c.
Theodorus sanctiſſ. epiſc. Tiberiupoleos, in eandem ſententiam pronunciauit.
Ioannes sanctiſſ. epiſc. Aſanon, &c.
Baſilius sanctiſſ. epiſc. Dionyſupoleos, &c.
Manuel sanctiſſ. epiſc. Nicopoleos, &c.
Euſtratius sanctiſſ. epiſc. Debelti, &c.
Theodorus sanctiſſ. epiſc. Bulgarophygi, &c.
Georgius sanctiſſ. epiſc. Plutinupoleos, &c.
Baſilius sanctiſſ. epiſc. * Perbereos, in &c. * Perbicos
Michael sanctiſſ. epiſc. * Pamphili, &c. * Piphyli
Ruben sanctiſſ. epiſc. Scopeli, in &c.
Siſinnius sanctiſſ. epiſc. Caralles, &c.
Petrus sanctiſſ. epiſc. Monembaſiæ, &c.
Gabriel sanctiſſ. epiſc. Aginæ, &c.
Leo sanctiſſ. epiſc. Porthmi, in &c.
Dardanius sanctiſſ. epiſc. nobron, &c.
Andronicus sanctiſſ. epiſc. Leontopoleos, &c.
Leo sanctiſſ. epiſc. Sebaſtæ, &c.
Niceras sanctiſſ. epiſc. Halicarnaſi, &c.
Leo sanctiſſ. epiſc. Corydalon, in &c.
Theodorus sanctiſſ. epiſc. * Cremon, &c. * Crenon
Conſtantinus sanctiſſ. epiſc. Adrianes, in eandem ſententiã pronunciauit.

Reliqui autem sanctiſſimi epiſcopi & venerabiles monachi exclamauerunt: Vniuerſa hæc quæ per gratiam Chriſti veri Dei noſtri, & diuinum Imperatorum imperatorum decretum congregata eſt ſynodus, propter relationem, quæ ab Adriano sanctiſſimo Papa veteris Romæ, ad Imperatores Chriſtianiſſimos noſtros miſſa eſt: & porrecta chartam, quæ nunc in definitionem rectæ ſententiæ lecta eſt, & ab vniuerſali & sanctiſſimo Patriarcha Tharaſio ad Orientales præſules miſſa fuit, item ob eas literas, quæ à sanctiſſimis præſulibus Orientis ad beatitudinem præſentis Patriarchæ deſtinatæ ſunt, quoniam ſimul omnes in nulla re diſſonant, ſed conueniunt, gaudio & lætitia plurimùm perfunditur, nosque timul omnes eas recipimus & ampleccimur, & veneramur das imagines cum ſummo honore adoramus. Septimam verò falſam ſynodum, quę contra illas eſt habita, ni mirùm ve- intelligo Conſtantinopolitanã illa falſò dicta.

omnibus

omnibus in locis subuertentur, diris deuouemus. Cæterum Deus custodiat Imperatores nostros bonos & sanctissimum Patriarcham.

Sententia vera & Catholica totius Synodi.

Tharasius sanctissimus Patriarcha dixit: Rivosa contentio inter nos, fedata est & obstaculum inimicitiæ sublatum est. Oriens enim & Occidens, Septentrio & Meridies sub iugum vnum inclinant, & vnam concordiam acceptant.

Sancta Synodus dixit: Gloria tibi Deus, qui nos vnos reddiderit.

Tharasius sanctissimus Patriarcha dixit: Gratiarum actio pacificatori Christo vero Deo nostro, cũ patre & sancto Spiritu in sæcula, Amen.

Sancta Synodus ita bene & feliciter precata est: Multi anni Imperatoribus. Constantino & Irenæ magnis regib. multi anni. Orthodoxis Imperatoribus multi anni. Custodes fidei Domine protegas, propugnatores Ecclesiæ Domine confirma. Nouũ Cõstantini & nouæ Helenæ æterna memoria. Pacificam vitam da illis Domine. Patriarchis multi sint anni, sacræ congregationi multi anni, Amen.

ACTIO QVARTA.

IN nomine Domini & dominatoris Iesu Christi, veri Dei nostri, imperantibus pijssimis & Christi amantiss. dominis, Constantino & Irene pia eius matre, anno 8. consulatus eius sub 6. Kalend. Octobris, indictione vndecima: conueniente sancta ac vniuersali Synodo, quæ per diuinam gratiam, & à Deo decretorum Imperatorum piam sanctionem in Nicea splendida metropoli prouinciæ Bithyniæ congregata est, videlicet Petro religioso pro oro presbytero Ecclesiæ sanctissimæ diui Petri Apostoli apud almam Romam: & Petro venerabili monacho & præside monasterij sancti Sabæ apud Romanos, vicem agentibus Apostolicæ sedis sanctissimi ac beatissimi Papæ veteris Romanæ Adriani: Tharasio beatissimo Archiepiscopo almæ vrbis Constantinopoleos nouæ Romæ: Ioanne item & Thoma religiosis presbyteris monachis, retinentib. locum Apostolicorum thronorum Orientis & dieceseos, stantibus his sanctæ sacros cancellos Apostolicæ sanctissimæ Ecclesiæ cognominatæ Sophiæ: præsentib. simul & audientibus illustrissimis iuxta & magnificentissimis senatoribus, nimirum Petrona glorioso exconsule patricio, & Theophylacto comite Imperialis obsequij, Ioanne regio ostiario & quæstore ærarij militaris, tota denique synodo iuxta ordinem in prima actione præscripturn: Præsentibus etiam religiosissimis archimandritis, præfidibus, & toto monachorum cœtu, propositis in medio sanctis & immaculatis Dei Euangelijs, Tharasius sanctissimus Patriarcha dixit: Iuxta actiones præteritas Spiritus Domini omnipotẽtis instruens, quantum fieri potuit, ad veritatem labia nostra, in procœmij gratiam præfati sumus. Et nunc quoque testamur Synodum sacram hanc gaudere, quòd ex Iectis literis clarum est & perspicuum, Orientis & Occidentis sacer dotes summos in vnam sententiam conuenisse. Iam verò propheticam sententiam inducere oportet: In altum montem ascende qui Euangelizas Sion. Præcia in fortitudine vocẽtuam, qui Euangelizas Hierusalem, prædicate, nec timete. Hanc propheticã admonitionem ô viri sacerdotes infigentes animo, annunciemus voce nostra, pacem Ecclesiæ Catholicæ, quæ est vera Sion, & ciuitas cœlestis Imperatoris Christi Dei nostri. Flet autem illud hac ratione, adducantur nobis in omnium auscultatione & conspectum sanctorum Patrum præstantiorum libri: è quibus haurientes, potum det vnusquisque nostrum ad ouile ist ud. Sic enim fiet, vt per omnem terram sonus noster exeat, & in fines orbis terrarum virtus verborum. Nec transferamus benè definita à patribus nostris, sed Apostolicè edocti, traditiones quas accepimus, seruemus.

Ipsis Kal. Octobr. Anastas.

Esa. 40.

Psal. 18.

Constantinus sanctissimus Episc. Constantiæ, quæ est in Cypro: dixit: Iuxta sanctissimi Patriarchæ vniuersalis allocutionem, consuetudines & libri sanctorum patrum adferantur, & cursum huic sanctæ Synodo legantur.

Leontius clarissimus à secretis, dixit: Sanctissimi & beatissimi Patriarchę vniuersalis Tharasij salutiferę & virili iussioni, necnon huius vniuersalis sanctæ Synodi approbationi acquiescentes, adducimus sanctissimos libros. Horum autem primus codex sacrorum Bibliorum est à Deo scriptorum & electorum, quem & primo loco nunc legemus. Omnes igitur attente & studiosè auscultemus, vt verborum virtutem cognoscamus, fructumque omnem inde decerpamus. Idem ille lic legit:

E LIBRO EXODI LIBRORVM ISRAEL.

Exod. 25.

Dixitque Dominus ad Mosen: Facies propiciatorium ex auro puro, duos cubitos cum dimidio in longitudine, & cubitum vnum cum dimidio in latitudine: facies etiam bina Cherubim aurea fculpta, impones autem ea vtrinq; super angulos propiciatorij. Fient autem Cherubim hoc modo: Vnus ponatur ex hac parte, & Cherubim altet ponatur ex illa parte propiciatorij. Vtrunq; latus propiciatorij tegant Cherubim, expandentes sursum alas, obumbrantes alijs suis propiciatorium. Respiciant autem sese aduersis vultibus ad propiciatorium versis. Et superpones propiciatorium sursum super arcam, & in arcam testimonia quæ dabo tibi, immittes. Illinc autem me cognosces. Loquar autem tibi de super ex propiciatorio in medio Cherubim, qui erunt super arcam testimonij, omnia quæcunque volo per te mandari filijs Israel.

E NVMERIS.

Num. 7.

Ipsa est dedicatio altaris, post lotionem manuum & vnctionem illius, vt ingrediatur Moses ad tabernaculum testimonij, & loquar illi: & audiuit vocem Domini loquentis ad se de altari, quod est super arcã testimonij, in medio duorum Cherubim, & loquebatur ad illum.

EX EZECHIELE PROPHETA.

Ezech. 41.

Et introduxit me in templum, vt meiteretur * Ailam sex cubitos latitudinis hinc, & sex cubitos latitudinis * Allam illinc. Et paulò post: Domus autem & quæ vicina erant, in gypsum fabrefacta ligno, fundamentum autem & à fundamento vsque ad fenestras eodem modo. Fenestræ autem triplicibus yluis caudebantur, vt darent prospectum. Et vsque ad domum interiorem & forinfecus, & omnem parietem in circuitu intrinfecus & forinfecus ad mẽsuram fculpti Cherubim & palmæ, & palma per medium Cherubim, duæque facies habebant Cherubim, faciem hominis iuxta palmam ex hac & illa parte, cælata autem erat domus in circuitu à fundamento vsque ad laquearia Cherubim.

EX EPISTOLA AD HEBRÆOS.

Hebr. 9.

Igitur habebat & quidem etiam prius tabernaculum iustificationes cultus, ac sanctum mundanum. Siquidem tabernaculum factum fuit, primum, in quo erant lucernæ, & mensa, & propositio panum, quam vocant sanctam. Post secundum autẽ velum erat tabernaculum, quod vocatur sanctum sanctorum, aureum habens thuribulum, & arcam testamenti, vndiq; circunrectam auro, In qua vrna aurea habens manna: & Virga Aaron quæ germinauerat, & tabulæ testamenti. Supra hanc autem Cherubim gloriæ obumbrantia propiciatorium.

Sanctissimus Patriarcha dixit: Animaduertamus viri sacerdotes, quia vetus scriptura diuina habuit symbola, & ex hac assumpsit nouã Cherubim gloriæ obumbrantia propiciatorium.

Sancta synodus dixit: Rectè Domine, ita est veritas.

Sanctissimus patriarcha dixit: Si vetus scriptura habuit Cherubim obumbrantia propiciatorium, & nos quoq; imagines Iesu Christi & sanctæ Deiparæ sanctorumque habebimus obumbrantes altaria.

Magnifici duces dixerunt: Verè Dei mandatum est.

Constantinus sanctiss. episcop. Constantiæ Cypri, dixit: Quemadmodum lectum est, Cherubim faciem habuit hominis: quanam ergo ratione quidam dicunt. Quis vidit faciem Cherubim? Atqui habetur etiam, quòd faciem cælatam habuerit.

Sanctissimus patriarcha dixit: Omnes sancti, quos Deus

dignos iudicauit videre Angelos, conspexerunt eos in forma hominis, quemadmodum multis locis in scriptura legitur. Quamobrē & de Cherubim Mosi dans oraculum Deus, iussit vt omnia faceret secūdūm formam & typum quem ostendit illi in monte. Hinc est quamobrem famulus Dei Moses, quales figuras vidisset, eiusdem modi etiam faceret, inter quæ & Cherubim.

Exod. 25.

Exod 20.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro, dixit: Cùm autem populus ad idololatriam conuertebatur, tunc ad Mosen Dominus dicebat: Non facies tibi similitudinem aliquam, ne populus culturam illi vindicet.

Gen. 28.

Ioannes sanctissimus presbyter vikem agens Apostolicarum sedium Orientis, dixit: Clarius est his, quòd & Iacob columnam erexit Deo, vnde & benedixit illum, promittens illi ne ꝑdicenda dona: sed & alibi & forma hominis cum eo luctatus est, vocauitq; illum Israel, quod interpretatur, mens videns Deum. Ipse enim inquit: Vidi Dominum faciem ad faciem, & seruata est anima mea. Ecce autem non solùm intellectuales virtutes illi visæ sunt, sed ipse inuisibilis natura DEVS & incorporeus, vt hoc in nostra speculatione ostensum est.

Gen. 32.

Demetrius religiosus diaconus, & armamentarius sanctæ Ecclesiæ magnæ Constantinopolcos, legit:

Chrysost.

SANCTI PATRIS NOSTRI IOANNIS Chrysostomi, ex Encomio in Meletium.

Meletius in Græcis ab exercitio dictus.

Cùm vndiq; per sacrum hunc gregem oculos circumferens, totam vrbem hic ꝓsentem videam, non habeo quòd de beato hoc dicam. Et paulo post: Religionis autem doctrina erat quod fiebat. Continuè enim cogentes, vt appellationis suæ memor esset, irrationabilis affectionis cogitatiōis expulsionem nomen sum habebat: atq; in hoc adeo incumbebat, vt passim in triuijs, in foro, in agris, in compitis nominis pro prietati fatisfaceret: neq; enim ad nomen hoc duntaxat affectus erat, sed & ad corporis typum. Quod autem in nomine faciebat, hoc & in imagine effectum est. Siquidem in annulis, in poculis, in phialis, in thalamis parietibus, & vbique sanctam illam imaginem multi pinxerunt, vt non tantùm sanctam illam appellationem audirent, sed & vbique corporis formam inspicientes, duplicem haberent peregrinationis consolationem.

Petrus sanctissimus Episcopus Nicomediæ, dixit: Siquidem Dimus Ioannes Chrysostomus de imaginibus ciuscemodi præcdicat, quis est qui contra illas amplius nutire audeat?

Basilius sanctiss. episc. Ancyræ, dixit: Recepit eas verè, & tāto desiderio erga illum affectū fuere viri pietatis studiosi, vt omnibus in locis S. Meletij imaginem figurarent: vnde & beatus Pater magnificè eos laudat.

Sanctissimus Patriarcha dixit: Et nos ex sanctis patribus nostris accepta institructione, confitemur imagines sanctas & venerandas.

Theodosius venerabilis præsens S. Andreæ apud Nesium, libellum ciusdem beati patris Ioannis Chrysost. attulit, quem in manibus acceptum Antonius monachus legit. Beata: Recordationis patris nostri Ioannis Chrysostomi oratio: Quòd veteris & noui testamenti vnus sit legislator, & in vestimentum pontificis, cuius initium. Euangelium regni Christi prophetæ quidem annunciant. Et paulò post: I go & ex cera futilem picturam pietate plenam amaui. Vidi enim angelum in imagine Barbarorum nubes propulsantem, vidi Barbarorum cohortes conculcatas, & Dauidem vere dicentem: DOMINE, in ciuitate tua imaginem eorum ad nihilum redige.

Ex Ioanne Chrys. aliud testimonium.

Psal. 72.

Sanctissimus patriarcha dixit: Qui auro habuit os & sermonem magis lucidū, aufus fuit dicere, Ego & fusilem ex cera picturam amaui, quid ergo dicemus de illis, qui eam execrantur?

Basilius sanctiss. episc. Anciræ, dixit: Cùm is dicat, Ego amaui, quis audebit reclamare?

Ioannes venerabilis monachus presbyter & locum tenens Orientalium dixerat, dixit: Quis autem est iste angelus, nisi de quo scriptum est. Quia Angelus Domini cērum octoginta quinque millia Assyriorum in vna nocte percussit, qui pro Hierusalem cōfiramerati fuerant?

1. Reg. lib. Esa 37.

Nicephorus sanctissimus episcopus Dyrrachij, dixit: Sed Deus nobis sit propicius in his, quæ perpetrauimus cōtra sanctas imagines.

Gregorius diac. & notarius legit: Ex Oratione B. Gregorij Nysseni, dictain Constantinopoli de Deitate Filij & Spiritus, & in Abraham, cuius initium: Quemadmodum afficiuntur erga florida prata. Et paulò ꝓfū: Vidi sa pius inscriptionis imaginē, & sine lacry mis tranſire non potui, cum tam efficaciter pictura ob oculos ponere historiam. Procumbit enim ante aram Isaac genibus innixus, circumductas ferens in tergo manus. Ille verò à tergo puer, innixus pedum coruscationi, finistri comam pueri apprehēdit ad fe trahens: declinat aūt faciem ad puerum, miserabiliter intuens, dextram autem gladio obarmatam gestat, quam etiam ad sedem dirigit, iamque gladij acies ipsum corpus propemodum attingit, cum illum diuina vox à facto detinet.

Gregorius Nyssenus.

Gen. 22.

Clarissimi duces dixerunt: Mirū est, patrem ita miratum fuisse picturam, vt fleret.

Basilius sanctiss. episco. Ancyræ, dixit: Frequenter beatus Pater historiam legit, & obiter: postquā autem eam pictura expressam vidit, fleuit.

Ioannes venerabilis monachus, locum tenens diœcesis Orientalis, dixit: Si tanto doctori historia inspecta ꝓcrit vitilitatem & lachrymas, quanto magis rudibus & idiotis vtilitatem & commoditatem adferet?

Sacra fy nodus dixit: Varijs in locis historiam Abrahæ vidimus, vt pater inquit.

Theodorus sanctissimus Episcopus Catanes, dixit: Si beatus Gregorius vigilantissimus ad diuina oracula, inspecta Abrahæ historia fleuit: quanto magis ecconomia Domini nostri IESV CHRISTI veri Deinostri, à nobis inspecta, ad lachrymas & vtilitatem contemplantes nos adhortabitur?

Sanctissimus Patriarcha dixit. Nonne & nos lachrymas fudcrimus, si Dominum & nos videremus cruci affixum?

Sancta Synodus dixit: Mirisce in ea altitudo humilitatis, quapro nobis homo factus est, inspice tur.

Stephanus venerabilis notarius & diaconus & referendarius, legit: S. Cyrilli Episcopi Alexandrini epistola ad Acacij episcopum S. Cyzhopoleos, de malorum depulsore, cuius initium: Litteris, quæ à tua sanctit. te missæ fuerant ducum, lcti is valde gauisus sum. Et post multa: Dicimus igitur quòd vmbra & figura lexerat, inmò veluti quædam pictura, ad contemplationem videntium ipsa opera posita. Vmbræ autem artificij in tabulis, pingentiū prinę characteres existunt: quibus si superinducti fuerint colores, tunc sanè pulchritudo picturæ apparebit. Et post alia: Scriptum autem est in libro de mundi creatione: Et factum est post verba ista, tentauit Deus Abraham, & dixit ad eum: Abraham, Abraham. At ille respōdit: Adsum. Ait illi: Tolle filium tuum vnigenitum, quem diligis, Isaac, & vade in terram excelsam, atque ibi offeres eum in holocaustum super vnum montium, quem monstrauero tibi. Igitur Abraham de nocte consurgens, strauit asinum suum, ducens secum duos minis tros, & Isaac filium suum: cumque coneididisset ligna in holocaustum, abijt ad locum quem præceperat ei Deus. Die autem tertio eleuatis oculis, vidit locum procul, dixitq; ad pueros suos: Sedete hic cum asino, ego aūt & puer illuc vsq; properantes, postquam adorauerimus, reuertemur ad vos. Tulit quoque ligna holocausti, & imposuit super Isaac filium suum: Ipse vero portabat in manibus ignem & gladiū, & profecti sunt ambo simul. Et paulò post: Et ædificauit Abraham altare, & desuper posuit ligna: cumq; colligasset pedes Isaac filij sui, posuit eum in altare super struē lignorum, extenditq; que manum & arripuit gladium, vt immolaret filium suum: Num igitur quispiam nostrum cupit cognoscere, quomodo totam hanc de Abraham historiam in tabula depinxerit? nū in vna omnia iam dicta, an per partes, & in diuersis multimode constituta? dico aūt nunc intendentem asino assumpto simul & puero, minis tris autem subsequentibus, nunc verò vbi alinum cū famulis iubet manere, onerat; lignis ipsum Isaac, assumendo gladium & ignem. Rursus in

Cyrillus Alexandinus.

Gen. 22.

alio

alio loco, fed tamen in ſpecie altera. Adoleſcentem enim in lignis ligando, armabat ipſe dextram gladio, vt peruersa imitatione. Non autem erat alius atque alius Abraham. Diuerſis enim in locis pictura ſæpè viſa, vbiſq; pictoris artificio eandē repreſentabat facti rationem. Non enim conueniebat, cū tam multis darctur cōſpiciendum artificium, in aliquo dictorum vacillare.

Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Conſtantiæ, quę eſt in Cypro, dixit: En & B. Cyrillus conſona cum D. Gregorio Nyſſeni dixit.

Gregor. Nazianz.

Coſmas notarius & cubicularius legit: Ex Carmine ſancti Gregorij Theologi, & ex Sermone de virtute cuius initium: Δὶὸ τὸ πάντων ἄνεσι κρεῖττον κακόν. Hoc eſt, Deum cunctorum authorem primo inuoco.

ET PAVLO POST:

Οὐδ' ἀναλγὲς ἔμοιγε σιγήσεται,
Καὶ γὰρ πεζεύσει τῶν ἀγαν λαλαβρύνων.
Ην μὲν τὸ σωφρόνως ἔτι ☩-σὺν ἐν σωφροσι.
Καὶ σιγᾷ φαίνεται δίκαιος ὑδόντων ἔπαρτης.
Επειδὴ ἔρωτι τῷ καλῷ κατηχθὴν,
Σύμβολόν τινα ἐνῶσιν ἐξαι ἐχειδὲ ὑπτὸν πνεῦ,
Εἰ τ' ὦν σοφὸν πνεῦ. ὑπτ ἀν τιν, ἀδρόνως
πεῖσιν ὡφῆν τ' πείθων ἀνώπτε☩-,
ὡσ' ἐν πήγων τῶν ἐλεινὸν ξεμεσαται.
Επειρὸ ἐισκαλέσιτω τὶς ἀκρατὴς νί☩-,
ἢ ὡς πυλῶν☩-ἦλθε φασὶ Φληδόν.
Τῆς δ' ἔπαρκιάσατων πολλῶν ἐκείνη,
Ταύτῃ ἰδᾶσα, κ' δὴ ἦν εἰβασμα,
Απλῆν ἰυδὲς κ' ἥλαε ἢπιμβῶ.
Ως ζῶντ' ἔπιμα χωλῆσα τὴν μεγαμιβύον.

Hoc eſt:

Nec Polemon mihi tacebitur,
Res mira hæc multorum verbis claruit:
Hic prius erat vtique non ſobrius,
Turpiſque valde voluptatum ſeruus.
Sed poſtquam amore honeſto ſe occupauit,
Conſiliarium nactus non nouiſtis quemnam.
An prudentem aliquem, an ſeip ſum, conſeſtim
Vſque adeò affectionibus viſus eſt ſuperior,
Vt quoddam ponere cogat illius factorum virum.
Scorum intemperans aliquis ad ſe vocārat iuuenis,
Illa verò vbi propè limen peruenisſet,
De quo in imagine Polemon proſpiciebat,
Inſpecta illa, (erat autem veneranda)
Spectaculo victa, mox receſſit,
Vt viuum reuerita pictum.

Polemon hic philoſophus fuit, de quo Laertius copioſè.

Baſilius ſanctiſſimus epiſcopus Ancyræ, dixit: Beat. Gregorius pater diuinus, mirandam exiſtimauit Polemonis effigiem.

Sanctiſſimus Patriarcha dixit: Etenim contingit ea ex re orta eſt, niſi enim Polemonis imaginem ſcortum vidiſſet, ab improbitate non deſtitiſſet.

Nicephorus ſanctiſſ. epiſc. Dyrrachij, dixit: Mirifica illa imago, & digna contemplatione, quia mulierculam à delicto turpitudinis vindicauit.

Antipatri Boſtrorū epiſcopi.

Georgius diaconus & notarius ſacri patriarchatus, legit: Ex Oratione de muliere ſanguinis fluore laborante, Antipatri epiſcopi Boſtrorum, cuius initium: Quòd Iudæorum vocationem primam docuit ſcriptura. Et paulò poſt: Hæc ſalutares ſimbrias attingens, regem naturæ veluti retinēs Dominum allocuta eſt, vehementiamq́ue paſſionis illi exponens, poſtquam gratiam nacta fuiſſet, ſtatuam Chriſto erexit. Cùm autem ſubſtantiam in medicos omnem erogaſſet, quicquid habebat reliqui, Chriſto applicuit.

Sanctiſſimus Patriarcha dixit: Quemadmodum columnarum depictor imaginem Chriſto adſignat, eodem modo & hæmorrhoiſſa ſtatuam.

Baſilius ſanctiſſ. epiſc. Ancyræ, dixit: Dominus non prohibet imagines, immò recepit quoque eas.

Thomas venerabilis monachus monaſterij, Lacus anſeris, dixit: Librum B. Aſterij epiſcopi adſero, & ſacræ huic ſynodo, ſi iubet, legendum trado.

Sancta Synodus dixit: Legatur.

Conſtantinus venerabilis diaconus & notarius legit.

BEATI ASTERII EPISCOPI * AMASCÆ, ecphraſis in Euphemiam martyrem.

Aſterius.

NVPER ô viri, Demoſthenem habebam in manu vehementem illum oratorem. Erat autem locus ille, in quo Æſchynem crebris enthymematibus acerbè vexat: inhæſi autem orationi, & ſententiarum denſitate feſſus, animi remittendi cauſa obambulabam, quo animus aliquantulum refocillatus, redderetur quietior. Egreſſus autē ædibus, poſtquam in foro cum familiaribus aliquot aliquandiu ambulaſſem, illinc me in Dei templum orandi pro tempore cauſa recipio. Huc autem cùm veniſſem, ambulabam in vna porticibus, in qua picturam quandam contemplatus ſum, quæ me ſuſpenſum tenuit. Dixiſſes Euphanoris fuiſſe artificium, aut alicuius eorum qui picturæ plurimum dignitatis conciliarunt, non aliter pingētes tabulas, ac ſi vitas formas traderent. Adeſdum autem, ſi voles, modoque otium ſit: picturam tibi exponere cupio. Non enim nos muſarum filij, pictoribus colores peiores habemus. Mulier quædam ſancta, virgo ſyncera. Deo caſtitatem ſuam dedicauit. Euphemiam ipſam vocant. Cùm autem tyrannus aliquando pios homines ad mortem cogeret, ipſa mortis periculum alacriter ſubire cupit. Clues autem & ſacrificij ſodales, propter quod mortua eſt, veluti virilem & facram admirantes virginem, capſam exponentes, laudibus illam efferunt, feſtumque annuum cum ſumma & totius populi ſolennitate celebrant. Æditui autem diuina myſteria populo oſtendunt, & oratione memoriam illius celebrāt, & quo modo certamen fortitudinis ſubierit, aduenientes docent. Pictor autē & ipſe pietatis ſtudioſus, vniuerſim hiſtoriam, quo potuit artificio, prope capſam in ſindone effigiēs, ſacrum hoc ſpectaculum ibi dedicauit. Habet autem artificium picturæ hoc modo: Iudex in alta ſella, acerbè & torvè virginem adſpiciens, (irafcitur enim & inanimata materia, ſi quando pictura volueritcollocatus eſt. Adſtant autem latrones regni & cohors militum. Adſunt & commentarienſes, tabulas & ſtylos geſtantes manibus, quorum alter abducta à cera manu, ſerio admodum virginem adſpicit, faciem ad illam inclinans quaſi ſuaſuberet vt alius loquatur, ne aufcultatione impeditus vitioſè ſcribat, falſáve aut dubia. Adſtat autem virgo pulla veſte & pallio, vt pictor putauit, philoſophiam profeſſa: vt autem ego arbitror, anima virtutibus ornata præditam, facies illius vrbana. Duunt autem eam ad iudicem duo milites, hic quidem à fronte illam trahens, ille autem à tergo eam protrudens. Virginis autē habitus, pudore & conſtantia mixtus eſt. Oculos enim in terram, veluti virorum conſpectum fugadefa da, deſpit. Stat autem intrepida, certaminis amaritudinem nihil exhorrefcens. Vt ego tandem pictores etiam laudare cogar, quos Colchicæ illius mulieris facinus pinxiſſe video. Hæc enim adactura in viſcera filiorum ferrum, commiſeratione & ira vtrum habet temperatum, ſiquidem altero oculorum iram exprimit, altero autem materis naturam, horrentem ad tale facinus, & parcere cupientem liberis, indicat. Nunc autem in hanc picturam miraculum iſtius operis transtuli. Multum verò pictorem iſtum admiror, quòd longè magis coloribus mores expreſſerit, affectiones pudoris & virilitatis, quæ tamen inuicēm pugnant, affabrè commiſcens. Progrediente verò hac imitatione, populares * quidem in tuniculis nudi ipſum rem iam aggrediuntur. Hic enim arrepto capite virginis, & in tergum reflectens, alter iad pœnam virginis ora exhibet. Adſtans ergo ille, dentes virginis excutit. Malleus autem & terrebra, tormenti ſunt inſtrumenta. Sed lachrymas fundo. Nam & mihi hæc paſſio vocem aufert, vr amplius loqui nequeam. Nam tam exactè ſanguinis guttas pictor defluentes depinxerat, vt iuraueris à labijs profluere. Virgo autem iterū carcerem petens, in pulla veſte ſola ſeder, manuſq; ad cœlum extendens, Deum malorum depulſorem alloquitur. Fundente autem hac orationem, apparet ſupra caput illius ſignum, quod ſcilicet Chriſtianorū confeſ-

Aſterius crucis ſymbolum à Chriſto.

nis adorari dicit.

tudine adoratur, & passim inscribitur: erat autē (vt arbitror) symbolum prænæ, quam illa erat subitura. Deinde quoque pictor alias ignem vehementem, rutilante colore, hinc indè accenderat, etiam flammam faciens corpoream. Constituit autem eam mediam, manibus quidem ad cœlum elatis, nullos dolores horrentem: sed potiùs vultu læto gaudentem, quòd ad incorpoream & beatam vitam sit transmigratura. Hucusque pictor manum tabulæ, ego verò verba adhibui.* Tempus verò est, vt & tu, modò velis, picturam absoluas.

Clarissimi duces dixerunt: Pia ergò est pictoris ars, neque (vt aliqui) eam conuicijs prosequuntur. Quinetiam & ipse pater pictorem, veluti pie agentem, statuit.

Constantinus sanctissimus Episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro, dixit: Inmò & sacram tabulam illam vocat, Theopus autem imaginem venerandam, Chrysostomus sanctā: qui verò nunc lectus est, sacram appellat: quis poterit autem ampliùs his contradicere?

Theodorus sanctissimus Episcopus Myron, dixit: Sanctorum patrum doctrinas omnes audientes, animo compuncti sumus, & ob delictā ploramus. Deo tamen gratias agimus, quòd sanctā patrum institutione, in cognitionem veritatis redierimus.

Theodosius sanctiss. episcopus * Amorij, dixit: Ter sacri & Deum colentes domini, nos cum tota hac synodo sanctā, vbi sanctorum patrum de venerandis imaginibus audissemus sententiam, credimus, confitemur, & imagines venerandas, etiam sanctas appellamus: qui verò aliter sentiunt, anathema.

Sancta synodus dixit: Anathema.

Nicephorus sanctissimus episcopus Dyrrhachij, dixit: Semper artificiosus pictor per artem res ipsas exhibet, quem admodum etiam qui martyris Euphemiæ imaginem delineauit, quamobrem & in his doctor pingendi artem laudat.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro, dixit: Recte dictum fuit, Laudabam priùs, quæ de Colchide mulier picta fuerunt, donec ad imaginem martyris trantij.

Sancta synodus dixit: Et hæc videns, compunctus est.

Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ, dixit: Lectus pater, ciuilem affectionibus fuit obnoxius, quibus etiam sanctissimus Gregorius. Anibo enim per imagines ad lachrymas acti sunt.

Tharasius sanctiss. Patriarcha dixit: Adhortatur pater & facultatem dat in fine, vt qui velint martyrum certamina depingere, faciant. Dicit enim: Tempus est, vt & tu, modò velis, picturam absoluas.

Ioannes religiosiss. presbyter, locum tenens Apostolicorum thronorum, dixit: Ergò maior est imago, quàm oratio. Atque hoc prouidentia Dei contigit, propter idiotas homines.

Constantinus sanctiss. episc. Constantiæ, quæ est in Cypro, dixit: In sanctis istis viris talem compunctionem sacræ imaginis excitarunt, quanto magis igitur in nobis?

Theodorus sanctiss. episcopus Myrōn, dixit: Cùm eiusmodi patres nostri dicant, non habemus, quod dicendum nobis ampliùs videtur.

Reuerendus presbyter locum tenens orientalium diœcesium, dixit: Pictores haudquāquam aduersantur scripturis. Nam quod scriptura dicit, hoc illi repræsentant, vt adeò confirmatores videantur scriptorum.

Theodosius * Amorij episcopus dixit: Diuinus Apostolus sic docet: Quæcunque præscripta sunt, in nostram doctrinam sunt præscripta. Ipsæ igitur sacræ imagines & picturæ, tum musiciis operibus, tum colorum materia delineatæ, in nostram doctrinam, zelum & typum erigitur, & pictæ sunt, vt & nos illis conformes, idem certamen apud Deum exhibeamus, quo & nos eo statu & parte constituat, quo illi fuerūt, & cohæredes regni sui cœlestis faciat. Rom. 15.

Theodorus sanctiss. episc. Catanes, dixit: Beatus doctor & Dei studiosus Asterius, velut astrum lucidum, omnium nostrum mentes illuminauit, vt iam non præter æquum & rectum Catholica & sancta Ecclesia venerādas imagines fuscepisse videatur, fed commodè & tempestiuè sanctorū patrum consilijs acquieuisse.

Gregorius venerabilis diaconus sanctæ magnæ Ecclesiæ, legit.

EX ANASTASII PERSAE SANCTI martyris vita, martyrioq;, cuius initium, Congeneres filius & verbum Dei, per quod cuncta creata sunt, cùm existant.

Ex vita S. Anastasij Persæ & martyrio eius.

CVM verò redundaret in eo defiderium quo illuminaretur, sæpè virum prænominatum precatus est, vt sacri sontis lauacro tingeretur. Is verò Persarum metuens vim, ne per hoc in periculum incideret, rem diutiùs protraxit: adijt autem simul cum eo Ecclesias precūm fundendarum gratia, cùm verò illic sanctorum martyrum historias depictas cōspiceret, interrogauit, ecquid ista sibi vellent? audiens autem ab eo, quænam essent à sanctis miracula delignata, quotque intolerabiles cruciatus à tyrannis perfuliffent, quantaq; constantia firmati, abduraiuissent, miratus est plurimùm, etiam ad ftuporem vsque. Postquām autem aliquandiù apud religiosum illum virum hæsisset, subijt illi in mentem, quòd Hierosolyma peteret, atque illic sacri baptismatis rore lauaretur.

Theodorus religiosissimus episcopus Myrorum, dixit: Venerabilium imaginum traditio, vt videtur, necessaria est & legitima.

Euthymius venerabilis diaconus monachus & notarius Dei colentiss. epis. Gotthix.*

locus mutilus.

EX MIRACVLIS S. MARTYRIS Anastasij, cuius I. libri initium: Miraculorum narrationem contexere institui. Et paulo post legit.

Ex mart. ne S. Anastasij libello de miraculis eiusdem.

AGedùm igitur & in Cæsarea Palæstinæ regionis, miri-ficā sanctō viro delignata recenſeamus. Cùm sanctæ ciuitati reliquiæ sacræ appropinquassent, omnibus res ea fuit declarata & significata. Itaque latitia magna per tot omnes, surgentes fubitò, lignaque sacra pulsantes inuicem, obuiam sancti funt in venerandā virginis Deiparæ æde, quæ appellatur Noua. Illinc cum cruce & supplicatione egressi, læti & gaudentes, cùm gratiarum actione sacris reliquijs occurrerunt. Et restorescentes, immò veluti nouo igniculo iterum excitati, magnam ex infidelitate fua & mortificatione pietatis refocillationem acceperunt. Accedentibus autem illis, & salutantibus sepulcrum martyris, illicque sacris reliquijs munus in memoriam sancti offerentibus, mulier quæpiam ex primarijs ciuitatis fœminis, cui nomen Areste, verùm à virtute, quam Græci ἀρετὴν vocant, longè alieniſſima, ad infidelitatem conuersa, dixit: Ego reliquias è Perside venientes nunquam venerabor. O miseram & desperatam fœminam. Non audiuit hęc misera sacri Dauidis vocem, increpantis eos qui impudenti & inuerecundo ore quidquis effatur. Ceſſare, inquit, facias linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur dolum. Quid igitur gloriscans eos, quos gloriscat, Deus in hanc delignauit, deinceps me referente audietis. Cùm sacræ reliquiæ in vrbem adlatæ fuiſſent, communi sententia ciues, martyri Oratorium prope Tetraphylum (locus est is in medio ciuitatis) construere decreuerunt. Quin etiam illius imaginem illic construeruntIam cùm esset extructum oratorium, sanctus martyr in habitu monachi per somnum cuidam nāscra adstitit, illique ait: E lumbis ægrotas, ipsa autem respondens. Non, inquit, domine, neq; enim quicquam mali sentio. Postquam hoc dixisset, expergefacta, subitò dolores in fe ruere sensit, cœpitque clamare & gemere. Atque adeò grauiter affecta fuit, vt ne quidem ocij satis habuerit, quo exputare quiuisset, quanam illius tam subiti & vehementis doloris causa, quiue autor esse posset. Sic autem quatuor integris diebus in cruciatibus subsistit. Quinto autem die sub crepusculum vidit sibi sanctum illum astantem, atque ad eam dicentem: Defende ad Tetraphylum, sanctique Anastasij intercessionem apud Deū posce, quo sana fias. Ipsa igitur cùm surrexisset ex grabbato, in memoriamque blasphema illa & impia verba, quæ contra caput suum dixerat, redirent, conuocatis libris fuis, ad eos dixit: Tollite me, tollite me, inquetemplum D. Anastasij

Miraculū in eo, quòd sanctorū reliquiæ defe exerat.

conce-

concedamus: si quidem iam docta sima mco cum periculo, reliquias ex Persida venientes, adorādas venerandasque? & quæ Deus sacrauit, ea non esse communia appellanda. Impositam itaque eam ferculo baiulārunt: cùm autem appropinquarent ipsi loco, ipsa eminentiùs cōspicata sanctā imaginem, cum lachrymis cœpit exclamare: Hic est qui in somnis verè à me visus, instruxit me de malis quæ me habent. Deinde se ipsa in solum prosternens, sanctumque orationibus flebilibus martyrem placans, sana firmaque surrexit. Et quæ pauloantè alienis pedibus incedebat, extemplo quæ patiebatur: nunc suis utitans, domum vnà cum reliquis, Deum glorificans, martyremq; magnificans, perrexit.

Petrus & Petrus religiosissimi presbyteri, vicarij Adriani papæ veteris Romæ, dixerūt. Ipsa illa imago in præsentem diem Romæ est in monasterio, cum preciosa capite.

Ioannes episc. Taurominæ, dixit: Recitè dixerunt venerabiles vicarij. Nam & in Sicilia muliercula cum dæmonio vexaretur, Romam profecta, ad imaginem sanctissimam suprà dictam sanata est.

Ioannes colentissimus monachus, vicarius Orientalium sedium, dixit: Ex præditis satis clarum existit, sanctorum imagines etiam miraculis claresceré, & medelas facere.

Petrus sanctissimus episcopus Nicomediæ, dixit: Adsero dixi Athanasij in hanc sacram synodum librum, quem (si iubetis) legemus.

Sacra synodus ait: Legatur.

Stephanus itaque notarius & diaconus legit.

SERMO B. PATRIS NOSTRI ATHANASII, de imagine Domini veri Dei nostri Iesu Christi, de miraculo in Beryto ciuitate prodito.

LEVATE oculos intellectus vestri, nouum hoc spectaculum contemplamini, insicite in Dei immensum hoc miraculum, date illi gloriam, illius inexplicabilem ergà homines amorem, illiusq; dispensationis magnitudinem considerate, lachrymas cum lætitia fundite. Apud Deum nihil nouū, Deus enim existens cuncta potest. Quod autem in diebus nostris & nostri causa factum est, corda omnia quæcunque audient, in stuporem ducet. Stupuit cælum propter talia audita. Abyssus conturbata nimis est. Sol, Luna & reliqua sidera obtenebrata sunt ob tale facinus. Rursùs autem lætata sunt ob id, quod circa se Deus dispensauit. Cunctæ cœlorum virtutes audite, & stupescite in eo quod factum est in diebus nostris. Intelligentes intelligite, inclinate aures vestras, vt ex corde audiatis.

Vulgata editio multa de imagine Christi Nicodemo facta, admixta habet, quæ apud Anastasiū desiderantur. Vide Notas infra.

Beryti ciuitas est in finibus Tyri & Sidonis sita, vectigalis autem Antiochensibus. In hac ciuitate cum Iudæorum natio frequens esset, contigit, vt propè synagogam, quam illic amplam habent, quidam è Christianorum numero domicilium à quodam conductum habiteret. Hic ex aduerso lecturi, imaginem Iesu Christi Domini nostri fixerat, erat hæc sanè veneranda, quòd integram Christi Domini proportionem exprimeret. Contigit autem non ita diu post id temporis, Christiano manfionem aliquanto ampliorem quærere: neq; id omninò fortuitò factum est, sed ex diuina dispensatione, quæ omnes cupit in agnitionem veritatis venire, & saluos fieri, exhibens miracula his qui illum colunt, & piè in illum credunt: verùm in redargutionem diffidentium, confirmationem autem & stabilimentum credentibus. Quærebat itaque, vt dicere cœperam, Christianus ædes maiores, quas cum inalio ciuitatis loco inueniret, è domo quam prope synagogam habuit, in alteram migrauit. Cumque res suas omnes in eam transtulisset, imaginem tamen illam Domini illic fortè reliquit, obliuione quidem illud, sed tamen diuina dispensatione. Iudæus autem commoditate loci captus, ædiculam illam conduxit, nondum animaduertens eiusce modi imaginem illic affixam: suaque illuc transferens, aliquandiu illic habitauit. Quodam autem die cùm hic gentilium suorum quosdam in prandium inuitâsset, contigit, vt quidam conuiuarum fublatis oculis, imaginem Christi Domini nostri inspiceret: mox que conuersus ad cōuiuatorem, Tu (inquit, Iudæus cùm sis, qua fronte tandem audes huiusce modi imaginem domi tuæ habere? Non dicam hic, quor plaustra conuiciorū & maledicta in Dominum Saluatorem effuderit. [Cōuiuator autem ipsum purgare studens, affirmabat etiam sanctè, se huiusce modi imaginem hactenus non vidisse: atq; ita quinitatus erat, tacuit.] Postquàm autem fuisset egressus, ad principes sacerdotum hominem detulit, quòd imaginem Saluatoris in ædibus conseruaret, Nazarænum que non circisset. Illi verò audita re, interrogauerunt, num id posset approbare: clamante illo, se posse confirmare quæ diceret, omnes congregati & furore perciti, illo quidem die nihil egerunt, sed manè facto, congregati summi sacerdotes & seniores, cum ingenti hominum eiusdem nationis turba, assumpto simul delatore ludęo, ad ædes illas, inequibus imago Domini nostri habebatur, ire pergunt. Cùm autem ad eum locū venissent seniores & principes sacerdotum cum ipso simul delatore, irruunt in domū, & consestim imaginem Saluatoris Domini nostri contemplati, furore pleni, Iudæum quidem extra synagogam ejiciūt, imaginem verò detrahunt, dicentes: Quemadmodū patres nostri illuserunt illi, ita & nos faciamus. Tunc omnes cœperunt expuere in faciem sanctæ imaginis Christi, colaphisque hinc illinc faciem cædentes dicebant: Quæcunque delignarunt patres nostri in illum, ea & nos quoque faciamus in illius imaginem. Deinde inquiunt: Audiuimus quòd illuserunt ei patres nostri, faciamus idem hoc & nos quoque. Mox talia conuicia euomuerunt in Iesu Christi imaginem, quæ nemo sanæ mentis excogitare posset. Addunt deinde: Audiuimus, patres nostros pedes manusque illius clauis fixisse: quid obest, quo minùs & nos idem tentemus? confestim autem imaginis Domini pedes manusque clauis ferreis sorauerunt. Deinde insano ore clamant, Audiuimus quod & aceto & fel e imbuta spongia illum potauerunt: faciamus & nos similiter, acceptaque spongia aceto plena, ad os imaginis appliceurunt. Rursùs aiunt: Norum nobis est, quòd & calamo caput illius patres nostri percusserint. Fiat idipsum etiam à nobispariter. Sumpto igitur calamo, capnt Domini cædere cœperunt. Tandem, aiunt, clarum nobis est, quòd lancea latusillius pupugerunt, nihil à nobis omittatur. Addamus & hoc ipsum. itaque lanceam cuidam porrigentes, iusserunt, vt latus imaginis Dominicæ transfigeret. Ex eo autem confestim sanguinis & aquæ rivuli emanare cœperunt. Christe, gloria tibi. Incomprehensibilis Domine, gloria tibi. Quis tibi similis Domine? Quis alius præter te, Deus faciens horrenda signa & terribilia, & cōstupescenda in cœlo & in terra? O admirabilis mediator Dei & hominum, & homousion, mundi redemptor ac saluator, totius bonitatis & pietatis fons & origo. [O quantus es Domine Iesu in humilitate, qui cùm esses Deus, mortiicinium nostræ carnis fuscipiendo, homo fieri dignatus es pro salute generis humani, quem impij & crudeles paulò minus ab angelis minoratum cernentes, horribili morte plectere non erubuerunt. O quàm magnus es noster Saluator in patientia, qui in tempore tuæ traditionis, tuo proditori à te venienti osculum præbere non renuisti, & seruo Malcho Apostoli gladio abscissam auriculam redintegrasti, quando ad passionis victimam veluti ouis manfuetus deducebaris. O quantus es in misericordia CHRISTE, spes vnica mundi, qui cùm in cruce teipsum hostiam Deo Patri exhibuisses sanctam & immaculatam, pro tuis crucifixoribus veniam postulasti, dicendo ad patrem: Pater, ignoscefilijs, quia nesciunt quid faciunt. Tunc quidem pro nostra salute incarnatus, in eadem carne, quam ex virgine sancta & immaculata assumpseras, nortem pertulisti crudelem. Et qui erasin substantia cum patre sanctoque spiritu, vnus & impassibilis existens & inuisibilis, condoluisti humanam perire naturam. Et ideò in hanc lachry marum vallem descendens, pro nostris errasibus & piaculis formam seruilem suscepisti, in qua te permisisti ab iniquis teneri, flagellari, ad vltimum verò crucifigi.] Nunc autem in sancta imagine tua crucifigeris Domine iterum, ad confusionem impiorum omnium infidelium, & ad corroborationem omnium in te credentium. Et ideò tibi omnipotenti Deo vnà cum patre & spiritu que sancto gloria sit per cuncta seculorum secula, decus & fortitudo, virtus atque victoria. Amen.

Hæc desunt apud Anastas.

Matt. 26.

Luc. 23.

Ioan. 19. 20.

Mar. 15.

Matt. 27.

Ioan. 19.

Doxologia.

Hæc apud Anastasiū, magna ex parte desiderantur.

Luc. 22.

Luc. 23.

Audite omnes Ecclesiæ filij cætera quæ postmodùm facta

Redit ad historiam

1. Tim. 2.

sunt. Ipsius enim mysterij disputatio. Postquàm enim (vt superiùs dictum est) latus sanctæ imaginis illius apertum est, continuò exiuit sanguis & aqua. Dixerunt autem principes sacerdotum: [Auferatur vas ad locum vulneris, & videamus exitum rei. Quibus ibi denudatum hydriam, & ad locum vulneris, vnde sanguis & aqua decurrebant, statuerunt. Quæ absque vlla mora ibidem repleta est.] Dixerùt autem ad inuicem. Quoniam fusurant Christum colentes, quòd signa & inaudita multa fecerit in mundo, quæ nemo alius agere potuit, accipiamus hunc sanguinem & aquam hãc, & deferamus ad nostram fynagogam, & congregentes vniuersos qui se malè habent, & ex hoc spargamus eos: & si vera sunt quę de Christo dicuntur, continuò sanabuntur: finaliàs, ostentui habebuntur à nobis cuncta, quæ à suis fequacibus asseruntur de eo. Hæc dicentes, hydriam deferunt ad synagogam, æstimantes se CHRISTO IESV Domino nostro æterni regis filio maximam inferre posse iniuriam. Congregauerunt igitur quotcunque reperierunt languidos, & in conspectu Hebræorum introducti in synagogam, inter quos quidam prouectæ ætatis erat homo, quem à natiuitate sua grauissima possederat corporis molestia, quæ Græca locutione παραλυσις, Latinè verò dissolutio membrorum dicitur. Hic dum primùm ab eis fuisset perunctus, repentè de suo grabato, quasi ceruus exiliens, ad laudem filij Dei incolumis redditus, ad propria remeauit. Deinde adducentes cæcos nomullos, loca eorum luminum peringere studuerunt. Qui ipsi statim in IESV CHRISTI nomine diffusa lacrimate, post multos annos lumen amissum recipere meruerunt. [Aegrotantes autem plurimi, ad hoc spectaculum funt adducti, manibus post terga reuinctis. Cumque & illi fuissent perunctii, mirabili virtute Dei vndique perfusi, sensu reintegrato pristino, ad propria dum reuerteruntur fanissimi. laudes DEI omnipotentis filio IESV CHRISTO Domino Saluatori nostro per soluuntur ab omni populo.] Tumultus autem exortus est magnus per totam tandem vrbem concurrentibus omnibus propter innumerabilia quæ fiebant miracula. Et quicunque varijs languoribus infirmos possessos habebant apud se, illuc eos deducentes, perúngebant, & statim sanitatem quam desiderabant, consequebantur. Omnes autem ad quos cunque peruenire potuit opinio, afferentes infirmos, quos habere poterant in domibus, paralyticos, cæcos, claudos, surdos, muros, & leprosos, fiue aridos, deducebant eos ad fynagogam Iudæorum, vbi hæc signa fiebant diuinitùs. Sed quamuis maxima esset hæc eadem synagoga, nequaquàm tamen recipere poterat fuperuenientium multitudinem. infinitæ enim erant populorum cateruæ, quæ illuc vndique confluebant propter innumerabilia miracula & prodigia, quæ pro fua nimia prolixitate, ne fastidium generent, transgrediendo præmittuntur. Omnes autem principes sacerdotum & seniores, & omnis turba Iudæorum, paruulorum, ac maiorum, & mulierum, videntes quæ facta fuerant, crediderunt in Dominum nostrum IESVM CHRISTVM, & dicebant: Gloria tibi sit æterne Deus & omnipotens pater, qui nobis indignis, quamuis ferò, reuelasti vnicum filium tuum, Dominum nostrum IESVM CHRISTVM, quem, vt Esaiæ vaticinium cecinit, Virgo concepit, & Virgo peperit, ac post partum Virgo permansit. Gloria tibi sit CHRISTE fili Dei, qui tanta mirabilia nobis misericordiæ demonstrasti. *Teredimus, tunobis esto propicius, & nos fuscipere dignare, quia ex toto corde, & tota anima atque virtute ad te confugimus. Hæc & his similia clamantes, dicebant, lachrymas autem amaras emittebant & singultus. Postquàm autem curati sunt cuncti, qui ægritudine detinebantur, occurrit omnis multitudo Iudæorum ad domum sanctæ Ecclesiæ, quæ in eadem vrbe erat, vbi metropolitanus. Cuius prouoluti vestigijs, se peccasse, se grauiter deliquisse, magnis vocibus fatebantur.

[Qui cùm ab ijs perquireret omnem rei gestæ veritatem, sanctam iconam Domini Saluatoris eidem demonstrantes, annunciauerunt cuncta quæ in eo exercuerant. Et qualiter ab ictu lanceæ, fanguis & aqua emanauit ex latere ipsius, necnon & de mirabilibus ab eo ostentis, illi retulerunt per ordinem. Ille verò interrogabat, qualiter icona ipsa ab ijs fuisset reperta, & ti ab aliquo eam excepissent. At illi retulerunt ei, quòd quidam Christicolaper obliuionem in cellula synagogæ proxima dimissset eandem iconam, dum se ad alium locum transferret hospitandi gratia. Qui statim iubetur inquiri, & repertus, in præsentia Domini metropolitani fatui. Cumque ab eo studiosissimè fuisset interrogatus, quomodò icona apud se deuenisset, vel à quo tam mirabiliter posita esset, respondit dicens, quòd Nicodemus qui ad Iesum nocte venerat, proprijs manibus eam composuisset, & moriens Gamalieli tradidisset. Gamaliel autem doctoris gentium Pauli Ἀδραὰμ, cùm diem sibi cerneret adesse extremum, Iacobo eam reliquit, & Iacobus Simeoni & Zachæo, & sic per * successiones sempiternum in Hierosolyma perduruit, vt quequò subuerlio illius vrbis patrata est quadragesimo & tertio anno post Ascensionem Domini & saluatoris ad cœlos. Sed biennium antequàm Titus & Vespasianus eandem subuerterent vrbem, admonitì sunt à Spiritu sancto fideles atque discipuli Christi, vt relicta vrbe, ad regnum se transferrent Agrippæ regis, quia ipse tunc Agrippa Romanis fœderatus erat. Qui egressi ab vrbe, omnia quæ ad cultum nostræ religionis vel fidei pertinere videbantur, secum auferentes, in regiones transtulerunt se. Quo tempore etiam icona cum caeteris rebus Ecclesiasticis deportata, vsque hodiè in Syria permansit, quam ego ipse à parentibus ex hac luce migrantibus mihi traditam, iure hæreditario vsque nunc possedi. Hæc certa & manifesta ratio est de icona sancti Domini Saluatoris, qualiter de Iudæa in Syriæ partes deuenit. Auditis his sermonibus, reuerendissimus metropolitanus valdè hilaris redditus, conuersus ad populum Israëliticum, dicebat: Conuertere Israël ad Dominum Patrem vniuersorum viuentium, & adora nobiscum eius filium, per quem sunt omnia creata, & Spiritum sanctum, qui est viuificator cùctorum viuentium, & illuminator nostrarum animarum: festina debirum ab saluere vorum.]

Omnis autem turba stirpis Iudaicæ, clara voce cœpit cantare & dicere: Vinus Deus pater, & ipse ingenitus. Vnus filius, & ipse vnigenitus CHRISTVS, quem patres nostri crucifixerunt, & nos ipsum agnouimus verum Dominum. Vnus Spiritus sanctus, & ab vtroque procedens, per quem veraciter nos credimus esse saluandos. Hæc dicentes, prostrati genibus ipsius, veniam postulabant de suis confessi scelcribus per baptismi remedium. Quos suscipiens beatus antistes cum suis clericis, per dies plurimos de dikipiina eruditi Christiana. Ad vltimum verò catechumenos factos, & triduano peracto ieiunio, ex aqua & Spiritu sancto regenerauit eos. Postquàm verò baptismum consequuti sunt, regabant enixis fastidium virum, vt fynagogam suam Ecclesiam consecraret, in honore sancti Saluatoris mundi. Quorum petitionem minimè aspernatus, synagogam illorum quæ maior esse videbatur, in nomine vnigeniti filij Dei redemptoris mundi consecrauit. [Ex tunc ita que per diuersas orbis terræ nationes & prouincias mos inoleuit, vt basilicas plurimas vel oratoria pontifices Christianæ legis, in honore sanctiSaluatoris mundi condere & dedicare non desinant. Nam antehi antiquiores nostri vel maiores hoc peragere minimè præsumpserunt. Sed ad narrationis nostræ ordinem reflectamus articulum. Rogauerunt autem metropolitani præfatum virum, vt cæteras fynagogas eorum, in honore quorundam beatorum martyrum consecrando reconciliaret. Itaque & huic petitioni libenter animum accommodauit, & quæ fuggesserunt, iuuamine cuncta expleuit deuotus. Factum est gaudium magnum in ciuitate illa non solùm de fanitate corporum, quæ emanauerat maxima: sed & de tantis animabus, quæ ab interitu fatanæ ad vitam æternam fuerunt reuocatæ. Venerabilis verò & summus antistes die noctuque variis fluctuabat cogitationibus de hydria, quæ Dominicum intra se retinebat cruorem, valdè hæsitans, quid de ea oportinum fuisset peragere. Tandem autem falubri reperto consilio, omnium Ecclesiarum quæ per orbem terræ, longè latequè consistebant, inæstimabile atque profuturum prouidit consolationis remedium. Denique ampullas præcepit fieri vitreas, in quibus portiones mittit singulas de sanguine & aqua, quæ de imagine Domini Saluatoris nostri ocurrerunt, quas etiam per Asiam, Africam, Europam, per suos nuncios dirigens, cuncta quæ apud vrbem iam dictam suo tempore contigerant deuenisse, suis scriptis vel eloquijs manifestissimè vniuersis sanctæ Ecclesiæ filijs virilitèr declarauit.

Hoc

Defunt apud Anastas.

Miracula sanguinis ex imagine Christi hausti.

Defunt apud Anastasium.

Iudæi conuertuntur.

Esa. 7.

for. Ita

Hæc desunt apud Anastas.

Sanguis imaginis Christi per omnes orbem distribuitur.

Ioan. 3.

Act. 22.

for. * successiones

Hoc insuper ab his efflagitans, vt per annos singulos in mense Nouembri, qui apud Hebræos est nonus, apud nos verò mensis vndecimus, nono die ipsius mentis, id est, quinto Idus Nouembris, non minori reuerentia, quàm natali Domini vel paschalis, ista dies præcipua obseruatione colatur. Hæc est vera & vehementer credula ratio de cruce lateris Domini nostri Saluatoris, qui profluxit de sancta imagine ipsius, quæ crucifixa est in Syria, in Berito ciuitate. Hic est etiam sanguis ille Dominicus, qui apud pierosque pertuse fe dicitur. Nec esse aliter æstimandum à verè Catholicis, præter id quod scribitur à nobis, quasi ex carne & sanguine CHRISTI aliquid possit in mundo inueniri, nihil illud quod in area Iacob ex manus sacerdotum quotidie spiritualiter efficitur.] Hæc ergò sciens, amantissimi patres & fratres, accelerate declarare, vobis ad ædificationem memoriam vestrarum, ad incrementum nostræ fidei, vt & in hoc fore valeatis, quanta sit virtus & pietas * Domini Saluatoris, Domini nostri IESV CHRISTI. Idcirco in fide fortes estote, & confidenter super magna & obstupenda eius miracula, quæ in nostra generatione à Deo sunt parata. Et date illi gloriam cum lætitia gaudentes, & cum nimia cordis compunctione eius misericordiam immensis gratias agite, eo quòd fidei suæ & scientiæ dignos fecit esse. Ipsi CHRISTO IESV Saluatori nostro, cum Patre sanctoque Spiritu gloria sit, honorque, laus etiam perennis, qui in sempiternum atque indiuiduum absque initio & fine obtinet imperium.

Athanasium intelligit.

Constantinus sanctissimus Episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro, dixit: Fecit is quidè immortalitate appellationem sortitus est, totam hanc sacram congregationem, ad compunctionem & lachrymas compulit. Non enim venerandas esse tanummodo imagines sanctorum docuit, sed & maximas quasdam medicandi rationes ab his proficisci.

Cor hodie imagines non edant miracula. 1. Cor. 14.

Tharasius sanctissimus Patriarcha dixit: Sed quibusam dixerit, quamobrem miracula à nostris imaginibus non edantur? Cui sanè ita fit cum Apostolo respondum: Miracula non credentibus data sunt, fedelibus, qui in incredulitate verbarant. Hi igitur qui imaginem ita tractabant, infideles erant: qua de causa signa illis data est à Deo per imaginem, vt ea ratione ad fidem nostram Christianam traherentur. Generatio enim incredula & adultera signum quærit, & signum non dabitur illis.

Matth. 12.

Ex epistola Nili.

Theodorus deuotissimus diaconus & notarius, epistolam beati Nili ad Heliodorum silentiarium, legit: Inter miracula quæ diuersis in locis & temporibus ad infidelium fidem roborandam stabiliendamque, crediderunt verò ipsem augendam Dominus edidit, vnum ex mille tibi, Platonis scilicet nostri triumphatoris martyris, recensebo: per quem non solùm in nostra patria, sed per omnem ciuitatem regionemque post ludantibus eius præsentiam, Dominus mirificam donat gratiam, & incredibilem potentiam ostendit. Nam in monte Sina, in quo Moses à Deo legem suscepit, cùm ingens monachorum, tum indigenarum, tum alienigenarum turba verfaretur, quidam ex eis vir Galata cum filio suo vitam solitariam eligens, longam ifthic ærat em duxerat: quæque ad exercitium eremiticæ vitæ pertinebant, diligenter obiérat. Fortè autem fortuna cum barbaricæ quædam nationes, in præfatum montem irruptionem facerent, eos quin procinctu erant, simul que Galatæ filius capti ostraxerunt, manibusque post tergum reuinctis, nudos absque calceis, ieiunosque per immitia illa & asperrima silentiaque loca vi & necessitate, immensoque terrore compulsos, abegerunt. Abscondens autem se in abdita quadam montis spelunca bonus senex, luctu mœroreque, quòd optimo filio orbatus esset, macerabatur: Dominumque nostrum Christum per intercessionem Platonis, patrij martyris, ad commiserationem solicitabat. Idem quoque filius in vinculis per eiusdem martyris patrocinium tentabat, vt sui miserius Dominus, miraculum aliquod exhiberet. Vtrorumque autem preces cùm essent exauditæ, patris videlicet in spem mortis latentis, filijque in captiuitate detentis ecce confestim martyr noster Platonis ipse eques, equumque alium trahens, filio vigilanti, cognoscentique ex pictura sæpè visa effigiem martyris, appa-

Plato martyr.

ruit, iussitque vt ex media turba exurgens, equum ascenderet. Vix dixerat hæc, cum vincula aranearum telis tragicis visa sunt, ipseque solus per diuinum nutum admonitus, liberatusque equum ascendens, gaudens, consideusque, diuinum martyrem ducem suum secutus est. Compendio autem & admodum velociter verque, tum sanctus ipse, tum adolescens monachus, velut alati senis manionem peruenium, assequuntur que, lacentis adhuc in terra, & filij cladem deflentis. Sanum autem patri ex animo dolenti præclarus victor martyrque filium dilectum post quam obtuliffet, nusquam amplius visus est. Vt non dubitandum sit, quin omnibus in locis Deum per ipsos martyres inuocantibus, mirifica & admiranda præclari illi athletæ per Dominum Christum dare possint. Hæc tibi scripti, velut gratum de martyre testimonium, quem nunquam sat ietas recordationis beatorum martyrum capere solet.

Sancta Synodus dixit: Demonstratum est, quomodo per præcognitam imaginē martyris, ipsum adeo martyrem præsentem cognouit quum liberaretur.

Miraculum & visio de S. Nicolao, episcopo.

Theodorus Myrorum Episcopus, dixit: Ego quoque non multum dissimilia passus sum. Nam cum aliquando ab aulicis quibusdam iniuria esſem affectus, venit ad me diaconus meus, vir pius & timens DEVM, retulitque in somnis visi vium metropolitanum nostrum, pollicentem negocijs meis expectatum finem & successum, ibi mihi inquirenti, qua essigie visus sibi esset Patriarcha, respondit: Facie rubicunda & capite cano. inquam ego, non esse eam Patriarchæ similitudinem, sed Dia. Nicolai imaginem, quemadmodum fertur. Respondit tum is mihi mereté dixisse, sic enim circumfertur illius imago passim expressa, quemadmodum mihi in somnis adstitit. Mox itaque consilis fermonibus, in sacram & regiam vrbem profectus, res quæad Episcopatum meum pertinebant, ex animi sententia composui.

Thomas DEI amantissimus presbyter, monachus & vicarius Orientis, dixit: Sunt quidam qui asserunt Beatum Nilum contra imagines scripsisse, videamus igitur, cum in manibus sint libri, quid de ijs sentiat, modò synodo placeat.

Sancta Synodus dixit: Legatur.

Nili epist. ad Olympiodorum proconsulem.

Templa nõ ornanda nugacibus & vanis picturis.

Cosmas sanctissimus Diaconus & cubicularius, accepto libro, legit. Eiusdem beati Patris nostri Nili ad Olympiodorum proconsulem: Scribis mihi num decorum putem, cum in animo habeas sanj ædificationem in honorem sanctorum martyrum, cuiusque quiper eorum testis a certamina, labores & fudores prædicatus est Christus, vt imagines in sacro loco omnigenarum animantium, per parietes vndique fieri cures, has quidem à dextra parte, illas verò à sinistris quo spectatores per terram casses, apud eos que lepores & capreas circumcurfantes, venatores que fugientia animalia velociter cum canibus insequentes videant: In mari verò enisi tertia, omneque genus pisciumcaptum, in terra que pifcatorum manibus eductum: Præterea, ex gypso omne id quod oculos pascere potest effectum, idque in domo Domini contemplentur. Nequaquā. Sed in vulgari domo mille cruces figi, quam historias auium, iumentorum, & serpentum, germinumque malum. Ego verò ad scripta sic respondeo, puerile plane esse & fiultum, eiusce modi rebus fidelium oculos fascinare velle. Debet enim esse firmæ & virili sententiæ gerninum, in sacro loco ab Oriente sanctissimi templi, vnicam & solam effigiari crucem. Per solam enim salutiferam crucem, genus humanum liberatum est. Perque hanc desperabundis vndique spes annunciatur. Verum noui & veteris Testamenti historijs hinc inde parietes templi repleri doctissimi pictoris opera velim, quo scilicet hi qui literas non norunt, neque sacram scripturam legere nequeunt, contemplatione picturæ in memoriam redeant, quinam ger manè vero illi Deo per fortia facta seruierunt, atque in certamene excitentur gloriosorum & laudatorum facinorum, per quæ cum cœlo terram commutarunt, venerantes scilicet per contemplationem ea quæ non viderunt. In communi verò domo, in qua multa fuerint habitacula, sufficiat singulis veneranda crucis imago. Reliqua omnia, vt supernacua, relinquenda necessariù puto. Orationibus autem continuis, firma fide, clemosynis notabilibus, humilitate, spead Deum perpetua, diuinorum fermonum meditationibus, erga fratres compatientia, ergo

Quæ sit ornamenta dona us.

familiares humanitate, omnibus denique Domini nostri Iesu Christi, præceptis veluti muro cingere sese, suamque coniugē, liberos, & omnem substantiam curare, ornare & tueri laudo, & ad hoc adhortor.

Epistola Nili corrupta.

Theodorus episc. Myron, dixit: Hæc epistola lecta, iamdudum ab aliis corrupta & vitiata existens, perdidit & errare nos fecit, arbitrabamur enim eam esse fynceram & rectè consultricem, vt nunc lecta est.

Sanctissimi episcopi dixerunt: Nos si tum audiuissemus, quòd pater iste hinc & illinc depingi iubet ædē veteris & noui Testamenti narrationibus, nó sanè frustrati credidissemus. Illi. n. pro eo, quod pater inquit, hinc & illinc historias collocā, dealba, posucrunt, id fcilicet est, quod nos potenter in errorem induxit.

Tēplum Saluatoris pictum Romæ.

Petrus & Petrus Dei amantissimi presbyteri, vicarij Adriani Papæ veteris Romæ, dixerunt: Tale etiam qui nunc in Deo quiescit, * Ioannes olim fecit. Nam cùm templum Romę Saluatoris extrueret, in vtroq; pariete templi historiam veteris & noui Testamēti inscripsit: hinc quidem Adam exeuntem paradisum, illinc verò latronē paradisum ingredientem, & reliqua.

* Constantinus Magnus Imp.

Tharasius sanctissimus Patriarcha dixit: Si verò fuerint olim propugnatores dogmatum Christi, quam ob causā Basilij patris librum in confirmationē non exhibuerunt, nimirum in cōfirmationem omnium dogmatum suorum? dicant itaque religiosissimi episc. Gregorius Neocæsareæ & Theodosius * Amorij, num adducti fuerint libri ad synodum, an minus.

* Amorij * Amuij

Gregorius & Theodosius religiosiss. episc. dixerunt: Nequaquam domine, sed pro ipsis libri excerpta quædam, nobis ostenderunt, & ex ijs deceperunt nos.

Euthymius sanctissimus episcop. Sardensium, dixit: Vos autem cùm summi sacerdotes eratis, quamobrem non quæsistis integram sententiam à libris?

Gregorius Neocesareæ dixit: Crede domine, neque negligentia, neque detrectatio laboris in causa nobis fuit: sed quemadmodum scriptum est, obtenebratum erat cor nostrum imprudens, dicentesque nos ipsos sapientes, stulti facti sumus.

Rom. 1.

Theodorus sanctissimus Episcopus Myron, dixit: Scilicet & nosipsos illa ipsa excerpta, quæ vos adduxistis, perdere possent. Nouit enim DEVS, quòd hæc ipsa sancti Nili quæ nunc lecta est sententia, excæcauit nos, maximè autem me: verum nunc fyncere lecta, confirmauit & seruauit me.

Constantinus episcopus Cypri, dixit: Quandoquidem adest ciusdem epistolæ alterum exemplar, legatur. Et accepto codice, Ioannes diaconus & notarius sancti Patriarchatus cōdicem alterum, continentem præscriptam epistolam eiusdem Nili, legit:

Constantinus sanctiss. episc. Cypri, dixit: En manifestum est, sanctum hunc & diuinum patrem Nilum sanctas imagines recepisse. Verùm à falsa synodo illa accusatus est, quòd contra imagines locutus sit: vnde non solùm improbi illi Christianorum calumniatores sunt, verum etiam sanctorum accusatores & parricidæ, sycophanticè diuinos patres mēdacijs circunueinentes.

Euthymius sanctissimus episcopus Sardensium, dixit: Librum sancti confessoris Maximi in manibus habeo, adducoque, quò legatur. Sumptum illum Ioannes notarius sacri Patriarchatus legit. Ex dogmatibus quæ agitata sunt inter pię memoriæ Maximum & Theodosium episcopum Cæsareæ, quæ est in Bithynia, ciusque assecias, quorum principium: Quæ agitata sunt de fide inculpata nostrorum Christianorum. Et paulò post: Maximus dixit: Domine, si fic decretum est, vt fiat, egredianturque qui ita senserunt, & quæcunque iusseris, sequar. Post hæc surgentes omnes, cum gaudio & lachrymis surrexerūt, pœnitentiamque egerunt, fatāque precatione vnusquisque sancta Euangelia venerandamque crucem & imaginem Dei seruatoris nostri Iesu Christi, nec non Domine nostrę Deiparæ saluarunt, ponentes manus suas super ea in cōfirmationem eorum quæ loquuti erant. Et paulò post: Conuersus autem ad episcopum abbas Maximus, cum lacrymis eum sic affatus est: Magnus Dominus, diem iudicij omnes expectamus: nouisti quæ sancta tum per sancta Euangelia, viuificamque crucem, necnon imaginem Dei Saluatoris nostri, ipsiusque sanctam semper Virginem marrem.

Ex Billij tchol. 32. oration. I. Ioannis Damasc. de imaginibus ostendit Baron. hunc locum corruptè esse translatum: ficq, legendum, surrexerūt

Constantinus sanctiss. episco. Cypri, dixit: Verbum hoc saluarunt, hoc loco sanctus Pater sumpsit pro, adorauerunt: siquidem sanctum Euangelium & viuificam crucem ipse adorauit, deinde imagines venerādas Seruatoris & inculpatæ eius matris.

Tharasius sanctiss. Patriarcha, dixit: Annumeratæ sunt sacris vasis venerabiles imagines.

Sancta synodus dixit. Clarum est.

Sanctissimi episcopi Siciliæ insulæ dixerunt: Quemadmodum sacra cum sacris numerantur.

Petrus sanctiss. episcopus Nicomediæ, dixit: Habemus & nos eundem sancti Maximi librum, & si operæprecium putaueritis, iterum prælibata legantur.

Cosmas diac. & cubicularius, accepto libro, eandem beati Maximi sententiam legit.

Tharasius sanctissimus Patriarcha, dixit: Animaduertamus fratres, quo pacto dixerunt hoc verbum ἐναντίωσιν, id est, saluarūt: quod & nos reuerenda acceptione facere debemus. Nam ἀντιτύπως ad vnum Deum refertur.

Ioannes venerabilis monachus, presbyter, vicarius Orientis, dixit: Nisi fuissent necessariæ imagines, eas propter stabilitionem factorum non fuissent oculati, vt etiam meo iudicio cum sanctis Euangelijs, & veneranda cruce æquiualeant.

Petrus sanctissimus episcopus Nicomediæ, dixit: Neque etiā vulgaris vir qui hoc fecit, fed Maximus Dei philosophus, & cum patribus certans, quin etiam cōfessor & veritatis propugnator: sufficiat igitur nobis, vt in salutando venerandas imagines, illum sequamur.

Vniuersalis sextæ Synodi testimonium.

Helias venerabilis protopresbyter sanctæ Ecclesiæ Dominæ nostræ Deiparæ in Blachernis, legit ex charta, quæ definitiones sanctæ & vniuersalis sextæ Synodi continet. Canon sanctæ & vniuersalis sextæ Synodi: In quibus sanctarum imaginum picturis, agnus digito præcursoris indicatus, expressus est, qui in formam accepta gratiæ, verum nobis per legem agnum Christum Deum nostrum ostendit. Veteres igitur typos & obumbrata veritatis symbola, præfigurationesque Ecclesiæ traditas amplectentes, gratiam inprimis curantes, & veritatem tanquam legis plenitudinem accepta mus. Quo igitur perfectius & in colorum varietate omnium oculis subijciatur character ille, quo fecundum hominem agnus CHRISTVS DEVS noster, qui abstulit peccata mundi, effigiatus est, posthac in imaginibus pro veteri agno erigi debere declaramus. Per hoc enim humilitatis altitudinem verbi DEI consideramus, & ad memoriam in carne passionis illius & saluatoris mortis dispensationis, veluti manuductī, quæ mundo illinc contigit liberatio, cognoscimus. Postquam autem hæc legisset, ad sanctam Synodum conuersus, dixit: Venerandi sancti Patres Ecclesiæ, perfectionem me magis nullus excitasset, nisi diuinus hamus me cepisset hac charta, cui sancti Patres sextæ Synodi subscripserunt: neque solùm in rectè sentientem fidem ista me traxerunt, verum etiam sanctissimus Patriarcha, cui mercedem cælestem Deus retribuat, plurimum docendo me iuuit.

Maximi abbatis & confessoris liber.

Sabas venerabilis monachus dixit: Qua de causa hæc non ex libro, sed ex charta lecta sunt?

Tharasius ſanctiſſimus Patriarcha dixit : Quoniam charta ipſum eſt autographum, in qua Patres ſubſcripſerunt.

Petrus metropolites Nicomediæ, dixit : Quinetiam habeo & alterum codicem, ſextæ facræ ſynodi canones continentem, quem in manibus ſumptum, Victor venerabilis diaconus & notarius legit, repetens eundem canonem.

Sexta Synodus.

Sanctiſſimus Patriarcha dixit : Quæ eſt hæc ignorantia, qua plerique laborant circa hos canones? ſcandalum enim eſt, dubitare num ſint ſextæ ſynod . Cogunt eam igitur tales ſextam temporibus Conſtantini fuiſſe congregatam, nimirum contra eos, qui tantum modò vnam actionem & voluntatem in Chriſto collocant. Illi igitur hæreticos, anathematæ verberantes, orthodoxanique fidem confirmantes ſub annum decimumquartum imperij Conſtantini domum rediérunt. Poſt annos igitur quatuor aut quinq; iſdem illi patres ſub Iuſtiniano Conſtantini filio congregati, prædictos canones ediderunt, neque hac de re quiſquam dubitet. Nam qui temporibus Conſtantini ſubſcripſerunt, iidem illi ſub Iuſtiniano quoque præſentem hanc chartam ſubſignarunt, quæ res ſatis clara eſt ex eorúdem propriarum manuum immutabili ſimilitudine. Neceſſum autem erat, * poſt ſynodum vniuerſalem definitam, canones quoque Eccleſiaſticos éderent : Igitur ad recordationem Glutaris illius mortis in carne, politiæ ex veneranudis imaginib. nos manduci declarárit : quòd ſi autem in diſpéſationem Chriſti veri Dei hoc modo manuducimur, quales eos eſſe arbitrandum eſt, qui has ſubuertere conantur?

* vt poſt

Sancta Synodus dixit: Verè impios, Hebræos, & veritatis hoſtes.

Pſal. 124.

Sanctiſſimus Patriarcha dixit: Sed Deus noſter Dominus bonus eſt ad ſuſcipiendum omnes nos : nó enim virgam pectatorum in ſortem iuſtorum miſit.

Leo ſanctiſſ. epiſc. Rhodi, dixit : Ecce ex ſacris ſcripturis demonſtratum eſt , Eccleſiam noſtram tot annis fuiſſe oppugnatam, & veluti diſceptam: ſed gratias Deo noſtro agimus, qui ter ſanctum noſtrum Dominum, in correctionem illius ſuſcitauit.

Petrus & Petrus Dei amantiſſimi presbyteri, & locú ſeruantes Adriani Papæ veteris Romæ, dixerunt: Librum habemus in manib. B. Leonij epiſcopi Neapoleos, quæ eſt in Cypro, roganius autem vt legatur.

Leontij docta cõtra Iudæos diſceptatio.

Stephanus autem diaconus & notarius acceptum codicem legit : Leontij Epiſcopi Neapoleos Cypri, ex quinto libro Apologiæ pro Chriſtianis & contra Iudæos, & de imaginibus ſanctorum : Agedum igitur & deinceps de veneabiliter picturis imaginibus Apologiam texamus, quò eorum ora, qui impietatem garriunt, obturentur. Hæc enim eſt ipſa legalis traditio. Audi verò Deum dicentem ad Moyſen: Imagines duas Cherubim aureas ſculptas facies obumbrantes propiciatorij.

Exod. 25.

Rurſus remplum quod oſtendit Ezechieli Deus , facies habebat palmarum, leonum, & hominum, & Cherubim, à fundamento ipſo, vſque ad laquearia tecti. Verè horrendum verbum Iſraeli præcipitur, ne vllum ſculptile faciant, neque imagines, neque ſimilitudinem quæcunque ſunt in cœlo aut ſuper terram : rurſus verò iubetur Moſes facere ſculptilia, & Cherubim animantia : Ezechieli quæ præcipitur, vt impleat omnia imaginibus & ſimilitudinibus ſculptilium, leonum, palmarum & hominum, atque ita templum illud oſtendit. Vnde & Salomon ex lege formam hanc accipiens, templum ſculptilibus æreis, futilibus imaginib. boum, leonum, palmarum, & hominum impleuit, ne quetamen ob id reprehenſus eſt à Deo. Igitur ſi de imaginibus me arguis, redargue ipſum Deum, qui hæc in memoriam eorum quæ apud nos ſunt, fieri iuſſit. Iudæus dixit: Sed ciuſcemodi ſimilitudines non adorabantur vt dij, tantumodò in recordationem fiebant. Chriſtianus dixit: Rectè dixiſti: Neque enim apud nos, vt dij, adorantur ſanctorum imagines, typi, characteres. Nam ſi deos in ligno imaginis adorarent, futurum eſſet omnes & reliqua quoque ligna adorarent: ſi verò vt Deum adorarent lignum, non ſane vbique , extincto charactere , imaginem exurerent. Ego verò, quatenus duo ligna crucis colligata ſunt, typum quidem adoro propter Chriſtum, qui in eo crucifixus eſt : cùm verò fuerint diſſoluta à ſe, abijcio ea & exuro quoque. Et que madmodum qui mandatum Imperatoris ſuſcepit, illius ſigillum oſculando , non ipſam ceram , aut charácterem, aut plumbum veneratur , verum Imperatori ipſi adorationem & cultum exhibuit: ita quoque Chriſtianorum filij, typum crucis adorantes, non naturam ligni adoramus, ſed ligiſſum, & annulum, & charácterem, Chriſtum ipſum adſpicientes, per hoc cum qui in illo crucifixus eſt, ſalutamus & adoramus. Et quemadmodum genuini filij, peregrinante longo tempore patre , ingenti amore ex animo erga eum affecti , quicquid illius in domo viderint, ſiue baculum, ſiue ſedem, ſiue chlamydem, hæc inquam omnia cum lachrymis attractantes, amplexantur , non illa honorantes, ſed patrem deſiderantes & venerantes: ſic & nos fideles omnes crucem Chriſti tanquam virgam adoramus : vt ſedem verò & cubile illius, terſanctum ſepulchrum : præſepe autem & Bethlem, reliquaque illius habitacula, vt domum : ſic Apoſtolos illius, beatoſque martyres & reliquos ſanctos, veluti amicos illius colimus. Ita Sion tanquam illius ciuitatem, Nazareth verò tanquam illius patriam amplectimur. Non alitèr etiam Iordanem , quàm diuinum illius lauacrum, reuerémur. Magno enim & inexplicabili erga eum amore, quò afficiebat, vbi reſedit, vbi apparuit, aut quod tetigit. aut omnino obumbrauit, tanquam Dei locum colimus & adoramus , non ipſam regionem aut lapides venerantes, ſed eum qui in illis conuerſatus eſt, apparuit, & in carne cognitus eſt, quique nos ab errore liberauit, Chriſtum Dominum Deum noſtrum. Hinc etiam propter Chriſtum, Chriſtique paſſiones, paſſim in Eccleſijs, in domibus & foro , in picturis, in ſindonibus, in promptuarijs, veſtibus, omnibus denique in locis hanc figuram ponimus, quo continuo contemplátibus nobis hæc in mentem veniant , & non obliuiſcamur, quemadmodum tu obliuis es Domini Dei tui. Sicut autem tu adoras librum legis, non naturam membranarum, aut atramentadorans, ſed verba Dei quæ illo continentur : ſic & ego imaginem Chriſti adorans, non lignorum aut colorum naturam adoro, abſit, ſed inanimatum charácterem Chriſti. Hunc enim cùm habeam, per ipſum Chriſtum me tenere & adorare mihi videor. Quemadmodum etiam Iacob accipiens à filijs ſuis veſtem ſanguine conſperſam Ioſeph, cum lachrymis eam oculatus eſt, ſuiſque oculis circumpoſuit, non ipſam veſtem diligendo, aut honorando hoc fecit, ſed per eam arbitratus eſſe Ioſeph oculari , & in manibus habere. Sic & Chriſtiani omnes imaginem Chriſti, aut Apoſtoli , aut martyris tenentes, noſtraque carne oculantes, animo videmur nobis ipſum Chriſtum aut martyrem amplecti. Agedum tu qui arbitraris nullum manu fáctum, aut planè effigiatum, adorandum eſſe : nunquid ſæpè vxoris , aut filiorum morcuorum veſtem, aut ornamentum in veſtiario videns, illud oculatus es, & lachrymis rigáſti, nequetamen in hoc damnatus es? non enim vt Deum veſtes adoraſti , ſed ipſum amorem erga eum, qui his amicibatur , tuum per oſcula declaraſti. Quandoquidem ipſos noſtros libros & patres, qui creati ſunt, & peccatores exſtitunt, ſubinde oſculamur : neque ob id damnabiles ſumus, neque illos tanquam deos compléctimur , ſed amorem noſtrum erga eos naturalem per eiuſcemodi oſculum declaramus. Ergo vt ſæpè dixi, in omni ſalutatione & adoratione intentio ipſa requiritur & exputatur. Tu verò cùm me criminaris, quod vt Deum lignum crucis adoro : quid eſt, quamobrem non vertis in crimen Iacob, adorantem in ſummitate baculi Ioſeph? Sanè manifeſtum eſt, quòd lignum non adoratit, ſed per lignũ Ioſeph, quemadmodũ nos per crucem CHRISTVM. Quinetiam impios illos viros qui ſepulchrum vendebant, Abraham adorauit , & genu illis in terram flexit, verumtamen illos non vt deos adorauit. Rurſus Iacob Pharaonem impium & idololatram exiſtentem benedixit , ſed * tantum illum non vt Deum benedixit. Rurſus procidens coram Eſau adorauit, ſed non vt Deum benedixit. Quòd ſi autem plures ſalutationes & adorationes ex ſcriptura tibi demonſtrari poſtules, quæ non ſunt reprehenſæ, facilè efficiam. Atqui & tu quoque coniugem tuam fortaſſis impiam, affectionibus turbulentam, quotidiè ſalutans, non reprehenderis, etſi nequaquam tibi diuino ore vxoris ſalutatio præcepta ſit: me verò cum videris CHRISTI, aut eius inculpatæ martyris, aut alterius iuſti imaginem ſalutantem, confeſtim indigneris, blaſphemias fundis, reſilis, & idololatras nos vocas,

Quomodo adoranda ſint ac veneranda loca ſancta, inſtructio vera & apta.

Genes. 37.

Hebr. 11.

Genes. 23.

Genes. 47.

for.* tamẽ

Genes. 33.

mirum

mirum re extra verecundiam, neque horrere, neque tremere, neque erubescere, cùm videas me per omnem terrarum orbem idolorum phana destruentem, martyrum verò templa significantem. Iam si conflat, me idola adolare, quid causæ est, quamobrem martyres qui idola destruxerunt, veneror vt deos & glorifico? quo pacto ipsos martyres qui statuas ligneas confregerunt, honore profequor? Si ligna, vt deos glorifico, quomodò veneror & adoro martyres & Apostolos, qui lapideas effigies perdiderunt? Quomodò honore afficio, laudo, templa erigo, festa celebro tribus illis pueris, qui in Babylone imaginem auream non adorarunt? Vere magna est Iudæorum cæcitas, magna impietas, in veritatem iniurij funt: ingratæ Iudæorum linguæ, in Deum conuicia dicunt. A sanctorum martyrum reliquijs & imaginibus sæpè dæmones fugantur, hæc tamen scelesti illi contumelijs afficiunt, peruertunt, illudunt & fubsannant. Dic mihi, quot inambrationes, quot scaturigines, sæpè etiam & sanguinis fluores ex imaginibus & reliquijs martyrum exciterunt? ij tamen corde insensati, vt dictum est, non credunt, verum fabulas ista & nugas esse arbitrantur. Quinetiam quotidie per orbem terrarum omnem, homines planè impios, exleges, idololatras, homicidas, scortatores & latrones confessim per Christum & crucem illius compunctos, in agnitionem meliorem venire, mundoque renuntiantes, omnem virtutem colere videtis.

Velim autem mihi dicas, qua ratione tibi idololatræ sumus, qui osſa, cineres, pannos, sanguinem, sepulchra denique martyrum adorantes, illis tamen non sacrificamus. IVDAEVS DIXIT: Qua ratione per vniuersam scripturam præcepit Deus nullam creaturam adorandam? CHRISTIANVS dixit: Quomodo igitur ait scriptura: Exaltate Dominum Deum nostrum, & adorate scabellum pedum eius, quoniam sanctum est, & adorate in monte sanctum suum? Et rursus Deus ait: Cælum mihi sedes, terra autem scabellum pedum meorum. IVDAEVS: Sed tamen non vt deos, verùm per illa eum qui hæc fecit, adoras. CHRISTIANVS. Fidelis sermo, quamobrem & ea, & tu, quòd & ego per cælum, terram, mare, ligna, lapides, reliquias, templa, crucem, angelos, homines, per omnem denique creaturam visibilem, & non visibilem, omnium authori Domino & factori soli, adorationem & cultum exhibeam. Non enim per se creatura authorem adorat, sed per me Cœli enarrant gloriam Dei, per me Deum adorat Luna, per me Deum glorificat tellus, per me aquæ, pluuiæ, rores, omnis denique creatura Deum adorat & glorificat. Sicuti rege aliquo bonam coronâ, pulchram, & speciosam suis manibus contexentem, omnes qui benè erga regem affecti sunt, eam ample ctuntur, & coronam venerantur, non sanè aurum, aut margaritam venerantes, sed verticem regis, & dotes illas manus quæ coronam fecerunt: ita o homo, Christianorum populus quascunque crucis & imaginum eius figuras ample ctuntur, non ipsis lignis, aut lapidibus, vel auro, aut corruptibili imagini, aut capsulæ, aut reliquijs cultum præstant, ve ùm per hæc Deo omnium factori gloriam, venerationem & cultum exhibent. Siquidem qui in sanctos impendit honor, in ipsum recurrit. Imago enim Dei est, qui fecundum Dei imaginem, homo factus est, maximè autem qui spiritum sanctum in habitaculum suum recipit. Iuste itaque imaginem Dei seruorum venerans & adorans, donum sancti spiritus glorificat. Inhabitabo enim in eis, inquit, & circumambulabo. Pudore suffundantur Iudæi, qui proprios reges & alienos adorantes, nos Christianos tanquam idololatras deridentes. Nos autem Christiani, omnibus in ciuitatibus & regionibus in dies & in horas singulas contra idola flamas animati, contra idola pfallimus, contra idola & preces fundimus: & quatandem fronte Iudæi nos vocant idololatras? vbi nunc sunt, quæ olim ab ipsis oblatæ sunt idolis, boum, ouium, & filiorum quoque victimæ? Vbi sacrificiorum fumi? vbi æræ & profusiones sanguinum? Nos vero Christiani propemodum, quid ferarum, quid fit victima, ignoramus. Nam Græci adulteris quibusdam hominibus, homicidis, impuris & scelestis templa dicarunt: eorumque idola cum illisipsis deos fecerunt, nequaquam sanè vel prophetarum, vel sanctorum martyrum nomine, templum aut aram appellantes. Quemadmodum enim in Babylone Israelitæ organa & citharam & alia quædam, quemadmodum ipsi Babylonij, habebant, & illi quidem ad laudem DEI, hi verò in ministerium dæmonum: sic & de imaginibus gentilium & Christianorum censendum est: siquidem gentes ad cultum diaboli, nos verò ad gloriam & recordationem DEI illa seruamus. Alioquin & multa DEVS per crucem auditu mira fecit: siquidem lignum vitæ, & lignum scientiæ appellauit: aliam autem plantam vocando Sabech, concessionis signum ponit, deinde virga Pharaonem obrexit, mare diuisit, aquam dulcem fecit, serpentem exaltauit, petram rupit, & aquam eduxit: lignum etiam ger minans in tabernaculo, Aaronis sacerdotium confirmauit. Sic & Salomon inquit: Benedicite lignum per quod fit iustitia. Sic & Helisæus lignum in Iordanem projciens, ferrum in typum Adam, velut ex inferis reduxit: sic mandat suo puero per virgam refuscitare filium Sunamitidos mulieris. Is igitur qui tanta miracula per ligna fecit DEVS, dicrogo, nunquid per sanctæ crucis preciosum lignum miranda efficere potest? Quòd si autem est impiũ ossa venerari, quamobrem ossa Iosephcum omni honore ex Aegypto vecta sunt? Quomodo homo mortuus, ossa Heliſæi attingens, resurrexit? Iam si per ossa mirifica DEVS facit, clarum est quòd & per imagines, lapides, pluraque alia idem posſit. Adde quòd & Abraham nolurit Saræ vxoris corpus alieno sepulcro mandare, fed magis proprio, honoris gratia. Adde Iacob, qui per lapidem DEVM veneratus, conſtituens, eum vnxit in typum, summi angularis lapidis. Rursus & in Laban, lapidem Bunon appellauit. Teſtatur etiam IESVS filius Naue, duodecim lapides conſtituens in memoriam DEI. Erant autem, o Iudæe, duo etiam Cherubim obumbrantia propiciatorium ſculpta. Iam ingrediatur aliquis templum tuum Græcus idololatra, ijsque vilis carpat te, tanquam & tu quoque idola adores: fare, quid habes quo de duobus Cherubim fusilibus, bobus, palmis, & leonibus, quæ in templo ſculpta ſunt, te defendas? Verè nihil habes quod adueſus illum dicas, niſi hoc vnum, quòd ea non tanquam deos habeas, fed in memoriam DEI, eiusque gloriam Cherubin hæc in templo viſantur. Quòd ſi illa ſic ſe habent, qua ratione nos de imaginibus reprehendis? At dices mihi: Moſi à DEO ſublimem eſt, vt eiuſmodi ſculptilia in templo collocanda curaret: ego ſanè hoc ipſum etiam dico. Sed Salomon illinc digreſſus, plura in templo apparauit, quæ tamen DEVS non mandauerat, quæ neque tabernaculi teſtimonium habuit, neque templum quod vidit Ezechiel, non tamen in hoc à DEO in crimen vocatus eſt Salomon. Nam in gloriam DEI, quemadmodum etiam & nos, eiuſcemodi effigies excogitarunt. Habuiſti quoque & tu Iudæe & alia quædam in memoriam & laudem DEI, nimirum Virgam Moſis, tabulas à DEO fabricatas, rubum in combuſtum, humidam ex ſiccitate petram, vrceum continentem manna, arcam, propiciatorium, velum, & à DEO declaratum Ephod, denique à DEO præparatum tentorium. Vtinam & tu hæc adora nda, ſuper omnia Deum inuocando, primùm vocaſſes, recordatusque fuiſſes per hæc puſilla imaginum & figurarum veri DEI, & non vitulum ſupra tabulas diuinitùs datas habuiſſes. Vtinam ſanctum aureum thuribulum ſeruaſſes, & non vitulas Samaritæ coluiſſes vtinam florentem Virgam, & non Aſtarthem vrbis deſolatricem: vtinam à DEO ſtillantem petram pro Baal amplexus fuiſſes. Verùm propter hæc omnia non adoras, & quondam Iſraelita, quos ex toto corde non amas. Nam qui amicum ſuum aut regem, maximè autem benefactorem ſuum amat, etiam filium illius modo videritꝰ baculum, aut ſedem, aut coronam, aut domum, aut ſeruum ample ctitur, & per hæc ipſum benefactorem honore profequi ſibi videtur, maximè verò Deum. Cum igitur Chriſtianos crucem adorare conſpexeris, ſcito quia crucifixo CHRISTO honos impenditur, tantum ab eſt vt lignum colant. Nam ſi ligni naturam adorarent, profectò omnes ſyluas & arbores adorando venerarentur. Quemadmodum tu Iſrael aliquando hæc adoraſti, ligno & arbori dicens, Tu mihi eſto DEVS, tu me produxiſti. Rursus nos crucem ita non affamur, neque etiam ſanctorum imagines, Dij noſtri eſtis. Non enim Dij noſtri ſunt, ſed tantummodo ſimilitudines & imagines CHRISTI & ſanctorum illius, ad commemorationem, honorem, & decorem Eccleſiarum veneranda: Nam qui Martyrem colit, Deum ipſum colit: qui Martyrem illius adorat, ipſi honorem aſſignat: qui Apoſtolum ho-

nore

Dan. 3.

Ex imaginibus & reliquijs martyrũ fanguis fluxit.

Pſal. 98.

Eſa. 66.

Pſal. 18.

Leuit 26. 2. Cor. 6.

Sap. 14. 4 Reg. 6.

4 Reg. 4.

Geneſ. 50. 4 Reg. 13.

Gen. 28.

Gen. 31. Ioſ. 4.

Hebr. 9.

Ezech. 40. 41.

Hier. 2.

nore proſequitur, ipſum qui Apoſtolum miſit, honorat. Vtinam & tu quoque Moſaicas & Prophéticas imagines feciſſes, illaſque quotidie adorares. Sic enim eorum Domino & Deo veram latriam exhiberes, non autem aureas ſtatuas Nabuchodonoſoris. Qua verò fronte contra me imaginum & crucis cauſa inſurgis, cùm noris Abrahamum idololatras adoraſſe, Moſen vero Iethro idololatræ idem feciſſe, Iacob autem Pharaonem, Daniel Nabuchodonoſorem? Hi prophetæ & iuſti cùm ſint, ob beneficia quæ dam illis præſtita, in terra exiſtentes illos idololatras adorarunt, qui feliciter crucem, ſanctorumque effigies, à quibus infinita beneficia, Deo procurante, nobis obtigerunt, adorantem deſpicies? Quandoquidem qui regem metuit, filium illius iniuria non afficit. Qui Deum autem timet, hic omnino etiam Filium Dei, crucifique illius typum & ſanctorum illius effigies colit & adorat. Ipſi enim gloria cum patre & ſancto Spiritu, & nunc & in ſeculà ſeculorum, Amen.

Genes. 23. Exod. 18. Genes. 47. Dan 2.

Pſal. 29.

Leontius quis fuerit, & quæ ſcripſerit.

Conſtantinus ſanctiſſimus Epiſcopus Conſtantiæ, quæ eſt in Cypro, dixit: Pater hic, qui lectus eſt, in vna ex ciuitatibus Cypri decenter & ſanctè conuerſatus eſt, multaq; encomia & panegyricas illius orationes etiam habemus, inter quas & extat oratio in transfigurationem Domini. Scripſit & S. Ioannis Miſericordis appellati, epiſcopi Alexandrini vitam: præterea B. Simeonis: turbationeſque propter Chriſtum circa ea tempora in Eccleſia factas. Scripſit & alia quædam, in quibus omnib. orthodoxus cognoſcitur. floruit circa tempora Mauricij Imperatoris.

Anaſtaſij epiſcopus Theopoleos.

Ioannes Dei colentiſſimus presbyter, vicarius Apoſtolicæ ſedis Orientis, dixit: Clarum eſt, quæ in laudem prædicti patris dicta ſunt, ſic fe habere. Quinetiam legani ſanctiſſ. Papæ librum iſtum ſynodo exhibuerut, maximè verò ob eam cauſam, quod copioſe ſanctarum imaginum receptionem & adorationem præ dicarit.

Adoratio & latria qui diſtinct. Deut. 6.

Idem ille vicarius librum ſanctæ Synodo oſtē dens, dixit: Libellum iſtum reuerendiſſimi Patres in hac regia ciuitate apud Cyrium Procopium Silentiarium reperi, eamq; ob rem gauiſus ſum, quòd quidem exemplar aliud planè idem & immutatum in Oriente habemus. Docet autem in illo B. Anaſtaſius de differētia adorationis, & ſi facrę ſynodo viſum fuerit, legatur.

Adorare quid.

Sancta ſynodus dixit: Legatur: Aſſumptum quelibrum Stephanus venerabilis monachus legit:

Deut. 6. to Matth. 4.

Sancti Anaſtaſij epiſcopi Theopoleos epiſtola, per quam reſpondet cuidam ad dubitationem quandam, à qua expediri cupiebat. Eius autem principium tale. Si doctrina exiſtimaretur ex variis opinionibus. Et paulò poſt: Nemo autem offendatur in adorationis vocabulo. Siquidem & homines & ſanctos Angelos adoramus, non autem quòd λατρείαν, hoc eſt, cultum diuinum exhibeamus. Inquit enim Moſes: Deum tuum adorabis, & illi ſoli λατρεύσεις præſtabis quo loco diligenter obſeruabis, qua ratione poſteriori dicto, nimirum latrię, adiecerit, ſoli adorabis verò, hoc ipſum non eſt appoſitum. Quamobrem adorare licet. Quid enim aliud eſt, quam honoris alicui exhibiti, veluti emphaſis adoratio? Latria verò nequaquam: neque etiam licebit σεβάζεσθαι, quod eſt proprię DEVM adorare. Hæc quiſpiam ad primum dicere poſſet. Secundùm verò multorum opinionibus fuburretur, qui experientiam lectionis ſacræ non ſatis percepérint.

Tharaſius ſanctiſſ. Patriarcha dixit: Videamus quid de adoratione dicat pater iſte.

Sancta Synodus dixit: Differentiam adorationis exhibuit: dixit enim, Deum tuum adorabis, & illi ſoli latriam præſtabis: ad latriæ præſtationem adiecit, ſoli: adorationi verò haud quaquam ipſum id apposuit, falſa autem ſynodus, hunc ipſum locum in maximum ſtabilimentum ſui adſumpſit.

Tharaſius ſanctiſſimus Patriarcha dixit: Videndum tamen diligentius, quomodò ter ſapiens pater ipſum hoc interpretatur quod in medio ſcripſit. Id enim eſt, quod nos omnes & eos qui cótentioſè aduerſantur, in imaginum receptionem & adorationem addunt. Honorationis, ait emphaſis, adoratio eſt.

Omnes igitur qui ſacras imagines ſe venerari conſitentur, adorationem autem recuſant à ſancto patre tanquam hypocritæ redarguuntur. Nam cùm verè adorationem, quod eſt honoris ſymbolum, recuſant, contrarium facere cognoſcuntur, nimirum ſanctis conuicia dicere.

Anaſtaſij epiſcopus Theopoleos ſerm.

Leo ſanctiſſimus Epiſcopus Phocęæ, dixit: Tempeſtiuum eſt cum propheta dicere: Conuertiſti planctum meum in gaudium mihi, rupiſti ſaccum meum, & indouiſti me lætitia. Scripturæ enim animos noſtros ab omni impietate cōterterunt, & diuina ſcientia & eruditione nos impleuerunt.

Sophronij epiſc. Hieroſolymorum encomium de S. Cyro & Ioanne.

Conſtantinus ſanctiſſ. epiſc. Conſtantiæ, quæ eſt Cypri, librum B. Anaſtaſij epiſc. Theopoleos, Stephano diac. & notario legendum tradidit.

Leontius quis fuerit, & quæ ſcripſerit.

Beati patris noſtri Anaſtaſij ad Simeonem epiſc. Boſtrorum ſermo de ſabbato, cuius initium: Si patres oportet ſecundum oracula, vt tu ais, interrogare. Et paulò poſt: Quemadmodū enim abſente rege, pro eo illius imago adoratur: præſente verò eo, veluti ſuperuacuum hoc mittitur, cùm ſatius ſit ipſum, quàm imaginem, coll: nequetamen ob id ipſe qui nō adeſt, per id quprio illo adoratur, ignominia afficiēredetur. Et poſt pauca: Quemadmodum cùm quiſpiam tremulentus in imaginem Imperatoris impetum faciens iuſtè corrigitur, veluti ipſum regem ignominia eſſe cisſet, cùm tanē ipſa imago nihil ſit præterquam lignum, aut colores cum cera mixti: eodem modò qui in alicuius typum aut effigiem ignominioſus eſt, in illum, cuius eſt typus, iniuriam factam arbitramur.

Anaſtaſ. epiſcopus Theopoleos.

Ioannes venerabilis monachus, presbyter & vicarius ſummorum ſacerdotum Orientis, dixit: Indicat dictus pater, quomodo abſentis Imperatoris imago honore, non ignominia, afficidebeat: eodem modo, cùm nobis vere omnium Dominus Ieſus Chriſtus ſenſibiliter non adſit, (carnalibus enim noſtris oculis diuina illius eſſentia videri non poteſt, quanquam vt Deus vbiq; ſit) tantùm illius imago honoranda eſt, quemadmodum de Imperatore ſtatuit pater prædictus.

Gregorius venerabilis monachus, præſes manſionis Hermicdon, librum B. Sophronij attulit, quem acceptum Stephanus religioſiſſ. monachus legit.

Beati patris noſtri Sophronij Archiepiſcopi Hieroſolymorum encomium in ſanctum Cyrum & Ioannem: Venerentur alij aliter ſanctos hos, diuerſimodè eorum dona magnificantes, beneficatæque multiſariam prædicantes, hi quidem excelſorum teinporum erectionibus, illi verò variorum vnionum ornatibus, alij gemmarum & auri contextibus, alij præclaro pictorum artificio, alij aureis argenteiſque donarijs, alij fericis bombicinisque texturis, & (vt vno dicam verbo) omnes in martyrum honorem pro cuiuslibet opibus & voluntate inuicem vincere contendant, quo affectionem erga ſanctos hos clarè ſubtendant, referantque pro corruptibilibus immarceſcentia, pro temporarijs aquæ finem non habent, præmia. talibus enim donis admirandi iſti ſuos amatores rurſum afficere ſolent. Ex eodem commentario de iiſdem ſanctis miraculum tricētelimum ſextum, cuius initium, Alexandriam Ægypti & Libyæ metropolim. Et paulò poſt: Igitur cùm veniſſemus in templum, quoddam abſolutū opereis, forma quidem tremēdum & ſupra modum ſplendidum; altitudine verò in cœlum vſq; aſcendens, ingreſſi ſingulas perluſtrantes, ecce imaginem maximam & mirificam vidimus, repræſentantem in medio quidem picturam Domini noſtri Ieſu Chriſt. Chriſti autem matrem & Dominam noſtram Deiparam ſemper virginem Mariam à ſiniſtris, à dextris verò Baptiſtam ſalutoris noſtri præcurſorem, qui in vtero ſalutillum indicauerat, præterea Apoſtolorū & prophetarum choros aliquot & martyrū cœtus, qui ante imaginem collocati, genibus flexis & capitibus in ſolum inclinatis, ante Dominum procidebant. Et paulò poſt: Et tertio ad imaginem venientes, prædictis verbis modūque vſi ſunt, horaniq; longam obſecrarunt, & inclinati, hoc ſolùm, quod iubes Domine clamabant. Chriſtus verò commiſeratus annuit, & ante imaginem inquit, illi date, de terra itaque ſu gentes martyres, primò quidam gratias agebant Deo noſtro, qui corū preces exaudiuiſſet, deinde gaudentes & exultantes, ecce (aiunt ad me) gratiā Deus tibi dediting redere ita que Alexandriam, & in magno templo ieiunus dormi, parumque oleie x lampade, quæ ſupra Saluatoris imagine accenſa dependet, in

Deut. 6. to Matth. 4.

Luc. 1.

Locus obſcurus.

Lampas ardens ante imaginem Saluatoris.

ampulla

ampulla sumpto, rursus ieiunus ea quæ hic sunt, auferes, & hoc pedes vngens, donum sanitatis consequeris. Et paulò post: Ipse verò surgens post somnum lampadis oleum sumpsit, & ad sanctorum phanum veniens, manus & pedes inunxit, & confestim à morbo liberatus, valetudinem bonam recuperauit.

Tharasius Sanctissimus Patriarcha dixit: Omnia vera dixit, quæ de decore sanctarum domorum, picturarum, reliquarum artium, item donariorum celebritate locutus est.

Thomas religiosissimus monachus, presbyter & vicarius summorum sacerdotum Orientis, dixit: Hæc ipsa imago, patres Reuerendi, Alexandriæ in templo dicto Tetrapylo, etiam hodiè existit, omnesque morbos curat.

Per imagines sanctorũ Deus miracula operat. Sophronii epiſco. Hieroſolymorum liber de vitis multorum ſanctorum.

Sancta Synodus dixit: Gloria Deo, qui etiam per imagines sanctorum miracula perficit.

Eusthathius venerabilis monachus, presbyter, & præses manſionis Maximi, dixit: Et ego, patres sancti, eiusdem patris librum adſcripſi, continentem multorum sanctorum virorum vitas, & ſi placet, adducatur.

Sancta ſynodus dixit: Legatur.

Stephanus itaque monachus acceptum librum legit: Eiusdem Patris noſtri Sophronij è limonario: Dixit abbas Theodorus Aeliotes, quòd erat quidam incluſus in Monte Oliueti, pugil egregius, oppugnabat autem eum dæmon ſcortationis. Quodam itaque die cum vehementer inſultaret illi dæmon, ſenex lamentari cœpit, dixitque dæmoni, Quouſque non relinques me? Abiiſte poſthac à me, iam enim mecum conſenſiſti. Dæmon oculari adſpectu videndum illi ſe tradens, dixit: Iura mihi quòd ea quæ tibi dicam, nemini ſignificabis, & non amplius tecum pugnabo, & iurauit illi ſenex per eum qui in aliiſſimis habitat, ſe nemini dicturum. Tum illi dæmon dixit; Imaginem iſtam, ſi nolis me tecum luctari, caue amplius adores, habuit autem imago figuram Domine noſtræ Deiparæ Virginis Mariæ, geſtantem Ieſum Chriſtum. Dicit illi incluſus: Apagè, res erit mihi curæ. In ſequenti autem die rem Abbæ Theodoro Aëliotæ, qui tunc habitabat in vico Pharan, rem ſignificauit, omniaque patri retulit, ſenex autem pater incluſo dixit: Verè pater deluſus es quod dæmoni iurasti, tantum hoc vnum benefeciſti, quòd conſciſtus es, profuerit autem tibi, ne ſinas in hac ciuitate amplius lupanar, neque egredi aris quin adores Chriſtum Ieſum Dominum noſtrum cum matre ſua in imagine. Confirmatoque eo ac animato pluribus verbis, ad proprium locum conceſſit dæmon autem illi iterum apparuit, dixitque: Quid agis maledice? nunquid iurasti mihi, neminiteſ dicturum? quo pacto autem hæc effeciſti? dic o tibi maledice, in die iudicij tanquam periurus condemnaberis. Incluſus reſpondit: Quod iurauì, iuratus ſum, quod quæpeieraui, non: verum Dominum meum & creatorem non abiurauì, te verò non audio.

Dæmon horret adorationẽ imaginũ ſactarum.

Conſtantinus Sanctiſſimus Epiſcopus Conſtantiæ, quæ eſt Cypri, dixit: Quemadmodum monilia aurea, ita diuini noſtri Patres in ſanctorum adorationem conſentiunt.

Ioannes religioſiſſimus monachus, presbyter, & vicarius ſummorum ſacerdotum Orientis, dixit: Sed & aliud indicante etiam verba patris noſtri Sophronij, quod ſc. præſtat iurãtem peierare, quàm planè iuramentum in deſtructionem venerãdarum imaginum ſeruare. Hoc autem dico, quia hodiè quidam iuramento idem ſtatuerunt.

Tharaſius ſanctiſſimus Patriarcha dixit: Quandoquidem nouerat bonitatem Dei, qui pœnitentes facilè recipit, huius gratia ſtatuit impium iuramẽtum tranſgrediendum: & nunc qui in hæreſim hanc coniurarunt, ſi aliud peccatum non fecerint, facilis erit excuſatio, habebunt quod dicent: quod ſi verò aliis peccatis grauentur, vtinam Deum placent, petantq; remiſſionem illegitimi iuramenti.

Matth. 18.

Theodorus ſanctiſſimus Epiſcopus Subri ton, dixit: Coryphæus Apoſtolorum Petrus negauit quidem, ſed pœnitens receptus eſt.

Tharaſius ſanctiſſimus Patriarcha dixit: Herodes benè iurauit, ſed peccauit. Petrus autem negans Dominum cum iureſãdo, deinde regreſſus, poſtquam fleuiſſet, ſeruatus eſt. Omnem enim iniquitatem bonus Dominus remittit, ſi quiſpiam ex toto cor de pœnituerit.

Marc. 14.

Sancta Synodus dixit: Rectè domine, nam ſic & nos ſancta ſcriptura docet.

Tharaſius ſanctiſſimus Patriarcha dixit: Princeps primus Theologiæ D. Ioannes, dixit: Filioli, ſi dixerimus quòd peccatum non habemus, mendaces ſumus: igitur ſi Deum inuocauerimus pro peccatis noſtris, propicius nobis erit, & conniuebit ad peccata noſtra.

1. Ioan 1.

Nicephorus ſanctiſſimus Epiſcopus Dyrrachij, dixit: Multis precibus opus habemus, ô pater: multa enim mala ſecimus: quin etiam continua pœnitentia & confeſſione indigemus.

Leo ſanctiſſimus epiſcopus Phocæ, dixit: Scriptum eſt, quod falſum iuſurandum non amabitis: huius gratia, falſum noſtrum iuramentum, veluti nullum habens robur, remittetur.

Ioannes religioſiſſimus monachus, presbyter & vicarius Orientis: Si iuſſeritis, fiat excuſſio de iurando.

Tharaſius ſanctiſſ. Patriarcha dixit: De eo iam dictum eſt. Verum quia plura reſtant excutienda, ad propoſitum redeamus.

Liber miraculoſi S. Coſmæ & Damiani.

Theodoſius diaconus, monachus, notarius, & orator ij cuſtos, legit: Ex Libro miraculorum ſanctorum Coſmæ & Damiani: Vir quiſpiam admodum manſuetus, fiſtula in iunctura coxę laborabat: cumque multorum curationes fruſtra tentaſſet, medicorumq; nonnullis annis quindecim eſſet ſciſſus, exhauſtus, & ſuperatus malo, videns vlcus indies augeri, iamque pro vno foramine quatuor oſcula aperta, perque vnum eorum potum etiam & cibum quandoq; reddi, medicoſque dicentes malum præualere, neque hominum manus ſuperari poſſe: deſperabundus, ſtatuit de inceps abſtinere. Multis autem conſulentibus, vt diuorum Coſmæ & Damiani famulorum Dei templum ſacratum adiret, ſtatuit ſecum conſiliis amicorum (res enim multi conſilij, neceſſitas) acquieſcendum. Videt igitur per ſomnium viros Deiſibi aſſtantes, dicentes: Adeſdum ad nos, & ſanaberis. Hacitaque adhortatione confiſus, inſigne templum diuorum accedit, quotidiè ad eos ſupplicans, quòs poſſet à morbo liberari. Cùm autem iam multos dies fruſtra preces fudiſſet, neque quicquam quod ſolatio eſſe poſſet, perciperet: egreſſus ædem ſacram, videt in porticus limine à dextro latere imaginem Seruatoris noſtri poſitam: appiſta autem erat & ſancta Deipara Domina noſtra, beatique viri Coſmas & Damianus, & quidam ex magnatibus, qui tabulam ſuſpenderat, Leontium nomine. Obſecrationibus igitur rurſum factis, amareque illachrymans multis horis, rogat ſanctos, vt vori ſtat compos. Digreſſus autem ad cubicula dum domus ſuæ, vidit noctu ſanctos viros Dei ad ſe venientes, in medio autem virginem matrem, dicẽtem ad illos: En hic eſt, ſuppetias illi quàm primum ferte.

Ex eodem libr. aliud miraculũ.

Idem iterum ex miraculis Coſmæ & Damiani legitur de vxore Conſtantini Laodicenſis: Contigit virum quendam militari ſcientia approbatum, nomine Conſtantinum, ſingulariter erga ſanctos Dei Coſmam & Damianum affectum, perpetuoque eorum interceſſionem implorantem, extra regigiam banc ciuitatem exercitus ſibi commiſſi cauſa proficiſci, qui & imaginem ſanctorum ſecum etiam peregrè ferre ſolebat. Cum autem veniſſet in Laodicenſium ciuitatem quandam, quæ Trimiſtaria dicitur, hærereteq; ibi paulò longius ob mandata quæ procuranda ſuſceperat, vxorem ibidem duxit. Quę cum paulò poſt ex maxilla ſiniſtra dolere cœpiſſet, iamque in abſceſſum malum vergeret, viro ſæpè queſta de dolo ribus, tandem eum adiit, faſſaque eſt, ſe eos dolores amplius ferre non poſſe. Is verò illi reſpondens, conſolanſque, quatenus fieri poſſet, ait: Quid vis faciam vxor? neſcis nos peregrè eſſe, neque domi noſtræ? ſi quidem in noſtra ciuitate viueremus, poſſem ego cerea ſanctorum meorum Coſmæ & Damiani imagine omnes dolores tuos fedare & auferre. Hæc autem fidelis exiſtens, miratæque ſubitæ ſanitatis ſuper ſanctos Dei promiſſionem, rogauit, vt in ſancta beatorum ædc, poſtquam reuerſi fuiſſent, preces fundere ſibi liceret. Compuncta enim animũ ex auditione tantummodo de viris ſanctis, quietuit. Poſtera autem nocte ſe ſomno vbi compoſuiſſet, vidit tremendos hos & magnos medicos & famulos Chriſti, Coſmam & Damianum, ea qua pinguntur figura, lecto ſuo adſtentes,

stentes, & dicentes illi: Quid habes? quid torqueris? quid virum tribulas? en adsumus vobis, nihil est quod tibi sit solicitū. Hæc cum dixissent, abierunt. Hæc vero cùm de somno furrexisset, maritum studiosè devisò interrogauit, de forma sanctorum Cosmæ & Damiani, de historia, & ratione qua consolationē ferunt ægrisad quæ cùm vir respondisset, ipsa quoque cætera quæ per visum cognouisset, exposuit. Posteaautem maritus cogitans & recordatus, quòd in manicis sub axilla figuram sanctorum ferret, manicam excussit, vxoriq; imaginem ostendit. Hęc autem cùm vidisset, adorauit, & cognouit verè omnia quæ cum sanctis & secum essent acta.

Ioannes venerabilis monachus, locum tenēs summorum sacerdotum Orientis, dixit: Satis apertè declarauimus est nobis, per imagines quoque suas sanctos miracula deitgnasse. Siquidem per imaginem mulierculæ apparentem, hanc curauerunt.

Marzon sanctissimus episcop. Pracanōn, dixit: Postquam ego à regia vrbe profectus, in ciuitatem meam peruenissem, subito morbo adeo correptus fui, vt amicorū iussu testamentū condere cogerer, sed iussi, vt inferrem ad me sanctam Seuatoris nostri Christi imaginem: quam cum vidissem, dixi: semque, Domine, qui das sanctis gratiam, respice meimposissemque loco dolenti, morbus ab ea repulsus est, & sanitatem recuperaui.

Theodorus sanctissimus episcopus Seleuciæ, dixit: Et nobis hoc perceptum est, factum enim est nonlongè à nobis.

Miraculum testatum ex lib. de miraculis eorundem sanctorum. Rom. 3.

Theodosius diaconus, monachus, & armarij custos sacrarij Patriarchici, ex eodem passionis libro, de muliere quæ tormentibus agirabatur, legit. Paulus Episcopissimus doctor & columna Ecclesiæ, clamat: Spes non pudefacit quia charitas Dei effusa est in cordibus nostris: ideò modi ipsem habens fidelis quædam mulier, cùm continuis tormentibus vexaretur, ob singulare merga sanctos Dei Cosmam & Damianum affectionem, perpetuò precibus apud eos solicitabat, eorumq; templum frequentabat, quo posset aliquando à tam sæuo malo liberari. Nec satis fuit quòd in singulos dies eorum templa frequentabat, quin etiam omnibus ædium suarum parietibus imagines eorum appinxit: in suitabile fequidem deliderium ergasanctos Dei apparbat. Neque hoc reprehenione digniumcenſebitur, quandoquidē in animi simplicitate id quod esse increduluin potest, iudicatur. Contigit autem quodam tempore, vt hæc internis affectionibus supra modum cruciaretur: cumque præ tormentibus in grabato sese volueret, erigens sese præ pœnarum magnitudine, ad locum repere cœpit, in cuius parietibus sanctorum effigies depinxerat, tide vis pro scipione. Christus autem accipiens, in aquam effudit, illamq; bibit, & confestim sanitati, sanctorum intercessione, restituta est: Hæc ergo postquam cōnaluit, in magnam Ecclesiam ascendit, omnibusque indicauit, quanta beneficia curationis erga eam sancti præstitissent.

Simeon venerabilis monachus, presbyter, & præfes manſionis Choræ, librum obtulit, quem acceptum, Victor Deiamanstissimus diaconus & notarius sacri Patriarchici secreti, legit: Beati Patris Nostri Io. Chrysostomi oratio in peluim, cuius initium, Omnia facta sunt ad gloriam Dei, vtilitatem verò nostram. Nubes in pluuiarum administrationem, terra in fructuum productionem, mare in mercium copiam, omnia tibi seruiunt Deo, Imò imagini Domini. Non enim cum regiæ imagines & figuræ in ciuitatem adducuntur, magistratus & populus gratulabundus tabulas veneratur, neque ex cera fusilem imaginem, sed regiam figuram sic & * creatio non terrestrem formam, sed cœlestem characterem veneratur.

Ioan. Chrysost. oratio.

Tharasius sanctissimus Patriarcha dixit: Libri isti qui leguntur, ex templo sunt sanctorum Anargyron in hac regia ciuitate scripti: ac loci istius eos attulerunt, vt in sacra synodo legerentur.

Sancti Synodus dixit: Oportebat eos libros adferri, nam ad vtilitatem omnium lecti sunt.

Ex libr. 4. Hanasij contra Arianos.

Petrus venerabilis lector & notarius sacri Patriarchatus, legit: Ex Quarto libro contra Arianos verba diui Athanasij, cuius initium. Cùm iudicatum semel sit. Arianorum insanias ab Ecclesia defecisse, & postalia: Hæc aliquis ex imagine Imperatorum clarius & attentius cognoscere possit. Nam in imagine regis forma & speciesest, in reg: verò ea quæ est in imagine, forma exsistit: impermutabilis autem est in imagine regis similitudo, ita vt qui imaginem inspexerit, ipsum quoque regem simul inspiciat. Rursus qui regem conspicit, nouit eum esse quem in imagine conspexerat. Quandoquidem autem ex eo quòd similitudo non differt, volenti post imaginis inspectionem regem videre, rectè dixerit imago. Ego in illo sum, & ille in me: & quod in me vides, vides & in illo: qui igitur imaginem adorat, adorat etiam ipsum regem. Illius enim forma & figura est imago.

Tharasius sanctissimus Patriarcha, dixit: Hæc sanè rerum natura docet, quòd honor imagini exhibitus, ad ipsum fonte primum referatur, quomodò etiam contumelia. Quæ autem pater dixit illo loco, ad exemplum quoddam pertinent similitudinis.

Epiphanius venerabilis diaconus Ecclesiæ Catanes, locumque tenens Thomæ venerabilis episcopi Sardiniæ, dixit: Paradigmata de rebus coincidentibus & conuicnicntibus dicuntur, quemadmodum diuinus pater accipit regis imaginem.

Victor venerabilis diaconus & notarius, legit ex Sanct. Basilij Magni ad Amphilochium de sancto Spiritu triginta capitibus. Excapit. decimo sexpim. Quia rex dicitur etiam regis imago, neque tamen ob id duo regesnon enim sit duntaxat potentia, neque honor distributus. Nam quemadmodum principium nos conseruans, potestasque vna, ita & nostra glorificatio, siue laudatio vna, & non plures: quam ob causam etiam imaginis honor, ad primum veluti fontem dirigitur.

Basilius Magnus de Spiritu Sancto.

Ioannes venerabilis monachus, presbyter, & locum tenens Orientalium sedium, dixit: Librum quem in manibus ferimus, ab Oriente adduximus, prætimusque vt legatur.

Constantinus venerabil. diaconus & notarius, legit: Ex libro D. Basilij contra Sabellianos, Arium, & impios alios, cuius initium, Iudaismus cum gentilitate pugnat, vtraque autem cum Christianismo, & post alia: Sed veritatis fermo vtrinque contrariatates effugit. Vbi enim vnum quidem principium, vnum verò quod ex eo, & vnum quidem Originale, vna verò imago, illic vnitatis ratio non corrumpitur. Quapropter ex patre genitus filius exiſtens, & naturaliter exprimens in seipso patrem, vt imago quidem incōmutabilitatem habet: vt verò genitum, consubstantiale confruat. Non enim qui in foro regiam imaginem diligentius intuens, regemque illam dicens, eū qui in tabula pictus est, duos reges fateur, nimirum ipsum imaginem, & eum cuius est imago. Neque si quis in tabula pictum indicauerit, dicit rique, ecce regem, ob id primum & verum exemplar, ipsum fcilicet regem, appellatione priuauit, profecto videtur magis honorem regis per eiusfemodi confessionem stabilituisse.

Idem contra Sabellianos, &c.

Ioannes sanctissimus presbyter, locum tenens episcoporum Orientalium, dixit: Falsa sy nodus sparserat hoc axioma: Quicunque imaginem Christi adorat, in duo Christum diuidit: & quicunque imaginem adpiciens, dixerit, aut inscripserit ei, hic est Christus, Christum diuidit. Sed rum id fane est. Nam diuinus pater Basilius, veluti lampas & doctor Ecclesiæ Christi, quique per spiritum sanctum ad diuina initiatus est, honorem imaginum ad ipsum exemplar primum, redire testatus est. Et qui imaginem regis contemplatus, inspexerit in ea regem, siue adorauerit, non sanè duos reges aut adorat, aut videt, sed vnum regem tantùm. Clarè enim dixit beatus Pater, quòd & rex dicatur regis imago, neque tamen duo reges. Adeo vt tam clarum sit, quòd is qui adoraueritimaginem, & dixerit. Hic est Christus, non peccauerit. Indicat enim quod Christus verus est Dei Filius, & Patri coæſidens in cœlis, idque in proprio suo corpore: verum per imaginem quæ per colores exprimitur, potentia eius adoratur & glorificatur, & per sensum in cognitionem eius potestatis peruenimus. Vnde & beatus pater indicauit, non esse duas adorationes, sed vnam ipsius imaginis & primi exemplaris, cuius est imago.

Falsum esse axioma, Quicunque imaginem Christi adorat, in duo Christum diuidit.

Petrus & Petrus Deiamantissimi vicarij Adriani Papæ veteris Romæ, librum obtulerunt, quem Demetrius venerabilis diaconus, notarius & armarij sanctæ magnæ Ecclesiæ custos, legit: Ex epistola beati patris nostri Basilij ad Iulianum Imperatorem Apostatam. Quæmadmodum à Deo Christianam & inculpabilem nostram fidem, veluti hæreditario

Ex epist. Basilij ad Iulianum.

iure accepimus, sic confiteor, & in eo maneo, credo autem in vnum Deum patrem omnipotentem, Deum patrem, Deum Filium, Deum Spiritum sanctum. Vnum Deum hæc tria adoro & glorifico. Confiteor etiam filij incarnatam οἰκονομίαν. Deinde sanctam Mariam, quæ secundum carnem illum peperit, hanc Deiparam vocans. Suspicio * enim sanctos Apostolos, prophetas & martyres, qui pro me apud Deum fuppliciant, quò per illorum mediationem propicius sit mihi Deus noster benignissimus, & remissionem peccatorum mihi gratis largiatur. Quam ob causam & historias imaginum illorum honoro & palam adoro. Hoc enim nobis à sanctis Apostolis non est prohibitum, sed in omnibus Ecclesijs nostris eorum historias erigimus.

* etiam

Theodotni testimonium.

Gregorius venerabilis diaconus sanctorum & laudatorum Apostolorum, legit: Theodoriti Episcopi Cyri, ex vita Simeonis, cuius initium, Simeon inter præcipuos. Et post alia: Aiunt autè eum in Roma, maxima fcilicet illa, tam fuisse fama nobilem, vt in omnib. etiam ofhcinarum vestibulis exiguas eius imagines collocarint, custodiam quandam & fecuritatem rebus suis illinc promittentes.

Ex vita S. Simeonis in mitando monte cap. 18.

Ioseph venerabilis monachus mansionis Herculij, dixit: Et ego peccator librum adfero, qui vitam Simeonis in admirando monte continet: & si insscritis, legetur.

Vinentis Simeonis imagines fanauit.

Sancta Synodus dixit: Capita tantummodò historiæ referantur, vt domi ab omnibus postea legatur.

Constantini Cypri narratio.

Cosmas autem venerabilis diaconus & cubicularius, legit: Ex vita beati Patris nostri Simeonis in mirando monte, caput centesimum decimumoctauum, de muliere quæ in Rhosopoli mirum in modum à dæmonio exagitata, & sanitati restituta est, & multis annis sterilis existens concepit, & ob id imaginem in domo sua sancti viri collocauit, ad quam plurima miracula contigisse clarum est, quale de hæmorrhoissa quadam, quæ annis decem & quinque malo laborans tantummodò inspecta imagine sanata est, adhuc beato Patre viuente. Item alter quidam Antiochenus ciuis mercator, qui cum dæmonio vexaretur, ad Simeonem concessit, à quo sanatus, imaginem illi in vestibulo ędium suarum posuit, quam in prębi quidam & infidelesde loco de turbantes, valde punisi sunt.

Qui imaginem D. virginis ex hac terra, oculo carentus est.

Constantinus Constantiæ Cypri, dixit: Hæc quidem venerabiles patres ex ijs quæ lecta sunt, & audiuimus & credimus. Et ego pro mea mediocritate, quæ contigêre signa his non abfimilia, narrabo. Vir quidpiam Cyprius in Constantia vrbe armentarius, in facellum Virginis Deiparæ orandi causa concessit, & inter orandum suspiciens imaginem, virginem ex coloribus in pariete expressam animaduertit, atque: Quorsum hæc? & stimulo quo boues agebat, sublato, imagini dextrum oculum exculpsit, egressus autem templum, cùm pecus pungeret, stimulus fractus est, parfque eius cui ferrum infixum est, in hominem delapsa, in oculum illius dextrum infixa est. Hunc ego virum vidi, & vnoculum esse etiam num cognosco.

Constantini alicra narratio.

Alius quidam in ciuitate quæ dicitur Citium, die decimaquinta mensis Augusti, cùm festum virginis celebratur, ingressus templum vt velis ornaret illud clauum in pariete malleo adigendo, frontem imaginis diui Petri in pariete depictæ, transfodit, funiculo itaque velo alligato, confestim illius caput, frontemque intolerabilis doloris cruciatus inuasit, qui constanter per duos festiuitatis illius dies permansit. Episcopus autem Citij, re cognita, hominem increpauit, iussitque vt abiens clauum iterum eximeret ex imagine: quo facto, continuò dolor mitigatus est. Interrogetur, si liber, Episcopus, adest enim in hac congregatione.

Constantini tertia narratio.

Interrogatus autem episcopus Citij, iureiurando affirmauit ita se habere in medio synodi.

Antè benignum duæ naues in Syriæ ciuitatem Gabala cum aliquot virijs Cyprijs nauigauerunt. Cùm autem in Gabala peruenissent, fagittarij aliquot Agareni circa mare deambulabant, & quidam eorum cum Cyprijs ingressus templum in ciuitatem, cùm vidisset in pariete pictam imaginem, quæ fuit è Christianis, quidnam prodesset isthic imago, ad quę Christianus inquit, Veneramus eam iuuat, ignominia verò afficientes nocet, ad quem Sarracenus ait: En ego effodiam illius oculum, vt cognoscam quid possit: arrepto igitur conto quem manibus ferebat in dextrum imaginis oculum intrusit, quo facto, statim quoque illius oculus dexter in terram cecidit. Ipse quoque ardenti febri correptus, à comitibus suis ad propria re.ductus est. Hæc nobis narrarunt redeuntes Cyprij, qui triginta duo numero fuêre.

Basilij Magni oratio.

Theodorus sanctissimus episcopus Catanes librum attulit, quem acceptum Gregorius Dei amantissimus diaconus sanctorum Apostolorum, legit. Ex oratione diui Basilij in Beatum martyrem Barlaam. cuius initium, Prius quidem sanctorum mortem. Inter reliqua: O clari athleticorum recte factorum pictores, exurgite, vestris artibus militis mutilatam imaginem magnificate. Obscurius à me corona dignum virum describitum, coloribus artis vestræ lucidum & splendentem facite. In ostendendis præclaris facinoribus martyris, victrix abeat pictura. Gaudeo in hoc certaminis generis me vobis esse inferiorem, Videam manus exactissimum opus, quo certamen pingitur: videam clariorem pictū in vestra imagine pugilem. Lugeant dæmones, claris martyris facinoribus per nos ostensis attonitiinscribatur etiam tabulæ, qui certam inibus prafidet, Christus, cui gloria in feculafeculorum, Amen.

Deut. 17. 19.

Leo sanctissimus episcopus Phocęæ, dixit: Scriptum est, in duobus aut tribus testibus stabit omne verbium. Hodie autem nobis plurimi sacrati libelli oblati sunt, qui mentes nostras irrigauerunt, & fatis de sanctarum imaginum firmitudine docuerunt. Et Petrus lector librum ex vita sanctæ Mariæ Aegyptiacæ legit. cuius initium, Mysterium regis celare decorum. Inter cætera.

Tob. 12.

Ex vita S. Mariæ Aegyptiacæ.

Alios quidem, nemine impediente, templum recepit, me solùm autem miseram non admisit, veluti fi copiæ militares in hoc subornatæ essent, quo mihi ingressum præcluderent, ita me turbæ vehementia coarctabat, quamobrem in prostulum sue vestibulum templi me recipere coacta sum. Deiectbam enim ex populi impetu & impressione, ab ea quam intuli, & fustinebam. Adeò violenter me cum agebatur. Stabam autem in angulo quodam aulæ ipsius templi, atque ita adhuc vix à populi tumultu me defendere potui. Cumque sursum adpicerem, intuita sum viuificum illud lignum, statimque ratio salutaris oculos mentis meæ tetigit, cum indicaretur mihi, cœnofilatem & impuritatem operum meorum in causa esse, quamobrem à templo fecluderer. Cœpi ob id flere & lamentari, pectusque tundere, gemitusque ex fundo cordis deprimere. Cùm autem lachrymarer, ecce in superiore loci, in quo stabam, parte imaginem sanctissimæ Deiparæ stantem conspexi. Loquor autem ad eam, non conniuentibus oculis eandem infpiciens: O virgo Domina, quæ DEVM verbum iuxta carnem peperisti, noui profectò, noui non esse decorum neque rationabile, me fordidam adeò & inquinatissimam fœminam, iniaginem, corpus & animam castitatis tuæ & semper virginitatis continentem, inspicere. Iustum enim est, impuram adeò me à tua castitate & munditia odio haberi & execrari. Verùm quando quidem (vt audiui) propter hoc DEVS, quem tu genuisti, homo factus est, vt peccatores ad pœnitentiam vocaret: auxiliare mihi foli, & non habenti qui mihi fuppetias ferat: iube, vt mihi quoque contingat in templum ingressus: fac ne priuer adspectu lignij, in quo iuxta carnem adfixus fuit, quem tu genuisti, proprium fuum fanguinem in redemptionem mei effundens. Iube vt & mihi quoque fores pateant, vt & diuinam illam crucem adorem. Do enim fideiussorem tibi DEVM, qui exte ortus est, me non ampliùs corpus hoc meum turpi commixtione conspurcaturam. Verùm vt tantummodo crucem filij tui inspiciam, confestim mundo omnibusque rebus mundi valedico & renuncio. Quin etiam exemplo, quo me sponsor ille falutaris iusserit & duxerit, ab eo. Hæc cùm dicerem, flagrans quædam redundantia fidei in me succreuit: confisaque Deiparæ commiseration, è loco illo, in quo stabam, me mouens, precesque continuas fundens, me turbæ ingredientium injicio, neque quisquam erat qui me impelleret, aut à quo ego trudere aut premerer: neque quisquam qui me prohiberet, quo minùs ad valuas, per quas in templum itur, appropinquarem. Me igitur & horror animique ecstasis inuasit, totaque contremiscere & conturbari cœpi: quantum autem à viribus poteram, iunxi me ad ianuam, & quæ antea mihi aditum negabat, nunc visa est recipere, idq; adeò libens. Dein procedès, ingressaq; sanctæ sanctorū, sancta crux

Exaltatio crucis.

vinifica

viuificamẽ, vt eam adspicerem, dignata est, diuinaque illic
mysteria insperi. Quantùm autem fieri potuit, ad pœnitẽ-
tiam me conuertendo, in terram prostraui, sanctumque illud
pauimentum osculatus sum. Postid autem egressa, ad locum
sponsionis properando, in quo chirographum sponsionis
scriptũ erat, genibus inclinatis coram ter sancta Virgine Dei-
para, verbis istis vsa sum: Tibi quidem ô bonatum rerum ar-
matrix Domina, quæ tantam mihi præter meritum humanita-
tem exhibuisti, preces meas nec reiecisti, gloria: vidi enim
gloriam, quam nos prodigæ pusilicitæ videre non debeamus:
tibi, inquam, & Deo qui propter te peccatorum pœnitẽ-
tiam admittit, gloria. Quid enim ego infelix peccatrix vltrà
possum aut excogitare, aut loqui? Iam autem ô Domina
tempus est, vt sponsioni satisfaciam. tu vrò me, quo placu-
rit, ducito, esto mihi fluuius magistra, mihi viam, quæ ad pœ-
nitentiam ducit, indica. Hęc cùm adhuc in ore haberem, pro-
cùl audiui vocem clamantem: Si quidem Iordanem transie-
ris, requiem inuenies bonam. Ego verò vocem meam exau-
diens, cùm lachrymis clamaui, & ad Dominum vocem in-
tendi: Domina Deipara, ne me relinquas. Hæc cùm dixissem,
aulam templi egressa, festinabunda abij.

Ex lib. de martyrio Procopij martyris.

Ioannes religiosissimus monachus, & vicarius summorum
Episcoporum Orientis, dixit: Talem imaginem nos vidi-
mus in sancta Christi Dei nostri ciuitate, eamque sæpius sa-
luauimus.

Stephanus Dei amantissimus diaconus & referendarius sa-
cri secreti, legit: Ex martyrio beati martyris Procopij, cuius
initium, Per ea tempora regnum obtinebat Diocletianus ty-
rannus, inter cætera: Neanias gaudio magno perfusus, & fide
audens, rem bene gessit. Similiter illius omnes comites: ea au-
tem nocte eum militibus reuerfus est. Venit autem in Scy-
thopolin, & omne sodalitium auri, argenti, & argenti fuso-
rum conuocans, interrogauit eos, dicens: Potestisne mihi fa-
cere vas aliquod, quod ego tradam vobis? illi verò hominis
astutiate deterriti, communi consilio statuerunt apud il-
lum, vnum ex omnibus, quem optimum artificem existima-
bant, nomen illi Marcus erat, dicentes: Si quis est qui voluntà-
tuæ domine satisfaciet, hic erit. Et paulò pòst: Marcus au-
tem nequaquam obedire voluit at iuueni. Perfusus tamen tan
dèm is, dicens: Hoc mysterium regi vsque ad vitam nũquam
reuelauero. Perfusus is itaque Marcus, in abdito ex auro & ar-
gento noctu crucem fabricauit. Cùm autem opus confum-
matum erigeretur, tres in eo imagines apparuerit. Scriptum
autem erat Hebraica dialecto in superiore parte Emmanuel,
& vtrinque in summitate alarum, Michaël & Gabriel. Vo-
luit autem Marcus, ibi itimens, expungere imagines, verùm
non potuit. Confestim enim manus illius sicca permanit.
Sub gallicinium autem dux qui dicebatur Neanias, ad ædes
Marci, quo crucem auferret, properat. Videns autem illam,
protinus adoravit. Ait autem ad Marcum: Quæ sunt hæ per-
sonæ quæque hæc inscriptio? * Domine, in qua hora crux à
me erigebatur, imagines istæ per se enatæ sunt, neque ego co-
gnosco, quæ vam aut cuius sit inscriptio. Neanias verò cogno-
scens virtutem quandam in his esse, adorata cruce, Marco ar-
tifici copiosam mercedem soluit, prosectusque est in ciuita-
tem suam.

Hic videtur aliquid deesse.

Ex vita S. Theodori archimãdritæ. a. Cor. 1.

Stephanus religiosiss. monachus & librorum custos sacri
patriarchij, legit: Ex vita beati nostri patris Theodori archi-
mandritæ monasterij Sicanon, cuius initium, Benedictus De-
us & pater Domini nostri Iesu Christi. Inter alia: Cùm autem
natus esset annos circiter duodecim, lætales bubones homi-
nes istius loci inuaserant, quo & ipse grauiter vsque ad mor-
tem laborare cœpit, itaque illum ad templum beati Ioannis
Baptistæ, quod erat prope oppidum, ducunt: depositumque au-
tem eum in limine ingressus altaris, supra illum verò locum
in trabe crucis imago Saluatoris nostri Iesu Christi stabat. eo
autem ex bubone eiulante, instillarunt in illum guttas roris
ex imagine, confestim autem gratia Dei tuitus à dolore se la-
buit, suitatique pristinæ restitutus est, domumque reuersus
est. Paulo pòst autem cùm imitari cuperet Dauidem in hy-
norum melodia, psalterium discere cœpit. Ipse autem difficul-
ter & cum summo labore discebat. cùm autem vsque ad
psalmum decimum sex cum processisset, decimum septimum,
tandèm transire non potuit. Igitur meditabundus in orato-
rium sancti Martyris Christophori, quod prope oppidum
erat, concedens, in faciem se projicens, Deum precabatur, vti
illum docilem & facilè apprehendentem in psalmorum me-
ditationem redderet. Benignus autem Deus & amator huma-
ni generis, qui dixit, Petite, & dabitur vobis: petitionem illius
exaudiuit, eique annuit. Cùm autem iam à pauimento se le-
uasset, inque Dei imaginem intentiùs spectaret, dulcedinem
sensit meliè suauiorem ori illius inseram. Ipse autem cogni-
ta gratia Dei, assumptaque dulcedine, Deo gratias egit, & ab
illa hora facili negocio & dociliter psalterium didicit.

Matt. 7.

Cosmas Dei amantissimus diaconus cubicularius, legit.

EPISTOLA GREGORII SANCTISSIMI Papæ Romani, ad Sanctissimum Germanum Patriarcham Constantinopolitanum.

QVANTA qualisque animi delectatio, cùm venerabilis
tuum & honorificum nomen exaudio, quod mihi gra-
tiam annunciat. non possum satis declarare. Hanc enim nun-
ciationem, quæ & nuper te tuis veneranda literis mihi euan-
gelizata est, plurimo gaudio & exultatione suscepi, & præ
gaudio nimio spiritus meus refocillatus est. Deinde in cœlum
oculos fustollens, gratiarum actionem Deo omnium rerum
principi dixi, qui ita in omnibus benè placitum suum facit, &
nobiscum vsque ad finem adest. hic enim omnia vestra ad lu-
cem perducit. hoc est enim quod noctu diuque precor, neque
vnquam ab hac intentione cesso. Confido enim in Christum,
neque ab eo absistam. Testatur idem fuuiusilla & honesta in
singulas horas tuæ probitatis recordatio, ô bene dicte & Deo
amate frater. hanc enim in labijs habens, non possum dimitte-
re quin per litteras fubindè te alloquar. Non enim mihi so-
lummodò hoc vtile est, sed omnibus, quòd tam intignum ec-
clesiæ propugnatorem te habeant, vt rectè tua certamina o-
mnium ore celebrentur. Maximè autem in hoc certamine, in
quo quanquam multa passus sis, & probene factis iniuriam
acceperis, tamen laudandis es, quòd ad summam felicitatem
resperdueris. Cecidit enim impietatis præcursor. Nam
postquã putabat iuxta suã voluntatem omnia peragere, ex alto
in profundum ruens, & viribus comminutus, cecidit, sic e sua
infignitè frustratus. Audiuit autem ab Ecclesia, quæ & Pharao
Ægyptius tyrannus priùs, Mosi illi accinente, audierat: Dixit
inimicus, Comprahendam, dividam spolia, implebo animam
meam. Acclamabatur autem illi, veluti diabolus ipse foret,
hæc prophetica execratio: Propter hoc audiet te vsque in fi-
nem, euelletur & transferet è tabernaculo suo, & radicatio-
nem tuam è terra viuentium. Ita ille præter spem, frustratus
proposito suo, secundùm spem perijt. idque fortitudine pro-
pugnationis quæ venit desuper, quæad summam peruenit ex-
cidionem, vt deeo verum esse videatur, quod per scripturam
dictum est: Telum potentium, imbecillum reddinum est, &
impotentes succincti sunt fortitudine. Ob id nihil est quod
contra impietatem eorum qui cum Deo pugnant, Deum esse
imbecillem credamus. Exti in infinos totus mundus cum
Deo pugnare dicitur, quare tu qui sanctificatus es, cum Deo
hostes non posses superare? Bellum enim erat cum impijs, in
quo licèt non aperte, intignem tamen belli fociura habuisti,
Deum nostrum Christum, cuius quidem labarum intigne ge-
stasti, ipsam dico viuificantem crucem, magnum illud post
mortem illius trophæum, in quo mundi fines quadripartitò
decrispisti, partes etiam eius literis tres indicauit. Deinde et-
iam sanctam omnium Domine castę Dei matris imaginem,
cuius faciem diuites populi supplicant. Sanctum enim est, vt
patribus videtur. nam quicunque eam ita veneranter, his fine
dubio magna retribuit. Quandoquidem imaginis venceratio
in prototypum, iuxta magnum Basilium, redit. Pietate enim
plenum est venerandarum picturarum argumentum, vt au-
thor est Chrysostomus. Si quis a lius, ego certè, inquit, ex cera
fusilem picturam pietate plenam amaui. Vidi enim angelum
turmas barbaro rum in imagine perfequentem, & Dauid ve-
rè dicentem: Domine, in ciuitate tua imaginem eorum anni-
hilabis. Neque vnquam Ecclesia erruit in hoc quòd dixerit
Deum nobis imagines concessisse, neque etiam hoc ethnicam
traditionem sapit. Nam & in Paneadem ciuitatem hæmor-

Exod. 15.

Psal. 51.

1. Reg. 2.

Sap. 5.

Basilius.

Chrysost.

Psal. 72.

rhoiſſæ imago tranſmiſſa, in memoriam miraculi, quo herbæ, excreſcentes omnibus ægritudinibus auxiliares erant, celebraturi diuꝰ ſummæ erga nos Dei bonitate. Ergò Eccleſię capiti, & columnæ talia fieri permiſerunt & tradiderunt, vt in omnium oculis eiuſcemodi picturæ exhiberentur, facerille & venerandus typus, quo iuxta humanitatem Chriſtus qui peccata mundi abſtulit, velut columna erigeretur, per quam humilitatis Dei altitudinem noſceremus, & diſpoſitionem illius incarnationis in memoriam reduceremus, inq́ue agnitionem ſacratæ mortis illius, veluti manu duceremur, quemadmodum a deam quæ* illius conitigit, liberationem: neque tamen in hoc quiquam, quod à diuinis diſcordat, dicitur. Si enim prophetica præconia euẽtum non aſſecuta ſunt, ne ſcribantur res ipſæ ad demonſtrationem eorum, quæ nondum contigerunt: hoc eſt, nihil incarnatus eſt Dominus, ne figuretur illius iuxta carnem imago. Si in Bethleem non natus eſt ex gloriоſiſſima virgine Deipara, neque Magi munera obtulerunt, neque paſtoribus adſtitit angelus, turbaq́ue cœleſtis exercitus hymnum nato puerulo cantarunt: ſi non in brachijs ius qui cunctà portat, geſtatus eſt, neque lacte nutritus eſt, qui dat eſcam omni carni, neque etiam illa pingantur. Si non à lene ſuſceptus, is qui vitæ & mortis, omniumq́ue principes & Dominus eſt, fuit, (ſimul ab ipſo cognitus, cùm ab eo liberationem diſpoſitionemq́ue præceretur ijs fumq́ue præditus, ſi non in Ægyptum à matre deportatus, & rursùs ex ea redijt, Nazaretq́ue habitauit, coloribus non effigietur. Si non mortuos ſuſcitauit, ſi non diſſoluto reſtituit, ſi non leprasmundauit, & cæcis oculos reddidit, & impeditam linguam ſoluit, item greſſus claudorum firmauit, dæmoniaq́ue exegit, aures ſurdorum aperuit, cuncta vtera fidem hominum diuinis ſignis egit, non pingatur. Si paſſionem volens non ſubijt, & infernum non deſpoliauit, & vbi reſurrexiſſet, in cœlum aſcendit, vnde venturus eſt iudicaturus viuos & mortuos, non per picturam indicetur. Neque etiam earum rerum figuræ & hiſtoriæ, picturis & coloribus repræſententur. Hæc autem cuncta ſi facta ſunt, magnumq́ue hoc pietatis myſterium eſt, vtinam fieri poſſit, vt & cœlum, & terra, & aqua, omnia quoque animantia & plantæ, & ſi quid aliud eſt, ſiue per colores, ſeu per picturas aut voces poſſet narrare. Siquidem earum rerum quæ non ſunt, effiguratio, imaginatiua pictura vocatur. Quam ſanè & Græcorum fabuloſitas, poëtim tacentem eſſe dixit. Neque tamen volumus, vt in Eccleſia Chriſti idolum aliquod ſit, abſit. Non enim vaccas adorauimus, neque vitulum in Chorebfudimus, neque Deus nobis factitius exiſtimatus eſt, neque rurſus ſculptili procidimus, & Beelphegor initiati ſumus, neque filios noſtros, & filias noſtras vnquam dæmonijs obtulimus, vt nobis ea quæ in Salomonem dicuntur, obijci poſſint: neque à nobis terra ſanguine cædium perfuſa eſt, aut imaginem feximus, quadratam continentem idolum, nec in templum hoc induximus, neq; impuritatem ſerpentium aut volatilium parietibus templi inſcripſimus: neque Ezechiel ſpectauit nos Adonim lamentantes, & thymiama Soli offerentes. De quibus inquit Apoſtolus, ſeruierunt in colenda creatura, creatorem relinquentes. Neque etiam imagines duarum meretricum* Oholom & * Oliba in Ægypto ereximus, aut has adorauimus, neque ſacrificia à nobis Bel in Babylone, neque Dagonii in Paleſtina obtulimus, neque etiam alijs gentium dijs ſubiecti ſumus. Non ſunt iſta, verè non ita ſe habent. nemo hac de re nos accuſet. Non enim ijs rebus quæ nihil ſunt, nomen illud quod ſupra omne nomen eſt, inferiòs Chriſti populus vſque in hunc præſentem diem iudicat, ſed viuificantem Trinitatem colimus & adoramus. Abſint impura illa à nobis. Modus enim quo idola coluntur, ſatis manifeſtus eſt: Chriſtianis autem pictatis ſtudioſis, omnium Dominus eſt quem adorant. Quòd ſi aurem quiſpiam Iudaico animo nobis obijciat ea, quæ in eos qui inſano in idola amore ferebantur, dici ſolent, Eccleſiamq́ue noſtram idolatriæ propter venerandarum imaginum diuina & admiranda ad promotionem & adductionem ad pietatem ſtudia accuſet, habeatur hic non alius ac canis oblatrans, & vt in ſunda à nobis quàm procùl abijciatur. Vtinam ſanè & Iſraëlem Iudæus imitetur, cui iuſſum erat per viſum, vt Deum typica commemoratione adoraret, neque vitulum & muſcas antè tabulas teſtamenti extuliſſet. Vtinam ſacrum alteare illi placuiſſet, & non vaccæ Samariæ: vtinam virgam Aaron adſpexiſſet, & non Aſtarthen. Profectò longè honeſtius & iuſtius fuiſſet illis, pretam, per quam Deus aquam dedit, ſtulare, quàm Baal. Vtinam ſtatius duxiſſent virgam Moſis inſpicere, & vas aureum, & arcam, & propitiatorium, & velum, & Ephod, & menſam & tabernaculum Interius exteriuſq́ue, quę omnia in honorem Dei, quamuis manu hominum erãt facta, & ſanctæ ſanctorum vocabãtur: deinde etiam ſculpta Cherubim, quorum mentionem facit Apoſtolus, cùm ait: Cherubim gloriæ inumbrantia propiciatorium, quæ q́ue gloriam Dei prouchere ex ſcripturis docti ſumus: quàm coram idolis procidere, in eiſq́ue adorandis ſanctitatem collocare. Omne enim opus quod in nomine Domini factum eſt, venerandum & ſanctum eſt. Quid opus eſt multis verbis? Maximè autem ad virum in diuinis eruditum & electum vas Dei, quicquid negatiam Spiritus ſancti accepit? Non ſane neceſſarium eſt deſcendere ad diuinorum decretorum profunditates, cùm tu ad altitudinẽ ſcientię, Deo duce, facilè aſcendas. Sed hęc hactenus: ad id autem quod principiò dicebamus, reuertamur. Propugnatricis illius ſanctæ & omnium Chriſtianorum Dominæ miranda facta, quæ in te declarata ſunt, per quæ tu quoq; contra hoſtes feruatus es, non ſunt reticenda. Illi enim cùm infinia mula tumultuarentur, tantum inuenerunt in ſe aduerſitatis hoſtilis, quantum eorum cauſa infinſitiæ habuit. Neque hoc tamen mirandum eſt. Nam ſi * Betula per manus Iudith Iſraëlitidos mulieris feruata eſt, cuius opus Holophernis erat ſubſtatio, & per ea tempora ob id ſalus Iſraëlis vocata eſt: quomodo non oportebat & tuam ſanctitatem, huiuſcemodi propugnatrice vtentem, hoſtibus ciuitatis præualere, ipſamq́ue victoria coronare? Sanè ipſius ſanctis interceſſionibus, omniumq́ue ſanctorum precibus potens, in bello, Deus noſter ſortis & longanimus duxit te ſuper Ioſeph, & tanquam ouem cuſtodiet te in longa etiam tempora, vt Chriſtianorum rempub. vniuerſam beneficijs adficias, & ad diuinam regulam cuncta diſpenſes. Simul autem inuicem exhortemur, vt mandata quæ à ſanctis patribus accepimus, ſeruemus, errantesq́ue in viam rectam ducamus: pro quo tibi gaudium & obłectatio, & bonorum fruitio, ô pater ſanctiſſime, & omnib. Chriſtianis expectate.

Sanctiſſimus Patriarcha dixit: Petrum diuinum Apoſtolum imitatus & his beatus pater, buccino nobis ex vrbe Roma veritatem cecinit.

Theodoſius religioſiſſimus monachus & notarius, legit.

EPISTOLA GERMANI SANCTISSIMI Patriarchæ Conſtantinopoleos, ad Ioannem Epiſcopum Synnadon.

EPISTOLAM Sanctitatis tuæ Thearaſius glorioſus Patricius nobis tradidit, in qua de Theophilo epiſcopo Nacoliæ ſcriptum fuit. Significamus autem hac, priuſquam à ſanctitate tua acceſſimus literas, nos ipſum Theophilum conuenille, perſcrutatoſque quæ nam illius mens, quæve ſententia in cauſa illa, de qua audieramus, eſſet. Hanc autem nobis apologiam obiecit. Oportet autem vt tua ſanctitati omnia pro mediocritate ingenij mei ſcribam. Dicebat ſe inſtructum ſacra ſcriptura dicente, Nullam ſacies ſimilitudinem ad adorandam illam, neque in coelo deſuper, neque ſuper terram. Deinde dixit, non oportet manufactà adorare, hoc eſt, quæ manu hominum elaborata ſunt. Cùm verò ſanctos Chriſti martyres, veras fidei margaritas, omni honore dignos arbitremur, & interceſſiones eorum poſtulemus, non potuiilli non reſpondere. Chriſtianorum itaq́ue fidem, cultum & adorationem in vnum & ſolum Deum exiſtere dixi, quemadmodum ſcriptum eſt, cùm ab ijs qui in cœlo ſunt ſanctis & intelligibilibus incorporeis poteſtatibus, tum ab ijs qui in terra ſunt, quotquot veritatis viam nouerunt. Quemadmodum in omnibus Eccleſijs ſancta laudatur & gloriſicatur Trinitas, in vnica dominatione & Deitate, quemadmodum & nos vnum Deum confitemur: neque aliquis eſt præter eum, qui ex poteſtate illius dominatur per ſeculą, qui ex non exiſtentibus cuncta produxit, tam quæ viſibilia ſunt, quàm inuiſibilia. Hoc eſt, in Patrem, Filium & ſanctum Spiritũ, ſanctam con-

ſubſtan-

Ezec. 8. Rom. 1.

Ezec. 23.

Dan. 14. Iudic. 16.

3. Reg. 11.

Matt. 2.

Luc. 2.

Hebr. 9.

Exo. 20. Deut. 5.

Theodoſius tapſi & Germani cõgratulat.

*Bethulia vel Bethalia Iudith 13. & 15.

sub ſtantialem, viuiſicantem Trinitatem, inquam, credentes & confidentes baptizati ſumus, quemadmodum tradidit Deus verbum exiſtens incarnatum, vnus ex ſancta & incomprehenſibili Trinitate Dominus noſter Ieſus Chriſtus, in nomine patris & filij & Sancti ſpiritus. Hic ſanè creaturas non adoramus, abſit: neque cultum diuinæ dominationi debitum, in conſeruos deducimus, abſit. Neque principes, aut reges ſuper terram adorantes, æqualem illis cum Deo adorationem præſtare videmur. Nam & Prophera Nathan apparet, in terra cum eſſet, Dauid adoraſſe, quamquam hominem & regem, neque tamen ob id reprehenſus eſt, quòd hominem iuxta Deum adorauit. Neque imaginum ex cera & colore effigiationem, in errorem perfectionis diuini cultus ſuſcipimus. Non enim inuiſibilis Deitatis imaginem, aut ſimilitudinem, aut figuram, aut formam expreſſam, quin etiam ipſorum ſanctorum angelorum præſtantes ordines, neque intelligere, neque inueſtigare omninò poſſumus. Sed quando vnigenitus filius, qui in ſinu patris exiſtens, ſuam creaturam ex mortis adiectione reuocando, patris & ſancti ſpiritus beneplacito homo fieri dignatus eſt, non aliter ac nos, carnem & ſanguinem aſſumens: & vt inquit magnus Apoſtolus, per omnia nobis ſimilis factus, excepto peccato. Igitur humanitatis illius characteris, & iuxta carnem indiſcretæ hominis formæ imaginem figurantes, ipſius incõprehenſibilem Deitatem atque inuiſibilem (vnde ea quæ noſtræ fidei præcipua ſunt, naſcuntur) oſtendere nequimus. Non enim iuxta phantaſiam & vmbraticè noſtram naturam ſibi vniuit, vt quidam ex veteribus hæreticis errantes tradiderunt: verùm re ipſa, vereque homo perfectus per omnia, excepto, quod ab hoſte nobis inſitum eſt, peccato, factus eſt. Hanc ob cauſam, in fide certi, ſanctæ illius carnis characterem in imaginibus delineantes ſalutamus, & cultu & honore omni, quo decet, dignamur, nec ob aliud, niſi in recordationem diuinitatis illius viuificæ & inexpreſſæ humanitatis. Eadem ratione & intemeratæ eius iuxta carnem matris, ſanctæ Deiparæ virginis, ſimilitudinem referimus. Hoc modo oſtendentes, quòd mulier iuxta naturam exiſtens, & à noſtra maſſa haudquaquàm aliena, Deum inuiſibilem, & omnia manu ſua continentem, vltra omnem & hominum & angelorum exiſtimationem in ventre ſuo conceperit, & ex ſe incarnatum genuerit. Etenim ob id eam, vt verè & proprie veri Dei matrem veneramur & magni facimus, & quauis viſibili & inuiſibili creatura ſuperiorem reputamus. Ad hæc ſanctos martyres Chriſti, Apoſtolos, Prophetas, tanquàm conſeruos noſtros & veros Dei miniſtros, bonis operibus & diuina prædicatione veritatis, item perpeſſione pro ipſo Deo afflictionum glorioſos amicos Dei veros, quibus ipſe etiam magnam loquendi confidentiam dedit, admiramur, & beatos prædicamus, necnon ad recordationem fortitudinis eorum, & rectam pro Chriſto ſeruitutem, ſimilitudines eorum depingimus: non quòd de diuina natura participent, per hoc demonſtrare volentes, neque debitum tantummodò diuinæ poteſtati & gloriæ honorem illis tribuentes, verùm deſiderium noſtrum & amorem, quo erga eos affecti ſumus, ita declaramus. Nam quæ per auditionem tanquàm vera cerdidimus, hæc etiam per pingibilem imitationem, ad ſtabiliorem noſtram inſtructionem collocamus. Quando & ipſi ſancti Dei, in vnum & ſolum Deum cultum adorationis, & glorificationem, & procreationem conferuantes, pro Chriſto ſanguinem ſuum effuderunt, & veræ confeſſionis coronam acceperunt. Hæc imaginum apparatus ratio eſt, non quòd nos adorationem in ſpiritu & veritate, incompræhenibili & ineueſtigabili Deitati decentem, in manufactas imagines, aut in opera hominum arte facta, aut ſanè in ea quæ ſub ſunt Deo, ſiue viſibilia ſint, ſiue inuiſibilia, transferre ſtudeamus: verùm vt dilectionem noſtram, quam ſuſtè in ſanctos Dei ſeruos habemus, per iſtum modum exhibeamus. Et per honorationem illorum, in eum qui per illos glorificatus eſt, quique illos glorificauit in confeſſionem potentiæ ſuæ, Chriſtum, glorificationem & cultum referimus, ita vt & nos imitatores ſortitudinis eorum & dilectionis erga Deum, per bonorum operum contra paſſiones reſiſtentiam, ſiamus. Hunc autem eſſe imaginum in Eccleſia Dei vſum, vnuſquiſque per hanc inſtructionem cognoſcat, neque aliunde nos ſalutis ſpem, fiue in hoc mundo, ſiue in futuro ſeculo expectare, niſi ab vnigenito filio Dei, qui ſimul cum patre & ſpiritu ſancto diuina dona largitur. Non enim aliud nomen, per quod ſaluari queamus, in hominibus datum eſt.

Matt. 28.

3. Reg. 1.

De cultu ſanctorũ ratio reddit.

Heb. 4.

Cultus Deiparæ.

Martyrũ cultus.

At ſi Domini & Seruatoris noſtri, item intemeratæ eius matris verè Deiparæ, necnon ſanctorum imagines ſalutamus, confeſtim etiam fidem & diſpoſitionem mentis erga illos habemus, ſed vnum Deum ſine principio, ſine fine, qui omnia in manu ſua habet, factorem noſtrum & omnis creaturæ & verè ſeruatorem, habentem poteſtatem in cœlo & in terra, progenere humano hominem factum agnoſcimus. Ancillam autem & matrem illius exiſtentem, verè pro genere noſtro intercedentem præſentiſſimè, ita vt Dominus quidem noſter ſalutem diſpenſet, illa verò mater no affectu prono bis noſcat, agnoſcimus. Sanctos denique omnes, tanquàm conſeruos noſtros, & eiuſdem nobiſcum naturæ participes, gratiſſimos Dei miniſtros, vt dictum eſt, & hac gratia à Deo donatos, vt beneficia à Deo data nobis miniſtrent: curationes (inquam) morborum, & periculorum liberationes, quando per memoriam eorum inuocatio Dei fit, quatenùs nobis in hymnodijs & glorificationibus poſſibile eſt, (Memoria autem eorum cum encomio celebratur, vt ait ſcriptura) agnoſcimus. Hæc igitur omnia Theophilo Nacolię epiſcopo propoſui mus, quæ ſanè & ſuſcepit, & vt diuina, confeſſus eſt ſe ſerua turum, neque quicquam ampliùs dicturum, aut facturum, quod alijs poſſet eſſe offendiculo, aut tumultum excitare. Hæc igitur cognoſcens veſtra ſancta congregatio, illum ampliùs, niſi in eundem errorem labatur, vexare non pergat: ſed tam ipſum cum literis noſtris tranſmiſſum, & ſatisfactionem illius condeſcentiæ accipiens contenta eſto, pro potentiſſimis noſtris dominis & Imperatoribus, vt quàm diutiſſimè viuant, & victores declarentur, precetur. Oret etiam, vt Chriſtianorum populo Dei pax contingat, quæ omnem mentem exuperat.

Ad. 4.

Pro. 10.

Theophili conuerſio.

Phil. 4.

Sanctiſſimus Patriarcha dixit: Pater hîc noſter Beatus Germanus, cum ſanctiſſimis patribus præceſſoribus illius conſenſit.

Sacra ſynodus dixit: Verè domine in omnibus conuenimus.

Tharaſius ſanctiſſimus Patriarcha dixit: Literas has Epiſcopus Nacoliæ cùm accepiſſet, celauit, neque metropolitæ ſuo tradidit. Ob eam cauſam Beatus Germanus deinceps ad eum ſcripſit. Nam principium huius hæreſeos, ex eo ortum eſt.

Theodoſius Diaconus, notarius, monachus, & armarij ſacri oratorij cuſtos, legit:

EIVSDEM BEATI PATRIS NOſtri Germani ad Conſtantinum Epiſcopum Nacoliæ Epiſtola.

S. Germani Patriarchæ Conſtantinop. epiſtola ad Conſtant. epiſ. Nacoliæ.

IOANNES Dei amantiſſimus Synadon metropolites, nobis ſcripſit, quomodo tua charitas literas noſtras illi non tradiderit. Qua de cauſa non mediocrem propterte dolorem concepimus, quòd videris mihi amorem Dei & charitatem & honorem, quæ membra Chriſti mutuò ſibi debent, poſtpoſuiſſe. Quam ob cauſam per literas iſtas præſentes charitati tuæ renunciamus, vt Theophilo * Conſtantino metropolitæ conſeſtim literas tradas, omnemque honorem illi debitum tribuas, illique ſecundùm ſacerdotalem ordinationem ſubijciaris: quemadmodum quoque ſermones noſtros tua charitas ſuſcepit, profeſſaque eſt eos ſecuturum, neque priæ ſententiæ inhæſurum, nouiſti enim quæ locuti ſuerimus, cùm me inuocaſti, ne epiſcopatu tuo prtuaueris: promittebaſque te correcturum ea & confirmaturum, de quibus fides tua vacillare dicebatur: neque etiam quicquam ampliùs contumeliæ aduerſum Dominum, aut ſanctorum eius imagines dicturum, aut facturum: ſed tantummodò è ſcriptura probaturum, nihil diuini honoris in creaturis conſiſtere, ſed licere tamen venerationem illis exhibere: quam ſanè rem & nos docuimus ſic ſe habere, quamquè ſtabiliter tenemus & confitemur. Scripta autem noſtra ad Theophilũ metropolitam, ea-

dem continent, & nos illi exemplar idem transfinitimus. Ne igitur populo innocenti offendiculum præbeatur in memoriam redigas diuinum iudicium, quo inquit : Quicunque vnum ex minimis istis scandalizauerit, satius, vt fistmergatur, illi fuerit Hoc igitur charitas tua cognoscat, & epistolam nostram metropolitæ reddito, atque per sanctum confubstantialem & venerandam Trinitatem hoc iubeo , vt nili facias, nunquam sacrum officium amplius administrare possis. Nam si admonitionibus nihil profecerimus, certè sententiæ austeritate, quantùm poterimus, te deterrere cupimus, ne Dei subdaris iudicio.

Matt.18. Mat.9. Luc.17.

Sanctissimus Patriarcha dixit: Venerandi fratres, quemadmodum prædixi, indultio peregrinæ iflius nonitatis, à prædicto Episcopo Nacolizæ initium cepit.

* Constantinus Dei amantissimus diaconus & notarius, legit.

German' epist. Constantinop

EPISTOLA GERMANI EPISCOPI Constantinopo leos, ad Thomam Episcopum Claudiopoleos.

Prou.18.

Salomon sapientiæ doctor, verbis suis ita alibi exprefsit: Frater à fratre adiutus, tanquàm ciuitas munita & alta, & regnum vectibus clausum. Ego autem meipsum non ex eis esse qui auxiliari possent, sed potiùs qui auxilio egent, arbitratus, ad vestram charitatem , non sufferens cogitationum turbam, literas has direxi, (quò enim properarem aliò, quàm quò me veritatis studium pellit?) in quibus si falsa continentur aut mendacia , vt vtar Gregorij Theologi verbo, auræ eas ferant: sin autem vera sunt quæ referunt, vndique sanè me mentis sententia firmet. An non igitur propter multorum tarditatem & pigritiam , quibus verba tantum modò in labijs nascuntur, & delectatio illi, etiamsi or non intrat, sententiæ scripturarum non exquiruntur, & ad profunda non rimantur? Quamobrem multorum charitatem fœtam potiùs quàm veram esse arbitramur. vt neque etiam multos iam videamus animaduertere & indagare, quid sanctæ scripturæ iussionibus nobis demanderur. Dilectio enim, vt inquit Apostolus divinus, malum non cogitat. Hæc cùm apud multos expleta sit, necessarium mihi esse putaui, significare & quod nobis de præsenti tumultuatione videatur. Harum autem cogitationum occasio mihi fuit, quòd cùm vidissem tuam erga Deum affectionem, qua nobiscum verfatus es, & multis quæstionibus & orationum meditationibus, cùm per scripta, tum per disputationes, fe exercitantem, nunquam tamen nobis quæstionem aut dubitationem de imaginibus , cùm sanctorum virorum, tum ipsius Domini nostri Iesu Christi seruatoris nostri , & iuxta carnem illius sanctæ & veræ & Deiparæ matris à tua charitate propositam, neque quæritum, quid ego ea de re sentirem. Quapropter, vt fraterna approbatione mentem nostram aperiamus, breuibus, quæ de ea re nobis cogitata sunt, dicemus. Illud tamen prius subjicientes, oportere nos omnem rerum vanam nouitatem obseruare, & maximè cùm in fide in Christi populo discordiæ tumultus , & scandali argumentum subnitur. Deinde in Ecclesijs confuetudinem longè temporis tenendam. Etenim si cum consilio scriptura vinum ordinat bibi debere , quanto magis nos opportunioribus temporibus, pleniore consultatione, res adgredi oportet, ne tremendo Dei iudicio subijciamur , quo is qui vnum ex pusillis scandalizat, à Deo tollitur ? & alioquin omnes quicunque ad contumeliam Ecclesiæ Christi , errorem aliquem sue verbis, sive factis consultò inducunt, quive eius diuinum venerandumque honorem infringere tentant , iudicantur. Hoc igitur præcognoscere oportet, non solùm nunc, verùm sæpiùs , idque maximè Iudæus nobis opprobrio vertisse, cùm tamen idololatriæ seruì & ministri verè semper exteriti. Non sanè aliam ob causam, quàm vt fidem nostram inuiolabilem, contaminent. Cùm autem in manufacta inhæruntur, eaque auferre studeat, non hoc agunt, vt diuina natura omnibus visibilibus & sensibilibus superior cognoscatur, sed omne studium cultusq; eorum huc vertitur, quo diuinam naturâ humilient, sed nos fatiùs fuerit relinquere : quid enim aliud quàm canes sumi, latrantes contra ouile Christi? Saracenis autem (quandoquidem & ipsi de ea re aliquid dicere velle videntur) sufficiat, quòd in eremo lapidi inanimato sacrificia faciant, acclamentique hanc vocem. Cluhur, quòd à patribus acceptum, per puerilia mysteria & fella per. gunt. Christianis verò, quibus per vniuersum orbem terrarum, fub tuâ Euangelij iugum videlicet (vt Propheta inquit) fœcientibus Deo , character proprijsimus est fides & confessio in vnum Deum patrem, filium & sanctum spiritum, Trinitatem increatam, sempiternam, incomprahensibilem, invisibilem, consubstantialem, in eodem throno sedentem, simul etiam confessa vera filij Dei humanitate, cum reliquis sacri symbolicæpitibus, quod populis Christi conuenienter & mystice in sacram anaphoram Deo adducit. Deinde spiritui is in nomine trium Dei principalium hypostasium facta per diuinum baptisma regeneratio, & viuificorum incruenti sacrificij symbolorum diuinæ operationis transfumptio commemoratio. Per quæ sanè veritatis refulendet illuminatio , impietatisq; tenebræ dissuiuntur. Adferens etiam secum iudicium euidens, quo errores in diuinis commissi, inpietatesq; diffecrni possit. Hæc igitur cùm inuicem opposita sint, & vt Apostolicè dixerim, ab initio fegregauit Deus per mediũ luminis, & per medium tenebrarum. Dicat nobis cum B. Euangelista Ioannes: Hæc est victoria quæ vicit mundum, fides nostra? hæc præponatur nobis, de hac nobis dicatur, ipsa est petra, supra quam Christus suam ædificauit Ecclesiam in portas inferni, hoc est, impresionum & insultationum contrariæ potentiæ inconcussum & incommutabile præsidium. Ilinc commune nomen accepimus, quod (vt Esaias ait) benedicetur. Sic enim inquit: Deum verum benedicent, & non dicibilis eius naturæ inuestigabile & incomprahensibile annunciabunt, inicircunscripribile, & quod nulla ratione mutari possit, & in plenitudine constans, predicantes eius semper nam potentiam & diuinitatem à creatione mũdi, iuxta sanctissimum Apostolum in creaturis intellectam considerantes: in Deo vtenti & vero seruire digni habiti fumus, idque ea libertate agimus, qua ipse Christus nos liberauit, honorantes eum & glorificantes, omnem idololatriæ errorem & impietatis abjicientes, cui singularis cognitio dicere lapidi, Tu me genuisti in ligno, tu me fecisti, vt est apud Propheram : nequeinspicere vult in cœlo, Esaias clamat, neque cogitare quisnam sit qui hæc omnia indicauerit, qui in numerato totum mundum eduxit, omnia nominibus vocari fecit per gloriam & rohoris sui plenitudinem: cuius manus omnem cœlestem exercitum, vt alius quidam Propheta inquit, fecerunt, vt cum bonã & harmonicam omnis creationis illius harmoniam inspexerimus, per animæ intellectum, & verbum illud productificum, & per illud patrem verè existentem Deum intelligamus & adoremus, vt alibi. B. Athanasius in sermone contra idola clarissimè explicat. Quemadmodum igitur nulla communio lucinicum tenebris, neq; vlla Christo cum Belial concordiatis nulla Christianis, qui Deum vnum inenarrabili gloria & potentia adorantes colunt, cum his qui Deum, vt Deus est, effingere & formare intendunt. Et hæc quidem apud Prophetam iustæ miseriæ existimantur. Illis enim cor cinis est, vt scriptum est: Quorum hi quidem arbitrantur se Deum, facto sibi idolo recenter ex eo quod non erat, factores: & eo qualicunq; de causa euanescente & corrupto, firmiter sibi, non esse Deum, persuasum habent, nisi confestim alium in locum eius erigant. Et hoc nosapertè diuina scriptura docet, de vitulo in deserto Israelitarum formatione, quando sedition e concitati, contra Aaron dicebant: Fac nobis Deos qui nos præcedant. Hoc vnum arbitrati, non esse Deum neque verum, neq; fallum, nisi cuius idolum formatum videant, cui etiam posteà egressum ex Ægypto attribuerunt, qui sanè re quid aliud, quàm excessum impietatis fuæ indicarint, non video. Hæutem qui gentilis superstitionis & impietatis turpitudinem sectabantur, & hanc promouere studebant, in nomine deorum, qui ab eis colebantur, statuas erexerunt, nimirùm Iouis, quem patrem & primatem deorum omnium & hominum vocabant, reliquorum que plurimorum, quorum nota sunt nomina. Quorum culturæ, religiones, & sacrificia, quid aliud erant, quàm fortationes, scelera, & omnis impuritatis demonstratio ? inditam interim puras blafphemias & libidines, vbi & sacrificia & cultus erat, hominem dijs iniquissimè. Apud Christianos verò sanctorum virorum imagines, qui & vsque ad sanguinis

Matt.18.

anaphora pars eius. Augur. de fide rectâ ad Petrum.

Germ. Constantinop. de rebus Ecclesiast. ad Thomam Claudiopoleos.

1. Ioan. 5.

Matt. 16.

Esaiæ 65.

Rom. 1.

Gala. 4.

Hier. 2.

Esa. 29.

Athanas.

2. Cor. 6.

Eph. 4.

Exod. 32.

Idola Iudæorum.

Statuæ gentilis.

Imagines Christianorum.

peccato obſtiterunt, vt cum Apoſtolo loquar, quique verbo veritatis miniſtrauerunt, dico autem Apoſtolos & Prophetas, qui pia vita in bonorum operum exercitio fuerunt, quiq; verè Dei ſerui reperti ſint, nihil aliud ſint quàm fortitudinis eorum delineatio, ſanctæque diſpenſationis & virtutis figuratio, & ad gloriſicandum Deum, cui in præſenti hac vita ſeruierunt, admonitio & inſtructio. Sermo enim qui bonorum virorum actiones recenſet, imitat audientes, & ad imitationem ſæpibus a ſe horta tur. Hoc etiam per frequentem imaginum inſpectionem fieri, veriſimile eſt. Heb.11.

Baſilius. Nam quæ hiſtorica narratio per auditum docet, ea rem ſi ctura per imitationem oſtendit. Magnus enim Baſilius, inquit, ex vtroque ad fortitudinem incitari. Breuis, & (vt ita dicam) per ſumma facta narratio, & factorum in imagine per picturam expreſſorum imitatrix demonſtratio, nobis contemplantibus vtilis eſt. Nam & per idola, falſorum illorum deorum geſta impura demonſtrantur. Nam & qui ſæpè audiuerunt eiuſcemodi de ſanctis viris narrari, ſi iterum in imagine ipſa repræſentari viderint, in memoriam ea q æ audiuerunt & legerunt, reducunt. Quinetiam ignorantes eiuſcemodi, cùm obiecta fuerit eorum oculis talis contemplatio, cauſam inquirendi & perueſtigandi acquirunt. Præterea ab his vehementiùs in amorem & laudem Dei concitamur, ita vt per hæc vtraque illi qui egregia ſanctorum facta vident aut audiunt, patrem noſtrum qui eſt in cœlis, glorificare iuxta Euangelij vocem cogantur. Legislatio autem Moſaica populum iubet filamenta hyacinthina ad veſtium fimbrias affuere, vt memores ſint iuſſorum, & ea cuſtodiant. Multò ſanè magis per ſimilitudinariam vim apparentem in pictura ſanctorum virorum, egreſſum glorioſæ cataſtrophes rité videre licet, horumque fidem iuxta Apoſtolicam doctrinam imitari. Domini autem iuxta carneum formæ characterem figurari in redargutionem hæreticorum, qui eum in phantaſtico & non vero corpore veniſſe, delirantes dicunt, opuſ obeſt? ita vt & his proſit, qui ad ſummæ diuinitatis ſpiritalẽ ſpeculatione peruenire nequeunt. Indigent enim & hi corporeo quodam intellectu, ad eorum quæ audiuerunt, confirmationem. My ſterium enim quod & cœlos regit, quodque virtute à ſeculis & à generationibus in Deo celatum eſt omnium conditore, non ſolum ex auditu fidem habet, fides enim (inquit Apoſtolus) ex auditu, verùm etiam ex viſis in animis videntium imprimitur. Deus enim in carne in mundo apparuit, & creditus eſt, omnibus ſanctior & magis ſalutaris repertus. Quare & per Euangelica præconia de diſpenſatione eius, quæ in carne cum hominibus fuit, ſcripta, ad populorum memoriam iuuandam, & veneration es gloriæ, eius & bonitatis erga nos recordationem facient, quæ etiam eadem claritate per artificium prædicari poſſunt, & ad adorationem eius nos perducere. Non enim colorum & lignorum mixtura adoratur, ſed inuiſibilis Deus, qui in ſinu patris exiſtit. Is enim adorationem ſuſcipit in ſpiritu & veritate, per ipſum ad patrem nobis aditum gratis dans, qui cum eo adoratur. Nam & Iacob in ſummitate virgæ Ioſeph adoraſſe dicitur, non ſanè ligno illum cultum exhibens, ſed ſuum amorem in eum indicans qui habuerat eundem. Ita etiam ſanctitatis CHRISTI & ſuperglorioſæ matris imagines populo Chriſtiano inſpiciuntur, & conſideruntur, & honore aſſiciuntur. Quarè à longis temporibus ſanctiſſimis Eccleſijs eas ſuſcipere vſum fuit, neque quicquam adhuc accidit, vt prohiberentur. Quin etiam poſt omnes perſecutionum turbulentias, & poſt fidei confirmatæ vbique libertatem, omnibus ſynodis vniuerſalibus vſque ad noſtram generationem celebratis, cùm multi quoque canones de imaginibus ſederentur, nunquam tamen quicquam de earum abrogatione ſtatuerum eſt: quod certè, ſi illicitæ fuiſſent, fieri debebat. Multa autem de idolis & idolorum ſtatuis & execrationibus earum, in ſcriptura dicta ſunt, quæ etiam & nunc ipſa conſuetudine excluſæ ſunt: hæc enim ad abalienationem à Deo ferebant. Nam qui dicebat, Apoſtolis ſe adfuturum vſque ad conſummationem ſeculi, profectò hoc ipſum & illis qui Eccleſiæ ſuæ curam gerunt, annunciauit. Non enim illis corporaliter adfuturus erat vſque ad huius præſentis ſeculi tranſitionem. Item & tribus aut quatuor in nouine illius congregatis, adfuturum ſe illis dixit. Putaſne tantas congregationes zelo bono coëuntes, vt illius cultus propagetur, diuinaliſius inſpiratio & ductio reliquit, ne poſt conſummationem perfectæ confirmationis ſuæ Eccleſiæ, in qua neque macula, neque ruga, neque aliquid tale eſt, videret? Neque hanc conſuetudinem non paucæ aut ignobiles vrbes, verùm omnium regionum nobiliſſimæ & principales Eccleſiæ ſeruant. Quòd autem res peractas ſit, hiſtoricas ſcripturarum narrationes in imagine effigiare, adſtruit Beati Gregorij Nyſſeni Epiſcopi ſermo, in Abraham inſcriptionem præ ſe ferens, in quo deo blatione Iſaac in tabula expreſſa recenſet. Quòd ſuaſtem illorum res ita expreſſæ ſint, quantò magis miracula Dominicæ diſpenſationis & paſſionis talem demonſtrationem habere debeant? Sic etiam athleticæ ſanctorum martyrum fortitudines, quæ ad zelum & bonam imitationem adſpicientes inducunt, exprimi debent, in quibus habetur etiam generoſi & admirandi martyris Anaſtalij veri pugilatus certamen. Atilli fortè dicent, neceſſariò eſſe ſanctæ ſcripturæ mandata ſequenda, veluti cùm dicitur: Non facies tibi ipſi idolum, neque ſimilitudinem vllam eorum, quæ aut in cœlo, aut in terra ſunt ſuſſrà, aut in aquis ſubter terram, neque adorabis ea, neque coles. Iterum: Non aſſumatur nomen Domini Dei tui in vanum. Et in Deuter. Legem meam ne tranſgrediamini, nec facite vobis ſculptam imaginem. Et hæc quidem illi dicunt. Sed clarum habent intellectum. Naturam enim Dei ſimus forma repræſentari in non poſſe, incomprehenſibi enique eſſe, neque honorem alij cui rem eſſe, qui illi tanquam vifo exhibeatur, ſed coniecturis & opinationibus ad corporeas conceptiones ducimur. Præcipuè enim illis Moſes, Cuſtoditè diligenter animas, ne quam ſimilitudinem adſpiciatis, ne die illa qua locutus eſt Dominus ad vos in Choreb, in monte ex medio ignis. Hæc præfatus, ſtatim ſubdidit, Ne legem tranſgrediamini, nec facite vobis, & quæ ſequuntur. Hoc quidem ob id, quia recordabatur conſtructionis vitulitatque ita diligenter hoc inculcauit, ne ex Ægyptiorum conſuetudine ad tantam impietatem redirent, diuinaque illis arbitrarentur ſimilia. Hoc & magnus Apoſtolus in oratione ad populum Athenienſem habita, ait: Genus igitur cùm ſimus Dei, argento, auro, lapidi, aut figuræ artis, aut excogitationis hominis, diuinum eſſe ſimile exiſtimari non oportebit. Fundem intellectum habet & illud: Non accipies nomen Domini Dei tui in vanum, hoc eſt, non vocabis aut autumabis Deum, in quo nihil diuinitatis exiſtit, ſed vana opinione & falſa appellatione hoc dignaberis. Nobis autem, vt magnus doct Apoſtolus, vnus Deus pater, ex quo cuncta: & vnus Dominus Ieſus Chriſtus, per quem omnia, & vnus Spiritus ſanctus, in quo vniuerſa. Naturalis autem diuerſitas, per præpoſitionem commutationem, ne ſit indicta. Etenim tria hæc, vnus Deus inter ſe inuicem intellecta ſunt, vt ſapiens docet Gregorius. Nulli igitur nomen illud ſuper omne nomen exiſtens, populus Chriſti in hunc vſque diem, præterquàm ad ſanctam vtiſicantem Trinitatem, retulit. Abſit vt hoc faciat. Vbique cùm verbum hoc, Λατρεύω, diuina ſcriptura ponit, tanto modò dictis adſignat, quòd à nobis alienum, & non communem, indicet hunc errorem. Manifeſta enim eſt quæ ſit latriæ idolorum ratio. Apud nos autem vnus Deus adorandus, vna & in eum fides, vnum ſalutare baptiſma: ſi eque que vnà, qua illi debetur, latria: quemadmodum à ſanctis Apoſtolis traditum eſt, & hactenus ſeruatur. Laudationiſque ſacriticium, quod per CHRISTVM, Deo patri repræſentari inquit diuinus Apoſtolus, quid aliud eſt, quàm labiorum nomen illius confitentium fructus, & in viuificis myſterijs diuiniſſima traditio, quam præſignificauit Malachias Propheta, veluti ex perſona loquens Dei: Ab Oriente ſole vſque ad Occaſum ingentibus glorificatum eſt nomen meum, & omnii in loco ſacrificium offertur nomini meo? Sacrificium, inquam, purum. Nulla itaque confœderatio templo Dei, hoc eſt, illius Eccleſiæ, cum idolis. Abſit. Ipſe enim columna & firmamentum veritatis, Apoſtolicè nominatur. Idolorum autem nomina, vt Zacharias clamat, de terra auferentur, quando omnis locus domui Dauid, hoc eſt, Eccleſiæ CHRISTI, cuius domus ſimus nos, per traditionem fidei apertitur. Hucfaciunt omnino, quæ in Sapientia Salomonis, & apud magnilloquum Eſaiam reperiuntur. Illic enim dicitur: Principium fornicationis, reſpectus idolorum: deſiderium eorum, corruptio vitæ. Neque enim erat à principio, neque in perpetuum erit. Vanitas enim ho-

Gregorij Nyſſeni ſerm. de Abrahami.

Exo.20.

Ibidem. Deut.5.

Ibidem.

Matt.5. Num.15.

Imaginũ vtilitas.

Hebr.13.

Act.17.

Exo.20.

Rom.10.

1.Cor.8.

Gregor. Nazianz.

Ioan.4.

Gen.48. Heb.11.

Hebr.13.

Matt.28.

Malac.1.

2.Cor.6.

1.Tim.1.

Matt.18.

Zach.13.

Sap.14.

Esai. 2. 42. c. 44.

minum ingressa est mundum. Et propter hoc, breuis finis illis deputatus est, &c. In propheta autem, Confutabuntur omnes qui sculptibilem Deum aut faciunt, aut conflant, & omnes qui inde generantur, exiccati sunt, & fabri ab hominibus facti sunt, & reliqua, hoc est, fabri lignarij artis industria, & lignorum quorum vsus ad ministerium hominum, in forma virtransformatur, & tripudium insipientiæ adorantium ea. Quibus insertur: Videte, ne dicatis, mendacium in dextra mea, Quod præmissæ impietatis veluti subuersionem induxit. Nos autem cognoscentes & credentes filium Dei, quòd sit veritas & dextra partis, alienì à damnatione prophetica demonstramur. Et ob id valdè opportunè propheticam orationem vsurpauero: Quid paleis ad triticum? quæ similiarissatis sustatæ à spiritibus nequitiæ, instabilis leuitatis colétium creaturam, præterito creatore, ad veræ diuinitatis cognitionis nutriens verbum, quod in omni Christi populo inuenitur? Illi enim sunt, de quibus Esaias ait: In verticibus montiũ sacrificauerunt, & super colles incensum fecerunt. Sub quercu & populo, subter arbore subumbrante, quia bona tegmen ta erant, quemadmodum alius propheta contemporaneus Esaiæ, clamat. Populus autem Christi, regi seculorum incorruptibili, inuisibili, vni spiritui Deo, adorationis cultum exhibet, in spiritu & veritate adorando, omnemq; laudationem & glorificationem viuificæ Trinitati incessanter offerens. Ea verò quæ extra fapientiam de idolis iactantur, breuem finem habent. Nam eorum obscuratio, & quòd amplius esse non poterant, non aliundè, quam ex Christi Iesu magni Dei & seruatoris nostri apparitione, factum est, quam etiam Ecclesia illius à principio vsque ad totius mundi terminum, sanguine illius redempta per omnia confitetur & gloriosè præcicat. Non igitur in illa scripta idolorum damnatione vituperationeque, verus & germanus Trinitatis adorator populus Christi, se notari putabat, quòd sanctorum virorum imagines in recordationem virtutis eorum habeat. Neque etiam B. Apostolo Paulo, carnalem circuncisionem prohibenti, & illis qui per legem iustificari volebant, minanti, circuncisio Timoth. legalis tonsura, sacrificium in templum inducere, repræhensionem aliquam aut condemnationem conciliauit. Non enim simpliciter defignata insp icere oportet, sed vndique rerum intentio probanda est. Nam qui causam offerentemque non inspicit, sæpè contraria iudicat. Qui verò ita non facit, fortasse apud hos ipsius quidem DEI mandatum irrepræhensam nequaquam videbitur. Siquidem lege sculptile & conflatile interdicente, subijcitur, Cherubim gloriæ obumbrantia propiciatorium, vt Apostolus inquit. Hęc enim eius apparatus fuerunt, quibus diuinam gloriam vectam fuisse non solum ex scriptura docemur, sed & diuus Athanasius, psalmicum hoc verbum exponens: Qui sedes super Cherubim, appareas, talem de his tradit sententiam: Etenim Cherubim: illorum exemplaria, ignota iuxta naturam omnibus hominibus existentia, spiritus & ignis existunt, & ab omni corporea figuratione & natura aliena, ea quæ de ipsis à prophieta corporaliusdicuntur, symbolicum & altius ductum sensum habent. Aliter enim intelligere iuxta sacram, & corporeis non decentem, rationem oportet. Illud verò necessarium est vt dicatur, nequaquam Christianos fuorum iuxta carnem aut cognatorum, aut amicorum, aut familiarium figuram pingentes, illam aut colere, aut honore aliquo dignam ducere, immò ne Imperatorum quidem iussibus obedientes, potestati tali tribuunt: in quibus sanè culpabiles imueniuntur, qui dicentes se sapientes, insatuati sunt, & gloriam DEI incorruptibilis, cum similitudine corruptibilis hominis commutarunt, vt inquit Apostol. Adeò ex hac re fuit licet, nobis non licere prædictam scripturarum calumniam rapere. Igitur fi de Deo pias opiniones, ad id quod corporaliùs est, transponimus, aut Deo decentem gloriam & seruitium relinquentes, aut aliqua ratione imminuentes huiusmodi argumento deprahendimur: rectè vtique auferentur, quæ nos vacare faciunt, & abducunt à cultura, & affiduitate erga vnum & verum Deum. Nunc verò contrarium fieri videmus. Nam si quispiam cum scientia, sanctorum alicuius imaginem inspexerit, rectè Deum laudans dicet, Gloria tibi Deus, nomẽque sancti appoent. Vt per hunc modum, id quod in precatione à nobis dicitur, impleatur, vt per visibilia & inuisibilia ter sanctum nomen Christi glorificetur. Verùm neque sanctorum virorum aliquem, Deum appellari sustinuerimus. Propriè enim & verè eiusmodi appellatio Deo conuenit: & ijs qui faciunt quòd Deo placeant, Deus id nomen tradidit, vt in psalmorum sacro codice scriptum est. Neque rursus, vt sufficientem existimantes cognitionis Dei assertionẽ, eiusmodi imagines habentes, de spicimus in Ecclesijs Dei populi congregationes & concursum: immò in eis diu noctuque, & vt cum psalmographo meliùs dixerim, vesperi & manè, & meridie benedicere Deum oporteibit, maximè autem in diuinis mysterijs & sacris officijs, dum hæc, inquam perguntur. Sed certo fciamus, non aliundè nobis spem salutis accedere, nisi ex pia fidei confessione, quæ fit erga Deum verum & vnum in Trinitate adoratum. fidei dico confessionẽ, quæ partim in corde consistit, partim per os profertur. Cordeenim creditur ad iustitiam, ore autem fit confessio ad salutem. Semper laudem eius qui nos fecit, in ore ferentes, & exaltationes eius in gutture habentes, omnis populus Christi in transsumptione sanguinis & corporis eius, per quam, memoriam mortis & refurrectionis illius, iuxta fuam traditionem celebramus, insatiabili desiderio & à Deo incitato studio ad ea incitatur, magis quàm ad fontes aquarum ceruus. Verum ne quempiam offendat, quòd ante sanctorum imagines limina & fuaue olentia thymiama ata accenduntur. Symbolicòs enim ista fieri in honorem illorum, opinandum est, quorum cum Christo reuipes, quorum honor ad ipsum recurrit, hoc ipsum testante sapiente Basilio, quòd erga conseruos bonos honor, erga ipsum Dominum commune beneuolentiæ signũ exhibet. Sensibilia enim lumina symbolum sunt immateria-lis illius & à Deo dati luminis. aromatum autẽ incensio, fynceram & totum sancti spiritus afflatum & repletionem significat. Et hæc quidem veluti contra fubornatas contradictiones, & ex scripturis hinc illinc acceptas obiectiones scribere nobis permisimus, adhortantes, vt sine scandalo & sine turbatione cum populo conuerfemur, quando etiam ne vnum ex pusillis de fpiciendum Deus prohibet. Similiter scandalizare aliquem intolerabile & horrendum iudicium adfert illis qui intendunt. Nunc autẽ & totæ ciuitates, & hominum congregationes non parum hac de re tumultuantur. Cauearnus autem nos omni studio, ne huius rei authores simus. Ante omnia verò prouidendum est, ne à sententia permuteris, ne ex hoc inimici nostri & hostes crucis Christi, superciliũ eleuent contra fidem nostram, dicantque: Hucusque Christiani errarunt: nisi enim inflitutum fuum idololatriam cognouissent, non sanè nunc manufacta abijcerent. Quod ipsum quantum contunelię fubuerfionisq; fidei in Christum conciliet, quis ignoroscere potest. Nam qui semel errarint, eos in viam reducere difficile est, vt qui à veritate alienantur. Quid autem dicere oportet, cum videamus reges nostros & Imperatores, ex propria erga Deum adfectione, pro fua statua, falutiferam crucem gloriationem fęculi erexisse. Summa autẽ rerum in hoc concludi potest, quòd extra omnem controuersiam est, sanctorum imagines mirifica defignare mi racula, vt & debilibus valetudo bona per eos concilietur, fæpeque in somnis apparentes, optima quæque nobis consulant. Extra omnem controuersiam est in Zozopoli Pisidiæ ciuitate imago Virginis matris inemeratæ, quæ ex picta etiam manu sua vnguẽtorum scaturiginem effundit. Cuius sanè miraculi plures testes sunt. Hæc omnia sancti per folem operati sunt in mundo, vt in actis Apostolicis legimus, cuius rei etiam euidens testimonium est, vmbra vestimentorum, & fudaria sanitates largientia.

Quòd igitur non omnis corporis vmbra, neque quælibet fudaria id possint, facilè videt is, qui, quæ fides fuerit vtriusque erga Deum, animaduerterit, vt qui eiusmodi gratiã per inanimata illa indicauerit. Quamobrem credendum est, & per imagines quoque talia à Deo defignari; non per quaslibet tamen pictũras aut imaginum fpecies eiusmodi fiunt, fed sanctorum effigies repræsentantium tantũ, aut Iesu Christi. Neque etiam ob huiusce modi curationes, fponta neas esse credendum est, fed tantummodo ex Dei gratia. Dignum autẽ est (vt arbitror) & id recensere, quod apud Pamphili Eusebium historicè scriptum est historia ecclesiastica. In Paneade enim ciuitate, quã & Cæsaream Philippi Euangelio vocat, dicitur, fuisse dom' hæmorrhoissę, hoc est, laboribus profluuio sanguinis mulieris, q tacta fimbria Seruat. lanata est, quædmodũ

Euan-

Esai. 44.

Hier. 23.

Esai. 65.

Oseæ 4.

1. Cor. 1.

Rom. 3. Gala. 2. 1. Cor. 7.

Exo 20. Heb. 9.

Athanas.

Rom. 1.

Pſal. 81.

Pſal. 54.

Rom. 10. Pſal. 115.

Luc. 22

Pſal. 96.

Basil. Magnus.

Matth. 18.

Mitteuit de imagine B. Virginis Marię. Hebr. 11. per totum

Act. 5. 15

Euseb. l. 7. c. 14.

Matth. 16.

Euangelium testatur. Pro foribus autem domus aiunt ex ære cusam imaginem stare, quæ Domini nostri effigiem repræsentat, exaduerso verò statua eiusdem materiæ, mulieri genibus prouolutæ, palmasque suppliciter tendenti, expressa est, iddque in memoriam miraculi illius, quod circa ipsam factum est, quamobrem & eiusdem procuratione facta est sub pedibus autem (veluti apparet) statuæ Dominicæ, herba quædam ex relicti peregrina specie, neque satis cognobilis, quæ omnium morborum remedia & curationes exhibet, quod & ipse Eusebius oculis se vidisse tradit. Manifestum autem est, quòd ex infigni Dei misericordia eiusmodi dona continguntquemadmodum nobis in superioribus demonstratum est. Idem in eodem libro Eusebius scripsit, se Apostolorum Petri & Pauli, item ipsius Domini nostri Iesu Christi ex colorib. depictas imagines vidisse. Asserit autem ea specie, qua putantur fuisse. Hæc autem non dicimus, quòd arbitremur, nobis circa ærearum fusturarum operositatem laborandum, sed tantummodò vt admoneamus sanctitatem tuam, veteres consuetudinem non esse reijciendam. Deus enim & veritatis Dominus, in omnem veritatem te deducet, omnesque ambiguitates & discepandi occasiones ab animo tuo auferet, si vnanimiter nobiscum ad veritatis rationem indagandam defendas, cuius regnum benedictum est in perpetuum.

Ex eodem & libro & capit. alia narratio de imaginibus.

Sanctissimus Patriarcha dixit: Custodes Catholicæ Ecclesiæ sancti patres nobis acclamarunt, ex superna illa prudentia in præsidijs suis vigilantes, omnemque vanilo quorum exercitum dissiparunt. Suam autem custodiam inconuulsam seruantes, phalanges hostium persequuti sunt. Simul etiam cũ antiquis hæresibus, & hanc Christianorum accusatorum nouitiam improbitatem gladio spiritus abstulerunt. Dicamus igitur omnes vna voce, cum sacro nostro doctore Paulo: Pax nostra Christus, qui ex duobus vnum fecit. Illum omnis gloria, & cum patre & sancto spiritu nunc & in secula seculorum omnis decet adoratio.

Ephes. 2.

Sancta synodus dixit: Diuinilo quorum patrum doctrinæ nos correxerunt, ex ijs veritatem haurientes, admoniti sumus: ipsis adhærentes, mendacium persequuti sumus: b ijs eruditi, venerandas imagines salutamus, patribus annuncian tibus bona filijs obedientes sumus: gloriamur autem in sacie matris, sanctæque traditionis Ecclesiæ, credentes vnum Deum in Trinitate laudatum. Venerandas imagines veneramur. Qui sic non credunt, anathema, qui aliter sentiunt, longè ab Ecclesia abijciantur. Nos veteri Ecclesiæ legislationi inhiamus. Nos statuta patrum conseruemus. Nos, qui addunt aut auferunt aliquid de Ecclesia, anathematizamus. Nos nuperam Christianorum accusatorum, inuentionem anathematizamus. Nos venerandas imagines saluramus. Nos, qui sic nolunt, anathemati subijcimus: Christianorum accusatoribus, videlicet iconoclastis, anathema. Qui ex scriptura sententias contra idola dictas, in sanctas imagines torquent, anathema. Qui sacras imagines idola vocant, anathema: Qui dicunt Christianos, tanquam Deos imagines amplecti, anathema. Qui communionem habent cum ijs, qui sanctas imagines reijciunt aut contemnunt, anathema. Qui dicunt, præter Christum aliquem nos à cultu idolorum liberasse, anathema. Qui dicere audent, sanctam Catholicam Ecclesiam idola vnquam accepisse, anathema. Cùm autem anathematismi præfectes essent ex charta dicti, sancta synodus iterum, subiecta legente Euthymio episcopo Sardensium, exclamauit: Domini & Seruatoris nostri diuinã ordinationem sancti patres nostri perficientes, candelam cognitionis ab eo datam, non sub modio celarunt, sed super lucernam vtilissimæ doctrinæ posuerunt, vt omnibus in domo, hoc est, Catholica Ecclesia genitis luceat, vt nemo ex ijs qui piè cõfitentur Dominum, ad lapidem hæreticæ prauitatis pedem impingat: ipti omnem hæreticorum errorem expulerunt, ipsi putridum membrum, quatenus curari non poterat, absciderunt, & ventilabrum in manu ferentes, aream eius expurgarunt. Frumentum autem, hoc est verbum nutribile, quod mentes hominum firmat, in horreo Catholicæ Ecclesiæ concluserunt. Paleas autem hæreticæ prauitatis eijcientes, combusserunt exsigni ine xtinguibili. Quapropter sancta synodus Dei voluntate, & pijssimorum, nostrorum Imperatorum Irenæ nouæ Helenæ & Constantini nouj iussu, in Nicensium splendida metropoli secundò congregata, per lectiones cognitis sanctorum patrum decretis, ipsum Deum glorificet, à quo illis datum est verbum ad nostram instructionem, & ad perfectionem sanctæ & Catholicæ Ecclesiæ. Qui verò sic non sunt animati, sed veritatem ob nouitia dogmata reijciunt, eis Psalmographi hoc occinemus: Quantas improbitates hostes in sancto tuo cogitaverunt, gloriati sunt, cùm dicerent, non est amplius qui doceat? Sed nos non ignoramus dolos eorum, qui secundùm patrum traditionem incedentes, vno ore atque corde veritatem annunciamus, nihil auferentes aut addentes ad ea, fed his consentimus, his adhæremus, sic probamus nostra, sic confitemur, quemadmodùm sex sacræ vniuersales synodi confitentur.

Psal. 73.

Credimus autem vnum Deum patrem omnipotentem, omnium visibilium & inuisibilium factorem, & in vnum Dominum Iesum Christum filium vnigenitum, verbum eius, per quod cuncta creata sunt, in sanctum spiritum viuificantem Dominum, &c. Salutamus etiam sanctas Dominicas, Apostolicas & Prophe ticas, item sanctorum, præcipuè autem Dominæ nostræ Deiparæ imagines, quæ nobis veluti exemplaria sunt & instructiones bonorum operum imitationis & fidei erga Christum, omnem idolo latriam execrantes, & latriam solam Christo tribuentes & Deo patri, & Spiritui sancto, tanquàm vni DEO, cui honor & laus in secula.

Legati Papæ iubentis bunc primi.

Petrus primas presbyterorum in sancta Romana Ecclesia, subscripsit Romanè, cuius hæc est interpretatio: In nomine Domini nostri Iesu Christi, Petrus Dei miseratione archipresbyter sanctæ Dei Apostolicæ & Catholicæ Ecclesiæ, & locum retinens Adriani sanctissimi Papæ veteris Romæ, omnes qui ex priori iconoclasta rum hæreti reliquiscunt, suscipiens, & venerandas imagines admittens, iuxta traditionem patrum, subscripsi.

Petrus miseratione diuina presbyter & præses monasterij sancti S. bæ, locum secundum retinens Apostolici Papæ, * & dictis ipsis subscripsi.

Tharasius miseratione diuina episcopus Constantinopolitanus nouæ Romæ, in omnibus prædictis veritatem confessus, libens subscripsi.

Ioannes miseratione diuina presbyter & legatus, & locum tenens trium thronorum Orientis, Alexandriæ, Antiochiæ, & Hierosolymorum, omnia approbans & laudans, subscripsi.

Thomas miseratione diuina presbyter, & præses monasterij sancti Patris nostri Arsenij, quod est in Ægypto, locum retinens trium Orientalium diœcesium, subscripsi.

Agapius indignus Episcopus Cæsareæ Cappadociæ, omnia prædicta recipiens, subscripsi.

Ioannes indignus Episcopus Epheſi, omnia prædicta recipiens, subscripsi.

Constantinus indignus Episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro, omnia prædicta recipiens, subscripsi.

Basilius indignus Episcopus Ancyræ, omnia prædicta recipiens, subscripsi.

Nicolaus indignus episco. Cyzici, in eandem sententiam, subscripsit.

Euthymius indignus episc. Sardensium, &c.

Petrus indignus episc. Nicomediæ, &c.

Hypatius indignus episc. Niceæ, &c.

Helias indignus episc. Cretæ, &c.

Srauratius indignus episc. Chalcedonis, &c.

Nicephorus indignus episc. Dyrrhachij, &c.

Epiphanius indignus diaconus Ecclesiæ Catanes, locum tenens Sardiniæ, in ean. &c.

Leo indignus presbyter, & locum retinens metropolcos * Sides, omnia prædicta recipiens, subscripsit.

Nicolaus indignus monachus * metropolis Thyanensium in eandem sent. subsc.

Gregorius indignus episc. Neocæsareæ, &c.

* Theodorus indignus episc. Catanes, &c.

Anastasius indignus episc. Nicopoleos veteris Epiri, in eandẽ sentent. subscripsit.

*Ioannes indignus episc. Tauromeniæ, &c.

Gregorius indignus episc. *Pissinunten, &c.

Anathemata in iconoclastas.

Matth. 5. Marc 4. Luc. 11.

Matth 3.

* Sydes

for. * locũ tenens.

Is inferius repetitur.

Is inferius etiam repetitur.

Basilius indignus Episcopus Sylæi,&c.
Theodorus indignus Episcopus Myron,&c.
Leo indignus Episcopus Rhodi,&c.
Eustathius indignus Episcopus Laodiceæ,&c.
Theodorus indignus episc. Seleuciæ,&c.
Nicolaus indignus episc.* Amorij,&c.
Theodosius indignus episc. Hierapoleos.
Nicetas indignus episc. Claudiopoleos,&c.
Michaël indignus episc. Synnadon,&c.
Leo indignus episc. Iconij,&c.
Georgius indignans episc. Pisidiæ,&c.
Constantinus indignus episc. Perges,&c.
Eustratius indignus episc. Methymnes,&c.
Theotimus indignus episc. Crotonum,&c.
Leon indignus episc. Chij, in eandem,&c.
Basilius indignus episc. Nesion,&c,
Ioannes indignus episc. Apron,&c.
Ignatius indignus episc. Prienes,&c.
* Cypsilo Theophylactus indignus episc.* Cypselon,&c.
Theodorus indignus episc. Trophæorum,&c.
Stephanus indignus episc. Sudagon,&c.
Sergius indignus episc. Nocoteron,&c.
Georgius presbyter locum retinens Nicopoleos, in eandem sententiam subscripsit.
Leo indignus episc. Mesembriæ,&c.
Theodorus indignus episc. Amorij,&c.
Cyriacus indignus episc.* Driziparon,&c.
Galatas presbyter in locum Rhegij,&c.
Theodosius indignus episc. Nysæ,&c.
Georgius indignus episc. Camulianorum,&c.
Sotericus indignus episc. Ciceffon,&c.
Constantinus indignus episc. Mastauron,&c.
Georgius indignus episc. Brinlon,&c.
Nysæ Ioannes indignus episc. Nissæ,&c.
Basilius indignus episc. Magnesiæ, quæ est propè Mæandrum, in eandem sentent. &c.
Theophanes indignus episc. Coloes,&c.
Leo indignus episc. Algizon,&c.
Nicodemus indignus episc. Lugazon,&c.
Lycastus indignus episc. Barilon,&c.
Theophylactus indignus episc. Hypepon,&c.
Theophanes indignus episc. Lebedon,&c.
Stratonicus indignus episc. Cymes,&c.
Cosmas indignus episc. Myrrhines,&c.
Olbianus indignus episc.* Elææ,&c.
Pardus indignus episc. Pittanes,&c.
Basilius indignus episc. Pergami,&c.
for. *Adramyti Marianus indignus episc. Antandri,&c.
Basilius indignus episc.* Atramitij,&c.
Ioannes indignus episc. Afi,&c.
Leo indignus episc. Phocææ,&c.
Nicephorus indignus episc. Gargaron,&c.
Ægeon vel Ægeæ Constantinus indignus episc. Agaes,&c.
Theognis indignus episc.* Sion,&c.
Ioannes indignus episc.* Prædesti,&c.
Ioannes indignus episc. Panij,&c.
Melchisedec indignus episc. Calliopoleos, in eandem sententiam subscripsit.
Leo indignus episc. Madyti,&c.
Theophylactus indignus episc. Chariupuleos, in eandem sententiam subscripsit.
Thomas indignus episc. Danij,&c.
Gregorius indignus episc. Theodoropoleos, in eandem sententiam subscripsit.
Cholcidos Silinnius indignus episc. Chalcidos,&c.
Ioannes indignus episc. Bryseos,&c.
Beniamin indignus episc. Lizicon,&c.
Gregorius indignus episc. Amastridos,&c.
Stephanus indignus episc. Soron,&c.
Gregorius indignus episc. Dercon,&c.
Heraclius indignus episc. Iunopoleos,&c,
Constantinus indignus episc. Helepoleos,&c.
Antonius indignus episc. Tryzenes,&c.
Nicetas indignus episc. Naeslæ,&c.
Petrus indignus episc. Aspones,&c.

Synnesius indignus episc. Cynes,&c.
Synnesius indig. episc. Anastasiopoleos,&c.
Eustathius indig. episc. Solorum,&c.
Theodorus indig. episc. Cicutij,&c.
Basilius indig. episc.* Trimithunton,&c. * Thremithuntos
Alexander indig. Amathunton, &c.
Michaël indignus episc. Melitupoleos.&c.
Silinnius indignus episc. Adranas,&c.
Theodorus indignus episc. Germes,&c.
Gregor. indignus episc. Adrianitheron,&c.
Leo indignus episc. Pœmanij,&c.
Simeon indignus episc. Oces,&c.
Ioannes indignus episc. Lampsaci,&c.
Nicetas indignus episc. Ilij,&c.
Leo indignus episc. Troados,&c.
Theodorus indignus episc. Abydi,&c.
Anastasius indignus episc. Tripoleos,&c.
Leo indignus episc. Traculon,&c.
Stephanus indig. episc. Salon,&c.
Ioannes indignus episc. Abalon,&c.
Stephanus indig. episc. Silandi,&c.
Nicolaus indig. episc. Pericommatos,&c.
Ioannes indig. episc. Scton,&c.
Basilius indig. episc. Liparon,&c.
Theophanes indig. episc. Meoniæ,&c.
Michaël indig. episc. Stratonices,&c.
Lycastus indig. episc. Philadelphiæ,&c.
Michaël indig. episc.* Troalon,&c.
Gregorius indig. episc. Gordon,&c.
Ioannes indignus episc. Daldes,&c.
Eustathius indig. episc. Hyrcanes,&c.
Iosephus indig. episc.* Ataliæ,&c.
Zacharias indig. episc. Hierocæsareæ,&c.
Dauidus indig. episc. Helenupoleos,&c.
Criton indig. episc. Lophi,&c.
Theophylactus indig. episc. * Apollomados, in eandem sententiam subscripsit. * Apollonia-dos
Constantinus indig. episc. Cæsareæ Bithyniæ, in eandem sententiam subscripsit.
Georgius indig. episc. Basilinupoleos,&c.
Leo indig. episc. Aristes,&c.
Nicephorus indig. episc.* Adrianis,&c. * Adranes Thraciæ
Basilius in locum Dascylij, in eandem sentent. &c.
Christophorus indig. episc. Cerasenes,&c.
Nicetas indig. episc. Meles,&c.
Neophytus indig. Gordoserbon,&c.
Leo indig. episc.* Linoes,&c.
Ioannes indig. episc. Etennon,&c.
Constantinus indig. episc. Zelon,&c.
Gregorius indig. episc. Sinopes,&c.
Constantinus indig. episc. Safimon,&c.
Nicetas indig. episc. Dadrybon,&c.
Theophilus indig. episc. Plusiados,&c.
Nicetas indig. episc. Adrianupoleos,&c.
Ioannes indig. episc. Heracleæ Ponti,&c.
Constantinus episc. Cratiæ;&c.
Nicetas indig. episc.* Rusci,&c. * Ruzzi
Nicephorus indig. episc. Claneon,&c. * Rhuzzi
Leo indig. episc.* Trocnadon,&c.
Anastasius indig. episc. Pataracon,&c.
Georgius indig. episc. Nissoi,&c.
Theodorus indig. episc. Pimiaron,&c.
Nicodemus indig. Didymon,&c.
Georgius indig. episc.* Vinandi,&c. * Vsiandi
Constantinus indig. episc. Candibon,&c.
Stauratius indig. episc. Zenopoleos,&c.
Leo indig. episc. Lamiron,&c.
Stephanus indig. episc. Caunon,&c.
Constantinus indig. episc. Combon,&c.
Petrus indig. episc. Orycandi,&c.
Ioannes indig. episc.* Phasiidos,&c. *Phasidi-dos
* Abbas locum retinens metropolis Tij,&c. fot.*Abis
Gregorius indig. episc. Cybirres,&c.
Basilius indig. episc. Tabon,&c.
Dorotheus indig. episc. Neapolcos,&c.

Grego-

Gregorius indignus Episcopus Heracleæ,&c.
Dauid indignus episcopus Iassi,&c.
Gregorius indignus episc. Mylasses,&c.
Sergius indignus episc. Vigiliarum,&c.
Ioannes indignus episc. Mibdi.&c.
Stauratius indignus episc. Stadiæ &c.
Gregorius indignus episc. Stratonicæ,&c.
Theodosius indignus episc. Chonon,&c.
Michaël indignus episc. Charreopon,&c.
Pantaleon indignus episc. Valentiæ,&c.
Georgius indignus episc. Petrarum,&c.
Christophorus indignus episc. Atanassi,&c.
Leontius indignus episc. Eumeniæ,&c.
Gregorius indignus episc. Timæni ferarum, in eandem sententiam subscripsit.
Leo indignus episc.* Tranupoleos,&c.
Nicephorus indignus Lpisc. Lundon,&c.
Georgius indignus episc. Appiæ,&c.
Constantinus indignus episc. Eucarpiæ,&c.
Leo indignus episc. Aleus,&c.
Michaël indignus episc. Hieropoleos, in eandem sententiam subscripsit.
Christophorus indignus episco.* Promisi, in eandem sententiam subscripsit.
Nicolaus indignus episc. Pythiæ,&c.
Theophylactus indignus episc. Cinnabari, in eandem sententiam subscripsit.
Nicetas indignus episc. Augustopoleos,&c.
Constantinus indignus episc.* Cotyæi,&c.
Medæi Georgius indignus episc. Mediæi,&c.
Leo indignus episc. Docimi,&c.
Damianus indignus episc. Meri,&c.
Theophylactus œconomus & locum tenés * Ipsi, in eandem sentent. subscripsit.
Stephanus designatus Itri, in eandem,&c.
Theophylactus Dei indignus diaconus, locum tenens metropol. Thyanensium,&c.
Leo indignus episc. Carpathi,&c.
Christophorus indignus episc. Phasidos,&c.
Idem sup. adhuc femel ponitur. * Theodorus indignus episc. Catanes,&c.
Manuel indignus episco. Adrianopoleos, in eandem sententiam subscripsit.
Mauricius indignus episc. Pompeiopoleos,&c.
Cyrillus in locum indigni episc. Gotthiæ,&c.
Theodorus indignus episc. Byzies,&c.
Idē suprà positus est *Ioannes indignus episc. Tauromeniæ,&c.
Georgius presbyter locum retinens episcopatus Smyrnes, in eandem sentent. subsc.
Gaudiosus indignus episco. Messenæ Siculus, in eandem sententiam subsc.
Eustratius indignus episc. Apameæ,&c.
Petrus indignus episc. Germion,&c.
Ioannes diac. & locum retinens Apostolopoleos, in eandem senten. subsc.
Theodorus indignus episc. Panormi,&c.
Ioannes indignus episc. Archiadiopoleos,&c.
Stephanus indignus episc. Biborum,&c.
Sisinnius indignus episc. Parij,&c.
Constantinus indignus episc. Leontenæ,&c.
Epiphanius indignus episc. Mileti,&c.
Nicetas indignus episc. Proconneli,&c.
Theodorus indignus episc. Tauranes,&c.
Andriacæ vel Adriæ Christophorus indignus episc. Adryaces,&c.
Ioannes designatus Hectorij, in eand.&c.
Constantinus indignus episc. Ampladon,&c.
Epiphanius indignus episc.* Perten.&c.
Sisinnius indignus episc. Philomelij,&c.
Ioannes indignus episc. Siblia,&c.
Michaël indignus epis. Papporum,&c.
Sagalassi Theodorus indignus episc. Agalassi,&c.
Sisinnius indignus episc. Apameæ, quæ est Ciboti, in eandem senten. subsc..
Constantinus indignus episc. Conanes,&c.
Leo œconomus & locum tenens Zozopoleos, in eandem sententiam subscripsit.

Marianus indignus episc. Magydon,&c.
Nicephorus indignus episc. Philogon,&c.
Leo indignus episc. Andidon,&c.
Manzon indignus episc. Pracanon,&c.
Theodorus indignus episco. Germanicopoleos, in eandem sententiam subscripsit.
Eusthathius indignus episc.* Cilindereos,&c. *Celendereos.
Zacharias indignus episc. Trapezupoleos,&c.
Sisinnius indignus episc. Musdabon,&c.
Eusthratius indignus episc. Lamon,&c.
Stephanus indignus episc. Philadelphiæ,&c.
Leo indignus episc. Sybillon,&c.
Theodorus indignus episc. Tiberiupoleos,&c.
Ioannes indignus episc. Asanon,&c.
Basilius indignus episc. Dionysiupoleos,&c.
Manuel indignus epis. Nicopoleos,&c.
Eusthratius indignus episc. Debelti,&c.
Theodorus indignus episc. Bulgarophygi,&c.
Georgius indignus episc. Plutinupoleos,&c.
Basilius indignus episc.* Perbereos,&c. *Perbereos. * Pamphilia * Rubum
Michael indignus episc.* Pamphyli,&c.
*Ruben indignus episc. Scopeli,&c.
Sisinnius indignus episc. Gralles,&c.
Petrus indignus episc.. Monembaliæ,&c.
Gabriel indig. episc. Æginæ,&c.
Leo indig. episc. Porthmi,&c.
Dardanius indig. episc. Dobon,&c.
Andronicus indig. episc. Leontopoleos,&c.
Leon indig. episc. Sebastæ,&c.
Nicetas indig. episc* Halycarnassi,&c.
Leo indig episc. Corydaion.&c.
Theodorus indig. episc.* Cremon,&c.
Constantinus indig. episc. Adrianes,&c.
Sabas monac. & præses studij, similiter subscripsit.
Simeon præses Choræ, in eandem sent. &c.
Gregorius præses Hormisdæ, in eandem sen. &c.
Ioannes præses Pagurij, in eandem sen.&c.
Eusthathius præses Maximini, in eand. &c.
Iosephpræses Heraclij, in eandem sen.&c.
Thomas monachus ex persona Ioannis præsidis Lacus Anserini, in eandem senten. subsc.
Plato præses & archimandrita Sacri, &c.
Theodorus præses Pandiorum, &c.
Macarius præses *Budanum, in eandem, &c.
Gregorius præses monachorum sancti Hyacinthi, in eandem sent. subsc.
Theodorus præses Basis, in ean. sen. &c.
Michaël præses sancti Petri, in eandem &c.
Antonius præses monasterij * Dij, &c.
Victor præses Gudilorum, in eandem &c.
Victor præses sancti Alexandri. &c.
Theoctistus præses Anlithæ, in eandem &c.
Stephanus præses * Cagonis, in eandem &c.
Theophylactus præses sancti Heliæ, &c.
Paulus præses Bathylei, in eandem senten. &c.
Laurentius præses sancti Laurentij, &c.
Gregorius præses Callistrati, in eandem &c.
Silinnius præses Aretes, in eandem sent. &c.
Baanes præses Thermarum, in eandem &c.
Stephanus præses Termizon, in eandem, &c.
Strategius monachus sanctæ Sion, &c.
Ioseph præses * Vigilantium, in eandem, &c.
Theophylactus monachus Catharorum, &c.
Constantinus præses Calabrorum, &c.
Hilarion præses Flori, in ean. sent. &c.
Theodorus præses Aridi horti, &c.
Victor præses sancti Heliæ, in eandem &c.
Constantinus præses sancti Cyriaci, &c.
Nicephorus præses sanctæ Deiparæ, &c.
Ioannes præses * Chenolacci, in ean. &c.
Stephanus præses sancti Cerycij, &c.
Ignatius præses * Zitij, in ean. &c.
Gregorius præses Monagriæ, in ean. &c.
Anastasius præses Canæorum, in ean. &c.
Petrus præses Homericorum, in eandem &c.

Thomas

Thomas præses Gyragates, in eandem sen. &c.
Theophylactus præses* Thodiæ, &c.
Dauid præses sancti Thyrsi, in eandem &c.
Ioannes præses Faccorum, in eandem sen. &c.
Gregorius præses Agauron, &c.
* Dositheus præses Mnemosynes, &c.
Theodorus præses* Amorrhæi, &c.
Constantinus præses sanctorum trium puerorum, in eandem sententiam subscripsit.
Antonius præses Dodecathæi, in eandem &c.
Paulus præses sancti Petri ciuitatis Pæmanion, in eandem sentent. subsc.
Macarius præses Pharodi, in eandem sent. &c.
Antonius præses sanctorum Apostolorum Magnesiæ, in eandem senten. subscripsit.
Callistus præses diuersorum monachorum Cypri, in eandem sent. subscripsit.
Daniel præses Columbarij, in eandem &c.
Ioannes præses sancti Vitalis, in eandem &c.
Theodorus præses Lemni, in eandem sen. subsc.
Georgius præses Dominicorum, in eandem &c.
Euphemius præses Oxybeton, in eandem &c.
Basilius præses sancti Andreæ, in eandem, &c.
Basilius præses sanctæ Deiparæ, &c.
Ioseph præses Saluatoris, in eandem sent. &c.
Nicephorus præses sancti Andreæ, &c.
Leo præses* Celleorum, in eandem sent. &c.
Leo præses Aquæ albæ, in ean. sent. &c.
*Hidorus præses Latri, in eandem sent. &c.
Nicephorus præses sancti Medicij, &c.
Theodorus præses Atractron, in eandem, &c.
Ioannes præses* Coelagiorum, in eandem &c.
Paulus præses Cybeon, in eandem sen. &c.
Euchemon præses Creson, in eand. &c.
Epiphanius præses Paranandij, in eandem &c.
Dauid præses sancti Sergij* Prijcij, in eandem sententiam subscripsit.
Agapius præses sancti Thyrsi, in eand. sent. subsc.
Theodosius præses sanctæ Deiparæ, &c.
Theophylactus præses Pepuzon, in ean. &c.
Antonius præses* Ouzias, in eandem, &c.
Philippus præses Besson, in eand. sen. &c.
Acacius præses sancti Orestæ, in eandem &c.
Petrus monachus & ex persona Cellariorum, in eandem sententiam subscripsit.
Zacharias præses Sugdaon, in eandem &c.
Theophylus monachus, & ex persona præfidis sanctæ Deiparæ Photini, in eandem &c.
Cerix us præses Dulocomiæ, in eandem, &c.
Sergius præses Germiorum, in eandem, &c.
Ioannes presbyter sancti Iosephi Georgiorum, in eandem senten. subsc.
Victor præses* Octauini, in eandem sent. &c.
Antonius præses Acraborum, in eandem &c.
Petrus præses Platanij, in eandem sent. &c.
Marcus præses sancti Ioannis Theologi, in eandem sententiam subsc.
Leo præses sanctæ Deiparæ* Saldalon, in eandem sententiam subscripsit.
Constantinus præses* Antypsili, in eandem &c.
Theodorus monachus, ex persona Theodori præfidis Caloceron, in eandem sent. &c.
Eurychianus monachus Callistrati, &c.
Theodotus monachus sanctæ Deiparæ Epicanzæ, in eandem sententiam subscripsit.
Ioannes monachus, & ex persona præsidis Locustarum, in eandem sententiam subscripsit.
Callistus monachus eiusdem monasterij, in eandem sententiam subscripsit.
Victor præses sanctæ Deiparæ monasterij castri Tij, in eandem sentent. subsc.
Samuel monachus archangeli Gabrielis, &c.
Theodosius præses sanctæ Trinitatis, &c.
Ioannes monachus & ex persona Strategij abbatis sanctę Deiparæ, in eandem &c.
Hilarion monachus sanctæ Deiparę Cellariorum in eandem sententiam subscripsit.
Dositheus monachus sancti Theodori Secundorum, in eandem sententiam subsc.
Paulus præses sanctæ Deiparæ, in eandem sententiam subscripsit.
Leo præses sancti Cyriaci, in eandem sententiam subscripsit.
Epiphanius præses sanctæ Deiparæ Lines, in eandem senten. subscripsit.
Georgius præses sanctę Deiparæ, in eandem sententiam subscripsit.
Cosmas præses Paradisi, in eandem senten. &c.
* Euchemius monachus Saluatoris prope* Byraicen, in eandem sententiam subsc.
Bardas præses & archimandrita Plusiados, in eandem sententiam subsc.
Petrus præses sanctorum Apostolorum castri Protiles, in eandem sententiam subsc.
Basilius monachus sanctæ Deiparæ ciuitatis Amorij, in eandem sententiam subsc.
Basilius presbyter monasterij Acutæ petræ, in eandem sententiam subsc.
Philippus præses Eumeniæ, in eandem sent. &c.
Basilius præses sancti Luciani, in eandem &c.
Theophylactus præses Pegasij, in eandem, &c.
Antimus monachus Pfamathij, in eandem sententiam subscripsit.
Michaël præses sancti Georgij, in eandem, &c.
Christophorus præses Candelarum, &c.
Nicolaus præses Camirgion, in eandem, &c.
Sisinnius præses Lithini, in eandem sen. &c.
Thomas monachus Mosynon, in eandem, &c.
Michaël monachus, & ex persona præsidis sanctæ Deiparæ à Turri, in eandem senten. &c.
Gregorius præses Symbolorum, in eandem, &c.
Ioannes præses Rudorum, in eandem sen. &c.
Constantinus præses sancti Petri Hydendron, in eandem senten. subsc.
Simeon præses Abraamitarum, in eandem, &c.
Gregorius præses sancti Clementis, in eandem sentent. subscripsit.
Theognes præses sancti Apostoli Timothei insulæ Cretæ, in eandem senten. subsc.
Ioannes præses sancti martyris, in eandem, &c.
Theodosius præses sanctæ Deiparæ in Blachernis, in eandem senten. subsc.
Petrus præses sancti Ioannis Theologi, in eandem sentent. subscripsit.

ACTIO QVINTA.

IN nomine Domini & dominatoris nostri Iesu Christi veri Dei, imperatibus pijssimis & Christo dedi issimis nostris regibus & Imperatoribus Constantino cum deuota eius matre anno octauo consulatus eorum, quarto Nonas Octobris, indictione vndecima, conueniente sancta & vniuersali synodo, iuxta diuinam gratiam & piorum nostrorum Imperatorum à Deo declaratorum mandatum, in Nicea splendida metropoli prouinciæ Bithyniæ congregata, hoc est, Petro religiosissimo primate presbyterorum sanctissimæ Romanæ Ecclesiæ beati Apostoli Petri, & Petro religiosissimo presbytero, monacho & præside sanctissimi in vrbe Roma monasterij sancti Sabæ, tenentibus locum Apostolicæ sedis sanctissimi & beatissimi Archiepiscopi veteris Romæ Adriani: & Tharasio sanctissimo & beatissimo Archiepiscopo inclytæ Constantinopoleos nouæ Romæ, Ioanne item & Thoma religiosissimis presbyteris & monachis, locum tenentibus Apostolicorum thronorum Orientis dicæceseon, sedentibus ante sacrum ambonem sanctissimæ magnæ Ecclesiæ, quæ vocatur Sophia, præsentibus & audientibus gloriosissimis & magnificentissimis ducibus, Petrona glorioso exconsule patricio, comite Imperatorij obsequij, & iam ex regio ostiario, quæstore atrarij militaris, actota synodo iuxta primã ordinationẽ confidente, iamul cũ deuotiss. archimãdritis

*Antypsili

præsi-

præfidibus monachorum turbæ: depositis in medium sacris & inuiolatis Euangelij Dei codicibus, Tharasius sanctissimus patriarcha dixit: Deus qui ventura nobis per prophetas nunciauit, per prophetam Hieremiam de nouis istis in Ecclesia catholica vanitatum & dogmatum authoribus ait: Duo enim mala fecit populus meus. Dereliquerunt me fontem aquæ viuæ, & foderunt sibi cisternas dissipatas, quæ non possunt continere aquas. Cisterna igitur dissipata, hæreticorum quæuis oratio est, ex qua Christianorum ealumniatores, quique eam hæresim induxere, hauserunt, potauerunt quæ ex ea simplices peruersionem & errorem intolerabilem, quibus per propheticam vocem, Væ væ immittetur. Imitati enim Hebræos, Saracenos, Gentiles, Samaritas, item Manichæos, phantasiastas, & hæreticos, qui Deum passum fuisse asserunt, sanctarum imaginũ vsum prohibere voluerunt, quem tamen à primordijs in Ecclesia catholica fuisse, ex sanctorum patrum lectione clarum est.

Hier 2.

Cisterna dissipata.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro, dixit: Legantur & si qui plures sunt libri, in redargutionem & triumphum falsæ istius & calumniatricis congregationis.

Leontius Sacratus regius secretarius, dixit: Iuxta sacræ synodi iussionem adsunt diuini libri, quos legi operæprecium est. Quin etiam & canones hæretieorum contra venerandas imagines editi.

Ex Cyrillo archiepiscopo Hierosol.

Sanctæ synodus dixit: Legantur.

Cosmas diaconus & notarius & cubicularius, legit: Beati Patris nostri Cyrilli archiepiscopi Hierosolymorum in catechesi secunda, cuius initium, Grauis res peccatum, & animæ difficilimus morbus legis transgressio. Inter alia: Quæ verò tibi sententia est de Nabuchodonosor? Non meminisli scripturæ, vbi impijssimus appellatur, moribus item ferissimus, leonina voluntate? Ignoras quod ossa regum ad lucem eduxerit? ignoras quòd populum eaptiuum duxerit, quòd regis oculos eruerit, simul illi iugulatos filios obijciens? non audiisti, quod Cherubin rapuerit, non (inquam) intellectilia illa & cælestia, verùm ea quæ in templo erant collocata, obumbrantia propiciatorium, è quorũ medio Deus loquebatur?

Dan. 4.

Sanctissimus Patriarcha dixit: Animaduertamus quomodò accusetur Nabuchodonosor, quòd Cherubin subuerterit, quantumque ob eam rem increpatus sit, & passus fuerit.

Sancta synodus dixit: Magnum sanè eæsum & condemnationem.

Sanctissimus Patriarcha dixit: Igitur quicunque sæpe aliquid è templum eijcit & subuertit, eidem sententiæ subiacebit.

Ex epistola S. Simeonis Stilitæ. Hier. 9.

Petronas gloriosissimus patricius dixit: Post istam increpationem & regno electus est, & septem annis in desertis herbas vorauit instar bouis.

Cosmas diaconus, notarius & cubicularius, legit: Beati Simeonis Stilitæ, qui in admirando monte vixit, epistola quinta ad Iustinum iuniorem Imperatorem: Quis dabit oculis meis fontem lachrymarum, vt in omnibus diebus miseræ meæ vitæ, fatis & ex toto corde fleam? Tanta enim vestra serenitate & pietate regnãte, tanta fœlcra & impietates ab impijs & execrandis Samaritis in sanctum templum, quod deuota tua maiestas extrui iussit, designata sunt, qualia nunquam sunt audita. Dico autem eos, qui castra habent prope ciuitatem Porphyrionis. Hæc autem quæ facta sunt, breuiter & tenuiter cognoscet vestra serenitas, ex his quæ nostra humilitas per sanctissimum episcopum orientalem Patriarcham, qui non leuiter ex hoc angitur, ad vestram maiestatem scripsit. Nec lapides sufficientes sunt, vt omnem illam impietatem exclament, quæ oculis suis dictus sanctissimus archiepiscopus vidit. Citiùs enim mortem & interitum nostra tenuitas experetur, quàm iterum talia mihi narrari audire. Omnem enim blasphemiam excellit improbum hoc factum quod in Deum verbum pro nobis incarnatum, eiusque gloriosam matrem, & in venerandam sanctamque crucem designarunt. Hanc rem cùm cogitamus, ad diuinas vestras aures nos referimus. Nam eum videamus pias vestras leges, eos qui imaginem aut statuam Imperatoris ignominia afficiunt, extremo & iusto mortis supplicio plectere: qua tandem pœna puniendi sunt, qui in imaginem Domini nostri, eiusque matris infando facinore grassati sunt? Profectò non video quid mihi dicendum sit, tantum enim scelcris est commissum, vt nec vlla humanitatis mica amplius superesse credatur. Quamobrem obseeramus victoriosam vestram potentiam, ne vlla posthac misericordia eis ostendatur, neque amplius parcere illis quispiam velit, neque vllam apologiam aut excusationem illorum nomine accipere, ne posthac peiora adgrediantur.

imagines extremo digni supplicio.

Impij in sanctas

Tharasius sanctissimus Patriarcha dixit: Cognoscitisne, qualem sententiam pater pronunciauit?

Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ, dixit: Indignos putauit vt quibus ignosceretur.

Ioannes religiosissimus presbyter, monachus, locum tenens summorum episcoporum Orientis, dixit: Clarum est, Samaritas hos reliquis hæreticis peiores esse, eorumque hæresim extirminandam & auferendam, vtporè cùm sint longè ab omni gratia. Oratio autem præfata ostendit, eos qui sacras imagines proturbant, illis etiam peiores esse. Dicantur igitur & hi Samaritæ.

Iconoclasta peiores ethnicis. Luc. 12.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro, dixit: Ego quidem iconoclastas peiores Samaritis habeo, vtporè qui in ignorantia Christianifini versantes, ignorant quid faciũt. Hi verò cùm in cognitione Christianifimi sint, non sunt audiendi, nec excusabiles, quemadmodum scriptum est: Is qui cognoscit voluntatem Domini, & non facit, vapulabit multis.

Nicolaus episcopus Cyzici, dixit: Et ego vestræ sanctitatis minimus, librũ beati Patris nostri Ioannis episcopi Thessalonices adfero, cum rogo vt legatis.

Sancta synodus dixit: Legatur.

Sermo cathol. eus Ioannis epi. Thessalonicesi.

Demetrius religiosissimus diaconus & notarius, armariique custos, legit: Ioannis Episcopi Thessalonicensis ex fermone, cuius initium: Hucusque aduersus Dominum nostrum Iesum Christum tentator prævaluit, vt eum duceret in desertum. Et Paulò pòst: Gentilis dixit: Nunquid & vos Christiani in ecclesijs vestris imagines pingitis sanctis vestris, easque adoratis, neque sanctis tantummodò, verùm etiam Deo vestro? Ita & nos quoque statuas habere existima, non vt eas adoremus, verùm vt per eultum nostrum, incorporeæ earum virtutes ad nos perueniant.

Ioan. 4.

Sanctus dixit: Verùm nos imagines sanctorum, qui re verain carne fuerunt ferui Christi, fingimus, idque in memoriam eorum: neque quicquam indecorum efficimus pingentes eos, vt reipsa fuerunt: neque enim è nobis fingimus, neque rerum ineorporearum corporeas formas cudimus. Neque ipsi imagines, vt tu dicebas, adoramus: sed eum qui per picturam indicatur, glorificamus: neque hos etiam vt deos, Absit, sed vt veros Dei seruos, & amicos, & potestatem habentes pro nobis apud Deum intercedendi. DEI autem imaginem, (dico Iesu Christi seruatoris nostri) quèadmodum ipse super terram cum hominibus conuersatus est, pingimus, non vt ipsa natura Deus est, (quæ enim possit esse Dei similitudo? aut quæ figura incorporei non effigiabilisque verbi patris? Deus enim, vt scriptum est, spiritus est) quoniam visum est Deo patri, vt vnigenitum suum filium è cælis demitteret, quo pro nostra salute ex spiritu sancto & inuiolata virgine Deipara incarnaretur, nos eius humanitatem ea ratione pingimus, nõ illius incorpoream Deitatem.

Vide Concil. Later. anense sub Innocentio 3. Psal. 103. & ad Hebr. 1.

Gentilis dixit: Esto, Deum verbum hominem factum icone exprimatis. Quid ad Angelos hoc facit, quos vt homines pingitis & adoratis? Hi tamen homines non sunt, sed intellectuales & incorporei, & simpliciter existentes dicuntur. Sanè ea ratione & à nobis deos venerabiles existima: non enim sic quicquam absurdi agimus, quemadmodum neque vos dum angelos adoratis.

Sanctus Dixit: De angelis & archangelis, & eorum potestatibus, quibus & nostras animas adsignugo, ipsa catholica Ecclesia sic sentit, esse quidem intelligibiles, sed non omninò corporis expertes & inuisibiles, vt vos gentiles dicitis, verùm tenui corpore præditos & aëreo fuc igneo, vt scriptum est: Qui facit Angelos suos spiritus, & ministros

eius ignem vrentem. Sic autem multos sanctorum patrum sensisse cognouimus, quorum est Basilius cognomento Magnus, & beatus Athanasius, & Methodius, & qui stant ab illis. Solum modò autem Deus incoporeus & informabilis, intelligibiles autem creaturæ nequaquam ex toto sunt incorporeæ, & imitabiles pictura existunt: quare etiam in loco existunt, & circumferentiam habent. Quanquàm autem non sunt vt nos corporei, vtpotè ex quatuor elementis, & crassa illa materia, nemo tamen vel Angelos vel dæmones vel animas dixerit incorporeas: multoties enim in proprio corpore visi sunt, sed ab illis quibus Dominus oculos aperuit. Nos igitur eos non vt Deum, sed vt creaturas intelligibiles & ministros Dei, non tamen vt verè incorporeos, pingimus & colimus. Quòd autem hominis forma pingantur, in causa est, quòd in ea visi sunt, si quando ministerium Dei apud homines obierunt.

Tharasius sanctissimus patriarcha dixit: Animaduertamus dictum patris, quòd illic Samaritæ imagines Domini & Seruatoris nostri, item intemeratæ eius matris fuburerent, hic verò gentiles. Ostendit autem pater, quòd & angelos pingere oporteat, quandò circunscribi possunt, & vt homines appareruntur.

Sacra synodus dixit: Etiam domine.

Leontij epiſc. Neapol. Cypri lib. diſputationum Iudæi & Chriſtiani

Stephanus monachus legit: Ex Libro disputationum Iudæi & Christiani. Iudæus inquit: Omnibus assentior & credo crucifixo Christo, quòd ipse sit filius Dei viuentis. Offendo autem in hoc ô Christiani, quòd coram imaginibus procidatis. Scriptura autem vbique prædicat, ne faciamus nobis sculptile, aut aliquam similitudinem. Christianus dixit: Deo vt talis est, scriptura iubet non esse faciendam similitudinem, neque aliquam imaginem adorandam esse vt Deum. Imagines enim quas vides, ad memoriam Iesu Christi salutaris nobis incarnationis pinguntur, personam illius humanitatis exprimentes. Sanctorum autem imagines, eodem modo vniuscuiusque prælia, certamina & pugnas, item contentiones contra diabolum & mundum, victoriasque significant. Non enim (vt tu arbitraris) Christiani in * Deo sibi illas serigentes adorent, verùm zelo & fide flagrantes, sanctorum imagines in speciunt, recordantes in typo, quanta fuerit eorum erga Deum pietas. Quinimmò adorantes, sanctorum Deum inuocant, dicentes: Benedictus Deus huius vel illius sancti, omniumque sanctorum, qui dedisti illis patientiam & tolerantiam, quique eos dignatus es tuo regno, fac nos cum illis participes, & intercessionibus eorum serua nos. Saluatoris autem imaginem contemplantes & adorantes spiritualibus oculis & luminibus mentis, omnium Domino Deo gratias agimus, qui formam serui accipiens, hominem mundumque liberauit, nobisque, sine vllo peccato existens, similis factus est. Non igitur ligneæ imagini aut picturæ cultum exhibemus, adoramusque vt sed omnium Dominum Christum glorificamus. Atqui frater indicabo & Moſen, qui legem eam tulit, talia quædam fecisse. Nam duo Cherubim sculpta paruit volantia super tabernaculum testimonij hinc & illinc quòd sanè nulli mortalium dabatur accessus: præterquàm summo sacerdoti, idque semel in anno, cùm scilicet incensum ferebat sanctis sanctorum. Similiter & serpentem æneum fecit, quem in deserto suspendit in medio tentoriorum ordine, dixitque: Quemcunque momorderit serpens, hic intueatur hanc serpentem, credatque quòd medelam & sanitatem ab ea sumere potest. Vides hic, quo pacto idem Moſes, qui similitudinem non faciendam iusserat, serpentem fuderit.

for. * Deos

Num. 12.

Ioannes sanctissimus monachus, presbyter, & locum tenens summorum Orientis sacer dotum, dixit: Ecce quomodo sancti nostri patres, negantes incarnatam dispensationem seruatoris nostri Iesu Christi testantur abiecisse sacras imagines, Hebræos dico & Samaritas: quamobrem & qui nunc eas abijciunt, illis similes sunt.

Itineraria apoſtolorum falsò intitulata.

Epiphanius religiosissimus diaconus locum tenens Thomæ episcopi Sardiniæ, legit: Ex Falso Inscripti is sanctorum Apostolorum itinerarijs. Pictor igitur primo die ipsum primis lineamentis denotauit, cessauitque: Postridiè colo ribus eum expressit. Atque ita Lycomedi gaudenti imaginem tradidit, quam in cubiculo positam corollis ornauit, vt Ioannes illi postea cognitus dixerit: Malogranata isla de balneo aufer dilecte fili. solus enim cubiculum ingredior, neque tecum, neque cum alijs orare possum. Hæc dicens, & iocosè recitans, simul cum illo ingreditur. Senex autem imaginem ibi corona cinctam videt, lucernasque asstantes, & ante eam aram, adiucato autem Lycomede, dixit: Quid fibi vult hæc imago? quem deorum tuorum sic depingi cutauisti? Video te nondum gentilitatem exuisse. Lycomedes autem illi respondit: Deus quidem hic mihi solus est, qui me à mortuis cum coniuge mea suscitauit. Si verò post Deum eiusce modi sacerdotes Deos licet appellare, tu es qui in imagine depictus es, quem ego corono, amo & colo, vtpotè qui mihi dux bonorum omnium fuisti. Ioannes autem cùm faciem suam nondum vidisset, dixit illi: Ludis tu quidem me fili mi, putasne me tali formâ quomodo mihi persuadebis, vt hæc imago mihi assimiletur? Lycomedes autem speculum illi obtulit, in quo posteaquam seipsum fuisset contemplatus, dixit: Viuit Domini Iesus Christus, imago hæc mihi similis est. Malè verò hanc rem fecisti.

EX EODEM LIBRO.

Ex eodem alia narratio.

Aliquando cùm Iesum vellem apprehendere, in materiali & crasso corpore mihi occurrit: alias cùm illum tangere studerem, immateriale erat & incorporeum subiectũ, ita vt planè nihil esset. Aliquando autem à pharizæo quodam ad cœnam vocatus, illuc nobis comitantibus concessit. Vnusquisque autem nostrum panem dimensum vnumtãtum accepit, quinetiam & ipli datus vnus est: quem postquam benedixit, nobis diuisit. Breui autem omnes saturati sumus, neque tamen quisquam nostrum panem suum gustauerat, qua de re perculsi sunt admiratione, qui nos vocauerant. Sæpè autem quandò cum illo ambularem, animaduerti, num alicubi pedis vestigium, cùm pedes de terra cleuaret, imprimeret: verùm obseruanti mihi nunquam contigit hoc videre. Illud autem vobis refero, quo fides vestra magis confirmetur. Magnalia enim eius & admiranda quæ fecit, fatius nunc fuerit tacere. Sunt enim arcana, quæ neque dici, neque audiri possunt. Priusquàm autem ab impijs Iudæis comprehenderetur, omnes nos congregans dixit: Antequam ego illis tradar, laudes dicamus patri, & sic ad instituendum progrediamur. Iubens itaque nos illum circungyrare, manibus inuicem amplexabamur. Ipse autem in medio consistens, dixit: Amen, auscultate autem me. Cœpit igitur hymnum dicere, inquiens: Gloria tibi pater, & nos illum cingêtes, subaudiuimus, Amen. Gloria tibi verbum, gloria tibi gratia, amen. Gloria tibi spiritus, gloria tibi sancte, gloria tuæ gloriæ, Amen. Laudamus te pater, gratias agimus tibi lumen, in quo tenebræ non morantur, Amen in quo gratias agimus, dico. Saluari volo, & saluare volo. Solui volo, & soluere volo, Amen. Vulnerari volo, & vulnerare volo. Amen. Nasci volo, & generare volo. Amen. Edere volo, & edi volo, Amen. Audire volo, & audiri volo, Amen. Intelligi volo, cùm sim totus intellectus, Amen. Lauare volo, & lauari volo, Amen. Gratia chorea s ducit, canere tibijs volo, vos omnes saltate, Amen. Lamentari volo, tundite pectora omnes, Amen. Et inter alia: Hæc dilecti mei filtate nobis cum. Dominus autem egressus est, nos autem veluti aberrantes, aut è somno mox experrecti, alij à lio fugimus. Ego autem cùm viderem illum patientem, nequaquam potui passionem illius ferre, fed fugi in montem Oliuarum, flens ob eaquæ accidebant. Et cùm hora diei sexta cruci esset affixus, tenebræ super totum terrarum orbem factæ sunt. Et Dominus meus stans in medio spelunca, & illuminans me, dixit: Ioannes, à peruersis Iudæorum turbis crucifigor, lanceis & calamis pungor, aceto m & fel mihi in potum dant, tibi loquor, & quod loquor audi. Ego iubeo te ascendere in illum montem, vt audias quæ oportet discipulum à magistro audire, & hominem à Deo. Hæc cùm dixisset, per lumen mihi crucem ostendit, & circa crucem populum magnum non vnius figuræ, at in ipfa cruce erat vna forma, & idea similis. Ipsum verò Dominum supra crucem vidi non habentem formam, sed solam vocem. Vocem autem non illam quidem nobis consuetam, sed

Matth. 27 Marc. 15. Luc. 23. Ioan. 19.

pro-

propriam quandam & bonam, & verè diuinam, ad me dicentem: Ioannes, vnum oportet vt à me audias, vnum enim in futuro opus est vt audias. Hæc crux huius lucis aliquando à me per vos verbum vocabitur, aliquando mens, aliquando Christus, aliquando ianua, aliquando via, aliquando panis, aliquando semen, aliquando resurrectio, aliquando filius, aliquando pater, aliquando spiritus, aliquando vita, aliquando veritas, aliquando fides, aliquando gratia.

Tharasius sanctissimus Patriarcha dixit: Videamus, quia totum hoc opus euangelio repugnat.

Sancta synodus ait: Certè domine, dicit enim in carnationem esse opinionem.

Tharasius sanctissimus Patriarcha dixit: In hisperiodis scriptum est, quòd nequeedebat, neque bibebat, neque pedibus super terram ambulabat, quæ ab hæreticorum phantasiastarum opinione non abludunt. Verùm in euangelio scriptum est de Christo, eum & edisse, & bibisse. Nam & Iudæi de illo dicebant: Ecce homo edax & vini potator. Quarationeetiam mentiti sunt, quòd terram pedibus Math. 11. non calcabat. Quomodo enim scriptum est, Iesus de via fessus, sedit ad puteum? Ioan. 4.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ, quæ est Cypri, dixit: Hic est liber ille, quem falsa synodus adduxit.

Tharasius sanctissimus Patriarcha dixit: Profectò quæ in eo habentur, risu digna sunt.

Theodorus Catanes episcopus dixit: Hicne liber euertet omnia Dei ecclesiarum ornamenta?

Euthymius Sardensium episcopus dixit: Decebat eiusmodi congregationem tales habere libros.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro, dixit: O insignem blasphemiam. Ioannem inquit apostolum in montem Oliuarũ fugisse tunc, cùm crux leuaretur: & tamen Euangelium testificatur, quòd cum illo aulam Caiphæ ingressus sit, & quòd steterit prope crucẽ Ioan. 18. cum matre Domini. Ioan. 19.

Sancta synodus dixit: Omnis hæresis ab hoc libro dependet.

Tharasius sanctissimus Patriarcha dixit: Heu heu, ô qualibus hæreticorum libris hæresim suam constituunt.

Gregorius Neocæsareæ episcopus dixit: Liber iste omnis impietatis & sceleris est parens, & tamen cõtra idola de Lycomede ex eo testimonium citant.

Ioannes presbyter, monachus & locumtenens Orientalium diœcesium Patriarcharũ, dixit: Inducit Lycomeden coronantem imaginem Apostoli, quemadmodum Græci sua idola.

Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ, dixit: Absit, quòd sanctus Ioannes coram Tito euangelium suum proloquutus sit.

Tharasius sanctissimus Patriarcha dixit: Præclæ hæ sententiæ sunt ne Euangelicæ?

Sancta synodus dixit: Nequaquam. Non enim quæ priùs lecta sunt, recipimus, neque etiam ea quæ de Lycomede postèà dicuntur.

Tharasius sanctissimus Patriarcha dixit: Qui priora recipit, recipit & posteriora, & media, & quę de Lycomede dicuntur, quemadmodum fallum concilabulum fecit.

Sancta synodus dixit: Anathema sit illi libro à principio vsque ad calcem.

Ioannes presbyter, religiosissimus monachus, vicarius thronorum trium patriarcharum Orientis, dixit. Enpatres sancti, manifestè declaratum est, antefignanos istos Christianorum calumniatores, verè participes & communicantes cum Nabuchodonosor & Samaritis, immò etiam cum gentibus & Iudæis, ad hæc cum impijs & execrandis Manichæis, quorum testimonia adduxerunt. Hæc enim sunt eorum, qui verbi Dei incarnatam dispensationẽ phantasiam esse dicunt. Sed illis sit cum ipsis commentarijs anathema.

Sancta synodus dixit: Anathema.

Petronas magnificentissimus patricius dixit: Si iubes domine, quæramus episcopum * Amorrhij & Neocæsareæ, num ij libri in falsa illa synodo fuerunt lecti.

Gregorius Neocæsareæ Episcopus, & Theodosius Amorij, interrogati dixerunt: Non per Deum talis liber visus est, sed ex falsis citationibus nos deceperunt.

Sanctissimus Patriarcha dixit: Ex propria cogitatione quæ volebant, explicauerunt.

Petronas magnificentissimus patricius dixit: Sed tamen ex regia procuratione cuncta faciebant.

Gregorius Neocæsareæ episcopus dixit: Sæpè dixi, & iterùm dico pater, nunquam in medium tales libri aut patrum quoque scripta illhuc allata sunt, sed ex falsis quibusdam citationibus nos deceperunt. Hæc autem de Lycomede, videntur & nobis abominanda.

Ioannes sanctissimus presbyter monachus, locum tenens Orientalium præsulum, dixit: Si videbitur sanctę huic & vniuersali synodo, pronuncietur sententia, ne quis amplius eum librum describat, impurum & impium.

Sancta synodus dixit: Nemo amplius describat: nec id solùm, verum dignum iudicamus qui Vulcano committatur.

Petrus religiosissimus lector legit: Sancti Amphilochij Amphilochius Iconij epist. Episcopi Iconij de falsò inscriptis ab hæreticis libris, cuius initium, Iustum quidem arbitramur omnem eorum impietatem detegere, & errorem eorum in publicum proferre. Profunt enim libellos quosdam, quibus Apostolorum titulum affingunt, in hoc, vt rudiores & simpliciores decipiant. Et paulò pòst. Ostendemus autem quinam sint hi libri, quos protferunt nobis insani Ecclesiæ desertores, non quidem Apostolorum acta, sed dæmonum commentaria. Et Inter alia: Hæc sanè Ioannes Apostolus non dixit: Nam qui scripsit in Euangelio, Dominum de cruce dixisse, Mulier, ecce filius tuus, vt & post cum diem in suum acceperit MARIAM, quomodo hoc loco dicitur, quòd non adfuerit? Sed non est nouum illud. Quemadmodum enim Ioan. 19. Dominus veritas ipsa est, ita diabolus mendax existit. Est Ioan. 14. enim verè mendax, & pater mendacij. Cumque mendacium loquitur, de propriis id agit. Et hæc quidem de mendacijs. Ioan. 8.

Tharasius sanctissimus Patriarcha dixit: Magnus est beatus pater noster Amphilochius. Audiuimus autem quid de inscriptarijs istis senciat, quam obrem nihil nos amplius titulus iste moueat.

Basilius Ancyræ episcopus dixit. Nullus liber est, qui Euangelio magis repugnat. Non est igitur mirandum, si & de imaginibus alienam habeat opinionem.

Sanctissimus Patriarcha dixit: Recte pater sanctus nugacitatem & impudentiam istius libri retudit.

Sancta synodus dixit: Recte pater.

Nicephorus episcopus Dyrrhachij, dixit: Satius fuisset vt liber Amphilochij lectus fuisset, & non itinerarium: cõtaminauit enim aures nostras.

Sancta synodus dixit: Sed ad maiorem cautionem, bonum fuit vt legeretur.

Tharasius Patriarcha dixit: Eusebium Pamphili tãquam testem adduxerunt illi, qui contra fan ctas imagines nugantur. Adducunt autem epistolam illius ad Constantiam Licinij vxorem scriptam. Videamus autem quam habeat opinionem Eusebius. Eusebij Pamphil. epist. ad Constantiam Licinij vxorẽ.

Stephanus religiosissimus monachus legit: Eusebij Pamphili ad * Euphrationem, cuius initium, Domino meo per omnia confiteor. Inter alia: Non enim coexistere dicimus filium patri, verùm præexistere patrem filio. Nam si simul existant, quomodo pater erit pater? quomodo filius filius? aut quomodo ille primus, hic secundus, & ille quidem ingenitus, hic verò genitus? Nam duobus simul secum existentibus, eadem vtriusque erit æstimatio. Est aut vtraque (vt ita dixerim) ingenita, aut alterutra genita, sed neutrum horum verum est. Neque enim ingenitum, neque genitum fuerit. Sed hoc quidem prius & ordine, & dignitate secundo erit, & in eo quod est, & quod eiusce modi existit.

Sanctissimus Patriarcha interrogando dixit: Recipimus hoc?

Sacra synodus dixit: Nequaquam Domine, hic reliquis nobis maior odio prosequendus.

Basilius sanctissimus Ancyræ episcopus, dixit: Non ve- Ex eadem epistola. niat Christiano hominiin mentem, vt sic loquatur. Le-

ctum autem est ex eadem epistola: Inter alia : Eundem autem & solum verum esse docet, per quæ dicit, vt cognoscant te solum verum DEVM, non vtvno solo existente Deo, sed vt solo vno existente vero Deo, cum maxime necessaria adiectione, vero: quandoquidem & ipse quidem Deus filius, sed non verus Deus: vnus enim est & solus verus Deus, quia neminem habet ante se. Si verò & filius verus, id est, tanquam imago DEI veri, sit & DEVS, quando & DEVS erat verbum, non tamen vt solus verus DEVS.

Christophorus sanctissimus episcopus sanctæ Cyriacæ, dixit: Ter sanctæ Domine & sacra sanctæ synode, quemadmodum nos habuimus à Deo scriptos libros Apostolorum, prophetarum, religiosorumque sanctorum, ita decebat eiusdemodi libros in testimonium & roborationem illam talsam synodum habere.

Sacra synodus dixit: Anathema & libris illis, & qui illos legunt.

Euseb. Cæsar. Arianizans reijcitur. Petrus & Petrus sanctissimi presbyteri vicarij Adriani papæ veteris Romæ, dixerunt: Ipsa lectio indicat, quòd Arianorum sententiam sapiat, habet enim ante lectus Eusebij Pamphilibiber, & alias blasphemias, quas synodus audire respuit.

Sanctissimus patriarcha dixit: Libros illius reijcimus.

Sancta synodus dixit : Reiicimus & anathematizamus.

Antipatri Bostrorũ epist. refutatio apologiæ pro Origene ab Euseb. Pamphili conscriptæ. Stephanus religiosissimus monachus dixit: Antipatri episcopi Bostrorum refutatio apologiæ pro Origene ab Eusebio Pamphili episcopo Cæsareæ conscriptæ, liber primus, cuius initium, Ego quidem sufficienter & satis scriptum esse religiosissime & beatissime pater Ioannes, à tua sanctitate in variis tractationibus arbitror. Et paulò pòst : Quod autem vir multisfcius fuit, qui omnes veterum libros & commentaria inuestigans & inquirens, & propemodum omnium sententias & opiniones exponens, plurima commentaria reliquerit, quorum aliqua digna sunt vt appro benter, non eo inficias. Quòd autem aliqui ex eo nituntur probare eum non erraſſe, quòd veterum patrum omnium mente & sententiam, vtpotè tot libris lectis, tenuerit, hoc ego non omninò tibi concedo. Potuit enim omnium veterum commentaria facilè corradere, cùm Imperatoriam voluntatem & studium prondm sibi in hoc habuerit. Nego autem eum in dogmatibus quicquam professiſe : multimodam etiam cognitionem illi tribuo; dogmatum verò stabilitatem & constantiam illi nego. Fuit enim longè inferior certitudine ista dogmatum. Et post pauca: Vt mihi planè non sit ingrediendum in illius sententiam. priùs enim apologiam illam excutere volumus, vt ita non illum solùm, pro quo apologia scribitur, sed & ipsum authorem, hæreticos ostendamus. Inter alia : Indicabam clarè & verè, & sine ambiguitate quendam ex præclaris Ecclesiæ doctoribus, docuisse animas hominum priùs exiſtere, neque fallacias aliquas in adstruẽdo assero. In hoc enim, quòd indicare conatus es egressum silij ad patrem , primum quidem peregrina opinio habita est. Tua enim est hæc, & eorum qui stant à partibus tuis: quamobrem in præsenti de hac re nobis nihil est dicendum : olim enim vniuersali synodo tractatum est & determinatum. In hoc autem non consentire, neque hæc quæ nobis obiecta sunt, exquirere, non putarim decorum esse.

Sanctissimus patriarcha dixit: Ostensa sunt commentaria Eusebij, aliena esse à sancta Ecclesia catholica.

Theodori lectoris ex ecclesiastici historia Demetrius religiosissimus diaconus & armarij custos, legit : Theodori Lectoris ex historia ecclesiastica Persa quidem Xenæus nomine, qui illis temporibus Calandrion inuenien s ecclesiastica dogmata adulterantem, virosque peruertentem, de regione discessit. De hoc multa à diuersis audiens , particularim omnia recensebo. Ex Perside enim proprium dominum fugiens , Romam peruenit. Et paulò pòst : Hunc Petrus pro Cyro Hierapolim episcopum mittit, hunc non longè postea episcopi Persici insequentes, seruilibus parentibus ipsum seruum quoque natum, & nondum baptizatum, accusabant: quòd cùm Petrus cognouisset, neque satis cognoscreret quid de illo ageret, dixisse fertur, Sufficere illi episcopi ordinationem ad satisfationem diuinæ initiationis.

Stephanus diaconus & notarius sacri patriarchici, legit: Ioannis Diacrimonij ex historia ecclesiastica: Non esse decens diebat Xenæus, angelos exiſtentes increporcos, corpora forma effigiare, & in humana effigie incorporeos representari. Quinetiam & hæc fuit opinio eius, Christo non dandum esse honorem , aut laudem dicendam in pictura hominum arte elaborata. Esse autem illi solummodò acceptam adorationem in spiritu & veritate. Inter cætera autem dicebat, & hoc esse puerilis animi factum, fingere in columbæ idolo ter adorabilem Spiritum sanctum. Nunquam enim euangelicis scriptis traditum esse, Spiritum sanctum columbam esse, sed quòd in specie columbæ aliquando visus est. Id autem dispensatiuè, & non substantialiter, factum esse. Ita, vt semel dicam vno verbo, intempestiuum putabat & ineonueniens, pios homines Spiritum sanctum, vt corpus habentem , delineare. Hæc Philoxenus docens, simul cum ipsa doctrina opere rem demonstrabat. Sæpè angelorum imagines adscreas eiecit. Christum autem imagines, repræsentantes omnes in vnum locum collocauit.

Ioan. Diacrimonij ex ecclesiastica historia.

Ioan. 4.

Matth. 3. Marc. 1. Luc. 3. Ioan. 1.

Sanctissimus Patriarcha dixit: Audiuimus viri sacerdotes, quales fuerunt, qui imagines non receperunt , non baptizati, Manichæi, qui phantasiam de dispensatione Domini agnoscunt. Ex scelcribus eorum & impuris dogmatibus, Christianorum accusatores, & hæreseos authores, occasionem acceperunt.

Sancta synodus dixit: Anathema illis.

Constantinus religiosissimus lector sanctæ magnæ Ecclesiæ, legit. Ex sancto patre nostro Saba: Flauianogitur & Elia sanctis patriarchis in * Syndone existentibus, vt dictum est, literisque adulatorijs & vniuersalibus apud Imperatorem vtentibus, & in * Sindone congregatam contra eidem rectam synodum diffoluentibus, in propriasque fides reuertentibus, Sotericus & Philoxenus, in iram insuperabilem Imperatorem excitarunt , vtpotè qui esset deceptus à Patriarcharum vafricia & simulatione : & accipientes quam volebant potestatem , aurumque ingens Antiochiensium populo largientes, Flauianum mirificè tribularunt, & propemodum suffocarunt, compellentes hominem, vt Chalcedonæ habitam synodum anathematizaret, ita illoab episcopatu fugato, exulem declararunt, Seuerumque Acephalorum principem , episcopum designarunt.

* Sabas sanctissimus præfes studij , dixit : Gratias agimus Deo, & bonæ Imperatorum nostrorum dominatorum voluntati, quòd fassi illi cuſtodes adulterinæ istius fynodi , victi sunt, cum hæreticis qui à partibus eorum stabant.

* Sabbas

Testimonia S. Sabbe abbatis * synodo

* synodo

Antonius religiosissimus monachus legit : Ex narratione quæ data est sanctæ synodo, quæ congregata est in hac regia ciuitate , contra Seuerum hæreticum & acephalum, à clericis & monachis sanctæ Dei Ecclesiæ indytæ ciuitatis Antiochiæ, cuius initium, Nunc si quando vnquam ò beatissimi. Et paulò pòst : Qualia verò sanctissimi & eiecta Daphnes fontes facere aufus est, magia vfus, & cum his impijs dæmonibus seruiendo, tota nouit ciuitas. Quin etiam neque sacris altaribus pepercit, neque sacra vasa intacta reliquit. Hæc quidem vt detestanda sculpens, illa verò conflans & erogans suis complicibus. Ausus etiam aliud fuit, sanctissimi : aureas & argenteas columbas , in figura sancti spiritus supra diuinos fontes suspensas , cum alijs abstulit, dicens, non oportere in specie columbæ Spiritũ sanctum nominare.

Ex Constantinopolit. synodo contra Seuerum.

Tharasius sanctissimus patriarcha dixit : Si in nomine sancti spiritus dedicatas columbas sancti patres recperût, quanto magis corpus in carnati verbi, & in terris in corpore visi, recipiendum ? Credite autem mihi, Anastasium ducem Constantinopolitanum, aureas argenteasq; iconas sibi adscripsisse, si modò hoc fecit Seuerus.

Spiritum sanctum in specie Columbæ pingi sanctis Patres probarũt.

Stephanus religiosissimus monachus, notarius & referendarius, legit: Ioannis episcopi Gabalon, in vitam & politiam Seueri hæresiarchæ, cuius initium, Si noluisset Seuerus aut vitæ semper fuæ. Et paulò pòst: Neque etiam sanctorum angelorum honorem illæsum esse fuit. Frequen-

Ioan. episcopi Gabalon in vitã & politiã Seuerihæresiarchæ.

Euseb. Cæsar. & Origenes hæretici.

ter au-

ter autem sermonem, in gradibus stans, hac de re habebat, populumque sæpè persuadere conabatur etiam in ipso templo sanctissimi Michaëlis, non decere purpureas angelos vestes, sed albas, non ignorans, sanctis non esse curæ potestatibus, quo vestitu utantur. Studebat autem & hæc discerpere & cõmouere, ne, quo modo res se haberet, cognosciposset.

Tharasius sanctissimus patriarcha dixit: Animaduertamus, quod præter reliqua etiam in hoc accusatus est, qui nõ purpureas vestes angelis, sed albas, attribuëdas esse docebat.

Demetrius religiosissimus diaconus & armarij custos, dixit: In sancta magna Ecclesia Constantinopolitana, cùm vclum obtegerem, interiusque manum mitterem in breuiarum, inueni duos libros relictos, per imagines deargentatos: quas cùm quærerem, cognoui eas in ignem coniectas & exustas. Inueni & alium librum Constantini Chartophylacis, continentem quædam de venerandis imaginibus. Folia autem illa quæ de ea re tractabant, exciderunt, eumque librum in sacræ synodo offero. Idem Demetrius librum omnibus indicauit, foliorumque excisionem.

Constantinus Chartophylax.

Leontius Cathosiomensus à secretis, dixit: Est & aliud, quod in hoc libro dignum admiratu est. Nam vt videtis, argenteas tabulas habet, & vndique sanctorum imaginibus decoratus existit. Ipsi verò rem linquentes, hoc est, imagines, ea quæ de imaginibus intus scripta sunt, exciderunt: quod sanè extremæ dementiæ facinus est.

Sancta synodus dixit: Anathema, qui sciderunt & consultarunt.

Leo sanctissimus episcopus Phocææ, dixit: Ex hoc libro folia exciderunt & perdiderunt: in ciuitate autem in qua ego habito, vltra triginta libros igne combusserunt.

Sabas præses studij dixit: Moris est, Domini, cæcis, vt lumen non videant: hinc etiam & illi cæci existentes in anima, obtenebrati sunt.

Demetrius religiosissimus diaconus & armarij custos, legit: Constantini diaconi & Chartophylacis sanctissimæ magnæ Dei Ecclesiæ Constantinopoleos, in omnes sanctos martyres, qui per omnem terrarum orbem pro Christo certarunt. Deindè iudices dixerunt: put ntisne vos, quòd in ære & lapidibus salutem collocamus? Nónne ad potestatem aliquam prouisoriam aut contentrecem adspicimus, à qua optima nobis contingunt? Quomodo autem (dixerunt martyres) plastæ & lapicidæ statuarum multitudinem variis formis præparant, templisque affigunt? Vos autem sacrificijs eas honoratis, miseriarum liberationem ab eis poscitis, illas inuocantes. Quid est autem causæ, quòd & (vt dicitis) diuina, quæ tyranni apud vos defignarunt, non insculpitis in imaginibus? nos autem accusatis, & tamen longè superstitiosius in hisce rebus nobis estis affecti.* Nunquid autem & vos pugiles vestros fculpitis, & tamen non dicendis conuicijs imaginum picturam & afficitis? Agè ergè, de hoc errore & ambiguitate sententiæ vos liberabimus, dicunt sancti martyres. Non enim diuinum, simplex existens & incompræhensibile, formis & figuris assimulamus: neque cera & lignis supersubstantialem, & ante principia existentem substantiam, honorare nos decreuimus. Sed primò per transgressionem superato homine, & audienti illa potestate desertoria detracta, natura opus habuit reparatore. Non enim poterat succumbens ex se conflictum, quo fuerat inferior, restaurare, inimico casum vrgente, neque patientere respirare, neque parerat in secunda iucta tyrannum excuti, quare ipse opifex propriæ creationis Trinitatis Deus vnus & verbum, non substituit aliquem ex suis creaturis, sed potestate qua ipse volebat, vsus, certamina pro nobis in humana natura subiuit. Et paulò pòst: Igitur in qua visus est ab hominibus figura, & in qua conuersatus est inter homines, in tabulis pingitur: qua ratione per diuinum typum, eius salutaris potentiæ recordemur.

Sanctissimus patriarcha dixit: Gentiles propter idola martyres accusabant, & dicebant eis, qua gratia certatis & nostras similitudines contemnitis, cùm & vos ipsi habeatis propriasimagines? Sancti autem sic respondent: Sed nos statuas dæmonum non facimus, sed verbi Dei incarnati imagines pingimus, cuiusque sanctorum, non tamen confestim eos deos facimus.

Cosmas religiosissimus diaconus & cubicularius, dixit: Librum hunc quem feroin manibus, veteris est testamenti cum scholijs suo loco appositis: inueni autem eum in patriarchio. Habet autem scholion in defensionem imaginum. Infidiatorès autem veritatis expunxerunt scholion. cecè vestigia, adhuc siquidem serè apparent. Inspicite, obsecro, vos errandi patres.

Exod. 20. Deut. 5.

Idem religiosissimus Cosmas aperiens librum, omnibus in sacra synodo existentibus locum deletum indicauit, quæque adhuc aliquantulum extabant, legit: Non erunt tibi dij alij præter me. Non facies tibi idolum, neque aliculus similitudinem, quæcunque in terra infra, & quæcunque in aquis deorsum subter terram, non adorabis ea, neque seruies illis. Scholion: Etsi facimus hominum piorum similitudines, non tamen ea sunt, vt adorentur vt dijsed vt eas videntes, ad imitationem faciuorum illorum* irritemur. Si verò similitudines Christi facimus, sanè non propter similitudinem adoramus, sed quod mens per ea quæ conspexit, sursum volet. Non enim imaginem corruptibilem hominis corruptibilis adoramus, sed quia Deus homo incommutatè dignatus est fieri, facimus illius imaginem velut hominis, quamuis sciamus eum natura Deum existentem. Non idem igitur, Deum & imaginem dicimus: sed Deum cognoscentes, similitudinem in imagine dispensationis illius humanę figuramus. Gentiles autem errantes, similitudines deos esse arbitrantur.

*incitemur

Adductus est & alter libellus, eandem habens lociillius scripturæ explicationem, in qua & illud lectum scholion erat. Eum autem acceptum Gregorius episcopus Cæsareæ legit, hæc facilius apparente scriptura expuncta & prælecta.

Tharasius sanctissimus patriarcha dixit: Hæc fecerunt dicti patriarchæ, Anastasius, Constantinus & Victor, hæretici.

Theodorus Episcopus Myrorũ, dixit: Si fuisset iste thesaurus omnibus obuius, non sanè quisquam mortalium fuisset læsus. Deus autem reddat illis in die illa, qui eiusmodi celant.

Theodorus Episcopus Catanes dixit: Tales profectò digni sunt anathemate: veritatis enim deprauatores existere, & patrum insimulatores falsi. Qui autè ab illis anathemate percussi sunt, laudari meritò debent.

Constantino diacono Cõstantinopoli. de martyrib.

Sacra synodus dixit. Væ animabus eorum qui veritatem celarunt.

Petrus sanctissimus episcopus Hermion, dixit: Deleantur nomina eorum ex libro viuentium, & cum iustis non scribantur.

Pſ. 68.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro, dixit: Benedictus Deus, qui post tot vsliones, scissiones & expunctiones ea reliquerit.

*Nonas

Theodorus episcopus Constantiæ, dixit: Qui talia f. cerunt, lucernam suam sub modio posuerunt.

Cosmas religiosissimus diaconus & cubicularius, dixit: Et istum librum inuenimus in armario oratorioruin sacri patriarchatus, varia martyrum certamina continentem, & præter ista quædam de imagine non manufacta Camulianorum, folia au em quæ de imaginibus tractabant, excisa sunt, ecce eum omnibus ostendo.

Michael sanctissimus episcopus Synnadon, dixit: Pastillus dicebat, ter sanctè Domine, anathema sit illis qui scripturam aliter quàm iacet, interpretatur, & qui illi in fidiantur.

Tharasius sanctissimus patriarcha dixit: Sed labor eius in caput suum reuertus est.

Ioannes religiosissimus presbyter, monachus & locum tenens thronorum Orientis, dixit: Vt verè dicam, impia iconoclastarum, hoc est, imaginum demolitorum, & libros exurentium impietas, veritatem reddidit clariorem.

Baruc. 3.

Tharasius sanctissimus patriarcha dixit: Non solùm sacras imagines eiecerunt, sed & Euangelium ipsum, & alia secreta quædam. Ita sanè potuit veritas tandem melius caput exerere.

Liber qui dà in defensionẽ imaginũ.

Stephanus monachus dixit: Habemus & alium librum, in quem impetum fecerunt iconoclastæ, & si iubes, omnibus ostendam:

Eusgrij hist. Eccl.

De Edessa agit.

Imago Christi non manu facta.

Psal. 9.

Miraculis de imaginibus, & similiter liber de illis tractãs

Sancta synodus dixit: Omnibus ostendatur. & synodo vniuersæ ostensus est habens in duabus paginis lituras.

Gregorius religiosissimus presbyter & præses Hyacinthi, dixit: Est mihi eius libri integrum exemplar. Domine, si voles, legetur.

Stephanus monachus bibliothecarius, acceptum librum legit: Ex historia ecclesiastica Euagrij ex libro quarto. Cosroes postquam impressionem in ciuitatem fecisset, mille insidias intendit, tantos enim aggeres fecerat, vt per muros faltare posse videretur, aliasque machinas infinitas constituxit. Dicam autem quæ facta sunt. Imperauit Cosroes potestatibus fuis, vt lignorum copiosam materiam ad extruendam machinam procurarent, quæ postquam accepisset, ea quæ voluit, extruxit, & in medio aggeris machinam posuit, nouumque aggerem circumposuit, stabat autem in ciuitatem directa, in tantam autem altitudinem erecta est, vt facile possent sine periculo à dextra parte tela in murum & munimenta conijcere. Cùm autem qui expugnationibus adfueti erant, machinam instar montis muro appropinquare, hostesque arbitrarii se posse pedibus ex ea vrbem ingredi viderunt, simul omnes manè facto, machinam aliam contra hostium aggerem struunt, quam Romani aggestam appellant, quòd subter terram duci possit, in qua etiam ignis indi debebat, vt sic infernè lignis exustis, agger superpositus in terram rueret. Opus autem cùm factum esset, ignisque incensus, intentione sua frustrati sunt. ignis enim non habebat egressum, vt flamma ventilationem acipiens, ligna inuaderet. Reigitur ad summam desperationem deducta, imaginem ? Deo factam, quam hominum manus non attigit, portant.* Augaro autem Christus Deus, quòd eam videre desiderabat, misit. Hanc igitur sacram imaginem ad opus à se factum adferentes, ignem quidem succenderunt, lignæque Cosroæ machinæ immiserunt. Consestim autem diuina voluntate & potentia, fideique inspicientium res successit, & quod antea non poterant, nunc perfecerunt. Ligna enim flammam haurientia, dicto citius in carbones conuersa sunt, & vsq; ad ipsam summitatem opus est exustum.

Leo religiosissimus lector magnæ & regiæ ecclesiæ Constantinopolcos, dixit: Et ego indignus vester famulus, cùm descendissem cù regijs apocrisarijs in Syriam, Edessam petiui, & venerandam imaginem, non factam hominum manu, adorari & honorari à populo vidi.

Tharasius sanctissimus patriarcha dixit: Hesterno die religiosissimus præses Maximini, limonarium attulit, lectumque est: & inuenimus nos in bibliotheca exemplar eiusdem limonarij, sed foliis quibusdam excisis, in quibus de imaginibus tractabatur.

Christophorus sanctissimus episcopus sanctæ Cyriacæ, dixit: Terſanctè domine, indignus seruus tuus audebitne loqui ad sacrã & vniuersalem synodum? Propheticum verbum est, in operibus manuum suarum comprehensus est peccator. Nam quæ contra nos in falsa illa synodo moliti sunt, hoc cõtra illos factum est: & alia quidem exciderunt, alia adulterarunt, quo eorum impietas, veritate ad lucem perducta, magis clarescat.

Stephanus monachus & librarius dixit: Liber traditus à præsule Maximini, continens locum in alijs libris vitiatum de imaginibus, adest, idemque legit: Dixit abbas Theodorus Aeliotes, quòd erat quidam inclusus in monte Oliuarum pugil egregius, oppugnabat autem eum dæmon fcortationis: quodam itaque die cùm vehementer insultaret illi dæmon, senex lamentari cœpit, dixitque dæmoni: Quousque non relinques me? absiste posthac à me, iam enim mecum consensisti. Dæmon oculari aspectu videndum illi se tradens, dixit: Iura mihi quòd ea quæ tibi dicam, nemini significabis, & non amplius tecum pugnabo. Et iurauit illi senex per eum qui in altissimis habitat, se nemini dicturum. tum illi dæmon dixit: Imaginem istam, si noles me tecum luctari, cauc amplius adores. Habuit autem imago figuram Dominæ nostræ Deiparæ virginis Mariæ, gestantem Iesum Christum. Dicit illi inclusus: Apagè, res erit mihi curæ. In sequenti autem die Abbæ Theodoro Aeliotæ, qui tunc habitabat in vico Pharan, rem significauit, omniaque patri retulit. Senex autem pater incluso dixit: Verè pater delusus es, quòd dæmoni iurasti: tamen hoc vnum benefecisti, quòd confessus es, profecrit autem tibi, ne finas in hac ciuitate amplius lupanar, neque egrediaris quin adores Christum Iesum Dominum nostrum cum matre sua in imagine. Confirmatoque eo ac animato pluribus verbis, ad proprium locum concessit, dæmon autem illi iterum apparuit, dixitque: Quid agis maledice? * nunquid iurasti mihi nemini te dicturum ? quo pacto autem hæc effutijsti ? dico tibi maledice, in die iudicij tanquam periurus condemnaberis. Inclusus respondet: Quod iurauí, iuratus sum: quodque peieraui, non: verùm Dominum meum & creatorem non abiurauí, te verò non audio.

Narrarunt nobis ijdem illi patres, & hoc addentes, fuisse in partibus Apameæ fœminam quandam deuotam & Christo deditam, quæ puteum fodit. magnos autem fumptus ùm fecisset, frustraq; laborem expendisset, inuenit haud quaquam aquam. magna autem animi molestia cùm torqueretur, cùm propter labores, tum propter fumptus, in omnis vidit quendam ad se venientem, & dicentem: Agè, mitte vt simul sacrum Abbæ Theodosij, cius qui in scopo viuit, huc adferatur, & Deus tibi dabit aquam. Mulier taque duos homines misit, qui imaginem adferrent, quæ cùm esset allata, demittentes eam in puteum, confestim aqua scaturijt, vt bona pars putei impleretur. Attulit itaque nobis de ista aqua, bibimusque & Deum nostrum glorificauimus.

* nonne

Miraculũ aliud.

EIVSDEM.

Narrauit nobis Dionysius presbyter ecclesiæ Aſcalonis de Ioanne Abba anachoreta, dicens: Fuit hic vir nostris temporibus magni nominis, & quo Deo plurimum placeret, miraculum hoc de eo legitur: Habituit in partibus* Sicchus, vbi possessionem habebat milliaribus ab Hierosolymis viginti paruis. Habebat autem senex in speluncà imaginem intemeratæ nostræ Deiparæ & semper virginis Mariæ, habentem in vlnis Christum Deum nostrum. Cùm autem esset abiturus in desertum vastum, aut Hierosolyma adorandæ crucis gratia & sanctæ loca, vel in montem Sinaiorandi causa, vel ad martyres longè ab Hierusalem distantes, (erat enim studiosus martyrum. nũc enim in Ephesum ad diuum Ioannem, nunc verò ad * Eucharta ad sanctum Theodorum, vel ad sanctam Teclam in Seleuciam, vel Araphas ad diuum Sergium, ibat) candelam parabat, eamque in eo endebat pro suo more. Et cùm accinctus aditer, preces funderet, dicebat ad Dominam, totus in imaginem eius intentus: Sancta Domina Deipara, quandoquidem restat mihi longum iter conficiendum, candelam tuam cura, eamque in extinctam iuxta meum propositum ferua. Nam ego tuo freus subsidio, longum iter ingredior. Hæc autem cùm ad imaginem dixisset, abijt, destinatumque iter postquam confecit, rediit, nũc quidem intra mensem, nunc intra duos aut tres. Est & quando quinq; aut sex mensibus abfuit, candelam tamen semper accensam deprehendit & ardẽtem, quemadmodum eam reliquit cùm abierat. Neque tamen vnquam eam à se extinctam potuit deprehendere, siue de somno excitatus esset, siue ex eremo ad speluncam rediens.

Miraculũ aliud.

Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ, dicit: Demonstratum est, sanctarum imaginum vsum peruetustæ esse traditionis.

Vsus sanctarũ imaginũ peruetustus.

Sanctissimus Patriarcha dixit: Iam sanè satiati sumus patrum sententijs, nouimusque ex ijs vetustam esse traditionem, venerandarum imaginum erectionem. Sumus igitur & patrum hac in re imitatores.

Sacra synodus dixit: Imitatores.

Stephanus religiosissimus monachus dixit: Habemus eiusdem argumenti quindecim libros, & si iusserit is,*

Vel ethice interrupto, vel deest, legentur.

Tharasius sanctissimus Patriarcha dixit: Impleti sumus, & sufficit nobis.

Sancta synodus dixit: Sufficit nobis.

Sanctissimus Patriarcha dixit: Quandoquidem in præcedenti lectione indicatum est, ab Hebræis, Gentilibus, Samaritis, Manichæis & Phantasiastis, Ecclesiam veluti in cul-

pam

pam tractam ob ſanctarum imaginum cultum, omnibuſque nunc aliter perſuaſum eſt, iuſtum eſt & fratrem noſtrũ dilectum dominum Ioannem vicarium thronorum Apoſtolicorum Orientis audire. Habet enim quædam de origine ſubuerſionis imaginum, quæ ſi vultis audire, narrabit.

Sacra ſynodus dixit: Cupimus audire, domine, ſi quid habet.

Miraculũ de ſubuerſore imaginũ.

Ioannes religioſiſſimus monachus, vicarius Orientalium Epiſcoporum, è charta legit: Cupio equidem ego omnium poſtremus, præſentem hanc ſacram ſynodum demonſtratione quadam docere, idque omni veritate, quæ ratione, quoque tempore, & vnde ſceleſtiſſima iſta & à Deo odio habita Chriſtianorum calumnia, & iconoclaſtarum rabies, originem duxerit. Quo autem expeditius & compẽdio res agatur, de charta mihi pronunciandum eſſe ſtatui, ne qua in re veritati parcatur. Cùm dicm extremum impiorum Arabum tyrannus, quem * Suliman nominabant, clauſiſſet, ſubſecutus illum eſt Vmarus, qui poſteaquam regnum adiiſſet, Anaſcaphon Maliſman, hoſtem ſanè atrocem, per gratiam Domini noſtri Ieſu Chriſti Seruatoris, eiuſque Deiparæ matris, cum magna exercitus ſui clade & ignominia à terra iſta expulit, in Syriamque fugauit. Neque de reliquendo ſpem illi villam reliquit. Vmaro autem fato defuncto, Ezidus quiſpiam, homo leuis & inconſtans, regnum accepit. Per ea tempora in Tiberiade dux quiſpiam erat Hebræorum impiorum, cui nomẽ Sarantapechys, officina diabolorum, quibus vitiare animas luſus eſt & iocus, homo præſtigiator & veneficus & Eccleſiæ Dei hoſtis implacabilis. Hic animaduerſa Ezidi regis leuitate, hominemque degreditus, polliceturque Hebræorum ingenita malitia ſe regi quædam prædicturum, & vatem futurum in maximè neceſſarijs rebus ſe offert. Et re cùm eſſet inſinuatus tyranno: Volo, inquit, ô princeps, modò me audias, rationem quandam indicare tibi, qua poteris facilimè & vitam commodam degere, & triginta annos regnum æquabili in poteſtate conſeruare. Stulta autem tyrannus, ſpe & deſiderio longioris vitæ, animi leuitate elatus, (erat enim homo voluptatibus deditus & præditus) reſpondit: Quæcunque me iuſſeris facere, modò poſſim, agam: teque, ſi modò confecutus fuero quod præſtabiliſti, beneficijs infinitis afficiam. Veneficus autem Hebræus confeſtim inquit: Sine vlla dilatione iube vniuerſam per regnum epiſtolam quæ paſſim circunferatur, ſcribi & mitti, qua omnem imaginem & picturam, ſiue ea in tabulis, ſiue in opere muſaico in parietibus, ſiue in vaſis ſacris, aut indumentis, & altaribus ſit, & quæcunque in Chriſtianorum eccleſijs reperitur, deleri, expungi, auferri, & ex toto ſubuerti, mandes. Neque illas ſolùm, verum omnes planè ſimilitudines, & earum etiam quæ in foro ornatus & honeſtatis gratia collocantur. Nulla igitur ratione alia, quàm vt odium & furorem aduerſum Chriſtianos exerceret, præſtigiator id tentauit. Tyrannus autem nefandus præſtigiatori leuitate ſua aſſultans, miſſis nuncijs, omnes ſanctas imagines & ſimilitudines per vniuerſam prouinciam abſtulit. Hoc itaque modo primùm eccleſiæ ornamenta, procurante Hebræo venetico, ablata ſunt. Chriſtiani autem cùm id ſuis manibus facere detrectarent, miſſi ſunt Hebræi & Arabes, homines in Deum impij, qui imaginibus exuſtis, eccleſiarum quaſdam calce, quaſdam alijs coloribus dealbarunt & incruſtarunt. Hæc autem cùm peruenirent ad aures pſeudoepiſcopi Nacoliæ, & qui eiuſdem erant cum illo opinionis, impios Hebræos & Arabes imitati, eccleſias Dei veluti crucem Chriſti verecundantes reddiderunt. Arbitror autem relatu dignum, vt & ſanctitas veſtra audiat, quem finem ignauus iſte & veneficus Hebræus habuerit. Ezidus enim quiſcinus perpetrauerat, vltra annum cum dimidiato non vixit, in ignemque æternum deſcendit. poſtquàm autem mortuus fuit, in priſtinum ordinem & ſtatum imagines reſtitutæ ſunt. Filius autem illius Vlidus nomine, indignatus Hebræo, tanquam interfectori patris, turpiſſima morte hominem mori coegit. Ita is falſi ſui vaticinij dignum præmium accepit.

Sanctiſſimus epiſcopus Meſenæ, dixit: Et ego puerulus eram in Syria, quando Sarracenorum princeps imagines ſubuertit.

Sabas pijſſimus monachus & præſes ſtudij, dixit: Domine, & nos indigni ſanctitatis tuę ſerui, petimus, vt ſuis in locis imagines reſtituantur, proprium quę & ſolitum obtinent. Chriſtiani autem apud eas preces fundant.

Tharaſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Quid dicitis fratres honorandi?

Sancta ſynodus dixit: Laudamus & nos omnes hos.

Petrus deuotiſſimus preſbyter, locum retinens ſanctiſſimi Epiſcopum, è charta legit: Quia equidem ego omnium poſtremus, præſentem hanc ſacram ſynodum demonſtratione quadam docere, idque omni veritate, quæ ratione, quoque tempore, & vnde ſceleſtiſſima iſta & à Deo odio habita Chriſtianorum calumnia, & iconoclaſtarum rabies, originem duxerit. Quo autem expeditius & compẽdio res agatur, de charta mihi pronunciandum eſſe ſtatui, ne qua in re veritati parcatur. Cùm dicm extremum impiorum Arabum tyrannus, quem * Suliman nominabant, clauſiſſet, ſubſecutus illum eſt Vmarus, qui poſteaquam regnum adiiſſet, Anaſcaphon Maliſman, hoſtem ſanè atrocem, per gratiam Domini noſtri Ieſu Chriſti Seruatoris, eiuſque Deiparæ matris, cum magna exercitus ſui clade & ignominia à terra iſta expulit, in Syriamque fugauit. Neque de reliquendo ſpem illi villam reliquit. Vmaro autem fato defuncto, Ezidus quiſpiam, homo leuis & inconſtans, regnum accepit. Per ea tempora in Tiberiade dux quiſpiam erat Hebræorum impiorum, cui nomẽ Sarantapechys, officina diabolorum, quibus vitiare animas luſus eſt & iocus, homo præſtigiator & veneficus & Eccleſiæ Dei hoſtis implacabilis. Hic animaduerſa Ezidi regis leuitate, hominemque degreditus, polliceturque Hebræorum ingenita malitia ſe regi quædam prædicturum, & vatem futurum in maximè neceſſarijs rebus ſe offert. Et re cùm eſſet inſinuatus tyranno: Volo, inquit, ô princeps, modò me audias, rationem quandam indicare tibi, qua poteris facilimè & vitam commodam degere, & triginta annos regnum æquabili in poteſtate conſeruare. Stulta autem tyrannus, ſpe & deſiderio longioris vitæ, animi leuitate elatus, (erat enim homo voluptatibus deditus & præditus) reſpondit: Quæcunque me iuſſeris facere, modò poſſim, agam: teque, ſi modò confecutus fuero quod præſtabiliſti, beneficijs infinitis afficiam. Veneficus autem Hebræus confeſtim inquit: Sine vlla dilatione iube vniuerſam per regnum epiſtolam quæ paſſim circunferatur, ſcribi & mitti, qua omnem imaginem & picturam, ſiue ea in tabulis, ſiue in opere muſaico in parietibus, ſiue in vaſis ſacris, aut indumentis, & altaribus ſit, & quæcunque in Chriſtianorum eccleſijs reperitur, deleri, expungi, auferri, & ex toto ſubuerti, mandes. Neque illas ſolùm, verum omnes planè ſimilitudines, & earum etiam quæ in foro ornatus & honeſtatis gratia collocantur. Nulla igitur ratione alia, quàm vt odium & furorem aduerſum Chriſtianos exerceret, præſtigiator id tentauit. Tyrannus autem nefandus præſtigiatori leuitate ſua aſſultans, miſſis nuncijs, omnes ſanctas imagines & ſimilitudines per vniuerſam prouinciam abſtulit. Hoc itaque modo primùm eccleſiæ ornamenta, procurante Hebræo venetico, ablata ſunt. Chriſtiani autem cùm id ſuis manibus facere detrectarent, miſſi ſunt Hebræi & Arabes, homines in Deum impij, qui imaginibus exuſtis, eccleſiarum quaſdam calce, quaſdam alijs coloribus dealbarunt & incruſtarunt. Hæc autem cùm peruenirent ad aures pſeudoepiſcopi Nacoliæ, & qui eiuſdem erant cum illo opinionis, impios Hebræos & Arabes imitati, eccleſias Dei veluti crucem Chriſti verecundantes reddiderunt. Arbitror autem relatu dignum, vt & ſanctitas veſtra audiat, quem finem ignauus iſte & veneficus Hebræus habuerit. Ezidus enim quiſcinus perpetrauerat, vltra annum cum dimidiato non vixit, in ignemque æternum deſcendit. poſtquàm autem mortuus fuit, in priſtinum ordinem & ſtatum imagines reſtitutæ ſunt. Filius autem illius Vlidus nomine, indignatus Hebræo, tanquam interfectori patris, turpiſſima morte hominem mori coegit. Ita is falſi ſui vaticinij dignum præmium accepit.

Sanctiſſimus epiſcopus Meſenæ, dixit: Et ego puerulus eram in Syria, quando Sarracenorum princeps imagines ſubuertit.

Tharaſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Quid dicitis fratres honorandi?

Sancta ſynodus dixit: Laudamus & nos omnes hos.

Petrus deuotiſſimus preſbyter, locum retinens ſanctiſſimi Epiſcopum, è charta legit: Tharaſio ſanctiſſimo Archiepiſcopo Conſtantinopoleos nouæ Romæ, & vniuerſali Patriarchæ & omni ſacræ & vniuerſali ſynodo, Petrus primas preſbyter eorum ſanctiſſimæ Eccleſiæ ſancti & omnibus ſeculis celebrati Petri Apoſtoli, & Petrus preſbyter & præſes ſancti Sabæ, ambo vicarij Adriani ſanctiſſimi Papæ veteris Romæ: Iuſtum cenſemus, vt iuxta omnium veſtrum ſententiam, immò ſecundum veterem Catholicæ Eccleſiæ traditionem, quemadmodum ſancti patres nos docuerunt, in medium noſtri veneranda imago adferatur, quam ſalutantes, ſancti vos ſacerdotes quid de ea fieri debeat, pronuncietis. Deindè aliud capitulum aggrediamur, vt omnia quæ ſcripta ſunt aduerſus ſanctas imagines, aut anathemate deuouecantur, aut expungantur, aut igni mancipentur. Et hæc de re poſtulo ſacræ ſynodi ſententiam. Sententia de veneratione imaginum.

Sacra ſynodus dixit: Veniat, ſtat.

Petrus & Petrus religioſiſſimi preſbyteri, vicarij ſanctiſſimi Papæ veteris Romæ, dixerunt: Si iubet ſancta ſynodus, ſtatuatur, in craſtinum veneranda imago, & omnes eam ſaluemus.

Sancta ſynodus dixit: Fiat fiat.

Ioannes deuotiſſimus monachus, vicarius Orientalium Archiepiſcoporum, dixit: Benedictus Deus, qui hanc Chriſti amantem Niceniſum ciuitatem in diebus Conſtantini & Irenes pientiſſimorum noſtrorum Imperatorum gloriſicauit. Benedictus Deus, qui eam duplici gratia dignã cenſuit. Nam & Arius blaſphemus hic ſubuerſus eſt, & nunc iconoclaſtam Deo odioſa hæreſis, per ſanctã huius ſacræ ſynodi ſymbola obſcurata eſt. Benedictus Deus, qui per ſanctum Apoſtolum dixit: Ego ſum alpha & ω. Benedictus Deus, qui ab initio vſq; in hunc diem, orthodoxorum fidem conſeruauit. Apocal. 1. & 22.

Sancta ſynodus in eandem ſententiam proclamauit, ſecundum ſingulos verſus ter exclamans: Diuiniloquorum patrum doctrinæ non correxerunt. Ex illis haurientes fidem & veritatem, potati ſumus. Illos inſequentes, mendacium perſecuti ſumus. Ab illis docti, venerandas imagines amplectimur. Illis ducibus, ſanctorum imaginibus iuxta honorem adorationem tribuimus. Patres prædicunt filijs, filij obedientiæ ſumus. Gloriamur in facie matris, nempe in traditione catholicæ Eccleſiæ. Credentes in vnũ Deum in Trinitate glorificatum, venerandas imagines ſalutamus. Qui aliter ſentiunt, anathema. Qui nobiſcum non conſentiunt, procul ab Eccleſia abigantur. Nos veterem legiſlationem Catholicæ Eccleſiæ ſequimur. Nos patrum ſtatuta conſeruamus. Nos eos qui addunt, aut auferunt ab Eccleſiæ traditionibus, anathematizamus. Nos nouitatem & importunam Chriſtianorum accuſatorum introductionem & inuentionem anathematizamus. Nos venerandas imagines ſuſcipimus. Nos, ita non affectos, anathemate deuouemus. Nota haereſeu.

Chriſtianorum accuſatoribus & iconoclaſtis, anathema. Anathema in Iconomachos.

Qui torquent ſententias ſcripturæ de idolis, in venerandas imagines, anathema.

Qui venerandas imagines non complectuntur, anathema.

Qui venerandas imagines idola vocant, anathema.

Qui clamant, Chriſtianos imagines vt Deos adorare, anathema.

Qui ſcienter communicant cum ijs, qui ignominia adſciunt ſanctas imagines, anathema.

Qui dixerit, alium præter Chriſtum nos ab idolis liberaſſe, anathema.

Qui dicere audent Catholicam Eccleſiam aliquãdo idola admiſiſſe, anathema.

Multi anni Constantini & Irenes. Magnorum regum & Imperatorum multi anni. Imperatorum pacificorum multi anni. Extirpatores nuperæ opinionis Domine conserua. Piam illis vitam Domine tribue.

ACTIO SEXTA.

* tertio Anastas.

IN nomine Domini & dominatoris Iesu Christi veri Dei nostri, imperantibus pijssimis & Christi amantissimis nostris imperatoribus, Constantino & Irene eius deuota matre, pridiè Nonas Octobris, indictione vndecima, congregata sancta & vniuersali synodo iuxta diuinam gratiam & piorum nostrorum Imperatorum à Deo declaratorum mandatum, in Nicæa splendida metropoli prouinciæ Bithyniæ, hoc est, Petro religiosissimo primate presbytero rum sanctissimæ Romanæ Ecclesiæ Beati Apostoli Petri, & Petro religiosissimo presbytero, monacho & præside sanctissimi in vrbe Roma monasterij sancti Sabæ, tenentibus locũ Apostolicæ sedis sanctissimi & beatissimi Adriani pontificis veteris Romæ Adriani, & Tharasio sanctissimo & beatissimo Archiepiscopo inclytæ Constantinopoleos nouæ Romæ, Ioanne item & Thoma religiosissimis presbyteris & monachis, locum tenentibus Apostolicorum thronorum Orientis diœceseos, sedentibus ante sacrum amboncm sanctissimis magnæ ecclesiæ, quæ vocatur Sophia, præsentibus & audientibus gloriosissimis & magnificentissimis ducibus, Petrona glorioso exconsule patricio comite Imperatorij obsequij, & Ioanne regio ostiario quæstore & rarij militaris, ac tota synodo iuxta primam ordinationem confidente, simul cum deuotissimis archimandritis, præsidibus monachorum turbæ, dispositis in medium sacris & inuiolatis euangelij Dei codicibus, Leo à secretis dixit: Nouit sancta & sacra synodus, quòd in præcedenti conuentu diuersas hæreticorum, accusantium sanctam & inculpabilem Christianorum Ecclesiam, sententias in sanctarum imaginum deiectione percurrimus. Nunc autem in manibus est scripta eorundem blasphemia, res inquam absurda, & quæ nullo negocio subuerti potest, definitionem contentis falsæ istius synodi, quam ipsi congregarunt: quæ tamen in omnibus odioforum Deo hæreticorum impuræ orationi vbique conuenit. Neque solum illam adferimus, sed & artificiosam & efficacem eius confutationem, quam nobis spiritus sanctus dedit. Oportet enim eorum temeritatem doctis contradictionibus superare, & fortibus refutationibus dissipare. Hanc autem in præsenti coram sancta synodo deponimus.

Sancta synodus dixit: Legatur.

Ioannes sanctissimus diaconus magnæ Ecclesiæ Cõstantinopolitanæ & Cancellarius, legit.

REFVTATIONIS FALSO NOMINATAE definitionis, à turba Christiani nominis accusatorum confutata.

TOMVS PRIMVS.

TVdio est perpetuò dæmoni, humani generis osori, hominem ad DEI imaginem factũ, à Deo quàm longissimè separare, multijugisque deceptionibus distrahere: neq; quicquã illi magis cordi gratiusque, quàm veram pietatem oppugnare, Ecclesiasticæ pacis statum conturbare. Quod sanè nostris temporibus non segniter, per auxiliares suas copias ostendit, in quibus qui congregati fuerunt, subiectę expositionis interpretes fuêre, & septimam synodum eam vocare ausi sunt, simpliciter omnibus decretum illud & cognitum odium contra idola exclamantes, & tanquàm in hamo efcã implicantes, abominationes suas & improbas machinationes contra imaginum figuras omnibus proponere studuerunt, simplicioresque rapuerunt, dum antiquatam illam & corruptam idolatriæ vocem, in sanctas imagines recudere. Per quam sanè, qui diabolo eiusque perueræ sententiæ in diabolicis statuis, & qua seruiuerunt creaturæ, relicto creatore, idololatræ vocati, rectè condemnati sunt. Qui autem Christum induerunt, & per gratiam illius ab idolis & errore liberati, & per illum salui facti sunt, eiusdemodi conculcantur, eorumque verba, veluti abortiua, quæ confessio vitiata sunt, veluti scelera quædam in Ecclesia non ferenda, detestantur. Quanquàm autem ea aliquandiu declinarmentis quorundam, veluti infantes lactẽte, educata sint, tamen in iustam ætatem peruenire non potuere. Spiritus enim sancti gladio occisa sunt. Sed Christus vetus Deus noster, qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, dirigat cogitata dictaque. Solus enim intellectus est intelligentium & intellectorum, item verbum dicentium & dictorum, omnibus omnia existens & ens, qui dat linguam eruditionis ad cognoscendum, cùm opus est, vt verba ferantur. Claritas enim verborum illius illuminat & instruit parvulos, vt mendacium exigatur, veritas autem subintret, omnibus clarè & lucidè splendescens: quam veritatis imitatores cognoscunt memores diuini Apostoli, dicentis: Væ mihi nisi euangelizem. Pro hac enim est pugnandum, hæcque defendenda erit: mendacium autem funda spiritus lapidandum. Hinc scriptura & patribus, Item indagatoribus & syllogismis, speculationem nugantium & secundum Phineos venientium, hasta spiritus facilè vna plaga, eo quòd iuxta hanc impietatem inuicem connexi sunt, diffecuerimus, & falsiloquas eorum linguas per claram demonstrationem omnibus probauerimus, vtpotè quæ contra vnigenitum filium Dei, & illius Ecclesiam exertæ sunt, & impietatem contra illius humanitatis altitudinem loquutæ sunt. Ob id machæra spiritus, quod est verbum Dei, vincula eorum dirumpentes, & imperitiæ eorum iugum dissoluentes, versutiæ eorum tegumenta aperta omnibus indicemus. Quamobrem Dominus illos derisit & subsannauit, ad eos in ira sua loquitur, dicens: Ite à me, non noui vos. De quibus per prophetam Hieremiam loquutus est: Hi propheturunt mendacia in nomine meo, non enim misi eos, neque præcepi illis. Visiones cordis ipsi loquuti sunt, & propter hoc erunt proiecti in biuijs Hierusalem, hoc est, in Ecclesia catholica, & conculcatio illis qui rectè confitentur Dominum. Laqueus enim fortis propria labia, & capientur verbis oris proprij. Retributio enim laborum eorum debetur illis, impietatis scilicet redargutio. Reprehendam enim te, inquit, & statuam coram te peccata tua. Atque hæc quidem hactenus. Ne quid autem longis præmijs orationem extendamus, rectam instantes viam, ad ipsas reprobationes scripti illorum recurramus. Non enim eorum vaniloquentiam apertam, & manifesta conuicia indicare poterimus, nisi redarguendo, meliorem contra eos sententiam, iudiciumque syncerius opponamus. Magnam sanè fecuritatem in eo collocamus, quòd nulla recentia inuenta ad rem nostram probandam inquirimus, sed Apostolicis & patrum doctrinis, item ecclesiasticis constitutionibus acquiescentes, his nostra confirmamus. Rogamus autem quicunque inciderint in hunc Commentarium, vt cum singulari indagatione legant, neque defunctoi iè inspexisse contenti sint, sic enim clarè & verè summam contradictionis intelligentes, victoriæ præmia Ecclesiæ persoluent. Vsi autem sunt einsdemodi præmijs.

Ioan. 1.

1. Cor 9.

Ephes. 6.

Matth. 7.

Hier. 14. & 23.

Psal. 49.

Quicquid Gregorius iste Neocæsareensis post hac dixisse aut legisse hic scribitur, id ex synodo illa falsò septima dicta, sumptum, huic contuli ars nouerit.

GREGORIVS DEI AMANTISSIMVS episcopus Neocæsareæ legit:

Definitio sanctæ magnæ & vniuersalis synodi.

IOANNES RELIGIOSISSIMVS DIAconus & cancellarius, legit.

INconoclastæ à mendacio inchoantes, per vniuersam hanc nouitiam vaniloquẽtiam synodum in defensionem adsumentes, in mendacio quoque eccidant. Quo pacto autem sancta dicenda erit, quę, quid sit sanctũ, non intelligit? Execrabilis

Hier. 22.

crabilis est, & prophana, & adulterina. Nam qui in hac congregati fuêre, (vt cum propheta loquar) inter sanctum & prophanum non distinxerunt, inter purum & impurum discrimen non statuerunt, imaginem enim Domini Dei nostri, cum imagine simul satanæ, idolum appellarunt. Quomodo autem magna & vniuersalis, in quam nec; omnes conseruerunt,* & reliquarum Ecclesiarum præfecti non admiserunt, sed anathemate eam deuouerunt? Non habuit cooperarium, vt hæc quæ nunc celebratur, Romanum Papam, neque illius sacerdotes, neque per vicarios, neque per prouinciales literas, quemadmodum fieri in Synodis debet. Quinetiam neque concordantes sibi habuit Orientis patriarchas, Alexandrinum in quam, Antiochenum, & vrbis sanctæ summos pontifices, neque cum illis etiam mystas & sacerdotes. Vere fumus est, caligine plenus, obtenebrans oculos: infipientium eorum oratio, non lucerna posita super candelabrum, quò lumen præbeat omnibus qui sunt in domo: quamobrem eorum verba, veluti sub lectulo enunciata sunt, non supra montem orthodoxæ fidei: neque in omnem terram apti solicè egressus est locus eorum, aut in fines orbis terrarū verba eorum, quemadmodum sex priores sanctæ vniuersales Synodi. Septima autem quomodo erit, vtpotè quæ non concordet cum sex prioribus sanctis & vniuersalibus Synodis? Omne enim septimum ordinatum, in eadem numeratione, qua res quæ præcesserunt, rebus præcedentibus consentancum esse debet. Quandoquidem id, quod nihil cum antè numeratis participat, simul connumerari nequit. Veluti si quispiam ordine sex aureos nummos collocet, deindè his addiderit æreum nummum, hunc sanè septimum non appellabis, idque propter materiæ diuersitatem, aureus enim preciosus & multi vsus, æneus autem neque precio, neque operositate commendabilis. Ita & hæc nihil aurcum, aut preciosum habens dogmatum, tota subaratea est, adulterina, veneno lætali prægnans, sex sanctis & aurcis Synodis, quæ verbis spiritus sancti lucent, cōnumerari indigna est. Habent autem elationem illius qui dixit, Ponam thronū meum supra nubes, talia proloquitur.

Psal. 18.

Esaiæ 14.

GREGORIVS EPISCOpus Neocæsareæ:

Sancta magna & vniuersalis synodus, qua iuxta gratiam Dei, & per pium deuotorum & orthodoxorum nostrorum imperatorū Constantini & Leonis decretum, in hac diuinorum studiosa & regia ciuitate congregata est, in basilica intemerata & sanctæ semper virginis Deiparæ Mariæ, quæ cognominatur Blachernis, hæc subscripta determinauit.

Ioannes Cancellarivs.

Si per diuinam gratiam horum congregatio facta est, quibus nam gratia Dei loquutis verbis exornata est? qua veritate respiendet? Gratia enim eum veritate coniuncta est. Sunt enim hęc duo sub vno iugo, & veluti conuictrices, eius rei testis Ioannes theologiæ princeps: Gratia & veritas per Iesvm Christvm fuit. Ipsi igitur à veritate (in qua gloriatur paranoiasta, hoc est, prouerbiorū author, dicens: Veritatem meditabuntur fauces meæ) alieni sunt. Qui autem ad mendacium festinant, exciderunt à veritate & gratia. Hinc est quòd illorum sermo diuino sale non sit conditus, quo gratiam det audientibus. Quòd autem aiunt, in sacro virginis nostræ Dei parę templo se congregatos, nec hoc quidem mirum est: nulla enim vercundia ducuntur. Non aliter ac Annas & Caiphas, reliquumque iudæorum concilia bulum, qui contra Christum conuenientes sacrum locum non reuerentur, vt ex eo ab impijs consilijs auerterentur. Quinimmò ob hoc magis accusandi sunt, vtpotè qui scelerata & impia conuenticula in loco non impio, sed sacro coēgerunt. Vtinam autem vt à patrum voce procemium instituerunt, Dionysij diuini voces, ciusq; traditiones & sanctorum patrum obcrusarent intemeratas. Profectò non esset quòd ob impietatem suam nunc malè audirent, quemadmodum per omnem expositionem clarum fict. Verum per omnia repugnanter & minus cohærenter

Hier. 22. *for.* * & qui

Non est vera synodus, quæ authoritate Papæ caret.

Matth. 5.

Pſal. 18.

dissentes, velutilupus ouina pelle tecti, è theologia præfantur.

GREGORIVS.

Deitas omnium causa, & per se bō cuncta conficiens, quia omnia sua bonitate ab ijs quæ nō erant, ad esse produxit, hæc vniuersa vt ornatè & compositè feruentur, desinit, vt bonum iuxta gratiam illius traditum habentia habitum, inclerinat. in permanentem, & minimè labilem ad ambigua natum, flatumq; verit atu consetuet.

EPIPHANIVS DIACONVS & cubicularius legit:

Omnis creatura à Deo condita, & quæ ab eo quod non est, id quod iam est, subilantialem sua ūtatem sumpsit, nūcipsius mandato mota & gubernata, nouit creatoris præceptum seruare, veluti ab ipso sic prædispositia, siue inanimata sit, siue animata. Illi autem tradit.m nobis à Christo in sancta Ecclesia eius, ad recordationem salutifiræ dispensationis illius, obseruantiam anathematæ deuouere non dubitarunt. Sed ignorant hi, nihil sine Deo in ea fieri. Inuicuntur autem ipsis inanimatis stupidiores, & ratione cassis minus rationabiles. Neque illud duntaxat, fed recto cursu se ferri arbitrantes, & absurdis sermonibus dogmatibusque falsò prædicant sanctam Dei Ecclesiam idolis acquiuisse. In fallo autem spem suam collocantes, eam offantur, Vius tuas nosse non volumus, neque traditiones retrò traditas sequi curauimus. Non igitur mirum, si à Christo qui fundamenta veritatis collocauit, aliquando auditurisint, Non nouiuos. Diabolum aut triumphantem suum, cùm ita sentiant, sibi dereliquant.

Iob ar.

Matth. 7. & 25.

GREGORIVS.

Postæquam Lucifer ob claritudinem sedem suam apud Deum firmatam habere volens, & contra creatorem suum insuperbiam mentis elatus, illinc cum defertorum exercitu exspurillustri Dei principatu per se esset delapsus, cunctorum malorum opifex, author, inuentor & magister declaratus, desecit, hominem à Deo creatum, in loco cum, à quo ipse deiectus erat, videre non sustinens, omnem animam suam improbitate m exhaustit, & per se audem illum à gloria & splendore Dei alienauit, & vt creaturam, relicto creatore, adoraret compulit.

EPIPHANIVS.

Si quidem de ea idololatria & creaturarum adoratione sermo fuisset, quæ ab apostolis, quibus potestas data deliquerest, & à diuinis prophetis, quibus per inflationem diuinam sanctus datus est spiritus, abominata est & renunciata, omnes sini Ecclesiæ alumni eum illis consentirent. Quinetiam tempestiuum eratillis hæc scriptis committere. Verùm quoniam illum delinquentes, pro mendacio pugnant, & parem eius diabolum veluti superare simulantes, contra irreprachensibilem Dei Ecclesiam linguas exerunt, & eauponum more vinum aquæ commiscentes, & perdendum verem proximo propinantes, iustè audient diuinam vocem, quam in eos diuinus vates Dauid intendit, psallens: Quid est quod narratis iustitias meas, & testamentum meum assumitis per os vestrum? Vos autem odistis disciplinā, & iecistis sermones meos retrorsum, cōstiruentes parentvestram cum illis, qui dogmata veritatis adulterant. Vnde simulantes veritatem loquuntur.

Pſal. 49.

GREGORIVS.

Vnde opus manus propriæ Deus plasmator in perniciem abire conspicatus, ferre ipsum non potuit. Videns enim quod neq; per legis iudicium, neque per prophetarum sanctorum salutiferam admonitionem genus humanum in prasentium nobilitatem vedire posset, filium suum proprium in extremis & definitis temporibus in terram misit, qui patri placato & spiritus sancti vnusiasius & æquoli entia cooperatione, in vtero Virginis habitans, & ex sancta & intemerata illius carne, in sua propria subsistantia sine existentia, carnem accipiens vobis consubsistantialem, item hanc mediante anima

rationa-

rationali & intellectuali compingens & conficiens, natusq; ex ea supra omne rationem & intellectum, volentiq; crucem subiens, mortemq; eligens & tertio die à mortuis resurgens, omnem salutarem suam dispensationem implens.

EPIPHANIVS.

Genes. 1. Scriptura dicit, in creatione mundi Deum dixisse, Faciamus hominem secundum imaginem nostram & similitudinem. Magna itaque dignitatis magnitudo, qua terrigena imagine Dei honoratus est: sed per deceptionem ex eo statu lapso, neque prioris plasmationis dignitatem seruante, genus humanum in idololatriam impegit. Hominem autem hunc Deus & verbum patris, perfectus homo factus, neque naturam commutans, à casu illo erexit, & illum ab errore eximens idolorum, ad immortalitatem fortunauit, tribuens illi insuper donum certæ spei & confidentiæ, quæ sanè priore multo est diuinior. Adeoque ipsa formatione melior extitit reformatio, quæ est gratia sempiterna. Volentes igitur donorum magnitudinem obscurare, audenti ea aliam idololatriam successisse, imaginum scilicet apparatum isti iactitant, & à se nouam quandam ab ijs liberationem ostensam iactanter gloriantur, suamque sententiam ornatis verbis consuentes, Ecclesiam Dei erraſſe contendunt, sermoneſq; suos plusquam oleum emolliunt, dum scripturæ locos quosdam in hoc citant. Sed dololissima sunt verba eorum, & iaculum vulnerans lingua eorum. Loquitur enim pacifica, sed in se inimicitiam continent: quare fubiungitur.

GREGORIVS DEI AMANTISSIMVS EPISCOPVS NEOCÆSAREÆ, legit:

Reduxit nos à corruptrice demonum doctrina, nempe ab idolorum cultu & errore, & in spiritu & veritate adorationem nobis dedit.

EPIPHANIVS.

Nolentes, optimi viri, ad veritatem trahimini: Omnis enim sanctorum apostolorum consentiens conuentus, & patrum multitudo, ad homines veniſſe Dei filium & verbum prædicat, nosq; ab idolorum errore reduxiſſe annunciat. Quin etiam prænuntiantes voces prophetarum libabemus, ite clamantes: Ecce enim (inquit Dominus) dies Zach. 13. veniunt, & delebo nomina idolorum de terra, & non erit amplius eorum memoria. Vt sanè & vos confiteri cogamini, Christum Dominum nostrum ab idolorum, errore nos abduxiſſe. Quòd si autem abduxit, quomodo rursus in idololatriam incidertunt, quàm illum credunt? Apagè cum nugacibus istis deliramentis: Deus in carnatus liberauit, & iterùm captiuati sumus, & iterùm sub potenti manu tyranni sumus? Audite quid scriptura dicat: Regnum Psal. 144. illius, regnum sempiternum. Et potentia illius in gene- & 145. ration es generationum, regnabitque Dominus in æternum, Deus ille tuus Sion in generationem & generation em. Non quemadmodum terreni Reges, qui nunc quidem victoria superiores, nunc verò inferiores videntur, ita quoque Deus: verùm eius victoria in secula perdurabit: Neque 1. Reg. 15. enim Deus instar hominis affectus est, neque vt filius hominis abibit, vt scriptum est. His autem & Apostolus consentit: Non pœnitenda enim dona Dei, & iudicium illius. Rom. 11. Ipsi autem hæc ipsa loquentes, speciosos scilicet se & venerandos exhibere volunt, verùm non animaduertunt quòd pugnantia loquantur.

GREGORIVS.

Et sic in calos assumptus, sanctos illius discipulos & apostolos doctores eius, eundis salutaris fidei reliquit, qui nostram sanctam Ecclesiam velut ispongiam fusam, variis pietatis & lucidis dogmatibus exornantes, vndique ornatam & vernantem, velut aureis tegmentis ornatam indicarunt, cuius speciosissimam inclyti nostri patres & doctores, item sex sacras primas synodi assumentes, in omnibus amantem consentaneum.

EPIPHANIVS.

Indocto sanè & rudi fastu ingerentes se se, nouatæ vaniloquentiæ suæ adulterinam opinionem non intelligunt; & velamento vafro arrogantiam suam obtegere studentes per negligentiam suam ridiculi deprehenduntur. Laudant enim miris modis Ecclesiasticam legislationem, & hanc sex sacras synodos seruasse, etsi nolint, fateri coguntur, verbisque lepidis pietatem effigiant, circa sententiam verò depraua ndam student. Et labijs quidem il- Efiæ 29. lam honorant, corde autem quàm longissimè ab ea absunt. Neque traditionem, tot antea ctis seculis probatam, recipere aut seruare desiderant. Vtinam erubescant, cùm Imagini in priscos Christianorum mores inspiciunt, qui nunc di- ficarum ci volunt hoc nomine: sanè non damnarent picturarum antiquitas apparatum, qui ab eo tempore fuit, quo prædicatum est Euangelium. Nam ab eo tempore quo celebrata est sacrosancta synodus, vsque ad concilia bulum, quo hi conuenere qui contra sanctas imagines steterunt, non plus quàm septuaginta anni lapsi sunt. Omnibus autem notum est, illis annis sanctorum picturas non fuisse contemptas: omnibus, inquam, hoc notum est. Verùm ab illis temporibus, immò (vt verius loquar) ab Apostolorum prædicatione extiterunt, quemadmodum omni loco ex eadem inspectione in templis sacris docemur, id quod & patres sancti testificantur, & historiarum enarratores tradunt, quorum commentaria etiam in hunc vsque diem seruantur. In primo enim & quinquies millesimo fol.* 32 anno Christus Deus noster ad homines veniens, &* trigintà annis & mensibus circiter quinque nobiscum viuens, & magnum illud & salutare mysterium operans, in cælos migrauit, ascendens ipse vnde descenderat. Quo sanè tempore Apostolis mandauit, vt ea quæ à se erant docta, alios docinceps docerent. A temporibus itaque illis vsque ad tempora Constantini, primi ex Imperatoribus plenè Christiani, anni propemodum trecenti actisunt, ante illum ferè gentilibus tyrannice regnantibus. Per illa autem tempora Christianorum plurimi certamen præclarum certantes, non sine martyrio viram hanc liquerunt, idque dum idolorum statum studio è oppugnant. At verò Christianorum cœtus diuina æmulatione ducti, templa construxerunt, partim Christi nominis gratia, partim sanctorum martyrum causa. Atque illi quidem historiam humanæ Christi dispensationis in ijs pinxerunt, hi verò martyrum gestis effigiandis operam collocarunt. Alij id tabulis expressere, quo martyrum memoriam in oculis perpetuo ferrent, aut ipsius etiam Christi facta, alij autem in vestibus sacratis, in preciosis repositoriis, in quibus incruenta sacrificia peragunt, imagines pinxere. Et sanè euidenter hæc ad nostra vsque tempora ostenduntur, dura buntque per secula, quantumuis amaritudine & bile hæreticorum linguæ contra Ecclesiam & sex synodos vniuersales flagrent. Ipse autem Deinutu per diuersa tempora congregatæ, quo illos subueriterent, ea quæ in catholica Eccle sia, & per scripta & sine scriptis tradita sunt, confirmarunt & stabiliuerunt, inter quæ & imaginum etiam confirmationem. Sacra autem sexta & vniuersalis synodus, postequam sententiam suam de vna voluntate Christi iub Constantino, qui per ea tempora imperium administrabat, cuius fque non & voluntate conuentus is erat indictus, pronunciasset, contigit Imperatorem de vita decedere. Iustiniano autem eius filio imperium adsumente, itum vnanimiter omnes diuina voluntate post quatuor aut quinque annos congregati, de rebus ecclesiasticis statuíque earum correctione, citeriter duos & centum canones edidere, in quorum octauogesimo secundo de imaginibus sic tradiderunt: In quibuldam venerandarum imaginum picturis, agnus digito præcursoris indicatus, figuratus est, qui in typum gratiæ est assumptus, verum illum nobis per legem præfiguratus agnum Iesum Christum Deum nostrum. Veteres igitur typos & vmbras, veluti veritatis symbola & præfigurationes ab Ecclesia traditas amplexantes, gratiam & veritatem veneramur, &c. Videmus igi- Canones 101. synodi Cõstantinopolit.

tur om-

tur omnes & intelligimus, quòd & ante sacras lex synodos, & post has etiam, scriptarum picturæ in Ecclesia traditæ fuerint, non aliter ac sacra Euangelij lectio. Nam quæ leguntur vbi ad aures venerint, ad animum deindè legamus & transmittimus: & quæ oculis videmus in picturis, ea quoque mente complectimur: atque ita per duo ista inuicem consequentia, lectionem (inquam) & picturam, vnam cognitionem acquirimus, qua ad recordationé rerum gestarum, peruenitur. Vnde è duobus istis summis sensibus, in Canticis canticorum inuenire licet efficacem coniunctionem. Sic enim ibi dicitur: Ostende mihi faciem tuam, & audire fac* mihi vocem tuam. Vox enim tua suauis, & facies tua speciosa. Quibus nos conuenienter & illud ex psalmo accantamus: Quemadmodum audiuimus, ita & vidimus. His igitur sese in hunc modum habentibus, tempestiuum contra eos qui in sanctas imagines blaterant, ita dicere: V.* nusquisque vana loquutus est ad proximum suum. Labia dolosa in corde, & in ore loquutus est mala. A quibus nos gratia Christi liberati sumus.

Cant.2.

Psal.47. Psal.11.

TOMVS SECVNDVS.

EPIPHANIVS.

Matth.16.

IGnorantes Domini, mentiri nescientis, de Ecclesia sua promissionem, Portæ scilicet inferorum non præualebunt illi: obstipo capite, & ore minimè tecto repugnantissimas afferentes opiniones, ipsi inter se pugnant, & patrum voces suffurati, tanquam proprias sibi adscribunt, sic dicentes.

GREGORIVS.

Rursus huius decessores videre recusans prædictus ille improbitatis architectus, non dubitauit per diuersa tempora & modos varia quadã perfuasione humanum genus sibi subijcere. Quomodo sub prætextu Christianismi, idololatriam latẽter indixit, proprijs sua sophismatibus eos, qui illum respicerent, eò adducens, vt nonpat arent sibi à creatura adhibẽdum, vel ẽm hos adorandas & colendas, Deumq; ipsum facẽ. tuum aliquod esse, Christi nomine appellatum.

EPIPHANIVS.

Qui spiritualem impugnat Hierusalem, videlicet catholicam Ecclesiam, configurantur quodammodo ijs qui terrestrem Hierusalem oppugnant. Student etiam patrum vti sermone, quemadmodum & Iudæi ad eludendum Hebraica lingua contra Israëlem vsus est. Siquidem contra patres & Catholicam Ecclesiam, hæretici illi patrum doctrinam & Ecclesiasticam vocem vsurpant. Sed à fructibus eorum, inquit Dominus, eos cognoscetis. Assimilantur enim sepulcris dealbatis, quæ foris quidem hominibus speciosa videntur: quomodo & hi Christianorũ accusatores, patrum quidem verbis tecti, intus autem ossibus & impuritate omni, cadauerum (inquam) & fœditatum dogmatibus, scatent. Nos autem eorum sepulcrum aperientes, omnem eorum impuritatem ad lucem manifestam producemus, maximè quia iuxta libidinem suam, ea quæ à patribus sanctis in Ecclesia catholica tradita sunt, peruertunt: & vocibus quidem eiusdem vtuntur, sed sententiam deprauant. Nam quæ ipsi contra Arianos determinarunt, hæc illi contra venerandarum imaginum erectionem detorquent. Prædarus enim Gregorius Ecclesiæ Nyssenium præsul, in funebri oratione, quam habuit in sanctum Basilium & carne & spiritu fratrem suum, quædam contra Arianos decernit, quæ ipsi contra imagines adsumpserunt, quemadmodũ ex ipsius procmij argumento videre licet. Habet hoc ad verbum ita: Nullus omninò est, qui scopum illum, quo tempore doctor noster erat, institutorum ignorat. Postquam enim furor ille, quo erga idola animi hominum rapiebantur, prædicatione Christi extinctus est, omnesque culturæ vanarum rerum ruinam fecissent, & essent obscuratæ, propter pietatis prædicationem, quę per vniuersum propè terrarum orbem vagabatur: vndiquè is, qui humanæ naturæ prædominari studebat, prohibitus, per Christi nomen ex terrarum orbe est expulsus. Callidus autem ad improbitatem omnis malitiæ repertor existens, in promptu habuit peruersas cogitationes, quo iterum humanum genus per fraudem sibi subijceret. Enimuerò sub prætextu Christianismi, idololatriam latenter inuexit proprijs suis sophismatibus inducens eos; qui in illum respiciebant, ne putarent sibi à creatura deficiendum, sed hanc adorandam, hanc colendam, Deumque ipsum opus esse, quod Dei appellatione nominaretur. Si verò ex non existentibus est creatio, & diuina subsistantia secundum propriã naturam abstracta est, nullam esse huius rationem habendam: sed Christi nomine creaturæ impositio, hanc adorari debere, huic seruiendum esse, in hac spes omnes salutis ponendas, ab hac iudicium expectandum. Et defertor ille & apostata irruens in genus humanum, improbitatem suam multis concessit, Ario (inquam) & Arij, Eunomio & Eudoxio, & ancillos multis alijs, per quos idololatriam iamcedente, iterùm (vt dictum est) nomine Christianismi induxit, morbusque hic inualuit apud homines, vt creaturam, relictò creatore, adorare gauderent. Hinc accessit regum per ea tẽpora auxilium, quibus eum errorem acre cordi erat. Ita per omnia regna morbus ille inualuit. Cumque omnes propemodum malo superati essent, ecce tibi subitò à Deo indicatus est Magnus Basilius, quemadmodum Helias tempore Achab, qui religionem lapsam quodammodo suscipiens, tanquam lucernam quandam deficientem, fideirationem, per gratiam quam possidebat iterùm vt lucret, effecit.

3.Reg. 17. 18.19.

Videamus quæ sit hoc loco rei veritas. Omnis sanè patris sententia in Arianitas expletur: Dicit enim Basilium Magnum illis temporibus apparuisse, quibus Arius, Eunomius, Macedonius, Eudoxius, & reliqui scelesti illius & scelerati sodalitij fuêre, asserentes filium creaturam esse, & verbum patris, & Dominum nostrum. Hinc Deum, vti creatum, adorantes, iustè ab illo & Catholica Ecclesia idololatriæ appellantur. Quamobrem quem adorant, ex non ente ad esse productum, quemadmodum omnium procreatio num creatio afferunt.

Venerandas itaque imagines Christiani neque Deos appellant, neq; vt Deo cultum exhibent, neque salutis spem in illis constituunt, neque ab ijs iudicium aliquando futurum expectant. Quòd si autem in recordationem & memoriam, item quòd singulari quadam affectione in ipsa prototypa ferebantur, salutauerint & honorificè adorauerint imagines, non tamen ob id illis tantùm exhiberunt, aut diuinam veneration em adscripserunt. Absit hæc calumniatio. Verùm Arianicreaturę Dei filium & verbum annumerantes, ab eo spem salutionis concipiebant, & futurum iudicium per eum fore arbitrabantur. Ob eam causam admirandus pater illos redarguens, dixit: Hanc adorare, nempe creaturam, huic latriam exhibere, in ea spem salutis collocare, ab illa iudicium futurum expectare, * Nonne igitur huius scilicet vanilo quentiæ propugnatores, & iuxta prophetam eaupones, nuscentes vinum aqua, veritatis corruptoresinueniuntur? Neque id solùm, verum etiam patrum traditionum falsarij existunt. Nam quod inquit diuinus pater, filij appellatione vocatum: ipsi in imaginum figuratione m sententiam transferentes, pro filij appellatione, Christi scripserunt vocatione. Manifestum siquidem est, cùm is dicat filij appellatione nominatum, quòd contra Arianos pronunciet, vtpotè qui in generationem increatam, & de supernis existentem filij, blasphemabant. Quam ob causam huius hæreseos antelignanos nominatim perstrinxit, Ario dicens, & Eudoxio, & Eunomio, & Aetio. Verum nouiisti hæretici pro filio Christum ponentes, in venerandarum imaginum effigiationem blasphemias conuchere studuerunt. Ob id & in hoc falsiloqui, & mendacium patroni ostensi sunt, adducuntque quæ non decet, neque fas est vsurpare.

Matth.7. Matth.12. 4.Reg.18.

Esaiæ 1.

Gregorij Nyss. oratio funebris in sanctum Basilium.

GREGORIVS.

Quamobrem sanè, quemadmodũ olim dux aut hostę salutis Iesus, suos absoluit à doctoribus discipulos apostolos, & insufflatione illos spiritus sancti potestate, ad euangelij prædicationem misit: ita sanè & nunc

tur hi à ſcipſis loquantur, vt teſtificatum eſt, & non à ſpiritu, quis eos audire velit, niſi qui à ſpiritu alienus exiſtit? Deinde gloriabundi non in Domino, ſed ſuorum linguis, ſic aiunt.

GRÈGORIVS.

Et ideo congregata ſacra hac noſtra ſynodu, quam numero trecenti triginta octo conſtituimus, iuxta ritum legislationis ſynodicæ, volumus ariè amplectimur & prædicamus decreta & ſcita, traditionesq́, quas illi firmiter approbauerunt, & ſeruare iuſſerunt.

EPIPHANIVS.

Ingentis multitudinis cœtum habentes, numero & hominum copia iactabundi gloriantur, & quod turbam contra Eccleſiam exeitarunt, ob id importuno ore & elauſtrũ neſciente, garrire, quæ fas non erat, non eeſſarunt. Quare iuxta populum Hebræum auctiſunt & multi euaſerũt, ſed in ipſis ſibi non complacuit Dominus. Quid verò cauſæ eſt? Quia ſeipſos ab Eccleſia expellentes, in eremo errarunt, & in ſicco & inaquoſo ſpirituale vinum, eorda hominum lætificans, non habuerunt. Iterum autem eandem fabulam inculcant: verbis enim, ſynodicis ſtatutis inhærere pollicẽtur, factis autem ipſis negant. Quin etiam annumerant ſynodos vniuerſales præhabitas, ſic dicentes: Pſal. 103.

GREGORIVS.

Nicæna ſynodus 1. *Et primum quidem, iuxta quod ſancta ſynodus magna vniuerſalis, quæ temporibus pia recordationis Conſtantini Magni Imperatoris in Nicæa congregata eſt, qua impiſſimum Arium ſacerdotẽ ab abdicauit dignitate, propterea quòd increatum filium Dei, creatum eſſe dixit, cùm ſit conſubſtantialis patri & ſpiritui ſancto, necnon eiuſdẽ gloria & dignationis. Qua quoque à Deo electum nobis pronunciauit fidei ſymbolum. Ita quoque demcps centum quinquaginta patres congregati in imperatoria ciuitate, temporibus magni Imperatoris Theodoſij, Macedonium ſpirituſanctũ hoſtem condemnarunt: vtpote quem conſtabat in ſanctum & increatum ſpiritum blaſphemias profudiſſe, dicebat enim filium patri & filio non eſſe conſubſtantialem: illa autem ſynodus, ſalutaris noſtra ſymbolon fidei latinus exetendit, ter ſanctum ſpiritum & omnipotentem Deum eſſe prædicans.* Cõſtantinopolitana 1. ſynodus.

EPIPHANIVS.

Has quoque ambas ſacras ſynodos & vniuerſales, Neſtorius impius ille, quique illi aderant hæretici, admiſerunt. Eadem etiam ratione & hæc tumultuaria ſynodus, aliã inducens hæreſin, (à qua, qui huic aſſentiuntur, Chriſtianorum accuſatores à Catholica Eccleſia nominantur) recepit. Verùm hi nihil à dementibus hominibus diſcrepãt, ſolem enim exortum ſuper terram videntes, & inter ſe dicentes, ſplendore ſolis ſidera abſconſa ſunt, & dies eſt & non nox, aperta & manifeſta ocioſiloquentia ſua colligentes, admonent.

GREGORIVS.

Epheſina ſynodus 1. *Poſt has, ducentorum ſanctorum patrum in Epheſo prior congregatio Theodoſij iunioris imperio, iudicauit eum & hominis adoratorem Neſtorium condemnauit, quia decernebat ipſum Chriſtum proprie ex Deo verbum, & particularitim alium Chriſtum ex muliere, & proprie quidem creatum Deum verbum, & particularitim hominem. Hunc duas hypoſtaſes in vno Chriſto conſtituebat, vnionemq́, iuxta hypoſtaſin negabat, ſecundum quam non alius atque alius adoratur, ſed vnus intelligitur Chriſtus Ieſus vnigenitus, vna adoratione in propria carne adoratus.*

EPIPHANIVS.

Hanc & Entyches & Dioſcorus, & eiuſdem farinæ hæretici confuſa Dei appellati, approbant, ſed tamen hæretici permanſerunt, vtpotè qui aliam hæreſin induxerunt. Recitè igitur & illis hæconnumerabuntur, vaniloquentiam enim nuperã & hiin Eccleſiã adduxerunt. Quemadmodum aũt pueri ea quæ à patribus perſpiciè dicta & facta, ridiculè inuicem enarrantitia & hi quoque quæ apud omnes notiſſima ſunt, veluti docendo ſe proferre putant, & ſcripto tradunt. Sed apud omnes ridiculi deprehenſi ſunt. Rurſus autem ſua propria vaniloquentia vtentes, dicunt.

GREGORIVS.

Chalcedonenſis. 4. ſynodus. *Congregata deinde eſt & in Chalcedone magna & vniuerſalis ſynodus, imperãte Martiano Dei amantiſſimo Imperatore, hæc Dioſcorum & inſelicem Eutychen anathematizauit, docentes in duabus naturis poſt exactã iuxta hypoſtaſin verbi Dei vnione, nõ eſſe eundem & vnum Chriſtum & Dominum cum carne, ſed ex duabus naturis vnitionem factam, vnam aũt mixtam & confuſam perfectam fuiſſe. Vltra has Conſtantinopoli congregata iuſſimam Imperatoris imperio, qui nunc in Deipacequieſcit, ſynodus eſt, qua Origenem, (qui & Adamantius) Euagrium, Didymum, cum genuilibus illorum commentariis anathemate deuouit. Præterea Theodorum Mopſueſtiæ epiſcopum, & Diodorum Neſtorij præceptorem, Seuerum, Petrum, Zoarã, cum impijs eorum dogmatibus damnauit. Et epiſtolam ibæ appellatam, quæ ad Marin Perſam extat. Decreta autem & ſtatuta quarta ſynodi vniuerſalis approbauit.* Cõſtantinopolit. 5. ſynodus.

EPIPHANIVS.

Vniuerſales has & ſacras ſynodos, & quæ illas præeſſerunt, & Sergius Conſtantinopolitanus, Cyrus Alexandrinus, & Honorius Romanus antiſtites, & oẽs illi qui Monotheliræ dieuntur, receperunt: veruntamen vt hæretici à Catholica Eccleſia damnati ſunt, quòd noua quædã dogmata per ſuas hæreſes in Eccleſiam cõfuderint. Sic & hi ſanctas has & vniuerſales ſynodos receipientes, per nouam ſuam hæreſin è Catholica Eccleſia eiecti ſunt. Vana autem & his illorum eſt oratio & otioſa, neque vlla relponſione digna: quia dum ſanctas ſynodos appellant, illis aduerſari oſtendunt. Quòd ſi autem illud ex ignorantia faciunt, res eſt & ſtoliditate & ruditate plenaſi verò ſcientes id perpetrant, impiæ fanè & abſurdæ eonſcientiæ. Aut enim ſynodum ſyno-dos ſibi aduerſantem, nobis (niſi ſint aliquæ ab Eccleſia alienæ & condemnatæ, quemadmodum illorum eſt) oſtendẽt, aut ſanctas has & ſynceras ſequuntur, & quod tota Eccleſia, & ipſi recipient. Et ſi quidem ſacras imagines ſuſceperint, Eccleſiæ Catholicæ adhærebunt, vtpotè quas ſæræ ſex vniuerſales ſynodi admiſerunt: ſi verò non ſequuntur Catholicam Eccleſiam, nemo eos audiet, vtpotè qui huius ſacram traditionem non ſequantur.

GREGORIVS.

3. Cõſtantinopolit. ſynodus. *Deinde temporibus Conſtantini pij Imperatoris in hac deuota ciuitate centum ſeptuaginta epiſcoporum Concilij coactum eſt: in quo Theodorus quem Pharan vocant, & Cyrus Alexandriæ præſul, & Honorius Romanus epiſcopus, Sergiui item & Paulus, Pyrrhus & Petrus, quibus præſidebant item Macarius Antiochenus cum Stephano illius diſcipulo, auulſi ſunt de ſuis ſedibus, & extra Catholicam Eccleſiam eiecti, quòd vnam voluntatem & operationem in duabus vnius Dei noſtri Chriſti naturis aſſeruerent.*

EPIPHANIVS.

Hiſce verbulis nihil ædificant, hæc enim antea deſtructa fuerunt. Adulterina autem eauillatione ſacras ſex ſynodos iterum in medium adducunt, ſic dicentes:

GREGORIVS.

Sex igitur iſtæ ſacræ & vniuerſales, pia, & Deo placentes ſynodi, dogmata noſtræ inculpatæ fidei ex ſanctis Euangeliis initiata tradiderunt, vnam ſcilicet eſſe hypoſtaſin in duabus naturis & voluntatibus & operationibus vnius Chriſti Domini Dei noſtri, illiusq́, vnius eſſe & miracula & paſſiones.

EPIPHANIVS.

Ah quid iſtud eſt opinionis & ſuperbæ iactationis? Eccleſiam veluti rudem, & quaſi nõdum Chriſti dogmatibus

imbutam docere conantur, quæ tamen teſtimonijs omnium, ſcientia plena eſſe deprehenditur, qu emadmodum diuinus Paulus Eccleſię myſtagogus, in ſpiritus magniloquẽtia clamat. Sic enim de ea ait: Vt cognoſcatur principatibus & poteſtatibus per Eccleſiam multimodè varia Dei ſapientia. Non igitur rectè iudicarunt, ſed impoſtorum more, ea quæ non erant dubia, in medium adduxerunt, quæ Eccleſia Catholica tanquam arcoram firmam & recipit & obſeruat præceptiſque eorum continuò inhæret. Nam & ſacræ ſynodi cum diuinis placitis & venerandas imagines admiſerunt, & honore & cultu quodam certo eas patres noſtri dignati ſunt: quinetiam in templis ſanctis ab ſe ædificatis, eas collocauerunt, nec illic ſolum, verum etiam in omni loco conuenienti eas pinxerunt, ſalutarunt̃que. Verùm hoc conciliabulum, omnem illorum diuinum cœtum ſupergredi auſum eſt, & ſuam ſedem contra illos poſuerunt, iuxtaq; diabolum patrem mendacij ceruices erigentes, quæ ſancta erant & ſacra, contaminauerunt, cõtempſerunt, & in ignem coniecerunt. O violentiam, ô inſanam audaciam, pereat eorum ſuperbia: Dominus ex corruptrice malitia illorum, populum liberet, omneſque Catholicæ Eccleſiæ adhærere faciat, & vt Euangelicas picturas, & certaminum martyrũ effigiationes, quemadmodum ab initio factum eſt, & Eccleſia Dei obſeruat, recipiant, & vt venerentur efficiat. Deindè eiſdem artibus vtentes, ſic delirando dicunt.

Ephes. 3.

GREGORIVS.

Quæ & nos cum omni diligentia & diſcuſſione, conſilio terſanctis ſpiritus exquentes & cognoſcentes contra ipſum illud ſaluti noſtræ dogma, hoc eſt, contra Chriſti œconomiã, nefanda pictorum arte blaſphemantem, & ſex ſacras ſanctas synodos ſubuertentem inuenimus.

EPIPHANIVS.

Eſt & diligẽtia & diſcuſſio quæ in malo procedit, quemadmodum diligentiam & inquiſitionem contra proprium patrem ſuum cum Achitophel exercuit Abeſalon, talibus quoque & iſti contra ſanctos patres vſi ſunt. Quemadmodum etiam diuino in conſilio, falſorum prophetarum vaticinia oriri Achaz arbitrabatur: verùm ſpe ſua fruſtratus fuit. Quoniam & parœmiaſta inquit: Sunt viæ quæ videntur viro rectę, ſed exitus earum in ſudum inferni deducunt. Talia & illis accidunt. Nam obuioxij affectibus his, vt hominibus placeant, & de propria, ore loquentes, videtur quidem vias rectas indicare, verùm eos qui illis auſcultant, in laqueum inferni deducunt. Quomodo enim contra diſpenſationis Chriſti myſterium, imaginum pictarũ apparatus blaſphemias inferunt? aut qua ratione ſex ſacras ſynodos contumelia adficiunt? an præter illarum ſententiam, in Eccleſijs imagines collocatæ ſunt, quum ipſi illi diuini patres noſtri, doctorum more & voluntarię veritatem ſignificantes, noſtræ ſalutis myſterium in venerandis templis, pictorum opera vtentes, collocarunt? Non autem, vt ipſi aiunt: Quis cõtra ſalutis noſtræ dogma tempeſtiuum, nimirum adueſus Chriſti diſpenſationem, nefandam pictorum artem induxit? Nam quod quiſpiam probat, id vituperari non fuſtinet. Itaque ſe delirare cognoſcant, nec nugas ſuas demonſtrari ſinunt, arbitrantur autem neminem exortrum, qui fraudes eorum, quibus veritatem deprimunt, ſe depræhenſurum putet. Omnes artes illiberales, quæ à ſcopo mandatorum Dei declinant, interdictæ ſunt. Quæ verò ſecùs agunt, ſed in vſum aliquem vitæ proficiunt, & non ſunt indecoræ, ita à ſanctis patribus noſtris non ſunt damnatæ, nec excluſæ. Picturæ autem arte ſi in adſpectum turpitudinis quiſpiam vſus fuerit, execrabilis eſt & damnoſa: veluti ſi quis effigies mereticias & ſpectacula, item molles ſaltandi flexus, & equeſtrium certaminum formas, aut ſi quid his ſimile fuerit, pingat: Sanè opus illud turpe & noxium cenſebitur. Si autem honeſtorum virorum vitas, & hiſtorias certaminum martyrum, eorundemq́ue paſſiones, item magni Dei & Seruatoris noſtri Ieſu Chriſti diſpenſationis myſterium pictura repræſentare voluerimus, tunc quidem pictorum arte vtentes, valdè rectè feciſſe dicemur. Nam & pictor crucem depingit, neq; tamen aliquis cui ſanum cerebrum eſt, ob eam cauſam pictorem auerſatur, neque à diuina gratia illum excludit, quòd coloribus eam ornauerit. Rurſus & de libris ſimiliter iudicandum eſt. Nam ſi quiſpiam turpes hiſtorias aut geſta referat, turpis quoq; & abijciendus, & Chriſtianis auribus indignus cenſebitur: ſi verò diuinitus inſpirata verba, & narrationes ad pietatem facientes ſcribat, commendandus eſt, & Eccleſia Dei non indignus æſtimandus. Idem de imagine Domini noſtri Ieſu Chriſti ſanctorumq; eius exiſtimandum. Nam & ſi quis tibiam aut citharam fecerit, turpe illius opus habebitur: ſi verò ſacrum aliquod vas, ſuſcipiendum quidem hoc erit. Neq; quiſpiam prudens artem vituperauerit, cùm quiſpiã ædificat, quod in vitæ vſum ac neceſſitatem fuerit deſtinatum. Intentio enim & modus, quorſum ſcilicet artis opus tendat, inſpiciendus. Et ſi quidem ad pictatem vergat, admittendum erit: ſi verò ad turpitudinem aliquam, execrandum & reijciendum. Appingentes autem dictis plures vituperationes, deinceps aiunt:

GREGORIVS.

Neſtorium autem diuidentem in filiorum dualitatem vnicum filium & verbum Dei pro nobis incarnatum fingunt.

EPIPHANIVS.

Rurſus, quemadmodum & ante diximus, tantum modò pronunciant, nihil demonſtrãtes. Quomodo enim Neſtorium fingit, qui Chriſti imaginem pingit? Neſtorius duos filios inducit, alterum quidem verbum patris, alterum autem virginis filium. Veri autem Chriſtiani filium vnicum Chriſtum & Dominum confitentur. Et cùm imaginem illius, quem admodum caro factus eſt: & habitauit in nobis, perfectus videlicet homo, depinguit, valdè rectè & pie facere cognoſcuntur, eſt enim Deus verbũ in carne apud nos diuerſatus, non ipſa Deitas conſideratur depicta. Deũ enim (vt ait) nemo vidit vnquam. Siquidẽ neq; depingi, neq; videri, neq; comprahendi poteſt, ſed tantummodò illius humanitas. Ex duabus enim naturis, & in duab⁹ naturis Chriſtum eſſe ſcimus, nempè indiuiſim diuina & humana. Altera quidem ex iis indepingibilis, altera verò pingi valens, in vno Chriſto conſideratur. Et imago non quidem ſecũdum ſubſtantiam exemplo primo ſimilis exiſtit, ſed tantummodo nominis ratione, & diſpoſitione expreſſorum lineamentorum per membra. Non enim cùm quiſquam imaginem alicuius hominis pingit, animam in imagine quærit. Et quidem animæ hominis & diuinæ naturæ differentia diſcreta exiſtit, hæc enim increata eſt, & temporis neſcia, illa verò & creata, & temporaria, & ab hac cõdita. Nullus autẽ qui ſapit aliquid, hominis imaginem videns, cogitauit homium eſſe ab anima per pictorem ſeparari. Non enim dũtaxat anima prius ata eſt imago, ſed & ipſa corporis ſubſtantia: carne, inquã, muſculis, neruis, oſſibus, elementis, nempe ſanguine, phlegmate, humore & bile, quorum ſanè commixtio in imagine videri haudquaquam poteſt. Hæc enim in imagine ſi conſpici poſſent, hominem vtique eam, & non hominis imaginẽ, appellaremus. Igitur & hęc cũ ceteris problematũ illoru manifeſtis faciunt. Quæ verò ſequuntur, riſu digna ſunt.

Ioan. 1.

1. Ioan. 4.

GREGORIVS.

Nec minus Arium, Dioſcorum, Eutychen, Seuerum, qui confuſionem & commixtionem duarum naturarum vnius Chriſti ſtatuunt.

EPIPHANIVS.

O incircùnſpectas & aniles fabulas, magnum enim exiſtimant ijſdem inſiſtere nugamentis. Nam aut ignorant, quantum inter ſe diſtant hæretici à ſe numerati, aut voluntarij in has nugas delabuntur. Arij enim & Dioſcori & Eutychis hæreſes, contrariæ quodammodo ſunt Neſtorio, & inter ſe non parum pugnant, quãquam impietatis ratione ſatis conueniant. Arius enim à non exiſtentibus ad eſſentiæ ſeu creaturæ productum & *incretum Dei patris verbum dicens, huic impietati & aliam adijcit hæreſin. negat enim

*for. creatum

Chri-

Christum animam rationabilem habere, sed pro ea Deitatem, cui affectus appliceantur. Dioscorus autem & Eutyches, Nestorio dicenti duas & naturas & hypostases repugnantes, naturas confundentes, vnam vniloquè adferunt esse. Et longè à via regia, quæ neque ad dexteram, neque ad sinistram declinat, incedentes, ab Apostolica & patrum disciplina exciderunt. Quæ nunc autem coneordia & coniunctio catholicæ & sanctæ Dei Ecclesiæ, item picturarum explicationibus, cum Ario, Nestorio & Eutyche ? verùm dant fine mente sonum, & verba inania effutiunt, ab Apostolico præcepto longè alieniores, si enim ait Apostolus: Sermo vester sit semper gratiosus, sale conditus. Sed & bonus Iob eos detestatus, inquit: Num edetur panis sine sale, aut est gustus in verbis inanibus? Clarum igitur est, quòd & frustra & inaniter Ecclesiam Dei accusant, nunc quidem impio Nestorio & schismatico picturam humanitatis Christi conuenire dicentes, nunce verò Eutychi & Dioscoro impijs illis hæreticis & confundentibus naturas. Clarum autem est, quòd inter se fœctæ istæ pugnent, & veraque contra Ecclesiam insurgat. Nam si duxerimus Nestorii, iuxta eorum verba, Ecclesiæ adhærere, mendaces deprehenduntur, dicentes eam Eutychen & Dioscorum sequi. Si autem Eutychi & Dioscoro cum Ecclesia conuenire, & in hoc quoque falsi reperiuntur. Nam vtantea diecbamus, Nestorius & Eutyches inter se pugnant: quare inepta & superuacua eorum est ratiocinatio.

Coloss. 4. Iob. 6.

TOMVS TERTIVS.

EPIPHANIVS.

Vandoquidem in spinis arantes, aliena ab Apostolicis seminibus garriunt, & hæreticorum zizaniorum germinationes colligunt, ad eos Deus per Prophetã clamat: Pastores multi corruperunt vineam meam, contaminauerunt partem meam, hæc dicentes.

Hier 12.

GREGORIVS.

Quamobrem iustum censemus, breuiter per præsentem hanc nostram definitionem, eorum qui hæc faciunt & venerantur, errorem demonstrare. Igitur sanctorum patrum & vniuersalium synodorum patram & vniolatam & à Deo traditam fidem nostram & confessionem sic obseruantes, dicimus, non debere quenquam diuisionem aut confusionem, vltra verum sensum & volumtatem in exprimibilem & incognoscibilem illam vnionem diuinum secundum hypostasin vnam expressæ personæ, naturarum communisci.

Nota, vt hæretici sibi contrarie & diuersos sensus sequi.

EPIPHANIVS.

Verè suum errorem ostenderunt vanitatis huius magistri. Ab omnibus enim sanctis patribus nostris, in sex vniuersalibus synodis congregatis, in sanctis templis alijsque conuenientibus locis venerandas imaginum picturas collocantibus, propter verba quæ dam exilia sese ab dicta collocantibus, propter verba quædam exilia sese ab dicta collocantibus, propter verba quædam exilia sese ab dicta collocantibus, propter verba quæd

Rom. 10. dunt, vt in vnum Deum per iustitiam credant, & ore confiteantur ad salutem. Eodem modo & Euangelij audientes auditione sensitiua sanctificationem, gratia repleti, corde quoque intelligunt scriptorum narrationem. Deinde frustrà inflati, aiunt:

GREGORIVS.

Arbitratus etiam sic est, ipsam imaginem Christum vocando. Est autem Christus hoc nomine Deus & homo. Sequitur, vt & imago Dei sit & hominis: & consequens est, vt aut iuxta opinionem vanitatis sua, Deus sit, quæ circumscriptione creatæ carnis circūscribi nō potest, circumscripserit aut inconfusam illam vnitionem, impietatis confusione confundens, & gemina blasphemia in Deitatem, & per descriptionem & confusionem inuoluit. Ipsam ergo blasphemiæ eorum adorator inuoluitur, & væ illud vtrisque præmium, quòd scilicet & cum Ario, Dioscoro, Eutyche, & Acephalorum hæresi erit sortitus.

EPIPHANIVS.

Non est imaginum structura, pictorum inuentio, sed Ecclesiæ catholicæ probata legislatio & traditio. Nā quod vetustate excellit, venerandum est, vt inquit diuinus Basilius. Basilius Magnus.

Testatur hoc ipsa rerum antiquitas, & patrum nostrorum, qui spiritu sancto feruntur, doctrina. Etenim cum hasin sacris templis conspicerent, ipsi quoque animo propenso veneranda templa extruentes, in eis quidem gratas orationes suas & incruenta sacrificia Deo, omnium rerum Domino offerunt. Atqui consilium & traditio ista, non est pictoris: seu enim sola ars est: verùm ordinatio & dispositio patrum sanctorum, qui ædificauerunt. Hoc autem nomen Christus, significatiuum est & deitatis & humanitatis, duarum Christi perfectarum naturarum. Secundum autem illam naturam qua visus est, homines Christiani illius imaginem depingere didicerunt, non secundum eam qua inuisibilis erat. Hæc enim de cribi nō potuit. Auditum enim ex Euangelio, Deum neminem vnquam vidisse. Itaque natura humana Christo depicto, vt rei veritas id indicat, secundum nomen tantum Christiani confitentur se adaptare visam imaginem archetypo, & secundū essentiam. Ipsi autem stolidè leues, imaginem & prototypum nihil differre dicunt, & in diuersis subsistentijs identitatem subsistantiæ indicant. Ioan. 1. 1. Ioan. 4.

Quis autem risu insignem ruditatem & imperitiam nō prosequatur, imò magis impietatē eorum non desistit? nā in sensum reprobum conuersi, ea quæ nō decent, blaterāt: & catholicam Dei Ecclesiam, propter imaginum apparatū, confusionis causam habere iactitant, & illam Deitati speciem tircumscriptionis attribuere. Deinde iniquitatem iniquitati superaddentes, væ vobis minantur, sed labor eorum in caput eorum conuertetur. Nam si is qui execrabatur veterem Israelem, execrabilis erat, & qui benedicebat, benedictus: quanto magis, qui nouum Israelem videntem intelligenter Deum, Dei scilicet Ecclesiam, exeeratur, exeeratione plenus erit? Quis autem illos non detestetur, eùm Ecclesiam eum Ario & Dioscoro & Eutyche, & Acephalorum hæresi, errasse dicant? Hos sanè illi magistros & nouæ hæreseos fuæ antesignanos habent. Num. 24.

In subsequentibus etiam Eusebius Pamphili, ab illis in testem aduocatur: qui tamen ab omni Ecclesia Arianæ hæreseos defensor esse cognoscitur, quemadmodum in commētarijs suis & omnibus à se editis libris manifestū est. Dicit enim secundo loco adorandum Deum verbum & ministrum patris, & secundas dignitatis partes ferre, qua in re confusibstantialitatis opinioni repugnat, & transmutationem sacratæ carnis Domini in Deitatis naturam renuit, & ex eo confusionem adstruendo, imagines non recipit. Neque is solum, verùm omnium Arianorum insana & impia turba. Opinantur enim, extra animam rationabilem, Dominum nostrum factum hominem, & pro anima Deitatem habuisse, vt affectiones illi quoque adsignent, quemadmodum Gregorius Theologus testificatur. Et quemadmodum Theopaschitæ hæretici imaginem non admittunt, ita neque Seuerus, qui confusionem induxit, imaginem Christi Dei nostri in Ecclesia non recipit, quemadmodum pluribus historicis illud traditum est. Eusebius Pamphili scribitur hic Arianæ hæresis defensor. Gregor. Theolo.

Quomodo igitur Ario, Dioscoro, Eutychi & Acephalorum hæresi catholicam Ecclesiam, quæ imaginum picturas recipit, similem dicunt? Mira profectò sunt. Neque quicquam aliud agunt, quàm inanes quasdam blasphemias lingua eorum effrenata eructantes aërem verberent. Audiant igitur veritatem. Quemadmodum in superioribus diximus, supra omnem circumscriptionem est diuina natura: sed humana circumscribi & definiri potest. Neque quisquam adeò delirus est, qui humanam naturā circumscribi posse dicens, per eam circumscribere tentat, quæ circumscribi haudquaquam potest. Dominus enim, quatenus perfectus erat homo, in Galilæa fuit: fuit & in Iudæa, eius rei fidem ipse facie bat, dicens: Ascendamus in Iudæam iterum. Et de Lazaro suis discipulis loquens, ita ait: Gaudeo propter vos, vt credatis quod non fuerim ibi. Quatenus autem Deus est, in omni loco dominationis suæ adest, & vsquequaque incircumscriptibilis permanet. Quomodo igitur intemperanti lingua deliramenta ista iteratim effutiūt? Et ita dicūt: Circumscripsit iuxta suam opinionem pictor, circumscriptione creatæ carnis, diuinitatem quæ circumscribi non potest. Si in Præfepi iacens fascijs* inuolutus per naturam humanitatis illius diuinitatis natura fuit, circumscribetur & in colorata imagine humanitatis eius, incircūscriptibilis eius diuinitas: Si verò illud factum non est, neque hoc etiam. Vtinam cognoscant diuini Dionysij ex libro de Hierarchia verbum, hic dicentis: Non enim est exacta similitudo causatis & causis, habent enim causata causarum contingentes imagines. Ipse verò causæ, secundū proprij principij rationem, exemptæ sunt & supereminent. Vt profectò & illis qui vel paululum mentis habeant, manifestum sit, collectaneam eorum vanilo quentiam non aduersum pictores, sed contra Dei Ecclesiam destinatam. Eadem autem impudentia vtentes contumaces, dicunt: Ioan. 11. for. * inuoluta Dionysius in li. de Hierarchia

GREGORIVS.

Damnati autem à corde tui viri in eo, quòd incompræhensibilem & incircumscriptibilem diuinam Christi naturam ipsi depingere & fluduerunt, ad aliam aliquam præ ua inuentione apologiam confugiunt, quòd solius carnis, quam vidimus & palpauimus, & cum qua versati sumus, illius inquam, imaginem exhibemus: quod sanè impium est, & Nestoriana diabolica inuentio.

EPIPHANIVS.

Ijstem suis artificiosis technis vtuntur iniquiisti veritatis accusatores, quique ad impudentes contradictiones totipropendent. Simul etiam ebijpfis conuenientia garrientes, in laqueum blasphemiæ cadunt. Et non sobria verba proferentes, incircumscripti bilem & incompræhensibilem diuinam Christi naturam, in Christianis accusant, dicentes eos illam circumscribere. Deinde vaframento artis vsi, personamque refumentes, mendacium demonstrant, quòd carnis solius, quam vidimus & contrectauimus, & cum qua versati fumus, imaginē referimus. Atque id, vt ex hoc rursus in Nestorij dogma Ecclesiam abducant. Vnde & subijcunt: Quod est impium, & Nestorianæ dramoniacæ prauitatis inuentum. Audiat igitur isti veritatem. Christiani vnum Emmanuel Christum Deum nosc entes, ipsum pingunt secundum hoc, quo verbum caro factum est. Varia insuper deliramenta à seriejciunt, simplici mente omnia quæ in Ecclesia tradita sunt, recipientes: & picturas insicientes, nihil aliud animo cogitant, quàm quòd in his significatur. Nam cum in pictura virginem peperisse conspiciūr, angelosque cum pastoribus adstantes, Deum hominem factum esse reputant, natū ob nostram salutem, atque id etiam cōfitentur, dicētes: Is qui extra carnem est, incarnatus est: verbum corpus induit, increatus est creatus, intangibilis est palpatus: eumque vnum in Deitate & humanitate perfectum prædicant. Dictum est autem in præcedentibus de Nestorij impia hæresi, quòd scilicet imaginum effigiationes nihil cum ea conueniant. Et iam de hac quoque satis dictum est, si modo quippiam de ea dici oportet. Arbitrati autem secum aliquid inuenisse, dicunt.

GRE-

GREGORIVS.

Consider andum est & hoc. Quòd si iuxta orthodoxos patres, simul caro, simul Dei verbi caro nunquam partitionis notitiam susceperit, sed totaliter tota natura diuina adsumpta, totaliter & perfectè Deitate erroris fuisset, quomodo in duas deducetur, & ab impijs illis qui ipsum facere conantur, privatiue separabitur? Consimiliter verbo & de sacra eius anima se habet: postquam enim assumpsisset Deitas filij in propria hypostasi & carnis naturam, inter Deitatem & carnis crassitudinem, anima media se interposuit: & quemadmodũ simul caro, simul verbi Dei caro fit simul anima, simul verbi Dei anima. Et ambabus simul compactis, videlicet anima & corpore, inseparabilis ab ipsis Deitas existit, & in ipsa etiam distinctione animæ à corpore in voluntate & passione. Vbi enim anima Christi, illic etiã Deitas: & vbi corpus Christi, & illic quoque Deitas consistit.

EPIPHANIVS.

Nota fraudem hæreticorum.

Quoties isti qui Catholicam Ecclesiam auersantur, impro-
brum & impium aliquem sermonem contexere instituunt, quæ dã ab omnibus confessa & asserta assumũt, vt propter ista probè dicta, in cæteris quoque fidem acquirant. quædam enim rectè pronunciantes, littorales lapillos cum vnionibus commiscent, & ad proprium vomitum reuersi, in duas partes deducũtum, & priuatim separatum vnũ Christum ab illis, qui venerandas imagines recipiunt, docent, & peruersè loquuntur de partitione, cuius sententia non est recepta. Sed vt videntur, patrum sententiæ illos latent. Omnes enim consilio quodam & inspiratione diuinionem duarum naturarum apertè prædicant. Non quidem rebus ipsis, quemadmodum in superioribus dictũ est, vt blasphemus ausus est dicere Nestorius. Sermo aũt, qui ob id, quod Christus, quemadmodum fuit perfectus homo, pingatur, diuisiones aut priuatas separationes, aut alias partitiones factas dicit, à veritate non proficiscitur: neque rursus verus est, qui ecentra confusionem iactat, quemadmodũ isti falsarij fæpe dixerunt. Aliud enim est imago, aliud prototypũ: neque aliquis, modo quid sapiat, proprietates prototypi in imagine exquirit. Nam vera ratio in imagine nihil aliud, quam nominis communionem, cuius est imago, neq; substantiam prototypi (vt fæpè alias diximus) cognoscit, huc scilicet ipsa significatione dictionum cogente. Desperãtes enim cõtra catholicam Ecclesiam se posse aliquid iustè obijcere, vana quædam & nugacia garriunt, & futili loquacitate auditoribus se infinuare nituntur. Quamobrem & ridiculi apud omnes deprehenduntur, nunc quidem diuisionem, nunc confusionem spargentes: & promptissimam, vt verbis peccent, linguam habent. Quare adijciunt.

GREGORIVS.

Siquidem igitur in passione inseparabilis ab his manſit Deitas, quomodo insani isti, & omnibus imprudentia irrationabiliores, carnẽ Deitati communicãt & deificat am, diuidũt, & hanc, vt nudi hominis imaginem, pingere conantur? Et ex hoc in aliud impietatis barathrũ labuntur. Nam carnem à Deitate separantes, & per se subsistentem eam inducentes, aliamq; personam in carne constituentes, quàm in imagine representari dicunt, quartam personam Trinitati adijciũt, & diuinam affectionem prodicant impiam. Itaque fiet illis qui Christum depingere nituntur, vt aut Deitatem circumscriptibilem & cũ carne confusam dicant, aut corpus Christi expers Deitatis & diuisum, præterea per personam per se subsistentem in carne asserant: & ita Nestoriana Deo repugnanti hæresi similes existunt. In talẽ igitur blasphemiam erumpit ætem cadentes, pudore fusfundantur, auersentur seipsos, & talia facere desinant, nec bi selum qui faciunt, verùm etiã qui falso nomine fatsam & dictam ab ipsis Christi imaginem venerantur. Absit à nobis ex aquo & Nestorij diuulso: & Arij, Dioscori, Eutychis & Seueri confusio, malè sibi ipsa repugnantia, & qua vtraque ex aque impietatem procurant.

EPIPHANIVS.

Nequaquam vna via hæreseos, Christianorum accusatorum antesignani incedunt, quemadmodum contrario Orthodoxis mos est regiam viam ambulare, neque huc & illuc declinare, sed in vijs Domini tantummodo versari, illi autem repugnantissimas inter se opiniones constituentes, propriis sensibus inhærentes, sapientes sibi per omnia videntur. Sed ab Esaia qui veritatem liberè proloquitur, audire coguntur: Væ qui sibi sapientes videntur, & in scipsis eruditi. Nam quæ nec vnquam etiam à Christianis effata sunt, ipsi tanquam confessa accipiunt: falsisque argumentationibus vtentes, sophisticè Ecclesiam inuadunt, conuiciaque & contumelias quas possunt, congerunt, neque etiam his contenti, impietatis quoque infania laborant. Etenim quæ Diodorus & Theodorus episcopus Mopsuestiæ, item Nestorius, Eutyches, Dioscorus & Seuerus contra veritatem habitentes, adstruxerunt, hæc omnia boni fcilicet isti viri, Ecclesiæ Catholicæ adscribunt. Quin etiam malum malo commiscentes, hæresiarcharum istorum verba, delirijs & stoliditate plena & exundantia, cum vero Ecclesiæ sermone confundunt. Non aliter autem ac caupones, hac in re mihi feciſſe videntur: nam vt illi vinum cum aqua turpis lucri gratia commiscent, ita quoque isti veritatis sermonem cum peruerso confundunt. Nam Dioscori hæresis, Nestorio planè aduersatur: contrarias autem hæresis in vna opinione & confessione esse, non contingit. Album enim & nigrum, calidum item ac frigidũ, in vno subiecto eodem tempore existere, impossibile. Nemo enim in niue calorem, ncque in igne frigus deprehenderit. Stoliditatem autem ingenij insani ex his etiam deprehendere licet. Idem esse aiunt, imaginem, & exemplar primum imaginis. Eam ob causam ad confusiones & diuisiones cogere conantur eos, qui historiam cuangelicam depingunt. Nam Eutychianistarum, aut eorum qui vnam, in vnitione secundum hypostasin Christi naturam asserunt, & confusionem ex eo opinantur per subuersionem veritatis, qua nihil aliud agunt, quàm vt ostendant naturam & hypostasim idem esse, quæ sanè inter se differre, veri Ecclesiæ Catholicæ alumni cognoscunt, ὑπόστασιν enim cum proprietatibus subsistentiam dicimus, ab eo quod est ἰδιοποίημα, hoc est, subsistere φύσιν vero, id est, naturam, rem per se existentem, nõ indigentem altera vt subsistat, οὐσίωδες καὶ ὑφεστὼς, hoc est, à nascendo. Hoc modo isti & ipsum Christum, & imaginem illius, nihil secundum subsistantiam inter se differre aiunt. Nã si differentiam cognouissent, monstrosam illam orationẽ non contexuissent. Omnibus siquidem manifestum est, aliud esse imaginem, aliud prototypum. Illa enim res est inanimata, hoc autem anima præditum est. Quandoquidem autem nugati sunt, in imagine diuinam naturam circumscribi, excidentes à vero sermone, in reprobum sensum traditi sunt. Petro enim & Paulo in imagine figuratis, certum est eorum non adesse animam: cùm neque etiam quispiam, ipso Petri corpore præsente, animam illius videre possit. Et cùm ipsa non videatur, quisnam, rogo, qui veritati studet, dixerit, separatam esse carnem Petri ab anima illius? Quæ ſi ita ſe habent, quanto magis incircumscriptibilis verbi Dei natura, ex assumpta ab illo carne circumscriptibilis existit? Non enim diuina natura ex tinere defatigata fuit, neque à mulierc la Samaritide potum petebat: neque cum à Iudæis lapidabatur, diuinitatis natura laborabat, aut lapidibus impetebatur. Absit ista à nobis blasphemia. Hæc igitur vanilo-
quentia iconoclastarum, mirificas strophas & versutias cõtra imaginum picturam excogitat: quinetiam intemperanti lingua & alia quædam adseruit, iniquitatem iniquitati accumulantes, quartam enim personam ad Trinitatem adiectione nugantur. At qui in gremio Ecclesiæ catholicæ tãquam genuini filij se cõtinent, omnia quæ de Domino nostro Iesu Christo per œconomiam dispensata sunt, recipientes, Arium, Nestorium, Apollinarem, corumque discipulos Dioscorum & Eutychen excrarmur, venerandasque imagines suscipimus: Imagines inquam solummodo, neq; quicquam aliud eas, quàm imagines existimantes, quæ scilicet primi exemplaris nomen tantum habent, ipsam verò substantiam minimè. Cancriautem in modum obliquè gradientes, ad aliam blasphemiam iter conuertunt dicentes:

Eph. 5.

Locus mutilatus.

Ioan. 4.
Ioan. 8.

GREGORIVS.

Exultent & lætentur, & libertate linguæ fruantur, quicunque verè amChristi imaginem sumeresumamente & faciente: & fideliter ami & venerantur & ad salutem animæ corporisq́, adferant, quam ipse Dominus noster Deus summus sacerdos, ex nobis integrè massam assumens, circa passionis tempus in typum & recordationem sacrificij sui sacerdotibus & mysterium tradidit. Nam cum se post à mortis obiceret, gloriosæ inquam illis & vitificanti sumens panem, benedixit, postquam gratias egisset, & fregit, fractionis, discipulis, dixit: Accipite, manducate in veri mi sionem pec catorum, hoc est meum corpus. Similiter & calicem tradens, dixit: Hic meus est sanguis, hoc facite in mei memoriam, veluti ne esset vlla alia species electa ab illo, aut quasi non posset vllo alio typo eorum quæ sub calo sunt, incarnatio illius repræsentari. Ecce igitur vnusquisq́ corporis illius imaginem, quæ honorificè & gloriosè exhibita est. Quid enim aliud in hu egit Christus Deus? Non sanè aliud, quàm ve ostenderet & exhiberet nobis hominibus apertè mysterium illud, i m d ispensatione secundum illum operatum. Quia quemadmodum id, quod è nobis assumpsit, materia sola est subsistentiæ humanæ, sua t a omnino non per se cst exposita, quæ per se existit persona, ne adhctio in duumtate accidat: ita & imaginem non à creatum, videlicet panis subsistantiam, manducait apponi, ne sit ei humana essentia figuræ at, dolo latenteinducere etur. Quemadmodu igitur secundum naturam Christi corpus (vtpotè quod à Deo esset) sanctum est, sic & positione, videlicet imago eius sancta, vt quæ per quandam sanctificationē ipsa Dei gratia manet. Hoc enim (vt diximus) Dominus Christus tradauit, vt sicuti carnem quam assumpsit, propria fecit, dum naturam sanctificatione ex sua vnitione deificauit, similiter etiam panem Eucharistiæ, veluti veram imaginē naturalis carnis per sanctispiritus aggressionem sanctificatā, diuinum corpus esse voluit, illiq́, sic placuit. Medius autem venit sacerdos, qui ex communi sanctum id facit sacra illa anaphora. Cæterum iuxta naturā animæ & intelligibilis caro Domini, per spiritum sanctū à diuinitate iuncta est. Quemadmodum & à Deo tradita imago carnis eius, panis scilicet & diuinus impletus est spiritu sancto, cum poculo quoq́, sanguinis laterisillius vnusquisq́ intuetur, vt sine ambiguitate dispensationis Christi Dei nostri imago, quemadmodum prædictum est, quam ipse nobis verum naturæ vnidus creator, propria voce tradidit.

Cóera Sacramentarios.

Prou. 8.

Eucharistia non imago, sed corpus & sanguis est.

EPIPHANIVS.

Hæretici ab aliis in aliosi labi tur errores.

Videtur quidē tota oratio abominanda, nō qui semel à veritate excidērunt, in multas & periculosas absurditates, p consequentiam propij erroris, deferuntur, sic & istis vaniloquis contigit. Nam à via veritatis defecētes propter imaginum formationē, in aliā quoque extremam dementiam perducti sunt. Nam tanquā ex Delphico oraculo obliqua ista & perniciosa dogmata vaticinati sunt. Sed à Prouerbiorum authore audient: Laqueus validus viro propria labia, & capietur verbis oris sui. Ligna enim & fœnū & stipulas apposuerūt, quoru finis ad vstionē destinatus est. Nemo enim vnquam sanctorū Apostolorum, qui tubæ sunt spiritus sancti, aut gloriosorū patrum nostrorū, incruentum nostrum sacrificium in memoriā passionis Christi Domini Dei nostri, & totius suæ dispensationis factū, imaginē corporis illius dixerit. Nam is qui accepit à Dño, sic non dicit aut cōfitetur, sed audiunt eū sic dicentem euangelicē: Nisi comederitis carnē filij hominis, & biberitis eius sanguinē, non *habebitis vitam in vobis, & Ibidem.

Nullus Apostolorū Eucharistiā vocauit imaginē corporis Christi. Ioan 8.

Prou. 6.

Matt. 26. Marc. 14. Luc. 22.

Matt. 26. Marc. 14. Luc. 22. 1. Cor. 11.

Videntur autē quidā ex his, qui semel à veritate excidērunt, in multas & periculosas absurditates, p consequentiam propij erroris, deferuntur, sic & istis vaniloquis contigit. Nam à via veritatis defecētes propter imaginum formationē, in aliā quoque extremam dementiam perducti sunt. Nam tanquā ex Delphico oraculo obliqua ista & perniciosa dogmata vaticinati sunt. Sed à Prouerbiorum authore audient: Laqueus validus viro propria labia, & capietur verbis oris sui. Ligna enim & fœnū & stipulas apposuerūt, quoru finis ad vstionē destinatus est. Nemo enim vnquam sanctorū Apostolorum, qui tubæ sunt spiritus sancti, aut gloriosorū patrum nostrorū, incruentum nostrum sacrificium in memoriā passionis Christi Domini Dei nostri, & totius suæ dispensationis factū, imaginē corporis illius dixerit. Nam is qui accepit à Dño, sic non dicit aut cōfitetur, sed audiunt eū sic dicentem euangelicē: Nisi comederitis carnē filij hominis, & biberitis eius sanguinē, non *habebitis vitam in vobis, & Ibidem. Matt. 26. Marc. 14. Luc. 22. 1. Cor. 11. Nam cū se ipsum à mortis obiceret, gloriosæ inquam illis & vitificanti sumens panem, benedixit, postquam gratias egisset, & fregit, fractionis, discipulis, dixit: Accipite, manducate in veri mi sionem pec catorum, hoc est meum corpus. Similiter & calicem tradens, dixit: Hic meus est sanguis, hoc facite in mei memoriam, veluti ne esset vlla alia species electa ab illo, aut quasi non posset vllo alio typo eorum quæ sub calo sunt, incarnatio illius repræsentari. Ecce igitur vnusquisq́ corporis illius imaginem, quæ honorificè & gloriosè exhibita est. Quid enim aliud in hu egit Christus Deus? Non sanè aliud, quàm vt ostenderet & exhiberet nobis hominibus apertè mysterium illud, i m d ispensatione secundum illum operatum. Quia quemadmodum id, quod è nobis assumpsit, materia sola est subsistentiæ humanæ, sua t a omnino non per se cst exposita, quæ per se existit persona, ne adhctio in duumtate accidat: ita & imaginem non à creatum, videlicet panis subsistantiam, manducait apponi, ne sit ei humana essentia figuræ at, dolo latenteinducere etur. Quemadmodu igitur secundum naturam Christi corpus (vtpotè quod à Deo esset) sanctum est, sic & positione, videlicet imago eius sancta, vt quæ per quandam sanctificationē ipsa Dei gratia manet. Hoc enim (vt diximus) Dominus Christus tradauit, vt sicuti carnem quam assumpsit, propria fecit, dum naturam sanctificatione ex sua vnitione deificauit, similiter etiam panem Eucharistiæ, veluti veram imaginē naturalis carnis per sanctispiritus aggressionem sanctificatā, diuinum corpus esse voluit, illiq́, sic placuit. Medius autem venit sacerdos, qui ex communi sanctum id facit sacra illa anaphora. Cæterum iuxta naturā animæ & intelligibilis caro Domini, per spiritum sanctū à diuinitate iuncta est. Quemadmodum & à Deo tradita imago carnis eius, panis scilicet & diuinus impletus est spiritu sancto, cum poculo quoq́, sanguinis laterisillius vnusquisq́ intuetur. Hæc igitur vt sine ambiguitate dispensationis Christi Dei nostri imago, quemadmodum prædictum est, quam ipse nobis verum naturæ vnidus creator, propria voce tradidit.

Eucharistia non imago, sed corpus & sanguis est.

EPIPHANIVS.

Videtur quidē tota oratio abominanda, nō qui semel à veritate excidērunt, in multas & periculosas absurditates, p consequentiam propij erroris, deferuntur, sic & istis vaniloquis contigit. Nam à via veritatis defecētes propter imaginum formationē, in aliā quoque extremam dementiam perducti sunt. Nam tanquā ex Delphico oraculo obliqua ista & perniciosa dogmata vaticinati sunt. Sed à Prouerbiorum authore audient: Laqueus validus viro propria labia, & capietur verbis oris sui. Ligna enim & fœnū & stipulas apposuerūt, quoru finis ad vstionē destinatus est. Nemo enim vnquam sanctorū Apostolorum, qui tubæ sunt spiritus sancti, aut gloriosorū patrum nostrorū, incruentum nostrum sacrificium in memoriā passionis Christi Domini Dei nostri, & totius suæ dispensationis factū, imaginē corporis illius dixerit. Nam is qui accepit à Dño, sic non dicit aut cōfitetur, sed audiunt eū sic dicentem euangelicē: Nisi comederitis carnē filij hominis, & biberitis eius sanguinē, non *habebitis vitam in vobis, & Ibidem. Matt. 26. Marc. 14. Luc. 22. 1. Cor. 11. Nam cū se ipsum à mortis obiceret, gloriosæ inquam illis & vitificanti sumens panem, benedixit, postquam gratias egisset, & fregit, fractionis, discipulis, dixit: Accipite, manducate in veri mi sionem pec catorum, hoc est meum corpus. Similiter & calicem tradens, dixit: Hic meus est sanguis, hoc facite in mei memoriam, veluti ne esset vlla alia species electa ab illo, aut quasi non posset vllo alio typo eorum quæ sub calo sunt, incarnatio illius repræsentari. Ecce igitur vnusquisq́ corporis illius imaginem, quæ honorificè & gloriosè exhibita est. Quid enim aliud in hu egit Christus Deus? Non sanè aliud, quàm vt ostenderet & exhiberet nobis hominibus apertè mysterium illud, i m d ispensatione secundum illum operatum. Quia quemadmodum id, quod è nobis assumpsit, materia sola est subsistentiæ humanæ, sua t a omnino non per se cst exposita, quæ per se existit persona, ne adhctio in duumtate accidat: ita & imaginem non à creatum, videlicet panis subsistantiam, manducait apponi, ne sit ei humana essentia figuræ at, dolo latenteinducere etur. Quemadmodu igitur secundum naturam Christi corpus (vtpotè quod à Deo esset) sanctum est, sic & positione, videlicet imago eius sancta, vt quæ per quandam sanctificationē ipsa Dei gratia manet. Hoc enim (vt diximus) Dominus Christus tradauit, vt sicuti carnem quam assumpsit, propria fecit, dum naturam sanctificatione ex sua vnitione deificauit, similiter etiam panem Eucharistiæ, veluti veram imaginē naturalis carnis per sanctispiritus aggressionem sanctificatā, diuinum corpus esse voluit, illiq́, sic placuit. Medius autem venit sacerdos, qui ex communi sanctum id facit sacra illa anaphora. Cæterum iuxta naturā animæ & intelligibilis caro Domini, per spiritum sanctū à diuinitate iuncta est. Quemadmodum & à Deo tradita imago carnis eius, panis scilicet & diuinus impletus est spiritu sancto, cum poculo quoq́, sanguinis laterisillius vnusquisq́ intuetur,

tradita sit, ab Apostolorum temporibus latè per historias traditum est, de imagine maximè hæmorrhoissæ, quâ multis scriptoribus confirmare possumus. Huiusmodi autem cum ipso Dño imago, in statuam constata est, contingit autem ipsa simbriam statuæ Dominicæ, quemadmodum in Euangelio traditum est, vnde etiam salutem consequuta est, atque hæc in libris multorum ecclesiasticorum scriptorum reperire licet. Quin etiam Basilius Magnus, cuius scripta per omnes terræ fines resonant, in diuersis opusculis suis mentionem imaginum facit. Gregorius etiam illius & carne & spiritu frater, Nyssenſium præſul, in sermone in Abraham, idem sentit. Item alter Gregorius, qui à Theologia nomen sortitus est, in versibus à se conditis, qui de virtute inscribuntur, assentit, & Ioannes qui os aureo splendidius & lucidius confecutus est, in oratione funebri in Meletium episcopũ Antiochiæ, & in sermone qui inscribitur, quòd veteris & noui testamenti vnus sit legislator. Cyrillus item expiator Nestorianæ hæreſis, in Epistola ad Acacium Episcopum Scythopoleos, & Anastasius episcopus Theopoleos, Sophronius, Maximus. Sed quid hos nominatim citamus? Omnes enim sanctiparetes nostri imagines receperũt. Quam ob causam mendaces deprehenditur in hoc, quòd dicunt non esse patrum traditionem. At id valdè decenter. Nam si euangelium non tradiderunt legendum, tum sanè neque imagines fecerunt: si verò illud, etiam & has curarũt edendas. Planè enim pictura conuenit cum euangelica narratione. Vtraque bona, vtraque honore digna. Nam quid aliud quàm mutuam enarrationem promittunt, & indubitanter certas in se demonstrationes & indicationes adferunt? Etenim si dixerimus, Sol est super terram, & omninò dies est: siue, Omninò dies, quia Sol est super terram: eodem modo res hic se habet. Nam si conspexerimus in imagine Angelum Annunciãtem Virgini, planè in recordationem euangelicæ historiæ venimus, quæ narratur, quòd Angelus Gabriel à Deo ad Virginem missus fuerit, & ad illam dixerit: Salue gratia plena, Dominus tecum, Benedicta tu in mulieribus. Cùm igitur Euangelium audimus, & quod ab Angelo delignatum est, percipimus: nonne omnia manifestius & clarius multo intelligimus per picturam contemplantes, quàm per simplicem narrationem? Quomodo autem ad aliam ruditatis viam se conuertant, operæprecium est audire.

Basilius Magnus.

Gregorius Nyssenus. Gregor. Theolo.

Ioã. Chrysostomus.

Cyrillus.

Anastas. Theopolitan. Sophronius. Maximus.

Luc. 1.

GREGORIVS.

Neque precationem vllam qua sanctificari possit, habet, sed manet communis & inhonorata, vt eam absolut pictor.

EPIPHANIVS.

Veritatem audiant. Multa quæ inter nos sacrata sunt, sacram precationem non accipiunt, cùm à seipso & à nomine suo plena sint sanctificatione & gratia: quapropter & veneranda & sancta honoramus & amplectimur. Ipse itaque typus salutifer æ crucis, sine sacrata precatione siue dedicatione, apud nos honorabilis existit. Satisfacit enim nobis figura, quæ tum sanctificationem accipit, cùm à nobis fuerit adorata. Nam sine in fronte eam tanquam sigillum imprimimus, siue per vacuam æra crucis signum facimus, speramus & cõfidimus dæmones crucem posse fugare. Eodem modo per imaginem & per nominis significantiam, quam ad primum exemplar referimus, fieri posse credendũ est quinetiam salutantes eam, & honorificè adorantes, speramus nos sanctificationem cõsecuturos. Nam cùm diuersa sacra vasa habemus, eaque amplectimur & timemus, sanctificationem quandam ab ijs nos accepisse confidimus, quanquam isti & sacra vasa & crucẽ nugacibus verbis prosequantur, dicentes, ea esse & communia & inhonorata, quemadmodum absoluit ea & faber & pictor & phrygio, quando nullam sanctam precationem habent quæ ea sanctificet. Volentes autem & alia zizania seminare, tanquam ex spiritu pythonico sic deinceps loquuntur.

De honorabili signo Crucis Dæmones fugãte.

GREGORIVS.

Quòd si autem quidam ex eo errore existentes dixerint, rectè & pie à nobis dictũ esse, in subiectione imaginis Christi à nobis facta, pro per indiuiduata & inconfusam essentiã duarum naturarũ in vna hypostasi conuenientiã: tamen iterum dubitare oportet, propter imagines ter inculpate & super gloriosa domina Deipara, prophetarum. Apostolorum, & martyrum, cùm sint meri nudiq; homines, neque ex duabus naturis, diuina scilicet & humana, in vna hypostasi consistant, quemadmodum in sulsu Christi imaginibus fieri venuncsauimus.

EPIPHANIVS.

Nemo ecrum qui in Ecclesia catholica verſantur, cogitauerit hoc modo, aut dixerit, quòd rectè & pie ſenſerint illi, præſertim in hac noua vaniloquẽtia: ſed quotquot sunt ſupremi pontifices & ſacerdotes Orientis, Occidentis, Meridiei & Septentrionis, oés eos qui tali sunt ſententia, aut opinione, anathematæ denouerunt, huius aũ regionis panci aliquot errarũt, & toto corpore ab Eccleſia exacti ſunt, aut quia Domini vocem ignorauerint, aut quia contempti habuerint, quæ ita tonat: Quicunque vni ex pusillis istis offenditulo fuerit, satius illi fuerit, vt mola asinaria à collo illius ſuſpenſa, projiciatur in mare. Itaque isti Deum non timentes, contra imaginem illius blaterant: neque ſanctos illius reuerentur, ſed & contra illos linguas ſuas exerunt, ſic dicentes: Matt. 18.

GREGORIVS.

Dubitare autem oportet propter imagines ter inculpatæ & supergloriosæ Deiparæ dominæ, Prophetarum, Apostolorum, & martyrum, cùm fuerint nudi homines, & non ex duabus naturis constituti, quidnam cõueniens, aut commodum ad has dicere potuerint, subuersionis argumento. Profectò nihil est quod hic habent.

EPIPHANIVS.

Neque euangelicè, neq; Apoſtolicè, neque ex ſcriptis; aut patrã ſententijs, neque etiam probabilibus vllis argumentis, vt vno dicam verbo, ſubuerterunt ea quæ à nobis piè ſunt aſſertaſue proprio ore loquentes, in actem contra Catholicam Eccleſiam ſeſe conſtituerunt. Neque enim quicquam habent, quod contra intemeratæ Virginis, aũt ſanctorum imagines verè pieque aſſerere poſſunt, quemadmodum nos, Deo ſuppeditante orationem, demonſtrauimus. Nam in præcedentibus ex ſanctorum patrum riuis haurientes, imaginis honorem in primum exemplar reuerti ſignificauimus. Et qui imaginem Imperatoris videt, in ea ipſum Imperatorem contemplatur: & qui imaginem ciuſdem adorat, ipſum Imperatorem quoque adorat, huius enim forma & figura, illius eſt imago. Et quemadmodum qui deſipiens imaginem Imperatoris violat, non aliter cenſetur, quàm ſi ipſum Imperatorem contumelia afficiſſet, cùm tamen illa ipſa imago præter lignum & colores nihil ſit, colores inquam cum cera mixtos & contemperatos: eodem modo, qui typum alicuius ſiue figuram ignominia afficit, in illum ipſum quem typus repræſentat, iniurius eſt. Quin etiam ipſa rerum natura id ipſum docet. Hoc etiam vniuerſi mortales agnoſcunt, patreſque ſanctos ita tradidiſſe norunt, & eos qui aliter docent, Eccleſiæ Catholicæ, imò naturæ rerum, contradicere. Rurſus autem linguam habentes mendacijs imbutam, impetu verborum ita inſtanti

GREGORIVS.

Sed quid dicimus de subuersione? Quandoquidem Catholica nostra Ecclesia, media existens inter Iudaismum & Gentilitatem, neutram illa confuetã facr ficationem accepit, veri nouã pietatis & mystice constitutionis à Deo date formam & vitam ingreditur. Nam cruenta Iudeorũ sacrificia & holocaustomata non admittit, & Gentilitatis in sacrificiando omnem idololatriã & statuarum copiã auerſatur. Hæc enim caput & inuentrix abominabilis istius artis fuit. Nã cum ſpem reſurrectionis non haberet, dignum ſibi ludorum excogitauit, vt per eum luſum abſentes tanquam adhuc præſentes exhibe-

GREGORIVS.

Exultent & lætentur, & libertate linguæ fruantur, quicunque verè amChristi imaginem synceriſsima mente facientes, deſiderant & venerantur, & ad ſalutem animi corporiq; adſcruntquam ipſe Dominus noſter Deus ſummus ſacerdos ; ex nobis integrè maſſam aſſumemus, circa paſſionis tempus in typum & recordationem efficaciſsimè ſuiſacerdotibus & myſtis tradidit. Nam cum ſe ſponte mortiobiceret, glorioſe inquam illi & viuificanti ſumens panem, benedixit, poſtquam gratias egiſſet, & fregit, tradens ſuis diſcipulis, dixit : Accipite, manducate vos in remiſſionem peccatorum, hoc eſt meum corpus. Similiter & calicem tradens, dixit: Hic meus eſt ſanguis, hoc facite in mei memoriam, veluti ne eſſet vlla alia ſpecies electa ab illo, aut quæ ſinè poſſet vllo alio typo eorum quæ ſub calo ſunt ; incarnato illius reparandi. Ecce igitur viuificantis corporis illius imaginem, qua honorificè & gloriosè exhibita eſt. Quid enim aliud in his egit Chriſtus Deus? Non ſanè aliud, quàm vt oſtenderet & exhiberet nobis hominibus apertè myſterium illud, in ſi ſpenſatione ſecundum illum operatum. Quia quemadmodum id, quod è nobis aſſumpſit, materia ſola eſt ſubſtantia humana, ſuxta omnia non perfectè expreſſa, quæ per ſe exiſtit perſona, ne adiectiu in diuinitate accidat : ita & imaginem tot ſanctam, videlicet panis ſubſtantiam, mandauit apponi, neſcilicet humanaeſſigiesfigurata, adolatriam inducere tur. Quem admodũ igitur ſecundum naturam Chriſti corpus (vtpotè quod à Deo eſſet) ſanctum eſt, ſic & poſitione, videlicet imago eius ſancta, vt quæ per quandam ſanctificationem ipſa Dei gratia manet. Hoc enim (vt diximus) Dominus Chriſtus tractauit, vt ſicuti carnem quam aſſumpſit, propria ſecidum naturam ſanctificatione ex ſua vnione deificauit, ſimiliter etiam panem Euchariſtia, veluti veram imaginẽ naturalis carnis per ſancti ſpiritus aggreſionem ſanctificatã, diuinum corpus eſſe voluit. illig, ſic placuit. Nedum autem vemis ſacerdos, qui ex communi ſanctum id facit ſacra illa anaphora. Caterum iuxta naturã animata & intelligibilis caro Domini, per ſpiritum ſanctũ diuinitati iuncta eſt. Eodem modo & à Deo tradita imago carnis eius, panis ſcilicet diuinus impletus eſt ſpiritu ſancto, cum poculo quoq; ſanguinis lateris illius viuificantis. Hæc igitur vera & naturalis diſſenſationis Chriſti Dei noſtri imago, quemadmodum prædictum eſt, quam ipſe nobis verus naturæ viuidus creator, propria voce tradidit.

Cõtra Sacramentarios.

Prou. 9.

Eucharistia non imago, sed corpus & sanguis est.

EPIPHANIVS.

Videtur quidẽ tota oratio abominanda, nã qui ſemel à veritate exciderunt, in multas & periculoſas abſurditates, p conſequentiam propij erroris, deferuntur, ſic & iſtis vaniloquis contigit. Nam à via veritatis deſciſcẽtes propter imaginum formationẽ, in aliũ quoque extremam dementiam perducti ſunt. Nam tanquã ex Delphico oraculo obliqua iſta & pernicioſa dogmata vaticinati ſunt. Sed à Proue: biorum authore audient: Laqueus validus viro propria labia, & capietur verbis oris ſui. Ligna enim & fœnũ & ſtipulas appoſuerũt, quorũ finis ad vltionẽ deſtinatus eſt. Nemo enim vnquam ſanctorũ Apoſtolorum, qui tubæ ſunt ſpiritus ſancti, aut glorioſorũ patrum noſtrorũ, incruentum noſtrum ſacrificium in memoriã paſſionis Chriſti Domini Dei noſtri, & totius ſuæ diſpenſationis ſuctũ, imaginẽ corporis illius dixerit. Nam is qui accepit à Dño, ſic non dicit aut cõfitetur, ſed audiunt cũ ſic dicentem euangelicè: Niſi comederitis carnẽ filij hominis, & biberitis eius ſanguinẽ, non *in vobis habitabit in regnum cælorũ: & qui manducat carnem meã & bibit ſanguinem meũ, in me manet, & ego in eo. Et cum acceperit panem, & gratias egiſſet, fregit & dedit diſcipulis ſuis, & dixit : Accipite, edite : hoc eſt corpus meum. Et accepto calice, cùm gratias egiſſet, dedit illis, dicens: Bibite ex hoc omnes, hic eſt enim ſanguis meus noui teſtamenti, qui pro multis effunditur in remiſſionem peccatorum. Non autem dixit, Sumite, edite imaginem corporis mei. Quin etiam Paulus diuinus Apoſtolus, è ſacris Dñi verbis hauriens, dixit : Ego accepi à Dño, quod & tradidi vobis, quia in ea qua traditus eſt, nocte accepit panem: & poſtquã gratias egiſſet, fregit & dixit: Accipite, manducate: hoc eſt corpus meũ quod pro vobis frangitur, hoc facite in meam recordationem. Simili modo & poculũ, poſtquam cœnatus eſſet, dicens : Hoc poculum nouũ teſtamentum eſt in ſanguine meo, hoc facite, quotieſcunque biberitis in meã cõmemorationem. Quotieſcunque panẽ hunc ederitis, & poculum hoc biberitis, mortem Domini annunciatis. Legas quouſque voles, nunquam inuenies, neque Dñm, neque Apoſtolos, neque patres, incruentũ illud ſacrificium, quod à ſacerdote offertur, imaginẽ dixiſſe, verùm ipſum corpus, & ipſum ſanguinem. Attamen ante ſanctificationis conſecrationem, quibuſdã patribus piè ſanè viſum eſt, *ad tempus, hoc eſt, exemplar ſimilis formę nominare, quorũ de numero Euſtathius, conſtans is propugnator orthodoxæ fidei, & Arrianicæ inſaniæ expugnator clarus, itẽ Baſilius eiuſdem ſuperſtitionis auerruncator: qui apertam & planã rectorum & probatorum dogmatũ viam docentes, vno ore & ſpiritu loquuntur: hic quidem, exponens dictum illud in Prouerbijs Salomonis: Edite panem meum, & bibite vinum quod commiſcui vobis, hæc inquit: Per panem & vinum, *id est, membrorum corporalium Chriſti præcidit. Ille verò ex eodem fonte hauriens, vt oẽs ſacerdotij myſtę cognoſcunt, in precatione diuinæ anaphoræ (ita Graci Miſſæ partem vocant) ſic alibi legit: Confidẽtes tuo ſacro altari appropinquamus, & proponentes antitypa ſanctí corporis & ſanguinis Chriſti tui, te precamur & inuocamus. Et quæ deinceps ſequuntur, ſententiam patris amplius confirmant, quòd ante ſanctificationem antitypa vocauerint, poſt conſecrationẽ aũt, corpus Dñi & ſanguinem Chriſti, atque it a eſſe credunt. Sed generoſi iſti, ſacrarum imaginum cupientes contẽplationem obſeruare, aliam fcilicet imaginem introduxerũt, quę ſanè non imago eſt, ſed corpus & ſanguis, ver ùm vafritia & improbitate confuſi, falsò ſophiſtinate ſeipſos ſi buerunt, hanc ſacrã oblationem poſitione fieri dicentes. Verũ quemadmodum iſtud dicere, aperta inſania eſt: ſic & imaginem aſſerere corpus & cruorem Domini, eiuſdem eſt dementiæ. Et præter id, quod eſt ſingularis ruditatis opus, impietatem quoq; admixtam habet. Deinde dimittentes nẽdacium, quadantenus veritatem contingunt, confeſſi diuinum corpus panem fieri. At ſi imago corporis eſt, nõ poteſt ſanè fieri diuinum corpus. Nunquid igitur huc illucq́ue ſe iactantes, inconſtantia & minimè firma omnia ſua dogmata aſſeruntQuemadmodum enim oculus corruptus nõ rectè videt, ita & ipſi pruauarum & ſententiarum & rationũ confuſione, mentem ſuã perturbant & peruertunt. Idemq; quod inſani homines patiuntur, iam hoc, iam illud imaginantes : & nunc quidem ſanctum & notabile noſtrum ſacrificium, imaginem ſacri corporis Chriſti, nũc aũt ſacrum & diuinum corpus aſſerunt. Hoc autem modo affecti ſunt, vt antea etiam diximus, quòd imaginum *figurarum contemplationem, ab Eccleſia reijcere voluerunt, eccleſiaſticarum traditionum peruerſionẽ inſiſtentes.

for. *figuratarum

EPIPHANIVS.

Itervm inſiſtentes ijdem blaſphemijs, linguas ſuas contumelia tingentes aduerſum Eccleſiam Dei, ſic aiunt:

GREGORIVS.

Imaginum autem falſi nominis prauus appellatio, neque ex Chriſti, neque Apoſtolorum, neque patrum traditione capit: neque precationem ſacram vllam, qua ſanctificari poſſet, habet: ſed manet communis & abhonorata, quemadmodum ab artifice pictore abſoluta eſt.

EPIPHANIVS:

Linguam magniloquam poſſidentes, improbitatem adijciunt, & longè extra timorem Dei audacia & confidentia cuncta agunt. Nam præter vana nihil cogitant & meditantur. Imagines enim in nomine Chriſti factas, falſi nominis & improbæ appellationis vocant. Sanè ſi id ſub Imperatoribus Chriſtianis feciſſent, proculdubio meritas pœnas dediſſent. Dabunt autem hanc, cùm ſuperioribus & operũ ratio reddetur. Quòd autem cum multis alijs, quæ in Eccleſia obſeruantur ſine ſcriptura, nobis imaginum veneratio

Iærætici aliis in ios laſci nentes.

rou. 6.

lulius poſtolo- i Euchariſtiã vocauit imaginẽ corporis hriſti. an 8. labebiivitam vobis, Ibidem.

att. 26. arc. 14. ic. 22.

or. 11.

TOMVS QVARTVS.

EPIPHANIVS.

Itervm inſiſtentes ijdem blaſphemijs, linguas ſuas contumelia tingentes aduerſum Eccleſiam Dei, ſic aiunt:

GREGORIVS.

Imaginum autem falſi nominis prauus appellatio, neque ex Chriſti, neque Apoſtolorum, neque patrum traditione capit: neque precationem ſacram vllam, qua ſanctificari poſſet, habet: ſed manet communis & abhonorata, quemadmodum ab artifice pictore abſoluta eſt.

EPIPHANIVS:

Linguam magniloquam poſſidentes, improbitatem adijciunt, & longè extra timorem Dei audacia & confidentia cuncta agunt. Nam præter vana nihil cogitant & meditantur. Imagines enim in nomine Chriſti factas, falſi nominis & improbæ appellationis vocant. Sanè ſi id ſub Imperatoribus Chriſtianis feciſſent, proculdubio meritas pœnas dediſſent. Dabunt autem hanc, cùm ſuperioribus & operũ ratio reddetur. Quòd autem cum multis alijs, quæ in Eccleſia obſeruantur ſine ſcriptura, nobis imaginum veneratio

tradita ſit, ab Apoſtolorum temporibus latè per hiſtorias traditum eſt, de imagine maximè hæmorrhoiſſæ, quã multis ſcriptoribus cognitum eſſe poſſumus. Huiuſmodi autem cum ipſo Dño imago, in ſtatuum conſtata eſt, contingit autem ipſa ſtirpium ſtatuæ Dominicæ, quemadmodum in Euangelio traditum eſt, vnde etiam ſaluterum conſequuta eſt, atque hæcin libris multorum eccleſiaſticorum ſcriptorum reperire licet. Quin etiam Baſilius Magnus, cuius ſcripta per omnem terræ limes reſonant, in diuerſis opuſculis ſuis mentionem imaginum facit. Gregorius etiam illius & carne & ſpiritu frater, Nyſſenſium præſul, in ſermone in Abraham, idem ſentit. Item alter Gregorius, qui à Theologia nomen ſortitus eſt, in verſibus à ſe conditis, qui de virtute in ſcribuntur, aſſentit, & Ioannes qui is auro ſplendidius & lucidius conſecutus eſt, in oratione funebri in Meletium epiſcopũ Antiochiæ, & in ſermone qui inſcribitur, quòd veteris & noui teſtamenti vnus ſit legiſlator. Cyrillus item expiator Neſtorianæ hæreſis, in Epiſtola ad Acacium Epiſcopum Scythopoleos, Anaſtaſius epiſcopus Theopoleos, Sophronius, Maximus. Sed quid hos nominatim ciamus? Omnes enim ſanctipatres noſtri imagines recepérũt. Quam ob cauſam mendaces deprehenditur in hoc, quòd dicunt non eſſe patrum traditionem. At id valdè decenter. Nam ſi euangelium non tradiderunt legendum, tum ſanè neque imagines fecerunt: ſi verò illud, etiam & has curarũt edendas. Planè enim pictura conuenit cum euangelica narratione. Vtraque bona, vtraque honore digna. Nam quid aliud quàm mutuam enarrationem promittunt, & indubitanter certas inter ſe demonſtrationes & indicationes aſſerunt? Etenim ſi dixerimus, Sol eſt ſuper terram, & omninò dies eſt: ſiue, Omninò dies, quia Sol eſt ſuper terram: eodem modo res hic ſe habet. Nam ſi conſpexerimus in imagine Angelum Annunciãtem Virgini, planè in recordationem euangelicæ hiſtoriæ venimus, qua narratur, quòd Angelus Gabriel à Deo ad Virginem miſſus fuerit, & ad illam dixerit: Salue gratia plena, Dominus tecum, Benedicta tu in mulieribus. Cùm igitur Euangelium audimus, & quod ab Angelo deſignatum eſt, percipimus: nonne omnia manifeſtius & clarius multo intelligimus per picturam contemplantes, quàm per ſimplicem narrationem? Quomodo autem ad aliam ruditatis viam ſe conuertant, operæprecium eſt audire.

Baſilius Magnus.

Gregor. Nyſſenus.

Gregor. Theolo.

Ioã. Chryſoſtomus.

Cyrillus.

Anaſtaſi. Theopol. epiſc. Sophronius. Maximus.

Matt. 18.

Luc. 1.

GREGORIVS.

Neque precationem vllam quæ ſanctificari poſſit, habet, ſed manet communis & inhonorata, vt eam abſoluit pictor.

EPIPHANIVS.

Veritatem audiant. Multa quæ inter nos ſacrata ſunt, ſacram precationem non accipiunt, cùm à ſeipſo & à nomine ſuo plena ſint ſanctificatione & gratia: quæpropter & venerãda & ſancta honoramus & ample ctimur. Ipſe itaque typus ſalutiferæ crucis, ſine ſacrata precatione ſuæ dedicationi, apud nos honorabilis exiſtit. Satisfacit enim nobis figura, quæ tum ſanctificationem accipit, cùm à nobis fuerit adorata. Nam ſiue in fronte eam tanquam ſigillum imprimimus, ſiue per vacuum aëra crucis ſignum facimus, ſperamus & cõfidimus dæmones cruecm poſſe fugare. Eodem modo per imaginem & per nominis ſignificantiam, quam ad primum exemplar, referimus, fieri poſſe credendũ eſt: quinetiam ſalutantes eam, & honorificè adorantes, ſperamus nos ſanctificationem cõſecuturos. Nam cùm diuerſa ſacra vafa habemus, caque ample ctimur & timemus, ſanctificationem quandam ab ijs nos acceꝑiſſe confidimus, quanquam iſti & ſacra vafa & crucẽ nugacibus verbis profequantur, dicentes, ea eſſe & communia & inhonorata, quemadmodum abſoluit ea & faber & pictor & phrygio, quando nullam ſanctam precationem habent quæ ea ſanctificet. Volentes autem & alia zizania ſeminare,

tanquam ex ſpiritu pythonico ſic deinceps loquuntur.

De honorabili ſigno Crucis Demones fugãte.

GREGORIVS.

Quòd ſi autem quidam ex eo errore exiſtentes dixerint, rectè & piè à nobis dictũ eſſe, in ſubuerſione imaginis Chriſti à nobis facta, propter indiſſeparatã & inconfuſam eſſentiã duarum naturarũ in vna hypoſtaſi conuenientiã: tamen iterum dubitare oportet, propter imagines ter inculpata & ſuperglorioſæ dominæ Deiparæ, prophetarum. Apoſtolorum, & martyrum, cùm ſint meri nudiq; homines, ne que ex duabus naturis, diuina ſcilicet & humana, in vna hypoſtaſi conſtãt, quemadmodum in ſolus Chriſti imaginibus fieri reuincit animus.

EPIPHANIVS.

Nemo corum qui in Eccleſia catholica verſantur, cogitauerit hoc modo, aut dixerit, quòd recte & pie ſenſerint iſti, præſertim in hac nouavaniloquẽtia: ſed quotquot ſunt ſupremi pontifices & ſacerdotes Orientis, Occidentis, Meridiei & Septentrionis, oẽs eos qui tali ſunt tententia, aut opinione, anathemate denouerunt, huius aũt regionis pauci aliquot errarũt, & toto corpore ab Eccleſia exacti ſunt, aut quia Domini vocem ignorauerint, aut quia contemptui habuerint, quæ ita tonat: Quicunque vni ex puſillis iſtis offendericulo fuerit, fatius illi fuerit, vt mola aſinaria à collo illius ſuſpenſa, proijciatur in mare. Itaque iſti Deum non timentes, contra imaginem illius blaterant: neque ſanctos illius reuerentur, ſed & contra illos lingua ſuas exerunt, ſic dicentes:

GREGORIVS.

Dubitare autem oportet propter imagines ter inculpatæ & ſuperglorioſæ Deiparæ dominæ, Prophetarum, Apoſtolorum, & martyrum, cùm ſint meri nudi homines, & non ex duabus naturis conſtituti, quadnam cõcurrens, aut commodum ad has dicere poterimus, ſubuerſo prorſe argumento. Profectò nihil eſt quod hoc habeat.

EPIPHANIVS.

Neque euangelicè, neq; Apoſtolicè, neque ex ſcriptis; aut patrũ ſententijs, neque etiam probabilibus vllis argumentis, vt vno dicam verbo, ſubuerterunt ea quæ à nobis piè ſunt aſſerta: ſed proprio ore loquentes, in aciem contra Catholicam Eccleſiam ſe ſe conſtituerunt. Neque enim quicquam habent, quod contra intemeratæ Virginis, aut ſanctorum imagines verè pieque aſſerere poſſunt, quemadmodum nos, Deo ſuppeditante orationem, demonſtrauimus. Nam in præcedentibus ex ſanctorum patrum riuis hauientes, imaginis honorem in primum exemplar reuerti ſignificauimus. Et qui imaginem Imperatoris videt, in ea ipſum Imperatorem contemplatur: & qui imagiuem ciuſdem adorat, ipſum Imperatorem quoque adorat, huius enim forma & figura, illius eſt imago. Et qucmadmodum qui deſipiens imaginem Imperatoris violat, non aliter caſtigatur, quàm ſi ipſum Imperatorem coutumelia afficiſſet, cùm tamen illa ipſa imago præter lignum & colores nihil ſit, colores inquam cum cera mixtos & contemperatos: eodem modo, qui typum alicuius ſiue figuram ignominia afficit, in illum ipſum quem typus repræſentat, iniurius eſt. Quin etiam ipſa rerum natura id ipſum docet. Hoc etiam vniuerſi mortales agnoſcunt, patrcsque ſanctos ita tradidiſſe norunt, & eos qui aliter docent, Eccleſiæ Catholicæ, imò naturæ rerum, contradicere. Rurſus autem linguam habentes mendaciſsimbutam, impetu verborum ita inſtanti

GREGORIVS.

Sed quid dicimus de ſubuerſione? Quandoquidem Catholica noſtræ Eccleſiæ, medi æ exiſtens inter Iudaiſmum & Gentilitatem, mutuam illic conſuetã facie ſtationem accepit, veriũ nouã prætatis & myſtice conſtitutionis à Deo datæ formam & vtam ingreditur. Nam cruentã Iudeorũ ſacrificia & holocauſtomatã non admittit, & Gentilitatis in ſacrificando omnem idolatriã & ſtatuarum copiã auerſatur. Hæc enim caput & inuentrix abominabilis iſtius artis fuit. Nã cum ſpem reſurrectionis non haberet, dignum filij ludicrum excogitauit, vt per eum luſum abſentes tanquam adhuc præſentes exhibe-

ret. Siquidem igitur nihil nouæ sapit hæreses, profectò tanquam alienum Damoniacorum hominum inuentum, ab Ecclesia Christi longissimè abijciatur.

EPIPHANIVS.

Immoderatæ garrulitatis eorum scriptum, bellè in deliramentis omnibus est exercitatum, scelestumque & ridiculum propemodum existit. Nam qui in supetioribus scripsos proprijs suis verbis in præcipitia & barathra conieceram, nunc in laqueum inferni se protrudunt. Mediâ enim inter Iudaismum & gentilitatẽ Christianam Ecclesiam pronunciant. Deinde sibi iterum malè consulentes, dicũt, neutrum illorum sacrificiorũ Christianos attigisse. Itaque aut illic mentiuntur, aut hic veritatem non loquuntur. Sed vt verum dicam, sibi mentiuntur. Mendaciũ enim non modo veritati, sed & sibijpsi contrariũ est, quemadmodum facer Psal. 26. Basilius Cæsareen episcopus. psaltes Dauid canit: Mentita est iniustitia sibijpsi. Basilius itaque Cæsarẽsium præsul, cuius sonus in totum terrarũ orbem egressus est, in ipso procœmio libri contra Sabellium scripti, sic inquit: Iudaismus cũ Gentilitate pugnat, vtraq; autem cum Christianismo. Isti autem qui sapientia ipsos pas tres superare sibi videntur, mediam declararunt hisce duobus pugnantibus secum, Christianorum fidem. Iudaismus enim Deitatis egestatem, gentilitas deorum copiam induxit. Gregorius verò, q à Theologiæ prof. ssione cognomẽ Gregorius Theologus. accepit, vtrorumque horũ renunciationem edisserens, ita inquit: Cùm dico Dei, patris inquã, & filij & sanctiſpiritus, neque vltra hæc Deitatem fundo, ne gentem deorũ introducamus: neque intra hæc quicquã minus definio, ne diuinitatis egestatem decernamus, aut propter monarchiã iudaizantes, aut propter copiã gentiliter statuentes. Vtium enim in vtrisque, etsi contrarijs, simile inuenitur. Atque illa quidem sacrificia veteris fuere testamẽti, quibus populus Israëlita iussis diuinis acquiescens sadhæsit, hæc autem dæmonũ gentilium. Nonne igitur & hoc loco diuinis præceptis & mandatis, dæmoniaca ista annumerarunt & commiscuerunt? Imaginem enim Domini, idolũ dixerunt, dæmonum imaginibus persimile. Accusant igitur & Abel & Noe & Abraham, propterea quòd per animalia sacrificauerint: Item Mosen, Samuelem, Dauid, & reliquos Patriarchas, qui noua & gentilia sacrificia Deo obtulerunt, cùm tñ scriptura testetur, Dominum lætatum fuisse in illorum sacrificijs, in odorem suauitatis. Vtinam veritatem non auersarentur: tunc enim facilè cognoscerent, ea quæ Deo cõsecrata sunt, illi esse accepta. Scriptum est enim: Sacrificauerunt Domino Deo suo. Quæ ait dæmonijs sacrificata sunt, abominanda & respuenda exiſtunt. Sacrificauerunt enim dæmonijs & non Deo, inquit scriptura. A nobis igitur & per nos, bonũ & quod bono contrarium est, non autem ex subiecta materia. Quid enim est idolum, inquit Apostolus, aut quid est id quod idolis fuerit oblatum? Nisi ea quæ sacrificant gentes, dæmonijs sacrificant, non Deo. Maximè autem errantes, & conuicia mendaciaque fingentes, inferunt ista. Deut. 32. 1. Cor. 10.

GREGORIVS.

Cessent itaque eræ omnium, quæ loquuntur impia & contumeliosa contra hanc nostram Deo gratam sententiam & decretũ. Sancti enim qui Deo placuerunt, & qui ab eo dignitate sanctitatis bonorati sunt, etiam si hinc transmigrauerint, non tamen eos odiosa memoria eorũ vnquam faciet reditiuos. Sed quicunque ex gentilium errore illis statuas aut imagines erigere fuerit conatus, blasphemus iudicabitur.

EPIPHANIVS.

Ex his iam lectis verbis, alienos docent se & peregrinos à Dei pace, quam Dñs noster syncerè & minimè dolosè in eum credẽtibus dimisit, dicens: Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis. Nam quomodo pax esse poteſt, si contra propriã sententiam & decretum Catholica Ecclesia insurgat, confirmans & stabiliens eorũ traditiones? Quicunque enim diuino zelo ducuntur, vbique patrum traditionibus consentanea & traditioni ecclesiasticorum mandatorum conuenientia dicunt: qui verò aliter sentiunt, tãquam inimicos sese abscindunt. Veri autem adoratores, qui in spiritu & veritate Deum colunt, non cessabunt imaginum picturas, quas in historiam & recordationem tantummodo habent, erigere: & has venerantes, amplectentesque iuxta Deo gratam sententiam & decretum suum, thoracem veritatis induent, & hastam spiritus vibrabunt. Nam qui à sæculo sancti Deo placuerunt, ad nostram vtilitatem & salutem vitas depictas nobis relinquentes, & quæ ab ipsis gesta sunt, per picturæ narrationem in Catholica Ecclesia trad iderunt, maximè in memoriam nostræ mentis, & in- Basilius in Encomio 40. martyrum. ſtructionem eorum politiæ. Etenim & D. Basilius in encomio quadraginta martyrum sic inquit: Agedum in medium eos adducentes recordationis gratia, communem ab illis vtilitatem præsentibus constituamus. Ostendemus enim omnibus tanquam in pictura, virorum istorum fortia facta. Nam & bellorum facinora præclara & scriptores historici & pictores sæpiùs expressserunt: illi quidem oratione rem exornantes, hi autem in tabulis effigurantes, atque ita multos vtique ad fortitudinem excitarunt. Nam quæ sermo historicus per auditum exhibet, hæc pictura tacens per imitationem ostendit. Commiscentes autem encomia fuæ verſutiæ, fic aiunt:

GREGORIVS.

Quomodo autem & valdè laudat am Dei matrem, quam obumbrauit plenitudo Deitatis, per quam nobis illuxit lumen quod adiri nequit, matrem inquam ipsis cælo altiorem, sanctiorem Cherubim, vulgaru Gentilium ars pingere audet? Rursus, quomodo eos qui cum Christo regnaturi sunt, & in sedibus cum eo sedebunt iudicaturi orbem terrarum, conformes eius gloriæ, quibus nõ erat dignus mundus, vt diuina miracula asserunt, quomodo inquam eos non timent per artem gentium exhibere? Prosectò non sas est Christianis, qui spem resurrectionis habent, damonum culturæ cõsuetudinibus vti. Et eos qui in tãta & tali gloria resplendebunt, nõ decebat ignominiosa & mortua materia ignominia afficere. Nec autem ab alienis, nostræ fidei demonstrationes non recipimus & in damonibus testimonia non requirimus.

EPIPHANIVS.

In hoc vtuntur encomijs, quo simplicioresad suam vanilo quentiam rapiant. Scd qui mentem habent serpentis, vafritiem verò non habent: item qui simplicitatem colũbæ possident, nouerunt & verbis & encomijs ter inculpatam & inuiolatam veré & propriè Deiparam esse: norunt etiã sanctos venerari, eorundemque virtutes per historica exempla in memoria habere. Et rursum per specificam cõfigiationẽ, certamina & virilia eorum facta animo perspiccre, & superiùs honoribus magnificare, cognoscereque illos secundum diuinum Apostolum, cum Christo vinctos esse, & pro nobis intercedere, syncerumque & inuiolatam fidem, & cultũ in spiritu & veritate, soli Deo offerre: minimè verò creaturis illis quæ sunt subcælo. Quid autem opus erat materiã vituperare, quo veritatem subuerterent? prosecto satius fuisset, id quod peius est euitare, meliora autem eligere: & sacrificia sancta, olim à scriptura probata, erant in mentem reuocanda, vtpote quæ Deo placuerant, dæmoniorum autem culturæ ab illis erant separandæ, quanquam tamen eadem fuerit vtriusque materia, sed altera omni impietate & scelere redundabat. Sed hi respicientes tantummodo in subiectum ipsum, hoc nomine damnat Ecclesia, quòd symbola gentilium figmentorum admittat. Non obid damnata est materia, quòd rerum differentes & cõtrarios vsus exhibeat. Nam si turpis est, profectò illius vsus reijcidẽdus est. Porrò si sic tandem oportet omnia intelligere & accipere, nihil obstabit, quin omnia ea quæ Deo consecrata sunt, damnentur, sacras dico vestes, vasa sacra, & similia. Nam & gentiles ex auro & argento idola fecerunt, & libamina vini ex eodem libauerunt. Item è farina panes militares militiæ cæli qui apud Hebræos idololatræ fuerunt, obtulere. Restat igitur vt clarum fiat, illos iniuſtè Ecclesiam Catholicam accusare. nam gentiles historicis libris Deos suos & dæmones grandibus encomijs profequuntur, nosautem quemadmodum illi, non facimus: sed omnium Deum, sanctosque illius veris demõstrationibus, non ex alienis ac- Ioan. 4. Ioan. 14.

ceptis,

ceptis, per encomia pi edicamus. Nos enim homines existentes, sensu præditi, ad nostram ignorantiam, & recordationẽ omnis diuinæ & piæ traditionis, rebus sensibilibus vtimur. Deinde tanquam adulteratores veritatis, sen sum & viam Domini subuertentes, dicunt.

GREGORIVS.

Ad hæc exquisita & exputata nostra sententia, tum ex scriptura diuinitus assumpta, tum ex patrũ electorum testimoniis efficacibus, conuenientibus nobis & assentibus piam nostram intentionem, exhibebimus nostram definitionem: quibus non contradixerit is, qui conatur hæc in dubium vocare: qui vero ignorat, discat is & erudiatur, quòd soli sit Deo sit. Principio verbi diuina vocis, sic dicentis, præmittimus: Deus est spiritus : Quicunque Deum adorauerit, in spiritu & veritate adoret. Et iterum: Deum nemo vidit vnquam, neque vocem eius audiuisti, neque formam eius vidistis. Beati sunt qui non viderunt, & crediderunt.

Ioan. 4.

Ioan. 1. Ioan 5. Ioan. 20.

EPIPHANIVS.

Hæreticorum propriũ abuti scriptura Sancta. 2. Pet. 3.

Quoties recta dogmata homines iuxta suam opinionẽ subuertere conantur, non miretur aliquis, si scripturæ verba vsurpent. Nam & omnes hæresiarchæ suorum errorum occasiones è diuina scriptura collegerunt: & quę rectè à spiritu sancto dicta erant, peruersa animi sententia conuellũt. Atque hoc coryphæus Apostolorum Petrus olim præuidexerat, dicens: Quæ imperiti & minimè constantes, secundum proprias cupiditates, peruertunt. Proprium enim est hæreticis, secundum animi cupiditatem cognitionem diuinorum & verorum dogmatum subuertere. Nam sanctorum Patrum vniuersalem hanc sententiam, Dominus creauit me principium viarum suarum ad opera ipsius, (quæ de dispensatione Christi secundum carnem exponitur) Arius & Eunomius eorumque complices, de superna Dei generatione intelligunt, atque ex his veram sententiam peruerterunt. Rursus Apollinarius Euangelicã vocem malè intellexit: Nemo ascendit in cælum, nisi, qui de cælo descendit filius hominis. Mirum enim est, in quam absurditatem fuerit coniectus, dum conatur ostendere, Deum verbum cũ carne de cælo descendisse, illa, ait, quam in cælis confubstantialem fibi & ante sæcula habuit. Quin etiam Apostolicum dictum hoc idem adducit, Secundus homo Dominus è cælo, &c. Deceptus enim est propria sua opinione. Quamobrem non est mirandum, si nouæ istius praui tatis hæretici, nobis è diuina scriptura sumptiones quasdam adferunt. Nam è doctoribus suis occasiones ex sumpserunt, quibus verba quæ de inuisibili & incompræhẽsibili Deitate dicta sunt, in dispensationem Domini nostri Iesu Christi secundum carnẽ commutarunt. Quis enim, modo quicquam intelligat, non cognoscit, neminem Deum vidisse vnquam? Nam hoc de diuina natura scriptum est, quemadmodum & illud: Neq; vocem eius audiuistis, neque formam eius conspexistis. Quod si autem hæc secundum humanitatem quispiam intellexerit, totum Euangelium subuertet. Vbi enim ista collocabimus, Dixit Dominus discipulis suis? Et, Dixit Dominus venientibus ad se Iudæis? Et, Dixit Dominus, Væ vobis Scribæ & Phariſæi hypocritæ? Aut quomodo rursus hoc intelligemus. Postquam aperuisset os suum, docuit eos? Profectò certum est, ista de humanitate dici. Illud verò, Neque vocem eius audiuistis, neque formam illius contemplati estis, ad diuinam subſtantiam refertur. Nam qua ratione homo perfectus fuit Deus verbum, (vt antea diximus) ea sanè formam illius inſpeximus, & vocem eius audiuimus. Ad hæc & post resurrectionem taugendum se dedit, & discipulis visus est, differens illis de regno. Post id autem & diuinum cultum & adorationem, quam Christiani veram & puram fidem in se seruant, honorariæ & obsequenti adorationi assimilauerunt. In his enim duabus rebus omnis eorum peruersitas consistit, quamobrem & Christianorum accusatores sunt & dicuntur. Nam cultum Deo conuenientem & adorationẽ Christianos venerandis imaginibus exhibere, ad hæc ineircumscriptibilem Dei naturam circumscribere adferunt. O peruersam mentem & stultitiam, aut si quid aliud in eos dici conueniat. Non enim iam amplius habet, quo excurrat impia eorum oratio, sed conuicijs & sycophantijs plena exisit. Non enim Christiani adorationem in spiritu & veritate, imaginibus exhibucrunt, neque etiam diuinæ cruci s effigiei, neque etiam vnquam inuisibilis & incompræhensibilis naturæ imaginem appararunt. Sed quemadmodum verbum caro factum est, & tabernaculum fecit in nobis; ita quoque humanam eius œconomiam describunt & depingunt. Cognoumus enim Deum esse spiritum, & qui adorant eum in spiritu & veritate id facere debere. Et quæ secundum fidem est, adorationem & cultum, illi soli, vtpotè omnium Deo in Trinitate laudato, offerendum. Nam cum diuinam crucis effigiem, & venerandas imagines amore & desiderio amplectimur, ad ipsum prototypum respicimus. Quam ob causam nugamenta illorum, vana & nupera, itè putrida & à veritate exorbitantia, depræhenduntur, quemadmodum etiam in sequentibus aliena à pietate garriunt.

Ioan. 4.

GREGORIVS.

Et in veteri testamento ait ad Mosen & populum: Non facies tibi idolum, neque omnem simil itudinẽ, quæcunque sunt in cælo superà, & in terra infrà. Quam ob causam in nube in medio ignis, vocem verborum vos audiuistis, similitudinem autem non vidistis, sed tantummodo vocem.

Deut. 5.

Deut. 4.

EPIPHANIVS.

Ex hoc loco occasionẽ impietatis hauserunt, qua Christianos velut pueros, laruatis suis sophismatis terrent, hoc modo: Si per imaginariam picturam Christum aut Sanctos eius in memoriam reuoces, in idololatriam laberis, & omnem impietatem exerces, hæ enim ratione generosi isti ex illis verbis, Non facies tibi similitudinem, argumentantur. Ipsam autem veritatem in iniustitia possidentes, & propriam institiam quærentes confirmare, ad omnem impietatẽ seipsos instituunt, continuisque in mendacijs delicientes, à veritate alienati sunt. Nam quæ in veteri lege contra eos qui inter filios Israël vitulum adorabant, & Ægypti abominationibus insistebant, dicuntur, in Christianos quoque iactare non desinunt. Capiuntur autem labijs propriį otis. Vtinam autem cogitassent, quia Dominus eam gentem dux turus erat in terram promissionis, in qua habitabant gentes, quæ adorabant & colebant idola, dæmonas, solem, lunam & astra, reliquasque creaturas, quin etiam volucres, quadrupedes, & serpentes, Deum autem verum ignorabãt: quare tam diligenter eis præcepit, ne faceremt vllam similitudinem eorum, quæ aut in cælo, aut in terra sunt: postquã autem eos ab idololatria abduxisset, iussisset q́ue tabernaculum testimonij fabricari, Moses seruus illius fidelis, cui omnia significauerat, sensibilia Cherubim, habentia hominum formam, respondentia figura intelligibilibus, ex auro apparuit in numbrattia propitiatorium, quod scilicet Christum præfiguraut. Nam ipsę propitiatio fuit pro peccatis nostris, quemadmodum inquit diuinus Apostolus. Proinde per duas istas res ad Dei cognitionem illos perduxit, sic dicens: Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli latriam exhibebis. Hoc autem faciens, * ex auro fusa Cherubim obumbrantia propitiatorium, sue adorantia illum, per illa, inquam, adduxit eos, veluti per visum & auditum, vt Dominum Deum adorarent, & illi soli seruirẽt. Verùm hi, per uersione omni plenum habentes animum, Apostolicum quoque dictum illud in medium adducunt.

Deut. 5.

1. Cor. 15.

Ioan. 1.

Ioan. 5.

Matt. 23.

Matt. 5.

Ioan. 5.

Ioan. 10.

1. Ioan. 2.

Luc. 4.

Matt. 4. fer. * per ex

GREGORIVS.

Et mist auerunt gloriam immortalis Dei, per imaginem non solum ad mortalis hominis similitudinem efficiam, & venerati sunt, & coluerunt eaque condita sunt. Supra eum qui condidit. Et rursus: Si enim cognouimus Christum secundum carnem, iam non cognoscimus: per fidem enim ambulamus, non per speciem. Et hoc quod ab Apostolo apertè dictum est, igitur fides ex auditu, auditus autem per verbum Dei.

Rom. 1.

2. Cor. 5.

Rom. 10.

EPIPHANIVS.

Apertè dicere licet, eos similes factos gentibus, qui gloriam Dei mutauerunt, relicto creatore, dum Apostolicas sententias, secundum proprias cupiditates subuertunt. Clarum enim omnibus est, Apostolum gentes reprehendisse in eo quod ait, commutauerunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis. Infert etiam, volucrum, quadrupedum, & serpentium. Dolosè tamen isti totam phrasim contaminauerunt, vt per eam immutatam simpliciores inescarent, quasi scilicet Apostolus de imaginum in Ecclesia pictura verba faceret. Nam quæ ab Apostolo inferuntur, apertam habèt manifestationem: volatilium enim, quadrupedum, & serpentium mentionem facit. Item ea, & venerati sunt & coluerũt: creaturas scilicet, supra creatorem. Norunt enim qui in historicis triti sunt, Ægyptios olim & boues & reliqua animalia coluisse, vt diuersa volatilia, mures, vespas, item vilia alia & abiecta animalium. Perse verò ignem & solem adorabant. Græci, præterista, quamuis creaturam colebant. Quin etiam Hebræi quidam, vt testatur liber Regum & Prophetiæ enarrationes. Deceptieniin sunt omnes, & gentes vanitatem induerunt: quare obscuratum est stultum cor eorum & ante Christi aduentum, & post Christum, maximè tamen omnium, antequam in Christum credidissent: clarum enim hoc est. Quòd si autem dicant, posquam credidissent in Christum, gentes creaturis & idolis seruiuisse, œconomiæ inquam Christi Dei nostri, falsæ sunt prædictiones in se, quæ per prophetas prænunciatæ sunt de Ecclesia: Erit Hierusalem sancta & alienigenæ non ingredientur amplius per eam. Et mirè cordiam meam non auferam ab eis, neque testamentum meum prophanabo: nec ea quæ per labia mea egressa sunt, irrita faciam, Quòd si autem à cognitione Dei se exterminauerunt, & antequam Christus in mundum veniret, traditi sunt in reprobum sensum seruientes diabolo, vana est accusatio, quæ nunc contra Christianos facta est. Proinde Esaias audacter contra eos clamat, dicens: Væ scribentes iniquitatem, scribentes enim iniquitatem, scribunt. Iniquè enim & malitiosè, Apostoli & scripturæ verba exponentes, mentiuntur, post salutis nostræ mysterium œconomiæ Christi Dei nostri, per quem sumus liberati ab idolorum errore, errorem rediisse, & in idola gloriam esse relatam. Sed Christianorum nullus illis facilè crediderit. Confitemur enim omnes, nos ab idolorum errore & omne gentili cultura liberatos tunc, cùm Christus secundum carnem ad nos venit. Si verò illi id factum esse negant, cum Ecclesia illius non consentiunt. Etait ad eos Apostolus: Tu quid habes, quod non accepisti? si verò acceperunt eam liberationem, confiteri debebant, & venerandas imagines admittere, quæ ad oculorum adspectum ecclesiastici decoris gratia nobis sunt factæ, vt narrationes Euangelicas per eas in animum & memoriam subiude reuocaremus, vt sæpe dictum est. Adducunt autem & alias Apostolicas sententias, ita dicentes:

Rom. 1.

Iohel. 1. Ptal. 88.

Esa. 10. secundũ 70.

1. Cor. 4.

GREGORIVS.

2. Cor. 5. *Si enim cognouimus Christum secundum carnem, iam nũ cognoscimus: per fidem enim ambulamus, non per speciem.*

EPIPHANIVS.

Chryſoſt.

2. Cor. 5.

Nos in medium adducemus insignes huius loci interpretes. Ioannes igitur qui vltra aurum & lapidem preciosum eruditionem habet, dictum illud Apostoli, Quare nos hucusque nullum nouimus secundum carnem: si verò cognouimus secundum carnem Christum, iam non amplius cognoscimus, interpretando sic ait: Neminem fidelium iuxta carnem nouimus. Quid enim si in carne fuerint, cùm vita illa carnalis perierit? de supernis enim nati sumus in spiritu. Nouimus etiam aliam vitã, politiam, conuersationem, & statum qui in cœlis est. Et mox eiusdem ducem Christum existentem ostendit, quapropter etiam induxit: Si verò iuxta carnem Christum nouimus, sed amplius iam non cognoscimus. Agedum igitur num carnem deposuit, & non amplius cum carne est? rabsit, nam & nunc in carne est. Quemadmodum enim Iesus à nobis in cælum assumptus est, ita veniet. At quomodo? in carne cum corpore. Quamobrem ergo inquit. Nam si Christum secundum carnem cognouimus, sed nõ amplius modo cognoscimus? Quia si passibilem cognouimus Christum, at iam non amplius. Ad nos enim pertinet secundum carnem, qui in peccatis sumus: sed non secundum carnem huc spectat, quãdo in peccatis non fuerimus. At cum ad Christum refertur, secundum carnem in affectionibus naturæ esse significat, veluti sitire, esurire, fatigari, dormire. Christus cùm peccata non commisit, neque dolus in ore illius inuentus est, quam ob causam dixit: Quis ex vobis arguet me de peccatis? Et rursum: Venit princeps mũdi huius, & in me nihil inuenit. At non secundum carnem, significat, iam liberum esse ab illis passionibus, non quod reliquerit carnem: nam cum hac, veniet indicaturus terrarum orbem, cum hac, inquam, passionibus non obnoxia, & syncera, in qua & nos ambulabimus, corporibus nostris conformibus illius glorioso corpori existentibus.

Act. 1.

Esa. 53.

Ioan. 8. Ioan. 14.

EXPOSITIO CYRILLI IN EVNdem Iocum Apostoli.

2. Cor. 5.

Cyrillus.

CYrillus Alexandrinus fidei nostræ synceræ propugnator, idem illud dictum explicans, ita commentatur: Quandoquidem vnigenitũ verbum Dei, factus est homo, & radix secunda generis apparuit, non secundum primam quæ ex Adam, sed in melioribus incomparabiliter considerata & existens, contendamus nos ad vitam. Non enim sub morte sumus, sed sub ipsum, quod cuncta viuificat, verbũ. Neque vllus est in carne, hoc est, in infirmitate carnali, qui est interitus. Neq; enim hoc dicit Apostolus Paulus, quòd Christus non est incarnatus. Nam quamuis dicat, quòd neminem cognouimus secundũ carnẽ, non id significat, quasi aliquo modo mortuus fuisset. Hoc enim tantummodo carnis infirmitas. Quod igitur inquit, tale est: Verbum caro factũ est, & pro omnibus occubuit: atq; ita illum cognouimus secundum carnem, sed amodo nõ cognoscimus. Nam etsi nunc fit in carne, resurrexit enim tertia die, ascendit in cælos. Verum hæc supra carnem considerantur. Non enim amplius moritur, neque vllã aliã carnis infirmitatem sustinet, enimuero omnibus his superior est veluti Deus. Animaduert itaq; igitur, qui aduersari semper didicistis, quòd nõ modo Apostolicas sententias peruertitis, sed & sanctis Patribus contraria statuitis. Isti enim per prædicta Apostolica verba, post resurrectionem passiones exuisse ostendunt, & nos, veluti factos conformes glorioso illius corpori, non secundum carnẽ ambulare debere dicunt, hoc est, nõ insistere carnalibus voluptatibus. Vos verò illorũ vestigijs nõ inhærentes, diuersa à patribus sapere gaudetis, & nouã quandam & minimè tritam viam incedcutes, & vosipsos, & qui vos sequuntur, in præcipitium & rupes ducitis, & inde in laqueos inferni deturbatis. Verùm vobis haud quaquã faciliter quispiã affenserit, cùm patrum nostrorum sanctorum traditionibus minimè inhæreatis. Quod verò sequitur,

GREGORIVS.

2. Cor. 5. *Per fidem enim ambulamus & non per speciem.*

EPIPHANIVS.

Ioã. Chryſoſtomus.

1. Cor. 13.

Rom. 8.

for. quid speret?

Hunc locum idem Ioannes Chrysostomus enarrans, ait: Porrò ne quis audiens, peregrinamur à Domino, dicat, cur hæc dicis? Alieni enim ab illo sumus, dum hic agimus: prius hæc corrigit, dicens: Per fidem enim ambulamus, non per speciem. Et hic quidem ista scimus, verùm haud ita apertè quòd & alibi dicit, in speculo & ænigmate, tunc autem facie ad faciem. Atque hæc à diuinis istis Patribus dicta sunt. Quanquam etiã alijs in locis ipse Apostolus sententiam suam apertè significet, dicens: Nam quod quispiam videt, *id & sperat: si verò quod non videmus, spe-

ramus, per patiẽtiam expectamus. Manifestum igitur, quòd per fidem, non per speciem, ambulamus. Non enim Deum hic videmus, sed credimus in eum. Nam & creaturas illius
Hebr. 11. fide dicimus abillo factas, quemadmodũ idem per magniloquentiam spiritus prædicat, dicens: Fide percipimus seculaverbo Dei absoluta, vt ex his quæ non apparebant, ea quę videntur, fierent. Et contemplantes benè dispositum & ordinatum motum, ad cõsiderationem peruenimus Dei, qui omnia ista sapientia sua fecit. Itaque id est, per fidem ambulamus, & non per speciem. Non vero istorum more, (qui indocta sua lingua Apostolicam sententiam, quasi contra venerandas imagines faceret, peruertunt) dicta verba exponenda sunt. Nos igitur patrum doctrinas audientes, his adhæreamus, & nouam istam vaniloquentiam execremur, dicentes: Odi ecclesiam malignantium, & cum impijs non
Psal. 25. sedebo.

TOMVS QVINTVS.

EPIPHANIVS.

QVOD ad omnem improbitatem delati, tandem seipsos in laqueos abduxerint, iam ostensum est. Quòd autem nemo eorum qui in Ecclesiæ sinu educati sunt, gloriam Dei ex imaginibus, aut alia aliqua creatura immutatam dixerint, agè nunc deineceps assertione facta, veritatemque insuperabilem commiltantem habentes adstruamus. Isti autem additamẽtis & auctarijs malum ditare cupientes, & sanctos Patres in mediũ adducunt, eos hoc nomine insimulantes, quasi contra imaginum picturam scripserint.

GREGORIVS.

Hæretici falsò pro se Patres citant.

Eadem etiam & Apostolorum discipuli & successores diuini patres nostri tradunt. Epiphanius enim Cypriun inter antesignanos præclarus, sic inquit: Attendite vobis, vt seruetis traditiones quas accepistis. Ne declinetis neq; ad dexteram neq; ad sinistram, quib. insert hæc. Estote memores dilecti filij, ne in ecclesiam imagines inferatis, neq; in sanctorum cœmeteriis eas statuatis, sed perpetuò circunferte Deum in cordibus vestris. Quin etiam neque in domo communi tolerentur. Non enim fas est, Christianũ per oculos suspensum teneri, sed per occupationem mentis. Idem in alijs quoque sermonibus suis de imaginum subuersione multa dixit, quæ studiosi quærentes, facilè inuenient.

EPIPHANIVS.

Qui studiosi sunt in rebus ecclesiasticis perueſtigandis, inuenient istos propriam iustitiam asserere cupere, & hoc vnum studere, quo gratiæ Dei fese maximè opponant, inq; nothis & adulterinis commentarijs vim & robur opinionis suæ collocent. Quamobrem eos, tãquam nothos & nõ germanos fratres, Ecclesia catholica recipere recusat, auersaturq; illos & dicit: Semen Chanaan, & non Iudæ. Sciunt enim quid ab Euangelista dictum sit: De nobis egressi sunt,
Dan. 13. sed è nobis non erant: Nam si è nobis fuissent, nobiscũ mãssent. Item ab Apostolo diuino: Quia post discessum meum ingredienter lupi graues in vos, nõ parcentes gregi, quo contrahant post se discipulos. Videte autem ne quis sit, qui
1. Ioan. 2. syllogismis per vanam deceptionem & philosophiam vos seducat. Et idem rursus inquit: Omni spiritui ne credatis.
Actor. 20. Deeet igitur omnẽ Christianum, cùm libros aliquos adulterinos audit aut legit, ea respuere, neq; omninò animum adhibere. Nam & inter Epistolas diuini Apostoli quædam fertur ad Laodicenses, quam patres nostri tanquam alienã reprobauerunt. Ad hæc Manichæi, Euangelium secũdùm
1. Ioan. 4. Thomam, inuexerunt: quod Ecclesia Catholica meritò, vt impium, auerſatur. Quemadmodum etiam id, quod nunc è beato patre nostro Epiphanio dictum est, cùm illius nequaquam exstat. Diuinus enim hic pater octoginta capitum librum edidit, in quo omnes hæreses Gentiles & Iudaicas, item quotquot post Christianismum susceptum inuectæ sunt, damnauit: in quo proculdubiò & eam posuis-

Epistolæ ad Laodicẽs. reprobatio. Euangelij Thomæ improbatio.

set, quæ de imaginibus ab istis fertur, si alienam à Christi religione hanc existimasset. Quòd si autem Ecclesia has contra venerandas imagines expositiones suscepisset, profectò non fuissent illis * vsæ in ornatum templorum ad nostram
for. * vsa memoriam iuuandam: nam ex illo vsu, quem in testimonium afferunt vaniloqui isti, illinc inquam subuerſionem habet. Beatus enim pater Epiphanius temporibus Archadij & Theodosij floruit, ab eo igitur tempore ad hanc hæresim vsque, anni sunt quadringenti. Et tamen libros illos contra imagines, nemo Christianorum, præter istos nouitatis magistros recepit. Quòd si tanto tempore in Ecclesia non sunt recepti, quamobrem nunc à nobis recipi debent? Nam quam adferunt quidam istorum epistolam, veluti scriptam à beato Epiphanio Cypriorum præsule ad
Epiphanij epistola apocrypha. Theodosium Imperatorem, nos eam in manibus sumentes, & diligenter & minimè defunctorie legentes, inuenimus circa finem epistolæ eiusmodi emphasim: Sæpè cum* ministris meis de imaginum ablatione egi: sed ab ijs non
for. * comministris receptus sum, neque vel in paucis vocem meam audire sustinuerunt. Attendamus autem qui floruerint per tempora supradicti patris nostri Epiphanij in Ecclesia, quos tanquam glorioſos doctores & tuta munimenta Ecclesiæ dicere possumus. Profectò Basilius, sermone & opere Magnus, Gregorius cognomento Theologus, Gregorius
Basilius Magnus. Gregorius Theologus. Nyſsenſium epiſcopus, quem omnes Patrum Patrem vocant. Ioannes item, cuius à lingua fluit vox melle dulcior, quamobrem & Chrysostomi appellationem meruit, præter hos etiam Ambrosius, Amphilochius, Cyrillus Hierosolymorum epiſcopus. Quòd si is qui hanc expositionem dictorum contra venerandas imagines edidit, ait se à sanctis Patribus, qui per ea tempora floruerunt, non fuisse receptum: quomodo ea quæ sancti Patres non probauerunt, nos qui circa fines temporum & seculorum occurrimus, quique verbi & cognitionis vsu * deficimur, & indigni sumus vt discipuli illorum vocemur, recipiemus, præsertim cùm falsò contra Ecclesiam edita sint? Apagè cum ista impia & intolerabili editione. Atratione deuiarunt, qui illam contra Ecclesiam inferunt. Nos autem Christicolæ, dictum illud Apostoli cogitemus: Traditiones quas
2. Theſſ. 2. 2. Tim. 3. Tit. 3. acccepimus, eas seruemus, & prophanas vaniloquentias reeusemus, eaque omnia falsa & efficta cognoscamus. Libri enim beati patris nostri Epiphanij, præcipuè is qui dicitur Ancyrotus, & reliqui quoque per vniuersum terrarum orbem sunt famigerati, quòd sonus eorum ita fit per omnes ecclesias paucis etiam temporibus sparsus, atque contra sanctas imagines verbula scripta sunt, eorum vix tres aut quatuor libelli per omnem Ecclesiam reperiuntur, modò non sint nuper editi. Quòd si autem essent legitimi in catholica Ecclesia, quemadmodum est Ancyrotus beati Epiphanij, profectò per omnes ecclesias essent dispersi. Verùm vt nouitij & alieni, falsique, ab Ecclesia existimati sunt, nec vnquam fuêre receepti. Quam ob causam neque nunc etiam recipiendi sunt, quo pax Dei, & quæ ab initio traditio exstit, in ecclesijs conseruetur. Neque hic linguas suas aeuant & exerceant vaniloqui isti accusatores rectè sentientium, quasi illi qui antiquam Ecclesiæ traditionem recipiunt, beato Epiphanio aduersentur. Nequaquam, Commentarium enim illum reijcimus, beatum autem patrem Catholicæ Ecclesiæ doctorem agnoscimus. Nam & diuini patres, qui in quarta vniuersali synodo fuerunt congregati, epistolam quæ nomine Ibæ epiſcopi Edeſſæ, ad Marim Persam circunferebatur, anathemate damnarunt, quasi Nestorio consentientem, eodem modo qui in sacra quinta synodo conuenerant: ipsum autem Ibam, nequaquam. Non enim demonstrari poterat quòd esset Ibæ. Quamobrem in anathematismis non ipsum Ibam deuouerunt, sed Ibæ epistolam. Dicebatur enim Ibæ, cùm tamen illius haudquaquam esset. Sic igitur ista falsa scripta contra venerandas imagines, dicuntur quidem à quibusdam Epiphanij, non tamen sunt, vt demonstratum est. Nam & illius discipuli templum in Cypro, quod eiusdem patris nomine appellauerunt, ædificarunt: & cum multis alijs picturis, illius quoq; imaginem ibidem collocarunt. Quòd si autem is tantoperè venerandarũ imaginum inspectionẽ fuisset exercatus, quomodo in tantã au-

Epistola Ibæ ad Marim Persam.

daciam illius diſcipulis erupiſſent, vt illi imaginem collocarent? Iudicate omnes qui auditis, & verum à falſo diſcernitte, quia editiones iſtæ non ſunt beati iſtius patris, ſed potius Manichæicæ, quas velati amara bile plenas fugiamus. Manichæi enim, & quicunque confuſionis fuerunt authores, contemplationem iſtam nunquam ferre potuerunt. Non enim accedunt ad hoc, quòd Deus verbum in carne ſit homo factus, ſed tantummodo ſecundum exiſtimationem & phantaſiam, quamobrem illi alia pro aliis imaginantes, ſubijciunt hæc:

GREGORIVS.

Similiter & Gregorius Theologus in verſibus ſuis dicit: Flagitium eſt, fidem habere in coloribus, & non in corde. Ea enim quæ in coloribus exiſtit, faciliter eluitur: quæ verò in profundo mentis, illa mihi amica.

EPIPHANIVS.

Peruersè rurſus cogitantes, & aliud dictum Gregorij ſcilicet Theologi ſubijciunt, quod à dicto patre ſic editum eſt:

ὕδατι πίσιν ἔχειν ἐν χρώμασι, μὴ κεκλῆσθαι,
ἣν φεῦε, σκιαλυσιν βίου θ' ἡμῶν φίλον.

Hoc eſt: Flagitium, fidem habere in coloribus, non in animis: Quæ facilè eluipotèſt, ſed profunditas mihi chara. Ab his autem ſic falsò ſcribitur: ὕδατι, πίσιν ἔχειν ἐν χρώμασι. μοὶ ἐν καρδίᾳ, ἐμὴν δ' ἐν χρώμασι, ἐυκαρὸς ἐκλύεται, ὃς ἐν τῷ βάθει ὃ νοὸς, σκιεὴν ἡμοὶ προφίλης. Id eſt, flagitium eſt, fidem habere in coloribus, & non in corde: ea enim quæ in coloribus exiſtit, faciliter eluitur: quæ verò in profundo meniis, illa mihi amica. Obturarunt ſanè aures, & oculos clauſerunt, nam iſti qui eccleſiaſticas traditiones reijciunt, recta intelligere & conſiderare nequeunt. Auditionem enim audierunt, & non intellexerunt: videntes vidcrunt, & non cognoucrunt. Indurati enim corde, patrum doctrinas, ſecundum proprias cupiditates, peruerterunt. Beatus enim Gregorius Theologus in metricis ſuis opuſculis dictum illud, quod hi citant, ad moralem quendam ſenſum attulit. Corrigit enim vitam noſtram, vt abſiſtamus à temporalibus & mundanis rebus, voluptatibus ſcilicet carnalibus, & ſpiritualem rui ſus vitam, quæad cælestia perducat, eligamus. Nec credamus mundo huic, neque temporaneis & nõ manentibus adhærеamus: (hæc enim colores vocauit) ſed potius ſpiritualibus & veris inſiſtamus, quæ in corde ſtabilimentum habent, & in æternum manent. Vita autem noſtra, fluxilis & aduena quædam eſt. Quemadmodum enim color & atramentum facilè abluitur, aut à pictore transformatur, ſic etiam in hac vita noſtra contingit, ſicut & ipſe alibi dicit: Orbis quidam verſatur noſtras res, ſit enim aliquando, vt in vno die aut hora multas ferat mutationes. Omnia enim vmbræ, in modum obſcurantur & pereunt humana. Et bulla diſſilabilior eſt humanæ potentiæ ſuperbia. Omnis enim homo fœnum, & omnis hominum gloria ſicut flos fœni. At ſpiritualium operum demonſtratio, perfecta eſt, & in manentibus habet retributionem. Nam ſi contra imagines ab illo dictum fuiſſet, dixiſſet potius: Flagitium eſt, fidem habere in coloribus, & non in Deum. Sed ipſe ſubiecit, non in animis, quæ ſunt fixa, firma & certa, vt operemur quæ ſunt regni cælorum, non verò mundi huius, quæ tanquam fluxa & celeriter ſe mutantia, fidem non habent. Rurſus verò allegoricè referentes, & omnia ſecundum propriam mentem adducentes, magnorum ſacerdotum Ioannis & Baſilij verba citant.

Traditiones eccleſiaſticas reijcientes, rectè intelligere nequeunt. Gregor. Theologus.

Eſa 40.

GREGORIVS.

Ioannes autem Chryſoſtomus ſic docet: Nos per ſcripta, ſanctorum fruimur præſentia, non ſanè corporum ipſorum, ſed animarum imagines habentes. Nam quæ ab ipſis dicta ſunt, animarum illarum imagines ſunt. Maxima verò ad rectitudinem ſtationem, inquit Magnus Baſilius, meditatio ſcripturarum diuino afflatu nobis data eſt. In his enim & rerum argumenta inueniuntur, & vitæ beatorum virorum perſcripta veluti imagines quædam animatæ, ſecundum Deum politica imitatione operum exhibentur.

EPIPHANIVS.

Qui quicquam rectè ſapit, nequaquam hæc, ad ſubuerſionem ſacrarum imaginum pertinere intellexerit. Omnibus enim manifeſtum eſt, cùm audimus virilia & fortia factorum facta, conſtantiam firmitudinemque animorum illorum nos beatificare & laudare. Quin etiam cum in diuinis ſcripturis ſanctorum vitas legimus, cumque in picturis eaſdem contemplamur, in memoriam reuocamus, quanto-perè in Deum feruore fuerint accenſi. Nam quæ oratio per auditum exhibet, hæc ſcriptura tacens per imitationem oſtendit, vt Magnus inquit Baſilius. Sed & Ioannes Chryſoſtomus in ſermone, quòd veteris & noui teſtamenti vnus ſit legiſlator, & in veſtitum ſacerdotis, cuius initium, Regnum Chriſti Euangelium, prædicant quidem Prophetæ, inter reliqua: Ego & ex cera fuſilem adamaui picturam pictatis cauſa. Vidi enim Angelum in imagine, propulſantem Barbarorum gentem pedibus conculcatam. Et Dauid verè dicentem: Domine, in ciuitate tua imaginem eorum comminues. Demonſtratum igitur ſatis eſt, ea quæ à ſanctis patribus rectè tradita ſunt, ab his qui extra diuinum chorum ſunt, peruerti. Inſiſtunt etiam adhuc in eadem improbitate, cùm ea quæ à beato patre noſtro Athanaſio contra idola dicta ſunt, in ſubuerſionem imaginum picturæque allegant.

Pſal. 92.

Nota fraudem.

GREGORIVS.

Et Alexandri a lumen Athanaſius, dixit: Quomodo non miſeratione proſequendi ſunt qui creaturas adorant, quòd illi qui vident, nõ videntibus cultum exhibent, & audientes, non audientes orant precantur? Creatura enim à creatura nunquam ſeruabitur.

EPIPHANIVS.

Papè, quanta inſania? Nunc enim nouam quandam blaſphemiæ viam excogitantes, planè à veritate deuiant. Nam ea quæ diuinus vir contra idola loquutus eſt, hæc iſti homines etiam poſt cognitionem veritatis & confeſſionis ſynceræ & diuinæ regenerationis, tribuunt, * & præter vnum vniuerſorum Dominum, creaturis ſeruire Chriſtianos, & idololatriam commiſiſſe, aſſerunt. Parce Domine populo tuo, & nullum horum blaſphemia ſeduci ſine. Omnes enim qui tuo nomine vocati ſunt, confitemur nos ab idolorum deceptione & errore liberatos. Et poſtquam te cognouimus, quos diuina regeneratione dignatus es, nequaquam ad creaturas quæ ſub cælo ſunt, tuam diuinam adorationem retulimus. Tibi autem ſoli liberatori noſtro pſallimus: Domine, præter te neminem nouimus, Nomen tuum vocamus. Teſtis ipſe Angelorum beatorum exercitus: teſtis Apoſtolorum, prophetarum, martyrum & ſanctorum patrum cœtus. Ad recordationem autem ſenſitorij noſtri ad tuam gloriam, quo ad magnificentiam & figuram diuinæ crucis tuæ adducamur, euangelicam narrationem & imaginum picturam habemus. Habemus item & alia plurima conſecrata vaſa: hæc, quia in nomine tuo facta ſunt & conſecrata, exoſculamur. Sed iſti tanquam lingua mendaci theſauros ſibi congregantes, vana proſecuti ſunt. Quam ob cauſam & dolor linguæ eorum, & improbitas tandem peribit. Quemad modum enim lumine accedente, tenebræ fugantur: ſic & veritate apparente, gladio ſpiritus linguæ illorum venenum excluſum eſt. At iterum aſſumptiones quaſdam adducunt, ſic dicentes:

* fol. imaginibus facris &

GREGORIVS.

Similiter Amphilochius Iconij epiſcopus, ita inquit: Non enim nobis, ſanctorum corporales vultus coloribus effigiare, curæ eſt, quoniam hu opus non habemus, ſed politia illorum virtutum memores eſſe debemus.

EPIPHA-

EPIPHANIVS.

Hæretici proprium eſt, mutilatas exquirere ſententias. Nam ſi quis ſtudioſe exquirat, haud facile hanc beati patris ſententiam inuenerit contra veneration am imaginum repræſentationem: ſed affectionis animæ ſanctorum virilitatẽ & conſtantiam celebrans, & præcians virtutum efficaciam, hæc dicit beatus pater, maximè quo nos ad imitationem perducat. Non enim cauſſas propter carnalem amorem laudamus, neque pingimus: ſed quo virtutum illorum ſimus memores. Et in libris quoq; ue vitas illorum deſcribimus, in tabulisque illos depingimus, non quòd hoc à nobis poſtulent ipſi, verùm id noſtra cauſa, & propter viilitatem noſtram facimus. Non enim ſolùm paſſiones martyrum nos inſtituunt, ſed & contextus & ſcriptum de illorum paſſionibus, picturaque idem indicans. Simili modo & annua illorum memoria. Figura autem orationis tota beati patris, hoc innuere videtur, de ſubuertione autem venerandarum imaginum, nulla planè apud illum mentio: ſiquidem nihil, quod eas calumniari poſſit, hic deprehenditur. Nam quid ſi dicat, Non enim corporales vultus coloribus in tabulis effigiare nobis curæ eſt? Hæc enim intentione virtutis ab eo dicuntur. Infert enim: Curæ enim nobis eſt, virtutes bonorum virorum eligere, & operum illorum memoriſſe, & politiam illorum imitari: ipſis autem templa fabricari, aut imaginem illorum in tabulis circunſerre, contemnentes interim illorum virtutes, haudquaquam laudabile eſt. Nemo enim laudauerit virum, quem viderit virtutes ſanctorum auerſantem, & quotidiè illorum imagines circunferentem, aut templa illis ædificantẽ, aut vaſa comparantem illis, ſuiipſius autem templum diuinis virtutibus non ornantem. Inquit enim Deus per Eſaiã prophetam ad eos qui ita affecti ſunt: Si mihi obtuleris ſimilaginem, fruſtrà: Incenſum mihi abominatio eſt: & quoties manas veſtras tetenderitis ad me, auertam oculos meos à vobis: & ſi multiplicauerit is obſecrationem, non exàudiam vos: Sed quid facietis? Lauamini, mundi eſtote, auferte improbitates ab animis veſtris coram oculis meis. Ceſſate à malitia veſtra, diſcite facere bonum, exquirite iudicium, liberate eum qui iniuria afflictur, pronunciate pro orphano, ius dicite viduæ. Hæc enim ſi recte feceritis, tunc ea quæ à nobis offeruntur, grata & ſuſcepta erunt apud Deum, ſiue ea ſanctа templa fuerint, ſiue ſacra vaſa, ſiue etiam venerandæ imagines. Ita enim commodum nobis eſt, ad memoriam horum virtutes exquirere, & pro viribus imitari. Hoc ſanè martyrum eſt encomium, electorum ad virtutem conuocatio, quemadmodũ magnus inquit Baſilius in Moralibus ſuis ſermonibus. Inter hæc quoque laudanda eſt templorum exædificatio, imaginũ effigiatio, ſacrorum vaſorum Deo oblatio. Hæc enim oportet etiam facere, & illa non omittere, vt veritatis verbum nos docet. Non enim aliquis virtutem poſſidere poterit, niſi in aulis Domini aſſederit, niſi per lectionem diuina oracula auribus hauſerit, & per viſum ad euangelicas hiſtorias & doctrinas, ad martyrum repræſentationes & certamina tuerit perductus. In omni autem tempore, loco & hora virtutes exercere, perquam neceſſarium eſt. Nam & paſſionibus Chriſti incumbere, & in ijs verſari perpetuò & continuò, neceſſarium: illiuſque mortificationem in corpore noſtro circunferre, & ſtudioſè hoc facere, vtile eſt. Regni enim cœlorum hoſpes eſt & procurator. Multas autem cruces in ædicula figurare, & precepta Dei contemnere, imitationiſque paſſionis illius obliuiſci, extrema dementia eſt. Sinè operibus enim fides mortua. Euangelicè enim ait Dominus: Non omnis qui dicit mihi, Domine domine, intrabit in regnum cœlorum, ſed qui facit voluntatem patris mei qui eſt in cœlis. Inhærentes autem præſentibus, agedum & aliam demonſtrationem his competentem reddamus. Conſueuerunt patres noſtri ſancti, qui voluntatem Dei ſaluti feram nobis exponunt, per exaggerationem mandatorum obſeruationem nos docere, & ad quod mandatum illis ſcopus vergit, eo præparare auditores, hoc que extollere & magnificare, quò veluti ancora tua iniecta, in reliquis quoque non ſimus negligentes. Ne verò in pluribus adſerendis longiores ſimus, vnum Afterium Amaſiæ epiſcopum citemus. Hic igitur in Lazarum & diuitem epulonẽ ſermonem conſcribens, emphaſim quandam de laendis pauperibus contra diuites exercet. Adhortatur diuites, vt eleemoſynarum fructibus diuites ſint, ne veſtitu ſplendido & molli vtantur. Inducit autem inter cætera ethicam quandam diſputationem, contra religioſulos quoſdam ipſa vita, ſed tamen diuitijs inhiantes. Sic autem inquit: Ne pingas Chriſtum in veſtibus, ſed magis ſumptu illo & impenſis, pauperib. ſubueni. Deinde adimere cupiens diuitiarum appetitum, infert: Sufficit enim illi vna incarnationis humilitas. Hoc eſt, Non placitum eſt Chriſto Domino Deo noſtro, vt per mundanam affectionem & auaritiam, illius œconomiæ myſteria demonſtrentur. Non enim pium eſt aut coram illo acceptum, Euangelicæ recordationis gratia matriam diuitiarum theſaurizare, & cauſari occaſiones peccati. Pauperes autem qui pane & veſtitu indigent, negligere, non pietatis, ſed auaritiæ opus eſt. Quemadmodum enim nulla communio eſt luminis & tenebrarum, neque participatio iniuſtitiæ cum iuſtitia, ita neque diuitiarum cupiditas, & mollium veſtium indumenta, cum euangelica hiſtoria & figura conueniunt. Hæc enim nobis diſpenſationis narrationem, verè ad ſalutem ducentẽ, explicat. Illa verò ad miſeriam ducit, cùm ſit ſubiecta pœnis. Quemadmodum Iacobus frater Domini dicit: Diuites, lugete & lamentamini, ciulantes ſuper miſerijs veſtris. Diuitiæ veſtræ computerunt, & veſtes veſtræ à vermibus rodentur, aurum & argentum veſtrum rubigine exeſum eſt, & rubigo in teſtimonium contra vos manet. Quam ob cauſam, vt dictum eſt, quæcunque per auaritiam ſiunt, cum mundo ſimul pereuunt. Poſſumus enim nos præexiguis ſumptibus cibos, veſtes, tectum quæ nobis ſufficient, comparare. Omne enim quod non ad vſum, ſed ad ſpecioſitatem comparatur, laſciuiæ habet accuſationem, vt diuinus inquit Baſilius. Sufficiant igitur nobis, quæad vſum tantùm habemus, & ex ijs pauperibus largiamur, manumque porrigamus, vt & nos aliquando Dei vocem audianmus, dicentis: Beati miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam conſequentur: Et: Quodcunque vni horum fratrum meorum vel minimo feceritis, mihi feceritis.

Hæreticis proprium eſt, mutilatas exquirere ſententias.

Eſai. 1.

Eſai. 2.

Baſilius Magnus.

Matth. 25.

Iacob 2.

Matth. 7.

Afterius amaſiæ epiſcopus.

Iacob. 5.

Baſilius Magnus.

Matt. 5. Matth. 25.

ASSERTIO IMAGINVM EX Afterio Amaſiæ Epiſcopo, de Euphemia martyre.

QVandoquidem autem Afterij mẽtionem fecimus, eiuſque verbis tanquàm exemplo vſi ſumus, oſtendamus quoque ex eodem, perquàm veterem eſſe de imaginibus traditionem. Ipſe enim contemplatus imaginem paſſionis Euphemiæ martyris, hiſce encomijs vſus eſt: Mulier quædam ſacra Virgo inuiolata, Deo caſtitatem conſeruans extitit. Euphemiam eam vocant. Tyranno autem aliquando pios pellente, animo propenſo mortis periculum adijt. Ciues autem & ſacrificij communicatores pro quo ſacrificabat, Virginis virilitatem admirantes, prope templum thecam reueriti, deponente ciſtam, honores illi exhibent, annuum feſtum communemque celebrantes conuentum. Diuinorum autem Dei myſteriorum faceredotes, & verbis meminerã illius celebrant, & quomodo ſortitudinis certamen certauerit, populum congregatum docent. Pictor autem & is quoque recondũm vires per artem pius eſt, qui omnem hiſtoriam in ſimonepinxit. Potuit enim illius prope thecam ſacrum ſpectaculum. Habet autem ſe ad hunc modum ſuauitas artis. In alto throno iudex ſedet, amarè & horribiliter in Virginem videns, (ira ſcitur enim etiam in ipſis inanimatis rebus, cũ vult, ars) ſatellites verò imperij, & multi milites commentarienſes, tabulas & ſty los in manibus geſtantes, adſtant: quorum vnus manum à cera auferens, diligenter ad condemnatam adſpicit, quaſi iubeat clarius Virginem loqui, ne in ſcribendo à fe error committatur. Stat autem Virgo in pulla tunica & pallio, philoſophiam ſignificante, vt pictori viſum fuit, vultu verò ſatis vrbano, meo autem iudicio, animo virtutibus omnibus egregiè ſplendente. Ducunt autem eam ad Principem milites duo, quorum alter horſum, alter illorſum Virginem trudunt. Vultus autem Virginis pudore & conſtantia mixtus eſt: annuit enim in terram, veluti virorum eruibeſcat adſpectum. Stat autem imperterrita, nihili omninò faciens miſeri rum certamen. Quemadmodum autem aliquando alios pictores contemplatus ſum, in pictura mulierculæ Colchidos, quomodo ita affectã in iugulatione prolium, dum gladium

Afterius epiſcopus Amaſiæ de euphemiæ martyre.

sum traditum, consensisse Arij placitis? Nam in cunctis historicis suis libellis, filium & Verbum DEI creaturam vocat, item subministrum, & secundo adorandum loco. Si verò quidam asserunt eum in synodo subscripsisse, concedimus quidem hoc ita se habere, verùm labris illum dicimus veritatem coluisse, corde autem longè ab ea absuisse, quemadmodum & omnes epistolæ illius, & commentaria ostendunt.

Quod si autem alias aliquando pro temporis & rei conditione mutatus apparuit, nunc hos laudans, qui stabant à partibus Arij, nunc verò veritatē simulans, profectò ob id, secundū lacobum fratrem Domini, homo duplicis animi, inconstans in omnibus vijs suis dicetur, neque putet quod quicquam à Domino accepturus sit. Etenim si corde credidisset in iustitiam, & ore quoque ad salutem verbum veritatis fuisset confessus, in omnibus suis commentarijs & veniam popossisset. Iacob. 1.

Verùm pro epistolis suis nusquam apologiam conscripsit. mansit enim vt Æthiops, non commutans cutem suam. Nam in expositione illius loci: Dixi Domino, Dominus meus es tu, extracognitionem veritatis rem aggressus, sic inquit: Lege natura, cuiusuis filij pater, dominus quoque eius existit: ob id vnigenitū illius filij DEI, qui genuit illum pater, fuerit sanè illius & Dominus, & Deus & pater. Simili modo & in epistola ad beatum Alexandrum magistrum & doctorem Athanasij, cuius initium: Quanto labore & diligentia in has literas incidcrim; (hic apertissimè blasphemans, ficait) Arium eius quæ studio sos accusant hæ literæ, quòd filium ex non ente, instar vnius omnium, factum esse dixerint. Illi verò epistolium attulerunt quod ad te scripserūt, in quo fidem suam exponentes, his verbis confitentur quæ sentiunt: Legis, propheta rum, & nouj testamenti DEVM ante sempiterna secula tibi filium vnigenitum genera sse, per quem & secula, & omnia fecit. generasse autem non videtur, sed in veritate propriæ voluntati subtituisse, immutabilem & inalterabilem, creaturam DEI perfectam: veruntamen non vt vnam creaturarum. Vt verò epistola accusat eos quasi dixerint, quòd filius factus, tanquam vnus omnium, cùm tamen hoc non dixerint, sed aperte pronunciēt, non vt vnam creaturarum. Vide ne dederis flatim illis occasionem, vt ea etiam calumnientur & assumant, quæ cunque voluerint. Iterùm accusas eos, quòd dixerint, quòd quæ est, non existentem genuit. Miror sanè si quispiam aliter dicere poterit. Nam si vnus est, qui est, manifestum est, quòd ex eo genitum est omne quod est, est que id post illum. Si verò qui est, non vnus fit, sed & filius fit qui est, quomodo eum, qui est, qui est, genuit? Sic enim qui est, duo fuerint. Et hæc quidem Eusebius ad gloriosum Alexandrum. Feruntur eius ad eundem gloriosum virum & aliæ epistolæ, in quibus variæ fūr blasphemiæ, dum Arium defendere conatur. Eodem modo in Epistola ad Euphrationem blasphemus est. Initium eius epistolæ est, Domino meo cum omni gratia confiteor, & cætera. Non enim filium patri coexistere dicimus, sed patrem ante filium fuisse. Porro ipse filius DEI, hæc nobis omnibus exactiùs cognoscens, alterum se ipsum, & minorem à patre, subiectumque cognoscens, admodum valdè piè nos id docet, dicens: Pater qui me misit, maior me est. Et inter alia: Quoniam filius & ipse quidem DEVS, sed non verus Deus. Ex his igitur scriptis illius apparet, apertè illum Arianicæ esse opinionis & sententiæ. Cum hæc autem abominanda hæresi infani isti Ariani, & vnam naturam in vnitione hypostasis esse dicunt. Opinantur autem Christum Dominum nostrum carnem sine anima assumpsisse, addentes in salutari illius dispensatione, diuinitatem impleuisse animæ consilia, motionesque nimirum quo passionem (vt ait Gregorius) diuinitate circumscribant, & ob id verè Theopaschitæ fiunt. Qui autem huius sententiæ sunt, imaginem nō habendam censent. Quemadmodum impius Seuerus, Petrus Fullo, Philoxenus Hierapoleos Episcopus, & omnis denique illa multi capitis & sine capite hydra cōtendit. Huius igitur societatis exiitens & Eusebius (quemadmodum ex illius epistolis & historicis commentarijs demonstratum est) imaginem Christi Theopaschitarum more reijcit, qua de causa & Constantiæ Licinij vxori scribit, apud se imaginem non reperiri. Nam & in eadem Epistola dicit, quòd illius incarnata forma, in Deitatis naturam mutata sit. Nemo tamen sanctorum patrum nostrorum sic sensit aut docuit. Neque etiam veritas sic se habet. Audiamus Athanasium, infantiæ Arij vindicatorem: alia enim docet ita dogmatica ac Eupsychium presbyterum Cęlaręæ epistola. Similiter & Cyrillus in prima ad Successum Diocæsareæ epitcopum. Simili ter in oratione contra libidinosos dicta. Ambo enim, sicut vnum terrestris reipublicæ administrationem habentes, ita & cęlesti veluti ab vno spiritu afflati, consona inuicem loquuntur. Euſebij Pamphili expoſitio hæreticæ in Pſal. 15. Euſebij ad B. Alexandrū epiſt. pernitioſa Seuerus hæreticus. Petrus Fullo. Philoxenus.

Anastasius in epistola ad Eupsychium, cuius initium, In quibus, existimasti nos pijssime, inter cætera sic inquit: Communis ouium fructus est, hæc inquam tergori is meſſis, haud quæ omnibus ad communē vsum profert: verùm posteąquam tinctura, quæ de mari accipitur, subdita fuerit, purpurea dicitur, & appellatione mutata & vsu, propter excellentiam regibus tantummodo apiatur. Ita lana est, & non est. Natura quidem manet id, quod à principio fuit: vsu autem non amplius. vulgaris enim vsus fuit, propter coloritionis dignitatem. Ita quoque caro, natura communi assumpta: postquam enim facta fuerit regis regumentum, cum ipso rege eiuidem fit dignitatis, quanquam natura non fuerit talis. Quare rectè Dominus gloriæ dicitur. Et secundùm quod homo quoq; fuit, affectiones & passiones naturæ eum inuaserunt, & contumelijs aliorum fuit quoque obnoxius. quonam modo enim rex velte vestitur, sic ipse carne quoque se circuncinxit. Quemadmodum autem qui regis purpuram rumpens, regi poenam dat, quasi insidiator aut maleuolus, quanquam ipse rex nihil fuerit praiùs passus, purpura: autem passio ad ipsum refertur: ita quoque carnis passio, verbo Dei manente "impassibile, in ipsum propter contumeliam defe ctdere dicitur. Et ob id Paulus Dominum Christum, quatenus homo, filium Dei tradit. Et ante hunc Gabriel Archangelus paradoxum nouj partus Mariæ euangelizans: Aue, inquit, gratia plena Dominus tecum. Ecce tu in vtero habebis, & paries filium, & vocabunt eum Iesum: hic erit magnus, & filius altissimi vocabitur. Quare Iesus filius Dei vocatur, non quod caro in diuinam naturam fuerit mutata, sed propter vnitionem ad Deum verbum cognominem dignitatem accepit. Athanaſ. in epiſt. ad Euſyeh. Rom. 1. Luc. 1.

Eodem modo Cyrillus in prædicta ad Successum epist. cuius initium, Incidi in commentarium à tua sanctitate mihi missum, inter cætera inquit: Post resurrectionem idem illud corpus, quod passum fuit, mansit, nisi quod debilitates humanæ naturæ in se amplius non recepit. Non enim aut fame, aut lassatione, aut alia aliqua tali passione torquebatur, sed deinceps incorruptibile mansit. Nec id solùm corpus est, verum præter hoc etiam corpus viuificās. Vita enim corpus est, hoc est, vnigeniti nam Deo decentissima gloria illuminatum est, & inteiligitur Dei corpus. Proindeli quis ipsum diuinū corpus, vt certe hominis, humanum dixerit, non sanè quicquam errauerit, decentiús; fermone fuerit vsus. Hinc arbitror dōctissimum Paulum dixisse: Si verò Christum secundū carnem cognouimus, sed iam nunc amplius non cognoscimus. Dei enim, vt dixi, proprium corpus existens, humana omnia excedit. Corpus autem quod à terra est, non potest mutationem secundùm diuinam naturam subire. Etenim hoc in possibile: Quoniam in Deitate, veluti genera tionis aliquid, & quod nul lam fecundum naturam habet fecum proprietatem, existit. Æquè enim absurdum est, si quis dicat, quod corpus in Deitatis naturam mutatum sit, & quod verbum in carnis naturā sit alteratum. Nam vt hoc impossibile, (immutabile enim & inalterabile verbum est) ita & aliud. Non enim possibile est creaturam aliquam in Deitatis naturam aut substantiā transgredi posse. Creatura autem caro est. Quamobrem diuinum esse dicimus corpus Christi, quoniam Dei corpus est, & inestibili gloria illuminatum, incorruptibile, sanctum, viuificās. quod autem in Deitatis naturam fit mutatum, neque partum aliquis dixit aut cogitauit, neque nos ita sentire possumus. Cyrilli ad Succeſſum epiſc. 2. Cor. 5. Ioan. 14. Cyrilli fragmentum ex oratione ad libidinoſos.

Similiter & in oratione contra libidinosos, cuius initium, Longam nuper de veritatis dogmatibus contexiimus orationem, inter cætera inquit: Proinde nun came ei us in Deitatis naturam mutata, definit esse filius hominis? manisestum fuerit omni quod ex hoc sequitur, quòd nos ex adoptionis gloria reiecti sumus, veluti nō haberemus amplius primogenitū in multis fratribus. Et paulò post: Num igitur dē tā bona fama, q̄ nobis data fuit gratis, adeò fubitò excidimus? nō sanè.

Non enim ſtoliditate, inſipientia, & ſtultiſſimis quibuſdam inuentis, in reprobum ſenſum perducti, ea quæ nõ decet, ſentimus. Sacram autem ſcripturam, veluti Canonem rectitudinis & incommutabilis fidei habentes, dicimus, quod qui natus nobis eſt primogenitus & vnigenitus, Deí ſcilicet verbum, non deſtitit eſſe poſt illud verus Deus & filius hominis. Neque in naturam deíitatis, incommutabiliter & inconſusè vnita ſibi caro, tranſmigraſſe videtur, immò gloria propria illam illuſtrans, intelligitur rectè Deum decentibus impleta dignitatibus. Act. 1. Sic etiam ſecundùm tempora per vniuerſum terrarum orbem, rediens è cœlo, videbitur. Atqui cum carne quoque, poſtquàm bene hoc diſpenſationis myſterium obiuiſſet, rediit in cœlum. Nam qui rem eam viderunt, ſtupore perculſi ſunt. Quia vt ſcriptum eſt; Nubes illum aſſumpſit, tũ admirantibus illis vox Angelorum ſanctorum audita eſt: Viri Galilæi, quid ſtatis ſuſpicientes in cœlum? Hic Ieſus qui à vobis aſſumptus eſt in cœlum, ita veniet, quemadmodum eum vidiſtis aſcendentem in cœlum. Num igitur hi, quibus hoc dictum eſt, viderunt eum ſine carne ad patrem aſcendentem? aut abijcientem noſtram ſimilitudinem, qua in corpore fol. *& in tactili & viſibili fuit, * & intangibilem & inuiſibilem naturam commutaſſe? Qui hoc aulus fit dicere? Si quis veniet ſicut diſceſtit, non vere dixerimus, veniet rurſum in corpore, non nudum & ſine carne verbum? Et paulò poſt: Cognoſce igitur, quod defenſum illum quem factiurus eſt in fine ſeculi, ipſis priùs manifeſtauerit, cùm ſcilicet fe trásfiguraret. Hæc autem transfigurationis figura (mirandus inquit Euangeliſta) facta eſt, non ſecundùm depoſitionem ſpeciei, videlicet humanæ ſiguræ abiectionem, immò circa ſolam gloriam. Reſplenduiſſe, inquit, faciem illius, non aliter ac à ſolis radijs fulgor emittitur. Et mox: Scripſit vero & de Chriſto doctiſſimus Paulus: Qui humilitatis noſtræ corpus transformabit conforme gloriæ illius. Quid ad hoc dicent, qui in verbi naturam, carnem illius commutatam aſſerunt? Num ſcilicet ſanctorum corpora tranſibunt in naturam Deitatis, vt fiant corporiillius glorioſo conformia? profectò hæc extremæ imperitiæ & inſcitiæ nugacitas exiſtit. Mutata enim carne in naturam Deitatis, vt aiunt, quonam vtetur corpore Deus verbum exiſtens? Deitas enim res eſt incorporea, & verum eſt quòd Deum nemo vidit vnquàm. Deinde clariſſimè idem deducens, veluti contra Euſebium, ſic idem beatus pater in eodem ſermone dicit: Videtur pro illis facere (quemadmodum aiunt) de his rebus & aliud verbum. Nam diuinus Apoſtolus ſic ſcripſit: Si enim cognouimus ſecundùm carnem Chriſtum, ſed nunc non amplius cognoſcimus. Igitur, aiunt, ſi ſecundùm carnem non cognoſcitur, neceſſarium eſt illum carnem in verbi ſui naturam mutaſſe, vt tanquam Deus cognoſcatur. Dixerit autem ad hos (arbitror) confeſtim aliquis: Igitur quando de nobis ſcribit, Cùm verò in carne ſumus, Deo placere non poſſumus. Vos autem non eſtis in carne, ſed in ſpiritu. Num inquam, tum nos carne & ſanguine nudatos eſſe cognouit? Verùm ſpiritibus incorporeis iſta ſcribit? Quo pacto non fuerint iſta monſtro ſimilia? Quamobrem de nobis dicit carnem, nimirùm carnis abſurdas & quæ caſtigationeopus habent, affectiones. De noſtro autem omnium caſtiſſimo ſeruatore, qui errare non nouit, neque peccatum fecit, alio modo illud ſecundùm carnem conſiderare oportet. Non enim amplius eſt in carnalibus infirmitatibus. Clarè igitur ex diuinoloquiis iſtis patribus cognoſcimus, nugamentorum iſtorum magiſtros non ex fontibus Iſrael, quo illis ſuppetat in vitam æternam hauſiſſe, ſed in fontibus iniquitatis & defolationis ſibi potum quæ fiuiſſe. Alienos enim ſecuti, in præcipitia & anfractus feduci ſunt. Debebant igitur, ſi Eccleſiæ alumni ſunt, Baſilium Magnum in teſtem citaſſe, qui imaginis honorem ad prototypum referri aſſerit, & Gregorium Nyſſæ epiſcopum, dicentem: Vidi imaginẽ paſſionis loquentem, & non ſine lachrymis rem contemplatus ſum, hiſtoriam ipſa arte pulchrè repræſentante: & Ioannem, qui ſe imaginem è cera fuſam, pictate plenam amaſſe dicit. Debebant, inquam, illos fuiſſe ſequuti, & quicunque cum illis faciunt. Illi verò in malis auctarium addentes, ita deinceps dicunt.

Ioan. 1. 1. Ioan. 4

2. Cor. 5.

Rom. 8.

Baſilius. Gregorius Nyſſenus. Chryſoſt.

GREGORIVS.

Hæc igitur ex multis pauca ſcripturæ patrumq; teſtimonia, in hac definitione noſtra attcntè & ſanè copiæ, ne in longum res protraheretur, collocauimus: reliqui enim quæ infinita ſunt, volentes ſuperſedimus, vt qui velunt, ipſi requirant. Ex his igitur à Deo inſpiratis ſcripturis, & beatorum patrum ſententijs ſtabiliti, & ſuper petram cultu diuinum ſpiritu pedes confirmantes, in nomine ſancti & ſuperſubſtantialis viuificantis Trinitatis, vnanimes, & eiuſdem ſententiæ nos, qui facerdotij dignitate ſuccincti ſumus, ſimul exiſtentes, tria vocate definimus, omnem imaginem, ex quacunque materia improbatiſtorum arte factam, ab Eccleſia Chriſtianorum reijciendam, veluti alienam & abominabilem.

Nota mẽdacium hæreticis familiare.

EPIPHANIVS:

Eccleſiaſticæ traditioni ceruicem ſubdere nolentes, ſed excæcati in electione conuenientis, & appræhenſione veritatis, pietatis traditionem abdicarunt, neque torrentem voluptatis bibere ſuſtinuerunt, quò illis eſſet ſons ſaliens in vitam æternam, ſed è lacubus pertuſis irrigati, malè olentem truncum, habentem fructus bilis & amaritudinis, produxerunt. Mendacium enim mendacio adglutinantes, dixerunt: A liſiqs teſtimonijs, quæ infinita ſunt, ſuperſedimus volentes. At vẽ nos indicauimus, quaſcunque patrum ſententias attulerunt, quibus propriam iuſtitiam conantur aſſerere, omnes peruerſè intellexerunt: quæ verò contrariæ plane fuerant, non erant ex ſpiritu diuino. Quamobrem beatus vates Dauid alloquitur eos, in ſpiritu canens: Vana locuti ſunt ſinguli ad proximũ ſuum: labia doloſa in corde, in corde locuti ſunt mala. Et Eſaias liberrimus Prophetarum, contra illos dicit: Conſilium impiorum impia conſulit. Rectè enim ſentire nequeunt, quia obſcuratus eſt viſus oculorum eorum. Sanas enim definitiones & leges relinquentes, verbis pietatem figurant, conantur quæ piè quædam concionari, quò ſcilicet in hoc rectè dicentes, in alijs quoque fidem inueniant. Aiunt enim: In nomine ſanctæ & ſuperſubſtantialis & viuificantis Trinitatis: ſed circa ſenſum & intellectum impiè agere nituntur. Nam ex propria ſententia loquuntur, & impietatem nudam ob oculos ponunt: nequeiudicium Dei reueriti, neque Dominicam declarationem & pronunciationem reſpicientes, quæ ſic habet: Nam qui ſcandalizauerit vel vnum ex paruulis iſtis credentibus in me, fatiùs illi fuerit, vti mola aſinaria alligata illius collo, ſubmergatur in mari. Deinceps & tanquam porci margaritas proculcantes, eccleſiaſticas dico traditiones, omnem imaginem ab Eccleſia Chriſtianorum reijciendam & abominandam ſtatuunt eóſtilis ineuntes non per Dominum, & ſe dera ſerientes non per ſpiritum eius. Etenim tanquàm graues lupi, in ouile Chriſti inſidias tendunt. Cæterùm veritatis ſplendor, & luminis fulgor, inconcuſſam habent libertatis audaciam. Quis enim ignorat, imagine contumelia aut ignominia affectã, illum lædi cuius eſt imago? Hoc & ipſa veritas, hoc rerum natura docet. hoc & beati patres tradiderũt. Baſilius enim Magnus inquit: Honos imaginis in ipſum prototypum redit. Athanaſius: Qui imaginem adorat, in ipſa Imperatorem adorat. Similiter & Chryſoſtomus: Non nouiſti, quod is qui imaginem Imperatoris violat, in prototypum dignitatis iniuſtus eſt? Atque ita patres rerum naturam ſecuti ſunt. Hi verò & ab eccleſia & veritate deſciſcentes, non ſolum blaſphemia pleni ſunt, ſed & inſania & inperitia. Debebant enim communem & non diſſonantem vocem eloqui, veteremq; ue traditionem confirmare, quam fidelium multitudo ex traditione Apoſtolorum & patrum ſeruauit bactenùs & confeſſa eſt nomnem autem nuperam vaniloquentiam euitare, & confuetudinem quæ piè hactenùs apud nos valuit, nullo modo infringere & labefactare. Nam quæ in Eccleſia tradita ſunt, neque additionem, neque deemptionem ſuſtinent. Maxima enim eos qui ita agunt, pœna manet. Maledictus enim, inquit, qui tranſponit horrea patrum ſuorum. Sed non ducuntur amore & ſtudio veritatis, quamobrem audient hoc Sapientiæ: Qui ſtudet theſaurizare lingua mendaci, vana perſequitur, & in laqueum veniet diaboli.

Act. 1.

Matt. 17.

Philip. 3.

Ioan. 1. 1. Ioan. 4

2. Cor. 5.

Rom. 8.

Matt. 18. Marc. 9.

Luc. 10. Baſilius Magnus. Athanaſ. Chryſoſt.

Deut 27.

Prou. 21.

TOMVS SEXTVS.

EPIPHANIVS.

Matth 16. OCEM, qua Dominus ad coryphæum Apostolum Petrum vsus est, animo debebant intelligere: Tu es Petrus, & super hanc petrã ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt illi: sed ab hac ædificatione & harmonia alienati, digna quæ risu excipiantur, desiniunt.

GREGORIVS.

Nemo hominum, qualiscunque tandem fuerit, tale instituta & impium & impurum possibile est fieri. Qui vero ab hac imaginem ausus fuerit sibi parare, aut adorare, aut in Ecclesia, aut in priuata domo constituere, aut clam habere, si episcopus fuerit aut diaconus, degenti ordine: si vero laicus aut lector, anathemate perceptor, imperialibusq; constitutionibus subiacitor, vt qui diuinis decretis repugnet, & dogmata non obseruet.

EPIPHANIVS:

Non satis illis fuit, quod Ecclesiam omnem carpserint & vellicauerint, nisi nunc quoque impiè desiniant, non faciendam esse imaginem, nec illicitam, qui tibi sic faciendum esse persuaserit. Vsquadeò enim venerandarum imaginum demonstratio in Ecclesia obtinuit, vt ab eo tempore, quo euangelium prædicari cœptum est, ad hæc vsque tempora recepta fuerint. Iam autem cognoscimus omne quod antiquitate excellit, venerandum esse. Quid enim aliud 1. Thess. 2. Corinthijs man- 1. Tim. 6. dat diuinus Apostolus, dicens: Seruate traditiones quas acce- 2. Tim 2. pistis? Et rursus Timotheo & Tito, prophanas vaniloquen- Tit 3. tias auerseminis? Omnes igitur Christiani, qui in Ecclesia Catholica geniti sumus, traditiones quas accepimus, seruamus, & in ijs stabiliti sumus, nouamque hanc vaniloquentiam, secuti diuinum Apostolum, reijcimus. Et quæcunque patribus pro tempore super fundamentum Apostolorum & prophetarum ædificare placuit, recipimus: quæ verò secùs se habent, vt hostilia respuimus. Dico autem quæcunque ab inimicissimis & impijs hæreticis veluti nugæ allata sunt, in quorum numero quoniam & hi nuper vaniloqui Christianorum accusatores sunt, ob id eos exercamur. nam non modò linguam habent impietate & peccato imbutam, sed & manus deducunt omnem sycophantiam expedire, verberare que dicentes, Constitutionibus imperialibus subijcitor, qui non ita fecerit. Ex hac igitur voce, per omnem terrarum orbem multa & varia delignata sunt. Continuam autem crudelitatem & ipsi principes, duces, & falsi episcopi exercuerunt. Sed quænam lingua calamitatem istam poterit exprimere? Vnde & quomodo hanc narrationem aggrediar, non video. Nã quot terrores, persecutiones, per omnes ciuitates custodiæ, monachorum flagellationes, carceres, multis his annis exitierè? Taceo pedicas, catenis ligatos pedes, sacrorum vasorum ablationem, librorum exustionem, sanctorum templorum prophanationes, sanctorum monasteriorum prophanas in mundana hospitia & habitacula translationes, quod scilicet in ijs pietatis & religionis studiosi viri habitarent, post raptum substantiæ & bonorũ, transmigrationes, in barbaras nationes exsiltimantium se posse Apostolicè meliorem vitam inter gentes, quàm apud suos, ducere. Et quod omnium grauissimum est, in hunc vsque diem prophanatio ista ministerijorũ apud quosdam adhuc manet. Et pro sacris hymnis & voce lætitiæ in tabernaculis iustorum, cantica meretricia & Satanicæ melodiæ audiuntur: & pro geniculationibus, saltationes theatrales celebrantur. His adijce pericula, turbationes, vexationes, verbera, pœnas, oculorum extritiones, narium amputationes, linguarum abscissiones, inhonestas fugas & exilia piorum, qui per omnem terram dispersi sunt, sanctarum facierum adustiones, barbæ vellicationes, adustionesq; : virginum, postquàm Christo dedicatæ fuerant, impias & violentas nuptias, & quod vehementissimum est, malorum cædes. Hi sunt fructus horum hominum, qui contra veritatem insurgunt. Hæc vera insania, & non iudicium verum. Insaniit hæc DEVS, & ex omnibus malis liberauit Ecclesiam suam. Gloria sit illi, Amen. Ab impio autem consilio suo feduci, exipsa veritate arguunt, dicentes:

Iconoclastarum in Catholicos fœtida.

GREGORIVS.

Determinamus & hoc, ne quis hominum ex ijs qui præsunt Ecclesiæ, aut sacratis adibus, sub prætextu extirmationis aut elevationis talis imaginum erroris, manus in ea qua sunt DEO sacrata, inijciat, quia possunt transferri in alios vsus cuiscemodi idola.

EPIPHANIVS.

Hæc cruciant ora, quæ Dominum non verentur, neque venerantur. Quis enim, modo mentem diuino timore firmatam habeat, ea quæ Deo oblata sunt & dedicata, idolorum appellatione dedigneturq; profectò non satis nouit, num & rudes & imperiti rerum id audiant. Nisi planè obliti essent magni & salutaris illius mysterij, quod Deus verbum caro factum, & in nobis habitans, operatus est, cùm scilicet nos ab idolorum errore liberaret ξόανα, enim (qua voce illi vtuntur) à pijs gentilium idola nominantur. Sed sunt nugaces verborum strepitus & battarifinata, & apophthegmata ori sillius, quod sterco reis alimentis vsum, vapores fœtidos animo mẽtique immittit, & deliros insanosque ijstos homines, risu dignos indicat, quamobrem inserunt:

GREGORIVS.

Neque etiam in sacras vestes, aut alia vela, aut quicquid consecratum est in sacrum Dei ministerium, ne qua ratione in abusum conuertantur.

EPIPHANIVS:

Qui hactenus calumnijs prosequuti sunt, definierunt quæ venerandas imaginum picturas non recipiendas in sacris Dei ecclesijs, & qui cas idola & ξόανα vocauerunt: nũc tanquam obliti impij fui decreti, has in ecclesijs manere volunt. Quòd si autem DEO consecrata sunt, quomodo turpes & diabolicæ insidiationis inuentiones habebuntur? Sed manifestum est quòd sit Caiaphica assertio. Nam is animi quidem malitia Ioan. 11. CHRISTVM occisum cupiebat: at ignorantia veritatem dicens, seruatorem illum humani generis confessus est. Eodem modo & isti malitia quidem errorem idola, ξόανα & diabolicæ insidiationis inuenta, *sanctorum imaginum inspectionem cauillantur, verùm contra animi sententiam, has sacras & DEO dedicatas confiteri coguntur, & laqueis propriæ nugacitatis implicantur. Quare illos qui se sequuntur, præstigijs decipientes alloquuntur.

*sanctarũ

GREGORIVS.

Si quis autem à Deo potestatem nactus, hæc ipsa vasa, aut vestes in meliores vsus conuertere & voluerit, non ausit hoc sine sententia & volumtate sanctissimi & beatissimi vniuersalis Patriarchæ, & Imperatorum nostrorum piorum iussu, ne diabolus sub eo prætextu ecclesias Dei humiliet. Neque aliquis ducum, aut magistratus, aut laicorum cohortes sub illis constitutæ, in diuinas ædes manus inijciant, exijs, veluti captuas prophanent, quem admodum à quibusdam indecenter antehac factum est.

EPIPHANIVS:

Quis propter hanc legislationem non insigniter rideat, immò magis non lugeat? Propter hæc enim vana verba, multi ausi fuerunt Briarei gigantæasque manus sacris armarijs injicere, ab his videlicet occasionem sumentes. Labilis enim est & lubrica improbitas. Videntes enim ipsos sanctissimos, (vt istiaiunt) reuera autem falsos episcopos, aurum & argentum ex dedicationibus, & imagines quæ in muscis,

sibi adscribere, & in priuatos vsus vetere, & ipsi quoque sic fecerant. Haec enim in gutturnia, pelues, theatra committunt: & quae quandoque sacra fuerunt, horum iudicio prophanata sunt.

GREGORIVS:

Hinc ita se probè habentibus, & Dei gratia confirmatis, iustum est decernimus, hoc nostro Catholico & Deo grato scripto definitiones breues veluti in summam edere, quandoquidem & nos videmur Apostolica dicere: Quam etsi non omnes ipsi tum Christi habere, & quemadmodum qui ante eam illum crediderunt, & synodos congregauerunt, decreta, & definitiones ediderunt, ita & nos quoq; idipsum credimus. Quamobrem post sacras aliquot praemissas patrum definitiones, consequenter & conuenienter nostra determinabimus.

1. Cor. 7.

EPIPHANIVS:

Multa & diuersa in superioribus nugati, & propriam improbitatem manifestè determinantes, & in multa distrahentes, nunc scipsos doctoribus Ecclesiae contendunt comparare, & sacris illorum declarationibus, has impias suas definitiones connumerare fe iactant, nimirum mendacium cum veritate, tanquam venena noxia cum melle, misere contendentes. Sed qui spiritu Dei aguntur, facilè malum à bono diiudicauerint: & quaecunque à sanctis patribus rectè statuta sunt, recipient: quae verò ab his peruersè & improbè statuuntur, auersabuntur. Isti enim falsidici confitentur se Deum cognoscere, verùm à regia via per calles & anfractus decedunt. Nostrae enim syncerae fidei verba, veneno improbitatis imbuùt. Habent namq; confimilem cum haereſiarchis veteribus ignorantiam. Nam & ipsi multa cum Catholica Ecclesia conuenientia dixerunt. In vno autem aut altero transgressi, anathema acceperunt, cum quibus sanè & isti partem habent, etiam ſi ſic dicant.

PRIMA DEFINITIO.

GREGORIVS:

Iquis secundum Apostolicas & patrum traditiones de Patre, Filio, & Sancto Spiritu, non confessus fuerit vnam & eandem Deitatem, naturam & substantiam, voluntatem & actionem, virtutem & dominatum, regnum, & potestatem, in tribus subsistentijs siue hypostasibus, nempe personis, glorificatam, anathema.

Secunda.

Si quis non confessus fuerit in sistem sanctae Trinitatis vnum, videlicet filium & verbum Dei patris, Dominum nostrum Iesum Christum, ante secula quidem ex patre secundum Deitatem, in extremis autem temporibus ipsum, propter salutem nostram, è caelis descendisse, & incarnatum ex Spiritu sancto & Maria Virgine, & ex eadem natum, supra omnem humani intellectus comprehensionem, anathema.

Tertia.

Si quis non confiteatur Deum esse secundum veritatem Emmanuel, & ob id Virginem factam Deiparam, qua secundum carnem, carnè factum ex Deo verbum genuit, anathema.

Quarta.

Si quis verbum ex Deo patre, carni secundum hypostasim non vnitum, & vnum esse cum propria carne Christum, eundem videlicet Deum & hominem, non confessus fuerit, anathema.

Quinta.

Si quis non confessus fuerit Dei carnem viuificantem esse, & propriam ipsius ex Deo patre verbi, sed veluti alterius praeter ipsum, vnitam secundum gnosticorum, videlicet quasi tantummodo in ea diuinam habitationem habuerit, minimè verò viuificantem, vt dixerunt, quòd factum sit in proprietate verbi omnia viuificare potentia, anathema.

Sexta.

Si quis non confessus fuerit in vno Christo, vero Deo nostro, duas naturas & duas naturales voluntates, & duas naturales actiones communiter, indistinctim, inconfuse, indiuise, impartibiliter, inconfuse secundum patrum sanctorum traditionem, anathema.

Septima.

Si quis non confessus fuerit, Dominum nostrum Iesum Christum, post assumptionem animatae, rationalis & intellectualis carnis, simul sedere cum Deo & patre, atque ita quoque rursus venturum cum patria maiestate, iudicaturum viuos & mortuos, non amplius quidem carnem, neque incorporeum tamen, vt videatur ab his à quibus compunctum est, & maneat Deus extra crassitudinem carnis, anathema.

EPIPHANIVS:

Hucusque rectè sentiunt, & patrum traditionibus conuenientia dicunt, immò potiùs tanquàm sua propria dogmata asserentes, sibi laudem & gloriam vendicant: in subsequentibus autè amara venenata & viperinæ linguæ dogmata, pharmacis lœtalibus plena, eructuant.

GREGORIVS:
Octaua.

Si quis diuinam Dei verbi secundum incarnationem figuram, materialibus coloribus fuduerit effigiare, & non eo tantum corde oculis intellectualibus ipsum sedentem à dextris patris, super solis splendorem lucentem in throno gloriae adorare, anathema.

EPIPHANIVS:

Absurdi & praeter modum admirabiles allegoristæ, in hac venefica definitione iudicantur. Apostolo enim filium DEI patris figuram praedicante, propter incommutabilitatè substantiæ ipsius commutatione facta in carnem, à Deo verbo assumptam, obliquè cogitant, & ex animis insipientibus nouam quandam definitionem eructant. Nouimus enim omnes, quòd caro quam assumpsit, diuersæ subsistantiæ à natura verbi Dei existat. Hoc, inquam, in veritate præsides Ecclesiæ sancti Apostoli & admirandi nostri patres, nos docuerùt. Nam absconditorum spectator Paulus, diuinus (quemadmodum dictum est) Apostolus volens confubstantialitatem filij & Dei verbi ad Deum & patrem prædicare, nihil aliud appropriatum & concinens inuenit, quàm vt exclamet, charactere hypostaseos patris ipsum filium. Isti verò veritatem mendacijs subuertere conantes, tumultuarijs & putridis vocibus insistentes, odio venerandarum imaginum, mendacium inducere conantur. Vnde in blasphemum & peruersum sensum collabentes, & in reprobam sententiam traditi, dicunt: Heb. 1.

GREGORIVS:
Nona.

Si quis incircumscriptibilem verbi Dei essentiam & hypostasin, propter eà quòd incarnatum est, naturalibus coloribus in imaginibus ad formam hominis depinxerit, & qui non theologicè sentit eam, post carnem, non minùs incircumscriptibilem remansisse, anathema.

EPIPHANIVS:

Tanquam circa oportuna Apostolicarum traditionum negocia occupati, pestilentem morbum spiritus, sententiamque corrumpentes, omnia dicunt. Nam turpitudinem erroris & fraudis rectis verbis praetexunt: & impostore animo ad naturam incircumscriptibilem diuini Verbi, carnem assumptam ab eo & circumscriptam coaptant. Hoc enim apertè indicat, quod ab illis dictum est, nihil minùs incircumscriptibilem existentem. Vbinam hanc vaniloquentiam inuenere sapientes isti in rebus vanis? Blasphemiæ enim plenum est, post incarnationem, incircumscriptibilem fuisse asserùt Iesum, omnium Dñm, nostrùmq; verum Deũ, maximè cũ is discipulos suos Ioan 11.

suos ita affatur : Lazarus amicus noster dormit, & gaudeo propter vos, quod ibi hic non fuerim. Nónne igitur hoc, quòd ibi hic non fuerim, circunscribi pót? Profectò pót. Et vtrea q̃ ante mortẽ de illo euãgelicè dicta sunt, omitamus, cùm poltea rurrectionem se exhiberet mulieribus, nunquid hæc ratione circumscribi nequit? Profectò potest. Cùm se duobus discipulis oftendit, nonne circunscriptionem dignum est? Est profectò. Quod clausis ianuis ingressus sit, & à Thoma contactus, quid aliud quàm circunscriptio? Item quòd discipulis in Galilæam profectis, & cum illhic videntibus & adorantibus, quidnam est? Nempe ipsum quod dixi. Quod discipulis intuentibus, in cœlum assumptus est, & ab Angelo, ipsis adstante & dicente, audierint: Quid statis, ô viri, defixis oculis in cœlum adspicientes? hic Iesus qui assumptus est à vobis in cœlum, sic veniet, quemadmodum vidistis illum abeuntem in cœlum. Nonne hæc sunt circumscriptione digna? Sunt sanè. Sic enim omnes nostri diuini patres tradiderunt. Et manifestum est rectè sentientibus, quod quemadmodum Deus & verbum Dei patris, inuisibile, incompræhensibile, & in omni loco dominationis suæ existit: ita secundum naturam humanam quam assumpsit, visibilis est & circumscriptibilis est, quemadmodum ipse discipulis suis dixit, quod istic non fuerim. Item est compræhensibilis, sicut Thomas nos credere fecit. In multas igitur improbitates, propter vnam istam blasphemiam, qua Christianos decipere conantur, ruunt. Calumniantes autem deindè loquuntur.

Ioan. 10. Luc. 14. Ioan 20. Matt 28.

Act. 1.

Ioan. 11.

Ioan. 20.

GREGORIVS:

Decima.

Si quis induisam Dei verbi naturæ & carnis secundum hypostasin vnitionem, videlicet ex vtriusque vnam inconfusam & impartibilem perfectionem factam, in imagine depingere conatur, vocatq; eam Christum, (Christus enim nomine vno & Deum & hominem significat) & ex ea re confusionem duarum naturarum monstrosè asserit, anathema.

EPIPHANIVS.

Impudentia deceptionis verbo recto imprimitur. Et indiuisę & incõfusæ secundum hypostasim vnitionis imaginũ structuram opponentes, tanquam confusionem duarum paturarum, mendaciter & improbè accipiunt. Sed veritas Dominilligata non est. quòd autem Christi nomen, duarum naturarum significatiuum est, apertum: altera enim ratione visibilem, altera inuisibilem naturam demonstrat. Ipse enim Christus hominibus per velum carnis suæ visus est, quamquã diuina natura in eo celabatur, tamen per ligna elucebat. Sancta igitur catholica Ecclesia, quemadmodum accepit ab Apostolis & patribus, ipsam formam quæ ab hominibus visa est, pingit: neque tamen ob id Christum diuidit, quemadmodum isti falsò dicunt. Imago enim secundum nomen tantum, & non secundum definitionem, cum primo exemplari communicat: quia (quemadmodum in superioribus sæpè diximus) anima * priuata est, quam nemo circumscribere potest, quia inuisibilis est. At si animam, quanuis creata sit, nemo pingere potest: quanto minus inuestigabilem & incompræhensibilé vnigeniti filij Deitatem potuerit quispiam cogitatione compræhendere, vt sensibiliter à se depingatur? Conuersus est itaque* dolor eorum in caput ipsorum. Anathema enim quod ipsi nugantur, in illis manebit in perpetuum.

foc. *crea.ta.

GREGORIVS:

Vndecima.

Si quis carnem hypostasi verbi Dei vnit am diuiserit, & in nuda exegitatione mentis eam habens, ex eo conatus fuerit illam in imagine depingere, anathema.

EPIPHANIVS.

G regor. Nazianz. Diuus Gregorius, quià Theologia cognomen inuenit, sic ait: Quando naturæ distant excogitationibus, simul diuidunt: Quando naturæ distant excogitationibus, simul diuidunt etiam nomina. Quin etiam plurimi patrum, hac notione vsi sunt: etenim ita reuera se habere videtur. Ab illa autem & à patrum traditionibus deficientes, dicunt: Si quis carnem hypostasi verbi Dei vnitam diuiserit excogitatione mentis. Itaque in hoc depræhendunt repugnantes patrum traditioni. Sed cum subindè eandem rem inculcant, veritati * aperti-simæ. ssimæ. contradicere cognoscuntur. Ecclesiam enim cum Nestorio sentire, falsò asserere nituntur. Sibi ipsis autem consentanea dicentes, inserunt.

Gen. 12.

GREGORIVS.

Duodecima.

Si quis vnicum Christum in duas hypostases diuiserit, ab vna parte Dei filium, & ab altera parte Mariæ filium collocans, neque continuã vnitionem factam confitens, & ob id in imagine, tanquam per se subsistentem Mariæ filium depinxerit, anathema.

EPIPHANIVS.

Eadem toties infarciunt, vt breuibus satis dici nequeat, q̃ ab ipsis nugæ proferantur. Adiungentes autem impiam Nestorij opinionem sacrarum imaginum effigiationi, paradoxa quædam & inanes sermones commiscent, quorum destructionem cum antea sæpè ostendimus, nunc eadem silentio præterire decreuimus. Eructant autem iterùm talia.

GREGORIVS.

Decimatertia.

Siquis ex vnitione ad diuinum verbum Deificatam carnem in imagine pinxerit, veluti diuidens eam ex assumpta & Deificata Deitate, & indeificatam ex hoc eam confitens, anathema.

EPIPHANIVS.

Cum Ecclesia Catholica Christum pingit humana figura, non diuidit eum à diuinitate illi vnita, magis autem deificatam illam credit. & consimilem Deo illam confitetur, quemadmodum rei veritas habet, & magnus docet Gregorius. Nõ verò, vt ipsi indocte & imperite barbarissimum committens, indeificatam dicunt carnem Domini ex hoc confici & formari. Quemadmodum aliquis hominem pingens, non inanimatum hominem facit, sed ille animatus manet, & imago, ipsius imago, ab eo quod illum imitetur, dicitur: ita quoque imaginem Dei facientes, deificatam carnem Domini confitemur: imaginem autem nihil aliud esse cognoscimus, quam imaginem, significantem scilicet primi exemplaris imitationem, vnde & nomen accepit. & hac ratione cum ea duntaxat communicat, & ob eam quoque causam pia & veneranda. Quod si autem hominis sit improbi, aut dæmonis, prophana & execrabilis sexistit, quoniam & ipsum primum exemplar, ad quod facta est. Laborantes igitur in vanum, fructum sterilitatis secum adferunt, à quo non desistent, cùm dicant hæc etiam. Nazianz.

GREGORIVS:

Decimaquarta.

Si quis in forma Dei existentem Deum verbum, seruilem formam in propria hypostasi assumentem, & per omnia nobis similem factum fine peccato, conatus fuerit materialibus colaribus figurare, veluti si nudus homo fuisset, & hoc modo ab inseparabili & incommutabili deitate seiungere, veluti quæ terminata non indutui us in simili modo & vinificatam tentatem, anathema.

EPIPHANIVS.

O insaniam & dementiam, nullusne pudor est congerendi anathematis? Sed quemadmodum vermes in cœno volutantes, ita hi quoque viuunt. Hanc posteaquam semel acceperunt, satietatem eius capere nequeunt. Neque quicquam aliud agunt, quàm quod Ecclesiam Dei execrentur, ipsi execrationedignissimi. Eam enim qui benedicunt, (vt scriptura testatur) benedicentur: & qui eam deuouent, ipsi deuouentur. Ipsum autem seruatorem nostrum, nudum hominem existima-

re & Chriſtum à Deitate ſeparare, & ex illa re quaternitatem per picturam inducere, quis non craſſo rifu eorum dementiã, qui ſic loquuntur, profequatur, immò magis deflet ac blaſphemiam iſtam? Non enim qui Chriſtum humanæ ſpecie in imagine pingit, mox etiam quaternitatem inducit: ſed Deum verbum hominem in veritate factum non in phantaſia, fateturSinſanus autem Neſtorius duas hy poſtaſes, tanquam duas perſonas in Chriſto blaſphemè aſſerens, quaternitatem induxit. Verùm Dei Eccleſia vnam hypoſtaſin Chriſti in duabus naturis recte confeſſa, ad recordationem ſalutaris illius in carne diſpenſationis, illum imagine excipere diuinitus docta eſt. Volentes autem ſeipſos probos oſtendere, & veritatis aliquid adſpergunt, dicentes:

GREGORIVS.
Decimaquinta.

Si quis non confitetur ſanctam ſemper Virginem Mariam, proprie & verè Deiparam, quatenus viſibili & inuiſibili creaturæ Creatrici: & cum ſumma fide eius intercęſiones, tanquam quæ liberatem apud eum, qui ex ſe gentium eſt, Deum habeat, non poſtulauerit, anathema.

EPIPHANIVS.

In his firmata & ſtabilita Catholica Eccleſia, ab iis, qui aliter quàm dogmata, & traditiones eius habent, ſentiunt, non vult confirmari. Nam & Dominus à cęnonibus præcidatus, eos tamen expulit. Et Paulus diuinus Apoſtolus & comites itineris eius probati ab ipſis tanquam homines Dei altiſſimi, & viam ſalutis annunciantes, ab ipſo perſequutionem perpeſſi ſunt: ita quoque iſti. Quanquàm enim aliquid verè dicant, tamen ab Eccleſia expulſi ſunt & reiecti. Rurſus autem tanquam canes ad vomitum proprium reuerſi, & ſues in voluta-bro luti, talia grunniunt.

Act. 16.

2. Pet. 2.

GREGORIVS.
Decimaſexta.

Si quis ſanctarum omnium ideas in imaginibus inanimatis & mutis materialibus coloribus depingere ſtudeat, cum nullum omninò vſum adferant picturæ, anathema: Vana enim eſt excogitatio, & diabolicæ inſtitutionis inuentio. Nunc enim ſatius fuerit illorum virtutes & vitia facta, quæ nobis per ſcripturas hiſtorias tradita ſunt, veluti viuas quaſdam imagines in ſenſu depingere, & ad eadem iſta ſeipſum zelo iſtiuſmodi excitare, quemadmodum ſancti patres nos docuerunt?

EPIPHANIVS.

Diuini patres, neque hoc docuerunt, neque prædicarunt, ſed ſibi ipſis hoc nomen adſignant falſi iſti accuſatores. Eorum enim eſt deliramentum hoc. nam & poſtea ſeipſos ſeptimam ſy nodum appellant. Sed ſapiens quidam dixit: Commendet te vicinus tuus, non autem os proprium tuum: alienus, & non labia tua. Iſti autem neque ab aliquibus laudati, neque ab aliis inſtructi, ſibi ipſi laudem arrogant, & ab hominibus vocari volunt Rabbi: cupientes eſſe patres Catholicæ eccleſiæ, quam ſycophantijs circumueniunt, & verum Deum reliquiſſe, idololatriaque adlæſiſſe aſſerunt. Sanè Deus per Eſaiam Prophetam ad eam ait: Ponam te exultationem æternam, lætitiam generationibus generationum. Et per * Eccleſiaſticum: Tota pulchra es propinqua mea, tota pulchra, & repræhenſio non eſt in te. Inſpiciamus igitur eorum in faniam, quoniam accuſant eam idololatriæ, cuius ipſi ſe gloriantur eſſe doctores. Siquidem igitur idololatriæ ſunt patres, dicant nobis, num partis Eccleſiæ idololatriam agentis, an totius ſint doctores. Si autem partis, debebant ſanè ipſi Eccleſiæ Catholicæ authoritati conciniſſe, & ab hac iudicium poſtulaſſe, fructuſque veritatis abea carpiſſe, quemadmodum omnes noſtri diuini patres errata correxerunt, & quæ rupta & conſiſſa erant, connexuerunt. Quoniam autem Catholica Eccleſia hac traditione exclarata eſt, ipſi ab ea auulſi, videntur eam totam, vt errantem, condemnauiſſe. Horrendum eſt talia loqui, & condemnatio, omnino tacere. Perijt enim illis in Chriſtum confeſſio vera, & omnium rerum corruptela vniuerſa inuaſit. Sed abſint hæc, fruſtrà à nobis dicta * ſunt. Illi enim hinc illinc ſe abducentes, nuſquam conſiſtunt. Veterandrum imaginum pictura, multis retro annis in Eccleſia Catholica & venerandis templis publicata fuit, hanc ſancti patres & tradiderunt, & vniuerſus Chriſtianorum cœtus recepit: ab hoc iſti nõ ſolum ceciderunt, ſed & grauiſſimè & horribiliſſimè clamor anathematis illorum, Sodomitarum & Gomorrhæorum more, omnia impluit, vndè peccatum illorum valde ampliatum eſt. Et quis poterit amplius ſuſtinere inſaniæ immenitatem, & Satyricorum tumultuum laruationes? Vtinam cognouiſſent veritatem. Omnibus enim pictatis cultoribus manifeſtum eſt, quod quemadmodum per ſcripta, quæ ſanctorum paſſiones nobis ad memoriam reducunt, ad ſimilia imitanda excitamur: ita quoque per imaginum picturas certamina illorum adſpicientes, in recordationem virilitatis & diuinæ vitæ perueniimus. Deinde recta animi ſententia loquuntur:

* ſint.

Pſou. 17.

Eſa 60. ſecundum LXX. Cant. 4.

GREGORIVS.
Decimaſeptima.

Si quis non confitetur omnes qui à ſeculo hucuſque & ante legem, & in lege, & in gratia à Deo data ſuerunt, ſanctos venerandos eſſe eorum Deo & anima & corpore, & horũ intercęſiones non petierit, vtpote qui liberè tatem apud Deum habeant pro mundo ſetundũ eccleſiaſticam traditionem interuenire, anathema.

EPIPHANIVS.

Cùm Eccleſiaſticam Traditionem dicebant, debebant vtique appoſuiſſe: Si quis imaginum picturas non recipit, anathema ſit. Perquam veteſta enim traditio Eccleſiæ Catholicę veraciter habetur, & recte nobis in recordationem prototyporum decreta. Sed hanc reſpuentes impudentia, ſanè ciuſcemodi imitationem damnabilem Eccleſiæ Catholicæ annunciant dicentes: Vias tuas ſcire recuſauimus. Vnde & poſt hanc illorum editionem, & intercęſionum Deo acceptabilium conſuetudinem reiecerunt, expungentes eam ex hoc illorum ſcripto: atque hoc omnes nouere. Hunc namque morem habent hæretici, quoties vno verbo pietatem contemp ſerint, & à veritatis via aberrauerint, in multos & varios errores labi: vniuerſmis enim res veritas, mendacium autem in varia diſtrahitur. Ariani enim Deum verbum creaturam dicentes, poſt hanc illorum blaſphemiam impiam, ex anima illum hominem factum nugati ſunt. Eutyches quoque miſer, vnam in diſpenſatione Chriſti naturam aſſerẽs, diuiniorem carnem illum aſſumpſiſſe, neque noſtræ humanæ conſubſtantialem effingit. Simili modo & huius hæreſeos præſides, illos imitati agunt: nam vanilouentiæ & malitiæ non videntes finem & ſatietatem, vicina quoq; mala ad ſe trahunt. Et verbula quædam ſanctis patribus conſentanea dicunt, ſed hypocriſi tandem veritatem ſimulant, quare inferunt:

Rom. 14.

GREGORIVS.
Decimaoctaua,

Si quis non confitetur reſurrectionem mortuorum, iudicium, & pro merito cuiuſque ſecundum iuſtam Dei liberam retributionem, neque finem eſſe puntionis, neque regni cęleſtis, quæ eſt in Deo voluptas & delectatio: non enim eſt regnum Dei eſca & potus, ſed ſecundum diuinum Apoſtolum, iuſtitia, pax, & gaudium in Spiritu ſancto, anathema.

EPIPHANIVS.

Hæc eſt principum veræ noſtræ fidei ſanctorum Apoſtolorum & diuinorum patrum certa ſententia, & Catholicæ Eccleſiæ vnica confeſſio, at quæ ſequitur, illis propria eſt, ignorantia & ruditate plena, ſic ſtrepens:

GREGORIVS:
Decimanona.

Si quis hanc nostram sacram vniuersalem septimam synodum non receperit, sed eam quocunque modo calumniatus fuerit, & cum sacrisactionemeam quein ea definita sunt doctrina à Deo assumpta, vlo amplexu fuerit, anathema illi sit à Patre, & filio & Sancto Spiritu, & à septem sanctis vniuersalibus synodis.

EPIPHANIVS.

Defectio à veritate, mentis & animi excæcatio est. Hæc enim illorum sententia, plena omni impietate, iniquitatis, & omnem insaniam secum adferens. Non enim docti sunt, nisi in ruditate. Nam seipsos septimam synodum vocant, & tamen anathematis mos suos ita conficiunt, quasi à septima aliqua alia synodo essent antea notati. Sic enim dicunt, anathema sit à septem sanctis vniuersalibus synodis. Quare non magis ridiculi sunt ob insolitam, quàm miserabiles ob impietatem. Veritatem enim relinquentes, & extra regiam & militarem viam ambulantes, in tortuosas & rupes præcipitatas se præcipitarunt, & recte illis ob id prouerbialis sententia acclamatur: Asciæ propriæ agricolationis errauerunt, & congregauerunt manibus sterilitatem, quæ propter sagittas illorum veneno imbutas, & arcus intensos, quos contra Ecclesiam extenderant, amatores veritatis, & iustitiæ inquisitores, in corda illorum deroserunt. Et Dauid in* spiritu melodia psallentem arripiunt: Lacum aperuerunt huius nouæ improbitatis auctores, & effoderunt eum, inciderunt in foueam quam fecerunt. Peruerfus est labor eorum, & iniquititia eorum peribit. Dicit enim dulce amarum, & amarum dulce. Statuunt tenebras esse lumen, & lumen tenebras esse dicunt.

Prou. 9.

for.* spiritus.

Psalm. 7.

Esa. 5.

EPIPHANIVS.

Hiu à nobis cum omni diligentia & industria decretis, definimus nullam aliam fidem præter hanc afferèdam, aut confyrbendam, aut componendam, aut docendam. Qui secus facere ausit, docendo fcilicet aliam fidem, aut afferendo, aut tradendo illis qui ex quacunque hæresi ad cognitionem veritatis redeunt, aut quicunque nouam aliquã vanitatem, aut verborum inuentionem, ad destructionem eorum quæ à nobis decreta sunt, afferunt, si episcopi fuerint aut clerici, ab episcopatu & clericatu deponuntor: si verò monachi aut laici extiterint, anathematæ deuouentur.

EPIPHANIVS.

Hæc bubuli isti & indocti à sanctis patribus nostris suffurati sunt, & tãquam propria sibi adscripserunt: quamobrem vanus & otiosus est illorum sermo, nec responsione dignus.

GREGORIVS.

Diuinissimi Imperatores Constantinus & Leo dixerunt: Dicat nũc sacra & vniuersalis synodus, num ea quæ nunc lecta est definitio, ab omnibus sanctissimis episcopis collaudetur.

Sancta Synodus exclamauit: Omnes sic credimus, omnes idem sapimus, oẽs approbando volentes subscripsimus, oẽs orthodoxè credimus, oẽs intellectualiter, intellectualeu dunitatem colimus, adoramus. Hæc est fides Apostolorum. Hæc est fides patrum: Hæc est fides orthodoxorum: sic omnes latrinam exhibentes adorant. Multi anni Imperatorum, illuminatores pacis Domine custodi, piam vitam Domine da eis. Leonti & Constantino perpetua memoria. Vos estis pax orbis terrarum. Custodiat vos fides vestra. Christum honorate, ipse vos seruabit. Orthodoxam fidem vos stabilisistis. Piam vitam Domine da eis. Absit inuidia a regno vestro. Deus custodiat robur eorum. Domine imperium illorum pacificabit. Vestra vita orthodoxa xorũ. Rex cælestis, reges terrenos custodi. Per vos vniuersalis ecclesia pacificabitur, vos estis faces orthodoxæ fidei, faces orthodoxæ fidei Domine custodi. Perpetua memoria Constantino & Leoni. Constantino nouo ipsius Imperatori multi anni. Orthodoxum ab ipsis inuasoribus Domine custodi. Vitam piam Domine da illi. Absit ab imperio illius inuidia. Multi annipissima Augustæ. Piam orthodoxam Domine custodi. Absit ab imperio vestro inuidia. Vos inconfusam Christi distẽsationem probè ẽqudicastis. Vos indiuisam duratum Christi naturam stabilimentum præstitistis, Sacratum sex Synodorum vniuersalium dogmata confirmastis. Omnem idololatriam obscurastis. Doctores eiusce modi erroris vos triumphastis. Vos eos qui contrarij stetunt, notastis.

EPIPHANIVS.

Quæ confueuerunt Imperatorib. acclamari, proferentes, & animam habentes cẽstro mendacij fagrantem, ex ipsa diaboli insidiatione loquuntur, dicentes: Omnem idololatriam vos obscurastis. Vtinam aures nostræ essent obturatæ, ne cogeremur hanc corruptricem animarum vocem exaudire. Ne intenderis mulieri meretrici, inquit Parœmiasta. Salutarem enim dispensationis rationem contaminare volentes, omnes blasphemiæ angulos ex iderunt, iudicati ab eo, qui nos liberauit à cultu idolorũ, Christo Deo nostro. Ipse. n. homo perfectus nostram salutem dignatus est, omnem idololatriam obscurauit. Inquit enim per Prophetã: Ecce dies venient, & nomina idolorum à terra delebo, & non amplius erit illorum memoria. Clarum est, Prophetiam in ipsum dirigi, & non, vt isti aiunt, in potentiam & robur Imperatorum. Defectionis enim signum est, hanc gratiam & donationem alijs tribuere præter Christum. Clamant Christiani, ex magni loqno Esaia hauientes: Non legatus, non Angelus, sed ipse Dominus seruauit nos. Si verò (vt ipsi aiunt) conuentus episcoporum, & robur Imperatorum nos ab idolis liberauit, genus humanum à veritate fallitur. Nam cùm ab errore idolorum Iesus Christus Dominus Deus noster nos liberauit, quomodo poterunt gloriari & iactare à se idipsum factum? O infanam iactantiam. Nam à veritate deficientes, & anima & mente excæcati sunt: & proprijs imaginationibus & opinationibus adulatione imbuti, in mille errores lapsi sunt. Et eas quæ apta & conuenientia regibus acclamari encomia solita sunt, à Christo abstulerunt, & Imperatoribus assignarunt. Quod sanè impium est & blasphemum valdè. Debebãt potius virilia il lorum facta proclamare, debebant ab hostibus victorias prodere. Item barbarorum casus & excidia, quæ à multis in rabulis & imaginibus ob id suspenduntur, quòd posteros illorum ad similia imitanda excitent. Debebant item præclarè quot subegerint sibi inimicos, consilia, trophæa, mundi gubernationem, politicas cõstitutiones, ciuitatum emendationes. Hæ sunt Imperatoribus conuenientes acclamationes & laudes, quæ omnes subditos ad beneuolentiam trahunt. Linguas autem suas adhuc veneno habentes imbutas, & spirantes iras & sycophantias, in obscuro noctis fe rectos & probos de gradu deijcere posse opinantes, sic dicunt:

Psal. 5. & 13.

Zach. 13.

Esa. 61.

GREGORIVS:

Germani, Georgij, & Manzurij sententiam minus rectam vos disputastis. Germano bilingui & animo duplici adoratori ignorum, anathema. Georgio consentienti illi, & falsario paternorum dogmatum, anathema. Manzuri ignominioso & Saracenico, anathema. Iconolatræ & falsigrapho Manzuri, anathema. Duobus impietatis & perueriionis propter diuinæ scripturæ Manzuri, anathema. Trinitas hos tres absoluit.

EPIPHANIVS.

Dicamus ad hæc propheticum verbum, Facies meretricis facta est tibi: depudusisti apud omnes qui te viderunt. Nam hæ in fua conuicia, & contumelias, & turpitudinem fe exornantes, qui honestè & probè viuunt, subsannant. Peccatorib. n. pietas est abominatio. Ita & isti labijs præditi dolosis, contra iustos ganniunt iniquitatẽ. Sed Deus illos inabdito vultus sui abfcõdit, & à conturbatione horũ protexit illos, à contentione linguarũ liberauit eos. Nã vt faces in Ecclesia refplẽduerunt, habentes verbum vitæ. Germanus enim in litteris sacris eruditus fuit, & veluti Samuel à puero Deo dedicatus, diuinis

Hier. 3.

Psal. 11.

Germanus.

patribus

patribus semper adhæsit: quarè dialogis illius, qui per totum terrarum orbem euulgati sunt, par est acquiescere. Atritudo enim Dei in ore illius, & enses ancipites in manibus illius, scindentes eos, qui Ecclesiasticæ traditioni aduersantur. Georgius autem cui patria Cyprus, ciuiliter in hac vita degens, Christum DEVM, qui nobis sum dispensationem defcripsit reliquit, inuitatus, non fuit contentiosus, non clamosus, non calumniator, non fœraliator conuiciorum: ab alijs vexatus, non minabatur: qui illum ad maxillam verberabat, exhibebat huic confestim & alteram: qui cogebat eum ad militiarij vniuersiter, adiecit duplum. Iugum Dei à iuuentute portauit, optimum ratus, secundum Prophetam, sedere in solitudine. Ioannes verò, qui ab illis Manzur contumeliosè nominatur, cunctis relictis cum Matthæo Apostolo, Christum secutus est, longè maiores diuitias, quàm sunt Arabicæ, existimans contumeliam pro CHRISTO pati. Maluitq; simul cum populo CHRISTI affligi, quam temporariam in peccato voluptatem. Ipse igitur cruce sua fublata pro Christo, Christique charis, Deum secutus est, & ex Orienteper Christum tuba cecinit, non arbitratus ferendam, quæ in aliena essent debatur regione, vanilo quentiam, & eum qui contra DEI Catholicam Ecclesiam instructus est, apparatum rabiosamque insaniam. Sed hanc triumphans, vbique adhortatorijs & consolabilitter rutam vitam duxit. In Ecclesijs enim veterem confuetudinem diligenter seruandam monuit. Pacificam quoque illarum constitutionem & statum, quem DOMINVS etiam discipulis in signum quo cognoscerentur, quòd sui essent, discipulis dedit, dicens: Pacem meam relinquo vobis, conseruare & roborare studuit. Hos igitur venerabiles & dignos fide viros in Ecclesia Catholica probatos, illorum sedi iosa sycophantia ferre non potest. Itaper crassam ignorantiam exacuerunt turpiter propriam linguam. Germanum Sacerdotem Dei, anciput animo hominem & ligni cultorē, similiter & Georgium, & Manzurem appellauerunt. Nemo enim eorum qui in honore sunt, fratrem qui in vna fide secum viuit, ira blasphemè alloqui solet. Hebræi autem & Agareni, & alij item infideles, etsi comodi conuicia & maledicta in diuinam crucem, & venerandas imagines, item ipsos Christianos, conijcere solent. Christiani enim non solent se inuicem (vt dixi) huiusmodi conuicijs proscindere. Hiautem fugitiui à veritate & Ecclesiasticis decretis, tradiderunt se fallis accusationib. & conuicijs, neque aliud quicquid conuchunt, q̃ plaustra maledictionū & accusationū contra Christianos, eorumque pontifices & facerdotes, quasi hi reliquerint fcilicet DEVM vinentem & verum, & imaginibus cultu ram exhibuerint: facti proculdubio conuiciatores, contumeliatores, loquentes iné iudicio, & in verbis peccantes. Quis autem timentium Deum, non propter hanc eorum impietatem in maximum risum non effundiur, aut potius luctum triftem non assumit? Quoniam (vt ait diuinus Apostolus) malorum inuelligatores sunt, & fuas nugas valere affirmarunt, quas tamen per gratiam Dei saris ex fallis illorum sententijs & decretis satis retudimus, & hæresibus antiquis eorum nuperam vanilo quentiam rectè annumeraui-mus, absq; indenres eam gladio spiritus. Agè autem, quo moraliter auditorum animos præparemus, apud intelligentes, & qui recta discernere nouerunt, & veritatem amant, singula explicemus.

Georgius Cyprus.

Huic Ioannem Manzurem qui dam putat Ioannem Damasce num.

Ioan 14.

Matt. 9. Mar 2. & Luc 5. Luc. 19.

QVANTOPERE IN ECCLESIA VTILES SINT IMAGINES, QVÆ HISTORIAS VETERIS & NOVI INSTRVMENTI REPRÆSENTANT, BREVIS DEMONSTRATIO.

SAncta Dei Catholica Ecclesia, ad pœnitentiam & cognitionem obseruationis mandatorum Dei omnes nostros sensus trahit, & ad gloriam Dei cognoscendam studet nos deducere, nō modò per auditum, sed & per visum, morum correctionem moliri cupiens: quarè ea quæ acta sunt, omnium oculis optat etiam esse conspicua. Cùm enim ex auaritia & habendi studio aliquem rapit, Matthæum ex telone Apostolū illi indicat, qui relicta auaritiæ insania, Christum sequitur est. Eodem modo Zacharum ascendentem in sycomorum arborem, & Christum desiderantem videre, & comparantem sese, vt dimiditetatem bonorum suorum det pauperibus: & si quæ de fraudārit, vt reddat illi quadruplum. Ita imaginum pictarum iugis contemplatio, continuò memoriam exercet, neiterum recurratur ad proprium vomitum. Si quem autem amore meretricio detentum rapere cupit, casti Ioseph imaginem proponit, qui adulterium execratus, & temperantia * illum vincens: atque hocipsum factum in imagine repræsentatum, amatores huius virturis multùm confirmat. Rursus alibi beatum Susannam continentia exornatam exhibet, extensis manibus auxilium ex alto inuocantem. Danielemque prætidentem iudicem, eruentem eā è manibus impiorum facer dotum. Ipsa autem pictura, ad recordationem temperantis & continentis vitæ facit. Rapere vultaliquem luxuriosum, mollibusque vestimentis indutum, & non erogārem in pauperes, quæ posset ab illis preciosis vestibus fumere, & à fua delicata vita? Ioannem huic pilis camelorum indutum, edentem fylueftre mel, & digito Christum, qui fuffert peccata mundi, indicantem exhibet. His adiungit Basilium Magnum, & cum eo solitariorum ieiunantium quem, corporibus in terram ftratis multitudinem. Sed fatis fit, horum paucorum mentionem feciſſe: reliqua auditoribus inueftiganda relinquo. Habemus etenim totam Euangelicam narrationem depictam, & in recordationem diuinorum nos ducentem, gaudioque nos implentem. Hæc enim cùm nobis ob oculos fuerint posita, corda illorum qui timent Deum, exultant, florent vultus, animacontriftata, in voluptatem transformatur. Et cum diuino patre Dauid pſallit: Recordatus sum Dei, & exultaui.

Itaque semper per eam Dei recordari possumus. Nam est cū lectio in sacratis templis non pronuncietur: imaginum autem apparatus, & manè, & meridiè, & vespere, in his fixus, actorum veritatem nobis narrat & annunciat. Traditionem, itaque Ecclesiæ recipiamus, legislationem eiusdem vencremur, ne flocci pēdamus pīam & diuinam consuetudinem, in vetera & prisca tudicia ne simus curiosi. Omne enim quod in recordationem Dei erigitur, acceptum illi esse constat. Qui autem se excludunt ab ista traditione, quam acceptārunt, quicunque germani in Ecclesia Catholica filij fuerant, an nō sunt nothi & minimè legitimi? An nondum sentimus probam & laudabilem esse imaginum erectionem? an non sentimus spiritualiter nos per eas referri ad prototyporum recordationē? Sanè sentimus. Quapropter non indignas habebimus eas honore, falutatione & veneratione, debitamque adorationem illis dare debemus. Siue igitur placebit falutationem, siue adorationem appellare, idem profectò erit. Modò sciamus exclu di latrim. Hæc est alia à simplici adoratione, vt alibi fæpe est ostensum. Qui autem est adoratrus veneranda imaginis picturam, fi dignus est, accedat: si indignus fit, purgetur, deinde accedat. Non autem in seditione Satanica aut timiditate fuſpicionis occasionem malignæ habeat, quòd fcilicet latrīa fit ille exhibiturus. Absit ista fuspicio. Dei enim impugnatores & vanilo quij, serpentem imitantes, hæc lingua impudica dicunt. Serpens enim ad mulierem veniens, ſtridens mendacia loquebatur. Quid est quod dixit Deus, Ab omni ligno paradisi * comedes, à ligno autem quod est in medio paradisi, ne comedatis ab illo? Sic & hi mentes mulieres decipiunt, dicentes: Quod si quis adorauerit imaginem DOMINI, aut intemeratæ Deiparæ Dominæ nostræ, aut sanctorum Angelorum, aut alicuius è sanctis, is in Spiritu latriam illi exhibet. Cauere ne decipiamini orationeistorum. Cauere nè dolosa labia vos seducant. Admonitio & transgressio diaboli hæc est. Gregorius ille Theologus eiusdem odi cogitata subuertit, adhortatus nos omnes ad Bethlem venerationem, & ad præsepis adorationem. Cum illo gloriosus Maximus, cuius laus in omnibus ecclesijs, quandò cum quibuslam de Ecclesiasticis negocijs agebat, diuinā figuram venerabilis Crucis, item sacrum Euangelium & venerandam imaginem iussit in medium adduci, voluitque vt in confirmationem actorum, ofcularetur ab omnibus. Qui verò ab immortalitate nomen habet Athanasius, clarissimè nobis in epistola ad ad Marcellinum, quam præposuit libro interpretationum psalmorum, differit, fic dicens: Librum psalmorum aliquis assumens, prophetias de Saluatore, continuò, vt in alijs scripturis, admiratus & adorans enarrat. Vides quomodo admirandus Pater noster prophetias adorādas esse iubet. Quòd si autem pium est eas adorare, quanto magis exitus prophe-

Gregor. Nazianz.

Maximus

Athanas. Alexand.

Es 7.

ticarum declarationum in imagine videntes, necessariò adorabimus? Habet enim prophetia, Ecce virgo in vtero habebit, & pariet filium. Hanc igitur prophetiam nos in imagine videntes, nempe virginem in vlnis habentem quem peperit, quomodo non poterimus adorare & salutare? Quis tam inductus, qui audebit differre salutationem? Dignos igitur nos faciamus adoratione, ne indignè aggressi, pœnam * Ozæ incurramus. Hic enim arcam Domini nutantem attingens, eadem hora interijt, cùm indignè ad eam appropinquaret. Quæquam & ipsa ex diuersis figuris esset variata, & ex lignis constructa, quemadmodum imaginum materia est. Qui verò dicunt, sufficere vsum imaginum ad memoriam solum, non vere ad salutationem eas habendas, illud quidem recipientes, hoc verò recusantes, semiprobi quadamtenus & falsoueri, vt ita dicam, deprehenduntur, altera quidem parte veritatem confitentes, ex altera verò peruersè agentes. Omninò quoq; horum insania m. Igitur qui accusatores sunt veritatis & orthodoxæ fidei, nunc consonos nos habituri sunt? & in reprobatione Ecclesiasticarum traditionum accusabimur, veniamque postulabimus? in omnibus his præcepta seruemus: in mandatis prophetiam vocem auribus percipientes, ambulemus, hæc ita dicit: Si annunciatum fuerit tibi, ô homo, bonum aliud, quam Dominus à te requirit, aut quam facere iudicium, & diligere misericordiam, & paratum esse ambulare cum Domino Deo tuo, huic non acquiescas. His itaque animum applicemus, linguam refrenemus, quo à mendacio, conuicio & turpiloquentia discedat. Oculum contineamus, ventrem discipline mus, in psalmodijs & precationibus fortes simus. In omnibus quæ à Deo nobis largita sunt, gratias agamus, iuramentis non insistamus, sed vocem Domini audiamus, dicentes: Ego dico vobis, ne iuratis inanem gloriam sub pedibus calcemus. Maximum bonorum omnium, misericordiam & dilectionem, amplectamur, & hanc timori Dei coniunctam. Nam dilectio quæ est sine timore Dei, reproba est. Quia & Iosaphat ambabatur ab Achab, sed audiuit: Si cum peccatore amicitiam inieris, si exosa à Deo, fuppetias tuleris. Igitur cum timore Dei omnia agamus, postulantes intercessiones incontaminatæ Deiparæ & semper virginis Dominæ nostræ Mariæ: item sanctorum Angelorum, omniumque sanctorum. Salutantes & venerandas illorum reliquias, vt nos sanctitudinis eorum fiamus participes. Sic enim reddemur perfecti in omne opus bonum, in Christo Iesu Domino nostro, quem decet gloria, potentia, & superadoratio sue latria, cum patre & sancto spiritu, nunc & in seculorum secula.

for. * Ozæ 2. Reg. 6.

Mich. 6.

Matt. 5.

2. Para. 19.

ACTIO SEPTIMA, Eademque vltima.

IN nomine Domini dominatoris nostri Iesu Christi veri Dei nostri, regnantibus pijssimis & Christum amantibus Dominis Constantino & Irene religiosa eius matre, Anno VIII. consulatus eorum, tertiò Idus Octobris, indictione XI. conueniente sancta & vniuersali synodo, iuxta diuinam gratiam, & pium Imperatorum à Deo electorum decretum congregata in Nicæa splendida metropoli Bythiniæ prouinciæ, hoc est, Petro religiosissimo protopresbytero sanctissimæ Romanæ Ecclesiæ sancti Petri Apostoli, & Petro religiosissimo presbytero monacho & præside venerandæ mansionis sancti Sabæ, agentibus vicem Apostolicæ sedis beatissimi & sanctiss. Episcopi veteris Romæ.

for. * nouæ Romæ.

Tharasio sanctissimo Archiepiscopo almæ Constantinopoleos * nouæ.

Ioanne & Thoma religiosissimis presbyteris & monachis, agentibus vicem sedium Apostolicarum Orientis diœcesis.

Agapio sanctissimo episcopo Cæsaræ Cappadociæ.

Ioanne sanctissimo episcopo Ephesi.

Constantino sanctissimo episcopo Constantiæ, quæ est in Cypro.

Basilio sanctissimo episcopo Ancyræ, quæ est in Galatia.

Nicolao sanctissimo episcopo Cyzici.

Euthymio sanctissimo episcopo Sardensium.

Petro sanctiss. episcopo Nicomediæ.

Helia sanctiss. episc. Cretæ.

Hypatio sanctissimo episc. Niceæ.

Theophilo sanctiss. episc. Thessalonicæ.

Stauratio sanctiss. episc. Chalcedonis.

Leonte religiosissimo presbytero, & vices agente metropoleos Sidæ.

Epiphanio religiosissimo diacono, vices agente Sardiniæ.

Nicephoro sanctiss. episc. Dyrrhachij.

Nicolao religiosissimo presbytero, præside & vices agente metropoleos Thyanensium.

Daniele sanctissimo episc. * Amasiæ.

Gregorio religiosissimo presbytero, & vices agente Mocesi.

Constantino sanctissimo episc. Gangrorum.

Nicera sanctissimo episc. Claudiopoleos.

Gregorio sanctissimo epist. Neocæsareæ.

Gregorio sanctissimo episcopo * Pisinunthon.

Theodoro sanctiss. episcopo Myron.

Eustathio sanctissimo episc. Laodiceæ.

Michaele sanctissimo episcopo Synnadon.

Georgio sanctissimo episcopo Antiochiæ, quæ est Pisidiæ.

Theophylacto religiosiss. diacono, & vices agente sanctiss. episc. Cariæ.

Leonte sanctissimo episc. Iconij.

Anastasio sanctiss. epist. Nicopoleos veteris Epiri.

Constantino sanctissimo episc. Perges.

Gregorio religiosissimo presbytero, & vices agente * Thyanopoleos.

Leonte sanctiss. epist. Rhodi.

Christophoro sanctiss. epist. Phasidos.

Manuele sanctissimo Episcopo Adrianopoleos Thraciæ.

Nicolao sanctiss. epist. Hierapoleos.

Basilio sanctiss. epist. Silæi.

Theophylacto sanctiss. epiſc. Euchaiton.

Cyrillo venerabili monacho ex persona Gotthiæ.

Theodoro sanctiss. episc. Seleuciæ.

Stephano sanctissimo episc. Sugdaon.

Antonino venerabili monacho, & vices agente Smyrnæ.

Constantino sanctiss. epist. Rhegij:

Ioanne venerabili monacho ex persona Patrarum.

Theodoro sanctissimo episc. Catanes. * Tauromenij.

Ioanne sanctiss. episcopo * Tauromenij. * Messanę.

Gaudioso sanctiss. epiſc. * Messenæ.

Theodoro sanctiss. epist. Panormi.

Srephano sanctiss. epist. Bibonum. * Leontenę.

Constantino sanctiss. epiſc. * Leontinæ. * Tracuſon.

Ioanne sanctiss. epiſc. * Trocalon.

Theodoro sanctiss. epist. Taurianes.

Christophoro sanctiss. epist. sanctæ Cyriacæ.

Basilio sanctiss. epist. Carines.

Theophane sanctiss. epist. Lilybæi.

Theodoro sanctiss. epiſcop. * Trophæorum.

Sergio sanctiss. epist. Nicoteron.

Theodoro sanctissimo episcopo Byzies.

Mauriano sanctiss. epist. Pompeiopoleos.

Ioanne sanctiss. epiſcopo Salonitiæ.

Eustathio sanctissimo episcopo Apameæ, quæ est in Bithynia.

Petro sanctiss. episc. Germiorum.

Ioanne sanctiss. epist. Archadiopoleos.

Constantino religiosissimo presbytero, ex persona Nicopoleos Armeniæ secundæ.

Sisinnio sanctiss. epiſc. Parij.

Epiphanio sanctiss. epist. Mileti.

Niceta sanctiss. epiſcopo Proconnesi.

Ioanne religiosissimo presbytero, vices agente Colonæ.

Eustrathio sanctiss. epiſc. Methymnæ.

Leonte sanctiss. epiſc. Chij.

Vrso sanctiss. epist. Ecclesiæ Baritianorum.

Ioanne sanctiss. episcopo Aprôn.

Theophylacto sanctiss. epist. Cypselôn.

Laurentio ſanctiſſimo epiſcopo Eccleſiæ Apletiarorum.
Leonte ſanctiſſimo epiſcopo Carpathi.
Euſtathio ſanctiſſimo epiſcopo Troadis.
Cyriaco ſanctiſſimo epiſcopo Drizipatarorum.
Leonte ſanctiſſimo epiſcopo Meſembriæ.
Gregorio ſanctiſſimo epiſcopo Derci.
Theodoro ſanctiſſimo epiſcopo Heracleæ.
Theodoſio ſanctiſſimo epiſcopo Amorij.
Ioanne ſanctiſſimo epiſc. Nyſſæ.
*Babæ. Georgio ſanctiſſ. epiſc. Thermarum *Balizarum.
Georgio ſanctiſſimo epiſc. Camulianorum.
Sotcrico ſanctiſſimo epiſc. *Cilcicûm.
*Ciceſſon. Theophylacto ſanctiſſ. epiſc. Hypepón.
Damiano ſanctiſſ. epiſc. Mirylenæ.
Theophylacto ſanctiſſ. epiſc. Trallium.
Conſtantino ſanctiſſimo epiſc. Maſſauron.
Ignatio ſanctiſſ. epiſc. Priencs.
Georgio ſanctiſſ. epiſcopo Briulon.
*Ægeon. Conſtantino religioſiſſimo presbytero, vicem agente * Agaces.
*Ægeæ. Theodoſio ſanctiſſ. epiſcopo Nyſſæ alterius.
Baſilio ſanctiſſimo epiſc. Magneſiæ.
Baſilio ſanctiſſimo epiſcopo Mæandri.
Saba ſanctiſſ. epiſc. *Ancon Thraciæ.
*Ægeorū Nicephoro religioſiſſimo presbytero ex perſona Gargaron.
Gregorio ſanctiſſimo epiſc. Palæopoleos.
Theophane ſanctiſſ. epiſc. Caloes.
Leonte ſanctiſſ. epiſc. Algizon.
Nicodemo ſanctiſſ. epiſc. Eugazon.
Lycaſto ſanctiſſ. epiſc. Bareton.
Theognio religioſiſſimo presbytero, vicesagente *Sion.
Thoma ſanctiſſ. epiſc. Lebedi.
Stratonico ſanctiſſ. epiſc. Cumarum.
Euſtathio ſanctiſſ. epiſc. Erytheon.
* Theophylacto. *Theophylo ſanctiſſ. epiſc. * Tymnon.
*Cymnū. Coſma ſanctiſſ. epiſc. Myrrhines.
Olbiano ſanctiſſimo epiſcopo Eleæ.
Pardo ſanctiſſ. epiſc. Pittanes.
Baſilio ſanctiſſimo epiſc. Pergami.
Baſilio ſanctiſſimo epiſcopo * Atramyton.
*Adramyttou. Mariano ſanctiſſ. epiſ. Antandri.
Ioanne ſanctiſſimo epiſc. Aſſi.
Leonte ſanctiſſ. epiſcopo Phocææ.
Ioanne ſanctiſſ. epiſc. *Rhedeſti.
Ioanne ſanctiſſ. epiſc. Panij.
Melchiſedech ſanctiſſ. epiſc. Calliupoleos.
Theophylacto ſanctiſſ. epiſc. Charupoleos.
Leonida ſanctiſſ. epiſcopo Madyti.
for. *Truzuli. Siſinnio ſanctiſſ. epiſc. * Tzuruli.
Thoma ſanctiſſ. epiſc. Daonij.
aue* Turzuli. Gregorio ſanctiſſ. epiſ. Theodorupoleos.
Siſinnio ſanctiſſ. epiſ. Cholcidos.
Beniamin ſanctiſſ. epiſ. Lizicon.
Ioanne ſanctiſſ. epiſ. Bryleos.
*Spiridione. *Spyridone ſanctiſſ. epiſ. op. Palææ ſiue Cythron.
Euſtathio ſanctiſſ. epiſ. Solorum.
Theodoro ſanctiſſ. epiſ. Citij.
*Themethunton. Georgio ſanctiſſimo epiſcopo *Trimithunton.
Alexandro ſanctiſſimo epiſcopo * Trimithunton alterius Badenæ.
Conſtantino ſanctiſſ. epiſcopo Heliopoleos.
*Syneſio. *Synneſio ſanctiſſ. epiſc. Tabiæ.
*Amyai. Theophylo ſanctiſſ. epiſ. Anaſtaſiopoleos.
Leonte ſanctiſſ. epiſc. *Amazi:
Petro ſanctiſſ. epiſ. Aſpones.
Antimo ſanctiſſ. epiſcopo Berinopoleos.
Michaele ſanctiſſ. epiſc. Melitupoleos.
Siſinnio ſanctiſſ. epiſc. Adrianes.
Theodoro ſanctiſſ. epiſ. Dermes.
Baſilio ſanctiſſ. epiſcopo* Adriani.
Leonte ſanctiſſ. epiſ. Pæmaninon.
Simeone ſanctiſſ. epiſ. Oces.
Strategio ſanctiſſ. epiſcopo Dardanes.
Ioanne ſanctiſſ. epiſ. Lampſaci.

Theodoro ſanctiſſ. epiſc. Palæon.
Leonte ſanctiſſ. epiſ. Troadis.
Theodoro ſanctiſſ. epiſc. Abydi.
Niceta ſanctiſſ. epiſ. Ilij.
Anaſtaſio ſanctiſſ. epiſc. Tripoleos.
Leonte ſanctiſſ. epiſcopo Traculon.
Stephano ſanctiſſ. epiſc. Salon.
Ioanne ſanctiſſ. epiſc. Gabalon.
Eſaia religioſiſſimo presbytero, & vices agente Thyatiron.
Stephano ſanctiſſ. epiſc. Silandi.
Nicolao ſanctiſſ. epiſ. Pericommatos.
Ioanne ſanctiſſ. epiſ. Sethon.
Conſtantino ſanctiſſ. epiſ. *Arraſi.
Theophane ſanctiſſ. epiſc. Meoniæ.
Michaele ſanctiſſ. epiſc. Stratonicææ.
Gregorio ſanctiſſ. epiſ. Gordi.
Ioanne ſanctiſſ. epiſ. Daides.
Euſtathio ſanctiſſ. epiſcopo Hyrcanes.
Ioſeph ſanctiſſ. epiſ. *Athaliæ.
Theopiſto ſanctiſſ. epiſ. Hermocapylon.
Zacharia ſanctiſſ. epiſ. Hieracoſareæ.
Michaele ſanctiſſ. epiſcopo Ceraſeon.
Dauid ſanctiſſ. epiſ. Helenupoleos.
Cyrione ſanctiſſ. epiſc. Lophi.
Baſilio religioſiſſimo presbytero, & vices agente epiſcopi * Daſcyli.
Theophylacto ſanctiſſimo epiſ. * Apolloniados.
Conſtantino ſanctiſſ. epiſc. Cæſareæ, quæ eſt Bithyniæ.
Georgio ſanctiſſ. epiſ. Baſilinupoleos.
Leonte ſanctiſſimo epiſcopo Neocæſareæ Thraciæ aut Ariſtes.
Nicephoro ſanctiſſ. epiſ. Adranes.
Theodoro ſanctiſſ. epiſc. Pruſcs.
Epiphanio ſanctiſſ. epiſ. Lampes.
Theodoro ſanctiſſ. epiſ. Heracleopoleos.
Anaſtaſio ſanctiſſ. epiſ. Gnoſi.
Melitone ſanctiſſ. epiſ. Cydonij.
Leontio ſanctiſſ. epiſc. Cyſami.
Theodoro ſanctiſſ. epiſc. Subriton.
Leonte ſanctiſſ. epiſ. Phanicon.
Ioanne ſanctiſſ. epiſ. Archadiæ.
Epiphanio ſanctiſſ. epiſ. Eleutherio.
Photino ſanctiſſ. epiſc. Cantani.
Siſinnio ſanctiſſ. epiſ. Cherroneſi.
Gregorio religioſiſſimo presbytero, & vices agente Cephaleniæ.
Philippo ſanctiſſ. epiſ. Cercyron.
Antonio ſanctiſſ. epiſ. Trizenes.
Petro ſanctiſſ. epiſc. Monembaſiæ.
Gabriele ſanctiſſ. epiſ. Ægines.
Leonte ſanctiſſ. epiſ. Porthmi.
Philippo ſanctiſſ. epiſ. Horci.
Leonte ſanctiſſ. epiſ. Zacynthi.
Leonte ſanctiſſ. epiſc. Linoes.
Niceta ſanctiſſ. epiſ. Meles.
Neophyto ſanctiſſ. epiſ. Gordoſerbon.
Ioanne ſanctiſſ. epiſ. Erennon.
Leonte ſanctiſſ. epiſ. Aſpendi.
Conſtantino ſanctiſſ. epiſcopo Zelorum.
Gregorio ſanctiſſ. epiſcopo Synopes.
Mariano venerabili diacono, vicesagente Antrapon.
Georgio ſanctiſſ. epiſcopo * Amaſtris.
Heraclio ſanctiſſ. epiſc. *Ionopoleos.
Niceta ſanctiſſ. epiſcopo Dadybon.
Theophane ſanctiſſ. epiſc. Soron.
Ioanne ſanctiſſ. epiſ. Heracleæ Ponti.
Theophilo ſanctiſſ. epiſc. Pluſiados.
Conſtantino ſanctiſſ. epiſc. * Cratini.
Niceta ſanctiſſ. epiſ. Adrianopoleos.
Niceta ſanctiſſ. epiſc. *Rhœzæi.
Conſtantino ſanctiſſ. epiſc. Polemonij.
Theodoro ſanctiſſ. epiſc. Cormanon.
Ioanne ſanctiſſ. epiſcopo Ceraſunton.
Nicephoro ſanctiſſ. epiſcopo Clanei.

* Arazon.
Daſcylij.
*Amaſtridis.
*Ionopolis.

Leonte ſanctiſſ. epiſc. Trocnadon.
Ioanne venerabili Diacono ex perſona *Phaſelidos.
*Phaſelidas. Theodoro ſanctiſſ. epiſc. Pinaron.
Stephano ſanctiſſ. epiſc. Canni.
Anaſtaſio ſanctiſſ. epiſc. Pataron.
Georgio ſanctiſſ. epiſc. Nyſſæ.
*Candybon. Conſtantino ſanctiſſ. epiſc. *Candibon.
Leonte ſanctiſſ. epiſc. Corydalon.
Nicodemo ſanctiſſ. epiſc. Dydimorum.
Leonte ſanctiſſ. epiſcopo Limyron.
Conſtantino ſanctiſſ. epiſc. *Tlon.
Petro venerabili Diacono ex perſona Orycandon.
Stephano ſanctiſſ. epiſc. *Anaxi.
Georgio ſanctiſſ. epiſcopo Hymandi.
Conſtantino ſanctiſſ. epiſc. Cobon.
Stauratio ſanctiſſ. epiſc. Zenopoleos.
Gregorio ſanctiſſ. epiſc. Cibyres.
Baſilio ſanctiſſ. epiſc. Tabon.
Dorotheo ſanctiſſ. epiſc. Neapoleos.
Conſtantino ſanctiſſ. epiſc. Alabandon.
Dauid ſanctiſſ. epiſc. Iaſi.
Gregorio ſanctiſſ. epiſcopo Milaſi.
Sergio ſanctiſſ. epiſc. Bargylij.
Gregorio ſanctiſſ. epiſc. Latmi.
Ioanne ſanctiſſimo epiſc. Myndi.
Stauratio ſanctiſſ. epiſc. Stadiæ.
Gregorio ſanctiſſ. epiſc. *Stratonicæ.
Niceta venerabili diacono ex perſona Halycarnaſi.
Michaele ſanctiſſ. epiſc. Cheretopon.
Pantaleonte ſanctiſſ. epiſc. Valentiæ.
Georgio ſanctiſſ. epiſc. Peltaron.
Chriſtophoro ſanctiſſ. epiſcopo *Atanaſſi.
Leonte ſanctiſſ. epiſcopo Eumeniæ.
Paulo ſanctiſſ. epiſc. Acmoniæ.
Gregorio ſanctiſſ. epiſc. *Tymeni ferarum.
Philippo ſanctiſſ. epiſc. *Tranupoleos.
Leonte ſanctiſſ. epiſc. Aleon.
Nicephoro ſanctiſſ. epiſc. London.
Georgio ſanctiſſ. epiſc. Appiæ.
Ioanne ſanctiſſ. epiſc. Siblion.
Zacharia ſanctiſſ. epiſc. Trapezupoleos.
Leontio ſanctiſſ. epiſc. Sebaſtiæ.
Andrea ſanctiſſimo epiſcopo Cidiſſoſi.
Dolitheo ſanctiſſ. epiſc. Pſonon aut *Colaſſæon.
Conſtantino ſanctiſſ. epiſcopo *Coryæi.
Niceta ſanctiſſ. epiſc. Nacoliæ.
Leonte ſanctiſſ. epiſc. *Docimij.
Theophylacto religioſiſſimo presbytero, & ex perſona Ipſi:
Conſtantino ſanctiſſ. epiſc. Eucarpiæ.
Michaele ſanctiſſ. epiſc. Hierapoleos.
Ioanne religioſiſſimo presbytero, & ex perſona Epiſcopi Actorij.
Nicolao ſanctiſſ. epiſc. *Phytiæ.
*Pythiæ. Theophylacto ſanctiſſ. epiſcopo Cinnabareos.
Damiano ſanctiſſ. epiſc. Myri.
Chriſtophoro ſanctiſſ. epiſc. Promiſi.
Niceta ſanctiſſ. epiſcopo Auguſtopoleos.
Conſtantino ſanctiſſ. epiſc. Ambladon.
Stephano religioſiſſimo presbytero, & vices agente Otri:
*Mediæi. Georgio ſanctiſſ. epiſcopo *Medæi.
Gregorio religioſiſſimo presbytero, & vices agente Polybori:
*Phylomilij. Siſinnio ſanctiſſ. epiſc. *Philomilij.
Michaele ſanctiſſimo epiſc. Papon.
Siſinnio ſanctiſſimo epiſcopo Apameæ, quæ eſt Ciboti:
Conſtantino ſanctiſſ. epiſc. Comanes.
Nicephoro ſanctiſſ. epiſcopo Adadon.
Petro ſanctiſſ. epiſc. Petrali.
*Agalaſſi. Theodoro ſanctiſſ. epiſc. *Sagalaſſi.

Leonte ſanctiſſ. epiſc. Bares.
Petro ſanctiſſ. epiſc. Seleuciæ Piſidiæ.
Nicephoro ſanctiſſ. epiſc. Phoglon.
Mauriano ſanctiſſ. epiſc. *Magydon.
*Magidē. Leonte ſanctiſſ. epiſc. Andidon.
Stephano ſanctiſſ. epiſc. Parnaſi.
Bardano ſanctiſſ. epiſc. Doaron.
Euſtathio ſanctiſſ. epiſc. Debelti.
Euphemio ſanctiſſ. epiſc. *Sozopoleos.
*Zozopoleos. Theodoro ſanctiſſ. epiſc. Bulgarophygi.
Georgio ſanctiſſ. epiſc. Plutinopoleos.
Baſilio ſanctiſſ. epiſcopo. Perbireos.
Michaele ſanctiſſ. epiſc. *Pamphili.
*Pamphyli. *Rubim ſanctiſſimo epiſcopo Scopelon.
*Ruben. Siſinnio ſanctiſſ. epiſc. Garelcs.
Calliſto ſanctiſſ. epiſcopo *Eudonidos.
Conſtantino ſanctiſſ. epiſc. Laginon.
Ioanne ſanctiſſ. epiſc. Codrullon.
Theodoro ſanctiſſimo Epiſcopo Cremnon.
Conſtantino ſanctiſſ. epiſc. Adrianes.
Theophilo ſanctiſſ. epiſc. Chij.
Galata ſanctiſſ. epiſc. Meli.
Sergio ſanctiſſ. epiſc. Leri.
Maurone ſanctiſſ. epiſc. Diocæſareæ.
Euſtathio ſanctiſſimo epiſc. Celendereos.
Zacharia ſanctiſſ. epiſc. Cardabendun.
Siſinnio ſanctiſſ. epiſc. Musbadon.
Euſtathio ſanctiſſimo epiſc. *Lami.
*Latmi. Theodoro ſanctiſſimo epiſc. Germanicopoleos.
Siſinnio ſanctiſſimo epiſcopo Syces.
Conſtantino ſanctiſſ. epiſcopo Daly ſines.
Leonte ſanctiſſimo epiſcopo Sibyllon.
Stephano ſanctiſſimo epiſc. Philadelphiæ.
Eudoxio religioſiſſimo presbytero, & vices agente *Metelipoleos.
Theodoro ſanctiſſ. epiſc. Cadon.
Theophylacto ſanctiſſimo epiſcopo Moſynon.
Baſilio ſanctiſſ. epiſc. Dionyſupoleos.
Stephano ſanctiſſimo epiſcopo *Sinao.
Conſtantino ſanctiſſ. epiſc. *Andri.
Euſtathio ſanctiſſ. epiſc. Toni.
Ioanne ſanctiſſ. epiſc. Decateron.
Ioanne ſanctiſſimo epiſc. Niceæ Thraciæ.
Theophane ſanctiſſ. epiſc. Lebedi.
Ioanne ſanctiſſ. epiſc. Lithoproſopi.
Nicephoro ſanctiſſ. epiſc. Archadiopoleos.
Theodoro ſanctiſſimo epiſcopo Heracleapoleos. aut *Pidachroes.
Conſtantino ſanctiſſ. epiſc. Metron.
Lycaſto ſanctiſſ. epiſc. *Phyladon.
Michaele ſanctiſſ. epiſc. Trullenſium.
Ioanne ſanctiſſ. epiſcopo Lemni.
Leonte ſanctiſſ. epiſcopo *Amiſſi. *Amyni.
Michaele ſanctiſſ. epiſcopo Tij.
Epiphanio ſanctiſſ. epiſc. Pertorum.
Ioanne ſanctiſſimo epiſcopo Thymbriadon.
Stephano ſanctiſſ. epiſc. Orynnoni.
Heraclio ſanctiſſ. epiſc. Sami.
Ioanne ſanctiſſ. epiſc. Præneſti.

Sedentibus his ante ſacrum ambonem templi ſanctiſſimę & almæ Eccleſiæ, quæ cognominatur Sophia, præſentibus & audientibus glorioſiſſimo & magnificentiſſimo duce Patronæ clariſſimo conſule, & Perro patricio & comite Imperatorijobſequij: præterea religioſiſſimis archimandritis, præſidentibus & monachis eo ordine, qui in præcedenti actione eſt annotatus, propoſitis ſanctis & inuiolatis Dei Euangelijs, Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus Tauranes inſulæ Siciliæ, acceptam in manibus editam definitionem legit.

DEFINITIO SANCTAE MAGNAE & vniuersalis in Nicæa Synodi secunda.

SANCTA MAGNA ET VNIVERSALIS SYNODVS, QVAE

gratia Dei, & iuxta pium Christi amantium Imperatorum nostrorũ Constantini & Irenes illius matris decretum, secundo in splendida Nicææ metropoli quæ est in Bithynia, in sacra Dei Ecclesia Sophia congregata, traditionem Catholicæ Ecclesiæ secuta, hæc definiuit subiecta.

VI nobis cognitionis suæ lumen gratis dedit & tenebras caliginemque idolorum infania discussit, nosque ab ea liberauit, Christus Iesus Deus noster, qui suam Ecclesiam, non habentem maculam aut rugas sibi dispensauit, eandem diligenter custodiendam esse præcepit, & discipulis sanctis confirmauit, dicens. Vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationẽ seculi. Hanc vero promissionem nõ solùm illis, sed & nobis fecit, qui per illos credidimus in nomen illius. Hanc igitur donationem quidam contemnentes, ab impostore & desraudatore inimico elationes sacti, à rectaratione deficientes, Catholicæque Ecclesiæ opponentes sese, circa veritatis intelligentiam peccarunt: & vt dicit prouerbialis sermo, axes propriæ agricolationis errare fecerunt, & manibus congregauerunt sterilitatem. Quandoquidem sacrarũ dedicationum & oblationum Deo decentem ornatum, calúniari non dubitarunt, appellantes se sacerdotes, cum reuera non sint. De his Deus per Propheram clamat: Multi pastores destruxerunt vineam meam, contaminauerunt portionem meam. Minimè enim sanctè viros, qui sibijpsi multa tribuunt, secuti, sanctam nostram Ecclesiam, quam sibi Deus adaptauit, accusarunt, neq; inter lacrum & prophanum vllum discrimẽ posuerunt, nam imagines Dei & sanctorum suorum, similiter cum statuis fatanicis idolorum nomine appellarunt. Igitur obedientiam suam ab infania istorum corrumpi amplius non ferens Dominus Christus, nos vndique facer dotalis dignitatis præfectos, secundum suum beneplacitum conuocauit, accedente huc diuino zelo & nutu Constantini & Irenes fidelissimorum nostrorum Imperatorum, quo diuina traditio Ecclesiæ catholicæ, cõmuni suffragio authoritatem accipiat. Igitur cum omni diligentia persecrutantes & inuestigantes, iuxta scopum veritatis nobis propositum, nihil adijcimus, nihil demimus: sed cuncta Ecclesiæ Catholicæ dogmata conseruamus, & sex vniuersalibus Concilijs inhærentes, eorum acta comprobamus. Principio, secundum synodum in splendida Nicæa congregatam, deinde in regia vrbe, Credimus in vnum Deum patrem omnipotentem, creatorem cœli & terræ, visibilium omnium & inuisibilium: & in vnum Dominũ Iesum Christum, filium Dei vnigenitum, lumen de lumine, Deum verum ex Deo verogenitum, non factum: consubstantialem patri ante omnia secula, per quem cuncta facta sunt: qui propter nos homines & propter nostram salutem descẽdit de cœlis, & incarnatus est de spiritu sancto ex Maria virgine, & homo factus est: Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus & sepultus: Et resurrexit tertia die secundum scripturas: Et ascendit in cœlos, sedens ad dexteram patris: Et iterum venturus est cum gloria, iudicare viuos & mortuos, cuius regni non erit finis. Et in spiritum sanctum Dominũ viuificantem, qui ex patre filioque procedit, qui cum patre & filio simul adoratur & conglorificatur, qui locutus est per prophetas. In vnã sanctam Catholicã & Apostolicã Ecclesiam confitemur vnum baptisma in remissionem peccatorum, & expectamus resurrectionem mortuorum, & vitam venturi seculi, Amen.

Execramur & anathematizamus Arium & assecias eius, & qui communicant cum illius improbis opinionibus. Macedoniumque & sodales illius, qui rectè appellantur pneumatomachi, id est, impugnatores spiritus. Confitemur etiam Dominum nostrum sanctam Mariam proprie & verè Deiparam, vt quæ peperit vnum sanctæ Trinitatis Christum Deũ nostrum: quemadmodum prior Ephesina synodus constituit, & impium Nestorium, sociosque illius, tanquam dualitatem personarum inducentes, ab Ecclesia depulit. Adhæc duas naturas incarnati propter nos ex immaculata virgine Maria confitemur, perfectum Deum & perfectum hominem cognoscentes, quemadmodum synodus in Chalcedone habita declarauit: Eutychenẽque & Dioscorum, blasphemantes in illius diuinitatem, exterminauit: adijcientes his Petrum, Seuerum, & catenam istorum blasphemam, non concorditer connexam.

Praterea Origenis, Euagrij & Didymi fabulositates anathematizamus, quemadmodum synodus Constantinopoli conflata, quinta numero, docuit: deinde duas voluntates & actus, secundum naturam proprietatem in Christo prædicamus, quemadmodum sexta Constantinopolitana synodus definijt, detestamurq; cum ea Sergium, Honorium, Cyrum, Pyrrhum, Macarij impios istos pietatis impugnatores, omnesq; illis consentientes anathematizamus. Fatemur autem vnanimiter nos Ecclesiasticas traditiones, siue scripto siue consuetudine valentes & decretas, retinere velle, quarum de numero est imaginum effigiatio, vt quæ historiæ Euangelicæ promissionis concinat, ad credulitatem veræ & non phantasticæ incarnationis Dei, & ad vtilitatem similitudinis, quam nobis exhiber, vtiliter inuentam. His sic se habentibus, regiam viam incedentes, & sanctorum nostrorum & diuinorum patrum doctrinã insistentes, & Catholicæ Ecclesiæ, in qua sanctus spiritus inhabitat, traditionem obseruantes: definimus cum omni diligentia & cura, venerandas & sanctas imagines ad modum & formam venerandæ & viuificantis crucis è coloribus tessellis, aut alia quauis materia commodè paratas, dedicandas, & in templis sanctis Dei collocandas, habendasque: tum in sacris vasis & vestibus, tum in parietibus & tabulis, in ædibus priuatis, in vijs publicis: maximè autem imaginem Domini & Dei Seruatoris nostri Iesu Christi deinde intemeratæ Dominæ nostræ Deiparæ, venerandorum Angelorum, & omnium deinde sanctorum virorum. Quo sciliceт per hanc imaginum picturam insp ectionem, omnes qui contemplantur, ad prototyporum memoriam & recordationem & desiderium veniant, illisque salutationem & honorariam adorationem exhibeant, non secundùm fidem nostram, veram latriam, quæ solùm diuinæ naturæ competit: sed quemadmodum typo venerandæ & viuificantis crucis, & sanctis Euangelijs, & reliquis sacris oblationibus fussitorũ & luminarium reuerenter accedimus, quemadmodum veteribus pie in consuetudinem hoc additum est. imaginis enim honor in prototypum resultat, & qui adorat imaginem, in ea adorat quoque descriptum argumentum. Sic enim sanctorum nostrorum Patrum obtinet dicipli na, vel traditio Catholicæ Ecclesiæ, quæ à finibus vsque ad fines Euangelium susscepit. Paulo ergo sic in Christo loquenti, omnique Apostolico cœtui & patribus sanctis idem sentientibus inhærentes, seruamus traditiones quas susscepimus. Quarè & victoriæ carmina ad Ecclesiam cum propheta accinimus: Gaude valdè filia Sion, prædica filia Hierusalem, exulta & lætare ex toto corde tuo: à te Deus abstulit iniquitates aduersantium tibi, liberata es de manu inimici tui. Dominus rex tuus in medio tui, & pax tibi in sempiterna secula.

Igitur qui aũs fucrint aliud sentire, aut docere, aut more impiorũ hæreticorum ecclesiasticas traditiones cõtaminare, aut nouã quandam vaniloquentiam inducere, aut quicquam de consecratis in Ecclesia abijcere, Euangelij inquam depictum codicem, aut figuram crucis, aut imaginis alicuius pictu-ram, aut reliquias martyrum, quas sciuerint esse germanas & veras, aut contra ista vasrè & improbè aliquid excogitare, quod sit contra constitutionem Ecclesiasticam: aut vti tan-quam communibus, sacratis Deo, repositis preciosis, aut monasterijs reuerendis: si fuerint episcopi aut clerici, deponantor: si monachi aut laici, communione priuantor.

Petrus miseratione diuina protopresbyter sanctissimæ

E ecclesiæ

Ephes 5.

Matt. 28.

Prou. 9.

Hier. 12.

Ezech. 22.

Intellige Nicænam primam, & Constantinopolitanam primam.

Zopho. 3.

Ecclesiæ Romanæ B. Petri, & locum retinens Adriani papæ veteris Romæ, definiens subscripsi.

Petrus indignus presbyter & præses sancti patris nostri Sabæ, & vices agens Adriani papæ veteris Romæ, definiens subscripsi.

Tharasius miseratione diuina Episcopus Cõstantinopolitanus nouæ Romæ, patrum dogmatibus insistens, & Catholicæ Ecclesiæ adhærens, definiendo subscripsi.

Ioannes miseratione diuina presbyter, assessor patriarchicus, & vices agens trium Apostolicorum thronorum Orientis, Alexandriæ, Antiochiæ, & Hierosolymorum, patrum dogmatibus, insistens, & Catholicæ Ecclesiæ inhærens, definiendo subscripsi.

Agapius indignus episcopus Cæsareæ Cappadociæ, patrũ dogmatibus insistens &c. subscripsi.

Ioannes indignus Episcopus Ephesi, in eandem sententiam subscripsi.

Constantinus indignus episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro, in eandem sententiam subscripsi.

Leontius indignus Episcopus Heraclææ Thraciæ, in eandem sententiam subscripsi.

Basilius indignus episcopus Ancyræ, quæ est in Galatia, in eandem sententiam subscripsi.

Nicolaus indignus episcop. Cyzici, &c.

Eutymius indignus episc. Sardensium, &c.

Petrus indignus episcopus Nicomediæ, &c.

Helias indignus episcopus, Cretæ, &c.

Hypatius indignus episcopus Niceæ, in &c.

Theophylus indignus episcop. Thessalonicæ, &c.

Stauratius indignus episc. Chalcedonis, &c.

Leontius indignus presbyter, & vicem agens metropoleos Sydæ, in eandem &c.

Epiphanius diaconus vicem agens Sardiniæ, &c.

Nicephorus indignus episcopus Dyrrhachij, &c.

for.* præsu. Nicolaus presbyter *præsidi & vicem agens metropoleos Thyanensium, in eandem &c.

Daniel indignus episcop. Amasiæ, &c.

Greg. presbyter & vicem agens Moccsi, &c.

Constantinus indignus episc. Gangrorum, &c.

Niceras indignus episc. Claudiopoleos, &c.

Gregorius indignus episc. Neocæsareæ, &c.

Gregorius indignus episcop. Piffinunton, &c.

Theodorus indignus episc. Myron, &c.

Eustathius indignus episcop. Laodiceæ, &c.

Michael indignus episcop. Synnadon, &c.

Georgius indignus episc. Antiochiæ, quæ est Pisidiæ, in eandẽ sententiam subscripsi.

Theophylactus diaconus & vicem agens sanctiss. episcopi Cariæ, in eandem, &c.

Leontius indignus episcop. Iconij, in &c.

Anastasius indignus episc. Nicopoleos veteris Epiri, in eandẽ sententiam subscripsi.

Constantinus indignus episcop. Perges, &c.

Gregorius presbyter & vicem agens * Thyanopoleos, in eandem sententiam subscripsi.

Leontius indignus episc. Rhodi, &c.

Christophorus indignus episcopus Phasidos, &c.

Manuel indignus episcop. Adrianopoleos Thraciæ, in eandẽ sententiam subscripsi.

Nicolaus indignus episcop. Hierapoleos, &c.

Basilius indignus episc. Silæi, &c.

Theophylactus indignus episc. Euchaiton, &c.

Cyrillus monachus ex persona Gotthiæ, &c.

Theodorus indignus episcop. Seleuciæ, &c.

Stephanus indignus episc. Sugdaon, &c.

* Antoni-nus. *Antoninus monachus & vicem agens Smyrnæ, in eandem sententiam subscripsi.

Constantinus indignus episcop. Rhegij, &c.

Ioannes monachus ex persona Patrarum, &c.

Theodorus indignus episc. Catanes, &c.

Ioannes indignus episcop.* Tauromenij, &c.

*Tauro-meniæ. Gaudiosus indignus episc. Messenæ, &c,

Theodorus indignus episc. Panormi, &c.

Stephanus indignus episcop. Bibonum, &c.

Constantinus indignus episc. Leontinæ, &c.

Ioannes indignus episc.* Trocalon, &c.

Theodorus indignus episc. Taurianes, &c.

Christophorus indignus episcopus sanctæ Cyriacæ, in eandẽ sententiam subscripsi.

Basilius in dignus episc. Carines, &c.

*Theophanus indignus episcop. Lilybæi, &c.

*Theo-phanes. Theodorus indignus episcop. Trophæorum, &c.

Sergius indignus episc. Nicoteron, &c.

Theodorus indignus episc. Byzies, &c.

Maurianus indignus episcopus Pompeiopoleos, &c.

Ioannes indignus episcopus sanctæ *Salopintiæ, &c.

Eustratius indignus episcopus Apameæ, quæ est in Bithynia, in eandem subscripsi.

Petrus indignus episcopus Germiorum, &c.

Ioannes indignus Archadiapoleos, &c.

Constantinus presbyter, ex persona Nicopoleos Armeniæ secundæ in eandem, &c.

Sisinnius indignus episc. Parij, &c.

Epiphanius indignus episc. Milcti, &c.

Nicetas indignus episc.* Præconesi, &c.

Ioannes indignus presbyter & vicem agens *Coloniæ, in eandem sententiam subscripsi.

*Eustra-thius. *Eustrathius indignus episc. Methymnæ, &c.

Leontius indignus episc. Chij, in eandem, &c.

Vrsus indignus episc. ecclesiæ Baritianorum, &c.

Ioannes indignus episc. Apron, in &c.

Theophylactus indignus episc.* Cypselon. &c.

Laurentius indig. epis. ecclesiæ Apsetianorum, &c.

Leontius indign. episc. Carpathi, &c.

Eustathius indignus episc. Troadis, &c.

Cyriacus indignus episcop. Driziparorum, &c.

Leontius indignus episc. Mesembriæ, &c.

Gregorius indignus episc. Derci, &c.

Theodorus indignus episc. Heracleæ, &c.

Theodosius indignus episc. Amorij, &c.

Ioannes indignus episc. Nysæ, &c.

Badæ. Georgius indignus episc. Thermarum Basizarũ, in eandem sententiam subscripsi.

Georgius indignus episcop. Camulianorum, &c.

* Hypæ-poo. Sotericus indignus episc.* Cisicisen. &c.

Theophylactus indignus episc.* Hypepon. &c.

Damianus indignus episc. Mitylenæ, &c.

Theophylactus indig. epis. Trallium, &c.

Constantinus indig. epis. Mastauron, &c.

Ignatius indig. epis. Prienes, &c.

Georgius indig. epis. Briulon, &c.

* Ægeon vel Æges Constantinus indig. presbyter vicem agens * Agaes, in eandẽ sententiam subscripsi.

Theodosius indig. episc. Nysæ alterius, in eandem sententiam subscripsi.

Basilius indig. episc. Magnesiæ, &c.

*Ægeon vel Æno Thraciæ. Basilius indig. epis. Mæandri, &c.

Sabas indig. epis.* Ancon, &c.

Nicephorus indig. presbyter ex persona *Bargarorum, in eãdem sententiam subscripsi.

Gregorius indig. epis. Palæopoleos, &c.

Theophanes indig. epis. Caloes, &c.

Leontius indig. epis. Algizon, &c.

Nicodemus indig. epis. Eugazon, &c.

Lycastus indig. epis. Bareton, &c.

Theognius indig. presbyter, vicem agens * Sion in eandem sententiam subscripsi.

*Theo-phanes. *Thomas indig. episc. Lebedi, &c.

Stratonicus indig. epis. Cumerum, &c.

Eustathius indig. epis. Erytheon, in &c.

Theophilus indig. epis. Thymnon. in &c.

Cosmas indig. Myrrhines, in &c.

Olbianus indig. epis. Elææ, in eandem, &c.

Pardus indig. epis. Pittanes, in &c.

Basilius indig. epis. Pergami, in &c.

Basilius indig. epis.* Antamyton, in &c.

Marianus indig. epis. Antandri, in &c.

Ioannes indig. epis. Assi, in &c.

Leontius indig. epis. Phocææ, in &c.

Ioannes in dig. epis.* Rhædesti, in &c.

Ioannes indignus epiſc. Panij, in &c.
Melchiſedec indignus epiſc. Callupoleos, &c.
Theophylactus indignus epiſcop. Chariupoleos, in eandem ſententiam ſubſcripſi.
Leonida indign. epiſc. Madyti, in &c.
Siſinnius indignus epiſc. *Tzuruli, in &c.
for. *Turzuli aut Truxuli. Thomas indig. epiſc. Daoni, in &c.
Georgius indignus epiſc. Theodorupoleos, in eandem ſententiam ſubſcripſi.
Siſinnius indignus epiſcopus Cholcidos, &c.
Beniamin indignus epiſc. Lizicon, &c.
Ioannes indignus epiſcopus Bryſeos, in &c:
*Spiridiõ. *Spyridon indignus epiſcopus Palęæ ſiue Cythron, in eandem ſententiam ſubſcripſi.
*Euſtathius indignus epiſc. Solorum, &c.
Theodorus indignus epiſc. Citij, &c.
*Threme thunton. Georgius indignus epiſc. *Thrimitunton alterius Badenæ, in eandem &c.
Alexander indignus epiſcop, *Trimithunton alterius Badenæ, in eandem, &c.
Conſtantinus indig. epiſc. Heliopoleos, &c.
Synneſius indignus epiſcop. Tabiæ, &c.
Theophylus indignus epiſc. Anaſtaſiopoleos, in eandem ſententiam ſubſcripſi.
Leontius indignus epiſc. Minzi, in &c.
Petrus indignus epiſcopus Aſpones, in &c.
*Antimus *Anthymus indignus epiſcopus Berinopoleos, &c.
Michael indignus epiſcop. Melitupoleos, &c.
Siſinnius indignus Adrianes, in &c.
Theodorus indignus epiſc. Dermes, in &c.
*Adrianes Baſilius indignus epiſcop. *Adriani, in &c.
Leontius indignus epiſcop. Pœmaninon, &c.
Simeon indig. epiſc. Oces, in eandem, &c.
Strategius indig. epiſc. Dardanes, in &c.
Ioannes indig. epiſ. Lampſaci, in &c.
Theodorus indignus epiſc. Paleon, &c.
Leontius indig. epiſ. Troado, in &c.
Theodorus indignus epiſc. Abydi, in &c.
Nicetas indignus epiſc. Ilij, in eandem, &c.
Anaſtaſius indignus epiſc. Tripoleos, in &c.
Leontius indig. epiſ. Traculon, &c.
Stephanus indignus epiſc. Salon, &c.
Ioannes indignus epiſcop. Gabalon, in &c.
Eſaias indig. presbyter, & vicem agens Thyatiron, in eandẽ ſententiam ſubſcripſi.
Stephanus indignus epiſc. Silandi, in &c.
Nicolaus indignus epiſcop. Pericommatos, in eandẽ ſententiam ſubſcripſi.
Ioannes indig. epiſc. Seton, in &c.
Conſtantinus indignus epiſcop. *Arraſi, &c.
Theophanes indig. epiſ. Meoniæ, &c.
Michael indig. epiſ. *Stratonicęæ, in &c.
Georgius indig. epiſ. Gordi, in &c.
Ioannes indig. epiſ. Daldes, in eandem, &c.
Euſtathius indignus epiſcop. Hyrcanes, in &c.
Athaliæ. Ioſeph indig. epiſ. *Atalię, in &c.
*Attaliæ. Theopiſtus indig. epiſc. Hermocapylon, in eandem ſententiam ſubſcripſi.
Zacharias indig. epiſ. Hierocæſareæ, &c.
Michael indig. epiſc. Ceraſeon, in &c.
Dauid indig. epiſc. Helenupoleos, &c.
Cyrion indig. epiſc. Lophi, in eandem, &c.
Baſilius indignus presbyter, & vicem agens epiſcopi *Daſcyli. *Daſcylij. Theophylactus indignus epiſc. *Apollonados, in eandem ſententiam ſubſcripſi.
Conſtantinus indig. epiſc. Cæſareæ, quæ eſt Bithyniæ, in eandem ſententiam ſubſcripſi.
Georgius indignus epiſcop. Baſilinupoleos, in eandem ſententiam ſubſcripſi.
Leontius indignus epiſc. Neocæſareæ aut Ariſtes, in eandem ſententiam ſubſcripſi.
Nicephorus indignus epiſcopus Adranes Thraciæ, in eandem ſententiam ſubſcripſi.
Theodorus indignus epiſcop. Pruſes, in &c.

Epiphanius indignus Epiſcopus Lampes, in &c.
Theodorus indignus epiſc. Heracleopoleos, &c.
Anaſtaſius indignus epiſcop. Cnoſi, in &c.
Meletinus indignus epiſcopus Cydoniį, in &c.
Leontius indignus epiſc. Cyſami, &c.
Theodorus indignus epiſc. Subriton, &c.
Leontius indignus epiſc. Phanicon, &c.
Ioannes indignus epiſ. Arcadiæ, &c.
Epiphanius indignus epiſc. Eleutheriæ, &c.
Photinus indignus epiſc. Cantani, &c.
Siſinnius indignus epiſc. *Cherroneſi, &c.
Gregorius indig. presbyter & vicem agens Cephaleniæ, in eandem, &c.
Philippus indig. epiſ. Cercyron, &c.
Antonius indignus epiſc. *Trizenes, &c.
Petrus indignus epiſcop. Monembaſiæ, &c.
Gabriel indignus epiſc. Ægines, &c.
Leontius indignus epiſc. Porthmi, &c.
Philippus indignus epiſc. Horei, &c.
Leontius indignus Epiſcopus Zacynthi, &c.
Leontius indignus epiſc. Linoes, &c.
Nicetas indignus epiſc. Meles, &c.
Neophytus indignus epiſc. Gordoſerbon, &c.
Ioannes indignus epiſc. Etennon, &c.
Leontius indig. epiſ. Aſpendi, &c.
Conſtantinus indig. epiſc. Zelorum, &c.
Gregorius indig. epiſc. Sinopes, &c.
Marianus indig. diaconus vicem agens Antrapon, in eandem &c.
Gregorius indig. epiſc. *Amaſtris &c. *Amaſtridis.
Heraclius indig. epiſ. *Ionopoleos, &c. *Iunopolis.
Nicetas indig. epiſ. Dadybron, &c.
*Theophanus indig. epiſc. Soron, &c. * Theophanes.
Ioannes indig. epiſ. Heracleæ Ponti in eandem ſententiam ſubſcripſi.
Theophilus indig. epiſc. Pluſiados, &c.
Conſtantinus indig. epiſ. *Cratini, &c.
Nicetas indig. epiſ. Adrianopoleos, &c.
Nicetas indignus epiſc. *Rhozæi, &c: * Rhuzæi.
Conſtantinus indignus epiſc. Polemonij, &c. * Rhyzæi.
Theodorus indignus epiſcop. Cormanon., &c.
Ioannes indignus epiſcopus Cerafuntõ, &c.
Nicephorus indignus epiſcop. Clanei, &c.
Leontius indignus epiſcopus Trocnadon, &c.
Ioannes indignus diaconus ex perſona *Phaſilidos, in eandem ſententiam ſubſcripſi. *Phaſcidos.
Theodorus indignus epiſc. Pinaron, &c.
Stephanus indignus epiſcop. Canni, &c.
Anaſtaſius indignus epiſc. Pataron, &c.
Georgius indignus epiſcop. Nyſſæ, &c.
Conſtantinus indignus epiſcopus Candibon, &c.
Leontius indignus epiſcopus, Coryda'on, &c.
Nicodemus indignus epiſcopus Didymorum, &c.
Leontius indignus epiſc. Limyron, &c.
Conſtantinus indig. epiſc. Tlon, &c.
Petrus indignus diaconus ex perſona Orycandon, in eandem, &c.
Stephanus indig. epiſc. *Anaxi, &c.
*Gregorius indig. epiſ. Hymandi, &c. *Georgius.
Conſtantinus indig. epiſc. Cobon, &c.
Stauratius indig. epiſc Zenopoleos, &c.
Gregorius indig. epiſc. Cybires, &c.
Baſilius indig. epiſc. Tabon, &c.
Dorotheus indig. epiſc. Neapoleos, &c.
Conſtantinus indig. epiſc. Alabandon, &c.
Dauid indignus epiſ. Iaſi, &c.
Gregorius indig. epiſcop. *Milaſi, &c: *Mylaſſon.
Sergius indignus epiſc. Bargylij, &c. * Latmi.
Gregorius indig. epiſc. *Lami, &c.
Ioannes indig. epiſ. Myndi, in &c.
Stauratius indig. epiſ. Stadiæ, &c.
Gregorius indig. epiſ. Stratonicęæ.
Nicetas indig. * diaconus ex perſona Halycarnaſi, in eandem, &c.
Michael indignus epiſc. Chæretopon, &c.

Pantaleontus indig. episc. Valentiæ, &c.
Georgius indignus episcop. Peltarum, &c.
Christophorus indig. epis. Atanasii, &c.
Leontius indignus episcopus Eumeniæ, &c.
Paulus indignus episc. Acmoniæ, &c.
*Tymeni theon. Gregorius indignus episc. *Tymenitarum, &c.
Philippus indig. epis. Tranupoleos, &c.
Leontius indignus episc. Aleon, &c.
Nicephorus indignus episcop. Lundon, &c.
Georgius indignus episcop. Appiæ, &c.
Ioannes indig. epis. Sibiion, &c.
Zacharias indignus episcopus Trapezupoleos, &c.
Leontius indig. episc. Sebastiæ, &c.
Andreas indig. episc. Cidissoti, &c.
Dositheus indignus episcop. Pisonon, aut Colassaeon, in eandem, &c.
Constantinus indig. episc. *Cotyaei, &c.
Niceras indignus episcop. Nacoliæ, &c.
Leontius indignus episcopus Docimij, &c.
Theophylactus indignus presbyter, & ex persona Ipsi, in eandem, &c.
Constantinus indig. episc. Eucarpiæ, &c.
Michael indignus epilc. Hierapoleos, &c.
Ioannes indignus presbyter, & ex persona Episcopi Actorij, in eandem sententiam subscripsi.
*Pythiæ. Nicolaus indignus episc. *Phytiæ, in &c.
Theophylactus indignus episcop. Cinnabareos, in eandem, &c.
Damianus indig. epis. Myri, &c.
Christophorus indignus episc. *Promisi, in eandem, &c.
Niceras indignus episc. Augustopoleos, &c.
Constantinus indignus episc. Ambladon, &c.
Stephanus indig. presbyter, & vicem agens Otri, in eandem &c.
Georgius indig. epis. Medai, &c.
Gregorius indig. presbyter, & vicem agens Polyboti, in eandem &c.
*Philomelij. Sisinnius indignus episc. *Philomilij, &c.
Michael indignus episc. Papon, &c.
Sisinnius indignus episcopus Apameæ, quæ est Ciboti, in eandem, &c.
Constantinus indig. episc. Comanes, &c.
Nicephorus indignus episc. Adadon, &c.
Petrus indignus episcopus *Potrafi, in &c.
* Theodorus. *Theodosius indignus episc. *Sagalasi, &c.
*Agalassi. Leontius indignus episcopus Bares, in, &c.
Petrus indignus episcop. Seleuciæ Pisidiæ, in &c.
Nicephorus indig. epis. Phoglon, &c.
Maurianus indignus episc. Magydon, &c.
Leontius indignus Episcopus Andidon, &c.
Stephanus indignus episc. Parnasi, in eandem, &c.
Bardanus indignus episc. Doaron, &c.
Eustratius indignus episc. Debelti, &c.
Euphemius indignus episc. Sozopoleos, &c.
Theodorus indignus episcop. Bulgarophygi, in eandem, &c.
Georgius indignus episc. Plutinopoleos, &c.
Basilius indignus episc. Perbireos, &c.
Michael indignus episcopus Pamphyli, &c.
fot. *Ruben. *Rubim indignus episcop. Scopelon, &c.
Sisinnius indignus episc. Garetes, in &c.
Callistus indignus episc. Eudonidos, &c.
Constantinus indig. epis. Laginon, &c.
Ioannes indignus epis. Codrullon, &c.
Theodorus indignus epis. Cremnon, &c.
Constantinus indignus episcopus Adrianes, &c.
Theophilus indignus epis. Chij, &c.
Galatas indignus episc. Melt, &c.
Sergius indignus episcopus Leri in eandem, &c.
Mauzones indignus episcopus Diocæsareæ, in eandem sententiam subscripsi.
Eustathius indignus episcop. Celendereos, &c.
Zacharias indignus episc. Cardabendon, &c.
Sisinnius indignus episc. Musbadon, &c.
Eustathius indig. epis. *Lami, &c.
Theodorus indig. episc. Germanicopoleos, in eandem sententiam subscripsi.
Sisinnius indig. epis. Syces, &c.
Constantinus indignus episc. *Dalysanes, &c. *Dalisandi.
Leontius indig. episc. *Sibilon, &c.
Stephanus indig. episc. Philadelphiæ, &c.
Eudoxius indignus presbyter, & vicem agens Metellipoleos, in eandem sententiam subscripsi.
Theodorus indig. epis. Cadon, in &c.
Theophylactus indignus episcopus Mosynon, &c.
Basilius indignus episc. Dionysiopoleos, &c.
Stephanus indignus episcop. *Sinaos, &c. for. *Synaon.
Constantinus indignus episc. Andri, &c.
Eustathius indignus epis. Toni, in &c.
Ioannes indignus epis. Decateron, &c.
Ioannes indignus episcop. Niceæ Thraciæ, in eandem sententiam subscripsi.
*Theophanes indignus episc. Lebedi, &c. Superius scribitur. *Thomas
Ioannes indignus episcop. Lythoprosopi, &c.
Nicephorus indig. epis. Archadiopoleos, in eandem sententiam subscripsi.
Theodorus indig. epis. Heracleopoleos aut *Pidachtocs, in eandem sententiam subscripsi.
Constantinus indig. epis. Metron, &c.
Lycastus indignus episcop. Phylados, &c.
Michael indignus epis. Trallensium, &c.
Ioannes indig. epis. Lemni, &c.
Leontius indig. epis. *Amisti, &c. *Amyzi.
Michael indignus episcop. Tij, in eandem &c.
Epiphanius indignus Episcopus Pertorum, &c.
Ioannes indig. epis. Thymbriadon, &c.
Stephanus indig. epis. Orynon, &c.
Heaclius indignus episcop. Sami in eandem, &c.
Ioannes indig. epis. *Præneſti, in eandem ſententiam ſubſcripſi.

Sancta ſynodus exclamauit: Omnes ſic credimus, omnes idem ſapuimus, omnes approbantes ſubſcripſimus. Hæc eſt fides Apoſtolorum. Hæc eſt fides patrum, hæc eſt fides orthodoxorum, hæc fides orbem terrarum confirmauit. Credentes in vnum Deum, in Trinitate laudatum, venerandas imagines amplexamur. Qui ſecus agunt, anathemate percelluntur. qui ſic non ſentiunt, ab Eccleſia depelluntur. Nos antiquæ Eccleſiæ legiſlationi inſiſtimus, nos decreta patrum cuſtodimus, nos, adijcientes aliquid aut auferentes Eccleſiæ anathematizamus. Nos venerandas imagines ſuſcipimus. nos, qui ſecus faxint, anathemate percellimus. Quicunque ſententias ſacræ ſcripturæ de idolis, contra venerandas imagines adducunt, anathema. Qui venerandas imagines idola appellant, anathema. Qui dicunt, quòd imagines Chriſtiani, vt deos adorent, anathema. Qui ſcientes communicant cum illis, qui contra venerandas imagines ſentiunt, aut eas dehoneſtant, anathema. Qui præter CHRISTVM DOMINVM DEVM poſtrum, dixerit aliam nos à cultu idolorum liberaſſe, anathema. Qui audent Eccleſiam Catholicam dicere idola aliquando ſuſcepiſſe, anathema. Multi anni Imperatorum. Conſtantini & Irenes eius matris multi anni. Victorum Imperatorum multi anni. Nouo Conſtantino & nouæ Helenæ perpetua memoria. Deus imperium Auguſtorum conſeruet. Imperator cœleſtis, terrenos reges cuſtodi. Cunctis hæreticis anathema. Rugienti conciliabulo contra venerandas imagines, anathema. Impia hæreſeon verbula aſtimantibus, anathema. Theodoſio ſalti nominis epiſcopo Epheſi, anathema. Siſinnio cognomento Paſtillæ, anathema. Baſilio maledico Tricacabo, anathema. Trinitas trium horum dogma ſuſtulit. Anaſtaſio, Conſtantino & Victori, qui ſucceſſiue thronum Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ aſcenderunt, non alter ac nouo Ario Neſtorio, Dioſcoro, anathema. Sancta Trinitas horum trium dogma ſuſtulit. Ioanni Nicomediæ, Conſtantino Nacoliæ hæreſiarchis, anathema. In nihilum redegerunt imaginem Domini & ſanctorum eius. Do minus ens ad nihilum deduxit. Si quis ex iconoclaſtarum hæreſi aliquem exiſtentem defenderit, anathema. Si quis Deum ſecundum humanitatem non circumſcriptibilem Anathematain Iconoclaſtas.

consessus fuerit, anathema. Si quis Euangelicas narrationes per picturam repræsentatas non aptauerit, anathema. Si quis has non salutauerit in nomine Domini & sanctorum eius, anathema. Si quis traditionem Ecclesiæ, siue scripto siue consuetudine valeorem, non curauerit, anathema. Germani orthodoxi perpetua memoria. Ioannis & Georgij perpetua memoria. Præconum veritatis perpetua memoria. Trinitas hos tres approbauit. Horum disputationibus inhærentes, digni reddamur misericordijs & gratia primi & magni supremi sacerdotis Iesu Christi Dei nostri, intercedente simul inuiolata Domina nostra sancta Deipara, & omnibus sanctis. Fiat, fiat, Amen.

EPISTOLA SYNODICA I. ad Augg.

PIISSIMIS ET SERENISSIMIS IMPERatoribus nostris, Constantino & Irena matri, Tharasius indignus Episcopus Dei obseruantis & Imperatricis nostræ vrbis nouæ Romæ, & vniuersa sancta Synodus, qua secundum diuinam voluntatem & iussu Imperatoris, in hac splendida Nicenfium metropoli secundò conuenit.

Tharasij epist. ad Imperatorem Constantinum & Irenem illius matrem.

CHRISTVS Deus noster, fortissimi Imperatores, caput Ecclesiæ præcitatur: quoniam cor nostrum in manu eius existens, verbum bonum fcaturijt: fuo enim decreto & mandato vos in nomine suo conuocauit, vt dogmatum ecclesiasticorum oracula fixa, firmaque conseruetis. Etenim quemadmodum caput vestrum auro & lapidibus pretiosis exornatum est, ita & mentes vestræ Euangelicis patrum doctrinis sunt excultæ. Nam quorum sonus in vniuersum terrarum orbem est egressus, cum fitis veluti discipuli & confodales, vniuersique Christiani populi & principes, ad pietatem veritatis fermonè contulistis, & orthodoxæ fidei pietatisque figuram descripsistis. Vndè fidelibus tanquam faces ardentes relucetis, & periclitanti Ecclesiæ manum porrexistis. Nam & sanas doctrinas conseruatis, & dissidentium vnanimem concordiam gubernatis (absit verbo inuidia) Dei beneplacito: pietatis officia & honestas actiones per vos sunt stabilitæ.

Psal. 25.

Quamobrem os nostrum impletum est gaudio, & lingua nostra exultatione. Nam per scriptam nostram vocem res ipsas linguæ loquuntur. Quid enim splendidius magnificentiusque esse possit principi, quàm Ecclesiasticarum constitutionum firmitatem & stabilimentum integrum conseruauisse? Quandoquidem autem quidam, imaginem quidem pietatis circumferentes, sacerdotij dignitate conspicuos se exhibent, verum ipsum robur sacerdotij denegantes consurrexerunt, Babylonio rumque sacerdotum accusationem arripuerunt, (quos & prophetia triumphat, dicens: Egressa est ex Babylone iniquitas) Caiaphaicumque conciliabulum coëgerunt, facti parentes impiorum dogmatum, & execrationis & amaritudinis, quorum os non alio quam ad maledicendum spectat, & hinc gloriam famamque venatur: linguam habentes blasphemam, & calamum benè huic inseruientem, pugnantes verbis Dei, Imperatorum maiestatem monstrosis verbis corrumpentes, gentem sacram, quæ semel Christum induit, & ex gratia illius seruata est, quasi in idolorum errore existentem, idololatras vocantes, & improbitatis animo prædiiti illis hactenus manus iniecerunt, arbitrantes se posse obscurare venerandarem imaginum picturam, atque eas partim veluti communi suffragio exterminarunt, partim verò quæ ex cera fusæ erant in singularem ornatum, in turpes vsus conuerterunt: quæ verò ex tabulis & asserculis depictæ erant, tum Christi, tum etiam sanctorum illius, igni tradiderunt: & vt vno verbo dicam, omnes nostras ecclesias contaminantes disturbarunt, & hierarchæ, id est, sacrarum rerum præsides antea existentes, hæresiarchæ facti sunt: & pro pace rixas ad populum locuti sunt, pro frumento zizaniam Ecclesiasticis agris inseruerunt: vinum cum aqua misceruent, & proximo potuerunt subuertionem noxiam. Præterea cùm essent lupi Arabici, pellem ouinam egregiè similarunt fegestare. Defraudantes quoque veritatem, mendacium vires cupiuerunt acquirere posse. Sed aspidum oua fregerunt, & fecundum prophetam, telam aranææ filarunt. Qui Eſa. 59.
autem de ouis istis edere debebat, postquàm confregisset ea, ventum inanem reperiès, simul & basilicum accepit veneno & lætali afflatu plenum. Quoniam autem hæc ita se habent, & veritatem ad tempus mendacium addedit, O vos mitissimi & fortissimi Imperatores, non ferentes eiusce modi pestilentem & animis lætalem errorem diutius in terris hærere, sed hunc spiritus diuini, qui in vobis in habitat, afflatu obscurare contendistis, quò scilicet firma maneat Ecclesiæ constitutio, & totius populi coagmentum, ac imperium vestrum pacificè secundum nominis appellationem gubernetur. Neque putastis ferendum, aut tolerabile, quod in reliquis omnibus rebus benè inter nos conueniret, de vitæ autem nostræ summa & præcipuo, nimirum pace Ecclesiæ, inter nos esset dissidia, maximè cùm nostrum caput vnicum sit Christvs, nos autem deinceps illius vnius corporis membra, propter eam quæ inter nos, communem fidem & sententiam. Quapropter vos sacrum hunc nostrum copiosum in hac Nicenium metropoli conuenire iussistis cœtum, quo Ecclesiarvm dissensionem auferremus, & malè disiunctæ, ad vnitionem commodam reduceremus, & vt eam, quæ nuper ex spinosis consuta est sententijs, vallam, hoc est, falsam doctrinam, conuelleremus, & disrumperemus, & vestem orthodoxæ fidei conseruaremus illæsam. Quarè Apostolicis & patrum adhærentes traditionibus, ex afflatu Spiritus sancti in vnum conuenientibus animis, item Ecclesiæ Catholicæ & sacrarum sex vniuersalium dogmata habentes nobis concordantia, audemus anathematizare Arrij insaniam, Macedonij rabiem, Apollinarij dementiam, Nestorij idololatriam in homine, Eutychis & Dioscori confpirantem vanitatem, & horum multorum capitum hydram, Origenis, Didymi & Euagrij nugas fabulasque, Sergij, Honorij, Cyri & Pyrrhi, eorumque assecelarum vnam voluntatem, immò malam & improbam voluntatem. Deinde & qui post hos vana & noua excogitarunt nugamenta contra venerandas imagines, eodem suffragio & conuenienter accepto à sancto spiritu verbo & pura sontis illius aqua, spongia diuinorum dogmatum abstersimus & expunximus, inuentoresque nuperæ vanilo quentiæ longè extra Ecclesiasticos muros eiecimus. Et quemadmodum pedes & manus competenter animæ consilijs mouentur, ita & nos à Spiritu accepta gratia, & robur habentes fortitudinis vestræ coadiutans, & pietatem reconciliauimus, & veritatem deprædicauimus. Quamobrem omnibus modis recipiendæ sunt venerandæ imagines Domini nostri Iesu Christi, quatenus scilicet perfectus homo fuit, & hæ quoque omnes, quæ historicè à sacra Euangeliorum narratione depinguntur, nempe inter eas Dominæ nostræ Deiparæ, sanctorum quoque angelorum, nam hominibus ipsi quoque in forma hominis vifi sunt. item sanctorum omnium, quorum præsentia tabulis & caritatis & parietibus, sacris item vestibus & vasis in sculpta amari debent, quemadmodum catholica Ecclesia multis retrò seculis in hisce est instructa: sic enim ea accepit, sic à sanctis nostræ disciplinæ ducibus, eorum successoribus patribus nostris statutum est. Sunt autem hæ adorandæ quoque, hoc est, exosculandæ & amandæ. idem enim significant hæc ſuxta antiquam Græciæ dialectom. Nam σεβασμὸν, id est, adorare, & λατρευτὸν, id est, amplecti, & φιλῶ, id est amare significat. Præpositio autem σὺν, intentionem significat desiderij quemadmodum in σεφίω, ἀ φίμι, κυμι & σεσεκυμι, κυνῶ & σεσεκυνῶ, quod significat & amplexum, & vehementem amorem. Nam quod quis φιλῶ, (hoc est, amat,) id etiam σεσεκυνῶ (hoc est, amplectitur:) & quod adorat siue amplectitur, nempe σεσεκυνῶ, hoc etiam omninò, φιλῶ, id est, amat. Testatur id sanè humana natura & affectio, qua erga amicos sumus affecti: sic enim inter duos res agit, & hoc modo sibi occurrantes agunt. Non solùm aût apud Græcos hæc loquèdi ratio in vsu est, sed in diuina quoq; scriptura idem annotare licet. In libris

Dan. 13.

enim

1 Reg.10. enim Regum ſcriptum eſt: Dauid ſurrexit, & cecidit in faciem ſuam, & adorauit ter Ionathan, & oſculatus eſt eum. Rurſus, nonne Dominus de Phariſæis dicit in euangelio: Amant primos accubitus in conuiuijs, & ſalutationes in foro. Certum eſt ἀσπασμὸν id eſt, ſalutationem, hoc loco à Domino appellari μετωνύμως, id eſt, adorationem. Phariſæi enim glorioſo animo præditi, & ſeipſos iuſtos exiſtimantes, ab omnibus adorari ſtudebant. Non enim ore oſculari petebant: fuiſſet etenim hoc humilitatis ſignum, & haudquaquam phariſaici ſupercilij. Iterùm Paulus Apoſtolus diuinus ſanè, quem à quodam in Actibus ſcribit Lucas: Nam cùm (inquit) eſſemus nos in Hieroſolymis, libenter & alacriter exceperunt nos fratres, ſequenti autem die Paulus nobiſcum ad Iacobum ingrediebatur. aderant autẽ omnes presbyteri. ſalutatis autem illis, ſingula, quæ in gentibus per illum feciſſet Dominus, expoſuit. Hic enim ſalutationem, honorificam adorationem mutuò factam, Apoſtolica ſententia ſignificat. Quemadmodum de Iacob legitur: Adorauit in ſummitate virgæ ſuæ. Cum his cõuenit Gregorius cognomento Theologus, dicens: Bethleem venerare, præſepe adora. Quis autem, modò rectè & ſyncerè ſcripturas intelligat, ea quæ ita in ſcripturis occurrunt, non videritˌ inde latriam quæ ſit per ſpiritum, non dici, niſi omninò expers ſit intelligentiæ, & planè in ſententijs ſcripturæ & patrum rudis? Nonenim in ſummo virgæ Iacob latriam fecit. Neque etiam Gregorius præſepi latriæ vocabulum addit, nequaquam. Rurſus cùm crucem viuificam ſalutamus, conuenienter canimus, Crucem tuam adoramus Domine; Lanceam, quæ vitificans latus ſanctitatis tuæ aperuit, adoramus: quæ ſanè adoratio nihil aliud eſt, quàm ſalutatio, ſiue amplexum malis dicere, quod indicat hoc, quòd labijs quoque noſtris proprijs ea contingimus. Si verò ſæpiùs in ſcriptura & elegantibus noſtris patribus adorationem quis dixerit, pro cultu ſiue latria, quæ in ſpiritu fit, fumi non negamus. Nã cùm vox ſit multę ſignificationis, non poteſt nõ aliquando, pro cultu adorationis in ſpiritu, ſumi. Adoratio enim eſt, cùm veneratione, deſiderium & timorem ſignificet. ita nos veſtrum victorioſum & placidiſſimum imperium adoramus. Eſt adoratio, quæ tantummodò timorem ſignificat, quemadmodum Iacob adorauit Eſau. Eſt, quæ gratia notat, quomodo Abraham pro agro, quem accepit à filijs Chet in ſepulchrum Saræ vxoris ſuæ, adorauit illos. Rurſus, qui ſperant beneficium ſe accepturos à potentioribus, eos adorant, quemadmodum Iacob adorauit Pharaonem. Hinc diuina ſcriptura, dicens, Deum tuum adorabis, & illi ſoli cultum exhibebis: adorabis, abſolutè ponit, neque adijcit, ſoli, vt ſignificetur vox diuerſæ notionis & æquiuoca. Cultum autem exhibebis ſiue ſeruies ſoli dixit: quam ob cauſam latriam vni Deo tribuimus, adquè illum reſcrimus. His ita ſe habentibus in confeſſo & ſine vlla dubitatione credimus, acceptam & placitam coram Deo eſſe venerãdarum imaginum depictionem, & earum quæ diſpenſationem Domini noſtri Ieſu Chriſti exprimunt, & virginis quoque Mariæ Deiparæ intemeratæ, quin etiam glorioſorum angelorum, & omnium ſanctiorum, has quoque adorandas & ſalutandas putamus. qui verò ita non eſt animatus, ſed circa venerandarum imaginum adorationem laborat & dubitat, eum anathematizat ſancta & veneranda noſtra ſynodus, quæ efficacia diuini ſpiritus & eccleſiaſticis patrum traditionibus munita eſt & cincta. Anathema autẽ iſtud, nihil aliud eſt quàm ſeparatio à Chriſto. Si verò aliqui repugnauerint aduerſum ea quæ ſtatuta ſunt, his non adhibentes fidem ſanè contra ſtimulum calcitrant, & proprijs animis iniurij ſunt. Nam & Chriſto aduerſantur, & ſyncopſantijs quæ aduerſus Eccleſiam Dei exercentur, gaudent, ipſamque pietatem ſubuertere conantur. quare hæreticorum veterum aſſeclæ, ſocij & contribules propter impietatem vere dicendi ſunt. Nos autem fratres & comminiſtros noſtros Dei amantes epiſcopos, & cum his præſides & clericos miſimus, vt omnia quæ inter nos acta ſunt, ad diuinas aures veſtras renuncient. Ad confignationem autem & maiorem certificationem eorum quæ à nobis decreta ſunt, & quo maieſtati quoque veſtræ pijſſimæ ſatisfiat, authoritates quaſdam patrum ex multis paucas ſubnexuimus, quarum ſplẽdore veritatis ſtabilimentum elucidari magis poſſit. Saluator autem omnium & qui nobiſcum regnat, Eccleſiæ ſuæ pacem pro præmio tribuat. veſtrum autem imperium cum ſenatu & ducibus, & fideliſſimo militum exercitu, in multos annos conſeruet, & victoriam vobis concedat. Ipſe enim dixit: Vituo ego, dicit Dominus: * Et glorificantes me, glorificabo. Ipſe eſt, qui accingens vos potentia, omnem hoſtilem impreſſionem à vobis auferet, obedientiam autem apud omnes conciliabit. Gaude igitur ciuitas, exulta noua Sion, totius terrarum orbis veluti alta ſpecula. Regnauit enim & illic Dauid, & Dauidicè illam allocutus eſt: Dominus in medio tui, cuius nomen ſit benedictum in ſecula ſeculorum, Amen.

1 Reg. 2. for. * Ego

Pſal. 45.

EPISTOLA II. AD OMNES Fideles.

DEI AMANTISSIMIS SACERDOTIbus & clericis ſanctiſſimæ magnæ Dei Eccleſiæ, & omnium eccleſiarum Dei colentiũ & imperialis vrbis, ſancta ſynodus, quæ in Nicea ſecundò congregata eſt.

Gen. 48. Heb 11. Greg. Nazianzen.

Gen 33.

Gen. 23.

Gen. 47. Luc. 4. Deut 6. 10

CHRISTVS DEVS NOSTER, vera veritas, patris lumen & ſplendor, qui è tenebris nos in miranda ſuam lucem vocans, ex idolicæ inſania nos liberauit, & nomina idolorum de terra deleuit, vt multa planè eorum ſit poſſeſſio: hæc memoriæ placitum ſibi exiſtimauit, pios & in omnibus orthodoxos noſtros fideles Imperatores excitare, qui nos in ſplendidam metropolim Nicæam conuocarent, vt nouiſtis, quo diſſidentis in vnum per nos conuenirent, & mediis pariter ininicitiæ ſuſtolleretur, & vetuſta Eccleſiæ Catholicæ legislationis authoritatem obtineret. Igitur ſpiritus ſanctiinſpiratione in hoc ipſum conuenientes, quidem cooperationem omnes in idem conſenſimus. Oriens, inquam, Occidens, Septentrio & Meridies, in vnam vnionem, vt ita dicam, conuenimus: ſanctarum eccleſiarum pacificus ſtatus propter con ſentientem fidem & ſententias conſtitutus eſt. Pedes enim noſtri, in rectam viam dirigens Dominus, truncum, qui ex zizanijs vetuſtæ & improbæ hæreſeos excreuerat, ſunditus eradicauit. Ecce euangelizamus vobis, in monte excelſo ſtantes, eccleſiaſticæ pacis gaudium & celebrem feſtiuitatem. Quid enim gratioſius eſt confidentis illius Eſaiæ verbo, Quã ſpecioſi ſunt pedes euangelizantium pacem, euangelizantium bona? Dignum autem fuiſſet, & veſtram deuotam præſentiam rebus omnibus interfuiſſe, quo omnem à DEO electam noſtram congregationem vno in loco inueniretis, & per DEI gratiam ſpectatores fieretis, omnium quæ acta ſunt: ita & diſſertationis vinà quoque cognouiſſetis, quæ in confirmationem legalis Eccleſiæ catholicæ traditionem, & deſtructionem eorum qui infurrexerunt contra veritatem, & apoſtolicas & patrum traditiones ab Eccleſia catholica alienarunt, facta eſt. Sed quoniam inter nos & veſtram ſanctitatem, & hunidum iter eſt, & longa terreſtris via: duabus rebus opus fuit, nauibus ſcilicet & iumentis, quibus deſerri poſſetis.

Epiſt. 2. Nicenæ ſynodi ad ſacerdotes & clericos omnes.

Num. 11. Rom. 10.

At quoniam vtrorunque copiam non habentes, nobis corpore adeſſe non potuiſſis, certum eſt, vos mente & animo idem ſentiente nobis adfuiſſe, quod ſanè Eccleſiæ catholicæ magnam adiumentum exiſtit. Quandoquidem autem inter nos membra ſumus, habentia vnum caput Chriſtum Dominum noſtrum, neceſſarium duximus, omnem eorum quæ diuinè apud nos acta ſunt, fericm narrare. Nam & linguæ reſper literas eſſari poſſunt, æque ita ſubinde repræſentant omnia, quaſi coram viſa fuiſſent. Poſtquã igitur ea præſcripto patrum & doctrina conuenimus, omnes idem ſentire cœpimus. Recordatiõ; ſumus carminis, quod à Moſe factum eſt & doctum: Interroga patrem tuũ, & renunciabit tibi: quæreſentores tuos, & dicent tibi. Ita quoque & nos eccleſiaſticæ doctrinationi inſiſtentes, neque quicquam illi adiecimus, neq; etiam ademptimus, ſed apoſtolicè inſtructi, traditiones quas accepimus, ſeruamus, omnia ſcilicet ſuſcipientes quæ ſancta catholica Eccleſia & ſcripto & conſuetudine admiſit. Quorũ de num. cùm & venerandarũ imaginum, eſſent figurationes,

Deut. 32.

de his peculiariter egimus. Rursus omnia quæ diuini nostri patres reijciunt, ea quoque & nobis indigna & catholicæ Ecclesiæ aduersa & hostica arbitramur, in quibus sanè recensetur & continuata vanilo quentia iconoclastarum, & eorum qui falsò Christianos accusant, gangræna, hactenus Ecclesiam depascens. Sed Deus Dominus noster eam in finem non sustinuit: nam postquam veritas detecta est, orthodoxa & syncera fides omnibus resplenduit, mendacium cum tenebris sibi congenitis euanuit. Nam si, vt ipsi asserunt, imaginum pictura idolis comparabilis exsistit: nostræ liberationis mysterium, quod Dei filius per suam in carne sine peccato præsentiam operatus est, vanum reputatur. Quin etiam vana sunt prophetiæ promissiones, quarum quædam iubet nos
Lucæ 1. eum adorare & colere in sanctitate & iustitia omnibus die-
Psal. 77 bus vitæ nostræ? Alia verò dicit: Surrexit tanquàm ex somno Devs, tanquàm potens à crapula vini, percussit inimicos suos, & dedit eis in posterum improperium sempiternum. Si improperium sempiternum datum est inimicis nostris, hoc est, improbis potentijs per resurrectionem, quomodo rursus Christiani idolis seruient? Vah eorum impietatem & ruditatem. Vtinam cogitassent illud, qui scandalizat vnum ex pusillis credentium in Christum, indignationem intolerabilem
Matth. 18 Dei incurrit. Sed verbum Domini nihili fecerunt, ecclesiasticas traditiones cassauerunt, quam ob causam in nihilum rediget eos Dominus. Et cum Ario, Eunomio, Macedonio, Apollinario, Nestorio, Eutyche, Dioscoro, Sergio, Honorio, & reliquis istis improbè sentientibus, conspiratio istorum connumerata est. Nam horum stultitiam abstergentes, ipsi quoque stulta loquuti sunt. Iam tamen funda veræ confessionis cum ipsis prostrati sunt, & acies eorum est dispersa. Non enim Devs in seculum dimisit virgam eorum in sortem iustorum, hoc est, Ecclesiæ. Iudicè enim vana cogitarum, & alterius in Conciliabulo Iudæ tulerunt: quare Conciliabulum illorum, Caiaphaicum inuentum est. Hoc enim, contra Dominum consultum est: sed iconoclastarum auersatis eius imaginem illud conciliabulum, liberationem nostram per Christum factam, fibi & aliis inscripsit. Hoc autem consilium profundum, non per Christvm cœpit conscendentiones inijt, fed non per spiritum illius, quia ornatum venerandorum templorum fustulit. In hoc conciliabulo nullus inuenietur, qui imaginem ad similitudinem Dei ferat, quia imaginem Domini & sanctorum illius ignominiosè confringentes, igni tradiderunt. Hoc conciliabulum insania & dementia occasionem dedit multarum & stanicarum cædium. Hoc conciliabulum falsò nomen fibi assumpsit sacerdotale & sacrum Concilium. Improba enim & prophana mente constituta est. Hoc conciliabulum os habet intemperans, spiritu autem falso Christvm & veritatem simulauit, mendacijs verò in totum est consutum. Hoc conciliabulum catholica Ecclesia tanquam zizania ex area Dominica, hoc est, Ecclesia catholica extirpauit, & sputo diuini iudicij eiecit. Itaque ex Ecclesia catholica ablatum est, & vasra eius consilia redargutionem incurrere. Verum enim & rectissimum Ecclesiæ iudicium, innouari in se nihil patitur, neque vllam semel probatæ rei ablationem ferre potest. Nos igitur patrum legibus insistentes, ab vno eodemque spiritu gratia accepta, sine vlla nouitia machinatione, & incontaminatè cuncta Ecclesiæ dogmata custodiuimus, quemadmodum sacræ sex vniuersales synodi constituerunt. Et quæcunque in Ecclesia honore assiti iusserunt, sine omni controuersia recipimus, & quibus est,
☞ vt antea diximus, imaginum quoque apparatus. Quare eas honorabiliter adoramus & saluta musidem enim significant hæc duo verba. Quique eadem confitetur, hic catholicæ Ecclesiæ verus & germanus filius & particeps illius existit. Cuncta itaque scandala abierunt, cuncta obscurata sunt. Veritas gubernat omnia, mendacium exterminatum est, seminator zizaniorum omninò defecit. frumentum, hoc est, deuotus Christi populus, in vnum horreum, nempe Christi Ecclesiam, comportatum est. Orthodoxæ fidei lumen resplenduit, erroris tenebræ fuccubuerunt, mœror in gaudium versus est, luctus in exultationem commutatus est. Conuersus est
Phil. 3. dolor noster in lætitam, omnia iu meliorem partem resexerunt.

Quapropter & nos Apostolicè vos alloquimur: Gaudete in Christo, gaudete. Terna gaudia trinitas nobis perit: quam decet omnis gloria, honor, & potentia in secula, seculorum, Amen.

EPISTOLA SYNODALIS III. A THARASIO ad Hadrianum Papam scripta, incipiens sic. Sufficeret quidem, & cæt. excusa est supra inter Epistol. Hadriani.

CANONES SANCTÆ ET VNIVERSALIS VII. Synodi, Interprete Gentiano Herueto.

Canon 1. Quòd oporteat diuinos Canones omninò seruari.

Iis qui sacerdotalem dignitatem sortiti sunt, testimonia & ad rectè se gerendum instituta, sunt canonicarum constitutionum descriptiones. Quascum diuini[*] oquo Dauid lubenter recipientes, ad Dominum cantamus, dicentes: In via mandatorum tuorum lætatus sum tanquam in omnibus diuitijs, Et, mandasti iustitiam testimonia tua in seculum: erudi me, & viuam. Et in seculum nos ibet vox prophetica testimonia Dei seruare, & in eis viuere, & quæ scilicet nequaquam concutienda nullaque ratione labefactanda permanent. Nam & venerandus Moses sic ait: Eis non licet addere, nec eis licet detrahere. Et diuinus Apostolus Petrus in ijs glorians, exclamat, ad quæ angeli declinare desiderant. Atque etiam dicit Paulus: Etiamsi vel angelus de cœlo annunciet vobis aliud euangelium, quam vobis annunciauimus, sit anathema. Cum hæc ergo ita se habeant, & sint nobis testata, ijs exultantes vt si quis multa spolia inueneris, diuinos canones libenter amplectimur, eorumque constitutionem integram & illabefactabilem confirmamus, quæ edita fuerunt à sanctis spiritus tubis, omni ex parte benedictis apostolis, & sex sanctis vniuersalibus synodis, ijsque quæ ad eiusmodi decretorum traditionem *localiter coactæ fuerunt, & nostris sanctis patribus. Ex vno enim omnes eodemque spiritu illuminati, quæ erant vtilia decreuerunt: & quos anathematizandos quidem transmittunt, nos quoque anathematizamus: quos verò deposituri, nos quoque deponimus: quos autem ſegregationi, nos itidem segregamus: quos autem pœnæ tradunt, nos quoque similiter subijcimus. Ab auaritia enim alieni mores sint, præsentibus contenti, is qui tertium cœlum conscendit, & arcana verba audiuit, Paulus diuinus Apostolus apertè vociferatur.

Psal 118.

Deut 4. & 12.

1. Pet. 1. Gal. 1.

alius vertit. *proximè.

Heb. 13.

2. Cor. 12.

Can. 2. Quid exigendum ab eo, qui sit in Episcopum ordinandus.

Quoniam psallentes Deo *coordinamur, in iustificationibus tuis meditabor, non obliuiscar eloquiorum tuorum, omnes quidem Christianos hoc salutare seruare oportet, eos autem præcipuè, qui sacerdotalè dignitatem obtinent. Quâobrem decernimus quemlibet quidem, qui ad episcopalem gradum est prouehendus, Psalterium omninò nosse; vt ex eo omnem quoque suum clericum ita imitari moneat: à metropolitano autem bene examinari, an ad sacros canones diligenter ac cum perscrutatione, non autem obiter curfim; legendos, prompto paratoque sit animo, & facrum etiam euangelium, & librum diuini Apostoli, omnemque diuinam scripturam, & in diuinis præceptis versari, & populum docere. Nostræ enim hierarchiæ substantiæ funt eloquia diuinitus tradita, diuinarum scilicet scripturarum vera scientia, sicut & magnus ait Dionysius, Si quis autem dubius animi fuerit, & non lubenter hæc facere & docere voluerit, non ordinetur: Propheticè enim dicit Devs: Tu repulisti scientiam, & ego te repellam, ne fis mihi sacerdos.

alius *ſpondemus, Psal. 118

Episcopus peritus sit psalmorū.

Oseæ 4.

Can. 3. Electiones episcoporum, quæ vi principum procedunt, infirmari debent.

Can. 11. à postol.

Omnem electionem, quæ fit à magistratibus, episcopi, vel presbyteri, vel diaconi, irritam manere, ex canone dicente: Si quis episcopus secularibus magistratibus vsus, per eos ecclesiam obtinuerit, deponatur & segregetur, & omnes qui cum eo communicant. Oportet enim eum, qui elt promouendus ad episcopatum, ab episcopis eligi, quemadmodum à sanctis Patribus Niceę decretum est in canone qui dicit: Episcopum oportet maximè quidem ab omnibus, qui sunt in prouincia constituti: si autem hoc difficile fuerit, vel [illegible] urgentem necessitatem, vel propter vię longitudinem, ires omnii. conuenientem eodem conuenientes, ijs quoque qui absunt, simul suffragium ferentibus & assentientibus per literas, tunc facere electionę, eorum autem quæ à se fiunt, confirmationem dare vniciuique metropolitano.

Can. 4.

Can. 4. Pœna alationis puniendus amistes, qui iniustè clericos arcet, vel templa claudit.

16. q. 1. præ dicator.

Præceo veritatis Paulus diuinus Apostolus quendam veluti canonem Ephesiorum presbyteris imponens, vel vniuersæ totius facerdotali multitudini, ficliberè dixit: Argentum vel aurum vel vestem nullius concupiui, omnia vobis ostendi, quod oportet sic laborantes infirmos susçipere, dare beatũ existimantes. Quocirca nos ab eo edocti statuimus, ne turpis lucri gratia episcopo in mentem veniat, quærenti excusationes in peccatis, aurum vel argentum, vel vllam aliam speciem ab ijs, qui sibi subsunt episcopis, vel clericis, vel monachis exigere. Dicit enim apostolus: Iniusti regnum Dei non possidebunt: nec debent liberi parentibus thesaurum parare, sed parentes liberis. Si quis ergo per auri exactionem vel alicuius alterius speciei, vel propter aliquam propriam affectionem à ministerio arcere inuentus fuerit, vel segregare suorum clericorum aliquem, vel venerandum templum claudere, nein eo diuina fiant ministeria, ad id quod non est sensu prædictum, suam insaniam immittens, est reuera sine sensu, & talionis erit legi obnoxius, & labor ipsius in caput eius redibit, vt qui sit mandati Dei transgressor. Præcepit enim & Petrus Apostolorum summus: Pascite gregem Domini, episcopatum gerentes, non per vim, sed spontè ac voluntariè secundùm DEVM: neque turpis lucri gratia, sed prompte & alacriter: nec vt dominatum in clerum obtinentes, sed gregis exemplaria existentes: & cùm summus pastor apparuerit, quæ nec corrumpi nec marcescere potest, gloriæ coronam referetis.

Act. 20

1. Cor. 6. 2. Cor. 12.

1 Pet. 5.

Can. 5. Qui clericis exprobrant, quod in Ecclesia sine largitionibus constituti sint, multa subijciantur.

Est peccatum ad mortem, quando peccantes aliqui manent incorrigibiles. Hoc autem est deterius, quando & erecta ceruice aduersus pietatem & religionem insurgunt, mammona Dei obedientiæ præferentes, & eius canonicas constitutiones non ferentes. In ijs non est Dominus Deus, nisi fortè humiliati, à suo delicto resipuerint. Oportet enim eos magis Deo supplicare, & cum corde contrito huius peccati remissionem & condonationem petere, & non de illicita donatione se iactare. Deus enim propè est ijs, qui sunt contriti corde. Eos ergo, qui per auiditionem se fuisse in ecclesia constitutos gloriantur, & in ea improba consuetudine spem habent, quæ à Deo & ab omni sacerdotio, alienat, & ideò impudente vultu & ore aperto, probrosis & contumeliosis verbis eos, qui propter actam ex virtute vitam à sancto spiritu selecti electique sunt, propter auri dationem vilipendunt ac negligunt: primùm quidem eos, qui hoc faciunt, vltimum proprij ordinis gradum fumere: sin autè perseuerarint, inflicta quoque pœna corrigere decernimus. Si quis autem in ordinatione hoc quandoque feciise visus fuerit, fiat vt vult canon apostolicus, qui dicit: Si quis episcopus per pecunias hanc sit dignitatem assecutus, vel presbyter, vel diaconus, deponatur & ipse qui ordinauit, & excindatur omninò à communione, vt Simon Magus à me Petro. Et secundus canon sanctorum patrum, qui Chalcedone conuenerunt, qui dicit: Si quis episcopus pecunijs ordinationem fecerit, & non venalem gratiam in emptionem deduxerit, & pecunijs ordinauerit episcopum, vel chorepiscopum, vel presbyterum, vel diaconum, vel aliquem eorum qui in clero enumerantur, vel pecunijs promouerit œconomum, vel defensorem, vel paramonarium, iuel omninò aliquem ex canone turpis lucri gratia qui hoc aggressus esse conuictus fuerit, de proprio gradu veniat in periculum, & qui ordinatur, ex ea ordinatione vel promotione, quæ precio dato instar mercaturæ facta est, nihil iuuetur: sed tit alienus à dignitate, vel munere, seu curatione, quam pecunijs assecutus est. Si quis autem rebus adeò turpibus & lucris illicitis interceslor feu fequester apparuerit, hic quoque, si sit quidem clericus, à proprio gradu excidat: sin autem laicus vel monachus, segregetur.

Can. 10.

Can. 6. De cogendo Concilio prouinciali, quòd ad tempus attmet.

Conc. Nicæ. c. 5.

Quoniam canon est, qui dicit bis in anno in vnaquaque prouincia, per congregationes episcoporum fieri oportere quæstiones canonicas propter vexationem, & quòd itineri perficiendo minùs sufficerent qui cogebantur, statuerunt sanctifextæ synodi patres, ea quouis modo & quacunque ex causa semel in anno fieri, & delicta corrigi. Hinc ergo canonem nos quoque renouamus: & si quis magistratus hoc prohibere inuentus fuerit, segregetur. Si quis autem metropolitanus hoc fieri non curauerit, præterquam vi vel necessitate & iusta aliqua de causa, canonicis pœnis subijciatur. Cum autem de canonicis & euangelicis rebus fiat synodus, opus est vt congregati episcopi magnam curam & diligentiam gerãt, vt diuina & viuifica mandata seruentur. In eis enim seruandis est retributio multa: quoniam lucerna est mandatum, lex verò lux, & via vitæ probatio & disciplina. Ne liceat autem metropolitano ex ijs, quæ secum adsert episcopus, vel iumẽtum, vel aliquam rem aliam petere. Si enim hoc feciise deprehensus fuerit, reddet quadruplum.

Can. 8.

Pſal. 18. Prou 6.

Can. 7. Vt templa sine reliquijs sanctorum non consecrentur.

Ait paulus diuinus Apostolus: Quorundam hominum peccata sunt manifesta, nonnullos autem consequuntur. Præcedentibus autem peccatis, alia quoque ea sequuntur. Impiam ergo factam, qui Christianos accusant, alia quoque impia consecuta sunt. Quemadmodum enim vencrabilium imaginum adspectum ex Ecclesia sustulerunt, alios quoque mores reliquerunt, quos quidem oportet renouari, & tam ex iure scripto quàm non scripto sic obseruari. Quæcunque ergo templa consecrata sunt absque reliquijs martyrum, in ijs sicri statuimus reliquiarum depositionem cum consuetis precibus. Qui autem templum consecrat sine sanctis reliquijs, deponatur, vt qui Ecclesiasticas traditiones transgressus sit.

1. Tim. 5. Mos erat ecclesiasticus, templa per sacras martyrum reliquias cõsecrare.

Can. 8. Quòd non oportet Hebræos recipere, nisi quando sincero corde conuersi fuerint.

Quoniam Hebræorum religionis quidam errantes Christum Deum nostrum subdannare nisi sunt, sese Christianos esse fingentes, ipsi autem clanculum & occultè eum negantes, sabbata obseruantes, & multa alia ludaica facientes: statuimus vt neque ad communionem, neque ad orationem, neque ad Ecclesiam admittantur, fed aperte sint secundum suam religionem Hebræi, & neque filios eorum baptizent, neque seruum emant vel possideant. Sin autem expura & syncera fide quis eorum conuersus, & ex toto corde confessus fuerit, eorum moribus & rebus insultans, & veluti triumphum agens, vt & alij refellantur & corrigantur, eum recipiant & baptizent & eius liberos, & caueant ipsi, se ab Hebræorum studijs & institutis deficituros. Si autem non ita se gerant, eos nullo admittant modo.

Can. 9. Hæreticorum scripta vulgari non permittantur.

Hæreticorum scripta non nisi puerilia sunt ludibria, quia facilè soluuntur.

Puerilia omnia ludibria, furiosáque dicta ac scripta, quæ aduersus sanctas imagines edita sunt, oportet dari episcopo Constantinopolitano, vt cum reliquis libris hæreticis reponantur. Si quis autem hæc cælare inuentus fuerit, si sit quidem episcopus, vel presbyter, vel diaconus, deponatur: sin autem laicus, vel monachus, segregetur.

Can. 10. Non oportet clericum relinquere suam parœciam, atque ad alteram se conferre citra consensum episcopi.

Quoniam nonnulli clerici canonicam constitutionẽ circunscribentes, sua relicta parochia in alias parochias excurrunt, vtplurimùm autem in hac à Deo custodita & Imp. vrbe, etiam inter magistratus seu officia assident, & in eorum oratorijs diuina ministeria facientes: eos sine proprio episcopo & Constantinopolitano non licet in quauis æde vel ecclesia recipi: si quis autem hoc fecerit, si perseuerer, deponatur. Quicunque autem cum prædictorum facerdotum consensu hoc faciunt, non licet eis curas seculares, & ad victum pertinentes suscipere, vt qui sint à canonibus prohibiti hoc facere. Si quis autem eorum, qui dicuntur maiores, curationem obtinere deprehensus fuerit, vel cesset, vel deponatur: potiùs autem ad docendos filios & seruos accedat, legens eis diuinas scripturas. Ad hoc enim etiam facerdotium fortitus est.

Can. 11. Oportet œconomos esse in ædibus episcopalibus & monasterijs.

Can 16. Cõc. Chalcedon.

Cùm omnes diuinos canones seruare teneamur, eum quoque, qui iubet œconomos esse in ecclesijs, illæsum omninò seruare debemus. Et si quidem vnusquisque metropolitanus in sua ecclesia œconomum constituit, benè habet: sin minùs, Constantinopolitano episcopo propria authoritate licebit œconomum in sua ecclesia præficere. Similiter & metropolitanis, si, qui eis subsunt episcopi, nolint in sua ecclesia œconomos constituere. Hoc ipsum autem seruari etiam in monasterijs oportet.

Can. 12. Non oportet episcopum vel præpositum subuertere bona ecclesiæ alienare.

Can. 39.

Si quis episcopus vel monasterij præfectus inuentus fuerit ex episcopatus vel monasterij agris, in principis aliquius aut magistratus manus alienare, vel alteri personæ tradere, nullius sit momenti traditio, vt sanctorum apostolorũ vult canon, qui dicit: Omnium rerum ecclesiasticarum episcopus curam gerat, & ea administret tanquàm Deo intuente. Nec liceat autem quicquam ex eis sibi vendicare, vel proprijs cognatis quæ Dei sunt, elargiri. Si sint autem pauperes, vt pauperibus suppeditet: sed non eorum prætextu res ecclesiæ venũdet. Sin autem detrimẽtum afferre caueatur, nec quicquam ex agro emolumenti percipi, nec si quidẽ magistratibus aut principibus, qui sunt in eo loco, *det prædium, sed clericis vel agricolis. Sin autem aliqua improba calliditate vtentur, & ab agricola vel clerico agrum præses vel magistratus emerit, sic quoque nullius sit momenti venditio, & episcopatui vel monasterio restituatur. Porrò episcopus vel monasterij præfectus qui hoc fecerit, exturbetur quidem episcopus ab episcopatu, monasterij verò præfectus à monasterio, vt qui malè diffipent quæ non congregauere.

alius habet, * venũdet

Can. 13. Magno supplicio digni sunt, qui monasteria prophanant.

Quoniam per eam, quæ fuit propter peccata nostra in ecclesijs, calamitatem sacrosanctæ quædam ædes à quibusdam viris arreptæ sunt, & episcopatus, & monasteria, & sacta sunt communia diuersoria: si, qui ea quidem tenent, volunt reddere, vt in priſtinum ſtatum reſtituantur, bene & pulchrè habet: Sin minùs, si sunt quidem facerdotalis catalogi, eos deponi iubemus: sin autem monachi vel laici, segregari, vt qui sint condemnati à patre & filio & spiritu sancto, & ponantur vbi vermis non moritur, nec ignis extinguitur: quia voci Domini aduersantur, quæ dicat: Ne facite domum patris mei domum negotiationis. Ioan. 2.

Can. 14. Non oportet citra manus impositionem legere in sacro cætu super pulpita.

Dist. 69. quoniam videmus.

Quòd ordo in facerdotio verſatur, eſt omnibus manifeſtum: & facerdotij manuum impoſitiones ſeruare DEo gratum eſt. Quoniam ergo videmus nonnullos à pueris cleri tõſuram accipientes, nondum accepta epiſcopi manuum impoſitione, & in congregatione in ſuggeſtu legentes, & id non canonicè facientes, hoc à præſenti canone non fieri permittimus: hoc ipſum autem etiam in monacho ſeruari. Lectoris autem manuum impoſitionem licet in proprio monaſterio etiam ſoli vnicuique monaſterij præfecto facere, ſi ipſi præfecto ſcilicet ab epiſcopo manus eſt impoſita, qui fuit & ipſe presbyter. Similiter & ex antiqua conſuetudine chorepiſcopos epiſcopi permiſſu oportet per manuum impoſitionem lectores creare.

Can. 15. Ne aliquis clericus in duabus collocetur ecclesijs.

21. q. 1. Clericus. Mart. 6.

Clericus ab hoc deinceps tempore in duabus eccleſijs nõ collocetur: hoc enim eſt negotianſis & turpis lucri proprium, & ab eccleſiaſtica conſuetudine alienum. Ab ipſa enim Domini voce audiuimus, non poſſe quempiam duobus dominis ſeruire. Vel enim vnum odio habebit, & alterum diliget: vel vnum ampleẽtetur, & alterum negliget. Vnuſquiſque ergo, vt vox eſt Apoſtolica, in eo, in quo vocatus eſt, debet manere, & in vna eccleſia aſſidere. Quæ enim propter turpe lucrum fiunt in eccleſiaſticis negocijs, ea à Deo ſunt allena. Ad huius autem vitæ vſum ſunt diuerſa ſtudia. ex ijs ergo, ſi quis velit, ea quæ ſunt corpori ad vſum neceſſaria, comparet. Dixit enim Apoſtolus: Vſui meo & ijs qui mecum ſunt, ſubminiſtrauerunt manus meæ. Et hæc quidem in hac Dei obſeruatrice ciuitate. In ijs autem, quæ extra ſunt, locis propter bominum inopiam permittitur.

1. Cor. 7.

Act. 20.

Can. 16. Non oportere virum sacerdotio traditum, sumptuosis vestibus amicti.

*Rhandea 12. q. 4. Omnis iactantia.

Omnis* iactantia & ornatus corporeus, eſt à facerdotali ordine & ſtatu alienus. Epiſcopos ergo vel clericos, qui ſe ſplendidis & inſignibus veſtibus exornant, ſe corrigere opor tet: ſin autem permaneant, ſuppliciо tradi. ſimiliter & eos, qui ſunt vnguentis delibuti. Quoniam autem radix acerbitatis ſurſum pullulans, fuit noſtræ eccleſiæ inquinamentum Chriſtianos ſcilicet accuſantium hæreſis, & qui eam ſuſceperunt, non ſolum imaginum picturas auerſati ſunt, ſed omnẽ etiam pictatem ac religionem extruſerunt, ineos qui pię & honeſtè viuunt inuchentes, in eis impletum ſuit quod ſcriptum eſt, Abominatio peccatorum, religio & verus Dei cultus. Si inuenti itaque fuerint nõnulli eos irridentes, qui vilem & modeſtum amictum induti ſunt, pœna corrigantur. A ſuperioribus enim vſque temporibus omnis vir facerdotalis cum moderato & honeſto indumento verſabatur. Quicquid enim non propter vſum, ſed oſtentatorium ornatum aſſumitur, in nequitiæ reprehenſionem incurrit, vt ait Magnus Baſilius. Sed nec ex ſericeis texturis variatum quis veſtimentum habebat, neque in veſtimentorum * fimbrijs adiecta erantalieni coloris additamenta. Ex diuina enim lingua audierunt, quòd qui mollia ſerunt, ſunt in ædibus regum.

Eccl. 1.

* Lucas

Can. 17. Qui non habet, qua ad perfectum ornatum pertinent, ne aggrediatur extruere sacellum.

Quidam monachi ſuis monaſterijs relictis, vt qui imperare deliderent & parere recuſent, oratoria ædificare aggrediũtur, cùm ea non habeant, quæ ad perfectionem pertinent. Si quis ergo hoc facere aggreſſus fuerit, prohibeatur ab eius loci epiſcopo. Si quis autem ea habet, quæ ad perfectionem

sufficiunt, quæ ab ipso deliberata sunt, ad finem deducantur. Idem autem seruetur in laicis & clericis.

Can. 18. Non oportet fœminas vitam degere in ædibus episcopalibus, vel in monasterijs virorum.

1. Cor. 10. Sine offensione esse etiam ijs, qui extra sunt, inquit diuinus Apostolus. Mulieres autem in episcopatibus vel monasterijs versari, est omnis offensionis causa. Si quis ergo ancillam vel liberam in episcopatu possidere deprehensus fuerit, vel in monasterio ad ministerium aliquod obeundum, puniatur. Sin autem perseueret, deponatur. Si verò etiam in suburbanis mulieres esse contigerit, & voluerit episcopus vel monasterij præfectus illic iter facere, præsente episcopo vel monasterij præfecto mulier eo tempore nullo modo ministerium obeat, sed alio in loco seorsum degat, donec recesserit episcopus, vt omnis reprehensionis occasio vitetur.

Can. 19. Vt sine muneribus constituantur sacerdotum, monachorum & monacharum sunt.

Tanta execrabilis auaritiæ labes ecclesiarum præfectos inuasit, vt nonnulli eorum virorum ac mulierum, qui pij ac religiosi dicuntur, Domini mandati obliti fallantur, & eos qui ad sacerdotalem ordinē & vitam monasticam accedunt, pecunijs ad mittant: & quorum reprobum est principium, vniuersum quoque reijciendum est, vt ait magnus Basilius, nec Deo licet & mammonæ seruire. Si quis ergo inuentus fuerit hoc facere, qui hoc facit, sit sit quidem episcopus, vel monasterij præfectus, vel ex sacerdotali ordine, vel cesset, vel deponatur, vt vult 2. canon Chalcedonensis synodi. Si autem monasterij præfecta, à monasterio extrudatur, & alij monasterio tradatur ad fugiendi hoc pessimum. Similiter & monasterij præfectus, qui presbyteri ordinationem non habet. Dei is autem, quæ dantur liberis à parentibus instar dotis: vel rebus suis proprijs oblatis, profitentibus ijs qui ea offerunt, esse DEO consecrata, statui nus vt siue maneant, siue exeant, ea in monasterio maneant, vt fuit ipsi rum professio, nisi is qui præsit, in culpa fuerit.

Can. 20. Non oportet ex vno duplex fieri monasterium, & de duplicibus monasterijs.

2. q. 2. definimus. A præsenti statuimus non fieri duplex monasteriū, quoniam hoc fit multis scandalum & offensio. Si qui autem volunt cum cognatis mundo renunciare, & vitam sequi monasticam, viros quidem oportet in virorum monasteria discedere, fœminas autem ingredi in mulierum monasteria. Hoc enim est Deo acceptum. Quæ autem hucusque duplicia fuerunt, seruentur secundùm canonem sancti patris nostri Basilij, & secundùm eius constitutionem, quæ sic definit: In vno autem monasterio ne verfentur monachi & monachæ. A dulterium enim habet intercedentem conuersationem. Nec monachus liberè cum monacha loquatur, vel monacha cum monacho seorsum consabuletur, nec cubet monachus in fœminarum monasterio, nec monacha seorsum comedat. Et quando quæ sunt vitæ necessaria à parte virorum ad regulares fœminas deferuntur, extra portam hæc accipiat monasterij mulierbris præfecta cum aliqua anu monacha. Si autem eueniat, vt aliquam velit cognatam monachus adspicere, præsente præfecta cum ea colloquatur exiguo & breui sermone, & mox ab ea recedat.

alius sic vertit, *Iupanzia animi retinent in illam vitæ coniunctionem.*

Can. 21. Non oportet Monachos sua relinquere monasteria, & in alia migrare.

Non oportet monachum vel monacham proprium relinquere monasterium, & ad aliud se conferre. Si hoc autem contigerit, ipsum vt phthisi mortem accipi est necessarium: sed eum recipi sine mente monasterij præfecti non conuenit.

Can. 22. Oportet cum gratiarum actione & omni reuerentia monachos, si vsus venerit, cum mulieribus cibum capere.

1. Cor. 10. Deo quidem vniuersum dedicare, & non proprijs voluptatibus seruire, res magna est. Siue enim comeditis, siue bibitis, inquit diuinus Apostolus, omnia in Dei gloriam facite. Christus autem Deus noster in suis euangelijs iussit peccatorum principia resecare. non enim adulterium solùm apud ipsum punitur, sed etiam cogitationis motus ad aggrediendum adulterium conde matur, ipso dicente: Qui adspexerit mulierem ad concupiscendam ipsam, eam iam in corde suo adulterauit. Vnde nos quoque edocti, debemus cogitationes purgare. Esti enim omnia licent, non tamen omnia expediunt, vt à voce Apostolica docemur. Cuiuis ergo homini necesse est comedere vt viuat: & quibus est vita quidem matrimonij, & liberorum, & laicæ constitutionis, permixtim comedere viros & mulieres, est ab omni irreprehensione alienum, si modò ei qui dat nutrimentum, gratias agant, nō cum scenicis quibuldam studijs, siue fatanicis canticis & citharædicis ac meretricijs vocibus: quos prophetica execratio perfequitur, sic dicens: Væ qui cum cithara & psalterio vinum bibunt, Domini autem opera non respiciunt, & opera manuū eius non considerant. Et licubi tales fuerint inter Christianos, corrigantur, sin minùs, aduersus eos robur fuum obtineant: quæ ab ijs qui nos præcesserunt, canonicè tradita sunt. Cui autem quieta est vita & solitaria, vt qui Domino Deo iugum monasticum tollere statuerit, in solitudine & silentio fedebit. At qui nec ijs etiam, qui vitam sacerdotalem elegerint, licet omninò seorsum cum mulieribus cōmedere, nisi vtique cum diuinis & religiosis viris ac mulieribus: vt ipsum etiam conuiuium ad spiritalem correctionem adducat. Porrò idipsum etiam in cognatis faciat. Si autem rursus cōtingat, vt quæ sunt ad vsum necessaria, non afferat monachus vel sacerdos, & propter necessitatem velit siue in publico diuersorio, siue in aliculus domo diuertere, ei liceat hoc facere, vtpotè vrgente necessitate.

Matth. 18.

Matt. 5.

1. Cor. 6. & 10.

Esai. 5.

¶ Post editionem canonum extat epistola, sic se habens.

EPISTOLA SYNODALIS III. AD Hadrianum.

IN OMNIBVS SANCTISSIMO ET BEATISSIMO PATRI & communi seruo, domino Adriano Papa veteris Romæ, Tharasius diuina miseratione episcopus Constantinopoleos nouæ Romæ, in Domino gaudere.

Tharasij Archiepiscopi Constantinopolis epistola ad Adrianū Papam. *fort. ante* Ioan. 14. 1. Cor. 12. Ephes. 4. 1. Thess. 5. SVfficit quidem salutaris dispensatio magni Dei & seruatoris nostri Iesu Christi, ad pacem & concordiam omnibus Christianis. Ipse enim *post resurrectionem à mortuis, apostolis suis insufflando dixit: Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis. Qua de causa is qui raptus fuit in cœlū, & in paradisum ingressus, audiuit verba quæ non oportebat dici, Paulus inquam, Apostolus diuinus, omnibus nobis testatus est, dicēs: Christus est pax nostra, qui omnia facit ex diuersis, & medium parietem obstaculi dissoluens, inimicitiam scilicet de carne fua. Et iterum ad Thessl. scribens, admonet: Igitur fratres state, & seruate traditiones, quas edocti estis, siue per verbum, siue per epistolas nostras. Sed postea inueteratus hostis diabolus, Ecclesiam super fundamentū Apostolorum & Prophetarum per diuersa tempora, iuxta beneplacitū Dei ædificatam, non sfuduit non conuellere & interturbare, seipsum scilicet vi inferēs per quosdam affectas fuos viros improbos, per quos etiam zizania seminauit in hac eleganti terra ab Apostolis exculta. Hi siquidem accepta à supernis potestate, in sulcis diuinæ efficaciæ seminatum frumentum reliquēre, quorum diuinam doctrinam arripientes patres nostri admirandi, zizania quidē extirparunt, nimirum hæreses & nuperas vaniloquentias radicitus vsq; euellentes, & dimisere messem puram Ecclesiæ. Vestra igitur Deo decens sanctitas horum adhærens doctrinis, & ab ipsis veritatis fermonem accipiens, turbas illas spinosas nunc pullulantes, adiungente se tibi Imperatorū fidelissimorum synceritate, extirpare machæra Spiritus S. satagit. Misisti enim nobis postulantibus viros cōcordes, & dignos Apostolica fede sancti Petri, quos ad se missos Imperatores nostri syncerissimi humaniter suscipientes, ad nos iusserunt proficisci, à quibus postquam literas sanctitatis

tuæ

tuæ accepissemus, easque legissemus, adduximus ad sanctos & reuerentes viros Ioannem & Thomam verbo & cognitione vobiscum bithynicæ, qui eisdem temporibus, vnà cum variis episcopis, zelo Dei & voluntate huc fuerad sacram Synodum, iubentibus & volentibus etiam synceriſſimis Imperatoribus, contulerunt. Verùm nos ante annum sedem colligere synodi statuerà mus, cũ improbi aliquot homines, & quorum mentes insania tumultuabantur, turbam in nobis cientes, cathedram prohibuerunt. Quamobrem coacti fumus integrum annum à proposito nostro desistere, nihilque quod ad eam rem attinebat, tentare. Tempore deinde succedente, iterùm venerabiles isti episcopi in splendida metropoli Nicæa prouinciæ Bithyniæ, Imperatorum nostrorum mandato congregati sunt. nos autem accipientes comites itineris & venerandos viros legatos vestros, & vicarios quoque Orientis, ad ipsam metropolim venimus, & omnibus fedentibus eligere caput, nempe ipsum Christum, visum est. Iacebat autem in sacro throno Euangelium sanctum, quod omnibus nobis qui conuenerant, iustum iudicium iudicate, instituam pro sancta Dei Ecclesia administrate, proclamabat. Itaque prærogatiua quadam literas sanctitatis mæ primo loco legi iussimus, & eramus quidem tunc omnes velut in regio consilio epulis spiritus intenti, quod tali conuiuio animi nostri recrearentur. Pedes ipse nostri in viam rectam veritatis pertetenderunt. Sic confracta membra in vnum corpus componebantur, sic vera concordia renaluit, sic catholica Ecclesia in vnionem est collecta. Post illas autem literas, legimus quoque eas quæ ex Orientalibus dioecesibus nobis missæ fuerant: atque ita patrum traditionis lumen acriùs exactiusque resplenduit, & vis veritatis clarior fortiorque euasit. His fe ita habentibus, ab omnibus nobis qui diuina voluntate conueneramus, confessa est vera, & calumniæ expers confessio, quæ & à nobis ad vos missa est. Per relationem itaq; nostram pijs Imperatoribus nostris omnes hæreticæ prauitatis principes, quique eos insequuntur, prophilatione & execratione condemnati sint, propterea quòd sanctam catholicam Ecclesiam iniuria affecerint: nec verò illi tantùm, qui in hac vita in eadem opinione manent, sed etiam qui vitam turpiter & perueršè proiecerunt. Sed quidam eorum adhuc præsentes, falutem suam per scripta libellos confessi sunt. Neque Christus Deus noster, petra fcilicet in qua fixi fumus, vestem illam desuper contextam, ipsam nimirum catholicam, à se & super se ætiam, Ecclesiam suam, diuisam & disruptam diutiùs pati potuit, neque membra hucillucq; disperfa diutiùs diffundi sustinuit, sed simul eum veteribus hæresibus errorem nouæ prauitatis iconoclastarum, qui contra venerandas imagines rabiem suam exercuerunt, verbo gratiæ suæ subuertit, & machæra spiritus sui execuit. Abundè autem instructi fumus & experientia cognouimus, veritatem super omnia posse & valere. Quicequid illi repugnat, id tandem semper cedit, & acierm relinquere cogitur. Ipsa est omnium fortissima, ita vt facilè quoſuis inimicos superet, & repugnantium phalangas diffipet. Ecce enim falli loquorum & mendacium labia compressit, tenebræ abstrdarum blasphemiarum cessarunt, pulchritudo veritatis dogmatum resplenduit. Iam omnis hæretica blasphemia electa est, & propulsata, Ecclesia proprium ornatum recepit, requiem ex Immentis laboribus inuenit. Veritas est inconcussa & inexpugnabilis, aduersus quam portæ inferorum & infidelitas non prœualebunt: quemadmodum ex ore Dominico audiuimus, & gaudio repletum est os nostrum, & lingua nostra exultatione. Gaudi autem fumus inecclesia cui præsidemus, iuxta Dei voluntatem. Hæc igitur facta sunt, Christo Deo nostro, qui super omnes est, rem procurante, auxiliantibus etiam orthodoxis & fortissimis nostris Imperatoribus. Ipsi enim omnibus in locis venerandas imagines restituerunt, cum in sacris templis, tum etiam in portis regiarum, quibus Deus præmium, exaltando cornu Imperij illorum, ad pacem Ecclesiæ fuæ, & salutem omnium nostrorum Christianorum, cuius nomen sit benedictum in secula seculorum, Amen.

Ioan. 7.

Prærogatiua Rom. Pontif.

Ioan. 19.

2. Esdr. 3. Veritas vincit.

Psal. 115.

Finis Concil. VII. Oecumenici, seu Vniuersalis.

NOTAE in Concilium Nicænum II. siue VII. Oecumenicum, seu Vniuersale.

A quo indictum fuerit hoc Concilium

Concilium.] *Hæc sacrosancta synodus, prout in reliquis antecessoribus Concilijs Vniuersalibus obseruatum est, rogatu, auxilio & opera Imperatorum, iussu autem & auctoritate Hadriani Pontificis indicta & celebrata fuit. Nam in acta illa Dinalı epistola, quam Constantinus & Irena ad Hadrianum per legatos transmiserunt, quæq; supra inter præambulares nunc recens est excusa, post Iconomachiam Constantinopoli superioribus temporibus habitam, subiungunt:* Vnde nunc constanter cum mundo corde & vero cultu, quæ ad Deum pertinent, vna cum omnibus subditis nostris & his faceredotibus doctissimis locuti sumus, & cum consilio decreuimus, vt fieret vniuersale Concilium. Et rogamus vestram paternam beatitudinem, vt det fesipsum, (id est, *suo consensu approbet, sollicitq; præsentia confirmet.*) *Paulo post enim subiungunt:* ascendat huc in stabilitatem & firmitatem antiquæ traditionis super venerabilibus imaginibus: *quasi dicerent: Nihil firmum & ratum est in Ecclesia, quod tua auctoritate non est confirmatum; rogamus ergo, vt ad Synodice confirmandam antiquam de sacrarum imaginum cultu traditionem adesse dignetur is, sine cuius auctoritate nulla synodus Vniuersalis vnquã legitimè celebrata fuit. Hoc est, quod paulo infra aiunt:* Et tanquam veras primus sacrosdos & is, qui in loco & fede sancti & super laudabilis Apostoli Petri præsidet (ficut dictum est) ascendat.

Qua occasione congregatum fuerit.

Hæc de auctoritate conuocati Concilij. Qua occasione hæc sacrosancta synodus indicta fuerit, narratur act. 1. in epist. Constantini & Irenæ ad Concilium scripta: & in apologia Theasij, qua extat apud Theophanem & Anastasium in translatione Concilij VII. nimirum, quod cum Paulus Patriarcha Constantinop. ob simulatam fidē & instrumento confirmatam perfidiam Iconoclastia, pœnitentiam agiturus throno reliquisset, vitamq; monasticam sus cepisset, dixerit: Nisi fynodus vniuersalis fiat, & error, qui est in medio vestri corrigatur, falutem non habebitis: *eodē, dicto designatum fuit sacrosancta synodus indicta fuerit, narratur act. 1. in epist. Constantini & Irenæ ad Concilium scripta: & in apologia Theasij, qua extat apud Theophanem & Anastasium in translatione Concilij VII. nimirum, quod cum Paulus Patriarcha Constantinop. ob simulatam fidē & instrumento confirmatam perfidiam Iconoclastia, pœnitentiam agiturus throno reliquisset, vitamq; monasticam sus cepisset, dixerit:* Nisi fynodus vniuersalis fiat, & error, qui est in medio vestri corrigatur, falutem non habebitis: *eodē, dicto designatum fuit sacrosancta synodus indicta fuerit, at que eam secunda editione in latinum vertit, sensa fcribe, qua diligentissimè reddens, eam ij, inter alia à Græco in latinum transtata Concilia Oecumenica, in S. R. E. archivo retondidit. Posteremo, qui Anastasij versionem ignorant, exposui primam, elaborauit autem hanc cum aliis Conciliis in his Conciliorum tomis cosa, communig, vsui exposita habetur.* Cui quantum præstet, quæ Anastasij est, *inquit Baronius*, intuebitur Lector, si legat, simulque conferat cum plura apud Anastasium inueniet, quæ in edita desiderantur, & ea, quidem haud parui momenti; prout noster Petrus Morinus, qui contulit, diligentissimè annotauit. *Vtinam illa qua Roma iam multis annis expectat ea fuit, lucem aspexisset, atque huic editioni Conciliorum inserta potuisset.*

A Græcorum synodalibus triplex editio & translatio

Locus Concilii quis.

Nicænum.] *Vt Constantinopoli conuenetur, constitutum fuerat, & reipsa obseruatum. Sed cum ibidem in Ecclesia sanctorum Apostolorum anno 7. Const. Imp. Conc. hy mitum fecissent: multitos Prætorianis qui Iconoclastarum hæresin medullitus imbiberant, sacrosancta Concregationem manu militari plane exturbarunt. Quo facto Imperatores adnodum perturbati, dimiserunt Episcopos ibidem congregatos, quo ad usque vrbem & exercitum turbulentis istis hominibus, quos Coprotymus inuexerat, expurgaſset, atque ab omni vitiorum metu sedi tionis liberaſset. Quare prudenter mirog, fuccessit peraſta, iterum mense Maio anni sequentis, inquit Theophanes,* mittens per omnem locum congregauit omnes Episcopos, qui conuenirent in Nicæa sium ciuitatem ad celebrandum illic Concilium; & per totum tempus æstiuum congregati sunt omnes apud Nicæam: siquidem eos, qui ex Romana fede dis & Orientalium Patriarcharum persona venere, omnino non dimiserat; fed retemos fecum habebat. *Ita sacrosancta synodus Oecumenica Constantinopoli turbata, Nicæa fuit habita, in basilica primaria eius ciuitatis, titulo Sanctæ Sophiæ nuncupata.*

Oecumenicum.] *Id Oecumenicum Concilium fuisse non potest negari: cum Legati sedu Apostolicæ primo loco sedentes, & ante alios primum loquentes Concilio præsederint, aliquæ aliatum sæculum dium patriarchalium Ecclesiarum in Oriente legati interfuerint.*

Oecumenicum Concilium fuisse probatur.

A quibus Pontificibus approbatum fuerit ?

Vnde magna cum iniuria facit aduersus Concilij Theodosiani Studitarius epistol. 38. ad Arsenium, (quam ob argumentum impium non immerito velut commentum reiecerit) Localium hanc synodum appellat.

Approbatum.] Auctoritate Leonis hanc synodum confirmatam esse testatur Iuo a part. capit. 257. contra calumniam auctorum illius libelli quem sub nomine Caroli Magni anno 1549. suppresso nomine Typographi, & loci dolose impositor Eli-Phili euulgauit, hanc sacro sanctam synodum desinit Hadrianus Papa, in epistola ad Carolum Magnum super aquis negot, eiusdem Apostolica auctoritate synodum sacratissimam velut orthodoxum Spiritus sancti receptisse & approbasse? Illi qui sub Ludouico Pio interfuerunt Cœlestinæ Parisiensi aperte profitentur, Nicænam hanc synodum ab Hadriano Papa comprobatam fuisse, sed paullo post eandem Hadrianum repr obasse eandem, quasi ipsa imagines veluti Deum venerandas esse sanxisset. Illud prius nostræ fidei est assuffragatur, ideoq; non inuti amplectimur: posterius vero, quod de recanitate palmodia Hadriani Papæ subnungunt, doctissimè refellit Renerendiss. & Illustriss. Card. Baronius, & velut commentum & malitiosum calumniam reijcit. Fuerutne hæc sacro sancta Nicænæ synodus à Patribus Concilij Francofordiensis Rejudemnata, inter vtros huius sæculi doctissimos grauis est controuersia: alij negant; alij affirmant: Singuli suas habent rationes, quas infra pluribus attingam. Reuerendiss. Card. Baron. eam sententiam veriorem esse indicat, qua asserit or. quod Patres Concilij, medacijs & impostoribus auctorum libri Carolini decepti; Nicænam synodum, quasi ipsa imagines cultui latriæ soli Deo debito colendæ esse sanxisset, suo decreto reprobarint & condemnarint: quodq; non tantum legati sed du Apostolicæ, verum etiam ipse Hadrianus Papa, postquam libellum à pluribus auctoribus citra Nicænam synodum, & cultum imaginum conscriptum à Carolo Imperatore ad se missum accepisset, Concilium Oecumenicum propugnauerit, actaq; Francofordiensis Concilij illa, quæ contra Nicænam synodum gesta erant, cassa atque planè irrita reddiderit. Hanc esse communem hystoricorum & antiquissimorum scriptorum sententiam, probat is testimonijs, quæ infra in Notis Concilij Francofordiensis allegabo. Theodorus Studita, alijque Græci impostores hanc sacratissimam synodum calumniantur, quod lapsos panuentes Episcopos citra dispendium dignitatis receperit, idq; non sine sacratissimi Concilij iniuria, vt patebit infra in Notis act. 1. & 2.

Numerus Episcoporum quantus fuerit?

Trecentorum quinquaginta Episcoporum.] Ita Pfellus, quem communis sententia scriptorum sere omnium sequitur. Photius autem trecentos septuaginta septem numerat. In Menologio Basilij Imperatoris trecentos sex, quos septem Episcopi inter fuisse scribuntur. Pontifex Hadrianus & Patriarcha Orientales per suos legatos præsto fuerunt. Et reliquæ plurimi Confessionis gloria celebremini extiterunt, è quorum numero fuit Plato & Theophanes monachi: Item Euthymius Sardicensis Episcopus, qui tempore Constantini Copronymi vincula & exilia sedulo, strenuissimeq; passi fuerant. Confessus Episcoporum & ordo rerum in hac synodo idem fuit, qui in Oecumenicis Concilijs supra descriptus habetur.

Confessus quis.

Primæ actionis compendiosa relatio.

Quo hæresis Iconoclastarum condemnata est.] Septem actionibus, quarum prima habita fuit octauo Kalend. Octobris, Indictione vndecima mense eodem tunc incohoata. Exordio illius adrogationem Episcoporum Sicilia, Tarasius causam cogenda synodi præfocutus, singulos admonuit, vt aduersus exortam hæresin strenuè agerent. Exfugeftione Constantini Episcopi Constantiæ Cypri deuncepsinsiffunt adsse Episcopi de hæresi Iconoclastarum accusati. Quibus præsentibus issa synodo lecta sunt litera Imperatorum, quibus significabant, quod exemplo Pauli Constantinopolitani Patriarchæ Episcopatu abdicauerint, errorem detestantur, atque ad Oecumenicum Concilium celebrandum adhortantur, animo per cuti, constituisse fidem Catholicam exulantem reuocare: quodq; tam æmulo structuram à creatione Tarasij Catholici Episcopi imboassent. Porro inter alia exhortationis verba ad synodum habita, hæc, quæ obscura absq; germano sensu leguntur, in vulgata editione, apud Anastasium tradunturi. Igitur quoniam à toto terrarum orbe collegit vos Deus consilium sum statuere volens; ecce propolitis sanctis Euangelijs, & intelligibiliter clamantibus: Iuste Iudicate, statuite stabiles pietatis propugnatores, & omnem nouitatem vocum, & nouiter apparentem sedritionem recidere procurate, quemadmodum & Petrus primus princeps collegij Apostolici, qui ferulis deceptionis amétia percussa Iudaicæ auditionis sensum gladio absolutis: extendite fecurim Spiritus, & omnem arborem germinantem fructum contentionis & introductæ nouitatis, aut magistrabilus vocibus transplantate, aut canoni. is increpationibus concidite, & in ignem futuræ gehennæ transmittite, &c. Hu præmissa ea, quæ ab Hadriano Pontifice & de congreganda synodo litteras acceperat, produxit, eaq; legi procurauit; sicut etiam quatuor ex illos, quos tres Orientales Patriarchæ per suos legatos ad synodum destinauerant. Quibus perlectis, sancta Synodus Imperatoribus de fide Catholica optime merentibus hæc precata, conuersa est ad cognitionem lapsorum Episcoporum Basilij Ancyrani, Theodosij Myrensis, atque Theodosij amorij. Quos ante sacrum Concilij consessum stantes, suauiq; hæresim abnutantes, in Ecclesiam recipi, & veritati petiuerunt, eamq; vbique amplectari erunt, quàdo alij post alios fidei Catholicæ professionem ediderunt, atque Iconoclastarum hæresi anathema dixissent. Post hos ad finem desinentium receptos, proclusit sum ilay Episcopi patriæ Lapsi: Hypatius Episcopus Nicænus: Leo Rhodiensis: Gregorius Dysidæ: Gregorius Pessinuntiæ: Leo Iconij: Nicolaus Hierapolis: Leo Carpathi; cumq; horum sides non adeo explorata esset, prolixior de ijs cognitio adhibita fuit. Tarasius Constantinopolitanus Patriarcha dum Leonis Rhodiensis fidem explorat, audisset ij, illum nu to tempore in eadem hæresi permansisse, illum autem memor atu dignam dixit sententiam: Diuturniores passiones difficiliores sunt ad curandum: sic & anima quæ in obscuro est hæresos, lumen orthodoxiæ difficile recognoscit. Quomodo autem prædicti Lapsi Episcopi, & qui ab ipsis fuerant ordinati, in Ecclesiam recipiendi essent, ex sacris antiquis canonibus, sanctorumq; Patrum assertionibus ex eodibus & patriarchio in synodum allatis, facta est prolixior disquisitio. Tarasius inter dissendum interlocutus ostendit, ensuodo hæresim tam diu ante ab improbis hæreticis Marcionitis, Manichæis, Petro Fullone, Xenaia Hierapolitano, atq; Seuero planta tam, adeoq; potius hoc tempore renouatam, quàm adiumentum esse. Cumq; ad hoste recipiendos quidam Episcopi orthodoxi se difficiliores præberent, quidam Episcopus Iuuenalis nomine, commiseratione permotus ex sua fede surgens, eandem cum lapsis exceptum sententiam se illis immisuit; idque vt facilius veniam, quam petebant, consequerentur. Quod cum eadem intentione etiam Ilyrici Episcopi fecissent, receptionem eorum in sequentem annum, placuit differre.

Secunda Actio celebrata est 6. Kalend. Octobr. in qua Tarasius diligenter examinauit, num Gregorius Neocæsariensis Episcopus lapsus, vere anfidè pœnituerit, & Ecclesiæ Catholicæ restitui cupieret; sed cum ille ex intimis precordijs verè pœnitentia signa edidisset, mandatum est illi, vt libellum supplicem, quæ verè Catholicum esse profiteretur, ipse conscriberet, & sequenti actione synodo offerret. Post hæc lecta sunt litera, quas Hadrianus Papa ad Imperatorem & Tarasium Constantinopolitanum Episcopum, de primatu Romanæ Ecclesiæ, de fact arum imaginum cultu, alijsue fidei articulis conscripsit. His absolutis legati sedis Apostolicæ interlocuti sunt de gradum, quid Tarasius, quidue vniuersa Synodus de ijsdem sentiret. Respondet Tarasius. Confirmamus atque pernanebimus in significatione literarum, quæ lectæ sunt, imaginales descriptiones, id est, quæ ad sacras imagines pertinent, subscripsimus, secundum antiquam Patrum noftrorum traditionem, &c. Cumq; ad eorundem legatorum sedis Apostolicæ interpellationem, sancta Synodus de ijsdem literis respondi set: Sequimur & subscribimus & admittimus: Legati Patriarcharum Orientalium magnis precongs easdem Hadriani epistolas, ijdemq; Tarasij extulerunt, ac deinceps cum reliquis Episcopis & Archimandritis omnibus easdem sua subscriptione confirmarunt.

Actionis 2. compendiosa descriptio.

Lapsi Episcopi recipiuntur.

Tertia Actio, secundum accuratiorem Anastasij versionem celebrata habetur 3. Kalend. Octobris. Vnde quod in vulgata editione hac nostra mendose legitur, eam 6. Kalend. Octobris habitam fuisse, corrigendum est: nam ex supradictis constat, quod secunda actio 6. Kalend. Octobris celebrata fuerit. In hac proposita est imprimis causa Gregorij Neocæsariensis Episcopi, quem cum nonnulli ad Ecclesiam; non autem ad Episcopatum priftinum recipiendum esse dixissent; ideo quod Iconoclastarum amtefignanus fuisset, atque ortho doxos temore persecutionis in Oriente grauiter vexasset, decretum est tandem auctoritate Legatorum sedis Apostolicæ, vt vna cum Collegis in sedem suam recipiatur: maxime quia obuetis illi persecutionis crimen, probari non possit. Post hæc iussu Concilij recitat ai fuerunt epistolæ, quas Tarasius dederat ad Patriarchas Orientales: quarum eorundem Patriarcharum nomine Monachi Palæstinæ Tarasio reddiderant. Quibus approbatis Legati sedis Apostolicæ nomine tre ecentorum decem & octo Patrii, qui ante in eadem civitate Nicænum primum Concilium collegerant, aliter sentientium anathema dixerunt: cumq; eandem sententiam sacro sanctæ synodus planè approbasset, finaq; subscriptione corroborasset, sanctus acclamationibus Imperatoribus oblatis, sinis huic actioni impositus fuit.

Actionis 3. compendiosa relatio.

Vulgata editio mendosa.

Impp. pij nouitatē explodendam esse monent.

4. Actiones defensio bienalis.

Quarta Actione, quæ iuxta translationem Anastasij ipsis Kalendis Octobris celebrata est, omnium sententia iussa sunt asserri facta voluminia, ex quibus de cultu sacrarum imaginum testimonia recitarentur, primumq; ex diuina scriptura atq; veteris quam nouis testamenti, inde ex sanctorum Patrum sacris voluminibus decerpta sententia. Addit a eli lectio historiæ de imagine illa Domini nostri Iesu Christi, quam Iudæi circa tempora Constantini & Irenæ, Berytiin Syria æterum crucifixerunt, clauis perforarunt, & post tempestatis frictiones, contumelias & conspectationes lanceæ transfoderunt. De quatenus mirabile illud continet eadem historia; quod cum latus imaginis lanceæ pectori assent, sanguis & aqua copiosè profluxerint, ex quo illi quidem in admirationem versi, nec tamen conuersi nouum experimentum tentarunt, sibiq; mes malè affecti & morbosi eo sanguine aspersi sanati sentiunt. Quod cum rei ueræ apprime fidem faceret, Deo corda eorum attingente, omnes absq; ulla dubitatione in Christum crediderunt, & baptismum susceperunt. Recitat autem historiam Patres Concilij audientes, lachrymis sunt perfusi nō aliter, quam si crucifixionem Saluatoris ex viua Euangelistarum acceptam recitari audiuissent. Hinc eius & aliorum attributa varia, de facta eorum imaginum veneratione allata & recitata, subinde ex sede lectio Epistolarum Gregorij Papæ II. & Germani Constantinopolit. Episcopi. Ad postremum facta fuit synodus se antiquas traditiones & Patrum sententijs inhærere professa, anathematizmos superioribus similes promulgauit, omniumq; Episcoporum subscriptione firmauit. Hæc actio in editione vulgata, vt supra in margine notauimus, nō vno in loco mendosa esse repertur, & inhibita imaginum crucifixæ Berytij, quadam apocrypha de imagine Christi à Nicodemo facta admixta habet. Quamobrem opere precium duxi, eandem historiam hic tibi putatiuæ versione Anastasij describere, quæ sic se habet.

Iudæi crucifixio.

Sustollite oculos mentis vestræ, & videte nouum spectaculum, quod factum est nunc, infinitam admirationem DEI aspicite, & date gloriam ei. Contemplamini inæstimabilem misericordiam eius, & magnitudinem dispensationis eius, atq; lamentum cum lætitia fumite. In Deo quidem nihil extraneum. Deus enim cum sit, omnia potest. Quod verò in diebus nostris & in nobis factum est, * expauescit omne cor audientium. Verè expauescit cœlum, quod audenter factum est, conturbatæ sunt abyssi, & sol obtenebratus est, & luna & stellæ similiter super hoc quod patratum est. Sed iterum lætatæ sunt in eo quod à Domino dispensatum est, omnes cœlorum virtutes. Audite & admiramini quid factum est in diebus nostris: Intelligentes intelligite, & aurem vestram inclinate: & quidem ante exteriorem aurem quæ cordis est porrigite, & audite.

* obstupescit.

Deimaginē Christi crucifixa narratio.

Ciuitas est, Berytus vocata, in confinibus Tyri & Sydonis sita, Antiochiæ subdita. In hac ciuitate Beryto multitudines erant copiosæ Iudæorum. Porrò iuxta synagogam ipsorum, quæ valde magna esse videbatur, Christianus quidam cepit ad pensionem cellulam à quodam, in qua habitans, contracta occubitum fuum fixit imaginem Domini nostri IESV Christi honestè depictam, & integræ staturæ habentem Dominum nostrum Iesum Christum. Transacto præterea modico tempore, perquisiuit mansionem maiorem ille Christianus, quem admodum & indigebat. Hoc autem Domini nostri Iesu Christi gratia dispensauit (vt credo) qui vult omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire, ostendens miracula sua fe colentibus, & omnibus in fe credentibus in redargutionem impiorum, & stabilitatem fidei.

Imaginis Christi crucifixio.

Quæ fuit ergo Christianus (vt dixi) maiorem domum, & inuenit in quodam loco ciuitatis, & transtulit se illuc à domo quæ erat iuxta synagogam Iudæorum, & fublatis omnib. fuis per obliuionem, obliti sunt Christiani tamen Dei, imaginem Domini dimisit, oblitioni (vt præstitus fum) traditā. Quidam verò Iudæus accepit domū illam ad pensionem, in qua imago Domini stabat: intromissis autem omnibus fuis permanebat in domo, minimè contemplatus iconam Domini, quod staret illic: neque enim considerauit locum illum, sed ingressus manebat. Quadam verò die inuitauit Iudæus vnum ex contribulibus fuis ad prandium. Et cum prandarent, eleuatis oculis, Iudæus, qui inuitatus fuerat, vidit iconam Domini nostri Iesu Christi, & dicit ei qui se inuitauerat: Tu cum fis Iudæus, quomodo imaginem huiusmodi se habentis habes? conuicia plurima quoq; & nefanda emittens aduerfus Dominum, qua non audeo scribere, ablit, quæ dixit contra Saluatorem, is qui fuerat inuitatus.

Abijt autē ad fummos facerdotes fuos, & accusat Iudæum qui in domo manebat, in qua imago erat, dicēs, quia ille imaginem habet Nazareni videlicet in domo fua. Qui audientes dixere: Si potes hoc oftendere. At ille affirmauit: Quia oftendam hoc in domo eius. Illi verò repleti furore, veſpere quidem ſi luerūt. Mane verò facto, ſummi facerdotes eorum atq; presbyteri, aſſumpto eo, qui Iudæo detra verat, & turba multa gentis ſuæ, pergunt ad domum Iudæi, in qua imago Domini ſtabat. Peruenientes autem ad locum ſummi facerdotes inſiluerunt, & feniores eum eo qui indicauerat, & vident imaginem Domini ſtantem. Tunc vehementer irati in eum qui habitabat in domo illa, extra ſynagogam facientes expulerūt, imaginem verò Domini noſtri Ieſu Chriſti deponētes dixerunt: Quia ſicut Patres noſtri illuſerūt ei aliquando, ita & nos illudamus ei.

Tunc inceperunt conſpuere in faciem ſanctæ imaginis Domini, & dare alapas coram his qui conuenerant, hinc & inde in imaginem Domini conſpuentes, atque dicentes: Quæcunque fecerunt patres noſtri, faciamus & nos imagini eius. & dicunt: Audiuimus quia illuſerunt ei, & hoc ipſum nos faciamus & vos. Infinitis ergo ludibrijs illuſerunt iconam Domini, quæ nos neque dicere audemus. Deinde dicunt: Audiuimus quia clauis infixerunt manus eius & pedes: hoc & nos faciamus ei. Tunc in manus & pedes imaginis Domini infixerunt clauos. Iterum ſæuientes dixerunt: Audiuimus quia accepto aceto & felle potauerunt eum cum ſpongia: faciamus ei & nos. & fecerunt apponentes ad os imagini Domini ſpongiam aceto plenam, rurſus dicunt: Didicimus quia percuſſerunt caput eius arundine patres noſtri: idipſum & nos faciamus. & accipientes calamum percuſſerunt caput Domini.

Imaginis Christi crucifixio.

Cæterùm noniſſimè dicunt (vt liquidius edocemur) quòd lanceā latus eius aperuerunt: nihil præterrmittamus, ſed addamus & hoc. & facientes deferri lanceam, præceperunt cuidam ſuorum tollere lanceam & percutere contra latus imaginis Domini. Mox manauit multitudo ſanguinis & aquæ ab ea. Chriſte gloria tibi, incomprehenſibilis gloria tibi: Quis ſicut tu Deus? Quis præter te Deus facientes terribilia & ſtupenda? O miraculum Maieſtatis Salnatoris immenſum! Horrucrunt veraciter ſuper hoc et etiam ſupernæ Virtutes tuæ. O quantus es Domine ad humanitatem, ſi quantus ad longanimitatem, ſi quantus es ad miſericordiam? pius es im propter nos & propter ſalutem noſtram cum eſſes ſine carne, incarnatus es ex Virgine Maria. Crucifixus es in illa carne, cū eſſes ſpe impaſſibilis in deitate. Nunc vero iterum imagine crucifixus es Domine in redargutionem impiorum, & omnium incredulorum, atq; in ſtabilitatem eorum qui veraciter in te credunt. Sed gloria tibi Domine qui ſolus omnia potes vna cum benedicto Deo noſtro & Patre atq; cum Spiritu ſancto, Amen.

Vos autem, ô filij, audite reliqua quæ diſpenſata ſunt ab eodem Domino; ipſius enim erat permiſſio. Denique poſtquam percuſſum eſt lanceā latus eiuſdem imaginis Domini, & emanauit ſanguis & aqua (vt ſuperius dictum eſt) dicunt ſummi facerdotes eorum & ſeniores: Quoniam ſuſurrant colentes eum quod ſanitates multas fecerit, ſumamus ergo ſanguinem hunc & aquam, & deferamus ad ſynagogam, & colligamus omnes qui malè habent in populo, & vngamus eos ex illo, & videamus ſi vera ſint quæ dicuntur. Tunc afferentes lateri icone Domini vas ſecundum locum percuſſionis lanceæ vnde exiuit ſanguis & aqua, & repleuerunt * amphoram ſecundum locū legulationis lateæ, & inferentes illudebant, vt iniurijs appeterēt (ſicut putabant) coram omnibus vniuerſorum Dominum. *Non putantes ſcilicet aliquod edendum fore mirabilem.*

* ampullam

Ex ſanguine Miraculoſo miracula.

Et collectis omnibus qui malè habebant, & ante omnes paralyticum, quem à natiuitate nouerant, adducentes vnxerunt; & ſtatim ſubſiſtit, & exilijt ſanus homo penitus. Deinde cæcos adduxerunt, qui & ipſi viſum receperunt. Dæmonium verò patientes mox adunati ſunt. Turbatio quoq; magna & infinita per totam ciuitatem effecta eſt, cunctis confluentibus propter infinita miracula. Commotæ autē ſunt omnes multitudines Iudæorum: plures enim ciuitatem habitabant. Cur-

rebant

rebant ergo ferentes eos, quos in domibus suis habebant languentes, aut paralyticos, aut debiles, aut aridos, aut leprosos: omnes accurrerunt, ita vt neq; synagoga eorum, licet magna fuerit, caperet illos neque locus, multitudine infiniti populi propter miracula concurrente.

Conuerho Iudæorum.

Omnes autem principes sacerdotum, & seniores, & populus Iudæorum virorum, puerorum & mulierum crediderunt in Dominum Iesum Christum, clamantes: Gloria tibi Christe, quem Patres nostri crucifixerunt, qui & à nobis Domine crucifixus es in imagine tua. Gloria tibi Fili Dei, qui tanta fecisti miracula: Tibi credimus: propitius esto nobis & suscipe nos. Hoc clamabant lugentes omnes, & voces emittebantur, & miracula perficiebantur, summis sacerdotibus vngentibus, & cunctis curatis & viuificatis.

Iudæi Baptizantur.

Postquam autem omnes sanati sunt, confessim ad Episcopum sanctissimæ constitutæ illic Ecclesiæ, qui iam quæ fuerat facta didicerat, multitudines concurrebant dicentes, & clamantes, vnus, vnus Deus Pater, vnus Deus Filius & ipse vnigenitus, vnus Christus quem Patres nostri crucifixerunt, ipsum Deum nouimus: huic nos credimus. Multis itaque laudibus glorificauerunt Deum, imaginem Archiepiscopo demonstrantes, annunciantes, quæ fecerant imagini Domini, qualiter & sanguis & aqua exierunt è latere imaginis, necnon & infinita miracula quæ facta fuit. Ita omnes multitudines, vt sancto baptismo digni fierent, fupplicabant. Quos Episcopus vna cum clero suo assumptos, omnes baptizauit per multos dies, & synagogam eorum Ecclesiam Saluatori nostro Christo dicauit. Illis autem rogantibus, etiam cæteras synagogas eorum Martyria fecit, & sic gaudium magnum factum est in ciuitate illa, non solùm corporibus sanatis & viuificatis, sed & animabus in vitam mortuis redeuntibus æternam.

Canones 22.

Hæc agnoscens ego, festinaui indicare vobis, fratres amantissimi, ad vtilitatem animarum vestrarum, vt cognoscentes & in hoc Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi virtutem, plus aliquid in fide ipsius confirmemini, & exulteris super magnalibus eius quæ nunc operatus est. Date ergo gloriam in lætitia, in compunctione ex lamento gaudentes, & gratias, agentes, quia & sua vos fide, & sua fecit agnitione dignos in Christo Iesu Domino nostro. Cum quo & Patri vna cum Spiritu sancto gloria & nunc & semper & in sæcula sæculorũ, Amen.

Partes veniũt Constantinopolim.

Quinta Actio collecta est quarto Nonas Octobris, in qua Tarasius ostendit, Iconoclastas Iudæorum, Sarracenorum, Gentilium, Samaritanorum & Manichæorum sectatores esse, refutatuque eorum argumentis, quæ pro confirmatione sua hæreseos attulerant alia plurima testimonia ad comprobandum sacrarum imaginum cultum recitari mandauit. Post hæc euidenter demonstrauit, quod Anastasius, Constantinus & Victor Patriarchæ hæretici tempore vigentis persecutionis sacros codices, in quibus de veneratione cultu sacrarum imaginum mentio aliqua inuenebatur, corruperint, abolauerint, & incenderint. Denique hi per actu sententiã & decreto Leonis & Iudæi sedu apostolicæ iteratis fanc adiuersus Iconoclastas anathematismis, finisque quinta actioni impositus fuit. Notandum quod hac actione Ioannes Thessalonicensis aut, angelos & animas esse corporeas, idemque cum Basilio & Athanasio vnisentem Ecclesiam sentire, falsum est, & ab Ecclesia nequaquam receptum: quod autem ex professo & instituto synodi allegabat, angelos & animas pingi posse, iudicio Ecclesiæ probatum est, atq; eatenus, quatenus illi ibidem intulit, synodum non curauit: vtpote quod de re tamen ad vsum imaginum dum taxat in ea ageretur.

5. Actionis compendiosa relatio.

An angeli & anima definitio ne huius Concilij sint corporeæ?

Sexta Actione, quæ non pridie, (vt habet vulgata editio) Sed tertio nonas Octobris, teste Anastasio, celebrata fuit, definitio fidei, quam in pseudosynodum Constantinopolitana sub Copronymo habita Iconoclastæ ediderunt sub nomine Gregorij Neocæsariensis Episcopi recitat & refutat: Ioannes & Epiphanius viri Orthodoxi, eandem doctissimè refutarunt. Vnde quod Gregorius imaginem Christi Euchari stiam nominat, Iconoclastis nostris temporis patum patrocinatur. Nam quod ille hæc actione dixisse fertur, sub nomine Iconoclastarum propositum, & ab orthodoxis verbum imaginis in Eucharistia planè detestantibus est refutatum.

Sexta Actio deferbitur & emẽdatur.

7 Actiones gestæ.

Cumque ita super octobus actionibus, perfidia Iconoclastarum iam satis refutata & condemnata assisset, septimam & vltimam actionem tertio Idus Octobris celebrantes, eduerunt Catholicæ fidei definitionem, in Concilio Florentino sessione 5. recitatam & approbatam, in qua ne cum Iconoclastis in aliquo dogmate communicarent, professi sunt, Spiritum sanctum, quod illi negabant, à Patre & filioque procedere; atque imagines Deiparæ Virginis, aliorumque Sanctorum non minus, quàm S. Crucis tetenendas & colendas, non tamen cultu latriæ propter se atque ex sua natura adorandas esse. Hanc limitationem addendam esse putani, integritatem fidei confessionis quorundam Theologorum, qui docent Christi Redemptoris, atque sanctissimæ crucis imaginem latriæ cultu ex se dignam adorari posse. Qua intre à definitione Concilij non repugnat, sed verbis tantum & modo loquendi discrepare videntur.

Canones 22.

His itaq; in synodo definitis editum fidei Decretum vniuersa synodus acclamando & contrarium sentientes anathematismis exercendo approbauit, suaq; subscriptione firmiter corroborauit. Post hæc viginti duos canones ad Ecclesiasticam disciplinam pertinentes ediderunt: atque tandem tres synodales epistolas, vnam ad Imperatores: alteram Encyclicam ad omnes Ecclesias: tertiam ad Hadrianum Papam perscripserunt, & sacratissimæ synodo 12. Octobris, quæ anniuersaria memoria apud Græcos recolitur finem imposuerunt. De his quæ absolutam sanctam synodum sunt consecuta, Ignatius in Tarasio apud Surium 25. Febr. ita scribit.

Tandem cùm Tarasius & pius qui cum eo collectus cœtus Patrum venerandum literarum decretũ tutis monumentis mandassent; & vt id salubri & integrum maneret precati essent, vt & Patres qui primam aduersus furiosum Arium victoriam erant consequuti, adiutores haberent, & eorum quæ decreta fuerant custodem Deum inuocassent; & vanæ inanisque huius sententiæ auctores, & omnis hæreseos inuentores ab atrio Ecclesiastico per anathema separassẽt: in vrbem regiam delata sunt ab istis Orthodoxa dogmata. Quos summa benevolentia exceperunt Imperatores. Erecta itaque cathedra ipsorum Imperatorum, & torius à Deo electæ Synodi iam dictæ Magnaurææ insigni æde, & nouo decreto recitato, cùm aures Imperatorias diuinus impleſſet Spiritus (quidebant enim eos in vnum conueniſſe concentum auxilio eius qui omnia continet, & in vnam conſenſiſſe ſententiam) ijdem admiratisunt accurationem; & eſſe doctrinam diuinæ inſpirationis quæ ab eis decreta fuerant, ſapienter iudicantes, penna & manu Imperatoria ea optimè comprobant & confirmant: & non vilibus donis Synodum proſequuti, vnumquemque mittunt in ſuam ciuitatem, & ad greges rationis pastricipes.

Qualiter cum lapſis ſe geſſit Tarasius.

Tarasius autem & Apoſtolicarum ſedium myſtæ eximij, cùm ad ſacroſanctæ Eccleſię veniſſent præfecturas, & diuinis doctrinis populum inſtruxiſſent ac roborasſent: ijs qui in clerum coopterati fuerant, aut Epiſcopatum tenebant, nullum ante Synodum, aut in Synodo, aut poſt Synodum crimen intendunt depriori mala opinione, neque eos qui ordinati fuerant ab hæreticis à paſcuis fegregant Eccleſiaſticis; ſed Synodalem & Paternam ſequẽtes diſpenſationem, eos quidem qui ad piam transfugerant ſententiam, manib. ſuis complexi ſunt tanquam fratres & collegas in munere pontificatus: eos verò qui in re aliqua claudicauerant, & in his quæ ad fidem pertinẽt peruerſis aſpexerant oculis, & deinde à lapſu reſipuerant, & libellis comprehẽndam abrogarant opinionem, ijſdem amplectẽtes viſceribus, collocabant in ſuis ſedibus, & in pacifico ſtatu & tranquillitate nullis agitatam ſtuctibus conſeruauerunt Eccleſiam orbis terræ.

Quotempore habita ſynodus?

Et in ijs quidem quæ ad glorioſam fidem pertinent, ſic magnus Tarasius affectus ad eam rectè & apertè explicãdam, & ad eos qui vacillabant & vtriſque pedibus claudicabant, vt recto pede incederent perſuadendos, magnum ſuſcepit certamen & immenſum laborem: quotidie quidem eos qui recedebant, honeſtis monitis inducens, & ij quos videbat corde peruerſos, eos dirigebat verborum congreſſionibus, eoſque legibus colligans veritatis, adducebat Eccleſiæ ſacras hoſtias, &c.

Sub Hadriano Papa Indict. 11. qui eſt annus Chriſti 787.] *Anno ſeptimo Imperat. Michaelam, & ſeditione Conſtantinopolitani præſidij turbatam fuiſſe hanc Synodum, ſupra ex Theophane recenſui; ſed cum per Imperatorem metu nullatum prudenter ſublatus eſſet, contigit anno ollano Conſtantini & Irenes, menſe ſeptembri, initio Indictionis vndecimæ hanc Synodi vicisſim congregari & in nomine Domini ſeſu Chriſti, vt vicere eſt initio Actorum ſynodalium actione 1. iterum inchoari. Cum itaq; ſecundum verior ens computationem Baronianam cum prædicta Indictionis vndecimæ initio, atque*

cum eſt ano anno imperij Conſtantini & Irenes, annus Chriſti Redemptoris noſtri 787. concurrat, reſte hunc annum Chriſti ad ſynodalibus præfixi; quibus Paulus Diaconus 781. Cedrenus 786. Onuphrius 789 male antea tarunt. Pſellus autem: tantum ſex agunt a inter ſextam & ſeptimam Synodum eſſe voluit: quod cum nullo modo defendi poſſet, quidam teſte Bellarmino de Conc. libr. 1. cap. 5. mendum libr ariorum in Pſellum irrepſiſſe, ipſumq; centum annos ſcripſiſſe ſuſpicantur.

PSELLVS DE SEPTEM SACRIS* Synodis Græcorum.

Prima poſt aſcenſionem Domini noſtri Ieſu Chriſti annis trecentis congregata eſt.*

for. * an no 337. aut 325.

Prima Nicæna.

COgnoſce numerum ſacrarum ſynodorum,
Quotcunque contra impios valuerunt, ô rex,
Septem omnes extitere: Prima in Nicea,
Diuino regnante Domino Conſtantino,
Et in ſacerdotij dignitate præcellente Conſtantinopoli.
Ter pio & animo & ſermone Metrophane.
Hæc furioſi Arij linguam diſſecuit,
Cum Trinitatis ille conſubſtantialitatem ſecaret,
Et opificem creaturarum impiter inſamaret,
Dicendo innotrem patrem ſilium, cum ſit natura æqualis.

A prima vſque ad ſecundam, anni ſunt 56.

Secunda Conſtantinopolitana.

Secunda autem ſacrarum Synodorum facta eſt,
Vt tradunt omnes in Conſtantinopoli,
Cum quidem Theodoſius imperio benè præfuit Magnus,
Nec tamen verò ſummus Pontifex eius loci fuit.
Iſta radicitus euulſit Macedonium,
Qui Spiritum inter ſanctum fruſtrà alienabat,
A ſumma Deitate, & creatura am eſſe blaſphemabat.

A ſecunda vſque ad tertiam, anni 40.

Tertia Epheſina.

At tertia Synodus facta eſt in Epheſo,
Theodoſio iuniore digne tunc dominante,
Contra vaniloquum & improbum Neſtorium,
Qui de incarnationem nullo modo recipiebat.
Et nudum hominem Chriſtum delirabat.
Et contra firmum veritatem Dei blaſphemabat,
Chriſtiparam dicendo, non Deiparam.
Quæ Deum peperit, Dominam Mariam Virginem.

A tertia vſque ad quartam anni ſunt 30.

Quarta Chalced.

Quarta verò Synodus in Chalcedone fuit.
Romæ ſeptra tenente Martiano principe,
Numero autem ſacri & reuerendi Patres
Trigint a ſimul fuere ſupra ſex centos.
Contra Eutychen inſelicem & contra Dioſcorum.
Qui corpus Dominicum, phantaſticum eſſe impiè dicebant.

A quarta vſque ad quintam, anni C. & duo.

Quinta Conſtantinopolitana ſecunda.

Quinta autem iterum fuit in Conſtantinopoli.
Quinque verò & ſex agitur a ſupra centum patres
In hac coactis ſunt, & Chalcedonenſem
Synodum approbauerunt vt ter piſſimam.
Execrunt autem piè extra diuina ſepta
Euagrium & Didymum cum Origene.
Viros quinon eodem tempore deceſſerunt, ſed tamen eadem conſcripſerunt.
Falſa nempe & peregrina dogmata à diuina Eccleſia.
Et minuc quidem corporum reſurrectionem omnino auferebant.
Nunc verò alienigenarum reſuſcitationem præter opinionem aſſerebant,
Paradiſum verò & Adam dicebam incorporeum.
Et panam ad tempus putabant terminandam.
Quinetiam damonum reſtitutiones ſcripſerunt.
Suſtulerunt quoque Mopſueſtiæ Epiſcopum,
Improbi Neſtorij exſtitem em myſt agogum.
Et priorem epiſtolam Ibæ ad Marin Perſam.
Eaque qua conſcripſit contra Cyrillum, olim
Fortaſſe ſimulatè, Cyri Epiſcopus Theodoritus.

A quinta vſque ad ſextam, anni C. & 29.

Sexta Conſtantinopolitana tertia.

Sexta rurſus Synodus in Conſtantinopoli
Conſtitit, & deſ pauit dogma impiorum.
Quorum antefignani, diſerti multi & varij fuere.
Theodotus epiſcopus Pharan, Honorius Roma.
Cyrus Alexandria, Sergiusq, & Pyrrhus.
Item Paulus Samoſatenus, præter hos & Petrus.
Et miſer Macarius, cum q, illo Stephanus.
His incarnati verbi negabant duas naturas.
Vnam quandam dicentes eſſe compoſitam, & actionem vnam.
Cumhis Polybronium ab ſtulerunt perfectè,
Et duas dogmatis auerunt incarnati verbi naturas.
Et duas voluntates planè pie aſſeruerunt.

A ſexta vſque ad ſeptimam, anni 60.

Septima Nicæna poſterior.

Poſtremò ſeptima rurſus facta eſt in Nicea,
Quinquagima conuenerunt ſupra tr ecentos.
In ſta piorum patrum diumoriuq, ſermones
Irene imperatrice tunc vna adminiſtrante.
Cum Conſtantino filio recens coronato
Decreuerunt autem picturas honore aſſiciendas.
Et probè anathematiz auerunt impios quoſdam,
Baſilium epiſcopum exiſtentem Piſidiæ.
Theodoſium Epheſi, Sy mmum Perges,
Alios q, plures, veneran das picturas non honorantes.

Vide Poſſeuinum in apparatu ſacro de hoc Pſelli opuſculo, verbis, Michael Pſellus.

PHOTII PATRIARCHAE CONSTANTINOPOLITANI ex Epiſtola ad Michaelem Bulgariæ Principem, De ſeptem Concilijs Oecumenicis.

CONCILIVM PRIMVM.

PRimvm & Oecumenicum ſanctum Concilium, in Nicæa Bithyniæ celebratum eſt. In quo trecenti decem & octo diuini Epiſcopi, veritatis iudicium ſuſceperunt. Præerat & Alexander, qui Sedem Conſtantinopolitanam obtinebat, vir cùm ſenectute, tum prudentia grauis, vitæque ſplendore, ac ſummo pietatis ſtudio & magna diſſinis in rebus loquendi libertate inſignis: & Syluester & Iulius, illuſtres ac celebres Eccleſiæ Romanæ Pontifices. Quorum tamen neuter interfuit: ſed * Bitonem & Vincentium nomine ſuo, vterque pontificarius fui tempore, communi conſtitui adeſſe voluerunt, homines virtute & presbyteri dignitate præſtantes. Cum his coniunctus erat Codumbres Epiſcopus, qui in Græcis perfectionib. nomen ſuum reipſa verum eſſe demonſtrauit. Cùm enim pius appellaretur, cõfeſſionem ſuam ab idolorum cultu, puram, integramq́ue ſeruauit. Præterea Alexander Archiepiſcopus Alexandriæ, ſacris officijs exornatus, qui ſecum etiam comitem duxit Athanaſium. Diaconorum tunc quidem Athanaſius ordinem obtinebat, haud multò poſt autem illi ſucceſſit etiam Archicpiſcopatu. Aderat & præclarum Antiochenæ Eccleſiæ decus Euſtachius, qui cùm fidei puritate fulgebat, tum verborum ac ſententiarum modeſtia erat admirabilis. Macarius item Hieroſolymorum Epiſcopus, multis virtutum generib. approbatus, & complu-

* Alij Victore, alij Vtum.

Oſius Cordubenſis.

res alij gratijs Apoſtolicis, & martyrij cruciatib. illuſtres: inter quos Paphnutius & Spiridon, Iacobus & Maximus, boni admirandiq́ cœtus, boni admirabiliq́ ſuocij atq́ue præfecti. In quibus omnibus magnus & admiratione dignus Conſtantinus Romani imperij moderator excelkebat, qui & Concilium congregandum curauerat, & illud præſentia ſua facilius efficiebat. Ex rot igitur ac talibus viris facer ille cœtus conſtabat. Coactus autem erat, vt Arium quendam rerum nouarum ſtudioſum, impiętatis condemnaret, & Apoſtolicam atq́ue diuinam prædicationem confirmaret. Erat inſelix iſte oriundus ex Alexandria, & in clerum electus illius Eccleſiæ, ac presbyteri gradum aſcenderat. Primum aduerſus paſtorem ſuum ſuperbam mentẽ exſuerat, deinde contra communem Paſtorem & Dominum furorem exercuit ſuum. Filium enim ac verbum Dei (ô temeraria lingua atq; mens,) in rerum, quæ creatę factęq́ue ſunt, numerum redigere conabatur: nec illud quod omnib. commune eſt, & per ſe cognitum, volebat conſiderare, nempe filios omnes eandem eſſentiam habere atq́ue naturam, quam patres habẽt, ex eoq́ue fieri, vt filium creatum diceret, patrem quoq́ue creatum pronunciaret. Quemadmodum qui Patrem eſſentiæ mundi effectricis, atq́ue naturæ cognoſcit eſſe ſempiternæ, eiuſdem quoq́ue filium confiteatur. Prętereа vbi filij proprietas eſſet, ſi aliam paterfilius aliam haberet eſſentiam? Quid? nonne gentium error confirmaretur, ſi Diuinitas in maiorem, minoremq; naturam ita diſſecta eſſet, vt illa primo Deo, mundiq́ opifici & ſeniori, hæc autem ſecundo, & miniſtro atq́ue iuniori Deo tribueretur? Hæc ex improbi Arij ſemente profiſcuntur. Sed neſtrum atq́ue impium iſtius, qui maledicam in procreatorem linguam armauerat, facer ille pontificum cœtus hæreſim patefecit, anathemateq́ue damnauit, declarans eiuſdem eſſentiæ, eiuſdemq́ue naturæ, & ſempiternum filium, ac verbum Dei cum ipſius genitore, & eandem habere poteſtatem, atq́ue idem imperium, quem admodum diuina oracula, & pij ſacrique ſcriptores, tradiderunt. Neque enim ignorabant, vt trinam monarchiam & principatum in vna perſona concludere iudicium eſt, & odio Chriſtum proſequentium ita omni eſſentia, naturaq́ue præſtantiorem & ſingularem Diuinitatem in naturas impares & inæquales diſſecare, aliarũ gentium eſſe quæ deorum multitudinem colunt. Atq́ue ita quidem ſe habet ſanctum & Oecumenicum primum Concilium.

Arius quis fuerit.

1. Cor 2. Ioan. 1. 4. Matth. 25 1. Cor. 12

Neſtorius

CONCILIVM SECVNDVM.

SAnctvm & Oecumenicum ſecundum Concilium, centum & quinquaginta Epiſcoporum, ſacrum ſibi ſocium ad diſputandum & decernendum in regia ciuitate delegit. Præſidebat autem Timotheum, qui Alexandriæ ſedem, & admirabilẽ virum Meletium, qui ſedem Antiochiæ, & Cyrillum, qui Hieroſolymorũ ſedem obtinebat. Nectariũ prætereа, qui nuper ab initiatorum grege ſeparatus, & ablutis diuino lauacro vitæ fordib. purus, iam puriſſimam ſacri principatus dignitatem ex communi Concilij conſenſu, & electorum ſuffragijs imul & regiæ ciuitatis Epiſcopus, & Concilij præſes declaratus eſt. Inter hos fuit & Gregorius ille Nyſſæ, quæ in Cappadocia eſt, Epiſcopus, & qui ex operib. Theologiæ cognomẽ adeptus eſt. Quibus haud multo poſt & Damaſus Epiſcopus Romæ eadem confirmaos, atq́ue idem ſentiens acceſſit. Sacro ſanctus hic chorus Macedonium quendam, qui Conſtantinopoli ſedem iam furripuerat, tyrannum in ſanctiſſimum vitę, principem ſpiritum maledicta coniecerat, condemnauit. Vt enim Arius aduerſus filium egerat, ſic Macedonius aduerſus Spiritum ſanctum, vt eius in omnes imperium ac dominatum, in feruorum ac miniſtrorum ordine collocaret. Atq́ui facile poterat, ſi voluiſſet, inſelix perſpicere, quemadmodum illi, qui filium inter res conſecutas procreatas, non minore patrem afficiunt contumelia: ita qui ſanctiſſimum ipſius ſpiritum in earum rerum, quæ procreatæ ſunt, numero conſtituunt, par & ſimile in ipſum, maledictũ conferre. Nam ſi Spiritus creatus eſt, & ille cuius eſt ſpiritus, eſt procreatus. Quod ſi ſumma iſta impietas; vel auditu eſt intolerabilis, cui nõ cauit ille miſer, negare Spiritum eſſe Deum, ne ad hæc impia argumenta neceſſario deueniret? Quomodò enim ſcrutatur etiam profunda Dei, & ei nihil eſt abſconditum? Quomodò alter eſt paracletus? Quomodò cum Patre & Filio colloca tur? Euntes enim, inquit ipſe filius, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. Si vnus ex tribus his in quib. illuſtramur, creatus eſt, nec reliqui ab hac ignominia ſunt alieni. Quòd ſi creatus eſt, quomodò creat? Quomodò ſanctificat? Quomodò viuificat? Quomodò gratias diuidit? Quomodò eſt Deus? Nihil horum ſtultus ille conſiderans, à propria & vnica atq́ue inſeparabili diuinitate eum abſtrahere ac remouere conatus eſt. Quamobrem meritò impietatis ſuę pœnia tulit, eum & ipſe facerdotio fuerit ſpoliatus, & omnes illi, qui impium aduerſus Deum obſtinatę bellum ſuſceperãr. Et quemadmodum ille ſanctiſſimum Spiritum ab vna Trinitatis Diuinitate ſeludere conabatur, ſic eum à ſacerdotio & fidelium communione, tanquam alterum Arium, ſanctum Oecumenicumq́ue Concilium excluſit. Sanctiſſimum verò, vitæq́ue authorem ſpiritum, vt eiuſdem naturæ, atq; eiuſdem eſſentiæ, & æqualis poteſtatis, atq; omnipotentem, ſimul cum Patre & filio adorandum, colla udandumq́ue, ex Patrum Theologorumq́ue doctrina declarauit, penituſq; euulſit, ſi qua ex Ariano ſemine zizania pullularant. Tuncautem imperij habenas regebat Magnus, & vere magnę laude dignus, Theodoſius, quiipſe quoq́ue pietatis defenſor extitit & propugnator. Atq; his quidem & hoc ſanctum Concilium concluditur.

CONCILIVM TERTIVM.

PHESI, quod oppidum eſt in Aſia, ſanctum atq́ue Oecumenicum Concilium tertium, celebratum eſt ducentorum Epiſcoporum. Ex quibus erant præſides, Cyrillus illi celeberrimus inter patres, qui propter virtutem ſpiritiæ; diuitias, magnæ ciuitatis Alexandriæ ſedem obtinebat, & Cælestini Romani Pontificis impleb at ſedem, atq́ue perſonam gerebat, & Memno, cui Eccleſiæ Epheſiorum commiſſa erant gubernacula, & Iuuenalis epiſcopus Hieroſolymorum, qui cum vniuerſo Concilio nefarium Neſtorium, ob ea quæ impiè cõmiſerat, pœnis meritis affecerunt. Hic ex Antiochia, quæ apud Orontem eſt, profectus, Conſtantinopolis ſedem haud ſanctè tractauit: ſed cùm turbida Diodori & Theodori fluenta exorbuiſſet, & in mentis ebrietatem incidiſſet, abſurda & inepta verba a gregis perniciem in multorum aures effudit. Chriſtum enim Filium vnum, verum Deum noſtrum, qui propter nos & propter noſtram ſalutem, carnis & ſanguinis, quem admodum nos, partiċpes eſſe voluit: & maſſam noſtram in ſeipſum ſuſcipiens, vnus ex duobus contrarijs declaratus eſt, Deus idem exiſtens atq́ue homo, vnus Chriſtus, vnus filius, idem ſurſum ex patre fine matre, idem deorſum ex matre ſine patre, idem ipſe, & non alius, vna perſona atq; vna hypoſtaſis hunc, inquam, vnum Dominum noſtrũ Ieſum Chriſtum, in duas ſecare atq́ue diuidere perſonas, miſerrimus ille non veritus alium quidem nudum hominem, & ſine verbo humanitatem ſuſcipiente, in propriam perſonam confinxit, alium Deum ſeparatim, & à ſuſcepta nudum humanitate. Meruebat enim homo ſtultus, ne quid Deus patertetur, ſi incredibili adductus benignitate, ſigmcnum ſuum, vt illud curaret atq; refingeret, indu iſſet. Neque illud animadvertebat, quòd ſi naturam humanam à verbi perſona ſepararet, eam proprijs morbis laborantem, ac minimè curatam, & ſalutis expertem reliquiſſet. Quid? q ab his penitus digrediens, ne matrẽ quidem ipſius, quantum ad carnem pertinet, ſanctiſſimam Virginem, quæ propriè & verè Deum verbum carnem indutũ peperit, vocãdam Dei genitricem cenſebat: ſed quemadmodum Diuinitate filium, ſic matrem eius hac Dei genitricis appellatione ſpoliabat. Itaque meritas tantæ dementiæ & maledicæ linguæ pœnas luit. Nam abillo beatorum Patrũ cœtu, facerdotij ſpoliatus dignitate, vna cum execranda ſententia ſua anathemati traditus eſt ſempiterno. Declaratum eſt autem, Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum in vna eademque perſona,

ve verè ac piè à Patribus traditum eſt, adorandum ac prædicandum: & im maculatam eius, ſemperq; Virginem matrem, propriè & verè appellandam ſummis cùm laudibus Dei genitricem. Quæ enim Deum verbum, cùm in carne naſci vellet, genuit, iure Dei genitrix vocata, celebrataque eſt. Atque hunc quidem finem & hoc tertium Concilium habuit, cùm Theodoſium iuniorem Romana Reſpublica tranquillis oculis cerneret, paternum & regnum imperium à tertia vſque progenie gubernantem.

CONCILIVM QVARTVM.

SANCTVM & Oecumenicum quartum Concilium, præſentem atq; ſauentem habuit Marcianum piiſſimum Imperatorem, delegitq́ue ſibi Chalcedonem inlignem Bithynię ciuitatem. Sexceni & triginta Epiſcopi interfuerunt. Præſides declarati ſunt Anatholius, qui ſacras regiæ ciuitatis habenas moderabatur: & Paſchaſinus ac Lucentius Epiſcopali dignitate præfulgentes, cum Boniface Presbytero, qui locum obtinebant Leonis ſanctiſſimi Papæ Romani, cuius gloria magna, magnuſq́ue pietatis ac religionis zelus eſt & ſtudium. Et Maximus Antiochiæ Epiſcopus, & Iuuenalis Epiſcopus Hieroſolymorum. Qui Eutychem illum inſelicem, & defenſorem ipſius atq; arrogantem Dioſcorum, vt impios, ad caulam dicendam in iudicium vocarunt. Nam & illi ei orem, ex diametro cótrarium errori Neſtoriano, defendentes, in eandem miſeriam inciderunt. Vnum enim Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, ex diuinitate atque humanitate conſtantem, & in his duabus naturis adorandum, ad vnam audaciter ac ſtultè naturam redigebant, & confundebant. Nec animaduertebant homines inſelices, ſe illum & diuina diuerſum eſſentia, & ab humana alienum natura conſtituere. Nam ſi vna eſt Chriſti natura, aut Diuina omnino eſt, aut humana. Si diuina ſola, vbi humanitas? Sin humana tantù, vbi Diuinitas? Sin tertium aliquid præter hæc, (id enim videtur reliquum, & huc magis vergit eorum ſententia) nonne natura diuerſus Chriſtus & à patre, & à nobis conſtituetur? Quo quid magis impiè aut ſtultum fingi poteſt. Dei verbum ac Deum ita hominem factum eſſe dicere, vt & propriæ Diuinitatis interitum paſſus ſit, & humanitatis aſſumptæ iacturam fecerit? Hæc enim omnino ſequitur incommodum, ſi neutram Chriſto, ſed diuerſam naturam tribuant. Quamobrem ſententiæ iſtius authores, Chriſtique oppugnatores, meritas tantæ impietatis pœnas dederunt. Sacerdotio enim ſpoliati, vna cũ hæreli ſua Chriſti oppugnatrice, ab Eccleſiæ totius communione fuerunt excluſi, anathematiq́ue damnati. Rectus autem & inuictus Eccleſiæ ſenſus, magis adhuc ſcripturarum Patrumq; teſtimonijs confirmatus atq; illuſtratus eſt, Vnum eſſe Chriſtum, ſeu vnam Chriſti perſonam eſſe duę ſque naturas, nempe Diuinitatem & humanitatem, ſine confuſione diſtractioneq́ue conſideratas, ita beatiſſimis illis Epiſcopis apertè declarantibus, & decernentibus vt ſine diſſenſione ab omnibus crederetur, & in omnes tenaũ fines promulgaretur. Nonne perſpicuè Chriſtus diuinæ naturæ ſuæ dignitatem oſtendit, dum claudis curaco rrigeret & cóſirmaret, cæcis videndi facultatem tribueret, mortuos ab inferorum portis in viram reuocaret, & alia innumerabilia Diuina ſigna perficeret ac demonſtraret? Humanitatem verò, dum laſſitudinem, labores, ſamem, ſitim, & quæ his ſimilia ſunt, ſubiret atq; perferret? Hæc enim partim Deo, partim homini congruentia, idem Chriſtus verus Deus noſter efficiens, vnam in ſe atq; ſingularem perſonam, & duas ac differentes naturas ſine confuſione coniunctas, aperтè ſine vlla controuerſia demonſtrauit. Atque hæc quidem in quarto Concilio confecta ſunt.

CONCILIVM QVINTVM.

SANCTVM & Oecumenicum quintum Concilium, cenum ſexaginta quinq; Epiſcoporum præſentia & concurſu, Conſtantinopoli celebratum eſt. Præſuerunt Menas primum, deinde Eutychius ipſius regię ciuitatis Antiſtites, & Vigilius Romæ Epiſcopus, (qui in ciuitate quidem erat, ſed Concilio non aderat: & quamuis ad ſacri cœtus conuentum promptus non eſſet, communem tamen Patrum fidem libello comprobauit) & Apollinarius Alexandriæ, Domnuſque Antiochię Archiepiſcopi, & Didymus & Eutgrius, Euſtochij Hieroſolymorum Epiſcopi vicem gerentes. Tunc autem & Iuſtinianus optimus Imperator Romanum Imperium obtinebat, & decretis fauebat Eccleſiaſtici. Hoc igitur Sanctum Oecumenicumq́ue Concilium, nefaria Neſtorij dogmata iterum pullulãtia penitus euulſit ſimul cum ipſo latore zizaniorum, Theodoro mq́ue ac Diodorum, quorum hic Tarſi erat Epiſcopus, ille autẽ Mopſueſtiæ: qui cùm Neſtorij prius hæreſim parturirent, eam deniq; ſcripti sciem ediderunt, mentiſq; fuę tanquam partus quoddam adulterinos horrendoſq; reliquerunt. Præterea damnãrũt & anathemate conſuderunt Originem, & Didymum, & Eutgrium veteres fidelium morbos, qui ſanè homines Græcorũ fabulas in Dei Eccleſiam inferre conati fuerant. Docuerunt enim iſti, animas ante corpora exti tiſſe, & vnam animam in plura ingredi corpora. Quæ quidem opinio impia eſt, & execranda, & vere fabi ſi ſporum animis digna. Æterni quoque ſuppliciſ finem fore dixerunt. Hoc autem nihil aliud eſt, niſi homines ad omnia peccata atque interitum adhortari. Præterea dæmonibus priſtinam dignitatem reddiderunt. Reuerſuros enim ad ſolidinem illam gloriam fingunt, ex qua deciderunt: Ad hęc reſurrectura cum animis corpora negarũt. Nudas enim animas, & corporis expertes, reſurrecturas. Quam autem appellẽt reſurrectionem, non video. Siquidem reſurrectio eſt illius, quod cecidit, aut caſurum eſt, nõ autem illius, quod ſemper manet, & non corrumpitur, qualis eſt anima. Nec animaduertunt homines miſeri, quantum nugis ſuis in iuſtum iudicem crimen conferant. Summa enim illius iniuſtitiam eſſe reſtantur, qui corpora ſimul cum animis, in virtutum ſtudijs laborãtia, præmiorum priuet ſocietate: Contrãque corporibus, quæ ſimul cum animis peccarunt, impunitatem concedat, atque ita ſocijs corporibus exclusis, animas duplici vel ſupplicio vel præmio afficiat. Non ſolùm autem hæc maledicta, ſed etiam illam, quæ paũdò ante exciderãt, * Anthymo Trapezuntio, qui Eutychis opinionem fouebat, & Seuero, Petrogi, Apamenti & Zoagra auctoribus, cum religioſa illa ſcelerata atq; impia ſcripti ipſorum manu, facer hic Patrum chorus ſuſtulit, anathematiq́ue damnauit, huius ſancti operis ducę potiſſimum Aga pero Romæ Pontifice, adiuuantibus & collaborantib. illuſtribus Epiſcopis, inter quos fuit inclytus Antiochiæ antiſtes Ephremius, & Petrus antiſtes Hieroſolymorum. Diuinus igitur ille cœtus Epiſcoporum, his omnibus damnatis atque reiectis, vera diuinaq́ue Catholicæ atq; Apoſtolicæ Eccleſiæ decreta ſanxit, & confirmauit. Ac quintum quidem Concilium his continetur.

Vide Nicephoti Calliſtum Hiſto. Eccleſiaſtic. lib. 17. ca. 27. & 28.

*Anitmus Anumus

CONCILIVM SEXTVM.

SANCTVM & Oecumenicum ſextum Concilium ſibi quoq; ſacrum in vrbium regina arcanorum Eccleſiæ ſpectaculorum theatrum elegit. Centum autem & ſeptuaginta diuinis viris ſultum, in certamen ingrediens, pietatem & religionem ſplendidè victricem demonſtrauit. An hoc qui præſſent, iudicari ſunt digni Georgius regiæ ipſius ciuitatis antiſtes, & Theodorus & Georgius in presbyterij dignitate conſtituti, vna cũ Ioanne Diacono, qui Agathonis ſanctiſſimi Papę Romani loco, in eorũ quipręerant, ordine numerari ſunt. Et magnæ ciuitatis Alexandriæ Sedis locũ Petrus monachus impleuit. Cum quibus & Georgius Monachus ac presbyter, in gradum Pontificię Sedis Hieroſolymorum aſcendit. Hi ſimul cum aljs ſacris ſanctiſque Patribus, Sergium, Pyrrhum, Paulum Conſtantinopolitanos, Cyrum q; Alexandrinum, & Theodorum Pharenſem, qui mutuam nẽdacij catenam conficiebant nec non & Macarium Antiochenum ſimul cum Stephano hæreſis diſcipulo, & miſero quodã ſene, qui Polychronius vocabatur, cum ſuperioribꝰ. conſentiẽte, & illorum impietatẽ defendente, meritò condemnãrũt, quoniam in Chriſto vero Deo noſtro, qui duas habet naturas, impiè abſurdèq́ue

Obſerua nullam ſẽ n Honorij Papæ mẽtionẽ, quę vtique nõ Græcus & Romanæ rdis æmu ſus, non o- miſſet, ſi

vnam

eumhuius hæreſeos reū putauiſſet, cuius tamen eum plenique parum conſiderate in ſimulant.

vnam tantum eſſe voluntatem, & vnam actionem audebant affirmare. Nec illud, quod ad intelligẽdum facile ac promptũ eſt, animaduertebãt homines imperiti, non eiuſdem actionis eſſe, claudum authoritate propria curare, & itineris laborem ſentire: cæcos illuminare, & digitorum opera terram ſputo commiſcere, lutumque confiçere, atq; oculis imponere: mortuum ſuſcitare, & ſuper mortuum lachry mari. Itemq; non eiuſdem eſſe voluntatis, deprecari, vt mortis calix tranſeat, ipſumq; rurſus gloriam appellare, & quod noluerat, velle. Nec intelligebant, ex ipſorum opinione lequi, duas in Chriſto naturas non eſſe. Omnis enim natura, actionis eſt ſons, & diuerſis actionibus diuerſę reſpondent voluntates. Quare, ſi, vt ipſi falsò opinantur, vna eſt actio atq; vna voluntas, & natura nimirum vna eſt, ex qua illæ proficiſcuntur. Quòd ſi duæ naturæ ſunt, nondum enim eo progreſſi ſunt, vt hoc negent, cũm in oculis habeant diſperſionem & interitum eorum, qui illius erroris authores fuerunt: qui fieri poterit, vt vtraque illarum propriam non effundat actionem ac voluntatem? Verum & iſti cũm falſæ opinioni ſuę nihil anteponerẽt, æterno damnati ſunt anathemate. Et ille ſanctorum Patrum cœtus, vt duas in vno Chriſto naturas, ita duas in eodem naturales voluntates, & duas actiones omnibus Eccleſijs rectè confitendas, prædicandaſq; cenſuit. Conſtantinus autem Heraclij nepos, tunc auitam imperij ſortem ſuſcepiſſe ſe declarauit, cum & aliis in rebus faueret Concilio, & rectam Eccleſiæ ſententiam comprobaret. Ac ſextum quidem Concilium ita ſe habet.

Conſtantinus Pogonatus.

CONCILIVM SEPTIMVM.

SANCTVM & Oecumenicum ſeptimum Concilium, Niceæam ibi quoq; Bithyniæ ciuitatem delegit, in qua & ante rectorum dogmatum iudicium fuerat. Trecenti & ſexaginta ſeptem interfuerunt Epiſcopi, qui ſacræ magnæq; phalangis ſuę ordinũ duces ac præſides conſtituerunt Tharaſium inter Epiſcopos celeberrimum, cẽ diuinus hic vir atq; optimus erat, ac dignus, vt ſi quis alius, qui ſacra regiæ ciuitatis gubernacula tractaret) & Petrum religioſiſſimum protoprespbyterum Eccleſiæ Romanæ, & alterum Petrum presbyterum ipſum quoque, & Illiũ, manſionis præfectum ſancti Sabæ. Hi Sedis Apoſtolicæ ſortiti ſunt locũ, Adriano tunc pontificiam dignitatem obtinente: & Ioannem ac Thomam ſingulari viuendi ratione celebres, & ſacro honore inſignes, & totius Orientis diœceſes Apoſtolicarum magnarum quę Sedium gubernantes, nempe Apollinarij, & Theodorij, & Eliæ, quorum primus Alexandriæ, alter Antiochiæ, tertius Hieroſolymorum erat antiſtes. Tunc Conſtantinus & Irene rectè de religione ſentientes, & pietatis gloria coronati, Imperij Romani purpuram indiuidant. Hic ſacrum magnumque Concilium, recèq; pateficiam & barbaram hæreſim, quæ ab impijs & execrandis hominibus parta erat, Diuina communiq; ſententia, ſimul cum ipſius authoribus condemnauit. Infeliceſ enim homines iſti, verbis non cõſitentes ſe Chriſto vero Deo noſtro maledicere, factis omnia in eum maledicta & linguæ petulantiam congeſſerunt. Cumque illum ſine medio, & ſine aliquo velo cõtumelia affiçere non auderent, per venerandam imaginem omnem, Chriſto inuitæ mentis cupiditatem expleuerunt. Adorandam enim Chriſti imaginem, per quam idolorum error excluditur, (proh nefarium ſceleratæ atque impiæ linguæ cogitationiſque ſonum) idolum appellauerunt, & omnibus ſpam ignominijs affiçientes, & per plateas ac vias publicas trahentes, & pedib. conculcantes, in ignem conieçerunt, ſpectaculum Chriſtianis hominibus miſerandum, & ſola Chriſti hoſtium impietate dignum. Eadem & in reliquas ſacras imagines contulerunt, cũ celeribus pedibus ſanguinem funderent, diriſq; manibus & impuris labris petulantiam exercerent, nec vllam tanti furoris atq; dementiæ ſatietatem caperent homines peſſimi, ſacras Chriſtianorum notas & effigies non minùs, quam ſi gentium eſſent abominationes, imò verò magis, publicè deteſtabantur. Ex quo bellum grauiſſimum aduerſus Chriſtum & ſanctos eius cõnouebatur. Omnibus enim perſpicuum eſt, honorem imaginibus habitum, ad eos tranſire, quos illæ referunt. Verùm iſti noua Iudæorum Chriſti hoſtium progenies, dum Chriſti atq; ſanctorum eius imagines afficiunt contumelia, ea perficiunt, in quibus patres ipſorum defecerunt. Irrium enim in ſacinora Iudęorum, ingulariq; alacritate patres ſuos ſuperare conantur. Et dum non audent in medio Chriſtianorum labris eius Chriſtum abnegare, in eundem ipſum Iudaicum paternumq; zelum deprehenduntur incidere, & adulterinam hanc etiam oſtendiſſe imitationem, nec vllo conſiſtunte loco, ſed tanquam veneno hæreſis ebrij, huc illuc iactantur, & ruunt. Chriſtianos enim ſe eſſe profitentur, & aduerſus Chriſtum debacchantur. Iudæos appellari ſe nolunt, & imagines oppugnantes, zelum ipſorum Chriſto inimicum, imitantur & ſuperant. Idololatriæ nomen vitant, & ſe in ipſos Chriſtianos, Diuinaque Chriſti anorum ſanctaq; myſteria nihilo idololatris leniores præbent. Quamobrem ſanctum & Oecumenicum Concilium eos, qui adulteratæ iſtius, & multis ſeminibus commiſſę opinionis ignobilitatem ſugere noluerunt, tanquam nothos & à fidelium nobilitate alienos, infolubilibus anathematis vinculis conſtringendos iudicauit. Imaginem autem Chriſti veri Dei noſtri, ex Apoſtolorum & ſanctorum Patrum traditionibꝰ, & ſanctorum oraculorum teſtimonijs, ad honorem & veneration em

CONCILIVM FOROIVLIENSE, A PAVLINO Aquileiensi in causa SS. Trinitatis, & incarnationis verbi diuini congregatum, sub Hadriano Pap. I. Anno Domini 791. & Caroli Magni 23.

REGNANTE Domino nostro Iesu Christo in perpetuum super omnes cœlos, & super omnem terram, Rege Regum, & Domino dominantium, cuius regnum, regnum sempiternum est, qui est super omnia Deus benedictus in secula. De cuius largissimæ benignitatis manu inuictissimi Principes Dominus Carolus ac Pipinus, donatiuo pietatis eius fulcepto regalia sceptra, ipso opitulante, prospere is gubernare rebus probantur. Anno igitur felicissimo principatus eorum tertio & vicesimo & xv. Canonicis fiquidem euocatum fyllabis fraternum quorundam Episcoporum cum tubernium Foro Iulium municipium metropolim Aquileiensem, veneranter coacernatum conuenit. Igitur residentibus cunctis ex more in sedilibus præparatis, adistente verò circumquaque non modica fratrum consentanea turba in Ecclesia beatæ semperque Virginis Dei genitricis Mariæ: immolato namque Deo primùm in ara cordis sacrificio laudis & orationis hostia in altari pectoris, charitatis igne concremata: post Apostolicam & Euangelicam lectionem, hymnisque spiritalibus salubriter præcibatis, necdum valuis publicis reseratiùs patefactis, persistente nimirum pro foribus vulgi glomerata caterua, per secretiorisianuæ aditum, vocante Archidiacono, intromissus est ad breuem, sacerdotalis sub silentio venerabilis cœtus. Paulinus Christi & Domini seruus, his verbis post paululum loquendi principium dedit.

Rom. 9.

Hic Paulinus epist. Aquilegiensis, etiã, interfuit Synodo Francofordiensi. Paulinus ad synodũ quid?

Nulli prorsus dubium Domini sacerdotum, qui sacras venerandorum canonum regulas vigilanti non omiserit ingenio sagacius explorare, bis in anno concilium per vnamquamque prouinciam fieri debere, in vrbe, si licet, & metropoli, in qualibet oportuno loco, iuxta metropolitani eiusdem regionis arbitrium, & vt temporis commoditas dictauerit ordo, propter necessarium videlicet Ecclesiasticæ dignitatis curam. Quinimò propter confluentia gerendarum rerum confusiõne negocia, quæ cre brius litis de radice, spinosis causarum emergere aculeis consueuit, ac per hoc pullulantia Dominici ruris triticeæ mcssis virentia fata, adhuc, vt ita dixerim, infra stipulæ checam spiritualium fructuum turgentibus spicis, necdum in flauentes culmos aureas erumpentes aristas, necdum sterilium zizaniorum manipulis in vno fasce ignitis funibus colligatis vltricibus traditis in pabulum flammis, vmbrosis nihilominus fuffugare falsitatum rhamniculis moliuntur.

Nicæn. Conc. c. 5. dist. 18. Habeatur.

Qua de re talia & huiusce modi pestifero de virgulto fructeta glisscntia, plurimorum nimirum venerabilium fratrum, qui agrum curiæ cœlestis patroni, summa solicitudinis cura excolere sunt deputati, radicitùs necessarium fore prospectum est, vt linguarum falcibus detruncata marcescant, quatenus sæpiùs censuræ magisterio, nequitiæ rescissis ramusculis, ipsa quandoque radicum materies, veneni infusione vitiata, funditùs euellatur. Sed quamobrem iuxta quod definitum est in hac veneranda sede, cui DEO authore, non meis meritis, sed gratuito nuc præsse munere recognosco, per tot temporum curricula minimè fit reuerendi Concilij sessio celebrata, vestram scire non ambigo syncerissimam charitatem. Nam propter improbos, qui solent irrumpere, mundanos tumultus, propterque imminentia præliorum bella, quæ circumquaque per gyrum finium nostrorum fremenți ferocitate ingruere nõ cessabant, intermissum inrerim hoc magnificum opus, proculdubiò poterit adprobari. Verumtamen non penitùs intermissum veridicis vel sibit assertionibus æstimari. Nam quoties reuerendis principalibus accersiti imperijs, in generali celeberrimæ synodi venerabilium patrum conuentione, humillimam paruitatis meæ præsentiam, quia sæpiùs contigit adfuisse, vellris est aninis, vt opinor, non celatum, vestrisque etiam obtutibus aliquoties latiùs patuisse in promptu, non dubito. Nunc autem diuina opitulante clementia, attritis vtique ferocium barbarorum superbiæ typo erectis ceruicibus, auxilio per omnia adminiculante de cœlo, reddita iam quietissima pace terris, superna prorsus largiente gratia, paululumque respirantibus regalibus iussis, necessarium duximus summopere fcstinantes dilectissimam fraternitatem vestrum, iuxta præfcorum canonum inuiolabiles sanctiones, in vno collegio aggregari: quatenus infolubili charitatis vinculo colligati, fuppliciter eum exorantes, qui fuis dignanter sese fidelibus repromisit in medio adfuturum, vbi in vnum duo vel tres in eius fuerint nomine congregati. Sicque fub eius præsentia, licèt indigni, eius tamen famuli constituti, incipiamus iam iamque ipso authore & consummatore nostri certaminis, & perfectore operum nostrorum, quin potiùs fuorum, magis dicam, quàm nostrorum operum perfectore, quia omnia eius sunt, & de illius cuncta gratis fuscipimus manu. Scriptum quippe est, omnia opera nostra operatus es in nobis. Diligenti profectò exigentes cura, si qua funt irrita & enormi flatione persistentia, quæ facris oporteat valenter legibus coërceri, præterita corrigere, præsentia fuffuliciendo constituere, futura præcauendo vitare.

Eſa. 26.

Sed quoniam ad huius spiritualis ædificij fabricam constituendam, fundamenta sunt primùm fidei nihilominus profundiùs iacienda, fuper illud videlicet inflexibile fundamentum modis omnibus inferenda, dequo per Paulum dicitur Fundamentum enim aliud nemo potest ponere, præter id quod positum est, quod est Christus Iesus. Cuius nimirum fundamenti constructio, non debet inordinata manu iactata fulciri. Clamat profectò illa præconia voce in amoris cantico, in cuius thalami constructione hæc iaciuntur altiùs fundamenta, Ordinata (ait) in me charitate; Cuique longè antè Propheticorepromittebatur oraculo: Sternam (inquiens) per ordinem lapides tuos, fundabo te in sphiro. Per sphirum quippe, qui æreum fingit simulando pulchritudinem: fidei fimillimum non inconuenienter demonstrat mysterium.

1. Cor. 3.

Can. 2. Eſa. 54.

Primùm ergò visum est mihi, omnium minimo Domini scruorum, in primi ordinis fronte, ipsum textum symboli falubriter à sanctis editum patribus, quasi lineam in directum normalitim æquo moderamine, in fundamenti huius spiritalis ædificij mole, intrinsecus ac forinfecus, tendere, vt coæqtata iuxta illius rectitudinis normulam, tota nostri operis fabrica, hinc inde Catholicæ fidei libratim subnixa perpendiculo, rectius ad altiora excrescens, conueniencr in vtroque pariete, æquis disputationum metita funiculis, in summa fcientiæ arte perfectionis culmen veridicis assertionibus fulciatur. Perfistente autem huius inuisibilis ædificij æqualiter tricamerata structura, quatuor prorsus virtutum altrinfecus polita subnixa fornicibus, iam iamque triplici purpurcoque in funiculo, qui difficilè rumpitur, aureum iocundùs fuspendatur decus ornamentorum.

Eccl. 4.

Post inuiolabilem igitur & meo sensu modis omnibus inferendam symboli definitionem, à venerandis videlicet (sicut dictum est) olim præfulibus sancto reuelante spiritu mirabiliter præfabatam: à trecentis siquidem decem & octo, qui apud Nicæam Bithyniæ: & centum quinquaginta, qui apud Constantinopolim. De mysterio namque sanctæ & mirabilis Trinitatis planiore me repromisisse profiteor sermone dicturum: sophisticas per omnia verborum phaleras deuitantes, sed & logogicas argumentorum relinquentes inextricabiles conclusiones, simpliciter, propter simplicium mentes, liquidiusque, vt humanæ permittit possibilitas infirmitatis: Vel certè, vt ipsa de se sancta dignatur Trinitas reuelare, cuiiore potiùs sensu quàm stylo, capio redolere, propter varios videlicet hæreticorum errores, diuersalque quorundam simplicium suspitiones, non alterans componere vel dicere fidem contentio, sed eam, quam à sanctis patribus traditam omnia synceriter se-

De S. Trinitate.

cu-

cula fo ſcęperunt. Scio namq́ue quibuſdam in ſynodalibus fo-
lijs eſſe ſancitum, ad refellendas iiquidem nouas, & multipli-
ces hæreſes, præſertim propter fraudulentam ſi ctamque Ne-
ſtorij vel Eutychis falſidicorum peſtilentiumq́ue virorum,
non ſidem dicam, ſed potiùs perfidiam, non licere cuiquam
alterius fidei ſymbolum docere vel componere. ſed abſit à
nobis, proculq́ue ſit ab omni corde fidelis alterum vel aliter,
quàm illi inſtituerunt, ſymbolum vel fidem componere vel
docere. Sed iuxta eorum ſenſum ea fortaſſe, quæ propter bre-
uitatis compendium nimiùsq́uàm decet, à ſimplicibus vel in-
doctis intelliguntur, exponendum decretimus tradere, ac
memoria mandauimus eam, ipſumq́ue textum ſymboli reti-
nere: quatenus iuxta Apoſtolum idoneus ſit homo Dei, ad o-
mne opus bonum paratus, ad reſiſtendum non ſanæ fidei. Ait
enim ipſi: Sine fide impoſſibile eſt Deo placere. Hinc alias
ſcripturum eſt: Niſi crediderit is, non intelligetis. Ipſe enim ad-
mirabilis doctor prohibet, varijs nos & peregrinis abduci, fa-
nam tamen doctrinam docet fidelibus modis omnibus præ-
dicari. Enimuerò non eſt in argumento fidei, addere vel mi-
nuere ea quæ à ſanctis patribus benè ſalubriterq́ue ſunt pro-
mulgata, ſecundùm eorum ſenſum rectè ſentire, & exponen-
dum eorum ſubtile ſupplere ingenium: Sed, adsere vel mi-
nuere, eſt falſò ſole contra ſacrotanctum eorum ſenſum aliter
quàm illi, callida tergiuerſatione diuerſa ſentire, & confuſo
ſtylo peruerſum dogma componere, ac per hoc impio ore
potiùs iactanter garrire, quàm docere præſumere. Plurimo-
rum etenim catholicorum virorum, Eccleſiarumq́ue DEI
cultorum ſacræ fidei compoſitam venerabile legitur opus, a-
lijs quidem verbis diſſimiliq́ue calamo reſonante, ſed eun-
dem ſenſum, eundemq; ingenij intellectum, concorditer in-
violatæ fidei vno aſſertionis redolere probantur documen-
to. Nam ſi recenſeatur Niceni ſymboli ſeries veneranda, ni-
hil aliud de Spiritu ſancto in ea, niſi hoc * modò reperiri po-
terit promulgatum, Et in ſanctum, inquiunt, ſpiritum. Quid
eſt ergò dicere, Et in Spiritum ſanctum? quomodo accipien
da eſt tam breuiſſima eorum profeſſio, niſi vt patenter de-
atur intelligi, mentium eorum integræ fidei religioſa deuotio,
& in ſanctum Spiritum, ſicut & in Patrē & in filium, probabi-
liter credidiſſe, quemadmodum poſtea à ſanctis patribus
150. qui contra eſtati ſunt ſymboli ſidem Niceni Concilij inuio-
latam perennitер permanere? Suppleuerunt tamen, quaſi ex-
pondendo eorum ſenſum, & in Spiritum ſanctum confitentur
ſe credere, Dominum & viuificatorem, ex patre procedentem
, cum Patre & filio adorandum & conglorificandum.
Hæc enim & cætera quæ ſequuntur, in Niceni ſymboli fi-
dei dogmate non habentur. Sed & poſtmodùm propter eos
vidclicet hæreticos, qui ſuſurrant Spiritum ſanctum ſolius
eſſe patris, & à ſolo procedere patre, additum eſt, Qui ex pa-
tre filioq́ue procedit. Et tamen non ſunt hi ſancti patres cul-
pandi, quaſi addidiſſent aliquid vel minuiſſent de fide trecen-
torum decem & octo patrum, quia non contra eorum ſen-
ſum diuerſa ſenſerunt, ſed immaculatum eorum intellectum,
ſanis moribus ſupplere ſtuduerunt. Didicerant itaque 150.
qui intulerunt à patre procedentem, Euangeliſta teſtante, re-
promiſiſſe diſcipulis ipſum vnigenitum de ſuo ſpiritu: Spiri-
tus quì à patre procedit, ipſe me clarificabit. Legerant nem-
pè ij ſequentes, qui addiderunt, qui ex patre filioq́ue procedit,
ipſam eandemq́ue veritatem in Euangelio redarguentem
Philippum: Philippe, inquit, qui videt me, videt & patrem
meum. An non credis, quia ego in patre, & pater in me eſt?
Si ergò, ſicut ipſe teſtatur, inſeparabiliter & ſubſtantialiter eſt
pater in filio, & filius in patre, quo pacto credi poteſt, vt con-
ſubſtantialis patri filioq́ue Spiritus ſanctus, non à patre filio-
q́ue eſſentialiter & inſeparabiliter ſemper procedat? Quis eſt
ille, obſecro, qui dicit diſcipulis ſuis, cùm inſuſſlaſſet in eos,
accipite Spiritum ſanctum? Quis eſt (inquam) qui reprimi-
ſcit eis? Nonne vnigenitus filius, qui in patre eſt, & pater in eo?
Nili ego abiero, paracletus non veniet? Cùm aſſumptus fue-
ro, mittam eum vobis. Et illud: Paracletus autem Spiritus ſanc-
tus, quem mittet pater in nomine meo, ille vos docebit om-
nia, & ſuggeret vobis omnia quæcunque dixero vobis? Sæ-
pè etenim à nobis noſtriſq́ue maioribus inſ cibitanter diffini-
tum eſt, inſeparabilia ſemper eſſe opera ſanctæ Trinitatis. In
eo namq́ue Spiritus ſanctus à filio procedere creditur, in quo
à patre procedere non dubitatur. Sed melius hoc approba-
re valemus, ſi reigeſtæ actio, quæ per Apoſtolos eſt exco-
ta, in medio reſoluatur. Per fidelisſima quippe hiſtoriæ ar-
gumenta, quæ actus nuncupatur Apoſtolorum, Lucas Euan-
geliſta teſtante cognouimus, præcluſtre Petro in ludæa, tri-
ſerè millia credentium compuncta corde, diſſe ad Petrum
& reliquos Apoſtolos: Quid faciemus viri fratres? Reſpō-
ſe verò Petrum pro ſe & pro cunctis adillos, dicit imus: Pœ-
nitentiam (inquit) agite, & baptizetur vnuſquiſque veſtrum
in nomine Ieſu Chriſti, in remiſſionem peccatorum. Et rur-
ſus, accerſitus à Cornelio centurione, viro iuſto & timente
Deum, cùm aperuiſſet os ſuum, euangelizabat illis multa de
regno Dei, & nomine Ieſu Chriſti. Et adhuc eo loquente, Spi-
ritus ſanctus cecidit ſuper eos, qui audiuerant verbum, & poſt
paucà protinùs ſubinferitur diciſſe Petrum: Nunquid aquam
quis prohibere poteſt, vt non baptizentur hi qui Spiritum
ſanctum acceperunt, ſicut & nos? Et iuſſit eos in nomine Ieſu
Chriſti baptizari. Sed & doctor & magiſter gentium in fide
& veritate, ſolertiſſimam curam gerens omnium Eccleſia-
rum, cùm de Ioannis baptiſmate diſputaret, quia Ioannes qui-
dem baptizauit baptiſmo pœnitentiæ populum, in eum qui
venturus eſt poſt ipſum, vt crederent, hoc eſt, in IESVM.
His audiris, baptizati ſunt in nomine Ieſu. Porrò multi Sa-
maritanorum, cùm credidiſſent Philippo euangelizanti de
regno Dei & nomine Ieſu, baptizabantur viri & mulieres,
haud dubiè in nomine IESV CHRISTI. Siergò omnes
iſti, qui euangelizantibus ſanctis Apoſtolis credentes baptiza-
ti ſunt in nomine Ieſu Chriſti, & ſanctæ Eccleſiæ inuiolabi-
ter fundata ſuper eam perſiſtit petram, quam B. Petrus, non
carne & ſanguine, ſed patre qui in cœlis eſt, reuelante, ſibi con-
feſſus eſt, & illius fide regitur & gubernatur omnis Eccleſia,
cuiq́ue ſpecialiter quaſi primo paſtori, dictum eſt: Tues Pe-
trus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam: vbi
eſt (inquam) illa regula Trinitatis, quam generaliter ſuis poſt
reſurrectionem Dominus Apoſtolis commendauit, quo-
rumq́ue principatum idem beatus gerebat Petrus Apoſtolus?
Ite, inquit, docete omnes gentes, baptizantes eos in no-
mine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. Cur magiſter in nomine
Patris & Filij, & Spiritus ſancti, & diſcipuli in nomine tan-
tum Ieſu præcipiunt baptizari? Nunquid aliud veritas per ſe-
metipſum docuit, & aliud diſcipuli veritatis, vel aliam for-
mam doctrinæ Eccleſijs tradiderunt? Abſit hoc. Nullus ſic
deſipit, qui ſani capitis eſt. Nullus tam inſanæ furiæ mancipa-
tus, qui hæc vel mente tractare præſumat. Sed videamus qua-
liter vtrunque verum & ſanctum eſt, ſocialeq́ue bonum &
indiuiduum myſterium. Sacramentum igitur ſanctæ Trini-
tatis, quam Magiſter & Dominus tribus enumeratis perſonis,
in vno tamen nomine voluit demonſtrare. hoc eiuſdem ve-
ritatis diſcipuli, in vna de Trinitate perſona, id eſt, filij, to-
tam ſanctamq́ue Trinitatem eſſentialiter, ſancto ſibi reuelan-
te ſpiritu, intelligere meruerunt. Quoniam ſicut crebrius di-
ctum eſt, Inſeparabilia ſunt ſemper opera Trinitatis. Vbi-
nam pater, ibi inſeparabiliter filius & Spiritus ſanctus. Et vbi
filius, ibi inenarrabiliter pater & Spiritus ſanctus. Et vbi Spi-
ritus ſanctus, ibi incomprehenſibiliter pater & filius. Nam
etſi audierant diſcipuli, præcipiente Domino & magiſtro
propter my ſterium Trinitatis: Ite, docete omnes gentes, ba-
ptizantes eos in nomine Patris & Filij, & Spiritus ſancti: au-
dierunt profectò præſentes eum oſtendentem ſibi vnitatem
naturæ: Ego ait, & pater vnum ſumus. Et rursùs: Ego in pa-
tre, & pater in me eſt, Et iterum: Pater autem in me manens,
ipſe facit opera. Sed & verbum illud confubſtantiale patri
ſanctęque ſpiritui, internis intuentes obtutibus, quod in
principio erat, & apud DEVM erat, & DEVS erat, & per
quem omnia facta ſunt, ſemper in patre, ſemper cum patre,
ſemper apud patrem, inſeparabiliter ſcicbant permanere. Vn-
de non immeritò Philippus redargui dcbuit, qui alicubi for-
taſſis patrem aut plus aliquid quærebat, cùm diceret: Do-
mine, oſtende nobis patrem, & ſufficit nobis. Cuiq́ue protinùs à Domino quaſi per increpationem refertur: Tanto (in-
quit) tempore vobiſcum ſum, & non cognouiſtis me? Phi-
lippe, qui videt me, videt & patrem meum. An non credis
quia ego in patre, & pater in me eſt? De Spiritu autem ſan-
ctо, vt oſtenderet eum ſuum patriſque, ſicait: Spiritus (in-
quit) veritatis, qui à patre procedit, ille me clarificabit. Nam
qui de Patre procedit, patris profectò & ſpiritus eſt. Et qui

verita-

1.Tim.2.
Heb.11.
Eſa.7.
Heb.13.

* modo

Spiritus S. à Patre & Filio procedit.

Ioan.16.

Ioan.14.

Ioan.20.

Ioan.14.
Ioan.16.
Ioan.14.

Act.2.

Ibidem.

Act.10.

Act.8.

Matt.16.

Matt.28.

Ioan.10.

Ioan.14.

Ioan.1.

Ioan.14.

Ibidem. * Hunc veritatis spiritus est, suus nihilominus spiritus est, ipse enim de se dicit: Ego sum via, veritas & vita.* Hinc per Esaiam patris testatur esse, cùm propter assumptum hominem loquitur: Spiritus Domini super me. Et illud: Dominus misit me & spiritus eius. Et quia suus est, idem ipse per Iohelem promisit, dicens: Effundam de spiritu meo super omnem carnem.

Esaiæ 60.

Ioel. 2. Act. 2. Quàm bene ergò Dominus, alta & inexhibili sapientia vtostenderet personalitier mysterium Trinitatis, In nomine (inquit) Patris & Filij, & Spiritus sancti. Et vt demonstraret inseparabilem essentialiter indiuiduæ Deitatis vnitatem, præmisit. In nomine. Non enim ait, in nominibus, quasi in multis, fed in nomine, quia trinus & vnus est Deus. Non enim naturam, sed personas discreuit. Quàm feliciter quidem & Apostoli in nomine Iesu, id est, Saluatoris, totam sanctam & ineffabilem docuerunt intelligere Trinitatem? Quàm Catholicè & sanctè Patres, in hac tidei stabilitate solidati, à patre sanctum Spiritum procedere sunt professi? Quàm gloriosè & illi, qui eum patre filioque procedere confitentur? Hinc perspicuè datur intelligi sempiterna Dei patris & omnipotens sapientia, quàm mirabiliter intelligentiæ nostræ infantiam crudire non ceslat, cùm de se inclinatius loqui in sacro dignatur eloquio, vt se innotescat trinum & vnum Deum. Modò propter personarum discretionem distinctè loquitur, modò verò indiscretè, propter consubstantialem individuæ Deitatis vnitatem. Nam si semper indiscretè, absconderet vtique my sterium Trinitatis. Si verò semper distinctè, excellentiam profectò celaret inseparabilem Deitatis. Docet nimirum per sacras testamentorum paginas, modo mirabili vtrunque, vt intelligamus & corde credamus ad iustitiam, & ore confiteamur ad salutem, Trinum & vnum Deum. Vnde & ipsi Diuipitas trinus & vnus Deus, licèt sit inenarrabilis, non tamen est incognoscibilis. Cognosci nempe creator à sua rationabili debet creatura. Hinc est quod in Euangelio vnigenitus, qui est in sinu patris, loquitur genitori: Hæc est autem vita æterna, vt cognoscant te verum Deum, & quem misisti Iesum Christum. Hinc aliàs per Prophetam prædicendo testatur, dicens: Cognoscet me (inquit) omnes, à minimo vsque ad maximum. Hinc vas electionis de ignorantibus DEVM per exprobrationem intonans ait. Qui ignorat, ignorabitur. Inenarrabilis quippe est, quoniam quantus aut quid sit Deus, inueniri non potest, & non solùm humana, fed neque fubtilis & incorporea Angelica natura, summâ illam & incomprahenfibilem & in. ircunscriptam diuinitatis essentiam, nulla* plenius inuestigare subtilitatis possit sagacitate. Nam etsi Angeli sonti scientiæ perenniter assistentes, omnia sciunt, ipsum tamen scientiæ fontem cuius sit magnitudinis, qui nec initium recipit, nec fine concluditur, metiri nequeunt. Magnus tamen est Dominus noster, & magna virtus eius, & sapientiæ eius non est numerus. Tantum de illo absque dubio sciunt, quantum ille illis de se reuelare dignatur. Verumtamen cognoscibilis est & illis, iuxta quod illi secundùm suam possunt naturam capacius sustinere, & nobis scilicet in speculo & in ænigmate quandiu per fidem ambulamus, & non per speciem, iuxta modum nostræ naturæ, inquantum nostra præualet possibilitatis infirmitas summatim sentire. In sacro autem eloquio, vel in fidei instrumento addere vel minuere, est non rectè, & aliter sentiendo intelligere, quàm à sancto spiritu per calamum linguæ sanctorum virorum ænigmatum mirabiliter constant my steriorú sacramenta digesta, qui eandem sancto afflati spiritu, per sacras ea librorum exarare paginas studuerunt. Sicuti est mos proprius hæreticorum, qui negligentes diuinæ scripturæ sensum vel modum, genusque locutionis corruptiab antiquo serpente, secundùm sua desideria coaceruant sibi inextricabiles quæstionum tumultus, & idcircò infuso ferrugineo stylo in tinctorio falsitatis, proprium, sed tamen peruersum, fe dogma componere gloriantur. Quin potiùs peregrinis & varijs, quàm Ecclesiasticis ac spiritalibus abuti conantur doctrinis, paruipendentes veritatis refragatores. Legis præceptum, quo my sticè cauetur, facerdotem femel in sua tribu, & de sua tribu vel stirpis sua vxorem accipere, & ipsam virginem, ex eadem scilicet Christianæ religionis doctrina, qua semel imbutus est, de qua Christianum nomen fortitum fe se gratulatur simplisse, & ex qua per vndam regenerationis renatum se recognoscit in immaculatæ fidei puritatem quasi virginem, & non hæretica pollutione corruptam, in amplexu amoris excipere, ad propagandam Catholicæ fidei positeritatis ex ea sobolem perdocetur. Sed his despectis, imitati prorsùs Zambri, in adulterino concubitu exarferunt. Qui fermo alterius linguæ vernaculus elucubratus de proprio interpretatus dicitur fluxus vehemens fic canticum meum, qui deceptus in specie Ammonitidis sortii eam pstitit, velut isti vehementi fluxu peruersæ doctrinæ immodoratiùs despumantes, delectantur in pulchritudine splendentis eloquentiæ peruerfi dogmatis. Quem Phinees Dominifacerdos, qui proprio de stylo translatus, in Latino palato, oris augurium refonat, vel requietuit, vltrici transfixum pugione in locis genitalib. simul cum sua adultera interfecit. Quia videlicet censura Ecclesiasticæ disciplinæ hæreticum hominem, post vnam & alteram correptionem, expulsum de Ecclesiæ gremio, æterno anathematis iaculo, simul cum sua condemnata stuprata hæresi, interimit. Quiescere namque fecerat, iuxta nominis sui interpretationem, iram indignationis furorisque Domini, quæ iam egressa erat ad perdendum populum in vltionem petulci. Nam quemadmodum lubricus ille serpens in paradiso deliciarum Euam corrupit astutia sua, cuius mentem mendacij venenum inficiens instigauit, ne veritati crederet, sed potiùs acquiesceret fallitati, dum præceptum inobedientiæ malè interpretando persuasit transgredi; Ita nunc ver sipellis in hoc paradiso sanctæ Ecclesiæ, quæ spiritalibus diuitijs affluit, per hæreticorum molitur semper pectora nequitiæ virus infundere, quatenus falsitatis debriati poculo, errabundo poplite per anfractaerroris euacuantes, veritatis inuenire nequeant fontem. Vnde & Paulus de quibusdam dubius, præcauens ait: Timeo enim, ne ficut serpens decepit Euam astutia sua, ita corrumpantur sensus vestri, ne credatis veritati. Quemadmodum infelix Arius huius serpentis crapulatus veneno, addere vel demere in sancto Euangelio conatus est. Vbi mediatoris vocem intonantis prurienti aure, & cauteriata audierat conscientia, & perfunctorie legerat secundùm hominem dixisse: Vado ad patrē, quia pater maior me est. Super hoc igiturquasi addidisse quiddam conuincitur, cùm polluto sensu, & impio ore ex fuo intulit: non solùm secundùm humanam naturam, sed & secundùm diuinitatem, minorem eum & posteriorem patre mentiri non timuit. Quæ nunquam in sacrosanctis Euangelijs in nulla falsem qualibet diuinorum testamentorum serie se legisse poterit approbare. Et quasi minuisse de sancti Euangelij lectione reus constringatur, vbi furda & obturata quali aspis aure, eiusdem vnigenitum Dei filium audire desperat: Ego & pater vnum sumus. Hinc quoque videtur minuisse, sed sibi* ibi impudenter addidisse, sed ad suam perniciem, nihil præiudicans diuinis oraculis. Sancta autem & veneranda Euangelij sacramenta, cunctis inuiolata seculis permanebunt.

Rom 10.

Ioan. 1.

Ioan. 17.

Hier. 31.

1. Cor. 14.

*penitus

Pſal. 146.

1. Cor. 13.

Catholicus verò quilibet doctor, rectè sentiens, iuxta quod à Domino gloriosius est prælibatum, quomodo & secundùm hominem minor, & secundùm DEVM æqualis sit patri, hæc multiplicè euidenter exponendo sermone explicuit, non addidisse vel minuisse, sed irreprahensibiliter prædicandus est, latentia sancti Euangelij my steria fuppleuisse. Multa quidem huiusce modi, & his similia obiectionum spicula, exarcu linguæ intorta inueniri poterant, quibus auder santium obtrectatorum consossa pectora, faucioque infecta vulnere reticerent: sed propter breuitatis compendium, ab his iam quæ calamo subtrahendo decreuimus temperare. Nam in Apocalypsi Ioannes Apostolus sub vnius libri appellatione, de tota vtriusque testamenti serie contestatus est, dicens: Si quis (inquit) apposuerit ad hæc, apponet DEVS omnes plagas scriptas in libro hoc: Et si quis diminuerit de verbis libri prophetæ huius, auferet DEVS partem illius de libro vitæ, & deciuitate sancta. Veruntamen sanctos prædicatores Ecclesiæ hæc non percellit vltionis vindicta, quos ipsum nimirum Apocalypsis librum, & vnumquodque capitulum scripturarum multiplici disputationum stylo, per singula exponendo falubri expheuisse promulgatione laudamus, quosque pro his sempiternam credimus recepturos mercedem. Ipse quippe mediator Dei & hominum, Dominus & magister, multa in parabolis, quas ipse propofuerat, mellifluo di-

Num. 23.

Tit. 3.

Gen. 3.

2. Cor. 11.

Ioan. 14.

Pſal. 57.

Ioan. 10.

Apoc. vlt.

Leuit. 21.

uinitatis

Iſaic.24. uinitatis exponendo ore, verborum inſignia multiplicauit, & duobus in via ambulantibus aperuit ſenſum, & incipiens à Moſe & omnibus prophetis, interpretabatur illis in omnibus ſcripturis quæ de ipſo erant. Sed & beatus Apoſtolus, non eſt culpandus, qui legis ænigmata per multiplicia diſputationum diſſeruit verba. Hucuſque propter eos, qui nequeunt ad purum ſubtiliter intelligere quid ſit in ſacro eloquio addere vel minuere. Nunc autem his ita digeſtis, propoſita noſtræ reprommiſſionis debita tandèm aliquâdo pleno reddere ecclamo iam non differamus.

De cauſa nempe fidei, polliciti ſumus contra eos diſputare, qui variis erroribus implicati, non rectè ſentiunt de myſterio Trinitatis. Contra eos videlicet, qui de perſonarum diſcretione dubitant: quiipſum putant eſſe patrem, ipſumque filium, qui inferiorem filium & poſteriorem mentiuntur eſſe patre, qui tria principia confitentur. Nos autem cum ſanctis patribus vnum principium confitemur, Patrem, & Filium & Spiritum ſanctum. Scriptum eſt enim: Tecum principium in die virtutis tuæ. Non principium quod incipit, vel Pſal.109. quaſi initiale, ſed principium quod præcedit omnia. Quia nunquam non fuit pater, hoc eſt pater num nunquam deſuit nomen, quia ſemper pater fuit & eſt. Et nunquam non fuit filius: hoc eſt, quia filij nomẽ nunquam deſuit, quia ſemper & ſine initio filius fuit & eſt. Contradicimus per omnia Patri- Patripaſſiani ſunt iidem, qui Sabelliani paſſianis, qui diuinitatem eius paſſibilem auſi ſunt eliñgare. Similiter & illis non cedimus, qui in duos videntur filios vnum Chriſtum Dei filium diuidere, dum illum naturalem & adoptiuum affirmare moliuntur, dum vnus idemque ſit Pſal.102. Dei hominiſque filius, cui per Prophetam dicitur: Tu autem idem ipſe es, & anni tui non deficient. Sed melius hæc intimamus, ſi ipſum, ſicut præfati ſumus, textum ſymboli, ac deinceps quæ ſequuntur, hoc exequimur ordine. Obſecramus vos fratres, & germano obnixiùs imprecamur affectu, vt ab hoc loco ea quæ ſequuntur, vſquequò peruenitur, vbi legitur de diuina vnigeniti eſſentia, hoc modo, In qua regnat in vnitate & Trinitate eum patre & ſancto ſpiritu, ſcribentes illa non membranis vel monticinis pellibus, ſed in tabulis cordis carnalibus, memoria retinere curetis.

SYMBOLVM FIDEI.

CRedo in vnum Deum patrem omnipotentem, factorem cœli & terræ, viſibilium omnium & inuiſibilium. Et in vnum Dominum Ieſum Chriſtum, filium Dei vnigenitum, ex patre natum ante omnia ſecula: Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, genitum, non factum, conſubſtantialem patri, per quem omnia facta ſunt. Qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendit de cœlis, & incarnatus eſt de Spiritu ſancto ex Maria virgine, & homo factus eſt. Crucifixus etiam pro nobis ſub Pontio Pilato, paſſus & ſepultus eſt, & reſurrexit tertia die ſecundùm ſcripturas. Aſcendit in cœlos, ſedet ad dexteram patris. Et iterum venturus eſt cum gloria iudicare viuos & mortuos. Cuius regni non erit finis. Et in Spiritum ſanctum Dominum & viuificantem. Qui ex patre filioque procedit. Qui cum patre & filio ſimul adoratur, & conglorificatur. Qui locutus eſt per Prophetas. Et vnum ſanctam Catholicam & Apoſtolicam Eccleſiam. Cõfiteor vnum baptiſma, in remiſſionem peccatorum. Et exſpecto reſurrectionem mortuorum. Et vitam futuri ſeculi, Amen.

Sanctam, autem, perfectam & inſeparabilem & inceſſabilem veramque Trinitatem, id eſt, Patrem, & Filium, & Spiritum ſanctum, indiuiduam confiteor in vnitate naturæ, quia trinus & vnus eſt Deus. Trinus nimirum, per diſtinctionem perſonarum: vnus verò, per ſubſtantiam inſeparabilem Deitatis. Has igitur tres perſonas, patris filijſque ac Spiritus ſancti, non putatiuas vel quaſi ſuſpicabiles tantùm, ſed veras ſubſiſtentes cœternas, coæquales credimus & conſubſtantiales. Alia eſt enim perſona patris, alia filij, alia Spiritus ſancti. Sed pater & filius & Spiritus ſanctus, non tres dij, ſed vnus eſt Deus. Nam pater vera Deus, verè & propriè pater eſt. Qui genuit ex ſe, id eſt, ex ſua ſubſtantia, intemporaliter & ſine initio veram filium, cœternum, conſubſtantialem, & coæqualem ſibi. Et filius vera Deus, verè & propriè eſt filius, qui ante omnia ſecula genitus eſt de patre intemporaliter & abſque vllo initio. Lumen de lumine, Deus verus de Deo vero. Et nunquam fuit pater ſine filio, nec filius ſine patre. Pater etenim ſemper pater eſt, erat, & erit. Et filius ſemper filius eſt, erat, & erit. Et nunquam non fuit pater, quia nunquam non fuit filius. Semper enim pater, qui genuit ſibi æqualem filium. Semper quidem filius, qui genitus eſt, æqualis patri. Spiritus namque ſanctus verus Deus, verè & propriè Spiritus ſanctus eſt. Non genitus, nec creatus, ſed ex patre filioque intemporaliter & inſeparabiliter procedens. Conſubſtantialis, cœternus, & æqualis patri filioque ſemper eſt, erat, & erit. Et nunquam fuit pater aut filius ſine Spiritu ſancto. Nec Spiritus ſanctus ſine patre & filio. Et idcircò inſeparabilia ſunt ſemper opera Trinitatis, & nihil eſt in ſancta Trinitate diuerſum aliquid aut diſſimile vel inæquale. Non diuiſum naturaliter, non conſuſum perſonaliter: nihil maius aut minus. Non anterior, non poſterior, non inferior, non ſuperior. Sed vna & æqualis poteſtas, par gloria, ſempiterna & cœterna conſubſtantialiſque maieſtas. Vnum namque ſunt eſſentialiter Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus. Et idcircò vnus eſt Deus: Sed non vnus, propter perſonarum diſcretionem, Pater & Filius & Spiritus ſanctus. Verus enim pater, proprièque pater eſt, & non eſt filius. Et verus filius proprìè filius eſt, & non eſt pater. Spiritus quoque ſanctus proprìè Spiritus ſanctus eſt, & non eſt perſonaliter pater, vel filius, ſed ex vtroque procedit. & tamen non ſunt tres dij, ſed vnus eſt Deus. Et in hac ſancta Trinitate nihil (quod abſit) aliquid putandum eſt viſibile, corporale, palpabile, vel compræhenſibile. Omnipotens namque ſancta Trinitas inuiſibilis, incorporalis, impalpabilis, incompræhenſibilis, incircumſcripta, infinita, immenſa & ſempiterna, omnia nutu & imperio ſuo gubernat. Nam etſi legitur oculus Domini vel brachium ſuæ dextera, & cætera, non membrorum poſitionem, vel molem corporis, ſed effectum ſummæ & inenarrabilis diuinæ potentiæ, integra rectæ fideiq; ecclaratæ debemus intelligere. Oculi Dei Nam quia omnia videt, & omnia penetrat, & cuncta nuda & aperta ſunt ante eum, oculos habere dicitur: quia verò nos ſua virtute creauit, regit, protegit & defendit, brachium vel dexteram habere perhibetur, & his ſimilia. De hac autem ineffabili Trinitate, ſola verbi Dei perſona, id eſt, filius, in vltimis diebus propter nos & propter noſtram ſalutem, ſecun- Dextra Dei. dùm propoſitum ſecretæ diſpenſationis arbitrium, deſcendit de cœlis, vnde nunquam receſſerat. Incarnatus eſt de Spiritu ſancto, & ex ſemper Virgine Maria verus homo factus eſt, verusq; pepermanet Deus. Nec obſtat humana & temporalis natiuitas, diuinæ illi & intemporali natiuitati: ſed in vna CHRISTI IESV perſona vera Dei veruſque hominis filius. Non alter hominis filius, & alter Dei: ſed vnus idemque Dei hominiſque filius, in vtraque natura, diuina ſcilicet & humana, Deus verus & homo verus. Non putatiuus Dei filius, ſed verus: non adoptiuus, ſed proprius, quia nunquam fuit propter hominem quem aſſumpſit, à patre alienus. Solus enim ſine peccato natus eſt homo, quoniam ſolus eſt incarnatus de Spiritu ſancto & immaculata Virgine nouus homo. Conſubſtantialis DEO Patri in ſua, id eſt, diuina: conſubſtantialis etiam matri, ſine ſorde peccati, in noſtra, id eſt, humana natura. Et ideò in vtraque natura proprium eum & non adoptiuum Dei filium confiteˢmur, quia inconfuſibiliter & inſeparabiliter, aſſumpto homine, vnus idemque eſt Dei & hominis filius. Naturaliter patri ſecundùm diuinitatem, naturaliter matri ſecundùm humanitatem. Proprius tamen patri in vtroque: quoniam ſicut dictum eſt, non ſunt duo filij, alter Dei & alter hominis, ſed vnus CHRISTVS IESVS propter vnam perſonam, DEI & hominis filius, Deus verus, & homo verus, in anima rationali & vera carne. Perfectus homo ſecundùm humanitatem, perfectus Deus ſecundùm diuinitatem. Qui in eadem natura, id eſt, humana, quam ſumpſit ex Virgine, humanas pertulit infirmitates, non fragilitatem peccandi: ſed in eadem dignatus eſt creſcere per incrementa temporis, eſurire, ſitire, fatigari, contumelias & opprobria ſuſtinere. Dignatus eſt flagellari, crucis patibulum ſubire, lanceam in latere excipere, clauis transfigi, fel & acetum guſtare. In eadem dignatus eſt mori, ſepeliri, ad inferos deſcendere, tertia die reſurgere, cum diſcipulis conuerſari: & poſt triumphum vi-

ctricis gloriæ eandem humanam naturam, ascendendo super omnes cœlos, exaltatam super omnes Angelos, in patris dextra collocauit. In eadem iterum venturus est iudicare viuos & mortuos, & seculum per ignem, redditurus vnicuique secundùm opera sua: impijs vtiquè supplicium sempiternum, iustis verò vitam æternam. Diuina autem illa ineffabilis natura, in qua Deus est æqualis Patri sanctoque Spiritui, impassibilis, immutabilis, inconuertibilis, vbique præsens, semperque omnipotens, inuiolata permanens, in qua regnat, in vnitate & Trinitate cum Patre & sancto Spiritu, & nunc & semper, & per cuncta secula seculorum, Amen.

Hanc igitur Catholicæ fidei synceriſſimam puritatem volumus omnes Dei sacerdotes, omneſque gradus Ecclesiæ, summo cum studio, & absque vllo vitio, ita vt ne vnus quidem apex intermittatur, vel augeatur, distinctè & sensatim discendo memoria retinere, & posteris suis discenda derelinquere. Si quis vigilantiori sensu ante potuerit, laudamus & hortamur. Qui verò imbecilli ingenio torpens, antè nequiuerit, in anniuersaria tamen proximiore huius venerandi Concilij volubilique sessione, cùm vestris obtutibus, auxiliante Domino, pusillitatis nostræ præsentiam vita comite, repræsentari meruerimus, Deo amabilis fraternitatis vestræ charitas, hanc, ſicut dictum eſt, memoria retineat: ita ſanè, vt in noſtræ humilitatis adſpectu, eam ſtudioſè valeat recenſere: alioquin difficilè vos vitare Eccleſiaſticas ferulas æſtimate.

Symbolum verò & orationem Dominicam omnis Chriſtianus memoriter ſciat, omnis ætas, omnis ſexus, omniſque conditio: maſculi, fœminæ, iuuenes, ſenes, ſerui, liberi, pueri, coniugati, innuptæque puellæ: quia ſine hac benedictione, nullus poterit in cœlorum regno percipere portionem. Qui autem obſeruauerit hæc, & à malis operibus ſe cuſtodierit: & in præſenti ſeculo ſaluus erit, & in futuro cũ Angelis congaudebit.

Non nonas chariſſimi regulas inſtituimus, nec ſuperuacuas rerum adiuentiones inhianter ſectamur, ſed ſacris patrum canonum recenſitis foliis, ea quæ ab eis bene digeſta ſalubriquè promulgata mucrone perſiſtunt, ſumma deluotionis veneratione amplectentes, recentiori ſtylo operæprecium duximus renouare: quatenus ad modum mundi ac ruminantis, vngulaſque findentis animalis, deuoratas eſcas ad faucem memoriæ reuocantes, quaſi ruminando per ſacræ lectionis ſtudium dudum depaſtum ſpiritale pabulum, ſubtilius liquiſciuſque eſſe in ventrem mentis refundat. Quo ſatiati delicijs ſumiter epulo, ad referendas ſiperni largitoris gratias, de cuius benignitatis manu, cuncta gratuito ſuſcepimus munere, modis omnibus incitemur. Qui vt nos poſt culpam diſcordiæ ingratos ſuniculo charitatis trahendo, ad patris ſuamque gratiam reuocaret, cum in forma Dei eſſet æqualis patri, ſemetipſum pro nobis exinaniuit, formam ſeruì accipiens, mediator inter Deum & nos fieri dignatus eſt: cuius liuore ab eo, quod diabolus inſſixerat mortis vulnere mirabiliter ſumus ſanati.

Philip. 2.

1. Pet. 2.

CAP. I.

Primum igitur, vt iuxta priſcas patrum diuinitus editas ſanctiones, nullus Domini ſacerdotũ, vel quicunq; ſub cano ne cõſtituti, canonicas, quinimmò Apoſtolicas ignorãtes aut paruipendentes definitiones, inordinatè vel inhoneſtè in domo Dei, quæ eſt Eccleſia, cõuerſentur. Sed in ſuo ordine cunctis perſiſtentibus, pulchritudo Eccleſiaſtici decoris inuiolata permaneat. Illud ſummopere vigilantiquè ſtudio præcauentes decernere curauimus, vt nullus Canonicæ deditus ditioni, donum ſancti Spiritus, pecuniæ precio fraudulenter deceptus, vendere vel emere præſumat: Ne cui in quem libet ſacrum Eccleſiaſtici ordinis gradum, muneris exigente merito, licèat quempiam ſubuehendo promouere: patentiique ſemper cordi ſaure pertimeſcens, intelligeclariſſimam illam Domini vocem, dicentis: Gratis accepiſtis, gratis date. Hanc quippe peſtiferam Simoniacam hæreſim primus paſtor Eccleſiæ in ipſa, vt ita dixerim, originali cupiditatis radice, anathematis ferro funditus reſecare iurauit.

Matth. 10.

Actor. 8.

CAP. II.

Vt longè altius excellat vita paſtoris comparata ſubditi gregis quibus ſingulariter boni paſtoris voce dicitur: Vos eſtis lux mundi. Et rurſus: Voseſtis ſal terræ. Et iterum: Luceat lux veſtra coram hominibus, vt videant opera veſtra bona, & glorificent patrem veſtrum qui in cœlis eſt. Hinc etenim colligi poteſt, inquantum diſtare debet paſtor à grege, dum iſtos homines, & illos pluſquam homines, id eſt, Incem hominum, Dominus voluit appellari. Si ergo lux mundi ſumus, lucere vtiquè abſque nebuloſa hypocriſis admixtione debemus. Et ſi ſal terræ ſumus, condire nihilominus terrenas mentes ſapientiæ ſapore per verbum prædicationis debemus.

Matth 5.

Ibidem.

CAP. III.

Item placuit, vt ſobriè piè caſteq́ue iuxta Apoſtolum, viuentes, fugiamus turpis lucri gratiam. Non in comeſſationibus & ebrietatibus, & inebremur vino, in quo eſt luxuria. Quemadmodum per ſemetipſam veritas generaliter in Euangello præcipiendo proteſtatur, dicens: Cauete à crapula & ebrietate, & curis huius ſeculi. Vnde in Eccleſiaſtico canone ſententialiter conſtat deciſum: aut ceſſare ab huiuſcemodi vitij lngurgitatione, aut certè perſeuerantes, honoris ſuctura periclitari debere. Quorum huius vltricis ſententiæ dictatorum nos complices ac fautores eſſe fatemur.

Tit. 2.

Ephes 5.

Luc. 21.

CAP. IV.

Vt iuxta Nicæni venerandi diffinitionem Concilij, nullus patiatur ſubintroductas mulieres ſecum in domo propria habere, vel priuare cum eis cohabitantes conuerſari. Et quanquam de quibuſdam in honeſta carẽtibus ſuſpicione, clementius aliquo modo inibi legatur indultum: nos tamen omnes omnino nunc neceſſarium vetare profpeximus, eo quòd experimento didicerimus, illarum velamento alias licentius ad eos adirum veniendis perditionis cauſam habuiſſe. Non autem vetamus quempiam, ſed potius adhortamur pauperibus perſonis iure ſibi cognationis coniunctis, beneface re, cùm ſit omnibus beneface ndum, ſed ab eis ſegregatæ in ſuis degentes domicilijs perſeuerent.

Nicæni Concil. cap. 3.

CAP. V.

Vt ſecularia negotia vltra modum menſuræ nulli liceat exercere. Ait enim Apoſtolus: Nemo militans Deo, implicet ſe negocijs ſecularibus, vt ei placeat, cui ſe probauit. Intueri quapropter ſubtilius libet, cuius nos eſſe regis milites gratulamur. Et quia in caſtris Dominicis militamus, ſolicitè pẽſare conſtringimur, quibus armis muniti, cum tanto aduerſario certaminis bella aggreſſi pugnare valeamus, vt expediti ab omni præſentis ſeculi impedimento, intrepidi in prima acie perſiſtẽtes, poſt palmam victoriæ triumphatricis gloriæ coronam ab eo rege, qui nos de antiquo hoſte triumphauit, ſuſcipere mereamur.

2. Tim. 2.

CAP. VI.

Item placuit, vt eas prorſus mundanas dignitates, quas ſeculares viri vel principes terræ exercere ſolent, in venationibus ſcilicet, vel in canticis ſecularibus, aut in reſoluta & immoderata lætitia, in lyris & tibijs, & his ſimilibus luſibus, nullus ſub Eccleſiaſtico canone conſtitutus, ob inanis lætitiæ fluxum, audeat, faſtu ſuperbiæ tumidus, quandoque præſumendo abutinifi fortè, ſi in hymnis & ſpiritualibus canticis delectatur, de ſacris videlicet ſcripturarum voluminib. dignè honeſteque compoſitis vtatur. Ab his igitur non ſolùm non inhibemus abſtinere, verum etiam conniuentes licentiæ concedimus votum.

CAP. VII.

Item placuit, vt nullus Epiſcoporum presbyterum, vel

diaco-

diaconum, vel archimandritam in dispendio honoris condemnare præsumat, absque huius venerandæ sedis consultu. Si quis posthæc prohibita, temerarius vsurpare tentauerit, non erit ambiguus de sui honoris periculo.

CAP. VIII.

De his autem, qui propinqui sanguinis affinitatem sibi in matrimonium sociare tentauerint, quia valdè grauis nimisque asperrima in prisco canone ab antiquis patribus de hoc negocio iudicialis sententiæ climata sub pœnitentiæ flagello perstitit vindicta: idcircò tanti præcauentes flagitij periculum, vt meliùs cautiusque prospeximus, dignum duximus diffinire: Ita duntaxat, vt nemini liceat furtim raptimque nuptias cõtrahere, ne fortè per errorisignauiam, vel certè quod peius est) diabolico instigati amore, illicita connubia celebrentur. Sed inter euentis pactis sponsalibus, per aliquam dilationis moram, requisiti quinetiam diligenti cura vicini vel maiores natu loci illius, qui possint scire lineam generationũ vtrorumque, sponsi scilicet vel sponsæ. In eo etiam, vt fine notitia facerdotis plebis illius nullatenùs fiat, quatenùs nulla deinceps separationis tribulatio inter cedat. Si verò hoc ordine cuncta peragantur, ac probatum fine fraude testium fuerit, & causa contigerit, quòd posteà autipsi recordati fuerint, qui primùm fe nescire pro testi funt, aut certè per aliorum veracium hominum testimonium, inuenti fuerint in eo gradu consanguinitatis, qui segregari solent, segregentur quidem ab inuicem, & agant pœnitentiam, & si fieri potest, perseuerent vtriusque innupti. Quòd si propter incontinentiam, vel certè, quod est honestius, amore filiorum in id permanere nequeũt, transeant quidem ad secundas nuptias. Hoc autem dicimus secundùm intelligentiam, non secundùm imperium. Beatiores tamen erunt, si sic permanserint, secũdùm nostrum consilium. Filij verò, qui ex tali matrimonio procreati fuerint, legitimi habeantur ad hæreditatem defunctì capiendam. Qui autem non obseruauerint omnia hæc, quæ pro salute animæ & frugalitate vitæ suprà compendiosè scripta leguntur, & furtiuas vel interdictas nuptias contrahere præsumpserint, & proximi cognationis fuerint inuenti, separentur quoque & ipsi, & cunctis diebus vitæ suæ sub pœnitentiæ lamento permaneãt: atq; ad secundas nuptias nũquam ille vel illa perueniant, alienì à communionis gratia iudicentur: filijque qui de hoc tam incesto coniugio nati fuerint, improbi habeantur, nullamque rerum adipisci valeant parentum facultatem.

Nuptiæ clandestinæ vetãtur.

1. Cor. 7.

CAP. IX.

Illud præterea per omnia præcauentes, prohibere decreuimus, vt nullus præsumat ante annos puberatis, id est infra ætatem, puerum vel puellam in matrimonium sociare, nec in difsimili ætate, fed cœtaneos fibique confentientes. Multa sæpiùs ex huiusce modi nuptiali contractu ruinas animarum factas audiuimus, & tales fornicationes perpetratas, quales nec inter gentes. Ita planè, vt cùm contigit puerum adultum esse, & puellam paruulam, & è contrario, si puella maturæ ætatis, & puer sit teneræ & per virum cognata, & socrus deprehendantur adulteræ, & per puellam frater vel pater pueri, tanti peccati flagitio pereant irretiti. Vnde qui hæc prohibita decæterò vsurpare præsumpserit, ab omni Ecclesiastico consortio sit alienus, sed * nec à publicis sit immunis iudicijs.

2. Cor. 5.

* & à

CAP. X.

Item placuit, vt resoluto fornicationis causa iugali vinculo, non liceat viro quamdiu adultera viuit, aliam vxorem ducere, licèt sit illa adulteraſed nec adulteræ, quæ pœnas grauissimas vel pœnitentiæ tormentum luere debet, alium accipere virum, nec viuente, nec mortuo, quem non erubuit defraudare marito. Nam etsi legatur in sacris Euangelicis paginis, sola fornicationis causa dixisse Dominum, dimittere virum vxorem suam: non tamen legitur concessisse aliã viuente illa in coniugio sibi sociare, prohibuisse quidem modis omnibus non ambigitur. Ait enim. Quicunq; dimiserit vxorem suam, nisi ob fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur: & qui dimissam duxerit, mœchatur. Qua de re ita diffinire prospeximus, vt iuxta eiusdem Domini mellifluam vocem, nemo hæc interdicta violator inculcare præsumat. Sed quoniam in medio ambiguus interponitur sermo, id est, nisi ob fornicationem: quæri nimirum potest, vtrum ad solam licentiam dimittendi vxorem, qui dimiserit vxorem nisi ob fornicationem, an etiam ad vtrumque dictum refertur, hoc est, ad aliam viuente illa accipiendam, quasi dixerit: Qui dimiserit vxorem suam, & aliam nisi ob fornicationem, dixerit, mœchatur. Et idcircò peritissimi viri B. Hieronymi libellum commentariorum recenseri nobis studiosè mandauimus, anxiè vtique cognoscere festinantes, qualiter idem famosissimus doctor, hæc sacrata Dominica verba, iuxta capacioris ingenij sui subtilitatem, fensisse monstraretur. Cuius nimirum sensum sagaciter explorantes, in promptu nihilominus patuit, ad solam dimittendi vxorem licentiam pertinere. Nam cùm more suo vir sanctus huius capituli summatim seriem exponendam transcurreret, inter cætera & post pauca licait: Et quia poterat (inquit) accidere, vt aliquis calumniam faceret innocenti, & ob fecundam copulam nuptiarum veteri crimen impingeret, lic priorem dimittere iubetur vxorem, vt fecundam prima viuente non habeat. Non enim debet imitari malum adulteræ vxoris, & si illa duo, immò vnam carnem per scissuras fornicationum diuisit in tres, diuidat in quatuor. Vnde patenter datur intelligi, quamdiu viuit adultera, non licet viro, nec potest impunè fecundas contrahere nuptias.

In cap. 19. Matthæi.

CAP. XI.

Item placuit de fœminis cuiuscumque conditionis puellis scilicet vel viduis, quæ virginitatis iuæ continentiæ propositum spontaneè pollicentes, Deo emancipatæ fuerint, & ob continentiæ signum nigram vestem, quasi religiosam, sicut antiquus mos fuit in his regionibus, indutæ fuerint, licèt non sint à facer dote sacratæ, in hoc tamen propofito easperseuerare mandamus. Si verò posteà sese fue clanculò corruperint, seu publicè nupserint, dignis quidem mundano iudicio corporalibus coërcitæ vindictis, segregentur ab inuicem, & agant cunctis diebus vitæ fuæ pœnitentiam, & à communione corporis & sanguinis Christi priuentur: nisi fortè Pontifex, rescita illorum pœnitentia, fidigna fuerit, humanis præuidens, poterit communionis gratiam indulgere. In extremo tamen vitæ suæ viatico humanis indultò non defraudentur. Et in his rebus præcipuè illa modis omnibus custodiatur interdictio, vt nulli liceat præclictis personis habitum, id est, vestem mutare, absque sui episcopi conscientia.

CAP. XII.

Hoc igitur inuiolato ſtylo iuſtè fancire proſpeximus, vt monasteria puellarum, quæ ſub diſciplina regulæ degunt, obſtructius munitis claustris, nullo pateant, niſi forte ſumma compellente neceſſitate, aditu virorum. Sed neque presbyteri, vel diacones, vel quilibet de clero, vel etiam archimandritis, quaſi viſitationis vel præclicationis cauſa, ſine permiſſu Epiſcopi ciuitatis, ſibi licentiam tribuat ineundi. Quinetiam nec Epiſcopus abſque facerdotibus vel clericis ſuis, vt decet, & honeſtè conuenit, adire illuc licentiùs ſe exiſtimet. Sed ſiue ipſe, ſiue quælibet religioſa perſona, alienus ab illicita ſuſpicione, quem morum grauitas ornat, permittente & admonente Epiſcopo exhortationis vel ædificationis obtentu, quæ ad ſalutem animæ pertinet, dignum fuerit vt adeant hęc Deo dicata loca, non aliter, ſed cum idoneis teſtibus peragant, ne propter incautam præſumptionem ſanctæ Eccleſiæ infametur angelicus ordo. Et nulla vllo vnquam tempore licentia ſit Abbatiſſæ vel cuilibet monachæ, transfiguranteſe ſatana in Angelum lucis, quaſi orationis cauſa, ſuggerente eis, Romam adire, vel alia loca venerabilia circuire. Quàm ſit namque irreligioſum & reprehenſibile, cum viris propter itineris neceſſitate conuerſari, nullus tam excorſeſt vel deſipiens qui ignoret. Si quis poſt hanc definitionem huius reuerendi Concilij, de his quæ conſona voce ſalubriterque ſtatuta ſunt, temerario auſu violare tentauerit, canonicis coërceta-

Monaſteria virginum, vt nulli fas ſit adire.

Matt. 5. 19.

tur vindictis, ſcilicet aut iuxta modum & qualitatem culpæ excommunicatione mulctetur, aut anathematis vinculo punitus vinclatur: aut certè honoris proprij amiſſione nudatus, reus ab Eccleſiæ gremio euellatur. Hæ enim ſunt canonicæ vltrices vindictæ, à quib. nullus ſacræ legis præuaricator poterit immunis abire, niſi fortè pœnitentiæ interuenientе medela, veniam meruerit adipiſci.

CAP. XIII.

Dies Dominicus vſque d uſc.

Diem autem Dominicum inchoante noctis initio, id eſt, veſpere ſabbati, quæ in prima luceſcit ſabbati, quando ſignum inſonuerit, vel hora eſt ad veſpertinum celebrandum officium, non propter honorem ſabbati vltimi, ſed propter ſanctam illam noctem primi ſabbati, hoc eſt, Dominici diei, cum omni reuerentia & honorifica religione, venerari omnibus mandamus Chriſtianis. Abſtinere primùm omnium ab omni peccato, & ab omni opere carnali, etiam à proprijs coniugibus, & ab omni opere terreno, & nihil aliud vacare, niſi ad orationem: concurrere ad Eccleſiam cum ſumma mentis deuotione, ceſſante omni cauſarum ſtrepitu: cum charitate & dilectione benedicere Deum patrem, & laudare totis medullis cordis vnigenitum Dei filium, qui iſtam diem per gloriоſam ſuam ſanctificauit reſurrectionem: & hymnum dicere ſancto ſpiritui, qui eam benedixit per admirabilem ſuum aduentum, quando in igneis linguis ſuper beatos deſcendit Apoſtolos. Sed & omnium pene dona chriſmatum in eadem ſacratiſſima die creduntur in mundo collata. Nam in ipſa die Dominus poſt reſurrectionem in diſcipulis ſuis Spiritum ſanctum ad remittenda peccata inſufflauit. In ipſa in deſerto Dominus de quinque panibus quinque millia hominum pauit. In ipſa die manna pluit de cœlis primùm in eremo, & multæ aliæ ſpiritalium munificentiæ rerum in ipſa die ſunt manifeſtatæ, quas cuncta longum eſt per ordinem recenſeri. Ipſum eſt enim ſabbatum Domini delicatum, de quo ſcriptura dicit: Qui fecerit in eo opus ſeruile, id eſt, peccati, morte moriatur. Porrò ſi de illo ſabbato diceret, quod Iudæi celebrant, quod eſt vltimum in hebdomada, quod & noſtri ruſtici obſeruant, diceret tantùm, ſabbatum: & nequaquam adderet, delicatum & meum. Sed quia differentiam voluit facere inter illud & iſtud, quod eſt Dominica dies, idcò addidit, meũ. Ac ſi diceret, meum, non veſtrum: delicatum, non in veſtris obſeruationibus maculatum. Et ideò cum omni reuerentia eſt à nobis honorandum atque colendum. Cæteræ verò principales feſtiuitates & ipſæ ſunt veneranter honorandæ vel cuſtodiendæ. Et illa feſta, quæ facerdotes in Eccleſia prædicant, modis omnibus ſunt cuſtodienda. Nos autem, qui facerdotes vocamur, debemus populum nobis ſubiectum & prædicando veribis in omni bono, & faciendo quæ docemus exemplis inſtruere, In charitate, in caſtitate, in humilitate, in continentia, in modeſtia, in vigiliis, in ieiuniis & oratione, in religione, in eleemoſynis, in hoſpitalitate, in quantum vires permittunt in verbo ſapientiæ ſale condito, in temperantia manducandi vel bibendi, in conuerſatione ſancta, in ſimplicitate cordis, in omni opere bono, piè & iuſtè viuendo, expectantes beatam ſpem & aduentum gloriæ magni Dei & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat Deus, per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

Adto.2.

Ioan.20. Matt.14.

Eſaiæ 58. Exod.35.

Tit.2.

CAP. XIV.

Malac.3.

De decimis verò vel primitijs, ſaluis ſcilicet allegoricarum rerum myſticis ſacramentis, nihil meſtus puto docere, quàm quod ſcriptum eſt in Malachia Propheta, dicente Domino: Inferte omnem decimam in horreum meum, & ſit cibus in domo mea, & probate me in hoc, dicit Dominus, ſi non aperuero vobis cataractas cœli, & effudero vobis benedictionem vſque ad abundantiam, & increpabo pro vobis deuorantem, & non corrumpet fructum terræ veſtræ, nec erit ſterilis vinea in agro, dicit Dominus exercituum, & beatos vos dicent omnes gentes. Sed quia indignatio & ira Dei manet ſuper gentem vel populum, qui hoc Domini præceptum toto corde & bona voluntate non adimplet, ſuprà præmiſerat, dicens: Si affliget (inquit) homo Deum, quia vos confligitis meſſit dixiſtis, in quo confligimuste? In decimis & primitiuis veſtris. In penuria vos maledicti eſtis, & me vos confligitis gens tota. Qua de re quis non alacri & læto pectore offerat Deo, vt poſſit illam promereri benedictionem, de qua dicit: Effundam ſuper vos benedictionem meam vſque ad abundantiam? Vel quis non timeat vel contremiſcat illam maledictionem, quam minatur nolentibus offerre, Vos maledicti eſtis, & me vos confligitis gens tota? Et ſi forte nobis non creditis, vel nos deſpicitis, quia homines ſumus: credite ergò ipſi Domino dicenti, qui mentiri non potеſt, qui vtrunque promiſit, & maledictionem in hoc ſeculo & in futuro, nolentibus obedire eius mandatis, & benedictionem, & abundantiam, & ſalutem animæ & corporum bona voluntate obtemperantibus eius imperijs, & in præſenti ſeculo ſe datурum & in futuro. Non enim exigit Deus à te quæ non habes, nec penſat quantum tribuas: ſed inquantùm habes, ſimplici corde de ſuis, non de tuis donis da Domino. Quia omne quod ſumus, viuimus & habemus, eius eſt, & de ipſius benignitatis ſuſcepimus manu. Conſideratnamque qua mente, & non quantum in eius ſacrificium offeras, qui potens eſt, & in præſenti ſeculo centuplum, & in futuro vitam tribuere ſempiternam, Qui viuit & regnat cum patre & ſpiritu ſancto, & nunc & ſemper per cuncta ſecula ſeculorum, Amen.

Act.17.

bidem.

NOTÆ in Concilium Foroiulienſe præcedens.

Concilium.] *Qua occaſione hæc ſynodus in Italia auctoritate Paulini congregata fuerit, indicat ipſe Paulinus ſermone quem habuit ad Patres Concilij hu verbis*: Nunc autem diuina opitulante clementia, attritis vtique ferociùm barbarorum ſuperbiæ typo erectis ceruicibus, auxilio per omnia adminiculante de cœlo, redditа iam quietiſſima pace terris, ſuperna prorſus largiente gratia, paululum quæ reſpirantibus regalibus iuſſis, neceſſarium duximus ſummopere feſtinantes dilectiſſimam fraternitatem veſtram iuxta priſcorum canonum inuiolabilesſanctiones in vno collegio aggregari. *Hæc ad ſynodum docebat Paulinus, cùm in præcedentibus ſe de interruptis Conciliorum celebrationibus per tumultus bellicos & frequentes peregrinationes excuſaſſet.*

Qua occaſione hæc ſynodus celebrata?

Foroiulienſe.] *Sic dictum à Foroiulio, quod iuxta acta huius Concilij, eſt municipium Aquileienſis prouincia, bodie non tempore Venetis ſubiectũ. Olim inſignis ibi vrbs fuit Aquileia, ab Attila Hunnorum rege deſtructa, quemadmodum annis ſeptẽ ducentis poſt ea Forum Iulij ab auaro Rege euerſum fuit.*

Foroiuliſis vrbs quæ & qualis?

A Paulino &c.] *Iſ vrbs dius Strabo, qui ſub Ludouico filio Caroli Magni claruit, de tebus Eccleſiaſticis capit. 25. hæc de Paulino*: Traditur ſiquidem Paulinum Foroiulienſem Patriarcham ſæpiùs & maximè in priuatis Miſſis circa immolationem ſacramentorum hymnos vel ab aliis, vel à ſe compoſitos celebraſſe. *Eundem Eccleſiaſticæ & doctrinæ inſignem fuiſſe, plurimumque ſynodalibus conuentibus ſub Carolo Magno coactis, adeo vt ſua ipſius prouincia curam eam, quam optabat, habere non poſſet, interfuiſſe, acta Concilij offendunt.*

Paulinus quis?

De ſanctiſſima Trinitate & Incarnatione.] *His temporibus duæ diuerſæ hæreſes Eccleſiam infeſtabant. Vna de proceſſione Spiritus ſancti: altera de Incarnatione Domini noſtri Ieſu Chriſti. De Spiritu ſancto controuertebatur, an is à ſolo Patre, an ex Patre, vel à Patre ſimul & Filio procederet? Antiquam controuerſiam aduerſus hæreſes ſæpius antehac damnatas, Paulinus doctiſſimè decidit, oſtendens Patrem & Filium vnum eſſe principium proceſſionis Spiritus ſancti, adeoq; impium & blaſphemum videri, contra ſententiam ab vniuerſa Eccleſia temporibus ſancti Leonis Magni receptam nouos errores concitare. De Incarnatione verbi Diuini Elipandus Toletanus Epiſcopus in Hiſpania, & cum eo, quem ipſe ſeduxerat Felix Vrgelitanus Epiſcopus aſſerebant, Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum ſecundùm naturam diuinam dicendum eſſe Deiſilium naturalem; ſecundùm humanitatem verò eundem ſilium Dei adoptiuum eſſe nuncupandum. Quæ doctrina ciim duos Deiſilios aſſereret, adeoque Neſtorianiſmum iam dudum ante condemnatum reſuſcitaret Paulinus, recta tione ſymbolorum Nicæni & Conſtantinopolitani eandem ſolidiſſimè refutauit, explоſit & condemnauit. Demum verò in hac eadem ſynodo poſt tractationem dogmaticarum diſputationum ab ſolutam, ſanctiſſimi 14. canones ad diſciplinam Eccleſiaſticam ſpectantes.*

Acta Concilij.

Anno Domini 791.]*Hic enim annus Domini, cum 23 Caroli Magni, qui ponitur initio Actorum Synodalium, concurrit. Nam ex iis, quæ m Notis ad vitam Stephani Papæ IV. not. ius supra, euidenter constat, Pipino anno Domini 763. ex hac vita migrante Carolum filium in eius regno succedisse.*

Felix resipiscit.

CONCILIVM RATISPONENSE, IN QVO Felix Vrgelitanus Episcopus condemnatus est, anno Domini 792. tempore Hadriani Papæ & Caroli Magni Regis Francorum.

Ratisbona describitur.

NOTÆ.

Causa & occasio habiti concilij.

Concilium.]*De huius synodi causa & occasione Annales Francorum sub Ludouico conscripti ista habent*: Vrgelis est ciuitas in Pyrenæi montis iugo sita, cuius Episcopus nomine Felix, natione Hispanus ab Elipando Toleti episcopo per literas consultus, quid de humanitate Saluatoris Dei & Domini nostri Iesu Christi sentire deberet, vtrum secundum id quod homo est, proprius an adoptiuus filius credendus esset, atque dicendus valde incaute atque inconsideratè, & contra antiquam Catholicæ Ecclesiæ doctrinam adoptiuum non solum pronunciauit; sed etiam scriptis ad memoratum Episcopum libris pertinacissimè prauitatem opinionis suæ defendere curauit. *Ionas Aurelianensis Episcopus, libro aduersus Claudium Taurinensem Episcopum conscripto, postquam eadem, quæ ex annalibus Francorū supra recitata sunt scripsisset, addit*: Et hac virulenta doctrina vterque Hispaniam magna ex parte infecit. Deinde Apostolorum Christi actus imitari videri volentes, cùm ipsi nō Apostoli Christi, sed præcones essent hostis antiqui, vnusquisque separatim diuersas prouincias eadem insana sua doctrina imbuendas appetiuere. Elipandus scilicet Asturius & Gallæciam, cuius discipulos apud Astures me aliquando vidisse memini, quos & Catholicorum virorum regionis illius, qui eorum vesanæ doctrinæ secundum sanam doctrinam rationabiliter renitebantur relatu, perspicuitatisque meæ probatu, secundum eorum actum & habitum certissimos Anti-christos esse liquido deprehendi; manifestum cernens in illis illud B. Ambrosij compleri: *Habitus mentis in corpore statu cernitur*: & illud cuiusdam. *Frons hominis propria mentis deprimit affectum. Qualis vultus erit, talis cor dagerit.* Quibus veris simè & apertissimè cognitis, & quia iam secudùm Apostolicum præceptum ter, vtab eadem fua erronea prædicatione desisterent, admoniti fuerant, tamen in eodem errore permanebant, deuitaui. Porrò idem Felix cum multis apud septimanā eundem hausturn pestiferum propinārit, eum tamen Gallię Germaniæque (quantum in illo fuit) propinare voluit. Sed diuina gratia admiculante, nullum apud Gallıam Germaniamque eius error locum inuenire quiuit: quoniam non solum apud Germaniam studium literarum, & amor sanctarum scripturarum; verum etiam apud eandem Galliam (quæ sola teste Hieronymo, monstra non habuit, sed viris semper fortibus & eloquentissimis abundauit) eiusdem memorabilis viri sollertissimo studio & feruentissimo desiderio actum est, vt Domino opem ferente, in tibi commissæ Ecclesiæ filijs & liberalium artium apprimè disciplina, & diuinarum scripturarum perfectè polleret intelligentia. Quibus milites Christi, vtpotè inuictissimis armis muniti eius vesanam doctrinam propulsauerunt. *Deebus in Concilio gestis subiungit*: Eiusdem namque Principis iussu in vnum coactis adhibita etiam S. Romanę Ecclesiæ authoritate, eundem Felicem damnauerūt, imò cum auctore fui erroris Nestorio, quem imitatus est, perpetuo anathemati mancipauerunt. *Hæ Ionæ Aurelianensis. Annales Francorum supra allegati post illa, quæ supra recensui de loco & actis Concilij, ista, quæ post absolutam synodum contigerunt, hac subiungunt.* Huius rei causa ductus ad Palatium Regis (*Caroli scilicet*) qui tunc apud Reginum Baioariæ ciuitatem. in qua & hyemauerat, reſidebat. Vbi congregato Episcoporum Concilio auditus est, & errasse conuictus, ad præfentiam Hadriani Pontificis Romam missus: vbi etiam coram ipso in basilica S. Petri Apostoli hæresin confessus est, atq; abdicauit eque sacto ad ciuitatē suā reuersus est. *Hæc Annales de loco & Actis Concilij. Vnde huius erroris occasione emerserit, dicam infra in Notis Concilij Francofordiensis, quo Felix relapsus iterum condemnatus fuit.*

Ionas Aurelianensis.

Acta concilij.

Locus cōcilij.

Ratisbonense.]*Sic dictum à Ratisbona, de qua in Theatro vrbium Adriani ista scribit*: Ratisbona vulgò Regensburg, sita est ad Danubium, nomen putatur sumpsisse à pluuia & arce. A Claudio Tiberio Nerone Imperatore III. exstructa tempore passionis Christi, atq; ab ipso Tiberina vel Augusta Tiberij vocata. Nominata quoque fuit Regionopurgum à Regionopurga Theodonis, Bauariæ Regis vxore. Præterea dicta fuit Rhætobonna à Rhætis. Item Hiaspalis, Reginopolis, Tetrapolis, Quadrata Colonia Quartanorum: Metropolis Ripariolorum, Caput Limitaneorum. Nomen Ratisbonæ à nauigatione deductum videtur. A Carolo Magno ad fidem Christi perducta est. Olim metropolis fuit Bauariæ, sedes Regum & Ducum eiusdē regionis. Pons lapideus anno M. CX V. sub Henrico V. Imperatore supra Danubium ibi est constructus. Hodie pons conspiciur 11. fornicibus sustentatus, passuum 400. & 30. latitudinis. *Hæc Hadrianus.*

Anno Domini 792.]*Testantur Regino, Annales Francorum: Baronius aliiq; plures.*

CONCILIVM FRANCOFORDIENSE PROVINciale, approbatum, quo 300. circiter Episcopi Elipandum & Felicem, eorumque hæresim de Filio Dei, quæ Feliciana nominatur, condemnarunt; & Actaque Nicæni Concilij I. in causa imaginum confirmarunt, Anno Domini 794. tempore Hadriani Pap. I. & Caroli Magni, anno imperij illius 26.

Carolus consulit Pontificē.

EPISTOLA ADRIANI PAPAE ad Episcopos Galliæ & Hispaniarum, de errore Elipandi Toletanæ sedis Episcopi.

A.D. 794

DRIANVS *Papa sanctæ Catholicæ atque Apostolicæ primæ sedis Pontifex fedus, dilectissimis fratribus, & consacerdotibus nostris Galliæ, Hispaniæ, Ecclesiæ præsidentibus, in Deo & Christi sanguine salutem*: Si tamen licet de omnibus fratribus & consacerdotibus dici. Non enim charitatis vinculo fraternè ansula perstringente, nostris illigare amplexibus amoris conniemus nodo, qui non sint fidei nostræ communioni synceris sensibus sociati, ac per hoc à gremio S. Matris Ecclesiæ, lachrymabili diuisione extant exortes. Igitur dilectissimus filius noster, & spiritalis compater, dominus Carolus Magnus & venerabilis princeps, rex Francorum ac Longobardorum, seu Patricius Romanorum, sæpè nos flyli ferculo, catholicæ fidei epulas offerendo, multa refectionis dulcedine satiare consuetuit, & confluente ad vallem mensis ex alijs quibuscunq; rebus amaritudinis vnda mellitis quinimmò riuulis, lætitiæ de fonte manantibus, summa nihilominus fuuuitate temperare non cessat. Sed quoniam feruenti succensus fidei zelo, ea quæ contraria orthodoxæ fidei Spaniarum de confinijs allata sibi perfensit, nostris curauit summa pernicitate obtutibus præsentari, B. Petri amore feliciter obstrictus, non renuit illi honorem debitum exhibere, & sedis eius præsulem dignum duxit sacris fyllabis consulendum: regiam scilicet vel canonicam placuit ei consuetudinem renouare. Cumq; per lectus & sagacius exploratus fuisset epistolæ textus, reperta sunt in eodem pseudosyllabo perquàm plurima cum authore suo Elipādo, Toletanæ sedis Archiepiscopo redarguenda, ac per hoc redargutionis vindicta modis omnib. vlcifcenda. Vnde nō mediocri

dolore mens nostra fauciata, medium se in animum nostrum, tristitiæ angor immersit. Qua de re nimio fratris zelo cõpulsi, ex authoritate sedis Apostolicæ, pro causa siquidem orthodoxæ fidei, æquum ratumque per sacros apices prosperimus respondendum. Materia autem causalis perfidiæ inter cætera reijciendæ de adoptione Iesu Christi filij Dei secundum carnem, fallis argumentationibus digesta perfidorum verborum ibi stramina incomposito calamo lacerabantur. Hoc catholica Ecclesia nunquam credidit, nunquam docuit, nunquam male credentibus assensum præbuit. Multa siquidem sparsim in sacris foliis diuinarum scripturarum testimonia super hoc negocio inserta reperiri possunt: Sed si in vnum plura coacervatim colligere non viramus, mensuram prorsus epistolæ vltra modum excedere nihilominus iudicamus. Sufficiant ergo pauca de multis, ne moroſa legendi prolixitas desidiosis fastidium inferat, non absterget. Cuius namque melius, quàm ipsius Domini, verba primùm ponẽda sunt? ipsius nimirum veritaris testimonia inferenda? Ipse enim de se innotuit, cuius filius esset, cùm patris nomen se asseruit hominibus nuncia̅sse.

Ioan.17. Ait enim: Manifestaui nomen tuum hominibus, quos dedisti mihi de mundo. Nomen paternum tunc manifestauit hominibus, cùm se patris filium verum, & non putatiuum propriũ innotuit, & non adoptiuum. Sed notandum quod dicitur, Ibidem. Hominibus quos dedisti mihi. Non enim sunt sibi ex illis hominibus, quos ei pater dederat, & imnò, quos ille cum patre antè mundi constitutionem elegerat, qui eum adoptiuum, & non proprium, filium confiteretur, quali alienus aliquando à patre fuerit aut per carnis extraneas ab eo factus esset assumptionem, cùm vt verbum caro fieret, vnaexistens Patris Filij; voluntas, ſicut ſcriptum eſt: Vt facerem voluntatem tuã Ioan.10. Deus meus volui. Hinc alias ait: Ascendo ad Patrem meum, & Patrem vestrum. Distinctè enim dixit, meum, & vestrum. Ecce, videlicet non per gratiam, ſed per naturam: noſter verò, per gratiam adoptionis. Porrò nunquam non fuit filius, quia Ioan.5. nunquam non fuit pater. Semper eum & vbique distinctè patrem ſuum appellat. Pater, inquit, meus vſq; modo operatur, Ioan.17. & ego operor. Et rursus: Pater, clarifica filium tuum, vt filius Ioan.10. tuus clarificet te. Et, Pater meus quod dedit mihi, maius omnibus eſt. Quòd ſi ſecundùm eorum callidam tergiuerſationem cuncta quæ protulimus, ad Diuinitatem tantummodo filij Dei referenda opinantur: dicant, vbi nunquam communi affectu dixerit nobiſcum, Pater noſter. Scit enim, inquit, pater veſter, quid vobis opus ſit. Non ait, Noſter, quaſi nobiſcum adoptatus per gratiam. Et alibi: Eſtote ergò & vos perfecti, Matt.5. ſicut & pater veſter cœleſtis perfectus eſt. Cur non dixit, Noſter? Quia aliter noſter, & aliter ſuus. Hinc rurſus ait: Si vos, Matt. 7. cùm ſitis mali, noſtis bona dare filijs veſtris, quanto magis pater veſter quiin cœlis eſt, dabit bona petentibus ſe? &c. Hinc Paulus electionis vas ait: Proprio filio ſuo non pepercit Deus, ſed pro nobis omnibus tradidit illum. Scimus enim quia non eſt traditus ſi non Diuinitate mſed ſecundùm id quod homo veraciter erat, illum nimirum qui traditus eſt, id eſt, hominem, ipſum Apoſtolus proprium Dei filium proteſtatur. Quid enim præſt, bibitus, quid vel clarius & omni religione decentius, quàm B. Petri primi paſtoris Eccleſiæ, feliciconfeſſione proferre: fidei tenere fundamentum? Fundamentum, inquit Matt.16. 1.Cor.3. Magiſter gentium, aliud nemo poteſt ponere, præter id quod poſitum eſt, quod eſt Chriſtus Ieſus. Huius nimirum fundamenti immobilis ſoliditatem B. Petrus nõ carne & ſanguine, ſed patre reuelante de cœlo, confitendum declaratnis: cum, refutatis quorũdam opinionibus, quid in diſcipulorum animis fides operaretur, cunctorum cognitor exploraret, ſolus pro ſe & pro omnibus & pro vnitate vnus teſtimonium fidei perhibuit, dicens: Tu es Chriſtus filius Dei viui. Qui mox confeſſionis præmium, nulla interuenientemora, adeptus, & cœli ianitor, & ligandi ſoluendique arbiter factus eſt animarum. Matt.16. Statimque Dominus: Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meã. Super hanc, inquit, petram quam confeſſus es, & à quo vocabuli ſortitus es dignitatem, ſuper hanc ſoliditatem fidei Eccleſiam meam ædificabo, & idcirco portæ inferi, id eſt, hæretici, non præualebunt aduerſus eam per quos aditus mortis panditur, vt ad inferni clauſtra, eorum errores ſequendo, deſcendant, qui ſcã B. Petri fidei communione diſſociant, relicta heu miſeri inuiolabilis petræ inconcuſſa firmitate, ſuper lubrica & arenoſa ruralia perfidiæ domum ædificare feſtinant. Inundatione autem, ju- Matt.7. xta Dei beneficium vocem facta, illiſum eſt limen domũs, & cecidit, quia non erat fundata ſuper petram. O quàm bene, fidei eius immobiliter perſiſtente muro, omnium hæreticorum fluxa ſunt machinamenta deſtructa. Nunquidnam dixit Petrus, Tu es Chriſtus, qui propter nos factus es filius hominis, & per adoptionem factus es filius Dei? Abſit. Hoc nec Petrus confeſſus eſt, nec ſanctæ Eccleſiæ ſuper firmam fundata petrã, id eſt, fidei fundamentum, quod Chriſtus eſt, cõfiteturquam Chriſtus proregit & defendit, & Petrus Chriſti auxilio fultus gubernat: ſed vna voce cum Petro Chriſtum Dei filium confiteturquia vnuseſt Chriſtus, Dei hominiſque filius, non per gratiam adoptionis, ſed propria filij dignitate. Sufficeret Matt.18. quinimmò, in his duobus vel tribus teſtibus ſtare omne verbum; ſed propter controuerſias litigantiũ, qui falſis obiectionibus conicturalium queſtionum molimine, veritatis refragari niruntur adſertionibus, adhibeamus quin etiam alios veritatis teſtes, ſanctos ſcilicet prædicatores noſtros, quiingremio Catholicæ Eccleſiæ lacte fidei ſunt nutriti, & ad tantam perfectionis maturitatem pertingere meruerunt, quatenus & ſolidi cibi capaciores fierent, & minutiùs turbis frangendi peritiam retinerent. Igitur Athanaſius Alexandrinæ Sedis an- Athanaſ. ſtiſtes, ſancto afflatus ſpiritu, hoc modo fidei ſuæ exor ſus principium dedit: Confitemur filium Dei ante ſecula ſempiternũ ex patre genitum, nouiſſ. verò temporibus propter noſtram ſalutem de Maria Virgine natum, ſicut ſcriptum eſt: Quando Galat.4. venit plenitudo temporis, miſit Deus filium ſuum factum ex muliere. Ac deinceps: Si quis verò aduerſus diuinas ſcripturas docet, alium dicens filium Dei, & alium qui ex Maria Virgine, hominem ſecundùm gratiam adoptatum ſicut nos, quaſi eſſent duo filij, vnus ſecundùm naturam, qui ex Deo: & vnus ſecundùm gratiam, qui ex Maria: & ſi quis Domini noſtri carnem defuiſſe dicit, & non ex Virgine Maria: aut mutatam Deitatem in carnem, & confuſum, aut alienatam, aut paſſibilẽ Deitatem, aut in adorandam Domini noſtri carnem ſicut hominis, & non adorandam Domini & Dei carnem, hunc anathematizat ſancta catholica & Apoſtolica Eccleſia, iuxta Pauli vocem, dicentis: Si quis aliter euangelizauerit vobis præter Galat.1. quod accepiſtis, anathema ſit. Eloquentiſſimus ſit & ſanctus Gregorius Nazianzenus, ad Clidoniũ in ita ſcribit: Si quis intro- Nazianzenus. ducit duos filios, vnum quidem qui ex Deo & patre, ſecundã verò qui ex matre, & non eundem, vt adoptionis excedat gratiam, quæ promiſſa eſt his qui rectè credunt, alienum eum à noſtro conſortio iudicamus. Naturæ verò duæ, Deus & homo. Nam & animam, & corpus. Filij verò non duo, neque dij, neq; duo homines, quamuis Paulus interior em & exteriorem Rom. 7. hominem appellauerit. Sed huius expoſitio capituli, tempore Ephes 3. reſeruatur opportuno. Venerabilis verò pater Auguſtinus & 2 Cor. 4. admirabilis doctor, in quodam ſermone ſuper Euangelio Io- Auguſtin. annis, inter cætera ſic ait: Non enim nos nati ſumus de Deo, quomodo ille vnigenitus, ſed adoptati per gratiam ipſius. Ille enim venit vnigenitus ſoluere peccata. Aduertat tardem alio quando obſtinata dementia veſtra, & abijcientes opera tenebrarum, induti arma lucis, relictaque nocte peridiæ, in die ſynceræ fidei honeſtè ambulate. Penitate quid Doctor iſte di- Rom.13. xerit, adoptatos nos eſſe per gratiam ipſius, qui peccata ſoluere venit, quomodo per illius gratiam nos ſumus adoptatiſi ipſe conſors nobis in adoptionis gratia fuit: credatur ergò (quod dici nefas eſt) particeps etiam nobis in cauſa peccati. Nam ſicut peccata noſtra non tolleret, ſi ipſe peccata non haberet: ita adoptionis gratiam nobis non tribueret, ſi ipſe propter hominem quem aſſumpſit ſine ſorde peccati, neceſſariam egueriit, vt gratiam adoptionis acciperet. Animaduertite quid dilectus Iohannes Baptiſta & præcurſor dixerit Iohannes, inquit, teſtimonium perhibuit, quia ipſe eſt filius Dei: Ipſe eſt, Ioan.1. inquit, vnus idemque. Oportebat, ait B. Auguſtinus, ſi cum capitulihuius myſterium exponendo reuelaret, vt ille baptizaret qui eſt filius Dei vnicus, non adoptiuus. Adoptari iſtiſi, miniſtri ſunt vnici: Vnicus autem haber poteſtatem adoptare Ioan.3. miniſtrum. Scriptum eſt enim: Pater diligit filium, & omnia dedit in manu eius. Adoptiuis verò filijs non dedit omnia, ſed quædam dona charitinatum. Pater diligit filium: ſed quomodo pater filium, non quomodo Dominus ſeruum: quomodo vnicum, non quomodo adoptatum. Iam nunc videamus quid de hac re ſenſit præceſſor noſter B. Gregorius Gregori*.

egregius doctor, lagacissimus verbi Dei indagator & venerabilis pater. Denique in libris moralibus sancto repletus spiritu, inter cætera de eo quod scripturam est, Erat (que vir ille magnus inter omnes Orientales : Omnes, inquit, qui in hunc orientem fide consistunt, rectè Orientales vocantur. Sed quia omnes homines tantummodò homines, ipse autem Orieus Deus & homo, rectè dicitur. Erat magnus inter omnes orientales, ac si apertè diceretur: Omnes qui in fide Deo nascuntur. Iob. 1. superat: quia non vt cæteros adoptio, sed natura illum Diuinitatis exaltat: Et rursus alibi de eodem : Quia omnis homo tantummodò homo est, ipse autem Deus & homo, in terra ei similis non est: quia est ab adoptiuus quisque filius ad percipiendam diuinitatem proficit, nequaquam tamen vt Deus naturaliter esset, accepit. Item ipse in eodem libro B. Iob, de eo Iob. 36. quod scriptum est, Ecce Deus excelsus in fortitudine, & nullus ei similis in legislatoribus: ac si diceret, Qui humilis videbatur in infirmitate, excelsus manet in fortitudine. Et post paululum, legislator Moyses, legislatores etiam prophetæ, vel cuncti legislatores dicere possumus, quos ex lege admonuisse recta populum fatemur, sed huic mediatori in legislatoribus similis nullus est: quia ipsi gratuitò vocati ex peccatis, ad innocentiam redeunt. Redemptor autem noster, homo sine peccato est, filius sine adoptione. Nam etsi homo quidem, sed extra mensuram hominum credendus est. Vnde benè dicitur: Nullus ei similis in legislatoribus. Ecce de quo scriptura dicit, Deus excelsus in fortitudine, & nemo ei similis in legislatoribus, & de quo alia scriptura dicit: Quis in nubibus æquabitur Domino? aut quis similis erit Deo inter filios Dei? Tanta nimirum vos temeritatis dementia deludit, vt æquare eum nubibus & legislatoribus non erubescatis. Adoptiuum eum filium qua si purum hominem, calamitati humanæ subiectũ, & (quod pudet dicere) seruum eum impij & ingrati tantis beneficijs, liberatorem nostrũ non pertimescitis venenosa fauce susurrare. Cur non veremini queruli obtrectatores, Deo obbediles, illum seruum nuncupare, qui vos de seruitute diaboli liberauit? cui seruituri vos iterum nitimini perfidiæ spontè colla submittere? Porrò cùm effetis ferul peccati, ipse vos liberauit gratuito munere per adoptionis gratiam in fortem filiorum Dei. Nunquid non sonat de vobis vox illa Domini, dicentis : Ego honorifico patrem meum, & vos inhonorastis me? Tales gratiarum actiones infelices ei refertis, vt qui vos honorificè liberos precio sanguinis fecit, eum vos iniuriosè adoptiuum & seruum caninis non confundamini linguis latrare? Nam & si in vmbra prophetæ dictus est seruus, propter seruilis formæ conditionem, quam sumpsit ex virgine, Esa. 49. Iob. 1. sicut scriptum est: Considerasti seruum meum Iob, quòd nõ sit est similis in terra : hoc nos vnà cũm B. Gregorio intelligimus, & secundùm historiam de S. Iob, & allegoricè de Christo dictum. Nunquid propterea serui ci nomen imponere debemus, quia sub persona Iob, scriptura eum typicè designabat? Hinc etiam alius Propheta, membrum scilicet sacri corporis, ex persona summi capitis tropica clamat inuoluente vaticinia nube: O Domine, ego seruus tuus, ego seruus tuus & Psal. 115. filius ancillæ tuæ. Et rursus: Da imperium puero tuo, & salPsal. 85. Ps. 44. uum fac filium ancillæ tuæ. Et illud: Noli timere seruc meus Iacob, & rectissimè quem elegi, &c. quæ cuncta & iuxta literam prophetic & myllicè reuelata, nostri mediatoris designant personam, quòd quilibet Catholicorum virorum huius prophetiæ mysterio vsus, quemad modum in quodam libro de incarnatione Domini, beatus Ambrosius simile quid dixerit, propter eos videlicet hæreticos, qui phantasticum aut eriam semiplenum Dominicum corpus sacrilego ore susurrãt. Nunquid docuerunt eum seruum vel adoptiuum prædicare. cùm vniuersalis Ecclesia Euangelicis atque Apostolicis imbuta lucidissimis documentis, Deum ac Dominum suum totis medullis cordis, tota animi deuotione in dextera eum patris profiteatur sedentem? Postquam autem cessauit vmbra veritatis, & ipsa in promptu manifestata est veritas, quæ sub allegorica sylua latebat, nusquam eum à patre seruum vocatum legimus, sed filium, & dilectum, & suum : nec filium Dominum eum fuum appellasse, sed patrem. Nam Deus & homo eIoan. 10. Ioan. 14. num eum fuum appellasse, sed patrem. Nam Deus & homo erat, qui secundùm Deum dicebat, Ego & pater vnum sumus : & secundùm hominem, Pater maior me est, & tamen non ait, Pater Dominus meus est: sed, maior. Enimuerò etiam in ipso Pater Dominus meus est: sed, maior. Enimuerò etiam in ipso articulo passionis, in quo seruilis forma pati parata erat, vbi omnis humanæ conditionis infirmitas monstrabatur, non eum Dominum appellauit, sed patrem : Pater, inquit, si fieri potest, transeat à me calix iste. Quoniam magnum pietatis sacramentum, quod apparuit in mundo, iuxta Pauli vocem, adsumptum est in gloria. Nullus vnquam Euangelistarum, nemo Apostolorum seruum eum commemorat, sed Dominum & Saluatorem. Nam Thomas cùm exploraret vestigia vulnerum, quæ claui & lancea inuulerunt, exclamauit, dicens: Dominus meus & Deus meus. Petrus ait: Domine, tu mihi lauas pedes? Discipuli omnes, Domine, adauge nobis fidem. Paulus clarissima mundi tuba, semper eum Dominum & ipse confitetur, & omnem linguam confiteri perdocet. Iam reuelata & impleta erat omnis figuratæ locutionis obumbratio: ipse enim de cruce testimonium perhibuit. Nam cùm accepisset acetum, dixit: Consummatum est. Cùm autem in altari crucis hostiam se pro nobis exhibuisset Deo & patri in odorem suauitatis, & acceti poculum mixta gustasset fellis amaritudine, tunc consummata sunt omnia, quæ longè antè prophetici fuerant oraculis pronunciata. Hicrusalem autem per figuram significat Ecclesiam. Sed in re corporea ciuitas est, & his similia per quàm plurima & innumerabilia mysteriorum sacramenta, figuratæ locutionis modo edita, & enigmatibus sensim foliis inuoluta, per sacras paginas inuenimus inserta : quæ longè aliter sunt habenda in specie rerum, aliter in mysticis veneranda figuris. Dicius quippe est in mysterio Redemptor noster ipse lapis angularis, propter duos parietes vtriusque populi, vt faceret vtraque vnum: Dictus est etiam petra, propter firmitatem. Dictus est nunque & agnus, propter innocentiam & mansuetudinem & sacrificium, quod in altari crucis, pro nobis obtulit Deo & patri. Nunquidnam lapis & petra est insensibilis creatura? aut agnus est irrationale animal? aut vitulus lasciuum pecus? Nam etsi propter seruilem formam & iniuriam passionis, paulominùs ab angelis est minoratus, propter triumphum tamen victoriæ & gaudium, resurrectionis gloria & honore est coronatus. Consti- Psal. 8. Hebr. 2. tuisti eum, ait Psalmista, super opera manuum tuarum. Omnia subiecisti sub pedibus eius. Omnia namque post gloriam Matt. 28. resurrectionis subiecta sunt ei : haud dubiò angeli, & omnis creatura. Dominum igitur angelorum omnisque creaturæ, cuius sub pedibus cuncta subiecta sunt, vos dicitis seruum & adoptiuum. Paulus nam que mundi lilium, & Ecclesiæ pulcherrima rosa, templum scilicet spiritusancti & prædicabilis doctor, in vniuer so ore suo Dominum eum & non seruum appellat. Ait namque: In nomine Iesu omne genu flectatur cœlestium, terrestrium, & infernorum: & omnis lingua confiteatur : quia Dominus Iesus Christus in gloria est Dei patris. Vnde & alias dicit: Etsi nouimus Christum secundùm 2. Cor. 5. carnem, sed iam nunc non nouimus illum. Ac si patenter diceret: Et si nouimus eum mortalem, passibilem, vulneri deditum, sed iam in gloria patris scimus eum ab omni humanæ cõditionis debito alienũ. Paulus electionis vas docet, vt omnis lingua confiteatur, quia Dominus Iesus Christus in gloria Phil. 2. est Dei patris: cur ſurda aure, & erroris obuoluto tenebris cordeIoan. 20. Luc. 17. Phil. 2. Ioan. 19. Psal. 119. Matt. 21. Ephe. 2. 1. Cor. 10. Ioan. 1. Matt. 28. Phil. 2. Num. 22. 23. 24. Gen. 3. Iacob. 1. Col. 2. de, hunc locum scripturæ legendo transilitis? Paulus omnem linguam Dominum Iesum eum confitcri, hortatur & docet: & vestra lingua non confunditur seruum eum & adoptiuum latrare ? Hæc namque sultiloqua lingua in fruſta est præcidenda, & per mille (vt ita dixerim) partes minutiosdetruncanda. Cur vos non reuocant ad viam veritatis & lucis, cæci, scelesti, im mites, & incompositi, tam falubria scripturarum documenta? quæ cadentes sicut Balaam, apertos habetis oculos, nihil videntes: & quia in foueam erroriscorruistis, ideò lumine veritatis priuati, ignorantiæ vestræ tenebras non videtis. Apertos vos dicitis habere oculos. Sed quia à statu rectitudinis ccciditis, idcircò patrem mendacij, qui Adę in peccatio nõe aperuit oculos ad malum, & clausit in bonum, intuemini. & patrem luminis non adspicitis, qui discussa nocte peccati, iustitiæ nobis diem veritatis radio illuminauit. Nunquid non legistis, quia omne datum optimum, & omne donum perfectum desursum est, descendens à patre luminum? cur vos de deorsum à patre mendacij & rectore tenebrarũ hra rum, nummum expositis peccatorum ? Cur cum antiquo serpente renouare vultis delicti chirographum, quod dulcis clemẽtiæ bonitas, vnica ac singularis pietas, cruci affixit in arce, & roseo precioſi sanguinis abluit ostro? An nescitis quia ab

origine mundi vſq; ad mediatoris aduentum, huius emptionis debitum, veneni gutta calamo ſcribentis infuſa, mendacijque fraude deceptionis falſitas exarata, omne humanum genus in ventrem malitiæ ſuæ trahens, quaſi fluuium ingurgitantem abſorbuit, ſicut de eo ſcriptum eſt: Abſorbebit fluuiũ, & non mirabitur: & habet fiduciam quòd influit Iordanis in os eius. Cur nõ præcauetis miſeri, ne forte propter perfidiam veſtram eleuet ſe Iordanis in vndam tumeſcentem, glomeratiſque fluctibus extra ripas, vos in locis paluſtribus euomat, ſtatimque ſerpenſile vos inueniat in cœno erroris defixos: apertoque crudelitatis ore, ſumma vos rapacitate deglutiat? Intelligite quæ dico. Per Iordanem, Eccleſiam vel baptizatorum aduertite multitudinem. Per tumeſcentem vndam, cenſuram diſciplinæ & anathematis iacturam. Extra ripas enim Iordanis, extra gremium Eccleſiæ. Per cœnum, hæreſeam pollutionem. In ſerpente, diabolus debet intelligi: qui ideò hæreticorum corda perfidiæ veneno ſuciat & inhiantes deſiderat, vt eos quaſi ebrios, fauce deuoret impietatis. Cur Beati Petri patuipendiris glorioſæ confeſſionis inuiolabilem fidem? Cur ſacratiſſimi Pauli Apoſtoli plena ſacramentorum myſteriis deſpiciris perſpicua documenta? Cur non per Euangelicas paginas planam & directam Catholicæ luce perſuaſam viam repetitis veritatis? Cur non tot tellium Chriſti veridicas ſimpliciter ſacratiusque prolatas ſuſcipitis ſanctiones, fed magis his credulitatis præbetis aſſenſum, quæ veſtris auribus diabolica fibilat lingua? Patris teſtimonio, de filio perhibentis, non creditis, qui dixit: Hic eſt filius meus dilectus? Spiritu ſanctioftentionem inſpecie columbæ, quia ipſe eſſet dilectus filius, nihili pẽditis? Super quem quatis ſpiritum ſanctum in ſpecie columbæ deſcendiſſe? Super Deum, an ſuper hominem? An propter vnam perſonam Chriſti, ſuper Dei hominiſque filium? Spiritus namque ſanctus cùm ſit inſeparabiliter amborum, patris videlicet & filij, & ex patre filioque eſſentialiter procedat, quo pacto credi poteſt ſuper Deum deſcendiſſe, à quo nunquam receſſerat, & à quo ineffabiliter ſemper procedit? Dei enim filius, ſecundùm id quod Deus eſt, ſanctum ſpiritum cum patre numquam à ſe recedente, inenarrabili modo mittit: & ſecundùm id quod homo eſt, ſuper ſe venientem ſuſcepit. De eo ergò, id eſt, de hominis filio, ſuper quem ſpiritus ſanctus deſcendit, licèt vnus ſit Dei hominiſque filius vox patris intonuit, dicens: Hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui. Si ſecundùm diuinitatem dixiſſet, neq; quæ diceret, In quo mihi bene complaciuit ſed tantummodò, In quo mihi bene placuit. Sed dum dicit, Complacuit: totam ſimul Trinitatem comprehendit, quia in homine Chriſto tota complacuit Trinitas. Animaduertite quia nihil vobis reſtat, vt ſecundùm diuinitatem tantummodò credatis dixiſſe patrem, Hic eſt filius meus ſed potiùs ſecundùm humanitatem, ſuper * quem ſpiritus ſanctus dicitur deſcendiſſe. Iohannes clamat, dicens: Egò neſciebam eum, ſed quid miſit me baptizare in aqua, ille mihi dixit, Super quem videris ſpiritum deſcendentem & manentem in eum, ipſe eſt. Ipſe vtique vnicus, proprius & dilectus, & non ſeruus & adoptiuus. Ipſius igitur filij teſtimonium abnuetis, qui diſtinctè ſemper eum ſuum patrem & noſtrum appellat? Cui ergò vultis credere? aut cui vultis adæquare eum? Dicit enim ipſe per Prophetam? Cui adſimilaſtis & adæquaſtis me? Cui alius prophetauidicit: Non eſt ſimilis tibi in dijs Domine, & non eſt ſecundùm opera tua. Non eſt ſecundùm opera eius: quia ſicut ſingulariter eſt homo vltra homines, ita ſingulare eſt opus ei, & excellens omnia opera ſanctorum, qui dij non eſſentialiter pròpter gloriam diuinitatis, ſed nuncupatiuè pro meriti appellantur dignitate. Opus namque eius eſt, vt ſit vnicus, proprius & dilectus filius Dei. Noſtrum opus eſt, vt ſimus ſerui per conditionem, & filij per gratiam adoptionis. Iam nunc tempus eſt, vt à labore operis, ſty li requieſcat mucro. Non torpeſcat, ſed requieſcat, & ocio reparatus, ſemper ſit ad omne opus bonum paratus. Series enim prolixæ orationis, iam iamque ſuſpenſum expoſcit verticuli punctum: Attamen priuſquam libelli imponatur terminus finalis, adhibenda eſt litigatorum optio ſententialis. Eligant namque quę volunt vitam aut mortem, benedictionem aut maledictionem. Optamus namque & infinitam boni paſtoris Domini precamur benignitatis clementiam, qui ouem perditam ad ouile proprijs humeris reportauit, vt relictis erroris anfractibus, in quibus malę beſtię, id eſt, maligni ſpiritus commorantur, & ad viam quæ ducit ad vitam æternam, fidei paſſibus Chriſto redeant pertrahente: quatenùs in ſinu matris Eccleſiæ ſuſcepti, per lamentum pœnitentiæ ſordes abluant peccatorum, & in ſamata eorum modeſtia, bonæ famæ reciplant priſtinam dignitatem. Nec honoris periclitentur naufragio, & à noſtro non diſtringantur conſortio: ac per hoc reconciliati communioni Catholicæ fidei, diuina illos pietas cœleſtium ſalutis eſſe participes gaudiorum. Quòd ſi exigentibus indignis meritis, tam inſolubili eos maligni ſpiritus perfidiæ laqueo iuſtò Dei iudicio ſtrangulanit, vt reſoluí nequeant: ex authoritate prorſus ſedis Apoſtolicæ ac beati Petri Apoſtolorum principis, & per eam quam illi magiſter & Dominus tradidit poteſtatem, & ſoluendi ligandique licentiam tribuit, quod ſine grauí mœrore non poſſumus dicere, perpetuo eos anathematis vinculo religatos, vltrici cum ſequacibus ſuis iudicamus vindictæ plectendos, ac per hoc & à gremio matris Eccleſiæ & à noſtro conſortio de linio alienos. Si quis autem fidelium Deumq; timentium, charitatem eis benignitatis impartiendo, & Chriſti amore pro eis precibus oblationem Domino offerre voluerit, non ſolùm non inhibemus, ſed vt faciat, Apoſtolica admonitione & optamus, & ſalubri incitamus exhortatione, vt Deus omnipotens, qui neminem vult perire, & omnes homines propter nimiam bonitatem ſuam vult ſaluos fieri, reuocet eos ad viam veritatis, & ad agnitionem pertingere (ſicut dignum eſt) rectæ fidei, quæ eſt in Chriſto Ieſu Domino noſtro, qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat Deus in Trinitate perfecta per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

1. Tim. 2.

INCIPIT LIBELLVS SACROSTLLABVS. Catholico ſalubriter editus ſtylo in Concilio, diuino nutu habito in ſuburbanis Moguntiæ Metropolitanæ ciuitatis regione Germaniæ, in loco celebri qui dicitur Francoford, ſub præſentia clementiſſimi Principis Domini Caroli glorioſiſſ. Regis, anno ſ. lucidiſſimo regni eius XXVI. Placuit igitur ſanctis venerandis, Concilio, quatenùs hic libellus pro cauſa fidei ad prouincias Galliciæ ac Spaniarum mitti deberet ob noxios reſecandos errores: Specialiter autem ad Elipandum Toletanæ ſedis Epiſcopum, in quo omnis huius negocij conſtat materia queſtionum.

Huius libelli author eſt Paulinus Epiſcopus Aquileiẽſis.

ANCTO incitante ſpiritu, aczelo fidei Catholicæ ſcintillatim ſubſeruefcente clementiſſimi & tranquillíſſimi glorioſiſque Caroli regis domini terræ, Imperij eius decreto per diuerſas prouincias regni eius ditionis ſubiectas ſumma celeritate præcurrente, multitudo antiſtitum ſacris obtemperando præceptis in vno collegio adgregata conuenit quadam die reſidentibus cunctis in aula ſacri palatij, adiſtentibus in modum coronæ presbyteris, diaconibus, cunctoque clero ſub præſentia præcipiti principis, allata eſt epiſtola miſſa ab Elipando authore enormis negocij, Toletanæ ſedis antiſtite, Hiſpalienſi finitimæ ruri. Cumque iubente rege publica voce recitata fuiſſet, ſtatim ſurgens venerabilis præſules de ſella regia, ſtetit ſupra gradum ſium, ac locutus eſt de cauſa fidei prolixo ſermone, & adiecit: Quid vobis videtur? Ab anno prorſus præcrito, & ex quo cœpit huius peſtis inſania tumeſcente per fidiæ hulcus diffuſiùs ebulliſſe, non paruus in his regionibus, licèt in extremis finibus regni noſtri error inoleuit, quem cauſura fidei neceſſe eſt modis omnibus reſecare. Cumque imprecata & conceſſa eſſet moroſa dilatio per dies aliquot, placuit eius manſuetudini, vt vnuſquiſque, quicquid ingenij caput recẽſus ſentire potuiſſet, per ſacras ſyllabas die ſtatuto eius clementiæ oblatum fui cor pectoris, fideí munus ſty li ſeruculo, mentis viuacitate deferret. Sed ſicut mos eſt hæreticis triſtia latis, dulcia permiſcere amaris, veneni poculum mellis ſapore temperare: quædam in eadem epiſtola plena blaſphemijs, & catholicæ fidei reperta ſunt modis omnibus inimica: quædam verò, ſi dici licerat, in-

Matt. 3. & 17.

Ioan. 1.

Iſa. 40. & 46. Pſal. 85.

Luc. 15.

veniri

ueniri poterant non reijcienda. Sed in eodem poculo in quo gutta veneni infusa turgescit, mellis nihilominus amarescit dulcedo. Quapropter ego Paulinus, licèt indignus peccator, omniumque seruorum Domini vltimus seruus, Aquilegiensis fedis Helperijs oris accinctæ, cui Deo authore deseruio, nomine, non merito, præfui, vnà cum reuerendissimo & omni honore digno Petro Mediolanensis sedis Archiepiscopo, cunctisq; collegis fratribus & confacerdotibus nostris, Liguriæ, Austriæ, Hesperiæ,* Emiliæ Catholicarum Ecclesiarum venerandis præfulibus, iuxta exilem intelligentiæ nostræ tenuitatem, sancto perdocente spiritu, corde, lingua, & ylo contra eorum vesanias qui rectæ fidei sunt aduersarij, respondere non formidamus: Cùm sit sancta & vniuersalis Ecclesia super firmam nihilominus immobiliter fundata petram, & portæ inferi nequeant præualere aduersus eam: veruntamen quia in mari huius sæculi constituta perstitit, aduersis hæreticorum flatibus, violentis superfluorum procellis, spumantibusq; maledicorum vndis illisa concutitur: licèt quassari possit & mergi nequeat Christi firmata dextera, & Apostolico gubernaculo moderata: Necessarium tamen existimo omnibus Christianis, cunctisq; fidelibus, maximè Apostolicis viris, contra hostes eius fidei arma dimicare. Non enim Christi miles impetum irruentis belli debet eneruiter expauescere, nec effugij latibula inermis palando appetere: sed armis militiæ suę præcinctus, irrumpentium hostium pectora spiritalib. iaculis exarcu intorquens scripturarum, intrepide perforare æquatenus & fœmeriplum fidei clypeo munirus illęsum custodiat, & inimicorum latera spiculis cruenter acutis. Nam ante certaminis trophæum, tironis non plectitur circa verticem triumphalis corona: cuius rei ratio Apostolicis euidentius adprobatur dum dicit: Oportet, inquit egregius Prædicator, & de castris Dominicis probatissimus miles, hæreses esse, vt hi qui probati sint, manifesti fiant. Alta etenim nonnunquã dispensatione agitur, vt vnde cadere ad ruinam tinetur vacillantibus plantis, inde valentius roborata, firmiter inconcussa perstitat: & antiquus hostis vnde se vicisse superbè gloriatur, indeiuina superatus potentia fit succubuisse doleat prostratus. Nam quia super fidei fundamentum, omnium virtutum fabricam perfistere non ignorat, ipsam fidei malitiæ fuæ manu eradicare festinat, quem iam modum de eius satellitibus, (id est, malignis spiritibus) per Psalmistam dicitur: Qui dicunt, Exinanite, exinanite vsque ad fundamentum. Vtq; ad fundamentum quippe maligni spiritus animã inaniter se exinanisse gloriantur, si ab ipso fundo mentis, fidei firmitatem, tentationum iacula exaggerando, eradicare valebunt, licut vtique nihil esse boni omne quod videtur bonum, nisi fuerit super fidei fundamentum firmiter radicatum. Sine fide enim impossibile est Deo placere. Firmum autem fundamentum Dei stat, habens signaculum hoc, Nouit Dominus qui sunt eius. Licèt ille fæuiat, ac mille modis fraude callidita tis serpendo extra septa sanctæ Ecclesiæ hincinde squamas nequitiæ suæ Sirtis scopulis illisus expoliet, ac per hoc circumquaque discurrens modò in orbe circulato latenter se iuxta viam obijciens, vt pedem simpliciter calcantis mordeat: modò in summa sese fulspendès fallitatis cauda, haereticorum pectora veneno perfidiæ infíciendo tunida reddat, vt fauciata ea vitalia, fastidiendo spiritalia alimenta euomant: Sed quia super firmam petram fundata est, portæ inferi non præualebunt aduersus eam, huius nimirum pestiferi serpentis instinctu, fellisq; poculo debriati quidam, quorum non tunt nomina in calculo candido agni inscripta, hæresim veternosam, illustrium, sortium scilicet virorum calcibus mirabiliter inculcatam, Catholicæque falce omnifunditus detruncatam, spinoso moliuntur rediuiua radice suscitare de stirpe. Asserunt igitur, sed falsis assertionibus irretiti, Dominum nostrum Iesum Christum, adoptiuũ Dei filium de virgine natum: quod diuinis nequeunt adprobare documentis. Hæc igitur dicentes, aut in vtero virginis eum suspicantur adoptatum: quod dici nefas est, quia de beata virgine inenarrabiliter sumptus, non adoptauit, carnem: aut certe putarum eum honinem sine Deo natum, quod cogitare impium est, necesse est fateantur ac per hoc posteà, quati egnerit adoptione, à patre in filium fit adoptatus, cùm nihil Deus egueriit, qui erat in eo non per gratiam, quemadmodum in cæteris sanctis purissique hominibus, sed essentialiter per naturam. Deus, inquit, Apostolus, erat in Christo, mundum reconcilians sibi. Quo igitur pacto nobis adoptionem filiorum tribuit, si ipse necessarium egnit vt sibi haberet? Nam quia peccatum non habuit, ideò nobis peccata donauit: quia non accepit vt vita esset, fed ipse essentialiter vita est, idcircò nobis vitam æternam indulsit. Videamus nunc quid de eius incarnatione Gabriel, cui creditum fuerat secretæ dispensationis sacramentum, ad Mariam Virginem dicat: Aue, inquit, gratia plena, Dominus tecum. Cumque turbata esset in fermone, fubiunxit angelus: Ne timeas Maria: Inuenisti enim gratiam apud Deum. Ecce concipies in vtero, & paries filium, & vocabis nomen eius Iesum: hic erit magnus, & vocabitur altissimi filius. Iamque credula angelicis dictis, cùm ordinem tantæ nouitatis inquireret, quomodò sine viro fieri possit, mox Angelus addidit: Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi. Ideoque & quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei. Non enim ait, Adoptiuus vocabitur filius Dei: sed absolutè, filius Dei & filius Altissimi. Denique non de sola excellentia maiestatis eius tunc loquebatur Angelus, fed potiùs de incarnata diuinitate. Porrò Quod pronpmen, neutri generis est: & sanctum, similiter neutri generis est. Ait enim: Quod enim ex te nascetur sanctum, vocabitur filius Dei. Et rursus Matthæus narrat Angelum dixisse: Quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est. Vt palam daretur intelligi, de corpore dixisse, quod de inuiolata Virgine sumpsit, more sacri eloquij partem pro toto: vt per solum corpus, totum intelligus hominem, in anima rationali ex ea natum. Sed ne quilibet scrupulus ambiguitatis remaneret, quia de incarnationis eius mysterio dixeris, statim post patria subinfert: Dabit ei Dominus Deus sedem Dauid patris eius. Secundùm carnem videlicet Dauid filius dicitus est, non secundùm diuinitatem. Habes igitur, quomodò de quo suprà dixerat, Quod enim ex te nascetur sanctum, vocabitur filius Dei. non adoptiuus, fed verus: non alienus, fed propriusde eo fubiecit, Dabit ei Dominus Deus fedem Dauid patris eius. Nam quis eum adoptasse in filium credatur, cùm tota sancta Trinitas hominem Christum in vtero virginis operata sit, fuerit, scripturæ est, & iuxta historiam de primo Adam, & de secundo (id est, Christo) in prophetiæ sacramento: Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram. Vel certè quemadmodum in hac eadem Euangelica lectione, angelica voce declaratur sit enim: Spiritus sanctus superueniet in te. habes Spiritu sancti tertiam de Trinitate personam, Et virtus altissimi obumbrabit tibi. In virtute nam q; altissimi, filij persona demonstratur: quia ipse est Dei virtus, Dei quæ sapientia. In altissimi nomine, patris nihilominus persona accipienda est. Dicant ergò, si valent, hæretici quod fi nequeunt, Catholicis se humiliter falubribus subdant documentis; quis de his tribus per sonis eum adoptauerit, cùm tota eum Trinitas in vtero immaculatæ operata sit virginis? Porrò adoptiuus dici non potest, nisi is qui alienus est ab eo, à quo dicitur adoptatus: & gratis ei adoptio tribuitur, quoniam non ex debito, fed ex indulgentia tantummodò adoptio præstatur; licut nos adoptiuos, cùm effenqus peccando filij iræ, alieni eramus à Deo. Per proprium & verum filium eius, qui non eguit adoptione, adoptio nobis filiorum donata est, Paulo attestante qui ait: Cùm ergò venit plenitudo temporis, misit Deus filium suum, factum ex muliere factum sub lege, vt eos qui sub lege erant, redimeret, vt adoptionem filiorum reciperemus per ipsum. Proprius filius factus est ex muliere, non adoptiuus. Hinc aliasidem ipse egregius prædicator dicit: Proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit eum. Igitur cùm sit Iordanis alueum Iohannes comite, qui Christum à populis existimabatur, adpropinquaret, & vt sanctificaretur aquarum natura, mediis sese Iordanicis intinxisset in vndis, vt manifestius inter adoptium & proprium filium discerneret, & quia insparabilia sunt semper opera Trinitatis, cœli aperti sunt super eum, & Spiritus sanctus, sine quo nunquam erat silus, corporali specie licut columbs: defendit super eum, & manst super eum: Quia in ipso complacuit omnem plenitudinẽ diuinitatis habitare corporaliter, statimque vox patris intonuit, dicens: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui. Ac ti dicerer: Iste est super quem Spiritus sanctus in specie columbæ descendit, & filius est, & dilectus est, & meus est: & hic est, quem Spiritus sanctus proprium esse meum filiũ singulariter demonstrauit.

Rom. 8. Gal. 4. Ephe. 2.

Luc. 1.

Matt. 16.

Matt. 1.

Luc. 1.

1. Cor. 11.

Gen. 1.

Psal. 136.

Luc. 2.

1. Cor. 1.

Heb. 11.

2. Tim. 2.

Ephe. 2.

Gal. 4.

Rom. 8.

Apoc. 2.

Matt. 3.

Col. 1.

Matt. 3. Mar. 1. Luc. 3.

2. Cor. 5.

Et rursus cùm esset in monte sancto cum discipulis quos voluit, & visi essent cum eo Moyses & Helias loquêtes, mox paterna vox fulgida per nubem discurrens intonuit, discreuitque, qui essent serui per gratiam, & per adoptionem filij, & qui verus ac proprius filius: Hic est, inquit, filius meus dilectus, in quo mihi benè cõplacui. ipsum audite. In Adam quippe sibi Deus pater disp licuisse innotuit, qui peccando filij dignitatem amisit. Pœnitet, inquit, me fecisse hominem super terram. In vnigenito sibi filio complacuit, quia propria non habuit, fed aliena peccata sulit: qui nunquam à paterna voluntate discordans, factus pro nobis est patri obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis. Propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen quod est super omne nomen. Si igitur iuxta hæreticos adoptiuo nomine censetur, vt nos puri & ingrui homines: quo ergò pacto Apostolus eum nomen perhibet super omne nomen habere? Adoptiui etenim nomen non est super omne nomen, fed commune & infra nominum tenetur mensuram. Videamus iam nunc, qualiter primus pastor Ecclesiæ fidei posuerit fundamentum. Nam cũ magister & Dominus discipulos sagacius exploraret, quid de se homines dicerent, & illi singulorum opiniones diuerso sermone texuissent, qui eum vnum quemliber de adoptiuis filijs existimabant, quorum adoptio nondum in re, quam per mediatoris percepe. unt Aduentum, fed adhuc in spei fructu batur occultoilicò Dominus, quid illi de se fixiis corde retinerent, adiunxit: Vos, inquit, quem me esse dicitis? Moxq; B. Petrus, cui non caro & sanguis, fed pater cœlestis reuelauit: Tu es, inquit, Christus filius Dei viui. Ecce fidem B. Petri Apostoli, quæ non hæretici furda aure transiliunt, per functoriè legere non pertimescunt. Petrus confessus est Christum verũ filium Dei viuũ: & tu hæretice dicis, Christus adoptiuus filius est? Et nimuerò fortassis crigeres perfidiæ aurem, si absoluto dixisset, Tu es filius Dei sui. Fingeres forsitan more tuo, falsa argumentatione vt diceres, Secundùm diuinitatem eum filium Dei confessus est. Sed quoniam cum additamento dixerat, Tu es Christus filius Dei viui, omnium hæreticorum ora fidei fuæ pugno attriuit. Christi namque nomen ab homine quem assumpsit, accepit: quia vnctus in homine fuit, nihil tibi restat quid dicas: nisi solito more facies, fumas de officina mendacij venenosa illita spicula, quibus simplicium corda iaculando fallis adfertionibus perforare non erubescas. Frons enim meretricis facta est tibi, erubescere noluisti. Desraudare etenim scram nõ veremini scripturam, paruipendentes Magistri gentium prohibitionem, dicẽtis: Nolite adulterare verbum Dei. Sed quid mirum, si fluxit in his erratis quæ allegorica fuit syllua condensa, & vmbrosis phaleraruin ænigmatibus obsoluta, & carpere nescitis docta manu de fub solijs literarum pendentia spiritalium fructuum poma, cùm in propatulo per sanctos prædicatores eductam, malè intelligentes, orthodoxam depratatis doctrinam? Cuius temeritatis & audaciæ estis, ô insolices, instati superbiæ fastu, vt ipsa Iohannis Euangelistæ mirabilis documenta, peruersis non erubescatis fabulis deprauare, iuxta vestram vecordiam, & nõ secundùm sanam doctrinam, intelligentes mystica sacramenta? Dicitis enim quòd Iohannes scribat in epistola sua, Habemus aduocatum apud patrem Iesum Christum: & hoc sit aduocatus, quod & adoptatus: cùm longè aliud sit aduocatus, & aliud adoptatus. Nam aduocatus ille mihi est, qui pro me iudicem interpellat, & causam necessitatis meæ propria tuitione defendit. Conuenientius quippe propiciatus dici potest, quàm adoptatus, quia ipse est propiciatio pro peccatis nostris. Cùm enim naturam nostram, quam in se adsumpsit, in dextera patris collocatum ostendendo patri incessabiliter manifestat, propicium cum nobis aduocatus noster quasi interpellando efficit & benignum. Adoptiuus verò dicitur, cui nihil à patre adoptante debetur, fed gratis indulgendo conceditur. Absitque namque, & non essentialiter adoptiuus est filius dictus, sicut Moyses in filium adoptatus est filiæ Pharaonis, alienus ab ea & generatione, & sanguinis adsinitate. Hoc idcò posuimus, vt patenter dare tur intelligi, eum dici adoptatum, qui nondum prius fuerat propritus filius adoptantis. Vnde in Dei filium non cadit nomen adoptionis, quia semper verus filius, semper Dominus, ac per hoc & post assumptum hominem veri hlij vocabulũ non amisit, qui nunquam verus desijt esse filius. Quòd si iuxta vestram vesaniam hoc putatis aduocatum esse, quod & adoptatum: confitemini ergò, quod est deterius & omni blasphemia plenum, duos adoptiuos, filium scilicet & Spiritum sanctum. Non enim negare valetis, Spiritum sanctum paracletum esse. Quod enim Græcè παράκλητος, hoc Latinè dicitur aduocatus. Fatemini quinetiam, quod est super omne malum deterius, super omnem impietatem fœlestius, duos adoptiuos filios, verbum scilicet & Spiritum sanctum: vt istis deteriores Ario & Eunomio, & maranatha anathemate Macedonio digni. Adoptiuus enim, non nisi adfectatæ locutionis, alienus dicitur filius. Omnis etenim adoptatio ex affectione ducit vocabuli sui originem: quanquam etymologiæ fuæ non videatur trahere similitudinis sonum. Habet namq; ex vtraque parte vtinam aduerbium eleganter insitum, vt fi dicas: Vtinam sis mihi in filium adoptium: & econtrà, Vtinam merear è te in filium adoptari: ex affectu quidem dilectionis, pars subrepit parti, vt in vtraque conueniat dilectionis affectus. Sed videant hæretici, qui portæ sunt inferi, quid dixerint: quinimmò peruersi garriant ore. Obdurata nempe cordium eorum, & nendaci latibula per abrupta perfidiæ debacchantes, semper inquiunt: & ne veritatis luce persundantur, in spelæo fe fallitatis occulere festinant. Cecidit, heu proh dolor, super eos inuidiæ ignis, & ideò iustitiæ folem non meruerunt videre. Sanctæ autem Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ, quæ licèt in toto fit orbe terrarum diffusa, vna tamen est amica sponsi proxima & columba, quæ pennis deargẽtatis sacri eloquij refulget pulchritudine, & in pallore auri posteriora eius perfectæ fidei puritate clarescunt, consitetur quin potiùs sanctam & ineffabilem Trinitatem in vnitate, salua scilicet in consubstabiter proprietate personarum: inseparabilem substantiam confitetur ita sanè, vt alius credatur pater, quia pater est qui genuit coæternum sibi sine tempore & omni initio filium: & alius credatur filius, quia filius est qui genitus est sine initio à patre, non putatiuè, fed verè: & alius credatur Spiritus sanctus, quia Spiritus sanctus est, & à patre filioque procedit: & non est aliud pater, & aliud filius, & aliud Spiritus sanctus: fed vnum sunt inseparabiliter Pater & Filius & Spiritus sanctus: non vnus, fed vnum: quia alia est persona Patris, alia Filij, alia Spiritus sancti: Sed vna & æqualis, & consubstantialis & coæterna est patris, filijque & Spiritus sancti in enarrabilis diuinitatis maiestas, quia vnus est Deus. Vnionem namque in essentia confitemur, Trinitatem verò in personarum discretione prædicamus. Domiqum igitur nostrum Iesum Christum Dei filium verum Deum, semper in patre, semper cum patre, semper credimus apud patrem. In vltimis namq; temporibus propter nos & propter nostrã salutem, secundùm dilcretæ dispensationis arbitrium, descendit de cœlo, vnde nunquam recesserat: venit nimirum in propria, vbi nunquam decrat. Natus est de Spiritu sancto & Maria virgine, dicẽte angelo: Quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est. Factus vertus homo, iuxta id quod scriptũ est: Et verbo caro factum est, & habitauit in nobis. Permansit vesrus & omnipotens Deus in vtraque natura, vnus Dei filius, idemque hominis filius. Nihil enim humana Natiuitas diuinæ præiudicauit Natiuitati. Adsumpsit quod non erat, permansit in id essentialiter quod erat, non commixtionem passus, neque diuisionem: fed in vna persona Christi Deus verus & homo permanet vetus: non duo filij Deus & homo, fed vnus filius, Deus & homo: non alius filius hominis, & alius Dei, fed vnus idemque Dei hominisque filius. Vnde & eos valdè execramur, qui eum adoptiuum impio grunnium ore: quia fuctæ præfati fumus, adoptiuus dici non potest, nisi is qui prius alienus est ab eo, à quo adoptari defiderat. Dei ergò filius quarazione credi potest adoptiuus, qui inseparabiliter adsumpto homine in vna persona coeunte vtraque natura, non duo filij, alius Dei & alius hominis, vt (sicut illi errando æstimant) adoptiuus sit hominis filius, & sine adoptione Dei filius: fed in vna persona vnus idemque Dei & hominis filius, qui nunquam hominem quem adsumpsit, deserut, etiam nec in cruce, quando inclinato capite tradidit spiritum, Paulo attestante, qui ait: Si enim cognouissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent? Dominus gloriæ dicitur crucifixus, cùm sola caro fit crucifixa: fed quia Dominus gloriæ idem ipse erat, qui & hominis filius qui crucifigebatur, & nunquam hominem deseruit, sicut dictum est, quem adsumpsit, ideò dicitur Dominus gloriæ crucifixus. Sunt etiam plerique

qui

Matt. 17. Mar. 9. Luc. 9.

Gen. 6.

1. Pet. 2.

Phil. 2.

Matt. 16.

Can. 6. Pfal. 67.

Hier. 3.

2. Cor. 4.

1. Ioan. 2.

Ibidem.

Exod. 2.

Matt. 10.

Ioan. 1.

Ioan. 19. 1. Cor. 2.

qui adſtruunt ex tribus ſubſtantijs vnam mediatoris perſonam, videlicet carnis & animæ, cùm in cauſa fidei non videatur neceſſarium, ſophiſticæ diſputationes ſecularium literarum calculos ſyllogiſticas ſpargere manu. Sufficeret enim, iuxta præcedentium Catholicorum Patrum ſalubriſſimæ promulgationis doctrinam, ſincera ſimplicitatis voce, ex vtraque naturam vnam perſonam confiteri veri Dei verique hominis Chriſti, diuina ſcilicet & humana: ſed propter eos vtique, qui ſemiplenam hinc animæ rationali & ad vicem animę diuinam naturam in carnis diſpenſatione aſſumptam ſuſpicanter, cùm Pſalmiſta alacri pectore dicat: Ecce enim Deus adiuuat me, & Dominus ſuſceptor eſt animæ meæ. Pro hac igitur re & huiuſcemodi erroris nubilo, ſtyli flabello ex aëre mentis, ventoſis nubium vmbras diſpergere feſtinamus, quatenus æterni ſolis perſpicua radio, micantes ſtellas per cœlos valeat puris obtutibus inſpicere ſcripturarum. Non enim ignoramus, ex duabus ſubſtantijs humanam ſubſiſtere naturam, ex anima ninirum & carne: ſed vnum ſine altero, perfectum non efficere hominem. Quid enim caro ſine anima, niſi terra? & quid anima ſine carne? nonne Spiritus? Homo enim ex vtroque, & non ex vno. Vnde quia Redemptor noſter perfectum hominem aſſumpſit in Deum, idcirco ex duabus naturis Deum & hominem conſitemur. Non enim caro ſine anima, perfecta humana poteſt dici integráque natura. Nam cùm ex limo terræ finxiſſet Deus hominem, protinus inſufflauit in eum ſpiraculum vitæ, ſicut ſcriptum eſt: Et factus eſt homo in animam viuentem. Non igitur alter, qui ſor mortuus eſt, & alter qui inſufflatus, ſed vnus idemque. Ex flatu namque animata eſt terra tam incomprehenſibili arte, mirabilique modo ſummi artificis manu confugulata, vt inueſtigari plenius nequeat, quatenus & vnum ſit anima & caro, quæ perfectum efficiunt hominem: & tamen diuerſa ſit ſubſtantia carnis & Spiritus. Nam cùm ſcriptum ſit, Ad te omnis caro veniet: & ruurſus, Non timebo quid faciat mihi caro: & iterum. Et videbit omnis caro ſalutare Dei noſtri: Nullo namque pacto ſine animo videre poteſt, vt videat ſalutare Dei: nec venire valet, vt veniat ad eum omnis caro. Ponamus igitur exempli cauſa ſecundum humanæ rationis effectum, neceſſitate per omnia compellente, materiali themate diſputandi. Nam ſicut in planis & ſolidis figuris linea, & in quadrangulis punctus, licet ſint indiſſecabiles & diuidi nequeant, & idcirco egregiè depingant dimenſionum figuras, omnium tamen numerorũ multitudinis ſummam in ſe ſocietatem retinent, & ex ſe vſque ad infinitam numeroſitatem procedentes, & rurſus in ſe vſque ad vnum recurrentes, indiuiduam retinere probantur vnionis cenſuram: Fingamus igitur animam in forma corporis, quaſi lineam vel punctum in planis, ſolidis atque quadrangulatis figuris, cunctas membrorum partium in ſe indiuiduè continentes poſitiones, vnumquodque in iunctura ſua inſertum, ita vt & vnum ſit, & diuerſum. Nam ſi ſubtrahas lineam & punctum a qualitatis, nobilitas degeneratur figuræ. Inſtante autem lineæ iacentis primordio, punctíque circunfuſa numeri quadratura, quique ſegregari vel non ſegregari poſſunt, reſolui inſolubili ſectione in lineæ punctíque priuilegio demonſtrantur. Ita ſanè vis animæ cùm ſit incorporea & inuiſibilis, nec diuidi poteſt, nec recipit ſectionum ſciſſuras: totam tamen corporis molem, quæ diuidi vel ſegregari poteſt, in ſe continentem mirabiliter regit, & per totum diffuſa animando viuificat, & quaſi punctus in medio ſtans indiuiduè retinet dignitatem, & in alienam non reſoluitur qualitatem. Nam, ſicut dictum eſt, cùm ſit incorporea, corporaliter cũcta per corpus diſponit: & cùm ſit ſubſtantia carnis corporea, per incorpoream creaturam (id eſt) animam, corporeas perficit actiones. Tanta etenim ſocietatis conuenientia ſibimet ſunt iunctæ, vt vnum ſine altero nihil poſſint, & alterum ſine altero plenam non poſſit humanam monſtrare naturam: & idcirco placuit, ex vtraque humanam definire naturam. Nam anima incorporea per corporeos oculos videt, audit, ſentit: & corporei oculi per incorpoream animam videre probantur. Nam ſi recedat anima, oculi aperti manentes, & aures patentes, nec videre poſſunt, nec audire. Per linguam loquitur anima, & lingua loquitur per animam. In qualibet enim parte corporis inciſa carne, anima dolet: ſine anima verò in fruſta ſecata caro, nec dolere nec ſentire poteſt. Per carnem nempe animam, & per animam caro eſurit, ſitit, triſtatur. Nunquid poteſt dici, caro ſine anima, humana natura, cùm nihil ſit aliud niſi terra? Animata verò terra, humana profectò poteſt dici integra perfectáque natura. Omne enim imperfectum amittit nominis proprietatem, niſi perfectionis ei commodius adijciatur ſupplementum. Ex quatuor igitur diuerſis elementis humana ſubſiſtere fertur natura: calido, frigido, humido, ſicco, id eſt, igne, aere, terra & aqua. Cùm ergo ex his quatuor varijs homo ſubſiſtat naturis, nunquid debemus in vno homine quatuor ſubſtantias profiteri? Sihoc placet, addatur quinctiani quinta, id eſt, anima, vt conſtet homo ex quinque, & verbi omnipotẽtis ſit ſexta: & tunc quod eſt omni ſatuitate dementius, omnique vecordia ſtultius, fateantur ſex in vna Dei hominiſque Chriſti perſona ſubſtantiæ. Tu ſortitan ſuſpicaris, quicunque es noſtræ refragator aſſertionis, de memoria nobis auolaſſe, quia dixerit beatus Apoſtolus in interiore homine habitare CHRISTVM per ſidem in cordibus noſtris. Hæc nos tota deuotione mentis, totaque ſimplicitate veraciter retinemus cordis: & adijcimus ea, quæ (te ſortitan * neſciente latent) idem vas electionis Paulum dixiſſe reminiſcimus. Ipſe autem DEVS pacis ſanctificet vos per omnia, vt integer ſpiritus veſter & anima & corpus ſine querela, in aduentum Domini noſtri IESV CHRISTI ſeruetur. Tria, inquam, dixit, Spiritus & Anima & Corpus. Nunquid aliud eſt Spiritus & aliud anima? Non diuiſit ſubſtantias, ſed dignitatem diſtinxit. Spiritalis quippe anima & ſpiritale corpus vult, vt in aduentum Domini noſtri IESV CHRISTI ſeruetur. In hoc ſpiritali homine, qui & interior dicitur, profiteturidem mirabilis Doctor habitare CHRISTVM per fidem in cordibus noſtris. Nam eſt homo animalis, & eſt ſpiritalis, non per ſubſtantiam, ſed per meriti qualitatem. Animalis quippe ab anima, ſpiritalis verò a ſpiritu nuncupatur, quemadmodum idem veridicus videlicet doctor alterum ab altero diſcreuit. Animalis, inquit, homo non percipit ea, quæ ſunt Spiritus Dei: hic eſt exterior, qui foras ſe ad exteriora appetenda effundit. Spiritalis autem dijudicat omnia, id eſt, diſcernit, & ipſe à nemine iudicatur. Hic eſt, inquam, interior, in quo Chriſtus creditur habitare, qui in interioris ſe penetrationis gratiam retinet, & interiæ refectionis dulcedine paſtus, in amore ſui conditoris ſuauiter requieſcit. His ita præmiſſis, ad ea quæ reliquimus, reuertamur. Quæro igitur vt dicas mihi, in qua natura ipſe mediator Dei & hominum homo CHRISTVS IESVS, dignatus eſt eſurire, paſſionum ſentire dolores. Quid moraris? Niſi vales negare, melius eſt, vt profiteraris, quia ſecundùm diuinam. Diuina enim natura impaſſibilis, inuiolabilis, & ſemper permanet immutabilis. Verùm eſt omnino verum, quia in humana. Volo ergo vt liquidius definias, quid ſit humana natura: ſola Caro, an ſola anima, an vtraque, anima & caro. Non enim poſſumus nec fas eſt veritati contradicere, ex vtraque nihilominus humana conſtat natura, ex anima liquidem & carne. Dicito ergo mihi, in ſola carne, an in ſola anima, an (quod eſt verius) in vtraque protulit vulnera paſſionum. Caro enim ſine anima, nihil ſentit: anima enim ſine carne, non eſurit, neque ſitit, nec poteſt crucifigi: & tamen crucifixa eſt per carnem. In ſummis etenim palmis & in extremis crucifixa eſt plantis. Quòd ſi non eſt crucifixa cum carne, cur ſenſit dolorem? Caro enim (ſicut dictum eſt) ſine anima, nihil ſentit. Quòd ſi per carnis cogitationem ſentit dolorem, & caro per animam dolet inciſa: nec caro ergo ſine anima, nec anima ſine carne, plenaposteſt humana dici natura. Ex vtraque namque connexione, carnis ſcilicet & animæ, perfecta conſtat humana natura. Vnde & maiores noſtri, hac definitione ſancita, quorum ſagacitas capacitatis peritia longè valdè à noſtra tarditatis diſtat ignauia, placuit eis, ſancto adnuente Spiritu, duas in vna Chriſti perſona indubitanter profiteri naturas, diuinam ſcilicet & humanam: quia anima & caro non ſunt duo, ſed vnus homo: DEVM enim & hominem, Dei Filium confitetur. Mediator, inquit Apoſtolus, DEI & hominum homo CHRISTVS IESVS, qui ex anima & carne, non duo, ſed vnus eſt dictus homo. Ceſſent ergo iam nunc omnes ſuperfluæ muſſitantium adinuentiones: ceſſent calumniatrices querularum quæſtionum obiectiones,

quæ

Pſal. 53.

Geneſ. 2.

Pſal. 64. Pſal 55. Iſa. 40. iuxta lxx. Luc. 3.

Epheſ 3.

* ſomni. ante. 1. Theſſ 5

Epheſ 3. 2. Cor. 2.

Ibidem.

1. Tim. 2.

2. Cor. 13.

1. Tim. 2.

Hebr. 13. quæ ad rem non pertinent, sed magis ad simplicium subuer-
tionem. Doctrinis varijs & peregrinis non adducamur, sed
confiteamur cum sanctis Patribus nostris, Catholicis ortho-
doxisque viris, qui rectam fidem & corde perceperunt, & in-
uiolabili ore Ecclesiæ filios salubriter docuerũt, duas in Chri-
sto naturas, diuinam nimirum & humanam, verum Deum,
verum que hominem: in vtroque proprium
Dei Filium, non adoptiuum: sempiternum ex Patre, tempo-
raliter natum ex virgine Matre, consubstantialem in sua Deo
Patri sanctoq; Spiritui, consubstantialem etiam nobis in no-
stra. Nostra dicimus, in carnis conditione, non in peccati vel
Isa. 53. miseriæ communione. Peccatum enim non fecit, sed alie-
num tulit: nec dolus inuentus est in ore eius, sed dolores no-
stros ipse portauit: vulneratus est propter iniquitates no-
stras, attritus est propter scelera nostra: Disciplina pacis no-
stræ super eum, & liuore eius sanati sumus. Omnium autem
hæreticorum peruersa dogmata, cum authoribus & sequacibus suis, æterno anathemate percelli iudicamus. Elipandum
namque & Felicem nouos hostes Ecclesiæ, fed veternosa fæ-
ce perfidiæ pollutos, nisi ab hac stultitia resipiscant, & per re-
ctæ fidei satisfactionem lamentis se ablnant pœnitentiæ, in-
dignos & ingratos eos à consortio Catholicorum perpetua
animaduersione eliminare decernimus, & à gremio ortho-
doxæ Ecclesiæ censemus alienos. Optamus tamen, & omni
Ioan. 10. adnisu mentis, immensæ pietatis boni Pastoris (qui animam
suam posuit pro ouibus suis, & neminem vult perire) clemen-
tiam imprecamur, vt perfidiæ relicto errore, ad viam verita-
Ioan. 14. tis, quæ Christus est, & ipso redeant perducente: quatenus in
sinu matris Ecclesiæ, dilectionis susceptæ amplexu, tranquil-
la fruatur fidei pace quiescentes, largissima fugant vbera bo-
Hebr. 2. nitatis Dei, ac per hoc perpetuæ felicitatis gaudia, gratia Dei
(qui pro omnibus mortem gustauit) largiente sine fine va-
leant adipisci: eos etiam qui post hanc tam saluberrimam de-
finitionem, quam plenaria Synodus sancto afflata spiritu, cõ-
corditer subtili sinceritate terminauit, falsissimis eorum ad-
sertionibus fue clam, siue in publica voce præbuerint adsen-
sum, simili eos sententiæ vindicta sanctimus esse plectendos,
referuato per omnia iuris priuilegio summi pontificis, Do-
mini & Patris nostri Adriani primæ sedis beatissimi Papæ.
Nos autem domini & charissimi fratres, sequentes præcedentium Patrum fanam fidei doctrinam, respuentes per omnia
Rom. 10. deliramenta nugacium hominum, corde credamus ad iusti-
tiam, ore autem cõfiteamur ad salutem, Dominum nostrum
Iesum Christum verum Dei Filium, non putatiuum: pro-
Actor. 20. priũm in vtraque natura, non adoptiuum: æqualem & coæ-
Ephes. 5. ternum patri sanctoque Spiritui: qui Ecclesiam suam pro-
prio sanguine adquisitam, sine macula & ruga immaculatam
custodiat, & corda nostra in rectæ fidei puritate, immutlato
iure confirmet: Catholicum atque clementissimum, semper-
que inclytum Dominum CAROLVM regem, per intercessiones beatæ & gloriosæ semperque virginis Dei genitricis
Mariæ, per quam meruimus authorem vitæ suscipere, & be-
ati Petri primi pastoris Ecclesiæ, omniumque sanctorum, ve-
rum etiam suffragantibus precibus vestris, Omnipotens &
sancta Trinitas sua eum gratia circuncingat, suaque dextera
semper protegat & defendat, vt sciat semper quæ illi sunt
placita, quatenus cælestibus fretus armis, inimicos nominis
Christi auxilio fultus de cœlo, ad terram prosternat: Barba-
rasque ianuationes infinita Deus omnipotens ditioni eius po-
tentia subdat, vt ex hac occasione ad agnitionem perueniant
veritatis, & cognoscant verum & viuum Deum creatorem
suum. Regnerati siquidem vnda baptismatis, in gremio ad-
gregentur matris Ecclesiæ, vt impleatur quod bonus pastor
Ioan. 10. promiserat, dicens: Et alias oues habeo quæ non sunt ex hoc
ouili; & illas oportet me adducere, & vocem meam audient,
vt fiat vnum ouile & vnus pastor. Multiplicetur pax in die-
bus eius, vt sit sancta Ecclesia libera, & ab omni strepitu mun-
Galat 4. di secura: qua libertate Christus eam liberauit. Ficeatque Do-
mini sacerdotes iuxta Euangelicas & Apostolicas Canonicasque regulas simpliciter Dominio deseruire, militare in solis
castris Dominicis: quia iuxta ciusdem Domini vocem, Ne-
Matth. 6. mo potest duobus dominis seruire. Et Paulus: Nemo milli-
2. Tim. 2. tans Deo, implicat se negocijs secularibus, vt placeat ei cui se
probauit. Nemo sibi blandiatur, quòd vtrunque possit, &
Deo & mũdo seruire: quia veritas est, & mentiri non potest,
qui hoc fieri non posse testatur. Vnde supplicandus est tran-
quillissimus princeps noster, vt ille pro nobis contra visibiles
hostes pro Christi amore, Domino opitulante, dimicet: &
nos pro illo contra inuisibiles hostes, Domini imprecantes
potentiam, spiritalib. armis pugnemus, quatenus vicariam el
retributionẽ in illa die pro Ecclesia sua Dei Filius rependat:
vt quemadmodum ille nunc eam inter tot mũdanos tumul-
tus constituta m reddit securam, ita eum illa cælestis regni fa-
ciat esse participem: indulgeat miserat us captiuis, subueniat
oppressis, dissoluat fasciculos deprimentes: sit consolatio vi-
duarum, misserorum refrigerium: sit dominus & pater, sit rex
& sacerdos, sit omnium Christianorum moderantissimus gu-
bernator, auxiliante Domino nostro Iesu Christo, qui cum
Patre & Spiritu sancto viuit & regnat Deus in Trinitate per-
fecta per omnia secula seculorum, Amen.

SANCTA SYNODVS ET VENERABILES in Christo Patres, cum omnibus Episcopis Germaniæ, Galliæ & Aquitaniæ, & toto Catholicæ pacis clero, Præsulibus Hispaniæ & cæteris ibidem Christianitatis nomen habentibus, in Domino Deo, Dei Filio vero & proprio Iesu Christo, æterna beatitudinis, Salutem.

IN nomine Domini nostri Iesu Christi, qui dixit, Vbi sunt duo vel tres congregati in Nomine meo, ibi sum ego in medio eorum: congregatis nobis in vnum charitatis conuentu, præcipiente & præsidente pijssimo & gloriosissimo Domino nostro Carolo rege, ad renouandum cum consilio pacificæ vnanimitatis sanctæ Dei Ecclesiæ starum, & ad præ-
dicandam orthodoxæ fidei veritatem, in qua, diuina operan-
te gratia, salutis nostræ initium extat & finis cui nihil augeri
potest vel minui, quæ vna debet esse omnium Christiano-
rum, dicente beat. Apostolo: Vnus Dominus, vna fides, vnum
baptisma, vnus Deus & Pater omnium, qui super omnia & in
omnibus nobis In hac omnis sanctitas vitæ, omnis spes remu-
nerationis æternæ, sine qua nihil sanctum, nihil Deo accepta-
bile, nihil viuum. Iustus enim ex fide viuit: quam qui, diabolo
decipiente, perdiderit, viuens mortuus est: quia sicut per fi-
dem iustitia, ita etiam per fidem veram vita obtinetur æter-
na, dicente Domino Saluatore: Hæc est autem vita æterna,
vt cognoscant te solum verum Deum, & quem misisti Ie-
sum Christum. Inter cæteraitaque, quæ pro huius fidei fir-
mitate tractauimus, Domini regis nostri præcipua pietate &
laudabili sapientia addidente & auxiliante nobis, præcepit su-
bito gloriosa illius excellentia fidei vestræ libellum adferri
in medium: qui cum à notario nobis diligentius attendenti-
bus, sub distinctione sententiarum & proprietate sensuum
perlegeretur ad finem, audiuimus in eo nouas quasdam adfer-
tiones exaratas, non tam antiquis sanctorum Doctorum tra-
ditionibus conuenientes, quam vestris nuper inuentionibus
vtgun que confirmatas. Sed dum difficiles res nostris in eo li-
bello, quem direxistis, sensibus occurrerunt: Vna, cur nobis
non sufficiant, quæ in sanctorum Patrum dictis inueniun-
tur, & vniuersali Catholicæ sanctionis confuetudine confir-
mantur, dicente scriptura: Terminos Patrum tuorũ ne trans-
gredieris. Nunquid fagaciores fumus ad inueniendam vlam
veritatis, quàm Apostolici Doctores? & quare aliquid con-
firmare audemus, quod in illorum non inueniatur scriptis?
Altera res est. Quare generationem Filij Dei vel æternam de
patre, vel temporalem de matre, quisquam hominum audeat
inuestigare, dicente scriptura: Altiora te ne quæsieris. Vnde
& sanctus Augustinus dicit in sermone de natiuitate Christi:
Meritò, dilectissimi, miranda est Saluatoris nostri nati-
uitas, non solùm illa diuina, de qua dictum est; In principio e-
rat verbum: sed etiam illa humana, de qua idem dicit Euange-
lista, Verbum caro factum est. Vnde & prophera: Generatio-
nem eius quis enarrabit? Diuina. n. magis fide veneranda sunt,
quàm ratione inuestiganda. Sed tempus est, vt ad difcurien-
dos sensus libelli vestri veniamus, in quo sanct or. Patrum per

Matth. 18.

Ephes. 4.

Rom. 1. Abac. 2.

Ioan. 17.

Prou. 22.

Eccl. 3.

Ioan. 1.

Ibidem: Isa. 53.

loca

Techna hæretica.

loca testimonia inuenimus posita, sed malè perfidiæ veneno corrupta, & inter flores pulcherrimos fidei Catholicæ anguinos erroris vestri dires infertos. Tacuistis nomina librorum & numerum capitulorum, vt difficilius error vester inuestigaretur: & ex hoc solo perspicuum est, erraſſe vos voluntarie. Dum sanctorum Patrum venerabiles sensus, per intermissiones aliquorum verborum maculare nitimini: & miramur, vel magis lugemus, quare hoc facere velitis, quare puriſſimos Catholicæ fidei fontes hæretico pede turbare non timeatis. Inuenimus enim in libelli vestri principio ſcriptum, quod vos puriſſimi: Confitemur & credimus Deum Dei Filium ante omnia tempora ſine initio ex patre genitum, coæternum & conſubſtantialem non adoptiue, ſed genere. Item poſt pauca in eodem loco legebatur: Confitemur & credimus eum factum ex muliere, factum ſub lege, non genere eſſe Filium Dei, ſed adoptione: non natura, ſed gratia: ecce ſerpens inter pomifera paradiſi latitans ligna, vt incautos quoſque & decipiat ex ſermonibus ſanct. Auguſtini hæc teſtimonia translata ſunt: ſed hæretica prauitate additum inuenimus in ſequenti periodo. Non genere eſſe Filium Dei, ſed adoptione: quod etiam in ſequentibus plenius, volente Deo, demonſtrabimus. Nunc verò tantummodò ad oſtendendos & cauendos mortiferos veneni fuccos, legentibus infirmimus. Quod autem exempli gratia poſuiſtis, Pater maior me eſt: non propter adoptionem, ſed propter formã ſeruidixit, in qua maior eſt patre. Siniſti modo & propter formam ſerui illud dictum eſt, Puer autem creſcebat, & conſortabatur ſpiritu. Hoc verò quod Ioannes dixit, Vidimus gloriam eius, gloriam quaſi vnigeniti à patre plenum gratia & veritate: contra adoptionem carnis facit. Si vnigenitus, quo modò tunc adoptiuus? Vel, ſi non eſt propriùs filius, quomodo tunc plenus gratia & veritate? Igitur quod ſequitur in epiſtola aſſertionis veſtræ, beatum dixiſſe Hilarium. Nam & in ipſo vſu noſtro eſt adoptiuus filius, & verus filius: adoptiuum filium non dicimus natura eſſe, qui verus eſt filius. Videris quomodò cæca mens contra ſuam ponit teſtimonia ſeuti, etiam. Quis eſt qui audeat dicere, Chriſtum non eſſe vere filium Dei Ioanne baptiſta atteſtante, dum videt Spiritum Dei deſcendentem & manentem ſuper eum: Et ego vidi, & teſtimonium perhibui, quia hic eſt Filius Dei? De quo & Apoſtolus teſtatur, Quorum patres. ex quibus Chriſtus ſecundum carnem, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſecula. Et ſi verus Deus, etiam & verus filius: & ſi verus filius, nequaquam adoptiuus: quia adoptiuus, ſicut in teſtimonio ſancti Hilarij poſtum eſt, non verè natura eſt filius. Item de tractatu in Apocalypſin, beati Hieronymi, vt dicunt, hoc modo poſitum teſtimonium in epiſtola reperimus præfata: Calculum candidum, id eſt, gemma alba adoptio carnis in Filio Dei. Quod longè aliter in eodem Tractatu inuenitur: Et dabo ei, inquit, calculum candidum, id eſt, adoptionem filiorum D E I. Nam calculus gemma preciosa eſt. Et poſt pauca: Siue calculum, corpus in baptiſmo candidatum: ſiue calculi appellatione, fermio diuinus ſignificatur. Epiſtola verò beati Hieronymi, quam ad Ceraliam ſcriptam dicitis, hactenus nec apud Romanos, nec apud nos inueniri potuit. Nec ſibiipſi eum vnquam contraria ſcribere putamus: & vereis credere melius eſt exemplaribus, quàm dubijs. Ecce prauitas omni tergiuerſatione deterior, quæ ſic ſanctorum Patrum puriſſimis ſenſibus venena fuæ infundit perfidiæ. Sequitur in epiſtola: Item in Homilia ſancti Auguſtini: Secundum humanæ ſeruitutis formam ita dicit: Homo adoptatur cuius gloriam quæſiuit, qui eſt ab illo vnicus natus. Ecce quem Auguſtinus dicit adoptatum, hunc Ioannes dicit Aduocatum habemus apud Patrem. In hoc itaque loco ignoramus quid prius agendum ſit, an prauitas repellenda, ſiue imperitia deridenda. In viceſimaſexta Homilia in expoſitione eius ſententiæ legitur, vbi Dominus dixit: Qui à ſemetipſo loquitur, propriam gloriam quærit: vbi poſt congruam expoſitionem infert: Quid tu homo facere debes, qui quando aliquid boni facis, gloriam tuam quæris: quando autem aliquid mali facis, Deo calumnias meditaris? Intende tibi. Creatura es. agnoſce creatorem. ſeruus es. Ne contemnas Dominum. Adoptatus es, ſed non meritus. Quære gloriam eius, à quo habes hanc gratiam homo adoptatus, cuius gloriam quæſiuit qui eſt ab illo vnicus natus. De Chriſto enim dixit, vnicus natus: de nobis verò, homo adoptatus. Quam adoptionem prauiſſimo ſenſu, qui ſcripſit epiſtolam, ad Chriſti vnitatem transferre humanitatem. In qua pernitioſæ ſenſus veruntque, & imperitia ſcribentis patet, & mala voluntas non latet. Etiam & in ſequenti mox ſententia, & fallitas malæ voluntatis apparet, vbi dixit: Ecce quem Auguſtinus dicit adoptatum, Ioannes Apoſtolus dicit aduocatum. Certiſſimum eſt enim, Ioannem Apoſtolum Chriſtum Aduocatum nominare, licut ipſe teſtatur: Apud patrem habemus Aduocatum Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum. Perſpicuum quoque eſt, ſanctum Auguſtinum de hoc ne quidem poſſe per gratiam adoptato dicere, ſicut ex ſequentia lectionis certiſſimè cognoſci poteſt. Sequitur in eodem libello veſtro: Item præcipiores noſtri, Eugenius, Hildeſonſus, Iulianus, Toletanæ ſedis antiſtites, in ſuis dogmatibus ita dixerunt in Miſſa de cœna Domini: Qui per adoptiui hominis paſſionem dum ſuo non indulit corpori. Item in Miſſa de Aſcenſione Domini: Hodie Saluator noſter poſt adoptionem carnis, ſedem repetiuit Deitatis. & cætera quæ ex parentum veſtrorum dictis poſuiſtis. vt manifeſtum ſit, quales habeatis parentes: & vt notũ ſit omnibus, vnde vos traditi ſitis in manus fidelium: Quia hominem Chriſtum verum Dei Patris filium eſſe negaſtis, vobis defenſor eſſe noluit, ſed tradidit vos in manus inimicorum ſuorum, vt dominẽtur veſtri, qui eum recipere noluerunt: & cui illi publicè detrahunt, vos occultè filii derogetis. Nec illius Chriſti teſtimonio credere vultis, de ipſo dicentis: Pater, clarifica filium tuum, vt filius tuus clarificet te. Dum dixit, Tuus: proprietatem oſtendit, veluti & Pater in baptiſmo teſtimonio comprobauit: Hic eſt Filius meus dilectus. Meus, dixit: addidit quoque, dilectus: vt intelligeretur proprius eſſe filius, ſicut Apoſtolus dixit: Proprio filio ſuo non peperci. Et melius eſt, teſtimonio Dei Patris credere de ſuo filio, quam Hildeſonſi veſtri, qui tales vobis compoſuit preces in Miſſarum ſolennijs, quales vniuerſalis & ſancta Dei non habet Eccleſia. Nec vos in illis exaudiri putamus. Etiã Hildeſonſus veſter in orationibus ſuis Chriſtum adoptiuum nominauit, noſter verò Gregorius Pontifex Romanæ ſedis & clariſſimus totò orbe Doctor, in ſuis orationibus ſemper eum vnigenitum nominare non dubitauit. In oratione enim quæ ſecunda feria poſt Palmas, ita poſuit: Da, quæſumus, omnipotens Deus, vt qui in tot aduerſis ex noſtra infirmitate deſumus, intercedente vnigenito filij tui paſſione reſpiremus. Item quarta feria ſeptimanæ: Præſta, quæſumus, omnipotens Deus, vt qui noſtris exceſſibus incenſi ſumus à ſtigimur, per vnigeniti tui paſſionem liberemur. Item in Aſcenſione Domini: Concede, quæſumus, omnipotens Deus, vt qui hodierna die vnigenitum tuum Redemptorem noſtrum ad cœlos aſcendiſſe credimus. Item ad ſanctam crucẽ: Deus qui vnigeniti tui Domini noſtri Ieſu Chriſti preciolo ſanguine humanum genus redimere dignatus es. Ecce eum vnigenitum nominauit, cuius ſanguine redempti ſumus. Quod autem dicitis in epiſtola fidei veſtræ. Ex patre vnigenitum ante adoptione, primogenitum verò in fine temporis, verum hominem aſſumendo de virgine carnis adoptione, vnigenitum in natura, primogenitum in adoptione & gratia. Si nus enim Deus Filium ex vtraque natura & vnigenitum eſſe, & primogenitum: Vnigenitus, quia ſolus ſine initio ex Deo patre genitus, & ſolus ex initio temporis ex matre Virgine genitus: idcoque in vtraque natura vnigenitus etiam & primogenitus, quia omnis vnigenitus, primogenitus eſt: licet ſecundum humanam generationem, non omnis primogenitus, vnigenitus ſit. Idem ipſe Dei Filius, primogenitus eſt virginis, vt dicitis: etiam & vnigenitus, quia non habuit ſequentes carnaliter fratres. Igitur & Deo patri primogenitus, quia prius ex Deo patre genitus, quàm vlla effet creatura, vel aliquod eſſet tempus, Apoſtolo teſte, qui ait, ad Coloſſenſes ſcribens: Gratias agentes Deo Patri, qui dignos nos fecit in parte ſortis ſanctorum in lumine: qui eripuit nos de poteſtate tenebrarum, & tranſtulit in regnum filij dilectionis claritatis ſuæ: in quo habemus redemptionem, remiſſionem peccatorum: qui eſt imago Dei inuiſibilis primogenitus omnis creaturæ: quia in ipſo condita ſunt vniuerſa in cœlis & in terra, viſibilia & inuiſibilia, ſiue Throni, ſiue Domi nationes, ſiue Principatus, ſiue Poteſtates: omnia per ipſum & in ipſo creata ſunt: & ipſe eſt ante omnes, & omnia in ipſo

conſtant:

Ioan 14.

Luc. 2.

Ioan. 1.

Hilarius.

Ioan. 1.

Rom. 9.

Apoc. 2.

Ioan 7.

1. Ioan. 2.

Ioan. 17.

Matth. 3.

Rom. 8.

Col. 1.

constant:& ipſe eſt caput corporis Eccleſiæ, qui eſt principiũ, primogenitus ex mortuis, vt ſit in omnib. ipſe primatum tenens: quia in ipſo complacuit omnem plenitudinem diuinitatis inhabitare corporaliter.

Prou 8. Item Salomon: Dominus poſſedit me initio viarum ſuarum antequam quicquam faceret à principio. Ab æterno ordinata ſum, & ex antiquis antequã terra fieret. Necdum erant abyſſi, & ego iam concepta eram: necdum fontes aquarum eruperant, necdum montes graui mole conſtiterant: Ante colles ego parturiebar, &c.

Eccleſ 24. Item in libro Sapientiæ, ipſa dicente Sapientia, id eſt, filio Dei: Ego ex ore altiſſimi prodiui primogenita ante omnem creaturam. Ego in cœlis feci, vt oriretur lumen indeficiens: & ſicut nebula texi omnem terram. Ego in altis habitaui, & thronus meus in columna nubis. Item beatus Hieronymus in Tractatu epiſtol. ad Titum, vbi dicit Apoſtolus, Expectantes beatam ſpem & aduentum gloriæ magni Dei & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, qui dedit ſemetipſum pro nobis: Vbi eſt, inquit, ſerpens Arius? vbi Eunomius coluber? Magnus Deus Ieſus Chriſtus Saluator dicitur, non primogenitus omnis creaturæ, non verbum Dei & ſapientia, quæ iunt appellationes diuinæ generationis: ſed Ieſus & Chriſtus, quæ vocabula adſumpti hominis ſunt. Neque verò alium, Ieſum Chriſtum: alium, verbum dicimus, vt noua hæreſis calumniatur: ſed eundem & ante ſecula, & ante mundum, & poſt Mariam, immò ex Maria, magnum Deum appellamus Saluatorem noſtrum Ieſum Chriſtum, qui dedit ſemetipſum pro nobis. Hæc teſtimonia ideo poſuimus, vt cognoſcatis Deum & Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, in vtraque natura eſſe & vnigenitum & primogenitum, non adoptiuum, ſed magnum Deũ: Nec ex eo ei fratres nominari, ſicut Heluidius blaſphemat, quòd primogenitus eſt, ſed ex paternæ charitatis affectu. Nam quatuor modis in ſcripturis ſanctis fratres appellari legimus, ſicut beatus Hieronymus in libello contra eundem Heluidium teſtatur: Natura, Gente, Cognatione, affectu: Natura, vt Eſau & Iacob, duodecim Patriarchæ, Andreas & Petrus, Iacobus & Ioannes. Gente, qua omnes Iudæi fratres inter ſe vocantur, vt in Deuteronomio: Si autem emeris fratrem tuum qui eſt Hebræus, vel quæ eſt Hebræa, feruiet tibi Deut. 15. Deut. 17. hex annis, & in ſeptimo anno dimittes eum liberum abs te. Et in eodem: Conſtituendo conſtitues ſuper te principem, quem elegerit Dominus Deus tuus, eum qui ex fratribus tuis ſit, & reliqua. Cognatione autem fratres vocantur, qui ſunt de una familia, ſicut Loth frater Abrahæ dicitur, cùm ſit filius Geneſ 13. fratris ſui Aran, dicente Abraham: Non ſit rixa inter me & te, & inter paſtores meos & paſtores tuos, quia omnes fratres Matth. 13. noſ ſumus: qua lege & in Euangelio fratres Domini dicuntur, Iacobus, Iudas, & Simon. Affectu quoque fratres dicuntur, qui in duo ſcinditur, in ſpiritale, & in commune. In ſpiritale, quia omnes Chriſtiani fratres vocantur: vt ibi, Ecce Pſal. 132. Hebr. 2. quàm bonum & quàm iucundum, habitare fratres in vnum. Pſal. 21. Et Saluator: Narrabo nomen tuum fratribus meis. Et alibi: Ioan. 20. Vade, dic fratribus meis. Porrò in commune, quia omnes homines ex vno patre nati, pari ge manitate coniungimur. Hinc Hieronymus dicit, affectu fratres eſſe Domini, non adoptione, vbi dicit, Narrabo nomen tuum fratribus meis. Et item, Ite, dicite fratribus meis.

Matth. 28. Sequitur in epiſtola veſtra: Chariſſimi, nunc Filij D E I ſumus, & nõdum apparuit, quid erimus. Scimus quia cùm apparuerit, ſimiles ei erimus, & videbimus eum ſicuti eſt: Similes vtique in carnis adoptione, & non ſimiles ei in diuinitate. Huius verò ſententiæ intellectu longè aliter Catholici patres expoſuerunt. Dicit enim ſanct. Auguſtin. in epiſtola ad Italicam virginem: In tantũm ergo videbimus, in quantum ſimiles erimus quia & nunc in tantum non videmus, inquantum diſſimiles ſumus. Inde igitur videbimus, vbi ſimiles erimus. Quis autem clementiſſimus dixerit, Corpore nos vel eſſe, vel futuros eſſe ſimiles Deo? In interiore igitur homine iſta ſimilitudo eſt, qui renouatur in agnitione Dei, ſecundum agnitionem eius qui creauit eum: & tanto efficimur ſimiliores illi, quanto magis in eius agnitione & charitate proficimus: quia etſi exterior homo noſter corrumpitur, interior autem renouatur de die in diem: ita ſanè, vt in hac vita quantuſcunque profectus ſit, longè abilla perfectione ſimilitudinis, quæ idonea erit ad videndum Deum. Quid verò Dauid putatis dixiſſe de fratrib. adoptiuis, Vnxit te Deus Deus tuus oleo lætitiæ præ participib. tuis? Non enim B. Hieronymus & cæteri ſanctæ ſcripturæ Tractatores, hanc participationem vnctionis, de adoptiuis fratribus, ſed de regibus, qui Chriſti vocabantur, intelligi voluerunt, qui oleo humanæ compoſitionis vncti eſſe leguntur, ſicut idem beatus Hieronymus in tractatu eiuſdem Pſalmi expoſuit: Oleo lætitiæ præ conſortibus tuis. Alij reges, qui rypum illius præcurrunt, & regnando conſortes dicti ſunt, oleo corruptibili ſunt inuncti: Hic verò Filius Dei, à Deo patre oleo exultationis, hoc eſt, reſurrectionis, aſcenſionis, & dominationiſque eſt delibutus: quia Chriſtus natura vnctus, nos per gratiam, quſa in illo pleniter ſuit diuinitas. Item poſt multa teſtimonia, quæ omnia exequi longum eſt, nouiſſimè in Michæa prophetæ ſententiam offendiſtis, in qua pœnitentis populi perſonam in ſeipſo prophetа adſumpſit: in qua & veſtræ blaſphemiæ ſtultitiam aperuiſtis, dicendo: Nunquid dabo primogenitum me- Mich.6. um pro ſcelere meo? fructum ventris mei pro peccato animæ meæ? Quòd dixit, primogenitum, ſecundum humanitatem: quod dixit, fructum ventris mei, ſecundum diuinitatem. Quæ aures Catholicæ hanc expoſitionem audire non abhorrent? Quis fidelis illam nare cõtracta non reſpuit? Tam ridiculoſa eſt, ſtultula huius fentẽtiæ expoſitio apud vos, vt propter ſanctitatem aurium magis taceamus, quid deueſtra interpretatione ſentimus, quam exponamus: & lectoris arbitrio dimittimus de vobis in hoc loco iudicare. Tantum dicimus, quòd beatus Hieronymus de hac intellexiſſe ſententia. Dicit enim in Tractatu eiuſdem prophetæ: Deus populum ad iudicium prouocárat. Ille ſciens peccatum ſuum, non vult contendere, ſed rogare: nec tamẽ in ipſis precibus habet fiduciam. Nihil enim dignum eſt, quod pro peccato Deo poſſit offerri: & nulla humiliras poteſt maculas eluere delictorum: quia Hebr.10. impoſſibile eſt, ſanguinem taurorum & vitulorum, & holocauſta medullata, & cruorem arietum & hircorũ pinguium, ſordes animæ lauare. Nunquid, ait, dabo primogenitũ meum pro ſcelere meo, ſicut rex Moab feciſſe deſeribitur? Aut fru- 4 Reg. 3. ctum ventris mei pro peccato animæ meæ, quod recit Iephte, Iudic. 11. pro temeritate voti offerens filiam?

Item ſecundum ſeptuaginta allegoricam expoſitionem ita diſſeruit: Si dedero primogenita mea pro impietate, & fructum ventris mei pro peccato animæ meæ: dabo quidem quicquid in me primum eſt, ſed pro meo peccato & impietate nihil dignum offeram Deo. Vnde & Dauid precatur & dicit: Magis magiſque laua me ab iniquitate mea, & à peccato meo munda me. Item mentionem epiſtolæ B. Pauli ad Hebræos facientes, nec intelligentes omnia quæ poſuerunt, contra ſe eſſe, & ſemper vbique Chriſtum Dominum Filium Dei nominari, non ſeruum, non adoptiuum, ſicut in illis teſtimonijs perſpicuum eſt, quę ex principio epiſtolæ illius ponere voluerunt: Multifariè multiſque modis olim Deus loquutus eſt Patribus noſtris in prophetis, nouiſſimè diebus iſtis loquutus eſt nobis in filio, quem conſtituit hæredem vniuerſorum, per quem fecit & ſecula: Qui cùm ſit ſplendor gloriæ & figura ſubſtantiæ eius, portanſque omnia verbo virtutis ſuæ, purgationem peccatorum faciens, ſedet ad dexteram Maieſtatis in excelſis: Tanto melior Angelis effectus, quanto differentius præ illis nomen hæreditauit. Cui enim dixit Pſal. 2. aliquando Angelorum, Filius meus es tu, Ego hodiè genui te? Et iterum cùm introduceret primogenitum in orbem terræ, dicit: Adorent eum omnes Angeli Dei. Hæc itaque teſti- Pſal. 96. monia non ſeruum, non adoptiuum dicunt Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, ſed filium & hęredem vniuerſorum, Hebr. 3. ſicut & in ſequentibus eiuſdem Epiſtolæ legimus: Moyſes quidem tãquam famulus fidelis fuit in tota domo eius: Chriſtus verò tanquam filius in domo ſua. Et paulò antè: Amplioris enim gloriæ iſte præ Moyſe dignus habitus eſt. Quo- Ibidem. modo amplioris gloriæ, ſi ſeruus fuit & Moyſes, vel ex leruo adoptiuus? Quos & Beat. Auguſtinus in Homilia tertia ſancti Euangelij ſecundum Ioannem, mirabiliter diſtinxit, dicens: Teneteergo fratres ſoli ditatem iſtam. Lex per Moyſen data eſt, Gratia & veritas per Ieſum Chriſtum facta eſt. Ioan 1. Per ſeruum lex data eſt, & reos fecit: Per imperatorem indulgentia data eſt, & reos liberauit. Lex per Moyſen data eſt: Non ſibi aliquid amplius ſeruus adſignet, quàm quod per illum factum eſt. Electus ad magnum miniſterium,

tanquam

tanquàm fidelis in domo: sed tamen seruus agere secùdum legem potest, soluere à reatu legis non potest. Quod autem in sequentibus epistolæ vestræ legitur, His præmissis sanctorum Patrum sententijs adstertionibus nostris roboratis, in commune decreuimus ab eorum decretis nullo modo deuiare vestigijs. Optamus, Dominumque deprecamur, hoc omninò verum esse quod dicitis. Sed necdum perspeximus ita esse. Faciat quandoque misericordia diuina fieri, vt terminos sanctorum Patrum non transgrediamini. Quod etiam & in sequentibus adiunxistis, In professione Nicænæ symboli non inuenimus dictum, In Christo duas naturas & tres substantias, & Homo Deificus, & Deus humanatus: Quid est natura hominis, nisi anima & corpus? Vel, quid est inter naturam & substantiam, vt tres substantias necesse sit nobis dicere, & non magis simpliciter, sicut sancti patres dixerunt, Confiteri Dominum nostrum Iesum Christum Deum verum & verum hominem in vna persona? Mansit verò persona filij in sancta Trinitate, cui personæ humana accessit natura, vt esset & vna persona, Deus & homo, non homo Deificus, & humanatus Deus, sed Deus homo, & homo Deus: propter vnitatem personæ vnus DEI filius, & idem hominis filius: perfectus Deus, perfectus homo. Perfectus homo non est, nisi anima & corpore, sicut & sanctus Papa Leo in Homilia quarta de natali Domini, eandem nunc quàm naturam, quam & substantiam, ita dicens: Tanto fœdere naturam vtranque conseruit, vt nec inferiorem consumeret glorificatio, nec superiorem minueret adsumptio. Salua igitur proprietate vtriusque substantiæ, & in vnam coeunte personam, nec negamus & nos, Christo hæc tria veraciter inesse, diuinitatem scilicet, animam & corpus. Sed quia verè Deus & homo dicitur, in Dei nomine totum quòd DEI est designatur, in hominis verò totum quicquid hominis est intelligitur: ideò sufficit, in eo vnam perfectam diuinitatis, & alteram perfectam humanitatis consiteri substantiam: Aliud est enim, contra hæreticos contendere: aliud verò, puram fideliter consiteri fidem. Ibi enim veritas animæ & carnis in Christo offendenda erat, hìc perfecta humanitas in eodem contienda est. Sic & sanctus Augustinus in libro, quem Enchiridion nominari placuit, euidentissimè & Catholicè in vndecimo capitulo exposuit, ita dicens de Deo Christo: Nempe ex quo homo esse cœpit, non aliud cœpit esse quàm Dei filius, & hoc vnicus: & propter Deum verbum, quod ab illo suscepit caro factum est, vtique Deus: & quemadmodum est vna persona qualibet homo, anima scilicet rationalis & caro, ita fit Christus vna persona, verbum & homo. Consuetudo Ecclesiastica solet in Christo duas substantias nominare, Dei videlicet & hominis, sicut Cassiodorus in secundi psalmi Tractatu cum sententia S. Augustini roborauit: Et ne per hæreticas, inquit, contentiones Christiani animus fluctuetur, quem oportet omnia veraciter sine que credere, nominis ipsius definitionem, authoritate patrum, breui satisfactione concludinus: Audiamus ergò beatum & doctissimum Augustinum, in Euangelistæ Ioannis exposítione dicentem: Agnoscamus geminam substantiam Christi, diuinam scilicet quæ æqualis est patri: humanam, qua maior est pater. Vtrúque autem simul, non duo, sed vnus est Christus: nec sit quaternitas, non Trinitas, Deus: Ac per hoc Christus est Deus, anima rationalis & caro: qua veritate recognita, competenter mortiferos vitam & errores. Item B. Ambrosius in hymno quodam de natali Domini, ita dicit:

Gemine gigas substantiæ
Alacris vt curras viam.

Item sanctus Augustinus in libro Enchiridion, capitulo tertiodecimo: Proindè sicut confitemur Dominum nostrum Iesum Christum, quòd de Deo Deus, homo autem natus est de spiritu sancto & virgine Mariasita vtraque substantia, Diuina scilicet atque humana, filius est vnicus patris omnipotentis. Item in expositionem Catholicæ fidei, Non ergo duos Christos, neque duos filios, sed Deum & hominem vnum filium: quem propterea vnigenitum dicimus, manentem in duabus substantijs, sicut ei naturæ veritas cotulit. Isidorus quoque in libro Etymologiorum: Sic autem inquit, Dei filio iúcta est humana natura, vt ex duabus substantijs fieret vna persona. item sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconus Paschasius, in libro secundo operis pulcherrimi, quem de spiritu sancto composuit, (cuius opusculi B. Gregorius Papa Romanus in libris dialogorum mentionem fecit) in capitulo quarto ita dicit: Itaque in Deo & homine gemina substantia, sed non gemina persona est: quia persona non communere potest, substantia verò substitiam non potest: siquidem persona, res iuris est: substantia, res naturæ. Hoc loco necessarium videtur, vt in Christo Domino pariter & homine, vnam personam & duas substantias testimonijs afferamus. Da vnam in redemptoris dei hominisque personam. Apostolus dicit: Si enim cognouissent sapientiam Dei, nùquam Dominum gloriæ crucifixissent. Si requiras, quomodo potuerit inuiolabilis pati, & iuecomprehensibilis crucifigi: persona vnitas facit, vt quod homo pertulit, Deus pertulisse credatur. Item cùm Euangelista commemorat, Nemo ascendit in cælum, nisi qui de cælo descendit, filius hominis qui est in cælo: quomodo hic filium hominis ante passionis & resurrectionis suæ ascensionis diem, & de cælo asserit defecdisse, & in cælestibus permanere, nisi hoc per vnitatem personæ ratio veritatis absoluat? sicut alio loco capitis & corporis sociatur persona, cùm legitur: Esurui enim, & dedistis mihi manducare, sitiui, & dedistis mihi bibere. Quid agit personæ vnitas? Homo pascitur, & Deus reficitur: pes consouetur, & caput somcitum in se sentire testatur. Dicit ergò, Nunquàm Dominum gloriæ crucifixissent, & ediuersò, Nemo ascendit in cælum, nisi qui de cælo descendit, filius hominis, qui est in cælo. Vide quomodo per vnitatem personæ, humana diuinis, & humanis diuina miscentur. Deus crucifigitur, & homo de cælo descendere, & in cælo permanere memoratur. Item paulò pòst in eodem capitulo Paulus Apostolus etiam duas substantias euidenter, remota sacramenti obscuritate, digessit, ita dicens: Patres nostri, ex quibus Christus secundum carnem, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Sed & inter lucidissimas & catholicas S. Augustini sententias, quas sparsim & inordinatè posuistis ad declarationem, vt vos dicitis, vestram, vt nos intelligiamus, accelationem erroris vestri: non metuistis inserere sensus adulterinos, fingentes eum dicere, quod in illius non inuenimus dictis. Et quo perspicuum est vos vestræ non considere causæ, quia in exemplis sanctorum patrum, non inuenistis fidem vestram confirmari: idcoque adulterinos prauitatis sensus interposuistis, afferentes illos dicere quod non dixerunt, sicut certissimè cognoscì potest in capitulo 11. de libro S. Augustini quem Enchiridion (vt præfati sumus) nominauit, cuius capituli textum ponimus, vt facilius vester pateat error, & malitiæ nostratur imperitia. Dicit enim præfatus pater: Proindè Christus Iesus, Dei filius est, Deus & homo: Deus ante omnia secula, homo in nostro seculo: Deus, quia Dei verbum: Deus enim erat verbum, homo autem, quia in vnitate personæ accessit verbo anima rationalis & caro. Quocircà inquantum Deus est, ipse & pater vnum sunt, inquantum autem homo est, pater maior est illo. Cùm enim esset vnicus Dei filius, non gratia, sed natura, vt esset etiam plenus gratia: factus est autem & hominis filius idem ipse, vtrúque ex vtroque vnus Christus. Qui cùm in forma Dei esset, nō rapinam arbitratus est quod natura erat, id est, esse se æqualem Deo: exinaniuit autem se, accipiens formam serui, non amittens vel minuens formam Deitatæ per hoc & minor est factus, & manst æqualis: vtrunque vnus, sicut dictum est: sed aliud propter verbum, aliud propter hominē: propter verbum æqualis, propter hominem minor, vnus Dei filius, idemque hominis filius, idemque & Dei filius: non duo filij Deus & homo, sed vnus Dei filius. Deus sine initio, homo à certo initio Dominus noster Iesus Christus.

Hisce igitur verissimis Catholicæ fidei assertionibus, perfidiæ venena intermiscere non metuistis. Vbi crgò ille dixit, Cùm enim esset vnicus Dei filius, nō gratia, sed natura, vt esset etiam plenus gratia, factus est & hominis filius: confirmatum dum errorem vestrum, inter positis quod ille non dixit. hoc modo: Cùm enim esset vnicus DEI filius, non adoptione, sed genere: neque gratia, sed natura: vt esset etiam plenus in forma Iesus, adoptione & gratia factus est hominis filius, idem ipse vtrunque ex vtroque vnus

Rom. 9.

Ioan. 10. & 14.

Matth. 25.

1. Cor. 2. Ioan. 3.

1. Cor. 2.

Christus. Videat qui legit, & intelligat, quanta est hæc pravitas, & quanta est hæc tergiuersatio. Quarè sanctorum patrum sensus commaculatis, & venenum erroris Catholico melli immissectis ? Quid est quod dicitis, Deum naturæ Dei filium, genere esse filium Dei? Quid est quòd adoptionem gratię coniungitis, dum in eodem capitulo paulò pòst idem mirificus Doctor, Eum qui est hominis filius, vnicum Dei filium nominare non dubitaret, ita dicens, ficut & ante expofuimus: nempè ex quo homo esse cœpit, non aliud cœpit esse, quam Dei filius, & hoc vnicus : & propter verbum, quod illo suscepto caro factum, est vtique Deus: & quemadmodum vna persona est qui libet homo, anima scilicet rationalis & caro, ita sit Christus vna persona, verbum & homo. Igitur si vnicus, quomodo adoptiuus, dum multi sunt adoptiui filij? Vnicus itaque de multis non potest dici. Item vnitas personæ quę est in Dei filio & filio virginis, adoptionis te tollit iniuriam. Si ergò Deus verus est, qui de virgine natus est, quomodò tunc potest adoptiuus esse vel seruus ? Deum enim nequaquam audetis confiteri seruum vel adoptiuum : etsi eum propheta seruum nominasset, non tamen ex conditione seruitutis, sed ex humilitatis obedientia, qua factus est Patri obediens vsq; ad mortem : præfato Papa Leone dicente in Homilia secunda de natiuitate Christi: Assumpta est de matre Domini natura, non culpa : creata est forma serui sine contagione seruili. Item S. Augustinus in Homilia trigesima nona dicit: Dominus noster etiam in forma serui, non seruus, de forma etiam serui, Dominus fuit. Nónne secundum seculi nobilitatem, Beata Maria Virgo ex regali & libera profapia processit? Huic verò virgini regiæ dignitatis, Spiritus sanctus accessit, & filium ex ea procreari fecit. Mirum si Spiritus sanctus hominem ex ea non potuit facere perfectum & ingenuum. Sed & hoc volumus à vobis audire, an Adam primus humani generis pater, qui de terra virgine creatus est, liber esse conditus, siue seruus : Si seruus, quomodo tunc imago Dei ? si liber, quarè & Christus quoque non ingenuus de virgine ? Meliore quidem terra, etiam animata & immaculata, Spiritu sancto operante, factus est homo, dicente Apostolo : Factus est primus homo de terra terrenus, secundus de cælo cælestis. Si terrenum liberum conditum confitemur, quarè non multò magis cælestem liberum confitemur? Vnde Adam fuit seruus factus, nisi ex peccato, Apostolo Petro attestante: Qui enim peccatum facit, seruus est peccati. Christus autem non fecit peccatum, ideò seruus nō est peccati, sed magis liberator & redemptor eorum qui seruì sunt peccati, eo ipso attestante : Si filius vos liberauerit, verè liberi eritis. Sed fortè seruum hominis eum fuisse dicitis. Quid est quod dicit Propheta, Deus iudicium tuum regi da, & iustitiam tuam filio regis : & adorabunt eum omnes reges terræ, omnes gentes seruient ei ? Item Apostolus: Omnia subiecit sub pedibus eius. Et hoc sæpiùs reperitur, quàm exemplis indigeat edoceri, quòd sit Dominus omnium, non alicuius seruus. An ne Angelorum eum seruum vultis dicere, quia dictum est, Minuisti eum paulominùs ab Angelis ? Vtique minoratus est propter mortalitatem carnis, non propter conditionis seruitium. ideoque sta tim sequitur : Gloria & honore coronasti eum , & constituisti eum super opera manuum tuarum. Omnia subiecisti sub pedibus eius.

Item Apostolus ad Hebræos: Tanto melior effectus Angelis, quanto differentius præillis nomen hæreditauit.

Et terrim cùm introducit primogenitum in orbem terræ, dicit: Et adorent eum omnes Angeli Dei. Qui dicitis de Deo patre, qui eum in baptismo etiam & in transfiguratione, quæ facta est in monte, filium nominauit, non seruum : Hic est filius meus dilectus, in quo mihi benè complacui.

De qua sententia Beatus Hilarius in libro sexto de fide, ita disserit : Si proprium ac singulare est, Hic est filius meus: quid calumnias Deo patri professæ de filio proprietatis adscrimus? An ne tibi videtur in eo quod dicitur, hoc significari ? Alios quidem cognominatos habeo in filios, sed hic filius meus est. Donaui adoptionis nomen pluribus : sed iste mihi filius est. Ne quæras alium. Ne non hunc esse credas. Hunc ergò tanquam digito indice ac verbi significatione contingo : quia dico, & meus est, & filius est. Hæc quidem paternæ vocis significatio ea fuit, non quòd qui ad implendam omnem iustitiam baptizandus erat, ignoraretur: sed vt, qui ad sacramentum salutis nostræ homo cernebatur, Dei voce Dei filius nosceretur. Restat igitur vt sit rex & redemptor, Deus & Dei filius: de quo & Apostolus ad Romanos, Qui proprio filio suo non pepercit: Proprium nominauit, non adoptiuum. De qua sententia idem beatus Hilarius in libro præfato ita dicit: Nunquidnam etiam nunc adoptionis in eo erit nuncupatio, in quo proprietatis est hoc nomen ? Item post pauca: Quare virtutem dicti, vt magnitudinē charitatis intelligas: Quid sit proprium expende, ne ignores veritatem. Nunc enim Apostolus propriu mait filium, cùm in multis vel suum, vel eius sæpè dixisset. Quamuis multi codices per transfatorum simplicem intelligentiam, in hoc loco, proprio filio, suo filio, conscriptum habeant: tamen Græcitas, qua lingua Apostolus est locutus, proprium nunc magis, quàm suum nuncupauit, & licèt communis intelligéiæ sensus non satis inter proprium & suū differat, verùm Apostolus cùm in cæteris aljs dictis suum filium commemorasset, hic tamen dicit, Qui proprio filio suo non pepercit.

Item libro octauo: Sentitne quid tibi desit, Christo negando quod suum est ? Si per naturam Dei, Christus tibi Dominus est, habes spiritum sanctum : si verò per adoptiuum nomen hic Dominus est, Spiritu sancto carens, spiritu erroris animaris : quia nemo nisi in spiritu sancto Dominū Iesum potest dicere.

Item in dogmate Catholicæ fidei : Ergò Dei filius, hominis factus est filius, natus secundum veritatem naturæ, ex Deo Dei filius : & secundum veritatem naturæ, ex homine hominis filius: vt veri as vnigeniti non adoptione, neque appellatione, sed in vtraq; natiuitate filij nomen naſceiido haberet, vt esset verus Deus & verus homo vnus filius.

Item sanctus Euangelista Ioannes verum eum filium nos credere edocuit, dicens: Et nos vidimus & testificamur, quoniam pater misit filium suum Saluatorem mundi. Quisquis confessus fuerit, quoniam Iesus est filius Dei, Deus in eo manet, & ipse in Deo. Item post pauca: Scimus quoniam filius Dei venit, & dedit nobis sensum, vt cognoscamus verum Deum, & simus in vero filio eius. Hic est verus Deus & vita æterna. Tu verò quisquis es qui Christum prædicas adoptiuum, vnde tibi iste sensus venisset, voluisse scire: vbi hoc nomen didicisses, ostende. Patriarcha netciebant, propheta eorum non dixerunt. Apostoli non prædicauerunt, sancti Tractatores hoc nomen tacuerunt, Doctores fidei nostræ non docuerunt. Forte in tertium cælum raptus fuisti, & ibi audisti arcana verba, quæ hucusque sanctæ Dei Ecclesiæ ignota essent, si tu in tertiū cælum raptus non esses. Aut super pectus Domini recubuisti, & ibi audisti, quæ B. Ioannes audire nō meruit. Aut te per choros Angelorum Agnus ducens, hoc tibi nomen ostendit: Aut tibi Leo de tribu Iuda, librum septem sigillis clausum, aperuit, vnde hæc mysteria intelligeres, & nomina proferres, quæ quatuor animalibus incognita manifestant, inimò toti mundo inaudita, nisi tu nouus doctor ad declarādum tuum nomen venisses. Dices enim, Cur times adoptiuum Christum Dominum nominare? Dico tibi, quia nec Apostoli eum sic nominarunt, nec sancta Dei & Catholica Ecclesia consuetudinem habuit, sic eum appellare, immò nec credere eum adoptiuum esse, sed proprium filium, iuxta præcedentia Apostolorum testimonia, & sanctorum Doctorum dogmata. Plurimę verò sunt in sanctis scripturis appellationes Domini nostri Iesu Christi: sicut Leo, agnus, lapis, vermis, & multa talia, quæ omnia certas habent & mysticas significationes, cur ita dicantur. Adoptiuus, fiquidē non habet aliam significationem nisi vt Iesus Christus nō sit proprius filius Dei, nec ex Virgine ei in filium genitus, sed nelcio ex quo seruo adoptatus in filiętat, vt vos dicitis: quarum significationū allegoricas interpretationes diceremus, si huic præsenti rationi neceſſariæ videretur, sicut leo, propter, regiam dignitatem: agnus, propter innocentiam: vermis, propter humilitatem incarnationis : Quòd verò eū dicitis lcprosum nominari, videtur, vos minùs intendiſſe, quomodo prophera hoc nomen posuit : Et nos, inquit, putauimus eum quasi

lepro-

Ier. 49.

Phil. 2.

1. Cor. 15.

2 Pet. 2. Ioan 8 1. Pet. 2.

Ioan. 8.

Pſal. 71.

1. Cor. 15. Hebr. 2.

Pſal. 8.

Hebr. 1.

Matth. 3. & 17.

Rom. 8.

1. Cor. 12.

1. Ioan. 4.

1. Ioan. 5.

2. Cor. 12.

Ioan. 13. Apo. 6. Apo. 5.

Apo. 5. Ioan. 1. 1. 8. Pſal. 117. & 21. 1. Pet. 2. 1. Cor. 10.

Apoc. 5. Ioan. 1 Pſalm. 21.

Esa. 53. leprosum, & percussum à Deo, & humiliatum. Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras. Quasi leprosum dixit, non leprosum. Item, putauimus, dixit: id est, vt beatus Hieronymus in Tractatu eiusdem prophetæ expositit, Nos putauimus eum propria sustinere peccata. Sed vt veriùs intelleximus, pro nostris vulneratus est iniquitatibus: nullatenus morbo lepræ percussus est in corpore, nec lepra peccati vulneratus est in anima. Lupum verò & vulturem eum non legimus in scripturis sanctis, quantum nostræ occurrit memoriæ, nuncupari: Nec etiam adoptiuum. Nónne olim eadem hæresis vestra in Nestorio ab vniuersali sancta Ecclesia refutata est etiam & damnata? Quapropter forte illum anathematizare noluistis, dum alios, Bonosum scilicet, Arium & Sabellium, Manichæumque, qui prauata de Dei filio senserunt, in epistola vestra anathematizastis. Nunquid non ideò damnatus est, quia beatam Mariam semper virginem, non Dei, sed hominis tantummodo credidit esse genitricem? Decuius hæresi S. Cyrillus Eulogio presbytero scribit, hoc modo dicens: Nestorius itaque in suis expositionibus simulat se dicere vnum filium & vnum Dominum: sed refert filiationem ad solum Dei verbum. Et paulò pòst: Dicendo enim, Quia propterea Deus verbum Christus nominatur, quia habet copulationem ad Christum: quomodo nõ apertum est, duos dicere Christos, si Christus ad Christum habet coniunctionem, tsquam alter ad alterum? Videtur enim, Nestorium dicere copulationem, quod vos dicitis adoptionem. Quid est adoptio, nisi charitatis copulatio, qua pater adoptione sibi copulat filium, quem proprium non habet? Et certissimum est; sicut prefati sumus, alium esse proprium filium, alium adoptiuũ. Nónne tunc duo filij erunt Deo patri, vnus proprius, & alter adoptiuus, quod nullus Catholicus audet dicere? Quid est aliud dicere, eandem virginem adoptiuum vel seruũ genuisse, nisi negare, Deum illam genuisse? Si Deus generatus est, nequaquam adoptiuus, sed filius: quia alia persona est propriꝰ filij, alia adoptiui filij vel serui. Et scimus vnam esse personam in Christo Deo, Dei & hominis, sicut B. Gregorius in epistola ad Quirinum epilcopum scripsit: Non autem, inquit, priùs in vtero virginis caro cõcepta est, & postmodũ diuinitas venit in carnẽ: sed mox vt verbum venit in vterum, mox verbum, seruata propriæ virtute naturæ, factũ est caro: & perfectus homo idem in veritate carnis & animæ rationalis, natus est per vterum virginis filius Dei. Si igitur mox à tempore conceptionis verus Deus Dei filius conceptus est, quando fuit vt homo esset sine Deo, vnde adoptaretur in filium? Sicut enim nunquàm fuit, vt Deus pater esset sine Deo filio, de quo dictum est, In principio erat verbum: ita nũquàm fuit, vt homo Iesus esset sine Deo, de quo dictum est, Verbum caro factum est, id est, Deus homo factus est? Sicut enim Arius filium separauit à patre, dicendo: Erat, quando non erat Dei filius: ita per adoptionem vos separatis hominem Christũ à Deo filio. Et miramur, dum tanta sanctorum patrum testimonia profertis, cur non intelligatis, quod cõtra eadem testimonia sensum ponitis vestrum, alia prauè intelligentes, alia pessimè interpretantes, iuxta Apostolum, non intelligentes quæ dicitis, nec de quibus affirmatis. Sufficiat vobis (obsecramus) dicere in confessione Catholicæ fidei, quod sancti patres dixerunt: & fic symbolum tenere Ecclesiasticæ professionis, sicut sanctissimi Doctores exposuerunt. longè siquidem inferiores fumus illis ad excogitanda verba conuenientia fidei Apostolicæ. Tantùm firmiter credamus & teneamus, quod illi scripserunt, qui spiritu Dei repleti sunt, & nobis à Deo dati sunt doctores. Qui enim vobis displicet in Domino nostro Iesu Christo, vt verus sit Deo patri filius, dum ille ipse & se filium nominauit, & veritatem, dicendo, Pater, clarifica filium tuum, vt filius tuus clarificet te: Et iterùm, Ego sum via & veritas & vita? Nisi fortè cum Iudæis vultis dicere, Tu de teipso testimonium dicis, Testimonium tuum non est verumimox ille ipse pro se respondebit vobis: Si ego testimonium perhibeo de meipso, testimonium meum verum est. Et paulò pòst: In lege, inquit, vestra scriptũ est, quia duorum hominum testimonium verum est: Ego sum qui testimonium perhibeo de meipso, & testimonium perhibet de me, qui misit me Pater. Pater de cælis intonuit, & eum filiũ suum nominauit. Christus de terris in cælos clamauit, se filium nominauit; & vos cum ludęis adhuc increduli estis? Latro in cruce eum Dominum nominauit. Centurio mortem eum videns, clamauit: Verè filius Dei erat iste. Sed & dæmones eum vere filium Dei summi cum ea legione proclamauerunt, sicut in sanctis legitur Euangelijs. Et Elipandus cum fua legione negat adhuc eum verè filiũ Dei esse? Apostoli interogati à Christo dicente, Quæ dicunt homines esse filium hominis? De filio hominis interrogat, & de filio hominis respondit ei Petrus, dicens: Tu es Christus filius Dei viui. Et pro hac laudabili confessione, meruit ab ipso Dominio Saluatore nostro audire: Beatus es Simon Bariona, quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed pater meus qui in cælis est. Patrem fuum dixit, qui hæc reuelauit. Pater de fuo filio mysteria reuelauit, feculari inaudita sapientiæ: & pro hac gloriosa confessione B. Petrum principem Apostolorum cæli terræque remunerauit potestate, dicens: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam: & portæ inferi non præualebunt aduersus eam: & tibi dabo claues regni cælorum: & quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis: & quodcunque solueris super terram, erit solutum & in cælis. Auditis quid hæc fides Apostolica meruit: Videte quid vestra mereatur adoptio. Paulus eundem qui crucifixus est, Dei virtutem & Dei sapientiam prædicauit, scribens ad Corinthios: Nos verò Christum prædicamus, & hunc crucifixum, Iudæis quidem scandalum, gentibus autem stultitiam, credentibus verò Dei virtutem & Dei sapientiam. Ecce duo luminaria mundi, quale de Christo, filio Dei testimonium proferunt: & vos eum adhuc adoptiuum vultis dicere, & nobiscum spiritum adoptionis accepisse Dei filium? Esaias eum filium appellet: Filius, inquit, datus est nobis, & factus est principatus super humerum eius: & vocabitur nomẽ eius, Admirabilis, Deus fortis, Princeps pacis, Pater futuri seculi. Intelligite fratres quæ legitis, & nolite noua & incognita nomina fingere: fed quæ in fancta scriptura inueniuntur, tenete. Illa enim quæ ibi inueniuntur de Christo Deo, honestas habent significationes, & nostrę saluti conuenientes: & nolite per humanas inuentiones fluctuare, fed in foliditate fanctarum scripturarum vosmetipsos roborate. Illas legite, illas docete: quia in illis est vita æterna. Ineulcatisiterùm, iterumq; replicatis, vos consona sanctis Patribus ponere testimonia: sed vt probauimus, longè aliter vos illorum intelligitis dicta, quàm illi ipsi intellexerunt qui hæc ipsa testimonia libris inscrebant: & inuenimus sicut & ante præfati sumus, certissimè vos illorum sanctissima scripta hæreticæ prauitatis veneno infecisse, & interseruisse verba, quæ nusquam in eorum legim libris. Nisi fortè vestri magistri ita sensissent, quorum nomina sanctæ & vniuersali Dei Ecclesiæ ignota putamus hucusque remansisse, si huius erroris schisma, per vos ea mundo non innotuisset. Desinite, fratres, vestros per aures populi Christiani diffamare parentes, & vosmetipsos à sancta Dei diuidere Ecclesia: & nolite per diuersitatis discurrere errorum, & cisternas vobis hæreticæ perfidia dissipatas fodere, quæ aquas puriſſimæ fidei non tenebunt: fed per viam regiam ad lympidiſſimum Catholicæ puritatis fontem festinate, & ex eo potate spiritum charitatis & fidei, quatenus de ventre vestro fluant aquæ viuæ falientes in vitam æternam. Tenete vos intra terminos sanctorum patrum, & nolite nouas verfare quæſtiunculas: ad nihilum enim valent, nisi ad subuertionem audientium. Sufficit enim vobis sanctorum patrum veſtigia ſequi, & illorum dicta firma tenere fide: Illi enim in Domino noſtri exiterunt Doctores in fide, & ductores ad vitam: quorum & ſapientia ſpiritu Dei plena libris legitur inſcripta, & vita meritorum miraculis clara & ſanctiſſima: quorum animæ apud Deum Dei filium Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, pro magno pictatis labore regnant in cælis. Hos ergò tota anim virtute, toto charitatis affectu ſequimini charissimi fratres, vt horum inconcuſſa firmitate doctrinis adhærentes, conſortium æternæ beatitudinis, donante vero & proprio Dei filio, Domino noſtro Ieſu Chriſto, cum illis habere mereamini in cælis. Deſiuite, fratres, illum prædicare ſeruum, quem regem & redemptorem habemus, cui data eſt omnis poteſtas in cælo & in terra. Ceſſate eum adoptiuum no-

Luc. 23. Matth. 27 Marc. 1. Matth. 8.

Matth. 16.

Notabile dictum.

1. Cor. 1.

Esa. 9.

Ioan. 1.

Ibidem.

1. Tim. 1.

Hiere. 2.

Ioan. 17. & 14.

Ioan. 4.

2. Tim. 2.

Ioan. 8.

Ibidem. Deut. 17.

Matth. 28.

Phil.2. minare,qui verus Deus & verus Dei filius: in uius nomine omne genu flectatur cælestium, terrestrium & infernorum: & omnis lingua cõfiteatur,quia Dominus Iesus Christus in gloria est Dei patris. Intelligite in hac professione vestra duplices diabolicæ fraudis latuisse dolos, hoc est, vt vos qui gratia baptismi redempti estis, ab vnitate catholicæ diffungeret Ecclesiæ, & schismatici erroris laqueo à via salutis æternæ retraheret, & gentibus, inter quas habitatis, Christianę fidei initia intercluderet, dum & Dominum nostrum Iesum Christum, quem Deum colimus & adoramus, seruum prædicatis & adoptiuum. Hæc funt enim argumenta diaboli, & vt vos subuertat in fide, & illos auertat à fide. Quiescite, viri fratres, quiescite ab hac nequitia: & estote vobismetipsis Doctores ad vitam, & vicinis vestris ductores ad fidem. Considerate quale est hoc scandalum inter Paganas gentes, vt dicatur, Deum Christianorum seruum esse vel adoptiuum. Nos per illum adoptiui sumus, non ille nobiscum adoptiuus. Nos per illum à seruitute liberati, non ille nobiscum seruus. Cur eum seruum nominare debemus, qui nos amicos maluit nominare, quàm seruos, dicens: Iam non dicam vos seruos, sed amicos, quia seruus nescit quid faciat dominus eius: Vos autem dixi amicos, quia omnia quæcunque audiui à Patre meo, nota feci vobis? Attendite qua charitate nos nominauit amicos, ea charitate nominemus eum Deum Dei filium, & diligamus ex toto corde, quia ipse prior dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis, vt emundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum. Credamus eum Dominum, & non seruum, ipso dicente: Vos vocatis me, Magister & Domine: & bene dicitis, sum etenim. Et verum Deum, verumque Dei filium confiteamur in vtraque natura, Diuina scilicet & humana. Credamus eum omnia vele quæ meliora sunt, & omnia posse quæ vult, sicut dictum est: Omnia quæcunque voluit Dominus, fecit in cælo & terra. Quis negat meliorem esse proprietatem in filio, quàm adoptionem? Et dum omnipotens Dei filius, nostræ fragilitatis naturam in vnitatem suæ personæ adfumere voluit, vt esset mediator Dei & hominum, cur non debuit ex meliore filio rum dignitate & multò excellentiore, nostram sibi in vnitatem personæ adlociare humanitatem, quatenus ex sua gloriosa & propria nobilitate, nostræ seruitutis redimeret ignobilitatem? Venit enim medicina ad ægros, misericordia ad miseros, redemptor ad reos, liber ad seruos, vt dictum est: Deus vltionum liberè egit. Et in Euangelio: Si filius vos liberauerit, verè liberi eritis. Non simus ingrati tantorum beneficiorum Domini nostri Iesu Christi, per quem conditi fumus, & à quo iterùm redempti fumus, & in gloriam filiorum Dei adoptati: Prædicemus eum Deum verum & viuum, & verè filium Dei, vt ad eius beatissimam visionẽ perueniire mereamur: in qua est æterna beatitudo & beata æternitas: Cui laus & gloria in omnes æternitates. Amen.

Ioan.15.

Galat.2. Tit.2.

Ioan.13.

Psal.113. & 134.

1.Tim.2.

Psal.93. Ioan.8.

CAROLVS GRATIA DEI REX FRANCORVM & Longobardorum, ac Patricius Romanorum, Filius & defensor sanctæ Dei Ecclesiæ, Elipando Toletanæ ciuitatis metropolitano, & cæteris in partibus Hispaniæ consacerdotibus orthodoxæ fidei & fraterna charitatis, in Christo Dei filio proprio & vero, optamus salut em.

GAudet pietas Christiana, diuinæ scilicet atque fraternæ per kata terrarum spatia duplices charitatis alas extendere, vt materno foueat affectu, quos sacro genuerat ba ptismate. Et maxima est sanctæ matris Ecclesiæ exultatio, suorum adunatio filiorum, vt sint eonsummati in vnũ, qui redempti sunt ab vno, dicente eodem redemptore Domino nostro Iesu Christo: Pater sancte, serua eos in nomine tuo, quos dedisti mihi, vt omnes vnum sint, sicut & nos vnum sumus. Vnde & in cantico cæticorum de sancta dicitur Ecclesia: Terribilis vt castrorum acies ordinata. Confitpata exercitus ordinatio, & vnanimis bellatorum fortitudo, magno solet hostibus esse terrori: Sic filiorum sanctæ matris Ecclesiæ intra murum Catholicæ fidei pacifica adunatio, aeris post estatibus nimium constat terribilis, & ignitis malignæ perfidiæ spiculis omninò impenetrabilis exrat, sicut & verissimus gentium prædicator & fortissimus Ecclesiæ præliator præcipit, dicens: In omnibus adsumentes scutum fidei, in quo possitis omnia tela nequissimi ignita extinguere: & hoc seculum nequam libero ad cælestia volatu euadere. Sine fide enim impossibile est placere Deo. Impossibile est, quod omninò ab homine fieri non potest. Principium est salutis nostræ fides: qua intemerata, & integra sanitate confirmata, totius vitæ curfus per bonorum vestigia operũ feliciter finetenus curri. Per fidem enim, sicut idem præfatus doctor in epistola ad Hebræos testatur, omnes sancti placuerunt Deo. Hanc igitur fidem orthodoxam & ab Apostolicis traditam doctoribus, & ab vniuersali seruatam Ecclesia, Nos pro virium nostrarum portione vbiq; in omnibus seruare & prædicare profitemur: quia non est in alia aliqua salus, nisi in illa, quam pacifica ab initio salutis nostræ vnanimitate semper seruabat Ecclesia: Pro qua etiam viri fratres & vestra bona deuotio, quã vos habere decet in Domino, his partibus fidei vestræ literas dirigere curastis, vtrũque & generales ad facerdotales sanctiſſimas aures, ad nos quoque speciales. In quarum vtiq; serie literarum non satis nobis elucebat, an quaſi ex authoritate magistrij nos vestra docere disposuistis, an ex humilitatis disciplulatu nostra discere desideratis. Tamen siue hoc, siue illud vestris ineſſet animis, petitionem vestram, charitate Christianæ religionis cogente, non spernendam esse censuimus: valdè desiderantes, Deumq; ex intimo cordis affectu deprecantes, quatenus in verè fidei soliditate firmiter vtrinque permaneamus, & inter fluctuagos huius seculi æstus, Spiritu sancto nauigium vestri cursus regente, ad portum perpetuæ tranquillitatis peruenire mereamur. Ad hanc autem tranquillitatem capiendam, oculus cordis fide purificandus est, & assiduis sanctarum orationum precibus mentis acies illustranda, vt puræ veritatis lumen, omni errorum nube expulsa, contemplari valeat, ne in opiniones noxiæ falsitatis temeritas inordinata incautius gradientes præcipitet. Nec pigeat Christianum, vbi hæsitet, quærere: nec pudeat, vbi nesciat, discere: quoniam pia humilitas discendi, sapientiæ intrat secreta: & melius est, discipulum esse veritatis, quàm doctorem existere falsitatis: ille ad altiora semper prouehitur, iste ad inferiora semper dilabitur: & indè magister efficitur erroris, vnde auditor contempsit esse veritatis. Hanc igitur fratres pernicioſam deuitãtes elationem, sanctorum Patrum & catholicorum Doctorum sacris inhæreamus ſenſibus: Dicamus quæ ſcripserunt: Credamus quæ docuerunt: & non declinemus ad dexteram, neque ad ſiniſtram, ſed per viam regiam ad regem & redemptorem, Deum & Dominum noſtrum Iesum Chriſtum concordi fidei & veritatis curramus profeſſione. Corde enim creditur ad iuſtitiam, ore autem conſeſſio fit ad ſalutem, eodem attestante Apoſtolo: Iuſtus autem ex fide viuit. Si iuſtus ex fide viuit, quomodo qui fidem non habet rectam, ſe viuere æſtimat? Nos nempè non ſumus infidelitatis filij in perditionem, ſed fidei in adquiſitionem animæ. Sequamur ſanctorum patrum venerabilia in charitate præcepta. Decet enim, vt omnium Chriſtianorum vna ſit fides, & vnus animus, ſicut eſt vnum ouile & vnus paſtor. Qui verò extra Eccleſiaſtici ouilis ſepta inuenientur, lupina rabie deuorabuntur, quia vocem boni paſtoris non audiunt, qui ante ſuas oues ingredietur & egredietur, vt eos ad paſcua vitæ perducat æternæ. Nobis itaque dictum intelligamus, quod egregius prædicator ſuis chariſſimis filijs præipiebat, dicens: Obſecro vos per nomen Domini noſtri Ieſu Chriſti, vt vnum dicatis omnes, & non ſint in vobis ſchiſmata: ſitis autem perfecti in vno ſenſu & in eadem ſcientia. Hæc habentes Apoſtolicæ authoritatis præcepta, concordate nobiſcum. Diligimus vos. Hoc vobis volumus in Domino, quod & nobis: quia perfecta, quam habemus in Chriſto, charitas congregare gaudet, non ſpargere: adunare, non ſcindere: & inconſutilem Saluatoris noſtri tunicam integram ſeruare, non diuidere: præuidentes hoc idem in pace Chriſti cuſtodire, quod milites in paſſione eius obſeruabant. His ita præſibatis, veſtris in Domino valdè congaudemus proſectibus,

Ephes.6.

Heb.11.

Ibid.

Rom.10.

Rom.7. Abac.2. Heb.10.

Ioa.8.10.

1.Cor.1.

Ioan.19.

fectibus, ita vt in cordibus nostris fraterno vulnerati amore, vestram quam patimini inter gentes, lachrymabili gemitu condoleamus oppressionem: sed maiore multò tristitia lugemus, si aliquid diabolica fraude interius oppressionis per infidelitatem vel cuiuslibet schismatici erroris patiamini in cordibus. Iste est continuus dolor pectoribus nostris, & penè irremediabile vulnus, nisi per eius misericordiam qui sanat contritos corde, & vult omnes homines saluos fieri, ad agnitionem æque veritatis peruenire, illi nos lætificent, qui contristauerunt. Vestra igitur correctio, nostra est lætificatio: Desiderantes vos socios habere in fide catholica, & cooperatores in prædicatione veritatis, vt gaudium quod Christus suis promisit discipulis, habitet in nobis, & gaudium nostrum impleatur in vobis. Ad implectionem verò huius gaudij fraterna cogente charitate, iussimus sanctorum Patrum synodale ex omnibus vndique nostræ ditionis Ecclesijs congregari Concilium, quatenus sancta omnium vnanimitas firmiter decerneret, quid credendum sit de adoptione carnis Christi, quam nuper nouis adsertionibus & sanctæ Dei vniuersali Ecclesiæ antiquis temporibus inauditis, vos ex vestris scriptis intulisse cognouimus: immò & ad beatissimum Apostolicæ sedis pontificem, de hac noua inuentione, nostræ deuotionis ter quaterque direximus Missos: Esse cupientes, quid sancta Romana Ecclesia Apostolicis edocta Traditionibus, de hac respondere voluisset inquisitione. Necnon & de Britannix partibus aliquos Ecclesiasticæ disciplinæ viros commocauimus, vt ex multorum diligenti consideratione veritas catholicæ fidei inuestigaretur, & probatissimis sanctorum Patrum hincinde roborata testimonijs, absque vlla dubitatione teneatur. Idcircò vobis per singulos libellos dirigere curauimus, quid prædictorum patrum pia vnanimitas & pacifica perscrutatio, authoritate Ecclesiastica inuenret, statuisset, confirmaret. Primò, quid Dominus Apostolicus cum sancta Romana Ecclesia & episcopalis status in partibus quaquauersum commorantibus & catholicis doctoribus sentiret, sub vnius libelli tenore statuimus: Deindè secundò loco, quid Ecclesiastici doctores & sacerdotes Ecclesiarum Christi de propinquioribus Italiæ partibus, cum Petro Mediolanensi Archiepiscopo, & Paulino Foroiulianensi vel Aquileiancnsi Patriarcha virisin Domino valdè venerabilibus, intelligi vel firmiter credi voluissent, suis proprijs responsionibus exaratum posuimus libellum, quia ipsi quoque præsentes nostro synodali conuentui adtuerunt. Post hæc tenet & tertius libellus orthodoxam sanctorum patrum Episcoporum & virorum venerabilium fidem, qui in Germaniæ, Galliæ, Aquitaniæ & Britanniæ partibus dignis Deo defuriunt officijs, vestrisque obiectionibus sanctarum scripturarum testimonijs roboratas obtinct responsiones. Dein quarto loco meæ propriæ vnanimitatis cum his sanctissimis prædictorum patrum decretis & catholicis statutis consensum subuexui, sicut vosinctipsi in vestra epistola, quam mco specialiter adsignastis nomini, rogare curastis, id est ne paucorum subdolis adsertionibus consentirem, sed plurimorum testimonijs roboratam fidem firmiter tenerem. Facio certissimè, Deo Domino meo Iesu Christo donante, horum me sanctissimæ multitudini & probatissimæ authoritati in veræ fidei professione firmiter assocíans, nec vestræ me paucitati in consensione huius nouæ adsertionis sociũ admitto: sed Apostolicæ fidei & antiquis ab initio nascentis Ecclesiæ & Catholicis traditionibus tota mentis intentione, tota cordis alacritate consentiendo: quicquid in illorum legitur libris, qui diuino spiritu afflati, totiorbi à Deo Christo dati sunt doctores, inductu pectoris teneo, hocad salutem animæ meæ sufficere credibtanter teneo, hocad salutem animæ meæ sufficere credibtanter teneo, hocad salutem animæ meæ sufficere credibtanter

habitationem in fide, quæ per dilectionem operatur: quatenus vos illius gloriosa potentia, & ineffabilis misericordia, ab vtriusque seruitutis molestia, exteriore scilicet & interiore, liberet & custodiat, & in magno ante conspectum gloriæ suæ cum multiplicibus laboris vestri diuitijs gloriosos stare concedat, & vocem optabilem cum operatoribus Apostolicæ fidei audire faciat: Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi. Paratum igitur vobis regnum ab origine mundi, indubitata veritatis promissione sperastis, si Catholicæ fidei vnanimati vosmetipsos adiungere curetis. Exteriores seruitutis molestias interna fiducia spe consolaminis. Oculos mentis vestræ ad eum erigite, qui vos eripait de potestate tenebrarum, & transtulit in regnum filij dilectionis suæ. Hactenùs antequam huius adoptionis in Christo nomen à vobis exortum, nostros non offenderet animos, vos germanitatis amore dileximus. Etsi nos vestrum corporale seruitium contristaret, rectitudo tamen fidei Catholicæ* lætificauit in vobis. Nunc verò duplici pro vobis affligimur mœrore, diabolica fraude deceptis in corde, & inimica feruitute oppressis in corpore. Sed redite, obsecro, ad vnitatem Sanctæ Matris Ecclesiæ, vt vos eruat de angustia seruitutis terrenæ, qui vos per baptismi gratiam à vinculo liberauit originalis peccati. Expoliastis veterem hominem. Quomodo iterum, fraude decepti maligna, induamini illo? Adoptionis filij Deo patri facti estis per eum, qui non est adoptiuus, sed proprius: State per fidei inuiolabilem confessionem in libertate filiorum Dei, & nolite infidelitatis iugum subire. Expellite vincula diabolicæ deceptionis de cordibus, quatenus Deus Christus qui soluit compeditos, excutiat catenam gentis inimicæ de manibus vestris. Habetis nos, diuina auxiliante gratia, cooperatores gaudij vestri, si vos nobiscum catholicæ fidei vultis esse prædicatores. Certissimum itaque ibi erit diuinæ miserationis auxilium, vbi vna est totius Ecclesiæ charitas, & vna veræ fidei confessio. Ad multitudinem populi Christiani, & ad sacerdotalis Concilij vnanimitatem reuertimini. Si enim duorum vel trium sancto pioque consensui, secundum suam promissionem, Dominum esse præsentem non dubitamus; quanto magis vbi tot sanctissimi patres, tot venerabiles fratres, tot filij pix matris Ecclesiæ, in nomine illius pacifica conueniunt vnanimitate, cum adesse medium, non est dubitandum, & illorum regere consilia, qui sui nominis laudem quærere dinoscuntur? Ad confirmanda igitur corda vestra in fide & veritate, hanc nostri nominis, fraterna instigante charitate, epistolam scribere curauimus, optantes vt nostra, quam habemus pro fide Catholica, proficiat deuotio, & vos diuina clementia ad fidem reducat Catholicam.

Ante igitur quàm huius sæpè dicti scandali à vobis oriretur offensio, duplici charitate, sicut prædiximus, dileximus vos, id est, in orationibus nostris per omnes regni nostri Ecclesias habuimus locios, & vestri memoriam quotidiè facientes: itidem quoque & Deo auxiliante, voluntatem habuimus vos liberare à seruitio seculari necessitatis, secundum temporis opportunitatem & vestri consilij adhortationem. Nùc verò hac duplici charitate (q) sine dolore non dicimus, fraudastis vosmetipsos, non intelligentes vos fraude diabolica esse deceptos, vt vtroque iuuamine vos denudaret, id est, participatione fidei & orationum nostrarum, vel solatio auxilij nostri. Videte videte, quàm grande malum aduersum vosmetipsos habetis factum, quòd nequaquam auxi sumus orare pro vobis, sicut pro fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ filijs: nec vos adiuuare, quomodo fratres in vestris maximis necessitatibus. Quapropter reuertimini ad hanc duplicem consolationem, & abijcite à vobis hanc malignam diabolicæ fraudis versutiam, vt possitis nobiscum consortium habere in omni charitate & auxilio opportuno.

Post hanc verò correptionem siue admonitionem Apostolicæ authoritatis & synodalis vnanimitatis, si non resipiscitis ab errore vestro: scitote omninò vos pro hæreticis haberi, nec vllam vobiscum communionem pro Deo audemus habere. Currite dum lucem habetis, ne tenebræ vos anathematis appræhendant, vndè non potestis pedes vestros explicare, sed æterna damnatione irretitos esse lugebitis. Adhuc enim pia mater Ecclesia reuocat vos ad gremium suæ misericordiæ, volens vos Deo nutrire in filios. Tantùm nolite vos abstrahere ab eius pietate, qui vos vocauit in regnum filij dilectionis suæ.

Gal. 5.

Gal. 1. Col. 1.

Matth. 25.

Col. 1.

for. * lætificaret

2. Cor. 6.

Matth. 18.

Heb. 4.

Ioan. 12.

CREDIMVS In vnum Deum, Patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, visibilium omnium & inuisibilium. CREDIMVS & in vnum Dominum nostrum Iesum Christum, filium Dei vnigenitum, natum ex patre ante omnia sæcula, & ante omnia tempora alumen de lumine, Deum verum de Deo vero: natum, non factum: Naturalem, non adoptiuum: per quem omnia condita sunt cælestia & terrestria: vnius essentiæ & vnius substantiæ cum patre.

Ephes. 4.

CREDIMVS & in Spiritum sanctum DEVM verum, viuificatorem omnium, à patre & filio procedentem, cum patre & filio coadorandum & conglorificandum. CREDIMVS eandem sanctam Trinitatem, Patrem & Filium & Spiritum sanctum, vnius esse substantiæ, vnius potentiæ & vnius essentiæ tres personas, & singulam quanque in Trinitate personam, plenum Deum: & totas tres personas, vnum Deum omnipotentem: Patrem ingenitum, filium genitum, Spiritum sanctum procedentem ex patre & filio: nec Patrem aliquando cœpisse, fed sicut semper est Deus, ita semper & pater est, quia semper habuit filium. Æternus Pater, æternus Filius, æternus & Spiritus sanctus, ex patre filioque procedens. Vnus Deus omnipotens, Pater & Filius & Spiritus sanctus: Vbique præsens, vbique totus. Deus æternus, ineffabilis, incomprehensibilis: In qua sancta Trinitate, nulla est persona vel tempore posterior, vel gradu inferior, vel potestate minor: sed per omnia æqualis patri filius, æqualis Patri & Filio Spiritus sanctus diuinitate, voluntate, operatione & gloria. Alius tantummodò in persona pater, alius in persona filius, alius in persona Spiritus sanctus. Non aliud, sed vnum, natura, potentia & essentia Deus Pater, & Filius, & Spiritus sanctus.

1. Tim. 2. Rom. 9.

CREDIMVS ex hac sancta Trinitate filij tantummodò personam, pro salute humani generis de Spiritu sancto & Maria Virgine incarnatam: vt qui erat in diuinitate DEI patris filius, esset & in humanitate hominis matris filius: perfectus in Diuinitate Deus, perfectus in humanitate homo: Deus ante omnia sæcula, homo in fine sæculi: verus in vtraque substantia Dei filius: Non putatiuus, sed verus: non adoptione, sed proprietate. Vna persona Deus & homo, vnus mediator Dei & hominum: in forma Dei æqualis Patri, in forma serui minor patre: in forma Dei creator, in forma serui redemptor. Vnus in vtroque Dei filius proprius & perfectus, ad implendam humanæ salutis dispensationem, passus est vera carnis passione, mortuus vera corporis sui morte: Surrexit vera carnis suæ resurrectione, & vera animæ resumptione: & eodem corpore, quo passus est, & resurrexit. Ascendit in cælos, sedens in dextera Dei patris: & in eadem forma qua ascendit, venturus iudicare viuos ac mortuos. Cuius regni non erit finis.

1. Tim. 6.

Prædicamus vnam sanctam Dei Ecclesiam toto orbe diffusam, locis separatam, fide & charitate coniunctam: & veram remissionè peccatorum in eadem Ecclesia, siue per baptismum, siue per pœnitentiam, diuina donante gratia, & bona voluntate hominis cooperante.

Credimus & omnes homines resurrecturos esse, & singulos secundum sua opera iudicari: Impios, æternis supplicijs damnandos cum diabolo & Angelis eius: sanctos verò, æterna gloria coronandos cum Christo & sanctis Angelis eius in sæcula sempiterna. Hæc est fides Catholica, & idcò nostra: optamus etiam & vestra quia vna est fides, & vnum baptisma, & vnus Dominus noster Iesus Christus, qui est Deus vera & verus homo, verus Deus & verus DEI filius, in vtraque natura vnus idemque mediator DEI & hominum, homo Iesus Christus, qui est Deus benedictus in sæcula.

Hanc fidem vos, charissimi fratres, firmiter tenere in commune deprecamur: & si aliter antea in quolibet verbo sensistis, corrigite vosmetipsos, & ad vnitatem sanctæ DEI Ecclesiæ pura fide festinate: & contentiones nominum nolite, quæ vocum deuitate: quia iuxta Apostolum, non est hæreticus nisi ex contentione.

Vos igitur quia pauci estis, vnde putatis vos aliquid veritatis inuenire potuisse, quàm quod sancta & vniuersalis tota orbe diffusa tenet Ecclesia? Sub tegmine alarum illius requiescite, ne vos auida diaboli rapacitas, si foris inueniat, nefando gutture deuoret, Redite ad pium matris Ecclesiæ gremium. Illa vos foueat & nutriat, donec occuratis in virum perfectum & in plenitudinem corporis Christi. Habetote nos cooperatores salutis vestræ, catholicæ pacis auxiliatores; & societas nostra sit in Christo Iesu Domino nostro, qui vos nobiscum in corruptos & immaculatos side pariter & opere custodiat, & constituat ante conspectum gloriæ suæ incontaminatos & irreprehensibiles, & perpetuæ beatitudinis hæredes pariter perficiat in æternum. Amen.

Ephes. 4.

1. Ioan. 1.

Iudæ 1.

Amẽ. Finit, Deo gratias. Amẽ.

NOTÆ in Concilium Francofordiense præcedens.

Concilium] *Causam celebrandi Concilij in Germania prabuit Elipandus Toletanæ Ecclesiæ archiepiscopus; qui cum audiuisset, Felicem Vrgelitanum Episcopum, in Concilio Ratisbonensi comultum & damnatum fuisse, eundemque apud sedem Apostolicam, post agnitionem erroris, & hæreseos detestationem, ad Ecclesiam & sedem principalem receptum esse, non destitit acerrimas hæreseos suæ defensor & propagator, neq; prius quieuit, quam Felicem ad Orthodoxos reuertisset, ad castra impiè atq; temerè adsciret. Imò scripsit ad Carolum Magnum literas priuatas, ad vniuersos Galliæ & Germaniæ Episcopos patentibus & publicis, in tepide hoc egit, vt cum Rege totam Germaniam & Galliam in suam sententiam pertraheret. Itaque cum hac ratione Felicem verè infelicem instar canis ad vomitum, & lotæ sus ad volutabrum lutirediisset, ne malum longius serperet, insuisimq; venenum sana membra infueret, opus erat, vt Vtert. ad plenariu iudicium cogeretur. Res in hac synodo gesta in summa tres fuisse fabulæ Acta Concilij non integra extant. Ea enim quæ de Nicæna Synodo hic gesta fuerunt, plane desiderantur. Apud historicos, quos infra citabo, eorundè memoria repertur, sed varia & incertam, vt inde patebit.*

Causa celebrandi Concilij.

Locus Concilij cuius & qualis?

Francofordiense] *Sic dictum à Francofordia, quæ est ad Mœnum fluuium posita de qua hac Adrianus Rom. in theatro vrbium.* Francofordia ad Mœnum sita, vulgo Franckfurt am Mayn, ad distinctionem alterius Francofordiæ ad Oderam sitæ antiquitus Helenopolis, ab Imperatrice Helena Constantini Magni matre vocata. Alij dicunt, hâc ciuitatem anno 774. extrui cœptam à Fræconibus sub Rege Carolo Magno, postea verò collapsam & à Franco Marcomiri IV. filio (vti scribit Humbaldus) Duce Franconiæ restauratam, ab eoque denominatâ. Ciuitas hæc in duas partes à Mœno perfluente distinguitur, quæ pontes lapideo connectuntur. De hac ciuitate ita canit quidam:

—rapido quæ proxima Mœno
Clara situ, populoq; frequens, virisq; decora
Sed inde nomen habet. Nam Teutonus incola dixit
Francofurt: mihi fed liceat fermone latino
Francorum dixisse vadum, & c.

Prouinciale] prouincialem ac binis nũdinis quotannis celeberrimum nobilissimumq; totius Germaniæ emporiũ. Hic Romanos Reges elegi à Principibus Electoribus est: pluribus alijs priuilegijs hæc ciuitas ab Imperatoribus donata est.

prouincialem verò vniuersale fuerit?

Ex Theologis & scriptoribus huius sæculi celeberrimis; aly prouincialem; aly Oecumenicam hanc synodum fuisse scribunt. Ex eo, quod Legati sedis Apostolicæ, teste Adone in Chron. Concilio interfuerunt, quodque Carolus Rex generalem synodum conuocari petuerit, exstimatum est, hunc Francofordiensem Cœuentum vocari petuerit, exstimatum est, hunc Francofordiensem Cœuentum vocari potuisse, ad Concilium fuisse. Ego prouincialem synodum rectius nominauerim, nam & si pauci ex Orientalium Episcoporum numero interfuerunt, quamq; Romanus Pontifex vniuersalem esse non volut. Alexandrinus & Toletanus Concilij; plurib⁹ interfuerunt legati sedis Apostolicæ, quæ tamen nullo vnquam tempore vniuersalia & Oecumenica habitæ fuere: Si qui legati Romani Pontificis Concilio interfuerunt, illi non ad præsidendum, sed tantum ad insinuandum Acta Nicæni Concilij Roma allegati fuisse videntur.

Verũ hoc Cõcilium Nicæno cõtradixerit?

Numerus Episcoporum?

Approbatum] *Ea quæ de filiatione Christi naturali hac synodo definita reperuntur, sine dubio ab vniuersa Ecclesia recepta & approbata fuerunt. Quæ autem in eam ducer sententiam, vt exstimem nihil hoc Concilio contra Nicænæ synodi decreta fidei constitutum fuisse: quia si aliquod prouinciale Concilium ex pertinacia & hæresi contigat errare, nunquam solet Ecclesiæ huiusmodi Cœtibus quoad partem aliquam approbare, & vt Catholica recipere. Communis sententia scriptorum omnium hoc Concilium quoad partem eam, quæ de naturali Christi filiatione contra Elipandum definuit, tãquam Catholicum recipit; quæ verisimile non est, Patres hunc Concilij hæreticos fuisse; quorum definitionem si tales fuissent, nè minimum, quam pseudo Caroli libellum refutare debuissent. De auctoritate hunc Concilij Suarez. disp. 49. sect. 3. vtra asserit:*

Primum, quod definitio contra Felicianam hæresin (in Concilio Francofordiensi absolutè (beltate facta) habeat vim & auctoritatem stabilitendi side certam, & obligandi fideles ad credendum, & fusficientes promulgata & proposita esset: quia etiamsi non satis certo constat Concilium hoc à Pontifice confirmatum esse, tamen certissimum est definitionem eius, definitionis Pontificis conformem, adeoq; sufficientem fidei regulam esse, qua sufficienter promulgata ac proposita omnes fideles ad credendum, id quod in ea proponitur, obligentur: ideò primum, quia omnes ferè scriptores tetum Franciæ tum & Hispaniæ sum attestantur, hæresin Felicianam in hoc Concilio condemnatam esse. Vnde, qua constat eorum definitionem Pontificis auctoritate implicite saltem approbatam esse, illam auctoritatem habet, quam supra enarrau. Secundò docet, valde temerarium esse ac periculosũ, acta huius Cõcilij velut apocrypha vel suppositia reijcere, & ab ijs dissentire: tum quod res gesta, prout in actis huius Concilij nunc extantibus describuntur, consentanea sint hu. qua de Concilio Francofordiensi dicunt historiæ referunt, & in ijs nihil est quod ad causam fidei stabiliendam non conferat, & pietatem ac veram doctrinam foueat; tum etiam, quod posteriorum acta huius Concilij in lucem prodierunt, alij q; adiuncti est, magno Catholicorum consensu ab omnibus sit receptum, nullusq; scriptor illud hactenus negare ausus fuerit. Deniq; etiam quod si hoc Concilium prout nunc extat citra temeritatem reijci posset: possent eadem ratione omnia Concilia, quæ Laurentius Surius ex Catholicarum Bibliothecarum manuscriptis veterissimis exemplaribus (vt profitetur in Epist. ad Philipp. Reg. Catholicum) collegit, in dubium reuocari. Nemo ergo, inquit, suspicari sine magna temeritate potest hoc Concilium Francofordiense prout nunc habetur denuò confectum esse, cum ex veteri exemplari ab homine tanta fide digno dicitur transcriptum. Neque etiam est vlla occasio suspicandi, olim fuisse simile fraude ab aliquo concilium: quia neque est huius rei vel minimum indicium, neq; de vllo vero Catholico id credi potest: quod autem ab hæretico compositum non sit, euidentissimum est, quia nihil est in eo opere, quod sanam doctrinam non contineat & redoleat. Tertiò docet, non posse simpliciter affirmi, acta hunc Concilij Francofordiensis à Surio, circa annum Domini 1567. recenter inuenta, & nec dum ea, quã aliorum Conciliorum generalium antiquitate recepta & approbata infallibilem fidei auctoritatem habere: sicut nec à anteriorum Conciliorum approbatorum. Nam etsi tanti certum sit auctoritate historicorum infra nominatorum, Felicianam hæresin ab Hadriano I. & Concilio Francofordiensi fuisse damnatam, & in hu qua nũc habemus scriptis sub nomine Hadriani & Concilij Francofordiensis, nihil aliud contineatur, quã illius hæresis damnatio, tamen adhuc nondũ est certum quale in particulari fuerit hæresis Feliciana: quia licet in communi constet factam esse illius concilij definitionem, tamen si in particulari non constet hoc scriptum editum esse in illo concilio, non tenebimur ex illo scripto colligere mentem concilij, neque ill: eam fidem & reuerentiam adhiberi, quæ vero Concilio adhibetur. quare magni interest scire, an credere in particulari, hoc ipsum opus esse idem illud quod à Patribus illius Concilij editum est? De reliquorum Conciliorum actis non citra periculum fides lices dubitare: quia Ecclesiastica traditione antiqua ad nos deuenerunt; adeoq; maiore reuerentia & auctoritate sunt obseruanda. Ea qua de stylo Epistola Hadriani, & Felicis respiscentia, de Ildefonso Toletano Archiepiscopo, deq; expugnatione Hispaniæ per Sarracenos facta huic Concilio obijci possent, illa prolixum locũ allegato refutatis; nos hic omnia magna ex parte supra attigimus: quare ij omnibus hoc loco adsit memus.

Trecenti circiter Episcopi] *Ita Surius in admonitione ad Lectorem, quam ne quis inter musam culpare possit, hic integram subiungo.*

DE SYNODO FRANCOFORdiens. Ad Lectorem admonitio P. Laurentij Surij.

SYNODI apud Francofordiam habitæ non pauci scriptores meminerunt, & nostræ quoque ætatis hæretici plurimum eam iactitant, tanquam in illa damnata sit œcumenica Synodus Nicæna secunda, quæ statuit imagines pié ac religiosè venerandas. Atque ad hanc fuam sententiam stabiliendam citant Rhegionem, Abbatem Vrspergen sem, & quosdam alios, cùm tamen & in Rhegionne & Vrspergensi non obscura vtriusque depraua tio stigia liceat animaduerti, aut certè Vrspergensis lapsus sit, dum sub Irene ait Constantinopoli Synodum habitam; & si quos præterea allegant, id more suo faciunt, id est, fide non bona. Iam verò etiam ipsi hac in re tam bellè inter se concordant, vt etiam si illis accedere velis, nescias cui potissimum fides habenda sit. Verùm hoc apud id genus homines iam antiquitus in more positum est, nullius pensi habere qua fide rem gerant, modò suum errorem vtcunque adstruxisse videantur. Hoc autem pro comperto habendum est, in Synodo Francofordiensi nihil actum esse contra Nicænam Synodum, sed eam potius damnatam esse, quæ sub Constantino Copronymo, Imperatore impiissimo, ab Iconomachis habita est Constantinopoli contra Imagines, quamquæ illi septimam œcumenicam dici voluerunt, sed impetrare frustra conati sunt. Hoc enim est, quod Vrspergensis ait, eam nec septimam, nec aliquid dictam esse, sed quasi superyacuam ab omnibus abdicatam. Porrò ad Synodum Francofordiensem frequentes admodum, id est, plùs minùs trecenti ex Germania, Gallia, Italia Episcopi conuenerunt, nec Adrianus Pontifex suos voluit legatos abesse: quæ res in causa fuisse putatur, quod patres, qui illi interfuerunt, eam plenariam vocarunt. Nec tamen sola imaginum controuersia illic agitata est, & contra Iconomachorum pseudosynodum Constantinopolitanam probata, sententia, sed etiam Elipandi hæretici, qui tum sedis Toletanæ in Hispanijs erat episcopus, impium dogma, Christum Dei filium adoptiuum asserens, profligatum est. Atque hæc pars sola in his, quæ iam edimus, extat, aliis omnibus, quæ contra Iconomachos acta sunt, prorsus aut amissis, aut obliteratis, aut certè alicubi adhuc delitescentibus. Quod quì accideri, etsi certò affirmare non possumus, tamen probabilis coniectura est, factum id esse opera illorum, qui quatuor illos libros contra Nicænam Iecundam Synodum conscripserunt, qui hodiè sub Caroli Magni nomine typis excusi visuntur, non absque insigni contumelia tam sancti & catholici Principis, & putidæ frande hæreticorum nostrorum, qui se Euangelicos dici volunt: quorum incredibilis impudentia etiam in hoc apparet, quod cùm modis omnibus docere velint in Francofordiensi Concilio reiectum esse Nicænum secundum, adferunt pro se decretum Francofordiensis Synodi, quo illorum deplorata mentiendi & quidlibet fingendi libido ita coarguitur, vt mirum sit, illos vnquam in cuiusquam boni viri aufos esse prodere conspectum. Est autem decretum hoc mirabile, aut potiùs decreti particula quædam: Allata est, inquit, in medium quæstio de noua Græcorum Synodo, quam de adorandis imaginibus Constantinopoli fecerunt. Vbi homines versuti cùm vellent lectori persuadere, Nicænam Synodum hic intelligi oportere, decretum Francofordiense corruperunt quidem, sed mirabili Dei iudicio, vt illorum impostura omnibus proderetur, obtinuerunt Constantinopolim eradere, atque eius loco Nicæam substituere. Iam verò dum Constantinopolis relicta est, nemo tam stupidus est, qui non animaduertat eam Synodum Francofordiæ explosam esse, cuius suprà meminimus, quæ sub Constantino Copronymo ab Iconomachis habita est Constantinopoli. Sed valeant isti eum malis auibus suis. Tu interim, Candide lector, fruere huius Francofordiensis Synodi quæ superfunt reliquijs, quæ iam in lucem prodeunt, fruiturus quan doque illis, quæ ad Iconoclastarum execrationem pertinent, si tandem Deo benè volente eorum copia nobis facta fuerit.

Elipandus] *Elipandus Toletana Ecclesia Archiepiscopus docebat, Christum purè secundum esse, quales sunt, qui seruitute peccati ex peccato contracti Deo subijciuntur. Addebat errorem multis grauiorem hunc: Christum ex seruo sallum esse Dei filium per adoptionem: atque ita filium à filio Dei naturali, non tantum natura, sed etiam supposito distinguebat, & iudicio orthodoxorum Nestorianismum sanè non sapitum refellit abbat. Hæc illum de Christo sensisse ac docuisse testatur Ioannes Mariana lib. 7. suæ histor. de rebus Hispan. capit. 8. sic scribens:* Nestorij placita Concilij Ephesini diligentia sopita, quasi veteris incendij scintillæ in Hispania, illis auctoribus (*Felice sulicet & Elipando*) suscitata sunt, Christum affirmantibus, qua parte homo est, Dei filium adoptione esse, *&c. Idem epist. Concilij Iuse verbis*: Neque verò alium Iesum Christum, aliumVerbum dicemus, vt nouahæresis calumniatur. *Et infrà adducens locum epistol. ad Hebræ. 2. cap.* Amplioris gratiæ iste præ Moyse dignus est habitus: quomodo, *inquit*, amplioris gratiæ, si seruus fuit & Moyses, rex ex seruo adoptiuus? *vbi considere primum verba hæc*: sicut & Moyses, id est *purus seruus, & solùm per adoptionem filius. Deinde considere verbalia*, ex seruo adoptiuus: *hæc enim manifestè indicant suppositum distinctionem. Quod clarius infrà idem declaratur illis*: Sed recessio ex quo seruo ado ptatus in filietatem vevos dicitis. Dicebam ergo ipse, *Christum hominem prius vel natura, vel fortasse etiam tempore, vt fapè in illo Concilio insinuatur, fuisse quendam seruum, & deinde fuisse fallum filium Dei per adoptionem. Adde quod in libro sacrosyllabico, ubi sine vario Fr. Zoesordiensi Concilij Iuonis, Felicis & Elipandi hæresis, veteresque appelletur, non alias sane de causa, quàm quòd olim in Nestorio condemnata fuerit. Ionas Aurelianensis locum Concilio Ratisbonensi supra allegato de Felice aut*: Milites Christi inuictissimis armis muniti, eius vesanam doctrinam propulsarunt: eiusdem namque Principis iussu in vnum coacti, eundem Felicem condemnarunt, imò cum auctore sui erroris Nestorio, quem imitatus est, perpetuò anathemati maciparunt. *Sigebertus in Chron. anno 793. sic inquit.* Feliciana hæresis condemnatur, & in præsentia Hadriani Papæ ab ipso Felice auctore abdicatur. Hæc hæresis asserebat, Filium Dei in diuina natura verum Deum esse; in humana verò eum adoptiuum: vnam personam Dei & hominis diuidens in duas personas, scilicet veri filij & adoptiui. *Eandem sententiam secuti sunt Anton. 2. part. histor. titul. 14. capit. 3. & 6. Paulus AEmil. libr. 2. propè finem. Naucleus generat. 27. aliique plures, quos nominatim citat Franciscus Suarez. tom. 1. 3. part. disp. 49. sect. 3. Felix vetus & Elipandus non tantum, (sicut Durandus aliique scholastici Theologi) in voce adoptionis; sed reipsa in mysterio Incarnationis erauant, & in Nestorianismum inciderunt eo ipso, quod non aliter Christum quam purum hominem à Deo adoptatum esse docerent. Ex quadam Elipandi confessione, quæ in bibliotheca Toletana non quodam libro à Beato & Heterio contra Elipandum scripto reperitur: aiunt nonnulli, Felicem & Elipandum non in mysterio Incarnationis; sed tantùm abutendo voce adoptionis instare Durandi aberrasse: idemque conectarij affirmant ipsis, quod nihil eorum, quæ Nestorio obiecta fuerant, in Concilio Ephesino, contra Elipandum attulerint; quodque ipse Elipandus errorus sua profes sionem ad Carolum Regem mittens, eam à Synodo examinare & discutiepetuerit. Quæ si Nestorij sententiam sectatus fuisset, nullo vsquam tempore fecisset. Sed præterquam, quod allegata confessio Elipandi, ab ea, quam ad Carolum misit, plane diuersa sit, nihil aliud ipsa probat, quam quod callidè exemplo Nestorij magistri sui, vt recte docuit S. Thomas 3. part. quæst. 22. articul. 6. vitebatur veritate personæ propter vnitatem dignitatis & honoris: quodque errorem Nestorij sinon expresè; saltem explicitè tradiderit, eo ipso, quod adoptionem Christi à nostra non distinguerit, illamque non soli humanitati; sed eidem homini semper vel saltem naturæ prius seruatæ tribuerit, Quæ verior est sententia, quam auctoritate & ratione confirmauisupra, nimirum quod Elipandus & Felix, Nestorij hæresin hac sua doctrina refuscitarint. Vtrumque sententiam magna & plenaria synodus condemnauit, iureque optimo definiens edixit, quod Christus Dominus de Spiritu sancto conceptus, expers omnis peccati in hunc mundum edituus, non tantùm non sit seruus seruitute peccati Deo Patri subiectus; verum etiam quod sine additione ullius humanæ atq; simpliciter & absolutè talis nominari non debeat. Et quia Christus Dominus secundum Orthodoxæ fidei decreta, est vna persona, vnusque naturalis Dei filius, sub periculo*

anathe-

Elipandi hæresis quæ & qualis?

Vtrũ Felix & Elipandi Nestoriani fuerint?

Obiectio.

Respõsio.

Decretum synodale contra Elipandum & Felicem.

anathematis rectissimè definiuit, Christum Deiſicum adoptiuum non esse, neque appellari debere; siquidem deratione adoptionis sit, vt externa persona ad hæreditatem adoptantis liberaliter acceptetur. Cont-gerunt ista hac forma & occasione. Postquam Felix Vrgelitanus ori bodoxæ fidei confessionem Romæ edidisset, magno conatu laborauit Elipandus, vt à ſecibus & ſordibus ablutum Felicem, ad voluta brum luti reduceret: quod cum ei sepius conanti succeſſiſſet, cupiens virus suum extra Hiſpaniam in Galliæ & Germaniam diffundi, literas maximè virulentas de ſua ſententia ſcripſit ad Carolum Magnum, petens eam Theologi examinandam & diſtuſtiendam communicari: addidit eiuſdem argumenti alias ad omnes Galliæ Epiſcopos inſcriptas, quibus perfidia profeſſionem à ſe editam, teſtimonijs Patrum more hæreticorum ab ipſo deprauatis & detruncatis, confirmauit, atque Illeſionſium aliosque Toletan. Eccleſiæ antecessores Epiſcopos de hæreſi mendaciſſimè, vt patet ex eius ſcriptis iam nuper à P. Feuardentio in lucem emiſſis, per magnam calumniam fugillauit. Carolus hu literis accepta per miſſam nou ſemel ad ſedem Apoſtolicam legationem egit, vt ad Synodum ſuo hortatu in Germania habendam de cauſa celebrandam Pontifex perſcriberet, quid ipſe de ſententia Elipandi ſentiret. Hadrianus peritioni Regis obtemperans Elipandi ſententiam diſcuſſit; quam cum hæreticam eſſe inueniſſet, ſcripta ad Epiſcopos Galliarum & Hiſpaniarum epiſtola, hæreticam eſſe doctrinam Elipandi declarauit, eamque anathematis ſententia condemnauit. Poſt hanc Pontificis epiſtolam acceptam, congregata eſt Synodus, cuius nutio in præſentia Caroli Magni Regis, recitata fuit literæ Elipandi, quaſque ad eas Pontifex inſtu Regis Caroli ſcripſerat. Qua cum recitata fuiſſent, inquit Paulinus in libello Sacroſyllabico, tempus deliberandi petitum eſt & conceſſum ea conditione; vt præfituto termino ſuam ſingulis ſententiam ſacra ſcriptura auctoritate confirmatam proferrent. Qua occaſione Paulinus libellum ſacroſyllabum, quem ipſe ſuo ſuerunt, Epiſcoporum Suffraganeorum nomine adueſſus nouam hæreſin Felicianam ediderat, huic Concilio obtulit; quo in publico Patrum conſeſſu recitato & diligentiſſimè examinato, Elipandus & Felix cum ſua hæreſi ſupra memorata condemnati fuerunt. Poſt latam damnationis & anathematis ſententiam, Patres Concilij ad Epiſcopos Hiſpaniæ epiſtolam ſynodalem ſcripſerunt, qua ſingulas hæreticorum ſententias prolixius refutarunt: addiuit eiuſdem argumenti Carolus Magnus, propterea quod ab eodem Elipando prius ad eas literas acceſſiſſet.

Epiſt. Pontificis ad Elipādum qua occaſione ſcripta?

Acta Concilij.

Feliciana hæreſis, quæ?

Felicianam hæreſin] Præter ſupradictas hæreſes de ſeruitute & adoptione Chriſti, Felicem etiam impinxiſſe veneration em imaginum, aſſeritur in Concilio Senonenſi in Decret. Pelei capit. 14. Teſtatur idem Platina in Adriano. Sabellicus eneade octaua libr. 8. Alphonſus de Caſtro verbo Imago. Vaſquez. lib. 2. de adorat. diſput. 2. cap. 3. hanc ſententiam impugnat, ſed meo iudicio non rectè. Nam auctoris ate ſona Aureliane nſis Epiſcopi manifeſtum eſt, Claudium Taurinenſem diſcipulum Felicis Iconomachū extitiſſe, ergo ſine dubio errorem illū à Felice accepit, quo præceptore in rebus fidei vtebatur.

Virū hoc Concilio Acta Concilij Niceni de cultu imaginū reprobata fuerint.?

Actaque Concilij Niceni II. in cauſa imaginum confirmarunt] Ita docuerunt hoc tempore Alanus dialog. 4. cap. 18. & 19. & dialog. 5. cap. 12. & 13. Sanderus libr. 2. de imaginibus. cap. 5. & libr. 7. de Viſibili Monarchia memer. 613. Surius in præfatione huius Concilij, quam ſupra integram retuli, verbo Trecenti circiter Epiſcopi. Vaſquius libr. 2. de adorat. imagin. diſput. 7. capit. 5. & ſeqq. Suarez. tom. 1. p. 3. diſp. 54. ſect. 3. Confirmatur auctoritate Concilij Senonenſis in decretu fidei capit. 14. vbi ſic ait: Carolus Magnus Francorum Rex Chriſtianiſſimus Francofordienſi conuentu, ciuſdem erroris (Iconomachiæ) ſuppreſſit inſaniam, quam infeliciſſimus quidam Felix in Gallias & Germaniam inuexerat. Platina in vita Hadrianiſic ait: Biennio poſt Theophilactus & Stephanus Epiſcopi inſignes Hadriani nomine Francorum & Germanorum Synodum habuerunt, in qua & ſynodus, quam ſeptimam Græci appellabant, & hæreſis Felicians de tollendis imaginibus abrogata eſt. Idem ferè dicit Paulus Æmilius libr. 2. de geſtis Francorum prope finem: ait enim Concilium Francofordienſe egiſſe contra hæreticos damnantes imagines. Et imaginibus, inquit, ſuus honos ſeruatus eſt. Blondus dec. ad. 2. libr. 1. Sabell. lib. & Enneade 8. Nauclerus gener. at. 27. Gabliſardus ate latenſ. in Chronol. ann. 816. Alanus prad. locoſe fert hæreticum quendam Anſelmum Ryd affirmaſſe, Nicænam ſynodum pſeudoſeptimum Concilium Conſtantinopolitanum de abolendis imaginibus ſanctam hæreticum execraſſe, idemque feciſſe Hadrianum Papam & Carolum Regem Francoforde.

Quid hac de re ſenſerit Reuerendiſſimus & illuſtriſſimus Cardinalis Baronius, dixi ſupra in Notis Cæcilij Nicæni II. verbo approbatum. Tam ante illum ferè idem ſcripſerat Reuerendiſſ. & Illuſtriſſimus Card. Bellarminus libr. 2. de imaginibus cap. 14. & 15. quorum ſententia me propè inuitum adducunt duæ rationes; Quarum prima eſt, quod cum hiſtoria & acta Concilij referant, Legatos ſummi Pontificis Hadriani, quos Ado in Chron. Theophylactum & Stephanum nominat, huic Concilio interfuiſſe, fieri non potuerit, vt totum Concilium ignoraverit, qua auctoritate vera ſeptima ſynodus Nicæna congregata, & quid in ea definitum fuerit. Nam cum hac ſynodus paulo ante fuit ab vrbe Pontifice coacta eſſet, non potuerunt Legati eiuſdem Pontificis, auctoritatem & doctrinam illius ignorare. Ergo etiamſi falſi rumores ſparſi eſſent de illa VII. Synodo, vt Genebrardus neſcio quo fundamento affirmat, potuiſſent Patres Concilij Francofordienſis à Legatis ſummi Pontificis inſtrui, opſiuſque 7. Synodi ſcripta informari ac doceri. Imò cum celebratio Nicæni Concilij eſſet in vniuerſa Eccleſia res celebertima & maximè publicata, non eſt credibile, quod inter Epiſcopos vniuerſa Gallia & Germania hoc loco congregatos nemo repertus ſuerit, cui de congregata ſeptima Nicæna Synodo, eiuſue per Pontificem facta approbatione nihil planè conſtiterit. Accedit, quod error ille adorandi imagines vt Deos, potius eſt error gentilium, quam aliquorum hæreticorum, vel eorum, qui fidem Chriſti profitentur. Ergò nullatitione credibile eſt, quod Bellarm. & Baronius exiſtimant, Patres Concilij Francofordienſis id ſuſpicatuſſe, aut propter ſoles tumores falſos id temerè credidiſſe; præſertim cum nulla tunc eſſet in Eccleſia illius erroris ſuſpicio, pij que & Catholici fuerint Epiſcopi huius Concilij, de quibus ſuſpicari non licuit, quod prauo aliquo affectu ergà Orientales commoti, Patribus ſacroſanctæ Concilij Nicæni errorem attribuerint, vel eorum ſententiam iſſi ſar hæreticorum in det eriorem partem interpretati ſuerint. Alter at ato, quæ me à Baronij & Bellarmini ſententia compellit credere, hoc eſt: quod Patres huius Concilij ſæpè profitentur ſe procedere ſub obedientia Romani Pontificis; & in libro Sacroſyllabo ſub finem, dum ſententiam contra hæreticos proferunt, ſubiungunt hæc verba: Referuato per omnia iuris priuilegio ſummi Pontificis Domini & Patris noſtri Hadriani primæ ſedis Beatiſſimi Papæ: Item quod ydem Patres in hoc Concilio ſæpè profitentur, ſe Maiorum traditiones ſequi & ab eorum veſtigijs non diſcedere: & quod Carolus Magnus qui huic Concilio interfuit, in Epiſtola ad Epiſcopos Hiſpaniæ dicat, ſe primitus conſuluiſſe Apoſtolicæ ſedi Pontificem, quod de cauſa in illo Concilio tractata ſentiret: quodque paulò infrà hæc verba ſubiungat: A poſtolicæ ſedi, & antiquis ab initio naſcentis Eccleſiæ & Catholicis traditionibus tota mentis intentione, tota cordis alacritate coniungar. Quæ ſanè Patres Concilij profiteri non potuiſſent, ſi ſacroſanctam Nicænam ſynodum à ſede Apoſtolica confirmatam condemnaſſent. Nam vt ſupra probauimus, ex falſa informatione non potuerunt in falſo errare. Itaque ſi ſcient & per errorem hæ ſecerunt, vtiq; cum pertinacia & hæreſi iſta ſecerunt; atque ita de auctoritate ſedis Apoſtolicæ aliter ſenſerunt, aliter locuti fuerunt. Qua cum meo iudicio de tanto & tali Epiſcoporum cætu non ſint præſumenda, non eſt verisimile id, quod ainut Reuerendiſſ. & Illuſtriſſim. Cardinal. Bellarmin. & Baronius, ipſos Patres Concilij coram Legatis ſummi Pontificis & Principe Catholico, ſeptimam ſynodum auctoritate Pontificia confirmatam condemnaſſe, & Hadriano ſummo Pontifici reſtitiſſe. Accedit, quod ſi huius ſynodi auctoritate Nicænum Concilium damnatum, atque ita error Iconomachorum ex mala etiam informatione ipſa approbatus eſſet, certè ante noſtra tempora, illius erroris aliquis ſectator, eius auctoritate ſe ſuamque ſententiam munire ſtuduſſet: quod tamen nullus fecit; maximè cum paulò poſt Carolum Magnum in eadem Gallia exortus fuerit Claudius Taurinenſis, qui errorem illum in Occident alem Eccleſiam introducere voluit: quem ſanè plurimum confirmare potuiſſet auctoritate occidentalis plenarij Concilij, quod ſi errorem illum ſua definitione confirmaſſet. At verò neque Claudius in ſuum fauorem illud adduxit, neque Ionas Aurelianenſis, qui contra illum eodem tempore ſcripſit, & illius fundamenta confutauit, quis quam de Concilio Francofordienſi reſpondit, vel quoad hanc partem ſcripſit. Addo ad extremum, quod Romana Eccleſia nullum vnquam prouinciale Concilium quoad partem aliquam etiam approbauerit & recèperit, in quo alia quadam ex parte cum pertinacia & hæreſi aberrauiſſent fuerit. Hoc prouinciale Concilium, quoad eam partem, qua de ſeruitute & ſiliatione Chriſti definiuit, ab Eccleſia receptum & approbatum eſſe ſupra annotaui; non eſt ergo credibile, quod eodem hoc Concilio Nicænaſynodus vllatenus condemnata fuerit. Quare non poſſum non hac

Cur auctor aſſententia Baronij & Bellarmini diſſentiat Ratio 1.

Ratio 2.

Ratio 3.

Ratio 4.

inre

in re illam tueri sententiam, quæ auctoritatibus & rationibus supra allegatis munita, sacrosanctæ Oecumenici Concilij Nicæni II. auctoritati tam contra omnes Iconomachos, plurimum defendit, exornat & auget. Sed dices; quid est respondendum ad auctores librorum Carolinorum. Hincmari, Aimoinij, Abbatis Vsp. Regionis, Adonis, & Ioannis Auentini, qui omnes affirmant septimam synodum in Concilio Francofordiensi damnatam esse? Respondeo, diuersi diuersa sentiunt; Alanus, Sanderus & Surius locus supra allegatis dicunt, pseudoseptimam synodum sub Copronymo Constantinopolitani habitam à Patribus huius Concilij condemnatam esse; sed non prædicti historiographi scribunt, omnes illam synodum septimam hic condemnatam esse, quæ pro adorandis imaginibus habita est sub Constantino & Irene, sine dubio non illam pseudoseptimam; sed postea veram septimam synodum eos intellexisse, concedendum est; quia hac non illa pro adorandis imaginibus tempore Irenes Imperatricis celebrata fuit. Vasquius libr. 2. de adorat. capit. 7. disputationis septimæ aliique plures concedunt, apud Hincmarum aliosque prædictos scriptores rerum Germanicarum de Nicæna Synodo sermonem esse; sed id, quod referunt, falsum esse, falsaque Pseudo Caroli relatione deceptos ita sensisse, adeoque non maiorem fidem ipsi, quam Pseudo Carolinus libellus, (quos supra in Notis 4. epistol. Hadriani ad Carolum ab hæreticis pluribus confictipros esse, plurimaque mendacia continere, & Nicæno Concilio imponere demonstrauimus,) attribuendam esse. Ego verò cum Francisco Suarez. viro doctissimo opinor, hanc effusionem informis conicturis & testimonijs nitij, quæ sibipsis non constant.

Ad auctoritatē historicorū cōtrariam afferentiū, Responsio 1.

Nam in primis, vt incipiamus à præfatione Eli. Phili. in qua totus discursus superioris responsionis præcipuè fundatur, nulla fides ei adhiberi potest: nec verisimile est, reliquos omnes historicos illi soli fuisse innixos.

Responsio 2.

Primò quidem, quia autores præcedentis opinionis, dubitant, an in illa Præfatione vt est in suo originali, Francofordiense Concilium nominetur: & probabilius credunt, parenthesim illam, in qua Francofordiens. Concilij fit mentio, fuisse ab alijs interpositam. Quod si hoc verum est, neque Hincmarus, neque alij historici potuerunt ex hac præfatione sumere illam sententiam de damnatione Synodi Nicænæ in Francofordiensi, sed ad summum, in aliquo conuenticulo imperitorum, & hæreticorum hominum, à quibus fortasse liber ille editus est.

Responsio 3. cæteris reiectis approbatur. Suarez to. 2. disp. 54. sect. 3.

Quid de Carolini libris sentiendum.

Vnde iumitur secunda coniectura: nam omnium rectè sentientium iudicio liber ille non fuit à Carolo Magno editus, sed ab aliquo vel aliquibus hæreticis, qui illum, vel occultè vel palam Carolo obtulerunt: Carolus autem illum ad Pontificem Adrianum misit, qui in Scripto ad Carolum de imaginibus, librum illum ex professo confutauit. Quæ omnia latè probant Alanus suprà & Bellarmin. dicto libro secundo, capitulo decimoquinto; ergo non est verisimile, Hincmarum, virum Catholicum & doctum, ex sola illius libri auctoritate factum illud Concilio Francofordiense attribuisse.

Ad auctoritatē Hincmari, Aimoinij, Abbatis Vsp. Regionis, Adonis, & Ioannis Auentini, qui omnes affirmant septimam synodum in Concilio Francofordiensi damnatam esse? Respondeo, diuersi diuersa sentiunt; Alanus, Sanderus & Surius locus supra allegatis dicunt, pseudoseptimam synodum sub Copronymo Constantinopolitani habitam à Patribus huius Concilij condemnatam esse; sed non prædicti historiographi scribunt, omnes illam synodum septimam hic condemnatam esse, quæ pro adorandis imaginibus habita est sub Constantino & Irene, sine dubio non illam pseudoseptimam; sed postea veram septimam synodum eos intellexisse, concedendum est; quia hac non illa pro adorandis imaginibus tempore Irenes Imperatricis celebrata fuit. Vasquius libr. 2. de adorat. capit. 7. disputationis septimæ aliique plures concedunt, apud Hincmarum aliosque prædictos scriptores rerum Germanicarum de Nicæna Synodo sermonem esse; sed id, quod referunt, falsum esse, falsaque Pseudo Caroli relatione deceptos ita sensisse, adeoque non maiorem fidem ipsi, quam Pseudo Carolinus libellus, (quos supra in Notis 4. epistol. Hadriani ad Carolum ab hæreticis pluribus confictipros esse, plurimaque mendacia continere, & Nicæno Concilio imponere demonstrauimus,) attribuendam esse. Ego verò cum Francisco Suarez. viro doctissimo opinor, hanc effusionem informis conicturis & testimonijs nitij, quæ sibipsis non constant.

Tertiò, quamuis ille liber tempore Caroli editus fuerit, tamen de præfatione, quæ nunc ei præfigitur, meritò Alanus, & Surius dubitant, an sit antiqua, vel nuper à aliquo hæretico edita & suppositia, vel saltem corrupta: nam, qui præfatur, vel fictò, vel ementito nomine, *Eli. Phili.* se nominat, vt se ipsum occultet, quod statim suspicionem alicuius deceptionis generat, præsertim in re adeò lubrica, & ex se suspecta. Et præterea, quantum ex his, quæ Alanus capite decimooctauo, refert, coniectare possum, ipse Eli. Phili. se alium à Carolo esse ostendit: nam ex professo in eadem præfatione ostendere conatur, Carolum fuisse illorum librorum auctorem, re priùs deliberata cum Episcopis Concilij Francofordiens. fuit ergo auctor illius Præfationis Eli. Phili. non Carolus: & illa præfatio non fuit edita tempore Caroli Magni: ergo nihil probabile de illa credi potest, nisi quod ab eodem sit edita, à quo denuò liber ille inuentus, vel typis mundatus ante quadraginta quatuor annos solummodo. Et vt minimum, improbabile fit, Hincmarum, & alios antiquos historiographos ab illa præfatione sententiam suam hausisse.

Quartò obstat (quod Surius notauit) quia auctor præfationis dicit, Synodum illam, quæ à Francofordiensi damnata est, Constantinopoli fuisse celebratam: hæc enim eius verba referuntur, *Illa est in medio questio de nouo Græcorum Synodo, quam de adorandis imaginibus, Constantinopoli fecerunt*: ex quo verbo colligi potest, eum non de Nicæna, sed de Constantinopolitana Synodo loqui: vel certè, cùm dicat, in illa Synodo actum esse de adorandis imaginibus: cumque etiam dicat (vt Bellarmin. refert) Constantinopolim sitam esse in Bythinia, colligitur, hominem illum prorsus fuisse imperitum, nullaque fide dignum: aut certè inferri potest, eum ex aliqua traditione aut fama credidisse quandam Constantinopolitanam synodum reiectam esse in Francofordiensi, ignorasse verò quid in ea actum fuerit, & ex errore id addidisse.

Ex his etiam constat, quam sit infirmum testimonium Hincmari, vt credamus, eum testatum esse, Concilium Francofordiense damnasse Synodum Nicænam, ex falsa auctoritate præfationis libri Carolini; cùm verisimilius sit, Hincmarum, talem præfationem non vidisse. Vnde Alanus suprà meritò fidem non habet huic testimonio, nec credit esse Hincmari, quia nec liber ille Hincmari, vnde sumptum dicitur, extat, neque ad nos peruenit, nisi ex relatione Illirici hæretici, cui nullam fidem adhibemus, neque scimus vnde fragmentum illud decerpserit, præsertim cum Trithemius inter opera Hincmari illum non numeret. Deinde in illismet verbis multa sunt falsa, & inter se pugnantia, vel parum probabilia.

Primùm quod asserit, in quadam VII. Synodo Græcorum, quosdam dixisse, imagines esse confringendas, alios verò, esse adorandas; nam hoc non in vna Synodo, sed in diuersis accidit: & ita videtur vtramque Synodum confundere, nam vtramque illam partem dicit, non sano intellectu esse ibi definitam. Deinde, quod ait, Synodum Nicænam sine auctoritate Papæ fuisse habitam, & Romam missam.

Rursus, quod ait Romanum Papam illam Synodum Nicænam ad se missam, & in Franciam directam vt ibi (sicut indicat) examinaretur, vel corrigeretur, est per se improbabile, & ab omni vera historia alienum.

Denique quod ibi dicitur de volumine contra Nicenam Synodum edito, & ab Imperatore Romam misso per quosdam Episcopos, non consonat cum eo, quod Adrianus refert, Carolum misisse ad se librum per Engilbertum Abbatem.

De posterioribus scriptoribus seruur cautus.

Denique de alijs historicis necessariò est omnibus fatendum, aliquem errorem in corum scriptis contineri: nam in primis Aimonius, quem Abbas Vsper. secutus est, expresse dicit, Synodum Francofurti damnatam, Constantinopol. congregatam fuisse; cur ergo interpretabimur eos de Nicæna loqui?

Dices, quia addunt, *Sub Constantino & Irene.*

Respondet Alanus, illos libros quoad hanc particulam ab aliquo Iconomacho fuisse corruptos. Verùm quia hoc probari non potest, nec fieri fatis verisimile, dicam potiùs, Aimonium errasse, ignorantem, quo tempore Constantinopolitana Pseudosynodus congregata fuisset.

Deindè Regino, quem Auentinus imitatur, illam Synodum vocat *Pseudosynodum Græcorum*, quo nomine appellata est ab omnibus Catholicis illa Synodus Constantinopolitana VII. nam Nicæna, nec Pseudonod. appellari potuit, cùm verissima fuerit, nec Græcorum tantùm, cùm vniuersalis fuerit, & Summi Pontificis auctoritate coacta, cuius contrarium de illa Synodo ibi indicatur.

Dices, quomodo ergo dicit Regino, illam Synodum fuisse factam, *pro adorandis imaginibus.* Respondet Alanus, legendum esse, *pro non adorandis*: & particulam *non*, vel ineuria vel malitia fuisse sublatam. Sed est difficilis responsio, cum id probari non possit. Libentiùs dicerem, ignorasse illos auctores, quid in Concilijs Græcorum tractatum ac definitum fuerit, sicut de Nicæna Synodo prior opinio dicebat: nec sine fundamento, quia illa Pseudosynodus Constantinopolitana, nun-

quam

quam eſt in Latinum conuerſa, quod nobis conſtet: & Synodus etiam Nicæna, poſt longa tempora Latinitate eſt eſt donata: & ex hiſtorijs illorum temporum nihil ferè certum ſcire potuerunt de his quæ in illis Synodis tractata ſunt.

Ad verba Adonis Alanus acutè reſpondet, verbailla, *pro adorandis imaginibus*, non eſſe coniungenda cum præcedentibus, ſed cum ſubſequentibus, interpoſito comate hoc modo, *Pſeudoſynodus, quam Septimam Græci appellant, pro adorandis imaginibus abducta a pontifice*, id eſt, in defenſionem adorationis imaginum, penitus abdicata eſt. Qui ſenſus eſt quidem ſatis conſentaneus verbis ipſis: imò vix aliter commodè conſtrui poſſunt, quia nulla Synodus appellata eſt, *Septima pro adorandis imaginibus*. Quod ſi hic ſenſus verus eſt, fortaſſe Regino verbis Adonis fuit deceptus, nam vel æquales fuêre, vel Regino iunior fuit: floruit enim Regino anno nongentеſimo decimo, teſte Trithemio, & tamen Ado texuit hiſtoriam uſque ad annum octingenteſimum ſeptuageſimum ſeptimum: fuit ergo Ado, vel antiquior, vel, vt minimum, æqualis: fieri ſtion potuit, vt Regino verbis Adonis non ſatis intellectis deceptus fuerit; & ab eis occaſionem errandi ſumpſerint Abbas Vſpergenſis & Ioannes Auentinus, qui abſque controuerſia ſunt longè recentiores. Imò & de Adonio, vel Annonio idem dici poteſt, ſi fortaſſe ille eſt quem ſub nomine *Ammonij monachi* refert Trithemius ſcripſiſſe de rebus Francorum anno nongenteſimo nonageſimo. Quod ſi hic ſenſus non probatur, potius dicendum eſt (ſicut de alijs) ignoraſſe Adonem quid tractatum ſit in pſeudoſynodo Conſtantinopolitana, falſoque exiſtimaſſe, in ea eſſe definitum, imaginibus eſſe perfectam latriam tribuendam, quàm nomine pſeudoſynodi Græcorum, Nicænam Synodum intellexiſſe.

Conſectarium ex omnibus adductis.

Ex his ergo omnibus, ſaltem concluditur euidenter, nullum ex hiſtorijs poſſe ſumi firmum argumentum, quo exiſtimetur, Concilium Francofordienſe contra veram imaginum adorationem, aut contra Synodum Nicænam aliquid definiuiſſe. Oſtendimus item manifeſtis indicijs & rationibus, non potuiſſe Concilium Francofordienſ. ſi in eo de cauſa imaginum actum eſt, aut ſententiam Adriani Papæ, & Nicæni Concilij veram definitionem & auctoritatem ignorare, vel ab eis ſciens & prudens diſſentire, ſuppoſita reuerentia, quàm ex eius actis quæ exſtant, ſcimus Sedi Apoſtolicæ detuliſſe. Relinquitur ergò, neceſſario fatendum eſſe, vel hiſtoricos erraſſe, vel aliqua ex parte corruptos eſſe eorum codices, vel certè non de vera, ſed de falſo nominata Septima Synodo locutos fuiſſe. Et quidem de teſtimonio Præfationis Carolinæ, & teſtimonio Hincmari, nulla omnino eſt habenda ratio: illius quidem, quoniam eſt ignoti auctoris, & ſuſpecti, &, quia non conſtat, quo tempore aut loco ſcripta ſit, aut edita, vel inuenta, & quia aperta continet mendacia, & falſa teſtimonia, quæ Nicænæ Synodo imponit: huius verò, quia non conſtat, tale teſtimonium eſſe Hincmari, niſi ex relatione hominis hæretici, & hoſtis imaginum: & quia ea ipſa, quæ in illo teſtimonio referuntur, parum ſunt veriſimilia, & alijs certis hiſtorijs conſentanea. Deinde quia verò auctoribus, cùm negare non poſſimus, errorem aliquem in eorum libris reperiri, omninò enerватur in hac parte eorum auctoritas. Propter quod poſſet aliquis hîc negare, quicquam actum eſſe de imaginibus in Concilio Francofordienſi, neque pro illis, neque contra illas, quia neque extant acta illius Concilij quo ad hanc partem, neque vllus auctor Catholicus ea ſe vidiſſe refert: nam quæ hæreticiſſilo tempore ſub hoc nomine diuulgarunt, ab eis planè conficta ſunt: vnde neque exemplar deſignant, ex quo illa tranſtulerint, neque locum, in quo hæc ſenſus detulerint, ipſique inuenerint. Neque etiam ad verbum deſcribunt acta Concilij, ſicut in alijs Concilijs fit, & ſicut nos habemus eam partem huius Concilij, quæ eſt definitione adoptiua Chriſti.

Ionas Aurelian.

Denique Ionas Aurelianenſis, qui paulò poſt Carolum Magnum floruit, & contra Claudium Taurinenſem in defentionem imaginum ad Carolum Caluum ſcripſit: initio illius operis mentionem faciens Concilij Francofordienſ. ſolùm dicit, in eo damnatum eſſe errorem, Felicis de filiatione Chriſti adoptiua, nullam mentionem faciens, quod cauſa imaginum in illo Concilio acta fuerit, & Walfridus Strabo in libro de reb. Eccleſiaſt. capite octauo, mentionem faciens erroris Græcorum circa imagines, dicit damnatum eſſe in Concilio Romano ſub Gregorio III. & ſubdit. *Ipſa denique querela Græcorum, temporibus bona memoriæ Ludouici Imperatoris, in Francium perlata, euiſdem principis prouidentia ſcriptis Synodalibus eſt confutata.* De Concilio autem Francofordienſ. nullam mentionem facit, cùm tamen Walfridus ciuſdem ferè ætatis auctor fuerit. Non ergo caret hic modus dicendi probabili coniectura.

Quia tamen tot hiſtoriæ, quæ mentionem faciunt Concilij Francofordienſ. referunt aliquid de imaginibus in eo actum eſſe, ſuſpicari cogunt, aliquod habuiſſe huius rei fundamentum, & falſtem traditione vel fama publica ad eorum aures peruenиſſe, qui hoc ſcribere cœperunt, Adonis nimirum, vel Aimoini, aut Reginonis. Quare credibile eſt, Adrianum Papam, cum Legatos ſuos ad Concilium Francofordienſ. mitteret, per illos etiam miſiſſe acta Concilij Nicæni, quod illo eodem tempore finitum fuerat, vt definitio illius toti Occidenti innotеſceret. Atque ita fieri facilè potuit, vt in Concilio Francofordienſi. nihil denuò de imaginibus ageretur, vel ſcriberetur, præter acceptationem Concilij Nicæni, & conſenſionem illorum Patrum in damnanda pſeudoſynodo Conſtantinopolitana: & hoc fortaſſe eſt, quod Ado breuibus verbis referre voluit iuxta ſenſum ſuprà traditum: & eadem eſt aliorum ſententia, quamuis circa res alias vel circumſtantias pertinentes ad illam pſeudoſynodum Conſtantinopolitanam, errorem aliquem ex ignoratione hiſtoriæ miſcuerint. Quem errorem poſteriores hiſtorici, vt vidimus, emendarunt, partim ratione, & certa coniectura ducti, partim quia de Nicæna Synodo lectiorem notitiam adepti ſunt. Sic igitur in re tam incerta meritò Concilium Senonenſe eam partem vt probabiliorem elegit, quæ ait, Concilium Francofordienſ. Nicæno II. conſentiſſe.

Tempus habiti Concilij Francofordienſ.

Anno Domini 794.] *Hoc anno Synodum Francofordienſem habita eſſe, indicat 26. Caroli Regn, qui inter Actorum præfixus habetur. Nam, vt ſuprà notauimus, ex vita Stephani apud Anaſtaſium, conſtat, quod Pipinus anno Domini 768. defunctus, ſucceſſorem habuerit filium Carolum; cuius vigeſimus ſextus annus Regni, cum anno Chriſti Redemptoris noſtri 794. coincidit.*

VITA ET EPISTOLÆ, LEO. III. PAP.

LEo Tertius natione Romanus ex patre Auzupio ſedit annos viginti, menſes quinque, dies decem & ſeptem. Qui à parua ætate in veſtiario Patriarchij enutritus, & educatus, omnemque eccleſiaſticam diſciplinam ſpiritualiter eruditus, tam in pſalterio, quamque in ſacris diuinis ſcripturis pollens ſubdiaconus factus in preſbyterij honorem prouectus eſt. Erat enim vir caſtus, loquela facundus, & animo conſtans.

Vbi verò inuenichat aliquem prælpuum monachum, vel ſeruum Dei in colloquijs diuinis, & oratione, cum eo penitus vacare non ceſſabat. Et valde nimiſque hilaris in eleemoſynis exiſtebat, verum etiam & infirmorum prorſus maximus viſitator, prædicans illis* ſcripturaliter, * vt eorū animas in eleemoſynis redimerent.

* ſcripturas * vt eorū animas

Qui plures eius prædicationibus annuentes, quicquid ille pro Chriſto * commendabant occultè die, noctuque pauperibus erogabant: Fructum animarum crebro* offerens ſalubriter Deo, & dum taliter in ipſo veſtiario * habebāt * offerēdes

præci-

ponensin eo fundamenta firmiſſima,& in circuitu laminis marmoreis ornauit , atque marmoribus in exemplis ſtruit. Et diuerſis columnis, tam porphyreticis quamque albis,& ſculptis cum vaſibus , & illijs ſimul poſtibus decorauit cameram cum apſida de muſiuo , & alias duas abſidas diuerſas hiſtorias pingens ſuper marmorum incruſtatione, pariter in circuitu decorauit. Et in baſilica beatæ Priſcæ fecit iſdem antiſtes calicem fundatum ſuperauratum v num , & coronas tres. Ex quibus vnam, habentem delphinos decem & alias duas numero nouem,ſed & gabathas octo penſi ſimul lib. viginti nouem. Veſtem albam holoſericam ornatam in circuitu blatthi Byzanteo, & in fronte cruicem de chryſoclabo.

Hic autem venerabilis, & Sanctiſſimus præſul dum in Sancta Catholica,& Apoſtolica Romana Eccleſia per ordinem Eccleſiaſticum degeret, & ritum orthodoxæ fidei teneret, atque ex omni parte tam per diuerſas Eccleſias, quàm que in patriarchio in amplis ædificijs conſtruens compte ornaret, cum die quadam more ſolito in Lætanijs , quæ ab omnibus maiores appellantur, procederet, vbi ſibi populus obuiam ſacra religione occurrere deberet,& ſecundum annuam conſuetudinem Lætanias , & miſſarum ſolemnia cum ſacerdotibus celebraret & omnipotenti Domino pro ſalute * Chriſtianorũ populi preces funderet,& ſecundum olitanam traditionem à Notario Sanctæ Romanæ Eccleſiæ,in Eccleſia B. Georgij Chriſti martyris in eius natali ipſa Lætania prædicata fuiſſet, omnes tam viri, quamque fœminæ deuota mente cæteruatim in Eccleſia beati Chriſti martyris Laurentij, quæ Lucinæ nuncupatur, vbi & collecta prædicta inerat occurrerunt. Vbi dum prædictus venerabilis Pontifex à patriarchio egreſſus fuiſſet, obuiam illi ſine planeta iniquus nec dicendus Paſchalis Primiceirius occurrit, & in hypocriſi veniam ab illo petebat, dicens, quia infirmus ſum, & ideo ſine planeta veni. Tunc Sanctiſſimus Præſul veniam illi dedit. Siniliter & Campulus Sacellarius, in ipſorum dolo ſitate pariter in pontificali obſequio pergentes, & dulcia verba , quæ non habebant in pectore, cum eo loquentes, maligni etiam & iniqui,ac peruerſi, falſiique Chriſtiani, prorſus pagani, filij Diaboli, in vnum ſe fathanicè collegentes , pleni iniqua cogitatione in ipſo itinere ante monaſterium Sanctorum Stephani, & Silueſtri, quod Domnus Paulus Papa fundauerat, clam armati adſtitere, atque repente de loco inſidiarum exilientes , ad ipſum (quod dictu nefas eſt) inſpiè trucidandum abſque vlla reuerentia confluxerunt , Paſchale ad caput ſtante, & Campulo ad pedes ſecundum iniquum eorum conſilium. Quo facto, omnis, qui circa eum erat populus, videlicet inermis, & in Dei officio præparatus timore armorum perterritus in fugam conuerſus eſt. Ipſi vero inſidiatores atque operatores malorum Iudaico more ſine vllo diuino, vel humano, honoris intuitu, ferino more comprehendentes, in terram eum proiecerunt, & abſque vlla miſericordia ſcindendo expoliantes eum, crudeliter oculos ei euellere, & ipſum penitus cæcare conatiſunt. Nam lingua eius præciſa eſt, & vt ipſi omnino tunc arbitrati ſunt, cæcum eum, & mutum in media platea dimiſerunt. Verum ipſi maligni Paſchalis, & Campulus ſicut veri pagani,& impij ad ipſius monaſterij Eccleſiam ante confeſſionem eum trahentes , ante ipſum Venerabile altare iterum oculos,& linguam ampliùs crudeliter cruerunt,& plagis eum diuerſis, & fuſtibus cædentes, laniauerunt, & ſemiuiuũ in ſanguine reuoluũ ante ipſum altare dimiſerunt. Poſtmodũ verò ſub cuſtodia in ipſo monaſterio dimiſerunt. Timore autem perterriti,ne à Chriſtianis hominibus furatus inde fuiſſet : tunc malignum conſilium adepti,ſicut ipſe Hegumenus monaſterij Sancti * Eraſmi profeſſus eſt , fecerunt eum ad ſe venire clam per noctem, tam Paſchalis malignus , qui tunc Primiceirius erat, quam Campulus Sacellarius & Maurus Nepeſinus, & miſerunt eum in prædictum monaſterium Sancti Silueſtri cum pluribus iniquis conſentaneis ipſorum malefactoribus. Et ſic per noctem eum exinde * abſtollentes deduxerunt in monaſterium Sancti Eraſmi, & in arcta & anguſta cuſtodia eum recluſerunt. Sed DEVS omnipotens qui eorum malitiam præſciendo diu patienter ſuſtinuit, iple eorum iniquos conatus mirabiliter deſtruxit. Contingit enim cooperante DEO , & beato Petro Apoſtolo ſuffragãte, quod antedictus Papa cum ab ipſis carnificibus in monaſterium Sancti Eraſmi in cuſtodiã mitteretur, Domino annuente, atque beato clauigero Petro Regni cælorum ſuffragante, vt viſum receperit, & lingua ad loquendũ illi reſtituta ſit.

Et vt oſtenderet omnipotens DEVS ſuper ſium famulum ſolitam miſericordiam , & magnum miraculum diuino nutu ciusà fidelibus Chriſtianis viris, videlicet per Albinum Cubicularium cum alijs fidelibus Deum metuẽtibus, ex ipſo eum clauſtro occultè abſtollentes in baſilicam beati Petri Apoſtolorum Principis, vbi & eius ſæratiſſimum corpus quieſcit, deduxerunt. Qui omnes audientes, & videntes mirabilia Dei, qui innocentem, & iuſtum Pontificem de manibus inimicorum eruit, glorificauerunt Dominum Deum, dicentes. Benedictus Dominus Deus Iſraël, qui facit mirabilia magna ſolus , & non deſeruit ſperantes in ſe. Sed in eo adimpleuit miſericordiam ſuam, vt manifeſtaretur gloria Dei,& mirabilia in illo, quemadmodum promiſit ſperantibus in ſe pſalmiſta dicente. Dominus illuminatio mea, & ſalus mea, quem timebo. Dominus defenſor vitæ meæ, à quo trepidabo ? Et iterum. Lucerna pedibus meis verbum tuum Domine, & lumen ſemitis meis. Et verè à tenebris eum Dominus eripiens, lumen reddidit, & linguam ad loquendum reſtituit, & totis * eius ſoliditmembris, & in omnibus operibus mirabiliter deducens cõfortauit. Et quantum gaudium habuerunt Chriſtiani homines & fideles, tantum mœrore, & triſtitia anguſtiati illi neſciebant. quid agerent, & in perieulo eſſe ſe exiſtimantes, quærebant ſemetipſos interficere. Et dum non inuenirent, quid aliud agerent, domum Albini fidelis beati Petri Apoſtoli, & eiuſdem Pontificis deprædantes deſtruxerunt, & in ipſum beati Petri Apoſtoli aulam coniungente præſato Pontifice confeſſim Winichis glorioſus Dux Spoletanus cum ſuo exercitu obuiauit ei, & cum ſummum Pontificem videntem, & loquentem conſpexiſſet, venerabiliter eum recipiens Spoletum deduxit, glorificans & laudãs Deum, qui per talia mirabilia eum clarificauit. Quo audito per diuerſas Ciuitates Romanorum fidelesad eum occurrerunt, & pariter cum aliquibus exipſis ciuitatibus epiſcopis, preſbyteris, ſeu Clericis Romanis & primatibus Ciuitatum,ad Excellentiſſimum Domnum Carolum Regem Francorum, & Longobardorum,atque Patritium Romanorum profectus eſt. Ipſe verò Chriſtianiſſimus, & orthodoxus,atque præcipuus clementiſſimuſque Rex illico , vt audiuit, miſit in obuiam eius Hildiualdum Archiepiſcopum, & Capellanum,& Aſcharium Comitem. Et poſtmodum proprium filium ſuum Pipinum excellentiſſimum Regem cũ alijs Comitibus obuiam eius iterum,& vſque,vbi ipſe magnus Rex obuiauit,& ſicut vicarium beati Petri Apoſtoli venerabiliter,& honorifice cum hymnis,& canticis ſpiritualibus cum ſuſcepit, & pariter ſe amplectentes cum lachrymis ſe oſculati ſunt. Et prædicto Pontifice Gloria in excelſis Deo, inchoante,& cuncto clero ſuſcipiente,oratio ſuper cũcto populo data eſt. Tunc benignìſſimus Domnus Carolus magnus Rex autedictum Pontificem conſpiciens gratias Deo retulit, qui tam magna mirabilia ſuper famulum ſuum per ſuffragia principum Apoſtolorum Petri, ac Pauli operatus eſt,& ad nihilum prædictos iniquos viros deduxit.

Qui dum in magno honore apud ſe per aliquantum tẽporis eum ipſe ſereniſſimus Rex habuiſſet,hæc præfati iniqui,& filij Diaboli audientes poſt dira, & iniqua incendia, quæ in poſſeſſionibus,ſeu rebus beati Petri Apoſtoli geſſerunt, moliti ſunt, Deo illis * contrario, falſa adueſus Sanctiſſimum Pontificem imponere crimina , & poſt eum ad prædictum mittere Regem , quod probare nequaquam * potuiſſent. Quia per inſidias, & iniquitates eorum talia nec dicenda ſanctam eccleſiam,humiliare volentes, proferebant. Sed dum ad prædictum clementiſſimum magnum Regem præfatus Pontifex in magno, & condecenti honore degeret, ex omni parte tam Archiepiſcopis quamque Epiſcopis , & cæteris ſicerdotibus venientibus vna cum * conſilio eiuſdem piiſſimi magni Regis , omnibuſque eximijs Franeis, DEO præuio Romam illum, * remeare tecum

Baron. ad ann. 799.

* Chriſtiani

Pſal. 26.

Pſal. 118.

* eum

* Graſſmi

* abſtrahentes

* cõtraria, & falſa.

* potuerũt

* filio. * remeantem

in suam Apostolicam sedem honorificè cum nimio, vt
* dimiſe-runt decuit, * emiſerunt honore. Qui per vnam quamque
Ciuitatem tanquam ipſum ſuſcipientes Apoſtolum vſque
Romam deduxerunt. Tunc Romani præ nimio gaudio
ſuum recipientes paſtorem, omnes generaliter in vigilia
beati Andreæ Apoſtoli, tam proceres Clericorum cum
omnibus Clericis, quamque optimates, & ſenatus cun-
ctaque militia & vniuerſus populus Romanus cum ſan-
ctimonialibus, & diaconiſſis, ac nobiliſſimis matronis,
ſu vniuerſis fœminis, ſimul etiam & cunctæ ſcholæ pere-
grinorum, videlicet Francorum, Friſonum, Saxonum,
atque Longobardorum ſimul omnes connexi ad Pontem
Muluium cum ſignis, & bandis, & canticis ſpirituali-
bus ſuſceperunt, & in Eccleſiam beati Petri Apoſtoli cum
deduxerunt, vbi & miſſarum ſolemnia celebrauit. Et
omnes communiter corpus, & ſanguinem Domini noſtri
IESV CHRISTI fideliter participati ſunt. Et alia die
ſecundum olitanam Conſuetudinem natale beati Andreæ
Apoſtoli celebrantes Romam intrans cum multo gaudio
& lætitia in patriarchium Lateranenſe introiuit. Et poſt
aliquantos dies fideliſſimis miſſis, qui cum eo venerunt, in
Pontificale obſequium, videlicet Hildiualdo, & Arno,
* Berahar-do Reuerendiſſimis Archiepiſcopis, & Cuniberto, * Bern-
hardo, Hattone, & Teſſe Reuerendiſſimis, & ſanctiſſi-
mis Epiſcopis, necnon & Flacco electo Epiſcopo, verum
etiam Helmgoth, Rothegario, & Germano glorioſis
comitibus, reſidentibus in triclinio ipſius Domni Leonis
Papæ & per vnam & ampliùs hebdomadam inquirentibus
* ab ipſum pontifice ipſos nefandiſſimos malefactores, quàm malitiam * ab ipſo
ipſorum Pontifice habuiſſent, tam Paſchalis, quamque
Campulus cum ſequacibus eorum, nihil habuerunt ad-
uerſus eum, quod dicerent. Tunc illos comprehendentes
præcidi iuſſi magni Regis, emiſerunt eos in Franciam.
Qui poſt modicum tempus ipſe magnus Rex dum in baſi-
lica beati Petri Apoſtoli coniunxiſſet, & cum magno ho-
nore ſuſceptus fuiſſet, fecit in eandem Eccleſiam congrega-
ri Archiepiſcopos, ſeu Epiſcopos, Abbates, & omnem no-
bilitatem Francorum, atque Romanorum, & ſedentes pa-
ritertam magnus Rex, quam beatiſſimus Pontifex fecer-
runt reſidere & ſanctiſſimos Archiepiſcopos, & Abbates
ſtantibus reliquis facerdotibus, & optimatibus Francorum,
& Romanorum, vt crimina quæ aduerſus almum Pontifi-
cem dicta fuerant, * declinarent. Qui vniuerſi Archie-
* exami-narent piſcopi, & epiſcopi, & Abbates vnanimiter audientes dixe-
runt. Nos ſedem Apoſtolicam, quæ eſt caput omnium
DEI Eccleſiarum iudicare non audemus. Nam ab ipſa
nos omnes, & Vicario ſuo iudicamur, ipſa autem à nemine
iudicatur, quemadmodum & antiquitus mos fuit. * Sed
ſicut ipſe ſummus Pontifex cenſuerit, canonicè obediemus.
Venerabilis vero Præſul inquit. Prædeceſſorum meorum
Pontificum veſtigia ſequor, & de talibus falſis criminatio-
nibus, quæ ſuper me nequiter exarſerunt, me purificare
paratus ſum. Alia vero die in eadem Eccleſia beati Pe-
tri Apoſtoli cum omnes adeſſent generaliter Archiepiſco-
pi, ſeu Epiſcopi, & Abbates, & omnes Franci, qui in ſeruitio
eiuſdem magni Regis fuerunt, & cuncti Romani in ca-
dem Eccleſia beati Petri Apoſtoli in eorum præſentia, am-
plectens præfatus Venerabilis Pontifex Sancta CHRISTI
quatuor Euangelia coram omnibus aſcendit in ambonem,
& ſub iureiurando clara voce dixit. Quia de iſtis falſis
criminibus, quæ ſuper me impoſuerunt Romani, qui ini-
que me perſecuti ſunt, ſcientiam non habeo, nec talia egiſ-
ſe me cognoſco. Et hoc peracto omnes Archiepiſcopi, e-
piſcopi, & Abbates, & cuncti Clerici lætania facta laudes de-
derunt Deo, atque Dei genitrici, ſemperque virgini Mariæ
Dominæ noſtræ, & beato Petro Apoſtolorũ Principi, om-
nibusque Sanctis Dei.

Poſt hæc adueniente die natali Domini noſtri IESV
CHRISTI, iniam dicta baſilica beati Petri Apoſtoli om-
nes iterum congregati ſunt, & tunc venerabilis almificus
Pontifex manibus ſuis proprijs preciouiſſima corona coro-
nauit * eum. Tunc vniuerſi fideles Romani videntes tan-
tam de ſenſionem, & dilectionem, quam erga ſanctam Ro-
manam Eccleſiam, & eius Vicarium habuit, vnanimiter la-
tiſona voce Dei nutu, atque Beati Petri Clauigeri regni cæ-
lorum exclamauerunt. *Carolo piiſſimo Auguſto à Deo corona-*
to, magno, pacifico Imperatori vita & victoria. Ante ſacram con-
feſſionem beati Petri Apoſtoli plures ſanctos inuocantes,
ter dictum eſt, & ab omnibus conſtitutus eſt Imperator
Romanorum. Illico Sanctiſsimus Antiſtes, & Pontifex vn-
xit olco ſancto Carolum & excellentiſsimum filium eius re-
gem in ipſo die natalis Domini noſtri Ieſu Chriſti, & miſſa
peracta poſt celebrationem Miſſarum obtulit ipſe ſereniſ-
simus Domnus Imperator meſam argenteam cum pedibus
ſuis pcn. libras. . . . . .

Sed & in confeſſione eiuſdem Dei Apoſtoli obtulit vna
cum præcellentiſsimo filio ſuo Rege, & filiabus diuerſa va-
ſa ex auro puriſſimo in miniſterio ipſius menſæ penſ. lib.
. . . . Sed & coronam auream cum gemmis maioribus,
quæ pendet ſuper altare penſ. libras quinquaginta quin-
que. Et patenam auream maiorem cum gemmis diuerſis
penſ. libras triginta. Et calicem maiorem cum gemmis, &
anſis duabus pen. libras quinquaginta octo. Item calicem
maiorem fundatum cum ſcypho ne penſ. libras triginta &
ſeptem. Immò & alium calicem maiorem fundatum penſ.
libras triginta & ſex. Obtulit & ſuper ſeratiſsimum altare
beati Petri Apoſtoli, imò & in baſilica beati Pauli Apoſtoli
menſam argenteam minorem cum pedibus ſuis penſ. libr.
quinquaginta quinque cũ diuerſis vaſis argenteis miræ ma-
gnitudinis, quæ ad vſum ipſius menſæ pertinent.

Item in baſilica Saluatoris Domini noſtri Ieſu, quam
Conſtantinianam vocant, obtulit crucem eũ gemmis hya-
cinthinis, quam almificus Pontifex in lætania præcedere
conſtituit ſecundum petitionem ipſius piiſsimi Imperato-
ris. Immò & altare cum columnis argenteis, & cyborio.

Verum etiam & Euangelium ex auro mundiſsimo cum
gemmis ornatum penſ. lib. . . . . Item & in baſilica bea-
tæ Dei genitricis Mariæ ad Præſepe obtulit ſicla argentea
maiora pen. lib. . . . . Poſtmodum verò dum deduc-
ti fuiſſent iniquiſsimi illi malefactores, videlicet Paſchalis
cum Campulo, & ſequaces eorũ in præſentia piiſsimi Dom-
ni Imperatoris, circumſtantibus nobiliſsimis Francis, &
Romanis, & omnibus exprobrantibus de malis ipſorum
conſiliis, & operationibus; increpabat Campulus Paſchal ẽ
dicendo. Mala hora faciẽ tuam vidi, eo quod tu me miſi-
ſti in iſtud periculum, & cæteri ſimiliter, vnus alterum con-
demnans manifeſtabant ſuos ipſorum reatus. Quos dum tã
crudeles, & iniquos piiſsimus Imperator cognouiſſet in ex-
ilium in partibus Fræciæ miſit. Præfatus verò Sanctiſsimus
Pontifex iuxta Eccleſiã Beati Petri Apoſtoli fecit in tricli-
neo maiori miræ pulchritudinis decoratam abſidam de mu
ſiuo ornatam, & abſidas duas dextra, leuaque ſuper marmo-
re & pictura ſplendentes, & in pauimento marmoreis exem
plis ſtratis, cum cæteris amplis ædificijs, tam in aſcenſu ſca-
læ, quamque poſt ipſum triclineum compte fecit. Itemque
fecit in baſilica beati Petri Apoſtoli veſtem chryſoclabam
cum preciosis gemmis ornatam habentem hiſtoriam Do-
minicæ Reſurrectionis. Sed & inter arcus argenteos vela
ſerica alba, & vela de ſtauraæ pulcherrima. Poſt reuerſionẽ
ſuam, & ob nimium amorem fecit eidem nutritori ſuo Pre-
ſbyterium nouiter totum marmoreum magnæ pulchritu-
dinis, ſculptum, compteq; erectum. Sed & ſuper altare ma-
ius fecit tetra vela holoſerica alithina quatuor cum aſtillis,
& roſis chryſoclabis.

Et in eodem altare fecit cum hiſtorijs Crucifixi Domi-
ni veſtem tyriam. Et in eccleſia doctoris mundi beati Pau-
li Apoſtoli tetra vela holoſerica alithyna quatuor, & veſtẽ
ſuper altare albam chryſoclabam habentem hiſtoriam Sã-
ctæ Reſurrectionis. Et aliam veſtem chryſoclabam habẽ-
tem hiſtoriam natiuitatis Domini, & ſanctorum Innocen-
tium. Immò & aliam veſtem tyriam habentem hiſtoriam
cæci illuminati, & Reſurrectionem. Idem autem Sanctiſsi-
mus Præſul fecit in baſilica beatæ Mariæ ad præſepe veſtem
albam chryſoclabam habentem hiſtoriam Sanctæ Reſur-
rectionis. Sed aliam veſtem in orbiculis chryſoclabis habẽ-
tem hiſtorias Annunciationis, & ſanctorũ Ioachim, & An-
næ. Fecit in eccleſia beati Laurẽtij ſoris muros eiũdẽ Præſul
veſtem albã roſatam cũ chryſoclabo. Sed & aliam veſtem
ſuper ſanctum corpus eius albam de ſtauraci chryſoclabam

cum

Carolus Magnus coronatur Imperator. Vide Baron. an. 800.

* Carolũ Magnũ.

cum margaritis. Et in titulo Calixti veſtem chryſoclabam ex blathin Byzantæo habentem hiſtoriam natiuitatis Domini, & Sancti Simeonis. Item in Eccleſia Sancti Pancratij veſtem tyria habentem hiſtoriam aſcenſionis Domini, ſed & in Sancta Maria ad Martyres fecit veſtem tyria vt ſupra. Et in titulo Sanctæ Sabinæ vt ſupra. Et in diaconia ſancti Bonifacij vt ſupra. Et in diaconia Sanctæ Mariæ, quæ vocatur Coſmidin vt ſupra. Et in baſilica Sanctorum Coſmæ & Damiani fecit veſtem de blathi byzanteo cum periclyſin de chryſoclabo, & margaritis. Item in eccleſia Sancti Valentini fecit veſtem chryſoclaba, & alia veſte fecit de fundato pulcherrima. Et in diaconia Sanctorũ Nerei, & Achillæi fecit veſtem de ſtauraci. Et in diaconia ſancti Dei genitricis, quæ vocatur Dominica fecit veſtem de ſtauraci. Ipſe vero almificus Pontifex in venerabili monaſterio Sancti Sabæ fecit butronem argen. cum caniſtro ſuo pen. lib. 12. Et veſtē de ſtauraci cum chryſoclauo, & margaritis. Item & in monaſterio Sancti Eraſmi fecit veſtem de ſtauraci cum cruce, & gamadijs, ſimul & paratarapetis ſuis cum periclyſi de chryſoclauo. Nec non & in monaſterio cliui Scauri fecit veſtem de ſtauraci cum periclyſi de chryſoclauo. Verum etiam & in titulo Pammachij fecit veſtes duas, ex quibus vnam de ſtauraci cum periclyſin de chryſoclauo. Et aliam veſtem de imizino. Sæpedictus vero Antiſtes Sanctiſſimus Eccleſiæ beati Andreæ Apoſtoli ſitæ in triceſimo via Appia in Silice ſarta tecta nouiter renouauit vna cum baptiſterio & porticus. In qua eccleſia Preſbyterum conſtituit, vbi & dona obtulit tam in argento, quamq́ue in veſtibus, & libris. Nona verò indictione peccatis noſtris imminentibus ſubito terræmotus factus pridie Calendas Maij, & eccleſia beati Pauli Apoſtoli ab ipſo terræmotu concuſſa, omnia ſarta tecta ruerunt. Quod conſpiciẽs magnus, & præclarus Pontifex in magnam veniens tribulationem, lamentari cœpit tam pro argen. quamq́ue pro cæteris ſpeciebus, quæ ibidem demolitæ, & confractæ ſunt. Sed Domino annuente, & Beato Principe Apoſtolorum protegente præfatus Pontifex & totis noſtibus ſuis certamen ponens inſtar, ſicut antiquitus exiſtebat ampla, & maxima fortitudinẽ ponens in meliorẽ deduxit ſtatum. Et in meliori ſpecie eam marmoribus decorauit, tamq́ue Preſbyterium, quamq́ue totam Eccleſiam marmorauit, & eius porticus renouauit.

Terremotus Romę. B. Pauli Apoſtoli Eccleſia corruit.

Eccleſia S. Pauli reſtaurata.

Simulq́ue à in naue, quæ eſt ſuper altare ſarta tecta omnia nouiter reſtaurauit, & tres imagines aureas ibidem obtulit, ſcilicet Saluatoris Domini noſtri Ieſu Chriſti, beatorum Principum Apoſtolorum Petri, ac Pauli. Sed & aliam imaginem argenteam Saluatoris deauratam ſuper poſtes in introitu poſuit pen. libras ſexaginta. Sed & omne argenteum ibidem quod conquaſſatum fuerat nouiter reſtaurauit, nec non & feneſtras ipſius eccleſiæ mirę pulchritudinis ex metallo cypſino decorauit. Ipſe verò præfatus Pontifex fecit in baſilica Saluatoris, quæ vocatur Conſtantiniana, ſuper altare veſtes duas, ex quibus vnam cum chryſoclauo & gemmis habentem hiſtoriam Saluatoris introeuntem in Sanctam Ciuitatem, & aliam chryſoclauam cum gemmis precioſiſſimis habentem hiſtoriam Reſurrectionis Dominicæ. Et in circuitu altaris vela rubea ſerica quatuor, & alba quatuor cũ chryſoclauo. Et tres ante imagines cum liſta, & alias albas ſericas numero ſeptem & triginta. Et in altare beati Venantij fecit veſtem de fundato cum vela duobus. Et in oratorijs Sanctorum Ioannis Baptiſtæ, & Ioannis Euangeliſtæ, fecit veſtes duas de ſtauraci cum chryſoclauo, & vela duo.

Dona Eccleſiæ Lateranẽſis.

S. Petri.

Iſdem verò præfatus Pontifex ſuper altare beati Petri Apoſtoli fecit veſtem cum vite ex auro puriſſimo cum gemmis precioſiſſimis, & margaritis habentem in medio vultum Saluatoris, & Sanctæ Dei genitricis Mariæ, & duodecim Apoſtolorum, vbi & miſit auri lib. viginti quinque. Et aliam veſtem chryſoclauam habentem hiſtoriam lætaniæ maioris. Sed & aliam veſtem habentem tabulas chryſoclauas tres, & hiſtoriam Dominicæ paſſionis legentem: *Hoc eſt corpus meum, quod pro vobis tradetur*, & cætera. Similiter etiam & cortinam maiorem de fundato. Verum etiam & per arcus argenteos fecit vela paſchalia cum periclisi de ſtauraci ex quinque cum chryſoclauo nonaginta & tres, & in arcubus maiora vela alba quadraginta & octo. Nec non & gabathas fecit ex auro puriſſimo quindecim cum gemmis pendentes in pergula ante altare penſ. libras ſexaginta quinque & ſemis. Sed & tabulam ante confeſſionem fecit ex auro puriſſimo penſ. libras viginti & nouem. Verum etiam & imagines argenteas deauratas duas ſuper *regias maiores poſuit penſ. libras nonaginta. Immò & cantharas argentea duo in Preſbyterio fecit penſ. libras quinquaginta, necnon & feneſtras ipſius eccleſiæ ex metallo cyprino decorauit. Et alias feneſtras de vitro diuerſis coloribus decorauit. Fecit & in baſilica doctoris mundi beati Pauli Apoſtoli veſtem chryſoclauam habentem in medio Saluatorem & dextra leuaq́ue beatum Petrum, & Paulum gentibus prædicantes cum periclisin de chryſoclauo, & gemmis precioſiſſimis. Super altare beati Andreæ fecit veſtem chryſoclauam cum margaritis, ſed & Preſbyterium ex marmoribus ſculptis ornauit. Et in altare beatæ Petronillæ fecit veſtem albam holoſericam cum tabulis de chryſoclauo, & cruce, & ibidem Preſbyterium ex marmoribus ſculptis decorauit. Fecit & columnas argenteas ſex & regulares duos ex argento puriſſimo penſ. ſimul libras octuaginta. Et ſuper corpus Beati Gregorij confeſſoris, atque Pontificis fecit veſtem albam holoſericam cum tabulis de chryſoclauo & cruce. Itemq́ue fecit in baſilica Sanctæ Dei genitricis ad præſepe cortinam Alexandrinam cum periclisi de ſtauraci, & aliam albam cum periclisi de blatthin pendentes ſuper altare, & ante præſepe vela alba cum periclisi de blatthin. Nec non & intro rugas maiores, atque ante ſecretarium, numero duodecim, & intus præſepe fecit veſtem de alythino cum chryſoclauo. Immò & in baſilica beati Laurentij Martyris foris muros fecit cortinam tyriam cum periclisi de ſtauraci. In baſilica beati Pancratij Martyris fecit cyborium ex argento puriſſimo, penſ. libras trecentas ſexaginta & ſeptem. Et in titulo Calixti ad honorem Sanctæ Dei genitricis ſemperq́ue Virginis Mariæ fecit cyborium ex argento pen. lib. quingentas quatuor & ſemis.

*rugas

S. Pauli.

S. Andreæ

S. Gregorij.

S. Laurentij.

S. Pancrat.

Et in titulo Eudoxiæ fecit veſtem albam cum periclisi de chryſoclauo. Et in titulo Sanctæ Cæciliæ fecit veſtem de ſtauraci. Sed & in titulo Sancti Euſebij fecit veſtem de fundato. Et in titulo Sancti Vitalis fecit veſtem de ſtauraci cum cruce de chryſoclauo. Nec non & in titulo Sanctæ Prudentianæ fecit veſtem vt ſupra. Et in titulo Sanctæ Anaſtaſiæ fecit veſtem de fundato. Fecit & in titulo Sanctæ Praxedis veſtem de ſtauraci cum periclisi de blatthin. Et in baſilica beati Laurentij in formoſo fecit veſtem de quadruplo.

S. Anaſtaſij monaſt.

Immò & in monaſterio Sancti Anaſtaſij fecit veſtem de chryſoclauo eiuſdem cum Martyris paſſione depicta, & farum de argento cum caniſtro octogoni penſ. libras viginti quinque. Et in monaſterio Sancti Silueſtri fecit fecit veſtes duas, vnam in baſilica maiori byzantea cum chryſoclauo, & aliam de fundato in oratorio. In monaſterio Sanctæ Luciæ in Renatis fecit veſtem de fundato cum chryſoclauo. Et in ſancto Angelo in Fabiano fecit veſtem de fundato. Et in diaconia Sanctæ Lucię in ſeptem vijs fecit veſtem de fundato. In diacon. vero Sanctor. Sergij & Bacchi fecit veſtem de ſtauraci. In diaconia vero Sanctæ Lucię in Orfea fecit veſtem de ſtauraci, & in Diaconia Sancti Euſtachij fecit veſtem de fundato. Ipſe autem à Deo protectus venerabilis, & almificus pontifex fecit in baſilica beati Petri Apoſtoli nutritoris ſui in medio baſilicæ Crucifixum ex argento puriſſimo, penſ. libras ſeptuaginta, & duas. Item q́ue fecit in patriarchio Lateranenſi triclinium mirę magnitudinis decoratum cum abſida de muſiuo, ſed & alias abſidas decem dextra leuaq́ue, diuerſis hiſtorijs depictas; habentes Apoſtolos gentibus prædicantes, cohærentes baſilicæ Conſtantinianæ, in quo loco, & accubita collocauit, & in medio conchan porphyreticam aquam fundentem. Necnon & pauimentum ipſius marmoribus diuerſis ſtrauit. Fecit autem & in titulo Sancti Quiriaci veſtem de ſtauraci cum periclisi de blatthin, & in gyro chryſoclauum, & in medio crucem de margaritis. Immò & in Cimiterio Sancti Sixti via Appia fecit veſtem de ſtauraci, & in medio crucem de chryſoclauo. Verum etiam

S. Siluestri.

S. Lucię.

S. Petri.

Laterani.

S. Quiriaci.

& in titulo Calixti ſuper altare poſt abſidam fecit veſtem de ſtauraci, & in medio crucem de chryſoclauo, & ibidem ſimiliter vela ſex fecit de ſtauraci. Fecit & in titulo Sanctorũ Quatuor coronatorum veſtem de ſtauraci habentẽ in medio crucem de chryſoclauo. Et in titulo Sancti Marcelli fecit veſtem de ſtauraci.

S. Sabinæ

Simulq́ue in Eccleſia Sanctæ martyris Sabinæ fecit veſtem de fundato cum periciſi de blatthin habẽtem in medio crucem de chryſoclauo. Necnon in baſilica Sancti Laurentij in formoſo fecit veſtem de fundato. Eccleſiam verò beati Pauli Apoſtoli, quæ vocatur conuentus ſitam in territorio orbetano intra fines Suanenſes, & Cluſinenſes, ſeu Tuſcianenſes, atque Caſtritana, quæ pro nimia vetuſtate iam immarcuerat, atque in ea pecudes refugium faciebant, nec non & ex ea reliquiæ ablatæ fuerant, iſdem Sanctiſſimus præſul Pontifex mundari præcepit, & omnia ſarta tecta ipſius in porticibus nouiter reſtaurauit, atque in altare eius veſtem de ſtauraci poſuit, & reliquias recondi præcepit. Pari modo & in baſilica beati Petri Apoſtoli ſita in Albano, quæ pro nimia vetuſtate iam ruitura erat, omnia tecta ſarta eius nouiter reſtaurauit. Fecit autem iſdem almiſſicus Pontifex in baſilica beati Hyppoliti martyris in Ciuitate Portuenſi veſtes de ſtauraci duas, vnam ſuper corpus eius, & aliam in altari maiori. Et in titulo Sanctæ martyris Sabinæ tetra vela de ſtauraci cum periciſi de blatthin. Enimuero & in oratorio Sanctæ Dei genitricis ſito in xenodochio Firmis fecit veſtem de ſtauraci pulcherrimam.

S. Petri.

S. Hyppoliti.

Litanias ante aſſẽt. Dom. inſtituit.

Ipſe verò à Deo protectus, & præclarus Pontifex conſtituit vt ante tres dies Aſcenſionis Dominicæ lætaniæ celebrarentur. Scilicet feria ſecunda, egrediente Pontifice cum omni clero, & cuncto populo cum hymnis, & canticis ſpiritalibus ab Eccleſia Dei genitricis ad præfepe pergendo ad Eccleſiam Saluatoris, quæ appellatur Conſtantiniana. Feria tertia vero exeuntes ab Eccleſia Sanctæ Sabinæ martyris, & pergentes ad beatum Paulum Apoſtolum. Feria quarta exeuntes ab Eccleſia Hieruſalem, & pergẽtes ad beatam Eccleſiam beati Laurentij martyris foris muros. Fecit autem & in titulo Sanctorum Quatuor Coronatorum veſtem de ſtauraci habentem in medio crucem de chryſoclauo.

S. Coronatorũ 4.

Iſdem verò Sanctiſſimus præſul in baſilica beati Agapiti Martyris in Ciuitate Prenæſtina fecit veſtem de ſtauraci cum periciſi de fundato, & in medio crucem de chryſoclauo. Fecit iſdem Sanctiſſimus præſul in Eccleſia beati Clementis, quæ ponitur in Velitris veſtem de ſtauraci. Simili modo & in titulo Beati Chryſogoni fecit veſtem in ſtauraci cum periciſi de blatthin. Et in titulo beati Laurentij de Lucina fecit veſtem de ſtauraci cum periciſi de blatthin. Et in titulo beati Marci fecit veſtem de ſtauraci cum periciſi. Et in titulo beati Laurentij in Damaſo fecit veſtem ſimiliter. Simili modo & in titulo beati Sixti fecit veſtẽ de ſtauraci cum periciſi de blatthin, necnon & in diaconia beati Hadriani, & in Eccleſia beatæ Martinæ, & in diaconia antiqua fecit veſtes de ſtauraci cum periciſi. Simili modo & in diaconia beati Archangeli fecit veſtes tres, ex quibus vnã, de ſtauraci cum periciſi de blatthin, & alias duas de tyrio cum periciſi de fundato cum hiſtoria de elephantis. Immò & in diaconia Sancti Theodori fecit veſtem de ſtauraci cũ periciſi. Et in diaconia beati Georgij fecit veſtem de fundato cum hiſtoria de elephantis, ſeu diuerſis hiſtorijs cum periciſi de fundato. Fecit & in diaconia in gyro veſtem de ſtauraci cum periciſi de blatthin. Simili modo & in diaconia in vialata fecit veſtes duas de tyrio cum periciſi de blatthin.

Prænęſte.

S. Laurẽtij.

S. Sixti.

S. Theodori.

Et in diaconia Sanctæ Agathæ fecit veſtem de ſtauraci cum periciſi de blatthin. Fecit in baſilica beati Archangeli, quæ ponitur in ſeptimo veſtem de ſtauraci cum periciſi de blatthin. Et in monaſterio Sancti Agapiti, quod ponitur ad vincula fecit veſtem de ſtauraci. Idem vero miſericordiſſimus Præſul fecit in Eccleſia beatę Agnes martyris, vbi eius corpus requieſcit veſtem de fundato cum periciſi de blatthin. Et in Eccleſia beati Apollinaris fecit veſtem de ſtauraci cum periciſi de blatthin. Iſdem miſericordiſſimus præſul fecit & in tuitio Sancti Martini, & Silueſtri veſtes de ſtauracin duas, è quibus vnam cum periciſi de fundato, alias vero de blatthin.

S. Agnetis.

S. Apollinaris.

Et in diaconia Sancti Viti fecit veſtem de ſtauracin cũ periciſi de fundato. Enimuero & in Eccleſia beatæ Eugeniæ, in quo Sanctum corpus eius requieſcit, fecit veſtem de ſtauraci cum periciſi de blatthin. Fecit & in Eccleſia Sancti Stephani in Cœlio monte veſtes de ſtauraci duas, in quibus vnam in altari maiori, aliam vero ſuper corpora Sanctorũ martyrum Primi, & Feliciani.

S. Viti.

S. Stephani.

Simulq́ue & in baſilica beatæ Euphemiæ fecit veſtẽ de ſtauraci, & in baſilica beati Archangeli, quæ ponitur in vico patritij fecit veſtem de ſtauraci.

Fecit & ſuper ſepulchrum beati Sebaſtiani martyris Via Appia ad Catacumbas veſtes maiores duas, ex quibus vnam de ſtauraci, & aliam de fundato. Et inibi ſuper tumbas Apoſtolorum Petri, ac Pauli fecit veſtes duas de ſtauraci, & fundato, ſeu blatthi. Iſdem verò Sanctiſſimus Præſul fecit in baſilica beati Laurentij martyris ſita infra Ciuitatem Tyburtinam, veſtem de ſtauraci. Fecit & in oratorio Sancti Stephani in Sancto Petro, qui appellatur maior, veſtem de ſtauraci. Fecit autem & in baſilica beati Hyacinthi ſita in Sabinis, vbi & corpus cius requieſcit, veſtem de ſtauraci pulcherrimam. Item à Deo protectus, & præclarus Pontifex fecit ſuper altare beati Petri Apoſtoli fautori ſuo veſtem de chryſoclauo miræ magnitudinis habentem hiſtoriam Dominicæ natiuitatis cum gemmis precioſiſſimis, & margaritis ornatam. Fecit autem in ſupradicta eccleſia vela de ſtauraci atque de fundato pendentem inter columnas maiores dextra læuaque numero ſexaginta quinque. Et alia vela alba holoſerica maiora tria, quæ pendent ante regias in introitu. Atque ibidem eius beatitudo fecit Crucifixum ex argento puriſſimo, qui ſtat iuxta altare maius miræ magnitudinis decoratum penſ. libras quinquaginta duas: cui ſuper fecit gabathas fex cum cruce ex argẽto puriſſimo, quæ pendent ante arcum maiorem dextra, læuaque penſ. ſimul libras duodecim, & ſemis.

Tyburt.

S. Petri.

Enimuerò & inibi fecit præclarus Pontifex vela de ſtauraci, quæ pendent in arcubus argenteis in circuitu altaris, & in preſbyterio numero nonaginta & ſex, ex quibus duo habentia in medio cruces de chryſoclauo cum orbiculis, & alias octo cum periciſi de chryſoclauo. Necnon & arcus cum columnis ſuis fecit ex argento puriſſimo in ſupradicta Eccleſia. Et in medio preſbyterio pen. ſimul lib. ducẽtas, quinquaginta, & vnam & ſemis. Iſdem verò almiſicus Pontifex fecit vbi ſupra crucem anaglyphum interſatilem, ex auro mundiſſimo pendentem in pergula ante altare cum candelis duodecim, penſ. lib. 13.

Prædictus quoque venerabilis Pontifex fecit in baſilica Doctoris mundi beati Pauli Apoſtoli calices maiores funS. Pauli.
datos ex argẽto puriſsimo ex ipſius Apoſtoli donis, qui pẽdent in arcu maiore numero vndecim, & alios qui pendent inter columnas maiores dextra, læuaque numero quadraginta pen. ſimul libras ducentas ſexaginta & ſeptem.

Hic idem Almiſicus Præſul diuina inſpiratioue repletus fecit in baſilica beati Pauli Apoſtoli cyborium cum columnis ſuis ſuper altare miræ magnitudinis, & pulchritudinis decoratum ex argento puriſsimo, penſ. lib. duo mille, & quindecim. Necnon & crucem anaglypham interraſilem ex auro puriſſimo pendentem in pergula ante altare, pen. lib. tresdecim. Atque velum rubeum, quod pẽdet ante altare habens in medio crucem de chryſoclauo, & periciſin de chryſoclauo.

Pari modo & in baſilica Sanctæ Dei genitricis ad præſepe fecit gabathas quinque ex auro puriſſimo, penſ. libras octo & ſemis, atque crucem ex auro puriſsimo penſ. libras decem, necnon & coronam maiorem ex argento puriſsimo penſ. libras triginta ſex, enimuerò & inibi fecit vela alba holoſerica pendentia inter columnas maiores dextra, læuaque numero quadraginta duo, ex quibus vndecim roſata. Fecit & in circuitu altaris vbi ſupra alia vela alba holoſerica roſata, quæ pendent in arcu de cyborio numero quatuor, ex quibus vnam cum chryſoclauo, & margaritis, atq; velum aliud maius album, quod pendet ante regias maiores in introitu. Sarta tecta vero Eccleſia beatæ Aareæ ſitæ in Oſtia omnia nouiter reparauit. Eccleſiã vero beati Mar-

B. Mariæ.

Oſtiæ.

celli

celi ſitam in quartodecimo, quæ ab igne fuerat exulta, iſdem almificus Præſul in omnibus nouiger reſtauruit. Ipſe verò prædecessor Pontifex fecit in baſilica Saluatoris, quæ appellatur Conſtantiniana tetrauila in circuitu altaris alba holoſerica, ex quibus vnum habet in medio tabulam cum cruce de chryſoclauo. Immò & in eadem baſilica Saluatoris Domini noſtri Ieſu Chriſti renouauit altare maius miræ magnitudinis decoratum ex argento puriſſimo. penſ. libras ſexaginta & nouem. Fecit & in baſilica Sanctæ Dei genitricis ad præſepe veſtem chryſoclauam cum margaritis ornatam, habentem hiſtoriam Dominicæ Natiuitatis. Simul etiam & arcus duos ex argento in preſbyterio cum columnis quatuor, & alios arcus quinque penſ. libras centum, triginta, & tres. Iſdem vero præcipuus Præſul fecit in baſilica Sanctæ Dei genitricis ad præſepe veſtem rubeam alithynam, habentem in medio tabulam de chryſoclauo cum hiſtoria Domini noſtri Ieſu Chriſti, & Sancti Simeonis, quando in templo eſt præſentatus. Et in circuitu liſtam de chryſoclauo. Necnon & aliam veſtem chryſoclauam habentem hiſtoriam tranſitus Sanctæ Dei genitricis miræ magnitudinis, & pulchritudinis decoratam ex gemmis preciosis, & margaritis ornatam cum periclisi de chryſocauo, & in circuitu liſtam de chryſoclauo. Verum etiam & in diaconia ipſius Dei genitricis Dominæ noſtræ, quæ appellatur Dominica fecit veſtem rubeam alithynam habentem in medio tabulam de chryſoclauo cum hiſtoria eiuſdem Dei genitricis ex margaritis ornatam, & periclisin de chry ſoclauo. Fecit autem & in diaconia ipſius DEI genitricis, quæ appellatur antiqua ſuper altare maius cyborium ex argento puriſſimo, penſ. libras ducentas & duodecim.

Præfatus verò venerabilis, & prædarus Pontifex fecit in baſilica Beati Petri Apoſtoli nutritori ſuo gabatham ex auro puriſſimo anaglyphum cum gemmis preciosis ornatam, quæ pendet ante imaginem ipſius Apoſtoli in ingreſſu veſtibuli penſ. libras ſeptem & ſemis. Faciem verò ſacri altaris ipſius Apoſtolorum principis ab imo, vſque ad ſummum cum luminaribus inferius, ſuperiuſque, necnon & intra confeſſionem S. Altaris ſtantem dextra, læuaque eius beati Apoſtoli Petri, & Pauli habentes pariter coronas ex gemmis preciosis, atque pauimentum ipſius confeſſionis inueſtiuit ex auro fuluo nimis penſ. libras quadringentas quinquaginta & tres, & vncias ſex. Verum etiam ſuper ipſum ſacrum altare fecit veſtem chryſoclauam habentē hiſtoriam Dominicæ Aſcenſionis, & Penteoſten cum periclisi de chryſoclauo.

Pari modo vbi ſupra fecit imaginem ipſius Apoſtolorum principis in porta virorum ex auro puriſſimo, & gemmis preciosiſſimis miræ magnitudinis, & pulchritudinis decoratam, penſ. lib. decem, & nouem; & vncias tres. Præfertim verò iſdem beatiſſimus Pontifex fecit vbi ſupra Cancellos fuſiles in ingreſſu preſbyterij, ſeu in dextra parte, læuáque, necnon & in ingreſſu veſtibuli ex argento mundiſſimo, penſ. ſimul libras mille, quingẽtas, ſeptuaginta & tres. Simulque & columnas * volatiles tam in ingreſſu Corporis dextra, læuaque ex parte virorum, ac mulierum paria octo penſ. ſimul libras centum nonaginta, necnon & arcus argenteos octo penſan. ſimul libras centum quadraginta & tres.

Fecit autem iſdem beatiſſimus Pontifex in baſilica beati Andreæ, vbi ſupra regnum ex auro puriſſimo, cum gemmis preciosis ornatū penſ. libras duas, & vncias quinque.

Necnon & ſuper altare beatæ Petronillæ, vbi ſupra fecit regnum aureum cum gemmis preciõſiſſimis, penſ. libras duas, & vncias tres. Simili modo & ſuper altare Sanctæ Dei genitricis vbi ſup. quæ appellatur mediana, fecit veſtem de fundato cum periclisi de chryſoclauo habentem hiſtoriam Annunciationis Domini. Fecit autē iſdem beatiſſimus Pontifex in baſilica Doctoris mundi beati Pauli Apoſtoli ex aniſtros ex argento puro numero quadraginta ſeptem penſ. ſimul libras ducentas quadraginta & ſeptem. Et in monaſterio Sanctæ Agathæ martyris ſuper fuburram fecit veſtem rubeam alithynam habentem in medio tabulam de chryſoclauo cum periclisi de chryſoclauo. Necnon & in monaſterio Sancti Pancratij ſito poſt baſilicam Saluatoris, quam

Conſtantiniana Eccleſiæ.

S. Mariæ.

S. Petri.

* tornatiles, vel vertatiles.

S. Andreæ

S. Petronillæ.

S. Pauli.

S. Agathæ

Saluatoris.

B. Pauli.

S. Mariæ.

S. Petronillæ.

B. Pauli.

S. Mariæ.

antiquitus nam vocant, fecit veſtem de fundato. Hic fecit beato Petro Apoſtolo Fautori ſuo euangelia aurea cum gemmis praſſinis atque hyacinthinis, & albis miræ magnitudinis in circuitu ornata penſ. lib. decem & ſeptem, & vncias quatuor. Hic fecit calicem aureum præcipuum diuerſis ornatum lapidibus preciosis pen. libras viginti octo. Similiter & patenam auream pen. lib. viginti octo, & vncias nouem.

Pari modo in baſilica ipſius Apoſtoli fecit cherubin ex argento puriſſimo deauratos quatuor, qui ſtant ſuper capita columnarum argẽtearum ſub cyborio pen. libras nonaginta & tres. Fecit quoque iſdem præcipuus præſul vbi ſupra imaginem Saluatoris aureã, quæ ſtat in trabe ſuper ingreſſum veſtibuli penſ. libras ſeptuaginta & nouem. Fecit autem in baſilica doctoris mundi Beati Pauli Apoſtoli Angelos ex argento puriſſimo deauratos duos, qui ſtant iuxta imaginem Saluatoris in ingreſſu veſtibuli penſantes libras centum & ſemis. Verum etiam & policandilum porphyreticum pendentem in pergula ante confeſſionem in catenulis aureis, quæ penſan. libram vnam. Præſertim & in ingreſſu baſilicæ, vbi ſupra regias maiores fecit imagines ex argento quinque penſ. inibi libras ducentas viginti & nouem. Enimuero vbi ſupra fecit aquamanus antipempto deauratas paria duo pen. ſimul libras quatuordecim. Fecit autem iſdem præfatus Antiſtes, vbi ſupra, Ceroſtatas maiores verſatiles anaglyphos ex argento puriſſimo, penſant. ſimul libras octo aginta & ſex, & vncias octo. Atque lucernas maiores fuſiles bymixas anaglyphas duas penſan. inibi libras quinquaginta & ſeptem, & conſtituit eius beatitudo, vt quotidianis noctibus ante altare ipſius Apoſtoli ardere debeant.

Hic diuina adſpiratus gratia inueſtiuit trabem maiorem, quæ eſt ſub arcu principali ex argento mundiſſimo penſ. libras mille, trecentas, quinquaginta & duas.

Fecit autem hic præclarus Pontifex vbi ſupra in altari maiori veſtem chryſoclauam miræ magnitudinis, & pulchritudinis decoratam, habẽtem hiſtoriam Saluatoris Domini noſtri Ieſu Chriſti Sanctæque eius genitricis, & duodecim Apoſtolorum cum periclisi de chryſoclauo, vndiq; cum margaritis ornatam, & ab vtriſque lateribus blatthin cum chryſoclauo decoratam, quæ in natalibus Apoſtolorum iſdem egregius præſul ibidem poni conſtituit. Fecit autem ibi ſuper crucem maiorem ex auro fuluo nimis panoclyſtam ornatam gemmis preciosis, pen. libras quadraginta duas, & vncias duas. Necnon & ceroſtrata paria quatuor inueſtita, ex argento deaurato pen. ſimul libras ſeptuaginta & ſeptem.

Fecit autem venerabilis, & prædarus Pontifex ſuper altare beatæ Petronillæ cyborium cum columnis porphyreticis ex argento puriſſimo miræ magnitudinis decoratum penſ. libras trecentas quadraginta & octo, atque imaginem argenteam ſtantem ſub arcu de ipſo cyborio penſ. lib. decem & ſemis.

Ipſe verò à Deo protectus, & prædarus Pontifex fecit in baſilica Doctoris mundi beati Pauli Apoſtoli ſuper altare maius veſtem chryſoclauam habentem hiſtoriam Dominicæ Reſurrectionis cum margaritis ornatam, & periclisin de chryſoclauo. Similiter ex margaritis ornatas imagines Apoſtolorũ duas ex argento, deauratas penſ. lib. octuaginta & ſex.

Hic vero miſericordiſſimus Pontifex fecit in baſilica Sanctæ Dei genitricis ad præſepe ſuper altare veſtem chryſoclauam habentem hiſtoriam Dominicæ Reſurrectionis miræ magnirudinis, & pulchritudinis decoratam cum periclisi de chryſoclauo vndique ex margaritis ornatam.

Et in titulo Sanctæ Dei genitricis, quæ appellatur Calixti, fecit regnum ex auro puriſſimo pendens ſuper altare maius ex gemmis preciosis ornatum, penſan. libram * nam.

Atque in diaconia ipſius Dei genitricis, quæ appellatur Dominica, fecit regnum ex auro mundiſſimo pendens ſuperaltare maius ex gemmis preciosis ornatum penſ. lib. duas. Hic beatiſſimus præſul diuina inſpiratione repletus fecit in baſilicam Dei genitricis ad præſepe in ingreſſu præſepij regias veſtias ex argento puriſſimo, penſ. ſimul libras

centum viginti & ſeptem, & ſuper ipſas regias velum modi-
cum fundatum habétem in circuitu liſtam de chryſoclauo.
Necnó & alia vela tyria ſuper regias maiores tria in ingreſſu
baſilicæ cum periclis de fundato.

S. Petri. Fecit autem iſdem egregius Præſul in baſilica Beati Pe-
tri Apoſtoli calices maiores ex argento mundiſſimo, qui ſe-
dent ſuper trabes arg. numero decem & octo penſ. ſimul li-
bras centum octuaginta duas. Necnon, vbi ſupra, fecit ce-
roſtatas maiores fuſiles ex argento puriſſimo, qui ſtant ante
confeſſionem, penſ. libras centum nonaginta octo. Inueſti-
uit verò ſuper trabem ex argento mundiſſimo, quæ eſt ſu-
per imaginem auream in ingreſſu veſtibuli penſ. libras cen-
tum viginti ſex, & ſemis. Verum etiam vbi ſupra fecit lucer-
nas fuſiles duas ex argento puriſſimo penſ. ſimul libras vi-
giuti & ſeptem. Et hoc conſtituit vt Dominicorum dies,
vel in ſanctis ſolemnitatibus hinc inde iuxta lectoriam cõ-
ſiſterent, & ad legendum Sacras lectiones luminis ſplendo-
re refulgerent.

S. Andreę. Hic fecit ad beatum Andream Apoſtolum cyborium
ex argento puriſſimo ſuper altare maius penſ. libras trecen-
tas, & quinque. Hic autem præcipuus Pontifex diuinitus
inſpiratus baptiſterium vbi ſupra conſpiciens, quia iam præ
nimia vetuſtate ruinæ proximum inerat, & quia anguſtior
locus populi exiſtebat, qui ad baptiſmum veniebat, iſdem
præſul à fundamentis ipſum baptiſterium in rotúdum am
pla largitate conſtruens in meliorem erexit ſtatum, atque
Baptiſterij renouatio Sacrum fontem in medio largiori ſpacio fundauit, & in cir-
cuitu columnis porphyreticis decoratit, & in medio fontis
columnam poſuit, & ſuper columnam agnum ex argento
puriſſimo fundentem aquam, qui penſ. libras decẽ & octo,
& vncias decem. Necnon & altare maius ſub abſida con-
ſtruxit. Cuius faciem, atque confeſſionem ſeu rugas ad
decorem ipſius Sacri altaris inueſtiuit ex argento mundiſſi-
mo, penſ. ſimul libras quadraginta & octo. Verum etiam &
veſtem de ſtauraci ſuper eam poſuit, atque regularem ibi
ſuperinueſtitum ex argento puriſſimo fecit. Et ſuper ipſum
regularem poſuit arcum, & gammadias ex argẽto, qui penſ.
ſimul libras octuaginta. Necnon & imagines tres, vbi ſupra
poſuit, penſan. inibi libras triginta & ſeptem, & vncias de-
cem. Ipſum vero baptiſterium diuerſis in circuitu decora-
uit picturis.

S. Crucis. Oratorium verò Sanctæ Crucis vbi ſupra, quod iã præ
nimia erat vetuſtate ruiturum, hic præcipuus paſtor à fun-
damentis ſimul cum abſida nouo ædificio erexit, & ad per-
fectum vſque perduxit, atque ipſam abſidam ex muſiuo di-
uerſis decoratam picturis, atque marmoribus miro ſplen-
dore ornauit, vbi & obtulit Cyborium ſuper altare cum
columnis ſuis atque faciem ipſius altaris inueſtiuit ex ar-
gento puriſſimo penſan. libras centum viginti, & vnam, &
vncias duas. Regnum Spanoclyſtum ex auro puriſſimo
cum cruce in medio pendens ſuper ipſum altare penſ. libra
vnam, & vncias vndecim. Necnon & alias columnas ar-
genteas quatuor, & ſuper ipſas columnas regularem inue-
ſtitum ex argento puriſſimo penſan. inibi libras ſexaginta
& quatuor, & vncias tres. Arcus argenteos tres penſan. li-
bras quadraginta & tres, & vncias octo. Imagines argente-
as deauratas tres penſan. inibi libras triginta. Caniſtros ar-
genteos interſatiles duodecim penſan. ſimul libras ſeptua-
ginta & octo. Gabathas argenteas interſatiles fundatas
viginti vnum & crucem vnam penſ. in vnum libras quin-
quaginta. Veſtem ſuper altare de fundata vnam. Et alia de
blatthin cum chryſoclaua, necnon & aliam veſtem albam
roſatam cum chryſoclauo. Velum modicum chryſocla-
uatum cum Crucifixo & margaritis ornatum. Vela de ſtau-
raci ſeptem, vela de fundato quatuor, vela modica, quę pen-
dent in regulari ante imagines tyrias ſex. Vela alba ſerica
ornata in circuitu de fundato duodecim. Velum maius al-
bum roſatum ornatum deſuper de quadrapulo vnũ & ali-
ud velum rubeum cum bubalo, quod pẽdet ante regias ma-
iores. Vela modica de ſtauraci quatuor, quæ pendent in re-
gulari ante imagines, ſed & alia vela promiſcua ſerica nu-
mero vndecim. Fecit vbi ſupra ad fontes vela tyria tria, quæ
pendent in regularem ante imagines, & alia vela ſerica nu-
mero viginti vnum.

B. Petri. Hic fecit beato Petro Apoſtolo nutritori ſuo calicẽ au-
reum præcipuum *ſpanoclyſtum diuerſis ornatum lapidi- *spano-
bus preciosis pen. libras triginta. Pari modo fecit & patenam clistum.
auream ſpanoclyſtam ſimiliter diuerſis ornatam preciosis
lapidibus pen. libras viginti quinque. Fecit verò ſuper cy-
borium de altari maiori beato Petro Apoſtolo cathara ma-
iora quatuor ex argento puriſſimo habentia in medio cere-
os ex argento deauratos, penſ. in vnum libras centum, &
quadraginta. Prædictus verò, & præclarus Pontifex fecit
vbi ſupra thuribulum Apoſtolicum ex auro puriſſimo pen.
libras duas, & vncias quinque. Fecit verò veſtem ſuper al-
tare maius chryſoclauam diuerſis ornatam picturis, quam
conſtituit quatuor temporibus per annum in duodecim lc-
ctionibus ibidem ponere. Fecit vbi ſuper coronas maiores
ex argento puriſſimo quatuor penſan. ſimul libras centum
quinquaginta quatuor, & ſemis. Fecit vero vbi ſupra lc-
ctorium ex argento puriſſimo miræ magnitudinis decora-
tum penſ. libras centum, quadraginta & tres. Necnon & ce-
reoſtatas ex argento mundiſſimo ſtantes iuxta ipſum lectó-
rium pen. ſimul libras quadraginta & nouem. Verum eti-
am & ſuper ipſas ceroſtatas fecit lucernas fuſiles bimixas du-
as ex argento puro pen. libras viginti & ſeptem. Et hoc con-
ſtituit, vt dominicorum die, vel in ſanctis ſolemnitatibus
hinc inde iuxta Lectorium conſiſterent, & ad legendum ſa-
cras lectiones luminis ſplendore fulgerent. Farocantharos
fecit in Preſbyterio numero quatuordecim ex argento mũ-
diſſimo, penſ. ſimul libras quadringentas triginta & tres.
necnon columnas octo, & arcus quatuor fecit ex argento
pen. inibi libras centum ſeptuaginta & tres.

Fecit verò vbi ſupra calices fundatos ex argento, qui
pendent inter columnas maiores dextra, læuaque baſilicæ
numero ſexaginta quatuor, penſ. pariter libras quadringẽ-
tas ſexaginta & vnam.

Iſdem vero præſignus Antiſtes vbi ſupra ad beatum An- S. Andreę.
dream Apoſtolum inueſtiuit altare maius ex argento pu-
riſſimo deaurato miro decore ornato, qui penſ. vndique
libras centum triginta quinque. Cantharas ex argento
puriſſimo duodecim penſ. ſimul libras quinquaginta & du-
as. Caniſtros duodecim ex argento penſ. libras ſeptuagin-
ta & octo.

Inueſtiuit verò altare beatæ Petronillæ ex argento pu- S. Petro-
riſſimo deaurato diuerſis ornatam picturis, vndique penſ. nillæ.
libras centum ſexaginta & duas & vncias octo. Necnon in-
ueſtiuit altare beati Gregorij Confeſſoris, atque Pontificis
ex argento deauratovndique penſ. libras centum viginti &
ſeptem.

Fecit vbi ſupra in gremio baſilicæ beati Petri Apoſto- S. Petri.
li cortinam maiorem Alexandrinam holoſericam habẽ-
tem in medio adiunctum fundatum, & in circuitu orna-
tum de fundato. Verum etiam iſdem præcipuus Præſul fe-
cit thuribula Apoſtolica ex auro puriſſimo duo, ex quibus
vnam miſit intus ſuper corpus eius, quod penſ. libras duas,
& alteram, penſ. libras duas, & vncias, octo, quod præcedit
per ſtationes.

Hic verò almificus Præſul fecit in baſilicam beati Pauli B. Pauli.
Apoſtoli thuribula Apoſtolica ex auro puriſſimo duo. Hic
verò almificus Præſul inueſtiuit faciem altaris Sanctæ Dei
genitricis ad præſepe ex argento mundiſſimo deaurato,
quod penſ. libras octuaginta & ſex. Fecit autem ibi coro-
nas duas ex argento puriſſimo penſ. libras quinquaginta
quatuor. Cortinas maiores Alexandrinas holoſerica orna-
tas in circuitu de fundato. Hic verò præcipuus Præſul ex
largitate omnipotentis Dei, & beati Petri clauigeri regni
cœlorum obtulit per vniuerſas Sanctorum Sacras Eccleſias
huius almæ Romæ coronas, vel etiam caniſtros ex argen- S. Saluato-
to puriſſimo ob veniam facinorum ſuorum videlicet. In ris.
Eccleſia Domini noſtri Saluatoris, quæ appellatur Cõſtan-
tiniana fecit coronas ex argẽto puriſſimo pen. libras vigin-
ti tres.

Et in baſilica Sanctæ Dei genitricis ad præſepe inſtar fe- B. Mariæ.
cit coronam ex argento puro penſan. libras tredecim. Et in
baſilica Sanctæ Dei genitricis in titulo Calixti fecit coronã
ex argento penſ. libras tredecim & vncias tres.

Et in diaconia ipſius Dei genitricis, quæ appellatur an-
tiqua ſimiliter fecit coronam ex argento penſan. libras tre-
decim. Et in Eccleſia Sanctæ Dei genitricis ad Martyres fe-

cit coro-

cit coronam ex argento penſan. libras duodecim , & vncias tres. Et in diaconia ipſius Dei genitricis, quæ appellatur Coſmedin , eodem modo fecit coronam ex argento penſan. libras duodecim. necnon & in Diaconia Sanctæ Dei genitricis , quæ appellatur Dominica , ſimiliter fecit coronam de argento penſ.libras nouem. Et in Diaconia Sanctæ Dei genitricis, quæ ponitur in via lata fecit coronã ex argento pen.libras nouem. Et in Diaconia Sanctæ Mariæ in Cyro fecit coronam argenteam pen.libras octo. Immò & in Diaconia beatæ Dei genitricis, quæ ponitur foris portam beati Petri Apoſtoli fecit coronam ex argento pen. libras quinque, & vncias tres. Et in Diaconia ipſius Dei genitricis, quæ ponitur in Adrianio eodem modo fecit coronam ex argento pen.libras quinque.

Necnon & in oratorio Sanctæ Dei genitricis , quæ ponitur in xenodochio Firmis, fecit caniſtrũ ex argento penſ. libras duas, & vncias ſeptem.

S. Petri. In Eccleſia beati Petri Apoſtoli fecit caniſtrum de argẽto puriſſimo pen. lib. viginti duas. Et in Eccleſia beati Pauli Apoſtoli inſtar fecit caniſtrum ex argento puriſſimo pen. libras viginti duas, & vncias quatuor & octo.

S. Andreę Immò & in eccleſia beati Andreæ Apoſtoli, qui appellatur Eudoxiæ eodem modo fecit coronam de argẽto pen. libras nouem. Verum etiam & in Eccleſia beati Ioannis Baptiſtæ quæ ponitur iuxta Patriarchium Lateranenſe fecit coronam de argento penſan. libras quinque. Immò & in

S.Ioãnis. eccleſia beati Ioãnis Euãgeliſtæ, qui ponitur vbi ſupra fecit coronam ex argento penſ. libras quinque. Item & in Ec-

S. Stephani. cleſia beati Stephani , quæ ponitur in Cæliomonte ſimili modo fecit coronam ex argento penſ. libras ſeptem, & vncias vndecim. Et in baſilica Apoſtolorum qui ponitur in

SS. Apoſtolorum. via lata fecit coronam de argento penſan. libras tredecim. Et in Muſileo beatæ Petronillæ, quod ponitur ad beatum Petrum Apoſtolum fecit coronam ex argento penſan. libras viginti. Et in eccleſia Hieruſalem, quæ ponitur in Seſſoriano fecit coronam de argento penſan. libras quinque.

S. Crucis. Et in eccleſia beati Laurentij, quæ ponitur foris murum ſimiliter fecit coronam de argento penſan. libras tresdecim.

S. Laurentij. Et in eccleſia beati Apollinaris Martyris fecit coronam pẽſan. libras quinque, & vncias quatuor. Verum etiam & in

S. Apollinaris. S. Pancratij. baſilica beati Pancratij Martyris, quæ ponitur foris murum eodem modo fecit coronam ex argento penſan. libras octo.

S. Valẽtini. Fecit autem & in eccleſia beati Valentini Martyris, quæ ponitur foris murum, vbi corpus eius requieſcit , fecit coronam de argento pen. libras ſex. Et in titulo beati Clementis Martyris, atque Pontificis fecit coronam de argẽto pen. lib. quindecim.

S.Clemẽtis. Et in titulo beatorum Aquilæ, & Priſcæ fecit coronam ex argento penſ. libras ſex. Et in titulo Sanctæ Balbinæ ſimiliter fecit.

S.Balbinę S.Sixti. Immò & in Eccleſia Sancti Sixti Martyris, atque Pontificis fecit coronam ſimiliter. Et in titulo Sancti Laurentij Martyris, quæ ponitur Lucinæ ſimiliter fecit pen. lib. quatuor, & vncias decem. Et in titulo Sancti Laurentij Martyris qui appellatur Damaſi fecit coronam ex argento pen. libras quinque. Et in eccleſia ipſius Martyris quæ ponitur Formoſus, fecit caniſtrum ex argẽto, pen. libras duas, & vncias ſeptem. Sed & in titulo Pammachij fecit coronam ex argento pen. libras decem. Et in titulo Æmilianæ pari modo fecit coronam de argento pen. lib. quatuor.

S.Laurẽtij.

S.Euſebij. Necnon & in titulo Sancti Euſebij fecit coronam de argento penſ.libras ſex. Et in titulo Praxedis fecit coronam penſ.libras quinque. Et in titulo Pudentis fecit coronam ex argento pen. libras nouem. Immò & in titulo beati Vitalis Martyris fecit coronam ex argento penſ.libras

S.Suſannæ. nouem, & vncias tres. Et in titulo Sanctæ Suſannæ Martyris ſimiliter fecit coronam pen. libras decem, & ſeptem. Et in titulo Sancti Cyriaci fecit coronam de argento pen. lib. quinque.

Et in titulo beati Marcelli Martyris fecit coronam ex argento penſ. libras decem. Necnon & in titulo beati Marci Martyris fecit coronam ſimiliter. Et in titulo beatæ Anaſtaſiæ fecit coronam penſ. libras ſeptem , & vncias

S.Cęcilię. nouem. Necnon & in titulo Cæciliæ inſtar fecit coronam ex argento penſ.ſimul libras decem, & vnciam vnam. Et in titulo beati Chryſogoni Martyris fecit coronam ex argẽto pen. libras quinque.

Verum etiam & in Diaconia Sanctorum Nerei, & Achilei fecit coronam de argento penſ. libras ſex, & vncias quinque. Et in Diaconia Sanctæ Luciæ, quæ ponitur in ſeptem vijs fecit coronam ex argento penſ. libras ſex, & vncias ſeptem. Et in diaconia Sancti Bonifacij ſimiliter fecit coronam penſ. libras ſeptem, & in diaconia Sancti Georgij fecit coronam ex argento penſ.libras quinque. Et in diaconia ſancti Theodori eodem modo fecit coronam pen. lib. ſex, & vncias octo. Et in Diaconia Sanctorum Sergij, & Bacchi fecit coronam ex argento pen. libras ſex. Et in diaconia

S.Coſmæ &Damiani. Sanctorum Coſmæ, & Damiani fecit coronam penſ. libras quinque, & vncias octo. Et in diaconia Sãcti Adriani Martyris fecit coronam ex argento penſ. libras ſex. Sed & in

S.Adriani Diaconia Sancti Archangeli fecit coronam ex argẽto pen. libras ſex. Sed & in Diaconia Sancti Euſtachij ſimiliter fecit pen. libras ſex & vncias quinque. Et in diaconia Sanctæ Lu-

S. Luciæ. ciæ, quæ ponitur Orſea pari modo fecit coronam ex argento penſ. libras ſex & vncias duas.

Simulque & in Diaconia beati Viti Martyris, quæ ponitur in macello fecit coronam ex argento penſ. libras ſex.

S. Viti. Immò & in diaconia Sanctæ Agathæ ſimiliter fecit coronã ex argento pen. libras quinque. Fecit autem & in diaconia

S. Agathę S. Silueſt. Sancti Sylueſtri , quæ ponitur iuxta beatum Petrum Apoſtolum coronam argenteam penſ. libras quatuor. Verum etiam & in diaconia Sancti Martini, qui ponitur iuxta beatum Petrum Apoſtolum inſtar fecit coronam ex argento

S. Martini penſan. libras quinque, & vncias tres. Immò & in titulo Sãctorum Sylueſtri, & Martini, qui ponitur iuxta Orſea coronam ex argento penſ.libras ſex, & vncias duas.

Ipſe verò à Deo protectus, & præclarus Pontifex fecit in monaſterio Sancti Sabæ coronam ex argento penſ.libras 8. & vncias decem. Verum etiam & in monaſterio beati Anaſtaſij Martyris eodem modo fecit coronam ex argento

Dona in monaſterijs. penſ.libras octo, & vncias quatuor & ſemis: ſed & in monaſterio Sancti Andreæ , qui ponitur in clibus cauri ſimiliter

S. Andreę fecit coronam ex argento puro penſ.libras quinque. Et in monaſterio beatæ Agathæ Martyris , quod ponitur ſuper ſuburram ſimiliter fecit. Necnon & in monaſterio Sancti Eraſmi, quod ponitur in Cœliomonte fecit coronam ex argẽto penſ. lib. 4. & vncias duas. Simili modo fecit & in mo-

S. Siluęſt. naſterio Sancti Syluestri coronam ex argento penſ. lib. 6. vncias tres. Et in monaſterio beati Laurentij Martyris qui appellatur Pallacini, fecit caniſtrum de argento penſ lib. 2. & vncias ſeptẽ. Eniamcrò & in monaſterio Sancti Pãcratij, quod ponitur iuxta baſilicã Saluatoris fecit coronam de argento pen. lib. 5. & ſemis. Fecit aũt & in monaſterio Sanctorum Andreæ, & Bartholomęi. qui appellatur, honori caniſtrum ex argento pen. lib. 3. Et in monaſterio S. Stephani, quod ponitur iuxta Lateranis fecit caniſtrum de argento

S. Stephani. pen. libras duas. Simulq; in monaſterio ipſius primi Martyris Stephani, quod ponitur ad beatũ Petrum Apoſtolum fecit caniſtrum ex argento pen. lib. tres & ſemis. Ipſe verò almificus Præſul fecit in monaſterio ſanctorũ Ioannis, & Pauli, qui ponitur iuxta beatum Petrũ Apoſtolũ caniſtrum ex

S. Martiał argento penſ. lib. tres. Pariẽdo fecit & in monaſterio ſancti Martini, quod ponitur vt ſupra caniſtrum penſ. lib. 4. & vncias duas. Sed & in monaſterio Sãcti Stephani vbi ſupra, quod appellatur Catagalla patritia pari modo fecit caniſtrũ ex argento penſ. lib. duas, & ſemis. Simulque & in monaſterio ſancti Cæſarij , quod ponitur ad beatum Paulũ Apoſtolum inſtar fecit caniſtrum ex argento penſ. libr. tres. Et in monaſterio Sancti Stephani vbi ſupra fecit caniſtru pen. lib. 1. Immò & in monaſterio ſanctorum Coſmæ & Damia-

S. Coſmę. ni, quod ponitur iuxta præſepe fecit caniſtrum ex argento penſ. libras duas, & vncias duas. Simili modo fecit in monaſterio Sancti Andreæ quod appellatur maſſa Iuliana caniſtrum ex argento pen. lib. duas, Necnon & in monaſterio Sancti Hadriani, quod ponitur iuxta præſepe inſtar fecit caniſtrũ pen. lib. duas. & in monaſterio Sancti Caſſiani, quod

S. Caſſiani. ponitur iuxta beatũ Laurentiũ Martyrem foris murũ fecit caniſtrum ex argento penſ.libras duas.

Fecit autem in monaſterio Sancti Stephani , qui ponitur vbi ſuprà caniſtrum ex argento pen. libras duas &

S.Stephani.

semis. Verum etiam & in monasterio Sancti Victorij, quod ponitur ad sanctum Pancratium fecit canistrum ex argento pensan. libras duas, & vncias septem. Et in monasterio Sancti Chrysogoni simíliter fecit canistrum pens. libras tres.

S. Mariæ. Ipse verò almificus Præsul fecit in monasterio Sanctæ Mariæ quod appellatur Ambrosij canistrum ex argento pens libras duas. Pari modo fecit & in monasterio Sanctæ Mariæ, quod appellatur Iuliæ vt supra, fed & in monasterio Sancti Andreæ, quod ponitur iuxta basilicam Apostolorú fecit similiter.

S. Stephani. Simulque & in oratorio Sancti Stephani, quod ponitur in dulciti fecit canistrum ex argento pens. libras duas, & vncias quinque. Enimuero & in oratorio Sanctorum Sergij & Bacchi, qui ponitur in Calinico similiter fecit canistrum. Immò & in monasterio Sancti Agapiti, quod ponitur iuxta titulum Eudoxiæ fecit similiter canistrum argenteum & semis. Simili modo & in oratorio Sanctæ Agnetis, quod ponitur in monasterio qui appellatur duo furna, fecit canistrum ex argento pensans libras duas & vncias octo. Necnon & in oratorio Sancti Viti, quod ponitur in monasterio, quod appellatur de Sardas fecit canistrum ex argento pen. libras tres, & in monasterio Sanctæ

S. Agapiti

S. Bibianę Viuianæ similiter fecit canistrum ex argento pen. libras duas, & vncias nouem. Fecit autem & in oratorio Sanctæ Luciæ, quod ponitur in monasterio de Renati canistrum ex argento pens. libras duas.

S. Mariæ. Verum etiam & in oratorio Sanctæ Mariæ, quod ponitur in monasterio Michaelis instar fecit canistrum ex argento pens. libras duas & vncias duas. Et in monasterio Sancti Sergij eodem modo fecit canistrum ex argento pen. libras tres. Ipse verò almificus Præsul & in oratorio San-

S. Agathæ ctæ Agathæ, quod ponitur in monasterio apud Africi canistrum ex argento pensans libras tres. Pari modo fecit & in monasterio sanctorum Euphemiæ, & Archangeli, quod ponitur iuxta titulum Pudentis canistrum ex argento pen-

S. Isidori. san. libras quinque. Sed & in monasterio Sancti Isidori simili modo fecit canistrum. Simulque & in oratorio Sanctæ Agathæ, quod ponitur in monasterio Tempuli fecit canistrum similiter. Et in oratorio Sancti Cæsarij, quod ponitur in monasterio de Corsas similiter fecit canistrú pens. libras duas, & vncias tres. Enimuero & in monasterio

S. Mariæ. Sancti Semitrij fecit similiter canistrum argenteum. Immò & in oratorio Sanctæ Mariæ, quod ponitur in monasterio Aquæ saluię fecit similiter. Simili modo fecit & in monasterio Sancti Donati quod ponitur iuxta titulum Sanctę Priscæ canistrum ex argento pensan. libras duas, & vncias quinque. Et in monasterio Sancti Ioannis, quod ponitur in Auentino instar fecit canistrum ex argento pensans libras duas. Necnon & in oratorio Sanctæ Mariæ, quod ponitur in monasterio de Lutara, fecit canistra ex argento

S. Crucis. pensantia libras duas & semis. Fecit autem & in monasterio Hierusalem, quod ponitur ad beatum Petrum Apostolum canistrum ex argento pensan. libras duas. Verum etiam & in monasterio Sanctæ Agnetis, quod ponitur foris portam Numentanam fecit canistra ex argento pens. libras quinque. Et in monasterio Sanctæ Eugeniæ, quod ponitur foris portam Latinam pari modo fecit canistrum ex argento pens. libras quinque. sed & in oratorio Sancti

S. Gregorij Gregorij quod ponitur in Campo Martis fecit canistra ex ex argento pensantia libras tres. Ipse vero almificus Præsul fecit in titulo beatæ Sabinæ coronam ex argento purissimo pensantem libras octo. Pari modo fecit in Diaconia Sanctorum Sylucstri, & Martini, quæ ponitur iuxta

S. Sabinę. Orcam coronam ex argento pensantem libras sex, & vncias duas. Necnon & in oratorio Sanctæ Luciæ quod ponitur in xenodochio similiter fecit canistrum ex argento

S. Luciæ. pensans libras duas, & vncias quatuor. Fecit autem & in oratorio Sancti Abbacyri, quod ponitur in xenodochio, canistrum ex argento pensans libras duas. Atque in oratorio Sanctorum Cosmæ, & Damiani, quod ponitur in xenodochio, quod appellatur Tucium instar fecit canistrum ex

Dona Ecclesiarum. argento pensans libras duas, & vnciam vnam. Verum etiam

S. Petri. & in oratorio Sancti Peregrini, quod ponitur in hospitali Dominico ad Naumachiam fecit canistra ex argento pens. libras quinque, & vnciam vnam. Præfatus verò Pontifex fecit in basilica Domini nostri Iesu Christi, quæ appellatur Constantiniana super altare maius vestes chrysoclauas duas. Ex quibus vnam habentem historiam Dominicæ Resurrectionis, & aliam habentem historiam viuificæ atque adorandæ dominicæ crucis. Cantharos ex argento mundissimo octo pen. simul libras viginti & septem, & vncias sex. Inuestiuit vbi supra rugas ante ingressum altaris ex argento purissimo pęsans libras quadraginta octo, & vncias octo. Coronas ex argento purissimo pensantes libras duodecim. Fecit vbi supra ad fontes vela alba holoserica ornata in circuitu de fundato, atque quadruplo numero decem.

S. Saluatoris.

Sarta tecta verò ipsius Ecclesiæ cum quadriporticu simul & ad fontes omnia & in omnibus nouiter restauravit. Simul & fenestras de absida ex vitro diuersis coloribus conclusit, atque decorauit. Et alias fenestras basilicæ ex metallo cyprino reparauit, & in gremio basilicæ fecit Cortinas duas, ex quibus vna mani fastata alba, & alia minor alba rosata.

Fecit autem isdem Præsul in basilica Sanctæ Dei genitricis, quæ appellatur ad præsepe rosata cum pericliſin de fundato; Canthara de argento purissimo duo pen. inibi libras viginti tres. Columnas duas pen. libr. viginti, & vnam, & vncias quinque. Crucem cum gabatha ex argento mundo pen. simul libras quinq. In diaconia vero ipsius Dei genitricis, quæ appellatur antiqua fecit tetraula alythina ornata in circuitu de quadruplo. Et in oratorio Sancti Andreæ vbi supra vela duo holoserica ornata, vt supra. In titulo ipsius vero Dei genitricis, qui appellatur Calixti fecit veste allbam holosericam rosatam habentem in medio tabulam de chrysoclauo cum historia præsentationis Domini nostri Iesu Christi, & Sancti Simeonis cum pericliſi de tyrio. Tetrauila rubea alythina quatuor habentia cruces cum gammadijs, & in circuitu pericliſin de tyrio. Velum tyrium maius, quod pendet ante imaginem cum pericliſi de blatthi vnum. Vela modica rubea alythina cum staurace in medio numero tria, quæ pendent ante imagines argenteas cũ pericliſi de blatthin. Cortinem maiorem holosericam in gremio basilicæ vnam, fecit & imagines argenteas deauratas. E quibus vnam cum gemmis, arcum argenteum vnum cũ gammadijs fuis. Supra ceroſtrata; pharum vnum, turribula duo pen. simul libras nonaginta quinque, & vncias septem. Fecit vero isdem præsignis Antifes beato Petro Apostolo calicem aureum diuersis ornatum preciosis lapidibus, qui præcedit per stationes pen. libras tredecim. Hic fecit in basilica ipsius Apostoli velum chrysoclauum, quod pendet supra in ingressu vestibuli. Item aliud velum maius chrysoclauo quod pendet in trabe argętea ante imaginem Saluatoris supra in ingressu vestibuli. Coronam maiorem ex argento purissimo pen. libras quinquaginta & tres, & vncias octo. Farum argenteum pendentem infra ipsam coronã pen. libras viginti & tres. Item coronas argenteas quatuor pen. libras quinquaginta & septẽ, Canistros octo, qui pens. simul libras quadraginta.

S. Mariç.

S. Gregorij.

S. Pauli.

Hic vero pro amore, & cautela orthodoxæ fidei fecit vbi supra scuta argentea duo scripta vtraque Symbolo, vnum quidem litteris græcis, & alium latinis sedentia dextra lævaque super ingressum corporis pensantem inibi libras nonaginta quatuor, & vncias sex. Fecit, vbi supra, in gremio basilicæ cortinam maiorem holosericam fundatam vnam ornatam in circuitu de fundato. Velum album holosericum rosatum maius vnum, quod pendet in trabe maiore super imagines aureas ornatum in circuitu de fundato. Enimuero supra ad fontes fecit vela ferica alba numero nouem ornata in circuitu de fundato.

Hic verò, vbi supra, inuestiuit altare beatissimi Leonis Confessoris atque pontificis ex argento mundissimo deaurato pens. simul libras centum & nouem. Item inuestiuit altare beati Gregorij confessoris atque pontificis ex argento mundissimo deaurato pen. vndique libras centũ viginti & septem.

Hic verò præfectus à Deo, & præclarus Pontifex inuestiuit altare beati Pauli Apostoli ex argento purissimo, ac decorauit quod pen. lib. cẽtum quinquaginta quinque,

necnon

necnon & confessionem ipsius, atque faciem altaris inuestiuit ex auro purissimo, pens. inibi libras centum viginti & vnam, & vncias octo. Fecit & supra in ingressu corporis scutum ex argento purissimo in quo orthodoxæ fidei symbolum scribi fecit, quod pens. libras triginta, & duas. Fecit ibi supra coronas maiores tres ex argento purissimo pens. libras in vnum nonaginta & tres. Fecit autem in basilica Cortinam maiorem holoseric am de quadruplo, & fundato pulcherrimam. Præfatus verò venerabilis, & præclarus Pontifex fecit in basilica beati Petri Apostoli nutritoris sui super altare maius cyborium cum columnis suis quatuor ex argento purissimo deauratо cum diuersis historijs miræ magnitudinis mirificè decoratum , quod pens. libras duo mille septingentas, & quatuor, & vncias tres. Cyborium verò quod exinde abstulit, posuit super altare maius in basilica Beatæ Dei genitricis , quæ appellatur ad Præsepe, & cruce m ex argento puro fecit , & inibi posuit, pens. libras duodecim, & vncias tres. Necnon & tetra vela rubea alythina quatuor vbi supra fecit, ex quibus vnum cum chrysoclauo. Sed & in Musileo Beatæ Petronillæ, quod ponitur ad beatum Petrum Apostolum fecit vela alba maiora tria, minora octo , ornata in circuitu de fundato. Fecit vero ibidem præclarus Pontifex ante confessionem ipsius Apostolorum Principis angelos ex argento purissimo dextra , læuaque pen. inibi libras centum quadraginta & sex. Necnon & alios angelos duos ex argẽto purissimo deauratos, qui stant in trabe maiori super ingressu vestibuli dextra læuaque iuxta imaginem Saluatoris auream pens. simul libras sexaginta tres. Et alios angelos quatuor minores ex argento purissimo deauratos, vbi supra dextra , læuaque, qui pens. simul libras sexaginta octo. Verum etiam fecit vbi supra columnellas ex argento deauratas sex in ingressu vestibuli diuersis depictas historijs , quæ pens. simul libras cẽtum quadraginta & septem. Fecit & crucem maiorem ex argento purissimo deauratam , quæ stat iuxta altare maius pen. libras viginti duas. Fecit vero vbi supra arcum maiorẽ ex argento mirabilis modo decoratо supra in ingressu vestibuli, pen. libras centum triginta, & vnam & semis.

Fecit vero vbi supra intra confessionem beati Leonis confessoris, atque Pontificis Euangelium ex argento mundissimo deauratum supra in ingressu vestibuli pens. libras quadraginta octo, & semis. Fecit vbi sup. columnellam vnã de argento purissimo pen. libras decem & septem. Ipse verò à Deo protectus, & præclarus Pontifex fecit in diaconia beati Archangeli patenam, & calicẽ ex argento purissimo pen. in vnum libras 10.

Hic diuina inspiratione protectus fecit in basilica Saluatoris, quæ appellatur Constantiniana cyborium cum columnis suis quatuor ex argento purissimo diuersis depictum historijs cum cancellis , & columnellis suis miræ magnitudinis, & pulchritudinis decoratum , quæ pens. vndique simul libras mille ducentas viginti septem. Verum etiam & farta tecta basilicæ Sanctæ Dei genitricis semperque Virginis Mariæ Dominæ nostræ, quæ appellatur ad præsepe omnia, nouiter restaurauit. Cubicula vero iuxta Ecclesiam beati Petri Apostolorum Principis, quæ nimia vetustate marcuerant, etiam pœnè ruitura erant, ídem egregius Præsul à fundamentis firmissimum ponens ædificium in meliorem erexit statum. Fecit & vbi supra iuxta columnam maiorem balneum in superiore positum constructũ in rotundum mirifice decoratum. Gradus verò in introitu eiusdem basilicæ tam super porticum, quam etiam in atrio nouiter restaurauit. Fecit & iuxta eosdem gradus partẽ de xtra, atrij domũ à fundamentis miræ magnitudinis, & pulchritudinis decoratam , in qua etiam & accubitos collocauit. Fecit & iuxta eandem domum pro subsidijs Christi pauperum, atque peregrinorum balneum à fundamentis miri ficè decoratum. Hic autem præclarus antistes diuinitus inspiratus hospitalem beato Petro Apostolo in loco, qui Naumachia dicitur à fundamentis nouiter construens diuersa illic domorum ædificia decorauit , atque Ecclesiam in honore beati Petri principis Apostolorum à nouo cõstruxit. In qua etiam Sanctorum Ecclesiæ Christi martyrũ corpora deferens recondidit, & omnia quæ in prædicto hospitali erant necessaria construxit.

S. Petri.

Saluatoris

S. Mariæ.

S. Petri.

Prædia etiam illic vrbana , vel rustica pro alimonijs CHRISTI pauperum, seu aduenis, vel peregrinis, qui ex longinquis regionibus veniunt, obtulit ad exaltationem Sanctæ Dei Ecclesiæ, & salute populi Romani. Præfertim igitur & monasterium Sancti Christi primi martyris Stephani, quod appellatur Catagalla patritia, quod pre nimia vetustate iam emarcuerat , atque ex parte corruerat, idem præfagus Pontifex certamen ponens à fundamentis simul cum oratorio firmum iaciens fundamentum in meliorem erexit statum. Gradus verò per quos ingressus est in Ecclesiam beati Petri Apostoli à Sancto Andrea Apostolo , qui vetustate consumpti erant, à nouo fecit.

S. Stephani.

Pari modo & monasterium beati Martini Confessoris atque Pontificis situm , vbi supra, quod nimia faerat vetustate quassatum pœnè omnè à fundamẽtis restaurauit. Sarta vero tecta basilicæ Sancti Andreæ Apostoli, quod appellatur Catabarbara patritia, quæ per olitana iam fuerant tempora vetustate consumpta, nouiter restaurauit. Simili modo & farta tecta beatæ Luciæ martyris, quæ ponitur in orsea refecit à nouo. Pariter etiam, & farta tecta beatæ Balbinæ Martyris, quæ iam pœne ruitura erant, in melius restaurauit. Pari modo & farta tecta basilicæ beatorum martyrum Cosmæ, & Damiani situæ in via sacra, mirifice restauravit. Pa riter etiam & farta tecta basilicæ Sanctæ Martinæ martyris sitæ in tribus satis in melius restauravit.

S. Martini

S. Luciæ.

Necnon igitur & farta tecta titulo Beati Laurẽtij martyris, qui appellatur Damasi nouiter restaurauit. Hic vero Sanctissimus & præclarus Pontifex farta tecta basilicæ beati Valentini martyris sita via Flaminia, quæ iam prę nimia vetustate ruitura erant prudentissimo studio mirifice à nouo refecit. Quadriporticus verò basilicæ Apostolorum in via lata intus, & foris omnia farta tecta ipsarũ nouiter reparauit. Imò verò & farta tecta basilicæ beatæ Agathæ martyris sita fuper fuburram, quæ prę nimia vetustate iam emarcuerant, nouiter reparauit. Hic vero Sanctissimus Præsul fecit in Patriarchio Lateranensi oratorium à fundamentis in honore beati Archangeli , insigni opere firmissime constructum, quod etiam ex musiuo, seu diuersis picturis, atque pulcherrimis marmorum metallis diuersis coloribus ornauit vndique. Et omnia cimilia tam aurea, quam quæ argentea, vel etiam vela diuersa ibi obtulit. Macronam verò ipsius Lateranensis Patriarchij, quæ extenditur à Campo, & vlta imagines Apostolorũ, quæ prę nimia vetustate ruituræ erant à fundamentis simul, & farta tecta, necnõ & solarium ab imo vsque ad summum nouiter restaurauit, & in melius firmissimis marmoribus strauit atque cameram ipsius macrenæ nouiter fecit , & diuersis historijs pictura mirifice decorauit. Hic à Deo protectus venerabilis, & præclarus Pontifex fecit in oratorio altaris beati Petri Apostoli nutritoris sui tetrauela rubea holoserica alythina habentes tabulas, seu orbiculos de chrysoclauo diuersis depictis historijs cum stellis de chrysoclauo. Necnon & in medio crucis de chrysoclauo ex margaritis ornatas miræ magnitudinis pulchritudinis decoratas, quæ in diebus festis ibidem ad decorem mittuntur. Pari modo vt supra & alia tetrauela alba holoserica rosata Pascha tibus habentes tabulas, atque orbiculos de chrysoclauo, necnon & cruces cum chrysoclauo ex margaritis cum periclysi de chrysoclauo. Immò etiam & alia vela media quatuor, vbi supra in singulis columnis de cyborio fecit, habentes tygres de chrysoclauo, & in circuitu ornatas de blatthi. Verum etiam & alia vela modica quatuor eandem habentes similitudinem in basilica doctoris mundi beati Pauli Apostoli in columnis de cyborio posuit.

S. Stephani.

Prædictus verò venerabilis Pontifex farta tecta basilicæ beati Agapiti martyris , quæ pontitur in vrbe Prænestina , necnon & farta tecta alterius basilicæ iuxta eandem basilicam sitæ , quæ iam prę nimia vetustate ruituræ erant, omnia nouiter in melius restauravit. Pari modo & farta tecta basilicæ beati Stephani primi martyris constituta via Latina milliario tertio, quæ per multa iam annorum curricula vetustate erant confecta, & ruinis proxima nouiter reparauit. Verũ etiã & farta tecta basilicæ beati Basilidis mart. sitæ in Merulana nouiter restauravit. Hic à Deo protectus Venerabilis & præclarus Pontifex fecit in basilica

S. Agapiti

S. Stephani.

Saluato-

Saluatoris Domini nostri IESV CHRISTI, quæ appellatur Constantiniana de proprio argento ipsius basilicæ coronas cum delphinis suis numero quinque, canistros numero tringinta quinque, gabathas numero octo, qui pens. simul libras ducentas, septuaginta & sex. Fecit autem in basilica Sanctæ Dei genitricis, semperque Virginis Mariæ Dominæ nostræ, quæ appellatur ad præsepe cortinam de fundato, & in circuitu ornatam de blatthin, quæ pendet in porticu super sedem mirifice decoratam. Vela promifcua tam de fundato, quam etiam de stauraci, & quadruplo ornata in circuitu de blatthin numero quadraginta. Fecit vero vbi supra ante ingressum præsepij pharum in modum retis ex argento puriſſimo cum canistris quinque pens. simul libras triginta septem & semis.

S. Petri. Idem vero Sanctiſſimus Præſul Sancti spiritus illustratione perfusus fecit beato Petro Apostolo nutritori suo calicem aureum præcipuum tetragonum Spanoclystum diuersis ornatum preciosis lapidibus pens. libras triginta & duas. Necnon fecit & patenam auream spanoclystam miræ magnitudinis decoratam pens. libras viginti quinque, & vncias nouem. Fecit autem in basilica cuius supra farum in modum retis cum canistro, & cruces de argento puriſſimo, qui pendet sub auro principali. Necnon & alium pharum maiorem in modum retis cum canistris viginti pendentem sub trabem maiorem argenteam ad ornatum Sanctæ Dei Ecclesiæ qui pens. inibi libras duo mille, centum, quatuor, & vncias septem. Hic fecit in basilica Doctoris mundi beati Pauli Apostoli Crucifixum ex argento puriſſimo miræ magnitudinis decoratum, pens. libras quinquaginta duas. Verum etiam fecit ibi supra tetrauila alba holoſerica ſoſata, ex quibus vnum habens in medio crucem de chrysoclauo, & gainmadias de chrysoclauo. Necnon etiam vela alba holoſerica numero nouem, ornata in circuitu de tyrio. Fecit ibi super gabathas fundatas interrasiles ex argẽto puriſſimo numero octo, quæ pẽdent in faro æreo in medio basilicæ, pens. inibi libras 14.

S. Pauli.

Ingressum verò corporis isdem præsul ex marmoribus candidis miro decore ornauit, atque regias æreas ibidem posuit. Super columnas vero marmoreas, quæ stant in circuitu altaris ipsius Doctoris mundi, vbi trabes quondam lignæ positæ fuerant, etiam nimia vetustate emarcuerant, hic facer Antistes super ipsas columnas lilios poni fecit, & super ipsos lilios ex metallis marmoreis, platonias posuit diuersisque picturis miræ magnitudinis opus decorauit. Necnon vbi supra fecit vela Alexandrina maiora numero quinque, quæ pendent super regias, maiores in ingressu basilicæ mirifice decorata.

S. Maria. Hic verò Sanctiſſimus, & præclarus Pontifex fecit in basilica Sanctæ Dei genitricis, semperque virginis Mariæ Dominæ nostræ ad præsepe tetrauela alba holoſerica ſoſata numero decorata. Fecit vero, vbi supra, intra præsepium vestem albam holoſericam ſoſatam ornatam in circuitu de chrysoclauo, & in medio habentem crucem cum orbiculis de chrysoclauo vela alba holoſerica ſoſata numero quatuor ornata in circuitu de tyrio. In diaconia verò ipsius Dei genitricis, quæ appellatur Dominica, fecit vestem albam holoſericam ſoſatam habentem in medio tabulam de tyrio cum historia Crucifixi. Necnon & rotas de chrysoclauo ornatas in circuitu de quadruplo. Fecit vbi supra cortinam fundatam ornatam in circuitu de blatthin. In diaconia vero ipsius Dei genitricis, quæ appellatur Cosmedin, fecit vestem albam holoſericam cum tabula de chrysoclauo habentem historiam Dominicæ Resurrectionis, & in circuitu lystam de chrysoclauo. Fecit ad Sanctam Mariam ad martyres vestem albam holoſericam ſoſatam cum tabula de tyrio habentem historiam Crucifixi, & rotam de chrysoclauo ornatam in circuitu de tyrio. Vestem etiã in diaconia iam dictæ Sanctæ Dei genitricis posita foris portam beati Petri Apostoli fecit vestem de tyrio mirifice decoratam. Hic vero ven. & præclarus Pontifex fecit in basilica beati Petri Apostoli nutritoris sui canistros interrasiles ex argento puriſſimo, tam in quadriporticu, quamque in gremio basilicæ numero 22. pens. simul libras centum viginti quinque. Gabathas fundatas signochristas, quæ pendent in quadriporticu, in faro æreo in medio basilicæ numero quadraginta & octo pen. simul libras centum, & vnã & semis. Fara argentea tria, quæ stant super trabes argenteas pen. libras nonaginta & tres. Arcus argenteos duos pens. libras quadraginta & vnam, & vncias octo. Vela de blatthin maiora quæ pendent per trabes argenteas dextra leuaque presbyterij. Necnon & in circuitu sedis numero triginta ornata in circuitu de quadruplo.

Vela modica de fundato numero quadraginta & septe ornata in circuitu de blatthin Bizanteo, & inueſtita de blatthin Neapolitano. Necnon & in gremio basilicæ fecit cortinam maiorem Alexandrinam miræ magnitudinis, & pulchritudinis decoratam ornatam in circuitu de tyrio.

Vela alba modica holoſerica ſoſata numero viginti quinque ornata in circuitu de blatthin, ex quibus vnum ornatum de stauraci. Super altare vero beati Andreæ vbi sup. fecit vestem albam holoſericam ſoſatam cum tabula de chrysoclauo habentem historiam Dominicæ resurrectionis & in circuitu listam de chrysoclauo. Verum etiam & super altare beatæ Petronillæ fecit vestem albam holoſericam ſoſatam cum tabula de chrysoclauo habẽtem historiam Dominicæ resurrectionis, & in circuitu eius listam de chrysoclauo. Pari modo & in oratorio Sanctæ Dei genitricis vbi supra in mediana fecit vestem albam holoſericã ſoſatam habentem in medio crucem de chrysoclauo, & in circuitu ornatam de tyrio. In oratorio vero ipsius Dei genitricis vbi supra quod dicitur Domni Pauli Papæ fecit vestẽ albam holoſericam ornata in circuitu de mizilo. Necnon & in monasterio Sancti Martini, vbi supra, fecit vestem albam holoſericam ſoſatam habentem in medio crucem de chrysoclauo cum periclyſi de tyrio. Hic fecit in basilica Apoſtolorum via lata super altare maius vestem albam holoſericam ſoſatam habentem in medio tabulam de stauraci cum historia Dominicæ resurrectionis, & in circuitu vestẽ de chrysoclauo. Necnon & orbiculos de chrysoclauo cum periclyſi de tyrio. Tetrauila modica rubea ornata in circuitu de fundato, ex quibus vnum cũ chrysoclauo. Vela modica rubea Alexandrina duo ornata in circuitu de stauraci. Et in gremio basilicæ, vbi supra, fecit cortinã maiorem de fundato mirificẽ decoratam ornatam in circuitu de tyrio, & in medio Cruces de tyrio.

S. Martini

S. Sabinæ. Hic vero egregius Præsul fecit in titulo Sanctæ Sabinæ martyris super altari maiori vestem albam holoſericam ſoſatam habentem in medio tabulam de stauraci cum historia Dominicæ Resurrectionis, & in circuitu listam de chrysoclauo. Pari modo & in titulo Sanctæ Sufannæ martyris super altari maiori vestem albam fecit holoſericam ſoſatam habentem in medio tabulam de chrysoclauo cum historia Dominicæ Resurrectionis, & in circuitu listam de chrysoclauo. Fecit autem in basilica Sancti Stephani primi martyris in Cælio monte vestem albam holoſericam ſoſatam habentem in medio tabulam de stauraci cum historia Dominicæ Resurrectionis, & crucem de chrysoclauo. Necnon & in diaconia beati Georgij martyris super altari maiori fecit vestem albam holoſericam ſoſatam habẽtem in medio tabulam de stauraci cum historia Crucifixi ornatam de tyrio, & rosas de chrysoclauo. Ipse vero à Deo protectus Venerabilis, & præclarus Pontifex fecit in basilica Sanctæ Dei genitricis, quæ appellatur ad præsepe ob nimium amorem ipsius Dominæ nostræ farum ex argento puriſſimo cum lucerna, & * cereapto suo, pens. simul libras quadraginta & semis.

S. Sufannæ.

S. Georgij.

* cerapto

Et hoc costituit eius beatitudo, vt Dominicorum diebus vel in sanctis solemnitatibus iuxta lectorium consisteret, & ad legendum sacras lectiones luminis splendore fulgeret. Et in ecclesia beati Petri Apostoli pari modo fecit farum ex argẽto puriſſimo deaurato miræ pulchritudinis decoratum cum lucerna, & cereapto suo, qui pen. simul libras nonaginta & semis. Enimuero, vbi supra ad beatum Petrũ Apostolum sub ipsa imagine Saluatoris Domini nostri Iesu Christi Crucifixi in modum fecit coronã ex argento puriſſimo, & ibidẽ ob ipsius Domini nostri Iesu Christi amorem pro luminariorum splẽdore posuit pen. libras. . . .

S. Petri.

S. Apollinaris Ravennæ.

Basilica vero beati Apollinaris martyris atque pontifi cis, quæ fundata est iuxta Ciuitatem Rauennam, cuius trabes præ nimia vetustate de annorum curriculis, & olitanis

tempo-

temporibus nimis emarcuerant, iamque pœnæ ruituræ in tempore illo erant, isdem Venerabilis pater diuinitus inspiratus, misit illuc, & per solertissimam, ac prouidam curam suam omnia sarta tecta ipsius Ecclesiæ simul cum quadripurticis suis nouiter, ac firmiter restaurauit, & in meliorem reduxit statum, super altare vero ipsius sacræ basilicæ ob honorem omnipotentis Dei, & beati Petri Apostoli de cuius donis, ac datis fecit vestem sericam rosatam habentem in medio crucem de chrysoclauo cum orbiculis, & rotas sericas habentes historias Annuncitionis, seu natalis Domini nostri Iesu Christi, atque passionem, & Resurrectionem, necnon & in cælis ascensionem, atque pentecosten ornatas in circuitu simili modo, sicut & vestè de chrysoclauo. Sed & canistrum ex argento purissimo inibi fecit cum catenulis suis pen. libras quindecim. Episcopium vero Albanense simul cum Ecclesia, quæ in nomine beati Pancratij fundata est per quandam negligentiam, vel incuriam per submissiones Diabolicas, post multa tinas laudes, exusta, à fundamentis vsque ad summum tectum combustum est. Sed clementissimus, & solertissimus Pontifex Deo aspirante ex Sancti spiritus illustratione firmum iaciens fundamentum mirum in modum iam præfatam Ecclesiam nouiter restaurauit, & simul cum sartis tectis Deo iuuante ad melioré deduxit statum.

S. Petri.

Et vt verus amator Dei, & cultor Sanctarum Dei Ecclesiarum fecit super altari maiori prædictæ Ecclesiæ vestes duas, ex quibus vnam cum rotis maioribus habentem gryphes ornatam in circuitu de fundato, & tetrauila serica alythina ornata de tyrio optimo in circuitu eiusdem altaris fecit numero quatuor. Verum etiam & in Ecclesia beati Petri Apostoli vbi supra fecit vestem rosatam habentem historiam Domini nostri Iesu Christi quando extendit manus, & apprehendit beatum Petrum Apostolum de fluctibus maris.

S. Cyriaci

Isdem beatissimus vero, & præclarus Pontifex fecit in basilica Sancti Cyriaci vestem albam holoseric am habentem in gyro periclysin de fundato, & in medio historiam Resurrectionis, & in circuitu altaris tetrauila alba habenpericlysin de tyrio. Fecit autem & in titulo Sancti Vitalis vestem albam holosericam habentem periclisin de fundato, & in medio historiam resurrectionis, necnon & in Diaconia Sancti Archangeli posuit vestem albam holosericam habentem periclisin de tyrio, & in medio historiam Ascensionis. Item ipsum super altare Sancti Abbacyri similem vestem obtulit.

S. Agatha

Porro in diaconia Sanctæ Agathæ martyris fecit ipse Sanctissimus Pontifex vestem albam holosericam habentem in gyro de tyrio, & in medio historiam Resurrectionis. Verum etiam & in titulo Pammachij super altarem Sanctorum Iohannis & Pauli fecit vestem albam holosericam ornatam in gyro de fundato habentem historiam Crucifixi, Ascensionis, & Pentecostes. Pariter & in Ecclesia beati Clementis Martyris atque Pontificis fecit vestem albam cum chrysoclauo habentem historiam Resurrectionis, seu Ascensionis, necnon & Pentecosten.

S. Cyriaci

Immò & in Ecclesia Sancti Cyriaci posita via Ostiensi fecit vela è quadruplo numero quinque habentia historiam Saluatoris vocantis discipulos de naui. Et super sanctũ altare ipsius Martyris posuit vestem de fundato.

B. Mariæ.

Ipse autem à Deo protectus, & præclarus Pontifex fecit in basilica Sanctæ Dei genitricis, semperque virginis Mariæ Dominæ nostræ ad præfepe coronas argẽteas & delphinos suos duodecim, quæ pen. libras centum, duas, & vncias nouem. Sed & fara canthara argentea cum delphinis suis sibi fecit numero septem pen. libras octuaginta quinque, & semis. Isdem verò beatissimus Præsul fecit in basilica beati Petri Apostoli nutritoris sui ante Presbyterium earum volubilem ex argento purissimo cum coronis, & crucibus peninibi libras triginta quinque, & vncias sex. Verum etiam id ipsum deorsum vbi sacratissimum corpus ipsius Principis Apostolorũ requiescit, renouauit imaginẽ auream habentem vultum Saluatoris Domini nostri Iesu Christi, ac Sanctæ Dei genitricis Mariæ Dominæ nostræ, & beatorũ Apostolorum Petri & Pauli, atque Andreæ, necnon & beatæ Petronillæ Martyris, vbi & addidit auri obrizi libras 21. & vncias tres.

Immò vero vbi supra ante Sanctum Andream inuestiuit altare beati Martini Confessoris Christi ex argento purissimo deaurato, * ex tranfmisso quondam Frigidifiq; Abbatis, quod pen. vndique libras 17. & semis.

* ex terra quondã S. Pauli.

Fecit autem & in basilica beati Pauli Apostoli doctoris mundi gentium fara canthara ex argento purissimo cum delphinis suis numero quinque pen. libras sexaginta septẽ, & vncias quatuor.

S. Nerei & Achillei.

Hic à Deo inspiratus venerabilis, & præclarus Pontifex conspiciens Ecclesiam beatorum Martyrũ Nerei & Achillei præ nimia iam vetustate defficere, atque aquarum inundantia repleri iuxta eandem ecclesiam nouiter à fundamẽtis in loco superiore Ecclesiam construxit miræ magnitudinis, & pulchritudinis decorat am. In qua etiam hæc obtulit dona. Canistros ex argento numero sex pens. simul lib. quindecim, Cyborium ex argẽto purissimo pen. libras ducentas & quindecim. Calicem & patenam ex argento purissimo deauratos pens. libras duodecim, & vncias decem. Regnum super altare ex auro purissimo diuersis ornatum preciosis lapidibus pen. libras duas, & vncias sex. Vestes duas ex quibus vnam albam holosericam habentem historias Dominicæ Natiuitatis seu Resurrectionis, Ascensionis, atque pentecosten, ornatam in circuitu de chrysoclauo, & aliam de tyrio. Idem vero fecit in basilica beatæ Dei genitricis ad præsepe regnum ex auro purissimo spanoclysto diuersis in circuitu de chrysoclauo preciosis ornatum lapidibus pen. lib. quatuor, & vncias septem. Fecit vero communicales ex argento purissimo per singulas regiones, qui præcederent per stationes per manus Acolytorum numero viginti quatuor pen. simul lib. . . . Pari modo & in basilica beati Petri Apostoli fauctoris sui regnum ex auro purissimo diuersis pretiosis ornatum lapidibus pen. lib. septẽ. Fecit etiam in diaconia sanctorum Nerei, & Achillei vela promiscua holoserica numero, . . .

S. Mariæ

S. Petri.

S. Agapiti

Sarta tecta beati Agapiti Martyris sim iuxta basilicam beati Laurentij Martyris foris murum, quia iam præ nimia vetustate emarcuerant, nouiter restaurauit. Immò vero & in titulo beatæ Pudentianæ fecit vestem albam holosericã ornatam in circuitu de tyrio.

S. Pudentianæ.

Qui beatissimus Pontifex postquam Sedem Romanã & Apostolicam annos viginti, mens. quinque, & dies sexdecim gloriosissime rexit, ex hac luce subtractus ad æternã migrauit requiem. Fecit autem ordinationes tres per mensem Martium, Presbyteros triginta, Diaconos nouẽcim, Episcopos per diuersa loca numero * centum, sex & viginti. Sepultus vero est in basilica beati Petri Apostoli pridie Idus Iunias, Indict. nona, & cessauit episcopatus dies decem.

* 26.

NOTÆ in vitam Leonis III.

Quo tẽpore Leo Pontifex factus?

Refellitur fabula de Leone.

LEO.] *Anno Redemptoris nostri 795. vigesimo sexto Ianuarij, eodem die, quo Hadrianus obuerat, creatus est eius successor Leo huius nominis tertius in disciplina Ecclesiastica à iuuentute bene instructus, nullâq; non virtute exornatus, quem Deus ad hoc in Pontificis euexerat, vt magna pateretur & magna peragereret. Pontificatus exordio carnis incendium passus esse dicitur ex scripto, quòd manus sua mulier impressserat; additur oculatam manum ipsi eam præfixisse, vt suisseq; vt deinceps pedes tantum non manus Pontificis exosculaturentur: Verum vtrumque anile commentum est, & plusquam fabulosum. Nã ex gis, quæ supra iamos, in vita Caij Pontificis annotauimus, constat, quod ante hoc tempora mori fuerit pedes non manus Pontificis exosculari. Ad Carolum Magnum, tanquam potentissimũ Romanæ Ecclesiæ defensorem honor andum, non (vt calumniantur Nouatores) ad possessionem vrbis tradendam, exemplo antecessorum suorum per legationem missi pro munere & dono Episcopali claues anteas confessionis S. Petri, & vexillum vrbis Romæ, sicut ad eundem loco benedictionis visit Patriarcha Hierosolymitanus claues una cũ vexillo locorum sanctorum. Hac occasione Carolus Rex ablegauit Engelbertum Abbatem monasterij S. Richarij, qui Pontifici redderet munera amplissima, quæ ex thesauro Humorum ereptorũ eorundem Rex fuerat consecutus. Annales Francorum, acceptor thesauros, Pontifex in ornamenta Ecclesiarum conuertit, & in Clericos erogauit, omniaq; perfecit, quæ ante*

Constantinus Imp. vxorele-gimè in-dudita a-liâ ducit.

Nicephorus Irenè imperio spoliat & vita.

Secunda Leonis Papæ sedi-tio.

Ob S. Ia-cobum Ap. postolum Compo-stellana Ecclesia fa-cta est Epi-scopalis.

Prima Leonis adsedi-tio ab Anastasio delecta.

Leo bis Colonia venit, quid ve ibi leo egerit pri-us o adie-tu.

Secundus aduentus qui reuo-cogenit?

Constantinus Imperator, *destructa vxore sua legitimam monasterium, duxit aliam Theodoti amnem, eamq; Imperatricè coronauit: cumq; hanc Imperatorem tredecim annorum non consummauerat, ipse prorsus consortio habitus est indignus: qui verò cùm Theodoro Studita adulterum Imperatorem tredecim annorum, et sexilium ablegati fuerunt. Cumq; ita se lue scelerum adderet, meritò iussu matris, quam imperio exuerat, zelo iustitiæ, quò regni, oculis, imperio & vitæ orbatus fuit. Irene dum post recuperatum imperiū quinque annis sola imperium tenuisset , a Nicephoro homine impiissimo, bareticorum omnium fautore, Romanæ Ecclesiæ omnium q; Clericorum contemptore & selestissimo, imperio primùm, & non multò post, anno Domini 802. atque idcirco anno sequente è viuis decessit. Theoph. Annales in Nicephor.*

Adulsum Regem Nordanhumbrorum è regno pulsum Leo per legatum sedis apostolicæ in regnum restituit. Annal. Franc.

De tumulo Carolo Imperatore (quem Egimbardus febri correptū, anno Christi 814. Aquisgrani pie & sanctè obijsse refert) sub inuium Ludouici turbini faciunt nonnulli homines in Pontificem insurrexerunt, vitaq; illius graues insidias struxerunt. Quod cum Pontifex cognouisset, & in delinquentes leges agi præcepisset, magna fedi tio Romæ concitata fuit, postq; plurimæ strages, depredationes & incendia, tot tantaq; mala subsecuta fuerūt, vt opus fuerit Ludouico Imperatori, Bernhardum , qui loco Pipini filij patrui in Regnum Italiæ successerat, in vrbem ablegare. Quæ tātione illa contigerint, Annales Francorum plurimi enarrant.

Hunc Pontificis auctoritate sedes Episcopalis Hirtiensis Ecclesiæ ad petitionem Alphonsi Regis cognomento Casti, & interessionè Caroli Magni, Compostellum est translata: quæ reperto ibidem S. Iacobi Apostoli corpore venerando & miraculis insignitet illustrato , reverentiā Apostolici culmini dignum & conueniens esse omnes sentiunt, vt locus ille Episcopalis sedis honore insigniretur. Ita omnes qui res Hispanias ante diu scripserunt. De Leone Pontifice VV alfridus Strabo in lib. de reb. Ecclesiast. cap. 21. scribit, relatione fidelium ad suam vsque peruenisse notitiam, ipsum, vna die septies vel nonies Missarum solennia sæpius celebrasse: fortasse vt hac ratione mauis Dei auxilium obtineret , qui magnis vsq; grauissimis afflictionibus quotidie vexabatur.

Cùm die quadā more solito in Litania, quæ ab omnibus Maior appellatur Leo Pontifex procederet.] Post enarratam Pontificis immunitatem in sacras aedes collatam, subiungit hoc loco Anast. quando Nepotes Hadrianis Pontificis militantes in Romani Clerisomia ordinibus, mudiat abeli emes, leonem ob eius electionem perfectus fuerint , eiq; in sacra functione constituto oculos eruerint & linguam præsecauerint: item quæ ratione post vsum & loquelam miraculosè recuperatam ad Carolum Regem peruenerit, eiusq; tutelæ se patrocinio commiserit Romam rediuit. Hæc eadem recenset eur in Annalibus Franc. & apud Adonem in Chron. vbi dicit, sacrilegas manus in Pontificem iniectas fuisse septimo Kalend. Maij anno 799. Hu adde , quod cum Romā in Germaniam ad Carolum Regem fugeret, pertransiens Coloniam , venerit ad louum, quo viri Dei Seuerini corpus venerabile requiescit, ibiq; prater morem, quē in via fert suarum ar ma um Excelsum intrauit. Comites autem eius mirantes, causam hu usmodi fore sit quærebant. Quibus ille, este Sutio 23. Octob. Loci, inquit, huius defensor dominus est: ideo non ausus fuit illum pertransire in salutatam. Hinc ergo confuetudo ciuibus inoleuit, vt vno die per singulas h. bdomadas ad S. Seuerini sepulchrum veniant ; & vt per totam hebdomadam eius patrocinio fulciantur, supplici deuotione deposcunt. In translatione S. Isberij apud Suetum 23. Iulij scribitur, quod Paderbornæ altare consecrauerit, atque in eo reliquias S. Stephani Protomartyris, quas secum Romadetulerat, condiderit. Hæc sine dubio primo aduentui Leonis Papæ in Germaniam contigerunt. Sed modo venit in Germaniam anno Domini 804. de quo accessu Pontificis hæc in annalibus Franc. Medio Nouembris allatum est Carolo, Leonem Papam natalem Domini eum eo celebrare vello, vbicunque hoc contingere potuisset. Quem sfatim misso ad S. Mauritium Carelo filio suo honorificè suscipere iussit. Ipse obuiam illi ad Rhemorum ciuitatem profectus est, ibiq; susceptit eum & te. *Quas res ille in Germania gessit, quæ alia ea Colonia concesserit auctor, quibus miraculis S. Suuibertum canonis Sanctorum adscripserit , prolixior narratio habetur in epist. Ludgeri apud virtuum. Martij. In vita Caroli legitur, Leonē prius per sectionem illum amputatis auribus, & linguæ abscissione, ne in corpore paruerentur ; sed tantum in exilium mitterentur , in quos velut crimina lesa maiestatis reos sententia prolata erat.*

Carolus Romam veniēs bo-norificè est excē-pitus.

Qui post modicum temporis cum magno honore susceptus fuisset.] *Quo honore Carolum Romam venientem Pontifex exceperit, animæs Francorum expresse dicet bunt hic verbis:* Pridie, quam Carolus Romam veniret, Leo Papa apud Nu-mentum occurrit , & eum magna veneratione in desiderio susceptt. Post ccnam, qua simul refecti sunt, ibi illo manēte, Pontifex ad vrbem procesit, posteroque die missis obuiam Romanæ vrbis vexillis, adornatis etiam atque dispositis per congrua loca tam peregrinorum quam ciuium turmis, qui vniuersi laudes dicerent , ipse Leo cum Clero & Episcopis equo defcendentem, gradusque ascendentem susceptt, data què oratione in basilicam B. Petri psallentibus cunctis introduxit. Facta sunt hæc octauo Kalend. Decembris.

Fecit Carolus Magnus.] *His verbis describit Astā Synodalia illius Comitij, quod in causa Leonis habtum fuit eo die, post-quam Carolus Romam venisset. Vide Not. ad illum Comitij initia.*

Leo Papa optimo ture tulta-que de cau-sa Imperij Romanū transtulit à Græcis ad Caroli & Francorū Regem eiusq; hæ tedes.

Post hæc aduenière die natali Domini nostri Iesu Christi in ā dicta basilica.] *Hoc loco enarrat, qua forma, quibusve ritibus Carolum de Romana Ecclesia optimè meritum Imperatorem coronauerit, eumq; Imperium à Græcis ablatum in Francorum Regem eiusque successores transtulerit. Eandem historiam Eginhardus Caroli Secretarius, & rei gestæ Caroli scriptor & reipsa adulatus in vita eiusdem Caroli: Paulus Diaconus: Theophanes in Annalib. Francorum Annales sub Ludouico conscripti. Ammonius. Ado Viennensis in Chron. Regino, omnes q; tam Græci quam Latini scriptores ijsdem propè verbis enarrant. Hi porrò omnes quos tam celebrem , tot q; scriptoribus demonstratum, nemo nisi perimax & impudens hactenus negauerit. Hoc omnia optimo iure, magno cum fructu totius Ecclesiæ, ac præsertim Dei nutu, volūtate & consilio euenisse, contra Nouatores nostri temporis hæreticos perspicuè, docte ac solidè demonstrarunt duo Collegij Apostolici ornamenta amplissima Bellarminus & Baronius quorum hic tomo 9. Annalium ann. 800. Bellarminus ad quod tantum est de translatione imperij contra Illyricum, tam feliciter confecutum esse ait, vt nobis vel aliis non sit admodum laborandum ; sed gratulandū potius, vt potentissimo vindici veritatis agendæ, gratiæ, quod Laboribus pluribus liberauerit immittendi falcem in adeo densam messem quæ mendacium seminum.*

A Carolo dona Ec-clesiæ ob-lata.

Post celebrationem Missarum.] *Oblationes quas ab hoc loco describit Anastasius, Carolus Romanis basilicis obtulit, anno Domini 800. vel sin natali Domini computare incipias , anno Domini 801.*

Leo mu-nera ex-terna Eccle-siæ.

Nona verò Indictione peccatis nostris imminentibus subito terræ motus factus pridie Kalend. Maij, Ecclesia B. Pauli, &c.] *Hæc eadem Annales Francorum in vita Caroli Magni anno 801. hunc in modum describunt:* Carolus Magnus Imperator septimo Kalend. Maias Romæ profectus Spoletum venit, & dum esset ibi, pridie Kal. Maij hora nocti scūda terræ motus maximus factus est, quo & tota Ittalia grauiter concussa est. Quo etiam terræ motu Romæ velum basilicæ S. Pauli Apostoli magna ex parte cū fuis trabibus decidit, & in quibusdam locis, vbes montes que ruerūt. &c. *Quæ ornamenta, quasue impensis impraditā S. Pauli basilicam alijsque plures reflauerunt as , augendas & exornandas post terræ motum contulerit, Anast. sluu prolixè enarrat. Quæ verò ante terræ motum E. clesiæ à Pontifice oblata commemorat, obtulit idem quando ex Germania rediit, fuisset.*

Cur Leo Sy-bolū Nicænum duabus ta-bulis Gra-cè & Lati-nè inscribi curauerit?

Hic vero pro amore & cautela orthodoxæ fidei fecit fieri tabulas argenteas duas scriptas vtrosque symbolo.] *Cum Galli & Hispani absque licentia ad symbolū vocem Filioque addidissent, eoq; addit amento symbolum Nicænum ad Missarum solemnia publicè decantatum, ipsum fuit Leoni Papæ à te Ecclesiæ fuit um, & publicis hisce tabulis duabus argenteis publicis loco cōscriptis, vtrumque symbolum Græcè simul & latinè absque vllo additamēto vocis Filioque inscribereter, ne deinceps quippiam ad factum symbolum addi posset. Affixit hasce duas tabulas argenteas in basilica S. Petri: non autem, vt scribit Magister sententiā lib. 1. dist. 11. in Ecclesia S. Pauli. Quando autem & qua occasione illa vox Filioque auctoritate Romani Pontificis Romana Ecclesia alia causa posceute in symbolum receperit , dixi supra, infra etiam suo loco idem repetit ur ut.*

Ex hac luce subtractus est, &c.] *Anno Domini 816. Et Ludouici Imperatoris tertio.*

SEQVVNTVR LEONIS PAP. III. EPIstolæ.

EPISTOLA I. LEONIS PAP. III. AD Kemulfum Regem Merciorum, responsoria de rebus Anglicanis.

Domino excellentissimo Kemulfo Regi provinciæ Saxoniæ Leo Papa.

Veniens ad sacratissima Limina beatorum Apostolorum Petri & Pauli vota fideliter soluens, quàm nostra Apostolicæ Sedi cauſam ſui ſacerdotij ſuggerens reuerendiſſimus & ſanctiſſimus frater noſter Athelardus Archiepiſcopus Dorouernenſis Eccleſiæ, obtulit nobis veſtræ regalis excellentiæ ſyllabas, quibus in duabus epiſtolis à vobis directis plenis fidei rectæ magnam humilitatem veſtram reperientes, omniporétí Deo referimus grates, qui veſtram prudentiſſimam excellentiam in omnibus adornauit & decoratit erga Beatum Petrum Apoſtolorum principem, & nobiſcum habere dilectionem, & in omnibus Apoſtolicis humiliter conſentire cenſuris.

Porrò in vna ex illis epiſtolis reperimus gratiæ noſtræ Apoſtolicæ ſunctionis, ſi iuſta feciſſetis, animam veſtram pro nobis poſſuiſſetis benignè. Immò noſtræ proſperitati multũ in Domino congaudentes: & quando noſtræ dulciſſimæ admonitionis literæ ad veſtræ humanitatis perueniunt aures, cum omni ſuauitate cordis de gaudio ſpirituali, quaſi filij parentum munus ſuſcipere ſatemini. Ferebatur verò & hoc quod aliquantula ex veſtra benedictione nobis offerri demãdaſti, id eſt, centum viginti mancuſas, quas cum magno amore pro animæ veſtræ ſalute ſuſcepimus. Et prædictus Archiepiſcopus cum ſocijs ſuis honorificè ac benignè à nobis ſuſceptus eſt; & adiuuari eum in ſuis neceſſitatibus ſecimus libenter.

Interèà credentes veſtræ prudentiſſimæ excellentiæ, vbi ferebatur in ipſis tuis apicibus, quod noſtris quidem Apoſtolicis ſanctionibus nullus Chriſtianus contraire preſumit: ideò totis viribus noſtris ea quæ Regno tuo expediunt, emittere atque prædicare conamur, vt ea quæ præſatus frater noſter Athelardus Archiepiſcopus, ſeu tota Synodus Euangelicæ & Apoſtolicæ doctrinæ, ſanctorumq; Patrum, necnon prædeceſſorum ſanctorum noſtrorum Pontificũ, canonica cenſura prædicante veſtræ regali excellentiæ, ſeu Principibus gentis veſtræ & vniuerſo populo Dei edidſerit: nequaquam in Orthodoxa eorum doctrina quippiam reſiſtere debeatis, Domino Redemptore noſtro in Euangelio dicente, vbi ait: Qui vos recipit, me recipit & qui recipit Prophetam in nomine Prophetæ, mercedem Prophetæ recipiet: quanto magis pro ipſo ſæpe dicto Archiepiſcopo, quem nobis valde nimiſque collaudaſti, ſicuti & eſt, videlicet clariſſimus, digniſſimus, cariſſimus atque peritiſſimus, & quia illum ſcitis prudentem & bonorum ornatum moribus, Deoq; & hominibus dignum.

Matth. 10.

Eccè ili dulciſſime & amantiſſime atque præſtantiſſime Rex bone, in hiſtuis aſſertionib. collaudauimus Dominũ omnipotentem, qui talem nobis demonſtrauit Antiſtitem: qui ſicut verus paſtor inducere verbis ſecundùm doctrinam ſanctarum ſcripturarum dignam pœnitentiam valet, & eruere qui ſub ditione ſacerdotali eius exiſtunt, animas eorum ab interno inferiori, & ab igne inextinguibili, deducens eos & introducens in portum ſalutis, & offerre pro illis hoſtiam dignam & immaculatam in conſpectu diuinæ Maieſtatis omnipotenti Deo. Et quia multum nobis præ nominatus Archiepiſcopus in omni ſanctitate ſua & vitæ conuerſatione vltro, citroque placuit, vt valde nimis ei credentes, ex auctoritate B. Petri Apoſtolorum principis, cuius vel immeriti vicem gerimus, talem prabuimus præfulatum, vt ſi quiſpiam ex ſubiectis ſuis, tam Regibus & Principibus, quàm vniuerſo populo tranſgreſſus fuerit Dominica mandata, excommunicet eũ vſque dum pœniteat, & ſi impœnitens fuerit, ſit vobis ſicut Ethnicus & publicanus. de Secũdo Athelardo iam facto Archiepiſcopo Dorouernenſis Eccleſiæ, ſicut à nobis popoſcit veſtrorum præfulum excellentia, vt ei iuſtitiam de ipſis diœceſibus ſuis tam Epiſcoporum quam monachorum, quibus illicite, vt vos cognouiſtis, expoliatus eſt, & à venerabili fede eius quam dudum tenuit, ablatæ ſunt: nos per omnia enucleatius trutinantes, in ſacro ſcrinio noſtro reperimus, ſanctum Gregorium prædeceſſorem noſtrum in ipſa ſancta ſede omnia in integro ipſam parœciam numero duodecim B. Auguſtino Syncello ſuo Archiepiſcopo tradidiſſe, & confirmaſſe Epiſcopos conſecrandi ius. Vnde & nos, veritate ipſa reperta, ordinationes, ſeu confirmationes Apoſtolica auctoritate eas illi in integro, ſicut antiquitus fuerit, conſtituentes reddidimus, & priuilegium confirmationis ſecundùm ſacrorum canonum cenſuram Eccleſiæ ſuæ obſeruandũ tradidimus.... *reliqua deſunt.*

EPISTOLA II. LEONIS PAP. III. AD Carol. Magnum de priuilegio Capellæ in Eresburg.

*Eo ſeruus ſeruorum Dei, Carolo Magno *Romanorum Impera-tori.* *Regi Francorum.

Piæ tuæ petitioni per omnia congaudentes, quod iubes annuere non tardamus. Igitur hunc montem Eresburg, quem expugnatum cum tota Saxonia Deo obtuliſti, & per nos beato Petro conſecraſti, liberum ab omni humana poteſtate eſſe, & fratrum inibi ad Chriſti ſeruitium adunatorum ditioni tantummodò parere cenſemus. Qui ne aliquid in hoc impedimenti patiantur, neve Regni veſtri inuaſoribus aliquarebel landi fiducia præparetur: ſub anathemate, ſancti Petri auctoritate, interdicimus, ne quis vnquam bellica in ipſo monte præſidia collocare, aut per te collata prædia, aut decimas circa montem per duas Saxonicas raſtas, quas illuc delegaſti, audeat deripere. Hæc conſeruantibus ſit pax à Deo Patre, infringentibus excommunicatio, & à beatorum collegio ſit ſeparatio in æternum. Dat. Eresburg per manus Ioannis Bibliothecarij & Cancellarij Eccleſiæ Romanæ 7. Kal. Ianuar. an. Domini..... Leonis III. 4: Indict. *ſeptima, die dedicationis Capellæ in Eresburg. De Saxonia oblata à Carolo Magno S. Petro ſunt etiam literæ Gregor. Papæ ſeptimi ſuo loco recitatæ. *octaua.

Eodem pariter anno Patriarcha Hieroſolymorum per ſuum monachum miſit ad Carolum Magnum ſacroſanctiſepulchri Redemptoris noſtri claues, quem dimittens ipſe Carolus Zachariam presbyterum illi adiunxit: qui dona ad loca illa ſancta deferret. hæc Annales Francorum. Innotuerat in Oriente etiam tanti Regis Chriſtianiſſimi piritas atque potentia, adeò vt ad hunc vnum reſpicerent omnes, tanquam vnicum Chriſtianæ religionis, ſtéporibus iſtis perditiſſimis quibus ſub Sarracenorum iugo gemebant, decus & ornamentũ. Porrò pro reſtauratione Eccleſiarum Hieroſolymorum Carolus collectam more maiorum indixit. Eſt ea de re titulus in eius Capitularibus his verbis inſcriptus: De eleemoſyna mittenda in Hieruſalem, propter Eccleſias Dei reſtaurandas proximo Natali Domini. Cap li. 4. in appen. c.31.

EPISTOLA III. LEONIS PAPAE AD Richolphum III. Archiepiſcopum Moguntinenſem:

Argum. Gratias agit pro miſſa ad ſe donis ac muneribus.

Leo Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei Reuerendiſſ. & ſanctiſſ. Riculfo Epiſcopo.

Cum ad limina beatorum principum Apoſtolorũ Bernharius venerabilis Epiſcopus vna cum Adalhardo religioſo Abbate, miſſi filij noſtri Domini Caroli ſereniſſimi Imperatoris coniunxiſſent, & omnia proſpera ac ſalubria de præditto filio noſtro, ſeu de eius ſublimiſſima prole, vel omnibus fidelibus ſuis nobis nunciaſſent, immenſas omnipotenti Deo gratiarum actiones retulimus. Interèà *offeruit nobis præfatus Bernharius Epiſcopus ſanctitatis veſtræ pulcherrimum munus & literas. Quas vero literas relegentes, gratias reuerendæ almitati veſtræ retulimus, quia noſtri eſſe memores in veſtris Deo acceptis orationibus non prætermittitis. De tantis autem muneribus, quib. nos aſſiduè, pro amore B. Pe- id eſt, peruenilent. *obtulit

*Deum.

tri Apostoli ditatis, credimus in omnipotentem *dominum, quia dignam retributionem hic & in futuro ab ipso clauigero regni cœlestis percipietis. De reliquis vero sancti Cæsarij, sicut petistis, per eundem Bernhariũ venerabilem Episcopum, sanctitati vestræ direximus.

NOTAE in Epistolam præcedentem.

Vade & à quo hæc Epist. Leonis Papæ accepta fit.

Epistola.] *Reuerendissimus, fuisq; pro Ecclesia Catholica scriptis, distinct ationibus, ac laboribus longè clarissimus vir, D. Ioannes Pistorius Thelogus, tum in consultus, ac Medicus celeberrimus, Sacræ Cæsareæ Maiestatis consiliarius amplissimæ, patronus mihi ingiobservantia colendus; ex amplissima nobilitate nacq; eiusdem SACRAE Cæsareæ Maiestatis Viennensi Bibliotheca nuper ad me antiquum manuscriptum Codicem, in quo inter alia antiqua monumenta hanc Leonis Papæ III. Epistolam, ad Richolphum Moguntinæ Ecclesiæ Archiepiscopum inscriptam inueni, descripsi, et in hanc vestram Epistolarum Decretalium & Conciliorum nouam editionem transtuli. Idem Codex habebat manuscriptum Concilium Moguntinum primum, quod auctoritate Richolphi Archiepiscopi Moguntinensis sub Leone Papa anno Domini DCCCXIII. celebratum fuit. Sed cum illud à pruneipio eius, quod extat in editione Suriana, parũ differat; insine autem multum esset, nullas vel saltem pauculas lectionũ varietates in margine annotaui. Ab eodem viro Christianæ Reipub. & Ecclesiæ amantissimo. Manuscriptum Originale exemplar Concilij Constantiensis non sine magnis eius impensis, laboribus & molestijs Constantiã ad me transmissum est; quo facilius quæ vtilia ate totius Ecclesiæ, infra indicabimus. Cæterã, quæ huius aliorumq; doctissimorum virorum studio & industria reperta, & huic nostræ editioni communicata fuerunt, locis opportunis gratissimo affectu, commentabor; non alia sanè intentione, quam vt intelligas Lector carissime, nihil huic operi insertum vel super additum esse, quod non à doctissimis, syncq; probatissimis viris acceptum fuerit.

D. Ioannes Pistorius hanc editionẽ promouit.

SEQVVNTVR CONCILIA SVB LEONE Pap. III.

SYNODVS ROMANA IN CAVSA Leonis Papæ congregata in præsentia Caroli Regis. Anno Domini 800. & Leonis Papæ III. anno 5.

NOTAE.

Tempus Concilii.

Synodus Romana.] *Anno Domini 800. Carolus Magnus Romam se contulit, vt Ecclesiam illam impiorum factionibus pertubatam, in prisinum statum restauret, restituereat. Ingressus igit vrbem octauo Kalendas Decembris. Vt ea, quorum causa venerat citius expediretur, congregata est Synodus; qua Pontifex præsentes Episcopos suæ causæ criminumq; libro bellorum Iudices esse iubebat; quamquam Apostolicam sedem ab aliorum iudicio exemptam esse non ignorabat. Cumq; nemo inuenireturqui obiecta crimina probare posset, ipse Pontifex in basilica B. Petri seremo sacrum Euangelium, ambonem conscendit, & ab obiectis criminibus per inuocationem diuini Numinis se canonicè & legitimè purgauit. Rem gestam Annales Francorum describunt, Sussiusque eam enarrat Anastasius supra in vita Leonis his verbis: Fecit Carolus Magnus in eadem Ecclesia con gregari Archiepiscopos & Episcopos, Abbates & omnes nobiles Francorum atque inclytos Romanorum, &c. apud Anastasium supra:

Acta Concilii.

Formula purgationis, qua vsus est Leo Pontifex, extat in libro sacrorum rituum, quem vetustas Romanum ordinem appellat, est, que huiusmodi. Nota res est fratres carissimi, malos aduersum me homines, &c.

CONCILIVM ALTINENSE, IVSSV PAVLINI AQVILEJENSIS Episcopi congregatum, ann. Domini 802. tempore Leonis Papæ III. & Caroli Magni Imperatoris.

EPISTOLA SYNODALIS, QVA PAVLINUS Aquileiensis Episcopus scribit Carolo, quod Dux Venetorum Grandenum Patriarcham alioisque facerdotes occiderit, petitq; ab eodem scelus Venetorum iusta vindicta puniri.

CAtholico, semperque inclyto triumphatori domno Carolo, diuina coronante clementia* Imperatori, Paulinus minimus omnium seruorum seruus concordi pariliqu deuotione, cum fratribus & cum consacerdotibus nostris reuerendis in Christo Iesu cruore æternas multipliciter supplici concinamus stylisona voce salutes.

* Regi, alii textus habent.

Et sacris Paternorum canonum valenter incitantibus documentis, & vestris (vt verum refonat) mellitis salutaribus inrorantibus syllabis in hac, cui DEO auctore, licèt indignus, indignoque famulatu de seruio, fede, Concilium habitum Altini fuisse, sub nomine Regis tranquillissimis vestræ serenitatis auribus operæprerium duximus humillimis horum, quãis inculto rum apicum, suppliciter notulis iustimare. & inserius.

De sacerdotibus autem plagis impositis semiqueuiuis relictis, vel certè diabolico feruescente furore, per eius satellites interemptis, non meum, sed vestræ definitionis est iudicium in vestræ itaque pectoris altitudine, in quodam iudiciali libello à sanctis olim Patribus salubriter præliborato legisse me recolo referuatum. Ob quam igitur causam hæc fecerint, vestris certiùs scio omnino non latuisse, neque latere sacris memorijs. Neminem namque alium arbitrati sunt sanctam Ecclesiam de illatis iniurijs, tam potentissimè, quàm regali animaduersione vlciscì, vicariam ab eo vicissitudinis expetens curam, vt quemadmodum illa eum & in præsenti sæculo, & inter bella spiritalibus non cessat coronare triumphis & cœlesti Regno, diuinam implorando clementiam, participem fieri imprecatur; ita & ille principalem adeptus potentiam, & ab inimicis eius valenter eam defendere, & de hostibus eius vltricì inuectionis fontentia non desinat vindicare.

Non igitur dedignetur benignitatis vestræ excellentia, solicitudinis erga eam pro hoc negocio vigilanter gerere curam, rememorantes per omnia sacri fontis vterο, de quo natè longè felicius estis renati, fideique lactis dulcedine enutriti, quàm prius matcrna bene, quamuis vulua generati, carnalibus estis uberibus ablactati. Egreciatur quapropter (si placet) vna de hac re, per vniuersam Regni vestri latè diffusam monarchiam decretalis sententiæ vltio, quæ nulla vnquam possit inimica veritatis, & aduersatrix iustitiæ, quæliber vrgentere fragationis instinctoobliuio abolere. Valdè enim huius sceleris truculenta præsligia, ob incuriam disciplinæ, per cunctas mundi Ecclesias præualuere partes. Vnde vestri est censura magisterij resecanda hæc noxialis morbi modis omnibus pestis, & potentissima docilique finditus manu extirpanda; quatenùs sit sancta Ecclesia, vestris adiuta præsidijs libera, ab humano sanguine impolluta, quæ Christi est pretioso sanguine purpurata; quocirca eiusdem retenti feliciter gremio, & in hac vita incolumes, & gloriosi, & æterna beatitudine gaudebun di, semper potiamini, & felices; per IESVM CHRISTVM Dominum nostrum, qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat DEVS in Trinitate perfecta per omnia sæcula sæculorum, Amen.

NOTAE

NOTAE in præcedens Concilium.

Causa & occasio Concilij quæ fuerit

Concilium.] *Scribunt Annales Venetorum, quod permissu Ioannis Venetorum Ducis, & gratia Nicephori Orientalis Imperatoris, Christophorus homo Graecus, Vitaliensis Episcopus constitutus fuerit. Quod cum Venetiarum Tribunis unquo annuo ferrent, orarunt Ioannem Gradensem Patriarcham, ne Christophorum hominem Graecum consecraret: Ioannes verò eorum precibus obsecutus, illum non tantum non consecrauit, sed etiam apertum communione semouit.*

Quo facto Dux Venetorum vsque adeo commotus est, vt assumpto filio Mauritio classem ingentem Gradum duxerit; ipsumque oppidum primo aduentu occupauit, postque immensam tyrannidem in Sacerdotibus exhibitam, Ioannem Gradensem Patriarcham arripuerit, & arreptum Iturri celsissima praecipitem dederit & interfecerit. Cumque vicini Episcopi hoc facinus grauia panae expiandum esse fementent, Paulinus Aquileiensis Synodum istam conuocauit, qua facta omnibus visum fuerat necessarium & conueniens, Synodali epistola fapertus recitata, Carolo Imperatoris & Francorum Regis auxilium implorauit. In locum defuncti Tribunorum studio suffectus est Fortunatus, Ioannis defuncti sanguine cruentus, quem Pontifex pallio; & Carolus Imperator securitatis diplomate donauit. Baron. ann. 802.

Acta Concilii.

Altinense.] *Sic dictum ab Altino, quod est oppidum prouinciae Aquileiensis.*

Paulinus Aquil. cur alibi Forojulensis Episcopus nominetur.

Paulino.] *Hic in Chron. Pithoei Forojulensis Episcopus nominatur ideo fortasse, quod Aquileiensis Episcopus Forumiulium est translatus. Vnde dum Sigebertus anno 811. metropoles Imperij recenset, sic ait: Forumiuly, quae & Aquileia. Hunc dum grammaticas artes profiteretur Carolo Imperatori familiarissimum fuisse & gratissimum, refert Eginhardus in vita Caroli. Defunctum fuisse anno Domini 802. post quam Concilio interfuisset, narrat Chronicon Pithoei.*

CONCILIABVLVM CONSTANTINOPOLITANUM in causa Iosephi sacerdotis cuiusdam, quem Tharasius sacerdotio amouerat; celebratum anno 806. tempore Leonis Papæ.

NOTAE.

Causa Concilii.

Concibabulum.] *De causa huius Concilij in vita Theodori Studitae haec scribuntur.* Iosephum siquidem illum communi Ecclesiae calculo à Tharasio iure olim eiectum, ob manifestum ab eo commissum crimen (*Theodorus Studita in epistol. ad Iosephum fratrem & Archiepiscopum, eum adulteri Imperatoris Constantini copulatorem nominat*) quod nemini obscurum est, non dubitauit iterum tyrannice & contra canones in Ecclesiam reuocare, atque ademptum illi sacerdotium restituere. *Et paulo infra.* Patriarcham vi aggreditur, (Nicephorus is erat Tarasij successor,) omnibus eum machinis oppugnans vt vel iniutus voluntati eius obsequeretur, & sacerdotium redderet Iosepho. Quod ille sane, vi tandem aegrè adductus praestitit, veritus opinor, ne atrocius quippiam infanus ille molireturi. *Theodorus in epistol. 25. & 30. ad Leonem hoc Concilabulum appellat* Synodum haereticorum & adulterantium, *quia Episcopi in eo congregati adulterium Constantini cum Theodote comprobauerant: & Iosephum adulteri copulatorem amplexi fuerant.* Cum enim, *inquit epistol. 25.* factus est conuentus ille prauus, & nefcio quo nomine appellem, ex carcere per id tempus redierim; cum que vidi rem eos esse congregatos, qui adulterium ante fuscperant, & adulterij copulatorem amplexi fuerant, venit mihi in mentem illius dicti Prophetici, Sapiens in illo tempore silebit, quoniam tempus malum est, &cæt. *Hoc tempore adulterantium Synodum habitam fuisse, indicat epistol. vigesima quinta, quam post hanc Synodum celebratam, secundo anno elapso scriptam esse idem Theodorus allegata epistola apertè verbo testatur. Vide Baronium, anno 806. nunc. decimo tertio, & decimo quarto.*

Synodus adulterantium appellatur.

Tempus Concilii.

CONVENTVS OPTIMATVM GALLIAE IN Villa Theodonis celebratus, quo Imperator Carolus Magnus condito testamento inter tres filios regnum diuisit.

Extat apud Baron, an. 806. numer. 17. ex Bibliotheca Pithoeiana excerptum.

IN nomine Patris & Filij & Spiritus Sancti. Imperator Cæsar Carolus Rex Francorum inuictissimus, & Romani rector Imperij, pius, felix, ac triumphator semper Augustus, omnibus fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ, & cuncto populo Catholico præsenti & futuro gentium ac nationum quæ sub eius Imperio ac regimine constitutæ sunt.

Sicut omnibus vobis notum esse, & neminem vestrum latere credimus, quomodo nos diuina clementia, cuius nutu ad occasum tendentia fœcula per successiones generationum reparantur, tres nobis dando filios, magno misericordiæ benedictionis fuæ ditauit munere, quia per eos, secundùm vota nostra & spem nostram de Regno confirmauit, & curam obliuioni obnoxiæ posteritatis euitorem fecit. Ita & hoc vobis notum fieri volumus, quod eosdem per DEI gratiam filios nostros Regni à Deo nobis concessi, donec in corpore fumus, & post nostrum ab hac mortalitate discessum huius à Deo conseruandi Regni vel Imperij nostri hæredes relinquere, si ic diuina Maiestas annuerit, optamus. Non vt confusè atque inordinatè, aut sub totius Regni dominatione iurgij controuersiam eis reliquamus; sed trina partitione totum Regni corpus diuidentes, quam quifquis illorum tueri vel regere debeat, portionem distribuere & designare volumus, eo videlicet modo, vt fu quifque portione contentus, iuxta ordinationem nostram & fines Regni sui, quæ ad alienigenas extenduntur, cum DEI adiutorio nitatur defendere, & pacem atque caritatem cum fratre custodire.

Diuisiones verò à DEO confectas & conseruandi Imperij vel Regni nostri tales facere placuit, vt Aquitaniam totam & Vuasconiam (excepto pago Turonico) & quicquid inde ad Occidentem atque Hispaniam respicit, & de ciuitate Niuernis, quæ ita est super fluuium Ligerim cum ipso pago Niuernense, pagum Autisensem, atque Alisensem, Cabillionensem, Matisconensem, Lugdunensem, Sabaiam, Morienam, Tarentasiam, Montem Cinisium, Vallem Segusianam vsque ad Clusas, & inter terminos Italicorum montium vsque ad mare, vel vsque ad Hispanias continetur, hoc est, illam portionem Burgundiæ, & Prouinciam ac Septimaniam, vel Gothiam, Ludouico dilecto filio nostro confignauimus.

Italiam verò, quæ & Longobardia dicitur, & Baioariam, sicut Tassilo tenuit, exceptis duobus villis, quarum nomina sunt Ingoldesstat, & Lutrahahof, quas nos quondam Tassilonibeneficiauimus, & pertinet ad pagum, qui dicitur Northgouue, & de Alemannia partem quæ in Australi ripa Danubij fluminis est, & deipso flumine Danubij currente limite vsq; ad Rhenum fluuium sursum versus vsque ad Alpes, quicquid intra hos terminos fuerit, & ad Meridiem vel Orientem respicit, vna cum Ducatu Curiensi & pago Burgouue, Pipino dilecto filio nostro.

Quicquid autem de Regno nostro extra hos terminos fuerit, id est, Franciam & Burgundiam, excepta illa parte quam Ludouico dedimus, atque Alemanniam (excepta portione quam Pipino adscripsimus) Austriam, Neustriam,

Turingam, Saxoniam, Frisiam, & partem Baioariæ, quæ dicitur Northgouu, dilecto filio nostro Carolo concessimus, ita vt Carolus & Ludouicus viam habere possint in Italiam ad auxilium faciendum fratri suo, si ita necessitas exiterit, Carolus per vallem Augustanam, quæ ad Regnum eius pertinet, & Ludouicus per vallem Segusianam. Pipinus verò & exitū & ingressum per Alpes Noricas atque Curiam.

Hæc autem tali ordine disposuimus, vt si Carolus qui maior est natu, priusquàm cæteri fratres diem obierit, pars Regni quam habebat, diuidatur inter Pipinum & Ludouicum, sicut quondam diuisum est inter nos & fratrem nostrum Carolomannum, eo modo vt Pipinus illam portionem habeat, quā frater noster Carolomannus habuit, Ludouicus verò illam partem, quàm nos in illa partitione suscepimus. Si verò & Carolo & Ludouico vita erit, Pipinus debitum humanæ naturæ compleuerit, Carolus & Ludouicus diuidant inter se Regnum quod ille habuit. Et hæc diuisio tali modo fiat, vt ab ingressu Italiæ per Augustam ciuitatem accipiat Carolus Eboreiam, Vercellas, Papiam, & inde per Padum fluuium termino currente vsque ad fines Regnerium & ipsum Regium, & ciuitatem nouam atque Mutinam vsque ad terminos S. Petri. Has ciuitates cum faburbanis & territorijs suis, atque Comitatibus quæ ad ipsas pertinent, & quicquid inde Romam pergenti ad latum respicit de Regno quod Pipinus habuit, vnà cum Ducatu Spoletano hanc portionem, sicut prædiximus, accipiat Carolus.

Quicquid autem à prædictis ciuitatibus vel Comitatibus Romam euntiad dexteram iacet, de prædicto Regno id est, portionem quæ remansit de regione Transpadana vna cum Ducatu Tusciano vsque ad mare Australe & vsque ad Prouinciam, Ludouicus ad augmentum sui Regni sortiatur. Quòd si cæteris superstitibus Ludouicus fuerit defunctus, eam partem Burgundiæ, quam Regno eius adiunximus cum Prouincia & Septimania siue Gothia vsque ad Hispaniam Pipin. accipiat, Carolus verò Aquitaniam atque Vuasconiam.

Quòd si talis filius cuiuslibet istorum trium fratrum natus fuerit, quem populus eligere velit, vt patri suo succedat in Regni hæreditate, volumus vt in hoc consentiant patrui ipsius pueri, & regnare permittant filium fratris sui in portione Regni, quam pater eius, eorum frater habuit.

Post hanc nostræ auctoritatis dispositionem placuit inter prædictos filios nostros statuere atque præcipere propter pacem, quæ inter eos perpetuò permanere desideramus, vt nullus eorum fratris sui terminos, vel Regni limites inuadere præsumat, neque fraudulenter ingredi ad conturbandū Regnum eius, vel marcas minuendas, sed adiuuet vnusquisque illorum fratrem suum, & auxilium ei ferat cōtra inimicos eius iuxta rationem, & possibilitatem suæ intra patriam, siue contra exteras nationes.

Neque aliquis illorum hominem fratris sui pro quibuslibet causis siue culpis ad se confugientem suscipiat, ad intercessionem pro eo faciēdam: quia volumus vt quilibet homo peccans & intercessione indigens intra Regnum domini sui, vel ad loca sancta, vel ad honoratos homines confugiat, & inde ad istam intercessionem mercatur.

Similiter præcipimus, vt quemlibet liberum hominem, qui dominum suum contra eius voluntatem dimiserit, & de vno Regno in aliud profectus fuerit: neque ipse recipiat, neque hominibus suis consentiat, vt talem hominem recipiant vel iniustè retinere præsumant: hoc non solùm de liberis, sed etiam de seruis fugitiuis statuimus ordinandum, vt nulla discordijs relinquatur occasio.

Quapropter præcipiendum nobis videtur, vt post ab hac mortalitate discessum, homines vniuscuiusque eorum accipiant beneficia vnusquisque in Regno domini sui, & non in altero, ne forte per hoc, si aliter fecerit, scandalum aliquod accidere possit. Hæreditatem autem suam habeat vnusquisque illorum hominum absque contradictione in vnoquoq; Regno, quam cum legitimè habere contigerit.

Vt vnusquisque liber homo post mortem domini sui licentiam habeat se cōmendandi inter hęc tria Regna ad quodcumque voluerit, similiter & ille qui nondum alicui est commendatus.

De traditionibus autem & venditionibus quæ inter partes fieri solent: præcipimus, vt nullus ex his tribus fratrib. fusipiat de Regno alterius à quolibet homine traditionem, vel venditionem rerum immobilium, hoc est, terrarum, vinearum, atque libertatem seruorumque qui non casatij sunt, siue cerenorum quæ hæreditatis nomine censentur, auro argento, & gemmis, armis ac vestibus, necnon & mancipijs non captiuis, & his speciebus quæ propriè ad negociatores pertinere noscuntur. Cæteris verò liberis hominibus hoc nomine indicium dimittimus.

Si quæ autem seminæ sicut fieri solet, inter partes & Regna fuerint ad coniugia postulatæ, non denegentur iustè poscentibus, sed liceat eas vicissim dare & accipere, & affinitatib. populos inter se sociari. Ipse verò seminæ potestatem habeant rerum suarum in Regno, vnde exierint, quando in alio propter mariti societatem habitant.

De oblidibus autem qui propter credentias dati sunt, & à nobis per diuersa loca ad custodiendum destinati sunt, volumus vt ille Rex in cuius Regno sunt absque vōluntate fratris sui, de cuius Regno sublati sunt, in patriam eos redire nō permittat, sed potiùs in futurum in suscipiendis obsidibus alter alteri mutuum ferat auxilium, si frater fratrem hoc facere, rationabiliter postulauerit. Idem iubemus & de his qui pro suis sacramentis in exilium missi vel mittendi sunt.

Si causa vel intentio controuersiæ talis inter partes propter terminos & confinia Regnorum ortæ fuerint, quę hominum testimonio declarari vel definiri non possint: tūc voluimus vt ad declarationem rei dubiæ, iudicio Crucis, Dei voluntas & rerum veritas exquiratur, nec vnquam pro tali causa cuiuslibet generis pugna vel campus ad examinationem iudicetur. Si vero quilibet homo de vno Regno hominem de altero Regno de infidelitate contra dominum suum accusauerit, mittat eum dominus suus ad fratrem suum, vt ibi cōprobet quod de homine illius dixit.

Super omnia autem iubemus, VT IPSI TRES FRATRES CVRAM ET DEFENSIONEM S. PAPAE SIMVL SVSCIPIANT, sicut quondam ab auo nostro Carolo & beatæ memoriæ genitore Pipino Regę, & à nobis postea susceptа est, vt eum cum omni adiutorio ab hostibus defendere nitantur, & iustitiam suam quantum ad ipsos pertinet & ratio postulat, habere faciant. Similter & de ceteris Ecclesijs, quæ sub illorum iurisdictione potestate præcipimus, vt iustitiam suam & honorem habeant, & pastores & rectores venerabilium locorum habeant potestatem rerum quæ ad ipsa loca pertinent, in quocumque de his tribus Regnis illarum Ecclesiarum possessiones fuerint.

Quòd si de his statutis aeque conuenientijs aliquid casu quolibet vel ignorantia (quod non optamus) fuerit irruptū: præcipimus, vt quàm citissimè secundùm iustitiam emendare studeant, ne forte propter dilationem maius damnum possit accidere.

De filiabus autem nostris, sororibus scilicet prædictorum filiorum nostrorum iubemus, vt post nostrum ab hoc corpore discessum, licentiam habeat vnaquæque eligendi sub cuius fratris tutela & defensione se conferre velit. Et quæcumque ex illis monasticam vitam elegerit, liceat ei honorificè viuere sub defensione fratris sui in cuius Regno degere voluerit. Quæ autem iustè & rationabiliter, condigno viro ad coniugium quæsita fuerit, & ei coniugalis vita placuerit, non ei denegetur à fratribus suis, si & viri postulantis & femina: consentientis honesta & rationabilis fuerit voluntas.

De nepotibus verò nostris, scilicet filijs prædictorum filiorum nostrorum qui eis vel iam nati sunt, vel adhuc nasciturі sunt: placuit nobis præcipere, vt nullus eorum per quascūlibet occasiones quem libet ex illis apud se accultum sine iusta discussione atq; examinatione aut occidere, aut membris mancare, aut excæcare, aut inuitum tondere faciat, sed volumus vt honorati sint apud patres vel patruos suos, & obedientes sint cum omni subiectione quam decet in tali consanguinitate esse.

Hoc postremò statuēdum nobis videtur, vt quicquid adhuc de rebus & constitutionibus, quæ ad profectum & vtilitatem eorum pertinent, his nostris decretis atque præceptis addere voluerimus, si cà prædictis dilectis filijs nostris obseruetur atque custodiatur, ticut ea quæ de his iam statuta & descripta sunt, custodire, & obseruare præcipimus.

Hæc

Hæc autem omnia ita disposuimus, atque ex ordine firmare decreuimus, vt quamdiu diuinæ Maiestati placuerit nos hanc corporalem agere vitam, possessa nostra sit super à Deo conseruatum Regnum atque Imperium istud, sicut hactenus fuit in regimine atque ordinatione, & omni dominatu regali atque Imperiali, vt obedientes habeamus prædictos dilectos filios nostros atque Deo amabilem populum nostrum cum omni subiectione, quæ patri à filijs, & Imperatori ac Regi à suis populis exhibetur.

CONCILIABVLVM CONSTANTINOPOLIT. II. CONTRA Theodorum & Platonem eorumque sectatores congregatum anno Domini 809. tempore Leonis Papæ.

NOTAE.

Mœchosynodus cur appelletur.

Conciliabulum.] *Hoc Conciliabulum Theodorus in epistol. ad Eupraxiam proditorii carnificinam & Mœchosynodum nominat: idq; non immerito. Neq; enim quam Episcopi ibidem congregati Platonem sanctissimum cæteraq; virtutum in iudicium deduxissent, atque vniuersam Ecclesiam Catholicam suos errores auersantem anathematis sententia perstrinxissent, sceleratissimum protulerit decretum, vt coniugium Constantini cum Theodote, viuente adhuc legitima cõiuge, quam in monasterium detruserat, ex dispensatione legitimum dici deberet. Addiderunt ingratiam Imperatoris nefariam & plane pudendam sententiam, hãc nimirum: Leges diuinas aduersus Reges nihil posse; martyres non esse nominandos, si qui Ioannem vel Chrysostomum imitati, pro veritate & iustitia sanguinem effudissent: Episcopos in omnibus canonibus dispensandi potestatem habere. Plura in hac adulteratum synodo decreta recenset Theodorus in epistolis supra extantibus, quas ab exilio scripsit ad Leonem Papam. De tempore huius Concilibuli hac Theophanes:* Tunc Nicephorus Imperator occasione percepta, cum Episcopos & presbyteros congregassent, synodum aduersus illos celebrari præcepit, per quam à monasterio & vrbe deiecti (*Theodorum & Platonem intelligit*) exilio sunt destinati mense Ianuario Indictione secunda, *anno nimirum Domini 809. Leonis 14. Caroli nono & Nicephori Orientalis Imperatoris octauo.*

CONCILIVM AQVISGRANENSE, DE ADDITA ad Symbolum voce, Filioque, celebratum anno 809. tempore Leonis Papæ. III.

Tempus & causa Concilij.

Concilium.] *De tempore & causa huius Concilij Annales Francorum anno 809. hæc scribunt:* Imperator Arduẽna Aquisgranũ reuersus mense Octobri Concilium habuit de processione Spiritus sancti. Quam quæstionem Ioannes quidam monachus Hierosolymis primò concitauit. Cuius dehinc deprehensa Bernarius Episcopus Vormatiensis, atque Isse Episcopus & Adelhardus Abbas monasterij Corbeiæ Romam ad Leonem Papam missi sunt. Agitatum est etiam in eodem Cõcilio de statu Ecclesiarum & conuersatione eorum, qui in iis Deo seruire dicuntur, nec aliquid tamen in iis definitum est, propter rerum, vt videbatur magnitudinẽ. *Hæc Annales aliique omnes historici. Non disputatur an, quod S. Leo Magnus ante hac tempora Gallo Hispanisq; indulserat, & symbolum Nicænum & Constantinopolitanum canitare liceret; sed tantum hoc controuertebatur, an symbolum hac voce* Filioque *bene auctum esset, & in Ecclesia cum huiusmodi additamento bene cantaretur. Quid sit actum Romæ à legatis, quos synodus miserat, docent nos vetera Ecclesiastica monimenta ex Zmaragdi ad Carolum epistola, cui ipsa acta inseruntur hæc inscriptione notata.*

Causa & acta Concilij.

Ratio quæ habita est de symbolo Fidei, &c.] *apud Baron. extant anno 809. num. 54. vsque ad numer. 63. inclusiue: sic autem se habent.*

Ratio, quæ habita est de Symbolo Fidei in Secretario B. Petri Apostoli inter D. Leonem sanctissimum & coeuangelium Papam Vrbis Romæ, & Bernarium atque Isse Episcopos seu Adelhardum Abbatem missos D. Caroli Imperatoris per Indictionem secundam.

Lectis à prædictis Missis per ordinem testimonijs, atque à domno Apostolico diligentissimè auditis, air, ita sentio, ita teneo cum his auctoribus & sacræ scripturæ auctoritatibus. Si quis aliter de hac re sentire vel docere voluerit, defendo: & nisi conuersus fuerit, & secundum hunc sensum tenere voluerit, contraria sentientem fundirùs abijcio. His dictis; noui quòd nonnulla colloquendo potiùs quam disputando decesserunt, quorum series sensuum seu verborum nisi tantùm quod inde fuit, non satis memoriæ occurrit. Cumque eadem collatio ad hoc vsque procederet, vt iam magis certa disputatio, quàm vt supra collocutio habenda esset: & si non eadem fuit proprietas fermonum, in quantum recordari valeo, ille tamen fuit cursus sensuum & summa conclusio nouissimarum definitionum.

Missi: Quia verò, vt dicitis, ita certissimum credendum est, credendo immutabiliter tenendum, tenendo verò & docendi necesse fuerit, constantissimè defendendum est: numquid nõ id nec interdestes docendum, scientibus autem vt id attentiùs teneamus, confirmandum est? Papa. Ita est. Missi: Si ita est, si quis hoc nec scierit, vel ita non credideritinum salutus esse poterit? Papa: Quisquis ad hoc sensu subtiliori pertingere potest, & id scire, audita scientes credere noluerit, saluus esse non poterit. Sunt enim multæ & quibus istud vnum est, sacræ fidei altiora mysteria, & subtiliora quæ sacramenta, ad quorum indagationẽ pertingere multi valent: multi verò aut ætatis quantitate aut intelligentiæ qualitate præpediti, non valent. & ideò (vt prædiximus) qui potuerit, & noluerit, saluus esse non poterit.

Missi: Si ergo ita est, immò quia ita est, quod non credere, non licet, & non tacendo, docere licet: Cur non licet cantare, vel cantando docere? Papa: Licèt, inquam, licet docendo cantare, & cantando docere. Sed illicitè in prohibitis, nec scribendo nec cantando licet inferre. Missi: Quia ergo vtrique nostrũ est, quod ideò à vobis, vt id Symbolum cantando vel scribendo inferatur, illicitum ducatur vel dicatur: quia illi qui idem Symbolum condiderunt, non indiderunt, vt cetera & sequentes principales Synodi, Chalcedonensis, scilicet quarta, Constantinopolitana quoque quinta, & sexta, & nonum vltra Symbolum à quoquam qualibet necessitate, seu saluandi homines, deuotione condere, & in veteribus tollendo, addendo, mutandoue quicquam inferere prohibuerunt, non est ibi diutiùs immorandum. Sed hoc quæro. Hoc vt dicatur, rogo: quia id credere bonum est: bonum hodie sicut ad credendum, ita ad cantandum esse, si tunc ab eis insertum fuisset. Papa: Bonum certè & valdè bonum, vtpote tam fidei sacramentum magnum, quod non licet non credere, quisquis ad hoc valet pertingere.

Tempus & causa huius Concilij. *De tempore & causa huius Concilij Annales Francorum anno 809. hæc scribunt:* Imperator Arduẽna Aquisgranũ reuersus mense Octobri Concilium habuit de processione Spiritus sancti. Quam quæstionem Ioannes quidam monachus Hierosolymis primò concitauit. Cuius dehinc deprehensa causa Bernarius Episcopus Vormatiensis, atque Isse Episcopus & Adelhardus Abbas monasterij Corbeiæ Romam ad Leonem Papam missi sunt. Agitatum est etiam in eodem Cõcilio de statu Ecclesiarum & conuersatione eorum, qui in iis Deo seruire dicuntur, nec aliquid tamen in iis definitum est, propter rerum, vt videbatur magnitudinẽ. *Hæc Annales aliique omnes historici. Non disputatur an, quod S. Leo Magnus ante hac tempora Gallo Hispanisq; indulserat, & symbolum Nicænum & Constantinopolitanum canitare liceret; sed tantum hoc controuertebatur, an symbolum hac voce* Filioque *bene auctum esset, & in Ecclesia cum huiusmodi additamento bene cantaretur. Quid sit actum Romæ à legatis, quos synodus miserat, docent nos vetera Ecclesiastica monimenta ex Zmaragdi ad Carolum epistola, cui ipsa acta inseruntur hæc inscriptione notata.*

Missi: Num quid non bene idem tum auctores fecissent, si quatuor tantùm addendo syllabas, tam pernecessariũ fidei sacramentum cunctis deinceps seculis perspicuum reddederunt? Papa: Sicut non audeo dicere, non bene fecisse, si fecissent, quia proculdubio sicut cætera quæ vel omiserũt scientes vtrique & non tam humana quam diuina illuminati sapientia fecerunt: ita quoque non audeo dicere, si tunc eos nobis minùs intellexisse, perpendisse, eur dimiserunt, vel eur dimiserunt, ne vltra mitteretur, sicut & cætera prohibuere. Tu & tui videte quid sentiatis de vebis. Nam vt ego me illis non dico præferam, sed etiã illud ablit mihi, vt coæquare præsumam. Missi: Ablit etiam, Pater. Deo nostro protegente, illud à nobis, vt nos quicquam horum cogitemus, vel dicamus, vel superbia inflati, vel in diuinis rebus humanæ laudis cupidine prouocati, ac si nosmet illis non tantùm præferre, vel eam coæquare præsumamus: sed tantùm secundùm huiusteporis qualitatem, in hac billitate mentium nostrorum, caritate compatientes, illud quærimus, in eo laboramus, vt quia finis nunc appropinquat, in quo, sicut prædicta sunt, tempora periculosa: etiam ideò inter cætera maximè fratribus nostris prodesse valeamus. Quò ergo fideles in Domino in sa-

cramento fidei reddere studeamus; & idcirco quia præfatum Symbolum à quibusdam ita cantari reperimus, & quod id Ecclesiasticæ congruere fidei, sicut sentimus, vtique cognouimus: atque per hoc & nunciam plurimos doctos & sine fine vsq; in finem sæculi de tanto mysterio, si ita teneatur, instruendos esse cognouimus, qui nequaquam instruerentur, nisi cantaretur: melius nobis visum fuit, cantando tantos instruere, quàm tacendo indoctos relinquere. Si enim sciret Paternitas tua, quanta sunt hodie millia id scientium quia cantatur, qui numquam cluriti essent, nisi cantaretur: fortasse nobis credere, & id tuo etiam consensu, vt cantaretur, acquiescere.

Papa: Interim assentio: Verumtamen, quæso, respondemihi: Num vniuersis huiusmodi fidei mysticis sacramẽta, quæ Symbolo non continentur, sine quibus quisque, qui ad hoc pertingere poterit, Catholicus esse non potest, Symbolis inserenda & propter compendium minus intelligentium, vt cuique libuerit, addenda sunt? Missi. Nequaquam, quia nõ æquè omnia necessaria sunt. Papa: Et si non omnia, certè plurima sunt his similia, quæ nisi à capacioribus credantur, Catholici esse non possunt. Missi: Dabis ne aliquid, non dico sublimius, sed faltem huic simile Symbolo decesse? Papa: Nempe dabo, & abundanter dabo. Missi: Da primo vnum, & si necesse fuerit, adde alterum.

Papa: Quia amicâ agitur contentione, quod agitur, & protrarum que partium quæritur salute, quod quæritur (atque vtinam quoties aliquid huiusmodi in maioribus seu in minoribus Ecclesiasticis vel Catholicis vtilitatibus quæritur, ita per omnia pacificè sine peruersa intentione quæreretur) ne quid fortè de tam, reuerendis mysteriis temerè loquamur, detur consideranda locus: & dabimus quicquid de his dederit Dominus.

Et nocturna dilatione congrua data, ait Papa: Num quid magis salutare est credere, periculosumve non credere Spiritum sanctum à Filio sicut à Patre procedere, quàm Filium fapientiam, Deum à sapientia Deo, veritatem Deum à veritate Deo genitum esse; & tamen vtrumque vnam sapientiam, vnã veritatem, essentialiter Deum esse cùm tamen constat, id à sanctis Patribus eidem Symbolo inditum non esse? Si ergo hæc duo, sicut sapientes docet, in tam familiari disputatione ad hoc valent, vt nobis cum sentiatis, & cognoscatis, tot priores Catholicos Patres, qui hoc vnde agitur, vel Symbolo nõ inseruerunt; vel inferere, quem admodum cætera (vt suprà dictum est) prohibuerẽ: non præsenti ignorantia, non futura negligenti prouidentia prætermisisse: & prætermissum ne mitteretur prohibuisse, à coaceruandis testimoniis libentissimè quiescimus. Sciendum verò, non solùm secundùm essentiam diuinitatis, verùm etiam secundùm mysterium Dominicæ incarnationis tanta, Deo auctore, & ex eorundem Patrũ auctoritate, damus & talia, quanta non solùm sapientibus satisfacere; sed etiam stultos valent opprimere. Missi: Non inquãnecesse est in eo laborare, an nescia mus quod scimus: quia quicquid exinde ceteri sciunt, nos Deo auctore scimus, aut scire possumus, si non scimus.

Papa: Hoc est, inquit, quod miramur, qui sine profectuoso labore potestis quiescere, laboratis ne quiescatis. Missi: Nõ idcò laboramus, ne quiescamus; sed ne propter inertiam pij laboris præmium amittamus; & salua diligentioreinquisitione, declinataque pertinaci contentione, adhuc maius & ſtimamus lucrum, quod per hoc in corde quærentium acquiritur, quàm de intentum in eo fieri, illorum qui addiderunt, ac si per contumaciam contemptores paternarum cõstitutionum existerent. Aliud est enim per arrogantiam transiliendo bona contemnere, aliud bona per benevolentiam meliora efficere. Papa: Istud quoque est, in quibusdam vt agatur, bonum est: non tamen ideo vbique agendum est. Quæ de re multa ici ta esse probantia addi poterant testimonia; sed res per se ad modum pa ter, quanto melius sit, vt quisque quodlibet bonũ ita vt est, vtile reddere studeat. aut si fortè id ipsum bonũ melius efficere nititur; hoc primò caueat, hoc magnoperè perpendat, ne & se vltrà quàm debuit, ter me rarium præsumedo, & illud quod per se salubre erat reddat noxium corrumpẽdo. Nisi quis forte asserere velit, de præteri vnde agitur, ve similibus capitulis, quæ sine periculo loco suo docere licet, & discere, vt ordo docendi licitus dimittatur, & ibi deserantur, vbi nunquam deinceps docens aut discens innocens, sed semper sanè in transgressionis crimine meritò culpabilis vter que iudicetur: Quod te fortasse, si non dedigneris audire, non immeritò tangit: qui hic quod hactenus in Ecclesia Dei, & si bi quisque sapiens scire, & sine cogitatione deficti inlipienter potuit docere, iam deinceps non dico, stultus discere: sed nec ipse sapiens sine præsumptione possit cantare, cantandove, vt vultis, quemquam docere; & dum multis alio, quàm debetis tramite prodesse eligitis, nullum in hac dumtaxat parte dimittitis, cui si vos sequutus fuerit, non nocearis. Nam de eo, quod supra docuistis, non æquè iudicandus vel habendus sit ille, qui tale aliquid deuotè fructum quærẽdo agerei; illo qui hoc contumaci iussione præsumeret. Hæc defensio, vel si dicì liceat, tergiuersatio, non huc respicit, non istud intendit: quia non idem Patres discernendo vel decreuerunt, nec sanxerunt: vbipsum beneuolus præsumeret, non malecuolus, sed tantummodo nullus.

Missi: Numquid non à te id ipsum Symbolũ est data in Ecclesia cantandi licentia? Numquid à nobis huc vsus ille cantandi processit? Hinc etenim illuc, mos idem cantandi non à nobis huc aduenit: & quomodo illum vsque hodie cantamus? Papa: Ego licentiã dedi cantandi, non autem cantando quippiam addendi, minuendi, seu mutandi, & vt expressius aliquid, quia vos cogitis, loquar: quamdiu vobis in hoc satis fuit, quomodo in huiusmodi cantando vel celebrando sacrosanctis mysterijs, sancta Romana tenet Ecclesia: nequaquam aut nobis in talibus laborare, aut alijs laborandi occasionem necesse fuit ingerere: Quòd verò asseritis, ideò vos ita cantare, quoniam alios in istis partibus, vobis priores audistis cantasse: quid ad nos? Nos enim id ipsum nõ cantamus sed legimus, & legendo docere, nec tamen legendo, aut docendo addere quippiam eidem Symbolo inserendo præsumimus. Quæ verò prædictis Symbolis fidei tantùm non congruentia decesse cognoscimus, non (vt sæpè dictum est) inserere præsumimus, sed locis, temporibus ve opportunis, quibus competit, ministrare curamus. Missi: Ergo, vt video, illud à vestra Paternitate decernitur, vt primò illud, de quo quæstio agitur, de sæpè sato Symbolo tollatur, & tunc demùm à quolibet licitè acliberè siue cantando siue tradendo discatur, & doceatur. Papa: Ita procul dubio à nostra parte decernitur: ita quoque vtà vestra assentiatur, à nobis omnimodis suadetur. Missi: Quamquam ergo (vt suprà ipse dixisti) pro ambarum partium quæritur salute, quod quæritur: subtalis his, quæ vultis, bonum est vt idem Symbolum cantetur. Papa: Bonum sanè. Quod tamen, nõ imperando, sed vt prius permittendo dicimus. Quia illud sicuti tunc, ita & nunc, si fincerè agatur, vtile indigentibus esse posse, non ignoramus.

Missi: Quia verò (vt dicitis, & verum dicitis) bonum est cantare id ipsum Symbolum; numquid enim, si fermo plenus rectæ fidei è medio tollatur, idem fermo ab omnibus ac si contra fidem sit condemnabitur? Quale ergo dabis consilium, ne id ipsum ad aliquod transeat exitium? Papa: Si prius quàm ita cantaretur, interrogatus esset: ne inferetur vtrũ; respondissem. At nunc (quod tamen non affirmando, sed vobiscum pariter tractando dico) quantum menti occurrit, ita mihi videtur posse vtrũq; fieri: vt paulatim, in palatio (quia in nostra S. Ecclesia non cantatur) caniãdi consuetudo eiusdẽ Symboli intermittatur: si cique fiat, vt quod id ipsum, vt cantaretur, non quælibet imperantis auctoritas, sed potiùs audiendi id fecerat nouitas. Si dimittatur à vobis, dimittetur ab omnibus & ita fortasse quantum esse potest, non incongruè vtrumque fieri possit, vt quod iam nunc à quibusque prius nescientibus rectè creditur, credatur; & tamen illicita cantandi consuetudo, sine cuiusque fidei læsione tollatur. *Ballenus habent Acta.*

Post hac autem Leo Papa cuiſos antiquitatis, ab eis præſumptæ absque conſenſu Apoſtolicæ Sedis licentiæ vndex assurgens, non ſolum verbis diſſerendo & præcipiendo, quid vellet fieri patefecit; ſed indelebile monumentum erigendum put auit, quo poſteris innoteſceret, in ſacro Symbolo eſſe nihil addendum. Siquidem in baſilica Sancti Petri (non autem Pauli, vt aliquis aſſerunt) duas tabulas argenteas, ad Confeſſionem eiuſdem Sancti Petri affigendas curauit, in quarum altera Symbolum Latine ſcriptum legeretur, in altera verò Græcè exaratum abſque aliquo quatuor illarum ſyllabarum

Mag. Sẽt. li. 1. diſt. 11.

additamento FILIOQVE, *sed illud in suo pristino candore voluit integrum permanere. Est inentio hactenus abulatum apud Anastasium in ipso Leone, dum agens de basilica S. Petri collatis donis, hac ait, post quam de ornamentis oblatis eidem Ecclesiæ nonnulla præmisit:* Hic verò, *inquit*, pro amore & cautela Orthodoxæ Fidei fecit vbi supra scutos argenteos duos, scriptos vtrosque Symbolo, vnum quidem literis Græcis, & alium Latinis, fedentes dexterâ, lævâque super ingressum Corporis, pensantes argenti libras nonaginta quatuor & vnicas fex. *Hactenus.*

Quando autem, & quâ occasione illa verba FILIOQVE *iis dem auctoribus ex Romani Pontificis in Symbolum in Romana Ecclesia sint recepta, aliàs posse me causâ, suo loco dictum fuimus, ac quando patuerit cæpisse in eadem Symbolum in eadem Ecclesia cani, paret eius loco tit actatio. Vualfridus Strabo temporis huius scriptor tradit, vidisse hunc cantandi Symbolum à tempore damnatæ Felicianæ hæresis in Gallia atque Germania frequentatum; atque eâ ratione factum, vt Constantinopolitanum potius quam Nicænum in Ecclesia caneretur, quod scilicet Constantinopolitanum aptius videretur modulumisicie. Sed cur non potius, quod hoc plenius sit, vtpote quod de Spiritu sancto diuinitate habeat magis expressam sententiam.*

Vualfrid. Strabo de reb. Eccle. cap. 22.

CONCILIVM ARELATENSE IV. SVB LEONE III. Papa, Imperatore Carolo Magno celebratum anno Domini 813.

PROLOGVS IN HANC Arelaten. Synodum.

Anno Domini 813.

DVM anno quadragesimo sexto inclyti & orthodoxi domini & Principis nostri Caroli Imperatoris, sub die sexto idus Maias, æra 851. vnanimitatis nostræ conuentus in Arelatensium vrbe in Basilica sancti Stephani martyris primi adgregatus consisteret, atque vnusquisque nostrorum ex more secundum ordinationis suæ tempus in locis debitis resideret, rerum omnium DOMINO prius deuotissima gratiarum iura persoluimus pro eo, quòd nos & alteram visionis contuitu solari permisit, & alteram pacis osculo consouendos statuit, diffusis cordib. simulq; & vocibus precum murmura effundentes, vt sicut nos alternorum osculorum impensione lætificos efficit, ita serenissimum ac religiosissimum præfatum DOMINVM nostrum Carolum Imperatorem, cuius iussu fraternitatis nostræ cœtu est adunatus fidei suæ conseruatione stabilitat, prærogatione iustitiæ muniat, pacis eidem locupletem reddat, impensione misericordiæ fulciat, virium fortitudine roboret, commissa sibi regni gubernacula diu creto moderamine tenere concedat, vt commissos sibi populos benignè regat, æquè disponat, & iure pietatis moditet. His deuotione promptissima actis, cœpit vnionis nostræ numerositas de rebus spiritalibus mutua collatione inter se ora diffundere, atque euentum rei expectatione manfuetissima præstolari. Igitur cùm hæc attentius agerentur, sic in eiusdem venerabilis missi gloriosissimi ac pijssimi DOMINI nostri Ioannes Arelatensis Ecclesiæ Archiepiscopus, nec non & Nibridius Narbonensis sedis Archiepiscopus surgentes, steterunt in medio Concilij, & dixerunt: Sanctissimi & venerandissimi sacerdotes, gloriosissimus etenim ac serenissimus DOMINVS noster seruentissimi amoris CHRISTI igne succensus, & sanctæ actionis opeperfunctus, vapore verus CHRISTI discipulus & imitator, Ecclesiæ DEI statum vigili instantia roborare dispouit, sanctis DEI basilicis sese munificum exhibet, maligna contra se obseruatione agentis animi liberalitate gratissima ac piæ miserationis instantia ignoscere confuetuit. vt quæ in diuersis sanctæ vitæ studijs sese exercendo præpollet, atque omnibus Dei sacerdotibus obsecrans, & obtestans, vt Ecclesias, quas regendas susceperunt, pia præ dicatione instruant, moribus sanctis exornent, ac beatæ vitæ exemplis ædificent. Quocirca quoniam pro tot tantisque beneficijs, quæ multimoda deuotione Ecclesiæ Dei, vel gentibus prorogare studet, quid illi vnanimitas nostra condignè respondeat, inuenire non præualetis? salutari prouidentia (quæ semper est vtilis: immò semper est vtile, quod veram pertinet ad salutem) decernit atque instituit, vt tam per omnes ciuitates vel loca, in quibus sedes episcoporum esse noscuntur, quam etiam per eorundem episcoporum diœceses cunctis diebus, quibus idem dominus noster in hac vita superstes extiterit, pro eo, vel pro cunctis eius filijs vel filiabus, sacrificiorum DEO libamina dedicentur, pia orationum vota soluantur, accumgratiarum actione superno numini commendentur, vt desideria in eis bona quotidiè multiplicentur, aduersantium conamina virtutis diuinæ dextera confringantur, indulgentia & gratia eis à sua misericordia conferatur, vt suæ potentiæ defensione protecti, antiqui hostis decipulam euadant, & charitatis munere ac vitæ longæuitate pollentes, adire mereantur post transitum fidereas manssiones. Qui cùm sequenti die in eadem ecclesia sancti ac beatissimi Stephani martyris debitis in sedibus locaremus, inter cætera quæ subteriùs discreto capitulorum ordine sunt digesta, non aliundè primùm cœpimus habere sermonem quàm de nostræ fidei puritate. Et quia initiandis ad beatam vitam hominibus hæc prima semper est via salutis, præuia quoque nostri & institutis pariter & præceptis, quæ per veram credulitatem in omni terrarum orbe diffusa expandiatur, nostræ collationis eloquijs prædicetur, prædicata veraciter teneatur, retentà in penetralibus nostri pectoris illibata seruetur.

CAP. I.

Professio fidei.

Secundum diuinas enim scripturas & doctrinam, quam à sanctis patribus accepimus, patrem filium & spiritum sanctum, vnius Deitatis atque substantiæ confitentur, in personarum diuersitate Trinitatem credentes, in diuinitate vnitatem prædicantes. Nec personas confundimus, nec substantiam separamus: patrem à nullo factum vel genitum dicimus filium à patre non factum, sed genitum adfirmamus: spirimum verò sanctum, nec creatum nec genitum, sed procedentem ex patre & filio, profitemur. Ipsum autem Dominum Iesum Christum, Dei filium & creatorem omnium, ex substantia patris ante secula genitum, descendisse vltimo tempore pro redemptione mundi à patre, qui nunquam desijt esse cum patre. Incarnatus est enim ex spiritu sancto, & sancta gloriosa Dei genitrice virgine Maria, & natus ex ipsa solus idem Dominus IESVS CHRISTVS, vnus de sancta Trinitate, animam & carnem, perfectum sine peccato suscipiens hominem, manens quod erat, assumens quod non erat, æqualis patri secundum diuinitatem, minor patre secundú humanitatem, habés in vna persona duarum naturarum proprietatem. Naturæ enim in illo duæ, Deus & homo. Non enim duo filij, & dij duo, sed idem vna persona in vtraque natura, perferens passionem & mortem pro nostra salute, non in virtute diuinitatis, sed in infirmitate humanitatis. Descendit ad inferos, vt sanctos, qui ibidem tenebantur, eruere: et de-uictoque mortis imperio, resurrexit, assumptus deinde in cœlos, venturus est in fine n ad iudicium viuorum & mortuorum, cuius morte & sanguine mundati, peccatorum remissionem consecuti sumus, resuscitandi ab eo in die nouissimo, in ea, qua nunc viuimus carne, & in ea, qua surrexit idem Dominus, forma, percepturi ab ipso alij pro iustitiæ meritis vitam æternam, alij pro peccatis supplicij æterni sententiam. Hæc est catholicæ Ecclesiæ fides, hanc confessionem seruamus atque tenemus. Quam quisquis firmissimè custodierit, perpetuam salutem habebit. Sanctæ etenim fidei mysterium omnibus nostri confessionepandentes, ad capitula, quæ ob disciplinam ecclesiasticam, moresque malè errantium componendos necessaria sunt, vnanimitatis nostræ articulum fle-

Matt. 15. Dan. 12.

ctere, & quæ oportuna sunt discretis capitulis diffinire oportet.

consp iciunt iudices ac potentes pauperum oppressores exi-
stere, prius eos facerdotali admonitione redarguant: & si cō-
tempserint emendari, eorum insolentia regis auribus intime-
tur, vt quos facerdotalis admonitio non flectit ad iustitiam,
regalis potestas ab improbitate coerceat.

CAP. 18.

Vt presbyteri sub sigillo custodiant chrisma, & nulli sub
prætextu medicinæ vel cuiuslibet rei donare præsumant.
Genus enim sacramenti est, & non ab alijs, nisi à sacerdotibus,
contingi debet. Quod si fecerint, honore priuentur.

CAP. 19.

Vt parentes filios suos, & patrini eos, quos de fonte laua-
cri susciperint, erudire fummoperè studeant: illi, quia eos ge-
nuerunt, & eis à Domino dati sunt: isti, quia pro eis fidei iu-
sores existunt.

CAP. 20.

Mogunt. Concil. tempore Arnulfi c. 13. Vt Ecclesiæ antiquitus constitutæ, nec decimis, nec alia vlla
possessione priuentur.

CAP. 21.

Vt de sepeliendis in basilicis mortuis, illa constitutio ser-
uetur, quæ ab antiquis patribus constituta est.

CAP. 22.

Vt placita publica & secularia, neque in atrijs basilicarum,
neque in ipsis basilicis fiant, dicente Domino: Domus mea,
domus orationis vocabitur.

CAP. 23.

Turonen. Conc. tē-pore Carol. c. 19. Mant. 21. Et Mogū-tī. tempo-re Arnulphi, ca. 22. Nec comites vel vicarij, seu iudices vel centenarij, sub
mala occasione vel ingenio res pauperum emant, nec per vim
tollant, aut quolibet argumento subripiant: sed si cui aliquid
possessionum emendum aut vendendum fit, id in publico co-
ram comite, & iudicibus, & nobilibus ciuitatis facere debebit.

CAP. 24.

Vt vnusquisque Episcopus in sua parochia presbyteros
vel diaconos diligenter inquirat, & fugitiuos omnes clericos
ad loca sua redire iubeat, & proprijs Episcopis aut rectoribus
quærentibus reddat.

CAP. 25.

Vt si quis beneficium de rebus Ecclesiæ habet, ad tecta e-
iusdem Ecclesiæ restauranda, vel ad ipsas Ecclesias ædifican-
das omninò adiuuet.

CAP. 26.

Vt qui publico crimine conuicti sunt, rei publicè iudi-
centur, & publicam pœnitentiam agant secundum canones.
Hæc igitur sub breuitate, quæ emendatione digna perspexi-
mus, quàm breuissimè admonuimus, & domino Imperatori
præfentanda decreuimus, posse nos eius clementiam, vt si
quid hic minus est, eius prudentia suppleatur: si quid secùs
quam se ratio habet, eius iudicio emendetur: si quid ratio-
nabiliter taxatum est, eius adiutorio, diuina opitulante cle-
mentia, perficiatur.

NOTAE in Concilium Arelatense. IV.

Locus, causa & tempus Concilij. Concilium.] *De loco, causa & tempore huius & sequentium quatuor Conciliorum, Annales Francorum ista habent:* Nam hoc eodem anno quinque Concilia quoque iussu eius super statu Ecclesiarum corrigendo per totam Galliam ab Episcopis celebrata esse. Quorum vnum Mogantiaci, alterum Remis, tertium Turonis, quartum Cabilloni, quintum Arelati congregatum est. Et constitutiones, quæ in singulis factæ sunt, collatione coram Imperatore in illo conuentu habitâ, qui nosse voluerit in supra dictis ciuitatibus inuenire poterit, quanquā & in archiuo palatij exemplaria illarum habeantur.

CONCILIVM TVRONENSE III. TEMPORE LEONIS III & Caroli Magni celebratum anno Domini 813.

PRÆFATIO.

QVantùm pijssimi Imperatoris nostri excellens animus, diuinæ sapientiæ fulgore lucis irradiatus ad gubernandum præsentium rerum statum, ipsius Imperij sibi à Deo dati sollicitudo tendantur negociaque quanta sint industria administrata, quantaque prudentia ordinata, qui sapiens ac intelligens est, facilè perspicere potest: & eo præcipuè, quod hic toto animo inuigilat, inuestigando quæ ad pietatem & veram religionem pertinent, quorum fructus hominem in bono beatitudinis collocat. His igitur intentus, pios ac religiosos Dei sacerdotes, Ecclesiæ gubernacula in regno sibi diuina largitate collato tenentes, saluberrimis exhortationibus admonuit, vt operam darent, & actibus eminerent, quibus & sibi bene operando, & sibi commissos, verbis & exemplis intruendo regerent. Distinitum itaque de locis & tempore, quando & vbi coadunari fuerit opus: & quod à tanto principe nobis iniunctum est, ad statuta loca conuenimus: ti quidem vrbe Turonis congregati episcopi, Abbates, & venerabilis clerus, propariuitate nostra pauca quæ ad tantum opus pertinere animaduertimus, & quæ secundum canonicam regulam emendationeindigent, distinctè per capitula adnotauimus, serenissimo imperatori nostro ostendenda.

CAP. I.

Primò omnium admonuimus generaliter cunctos, qui nostro conuentui interfuere, vt obedientes sint domino excellentissimo Imperatori nostro, & fidem, quam ei promiserunt habent, inuiolabiliter conseruare studeant. Orationes quoque assiduas inter se fundere pro eius stabilitate ac incolumitate omnes se velle secundum nostram admonitionem vnanimiter professi sunt, vt misericordia diuina longiori æuo illius manfuetudinem conseruare dignetur.

CAP. 2.

Vt omnes Episcopi studiosè operam diuinæ dent lectioni: sanctum Euangelium & Epistolas Beati Pauli Apostoli, non solùm crebrò lectitent, sed etiam quantum possint, memoriæ studeant commendare, sanctorumque patrum opuscula super eadem exposita, deuote frequentent. Similiter & de cæteris libris canonicis faciant.

CAP. 3.

Nulli Episcopo liceat, canones, aut librum pastoralem à Beato Gregorio Papa editum, si fieri potest, ignorare: in quibus se debet vnusquisque, quasi in quodam speculo, assiduè considerare.

CAP. 4.

Solicitè studeat vnusquisque Episcopus gregem sibi commissum sacra prædicatione quid agere, quidve vitare debeat informare. Et ipse Episcopus vita, habitu, forma, & conuer-

satione

statuta facere præsumpserint, canonica decernimus sententia feriendos.

CAP. 22.

Episcopis & presbyteris diligenti cautela pertractandum est, qualiter hominibus sua sibi delicta confitentibus, tempus abstinendi assc̃ribant, vt iuxta modum peccati pœnitentibus abstinentia *indicetur: quoniam varie ab aliquibus sacerdotibus & indiscrete hæc iudicia proferuntur. Ideò necessarium videbatur nobis, vt cùm omnes Episcopi ad sacrum palatium congregati fuerint, ab eis edoceri, cuius antiquorum liber pœnitentialis potissimum sit sequendus.

*indicatur.

CAP. 23.

Canonici & clerici ciuitatum, qui in episcopijs conuersantur, consideranimus, vt in claustris habitantes simul omnes in vno dormitorio dormiant, simulque in vno refectorio reficiant, quo facilius possint ad horas canonicas celebrandas occurrere, ac de vita & conuersatione sua admoneri & doceri. Victum & vestimentum iuxta facultatem episcopi accipiant, ne pauperta tis occatione compulsi, per diuersa vagari, ac turpibus se implicare negocijs cogantur: dimisso que Ecclesiastico officio, incipiant indisciplinate viuere, & proprijs deseruire voluptatibus.

CAP. 24.

Simili modo & abbates monasteriorum, in quibus canonica vita antiquitus fuit, vel nunc videtur esse, solicitè suis* prouideant canonicis, vt habeant claustra & dormitoria, in quibus simul dormiant, simulque reficiantur, horas canonicas custodiant, victum & vestimenta, iuxta quod poterit Abbas, habeant, quò facilius ad Dei seruitium possint constringi. Sintque abbates sibi subditis benè viuendo duces & præuij, viamque demonstrent, qua rectè gradiendo, ad meliorem vitam peruenire valeant.

*præuideant.

CAP. 25.

Monasteria monachorum, in quibus olim regula Beati Benedicti patris conseruabatur, sed nunc sortè qualicunque negligentia subrepente, remissius ac dissolutius custoditur, vel certè penitus abolita negligitur, bonum videtur, vt ad pristinum reuertantur statum, & abbates eorundem in eodem habitu ac vita, qua ipsa regula præcipit eos incedere, viuere studeant, quoniam aliqua sunt monasteria, in quibus iam pauci sunt monachi, quì prædicti patris regulam, suis abbatibus promissam, habeant: quippe cum ipsi abbates magis canonicè quam monachicè inter suos conuersari videntur.

CAP. 26.

Porrò in monasterijs puellarum multa inueniri possunt, quæ emendatione indigent. Nam quædam abbatissarum negligentius, quam oportet, viuere dicuntur, & ob hoc earum vita & conuersatio à multis diffamatur, sed & talium actus subditam familiam imitari velle, credendum est. Victus etiam ac vestimenta, aliaque non nulla necessaria, quæ iure ab abbatissis præparari debuerant, abstracta sibi eadem conqueritur familia.

CAP. 27.

Mogunt. Conc. tempore Arnu. 8. cap. 22. 2. Tim. 3.

Vt iuuenes viduę citò nequaquam velentur, vsque dum probetur illarum religio, & bona eis nota conuersatio, ne forte de eisdem dici possit ab Apostolo: Quæ autem in delicijs sunt, viuentes mortuæ sunt.

CAP. 28.

Carthag. 3. cap. 4. Et dist. 72. Placuit vt ante. & 1. q. 1. Placuit vt

Virginibus quoque sacrum velamen accipiendum decreta patrum interdicunt ante 25. annos, nisi sortè aliqua cogente necessitate, pro qua licitum est hæc statuta mutare, vt in canonibus, si requiratur, inueniri poterit.

CAP. 29.

Presbyteris, diaconibus, cæterisque clericis, infra claustra monasteriorum puellarum non sit concessum habitare. Neque enim intrent monasteria, nisi tempore, quo missarum solennia celebranda sunt, vel alia quælibet Ecclesiastica officia peragenda: quibus peractis statim egredientur, ne ibi non sola aliquam moram faciant. Similiter & alijs hominibus, eadem monasteria importunè frequentare cupientibus, omnis aditus præcludatur.

CAP. 30.

Abbatissæ, absque sui episcopi licentia, foras monasterium egrediendi non habeant potestatem, nisi cùm ad pijssimum Imperatorem nostrum proficisci voluerint, sed tantum in suis permaneant monasterijs, ibique & scriptas custodire, & ibique commissas seruare, quanta poterunt vigilantia, decertent.

CAP. 31.

Vt in monasterijs canonicorum, monachorum, seu puellarum maior hominum numerus non admittatur, quam facultas monasterij possit sufferre.

CAP. 32.

Omnes homines, & maximè Christiani, studeant inter se pacem, vnanimitatem, & concordiam habere, odium verò & discordiam longè à se propellere, neque pro terreno & caduco quæstu quis, inuidiæ stimulis agitatus, fidelitati fratris inuideat: sed potius bona, quæ sibi optat, eadem & proximis æqualiter cupiat.

CAP. 33.

Comitibus, iudicibus, reliquoque populo expedit, vt suis sint Episcopis consentientes & obedientes propter Dei amorem suique gradus honorem, & semper ab eis vtile quærant consilium, illorumque salubria non spernant monita: sed intenta cordis aure audiant. Similiter verò & Episcopi prædictas personas humiliter suscipiant, honorificeque erga eos in omnibus agant, & hic sese mutuis studeant, subleuare consolationibus.

CAP. 34.

Summoperè admonendi sunt comites, & iudices, ne viles & indignas personas coram se permittant ad testimonium accedere: quoniam multi sunt, qui peierare pro nihilo ducunt, intantum, vt pro vnius dici fatietate, aut pro quolibet paruo precio ad iuramentum conduci possint, animasque suas periurio perdere minimè formident. Quamobrem tales nequaquam ad quodlibet testimonium admittendi sunt. Et hoc notandum, quòd non solum illi qui peierant, sed etiam qui periuris consentiunt, simili plectendi sunt damnatione.

CAP. 35.

Nullus Christianus pro quolibet placito vel iudicio, à qualibet persona munera exigere aut accipere debet: quoniam id diuina scriptura multis in locis magna interdicit authoritate, teste scriptura, quæ ait: Munera excæcant oculos sapientium, & subuertunt verba iustorum. Exod. 18. Deut. 16.

CAP. 36.

Omnibus communiter intimetur, vt vnusquisque omni tempore suam familiam, & ad se pertinentes inopes, alere ac vegetare studeat: quoniam impium est & Deo odibile, eos qui diuitijs affluunt, nimijsque opibus abundant, non adiuuare miseros & indigentes.

CAP.

aut mater, aut frater, vel aliquis propinquorum ad Eccleſias Dei dediſſet, & in eius nomine iterum precaria à rectoribus Eccleſiarum acciperetur: ſed in eodem conuentu noſtro nec minem reperiamus, qui de hac re aduerſus nos cõqueri voluiſſet. Nam petènullus eſt, qui res ſuas ad Eccleſias donet, niſi de rebus Eccleſiaſticis, aut tantum quantum donauit, aut duplum, aut triplum vſufructuario accìplat: & quibus ille tunc, vel quantis filijs aut propinquis, à rectoribus impetrauerit, poſt diſceſſum eius eadem conditione, qua ille tenebat, poſteri eius ſibi vindicent. Hic vſus, & hæc ratio apud nos vſque modò de talibus tenebatur. Nam & nobis viſum eſt, prædictis hæredibus hanc dare optionem, vt ſi voluiſſent traditiones parentum ſuorum conſequi, de qua illi iam erant per legem excluſi, rectoribus Eccleſiarum ſe commendarent, & hæreditatem illam in beneficium, vnde ſe adiuuare ac ſuſtentare poſſent, acciperent. Hæc nos in conuentu noſtro ita ventilauimus: ſed quomodo deinceps pijſſimo principi noſtro de his agendum placebit nos fideles eius famuli, libenti animo ad nutum & voluntatem eius parati ſumus.

CONCILIVM CABILONENSE II. SVB LEONE III. Papa, & Imperatore Carolo Magno celebratum anno Domini 813.

AVxiliante Domino noſtro Ieſu Chriſto, & imperante ſereniſſimo atque inclyto Auguſto, Carolo, conuenimus Epiſcopi & abbates totius Galliæ Lugduneñ. in vrbem Cabilonen. & de quibuſdam rebus, in quibus nobis emendatio neceſſaria videbatur, quædam capitula, quæ ſubter inſerta ſunt, eidem Domino Imperatori præſentanda, & ad eius ſcrutiniſum iudicium referenda adnotauimus, quatenus eius prudente examine ea, quæ rationabiliter decreuimus, confirmentur: ſicubi minus aliquid egimus, illius ſapientia ſuppleatur.

CAP. I.

Decreuimus iuxta ſanctorum canonum conſtitutionem, & cæterarum ſanctarum ſcripturarum doctrinam, vt Epiſcopi aſſidui ſint in lectione, & ſcrutentur myſteria verborũ Dei, quibus in Eccleſia doctrinæ fulgore ſplendeant, & verborum Dei alimentis animas ſibi ſubditas ſatiare non ceſſent, & cum Dauid quotidiè Domino dicant: Reuela oculos meos, & conſiderabo mirabilia de lege tua: ita videlicet, vt illas ſcripturas notiſſimas habeant, quæ canonicæ appellantur, & & earum ſenſum per patrum tractatus inquirant. Canones quoque intelligant, & librum B. Gregorij Papæ de cura paſtorali: & ſecundum formam ibidem conſtitutam & viuant, & prædicent.

Pſal. 118.

CAP. 2.

Vt ea quæ legendo perſcrutantur, opere compleant, iuxta illud: Cœpit Ieſus facere & docere. Et illud: Et memoria tenentibus mandata eius, vt faciant ea. Et illud: Beati qui ſcrutantur teſtimonia eius, in toto corde exquirunt ea. Non enim qui operantur iniquitatem, in vijs eius ambulauerunt. Et quia non auditores legis, ſed factores eius iuſtificabuntur. Et regnum Dei non eſt in ſermone, ſed in opere. Et ſint ſubditis norma viuendi, ita videlicet, vt & verbis & exemplis populo ad æternam patriam pergenti ducatum præbeant, vt vlta eorum & doctrina nequaquam diſcordentiſed quæ dicunt, faciant: & quæ faciunt, docere ſtudeant. Et prædicatione aſſidua plebem admoneant, & falce iuſtitiæ à credentium mentibus vitiorum ſpinas eradicent, & verbi Dei ſemine agros mentis eorum ad fœcunditatem perducant.

Act. 1.
Pſal. 102.
Pſal. 118.
Rom. 2.
1. Cor. 14.

CAP. 3.

Oportet etiam, vt ſicut Dominus Imperator Carolus, vir ſingularis manſuetudinis, fortitudinis, prudentiæ, iuſtitiæ & temperantiæ, præcepit, ſcholas conſtituant, in quibus & literaria ſolertia diſciplinæ, & ſacræ ſcripturæ documenta diſcantur, & tales ibi eruditantur, quibus meritò dicatur à Domino: Vos eſtis ſal terræ: & qui condimentum plebibus eſſe valeant, & quorum doctrina non ſolùm diuerſis hæreſibus, verùm etiam Antichriſti monitis & ipſi Antichriſto reſiſtatur, vt meritò de illis in laude Eccleſiæ dicatur: Mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium. Matt. 5. Cant. 4.

CAP. 4.

Oportunum ducimus, vt humilitatem atque religionem & in vultu, & in opere, & in habitu, & in ſermone demonſtrent, vt benè agentes & habitu & vultu demulceant: male agentibus verò ipſo ſuo vitu terribiles ſint, iuxta illud, quod in tabernaculo Dei, boum & Leonum effigies expreſſæ fuiſſe memorantur. Et Dominus in Euangelio & aſtutiam ſerpentis, & ſimplicitatem columbæ habendam percenſet. 3. Reg. 7. Matt. 10.

CAP. 5.

Vt iuxta Apoſtoli vocem, ſacerdotes irreprehenſibiles ſint, & moribus ornati: & nequaquam turpibus lucris deſeruiant, iuxta illud, quod ait ſcriptura: Nemo militans Deo, implicat ſe negocijs ſecularibus, vt ei placeat, cui ſe probauit: & à turpibus lucris & vſuris non ſolum ipſi abſtineant, verum etiam plebes ſibi ſubditas abſtinere inſtituant. 1. Tim. 3. 2. Tim. 2.

CAP. 6.

Imputatur quibuſdam fratribus, eo quod auaritiæ cauſa hominibus perſuadeant, vt abrenunciantes ſeculo, res ſuas Eccleſiæ conferant: quod penitus ab omnium mentibus eradicandum eſt. Animarum etenim ſalutem inquirere ſacerdos, non lucra terrena, debet: quoniam fideles ad res ſuas dandas non ſunt cogendi, neque circumueniendi. Oblatio nanque ſpontanea eſſe debet, iuxta illud quod ait ſcriptura: Voluntarie ſacrificabo tibi. Et illud: Omnis populus mente deuota obtulerunt donaria Domino. Eccleſia verò ſanctæ non ſolùm fideles ſpoliare non debet, quin potius inopibus opem ferre, vt debiles, pauperes, viduæ, orphani, & cæteri neceſſitatem patientes, à ſanctæ Eccleſiæ, vtputà pia matre & omnium gubernatrice, ſubſidium accipianti quia res Eccleſiæ, quibus epiſcopi non vt proprijs, ſed vt commendatitijs vti debent, precia ſunt peccatorum, patrimonia pauperum, ſtipendia fratrum in communi viuentium. Pſal. 53. Exod. 35.

CAP. 7.

Conſtituit ſanè facer iſte conuentus, vt Epiſcopi ſiue Abbates, qui non in fructum animarum, ſed in auaritiam & turpe lucrum inhiantes, quosliber homines illectos circumueniendo totonderunt, & res eorum tali perſuaſione non ſolum acceperunt, ſed potius ſubripuerunt, pœnitentiæ canonicæ ſiue regulari, vtputà turpis lucri ſectatores, ſubiaceant. Hi verò qui vanis promiſſionibus illecti, vel quibuslibet machinationibus perſuaſi, mentis inopes effecti, rerum ſuarum Domini eſſe neſcientes, comam depoſuerint, in eo quod cœperunt, perſeuerare cogantur. Res nanque, quæ ab illectis & negligentibus datæ, ab auaris & cupidis non ſolùm acceptæ, ſed raptæ noſcuntur, hæredibus reddantur, qui dementia parentum & auaritia incentorum, exhæredati eſſe noſcuntur. Si vero neſcientibus epiſcopis aut abbatibus miniſtri eorum, quilibet videlicet in clero, hoc feciſſe conuincuntur, Epiſcopi & abbates defidia, illi verò rapacitate & auaritia iudicentur. Hoc verò, quod quiſque Deo luſte & rationabiliter de rebus ſuis offert, firmiter Eccleſia tenere debet.

CAP. 8.

Oportet etiam, vt ſi quando ſacerdotes fruges vel quoſ-

dam redditus terræ congregant, & prorelant : non ideo hoc faciant, vt carius vendant, & thesauros congregent, sed vt pauperibus tempore necessitatis subueniant.

C A P. 9.

Ab omnibus oculorum auriumque illecebris sacerdotes abstinere debent, & canum, accipitrum, falconum, vel cæterarum huiusmodi rerum curam paruipendere, & histrionum siue scurronum, & turpium seu obscœnorum iocorum insolentiam non solum ipsi respuant, verum etiam fidelibus respuenda per censeant.

C A P. 10.

Vt sobrietatem sacerdotes teneant, & hanc habendam fidelibus prædicent: quia non potest liberè sobrietatem prædicare, qui se mero vsque ad alienationem mentis ingurgitat. Hoc & de commessationibus & de cæteris pestibus ad gastrimargiam pertinentibus, seruandum est.

C A P. 11.

Vt Episcopus ad forum, neque vbi publicè negocia iudiciaria exercentur, non pergat, fuæ causæ suffragaturus : nisi forte vt aut pauperibus oppressis succurrat, aut viduis & orphanis tuitionem conferat, aut de verbo Dei iudices admoneat, vt iuxta Domini præceptum, iusta iudicent iudicia. Hoc & de abbatibus & de presbyteris & diaconibus, & maximè monachis obseruandum est. Si verò eorum, qui in clero sunt, propria causa agenda est, cum licentia Episcopi & aduocato peragat, & fuæ causæ cum iustitia suffragetur. Ioan. 7.

C A P. 12.

Vt neque presbyteri, neque diaconi, neque monachi vilici fiant.

C A P. 13.

Dictum est interè de quibusdã fratribus, quòd eos, quos ordinaturi sunt iurare cogant, quòd digni sint, & contra canones non sint facturi, & obedientes sint Episcopo, qui eos ordinat, & Ecclesiæ, in qua ordinantur : quod iuramentum, quia periculosum est, omnes vna inhibendum statuimus.

C A P. 14.

Cauendum sanè est, ne cum Episcopi parochias suas peragrant, quandam damnosam ergà subditos, seu ergà socios tyrannidem exerceant, nec (quod absit) cum charitate, sed cum quadã iudiciaria inuectione stipendia ab eis exigant. Obseruãdum est modis omnib', vt si quando eis peragrandæ parochiæ necessitas incumbit in confirmandis hominibus, in inquirendis rebus emendarione dignis, in prædicatione verbi Dei : in lucris animarum potius, quàm in deprædandis & spoliandis hominibus & scandalizandis fratribus, operam dent. Et si quando eis ad peragendum ministerium suum à fratribus aut subditis aliquid accipiendum est, hoc summoperè obseruare debent, ne quem scandalizent aut grauent. Tanta ergò in hac re discretio tenenda est, vt & verbi Dei prædicator sumptus, vbi proprij desunt, à fratribus accipiat, & item fratres illius potentia non grauentur: exemplo Apostoli Pauli, qui, ne quę grauaret, arte & manibus victum quærebat. 2. Thess 3.

C A P. 15.

Dictum est etiam, quod in plerisque locis archidiaconi super presbyteros parochianos quandam exerceant dominationem, & ab eis census exigant, quod magis ad tyrannidem, quam ad rectitudinis ordinem, pertinet. Si enim Episcopi, iuxta Petri Apostoli sententiam, non debent esse dominantes in clero, sed forma facti gregis ex animo: multò minus isti hoc facere debent, sed contenti sint regularibus disciplinis, & teneant propriam mensuram : & quod eis ab Episcopis iungitur, hoc per parochias suas exercere studeant, nihil per cupiditatem & auaritiam præsumentes. Dist. 94. Dictum est etiam quod. 1. Pet. 5.

C A P. 16.

Quidam fratres dixerunt, consuetudinis antiquæ fuisse in eorum Ecclesijs, vt pro balsamo emendo ad chrismæ faciendum, siue pro luminaribus Ecclesiæ concinnandis, binos vel quaternos denarios presbyteri darent. Vndè omnes vno consensu statuimus, vt licut pro dedicandis basilicis, & dandis ordinibus nihil accipiendum est, ità etiam pro balsamo, siue luminaribus emendis, nihil presbyteri chrismæ accepturi dent. Episcopi itaque de facultatibus Ecclesiæ balsamum emant, luminaria singuli in Ecclesijs suis concinnanda prouideant. 1. q. 1. Statuimus vt sicut.

C A P. 17.

Inuentum est, quod in quibusdam locis presbyteri duodenos vel quaterdenos denarios Episcopis in censum annis singulis darent. Quod penitus ab olendum esse decreuimus.

C A P. 18.

Dictum est nobis, quòd in quibusdam locis episcopi & comites ab incestuosis & ab his, qui decimas non dant, * vuadiosa accipiant, & à presbyteris pro quibusdam negligentijs, & inter se pecuniam diuidant : quod penitus ab olendum decreuimus, ne sortè auaritiæ locus detur. Et constituimus, vt incestuosi iuxta canonicam sententiam pœnitentia mulctentur. Qui ve rò decimas post crebras admonitiones & prædicationes facer dotum dare neglexerint, excommunicentur. Iuramento verò eos constringi nolumus propter periculum periurij. * vades.

C A P. 19.

Questi sunt præterea quidam fratres, quod essent aliqui Episcopi & abbates, qui decimas non finerent dari Ecclesijs, vbi illicoloni Missas audiunt. Proinde decreuit facer iste conuentus, vt Episcopi & abbates de agris & vineis, quæ ad suum vel fratrum stipendium habent, decimas ad Ecclesias deferri faciant: familia verò ibi dent decimas suas, vbi infantes eorum baptizantur, & vbi per totum anni circulum Missas audiunt.

C A P. 20.

Si inter omnes fideles pax & concordia habenda est, dicente Apostolo : Sequimini pacem & sanctimoniam, sinè qua nemo videbit Deum : multo magis inter Episcopos & comites esse debet, qui post imperialis apicis dignitatem, populum Dei regunt. Ita enim inter se concordare debent, vt alterutrum sibi, ad Dei seruitium peragendum & ministerium suum explendum, non solum non noceant, quin potius adminiculo sint. Heb 12. Mogunt. Conc tempore Arnulphi, c. 25.

C A P. 21.

Comitibus vero & iudicibus hoc summopere obseruandum est, vt iustè iudicent, & nequaquam in iudicio munera seu personas accipiant, dicente Domino : Non accipies personam nec munera, quia munera excęcant oculos sapientium, & mutant verba iustorum. Sed & ministros, quos vicarios & centenarios vocant, iustos habere debent, ne sortè eorum auaritia aut rapacitate populus graueturi, & amissis facultatibus, in paupertatem redigatur. Testes verò probatissimi & pauci de pluribus esse debent tales, de quorum fide non dubitetur. Multum autem prauorum testium cupiditate & falsitate respublica læditur. Deut. 16.

C A P. 22.

De abbatibus verò & monachis idcirco hic pauca scribimus, quia penè omnia monasteria regularia, in his regionibus constituta, secundum regulam sancti Benedicti se

viuere

viuere fatentur: quæ beati Benedicti documenta per omnia demonstrant, qualiter eis viuendum sit. Inquiratur ergo diligenter, vbi secundum ipsum ordinem viuitur, & vbi ab ipso ordine disgressum est, vt iuxta eiusdem beati viri institutionem viuere certent, qui se, vt ita viuerent, cum attestatione professi sunt.

CAP. 23.

Decreuimus enim secundum institutionem, presbyterorum, diaconorum, & cæterorum graduum inferiorum ordinationes, statutis temporibus fieri debere.

CAP. 24.

De Episcopis verò, presbyteris, & diaconibus & monachis interfectis, quærendum à Domino Imperatore est, cui illius homicidij precium exoluendum sit.

CAP. 25.

Pœnitentiam agere iuxta antiquam canonum constitutionem, in plerisque locis ab vsu recessit, & neque excommunicandi, neque reconciliandi antiqui moris ordo seruatur: vt à Domino Imperatore impetretur adiutorium, qualiter, si quis publicè peccat, publica mulctetur pœnitentia: & secundum ordinem canonum, pro merito suo excommunicetur, & reconcilietur.

CAP. 26.

Perlatum ad nos est, quod inter hæredes, Ecclesiæ in rebus proprijs constitutæ, diuidantur, & tanta per eandem diuisionem simultas oriatur, vt vnius altaris quatuor partes fiant, & singulæ partes singulos habeant presbyteros, quod sine discordia & simultate nullo modo geri potest. Vndè nobis visum est, quod huiusce modi Ecclesiæ inter hæredes diuidi non debeant, & si in contentionem venerit, & simultates inter eos surrexerint, per quas sacerdos suo ibi officio canonicè fungi non possit, præcipiatur ab Episcopo ciuitatis, vt nullo modo ibi Missarum solennia celebrentur, donec illi ad concordiam redeant, & pari voto atque consilio Ecclesia illa sacerdotem canonicè habeat, qui libere ibi suum ministerium peragere possit.

CAP. 27.

Dictum nobis est, quod quidam de plebe, bis & ter ab Episcopis, ignorantibus eisdem Episcopis, confirmentur. Vndè nobis visum, est eandem Cōfirmationem, sicut nec baptismum, iterari minimè debere.

CAP. 28.

Interrogauerunt nos quidam de affinitate propinquitatum, & in quibus gradibus matrimonia iungenda sint. Quibus nos ad canones currere præcepimus, & quod in eis continetur, hoc ab eis in negocio, sicut & in cæteris, obseruari debere.

CAP. 29.

35. q 2. Sanè nè conf. Sanè quæ in proprio viro, hæc ni mirum in vxoris parentela de lege nupriarum regula custodienda est. Quia ergo constat, eos duos esse in carne vna, communis illis vtrinque parentela esse credenda est, sicut scriptum est: Erunt duo in Gen. 2. Ephes. 5. carne vna.

CAP. 30.

Dictum nobis est, quòd quidam legitima seruorum matrimonia, potestarius quidam præsumptione dirimant, non attendentes illud Euangelicum: Quod Deus coniunxit, homo non separet. Vndè nobis visum est, vt coniugia seruorum non diriminentur, etiam si diuersos Dominos habeant: sed in Matt. 19. vno coniugio permanentes, Dominis suis seruiant. Et hoc in illis obseruandum est, vbi legalis coniunctio fuit, & per voluntatem dominorum.

CAP. 31.

Dictum etiam nobis est, quasdam fœminas desidiosè quasdam verò fraudulenter, vt à viris suis separentur, proprios filios coram Episcopis ad confirmandum tenuisse. Vndè nos dignum duximus, vt si qua mulier filium suum desidia aut fraude aliqua coram Episcopo ad confirmandum tenuerit, propter fallaciam suam, quandiu viuet, agat pœnitentiam, à viro tamen suo non separetur. 30. q 1. Dictum est nobis, quatdam

CAP. 32.

Sed & hoc emendatione egere perspeximus, quòd quidam dum confitentur peccata sua sacerdotibus, non plenè id faciunt. Quia ergò constat, hominem ex duabus esse substantijs, anima videlicet & corpore, & interdum animi motu, interdum carnis fragilitate peccatur: solertiindagatione debent inquiri ipsa peccata, vt ex vtrisque plena fiat confessio: scilicet vt & ea confiteantur, quæ per corpus gesta sunt: & ea, quibus in sola cogitatione delinquitur. Instruendus est itaque peccatorum suorum confessor, vt de octo principalibus viris, sine quibus in hac vita difficilè viuitur, confessionem faciat: quia aut cogitatione, aut (quod est grauius) opere eorum instinctu peccauit. Odium etenim, inuidia, superbia, vel cæteræ huiusce modi animæ pestes, tanto periculosiùs lædunt, quanto subtilius serpunt. Nota de confessione sacramentali.

CAP. 33.

Quidam solummodò Deo confiteri debere dicunt peccata, quidam verò sacerdotibus confitenda esse percenſent, quod vtrunque non sinè magno fructu intra sanctam sit Ecclesiam, intantaxat, vt & Deo, qui remissor est peccatorum, confiteamur peccata nostra, & cum Dauid dicamus. Delictum meum cognitum tibi feci, & iniustitiam meam non abscondi: Dixi, confitebor aduersum me iniustitias meas Domino, & tu remisisti impietatem peccati mei. Et secundum institutionem Apostoli, confiteamur alterutrum peccata nostra, & oremus pro inuicem vt saluemur. Confessio itaque quæ Deo fit, purgat peccata: ea vero, quæ sacerdoti fit, docet, qualiter ipsa purgentur peccata. Deus namque salutis & sanitatis author & largitor, plerunque hanc præbet suæ potentiæ inuisibili administrationc, plerunque medicorum operatione. Psal. 31. Iac. 5.

CAP. 34.

Quia igitur Apostolo teste, Non est personarum acceptio apud Deum, & in omnibus iudicijs cauenda est: multò magis in hoc pœnitentiæ iudicio præcaueri debet, vt nullus sacerdotum vnquàm aut gratia, aut odio alicuius personæ secus iudicet, quam quod in canonibus sacris inuenerit, aut quod illi secundum sanctarum scripturarum authoritatem & Ecclesiasticam consuetudinem, rectius visum fuerit. Siergò medici, qui corporibus medicinam inferre conantur, nequaquam propter personæ cuiuslibet acceptionem, his quos sanare cupiunt, cauterio, aut ferro, aut duris alijs quibuslibet rebus parcunt: multò magis idipsum his obseruandum est, qui non corporum, sed animarum medici existunt. Neque enim pensanda est pœnitentia quantitate temporis, sed ardore mentis & mortificatione corporis. Cor autem contritum & humiliatum Deus non spernit. Rom 2. Ephes 6. Col 3. Act. 10. Psal. 50.

CAP. 35.

Multi (quod sinè dolore dicendum non est) in pœnitentia non tam peccati remissionem, quàm temporis constituti expectant expletionem. Et si carnium & vini vsus eis interdictus est, mutata non voluntate, sed eiusdem cibi aut potus perceptione, intantum delicijs suis indulgent, vt deliciosius his interdictis, aliorum ciborum vel potionum appetitu viuere cognoscantur. Spiritalis autem absſtinentia, quæ in pœ

nitentibus vigere potissimum debet, & quorundam ciborum ac potionum perceptiones & desiderium fugere debet: ille, inquam, ille magis parsimoniæ seruire censendus est, qui sibi non solùm quorundam rerum perceptione, sed delectationes corporis penitus interdicit.

CAP. 36.

Eccl. 3. Sed nec hoc prætereundum putauimus, quòd quidam ex industria peccantes, propter eleemosynarum largitionem, quandam sibi promittunt impunitatem. Eleemosyna enim extinguit peccata, iuxta illud: Ignem ardentem extinguit aqua, & eleemosyna extinguit peccata. Sed ea, quæ aut necessitate, aut casu, aut qualibet fiunt fragilitate: ea verò, quæ ex industria, aut cuiuslibet libidinis explendæ causa idcircò fiunt, vt eleemosynis redimantur, nequaquam eis redimi possunt: quia, qui hoc perpetrârunt, videntur Deum mercede conducere, vt eis impunè peccare liceat. Non ergò quis idcirco peccare debet, ut eleemosynam faciat: sed idcò eleemosynam facere debet, quia peccauit. Mentem enim & corpus, quæ libidò traxit ad culpam, afflictio & contritio debet reducere ad veniam.

CAP. 37.

Cùm igitur omnia Concilia canonum, qui recipiuntur, sint à fæcerdotibus legenda & intelligenda, & per ea sit eis viuendum & prædicandum: necessarium duximus, vt ea, quæ ad fidem pertinent, & vbi de extirpandis vitijs & plantandis virtutibus scribitur, hocab eis crebrò legatur, & benè intelligatur, & in populo prædicetur.

CAP. 38.

Ezech. 13. Modus autem pœnitentiæ peccata sua confitentibus, aut per antiquorum canonum institutionem, aut per sanctarum scripturarum authoritatem, aut per Ecclesiasticam consuetudinem (sicut superius dictum est) imponi debet, repudiatis ac penitus eliminatis libellis, quos pœnitentiales vocant, quorũ sunt certi errores, incertiauthores. De quibus rectè dici potest: Mortificabant animas, quæ non moriuntur, & viuificabant animas, quæ non viuebant. Qui dum pro peccatis grauibus leues quosdam & inusitatos imponunt pœnitentiæ modos, confusunt puluillos, secundum propheticum sermonem, sub omni cubito manus, & faciunt ceruicalia sub capite vniuersæ ætatis ad capiendas animas. Ibidem.

CAP. 39.

Deconsd. Vitum præterea nobis. Visum præterea nobis est, vt in omnibus Missarum solennitatibus pro defunctorum spiritibus loco competenti Dominus deprecetur. Sicut enim nulla dies excipitur, qua non pro quibuslibet necessitatibus dominus deprecetur, ita nimirum nulla dies excipi debet, quin pro animabus fidelium preces Domino in Missarum solennibus fundantur. Antiquitus hunc morem igitur sancta Ecclesia tenet, vt & in Missarum solennitatibus & in alijs precibus Domino spiritus quiescentium commendet, dicente Beato Augustino: Non sunt prætermittendæ supplicationes pro spiritibus mortuorum, quas faciendas pro omnibus in Christiana & Catholica societate defunctis, etiam tacitè nominibus eorum, sub generali commemoratione fuscepit Ecclesia: vt quibus adista defunt parentes, aut filij, aut quicunque cognati, vel amici, ab vna eis exhibeantur pia matre communi.

Lib. de cura pro mortuis gerenda, cap. 4.

CAP. 40.

Dictum nobis est, presbyteros propter suam negligentiam canonicè degradatos, seculariter gradu amisso viuere, & pœnitentiæ agendæ bonum negligere. Vndè statuimus, vt gradu amisso, agendæ pœnitentiæ gratia in monasterio aut canonico aut regulari mittantur. Si verò hoc fieri causa quælibet prohibuerit, vbicunque sint, pœnitentiam agere non desistant. Si autem amisso gradu, seculariter viuere voluerint, & pœnitentiam agere neglexerint, ab Ecclesiæ communione separentur.

CAP. 41.

Presbyter, proprio loco dimisso, ad alium migrans, nequaquam recipiatur, nisi fuæ migrationis causam dixerit, & se innocenter vixisse in parochia, in qua ordinatus est, sub testibus probauerit: liceras etiam habebit, in quibus sint nomina Episcopi & ciuitatis, plumbo impressa. Quibus cognitis & talibus inuentis, quibus fides adhiberi possit, recipiatur.

CAP. 42.

16. q. 7. Inuentum est quod multi. Inuentum est; quod multi arbitrij sui temeritate, & (quod grauius est) ducti cupiditate, presbyteris quibuslibet absque consensu Episcoporum Ecclesias dant, vel auferunt. Vnde oportet, vt canonica regula seruata, nullus absque consensu Episcopi cuilibet presbytero ecclesiam det. Quam si iustè adeptus fuerit, hanc non nisi grauis culpa sua, & coram Episcopo canonica seueritate amittat.

CAP. 43.

Sunt in quibusdam locis Scoti, qui se dicunt Episcopos esse, & multos negligentes, absque licentia dominorum suorum siue magistrorum, presbyteros & diaconos ordinant, quorum ordinationem, quia plerunque in Simoniacam incidit hæresin, & multis erroribus subiacet, modis omnibus irritam fieri debere, omnes vno consensu decreuimus.

CAP. 44.

c. 12. huius Concilii. Superiùs scripsimus, presbyteros villicos esse non debere: & nunc eis in tabernis bibere, cancellarios publicos esse nundinas insolenter peragrare, Romam siue Turonum absque licentia Episcopi sui adire, penitùs decreuimus inhibendum.

CAP. 45.

Nam & à quibusdam, qui Romam, Turonumve, & alia quædam loca sub prætextu orationis inconsultè peragrant, plurimùm erratur. Sunt presbyteri, & diacones, & cæteri in clero constituti, qui negligenter viuentes, in eo purgari se à peccatis putant, & ministerio suo fungi debere, si præfata loca attingant. Sunt nihilominùs laici, qui putant se impunè aut peccare aut peccâsse, quia hæc loca oraturi frequentant. Sunt quidam potentum, qui acquirendi census gratia, sub prætextu Romani siue Turonici itineris, multa acquirunt, multos pauperum opprimunt: & quod sola cupiditate faciunt, orationum siue sanctorum locorum visitationis causa se facere videri affectant. Sunt pauperes, qui vel idcò id faciunt, vt maiorem habeant materiam mendicandi. De quorum numero sunt illi, qui circumquaque vagantes, illò se pergere mentiuntur, vel quia tantùm sunt vecordes, vt putent, se sanctorum locorum sola visione à peccatis purgari, non attendentes, quod ait Beatus Hieronymus: Non Hierosolymam vidisse, sed Hierosolymis benè vixisse, laudandum est. De quibus omnibus domini Imperatoris, qualiter sint emendanda, sententia expectetur. Qui verò peccata sua facerdotibus, in quorum sunt parochijs, confessi sunt, & ab his agendæ pœnitentiæ consilium acceperunt, si orationibus insistendo, eleemosynas largiendo, vitam emendando, mores componendo, Apostolorum limina vel quorum libet sanctorum inuisere desiderant, horum est deuotio modis omnibus collaudanda. Epistola ad Paulinum de institutione monachi.

CAP. 46.

In perceptione corporis & sanguinis Dominici, magna discretio adhibenda est. Cauendum est enim, ne si nimium in longum differatur, ad perniciem animæ pertineat, di-

cente

Ioan. 6. cente Domino: Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habetis vitam in vobis. Si verò indiscrete accipiatur, timendum est illud, quod ait Apostolus: Qui manducat & bibit indignè, iudicium sibi manducat & bibit. Iuxta eiusdem ego Apostoli documentum, probare se debet homo & sic de pane illo manducare, & de calice bibere, vt videlicet abstinens aliquot diebus ab operibus carnis & purificans corpus animamque suam præparet se ad percipiendum tantum sacramentum exemplo Dauid, qui nisi se fassus fuisset abstinuisse ab opere coniugali ab hæri & nudiustertiùs, panes propositionis nequaquam à sacerdote accepisset.

1. Cor. 11.

2. Reg. 21.

CAP. 47.

In cœna Dominì à quibusdam perceptio Eucharistiæ negligitur. Quæ quoniam in eadem die ab omnibus fidelibus, exceptis his, quib. pro grauibus criminibus inhibitum est, percipienda sit, Ecclesiasticus vsus demonstrat, cum etiam pœnitentes eadem die ad percipienda corporis & sanguinis Dominici sacramenta reconciliat.

CAP. 48.

Iacob 5. Visitio extrema. Secundum B. Apostoli Iacobi documentum, cui etiam decreta patrum consonant, infirmi oleo, quod ab Episcopis benedicitur, à presbyteris vngi debent. Sic enim ait: Infirmatur quis in vobis? inducat presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, vngentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei saluabit infirmum & alleuiabit eum Dominus. Et si in peccatis sit, dimittentur ei. Non est itaque paruipendenda huiusce modi medicina, quæ animæ corporiſque medetur languoribus.

CAP. 49.

Laodicen. Conc. 58 editionis. primæ. In quibus locis & quo apparatu Missarum solennia, exceptis basilicis, celebrari debeant, & vtrum celebrari debeant, quia in Concilio Laodicensi ita scribitur, quod non oporteat in domibus oblationes celebrari ab episcopis vel à presbyteris.

CAP. 50.

Diei interea Dominici obseruatio & veneratio plurimùm negligitur. Vnde oportet, vt authentica constitutione illius venerandæ diei obseruatio, iuxta imperium Domini Imperatoris, statuatur.

CAP. 51.

Matt. 6. Quia ergò constat, in Ecclesia diuersarum conditionum homines esse, vt sint nobiles & ignobiles, serui, coloni, inquilini, & cætera huiusce modi nomina oporter, vt quicunque eis præsati sunt, clerici sine laici, clementer erga eos agant, & misericorditer eos tractent, siue in exigendis ab eis operibus, siue in accipiendis tributis & quibuscunque debitis, sciantque eos fratres suos esse, & vnum secum habere patrem Deum, cui clamant, Pater noster qui es in cælis: vnam matrem sanctam Ecclesiam, quæ eos inemerato sacri fontis vtero gignit. Disciplina igitur eis misericordissima & gubernatio opportuna adhibenda est: disciplina, ne indisciplinatè viuendo, authoré suum offendant: & gubernatio, ne in quotidianis vitæ commeatibus prælatorum adminiculo destituti, fatiscant.

CAP. 52.

Mogunt. tempore Arnulfi Imperatoris, c. 26. Monasterijs sanè puellaribus tales præferre debent fœminæ, & abbatissæ creari, quæ & se & subditum gregem cum magna religione & sanctitate custodire nôrint, & his quibus præsunt, prodesse non desinant. Sed & se & illas ita obseruét, vtpotè vasi sancta in ministerio Domini præparata. Talem enim se debet abbatissa exhibere subditis in habitu, in veste, in omni conuictu, vt eis ad cælestia regna pergentibus ducatum præbeat. Sciat etiam, se pro his, quas in regimine accepit, in conspectu DOMINI rationem reddituram.

CAP. 53.

Libuit nanque huic sacro conuentui, quasdam admunitiunculas breuiter eis sanctimonialibus scribere, quæ se canonicas vocant: quoniam hæ, quæ sub monasticæ regulæ norma degunt, totius vitæ fuæ ordinem in eadem, quam profitẽtur, regula scriptum habent.

CAP. 54.

Abbatissa diligentem habeat curam de congregatione sibi commissa, & prouideat vt in lectione, & in officio, & in psalmorum modulatione ipsæ sanctimoniales strenuæ sint, & in omnibus operibus bonis illa eis ducatum præbeat, vtpotè pro animabus earum rationem in conspectu Domini reddiţura, & stipendia sanctimonialibus præbeat necessaria, neforte per indigentiam cibi aut potus, peccare compellantur.

CAP. 55.

Abbatissa cum viris, clericis, siue laicis, horis incompetẽtibus non loquatur: sed quicquid cum masculis, clericis, siue laicis de rebus necessarijs peragere debet, à prima hora vsque ad vespertinam peragat. Et hoc non cum singulis, sed coram pluribus.

CAP. 56.

A vespera vsque ad primam, neque abbatissa, neque aliqua sanctimonialium cum quibuslibet masculis vllum colloquiũ habeant, nisi fortè talis fuerit occasio, quam euitare non possint, & si necessitas incubuerit: id coram testibus facere debebunt.

CAP. 57.

Abbatissa, quæ in ciuitate monasterium habet, nequaquam de monasterio egrediatur, nisi per licentiam episcopi sui, aut qui eius vicem obtinet, nisi forte aut imperialis iussio eam cogat, aut prolixitas itineris id facere minimè permittat. Et si quando foras pergit, de sanctimonialibus, quas secum ducit, curam & vigilantiam habeat, vt nulla eis detur peccandi licentia siue occasio. Sed & cum pergit, in monasterio talem vice sua constituere debet, quæ de sanctimonialium animabus curam & vigilantiam habeat.

CAP. 58.

Habeat etiam Abbatissa studium, aut in ædificando ea, quæ ad sanctimonialium necessitatem pertinent, aut in restaurando.

CAP. 59.

Sanctimoniales in monasterio constitutæ, habeant studium in legendo, & in cantando, in psalmorum celebratione siue oratione. Et horas canonicas, matutinam videlicet, primam, tertiam, sextam, nonam, vespertinam, completoriam pariter celebrent, & omnes, excepta quam infirmitas tenet, in dormitorio dormiant. Et omnibus diebus ad collationem veniant.

CAP. 60.

Non debere presbyteros amplius in monasterio puellari immorari, nisi donec Missarum solennia celebrent, aut aliquid ibi de Dei seruitio & suo ministerio expleant.

CAP. 61.

Non debere sanctimoniales in proprijs mansionibus cum aliquibus masculis, clericis, siue laicis, consanguineis, siue extraneis, bibere, siue comedere: sed si quando id agen-

dum est, in auditorio agatur: & vbi auditorium deest, fiat. Et cum nullo masculo eis colloquium habere liceat, nisi in auditorio, & ibi coram testibus.

CAP. 62.

Sanctimoniales, nisi forte abbatissa sua, pro aliqua necessitate incumbente, illas mittente, nequaquam de monasterio egrediantur. Hæ verò quæ famulos aut famulas non habent, ad exercenda negocia ad mediam portam monasterij perueniant, & ibi coram testibus negotium suum exerceant.

CAP. 63.

Nullus vassus abbatissæ, nec minister aliquis, nec clericus, nec laicus claustra ancillarum Dei ingrediatur, nisi fortè quãdo necessitas operandi incumbit.

CAP. 64.

Portaria non eligatur, nisi quæ ætate matura sit, & testimonium habeat bonum, & vitæ probabilis sit.

CAP. 65.

Quicquid in his capitulis minus est, ab episcopo suo abbatissa perquirat. Et illi in omnibus obediens sit, secundum canonicam institutionem, sicuti iustum & rectum est.

CAP. 66.

Interea omnis iste contentus gratissima deliberatione decreuit, vt ab omnibus indefinenter orationes fiant, pro vita incolumitate, pro salute animæ & corporis domini Imperatoris, prolisque eius, pro statu regni, pro remissione peccatorum, & cælestis regni collatione, ita duntaxat, vt semper magis ac magis per incrementa temporum talis crescat obseruatio. Dixit etiam, scripturarum sanctarum monita & canonum instituta diligenti indagatione perquirere, & indefessis, atque infatigabili obseruatione, auxiliante Domino, velle perficere.

CAP. 67.

Hæc itaque pauca de pluribus, quæ necessaria perspeximus, cum magna breuitate, domini Imperatoris prudenti iudicio præsentanda, adnotauimus. Cæterùm quid generaliter in omnibus & ab omnibus sequendum sit, quidue virandum, qualiterue intra sanctam Ecclesiam sit viuendum, qui plenius nosse desiderat, sanctarum scripturarum prata percurrere non desistat.

Concilij Cabilonensis, habiti sub Carolo Magno, finis.

NOTAE in Concilium Cabilonense.

Causa & Tempus Concilii.

Concilium.] *Hæc Synodus eadem occasione, eodemq; tempore celebrata est, quo duæ præcedentes: constituti sum in ea 67. Canones ad disciplinam Ecclesiasticam pertinentes.*

Can. 3. Carolus Magnus studia reformauit.

Oportet etiam vt sicut Dominus Imperator Carolus.] *De studiorum reformatione & bonarum artium restitutione, hac Andegisus lib. 1.* Carolus siquidem constituit in singulis monasterijs & Episcopijs Scholas esse, vbi ingenuorum & seruorũ filij Grammaticam, Musicam & Arithmeticam docerẽtur. *Eo namque profundi bona litterarum demersa erant, vt si quis nobiliorum ingenij vellet ea addiscere, magistrum non inueniret, qui doceret. Vnde Lupus in epist. ad Eginhardum:* Nisi, *inquit*, intercessisset inopia præceptorum, & longo fere collapsa priorum studia penè interijssent; largiente Domino meæ auditatis studium satisfacere forsan potuissem. Siquidem vestra memoria per famosissimum Imperatorem Carolum (cui literæ eousque deferre debent, vt æternitati parent memoriam) coepræ reuocari, aliquantulũ quidem exulere capur, satisque constat veritate fubnixum præclarum dictum, Honos alit artes, & accenduntur omnes ad studia gloriæ. *Idem testatur Ionas Aurelianensis, qui quantum opere à Carolo Magni Germaniæ & Galliæ Ecclesiæ studio bonarũ litterarum profecerint, docet his verbis:* Non solum apud Germaniam studium literarum & amor sanctarum scripturarum; verum etiam studio & feruentissimo desiderio actum est, vt Domino opem ferente in ibi commissæ Ecclesiæ filijs & liberalium artium apprimè discipli na, & diuinarum scripturarum perfectã pollerent intelligentiã. *His feruor in docendo & addiscendu literis viguit, vsque dum vixit Carolus: post obitum vero illius ipsum studium literarum nonnihil refrixisse. Lupus præditus epistola ad Eginhardum testatur:* Nunc, *inquit, sub Ludouico filio Caroli imperatoris*, oneri sunt, qui aliquid discere affectant, & veluti in edito siros loco studiosos quosque imperiti vulgo aspectantes, si quid in eis culpæ deprehenderint, id non humano vitio, sed qualitati disciplinarum assignant. Ita dum alij dignã sapientiæ palmam non capiunt; alij famam verentur indigna à tam præclaro opere desiterunt. *Vnde cognosce Lector, quas suo tempore Carolus pene extinctas bonas litteras reuocauit, easdem ipse fermè defunctas, vel saltem languore corruptas suo genuino vigore curuisse.*

Post obitũ Caroli filij dia defecerunt.

De quibus omnibus Domini Imperatoris, qualiter sint etenandanda sententia expectatur.] *Exijt, qui hæ tempora gratia consequendæ remissionem peccatorum Romam ad limina Apostolorum atque ad Turonum ad S. Martinum peregrinandum, cæteros pro his rebus ire iussit: quamobrem sancta Synodus hoc canone decreuit, quos peregrinationes prohibeda, quasue improbanda forent: idque interuentu scientia & consensu Caroli Imperatoris fecerunt idea, quod scirent Carolum in colligendis & excipiendis huiusmodi hominibus studiosissimum esse: nam de eius prouidentissimo studio in peregrinos hæc recitat Eginhardus in vita eius:* Amabat peregrinos, & eorum multitudo non solum palatio; verum etiam regno non immerito videretur onerosa. Ipse autem pro magnitudine animi huiusce modi pondere minimè grauabatur, cum etiam ingentia incommoda laude liberalitatis & bonæ famæ mercede compensaret. *Hæc Eginhardus. Hæc constitutione synodalis pietas Imperatoris Caroli denique euidenter erroneæ lucri causa peregrinantes cohibuit. Nam de peregrinis, qui nouis adinuentis etiam cum dispendio sanguinis pecuniã certabant, lib. 1. Capit. cap. 99. ita habet:* Item vt illi Mangones & Cogciones, qui sine omni lege vagabundi vadunt, per istam terram non inantur vagari, & deceptiones hominibus agere. Nec illi nudicum ferre, qui dicunt se, dată sibi pecuniã ire vagantes. Melius videtur, vt si aliquod in consuetum & capitale crimen commiserint, in vno loco permaneant, laborantes & seruientes, & pœnitentiam agentes, secundum quod sibi cano nicè impolitum sit. *Item de pauperibus ita vagantibus cap. 12. eiusdem libri ita constituit.* De mendicis qui per patrias diffcurrunt, volumus vt vnusquisq; fidelium nostrorum suum pauperem debenefício aut de propria familia nutriat, & nõ permittat alicubi ire mendicando. Et vbi tales inuenti fuerint, qui sibi manibus laborent, nullus ijs quicquam tribuere præsumat. *Hæc de vagantibus sub prætextu peregrinatorum fidelibus Concilium & Imperator prudentissimè constituerant.*

Caroli studium erga peregrinos.

Carolus peregrinationes lucri causa, coercuit.

Cap 45. Peregrinationum abusus tubulatus.

CONCILIVM MOGVNTIACVM, I. SVB RICHOLPHO

Archiepiscopo celebratum, Anno salutis 813. tempore Leonis III. Papæ, & Imperatoris Caroli Magni.

PRAEFATIO EPISCOPORVM IN SYNODUM, quam Moguntiæ in monasterio Sancti Albani celebrarunt.

Anno Domini 813.

IN nomine Patris & Filij & Spiritus Sancti, Glorioſiſſimo & Chriſtianiſſimo Imperatori Carolo Auguſto veræ religionis rectori, ac defenſori ſanctæ Dei Eccleſiæ, vna cum prole ſua, ciuſque fidelibus vita & ſalus, honor & benedictio cum victoria fine fine manſura.

Almi-

Almificæ reuerentiæ veſtræ pateſacimus nos humilimi famuliac miſſi veſtri. Hildebaldus ſcilicet ſacri palatij Archiepiſcopus, Ricolfus & Arno Archiepiſcopi ſeu Bernharius, vna cum reliquis coepiſcopis, atque abbatibus & cætero clero, quia venimus ſecundùm iuſſionem veſtram in ciuitatem Maguntiam; ibique pariter adunati primitùs cum litanijs triduanum celebrauimus ieiunium, diuinam ſuppliciter poſtulantes clementiam, quatenùs ſanctæ gratia ſua conuentum & actionem ipſius ſynodi ſibi acceptabilem facere dignaretur, & Chriſtiano populo proficientem ad ſalutem & vitam perpetuam, vobisque ad æternum honorem & gloriam. Tum verò conſedentes in clauſtro baſilicæ Sancti Albani martyris Chriſti, conſona voce gratias egimus Deo patri omnipotenti, quia ſanctæ Eccleſiæ ſuæ tam pium ac deuotum in ſeruitio Dei conceſſit habere rectorem, qui ſuis temporibus ſacræ ſapientiæ fontem aperiens, oues Chriſti indefinenter ſanctis refician alimentis, ac diuinis inſtruit diſciplinis, Chriſtianumq; populum indefeſſo labore amplificare conatur, hilariterque Chriſti honorat eccleſias, ac de fauce diri draconis multorum animas ſtudet eripere, & ad ſinum ſanctæ matris Eccleſiæ reuocare, atque ad gaudia Paradiſi & ad regna cœleſtia omnes communiter inuitare, ſanctaque ſapientia ſua deuotiſſimo ſtudio cæteros reges terræ tranſcendens. Incipientes igitur in nomine Domini, communi conſenſu & voluntate tractare pariter de ſtatu veræ religionis, ac de vtilitate & profectu Chriſtianæ plebis, conuenit nobis, de noſtro communi collegio clericorum ſeu laicorum treis facere turmas, ſicut & fecimus. In prima autem turma conſederunt epiſcopi cum quibuſdam notarijs, legentes atque tractantes ſanctum Euangelium, necnon epiſtolas & actus Apoſtolorum, canones quoque ac diuerſa ſanctorum patrum opuſcula, paſtoralemque librum Gregorij cum cæteris ſacris dogmatibus, diligenti ſtudio perquirentes, quibus modis ſtatum Eccleſiæ Dei & Chriſtianæ plebis profectum ſua doctrina & exemplis iuſtitiæ inconuulſum, largiente gratia Dei, perſicere & conſeruare potuiſſent. In alia verò turma conſederunt abbates ac probati monachi, regulam ſancti Benedicti legentes atq; tractantes diligenter, qualiter monachorum vitam in meliorem ſtatum atque augmentum cum Dei gratia perducere potuiſſent. In tertia deniquè turma ſederunt comites & iudices in mundanis legibus decertantes, vulgi iuſtitias perquirentes, omniumque aduenientium cauſas diligenter examinantes, modis quibus poterant iuſtitias terminantes. In his itaque omnibus primò decreuimus, vniciuique perſonæ vel ſexui congruum honorem impendere, ſecundùm dictum Beati Petri primi Paſtoris Eccleſiæ, vbi ait: Omnes honorate, fraternitatem diligite, Deum timete, regem honorificate. Serui, ſubditi eſtote in omni timore domini, non tantùm bonis & modeſtis, ſed etiam dyſcolis. Hæc eſt enim gratia in Chriſto Ieſu Domino noſtro. Hinc Paulus ad Timotheum ſcripſit, dicés: Attende tibi & doctrinæ, inſta in illis. Hoc enim faciens, & teipſum ſalutum facies, & eos qui te audiunt. Seniorem ne increpueris, ſed obſecra vt patrem, iuuenes vt fratres, anus vt matres, iuuenculas vt ſoroles in omni caſtitate. Inſuper etiam congruum nobis eſſe videbatur, vt ſacerdotes eccleſiæ Dei iure legitimo & inconuulſo honorarentur: de quibus Dominus ait: Qui vos audit, me audit: & qui vos recipit, me recipit. Qui autem me recipit, recipit eum qui me miſit. Et Apoſtol. ad Hebræos: Obedite, inquit, præpoſitis veſtris, & ſubiacete eis. Ipſi enim peruigilant quaſi rationem reddituri pro animabus veſtris. Nam de reuerentia eccleſiarum dicit Dominꝰ: Domus mea, domus orationis vocabitur cunctis gentibus. De his tamen omnibus valdè indigemus veſtro adiutorio atque ſana doctrina, quæ & nos iugiter admoneat, atque clementer eruditat, quatenùs ea quæ paucis ſubter perſtrinximus capitulis, à veſtra authoritate firmentur: ſi tamen veſtra pietas ita dignum eſſe iudicauerit: & quicquid in eis emendatione dignum reperitur, veſtra magnifica imperialis dignitas iubeat emendare: vt ita emendata, nobis omnibus & cunctæ Chriſtianæ plebi, ac poſteris noſtris proficiant ad vitam & ſalutem & ad gloriam ſempiternam, vobis quæ inde merces, honor, & laus, & benedictio ac beatitudo permaneat in omnes æternitates ſeculi. Amen.

1. Pet. 2.

2. Tim. 4.

Luc 10. Heb. 13.

Eſa. 56. Marc. 11.

STATVTA CONCILII MOGVNTIACI.

De fide Catholica firmiter tenenda. Caput Primum.

INitium enim actionis noſtræ, de fide eſſe decreuimus, quæ bonorum omnium eſt fundamentum, & quia ſine fide (vt dicit Apoſtolus) impoſſibile eſt placere Deo; Fides tamen indiget opere, quia fides ſine operibus mortua eſt: ideò B. Gregorius: Ille, inquit, verè credit, qui exercet operando quod credit. Quapropter de vera fide omnes omninò Chriſtianos alterutrum inter ſe iugiter admonere & docere oportet. Maximè tamen Domini ſacerdotes in eo certamine laborare decet, vt firmiter ab omnibus teneatur. Hebr 11. Iacob. 2.

De ſpe habenda in Deum. Cap. 2.

SPes verò in Deum, firmiter à cunctis Chriſtianis tenenda eſt. Vnde Pſalmiſta commemorat: Sperate in eo omnis congregatio populi. Et reliqua. Et iterùm: Spera in Domino, & fac bonitatem. Et iterum: Sperantes autem in Domino miſericordia circundabit. Et Apoſtolus: Spe enim ſalui facti ſumus. Pſal 63. Pſal. 36. Pſal 31. Rom. 8.

De charitate. Cap. 3.

CHaritas Deus eſt, vt ait Ioannes Apoſtolus: Qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo. Item Paulus Apoſtolus: Finis, inquit, præcepti eſt, charitas de corde puro, & conſcientia bona & fide non ficta. Charitatem ergo qui habet, omnia bona habet. Quam ideò commemorauimus, quia volumus vt firmiter ab omnibus æquè Catholicis conſeruetur. Auguſtinus quoque in ſermone de laude charitatis, dicit: Si ergo non vacat omnes paginas perſcrutari, omnium ſcripturarum ſecreta penetrare, tene charitatem, vbi pendent omnia: ibi tenebis, quod ibi didiciſti. Ille itaque tenet, & quod patet, & quod latet in diuinis ſermonibus, qui charitatem tenet in moribus. 1 Ioan. 4. 1. Tim. 1.

De Sacramentis Eccleſiæ. Cap. 4.

SAcramenta itaque baptiſmatis volumus, vt ſicut ſancta veſtra fuit admonitio, ita concorditer atque vniformiter in ſingulis parochijs ſecundùm Romanum ordinem inter nos celebrentur iugiter atque conſeruentur, id eſt, ſcrutinium ad ordinem baptiſmatis, ſicut in decretis Leonis Papæ ſub duobus continetur capitulis. In capitulo vndecimo: Duo tempora, id eſt, Paſcha & Pentecoſte, ad baptizandum à Romano pontifice legitima præfixa ſunt. Item capitulo 22. Non interdicta licentia, quia in baptiſmo tribuendo quolibet tempore periclitantibus ſubuenitur. Et Syricius: Si in qualibet neceſſitate opus fuerit ſacri vnda baptiſmatis, omni volumus celeritate ſuccurri. De conſ. diſ. 4 Duo tempora. In prima decretali cap. 2.

De pace, & concordia, & vnanimitate. Cap. 5.

VT pax & concordia ſit, atque vnanimitas in populo Chriſtiano, quia vnum Deum patrem habemus in cœlis, & vnum matrem Eccleſiam, vnã fidem, vnum baptiſma: ideò in vna pace & vnanimitate cõcorditer viuere debemus, ſi ad vnam & veram hæreditatẽ regni cœleſtis cupimus peruenire: quia non eſt diſſenſionis Deus, ſed pacis, vt ipſe ait: Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. Ioan 8. Epheſ. 4. 1. Cor. 14. Matt. 5.

De Orphanis & exheredatis ſubueniendo. Cap. 6.

PRopter iſtius itaque pacis concordiam conſeruandam, placuit nobis de orphanis & pauperibus, qui debitè vel indebitè dicuntur amiſiſſe hæreditatem paterni, vel materni

De imitatione Apostolica. Cap. 15.

1. Cor. 4. & 11. Philip. 3.

APostolus dicit: Imitatores mei estote, & obseruate eos qui ita ambulant, sicut habetis formam nostram: Non eos obseruantes, qui sunt inimici crucis Christi, quorum finis interitus, quorum DEVS venter est, & gloria in confusione ipsorum, qui terrena sapiunt. Nostra autem conuersatio in cœlis est. Sicut Hieronymus in epistolam ad Galatas ait: Aemulantur autem benè, qui cùm videant, vel audiant esse inaliquibus gratias, dona, virtutes q́ue, ipsi tales esse desiderant, & fidem, vitam, atque industriam eorum, per quæ illa meruerunt, nituntur imitari, vt possint ea quoque quæ bona æmulatione digna sunt consequi, magis quærennes spiritalia quàm carnalia, vt perseuerant i gradu ad finem boni operis peruenire possint. Augustin. in primo lib. de Agone Christianorum, hanc sententiam interpretans, dicit: Imitatores mei estote, sicut & ego Christi. Quare intelligendum est, etiam ipsum Apostolum in semetipso triumphasse de potestatibus huius mundi, sicut de Domino dixerat, cuius se imitatorē esse profitetur. Imitemur ergo & nos illum, sicut hortatur, & castigemus corpus nostrum, & in seruitutem redigamus, si mundum volumus vincere. Aliquando quidem suo exemplo Christi nos fieri imitatores iubet, dicendo: Imitatores mei estote, sicut & ego Christi. Aliquando quidem de se reticens, ad ipsius nos imitationem Dei exændit, dicens: Estote ergo imitatores Dei sicut filij charissimi. Iam verò demonstrans, quia nihil ita hanc imitationem parit, quàm si ita viuat aliquis, vt bonum eius in commune proficiat, atq; vniuersis vtiliora prouideat, adiunxit: Ambulate in charitate. Ideò cum dixisset, Imitatores Dei estote, cōtinuò de charitate disseruit, quia hæc præcipuè virtus homines Deo proximos facit.

1. Cor. 4. & 11.

Chrysost. sunt hæc.

2. Cor. 4 & 11.

Ephes. 5.

Ibidem

De eo quid sit relinquere mundum. Cap. 16.

SEculum autem relinquere, est sicut Gregorius dicit, seculi voluptatibus contraire. Hinc Paulus admonet, dicens: Qui emuni, tanquam non possidētes; & qui vtuntur hoc mundo, tanquàm non vtantur. Et Gregorius in libro Pastorum: Vt videlicet hic vobis suppetant & exteriùs seruiant, quatenùs à supernæ dilectionis studio animum non reflectant.

2. Cor. 7.

De armis dimittendis. Cap. 17.

NOs autem qui relinquimus seculum, id modis omnibus obseruare volumus, vt arma spiritalia habeamus, secularia dimittamus. Laicis verò qui apud nos sunt, arma portare non præiudicemus, quia antiquus mos est, & ad nos v sque peruenit.

De filiis virtutibus & veris vitijs discernendis. Cap. 18.

Matt. 7.

DOminus dicit in Euangelio: Attendite à falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. Hinc Hieronymus in commentario Matthæi dicit: De omnibus quidem intelligi potest, qui aliud habitu ac sermone promittunt, aliud opere demonstrant. Item in alio loco: Non omnis, qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum cœlorum. Nec his quidem accommodanda fides est, qui cùm pollent integritate fidei, turpiter viuunt, & doctrinæ integritatem operibus destruūt. Vtrunque enim DEI seruis necessarium est, vt opus sermone, & sermo operibus comprobetur. Et Beda in tractatu in Euangelium Lucæ, dicit: Ipse enim finis est, vt nihil duplici animo faciamus: Si veram, inquit, & non fictam vis habere iustitiam, quæ verbis ostentas, etiam factis compensare curato. Et Apostolus: Dilectio sine simulatione, odientes malum, adhærentes bono.

Matt. 7.

Rom. 12.

Vt in monasteria nimis homines non mittantur. Cap. 19.

VT plus non mittatur in monasteria canonicorum, vel monachorum, aut etiam puellarum, quàm sufferri possit.

De loci monasteriorum vel ædificijs prouidendis. Cap. 20.

DEinde dignum ac necessarium est, vt missi per quæque loca directi simul cum episcopis vniuscuiusque diœcesis, perspiciant loca monasteriorum canonicorum pariter & monachorum, simil iterq́ue puellarum: si in apto & congruo loco sint posita, vbi commodum necessarium possit acquiri, quod ad vtilitatem pertinet monasterij, sicut in sancta regula dicitur: Monasterium autem ita debet constitui, vt omnia necessaria infra monasterium exerceantur, vt non sit necessitas monachis vel clericis vagandi foras, quia omninò non expedit animabus eorum. Similiter quoque ædificia monasteriorum supradicti missi & cum eis episcopi, per diuersa loca prouideant, si apta sint & congruenter sanctæ professioni cōposita: vel si claustrum firmum habeant, in quo saluari possint animæ in eis commorantium sub disciplina canonica vel regulari. Vbi autem aliter inuentum fuerit, hoc omnimodis episcopus loci ipsius faciat emendari, ita vt condignam professionī eorum custodiam habeant canonici vel monachi atque Nonnanes, ne detur eis occasio malefaciendi, quod absit.

Vt episcopi sciant, qualiter canonici, qui sint cum abbatibus, viuant. Cap. 21.

PRæcipimus vt vnusquisq; episcopus sciat per singula monasteria, quantos quisque abbas canonicos in monasterio suo habeat, & hoc omninò ambo pariter prouideāt, vt si monachi fieri voluerint, regulariter viuant: Sin autem, canonicè viuant omninò.

De clericis vagis. Cap. 22.

DE clericis vagis seu de acephalis, id est, de his, qui sunt sine capite, neque in seruitio domini nostri, neque sub episcopo, neque sub abbate, sed sine canonica vel regulari vita degentes, vt in libro officiorum secundo, capitulo tertio de eis dicitur. Hos neque inter laicos secularium officiorum studiis, neque inter clericos religio tenet diuina, sed solutos atq; oberrantes sola turpis vita compl'ectitur & vaga: quique dum nullum metuunt, explendæ voluptatis fuæ licentiam sectantur, quasi animalia bruta, libertate ac desiderio suo feruntur, hab'ntes signum religionis, non religionis officium, hippocentauris similes, nec equi, nec homines. Tales omninò vbicunque inuenti fuerint, præcipimus, vt episcopi sine vlla mora eos sub custodia constringant canonica, & nullatenus eos amplius ita errabundos & vagos secundùm desideria voluptatum suarum viuere permittant. Sin autem episcopis suis canonicè obedire noluerint, excommunicentur, vsque ad iudicium Archiepiscopi regionis illius. Si autem nec ille eos corrigere valuerit, tunc omnino sub vinculis constringantur vsque ad synodum, vt ibi eis indicetur, vtrūm ad iudicium domini nostri, aut ad istam magnam Synodum adseruntur sub custodia publica.

De clericis iniustè constrictis. Cap. 23.

DE clericis verò hoc statuimus, vt hi qui hactenus inuenti sunt, siue in canonico, siue in monachico ordine tonsurati sine eorum voluntate, si liberi sunt, vt ita permaneant: & deinceps cauendum, vt nullus tondeatur sine legitima ætate & spontanea voluntate, vel cum licentia domini sui.

De clericis adeuntibus Imperatorem. Cap. 24.

DE clericis adeuntibus Imperatorem, hoc placet omnibus modis obseruare, quod de eis in sacris canonibus constitutum est.

Vt prædicatio sancta assiduè in ecclesia fiat.
Cap. 25.

DE officio prædicationis, si fortè episcopus non fuerit in domo sua, aut infirmus est, aut alia aliqua causa exigente non valuerit, nunquam tamen desit diebus Dominicis aut festiuitatibus, qui verbum Dei prædicet, iuxta quod intelligere vulgus possit.

Presbyteri tantùm ad Missarum solemnia, introitum habeant in monasteria puellarum.
Cap. 26.

VT presbyteris per monasteria puellarum opportuno tempore liceat Missarum solemnia celebrare, & iterum ad proprias ecclesias redire.

Vt presbyteri chrisma diligenter custodiant.
Cap. 27.

PResbyteri sub sigillo custodiant chrisma, & nulli sub prætextu medicinæ vel maleficij, donare inde præsumant. Quod si fecerint, honore pr iuentur.

Vt presbyteri assiduè vtantur oratijs.
Cap. 28.

PResbyteri sine intermissione vtátur oratijs propter differentiam sacerdotij diguitatis.

Ne laici presbyteros ejiciant de ecclesijs.
Cap. 29.

VT laici presbyteros non ejiciant de ecclesijs, neque constituant sine consensu episcoporum suorum.

Ne laici à presbyterijs munera exigant. Cap. 30.

VT laici omninò munera iniusta non exigant à presbyteris propter commendationem ecclesię cuiquam presbytero.

De fugitiuis clericis. Cap. 31.

VT vnusquisq; episcopus in sua parochia diligenter presbyteros vel clericos inquirat, vnde sint : & si aliquem fugitiuum inuenerit, ad suum episcopum redire faciat.

Quid sit Litania. Cap. 32.

LItaniæ autem Græco nomine appellantur, quæ Latinè dicitur rogationes. Inter λιτανείας autem & ἐξομολογήσεις hoc differt, quòd exomologeses pro sola peccatorum confessione agantur: litaniæ verò, quę indicantur propter rogandum Deum, & impetrandum in aliquo misericordiam eius. Sed nunc iam vtrunque vocabulum sub vna designatione habetur.

Litania & ἐξομολόγησις vt differant.

De Litania maiore. Cap. 33.

PLacuit nobis, vt litania maior obseruanda sit à cunctis Christianis, diebus tribus, sicut legendo reperimus. Et sicut sancti patres nostri instituerunt, non equitando, nec pretiosis vestibus induti, sed discalceati, cinere & cilicio induti, nisi infirmitas impedierit.

De quatuor temporibus obseruandis. Cap. 34.

CONstituimus vt quatuor tempora anni ab omnibus cũ ieiunio obseruentur, id est, mense Martio hebdomada prima. Et feria quarta & sexta & sabbato veniant omnes ad ecclesiam hora nona cum litanijs ad Missarum solennia. Similiter in mense Iunio, hebdomada secunda, feria quarta & sexta & sabbato ieiunetur vsque ad horam nonam, & à carne ab omnibus abstineatur. Similiter in mense Septemb. hebdomada tertia, & in mense Decembrio, hebdomada quæ fuerit plena ante vigiliam natalis Dominj, sicut est in Romana Ecclesia traditum.

De indicto ieiunio. Cap. 35.

QVòd si quis indictum ieiunium superbiendo contemserit, & obseruare cum cæteris Christianis noluerit, in Gangrensi cõcilio præcipitur, vt anathematizetur, nisi emendare se studeat. Cap 19.

De festiuitatibus anni. Cap. 36.

FEstos dies in anno celebrare sancimus, hoc est, diem Dominicum Paschæ, cum omni honore & sobrietate venerari. Simili modo tota hebdomada illa obseruari decreuimus, diem Ascensionis Domini pleniter celebrare. Item Pentecosten similiter vt in Paschа. In natali apostolorum Petri & Pauli diem vnum, natiuitatem S. Ioannis Baptistæ, Assumptionem sanctæ Mariæ, Dedicationem S. Michaelis, natalem S. Remigij, S. Martini, S. Andreæ. In natali Domini dies quatuor, Octauas Domini, Epiphaniam Domini, Purificationem S. Mariæ. Et illas festiuitates martyrum vel confessorum obseruare decreuimus, quorum in vnaquaque parochia sancta corpora requiescunt. Similiter etiam dedicationem templi.

De Dominicis diebus. Cap. 37.

OMnes dies Dominicos cum omni veneratione decreuimus obseruari, & à seruili opere abstinere, & vt mercatus in eis minimè sit, nec placitum, vbi aliquis ad mortẽ vel ad pœnam iudicetur.

De Decimis. Cap. 38.

ADmonemus atque præcipimus, vt decimas Deo omnipotenti dari non negligatur, quas Deus ipse sibi dari constituit. Quia timendum est, vt quisquis Deo debitum suum abstrahit, ne fortè Deus per peccatum suum auferat ei necessaria sua.

Vt Ecclesiæ pacem habeant. Cap. 39.

REum confugientem ad ecclesiam, nemo abstrahere audeat, nec inde donare ad pœnam vel ad mortem, vt honor Dei & sanctorum eius conseruetur: sed rectores ecclesiarum, pacem & vitam ac membra eius obtinere studeant, tamen legitimè componat, quod iniquè fecit.

Iterum de pace Ecclesiarum. Cap. 40.

PRęcipimus, vt in ecclesijs aut in domibus ecclesiarum vel atrijs, placita secularia minimè fiant.

Vt antiqua Ecclesiæ bonorem suum habeant.
Cap. 41.

ECclesiæ antiquitus constitutæ, nec decimis, nec alijs possessionibus priuentur, ita vt nouis oratorijs tribuatur.

De beneficijs Ecclesiasticis. Cap. 42.

QVicunque beneficium ecclesiasticum habent, ad tecta ecclesiæ reſtauranda, vel ipsas ecclesias emendandas, omninò adiuuent, & nonam & decimam reddant.

Ne presbyter solus Missam cantet. Cap. 43.

NVllus presbyter, vt nobis videtur, solus Missam cantare valet rectè. Quomodo enim dicet, Dominus vobiscum, vel Surſum corda admonebit habere, & alia multa his similia, cùm alius nemo cum eo sit?

De oblatione & pace in Ecclesia facienda.
Cap. 44.

OBlationem quoque & pacem in ecclesia facere, ingiter admoneatur populus Christianus: quia ipsa oblatio sibi & suis magnum remedium est animarum: & in ipsa pace, vera vnanimitas & concordia demonstratur.

De

De Symbolo & oratione Dominica. Cap. 45.

Symboli fides & orationis Dominicæ discendæ necessitas.

SYmbolum quod est signaculum fidei & orationem Dominicam discere, semper admoneant facerdotes populũ Christianum. Volumusque vt discipli nam condignam habeant, qui hæc discere negligunt, siue in ieiunio, siue in alia castigatione memdentur. Propterea dignum est, vt filios suos donent ad scholam, siue ad monasteria, siue foras presbyteris, vt sibem catholicam rectè discant & orationem Dominicam, vt domi alios edocere valeant. Et qui aliter non potuerit, vel in sua lingua hoc discat.

Vt malum ebrietatis vitetur omninò. Cap. 46.

Ebrietas.

MAgnum malum ebrietatis, vnde omnia vitia pullulãt, modis omnibus præcipimus cauere: & qui hoc vitare noluerit, excommunicandum eum esse decreuimus, vsque ad emendationem congruam.

De spiritalibus filiolis. Cap. 47.

DEinde præcipimus, vt vnusquisque compater vel proximi, spiritales filiolos suos catholicè instruant.

Vt canticum luxuriosum, circa ecclesias deferatur. Cap. 48.

CAnticum turpe atque luxuriosum circa ecclesias agere omninò cum discimus, quod vbique vitandum est.

De subintroductis mulieribus. Cap. 49.

OMnibus igitur clericis fœminas secum in domibus suis habere vltra licentiam canonum, firmiter sit contradictum.

De prapositis vel aduocatis, siue vicedominis. Cap. 50.

OMnibus igitur Episcopis, Abbatibus, cunctoque clero omninò præcipimus, vicedominos, præpositos, aduocatos, siue defensores bonos habere, non malos, non crudeles, non cupidos, non periuros, non falsitatem amantes, sed Deũ timentes, & in omnibus iustitiam diligentes. De iudicibus autem vel centenarijs atque tribunis seu vicarijs, dignum esse censemus, vt si mali reperti fuerint, de ministerio suo abijciantur.

Ne corpora sanctorum transferantur de loco ad locum. Cap. 51.

DEinceps verò corpora sanctorum de loco ad locũ nullus præsumat transferre, sine consilio principis vel episcoporum & sanctæ Synodi licentia.

Qui mortui in Ecclesia sepeliantur. Cap. 52.

NVllus mortuus infra Ecclesiam sepeliatur, nisi episcopi, aut abbates, aut digni presbyteri vel fideles laici.

De incestuosis. Cap. 53.

VT episcopi incestuosos pariter inuestigare studeant, omninò præcipimus. Et si pœnitere noluerint, de Ecclesia expellantur, donec ad pœnitentiam reuertantur.

Ne in quarta generatione coniugium copuletur. Cap. 54.

COntradicimus quoque, vt in quarta generatione nullus amplius coniugio copuletur: vbi autem post interdictũ factum inuentum fuerit, separetur.

Ne proprium filium de baptismo suscipiatur. Cap. 55.

NVllus igitur proprium filium vel filiam de fonte baptismatis suscipiat, nec filiolam, nec commatrem ducat vxorem, nec illam cuius filium aut filiam ad confirmationem duxerit. Vbi autem factum fuerit, separentur.

De damnatis nuptijs. Cap. 56.

SIquis vxorem viduam duxerit, & postea cum filiastra sua fornicatus fuerit, seu duabus sororibus nupserit, aut si qua duobus fratribus nupserit, seu cum patre & filio, tales copulationes anathematizari & diffungi præcipimus, nec vnquam amplius coniugio copulari, sed sub magna districtione fieri.

CONCLVSIO.

FActa est autem hæc Synodus in ciuitate Mogontia in claustro basilicæ sancti Albani martyris, anno Domini octingentesimo tertiodecimo, & Imperij domini Caroli Imperatoris anno tertiodecimo, indictione quinta, quinto Idus Iunij, vbi federũt episcopi triginta, abbates verò viginti quinq;

Hæc igitur contra Græcorum hæresim & illorũ friuolas reprehensiones, nos incredulitate scilicet nostra reprehendentes, & in cæteris causis quæ plus ridiculosæ sunt, quàm sapientiæ intellectui ponenda, construximus. Nunc inscriũs fidem nostram quam firmiter tenemus, confiteri, necnon & omnibus generaliter pandere curauimus: cæteraque capitula subtus inferre sub authoritate sanctorum patrum disposuimus, quatenùs quisquis Christianus hanc fidem catholicam tenere conatus fuerit secundùm suam scientiam, partem cum his patribus habeat, qui & hanc fidem constituerunt, & per quorum authoritatem cętera capitula subtùs inserta construximus.

*Hæc alia binõ sunt.

*inferere

FINIS.

NOTAE in Concil. Moguntin. præcedens.

Concilium.] *Hæc Synodus Moguntina loco & occasione eadem, quæ præcedentes, celebrata fuit tempore Richolphi Archiepiscopi Moguntini & Caroli Magni die nono iunij anno Christi 813. in claustro basilicæ S. Albani. Post triduanũ ieunium inchoata in eo de ista, negotijs: de armis laicis hominibus licitè concessis, plura vtiliter, pièque acta & constituta fuerunt. Acta Synodalia contuli cum manuscripto exemplari, quod ex amplissima Sacra Cæsaræ Maiestatis bibliotheca Viennensi ad me deferri curauit Reuerendissimus D. Ioannes Tbeca Viennensis ad me deferri curauit Reuerendissimus D. Ioannes Pistorius. Hildebaldus qui hac loco nominatur Archiepiscopus sacri palatij, videtur fuisse ille, qui in testamento Caroli apud Eginhardũ nominatur & subscribitur primo loco Hildebaldus Coloniæ per Archiepiscopus, cui succedit Hadebaldus, qui cum Hasitulpho Moguntino, Ebbone Rhemensi, & Hettone Trenirensi Concilio ad Theodonis villam post hæc tempora celebrato, sub Ludouico Imperatore præsens interfuit. Vide quæ in pred. Concilium annot. sui.*

Causa & Tempus Concilii.

Acta vtilia

Hildebaldus Coloniensis Episcopus.

Moguntinum.] *Sic dictum à Mogontia, quæ auctore Nicolao Seratio in hist. sua Mogunt. est vrbs Galliæ siue Germaniæ, ab antiquissimo scriptore ibi* Moguntiacum & Mogantiacum: vsitatiore nomine Mogũtia, vulgo Meniz *appellata, cuius Etymologia nominis Sorbillo quidam à Magog Iapheti filio: Pisicator à Magis ex eo loco per Trebatium expulsis: à Magancio Troiano alij deducunt. Claudius Drusus Germanicus Augusti priuignus, Tiberij frater, inquit Seratius, vrbem paucilis annis ante natiuitatem Christi condidisse videtur eo loco, quàm nũc est sita: aliquoties desertus à sæue restauratus fuit. Lingua vtitur germanica: inter plurima vrbis ornamenta, quæ describit Seratius, post Typographiam Moguntiæ primum inuentam, præcipuum hoc est, quod archiepiscopus Moguntinus vrbis à sede Apostolica Electoralem dignitatem primatiam consecutus, conuocandi & reliquos congregandi auctoritatem & potestatem habeat. Quæ & reliquos tres Archiepiscopos Electores fuere. Bonifacius Germanorũ Apostolus primus Archiepiscopatum à sede Apostolica impetrauit. Fuerit ne aliqua Moguntinæ vrbis fœmina, (vt vulgata & communis habet fabula,) ad Romanum Pontificatum euecta, infra suo loco decidam.*

Acta vtilia

CONCI-

CONCILIVM RHEMENSE I. ANNO DOMINI DCCCXIII. celebratum sub Leone III. Papa, & Carolo Magno Imperatore.

CONCILII RHEMENSIS Capitula.

HIc est ordo capitulorum breuiter adnotatus, quæ anno Dominicæ incarnationis 813. notata sunt in conuentu metropolitanæ sedis Rhemensis ecclesiæ, à Domino Carolo pijssimo Cæsare, more Christorum Imperatorum congregato, ordinante Vulfario eiusdem sanctæ sedis Archiepiscopo', & cæteris quamplurimis patribus & fratribus in eodem conuentu, diuina largiente clementia, residentibus.

Primò omnium, mediante mense Maio, Deo inspirante, ab eisdem venerabilibus patribus institutum est secundùm consuetudinem ieiunium triduanum, quatenùs ipso misericordiæ, ea quæ ad laudem & gloriam sui sancti nominis, & ad mercedem præfati gloriosissimi Principis nostri, seu correctionem totius Christianitatis Imperij, in eo conspicienda vel statuenda erant, eo cooperante, secundùm suam magnam misericordiam pijssimam voluntatem ordinari mercerentur.

CAPITVLVM PRIMVM.

EST de fidei ratione, vt vnusquisq; iuxta intellectum suæ capacitatis, Domino largiente, discerer & intelligeret, atque operibus pleniter obseruaret.

2 Vt orationem, quam Dominus noster Iesus Christus discipulos suos orare docuit, verbis discerent, & sensu benè intelligerent, quia illam ignorare nulli Christiano licet.

3 Vt quicunque ad gradus ecclesiasticos condignè ascendere voluerit, vnusquisque intelligeret, qualiter secundum possibilitatem intellectus sui, in eo gradu vbi cõstitutus est, Deo militare, & sespsum valeret custodire.

4 Vt ea quæ scripta sunt superiùs, vnusquisque secundùm à Deo sibi collatum gradum operibus perficere valeret. Et præfidentibus cunctis lectæ sunt epistolæ Pauli, qualiter subdiaconi ministerium est, eundem Apostolum legere, vt officium sibi commissum implere rectius potuisset.

5 Lectum est euangelium, vt diaconi etiam instruerentur, qualiter Christo, cuius funguntur officio, condignè valerent ministrare.

6 Missarũ ibi discussa est ratio, vt presbyteri minus antè scientes, intelligerent qualiter Missarum solemnia deinceps dignius celebrare deberent.

7 Baptisterij & catechumenorum ventilata est ratio, vt sacerdotes pleniùs intelligerent, qualiter condignis ordinibus efficerent Christianum.

8 Lecti sunt sancti canones, vt quisque canonicus legem vitamque suam minimè ignoraret, quod omnimodis non expedit, sicut in decretali legitur Innocentij.

9 Lecta est regula S. Benedicti, vt ad memoriam reduceretur abbatibus minus sciẽtibus, si qui sortè adfuerint, qualiter & se & suos secundùm eandem regulam custodire valerent atque gubernare.

10 Lectæ sunt sententiæ libri pastoralis Beati Gregorij, vt pastores Ecclesiæ intelligerent, quomodo ipsi viuere, & qualiter sibi subiectos deberent admonere: quoniam reste eodem Beato Gregorio, aliter admonendi sunt prælati, atque aliter subditi.

11 Diuersorum ibi sententiæ relatæ sunt patrum, vt audientes in omnibus quæ suprà inserta leguntur, tam prælati quàm subditi, in Dei laudibus roborati, de his quæ audierant, fructum boni operis conrenderent, reddere.

12 Omnibus his actis, vencilata est ratio pœnitentiæ, vt sacerdotes certius intelligerent, quorhodo confessiones recipere, & pœnitentiam secundum canonicã institutionem pœnitentibus deberent indicare.

13 Ventilata est ratio octo principalium vitiorum, vt vnusquisque diuersitatem illorum sciret, & ab illis Domino auxiliante se intelligeret custodire, & alijs prædicare.

14 Vt episcopi diligentius operam dent, lectioniquæ diuinæ incumbant, id est, canonicis libris & opusculis patrum, & verbum Dei omnibus prædicent.

15 Vt episcopi sermones & homilias sanctorum patrum, prout omnes intelligere possint, secundum propriciatẽ linguæ prædicare studeant.

16 Vt episcopi & presbyteri examinent, qualiter constitutibus peccata dijudicent, & tempus pœnitentiæ constituant.

17 Vt episcopi & abbates ante se ioca turpia facere non permittant, sed pauperes & indigentes secum ad mensam habeant, & lectio diuina ibi personet, & sumant cibum cum benedictione, & laude Domini, secundùm Apostolum, sive manducatis, sive bibitis, omnia in laudem DEI facite. 1. Cor. 10.

18 Episcopi & DEI ministri non debent comessationibus & vinolentijs nimijs incumbere, sed considerent sententiam Domini, dicentis: Attendite ne grauentur corda vestra in crapula & ebrietate. Moderatè enim cibum & necessariũ potum sumant, vt iuxta Apostolum sobrij sint, parati ad seruitium Domini. Luc 21.

19 Vt episcopi & iudices iudicia discernant, quia sunt quædam iudicanda modo, quædam Dei iudicio reseruanda. Scriptum est enim: Nolite ante tempus iudicare, quoadusque veniat Dominus, qui & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium, & tunc laus erit vnicuique à Deo. Et illius memores sint: In quo enim iudicio iudicaueritis, iudicabitur de vobis. 1. Pet 5. 1. Cor. 4 Matth. 7.

20 Vt presbyteris de minore titulo ad maiorem nõ liceat transmigrare.

21 Vt quicunque presbyter per precium gradum & Ecclesiam acquisierit, deponatur.

22 Vt à sacerdotibus omnis suspicio mulierum funditùs eradicetur, cum quibus etiam nulla habitatio eis concedatur, præter illam quæ in Nicæna Synodo permittitur, id est, matrem aut sororem, vel eas tantùm personas, à quibus omnes suspiciones effugiant.

23 Vt in victu vel vestitu vel conuersatione abbatum, qui monachos habere cernuntur, Dei voluntas & domini Imperatoris impleatur.

24 Vt præpositi & vice Domini, secundùm regulas vel canones constituantur.

25 Vt monachi & canonici pleniter consilium habeant, qualiter Deo militare, animasque eorum meliùs valeant custodire, ne propter aliquam necessitatem, occasionem quærante vagandi, & inter ipsos propter hoc locus tentandi detur diabolo.

26 Vt monachi & canonici tabernas ad edendum vel bibendum non ingrediantur, sicut in Concilijs Laodicensi & Africano legitur esse interdictum. Laodicen. 24. & Carthaginen. 3. ca. 17.

27 Vt in ciuitatibus & monasterijs non maior numerus seruientium Deo mittatur, quàm possibilitas eis ministrandi fuerit.

28 Vt cupiditatis & auaritiæ malum nullatenùs sectetur, sicut Carthaginen. interdicit Concilium.

29 Vt monachi ad placita secularia nullatenus vadant.

30 Vt nemo sacerdotum vel monachorum negocijs illicitis se implicet, quomodo scriptum est. Nemo militans DEO, implicat se negocijs secularibus. 2. Tim. 2.

31 Vt discretio seruanda sit inter pœnitentes, qui publicè & qui absconsè pœnitere debent. Carth 1. c. 15. & Carth. 3. ca 16. Et Carth. 6. c. 17.

32 Vt turpia lucra & vsuras minimè exerceant, sicut ipsum habet Concilium.

33 De monasterijs puellarum considerandum est, & domini Imperatoris misericordia imploranda, vt victum & necessaria à sibi prælatis consequi possint sanctimoniales, & vita illarum, & castitas, secundum fragilitatem sexus, diligenter prouisa tueatur.

34 Vt viduæ non sint in delicijs, sed (secundùm Apostolũ) sub potestate episcopi viuant, sicut decet. 1. Tim. 5.

31. Vt diebus Dominicis secundum Domini præceptum, nulla opera seruilia quilibet perficiat, nec ad placida conueniat, nec etiam donationes in publico facere præsumat, neque mercata exerceat.

36. Vt quicunque per cupiditatem & malum ingeniũ aliorum res sibi acquisierint, & pro ipsis rebus ecclesiæ illis in precaria redideriint, & in postmodum datoribus displicuerit, pars ecclesiæ, quod suum est, habeat: & illi quæ sua sunt, absque vllius contradictione recipiant. Post hæc verò hi, qui hoc malum perpetrati sunt, secundùm modum culpæ pœnitentiam agant, & deincepsres aliorum cupidè & procaciter recipere non præsumant, nisi tantùm quod pro sola eleemosyna eas Deo dare voluerint, vel etiam ipsas, quas donant in nomine suo & filiorum suorum, in precariam recipere voluerint.

37 Vt si quilibet hominum res ecclesiæ nec mendacia, vel mela ingenia, in precariam sibi acquirere & habere voluerit, & post factas precarias, eadem mẽdaciaad aures eiusdem rectoris ecclesiæ delata fuerint: ipsa ecclesia res suas, quæ ei mendaciter abstractæ fuerint, pleniter absque vllius contractione omnimodis recipiat. Ille verò, qui res suas per eadem mendacia propter cupiditatem ipsius precariæ, eidẽ ecclesiæ tradidit, simili modo in suam recipiat dominationem.

38. Vt decimæ pleniter dentur.

39. Vt nullus homo munera pro placito requirat, aut accipere præsumat.

40. Vt pro domino Imperatore suaq; nobilissima prole, orationes & oblationes super has, quæ hactenus pro ipsis Deo omnipotenti oblatæ sunt, augeantur. vt eos suis temporibus in præsenti sęculo cum omni felicitate custodiat, & in futuro cum sanctis Angelis suis pia miseratione gaudentes efficiat.

41. Vt dominus Imperator, secundùm statutum bonæ memoriæ domini Pipini, misericordiam faciat, nè solidi, qui in lege habentur, per quadraginta denarios discurrant: quoniam propter eos multa periuria, multaque falsa testimonia reperiuntur.

42. Vt in sua eleemosyna firmiter statuat, nè quilibet in suum pergentibus seruitium vllatenùs prohibere audeat mansionem, neque alijs quibus necessitas incumbit.

43. Vt eius magnificum & cuncto imperio eius suis & futuris seruitoribus firmetur capitulum, siue abanno xxx. à quo adhuc testes haberi possint, seu etiam ab illo, à quo felicissimum regnum eius sumpsit exordium, qualiter omnes lites & iurgia in sua misericordia terminum habere potuissent: quoniam pro talibus multa periuria, multæque dissensiones oriuntur in populo.

44. Vt de falsis testibus, eius simili modo pijssimum firmetur capitulum, qualiter & hoc quod ille Bononiæ statuit, firmissimum habeatur: & adhuc quærantur, quatenùs in sua pijssima misericordia, si qua necessaria sunt, augeantur: nè propter eorum falsa testimonia iniquaque periuria, tot damna, totque iniustitiæ oriantur.

FINIS CONCILII RHEMENSIS.

NOTAE IN CONCILIVM RHEMENSE I.

Concilium.] *De causa, tempore & occasione huius Concilij Rhemis celebrati, vnde qua ex annalibus Francorum supra notauimus in Concilio Arelatensi IV. verbo Concilium.*

Rhemorũ vrbs in Gallia.

Rhemense.] *Sic dictum à Remis in Gallia Belgica, quæ haud procul à Matronafluuio distat. Est vero metropolis cuius Suffraganei sunt omnes Episcopi eadem Gallia Belgica siti. Rex Francorum ab Archiepiscopo Rhemensi vngitur & consecratur. Vide Ptolomæum lib. 2. cap. 5. Plinium lib. 4. cap. 17.*

CONCILIA BVLVM CONSTANTINOPOLITANVM III. QVO ICONOCLASTAE HAERETICI NICAENAM II. SYNODVM CONDEMNARUNT, & pseudosèptimam synodum confirmarunt. anno Domini 814. tempore Leonis Papæ.

NOTAE.

Causa & acta Concilij.

Conciliabulum.] *Post Nicephorũ Constantinopolitana Ecclesia Patriarchã orthodoxum iussu Leonis Armeni Imperatoris Iconomachi, sede Constantinopolitana amotum & relegatum: postquam Theodorum Melissenum Iconomachum illi successum, Iconoclastiq; auctoribus indicta est pseudosynodus: citati & vocati sunt orthodoxi: quorum alij cum Theodoro Studita emanserunt: alij inrepidè accesserunt, vt coram ipsis hæreticos redarguerent. Præsentibus orthodoxum inchoata est synodus: qua cum Iconomachi, au ctore Theodoro in epist. 15. lib. 2.* veterem illam impiam, *puta pseudosèptimam*, & orthodoxam, Nicænam scilicet, anathematè damnasſent, *sanctiss. Patres sub anathematè reiecissent,* Episcopos qui dissentiebant, *inquit Theodorus in Nicæa*, partim in terram deiectos pedibus conculcabant: partim per posticum eijciendos è concessu curarunt. Quo facto iussi sunt introire insignium Monasteriorum Duces. Itaque omnes introirunt, è quorum numero vnus fuit & diuinus pater noster Niceta, de quo nobis sermo est. Deinde illos primùm assentationibus, verſuto quodam modo decipere; postea verò & minis eosdem perterrefacere conabantur. Cùm verò illos omnia contemnentes vidissent, in diuersos carceres coniecerunt, cogitantes quidnam de ipsis fieret.

Nicetæ Confessio vis carcer & exilij.

Tunc & sanctus pater noster Niceta in carcere maleolente & fordido claususfuit, idque per multos dies, ita vt eisi non alia pœna ei accessisset, satis condemnatio hæc ad supplicium valeret. Erat enim vir ille, vt quiuis alius, ad nauseam propensus. Ad hæc omnia venlebant ad ipsum per singulos dies insidiæ & imperfecti quidam homunculi, abiecti, & pro nihilo faciendi, & planè indigni qui virum appellarent. eiusmodi tamen homines nugaces, maledicta & insana quædam verba in eum iactabant, vt molestiam viro sancto afferrent. Præter ceteros autem homo quidam Nicolaus nomine, inani & temerario sermone illum sæpius affligebat, quoad eius pater qui mortuus fuerat, in somnis filio Nicolao apparuit, eique minatus: Absiine, inquit, à seruis Dei. Ex illo tempore vir ille immodestus resipuit, neque amplius viro iusto molestus fuit. Cùm igitur sanctus ille pater multos dies vexatus fuisset; tunc Imperator in Orientis partibus illum exulem esse iussit, & in castello quodam seruari, quod Masalcon dicebatur. *Porrò cæterũ tempus ad finem anni huius perdurasse, indeq; in exilium abire iussum, idem auctor hus quæ subijcit docet, cùm ait:* Erat autem medium hiemis tempus: itaque licebat videre sanctum illud corpusculum frigore acniuibus è superiore parte affligi, ex inferiore verò, cùm terra ipsa humorem emitteret, & multam difficultatem afferret, multò magis affligebatur. Ad hæc cùm is, qui virum sanctum ad exilium ducere iussus fuerat, naturã esset immitis, diuinum illum patrem ita vrgebat, vt per septem dies, qui eo tempore breuissimi erant, totam viæ illius longitudinem transegerit.

De Theodoro Studita, qui ad Iconomachicum & Sathanicum conuentum epistolam insra subiunctam conscripserat, aliq; orthodoxis exilio relegatis hæc subiungit: Omnes Imperator eiecit, sanctum vero Theodorum, *Studitam videlicet*, in exilium mittit, ac iussit, quamdiu Imperator ipse viueret, in vrbem Byzantium non reuerti. Monasteriorum verò præsides, cum præcepisset eos nusquam progredi, neque Orthodoxæ fidei veritatem docere, expulit eos ex vrbe, magnarunque Ecclesiarum præfectos partim ad Orientis, partim ad Occidentis insulas relegauit. *hæc ipse.*

Sed de exilio Theodori Studitæ paulò fusius ipsi verbis: Quam-

obrem nesciens quò se verteret Tyrannus, cùm hominis libertatem ac fiduciam ferre amplius non posset, Byzantio expelli atque in exilium duci, carceríque tradi iussit. Hanc enim vnam quasi vitalem scintillam superesse videns, illam ipsam Orthodoxis eripere properabat, ne quem postea sententiæ suæ repugnantem haberet. Accepto igitur vir sanctus hoc decreto, discipulos ad se omnes vocat. Quibus cum, Vale, dixisset; & apta cuique sigillatim monita præbuisset: hoc ante omnia vniuersis infunxit, ne quis post discessum suum in monasterio remaneret, sed abirent omnes, quo via cuique salutem ostenderet: dies enim malos esse, pedesque iniquorum veloces. Ad extremum Deo ac præcipuis fratribus omnes commendans, monasterio digreditur, flens flentes & tristis tristes relinquens. Quem mox vicinus Apollonię locus in castro, quod è paludis regione, Mesopa nuncupatur, custodiæ traditum excepit.

Theodori in carcere ore scriptisque docebat oés.

An verò qui liber cùm esset, liberumque indefessum docendi studium ostendebat, inclusus nunc carcere pristinam curam intermisit, stratímque obmutuit, tamquam si angustijs loci oppressus, linguam Idcirco compescerer, velut vna cú corpore vinctam & præpeditá? minimè gentium. Quin perinde ac si nouí nihil accidisset, ita totus in docendo erat, partim hos coram allocutus & erudiens, partim ad illos a tramento, manuque stylum exerens, & tamquam ex mentis tabulis dicta promens; alijs demum aliter, prout tempo ris ratio dabat, omnibus autem suum fructum, vtilitatemq; tribuens: ita vt ex ipso carcere omnes vbi tata eius colloquia, doctrinamque perciperent.

EPISTOLA THEODORI STVDITAE. AD SYNODVM ICONOMACHICAM, QVA NOMINE omnium Præpositorum Fidem Catholicam defendit, & ad pseudosynodum venire recusantes excusat, hæc est:

Iconomachica Synodo tamquam ex persona omnium Præpositorum.

Theodori nomine omnium epist. ad pseudosynodū hæreticorū.

DIuinis legibus, canonicisque decretis obsequentes, quæ præter Episcopi sui sententiam in ijs quæ ad ecclesiasticam disciplinam pertinent, nedum quæ ad dogmaticas quæstiones deducunt, nihil agi vel dici oportere definiunt. Cùm ab auctoritate vestra semel atque ite rum ad talia euocaremur: ausi non fuimus præter ea quæ statuta sunt agentes, accedere, vt qui sub sacra manu Nicephori sanctissimi Patriarchæ diuino spiritu constituti fumus. Postquam autem quidam ex ordine nostro Præpositi, quasi periculum aliquod facturi, accedendum sibi, & oppositis sermonibus respondendum censuerunt: quid aliud audire nobis liceat, quàm quæ humile cor nostrum obstupefaciant? Ferunt siquidem conuentum istum ad euerfionem secundæ Synodi Nicænæ, id est, ad tollendam venerandam domini nostri IESV CHRISTI & Deiparæ, Sanctorumque omnium imaginis adorationem constitui.

Et quisnam hæc audiens, ex imo pectore non ingemiscat, tamquam euersa iam per hæc Oeconomia domini nostri Iesu Christi? Audi cælum, & auribus percipe terra, & quæ sequuntur, nobiscum exclamat clarissimus Isaias, aut potius, & propriè magis exclamemus: Audi Oriens, Occidens, Aquilo & plaga quæ ad mare est, quo nunc redactæ sint res nostræ, & quæ de re conuentum isti agere non reformident. Nos itaque omnium minimi, qui præfentes, quique absentes; vtriusque enim idem est sermo, tamquam vnanimis in vno eodemque diuino sensu, consonam vni uerfæ sub cælo Ecclesiæ Fidem tenentes, diuinam Saluatoris nostri Iesu Christi, & sanctissimæ Matris eius, aut cuiuscumque Sanctorum imaginem erigere & adorare, non solum ex sancta Nicæna secunda Synodo, alterave quæ ante illam diuinissimè docuit, securum & tutum esse affirmamus, sed ab ipsomet aduentu domini nostri ac nei tam scripto quàm sine scripto fundati, securè supra sedem illam consistimus, de qua Christus ait: Tues Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, & portæ inferi nó prævalebunt aduersus eam.

Deut. 32. Isa. 1.

Iusta declamatio Theodori Studitæ.

Matt. 16.

Quænam enim reperiri possit oratio, si quis tantùm veritatis robur impugnandum sibi proponat? Nam si communi omnium consensu dominus Iesus Christus in humana forma nostra visus est: congruenter profectò circumscribitur, & imagine exprimitur more nostro, quamuis incircumscriptus ipse maneat secundum formam diuinam: quippe qui mediator est Dei & hominum, vtriusque naturę quà constat, proprietates integras conseruans. Quod si non circumscribitur, homo esse desineret, ac multò magis mediator, subiatis vna cum circumscriptionis priuatione, omnibus eiusdem ordinis proprietatibus. Etenim si circumscripticius non est, nec tangi vtique potest: sin tangi potest, vtique & circumscribi: quibus sanè contradicere, stultum esset: corporis enim hęc propria sunt, quod sub tactum, colorem que cadit. Quomodò non circumscripticius, quando & passibilis? Quod si circumscripticius & passibilis, omninò etiam adorandus, secundùm eam nimirum formam, quà circumscribitur, cùm prototypi gloria (sicut Magnus Basilius docet) in similitudinis expressione minimè diuidatur: honor siquidem imaginis ad prototypum transit, quæcumque haud dubiè illa sit, siue naturalis, siue arte facta. quâdoquidem & venerandæ Crucis typo eadem speculatio locum habet. cum typi enim adorationе viuificum simul lignum adoratur, & vice versâ, cá sublatâ, simul tolli necesse est. Nonne typi confessio, confessio est viuifici ligni? eodemque modo negatio iuxta conuersionis similitudinem. Par igitur analogia in imagine Christi & Christo ipso sumenda est omni rectè ratiocinanti.

Sed nondum est tempus dogmaticæ explanationis, quæ vel obscuræ admodum mentis homini facilè perfuadeat attollere oculos & suspicere ad splendorem veritatis. Hæc peccatorum Euangelica Fides nostra: hæc humilium Apostolicæ confessio nostra; hæc minimorum à Patribus tradita religio nostra. Præter hanc non solùm fi qui, aut si quæ ex his qui nunc sunt vel olim fuerunt; sed neque si Petrus, & Paulus (dicemus enim quæ euenire nequeunt quasi euenire possint) neque si ex cælis ipsis veniat qui spiam aliud docens & euangelizans, illum in communionem recipere possumus, qui sanam fidei doctrinam non sequatur. Demùm quicquid libet auctoritati vestræ, parata est humilitas nostra vsque ad mortem perpeti potius, quàm vt negatores simus huiusce nostræ confessionis.

Firma fidei Catholicæ professio.

CONCILIVM APVD THEODONIS VILLAM A 32. EPISCOPIS ADVERSVS PERCVSSORES CLERICORVM, OCCASIONE Iohannis Episcopi congregatum, tempore Leonis III. Papæ.

Theodonis villam aiunt oppidum esse ducatus Luxonienſis ſeu Luxemburgenſis, vulgo Dietenhouen appellatum, paruum illud quidem, ſed fortiſſimum atq; munitiſſimum.

IN Concilio apud Theonis Villam, vbi interfuerunt 32. Episcopi, Aistulfus Moguntinensis Archiepiscopus cum suis Suffraganijs, Hadabaldus Coloniensis Archiepiscopus cum suis Suffraganeis, Hetto Treuirensis Archiepiscopus cum suis Suffraganeis, Ebbo Rhemensis Archiepiscopus cum suis Suffraganeis, cum nuncijs reliquorum Episcoporum Galliæ & Germaniæ, ob nimiam præsumptionem quorundam tyrannorum, in sacerdotes domini bacchantium: & propter factum, quod in Vasconia nouiter accidit, de Episcopo Ioanne inhonestè & inauditè * mordridato, decretum est, vt communi consensu & humili deuotione supplicarent auribus principis, si sua pietati complaceret, vt calumnia in Christi sacerdotes peracta, iuxta synodalica determinarentur pleniter statuta. Hoc idem Episcoporum iudicio placeret, si ex toto secundùm potestatem ipsorum posset definiri: id est, vt canonica seriantur sententia, hi videlicet qui timorem domini postponentes, in ministros

* deſt violenter & barrocināte occiſo

suos crassare præsumunt. Quòd si verò pietati illius, iuxta capitula regum præcedentium, vbi eorum prouisio miserl corditer in offensis pecuniæ quantitatem interposuit, pro leuigatione, scilicet pœnitentiæ, placuit, vt præfatæ res per pecuniam ab Imperatoribus & à sibi succedentibus ad defensionem concessam & per pœnitentiam determinentur Episcoporum iudicio, si pietas illius conlaudare voluerit, sic definiri eis complacuit.

Si quis Subdiaconem calumniatus fuerit, vulnerauerit, vel debilitauerit, & conualuerit, 5. quadragesimas sine subditis annis pœniteat, & 300. solidos cum sua compositione & Episcopalibus bannis componat. Si autem mortuus fuerit, singulas supradictas quadragesimas cum sequentibus annis pœniteat, & 400. solidos cum tripla sua compositione & episcopalibus bannis episcopo componat.

Si Diaconum calumniatus fuerit, & conualuerit, sex quadragesimas sine subditis annis pœniteat, & quadringentos solidos cum compositione sua & Episcopalibus bannis cõponat. Si autem mortuus fuerit, singulas supradictas sex quadragesimas cum sequentibus annis pœniteat, & sexcentos solidos cum tripla sua compositione & episcopalibus bannis episcopo componat.

Si quis presbyterum calumniatus fuerit & spassauerit, 7. quadragesimas sine subditis annis pœniteat, & 600. solidos cum triplici sua compositione, & episcopalibus bannis triplicibus episcopo componat. Si autem mortuus fuerit, 12. annorum pœnitentia secundùm canones ei imponatur, & 900. solidos cum triplici compositione sua & episcopalibus bannis triplicibus episcopo componat.

Si quis episcopo insidias posuerit, compræhenderit, vel in aliquo dehonestauerit, 10. quadragesimas sine subditis annis pœniteat, & presbyteri non occisi triplicem compositionem componat. Si autem casu & non sponte occiditur, cum prouincialium episcoporum consilio homicida pœniteat. Si quis autem sponte eum occiderit, carnem non comedat, vinum non bibat cunctis diebus vitæ suæ. Cingulum militare deponat, absque spe coniugij in perpetuo maneat.

Aistulfus Moguntinensis Archiepiscopus dixit: Si principibus placuerit, alijsque fidelibus suis, rogemus, vt conlaudetur & subscribatur. Et conlaudatum est, & subscriptũ est, tam à principe quàm à cæteris omnibus.

CAPITVLVM ECCLESIASTICVM, APVD THEODONIS VILLAM A CAROLO MAGNO & LVDOVICO & primis Galliæ collaudatum & subscriptum.

PLacuit nobis & fidelibus nostris, vt sicut ab Episcopis & reliquis sacerdotibus ac Dei seruis, alio anno Tributriæ admoniti fuimus, & rogati, vt episcopi eorum ministri, quos Deus fuo, non humano iudicio referuauit, iuxta Sanctorum canonum, Sanctorumque patrum ac capitularium præcedentium regum coram positorum statuta, vt Dei sacerdotes eorumque cooperatores, quorum intercessionibus & supplicationibus sancta Dei Ecclesia constare videtur, intacti permaneant: cõstituimus, vt si quis Subdiaconum calumniatus fuerit, & conualuerit, pœnitentia canonica pœniteat, & 300. solidos episcopo componat. Et si mortuus fuerit, iuxta id quod canones præcipiunt, pœniteat, & 400. solidos episcopo componat.

Si Diaconum calumniatus fuerit, & conualuerit, pœniteat secundùm canones, & 400. solidos componat. Si non conualuerit, iuxta præcepta synodalica pœniteat, & 600. solidos episcopo componat.

Si Presbyter malè tractatus fuerit & spassauerit, secundùm eius episcopi sententiam pœniteat, in cuius territorij potestate esse dignoscitur. Si autem mortuus fuerit, vt synodus dijudicauerit, pœniteat, & 900. solidos episcopo componat.

Et si quis episcopo insidias posuerit, compræhenderit, vel in aliquo dehonestauerit, pœniteat secundùm canonum statuta. Et presbyteri non occisi triplicem compositionem cum iustitijs, quæ in superiori capitulo scriptæ & confirmatæ esse videntur, componat.

Si quis per industriam episcopum occiderit, iuxta id quod apud Triburiam à vigilantiduobus episcopis decretum est, & quod ibi à nobis & à Primatibus totius Germaniæ benigna conlaudatione conlaudatum est & subscriptum est, pœniteat.

Et hoc de nostro adiecimus: Vt si quis in his supradictis sanctorum Canonum, nostrique decreti sanctionibus, episcopis inobediens & contumax extiterit, primùm Canonica sententia feriatur. Deinde in nostro regno beneficium non habeat, & * alodifeius in bannum mittatur. Et si annum & diem in nostro banno permanserit, ad fiscum nostrum redigatur: & captus, in exilium relegetur: & ibi tandiu custodiatur & constringatur, donec coactus Deo & sanctæ Ecclesiæ satisfaciat, quod prius gratis facere noluerat. Et si omnibus vobis sita placuerint, dicite. Et ertiò ab omnibus conclamatum est, Placet. Et Imperatores & penè omnes Galliæ principes subscripserunt, singuli singulas facientes cruces. Et ecclesiasticus ordo DEO & principibus laudes referentes, hymnum, TeDeum laudamus, decantauerunt. Et sic soluta est synodus.

NOTAE IN CONCILIVM APVD THEODONIS VILLAM.

Concilium.] *Hanc synodum anno Domini 812. celebratam esse senserat Laurentius Surius in margine actorum Synodalium. Reuerendissimus & Illustrissimus Cardinalis Baronius in appendice Tomi vndecimi anno 813. corrigens & emendans ea, quæ de tempore huius Concilij scripserat anno 806. & 812. recte fatetur illud post Moguntinum & Rhemense celebratum esse. Nam circa annum Christi 811. quo conditum est Testamentum Caroli Magni: & annum 813. quo Moguntinum & Rhemense Concilia celebrata fuerunt, Ricolphus Moguntinæ & VVulfarius Rhemensis Ecclesiarum Archiepiscopi adhuc superstites fuerunt: illius enim nomen in actis Moguntini, huius Rhemensis Concilij actis adscriptum inuenitur. In fine Testamenti Carolini post nomen Hildeboldi Coloniensis Archiepiscopi, Ricolphi simul & VVulfarij nomina subscripta sunt. Hic igitur temporibus nondum Ricolphi successor Haistulphus Moguntinus: neque Ebbo, qui surrogatus est VVulfario Rhemensi, neque etiam Hadabaldus successor Hildebaldi Colonienſi Ecclesiæ, præsederunt: sed potius tempore Ludouici Imperat. Siquidem libr. 2. Capitularium Constit. à Ludouico editarum, cap. 25. pradictarum episcoporum trium successores nominatim recensentur his verbis.* In Moguntia, quæ est diœcesis Haistulphi Archiepiscopi, idem Haistulphus Episcopus, & Douthertus Comes. In Treueris Hetti Archiepiscopus, & Adalbertus Comes. In Colonia Hadobaldus Archiepiscopus & AEmundus Comes: In Rhemis Ebo Archiepiscopus, quando potuerit, & quando non licuerit Rhnothardus Episcopus eius vice, & Rhnofridus Comes &c. *Tempore Ludouici Imperat. igitur Haistulphus Moguntiæ: Hadabaldus Coloniensi: Hatto Treuerensi, & Ebbo Rhemensi Ecclesiæ præsidebant. Quare cum horum nomina in principio Actorum huius Concilij recenseantur, nequaquam credere possum, hanc Synodum ante Moguntiacam & Rhemensem primam celebratam fuisse tempore Caroli Magni: cum Moguntiaco Ricolphus, non Haistulphus: Rhemensi VVulfarius, non Ebbo præsedisse apud Acta vtriusque Concilij expresse inueniatur. Haistulphum autem Ricolpho: Ebbonem VVulfario in Episcopatu admiscrando successisse, confirmant ea, quæ habet Serarius in Historia Moguntinensi libro 4. quæque de Ebbone Episcopo Rhemensi & Danorum Apostolo pluribus locis infra annotabo.*

Quo tempore celebratum.

Capitulum Ecclesiasticum.] *Hæc constitutio neque Caroli, neque Ludouici Imperat. esse potest: habetur enim in ea mentio Tributiensis Synodi, quæ celebrata est anno Domini octingentesimo nonagesimo sub Arnulpho Imperatore quando iam Carolus & Ludouicus multis annis è viuis excessissent. Baron. ann. 812. num. 13.*

Acta synodalia emendantur.

STEPHANVS PAP. V.

* B. menſ. 7. d. 3. STephanus natione Romanus, ex patre Marino ſedit annos ſeptem, menſes ſeptem. Hic à primæua ætate in patriarchio Lateranenſi ſub ſanctæ memoriæ domino Hadriano Papa nutritus, atque educatus, nobili profapia, atque clariſſimo genere ortus, adhuc in parua ætate ad diſcendam ſacræ diſciplinæ ſcientiam ſtudioſius vigilabat. Defuncto vero ſanctæ memoriæ iam præfato domino Hadriano Papa in locum eius dominus Leo Papa ſucceſſit. Qui prædictum dominum Stephanum conſpiciens bonæ counerſationis, atque humilitatis eum ad ſubdiaconatus ordinem promouit.

Stephani virtutes. Quem magis, ac magis ſpiritualibus ſtudijs vacare conſpiciens domino annuente ad Diaconatus culmen eum prouehit, & ex tunc multipliciter ſpiritalibus pollens ſtudijs, maxima tam ad euangelizandum populo ſoleter, ac clare diuina, atque euangelica verba quamque ad exercendam eccleſiaſticam traditionem geſſit curam. Et ita ſpiritus ſancti gratia in eius corde refulſit, vt in omnibus eſſi cax idoneuſque comprobaretur. Sicque factum eſt, vt dum de hac vita migraret ante præfatus dominus Leo Papa, illico, dum ſequentiſſimo affectu à populo Romano diligeretur iſdem præcipuus, ac ſanctiſſimus vir Stephanus ad ſacrum Pontificatus culmen eſt electus. Qui omnes vno affectu, pariſque amore eum ad Eccleſiam beati Petri Apoſtoli perducentes, dei ordinante prouidentia Papa orbis conſecratus eſt.

Electio eiuſdem. Hic ſanctiſſimus vir in Pontificatu iam poſitus pro confirmanda pace, & vnitate Sanctæ Dei eccleſiæ ad Franciæ arreptus eſt iter, apud piſſimum, & Sereniſſimum dominum Ludouicum Imperatorem. Qui cum in Franciam peruenifſet, tanto honore, atque exaltatione à prædicto piſſimo Principe, atque Francorum populo ſuſceptus eſt, quanto vix lingua narrari poteſt. Et tantum illi dominus gratiam largiri dignatus eſt, vt omnia quæ ab eo popoſciſſe dinoſcitur, in omnibus impetrarit.

Profectio in Franciã. In tantum vt iſdem piſſimus Princeps pro illius amore in finibus Franciæ ſuper omnia dona, quæ ei largitus eſt curtem, de ſuo proprio ſito beato Petro Apoſtolo perpe- * B. percetuali vſu per * perceptionis paginam conceſſit. Idem ve- ptionis rò facer antiſſes exemplum ſumens Redemptoris noſtri, qui pro nobis de cælis dignatus eſt deſcendere, & de capti- Exules li- uitate diaboli nos cripere omnes exules, qui illic captiuita- berat. te tenebantur propter ſcelera, & iniquitates ſuas, quas in ſanctam Eccleſiam Romanam, & erga dominum Leonem Papam geſſerunt, pro pietate Eccleſiæ ſecum reduxit. Fecit autem in eccleſia beati Petri Apoſtoli ad vincula Tymiamaterium de argento deſuper deauratum pen. lib. . . .

Dona Stephani in eccleſia S. Petri. Item ſimiliter fecit gabatha de argento pen. lib. . . . Similiter fecit vela holoſerica cum peticlyſi de fundato numero. . . . . Immò & in eadem eccleſia fecit veſtem de chryſoclauo cum gemmis habentem hiſtoriam beati Petri Apoſtoli. Item fecit vela de fundato numero. . . . . Et in monaſterio, vbi ſupra fecit calicem de auro cum gemmis ornatum pen. lib. . . . . Et patenam de argento deſuper deauratam pen. lib. . . . Item fecit crucem de auro cum gemmis ornatam pen. lib. . . .

S. Theodori. Fecit autem prædictus, & venerabilis præclarus Pontifex in ſancto Theodoro in Sabello crucem de auro cum gemmis ornatam, & calicem de argento pen. lib. . . . .

Fecit autem prædictus venerabilis, & præclarus Pontifex in baſilica beati Petri Apoſtoli ad vincula patenam, & calicem de argento deſuper deauratum pen. lib. . . . .

S. Barbara Item vbi ſupra, fecit Coronam de argento cum pendentibus ſuis pen. lib. . . . Enimuerò & in oratorio ſanctæ Barbaræ Martyris in Subora fecit veſtem de fundato. Nec non & in baſilica beatæ Helenæ fecit veſtem de fundato.

Mors Stephani. Hic diuina vocatione de hac luce ſubtractus ad æternam migrauit requiem. Sepultus verò eſt in baſilica beati Petri Apoſtoli, fecit autem ordinationem vnam in menſe Decembrio Presbyteros nouem, Diaconos quatuor. Epiſcopos per diuerſa loca numero quinque, & ceſſauit epiſcopatus dies duos.

NOTAE IN VITAM STEPHANI QVINTI.

STephanus.] *Anno Domini noſtri* IESV CHRISTI *816. Indictione ſecunda menſis Iunij, in locum Leonis tertij Stephani V. in ſacris canonibus & diſciplinis optime verſatum, Cleri* Quando Pontifex creat. *Romanus vnanimi conſenſu ſuffragauit. Cum pacis & trionphi impetrandæ gratia, ſecundo menſe ſuæ creationis, vt refert Annoinus, ad Ludouicum Imperatorem in Gallias profectus eſſet; præter ea quæ ſupra recenſeo Anaſtaſius, quidam Auctor incertus, ſed tamen* Pontifex in Gallias ad Imperatorem quando profectus & quomodo excep- *verus in vita Ludouici capit. 38. & 39. hæc contigiſſe ſcribit:* tus. *Imperator, Stephani Papæ aduentu præcognito, Bern-hardum quidem nepotem, Regem Italiæ Pipini filium eum comitari iuſſit. Sed eo appropinquante, alios Miſſos, qui eum cum debito honore perducerent, direxit. Ipſe autem aduentum eius Rhemis ſuſtinere ſtatuit. Cui etiam obuiam Hildebaldum Archicapellanum ſacri Palatij. Theodulphum Epiſcopum Aurelianenſem, Ioannem Atrebatenſem, aliorumque miniſtrorum eccleſiæ copiam producere iuſſit, inſulis indutos facerdotalibus. Ad vltimum Imperator milliarum equo excepit, & Eccleſiam intrantem manu propria ſuſtentauit, præcinentibus pro tanta exultatione variis eccleſiæ ordinibus:* TE DEVM LAVDAMVS, *& reliqua. Quo hymno finito laudes Imperatori debitas Clerus Romanus conclamauit, quarum finem Dominus Apoſtolicus oratione compleuit. Hiſexpletis intra domus penetralia conceſſum eſt, expoſitiſque cauſis ſui aduentus, & benedictione panis & vini ſimul participatâ, Imperator ad ciuitatem redijt: Dominus Apoſtolicus ibidem remanſit. Hæc de Pontificis ad Imperatorem acceſſu in vita Ludouici. Theganus Treuirenſis Chorepiſcopus, in libello (cui VVilfridus Strabo præfationem præpoſuit.) de geſtis Ludouici capit. 16. 17. 18. De Pontificibus pedibus à Ludouico tertio adoratis: De corona Imperij Ludouico eiuſque vxori Irmingardæ impoſita, eiuſque dum Romam reuertiſſet, obitu miraculis clariſſime illuſtrato, hæc ait:* Stephanus ſtatim poſtquam pontificatum ſuſcepit, iuſſit omnem populum Romanum fidelitatem cum iuramento promittere Ludouico (vt nimirum tumultuantes eo modo coerceri poſſent.) Et dirigens legatos ſuos ad ſupradictum Principem, nuncians ei vt libenter eum videre voluiſſet in loco vbicumque ſibi placuiſſet. Quod audiens, magno tripudio repletus cœpit gaudere. Et confeſtim iuſſit Miſſos ſuos obuiam ire ſancto Pontifici cum ſalutationibus maximis & ſeruitia præparare. Perrexit poſt Miſſam Dominus Ludouicus obuiam ſupradicto Pontifici obuians ei in campo magno Rhemenſium. Deſcendit vterque de equo ſuo. Et Princeps ſe proſternens omni corpore in terram tribus vicibus ante pedes tanti Pontificis, & tertiâ vice Quomodo Ludouic. Imp. proſtrauit ſe coràm pòt. erectus ſalutauit Pontificem iſtis verbis, dicens: Benedictus qui venit in nomine Domini, Deus Dominus & illuxit nobis. Et reſpondit Pontifex: Benedictus ſit Dominus Deus noſter, qui tribuit oculis noſtris ſecundùm Dauid Regem videre. Amplexantes enim ſe & oſculantes pacificè perrexerunt ad Eccleſiam, qui cùm diu oraueruntexit ſe Pontifex & excelsâ voce cum clero ſuo fecit ei laudes regales.

Poſtea Pontifex honorauit eum magnis honoribus & multis & Reginam Irmingardam, & omnes Optimates & miniſtros eius. Et in proxima die nominica in Eccleſia ante Miſſarum ſolemnia coram clero & omni populo confecrauit eum, & vnxit ad Imperatorem, & coronam auream miræ pulchritudinis & pretioſiſſimis gemmis ornatam quâ ſecum apportauerat, poſuit ſupra caput eius. & Irmingardam Reginam appellauit Auguſtam, & poſuit coronam iuream ſuper caput eius. Quam diu ibi erat beatiſſimus Papa, quotidiè colloquium habebat de vtilitate ſanctæ Dei Eccleſiæ. Poſt quod Dominus Imperator eum honorauit magnis & innumeris donis tripliciter & amplius quam ſuſcepiſſet ab eo, ſicut ſemper ſolebat agere, magis dare quàm accipere. Dimiſit eum ire Romam cum Legatis ſuis, quibus præcepit vbique in itinere ſuo honeſtum exhibere ſeruitium. Poſtquam Romam venit non poſt multos dies claruit Dei manifeſtatione in nonnullis miraculis, quod ipſe verus erat viuens Dei cultor.

Stephan. pap. coronat Ludouicum & Irmingardam.

Decre-

Decretum de elect. Pontif. an Stephani V. fit.

Decretum, quod sub nomine Stephani Quinti de Romano Pontificis electione extat distinct. 33. canon. 28. quia sanctæ; Stephani Papæ esse non videtur: tum quod hac in re impositores schismatici, vt supra visum est, frequenter Ecclesia imponere studuerint: tum etiam, quod Ludouicum Imperator in consti.tutione sub initium Paschalis Papæ à se edita de donatione facta Romanæ Ecclesiæ, electionem & coronationem Romani Pontificis liberam esse, neque ad aliud teneri & obligari voluerit, quam vt post sui electionem & consecrationem Imperatorium Maiestatem, prout successor Stephani Paschalis fecisse conspicitur, hac de re certiorem reddat. Constitutionem ipsam Ludouici recitat Gratianus distinctione 63. canone 30. Ego Ludouicus: sed imperfectam & mutilam. Ego quam ex Bibliotheca Vaticana Baronius anno 817. num. 10. edidit integram, sub Paschalis nulla ex parte mutilatam Lectori exhibebo.

Quamdiu Pontificatum obtinuerit.

Sedit annos septem, menses septem.] *Stephanum postquam è Gallia Romam venientem, tribus dumtaxat mensibus superfuisse fuisse, post anteriorem Theganni supra recitatam testatur Anonymus, his verbis:* Stephanus non diuobus post consecrationem suam exactis mensibus, quam maximis itineribus ad Imperatorem venire contendit: *& infra de tempore reditus subiungit.* Tertio post quam Romam venerat mense nondum exacto circiter octauum Kalendas Februarij diem obiit. *Vnde necesse est errore Librarij factum esse, vt loco septem mensium, vt apud Anastasium hic, ab alijs, septem dumtaxat anni; à quibusdam autem septem anni & septem menses substituti reperiantur. Vide Baron. anno 817. num. 1.*

CONCILIVM AQVISGRANENSE I. ANNO DOMINI 816. CELEBRATVM TEMPORE STEPHANI PAPAE QVINTI & Ludouici Imperatoris primi.

Anno domini 816.

VM in nomine sanctæ & individuæ Trinitatis Christianissimus ac gloriosissimus Rex Ludouicus superno munere victor Augustus, anno incarnationis Domini nostri IESV CHRISTI, DCCCXVI. indictione decima, Anno siquidem Imperij sui tertio, Aquisgrani palatio generalem sanctumque conuocasset conuentum, & cœpisset secundùm ardentissimam erga diuinum cultum sibi cœlitùs inspiratam voluntatem, multa congrua & necessaria de emendatione sanctæ DEI ecclesiæ, illius videlicet amore, qui eam suo sancto & pretioso redemit sanguine, eique se adsuturum vsque ad consummationem pollicitus est sæculi, solerter ac curiosè pertractare: cousque inter cætera peruentum est, vt eundem sanctum & venerabilem, DEO annuente, aggregatum conuentum consuleret, immò consulendo admoneret, super quibusdam ecclesiarum præpolitis, qui partim ignorantia, partim desidia, subditorum curam parui pendebant, & hospitalitatem minùs iusto diligebant, quid facto opus esset.

Matt. 28.

Adiunxit etiam monendo, vt quia Canonicorum vita sparsim in sacris Canonibus & in sanctorum patrum dictis erat indita, propter simplices quosque minusque capaces, aliquam ex eiidem sacris Canonibus & sanctorum Patrum dictis institutionis formam, pari voto pariqué consensu excerperent, per quam patenter prælatorum & subditorum vita monstraretur; quatenùs omnes, qui Canonica censentur professione, per viam propositi sui in offenso gressu inciderent, & in CHRISTI militia deuotiùs vnanimes atqúe concordes existerent. Sed vt id nutu diuino fieret, Dominum in commune humiliter exorandum præmouit, vt seruorum suorum exorabilibus pulsatus precibus, eius admonitionem secundùm suam voluntatem fieri, suaque gratia eam præcedere & subsequi dignaretur. Ad quam etiam admonitionem facer conuentus intimo gaudio repletus, expansis in cælum manibus, creatori emnium gratias agens benedixit: quippe qui talem * pium, tamque benignum Ecclesiæ suæ sanctæ principem, cuiusque eius necessitatibus sapientissimum ac deuotissimum præuleri procuratorem. Suscipientes ergò libentissimè hilariterque eius salubrerrimam multis, DEO miserante, profuturam admonitionem, licet plerique auxiliante Deo, deuotè ac religiosè cum sibi subiectis Canonicam seruent institutionem, & in plerisque locis idem ordo plenissimè seruetur: omnium tamen id animis sedit, vt secundùm eiusdem principis admonitionem, vnà, diuino freti auxilio, & eiusdem pijssimi principis non modico adiuti iuuamine, eius videlicet liberalissima largitione, copiam librorum præ manibus habentes, ex canonica authoritate & sanctorum Patrum dictis, veluti ex diuersis pratis quosdam flosculos carpentes, hanc institutionis formam excerperent, & canonicis obseruandam conferrent: vt quorum fortè labore, ob tarditatem ingenij seu inopiam librorum, sparsim digesta difficilè compræhendi posset, solerti studio in eodem opere breuiter congesta, valdè per facilè ab his reperiri posset, per quam (vt præmissum est) & prælati recto tramite incedere, & subditis normam viuendi absque ignorantiæ obstaculo salubriter nossent præbere. Vigilanti ergò studio eandem institutionis formam colligere studuerunt, in qua plenissimè continetur, qualiter & prælati viuere, & subiectos regere, eisque ecclesiasticos sumptus administrare, & in dei seruitio constringere, benè operantes quosque ad meliora prouocare, protervos quosque & negligentes debeant corripere. Cùm igitur huius institutionis formam coram memorato gloriosò principe prolatam, sacer conuentus laudibus extulisset, & ecclesiastica authoritate fulcitam, laudeque dignam, & sanctæ Ecclesiæ vtilissimam atque proficuam consona voce prædicaret, nihilque in ea reprehensionis ab his qui sanum sapiunt, reperiri posse profiteretur, ab eodem victoriosissimo principe & ab omnibus qui aderant, DEO GRATIAS, acclamatum est. Nec immeritò: quippe qui & occulta sua dispensatione, & gratissima inspiratione, præfatum principem, vt id fieri moneret, compulit, & ac effectum perduceretur, miserando adiuuit. Proinde omnium sententia statutum est ab omnibus, qui in canonica professione Domino militant, hanc institutionis formam tot ecclesiasticorum virorum vigilanti studio congestam, dignisque præconijs laudatam, iuxta virium possibilitatem modis omnibus obseruandam, quatenùs hanc sue aliarum scripturarum sanctarum documenta sedula meditatione perlegentes, & prælati & subditi vocatione, qua vocati sunt ope diuina administrati, infatigabiliter ambulent, & protam pijssimo principe, qui ob lucrum animarum hec sacrum & venerabile Concilium ad hanc formam congerendam & statuendam salutiferis admonitionibus excitauit, modernis futurisque temporibus Dei immensam clementiam iugiter exorent. Nam & in altero libello idem sacer conuentus eodem religiosissimo Augusto monente, quandam institutionis formulam ex sanctorum patrum dictis studiosè excerpsit, & in vnum breuiter satisque congruenter congessit, & sanctimonialibus canonicè degentibus tenendam percensuit. In qua continetur, quales eis abbatissæ præferendæ sint, qualiter eisdem sanctimonialibus infra clausura monasterij viuendum, quid à prælatis stipendiorum dandum, quibus documentis & virtutum instrumentis exorandæ sunt quatenus hæc formula viuendi inspecta, & Deo fibi adiutorium præbente, humiliter suscepta, & efficaciter impleta, cum bonorum opera lampadibus venienti sponso apparére, atque eius thalamum ingredi mereantur. Matt. 25.

INCIPIVNT CAPITVLA.

1 *Ifdori de censura.*
2 *Eiusdem de Ostiariis.*
3 *Eiusdem de Lectoribus.*
4 *Eiusdem de exorcistis.*
5 *Eiusdem de Acolyto.*
6 *Eiusdem de Subdiaconibus.*
7 *Eiusdem de Diaconibus.*

8 Eiusdem de Presbyteris.
9 Eiusdem de Sacerdotibus.
10 Excerptum Hieronymi, ex Epistola ad Titum, de episcopis.
11 Eiusdem ad Oceanum, de episcopis.
12 Augustini de Pastoribus.
13 Gregorij de Pastoribus animarum, quales in ecclesia eligi debeant.
14 Eiusdem, vt indigni & imperiti ad pastorale magisterij accedere non præsumant.
15 Isidori de indigni præpositis.
16 Eiusdem de indoctis præpositis.
17 Gregorij de his, qui in regimine prodesse possunt, sed idem offugiunt per quietem propriam refugiunt.
18 Isidori de præpositis ecclesiæ.
19 Prosperi, quòd sacerdotes sancti contemplativa vitæ participes fieri possunt.
20 Isidori de doctrina & exemplis præpositorum.
21 Gregorij de humilitate præpositorum.
22 Isidori de humilitate præpositorum.
23 Eiusdem de doctrina dijudicatione.
24 Gregorij, qualiter prælati subiectos doceant, ac fœmetipsos diuersa circunspectione præueniant.
25 Isidori de doctorum silentio.
26 Prosperi, quod nihil profit sacerdoti, etiam si benè viuat, modo malè viuentes tacendo non arguat.
27 Gregorius de pastoribus non rectè gradientibus.
28 Prosperi de negligentia sacerdotis, qui doctrinæ suæ agendo contraria, personam non potest simplex doctorum.
29 Isidori, de his qui benè docent, & malè viuunt.
30 Eiusdem de exemplis prauorum sacerdotum.
31 Eiusdem de præpositis carnalibus.
32 Prosperi luculnosa descriptio carnaliter viuentium sacerdotum.
33 Isidori de irascundis doctoribus.
34 Gregorij de zelo pastoralis officij erga subditos.
35 Prosperi, quod sacerdotes nihil proprium habeant, ecclesiæ facultates quoq; tanquam communes quomodo administrarunt, Deo rationem reddituri sint.
36 Isidori de disciplina sacerdotum in his qui delinquunt.
37 Gregorij de collata episcopis potestate ligandi atque soluendi.
38 Eiusdem de episcopis, qui pro ordinatione sacerdotij munera libenter accipiunt.

CAPITVLA CANONVM.

39 De subintroductis mulieribus.
40 De clericis vsuras accipientibus.
41 De primatibus presbyterorum.
42 De excommunicatis.
43 Quòd non oporteat demigrare.
44 Non transmigrandum de ciuitate in ciuitatem.
45 De his qui in ecclesijs, in quibus proueti sunt, nimiùm perdurarunt.
46 De flectendo gemu.
47 De damnatis & ministrare tentantibus.
48 De clericis damnatis.
49 De peregrinorum susceptione.
50 Quòd non liceat clerico, viduatarum ciuitatum ecclesijs ministrare.
51 Quòd non oportuit clericos sinè commendatitijs mitti.
52 Quòd sinè literis sacro mysterio seruientes proficisci non debeant.
53 De clericis à communione summotis, ab alio episcopo non recipiendis.
54 Si quis excommunicatus ante audientiam communicare præsumpserit, ipse in se damnationem protulit.
55 De non solicitandis clericis alienis.
56 Si quis clericus ab Episcopis suis promoti, contempserint: nec illic maneant, vnde recedere noluerunt.
57 De his, qui semel legerint in Ecclesia, ab alijs non posse promoueri.
58 Vt nullus alienum clericum solicitare vel tenere præsumat, non præuenerit eum episcopi consensu.
59 Vt in Ecclesijs minimè comitia celebrentur.
60 Quòd nullus Ecclesiasticorum in tabernis comedere præsumat.
61 De auaritia & inordinata cupiditate clericorum.
62 Quòd viros ad nec clericis exigere debent, sed nec laicis Christianis.
63 De clericis eiusq; carnium diuitijs.
64 De numero certo diaconorum.
65 De his, qui abominantur eos, qui carnibus vescuntur.
66 De his, qua in vsu pauperum conferuntur.
67 De his, qua pro virginitate offeruntur.
68 De his, qui Dominica die ieiunant, tanquam nihil præ cæteris differente.
69 De his, qua ecclesiastica ieiunant absque necessitate dissoluunt.
70 De his, qui se à perceptione sanctæ communionis auertunt.
71 De his, qui præter conscientiam suorum Episcoporum, in alijs parochijs commorantur.
72 De clericis & laicis excommunicatis.
73 De Episcopis & clericis adeuntibus Imperatorem.
74 De damnatis episcopis & vt supra.
75 Vt his, qui in sacro seruiunt, vsuras non exigant.
76 De his, qui debeant in pulpito psallere.
77 De honore, quem presbyteri diaconi, qui sub ipsis sunt, debeant exhibere.
78 Quòd subdiaconi non benedicant, nec benedictionem tribuant.
79 De exorcistis, qui non sunt ab episcopis ordinati.
80 In Ecclesia prandia fieri non debent.
81 Quòd præter episcopi conscientiam, clericus proficisci non debeat.
82 Vt ad sacrarium non introeant mulieres.
83 Non licere clericis iudicijs interesse spectaculis.
84 Oblationes in domibus offerri non oportere.
85 De clericis & monachis non permanentibus in suo proposito.
86 Quòd non oporteat clericos habentes aduersus inuicem negocia, relinquere suum proprium episcopum, & ad secularia iudicia conuocari.
87 Quòd clerici non transmigrent.
88 Quòd non liceat clericu, post mortem sui episcopi res ad eum pertinentes, diripere.
89 Si quis clericorum pauper pro nomine, postea in ordine aliquid habuerit, Ecclesiæ potestatis subijciat.
90 Vt clerici tabernæ non ingrediantur.
91 Vt alienus clericus minimè suscipiatur ab alio.
92 Vt clericus nec sit, nec alieno nomine farnus exerceat.
93 Vt clerici nullas negotiationes inhonestas, aut turpia lucra sectentur.
94 Hieronymi presbyteri ex epistola ad Nepotianū de vita clericorum.
95 Eiusdem ex epistola ad Paulinum de institutione clericorum.
96 Eiusdem ex epistola ad Rusticum.
97 Eiusdem ex epistola ad Heliodorum, quid differt inter monachum & clericum.
98 Eiusdem ex epistola ad Oceanum de vita clericorum.
99 Isidori de clericis.
100 Idem de regulis clericorum.
101 Idem de generibus clericorum.
102 Gregorij excerptum, quales oporteat clericos esse.
103 Eiusdem de subditis bonis sub pastorali regimine constitutis.
104 Isidori de subditis.
105 Gregorij de inuidia vel proteruia.
106 Prosperi, quòd secundùm sermonem prophetæ culpa sua peruenit, qui sacerdotum increpationes peruersa voluntate contemnunt.
107 Eiusdem, Cum quo damno animæ suæ ab Ecclesia, quæ pauperes pascit, accipiunt illi, qui de suo sibi sufficiunt.
108 Eiusdem, qui sine, qui etiam cum profectu animæ suæ opibus sustentantur ecclesiæ.
109 Eiusdem, quid facere debeant clerici, quorum infirmitas non potest sua contemnere.

110 *Eiusdem, quæ sint veræ gaudia vel veræ diuitiæ. & quid impedimenti afferant bona præsentia amatoribus futurorum.*

111 *Qualiter intelligitur, quia dicit Apostolus, Qui in sacrario operantur, qua de sacro sunt, edunt.*

112 *Angustiæ de vita & moribus clericorum.*

113 *Idem de eodem, vt suprà.*

114 *Quæ præcepta specialiter monachis, quæ generaliter cæteris conueniant Christianis.*

115 *Quòd canonica institutio, euangelica & Apostolica authoritate fulta, cæteris superemineat institutionibus.*

116 *Quid res ecclesiæ sint.*

117 *Quòd diligenter mumenda sint clausura canonicorum.*

118 *Vt in congregandis canonicis modus discretionis tenendus sit.*

119 *De his, qui in congregatione sibi commissa, ex familia solummodo ecclesiæ, clericos aggregat.*

120 *Qui clerici in congregatione canonica constituti, ecclesiastica accipere debeant stipendia.*

121 *Vt in congregatione canonica æqualiter cibus & potus accipiantur.*

122 *De mensura cibi & potus.*

123 *Quòd à prælatis gemina poscitio sub ditissit impendenda.*

124 *Vt canonici, sicut in cæteris, ità etiam in cultu vestium modū teneant discretionis.*

125 *Vt canonici cucullas monachorum non induant.*

126 *Isidori ex libro Officiorum excerptum, qua authoritate Horæ canonicæ celebrentur, quas scire & religiosè obseruare canonicos oportet.*

127 *De horis vespertinis.*

128 *De Completorio.*

129 *De Vigiliarum antiquitate.*

130 *De Horis matutinis.*

131 *Vt Horæ canonicæ canonici religiosè obseruent.*

132 *Quòd cantantibus & psallentibus Domino, Angelorum adsint præsidia.*

133 *Quales ad legendum & cantandum in ecclesia constituendi sint.*

134 *Qui modus sit correptionis.*

135 *Vt erga pueros, qui nutriuntur vel eruditur in congregatione canonica, instantissima sit custodia adhibenda.*

136 *Vt ab omnibus canonicis ad Completorium veniatur.*

137 *De cantoribus.*

138 *De prælatu.*

139 *De præpositis.*

140 *De cellerario.*

141 *De magistro Hospitalis.*

142 *De infirmis.*

143 *De claustra portæ.*

144 *De custodia Claustri.*

145 *Epilogus omnium præmissorum.*

Isidorus de Tonsura. Cap. 1.

TONSVRAE ecclesiasticæ vsus, à Nazaræis (ni fallor) exortus est. Qui prius crine seruato, diuina post magnam vitæ continentiam deuotione completa caput radebant, & capillos in igne sacrificij ponere iubebantur, scilicet vt perfectionem deuotionis suæ Domino consecrarent. Huius ergo exempli vsus, ab Apostolis introductus est, vt hi qui qui in diuinis cultibus mancipati Domino consecrantur, quasi Nazaræi, id est, sancti Dei, crine præciso, innouentur. Hoc quippe & Ezechieli prophetæ iubetur, dicente Domino: Tu fili hominis, sume tibi gladium acutum, & duces super caput tuum & barbam, videlicet quia & ipse sacerdotali genere Deo in ministerium sanctificationes deseruiebat. Hoc & Nazaræos illos Priscillam & Aquilam in Actibus Apostolorum primùm fecisse legimus. Paulum quoque Apostolum & quosdam discipulorum Christi, qui in huiusmodi cultu * mirandi extiterunt.

Est autem clericis tonsura signum quoddam, quod in corpore figuratur, sed in animo additur, scilicet vt hoc signo in religione vitia relecentur, & criminibus carnis nostræ quasi crinibus exuamur, atque inde innouatis sensibus & comis rudibus enitescamus, expoliantes nos (iuxta Apostolum) veterem hominem cum actibus suis, induentes nouum, qui renouatur in agnitione Dei. Quam renouationem in mente oportet fieri, sed in capite demonstrari, vbi ipsa mens noscitur habitare. Quòd verò detonso capite superius, inferius circuli corona relinquitur, sacerdotium regnumque Ecclesiæ in eis existimo figurari. Tiara enim apud veteres constituebatur iu capite sacerdotum. Hæc ex bysso confecta, rotunda erat, quasi sphæra media: & hoc significatur in parte capitis tonsa. Corona autem, latitudo aurei est circuli, quæ regum capita cingit. Vtrunque itaque signum exprimitur in capite clericorum, vt impleatur etiam corporis quadam similitudine, quod scriptum est, Petro Apostolo perdocente: Vos estis genus electum, regale sacerdotium. Quæritur autem, cur licut apud antiquos Nazaræos, non antè coma nutritur, & sic tondetur? Sed qui hæc exquirunt, animaduertant, quid sit inter illud propheticum velamentum, & hanc Euangelij reuelationem, de qua dicit Apostolus: Cùm transierit as CHRISTVM, auferetur velamen. Quod autem significabat velamen interpositum inter faciem Mosis & aspectum filiorum Israel, hoc significabat illis temporibus etiam coma sanctorum. Nam & Apostolus comam pro velamento esse dicit. Proinde iam non oportet, vt velentur crinibus capita eorum, qui Domino consecrantur, sed tantùm vt reuelentur: quia quod erat occultum in sacramento prophetiæ, iam in Euangelio declaratum est.

Isidor* de ecclesiast. offic. li. 2. cap. 4. Num. 6.

Ezech. 7.

Act. 18.

* imitàd

Eph. 4. Coloss. 3.

1. Cor. 9.

Exod. 28.

1. Pet. 2.

2. Cor. 3.

1. Cor. 11.

Idem de Ostiariis. Cap. 2.

OSTIARII sunt, qui in veteri testamento ianitores templi vocabantur, qui præerant portis Hierusalem, quique ordinati per vices suas, omnia interiora templi vel exteriora custodiebant. Hi denique inter sanctum & iniquum discernebant, eos tantùm in Ecclesia, qui sunt fideles, recipiunt. Intrare enim templum, nisi per hos, non possumus. Habent enim potestatem tam bonos recipiendi, quàm reijciendi indignos.

Isidor. vbi sup. ca. 14. 1. Paral. 23. 2. Paral. 23.

Idem de Lectoribus. Cap. 3.

LECTORVM ordo, formam & initium à prophetis accepit. Sunt igitur Lectores, qui verbum Dei prædicant, quibus dicitur: Clama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam. Isti quippe dum ordinantur, primùm de eorum conuersatione episcopus verbum facit ad populum, deinde coram plebe tradit eis codicem apicum diuinorum, ad Dei verbum annunciandum. Qui autem ad huiusmodi prouehitur gradum, iste erit doctrina & libris imbutus, sensuumque ac verborum scientia perornatus, ita vt distinctionibus sententiarum intelligat, vbi finiatur iunctura, vbi adhuc pendeat oratio, vbi sententia extrema claudatur. Sicque expeditus, vim pronunciationis tenebit, vt ad intellectum omnium mentes sensumque promoueat, discernendo genera pronunciationum, atque exprimendo omnium sententiarum proprios affectus, modò indicantis voce, modò dolentis, modò increpantis, modò exhortantis, siue his similia, secundùm genus proprijæ pronunciationis, in quo magis illa ambigua sententiarum adhibenda cognitio est. Multa enim in scripturis sunt, quæ nisi proprio modo pronuncientur, & in contrariam * recedunt sententiam, sicuti est: Quis accusabit aduersus electos Dei? Deus qui iustificat? Quod si confirmatiuè, non seruato genere pronunciationis suæ, dicatur, magna peruersitas oritur. Sic ergo pronunciandum est, acsi diceret: DEVS ne qui iustificat? Subauditur, Non necessariam est ergo, in tantis rebus scientiæ ingenium, quo propriè singula conuenienterque pronuncientur. Proinde & accentuum vim oportet Lectorem scire, vt nouerit, in qua syllaba vox protendatur pronunciantis. Plerunque enim imperiti lectores in verborum accentibus errant, & solent nos ridere * imperiti hi, qui videntur habe-

Isidor. vbi sup. ca. 11. §. 2. 58.

*recidunt Rom. 8.

*imperitiæ

re notitiam, detrahentes & inrantes penitus nos nescire quod dicimus. Porrò vox lectoris, simplex erit & clara, ad omne pronunciationis genus accommodata, plena succo virili, agrestem & subrusticum effugiens sonum, non humilis, nec adeò sublimis, non fracta vel tenera, nihilque seminecum sonans, neque cum motu corporis, sed tantùm cum gravitatis specie. Auribus enim & cordi consulere debet lector, non oculis, nè potius ex seipso eos spectatores, magis quàm auditores faciat. Vetus opinio est, lectores pronunciandi causa præcipuam curam vocis habuisse, vt exaudiri in tumultu possint. Vnde & dudùm lectores, præcones vel proclamatores vocabantur.

ab Archidiacono scyphum aquæ cum aquamanili, & manutergium accipiunt.

Idem de exorcistu. Cap. 4.

Isidor. vbi sup. ca. 13.

1. Eſd. 2.

IN ordine & ministerio ecclesiæ, decet esse exorcistas secundùm officia, quæ in templo Salomonis erant dispositа, quæque posterius sunt ab Esdra dispertita. Erat enim, eos, quos Esdras actores memorat templi tunc, nunc esse exorcistas in ecclesia Dei. Fuerunt enim sub Esdra actores templi, seruorum Salomonis filij, qui actum temporum suorum sub cura sua haberent, ac sacris obtemperare deberent. Et cùm suissent ex ordine & ministerio templi, longè fuerunt ab officio altaris DEI, quia nec psalmistis, nec ostiarijs, nec sacrorum seruis attingere licebat munera altaris, nisi tantummodò Leuitis. Quid ergò est? Nullam aliam curam habebant actores templi, nisi ad sarta tecta facienda, aut quæcunque fuissent vererata in ædificatione templi, aut delapsa, per eosdem actores de thesauris dominicis reficerentur, atque excolerentur. Ergò actores templi, exorcistæ sunt in populo DEI. Quomodò enim actor prudès & bonus fcit, quis sit domini sui census & omnis substantiæ modus, & redigit apud se to tius possessionis instrumenta originalia, sic & exorcista redigit in suam diligentiam totius regni domini secreta, vt memoriæ mandet descripturarum sacramentis, vnde exerceat scilicet dominum, quod illi est ab spiritu sancto concessum, secundùm Apostoli præconium, exorcistas enim memorat Apostolus, cùm dicit: Nunquid omnes donationes habent curationum? Hi enim cùm ordinantur, sicut ait canon, accipiunt de manu episcopi libellum, in quo scripti sunt exorcismi: accipientes potestatem imponendi manus super energumenos siue catechumenos.

1. Cor. 12. Cæt hag. Onc. 4. Et dist. 23. Exorcistacum.

Idem de Acolyto. Cap. 5.

Isidor. Etymologiarū li. 7. c. 12.

AColyti Græcè, Latinè cereocerarij dicuntur, à deportandis cereis, quando legendum est Euangelium aut sacrificium offerendum. Tunc enim accenduntur luminaria ab eis, & deportantur, non ad effugandas tenebras, dum soloco tempore rutilet, sed ad signum lætitiæ demonstrandum, vt sub typo luminis corporalis illa lux ostendatur, de qua in Euangelio legitur: Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.

Ioan. 1.

Idem de Subdiaconibus. Cap. 6.

Isidor. vbi sup. de off. ec. cap. 10. 1. Eſd. 2. &8.

Ioan. 1. Ibidem. * vir

SVbdiaconi, qui apud Græcos hypodiaconi vocantur, in Esdra inueniuntur, appellanturque ibi Nathinnæi, id est, in humilitate domino seruientes. Ex eorum ordine fuit ille Nathanael, qui in Euangelio Ioannis diuina propositione commonitus, Saluatorem meruit confiteri, quique etiam ad primum diuinitatis indicium fidelis enituit, protestante domino ac dicente: Ecce vera Israelita, in quo dolus non est. Deniquè isti oblationes in templo domini suscipiunt à populis, isti officijs obediunt Leuitarum, isti quoque vasa corporis & sanguinis Christi diaconibus ad altaria domini offerunt. De quibus quidem placuit patribus, vt quia sacra mysteria contrectant, casti & continentes sint ab vxoribus, & ab omni carnali Immunditia liberi, iuxta quod illis Propheta dicente iubetur: Mundamini, qui fertis vasa domini. Hi igitur cùm ordinantur, sicut Sacerdotes & Leuitæ manus impositionem non suscipiunt, sed patenam tantùm & calicem de manu episcopi, &

Carth. cō cil. 4. Et in decr. 23. d. Subdiac. cum ordi. Etā. 52.

Idem de Diaconibus. Cap. 7.

Isidor. vbi sup. cap. 8.

DIACONORVM ordo, à tribu Leui accepit exordiū. Præcepit enim dominus Mosi, vt per ordinationem Aaron sacerdotis & filiorum eius, rursus in diuini cultus ministerio ordinarentur, & consecrarentur domino pro omnibus primogenitis, & seruirent pro Israel coram Aaron & filijs eius in tabernaculo dei, excubantes in templo die ac nocte, ipsique gestarent arcam & tabernaculum & omnia vasa eius, & in circuitu tabernauli castra ipsi constituerent, & in promouendo tabernaculo ipsi deponerent, rursus ipsi componerent. A vigintiquinque annis & supra, in tabernaculo seruire ipsis mandatum est. Quam regulam sancti patres & in nouo Testamento, constituerunt. In euangelio autem primordia eorum & in Actibus Apostolorum ita leguntur: Conuocantes autem duodecim Apostoli multitudinem discipulorum, dixerunt: Non est æquum, nos relinquere verbum dei, & ministrare mensis. Quid ergò est, fratres? Considerate ex vobis viros boni testimonij septem, plenos spiritu sapientiæ, quos constituamus in hanc rem. Nos verò erimus oratori & ministerio sermonis instantes. Et placuit hic sermo coram multitudine. Et elegerunt statim Stephanum, virum plenum fide & Spiritu sancto, & Philippum, & Procorū, Nicanorē & Timonem, & Parmenā, & Nicolaum aduenam Antiochenum. Hos statuerunt ante Apostolos. Et cùm orassent, imposuerunt illis manus, verbumque dei crescebat, & multiplicabatur numerus credentium. Et hinciam decreuerunt Apostoli vel successores Apostolorum, per omnes ecclesias septem diacones ordinandos esse, qui sublimiori gradu cæteris proximè circa eam * Christi, quasi columnæ altaris, assisterent, & non sinè aliquo sepetenarij numeri mysterio. Hi enim sunt, quos in Apocalypsi legimus, septem Angeli, tubes canentes. Hi sunt septem candelebra aurea, hi voces tonitruorum. Ipsi enim clara voce in modum archangelorum cunctos, siue in orando, siue in flectendo genua, siue in psallendo, siue in lectionibus audiendis. Ipsi etiam, vt aures habeamus ad dominum clamare: Ipsi quoque euangelizant: sinè ipsis sacerdos nomen habet, officium non habet. Nam sicut in sacerdote consecratio, ita in ministro dispensatio sacramenti est. Ille orare, hic psallere mādat: Ille oblata sanctificat: hic sanctificata dispersat: Ipsis etiam sacerdotibus propter præsumptionem non licet de mensa domini tollere calicem, nisi eis traditus fuerit à diacono. Leuitæ inferunt oblationes in altaria, Leuitæ cōponunt mensam dñi, Leuitæ operiunt arcam testamenti. Non enim omnes videt alta mysteriorū, quæ operiuntur à Leuitis, ne videant, qui videre non debent: & sumant, qui seruare non possunt. Qui propterea altari albis induti assistunt, vt cœlestem vitam habeant, candididque ad hostias & immaculati accedant, mundi scilicet corpore, & incorrupti pudore. Tales enim decet dominum habere ministros, qui nullo carnis corrumpantur contagio, sed potiùs puri eminentia castitatis splendeant. Quales autem diaconi ordinentur, Apostolus Paulus plenissimè scribit ad Timotheum. Nam cùm præmisisset de sacerdotum electione, continuò subiunxit: Diacones similiter irreprehensiles, hoc est, sine macula sicut episcopi, pudici vtique, id est, à libidine continentes, non bilingues, scilicet nè conturbent habentes pacem. Non multo vino deditos: quia vbi ebrietas, ibi libido dominatur & furor. Non turpe lucrum sectantes, nè de cœlesti * ministerio terrena sectentur. Est quoque turpis lucri appetitio, plus de præsentibus quàm de futuris cogitare. Posit hæc subiecit: Hi autem probentur primùm, & sic ministrent, nullum crimen habentes. Hi vtique sicut episcopi, ante ordinationem probari debent, si digni sint, & sic postèà ministrare.

1. Tim. 3. * ministerio Ibidem.

Item de Presbyteris. Cap. 8.

Isidor. vbi sup. cap. 7.

PRESBYTERORVM ordo, exordium sumpsit (vt dictum est) à filijs Aaron. Qui enim sacerdotes voca

bantur

bantur in veteri testamento, bi sunt, qui nunc appellantur. presbyteri. Et qui nunc pubabatur Principes Sacerdotũ, nunc episcopi nominãtur presbyteri asit interpretantur seniores, quia seniores etate, Græci presbyteros vocãt. His enim, sicut episcopis, dispensatio mysteriorum Dei commissa est. Præsunt enim ecclesiæ Christi & in confectione dominici corporis & sanguinis, consortes sunt cum episcopis. Similiter & in doctrina populorum, & in officio prædicandi: ac solum propter authoritatem summo sacerdoti clericorum ordinatio & consecratio reseruata est, nè à multis disciplina ecclesiæ vindicata, concordiam soluaret, scandala generaret: Nam Paulus Apostolus eosdem presbyteros, vt verè sacerdotes, sub nomine episcoporum ita adiuerat, loquens ad Titum: Huius (inquit) rei gratia reliqui te Cretæ, vt ea quæ desunt, corrigas, & constituas per ciuitates presbyteros, quemadmodum ego tibi disposui. Siquis sine crimine est, vnius vxoris vir, filios habens fideles, non in accusatione luxuriæ, aut non subditos. Oportet enim episcopũ sine crimine esse. Qua sententia ostendit, etiam presbyteros sub episcoporum nomine taxari. Vndè & ad Timotheum de ordinatione episcopi & diaconi scribens, de presbyteris omninò tacuit, quia eos in episcoporum nomine comprehendit.

Tit. 1.

1. Tim. 3.

Secundus enim primo coniunctus est gradus, sicut & ad Philippenses episcopis & diaconibus scribit, cùm vna ciuitas plures episcopos habere non posset. Et in actibus Apostolorum presbyteros ecclesiæ, iturus Hierosolymã, congregauit, quibus inter cætera dicit. Videte gregem, in quo vos Spiritus sanctus episcopos ordinauit. Vnde etiam tales in ecclesia presbyteros constituendos esse sicut episcopos, & Apostolus Paulus ad Titum loquitur, & canones ipsi testantur. Presbyteros autem merito & sapientia dici, non ætate. Nam & Moysi præcipitur, vt eligat presbyteros. Vnde & in Prouerbijs dicitur: Gloria senum canicies. Quæ est hæc canicies? Haud dubium, quin sapientia, de qua scriptum est: Canities hominum, prudentia est. Cumque nongentos & amplius annos ab Adam vsque ad Abraham, vixisse homines legerimus: nullus alius primus appellatus est presbyter, id est, senior, nisi Abraham, qui multò paucioribus annis vixisse comunicitur. Non ergo propter decrepitam senectutem, sed propter sapientiam, presbyteri nominantur. Quòd si ita est, mirum cur insipientes constituantur.

Act. 20.

Tit. 1.

Prou. 20.

Sap. 4.

Idem de Sacerdotibus. Cap. 9.

Isidor. vbi sup. cap. 6.

VENIAMVS ergò nunc ad sacratissimos ordines, & singulariter de monstremus. quod est sacerdotij fundamentum, vel quo authore pontificalis ordo adoleuit in seculo. Initium quidem sacerdotij, Aaron fuit, quanquam & Melchisedech prior obtulerit sacrificium, & post hunc Abraham, Isaac, & Iacob. Sed isti spontaneæ voluntate, non sacerdotali authoritate, ista fecerunt. Cæterùm Aaron primus in lege sacerdotale nomen accepit, primusque pontificali stola indutus, victimas obtulit, iubente domino, ac loquente ad Moysen: Accipe (inquit) Aaron & filios eius, & applicabis ad ostium tabernaculi testimonij. Cumque laucris patrem cum filijs aqua, indues Aaron vestimentis suis, id est, linea, & tunica, & superhumerali, & rationali, quod constringes balteo. Et ponesque tiaram in capite eius, & laminam sanctam super tiaram, & oleum vnctionis fundes super caput eius, atque hoc ritu consecrabitur. Filios quoque illius applicabis, & indues tunicis lineis, cingesque balteo Aaron, scilicet & liberos eius, & impones eis mitras, eruntque sacerdotes mei religione perpetua. Quo in loco contemplari oportet Aaron summum sacerdotem, id est, episcopum fuisse, & filios eius presbyterorum figuram præmonstrasse. Fuerunt enim filij Aaron & ipsi sacerdotes, quibus meritò adstare debuissent Leuitæ sicut summo sacerdoti. Et hoc fuit inter Aaron summum sacerdotem, & inter filios eiusdem Aaron, qui & ipsi sacerdotes erant, quod Aaron super tunicam accipiebat podere̅m & stolam sanctam, & coronam auream, mitrani, & zonam auream, & superhumerale, & cætera, quæ supra memorata sunt: Filij autem Aaron super tunicas lineas cinctitantum modò, & tiarati adstabant sacrificio Dei. Sed forsitan quæritur & hoc, cuius figuram faciebat Moyses. *Si enim Aaron filij presbyterorum figuram faciebant, & Aaron, summi sacerdotis, id est, episcopi, Moyses cuius? Indubitanter* CHRISTI, Et verè per omnia CHRISTI: quia fuit similitudo mediatoris Dei, qui est inter Deum & hominem IESVS CHRISTVS, qui est verus dux populorum, verus princeps sacerdotum, & Dominus pontificum, cui est gloria & honor in secula seculorum. Amen

Exod. 29.

Hactenus de primordijs sacerdotalibus in veteri testamento. In nouo autem testamento post CHRISTVM sacerdotalis ordo à Petro Apostolo cœpit. Ipsi enim primùm datus est pontificatus in ecclesia CHRISTI. Sic enim loquitur ad eum dominus: Tues (inquit) Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiã meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam, & tibi dabo claues regni cælorum. Hic ergò ligandi soluendique potestatem primus accepit, primusque ad fidem populum virtute suæ prædicationis adduxit. Siquidem & cæteri Apostoli cum Petro participes honoris acceperunt. Qui etiam in toto orbe diffusi, Euangelium prædicauerunt. Quibusque decedentibus succesſerunt episcopi, qui sunt cõstituti per totũ mundum in sedibus Apostolorum, qui non iam ex genere carnis & sanguinis eliguntur, sicut primum secundùm ordinem Aaron, sed pro vnuſcuiusque vita meritoque, quod in eum gratia diuina contulerit. Sicut etiam ad Heli dominus præmunciauit, dicens: Hæc dicit dominus deus Israel: Dixi, domus tua & domus patris tui permanebunt coram me vsque in æternum. Et nunc dicit dominus, Nequaquàm, sed glorificantes me glorificabo. Qui autem me spernit, spernetur. Quatuor enim sunt genera Apostolorum: Vnum à deo tantum, vt Moyses: alterum per hominem & deum, vt Iosue: tertium tantùm per hominem, sicut his temporibus multi fauore populi & potestatum in sacerdotium subrogantur. Quartum autem genus ex se est, sicut pseudoprophetarum & pseudoapostolorum. Quid est autem nomen Apostolorum? Apostoli, in Latina lingua missi interpretantur, quia ipsos misit dominus euangelizare ad illuminationem omnium populorum. Episcopus autem (vt quidam prudentium ait) nomen est operis, non honoris. Græcum est enim, ατὸ; inde dictum vel ductũ vocabulum, quòd ille, qui præficitur, superintendit, curam sollicitudinem gerens. ἐπὶ quippe super, σκοπὸ; verò, intentio est. Ergò episcopos Latinè superintendentes possumus dicere, vt intelligat, non se esse episcopum, qui præsse dilexerit, nõ prodesse: Quòd verò per impositionem manus à præcessoribus Dei sacerdotibus episcopi ordinantur, antiqua est institutio. Isaac autem Patriarcha sanctus, ponens manum suam super caput Iacob, benedixit ei. similiter & Iacob filijs suis benedictionem dedit. Sed & Moyses super caput Iosue manum suam imponens, dedit ei spiritum virtutis & ducatus in populo Israel: Sic & superimpletor legis & prophetarum dominus noster IESVS CHRISTVS, per manus impositionem Apostolos benedixit, sicut in Euangelio Lucæ scriptum est: Et perduxit illos trans Bethaniam, & eleuauit manus suas, & benedixit eos. Factumque est, cùm benedixisset illis, discessit ab eis, & ipsi reuerti sunt Hierusalem cum gaudio magno. Et in actibus Apostolorum ex præcepto sancti Spiritus, Paulo & Barnabæ ab Apostolis manus imposita est in episcopatum, & sic mili sunt ad euangelizandum. Quòd autem à trigintanis sacerdos efficitur, ab ætate scilicet Christi sumptum est, ex qua idem exorsus est prædicare. Hæc enim ætas profectui iam non indiget parulorum, sed perfectionis vi plena est & robusta, & ad omne disciplinæ ac magisterij exercitium præparata. Quòd verò vnius virginalis matrimonij sint, qui eliguntur in ordine pontificatus, & in veteri lege mandatum est, & plenius scribit Apostolus, dicens: Vnius vxoris virum. Sacerdotem quærit ecclesia, aut de monogamia ordinatũ, aut de virginitate sanctum. Porrò, quòd Episcopus non ab vno, sed à cunctis comprouincialibus Episcopis ordinatur, ideò est institutum, ne in eo aliquid contra fidem Ecclesiæ, vnius tyrannica authoritas molitur. Propterea ab omnibus conuenientibus constituitur,

Matt. 16.

1. Reg. 2.

Luc. 24.

Act. 13.

Luc. 3.

1. Tim. 3. Tit. 1.

Aug. de ciuit. Dei, lib. 19. c. 19

Gen. 27. Num. 27. Gen. 48.

ac non

ac non minus quàm à tribus præfentibus, cæteris tamen consentientibus testimonio litterarum. Huic autem, dum consecratur, datur baculus, vt eius indicio subditam plebem vel regat, vel corrigat, vel infirmitates infirmorum sustineat. Datur & annulus propter signum pontificalis honoris, vel signaculum secretorum. Nam multa sunt, quæ ab oculis carnalium minusque intelligentium occultantes sacerdotes, quasi sub signaculo condunt, nè indignis quibusque sacramenta Dei aperiantur. Iam verò quod seculares viri nequaquam ad ministerium Ecclesiæ adsumantur, eadem authoritas Apostolica docet, & dicit: Manus citò nemini imposueris. Et iterùm: Non neophytum, ne in superbiam elatus, puter se non tam ministerium humilitatis, quàm administrationem secularispotestasadeptum, & in condemnationem superbiæ, sicut diabolus, per iactantiam deiciatur. Quomodò enim valebit sæcularis homo sacerdotij magisterium adimplere, cuius nec officium tenuit, nec disciplinam cognouit? Aut quid docere poterit, cùm ipse non didicerit? Nunc verò cernimus, sæpè plurimos ordinationem talibus facere: nec eligunt, qui ecclesiæ prosint, sed quos vel ipsi amant, vel quorum sint obsequijs deliniti, vel pro quibus maiorum quispiam rogauerit: & (vt deteriora dicam) qui, vt ordinarentur, muneribus impetrárunt. Taceo de reliquis. Alij successores filios vel parentes faciunt, & conantur posteris præ sulatús relinquere dignitatem, cùm hoc nec Moses amicus Dei facere potuit, sed Iosue de alia tribu elegit, vt fieremus principatum in populo non sanguine defendendum esse, sed merito vitæ. Interdum autem & iuxta meritum plebium eliguntur personæ rectorum: vndè nouerint populi fúi fuisse meriti, regimen peruersi susceptisse pontificis. Quòd autem is, qui post baptismum aliquo peccato mortali corruptus, ad sacerdotium non * prouehatur, lex ipsa testatur. Moses enim in lege præcepit sacerdotibus, nè aliquod pecus vitiatum ad aram Dei offerant. Quod ipsum postea offerentibus sacerdotibus Israel, per Malachiam improperauit Deus, dicens: Vos, sacerdotes, qui pollui stis nomen meum, & dixistis: In quo polluimus illud? Offerentes super altare meum panem pollutum, & offerebatis cœcum & languidum, nónne malum est? Vndè & in Numeris vitula rufa, cuius cinis expiatio populi est, non aliter iubetur offerri ad altare Domini, nisi quæ terrena opera non fecerit, iugumque delicti non traxerit, nec vinculis peccatorum fuerit alligata. Sed quid plura subijcimus? Si enim is, qui iam in Episcopatu vel presbyterio positus, mortale aliquod peccatum admiserit, retrahitur: quanto magis ante ordinationem, si peccator inuentus est, cauendù vt non ordinetur? Quapropter quia lex peccatores à sacerdotio remouet, consideret se vnusquisque, & sciens, quia potentes potenter tormenta patientur, retrahat se ab hoc non tam honore quàm onere, & aliorum, qui digni sunt, locum iam non ambiat occupare. Qui enim eru diendis atque instituendis de virtute populis præerit, necesse est, vt in omnibus sanctus sit, & in nullo reprehensibilis habeatur. Qui enim alium de peccatis arguit, ipse à peccato debet esse alienus. Nam qua fronte subiectos arguere poterit, eùm illi statim possit correptus ingerere, Antè docete, quæ recta sunt, episcope? Quapropter, qui negligit recta facere, desinat & recta docere. * Priùs quippè semetipsum corrigere debet, qui alios ad benè viuendum admonere studet, ita vt in omnibus semetipsum formam viuendi præbeat, cunctosque ad bonum opus & doctrina & operc prouocet. Cui etiam scripturarum scientia necessaria est: quia si episcopi tantùm sit sancta vita, sibi soli potest prodesse, & cuiuens. Porrò si & doctrina fuerit eruditus, potest cæteros quoque instruere, & docere suos, & aduersarios repercutere. Quis nisi refutati fuerint atque conuicti, facilè possunt simplicium corda peruertere. Huius autem sermo debet esse purus, simplex, & apertus, plenus grauitate & honestate, plenus suauitate & gratia, tractans de mysterio legis de doctrina fidei, de virtute continentiæ, de disciplina iustitiæ. Vnumquenque diuersa admonens exhortatione, iuxta professionis morumque qualitatem, videlicet vt præsocat, quid, cui quandò, vel quomodò proferat. Cuius præ cæteris speciale officium est, scripturas legere, percurrere canones, exempla Sanctorum imitari, vigilijs, ieiunijs, orationibus incumbere, cum fratribus habere pacem, nec quenquam ex membris suis discerpere, nullum damnare, nisi comprobatum, nullum excommunicare, nisi discussum. Quiq; ità humilitate pariter & authoritate præstabit, vt nec per nimiam humilitatem suam, subditorum vitia conualescere faciat, nec per immoderatam authoritatem feuerlatis potestatem exerceat, sed tanto cautiùs erga sibi commissos agat, quanto duriùs à CHRISTO iudicari formidat. Tenebit quoque illam supereminentem donis omnibus charitatem, sinè qua omnis virtus nihil est. Custos enim sanctitatis, charitas est: locus autem huius custodis, humilitas. Habebit etiam inter hæc omnia & castitatis eminentiam, ita vt mens CHRISTI corpus confectura, ab omni inquinamento carnis sit munda & libera. Inter hæc oportet eum solicita dispensatione curam pauperum gerere, efurientes pascere, vestire nudos, suscipere peregrinos, captiuos redimere, viduas ac pupillos tueri, peruigilem in cunctis exhibere curam prouidentia & distributione discreta. In quo etiam & hospitalis ita erit præcipua, vt omnes cum benignitate & charitate suscipiat. Si enim omnes fideles illud Euangelicum audire desiderant, Hospes fui, & suscepistis me: quanto magis Episcopus, cuius diuersorium cunctorum debet esse receptaculum? Laicus, enim vnum aut duos suscipiens, impleuit hospitalitatis officium: Episcopus, si omnes non receperit, inhumanus est. In negocijs autem secularibus dirimendis, oportet eum causam merito discernere, non gratia. Neque enim sic debet Episcopus suscipere potentem, vt contristet contra iustitiam pauperem, neque pro paupere auferre iustitiam à potente. Non defendat improbum, nec sancta indigno committenda arbitretur: neque arguat, aut impugnet, cuius crimen non deprehendit. Erit quoque illi etiam (iuxta Apostolum) mansuetudo, patientia, sobrietas, moderatio, abstinentia, sue pudicitia, vt non solùm ab opere immundo se abstineat, sed etiam ab oculi & verbi & cogitationis errore, ita vt, dum nullum in se vitium regnare permittit, impetrare apud DEVM veniam prosubditorum facinoribus valeat. Qui enim ista * sectauerit, & Dei minister vtilis erit, & perfectum sacerdotium consummabit.

Num. 27.

* promoueatur Leuit. 1. 2.

Malach. 1.

Num. 19.

Medice, cura teipsum.

* Primò.

1. Tim. 5. Ibidem.

1. Cor. 13.

Matt. 25.

1. Tim. 3.

* sectatus fuerit.

EX BEATI HIERONYMI SVPER EPISTOLAM ad Titum commentarijs. Cap. 10.

HVius rei gratiæ reliquit Cretæ, vt ea quæ deerant, corrigeres. Reliquit Titum discipulum Cretæ, vt rudimenta nascentis Ecclesiæ confirmaret, &, si quid videbatur deesse, corrigeret, ipse pergens ad alias nationes, vt rursum in eis Christi iaceret fundamentum. Quòd autem ait, Vt ea quæ deerant, corrigeres: ostendit, necdum eos ad plenam venisse scientiam veritatis, & licet ab Apostolo correcti fuerint, tamen adhuc indigere correctione. Et constituas per ciuitates presbyteros, sicut ego tibi disposui. Diligenter Apostoli attendamus verba, dicentis, vt constituas per ciuitates presbyteros sicut & ego tibi disposui. Qui qualis presbyter debeat ordinari, in consequentibus diserens, hoc ait: Si quis est sine crimine, vnius vxoris vir, &c. Posteà intulit: Oportet enim Episcopum sine crimine esse, tanquam Dei dispensatorem. Idem ergò est presbyter, qui episcopus, & antequam diaboli instinctu studia in religione fierent, & diceretur in populis, Ego sum Pauli, ego Apollò, ego autem Cephæ, communi presbyterorum consilio ecclesiæ gubernabantur. Postquàm verò vnusquisque eos, quos baptizauerat, suos putabat esse, non Christi: in toto orbe decretum est, vt vnus de presbyteris electus, superponeretur cæteris, ad quem omnis cura Ecclesiæ pertineret, & schismatum semina tollerentur. Putat aliquis, non scripturarum, sed nostram sententiam esse episcopum & presbyterum vnũ esse, & aliud ætatis, aliud esse nomen officij; relegat Apostoli ad Philippen. verba, dicentis: Paulus & Timotheus serui Christo Iesu, omnibus sanctis in Christo Iesu, qui sunt Philippis, cum Episcopis & Diace-

1. Cor. 1.

1. Tim. 3.

Tit. 1.

Phil. 1.

Diaconibus,gratia vobis & pax. Et reliqua. Philippi, vna est vrbs Macedoniæ. Et certè in vna ciuitate plures: vt nuncupatur) episcopi esse nō poterāt. Sed quia eoldē episcopos illo in tēpore, quos presbyteros appellabant,propterea indifferenter de episcopis quasi de presbyteris est locutus. Adhuc alicui hoc videatur ambiguum, nisi altero testimonio comprobetur. In actibus Apostolorum scriptum est, quòd cùm venissēt Apostolus Paulus Miletum, misērit Ephesum, & vocauerit presbyteros eiusdem Ecclesiæ, quibus postea inter cætera sit locutus: Attendite vobis & omni gregi,in quo vos spiritus sanctus posuit episcopos pascere ecclesiam domini, quam acquisiuit per sanguinem suum. Et hic diligentiùs obseruate, quomodo vnius ciuitatis Ephesi presbyteros vocans, postea eosdem episcopos dixerit. Videamus ergò, qualis presbyter fuse episcopus ordinandus sit. Si quis est sine crimine, vnius vxoris vir,filios habens fideles, non in accusatione luxuriæ, aut non subditos. Oportet enim episcopum sine crimine esse, tanquam Dei dispensatorem, non proteruum, non iracundum,non vinolentum, non percussorem, non turpis lucri appetitorem. Primum itaque sine crimine sit: quod puto alio verbo ad Timotheum, irreprehensibilem nominatum. Non quòd eo tantùm tempore, quo ordinandus est, sine vllo sit crimine, & præteritas macullas noua conuersatione diluerit, sed ex eo tempore, quo in Christo renatus est, nulla peccati conscientia mordeatur. Quomodò enim poterit præses ecclesiæ auferre malum de medio eius, qui in delictum simile corruerit? Aut qua libertate corripere peccantem ,cùm tacitus sibi ipse respondeat, eadem admisisse,quæ corripit? Primùm itaque dicendum est, quòd tam sanctum sit nomen sacerdotij, vt nobis etiam ea, quæ extra nos sunt posita, reputentur. Non quò propter vitia nostra episcopi non fiamus, sed quòd propter filiorum incontinentiam ab hoc gradu arcendi simus. Qua enim libertate possumus alienos filios corripere, & docere quæ recta sunt,cùm nobis statim possit, qui fuerit correptus, ingerere, Antè doce filios tuos? Aut qua fronte extraneum corripio fornicantem, cùm mihi conscientia meaipsa respondeat? Exhæreda ergò filium fornicantem, abijce filios tuos vitijs seruientes. Cùm autem nequam filius in vna tecum communicat domo, tu audes de alterius oculo festucam detrahere, in tuo trabem non videns? Non itaque iustus polluitur ex vitijs filiorum, sed libertas ab Apostolo ecclesiæ principi reseruatur, vt talis fiat, qui non timeat propter vitia liberorum extraneos reprehendere. Oportet enim Episcopum sine crimine esse, tanquàm Dei dispensatorem. Quæritur ergò inter dispensatores, vt fidelis quis inueniatur, & non comedens & bibens cum ebriosis, percutiat seruos & ancillas, sed incertum pomini expectet aduentum, & det conseruis in tempore cibaria. Inter villicum autem & familiam hæc sola distantia est, quòd conseruus præpositus est conseruis suis. Sciat itaque Episcopus & presbyter, sibi populum conseruum esse, non seruum. Cætera, quæ sequuntur, in nobis posita sunt. Non proterum, id est, non tumentem, & placentem sibi quòd episcopus sit, sed quasi bonum villicum, id requirentem quod pluribus prosit. Non iracundum. Iracundus est, qui semper irascitur, & ad leuem responsionis auram atque peccati, quasi à vento follium commouetur. Neque verò, qui aliquando irascitur, iracundus est: sed ille dicitur iracundus, qui crebrò hac passione superatur. Prohibet quoque episcopum esse vinolentum, nè vel sensu occupato exaltet risum contra grauitatis decorem, & labijs dissolutis cachinnet, vel si paululum tristis cuiusdam rei fuerit recordatus inter pocula, in singultus prorumpat & lachrymas. Longum est, ire per singula, & insanias, quas ebrietas suggerit, explicare. Post vinolentiam etiam hoc præcepit, ne percussor sit. Quod quidem & simpliciter intellectum, & diffícat audientem, nè facilè manum porrigat ad cedendum, ne in os alterius verberandum insanus erumpat. Melius est autem, vt non percussorem, illum esse dicamus, qui manſuetus & patiens, sciat, quid in tempore loquendum sit, quid tacendum, nè sermone inuili conscientiam percutiat infirmorum. Turpis quoque ucri appetitus ab eo, qui episcopus futurus est, esse debet alienus. Sunt enim multi docentes, quæ non oportet, turpis lucri gratia, qui totas domus subuertunt, & putant quæstum esse pietatem. Melior est autem, iuxta Salomonem, modica acceruo cum iustitia, quàm multa genimina cum iniquitate. Et magis eligendum in paupertate nomen bonum, quam in diuitijs nomen pessimum. Episcopus, qui imitator Apostoli esse cupit, habens vitium & vestitutum, his tantùm debet esse contentus. Qui alterio seruiérint, de altario viuant. Viuant, (inquit) sed non fiant diuites. Vnde & ex nobis excutitur è zona, & vnatantùm tunica indiuidimur, vt non de crastino cogitemus. Turpis lucri appetitio est, plus de præsentibus quàm futuris cogitare. Hucusque, quid non debeat habere episcopus fuse presbyter, Apostoli sermone præceptum est: nunc econtrarió, quid habere debeat, explicaur. Sed hospitalem, bonorum amatorem, castum, iustum, sanctum, continentem, abstinentem, obtinentem eum, qui secundùm doctrinam est, fidelem sermonem, vt potens sit consolari in doctrina sana, & contradicentes arguere. Ante omnia hospitalitas futuro episcopo denunciatur. Si enim omnes illud de Euangelio audire desiderant, Hospes fui, & suscepistis me: quanto magis episcopus, cuius domus omnium commune esse debet hospitium? Laicus enim vnum, aut duos, aut paucos recipiens, impleuit hospitalitatis officium: episcopus, nisi omnes receperit, inhumanus est. Quomodò itaque manſuetudo,patientia, sobrietas, moderatio, abstinentia lucri, hospitalitas quoque, & benignitas præcipuè esse debent in episcopo, & inter cunctos laicos eminentia, fic & castitas propriè, & (vtita dixerim) pudicitia sacerdotalis, vt non sólùm ab opere se immundo abstineat, sed etiam à iactu oculi & cogitationis errore, mens corpus Christi consecutura, sit libera. Iustus quoque episcopus debet esse & sanctus, vt iustitiam in populis,quibus præest,exerceat, reddens vnicuique quod meretur, nec accipiat personam in iudicio. Inter laici autem & episcopi iustitiam hoc interest,quod laicus potest apparére iustus in paucis: episcopus verò in tot exercere iustitiam potest, quot & subditos habet.

Act. 20.

1. Tim. 3.

Matt. 7. Luc. 6. Tit. 2. 1. Cor. 4.

Iracundi quis.

Prou. 16.

1. Tim. 6.

Matt. 25.

Eiusdem Doctoris sancti ex epistola ad Oceanum.
Cap. XI.

Circa finē epist. quæ incipit. Nunquā fili Oceane. 1. Tim. 3. Tit. 1.

SI quis episcopatum desiderat,bonum opus desiderat. Opus,non dignitatem: laborem, non delicias. Opus, per hu militatem crescat, non intumescat fastidio. *Oportet ergò episcopum irreprehensibilem esse.* Idipsum quoque ad Titum: Si quis est sine crimine. Omnes virtutes in vno sermone cōprehendit, & penè rem contra naturam exigit. Si enim omne peccatum, etiam in ocioso verbo , reprehensione digna est: quis est ille, qui ab que peccato, id est, sine reprehensione versetur in hoc mundo ? Sed futurus pastor ecclesiæ talis eligatur , ad cuius comparationem rectè grex cæteri nomi nentur. Definiunt Rhetores Rhetorem , qui sit vir bonus, dicendi peritus. Antè vita, quàm lingua, irreprehensibilis quæritur, vt doctus meritò suscipiatur. Perdit enim authoritatem dicendi, cuius sermo opere destruitur. *Vnius vxoris vir.* Certè de baptizatis sermo Apostoli est, nemo dubitet. *Sobrium , prudentem , ornatum , hospitalem doctorem, pudicum, &c.* Sacerdotes, qui ministrant in templo Dei, prohibentur vinum & siceram bibere, nè crapula & obrietate aggrauentur corda eorum, & vt sensus officinm exhibens, Deo vigeat semper & tentis fit. Quòd autem infert *prudentem*, excludit eos, qui sub nomine simplicitatis excusant stultitiam sacerdotum. Nisi enim cerebrum sanum fuerit, omnia membra in vitio erunt. *Ornatum.* Qui vitia non habet, irreprehensibilis appellatur. Qui virtutibus pollet, ornatus est. Possumus & aliud intelligere ex hoc verbo , iuxta illud Tullij: Caput est artis, docere quod facias. Sunt enim quidā ignorantes mensuram suam , & tantæ stoliditatis ac vecordiæ, vt in motu, & in cessu, & in habitu, & in sermone communi risum spectantibus præbeant. Et quasi intelligentes, quid sit ornatus , communi fe vestibus & munditijs corporis, & lautioris mensæ epulas parant, cùm omnis istiusmodi ornatus & cultus, fordibus sœdior sit. Quòd autem doctrina à sacerdotibus expetatur , & veteris præcepta sunt legis, & ad Titum plenius scribitur . Innocens enim & absque sermone conuersatio, quantum exemplo prodeſt, tantum

1. Tim. 3. & Tit. 1.

1. Tim. 3.

Leuit. 10.

1. Tim. 3.

1. Tim. 3.

silentio

Tit.1. silentio nocet. Nam & latratu canum baculoque pastoris, tuporum rabies deterrenda est. *Non vinolentum, non percussorem.* Virtutibus vitia opposuit. Didicimus, quales esse debeant sacerdotes. Vinolentia, scurrarum est & comessatorum. Venter que mero æstuás, citò despumat in libidines. In vino luxuria, in luxuria volu ptas, in voluptate impudicitia est. Qui luxuriatur, viuens mortuus est. Ergò qui inebriatur, & mortuus est & sepultus. Noe ad vinus horæ ebrietatem nudat femora sua, quæ per sexcentos annos sobrietate contexerat. Loth per temulentiam, nesciens libidini miscet incestum, & quem Gen.9. Sodoma non vicerat, vina vicerunt. Percussorem autem episcopum ille condemnat, qui dorsum posuit ad flagella, & maledictus, non remaledixit. *Sed modestum.* Duobus malis vnum oppositi bonum, vt tumulentia & ira, modestia refrenentur. *Non litigiosum, non auarum.* Nihil enim imputdentius arrogantia rusticorum, qui garrulitatem authoritatem putant, & parati semper ad lites, in subiectum sibi gregem tumidis fermonibus tonant. Auaritiam in sacerdote vitandam & Samuel docet, nihil cuiquam eripuisse se coram populo probans, & Apostolorum paupertas, qui refrigeria sumptuum à fratribus accipiebant, & præter victum atq; vestitum nihil se aliud nec habere, nec velle gloriabantur. Quam ad Timotheum auaritiam, ad Titum turpis lucri cupiditatem apertissimè notat. *Domum suam bene regentem.* Non vt opes augeat, non vt regias paret epulas, non vt celatas patenas struat, nõ vt phasides aues lentis vaporibus coquat, qui ad ossa perueniant, & superficiem carnis non dissoluunt artificij temperamento: sed vt, quod populis præcepturus est, priùs à domesticis exigat. *Filios habentem subditos cum omni castitate,* nè scilicet imitentur filios Eli, qui in vestibulo templi cum mulieribus dormiebant. *Non neophytum, nè in superbiam elatus, in iudicium incidat diaboli:* Heri catechumenus, hodiè pontifex: Heri in amphitheatro, hodiè in ecclesia: Vesperè in circo, manè in altario: Dudum fautor histrionem, nunc virginum consecrator. Quòd autem ait, *Nè elatus, in iudicium incidat diaboli,* quis pon exemplo verum probet? Ignorat momentaneus sacerdos humilitatem & manſuetudinem rusticorum, ignorat blanditias Christianas, nescit seipsum cõtemnere. De dignitate transferat ad dignitatem, non ieiunauit, non fleuit, non mores suos sæpè reprehendit, nec assidua meditatione correxit. Non substantiam pauperibus erogauit, de cathedra quodammodò ducitur ad cathedram, id est, de superbia ad superbiam. Iudicium autem & ruina diaboli, nulli dubium, quin arrogantia sit. Incidunt in eam, qui in puncto horæ necdum discipuli, iam magistri sint. *Oportet autem eum & testimonium habere bonum ab his, qui foris sunt.* Quale principium, talis & clausula. Qui irreprehensibilis est, non solùm à domesticis, sed & ab alienis consono ore laudatur. Alieni & extra Ecclesiam sunt Iudæi, hæretici, atque Gentiles. Talis ergò sit pontifex Christi, vt qui religioni detrahunt, vitæ eius detrahere non audeant. Hos in sacerdotibus eligendis canones obseruare oportet.

Gen.19.

1.Reg.12.

1.Tim.3. & Tit.1.

1.Reg.2.

Habetur hic liber in eius operibus tomo 10.

EX LIBRO BEATI AVGVSTINI EPISCOPI ad Pastores. Cap. XII.

QVi pastorum nomina audire volunt, & pastorum officium implere nolunt, quid ad eos per Prophetam dicatur, sicut lectum audiuimus, recenseamus. Audite vos cum intentione, audiamus nos cum tremore. Et factum est vt verbum nomini (inquit Ezechiel) ad me, dicens: Fili hominis, prophetiza super pastores Israel, & dic ad pastores Israel. Hanc lectionem modò cùm legeretur, audiuimus. hinc cum vestra sanctitate aliquid loqui decreuimus. Adinubit dominus ipse, vt vera dicamus, si non nostra dicamus. Nam si nostra dixerimus, pastores erimus pascentes nos, non oues. Si autem illius sunt quæ dicimus, per quem libet ipse vos pascet. Hæc dicit dominus Deus: Væ pastoribus Israel, qui pascunt se solos. Nunquid oues pascunt pastores, sed oues. Hæc prima causa est, quare arguantur isti pastores, qui à seipsos pascunt, non oues. Qui sunt, qui seipsos pascunt? De quibus Apostolus dicit: Omnes enim quæ sua sunt, quærunt, non quæ IESV CHRISTI. Nos enim, quos in loco isto (de quo periculosa ratio redditur) dominus secundùm dignationem suam, non secundùm meritum nostrum constituit, habemus duo quidam: Vnum, quòd Christiani sumus: alterum, quòd propositi sumus. Illud, quod Christiani sumus, propter nos est: quòd autem præpositi sumus, propter vos est. In eo, quod Christiani sumus, attenditur vtilitas nostra: in eo, quòd præpositi sumus, non nisi vestra. Et sunt multi, qui Christiani, & non præpositi, perueniunt ad deum facilliori fortasse itinere, & tanto fortè expeditiùs ambulantes, quanto minorem farcinam portant. Nos autem, excepto quòd Christiani sumus, vnde rationem reddemus Deo de vita nostra, sumus etiam præpositi, vnde rationem reddemus Deo de dispensatione nostra. Ad hoc ista sum difficultatem proponimus, vt compatientes nobis, oretis pro nobis. Eccl. 12. Veniet enim dies, quo cuncta adducantur in iudicium. & ille dies si seculo longè est, vnicuique homini suæ vitæ vltimus propè est. Tamen vtrunque latère voluit Deus, & quandò veniat finis seculi, & quando sit in vnoquoque homine huius vitæ finis. Vis non timere diem occultum? Dum venerit, inueniat te paratum. Cùm ergò præpositi ad hoc sint, vt his qui subiecti sunt, consulant: nec in eo, quòd præsunt omninò vtilitatem suam attendant, sed eorum, quibus ministrant: quisquis ità præpositus est, vt in eo, quòd præpositus est, gaudeat, & honorem suum quærat, & commoda sua sola respiciat, se pascit, non oues. Ad hos sermo dirigitur: Audite. tanquam oues Dei, & videte, quem admodum vos securos fecerit Deus. Qualescunque sunt, qui vobis præsunt, id est, qualescunque nos sumus, vobis Deus securitatem dedit, qui pascit Israel. Nam si Deus non deserit oues suas, & mali pastores debitas pœnas luent, & oues promissa percipient. Videamus ergo, quid alloquatur pastores, seipsos pascentes, non oues, sermo diuinus nemnem palpans: Eccè lac consumitis, & lanis vos tegitis: & quod crassum est, interficitis, & oues meas non pascitis. Ezech. 34. Quod infirmum est, non consortastis: & quod ægrotat, non corroborastis: & quod contribulatum est, non colligastis: & quod errabat, non reuocastis: & quod perijt, non requisistis: & quod fortè fuit, confregistis, & dispersæ sunt oues meæ, eò quòd non sit pastor. Dicitur ad pastores pascentes semetipsos, non oues, quid diligant, qui negligat? Quid ergò diligunt? Lac consumitis. Propter quod Apo- 1.Cor.9. stolus dicit: Quis plantat vineam, & de fructu eius non sumit? Quis pascit gregem, & de lacte gregis non percipit? Inuenimus ergò esse lac gregis, quicquid à plebe distribuitur præpositis, ad eorum sustentandum victum temporalem. Indè enim loquebatur Apostolus cùm hæc diceret, quæ commemoraui. Et quidem Apostolus, quanquàm elegerit manibus suis transigi, & nec ipsum lac quærere ab quibus, tamen lactis percipiendi potestatem habere se dixit, & sic dominum disposuisse, vt qui Euangelium annunciant, de Euangelio viuant. Et dicit, alios coapostolos suos vsos fuisse hac potestate, non vsurpata, sed data. Plus ille fecit, vt nec, quod debebatur, acciperet. Ipse ergò donauit & debitum, sed alius non exegit indebitum. Ille plus fecit. Fortassis enim illũ significabat, qui, ægrũ cùm adduceret ad stabularium, dixit: Si quid amplius erogaueris, in redeundo reddam tibi. De his ergò, qui non indigent lacte gregis, quid plura dicamus? Misericordiores sunt, vel potius ipsius misericordiæ officium largius impendunt. Possunt enim, & quod possunt, faciunt. Laudentur hi, nec damnentur illi. Nam & ipse Apostolus datum non quærebat. Fructuosas tamen oues suas esse cupiebat, non steriles, sine lactis vbertate. Itaque cùm esset quodam in tempore in magna indigentia victus in consessione veritatis, missum est illi à fratribus, vnde necessitati & indigentiæ illius ministraretur. Luc.10.

Ezech.34.

Phil.2.

Respondit autem, illis gratias agens, & dixit. Benefecistis, communicantes necessitatibus meis: ego enim didici, in quibus sum, sufficiens esse. Scio & abundare, & penuriam pati. Omnia possum in eo, qui me confortat. Verumtamen vos benefecistis, vsus meis mittere. Sed vt esset deret in eo, quod illi benefecerunt, quod ipse quæreret, nè inter illos esset, qui seipsos pascunt, non oues: non tam suæ gaudet subuentum esse necessitati, quàm illorum gratulatur. Philip.4.

latur fœcunditati. Quid ergò ibi quærebat? Non quia quæro (inquit) datum, sed requiro fructum. Nō vt ego (inquit) explear, sed nè vos inanes remaneatis. Qui ergò nō possunt facere quod Paulus, vt manibus suis se transigant, accipiant de lacte ouium, sustentent suam necessitatem, sed non negligāt ouium infirmitatem. Non hoc ibi quærant tanquam commodum suum, vt ex necessitate penuriæ suæ, videantur adnunciare Euangelium, sed hominibus illuminandis prębeāt lucem verbi veritatis. Sunt enim tanquam lucernæ, sicut dictum est: Sint lumbi vestri accincti, & lucernæ ardentes. Et, Nemo accēdit lucernam, & ponit eam sub modio, sed super candelabrum, vt luceat omnibus qui in domo sunt. Sic luceat lumen vestrum coram hominibus, vt videāt opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum, qui in cælis est: Si ergò tibi lucerna accenderetur in domo, nonne adijceres oleum, nè extingueretur? Porrò si lucerna accepto oleo non luceret, non erat planè digna, quæ in candelabro poneretur, sed quæ continuò frangetur. Vndè ergò viuitur, necessitatis est accipere, charitatis est prębere: non tanquàm venale sit Euangelium, vt istud sit pretium eius, quod sumunt qui ad hunc unum, vnde viuant. Si enim sic vendunt, magnam rem vili precio vendunt. Accipiant sustentationem necessitatis à populo, mercedem dispensationis à Domino. Non enim est id oneus populus reddere mercedem illis, qui sibi in charitate Euangelij seruiunt. Non expectent ibi mercedem, nisi vnde & ilsi salutem. Quid ergò isti increpantur? vnde arguuntur. Quia cùm luc sumerent, & lanis se tegerent, oues negligebant. Sua ergò tantùm quærebant, non quæ Iesu Christi. Sed quoniam diximus, quid sit lac confu-

mere: quæramus, quid sit lanis se tegere. Qui prębet lac, potum prębet: & qui prębet lanam, honorem prębet. Ista sunt duo, quæ à populis quęrunt, qui semetipsos pascunt, nō oues. Commodum supplendæ necessitatis, & fauorem honoris & laudis quærunt. Et enim vestimetum propterea bene intelligitur in honore, quia nuditatem cōtegit. Est enim vnusquisq; homo infirmus. Et quid est, quisquis vobis prædest, nisi quod vos estis? Carnem portat, mortalis est. manducat, dormit, surgit, natus est, moriturus est. Si ergò cogites, quid sit, secundùm seipsum homo est: tu tamen honorando eum velut Angelum, contegis quod infirmum est. Videte cuiusmodi indumentum acceperat à bona Dei plebe idem Paulus, cùm diceret: Sicut Angelum Dei excepistis me. Testimonium enim vobis perhibeo, quia si fieri posset, oculos vestros eruīssetis & dedissetis mihi. Sed cùm tantus illi honor exhibitus esset, nunquid propter ipsum honorem fibi exhibitum, ne fortè negaretur, & minus ille, cùm argueret, laudaretur, pepercit errantibus? Nam si hoc fecisset, esset inter illos, qui seipsos pascūt, nō oues. Diceret apud seipsum. Quid ad me pertinet? quisquę quod velit, agat: victus meus saluus est, honor meus saluus est, & lac & lana satis est mihi. eat quisque qua potest. Ergo integra tibi sunt omnia, si ea quisque, quà potest? Nolo te præpositum facere, vnum te constituo de ipsa plebe. Si patitur vnum membrum, compatiuntur omnia membra. Proindè ipse Apostolus, cùm cō memoret quales fuerint erga illum, ne quasi oblitus eorum honorificentiæ videretur, testimonium perhibet, quòd fic ut Angelum Dei fusceperint illum: quòd si fieri posset, oculos suos vellent eruere, & illi dare: & tamē accedit ad ouem languidam, ad ouem putridam, fecare vulnus, non parcere putredini. Ergò (inquit) inimicus vobis factus sum, prædicans veritatem? Ecce & accepit de lacte ouium, sicut paulò ante commemorauimus, & indutus est lanis ouium, sed tamen oues nō neglexit. Non enim sua quærebat, sed quæ Iesu Christi. Ab sit ergò, vt dicamus vobis, Viuite vt vultis, securi estote, Deus neminem perdet, tantummodò fidem Christianam tenete: non perdet ille, quod redemit: nō perdet, pro quibus sanguinem fudit: & si spectaculis voluerit obleclare animos vestros, ite, quid mali est? Et festa ista, quę celebrantur per vniuersas ciuitates in lætitia conuiuantium & publicis mensis, seipsos (vt putant) iocundantium, reuerà perdentium, ite, celebrate securi: magna est Dei misericordia, quæ totum ignoscat. Coronate vosrosis, antequā marcescant. In domo Dei vestri, quando volueritis, conuiuamini: implemini cibo & vino cum vestris. Ad hoc enim data est ista creatura, vt ea perfruamini. Non enim paganis & impijs eam dedit Deus, & vobis non dedit. Hæc si diximus, fortè congregabimus turbas ampliores. Et si sint quidam qui sentiant, nos hæc dicentes non rectè sapere, paucos offendimus, sed multitudinem conciliamus. Quod si fecerimus, non verba Dei, non verba Christi dicentes, sed nostra, erimus pastores, pascentes nos metipsos, non oues. Cùm autem dixisset, quæ diligant isti pastores, dicit & quæ negligant. Vitia enim ouium latè iacent. sanæ atque crassæ oues, per paucæ sunt, id est, solidæ in cibo veritatis, ytentes pascuis bene de munere Dei. Sed mali illi pastores, non parcunt talibus. Parum est, quod illas languentes, & infirmas, & errantes, & perditas non curant: etiam istas fortes & pingues necant, quantùm in ipsis est: & si illæ viuunt, de misericordia Dei viuunt: tamen, quantum ad pastores malos attinet, occidunt. Quomodò (inquit) occidunt? Malè viuendo, malum exemplo prębendo. An frustra dictum est seruo Dei, eminenti in membris summi pastoris: Circa omnes ipsum bonorum operum prębe exemplum, & forma esto fidelibus? Attendit enim ouis etiam fortis plerumque prępositum suum malè viuentem. Si declinet oculos à regulis Domini, & intendat in hominem, incipit dicere in corde suo: Si prępositus meus fic viuit, ego qui sum, qui non faciam, quod ille facit. Occidit ouem fortem. Si fortem ergò occidit ouem, iam de cæteris quid facit, quando illud, quod non ipse fructificauerat, fed forte aut robustum inuenerat, malè viuendo interficit? Dico charitati vestræ, iterùm dico: Etsi viuunt oues, etsi fortes sunt oues in verbo Domini, & tenent illud, quod audierunt à nomine suo, Quæ dicunt, facite: quæ autem faciunt, facere nolite: tamen qui in conspectu populi malè viuit, quantum in illo est, eum, à quo attenditur, occidit. Non fibi ergò blandiatur, quia ille non est mortuus: & ille viuit, & ille homicida est. Quomodò cùm lasciuus homo intendit in mulierem ad concupiscendam eam, ecce illa casta est, & mœchatus est iste. Domini enim vera & aperta sententia est: Quisquis viderit mulierem ad concupiscendam eam, iam mœchatus est eam in corde suo. Non peruenit ad illius cubiculum, & in interiore iam suo cubiculo volutatur. Sic omnis, qui malè viuit in conspectu eorum, quibus prępositus est: quantùm in ipso est, occidit & fortes oues. Qui imitatur, moritur, qui non imitatur, viuit. Tamen, quantum ad illum pertinet, ambos occidit. Et quod crassum est, inquit, interfecit his, & oues meas non pascitis. Iam audistis, quid diligant: audite, quid negligant. Quod infirmatum est, non confortitis: & quod malè habuit, non corroborastis: & quod contribulatum est, id est, quod confractum est, non colligastis: & quod errabat, non reuocastis: & quod perijt, non inquisistis: & quod forte fuit, confregistis, interfecistis, occidistis. Infirmum quippe animum gerit ouis, quando tentationes sibi profuturas non credit. Pastor negligens, quando fic credit talis infirmus, non illi dicit: Fili, accedens ad seruitutem Dei, sta in iustitia & timore, & prępara animam tuam ad tentationem. Qui enim hæc loquitur, cōfortat infirmum, & ex infirmo firmum facit, vt non ille, cùm crediderit, prospera huius seculi speret. Si enim dōctus fuerit sperare prospera seculi, ipsa prosperitate corrumpitur: superuenientibus aduersitatibus fauciatur, aut fortalsè extinguitur. Non ergò eum ædificat super petram, qui fic ædificat, fed super arenam. petra autem erat Christus. Christi passiones imitandæ sunt, non à Christianis delicię conquirendæ. Confortatur infirmus, cùm ei dicitur: Spera: imminent quidem tentationes huius seculi, fed ab omnibus te eruet dominus, fi ab illo non recesseris retrò cor tuum. Nam ad confortandum cor tuum venit ille pati, venit ille mori, venit spuris illiniri, venit spinis coronari, venit opprobria audire, venit postremò ligno configi. Omnia hæc illa pro te: tu nihil proillo, sed pro te. Quales autem sunt, qui timentes hos lædere, quibus loquuntur, non solùm non præparant ad imminentes tentationes, fed etiam promittunt felicitatem huius seculi, quam deus ipsi seculo non promisit? Ille prædicit labores super labores vsque in fidem venturos ipsi seculo, & tu vis ab ipsis laboribus exceptum esse Christianum? Quia Christianus est, aliquid plus passurus est in hoc seculo. Etenim (ait Apostolus) omnes, qui volunt in Christo piè viuere, persecutionem

Luc. 12.

Matt. 5.

Tit. 2.

Matt. 23.

Matt. 5.

Gal. 4.

2. Cor. 12.

Gal. 4.

Eccl. 2.

1. Cor. 10.

1. Tim.

Sap. 2.

2. Tim. 3.

patientur. Iam ſi tibi placet paſtor tua quærens, non quæ Ieſu Chriſti, ille dicat: Omnes qui volunt in Chriſto pie viuere, perſecutionem patientur: & tu dic: Si in Chriſto pie vixeris, abundabunt tibi omnia bona. Et filios non habes, ſuſcipies & enutries omnes, nemo tibi morietur: Hæccine eſt ædificatio tua? Attende, quid facias, vbi ponas: ſuperarenam eſt, quod conſtituis. Venturus eſt, imber influxurus eſt fluuius, flaturus eſt ventus & impingent in domum iſtã, & cader, & fiet ruina eius magna. Leua de arena, & pone ſuper petram: in Chriſto ſit, quem vis eſſe Chriſtianum. Attendat ad paſſiones Chriſti indignas: attendat illum ſine vllo peccato, quæ non rapuit, exolientem. Attendat ſcripturam dicentem tibi: Flagellat autem omnem filium quem recipit. Et para te flagellari, aut certè non quæras recipi. Flagellat autem omnem, inquit, filium, quem recipit. Iam tu dicis, Fortè exceptus eris? Si exceptus à paſſione flagellorum, exceptus à numero filiorum. Itaque, inquies, flagellat omnẽ filium, vt & vnicum? Vnicus ille de patris ſubſtantia natus, æqualis patri in forma Dei, verbum per quod facta ſunt omnia, non habebat cur flagellaretur: ad hoc carne indutus eſt, vt ſine flagello non eſſet. Qui ergò flagellat vnicum ſine peccato, relinquit cum peccato adoptarum? In adoptionem vocatos non eſſe dicit Apoſtolus. Adoptionem filiorum accepimus, vt eſſemus vnico cohæredes, eſſemus etiam hæreditas illius. Poſtula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam. Exemplum nobis propoſuit in paſſionibus ſuis: fed planè, ne in futuris tentationibus deſiciat infirmus, nec falſa ſpe decipiendus eſt, nec terrore frangendus. Dic ei, Præpara animam tuam ad tentationem: & fortè incipit tibi, contremiſcere, nolle accedere. Habes & aliud: Fidelis Deus, qui non ſinit vos tentari ſuprà quàm poteſtis ferre. Illud enim promittere, & prædicere venturas paſſiones, infirmum confirmare eſt. Timeuti autem nimium, & ex hoc deterrito, cùm polliceris miſericordiam Dei, non quia tentationes deerunt, ſed quia non permittit tentari ſuprà quàm ferre poteſt, fractum confligare eſt. Sequitur: Quod infirmatum eſt, inquit, non confortaſtis. paſtoribus nullis dicit, paſtoribus fallis, paſtoribus ſua quærentibus, non quæ Ieſu Chriſti, & commodo lactis & lanæ gaudentibus, oues omninò non curantibus. Et quod malè habuit, non corroboraſtis. Inter infirmam (id eſt, non firmum) & ægrotum (id eſt, malè habentem) hoc mihi videtur intereſſe. Etenim, fratres, iſta quæ diſtinguere vtcunque conamur, fortè & nos poſſumus mi ori diligentia melius diſtinguere, & à ſuis peritior vel lumine cordis plenior. Interim ne fraudemini, quod ferrio, loquor. Infirmo, ne accidat tentatio & eum frangat, timendum eſt. Languens autem iam cupiditate aliqua, ægrotat, iam cupiditate aliqua impeditur ab intranda via Dei, & ſubeundo iugo CHRISTI. Qui ergò videntur feruere in operibus bonis, ſed imminentes paſſionestolerare nolle, aut non poſſe, infirmi ſunt. Qui vero aliqua cupiditate mala amatores mundi ab ipſis bonis operibus reuocantur, languidi & ægroti iacent, quippe qui in ipſo languore tanquam ſine vllis viribus nihil boni poſſunt operari. Sequitur: Et quod errabat, non reuocaſtis: & quod perijt, non quæriſtis. Hic inter manus latronum & dentes luporum furentium vtcunque verſamur, & contumaces ſunt oues, quia quæruntur errantes. Alienas fe à nobis dicunt errore ſuo & perditione ſua. Quid nos vultis, inquiunt? Quid nos quæritis? Si in errore (inquit) ſum, in eo interitu, quid me vis? quid me quæris? Quia in errore es, reuocare volo: quia perijſti, inuenire volo. Sic volo errare, ſic volo perire: Sic vis errare? ſic vis perire? Quanto melius ego nolo? Prorſus audeo dicere, Importunus ſum. Audio dicentem Apoſtolum: Prædica verbum, inſta opportunè, importunè. Quibus opportunè? quibus importunè? Opportunè vtique volentibus, importunè nolentibus. Prorſus importunus ſum, audeo dicere: Tu vis errare, tu vis perire: ego nolo. Reuocabo errantem, requiram perditam: velis nolis, id agam. Et ſi me inquirentem laniient verpes ſyluarum, per omnia anguſta me coarctabo, omnes ſepes excutiam: quantum mihi virium terrens Dominus donat, omnia peragrabo. Reuocabo errantem, requiram pereuntem. Si me pati non vis, noli errare, noli perire. Parum es, quòd doleo te errantem atque pereuntem. Timeo, ne negligens te, etiam quod forte eſt, occidam. Vide enim quid ſequitur: Et quod forte fuit, confregiſtis. Si neglexero errantem atque pereuntem, & eum qui fortis eſt, deleẽdabit errare atque perire. Cupio lucra exteriora, ſed timeo plus damna interiora. Si indifferentem habuero errorem ruum, attendit, qui fortis eſt, cùm te perdi-tum non quæro, & putant nihil eſſe, ire in errorẽ. Non fruſtrà ergò, cùm iam dixiſſet ſuperiùs: Quod craſſum eſt, interfeciſtis: hîc iterũ in nouiſſimo poſuit. Et quod forte fuit, confregiſtis. Proinde audi quid ſequitur de ipſa negligentia malorum, imò falſorum paſtorum: Et diſperſæ ſunt oues meæ, eò quod non ſit paſtor, & factæ ſunt in commeſturam omnibus beſtijs agri. Furantur lupiin ſidiantes, rapiunt leones frementes. cùm oues adhærent paſtori. Nam præſens eſt paſtor, ſed mali viuentibus non eſt paſtor: Et inhærent paſtoribus, non paſtoribus, ſeipſos videlicet, non oues, paſcentibus. Et latalis error conſequitur. Eunt in beſtias deprædãtes ſe, & de morte illarum ſe fatiare cupientes. Tales enim ſunt omnes, qui gaudent de erroribus alienis. Diſperſæ ſunt, & errauerunt oues meæ in omnem montem, & in omnem collem altum, hoc eſt, in omnem tumorẽ terrenæ ſuperbiæ. Mons enim & collis, tumor terrenus & ſuperbia ſeculi intelligitur. Sunt enim & montes boni, de quibus propheta dicit: Leuaui oculos meos in montes, vnde veniet auxilium mihi. In omnem montem, & in omnem collem, & in omnem faciem terræ lucent, & in omnem faciem terræ diſperſæ ſunt, omnia terrena ſectantes. Ea, quæ in faciem terræ lucent, ipſa amant, ipſa diligunt. Nolunt mori, vt abſcõdatur vita eorũ in Chriſto. Propterea, paſtores, audite ſermonem domini. Viuo ego, dicit dominus Deus: Ecce ego ipſe requirã oues meas, & viſitabo eas, ſicut viſitat paſtor gregem ſuam. Non curauerunt mali paſtores: Non enim ſuo ſanguine redemerunt. Sicut viſitat, inquit paſtor gregem ſuum in die. In quali die? Cum fuerit nimbus & nubes, id eſt, in pluuia, & in nebola, error ſeculi huius, & magna caligo ſurgens de cupiditatibus hominum, & nebula valida conterens terram. Et difficile eſt, vt non errent oues in iſta nebula. Sed paſtor nõ deſerit eas, penetrat ne nebula oculis acutiſſimis, non impeditur caligine nubium. Videt vndique, errantem reuocat, intantum vt ſit, quod dicit in Euangelio: Quæ ſunt oues meæ, audiunt vocem meam, & ſequuntur me. In medio ouiũ diſperſarum: tic inquiram oues meas, & reducam eas ab omni loco, quo diſperſæ ſunt illic in die nubis & nimbi. Quando difficile eſt eas inueniri, tunc ego inueniã. Craſſa nebula eſt, pinguis nimbus eſt, oculos cius nihil latet. Et educam eos de gentibus, & colligam eos de regionibus, & inducã eas in terram earum, & paſcã eas ſuper montes Iſrael. Conſtituit mõtes Iſrael, authores ſcripturarum diuinarum: ibi paſcite, vt ſecure paſcatis. Quicquid inde audieritis, hoc vobis bene ſapiat: quicquid extra eſt, reſpuite, ne erreis in nebula. Audite vocem paſtoris, colligite vos ad montes ſcripturæ ſanctæ. Ibi ſunt delicię cordis veſtri. Ibi nihil venenoſum, nihil alienum. Vberrima paſcua ſunt, vos tantum ſanæ venite, fame paſcimini. In montibus Iſrael, & in ruinis, & in omni habitatione terræ. A montibus enim, quos oſtendimus, manauerunt riui prædicationis euangelicæ, cùm in omnem terrã exiuit ſonus eorũ, & facta eſt omnis habitatio terræ paſcendis ouibus: læta, atque fœcunda. In paſcuis bonis paſcam eas, & in montibus altis Iſrael. Et erunt ſtabula earum illic, hoc eſt, vbi requieſcant, vbi dicant, Bene eſt: vbi dicant, verum & manifeſtum, non fallimur. In gloria Dei requieſcent tanquam in ſtabulis illis, & dormient, hoc eſt, requieſcent in delicijs ſuis bonis, & in paſcuis pinguibus paſcentur ſuper montes Iſrael. Sequitur: Quod enim primùm curauit, iterũ dicit: Hæc dicit dominus Deus: Quod perijt, requiram: & quod errauit, reuocabo: & quod comminutum eſt, colligabo: & quod exanime eſt, confortabo: & quod pingue eſt & forte, cuſtodiam: Quod non faciebant mali paſtores, ſeipſos paſcentes, nõ oues. Non ait dominus, conſtituam alios bonos paſtores, qui faciant hæc: ſed ego (inquit) faciam, & oues meas nulli committam. Securi vos fratres, fecuræ oues oues, nobis videtur tunendum, quaſi deſit paſtor bonus. Et addit ſic: Et paſcam eas cum iudicio. Vide, quia ſolus paſcit, cum iudicio paſcit. Quis enim homo iudicat de homine? Temerarijs iudicijs plena ſunt omnia. De quo deſperauimus,

Pſal. 68. Hebr. 12.

Gal. 4.

Pſal. 2.

Eccl. 2. 1. Cor. 10.

Ezech. 34.

Ezech. 34.

Pſal. 120.

Ioan. 10.

Subinteligite, ab eccleſia, non ab hoc aut illo ſchiſmatico, expoſitæ. Pſal. 18.

2. Tim. 4.

Ezech. 34.

mus, subitò conuertitur, & fit optimus. De quo præsumpsimus, subitò deficit, & fit pessimus. Nec timor nostrer certus est, nec amor nostrer certus est. Quid sit hodiè quisq; homo, vix nouit ipse homo. tñ vtcunq; ipse, quid hodiè: quid aũ cras, nec ipse. Pascit ergò ille cũ iudicio, dispertiens propria proprijs: nouit enim, quid agat: quia cũ iudicio pascit, quos iudicatus redemit. Sequitur: Absit, vt desint modò boni pastores: absit à nobis, vt desint: absit à misericordia ipsius, vt nõ eos gignat atq; constituat. Vtiq; si bonæ oues sunt, sunt & boni pastores. nam de bonis ouibus fiunt boni pastores. Sed omnes boni pastores in vno sunt, vnum sunt. Illi pascant, Christus pascit. Sint ergo omnes in pastore vno, & docant vocem pastoris vnam, quam audiant oues, & sequantur pastorem suum, & non illum aut illum, sed vnum: & omnes in illo vnam vocem dicant, diuersas voces non habeant.

De Pastoribus animarum, quales in ecclesia eligi debeant. Cap. 13.

Grego. in li. pasto. 1. in procæ mio.

CVm rerum necessitas exposcit, pensandum valdè est, ad culmen quisque regiminis qualiter veniat: atque, ad hoc ritè perueniens, qualiter viuat: & benè viuens, qualiter doceat: & rectè docens, infirmitatem suam quotidiè quanta consideratione cognoscat, nè aut humilitas accessum fugiat, aut peruentioni vita contradicat, aut vitam doctrina destituat, aut doctrinã præsumptio extollat. Prius ergo appetitum timor temperet, post autem magisterium, quod non à quærente suscipitur, vita commendet: ac deinde necesse est, vt pastoris bonum, quod viuẽdo ostenditur, loquendo propagetur. Ad extremum verò supereſt, vt perfecta quæque opera consideratio propriæ infirmitatis deprimat, ne hæcante occulti arbitri oculos, tumor elationis extinguat. Esaias quoque propheta ait: Clama, ne cesses, sicut tuba exalta vocem tuam. Præconis quippe officium suscipit, quisquis ad sacerdotium accedit, vt ante aduẽtum iudicis, qui * terribilis sequitur, ipse scilicet clamando gradiatur. Sacerdos ergò si prædicationis est nescius, quam clamosis vocem daturus est præco murus? Fortes perseuerantesque doctores velut imputribilia ligna quærendi sunt, qui institutioni sacrorum voluminum semper inhærentes, sanctæ Ecclesiæ vnitatem denuncient, & quasi intromissis circulis arcam Domini portent. Vectibus quippe arcam portare, est, bonis doctoribus sanctam ecclesiam ad rudes infidelium mentes prædicando deduci. Qui auro quoque iubẽtur operiri, vt cùm sermone alijs insonant, ipsi eriam vitæ splendore fulgeſcant. De quibus apte subiungitur: Qui semper erum in circulis, nec vnquam extrahentur ab eis. Quia nimirum necesse est, vt qui ad officium prædicationis exculant, à sacræ lectionis studio non recedant. Ad hoc namque vectes esse in circulis semper iubentur, vt cùm portari arcã oportunitas exigit, de intromittendis vectibus portãdi tarditas nulla generetur, quia videlicet cùm spirituale aliquid à subditis pastor inquirit, ignominiosum valdè est, si tunc quærat discere, cùm quæ tionem debet enodare. Sed circulis vectes inhæreant, vt doctores semper in cordibus suis eloquia sacra meditantes, teſtamentiarcam sine mora eleuẽt si quicquid necesse est, protinus ducent. Vnde benè primus pastor Ecclesiæ, pastores cæteros admoner, dicens: Parati semper ad satisfactionem de ea, quæ in vobis est, spe. Ac ſi apertè dicat: Vt ad portãdam arcam mora nulla præpediat, vectes à circulis nunquam recedant. Sancti viri, dum præsunt, non in se poteſtatem ordinis, sed æqualitatem conditionis attendunt. Nec præsſe gaudent hominibus, sed prodeſſe. Sciunt enim, quòd antiqui patres nostri non tam reges hominum, quàm pastores pecorum fuiſſe memorãtur. Et cùm Noe Dominus filijsque eius post diluuium diceret: Creſcite, & multiplicamini, & implete terram: subdit, Et terror vester ac tremor sit super cunctos animalia terræ. Homo quippe animalibus irrationalibus, nõ autem cæteris hominibus natura præstat us est. Idcircò ei dicitur, vt ab animalibus, & non ab homine timeatur: quia contra naturam superbire est, ab æquali velle timeri. Cunctí, qui præsunt, non in se poteſtatem debent ordinis, sed æqualitatem pensare conditionis. Nam (sicut præfati fumus) antiqui patres nostri pastores pecorum, & non reges hominum, fuiſſe memorãtur. Neceſse est ergo, vt rectores à subditis timeantur, quandò ab eiſdem Deum minimè timeri deprehendunt: vt humana ſaltem formidine peccare metuãt, qui diuina iudicia non formidant. Nequaquã nanque præpoſiti ex * subiectorum timore superbiunt, in quo non suam gloriam, sed subditorum iuſtitiam quærunt. In eo enim quod metum ſibi à perueršè viuentibus exigunt, quaſi non hominibus, ſed animalibus dominantur: quia videlicet ex qua parte beſtiales ſunt ſubditi, ex ea eorum ſpecie honor ſit fidelis populi, etiam ſi quid in corpore latet deforme. Qui nimirũ prælati plebibus, plangunt culpas infirmantium, ſeque ſic de alienis lapſibus, ac ſi de proprijs, affligunt. Sepe rectores boni, dum quoſdam vident ad veniam poſt culpas redire, quoſdam verò in iniquitate perſiſtere, occulta omnipotentis Dei iudicia mirantur, ſed penetrare nequeunt: Obſtupeſcunt enim, quæ non intelligunt. Ille modis omnibus debet ad exemplũ viuendi pertrahi, qui cunctis carnis paſſionibus morientes, iam ſpiritualiter viuit, qui proſpera mundi poſtpoſuit, qui nulla aduerſa permiſcẽt qui ſola æterna concupiſcit, cuius intentioni benè congruens, nec omninò per imbecillitatem corpus, nec valdè per contumaciam ſpiritus repugnat. Ille nihilominus ad dignitatem paſtoralis officij debet proiechi, qui ad aliena cupiendo non ducitur, ſed propria largitur, qui per pietatis viſcera citiùs ad ignoſcendum flectitur, ſed non plus quam decet ignoſcens, ab arce rectitudinis inclinatur. Qui nulla illicita perpetrat. ſed perpetrata ab alijs: vt propria, deplorat. Qui ex affectu cordis alienæ infirmitati compatitur, ſicque in bonis proximi, ſicut in ſuis proueſtibus, lætatur. Ad dignitatem pontificalis excellentiæ rectè peruenit, qui ita ſe imitabilem cæteris, in cupiditis quæ agit, infinuat, vt inter eos non habeat, quod ſaltem de tranſactis mens erubeſcat: Qui ſic ſtudet viuere, vt proximorum quoque corda arenela, doctrinæ valeat fluentis irrigare: Qui orationis vſu experimento iam didicit, quòd obtinere à Domino, quæ popoſcerit, poſſit. Cui prophetica voce iam quaſi ſpecialiter dicitur: Adhuc loquente te, dicam: Ecce adſum. Si fortaſsè quis veniat, vtpro ſe ad intercedendum nos apud potentem quempiam virum, qui ſibi iratus, nobis verò incognitus eſt, ducat, protinus reſpondemus: Ad intercedendum venire non poſſumus, quia familiaritatis eius notitiam non habemus. Si ergò homo apud hominem, de quo minimè præſumit, fieri interceſſor erubeſcit: qua mente apud Dominum interceſſionis locum pro populo arripit, qui familiarem ſe eius gratiæ eſſe per vitæ meritum neſcit? Aut ab eo quomodò alijs veniam poſtulat, qui, vtrùm ſibi ſit placatus, ignorat? Quis in re eſt adhuc aliud ſolicitius formidandum, nè, qui placare iram poſſe creditur, hanc ipſe ex reatu proprio mereatur. Cunctí liquidò nouimus, quia cùm is, qui diſpliciet, ad interecedendum mittitur, irati animus ad deteriora prouocatur. Qui ergò adhuc defideriis terrenis adſtringitur, caueat, nè diſtricti iram iudicis grauiùs accendens, dum loco delectatur gloriæ, fiat ſubditis author ruinæ. Solerter ergò ſe quiſque metiatur, ne locum regiminis aſſumere audeat, ſi adhuc in ſe vitium damnabiliter regnat, nè is, quem crimen depraui proprium, interceſſor fieri appetat pro culpis aliorum.

hoc quæſtio.

Pastor. li. 1. c. 10.

Ecs. 58. Greg. in regiſt. lib. 1. c. 24. * terribi liter

Pasto. lib. 1. c. 11.

Ecs. 58. Pasto. lib. 1. c. 11.

Vt indigni & imperiti, ad pastoralē magisterium accedere non præsumant. Cap. 14.

Li. 11. Mo ral. c. 11. 9 Iob c. 31.

SVNT plerique pastorum, qui dum metiri ſe neſciunt, quæ non didicerunt, docere concupiſcunt. Qui pondus magiſterij tantò leuius æſtimant, quantò vim magnitudinis illius ignorant: * Et qui indoctì ac præcipites doctrinæ arcem tenere appetunt, à præcipitationis ſuæ ruinis in ipſa locutionis ianua repelluntur. Nulla ars docendi præſumitur, niſi intenta prius meditatione diſcatur: Ab imperitis ergo paſtoralemagiſterium qua temeritate ſuſcipitur, quã. do ars artium, regimen eſt animarum? Quis autem cogitationum vulnera occultiora eſſe neſciat vulneribus viſcerũ? et tamen ſæpè, qui nequaquam ſpiritualia præcepta cogr ocuerunt, cordis ſe medicos profiteri non metuunt, dum, qui

Greg. li. 1. paſto. in prolog. 5. * vt qui

ibid. c. 1.

Gen. 9.

Li. pasto. 2. c. 6.

Ibidē post pauca. pigmentorum vim nesciunt, videri carnis medici erubescunt. Sunt nonnulli, qui intra sanctam Ecclesiam per speciem regiminis, gloriam affectant honoris: videri doctores appetunt, transcendere cæteros concupiscunt: atte stante veritate, primos recubitus in cœnis, primas in conventionibus cathedras querunt. Qui susceptum curæ pastoralis officium ministrare digne tanto magis nequeunt, quanto ad huius humilitatis magisterium ex sola elatione perueneruntIpsa quippe in magisterio lingua confunditur, quandò aliud dicitur, aliud docetur. Contra quos indignos pastores Dominus per prophetam quæritur, dicens: Ipsi regnauerunt, & non me: principes extiterunt, & non cognoui. Ex se nanque, & non ex arbitrio summi rectoris, regnant, qui nullis sulti virtutibus, nequaquàm diuinitus vocati, sed sua cupidine accensi, culmen regiminis rapiunt potius quàm assequuntur. Quos tamen internus iudex à populo eligi, & non cognoscit: quia quos permittendo tolerat, profectò per iudicium reprobationis ignorat. Vndè ad subquibusdam & post miracula venientibus, dicit: Recedite à me operarij iniquitatis, nescio qui estis vos. Pastorum imperitia, voce veritatis increpatur, cùm per prophetam dicitur: Ipsi pastores ignorauerunt intelligentiam. Quos rursus Dominus detestatur, dicens: Et tenentes legem nescierunt me. Et nescire se ergò ab eis veritas conqueritur, & nescire se principatum nescientium se protestaturiquia profectò hi, qui ea quæ sunt Dñi nesciunt, à Domino nesciuntur, Paulo attestante, qui ait: Si quis autem ignorat, ignorabitur. Quæ nimirum pastorum imperitia meritis congruit sæpè subiectorum, quia quamuis lumen scientiæ, sua culpa exigente, non habeant: districtotamen Dei iudicio agitur, vt per eorum ignorantiam hi etiam, qui sequuntur, offendant. Hinc nanque in Euangelio per semetipsam veritas dicit: Si cæcus cæco ductum præbeat, ambo in soueam cadunt. Hinc Psalmista non optantis animo, sed prophetantis myſterio, denunciat, dicens: Obscurentur oculi eorum ne videant, & dorsum eorum semper incurua. Oculi quippe sunt, qui in ſis honoris * summa facie posita, prouidendi itineris officiū susceperunt. Quibus hi nimirum qui sub sequenter inhærēt, dorsa nominantur. Obscurati ergo oculis dorsum flectitur, quia cùm lumen scientiæ perdunt, qui præsunt profectò ad portanda peccatorum onera curuantur, qui sequuntur. Indigni autem quique tanti reatus pondera fugerent, si veritatis sententiam solicita cordis aure pensarēt, quæ ait: Qui scandalizauerit vnū de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei, vt suspendatur mola asinaria in collo eius, & demergatur in profundū maris. Ne temerare sacra regimina, quisquis his impar est, audeat, & per concupiscentiam culminis, ducatum susciṗiat perditionis. Hinc enim piè Iacobus perhibet, dicens: Nolite plures magistri fieri, fratres mei. Hinc ipſe Dei hominumque mediator regnum percipere vitauit in terris, qui supernorum quoque spirituum scientiam sensumque transcendens, ante fecula regnat in cælis. Plernique aduersitatis magisterio sub disciplina cor premitur, quod, si ad regiminis culmen eruperit, in elationem protinus vsu gloriæ permutatur. Sic Saul, qui indignum se prius consideraṫs, fugerat: mox vt regni gubernacula susceṗit, intumuit. Honorari nanque coram populo cupiens, dum repræhendi publicè noluit, ipsum, qui * in regno fe vnxerat, scidit. Sic Dauid prophetæ authoris sui iudicio penè in cunctis actibus placens, mox vt preſſuræ pondere caruit, in tumorem vulneris erupit: factusque est in morte Vriæ crudeliter rigidus, qui in appetitu seminæ eneruiter fuerat fluxus. Et qui malis ante nouerat pie parcere, in bonorum quoque nece post didicit sine obstaculo retractationis abhelare. Prius quippe ferire deprehensum perfecutorem noluit, & post cum damno defudantis exercitus, etiam deuotum militem extinxit. Quem profectò ab electorum numero culpa longius raperet, nisi hunc ad veniam flagella reuocaſſent. Plerunque, qui subire magisterium pastoraleꝰ cupiunt, nonnulla quoque bona opera animo proponunt: & quamuis hoc elationis intentione appetant, operaturos tamen se magna pertractant: fitque vt aliud in imis intentio supprimat, aliud tractantis animo superficies cogitationis ostendat. Nam sibi ipsa de se mens sæpè mentitur, & fingit se de bono opere amare, quod non amat: de mundi autem gloria non amare, quòd amat: quæ principari appetēs, fit ad hoc pauida, cū quærit: audax, cū perueneriṫ. Tendens enim, ne nō perueniat, trepidat: sed repēte perueniēs. iure sibi hoc debitū, ad quod peruenerit, putat. Cumq; percepto principatus officio perfrui ſecularitercœperit, libenter obliuiſcitur, quicquid religioſè cogitauit. Neceſſe eſt enim, vt dū co gitatio extra vſum ducitur, protinus mentis oculus ad opera tranſacta reuoceṫur. ac penſet quiſque quid ſubiectus egerit, & repentè cognoſcet, ſi præ latus bona agere, quæ propoſuerat, poſſit: quia nequaquam valet in culmine humilitatem diſcere, qui in imis poſitus, non deſinit ſuperbire. Neſcit laudem, cùm ſuppetit, fugere, qui ad hanc dl dicit, cùm deeſſet, anhelare. Nequaquam vincere auaritiam poteſt, quando ad multorum ſuſtentationem tenditis, cui ſufficere propria nec ſoli potuerunt. Ex anteacta ergò vita ſe quiſque inueniat, ne in appetitu ſe culminis imago cogitationis illudit. Plerunq; in occupatione regiminis ipſe quoque boni operis vſus perditur, qui in tranquillitate tenebatur quia quieto mari, rectè nauim & imperitus nauta dirigit: turbato autem tempeſtatum fluctibus, etiam peritus nauta ſe confundit. Quid eſt poteſtas culminis, niſi tempeſtas mentis, in qua dum cogitationum ſemper procellis nauis cordis quatitur, hucillucque inceſſanter impellitur, vt per repentinos exceſſus oris & operis, quaſi per obuiantia ſaxa frangatur? Inter hæc itaque quæ protulimus, quid ſequendum quid tenendum eſt, niſi vt virtutibus pollens, coactus ad regimen veniat: virtutibus vacuus, nec coactus accedat? Ille, ſi omnino renititur, caueat, ne acceptam pecuniā in ſudario ligans, de eius occultatione iudicetur. Pecuniam quippe in ſudario ligare, eſt, percepta dona ſub ocio lenti corporis abſcondere. At contrailte cùm regimen appetit, attendat, ne per exemplum boni operis, Phariſæorum more ad ingreſſum regni tendentibus obſtaculum ſiat. Qui iuxta ſummi magiſtri vocem nec ipſi intrant, nec alios intrare permittunt. Conſiderandum quoque eſt, quia cum cauſam populi electus præſul ſuſcipit, quaſi ad ægrum medicus accedit. Si ergo adhuc in eius opere paſſiones viuunt, qua præſumptione percuſſum mederi properat, qui in facie vulnus portat?

Matt. 23.

Ioan. 6.

Matt. 18.

Ibid. c. 3.

Iac. 3.

Matt. 15.

Psal. 72.

Ibid. c. 2.

Esa. 56.

Hier. 2.

1. Cor. 14.

Luc. 13.

Osee 8.

2. Reg. 11.

1. Reg. 26.

2. Reg. 11.

Ibid. c. 9.

De indigna præpoſitis. Cap. 15. Iſidorus.

NOn ſunt promouendi ad regimen Eccleſiæ, qui adhuc vitijs ſubiacent. Hinc eſt, quòd præceptum eſt Dauid, non ædificare viſibile templum, quia ſanguinem vir belli frequentia eſſet. Qua figura illi ſpiritaliter admonentur, qui vitiorum adhuc corruptioni ſunt dediti, ne templum ædificent, hoc eſt, eccleſiam docere præſumant. Non debet ductus honorem ſuſcipere, qui neſcit ſubiectis tramite vitæ meliori præire. Neque enim quiſque ad hoc præfícitur, vt ſubditorum culpas corrigat, & ipſe vitijs ſeruiat. Qui ſe indignum ad epiſcopatum exiſtimat, locū eius, qui dignus eſt, occupare non præſumat. Nam tam ſanctum eſt ſacerdotij nomen, vt nulla vitiorum nota maculari ſe ſinat. Graui⁹is enim condemnabitur, qui indignus ſuſcipit quod non meretur. Qui regimen ſacerdotij contendit appetere, ante in ſe diſcutiat, ſi vita honori ſit congrua. Quod ſi non diſcrepat, humiliter ad id, ad quod vocatur, accedat. Rearum quippe culpæ geminat, ſi quis cum culpa ad ſacerdotale culmen adſpirat. Vniuſcuiuſque caſus tanto maioris eſt criminis, quanto priuſquam caderet, maioris erat virtutis. Præcedentium namque magnitudo virtutum, creſcit ad cumulum ſequentium delictorum. Plerique ſacerdotes ſuæ magis vilitatis cauſa, quàm gregis, præſſe deſiderant. Nec, vt proſint, præſules fieri cupiunt, ſed magis, vt diuites fiant & honorentur. Suſcipiunt enim ſublimitatis culmen, non pro paſtorali regimine, ſed pro ſolius regiminis vel honoris ambitione, atque abiecto opere dignitatis, ſolam nominis appetunt dignitatem. Dum mali ſacerdotes, Deo ignorante, non ſiant tamen ignorantur à Deo, ipſo per prophetam teſtante: Principes exiſterunt, ſed non cognoui. Sed hic neſcire Dei, reprobare eſt: nam Deus omnia nouit.

Iſidor. li. 3. de ſum. bon. c. 34. 1. Para. 22.

Osee 8.

De in-

De indoctis præpositis. Cap. 16.
Idem Isidorus.

Vt sup. c.35.

SICVT iniqui & peccatores ministerium sacerdotale assequi prohibẽtur, ità indocti & imperiti à tali officio retrahuntur. Illi enim exemplis suis vitam bonorum corrumpunt, isti sua ignauia iniquos corrigere nesciunt. *Quid enim docere poterunt, quod ipsi non didicerunt ? Definat locum docendi suscipere, qui nescit docere. Ignorantia quippe præsulum, vitæ non congruit subiectorum. Cæcus enim si cæco ducatum præbet, ambo in foueam cadunt. Sacerdotes indocti os per Esaiam prophetam ita dominus improbat: Ipsi (inquit) pastores ignorauerunt intelligentiam. Et iterùm: Speculatores eius cæci omnes, id est, imperiti epi scopi, nescierunt (inquit) vniuersi, canes muti, non valentes, latrare, hoc est, plebes commissas non valentes, resistendo malis, per verbum doctrinæ defendere.

* Quomodo Matt. 15. Esa. 56. Ibidem.

De his, qui in regimine prodesse possunt, sed idem officium per quietem proprium refugiunt. Cap. 17.
Gregorius Pap. I.

Pasto. lib. 1. c. 5.

SVNT nonnulli, qui eximia virtutum dona percipiunt, & pro excitatione cæterorum magnis muneribus exaltantur, qui studio castitatis mundi, abstinentiæ robore validi, doctrinæ dapibus referti, patientiæ longanimitate humiles, authoritate fortitudinis erecti, pietatis gratia benigni iustitiæ feueritate districti sunt. Qui nimirum culmen reginiis, si vocati fuscipere renuunt, ipsa sibi plerunque dona adimunt, quæ non pro se tantummodò, sed etiam pro alijs acceperunt. Cumque sua, & non aliorum lucra cogitant, ipsi se, quæ priuata habere appetunt, bonis priuant. Hinc itaque ad discipulos veritas ait: Non potest ciuitas supra montem posita, abscondi: & nemo accendit lucernam, & ponit eam sub modio: sed supra candelabrum, vt luceat omnibus qui in domo sunt. Hinc Petro ait: Simon Ioannis, amas me? Qui cùm se amare protinùs respondisset, audiuit: Si diligis me, pasce oues meas. Si ergo dilectionis est testimonium, cura pastionis: quilquis virtutibus pollens, gregẽ Dei renuit pascere, pastorem summum contingit non amare. Si ergo vt nostri, sic curam proximi gerimus, quafi vtrunque pedem per calceamentum muninius. Qui verò sua cogitans vtilitatem, proximorum negligit, quasi vnius pedis calceamentum cum dedecore amittit. Sunt nonnulli, qui magnis muneribus ditati, dum folius contemplationis studijs inardescunt, parere vtilitati proximorum in prædicatione refugiunt, secretum quietis diligunt, fecessum spe culationis appetunt: de quo, si districtè iudicentur, ex tantis proculdubio rei sunt, quantis, venientes ad publicum, prodesse potuerunt. Qua enim mente is, qui proximis profuturus eniteſceret, vtilitati cæterorum secretum præponit iuũ, quãdo ipſe ſummi patris vnigenitus, vt nultis prodeſſet, deſinu patris egreſſus eſt ad publicum noſtrum? Sunt nonnulli, qui ex ſola humilitate refugiunt, ne his, quibus ſe impares æſtimant, præferantur. Quorum profectò humilitas, ſi cæteris quoque virtutibus cingitur, tunc ante oculos Dei vera eſt, cùm ad reſpuendum hoc, quod vtiliter ſubire præcipitur, pertinax non eſt. Neque enimuerò humilis eſt, qui ſuperni * nutu arbitrij, vt debeat præeſſe, intelligit, & tamen cõtemnit. Diuinis diſpoſitionibus ſubditus, atq; à vitio ob ſtinationis alienus, cùm ſibi reginiis, cultum imponitur, ſi iam donis præuentus eſt, quibus & alijs proſit, ex corde debet fugere, & inuitus obedire.

Matt. 5. Ioan. 21.

Ibid. c. 6.

* nutus arbitrio

De præpositis ecclesiæ. Cap. 18.
Isidorus.

Isidor. lib. 3. de sum. bon. c. 33.

VIR Eccleſiaſticus & crucifigi mundo per mortificationem propriæ carnis debet, & diſpenſationem Eccleſiaſtici ordinis, ſi ex Dei voluntate prouenerit, nolens quidem, ſed humilis, gubernandam ſuſcipiat. Multis intercipit ſatanas fraudibus eos, qui ſenſus & vitæ vtilitate præſtantes, præeſſe & prodeſſe alijs nolunt. Et dum eis regimen animarum imponitur, renuunt, & otiultius arbitrantes, ocioſam vitam degere, quàm lucris animarum inſiſtere. Quod tamen decepti agunt per argumentum diaboli, fallentis eos per ſpeciem boni, vt dum illos à paſtorali officio retrahit, nequaquam proficiant, qui eorum verbis atque exemplis inſtrui poterant. Sancti viri nequaquam occupationum ſecularium curas appetunt: ſed occulto ordine ſibi ſuper impoſitas gemunt, & quamuis illas per meliorem intentionem fugiant, tamen per ſubditam mentem portant: quas quidem ſummoperè, ſi liceat, vitare feſtinant, ſed timentes occultam diſpenſationem Dei, ſuſcipiunt, quod fugiunt: exercent, quod vitare noſcuntur. Intrant enim ad cor, & ibi conſulunt, quid velit occulta voluntas Dei: feſeq; Dei ſubditos debere eſſe ſummis ordinationibus cognoſcentes, humiliant ceruicem cordis iugo diuinæ * diſpenſationis.

* diſpoſitionis

De vita cõtempl. lib. 1. c. 13.

Quòd sacerdotes sancti contemplativa vitæ participes fieri possunt. Cap. 19.
Prosper.

QVI diligenter de vita contemplatiua conſiderat, & ſufficienter inſtructus intelligit, quando & vbi poſſit eius perfectio comprehendi, non dubitabit, eccleſiarum principes, vitæ contemplatiuæ poſſe & debere fieri ſectatores: quia ſiue ſecundùm opinionem quorundam, nihil aliud ſit vita contemplatiua, quàm rerum latentium futurorumque notitia, ſiue vacatio ab omnibus occupationibus mundi, ſiue diuinarum ſtudium literarum, ſiue (quod his probatur eſſe perfectius) ipſa viſio Dei: non video quid impedimenti ſanctis ſacerdotibus poſſit afferri, quo minus ad hæc quatuor, quæ commemoraui, perueniant. Duo enim, primum & vltimum, id eſt, rerum latentium futurorumque notitia, & ipſa viſio Dei, incomparabiliter præſtantiora erunt in illa vita beata, quàm in iſta, diuerſis erroribus implicata: quandoquidem tam rerum omnium notitia, quàm ipſa Dei ſubſtantia, plenè ac perfectè videbitur. Duo autem media, vocationem videlicet ab omnibus occupationibus mundi, & diuinarum ſtudium literarum, eriam hic poſſunt habere pontifices. Sed illi qui ſe ab omnibus implicamentis negociorum ſecularium remouentes, non torpent ocio, ſed inſiſtunt perfectionis ſuæ negocio, & ab ſtultitia ſapientiæ ſecularis auerſi, verbo Dei inſatigabiliter vacant ſapientes veraciter fiunt, cœleſtia ſapiunt, terrena deſpiciunt, contradictentes ſanæ doctrinæ redargunt, obedientes inſtruunt: ſanctis virtutibus, quibus in dies ſingulos ſiunt Deo propinquiores, incumbunt: & tam ſuis, quàm omnium, qui per eos eruduntur, prouectibus clari, hic quidem velut guſtum quendam contemplatiuæ vitæ, quò ad eam feruentiùs prouocentur, accipiunt: ſed ibi tam in æternum felices effecti, de eius perfectione gaudebunt. Proindè non inſtantur, quia hic omnium fidelium Catholicorum honorantur vt capita: ſed lætantur potiùs, quia ibi Chriſti, qui eſt ſacerdotum ac fidelium omnium caput, clariora membra ſunt futuri. At ſi (quod abſit) ſecularibus negocijs implicati, fundorum terminos ſine termino cupiditatis extendant, ac ſe paſſim exquiſitis delicijs dedant, quæ animum corpuſque debilitant, ſi gloriam non Chriſti, ſed ſuam, decepti vulgi adulantis honor. bus, quærant: pluſque de ſe alienæ linguæ, quàm ſuæ conſcientiæ credant: ſi omne gaudium ſuum, non in futurorum remunerationc, nec in ſanctitate vitæ, ſed in ſua tantùm dignitate conſtituant: & dum tales eſſe, quales creduntur, amant, nunquam ſibi diſpliceãt: ac placentes ſibi, non ſint de ſua correctione ſoliciti: quis non intelligat, tales, ſi in talibus perſeuerent, nec ſe ante finem vitæ præſentis emendent, contemplatiuæ vitæ participes eſſe non poſſe? ad quam non peruenient, niſi qui ſtuduerint eſſe, quod facti ſunt: nec affectant videri, ſed eſſe quod ſunt: non alienis laudibus, ſed moribus ſuis eximij: nec ſolùm de ſua dignitate, ſed potiùs de ſacerdotali ſ vitæ nobilitate conſpicui. Qui ſunt non appellatione tenùs, ſed virtute pontifices, vitæ contemplatiuæ capaces, & gaudiorum cœleſtium cohæredes.

De doctrina & exemplis præpositorum. Cap. 20.
Isidorus.

Isidor.li.3 de sum. bon.c.36.

TAm doctrina, quàm vita, clarere debet Ecclesiasticus doctor. Nam doctrina sine vita, arrogantem reddit: vita sine doctrina, inutilem facit. Sacerdotis prædicatio operibus cõfirmanda est, ita vt, quod docet verbo, instruat exemplo. Vera est enim illa doctrina, quam viuendi sequitur forma. Nam nihil turpius est, quàm si bonum, quod sermone quisque prædicat, explere opere negligat. Tunc enim prædicatio vtiliter proficitur,, quando efficaciter adimpletur. Vnusquisque doctor & bonæ actionis & bonæ prædicationis habere debet studium. Nam alterum sine altero non facit perfectum. Sed præceditiustus bene agere, vt sequenter possit bene docere. Sicut in nomismate metallum, figura & pondus inquiritur, ità in omni doctore Ecclesiastico, quid sequatur, quid doceat, quomodò viuat. Per qualitatem igitur metalli doctrina, per figuram similitudo patrum, per pondus humilitas designatur. Qui ergo ab his tribus discrepauerit, non metallum, sed terra erit.

De humilitate præpositorum. Cap. 21.
Gregorius Papa.

Pasto. lib. 2.c.4.

SIt rector discretus in silentio, humilis in verbo, ne aut tacenda proferat, aut proferenda reticescat. Nam sicut in cauta locutio in errorem pertrahit, ità indiscretum silentium hos, quos erudire poterat, in errore derelinquit. Sit rector bene agentibus per humilitatem socius, cõtra delinquentium vitia per zelum iustitiæ erectus, vt & bonis in nullo se præferat, & cùm prauorum culpa exigit, potestatem protinus sui prioratus agnoscat: quatenus & honore suppresso, æqualem se subditis bene viuentibus deputet, & erga peruersos iura rectitudinis exercere non formidet. Omnes homines natura æquales genuit: sed variante meritorum ordine, alios alijs culpa posiponit. Ipsa etiam diuersitas, quæ accessit ex vitio, diuino iudicio dispensatur, vt quia omnis homo æquè stare non valet, alter regatur ab altero. Vnde cuncti, qui præsunt, non in se potestatem debent ordinis, sed æqualitatem pensare conditionis: nec præsse se hominibus gaudeant, sed prodesse. Quam videlicet potentiam benè regit, qui sit per illam super culpas erigi: scit cum illa cæteris æqualitate componi. Quam tamen potestatem rectè dispensat, qui solicitè nouerit & sumere ex illa, quod adiuuat, & expugnare, quod tentat, & æqualem se cum illa cæteris cernere, & tamen sezelo vltionis peccantibus ante ferre. Prædicator quisque studeat, vt minas potentium * ratione mitiget, & oppressorum angustias, quantum prequalet, ope leuet: vt foris resistentibus opponat patientiam, & intus superbientibus exhibeat cum patientia disciplinam: vt erga errata subditorum sic manuetudo zelum temperet, quatenus à iustitiæ studio non eneruet: sic ad vltionem zelus ferueat, ne tamen pietatis limite feruendo transcendat. Rectoris officium esse debet, vt ingratos beneficijs ad amorem prouocet: vt gratos quoque ministerijs in amore feruet: vt proximorum mala, cùm corrigere non valet, taceat: & quæcunque corrigi loquendo possunt, silentium consensum esse pertimescat.

ratione

De humilitate præpositorum. Cap. 22.
Isidorus.

Isidor. lib. 3. de sum. bon.c.42.

QVi proficitur ad regimen, taliter erga disciplinam subditorum præstare se debet, vt non solùm authoritate verùm etiam humilitate claresc at. Sed tamen ita erit in eo virtus humilitatis, ne dissoluatur vita subditorum in vitijs: atque ità authoritas aderit potestatis, ne per tumorem cordis, feueritas existat immoderationis. Hæc est in Dei sacerdotibus vera discretio, quæ nec per libertatem superbi, nec per humilitatem fiunt remissi. Hinc est, quod sancti cum multa constantia redarguerunt etiam principum vitia: in quibus, cùm summa esset humilitas, loco tamen necessario liberè transgressores iustitiæ increpabant. Aliquando etiam subditis nos oportet animo esse humiliores, quo etiam facta subditorum iudicantur à nobis, nostra verò Deus iudicat. Agnoscat episcopus, seruum se esse plebis, nõ dominum. Verum * hæc charitas, non conditio, exigit.

* hoc

De doctrina discretione. Cap. 23.
Isidorus.

Isidor.vbi sup.c.43.

NOn omnibus vna eademque doctrina est adhibenda: sed pro qualitate morum, diuersa exhortatio erit doctorum. Nam quosdam increpatio dura, quosdam verò exhortatio corrigit blanda. Sicut periti medici ad varios corporis morbos diuersa medicamine seruiunt, ità vt iuxta vulnerum varietates medicina diuersa sit: sic & doctor ecclesiæ, singulis quibusque, hominibus congruum doctrinæ remedium ' adhibebit: & quod cuique oporteat, pro ætate, pro sexu ac professione adnunciabit. Non omnibus ea, quæ sunt clausa, aperienda sunt. Multi enim sunt, qui capere non possunt: quibus si indiscretè manifestentur, statim aut derahunt, aut negligunt. Prima quippe prudentiæ virtus est, eam quam docere oporteat, existimare personam. Rudibus populis seu carnalibus plana atque communia, non summa atque ardua, prædicanda sunt: ne immensitate doctrinæ opprimantur potiùs, quam erudiantur. Vnde & Paulus Apost. ait: Non potui vobis loqui quasi spiritualibus, sed quasi carnalibus: tanquam paruulis in Christo, lac vobis potum dedi, non escam. Carnalibus quippe animis nec alta nimis de cælestibus, nec terrena cõuenit prædicare, sed mediocriter, vt initia eorum morescque desiderant edoceri. Coruus dum suos pullos viderit albi coloris, nullis eos cibis alit: sed rantumdem attendit, donec paterno colore nigrescant, & sic illos frequenti cibo reficit. Ita & ecclesiæ doctor strenuus, nisi eos, quos docet, viderit ad suam similitudinem pœnitentiæ confessione nigrescere, & nitore seculi deposito, lamentationis habitum de peccati recordatione induere, vtpotè adhuc exterioribus, hoc est, carnalibus, non aperit intelligentiæ spiritualis profundiora mysteria: ne, dum audita non capiunt, priùs incipiant contemnere, quam venerari mandata cælestia. Aliter est agendum circa eos, qui nostro committuntur regimini, fed offendunt: atque aliter cum his, qui nobis commissi non sunt. Qui si iusti sunt, venerandi sunt: si verò delinquunt, pro sola charitate, vt locus est, corripiendi sunt: non tamen cum feueritate, sicut hi, qui nobis regendi sunt commissi. Prius docendi sunt seniores plebis vt per eos infra positi, facilius doceantur. Vnde & Apostolus: Hæc, inquit commenda fidelibus hominibus, qui idonei sunt & alios docere. Ingenium boni doctoris est, incipere à laudibus eorum, quos salubriter obiurgatos corrigere cupit, sicut Apostolus ad Corinthios facit, quos à laudibus inchoat, & increpationibus probat. Sed erant apud Corinthios, qui & laude & increpatione digni essent. Ille verò sic discrete, sic vtraque omnibus loquitur, vt omnibus vtraq; conuenire videantur.

' hoc

2. Cor. 3.

2. Tim. 2.

1. Cor. 1.

Qualiter prælati subiectos doceant, ac semetipsos discreta circunspectione prouideant. Cap. 24.
Gregorius Papa.

Inprolog. li. 3. pasto.

QVia igitur, qualis esse debeat pastor, superiùs ostendimus: nunc, qualiter doceat, demonstremus. Venim longè ante nos reuerendæ memoriæ Gregorius Nazianzenus eloquit, non vna eademque cunctis exhortatio congruit, quia nec cunctos par morum qualitas adstringit. Sæpè namque alijs officiunt, quæ alijs prosunt: quia plerunque herbæ, quæ hæc animalia nutriunt, alia occidunt, Et lenis fibilus equos mitigat, catulos instigat. Et medicamentum, quod hunc morbum imminuit, alteri vires iungit: & panis, qui vitam fortium roborat, paruulorum necat. Pro qualitate ergò audiétium, formari debet sermo doctorum, vt & ad sua singulis congruat, & tamen à communis ædificationis sarte nus quam recedat. Quid enim sunt intentæ mentes auditorum, nisi (vt ità dixerim) quædam in chitara tensiones tractæ chordarum? Quas tangendos artifex, vt non libimetipli dissimile canticum faciat, dissimiliter pulsat: & ideirco chordæ consonam modulationem reddunt, quia vno quidem plectro, sed non vno impulsu feriuntur. Doctor quisque, vt vna cunctos virtute charitatis, ædificet, ex

vna

Pasto. lib. 2. c. 3.

vna doctrina, non vna eademq; exhortatione tangere corda audientium debet. Doctor etenim, qui loci sui necessitate exigitur summa dicere, hac eadem necessitate compellitur summa monstrare. Illa namque vox libentius auditorum cor penetrat, quam dicentis vita commendat: quia quod loquendo imperat, ostendendo adiuuat vt fiat. Hinc enim per prophetam Dominus dicit: Super montem excelsum ascende tu, qui euangelizas Sion, vt videlicet, qui cælesti prædicatione vtitur, iam iam terrenorum operum deferens, in rerum culmine stare videatur: tantoque facilius subditos ad meliora pertrahat quanto per vitæ meritum de supernis clamat. Recte etiam & sacerdos superhumerale ex auro, hyacintho, purpura, bis tincto cocco, & torta byisso habere præcipitur, vt quâta virtutum dignitate clarescere debeat, demonstretur. In sacerdotis quippe habitu ante omnia aurum fulget, vt in eo intellectus sapientiæ principaliter emicet. Cui hyacinthus, qui aereo colore resplendet, adiungitur: vt per omne quod intelligendo penetrat, non ad fauores fuismos, sed ad amorem cælestium furgat: ne dum incautus suis laudibus capitur, ipso etiam veritatis intellectu vacuetur. Auro quoque & hyacintho, ac purpuræ, bis tinctus coccus adiungitur, vt anta interni iudicis oculos, omnium virtutū bona ex charitate decorentur, & cuncta, quæ coram hominibus rutilant, hæc in conspectu oculti arbitri flamma intimi amoris accendat. Quæ scilicet charitas, quia Deum simul ac proximum diligit, quasi ex duplici tinctura fulgescit. Qui igitur sic ad authoris speciem anhelat, vt proximorum curam negligat: vel sic proximorum curam exequitur, vt à diuino amore torpescat: quia vnum horum quodlibet negligit, in superhumeralis ornamento habere coccum bis tinctum nescit. Caterùm cùm rector se ad loquendum præparat, sub quâto cautelæ studio eloquatur, attendat: ne si inordinatè ad loquendum rapitur, erroris vulnere audientiū corda feriantur: & cùm fortassè sapiens videri deiderat, vtilitatis compagem insipienter abscindat. Hinc namq; in Euangelio veritas dicit: Habete sal in vobis, & pacem habete inter vos. Per sal quippe, verbi sapiētia designatur. Qui ergo loqui sapienter nititur, magnoperè metuat, ne in eius eloquio audientium vnitas confundatur. Hinc Paulus ait: Non plus sipere, quàm oportet sipere, sed sapere ad sobrietatem. Ne igitur lector incautus ad loqu. ndum prorut., hoc, quod iam præmissimus, per semetipsum veritas discipulis docuit: habete sal in vobis, & pacem habete inter vos. Ac si figuratè per habitum sacerdotis dicat: Mala Punica tintinnabulis iungite, vt per omnia quæ dicitis, vnitatem fidei cauta obseruatione teneatis. Sacerdos semper vocem prædicationis habeat, ne superni spectatoris iudicium ex silentio offendat. Scripturum quippe est: Audiatur sonitus, quando ingreditur aut egreditur sanctuarium in conspectu Domini, & non moriatur. Sacerdos namque in tabernaculum ingrediens vel egrediens, moritur, si de eo sonitus non auditur: quia iram contra se occulti iudicis exigit, si sine prædicationis sonitu incedit. Aptè autem tintinnabula vestimentis pontificis defcribuntur inserta. Vestimenta etenim sacerdotis, quid aliud quàm recta opera debemus accipere. Propheta testante, qui ait: Sacerdotes tui induantur iustitia: Vestimentis itaque illius tintinnabula inhærent, vt vitæ vitā cum linguæ sonitu, ipsa quoque bona opera sacerdotis clament. Nos, quia infirmi homines sumus, cùm de Deo hominibus loquimur, debemus primùm meminisse, quid sumus, vt ex propria infirmitate penſemus, quo docendi ordine infirmos fratres consolemur. Considerenus igitur, quia aut tales sumus, quales nonnullos corrigimus: aut tales aliquandò fuimus, esti iam diuina gratia operante non sumus, vt tantò eos temperantius corde humili corrigamus, quanto nosmetipsos veriùs in his, quos emendamus, agnoscimus. Si nos sacerdotes, tales nec sumus, nec fuimus, quales adhuc illi sunt, quos emendare curamus: ne cor nostrum fortè superbiat, & de ipsa innocentia in peius ruat: quorum mala corrigimus, eorum bona nobis ante oculos reuocemus. Quæ si omninò sunt nulla, ad occulta Dei iudicia recurramus: quia sicut nos nullis meritis hoc ipsum bonum, quod habemus, accipimus: ità illos quoque potest gratia superna virtutis in sundere, vt excitati posteriùs, etiam ipsa possent bona, quæ nos antè accepimus, præuenire. Quisenim crederet, quòd apostolatus merito Saulus lapidatum Stephanum præcursurus erat, qui in morte eius lapidantium vestimenta seruabat? His ergo primùm cogitationibus humiliari cor debet, & tunc demùm delinquentium iniquitates increpare.

Exod. 28.

Ibid. post pauca.

Ibid. c. 4.

Marc. 9.

Rom. 12.

Marc. 9.

In pastorali ante præmissa. Ibidem.

Psal. 131.

Act. 7.

De doctorum silentio. Cap. 25. Isidorus.

Isidor. lib. 3. de sūmo bon. c. 44.

PRo malo merito plebis, aufertur doctrina prædicationis: Pro bono merito audientis, tribuitur fermo doctoris. In potestate diuina consistit, cui velit Deus doctrinæ verbum dare, vel cui auferre: & hoc aut pro dicentis, aut pro audientis fit merito, vt modò pro audientis fit merito, vt modo pro culpa plebis auferatur fermo doctoris, modò verò pro vtilitate rectoris tribuatur. Nam & bonus docet bonum, & malus malum: & bonus malum, & malus bonum: quod tamen fit iuxta meritum populorum. Non omnia tempora congruunt doctrinæ, secundùm Salomonis sententiam, dicentis: Tempus tacendi & tempus loquendi. Non quidem per timorem, sed per discretionem, propter malorum incorrigibilem iniquitatem, nonnunquam electos oportet à doctrina cessare. Interdum Doctores Ecclesiæ, calore charitatis ardentes, contiecsunt à docendo, quia non est qui audiat, restante propheta: Ciuitates Austri clausæ sunt, & non est qui aperiat. Qui docendi accipit officium, interdum ad tempus facta proximi tacet, quæ statim corrigere nequaquam existimat. Nam si corrigere potest, & dissimulat, verum est quod consensum erroris alieni habeat. Plerique sancti Doctores promali pertinacia, quia iniquos emendare nequeunt, hi tacere dispsonunt: sed calorem spiritus, quo aguntur, ferre non sustinentes, iterum in increpationem profiliunt impiorum.

Ecclesiast. 3.

Hier. 19.

Quod nihil prosit sacerdoti, etiam sibenè viuat, si malè viuentes tacendo non arguat. Cap. 26. Prosper.

Prosp. lib. de vita cō templ. li. 2. c. 20.

QVòd verò dicit Apostolus, vt nos formam debeamus exhibere fidelibus quid valebit, si is, cui vel exhortandi bonos, vel caligandi malos cura commissa est, benè viuendo se imitandum bonis exhibeat, & malos, tacendo non arguat? Ad hoc enim (nisi me fallit opinio) sanctè viuendum est sacerdoti, ne dicta sua repugnantibus factis euacuet, si, quod prædicat fieri debere, non faciat: aut si, quod non facit, prædicare præsumpserit, nihil apud eos, qui eius vitam noueret, proficiat. Quid ad hoc est Ecclesiæ Dei præpositus, vt non solùm benè viuendo alios exemplo suæ conuersationis instituat: sed etiam fiducialiter prædicādo, singulis ante oculos peccata sua cōstituat, quæ pœna maneat, duris, quæ gloria obedientibus, ostendat. Nullius salutem desperando contemnat, animas emendari nolentium plangat, imitatus Apostolum qui ait: Vt lugeam multos ex his, qui ante peccauerunt, & non egerunt pœnitentiam. Et iterùm: Quis infirmatur, & ego non infirmor? quis scandalizatur, & ego non vror? Quæ propter scisens, quòd si quibuslibet diuitibus ac potentibus male viuentibus parcat, aut foueat, eos perdat, simul & percat: & sanctè debet viuere propter exemplum, & piè docere propter suæ administrationis officium, certus, quòd dei sua iustitia nihil sufragetur, de cuius manu anima pereuntis exigitur. Quandò quicunque alius pericrit, quem nulla docendi necessitas manet, solus pœnas sui fceleris dabit. Ille autem cui dispensatio verbi commissa est, etiam si sanctè viuat, & tamen perditè viuentes arguere aut erubescat, aut metuat: cum omnibus, qui eo tacente pericrint peri. Et quid ei proderit non puniri sui, qui puniendus est alieno peccato? Mentior, nisi hoc Dominus per Ezechielem prophetam sub cuiusdam terroris denunciatione loquitur, dicens ad eum: Et tu fili hominis, speculatorem dedi te domui Israel. Nec hoc transeuntes debemus audire, quòd sacerdotem speculatorem appellat, vt sicut speculatoris est, de loco editiore prospice re, & plus omnibus contemplaritā sacerdos debet esse propositi sublimitate cellior cunctos, ac maioris scienter habere gratiam, qua possit sub se viuentes instruere. Videamus itaq; quid diuinus sermo continet. Audies (inquit) sermonem ex ore meo, & annunciabis eis ex me. Vt hoc dicat

Act. 7.

2. Thess. 3.

1. Cor. 12.

2. Cor. 11.

Ezech. 3.

Ezech. 3.

sacerdos, quod ex diuina lectione didicerit, quod illi Deus inspirauerit, non quod præsumptione humani sensus inuenerit. Adnunciabis, inquit, eis ex me. Ex me, & non ex te. Mea verba loqueris eis. Non est quòd ex eis, tanquam de tuis, iusseris. Ex me (inquit) eis adnuncia. Sed iam quid adnunciet, audiamus, Si me dicente ad impium, Impie, mor te morieris, non fueris locutus, vt se cultodiat impius à via sua, ipse impius in iniquitate sua morietur: sanguinem verò eius de manu tua requiram. Hoc est dicere: Si ei sua peccata non annunciaueris, si eum non argueris, vt ab impietate sua conuertatur, & viuat, & te, qui non increpasti, & ipsum, qui te tacente peccauit, flammis perennibus per diem, Quis, rogo, tam saxei pectoris, qui tam ferreus erit, quem sententia ista non terreat? Quis tam alienus à fide, qui sententiæ istius non credat?

Pastor. li. 1. c. 2.

Ezech. 34.

Ibid. c. 4.

Eccl. 11.

Esa. 39.

Ibid. c. 11.

De pastoribus non rectè gradientibus. Cap. 27. Gregorius.

SVNT nonnulli, qui solerti cura spiritalia præcepta perscrutantur: sed quæ intelligendo penetrant, viuendo conculcant. Repentè docent, quæ non opere, sed meditatione didicerant: & quod verbis prædicant, moribus impugnant. Vnde fit, cùm pastor per abrupta graditur, ad præcipitium grex sequatur. Hinc nanque per prophetam Dominus cõtra contemptibilem pastorum scientiam quæritur, dicens: Cùm ipsi lympidissimam aquam biberitis, reliquam pedibus vestris turbabatis. Et oues, quæ conculcata pedibus vestris fuerant, pascebãtur: & quæ pedes vestri turbauerant, hæc bibebant. Aquam lympidissimam pastores bibunt, cùm fluenta veritatis, rectè intelligentes hauriunt. Sed eandem aquam pedibus perturbare, est, sanctæ meditationis studia malè viuendo corrumpere. Aquam scilicet pastorum turbatam pedibus oues bibunt, cùm subiecti quique non sectantur verba quæ audiunt, sed fola, quæ conspiciunt, exempla prauitatis imitantur. Qui cum dicta fatiunt, & per opera peruertuntur, quasi corruptis fontibus. in poti bus lucrum sumunt. Nemo amplius nocet in Ecclesia, quàm qui peruersè agens nomen vel ordinem sanctitatis habet. Delinquentem namque hunc redarguere nullus præsumit, & in exemplum culpa vehementer extenditur, quandò proreuerentia ordinis peccator honoratur. Qui ergò ad sanctitatis speciem deductus, vel verbo cæteros destruit vel exemplo: meliùs profectò fuerat, vt hunc ad mortem sub exteriori habitu terrena acta constringerent, quàm sacra officia in culpa cæteris imitabilem demonstrarent. Quia nimirum si foliò caderet, vtique hunc tolerabilior inferni pœna cruciaret. Sæpè fuscepta cura regiminis cor per diuersa intuendo diuerberat, & impar quisque inuenitur ad singula, dum confusa mente diuiditur ad multa. Vnde quidam Sapiens prouide admonet, dicens: Fili, ne in multis sint actus tui. Quia videlicet nequaquam plenè in vniuersuisque operis ratione colligitur, dum mens per diuersa sparsa partitur. Cumque foras per infelentem cura trahitur, à timoris intimi soliditate vacuatur. Dum etiam mens in exteriorum fit dispositione solicita, sui est solùmodò ignara, & scit multa cogitare, se nesciens: Nam cùm plùs quàm necesse est, se exterioribus implicat, quasi occupata in itinere, obliuiscitur quò tendebat, ità vt ab studio suæ inquisitionis alienata, nec ipsa, quæ patitur, damna considerat: & per quãta delinquat, ignorat. Neque enim peccare se Ezechias credidit, cùm venientibus ad se alienigenis cellas aromatum ostendit: sed in damnationem secuturæ prolis ex eo iram iudicis protulit, quod se facere licenter æstimauit. Sæpè enim dum multa suppetunt, dumque agi possunt quæ subiecti quia acta sunt admirentur, in cogitatione se animus eleuat, & plenè in se iram iudicis prouocat, quamuis per iniqua foras opera non erumpat. Intus quippe est qui iudicat, intus quòd iudicatur. Cùm ergo in corde delinquimus, latet homines, quod apud nos agimus, sed tamen ipso iudice teste peccamus. Hæc proferentes, non potestate m regiminis reprehendimus: sed ab appetitu illius, cordis iu firmitatem munimus, ne imperfecti quique culmen arripere regiminis audeant, & qui in planis stantes iiubant; & præcipitio pedem ponant. Cæcus pastor est, qui supernæ lumen contemplationis signorat: qui præsentis vitæ tenebris pressus, dum veruram lucem nequaquã diligendo cõspicit, quo gressum operis ponat, nescit. Claudus verò rector est, qui quidem, quòd pergere debeat. adspicit: sed infirmitate mentis, vitæ viam perfectè non valet te- Ibidem.
nere, quam videt, quia ad virtutis statum, dum fluxa cõsuetudine hon erigitur, quò ex desiderio inuititur, illuc gressus operis efficaciter non sequuntur. Paruo autem naso est, qui ad tenendam mensuram discretionis idoneus non est. Naso quippe odores foetoresque discernimus. Rectè ergo per nasum discretio exprimitur, per quam virtutes eligimus, delicta reprobamus. Sunt nonnulli, qui dum estimari hebetes nolunt, sæpè se in quibusdam inquisitiõnibus plus quàm necesse est, excercentes, ex nimia subtilitate falluntur. Vnde hic Leuit. 21.
quoq; subditur: Vel grandi & torto naso. Nasus etenim grãdis & tortus, est discretionis subtilitas immoderata: quæ dũ plus, quàm decet, excreuerit, actionis suæ rectitudinem ipsa confundit. Fracto autem pede vel manu est, qui viam Dei pergere omninò non valet, atque à bonis actibus funditus exòrs vacat, quatenus hæc non vt claudus, falrem cum infirmitate teneat, sed ab his omnimodò alienus exsiliat. Gibbus est, quem terrenæ solicitudinis pondus deprimit, ne vnquã ad superna respiciat, sed fosis his, quæ infimis calcantur, intendat: Qui etsi aliquandò aliquid ex bono patriæ cœlestis audierit, ad hoc nimirum peruersæ consuetudinis pondere prægrauatus, cordis faciem nõ attolit: quia cogitationis statum erigere non valet, quem terrenæ vsus fosli cũdinis curuum tenet. Lippus nanque est, cuius quidem ingenium ad agnitionem veritatis emicat, sed tamen hoc carnalia opera obscurant. In lippis quippe oculis pupillæ fanæ sunt, sed humore defluente, infirmatæ palpebræ grosescunt. Quæ quia infusione crebra atteruntur, etiam acies pupillæ vitiatur. Et sunt nõnulli, quorum sensum carnalis vitæ operatio fauciat, qui videre recta per ingenium fubtiliter poterant, sed vsu prauorum actuum caligant. Lippus itaque est, cuius sensum natura exacuit, sed conuersationis prauitas confundit, cui bene per Angelum dicitur: Collyrio inunge oculos tuos, vt Apoc. 3.
videas. Collyrio quippe oculos, vt videamus, inungimus, cùm ad cognoscendum veri luminis claritatem. intellectus nostri acicem medicamine bonę operationis adiuuamus. Albuginem tolerãs, nihil videt. Albuginem habet sacerdos in oculo, qui veritatis lucem videre non finitur, qui arrogantia sapientiæ siue iustitiæ cæcatur. Pupilla namque oculi nigra videt, Albuginem tolerãs nihil videt, quia videlicet sensus humanæ cogitationis, si fiultum se peccatoremq; intelligit, cognitionem intimæ claritatis apprehendit. Si autem candorem fibi iustitiæ siue sapiẽtiæ tribuit, à luce se superne cognitionis excludit, & eo claritaté veri luminis nequaquã penetrat, quo se apud se per arrogãtiam exaltat, sicut de quibusdam dicitur: Dicentes enim se esse sapientes, stulti fa- Rom. 1.
cti sunt. Iugem verò habet scabiẽ in corpore, cui carnis petulantia fine cessatione dominatur. In scabie etenim seruor vifcerum ad cutem trahitur, per quã rectè luxuria designatur: quia si cordis tentatio vsque ad operationem profilit, nimirum seruor intimus vsq; ad cutis scabiem prorumpit, & soris iam corpus fuaciat: quia dũ in cogitatione voluptas non reprimitur, etiã in actione dominatur. Quasi enim cutis pruriginem Paulus curabat abstergere, cùm dicebat: Tẽ- 1. Cor. 10.
tatio vos nõ apprehendat nisi humana. Acsi aperte diceret: Humanum quidem est, in corde tentationem perpeti, dæmoniacum verò est, tentationis certamine & in operatione superari. Impetiginem quoque habet in corpore, quisquis auaritia vastatur in mente. Quæ si interius nõ compescitur, nimirum sine mensura dilatatur. Impetigo quippe sine dolore corpus occupat, & absq; occupati tædio excrefcẽs, mẽbrorum decorem fœdat: quia & auaritia captiuanimum, dũ quasi delectat, exulcerat. dum adipiscẽda quæque cogitationi obijcit, ad inimicitias accendit: & dolorem in vulnere nõ facit, quia æstuanti animo ex culpa abundantiam promittit. Decor membrorum per impetiginem perditur, quia aliarũ quoq; virtutum per auaritiam pulchritudo depraiatur. Et quasi totum corpus exasperat, quia per vniuersa vitia animũ supplantat, Paulo attestante, qui ait: Radix omnium malorũ 1. Tim. 6.
est cupiditas. Ponderosus est, qui turpidinem non exercet opere, sed tamen ib hac cogitatione continuã sine moderamine grauatur in mente. Qui nequaquam vsq; ad opus qui-

dem

dem nefarium rapitur, sed eius animus voluptate luxuriæ ita ne vllo repugnationis obstaculo delectatur. Vitium quippe est ponderis, cùm humor viscerum ad virilia labitur, quæ profectò cùm molestia dedecoris intumescunt. Ponderosus ergo est, qui totis cogitationibus ad lasciuiam defluens, pondus turpitudinis gestat in corde: & quamuis praua non exerceat opere, ab his tamen non euellitur mente, nec ad vsum boni operis in aperto valet assurgere, quia grauat hunc in abditis turpe pondus. Quisquis ergo quolibet horū vitio subigitur, panes Domino offerre prohibetur, ne profectò diluere allena delicta non valeat is, qui suam adhuc propria deuastant. Cùm sacerdos non agit bona quæ loquitur, ei etiam sermo subtrahitur, ne loqui audeat quod non operatur, sicut per Prophetam dicitur: Peccatori autem dixit Deus, quare tu enarras iustitiam meam, & assumis testamentum meum per os tuum? Vnde etiam deprecatur, dicens: Et ne auferas de ore meo verbum veritatis vsquequaque. Perpendit nāque, quòd omnipotens Deus veritatis verbum facientibus tribuit, & non facientibus tollit. Qui ergo hoc de ore suo non auferri petit, quid aliud quàm gratiam bonæ operationis quæsuit? Ac si aperte diceret: A bono opere errare me non finas, ne, dum amitto ordinem benè viuendi, recte itudinem perdam loquendi. Plerunque doctor, qui docere audet quod negligit agere, cùm desierit bona loqui, quæ operari contemplit, docere subiectos incipit praua, quæ agit: vt iusto omnipotentis Dei iudicio, in bono iam nec linguam habeat, qui habere bonam vitam recusat: quatenus dum mens eius terrenarum rerum amore inceditur, de terrenis rebus semper loquatur. Vnde in Euangelio veritas dicit: Ex abundantia enim cordis os loquitur. Bonus homo de bono thesauro profert bona, & malus homo de malo thesauro profert mala. Hinc & Ioannes ait: Ipsi de mundo sunt, idcò de mundo loquuntur.

Greg. lib. moral. 11. c. 9.

Psal. 49.

Psal. 118.

Lib. Mor. 11. c. 10.

Matt. 12.

1. Ioan. 4.

De negligentia sacerdotis, qui doctrinæ suæ agendo contraria, personam non potest implere doctorum. Cap. 28. Prosper.

RECOLITE ergò, quanta & qualia, me audiente atque probante, dicere solebatis de administratione Pōtificis, qui populi sibi commissi cura posthabita, ardentiùs bona præsentia deliderat, quàm futura: & oblitus quòd non solùm de se, sed etiam de grege sibi credito rationem pastori pastorum omnium reddat, sua fuorumque detrimenta non cogitat, quem non delinquentium peccata contristant, nec proficientium bona lætificant, sed de se tantùm, plerunque autem nec de se omninò solicitus, quid à suis boni malive geratur, ignorat. Qui non prædicat perseuerantiam iustis, pœnitētiam pravis, contemptum mundi conuersis, futuras pœnas auerlis. Qui non potest dicere contemptoribus adnonitionis suæ. Futurum cogitate iudicium, quod ipse fortè non cogitat: amatoribus mundi. Nolite deligere mundum, si eum mundi amor obiectat: ambitionis, Ambitioni iam finem imponite, si eum ambitio ruinosa præcipitat: ebrio sis, lebrietatem cauete, si se mero vsque ad alienationem mentis ingurgitat: sumptuosis dapibus * grauidos, non potest suis absimentiam laudare, quam calcat: vitio cupiditatis addictus, cupidis amorem nō potest dissuadere pecuniæ: inimicitiarum tenax, non valet animos dissidentium sacerdotali tranquillitate componere: iustitiam prædicare iudicibus erubescit, quam ipse personæ potētis fauore corrumpit. Nec defendit oppressos, si personas aut honorat, aut despicit. Et quicquid boni non facit, aut mali committit: nec iubebit fieri, nec vetabit: quia necessariam docendi authoritatem, cōtrarietate suæ actionis aut amittit, aut minuit.

1. Ioan. 2.

* crudus

De his qui benè docent, & malè viuunt. Cap. 29. Isidorus.

INterdum doctoris vitio etiam ipsa veræ doctrina vilescit: & qui non viuit sicut docet, ipsam, quam prædicat veritatem, cōtemptibilem facit. Arcus peruersus, elt lingua magistrorū docentium benè & viuentium malè: & ideò quasi ex peruerso arcu sagittam emittunt, dum suam praua vitam propriæ linguæ ictu confodiunt. Qui benè docet, & malè viuit, tanquam æs aut cymbalum sonitum facit alijs, ipse tamen sibi manet insensualis. Qui benè docet, & malè viuit, quòd docet, benè viuentibus proficit: quòd verò malè viuit, seipsum occidit. Sicut sacerdos, qui si dignè se agit, vt sacerdotem decet, ministerium eius & ipsi & alijs vtile est: indignè autem viuens, alijs quidem vtilis est loquendo, se autē interficit prauè viuendo. Ac per hoc quod in illo mortuum est, proprium eius est: quod verò viuit in eo, id est, sacrum ministerium, alienum est. Qui benè docet & malè viuit, videtur vt cereus, qui alijs bonam nouit lucē præstare, se verò in malis suis consumere atq; extinguere. Qui benè docet, & malè viuit, videtur bonum malo coniungere, lucē tenebris permiscere, veritatem mendacio mutare.

Isidor. lib. 3. de sum. bon. c. 37.

De exemplis prauorum sacerdotum. Cap. 30. Isidorus.

SAepè per quos iustitia docetur, per ipsos peccati morbus inrepit, & mors ad plebes pertransit, scilicet vel dum malа docent, vel dum praua faciunt. Plerique sacerdotes, & clerici prauè viuentes, forma cæteris in malum existunt, qui in bonis exemplum esse debuerunt. Hi enim quoscunq; exemplo malæ conuersationis fuæ perdunt, de illis rationē sibi duplo reddituri sunt. Ex carnalium præpositorum exēplo, plerunque fit vita deterior subditorum: & plebis merito siunt tales sacerdotes, qui exemplo deteriore populum destruant, non ædificent. Ex merito enim plebis nonnunquam episcopi deprauantur, quatenus procliuius corruant, qui sequuntur. Capite languescente, cætera corporis membra inficiuntur. Vnde & scriptum est: Omne caput languidum, & omne cor mœrens: à planta pedis vsque ad verticē, non est in eo sanitas. Caput enim languidum, doctor est agens peccatum: cuius malum ad corpus peruenit, dum eo vel peccante, vel prauè docente, pestifer languor ad plebes subditas transit. Deteriores sunt, qui siue doctrinis siue exemplis vitam morelque bonorum corrumpunt, his qui subsantias aliorum prædiaque diripiunt. Hi enim ea, quæ extra nos, sed tamen quæ nostra sunt, auferunt: corruptores verò morum, propriè nosipsos diripiunt: quoniam diuitiæ hominum iustorum, mores eorum sunt. Multùm ergo distant damna morum, à damnis temporaliū rerum, dum ista extra nos sint mores verò in nobis.

Isidor. vt sup. c. 28.

Eph. 1.

De præpositis carnalibus. Cap. 31 Isidorus.

PRouidentia plerunque diuini consilij ordinantur præpositi mundana & exteriora sectantes, vt dum temporalibus rebus fe totos impendunt, spiritualibus tutiorem vitā contemplationis exerceant: quia duræ sunt quietē viuere volentibus sarcinæ curarum episcopalium. Prouidet sæpè Deus curis deditos secularibus, ad susceptionem regiminis: vt dum hi exteriora finè tædio procurant, spirituales rebus interioribus sinè impedimento rerum terrenarum deseruiant. Dei ergo * ordinem accusant, à quo instituuntur, qui episcopos condemnant, dum minus spiritualia, sed magis terrena sectantur. Ex diuini enim consilij tabernaculi dispositione, ob iniurias mundi ferendas & turbines, quosdā institui episcopos secularibus curis insistentes, vt hi, qui interius superna desiderant, nullo terreno obsistēte negocio, liberius hoc quod amant, intendant. Non est itaque iudicādus à plebe rector inordinatus, dum magis nouerint populi, tui fuisse meriti, peruersi regimen susceptisse pontificis. Nam pro meritis plebium, dispositur à Deo vita rectorum. Exemplo Dauid peccant ad comparationem Principum, qui ex merito plebis præuaricantur. Sententia damnan Cham filij Noe, qui suorum præpositorum in publico culpas produnt, sicut Cham, qui patris pudenda non operuit, sed deridenda monstrauit. Habituri sunt Sem meritum & Iaphet, qui reuerenter operiunt, quæ patres suos excessisse cognoscunt. Si tamen patrum facta non diligant, sed tātùm operiant, nec imitentur. Nam sunt, qui præpositos suos peruersè iudicāt, dum terrenis studijs eos plus viderint esse intētos, si vel parū iā ipsi de spiritualib. cognouerint. Rectores ergo iudicādi à Deo sunt, à suis aut subditis nequaquā iudicandi

* ordinationem

Gen. 9.

Ioan. 2. Pſal. 81. *diſcernit

dicandi ſunt, exemplo nomini, qui per ſe vendentes columbas & numulariorum menſas proprio euertit flagello, & proiecis à templo. Vel etiam, ſicut dicit Pſalmiſta: Deus ſtetit in ſynagoga deorum, in medio autem deos * dijudicat. Quòd ità à fide exorbitauerit rector, tunc erit arguendus à ſubditis: pro moribus verò reprobis tolerandus magis, quàm diſtringendus, à plebe eſt.

Prosper de vita act. & cõtempl. li. 1. c. 21.

Luctuoſa deſcriptio curaluiter vtuentium ſacerdotum.
Cap. 32. Proſper.

SEd nos præſentibus delectati, dum in hac vita commoda noſtra & honores inquirimus, non vt meliores, ſed vt ditiores: nec vt ſanctiores, ſed vt honoratiores ſimus, cæteris præeſſe feſtinamus. Nec gregem nomini, qui nobis paſcendus tuendusque commiſſus eſt, ſed noſtras voluptates, dominationem, diuitias, & cætera blandimenta carnaliter cogitamus. Paſtores dici volumus, nec tamen eſſe contendimus. Officij noſtri vitamus laborem, appetimus dignitatem. Immundorum ſpirituum feras à grege dilacerando non pellimus, & quod eis remanſerit, ipſi conſumimus, quando peccantes diuires vel potentes non ſolùm non arguimus, ſed etiam veneramur ne, nobis aut munera ſolita offenſi non dirigant, aut obſequia deſiderata ſubducant. Ac ſi munetibus eorum & obſequijs capti, immò per hæc illis addicti, loqui eis de peccato ſuo aut de futuro iudicio formidamus. Et ideò minaciter ſuperbiam noſtram diuinus ſermo contundit, ſed noſter audimus nihil, vnde proficiamus, admittit: quia præſentis vitæ capti dulcedine, quæ pœna negligentiam noſtram maneat in æternum, nolimus cogitare. In paſtores ergo iſta dicuntur, de quorum nobis inani appellatione blandimur. Hæc dicit dominus Deus: Væ paſtoribus Iſrael, qui paſcebant ſemetipſos. Nónne greges paſcuntur à paſtoribus? Lac comedebatis, & lanis operiebamini. Quod craſſum erat, occidebatis, gregem autem meum non paſcebatis. Quod infirmum fuit, non conſolidaſtis: & quod ægrotum, non ſanaſtis. Quod fractum eſt, non alligaſtis: & quod abiectum, non reduxiſtiſtis. Quod perierat, non quæſiſtis: ſed cum auſteritate imperabatis eis, & cum potentia. Et diſperſæ ſunt oues meæ, eò quòd non eſſet paſtor, & factæ ſunt, in deuorationem omnium beſtiarum agri. Et paulò poſt: Propterea, paſtores, audite verbum nomini. Viuo ego, dicit Dominus, quia pro eo, quod facti ſunt greges mei in rapinam, & oues meæ in deuorationem omnium beſtiarum agri, eò quòd non eſſet paſtor: neque enim quæſierunt paſtores gregem meum, ſed paſcebant paſtores ſemetipſos, & gregem meum non paſcebant: Propterea, paſtores, audite verbum nomini: Hæc dicit dominus Deus: Ecce ego ipſe ſuper paſtores requiram gregem meum de manu eorum, & ceſſare faciam eos, vt vltra non paſcant gregem, nec paſcant amplius paſtores ſemetipſos. Quis ad hæc non contremiſcat? Quis iſta ſine intolerabili metu futuræ examinationis accipiat, niſi qui aut non intelligit, aut futura non credit? Sed quia omnia quæ Deus obſeruari voluit, tam apertè poſuit, & ità ſui nominis authoritate firmauit, vt ea facilius, (quod dictu quoq; nefas eſt) contémamus, quàm nos non intelligere, vel nõ credere tam aperta & diuina fingamus, quando audimus. Hæc dicit dominus: quis non futurum eſſe credat, quod dicit Dominus, niſi qui Deo non credit? Quod autem dicit, Væ paſtoribus: iſtud væ, pro maledicto poni, & paſtorum nomine nos ſignificari, quis non intelligat, niſi qui futurum non cogitat? Greges Domini paſcendos, paſtores facti: ſuſcipimus: & nos ipſos paſcimus, quando non gregum vtilitati proſpicimus, ſed quid foueat & augeat noſtras voluptates, attendimus. Lac & lanas ouium CHRISTI, oblationibus quotidianis ac decimis, fidelium gaudentes, accipimus: & curam paſcendorum gregum ac reficiendorum, à quibus peruerſo ordinè volumus paſci, deponimus. Non ſanamus ſpirituali conſilio peccatis infirmum, non ſacerdotali ope conſolidamus ac reficimus diuerſis tribulationibus fractum, non ad viam ſalutis reuocamus errantem, non requirimus ſollicitudine paſtorali veniæ diſperatione iam perditum, ad hoc potentes tantùm effecti, vt nobis in ſubiectos damnationem tyrannicam vendicemus, non vt afflictos, contra violentiam potentum, qui in eos ferarum more ſæuiunt, defendamus. Inde eſt, quòd tam à potentibus huius mundi, quàm à nobis, quod peius, nonnulli grauiter fatigati depereunt, quos ſe de manu noſtra Dominus requiſiturum terribiliter comminatur, dicens: Requiram oues meas de manu paſtorum, & ceſſare eos faciam, vt vltrà iam non paſcant greges meos. Quod quid eſt, aliud, quàm paſtores qui ſemetipſos, non greges meos, paſcunt, ſublimitate ſuæ dignitatis expoliabo, & inter reprobos, quia honorem ſuum noluerunt cuſtodire, proijciam? Horum & his ſimilium conſideratione perterritus Propheta, Timor & tremor, inquit, venerunt ſuper me, & contexerunt me peccatorum meorum tenebræ, & dixit: Quis dabit mihi pennas ſicut columbæ, & volabo, & requieſcam? Et hoc eſt totum, propter quod imperitiæ meæ ac futuri finis recordatus, ingemui: & volui, ſarcina epiſcopatus mei depoſita, elongare fugiens, & manere in ſolitudine: & ibi expectare Deum, qui ſaluum me faceret à puſillanimitate mea, & ab ipſa intolerabilium mihi ſollicitudinum tempeſtate.

Pſal. 54.

Ibidem.

De iracundia doctoribus. *Cap. 33.*
Iſidorus.

IRACVNDI Doctores per rabiem furoris diſciplinæ modum ad immanitatem crudelitatis conuertunt, & vn. de emendare ſubditos poterant, inde potius vulnerant. Ideò ſine menſura vicijcitur culpas præpoſitus iracundus, quia cor eius diſperſum in rerum curis, non colligitur in amorem vnius Deitatis. Mens enim ſoluta in diuerſis, catena charitatis non adſtringitur: ſed malè laxata, malè ad omnem occaſionem mouetur.

Iſid. dor. lib. 3. de ſũmo bon. c. 40.

De zelo paſtoralis officij erga ſubditos. *Cap. 34.*
Gregorius.

OMNIS ſpiritalis zelus doctoris animum frigit, quia valdè cruciatur, dum infirmos quoſque æterna deſerere, & rebus temporalibus delectari conſpicit. Nullum quippe omnipotenti Deo tale eſt ſacrificium, quale eſt zelus animarum, ſicut Pſalmiſta ait: Zelus domus tuæ comedit me. Paulus Apoſtolus zelo animarum cruciatus, dicebat: Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis ſcandalizatur, & ego non vror? Ipſum ſuum cor, quod animarum zelo ſuccenderat, quid aliud quàm quaſi ſartagine̅m fecerat, in quo amore virtutum contra vitia ardebat? Quòd enim vrebatur, ſartago erat. Inardeſcebat enim, & coquebat, quia incendebatur amaritudine, & ſed virtutum alimenta præparabat ex ſua afflicta cogitatione. Quid eſt, quòd Ezechiel Propheta ſartagine̅m inter ſe & ciuitatem murum ferreum ponit, niſi quòd idem fortis zelus, qui nunc in mente doctoris agitur, in die extremi iudicij inter eum & animam ipſam à vitijs zelatur, teſtis eſt: vt etſi audire is, qui docetur, noluerit, doctor tamen pro zelo, quem exhibet, de authoris negligentia reus non ſit? Murum ergo ferreum Propheta inter ſe & ciuitatem ponit, quia in vltionis tempore inde Doctor à damnationis periculo munitur, vnde nunc per zelum cuſtodiæ cordis frixuram patitur. Quantum verò frixura cordis, quæ ſpiritali zelo agitur, omnipotẽti Deo placeat, apertè oſtenditur, cùm offerri per legem ſimilia in ſacrificium iubetur. Scriptum quippe eſt: In ſartagine oleo conſperſa frigetur, offeretque eam calidam in odorem ſuauiſſimum Domino ſacerdos, qui patri iure ſucceſſerit, & tota cremabitur in altari. Tunc ſimilia in altari frigitur, cùm munda mens iuſti, per zeli ſancti ardorem crematur. Quæ conſpergi oleo præcipitur, id eſt, charitatis miſericordia miſceri, quæ in conſpectu omnipotentis Dei ardet & & lucet. Conſpergatur ergò oleo mens, quæ in ſartagine frigitur: quia ſancti zeli diſtrictio, neceſſe eſt, vt ex miſericordiæ virtute & ardeat & clareſcat. Amat enim eũdem ipſum, quem infequi videtur. Vnde & calida in odorem ſuauiſſimum domino offerri præcipitur: quia ſi amorem zelus nõ habet, ea, quæ de ſartagine offertur, calorem ſimilia amiſit. Notãdum valde eſt, quis ſimilam offerre præcipitur, videlicet ſacerdos q̃ patri iure ſucceſſerit. Ille enim ſacerdos patri iure

Ezech. 34.

Greg. li. 1. ſup. Ezec. hom. 12. circa fin.

Pſal. 68.

2. Cor. 11.

Ezech. 4.

Leuit. 6.

iure succedit, qui elle le omnipotentis nomini hilum mori-
bus demonstrat, atque à nobilitate intima, operum suorum
ignobilitate non discrepat. Quæ in altari tota cremari præ-
cipitur, vt videlicet holocaustum fiat. Similia itaq; in sartā-
gine, est munda mens iusti in zeli spiritualis afflictione, quæ
per solicitudinem animarū frigitur, & nō solùm sacrificiū,
sed etiam holocaustum domino esse deputatur. Sumamus
igitur sartaginem ferream, & ponamus eam murum ferreū
inter nos & ciuitatem, id est, assumamus zelum fortem, vt
inter nos & auditoris nostri animum, inueniamus hāc post-
modum fortem munitionem. Tunc enim hūc murum fer-
reum inuenturi sumus, si nunc eum fortiter tenemus, vide-
licet docendo, cuſtodiendo, suadendo, increpādo, mulcen-
do, terrendo. aliquando leniter, aliquandò verò & feuerius
agendo. De quo feueritate per Ezechielem rectè subditur:
Ezech. 4. Et obsirmabis faciem tuam ad eam, & erit in obsidionem.
Quid est, obsirmare faciem ad Hierusalem in larere defcri-
ptam, nisi vt ei animæ, cui cælestis pacis visionem doctor
denunciant, si adhuc eam infirmari in fuis actibus conspicit,
remissiorem & clementiorem se minimè ostendat? Vnde
Eccl. 7. scriptum est: Filiæ tibi sunt? seruа corpus illarum, & non
ostendas hilarem faciem ad eas. Infirmæ quippe animæ, at-
que appetitui mundi dediræ, aliquandò meliùs ex feueritа-
te seruantur, vt obsirmata facies, id est, per feueritatis custo-
diam ab omni spe friuolæ remissionis obducta, inconstan-
tem animam terreat, atque à delectatione vitiorum, distri-
ctionis vigore cōstringat. Quod cùm à doctore agitur, sem
per necesse est, vt dulcedo & humilitas in corde teneatur:
quatenus & multum amet, & nunquam contra eum per ela-
tionem superbiat, cui tamē amorem suum & humilitatem,
pro vtilitate eius, prodere recusat. Sequitur, & circumdabis
eam. Circundat doctor auditoris animam, cùm in omne
quod in hac vita agitur, tentationum laqueos apponi posse
denunciat: vt dum vbique fit mens pauida, vbique circun
specta, quanto timidior, tanto vigilantior viuat. Ipse nanq;
Greg. mo- zelus rectitudinis dum inquietudine mentem agitat, eius
ral. lib. 5. c. 33. mox aciem obscurat, vt altiora in commotione no videat,
quæ benè priùs tranquilla cernebat. Sed inde subtiliùs ad ta
reducitur, vnde ad tempus, ne videat, reuerberatur. Nam
ipsa rectiæmulatio, æterna post paululum in tranquillitate
largiùs aperit, quæ hic interim per commotionem claudi.
Et vnde mens turbatur, ne videat: inde proficit, vt ad vidē-
dum veriùs clareſcat. Sicut infirmati oculo cùm collyrium
immittitur, lux penitùs negatur: sed indè eam post paululū
veraciter recipit, vnde hanc ad tempus falubriter amittit.
Nunquàm verò commotioni contemplatio iungitur, nec
præualet mens perturbata conspicere, ad quod vix tranquil-
la valet inhiare: quia nec solis radius cernitur, cùm com-
motæ nubes cæli faciem obducunt. Nec turbatus fons re-
spicientis imaginem reddit, quam tranquillus propriè o-
stendit: quia quo eius vnda palpitat, eo in se speciem simi-
litudinis obscurat. Sed cùm per zelum animus mouetur, cu-
randum summoperè est, ne hæc eadem, quæ instrumento
virtutis assumitur, mentiira dominetur. Nec quasi domina
peream, sed velut ancilla ad obsequium parata, à rationis ter-
go nunquam recedat. Tunc enim robustius contra vitia eri-
gitur, cùm subdita rationi fabulatur. Nam quantumlibet
ira ex zelo rectitudinis surgat, si immoderata mentem vice-
rit, rationi protinùs seruire contemnit: & tantò se impu-
dentiùs dilatat, quantò impatientiam virorum, virtutem
putat. Vnde necesse est, vt hoc ante omnia, qui zelo recti-
tudinis mouetur, attendat, ne ira extra mentis dominium
transeat: sed in vltione peccati tempus modumque consi-
derans, surgentem animi perturbationem subtiliùs retra-
ctando restringat, animositatem reprimat, & motus ferui
dos sub æquitate disponat, vt eo fit iustior vltor alienus,
quo prius extitit victor suus: quatenus sic culpas delinquē
tium corrigat, vt antè ipse, qui corrigit, per patientiam cre
ſcat, vt feruorem suum transcendendo dijudicet, ne intem-
peranter excitatus, ipso zelo rectitudinis, longè à rectitudi-
ne aberret.

Quod sacerdotes nihil proprij habere debeant, & ecclesiæ facultates tanquam communes, vtpotè de quibus Deo rationem reddituri, suscipiant.
Cap. 35. Prosper.

Prosper li. de vita cō templ. 2.

EXPEDIT facultates ecclesiæ possideri, & propriasper-fectionis amore contemni. Non enim propriæ sunt, c.9.
sed communes ecclesiæ facultates. Et ideò quisquis om-nibus, quæ habuit, dimissis aut venditis, sit rei suæ contem-ptor: cùm præpositus fuerit factus ecclesiæ, omnium quæ habet ecclesia, efficitur dispensator. Denique sanctus Pauli-nus (vt ipsi melius nostis) ingentia prædia, quæ fuerant sua, vendita pauperibus erogauit. Sed cùm postea factus fuisset episcopus, non contempsit ecclesiæ facultates, sed fidelissi-mè dispensauit. Quo facto satis ostendit, & propria debere propter perfectionem contemni. & finè impedimento per-fectionis, posse quæ sunt communia ecclesiæ, possideri. Quid sanctus Hylarius? nónne & ipse omnia sua aut paren-tibus reliquit, aut vendita pauperibus erogauit? Is tamen cū merito perfectionis suæ fieret ecclesiæ Arelaten. episcopus quod illa tunc habebat ecclesia, non solùm possedit, sed et-iam acceptis fidelium numerosis hæreditatibus, ampliauit. Isti ergò tam sancti, tamque perfecti pontificis, factis cui-dentibus clamant, posse & debere fieri, quod fecerunt. Qui vtique homines tam fecularium quàm diuinarum literarū sine ambiguitate doctissimi, si scirent res ecclesiæ debere contemni, nunquàm eas haberent, qui omnia sua reliqueſ-rant. Vnde datur intelligi, quòd tales ac tanti viri, qui vo-lentes fieri Christi discipuli, renunciauerunt omnibus quæ habebant, non vt possessores. sed vt procuratores, facultas ecclesiæ possidebant. Et idcirco, scientes nihil aliud esse res ecclesiæ, nisi vota fidelium, precia peccatorum, & patri-monia pauperum: non eas, vendicauerunt in vsos suos, vt proprias, sed vt commendatas, pauperibus diuiserunt. Hoc est enim possidendo contemnere, non fibi, sed alijs possi-dere: nec habendi cupiditate ecclesiæ facultates ambire, sed eas pictate subueniendi suscipere. Quod habet ecclesia, cum omnibus nihil habentibus commune habet: nec aliquid in-de eis, qui sibi de suo sufficiunt, erogat, quando nihil aliud sit habentibus dare, quàm perdere.

De disciplina sacerdotum in his qui delinquunt.
Cap. 36. Isidorus.

SACERDOTES propopulorum iniquitate damnantur, si eos aut ignorantes non erudiant, aut peccantes non ar-guant, fed tante domino ad prophetam: Speculatorem dedite domui Israel. Si non fueris locutus, vt se custodiat impius à via sua, ille in iniquitate sua moretur, sanguinem verò eius de manu tua requiram. Sic enim Heli sacerdos pro filiorum iniquitate damnatus est: & licet eos delinquē-tes admoniit, sed tamen, vt oportuit, non redarguit. Sacer-dotes exquirere debent peccata populorum, & tagaci solici-tudine vnumquemque probare, iuxta testimonium domi-ni, ad Hieremiam loquentis: Probatorem, inquit, dedi te in populo meo robustum, & scies & probabis vias eorum. Sa-cerdotes studio corrigendi facta perscrutari debent subie-ctorum, vt emendatos lucri facere possint. Sicut autem pec-catorem conuenit argui, ita iustum non exulcerari. Sacer-dotes curam debent habere de his, qui pereunt, vt sacerdo-tali redargutione aut corrigantur à peccatis, aut si in corri-gibiles existunt, ab ecclesia separentur. Atrociter arguun-tur, qui decipiendo peccantes, non solùm non arguunt pro peccato, sed etiam adulanter decipiunt, dicente propheta: Et erunt, qui beatificant populum istum, seducentes: & qui beatificantur, præcipitati. Atrociter iterùm arguun-tur, qui peccantem non recipiunt, sed desperiunt & sper-nunt, nec alterius delictum tanquam proprium ingemi-scunt. De talibus per Esaiam dominus comminans, di-cit. Qui dicunt recedè à me, non appropinques mihi, quia immundus es: isti fumus erunt in furore meo, ignis ardens tota die. Inde est, quòd & Apostolus omnibus omnia factus est, non imitatione erroris vtia miseratione compassionis, si cliceret vt ita vitia aliena flere, quemadmodum si tali & ipse implicaretur errore. Bonifatores, populi debent

Isidor. lib. de sūmo bon. c. 46.
Exech. 3.
1. Reg. 2. & 4.
Hier. 6.
Esa. 9.
Esa. 65.
1. Cor. 9.

peccata

Hiere. 9. peccata deflere, & totos se planctibus tradere, imitantes Hieremiam prophetam, dicentem: Quis dabit aquam capiti meo, & oculis meis fontem lachrymarum, & plorabo die ac nocte interfectos populi mei? Tanquam propria igitur delicta, plebis peccata facerdos flere debet, sed affectu compatiendi, non actione cõmissi. Nonnulli præsules gregis, quos dam pro peccato à communione ejciunt, vt pœniteant: sed quali forte viuere debeant, ad melius exhortando non visitant. Quibus congruè increpans sermo diuinus

Hier. 23. comminatur: Pastores, qui pascunt populum meum, vos dispersistis gregem meum: eiecistis, & non visitastis eum. Ecce ego vilitabo super vos malitiam studiorum vestrorum. Bonorum studia facerdotum, multa diligentia etiam parua plebium factæ perquirunt, vt dum in minimis subditorum peccatis se acerrimos præstant, maiori malo cautos sibi subditos ac solicitos faciant. Sicut medici morbos imminentes curando suscipiunt, futuros verò, ne irrepãt, medicinæ obiectu quadam præscientia antecedunt: ita & doctores boni sic ea, quæ male acta sunt resecant, vt ea, quæ admitti possunt, ne perpetrentur, doctrina sua succurrente præueniant. Qui blando verbo castigatus non corrigitur acrius necesse est arguatur. Cum dolore enim abscindenda sunt, quæ leniter sanari non possunt. Admonitus secretim, si corrigi de peccato negligit, publicè arguendus est, vt vulnus, quod occultè sanari nescit, manifestè debeat emendari. Manifesta peccata non sunt occulta correctione purganda.

☞ Palàm enim sunt arguendi, qui palàm nocent, vt dum aperta obiurgatione sanantur, hi qui eos imitando deliquerant, corrigantur. Dum vnus corripitur, plurimi, emendantur. Necesse est enim, vt pro multorum saluatione vnus condemnetur, quàm pro vnius licentia multi periclitentur. Ita erga delinquentem sermo est proferendus, sicut eius, qui corripitur, expostulat salus. Quòd si opus est aliquam medicamenti salutem verbo increpationis adspergere, lenitatem tamen corde opus est retinere. Doctores nonnunquàm duris feriunt increpationibus subditos, qui tamen à charitate eorum, quos corripiunt, non recedunt. Ecclesiæ censura, arrogantibus sæpè videtur esse superbia: & quod à bonis piè fit, crudeliter fieri putatur à prauis: quia non discernunt recto oculo, quòd à bonis recto fit animo. Notandum ab omni Pontifice vehementer, vt tanto cautiùs ergà commissos agat, quanto durius à CHRISTO iudicari formidat. Nam sicut scriptum est, In qua mensura mensi fueritis remetietur vobis. Quotidiè namque omnes delinquimus, & in multis erroribus labimur. Qui enim in nostris

Matt. 7. delictis clementes fumus, in alieno peccato rigorem tenere nequaquàm debemus. Ac si aliorum vitia cernunt, sua non adspiciunt. Et cùm ipsi maximis criminibus obnoxij

Iac. 3. teneantur, minora peccata fratribus non dimittunt. Hypocritæ trabem in oculo suo consistentem non sentiunt, & hærentem festucam in lumine fratris intendunt. Facilius reprehendimus vitia aliena, quàm nostra. Nam sæpè, quæ per uersa in alijs iudicamus, in nobis nocibilia esse minùs sentimus: & quod in alijs reprehendimus, agere ipsi non erubescimus. Facilius vitia vniuscuiusque, quàm virtutes, intendimus: nec quid boni qui sque gesserit cupimus agnoscere: sed, quid mali egerit, perscrutamur.

De collata episcopo potestate ligandi atque soluendi. Cap. 37. Gregorius.

Greg. ho. 20. super Euang. Ioan. 26. Cum ferò esset.

PRAEDICATORES sancti, qui districtum Dei iudicium metuunt, animarum iudices fiunt: & alios damnant & liberant, qui semetipsos damnari metuebant. Horum profectò nunc in ecclesia episcopi locum tenent. Soluendi atque ligandi authoritatem suscipiunt, qui gradum reginimis fortiuntur. Grandis honor, sed graue pondus istius est honoris. Durum quippe est, vt, qui nescit tenere moderamina vitæ suæ, iudex fiat vitæ alienæ. Et plerunque contingit, vt ipse iudicij locum teneat, qui *ad locum vita minimè concordat. Ac proinde sæpè agitur, vt vel damnet immeritos, vel ipse ligatus alios soluat. Sæpè in soluendis ac ligandis subditis, suæ voluntatis motus, non aut em causarum merita, sequitur. Vnde fit vt ipsa hac ligandi ac soluendi potestate se priuet, qui hanc pro suis voluntatibus, & non pro subiectorum meritis, exercet. Sæpè fit, vt erga quemlibet proximum odio vel gratia moueatur pastor. Iudicare autem dignè de subditis nequeunt, qui in subditorum causis sua vel oda vel gratiam sequuntur. Vnde rectè per Propheta dicitur: Mortificabant animas, Ezech. 13. quæ non moriuntur: & viuificabant animas, quæ non viuunt. Non morientem quippe mortificat, qui iustum damnat: & non victurum vitificare nititur, qui reum à supplicio conatur absoluere. Deus omnipotens vt nos à præcipitatæ sententiæ prolatione compesceret, cùm omnia nuda Greg. mo. ral. lib. 19. c. 13. & aperta sint oculis eius, mala tamen Sodomæ noluit audita iudicare, qui ait: Clamor Sodomorum & Gemorrhæorum multiplicatus est, & peccatum eorum aggrauatum est nimis: Delcendam, & videbo, vtrum clamorem qui venit ad me, opere compleuerint, an non est ita, vt sciam. Omnipotens itaque nominus & omnia sciens, cur ante probationem quasi dubitat, nisi vt grauitatis nobis exemplum proponat, ne mala hominum antè præsumamus credere, quàm probare? Quid hoc exemplo nisi nos admonemur, ne ad perferendam sententiam vnquam præcipites essefe debeamus, ne temerè indiscussa iudicemus, ne quæ libet mala audita nos moueant, ne passim dicta fine probatione credamus? Causæ ergo pensandæ sunt, & tunc ligandi at- Greg. ho. que soluendi potestas exercenda. Videndum est, quæ cul- 26. super Euang. pa, aut quæ fit pœnitentia fecuta post culpam: vt quos om- Ioan. 20. nipotens Deus per compunctionis gratiam visitat, illos pa- Cum ferò storis sententia absoluat. Tunc enim vera est absolutio esset. præsidentis, cùm interni arbitrium sequitur iudicis. Quòd Ioan. 11. benè quadriduani mortui resuscitatio illa significat, quæ videlicet demonstrat, quia prius mortuum dominus vocauit & viuificauit, dicens: Lazare, veni foras, & posthodum is, qui viuus egressus fuerat, à discipulis est solutus, sicut scriptum est: Cumque egressus esset, qui fuerat liga- Ibidem. tus in finitis, tunc dixit discipulis suis: Soluite eum, & sinite abire, scilicet, vt pastores ecclesiæ ei pœnam debeant amouere, quam meruit, qui non erubuit confiteri quod fecit. Sub magno ergò moderamine, pastores ecclesiæ vel soluere studeant, vel ligare: sed vtrùm iustè vel iniustè obliget pastor, pastoris tamen sententia gregi timenda est, ne is qui subest, & cùm iniustè forsitan ligatur, ipsâm obligationis suæ sententiam ex alia culpa mereatur. Pastor itaque quisque vel absoluere indifcrete timeat, vel ligare. Is autem, qui sub manu pastoris est, ligari timeat vel iniustè, nec pastoris sui iudicium temerè reprehendat, ne etsi iniustè ligatus est, ex ipsa tumidæ reprehensionis superbia, culpa quæ non erat, fiat.

De episcopis, qui pro ordinatione sacerdotij munera libenter accipiunt. Cap. 38.

Greg. ho. 4. super Euang. Matt. 10. Misit Dominus leprosos. Act. 8. Ioan. 2.

NONNVLLI episcoporum donum accepti spiritus in vsum solent negociationis inflectere, & miraculorũ signa ad auaritiæ obsequium declinare. Hinc est enim, quòd Simon pèr impositi onem manus edita miraculaconspiciens, percipere donum Spiritus sancti per pecuniam voluit, scilicet, vt de rius venderet, quod malè comparasset. Hinc de templo Redemptor noster flagello de resticulis facto turbas eiecit, cathedras vendentium columbas euertit, Columbas quippe vendere, est, per impositionem manus, qua Spiritus sanctus accipitur, non ad vitę meritum, sed ad præmium dare. Sed sunt nonnulli, qui quidem numerorum præmia ex ordinatione non accipiunt, & tamen sacros ordines pro humana gratia largiuntur, atque de largitate eadem laudis sulummodo retributionem quærunt. Hi nimirum, quod gratis acceptum est, gratis non tribuunt: quia de impenso officio sanctitatis, nummum expectunt fauoris. Vnde bene, cùm iustum virum describeret Esaias propheta, ait: Qui excutit manus suas ab omni munere. Neque enim dicit, Qui excutit manus suas à munere: sed adiunxit, ab omni: quia aliud est munus ab obsequio, aliud munus à manu, aliud munus à lingua. Munus quippe ab obsequio, est subiectio indebitè impensa: Munus à manu, pecunia est: Munus à lingua, fauor. Qui ergo sacros ordines tribuit, tunc ab omni munere

Esa. 33.

manus

manus excurit, quando in diuinis rebus non ſolùm nullam pecuniam, ſed etiam humanam gratiam non requirit. Plerunque fit, vt quiſque eorum vel bona corporalia ab hominibus accipere contemnatiſed quia hęc non accipit, maiores ab eis recipere laudes quærat: & fortaſſe munus ſe accepiſſe nõ æſtimat, qui bona corporalia accipere recuſat. Sicut ſcriptum eſt ſuperius, aliquando munus à manu, aliquando verò ab ore porrigitur. Nam qui nummum tribuit, à manu munus dedit: Qui autem verbum laudis impendit, munus ab ore protulit. Plerunque facerdos etſi exteriora dona, quę terrenæ ſorſitan neceſſitati congruunt, pro impoſitione manuum accipere recuſat, plus eſt, quod ſibi retribui appetit, cùm vltra meritum laudari deſiderans, munus ab ore quærit.

Nic. Con. c.3.

De ſubintroductu mulieribus. Ex Nicæno Concilio. Cap. 39.

Diſt.32. Interdixit per omnia

INTERDIXIT per omnia magna ſynodus non epiſcopo, non presbytero, non diacono, nec alicui omninò, qui in clero eſt, licere, ſubintroductam habere mulierem, niſi fortè aut matrem, aut ſororem, aut amitam, vel eastãtùm perſonas, quæ ſuſpiciones effugiunt.

Nic. Con. c.17.

De clericis vſuras accipientibus. Ex eodem Concilio. Cap. 40.

14.q.4. Quoniam multi cle. Et diſt.47. Quoniam multi ſub regula. Pſalm. 14.

QVONIAM multi ſub regula conſtituti, auaritiam & turpia lucra ſectantur, oblitique diuinæ ſcripturæ, dicentis: Qui pecuniam ſuam non dedit ad vſuram: mutuum dantes, centeſimam exigunt: iuſtè cenſuit ſancta & magna ſynodus, vt ſi quis inuentus fuerit poſt hanc definitionẽ vſuras accipiens, aut ex adinuentione aliqua, vel quolibet modo negotium tranſigens, aut hemiolia (id eſt, ſeſcupla) exigens, vel aliquid tale prorſus excogitans turpis lucri gratia, deijciatur à clero, & alienus exiſtat à regula.

Nic. Con. c.18.

De priuilegijs presbyterorum. Ex eodem Concilio. Cap. 41.

Diſt.93. Peruenit ad ſanctũ.

PERVENIT ad ſanctum magnumq; Concilium, quòd in quibuſdam locis & ciuitatibus presbyteris gratiã ſacræ cõmunionis diaconi porrigãtcquod nec regula, nec conſuetudo tradidit, vt ab his, qui poteſtatem non habent offerendi, illi qui offerunt, Chriſti corpus accipiant. Necnon & illud innotuit, quòd quidam diaconi ante epiſcopos oblata contingant. Hæc igitur omnia reſecentur, & in ſua diaconi menſura permaneant, ſcientes, quòd epiſcoporum quidem miniſtri ſint, inferiores autem presbyteris habeantur. Per ordinem ergo poſt presbyteros gratiam ſacrę communionis accipiant, aut epiſcopo eis, aut presbytero porrigente. Sed nec ſedere in medio presbyterorum diaconis licęat, quia, ſi hoc fiat, præter regulam & ordinem probatur exiſtere. Si quis autẽ etiam poſt has definitiones obedire noluerit, à miniſterio ceſſare debebit.

Nic. Con. c.5.

De excommunicatis, quomodò tractandi ſint: & quomodò Concilia quot annis celebranda.

Ex eodem Concilio. Cap. 42.

11.q.3. Seruetur iſta ſententia.

DE his qui communione priuantur, ſeu ex clero, ſeu ex laico ordine ab epiſcopis, per vnamquamque prouinciam ſententia regulis obtineat, vt hi, qui abijciuntur, ab aliis non recipiantur. Requiratur autem, ne puſillanimitate, aut contentione, aut alio quolibet epiſcopi vitio videatur à congregatione ſeclufus. Vt ergo hoc decentiùs inquiratur, benè placuit, annis ſingulis per vnamquamq; prouinciam bis in anno Concilia celebrari, vt communiter ſimul omnibus epiſcopis prouinciæ congregatis, diſcutiantur huiuſcemodi quæſtiones. Et ſic, qui ſuo peccauerunt epiſcopo euidenter, excommunicati rationabiliter ab omnibus æſtimentur, ſiquęquò vel in communi, vel epiſcopo placeat, humaniorem pro talibus ferre ſententiam. Concilia verò celebrentur, vnum quidem ante quadrageſimam Paſchæ, vt omni diſſenſione ſublata, munus offeratur Deo puriſſimũ. Secundum verò circa tempus autumni.

Quòd non oporteat demigrare. Ex eodem Concilio. Cap. 43.

Nic. Con. c.15.

7.q.1. Non oportet epiſcopum

PROPTER multam perturbationem & ſeditiones, quæ fiunt, placuit conſuetudinem omnimodis amputari, quæ præter regulam in quibuſdam partibus videtur admiſſa, ita vt de ciuitate in ciuitatem non epiſcopus, nõ preſbyter, non diaconus transferatur. Si quis autem poſt definitionem ſancti & magni Concilij tale quid agere tentauerit, & ſe huiuſcemodi negotio mancipãrit, hoc factum prorſus in irritum ducatur, & reſtituatur eccleſiæ, cuius fuit epiſcopus, aut presbyter, vel diaconus ordinatus.

Non transmigrandum de ciuitate in ciuitatem. Ex Chalcedonenſi Concilio. Cap. 44.

DE his, qui tranſmigrant de ciuitate in ciuitatem, epiſcopis, aut clericis, placuit, vt canones, qui de hac re à ſanctis patribus ſtatuti ſunt, habeant propriam firmitatem.

De hỉ, qui in eccleſijs, in quibus producendi ſunt, minimè perdurant.

Nic. Cõc. c.16.

Ex Nicæno Concilio. Cap. 45.

9.q.1. Si quis verò ſiue.

QVICVNQVE temerè ac periculosè, neque timorem Dei præ oculis habentes, nec agnoſcentes Eccleſiaſticã regulam, diſcedunt ab eccleſia ſibi commiſſa, presbyteri aut diaconi, vel quicunque ſub regula prorſus exiſtunt, hi nequaquam debent in aliam eccleſiam recipi ſed omnem neceſſitatem conuenit illis imponi, vt ad ſuas parochias reuertantur. Quod ſi non fecerint, oportet eos communione priuari. Si quis autem ad alium pertinentem audaſter inuadere, & in ſua eccleſia ordinare tentauerit, non conſentiente epiſcopo, à quo diſceſſit is, qui regulæ mancipatur, ordinatio huiuſcemodi irrita comprobetur.

Diſt.71. Si quis auſus fuerit.

De flectendo genu. Ex eodem Concilio. Cap. 46.

Nic. Cõc. c.20.

QVONIAM ſunt quidam in die Dominico genu flectentes, & in diebus pentecoſtes, vt omnia in vniuerſis locis conſonanter obſeruentur, placuit ſancto Concilio, ſtantes Domino vota digniſſima perſoluere.

De damnatis, & miniſtrare tentantibus. Ex Antiocheno Concilio. Cap. 47.

Antio. cõcil. c.4.

SI quis damnatus à ſynodo, vel presbyter aut diaconus à ſuo epiſcopo, auſi fuerint aliquid de miniſterio ſacro cõtingere, ſiue epiſcopus, iuxta præcedentem conſuetudinem, ſiue presbyter, aut diaconus, nullo modo licęat ei nec in alia ſynodo reſtitutionis ſpem, aut locum habere ſatisfactionis. Sed & communicantes ei omnes abijci de Eccleſia, & maximè, ſi poſteaquàm didicerint, aduerſum memoratos prolatam fuiſſe ſententiam, eiſdem communicare tentauerint.

11.q.4. Si à ſuo epiſcopatum damnatus.

De clericis damnatis. Ex Africano Concilio. Cap. 48.

Africani Cõc.c.29.

ET illud petendum, vt ſtatuere dignetur, vt ſi quis cuiuſlibet honoris clericus iudicio epiſcoporum quocunque crimine fuerit damnatus, non liceat eum ſiue ab eccleſijs, quibus præfuit, ſiue à quolibet homine defenſari, interpoſita pœna damni, pecuniæ, atque honoris, quò nec ætatem, nec ſexum excuſandum eſſe præcipiant.

De peregrinorum ſuſceptione. Ex Antiocheno Concilio. Cap. 49.

Antio. cõcil.c.7.

NVLLVS peregrinorum ſine pacificis, id eſt, commendatitijs, ſuſcipiatur epiſtolis.

Chalc. Concil. c. 10.

Quòd non liceat clericis duarum ciuitatum ecclesiis ministrare. Cap. 50.

21. q. 1. Clericum in duarum.

NON licere clericum in duarum ciuitatum conscribi simul ecclesijs, sed in qua ab initio ordinatus est, non ad quam confugit, quasi ad potiorem, ob inanis gloriæ cupiditatem. Hoc autem facientes, reuocari debere ad suam ecclesiam, in qua primitùs ordinati sunt, & ibi tantummodò ministrare. Si verò iam quis translatus est ex alia in aliam ecclesiam, prioris ecclesiæ vel martyriorum, quę sub ea sunt, aut Prochodochiorum, aut Ptochiorum, aut xenodochiorũ rebus in nullo communicet. Eos verò, qui ausi fuerint post definitionem magnę & vniuersalis huius synodi, quicquam ex his quæ sunt prohibita, perpetrare, decreuit sancta synodus, à proprio huiusce modi gradu recidere.

21. q. 2. Si quis iam translatus.

Chalc. Concil. c. 13.

Quòd non oportet peregrinos clericos siue commendatitijs literis ministrare.

Ex eodem Concilio. Cap. 51.

PEREGRINOS & clericos & lectores, in alia ciuitate præter commendatitias literas sui episcopi, nusquam penitus ministrare decernimus.

Laod. Concil. c. 41.

Quòd non sine literis sacro ministerio subditi proficiscantur.

Ex Concilio Laodicensi. Cap. 52.

QVOD non oporteat sacerdotem vel clericum sine literis proficiſci canonicis.

Sardicens. Cõc. c. 16.

De clericis à communione remotis, ab alio non recipiendis episcopo.

Ex Concilio Sardicensi. Cap. 53.

OSIVS Episcopus dixit: Hoc quoque omnibus placet, vt siue diaconus, siue presbyter, siue quis clericorum ab episcopo suo communione fuerit priuatus, & ad alterum perrexerit episcopum, & scierit ille, ad quem confugit, eum ab episcopo suo fuisse abiectum, non oportet vt ei communionem indulgeat. Quod si fecerit, sciat se conuocatis episcopis causas esse dicturum. Vniuersi dixerunt: Hoc statutum & pacem seruabit, & concordiam custodiet.

Si quis excommunicatus, ante audientiam communicare præsumpserit, ipse in se damnationem protulit.

Ex Carthaginensi Concilio. Cap. 54.

ITEM placuit vniuerso Concilio, vt qui excommunicatus fuerit, pro suo neglectu siue episcopus, siue quilibet clericus, & tempore excommunicationis suæ ante audiẽtiam communionem præsumpserit, ipse in se damnationis iudicetur protulisse sententiam.

Sardi. Cõcil. c. 18.

De non solicitandis clericis alienis. Ex Sardicensi Concilio. Cap. 55.

IANVARIVS episcopus dixit: Illud quoq; statuat sanctitas vestra, vt nulli episcopo liceat alterius Episcopi ciuitatis ministrum ecclesiasticum solicitare, & in suis parochijs ordinare. Vniuersi dixerunt: Placet, quia ex his contentionibus solet nasci discordia, & ideò prohibet omnium sententia, ne quis hoc facere audeat.

Africani Cõc. c. 57.

Si qui clerici ab episcopis suis promoti contempserint, nec illic manerent, vnde recedere noluerunt.

Ex Carthaginensi Concilio. Cap. 56.

ITEM placuit, vt quicunque clerici vel diaconi pro necessitatibus ecclesiarum non obtemperauerint episcopis suis, volentibus eos ad honorem ampliorem in sua ecclesia promouere, nec illic ministrent in gradu suo, vnde recedere nolucrunt.

De his, qui semel legerint in ecclesia, non eos posse promoueri.

Afric. Cõcil. c. 2.

Ex Africano Concilio. Cap. 57.

ITEM placuit, vt quicunque in ecclesia vel semel legerit, ab alia ecclesia ad clericatum non teneatur. Et subscripserunt hæc Aurelius episcopus ecclesiæ Carthaginensi, huic decreto consensi, & præfecto subscripsi. Similiter & cæteri episcopi subscripserunt.

Vt nullus alienum clericum solicitare vel tenere præsumat, sui episcopi non præuenientis consensu.

Leo in ep. 82. ad Anastasium Thessalo. ca. 9.

In decretalibus epistolis Leonis Papæ. Cap. 58.

ALIENVM clericum, inuito Episcopo ipsius, nemo sibi suscipiat, nemo soliciter, nili forte ex placito charitatis id inter dantem accipientemq; conueniat. Nam grauis iniuriæ reus est, qui de fratris ecclesia id, quod vtilius est aut pretiosius, audet vel allicere, vel tenere. Itaq; si intra pro uinciam res agatur, transfugam clericum ad suam ecclesiam metropolitanus redire compellet. Si autem longius* processit, tui præcepti authoritate reuocabitur, vt nec cupiditati, nec ambitioni occasio relinquatur.

10. q. 2. Alienum clericum.

*excesſit

Vt in ecclesiis conuiuia minimè celebrentur.

Afric. Cõcil. cap. 9.

Ex African o Concilio. Cap. 59.

VT nulli episcopi vel clerici in ecclesia conuiuentur, nisi forte transeuntes hospites de necessitate reficiantur. Populi etiam ab huiusmodi conuiuijs, quantum fieri potest, prohibeantur.

Quòd nullus ecclesiasticorum in tabernis comedere debeat.

Laod. Cõcil. c. 24.

Ex Laodicensi Concilio, Cap. 60.

QVOD non oporteat sacro ministerio deditos, à presbyteris vsque ad diaconos & reliquum ecclesiasticum ordinem, id est, vsque ad subdiaconos, lectores, cantores, exorcistas, & ostiarios, & ex numero continentium & monachorum, ingredi tabernas.

Dist. 44. Nõ oportet clericũ.

De auaritia. Ex Concilio Carthag. Cap. 61.

Carthag. Cõc. c. 18

AVRELIVS episcopus dixit: Auaritię cupiditas, quam rerum omnium malarum matrem esse nemo est qui dubitet. Proinde inhibenda est. Et ne quis alienos fines vsurpet, aut per prẽmium terminos patrum statutos trãscendat. Nec omninò cuiquam clericorum liceat de qualibet re fœnus accipere. Quod si & sanctitati tuæ, & huic Concilio videatur, præsenti placito deligneturr. Gratus episcopus dixit: Nouellæ suggestiones, quæ vel obscuræ sunt, vel sub genere latent, inspectæ à nobis, formam accipient. Cæterum, de quibus apertissimè diuina scriptura sanxit, non differẽda sententia est, sed potiùs exequẽda. Proinde, quod in laicis reprehenditur, id multò magis in clericis oportet prædamnari. Vniuersi dixerunt: Nemo contra prophetas, nemo contra euangelia facit sine periculo.

Quòd vsuras non solùm clerici exigere non debent, sed nec laici Christiani.

Ex decretalibus epistolis Leonis Papæ. Cap. 62.

Leo epist. 14. q. 4. Nec hoc p æteritũ sum.

NEC hoc quoque prætereundum esse duximus, quosdam turpis lucri cupiditate captos, vsurariam exercere pecuniam, & fœnore velle ditescere. Quod nos, nõ dicam in eos, qui sunt in clericali officio constituti, sed & in laicos cadere, qui Christianos se dici cupiunt, condolemus. Quod vindicari acriùs in eos, qui fuerint conſutati, decernimus, vt omnis peccandi opportunitas adimatur.

De his

Ancyran Conc. c.13

De his, qui esum carnium in clero constitutis diffugiunt.

Ex Concilio Ancyrano, Cap. 63.

DE his, qui in clero sunt presbyteri & diaconi, & à carnibus abstinent, placuit eas quidem contingere: & ita, si voluerint, continere. Quòd si intantùm eas abominantur, vt nec olera, quæ cum eis coquuntur, existiment comedenda: tanquam non consentientes regulæ, ab ordine cessare debebunt.

Neocæs. Con. c.14

De numero certo diaconorum. Ex Neocæsarensi Concilio. Cap. 64.

Dist. 93. diaconi 7. debent. Act. 6.

DIACONI septem debent esse, iuxta regulam, licèt & valdè magna sit ciuitas. Id ipsum autem & Actuum Apostolorum liber insinuat.

Gangren. Conc. c.2.

De his qui abominantur eos, qui carnalibus vescuntur.

Ex Concilio Gangrensi. Cap. 65.

Dist. 30. Si quis carnem.

SI quis carnes edentem præter sanguinem & idolis immolatum & suffocatum, cum religione & fide, condemnat, velut spem propter huiusmodi perceptionem non habentem, anathema sit.

Gangren. Conc. c.8.

De his, quæ in vsu pauperum conferuntur.

Ex eodem Concilio. Cap. 66.

SI quis dederit vel acceperit oblata, præter episcopum, vel eum qui constitutus est ab eo, ad dispensandam misericordiam pauperibus, & qui dat, & qui accipit, anathema sit.

Gang. Cõ cil. c. 10.

De his, qui pro virginitate superbiunt. Ex eodem Concilio. Cap. 67.

Dist. 30. Si quis propter Deũ.

SI quis ex his, qui virginitatem propter Deum seruant, extollitur aduersùm coniugatos, anathema sit.

Gangren. Con. c.18.

De his, qui Dominico die ieiunant, tanquam nihil præcæteris differente.

Ex eodem Concilio. Cap. 68.

Dist. 30. Si quis tamquam hoc

SI quis propter continentiam, quæ putatur, aut contumaciam, in die Dominico ieiunat, anathema sit.

Gang. Cõcil. c. 19.

De his, qui ecclesiastica ieiunia absque necessitate dissoluunt.

Ex eodem Concilio. Cap. 69.

Dist. 30. Si quis corũ qui in

SI quis eorum, qui continentiæ studet, absque necessitate corporea, tradita in commune ieiunia, & ab Ecclesia custodita, superbiendo dissoluit, stimulo suæ cogitationis impulsus, anathema sit.

Antioch. Conc. c.2.

De his, qui se à perceptione sacræ communionis auertunt. Ex Antiocheno Concilio. Cap. 70.

OMNES, qui ingrediuntur ecclesiam Dei, & scripturas sacras audiunt, nec communicant in oratione cum populo, sed pro quadam intemperantia se à perceptione sanctæ communionis auertunt, hi de ecclesia remoueantur, quàm diù per confessionem pœnitentiæ fructus ostendant, & precibus indulgentiam consequantur.

Antioch. Conc. c.3.

De his, qui ab alia parochia præter conscientiam episcoporum suorum, in alijs commorantur.

Ex eodem Concilio. Cap. 71.

7. quæst. 1. Si qs presbyter, vel diaconus.

SI quis presbyter aut diaconus, & omninò quilibet ex clero, parochiam propriam deserens, ad aliam properauerit: deinde omninò demigrans, in alia parochia per multa tempora nititur immorari, vlteriùs ibidem nó ministret, maximè si vocanti suo Episcopo & regredi ad propriam parochiam commonenti, obedire contemperit. Quòd si in hac discíplinatione perdurãt, à ministerio modis omnibus remoueatur, ita vt & nequaquam locum restitutionis inueniat. Si verò pro hac causa damnatum alter episcopus suscipiat, hic etiam à communi corcœtur synodo, velut qui ecclesiastica constituta dissoluat.

De clericis & Laicis excommunicatis. Ex eodem Concilio. Cap. 72.

Antioch. Conc. c.6.

11. q. 3. Si quis à pro prio epo.

SI quis à pròprio episcopo communione priuatus est, nõ ante suscipiatur ab alijs, quàm suo reconcilietur episcopo, aut certè ad synodum, quæ congregatur, occurrens, pro se satisfaciat.

De episcopis & clericis adeuntibus Imperatorem. Ex eodem Concilio, Cap. 73.

Antioch. Conc. c. 11

11. q. 8. Si quis epũs.

SI quis episcopis aut presbyter, aut quilibet regulæ subiectus ecclesiæ, præter consilium & literas Episcoporum prouinciæ, & præcipuè metropolitani, adierit Imperatorem, hunc reprobari & abijci oportere non solùm à communione, verùm & ab honore cuius particeps videtur existere, quia venerandi principis auribus molestiam tentauit inferre contra leges Ecclesiæ. Si igitur adire principem necessaria causa deposcit, hoc agatur cum tractatu & consilio metropolitani, & cæterorum episcoporum, qui in eadem prouincia commorantur, qui etiam proficiscentem suis epistolis prosequantur.

De damnatis episcopis, aut clericis adeuntibus Imperatorem.

Ex eodem Concilio. Cap. 74.

Antioch. Con. c.12.

11. q. 5. Si quis à pro prio epo preab.

SI quis à proprio episcopo presbyter aut diaconus, aut à synodo fuerit episcopus forte damnatus, & Imperatoris auribus molestus extiterit, oportet ad maius episcoporum conuerti Concilium, & quæ putauerint habere iusta, plurimis episcopis suggerat, eorumque discussiones & iudicia præstolentur. Si verò hæc paruipendentes, molesti fuerint Imperatori, hos nulla venia dignos esse, nec locum satisfactionis habere, nec spem futuræ restitutionis penitùs operiri dijudicamus.

Vt his, qui sacra tio seruiunt, vsuras non exigant.

Ex Concilio Laodicensi. Cap. 75.

Laodic. Conc. c.5. Dist. 16. Non licet fœnerari.

QVÒD non oporteat sacerdotes & clericos fœnerantes, vsuras, vel quæ dicuntur sescupla, id est, summam capitis & dimidium summæ, percipere.

De his, qui debeant in ambone, id est, in pulpito psallere.

Ex eodem Concilio, Cap. 76.

Laod. Cõcil. c. 15.

QVÒD non oporteat amplius præter eos, qui regulariter cantores existunt, qui & de codice canunt, alios in pulpitum conscendere, & in ecclesia psallere.

De honore, quem presbyteris diaconi, & diaconis hi, qui ipsis sunt inferiores, exhibere debeant.

Ex eodem Concilio. Cap. 77.

Laod. Cõcil. c. 20.

Dist. 93. Non oportet.

QVÒD non oporteat diaconum coram presbytero sedere, sed iussione presbyteri sedeat. Similiter autem & diaconis honor habeatur ab obsequentibus, id est, à subdiaconis & omnibus clericis.

Quòd subdiaconi non debeant benedicere, vel benedicta tribuere.

Ex eodem Concilio. Cap. 78.

Laod. Cõcil. c.25.

Dist. 93. Non oportet subdiaconi.

QVÒD non oporteat subdiaconos panem dare, vel calicem benedicere.

De exorcistis, qui non sunt ab episcopis ordinati.

Ex eodem Concilio. Cap. 79.

QVòd hi, qui non sunt ab episcopis ordinati, tam in Ecclesia, quàm in domibus exorcizare non possunt.

In Ecclesia prandia fieri non debere.

Ex eodem Concilio, Cap. 80.

QVòd non oporteat in domicilijs diuinis, id est, in Dominicis Ecclesijs conuiuia, quæ vocantur agapæ, fieri nec intra domum DEI comedere, vel accubitus sternere.

Quòd præter episcopum clericus proficisci non debeat.

Ex eodem Concilio. Cap. 81.

QVòd non oporteat facerdotem, vel clericum, præter iussionem sui episcopi proficisci.

Vt ad sacrarium mulieres non introeant.

Ex eodem Concilio. Cap. 82.

QVòd non oporteat ingredi mulieres aliquas ad Altare.

Non licere clericis publicis spectaculis interesse.

Ex eodem Concilio. Cap. 83.

QVòd non oporteat facerdotes aut clericos quibuscunque spectaculis in scenis aut in nuptijs interesse: sed antequam thymelici ingrediantur, exurgere eos conuenit, aut inde discedere. Nec oportet facerdotes aut clericos ex collatis vel comessationibus conuiuia celebrare. Hoc autem nec laicis posse congruere.

Oblationes in domibus offerri non debere.

Ex eodem Concilio. Cap. 84.

QVòd non oporteat in domibus oblationes celebrari ab episcopis vel presbyteris.

De clericis & monachis non manentibus in suo proposito.

Ex Chalcedonensi Concilio. Cap. 85.

QVi semel in loco deputati sunt, aut monachorum vitam expetiuerunt, statuimus, neque ad militiam; neq; ad dignitatem aliquam venire mundanam: aut hoc tentantes, & non agentes pœnitentiam, quò minùs redeant ad hoc, quod primitùs elegerunt, anathematizari.

Quòd non oporteat clericos, habentes aduersus inuicem negotia, proprium episcopum relinquere, & ad secularia iudicia euocari.

Ex eodem Concilio. Cap. 86.

SI quis clericus aduersus clericum habet negotium, non deferat episcopum proprium, & ad secularia percurrat iudicia: sed prius actio ventiletur apud episcopum proprium, vel certè consilio eiusdem episcopi, apud quos vtræque partes voluerint, iudicium obtinebunt. Si quis autem præter hæc fecerit, canonicis correptionibus subiacebit. Quòd si clericus habet causam aduersus episcopum proprium, vel aduersus alterum, apud synodum prouinciæ iudicetur. Quòd si aduersus eiusdem metropolitanum episcopus vel clericus habet querelam, petat aut primatem diœceseos, aut sedem regiæ vrbis Constantinopolitanæ, & apud ipsum iudicetur.

Quòd minimè clericos transmigrari conueniat.

Ex eodem Concilio. Cap. 87.

CLERICOS in ecclesia ministrantes, sicut iam constituimus, in alterius ciuitatis ecclesiam statutos fieri non oportet, sed contentos esse, in quibus ab initio ministrare meruerùt, exceptis illis, qui proprias amittentes prouincias, ex necessitate ad aliam ecclesiam transierunt.

Quòd non liceat clericis, post mortem sui episcopi res ad eum pertinentes, diripere.

Ex eodem Concilio, Cap. 88.

NON licere clericis, post obitum sui episcopi, res ad eũ pertinentes, diripere, sicut antiquis quoque est canonibus constitutum. Quòd si hoc facere tentauerint, graduum suorum periculo subiacebunt.

Si quis clericorum pauper promotus in ordine posterabuerit aliquid, Ecclesiæ potestatis subijcitur.

Ex Carthaginensi Concilio. Cap. 89.

ITEM placuit, vt episcopi, presbyteri, diaconi, vel quicunque clerici, qui nihil habentes ordinantur: & tempore episcopatus vel clericatus sui, agros vel quæcunque prædia nomine suo comparant, tanquàm rerum Dominicarum inuasionis crimine teneantur, nisi admoniti in ecclesia eadem ipsa contulerint. Si autem ipsis propriè aliquid liberalitate alicuius, vel successione cognationis obuenerit, faciant inde, quod eorum proposito congruit. Quòd si à suo proposito retrorsum exorbitauerint, honore ecclesiastico indigni, tanquam reprobi iudicentur.

Vt clerici tabernas non ingrediantur.

Ex Africano Concilio. Cap. 90.

VT clerici edendi vel bibendi causa tabernas non ingrediantur, nisi peregrinationis necessitate compulsi.

Vt alienum clericum minimè suscipiatur ab alio.

Ex eodem Concilio. Cap. 91.

EPICONIVS episcopus dixit: In multis concilijs hoc statutum est, etiam nunc hoc confirmandum est à vestra prudentia, beatissimi fratres, vt clericũ alienum nullus sibi præripiat episcopus, præter eius arbitrium, cuius fuerit clericus.

Vt clericus nec suo, nec alieno nomine fœnus exerceat.

Ex decreto libus epistolis Leonis Papæ I.

Cap. 92.

ILLVD etiam duximus præmonendum, vt sicut non suo, ita nec alieno nomine aliquis clericorum exercere fœnus attentet. Indecens enim est, crimen suum commodis alienis impendere. Fœnus autem hoc solùm adspicere & exercere debemus, vt quòd hìc misericorditer tribuim⁹, ab eo Domino, qui multipliciter & in perpetuum mansura retribuet, recipere valeamus.

Vt clerici nullas negotiationes inhoneſtas, aut turpia lucra sectentur.

Ex decretis Gelasii Papæ. Cap. 93.

CONSEQVENS fuit, vt illa quoque quæ de Piceni partibus nuper ad nos missa relatio nunciauit, nec nunc prætereunda putaremus, id est, plurimos clericorum negotiationibus inhonestis & lucris turpibus imminere, nullo pudore cernentes Euangelicam lectionem, qua ipse Dominus noster negotiatores è templo verberatos, flagellis asseritur expulisse, nec Apostoli verba recolentes, quibus ait: Nemo militans Deo, implicat se negotijs secularibus. Psalmistam quoque Dauid surda dissimulantes aure cantantem: Quoniam non cognoui negotiationes, introibo in potentias Domini. Proinde huiusmodi aut ab indignis post hac quæstibus nouerint abstinendum, & ab omni cuiuslibet negotiationis ingenio, vel cupiditate cessandum, aut in quocunque gradu sint positi, mox à clericalibus officijs abstinere cogantur: quoniam domus Dei, domus orationis & esse debet,

I 20. dic. Conc. c. 26. Dist. 69. Nõ oportet ex.

Laod. Cõcil. c. 28.

Dist. 42. Non oportet in basilicis.

Laod. Cõcil. c. 42.

Laod. Cõcil. c. 44.

Laod. Cõcil. c. 54. De effect. dist. 6. Nõ oportet ministros

Laod. Cõcil. c. 55. Dist. 44. Non oportet in.

Laod. Cõcil. c. 58.

Chalc. Cõcil. c. 7. 20. q. 3. cos qui semel.

Chal. Cõcil. c. 9.

11. q. 1. Si clericus.

Chal. Cõcil. c. 20.

Dist. 71. clericos in singulis.

In Chalc. Cõc. c. 22.

22. q. 2. Nõ liceat clericis.

Carthag. Conc. c. 2.

Africani Cõc. c. 7. Dist. 44. Clerici.

Africani Cõc. c. 22.

Epist. 3. c. 4.

Epi. 1. c. 27. Dist. 88. cõ sequens. Et canon Apost. 44

Matth. 21.

2. Tim. 2.

Psalm. 70.

Ioan. 2. Matth. 21.

debet, & dici, ne officina negotationis, & spelunca potiùs sit latronum.

De vita clericorum. Ex epistola Hieronymi ad Nepotianum.

Cap. 94.

PETIS à me, Nepotiane charissime, literis transmarinis, & crebrò petis, vt tibi breui volumine digeram præcepta benè viuendi: & qua ratione is, qui seculi militia derelicta, vel monachus coeperit esse vel clericus, rectum Christi tramitem teneat, ne ad diuersa vitiorum diuersitas rapiatur. Sicio quidem ab aunculo tuo B. Heliodoro, qui nunc pontifex Christi est, te & didicisse, quæ sancta sunt, & quotidie discere, normamque vitæ eius exemplum habere virtutum. Sed & nostra, qualiacunque sunt, suscipe, & libellum hunc libello illius copulato, vt cùm ille te monachum eruditerit, hic clericum doceat esse perfectum. Igitur clericus, qui Christi seruit Ecclesiæ, interpretetur primò vocabulum suum, & nominis definitione prolata, nitatur esse quod dicitur. Si enim cleros Græcè, Latinè fors interpretatur: propterea vocantur clerici, vel quia de sorte sunt Domini, vel quia Dominus ipse, fors (id est pars) clericorum est. Qui autem vel ipse pars Domini est, vel Dominum partem habet, talem se exhibere debet, vt & ipse possideat Dominum, & ipse possideatur à Domino. Qui Dominum possidet, & cum Propheta dicit: Pars mea Dominus, nihil extra Dominum habere potest. Quod si quippiam aliud habuerit præter Dominum, pars eius non erit Dominus. Verbi gratia, si aurum, si argentum, si possessiones, si variam supellectilem, cum istis partibus Dominus pars eius fieri non dignatur. Si autem ego pars Domini sum, & funiculus hæreditatis eius, nec accipio partem inter cæteras tribus, sed quasi Leuita & sacerdos viuo de decimis, & altari seruiens, altaris oblatione sustentor, habens victum & vestituum, his contentus ero, & nudam crucem nudus sequar. Obsecro itaque te, & repetens iterum iterumque monebo, ne officium clericatus, genus antiquæ militiæ putes: id est, ne lucra seculi in Christi quæras militia, ne plus habeas, quàm quando clericus esse cœpisti, & dicatur tibi, Cleri eorum non proderunt eis. Mensulam tuam pauperes & peregrini, & cum illis CHRISTVS conuiua nouerit. Negotiatorem clericum, ex inope diuitem, ex ignobili gloriosum, quasi quandam pestem fuge. Corrumpunt bonos mores consabulationes pessimæ. Tu aurum contemnis, alius diligit. Tu calcas opes, ille sectatur. Tibi cordi est mansuetudo, silentium, secretum: illi loquacitas, attrita frons, fora placent & plateæ, & medicorum tabernæ. In tanta morum discordia, quæ potest esse concordia? Hospitiolum tuum aut rarò, aut nunquam mulierum pedes terant. Omnes puellas & virgines Christi, aut æqualiter ignora, aut æqualiter dilige. Ne sub eodem tecto manseris, nec in præterita castitate confidas. Nec Dauid sanctior, nec Salomone sapientior potes esse. Memento semper, quòd paradisi colonum de possessione sua mulier eiecit. Aegrotanti tibi sanctus quilibet frater adsistat, & germana, vel mater, aut probatæ quælibet fidei apud omnes. Quòd si huiusce modi non fuerint consanguinitatis castimoniæque personæ, multas anus nutrit Ecclesia, quæ & officium præbeant, & beneficium accipiant ministrando, vt infirmitas quoque tua fructum habeat eleemosynæ. Scio quosdam conualuisse corpore, & animo ægrotare cœpisse. Periculosè tibi ministrat, cuius vultum frequenter attendis. Si propter officium clericatûs, aut vidua visitatur, aut virgo, nunquam domum solus introeas: talesque habeto socios, quorû cótubernio nô infameris. Si lector, si acolytus, si psaltes te sequitur, non ornentur veste, sed moribus: nec calamistro crispent comas, sed pudicitiam habitu pollicean tur. Solus cum sola, secretò & absque arbitro vel teste non sedeas. Si familiariùs est aliquid loquendum, habet nutricem maiorem domus, virginem, viduam, maritatam: non est tam inhumana, vt nullum præter te habeat, cui fideat credere. Cauto omnes suspiciones, & quicquid probabiliter fingi potest, ne fingatur, ante deuita. Crebra munuscula, & fudariola, & ciclolas, & vestes, ori applicitas, & degustatos cibos, blandasque & dulces literas sanctus amor non habet. Mel meum, lumen meum, meumque desiderium Christus est. Natus in paupere domo, & in tugurio rusticano, qui vix millio & cibario pane rugientem satiare ventrem poteram, nunc similam & mella fastidio. Noui & genera, & nomina piscium: in quo littore concha lecta sit, calleo: saporibus auium discerno prouincias: & ciborum me raritas, ac nouissimè damna ipsa delectant. Tu quidem diuinas sæpiùs scripturas lege, immò nunquam de manibus tuis sacra lectio deponatur. Discе, quod doceas: obtine eum, qui secundùm doctrinam est, fidelem sermonem, vt possis exhortari in doctrina sana, & contradicentes reuincere. Permane in his, quæ didicisti, & credita sunt tibi, sciens à quo didiceris, Paratus semper ad satisfactionem omni poscenti rationem de ea, quæ in te est, spe & fide. Non confundant operatua sermonem tuum, ne cùm in Ecclesia loqueris, tacitus quilibet respondeat, Cur ergo hæc, quæ dicis, ipse non facis? Delicatus magister est, qui pleno ventre de ieiunijs disputat. Accusare auaritiam & latro potest. Sacerdotis Christi os, mens, manusque concordent. Esto subiectus pótifici tuo, & quasi animæ parétem suspice. Amare, filiorum: timere, seruiorum est. Si pater ego sum, inquit, vbi est honor meus? Si Dominus ego sum, vbi timor meus? Meliùs est, charissime, non habere, quod tribuas, quàm impudenter petere, quod des. Sed & genus arrogantiæ est, clementiorem te velle videri, quàm pontifex Christi est. Non omnia possu- mus omnes. Alius in ecclesia oculus est, alius lingua, alius manus, alius auris, pes, venter, &c. Lege Pauli epistolam ad Corinthios, quomodò diuersa membra vnum corpus efficiunt. Nec rusticus tamen & simplex frater ideò se sanctum putet, si nihil nouerit: nec peritus & eloquens, lingua æstimet sanctitatem. Multoque melius est è duobus imperfectis rusticitatem habere sanctam, quàm eloquentiam peccatricem. Multi ædificant parietes, & columnas Ecclesiæ subiectis: marmora nitent, auro splendent laquearia, gémis altare distinguitur: & ministrorû Christi nulla electio est. Nunc verò portemus crucem Christi, & diuitias lutum putabimus. Quid miramur, quòd Christus vocat iniquum mamonam? Quid suspicimus & amamus, quod Petrus se non habere testatur? Turpe est, ante fores sacerdotis Christi quasi fixi & pauperis, & qui cibo quoque vescebatur alieno, lictores consulum & milites excubare, iudicemque prouinciæ melius apud te prandere, quàm in palatio. Quòd si obtendere ris te facere hæc, vt roges pro miseris atque subiectis, iudex seculi plus deferet clerico continenti quàm diuiti, & magis sanctitatem tuam venerabitur, quàm opes. Aut si talis est, qui non audiat clericos, nisi per phialas: libenter carebo huiusce modi benefício, & CHRISTVM rogabo pro iudice, qui magis potest, & citiùs subuenire, quàm iudex. Melius enim est confidere in Domino, quàm confidere in homine. Melius est sperare in Domino, quàm sperare in principibus. Nunquam redoleas vinum, ne audias illud philosophi: Hoc non est osculum porrigere, sed vinum propinare. Vinolentos sacerdotes & Apostolus damnat, & vetus lex prohibet: Qui altario deseruiunt, vinum & siceram non bibant. Sicera Hebræo sermone, omnis potio nuncupatur, quæ inebriare potest, siue illa quæ frumento conficitur, siue pomorum succo, aut cum faui decoquuntur in dulcem & barbaram potionem, aut palmarum fructus exprimuntur in liquorem, coctisque frugibus, aqua pinguior colorat ur. Quicquid inebriat, & statum mentis euertit, fuge similiter vt vinum. Nec hoc dico, quòd Dei creatura à nobis damnetur: fiquidem & Dominus vini potator est appellatus, & Timotheo dolenti stomachum, modica vini forsitio relaxata est: sed modum pro ætatis & valetudinis & corporum qualitate, exigimus in potando. Quòd si abique vino ardeo adolescentia, & inflammor calore sanguinis, & succulento validoque sum corpore, libenter carebo poculo, in quo suspicio veneni est. Pulchrè dicitur apud Græcos, fel necio vtrum apud nos æquè resonet: Pinguis venter non gignit sensum tenuem. Tantùm tibi ieiunorum impone, quantum ferre potes. Sint tibi ieiunia pura, casta, simplicia, moderata, & non superflitiosa. Quid prodest oleo non vesci, & molestias quaidam, difficultatesque ciborum quærere, carycas, piper, nuces, palmarum fructus, similam, mel, pittacia? Tota hortorum cultura vexatur, vt cibario non vescamur pane. Audio præterea, quosdam con-

Ibid. post multa.

Psalm. 72.

1. Cor. 13.

Genes. 3.

Paulo post prior.

Virg ecl. 8

1. Cor. 12.

Luc. 16.

Act. 3.

Psalm. 117.

Leuit. 10.

1. Tim. 3.

Matth. 11.

1. Tim. 5.

*mentem

tra hominum rerumque naturam, aquam non bibere, nec vesci pane, sed forbitiunculas delicatas, & contrita olera, betarumque succum non calice forbere, sed concha. Fortissimum ieiunium est, aqua & panis? sed quia gloriam non habet, & omnes pane & aqua viuimus, quasi publicum & commune, ieiunium non putatur. Caue, ne hominum rumusculos aucupetis, ne in offensam Dei, populorum laudes commutes. Si adhuc (inquit Apostolus) hominibus placerem, Christi seruus non essem. Desijt placere hominibus, & seruus factus est Christi per bonam & malam famam, à dextris & à sinistris Christi miles graditur, nec laude extollitur, nec vituperatione frangitur. Non diuitijs tumet, non contrahitur paupertate, & læta contemnit & tristia. Per diem Sol nō vrit eum, neque luna per noctem. Nolo te orare in angulis platearum, ne rectum iter precum tuarum frangat aura popularis. Nolo te dilatare fimbrias, & ostentui habere phylacteria: & conscientia repugnante, Pharisaica ambitione circundari. Inde pendet Euangelium, inde lex & prophetæ. Fidelis mecū Lector intelligis, quid tacea, & quid magis tacendo loquar. Tot te regulæ, quot species gloriarum percurrant. Quantò melius erat, hæc non in corpore, sed in corde gestare, Dominum habere fautorem, non adspectus hominum? Vis scire, quales Dominus quærat ornatus? Habeto iustitiam, prudentiam, temperantiam, fortitudinem. His cœli plagis includere quadriga hæc te, velut aurigam Christi, ad metam concita ferat. Nihil hoc monili pretiosius, nihil hac gemmarum varietate distinctius. Ex omni parte decoraris, cingeris, atque protegeris, & ornamento tibi sunt, & tutamina: gemmæ vertuntur in scuta, Caue quoque, ne aut linguam, aut aures habeat prurientes, id est, ne aut ipse alijs detrahas, aut alios audias detrahentes. Sedens, inquit, aduersus fratrem tuum loquebaris, & aduersus filium matris tuæ ponebas scandalum. Parce à detractione linguæ, custodi sermones tuos, & scito, quia per cuncta, quæ de alijs loqueris, tua sententia iudicaris: & in his ipsis fortè reprehendendus eris quæ in alijs arguebas. Neque verò illa iusta est excusatio, Referentibus alijs iniuriam facere non possum. Nemo inuito auditori libenter refert. Officij ergo tui sit, charissime, non solùm oculos castos seruare, sed & linguā. Nunquam de mulierum formis disputes, ne quid agatur in cuiusquam domo, alia domus per te nouerit. Omnium Christianorum domos, quasi proprias, amare debemus. Facilè contemnitur clericus, qui sæpiùs vocatus ad prandium, ire non recusat. Nunquam petentes, raro accipiamus rogati. Beatius enim est magis dare, quàm accipere. Nescio enim, quo modo etiam ipse, qui deprecatur vt tribuat, cùm acceperis, vilior rem te iudicat, & mirum in modum, si eum rogantem contempseris, plus te posteriùs veneratur. Procuratores ac dispensatores domorum alienarum atque villarum, quomodò possunt esse clerici, qui sæpiùs iubentur contemnere facultates? Amico quippiam rapere, furtum est: Ecclesiā fraudare, sacrilegium est. Accepisse pauperibus erogandum, & clam retibus plurimis vel caurum esse velle, vel timidum, aut (quod apertissimi sceleris est) aliquid inde subtrahere, omnium prædonum crudelitatem superat.

Ego fame torqueor, & tu iudicas, quantum ventri meo satis sit? Aut diuide ftatim quod acceperis: aut si timidus dispensator es, dimitte largitorem, vt sua ipse distribuat. Nolo, sub occasione mea facculus tuus plenus sit. Nemō mea melius me seruare potest. Optimus dispensator est, qui nihil sibi reseruat. Cogisti me, Nepotiane charissime, talia scribendo cōfodiendum me omnium prodere linguis. Aut enim nihil scribendū fuit, ne hominū iudicium subiremus, quod tu facere prohibuisti: aut scribentes nōsse cunctorum aduersum nos maledicorum tela torquenda. Quos obsecro, vt quiescant, & definant maledicere. Non enim vt aduersarijs, sed vt amicis scripsimus, nec inuecti sumus in eos qui peccant, sed ne peccent, monemus. Neque in illos tantùm, sed in nosipsos seueri iudices fuimus. Volentes, & sellucam de oculo alterius tollere, nostram priùs trabem eiecimus. Nullum læsi, nullius nomen mea scriptura designatum est, neminem specialiter meus sermo pulsauit. Generalis de vitijs disputatio est. Qui mihi irasci voluerit, ipse de se, quòd talis sit, confitebitur.

Gal. 1.

Psalm. 49

Act. 20.

De institutione clericorum.

Ex epistola Hieronymi ad Paulinum presbyterum.

Cap. 95.

OBSECRO te, charissime, vt multitudines hominum, & officia, & salutationes, & conuiuia, veluti quasdam catenas fugias voluptatum. Sit vilis tibi & vespertinus cibus, olera & legumina, interdumque & pisciculos pro maximis ducas delicijs. Qui Christum desiderat, & illo pane vescitur, non quærit magnoperè, quàm de pretiosis cibis structus cōficiat. Quicquid post gulam non sentitur, idem tibi fit, quod panis & legumina. Semper in manu tua sacra lit lectio. Frequenter orandum flexo corpore, & mens erigenda ad Dominum. Crebræ vigiliæ, & ventre vacuo sæpiùs dormiendum. Rumusculos, & gloriolas, & palpantes adulatores, quasi hostes fuge. Pauperibus & fratribus refrigeria sumptuum manu propria distribue. Humilitatem vestium tumenti animo non appetas. Secularium, & maximè potentium, consortium deuita. Habeto simplicitatem columbæ, ne cuiquam machineris dolos: & serpentis astutiam, ne alijrum suppIanteris insidijs. Non multùm distat in vitio, vel decipere posse, vel decipi Christianum. Templum verum Christi, anima est credentis. Illam exorna, illam vesti, illi offer donaria, in illa Christum suscipe. Nescio enim, quomodò plus placeat mundo, qui Christo displicet.

De vitiendi forma.

Ex Hieronymo ad Rusticum.

Cap. 96.

DICO autem, si clericatūs titillat te desiderium, discere quod possis docere, & rationabilem hostiam offeras Christo: ne miles antequam tyro, ne priùs magister sis, antequam discipulus. Non est humilitatis meæ neque mensuræ, iudicare de clericis, & de ministris ecclesiarum, si nostrum quippiam dicere. Habeant illi ordinem & gradum suum. Quem si tenueris, quomodò tibi in eo viuendum sit, editus ad Nepotianum liber, docere te poterit. Volo ergo, vt fine intermissione & vigil tibi sit sensus, nec vanis cogitationibus patens. Corpus pariter & animus tendatur ad Dominum. Iram vince patientia. Ama scientiam scripturarum, & carnis vitia non amabis. Nec vacet mens tua variis perturbationibus. Quæ si pectori infederint, dominabuntur tui, & te deducent ad delictum maximum. Facito aliquid operis, vt te semper diabolus inueniat occupatum. Memento quia & Apostoli Christi habentes potestatem de Euangelio vi- 1. Cor. 9. uere, laborabant manibus suis, ne quem grauarent: & alijs tribuebant refrigeria, quorum pro spiritualibus debebant metere carnalia. Ita ergo age, & vive in monasterio, vt clericus esse mereatis, vt adolescentiam tuam nulla forde commacules, vt ad atare Christi quasi de thalamo virgo procedas, & habeas deforis bonum testimonium, fœminæq; nomen tuum nouerint, & vultum nesciant. Cùm ad perfectam ætatem veneris, si tamen vita comes fuerit, & te vel populus vel pontifex ciuitatis in clerum elegerit: agito, quæ clerici sunt, & inter ipsos sectare meliores, quia in omni conditione & gradu optimis mixta sunt pessima. Multo tempore discē, quod doceas. Ne credas laudatoribus tuis, immò irrisoribus aurem ne libenter accommodes.

Quid distet inter monachum & clericum. Ex Hieronymo ad Heliodorum. Cap. 97.

MONACHVM autem perfectum esse nolle, delinquere est. Sed hoc de gradu pulsus, prouocabis ad clericos, an de his aliquid audeam dicere, qui certè in suis vrbibus commorantur. Absit autem, vt quicquam de his sinistrum loquar, qui Apostolico gradui succedentes, Christi corpus sacro ore conficiunt, per quos nos etiam Christiani sumus, qui claues regni cœlorum habentes, quodammodò ante iudicij diem iudicant, qui sponsam Domini sobria castitate conseruant. Sed alia, (vt ante perstrinxi) monachorum causa est, alia clericorum. Clerici pascunt oues, ego pascor. Illi de altario vtuuntur: mihi, quasi in fructuoso arbori, fecuris ponitur ad radicem, si munus ad altare non defero.

Nec

Luc.21. Nec poſſum obtendere paupertatẽ, cùm in Euangelio Chriſtianam viduam, duo, quæ ſibi ſola ſupererant, æra mittentem, laudauerit Dominus. Mihi ante presbyterum ſedere
1.Cor.5. non licet. Ipſi, ſi peccauero, licet tradere me ſatanæ in interitum carnis, vt ſpiritus ſaluus ſit in die Domini Ieſu. Et in
Deut. 17. veteri quidem lege, quicunque facerdotibus non obtemperâſſet, aut extra caſtra poſitus lapidabatur à populo, aut gladio ceruice ſubiecta, contemptum expiabat cruore. Nunc verò inobedientes, ſpirituali mucrone truncatur: aut eiectus de Eccleſia, rabido dæmonum ore diſcerpitur.

De vita Clericorum. Ex Hieronymo ad Oceanum.
Cap. 98.

DEPRECATVS es, vt tibi breuiter exponerem, qualiter clerici viciſtare debeant: hinc me plerique maledictis æmuli præſtolantur, quia non ſiſeo veritatẽ. Prima quidem tentamenta ſunt clericorum, fœminarum frequentes acceſſus. Iſte ſexus repræhenſibiles exhibet clericos. Quid tibi reuerà cum fœminis, qui ad altare cum Domino fabularis? Te in publico cunctì, te in agro ruſtici, aratores, ac vinitores quotidiè lacerabunt, ſi contra depoſitum fidei cum fœminis habitare contendis. Et quia (vt arbitror) concupiſcis irrepræhenſibilis inueniri, teſtimonio bono munire. Nunquid in choro Apoſtolorum fœminæ affuerunt? Prohibe virgines tecum commorari, etiam quę de genere tuo ſunt. Dilige eas, exteriùs ordina, frequenter viſita, iunctus obſequio clericorum, ne, dum ſecretaliter ac ſolus ingrederis, macules teſtimonium tuum. Aliter namq; con-
*virgines lugari, aliter *continentes edocentur Eccleſiaſticum fubire miniſterium & onus. Fœminarum cum clericis nullo pacto coniuncta præcipitur conuerſatio. Ianua diaboli via iniquitatis, ſcorpionis percuſſio, nociuumq́ue genus eſt fœmina.
Cùm proximat ſtipula, incendit ignem. Flammigero igne percutit fœmina conſcientiam pariter habitantis, exuritq́ue fundamenta montium. Ego iudico, ſi cum viris fœminæ habitent, viſcarium non deerit diaboli. Ex eis aucuparum
Gen.3. eſt ab initio peccatum. Ferreas mentes libido domat. Si alligauerit quis ignem in ſinu ſuo: veſtimenta eius non comburentur? Aut ſi ambulauerit quis ſuper carbones ignis, pedes ſuos non comburet? Mihi crede, non poteſt toto corde habitare cum Domino, qui fœminarum acceſſibus copulatur. Sed dicis: Qui ambulat (inquit) ſimpliciter, ambulat con-
Prou.10. fidenter. Benè & arguẽ. Sed oportet te teſtimonium habere ab his, qui foris ſunt. Licèt coram Domino incedas, tamẽ coram hominibus bona prouidenda ſunt, quia aſtutiores ſunt filij tenebrarum ſuper filios lucis. Cùm à te hoc genus non amputatur, das locum repræhendentibus te. Ipſe te detrahentium mor ſibus tradidiſti, ſi agapetarum conſortium non dimiſeris. Benignus es, gaudeo. Pudicus, falſum eſt. Si pudicitiam quæris, fœminam, quàm videris conuerſantem benè, mente dilige, non corporali frequentes ornatu. Non veſtis tenera clericum facit aut facerdotem, ſed caſta mentis intentio. Hæc enim deuotionem honoris in te cuſtodit. Honorem quidem glorioſum boni operis fama conſeruat. Sacerdotes quippe decet, vel cæteros quidem clericorum gradus (vt ſuprà dictum eſt) à fœminis ſegregari. Si igitur
2.Reg.13. generis gratia iudicas eaſdem nullo pacto dimittere, memento Thamar, quòd ab Ammon fratre ſuo corrupta ſit. Idipſum profęquor, dilectiſſime: vbi vnius eſt tabernaculi conuerſatio, carnis non facilè tollitur delectatio. De duobus enim quod vnus deſideret, ſi loqui non poteſt, vel tentatur. Remotio igitur viri, caſtitatis collocat arma, cõ ſtruit in melioribus caſtra, pudoris honorem conſolatur. Potuit enim & Maria mater Ieſu, de choro Apoſtolorum non diſcedere, ſi liceret. Tecla poſt tentationem paſſionis Antiochiæ à Paulo prohibetur pariter pergere. Nemo miles cum vxore pergit ad bellum. Non inuideo charitati. Sit tibi cum caſtis virginibus dilectio longæua. Tunc in bono meritum collocabis, & famam meliorabis. Sed de cõgregatione puellarum pulchrè cenſeo, in hebdomada ſecunda viſitatione ad benedicendam congregationem conuenias: ſed non ſolus, ne rumigeruli linguis te lacerãtibus macerent. Alienam enim cupiunt vicini diſcutere vitam, non ſuam. Propterea dignè accipe noſtrorum præcepta verborum, & monita humilitatis, quæ fraterno affectu calamo imperante expreſſimus, dulciter lege. Iam verò vt repræhenſibilis diuini altaris ſacerdos non ſit, pauca de reliquis Apoſtoli teſtimonijs, quantùm Dominus donat, exponam. Sufficiant ſuperiores cauſæ, quæ dictæ ſunt. Verùm ne aliquis minùs intelligens, ad Epiſcopos ſentiat Apoſtolum fuiſſe locutum, quod de diaconibus ad Timotheum præceptum eſt, quid de presbyteris ad Titum, commemorare delectat? Sed prætereundum non eſt, ſuperiorem explanare ſententiam. Vnius vxoris virum, & noua & vetus præceptio ſacerdotum cenſuit eligendum. Quia digamos ad miniſterium plerique epiſcopi applicuerunt, ſic aſſeruerunt: Concubina fuit illa, hæc vxor: quaſi non hæc eadem ſint commercia fœditatis in illa, quæ in hac exercentur, quæ vxor aſſeritur. Aut quia coniugij tabulas non fecit, concupiſcentia alia non fuit? Nullo pacto digamos, vel concubinatum catenis inſertos, decet ſubire ſacerdotij miniſterium.
In Leuitico ſcriptum eſt ac præſinitum, quales eligi debeant ſacerdotes. Si ergo clericus monogamus fuerit, & vxor eius digama, noli eum ad miniſterium applicare. Hæc Tito præcepta idem Apoſtolus de ordinandis clericis dedit. Et quia liber finem expectat, ad id redeamus, vnde digreſſi ſumus. Nec ſi duæ aut tres pariter Dei ancillæ morentur, ſolùm ad eas decet ingredi ſacerdotem. Si quis hæc præcepta non obſeruârit, hoſtis eſt animæ ſuæ. Quòd ſi poſt monita noſtra aliquis clericus agapetas amplius quæſierit amare, quàm Chriſtum, ſecundùm ſynodalem regulam conuenitur, & præcepta Patrum in Nicæa definita, ci legantur. Iam verò, ſi conuentus prædicta ſugerit & reliquerit, conſequenti ſumus maximum lucrum. Alioquin talis ab Eccleſia anathematizandus eſt. Germinant enim fœminæ ſpinas, cum viris habitantes, & arcana mentium acuto mucrone percutiunt. Proh nefas, dolor eſt dicere, ſed prætexire non decet. Chriſto iſtæ nubere nouerunt, non clericis. Clericum ſolitudo facit, non publicum. Lege, quia talis debet eſſe ſolitarius, qualem Hieremias eſſe deſcripſit. Ait enim: Sedebit ſolitarius & tacebit. Et quia Ieſus, relictis Apoſtolis, ibat ſolus orare. Mariam in penetralibus quoque ſolam inuenit Angelus, non cum agapeta loquentem, & illa virilem introitum trepidauit. Hoſpitalem præcepit Apoſtolus clericum ordinandum. Hoc præcepto pater Abraham & Loth Angelos ſuſceperunt, quia hoſpites dilexerunt. Sic & Oneſiphorus Paulum doctrinæ ſontem ſuſcepit. Hæc imitationis ſint veſtræ. Et ne ſinatis incolam prætexire, qui apud vos non comederit panem. Sequitur: Non percuſſorem, ſcilicet qui conſcientias non percutiat ſingulorum, ſed modeſtum. Non inſtetur, non inebrietur, ſuæ domui benè præſit. Perquàm erit horribile, ſi domui clerici detrahatur. Lædit ſacerdotis opinionem in plebe, quando de proximis eius malè loquitur populus. Super omnia hæc præcepit Apoſtolus, boni teſtimonij clericos fundamenta componere, vt bonorum operum teſtificatio caſto confirmetur affectu.

Luet.21.
Thren.3.
Matth.14.
Luc.1.
Tit.1.
Gen.18.
Gen.19.

De Clericis. Ex Iſidoro Hiſpalenſi.
Cap. 99.

TACTVS omnes, qui in eccleſiaſtici miniſterij gradibus ſunt ordinati, generaliter clerici nominantur. Clericos autem vel clericos, hinc appellatos doctores noſtri dicunt, quia Matthias ſorte electus eſt, quem primũ per Apoſtolos legimus ordinatum? Sic & omnes, quos illi temporibus Eccleſiarum principes ordinabant, ſorte eligebant. Nam cleros, ſors interpretatur. Vnde & hæreditas Græcè, cleronomia appellatur, & hæres cleronomos. Proinde ergo clericos vocari aiunt, eò quòd in ſorte hæreditatis Domini dentur, vel pro eo quòd ipſe Dominus ſors eorum ſit, ſicut de eis ſcriptum eſt, loquẽte Domino: Ego hæreditas eorum. Vnde oportet, vt qui Deum hæreditate poſſident, abſque vllo impedimento ſeculi, Deo ſeruire ſtudeant, & pauperes ſpiritu eſſe contendant, vt congruè illud Pſalmiſtæ dicere poſſint: Dominus pars hæreditatis meæ.

Iſidor. de officijs li. 2. c.1.
Act.1.
Num.18.
Deut.18.
Pſal.15.

De regulis Clericorum. Ex Isidoro. Cap. 100.

Isidor. de officijs lib. 2. c. 2.

HIs igitur lege Patrum cauetur, vt à vulgari vita seclusi, à mundi voluptatibus sese abstineant. Non spectaculis, non pompis intersint: conuiuia publica fugiant: priuata non tantùm pudica, sed & sobria colant. Vsus is nequaquàm incumbant, nequeturpium occupationes lucrorum, fraudisve cuiusquam studium appetant. Amorem pecuniæ, quasi materiam cunctorum criminum fugiant: secularia officia negotiaque abijciant, honorum gradus per ambitiones non subeant. Pro beneficijs medicina: Dei, munera non accipiant: dolos & coniurationes caueant: odium & æmulationem, obtrectationem atque inuidiam fugiant: non vagis oculis, nec infreni lingua, aut petulanti tumidoque gestu incedant, sed pudoremac verecundiam mentis, simplici habitu incessuque ostendant. Obscœnitatem etiam verborum, sicut & operum, penitùs execrentur. Viduarum ac virginum visitationes frequentissimas fugiant: contubernia extranearum fœminarum nullatenùs appetant: castimoniam quoque inuiolati corporis perpetuò conseruare studeant, aut certè vnius matrimonij vinculo fœderentur. Senioribus quoque obedientiam debitam præbeant, neq; vllo iactantiæ studio semetipsos attollant. Postremò, in doctrina, in lectionibus, Psalmis, Hymnis, Canticis, exercitio iugi incumbant. Tales enim esse debent, quicunque diuinis cultibus sese mancipandos studeant, scilicet, vt dum scientiæ operam dant, doctrinæ gratiam populis administrent.

De generibus Clericorum. Ex Isidoro. Cap. 101.

Isidor. de officijs lib. 2. c. 3.

DVo sunt genera clericorum. Vnum Ecclesiasticorũ sub regimine episcopali degẽtium: Alterum acephalorum, id est, sine capite, qui, quem sequantur, ignorant. Hos neque inter laicos secularium officiorum studia, neque inter clericos religio retentat diuina: sed solutos atq; oberrantes, sola turpis vita complectitur & vaga. Quique dum nullum metuentes, explendæ voluptatis suæ licentiam consectantur, quasi animalia bruta, libertate ac desiderio suo feruntur, habentes lignum religionis, non religionis officium. Hippocentauris similes, nec equi, nec homines, mixtumque (vt ait Poëta) genus, prolesque biformis: quorum quidem fordida atque infami numo sitate, satis superq; nostra pars occidua * polluitur.

Aeneid. 6. * pollet

Quales oporteat esse Clericos. Ex Gregorio Papa. Cap. 102.

Pastoralis lib. 3. c. 5. fere.

CLERICVS admonendus est, quatenùs sic viuat, vt bonum exemplum vitæ suæ secularibus præbeat. Et in clerico si quid iustè reprehenditur, ex eius vitio ipsa religionis nostræ æstimatio grauatur. Clerici discant, vt quę à senioribus suis iubentur, impleant, vt humiliter eorum imperijs subiaceant, vt nec subiectio eos conterat, nec locus superior extollat. Clerici discant, quomodo ante occulti arbitri oculos per humilitatem & obedientiã sua interiora componant, quatenùs non cum reprobis puniantur, sed cum electis æterna præmia sortiantur. Admonendi sunt clerici, vt tantò circa se solicitiùs viuant, quantò eos aliena cura non implicat. Dicendum est clericis, ne præpositorum suorum vitam temerè iudicent, si quid eos fortasse agere reprehensibiliter vident: ne vnde rectè mala redarguunt, inde per elationis impulsum in profundiora mergantur. Admonendi sunt clerici, ne, cùm culpam suorum præpositorum considerant, contra eos audaciores fiant: sed hi eorum praua apud semetipsos dijudicent, vt tamen diuino timore constricti, sub eis iugum ferre reuerentiæ non recusent: quia præpositorũ facta ea is gládio ferienda non sunt, etiam cùm rectè reprehendenda iudicantur: Plerosque clericos, imprudentiæ vitio, non nisi increpatio dura compescit: quia dum se delinquere nescíunt, necesse est, vt à plurimis increpentur.

De subiectis bonis, sub pastore alijs regimine constitutis. Ex Gregorio Papa. Cap. 103.

Pastoralis B. Gregorij. lib. 3. c. 5.

ADMONENDI sunt subditi, ne præpositorum suorum vitam temerè iudicent, si quid eos fortasse agere reprehensibiliter videãt, ne vnde rectè mala redarguunt, inde per elationis impulsum in profundiora mergantur. Admonendi sunt, ne cùm culpas præpositorum considerant, contra eos audaciores fiant: sed sic, si qua valdè sunt eorum praua, apud semetipsos diiudicent, vt tamen diuino timore constricti, ferre sub eis iugum reuerentiæ non recusent. Quod melius ostendimus, si Dauid factum ad medium deducamus. Saul quippe persecutor, cùm ad purgandum ventrem speluncam fuisset ingressus, illic cum viris suis Dauid inerat, qui iam tam lõgo tempore persecutionis eius mala toleraḃat. Cumque enim viri sui ad seriendum Saul accenderent, fregit eos reprehensionibus, quia manum mittere in Christum Domini non deberent. Qui tamen occulte surrexit, & oram chlamydis eius abscidit. Quid per Saul, nisi mali rectores, quid per Dauid, nisi boni subditi designantur? Saul igitur ventrem purgare, est, prauos præpositos conceptam in corde malitiam vsque ad opera miseri odoris ostendere, & cogitata apud se noxia, factis exterioribus exequendo monstrare. Dauid nanque Saul ferire metuit: quia piæ subditorum mentes ab omni se peste obtrectationis abstinentes, præpositorum vitam nullo linguæ gladio percuiunt, etiam cùm de imperfectione reprehendunt. Boni subditi pro infirmitate quando sese continere vix possunt, vt extrema quædam atque exteriora præpositorum mala, sed tamen humiliter, loquantur, quasi oram chlamydis silenter incidunt: quia videlicet dum prælati dignitati, saltem innoxiè & latenter, derogant, quasi regis superpositi vestem secant: sed tamen ad semetipsos redeunt, & se vehementissimè, vel de tenuissima verbi laceratione reprehendunt. Vnde benè & illic scriptum est: Post hæc Dauid percussit cor suum, eò quòd abscidisset oram chlamydis Saul. Facta quippe præpositorum, oris gladio ferienda non sunt, etiam cùm rectè reprehendenda iudicantur. Si quando verò contra eos vel in minimis lingua labitur, necesse est, vt per afflictionem pœnitentiæ cor prematur, quatenùs ad semetipsum redeat, & cùm præpositæ potestati deliquerit, eius contra se iudicium, à quo sibi prælata est, perhorrescat. Nam cùm præpositis delinquimus, eius ordinationi, qui eos nobis prætulit, obuiamus. Vnde Moses cùm contra se & Aaron conqueri populum cognouisset, ait: Nos enim quid sumus? Nec contra nos est murmur vestrum, sed contra Deum. Admonendi sunt beneuoli subditi, vt sic alienis bonis congaudeant, quatenùs habere & propria concupiscant: sic proximorum facta diligendo laudent, vt etiam imitando multiplicent, ne si in hoc præsentis vitæ stadio ad certamen alienum deuoti fuerint, sed pigri spectatores assistant, & post certamen sine brauio remaneant, qui nunc in certamine non laborant: & tunc eorum palmas adflicti respiciant, in quorum nunc laboribus otiosè perdurant. Valdè peccamus, si aliena benè gesta non diligimus: sed nil mercedis agimus, si ea quæ diligimus, inquantùm possumus, non imitamur. Dicendum est beneuolis subditis, quia si imitari bona minimè festinant, quæ laudantes approbant, sic eis virtutum sanctitas, sicut illustris spectatoribus iudicrarum artium vanitas placet. Illi namque auriganum achistrionum gesta fauoribus efferunt, nec tamen tales esse desiderant, quales illos conspiciunt esse, quos laudant. Mirantur eos placita egisse, sed tamen deuitant similiter placere. Dicendum est beneuolis subditis, vt cùm proximorum facta conspiciunt, ad eum corrediant, & de alienis actibus non præsumant, ne bona laudent, & agere recusent. Grauius quippe extrema vltione feriendi sunt, quibus placuit, quod imitari noluerunt.

Exod. 16. Ibid. Ibid. c. 11.

De Subditis. Ex Isidoro.
Cap. 104.

Isidor' li. de iumo bono lib.3.c.47.

PROPTER peccatum primi hominis humano generi pœna diuinitùs illata est seruituris, Ita vt quibus adspicit non congruere libertatem, his misericordiùs irroget seruitutem. Et licèt peccatum humanæ originis per baptisini gratiam cunctis fidelibus dimissum sit, tamen æquus Deus ideò discreuit hominibus vitam, alios seruos constituens, alios dominos, vt licentia malèagendi seruorum, potestate dominantiù restringatur. Nam si omnes sine metu fuissent, quis esset qui à malis quempiam prohiberet? Inde & in gentibus reges principesque electi sunt, vt terrore suo populos à malo coercerent, atque ad rectè viuendum legibus subderent. Quantum attinet ad rationem, nõ est personarum acceptio apud Deum, qui mundi eligit ignobilia & contemptibilia, & quæ non sunt, vt ea quæ sunt, destruet, ne glorietur omnis caro, hoc est, carnalis potentia corã illo. Vnus enim Dominus, æqualiter & dominis fert consultus & seruis. Melior est fubiecta seruitus, quàm elata libertas. Multi enim Inuentiuntur Deo liberè seruiqnte sub dominis cõstituti flagitiosis: qui etsi subiecti sunt illis corpore, prælati tamen sunt mente.

Ephes.6.1 Colos.3. 1.Cor.2.

De inuidis & proteruis subditis. Ex Gregorio Papa.
Cap. 105.

Gregor. in pastorali lib.3.c.9.

PLERVNQVE subditi, sub pastorali regimine constituti, dum valdè se se elati præsumunt, exprobrando cæteros dedignantur, dum singulariter summa exisimant cuncta quæ agunt. Subtiliter itaque ab arguente discutienda sunt opera proteruorum, vt in quo sibi placẽt, ostendantur quia Deo displicent. Vnc proteruos meliùs corrigimus, cùm ea quæ benè egisse se credunt, malè acta mõstramus: vt vnde adepta gloria creditur, inde vtilis cõfusio subsequatur. Nonnunquàm subditi, cùm se vitium proteruiæ minimè perpetrare cognoscunt, compendiosiùs ad correctionem veniunt, si alterius culpæ manifestioris, & ex latere requisitæ impropcrio confundantur, vt ex eo quod defendere nequeunt, cognoscant se tenere improbè, quod defendunt. Cùm proteruè Paulus Coriurhios aduersùm se temerè inuicem inflatos, vt alius Apollò, alius Pauli, alius Cephæ, alius Christi fe esse diceret: inceftûs culpam in mediũ deduxit, quæ & apud eos perpetrata fuerat, & incorepta remanebat dicens: Auditur inter vos fornicatio, & talis fornicatio, qualis nec inter gentes, ita vt vxorem patris quis habeat. Et vos inflati estis, & non magis luctum habuistis, vt tollereiur de medio vestrûm, qui hoc opus fecit. Ac si apertè dicat: Quid vos per proteruiam huius vel illius dicitis, qui per dissolutionẽ negligentiæ, nullius vos esse monstratis? Admonendi sunt inuidi subiecti, vt perpendant, quantæ cæcitatis sunt, qui alieno profectu deficiunt, a lienа exaltatione contabescunt: quantæ infelicitatis sunt, qui melioratione proximi, deteriores fiunt, dumque augmenta alienæ prosperitatis adspiciunt, apud semetipsos anxiè addicti, cordis sui peste moriuntur? Quid inuidis infelicius, quos dum conspecta felicitas afficit, pœna nequiores reddit? Aliorum verò bona quæ habere nõ possunt, si diligerent, sua fecissent. Nostra nimirùm sunt bona aliorum, quæ & si imitari non possumus, amamus in alijs, & amantium fiunt, quæ si amantur in nobis. Hinc ergo pensent inuidi, charitas quantæ virtutis est, quæ alieni laboris opera, nostra sine labore facit. Dum se inuidi à labore minimè custodiunt, in antiquam verfuti hostis nequitiam demerguntur. De illo namque scriptum est: Inuidia diaboli introuit mors in orbem terrarum. Quia enim ipse cœlum perdidit, condito hoc homini inuidit, & damnationem suam peditus, adhuc alios perdendo, cumulauit. Cognoscant inuidi, quantis lapsibus subcrescentis ruinæ subiaceant, qui dum liuorem à corde non proijciunt, ad apertas operum nequitias deuoluuntur. Nisi enim Cain inuidisset acceptam fratris hostiam, minimè peruenisset ad eius extinguendam vitam. Vnde scriptum est: Et respexit Dominus ad Abel, & ad munera eius, ad Cain verò & ad munera eius non respexit. Iratusque est Cain, & concidit vultus eius. Itaque liuor sacrificij, fratricidij semina rium fuit. Nam quem meliorem se esse doluit, ne vtcunque esset, amputauit. Dicendum est inuidis, quia dum se ista intrinsecùs peste consumunt, etiam quicquid in se aliud boni habere videntur, interimunt.

Ibid.c.11.

Ibidẽ paulò pòst, & lib.6.Moraliũ c.34.

Sap.2.

Gen.4.

Vnde scriptum est: Vita carnium, sanitas cordis: Putredo ossium, inuidia. Per liuoris vitium ante Dei oculos pereunt etiam, qui humanis oculis fortia videntur. Ossa quippe per inuidiam putrescere, est, quædam etiam robusta deperire. Ille est verè humilis subiectus in bonis, qui non est defensor in malis. Nam dum de malis suis subiectus arguitur, & contra verba arguentis accenditur: quandò debonis suis, quasi humiliter tritubat, per humilitatis vocem ornari appetit, non docerl.

Prou.14. ibidem pasium. pòst.

Moraliũ Greg.lib. 26.c.1.

Quid secundum sermonem prophetæ, culpa suæ pereunt, qui facerdotum increpationes perueri sa voluntate contemnunt. Cap. 106. Prosper.

Prosper de vita contẽplatiua lib.2.c.22.

AD hæc, quæ prædicta sunt, ego tunc sic inquam: Ista inuidiolis questibus iactas, & in sigillationem pontificum, vel certè ipsius pontificatús exaggeras, quasi non vbi ista legisti, quibus rationabiliter permoueris: ibi & illi sint, quæ à vobis prætermissa, breuiter in excufationem officij facerdotalis attingemus. Post illa verba, quibus negligentium facerdotum finis ostenditur, de pontifice officiũ suum curante, Propheta sic loquitur: Si autem annunciante ad impium, vt à vitijs suis conuertatur, non fuerit conuersus à via sua, ipse impius in iniquitate sua morietur, & tu animam tuam liberâsti. Hic certè satis euidenter ostendit, quòd sue proficiant, siue non proficiant auditores, tacere eis non debeant facerdotes. Nec ideò rei sunt, si fortè eorum verba populi non audiunt, vel audita contemnũt, sed si ab eis corrigendis absiliunt: quia si nec exemplo vitæ præpositorum suorum, nec verbo doctrinæ populi contumaces emendari proficiunt, ipsi fibi causa fuæ perditionis exiftunt, & doctores suos, quorum exempla simul ac verba despiciunt, inuoluere criminibus suis omninò non prorunt. Quod idem Prophcta euidentiùs alio loco profequitur, dicens: Speculator cùm viderit gladium venientem super terram, & cecinerit buccina, & an nunciauerit populo: Audiens autem (quifquis ille est) sonitum buccinæ, & ne non obseruauerit. venerit; gladius & tulerit eum, sanguis eius in ipso erit. Si autem se custodierit, animam suam saluabit. Hic quoque, quid agere debeat, qui fungitur speculatoris officio, diuinus sermo satis ostendit, vr quando viderit venientem gladiũ super terram, iram scilicet Dei super peccatores, operibus terrenis addictos, o mninò non taceat: atque eis, quamdiù inhæserint iniquitatibus suis, imminere diuinę indignationis interitum denunciare non desinat, sed clarè & publicè arguat, cùm hoc buccinæ nomen in sinuet, vt se à suis criminibus emendantes fupplicium futuræ damnationis effugiant. Quòd si corripientem, si iram futuram (quæ contemptoribus in minet) nunciantem, homines terrenidespicient, sanguis eorum in ipsis erit: & sacerdos, qui eis peccata eorum non tacuit, pœnæ, quæ eos expectat, particeps esse non poterit.

Ezech.33. & Ezech.3.

Ezech.33.

Cum quo damno anima sua ab Ecclesia (quæ pauperes pascit) accipiunt illi, qui de suo sibi sufficiunt. Cap.107. Prosper.

De vita cõtẽplatiua lib.2.c.16.

NEC illi, qui sua possidentes, dari sibi aliquid volunt, sine grandi peccato suo, vnde pauper victurus erat, accipiunt. De clericis dicit per Prophetam Spiritus sanctus: Peccata populi mei comedunt. Sed sicut nihil habentes proprium, non peccata, fed alimenta (quibus indigere videntur) fuscipiunt: ita possessores, non alimẽta, quibus abundant, sed aliena peccata fuscipiunt. Ipsi quoque pauperes si se possint fuis artificijs aut laboribus expedire, non præsumant, quod debet debilis & infirmus accipere: ne fortè Ecclesia, quæ potest omni solatio destitutis necessaria ministrare, si omnes etiam nihil indigentes accipiant, grauata, illis, quibus debet, subuenire non valeat. Qui autem Ecclesiæ seruiunt, & labori suo veluti debita reddi

Oseæ 4.

oportere credentes, ea, quibus opus non habent, aut accipiunt libenter, aut exigunt: nimis carnaliter ſapiunt, ſi putant, quòd eccleſiæ fideliter ſeruientes, ſtipendia terrena, ac non potiùs præmia æterna percipiant. Seculares quippe militia, quia cœleſtia non habet, terrena ſtrenuè militanti bus præſtat. Vnde ſatis indignum eſt, ſi fidelis & operoſa deuotio clericorum, propter ſtipendium temporale præmia æterna contemnat. Quòd ſi quilibet miniſter Eccleſiæ non habet vndè viuat, non ei reddit hîc, ſed neceſſaria præſtat Eccleſia, vt in futuro præmium laboris ſui recipiat, quod in hac vita iam ſpe Dominicæ promiſſionis expectat. Illi quoque, qui velut idonei, nihil ſibi quidem dari velut debitum poſcunt, ſed tamen Eccleſiæ ſumptibus viuunt, non eſt meũ dicere, quali peccato cibos pauperum præſumendo ſuſcipiunt, qui eccleſiam quam iuuare de proprijs facultatibus debuerant, ſuis expenſis inſuper grauant: propter hoc fortaſſis in congregatione viuentes, ne aliquos pauperes paſcant, ne aduenientes excipiant, aut ne ſuum cenſum expenſis quotidianis imminuant. Quòd ſi aliquid de fructibus ſuis Eccleſiæ velut pro ipſa expenſa contulerint, nõ te præferant inani iactantia illis, quos nihil habentes paſcit, & veſtit Eccleſia: quia perfectior eſt ille, qui, cùm nihil habuerit, nec habere deſiderat: quàm ille, qui ex multis, quæ poſſidet, eccleſiæ aliquid præſtat, ac ſe de eo, quòd præſtiterit, ſorſitan iactat. Dura ſunt, quæ dico, nec ego diſſiteor: dura ſunt, ſed obſeruare nolentibus. Cæterùm ſi faciant iſta, quæ difficilia non facientibus ſunt, ſtatim facilia facientibus ſiunt. Non ergò ea, quæ nolumus obſeruare, impoſſibilitas nobis facit dura, ſed nouitas, in vſum veniant, & neminẽ frequentata conturbant. Nam quæro, quid ſit eorum, quæ dixi, difficile? vt homo id quod opus non habet, ab Eccleſia non accipiat: an vt, quod habet, ſine cauſa contemnat? Si propter hoc non vult ſua quiſque relinquere, vt habeat, vnde viuat, vt quid accipit, vnde rationem reddat? vt quid peccatis alienis ſua multiplicat?

Qui ſint, qui etiam cum profectu animæ ſuæ, opibus ſuſtententur Eccleſiæ. Cap. 108. Proſper.

Proſper de vita contẽplatiua lib. 2. c. 11.

TAQVE ſacerdos, cui diſpenſationis cura commiſſa eſt, non ſolùm ſine cupiditate, ſed etiam cum laude pietatis accipit à populo diſpenſanda: & fideliter diſpenſat acceptа, qui omnia ſua aut parentibus reliquit, aut pauperibus diſtribuit, aut eccleſiæ rebus adiunxit, & ſe in numero pauperum paupertatis amore conſtituit, ita vt vnde pauperibus ſubminiſtrat, inde & ipſe, tanquàm pauper voluntarius, viuat. Clerici quoque, quos pauperes aut voluntas aut natiuitas fecit, cum perfectione virtutis, vitæ neceſſaria ſiue in domibus ſuis, ſiue in congregatione viuẽtes accipiunt: quia ad ea accipienda non eos habendi ducit cupiditas, ſed cogit viuendi neceſſitas.

Quid facere debeant clerici, quorum infirmitas non poteſt ſua contemnere. Cap. 109. Proſper.

Proſper de vita contẽplatiua lib. 2. c. 12.

ILLI autem qui tam infirmi ſunt, vt poſſeſſionibus ſuis renunciare non poſſint, ſi ea quæ accepturi erant, diſpenſatori relinquant, nihil habentibus conferenda, ſine peccato poſſident ſua: quia & ipſi quodammodò ſua relinquunt, quando proprijs contenti rebus, nihil eorum, quæ labori vel ordini ſuo deberi arbitrantur, accipiunt. Quòd ſi putant idcò accipi debere eorum, quæ conſeruntur Eccleſiæ, portionem, ne eam videantur abijcere: ſe verò non poſſe ſua relinquere, quòd eis deforme ſit, inter ſuos pauperes reddi: nouerint eſſe deformius, poſſeſſores de eleemoſynis pauperum paſci.

Quæ ſint vera gaudia, vel vera diuitiæ, & quid impedimenti afferant bonæ præſentia amatoribus futurorum. Cap. 110. Proſper.

Proſper de vita contẽplatiua lib. 2. c. 13.

HEV quàm ſubtiliter nos ille decipiendi artifex ſallit, quanta cæcitate oculos noſtræ mentis obducit, ne dilcernamus gaudendi auidi, vnde iuſtius gaudeamus: aut ne, cupientes augeri diuitijs, nouerimus quas quibus incomparabiliter præferamus. Nam gaudere quidem, bonum eſt: ſed qui gaudet, ſi non inde gaudeat, vnde debet, non poteſt bonum eſſe quod gaudet. Siquidem gaudet & raptor, cùm deſiderata rapuerit. Gaudet & ebrioſus, cùm exoptatæ occaſionem potationis inuenerit. Gaudet & adulter, cùm ad delectationem fruendi corporis concupiti peruenerit. Sed cùm ſit gaudere bonum, de his atque de huiuſcemodi gaudere, grande eſt malum. Hæc & his ſimilia ſunt, vnde nos gaudere vult mundus, cum ſuis amatoribus perituros. Hæc ſunt quæ repudiare debemus, vt de bona conſcientia, de ſanctitate morum, de acquiſitione virtutum, de dono Dei, & de promiſſione futuri regni ineffabiliter gaudeamus. Ditari quoque diuitijs, grande eſt bonum: ſed inde ditari, vnde non debeas, non eſt habenda facultas, ſed deteſtanda calamitas. Nihil eſt enim calamitoſius, nihilque miſeriuseo, qui iniquis accuſationibus creſcit, quem locupletem fraudes faciunt & rapinæ. Illæ nobis ſunt diuitiæ ambiendæ, quæ nos ornare poſſunt pariter & munire, quas nec acquirere poſſumus inuiti, nec perdere. Quæ nos contrà impetus hoſtiles armare, à mundo diſterminant, Deo commendant, ditant animas noſtras, atque nobilitant. Nobiſcum ſunt, intra nos ſunt. Diuitiæ noſtræ credendæ ſunt, pudicitia, quæ nos facit pudicos: iuſtitia, quæ iuſtos: pietas, quæ pios: humilitas, quæ humiles: manſuetudo, quæ manſuctos: innocentia, quæ innocentes: puritas, quæ puros: prudentia, quæ prudentes: temperantia, quæ temperantes: & charitas, quæ nos facit Deo & hominibus charos, virtutum potentes, ſeculi contemptores, ac bonorum omnium ſectatores. Hæc ſunt non omnium, ſed ſanctorum ſanctæ virtutes: non diuitum ſuperborum, ſed humilium pauperum facultates, patrimonium cordium, diuitiæ incorruptibiles morũ: quibus non abundant, niſi qui illis carnalibus ex corde renunciant. Quæ quamuis & ipſa ſint bona, vtpotè à bono Deo creata, tamen quia ſunt bonis malisque communia, ſtudent ea ſpirituales viri contemnere, quò poſſint ad illa incomparabiliter meliora, quæ ſunt bonorum omnium propria, peruenire. Quoniam non eſt tale bonum, quod habent & mali, quale illud eſt, quod non habent niſi boni. Corporale bonum, quando habent iniqui, ipſorum eſt præmium: quando habent, iuſti, non eſt eorum præmium, ſed temporale ſolatiũ. Item boni temporalis amiſſio, ſit exercitium iuſti, & iniuſti ſupplicium: quia & iuſtus deſiderio cœleſtium captus, omnia temporalia ſiue habeat, ſiue amittat, omninò non ſentit, & iniquus id quod cum delectatione habuit, ſine dolore non perdit. Propterea igitur eis, qui militant Deo, fugiendæ ſunt ex toto corde diuitiæ: quas qui habere volunt, ſine labore non quærunt, ſine difficultate non inueniunt, ſine cura non ſeruant, ſine anxia delectatione non poſſident, ſine dolore non perdunt. Apoſtolus autem Chriſti militibus dixit: Volo vos ſine ſollicitudine eſſe. Et radix omnium malorum eſt cupiditas ſeu auaritia. Quam quidem appetentes, errauerunt à fide, & inſeruerunt ſe doloribus multis. Ac ſic cenſus iſte terrenus eis, à quibus vitioſè diligitur, nõ eſt voluptatum materia, ſed dolorum. Quapropter expedit facultates eccleſiæ poſſideri, vt inde viuant, qui non ſeculo, cuius gaudia fugitiua repudiant, ſed Deo deſeruiunt, cuius ineffabilia bona deſiderant. 1. Cor. 7. 1. Tim. 6.

Qualiter intelligatur quod dicit Apoſtolus: Qui in Sacrario operantur, quæ de Sacrario ſunt, edunt. Cap. 111. Proſper. 1. Cor. 9.

DE talibus dicere videtur Apoſtolus: Qui in Sacrario operantur, quæ de ſacrario ſunt, edunt: & qui altario deſeruiunt, cum altario participant. Qui niſi hoc de cõtemptoribus facultatum ſuarum vellet intelligi, nun quàm ſecutus adiungeret: Ita & Deus ordinauit his, qui Euangelium adnunciant, de Euangelio viuere. De Euangelio viuunt, qui nihil proprium habere volunt, qui nec habent, nec habere aliquid concupiſcunt, non ſuorum, ſed communium poſſeſſores. Quid eſt aliud de Euangelio viuere, niſi laborantem inde, vbi laborat, neceſſaria vitæ Proſper de vita contẽplatiua lib. 2. c. 14. 1. Cor. 9.

perci-

ibidem.

percipere? Apoſtolus tamen, qui ſic Euangelium prædicauit, vt nec de Euangelio viueret, ſed neceſſaria ſibi ſuis manibus miniſtraret, de ſe confidenter eloquitur: Ego autem nullo horũ vſus ſum. Et quare hoc dixerit, ſecutus aperuit, dicens: Expedit mihi mori magis, quàm vt gloriam meam quis euacuet. Euacuari dicit gloriam ſuam, ſi ab eis, quibus prædicabat, voluiſſet accipere vitæ temporalis expenſam. Nolebat quippe in præſenti laboris ſui fructum, ſed in futuro recipere. Si ergo ille, qui nihil habebat, noluit de Euangelio, vbi laborabat, ſed ſuis manibus viuere, ne gloriam ſuę mercedis amitteret: quid nos, qui & propria nolumus amore poſſidendi, non viuendi neceſſitate, relinquere, & accipere in ſuper voluimus, nõ vnde viuamus, ſed vnde cenſum noſtrum incrementis damnabilibus augeamus?

De vita & moribus clericorum, ſermo B. Auguſtini. Cap. 112.

PROPTER quod volui & rogaui heſterno die, vt hodiè frequẽtiùs cõueniretis: hoc eſt quod dicturus ſum: Vobiſcum hic viuimus, & propter vos viuimus, & intentio votumq; noſtrum eſt, vt apud Chriſtum vobiſcum ſine fine viuamus. Credo autem ante oculos veſtros eſſe conuerſationẽ noſtrã, vt & nos dicere fortaſſis audeamus, quãuis multum imparesſimus illi, quod dixit Apoſtolus: Imitatores mei eſtote, ſicut & ego Chriſti. Et ideo nolo, vt aliquis de nobis inueniat male viuendi occaſionem. Prouidemus enim bona (vt ait idem Apoſtolus) non ſolùm coram Deo, ſed etiam coram hominibus. Propter nos, conſcientia noſtra ſufficit nobis propter vos, fama noſtra non polluit, ſed pollere debet in vobis. Tenete quod dixi. Dure res ſunt, fama & conſcientia. Conſcientia tibi, fama proximo tuo eſt neceſſaria. Qui fidens conſcientię ſuæ, negligit famam ſuam, crudelis eſt, maxima in loco iſto poſitus, de quo dicit Apoſtolus, ſcribens ad diſcipulum ſuum: Circa omnes teipſum bonorum operum præbe exemplum. Vt ergo vos non diù teneam, præſertim quia ego ſedens loquor, vos ſtando laboratis, noſtis omnes, aut penè omnes, hic nos viuere in ea domo, quæ dicitur epiſcopi, vt quantùm poſſumus, imitemur eos fratres, de quibus loquitur liber Actuum Apoſt. Nemo dicebat aliquid proprium, ſed erant illis omnia communia. Quia fortè aliqui veſtrùm non ſunt tam diligentes vitæ noſtræ ſcrutatores, vt hoc ſic nouerint, quomodo volo vos noſſe: dico, quid ſit, quod breuiter dixi. Ergo, quem Deo propitio videtis epiſcopum veſtrum, iuuenis veni ad iſtam ciuitatem, vt multi veſtrùm nouerunt. Quærebam, vbi conſtituerem monaſterũ, & viuerem cum fratribꝰ meis, (ſpem quippe omnem ſeculi reliqueram, & quod eſſe potui, nolui) non quæſiui tamen, quod ſum. Elegi abiectus eſſe in domo Dei mei, magis quàm habitare in tabernaculis peccatorum. Ab eis qui diligunt ſeculum, ſegregaui me: ſed eis, qui præſunt populis, non me coæquaui nec in conuiuio populi mei ſuperiorem locum elegi, ſed inferiorem & abiectũ. Et placuit illi dicere mihi, Aſcende ſurſum. Veſqueadeò autem timebam epiſcopatum, vt quoniam cœperat iam eſſe alicuius momenti inter Dei ſeruos fama mea, in quo loco ſciebam non eſſe epiſcopum, non illò accederem. Cauebam hoc, & agebam, quãtùm poteram, vt in loco humili faluarer, ne in alto periclitarer: ſed, vt dixi, domino ſeruus contradicere non debet. Veni ad iſtam ciuitatem propter videndum amicum, quem putabam me lucrari poſſe Deo, vt nobiſcum eſſet in monaſterio. Quaſi ſecurus perueni, quia locus habebat epiſcopum. Apprehenſus, presbyter factus ſum, & per hunc gradum ad epiſcopatum peruenì. Non attuli aliquid, nõ veni ad hanc eccleſiam, niſi cum his indumentis, quibus illo tempore veſtiebar. Et quia hoc diſponebam, eſſe in monaſterio, beatæ memoriæ lenex Valerius dedit mihi hortũ illum, in quo nunc eſt monaſterium. Cœpi boni propoſiti fratres colligere, cõpares meos, nihil habentes, ſicut nihil habebam, & imitantes me, vt quomodo ego tenuem paupertatulam meam vendidi, & pauperibus erogaui, ſic facerent & illi qui mecum eſſe voluiſſent, vt de communi viueremus. Commune autem erat nobis magnum & vberrimum præbium ipſe Deus, Peruenì ad epiſcopatum, & vidi neceſſe habere epiſcopũ, exhibere humanitatẽ alliduã quibuſq; venientibus ſiue tranſeuntibus: Quod ſi non feciſſet epiſcopus, inhumanus diceretur. Si autem illa cõſuetudo in monaſterio miſſa eſſet, indecens eſſet. Et ideo volui habere in iſta domo epiſcopi mecum monaſterium clericorũ. Ecce quomodo viuimus. Nulli licet in ſocietate noſtra habere aliquid proprium: ſed ſortè aliqui habent, nulli licet: & ſi habent, faciunt quod non licet, Benè autem ſentio de fratribus meis, & ſemper benè credens, ab hac inquiſitione diſſimulaui: quia & iſta quærere, quaſi malè ſentire mihi videbatur. Noueram enim, & noui omnes qui mecum viuerent, noſſe propoſitum noſtrum, noſſe legem vitæ noſtræ. Venit ad nos etiã presbyter Ianuarius, qui videbatur ſua honeſtè erogando quaſi conſumpſiſſe, ſed nõ conſumpſit. Remanſit illi quædam pecunia, id eſt, argenti, quòd diceret eſſe filiæ ſuæ. Filia ipſius Deo propitio in monaſterio fœminarũ & bonæ ſpei eſt. Gubernet illam Dñs, vt impleat, quod de ea ſperamus, in illius miſericordia, non eius meritis. Et quia inſtra annos erat, & de ſua pecunia nihil facere poterat: (quãtùs enim videremus fulgorem profeſſionis, tamen lubricũ timebamus ætatis) factũ eſt, vt ipſum argentũ quaſi puellæ ſeruaretur: vt cùm ad legitimos annos veniret, faceret inde, quòd Virginem Chriſti deceret, quando optimè ſam facere poſſet. Dum hæc expectantur, cœpit ille morti propinquare, qui diù tanquam de huc viuens, quia ipſius erat, non filiæ, teſtamentum fecit. Teſtamẽtum (inquam) fecit presbyter ſocius noſter, nobiſcum manens, de eccleſia viuens, communé vitam profitens. Teſtamentum fecit, hæredem inſtituit. O dolor illius ſocietatis, ó fructus natus non de arbore, quã plantauit Dominus. Sed eccleſiam ſcripſit hæredem. Nolo munera iſta, non amo amaritudinis fructum. Ego illum Deo quærebam: ſocietatem profeſſus erat, hanc teneret, hanc exhiberet. Nihil habebat? teſtamentum non faceret. Habebat aliquid? non ſe noſtrum ſocium fingeret. Magnus mihi inde dolor eſt, fratres. Dico charitati veſtræ. Propter hunc dolorem, ſtatui hæreditatem ipſam in Eccleſia non ſuſcipere. Filiorum ipſius ſit, quod reliquit: ipſi indè faciant, quòd voluerint. Videtur enim mihi, quia ſi eam ſuſcepero, in iſto factõ, quod mihi diſplicet, & quod doleo, eius particeps ero. Hoc volui non latere charitatem veſtrã: Filia ipſius in monaſterio fœminarum eſt. Filius ipſius in monaſterio virorum eſt. Ambos exhæreduit, illam videlicet cum laude, iſtum cum elogio, id eſt, cum vituperatione. Commendauit autẽ eccleſiæ, vt non accipiant ipſas portiunculas, quæ pertinent ad exhæredatos, niſi cùm ad legitimam ætatem peruenerint. Hoc eis reſeruat Eccleſia. Deindeliti dimiſit inter filios ſuos, in qua laboro. Puella dicit: Meum eſt, Noſtis quia hoc dicebat ſemper pater meus. Puer dicit: Credatur patri meo, quia moriens mentiri nõ potuit. Et ita contentio quæ malum eſt? Sed ſi pueri ipſi ſerui Dei ſunt, litem hanc inter illos citò ſiniemus. Audio illos vt pater, & fortè meliùs quàm pater ipſorum. Videbo, quid ſit in re (ſicut Dominus voluerit) cum paucis fratribus fidelibus honoratis (Deo propitio) de numero veſtro, id eſt, de plebe ſita. Audio inter illos cauſam, & ſi Dominus donauerit ſilio. Tamen rogo vos, nemo me reprehendat, quia eius hereditatẽ nolo ſuſcipiat Eccleſia: primò, quia factũ illius deteſtor: deinde, quia in ſtiturum meum eſt. Multi laudant, quod dicturus ſum, ſed & aliqui reprehendunt. Verùm ſatisfacere valdè difficile eſt. Audiſtis modò, cum Euangelium legeretur, Cantauimus vobis, & non ſaltauiſtis: lamentauimus vobis, & non luxiſtis: Venit Ioannes Baptiſta, non manducans neque bibens: & dicunt, Dæmonium habet. Venit filius hominis, mãducans & bibens, & dicunt, Ecce homo vorax, potator vini, publicanorum & peccatorũ amicus. Quid ergò facio inter illos, qui parant me reprehendere, & dentes in me ducere, ſi ſuſcepero hæreditates ipſorum qui filios ſuos irati exhæredauit? Iterum quid iũ factũ eſt, quibus canto, & nolunt ſaltare? quid dicunt, Ecce quare nemo donat Eccleſiæ Hipponenſi aliquid? Ecce quare non eam faciunt, qui moriuntur, hæredem? Quia epiſcopus Auguſtinus de bonitate ſua laudando enim mordent, labijs mulcent, & dentem ligunt) donat totum, non ſuſcipit. Planè ſuſcipio. Profitẽtur me ſuſcipere oblationes bonas, oblationes ſanctas. Si quis autem iraſcitur filio ſuo, & moriens exhæredat eum, ſi viueret, non eum placarem? non ei filium

1. Cor. 4. & 11. 12. q. 1. Nolo. Rom. 12.

Tit. 2.

Act. 2. & 4

Pſal. 83.

Matth. 11.

3. q. 2. Si iuraſcitur

ei filium suum reconciliare deberem? Quomodò ergo cum filio suo volo vt habeat pacem, cuius appeto hæreditatem? Sed planè, si faciat, quod sæpè hortatus sum. Vnum filium habet, alterum putet Christum. Duos habet? putet Christum tertium. Decem habet? vndecimum faciat, & suscipio. Quia ergo feci hoc in quibusdam rebus, iam volunt meam bonitatem vel commendationem famæ meæ in aliud vertere, vt alio modo me repræhendant, quia oblationes deotorum hominum nolo suscipere. Considerent, quàm multa susceperim. Quid opus est ea numerare? Ecce vnum dico: Filij Iuliani hæreditatem suscepi. Quare? Quia sine filijs defunctus est. Bonifacij hæreditatem suscipere nolui, non misericordia, sed timore. Nauicularium nolui esse Ecclesiam Christi. Multi sunt quidem, qui etiam de naubus acquirunt. Tamen vna tentatio si esset, si iret nauis & naufragaret, homines ad tormenta daturi eramus, * vt de submersione nauis secundùm consuetudinem quæreretur, & torqueretur à iudice, qui essent de fluctibus liberati? Sed non eos daremus. Nullo pacto enim hoc facere deceret Ecclesiam. Onus ergo fiscale persoluerem. Sed vnde persoluerem? Ennthecam nobis habere non licet. Non est episcopi seruare aurum, & reuocare à se mendicantis manum. Quotidiè tam multa petunt, tam multa gemunt, tam multa inopes nos interpellant, vt plures triſtes relinquamus: quia quod possumus dare omnibus, non habemus. Non habemus ergo enthecam. Propter naufragium ergo hoc vitando feci, non donando. Nemo me ibi laudet, sed nemo etiam vituperet. Planè quando donaui filio, quòd iratus pater moriens abſtulit, benè feci. Laudent, qui volunt: parcant, qui laudare nolunt. Quid plura fratres mei? Quicunque vult exhæredato filio, hæredem facere Ecclesiam, quærat alterum qui suscipiat, non Augustinum, immò (Deo propitio) neminem inueniat. Quàm laudabile factum sancti & venerandi episcopi Aurelij Carthaginensis? quomodo impleuit eos omnes, qui sciunt, laudibus Dei? Quidam, cum filios non haberet, neque speraret, res suas omnes, retento sibi vsufructu tradidit Ecclesiæ. Nati sunt illi filij, & reddidit episcopus nec opinanti, quæ illi donauerat. In potestate habebat episcopus non reddere, sed iure fori, non iure poſi. Sanè etiam hoc nouerit charitas vestra, dixisse me fratribus meis, qui mecum manent, vt quicunque habet aliquid, aut vendat, aut eroget, aut donet, aut commune illud faciat. Ecclesiam habet, per quam nos Deus pascit. Et dedi dilationis vsque ad Epiphaniam, propter eos, qui vel cum fratribus suis non diuiserunt, quod habent apud fratres suos, vel nondum de sua re aliquid egerunt, quia expectabatur ætas legitima. Faciant inde quod volunt, dum tamen sint pauperes mecum simul expectantes misericordiam Dei. Si autem nolunt, qui fortè nolunt, certè ego sum, qui statueram (sicut nôſtis) nullum ordinare clericum, niſi qui mecum velit manere, vt si vellet discedere à proposito, rectè illi tollerem clericatum, quia defereret sanctę societatis promiſſum, cœptumque consortium. Ecce in conſpectu Dei & vestro muto consilium. Qui volunt habere aliquid proprium, quibus non sufficit Deus & Ecclesia eius, maneant, vbi voluntˌ & vbi possunt, non eis aufero clericatum. Nolo habere hypocritas. Malum enim esse quis neſciat? Malum est, cadere à proposito: sed peius est. simulare propositum. Ecce dico, audite. Qui societatem cómunis vitæ iam susceptam, quæ laudatur in Apoſtolorum Actibus, deserit, à voto suo cadit, à profeſſione sanctæ cadit, obſeruet iudicem, * fed Deum, non me. Ego ei non aufero clericatum. Quantum sit periculum, ante oculos eius posui. Faciat quod vult. Noui enim, quia si aliquem hoc facientem degradare voluero, non ei deerunt patroni, non ei deerunt suffragatores & hic & apud episcopos, qui dicant, Quid mali fecit? Non potest tecum tolerare iſtam vitam. Extra episcopatum vult manere, de proprio viuere, ideo nô debet perdere clericatum. Ego scio, quantum mali sit profiteri sanctum aliquid, nec implere. Vouete, inquit, & reddite Domino Deo vestro. Et melius est, non vouere, * & non reddere. Virgo etsi non quàm fuit in monasterio, & virgo sacra est, nubere illi non licet, quamuis esse in monasterio non compellitur. Si autem cœpit esse in monasterio, & deseruit, & tamen virgo est, dimidia ruit. Sic & clericus duas res profeſſus est, & sanctitatem, & clericatum. Interiùs sanctitatem. Nam clericatum, propter populum suum, Deus posuit cerueri bus ipſius. Magis onus est, quàm honor. Sed quis sapiens, & intelligit hæc? Ergo profeſſus est sodcietatem, profeſſus est communem viuendi sanctitatem, profeſſus est, quàm bonum & quàm iocundum sit habitare fratres in vnum. Si ab hoc proposito ceciderit, & extrà manens clericus fuerit, dimidius cecidit & ipse. Quid ad me? Non eum iudico. Si soris seruat sanctitatem, dimidius cecidit: si intus habuerit simulationem, totus cecidit. Nolo habeat simulandi neceſſitatem. Scio, quomodo ament homines clericatum. Nemini eum tollo ſtolenti mecum communiter viuere: sed habet Deum, qui mecum manere vult. Si paratus est pasci à Deo per Ecclesiam ipſius, non habere aliquod proprium, sed aut erogare pauperibus, aut in commune mittere, ma neat mecum. Qui hoc non vult, habeat libertatem: sed videat, vtrùm habere possit fidelitatis æternitatem. Sufficiant hæc nunc interim charitati vestræ. Quod egero cum fratribus meis, annunciabo vobis. Spero enim bona, quòd omnes mihi libenter obediant: nec inuenturum sim aliquos habere aliquid, niſi aliqua neceſſitate religionis, non occaſione cupiditatis. Quòd ergo egero, poſt Epiphaniam charitati vestræ in Domini voluntate nunciabo: & quomodo litem finiero inter duos fratres, filios presbyteri Ianuarij, non vobis tacebo. Multa locutus sum, date veniam loquaci ſenectuti, fed timidæ infirmitati. Ego, ſicut videtis, per ætatem iam ſenui, ſed per infirmitatem corporis oim ſenex fui. Tamen, ſi Deo placet quod dixi, modò ipſe det vires, non vos defero. Orate pro me, vt quantum ineſt animæ in hoc corpore, & qualeſcunque vires ſuppetunt, in verbo Dei * feruiant vobis. Amen.

* & — 11. q. 1. Nolo vt Enthecā, eſt gaza repoſitorū. — 17. q. 4. Quicunq; — 12. q. 2. Certè — Act. 2. & 4 — * ſcilicet — Pſal. 75. Eccl. 5. — * q. vouere & non — * ſeruiam

Eiuſdem Auguſtini ſermo alius de vita & moribus clericorum. Cap. 113.

CHARITATI vestræ hodiè de nobiſipſis ſermo reddendus est. Quia enim, vt ait Apoſtolus, Spectaculum facti ſumus mundo & Angelis & hominibus: qui nos amant, quærunt quòd laudent in nobis: qui autem nos oderunt, detrahunt nobis. Nos autem in vtroque medio conſtituti, adiuuante Domino Deo noſtro, & vitam noſtram & famam noſtram ſic cuſtodire debemus, vt non erubeſcant de detractoribus laudatores. Quomodo autem viuere velimus, quomodo Deo propitio iam viuamus, quæ nam in ſcriptura ſancta multa nouerimus, tamen ad commemorandos vos, ipſa de libro Actuum Apoſtolorum vobis lectio recitabitur, vt videatis, vbi deſcripta ſit forma, quam deſideramus implere. Dum ergo recitatur, vos intentiſſimos eſſe volo, vt poſt eius recitationem, quod inſtitui, loquar, Domino donante intentioni veſtræ. Et Lazarus diaconus legit: Cùm oráſſent, motus eſt locus, in quo erant congregati. Et impleti ſunt omnes Spiritu ſancto, & loquebantur verbum Dei cum fiducia omni volenti credere. Multitudinis autem credentium erat cor vnum & anima vna: Et nemo eorum quæ poſſidebat, dicebat aliquid eſſe ſuũ, ſed erãt illis oſa communia. Et virtute magna reddebant Apoſtolica teſtimonium reſurrectionis Domini Ieſu, gratiaque magna erat ſuper illos. Neque enim egens quiſquam fuit inter illos. Quotquot enim poſſeſſores prædiorum vel domorum erant, vendentes afferebant pretia illorum, & ponebant ante pedes Apoſtolorum. Diſtribuebatur autem ſingulis, prout cuique opus erat. Cumque Lazarus diaconus recitaſſet, & epiſcopo codicem tradidiſſet, Auguſtinus epiſcopus dixit: Et ego legere volo. Plus enim me delectat, huius verbi eſſe lectorem, quàm verbi mei diſputatorem. Cùm oráſſent, motus eſt locus, in quo erant congregati. Et impleti ſunt omnes Spiritu ſancto, & loquebantur verbum Dei cum fiducia omni volenti credere. Multitudinis autem credentiũ erat cor vnum & anima vna: & nemo eorum quæ poſſidebat, dicebat aliquid ſuum eſſe, ſed erãt illis omnia cómunia. Et virtute magna reddebant Apoſtoli teſtimonium reſurrectionis Domini Ieſu, gratiaque magna erat ſuper omnes illos. Neque enim egens quiſquã erat inter illos. Quotquot enim poſſeſſores prædiorum vel domorũ erant, vendentes afferebant pretia eorum, & ponebant ante pedes Apoſtolorum.

Oſee 14. — 1. Cor. 4. — Act. 4. — Act. 4.

lorum. Distribuebatur autem singulis, prout cuique opus erat. Cumque Episcopus legisset, dixit: Audistis, quid velimus: orate, vt possimus. Contigit autem quædam necessitas vt hæc diligentius agerem. Quoniam, sicut nostis, presbyter in nostra societate constitutus, quali societati perhibet testimonium lectio, quâ modò, cùm recitaremus, audistis, moriens testamentum fecit: quia habuit, vnde faceret. Erat, quod diceret suũ, cùm in ea societate viueret, vbi nemini li cebat dicere aliquid suum, sed essent illis omnia cõmunia. Si quis dilector & laudator noster apud detractorem nostrum prædicaret istã societatem, & diceret, Cum episcopo Augustino, sic viuunt omnes cohabitatores eius, quomodo scripti est in Actibus Apostolorũ, continuò ille detractor caput mouens, dentem pronouens diceret. Ita verè sic viuitur, quomodo dicis tu? Quare mentiris? Quare falsa laude honoras indignos? Nõnne ibi modò in eorum societate positus presbyter testamentũ fecit, & quod habuit, quomodo voluit, disposuit & reliquit? Certè omnia ibi sunt cõmunia? Certè nemo dicit aliquid suum? Sub his verbis quid ageret laudator meus? Nõnne os eius quasi plumbo oppilaret ille detractor? Nõnne illum laudasse pœniteret? Nõnne reuerentia persuasus, & illius sermone confusus, vel nobis vel testatori illi malediceret? Hæc fuit necessitas, vt ad istam diligentiam veniremus. Nuncio ergo vobis, vnde gaudeatis.

Omnes fratres & omnes clericos meos, qui mecũ habitant, presbyteros, diaconos, subdiaconos, & Patritium nepotem meum tales inuenl, quales desideraui. Sed sunt, qui de sua qualicunque paupertate, quod statuerant, nõdum fecerunt: (hi duo sunt, Valens subdiaconus, & paulò antè dictus nepos meus subdiaconus) & matris vita impedlebat, quia inde viuebat. Expectabatur in illo etiam legitimę ætatis accessus, vt, quòd faceret, firmissimè faceret. Nondum autem fecit, quia ipsos agellos habet cũ suo fratre cõmunes, & sub indiuiso eos possident. Si autem diuisi fuerint, cupit eos ecclesiæ conferre, vt inde alantur, qui sunt in proposito sanctitatis, quousq; in hac vita degunt. Scriptum est enim, & hoc Apostolus loquitur: Quisquis autem suis & maximè domesticis nõ prouidet, fidem denegat, & est infideli deterior. Adhuc autẽ mancipia sunt ei similiter cum fratre comunia, nondũ diuisa. Disponit ea manumittere, sed non potest, antequàm diuidantur. Quid enim ad se pertineat, adhuc ignorat.

1. Tim. 5.

Ad ipsum sanè, quia maior est, pertinet diuisio, & ad fratrem eius electio. Et ipse frater eius Deo seruit, & Subdiaconus est sub sancto fratre meo & coepiscopo Seuero in Ecclesia Mileuitana. Hoc agitur, hoc sine dilatione peragendum est, vt illi seruuli diuidantur, & manumittantur, & sic der ecclesiæ, vt eorum excipiat alimentum. Nepos autem meus, ex quo cõuersus est, & mecum esse cœpit, impedicbatur, & ipse aliquid de agellulis suis agere, inuita vsufructuaria matre sua, quæ hoc anno defuncta est. Inter ipsum & sorores eius sunt quædam Christi adiutorio citò finienda, vt & ipse faciat, quod seruum Dei decet, & quod ipsa professio, & ista exigit lectio. Diaconus Fausti nus (sicut penè nõstis omnes) hic de malitia secull ad monasterium conuersus est, hîc baptizatus, inde diaconus ordinatus. Sed quia exiguum est, quod videtur possidere, sicut iurisperti loquantur, iure, non corpore, reliquerat illud, & ab eius fratribus tenebatur, Nunquàm inde cogitauit, ex quo conuersus est, nec ipse aliquid quæ suũt à fratribus suis, nec ab illo aliquid est quæsitum. Modò quia ventum est ad hunc articulũ temporis, cum consilio meo diuisit ipsam rem, & dimidiã donauit fratribus suis, dimidiam ecclesię pauperi in loco eodẽ constituæ. Diaconus Seuerus sub qua Dei disciplina & flagello sit, nõstis lumen tamen non perdidit mentis. Vnã domum hic emerat propter matrem & sororem suam, quas de sua patria huc desiderabat adducere. Emerat autem non sua pecunia, quam non habebat, sed ex collatione religiosorum virorũ, quos mihi quærenti etiam nominans indicauit. De ipso non possum dicere, quid fecerit, aut quid disponat, nisi quia torum & ipse in mea posuit voluntate, vt quicquid ipse vellem, hoc inde fieret. Sed habet quasdam causas cum matre sua, quarum causarum me iudicem poscit, vt cùm illæ causæ fuerint terminatæ, fiat de ipsa domo, quòd ipse voluero. Qui autem velle potero, Deo regente, nisi quod iustitia sua iubet, & pietas postulat? Habet etiam in patria sua aliquos agellos. Disponit eos sic distribuere, vt etiam illic in ipso loco positæ pauperi largiatur ecclesiæ. Diaconus Gipponensis homo pauper est, quòd alicui conferat, non habet. Tamen de laboribus suis, antequàm esset clericus, emerat aliquos seruulos. Hodiè illos in conspectu vestro manumissurus est episcopalibus gestis. Diaconus Heraclius ante oculos vestros versatur, & opera eius lucent coram oculis nostris. De opere eius & expensa pecunia memoriam sanctì martyris habemus. De pecunia sua etiam emit possessionem ex consilio meo; nam ipsam pecuniam voluebat per manus meas erogare, sicut mihi placeret. Ego si pecuniæ auidus essem, aut necessitates ipsas meas, quas pro pauperibus habeo, in hac causa plus curarem. pecuniam acciperem. Quare (dicit aliquis) illa possessio, quæ ab illo empta & ecclesiæ donata est, adhuc nihil præstat ecclesiæ? Minùs habebat ad pretium, & qula mutuatus fuerat, hoc de eius adhùc fructibus redditur. Homo sum senex, quantus mihi de illa possessione potest fructus accedere? Nunquid promitto mihi tot annos esse victurum, donec suum pretium illa persoluat? Quod ergo vix dii partibus reddit, de proximo haberem totũ, si accipere voluissem. Non feci. Aliud attendi. Fateor enim vobis, & ipsa suspecta mihi adhuc eius ætas fuit, & verebar, ne forte, vt sunt homines, matri eius hoc displiceret, & diceret inductum à me fuisse iuuenem, vt bona eius paterna consumerem, & eum egentem relinquerem. Ideò volui eius pecuniam in illa possessione seruari, vt si aliquid (quod Deus auertat) aliter, quàm volumus, euenisset, redderetur villa, ne cui parcetur episcopi fama. Scio enim, quãtum sit vobis necessaria fama mea: nam mihi sufficit cõscientia mea. Emit etiam spatium ab ista posteà ecclesia notum vobis: & fua pecunia ędificauit domum, & hoc nõstis, ante paucos dies, priusquàm sermonem de hac re haberem vobiscum, eam donauit ecclesiæ. Expectabat enim, vt eam perficerer, & perfectam donaret. Fabricandi autem domum necessitas illi nulla erat, nisi quia cogitauit matrem suam huc esse venturam. Si autem veniffet, in re filij sui habitaret. Modò si venerit, in opere filij habitabit. Testimonium ei perhibeo, pauper remansit, fed in charitatis possessione permansit. Aliqui seruuli eius reliqui fuerant, iam quidem in monasterio viuentes, quos tamen gestis ecclesiasticis manumissurus est hodiè. Nemo ergo dicat, Dues elt: Nemo exiftimet, nemo malè loquatur, nemo fcipfum & animam fuam fuis dentibus laniet. Pecuniam nullam habet seruatam: vtinam, quam debet, reftituat. Cæteri, id est, fubdiaconi, pauperes funt, Deo propitio, & mifericordiam Dei expectant. Vnde ipfi faciant, non habent. Nullas habentes facultates, finiẽrunt mundi cupiditates. Viuunt nobiscum in focietate communi. Nemo eos diftinguit ab illis, qui aliquid attulerunt. Charitatis vnitas præponenda eft terrenæ commodo hæreditatis. Reftant presbyteri. Sic enim ad eos gradatim afcendere volui. Citò dixerim, patres Dei funt. Nihil ad domi focietatis noftræ attulerunt; nifi ipfam, qua nihil eft charius, charitatem. Verùntamen, quoniam fcio, natos effe rumores de diuitijs ipforum, non à me ad aliquid compellẽdi, fed vobis meo fermone purgã di funt. Vobis dico, qui forte nefcitis. (Nam veftrũm plurimi fciunt) Presbyterum Leporium, quamuis fæculi natalibus clarum, & apud fuos honeftiffimo loco natum, tamen iam Deo feruientem, cunctis quæ habebat relictis, inopem fufcepi: non quia nihil habuit, fed quia iam fecerat, quod lectio ifta perfuadet. Hic non fecit, fed nos fcimus vbi fecit, Vnitas Chriſti eſt. Eccleſia vna eſt. Vbicunque fecit bonum opus, pertinet ad nos, vt ſibi congaudeamus. Hortus eſt vnus, vbi nõſtis, ibi monaſterium ſuis conſtituit, quia & ipſi Deo ſeruiunt. Ille hortũs ad eccleſiam nõ pertinet, nec ad ipſum. Et, ad quem, dixerit aliquis? Adillud, quod ibi eſt monaſterium. Sed verum eſt, quod vſque ad hoc tempus curã pro illis ita gerebat, vt ſumptuoſus, quibus ſuſtentantur, apud ſe haberet; & eis ipſe, vt videbatur, impẽderet. Sed ne propter hoc daretur locus hominib⁹ ſuſpiciones fuas rodentibus, & ventrẽti non implentibus, hoc placuit & mihi & ipſi, vt ſic ſe illi tranſigant, quaſi iſte iam de ſeculo exierit. Nunquid enim, cùm obierit, ipſe illis diſpenſaturus eſt aliquid? Meliùs eſt, vt videat illos ibi benè conuerſantes, & regente Deo, in diſciplina Chriſti ſic viuentes, vt de illis

tantummodò gaudeat, non eorum necessitatibus occupetur. Pecuniam non habet, quam suam dicere possit. Habebat xenodochium ædificandum, quod modò videtis ædificatum. Ego illi iniunxi, ego iussi. Obtemperauit mihi libentissimè, &, sicut videtis, operatus est, quomodo etiam meo iussu basilicā ad octo martyres fabricauit, de his, quæ per vos Deus donauit. Cœpit enim de pecunia, quæ data erat ecclesiæ propter xenodochiū. Et cùm cœpisset ædificare, vt sunt religiosi desiderantes opera sua in cœlo scribi, adiuuerunt prout quisq; voluit, & fabricauit. Opus ante oculos habem⁹. Omnis homo, quid factum sit, videt. De pecunia, quia non habet, mihi credant: Dentem cōpesçant, ne frangant. Emerat de ipsa pecunia xenodochij quādam domū in Carraria, quam sibi existimabat propter lapides profuturam: sed lapides eius domūs, fabricæ necessarij non fuerunt quoniam aliūde prouisi sunt. Domus ergò ipsa sic remansit. Pensionē præstat, sed ecclesiæ, nō presbytero, Nemo ampliùs dicat, in domum presbyteri, ad domum presbyteri, ante domum presbyteri. Eccè vbi est domus presbyteri: vbi est domus mea, ibi est domus presbyteri. Alibi nō habet domum, nisi vbicunque habet Deum. Quid ampliùs quæritis? nisi quia me illud memini etiā promisse, vt ad vos perferrem, quid egissem inter duos, fratrē videlicet & sororem, filios Januarij presbyteri, qui orta inter illos fuerat controuersia pecuniaria: Sed tamen quia sicut inter fratres salua (Deo propitio) charitate promiseram audire, vt inter illos quicquid esset iudicandum finirem, paraueram me iudicem. Sed antequàm iudicarem, ipsi, quod iudicaturus eram, finierunt.

Non inueni vnde iudicarem, sed vnde lætarer. Acquieuerunt omninò concorditer voluntati meæ & consilio meo, vt essent pares in pecunia, quam reliquit pater eorum, ecclesia renuciante. Post sermonem meum locuturi sunt homines, sed & quodlibet homines loquantur, qualicunque aura flante, perducetur inde aliquid ad aures meas. Et si fuerit tale, vt sit iterùm necesse nos purgare, respondebo detractoribus, respondebo maledicis, respondebo incredulis, non vobis credentibus presbyteris suis, respondebo vt potero, quòd Dominus dederit. Interim modò nō est necesse, quia nihil fortè dicturi sunt. Qui nos amāt, liberè gaudebūt: qui nos oderūt, tacitè dolebunt. Tamen si linguas exercuerint, audient, Deo propitio, vobiscū responsionem meam, non litem meam. Non enim homines nominaturus sum, & dicturus, Ille hoc dixit, ille sic detraxit, cùm fortasse etiā ad me falsa, quia & hoc potest fieri, perferantur. Veruntamen quæcunque perlata fuerint, si opportunè videbitur, loquar inde charitati vestræ. Ante oculos vestros, volo, sit vita nostra. Scio quia quærentes licentiam malè faciendi, quærunt fibi exempla malè viuentium, & multos infamant, vt socios inuenisse videantur. Ideò quod nostrum est, fecimus: plus, quòd faciamus, nō habemus, Nullius aliquid desideramus, nisi bona opera vestra. Et vos exhortor, fratres mei, si aliquid vultis clericis dare: sciatis, quia non debetis vltia eorum fouere contra me. Omnibus offerre, quod vultis, offerte de voluntate vestra. Quod commune erit, distribuetur vnicuique, sicut cuique opus erit. Gazophylacium attendite, & omnes habebimus bene. Valdè me delectat, si ipsum fuerit præsepe nostrum, vt nos simus iumenta Dei, vos ager Dei. Nemo det by rrū vel lineam tunicam, nisi in commune. De communi accipiam mihi ipsi, cùm sciam commune me velle habere quicquid habeo. Nolo, talia offerat sanctitas vestra, quibus ego solus quasi decentiùs vtar, offeratur mihi, verbi gratia, by rrum pretiosum, fortè decet episcopum, quāuis non deceat Augustinū, id est hominem pauperem de pauperibus natum. Modò dicturi sunt homines, quia inueni pretiosas vestes, quas non potuissem habere vel in domo patris mei, vel in illa seculari professione mea. Nō decet. Talem debeo habere, qualem possim, si nō habuerit, fratri meo dare. Qualem potest presbyter habere, qualem potest habere decenter diaconus & subdiaconus, talem volo accipere, quia in commune accipio. Si quis meliorem dederit, vendo, quod & facere soleo: vt quando non potest vestis esse communis, pretiū vestis possit esse commune. Vendo, & erogo pauperibus: si autem hoc eum delectat, vt ego habeam, talem det, de qua non erubescam. Fateor enim vobis de pretiosa veste erubesco, quia non decet hanc professionem, nō decet hanc admonitionem, nō decet hæc membra non decet hos canos. Etiā illud dico, si fortè in nostra domo in nostra societate æger est aliquis, vel post ægritudinē, vt necesse sit eum ante horā prandij referre, non prohibeo religiosos vel religiosas mittere eis quod videtur vt mittant. Prandium tamen & cœnam nemo extra habebit. Hæc dico, audistis. Audiunt. Qui habere voluerit proprium, & de proprio viuere, & contra ista præcepta nolle facere: parùm est vt dicam, non mecum manebit, sed nec clericus erit. Dixeram enim, & scio me dixisse, vt si nollent suscipere scios clericos vitam mecum, nō illis tollerem clericare: seorsum manerent, seorsum viuerent. Quomodò nōsset, Deo viuerent. Et tamen ante oculos posui, quantum mali sit à proposito cadere. Malui enim habere cæcos vel claudos, quàm plangere mortuos. Qui enim hypocrita est, mortuus est. Quomodò ergò, quicunque voluisset extrà manere, & de suo viuere, non ei tollerem clericatum: ita modò, quia placuit illis, Deo propitio, socialis hæc vita, quisquis cum hypocrysi vixerit, quisquis fuerit habens proprium, non illi permitto, vt inde faciat testamentum, sed cleico eum de tabula clericorum. Interpellet contra me mille concilia, nauiget cōtra me quò voluerit, sit certè vbi potuerit: adiuuabit me Dominus, vt vbi ego episcopus sum, illic clericus esse non possit: Audistis, audierunt, Sed spero in Deum nostrum & misericordiam eius, quia sicut dispositionem meā istam hilariter acceperunt, sic eam purè fideliterque seruabunt. Dixi, aliquid fuum non habere presbyteros cohabitatores meos, inter quos est & presbyter Barnabas: sed & de illo audiui quædam fuisse iactata, ante omnia, quæ emit villam à dilecto & honorabili filio meo Eleusino. Hoc falsum est. Monasterio donauit ille, non vendidit. Ego sum testis. Quid ampliùs quæratis, ignoro. Ego sum testis.

Donauit ille, non vendidit. Sed dum non creditur donare potuisse, creditus est vendidisse. Beatus homo qui tam bonum opus fecit, vt nō crederetur. Tamen vel modò credite, & detractores audire libenter definite. Iam dixi, ego sum testis. Dictum est de illo, quòd anno præposituræ luæ per industriam debita fecerit, vt dum ego volo reddi debita, darem illi posse ndi fundum Victorianen. licentiam, tanquàm dixisset mihi, vt reddam debita mea, da mihi in circè annos fundum Victorianēsem. Et hoc falsum est. Sed fuit, vndè rumor nasceretur. Fecit debita reddēda. A nobis sunt partim reddita, vndè potuerūt. Remanſit aliquid, quod nō debebatur, etiam monasterio illi, quod per ipsum Deus instituit. Cùm ergò remansisset, cæpimus quærere, vndè debitum redderemus. Ad conductionem ipsius fundi nullus accessit, nisi 40. solidorum offerens pensionem. Sed vidimus fundum ampliùs posse dare, vt celeriùs debitū redderetur. Et commisi fidei eius, vt de ipsa conductione sucra non requireret fratres: fed quicquid daret fundus, de ipsis fructibus imputarent ad debitum. Fide agitur. Paratus est presbyter, vt alium cōstituam, qui de fructibus fratribus debitum reddat. Ex numero vestro sit aliquis, cui hoc cōmittam, ex numero ipsorum, qui ad nos talia pertulerunt. Sunt enim in vobis homines religiosi, qui eum rumorem falsò reprehendi fum esse doluerunt, & tamen crediderunt factum. Ex ipsis ergò aliquis veniat ad nos, suscipiat possessionem eius, omnes fructus pretij fuis fideliter vēdat, vt reddi possit facilius, quod debetur, & hodiè recedit indè cura presbyteri. Locus etiam ipse, vbi monasterium constitutum est à memorato honorabili filio meo Eleusino, ipsi presbytero Barnabę donatus est. Antequā ordinaretur presbyter, in ipso loco monasterium instituit: sed tamen quia nomine ipsius donatus erat locus, mutauit instrumenta, vt nomine monasterij possideatur. De fundo Victorianen. ego rogo, ego hortor, ego peto, vt si fi quis religiosus est, fide agat, & exhibeat ecclesiæ ipsam operam, vt citò debitum reddam. Quòd si nemo de laicis fuerit inuentus, ego propono alium, ille illuc non accedet. Quid vultis ampliùs? Nemo laceret seruos Dei, quia non expedit lacerantibus. Seruis Dei quidem merces falsis detractionibus crescit, sed crescit pœna etiam detrahentium. Non sine causa dictum est: Gaudete & exultate, quando derrahunt de vobis dicentes falsa, quia merces vestra magna est in cœlis. Nolumus cum detrimento vestro magnam habere mercedem. Minùs ibi habeamus, & tamē vobiscum

ibi

Nō licuit habere p. uis, apud D. Aug.

Matth. 5.

ibi regnemus. Amen. Quia ergo conſtat, ſanctam eccleſiam prædictorum patrum exempla ſequi debere, quorum noſcitur documentis poſt aliqua inſtituta vbertim coruſcare, debent non ſolum præſati, imitando, verùm etiam ſubditi obſequendo vſquequaque ſtudere, qualiter eorum exemplis & doctrinis paretes, ad felicitatis gaudia, quò illi præceſſerunt, valeant peruenire. Quonìam ſicut hi, qui eorum veris doctrinis & exemplis ſumma deuotione obediunt: æternis gaudijs inſeruntur, ita nimirùm ea ſectari nolentes, æternis ſuppliciis mancipantur. Memoratas itaque ſanctorum patrum ſententias, quibus ordo clericalis ad bene viuendum inſtruitur, ſedule perlegat, & diligenter pertractet, quiſquis canonicam profeſſus eſt vitam. Quas cùm bene perlegerit, rurſus patenter inueniet, quòd illi non enecruiter, ſed religioſe viuendum ſit.

Quæ præcepta ſpecialiter monachis, quæ generaliter cæteris conueniant Chriſtianis. Cap. 114.

PROPTER quorundam ſimplicium verba, qui religioſis & eruditis viris ſe admonentibus ac redarguentibus plerunque obijcere ſolent, ſolos monachos ſcripturarũ ſanctarum præcepta obſeruare debere: operæpretium duximus, quædam Euangelica atque Apoſtolica quàm breuiſſimi ac medium deducere præcepta, vt hæc huiuſcemodi imperiti homines audientes, hiſque auerem cordis accommodantes, intelligant, quæ ſibi, quæ monachis conueniat obſeruare præcepta. Qui enim mente & corpore vult contemnere ſeculum, & pauper ſequi Chriſtum, audiat ipſum dicentem in Euangelio: Si vis perfectus eſſe, vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus: & veni, ſequere me. Et iterùm: Omnis qui reliquerit domum, aut fratres, aut patrẽ, aut matrem, aut agros propter me centuplum accipiet, & vitam æternam poſſidebit. Ad diſcipulos autem: Vos, inquit, qui reliquiſtis omnia, & ſecuti eſtis me, ſedebitis ſuper ſedes 12. iudicantes 12. tribus Iſrael. Hæc & huiuſmodi præcepta, ſolis ſpecialiter congruunt monachis: & quantò ſingularia, tantò & præcipua. Dicit etiam idem Saluator generaliter omnibus: Omnis qui venit ad me, & nò odit patrem ſuum, & matrem, & vxorem, & filios, & ſorores, adhuc autem & animam ſuam, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Et iterum: Qui amat filium aut filiam ſuper me, non eſt me dignus.

Et qui non accipit crucem ſuam, & ſequitur me, non eſt me dignus. Et iterum: Qui non renunciauerit omnibus quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Et iterùm: Omnia quæcunque vultis, vt faciant vobis homines, & vos facite illis. Et iterùm: Attendite, ne iuſtitiam veſtram faciatis coram hominibus, vt videamini ab eis: alioquin mercedem nõ habebitis. Item: Attendite vobis, ne forte grauentur corda veſtra in crapula & ebrietate, & curis huius vitæ. Item: Dico autem vobis, non reſiſtere malo: ſed ſi quis percuſſerit te in dexteram maxillam tuam, præbe illi & alteram. Et, diligite inimicos veſtros, benefacite his qui vos oderunt, & orate pro perſequentibus & calumniantibus vos. Item: Omnis qui irascitur fratri ſuo, reus erit iudicio. Qui dixerit, racha, reus erit Concilio. Qui dixerit, fatue, reus erit gehennæ ignis. Item: Nolite iurare neque per cœlum, neque per terram: ſit autem ſermo veſter, Eſt Eſt, Non Non. Item: Omne verbum otioſum, quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die iudicij. Item: Eſtote miſericordes, ſicut & pater veſter miſericors eſt. Item: Si peccauerit in te frater tuus, dimitte eis ſexties. Et non ſolùm ſepties, ſed vſque ſeptuagies ſepties. Item: Si non remiſeriris hominibus de cordibus veſtris, nec pater veſter cœleſtis dimittet vobis peccata veſtra. Item: Quærite primùm regnum Dei, & iuſtitiam eius, & hæc omnia adijcientur vobis. Et cuidam diuiti: Si vis, inquit, ad vitam ingredi, ſerua mandata. Idem: Non homicidium facies, non adulterabis, non furtum facies, non falſum teſtimonium dices, non concupiſces rem proximi tui. Honora parrem & matrem. Et cuidam legis doctori, interroganti quod eſſet maximum mandatum in lege, ait: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua. Hoc eſt maximum & primum mandatum. Secundum autem ſimile eſt huic: Diliges proximum tuum ſicut teipſum. In his duobus mandatis tota lex pendet & Prophetæ. Paulus quoque Apoſtolus ait: Qui diligit proximum, legem impleuit. Nam, Non adulterabis, Non occides, Non furaberis, Non falſum teſtimonium dices, Non concupiſces rem proximi tui, in hoc verbo inſtauratur, Diliges proximum tuum ſicut teipſum. Item idem: Patientes eſtote ad omnes. Videte ne quis malum pro malo alicui reddat, ſed ſemper, quod bonũ eſt, ſectamini in inuicem, & in omnes. Hæc eſt enim voluntas Dei. Omnia autem probate, quod bonum eſt, tenete. Ab omni ſpecie mala abſtinete vos. Item idem: Mortificate membra veſtra, quæ ſunt ſuper terram, fornicationem, immunditiam, libidinem, concupiſcentiam malam, & auaritiam. Item idem: Nunc autem deponite & vos tram, indignationem, malitiam, blaſphemiam. Et turpis ſermo de ore veſtro non procedat. Item idem ipſe: Induite vos viſcera miſericordiæ, benignitatem, humilitatem, modeſtiam, patientiam, ſupportantes inuicem. Item idem: Nolite mentiri inuicem. Item idem: Si conſurrexiſtis cum Chriſto, quæ ſurſum ſunt, quærite. Item idẽ: Eſtote inuicem benigni, miſericordes, donantes inuicẽ, ſicut & Deus donauit vobis. Item idem: Omnis amaritudo, & ira, & indignatio, & clamor, & blaſphemia tollatur à vobis cum omni malitia. Item idem: Fornicatio, & omnis immunditia, aut auaritia, nò nominetur in vobis, ſicut decet ſanctos, aut turpitudo, aut ſtultiloquium, aut ſcurrilitas. Item idem: An neſciris, quia iniqui regnum Dei non poſſidebunt? Nolite errare, Deus non irridetur: Quia neque fornicarij, neque idolis ſeruientes, neque adulteri, neque molles, neque maſculorum concubitores, neque fures, neque auari, neque ebrioſi, neque maledici, neque rapaces regnum Dei poſſidebunt. Item idem: Omnis fornicator, aut immundus, aut auarus nõ habet hæreditatem in regno Chriſti & Dei. Item idem: Imitatores mei eſtote, ſicut & ego Chriſti. Et idem: Pacem ſequimini cum omnibus, & ſanctimoniam, ſine qua nemo videbit Deum. Item idem ad Timotheum: Diſcedat (inquit) omnis ab iniquitate, qui nominat nomen Domini. Apoſtolus quoque Ioannes ait: Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo ſunt: quia ſi quis diligit mundum, non eſt charitas patris in eo. Item idem: Qui dicit ſe in Chriſto manere, debet quomodo ille ambulauit, & ipſe ambulare. Item idem ipſe: Omnis qui odit fratrem ſuum, homicida eſt: & omnis homicida non habet vitam æternam in ſe manentem. Iacobus Apoſtolus ait: Quicunque voluerit amicus eſſe ſeculi huius, inimicus Dei conſtituitur. Multa quidem & innumera legalia, prophetica, & Euangelica atque Apoſtolica poterant proferri documenta, quibus infatigabiliter atque inexcuſabiliter deuotio famulari debet Chriſtiana: ſed propter eos, quos ſuprà memoraui mus: hæc pauca breuiter adnumerare ſtuduimus, qui in ſipienter aſſerunt, ſolos monachos arctàm ſectari debere viam, cùm vtique Dominus arctam & anguſtam viam dicat eſſe, quæ ducit ad vitam, & nemo, niſi per eam, in vitam ingredi poſſit æternam. Non ſolùm igitur monachis & clericis, verùm etiam omnib⁹, qui Chriſtiano conſentur vocabulo, per hãc arctam & anguſtam intrandũ eſt viam. Quid enim arctiùs, quàm id, quod præcipitur. Diligite inimicos veſtros: &, Nolite reſiſtere malo: &, Qui irascitur fratri ſuo, reus erit iudicio: &, Qui viderit mulierem ad concupiſcendam eam, iam mœchatus eſt eam in corde ſuo? Et cætera talia: Hæc quippe arcta, ſed faluberrima ſunt: & quãtò arctiora, tantò potiora & eminentiora. Oportet itaque omnes, qui iuxta Apoſtolum in Chriſto baptizati ſumus, Chriſtum ꝙ induimus, in nouitate vitæ ambulare, ſemperque ante oculos ponere patẽtum, quod cum Domino in baptiſmate ſecimus, vbi abrenunciauimus ſatanæ & omnibus pompis eius, & omnibus operibus eius. Quod pactum tunc irritum fit, cùm in fide quis permanendo, vitijs, aut (à fide exorbitando) idolorum cultibus, aut hæreſum erroribus implicatur. Quia ergò (ſicut ſcriptum eſt) corpus quod corrumpitur, aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio ſenſum multa cogitantem, & fragilitas humana poſt baptiſmi gratiam peccatorum ſordidatur illecebris, eademq; peccata, baptiſmatisque iteratione nequaquàm deleri poſſunt: neceſſe eſt, vt pœnitentiæ lamentis, & cleemoſynarum largitionibus, &

Matth. 19.
Ibidem.
Ibid.
Luc. 14.
Matth. 10.
Luc. 14.
Matth. 7.
Matth. 6.
Luc. 21.
Matth. 5.
Ibidem.
Ibid.
Matth. 12.
Luc. 6.
Matth. 18.
Ibid.
Matth. 6.
Matth. 19.
Matth. 15.
Ibid.
Matt. 22.
1. Thess. 5.
Ibid.
Coloss. 3.
Ibid.
Coloss. 3.
Ibid.
Ephes. 4.
Ibid.
Ephes. 5.
1. Cor. 6.
1. Cor. 4. 11
Hebr. 12.
2. Tim. 2.
1. Ioan. 2.
Ibid.
1. Ioan. 3.
Iacob. 4.
Matt. 5.
Ibid.
Ibid.
Ibid.
Rom. 6.
Sap. 9.

cæteris bonorum operum executionibus, quàm celerrimè deleri procurẽtur. Et quia vnus est pater noster & magister & Dominus, vna fides, vnũ baptisma, vna mater sanctæ Ecclesia, instanter & vigilanter ab omnibus certandũ est, quanquàm diuersorum donorum modis curretur, qualiter vnà ad sanctam & supernam Hierusalem matrem nostram tendamus, quò sine fine cum Domino viuere mereamur. Illud quoque ostendum, quia quanto quisque se in præsenti seculo pro Christi amore abiectiorem fecerit, tanto magis in futuro feliciorem remunerationem percipiet.

Quod canonica institutio Euangelica & Apostolica authoritate falta, cæteris superemineat institutionibus.
Cap. 115.

QVIA euidenti authoritate liquet, canonicam institutionem præstare cæteris institutionibus: debent, necesse est, qui huius professionis cẽsentur nomine, pro curare, qualiter in semetipsis eandem institutionem vita & moribus exornent, potiùs quam dehonestent: quoniam qui tantæ authoritatis institutione pollent, & se aliis imitabiles præstare debent, verendum est, ne si (quod absit) à proposito exorbitauerint, regno Dei indigni fiant. Quanquam enim canonicis, quia in sacris canonibus illis prohibitũ non legitur, liceat linum inducere, carnibus vesci, dare & accipere, propriasres & Ecclesiæ cum humilitate & iustitia habere, quod monachis, qui secundùm regularem institutionem arctiorem ducunt vitam, penitùs inhibitum est: tamen in cauendis vitijs & amplectendis virtutibus, eorum & monachorum distare non debet vita. Monachi namque, qui euangelicum præceptum sequentes, distractis atque renunciatis patrimonijs, sua Christo dedere, meritò de facultatibus Ecclesiæ subsidium accipiunt temporale, vt quia tanto mentis desiderio cœlestia appetunt, sic in hac peregrinationis via sumptibus dominicis sustententur, quatenùs ad ea, quæ contemperunt, minimè redire qualibet necessitatis causa compellantur. Et quia nihil sibi proprium reliquerunt, manifestum est, illos copiosiùs Ecclesiæ sumptibus, quàm canonicos, qui suis & Ecclesiæ licitè vtuntur rebus, indigere. Vnusquisque enim (vt ait Apostolus) proprium donum habet à Deo.

Quid sint res Ecclesiæ. Cap. 116.

RES Ecclesiæ, sicut à sanctis Patribus traditur, & in superioribus capitulis continetur, vota sunt fidelium, pretia peccatorum, & patrimonia pauperum. Fidelesnamque fidei ardore, & Christi amore succensi, ob animarum suarum remedium, & cœlestis patriæ desiderium, suis proprijs facultatibus sanctam Iocupletem fecerunt Ecclesiam, vt his & *milites Christi alerentur, & Ecclesiæ exornarentur, pauperes recrearentur, & captiui pro tempore opportunitate redimerẽtur. Quapropter vigilanti ac solerti cura prouidendum est his, qui eius facultates administrant, ne eas in suos folumnò modò vsus cõuertant, sed magis iuxta possibilitatem rerum, Christo famulantium, immò eorũ in quibus Christus pascitur & vestitur, curam gerere penitùs non negligant. Sed & sententia B. Hieronymi non solùm prælatis, sed etiam cæteris, qui rebus vtuntur ecclesiæ, vigilanter perpendenda est, qui ita in commentario Matthæi Euangelistæ ait: omnes igitur qui stipendijs templi, & his quæ conferuntur ad vsus Ecclesiæ, abutuntur in alijs rebus, quibus suam expleant voluntatem, similes sunt scribarum & sacerdotum, redimentium mendacijũ & Saluatoris sanguinem. Ergo res Ecclesiæ, pauperibus & militibus Christi stipendiariæ debent intelligi. Vnde totis nisibus prælatis fatagendum est, vt sanctorum Patrũ dictis & exemplis obsequentes, de rebus commissis (vt prætermissum est) & subditos gubernent, & pauperes foueant, cunctisque vtilitatibus ac necessitatibus Ecclesiæ fideliter administrando consulant, quatenùs de fideli administratione ab ipso, cuius ministri esse noscuntur, ineffabiliter remunerari mereantur.

Quòd diligenter munienda sint claustra canonicorum.
Cap. 117.

PRAEPOSITORVM officij est, vt subditorum mentes sanctarum scripturarum lectionibus assiduè muniant, ne lupus inuisibilis aditum inueniat, quo ouile Domini ingredi, & aliquam oulum subripere valeat. Et quãquàm ab his hoc instantissimè spiritaliter fieri oporteat, necesse est tamen, vt claustra in quibus clero sibi commisso canonicè viuendum est, firmis vndique circundentur munitionibus, vt nulli omninò intrandi aut exeundi, nisi per portam, pateat aditus. Sint etiam interiùs dormitoria, refectoria, cellaria, & cæteræ habitationes, vsibus fratrum in vna societate viuentium necessariæ. Qui verò hæc, quæ permissa sunt, iuxta quod possibilitas fuppetit, agere renuerit: impar minusque idoneus ad cætera ecclesiastica officia peragenda haben dus est. Et quanquàm diuina vltione sit dignus, synodali tamen est sententia feriendus.

Vt in congregandis canonicis modus discretionis sit tenendus. Cap. 118.

CAVENDVM summopere præpositis Ecclesiarum est, vtin Ecclesijs sibi commissis nõ plures admittant clericos, quàm ratio sinit, & facultas ecclesiæ fuppetit, ne si indiscrete & extraordinariè plures aggregauerint, nec ipsos gubernare, nec cæteris ecclesiæ necessitatibus, vt oportet, valeant administrari. Sunt namque nonnulli vanam gloriam ab hominibus captantes, qui numerosam clericorũ congregationem volunt habere, cui nec animæ, nec corporis curam solatia exhibere: Hi namque taliter aggregati, dùm à prælatis stipendia necessaria non accipiunt, neque canonicum ferũt ordinem, nec diuinis officijs insistunt, claustra societatemq; cæterorum relinquentes, efficiuntur vagi & lasciui, gulæ & ebrietati, & cæteris suis voluptatibus dediti, quicquid sibi libitum est, licitum faciunt. Proinde præpositis solerter prouidendum est, vt in hoc negotio mod um discretionis teneant, scilicet vt nec * plus, quàm oportet, & * plures possibilitas ecclesiæ fuppetit, in congregationem admittãt: nec eos, quos rationabiliter gubernare possint, causa au aritiæ excludant.

De his, qui in congregatione sibi commissa solummodò ex familia ecclesiæ clericos aggregant.
Cap. 119.

SVNT nonnulli, qui tantùm ex familia ecclesiastica clericos in sibi commissis congregant ecclesijs. Et hoc ideo facere videntur, vt si quãdo eis aliquod incommodum fecerint, aut stipendia opportuna subtraxerint, nihil querimoniæ contra se obijcere præsumant, timentes scilicet, ne aut seuerissimis verberibus afficiantur, aut humanæ seruitutidenuò crudeliter addicantur. Hoc autem non ideo dicitur, vt ex familia ecclesiæ probabilis vitæ in congregatione non sint admittendi, præsertim cùm apud Deum nõ sit personarum acceptio: sed potiùs, vt propter quam intulimus, occasionem nullus prælatorum, seclusis nobilibus, viles tantùm in sua congregatione admittant personas.

Qui clerici in congregatione canonica constituti, ecclesiastica accipere debeant stipendia.
Cap. 120.

QVIA sanctorum Patrum suprà notatæ sententiæ, docent clericos non diuitiarum sectatores esse, nec res ecclesiarum insolicitosè accipere debere: non ab re putauimus, nonnulla excẽpla libri Prosperi ad mediũ exemplicausa deducere, in quibus ita legitur: Qui ecclesiæ seruiunt, & ea, quibus opus non habent, aut libenter accipiunt, aut exigunt, nimis carnaliter sapiunt. Item ibi: Satis quippe indignum, si fidelis & operosa deuotio clericorum, propter stipendium seculare præmia sempiterna contemnant. Item ibi: Si propter hoc non vult sua quisque relinquere, vt habeat vnde viuat: vt quid accipit, vnde rationem reddat? vt quid peccatis alienis sua multiplicat? His

De vita cõ templati ua lib. 2. cap. 10.

1. Cor. 7.

*ministri

*March 28.

De vita cõ temp. lib. 2.c.11.

De vita cõ temp. lib. 2.c.12.

De vita cõ temp. lib. 2.c.9.

*Quod habet (inquit) ecclesia.

igitur & cæterorum Patrum dictis diligenter animaduertis, studeant, necesse est, clerici, in accipiendis ecclesiasticis sumptibus suum vitare periculum. Proinde qui & suas & ecclesiæ habent facultates, & vtilitatem ecclesiæ aut interius aut exterius conferunt, accipiant in congregatione cibum & potum & partes eleemosynarum, & his contenti sint, ne plus accipientes, pauperes grauari videantur, perpendentes sententiam Prosperi, qua dicitur: Qui sua possident, & dari sibi aliquid volunt, sine grandi peccato suo, vnde pauper victurus erat non accipiunt. Hi verò, qui nec suis rebus abundant, nec ecclesiæ habent possessiones, & magnam vtilitatem ecclesiæ conferunt, accipiant in canonica congregatione victum & vestitum & eleemosynarum partes, quia de talibus ita in libro Prosperi scribitur: Clerici, quos pauperes aut voluntas aut natiuitas fecit, in congregatione viuentes, necessaria vitæ accipiant: quia ad ea accipienda non eos habendi ducit cupiditas, sed cogit viuendi necessitas. Porrò si tales fuerint, qui nec suas nec ecclesiæ velint habere possessiones, horum necessitatibus prouidentissima gubernatione de facultatibus ecclesiæ debent subuenire prælati, attendentes illud Prosperi: Qui habet (inquit) aliquid Ecclesiæ, cum omnibus nihil habentibus commune habet. Sed & illorum curam nihilominùs gerere debent, quos aut infirmitas aut senectus aggrauat, quos etiam cõstat olim in vtilitatibus Ecclesiæ defudasse.

Vt in congregatione canonica æqualiter cibus & potus accipiatur. Cap.121.

SOLET in plerisque Canonicorum congregationibus irrationabiliter atque indiscretè fieri, vt nonnulli clerici, qui in diuitijs affluunt, & aut parùm aut nihil vtilitatis ecclesiæ conferunt, maiorem cæteris diuinum strenuè peragentibus officium, annonam accipiãt, cùm hoc ita fieri debere, nu'quàm nec in authoritate Scripturarum, nec in traditionibus sanctorum Patrum, possit quoquo modo sanctum reperiri. Sed quia huiusc emodi factum nulla authoritate fulcitur sed magis gulæ, immò auaritiæ causa constat esse inolitum, restat, vt salce iustitiæ resecetur, & æquitatis censura ab eisdem iocis, in quibus sit, prorsus abdicetur. Est nempè rationabile, iustum que coram Deo & hominibus, vt in vnaquaque canonica congregatione à minimo vsque ad maximum, cibum & potum omnes æqualiter accipiant, hi etiam videlicet, qui propter aliquam vtilitatem, in numero Canonicorum fuerint admissi. Quanquàm enim plerique subditorum à prælatis, rebus quibuslibet alijs plus cæteris meritò soleant honorari, in hac tamen societate, seclusa personarum acceptione, vna debet cibi & potus æqualitas esse.

De mensura cibi & potus. Cap.122.

ILLVD congruentissimè & rationabiliter tenẽdum esse censuimus, vt in singulis locis, in quibus socialiter canonicè Domino militatur, panem & pulmentum, & eleesynarum partes æqualiter Canonici accipiant. Et quanquàm decentissimum foret, vt similiter æquè potum acciperent, non tamen id æqualiter in omnibus locis nec sic fiarum diuersissimæ facultates, nec terrarum qualitates, nec euentum sinunt fieri posse varietates. Vnde necessarium duximus, vt in hoc negotio modum discretionis tenendum describeremus. Quapropter communi voto, communique consensu sacro conuentui statuere placuit, vt omnibus locis, maioribus scilicet, & minoribus, accipiant singuli Canonici per singulos dies quatuor libras panis. In locis verò, vbi maiores facultates sunt Ecclesiæ, verbi gratia, tria aut quatuor, aut certè octo, & cò amplius millia manſi, si eadem regio vini ferax fuerit, accipiant per singulos dies quinque libras vini, si tamen sterilitas impedimento non fuerit temporis. Si verò vinifera plenè non fuerit, tres libras vini & tres cerusiæ: & si penitùs vini ferax non fuerit, accipiant libram vini, & quinque libras cerusiæ. In mediocribus enim locis, mille aut mille quingentos, vel certè duo millia manſos habentibus, si regio (vt præmissum est) vini ferax fuerit, quatuor libras vini. Et si plenè vinifera non fuerit, duas libras vini, & tres potus ex diuersis materijs confecti. Quòd si etiam vinifera minimè fuerit, quatuor libras memorati potus, & libram vini accipiant. Porrò in minoribus locis ducentos & trecentos manſos habentibus, accipiant duas libras vini. Quòd & si eadem regio, vt iam dictum est, vineis caruerit, tribuantur eis tres libræ cerusiæ: & si facultas suppetit, libra vini. Licèt in nõnullis prouincijs copia desit vini, fatagendum est tamen prælatis, vt ex circumiacentibus viniferis prouincijs vinum habeant. Quoniam quanquàm in plerisque regionibus vinea non sunt, abundat tamen sancta Dei Ecclesia, Domino attribuente, aliarum rerum copijs, è quibus industria prælatorum ex alijs prouincijs vinum adipisci, sibique & subditis iuxta facultatem pocula conferre possunt. In locis igitur, vbi permodicæ sunt res Ecclesiæ, aut fortè quorundam abstractu valdè attenuatæ: pauci numero, magni tamen constituantur officio, quibus saltem præmissa minor mensura sine difficultate dari possit. Diebus verò festis, sicut moris est Ecclesiæ, iuxta quod meliùs prælati possunt, fratribus cibum potumque ministrent. In his itaque locis, vbi fortè nonnulli prælati, piorum prælatorum imitantes exemplum, magis subditis dare soliti sunt: nullatenùs bonum, quod faciunt, omittant: & sicut ob æternam retributionem magis subditis supererogare liberit, hilariter quòd poterit, tribuat. Sin autem, nullatenùs mensuram prædictam absque ineuitabili causa eis subtrahat. Quando igitur tempus sterilitatis vini extiterit, sicut crebrò peccatis præpedientibus euenire solet, & prælati, quantum debent, dare vinum Canonicis nequiuerint, id, quòd dederint, sic discretè & temperatè distribuant, vt omnes communiter *contententur. Non autem id murmurantes, sed magis cum gratiarum actione, quod dari poterit, accipiant, & socialiter in sancto proposito perseuerent. Idcirco prospicere sibi debent Canonici, vt vinum aut quemlibet alium potum, in eleemosyna datum, in communi recondant cellario, quatenùs imminente huiusc emodi sterilitatis tempore, suis eo ſuffragentur communiter necessitatibus. Non tamen eis propter hoc à prælatis potus debitus penitùs subtrahatur, si est, vnde detur. Qui verò & suis & Ecclesiæ abundant rebus, instante sterilitatis tempore, eis, quos pauperes pascit Ecclesia, suis facultatibus cum charitate & humilitate suffragari procurent, vt iuxta Apostolum frater fratrem adiuuet, & ambo consolentur. Non tamen ob id se superbiendo extollant, quia (sicut in lib. Prosperi legitur) quos nihil habentes pascit ac vestit Ecclesia. Illud interea semper caueant prælati, ne id, quòd dare debent, aut possunt, qualiber dissimulatione aut tenacitate subditis subtrahant, ne paupertatis occasione compulsi, per diuersa vagari, aut turpibus se implicare negotijs cogantur, & relicto ecclesiastico officio incipiant indisciplinatè viuere, & proprijs voluptatibus deseruire. Et prælati, qui eis necessaria largiendo, à Domino remunerari poterant, districtè & seuerè iudicentur. Dent quippe eis pulmentum, iuxta quod vires suppetunt, & loca eis cõgrua attribuant, in quibus nutrimina fiant, vnde necessaria pulmenta habeant, exceptis his, quæ de ecclesiæ villis vel oblationibus fidelium accipiunt. Habeant itaque ijdem Canonici hortos olerum, vnde cum cæteris additamentis aliquod pulmentum quotidiè in refectorio sibi vicissim ministrent. Propter diuersitates namque & inæqualitates mensurarum, quæ apud plerosque non æquè secundùm Domini legem, sed secundùm vniuscuiusque prouinciæ vsum habentur, mensuram cibi & potus ponderis ratione Canonicis dandam esse censuimus. Et hoc ideo, quia cùm huiusc emodi mensuræ diuersissimæ & inæquales soleant haberi, publicum tamen pondus prouincijs, ciuitatibus, metallisque inditum, nihil diuersitatis aut inæqualitatis pati debet, quatenùs sicut idem pondus æquum permanet, ita etiam eadem mensura æquè illis tribuatur. Nouerint tamen generaliter omnes, libram non amplius quàm duodecim vncijs constare debere.

*eo vrãtur

Rom. 15.

Quod à prælatis gentium passio sit subditis impendenda. Cap. 123.

SOLERTER prælatis fatagendū est, vt eos, quibus præsunt verbis & exemplis ad benè viuendum informent: fixoque corde tenendum, ne eos quasi proprios, sed vt Domini sui gregem, tractare meminerint, iuxta illud quod Petro dicitur: Si diligis me, pasce oues meas. Meas, inquit, non tuas. Et hoc ideo dicimus, quia sunt nonnulli, qui oues Christi, non amore Christi, sed suæ vel gloriæ, vel dominationis, vel quæstus gratia, pascunt. Sed & hoc vigilanter prædecessores nostri, quòd eadem pastio gregis Dominici, non vniformi, sed multimoda est solicitudine gerenda: scilicet, quia & terrena subsidia diligenter illis præbere, & exempla virtutis simul cum verbo prædicationis debent solicitè impendere. Quapropter studeat vnusquisque prælatus, vt familiæ Christi annonam spiritualem, carnalemque fideliter subministrat, vt effici mereatur ille euangelicus seruus, de quo dicitur: Fidelis seruus & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam, vt det illis in tempore tritici mensuram. Ergò sicut subditis necessaria corporis tribuunt, ità nihil ominus studere debent, vt iidem religiosissimè ordinem canonicum seruent, & prælatis suis ac magistris honorem debitum humiliter impendant: vt Horis canonicis diuinum officium deuotissimè expleant: intùs scilicet, non solùm habitu & actu, sed etiam ipso incessu in reprehensibiles existant: vt non otio vacent, nó vaniloquio inseruiant, nó detractionibus & cæteris vitiorum illecebris incumbant, fed potiùs aut orationi, aut lectioni, aut quibusliber ecclesiæ, aut certè proprijs vtilitatibus vacent, aut etiam doctrinis sanis, & diuersarum artium eruditiantur disciplinis, ita vt videlicet, vt nullus in congregatione inutilis aut otiosus existens, stipendia ecclesiæ inossi ciosè accipiat: vt quotidiè ad collationem veniant, vbi & hanc institutionem & aliarum scripturarum sanctarum lectiones perlegant, & pro admissis veniam postulent, & sententiam pro qualitate admissi suscipiant: vbi etiam de communi profectu & vtilitate ecclesiæ pertractent, & omnes in dormitorio, nisi quem infirmitas, aut senectus id facere prohibuerit, dormiant. Item in refectorio quotidiè vnà reficiantur, nisi fortè quem necessitas abesse compulerit, & hoc non sine licentia magistri fiat. Illis quoque comedentibus, & silentium religiosè tenentibus, cōtinuatim legatur lectio, & ab eis intentissimè audiatur, & vicissim in refectorio & cæteris communibus necessitatibus sibi fraternitatis officio seruiant, & nullus foras, nisi per licentiam, egrediatur. Egressus quoque, nullum de se detractioni locū det, sed magis imitabilem se cūctis exhibeat. Hanc igitur geminam passionem, prælati tibi commissis ouibus impēdere instanter procurent, vtpotè pro animabus eorum Domino rationem reddituri, quatenùs eas pastori omnium Christo, videlicet summo Pontifici, fecum in tremendi examinis die inlæsas præsentantes, non cū reprobis & diuina vltione ferien dis damnentur, fed potiùs cum electis pastoribus perpetua felicitate à Domino remunerentur.

Ioan. vlt.

Matth. 24. Luc. 12.

Vt Canonici sicut in cæteris, ita etiam in cultu vestium modum teneant discretionis. Cap. 124.

QVAERERE potiùs Dominum cultum cordis, quàm corporis, euidentibus scripturæ sanctæ pater indicijs. Proinde Canonicis totis viribus elaborādum est, vt & indumenta virtutum habeant interiùs, & per immoderatum cultum caueāt dehonestare religionis dignitatem exteriùs. Quantùm etiam à superfluo & immoderato cultu vestium se compescere debeant, multis sanctorum Patrum documentis perdocerī potest. Dicit enim beatus Hieronymus in epistola ad Eustochium: Sunt quidam mei ordinis, quibus omnis cura est de vestibus, si benè oleant, si pes laxa pelle non folleat: crines calamistri vestigio rotantur, digiti de annulis radiant, & ne plantas humidior via spargat, vix imprimunt summa vestigia. Tales (inquit) cùm videris, sponsos magis existimato, quàm clericos. Et beatus Gregorius: Nemo, inquit, se illimet, in fluxu atque studio pretiosarum vestium peccatum deesse: quia si hoc culpa non esset, nullo modo Ioannem Dominus de vestimenti suia perita te laudasset. Si cultus vestium culpa non esset, nequaquàm Petrus Apostolus per epistolam fœminas à preciosarum vestium appetitu compescueret, dicens: Non in veste preciosa. Pēnsandum nobis summoperè est de cultu vestium, quæ culpa sit, hoc etiam viros appetere, à quo curauit pastor ecclesiæ & fœminas prohibere. Quapropter oportet Canonicos sanctarum scripturarum authoritati parere, sanctorumque Patrum documenta vigilanter perpendere, vt humi'itatem quam corde gestant, actu, habitu, incessu, ipsa etiam equitatione religiosissimè demonstrent, plusque velint sancta conuersatione, eximiisque moribus, quàm ornatu, vestium, fulgere. Si enim more coniugatorum in se ornandis nitore vestitus, phaleris equorum, cæterisque humanæ vanitatis rebus abuti fuerint, scilicet vt se similib⁹ vt debere contendant, in quo eorum conuersatio à laicorum distare videbitur? Decet porrò, vt eorum talis sit vestium cultus, qui occasione vanitatis careat, & nihil nouitatis, nihil superfluitatis re doleat, nihilque reprehensionis, aut detractionis habet. Non enim specialiter præsumi debet ab aliquo, quòd non generaliter teneatur ab omnibus, id est, nec plus iusto cultior vestis, nec infolita, atque deformis: quia in vtroq; illorum, aut electionis, aut certè simulationis noxa patescet. Inter vtrumque enim, virtus discretionis moderatissimè tenenda est. Quæ plenissimè in vita B. Augustini, in laudem illius prolata, ità legitur: Vestis eius & calceamenta, vel lectualia, ex moderato & cōpetenti habitu erant, nec nitida nimiùm, nec abiecta plurimùm: quibus plerique vel factare ſe insolenter homines solēt, vel abijcere, ex vtroque nō quæ Iesu Christi, sed quæ sua sunt, quærentes. At ille beatus (vt dixit) medium tenebat, neque ad dexteram, neq; ad sinistram declinans.

Cuius epistolæ principii est, Audi filia.

Homil. 6. in Euangelica.

Esth. 1. Tit. 2.

Cap. 22.

* quia his

Habitus diuersus singulorum ordinum quare. Deut. 22.

Vt Canonici cuculla monachorum non induant. Cap. 125.

REPREHENSIBILEM & ecclesiastica emendatione dignum, apud plerosq; Canonicos inoleuisse compertum est, quòd cōtra morem ecclesiasticum cuculla, quibus solùs monachis vtendum est, induant: cùm vtique illorum habitum penitùs vsurpare non deberent, à quorum proposito quodammodò distant: quia sicut & in decens est, vt arma militaria more laicorum gestent, ità nimirùm inhonestum est, & valde indecorum, vt alteriusprofessionis indumenta sibi impōnant. Habitus namque singulorum ordinū, idcircò in Ecclesia ab inuicem discreti sunt, vt his visis, cuius propositi sit gestans, vel in qua professione Domino militet, liquidò cognoscatur. Nam & Domini lege vir mulieb rem, & mulier virilem prohibetur induere vestem, scilicet, vt vterque sexus sibi conuenienti veste incedat Sicut enim turpe est, virū vestem mulierem, & mulierem vestem virilem induere: ita valdè indecorum est, Canonicum vestem monachicam induere, nisi tamen cum veste etiam propositum voluerit assumere. Et quia huiuicemodi vsus nulla authoritate approbatur, sed potiùs ab his, qui sanum sapiunt, meritò reprehenditur & repudiatur, oportet vt abhinc, ne fiat, penitùs inhibitum sit.

Qua authoritate hora canonice celebrentur, quæ forte ac religiosè obseruare Canonicos oportet. Ex Isidoro. Cap. 126.

HORAM tertiam & sextam & nonam, Daniel & tres pueri supplicationibus deuoti erunt, scilicet, vt ab ortu diei in tempus supplicationis tres horæ porrectæ, Trinitatis nobis reuerentiam declararent, pariliter à tertia ad sextam, atque inde ad nonam, per paria lucis interualla rata dimensionibus terminata, Trinitas ter in die rogata coleretur. Illud etiam occurrit ad probationem venerabilis Trinitatis, quòd Spiritus sanctus hora tertia, hoc est, suo loco & numero, & tempore, descendit ad terras, impleturus gratiam, quam Christus promiserat. Nam & sexta hora Christus passus, in nonam potibuit cruciamēta porrexit. Tali enim sacramento legitimis ad precem temporibus,

Isidorus de officijs lib. 1. c. 19. Dan. 6.

Act. 2.

per

per ternas horas Trinitatis perfectio, aut laudatur celebritatibus, aut precibus impetratur: & ſi computetur diurna celebritas, per quaternarium uſq; in veſpertinũ officium, hoc eſt, quater ternis ſignificatur: quia mundus quadrifariõ diuiſus, in Trinitate ſaluatur. Siquidem & in nocte ſtationes & vigiliæ militares, in quatuor partes diuiſę, ternis horarum ſpatijs fecernuntur, vt & in ipſis nocturnis mundialibusque officijs, Trinitatis myſterium veneretur.

De Veſpertinis. Cap. 127.

Ex Iſidoro.

Iſidor. de officijs li. 1. cap. 20.

VESPERTINVM diurni finis officium, diurnæ & alternæ lucis occaſus eſt, cuius ex veteri teſtamento ſolennis celebratio eſt. Deniq; hoc tempore veterum ſacrificia offerri, adoleriq; altario aromata & thura, mos erat.

Exod. 29.

Pſalm. 14.

Teſtis eſt hymnidicus ille regio ac ſacerdotali perfunctus officio, dicens: Dirigatur oratio mea ſicut incenſum in conſpectu tuo, eleuatio manuum mearum ſacrificium veſpertinum. In nouo quoque teſtamento eo tempore Dominus & Saluator noſter cœnantibus Apoſtolis myſterium ſui corporis & ſanguinis initio tradidit, vt tempus ipſum ſacrificij, veſperum oſtenderet ſeculi. Proinde in honore ac memoria tantorũ ſacramentorũ, his temporibus adeſſe nos decet Dei conſpectibus, & perſonare in eius cultibus orationum noſtrarum illi ſacrificium offerentes, atq; in eius laudibus pariter exultantes. Veſperum autem nominatur à ſidere, quod Veſper vocatur, & decidente ſole iterum exoritur. De quo Propheta dicit: Et veſperum ſuper filios hominum conſurgere facis.

Iob 38.

De Completorio. Cap. 128. Ex Iſidoro.

Iſidorus de officijs li. 1. ca. 2.

DE Completis autem celebrandis, id etiam in patrum inuenitur exemplis, Dauid Propheta dicente: Si aſcendero in lectum ſtrati mei, ſi dedero ſomnum oculis meis, & palpebris meis dormitationem, & requiem temporibus meis, donec inueniam locum Domino, tabernaculum Deo Iacob. Quis non ſtupeat, tantam in Dei amore animi deuotionem, vt ſomnum fibi, ſine quo vtique corpora humana deficiunt, penitùs interdixerit, donec locum ac templum Domino fabricandum in pectore ſuo rex & prophæta reperiret? Quæres nos debet fortiter admonere, vt ſi ipſi locus Domini eſſe volumus, & tabernaculum eius aut templum cupimus haberi: inquantùm poſſumus, exempla ſanctorum imitemur, ne de nobis dicatur, quod legitur: Dormierunt ſomnum ſuum, & nihil Inuenerunt omnes viri diuitiarum in manibus ſuis.

Pſalm. 131.

Pſal. 75.

De Matutinis. Cap. 129.

DE Matutinorum antiquitate & authoritate, teſtis eſt idem Dauid Propheta, dicens: In matutinis meditabor in te, quia fuiſti adiutor meus. Et alibi: Præuenerunt oculi mei ad te diluculo, vt meditarer eloquia tua. Caſſianus autem dicit: Matutinæ ſolennitatis officio nouo adhuc tempore inſtituto, primitùs in Bethleem monaſterio, vbi Dominus noſter Ieſus Chriſtus pro redemptione ſalutis ex virgine naſci dignatus eſt, ſicque ex illa per vniuerſum mundum eiuſdem celebrationis inualuit conſuetudo. Diluculo autem proinde oratur, quòd reſurrectio Chriſti celebretur. Matutina autem lucę radiante, Dominus & Saluator noſter ab inferis reſurrexit, quando cœpit oriri fidelibus lux, quæ moriente Chriſto occiderat peccatoribus. Siquidem & eo tempore cunctis ſpes futuræ reſurrectionis creditur, cùm iuſti & omnes ab hac temporaria morte, quaſi à ſopore ſomni reſurgentes, eulgilabunt.

Pſal. 61. Pſal. 118.

De inſtit. cœnobiorũ li. 3. c. 4.

De Vigiliarum antiquitate.

Cap. 130.

Iſidorus de officijs lib. 1. c. 22. Eſai. 26.

ANTIQVA eſt vigiliarum deuotio, familiare bonum omnibus ſanctis. Eſaias denique Propheta exclamat ad Dominum, dicens: De nocte vigilat ſpiritus meus ad te Deus, quia lux præcepta tua ſunt ſuper terram. Itẽ Dauid & regio & Prophetico ſanctificatur vnguento, ita canit: Media nocte ſurgebam ad confitendum tibi ſuper iudicia iuſtitiæ tuæ. Hoc nanque tempore vaſtator angelus tranſiens, primogenita Aegyptiorum perculſit. Vnde & nos vigilare oportet, ne periculo Aegyptiorum admiſceamur. Iiſdem etiam horis venturum ſe eſſe, in Euangelio Saluator aſſeruit: vnde & ad vigilandum auditores ſuos exuſcitans, dicit: Beati ſerui illi, quos, cùm venerit Dominus, inuenerit vigilantes. Et ſi veſpertina (inquit) hora venerit, & ſi media nocte, & ſi in galli cantu, & inuenerit eos vigilantes, beati ſunt ſerui illi. Itaque & vos eſtote parati, quia neſcitis qua hora filius hominis venturus eſt. Siquidem nec verbis ſolùm docuit vigilias, ſed etiam confirmauit exemplo. Nam teſtatur Euangelium, quia erat Ieſus pernoctans in oratione Dei. Paulus quoque & Silas in cuſtodia publica circa medium noctis, canentes, hymnum, audientibus cunctis, vinculi diſſiſſe memoranturi vbi repentè terræmotu facto, & concuſſis carceris fundamentis, & ianuæ ſpontè apertæ, & omnium vinculæ ſunt ſoluta. Vnde oportet his horis pſallendi, orandique frequentiam nos in ſanctis habere officijs, finemq; noſtrũ, vel ſi aduenerit ſub tali actu, expectare ſecuri. Eſt autem quoddam genus hæreticorum, ſuperfluas exiſtimantium ſacras vigilias, & ſpiritali opere infructuoſas, dicentium iura temerari diuina, qui nocte non fecit ad requiem, ſicut diem ad laborem. Qui hæretici Græco ſermone, Nyctazontes, hoc eſt, ſomniculoſi vocantur.

Exod. 12.

Matt. 12. Luc. 12.

Act. 16.

Vt horæ canonicæ canonicis religioſis obſeruent.

Cap. 131.

STVDENDVM ſummoperè canonici prædictas horas vigilantiſſima cura cuſtodire, & in his diuinũ officium humiliter ac deuotè perſoluere. Mox enim, vt datũ fuerit ſignum, feſtinandũ omnes ad Eccleſiam conueniant. Quã non pompaticè, vel inhoneſtè, vel incompoſitè, ſed cum reuerentia & Dei timore ingrediantur. Nec cum baculis in choro, exceptis debilibus: ſed religioſiſſimè illis ſtandum & pſallendum eſt. Sunt etenim quidam clericorum, qui in ſecularibus negotijs & diſceptationibus penè totum infatigabiliter deducunt diem, & mox in eccleſiam ad diuinum officium peragendum vt intrauerint, ita fatigari videntur, vt nec orationi vacare, nec ad pſallendum ſtare queant: ſed potiùs ſedentes, non diuinis, ſed vanis ſolent inſtare loquelis: & ſecularia verba, & (quod dictu nefas eſt) turpia & obſcœna inuicem proferunt. Oportet namque, vt ab his qui id faciunt, & ab illis qui eos fortè imitari volunt, iſte execrabilis vſus radicitùs euellatur. quia ſecundùm Domini ſententiam, domus eius, domus orationis vocanda eſt. Omnes igitur ab otioſis ſermocinationibus auditum pariter caſtigent, & linguam: in Eccleſia cum timore & veneratione ſtantes, aut orent, aut cantent, aut audiant. Verba verò turpia ac liuida & ſecularia nec ipſi proferant, nec alios proferre ſinant: quinimmò laudes Deo in commune perſoluentes, pro ſuis populorumque, quorum oblationibus viuũt, delictis Dominum exorent. Debent quoque, iuxta Apoſtolum, primò omnium tieri obſecrationes, orationes, poſtulationes, gratiarum actiones ab omnibus hominibus, pro regibus, & omnibus, qui in ſublimitate ſunt conſtituti, vt quietam & tranquillam vitã agamus in omni pietate & caſtitate. Hoc enim, inquit Apoſtolus, bonum eſt & acceptum coram Saluatore noſtro Deo. Caueant etiam, ne pro requie ſibi in locis diuino cultui mancipatis, conceſſa, otio torpeant: ſed magis in perſoluendis diuinis laudibus promptiores ac deuotiores exiſtant, vt per hanc quietem bene operantes, ad eam, quæ ſine caret, peruenire valeant. Qui verò has horas frequentare, & in his (vt dignum eſt) cœleſtè neglexerit officium perſoluere, digna inuectione corripiatur, vt & ipſe emendetur, & cæteri timorem habentes, huiuſcemodi negligentiam caueant. Sed quoniam aliud eſt ex toto omittere, aliud pigrè occurrere: qui fegniter aut tarde ad matutinum, aut aliud quodlibet diuinum obſequium peragendum occurrerit, dignum eſt, vt non cum aliis in choro, ſed omnium vltimus (vt cei tè erubeſcere diſcat) in loco huiuſcemodi negligentibus à prælatis conſtituto, ſtet: foris verò nullatenùs remanere præſumat, ne otio & fabulis vacet, & à Dei laudibus pe-

1. Tim. 2.

Ibidem.

nitus alienus existat. Custodes prætereà ecclesiæ, harum horarum distinctiones benè norint, vt sellicet signa certis temporibus pulsent. Luminaria verò cum omni diligentia concinnanda prouideant, sitque eorum studij, vt nihil de sibi cómissis rebus ecclesiæ pereat.

Quòd cantantibus & psallentibus Domino, Angelorum assint præsidia.

Cap. 132.

1. Cor. 14. PSallentium in Ecclesia Domino mens, concordare debet cum voce, vt impleatur illud Apostoli: Psallam spiritu, psallam & mente: quoniam quamuis vbique dominum per potentiam diuinitatis nouerimus esse, præcipuè tamen eum, cùm diuino assistimus officio, per gratiam nobis credimus adesse. De qua re venerabilis Beda presbyter in expositione Euangelij Lucæ, ita dicit: Non latet, Angelos crebrò electis inuisibili adesse præsentia, vt eos vel ab hostis callidi defendant insidijs, vel maiori celestis deliderij gratia fustollant, Apostolo attestante, qui ait: Nonne omnes sunt administratorij spiritus, in ministerium missi propter eos, qui hæreditatem capient salutis? Maximè tamen angelici spiritus nobis adesse credendi sunt, cùm diuinis specialiter mácipamur obsequijs, id est, cùm ecclesiam ingressi, vel lectionibus sacris aurem accommodamus, vel psalmodię operam damus, vel orationi incumbimus, vel etiam Missarũ solennia celebramus. Vnde ait Propheta: In conspectu Angelorum psallam tibi. Nec dubitare licet, vbi corporis & sanguinis Dominici geruntur mysteria, supernorum ciuium adesse conuentus. Vnde studendum solerter est, vt cùm ecclesiam, vel ad diuinæ laudis debita soluenda, vel ad agenda Missarum solennia, intramus, semper angelicæ præsentiæ memores, cum timore & veneratione competenti celeste compleamus officium, ne si (quod absit) id negligenter, aut inhonestè, vel tepidè expleuerimus, & ad perficiendum pigri aduenerimus, in sententiam, qua dicitur: Maledictus homo, qui opus Dei fecerit negligenter, miserabiliter labamur. Ergo solerti indultria nobis obseruandum est, ne quid in ecclesia Dei ineptum, ne quid peruersum, ne quid indecens, aut cogitatione, aut actibus, aut verbis perpetremus: quatenus & confpectu *Domini digni efficiamur, & Dominus ad nos veniens, non quod condemnet in nobis, sed potius, quod remuneret, inueniat.

Beda in expositione Lucæ.

Hebr. 1.

Psalm. 137.

Hier. 48.

*Angelorum

Quales ad legendum & cantandum in Ecclesia constituendi sunt.

Cap. 133.

TALES ad legendum, cantandum & psallendum in Ecclesia cõstituantur, qui non superbè, sed humiliter debitas Domino laudes persoluant: & fuauitate lectionis ac melodiæ, & doctos demulceant, & minùs doctos eruditant: plusq; velint in lectione vel cantu populi ædificationé, quàm popularem vanissimam adulationem. Qui verò hæc docte peragere nequeunt, eruditantur priùs à magistris, & instructi hæc adimplere studeant, vt audientes ædificent.

Qui sit modus correptionis.

Cap. 134.

QVANQVAM contemptores canonicarum institutionum, episcopali præcipuè iudicio plectendi sint, qua pœna (vt ait B. Augustinus) in ecclesia nulla maior esse potest: demonstrandum tamen est, qualem cæteri prælati, qui illis dignitate inferiores esse nosciuntur, in locis sibi commissis, in quibus canonicè viuitur, erga subiectos quosque delinquentes, & ea quæ propriè ad eorum propositum pertinent, obseruare nolentes, adhibere debeant correptionis modum. Sed quia omnis ætas, vel vniuscuiusque intelligentiæ capacitas, proprias debet habere mensuras: & iuxta modum culparum, mensura extendenda est correptionum: & hæc omnia iure pendent in prælatorum iudicio, quo & discretissimè temperanda sunt, necesse est, vt ijdem prælati circa delinquentes medici peritissimi imitentur factum, scilicet, vt adhibita magnæ discretionis cura, quod cuique congruat, quodve conueniat, adhibeant. Hoc summopere perpendentes, vt iuxta quantitatem vulnerum, exhibeant fomenta curationum, quatenus nec alteri dent, quod noceat, nec alteri subtrahant, quod iuuat. Omissis igitur his, quorum ætati dell nquenti parcendum non est, sed potiùs (iuxta Salomonem) eorum latera, ne indurescant, virgis assiduè tundenda sunt: qualiter erga cæteros delinquentes, iuxta authoritatem diuinam, & sanctorum patrum exempla traditionesque id fieri oporteat, strictim breuiterque ostendatur. Si quis frater in congregatione canonica constitutus, horas canonicas frequentare neglexerit, ecclesiamque non religiosè, sed pompaticè, vel incompositè intrauerit, & opus Dei negligenter executus fuerit, ad collationem venire diluluerit, obedientiam sibi à magistris iniunctam agere recusauerit, in legendo vel cantando, vel in cæteris ecclesiasticis disciplinis, iuxta vires, studium non exhibuerit: ad Missam non necessitate, sed vitio tardè occurrerit: è claustris fine licentia exierit: per licentiam verò egressus, extra constitutum siue placitum moras fecerit: in platcas ire, aut in biuijs resídere rentauerit: in dormitorio aliquid indecens aut in honestum, verbis aut actibus perpetrauerit: alicubi, nisi in dormitorio, cum cæteris absque causa ineuitabili dormire præsumpserit: fratribus charitatis officio obedienter seruire neglexerit: discordiam, quam (dicente Scriptura) Dei anima detestatur, inter fratres seminauerit: & huic institutioni contumax, aut superbus, aut murmurans, seu in aliquo contrarius extiterit, cæteraque huiusce modi agere retentauerit: hic primò secundùm Domini præceptum non solùm semel, aut secundò, ac tertiò, quinimmò crebriùs admoneatur: Et si his admonitionibus non cesserit, publica obiurgatione corripiatur. Quòd si & his renisus fuerit, cæteris sibi alimentis interdictis, pane tantùm, vsque ad dignam satisfactionem, vtatur & aqua. Si verò nec sic se correxerit, separetur à mensa, & à societate fratrum in choro psallentium remouetur: & seorsum in loco, huiusce modi negligentibus à prælatis constituto, stare cogatur, vt saltem rubore sequestrationis emendetur. Deinde si his modis correptus, incorrigibilis existerit, & ætas permiserit, quia (iuxta Salomonis vocem) stultus verbis non corrigitur, congrua ei verborum adhibeatur castigatio, quibus vtpote filius verberetur: quatenus (secundùm beati Gregorij sententiam) qui iubentis verba non audiunt, verberibus admoneantur: vt ad bona delideria pœnæ trahant, quos præmia non inuitant. Cæterùm si talis fuerit, quem aut ætas, aut qualitas personæ verberari non sinerit: publica obiurgatione, & ieiuniorum continua afflictione, & sequestrationis rubore huiusmodi corripiatur, vsque dum digna pœnitentiæ satisfactione veniam consequatur. Si verò vterque & qui flagellatur, & quem flagellari ætas aut qualitas personæ prohibent, adhuc incorrigibiles extiterint, sit locus intra claustra canonicorum, ticut mistis in locis noscitur esse, quò ad tempus retrudantur, & secundùm modum culpæ castigentur: vt iuxta Apostolum, traditi fatanæ in interitum carnis, spiritus saluus fit in die Domini. Quòd si etiam tot saluberrimis admonitionibus & castigationibus necdum paruerint, fiat eis ab omni congregatione communis oratio, vt à Domino fanentur. Postremò, si inemendabiles & incorrigibiles apparuerint, ne per plures eorum dira serpant contagia, necesse est, vt à cæterorum societate (vtpote oues morbidæ) secreti, ante præsentiam deducantur episcopi, vt ab eo canonica authoritate publicè damnentur. Si verò quis in collegio canonicorum culpam criminalem admiserit, huic nulla est danda dilatio, quin aut sponte pœnitentiam pro admisso crimine gerat: aut si id agere refultauerit, coram episcopo deducatur, vt ab eo publica mulctetur pœnitentia. Meminisse enim oportet rectores, quia columba est in diuinis scripturis Ecclesia appellata, quæ non vnguibus lacerat, sed alispice percuit. Vnde etiam illis summoperè obseruandum est, vt (sicut præmissum est) iuxta modum culparum & personarum atque ætatum, omninò ipsa temperata sit correptio, vt nec virium defidiæ inolescat, nec correptio manfuetudinis modum excedat: ne (vt ait beatus Maximus) aut solutior lenitas conniuentiam præbeat peccanti, aut immoderata seueritas, à lapsu non reuocet delinquentem. Sed & hoc illis

Ecclo. 30.

Prouer. 6.

Prouer. 18. & 29.

1. Cor. 5.

Cant. 6.

nihilo.

nihilominùs cauendum eſt, ne errata delinquentium, alicuius rei fiuore feriant: ſed potiùs (vt ait Auguſtinus) ſint criminum perſecutores, & hominum liberatores. Oderint vitia, diligant homines. Oderint, quod inſtinctu diaboli ingeſtum eſt: diligant, quod Dei bonitate creatum eſt: Tenent in manu baculum, & virgam: baculum videlicet, quo aliorum virium imbecillitates ſpirituliter ſuſtentent: virgam verò, qua vitia delinquentium zelo rectitudinis feriant. Delinquentibus intereà & excommunicatis fratribus nequaquam debent cæteri fratres fauere, aut eos ſuis adulationibus decipere, aut eorum errata defendere: ſed potius opem ferre, vtræquitatis cenſura diſtrictè corrigantur.

Vt erga pueros, qui nutriuntur vel eruditur in congregatione canonica, inſtantiſſima ſit adhibenda cuſtodia.

Cap. 135.

SOlerter rectores eccleſiarum vigilare oportet, vt pueri & adoleſcentes, qui in congregatione ſibi commiſſa nutriuntur vel eruditur, ita iugibus eccleſiaſticis diſciplinis corrigantur, vt eorum lapſiua ætas & ad peccandum valde procliuis, nullum poſſit reperire locum, in quo peccati ſacinus proruat. Quapropter in huiuſcemodi cuſtodiendis & ſpirituliter eruiendis, talis à prælatis conſtituendus eſt vitæ probabilis frater, qui eorum curam ſumma gerat induſtria, eosque ita arctiſſimè conſtringat, qualiter eccleſiaſticis doctrinis imbuti, & armis ſpiritalibus induti, & Eccleſiæ vtilitatibus decenter parere, & ad gradus eccleſiaſticos quando que dignè poſſint promoueri. Libuit præterea ob ædificationem congruam, & inſtructionem negotij de quo agitur, quandam ſanctorum patrum ſententiam huic operi inſcre
Gen. 8. re, quæ ita ſe habet: Prona eſt omnis ætas ab adoleſcentia in malum. Nihil incertiùs, quàm vita adoleſcentium. Ob hoc conſtituendum oportuit, vt ſi quis in clero puer eſt, aut adoleſcentes exiſtunt, omnes in vno conclaui atrij commorentur: vt lubricæ ætatis annos non in luxuria, ſed in diſciplinis eccleſiaſticis agant, deputati probatiſſimo ſeniori, quem & magiſtrum doctrinæ, & teſtem vitæ habeant, &c. His ita præmiſſis, oportet vt probatiſſimo ſeniori pueri ad cuſtodiendum. Licèt ab alio erudiantur, deputentur. Frater verò, cui hæc cura committitur, ſi eorum curam paruipenderit, & aliud quàm oportet, docuerit, aut eis in aliquo culiuſlibet læſionis maculam ingeſſerit, ſeueriſſime correptus, ab officio amoueatur: & fratri alijid committatur, qui eos & innocentis vitæ exemplis informet, & ad opus bonum peragendum excitet.

Vt omnes canonici ad Completorium veniant.

Cap. 136.

EXpletis, religioſiſſimo obſequio horis competentibus, diurnis officijs, ab omnibus canonicis, dato ſigno, deuotiſſime ad Completorium celebrandum venien-
dum eſt. Quo completo, oportet, vt non epulis, non potationibus, vanisq; inſeruiant loquelis: ſed his penitùs poſtpoſitis, humiliter & honeſtè dormitorium petant. Et nequaquam duo in vno, ſed ſinguli in ſingulis lectis quieſcant. Lucerna quoque in eodem dormitorio noctis tempore iugiter ardeat. Nihil denique in honeſtum, aut indecens in dormitorio geratur ab aliquo, nec quiſpiam aliquem inquietare præſumat, nec ad verba inutilia & otioſa prorumpere cogat. Huius verò capituli contempto, ſpecialiter à prælatis & magiſtris ſeueriſſime corripiatur.

De Cantoribus. Cap. 137.

STudendum ſummoperè cantoribus eſt, ne donum ſibi diuinitùs collatum, vitijs fœdent: ſed potiùs illud humilitate, caſtitate & ſobrietate, & cæteris ſanctarum virtutum ornamentis exornent: quorum melodia animos populi circumſtantis ad memoriam amoremque cœleſtium, non ſolùm ſublimitate verborum, ſed etiam ſuauitate ſonorum, quæ dicuntur, erigat. Cantorem autem, ſicut traditum eſt à ſanctis patribus, & voce & arte præclarum, illuſtremq; eſſe oportet, ita vt per oblectamenta dulcedinis, animos inciteat audientium. Cantores itaque non propter donum ſibi collatum, ſe cæteris ſuperbiendo præferant, ſed humiliter ſocios exhibeant. Et prouidendum eſt Illis, quando temperatè, quandoue ſubmiſsè diuinum agatur officium: ſcilicet, vt ſecundùm numerum clericorum & officij qualitatem, cantum protendant, & voces moderentur cæterorum. Sonum etiam vocalium literarum benè atq; ornatè perſtrepant. His verò, qui huius artis minus capaces ſunt, donec eruditantur, meliùs conuenit vt ſileant, quàm cantare volendo quod neſciunt, aliorum voces diſſonare compellant. Pſalmi nanque in eccleſia non curſim & excelſis atque inordinatis ſeu intemperatis vocibus, ſed planè ac dilucidè & cum compunctione cordis recitentur: vt & recitantium mens, illorũ dulcedine paſcatur: & audientium aures, illorum pronunciatione demulceantur: quoniam quamuis cantilenæ ſonus in aliis officijs excelſa ſoleat edi voce, in recitandis tamen Pſalmis huiuſcemodi vitanda eſt vox. Conſtituantur præterea ſeniores fratres, probabiliores, ſcilicet vitæ, qui tempore ſtatuto viciſſim * cum cantorum ſchola ſint: ne hi, qui diſcere for. * in
debent, aut otio vacent, aut inanibus & ſuperuacuis fabulis inſtent. Si verò cantores ſuperbi extiterint, & artem, quam diuinitùs adiuti didicerint, alijs in finuare renuerint, grauiter ac ſeuerè iudicentur, vt emendari atque correcti, talentum ſibi à Deo collatum, alijs erogare procurent. Huiuſcemodi autem correptionis modus erga eos, qui quarumlibet artium diſciplinis eruditi ſunt, & de talento ſibi diuinitùs collato, magis ſe alijs ſuperbiendo præferre, quàm id cum charitate in finuare geſtiunt, à prælatis obnixè tenendus eſt.

Pſalmi vt cantandi.

Quales vice prælatorum in congregatione canonica fungi debeant.

Cap. 138.

OPortet eccleſiæ prælatos, vt de congregatione ſibi commiſſa tales eligant boni teſtimonij fratres, in quibus onera regiminis ſecurè poſſint partiri. Quibus etiam talem conferant poteſtatem, vt vice illorum fungentes, & in obedientes canonica cenſura corripere, & obedientes hortando ad meliora valeant prouocare. Non enim conſtituendi ſunt perſonaliter, aut eo ordine, quo in collegio fratrum admiſſi ſunt: ſed ſecundùm vitæ meritum, & ſpiritualium donorum prærogatiuam: qui & in congregatione aſſidui ſint, & fratrum curam pertùgili ſtudio gerant: & ſicut alios præcedunt magiſterio, ita nimirùm innocentis vitæ informen exemplo, vt iuxta Apoſtolum, exemplo ſint cæteris in verbo, in conuerſatione, in charitate, in fide, in 1. Tim. 4.
caſtitate, &c. Qui etiam ſi prioratus ſui cauſa intumeſcere, cœperint, & curam fratrum nihil penderint: ſi crebrò admoniti, incorrigibiles extiterint, à monaſterio propellantur, alijque in loco illorum, qui id ſtrenuè peragere poſſint, ſubſtituantur.

De præpoſitis. Cap. 139.

QVamvis omnes, qui præſunt, præpoſiti ritè dicantur: vſus tamen obtinuit, eos vocari præpoſitos, qui quandam prioratus curam ſub alijs prælatis gerunt. Hi tamen, qui iuxta hunc morem præpoſiti vocantur, tales & tam ſtrenui à prælatis ſunt conſtituendi, qui & vitæ probabilis ſint, & ea quæ ſibi iniuncta ſunt, fideliter humiliterque expleant. Et pro eo, quòd alijs prælati ſunt, nequaquam paruipendant canonica inſtituta: ſed quantò plus implicantur in fratrum curis, tantò magis ſtudeant cœleſtibus obtemperare monitis. Debent igitur cunctæ congregationi præpoſiti, eſſe vtiles, & de miniſterio commiſſo fideliter prodeſſe. Ea verò, quæ fratribus dare debent, cum charitate tempore opportuno incunctanter præbeant, quatenùs à Domino de fideli adminiſtratione gradum bonum acquirant. Erga huiuſcemodi verò delinquentes, & obedientiam ſibi commiſſam benè non adminiſtrantes, modus ſuperiùs comprehenſus, tenendus eſt.

Qualis sit Cellarius constituendus.

Cap. 140.

DEBET procurare prælatus, vt fratribus cellerarium non vinolentum, vel violentum, non superbum, non tardum, non prodigum, sed moribus honestum ac Deum timentem constituat: qui & stipendia fratrum fideliter seruet, & diligenti cura administret, & in administrando nullatenus fratres cōtristet. Cui etiam pistrinum fratrū committendum est, vt illud ita vigilantissima cura custodiat, ne ministri ibidem deputati annonam fratrum, aut furtim subripiendo, aut alio quolibet modo negligenter viuēdo dissipent. Hi verò famuli, eligantur de fidelissima Ecclesiæ familia: & his officijs diligenter eruditantur, vt scilicet & pistoria arte, & fidei puritate necessitatibus fratrum opportunissimè valeant suffragari. Eadem quoque forma de cocis seruanda est. Inutiles denique atque inobedientes cellerarij, secundùm superiùs comprænhensam sententiam iudicentur.

Cui committi stipendia pauperum debeant.

Cap. 141.

Hospitalitas sectanda. Matth. 25.

EVANGELICIS atq; Apostolicis instruimur documētis, in colligendis hospitibus ante omnia dari debere operam, vt meritò de nobis à Domino dicatur: Hospes fui, & collegistis me, &c. Proindè oportet, vt prælati ecclesiæ, præcedentium patrum exempla sectantes, aliquod præparent receptaculum, vbi pauperes colligantur, & de rebus Ecclesiæ tantùm ibidem deputent, vnde sumptos necessarios, iuxta possibilitatem rerum, habere valeant, exceptis decimis, quæ de Ecclesiæ villis ibidem conferuntur. Sed & canonicis tam de frugibus, quàm etiam de omnibus eleemosynarum oblationibus, in vsus pauperum decimas libentissimè ad ipsum conferant hospitale. Et boni testimonij frater constituatur, qui hospites & peregrinos aduentantes, vtpotè Christum in membris suis suscipiat, eisque necessaria libenter pro viribus administret. Qui etiam ea, quæ in vsus pauperum cedere debent, nequaquam in suos vsus reflectat, ne cum Iuda loculos Domini furante, sententiam damnationis excipiat. Sed & prælatorum debet vigilare industria, ne eum, cui hospitale committitur, pauperum res pauperibus deputatas, in aliquo minuere, aut his quasi beneficiario munere concessis tinant vti: quod à prælatis quibusdam, curam pauperum paruipendentibus, fieri comperimus. Clerici nan que, si alijs temporibus nequeunt, saltem Quadragesimæ tēpore pedes pauperum in competenti lauent hospitali, iuxta illud Euangelicum: Si ego Dominus & magister vester, laui vobis pedes: quantò magis vos debetis alter alterius lauare pedes? Et cætera. Quapropter expedit, vt in competenti loco hospitale sit pauperum, vbi perfacilis ad illud veniendi conuentus fieri possit fratrum. Quòd si is, cui hospitale commissum est, curam pauperum neglexerit, eorumq; res in suos vsus retorserit: quanquam diuina vltione dignus sit, feuerius tamen, quàm cæteri delinquentes, à præpositis iudicandus, & à ministerio remouendus est. Nec immeritò: quippe qui & pretia peccatorum, & alimenta pauperum, & thesaurum cœlo recondendum, suis (quod fas non fuit) aptauit vsibus.

Pedes pauperum lauandi. Ioan. 13.

Ioan. 13.

De infirmorum ac senum fratrum cura.

Cap. 142.

QVANVIS canonicis proprias licitum sit habere mansiones, debet tamen à prælato mansio infirmorum & senum intra claustra canonicorum fieri, vt qui suam fortè non habent, in eadem suam possint aptissimè tolerare imbecillitatem, quatenùs ibidem & subsidijs ecclesiasticis, quibus indigent, & fratrum administrabilis misericorditer sustententur. Erga quos oportet, vt cæteri fratres magnam exhibeant charitatem, scilicet vt eis compatiendo subueniant, & assiduis visitationibus, & scripturarum sanctarum consolationibus, nec non & propriarum rerum facultatibus administrabilis necessaria præbeāt, vt impleatur in eis illud Euangelicum: Infirmus fui, & visitastis me.

Matth. 25.

Qualiter porta Canonicorum custodiatur.

Cap. 143.

ELIGATVR, necesse est, à prælato ex congregatione sibi commissa frater probabilis vitæ, cuius officij sit, portam canonicorum cum summa obedientia & humilitate cōpetenti tempore claudere ac referare, vt nulli per eam, nisi per licentiam, aditus pateat intrandi aut exeundi. Cui etiam obseruandum est, ne quibus cordi est plus otijs vacare, quā diuinis obsequijs incubare, foras euagandi locum præbeat, & eorum murmurum, quod nefas est, particeps fiat. Debet præterea aduenientes quosque cum charitate suscipere, & Priori aduentum eorum, cautāmque nunciare. Expleto namque Vespertino & Completorio officio, obseratisq; portis, claues earum idem portarius ei, qui vicem prælati tenet, ferat, vt nulli horis incompetentibus intrandi, aut exeundi maneat facultas. Quæsitam ab eodem in crastinum tempore, accipiat constitutum. Si verò inobediens, atque proteruus idē repertus fuerit portarius, sicut de alijs ministris negligentibus superiùs dictum est, iudicetur.

Vt claustra canonicorum diligenter custodiantur.

Cap. 144.

OPORTET claustra canonicorum ita diligenter custodiri, vt grex Dominicus fraterna concorditer fruatur pace. Et si quem libet prælatus, aut qui eius vice fungitur, aut fortè quilibet alius spiritualis frater, intra claustra quippiam in honestè agentem, aut extra in biuijs, aut in plateis otio vanisque confabulationibus vacantem repererit: primò secreta admonitione eum corripiat, & post, si necesse fuerit, coram fratribus idem negligens acriùs iudicetur, vt deinceps emendatus in melius prohciat. Fœminis namque non solùm in mansionibus & claustris canonicorum prandendum, aut requiescendum non est: quin potiùs nec in ea intrandi, excepto in Ecclesiam, vltrà tribunenda facultas: quia valdè hoc à sanctis patribus legitur inhibitum. Si quid verò charitatis officio illis attribuendum est, extra claustra constituatur locus in quo id accipiant. Qui verò fecùs, quàm præmissum est, agere tentauerit: ita seueriter à prælatis & à magistris corrigatur, vt cæteris, ne quid talia agere pertentent, exemplo correptionis sibi exhibitæ, terrorem incutiat.

Epilogus breuiter digestus. Cap. 145.

QVANQVAM à sanctis patribus in superioribus huius libelli partibus satis sit dilucidatum, qualiter clerici viuere debeant, adeò vt qui hæc, quæ superiùs comprehensa sunt, sedula meditatione perlegerit, perspicuè in his reperire valeat, qualis eius debeat esse fidei deuotio, actuum morumq; exornatio, ac diuinorum cultuum executio: propter plerosque tamen simplices, minusque capaces, hęc strictim breuiterque replicanda, perneccessarium duximus, vt q, hæc aut legere, aut fortè ab alijs lecta, plenè intelligere nequiuerint, vtantur hac defloratiuncula, vtpotè calatho, diuersorum florū vernantium nectare referto, & discant, quid illis agendum, quidve vitandum sit. Legalibus interea instructis, & euangelicis faluberrimis monemur præceptis, vt dominum Deum nostrum totis præcordijs diligamus, & proximum tanquam nosipsos. Et cætera. Si igitur ab omnibus fidelibus, his salutiferis præceptis, totis nisibus est fauendū: quantò magis ab his, qui diuinis cultibus mancipati sunt, & alijs exemplo virtutū condimentum esse debent? Proinde oportet primò omnium, vt dominū Deum diligant ex toto corde, tota anima, tota virtute, & proximos tanquā seipsos: & nosse, quia in his duobus præceptis tota lex pendet & prophetæ. Non occidant, neq; fratrem suum oderint: quia vt ait Apostolus, qui fratrem suum oderit, homicida est. Non adulterent, nō faciant furtum, non concupiscant rem alienā, non falsum testimonium dicant: & quod sibi nolunt fieri, alteri non faciant. Non sint superbia tumidi, non detractionibus assueti, non ebrietati seruientes, non luxuria eneruati, non iracundia turbidi, non quibuslibet alijs vitijs subiugati, non vaniloqui, non inuidi, non somnolenti, non pigri, non mur-

Matth. 22.

1. Ioan. 3.

murmuratores,non susurrones, non vinolenti, nó multùm edaces. Fraudes & dolositates caueant, vsiuris nequaquam inferuiant: non iurent, ne forte periurent: malum pro malo non reddant. Cùm in se aliquid boni viderint, DEO, & malum cùm viderint, sibi deputent. Discordiam fugiant, & quos discordantes inuenerint, ad charitatis concordiam reuocent, & iuxta Psalmistæ vocem, declinent à malo, & faciant bonum. Attendant & Apostolum prohibentem: Non (inquit) in comessationibus & ebrietatibus, non in cubilibus & impudicitijs, non in contentione & æmulatione, sed induimini Dominum IESVM CHRISTVM. Animad uertant etiam, quòd ab his vitijs ab Apostolo prohibitis, omnium vitiorum seges emergat: & quòd horum morborum mater, superbia sit. Oportet etiam, vt animam orpusque suum ab omni inquinamento carnis & spiritus custodiant, vt, iuxta Apostolum, integer spiritus eorum & anima, & corpus sine querela in Aduentu Domini nostri IESV Christi seruetur. Sobriè & iustè & piè viuant, secularia negotia prorsus abijciant: quia, iuxta Apostolum, nemo militans Deo simplicat se negotijs secularibus, vt ei placeat, cui se probauit. Ieiunium ament, hospites colligant, pauperes recreent, nudos vestiant, infirmos visitent, mortuos sepeliant, in tribulatione positis opem ferant, dolentem consolétur, amori Christi nihil præponant, charitatem non derelinquant: pacem, si fieri potest, cum omnibus hominibus habeant, diem iudicij timeant, vitam æternam spirituliter concupiscant, spem suam Deo committant, proprio episcopo in omnibus secundùm canonicam institutionem obtemperét, magistros suos non temerè repræhendant: postremò, in doctrinis spiritalibus operam dent: lectionibus, psalmis, hymnis, canticis, & cæterorum bonorum operum exercitio iugiter incumbant: in dormitorio, nisi quem infirmitas detinuerit, omnes dormiant: in refectorio pariter reficiantur, quotidiè ad collationem veniant: mox, vt signum datú fuerit, ad Ecclesiam festinatò veniant: & horas canonicas non negligenter, sed cum omni religione pariter celebrent: Ecclesiam non pompaticè, sed reuerenter ingrediantur: in choro non cum baculis stent: vanaloquijs nequaquam insistant, sed cum omni deuotione & veneratione diuinæ seruitutis opus peragant, scientes angelorum præsentiam semper illic adesse, & claustris non, nisi per licentiam egrediantur: egressi, irrepræhensibiliter viuant, vt ab his, qui foris sunt, bonum testimonium habeant, & religionem ac propositum suum actibus illicitis nequaquam maculent, sed potiùs omnes, quibus se iunxerint, sale sapientiæ & bonorum operum exemplis condiant: contubernia fœminarum nullatenùs appetant, non vanis oculis, aut petulanti tumidoque gestu ac dissolutis renibus incedant: non spectaculis, non pompis secularibus interfint: non aleæ, non quibuslibet venationibus inseruiant. Apostoli quoque instructi documento, quo ait: Non in veste pretiosa, nequaquam pretiosis delectentur vestibus. Caueant summoperè, ne extra claustra moras faciant, nisi vt sibi à Priore constitutum fuerit, & opportunitas temporis dictauerit. Intra claustra positi, non otio vacćt, sed aut diuinis officijs, aut propriis vtilitatibus, aut certè magistrorum iussionibus pareant, ne otio torpentes, ab Apostolo audiant: Qui non vult operari, nec manducet. Seniores spirituáliter iuniores diligát: iuniores senioribus obsequium dignum exhibeant: doctiores, minùs doctis nequaquam se præferant, sed magis eos cum charitate ædificent: neque hi, qui nobilitate generis aut virtutum donis pollent, cæteris se tumidè superextollant. omnes in congregatione vicissim sibi charitatis officio seruiant: quibus etiam in refectorio comedentibus, & religiosè silentium tenentibus, continuatim legatur lectio. Delinquentes, zelo rectitudinis pariter arguant & castigent: pueros & adolescentes negligentes, verborum disciplinis corripiant: singuli, iuxta capacitatem suam, diuersarum artium erudiantur disciplinis, vt nullus in collegio canonicus inutilis appareat, nec vota fidelium otiosus comedat: tales quippe esse, immò taliter conuersari decet omnes, qui diuinis officijs se mancipárunt. Quapropter studeant hæc, breuiter collecta, sedula meditatione perlegere, & memoriæ commendare: & adiuuante diuina gratia, iuxtà vires adimplere, quò faciliùs & liberiùs maiora, à sanctis patribus edita, exequi valeant. Vocatione ergo, qua vocati sunt, nec ad dextram nec ad sinistram declinantes, ambulent: quatenùs diuinis iussionibus obtemperantes, ad Christum, in cuius forte esse noscuntur, qui via, veritas & vita est, eo opitulante, peruenire mereantur, Amen.

Psalm. 33.
Rom. 13.
1. Thess. 5.
2. Tim. 2.
2. Tim. 2.
2. Thess. 3.
Ioan. 14.

Finit in Dei nomine feliciter regula Canonicorum, similiter & Concilium Aquisgrani celebratum Anno Domini 816. indictione decima, Anno Imperij Ludouici Imperatoris, filij Caroli Magni, tertio.

NOTAE IN CONCILIVM AQVISGRANENSE sub Stephano Papa V.

Concilium.] *In hoc prouinciali Concilio, præter ea, quæ habent alia Synodalia, S. Metulphus Paderbornensis ecclesiæ diaconus egregia sanctitate clarissimus, accepit licentiam, prout ædificandi monasterium virginibus Canonicis Regularibus. Gobelinus in actis Metulphi.*

Aquisgranense.] *Sic dictum ab Aquisgrano, quæ nomen sumpsit ab aquis calidis siue thermis, in plano campo ibi repertis, vnde Aquisgranum idem significare videtur, quod Aquæ grani, quod nimirum Granus seu thermas illas nobile magnificumq; extruxit ædificium: vnde Ligurin. lib. 1.*

——*peruenit ad illum*
Vrbem locum, cui nomen Aquis posuere priores.

Postea ab Attila Hunnorum Rege misere olim vastata, ac grauia perpessa; à Carolo verò Magno Imperatore non solùm restaurata, sed & ampliata auctaq; omnibus q; modis nobilitata ac ornata est, cognitumq; eam ex Alpes superij, Regnig, Gallici primariam sedem, ac perpetua lege ordinasse Romanos Reges electos designatosq; in ea vrbe corona ferrea, Mediolani argentea, Romæ aurea coronandos. Idem Imperator reduxit ciuitatem hanc ad fidem Christianam, extruxitq; insigne illud templum aure, argentoq; ornatum: præterea & palatium insigne, quod Anno D. CCC. LXXXI. à Nortmannis exustum est, illaso omnino templo. Obijt quoq; hic Carolus Magnus, sepultusq; in templo S. Mariæ, de quo templo ita Canit Celtes lib. 3. Amor.

Quaq; patent celsa Genitricis templa Tonantis,
Sanctius in nostro quæ is nihil orbe micat.

Epitaphium Caroli Magni est tale: SVB HOC CONDITORIO SITVM EST CORPVS CAROLI MAGNI ATQVE ORTHODOXI IMP. QVI REGNVM FRANCORVM NOBILITER AMPLIAVIT, ET PER ANNOS XLVI. FAELICITER TENVIT. DECESSIT SEPTVAGENARIVS, ANNO DOMINI D. CCC. XIIII. INDICTIONE VII. KAL. FEBR.

Vrbs est nobilissima, aëre fruitur saluberrimo, agroq; gaudet circumcirca pulcherrimo, quanquam quò ad ædificia habitationesq; attinet, nequaquam veteri fame, nobilitati, splendorig, respondeat. Balnea tam ther maq; tam intra vrbis mœnia, quàm extra, è terra erumpentibus aquis natura calidis habet, multis diuersisq; morbis apprimè vtiles.

PASCHALIS PAPÆ I.
VITA ET EPISTOLAE.

PASCHALIS, natione Romanus, ex patre Bonoso, sedit annos septem, menses * quinque, dies * sexdecim. Qui à primæuo ætatis suæ diuino cultui mancipatus, atque in sacro sanctæ Ecclesiæ patriarchio studijs diuinæ, salutiferæque scripturæ imbutus tam in Psalterio, quamque in sacris paginis noui, ac veteris Testamenti specialiter eruditus. Elegans, atque in omni bonitate perfectus, Subdiaconus quidem factus, & postmodùm diaconus atq; Presbyter honorificè consecratus est.

* *tres*
* *17. Paschalis virtutes.*

Erat autem vir sanctus, castus, pius, innocens, magnanimus, loquela deuotus, pudicitia plena, & nimis hilariter, iocundeq; in cleemosynis nos pauperum cuncta, quæ habebat opportunè distribuens. In colloquijs ergo diuinis frequentius cú religiosis, ac sanctis monachis sedula obseruatióe die, noctuq; insistebat, & in orationibus, ac vigilijs, cotidianisque

ieiunijs humiliter, atque honestè vigebat. Quem dum præ-
decessor eius dominus Leo ter beatissimus Papa tàtis studijs
peruigilem, & religionis deuotum conspexisset: tunc el mo-
nasterium B. Stephani primi Martyris, iuxta basillicam bea-
ti Petri Principis Apostolorum, ad regendum commisit.

Matth. 5. Quia scriptum est: Nemo lucernam accendit, & in absconditio ponit, neque sub modio, sed super candelabrum, vt qui ingrediuntur, lumen videant. Vnum qui suimet vitæ huius temporalis lucra pro æterna sobrie atq; vtiliter moderando correxit, & exemplo bene viuendi in subditis, & correctionem pietatis religiosius exornauit. Qui etiam gratiam hospi-

Hospitalitas eius. talitatis in peregrinis & claudis, qui ob amorem B. Petri Apostoli de longinquis regionibus ad eius limina occurrebãt, vtiliter præparans necessaria subministrabat, & occultè qui bus egebant, hilariter erogabat. Et semper quotidie in Dei operatione crescebat, vsquequò prædecessor eius dominus Stephanus Papa de hac luce ad æternam beatitudinẽ migrasset. Dum ergo per tãta bonæ operationis exempla præcipuè, longè, lateq; fama diffunderet, & omnipotẽs Deus regimen Ecclesiæ fuæ sub piæ gubernationis cura annueret, apte, moderateq; disponere, vna concordia, vna eademq; voluntate diuino interueniente consultu à cunctis sacerdotibus, seu

Electio eius. proceribus, atq; omni clero, necnon & optimatibus, vel cunc̃to populo Romano ad laudẽ & gloriam omnipotentis Dei in sede Apostolicam pontifex eleuatus est. Erat enim Patrũ præceptorum seu institutorum pontificũ, atq; canonum, nec non legum sanctionumq; decentiss. obseruator, & cuiq; lustitię norma à tempore ordinationis suæ nobilissimus pro

Eius virtutes. mulgator. tardus ad irascendum, & velox ad miserandum. Nullum malum pro malo reddens, neq; vindictam secundùm cuiusquam commissum tribuẽs, sed semper misericors pia dilectione omnibus Cluibus, & à Deo commisso populo Romano amator, & gubernator existebat. Omnium etẽ nim ecclesiarum Dei cum summo studio, atq; summa prouidentia pro solita religionis cura cultor, restaurator, atque in omnibus deuotissimus exornator fuit.

Corpora sanctorũ inuenit. Hic beatissimus præsul multa corpora Sanctorũ requirés, inuenit. Quæ & diligentius intra ciuitatem ad honorem & gloriam Dei honestè recondidit. Rogam etiã omni clero suo in Presbyterio profectò multipliciter ampliauit, & omnem thesaurum in sacrario cælesti recondidit, maximè propter captiuos, & exules eos nõ tantùm à transmarinis regionibus viros, ac mulieres auro, seu argento redimens, verùm etiam per longinqua viarũ itinera passim perquirendo, tam in Hispaniæ partibus, quamq; per singula loca inueniens, sicut bonus & verus pastor, ad propria reduxit.

Dona in ecclesiam S. Petri. Fecit autẽ in sacro altari B. Petri Principis Apostolorum vestem miræ magnitudinis pulcheam, & decoratam nimis, ex auro, gemmisque contextam, præfigurantem historiam, qualiter idem Apostolus à vinculis per Angelũ erepsus est. In eiusdẽ venerabili basilica ante aditum, quæ ducit ad corpus in loco ferrata, altare constituit, in quo & venerandum B. Sixti martyris, atq; pontificis corpus honestissimè collocauit. Vbi & desuper arcum musiuo exornatum decenter instruxit. simili modo in eadem sacratissima B. Petri Apostoli Ecclesia iuxta ingressum, qui ducit ad B. Petronillam, oratorium summæ magnitudinis, atq; pulchritudinis decoranter construxit. Et super columnas in quadrificio camerantes musiuo, pulchrisq; metallis decorauit. In quo & corpora beatissimorũ Martyrum Processi, & Martiniani, ad honorẽ & gloriam omnipotentis Dei, memorialiter, honorificeq; recondidit. In cuius ablidam imaginem pulcherrimã de argento exaurat à cũ diuersis historijs inter marmorũ * coftructionẽs ordinatas infixit, quæ pensant libras 62. & semis, simulq; de lilia de argento pen. libras 17. & vncias duas. Nec non & gabathas ex argento purissimo numero septem, pensimul libras 13. semis, & vncias duas. Imagines etiam de argẽto exauratas fecit in eodem venerabili loco numero tres. Vnam saluatoris domini nostri Iesu Christi, & duas aliorum beatorum Martyrum Processi & Martiniani pen. insimul libras triginta & sex. Nection & aliam imaginem ex auro purissimo obtulit ad ornatũ præfati oratorij pensan. libras 13. & vncias tres. Simili modo canistra ex mundissimo argento numero octo. pen. omnes lib. tres & quadraginta. Pariterq; & con. ham a.l spongiam pro nocturnis diligentijs ibidem ex argento contituit pen. lib. 7. & vncias 9. Imò & claues in modum crucis ex auro purissimo, seu gemmis miræ decorationis exornatas in eodẽ venerabili loco meritò decorauit, quæ pen. lib. . . . . Vbi etiam regulare ordinauit, quẽ laminis argenteis superindixit pen. lib. 20. Super quem constituit arcus duos de argento, & gammadias quatuor, quæ simul pen. libras 60. Propitiatorium etiã altaris ex laminis argentels exornatũ circumduxit, atq; sacram confessionem eius interius, exteriusq; cum regulis suis nobilissime circunstruxit, quę simul pen. lib. . . . . Et super altare eorundem beatissimorũ Martyrum vestes duas instituit, ex quibus vnã de fundato cũ cruce de chrysoclauo, & alterã de quadruplo mirificè exornauit. Vela quoq; malora de fundato numero septem cũ periclys ſi de blattin circsusta similiter decorauit.

Sed neque hoc silentio prætereundum esse arbitramur, quod eodem tempore diabolica operante vetfuria per quorundam gentis Anglorum defidiam ita est omnis illorum habitatio, quæ in eorum lingua * burgus dicitur, flamma ignis exundante combusta, vt etiam nec vestigia priſtinæ habitationis in eodem loco inueniri potuissent. Cuius exuberantis incendio penè totam portiũm, quæ ducit ad basilicã principis Apostolorum ignis fomes deuastauit.

Et dum hæc ter beatiſi. pontifex quasi hora noctis continuo perſensisset, ſubitò propter amorẽ Ecclesiæ B. Petri Apoſtoli, atq; tantam peregrinorũ illorum deuastationem nudis pedibus diſcalceatus pedester cucurrit. Cui tanta omnipotentis Dei in eius aduentu misericordia adfuit, vt locũ in quo prius idem coangelicus pontifex conſtitit, nequaquã vlterius impetus ignis transgredi permiſit. Sed ipſe Dei clementiã exorando & multitudo fidelium, qui aderant decertando acies ignis Deo miſerante extincta eſt. Sicq; pera-ctũ eſt, vt totius noctis ſpatium vſq; ad auroram perſeuerans in eodẽ loco perſteterit. Vnde poſtmodùm ter beatiſ. paſtor conſiderans illorũ peregrinorum inopiam, quæ ob inſidias diabolicæ fraudis irrepſit, tanta dona, tantaq; beneficia, ſicut ſemper ſolitus erat, in eorũ neceſſitatibus impertuit tam in auro, & argento, vel corporum indumenta, quam reli qua neceſſaria alimenta omnia vberius ſubminiſtrabat. Sed & ſiluarum copiam pro lignorum vtilitate, quatenùs domiciliã, ſicut ante in eodem loco fuerant, vtiliter reſtaurarent. Porticum etiam quæ ab eadem clade vaſtata eſt, decentius quàm fuerat in melius firmiſſimè reſtaurauit.

Hic præclarus, & venerabilis pontifex fecit in eccleſia B. Petri Apoſtolorũ principis nutritoris ſui vela de chryſoclauo per arcus Presbyterij habentia hiſtoriã de mirabilibus Apoſtolorũ, quæ per eos Dñs operari dignatus eſt, numero 46. Eccleſiã etiam beatiſſimæ Chriſti martyris Praxedis, q̃ quondam priſcis ædificata tẽporibus, nimio iã laſſata ſenio, ita vt à fundamentis caſura, ruinam ſui minaretur, idẽ venerabilis pontifex (illius ruinã ante prætuidens videns) eccleſiæ curã adhibens illic peruigil ſpplus exiſtens) in alium non lõgè demutans locũ, in meliorẽ eam, quãm dudũ fuerat, erexit ſtatũ. Abſidam verò eiuſdẽ eccleſiæ muſiuo opere exornatã variis decẽter coloribus decoratit. Simili modo & arcũ triumphalẽ eiſdẽ metallis mirũ in modum perficiens compſit.

Hic beatiſ. & præclarus pontifex multa corpora ſanctorum diutius in cemiteriis iacentia pia ſollicitudine, ne remanerent, neglectui, quærens, atq; inuenta colligens magno veneratiõnis affectu in eam dictæ ſanctæ Chriſti martyris Praxedis Eccleſiam, quã mirabiliter renouans conſtruxerat, cũ omniũ aduocatione Romanorũ. Epiſcopis, Presbyteris, diaconib', & clericis laudẽ deo pſallentibus depoſitis recõdidit. Quæ dum ſanctiſſimi atq; coangelici præſulis intima cordis vigilantia gererentur, vt reconditorũ ibidem ſanctorũ corporũ Deo indeſinenter ſuper aſtra placentiũ precibus apud omnipotentẽ Dñm iuuaretur; conſtruxit in eodẽ loco à fundamentis cœnobiũ, quod & nomine S. Praxedis virginis tutulauit. In qua & ſanctã Græcorũ congregationẽ aggregans, quæ die noctuq; Græcę modulationis pſalmodiæ laudes omnipotenti Deo, ſanctiſq; illius ibidẽ quieſcentibus ſeduló perſoluerent, introduxit. Siquidẽ in eodẽ venerabili monaſterio plurima cõferens prædia, & poſſeſſionũ loca vrbana, vel ruſtica ſuperflue, atq; abundanter ditauit. Quinimò & in eadẽ eccleſia fecit oratoriũ B. Zenonis Chriſti martyris, vbi & ſacratiſſimũ eius corpus ponens muſiuo ampliãter ornauit.

Fecit

* B. cõcretiones.

Dona in eccleſia S. Praxedis.

Papa nudis pedib' ad incendium accurrit.

Reparat exuſta.

Cœnobiũ conſtruit Græcis.

Fecit autem in eadem Ecclesia cyborium ex argento pen. libr. octingentas & decem, imò & propitiatorium facri altaris ex argenteis laminis mirifice exornauit. Confessionem denique eius cum rugulis suis interius exteriulque vallantem pulcherrimè compsit, atque decoravit, quæ simul pen. libras trecentas. Super eiusdem venerabilis altare fecit regnum spanocly stum ex auro fuluo, seu diuersis lapidibus exornatum pen. libr. quinque, & vncias duas & semis. Et in eodem sacro altari fecit vestem de chrysoclauo cum diuersis historijs miræ magnitudinis, atque pulchritudinis exornatam. Item, vbi supra, obtulit aliam vestem chrysoclauam ex auro gemmisq; confectam, habétem historiam virginum cum facib. accensis mirificè compta, atq; decoratam. Ad sacrum denique eiusdem virginis corpus obtulit imaginem ex laminis argenteis præfiguratis pen. lib. nonaginta & nouem. Hic benignissimus Præsul fecit in iam dicto monasterio oratorium B. Agnetis Christi virginis miræ pulchritudinis exornatum. Ecclesiam denique Sanctę Dei genitricis semperq; virginis Mariæ Dominæ nostræ, quæ appellatur Dominica, olim constructam, & iam ruinæ proximã foleriti vigilantia præfatus Pontifex ampliorem meliorem q; quam ante fuerat, à fundamentis ædificans renouauit. Abhidauiq; eiusdem Ecclesiæ musiuo mirificè decoravit. Vbi etiam & plurima obtulit dona sc. Cyborium ex argento pen. libras trecentas, triginta & duas. Propitiatorium sacri altaris ex laminis argenteis comptè decorauit. Confessionem quoque eius cum rugulis intus & foris mirum in modum perficiens adornauit pen. libras centum & quindecim, & vncias tres. Item vbi supra fecit gabalham ex auro purissimo pen. libras duas, & vncias octo. Verum etiam & arcum ex argento, & columnellas duas cũ gammadijs duab. pen libras. ....,

S. Matiæ.

Imò & in sacro altari fecit vestem de chrysoclauo habentem historiam Dominicę Natiuitatis Dñi nostri Iesu Christi miræ pulchritudinis exornatam. Iterum, vbi supra fecit vestem de staurací pulcherrimam cum periclysi de blattin. Item aliam vestem de blattin bizantea habentem tabulam de chrysoclauo cum vultu Sanctæ Dei genitricis, & Angeli obsequio. stantes cum periclysi de staurace. Pariterq; aliam vestem de staurace habentem pauones, & in medio crucẽ de blattin. Porro & vestes duas de quadrapulo habentes in medio crucem de blattin. Item, vbi supra, fecit vestem ex auro textam cum periclysi de blattin. Coopertorium rubeum de serico vnum. Fecit etiam in circuitu altaris vela rubea serica quatuor cũ gammadijs, & Cruces de quadrapulo. Hic venerabilis præsul obtulit in trabe ante vestibulũ altaris vela tyria tria, & de quadrapulo quinque. In arcus maiores eiusdem Ecclesię fecit vela de quadrapulo num. viginti, & per arcus presbyterij vela parua de staurací quatuor, simulq; in ingressu presbyterij vela tyria duo. Hic benignissimus Pontifex fecit in ingressu iam dictæ Ecclesiæ cortinas maiores de quadrapulo cum periclysi de fundato mirificè valdè.

Quomodo hoc credere possum, eo quod olim fama relata sit quatenus eiusdem venerabilis Christi martyris Cæciliæ corpus ab Aistolpho Longobardorũ Rege hostiliter Romæ residente furtim, & ab illius hominibus fuisset ablatum. Cui talia Venerabili Pontifici inrimanti, omnipotentis Dei famula dixit. Quia me desiderãter, vt inuenirent Longobardi, quęsiuerunt, ômnino verum est. Sed Domini mei Iesu Christi ópitulatione, & Dominæ meæ Sanctæ Deigenitricis semperq; Virginis Mariæ auxilio, neque me inuenire, neq; deportare, sicut voluerant, line longius potuerunt. Et ideo sicut me quærere cæpisti, qualiter me inueniassiduo labori non desistas incumbere, quia Domino Deo pro cuius amore, & honore passa sum placuit, vt tu me inuenias, & in Ecclesia, quam nouiter construxisti, recondas. Et hæc dicens ab oculis aspicientes ablata est. Tunc isdem Venerandus Pontifex matutinalibus laudibus perfolutis, pro tam certę, & indubitabilis revelationis iudicio, cæpit hac, illacque operosius quærere, vbi sacratissimum eius corpus iaceret humatum. Quod tribuente Deo dum sollicitè quæreret, reperit in Cimiterio Prætestati sito foris portam Appiam aureis illud vestimentis indumentis cum corpore Venerabilis sponsi fui Valeriani, Pariterque & linteamina martyris ipsius sanguine plena, quando ab impio percussa carnifice Christi Domini martyr est regnantis in sæcula consecrata. Quibus & linteaminibus sanguis Sanctæ martyris exterfus inuolutã ad pedes illius corporis sacratissimo cruore plena, de trina carnificis percussione reperta sunt. Quę cuncta suis pertractans manib. collegit, & cum magno honore infra muros huius Romanæ Vrbis in Ecclesia nomine ipsius Sanctæ martyris delicata ad laudem, & gloriã omnipotentis Dei, eiusdem virginis corpus, cũ charissimo Valeriano Sponso, atq; Tyburtio, & Maximo martiribus, necnon Vrbano, & Lucio Pontificib. sub sacro fancto altari collocauit. Pro quorũ Sanctorum honore videlicet, & opitulatione construxit monasterium in honorem Virginum, seu martyrum Agathæ, & Cæciliæ iuxta ipsius Ecclesiam in loco, qui dicitur Colles iacentes. In quo & monachorũ Deo seruientium congregationem pro quotidianis laudib. in præfato titulo S. Cæciliæ, die, noctúque omnipotenti Domino decantandis constituit. Et pro subsidio, & luminariorũ concinnatione, seu vtilitate, atq; stipendijs monachorum, necnon & pro amore, atq; dilectione, qua erga prædecessorẽ suum piæ recordationis domnum Leonem Tertium Papam habere videbatur hospitale Sancti Peregrini positum ad B. Petrum Apostolum in loco, qui vocatur Naumachia, quod idem Pontifex fuus construxerat, & ob neglectum, atq; defitiurionẽ prępositorum paupertatis inopia consumi videbatur, idcirco pio iuxumine consulens præfatum hospitale cum fundis, & casalibus, atque massis, fcu statim colonis, fiue domibus, necnon familijs, & vniuersis, quę iustè, & rationabiliter fecundum legum statuta, eiũ; à prædecessore suo in iampręfato hospitali donata funt. Quæ q; ab ipsopia deuotione ad augmẽtum iam dicti monasterij adiuncta sunt sine aegris, vel vineis, etiam domibus, necnõ rustica familia fuæ auctoritatis pagina pro iam nominata monachorũ congregatione in eodẽ monasterio cõfirmauit. Qui Sanctissimus Præsul amore venerandorũ Sanctorũ fecit in ornamentis ipsius Ecclesię absidã musiuo opere decorat ã, & ciborium mirę magnitudinis ex argento. pen. lib. quingent. & semi, & vncias octo. Propitiatorii q; denique sacri altaris, seu consessionẽ interius, exteriusq; cũ rugulis suis ex laminis argẽteis mirũ in modum perficiens compsit. Quæ simul pen. libras sexaginta quatuor, & vncias 55. Ad sacrũ vero eiusdẽ Virginis corpus obtulit imaginẽ ex argenteis laminis pen. libr. nonaginta quinq;. Fecit etiam ante vestibulũ altaris regularem inuestitũ ex laminis argenteis, & columnis duab. vbi & posuit arcum vnũ, & gammadias duas pen. sin simul libras centum, & semis. Obtulit ibi ipse imagines argenteas deauratas tres pen. sin simul libr. quadraginta & octo, & semis. Sæpefatus quoq; Præsul fecit per arcus eiusdem Ecclesię calices maiores ex argẽto viginti & sex pen. in simul libras centũ nouem, & semis. Item, vbi supra, obtulit canistra ex argẽto duo pen. lib. duas, & vncias octo. Gabathã ex auro purissimo pen. libr. tres. Fecit iam prædictus Põtifex canistra Enafori ex argento duo pen. lib. decem. Gabathas ex argento tres pen. libr. quinq;. Turibulum ex argento deauratum pen. libram vnam. Hic benignissimus Præsul obtulit in sacro altari vestem de blattin byzantea habentem in medio

Papa ex S. Cæciliæ reuelatione inuenit eius corpus.

Constituit cœnobiũ.

Et hospitale restituit, & auget.

S. Cæciliæ

Dona S. Cæciliæ oblata.

Visio Papæ facta in æde S. Petri.

* B. quod ad incertam famã, quam de me spargam diu fruatur. 1 p. a. accommodate vel.

tabulam de chrysoclauo cum historia, qualiter Angelus beatam Cæciliam,seu Valerianum,& Tyburtium coronauit cum percily si de chrysoclauo mirae pulchritudinis exornatam. Item ibi fecit vestẽ de fundato alythino habentem in circuitu percily sin de olouero.

Ob amorem eiusdem Virginis fecit aliam vestem de fundato porphyretico habentem in medio crucem ex auro texto compte decoratam. Enimuero in iam dicto altari obtulit vestem albam figillatam cum rosulis habentem in medio crucem de blattin cum psillijs, & percily sin de blattin byzantea pulcherrime exornatam. Obtulit & in prænominato altari vestem de quadrapulo.

Venerabilis pontifex fecit vela alythina penden. in circuitu altaris quatuor habentes cruces,& gammadias de fundato, & quadrapulo. In arcellá vero, vbi venerabile caput eiusdem virginis condidit,fecit vestem paruam de tyrio cum percily si de blattin. Obtulit, vbi supra, vestẽ de fundato prasino. Imò & aliam vestem de staurací cum percily si de olouero, & vestem de blattin cũ percily si de fundato. Fecit etiam in arcella ad corpus iam dictæ Virginis vestem de quadrapulo cum percily si.

Porro & aliam vestem de staurace cum percily si de olouero. In iam dicta Ecclesia fecit vela tyria cum percily si de blattin byzantea num. viginti quinq. Item vela prasina cum percily si de olouero,num.quatuor. Obtulit vbi supra vela alythina cum percily si de blattin num. tria. Simulque vela de fundato parua cum percily si de blattin num.duo. Pariter vela tyria cum percily si de fundato duo.

Hic venerabilis,& præclarus Pontifex fecit per arcus iam dictæ Ecclesiæ vela de fundato num.duodecim,& de quadrapulo quatuordecim. Fecit & in arcu Presbyterij vela parua cũ percily si de blattin byzantea num.duodecim. Hic à Deo protectus Venerabilis præsul fecit in ingressu eiusdem Ecclesiæ cortinam maiorem de quadrapulo, & staurace pulcherrimè exornatam.

Refituit monasterium Sergij & Bacchi. Ipse etiam sæpedictus Pontifex monasterijs circumquaq; constructis vigilanti cura satis animo gerens, quidque haberent inquirens,reperit ipse pius Pontifex monasterium sancti Sergij, & Bacchi post formam aquæ ductus Patriarchij Laterauensis positum,rebus omnibus defolatũ, ita vt Ancillarum Dei Congregatio,quæ ibidem inerat, paupertatis inopia nullas omnipotenti Domino, Sanctisque illius laudes decantare valerent. Qua Venerabilis pastor inquisitione ad pietatem commotus, famulas Dei qualiter bene religioseque esse possint, perfecit. Et in eo monachorum ggregans, statuit conuentionem, multis idem monasterium ditans facultatibus & in familijs, maſsis, vineis, domibus, vrbanis,& rusticis locis amplianter sufficienterque multiplicauit, quatenus ipsi Congregatio residens omni necessitate postposita, soli Deo, Sanctisque illius laudes,& hymnos nocte, dieque modulanter in venerabili Ecclesia Saluatoris Domini nostri Iesu Christi sita iuxta Laterahas decantaret.

Dona in oratorio. S. Procesſi Præterea in oratorio beatissimorum martyrum Processi, & Martiniani sito infra Ecclesiam B.Petri principis Apostolorum, quod & idem ipse cõstruxit, obtulit imaginem ex auro purissimo habẽtem vultum Sanctæ Dei genitricis pens. libras decẽ, & vncias quatuor. Ibi & ipse fecit vestem de blattin byzantea habentem tabulas de chrysoclauo duas cũ vultu B.Petri,& Sanctorum mart.Processi, & Martiniani, & percily sin de chrysoclauo mira pulchritudine decoratam. Illic etiam obtulit vestem holosericam habentem in medio tabulam de chrysoclauo cũ vultu Dominicæ Refurrectionis Domini nostri Iesu Christi, & percily sin de blattin byzatea pulcherrimè comptam.

Verum enimuero Sanctis eisdem vela holoserica cum percily si de quadrapulo,& blattin byzantea obtulit numer. nouem. Vbi,& supra,fecit vela parua de tyrio cum percily si de fundato num. sex. Turribulum de argento exaurato mirificẽ pen. lib. vnam. In oratorio autem beatissimorũ martyrum Sixti,& Fabiani iam nominatis Pontifex fecit gabathas ex argento tres pens. lib. quinque, & vncias sex. Ante imaginẽ quoque ipsius oratorij fecit velum de chrysoclauo mirificè decoratum. Supra eorum venerabile altare fecit vestem de alythino habentem in medio crucem de blattin byzantea, & percily sin similiter de blattin. Similimo. in iam dicto oratorio obtulit sæpedictus pontifex vestẽ holosericam habentem in medio cruces de chrysoclauo duas,& percily sin de staurací diuersis margaritis ornatam. Ibidem ipse fecit aliam vestem de fundato habẽtem in medio crucem de blattin. Fecit etiam ad ornatum prædicti oratorij vela de alythino cum percily si de blattin bizantea numero quatuor. Simulque vela holoserica cum percily si de quadrapulo, & de olouero numero quatuor.

Hic benignissimus Præsul fecit in Ecclesia beatorum martyrum Dolimæ & Damiani in via sacra vestem de tyrio, habentem in medio tabulam de chrysoclauo cum vultu Domini nostri nostri Iesu Christi, atq; beatorum martyrum Cosmæ, & Damiani cum alijs tribus,tratribus cum cruce de auro texto,& percily sin de olouero pulcherrimè cõptam,atq; decoratam. Supra eorum denique Sancto altari obtulit coopertorium de tyrio mirificè decoratũ. Imò verò ante vestibulum ipsius altaris fecit vela tyria cum percily si de blattin byzantea num. tria. S. Cosmæ & Damia.

Venerabilis etiam pontifex fecit in monasterio Saluatoris Dñi nostri Iesu Christi sito in territorio Reatino vestem de chrysoclauo cum historia, qualiter idem Dominus noster Iesus Christus cum Archangelis, & Apostolis in cœlo coruscat, mira pulchritudine diuersis ornatam margaritis. Item in iam dicto monasterio ad ornatum sacri altaris alaim obtulit vestem de fundato habentem cruces de blattin byzantea, & percily sin de chrysoclauo mirifice exornatam. Pari modo in Ecclesia B. Mennę martyris fecit vestem de quadrapulo cum percily si de blattin byzantea. In monaster. Saluatoris Reate.

Hic Sanctissimus, & coangelicus præsul obtulit in Ecclesia beati Petri Apostoli in Centumcellis calicem & patenam ex argento deauratas pensan. libras quatuor, & vncias tres. Centumcellæ.

Enimuero & in Ecclesia B. Petri Apostoli fautoris sui fecit Euangelium cum blattin ex argento pens. libras octo, & vncias octo. Benignissimus quoq; præsul fecit in monasterio B. Stephani Protomartyris ad S. Petrum vestes albas holosericas quatuor habentes in medio crucem de auro texto cum diuersis margaritis,& percily si de blattin mirifice decoratas. Item, vbi supra, obtulit prænominatus Pontifex vestem de fundato habentem in medio crucem ex auro textam, & percily sin de chrysoclauo. Sæpedictus deniq; præsul fecit in iam dicto monasterio vestem de fundato habentem in medio tabulam de chrysoclauo cum vultu Sanctæ Dei genitricis, & Sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli, & percily sin de blattin.

Obtulit ibidẽ ipse vestes de staurací duas habentes in medio cruces de chrysoclauo,& percily sin de blattin. Fecit etiam ad ornatũ ipsius oratorij velum maius de quadrapulo habens in medio cruces de auro textas tres, & percily sin de blattin. In diaconia Beat. Archangeli obtulit iam dictus Pontifex vestem de blattin byzantea habentem in medio crucem de chrysoclauo,& percily sin de chrysoclauo pulcherrimè comptam.

Enimuero & in Ecclesia B. Cæciliæ martyris fecit concham ex argento, vbi & pretiosum eiusdem Virginis caput condidit,pen. libras octo & semis. Simili modo & in Ecclesia Beat. Quiriaci martyris in Thermis obtulit prædictus præsul vela de fundato numero octo. Hic à Deo fultus iam nominatus Pontifex fecit in oratorio S. Archangeli, quod quondam prædecessor eius domnus Leo Papa constituit, atque construxit vestem albam holosericam habentem in medio tabulam de chrysoclauo cum historia Dominicę Resurrectionis Domini nostri Iesu Christi, & percily sin de chrysoclauo mirificè decoratam. Item ibi obtulit aliam vestem de fundato cum percily si de blattin byzantea. S. Cæciliæ S. Quiriaci.

Fecit etiam iam dictus Pontifex in supradicto oratorio vestem aliam de quadrapulo circumfutam cum historia Dei genitricis pulcherrimè comptam, atque decoratam.

Præterea idem summus Pontifex & orthodoxus diuina inspiratione pulsatus Ecclesiam Sanctæ, & intemeratæ Virginis Mariæ Dominæ nostræ,ad præsepe cernens quondam talì more constructam, vt post fedem Pontificis mulieres ad sacra missarum solemnia stantes, prope assistere iuxta pontificem viderentur, ita vt si aliquid colloqui Pontifex cum sibi assistentib. voluisset,ex propinqua valde mulierum frequentatione nequaquam ei fine illarum interuentione liceret: B. Mariæ

largum ibidem locum ineſſe. qualiter inde ſedem mutare valeret, concerneret, dato operis ſtudio cæpit indeſinenter agere ſedem inferius poſitam ſurſum ponere, vt eo familiarius Domino preces fundere poſſet, quo conſortia populorum modeſte declinare potuiſſet. Denique ſedem optime quam dudum fuerat, pulcherrimis marmoribus decoratam condidit, & vndique aſcenſus, quibus ad eam gradiatur, conſtruxit, pauimentumque altaris cuigens pretioliſſimis marmoribus ſtrauit. Erexit ſane ſex inibi ante Confeſſionem ſacri altaris purpureo colore columnas, quas ſuper & candidi marmoris trabem poſuit, purpureis dextra, leuaque marmoribus nonnullis ſcilicet, celaturiſque exornans ſaris commode decorauit, Presbyterium quoque ipſius Eccleſiæ diuerſis marmoribus quam pridem fuerat, in melius reparauit. Propitiatorium vero ſacri altaris, ſeu confeſſionem interius, exteriuſque cum regulis ſuis ex auro puriſſimo mirificè decorauit penſilibras centum ſeptuaginta quatuor, & vncias ſex. Similiter & altare ipſius baſilicæ ex argenteis laminis cum hiſtoriis diuerſis pulcherrime compoſit, atque deauruit. penſan. libras treceneas octo, aginta & quinque. Beniginiſſimus etiam præclariſque Præſul obtulit ibi gabathas ex auro puriſſimo cum diuerſis gemmis nimiæ. ſex penſilibras viginti, & vncias ſex. Et hoc conſtituit vt ſemper diebus ac noctibus ante ſacroſanctum altare lucernæ ardere debeant. Hic diuina inſpiratione ſuluus obtulit in iam dicta baſilica arcus ex argento numero octo cū columnis ſex decim penſin ſimul libras ducentas decem & octo, & vncias octo. Fecit etiam & ante veſtibulum altaris rugas maiores ex argento penſilibras ſeptuaginta octo. Obtulit etiam & canthara vbi ſupra, ex argento numero ſex penſiniſimul libras ſexaginta & ſemis. Pari modo & per arcus maiores ſæpedictæ Eccleſiæ fecit calices maiores ex argēto pendentes numero quadraginta & duos, qui omnes in ſimul penſilibras ducentas octoginta & vnam. Venerabilis etenim præſul obamorē eiuſdem Virginis Dominæ noſtræ obtulit ibidem coronas ex argento numero quatuor penſan. libras ſexaginta & duas & ſemis, & vncias tres. Item, vbi ſupra, caniſtra ex argento numero duo pen. libras tredecim. Fecit etiam ibidem imaginem ex argento deauratam cum vultu beatæ Dei genitricis Mariæ penſ. libras decē & ſeptem, & vncias tres. Chriſti quoque omnipotentis Domini famulus obtulit in ſacroſancto altari ſæpedictæ baſilicæ veſtes de chryſoclauo duas, habentes hiſtoriam Dominicæ natiuitatis Domini noſtri Ieſu Chriſti cum periclyſi diuerſis ornatas gemmis, atque margaritis mirifice decoratas.

Obtulit etiam ibi ipſe aliam veſtē de chryſoclauo habentem hiſtoriā, qualiter Dominus noſter Ieſus Chriſtus à Ioanne in Iordane baptizatus eſt cū periclyſi de chryſoclauo mirificè exornatam. Item, vbi ſupra, compoſit veſtem de chryſoclauo habentē hiſtoriam Dominicæ Reſurrectionis Domini noſtri Ieſu Chriſti cum periclyſi de chryſoclauo, diuerſis ornatam margaritis.

Beatiſſimus, & venerabilis prænominatus Pontifex diuino amore ductus fecit ibidem in iam præfato altari veſtem ſimiliter de chryſoclauo habentem hiſtoriam, qualiter beata Dei genitrix Maria corpore eſt aſſumpta cū periclyſi de chryſoclauo, ſeu diuerſis margaritis compta m, atque decoratam. Fecit enim beniginiſſimus præſul ibi ipſe aliam veſtē de chryſoclauo habentem hiſtoriam Dominicæ Aſcenſionis Chriſti Domini noſtri rite decoratam. Item, vbi ſupra, ob amorem eiuſdem Virginis cōſtruxit aliam veſtem de chryſoclauo habentem hiſtoriam qualiter Spiritus ſanctus venit ſuper Apoſtolos diuerſis ornatā margaritis, & decoratam. Inò ibidem aliam muniuit veſtē de chryſoclauo cum hiſtoria palmarum modeſtè comptam, atque decoratam.

Necnon & vbi ſupra aliam compoſit iam nominatus Pontifex veſtem de olouero cum periclyſi de ſundato. Pariter quoque, & pro quoridianis diebus obtulit veſtes de fundato duas cū periclyſi de quadrupulo pulcherrimè exornatas. Hic diuina inſpiratione pulſatus fecit ipſe Sanctiſſimus præſul per arcus maiores iam præfatæ baſilicæ vela de fundato quatuordecim, & de quadrupulo quatuor decim, ſimiliter & de imizilo quatuordecim. Domini noſtri Ieſu Chriſti famulus ob amorē eidem Dominæ noſtræ per arcus presbyterij iam dictæ Eccleſiæ fecit vela de chryſoclauo habentem hiſtoriam Domini noſtri Ieſu Chriſti, atq; natiuitatem, ſeu aſſumptionem eiuſdem inteneratæ virginis numero viginti & ſex. Pariter & per ipſos arcus obtulit vela de quadrupulo diuerſis hiſtorijs circumſuta num. viginti quatuor. Chriſti namque omnipotentis famulus obtulit ſurſum in aſpectu abſidæ pannum Alexandrinum mirificè decoratum.

Obtulit etiam in trabem maiorem Ipſius baſilicæ velum maius de ſundato habens trabes de chryſoclauo ſeptem, & periclyſin de blattin. Fecit etiam ad ornatum ipſius baſilicæ in ipſam trabem vela de quadrapulo numer. ſex, & de imizilo vela num. quatuor. Ipſe quoque Pontifex fecit iuxta veſtibulum altaris in abſidam vela de quadrapulo num. duodecim. Ibidem de blattin vela num. ſex. Venerabilis quoq; præſul fecit in ingreſſu iam dictæ baſilicæ cortinam maiorem Alexandrinam cū diuerſis hiſtorijs compte decoratam. Similiq; modo, & pro quotidianis diebus aliam ibidem obtulit cortinam Alexandrinam mirificè exornatam. Beniginiſſimus, & præclarus Pontifex obtulit in prænominata baſilica vela alba holoſerica in trabem maiorē cum periclyſi de fundato num. ſex. Vela alia quatuor de blattin by zantea alba ibidem conſtituit mirificè. Iteſin abſida ipſius baſilicæ poſuit vela alba cum periclyſi de fundato numero ſex.

Et quia idem ter beatiſſimus paſtor tantam curam, tantamque vigilantiam, quam erga ſtatus Sanctarum Dei Eccleſiarum frequenter impendebat. etiam altare præſepij iam dictæ baſilicæ ſeu venerabilem confeſſionem vltro, citroq; ex auro puriſſimo cum diuerſis hiſtorijs mirificè compſit, atq; decorauit per. lib. cētum triginta quatuor, & vncias quatuor. Similiter ex argēto deaurato cum varijs hiſtorijs ibidem vncias decem pen. libras ducentas quinquaginta quatuor, & vncias quatuor.

Item ibidem obtulit præfatus Pontifex gabathas ex auro puriſſimo cum gemmis diuerſis num. tres pen. libras octo, & vncias decem. Porro & vela de altychino cū periclyſi de blattin bizantea ibidem poſuit. Hic facer antiſtes ob nimium cordis amorem fecit in Eccleſia B. Ceciliæ veſtem de chryſoclauo habentem hiſtoriam Dominicæ Reſurrectionis Dñi noſtri Ieſu Chriſti mirificè depictam, atque exornatam.

Ipſe vero à Deo protectus venerabilis, & præclarus Pontifex fecit propitiatorium ſacri altaris B. Petri Apoſtolorum Principis, vbi ſacratiſſimū corpus eius quieſcit, ſpanoclyſtum ex auro fuſuo cum diuerſis hiſtorijs depictum, atque mirifice decoratum pen. libras ducentas. Item in iam dicta Eccleſia ob amorem eiuſdem Dei Apoſtoli fautoris ſui obtulit vela chry ſoclaua per arcus Presbyterij habentia hiſtoriam Domīnicæ paſſionis, ac Reſurrectionis Domini noſtri Ieſu Chriſti num. quadraginta ſex. Pariter & in Eccleſia beatorum Martyrum Coſmæ, & Damiani in via ſacra fecit veſtem holoſericam pulcherrimè comptam atque decoratam. Beniginiſſimus etenim Præſul fecit in baſilica beatæ Dei genitricis virginis ſemper Mariæ Dominæ noſtræ ad præſepe gabathas ex auro diuerſis gemmis ornatas num. duas pen. libras ſex. Item ibi ipſe obtulit gabatham Apoſtolicam ex auro puriſſimo pen. libras quinque. Item vbi ſupra fecit fara cantharas ex argento num. octo pen. in ſimul libras octoginta duas. Ob amorem quoq; eiuſdem Dominæ noſtræ obtulit in iam dicta baſilica columnas quatuor, & arcum vnū pen. in ſimul libras ſexaginta. Sæpenominatus etenim Pontifex fecit in venerabili altari ipſius Eccleſiæ veſtem albam habentem in medio crucem de chryſoclauo diuerſis gemmis circumſitam, & pulchritudine exornatam, aliam quoq; ibidem adnectens veſtem de blattin bizantea, ſimili modo cum cruce de chryſoclauo diuerſis lapidibus honeſtiſſimè decoratam. Fecit etiam ad ornatum præfatæ Eccleſiæ vela de chryſoclauo per arcus Presbyterij habentia hiſtoriam Dominicæ paſſionis, atque Reſurrectionis Domini noſtri Ieſu Chriſti.

S. Petri.

S. Coſmæ & Damia.

B. Mariæ.

Necnon & in trabem maiorem ſæpiùs dictæ Eccleſiæ obtulit vela alia cum periclyſi de quadrapulo num. ſex. Item in trabes ipſius baſilicæ fecit vela de fundato num. ſeptem. Obtulit etiam vela holoſerica in circuitu altaris iam dictæ Eccleſiæ, habentia periclyſin de quadrapulo num. quatuor. Venerabilis quoq; Præſul fecit in Eccleſia beatæ Dei genitricis, quæ vocant Dominicam, rugas ex argento pen. lib. ſexaginta ſex.

Fecit etiam in Eccleſia beatæ Dei genitricis Mariæ Dominæ noſtræ ſita Sauinis in epiſcopio veſtem de fundato cum periclyſi de blattin bizantea.

Obitus Papæ.

Hic denique diuina vocatione defunctus est. Sepultus vero in Ecclesia beati Petri Apostoli. Fecit autem ordinationes duas, vnam quidem per mensem Decembris, & aliam per mensem Martium. Presbyteros... Diaconos sex, Episcopos per diuersa loca numero.... Et cessauit episcopatus eius dies quatuor in mense Ianuario, Indictione prima.

Notæ in vitam Paschalis I.

Paschalis electio & acta quæ.

Paschalis.] *Anno 817. quint. Kalend. Februarij Paschalis miraculo incendij extincti clarissimus, mirototius populi ac cleri consensu, ex monasterio nuntius ad Pontificatum assumptus, statim de fuit electum in electione Ludouicum certiorem reddidit. Paulo post missa ad Ludouicum secunda legatione petebat, inquit Thiganus in rebus à Ludouico gestis, Cui ouersum de finibus Dalmatiarum, Romanorum & Sclauorum diruit: quid vero ea legatione impetrauerit, non constat. Iconoclasta ceu sûs in ortho-doxos.*

Iconoclastæ sæuiût in orthodoxos.

Icomaclasta Orthodoxos grauissimè persequuntur: & quibus mentis grauissimè cruciabant, grauissimis carcerum & exsiliorum pœnis & stirmnis affligebant: Hanc tem Theodorus Studita clarissimus confessor, Scriptis ad Paschalem Iterum missis, ad eundem hinc legationem, quæ iniuria Orthodoxis confessoribus perfecutis fuerint, commonstrat, & simul auxilium ad eos flectendum implorat. Quas exemplo vna cum legatu benevolè acceptas, ad Theodorum, aliosque Orientales epistolas consolationis plenissimas reddidit. Additæ legationem, quam describit Anastasius supra, & de qua ego plura dicam infra. Theodotus Pseudopatriarcha Constantinopolitanus misser ad apostrophen, vt hæc via furtim communionem Ecclesiasticam surriperet. Verum Pontifex de eorum aduentu certior reddituus, confidemne quidè accessu in vrbem dignos esse voluit. Hac ex Michaele & Theodoro Studita Baron. an. 817.

Imp. Ludouicus ducit vxorem Irmingardè Buatam. Qua occasione Michael Imper. ità bedodoro cõmendetur vtiut orthodoxus.

Ludouicus Imperator post obitum Irmingardæ Imperatricis de nobilissima stirpe Buauarum duxit vxorem Iudith filiam, Hueluhi Comitis, eamq; Augustæ titulo condecorauit. Annal. Franc. Leom Armenio in Oriente occiso surrogatus est Michael Balbus; qui cum edicto omnes exules Orthodoxos reuocasset, septennali persecutione sublatâ patem Ecclesiæ reddidit optatissimam: hac de causa Theodorus exsilio liberatus literas scribit Imperatori, eumq; velut orthodoxæ fidei professorem per errorem valde commendat. Cumq; Michael Imperator manda cet Catholicos cum hæretica Iconomachia conuenire, atque vna simul de fide dogmatibus agere, Catholici priuatim coeuntes, vnanimi consensu respondentunt, illicitum esse & canonibus Ecclesiasticis contrarium, vt Catholici cum hæreticis conueniant. Quarè enixè rogatunt & impetrarunt, ne quid contra canones ageretur.

Lotharius à Paschali coronatus est Imper.

Ab hoc Pontifice Lotharium Romam veniens coronatus est Imperator. Quod dum factum esset, ort a est seditione Romæ occisi sunt duo primarij R. Ecclesiæ viri: de quorum nece cum Paschalis in odium Lotharij suspectus haberetur, præstito iuramento se legitimè ab aduersariorum calumnia expurgauit. Auctor vitæ Ludouici in Franc. Annal.

Sed neque hoc silentio prætereundum.] *Describit incendium, quod à Paschali Papa miraculosè extinctum fuit. Quasi vera sunt, probabile est, quod ne quidem vllam suspitionem commissi criminis & homicidij incurrerit: quanquam Auctor vitæ Ludouici contrarium apertis verbis destruat.*

Translatio corporis S. Cæciliæ.

Absidem vero ciusdem Ecclesiæ mustuo opere, &c.] *Ipsa absis sacris imaginibus ex musiuo labor atis decora & integra adhuc extat. Vide Baron. an. 818. n. 15.*

Cæciliæ Ecclesiam.] *Describit hoc loco, quomodo corpus S. Cæciliæ aureis indumentis sanguine adhuc insidis velatum, eadem Cæciliæ reuelante repertum fuerit. Codex Vaticanus, ex quo hist oriam recitat Baronius anno 821. numer. 2. & 3. multa alia habet, quæ apud Anastasium hoc loco desiderantur. Quid in fecund a inuentione corporis S. Cæciliæ sub Clem. Pap. V 111. acciderit, dicam infra tom. 4. in Notis ad vitam eiusdem Clementis.*

(:)

SEQVVNTVR EPIST. PASCHALIS.

EPISTOLA PRIMA PASCHALIS de confirmatione priuilegiorum Rauennatis Ecclesiæ.

Extat apud Rub. in hist. Rauennat.

PASCHALIS *Episcopus seruus seruorum Dei, Reuerend. sanctissimo Fratri Petronacio Archiepiscopo. S. Rauen. Ecclesiæ, & per te in eadem Ecclesia in perpetuum.* Cum pix defiderij voluntates, & laudãdæ deuotionis intentio, Apostolicis sit semper studijs adiuuanda, cura est sollicitudinis adhibenda, vt ea quæ legaliter geruntur, & æquitati per sona conueniunt, nulla valeat refragatione perturbari, fed inrefragabile iure de eo ..... at permanere, & ob hoc Apostolicis promulgatis sanctionibus propria quæ rationis .... fupportunt, fas exigit posfidenda confirmari. Legitur quoniam quidem fraterna petitas tua direxit nobis per Sergium religiosum Diaconem sanctæ tuæ Rauennatis Ecclesiæ .... eundem Adriani quod Papæ, prædecessoris nostri, in quo confirmabit priuilegia Leonis, quòd Imp. facta ab Epiphanio, quòd religiosotonotario, & Scriniario, & Apocrisario Rauennatis Ecclesiæ, qui difertus ab bo. memoriæ Damiano Archiepiscopo ..... tus confirmatæ sacræ essent præcedentes formulas ab Pio Leone Imp. tam diuæ memoriæ prisci Iustiniani, quam quæ cæteris pijssimis Imperatoribus priuilegia sanctæ vestræ Ecclesiæ prælargita, in quibus, & alijs pijs capitulis: & vt fine sacrilegio ..... vel seretis, rapinæ eius fines prælargitæ sunt, & promulgationes posse tulabit quoque tua almitas eadem, præpæs nostros Apostolicos apicus firmitatem accipere; vnde annuentes prępararcius fancimus, & confirmamus omnia quęcunque sunt priuilegia edita in sancta vestra Rauennati Ecclesia, tam prædecessorum nostrorum Pontificum, scilicet, sanctæ recordationis Hadriani, & Leonis sui prædecessorum, quamque Imp. vel dona Regum, aut à Christianis hominibus per donationibus, vel vendicionibus, seu testamentis oblata, iuxta ordinem generaliter, & specialiter omnium sanctæ tuæ Ecclesiæ largitatem corroborationis firmitatem in perpetuum habere præcepimus, & confirmamus, vt nullum locum, aut ius fubiacentem fub dicione sanctæ tuæ Ecclesiæ, pro quolibet adinuentionis argumento potentia quoquomodo iudicari fuffultum ciuili, aut militari præcinat vsurpari vel fubtrahere, aut violare v ..... innouatione ædificationis inducere. Sed si quis ..... aut cadentem templum renouare, & aut ædificare temptauerit, non habere licentiam ante hoc agere, nisi prius per folitam benedictionem paterna sanctitati vestræ sanctæ, & venerabilis coram ibi figatur, ne q..... que ex alio Episcopatu dicione, aut ciuitatis ibidem venientes, & commorantes Deo amabiles clericos præsumere in fubiacentibus nobis Ecclesijs fine præceptionem nostram Sacerdotalem agere minifterium magis autem, & omnes aduenarum religiofiffimos clericos mites, vti ne aciones vestram fanctitatem obaudire, ac definire, & nec fecundum Diuinarum legum, & sacratiffimarum regularum tenore effectum in eis inferre. Monafterio verò sancti primi martyris Stephani, qui fic nominatis fundamenta, & fe lacet iuxta palacium, & omnibus idem pertinentibus religiosis monachis omnia veneranda oracula, vel monasteria, & cæteros venerandos locos fub parochia exiftentes sanctitati vestræ fub dicione, & potestate sanctitati vestræ fubiacent, & per te sanctæ tuæ Ecclesiæ. Et quæcumque sunt eis priuilegijs in integro obseruandis super his, nec nullum molestia, aut angarias, aut grauamina aut excubias quilibet inferre parti sanctæ tuæ Ecclesiæ, nec non colonas, aut pa.... res vos fubiacentes parti sanctæ vestræ Ecclesiæ, à quolibet omnium ad militandum fubtrahere, fed si militati fuerint, eos difcingi, & difmilitari iubemus nostræ venerandæ reddituros parti, vt si quis talia temerantes præuertere tentauerit, de his quæ à nobis piè sancita sunt, & iuxte à nobis petitis, vt per præfentem nostrarum Apostolicam continetur formula, non fol ùm nihil præualeat, fed etiam pro tale matricem andaciam, & omnia

Ann. 819.

suarum facultatum amissione faciantur, nec non, & animarum aduersiones periculo minime declinare poterint sufficientibus omnibus in concessione sola huius Apostolicæ notræ exarationis. Si quis verò contra hoc nostrum Apostolicum præceptum .... egerit, componat auribrici libras quinque, insuper & anathematis vinculis sit innodatus, & perpetuæ condemnationi summissus. Quod præceptum confirmationis à nobis factum, referibendum præcepimus Timotheo notario, & Scriniario Sedis nostræ in meuse Iulio Indictio. XII. Bene valete. Guidus Iulius per manum regi .... Biblio .... fedis Apostolicæ Imper. Augustinus Hludouui .... bondo.

EPISTOLA II. PASCHALIS PAP. I.
de inuentione reliquiarium S.Cæciliæ.

CVM summæ Apostolicæ dignitatis apex in hoc diuino perspectus nitore dignoscitur persulgere, cum in exercendis Dei laudibus impensius studebit exhibere *certamen: Ad hoc & iniuncta nobis eiusdē Apostolicæ pastoralis compulsit solicitudinis cura, quæ ad stabilitatem piorum pertinere dignoscitur locorum, vberrim promulgare, & Apostolicę institutionis cursum confirmare. Et quia conuenit nostro Apostolico moderamini, vt diuersa corpora Sanctorum, quæ diu inculta iacuerunt, cùm summa vigilantia ob honorē omnipotentis Dei intra huius almæ Vrbis claustra honestè congregare, inter quos & corpus beatæ Cæciliæ Martyris, peruigiles omnino inquirere deberemus: Et quia iamdudum fama inter quosdam vulgauerat, quod eiusdem beatæ Cæciliæ corpus ab Aistulpho Longobardorum Rege furtim fuisset ablatum: idcirco penè obliuioni obtentu postponere credebamus. Vnde tamen, Domini annuente clementiā, quādam die dum ante Confessionem B. Petri Apostoli psallentium, matutinali lucescente Dominicā, residentes obseruaremus harmoniam: sopore in aliquo corporis fragilitatē aggrauante, astitit nobis puella pulcherrima, virginali aspectu & habitu decora. Et talia nobis, intuensi ait: Multas tibi gratias referimus quod * cunctamen, quod in medium appositeras, frustratorijs relationibus per uulgatus sine causa, reliquisti: quia tāto penes me appropinquasti, quod ore proprio loqui communiter valeremus.

Et dum à nobis diligenter interrogata fuisset, tu quis es, & quod est nomen tuum, quæ talia, mē* præmonendo, conaris? Respōdit: Si de nomine quæris, Cæcilia, inquit, famula Christi vocor. Cui subiungens dixi: Quomodo hoc credere possumus, cùm olim famā relatum sit, quod idem sacratissimæ Martyris corpus à Longobardis inde fuisset ablatum? Quæ ita respondens dixit: Veritas est, quod me multum desiderauerunt, & quæsierūt, sed gratia Dominæ meæ semperq; Virginis Dei Genitricis Mariæ affuit, quod nec me inuenire, nec me deportare, sicut voluerant, hinc longius potuerunt. Sed sicut cœpisti, * perge, & sicut operaris, indefinienter operare, quia omnipotenti Deo me tibi placuit reuelare. Et corpus meum cum alijs corporibus sanctis quæ sunt iuxta me reconditā, in Titulo quem nuper reparari mandasti, recondere studeintra muros Vrbis. Et hæc dicens, abscessit.

Tunc etenim pro huius reuelationis manifestatione, omni postposita difficultate, incunctanter & absque ambiguitate ipsius venerabilis virginis corpus inquirendum decreuimus. Qui & annuente Deo, eiusque solito adiuuamine properantes in cœmeterium S. Sixti seu Prætextati situm foris portam Appiam (sicut in sacratissima illius passione manifestè narratur) inter collegas Episcopos in aureis indumentis cum venerabili sponso reperimus. Vbi & linteamina, cum quibus sacratissimus sanguis eius absterfus est de plagis, in quibus spiculator trina percussione crudeliter se * gesserat, ad pedes beatissimæ virginis in vnum reuoluta, plenaque cruore inuenimus. Quæ omnia nostris manibus * attrectantes, cùm venerabili corpore honestè intra muros huius Romanæ Vrbis induximus.

Pro cuius desiderabili * dilectione Titulum, quem pię deuotionis affectu S. Papa I. Gregorius doctor eximius dicauerat, laxatum existentē, Dei annuente clementia, in meliorem statum à nouis fundamētis fecimus restaurari, & ad honorem omnipotentis Dei eiusdem virginis corpus cum carissimo sponso atque Tiburtio & Maximo Martyribus, necnon Vrbano & Lucio, vtrisque Pontificibus, sub sacro altari B. Andreæ Apostoli dedicantes collocauimus.*

* Alia lectio inferius non in suo loco posita: Sub altare suprà dicti Apostoli corpus prædictæ S. Virginis Cæciliæ cum prædictis Martyribus & Romanis Pontificib. almis constituentes condidimus.

Ibique ad laudem Creatoris instaurato monasterio beatorum Andreæ Apostoli & Gregorij Confessoris, necnon in honorem sanctarum virginum & Martyrum Agathæ & Cæciliæ infra Ecclesiam in loco qui dicitur Collis * iacentis. In quo monachorum Deo seruientium congregationi vnanimi consuluimus pro quotidianis laudibus & pro subtidio, & luminarium cōtinuatione, seu vtilitate & stipendio monachorum diu noctuque Domino Deo nostro deuotione debita perfoluendis, &c.

* Proti & Iacinthi locus titulo postea mutatus, vbi erant corpora dicta tum Martyrum.

*conamur

*certamē

* præfamendo se prodit Cæcilia Paschali.

* pergę

Corpus S. Cæciliæ inuentū.

*incessērat

*pertractantes

*deuotione

Titulus restauratus.

SEQVVNTVR CONCILIA SVB Paschali Pap. I.

CONVENTVS ABBATVM AQVISGRANI HABITVS tempore Paschalis Pap. & Ludouici Imper. anno Dom. 817.

ANNO incarnationis Domini nostri Iesu Christi DCCC. XVII. Imperij verò gloriosissimi principis Ludouici IV. VI. idus Iulij, cum in domo Aquisgrani palatij, quę Lateranis dicitur, Abbates cum quamplurib⁹ vna cum suis refectionis fuissent monachis, quæ subsequuntur capitula communi consilio ac pari voluntate inuiolabiliter à regularibus conseruari decreuerunt.

Extat post lib. 7. Capitul. Francorū pag. 839 &c.

De Abbatibus mox vt ad Monasteria sua remeauerint vt regulam discutiant, & efficaciter legant; & quod legerint & intellexerint, cum suis obseruent monachis.

VT Abbates mox vt ad monasteria sua remeauerint, regulam per singula verba discutientes plenius legant, & intelligentes Domino opitulante efficaciter cum monachis suis implere studeant.

De monachis vt regulam S. Benedicti, qui voluerint memoriter discant.

2 Vt monachi omnes qui possunt, regulam memoriter discant.

De regulari officio, vt iuxta præceptum S. Benedicti celebretur inter alia.

3 Vt officium quod in regula S. Benedicti continetur celebrent monachi.

Vt tam in coquina, quam quæ & in cunctis monasterij officinis monachi operentur, & vt ipsi vestimenta sua lauent.

4 Vt in coquina, in pistrino & in cæteris officinis proprijs operentur manibus, & vestimenta sua oportuno tempore lauent.

De monachis vt post matutinalem expletionem, nisi ante constitutam surrexerint horam, denuò ad lectos suos non præsumant causa dormiendi redire.

5 Vt nullo vnquam tempore post vigilias causa dormiendi, nisi contigerit eos ante horam constitutam surgere, ad lectos redeant suos.

Vt monachi nisi in sabbato sanctæ Paschæ per totam quadragesimam non radantur. Alio tempore post finitos xv. dies licito radantur tam in sabbatis quàm & in octauis Paschæ.

6 Vt in quadragesima nisi in Sabbatho sancto non radantur: in alio enim tempore semel per xv. dies radantur, & in octauis Paschæ.

De balnearum vsu.

7 Vt balnearum vsus in arbitrio prioris consistat.

De non edendis volatilibus monachis intus foris ve, nisi infirmitatis causa.

8 Vt volatilia intus foris ve, nisi pro infirmitate, nullo tempore comedant.

Ne Episcopi monachis volatilia comedere præcipiant.

9 Vt nullus Episcoporum monachis volatilia comedere præcipiat.

Ne à monachis poma & lactucæ, nisi quando alius cibus sumitur manducentur.

10 Vt poma & lactucę, nisi quando alius sumitur cibus, non comedantur.

De certo tempore phlebotomandi obseruando, & vt monachis tunc ibi cibus potusq; magis in supplementum largiatur.

11 Vt certum phlebotomię tempus non obseruent, sed vnicuique secundum quod necessitas expostulat concedatur; & specialis in cibo & in potu tunc consolatio præbeatur.

Vt si necessitas postulauerit, monachus post vespertinũ cibum ante lectionem completorum potus tribuatur: similiter quadragesimali tempore, vel quando mortuorum officium egerint.

12 Vt, si necessitas poposcerit, ob operis laborem post refectionem vespertinam etiam & in quadragesima pari modo, & quando officiũ mortuorum celebretur, priusquam lectio completorij legatur, bibant.

De monacho à priore suo increpato.

13 Vt cum à quocunque priore suo increpatus quis eorum fuerit, Mea culpa, primò dicat, deinc prosternens se illius pedibus cum cappa, si habuerit, veniam petat & tunc iubente priore surgat, & vnde interrogatus fuerit, rationem humiliter reddat.

Ne nudi coram alijs vapulent.

14 Vt nudi pro qualibet culpa coram fratrum obtutibus non flagellentur.

Ne soli in itinere dirigantur monachi.

15 Vt soli sine alio fratre in via non dirigantur.

Ne sibi compatres vel commatres monachi faciant.

16 Vt sibi compatres commmatres ve non faciant, neque osculentur fœminas.

Vt murmurent monachi tempore legendi & meridiano occupati ad colligendas fruges.

17 Vt si necessitas fuerit eos occupari in fruges colligendo, constituto tempore legendi & meridie paulandi tempus prę mittatur, & operantes non murmurent.

De monachis quarta & sexta feria ieiunantibus.

18 Vt quarta & sexta feria ieiunantes, ante nonam, aut post nonam, si necessitas fuerit, iuxta prioris arbitrium, leuia opera exerceant.

Vt in quadragesimali tempore, monachi libros accipiant.

19 Vt in quadragesima libris de bibliotheca secundum prioris dispositionem acceptis, alios nisi prior decreuerit expedire, non accipiant.

De vestimento monachis nec satis pretioso nec satis vili dando.

20 Vt eis vestimenta nec multum vilia, nec multũ pretiosa, sed mediocria dentur.

De cucullæ mensura.

21 Vt mensura cucullæ duobus consistet cubitis.

De potestate Abbatis si extra mensuram infra positam aliquid addendum decreuerit.

22 Vt si infra positæ mensuræ quantitatem decreuerit Abbas causa necessitatis quippiam augeri, in illius maneat potestate: Alioquin hoc omnino prouideat vt camisas duas & tunicas duas, & cucullas duas, & cappas duas vnusquisq; monachorum habeat, quibus verò necesse est, addatur & tertia, & pedules iv. paria, & femoralia ii. paria, roccum, i. pellicias vsque ad talos ii. falciolas ii. quibus autem necesse est itineris causa, alias duas. Vuantos in æstate mutuas, in hyeme veruecinas: Calciamenta diuturna paria ii. Subtalares per noctẽ in æstate ii. paria, in hyeme verò soccos, Saponem & vnctũram sufficienter. Pinguedinem ad esum excepto vi. feria & xx. diebus ante natiuitatem Domini, & septimana illa quæ ante quadragesimam, vocatur quinquagesima. Vbi autem virtum non est vnde emina detur, duplicem mensuram de cerutia bona. Et quæcunque præter hæc regula iubet, singuli cum necessitas expostulauerit, absque dilatione accipiant.

De pedibus fratrum vicissim lauandis.

23 Vt in quadragesima, sicut & in alio tempore, vicissim sibi pedes lauent, & antiphonas huic officio congruentes decantent: In cœna verò Domini pedes fratrum si valet Abbas lauet & osculetur, & poculum porrigat.

De mandato post cœnam faciendo.

24 Vt mandatum post cœnam fiat.

De mensura monachorum vt ea Abbates illorum sint contenti.

25 Vt ea quâ monachi sui habent mensura sint Abbates contenti, in manducando, in bibendo, in dormiendo, in vestiendo, in operãdo, si in alijs vtilitatib. non fuerint occupati.

De vti-

De villis fratrum vt eas non circumeant monachi.

26 Vt villas frequenter & nisi necessitas coegerit, non circumeant, neque fuis illas monachis custodiendas committant: & si eo sire ad eas necessitas fuerit, expleto necessitatis negotio, ad sua mox monasteria redeant.

De Abbate vel quolibet monacho ne ad portam monasterij quocunque hospite manducare præsumat.

27 Vt Abbates vel quispiam fratrum ad portam monasterij cum hospitib. non reficiant: In refectorio autem omnem eis humanitatem manducandi ac bibendi exhibeat. Si verò propter hospitem voluerit ad solitam mensuram fratribus sibi que augere aliquid, in sua maneat potestate.

Ne seruitores fratrum post refectionem eorum ad vnam mensam, sed in proprijs sedeant locis.

28 Vt seruitores non ad vnam mensam, sed in proprijs locis post refectionem fratrum reficiat; quibus eadem lectio quæ fratribus recitata est, recitetur.

De lectore, vt nihil nisi quod regula decernit accipiat.

29 Vt lectori nihil nisi quod regula iubet, detur.

De Alleluia in septuagesima dimittendo.

30 Vt Alleluia in Septuagesima dimittatur.

De præposito, vt maiorem quàm cæteri habeat potestatem.

31 Vt præpositus intra & extra monasterium post Abbatem, maiorem reliquis Abbatis subditis habeat potestatem.

De præposito monachi non constituendo, nisi & ipse monachus sit.

32 Vt monachis non nisi monachus constituatur præpositus.

De senioribus fratribus monasterium circumeuntibus.

33 Vt de senioribus monasterium circumeuntibus quidam cum fratribus in obedientiam exeant, quidam in monasterio propter custodiam remaneant.

De nouicio fratre, vt non facilis ei in monasterium tribuatur ingressus.

34 Vt nouicio non facilis in monasterium tribuatur ingressus, & vt in cella hospitibus seruiat paucis diebus: Res verò quas habet parentibus suis commendet. Expleto probationis suæ anno, secundum quod regula præcipit inde faciet: Ipse verò nec tondeatur, nec vestimenta pristina immuet, priusquam obedientiam promittat.

De monacho quam professionem faciat.

35 Vt monachus professione facta, tribus diebus cuculla coopertum habeat caput.

De puero, vt pater & mater eum ad altare offerant.

36 Vt puerum pater aut mater tempore oblationis offerat altari, & petitionem pro eo coram laicis testibus faciant, quam tempore intelligibili ipse puer confirmet.

De infantibus oblatis, vt carnem non comedant.

37 Vt infantes oblati carnem non nisi causa infirmitatis manducent.

De fratribus post sextam dormientibus.

38 Vt quando fratres post sextam dormiant, si quis eorum voluerit legere, in Ecclesia aut in lecto suo legat.

De fratribus vt vsque nonam in quadragesima operentur.

39 Vt in quadragesima vsq; ad nonam operentur fratres, quatenus missa celebrata congruo tempore reficiant.

De his fratribus qui quolibet modo, tamen grauiter delinquunt.

40 Vt domus semota habeatur huiusmodi, his qui fugere aut pugnis baculisve inter se voluerint confligere, aut quibus ex integro factæ sunt regulares disciplinæ, quia in hyeme ignis posit accēdi, & atrium iuxta sit in quo valeant quod eis iniungitur, operari.

De eo qui in refectorio negligenter coram fratribus aliquid excesserit.

41 Vt si quis negligēter sonitum fecerit, aut aliud quid excesserit in refectorio, mox à priore veniam petat.

De plebeio non recipiendo in monasterio, nisi prius monachus fieri voluerit.

42 Vt nullus plebeius seu clericus secularis in monasterio ad habitandum recipiatur, nisi voluerit fieri monachus.

Ne monachus iurando sermonem ferat, nisi sicut sancti Patres consenserunt loqui.

43 Vt nemini liceat sermonem iuramenti aut affirmationis, nisi sicut sancti patres soliti fuerunt, loqui.

De Abbatibus cellulas monachorum vel canonicorum habentibus.

44 Vt Abbatibus liceat habere cellas, in quib. aut monachi sint aut canonici, & Abbàs prouideat ne minus de monachis ibi habitare permittat quàm sex.

De schola in monasterio non habenda, nisi de his qui oblati fuerint.

45 Vt schola in monasterio non habeatur, nisi eorum qui oblati sunt.

De præcipuis solemnitatibus sanctorum, vt plenarium in eis officium fiat, & bis monachi edant.

46 Vt in præcipuis solemnitatibus, id est, in Natali, & in octauis Domini, in Epiphania, in Pascha quoque & Ascensione Domini, in Pentecoste, & in sanctorum festiuitatibus, id est, S. Stephani & B. Ioannis Euangelistę, & in Natali infantium, in Purificatione & Assumptione S. Mariæ; Similiter & in beatorum Apostolorum festis, & in S. Ioannis Baptistæ natiuitate, sancti quoque Laurentij, atque Martini seu in natalitijs quibus liber sancti cuius honor in qualicunque parochia specialiter celebratur, plenarium officium agatur, & bis reficiatur.

De ieiunio Paraseues.

47 Vt in paraseue nō aliud nisi panis & aqua sumatur.

De benedictione post completorium.

48 Vt benedictio post completorium à lector dote dicatur.

De decimis dandis tam Ecclesiæ quàm pauperibus.

49 Vt de omnibus in eleemosyna datis tam Ecclesiæ quàm fratribus, decimæ pauperibus dentur.

De specialibus psalmis pro eleemosynarijs & defunctis cantandis.

50 Vt prætermissis partionibus psalterij psalmis, speciales pro eleemosynarijs & defunctis cantentur.

De Pentecoste, vt per hebdomadam non flectantur genua, neque ieiunetur, nisi dies ieiunij extiterint.

51 Vt in hebdomada Pentecostes non flectantur genua & non ieiunetur, nisi statuti fuerint dies.

De laicis in refectorium monachorum manducandi vel bibendi causa non ducendis.

52 Vt laicus causa manducandi ac bibendi in refectorium non ducatur.

De vestimentis & calciamentis, vt fratribus quoties expedit dentur.

53 Vt quoties exposcit necessitas, vestimenta & calciamenta, & omnia necessaria fratribus dentur.

De his qui præponuntur vt nonni vocentur.

54 Vt qui præponuntur, nonni vocentur.

De seniore Decano.

55 Vt senior decanus reliquis decanis præponatur, & Abbate vel præposito præsente locum proprium teneat.

De præposito, Decano, & Cellario.

56 Vt præpositus, Decanus, Cellarius de eorum ministerio, nisi causa vtilitatis aut necessitatis, non removeantur.

De libra panis vt triginta solidos penset antequam coquatur.

57 Vt libra panis triginta solidis per duodecim denarios inciatur.

De dormitorio hospitum.

58 Vt dormitorium iuxta oratorium constituatur, vbi superuenientes monachi dormiant.

De Abbatibus vt secum monachos in itinere non nisi ad synodum ducant.

59 Vt Abbates monachos secum in itinere, nisi ad generalem synodum non ducant.

De duobus signis ad tertiam, sextam & nonam pulsandis.

60 Vt duo tantum signa ad tertiam, sextam, nonamq; pulsentur.

De monachis, vt disconsutas cappas non habeant, nisi tantum villosas.

61 Vt monachi cappas disconsutas præter villosas non habeant.

De Abbatibus & præpositis atque decanis, vt benedictionem lectoribus tribuant, licet presbyteri non sint.

62 Vt Abbas, præpositus vel decanus quamuis presbyteri non sint, lectoribus benedictionem tribuant.

Vt è fratribus docti eligantur qui superuenientibus monachis loquantur.

63 Vt docti fratres eligātur, qui cum superuenientibus monachis loquantur.

De incerto furto, vt oratio & excommunicatio fiat, quousque qui culpabilis existit manifestetur.

64 Vt de furto incerto oratio & excommunicatio à corpore & sanguine Christi fiat, quousque culpabilis confiteatur.

De monacho qui aduersus alium monachum testimonium protulerit.

65 Vt si frater aduersus fratrem pro qualibet culpa testimonium protulerit, fratri perfectiori credatur.

De Psalmo inuitatorio & Gloria pro defunctis non cantando.

66 Vt psalmus inuitatorius, & gloria, pro defunctis non canteur.

De lectore vt stans benedictionem petat.

67 Vt lector stando benedictionem postulet.

De eulogijs in refectorio fratribus à presbyteris dandis.

68 Vt eulogiæ fratribus à presbyteris in refectorio dentur.

Quod ad capitulum primo martyrologium legendum sit, & versus postea discendus inde regula.

69 Vt ad capitulum primitus martyrologium legatur & dicatur versus, deinde regula aut homelia quelibet legatur, deinde, Tu autem Domine, dicatur.

De electione in capitulo exponenda.

70 Vt ad capitulum lectio tradatur; similiter ad conlationem si tempus fuerit oportunum.

De ieiunio fratrum æstiuo tempore.

71 Vt quando fratres æstiuo tempore ieiunant, post sextam dormiant.

De eo qui culpa noxa tenetur, vt die dominico remissius habeat.

72 Vt is qui noxæ culpa tenetur, die dominico remissius habeat, & veniam non petat.

De anniuersaria die pro defuncto Abbate celebranda.

73 Vt pro Abbate defuncto anniuersarium fiat officium.

De eo vt ad Missam inclinati Sanctus dicant, & ad Pater noster genu flectant.

74 Vt ad Missam Sanctus stantes, & Pater noster genu flectentes dicant.

Non debet aliquis pro munere in monasterio recipi.

75 Vt nullus pro munere recipiatur in monasterio, nisi quem bona voluntas & merita commendant.

De mensura cibi ac potus, quæ monachis separatim debet tribui.

76 Vt vnicuique fratri in cibo & potu sua mensura separatim detur, & de tota mensura fibi data alicui nihil tribuat.

De fratrum pinguedine quam accipere debeant in victu quotidiano.

77 Vt fratres aliquid pinguedinis in victu quotidiano habeant, excepta sexta feria, & diebus octo ante natale Domini, & à quinquagesima vsque ad Pascha.

In Domini natale & festiuitate Paschæ monachis volatilia sumere quatuor diebus concessum est.

78 Vt volatilia in natale Domini & in Pascha tantum quatuor diebus, si est vnde, comedant; si verò nó fuerit vnde, non requiratur per debitum: Si autem Abbas aut monachi abstinere se voluerint, in eorum sit arbitrio.

De muffulis monachis dandis.

79 Vt muffulæ veruecinæ monachis dentur.

De disciplinæ modo.

80 In doctrina sua Abbas Apostolicam debet illam semper formam seruare in qua dicit: Argue, obsecra, increpa, id est, indisciplinatos & inquietos debet durius arguere, obedientes autem & mites, vt in melius proficiant, obsecrare, negligentes & contemnentes aut increpet & corripiat admonemus, neque dissimulet peccata delinquentium, sed mox vt cæperint oriri, radicitus ea, vt præualet, amputet, memor periculi Heli sacerdotis de Silo. Improbos autem & duros ac superbos vel inobedientes verberum vel corporis castigatione in ipso initio peccati coerceat, sciens scriptum: Stultus verbis non corrigitur. Et iterum: Percute filium tuum virga, & liberabis animam eius à morte. In omnibus igitur omnes magistram sequantur regulam, neque ab ea temere declinetur à quoquam. Nullus in monasterio proprij cordis sequatur voluntatem, neque præsumat quisquam cum Abbate suo proterue infra monasterium aut foris contendere, quod si præsumpserit, regulari disciplinæ subiaceat. Si quis frequenter correptus pro qualibet culpa; si etiam excommunicatus non emendauerit, acrior eiaccedat correctio, id est, verberum vindictæ in eũ procedant. Similiter & qui præsumpserit claustra monasterij egredi, vel quocunque ire, vel quippiam, quamuis parum, sine iussione Abbatis facere, vindictæ regulari subiaceat. Peccantes autem coram omnibus arguantur, vt cæteri metum habeant.

(t)

NOTÆ in Conuentum præcedentem.

Conuentus, &c.] *De rebus in hoc conuentu gestis, aut ibi innouatis in vita Ludouici*: Imperator generalem habuit conuentum Aquisgrani in quo quantum seruoris circa diuinum cultum in arca pectoris gesserat, tanto adhuc declarauit. Congregatis enim Episcopis, nobilissimoque sanctæ Ecclesiæ clero, fecit componi, ordinariáque librum canonicæ vitæ normam gestantem, in quo totius illius ordinis perfectio continetur, licut recluso ipse fatetur. In quo etiam inferi iussit cibi potusque atque omnium necessariorum summam, vt omnes tam viri quã sanctimoniales, sub hoc ordine Christo seruientes nullis præpediti necessitatibus libera seruitute Domino omnium militare meminissent. Quem librum per omnes ciuitates & monasteria canonici ordinis sui Imperij misit per manus Missorum prudentium, quibus illum in omnibus supradictis locis transcribi facerent, debitáque atq; conscripta exigerent stipendia ministrari. Quæres magnum Ecclesiæ contribuit exultationis tripudium, & pijssimo Imperatori debita cum laude immortale monimentum. Itidemq; constituit idem Deo amabilis Imperator Benedictum Abbatẽ, & cum eo monachos strenuæ vitæ per omnia, quiper omnia monasteria monachorum euntes, reducentesque vniformem traderent cunctis monasterijs tam viris quàm sanctimonialib. formínis viuendi secundum regulam S. Benedicti incommutabilem morem. Et paulò post: Consideransetiam idem pijssimus Imperator non debere Christi ministros obnoxios esse humanæ seruitutí: sed multorum auaritiam abuti ministerio Ecclesiastico ad proprium quæstum: statuit vt quicunque ex seruili conditione, concilianteſcientia, & morum probitate, ad ministerium altaris ad scifceretur, primùm manumitteretur à propris dominis, vel priuatis vel Ecclesiasticis, & tunc demum gradibus altaris induatur. Volens etiam vnamquamque Ecclesiam habere propriossumptus, ne per eiusfemodi inopiam diuini cultus negligerentur: inseruit prędicto edicto vt per singulas Ecclesias manfus tribueretur vnus cum pensatione legitima & seruo & ancilla. Hæc erat sancti Imperatoris exercitatio, hic quotidianus ludus, hæc palæstrica agonia, spectante Deo, quo eius vita in sancta doctrina & operatione clarius eniteret, qui in pomparũ sublimitate constitutus, imitando Christum humilitate altius eminebat. Denique tunc cœperunt deponi ab Episcopis, & clericis cingula baltheis aureis & gemmeis cultris onerata, exquisitæq; vestes, sed & calcaria talos onerantia relinqui. Monstro enim simile ducebatur, si Ecclesiasticæ familiæ deputatus conaretur aſpirare ad sæcularis gloriæ ornamenta.

In hoc eodem conuentu Aquisgranensi (ne præteream rem magni momenti) quod Apostolicæ Sedis legatione petebatur, Ludouicus Imperator confirmauit quæcunque à prædecessoribus suis donata vel restituta fuissent Romanę Ecclesiæ, de his scribens publicam Constitutionem, quam tum sua, tum suorum subscriptione firmauit, atque sigillo muniuit, *meminit huius Leo Ostiensis in Chronico Casinate cùm ait*: Vltimo huius Abbatis, *Theodomari scilicet*, anno, Ludouicus Imperator, qui cognominatus est Almus, vel Sanctus, huius Caroli Filius, quarto Imperij sui anno Aquisgranis in palatio cũ pluribus totius Franciæ * Abbatibus religiosiſq; monachis Conciliũ faciens, vtilissima nostri ordinis obseruationi * LXXX. generalia Capitula constituit, quæ omnia apud nos perinde ferè, ac si regula S. Benedicti, obseruantur. Hic pactum Constitutionis & Confirmationis fecit B. Petro Apostolo, eiusq; Vicario domino Paschali, parentes suos Pipinum & Carolum imitatus, manusque suæ ac filiorum subscriptione corroborans, decem Episcopos, octo Abbates, & Comites quindecim, Bibliothecarium, Manſionarium & Ostiarium vnũ subscribere fecit, & per Legatum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Theodorum Nomenclatorem Domno Paschali Papæ transmisit.

De Ludouici rebus gestis in conuentu Aquisgranensi. Leo Ostiensis lib. 1. cap 18. * Episcopis * LXII.

Eiusdem Constitutionis fragmentum extat in Decreto Gratiani dist. 63. Lectori pergratum fore putaui, si ex monumentis Vaticanis integram hic exhibeamus, huius verbis:

In nomine Domini Dei omnipotentis, Patris, & Filij, & Spiritus sancti.

Ego Ludouicus Imperator Augustus statuo & concedo per hoc pactum confirmationis nostræ tibi B. Petro principi

Aposto-

Apostolorum, & pro te Vicario tuo domno Paschali summo Pontifici & vniuersali Papæ, & successoribus eius in perpetuum, sicut à prædecessoribus vestris vsq; nunc in vestra potestate & ditione tenuistis, & disposuistis ciuitatē Romanam cum Ducatu suo & suburbanis atq; viculis omnibus & territorijs eius, montanis, & maritimis litoribus & portubus, seu cunctis ciuitatibus, castellis, oppidis, ac viculis in Tusciæ partibus, id est, Portum, Centumcellas, Cære, Bledam, Marturanum, Sutrium, Nepe, Castellum Gallesij, Hortam, Polinartium, Ameriam, Tudertum, Perusium, cum aliis tribus insulis suis, id est, Maiorem & Minorem, Puluensem & Lacum, Narniam, * Otriculum cum omnibus finibus ac territorijs ad supradictas ciuitates pertinentibus. Simili modo & in partibus Campaniæ, Signiam, Anagniam, Ferentinum, Alatrum, Patricum, Frusinonem, cum aliis partibus Campaniæ; necnon & Tibur cum omnibus finibus & territorijs ad easdem ciuitates pertinentibus.

* Otriculos

* suburbanis

Necnon & Exarchatum Rauennatensem sub integritate cum * vrbibus, ciuitatibus, oppidis & castellis, quæ piæ recordationis domnus Pipinus Rex, ac bonæ memoriæ genitor noster Carolus Imperator B. Petro Apostolo & prædecessoribus vestris iamdudum per donationis paginam reliquerunt, hoc est, ciuitatem Rauennam & Æmiliam, * Bobium, Cæsenam, Forum Pompilij, Forum Liuij, Fauentium, Imolam, Bononiam, Ferrariam, * Comiaclum, & Adriam & Gabelō cum omnibus finibus, territorijs atque insulis in terra, mariq; ad prædictas ciuitates pertinentibus. Simul & Pentapolim, videlicet Ariminum, Pisaurum, Fanum, Senogalliam, Anconam, Humanam, Æsium, Forum Sempronij, Montem Feretri, Vrbinum & territorium * Valuēse, Galles, Luceolos, Eugubium, cum omnib. finibus ac terris ad easdem ciuitates pertinentibus.

*Robium

* Comaclum

*Balnense

Eodem modo territorium Sabinense, sicut à genitore nostro Carolo Imperatore B. Petro Apostolo per donationis scriptum concessum est sub integritate, quemadmodum ab Interico & Macenario Abbatibus, Missis illius inter idem territorium Sabinense & Reatinum definitum est. Item in partibus Tusciæ Longobardorum castellum Felicitatis, Vrbeuetum, Balneum Regis, Ferenti castrum, Viterbium, Martam, Tuscaniam, Populoniam, Soanam, Rosellas. Et insulas Corsicam & Sardiniam & Siciliam sub integritate cum omnibus adiacentibus & territorijs maritimis, litoribus, portubus ad supradictas ciuitates & insulas pertinentibus. Item in partibus Campaniæ, Soram, Arces, Aquinum, Arpinū, Theanum, Capuam & patrimonia ad potestatem & ditionem nostram pertinentia, sicut est patrimonium Beneuentanum & Salernitanum, & patrimonium Calabriæ inferioris & superioris, & patrimonium Neapolitanum, & vbicunque in partibus Regni atq; Imperij à Deo nobis commissi patrimonia * nostra esse noscuntur.

* vestra

Has omnes supradictas prouincias, vrbes, ciuitates, oppida & castella, viculos & territoria, simulq; & patrimonia iam dictæ Ecclesiæ tuæ, beat. Petre Apostole, & per te Vicario tuo spirituali Patri nostro Domno Paschali summo Pontifici & vniuersali Papæ, eiusque successoribus vsque ad finem sæculi eo modo confirmamus, vt in suo detineant iure, principatu, ac ditione. Simili modo per hoc nostrum confirmationis decretum, firmamus donationes quas piæ recordationis domnus Pipinus Rex, auus noster, & postea domn* & genitor noster Carolus Imper. B. Petro Apostolo spontaneā voluntate contulerunt. Necnon & censum & pensiones, seu cæteras donationes, quæ annuatim in palatium Regis Longobardorum inferri solebant, siue de Tuscia Longobardorum, siue de Ducatu Spoletano, sicut in supradictis donationibus continetur, & inter sanctæ memoriæ Hadrianum Papam, & domnum & genitorem nostrum Carolum Imp. conuenit, quando eidem Pontifici idem de suprascriptis Ducatibus, id est, Tuscano & Spoletano, suæ auctoritatis præceptum confirmauit, eo scilicet modo, vt annis singulis supradictus cēsus Ecclesiæ B. Petri Apostoli persoluatur, saluā super eosdē m Ducatus nostra in omnibus dominatione, & illorum ad nostram* partem subiectione.

* ditioné

Cæterum, sicut diximus, omnia superius nominata, ita ad nostram * partem per hoc nostræ confirmationis decretum roboramus, vt in * vestro, vestrorumq; successorum permaneant iure, principatu, atque ditione, vt neque à nobis, neque à filijs & successoribus nostris per quodlibet argumentum siue machinationem in quacunque parte minuatur * vestra potestas, aut nobis de suprascriptis omnibus vel successoribus vestris inde aliquid subtrahatur de suprascriptis videlicet vrbibus, prouinciis, ciuitatibus, oppidis, castris, * viculis, finibus, territorijs, atq; patrimonijs necnon & pensionibus atq; censibus, ita vt neque nos ea subtrahamus, neque quibuslibet subtrahere volentibus consentiamus; sed potius omnia quæ superius leguntur, id est, prouincias, ciuitates, vrbes, oppida, castella, territoria, patrimonia atq; insulas, census ac pensiones, Ecclesiæ B. Petri Apostoli & Pontificibus in sacratissima illius Sede in perpetuum residentibus, in quantum possumus, defendere nos promittimus, ad hoc vt omnia ea in illius ditione ad vtendum & fruendum atque disponendum firmiter valeat obtinere: nullamq; in eis nobis portem aut potestatem disponendi aut iudicandi, subtrahendiue aut minorandi vendicamus, nisi quando ab illo, qui eo tempore huius sanctæ Ecclesiæ regimen tenuerit, rogati fuerimus. Et si quilibet homo de supradictis ciuitatibus ad vestram Ecclesiam pertinentibus ad nos venerit, subtrahere se volēs de vestra iurisdictione vel potestate, vel quamlibet aliam iniquā machinationem mctuens, aut culpam commissam fugiens, nullo modo eum aliter recipiemus, nisi ad iustam pro eo faciendam Intercessionem ita duntaxat si culpa quam commisit venialis fuerit inuenta; sin aliter, comprehensum vestræ potestati eum trademus, exceptis his qui violentiam vel oppressionem potētium passi, ideo ad nos* veniant, vt per nostram intercessionem iustitiam accipere mereantur, quorum altera conditio est, & à superioribus valde distincta.

* potestatem

* nostro,

* nostrumque

* nostra

* villis

* venerint

Et quando diuinā vocatione huius sacratissimæ Sedis Pōtifex de hoc mundo migrauerit, nullus ex Regno nostro aut Francus aut Longobardus, aut de qualibet gente homo sub nostra potestate constitutus licentiam habeat contra Romanos, aut publicè, aut priuatè veniendi, aut electionem faciendi; nullusque in ciuitatibus vel territorijs ad Ecclesiam B. Petri pertinentibus, aliquod malum propter hoc facere præsumat, fed liceat Romanis cum omni veneratione & fine aliqua perturbatione honorificā Pontifici suo exhibere sepulturam, & eum quem diuina inspiratione & beati Petri intercessione omnes Romani vno consilio & vna cōcordia sine aliqua promissione ad Pontificatus ordinem elegerint: sine aliqua ambiguitate & cōtradictione more canonico consecrari. Et cū consecratus fuerit, Legati ad nos, vel ad successores nostros Reges Francorū dirigantur, qui inter nos & inter illum amicitiam & caritatem & pacem foleant, sicut temporibus pię recordationis domni Caroli attaui nostri, siue domni Pipini auī nostri, vel & Caroli Imperatoris genitoris cōsuetudo erat faciendi. Hoc autem vt ab omnibus fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ & nostris firmum esse credatur, firmiusque per futuras generationes & sæcula ventura cōfodiatur, propriæ manus signaculo & venerabilium Episcoporum, atq; Abbatum, vel Optimatum nostrorum sub iureiurando & subscriptionibus pactum istud nostræ confirmationis roborauimus, & per Legatum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Theodorum Nomenclatorem domno Paschali Papæ direximus.

Vr electio & coronatio Papæ fit libera.

Ego Ludouicus misericordia Dei Imperator subscripsi. Et subscripserunt tres filij eius & Episcopi decem & Abbates octo, & Comites quindecim, & Bibliothecarius vnus & Manfionarius vnus & Ostiarius vnus.

CONVENTVS AQVISGRANENSIS II. TEMPORE Paschalis & Ludouici Imperatoris celebratus an. 819.

Acta conuentus Aquisgranensis.

NOTÆ.

Conuentus Aquisgranenſis] *De tempore & rebus in hoc conuentu conſtitutis, Annales Francorum ita habent:* Anno Redem-

ptoris

ptoris 819. Ludouicus Imperator hyeme conuentum habuit Aquisgrani, in quo multa de statu Ecclesiarũ & monasteriorum tractata atque ordinata sunt, legibus etiam capitula quædam perneccessaria, quia deerant, addita sunt. *Author vitæ Ludouici addit hunc conuentum Aquisgrani habitum fuisse, ea occasione, vt renunciantes sibi Missos de omni regno suo, quos pro statu S. Ecclesiæ restaurãdo, decreto vel confirmando miserat, audiret. Quos hic author vitæ Ludouici* Missos *nominat, ijdem libr. 2. capitular. capit. 24. & 25. Legati Dominici vocantur. Imperator per singulas prouincias Episcopum atque vnum comitem ablegauerat, qui capita legum Ecclesiasticarum singulis Ecclesijs describenda offerrent, eaq; pro honore Dei & augmento Ecclesiæ vbique in Gallys obseruari curarent. Auctoritate sedis Apostolicæ Carolum & Ludouicum Imperatores hos conuentus frequentiores pro reformatione Gallicanarum Ecclesiarum indixisse, lege 19. Ecclesiasticas sanciri vel potius olim sancitas promulgari procurasse, ipsi plurib. capitulis lib. sexti & septimi, quæ recenset Baron. anno 818. 8. dum profitentur. Collector capitulorum Benedictus Leuita in fin. libri 7. aperte testatur, nullum Capitulorum vnquam ab ipsis publicatum, quod non prius auctoritate Apostolica confirmatum fuisset. Videant ergo Nouatores hæretici, quantam iniuriam inferant ipsissimis Imperatoribus Carolo, & Ludouico pijssimè defunctis, dum eorum exemplo abusi, protestatem cõdendarum legum Ecclesiasticarum, Regibus alijsue Principibus sæcularibus competere docent.*

Vtrũ Imp. Carolus & Ludouicus, leges Ecclesiasticas cõdiderint?

CONVENTVS IN VILLA ENGELHEIM TEMPORE PASchalis Papæ & Ludouici Imperatoris, anno Domini 819. celebratus.

Notæ.

Quotempore celebratus fuerit Acta huius conuentus.

Conuentus.] *Hunc conuentum celebratum esse Anno Domini 819. testantur veteres Annales Francorum. Prater ea quæ ad res bellicas spectant, actum esse in eo de his, qui res siue personas Ecclesiasticas infestant, cõstat ex capitularium a Benedicto Leuita collectorum lib. 6. cap. 96. cui talia præfixa est inscriptio:* De his, qui rapinas intra regnum faciunt, ex capitulis Domini Ludouici in Engelheim Apostolica auctoritate, & synodali sanctione omnium videlicet Clericorum ac Laicorum generaliter consensu atque hortatu decretis. *Capitulum, quod sequitur tale est:* Si quis intra regnum rapinam fecerit, aut cuiquam nostro fideli, eique homini aliquid vi abstulerit, in triplo, cui aliquid abstulerit, legibus componet, & insuper bannum nostrum, id est, Lx. solidos nobis persoluat: postmodum vero ante nos à comite abducatur, vt in bastonico retrusus vsque dum nobis placuerit, pœnas luat. Nam si publicè actum fuerit, publicam inde agat pœnitentiam iuxta sanctorum canonum sanctionem. Si verò occultè, sacerdotum consilio ex hoc agat pœnitentiam: quoniam raptores, vt ait Apostolus, nisi veram egerint pœnitentiam, regnum DEI non possidebunt. Qui vero de rebus Ecclesiarum aliquid abstulerit, grauius inde iudicetur: quia sacrarum rerum ablatio, sacrilegium est, & sacrilegus vocatur, qui ex his aliquid abstulerit aut rapuerit. Infames quoque tales personæ vsque ad satisfactionem Ecclesiæ, quam læserunt, sint habendæ. *Quæ deinceps sequuntur capitula, huius vel alterius sint conuentus, incertum. est.*

CONCILIVM ATTINIACENSE. IN QVO LVDOuicus Imperator publicam pœnitentiam egit, tempore Paschalis Papæ Anno Domini 822.

Notæ.

Concilium.] *Bernhardus nepos Caroli Magni ex filio Pipino post obitum Patris Rex Italiæ creatus, Ludouico patri suo fide seruare infidus; quas cum ille vlturus, armata manu Italiam ingressus esset, Bernhardus se viribus impares sentiens abiecto armis illi occurrit, veniamq; initæ coniurationis deprecans, in terram se supplex demisit: & tamen non est ex auditu cur sed potius post aliquot annos ex oculis orbatus vel ipse sibi tædio longioris vitæ mortem consciuit, vel saltem ex dolore excæcationis inflicta post triduum interijt. Addit author vitæ Ludouici, quod Caroli Magni patris sui naturales filios hos Diogenem, Theodoricum & Hugonem in einsdem criminis suspicionem adductos in monasterium detruserit. Quibus peractis, nullum conscientiæ in se illicitum cepit dolorem vrgere, & lachrymas frequentiores excutere, eò quod necis causam dedisset sibi videretur, dum fuisset venienti, atque supplicanter venienti deprecanti non indulsisset. Cum multi ingemitibus & lachrymis vultum conscientiæ sanare non posset, frequentissimo Episcoporum cœtu conuocato, publicam peregit pœnitentiam cum illis tribus, haud dubiè, quæ libro 5. Capitularium statuum, cap. 58. 59. 62. 63. & 71. ipse ab aliis publicam pœnitentiam agentibus iuxta canones Ecclesiasticos requirebat. Tempus & Acta & eam agit loci huius Concilij auctor vitæ Ludouici breuiter describit his verbis:* Anno hunc sequente (*nimirum 822.*) Imperator conuentum generalem coire iussit in loco cuius vocabuli est Attimacus. In quo conuocatis ad Concilium Episcopis, Abbatibus, Spiritualibusque viris, necnon regni sui proceribus, primo quidem fratribus reconciliari studuit, quos inuitos attonderi fecerat: deinde omnibus, quibus aliquid læsuræ intulisse videbatur. Post hæc palam se errasse confessus, & imitatus Theodosij Imperatoris exemplum, pœnitentiam spontaneam suscepit tam de his, quã quæ in Bernardum nepotem proprium gesserat. Et corrigens si quid talium vel à se, vel à patre suo gestum reperiri alicubi potuit, etiam plurimarum eleemosynarum largitione, sed & seruorum Christi orationum instantia, nec non propria satisfactione adeo diuinitatem sibi placare curabat, quasi hæc quæ legaliter super vnumquemque decurrerant, sua gesta fuerint crudelitate. *Hæc veteres Annales. Hoc eodem conuentu Attiniacensi comigisse videtur, quod Capitularium lib. 2. cap. 5. continetur his verbis:* Scholæ sanè ad filios, & ministros Ecclesiæ instruendos vel edocendos, sicut nobis prætorito tempore ad Attiniacum promisistis & vobis iniunximus, in congruis locis, vbi necdum perfectum est, ad multorum vtilitatem & à vobis ordinari non negligantur. *Paschasius Rathertus scriptor huius temporis celebertumus apud Surium 2. Ian. refert, Ludouicũ à S. Adelhardo Corbeiæ in Gallia Abbate, quem ipse quibusdam calumnijs circumuentus ante septemnium relegauerat, reductum esse, non tantum vt præditam pœnitentiam ageret; verum etiam pro expiatione delictorum commissorum Corbeiam in Saxonia monasterium erigeret. Cui eo ipso adstipulatur Lambertus Schaffnaburg. dum ait; anno 822. fundamenta Corbeiæ Saxoniæ iacta fuisse. Vide Baron. præd. anno n. 1. & seqq.*

Bernard. Pitro Ludouico supplex venias, oculis & vitæ priuat.

Ludouicus de nefe. Bernat. di & in fra tres iniuria publi- eam agit pœnitentiam. Tempus, locus & acta Concilij.

VITA EVGENII II.

EVGENIVS, natione Romanus, ex patre Bœmundo. Sedit annos * quatuor, menses duos, dies viginti & tres. Hic etenim venerabilis, & præclarus vir magnæ simplicitatis, atque humilitatis fuit. Doctus scientia, sermone præcipuus, forma pulchrior, largus pertentibus, mundũ respuens Sola quæ Christo erant placita, omnibus diebus, ac noctibus cogitabat. Huius præfati Pontificis tempore vbertas nõ modica

* B. tres.

Papæ Eugenij virtutes.

dica totam non solùm Romam, sed etiam pœne totum inuaserat orbem. Quia quicquid iusto percipiebat fidelibus pondere non solùm pusillis, ac viduis, sed etiam diuitibus incessanter omnibus distribuebat. Maxima autem pax, & requies eius diebus vniuerso fuit orbe Romano. Quippe nam ipse cum totius esset pacis amicus, quid aliud pertinetes, nisi quod ipse suis honestis gerebat moribus, & ipsi pariter gerebãt? Archipresbyter enim huius sacratissimæ, atque vniuersalis Ecclesiæ fuit. In qua non per modica tempora suum mirificè propositum rexit. Post eã à Romanis cunctis pro meritorum pia relatione electus post transitum Sanctissimi Domini Paschalis Papæ Pontifex factus est. Tenuit autem Presbyteratus fui tempore Ecclesiam B. Sabinæ Martyris positam in Auctino monte, quam Deo dispensante post pontificalem sibi attributam gratiam ad melioremcultum perduxit, & picturis vndiq; decorauit. Huius diebus Romani Iudices, qui in Francia tenebantur capitiui, reuersi sunt quos in parentum propria ingredi permisit, & eis non modicas res de Patriarchio Lateranensi præbuit, quia erant penè omnib. facultatibus destituti. Fecit autem in Ecclesia B. Sabinæ Martyris supradictæ cyborium ex argento puriss mo pens. libr. .... Idem ven. præsul, vbi supra obtulit.

E'uisdem electio.

Notæ in vitam Eugenij II.

Eugenius pontificatum adeptus in schismate.

Eugenius.] *Decimoquarto Kalend. Iunias anno 824. successor Paschalis Eugenius II. creatus est in schismate tali, ad quod componendum Ludouicus Imperator nuper in vrbem filium suũ Lotharium: qui dum in vrbem venisset, & ab Eugenio honorificè susceptus fuisset,* statum populi Romani, *monente auctore vita Ludouici*, iamdudum quorundam Præsulum peruertitate deprauatum, memorata Pontificis beneuola assensione ita correxit, vt omnes qui rerum suarum direptione grauiter fuerant desolati, de restitutione bonorum iusserunt, quæ per illius adnetum Deo donante, prouenerant, magnificè essent consolati. *In vrbe existens accedente consensu Pontificis, politicum vrbis imperium primitum habentis, de electione Pontificis, ad atuq; restituendus edidit constitutionem, quæ extat apud Sigonium de Regno Italiæ, an. 825. in Ludouico, hoc verbo:* Volumus vt ad electionem Pontificis nemo audeat venire, neque liber, neque seruus, qui aliquod impedimentum inferat, exceptis illis tantum Romanis, quibus antiqua fuit consuetudo concessa per constitutionem sanctorum Patrum eligendi Pontificem. Quod si quis contra nostrã iussionem facere ausus fuerit; exilio afficiatur. Volumus vt cunctus populus Romanus interrogetur, quã lege velit viuere, vt ea, quæ prosiussit viuere velle, viuat, eique denuncietur, vt hoc vnusquisque sciat, tam Dices quam Iudices vel reliquus populus. Quod si in offendinem suam contra eandem legem fecerint, eidem legi quam profitentur, ex constitutione Pontificis & nostra subiacebunt. De rebus Ecclesiarum iniustè occupatis per occasionem quasi licentia accepta à Pontifice, & de ijs, quæ necdum redditæ sunt, & tamen fuerunt absque potestate Pontificum occupatæ, volumus vt per legatos nostros restituantur. Placet nobis, vt cunctiIudices, tuę ij, qui cunctis præesse debent, per quos iudiciaria potestas in hac vrbe Roma exercetur, aut in cæteris prouincijs exerceri debet, in præsentiam nostram veniant. Volumus numerum & nomina eorum scire, & singulos de munere sibi credito admonere. Nouissimè admonemus, vt omnes homines sicut Dei gratiam & nostram habere desiderant, ita præstent in omnibus obedientiam acreuerentiam huic Pontifici. *Initio pontificatus Eugenij à Michaele Imperat. Orientis missa est legatio ad Ludouicum.* Inter cætera autem, *inquiunt Annales Francorum in vita Ludouici*, ad legationem suam pertinentia, quædam de imaginum veneratione protulerunt, propter quæ se Romam ire, atq; Apostolicæ sedis Præsulem consulere debere, dixerunt. Quos cum legatione eorum audità ac respondo reddito, vt se velle dicebant, Romam ducere iussit. *Legati (si credendum est libello pseudosynodi Parisiensis) peruenerãt in Gallias mense Octobri, cũ Ludouicus Imperator aduersus Britones in expeditione esset: auditis post a mense Nouembri, & se dimisso suos adiunxit Ludouicus Imperator legatos ad Romanum Pontificem, qui non fuodi cogenda; sed tantum consentiu alcuius instituendi licentiam peterent, in quo veri docti de cultu imaginũ inter se exquirerẽt & disputarent. Quid in pseudosynodo actum fuerit, infra dicetur. Exparte Ludouici fuit legationis munere Ionas Aurelianensis, qui contra Claudium Iconomachum Felicis discipulum his temporibus tres libros scripsit: quorum primo impugnat fractionem sacramentum gemmis. Secundo contra eundem S. Crucis adorationem defendit. Tertio sanctorum cultum & peregrinationem Romam ad limina Beatorum Apostolorum suscipit am propugnat & tuetur. Michael Imperator per obitum Theodori Studitæ exemplo Ioannis Bapt. peccantes impunitè monitis, scuriter redditus, Euphrosinam monialem duxit in vxorem, eoq; facto se vna cum toto Oriente in spectio in summam perniciem induxit. Dani præditatione Ebbonis Rhemensis Archiepiscopi ad fidem conuertuntur. Cranzius in Metrop. lib. 1. cap. 9.* Ionæ Aurelianensis libri contra Claudium.

Sedit annos quatuor.] *Baronius affirmat, Eugenium tribus tantũ annis sedisse, & quod hic quatuor annis Eugenio attribuantur, mendosum esse, idq; Annonii, aliorumq; scriptorum huius temporis auctoritate confirmat.* Quamdiu sederit?

EIVSDEM EVGENII PAPÆ DEcreta ex Concilio Rhemensi.

PRIMVM.

Hæc Decreta ad Eugenium II. magnates pertinent.

Qui excommunicato, donec ab eo qui eum excommunicauerat, vel ab alio authoritate sedis Apostolicæ absoluatur, scienter communicare præsumperit, excommunicationis sententia ipsum teneri censemus.

2 Præcipimus obseruari, vt qui in ordine subdiaconatus aut supra, vxorem duxerint, aut concubinas habuerint, officio Ecclesiastico & beneficio careant.

3 Statuimus, vt sanctimoniales & mulieres, quæ canonicè no minantur, & irregulariter viuũt, iuxta beatorum Benedicti & Augustini regulam, vitam suam in melius corrigãt & emendent, super flua tatemq; vestium & inhonestatem deferant. Quod si non impleuerint, si quis ipsarum mortua fuerit, Christi anorum careat sepultura. Prohibemus etiam, ne in earundem collegijs aliqua, nisi quæ regulariter fuerit victura, recipiatur.

Constitutio Lotharij, confensu pontificis edita.

4 Decreuimus, vt Laici Ecclesiastic i negocia terminare non præsumant.

5 Authoritate Apostolica prohibemus, vt nullus aduocatus præter ius & beneficium antiquitus, aliquid sibi arripere vel vsurpare præsumat. Quòd si quis contra hoc attenuerit, Christianorum careat sepultura.

6 Nullus in decanum vel archidiaconum, nisi diaconus vel presbyter, ordinetur. Qui si ordinari contemperint, honore suscepto priuentur.

7 Temerarium multorum audaciam, qui ad detestabiles nundinas ex condicto venire solent, ad ostentationem virium suarum, omnino & sub anathemate fieri prohibemus. Quòd si quis ibidem mortuus fuerit, pœnitentia & viaticum ei non negetur, Ecclesiastica tamen careat sepultura.

8 Decreuimus, vt si quis in clericum vel in monachum violentas manus iniecerit, anathemati subiaceat, & nullus Episcoporum illum præsumat absoluere, nisi mortis vrgente periculo, donec Apostolico præsentetur aspectui.

9 Innouamus, vt si quis pro vindicta vel odio ignem appoſuerit, vel apponi fecerit, nõ absoluatur, nisi damno, cui intulerit, secundum facultatem suam refarcito, iuret se vltrius ignem non appositurum: & pœnitentia ei detur, vt Hierosolymis aut in Hispania in seruitio Dei per annum pœniteat.

10 Præcipimus, vt pro chrysmatis & olei sacri & sepulturæ acceptione, nullum precium exigatur.

11 Præcipimus, ne conductícijs presbyteris Ecclesiæ committantur.

Quo tempore Legati Imp. in Gallias venerint.

EPISTOLA SVB NOMINE Eugenij Papæ II. à pseudoconuentu Parisiensi ad Michaëlem Imperatorem de cultu imaginum re-scripta.

Extat in illo pseudolibello Synodi Parisiensis, qui anno 1596. sine vlla mentione auctoris & loci, vnde acceptus esset, emissus est in lucem ex typographia Vechteliana Francofurtensi: cuius illa fides & auctoritas sit, infra dicetur.

PSEVDOSYNODVS VEL POTIVS COLLATIO PARISIENSIS de cultu imaginum, habita anno Domini, vt habet inscriptio 824. tempore Eugenij Pap. II.

EXTA *pseudosynodi, qua incerto & innominato auctore anno Domini 1596. nulla facta mentione loci vbi inuenta, vel vnde accepta fuerint, in lucem prodierunt, tanquam spuria & illegitima, vel saltem de fide suspecta, nequaquam huc editioni inserenda esse putaui. Refutationem eorum sex capitibus distincte am edidit Reuerendissimus & Illustrissimus Cardinalis Robertus Bellarminus in appendice ad tractatum de cultu imaginum. Quæ cum omni ex parte elaboratissima sit, integram hic Lectori exhibendam esse iudicaui.*

REFVTATIO LIBELLI, QVI falso Synodus Parisiensis inscribitur.

ANNO 1596. *prodijt Francofurti nouus libellus cum hoc titulo,* Synodus Parisiensis de imaginibus an. Christi DCCCXXII. ex vetustissimo codice descripta, & nunc primùm in lucem edita. *Hoc autem præsenti anno, cùm mihi is libellus ab amico offerretur esset, animaduerti continuò, nec verè Synodum esse, nec scriptum hucusque in lucem dignum. Quare ne forte inscriptio fallat incautos, operæ pretium me facturum existimaui, si libellum breuissimè confutarem.*

CAPVT PRIMVM.

PRincipiò igitur non esse Synodum vllam Parisiensem, quæ hoc libello contineatur, argumento esse potest, quod nulla in eo conspiciantur Decreta, nulli Canones: nulla extet Episcoporum subscriptio, nulla Synodi mentio. Sed & ipse libellus apertè redarguit sui tituli vanitatem. Sic enim legimus pag. 126. *Nos non Synodum congregando, sed quemadmodum à vobis postulatum fuit, animo, licentiamq; agendi percepimus, vnà cum familiaribus nostris, filijs vestris, quantum pro multiplicibus Regni diuersis occupationibus impediti, per interualla potuimus, consideare studuimus, quid Almitati vestræ de tanta necessitate significare potuissemus.*

Ac vt verborum istorum sententia intelligatur, totius libelli argumentum exponemus. Scripsit Michaël Balbus Imperator Græcus ad Ludouicum Pium Imperatorem Latinum Epistolam benè longam, in qua, post alia multa, significauit ecclesiam propter imagines Christi & sanctorum in duas partes esse diuisam, cùm alij adorandas, alij non adorãdas esse contenderent, & simul petijt, vt Ludouicus in Occidente operam daret, vt sublato perstitioso cultu imaginum, Ecclesia pacem & vnionem recuperaret.

Ludouicus his literis acceptis, à summo Pontifice facultatem obtinuit conuocandi viros aliquot doctos, qui veterum Patrum testimonia de cultu imaginum diligenter colligerẽt. Quo facto scribi iussit epistolam, quam nomine summi Pontificis, ipso consentiente Pontifice, cui primum ostendenda erat, ad Michaëlem Imperatorem dirigere cogitabat. Deniq; tum epistolam præditam, tum aliam à se ad ipsum Pontificem, qui Eugenius dicebatur, proprio scriptam per duos Episcopos misit.

Hæc igitur quinque in libello nuper edito continentur; primùm, epistola Michaëlis Balbi ad Ludouicum Pium, Caroli Magni filium: secundò, col. cta testimonia ex veteribus Patribus, quibus probatur, imagines, neque frangendas esse, vt volebant Iconomachi, neque colendas, vt Synodus Nicæna II. statuerat: Tertiò, epistola summi Pontificis nomine scripta à Francis Doctoribus ad Michaëlem Imperatorem, qua docetur, imagines neque iniuria afficiendas esse, neque etiam adorandas. Quartò, epistola Ludouici Imperatoris ad Eugenium Pontificem eius nomine secundum, qua cum Pontificatur ad legationem in Græciam mittendam, & Ecclesiam pacificandam. Quintò, epistola eiusdem Ludouici ad Hieremiam, & Ionam Episcopos, quos Romam ad summum Pontificem mittit, eosque instruit, quemadmodum prudenter cum Pontifice se gerere debeant, vt eum ad suam sententiam pertrahant.

Ex his promptum erit intelligere, fucum facere voluisse eos, qui hunc libellum speciosonomine Synodi Parisiensis ornare voluerunt; qui quidem causam Iconomachorum iuuare, & Catholicæ fidei detrimentum aliquod adferre conati sunt; sed, Deo iuuante, mox efficiemus, vt oleum & operam se perdidisse, doleant.

CAPVT SECVNDVM.

NAm vt ad epistolam Michaëlis, quæ primam partem libelli occupat, veniamus: ea quidem plena videtur religiosi studij, vt si quis aliunde, quis ille Michaël fuerit, ignoret, arbitretur eum vnum ex optimis & Christianissimis Principibus fuisse.

Sed extant annales publici Ioannis Zonaræ, Georgij Cedreni, & aliorum, qui res gestas Græcorum Principum literis mandauerunt. Ex his cognoscere licet, Michaëlem non solùm cognomine, sed etiam re ipsa Balbum, virum fuisse impium & scelestissimum, quippe qui magis Hebraicæ superstitioni, quàm Christianæ religioni addictus esset: qui Resurrectionem carnis pernegaret, & ob id Prophetas, & Apostolos, qui eam prædicauerant, irrideret: qui fornicationem licitam esse diceret, & sacrum cœlibatum adeò contemneret, vt è monasterio sanctimonialem iam Deo sacram sibi coniugem deligeret: qui septimam Synodum Oecumenicam, atque ab Adriano Pontifice maximo approbatam respueret: qui sacras imagines nullo honore dignas arbitraretur: qui Iconomachis impensè faueret, & Constantinum Copronymum Iconomachorum Principem sibi præter cæteros imitandum proponeret: qui sanctum Euthymium, sanctumq; Methodium, alios-que pios veritatis defensores vel exilio, vel carcere, vel morte mulctaret.

Hic igitur est ille Michaël, qui ouinam pellem indutus, cùm esset re vera Lupus rapax, quasi fidei zelo accensus nihil aliud optare se fingit, nisi Ecclesiæ reformationem & pacem: Sed quemadmodum in illa ipsa epistola deplorat necem Leonis Imperatoris, cui proximè ipse successit, quem dicit ab improbis quibusdam coniurationefacta miserè necatum; cùm satis aperte constet ex auctoribus supra citatis, ipsum eundem Michaëlem conspirationis Principem fuisse: sic etiam pòè queri videtur, Ecclesiam ob dissensiones de cultu imaginum esse diuisam; cùm ipse potissimum dissensionis, & diuisionis auctor esset, qui Synodum Generalem, quæ dissensiones sustulerat, reiecisset, & Iconomachiam propagare studeret: & non contentus dissensionibus Orientalibus, in Occidẽte quoque dissensiones serere, ac propagare satageret.

Quod verò in extrema epistola Catholicos repræhendit, quod viuificam crucem despiciant, quod imagines vt Deos quosdam adorent, quod eis sacrificia offerant, quod ab eis nescio quo artificio de sacro fonte suscipi, & sacram communionem percipere velint, denique quod alias id genus superstitiones vel ineptias in cultu sacrarum imaginum ostendant, meræ calumniæ, atque imposturæ sunt. neque mirabitur eiusmodi mendacia Græcum Imperatorem in sua epistola a d La-

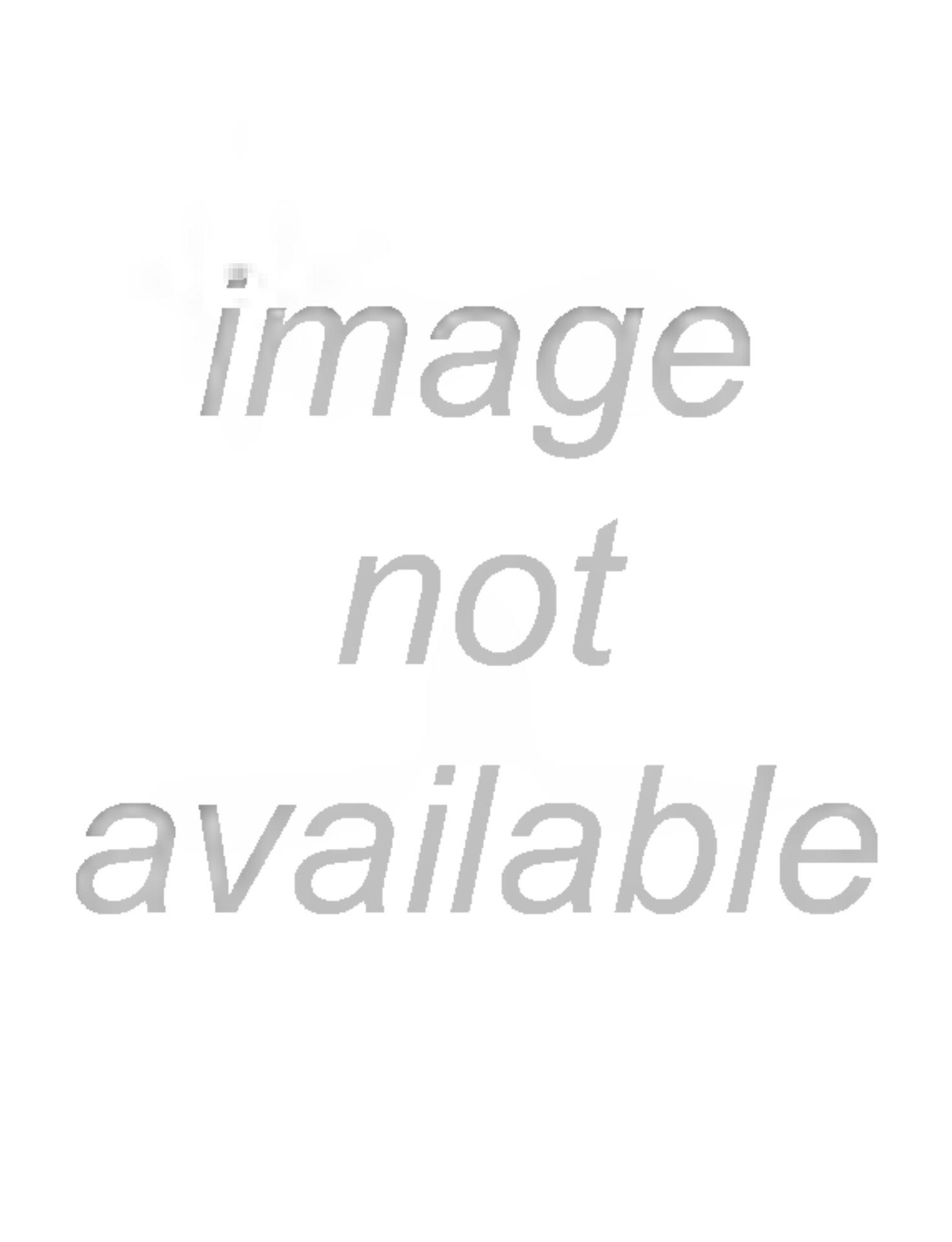
image
not
available

EPISTOLA SVB NOMINE Eugenij Papæ II. à pseudoconuentu Parisiensi ad Michaëlem Imperatorem de cultu imaginum re-scripta.

Extat in libello pseudolibello Synodi Parisiensis, qui anno 1596. sine vlla mentione auctoris & loci, vnde acceptus esset, emissus est in lucem ex typographia Vvecheliana Francofurtensi: cuius illa fidei & auctoritati sit, insp. a ducetur.

PSEVDOSYNODVS VEL POTIVS COLLATIO PARISIENSIS DE CULTU IMAGINUM, HABITA ANNO Domini, vt habet inscriptio 824. tempore Eugenij Pap. II.

ACTA pseudosynodi, qua incerto & innominato auctore anno Domini 1596. nulla facta mentione loci vbi inuenta, vel vnde accepta fuerint, in lucem prodierunt, tanquam spuria & illegitima, vel saltem de fide suspecta, nequaquam huic editioni inserenda esse putaui. Refutationem eorum sex capitibus distinctam edidit Reuerendissimus & Illustrissimus Cardinalis Robertus Bellarminus in appendice ad tractatum de cultu imaginum. Qua cum omni ex parte elaboratissima sint, integram hic Lectores exhibendam esse iudicaui.

REFVTATIO LIBELLI, QVI falso Synodus Parisiensis inscribitur.

ANNO 1596. *prodijt Francofurti nouus libellus cum hoc titulo,* Synodus Parisiensis de imaginibus an. Christi DCCCXXIV. *ex vetustissimo codice descriptus, & nunc primùm in lucem edita. Hoc autem præsenti anno, cùm mihi is libellus ab amico oblatus esset, animaduerti continuò, nec verè Synodum esse, nec scriptum luce dignum. Quare ne forte inscriptio fallat incautos, operæ pretium me facturum existimaui, si libellum breuissimè confutarem.*

CAPVT PRIMVM.

PRincipiò igitur non esse Synodum vllam Parisiensem, quæ hoc libello contineatur, argumẽto esse potest, quod nulla in eo conspiciantur Decreta, nulli Canones: nulla extet Episcoporum subscriptio, nulla Synodi mentio. Sed & ipse libellus apertè redarguit sui tituli vanitatem. Sic enim legimus pag. 126. *Nos non Synodum congregando, sed quemadmodum à vobis postulauimus, sicut iamq; agendi per cepimus, vna cum familiaribus nostris, filijs vestris, quantum pro multiplicibus Regni diuersis occupationibus impediti, per interualla potuimus, considerare studuimus, quid Almitati vestræ de tanta necessitate significare potuissemus.*

Ac vt verborum istorum sententia intelligatur, totius libelli argumentum exponemus. Scripsit Michaël Balbus Imperator Græcus ad Ludouicum Pium Imperatorem Latinum Epistolam benè longam, in qua, post alia multa, significauit ecclesiam propter imagines Christi & sanctorum in duas partes esse diuisam, cùm alij adorandas, alij non adorãdas esse contenderent, & simul perijt, vt Ludouicus in Occidente operam daret, vt sublato perstitioso cultu imaginum, Ecclesia pacem & vnionem recuperaret.

Ludouicus his literis acceptis, à summo Pontifice facultatem obtinuit conuocandi viros aliquot doctos, qui veterum Patrum testimonia de cultu imaginum diligenter colligerẽt. Quo facto scribi iussit epistolam, quam nomine summi Pontificis, ipso consentiente Pontifice, cui primum ostendenda erat, ad Michaëlem Imperatorem dirigere cogitabat. Deniq; tum epistolam prædictam, tum aliam à se ad ipsum Pontificem, qui Eugenius dicebatur, proprio scriptam per duos Episcopos misit.

Hæc igitur quinque in libello nuper edito continentur; primùm, epistola Michaëlis Balbi ad Ludouicum Pium, Caroli Magni filium: secundò, collecta testimonia ex veteribus Patribus, quibus probatur, imagines, neque frangendas esse, vt volebant Iconomachi, neque colendas, vt Synodus Nicæna II. statuerat: Tertiò, epistola summi Pontificis nomine scripta à Francis Doctoribus ad Michaëlem Imperatorem, qua docetur, imagines neque iniuria afficiendas esse, neque etiam adorandas. Quartò, epistola Ludouici Imperatoris ad Eugenium Pontificem eius nominis secundum, qua eum hortatur ad legationem in Græciam mittendam, & Ecclesiam pacificandam. Quintò, epistola eiusdem Ludouici ad Hieremiam, & Ionam Episcopos, quos Romam ad summum Pontificem mittit, eosque instruit, quemadmodum prudenter cum Pontifice se gerere debeant, vt eum ad suam sententiam pertrahant.

Ex his promptum erit intelligere, fucum facere voluisse eos, qui hunc libellum speciosо nomine Synodi Parisiensis ornare voluerunt; qui quidem causam Iconomachorum iuuare, & Catholicæ fidei detrimentum aliquod adferre conati sunt; sed, Deo iuuante, mox efficiemus, vt oleum & operam se perdidisse, doleant:

CAPVT SECVNDVM.

NAM vt ad epistolam Michaëlis, quæ primam partem libelli occupat, veniamus: ea quidem plena videtur religiosi studij, vt si quis aliunde, quis iste Michaël fuerit, ignoret, arbitretur eum vnum ex optimis & Christianissimis Principibus fuisse.

Sed extant annales publici Ioannis Zonaræ, Georgij Cedreni, & aliorum, qui res gestas Græcorum Principum literis mandauerunt. Ex his cognoscere licet, Michaëlem non solùm cognomine, sed etiam re ipsa Balbum, virum fuisse impium & scelestissimum, quippe qui magis Hebraicæ superstitioni, quàm Christianæ religioni addictus esset: qui Resurrectionem carnis pernegaret, & ob id Prophetas, & Apostolos, qui eam prædicauerant, irrideret: qui fornicationem licitam esse diceret, & sacrum cœlibatum adeò contemneret, vt è monasterio sanctimonialem iam Deo sacram sibi coniugem deligeret: qui septimam Synodum Oecumenicam, atque ab Adriano Pontifice maximo approbatam refpueret: qui sacras imagines nullo honore dignas arbitraretur: qui Iconomachis impensè faueret, & Constantinum Copronymum Iconomachorum Principem sibi præter cæteros imitandum proponeret: qui sanctum Euthymium, sanctumq; Methodium, alios-que pios veritatis defensores vel exilio, vel carcere, vel morte mulctaret.

Hic igitur est ille Michaël, qui ouinam pellem indutus, cùm esset re vera Lupus rapax, quasi fidei zelo accensus nihil aliud optare se fingit, nisi Ecclesiæ reformationem & pacem: Sed quemadmodum in illa ipsa epistola deplorat necem Leonis Imperatoris, cui proximè ipse successit, quem dicit ab improbis quibusdam coniurationе facta miserè necatum; cùm satis apertè constet ex auctoribus supra citatis, ipsum eundem Michaëlem conspirationis Principem fuisse: sic etiam piè queri videtur, Ecclesiam ob dissensiones de cultu imaginum esse diuisam; cùm ipse potissimum dissensionis, & diuisionis auctor esset, qui Synodum Generalem, quæ dissensiones sustulerat, reiecisset, & Iconomachiam propagare studeret: & non contentus dissensionibus Orientalibus, in Occidẽte quoque dissensiones ferere, ac propagare fatageret.

Quod verò in exirema epistola Catholicos repræhendit, quod visibilem crucem deserant, quod imagines vt Deos quosdam adorent, quod eis sacrificia offerant, quod ab eis nescio quo artificio de sacro fonte suscipi, & sacram communionem percipere velint, denique quod alias id genus superstitiones vel ineptias in cultu sacrarum imaginum ostendant, meræ calumniæ, atque imposturæ sunt. neque mirabitur eiusmodi mendacia Græcum Imperatorem in sua epistola ad La-

tinos longè positos scribere potuisse, qui cogitare voluerit, quàm crassa, & quàm incredibilia mendacia nostri temporis hæretici de Catholicis in vicinis locis degentibus fingant.

Sed ex Concilio Nicæno secundo verè legitimo, & Oecumenico, velit nolit Michaël Balbus, illis ipsis temporibus celebrato, luce solis clarius effici potest, illa esse commenta fraudesque hæreticorum. Docuit enim Concilium illud, cui Catholici omnes assentiebantur, imaginibus sacris deberi quidem suam veneretionem, sed non maiorem quàm viuificæ Cruci, neque illis vllo modo sacrificandum esse, neq; eas cultu latriæ, qui Deo est proprius, adorandas. Legatur Synodus, & imposturæ subitò euanescent.

Quæ cum ita sint, vel Franci, qui Ludouico Imperatori à consiliis erant, fidem habuerunt literis Michaëlis, vel non habuerunt. Si fidem habuerunt, circumuenti sunt, atque decepisti fidem non habuerunt, abusi sunt literis illis ad permouendum summum Pontificem, vt maiorum suorum acta rescinderet, & synodum Nicænam ab Hadriano approbatam improbaret ipse atque damnaret.

Sed siue decepti fuerint, siue decipere voluerint, nihil attinebat istum vel errorem vel istud scelus ipsorum orbi terrarum procedere, præsertim, cùm non sine causa maiores nostri libellos eiusmodi, qui nihil vtilitatis, detrimenti autem plurimum adferre poterant, libenter delituerè pasti sint.

CAPVT TERTIVM.

VEnio nũc ad ea testimonia, quæ pauci illi viri à Ludouico Imperatore vocati, ex veterum monumentis collegisse fe dicunt, multis enim nominibus viri illi peccasse videtur, ac primum quidem antè collectionem satis audacter iudicium sibi de scriptis Apostolicis desumpserunt, nec solum de summo Pontifice, sed etiam de Generali synodo à Pontifice approbata temerè iudicarunt. In quare longè superarunt peccatum auctoris illius, qui nomine Caroli Magni librum edidit aduersus cultum sacrarum imaginum. Ille enim (quod etiam Patres Concilij Francofordiensis fecerunt) Nicænam synodum secundam improbauit, quoniam celebratam fuisse existimauit sine consensu Apostolicæ Sedis. At consiliarij ipsi Ludouici Imperatoris, quorum scripta discutimus, fatentur synodum pro cultu imaginum, id est, Nicænam secundam ab Hadriano summo Pontifice coactam, & probatam, & tamen tum ipsam synodum, tum Epistolam eiusdem Hadriani ad Constantinum Imperat. pro cultu imaginum, & rursum defensionem eiusdem synodi ab Hadriano ad Carolum missam examinare, dijudicare, reprehendere non verentur.

Hæc enim sunt ipsorum verba pag. 19. *Primum Epistolam Domni Hadriani Papæ, quam pridem pro imaginibus ergendis Constantino Imperatori, & Helenæ matri eius ad eorum depretationem in transmarinis partibus direxit, eorum nobis legi fecimus, & quantum nostra paruitas ex re potuit, sicut iustè reprehendit illas, qui imagines sanctorum temerario ausu in illis partibus confingere, & pernitiosa abolere prasumpserunt, sic indistincte nos sitire fecisse, in eo quod superstitiosè eas adorari iussit, pro qua etiam causa Synodum congregari præcepit.* Et infrà pag. 21. de defensione Nicænæ Synodi ab Hadriano edita sic loquuntur. *Per singula capita a illorum excusationem respondere quæ volui, non tamen qua docui, conatus est, &c.*

Ita nimirum iudicem suum, & totius mundi iudicare; pastorem omnium Christi ouium pascere; & Doctorem vniuersorum docere non erubuerunt, qua temeritate nulla maior cogitari potest.

CAPVT QVARTVM.

SEn fortasse noua aliqua, atque recondita testimonia reperierunt, quibus freti resistere in faciem Apostolico Præsuli non reformidarunt. Imò verò notissima & vulgaria, & quæ nihil ad rem faciant sine vlla ratione, vel ordine collegerunt.

Ac, vt exempli gratia pauca discutiamus: primum testimonium sumunt ex libro sancti Augustini de hæresibus, vbi legimus Simonem Magum iussisse imaginem suam, & Helenę meretriculæ suæ à discipulis adorari. Atque hanc esse dicunt primam originem adorandarum imaginum. Quasi verò, si de falso cultu agitur, non antè Simonis tempora, vitiuli aurei ab Hebræis, & simulachra hominum mortuorum à Gentilibus adorata fuerint. Sed Ecclesia Catholica non discit cultum rerum sacrarũ ab hostib. suis, & si ex eo testimonio liceret colligere, non esse Christi, & Sanctorum imagines venerandas, licebit eadem ratione colligere, ne ipsum quidem Christum vllo honore dignum esse, propterea liquidem impium erat, Simonis, & Helenæ imagines colere, quod Simon, & Helena indignissimi essent qui colerentur.

Sed ridicula planè sunt, quæ ex epistola 56. eiusdem Augustini ad Dioscorum testimonia desumpserũt. Ridicula, inquam, si ad id, de quo agimus referantur. Quæ namque S. Augustinus disputat de imaginibus, quæ à corporibus desluentes in animum penetrant, vt per eas aliquid cernamus, vel cogitemus, eo proferunt ista ad probandum non esse Christi & sanctorum imagines depictas vel sculptas, vllo modo colendas. Quæ quam benè cohæreant cum præsenti disputatione, lectoris esto iudicium.

Quid? quod plurima testimonia, quæ summus Pontifex Hadrianus in epistola illa sua doctissima pro imaginibus posuit, isti rursum allegant, qui contra imagines pugnant.

Quod verò dicunt, & nonnullis etiam testimoniis probare nituntur, non esse consuetudinem, vel annorum numerum, aut quam libet vetustatis auctoritatem præferendam veritati: tunc rectè diceretur, si probari posset, cultum, quem Ecclesia Catholica imaginibus exhibet, ex manifesto errore, nõ ex certa veritate defendere. Sed cùm de re aliqua litigatur, nihil tum valere consuetudinem, & venerandam esse antiquitatem ne ipsi quidem negare possunt: quorsum enim tantopere laborarunt in euoluendis antiquitatis monumentis, si nullum probabile argumentũ ex antiquitate peti potest? nõne viuêt, se hoc fuo facto contra sua verba pugnare? & reipsa destruere, quod verbis asstruere nitebãtur? Certè si libreret testimonia S. Augustini, S. Basilij, aliorumq; vererum Patrum in medium adferre, quibus ipsi ex antiquitate, vel Ecclesiæ consuetudine probant Ecclesiasticadogmata, nullus finis esset.

Sed quod superat omnem admirationem, illud est, quod multa testimonia proferunt pro adoratione Crucis. & cùm rationem reddere volunt, cur signum, vel signum Crucis adorandum sit, & imagines Christi non sint adorandæ, dicunt eam esse causam, quia Christus in Cruce suspensus fuit, nõ in imagine: & quia per crucem nos redemit, non per imaginem. Quod si redderе voluero, timeo ne inimicæ tardiatis, lectores existimare videar. Certè enim Christus non in ligno Crucis, quod in pariete, vel in tabella, vel in fronte, vel in aëre pingimus, suspensus fuit, neq; etiam in ligneis illis crucib. quæ passim cernuntur. & adorantur in Ecclesijs, sed in illa vna cruce, cuius ista nostra signa, quæ pingimus, vel erigimus, imagines sunt. Cùm ergò liceat per aduersarios crucis imaginẽ colere, cur imaginem Crucifixi colere nõ licebit? & si iure crucis adoramus imaginem, quia per crucem redempti sumus à Christo, qua causa fingi potest, cur nõ iure coli possit imago Christi, qui propriè nos redemit?

At, in quiunt, nihil manu factum colere fas est, quid igitur? Lignum vel signum crucis non est manufactum, Codex Euangeliorũ, & sacra vasa, quæ horum opinione venerãda sunt, quid funt aliud, nisi opera manuum humanarum? Et tamen verum est, nihil manu factum esse colẽdum eo genere cultus, quo Deus ipse qui omninò nõ est factus, sed omnium rerum factor colendus est.

Quare poterant Collectores isti maximam partem testimoniorum quæ attulerunt, omittere; quoniam ijs nihil probatur aliud, nisi solum Deum esse colendum cultu latriæ libi vni proprio, & non esse imagines ita adorandas, vt etiam facinicia illis offerantur; quæ neque nos negamus, neq; S. Nicæna Synodus negauit.

Ac, vt videas, Lector, quãtas vires veritas habeat, ipsi quoque qui eam oppugnant, non rarò vel inuiti vel imprudentes eam tuentur. Id accidit Collectoribus nostris. Nam inter alia testimonia colligunt etiã nonnulla, vt probent imagines non esse frangendas, vel iniuria afficiendas. Sed in ijsdem testimonijs non habetur solum quod ipsi volunt, imagines videlicet non esse afficiendas iniuria, sed habetur etiam quod nolunt, afficiendas honore, quod quidem ipsi Collectores aliquando viderunt, & textum audaciter corruperunt; aliquando non

viderunt.

viderunt. & teſtimonium contra ſe in ipſo ſuo libello imprudentes reliquerunt.

Prioris rei exemplum habes pag. 87. vbi allegatur S. Gregorius, qui in epiſt. 9. libri 7. ad Ianuarium reprehendit acriter nonnullos, qui B. Virginis imaginem, & crucem dominicam contumeliæ cauſa ad Iudæorũ Synagogam deferuerunt: & inſpat Ianuario Epiſcopo, vt fabulam ex eo loco cum ea qua dignum eſt veneratione, imaginem ærei cruce in Eccleſia referat. Hic boni collectores nomen imaginis ſimpliciter deleuerunt, vel omiſerunt; ne videretur contra eorum dogma nõ ſolum crux, ſed etiam imago B. Virginis veneranda, niſi ſortè librariorum errore nomen imaginis lit omiſſum.

Iam verò pag. 91. adſcribunt hæc verba ex epiſtola Synodica Gregorij Papæ: *Nos non ab aliud nomen imagines facimus, & adoramus, ſed pro nobis incarnato Verbo Dei, &c.* Audis ne Collector, vocabulum (adoramus?) & tamẽ à ſe hoc teſtimonium prolatum eſt. Sed habemus clariora.

Paulò infrà ponuntur hæc verba ex lib. S. Baſilij ad Amphilochium de Spiritu S. ca. 17. *Imaginũ honor ad primã formam tranſit, &c.* Excerebri rurſus honorem in imaginis. Sed ad clariſſima veniamus.

Paulló pòſt adſcruntur hæc alia verba ex epiſt. eiuſdẽ Magni Baſilij ad Imperatorem Iulianum. *Credo in vnum Deum patrem omnipotentem, Deum Patrem, Deum Filium, & Deum Spiritũ ſanctum vnum Deum, hac tria adoro & glorifico. Confiteor autem & ſilij Incarnati, diſpenſationem, & Deigenitricem, quæ ſecundùm carnem euangenuit S. Mariã; vaſe p o verò & ſanctos Apoſtolos, Prophetas & Martyres, & ad Deum deprecationem, quæ per eos propitium mihi efficiat miſericordiam Deum, pro quo & figuras imaginum eorum honoro & adoro. Spectatiet hoc traditum eſt à ſanctis Apoſtolis, & non non prohibitum ſed m omnib. Eccleſijs noſtris eorum deſignari vel hiſtorias, &c.* Q id autliuimus? S. Baſilius Magnus ab aduerſario aduocatur teſtis, & verè teſtis eſt omni exceptione maior. Is verò palam affirmat, ſe honorare, & adorare Apoſtolorũ, Prophetarũ, & Martyrum imagines. Idq; affirmat, dum fidei ſuæ confeſſionẽ edit, ac de reb. non dubijs aut veriſimilibus, ſed certiſſimis & explaratis loquitur. Addit verò id ab Apoſtolis traditũ, & ab omni Eccleſia ſuſceptum, & obſeruatum. Quid quæſo reſpõderi poteſt? Auctor grauiſſimus apertè loquitur, & eius teſtimonium ab aduerſarijs proferetur. Neque deſunt alia teſtimonia ſimilia in eodem libello, Athanaſij, Germani, Leontij, & aliorum, quæ impruderenter ab aduerſarijs contra fe, & pro nobis, hoc eſt, pro cultu ſacrarum imaginum proferuntur. Sed ego breuitati ſtudeo, neq; libenter in his refelendis ineptijs tempus tero.

CAPVT QVINTVM.

Sequitur pars tertia, id eſt, epiſtola Eugenij Pap. ad Michaelem, & Theophilum eius filium Imperatores, quam epiſtolam iſdem Collectores ſcripſiſſe videntur, neq; enim Eugenius vllam talem epiſtolam ſcripſit; ſed (vt ſuprà diximus) ſcripta fuit, vt nomine Pontificis mitteretur, ſi ipſe probaret. In qua re cogimur deſiderare prudentiam Collectorum; qui enim fronte Romano Pontifici præcribere auſi ſunt, quod ipſum ſcribere oporteret; qua verò fiducia ſperare potuerunt, Romanum Pontificem ſcripturum ad Græcum Imperatorem contraria ijs, quæ prædeceſſores eius non ſemel ſcripſerant?

Sed videamus, ſi placet, paullò diligentius, an epiſtola illa ſummum Pontificem deceat. Omitto autem, quod in hoc libello epiſtola illa caret principio, quod peccatum non primo auctori, ſed ei qui nunc demum poſt tot ſecula libellum hunc in lucem edidit, tribuendũ videtur. Nihil etiam quod epiſtola verboſa eſt admodum, obſcura, barbara, imperita; deturenim hoc tempori: taceo deniq; quod dum conatur tollere repugnantiam, quæ in verbis S. Gregorij eſſe videbatur, tanto ſe magis inuoluit, quãto magis conatur euoluere. Sed tria quædam tacitus prætereire non poſſum. Primum enim facit hæc epiſtola Pontificem ſummum, adulatorem Imperatoris impudentiſſimum, dum ita loquitur. *O venerandi mundi Principes, cum vniuerſa ſanctã Dei, quãm Dominus diſponente, & committente gubernatu Eccleſia.* Et infrà, *præſtat adunandam, quam Domino Deo ordinante regitur Eccleſiam.* Qua ieqdon adulatiõ? Michaël Balbus interfecto legitimo Imperatore, cùm eſſet ipſe pro ſceleribus ſuis iam morti adiudicatus, tyrannicè intruſit imperiũ, & Pontifex Maximus affirmabit, Deo diſponente, commirtente, & ordinante, hunc ipſum Balbum gubernacula ſuſcepiſſe, non ſolùm Imperij, ſed etiam Eccleſiæ, & ſi Eccleſia Dei ab ipſo Deo gubernãda Imperatori tradita eſt, quid faciunt in Eccleſia Epiſcopi? quid ipſe ſummus Pontifex *Imperator* (inquit S. Ambroſ.) *in Eccleſia eſt, non ſupra Eccleſiam, ſitus Eccleſia, non Rector, oua, non paſtor.* Et S. Ioannes Chryſoſt. Diacono ſuo dixit: *Si te qui diadematæ coronatum indigne adeat ad facta majeſtati perſcipienda, cohibe, & corrce, ma orem in illo habet poteſtatem.*

Deinde, in eadem epiſtola non ſemel reperitur hoc argumentum: *Si nulla vnquam pictà vel fictà fuiſſet imago, nihil periret de fide, ſpe, & charitate, quibus ad regnum perueniur ætcrnũ.* Et tamen propter imagines orta eſt diſſenſio, & diuiſio in Eccleſia, turbata pax, charitas violata. Et non animaduertunt, qui eam epiſtolam nomine ſummi Pontificis ſcribunt, eo argumento non ſolùm efficì quod ipſi volunt, imagines non eſſe adorandas; ſed etiam efficì (ſi quid tamen efficitur, quod mox videbimus) imagines omninò de medio eſſe tollendas, quod ipſi nolunt. Nec tamen argumentum illud aliquid valet.

Quamuis enim nihil periret de fide, ſpe, & caritate, ſi nulla picta, vel facta eſſet imago, tamen quando picta vel facta eſt, peccat in fidem, qui eam negat eſſe venerãdam, quoniam honor imaginis ad prototypum refertur, quod venerãdum eſſe fides docet, & aduerſarius non negat. Et poteſt hoc ipſum ſimilitudine illuſtrari, ſi libellus aliquis diuinæ ſcripturæ, ve epiſtola ad Philemonem, non extaret, nihil deperiret de fide, ſpe & caritate: & tamen quia nunc extat, qui eam negaret eſſe cum veneratione ſuſcipiẽdam, peccaret in fidem, & ſi propterea diſſentiens oriretur, non eſſet epiſtola abijcienda, ſed (imperitia diſſidentium) coarguenda, & inſtruenda.

Poſt renio in eadem illa epiſtola reprehenditur Conſtantinus & mater eius Hirene, quod edicto ſuo iuſſerit ſacras imagines ſuxta cõcilj generalis decretũ, cum veneratione eſſe habẽdas. Quæ ſanè repræhentiõ à ſummo Pontifice, niſi planè amente, ſcribi non potuit. quid enim? Hadrianus Papa Conſtantinum, & Hirenam ſumnis laudibus effert, quod ſacrarũ imaginum religioſo cultui faueant: & Hadriani ſucceſſor Eugenius eoſdem Imperatores ob cauſam eandem reprehendet? & quę maior ſtultitia fingi poteſt, quam vt ſummus Pontifex moleſtè ferre ſe dicat, quod ab Imperatore decreta conciliorũ generaliũ à ſede Apoſt. approbata ferãtur, ac defendantur?

Sed ii parum prudentes Collectores fuerunt, non fuit inconſtans Apoſtolicæ ſedis Antiſtes, permanſit enim in ijs, quę prædeceſſores non ſine magna deliberationis maturitate ſtatuerant. Nam neq. Eugenius eam epiſtolã miſit: & paulò pòſt Hadrianus II. Synodũ Oecumenicã octauam Conſtantinopoli celebrandã curauit, in qua Synodus ſi prima de cultu imaginũ iterũ approbata eſt. Deniq; Anaſtal. Bibliothecarius Romanus in præfat. 7. Synodi ad Ioannem VIII. Pontificẽ, qui Hadriano II. proximè ſucceſſerat, ſcribit in eadem: ſententia fuiſſe omnes Roni. Pontif. *Quæ, inquit, ſuper venerabilium imaginũ adorationepræſens Synodus docet, hæc & apoſtolica veſtra ſedes, ſicut nouiſſa ſcripta innouunt, antiquitus tenuit. & vniuerſalis Eccleſia ſemper venerata eſt, & hactenus veneratur, quibuſdam diù ante Gallorum exceptis, quib. vt que nondum eſt horum vera ac veneulata.*

CAPVT SEXTVM.

Reſtat pars vltima, hoc eſt, epiſtola Ludouici Imperatoris ad Eugenium Pontif. & altera eiuſdem Ludouici ad Hieremiam, & Ionam Epiſcopos. In quibus nihil obſeruandum occurrit, niſi quod in eis quædam dicuntur, quæ redolere videntur fraudes recentium hæreticorum. Vnde venit in mentem ſuſpicari, ne ſurtè vel totus hic libellus ſit confictus, vel, quod eſt credibilius, deprauatus, & auctus ad inuidiam Romanæ Eccleſiæ conciliandam.

Sed iue ſit verus liber iue confictus, ſiue partim ſincerus, partim adulteriuus: illud vnũ conſtat, non eſſe librum dignũ, in quo legendo tempus conteratur. Titulus falſus, dicto barbara, ſententiæ infulſæ, ordo peruerſus, eorũ dem teſtimoniorum crebra repetitio, facile potuiſſent perſuadere Typographo, ſi is commune commodum, & non proprium lucrum ſpectaſſet, vt libi ab edendo eiuſmodi opere obtemperaret.

De eadem Pſeudoſynodo Pariſienſi plura ſcribit Baronius anno 824. & 825.

CONCILIVM ROMANVM LXIII. EPISCOPORVM, in causa disciplinæ Ecclesiasticæ celebratum anno Domini 826. sub Eugenio Papa II.

NOMINA EPISCOPORVM QVI HVIC Concilio interfuerunt, & triginta octo canonum tituli dunt axat extant, prout hic subiiciuntur.

IN nomine Dei Saluatoris nostri Iesu Christi, imperante D.N. pijssimo Augusto Ludouico à Deo coronato Imperatore anno xiij. & P.C. eius anno xiij. & H. Lothario Imperat. eius filio anno ... Indictione quarta, mensis Nouembris die xv. Eugenius sanctissimus, ac perbeatissimus, & vniuersalis Papa, coram vniuersis Episcopis, videlicet.

Petronatio archiepiscopo Rauennate.
*Forosem pronate — Leopardo Episcopo *Forosronate.
Passiuo Bleranæ.
Romoaldo Anagniæ.
Lamperto Aretino.
Ioanne Siluæcandidæ.
Stephano Portuensi.
Benedicto Albanense.
Cæsario Ostiense.
Georgio Sabinense.
Gregorio Velitrense.
Constantino Prænestino.
Romano Cærense.
* Fesulese — Gruusolpho *Fresulene.
* Populonieuse — Paulino Senogallense.
Guriperto *Populense.
Petro Senense.
Valeriano Sutrinense.
Stephano Ariminense.
Germano Auximano.
Passiuo Callense.
* Ostense — Stephano *Ostense.
Andrea Clusinse.
Stabili Castello Felicitatis.
Aliperto Orbiuetense.
*Sebastiano — *Bastiano Suanense.
Alifredo Balneoregiens.
Paulo *Tiburense.
* Tribense
Petro Cenumcellense.
Agatho Montis Feretri.
Agatho Polimartiense.
Maio Auiciense.
Liutardo Nucerrense.
Petro Lucano.
* Cuiese — Petroaldo *Lurien se.
Aliprando Florentino.
Lamprando Pisoriense.
Theodorico Perusino.
Donato Gallense.
Giordemundo Tuscanense.
* Rauperto — *Ramperto Rossellense.
* Anconitano — Tigrino *Anancitano.
Agriperto....
Ioanne Pisano.
Benenato Eugubiense.
* Firmense — Lupo *Furnense.
* Velaterense — Petro *Balloterense.
*Baruense — Sebastiano *Burense.
Dominico Pisaurien se.
Ioanne Esinate.
Leonino e Tribus tabernis.
Gratioso Nepesino.
Ioanne Tudertino.
* Eleutherio Priuernate.
Benedicto Amerino.
Theodosio Manturanense.
Hadriano Faliratano.
Samuele ....
Hadriano Signino.
Cosma *Humanæ.
Mariano Vrbinate.
*Numentanæ
Atque venerabilibus presbyteris.
Ioanne archipresbytero.
Domno presbytero.
Benedicto:
Simeone.
Georgio.
Gregorio.
Anastasio.
Benedicto.
Gregorio, *alias Georgio.*
Vrso.
Crescentio.
Simeone.
Iouiniano.
Anastasio.
Benedicto.
Marino.
Vrso.

Coram sanctissimo corpore beati principis Apostolorum præsidens ipse Apostolicus, astantibus quoq; diaconibus, quorum nomina sunt hæc:

Valentinus archidiaconus.
Theodorus diaconus.
Leo.
Faustus.
Leontius.

Dixit. Cùm simus Dominicæ plebis superna miseratione rectores, studiosè nos cõuenit Dei præsidio pro eorum semper cogitare *solicite, &c.

CAPITVLA CONCIL. ROMAN. SVB Eugen. Pap. II.

Vt Episcopus bono approbatus opere ordinetur.
Vt nullus Episcopus alluse facerdos muneribus ordinetur.
Qualiter Episcopum docere, & consistere oportet.
De indoctis sacerdotibus.
Vt in eligendis Episcopis canonum regulæ seruentur.
ne principes præter ius fasq; aliquid sibi sumant.
Vt Episcopi extra proprias parochias non morentur.
Vbi clerici consistere debent: *qui quidem canon sic se habet:* Necessaria enim rescripsit, vt iuxta Ecclesiam claustra constituantur, in quibus clerici disciplinis Ecclesiasticis vacent. Itaque omnibus vnum fit refectorium ac dormitorium, seu cæteræ officinæ ad vsus clericorum necessariæ. Ministri verò post Episcopum super eos tales eligantur, quorum vita atque doctrina illos potiùs exornent, quàm deiiciant. *& infra cap. 10. eod. q. 1. prohibentur omninò in domibus secularibus sacerdotes habitare.* — 21. q. 1. Necessaria. De clericorum domicilio.
De sacerdotibus in subiectis baptismalibus plebibus constitutis.
Vt clerici non plures quàm sufficiant, ordinentur.
De sacerdotibus qui in Ecclesijs vel monasterijs non habitent.
Ne sacerdos aliquo ludo delectetur.
Vt sacerdotes fœnoris aliquid, aut rusticæ ministeria non exerceant.
Si sacerdotes testimonium dicant, vt coram Episcopis tantùm pro ea re conuenire possint.
Vbi sacerdotem post condemnationem esse oporteat.
De suspectis sacerdotibus, vt admoneantur ab Episcopis.
Vt Episcopis de subiectis plebibus aliquid pijs locis nihil liceat auferre.

De presbyteris qui oblationem alterius recipere nolunt.
Qua auctoritate dimissoriæ fiant, vt credantur.
Vt Episcopi & vniuersi sacerdotes habeant aduocatos.
De his qui aduocatos inuenire nequeunt.
De monasterio vel Oratorio, quod à proprio domino soli ædificatum est.
De inuasione quasi pro parte Ecclesiæ facta.
De xenodochijs, & alijs similibus locis.
De pijs locis quæ sine presbyteris existunt, nempe vt teneantur loca pia sæcularia sufficere presbyterum ydoneum à Episcopo præpositum, si ipsi sæculares infra tres menses presbyterũ præficere ipsis locis pijs neglexerint.
De destructis Ecclesijs, vt abijs qui eas possident reædificentur, & ti non sufficiant, à populo adiuuentur.
Si episcopus à subiectis sacerdotibus & clericis dominationes exigat.
Quales Abbates sint constituendi.
De monachis qui solo habitu existunt, & non vita viuunt.
De religioso habitu feminis consistẽtibus ne viris sociari permittantur.
De negocijs & laborationibus die Dominico non faciendis.
De criminalibus causis & furtis cæteris{que} similibus die Dominico inuentis.
De his qui sine offensione criminis inuiti monasterio sunt introducti.
Vt laici ad Missas audiendas in presbyterium non intrent.
De scholis reparandis pro studio litterarum.

Dictus fe-stus non ducendæ choreæ.

De coniugijs festis dieb. non faciendis, *ijsdẽ verbis*: Sunt quidam, & maximè mulieres, qui festis ac sacris diebus atque Sanctorum natalitijs, non pro eorum quibus del ectantur desideriis aduenire, sed ballando, verba turpia decantando, choreas tenendo & ducendo, similitudinem Paganorum peragendo, aduenire procurant; tales enim si cum minoribus venient ad Ecclesiam peccatis, cum maioribus reuertuntur, &c.

Apud Ivo. p.2.ca.77. *adiecit hu excommunicationem Leo Quartus, si admoniti non cessarent.*

De his qui adhibitam sibi vxorem reliquerunt, & aliam sociarunt.

Non licere vno tempore duas habere vxores, siue concubinam cum vxore.

De incestis & inutilibus contractionibus.

Hucusque canones sub Eugenio in dicto, hoc anno, celebrato Roma Concilio.

Superna quoque Dei auxiliante virtute, cùm iam perfectè initium sumpsisset ætatis & ipsius bonitatis, atque fagacitatis fauor longè lateq; thuris ordoriferi instar flagraret, & aures beatissimi Præsulis piæ memoriæ domni Pascha lis ex fideliũ relatu veridico enucleanter pulsasset, cumque vt populus cõlaudabat fore in omnibus illustrem, & inclytum veraciter didicisset: mox illum per Ecclesiasticos gradus ad subdiaconatus honorem prouexit ex Lateranenti palatio & sibi desseruire præcepit. Cuius cõuersationis, & patientiæ vitam ac mores ipse agnoscens, valde illum præ cæteris diligebat. Prædictus autem vir gratia desuper diuina fauente, cui se tota mentis deuotione, integraq; virtute deuouerat, veritatis, & sapientiæ plenus lumine coruscabat. Erat enim sermone affabilis, doctrina clarus, vultu conspicuus, & inter fratres pia deuotione modestus, proximis{que} fidelis. Nullis verò se quibus aliquis vel leuiter contristaretur, fagaci pectore fultus, negotijs implicabat. Cùm pręterea cum tot bonis, tantis{que} operum meritis, præclarus corporis formam elegantem iam dictus Pontifex ornatumque inspiceret, Leuitam sedis fuæ Apostolicæ concrearit. Cui ob suæ vitæ meritum, quo splendide rutilabat, & ab omni Ecclesiæ plebe, atq; inclyto Romanorum populo cœtu ingenti diligebatur amore, boña, & beneficia multa largissimè contulit, eumque post modum Archidiaconum fecit. Quo fanè præfulæ Christo iubente culmina scandente cælestia, Eugenius tunc Pontificali est ab omnibus eleuatus in honore, & positus in Sede Apostolica. Qui eum cunctis, quæ diximus, bonis decoratum luculenter agnoscens omni vitæ fuæ tempore charissimorum vice retinuit, & velut pater proprio filio congaudebat alacri, fuisque aspectibus illum assiduè consistere cupiebat. Peracto verò, acdiuinitus finito huius præsulis lucis transeuntis termino ad sacræ sedis culmina omnis Romanorum cœtus crebris Dominum ictinijs, & orationibus deprecans, vt quis tantæ sedis honore dignus foret eorum sensibus reuelare dignaretur. Sed diuina placauit iussa, quem ex sacerdotali eis catalogo eligendum archano suæ potentiæ nutu ostenderet, nisi eum, quem ab ipsis matris vberibus tot supra dictis virtutum copijs, & pulcherrimo doctrinarum flore ornauerat, atq; constantem, & fidelem in omnibus sibi alumnum nutrierat, sacratissimæ sedis rectorem tribueret?

Eiusdem eccl. o.

Collectis igitur in vnum venerabilibus Episcopis, & gloriosis Romanorum proceribus, omnique amplæ vrbis populo in palatio Lateranenti, vt quod iam cordi cœlitus reuelatum, æquiter omnes tenebant, in uno multorum sonitu resonaret, vnius voluntatis consensu fortiter acclamatum est, Valentinum sanctissimum Archidiaconum Sedis Apostolicę dignum, Valentinum summi Pontificatus infula decorandum.

His itaque mellifluę dictis vna mox omnes pacis coniunctione manentes ad Ecclesiam sanctæ Dei genitricis, semperque virginis Mariæ Dominæ nostræ sacer Clericorũ, & Romanorum proceres pariter cum populo properantes multiplices eum Domino grates ac laudes reddentem more solito inuenerunt. Quem illico multum, ac diutius renitentem fecę; tanti regiminis fore incongruum voce strenua proferentem, Almæ plebis & lætis vtriusque militiæ Romanorum electus est vocibus in sede pontificum. Ac deinde condignis gloriæ laudibus, & honoris amplitudine ad Lateranense patriarchiũ ab ipsis deductus, & in Pontificali est positus throno. Cuius ouanter ab omni Romanorum senatu pedibus osculatis, & omnibus, quæ explenda erant rite, ac veneranter peractis, magna sobrietas, magna in totius sexus, & ætatis populo lætitia mansit. Eiusque consecrationis die sereno iam illucescente, cum lumine iam dictum antistitem ad Beati Petri Apostolorum principis ecclesiam omnes pariter Romani à palatio deducentes eum maiestate diuina auxiliante in alto throno fummum consecrauêre Pontificem.

Romani osculantur pedes Pontif.

Eiusdem consecratio.

Qui mox almificæ fedis culmina scandens B. Petri Apostoli, & cælestis regni clauigeri, diuinis Deo laudib. & sacrificijs piè oblatis amplo, & magnifico Romanorum cœtu ad palatium cum ingenti gaudio remeauit, atq; lautiflimis dapibus sumptis amantissimorum multis, & diuersis munerum donis sacram plebem, & senatum, populumque Romanum optimè ditauit. Erat quippè dapsilitate inclytus, actione præcipuus, sermone luculentus, omnibus compassione proximus, & inopiam sustinentib. opportunum instanter solatium præbens

optimè

VALENTINI
PAP. I. VITA.

VALENTINVS, natione Romanus ex patre Petro de regione via lata, sedit dies 40. magnæ sanctitatis, magnæq; beatitudinis vir iste repletus, & Spiritus sancti perfusus gratia mansit.

Roma regalis excellentia retinet dignitatem.

Quidum in hac Romana vrbe quæ, Deo auctore, summi sacerdotij, & regalis excellentiæ retinet dignitatem, ab ingenuis & pijs parentibus genitus, & ob studia elementorum solerti magistro traditus esset, sacros diuinæ legis apices capaci vbertim sensu rimabat, & ingenij memoria retinebat. Inanes acturpes puerorum ludos more nobilium euitabat. Nullas ex ore proprio incongruas, aut inhonestas fabulas proferebat. Nullisque illicitis operum actionibus vtebatur. Sed ab ipso primæuo infantiæ flore pię modestiæ, ac fobrietatẽ deditus, & præclaro diuinæ inspirationis spiritu plenus, inter cunctas verborum, atque prudentiæ phaleras labia compta gerebat. Præcipuus quoque dictionum copijs, & lucifluis operum meritis patefaciens elegantem sui pectoris mentem. Præsertim cùm iuxta eximiam doctoris gentium vocem, sine offensione se omnibus ouanter, animoque præbebat benigno. Nemini quippe contrarietatis scandalum ponens debitum perfectæ dilectionis impendere proximis animo strenuo procurabat. Atque iuxta Dominicæ vocis præceptum, lumbos castitate præcinctos, & lucernas in manibus gestabat ardentes, verbo scilicet luculenter refulgens, & actu doctrinæ pariter munere cum magnifico exemplo laudabilis iudicio coruscabat.

Virtutes Valentini

Quibus multiplicibus bonis ornatus, ad cælestia Christo vocante corporis oppressus molestia exitu pretioso transiuit, atque cum desiderabili beatissimi q; operis fructu ad consectum summæ maiestatis lætus ascendit. Regnans & exultans cum Domino semper.

NOTÆ in vitam Valentini.

Valentinus.] *Omnes ferè Annales Francorum, vt sup. dixi, attestantur, Eugenium anno 827. defunctum esse : Quo mense obierit, inter se variant. Nos igitur Anastasium secuti, initium Valentini ad annum Christi 827. atque vndecimum Augusti referendum esse putamus. Obtritutum insigne eum à Paschale Pont. ex Subdiacono creatum esse Archidiaconum, refert Anastasius. Aliqs quadragintà, aliis vix tregintà dieb. pontificatum tenuit.*

Valentin. Pap. quà die fecerit

GREGORII IV. PAP. VITA ET EPISTOLÆ.

GREGORIVS Quartus, natione Romanus, ex patre Ioanne, fedit annos fex decim. Vir strenuus, ac benignissimus, sanctitate, atque pietate repletus, ornatus scientia, verbo iocundus, modestus præ omnibus sermone, firmissimus, fide Catholicq, iustus operib. & literarum diuinarum solertissimus inquisitor. Ecclesiarum quoque sanctarum infatigabilis visitator, pater pauperum, & alitor omnium viduarum. Terrenum nil appetens, mudana huius vitæ præsentis lucra deferens, æterna præmia in cælis dignis sibi meritis acquisiuit.

Greg. virtutes.

Hicà Deo beatissimus Pontifex genere clarus, fed magis clarior sanctitate, forma pulcher, fide pulchrior. Quæ scilicet vniuersa laudum præconia non solùm Pontificatus sui tempore claruerunt, fed etiam cum adhuc iuuenilibus annis polleret, talia peregrè in deliciens fatagebat. Quæ res Domini omnibus non diu occulta permansit, sicut scriptum est, Quia nemo accendit lucernam, & ponit eam sub modio. fed vt luceat omnibus, qui in domo sunt : Cœpit sancta eius operatio de die in diem per totam Romanam pleniter vrbem resonare euangelico sermone docente. Nihil opertum, quod non reuelabitur, & occultum quod non sciatur. Pro quibus denique innumerabilibus bonis à sanctissimo huius sacræ Sedis Domno Paschali Papa, non solùm subdiaconus, fed etiam sacer dos
Matt.5.
Matt.10.
* Presbyter scili. Cardinalis.
* effectus est. Permansit verò in sacerdotij sui habitu constitutus caste, ac pudicè recolens illud, quod scriptura sacra commemorat dicens. Sacerdotes Dei indumtur iustitia, id est, non in aliis vacent, nisi oratione, lectione, & ieiunio. Cumq; in his intentus insisteret humano more iam dictus Paschalis Pontifex ex hac luce fu. bducius, & Eugenius à Deo electus antistes sacri apicis adeptus est dignitatem. Permanens autem in hac per modicum tempus, vita & ipse pariter defunctus est. Post hunc Valentinus alendorum gregum præsulatus culmen fortitus, sub maxima celeritate ex hac præsentiuita subtractus est.

Cœperunt denique Romani pariter omnes non solùm de Pontificibus tam subitò perditis, verum etiam de futuro arctiùs cogitare, vt quem sancti spiritus gratia per iustratum agnoscere potuissent, sub cuius doctrina atque imperio cuncta senatorum nobilitas rite degere potuisset. Quorum videlicet vniuersorum procerum corda adiutor in oportunitatibus in tribulatione creator omnium Deus inextinguibili fuo sancto lumine succendit, & mentes eorum ad beatissimi Gregorij quarti pia facta conuertit.

Greg. coætaneus eligitur.

Consenserunt quæ omnes in eodem spiritu, & anima vna. electus autem ab eis patriarchio Lateranensi inductus est, abstrahentes quidem illum ex basilica beatorũ Martyrum Cosmæ & Damiani per viruscibebat enim se ad tale ministerium inutilem fore. Sed quoniam tam immensæ multitudini resistere non valuit ad locum iam ante prædictum eum cum hymnis, & canticis spiritualibus deduxerunt.

Verùm quia inuestigare cuncta quæ gesiit celeri sermone non possumus: ea licet breuiter, ad notitiam omnium perducamus, quæ sacrisac venerabilibus mente integra, & pia deuotione obtulit locis. Præterea post electionem simul, & consecrationem præfulatus sui cœpit per maximum studium habere de sanctis & de eorum Ecclesijs, quatenùs ad statum pristinum nouo cultu eas, protegente Domino, ciriùs reuocaret, quod factum est. Nam eo tempore Ecclesiam S. Saturnini Martyris foris portam falariam constitutam, quæ vetustate nimia, & longo iam senio à fundamentis ceciderat nouis fabricis ædificari fecit, & picturis varijs decorauit. Vbi etiam obtulit vestem de fundato vnam. Perficiente verò illo hæc, quæ superius dicta sunt ad alia tunc Pontificalis eius animus sanctorum opuscula summopere cœpit attendere. Et quoniam tunc diuino ignis amore succensus corpus B. Gregorij huius vniuersalis Ecclesiæ Præsulis, per quem sancti Spiritus gratia toto orbe terrarum inextinguibile sapientiæ munus induxit, ex loco sepultus, quo prius fuerat, tulit, & non longe ab eo in alium nouiter constructum infra Ecclesiam B. Petri Apostoli summo honore perduxit. Eiusq; sicrum altare argento tesubaulis vndique peornauit, & oratorium suo sancto nomine titulauit. Abiidamq; eiusdem super auratomusiuo depinxit. In quo scilicet oratorio sanctarum corpora beatorum Martyrum Sebastiani, Gorgonij, ac Tiburtij ex Cimiterijs, in quibus ante iacebant perduxit. Et vnumquodq; eorum separatis altaribus collocauit , pro quibus denique Pontificatus sui tempore decreuit, vt monachi qui ad officium perfoluendum in Ecclesia B. Petri Apostoli sunt constituti omnib. diebus ibidé laudes omnipotenti Domino canere non deisitant. Obtulit autem in eodem oratorio vela maiora vel modica serica decem & octo. Vestes super altare, sub quo sanctissimi Gregorij Papæ corpus quiescit, tres. Vnam cum chrysoclauo habentem historiam .... & super vnumquodque altare prædictorum martyrum vestem de fundato vnam. Imagines denique de super deargentatas, necnon auro per fusas tres, habentes vultum Domini, & eorum depictos, quorũ specialia ibidem corpora humata miraculis, ac virtutib. spollent.

S. Gregorij corpus translatit.

Hisigitur perfectis operibus ad alia repente venerabilis pontifex animum, & mentem conuertit. Nam Ecclesiam tũc B. Marci Confessoris, atque Pontificis, quam tempore sacerdotij sui regendam fuscperat, & vsque quo ad pontificatus peruenit gratiam in suo iure, ac ditione permansit, quæ ob nimiam vetustatem crebro casura esse videbatur, cum omnipotentis Dei opitulatione à fundamentis priùs eiecit, & post modum nouis fabricis totam ad meliorem cultum, atq; decorem perduxit, abidamq; ipsius prænominatæ basilicæ musiuo aureis superinducto coloribus cum summa gratulatione depinxit. Fecit verò farta tecta eius omnia noua, & quicquid in ea ante vile cognouerat prerioſum poſtea eſſe maluit. Igitur cõſummatis omnibus his pro remedio. & futura retributione animæ suæ, obtulit in iam sæpe nominata Ecclesia futuris temporibus permanenda hæc: Regnum aureum vnum, quod vſq; hodie super altare dependet cum gemmis valdè optimis, habens in medio aureum crucem cum gemmis pariter pretiosis. Item gabathas ex auro puriſſimo tres pendentes ante præ nominatũ altare. Et gabathas in terrasiles de argento duodecim angelorum opere conſtructas. Et alias gabathas interrasiles quinq; cum pedibus fuis. Item vbi ſupra obrulit thymiamateria aureo colore perfuſa tria caniſtra de argento duodecim. Coronas argenteas maiores, & minores nouem , Cruces de argento tres, & vnaquæque habet lib. vnam. Cerofatas desuper argentatas quatuor. Fecit & cyborium ad laudem, atq; decorẽ confeſſoris iam ſæpiùs dicti ex argento puriſſimo pen. lib. nilil. Altare quoq; eiuſdem argentcis ſimiliter rabulis exornauit. Cupiens per rerum tẽporalium exercitia æterna cœlo præmia adipiſci. Prædictus etiam venerabilis Pontifex obtulit, vbi ſupra, veſtem de fundato vnam habentẽ mucrones per circuitum. Fecit & aliam veſtem de * olouero vnam habẽtem in medio gemmas, & mala aurea, & per circuitum zonam de chryſoclauo. Immo verò obtulit ſanctiſſimus Pr ſul veſtẽ de olouero cum gryphis & vnicornib, Veſtem quoq; aliam cum chryſoclauo per circuitum habẽtem in medio relurrectiõẽ Domini noſtri Ieſu Chriſti. ſæpèiam dictus venerab. Papa obtulit in prænominata Eccleſia veſtẽ cum gryphis, & chryſoclauo per circuitũ habentẽ in medio natiuitatem Domini noſtri Ieſu Chriſti. Item veſtẽ alia cum chryſoclauo habẽtem

S. Marci Eccles. reſtaurat.

Dona in ea oblata.

* B. holoſerico

per

per medium rotas de chrysoclauo quatuor & natiuitatem, atque baptismum Domini nostri Iesu Christi. Obtulit verò prænominatus Pontifex vestem aliam cum leonibus habentem Resurrectionem Domini de chrysoclauo. Vestes de fundato minores octo, quæ altaribus superponûtur, quæ per circuitum eiusdem Ecclesiæ esse noscuntur. Vela alba serica quatuor. vnum habens vndique tyrium. & in medio crucem, & gammadias de chrysoclauo. Aliud de ftauraci habens in medio crucem de oloueto, & gammadias de oloueto tyrio. Tertium, & quartum similiter. Vela de rodino quatuor, quæ sacrum altare circundant. Ex quibus vnum habet crucem de chrysoclauo. Vela de fundato viginti sex, & linea similiter, quæ pendent per arcus Ecclesiæ. Vela Alexandrina tria ante portas maiores pendentia habêtia hominesi & caballos. Cortinam Alexandrinam vnam vela alia habentia mucrones de fundato quatuor. Velum de octapulo vnum. Vela alia de fundato octo habêtia per circuitum pericly sin de blattin. Et alia vela sex cum aquilis habentia per circuitum pericly sin de tyrio. Vela simul quæ alia de fundato quinque habentia leones, & pericylin de tyrio. Vela alia Alexandrina, ex quibus vnum habens rotas, & rosas in medio, & aliud arbores, & rotas pendentia ante valuas ipsius Ecclesiæ. Item velum modicum de oloueto habens in medio hominem cum caballo. Vela cum argento ſinaſico quatuor decim. Vela modica vbi ſupra de oloueto, decem habens vnumquodq; eorum anates. Hic diuina inſpiratione protectus obtulit in iam dictæ baſilicæ aquamanile de argento vnum.

S. Cosmæ & Dam.

Verum etiam fecit in Ecclesia beati Cosmæ, & Damiani martyrum vestem de fundato vnam habentem in medio historiam depictam cum chrysoclauo. In Ecclesia B. Abbacyri, atque Archangeli ad alesantum. Hic à Deo electus, & præclarus antiſtes obtulit in baſilica B. Euſtachij martyris veſtem de fundato vnam habêtem in medio hiſtoriam de chrysoclauo.

S. Euſtachii.

Fecit iam ſæpius nominatus præſul aliam veſtem in Eccleſia beatorum martyrum Sergij, & Bacchi de fundato vnam. Pari modo vero fecit & aliam veſtem de fundato in Eccleſia S. Siluestri poſita in monte Soracti.

Poſt completa vero hæc omnia, & diligenter peracta fecit in Eccleſia B. Petri Apoſtoli vela cum chrysoclauo num. quatuor decim habentia diuerſas hiſtorias Euangeliorum, & paſſiones B. Petri, ac Pauli, necnõ Andreæ Apoſtoli, quæ dependent inter imagines auro, argentoq; ſuſas in trabe de ſuper argentata, antequam adeas facram confeſſionem, ſpecioſa valde viſibus humanis, atque præcipua.

S. Petri.

S. Georgij

Fecit autem & in Eccleſia beati Chriſti martyris Georgij magnificus præſul hinc inde porticus, quas etiam ad deceſſorem ipſius baſilicę varijs ornauit picturis. Ab iſdam vero eiuſdem Diaconiæ à fundamẽtis auxiliante Domino cum ſummo ſtudio compoſit. Hic adeo amabilis Pontifex dum diligenter cerneret, quod eiuſdem Venerabilis diaconię ſecretarium præ nimia temporũ veruſtate marceſceret, nouiter pro ipſius amore, vel gratia aliorũ ad meliorem erexit honorem. Obtulit itaque Sanctiſſimus Papa, vbi ſupra, hæc dona.

Veſtem de fundato vnam cũ chrysoclauo habentem imaginem Saluatoris, & Martyris Sebaſtiani, atque Georgij. Vela de fundato maiora duo, minora decem & octo. Fecit autem in confeſſione ipſius baſilicæ rugas de argento ex auro perfuſas. Pari modo vero ſarta tecta baſilicæ B. Hadriani martyris poſita in via ſacra, quæ præ nimia veruſtate marcuerant, nouiter reſtauruit. Verũ etiam fecit in Patriarchio Lateranenſi triclinium mirę magnitudinis decoratum cũ abſida de muſiuo. Sed & aliasabſidas duas dextra, lenaque poſitas infra paracellarium varijs hiſtorijs depictas. Fecit & etiam ſanctiſſimus Papa & in Eccleſia B. Clementis Confeſſoris veſtem de fundato cum Leonibus, & pericylin de octapulo.

S. Theodori.

Simili modo & in diaconia B. Theodori martyris veſtem de fundato Leones habentem cum pericylſi de octapulo. Fecit autem in Eccleſia beati Chriſti martyris Laurẽtij, quæ ponitur ſoris muros veſtem chrysoclauam habẽtem hiſtoriam Zachæi. Fecit & aliam veſtem fundatam cum gryphis in honorem Sanctæ Dei genitricis ad martyres. Necnon & in baſilica S. Stephani protomartyris in Cælio mõte veſtem de fundato cum gammadijs. Verum etiam & in diaconia beatæ Dei genitricis in via lata fecit veſtem de ſtauraci cum pericly ſi de blattin.

Simili modo & in Eccleſia beatæ Dei genitricis, ſemperq; Virginis Mariæ Dominæ noſtræ ad præſepe fecit veſtem auro textilem habentem natiuitatem, baptiſmum, præſentationem & reſurrectionem: habentẽ in capite ipſius hiſtorię gemmas albas trecẽtas & octuaginta, hyacinthinas quinquaginta, praſinas viginti duas, & in circuitu aluuarias legende nomine Domini Gregorij Quarti Papæ. B. Mariæ.

Item fecit & in diaconia B. Hadriani martyris in trib. ſatis veſtem de fundato. Fecit autem præfatus Præſul in Eccleſia beatorum Apoſtolorũ ad vincula veſtem de fundato habentem Leones cum gryphis. Fecit & aliam veſtem de fundato in Eccleſia B. Martini Confeſſoris, atque Pontificis habentem Leones cum arboribus. S. Hadriani.

Necnon & in baſilica B. Euſebij mart. veſtem de oloueto habentem aquilas cũ pericly ſi de quadrapulo. Obtulit etiam præclictus Præſul in baſilica beatæ Dei genitricis Mariæ trans Tyberim veſtem de tyrio habentem hiſtoriam Dominicæ natiuitatis atque Reſurrectionis Domini noſtri Iesu Chriſti. S. Euſebij.

Imò & in Diaconia, quæ vocatur Cyro ſimili modo obtulit veſtem de fundato. Imò & in diaconia B. Mariæ in via lata eodem modo veſtem de fundato obtulit. Hic præclarus, & venerabilis Pontifex diuina inſpiratione fretus fecit in Eccleſia B. Marci Confeſſoris Chriſti, atque Pontificis patenam octogoni exaurati habentem in medio vultum Domini noſtri, & 3 duobus lateribus vultum ipſius B. Marci, atque eiuſdem præſulis, penſ. libras ſex. Simili modo & calicem octogoni fundatum cum ſolijs exauratum ibidem obtulit penſ. libras ſex; ſchyphum quoq; argenteum illicoferri curauit pen. libras ſex. Obtulit etiam ipſi prænominatus Pontifex caniſtra ennaſoda duo, penſ. in ſimul libras quatuor decim. Vnum enimuero in Eccleſia doctoris gentium B. Pauli Apoſtoli obtulit ſepedictus Pontifex veſtem de chrysoclauo habentem hiſtoriam Domini Dei noſtri, & in eius obſequio à dextris, vel ſiniſtris Archangelorum, ſeu Apoſtolorum laudabili numero mirę magnitudinis atque pulchritudinis diuerſis lapidibus, vel margaritis ornatam pulcherrimę que contextam. S. Marci. B. Pauli.

Hic benigniſſimus, & præclarus Pontifex dum bonus, & verus paſtor pro Sanctæ Dei Eccleſię ſtatu maximam vndiq; curam, ac vigilantiam gereret conſideransq, Romanorum populum, quod vbi tritucum ad edendum molerent nullo modo haberent, diuino freetus auxilio formam quæ Sabbatina nuncupatur, quæ iam per plurimos annos contracta, atq; diſrupta eſſe videbatur, tato operis ſtudio, ſicut à priſcis fuerat ædificata tem. poribus ita quoq; eam præfagus Antiſtes nouiter ædificare, atque conſtruere niſus fuit: ita vt ad Eccleſiam B. Petri Apoſtoli, atq; ad Ianiculum ſicut prius, ita & nunc indiſſluenter decurrat. Fecit etiam in diaconia beatæ ſemper Virginis Mariæ in Cosmedin veſtem de tyrio habentem hiſtoriam Dominicæ Natiuitatis, atque Reſurrectionis Chriſti veri Dei noſtri Ad honorem & gloriam beatæ Dei Virginis Sufannæ obtulit Sanctiſſimus Præſul in eiuſdem Eccleſia veſtem fundatam cum pericly ſin de tyrio. Sabbatinum fontem restituit. Dona in Eccleſ B. Mariæ.

Fecit autem in Eccleſia B. Cyriaci mart. atque diaconi veſtem de fundato habentem pericly ſin de ſtauraci. Pari modo & in Eccleſia beatæ Pudentianæ virginis veſtem de fundato cum pericly ſi de quadrapulo. Obtulit B. Vitali mart. veſtem de fundato habentem aquilas, & pericly ſin de quadrapulo. S. Cyriaci.

Præfatus vero Pontifex fecit in Eccleſia B. Anaſtaſiæ martyris veſtem de fundato habentem aquilas, & pericly ſin de oloueto. Imò verò obtulit iam dictus Præſul in baſilica beatæ Luciæ martyris, quã vocant orſea, veſtem de fundato cum pericly ſi de octapulo. Sanctiſſimus denique Pontifex fecit in titulo B. Chryſogoni mart. veſtem de tyrio habentem hiſtoriam Danielis cum pericly ſi de ſtauraci. Obtulit vero beatiſſimus Papa in titulo Pammachij veſtem de ſtauraci cum pericly ſi de quadrapulo. Verum etiam fecit & in Eccleſia B. Cæciliæ martyris veſtem de fundato habentem aquilas, & gryphos cum pericly ſi de oloueto. S. Anaſtaſiæ. S. Chryſogoni

Pari modo & in titulo Æmilianæ obtulit veſtem de fundato habentem aquilas, & pericly ſin de blatta byzantea. Simulq;e & in Eccleſia B. Sixti mart. atque Pontificis fecit veſtem de tyrio habentem hiſtoriam Danielis cum pericly ſi de oloueto. S. Æmilianæ.

Fecit in baſilica B. Balbinæ mart. veſtem de fundato cum pericly ſi de oloueto. S. Balbinæ

Fecit autem in titulo Damasi vestem de stauraci habétem periclysin de blatta byzantea.

Fecit etiam in Ecclesia Apostolorum Iacobi, & Philippi vestem de fundato. Item in Ecclesia B. Marcelli confessoris, atque Pontificis fecit vestem de fundato.

S. Laurentij. Pari modo in basilica B. Laurentij in Lucinæ fecit vestem de stauraci. Item in Ecclesia S. Valentini fecit vestem de fundato & gammadias de octapulo.

Cumque hæc omnia quæ superiùs inserta legúntur à Quarto huius internetate fœdis Papa Gregorio Deo fauente liberius consummata fuissent atq; perfecta, piger esse nullatenus volens, cœpit indifferenter posit curam gregum de cultura, siue meliorationibus Venerabilium tractare locorum, vt fuis temporibus nouo cultura formatu confoliata essent. Quod intercedente Apostolorum Principe Petro iuxta votum fui desiderij factum est. Ideò cùm talia præfulatus fui animo volueret, & hæc intus cogitaret, repentè ad memoriam fui recurrunt, quod iustum non esset, si amplius Ecclesia Sanctæ Dei genitricis, quæ more veterum nunc vsque Calixti trans Tyberin dicitur sine monachorum officio constituitset, maximè cùm in ea fignorum non minima frequenter fiant miracula, & virtutes diuersæ, ac demum diuinitùs compunctus corde, & Dei omnipotentis roboratus, ac fretus iuuamine, iuxta latus prænominatæ basilicæ monasterium à fundamentis statuit, & nouis fabricis decoruit. In quo etiam monachos Canonicos aggregauit, qui inibi officium facerent, & omnipotenti Domino grates, & laudes diebus singulis, & noctibus profecutis. intimo cordis spiramine decantarent, quod sicut in præsentiarum cernimus, magno certamine, magnoq; studio pastor eximius hoc opus valdè firmissimum ampliauit. Nam vbi antè nulla erat cultura præcipua, modò Deo dispensante pulchra fiunt habitacula monachorum, & loca, quæ nuper ab hominibus videbantur vepribus, vel immunditijs plena, nunc in eis cellulæ constructæ sunt, quibus ones Christi cum fuis simul vtilitatibus post laudum officia largissimè cohabitant, & dormiunt. Eo igitur tempore fæpedicta Ecclesia quibusdam per circuitum locis longo fenio erat præruptа, sed eam firmissimis vndique munitionibus restauruit. Et in ea sanctum fecit præfipium ad similitudinem præfipij sanctę Dei genitricis, quæ appellatur maioris, quod videlicet lamisnis aureis, & argenteis adornauit. In quo pro remedio, ac venia delictorum hæc obtulit dona. Imaginem auream habentem historiã Dominæ nostræ cum diuerlis, & preciosis gemmis hyacinthos maiores numero tredecim, prasinas decem, albas maiores numero viginti & nouem, alamandinas maiores numero viginti, albas modicas habétes circum capitis coronam diuersè phileres.

Monachi Canonicos in Ecclesia S. Anastasij Sabina collocauit.

Anastasij oculatus testis.

Maria mater Dona obtulit.

Locupletissimus

Cercelli paria duo habet gemmas pretiosissimas albas numero decem & octo, prasinas octo, hyacinthinas quatuor. Item in eadem imagine habet murenas prasinales preciosissimas duas, ex quibus habet pendulas numero vndecim. Item murenam trifilem auream, quæ habet gemmas diuersas albas numero septuaginta tres, & buticulas trigintatres. Murenam in quo pendent gemmæ hyacinthinæ tredecim. Digitiæ aureæ nouem pendent in filo aureo. Item murenam filatam, ex qua gemmæ pendent hyacinthinæ quatuordecim. Signum Christi habet nanicellas duas, & murenas tres. Omnes murenas cum petinante eorum. Gabathas aureas purissimas interrasiles philopares. Signum Christi pendétem in catenulis tribus lilio, & vnc..... legente de donis Dei, & S. Mariæ, quod vocatur præfentia trans Tyberim, Domni Gregorij Papæ IV. qui puro corde obtulit. III. gabathas fasxifca. Signum Christi habet historiam in modum Leonis incapillatam cum diuersis operib, purissimis aureis pendentibus in catenulis quatuor & vncino vno. Item gab, tham faxifcam habet in modo Leonis IIII. cum diuersis historias serpentium, & in medio stãtem pineam, & quatuor Leonculis exauratam qui pendent in catenulis III. & vncino vno. Item gabathas faxifcas. Ex quib. habet singulis operibus exauratis pendentes in catenulis tribus, & vncinos IIII. ex quibus habet vnam gemmis vitreis. Quæ Domnus item Gregorius IV. Pontifex libenti obtulit animo.

S. Pauli. Immò verò obtulit iam dictus Præsul in ecclesia doctoris gentium B. Pauli Apostoli cortinam fundatam pendentem in arco triumphalem habentem in medio Annunciationem, & natiuitatem Domini nostri Iesu Christi. Item velum oloueruum, vnum pendẽs in regularem sub imaginem argenteam habens historiam Imperatoris. Ibi ipse fecit & alia duo modica vela fundata, quæ pendent in circuitu altaris, habentq; lora vigintiquinque. Vela, quæ pendent in Presbyterio numero 24. Vela fundata, quæ pendent ad arcus maiores numero quadraginta. In Cyborium ipsius Ecclesiæ fecit vela quatuor. Pari modo & in Ecclesia beati Christi martyris Georgij fecit vela de fundato sex habentia in circuitu gammadias de octapulo.

Ipse verò à Deo protectus, & præclarus Pontifex fecit in monasterio sancti Sabæ vestem de olouero cum Leonibus habentem periclysin de octapulo. S. Sabæ.

Verùm etiam & in monasterio S. Anastasij martyris eodem modo fecit vestem de stauraci cum periclysi de quadruplo: simulq; & in monasterio S. Andreæ, quod appellatur in cliuo Scauri fecit vestem de stauraci cum periclysi de octapulo vnam, fed & in monasterio S. Agathæ martyris, quæ ponitur super fuburram fecit vestem de olouero cum periclysi de octapulo vnam. S. Anastasij.

Necnon & in monasterio S. Erasmi fecit vestem de stauraci cum periclysi de octapulo vnam. S. Erasmi.

Enimuerò & in diaconia S. Luciæ, quę ponitur in septem vias fecit vestem de olouero cum periclysi de octapulo vnam.

Fecit autem in oratorio S. Luciæ, quæ ponitur in monasterio de Serenati vestem de olouero cum Leonibus, habentem periclysin de octapulo. Simili modo & in monasterio S. Siluestri fecit vestem de olouero cum periclysi de octapulo. Simili modo & in monasterio S. Siluestri fecit vestem de olouero cum periclysi de octapulo vnã. Ibi ipse fecit vestem de fundato cum gryphis habentem periclysin de blattin.

Pari modo & in monasterio Sanctæ Praxedis fecit vestem de olouero cum periclysi de stauraci vnam.

Ipse verò à Deo protectus, & præclarus Pontifex fecit in basilica doctoris mundi B. Pauli Apostoli vela de chrysoclauo per arcus Presbyterij habentia historiam ipsius B. Pauli Apostoli, & in circuitu listam cum auro, numero viginti & septem. Hic à Deo electus, & præclarus Antistes obtulit in Ecclesia B. Dei genitricis, semperque Virginis Mariæ Dominæ nostræ, quam vocamus Calixti, & Cornelij coronas argẽteas duas, per vnam quamque delphinos duodecim, pensãn. ifimul libras duodecim. S. Pauli.

Simulque & in diaconia B. Christi martyris Georgij fecit coronam de argento vnam cum dulphinis duodecim pensan. libras sex. Ipse verò à Deo protectus, & præclarus Pontifex fecit in basilica B. Dei genitricis, semperque Virginis Mariæ Dominæ nostræ, quam dicimus Calixti, & Cornelij, canistra argentea quatuor legente Sancta Dei genitrice, Gregorij I V. Papæ pensan. libras 24. S. Gregorij.

Et in altari quoque eiusdem tabulas de argento pensan. libras centum & tredecim. Fecit idem venerabilis Papa in eodem sancto loco infra ambitum ipsius Ecclesiæ operosam, decoremque refurrectionem. Nam prius altare in humili loco situm fuerat pene in media testudine, circa quod plebs vxoriusque sexus conueniens, Pontifex cum clero, plebi confuse immixto sacra mysteria celebrabat.

Sed & sancta corpora beatorum Calixti, & Cornelij, & Calepodij in media plaga Ecclesiæ tumulata post tergum populi iacentia non condignè honorificabantur. Quod religiosissimus idem Papa non leuè tulit, fed folerti, solitoq; studio cum intima industria operam adhibens, mirificum opus inchoans optimè consummauit. Nam effosso clandestino antro summa cum reuerentia præfata sancta corpora eleuans in occidentali plaga eiusdem Ecclesiæ, hoc est in ambitu absidæ honorificè collocando occuluit, circa quæque maximæ moles aggrauans aggerem, comptum miniftris lapidibus tribunal erigens decoruit. Supraque Confessionem respicientem ad ortum solis miri odoris colaturas ornata compagine coaptauit. Infra consurgentem siquidem basin altaris, miri metri, & ornatus modulo ex argento perfpicuè in honorem sanctæ Dei genitricis, semperque Virginis Mariæ è lata fcilicet priori, erexit inter consurgentes pulchri operis gradus. Ante quàm presbyterium amplum operosi operis fundituscon-struxit. Cuiex septentrionali plaga lapidibus circa septum Corpora Sanctorũ reponit decentius.

narro-

matroneum adposuit. Sed & decoremaltari addens, & matrem Domini meritis honorans myneribus, fecit ibidem vestem chrysoclauam cum blatta,byzantea habétem historiam Natiuitatis, & Resurrectionis Domini nostri Iesu Christi. Et insuper imaginem beatæ Dei genitricis Mariæ refouentem imaginem oblatoris sui.

Dona

Ipse verò à Deo protectus, & præclarus Pontifex fecit amas argenteas fex, quæ præcedunt per omnes stationes, pens. libras tres decim. Scyphos duos, pens. singuli libras decem. Gemmiliones octo pen. singuli lib. duas.

Hæc deniquepostquam omnia, Deo fauente, à fæpedicto Pontifice decenter expleta sunt, ea quæ in Ecclesia B. Petri Apostoli foris muros longè iam senio cassata videbatur, ad pristinum statum, cultumque perduxit.

S. Mariæ

Nam penetotam porticum super oratorium Sanctæ Dei genitricis Mariæ, quæ mediana dicitur nouiter ex trabibus, cæterisque lignis ob decorem basilicæ decorauit. Immò & aliam similiter porticum antè valuas argenteas nouo opere, cultuq; præcipuo perfecit. Necnon & in fronte Paradyti iam fatæ Ecclesiæ principali musiuo cuncta quæ à priscis temporibus in eodem pariete erant diruta velocitate nimia pingere, ac restaurare decreuit.

Extruit vtrias domos.

Renouauit simul & porticum eiusdem basilicæ, quæ super gradus eius esse perspicitur, per quos populus orationis voto indifferenter habet afcensum. Fecit etiam iuxta acoliti pro quiete pontificis, vbipost orationer matutinales, vel Missarum officia eius valeant membra soporari, hospitium parvum, fed honestè constructum, & picturis decorauit eximijs. Igitur inter cætera bonæ operationis exempla fecit, & in patriarchio Lateranensi pro vtilitate, siue vsu Pontificis prope oratorium S. Christi martyris Laurentij habitaculum satis idoneum, vbi & quies est optima, & cum Clericis suis Pontifex inde egrediens omnipotenti Domino debitas poteft laudes persoluere.

Nouum Oſtium Papa condit.

Dona in Eccles. S. Saluatoris

Igitur post hæc omnia, quæ superius ædificata leguntur de ædificijs iam dirutis, & præ magnitudine temporum pene casuris, quæ infra palatium ab antiquis patribus videbantur esse constructa, Beatissimus iam sæpius nominatus Papa Gregorius nouo cultu & opere à fundamentis erexit atq; compofuit. Nam descensum qui paracellarium respicit, per quem antea homines veluti in nocte ascendebant, vel descendebát, ita nouiter reformauit, vt nulla inde transeuntes deinceps, vt antè, obscuritas valeat præpedire, à quo videlicet loco vsque ad oratorium Sancti Laurentij cuncta quæ erant vetera restaurauit. Et alia noua adiecit, in quibus tres caminatas fieri iussit.

S. Laurentij.

Renouauit immò & balneum, quod iuxta paracellarium situm est à fundamentis per totum, & marmoribus, cæterisq; placabilius operibus decorauit. Nam prius vetustatis longitudine casurum esse videbatur, nisi mens, vel optimus tanti Pontificis studium illud ad priorem statum reducere decreuisset.

Alia dona

Pari modo & in Ecclesia Saluatoris, quæ appellatur Constantiniana fecit vestem auritextilem habétem historiam palmarum, & Cœnam Domini.

Item in venerabili monasterio sanctæ Dei genitricis, semperq; Virginis Mariæ, & sancti Cornelij, & Calixti, quam vocant trans Tyberim, fecit canistra numero fex, quæ pens. in simul libras decem & octo. Scyphum vnum pen. lib. octo, & vncias quatuor. Canthara cum thymiamaterio pen. lib. tres. Siclonem vnum pen. libras tres.

Solicitudo Papæ contra incursus Saracenorū.

Perfectis autem his omnibus atque examussim patratis, quoniam iam sicut sæpedictum est, eius sancta, veneranda, ac recolenda simplicitas, vtq; in Deierat omnipotentis semper intenta seruitio, ita quoque de populi futura salute, & liberationepatriæ indifferenter erat sollicita, ne ab hostibus Deo nó permittente quoquo modo caperentur: Et quoniam huius facratissimi patris ac Papæ temporibus impia, atque nefaria, & Deo odibilis Agarenorum gens à finibus suis consurgens penè omnes insulas, & omnium regiones Terrarum circuiés, depræda tiones hominum, & locorum desolationes atrociter faciebat, easque hactenus facere nullatenus cessat. De quibus quoque insoliris, atque cauendis periculis, misericordissimus Præsul magnum habens timorem, ne populus à Deo sibi & B. Petro commissus Apostolo, qui in Portuensi, vel Ostiensi ciuitatibus habitauit à Saracenis nefandissimis tribulationis ac depræda tionis sentirent iacturam, intimo trahens ex corde suspiria, cœpit prudenter inquirere, quomodo ciuitatem Ostien. adiuuaret, ac liberare potuisset. In cius statim omnipotens Deus hoc dedit corde cõsilium, vt ciuitatem ibidem qua populum saluare vellet à fundamentis nouiter cõstruere debuisset, quoniam ea, quæ priori tempore ædificata fuerat longo quassata senio nũc videretur esse diruta. Fecit autem iuxta quod ei fuerat diuinitus inspiratum in prædicta enim ciuitate Ostiẽsi, ciuitatem aliam à solo valdè fortissimam muris quoque altioribus, portis simul, ac feris, & catharactis eam vndiq; permuniuit, & desuper ad inimicos, si venerint, expugnandos petrarias nobili arte compofuit, & à foris nõ longè ab eisdem muris ipsam ciuitatẽ aliori fossato præcinxit, ne facilius muros illi contingere valerent.

Extruit de nouo domos.

Quando autem sæpedicta ciuitas nouæ fabricæ initium meruit, ipse ibidem Sanctissimus Papa per se multis retidens diebus partem quandam murorum non modicam cum fuis hominibus quasi in fortem percipiens à fundamentis erexit.

De qua donec, Deo prosperante, crebrò dicta ciuitas ad legitimam totius fabricæ finem perducta est, multos exinde laboresin suo sancto pectore, vel certamina indesinenter sustinuit. Cui etiam nouiter ciuitati constructæ, hoc nomen in sempiternum statuit permanendum, scilicet vt ab omnibus siue Romanis, siue alijs nationibus à propritio, quod ei erat nomine, id est, Gregoriopolis vocaretur. Et re vera merito hoc à conditoris sui nomine vocabulum sumpsit, quia quod nullum legimus fecisse Pontificem, iste Deiomnipotentis auxilio, simulq; virtute munitus pro populo, ac liberatione patriæ ante iam nominatum opus mirabili decore fabricæ cõstruxit, atque compofuit.

Dona Eccleſiæ.

His itaque in suis locis maneptribus fecit idem coangelicus, atque eximius Præsul in basilica Saluatoris Domini nostri Iesu Christi iuxta patriarchium Lateranense vestem cum chrysoclauo habentem in fronte altaris historiam beatissimorum Baptistæ, atque Euangelistæ Ioannis. Et per altaris circuitum similiter vno corpore cohærentiam, quasi vela similiter de chrysoclauo, & quasdam picturas habentium in modum gryphorum cornua in frontibus picta. Fecit etiam in monasterio beatissimi martyris Christi Laurẽtij, quod dicitur Pallacinis Canistra de argento sex, & cerosfata duo inducta. Scyphum vnum argenteum, & amam similiter de argento.

Fecit etiam in oratorio sanctissimi Papæ Gregorij sito infra Ecclesiã B. Petri Apostoli columnellas argenteas quatuor habentes libras argenti numero quadragintà.

Extruit domos.

Post hæc autem omnia ipse venerabilis Pontifex in curte, quæ cognominatur draconis, domum satis dignam vndique porticibus ab solarijs circumdatam à solo nouiter fieri statuit, in qua tam ipse, quam quæ etiam futuri Pontifices cum omnibus, qui eis obsequuntur, quam diu eis placuerit, ibidem statioſe immorari valeant. Fecit autem similiter & in curte alia, quæ galeria vocitatur, domum aliam largam ac spaciosam, fatisque præcipuam ad opus, atque vtilitatem Pontificum, vbi obedies oportunum fuerit, vt cum omnibus, qui eis famulantur amplissime hospitentur. Item sæpedictus idem almus Pontifex, atque præclarus superno amore exardescens fecit in basilica sanctæ, intactæque virginis Dei genitricis Domine nostræ Mariæ, quæ cognominatur ad martyres, cyborium ex argẽto purissimo pẽsans simul libras quadringentas. Simul & coronas ex argento purissimo. i. pen. libras decem & semis.

Dona Eccleſiarum.

Similiter autem fecit in basilica B. Marcelli Confessoris, atque Pontificis coronas ex argento purissimo tres pensantes simul libras .... Immò verò & in diaconia B. Georgij Martyris fecit velum Alexandrinum, habens phasianos duodecim, & vela antè ianuas lineum plumatum vnum. Qui beatissimus Pontifex postquam sedem Romanam, & Apostolicam annos fexdecim gloriosissimè rexit, ex hac luce subtractus ad æternam migrauit requiem. Fecit ordinationes quinque per mensem Martium, & Decemb. seu septem. Presbyteros ... Diaconos ... episcopos per diuersa loca numero centum octoginta quinque. Sepultus verò est in basilica B. Petri Apostoli.

Notæ in vitam Gregorij Quarti.

Gregorius IV.] *Vigesima quarta Septembr. anno 827. Gregorius omnium virtutum corona decorus, institutis Spiritus Sancti, vnanimi consensu totius populi & vniuersi cleri electus est in Pontificatu successor Valentini. Atranslatione Sanctæ Gregorij Pontificatum, quem fugere conabatur, incheauit, vt Sanctissimi Patris inuersione nominis, munus Pontificale auerisissimum extra dispendium propriæ salutis, & damnum vniuersi gregis dominici, ad finem vsque humeris sui perferre posset. Michaele ex morbo defuncto defuncto, succedit in Oriente Theophilus Iconoclasta crudelissimus.*

Gregorius quando fœderæ cepit.

Translat. corporis S. Gregor.

Ad componendas seditiones inter Ludouicum Imperat. eiusque filios exortas, de quibus infra, venit in Germaniam Pontifex pacis & concordiæ amantissimus: Nihil verò apud sceleratos filios effecit aliud, quàm quod ossamen filio & vniuersæ Ecclesiæ Romanæ infensiores reddiderit, cùm impiissimorum filiorum conatibus aduersus patrem agitatis consensum præbere recusaret. Quacausione Ludouicus imperio exutus, paulo post eiusdem spoliatæ cepit, dicam infra in Not. Concilij apud Compendium habiti.

Greg. IV. Pap. proficiscitur in Germaniam.

Ludouicum imperio restituum, teste Sigeberto, monuit Gregorius, vt in Gallia atque Germania festiuitatis omnium Sanctorum Kalend. Nouembr. celebraretur, quam haētenus Romani ex institutio Bonifacij Papæ celebrare consueuerunt. Monitis Gregorij Papæ cum Ludouico omnes Francia Germaniæq; Episcopi mira consensione obtemperarunt. De quibus Aleumus huius seculi scriptor celeberrimus in Comment. ad ea de diuino offic. hæc ait: Constituitum est, vt plebs vniuersa per totum orbem in Kalend. Nouembribus, sicut in die Natalis Domini, ad Ecclesiam in honorem omnium Sanctorum ad Missarum solemnia conuenire studeat, vt quicquid fragilitas humana per ignorantiam aut negligentiam in solemnitatibus Sanctorum minùs plenè peregisset, in hac sancta obseruatione soluerentur.

Festum omnium SS. Kal. Nouemb. celebrari iubet.

Gallicus status quis?

Nono Pontificatus Gregor. vndecimo, Pipinus Rex Aquitaniæ mouitur, cum regnum à Ludouico inter Lotharium, quem ingratum receperat, & Carolum posteriori matrimonij diuisum, nouas discordias gerunt. Hunc enim gratia Ludouicus Rex Bauariæ contra patrem arma, quæ semel deponere coactus fuerat, resumens, parentibus simodi incommoda perpetrat, qua illi mortem conciliarunt, anno Imperij vigesimo septimo. Successit patri in Imperio Lotharius, qui cum Monarchiæ cupidus esset, aduersus fratres bella mouit, non sine magnarum rerum fœdarum clade. Quem enim Ludouicus & Carolus crebrioribus legationibus ad pacem & concordiam inuocandam inducere non poterant, cruento tandem certamine, instituta comite vtilitate atque fugatum, iusto iudicio Episcoporum, regno Francix exuerunt; illudque, teste Nithardo nobilissimo Francо, & Caroli Magni nepote ex Berta filia, inter se diuiserunt: postea verò quam supplex peteret, filij regnum restituit, consilio Episcoporum ad partem regni capiendam ex gratia admissus fuit.

Iconoclastarum hæresis sublata.

Post obitum Theophili Imperatoris, opera Manuelis & Theodoræ Augustæ, hæresis Iconoclastarum in Oriente penitus est disputata, & Orthodoxa religio per Methodium Constantinop. Catholicum Antistitem restituta.

Sebastiani.] *Partem corporis Sancti Sebastiani, opera Hildumi ab vrbe euectam, delatam esse in Gallias, reconditãque in monasterio Sancti Medardi, testatur Ado Vien. in Chron.*

Nam Ecclesiam tunc Beati Marci Confessoris.] *In hunc Sancti Marci titulum Gregorius sæpe nobilissima structura exornatum, intulit corpus S. Hermetis Martyris. Quibus verò miraculis eiusdem Martyris artículus in Galliam translatus fuerit, refert Einhardus lib. 4. c. 26.*

Vrbs Roma ampliata.

Quoniam huius sanctissimi Papæ temporibus.] *Eadem ex causa Gregorius, teste Sigeberto, alterius nouæ ciuitatis fundamenta iecit, vt basilicam S. Petri extra vrbem positam tutam redderet. Addit, Leonem, cuius dictam ideo, quòd cæpta à Gregorio, Leo IV. perfecerit. Verba Sigeberti hæc sunt:* Gregorius Papa desolens crebris Saracenorum incursionib. vexari & vastari suburbium vrbis Romanæ circa Ecclesiam Beati Petri Apostolorum Principis, intendit illic vrbem nouam ædificare; ad quod consilio & auxilio Imperatoris animatus, nouam fabricam fecit, sed non perfecit: Leo enim eius nominis quartus, cœptum opus absoluit. *Hæc Sigebertus.*

SEQVITVR EPISTOLA VNICA Gregorij IV.

EPISTOLA GREGOR. IV. AD vniuersos Episcopos, de Aldrico Cœnomancensi Episcopo, non alibi, quàm apud Sedem Apostolicam accusando, & de Romani Pontificis potestate.

Ex Bibliotheca Vatic.

DILECTISSIMIS fratribus vniuersis Coepiscopis per Galliam, Germaniam, Europam, & per vniuersas prouincias constitutis, Gregorius seruus seruorum Dei.

Diuinis præceptis & Apostolicis saluberrimis incitamur monitis, vt per omnium statum impigro vigilemus affectu. Et quia cunctarum, diuina disponentibus, Ecclesiarum curam gerimus: omnibus nostra poscentibus suffragia, Apostolica auctoritate subuenire optamus. Quoniam diuinæ virtutis ac infirmitatis humanæ sanctio est (*ac si dicatur Deus & homini Christi Iesu, eo quod dixit Petro: Confirma fratres tuos*) vt omnium Ecclesiarum negocia, ad nostræ reparationis tendant affectum. Quapropter has ad vos literas destinamus, quibus decreto nostro vestram rogantes caritatem, mandamus, vt si aliquis (quod non optamus) fuorum ænulorum Aldricum Cenomanicæ Ecclesiæ episcopum accusare, damnabiliter attentauerit vt honoretur beati Petri Apostolorum principis memoria, Ecclesiæque Romanæ, cui præ dicti priuilegium, & nostri nominis auctoritas: ficat illi post auditionem primatis diœceseos, si necesse fuerit, appellare. & nostra auctoritate, aut ante nos, aut Legatos nostros à latere missos, iuxta Patrum decreta, suos exercere atque finire actiones: nullusque illum ante hæc iudicet, aut iudicare præsumat. Sed si (quod absit) graue, intolerandumque ei obiectum fuerit, nostra erit expectanda censura, vt nihil prius de eo, qui ad sinum sanctæ Romanæ confugit Ecclesiæ, eiusque implorat auxilium, decernat, quàm ab eius Ecclesiæ fuerit præceptum auctoritate; quia sic vices suas alijs imperiuit Ecclesia, vt in partem sint vocatæ sollicitudinis, non in plenitudinè potestatis.

15. q. 1. c. 2.

Luc. 22.

2. q. 6. c. Decreto nostro.

Proinde dilectio vestra, quorum deuotione gaudemus, iungat curam suam disp[illegible]tionibus nostris, & der operam, vt non cuiusquam præsumptione circa memoratum fratrem vestra prouisione. vel successorum vestrorum, si ipse superfuerit, aliter quàm hic infertum est, nullo modo . . . . . Sed hæc quæ ad eius tuitionem atque defensionem prædicta hic auctoritate suggesta sunt ac falubriter ordinata, absque vlla apologia pleniter impleantur. Si autem (quod non arbitramur) à quoquam secus præsumptum fuerit: & ab officio cleri submotus, & iniuriarum reus ab omnibus iudicetur; ne lupi qui sub specie ouium subintrarunt, bestiali feuitia quoslibet audeant dilacerare; & quod sibi fieri nolunt, alijs inferre præsumant. Nec quisquam friuolus, aut contentiosus, siue contumax, hæc nos irrationabiliter præcipere contendat; cùm & auctoritate canonum & præcessorum nostrorum decretis sancitum est, vt Episcopus accusatus, si voluerit, appeller Romanum Pontificem; & ad eum (si libuerit) confugiat, vt ab eo eius audiatur causa, aut ipse à latere suo Legatos, qui eam audiant, mittat; qui iustè cum omnibus Episcopis comprouincialibus eius auctoritate iudicent. Quæ omnia hic necesse non est inferere, ne productores

magis

magis quam præceptores esse videamur. Et sanctæ recordationis Innocentius antecessor noster inter cætera scicit: Si maiores causæ in medio fuerint deuolutæ, ad Sedem Apostolicam (vt Nicæna Synodus definiuit, & inueterata consuetudo exegit) referant. & multa alia, quæ in suis auctoribus pleniter inueniuntur.

Nec alicui fratri hæc gravia aut inutilia videri debet: quoniam sicut prædicto fratri, sancti Petri & nostræ Sedis auctoritate succurrimus; ita omnibus, quibus necesse fuerit, & debemus subuenire, & impigre volumus. Et sicut quisquam sibi subuenire cupit, ita alium adiuuare debet, & nō eius auxilium molestè ferre, cùm Apostolus inoneat omnes: Gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus. Nos verò ad hunc finem omnem nostrum affectum curamque dirigimus, vt quod ad exaltationem sanctæ Dei Ecclesiæ, & quod ad custodiam, & profectum pertinet faciendum, nulla dissensione violetur, nulla desidia negligatur. Super quibus: Si quis arguere voluerit, aut * extra auctoritatem facere * contenderit, veniat ad sedem Apostolicam, quo omnia Ecclesiastica negocia, de quibus quæstio habetur, cōfluere iussa sunt; vt ibi antè confessionem S. Petri mecum iuxta decertet, quatenus inibi vnus ex vobis sententiam suscipiat suam.

Vos fratres hortamur, & monemus, vt quæ à nobis piè vobis circa prædictum fratrem mandata sunt, ciusque pro simplicitatis defensione salubriter ordinata atque iniuncta, nulla concertatione turbentur: quoniam non interuenit temeritas præsumptionis vel spiritus diligentia. Nemo vestrūm quod suum est quærat, sed quod alterius est. & quod Apostolus inquit: Vnusquisque proximo suo placeat in bonum, & reliqua. Præceptis ergò Apostolicis non dura superbia resistatur, sed per obedientiam quæ à sancta Romana & Apostolica auctoritate iussa sunt, salutifer è implcantur, si eiusdem S. Ecclesiæ, quę est caput vestrum, communionem habere deliberatis. Qui autem se sciunt quibuslam esse præpositos, non serant molestè aliquem sibi esse prælatum, sed obedientiam quam exigunt, etiam ipsi defendant. Vnde liquet quod omni studio deuotionis vnanimes diuinis & Apostolicis præceptionibus parere debeatis, & in nullo inobedientes (quod absit) essici. Nam licet & plerumque accidant sacerdotibus, quæ sunt reprehendenda: plus tamen erga corrigendos agat beneuolentia quàm seueritas, plus cohortatio quàm cōmotio, plus caritas quàm potestas; cùm nemo nostrūm sine reprehensione, aut sine peccato viuat. Nam si Dominus statim post trinam negationem beatum Petrum præceptorem nostrum Apostolum iudicasset: non tantum ex eo fructum, sicut fecit, recepisset. Expectandi sunt ergò magis atque corrigendi rectores Ecclesiæ, quàm statim & absque nostro consulto iudicandi; cùm maiora negocia, difficiliores causarum exitus, sanctorum Patrū canones spiritu Dei conditi, & totius mundi reuerentia consecrati iubeant sub nostra expectatione suspendi, nostro moderamine frui.

Vnde necesse est, hæc & alia Ecclesiastica quæque negocia post multarum experimenta causarum, solicitiùs perspici, & diligentiùs præcaueri, quatenus per spiritum caritatis & pacis omnis materies scandalorum, & præsumptio inuidorum, atq; oppressio simplicium de Ecclesijs Domini auferant. Et sicut non vult quisquam fratrum, se aliorum iudicio prægrauari, ita nō audeat alijs inferre quod sibi non vult fieri, reminiscēs præceptum Domini Saluatoris, quo ait: Nolite iudicare, & non iudicabimini: in quo enim iudicio iudicaueritis, iudicabimini, & reliqua. Nihil ergò per nostram sacilitatem tribunalis excelsi iudici deogare debemus, cùm illa sint rata, quæ pia, quæ vera, quæ iusta sunt: & aliter necessitatis, aliter tractanda est ratio voluntatis. Nullum enim intemeratum reliquit inimicus, idcirco succurrendum est irretitis; conterendus est ergò venantis laqueus, vt fugatis lamētationibus tam in isto moderamine, quàm compunctione pietatis, Apostolica auctoritate fol iustitiæ in oculis plēdeat corruentium; nec pigeat forsitan aut pudeat nostris obedire mandatis, aut Apostolicæ Sedis obseruare præcepta, quia humilibus dat gratiam non superbis.

Nam nulli fas est vel velle vel posse transgredi Apostolicæ Sedis præcepta, nec nostræ dispositionis ministerio, quod vestram oporteat fesqui caritatem. Sit ergò ruinæ fuæ dolore prostratus, qui Apostolicis voluerit contraire decretis: nec locum deinceps inter sacerdotes habeat, sed extorris à sancto fiat ministerio: non de eius iudicio quisquam postèà curam habeat, quoniam iam damnatus à sancta Apostolica Ecclesia, ac auctoritate, suaque inobedientia atq; præsumptione à quoquam esse non dubitatur; quia maioris excommunicationis delectione est exigendus, cui sanctæ Ecclesiæ commissa fuerit disciplina, qui non solùm præfatæ sanctæ Ecclesiæ iussionibus parere debuit, sed etiam alijs ne perirent inuitare. Sitq; alienus à diuinis & Pontificalib. officijs, qui noluit præceptis obtemperare Apostolicis.

Rom.12. 2.q.7.c.42 Si quis. *etiam *contenditur Rom 15. c.2.præceptis.12.dist. 2.q.6.c.14 sunt S. Leonis verba. 45.dist.ca. 4. Licet. * temere Matt.7. Psal.49. Dist.19. c.5. Nulli.

Manea t itaq; memoratus Aldricus hac Apostolica auctoritate vsque ad præfentiam Sedis Apostolicæ semper Episcopus: nec antequam huc veniat, talium aut aliorum verbis iniēdat nociuis, neq; eorum succumbat iudicio, aut vllam fæuam fuscipiat sententiam, nec nobis sicut illi (quod minimè arbitramur) inobediens existat, prædictæ Apostolicæ, si voluerit, Sedis sanctæ, & necesse fuerit, appellet Antistiteni, & ad eum liberè absque vllius pergat impedimento; nec colligari, nec iudicari, nec damnari à quibuslam possint Episcopis, qui Apostolicis fuerint fulti auctoritatibus; quantò minùs ab illis sifactum, quod fieri non credimus, fuerit, qui eorum inobedientia atque proteruia facta, iam sunt damnati auctoritate; quia non aliter perfectores fratrum, quàm Sedis sanctæ iussionibus, cui omnis orbis caput inclinat, inobedientes corrigere, seu regere iuxta præcedentium Patrum exempla possumus, nisi eos zelo fidei Dominicæ persequamur, & à fanis mentibus, ne pestis hæc latius diuulgetur, in seueritate qua possumus abscindamus.

Quisquis namque conatus fuerit tentare prohibita, sentiet censuram Sedis Apostolicæ minimè desuturam. Et qui monitis noluerit obedire Apostolicis, necesse est, vt seueritatis regula vindicetur; ne aliquis hoc faciat, aut fieri finat; vnde alíū vel capiendo decipiat, libique causas generet, quibus reus con stitutis decretalibus siat. Cauete fratres, negligere præfata, cauete * tentare prohibita, ne prædictis inuoluamini retinaculis. Nolite ſæpedictum fratrem absque nostra (vt prædictum est) præfentia aut auctoritate iudicare, vel condemnare, aut grauare. Sed sicut Apostolicis est munitus prælidijs, ita vestris fulciatur auxilijs. Sitque ab omni facerdotalis catalogi * laqueo, aut oppressione vel iudicio humano intactus & liber vsque ad nostrum (vt præfatum est) iudicium, qui beati principis Apostolorum Petri meruit adipisci auxilium. Contra caput ergò nolite vos extollere. Nolite beati claigueri Petri, cuius vice legatione pro Christo fungimūr, Sedem, ciusq; Sedis auctorem spernere, ne cius patiamini offensionē, aut scandalum Ecclesiæ generetis, sed magis soliciti pro fratrum salute & liberatione estote, & pro sanctæ Dei Ecclesiæ salute summoperè laborate: ar mamini caritate non seueritate: omnibus vobis, ac figillatim occurrat caritas, & vinculis quæ mille modis à Christo soluuntur, vobiscum pariter in perpetuum connexa lætetur in Domino.

Cæterùm insectatores fratrū Ecclesiastica disciplina comprimere, & erudire debetis, qui statum maiorum non tenentes, Dei sacerdotes atque sanctam Ecclesiam, quæ in sacerdotibus maximè constat, Principum & populorum fauorem sequentes, & Dei iudicium non timentes, sua violare perſæpè nituntur præsumptione. His ergò nec factis, nec consilijs, nec manifestis, nec occultis vos oportet prabere consensum, dicente Domino: Videbas furem & currebas cum eo. Non tantùm qui faciunt, sed qui facientibus consentiunt, rei tenentur. Illud dumtaxat debet mentem vestram vehementiùs excitare, vt ab omni labe sæculi istius immunes antè Dei conspectū & securi inueniamini, vt caritatem non amittentes, & sustentatores fratrum existatis, quatenus iuxta Apostolum, vnanimes, vnum sectantes, per maneatis in Christo; nihil per contentionem, neq; per inanem gloriam vendicantes, non hominibus, sed Deo Saluatori nostro per omnia placentes. Hac ergò caritatis glutinatione compesc ite quęso à memorato fratre, si quorumcumq; cognouerit is aut inidias, aut æmulationem: eis dare quoquomodo nolite cōsensum, quod omnibus duris rebus durius arbitramur.

Si quo pacto conuersationes nō habet amabiles, habendus tamen pro reuerentia S. Petri, cuius est munitus auctoritate, dilectus. Non nouum aliquid præsenti iussione præcipimus, sed illa quæ olim videntur indulta firmamus, cum nulli

dubium

dubium sit, quod non solùm Pontificalis causatio, sed omnis etiam religionis relatio, ad Sedem Apostolicam, quasi ad caput Ecclesiarum debet referri, & inde normam sumere, vnde sumpsit exordium, ne caput institutionis videatur omitti, cuius auctoris sanctionem omnes tenent sacerdotes, qui nolùt ab Apostolicæ petræ, super quam Christus vniuersalem fundauit Ecclesiam, soliditate diuelli. Si quis hæc Apostolicæ Sedis præcepta non obseruauerit, percepti honoris hostis esse non dubitetur. Sed fortè vos vestrique prædecessores in hodiernum non reluctati sunt. Et ne quando contingat vt reluctentur: idcirco denuò presentes fœpiùs admonemus, vt vetentur, qui huiusmodi fratres turbare visuntur, & prohibeantur aliud quàm ille nostèr iussit agricola seminare. Nam qualiter nos, qui neminem voluimus perire contrà fet, qui electorum percellunt animos, Dominicus in Euangelio sermo testatur. ait enim Saluator ipse: Quod expediat scandalizanti de pusillis aliquem in maris profundo demergi, & cætera quæ ad hunc sensum pertinentia quibus non sacerdotes, sed & omnes Christiani se cauere omnino debent, quoniam sacerdotes qui throni Dei vocantur, quieti ab omnibus perturbationibus esse debent. Nec ab re ipse Saluator vendentes columbas, & nummulariorum mensas proprio flagello euertit & proiecit è templo: vnde liquet, summos sacerdotes ipsius expectare iudicium. Ad cuius rei confirmationem plurimum valet, quod abijs inquit; Dens stetit in synagoga corum, in medio autem eos discernit, & reliqua talia quæ in suis inueniuntur auctoribus.

Matt. 9.

Matt. 21.

Psal. 81.

Illos ergò qui non speculatores esse volunt, excusare non possumus, si fratres quos tueri & adiuuare pro viribus debemus, improba sœdari contagione permittamus. Vnde hortamur dilectionem vestram, obtestamur & monemus, vt qua debetis & potestis solicitudine, super his vigileris: quia in specula esse debetis, ne qua intestantium prorum pat audacia. His ergò pro viribus resistite, quia nefas est prægrauari religiosos, pati fratres, quorum afflictione, quia membra sunt nostra, nos quoque conuenit macerari, crucemque iuxta Domini Saluatoris vocem ferre, qui ait: Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam & sequatur me. Quamquam maneat his beatitudo promissa, quicunque probantur persecutionem propter iustitiam sustinere. Quibus quid promittat ipse Saluator in futurum, sequens sermo declarat. Inteligamus hęc ipsa vobis quæ nobis non placent, displicere. Quod ita demum probare poterimus, si quibus manu porrigemus, vos nobiscum porrigatis, vt cui & vos manum porrigetis, vobiscum porrigamus: quia non aliter vnus grex & vnus pastor sumus, nisi quemadmodum Apostolus docet, dicens: Idipsum dicamus omnes, simusque perfecti in eodem sensu, & in eadem sententia. Deus vos incolumes memores nostri custodiat, fratres carissimi.

Matt. 16.

Matt. 5.

NOTÆ in Epistolam Gregorij Quarti.

Epistola.] *Hæc Epistola locum in margine notatis citatur à Gratiano: de fide igitur & auctoritate antiquissimi monumenti, nunc recens ex Bibliotheca Vaticana accepti, nemo prudens ambigat.*

CONCILIVM PARISIENSE, IN CAVSA REFORMANDÆ DISCIPLINÆ Ecclesiasticæ sub Ludouico & Lotharij Imperatoribus, & Gregorio IV. an. Dom. 829. celebratum;

In tres veluti Libros singulares diuisum.

Incipit Epistola Cæsarea.

Hæc epist. scripta est an. Dom. 828. vt patet infra in textu marginalibus eiusdem epistolæ notis in præfatione Concilij Parisiensis.

IN nomine Domini Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi, Ludouicus & Lotharius diuina ordinante prouidentia, Imperatores Augusti, omnibus fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ & nostris: Recordari vos credimus, qualiter hoc anno, consilio sacerdotum & aliorum fidelium nostrorum generale teiunium per totum regnum nostrum celebrare iussimus, Deumque tota deuotione depoſcere, vt nobis propitiari, & in quibus illum maximè offendere limus, nobis manifestare, & ad correctionẽ nostram necessariam, tranquillum tẽpus nobis tribuere dignaretur. Volueramus siquidem tempore congruo, placitum nostrum generale habere, & in eo de communi correctione agere: & ita Deo misericante fieret, nihil commotio inimicorum, sicut nostis, præpedisset. Sed quia tùc fieri non potuit iuxta voluntatem nostram, visum nobis fuit, præsens placitum cum aliquibus ex fidelibus nostris habere, & in eo de his, quę propter prædictum impedimentũ remanserunt, qualiter ad effectũ perueniret, Domino adiuuante, considerare. Quapropter nôsse volumus solertiam vestrã, quòd in isto præsenti placito, cum fidelibus nostris contidererauimus, vt primò omnium Archiepiscopi cum suis suffraganeis, in locis congruis tempore oportuno conuenirent, & ibi tam de sua, quàm de omnium nostrũm correctione & emendatione, secundùm Diuinam authoritatem quærendo inuenirent, & nobis atq; fidelibus nostris, secundùm ministerium sibi commissum annunciarent. Quis enim non sentiat Deum nostris prauitatibus actibus esse offensum, & ad iracundiã prouocatum, cùm videat tot annis multifariſiçs flagellis iram illius in regno nobis ab eo commisso, defœuire, videlicet in fame continua, in mortalitate animalium, in pestilentia hominum, In sterilitate penè omnium frugum, & vt ita dixerim, diuersissimis morborum cladibus, atq; ingentibus penurijs, populum istius regni miserabiliter vexatum & afflictum, atque omni abundantia rerum quo dammodò exinanitum. Necillud etiam dubitamus ex iusta vindicta illius euenire, quòd fœpè scandala per tyrannos in hoc regno exurgunt, qui pacem populi Christiani, & vnitatem imperij, sua prauitate nituntur scindere. Nam & illud nihilo minùs peccatis nostris deputandum est, quòd inimici Christi nominis prętерito anno in hoc regnum ingressi, deprædationes, incendia Ecclesiarum, & captiuationes Christianorum, & interfectiones seruorum Dei, audenter & impunè, immò crudeliter fecerunt. Agitur siquidem iusto iudicio Dei, vt qui in cunctis delinquimus, interiùs simul & exteriùs flagellemur. Beneficijs quippe Dei euidẽter existimus ingrati, quoniam his non ad voluntatem Dei, sed ad libitum nostrum carnalem vti inuenimur: & idcircò meritò creaturæ Dei nobis diuinitùs concessæ, pro Deo, contra nos ingratos pugnãt, iuxta illud: Pugnabit pro eo orbis terrarum contra insensatos. Verùm quia tot modis vexamur atq; percutimur, ad eum à quo percutimur, toto corde dignum necessarium q; est, vt reuertamur, quatenus illud Propheticum in nobis impleatur, quo dicitur: Sola vexatio intellectum dabit auditui. Sed quia pius & clemens Dominus sic ipsum flagellũ moderatur, vt non ad interitum, sed potiùs ad correctionem nostram inferre videatur: debemus in conspectu eius veraciter humiliari, & faciem illius in confessione præuenire, eiusq; pietatem pronis mentibus exorare, vt qui fecit nos iustissima dispensatione flagella sentire, faciat nobis peccata nostra, pro quibus iustè ab eo flagellamur, cognoscere: & in quibus maximè illum offendimus, & iram illius prouocauimus, manifestiùs intelligere, vt pòst, eo misericante, prauta deferendo & corrigendo, bona etiã fœctando, & tota cum deuotione exequendo, valeamus per spiritum humilitatis & animam contritam, sacrificium Deo debitum offerre, iramq; illius indignationis euadere, & per dignam congruamq; correctionem, & bonorum operum exhibitionem, gratiam eius propitiationis, licèt indigni, promereri. At quia nos magis in hoc peccasse cognoscimus, qui forma saluti omnibus esse debuimus, & omnium curam gerere, & per authoritatem Imperialẽ prauorum acta, ne tantum adcreſcerent, corrigere cupimus, Domino nobis propitio, in conspectu pietatis illius, per dignam satisfactionem veniam adipisci, & per saluberrimam correctionem, vel per bonum studium, quod nostra defidia & ignorantia hactenus negle ctum est, consultu fidelium tempore opportuno quantùm in nobis est, studioſissimè emendare, & nostram in hoc voluntatem omnibus manifestam facere. Quapropter statuimus atque decreuimus, cum consultu sacerdotum, cæterorumq; fidelium nostrorum, huius rei gratia, ob placandum, scilicet contra nos, nobisq; subiectos Domini furorem, conuentus eorundem Episcoporum in quatuor Imperij nostri locis, congruentiſsimè fieri.

Hæc à Bulgaris facta esse, habet annales alleg an. 827. Ergo hæc Epist scripta est anno 828

Sap. 5.

Esa. 28.

Psal. 94.

*

Dan. 3.

Primò

Epiſcoporum officium.

Quatuor Synodi indicitur. Primò scilicet in Moguntiacensi vrbe, vbi conuciunt metropolitani Autgarius, Adubaldus, Hetto, Bernuinus, cum suffraganeis suis. Ann. 2.

Secundò quoque in Parisiorum Vrbe, vbi Futurus antistes Senonicus, & Ebbo, Ragnoardus & Landranus metropolitani cum suffraganeis suis conuenient.

Tertiò verò apud Lugdunum, vbi Agobardus, Bernardus, Andreas, Benedictus, Agericus, cum suffraganeis suis similiter conueniant.

Quartò etiam apud Tolosanam vrbem, quo simul conueniant Nqtho, Bartholomæus, Adalelmus, Agiulfus, cum suffraganeis suis. In quibus conuentibus tractare, quærere, & cum Dei adiutorio inuenire debent de causis ad religionem Christianam & eorum curam pertinentibus, quid à principibus & reliquo populo, vel ita vt diuina authoritas docet, aut aliter teneatur, vel quid indè ex parte vel ex toto dimissum sit, vt non teneatur. Deinde quid in ipsorum, qui pastores populi constituti sunt, moribus, conuersatione, & actibus inueniri possit, quod Diuinæ regulæ atque authoritati non concordet, & mulcis inueniant, quæ occasiones in vtroque ordine id effecerint, vt à recto tramite deuiatum sit. Et quicquid de his causis inuentum fuerit, tam solerti cura custodiatur, vt nullatenus ad aliorum notitiam peruenire permittant ante tempus constitutum. Et idcò vnus notarius inter omnes eligatur, qui quod ipsi inuenerint, describat: & ipse sub iuramento constrictus, ea quæ inuenta & digesta fuerint, diligenter fideliterque conseruet.

PRÆFATIO SYNODI, APVD PARISIORUM Vrbem, Iussu gloriosissimorum Imperatorum Ludouici filij, eius Lotharij, habitæ.

IEVT humanæ infirmitati in prosperis non cõuenit erigi, ita nec in aduersis deijci. Cùm igitur prospera mundi sibi succedunt, meminisse debet humanæ conditionis, foucamque pertimescere elationis: ne scilicet intumescendo, in barathrum incidat damnationis, perpendens illud Apostoli, ita dicentis: Qui se putat stare, videat ne cadat. Quando autem meritò pœnitentiæ locum dare malorum suorum premitur, frangi nõ debet, sed potiùs remota salutis suæ desperatione, illud Dauidicum decantare: De profundis clamaui ad te Domine, Domine exaudi vocem meam. Vndè prophetico atque Apostolico oraculo hinc indè animus armari iubetur Christianus, vt nequeat dexteram, neq; ad finistram ei declinare fas sit. In tribulatione ergò multifariisq; aduersitatibus & calamitatibus mundi, non dissimulanter, sed humiliter veraciterq; sunt expetenda suffragia diuina. Legimus quippe Niniuitis diuina vltione dignis, humiliter in tribulatione ad Dominum clamantibus, diuinitus subuentum. Nam & Achab & Manasses Reges idololatræ, pœnitentiæ satisfactione diuinæ obuiauere vltioni. Meretrix porrò illa Euangelica, Maria nomine, profusione lacrymarum, carere meruit, enormitate multorum peccaminum. His, & his similibus salutiferis documentis datur intelligi, quòd Deus bona cuncta iubens, malaque omnia vetans, facilissimè humanæ fragilitatis peccatis offensus, & ad iracundiam prouocatus, per pœnitentiæ tamen dignam satisfactionem, ab humanis erratibus, suæ scueritatis de bitam suspenderit vindictam, adeò, vt quem moles peccaminũ prouocauerat ad vltionem, actuum prauorum correctio flexerit ad misericordissimã propitiationem. Oportet ergò, immò necesse est, vt quia humanæ fragilitati tot tantaque salutis suæ recuperandæ prorogantur exempla, flagella pro peccatis suis diuinitus sibi illata æquanimiter ferat: caueatque ne in his aut ad murmurationem, aut ad desperationẽ proruat, sed deuotè feruenterque in tribulationibus, quas merito suæ prauitatis patitur, cælestem opem sibi humiliter subuenire flagitet. Quòd autem Deus noluit mortem peccatoris, sed potius vt conuertatur & viuat, Propheticis fatis abundeque in strituimur oraculis. Cùm igitur hæc ita fideliter se habeant, & liquidò pateat, Ecclesiam quam Christus, qui eam suo proprio sanguine redemit, fusisque orthodoxis famulis Ludouico & Lothario gloriosis Augustis, regendam tuendamque committere occulta sua dispensatione voluit, diuersorum morborum generibus assici, multifariisque cladibus conteri, diuinum contra se mucronem interius exteriusque meritis exigentibus grassari, plagasque quas Dominus suis iussis obedire nolentibus, sed potius ad mala quæ vetuit, labentibus interminatus est, incessanter experiri: Ijdem Deo pleni Principes, cælitus inspirati, consultò ad Dominum congruam dignamque conuersionem iudicauerunt esse faciendam, iuxta illud regis Niniuitæ, quod legitur: Conuertatur vir à via sua mala, & ab iniquitate quæ est in manibus eorum. Quis scit si conuertatur & ignoscat Deus, & reuertatur à furore iræ suæ, & non peribimus? Per Iohel quoque Prophetam Dominus ait: Conuertimini ad me in toto corde vestro in ieiunio & fletu & planctu, & scindite corda vestra, & non vestimenta vestra. Item per Eſaiam: Quærite Dominum dum inueniri potest, invocate eũ dum propè est. Derelinquat impius viam suam, & vir iniquus cogitationes suas, & reuertatur ad Dominũ, & miserebitur eius, & ad Deum nostrum, quoniam multus est ad ignoscendum. Item per Hieremiam: Date Domino Deo vestro gloriam antequàm contenebrescat, & antequã offendant pedes vestri ad montes caliginosos. Et Dominus in Euangelio: Ambulate, inquit, dum lucem habetis, ne tenebræ vos comprehendant. Item: Vigilate, quia nescitis diem neque horam. Et Apostolus: Ecce inquit, nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis. Quatenus hæc & huiusmodi innumera salubria documenta sectando, mores scilicet & actus corrigendo, dignamq; pro tot scelerum admissis pœnitentiam agendo, Deum quem peccando constabat esse iratum, sibi suoque populo mererentur facere placatum. Verùm totius Ecclesiæ sibi commisse generalitati cõsulere gestientes, tantæque necessitatis negocium iustæ discretionis trutina præponderantes, idque sui officij non esse humiliter dijudicantes, consultu sacerdotum & optimatum cæterorumque fidelium suorum, idem negocium super placando sui ore Domini, his dignè censcurunt esse cõmittendum, per quos homines de infidelitatis tenebris liberantur, & in lucem sidei transferuntur, & de filijs iræ filij adoptionis efficiuntur. Per quos etiam homines de his quę post baptisma committunt, pœnitentiæ satisfactione peracta, Deo reconciliari merentur. Ad quorum imperium secundum sanctæ legis decretum, qui lepræ immunditia fordebant, emaculabantur, cæteraque eorum iudicio in legalibus institutis decernenda prorogabantur. Quibus & in Euangelio à Domino tanta confertur potestas, vt quæ statuerent in terra, statuta sint & in cælo: & quæ soluerent in terra, soluta sint & in cælis: & quorum remiserint peccata, remittantur eis. Hos quippè constat vicarios esse Apostolorum & luminaria mundi: per hosigitur eorumque doctrinam, tales tantique pijssimi principes, sibi fuisque fideliter crediderunt, misericordiam propitiari posse diuinam: Nec immerito, quippe qui agnouerant Dominum præcepisse per Aggæum prophetam, vt sacerdotes de lege Domini interrogarentur. Ait namque: Interroga sacerdotes legem. Quod B. Hieronymus ita exponit: Simul (inquit) considera, sacerdotum officij esse, de lege interrogatos, respondere. Si sacerdos est, sciat legem Domini. Si ignorat legem, ipse se arguit non esse Domini sacerdotem. Sacerdotis enim est, scire legem, & ad interrogationem respondere de lege. Quod quidem & in Deuteronomio legimus, vt ficubi in vrbibus Israël quæstio fuerit nata inter sanguinem & sanguinem, iudicium & iudicium, lepram, & non lepram, contradictionem & non contradictionem, eant ad sacerdotes atque Leuitas, & ad Pontificem qui in diebus illis fuerit constitutus, & quærant ab eo legem Domini: quibus respondentibus, faciant quod iubetur. His igitur legalibus & propheticis institutis instructi, non ab re duxerunt super suis populique fibi subiectis erratibus, sacerdotes legem Domini scientes, consulendos. Quapropter statuerunt in quatuor congruentissimis Imperij sui locis, conuentus Episcoporum vno eodemque tempore fieri debere. In quibus conuentibus, Domino inspirante, diligenter studerent quærere & inuestigare de causis ad religionem Chri-

1. Cor. 10. Pſal. 129. Ioan. 3. 3. Reg. 21. 2. Par. 36. Luc. 7. Ezech. 18. Ioan. 8. Matth. 25. 2. Cor. 6. Episcopo-rũ est ratiocinatio religionis negocium. Leuit. 13. & 14. Matth. 18. Ioan. 20. Agg. 2. Hieron. Deut. 17. Iohel. 2. Eſaiæ 55. Hier. 13.

stianam, eorumque curam pertinentibus, quid à principibus & reliquo populo, vel ita vt Diuina authoritas docet, aut aliter teneretur, vel quid indè ex parte, aut ex toto dimissum sit, vt non teneretur. Deindè quid in ipsorum qui pastores populi constituti sunt, conuersatione & actibus inueniri posset, quod diuinæ regulæ atque authoritati non concordaret, simulque inuenirent, quæ occasiones in vtroque ordine id effecerint, vt à recto tramite deuiassent. Et quicquid de his causis inuentum fuisset, correctionis gratia, iuxta ministerium sibi iniunctum patenter denunciarent: attendentes illud, quod per Malachiam prophetam Dominus ait: Labia sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requirunt ex ore eius, quia angelus Domini, exercituum est. Quod beatus Hieronymus ita exponit: Angelus autem, inquit, id est nuncius sacerdos Dei verissimè dicitur, quia Dei & hominum sequester est, ciusq; ad populos nunciat voluntatem. Eorundem itaque glorioforum & Orthodoxorum principum iussionibus obedientes, immò nō solùm nostræ, sed etiam eius totiusque populi sibi commissi saluti, iuxta ministerium nobis collatum consulere cupientes, *Anno incarnationis Dominicentesimo octogentesimo nono, imperante ibus eisdem præcellentissimis ac gloriosissimo Deoq, dilectis Augustis, Ludouico videlicet filioq, eius Lotharioque, sub die VIII.* Idum Iunias, nos indigni Episcopi ex diœcesi, scilicet Durocortum, necnon & diœcesi Senonica & Turonica, atq; Rothomagica, apud Parisiorum vrbem conuenimus, & qualiter de paulò superius præmissis causis, iuxta admonitionem eorundem principum egerimus, vel tractauerimus, atque statuerimus, in subsequentibus breuiter capitulatim adnotare curauimus: non ausu temerario sanctorum Patrum terminos transgredientes, sed potius his diligenter perpensis atque perfectis, per eos nostram cæterorumque fidelium vitam corrigere, & in melius informare cupientes. Eadem porrò capitula nequaquam prolixa aut superflua iudicanda sunt. Idcircò enim prolixitas eorum tanta est, quoniam ne ex nostro cor de facta esse videretur, diuinorum eloquiorum oraculis & sanctorum patrum dictis ea munire non ab re iudicauimus.

Malac. 2.

Hieron.

Tempus Concilij Parisient. Durocortum, oppidum est à hemoroi, cuius me minit Cæsar Belli Gal. c. 19. lib. 6.

CAPVT PRIMVM.

QVID PROPRIE AD RELIGIONEM CHRISTIANAM pertineat.

QVæ ad religionem Christianam pertinentes sunt, credere in Patrem & Filium & Spiritum sanctum, Domino in Euangelio Ioannis dicente: Hæc est autem vita æterna, vt cognoscant te verum Deum, & quem misisti Iesum Christum. Item discipulis ait: Euntes in mundum vniuersum, prædicate Euangelium omni creaturæ: qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit. Et in Euangelio Matthæi: Data est, inquit, mihi omnis potestas in cælo & in terra. Ite ergò, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, docentes eos seruare omnia quæcunque mandaui vobis. Paulus: Sine fide enim, inquit, impossibile est placere Deo. Item: Credere enim oportet accedentem ad Deum, quia est, & inquirentibus se remunerator sit. Extant & alia huius rei innumera documenta, quibus perdocetur, qualiter fides Christi primùm expetenda sit, deindè opera fidei exercenda, quoniam fides nisi opera habeat, mortua est in semetipsa, Apostolo Iacobo testante: Sicut enim (inquit) corpus sine spiritu mortuum est, ita & fides sine operibus mortua est. Licet itaque, ita vt Diuina authoritas docet, eadem percipiatur fides, à pleríque tamen quia operibus non adimpletur, eidem authoritati diuinæ, immò Apostolicis documentis superbiendo, renititur: quorum exempla in promptu satis abundeque habenur. Quorundam etiam peruersissimæ confuetudines propriæque voluntatis multimoda adinuentio contumaciter, quod valdè periculosum est, efficiunt, vt opera fidei magna ex parte negligantur. Qui dum legis diuinæ transgressores existunt, eadem confuetudines sibi legem faciunt, & secundum eas se viuere absq; sui dissimine & posse & debere contendunt, sua quærentes, non quæ Iesu Christi. Quod quantum diuinæ authoritati contrarium sit, aut non aduertunt, aut certè animaduertere detrectant: quantum etiam ob hoc religio Christiana in eis perielitetur, facilè qui sanum sapit, aduertit. Quapropter vnusquisque fiddelis, si saluus esse vult, oportet vt remotis peruersis confuetudinibus, quæ periculum animarum generant, fidem Christi quam percepit, bonis operibus exornare non negligat.

Ioan. 17.

Marc. 16.

Matth. 28.

Hebr. 11.

Iacob. 2.

Philip. 2.

Constat ergò quòd fundamentum Christianæ religionis fides sit Catholica, hoc est, credere in Patrem & Filium & Spiritum sanctum, vnum Deum & verum Deum, trinum in personis, & vnum in substantia. Credere etiam quòd sola persona filij pro salute nostra carnem assumpserit, in qua & passus est, & resurrexit, & in cælos ascēdit, cum qua etiam ad iudicium venturus est. Et credere quòd per Spiritum sanctum remissio peccatorum in baptismate conferatur, & quòd fidelibus in Ecclesia Christi, ciusdem Sancti spiritus dono per ministerium sacerdotale, id est per pœnitentiam remissio peccatorum indubitanter attribuatur. Et quòd generalis omnium in vera carne in aduentu Christi resurrectio futura sit. Et quòd nosse vnumquenque fidelem oporteat, quia hæc fides vera & fructuosa esse non potest, nisi bonis operibus exornetur, id est, fide, spe, & charitate, humilitate, castitate, continentia, sobrietate, vnanimitate, concordia, iustitia, pietate, misericordia, innocentia & simplicitate, & cæteris his similibus, quæ omnia in dilectione Dei & proximi consistunt. Sine his enim nemo potest Deo placere, nec saluus esse, quia teste Apostolo, fides sine operibus mortua est in semetipsa. Proindè necesse est vt vnusquisque Christianus diligenter perpendat, vtrùm in eo fides viua sit, bona opera agendo, an mortua, bona opera negligendo. Et si iuxta documentum Apostoli ipsa fides sine operibus bonis mortua est, qua damnatione plectendi sint illi, qui non solùm eandem fidem bonis operibus non exornant, sed etiam diuersis flagitijs eam commaculant? Inter cætera quippè mala, quæ eandem fidem commaculant, quatuor nobis vitia spiritualia meritò exaggeranda videntur. Quæ quanto occultiora sunt, tanto perniciosiora, id est, Superbia, per quam Angelus diabolus effectus, de cælo eiectus est. Inuidia, per quam idem diabolus homi nem de Paradiso eiecit. Odium & discordia, quæ charitatem inter proximos extinguunt, & dilectionem euacuant, & omnia bona peruertunt, & non sinunt proximos in mutua dilectione consistere, nec quietam tranquillamque vt decuerat Christianos vitam degere. Quæ idcò periculosiora, immò mortifera, diximus, quoniam fectatores illorum ea aut non intelligunt, aut certè intelligere dedignantur. & quia ea paruipendentes, pro his ad confessionem non veniunt, idcircò nec correctionem merentur.

Fundamēti Christianæ religionis.

Fides quibus ornanda.

Iacob. 2.

Vitia 4. maximè pernitiosa.

Ephes. 4.

CAPVT II.

Quòd vniuersalis sancta Dei Ecclesia vnum corpus, cuiusque caput Christus sit.

PRimùm igitur, quòd vniuersalis sancta Dei Ecclesia, vnum corpus manifestè esse credatur, ciusq; caput Christus, Apostolicis oraculis approbamus. Vnde Paulus: Vos autem estis (inquit) corpus Christi, & membra de membro. Itemque: Sicut enim in vno corpore multa membra habemus, omnia autem membra nō eundem actum habent: ita multi vnum corpus sumus in Christo. Item: Cuius caput Christus, ex quo totum corpus per nexus & conjunctiones subministratum, crescit in templum sanctum in Domino. Sunt & alia huiusce rei innumera exempla, quæ hic ob prolixitatem vitandam prætermittuntur. Quisquis ergò per aliqua illicita, ex membro Christi se fecit membrum diaboli, nouerit se non in corpore Christi, sed in corpore esse diaboli. Proindè necesse est, vt corpore Christi, à quo æstu diabolico separatus est, se incunctanter dum tempus pœnitentiæ in promptu habetur, restituere non negligat.

1. Cor. 12.

Rom. 12.

Coloss. 2.

CA-

CAPVT III.

Quòd ciuilem Ecclesiæ corpus in duas principaliter diuidatur eximias personas.

PRincipaliter itaque totius sanctæ Dei Ecclesiæ corpus, in duas eximias personas, in sacerdotalem videlicet & regalem, sicut à sanctis patribus traditum accepimus, diuisum esse nouimus. De qua re Gelasius Romanę sedis venerabilis Episcopus, ad Anastasium Imperatorem ita scribit: Duo sunt quippè, inquit, Imperator Auguste, quibus principaliter mundus hic regitur: authoritas sacrata Pontificum, & regalis potestas. In quibus tanto grauius pondus est sacerdotum, quanto etiam pro ipsis regibus hominum, in diuino reddituri sunt examine rationem. Fulgentius quoque in libro de veritate prædestinationis & gratiæ, ita scribit: Quantum pertinet (inquit) ad huius temporis vitam, in Ecclesia nemo Pontifice potior, & in sęculo, Christiano Imperatore nemo celsior inuenitur. Cùm hæc quippe ita sẽ habeant, primùm de sacerdotali, pòst de regali persona dicendum statuimus.

Est in Tomo 2. Cóci. pa. 303.

CAPVT IIII.

Quòd in successoribus Apostolorum religio Christiana vigere, & saluatio subiectorum debeat consistere.

QVia constat religionem Christianam per successores Apostolorum salubriter administrari, populisque ad vitam æternam ducatum exhiberi, debere: primò necessarium iudicauimus, vt quicquid in nobis reprehensibile, sacrisque ministerijs, quibus indigni mancipamur, inconueniens & indecens, contrariumque videbatur, toto annisu, Domino opem ferente, corrigeremus: & per exempla sanctorum sacerdotum, quorum vice Ecclesiæ Christi sanguine redemptæ, prælati sumus, vitam & actus moresque nostros in melius componere satagerimus: Quoniam prædicatio sacerdotalis contemnitur, quando quod verbis prædicat, operibus non adimplet. Proindè qui cæteris forma & exemplum debent esse, primò facere debent quod docent, & cuitare quæ fieri prohibent. Vndè beatus Gregorius in libro Pastorali, cùm per gallum boni prædicatoris speciem tractando exponeret, inter cætera sic ait: Gallus cùm iam edere cantus parat, prius alas excutit, & semetipsum feriens, vigilantiorem reddit. Quia nimirum necesse est, vt hi qui verba sanctæ prædicationis mouent, prius studio bonæ actionis euigilent, ne in semetipsis torpentes opere, alios excitent voce. Prius se per sublimia facta excutiant, & tunc ad benè viuẽdum alios solicitos reddant. Prius cogitationum alas semetipsos feriant, & quicquid in se inutiliter torpere solicita inuestigatione deprehenduntur, districta animaduersione corrigant, & tunc demùm aliorum vitam loquendo componant. Prius punirępropria flętibus curent, & tunc quæ aliorum punienda fiunt, denuncient: & antequàm verba exhortationis insonent, omne quod locuturi sunt, operibus clament. Laudem autem verorum sacerdotum eorũque officium Prosper in libro quem de contemplatiua & actiuali vita scripsit, comprehendit. Ipsis enim, inquit, id est, sacerdotibus, propriè animarum curandarum solicitudo commissa est, qui pondus populi sibi commissi viriliter sustinentes, pro peccatis omnium, velut pro suis infatigabiliter supplicant Deo ac velut quidam Aaron, incensum contriti cordis & humiliati spiritus offerẽtes, quo placatur Deus, auertuntiram futurę animaduersionis à populo, qui per Dei grẽtiam fiunt diuinæ voluntatis indices, Ecclesiarum Christi post Apostolos fundatores, fidelis populi duces, veritatis adsertores, prauæ doctrinæ hostes, omnibus bonis amabiles, & malè sibi conscijs etiam ipso visu terribiles, vindices oppressorum, patres in fide catholica regeneratorum, prædicatores cælestium præmiorum, exempla bonorum operum, documenta virtutum, & forma fidelium. Ipsi sunt Ecclesiæ decus, in quibus ampliùs fulget Ecclesia: ipsi columnæ firmissimæ, quibus in Christo fundatis instituor omnis multitudo credentium. Ipsi ianuæ ciuitatis æternæ, per quas omnes qui credunt, ingrediuntur ad Christum. Ipsi ianitores, quibus claues datæ sunt regni cælorum, ipsi etiam dispensatores regiæ domus, quorum arbitrio in aula regis æterni diuiduntur gradus & officia singulorum. Hi sunt, qui non ambiendo, sed spiritaliter viuendo, sacerdotium meruerunt, quique non fauoris humani suffragio, sed diuino munere sublimati, nihil sibi de præstantia sui principatus applaudunt. Quos non inflat honor acceptus, sed exercet labor impositus: qui non excellentiam suam cogitant prouecti, sed scrinam: nec gloriatur de officij dignitate, sed fudant potius constituti sub onere. Tales Scriptura diuina speculatores appellat, qui speculatur actus omnium, & qualiter vnusquisq; cum suis in domo, qualiter in ciuitate cum ciuibus viuat, intentione religiosæ curiositatis explorant: quos bonos probauerint, honorando cõfirmant: quos deprehenderint vitiosos, arguentes emendant: aut si emendare nequierint, æquanimiter portant, habituri vberrimum fructũ aut de sua districtione, si correcti profecerint, aut de sua patiẽtia, etiamsi illi quos sustinent, emendari nolluerint. Ecce laus dignitatęque verorum sacerdotum, eorũq; ministeriũ breuiter est digestum. Decet quippè sacerdotes Christi tanta dignitate donatos, quos vtique constat ianitores cælestis aulæ existere, exempla decessorum suorum qui Deo placuerunt, infatigabiliter sectari, quatenus terrena despiciendo, & cælestia amando, primùm ipsi atria supernæ ciuitatis subire, deindè auditoribꝰ suis dictis & exemplis ea studeant aperire, ne quod absit, audiant à Domino: habentes clauem scientiæ, vos ipsi non intratis, & alios intrare non sinitis. Quando verò vita sacerdotum cum doctrina non concordat, & auditoribus infirmis scandalum, & animarum prouenire perículum, non est dubium. Proindè summopere cauendum est sacerdotibus, ne offendiculum fiant his quibus præsunt. Tunc enim offendiculum fiunt illis, quando ꝙ verbis prædicant, moribus impugnant. Vndè fit, vt, sicut in suprà memorato libro B. Gregorius scribit, Cùm pastor per abrupta graditur, ad præcipium grex sequatur. Nemo quippe, vt idem ait, amplius in Ecclesia nocet, quàm qui peruersè agens, nomen vel ordinem sanctitatis habet. Pertimescenda porrò nihilominùs sacerdotibus sententia Euangelica est, qua dicitur: Qui scandalizauerit vnũ de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei, vt suspendatur mola asinaria in collo eius, & dimergatur in profundum maris. Quod quibusdam interpositis idem Doctor ita exponit: Qui ergò ad sanctitatis speciem deductus, vel verbo cæteros deструit vel exemplo, melius profectò fuerat, vt hunc ad mortem sub exteriori habitu terrena acta constrin gerent, quàm sacra officia in culpa cæteris imitabilem demonstrarent: Quia nimirum si solus caderet, vtcunq; hunc tolerabilior infernipœna cruciaret. Quibus terribilibus verbis liquidò datur intelligi, quòd melius fatiusque fuerat sacerdotibus negligentibus, non subsistere, quàm acceptis diuinis officijs, per reprobam vitam prauaque exempla, his quibus prodesse debuerunt, offendiculum iniquitatis & laqueum perpetuæ damnationis existere.

Ifa. 21. 52. & 56. Ezec. 3. 33

Luc. 11.

Pastoral. lib. 1. ca. 2. Ibidem.

Math. 18.

Ibidem.

CAPVT V.

De periculo quod sacerdotibus imminet, & quòd vnusquisque in parochijs suis populo specialiter denunciet, vt se corrigant, et ad Dominum ex toto corde conuertant, & pro periculis mersto nostræ iniquitatis imminentibus, necnon & pro vita coniugum, proleque Imperatorum, populiq; eis subiecti, Domini misericordiam humiliter exorent.

STatuimus pari voto, pariq; consensu, vt vnusquisque nostrum dictis & exemplis, plebes parochiæ suæ attentius ad meliora incitare studeat, easque vt se à malis cohibeant, & ad Dominum ex toto corde conuertant, solicitè admoneant, Deumq;, quem peccando sibi iratum fecerant, digna pœnitẽtiæ satisfactione, & elemosynarum largitione sibi placabilem facere satagant. Necnon & pro vita pijssimi Deoq; amabilis Ludouici Imperatoris, cõiugis prolisq; eius incolumitate, imperijque sibi commissi stabilitate, Dei immensam misericordiam cernuis precibus implorent. Simulq; eis ostẽdendum, quoniam quamdiu quis malis ope-

Lib. 3. cap. vltimo.

lib. 2. c. 2.

Exod. 30. Leuit. 16. Num. 16.

Matth. 16. & 18.

ribus deditus est, nec sibi nec alijs Deum propitiari meretur. Et quòd vnusquisque eleemosynam & cætera bona opera à semetipso incipere debeat. Cùm itaque prædicatores fine cessatione populo Dei prædicare necesse sit, iuxta illud Esaiæ: Clama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, & annuncia populo meo sc. lera eorum & domui Iacob peccata eorum: tum maximè id eis facere necesse est, quando iram Domini contra populum Dei, meritis exigentibus, grassari perspexerint, iuxta illud quod Dominus per Ezechielem prophetam loquitur: Terra cùm induxero super eam gladium, & tulerit populus terræ virum vnum de nouissimis suis, & constituerit eum supra se speculatorem, & ille viderit gladium venientem super terram, & cecinerit buccina, & annunciauerit populo. Audiens autem quisquis ille est, sonum buccinæ, non obseruauerit, veneritque gladius, & tulerit eum, sanguis ipsius super caput eius erit: sonum buccinæ audiuit, & non se obseruauit: sanguis eius in ipso erit. Si autem se custodierit animam suam saluabit. Quòd si speculator viderit gladium venientem, & non insonuerit tuba, & populus se non custodierit, venerit-que gladius & tulerit de his animam, ille quidem in iniquitate sua captus est, sanguinem autem eius de manu speculatoris requiram. Item per eundem prophetam Dominus ait: Fili hominis speculatorem dedi te domui Israel, & audies de ore meo verbum, & annunciabis eis ex me. Si dicente me ad impium, morte morieris, non fueris locutus, neque annunciaueris ei vt auertatur à via sua impia, & viuat, ipse impius in iniquitate sua morietur, sanguinem autem eius de manu tua requiram. Formidolosa valdè & tremenda hæc sententia sacerdotibus est, qua dicitur, sanguinem autem eius de manu tua requiram. Vndè idem Doctor Prosper in memorato lib. scribit: Ille (inquit) cui dispensatio verbi commissa est, etiamsi sanctè viuat, & tamen perditè viuentes arguere aut erubescat, aut metuat, cum omnibus qui eo tacente perierint, perit: & quid ei prodierit non puniri suo, qui puniendus est alieno peccato? Item idem post pauca propheticam sententiam exponens, qua dicitur: Si me dicente ad impium, Impie, morte morieris, non fueris locutus, vt se custodiat impius à via sua, ipse impius in iniquitate sua morietur, sanguinem verò eius de manu tua requiram, ait: Quid potuit expressius, quid apertius dici? Si impio (inquit) non locutus fueris: vt se ab iniquitate sua custodiat, & ille pericrit, sanguinem eius de manu tua requiram, hoc est, dicere: Si ei peccata sua non adnunciaueris, si eum non argueris, vt ab impietate sua conuertatur, & viuat, & te qui non increpasti, & ipsum qui te tacente peccauit, flammis perennibus perdam. Sed ex eo quod idem propheta infert: Si autem tu adnunciaueris impio, & ille non fuerit conuersus ab impietate sua, & à via sua mala, ipse quidem in impietate sua morietur, tu autem animam tuam liberasti, &c. Liquidò claret, quia si prædicator adnunciauerit impio, vt se conuertat à via sua impia, & viuat, & impius se non correxit, eiusdem impij pœnæ participes non erit. Vndè idem Prosper: Quòd si, inquit, corripiendo tem, si iram futuram, quæ contemptoribus iam imminet, nunciantem homines terreni despiciunt, sanguis eorum in ipsis erit: & sacerdos qui eis peccata eorum non tacuit, pœnæ quæ eos expectat, particeps non erit. Ecce quale periculum prædicatoribus, nisi strenuè vtiliterque prædicauerint, & auditoribus, nisi id quod sibi prædicatum fuerit, obedienter impleuerint, instat. Quòd autem per negligentiam & desidiam prædicatorum, & per contemptum quorundam auditorum transgressio fit diuinorum præceptorum, periculumque animarum, manifestum est. Quapropter necesse est, vt hæc prophetica, immò cælestis tuba qua præcipitur: Clama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, & adiuncia populo mea scelera eorum, & domui Iacob peccata eorum, & prædicatores, & auditores à somno torporis & negligentiæ tandem excitet, vt hi de vtili sua prædicatione, & illi de obedienti impletione æterna à Domino donentur remuneratione.

Esa. 58.

Ezech. 3. & 33.

Ibidem.

De vita cõ temp. li. 1. cap. 20.

Ibidem.

L. b. 1. ca. 22. de vita contemp.

Isaiæ 58.

CAPVT VI.

Quod inter cætera ad curam episcoporum specialiter pertineat, vt hi qui fidem Christi expetunt, instruantur & fidei & baptismatis Sacramento.

IN primordio sanctæ Dei Ecclesiæ nemo ad perceptionē sacrosancti baptismatis admittebatur, nisi prius & fidei & baptismatis Sacramento fuisset instructus: quod verba B. Pauli Apostoli probant, ita scribentis: An ignoratis, inquit, fratres, quia quicunq; baptizati sumus in Christo Iesu, in morte ipsius baptizati sumus? & cætera, quæ Apostolicus sermo de baptismatis Sacramēto exequitur. Scribitur quoque in Concilio Laodicensi, tit. 46. quod oporteat eos, qui ad baptisma veniunt, fidem discere, & 5. feria septimanę maioris episcopo aut presbyteris reddere. Item in eodem capitulo 47. quòd oporteat eos, qui in ægritudine percipiunt baptisma, postquam conualuerint, fidem perdiscere, & scire ex cuius muneris participes facti sint. Quibus verbis apertè datur intelligi, quòd ad fidem Christi venientes, eiusdem fidei & baptismatis instruebantur sacramentis. Verùm quoniam fides Christi vbiq; pollet, & paruuli de Christianis parentibus nati, antequàm ad intelligibilem ætatem veniant, baptismatis sacramenta percipiunt, necesse est, vt quod imbecillis ætas nequiuit, intelligibilis discere satagat. Quod quia ab vsu Christianæ religionis propter quorundam incuriā recessit, quantę est negligentiæ, quantiq; discriminis, satis dici non potest.

Roma. 6.

CAPVT VII.

Quòd tempus baptismatis à nonnullis non ita vt canonicum ordo edocet, obseruetur.

SAnè à quibusdam, quamuis fides Christi in hanter expectatur, aliter tamen agitur, quàm diuina authoritas testetur. Præfixa tempora canonum super celebratione baptismatis, à multis partim ignorantia, partim præsumptione violantur. Secundò, quia illi qui in ſua ſponſione eos, quos de sacro sancto fonte suscipiunt, nec fidei, nec baptismatis sacramento sunt instructi: & idcircò eos quos suscipiunt, & secundum sanctorū Patrum documenta docere debuerāt, erudire nequeant. Quod ad negligentiam sacerdotum, nec non & auditorum pertinere, dubium non est. Quo itaque tempore baptismus celebrari debeat, Gelasius in Decret aliis cap. 10. scribit: Baptizandi, inquit, sibi quisquam passim quocunque tempore nullam credat inesse fiduciam, præter paschale festum & Pentecostes venerabile sacramentum, excepto duntaxat grauissimi languoris incursu, in quo verendum est, ne morbi crescente periculo, sine remedio salutari fortassis ægrotans, excidio præuentus, absedat. Item Leo in Decretis suis: Vndè quia manifestissimè patet baptizandis in Ecclesia electis hæc duo tēpora, de quibus loquti fumus, esse legitima, dilectionem vestram nouimus, vt nullos alios dies huic obseruantię misceatis. Quisquis igitur huius constitutionis superbiendo transgressor existit, nequaquam sibi super hoc factō imputatem, nisi se humiliter correxerit, promittat. Qualiter autem hi, qui de sacro fonte alios suscipiunt, instruere debeant, B. Augustinus in sermone habito ad populum demonstrat, dicens: Quicunque igitur viri, quæcunq; mulieres de sacro fonte filios spirituales susceperunt, cognoscant se pro eis fideiussores extitisse apud Deum. Et ideò necesse est, vt semper illis solicitudinē veræ charitatis impendant: admoneant & castigent, atque corripiant, vt casse itatem custodiant, virginitatem vsque ad nuptias seruent, & cęteris bonis operibus dediti sint. In hoc quippe facto de quo agitur, quantum à religione Christiana digressum sit, ignorari fas non est.

Hæc epist. est in 1. to. mo 2. Cõcil.

S. Auguſt.

CAPVT VIII.

Quòd hi, qui extra statuta tempora canonum baptizantur, ad gradus Ecclesiasticos prouehendi non sunt.

SIeut in plerisque & hæc authoritas à nonnullis sæpè violatur canonica, quando scilicet hi, qui in ægritudine baptisma-

ptiſſmatis ſuſcipiant ſacramenta, ad gradus Eccleſiaſticos cõtra fas prouehuntur. Is vſus quia authoritati canonicæ reſultat, oportet vt eorrigatur, quoniam huiuſcemodi baptizatos, quos vulgaris fermo grabatarios vocat, canonica authoritas à gradibus Eccleſiaſticis patenter repellit. Vnde in Concilio Neocæſareenſi ea pit. XII. legitur: Si quis in ægritudine fuerit baptizatus, ad honorem preſbyterij non poteſt promoueri, quia non ex propoſito fides eius, ſed ex neceſſitate deſcendit, niſi forte propter ſequens ſtudium eius & fidem atq; hominum raritatẽ talis poſſit admitti. Quòd ſi lij qui in ægritudine baptizantur, à gradibus arcentur Eccleſiaſticis: multo magis illi arcendi ſunt, qui aut per cupiditatem, aut per temeritatem, cõtempta canonica authoritate, baptizãtur, & poſtea ſimiliter ad gradus Eccleſiaſticos prouchuntur. Quia ergò hactenus in hac re, ſiue propter negligentiam Sacerdotum, ſiue propter incuriam laicorum minus cautè, immò aliter quàm authoritas Eccleſiaſtica docet, actum eſt, decet vt ab hinc obſeruetur, ne amplius ad iuiuriam Canonicæ inſtitutionis, & dehonorationem Eccleſiaſticorum graduum, hæc tranſgreſſio iteretur.

CAPVT IX.

Quòd ſummoperè omnes fideles meminiſſe oportet ea pacti, quod in baptiſmate cum Deo fecerunt.

Baptiſmi pactum quando violetur ex toto, itemque ex parte.

PActum quod cum Deo in baptiſmate fit, à multis ex toto, à multis ex parte tranſgreditur. Ex toto quippe trãſgreditur, quando quis poſt acceptam baptiſmatis gratiam, aut ad infidelitatẽ, aut ad hæreſim, aut certè ad ſchiſma prolabitur: Ex parte verò, quãdo quis aut ſuperbiam, aut ad inuidiam, aut ad cætera vitia ſpiritalia, quæ ex radice ſuperbiæ prodeunt, labitur. Vndè Dominus in Euangelio: Qui autem, inquit, ſuper petroſa ſeminatus eſt, hic eſt qui verbum audit, & continuò cum gaudio accipit illud. Non habet autem in ſe radicem, ſed eſt temporalis: facta autem tribulatione, aut perſecquutione propter verbum, continuò ſcandalizatur. Conſtat igitur vnumquenque fidelem Deo in baptiſmate duarum pactionum nexibus ſe obligare: Altera, qua abrenunciare diabolo & omnibus operibus eius, & omnibus pompis eius: Altera verò qua ſe in Patrem & Filium, & Spiritum ſanctum credere profitetur. Vndè etiam ſub eiuſdem ſanctæ Trinitatis inuocatione baptiſmatis gratiam conſequitur. Cùm ergò poſt huiuſcemodi abrenũciationem quibuſlibet illecebris vitiorũ illectus, ad ea quibus renunciauit, redit, neenõ & poſt tantæ fidei pereceptionem in apoſtaſiam, aut infidelitatis, aut hæreticę prauitatis, aut fraterni ſchiſmatis prolabitur: proculdubio vtriuſque pactionis tranſgreſſor efficitur: quarum altera, quia baptiſmi iteratione nequit, pœnitentiæ lamẽtis, elcemoſynarum largitionibus, cæteriſq; bonorum operum exhibitionibus diluipoteſt. Altera verò, quæ prædictæ contagionis lepra commaculata fuerit, niſi hac primùm per Chriſti caruerit gratiam, & ad vnitatem Eccleſiæ redierit, mundari, & priſtinę fidei colorem, ſanitatiſq; vigorem recuperare non poterit. Quia ergò flammeus ille gladius, qui propter peccatum primi hominis ianuam Paradiſi obice mortalibus immobili oppilaverat, in ſacroſancto baptiſmatis fõte extinguitur, & eadem ianua credẽtibus aperitur: omnibus fidelibus ſtudendum eſt, vt pactionis & ſponſionis, quam cum Deo in baptiſmate fecerunt, ſemper memores exiſtant, cauentes; ne quibuslibet vitiorum ſordibus ſe maculantes, nõ ſolùm eundem ſibi reaccendant ignem, verum etiam inmundum ſpiritum à ſe tempore baptiſmatis expulſum, cum ſeptenario dæmonum numero ſibi addito, ad ſe quoquo modo redire faciant: ſiantq; illis (vt Domiuus ait) nouiſſima peiora prioribus, & implcatur in eis quod beatus Petrus Apoſtolus ait: Melius enim erat illis nõ cognoſcere viam iuſtitiæ, quã poſt agnitionem retrorſum conuerti ab eo, quod traditum eſt illis, ſancto mandato: apecturq; cis illud, quod idem ait: Canis reuerſus ad vomitum ſuum, & ſus lota in voluta bro luti. Nulli quippe dubiũ eſt, quin religio Chriſtiana baptiſmũ Chriſti fideliter expetat, & ſalubriter percipiat. Sed valdè periculoſum eſt, & à religione Chriſtiana alienum, quòd poſt tanti doni perceptionem, vnuſquiſque fidelis cùm ad intelligibilem ætatem venit, myſterium baptiſmatis diſcere & intelligere negligit, atque eo intellecto, ſecundum illud viuere non ſatagit. Quod periculum & ad negligẽtiam pertinere ſacerdotum, qui id ſolerter dcbent adnunciare, & ad auditorum incuriam, qui hoc & intelligere, & adimplere paruipendunt, nulli dubium eſt.

Matth. 13.

Genes. 3.

Ioan. 11. 2. Petr. 2.

Ibidem. Prou. 26.

CAPVT X.

Quid ſit abrenunciare diabolo, operibus eius & pompis eius.

SIcut ſtudendum eſt ſacerdotibus, vt auditores ſui myſterium ſacri baptiſmatis intelligant, & Deo opem ferẽte, operibus compleantcita nihilominus procurare debent, vt abrenunciationes, quas in diabolum, ſuaq; opera, eiuſq; pompas fecerunt, intelligant, & his intellectis, ne ad eas denuò redeant, ſolicitè inuigilent. Quibus etiam admonendo ſæpius inculcandum eſt, ne iugo ſatanæ, quod reiecerant, ęiuſque dominationi, quam aſpernati ſunt, quoquo modo ſuccumbant. Magna quippe ex parte Chriſtianum decus vileſcit, quando renati in Chriſto, ea quibus in baptiſmate renũciauerunt, nec intelligere curant, nec ab his ſe, vt Chriſto polliciti ſunt, abſtinere ſatagunt. quæ ſi intellexiſſent, proculdubiò, adiuuante Chriſti gratia, ſe ab his vigilantius cuſtodiſſent. Vndè neceſſè eſt, vt prædicatores in admonẽdo, & auditores in diſcendo & opere complendo, abhinc, vt ſuum eauere periculum poſſint, maius adhibeant ſtudiũ. Abrenunciare igitur diabolo, eſt, penitus cũ reſpuere, ſpernere, reijcere, eiq; contradicere, ſecq; & vnum quenq; ab eo alienare, ſiue aliud quid, quod hoc verbo in hoc ſenſu expri mi poteſt. Opera eius ſunt, quæ vtique operibus Saluatoris contraria exiſtunt. Primum ſuperbia, cuius ille author eſt, & quæ cum ex angelo dæmonem feeit, quæ eſt etiam initiũ omnis peecati, & cętera vitia, quę ex radice prodeunt ſuperbiæ. Pompa Diaboli hæc eſt, quæ & pompa mũdi, id eſt, ambitio, arrogantia, vana gloria, omniſq; cuiuslibet rei ſuperfluitas in humanis vſibus. Vndè erecit elatio, quæ multoties honeſtati ſolet adſcribi, & cætera huiuſmodi, quæ de ſonte ſuperbiæ procedere noſcũtur. Hæc & his ſimilia ſunt, quæ vnuſquiſque fidelis tempore baptiſmatis à ſe eiecit, Chriſtoq; ſe mancipauit, pactumq́ue cum Deo fecit, ne penitus ad ea, quibus abrenunciauit, redirct. Verùm ſi iura humanæ pactionis firmiter conſeruantur, fixius tamen atque feruentius Iura tanti pactiſ, quæ cum Deo facta ſunt, inuiolabiliter ſunt obſeruanda.

Abrenunciare ſatanæ quid ſit.

Opera ſatanæ.

Pompæ

Eccleſ. 10.

CAPVT XI.

Qualiter obſeruandum ſit de Electione & promotione eorum qui ad formam & exemplum aliis præficiuntur.

PRouidendum ac ſummopere cauendum eſt, vt hi per quos & religio Chriſtiana conſtare, & cæteri ab offenſione debent ſaluari, tales poſthabita Simoniaca peſte, eligantur, quales & Apoſtolicus ſermo & canonicus ordo, & beati Gregorij paſtoralis regula docet, ſcilicet vt nullius terrenæ rei gratia, niſi Dei ſolius, eligantur: Quoniam ſi pro aliquo munere præſentis, futuræque rettibutionis, vel pro qualibet alia re, quæ contraria eſſe poſſit veritati, diuinęque authoritati, digitur: liquet profectò, quod ex toto aliter agitur, quàm diuina authoritas teſtetur, & quòd in huiuſcemodi facto Deus offendatur, & taliter electo, & his quibus præficitur, quin ſeandalum generetur, dubium nõ eſt. Proindè oportet vt in electione & ordinatione ſacerdotis, valdè exercuada Simoniaca hæreſis, quæ propter quorundam auaritiam & ambitionem, modernis temporibus dignitatẽ ſacerdotalem fuſcare coepronatur, nihil ſui deteſtãdi iuris habeat, quæ in primordio ſanctæ Dei Eccleſiæ à beato Petro principe Apoſtolorum cum authore ſuo damnata eſt, & quę etiam Deo odibilis peſtis, primùm neceſsè eſt, vt Imperiali authoritate & potestate, cum conſenſu venerabilium ſacerdotum, à Romana Eccleſia amputetur: Quoniam ſi ea put langueritt, membra ineaſſum vigeant neceſsè eſt. Qualiter verò eadẽ hęreſis à beato Petro damnata ſit, liber Actuũ

Act. 8.

Act. 8. Apostolorum docet, vbi scribitur: Cùm vidisset autem (inquit) Simon, quia per impositionem manus Apostolorum daretur spiritus sanctus, obtulit eis pecuniam, dicens: Date & mihi hanc potestatem, vt cuicunque imposuero manus, accipiat Spiritum sanctum. Petrus autem dixit ad eum: Pecunia tua tecum sit in perditionem: quoniam donum Dei existimasti pecunia possideri. Non enim est tibi pars, neque sors in sermone isto. cor enim tuum non est rectum coram Deo. Pœnitentiam itaque age ab hac nequitia tua, & roga Deum, si forte remittatur tibi hæc cogitatio cordis tui. In felle enim amaritudinis & obligatione iniquitatis video te esse. Et in Concilio Chalcedonensi capitulo 2. scribitur: Si quis episcopus per pecuniam fecerit ordinationem, & sub precio redegerit gratiam, quæ non potest vendi, ordinauerit quæ per pecuniam episcopum, aut presbyterum, aut diaconum, vel quemlibet ex his qui connumerantur in clero, aut promouerit per pecuniam dispensatorem, aut defensorem, vel quenquam qui subiectus est regulæ, pro sui turpissimi lucri commodo is, qui hoc attentare probatus fuerit, propriũ gradus periculo subiacebit: & qui ordinatus est, nihil ex hac ordinatione vel promotione, quæ est per negociationem facta, proficiat, sed sit alienus ea dignitate vel solicitudine, quam pecunijs acquisiuit. Si quis verò mediator tam turpibus & nefandis datis vel acceptis extiterit, si quidem clericus fuerit, proprio gradu decidat: si verò laicus vel monachus, anathematizetur. Gregorius in Homilia Euangeliorum 16. Vobis enim, inquit, sacerdotibus loquens loquor: quia nonnullos vestrum cum prædijs facere ordinationes agnouimus, spiritualem gratiam vendere, & de alienis iniquitatibus cum peccati damno temporalia lucra cumulare. Cur ergò ad memoriam vestram non rediit, quod vox Dominica præcipiens dicit, Gratis accepistis, gratis date? Cur non ante mentis oculos reuocatis, quod templum redemptor noster ingressus, cathedras vendentium columbas euertit, nummulariorum effudit æs? Quinanque sunt in templo Dei hodie qui columbas vendunt, nisi qui in Ecclesia precium de impositione manus accipiunt, per quam impositionem Spiritus sanctus cælitus datur? Columba ergò venditur, quia manus impositio, per quam Spiritus sanctus accipitur, ad precium præbetur. Sed redemptor noster cathedras vendentium columbas euertit, quia taliũ negociatorum sacerdotium destruit. Hinc est, quòd sacrilegiones Simoniacam hæresim damnant, & eos sacerdotio prius interdicunt, qui de largiendis ordinibus precium quærunt. Cathedra ergò vendentiũ columbas euertitur, quando hi qui spiritalem gratiã vendunt, vel ante humanos, vel ante Dei oculos sacerdotio priuantur. Et in Apologetico Gregorij Nazianzeni: Religioni, inquit, ac doctrinæ nostræ opprobriũ nascitur, quòd sacerdotia, vel ministeria ambitione potiùs & ad gratiam, quàm meritorum iudicio defe-
Matth. 10. rantur. Cuius rei vitium vel labem etiam si prohibere supra nos est, at certè erubescere & auerfari, pars aliqua pietatis est. Si quis igitur copiosius pleniusq; de vitanda ac detestanda Simoniaca hæresi scriptum nosse cupit, librum Epistolarum B. Gregorij legat. In quib⁹ manifestè apparet, quòd eo tempore, quãdo eadẽ epistolas idem doctor ad Gallias mittebat, sedes B. Petri, cui prælatus erat, ab eadẽ lue immunis erat. Orandus est ergò Deus, vt eandem pestem, quæ Ecclesiam fuam multifariè commaculat, ita abhinc ab omnium fidelium fuorũ corde, ore & manu procul amoueat, vt amplius tot animas in laqueum & perditionem non subruat.

Ioan. 2.

Matth. 21.

CAPVT XII.

De accessione ad pastoralem magisterium & persona sacerdotis, eiusq; periculo.

QValiter ad culmen regiminis veniendum, qualiter in eo viuendum, qualiterque docendum, vel qualiter quotidiè propriæ infirmitatis consideratio sacerdoti ante oculos sit ponenda, præfati beati Gregorij regula plenissimè docet. A cuius doctrina, quod valdè dolendum & contremiscendum est, multi nostrorum, qui pastorum nomine censemur, longè peccatis præpedientibus distare conuincimur. Vndè & nostrum & eorum, quibus prodesse debemus, magnum periculum imminere cognoscimus. Quapropter solicitè vigilanterq́ue nobis fatagendum est, vt per eiusdem doctoris & cæterorum sanctorum dicta & exempla, vitam nostram in melius componamus, quatenus nobis & illis, quibus ad vitam æternam ducatum præbere debemus, Domino auxiliante, salutiferum consultum ferre possimus. Persona quoque sacerdotis, qualis esse debeat, in memorato Pastorali libro, & in Apologetico Gregorij Nazianzeni copiosè taxatũ est. Sed & in libro Leuitico, ita perLuc. 10. sonam sacerdotis Dominus describit loquens ad Aaron: Vinum & omne quod inebriare potest, nõ bibes tu & filij tui, quando intrabitis in tabernaculũ, ne moriamini, quia præceptum sempiternum est in generationes vestras, & vt habeatis scientiam discernendi inter sanctum & profanum, inter pollutum & mundum, doceatisque filios Israel omnia Ezec. 44. legitima mea, quæ locutus sum ad eos per manum Moysis. In Ezechiele: Victimã igitur & pro peccato & pro delicto, Lib. 13. in hoc cap. Ezechielis. sue pro ignorãtia comedent sacerdotes. Hiesonymus: Nec tantùm, inquit, gaudendum est ad oblationem munerũm, quantum timendum ad honoris condemnationem, si eo abutamur indignè. Item post pauca: Hoc autem facimus, vt reponat sacerdos benedictionem & oblationem nostrã in domo sua, siue vt ad imprecationem eius Dominus benedicat domibus nostris. Grandis dignitas sacerdotum, si dẽ grandis ruina, si peccent. Lætamur ad ascensum, sed timeamus ad lapsum. Non est tanti gaudij excelsa tenuisse, quàm mœroris, de sublimibus corruisse. Nec enim solùm pro delictis nostris reddemus rationem, sed pro omnium, quorũ abutimur donis, & nequaquam sumus de eorum salute solliciti. In Aggæo: Interroga sacerdotes legem. Idem Hieronymus: Considera sacerdotum esse officij, de lege interrogatos respondere. Si sacerdos est, sciat legẽ Domini: si ignorat legem, ipse se arguit nõ esse Domini sacerdotem. Sacerdotis enim est scire legem, & ad interrogationẽ respondere Agg. 2. de lege. Item in Malachia: Lex veritatis in ore eius, hoc est, Malac. 2. doctrina populorum, quæ in sacerdote nullo debet mendacio deturpari, sed tota de veritatis fonte procedere. Et post pauca: Et multos auertit ab iniquitate. Qui sacerdos est, & nõ corripit delinquentes, sacerdotis officium præterit. Labia sacerdotis custodient scientiam. Non dixit, proferent, sed custodient. Et post non multa: Sicut non seruastis vias meas, & accepistis faciem in lege. Inter omnia peccata Leui, siue eorum qui ex Leui sunt sacerdotum Dei illud & v Itimum & maximum ponitur, quare accipiant faciem in lege, vt non causam, sed personam considerent, instumq́ue pauperem despicientes, iniquos diuites suscipiant & honorent. In Euangelio Pastor bonus animã suam dat pro ouibus suis. Ioan. 10. Hanc sententiam beatus Gregorius exponens, ait: Qui non dat pro ouibus substantiam suam, quando pro eis daturus est animam suam? Primùm itaque nostrum est, exteriora nostra ouibus eius impendere: Postmodum verò, si necesse, sit pro eisdem ouibus animam ponere. Paulus ad Timotheum, necnon ad Titum, quid sit Episcopatum desiderare, & qualis persona Episcopi esse debeat, regente eius calamum sancto spiritu, affatim salubriterque describit. Hæc igitur quæ prælibata sunt, quisquis ad pastoralẽ magisterii 1. Tim. 3. Tit. 1. adspirat, sobriè diligenterq́; perpendat, seq́; fagaciter metiri studeat, ne (quod absit) terrenis desiderijs succensus, proprijsque reatibus adstrictus, dum loco (vt beatus Gregorius ait) delectatur gloriæ, fiat subditis author ruinæ. Omnibus igitur sacerdotibus illa specialiter sententia beati Gregorij In Præfatione 2. li. Pastoral. ante oculos constituenda est, in qua inter cætera, Cùm rerum, inquit, necessitas exposcit, perpensdum valdè est, ad cui men quisque regiminis qualiter veniat, atque ad hocrite peruenienssualiter viuat, & benè viuens, qualiter doceat & rectè docens, infirmitatem suam quotidiè quanta valet consideratione cognoscat.

CAPVT XIII.

Vt auaritiam sacerdotes cauere studeant.

QVia verò nonnullos ordinis nostri socios auaritiam turpiter fectari & meritò à multis reprehendi, & ob id innoxios cum noxijs, hac occasione infamari comperi-

mus:

mus: abhinc in communenos & socios nostros mutua exhortatione corrigendos esse iudicauimus. Ita videlicet, vt nec nos in huiusce modi peste auaritiæ coram Deo peccaremus, nec aliis per nostrum malum exemplum detrahendi, & in nobis peccandi locum daremus. Verùm cùm nullus Christianus thesaurus in terra, sed potius, secundum Domini sententiam, in cælo recondere debeat; cauendum summopere à sacerdotibus est, vt ab auaritiæ peste, quæ est idolorum seruitus, & cupiditate, quæ radix omnium malorum est, fuosq; sectatores à regno Christi excludunt, se eos pescant. Quoniam dignè non possunt fubditis prædicare, vt ab his se abstineant, quum ipsi his, quod valdè dedecus immò periculosum est, ie mancipauerint. Grauius quippe, atrociusque hæ pestiferæ lues in illis damnantur, quàm in his, qui eorum dictis & exemplis ab his coerceri debuerunt. Solent namque à nonnullis multifariæ occasiones obtendi, quæ necessitatis nomine palliantur. Et reuera cum exterius necessitas prætenditur, interius auaritia tegitur. Ait itaque Dominus in Euangelio: Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra, vbi erugo & tinea demolitur, & vbi fures effodiunt & furantur. Thesaurizate autem vobis thesauros in cælo, vbi neque ærugo, neque tinea demolitur, & vbi fures non effodiant, nec furantur. Vbi enim est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum. Econtrà Iacobus Apostolus diuites alloquitur: Agitè tunc diuites, plorate vlulãtes in miserijs, quæ aduenient vobis. Diuitiæ vestræ putrefactæ sunt, aurum vestrum & argentum æruginauit, & ærugo eorum vobis in testimonium erit, & manducabit carnes vestras sicut ignis. Scribit etiam Beda, in expositione tabernaculi ita inquiens: Neq; hoc, quòd primi filiorum Aaron post ordinationẽ cùm igne alieno offerrent coràm Domino, igne cælesti perierunt, à significatione miserabilis nostri tẽporis abhorret, vbi nonnulli sacerdotum ac doctorum loco potiti, quod dictu quoq; graue ac lugubre satis est, dum ignem cupiditatis, igne supernæ dilectionis anteponunt, igne supernæ vltionis ablumuntur: quorum perpetua damnatio, temporali est filiorum Aaron morte figurata. Scribit & Prosper: Non potest dicere sacerdos contemptoribus admonitionis suę, Futurum cogitate iudicium, quod ipse fortè non cogitat: Amatoribus mundi, Nolite diligere mundum, si cum mundi amor oblectat: ambitiosis: Ambitioni finem imponite, si eum ambitu ruinosa præcipitat: Ebriosis, Ebrietatem cauete, si se mero vsque ad alienationẽ mentis ingurgitat: Sumptuosis dapibus crudus, non poteſt suis absticntiam laudare, quam calcat: vitio cupiditatis addictus, cupidis amorem non potest diffuadere pecuniæ: Iniquitatem tenax, non audebit animos dilidentium facerdotali tranquillitate componere. Iustitiam prædicare ludicibus erubescit, quam ipse personæ potẽtis fauore corrumpit: Nec defendet oppressos, si personas aut honorat, aut despicit: & quicquid boni non facit, aut mali committit, nec iubebit heri, nec vetabit, quia necessariam docendi auctoritatem contrarietate suæ actionis aut amittit, aut minuit. In vita beati Ambrosij legitur: Ingemiscebat enim vehementer, cùm videlicet radicem omnium malorum auaritiam, quæ neque copia, neque inopia minui potest, magis magisque increscere in hominibus, & maximè in his qui in potestatibus erant conflituti, ita vt interueniendi illi apud illos grauissimus labor esset, quia omnia precio distrahebantur. Quæres omne malum primò inuexit Italiæ, & exindè omnia vergunt in peius. Et quid dicam, si in huiusmodi personis ita rabiem fuam exercent, qui solent aut filiorũ aut propinquorum causas prætendere ad excusandas excusationes in peccatis, quando quidem plerosque cœperit etiam cæca labes sacerdotes & Leuitas, quibus portio Deus est, vt illam etiam ipsi appetant? Et væ mihi misero, quia nec fine mundi prouocamur, vt tam graui iugo seruituis liberari velimus, quo demergimur ad profundum inferni, vt faciamus nobis amicos de mammona iniquitatis qui nos recipiant in æterna tabernacula. His ita præmissis, oportet sacerdotes Domini, vt ab appetitu auaritiæ & cupiditatis se cohibentes, sibi subiectis in omnium virtutum prof. ctibus imitabiles exhibeant, quibus pro omnibus diuitijs solus Christus abũdat, iuxta illud Apostoli: Mihi viuere Christus est, & mori lucrum. Quòd autem oblationes fidelium non ad suam auaritiam, sed ad Christi honorem, Ecclesiæque vtilitatem retorquere debeant, subter adnotandum est.

Matth. 6.
Ephes. 5. Col. 3. 1. Tim. 6.
Matth. 6.
Iacob. 5.
Leuit. 10.
De vita & temp. li. 1. cap. 15.
1. Ioan. 2.
Pſal. 140.
Luc. 16.
Phil. 1.

CAPVT XIIII.

Vt hospitalitatem maximè ab his, qui alijs præsunt, sectari oporteat.

QVia ergò propter communem immò necessariam correctionem pariter, diligenterque inquisiuimus, & ex oraculis diuinis, & sanctorum patrum dictis manifestum fecimus, qualiter ad pastorale magisterium veniendum, qualiter in eo viuendum, qualiter docendum sit, & qualiter sacerdotes Domini auaritiam, qui alijs forma & exemplum esse debent, cauere debeant, operæpretium duximus, nos exhortando admonere, & admonendo exhortari, vt hospitalitatem, præcipuè facerdotes Domini, sectari meminerint: Quoniam hactenus à quibusdam ordinis nostri socijs minus iusto & indecenter hospitalitas fectata est, & ideò à multis non solùm ipsi negligentes, verùm etiam hospitalitati studentes, tali reprehentione sunt denotati. Cùm ergò hospitalitas in tremendi examinis die ab æterno iudice sit remuneranda, qui dicturus est, Hospes fui, & collegistis me, & ob id ab omnibus Christianis summoperè sit fectanda, multo magis tamen vigilantiusque ab his, qui dicẽtis & exemplis ad vitam æternam alijs ducatum præbere debent, poſt posita auaritiæ peste & alia qualibet occasione, prorsus est exequenda. Ab Apostolo quippe inter cætera virtutum præconia, quæ Episcopo ineſſe debent, hospitalitas etiam habenda prædicatur. Episcopi namque domus, vt beatus Hieronymus scribit, omnium commune debet esse hospitium. Laicus enim vnum aut duos aut paucos recipiens, implebit hospitalitatis officium: Episcopus nisi omnes recipiat, inhumanus ab eo scribitur. Hospitalitas porrò, quam Dominus remuneraturum se esse asseruit, illa est intelligenda, quæ membris Christi, tecto scilicet indigentibus, & diuersas neceſſitates patientibus, exhibetur. Vndè ait Iob: Foris non manſit peregrinus, osthum meum viatori patuit. Petrus: Hospitales inuicem sine murmuratione. & alibi: Charitas fraternitatis maneat, in vobis, & hospitalitatem nolite obliuiſci. Per hanc enim placeuerunt quidam, angelis hospicio receptis. Paulus: Hospitalitatem, inquit, fectantes. Origenes in Epiſtolam ad Romanos: Quàm dignè, inquit, hospitalitatis magnificentiam vno sermone comprehendit? Dicens enim hospitalitatem sectandam, nõ illud solùm ostendit, quòd venientem ad nos hospitem ſuscipiamus, ſed requiramus & ſoliciti ſimus, & ſectemur, ac perquiramus vbique hospites, necubi forte in plateis fedeant, aut extra tectum iacentes ereordare Loth, & inuenies quòd non illum hospites, ſed ipſe quæſierit hospites: & hoc erat, hospitalitatẽ ſectari. De hospitalitate etiam ſectanda vberiora ſunt exempla, & beati Gregorij, in Homilia Euangelij copioſiſſima dicta. Proindè ſtudendum ſummoperè Epiſcopis eſt, vt cùm hospitalitatem ſubditis habendam prædicant, ipſi eam ante omnes primùm factis adimplcant: ſcilicet vt quod verbis prædicant, operibus oſtendant.

1. Tim. 3.
In Commentar. in cap. 1. ad Titum.
Matth. 25.
Ioh. 31.
1. Pet. 4.
Hebr. 13.
Geneſ. 18. & 19.
Rom. 12.
Geneſ. 19.
Hom. 23.
Actor. 4.

CAPVT XV.

Qualiter tractanda, vel quid sint res Ecclesiæ.

QVòd nulli ſacerdotum liceat res Deo dicatas, ſibique commiſſas, vtpotè propriastractare, & ad multifarios ſecundum libitum ſuum eas vſus retorquere, ſed potius ſecundum canoniam authoritatem, ſanctorumque patrum dicta & exempla, adminiſtrare vel diſpenſare: ea quæ ſequuntur, perſpicuè manifeſtant. Quòd autem ea quæ Domino ſanctificabantur, ad ius pertinerent ſacerdotum, legalia inſtituta ſanciunt. In nouo quippe teſtamento, in initio videlicet ſanctæ naſcentis Eccleſiæ, vota fidelium ante pedes ponebantur Apoſtolorum, eorumque iudicio vnicuiq; prout opus erat, diſtribuebantur. Et licet creſcẽte fidelium deuotione copioſiſſimis ac munificẽtiſſimis eorũ

liberalitatibus sancta donata sit Ecclesia, tandem tamen vsum Apostolorum succedentes in tractandis & dispensandis ecclesiasticis rebus se seruare debere meminerint: Quoniam qui stipem Ecclesiæ, iuxta documentum beati Hieronymi, in suos conuertit vsus, scriba est & pharisæus, similisque Iudæ perdito. Scribitur in Concilio Antiocheno capitulo decimoquinto: Episcopus Ecclesiasticarum rerum habeat potestatem, ad dispensandum erga omnes qui indigent, cum summa reuerentia & timore DEI. Participet autem & ipse quibus indiget, si tamen indiget, tam suis, quàm fratrum qui ab eo suscipiuntur, necessariis ysibus profuturis, ita vt in nullo, qualibet occasione fraudentur, iuxta sanctum Apostolum sic dicentes: Habentes victum & tegumentum, his contenti simus. Quòd si contentus istis minimè fuerit, conuertat autem res Ecclesiæ in suos vsus domesticos, & eius commoda vel agrorum fructus non cum presbyterorum conscientia diaconorumque pertractet, sed horum potestatem domesticis suis, aut propinquis aut fratribus, hilisque committat, vt per huiusmodi personas occultè cæteræ lædantur ecclesiæ, Synodo prouincia pœnas, iste persoluat. Si autem & aliter accusetur Episcopus aut presbyteri, qui cum ipso sunt, quòd ea quæ pertinent ad Ecclesiam, vel ex agris, vel ex alia qualibet Ecclesiastica facultate sibi met vsurpent, ita vt ex hoc afflingantur quidam pauperes, criminationi verò & blasphemijs tam sermo prædicationis, quàm hi qui dispensant, taliter exponantur, & hos oportet corrigi, sancta Synodo id, quod condecet, comprobante.

Hieron.

2. Tim. 6.

In Concilio Chalcedonensi, capitulo 26. Quoniam in quibusdam ecclesijs, vt rumore compertum est, præter œconomos episcopi facultates ecclesiasticas tractant, placuit omnem Ecclesiam habentem episcopum, habere œconomum de clero proprio, qui dispenset res Ecclesiasticas secundum sententiam Episcopi proprij, ita vt Ecclesiæ dispensatio præter testimonium non sit, & ex hoc dispergantur Ecclesiasticæ facultates, & facerdotio maledictionis derogatio procuretur. Quòd si hoc minimè fecerit, diuinis constitutionibus subiacebit. In canonibus qui Apostolorum titulo prænotantur, capitulo 41. ita legitur: Præcipimus vt in potestate sua episcopus Ecclesiæ res habeat. Si enim animæ hominum pretiosæ illi sunt creditæ, multo magis oportet eum curam pecuniarum gerere, ita vt potestate eius indigentibus omnia dispensentur per presbyteros & diaconos, & cum timore, omnique solicitudine ministrentur. Gelasius in Decretalibus capitulo vicesimonono: Quatuor autem, inquit, tam de reditu quàm de oblatione fidelium, prout cuiusibet Ecclesiæ facultas permittit, sicut diuum rationabiliter est decretum, conuenit fieri portiones: quarum sit vna pontificis, altera clericorum, pauperum tertia, quarta fabricis applicanda ecclesiæ: De quibus licut Sacerdotis erit integram ministris ecclesiæ memoratam dependere quantitatem, ita clerici vltra delegatam sibi summam nihil intolenter nouerint expetendum: Ea verò, quæ ecclesiasticis ædificijs attributa sunt, huic operi vendiciter prærogata, locorum doceat instauratio manifesta sanctorum. Quia nefas est, si sacris ædibus destitutis, in locum fuum præfulimpendia his defignata conuertat. Ipsam nihilominus adscriptam pauperibus portionem, quamuis diuinis rationibus se dispensasse monstrauerus esse videatur, tamen iuxta quod scriptum est, Vt videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum, qui in cælis est, oportet etiam præsenti testificatione prædicari, & bonæ famæ præconijs non taceri.

Epist. est in Cócil. Tomo 2. pag 293.

Matth. 5.

Proinde cum de sanctis perfectisque pontificibus tractaret, qui facultates Ecclesiæ non vt proprias, sed vt commendatas tractauerunt, ait: Et idcircò scientes nihil aliud esse res Ecclesiæ, nisi vota fidelium, precia peccatorum, & patrimonia pauperum, non eas vindicauerunt in vsus suos, vt proprias, sed vt commendatas pauperibus diuiserunt. Hoc est enim possidendo contemnere, non sibi, sed alijs possidere: nec habendi cupiditate Ecclesiæ facultates ambire, sed eas pietate subuenendi, suscipere. Hieronymus in expositione Sophoniæ prophetæ: Iudices quoque eius, quasi lupi Arabiæ, occidentes vesperè, & nil relinquentes in mane: non adspicientes ad ortum solis, sed morantes

De vita Cœtemp. lib. 2. c. 9.

semper in tenebris, & possessiunculas Ecclesiæ, & ea quæ in Dei donaria conferuntur, vertentes in lucrum fuum, vt non habeant pauperes quod manè comedant: qui quasi in nocte & nullo vidente populantur, & cum luporum more cuncta diripiant, ne paruos quidem cibos indigentibus derelinquunt: Sicut igitur præmissa documenta declarant, non sunt res Ecclesiæ vt propriæ, sed vt dominicæ, & à Domino commendatæ, tractandæ. Quicunque ergò eas ad suos proprios vsus, terrenosque honores & delectationes retorquet, quanti sit discriminis, quantæque transgressionis, apertè animaduerti potest.

Soph. 3.

CAPVT XVI.

Vt in rebus Ecclesiæ circa propinquos suos expendendu, modum Episcopi teneant discretionis.

QVoniam multi Episcoporum amore propinquorum suorum de rebus Ecclesiæ commendatis, suo aut quorumlibet amicorum nomine prædia aut mancipia emunt, & vt in suorum propinquorum ius cedant, statuunt, & ob hoc & iura Ecclesiastica conculluntur, & ministerium facerdotale fuscatur, immò à fubditis detrahitur & cõtemnitur: Placuit omnibus, vt deinceps hoc auaritiæ genus caueatur, fixumque abhinc & perpetuò manfurum esse decreuimus, vt Episcopus res fui iuris, quas aut ante Episcopatum, aut certè in Episcopatu hæreditaria succeßione acquisiuit secundum authoritatem canonicam, quicquid vult faciat, & cui vult conferat. Poſtquàm autem Episcopus factus est, quæcunque res de facultatibus Ecclesiæ, aut fuo aut alterius nomine qualibet cõditione comparauerit, decreuimus, vt non in propinquorum suorum, sed in Ecclesiæ, cui præest, iura deueniant. Similiter & de presbyteris, qui de Ecclesiarum rebus, quibus præsunt, prædia eo modo emunt, faciendum statuimus: Quoniam multos presbyterorum occasione taliter emptarum rerum, ecclesias quibus præsunt, expoliasse, & à fuo ministerio multis modis exorbitasse, & se diabolo mancipasse, multosque laicorum ex hoc facto in scandalum damnationis & perditionis protraxisse cognouimus.

CAPVT XVII.

Quòd nulli Episcoporum liceat, res Ecclesiæ extra consistua canonum pasum in alterius iura transferre.

CAponica censura decernit, vt res Ecclesiæ, nisi ob nimias necessitates quas describit, nemo distrahat. Quòd si quispiam imminente nimia necessitate, inconsulto primate prouinciæ, aut certè maiori vrgente necessitate, nõ adhibitis testibus vicinis Episcopis, id facere attentauerit, ita Canonico iudicio percellitur, scilicet, vt amisso honore, reus Deo & concilio teneatur. Et licet moderno tempore necessitas nõ compellat, vt apertè res distrahantur Ecclesiæ, verẽdum est tamen, ne clanculo vendantur, & canonica interminatio subeatur. Quando enim quispiam prælatorum aut muneris, aut amoris, aut amicitiæ, aut certè timoris, vel cuiuslibet alterius rei gratia res Ecclesiæ in commutationem dat, commoda scilicet & vtilia dans, & incommoda & inutilia Ecclesiæ suæ accipiens venditorem vt merarium ecclesiasticarum rerum fe esse nouerit, reum q; Deo & concilio cõtremiscat. Quod quia in commutandis rebus id perspè euenisse dubium non est, cauendum sanè mopere adhinc prælatis est, ne in commutandis Ecclesiasticis rebus incauti existant. De non alienandis verò rebus Ecclesiasticis Papa Symmachus in decretis suis inter cæteras scribit: Hisergò perpensis, manfuro eum Dei nostri consideratione decreto, iancimus, vt nulli Apostolica sidis præsuli à præsenti die, donec disponente Domino catholicæ fidei manserit doctrina salutaris, liceat prædium rusticum, quantæcunque fuerit vel magnitudinis vel exiguitatis, sub perpetua alienatione vel commutatione ad cuiuslibet ius aut transferre: nec cuiuslibet exeusetur publicæ necessitatis

Et terris Romanæ Synodo sub Symmacho habitæ. ca. 4.

obtentu, quippe cùm non sit personale quod loquimur, nec aliquis clericorum vel laicorum sub hac occasione accepta tueatur: Scd nec in vsufructuario iure aliquibus dare licet, nec data retinere, præter clericos & captiuos atque peregrinos. His verbis apertè monstratur, quia quod idem Papa Apostolicæ sedis præsul perpetuò obseruandum censuit, nihilominus præfulibus Ecclesiarum obseruandum perdocuit.

CAPVT XVIII.

Quòd res Ecclesiæ non sint sacerdotibus, si eas strenuè dispensauerint, causa peccati.

De vi con temp. lib. 2. cap. 9.

COnnexit Pastoribus Ecclesiarum res Ecclesiæ possidere, nõ ab his possideri, & vt Prosper scribit, eas possidendo debent contemnere, & non sibi, sed alijs, possidere. Constat autem sanctissimos pontifices, qui cum Christo remuneratore suo regnant, quorum nos indigni locum tenemus, res Ecclesiæ non sibi, sed alijs, possedisse, & non ad suam gloriam & delectationem, sed potius ad Dei honorem & fidelium commoditatem eos his vsos fuisse. Vndè liquet, quia nihil eis obfuerunt ad pancisendam æternæ patriæ gloriam res Ecclesiasticę commodissimæ atque amplissimæ, quas fideliter administrauerunt. Quicunque ergò secundum eorundem sanctorum exempla, res sibi creditas dispensauerit, seque ab illecebris mundialibus & incentiuis carnalibus custodierit, ad eorum consortium se pertinere dubitare nõ poterit. Si autem secus fecerit, eorum consortio se indignum fore pertimescat. Miserabiliores planè cũctis mortalibus nonnulli existunt pontifices, qui in breuissimo huius mortalitatis interuallo suæ miseræ fragilitatis immemores, sacerdotalis honoris culmine vltra metas subuecti, amore mundi decepti, cupiditate terrenarum rerum illecti, pro caducis & citò præterlabentibus rebus, quas vtiliter fideliterque expendere negligunt, sanctorum sacerdotum consortio se priuant. Cessat ergò ambitio quæ dicere solet, Nimis rerum habere Ecclesias Christi: & perpendat, quia quantæcunque sint res Ecclesiæ, si eo modo, quo dispensandæ sunt, dispensentur, nimiæ non sunt: cupiditas quippe, immò negligentia quorundã dispensatorum, non Ecclesiæ amplæ res, in vitio sunt. Mira namque res: ambitio mundialis satis nõ habet, & Ecclesia Christi nimium habet?

CAPVT XIX.

Quòd vitam conuersationemq; quorundam sacerdotum nonnulli subiecti, viuere potuit, quàm zelo charitatis, reprehendant.

2. Reg. 16.

SIcut per Saul reprobi prælati, ita & per Dauid subiecti sunt humiles significati. Quapropter vnusquisque subiectus, non sui per bum Semei, qui conuicia & maledictiones inijcit in Dauid, sed magis eundem humilem imitari debet Dauid, dicentem: Propitius sit mihi Dominus: non mittam manum meam in Christum Domini. Christos domini sacerdotes appellari, dubium non est. De quibus in Psalmo diuina voce canitur: Nolite tangere Christos meos, & in Prophetis meis nolite malignari. Quanquàm autem, quod valdè dolendum est, multi prælatorum adinstar Saul sint reprobi effecti, non sunt tamen manu reprehensionis & detractionis tangendi. Quia vt Isidorus in libro Sententiarum scribit, Rectores à Deo solummodò, non à subditis, sunt iudicandi, & pro moribus reprobis tolerandi magis, quàm à plebe sunt * distinguendi. *In Ecclesiastica historia Constantinus Imperator Episcopis ait:* Deus vos constituit sacerdotes, & potestatem vobis dedit de nobis quoque iudicandi, & idcò nos à vobis rectè iudicamur: vos autem non potestis ab hominibus iudicari. Propter quod Dei solius inter vos expectate iudicium, vt vestra iurgia quæcunque sunt, ad illud diuinum referantur examen. Vos etenim nobis à Deo dati estis dij. Et conuenicns non est, vt homo iudicet deos, fed ille solus, de quo scriptum est, Deus stetit in synagoga deorũ, in medio autem deos discernit. Cùm hæc ita se habeant, vtrinq; non mediocriter delinquitur, & animarum periculum generatur: Quia dum prælati exemplo

1. Reg. 26.

Psal. 104.

* distringendi Lib. 10. c. 2. authore Ruffino.

Psal. 81.

suæ peruersitatis subditis detrahendi locum dant, se & illos procul dubiò ad perditionem pertrahũt: Subditi verò dum præpositorum praua facta non compassionis, sed insultationis ac liuoris voto mordent, quantum animæ suæ periculũ incurrant, diligenter animaduertant, & abhinc suæ saluti prospicientes, ab huiusce modi detractionibus se cohibere non negligant. Irrepsit sanè in nonnullis Ecclesiarũ præfulibus miserabilis temporis nostri inepta, immò corrigenda consuetudo, quæ iam ita prolege tenetur, vt sanctitatis & religionis nomen sibi ablcribere non verestur, scilicet super diuersarum rerum innumeris super fluitatibus & vanitatibus, quas dinumerare longum est, nec non in auaritia & tenacitate, improbaque intentione, & in turpi inhonestaque conuersatione, morumque improbitate, & vanæ gloriæ appetitu, & quod his periculosius est, sui officij cura pos habita, in diuinorum præceptorum transgressione, ita vt illud Salomonicum impletum videatur, quo dicitur: Lætantur cùm malefecerint, & exultant in rebus pessimis. Non igitur Prouer. 2. mirum est, si propter hæc, & his similia Deus offendatur, & infirmorum animis scandalum generetur, statusque sanctæ Dei Ecclesiæ periclitetur. Proindè omnibus studendum est sacerdotibus, vt ab his de cineeps se caueant, & his rebus insistant, quibus sibi & his quibus præsunt, Dominum propitium facere mereantur. Quàm moderata autem discretio in vestium cultu & mensæ apparatu sacerdotalibus tenenda sit, dicta beati Gregorij in expositione Euangeliorum, necnon & vita sanctorum virorum Augustini & Ambrosij plenissimè docent.

CAPVT XX.

Vt conuersatio sacerdotalis, testes vitæ probabilis habeat.

QVòd moderni pontifices sanctorum decedentium patrum exempla vsque quaque sectari debeant, in præcedentibus iam dictum est. Sed quia nonnullos socios ordinis nostri fine his personis, quas sua religiosa conuersatio testes habere, & quibus exemplum bonum debuit præbere, cubilia secreti sui didicimus incolere, id nõ sine magna turbidaque indignatione ferre potuimus. Et ne deinceps quispiam prælatorum id facere pertentet, pari consensu iuhibuimus: Quia in hoc facto conuersatio sacerdotalis cõmaculatur, & detrahentibus locus præbetur, & animarum perditio generatur. Vt ergò sacerdos discipulis suis de ipso exemplum bonum debeat præbere, Apostolus scribens Titum 1. ad Titum docet, dicens: In omnibus teipsum præbe exemplum bonorum operum, in doctrina, in integritate, in castitate, & reliqua. Iccirco quoque Gregorius in decretis vide To. suis ita ait: Verecundos mos corpore indiscretionis inole- 2. Conc. uit, vt huius sedis pontificibus ad secreta cubiculi seruitia pag. 688. laici pueri ac feculares obsequantur, & cùm pastoris vita esse discipulis semper debeat in exemplum, plerunque clerici, qualis in secreto sit vita sui pontificis, nesciunt, & (vt dictum est) seculares pueri sciunt: De quare præsenti decreto constituo, vt quidam ex clericis, vel etiam ex monachis electi, ministerio cubiculi pontificalis obsequantur, vt iis qui in loco est regiminis, habeat testes talcs, qui vitæ eius in secreto conuersationẽ videant, & ex visione fedula exemplum profectus sumant. Hæc igitur beatus Gregorius scripserit. Cæterùm si qui de hac re copiosiora exempla quærere voluerint, vitas beati Augustini & Ambrosij, & cæterorum aliorum sanctorum virorum legant, & perspicuè inuenient quòd vita & conuersatio Pontificis semper testes vitæ probabilis habere debeat.

CAPVT XXI.

Vt Episcopi cæterig, prælati, nisi id necessitas ineuitabilis impedierit, maximè cum clericis suis Horas canonicas custodiant, & scripturas diuinas quotidiè in collatione tractent, eisq; in commissis participes existant.

HOc quoque correctione, congruaque emendatione dignum comperimus, eo quòd nõnulli prælatorum, nulla interueniente necessitate non cum clericis, sed potius

tius eorsum eum laicis & quibuſdam familiaribus ſuis ſermocinari & conuiuari delectentur: ſimiliterq́; & à quibuſdam Abbatibus & Abbatiſſis fieri didicimus. Quæ res quia valdè à paterna ſolicitudine abhorret, & ſubditos in cõtemptum magiſtrorum, murmurationemq́ue, & in diuinorum obſequiorum tranſgreſſionem pertrahit, prorſus refecandam eſſe ſtatuimus, & vt abhinc prælati in his quæ præmiſſa ſunt, quantum facultas permiſerit, ſibi ſubditis particiꝑes exiſtant, cenſuimus, de qua etiam re in Actibus Apoſtolorum, & in vita beati Auguſtini, & in Concilio Sardicenſi * capitulo quartodecimo, copioſa habentur exempla. Socios verò ordinis noſtri in gubernandis congregationibus ſibi ſubiectis, canonicis videlicet, monachis & ſanctimonialibus, hactenus valdè negligentes extitiſſe, & ob id multos in ſui * detrectationem & contemptum prouocaſſe, ita vt nonnulli alij prælati in eorum parochijs conſtituti, eorum praua exempla ſecuti, ſuas ſimiliter cõgregationes neglexerint: Quos & fraterno & ſynodali conuentu admonendos eſſe neceſſarió duximus, vt ab hac negligentia deinceps ſe cohibeãt, & cæteris ſe imitabiles præbeant, ne fortè propter illorum ineuriam, & diuinæ ſeruitutis contemptus, & pericula prouenian animarum, & auribus excellentiæ veſtræ moleſtia ingeratur, & noſtræ mediocritati in ſæris eõuentibus tædium & opprobrium inferatur. Comperimus etiam quoſdam ſocios ordinis noſtri, non cauſa neceſſitatis, aut vtilitatis, ſed potius auaritiæ & proprijs delectationis, ſæpiſſimè propria ciuitatis ſuæ fede relicta, cleróque neglecto, remotiora loca frequentare, de qua re & deſtitutio diuini cultus, & prædicatio in plebibus, & cura ſubiectorum poſtponitur, & hoſpitalitas negligitur. Quòd ne vlterius à quoquam ſine incuitabili neceſſitate, & certa vtilitate fiat, pari conſenſu inhibuimus.

*detractionem

CAPVT XXII.

De laicorum clericis, eorumq́; examinatione & promotione.

DE clericis verò laicorum, vndè nonnulli conqueri videntur, eo quòd quidam Epiſcopi ad eorum preces nolint in eccleſijs ſuis eos, cùm vtiles ſint, ordinare: viſum nobis fuit, vt iu vtriſque partibus pax & concordia ſeruetur, & cum charitate & ratione vtiles & idonei eligantur. Et ſi laicus idoneum vtiſemque clericum obtulerit, nulla qualibet occaſione ab Epiſcopo, ſine certa ratione repellatur, & ſi reijciendus eſt, diligens examinatio, & euidens ratio, ne ſcandalum generetur, manifeſtum faciat.

CAPVT XXIII.

Vt paſtores gregem ſibi commiſſum, non vt proprium, ſed vt Dominicum tractare meminerint.

QVia ſunt plerique qui non paternum affectum circa gregem ſibi commiſſum, ſed quendam exercere videntur dominatum, eumq́ue non vt Dominicum, ſed ſlatibus ventoſæ arrogantiæ inſtati, vt ſuum proprium tractare non verentur. Quantum à paternitatis officio aberrent, ſubter collecta documenta declarant. Dominus in Euangelio: Si diligis me, paſce oues meas. Meas, inquit, non tuas. Item: Qui maior eſt veſtrum, erit miniſter veſter. Et non poſt multa: Non ita erit, inquit, inter vos: Sed qui voluerit inter vos maior fieri, erit veſter ſeruus. Petrus: Neque dominantes in clero, ſed forma facti gregis ex animo. Salomon: Principem te conſtituerunt? nolli extolli, ſed eſto in eis, quaſi vnus ex ipſis. Fulgentius in libro de veritate prædeſtinationis & gratiæ: Non ideò, inquit, ſe ſolùm quilibet epiſcopus vas miſericordiæ putet in gloria præparatũ, quia pontificali militia fungitur, ſed ſi pro grege ſibi reddito ſolicitus ſemper inuigilet, & prædicet verbo, inſtet opportunè, importunè arguat, obſecret, increpet in omni patientia & doctrina. Nec ſibi dominatum ſuperbus vſurpare contendat, ſed Apoſtolicis informatus eloquijs & exemplis, ſeruum ſe cunctis exhibeat: neque ſedis illius altitudine, collatum ſibi gaudeat temporale faſtigium, ſed humili corde fidelibus præbeat bonæ conuerſationis exemplum. Quicunque igitur ſacris officijs ſeruituri, ſub quolibet ordine applicantur, dignum eſt, vt illius dicantur, cuius ſeruitio maneipantur. Qua ergò temeritate, immò præſumptuoſa vanitate quilibet prælatorum dieere præſumit, illa congregatio mea eſt, aut ille preſbyter vel clericus meus eſt, cùm non illius ſit, ſed illius, cui dicatus eſt? Proindè quia is inolitus vſus eccleſiaſticæ non concordat regulæ, corrigatur neceſſè eſt.

Ioan. 21.
Matth. 20
1. Petr. 5.
Eccleſ. 32.

for. * mitra

2. Tim. 4.

CAPVT XXIIII.

Vt prælati carnalem ſpiritalemq́; cibum ſibi ſubiectis impendere ſtudeant.

SVnt quidam prælatorum, qui vtranque annonam, ſpiritualem videlicet & carnalem, ſibi ſubiectis ſtrenuè adminiſtrant. Sunt eeontrariò, quod emendatione opus habet, qui neutrum eibum vtiliter eis adminiſtrent. Sunt etiam qui carnalem cibum ſufficienter eis adminiſtrent, & ſpiritalem, aut ſcienter eis ſubtrahant, aut quia neſciunt, nõ ſubminiſtrant, paſcentes ſolummodò carnem citò periturã, cibumq́ue vermium futuram, animarumq́ue ſalutem in æternum victuram negligentes. Non igitur erunt prælati excuſabiles & immunes à periculis apud Dominum, cui pro ſibi commiſſis rationes ſunt reddituri, ſi eis carnalia ſolummodò, & non ſpiritalia fideliter ſubminiſtrauerint, cùm de manu eorum, ſanguinem eorum, ſi perierint, ſit exacturus, teſtante Ezechiele Propheta, & expoſitione beati Auguſtini ſuper eodem Propheta, plurimum huic rei adſtipulante. Grandis porrò miſeria, cæcaque cupiditas, dum huiuſmodi prælati in locis ſibi ſubiectis, cupiditatem ſuam potius explere, quàm animarum ſuarum periculum cõtendunt vitare.

Ezech. 3. & 33.

CAPVT XXV.

Vt Epiſcopi non rapaces, ſed auaritiam odientes, vice ſua miniſtros per parochias ſuas conſtituant.

NOn ſolùm rumore, ſed etiam euidentibus factis accomperimus quorundam Epiſcoporum miniſtros, non ſolùm in preſbyteris, ſed etiam in plebibus parochiæ ſuæ auaritiam potius exercere, quàm vtilitati Eccleſiaſticæ dignitatis inſeruire populique ſaluti conſulere. Quam negligentiam, immò & execrabile ac damnabile cupiditatis vitium, omnibus in commune deineeps vitandum ſtatuimus. Pertimeſcenda porrò & vigilanter cauenda eſt Domini facerdotibus, Heli facerdotibus ruina, qui filios ſuos indignè agentes, Dominumq́ue in ſuis prauis actibus ad iracundiam prouocantes, ſacrificioque Domini iniuriam irrogantes, quia verbis tantùm, & non verberibus corripuit, eis diuina iuſtaq́ue vlione ruentibus, ruit. At ſi fortè, quod abſit, vllus Epiſcoporum deineeps ſectatores auaritiæ miniſtros in parochia ſua conſtituerit, & corum cognitam prauitatem authoritate paſtorali aeriter ferire detrectauerit, exemplum negligentis Heli ſacerdotis imitari ſe cognoſcat: ſciatq́ue quia quicquid prauitatis vel auaritiæ huiuſcemodi ſubiectũ in plebibus Chriſti egerint, ſi eos corrigere iuxta facti qualitatem neglexerit, in eum proculdubiò, à quo conſtituti ſunt, ea quæ admiſerint, redundabunt, & ſynodali ſe correptioni modis omnibus ſubijciendum. Nam & in communi conſenſu ſtatuimus, vt vnuſquiſque Epiſcoporum ſuper Archidiaconis ſuis deineeps vigilantiorem curam adhibeat, quoniam propter eorum auaritiam, & morum improbitatem multi ſcandalizantur, & miniſterium ſacerdotale vituperatur, & in Eccleſijs à ſacerdotibus multa propter eos negliguntur.

1. Reg. 2.

1. Reg. 4.

CA-

CAPVT XXVI.

Quid debeonorationis & detrimenti Ecclesiasticaiura patiantur, pro eo quòd secundum Canonicam authoritatem, Episcoporum Concilia bis in anno non celebrantur.

OFficij est Ecclesiasticæ authoritatis, vt quicquid noxium in agro sanctæ Dei Ecclesiæ excreuerit, falcè æquissimæ discretionis resecet, quatenus status ipsius inconuulsus persistens, rectè & inconfusè per tramitem ordinis sui incedere valeat. Quod cùm ita sit, irrepsit inter cætera quæ Ecclesiasticæ authoritati, immò diuinæ contra eunt, miserabilis ac periculosa temporis nostri consuetudo, quæ valdè ab authoritate canonica abhorret, eo quòd Episcoporum concilia bis in anno, sicut mos canonicus docet, per vnamquanque prouinciam non fiunt, & ob id Ecclesiasticæ vtilitati magnum dispendium, & principalibus auribus insolens impedimentum, & multorum impunitas nascitur flagitiorum. Proindè omnibus nobis perneceſſarium visum est, vt ab Imperiali celsitudine libertas temporis imploretur, quòd hæc ad honorem Dei, & vtilitatem sanctæ Dei Ecclesiæ, multorumque correctionem, congruenter decenterque fieri possint. Et si hæc aliqua prædiente necessitate bis fieri nequeùt, saltem in anno semel fiant: Quoniam si hæc semel, vt dictum est, in anno per vnamquanque prouinciam celebrata fuerint, & honor Ecclesiasticus vires ordinis sui obtinebit, & impudentia quorundam superborum clericorum, quæ passim, authoritate canonica calcata, auribus Imperialibus molestiam ingerit, cessabit, & impunitas diuersorum flagitiorum locum delitescendi, quem nunc habet, non habebit, & alia multa quæ hactenus secus, quàm Ecclesiastica disciplina docet, incesserunt, ordinem suum, Domino auxiliante, seruabunt: Visum siquidem nobis & valdè profuturum sanctæ Dei Ecclesiæ fuit, vt quia ordo canonicus docet, vt in ipsis Concilijs adsint presbyteri & diaconi, & omnes qui se læsos existimant, & synodi experiantur examen, vt adsint etiam vniuscuiusque Episcopi eruditi viri, quos ad Christi militiam, eiusque Ecclesiæ honorem, vtilitatemque præparat, quatenus & cæteris Ecclesijs noti sint, & studium ac prouidentia Episcopi, ad aliorum exempla manifesta fiant.

CAPVT XXVII.

Vt chorepiscopi modum mensuræ suæ, qui in sacris canonibus præfixus est non excedant.

EPiscopos locum Apostolorum, Chorepiscopos autem exemplum & formam tenere septuaginta discipulorum, & liber Actuum Apostolorum, & Canonica authoritas apertè demonstrat. Cùm hęc ita se habeant, emersit quidam reprehensibilis & valdè iam inolitus vsus, eo quòd quidam chorepiscopi vltra modum suum progredientes, & donum sancti Spiritus per impositionem manuum tradant, & alia quæque, quæ solis pontificibus debentur, contra fas peragant, præfertim cùm nullus ex septuaginta discipulis, quorum speciem in Ecclesia gerunt, legatur donum sancti spiritus per manus impositionem tradidisse. Quòd autem solis Apostolis, eorumque successoribus propriſ sit officij tradere Spiritum sanctum, liber Actuum Apostolorum docet: in quo legitur, cùm Apollos esset Corinthi, & Paulus peragratis superioribus partibus veniret Ephesum, & inueniret quosdam discipulos, dixitque ad eos: Si spiritû sanctum accepistis credentes? Et illi dixerunt ad eum: Sed neque si spiritus sanctus est, audiuimus. Ille verò ait: In quo ergò baptizati estis? Qui dixerunt: In Ioannis baptismate. Dixit autem Paulus: Ioannes baptizauit baptismo pœnitentiæ populum, dicens, in cum qui venturus esset post ipsum vt crederent: hoc est, in Iesum. His auditis, baptizati sunt in nomine Iesu. Et cùm impoſuisset illis manus Paulus, venit spiritus sanctus super eos, & loquebantur linguis, & prophetabant. Item in eodem: Cum audissent Apostoli, qui erant Hierosolymis, quia recepit Samaria verbum Dei, miserunt ad eos Petrum & Ioannem: qui cùm venissent, orauerunt pro ipsis, vt acciperent Spiritum sanctum. Nondum enim in quenquam illorum venerat, sed baptizati tantùm erant in nomine Domini Iesu: Tunc imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum sanctum. Ecce apertè demonstratur, quòd non septuaginta discipuli, quorum formam tenent Chorepiscopi, sed Apostoli, quorum successores sunt Episcopi, tradebant Spiritum sanctum. In Concilio verò Cæsareensi, ita de Chorepiscopis habetur scriptum: Chorepiscopi quoque ad exemplum quidem & formam septuaginta videntur esse: vt comminiſtri autem, propter studium quo ad erga pauperes exhibent, honorantur. Item in Concilio Antiocheno capite decimo: Qui in vicis vel possessionibus chorepiscopi nominantur, quamuis manus impositionem Episcoporum perceperint, & vt Episcopi consecrati sint, tamen sanctæ Synodo placuit, vt modum proprium recognoscant, & gubernent subiectas sibi Ecclesias, earumque moderamine, curâq; contenti sint. Ordinatio porrò chorepiscoporum qualiter fieri debeat, & qualiter qualesve ipsi, ordinationes iubentibus Episcopis suis, facere debeant, iura canonum liquidò decernunt. Vnde quia hactenus quidam chorepiscopi secus quàm authoritas canonica docet, in officijs Ecclesiasticis minus caute egerunt, prouidèdum summoperè Episcopis est, vt vlterius eorum chorepiscopi tale quid, quod nec eorû ministerio, nec authoritati diuinæ concordat, facere pertentent, nec Episcopi sui eis aliud agédum permittant, nisi quod ad eorum officium propriè pertinet, & in sacris canonibus præfixum habetur.

Actor. 19.

Actor. 8.

CAPVT XXVIII.

Vt presbyteri nullo modo sint villici, & conductores agrorum, vel negociorum secularium sectatores, atque per diuersa vagantes: quod & de monachis similiter conuenit obseruari.

QVi sacris officijs ob meritorum prærogatiuam sunt applicati, dedecus & valdè periculosum est, terrenis actionibus, turpibusque lucris eos implicari. Comperimus igitur nonnullos presbyteros & Monachos defertores ordinis sui, quod non sine magno animi mœrore profequimur, adeò villications & negociationes, diuersaque turpia lucra spectare, vt illud videatur completum, quod dicitur: Et erit sicut populus, sic sacerdos. Quod & leges diuinæ & iura canonica condemnant, quantumque etiam id religioni Christianæ contrarium sit, manifestum est. Quòd verò ab huiusce modi illicito actu vterque ordo, & sacerdotalis & monasticus se cohibere debeat, subter breuiter collecta testimonia declarant. Ait nanque Dominus in Euangelio: Nemo mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retrò, aptus est regno Dei. Et Paulus: Nemo militans Deo, implicat se negocijs secularibus, vt ei placeat, cui se probauit. Quanquam ergò hæc Euangelica & Apostolica sententia generaliter de omnibus Christianis sit dicta, & ab omnibus obseruanda: specialius tamen atque religiosius ab his obseruari conuenit, qui se diuinæ militiæ deuotius strictiúsque manciparunt. In Concilio quoque Chalcedonensi titulo tertio legitur: Peruenit ad sanctam Synodum, quod quidam qui in clero videntur electi, propter lucra turpia conductores alienarum possessionum fiant, & seculariа negocia sub cura sua suscipiant, Dei quidem ministeria paruipendentes, secularium verò domos discurrentes, & propter auaritiam patrimoniorum solicitudines sumentes. Decreuit itaque sanctum hoc magnumque concilium, nullum deinceps non Episcopum, non clericum vel monachum aut possessiones conducere, aut negocijs secularibus se miscere, præter pupillorum, si forte leges imponant, in excusabilem curam, aut ciuitatis Episcopis Ecclesiasticarum rerum sollicitudinem habere præcipiat, aut orphanorum, aut viduarum, earumque quæ sine vlla prouisione sunt personarum, quæ maximè Ecclesiastico indigent adiutorio, propter timorem Domini causa deposcat. Si quis autem transgredi decretero statuta tentauerit, huiusce modi Ecclesiasticis increpationibus subiacebit. Hæc

Ezc. 24. Qfc. 4.

Luc. 9.

2. Tim. 2.

sacerdotibus simul & monachis dicta sunt. Cæterum de monachis ita specialiter in eodem concilio, titulo quarto, inter cætera legitur: Monachos verò per vnamquanque ciuitatem aut regionem subiectos esse Episcopo, quietem diligere, & intentos esse tantummodò ieiunio & orationi, in locis quibus renunciauerunt * sedulò permanentes, nec Ecclesiasticis verò, nec secularibus negocijs communicent, vel in aliquo sint molesti, propria monasteria deserentes, nisi fortè eis præcipiatur propter opus necessarium ab Episcopo ciuitatis. His ita præmissis, oportet vt Episcopi suæ parochiæ sacerdotes & monachos à memoratis illicitis actionibus, sua authoritate compescant: transgressores verò censura canonica corripiant, qua dicitur: Transgredientem verò hanc definitionem nostram, excommunicatũ esse decreuimus, ne nomen Dei blasphemetur.

* culo,

CAPVT XXIX.

Vt presbyteri in ecclesijs constituti non sint passim, vt quibuslibet prælatis mori ei est, per diuersa mittendi.

INter cætera, quæ religioni Christianæ aduersa sunt, hoc nihilominus contrarium & periculosum extat, quòd quorundam prælatorum temerario ausu, qui sibi licere putant, quod non licet, & expedire, quod non expedit, ecclesiæ suis ad tempus vidubtur sacerdotibus: quoniam si quid eis in forensibus negocijs agendum, si quid iam in diuersis alijs partibus nunciandum, occasio necessitatis opponit, id potius per sacerdotes Domini currentes & discurrentes, quàm per alios effici præcipiunt: Non attendentes quòd eorum absentia & loca Deo dicata sibi cultu debito priuentur, & homines sine confessione, & infantes sine baptismatis regeneratione plerunque moriantur. Quanti autem sit diffiminis & persona mittentis, & eius, quæ mittitur, animarum periculà, quę subindè in huius rei causa fiunt, liquidò produnt. Proindè omnibus prælatis cauendum est, ne illicita sibi presby erorum transmissione, animarum suarum habeant damnationem. presbyteri porrò, qui non sui prælati imperio coacti, sed potius voluptatum suarum delectatione, immò auaritiæ affluatione suecessi, id facere præsumunt, perpendant necesse est, quàm luctuosam describtionem Hieremias propheta Dei, sub significatione auri, ciuitque coloris optimi, lapidumque sanctuarij personam carnalium sacerdotum delcribat. Ait namque: Quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus, disperſi sunt lapides sanctuarij in capite omnium platearum. Quod beatus Gregorius in libro Pastorali ita exponit: Quid namque auro, quod metallis cæteris præminet, nisi excellentia sanctitatis: quid colore optimo, nisi cunctis amabilis reuerentia religionis exprimitur? quid sanctuarij lapidibus, nisi sacrorum ordinum personæ signantur? Quid platearum nomine, nisi præsentis vitæ latitudo figuratur? Et non post multa: Aurum igitur obscuratur, cùm terrenis actibus sanctitatis vita polluitur: Color optimus commutatur, cùm quorundam qui degere religiosè eredebantur, a stimatio, anteacta minuitur. Nam cum quilibet post sanctitatis habitum, terrenis se actibus inserit, quasi colore permutato ante humanos oculos eius reuerentia despecta palleſcit. Sanctuarij quoque lapides in platea dispergunthr, cũ eius sæcularium foras lata itinera expetunt hi, qui ad ornamentum Ecclesiæ internis mysterijs, quasi in secretis sanctuarij vacare debuerunt. Item paulo post: Sanctuarij lapides disperſi per plateas iacent, cum personæ sacrorum ordinum voluptatum suarum latitudini deditæ, terrenis negocijs inhærent. Sunt & alia multa diuinæ legis præcepta, & sanctorum patrum dicta, quæ sacerdotes Domini à terrenis & secularibus negocijs expedire, cælestique militię liberè fancient seruire: Quisquis igitur presbyterorum se ab his cohibere detrectauerit, dignum est, vt ab Episcopo suo rigida corripiatur inuectione.

ib.2.c.7.

CAPVT XXX.

Vt ab omnibus Episcopis propter honorem & vtilitatem Ecclesiasticam, solicitor circa habendas scholas cura adhibeatur.

IAmdudum à pio & orthodoxo principe domino Ludouico Deo amabili Imperatore iussum & admonitum est, vt rectores Ecclesiarum, in Ecclesijs sibi commissis strenuos milites Christi, quibus Deus placari posset, præpararent & educarent, attendentes illud Danielis Prophetæ: Qui autem docti fuerint, fulgebunt sicut splendor firmamenti: & qui ad iustitiam erudiunt alios, sicut stellæ in perpetuas æternitates. Sed super hæc eiusdem principis admonitione, immo iussione, à nonnullis rectoribus tepidè ac desidiosè hactenus actum est. Vndè omnibus nobis visum est, vt abhinc posſ posita totius corporis negligentia, ab omnibus diligentior in educandis & erudiendis militibus Christi vigilantior adhibeatur diligentia, & quando ad prouinciale episcoporum Concilium ventum fuerit, vnusquisque rectorum, sicut iam in præcedentibus memoratum est, scholasticos suos eidem Concilio adesse faciat, vt suum solers studium circa diuinum cultum omnibus manifestum fiat.

Dan.12.

CAPVT XXXI.

Vt quando Episcopi parochias suas circumeunt, hoc summopere studeant, ne bis, quibus prodesse debent, oneri sint.

SI cupiditas, quæ radix est omnium malorum, in membris radicitus est amputanda, multo magis à capite, ne in eo aliquid suum vindicet, longè est propellenda: Quoniam valdè turpe fœdumque est, vt si quid in membris reprehenditur, in capite quoquo modo inueniatur. Euangelica nanque prædicatio, & alia diuinæ scruitutis executio, non terrenarum pecuniarum quæstu, nec ciuuslibet alterius turpis lucri gratia, sed solius Christi amore à discipulis eius est peragenda. Quisquis igitur sui quæstus, non Dei causa, euangelicam prędicationem implet, longè se à discipulatu Christi seiungit. Qualiter autem à discipulis Christi exequi debeat, & Euangeliorum documenta, & sanctorum patrum monumenta testantur. Didicimus sanè quorundam relatu, nonnullos coepiscoporum nostrorum in peragrandis parochijs suis, nõ solùm conſacerdotibus, verùm et iam quibuſdam alijs fidelibus, quibus conſultum ferre debuerant, oneri exiſtere, & ob hanc causam multos in sui detrectationem, detestationemq; pertrahere. Idcircò in commune statuim⁹, ne vlterius à quoquam episcoporum tale quid fiat. Statuimus etiam, vt tempore congruo vnuſquiſq; parochiam suam circumeat. Et quanquam authoritas Canonica docet, vt quarta pars decimarum & redituum ex oblationibus fidelium in vſus Episcoporum cedat, vbicunq; tamen Episcopus sua habet, suis contentus sit: vbi autem nihil rerum Ecclesiæ suæ habet, accipiat de memorata quarta parte sibi suiſq;, non quod auaritia (quod absit) suaserit, sed potius quod neceſſitate compulerit. Cæterùm si accipiendi nulla neceſſitas vrſerit, nihil de memorata quarta parte accipiat, sed vſibus Ecclesiarum, & pauperibus Christi impartiendam secundum suam diſpoſitionem relinquat.

1.Tim.6.

CAPVT XXXII.

Vt codicilli, quos pœnitentiales vocant, quia canonica authoritati vel ſragantur, penitus aboleantur.

QVoniam multi sacerdotum partim incuria, partim ignorantia modum pœnitentiæ reatum suum confitentibus secus, quàm iura canonica decernant, imponunt, ytentes scilicet quibuſdam Codicillis cõtra canonicam authoritatem ſcriptis, quos pœnitentiales vocant: & ob id nõ vulnera peccatorũ curãt, sed potius fouentes palpãt, incidẽtes in illud Propheticũ: Væ qui cõſuunt pulvillos ſub omni cubito manus, & faciunt ceruicalia ad decipiendas animas:

Ezech.13.

omni-

omnibus nobis salubriter in communi visum est, vt vnusquisque Episcoporum in sua parochia eosdem erroneos codicillos diligenter perquirat, & inuentos igni tradat, ne per eos vlterius sacerdotes imperiti homines decipiant. Sacerdotes porrò qui aut muneris, aut amoris, aut timoris, aut certè fauoris causa tempora modumque pœnitentiæ ad libitum pœnitentium indicunt, audiant quid Dominus per Ezechielem Prophetam terribiliter dicat : Hæc dicit Dominus DEVS : Quia locuti estis vana, & vidistis mendacium, ecce ego ad vos, ait Dominus DEVS, & erit manus mea super Prophetas, qui vident vana, & diuinant mendacium in Concilio populi mei erunt, & in scriptura domus Israël non scribentur, nec in terram Israël ingredientur, & scietis quia ego Dominus Deus, eo quod deceperint populum meum, dicentes, pax, pax, & non est pax. Et postnũ mutata : Cùm caperent animas populi mei, viuificabant animas eorum, & violabant me ad populum meum propter pugillum hordei & fragmentum panis, vt interficerent animas, quæ non moriuntur : & viuificarent animas, quæ non viuunt, mentientes populo meo credenti mendacijs. Presbyteri etiam imperiti solerti studio ab Episcopis suis instruendi sunt, qualiter & confitentium peccata discretè inquirere, eisque congruum modum, secundum canonicam authoritatem, pœnitentiæ nouerint imponere: Quoniam hactenus eorum incuria & ignorantia, multorum flagitia remanserunt impunita: & hoc ad animarum ruinam pertinere, dubium non est.

Ezech. 13.

Ibidem.

Gene. 6.

Gen. 19.

Iudic. 20.

Leuit. 20.

1. Cor. 6.

2. Cor. 6.

1. Cor. 11.

CAPVT XXXIII.

Quòd Episcopis conuenit, vt ieiunij per impositionem manuum tradant Spiritum-sanctum.

PErlatum est ad nos, quòd in quibusdam prouincijs plerique Episcopi post perceptionem cibi & potus solenniter soleãt per impositionem manuum tradere Spiritum-sanctum : quod tam excellenti ministerio prorsus non conuenire, & ita deinceps fieri non debere, omnibus nobis visum est : Quoniam credibile est, & authoritas Ecclesiæ, ita se habet, vt sicut Apostoli vnanimes existentes, Dominumque colloquentes & benedicentes, ita nimium ieiunantes accipere meruerint paracletum Spiritum-sanctum, eosque non nisi ieiunos, sicut eorum acta docent, aliis eum tradidisse manifestum est. Sicut enim baptismus, excepta infirmorum causa, non nisi à ieiunis celebratur sacerdotibus, ita etiam traditio Spiritus sancti, excepta præmissa causa infirmorum, non nisi à ieiunis celebranda est Pontificibus. Dignum quippe est, vt Pontifices Christi primum ieiunando & orando, in cordibus suis domum præparent Spiritui-sancto, & sic per impositionem manuum cæteris fidelibus eum tradant orando. Sicut autem duobus temporibus, Pascha videlicet & Pentecoste, baptismum : ita etiam traditio sancti Spiritus per impositionem manuum fidelibus tradatur, exceptis videlicet, vt dictum est, infirmis & morte periclitãtibus, quibus sicut baptismatis gratia succurrendum, ita incunctanter donum sancti Spiritus est tradendum.

Cõfirmationis Sacramẽtũ quando conferendum.

CAPVT XXXIV.

Quòd patratores diuersarum pollutionum, quæ cum masculis & pecoribus admittunt, iudicio canonico, quod in Arycitano Concilio sub titulo sextodecimo continetur, plectendi sint.

CVm miseria humana multifariis fragilitatis suæ excessibus, creatoris sui incomparabilem dulcedinem fæpissimè ad amaritudinem prouocet, tunc grauius sceleratiusque in eum delinquit, quando contra naturam peccat: hoc quippe peccatum, tribus modis Dominum, vt res humanas curare videretur, terribiliter vindicasse legimus: Inter cætera namque peccata, quæ in exordio creationis mundi genus humanum in tractabiliter adniserat, hoc maxime peccato, vt quidam tradunt doctores, ad iracundiã prouocatus dixisse creditur : Pœnitet me hominem fecisse super terram. Nam & ob id cataclysmo, exceptis octo animabus, cunctam generis humani funditus delcuit stirpem, pro quo etiam scelere igni cælesti consignatæ, infernique hiatu quinque absorptæ sunt ciuitates, necnõ & quadraginta, & eo amplius millia stirpis Beniaminæ mucrone fraterno confossa sunt. Hæc porrò iudicia, & euidentes vindictæ declarãt, quàm detestabile & execrabile apud Diuinam maiestatem hoc vitium extet. Inlege quoque Dominus authorem huius sceleris & turpitudinis morte punirijubet. Et Apostolus dignum mortis adstruit. Quod quia aqua & sanguine & igne in præsentiarum ad correctionem mortalium à Domino constat esse vindicatũ, restat vt quisquis tanti sceleris patratorem se esse meminit, dum tempus acceptabile, diesque salutis exsistit, per confessionem & pœnitentiæ satisfactionem sibi consulere non differat, attendentes illud Pauli. Si nosmetipsos iudicaremus, à Domino non iudicabimur. Verùm si hoc, antequam diem claudat extremum, facere detrectauerit, nouerit, quia non iam cataclysmo, nec igne cælesti, nec mucrone Israëlitico, sed igne perpetuo in eo idem vitium per infinita sæcula sæculorum punietur. Proinde omnibus nobis valdè necessarium visum est, vt quidam sacerdotes, qui hoc vitium aliter quàm sacri canones sanciant, non ad salutem, sed ad deceptionem animarum puniunt, corrigantur & instruantur, vt codicibus pœnitentialibus prorsus abdicatis, per quos multi inani spe & promissione decepti sunt, & decipiuntur, abhinc patratores tam nefandissimi, Deoque detestabilis vitij, secundum iudicium canonicum, quod in Ancyritano Concilio sub titulo sextodecimo continetur, iudicentur. Hoc namque peccatum sancti patres, Diuino Spiritu afflati, meritò in sacris canonibus acrius cæteris iudicandum decreuerunt: quoniam eo regnante, & statum Christi Ecclesiæ infirmari, & regnum periclitari aperiè cognouerunt.

Iudic. 19.

CAPVT XXXV.

De presbyteris gradum amittentibus.

MVltos à corpore Christi veræ religionis inimicus seiungere certat, vt eos filios Belial efficiat. Ipse quippein sacris litteris meritò Belial, id est, absque iugo dicitur, eo quod sub iugo Dei esse superbissimè refugerit. Et idcirco vt alij, maximè qui ebi, qui eminentiorem locum in Ecclesia tenent, filij efficiantur Belial, elaborat : Quoniam per quos religionem Christianam constare debere cernit, eos nimirum in ima subrutere festinat. Vnde periculosa & dolenda valdè res est, quòd quidam presbyterorum eius astu decepti, gradum, quo diuinę seruituti mancipati sunt, amittere nihili pendunt: quoniam eo amisso, adeò filij Belial efficiuntur, vt nec publicis, quia fas nõ est, nec canonicis, propter quorundam Episcoporum incuriam, legibus cõtringuntur, & ob id à quibusdam ministerium sacerdotale non diuino amore appetitur, & irreuerenter tractatur, & impudẽter amittitur, & quod his maius est, vilius habetur. Quòd verò hæc res periculosa sit, & emendatione digna, manifestũ est. Proinde vt in hac re corrigenda, abhinc sollicitius studium adsumeremus, omnes in commune decreuimus, scilicet vt vnusquisque Episcoporum, non solum presbyterorum, verùm etiam sequentium ordinum parochiæ suæ gradum amittentium vitam & conuersationem, morumque emendationem tam per se, quàm per ministros suos nouerit, eosque canonicæ pœnitentiæ subdere non negligat. Iuxta quod in Concilio Neocæsareensi titulo primo dicitur:

presbyter si vxorem acceperit, ab ordine deponatur:
Si verò fornicatus fuerit, aut adulterium perpetraucrit, amplius pelli debet, & sub pœnitentia redigi.

CAPVT XXXVI.

Quòd in recipiendis alterius parochiæ clericis, à quibuslam statuta canonum violentur.

PRiscis temporibus quando iura canonum suum seruabant vigorem, nullus clericorum parochiam suam, in qua diuinæ militiæ deuinctus erat, relinquere, & ad aliam sine Episcopi sui commendatitijs litteris & epistolis, quas mos Canonicus Formatas appellat, audebat quoquo modo pergere: Nostri verò temporis miserabilis, dignaque emendatione inoleuit consuetudo, eo quod multi Ecclesiasticæ regulæ subiecti, propositi & loci sui defertores effecti, passim, quocunque eis voluntas fuerit, posthabita authoritate canonica, pergunt, & non solum ab alijs Episcopis & Abbatibus, verùm etiam à Comitibus, & nonnullis alijs nobilibus viris recipiuntur. Quod quantum & à Diuina & à Canonica authoritate discordet, in promptu est. Quod ne vlterius fiat, & ab Episcopis, & à cæteris Ecclesiasticis prælatis obnixè est obseruandum, & à celsitudine Imperiali humiliter petendum, vt potestate regali prohibeatur, ne quispiam laicorum solicitare aut recipere præsumat alterius clericum. Sed & hoc specialiter ab eius magnitudine flagitandum necessitas exposcit, vt sua authoritas inhibeat, ne Italici Episcopi, abbatesque & comites, ac cæteri nobiles viri aliorum clericos ex Germania, Galliaque illuc fugientes, recipere præsumant: quia in hoc facto valdè Ecclesiasticus honor læditur & violatur, & regula canonica confunditur. Quantum autem hoc sacri canones prohibeant, omnibus legentibus manifestum est.

CAPVT XXXVII.

Quòd Abbates canonicorum, forma & exemplum sanctæ religionis debeant esse sibi subiectis.

DEcet, immò necesse est, vt Abbates Canonicorum attendant, vt quid Abbates vocentur. Si patres spiritales sunt, & filios spirituales Domino gignant, iuxta illud Apostoli: Secundum Euangelium meum ego vos genui, meritò patres appellantur: Si verò secus inceperint, tanto nomine se indignos faciunt. Quapropter oportet, vt memores sint illius Apostolici, quo dicitur: Nemini dantes vllam offensionem, vt nō vituperetur ministerium nostrum: sed in omnibus exhibeamus nosmetipsos, sicut Dei ministros: & religiosè, castè ac pudicè viuere satagant, venationibus, turpibusque lucris, cæteriéque vanitatibus paternitati suæ non conuenientibus, nullatenus inseruiant, ne per suum malum exemplum subditos ad ruinam pertrahant: quia in huiusce modi prælatorum illicitis factis, & magnum animarum periculum generatur, & religio clericalis à multis vituperatur. Vnde etiam summoperè Episcopis, ad quorum curam pertinent, prouidēdum est, vt huiusce modi Abbates ab illicitis se abstineant, & dictis & exemplis sibi subditis ad vitam æternam ducatum præbere contendant. Quòd si Episcopo suo obedire superbiendo renuerint, synodali iudicio aut corrigantur, aut certè principali authoritate interueniente, honore prælationis priuentur.

CAPVT XXXVIII.

De stultiloquio & scurrilitate cauenda.

CVM ab omnibus Christianis iuxta Apostoli documētum, stultiloquium & scurrilitas sit cauenda, multo magis à sacerdotibus Domini, qui alijs exemplum & condimentum salutis esse debent, caueri oportet. Hæc quippe à sanctis viris penitus sunt propellenda, quibus magis cōuenit lugere, quàm scurrilitates & stultiloquia, & histrionum obliccenas iocationes, & cæteras vanitates, quæ animā Christianam à rigore suæ rectitudinis emollire solent, in cachinnos ora dissoluere. Ncque enim decet, aut fas est, oculos sacerdotum Domini huiusce modi spectaculis fœdari, aut mentem quibuslibet scurrilitatibus, aut turpiloquijs ad inania rapi. Ait quippe Dominus in Euangelio: Omne verbum otiosum, quod locuti fuerint homines, reddent de eo rationem in die iudicij. Paulus ad Ephesios: Omnis, inquit, sermo malus ex ore vestro non procedat, sed si quis bonus ad ædificationem fidei vt det gratiam audientibus, & nolite contristare Spiritum sanctum Dei, in quo signati estis in die redemptionis. Et non post multa: Fornicatio autem, inquit, & omnis immunditia, aut auaritia nec nominetur in vobis, sicut decet sanctos, aut turpitudo, aut stultiloquium, aut scurrilitas, quæ ad rem non pertinent, sed magis gratiarum actio. Et Esaias: Cythara & lyra, & tympanū, & tibia, & vinum in conuiuijs vestris, & opus Domini non respicitis, nec opera manuum eius consideratis. Sunt & alia huiusce rei innumera exempla, quæ prosecta & diligenter animaduersa, non solum sacerdotibus, verùm etiam cæteris fidelibus magno terrori sint necesse est, ne, dum his contra fas se subdunt, animæ suæ salutem negligant. Proinde nobis omnibus in commune visum fuit, vt si qui sacerdotum hactenus his vanitatibus vsi fuerunt, ab his deinceps, Domino adiuuante, prorsus se cauere debere meminerint.

Matth. 12.

Ephes. 4.

Esaiæ 5.

CAPVT XXXIX.

De fœminis, quas non contigit discipulas fuisse, sanctimonialibus, ne repentè matres spirituales præficiantur.

ALiter quàm Diuina authoritas & religio Christiana docet, agitur, quando fœminæ amissis viris cæteris carnaliter viuentes, repentè & sine probationis examine ad regimen animarum petrahuntur, præficiunturque sanctis monialibus, vtpotè matres spirituales, quas nunquam contigit ciusdem propositi discipulas extitisse. Fitque vt quæ fortè feliciter incedebant, earum p; auis exemplis miserabiliter ruāt. Dum his igitur aut generositatis, aut honoris tem poralis, aut certè mundanarum diuitiarum causa, huiusce modi prælationis honor committitur, verendum est, ne animarum illarum fouea ruinæ præparetur, dicente Domino in Euangelio: Cæcus autem si cæco ducatum præbeat, ambo in foueam cadunt. Et per Prophetam: Ipsi, inquit, regnauerunt, & non ex me: principes extiterūt, & nō cognoui. Itemque, Ipsi pastores ignorauerūt intelligentiam. Gregorius in lib. Pastorali titulo 1. Nulla ars doceri præsumitur, nisi intenta prius meditatione discatur. Ab imperitis ergo pastorale magisterium, qua temeritate suscipitur, quando ars est artium regimen animarum? Sunt & alia multa Prophetica & Euangelica testimonia, & sanctorum patrum dicta, quæ huiusce modi personas, pastorale magisterium subire non nisi ad suam ruinam manifestant. Quia ergo hæc res diuinæ authoritati non concordat, necesse est, vt cæcatur, ne forte & committenti, & his, quibus committitur, læsura animarum proueniat.

1. Cor. 4.

2. Cor. 6.

Matt. 15.

Osc. 8.

Esa. 56.

Lib. 1. c. 1.

CAPVT XL.

Vt vidua inconsulti Episcopi non velentur.

COmperimus quod quidam presbyterorum incautè & extraordinariè velum viduarum, inconsultis Episcopis suis, consecrarent: & ob id eidem religioni maculā ingerebatur, quia eisdem velatis per diuersa vagandi occasio præbebatur. Vt autem nullus pontificum viduas velare attentet, canonica authoritas inhibet. Quòd vero presbyteri, inconsultis Episcopis suis, velum viduarum consecrare non præsumant, prorsus interdicimus. Quòd si quispiam presbyterorum, huius constitutionis contumaciter transgressor extiterit, canonicæ correptionis pœnas luet.

CAPVT

CAPVT XLI.

De puella virginibus, & presbyteris non consecrandis.

QVorundam relatu didicimus, quosdam presbyteros suæ mensuræ immemores, immò canonicæ authoritati resultantes, in tantam audaciam prorupisse, vt sacrarũ virginum consecratores existerent. Et hoc ad negligentiam Episcoporum pertinere dubium non est. Quod quia canonicæ authoritati minimè concordat, ne vlterius quispiam presbyterorum id facere præsumat, prorsus inhibemus. Quod si fortè, quod non optamus, aliquis presbyterorum id facere præsumpserit, vt pote canonicæ authoritatis transgressor, irretractabiliter feriatur.

CAPVT XLII.

De fœminis quæ sine consensu sacerdotum, velum sibi indiscretè imponunt.

INuenimus quod quædam fœminæ, maximè hæ quę valde sensu tenues sunt, sine consensu sacerdotum, idcirco sibimetipsis velum imponant, vt sub prætextu huius velaminis, Ecclesiarum excubatrices & administratrices fieri possint. Hæc igitur incauta velatio, vnusquisque Episcopus prouideat, ne in parochia sua fiat. Et quia in plerisque locis huiusce modi velatas laqueũ sacerdotibus extitisse cognouimus, prohibemus, ne quisquam presbyterorum huiusce modi personas, in basilicis sibi commissis pro huiusmodi obsequio admittere præsumat: talis verò velatio ne vlterius indiscretè fiat, inhibeatur: & huiusmodi mulierculæ examinentur & instruantur, qualiter si propter Deum se fecerari volunt, velandæ sint, qualitercque eandem velationem sub castitatis & humilitatis proposito conseruent, diligenter admoneantur.

CAPVT XLIII.

Vt Abbatissæ & cæteræ sanctimoniales, neque viduæ neque puellas virgines velare præsumant.

INter cætera, quæ contra religionem Christianam in Ecclesia Christi fieri cognouimus, non minus emendatione, & congrua correctione dignum inuenimus, quòd quædam Abbatissæ & cæteræ sanctimoniales, non solum viduas, sed etiam virgines puellas velare solitæ sint: quod quantum sexui fœmineo illicitũ, & à religione Christiana sit alienum, omnis qui sanum sapit, facilè aduertit. Penè igitur in omnibus monasteriis puellaribus huiusce modi velatas inuenies. Idcirco etenim huiusmodi hoc modo potiùs, quàm à sacerdote velari volunt, qui dum clanculo se corrumpunt, nihil sibi obesse ad peccandum tale velamentum putant. Ita ergo idem illicitum & temerarium factum habetur in vsu, vt vix aut viduæ velari à presbyteris, aut puellæ virgines consecrari expectant à pontificibus. Nulli quippe dubium est, quin hoc factum ex toto à Diuina abhorreat authoritate, & ad negligentiam quorundam pertineat sacerdotum: verùm ne deinceps fieri præsumatur, omnes in commune inhibendum decreuimus. Ac si fortè aut Abbatissa, aut alia quælibet sanctimonialis post hanc definitionem in tantam audaciam proruperit, aut viduam, aut puellam virginem velare præsumat, congrua ab Episcopo suo correctione coerceatur, & pœnitentiæ canonicæ vsque ad satisfactionem subdatur.

CAPVT XLIV.

De nobilibus fœminis, quæ amissis viris velantur, & in propriis domibus residere delectantur.

NObiles fœminæ quæ amissis viris velantur, & non in monasteriis sub spiritalis matris regimine, sed potiùs in domibus propriis occasione liberorum rerumque suarum residere, delicijsque affluere delectantur: quia iuxta Apostolum, viuentes mortuæ sunt, necesse est vt ab Episcopis pastorali solicitudine admoneantur & instruantur, quatenus suæ saluti consulant, ne sic in discretè viuendo, & terrenis actionibus, sexui suo non conuenientibus, se implicando, vitam perpetuam amittant. Et abhinc ab omnibus obseruandum statuimus, vt huiusce modi viduæ, amissis viris, repentè non velentur, sed cum conniuentia Episcopi sui triginta diebus, vt à glorioso principe domino Ludouico, cum consensu venerabilium sacerdotum iamdudũ constitutum est, expectent: quibus peractis, aut nubant, aut si potiùs Deo se sacrari expostulauerint, admoneantur & instruantur, vt non in domibus propriis, sed in monasteriis sub spiritualis matris regimine Deo se seruituras subdant: quoniam huiusce modi adolescentulas viros amittentes, & & in sanctimoniali habitu in proprijs domibus residentes, perspæ in laqueum diaboli lapsas esse didicimus. Quales autem viduæ eligendæ sint, Apostolico instruimur documento: qualiter etiam Deo sacratis viuendum sit, & Apostolicus sermo, & sanctorum patrum, Cypriani videlicet, Hieronymi, Augustini, cæterorumque copiosa extant monimenta, & liquido demonstrant, viduas & delicijs, & accuratione superfluarum vestium, & cæteris carnalibus delectationibus, si vitam æternam veraciter comprehendere voluerint, omninò carere debere. 1. Tim. 5. 1. Tim. 5.

CAPVT XLV.

Vt illicitus accessus fœminarum ad altare, sacratq; vasa contrectantium fieri prohibeatur.

QVidam nostrorum, verorum virorum relatu, quidam etiam visu didicimus, in quibusdam prouincijs contra legem diuinam, canonicamque institutionem fœminas sanctis altaribus se vltro ingerere, sacrataque vasa impudẽter contingere, & indumenta sacerdotalia presbyteris administrare, & quod his maius, indecentius, ineptiusque est, corpus & sanguinẽ Domini populis porrigere, & alia quæque, quæ ipso dicto turpia sunt, exercere. Miranda sanè res est, vnde is illicitus in Christiana religione irrepserit vsus, vt quod viris sæcularibus illicitum est, fœminæ, quarum sexui nullatenus competit, aliquando contra fas sibi licitum facere potuerint: quod quorundam Episcoporum iucuria & negligentia prouenisse nullì dubium est. Vnde væ nobis sacerdotibus, ad quos illorum sacerdotum vitia trãsierunt, quæ in Machabæorum libro secundo leguntur, quando scilicet sacerdotes delegatum sibi religionis officiũ postponentes, templo Dei sacris officijs destituto, ipsi adeo carnalibus desiderijs & illicitis actionibus vacabant, vt mulieres sacratis æ dibus se, nullo prohibente, ingererent, introferentes ea, quæ non licebat. Quòd autem mulieres ingredi ad altare non debeãt, & in Concilio Laodicensi, capitulo quadragesimo quarto, & in Decretis Gelasij Papæ, titulo vicesimo sexto, copiosè inuenitur. Hoc ergo tam illicitum factum, quia ex toto à religione Christiana abhorret, ne vlterius fiat, inhibendum est. Proinde vnusquisque Episcoporum solicitè sagaciterque prouideat, ne in sua parochia tale quid fieri deinceps sinat. Effrenis fœminarũ impudicitia.

CAPVT XLVI.

Vt accessus canonicorum & monachorum ad monasteria sanctimonialium, nisi causa vtilitatis, non fiat.

COmperimus etiam quosdam canonicos & monachos, posthabito religionis suæ pudore, monasteria sanctimonialium tam monacharum quàm canonicarum, inconsulto Episcopo suo, imprudenter atque irreuerenter adire: qui obtendere solent, se non ob aliud illuc accedere, nisi aut propinquitatis, aut familiaritatis, aut certè nescio cuius colloquutionis gratia. Quod factũ quia nec canonico, nec monastico cõuenit propolito, prorsus interdicimus, nisi fortè causa prædicationis, aut certè ineuitabilis necessitas, id facere coegerit: Et hoc nullatenus sine licentia Episcopi aut illius qui vice illius fungitur, fieri præsumatur. Quòd si sermo

prædicationis faciendus est, congruo in loco coram omnibus fiat. Si verò colloquendum cum aliqua sanctimonialiũ ratio expostulat, id nõ aliubi, nisi in cõstituto loco, id est, in auditorio, sub testimonio virorũ religiosorũ, & religiosarũ fœminarum fiat. Quando verò sacerdotibus in monasteriis puellaribus Missarum celebrationes faciendæ sunt, cum ministris sibi deputatis illuc ingrediantur, quibus ritè peractis, non ad secretas collocutiones sanctimonialium se vllo modo diuertant, sed cum ministris suis illicò egrediantur. Porrò si sacerdotibus sanctimoniales peccata sua confiteri voluerint, id non nisi in Ecclesia coram sancto altari, adstantibus haud procul testibus, faciant. Si autem infirmitas præpedierit, vt in Ecclesia eadem confessio fieri nequeat, in quacunqualibet domo facienda est, non nisi testibus similiter haud procul adstantibus fiat: Nullo modo quippe videtur nobis conuenire, vt monachus relicto monasterio suo, idcirco sanctimonialium monasteria adeat, vt confitentibus peccata sua modum pœnitentiæ imponat. Nec etiam illud nobis videtur congruum, vt Clerici & laici Episcoporum & presbyterorum canonicorum iudicia declinantes, monasteria monachorum expetant, vt ibi monachis sacerdotibus confessionem peccatorum suorum faciant, præsertim cum eisdem sacerdotibus monachis id facere fas non sit, exceptis his duntaxat, qui sub monastico ordine secum in monasteriis degunt. Illis namque est confessio peccatorum facienda, à quibus subinde & modus pœnitentiæ, & consilium salutis capiatur, vt à quibus post tempora pœnitentiæ peracta, secundum canonicam institutionem, si Episcopus iusserit, reconciliatio mereatur. Pœnitentia porrò non in multitudine annorum, sed potius in contritione cordis & corporis est æstimanda. Episcopis sanè id circo summoperè prouidendum est, ne canonicorum aut monachorum accessus indiscretus in monasteriis puellaribus passim fiat: quia persæpè hac occasione multos vtriusque ordinis canonici vidimus delicet & monastici viros, muscipulam diaboli incurrisse cognouimus. Cùm igitur canonicis illicitum sit, suprà memoratæ rei gratia monasteria puellarum adire, vnde tantæ transgressionis mos inoleuit, vt monachi hanc sibimet licentiam faciendi vsurpare tentauerint, cùm canonica authoritas doceat monachos quietem debere diligere, & intentos esse tantummodo ieiunio & orationi, in locis, quibus renunciauerunt * sedulo permanentes, vt nec Ecclesiasticis, nec Sæcularibus negociis communicent: nec in aliquo sint molesti, propria monasteria deserentes, nisi fortè eis præcipiatur propter opus necessarium ab Episcopo ciuitatis? His ita ex canonica authoritate præmissis, oportet vt canonici & monachi se ab hoc illicito facto cohibeant, ne contingat eos canonica censura percelli, qua dicitur: Transgredientem verò hanc definitionem nostram, excommunicatum esse decreuimus, ne nomen Domini blasphemetur. Qualiter autem collocutiones fœminarum his, qui sacris officijs mãcipati sunt, vitandæ sint, vita beati Augustini & Beati Ambrosij, & dicta sanctorum Cypriani atque Hieronymi, & aliorum plurimorum apertè ostenduntur.

Chalced. Syn. c. 4.

* Seculo.

CAPVT XLVII.

Quòd Missarum celebrationes in locis incongruentibus fieri non debeant.

COnsuetudines ad quorundam libitum repertæ, licet contra authoritatem Ecclesiasticam existant, non facilè tamen correctionem accipiunt: è quibus est illud, quòd pleriq; presbyteri, neglectis basilicis DEO dicatis, in domibus & hortis Missarum celebrationes, contra Diuinam authoritatem & canonicam institutionem facere præsumunt. Et hoc similiter ad Episcoporum culpam pertinere perspicuum est. Proinde necesse est, vt vnusquisque Episcoporum huiusce modi temerariam consuetudinem à parochia sua penitus amoueat. Et si quis presbyterorum abhinc, excepto quando in itinere pergitur, & locus basilicæ procul est, & id in altaribus ab Episcopo consecratis fieri necessitas compellit, ne populus DEI sine Missarum celebratione, & corporis & sanguinis Dominici perceptione maneat, Missarum celebrationes in huiusce modi illicitis locis, post tot tantasque prohibitiones facere attentauerit, dignum est, vt gradus sui periculum incurrat. Laicos namque plerosque meminisse oportet pœnæ regis Oziæ, qui propter eo, quòd contra fas sacerdotale ministerium arripuit, lepræ immunditia illicò mulctari meruit. Et diligenter perpendant, non esse sui officij, vt relictis basilicis DEO dicatis, & Episcopali authoritate contempta, ad libitum suum in hortis & domibus vel certè ædiculis, quas iuxta domos suas construunt, & pallijs exornant, in quibus altaria erigi faciunt, Missarum celebrationes presbyteros facere compellant. Satibs igitur illis est, Missam non audire, quàm eam, vbi non licet, necoportet, audire. Sed & presbyteri (si tamen presbyteri vocandi sunt) qui inconsultis Episcopis suis altaria in talibus locis erigere præsumunt, iuxta ecnsuram canonicam gradus sui periculum incurrere merentur. Recenti quippe tempore de celebrandis in talibus locis Missis, emersit contra authoritatem Ecclesiasticam haze (vt quibusdam videtur) religiosa consuetudo: quę, quia apertè Ecclesiasticæ antiquæ traditioni videtur reniti, non debet noua adinuentione, & qualibet pertinaci intentione defendi. Quando enim in itinere pergitur, non industrias, sed necessitas alicubi, quàm in Ecclesia, Missarum celebrationem fieri vrget: quando verò in domibus & hortis absque præmissa necessitate fit, apertè humanæ præsumptio & præcepto Diuino, & authoritati canonicæ contraire comprobatur. Vbi autem DEO sacrificium offerendum fit, lex Diuina docet, Domino docente: Non offeras holocaustum tuum in omni loco, sed in loco quem elegit Dominus DEVS tuus, ibi offeras holocaustum tuum. Et in Concilio legitur: Non oportet, inquit, in domibus oblationes fieri. Quando ergo quod Dominus prohibet facere, humana præsumptio non metuit, præcul dubio præceptum DEI transgredi non pertimescit. Quapropter necesse est, vt consuetudines pranæ postponantur, & iussionibus Diuinis obtemperando, Ecclesiastica authoritas amplectatur.

a. Par. 26.

Deut. 12.

Concil. Laodicen. c. 58.

CAPVT XLVIII.

Quòd nullus presbyterorum, solus Missam celebrare debeat.

IRrepsit in plerisque locis partim incuria, partim auaritia reprehensibilis vsus, & congrua emendatione dignus, eo quod nonnulli presbyterorum sine ministris Missarum Solennia frequentent: quod nec verba Domini Saluatoris, quibus mysteria corporis & sanguinis sui discipulis celebranda tradidit: nec Apostoli Pauli documenta declarant, nec etiam in ipsis Actis Apostolorum, si enucleatim legantur, ita fieri debere, vllo modo inuenitur. Vnde conuenit endus, immò interrogandus nobis videtur huiusmodi corporis & sanguinis Domini solitarius consecrator, quibus dicit, DOMINVS VOBISCVM: & à quo illi respondetur, ET CVM SPIRITV TVO: vel pro quibus, supplicãdo Domino, inter cætera, MEMENTO DOMINE ET OMNIVM CIRCVMSTANTIVM, cùm nullus circumstet, dicit. Quæ consuetudo, quia Apostolicæ & Ecclesiasticæ authoritati refragatur, & tanto mysterio quandam dehonorationem irrogare videtur, omnibus nobis in commune visum est, vt deinceps huiusce modi vsus inhibeatur, Prouideatq; vnusquisque Episcoporum, ne in sua parochia quisquam presbyterorum Missam solus celebrare præsumat: Et si hanc definitionem superbiendo transgressus fuerit, canonicæ correctioni subiaceat.

CAPVT XLIX.

De presbyteris, duas aut eo amplius basilicas habentibus.

SIcut vnicuique ciuitati conuenit, proprium habere Episcopum, ita & vnamquamque basilicam Deo dicatam decet & oportet proprium habere presbyterum. Auaritia

sanè,

Galat. 5. Ephes. 5.

sanè, quæ est idolorum seruitus, quod non sine magno pudore profcquimur, quosdam in uasis presbyteros, suisque retinaculis adeò vinxit, captiuosque effecit, vt instar cæcorum effœti, nesciant, quo eant, nesciantque quid esse, vel quid agere debeant. Hi namque ignibus auaritiæ æstuantes, sacerdotalisque dignitatibus immemores, curamque basilicarum, in quibus promoti sunt, postponentes, datis quibusdam xenijs aut pollicitis non solum à clericis, verùm etiam à laicis, alias basilicas, contra fas, ad Christi famulatum peragendum suscipiunt, vtrum consultis, an inconsultis Episcopis id faciant necne, ignoratur. Si consultis id faciunt, eorum transgressioni ijdem Episcopi procul dubio communicant : Si verò eis inconsultis id facere præsumunt, nihil ominus Episcoporum negligentiæ id adscribendum est. Vix enim quispiam presbyterorum in basilica, in qua diuinę seruituti mancipatus est, dignè atque strenuè militare inuenitur, quanto minus id in duabus aut tribus, aut eo amplius, basilicis dignè exequi valet ? In quo facto & religio Christiana fuscatur, & sacerdotalis ordo confunditur, immò auaritia sacerdotum à subditis denotatur, locaque Deo dicata cultu sibi debito priuantur, & (vt in superioribus capitulis iam dictum est) animarum pericula generantur. Quod ne vlterius vnusquisque Episcoporum in parochia sua fieri sinat, omnes in commune statuimus, decernentes vt singulæ basilicæ, plebes & res, quibus consistere possint, habentes, singulos habeant presbyteros. Si verò plebes habuerint, & rebus quibus consistere possint, cauerint : in arbitrio Episcoporum pendet, vtrum ita consistere debeant, aut nò. Hoc tamen specialiter eorum solertiæ prouidendū est, vt hac occasione nullus presbyter duas aut tres auaritiæ causa, quibus sufficere secundū diuinum cultum nullatenus potest, habere audeat basilicas.

CAPVT L.

De obseruatione diei Dominici.

NVllo modo diuinæ authoritati concordat, quòd religio Christiana, sicut à sanctis patribus traditum accepit, & Ecclesiæ authoritas seruabet, diem Dominicum, in quo author vitæ à mortuis resurrexit, reuerenter, venerabiliterque non colit. Vtcunque enim à quibusdam diuinis venerando cultui diri videtur, sed à conseruis seruitio eorū pressis, perrarò debito honore coli inuenitur. Paganis autem moris fuit, ob memoriam & reuerētiam Deorum suorum dies colere. Nam & Iudæis carnalibus moris est, sabbatum carnaliter obseruare. Christianorum porrò religiosæ deuotionis, quæ (vt creditur) ex Apostolorum traditione, immò Ecclesiæ authoritate descendit, mos inoleuit, vt ob memoriam Dominicæ resurrectionis, diem Dominicum venerabiliter atque honorabiliter colat, quoniam eo die, Deus lucem mundi condidit, eo die (vt dictum est) Christus à mortuis resurrexit, eo die paracletum Spiritum sanctum Apostolis misit de cœlis : eo die, vt à quibusdam Doctoribus traditur, manna pluit de cœlo. Hæc & his similia liquido demonstrant, hunc diem cæteris diebus celebriorem & venerabiliorem fore. Vnde constat, quoniam sicut nonnulla alia à religione Christiana propter amorem & delectationem mundi, propriasque humanas dilectationes & prauissimas, immò periculosissimas consuetudines, quæ iam pro lege habentur, receſſerunt : ita quoque tanti diei veneratio, ab vsu Christianitatis magna ex parte receſſe it. Multi namque nostrorum visu, multi etiam quorundam relatu didicimus, quosdam in hac die ruralia opera exercentes, fulmine interemptos, quosdam artuum contractione mulctatos, quosdam etiam visibili igne, corporibus ossibusque simul sub momento, absumptis, in cineremve fubitò resolutis, pœnaliter occubuisse, vt multa alia terribilia indicia extiterunt, & hactenus existunt. Quibus declaratur, quòd DEVS in tanti diei dehonoratione offendatur. Proinde omnibus nobis visum est, vt primum sacerdotes, postea reges & principes, cunctique fideles summopere procurent, vt tanti diei debita obseruatio, religiosáque deuotio, nunc vsque magna ex parte neglecta, abhinc ob insigne Christianitatis, deuotiùs exhibeatur. Si ergo Iudæi, quorum adhuc iugum legis carnaliter ceruices premit, à quo, quia nolunt, Christi eos gratia non liberat, Sabbatum carnaliter custodientes, eo die nulla potestate terrena compellere ab operibus ruralibus se abstinent : quanto magis Christi gratia redemptis conuenit, vt eo die quo author vitæ resurrexit, ceſsque ſpem refurgendi conceſsit, ab his, quæ præmiſſa ſunt, ſe abſtineant, & ſolummodo ſpiritalibus gaudijs repleri canticisque hymnigeris & laudibus cæleſtibus toto cordis affectu vacare ſatagant? Quapropter ſpecialiter atque humiliter à ſacerdotibus Imperialis celſitudo ſlagitanda eſt, vt eius à DEO ordinata poteſtas, ob honorem & reuerentiam tanti dici, cunctis metum incutiat, ne in hac ſancta & venerabili die : mercatus & placita & ruralia quæque opera, nec non & quaſlibet corrigationes vllius conditionis homines facere præſumant : Quoniam dum hæc agant & decus Chriſtianitatis obſcurant, & nomen Chriſti blaſphemantibus locum ampliùs detrahendi attribuunt. Detet igitur, vt eo die Chriſtianus diuinis laudibus, nō ruralibus vacet operibus.

Dominicæ dies nomen.

Pœnæ quorundā, diem dominicum violantium.

CAPVT LI.

De æquo modio, iuſtoq́ habendo ſextario.

ILlud quoque ex toto à Diuina authoritate diſſentit, & afflictionem atque oppreſſionem ingentem pauperibus irrogat, quòd quidam non ſolum clerici, ſed & laici, Dominici præceptj tranſgreſſores effecti, minorem modium atque ſextarium in vendendo atque commodando, maioremque in recipiendo habent, ſimulque ſtateras minores atque doloſas in mutando atque vendendo, maioresque in recipiendo habentes : & ob hoc, dum ſuæ intolerabili cupiditati ſatisfacere æſtuant, heu proh dolor, miſeros quoſque pauertati addicunt, & meudicos efficiunt : Quoniam his inæqualibus menſuris, & diuerſis fœnerationibus adeo eos obligantes coarctant, vt ex vineolis ſuis, ob mercedem laboribus ſuis nihil reſiduj ſibi, ſuæque coniugi & liberis, nec cyathus, nec vua quidē remaneat : ſed vt omnia in ceſſaria ſua ex aſſe deueniant, ſagaciter elaborant. Quam crudelitatem quidam dominorum tam perſe, quàm per atroces miniſtros ſuos, in ſibi ſubiectis exercere comprobantur, ita vt nihil ſibi, ſuæque coniugi ac liberis, de fructu meſſium, vinearumque ſuarum vſui parare audeāt, ſed omne quicquid illud eſt, dominis ſuis ex integro cuſtodire, & reddere compellantur. Quod impictatis vitium beatus Iob multum ſe cauere iuſſinuat, cum ait : Si aduerſum me terra mea clamat, & cum ipſa ſulci eius deflent : Si fructus eius comedi abſque pecunia, & animam agricolarū eius afflixi, pro frumento oriatur mihi tribulus, & pro hordeo ſpina, & clamor ipſorum in aures Domini Sabaoth introibit. Quæ verba Beda ita exponit : Dominum Sabaoth, id eſt, Dominum exercituum appellat, ad terrorem eorum, qui pauperes conterunt & affligunt, eosque nullum putant habere tutorem. Huic enim loco congruit illud Pſalmiſtæ : Tibi derelictus eſt pauper, pupillo tu eris adiutor. Et alibi Pſalmiſta in perſona Domini loquitur : Propter miſeriam inopum & gemitum pauperum, nunc exurgam, dicit Dominus. Et illud, quod in libro beati Iob ſcriptum eſt : Neque enim fruſtra audiet DEVS, & omnipotens ſingulorum cauſas intuebitur. Et illud Salomonis : Non deſpiciet preces pupilli, nec viduam, ſi effundet loquelam gemitus. Nonne lachrymæ viduæ à maxilla deſcendunt, & exclamatio eius ſuper deducentem eas ? A maxilla enim deſcendunt vſque ad cœlos, & Dominus exaudit or nō delectabitur in illis. Multa quoque his ſimilia, de huiuſcemodi oppreſſione teſtimonia perfacilè proferri poterant, ſed alibi proferenda referuantur. De modio autem æquo, iuſtoque ſextario habendo, Dominus in libro Leuitico, ita loquitur : Nolite facere iniquum aliquid in iudicio, in regula, in pondere, in menſuratatera iuſta & æqua ſint pondera, iuſtus modius, æquiſque ſit tibi ſextarius : Ego Dominus Deus veſter, qui eduxi vos de terra Ægypti. Cuſtodite præcepta mea, & vniuerſa iudicia, & facite ea : ego Dominus. Salomon in Prouerbijs : Pondus & pondus, menſura & menſura, vtrumque abomi-

Iob. 31.

Iac. 5.

Pſal. 9.

Pſal. 11.

Iob. 31.

Eccle. 35.

Leuit. 19.

Prou. 20.

abile est apud Dominum. Item in eodem: Abominatio est apud Dominum pondus & pondus, statera dolosa non est bona. In non faciendo quippe quæ Dominus iubet, delinquimus: in faciendo autem quæ vetuit, procul dubio peccamus. Ergo quando ea, quæ vetat, facimus, cius procul dubio sancti præcepti trasgressores existimus. Quanquam ergo consuetudines peruersæ non facilè corrigantur, hæc tamen consuetudo inæqualium modiorum, & iniustorum exteriorum, atque ponderum doloforum, necesse est vt principali metu ocyùs corrigatur, & ad præceptum diuinũ tanta fortitudo reflectatur: quia verendum est, ne inter cætera mala hoc quoque non solũ facientibus & consentientibus, sed etiam non corrigentibus, quod absit, proueniat in damnationem.

CAPVT LII.

De interdicto quodam, quo apud plerasque prouincias, pauperes aggrauantur, ab imperiali clementia prohibendo.

NON solum rumore, sed etiam venerabilium virorum relatu comperimus, quòd in quibusdam occidentalibus prouincijs, suadente auaritia, Episcopi & comites & cæteri prælati pauperibus sibi subiectis soleant edictum imponere, vt nullus eorum tempore messis, modium frumenti, nec tempore vindemiæ, modium vini maiori precio, nisi quod ab eis constituitur, vendere præsumat. Quod si quispiam illorum facere præsumpserit, & paupertati suæ magnũ iacturam patitur, insuper etiam acribus verberibus flagellatur. Vnde fit, vt cum alijs modius frumenti duodecim denarijs, & modius vini viginti denarijs venundari possit, huiusmodi seniores modium frumenti ad quatuor, & modiũ vini ad sex sibi extorqueant denarios. Quæ res quia impietatis, iniustitiæque plena est, necesse est, vt pijssimi principis authoritate inhibeatur: Quoniam verendum est, ne dum his & his similibus grauaminibus pauperes atteruntur, ira interni iudicis non solum facientibus, sed etiam consentientibus, & corrigere nolẽtibus, accumuletur, quatenus pauperibus libertas tributaur, vt redditis senioribus suis, quæ iustè reddenda sunt, reliqua quæ sibi superfunt, liceat alijs, prout pactio vendentis & ementis grata fuerit, absque prohibitione seniorum suorum distrahere.

CAPVT LIII.

De multimodis vsurarum adinuentionibus.

CVM multa & innumera sint mala, quibus & Deus offenditur, & regnum Christianorũ periclitatur, extat inter cætera vnum quoddam valdè execrabile, Deoque detestabile auaritiæ genus, quo indubitanter & Deus ad iracundiam prouocatur, quia eo præceptis eius resultatur, & misericordiæ humanæ, præcepta diuina trãsgredienti, augmenta damnationis præparantur, eo quod scilicet quidam clericorum & laicorum oblìti præceptionis Dominicæ, quia dicitur: Pecuniam tuam non dabis ad vsuram, & frugum superabundantiam non exiges: Ego Dominus Deus vester: in tantam turpissimi lucri rabiem exarserint, vt multiplicibus atque innumeris vsurarum generibus, sua adinuentione & cupiditate repertis, adeò pauperes Christi affligant, vt, exceptis alijs oppressionibus, quibus ad iniuriam Dei atrociter cruciantur, hoc speciali malo multi eorum, fame & egestate confecti, pereant: multi etiam hac oppressione compulsi, proprijs derelictis alienas incolatus gratia terras expetant. Famis præterea tempore, cùm quispiam pauper omnium rerum penuria attenuatus, ad aliquem fœneratorem venit, vtpotè frater ad fratrem, quos constat vno pretioso Christi sanguine redemptos, petens ab eo suas miserabiles necessitates subleuari, fibique id, quo indiget, commodari: taliter sibi ab eo solet responderi: Non est mihi frumentũ, aut aliud quid, quod in cibum tibi sumere vis, ad mutuandum, sed magis ad venundãdum. Si vis emere, fer precium, & tolle. Cui pauper: Non est mihi, inquit, quicquam precij, quo emere id, quo indigeo, valeam: Sed peto abs te, vt misereris mei, & quomodocunque vis, mihi quod peto, ne fame peream, mutuum porrige. Fœnerator econtra, * Quomodo denarijs possum modium frumenti mei vendere, aut tot denarios tempore fructus noui mihi redde, aut certè eorum precium in frumento & vino, & cæteris quibus libet alijs frugibus ad plenum supple. Vnde euenire solet, vt pro vno frumenti modio taliter mutuato, tres aut certè quatuor modij à pauperibus tempore messis violenter exigantur. Quod & de modio vini similiter fieri solet. Sunt etiam alij crudelissimi fœneratores, qui tempore necessitatis nihil cõmodare pauperibus volunt, nisi messellas suas, & vincolas, & pratella, ea ratione in pignus dederint, vt quicquid frugum in hisce colligi poterat pro parte, quod mutuum acceperint, ex asse amittant: Quæ res non minimam pauperibus generat afflictionem & penuriam. Sunt & aliæ multifariæ calliditates quorundam fœneratorum, quibus pauperes exhauriuntur, & paupertati addicuntur, quas hic enumerare magni est tædij, magnaque prolixitatis. Dominus quippe & in legalibus & in propheticis oraculis vsuram fieri, minaciter atque terribiliter inhibet, & præsumptio humana, à summo creatore prohibita, superbiendo perpetrare ad sui discrimen non metuit. Ait namque in libro Exodi: Si pecuniam mutuam dederis populo meo pauperi qui habitat tecum, non vrgebis eum quasi exactor, nec vluris opprimes. In libro Leuitici: Si attenuatus fuerit frater tuus, & infirmus manu, & susceperis eum quasi aduenam & peregrinum, & vixerit tecum, ne accipias ab eo vsuram, nec amplius quam dedisti. Time Deum tuum, vt viuere possit frater tuus apud te. In libro Deuteronomij: Si vnus de fratribus tuis apud te, qui morantur intra portas ciuitatis tuæ, in terra quam Dominus Deus tuus daturus est tibi, ad paupertatẽ venerit, non obdurabis cor tuum, nec contrahes manum, sed aperies eam pauperi, & dabis ei mutuum, quo eum indigere perspexeris. Item in eodem: Caue ne fortè subripiat tibi impia cogitatio, & dicas in corde tuo: Appropinquat septimus annus remissionis, & auertas oculos tuos à pauperefratre tuo, nolens ei, quod postulat, mutuum commodare, ne clamet contra te ad Dominum, & fiat tibi in peccatũ, sed dabis ei, nec ages quippiam callidè in eius necessitatibus subleuandis, vt benedicat tibi Dominus Deus tuus in omni tempore, & in cunctis, ad quæ manum miseris, non decerunt pauperes in terra habitationis tuæ. Idcirco præcipio tibi, vt aperias manum fratri tuo egeno & pauperi, qui tecũ versatur in terra. Per Ezechielem quoque Prophetam Dominus eum, qui ad vsuram dat, & amplius accipit, non viuere protestatur. Ait autem: Si genuerit quis filium latronem effundentem sanguinem, & fecerit vnũ de istis, & hæc quidem omnia non fecientem, sed in montibus comedentem, & vxorem proximi sui polluentem, egenum & pauperem contristantem, rapientem rapinas, pignus non reddentem, & ad idola leuantem oculos suos, abominationem facientẽ, ad vsuram dantem, & amplius accipientem, nunquid viuet? non viuet, dicit Dominus. Item idem: Munera acceperunt apud te, ad effundendum innoxium sanguinem, vsuram & superabundãtiam accepisti, & auarè proximos tuos calumniata es. Amos Propheta: Audite hoc qui conteritis pauperem, & deficere facitis egenos terræ, dicentes: Quando transibit messis, & venundabimus merces: & sabbatum, & aperiemus frumentum, vt imminuamus mensuram, & augeamus siclum, & supponamus stateras dolosas, vt possideamus in argento egenos, & pauperes pro calceamẽtis, & quisquilias frumenti vendamus. Iurauit Dominus in superbia Iacob: Si oblitus fuero vsque ad finem omnia opera eorum, nunquid non super isto non commouebitur terra, & lugebit omnis habitator eius? Quis (rogo) tam ferreri pectoris existit, cui tam terribilis sententia terrorem non incutiat, qua dicitur: Nunquid super isto non commouebitur terra, & lugebit omnis habitator eius? Apertè ergo hac sententia manifestatur, quòd propter vsuras & inæquales mensuras stateras que dolosas atque oppressiones pauperũ, commotio terræ, immò periclitatio, & infirmatio regni, luctusque omnium habitatorum eius perueniat. Beatus quoque Hieronymus hunc locum ita exponit: O tu Israël, audite quæ scelera feceritis: de nocte surgentes pro oratione & hymnis ad Deum. Studium habetis opprimendi fiue conterendi

* Quot modo

Exod. 22.

Leuit. 25.

Deut. 15.

Ibidem.

Ezech. 18.

Amos 8.

Hieron.

pauperes, vt fame & egestate confecti, auferantur è terra: qui expectatis Calendas, vt negociemini, & vsuras augeatis vsuris: & Sabbata, vt aperiatis horrea, detisque frumentum, amplius recepturi: & Dei solennitates, turpis lucri gratia, in vestra compendia vertitis: qui minorem in vendendis mercibus mensuram facitis, & maiora pondera in accipiendis, statera quæ iniquam, vt possideatis pecunia pauperem, & tam viles habeatis homines, vt impleatis illud, quod supra de vobis dixeram, pro eo quod vendidistis argento iustum, & pauperem pro calceamentis: & in tantam luxuri rabiem prosilistis, vt non frumenta, quorum esu hominum corpora sustentantur, sed quisquilias & purgamenta frumenti vendatis pauperibus, pulueremq; & paleas tritico commiscentes. Item idem in expositione Ezechielis Prophetæ: Putant quidam vsuram tantum esse in pecunia. Quòd præuidens scriptura, omni rei auferre superabundantiam, vt plus non recipias, quàm dedisti. Solet in agris frumenti & milij, vini & olei, cæterarumque specierum vsura exigi, iuxta (vt appellat sermo diuinus) superabundantiam: verbi gratia, vt hyemis tempore demus decem modios, & in messe recipiamus quindecim, hoc est, amplius quam partem mediam: qui iustissimum se putauerit, quartam plus accipiet portionem: & solent argumentari & dicere: Dedi vnum modium, qui fatus fecit decem modios: Nonne iustum est, vt medium modium de meo plus accipiam, clim ille mea liberalitate nouem & semis de meo habeat? Nolite errare, inquit Apostolus, DEVS non irridetur. Reprondeat enim nobis breuiter fœnerator misericors, vtrum habenti dederit, an non habenti: habenti vtique dare non debuerat, sed dedit quasi non habenti: ergo quare plus exigit, quasi ab habente? Alij pro pecunia fœnerata solent munuscula accipere diuersi generis, & non intelligunt vsuram appellari & superabundantiam, quicquid illud est, si ab eo quod dederint, plus acceperint. In Psalmo quartodecimo: Qui pecuniam suam non dedit ad vsuram. Hieronymus: Primò dicendum iuxta litteram, quòd lex indigenis tantum & ciuibus prohibuerit fœnus imponi, & alienigenis iusserit fœnerari: Dauid verò Euangelicum describens virum, & eum qui habitaturus sit in monte sancto DEI, hoc est, in Ecclesia Dei, in cunctos generaliter fieri vetarit. Hanc etiam sententiam, qua dicitur: Qui pecuniam suam non dedit ad vsuram, Cassiodorus sita exponit: Duobus modis in scripturis sanctis pecunia probatur intelligi. Vna est ista metallica, quæ ad vsuram dari omninò prohibetur, quoniam vitium cupiditatis est, exigere velle, quod te nescias commodasse, hanc quidem habuit Dominus Iesus Christus, quam Iudæ tradidit erogandam, quam non dedit ad vsuram, quando illam indigentibus ad informandos nos pia largitate concessit. Item idem: Et non defecit de plateis eius vsura & dolus. Intendamus quod non dixit occultè, sed in plateis talia fuisse commissa, quæ superna damnauit sententia. De vsura enim dictum est, qui pecuniam suam non dedit ad vsuram: de dolo autem, Et labia tua reloquuntur dolum. hæc non occultè gessit, sed quodammodo libera commisit iniquitate: Omne enim malum execrabilius redditur, quando publica præsumptione tractatur. Ioannes Apostolus coniuncæ Dominicæ strenuus ac fidelissimus. Qui habuerit, inquit, facultates mundi, & viderit fratrem suum esurientem, & clauserit viscera sua ab eo, quomodo charitas DEI manet in eo? Augustinus: Ecce, inquit, vnde incipit charitas. Si nondum es idoneus mori pro fratre, iam idoneus esto dare de tuis facultatibus fratri. Iam percutiat viscera tua charitas, vt non delectanda facias, sed de intimo adipe misericordiæ, vt consideres illum in egestate positum: Si enim superflua non potes dare fratri tuo, animam tuam potes ponere pro fratre? Item idem post pauca: Videsi misereris, si habes facultates mundi, quid ad me pertinet? fortè dicis: Ego daturus sum pecuniam meam, ne ille molestiam patiatur? Si tibi hoc respondet cor tuum, dilectio patris non manet in te. Si dilectio patris non in te manet, non es natus ex Deo. Quomodo te gloriaris esse Christianū? nomē habes, & facta nō habes. Si aūt nomē secutū fuerit opus, dicat te quisq; paganū, tu aūt factis ostēde te Christianū: nam si factis non ostendis te Christianū, & oēs te Christianum vocent: quid tibi prodest nomen, vbi res nō inuenitur? Miserabilis planè, & valdè desiendа res est, quando quis pro facultatibus mundi, quarum momentaneus possessor existit, quia eas fratribus indigentibus, charitate dictante, non impertit, & gloriam Christiani nominis sibi admit, & Deum qui charitas est, amittit. De vsuris porrò non faciendis, & de misericordia fratribus impendenda, superfunt copiosiora vtriusque instrumenti documenta, & sanctorum patrum eximia dicta, quæ sectatores vsurarum non victuros, neque in monte sancto habitaturos, sed potius, quia immisericordes existerunt, cum purpurato & auaro diuite pœnas affirmant luituros.

Amos 2.

Ezec. 18.

Gal. 6.

Psal. 14.

Deut. 15.

Psal. 14.

Ioan. 13.

Psal. 54.

Psal. 14.

1. Ioan. 3.

1. Ioan. 4.

Luc. 16.

CAPVT LIV.

Vt hi qui pœnitentia publica sunt mulctati, neque in baptismate, neque in percipiendo sancti spiritus dono patroni existant pro aliis.

QVòd hi, qui fidem Christi expetunt, & prouectæ ætatis existunt, priusquam ad baptismi accedant, instruendi sint & fidei & baptismatis sacramento: necnon & illi, qui alios de sacro fonte suscipiunt, quicque ad percipiendū Sancti spiritus donum, coram pontificibus pro aliis patroni existunt, intelligere debeant, & vim tanti sacramēti, & quid pro aliis spoponderint, iam in præcedentibus capitulis dictum est. Illos tamen in hoc capitulo specialiter ab his officijs remouendos iudicamus, qui propter reatum suum publica pœnitentia sunt mulctati, videlicet vt nec alios de sancti fontis baptismate suscipiant, nec etiam ad percipiēdum sancti spiritus donum, aliorum patroni coram pontificibus existant, donec per dignam pœnitentiæ satisfactionem, reconciliationem mereantur. nec immeritò: quoniam quos & lex Diuina à castris militaribus, ne ruina sint populi, & authoritas canonica, ab Ecclesiarum sequestrant limitibus: multo magis à memoratis peragendis officijs, vsque ad tempus pœnitentiæ peractum, dignamque perceptam reconciliationem, huiusmodi (vt iam dictum est) meritò sunt excludendi. Num. 5.

Explicit Liber Primus.

LIBER SECVNDVS.

DE Causis hactenus ad religionem Christianam curamque pastorum pertinentibus, vel de his, quæ in persona eorum, emendatione digna, vel etiam de his, quæ ab ipsis vsque nunc neglecta sunt, in præsenti libello breuiter compræhensum est. In hoc quoque qui sequitur libello, specialiter de regibus & principibus, & generaliter de omnibus fidelibus & quòd vbi auaritia, inuidia & odium, & cætera vitia charitati contraria regnant: quia eadē charitas, quæ Deus est, his in esse non potest, status Ecclesiæ periclitetur: & quod religio Christiana sub Apostolis deuotius, quā nunc floreat, floruerit, & nostro sæculo circa multos marcescat, restat prosequendum.

CAPVT I.

Quid sit rex, quid esse, quidue cauere debeat.

REx à recte agendo vocatur. Si enim pie & iuste & misericorditer regit, meritò rex appellatur: si his caruerit, non rex, sed tyrannus est. Antiqui aūt omnes reges tyrannos vocabāt, sed postea pie & iuste, & misericorditer regentes, regis nomē sunt adepti: impiè verò, iniuste crudeliterq; principantibus, nō regis, sed tyrannicū aptatū est nomen. Quia ergo rex à regendo dicitur, primo ei studendum est, vt se metipsum, suamq; domū, Christi adiuuante gratia, ab operibus nequam emaculet, bonisque operibus exuberare faciat, vt ab ea cæteri subiecti bonum exemplum Isidorus in lib. Sententiarū. Idē in lib. Etymolo.

semper capiant, ipse etiam salutiferis Christi præceptis fideliter atque obedienter obsecundet, & rectè agendo eos quibus temporaliter imperat, in pace & concordia atque charitate, cæterorumque bonorum operum exhibitione, quàtum sibi diuinitus datur, confistere faciat, & dictis atque exemplis ad opus pietatis & iustitiæ, & misericordiæ fortiter excitet, attendens quòd pro his Deorationem reddituros sit, quatenus ita agendo, sanctorum regum, q ui Deo sy ncerè seruiendo, placeuerunt, post hanc peregrinationem consors efficiatur. De rege autem, qualis esse, vel quid cauere debeat, ita in Deuteronomio legitur: Cùm ingressus fueris terram, quam Dominus Deus tuus dabit tibi, & possederis eam, habitauerisque in illa, & dixeris, Constituam super me regem, ficut habent omnes per circuitum nationes: eum constitues, quem Dominus Deus tuus elegerit de numero fratrum tuorum. Et post pauca: Non habebit vxores plurimas, quæ alliciant animum eius, neque argenti & auri immensa pondera. Postquam autem sederit in solio regni sui, describat sibi Deuteronomium legis hunius in volumine, accipiens exemplar à sacerdotibus Leuiticæ tribus, & habebit secum, legetque illud omnibus diebus vitæ suæ, vt discat timere Dominum Deum suum, & custodire verba & cæremonias eius, quæ lege præcepta sunt: nec exclotletur cor eius in superbiam super fratres suos, neque declinet in partem dextram vel sinistram, vt longo tempore regnet ipse & filij eius super Israel. Attende quod timor Dei & custodia præceptorum eius, & humilitas quæ nõ patitur eum extolli super fratres suos, & iustitiæ rectitudo nõ solum regem, sed & filios eius longo faciet regnare tempore. Vt ergò princeps extollentiam euauere debeat, Ecclesiasticus admonens ait: Principem te constituerunt? nolli extolli, sed esto in illis, quasi vnus ex ipsis. In Prouerbijs: Rex qui iudicat in veritate pauperes, thronus eius in æternum firmabitur. Item: Misericordia & veritas custodiunt regem, & roboratur clementia thronus eius. Quantæ igitur felicitatis sit bonus rex, quantæve infelicitatis, si nequam fuerit, beatus Cyprianus eximius martyr Christi, de duodecim abusionibus scribens, inter cætera ita ait: Nonus, in quicunque, abusio nis gradus est rex iniquus: etenim regem non iniquum, sed correctorem iniquorum esse oportet. Vnde in semetipso nominis sui dignitatem custodire debet. Nemo enim regis intellectualiter hoc retinet, vt subiectis omnibus rectoris officium procuret. Sed qualirer alios corrigere poterit, qui proprios mores, ne iniqui sint, non corrigit. Quoniam iustitia regis exaltatur solium, & veritate fo-
Iustitia regis quę sit. dantur gubernacula populorum. Iustitia verò regis est, neminem iniustè per potentiam opprimere, sine acceptione personarum inter virum & proximum suum iudicare: aduenis & pupillis & viduis defensorem esse: furta cohibere, adulteria punire, iniquos non exaltare, impudicos & hisfriones non nutrire, impios de terra perdere, parricidas & peierantes viuere non sinere, Ecclesias defendere, pauperes eleemosynis alere, iustos super regni negocia constituere, sines & sapientes & sobrios consiliarios habere, magorum & hariolorum, pythonissarumque superstitionibus nõ intendere, ira cundiam differre, patriam & fortiter iustè contra aduersarios defendere, per omnia in Deo viuere, prosperitatibus non eleuare animum, cuncta aduersa patienter ferre, fidem Catholicam in Deum habere, filios suos non finere impiè agere, certis horis orationibus insistere, ante horas congruas non gustare cibum: Væ enim terræ, cuius rex est puer, & cuius principes manè comedunt. Hæc regni prosperitatem in præsenti faciunt, & regem ad cælestia regna meliora perducunt. Qui verò secundum hanc legem non dispensat, multas nimirum aduersitates Imperij tolerat. Idcirco enim sæpè pax populorum rumpitur, & offendicula etiam de regno suscitantur, terrarum quoque fructus diminuuntur, & seruitia populorum præpediuntur, multi etiam dolores prosperitatem regni insciunt, charorum & liberorum mortes trifitiam conferunt, hostium incursus prouincias vndique vastant, bestiæ armentorum & pecorum greges dilacerant, tempestates veris & hyemis terrarũ fœcunditatem, & maris ministeria prohibent, & aliquando fulminum ictus segetes, & arborum flores, & pampinos exurunt: Super omnia verò regis iniustitia non solum præsentis Imperij faciem fuscat, sed etiam filios suos & nepotes, ne post se regni hæreditatem teneant, obscurat. Propter piaculum enim Salomonis, regnum domus Israel Dominus de ma- 3. Reg. 12.
nibus filiorum eius diuersit, & propter meritum Dauid regis, lucernam de semine eius semper in Hierusalem reliquit. Eece quantum iustitia regis sæculo valet, intuentibus perspicue patet: pax populorum est, tutamentum patriæ, immunitas plebis, munimentum gentis, cura languorum, gaudium hominum, temperies aëris, ferenitas maris, terræ fœcunditas, solatium pauperum, hæreditas filiorum, & sibimetipsi spes futuræ beatitudinis. Attamen sciat, quod sicut in throno hominum primus constitutus est, sic & in pœnis, si iustitiam non fecerit, primatũ habiturus est. Omnes namque quoseunque peecatores sub se in præsenti habuit, supra se modo in illa futura pœna habebit. Fulgentius Fulgẽtius in libro de Veritate prædestinationis & gratiæ: Clementissimus quoque Imperator nõ ideo est vas misericordiæ præparatum in gloriam, quia apicem terreni principatus accepit, sed si imperiali culmine recta fide viuat, & vera cordis humilitate præditus, eulmẽ regiæ dignitatis sanctæ religioni se subijciat: si magis in timore seruire Deo, quàm in timore dominari populo delectetur. Si in eo lenitas iracundiam mitiget, ornet, benignitas potestatem: Si semagis diligendum, quàm metuendum cunctis exhibeat: si subiectis salubriter consulat, si iustitiam sic teneat, vt misericordiam non relinquat: si præ omnibus ita se sanctæ matris Ecclesiæ memincrit filium, vt eius paci atque tranquillitati per vniuersum mundum prodesse suum faciat principatum. Magis enim Christianum regitur atque propagatur Imperium, dum Ecclesiastico statui per omnem terram consulitur, quã cum in parte quacunque terrarum pro temporali securitate pugnatur. Isidorus: Qui rectè vtitur regni potestate, Lib. 3. Sententiarũ cap. 49.
ita præstare se omnibus debet, vt quãto magis honoris ecclesiastudine elaret, tanto semetipsum mente humiliet: Pro ponens sibi exemplum humilitatis Dauid, qui de suis meritis non tumuit, sed humiliter sese deijciens, dixit: Vilis in eedã, & vilis apparebo ante Dominum, qui elegit me. Item Isidorus: Qui intra sæculum bene temporaliter imperat, sine fine in perpetuum regnat, & de gloria sæculi huius ad æternam transit ad gloriam: qui verò præue regnum exercent, post vestem fulgentem & luminis fulgillorum, nudi & misti ad inferna torquendi descendunt. Reges à rectè agẽdo vocati sunt, idcoque sicut rectè agendo, regis nomen tenetur, ita peccando amittitur. Nam & viros sanctos proinde reges vocari in sacris eloquijs, eo quod rectè agant, sensusque proprios bene regant, & motus resistentes sibi rationabili discretione componant. Rectè igitur illi reges vocantur, qui tam semetipsos, quàm subiectos bene regendo modificare nouerunt. Quidam ipsum nomen reginimis ad immanitatem transfuerunt crudelitatis: dumque ad culmen potestatis venerint, in apostasiam confestim labuntur: tantoque se tumore cordis extollunt, vt cunctos subditos in sui comparatione despiciant, eosque quibus præesse contigit, non agnoscant. Et paulo post: Dum mundi reges sublimiores se cæteris sentiunt, mortales tamen se esse agnoscant, nec regni gloriam, qua in sæculo sublimantur, adspiciãt: Sed opus secum deportant, intendant. Item non post multa: Reges quando boni sunt, muneris esse Deiquando verò mali, scleris esse populi. Secundum meritum enim plebium dispositur vita rectorum, teste Iob: Qui regnare facit hypocritam propter peccata populi. Irascente enim Deo, talem rectorem populi suscipiunt, qualem pro peccato merentur. Nonnunquam pro malitia plebis, etiam reges mutantur: & qui ante videbantur esse boni, accepto regno fiũt iniqui. His ita præmissis, studendum est regi, vt non solum ipse, verùm etiam in sibi subiectis regis nomen adimpleat: prouideatque, vt populus sibi subiectus, pietate, pace, charitate, iustitia & misericordia atque concordia & vnanimitate, cæterisque bonis exuberet operibus, vt hæc habentes, Dominum secum habere mereantur, sciatque certissimè, quòd non solum de se, verùm etiam de ipsis Dominus ab eo fructum bonæ operationis exacturus est.

Deut. 17.

Eccle. 32.

Prou. 29.

Prou. 20.

Ibidem. cap. 48.

Ibidem.

Eccl. 10.

Iob. 34.

CAPVT

CAPVT II.

Quid ſit propriè miniſterium regis.

REgale miniſterium ſpecialiter eſt, populum DEI gubernare & regere eum æquitate & iuſtitia, & vt pacem & concordiam habeant, ſtudere: ipſe enim debet primò defenſor eſſe Eccleſiarum & ſeruorum DEI, viduarũ, orphanorum, cæterorumque pauperum, nec non & omnium indigentium. Ipſius enim terror & ſtudium huiuſcemodi, inquantum poſſibile eſt, eſſe debet primo, vt nulla iniuſtitia fiat: deinde, ſi euenerit, vt nullo modo eã ſubſiſtere permittat, nec ſpem deliteſcendi, ſiue audaciam malè agendi cuiquam relinquat, ſed ſciant omnes, quoniam ſi ad ipſius notitiam peruenerit quippiam mali quod admiſerint, nequaquam incorrectum aut inultum remanebit, ſed iuxta facti qualitatem, erit & modus iuſtæ correptionis. Quapropter in throno regiminis poſitus eſt, ad iudicia recta peragenda, vt ipſe per ſe prouideat & perquirat, ne in iudicio aliquis à veritate & æquitate declinet: Scire etiam debet, quòd cauſa quam iuxta miniſterium ſibi commiſſum adminiſtrat, non hominum, ſed DEI cauſa exiſtit, cui pro miniſterio, quod ſuſcepit, in examinis tremendi die rationem reddituras eſt. Et ideo oportet, vt ipſe qui iudex eſt iudicum, cauſam pauperum ad ſe ingredi faciat, & diligenter inquirat, ne fortè illi, qui ab eo conſtituti ſunt, & vicem eius agere debent in populo, iniuſtè aut negligenter pauperes oppreſſiones pati permittant.

De miniſterio autem regis ita Iob loquitur: Cumque ſederem quaſi rex circumſtante exercitu, eram tamen mœrentium conſolator: Auris audiens beatificabat me, & oculus videns teſtimonium reddebat mihi, quòd liberaſſem pauperem vociferantem, & pupillum cui non eſſet adiutor: Benedictio perituri ſuper me veniebat, & cor viduæ conſolatus ſum: Iuſtitia indutus ſum, & veſtiui me ſicut veſtimento & diademate, iudicio meo: Oculus fui cæco, & pes claudo: Pater eram pauperum, & cauſam quam neſciebam, diligentiſſimè inueſtigabam: conterebam molas iniqui, & de dentibus illius auferebã prædam. Salomon: Rex qui ſedet in ſolio iudicij, diſſipat omne malum intuitu ſuo. Item: Diſſipat Impios Rex ſapiens, & eruat ſuper eos foreniceum. Item: Iudex ſapiens vindicabit populum ſuum, & principatus ſenſati ſtabilis eſt. Item: Rex iuſtus erigit terram, & vir auarus deſtruit eam. In libro Sapientiæ: Diligite iuſtitiam, qui iudicatis terram. Sentite de Domino in bonitate, & in ſimplicitate cordis quærite illum. Item ibi: Audite ergo reges & intelligite: diſcite iudices finium terræ: præbete aures vos qui continetis multitudines, & placetis vobis in turbis nationum, quoniam data eſt à Domino vobis poteſtas, & virtus ab altiſſimo, qui interrogabit opera veſtra, & cogitationes ſcrutabitur: quoniam eum eſſetis miniſtri eius, non rectè iudicaſtis, neque cuſtodiſtis legem iuſtitiæ, neque ſecundum Dei voluntatem ambulaſtis. Horrendè & citò apparebit vobis, quoniam iudicium duriſſimum in his, qui præſunt, fiet: Exiguo enim conceditur miſericordia: Potentes autem potenter tormenta patientur: Non enim ſubtrahet perſonam cuiuſquam Dominus, nec reuerebitur cuiuſquam magnitudinẽ: quoniam puſillum & magnum ipſe fecit, & æqualiter pro omnibus cura eſt illi. Fortioribus autem fortior inſtat cruciatio. Iſidorus: Principes ſæculi non nunquam intra Eccleſiam poteſtatis adeptæ culmina tenent, vt per eandem poteſtatem diſciplinam Eccleſiaſticam muniant. Cæterùm intra Eccleſiam poteſtates neceſſariæ non eſſent, niſi vt quod non præualet ſacerdos efficere per doctrinæ Sermonem, poteſtas hoc imperet per diſciplinæ terrorem. Sæpè per regnum terrenum, cæleſte regnum proficit: vt qui intra Eccleſiam poſiti, contra fidem & diſciplinam Eccleſiæ agunt, rigore principum conterantur, ipſamque diſciplinam, quam Eccleſiæ vtilitas exercere non præualet, ceruicibus ſuperborum poteſtas principalis imponat: & vt veneration em mereatur, virtutem poteſtas imperatrix. Cognoſcant principes ſæculi Deo debere ſe reddere rationem propter Eccleſiam, quam à Chriſto tuendam ſuſcipiunt. Nam ſiue augeatur pax, & diſciplina Eccleſiæ per fideles principes, ſiue ſoluatur, ille ab eis rationem exiget, qui eorum poteſtati ſuam Eccleſiam credidit. Sunt & alia vtriuſque teſtamenti oracula copioſa, quibus affatim adſtruitur, quòd rex miniſterium ſibi commiſſum, ſecundum voluntatem Dei exercere, & adimplere debet, quæ hic ob prolixitatem vitandam prætermittuntur.

CAPVT III.

De periculo regis, & quod benè agentes remunerare, malè verò agentes ſua authoritate comprimere, cauſamq́; pauperum ad ſe ingredi debeat facere.

AD peccatum regis pertinet, quando iudicibus, miniſtriſque iniquis miniſterium ſuum implendum committit: neque enim miniſterium ſuum per alios tantũ adminiſtrare, & ſe ab eo debet alienare. Non ergo dicimus, vt ſolus iurgia & querimonias populi audiat, & inueſtiget & definiat: quoniam nequaquam ad hæc ſolus ſufficere poteſt, ſed magis vt tales ſub ſe, timentes Deum, & auaritiam odientes conſtituat, per quos regem regum nõ offendat. Quales autem eos ſtituendi ſint, liber Deuteronomij manifeſtat, in quo legitur: Iudices & magiſtros conſtitues in omnibus portis tuis, quas Dominus Deus tuus dederit tibi per ſingulas tribus tuas, vt iudicent populum iuſto iudicio, nec in alteram partem declinent. Item ibi: Dixique vobis in illo tempore: Non poſſum ſolus ſuſtinere vos, quoniam Dominus Deus veſter multiplicauit vos, & eſtis hodiè ſicut ſtellæ cœli plurimæ. Dominus Deus patrum veſtrorum addat ad hunc numerum multa millia, & faciat vobis, ſicut locutus eſt. Non valeo ſolus ſuſtinere veſtra negocia, & pondus & iurgia. Date è vobis viros ſapientes & gnaros, & quorum conuerſatio ſit probata in tribubus veſtris. Iob: Quando procedebam ad portam ciuitatis, & in platea parabant cathedram mihi, videbant me iuuenes, & abſcondebantur, & ſenes aſſurgentes ſtabant, principes ceſſabant loqui, & digitum ſuper os ponebant ori ſuo. Cùm quibus etiam rex pòdus regiminis ſui partiri debeat, liber Exodi demonſtrat, in quo legitur: Prouide autem de omni populo viros potẽtes, & timentes Deum, in quibus ſit veritas, & qui oderint auaritiam, & conſtitue ex eis tribunos, & centuriones, & quinquagenarios, qui iudicent populum omni tempore: quicquid autem maius fuerit, referant ad te, & ipſi minora tantùm modo iudicent, leuiuſq́; uetibi fit, partito in alios onere. Si hoc feceris, implebis imperium Domini, & præcepta eius poteris ſuſtentare, & omnis hic populus reuertetur cũ pace ad loca ſua. Quibus auditis, Moyſes fecit omnia, quæ lethro ille ſuggeſſerat: & electis viris ſtrenuis de cuncto Iſrael, conſtituit eos principes populi, tribunos & centuriones, & quinquagenarios, & decanos, qui iudicabant plebẽ omni tempore quicquid autem grauius erat, referebant ad eum. Quòd verò eos cauſam pauperum ad ſe ingredi facere, & diligenter debeat inquirere, datintelligi illud quod legimus, antiquitus iudices idcireo in porta ad iudicandum ſedìſſe, vt nullus accedendi difficultatem, aut quaſpiam ciuium vim aut calumniam neceſſe haberet ſuſtinere. Idẽ & Hieruſalem ciuitas iuſtitiæ vocata eſt, quamdiu in ea à. Ia exercebantur iudicia, quia non permittebatur in ea à rectoribus iniquitas permanere. Quòd vero rex bonos ſublimare, & malos debeat comprimere, Apoſtolus Petrus docet, dicens: Subditi eſtote omni humanæ creaturæ propter Deum: ſiue regi, quaſi præcellenti: ſiue ducibus, tanquam ab eo miſſis ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorũ. Quæ verba ita Beda exponit: Non quod omnes, qui à regibus mittuntur, duces, vel malefacientes punire, vel bonos laudare nouerint, ſed quæ eſſe debeat actio boni iudicis, ſimpliciter narrat, hoc eſt, vt malefacientes coërceat, & benè agentes remuneret. Hinc in hiſtoria Gẽtili refertur, moris fuiſſe Romanis pareere ſubiectis, & debellare ſuperbos. Quod quãdo praui Iudices populo Dei præferuntur, ad delictũ illius pertineat, à quo cõſtituuntur, dicta Iſidori manifeſtant, quibus ait: Ad delictum pertinet principũ, qui prauos Iudices contra voluntatem Dei populis fidelibus præferunt.

a. Par. 19.

Iob. 29.

Prou. 20.

Ibidem. Eccl. 10. Prou. 29. Sap. 1.

Sap. 6.

Iſidorus.

Deut. 16.

Deut. 1.

Iob. 29.

Exod. 18.

1. Pet. 2.

Æneid. 6.

ferunt. Nam sicut populi delictum est, quando principes mali sunt: Sic principis est peccatum, quando Iudices iniqui existunt. Bonus iudex sicut no. ere cluibus nescit, ita prodesse omnibus nouit: Alijs enim præstat censuram iustitiæ, alios bonitate iudicij sine personarū acceptione suscipit. Non infirmat iustitiam auaritiæ flamma, nec studet auferre alteri quod cupiat sibi. Boni iudices iustitiam, ad solam obtinendam salutem æternam suscipiunt, nec eam muneribus acceptis distribuunt, vt dum de iusto iudicio temporalia lucra non appetunt, præmio æterno ditentur. His quæ præmissa sunt declaratur, quòd hi qui post regem populum DEI regere debent, id est, duces & comites, necesse est, vt talesad constituendum prouideantur, qui sine periculo eius, à quo constituuntur, constitui possint, scientes sed hoc positos esse, vt plebem Christi sibi natura æqualem recognoscant, eamque clementer foueant, & iuste regant, non vt dominentur & affligant, neque vt populum Dei suum æstiment, aut ad suam gloriam sibi illum subijciant, quod non pertinet ad iustitiam, sed potius ad tyrannidem & iniquam potestatem. Valdè enim exigit necessitas, vt quia ipse proculdubiò rex æquissimo iudici, de commisso sibi ministerio rationem redditurus est, vt etiam singuli qui sub eo constituti sunt ministri, diligentissimè ab eo inquirantur, ne ipse pro eis iudicium incurrat diuinum: Ipsis etiam ministris denunciandum est, quòd quicquid iudicauerint, in eos redundabit, iuxta illud, quod in libro Paralipomenon legitur: Habitauit ergo Iosaphat in Hierusalem, rursusque egressus est ad populum de Berſabee, vsque ad montem Ephraim, & reuocauit eos ad Dominum Deum patrum suorum, constituitque iudices terræ in cunctis ciuitatibus Iudæ munitis per singula loca, & præcipiens iudicibus: Videte, ait, quid facitis: non enim hominis exercetis iudicium, sed Dei, & quodeunque iudicaueritis, in vos redundabit. Sit timor Domini vobiscum, & cum diligentia cuncta facite. Non enim est apud Dominum DEVM nostrum iniquitas, nec personarum acceptio, nec cupido munerum. Hæc & his similia, quæ prælibata sunt, rex eiusque ministri non desidiosè, sed diligenter debent perpendere, & studium de ministerio sibi commisso tale adhibere, vt non pro eo æternaliter damnari, sed potius à Domino mereantur feliciter remunerari.

. Para. 19

CAPVT IIII.

Quòd æquitas inducit, stabilimentum regni: & iniustitia, sit eius euersio.

QVòd per iustitiam stet regnum, Salomon in Prouerbiis adstruit, ita inquiens: Iustitia eleuat gentem, & miseros facit populos peccatum. Item: Misericordia & veritas custodiunt regem, & roboratur * iustitia thronus eius. Item facere misericordiam & iudicium, magis placet Deo, quàm victimæ. Et infra: Rapinæ impiorum detrahent eos, qui noluerunt facere iudicium. Item ibi: Qui sequitur iustitiam & misericordiam, inueniet vitam & iustitiam & gloriam. Quòd verò per iniustitiam cadat, Esaias demonstrat: Tu enim, inquit, terram disperdidisti, tu populum occidisti: non vocabitur in æternum semen pessimorum. Præparate filios eius ossioni in iniquitate patrum eorum: Non consurgent, nec hereditabunt terram, neque implebunt faciem orbis ciuitatum. In Amos: Ecce oculi Domini super regnum peccans, & cōteram illud à facie terræ, dicit Dñs. Daniel loquitur ad Balthazar: O rex, Deus altissimus regnū & magnificentiā, & glorii, & honorē dedit Nabuchodonosor patri tuo, & propter magnificētiā, q̄ dederat ei, vniuersi populi, tribus, & linguæ tremebāt, & & metuebant eū: quos volebat, interficiebat: & quos volebat, percutiebat: quos volebat, exaltabat: & quos volebat, humiliabat. Quando aūt eleuatum est cor eius, & spiritus illius obfirmatus est in superbiam, depositus est de solio regni sui, & gloria eius ablata est, & à filijs hominum eiectus est. Sed & cor eius cum bestijs positum est. In libro Sapientiæ: Sedes ducum superborum detraxit Deus, & federe fecit mites pro eis. Item: Regnum à gente in gentem transfertur propter iniustitias & iniurias & contumelias & diuersos dolos. Quibus verbis liquido claret, quòd pietas, iustitia & misericordia stabiliant regnum: & læsiones viduarum & pupillorum, calumniæque miserorum, violentaque iudicia & peruersio iustitiæ, euidenter illud euertant. Vnde & multorum regnorum collapſio, quia pietatis, iustitiæ & misericordiæ non habuerunt stabilimentum, his quæ præmissa sunt, patenter fidem attribuit.

rou. 14. rou. 20.

clemētia rou. 21.

iidem. rou. 15. 21. ſa. 14.

mos 9.

an. 5.

an. 4.

cl. 10.

dem.

CAPVT V.

Quòd regnum non ab hominibus, sed à Deo, in cuius manu omnia regna consistunt, detur.

NEmo regum à progenitoribus regnum sibi administrari, sed à Deo veraciter atque humiliter credere debet, dari, qui dicit: Meum est consilium & æquitas, mea est prudentia, mea est fortitudo: per me reges regnant, & legum conditores iusta decernunt: per me principes imperant, & potentes iustitiam decernunt. Quòd autem non ab hominibus, sed à Deo regnum terrenum tribuatur, Daniel Propheta testatur, dicens: In sententia vigilum decreti est, & sermo sanctorum & petitio, donec cognoscant viuentes, quòd dominetur excelsus in regno hominum, & cuicūque voluerit, dabit illud, & humillimum hominem constituet super illud.

Prou. 8.

Dan. 4.

Item idem loquens de Nabuchodonosor ad Balthazar: Donec cognosceret, inquit, quòd potestatem haberet altissimus in regno hominum, & quemcunque voluerit, suscitabit super illud. Et per Hieremiam: Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Hæc dicetis ad dominos vestros: Ego feci terram, & homines, & iumenta quæ sunt super faciem terræ, in fortitudine mea magna, & in brachio meo extenſo, & dedi eam ei, qui placuit in oculis meis. Hi verò qui à progenitoribus sibi succedere regnum terrenū, & non potiùs à Deo dari putant, illis aptātur, quos Dominus per Prophetam improbat, dicens: Ipsi regnauerunt, & non ex me: principes extiterunt, & nō cognoui. Ignorare quippe Dei, proculdubio reprobare est. Quapropter quilquis æteris mortalibus temporaliter imperat, non ab hominibus, sed à Deo sibi regnum commissum credat. Multi namque munere diuino, multi etiam Dei permissu regnant. Qui piè & iustè, & misericorditer regnant, sine dubio per Deum regnant: qui verò sceus, non eius munere, sed permissu tantum regnant. De talibus Dominus per Prophetam: Dabo tibi, inquit, regem in furore meo. Et Iob: Qui regnare facit hypocritam propter peccata populi. Vt enim Iudorus exponit, Irascente Deo, talem rectorem populi fabricauit, qualem pro peccato merentūr. Conſtat ergo quia nō actu, non voto, neque brachio fortitudinis humanæ, sed virtute, immò occulto iudicio dispensationis diuinæ regnum conferunt terrenum. Et idcirco cuicunque ab eo committitur, ita illud secundum eius voluntatem disponere & gubernare procuret, quatenus cum eo, à quo illud suscepit, feliciter in perpetuum regnare valeat: quoniam nihil prodelt cuipiam terreno regno principari, si (quod absit) contigerit eum æterno extorrem fieri.

Mor. 27.

Oſt. 8.

Oſe. 13. Iob. 34.

CAPVT VI.

Quòd vbi charitas non est, nulla bona inesse possint.

MAgnum in vtroque ordine, clericali videlicet & laicali, periculum esse cognoscimus, quòd charitas, quę Deus est, ae deus Christianitatis, & in qua summa totius fidei nostræ consistit, in multis vtriusque ordinis quod non sine magno animi dolore dicimus, non regnare conuincitur. Quæ virtus charitas sit, & Euangelica & Apostolica lectio, & sanctorum patrum expositiones plenissimè docent. Expressissimè namque Apostolus Ioannes ait, quòd Deus charitas est, & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo. Perpendat quisque, si in charitate manet, Deū manere in se: Si charitatem non habet, non Deum, sed hostem

1. Ioan. 4.

Ibidem.

animæ

animæ fuæ habitare in ſe: cum charitate quippe cuncta bona, ſine charitate verò nulla haberi poſſunt. Neque etenim dignè Angelicum hymnum charitate carens, Domino decantare valet. Si quæritur quare? Attendatur, quare quia non eſt bonæ voluntatis: Definitio quippe charitatis eſt, vt doctores noſtri tradunt, bona voluntas. Ergo quicunque bonam voluntatem non habet, charitatem non habere cõprobatur, & ideo pacem, quæ Chriſtus eſt, quia bonæ voluntatis non eſt, habere non meretur. Gloria, inquit multitudo cæleſtis exercitus, in excelſis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Miſerabiliter planè decipiuntur plerique, qui ſine charitate, aut Deo in hac mortalitate placere, aut ad eum ſine illa ſe putant peruenire. Verùm ſi in nobis charitas non eſt, ſed odium & inuidia, & auaritia, & diſcordia, & ſimulatio, & luxuria, & cætera mala regnant, quæ omnia à Chriſti anitatis propoſito abhorrent: mirum non eſt, ſi animaduerſiones diuinæ nos interius exteriuſque diuerſiſſimis modis feriant, & impetum inimicorum aduerſum nos commoueant. Quapropter ſi pacis tempora quietè & trãquillè ducere volumus, pacis & charitatis amatorem diligamus & timeamus, eiuſque præceptis humiliter colla ſubmittamus. Hi autem qui paiatinis honoribus ſulciuntur, ſiue Clerici ſint, ſiue Laici, dignum eſt, vt vinculo charitatis connectantur, ne alteri utrius iniuriam aut dehonorationem contra eas meditentur, ne deſides & doloſi adinuicem exiſtant, ne fortè qui doloſi ſunt, incidant in illud Pſalmiſtæ, dicentis: Qui ſoquuntur pacem cum proximo ſuo, mala autem in cordibus eorum: da illis Domine ſecundum opera eorum, & ſecundum nequitiam adinuentionum ipſorum, & cætera. Qui verò deſides exiſtunt, patienter ab humanitate, quam in Chriſto Paulus habitare edocet, ſcinduntur: caueantque hypocriſin Iudæ proditoris Domini. Sunt & alia huic rei conuenientia, quæ denumerare longum eſt. Certè cum dignitatis palatinæ huiuſmodi homines honoribus ſuffulti, morſibus inuidiæ ſe viciſſim lacerant, & in proximi ruinam & dehonorationem æſtuant, & Deo cuius muneribus vtuntur, in proximi aduerſitatibus iniuriam inferunt, & regi, cui familiariter inhærẽt, & adiutores ſecundum Deum eſſe debuerunt, debitam fidem non ſeruant, & honorem palatinum, malum exemplũ aliis dantes, commaculant, & (quod his indecentius eſt) ad inimicos nominis Chriſti, magnum tripudium tranſmittunt.

Luc. 2. Charitas quid ſit.

Luc. 2.

Pſal. 27.

Tit. 3.

CAPVT VII.

Quòd multi profeſſionem Chriſtianam verbis tantum teneant, ſed operibus negligant.

SI mundanarum legum iura, ob iurgiorum foren ſium negotia dirimenda à mortalibus edita, homines auidiſſimè diſcere, & intelligere acutiſſimè ſtatuunt, vt his benè notis, quid verum, quid falſum, quid iuſtum quidve iniuſtũ ſit, in hac terra morientiũ, liquidò diſcernere queant: quãto magis iura cæleſtia à ſummo opifice Deo, omniũ creatore hominibus promulgata, falubriterque collata, quibus cauendum malum, faciendumque bonum perdocetur, quæ etiam ſectatores ſuos ad terram prouchunt viuentiũ, cunctis fidelibus diſcere & intelligere intẽtioni eſſe debet? Lex itaque Chriſti non ſpecialiter clericis, ſed generaliter cunctis fidelibus eſt à Domino attributa: Licèt in Euangelio quædam ſint præcepta ſpecialia, quæ ſolum modo contemptoribus mundi, & Apoſtolorũ ſectatoribus conueniant, cætera tamen cunctis fidelibus, vniuiq; ſcilicet in ordine, quo ſe Deo ſeruire deuouit, indiſſimulanter obſeruanda cenſentur. Quòd verò fides ſola neminem prouehat ad regnum cælorum, iam in ſuperioribus capitulis demonſtratũ eſt. Verũ profeſſio Chriſtiana à multis & in multis propter delectationes carnales, & propter diuerſiſſimas huiuſmodi vanitates, & peruerſiſſimas conſuetudines miſerabiliter negligitur: quibus quanto plus in aniter inferuiũt, tanto minus operibus Chriſtianæ profeſſionis vacant. Quòd ſi Acta Apoſtolorum relegamus, & deuotionem Chriſtianæ plebis, quæ ſub eiſdem Apoſtolis floruit, ſubtiliter animaduertamus, multũ noſtri ſæculi Chriſtiani populi deuotionem ab illorũ diſtare reperiemus: & quanto illi ardentiũs & deuotiũs eam ſunt ſectati, tanto nõnulli ab eius operibus, torpentiũs ſunt digreſſi. Proinde ſicut tũc initio naſcentis Eccleſiæ, eadem fides operibus floruit, ita nunc iiſdem negligẽtis apud quoſdam marceſcit. Vt enim verbis beati Auguſtini ſcribentis in libro ſermonum vtamur, Chriſtus in nobis idem eſt, qui & in illis: ſed nõ idem animus in nobis, qui fuit in illis: eadem fides in nobis, ſed non eadem deuotiõ. In illis enim maior erat frater nitas Chriſti, quàm ſanguinis: in illis ſicut vna fides, ita erat & vna ſubſtantia: vt quibus erat communis Chriſtus, communis eſſet & ſumptus. Nefas enim putabant, eum ſibi participem non adſciſcere in ſubſtantia, qui particeps eſſet in gratia. Non ergo verebantur, ne eſurirẽt: ſed potius timebant, ne alius eſuriret: Nunc autẽ, vt idem beatus Auguſtinus ait, ita alter de alterius inopia non cogitat, vt illud ſit quod dicit Apoſtolus: Alius quidem eſurit, alius ebrius eſt. Et paulò poſt: Nunc eſt, inquit, illud tempus, quod Dominus ſũ Euangelio ait, Abundabit iniquitas, refrigeſcet charitas multorum: modo enim abundat auaritia & iniquitas, quę ante largitatis beneficia erat: & refrigeſcit fraternitatis charitas, quæ prius Chriſti amore feruebat. Tunc enim ſub Apoſtolis tanta fraternitatis dilectio fuit, vt in conuentu ſuo nulla inueniretur indigentia: tanta autem modo Chriſtianitatis diffimulatio eſt, vt in cœtu noſtro vix inuenias locupletem. Locupletem aũt vix inueniri dico, non facultatibus, ſed operibus. Ait aũt Apoſtolus: Diuites ſint in operibus bonis: Locupletè enim in Eccleſia intelligi voluit, qui dues in Chriſto eſt. Et idem poſt pauca: Raro igitur in hoc tempore in Chriſtiano populo inuenimus locupletem, etſi plerique in domibus auro ſint diuites, in Eccleſia tamen ſunt mendici. Dum enim circa pauperes, non pro eo, quod præualent operãtur, nec hoc eſt gratum, quod offertũr, nec illud eſt fatiabile, quod referuãt. Dixit aũt Dominus ad Cain cum offerret munera: Si rectè offeras, rectè aũt non diuidas, peccaſti: quieſce: Sic tu Chriſtiane non rectè diuidis, qui de tanto auro tuo maiorẽ partem Mammonæ ſeruas, quàm Deo largiris. In primordio igitur ſanctæ Dei Eccleſiæ, circa credentes ardor fidei ita vigebat, vt perſeuerarent in doctrina Apoſtolorũ, & communicatione fractionis panis, & orationibus, & haberent omnia communia, & ſumerent cibũ cũ exultatione & ſimplicitate cordis, collaudantes Deũ: nunc aũt deuotio Chriſtianitatis apud pleroſque longè aliter ſe habet: quoniam à quibuſdam doctrinæ Apoſtolorũ præponitur amor terrenorum, negociorũ: communicationi fractionis panis, tenacitas, frigor charitatis, & cupiditas ambiendæ rei alienæ potius, quàm propriæ largiendæ: orationibus, delectatio carnalis, curioſitas rerũ, ſolicitudo mundi, & multimoda mentis in diuerſa vagatio. Quæ aũt illis erant communia, nunc quibuſdam ita ſunt propria, vt perrarò in alterius ex his quicquam, retorqueatur vſum. Illi ſumebant cibum cum exultatione & ſimplicitate cordis, collaudantes Deũ: nunc autem vix à quibuſdam ſumitur cibus ſine detractione, ſine ſimulatione, ſine inſultatione, ſine hiſtrionum ſaltatione, & obſcœna iocatione, & turpiloquiis, & ſcurrilitatibus, & cæteris innumeris vanitatibus, quæ animum Chriſtianum à vigore ſui ſtatus emolliunt. Illi in ſimplicitate cordis, iſti aũt ecõtrario ſubdolo & duplici animo cũ ſcriptura dicit: Sentite de Domino in bonitate, & in ſimplicitate cordis quærite illũ. Illi ſumentes cibũ, Deum collaudabant: iſti diuerſorum ciborum genera ad ſuũ libitum exigentes, erga lautiſſimos ſibi cibos præparatos, artem collaudant coquorum. Eſt & aliud in Chriſtiana religione, magna admiratione dignum, eo quod leges humanæ, quæ plerunque peccare volentibus, terrorem potiùs, quàm Chriſti præcepta incutiunt, maiorem vim quàm diuinæ, habere videantur cũ vtique illæ ſibi parentes à temporali, hæ quoque ab æterna liberẽt pœna. Cũ enim quiſpiã regiæ, aut Imperialis dignitatis apicem tenens, cæteris mortalibus temporaliter imperans, aliquod edictũ proponit, quod à ſibi ſubditis & audiri diligenter, & impleri fideliter fagaciter ſque velit: quis, rogo, ſubditorum non inhianter id audit, illiuſque iuſſionibus obtemperare fatagit? Quis verò in tantam audaciam prorumpere audet, qui id niſi ad ſui diſcrimen cõtemnere præſumat? Vnde ſatis mirari non poteſt, cur homines tanta

Auguſt.

1. Cor. 11.

Matt. 24.

1. Tim. 6.

Gen. 4.

Act. 4. & 2.

Sap. 1.

cætitate perculſi exiſtunt, vt creatoris ſui legem, tam temerario auſu poſtponant. Homines condunt leges, & à ſubditis cuſtodiuntur: Deus creator omnium æternaliter imperans, qui noſtro augmento non creſcit, nec noſtro detrimento decreſcit: incuius manu ita ſumus, ſicut lutum in manu figuli: dedit legem ob ſalutem animarum capeſſendam, & audiri contemnitur: & ſi aure cordis auditur, aure cordis non percipitur: & ſi corde percipitur, opere non adimpletur. Quid autem excuſationis Chriſtiani Domino adferre poterunt, qui mundanę legis cenſuram ob mundialem metum ſuſcipiunt, & iugo Chriſti quod ſuauc & leue eſt, & ad vitam ducit æternam, colla ſubmittere renuunt?
Matth. 11. Dominus dicit: Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati eſtis, & ego reficiam vos. Et Idem continuò addit:
Ibidem. Diſcite à me, quia mitis ſum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus veſtris. Iugum enim meum ſuaue eſt, & onus meum leue eſt: & venire ad talem, tantumque vocantem, & ab eo humilitatem & manſuetudinem diſcere, eiusque iugum ſuſcipere recuſatur? Hoc qui faciunt, quid aliud faciunt, niſi quod à ſalute propria deficiunt? Quod quam miſerabile, & exitiale ſit, explicari non poteſt: perſpicuè hinc ſanè animaduerti poteſt, quòd profeſſio Chriſtiana modernis temporibus à pleriſque non ſic deuotè ac religioſè colitur, ſicut à priſcis colebatur Chriſtianis. Hanc itaque fidei regulam, de qua ſuperius breuiter, & in memoratis Actis Apoſtolorum pleniſſimè dictum eſt, Apoſtoli, immò Chriſtus per Apoſtolos fidelibus tenendam cenſuit. Si igitur hanc Chriſtus docuit, immò quia docuit, vt quid tot tantiſque peruerſis conſuetudinibus, ad votum quorundam repertis contemnitur, quæ quamuis Deo annuente, veraciter percipiatur, operibus tamen à nõnullis, diuerſis negligitur modis? Et hoc idcirco acciditſſe conijcimus, quia irrepſit inter quoſdam nimium deſtenda conſuetudo, qui vtique legibus diuinis quibus ſe per fidem ſubdiderunt, non vt oportet, animaduerſis, quod libet, & licitum non eſt, ſed & id quod licet, non tamen expedit, legę ſibi faciunt, & ſecundum id, quod libitum fuerit, viuere poſſe inculpabiliter credunt. His ita præmiſſis, neceſſe eſt, vt vnuſquiſque fidelis penetralia cordis ſui rimetur: & ſi fidem Chriſti, quam percepit, operibus non exornet, pacti, quod cum Deo in baptiſmate fecit, ſe præuaricatorem eſſe cognoſcat. Dum ergo tempus habet, Chriſti adiuuante graiia, viam ſalutis non verbis tantum, ſed operibus rapeatat. Non ergo mirum eſt, ſi mucro diuinus graſſetur, vbi fides Chriſti non veraciter, ſed ſimulãter tenetur. Semper enim dicimus, nos Deum velle quærere: & de præteritis admiſſis ab eo veniam poſtulare, & mẽtimur, quia quod dicimus, aliũ plere differimus: quotidiè etiam dicimus, viam Dei, à qua peccando exorbitauimus, nos quærere velle, per quam ad Deũ reuertamur, & Deus eum ſtrauit in conſpectu oculorum noſtrorum, & per eam ingredi contemnimus. Quis ratione vtens ignorat, nos debere ſemper potiora eligere, & viliora contemnere? Diuerſis quippe diuinæ vitionis clabibus, merito noſtræ iniquitatis atterimur, & ad eum, à quo percutimur, reuerti contemnimus, adimplentes illud Propheticum: Et populus non eſt reuerſus ad percutientem ſe, & Dominum exercituum non exquiſierunt. Verendum porrò ſatis eſt, ne nobis toties à Domino per legales & Propheticas, atque Euangelicas & Apoſtolicas denunciationes ſiue comminationes admonitis & flagellatis, & ad Deum veraciter redire contemnentibus, illud tandem proueniat, quod Iſraelitico populo, Prophetis Dominiinſultanti, & ad Deum reuerti contemnenti prouenit, quorum iniquitates Dominus diu patienter pertulit, & ad extremum his propitiari nolens, eos in Aſſyriorum captiuitatem migrare permiſit: Aſſyrij namque dæmones ſignificant, & interpretantur captiuantes. Vnde

Eſa. 9.

CAPVT VIII.

Quòd poteſtati regali, quæ non niſi à Deo ordinata eſt, humiliter atque fideliter cuncti pare-re debeant.

COnſtat, poteſtatem regalem, omnibus ſibi ſubiectis ſecundum æquitatis ordinem, conſultum ferre debere, & idcirco oportet, vt omnes ſubiecti fideliter & vtiliter atque obedienter eidem pareant poteſtati: Quoniam qui poteſtati à Deo reſiſtit ordinatæ, Dei vtique ordinationi, iuxta Apoſtoli documentum, reſiſtit. Sicut enim ſubiecti, à rege ſibi volunt pię & iuſtè opitulari, ita ſpecialiter ei primum ad ſalutem animæ ſuæ procurandam, deinde generaliter ad honeſtatem & vtilitatem regni, ſecundum Dei voluntatem diſponendam atque miniſtrãdam indiſſimilanter atque irretractabiliter ſolatium opportunum debent exhibere. Quod cum faciunt, & diuinum præceptum adimplere, & fidem regi debitam euidenter probantur conſeruare. Rom. 13.

Huiuſcemodi ergo obſequium à ſubiectis regiæ poteſtati impendi debere, & legalia præcepta apertè tcſtantur, & Dominus in Euangelio admonet, dicens: Reddite quę ſunt Cæſaris, Cæſari: & quæ ſunt Dei, Deo. Petrus quoque ait: Subiecti eſtote omni humanæ creaturæ propter Deum, ſiue regi quaſi præcellenti, ſiue ducibus tanquam ab eo miſſis &c. Et non poſt multa: Deum timete, regem honorificate. Paulus etiam Apoſtolus in idipſum concordans, ait: Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit: non eſt enim poteſtas, niſi à Deo: quæ autem ſunt, à Deo ordinata ſunt. Itaque qui reſiſtit poteſtati, Dei ordinationi reſiſtit. & cætera quæ de huiuſcemodi poteſtate Apoſtolicus ſermo latiùs exequitur. Idem etiam ſcribit ad Titum: Admone illos Principibus & Poteſtatibus ſubditos eſſe. Item ad Timotheum, quanti pendat cauſam, immò ſalutem regis, demonſtrat, ità ſcribendo: Obſecro, inquit, primò omnium fieri obſecrationes, orationes, poſtulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro regibus & omnibus, qui in ſublimitate conſtituti ſunt, vt quietam & tranquillam vitam agamus in omni pietate & caſtitate: hoc enim bonũ eſt & acceptum coram Saluatore noſtro Deo, &c. Si enim Hieremias Propheta Dei, pro vita idololatræ regis Nabuchodonoſor orare admonet, quanto magis pro ſalute Chriſtianorum regum, ab omnibus ordinibus Deo eſt humiliter ſupplicandum? Matt. 22. 1. Pet. 2. Rom. 13. Tit. 3. 1. Tim. 2. Hier. 29. Baruc. 1.

Qualiter igitur regiæ poteſtati parendum, qualiterque eius ſaluti conſulendum eſt, breuiter ex authoritatibus diuinis dictum ſit. Quapropter neceſſe eſt, vt vnuſquiſque fidelis, tantę poteſtati ad ſalutem propriam, & honorem regni, ſecundum Dei voluntatem, vtpotè membrum capiti opem congruam ferat, pluſque in illo generalem profectũ, & vtilitatem, atque honorem regni, quàm lucra quærat mundi, quatenus his faluberrimis opitulationibus ſibi viciſſim ſuffragantes, æterno regno pariter mereantur perfruí felices.

CAPVT IX.

De tranſgreſſoribus præceptorum Dei.

MAla quibus Deus offenditur, vel peticlitatur regnũ, ſi quis liquido vult cognoſcere, diuinam, id eſt, legalem, Propheticam, & Euangelicam atque Apoſtolicam perſpiciat authoritatem: ibi plenè inueniet omnia mandata atque præcepta, quibus Dei adimpletur voluntas: ibi etiam inueniet quæ Deus fieri prohibuit, pro quibus ad omnem ordinem diuinæ comminationes multæ ſunt, & in quibuſdam qui audire contemperunt, vltio diuina completa eſt. Primus quippe homo propter tranſgreſſionem diuini præcepti, de Paradiſo eiectus, & exilio damnatus, & morte mulctatus eſt. quod malum adhuc hodie genus humanũ, quaſi natura ſibi inſertum experitur. Inde facta eſt alia generalis damnatio in diluuio, quæ multiplicatis vitijs, & diuerſis malis, naturali lege corrupta, euenifſe manif. ſtè probatur. Gen. 3. Gen. 6.

Quàm

Quàm sit etiam præsumptio grauis & periculosa, quæ ex contemptu præceptorum Dei nascitur, ædificatio turris, & confusio linguarum prodit. Sodoma autem & Gomorrha, & finitimiæ ciuitates, quibus flagitijs delectæ, & quomodò æterna damnatione, in exemplum humani generis, sint perditæ, manifestum est: & tamen in comparatione earum, Hierusalem duplum malum fecisse legitur, eò quòd notitiam & præceptum Dei habuerit, & seruare cõtemnserit, sequuta propriam voluntatem. Nam iniquitas Sodomitica, iuxta Prophetam, fuit superbia, futilitas & abundantia, & otium: & quia egeno & pauperi manum non porrigebant, vnde accessit obliuio Dei, operati sunt adhuc abominationes. Obduratio quoque Aegyptiorum, qui nullis signis, nec prodigijs, sed neque flagellis corrigi potuerunt, ad quem finem peruenerit, notum est. Nam Dathan & Abiron atque Chore, cum socijs eorum, quia cum eis pericrunt, quàm horribili terræ hiatu propter conremptum & inobedientiam contra Dominum, consumpti sunt, manifestum est. Quomodo etiam multitudo populi Dei pericrit in deserto, propter concupiscentiam & contemptum, & peruersas consuetudines à Deo illis prohibitas, donec diuersis cladibus consumerentur, ita vt nullus eorum ad terram promissionis, præter duos tantùm obedientes voci Domini, omnibus perfectum est. Quoties autem acciderit populum corruisse, vel regnum interisse propter vnius peccatum vel inobedientiam, siue prælati, siue subiecti, longum est enumerare sicuti contigit in Saul, pro cuius inobedientia regnum ab eo ablatum, alteri; datum legimus. Nam & filius eius Ionathas, in cuius fidei fortitudine victoria data est de aduersarijs, postea sanctificationis votum transgressus, licèt ignarus concupiuit, & victoriam totius populi perturbauit: Sed & Heli de ordine sacerdotali, quia filios suos satis nõ correxit, decidit, immò filijs meritò ob suas iniquitates corruentibus, corruit sacerdotium, quod de progenie eius ablatum est quorum negligentia & iniquitate populus in bello fugatus ac cæsus est, & gloria cum arca Dei Israel, translata est, simul & locus sanctificationis eorum dissipatus est: Achan verò propter concupiscentiam inobedientes factus, totum populum perturbauit. Pauca quippe de multis prosequuti sumus, vt diligêter animaduertatur, si tot diuinis vlrionibus, totque periculis, tot etiam damnationibus subiacuerit contemptores mandatorum Dei, quorum infinitus est numerus, & non solùm illi qui præcepta susceperunt, verùm etiam qui naturalem legem corruperunt: quanto putas reatui subiacebunt gratia Christi redempti, & ab eodem Domino in viam iustitiæ edocti & instructi, si præceptis eius obedire contempserint? Proinde necesse est, vt vnusquisque in ordine suo, pro viribus studeat, vt quantum Deus annuerit, quæ iussit, adimpleat? & quæ vetuit, caueat: vt non cum contemptoribus damnari, sed potiùs cum executoribus diuinorũ præceptorum valeat remunerari: quoniam non est dubium, quin propter inobedientiam & contemptum præceptorum Dei, regni periclitatio, & animarum proueniat damnatio.

Gen. 11.
Gen. 19.
Ezech. 16.
Ibid.
Exod. 14.
Num. 16.
Exod. 32.
Num 11. 21 25.
1. Reg. 15.
1. Reg. 14.
1. Reg 4.
Ioſ. 7.

CAP. X.

Qui grauiùs puniuntur, qui fidem Christi perceperunt, & in malis vitam finierunt, quam illi qui sine fide mortui sunt, & tamen bona opera egerunt.

DEi solet à nonnullis Christianis, quòd hi qui in Christo renati sunt, quamquam scelerate viuant, & in malis operibus diem extremum claudant, diuturno atque purgatorio, non tamen perpetuo sint igne puniendi. Cùm multi hoc asserant, & nullus id verum esse ex diuinis oraculis adstruere valeat, cauendum est, vt hoc non solùm non credant, verum etiam nec ex ore proferant, ne fortè hoc dicẽdo, se & alios quodammodo vana securitate deludant. Quòd ergo neminem sola fides Christi sine operibus, ad regnum prouehat æternũ, in præcedentibus iam dictum est. Quòd autem in flagitijs viuentes, & hæc nec pœnitentiæ lamentis, nec eleemosynarum largitionibus redimêtes, fed in eis potius perseuerantes diem obeunt, atrociora sint tormenta passuri, quàm illi, qui licèt lauacro Christi in Ecclesia nequaquam sunt baptizati, bona tamen opera fecerunt, subter testimonia collecta declarant.

Ait itaque Petrus: Melius enim illis fuerat, non agnoscere viã veritatis, quàm post agnitionem veritatis retrorsum conuerti ab eo, quod traditum est illis sancto mandato. contigit enim illis illud veri Prouerbij: Canis reuersus ad suum vomitum, & sus lota in voluta bro luti. Et Dominus in Euangelio: Cum immundus, inquit, spiritus exierit ab homine, vadit per loca arida, quærens requiem, & non inuenit: Tunc dicit: Reuertar in domum meam vnde exiui, & inuenit eam vacantem, scopis mundatam, & ornatam. Tunc vadit & assumit septem alios spiritus nequiores se, & intrant in domum illam, & habitant in ea, & erũt nouissima hominis illius peiora prioribus. Origenes quoque in Homilia de initio decalogi: Habitauit enim in nobis immundus spiritus, antequam crederemus, antequam veniremus ad Christum, cum adhuc fornicaretur anima nostra à DEO, & esset cum amatoribus suis dæmonibus: sed post eaquàm dixit, Reuertar ad virum meum priorem, & venit ad Christum, qui eam ab initio ad imaginem suam creauit, necessarió locum dedit adulter spiritus, vbi vadit ad legitimum virum. Susceperi ergo sumus à Christo, & mundata est domus nostra à peccatis prioribus, & ornata est ornamentis sacramentorum fidelium, quæ norant, qui initiati sunt. Item idem post pauca: Non enim domus tantùm sed templum esse debet, in quo habitet Deus. Si ergo acceptam gratiam negligat, & implicet se negocijs seculi aribus, continuò, ille immundus spiritus redit, & vendicat sibi domum vacantem, & ne iterùm possit expelli, alios secum septem spiritus adhibet nequiores, & fiunt huiusmodi nouissima hominis peiora prioribus. Et Beda in expositione Euangelij Lucæ: Quemcunque enim post baptisma, siue prauitas hæretica, seu mundana cupiditas arripuerit, mox omnium profternet in ima vitiorum: vnde rectè nequiores tunc in eum spiritus dicuntur ingressi, quia non solùm habebit illa septem viria, quæ septem spiritalibus sunt contraria virtutibus, sed & per hypocrisin ipsas se habere virtutes simulabit, & sunt nouissima hominis illius peiora prioribus: Melius quippe erat ei, viam veritatis non cognoscere, quàm post agnitionem à retrorsum conuerti. Quod in Iuda traditore vel Simone Mago, cæteris quetalibus specialiter legimus impletum. Augustinus quoque in libro Enchiridion: Credantur, inquit, in quibusdam etiam hi, qui nomen Christi non relinquunt, & eius lauacro in ecclesia baptizantur, nec ab ea vllo schismate vel hæresi præcidantur, in quantislibet sceleribus viuant, quæ nec diluant pœnitendo, nec eleemosynis redimant, sed in eis vsque ad huius vitæ vltimum diem pertinacissimè perseuerent, salui futuri per ignem licèt pro magnitudine facinorum, flagitiorumque, diuturno, non tamen æterno, igne puniri. Sed qui hoc credunt, & tamen catholici sum, humana quadam beneuolentia mihi falli videntur: Nam Scriptura diuina aliud consulta respondet. Et paulò pòst: Porrò autem si homo sceleratus, propter solam fidem per ignem salua tur, & sic est accipiendum, quod ait Beatus Paulus: Ipse autem saluus erit, sic tamen quasi per ignem: Poterit ergo saluare sine operibus fides, & sa'uus erit, quod dixit eius coapostolus Iacobus: fal sum erit & illud, quod idem ipse Paulus dixit: Nolite, inquit, errare: Neq; fornicatores, neq; idolis seruiẽtes, neq; adulteri, neq; molles, neq; masculorum concubitores, neq; fures, neq; auari, neque ebriosi, neque maledici, neque rapaces regnum Dei possidebunt. Si enim etiam in istis perseuerantes criminibus, tamen propter fidem Christi salui erunt, quomodo in regno Dei non erunt? Si igitur iuxta Euangelicam sententiam post agnitionem Christi, quis nequiter viuendo, spiritum immundum, qui à se tempore baptismatis expulsus est, cum dæmonum septenario sibi numero ad idito ad se redire facit, pristinamque domum in se quodammodo vindicare finit, fiunt; illi nouissima peiora prioribus: paret profectò, si in ijsdem nequitijs vitam finierit, grauiùs illum quàm eos, qui licèt fidem Christi non perceperunt, bonis tamen operibus operam dederunt, puniendum. Proinde necesse est, vt vnusquisque fidem Christi, quam percepit, bonis operibus exornet. Et sicut nulli de misericordia DEI desperandum est, ita nemo post hanc vitam iudicium Dei, quod nisi iustum esse non potest, sibi alijsque fauorabiliter molliendo temperet, & propter hoc in hac vita, bonis operibus deditus esse negligat. Quapropter procurandum est, vt dum in hac vita viuitur, bonis operibus insistatur: Admonet quippe Dominus in Euange-

Gen. 11.
Prou. 26.
Matt. 12.
Osee 2.
Gen. 2.
Matt. 12.
Luc. 11.
Iacob. 2.
2. Pet. 2.
2. Pet. 2. Act. 8.
In Enchi. c. 67.
2. Cor. 3.
2. Cor. 6.

lio: Vigilate & orate, quia neſcitis diem, neque horam, Item: Dies Domini ſicut fur in nocte veniet. Item: Ambulate, dum lucem habetis, ne tenebræ vos comprahendant. Et Apoſtolus: Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies ſalutis. His documentis perdocemur, quod indulta temporis pœnitentiæ, in vanum non ſint deducenda, & quòd fides Chriſti, bonis ſemper ſit operibus exornanda.

1.Cor. 6.

CAP. XI.

Quòd ad Eccleſiam orandi gratia frequenter conuenire debeat.

QVia moderno tempore Chriſtiani populi deuotio, à deuotione plebium ſimplici fidelium, quæ ſub Apoſtolis extitit, longè ſit impar, in præcedentibus iam commemoratum eſt. Procul nempe quorundam Chriſtianorum deuotio, ſicut & in nonnullis aliis, ita & in eo, quòd ad Eccleſiam tepidè conueniunt, ab illius plebis religioſa deuotione diſtat. Verùm ſicut ſunt plerique qui pio religioſoque ſtudio orandi gratia Eccleſiam ſæpiſſimè frequentant, ita econtrario exiſtunt quidam, qui licèt è vicino habeant baſilicam, id tamen perrarò, quod emendatione dignum eſt, faciant. Vt ergo templa diuinis cultibus mancipata, frequenter adiri, ibique DEVM conſtanter & deuotè oporteat inuocari, diuinæ ſcripturæ teſtimonia ſuberè colligi teſtantur. Legitur itaque in libro Paralipomenon: Apparuit Dominus Salomoni nocte, & ait: Audiui orationem tuam, & elegi locum iſtum mihi in domum ſacrificij, &c. Et paulo poſt: Oculi quoque mei erunt aperti, & aures meæ erectæ ad orationem eius, qui in loco iſto orauerit. Elegi enim & ſanctificaui locum iſtum, vt ſit nomen meum ibi in ſempiternum, & permanent oculi mei, & cor meum ibi cunctis diebus. Et in Euangelio Lucæ: Et factum eſt, dum benediceret illis, receſſit ab eis, & ferebatur in cœlum: & ipſi adorantes, regreſſi ſuntin Hieruſalem cum gaudio magno, & erant ſemper in templo, laudantes & benedicentes DEVM. Et in Actibus Apoſtolorum: Erant autem, inquit, perſeuerantes in doctrina Apoſtolorum, & communicatione fractionis panis, & orationibus. Et paulò poſt: Quotidiè quoque perdurantes vnanimiter in templo, & frangentes circa domos panem, ſumebant cibum cum exultatione & ſimplicitate cordis, collaudantes DEVM, & habentes gratiam ad omnem plebem. Item ibi: Petrus & Ioannes aſcenderunt in templum, ad horam orationis nonam. Origines quoque in Homilia de Rebecca: Vereor, inquit, ne ſitis matri veſtræ Eccleſiæ adhuc in triſtitia & gemitu, cùm non conueniris ad audiendum DEI verbum, & vix feſtis diebus ad Eccleſiam procedatis, & hoc non tam deſiderio verbi, quàm ſtudio ſolemnitatis, & publicæ quodammodo remiſſionis obtentu. Quid igitur ego faciam, cui diſpenſatio verbi creditæ eſt? Vbi vel quando veſtrum tempus inueniam? Plurimum ex hoc, immò penè totum mundanis occupationibus teritis: in foro aliud, aliud in negociatione conſumitis: alius laibus vacat, & ad audiendum DEI verbum, nemo aut pauci admodum vacant. Sed quid vos de occupationibus culpo? quid de abſentibus conqueror? Præſentes etiam in Eccleſia poſiti, non eſtis intenti, ſed communes & ex vſu fabulas teritis, & verbo DEI vel lectionibus diuinis terga conuertitis. Vereor ne & vobis dicatur à Domino: Conuerterunt ad me dorſa, & non facies ſuas. Et poſt aliqua in eadem: Dicite mihi vos, qui tantummodo feſtis diebus ad Eccleſiam conuenitis, cæteri dies non ſunt feſti? non ſunt dies Domini? Iuda orum eſt. dies certos & raros obſeruare ſolennes, & ideò ad eos dicit Dominus: Quia neomenias veſtras, & ſabbata, & diē magnum non ſuſtineo: ieiunia & feriās & dies feſtos veſtros odit anima mea. Odit ergo DEVS eos, qui vna die putant eſſe feſtum Domini. Quia ergo Chriſtiani inſtar tēpli Hieroſolymitani, vbi ſanguis brutorū animaliū effundebatur, baſilicas in amore & honore Dei conſtruunt, vbi non iam ſanguis taurorū effunditur, ſed corp⁹ & ſanguis Chriſti cōficitur, & à fidelib. percipitur, & Deus tā euidēbus oraculis loca nomini ſuo dicata inhabitare, ibiq; ſupplicū precꝫ fe exaudire pollicri dignatur: & pōtifices ſub tāta inuocatione eas Deo dedicāt, vt omnes qui illuc deprecaturi veniunt, de quacunque tribulatione ad eum clamauerint, conſolationis eius beneficia conſequantur, oportet vt remoto negligentiæ torpore, huiuſcemodi loca ad DEVM exorandum, ſibique propicium faciendum, frequenter ac deuotè adeant, dignoſque ſe adſpectibus angelorum, quorum conuentus ibi minimè adeſſe dubitantur, exhibeant. Quòd ſi etiam memoratum templum, in quo pecudes mactabantur, tantæ veneration habebatur, vt ad illud non ſolùm Iudæi diuinæ legis notitiam habentes, verùm etiam nationes à teſtamento DEI longè remotæ, orandi gratia concurrerent, ſicut habes in Actibus Apoſtolorum, de viro Aethiope Eunucho, qui veneratadorare in Hieruſalem, & reuertebatur, à Philippo catechizatus & baptizatus eſt; quantò magis templa CHRISTI, vbi eius caro & ſanguis immolatur à fidelibus, funt religioſis obſequijs venerāda, & aſſiduis precibus inexcuſabiliter frequentanda? Non igitur, ſicut ſe habet quorundam repræhendenda & emendanda conſuetudo, propter ædiculas, quas ſibi ad votum ſuum conſtruunt, ibique DEO ſacrificium offerri poſſe & debere contendunt, templa, per ſacerdotum miniſterium, nomini diuino dicata, penitùs ſunt negligenda, ac relinquenda, præſertim cùm Dominus dicat in lege, Ad locum, quem elegerit Dominus DEVS de cunctis tribubus veſtris, vt ponat nomen ſuum ibi, & habitet in eo, venieris, & offereris in illo loco holocauſta ac victimas veſtras. Et poſt paucā: Cauē ne offeras holocauſta tua in omni loco quem videris, ſed in eo, quem elegerit Dominus in vna tribuum tuarum. Et in ſacris canonibus, in Concilio ſcilicet Laodicenſi, eſt inſtitutum, quòd non oporteat in domibus oblationes ab epiſcopis & presbyteris fieri.

1.Paral.7.

Luc.24.

Act.2.

Ibidem

Act.3.

Origenes.

Ierem. 12

Eſai.1.

Deut. 12

Cap.5.

CAPVT XII.

Quòd in Eccleſia Chriſti non ſit otioſis turpibusque fabulis vacandum, & quòd qui hæc faciunt, non ſolùm ſibi peccata non minuant, ſed etiam maiora accumulent.

MVlti Eccleſiam ingreſſi, non ad DEVM puram ſimplicemque orationem diriguntꝫ, quotiuis quod ore precantur, hoc etiam mente non medit antur. De talibus Beda in homilia Euangelij ſeptimadecima: Sunt, inquit, qui intrantes Eccleſiam, multis Pſalmodiæ vel orationum ſer monibus prolongant, ſed alibi corde intendendo, nec ipſi quid dicant, recolunt, ore quidem orantes, ſed mentem foris vagantem, omni orationis fructu priuantes, putantes à DEO precem exaudiri, quam nec ipſi qui fundunt, audiunt. Quod antiqui hoſtis inſtinctu fieri, nemo eſt qui animaduertere neqeat. Sciens enim vtilitatem orandi, & inuidens hominibus gratiam impetrandi, immittit orantibus multimoda cogitationum leuium, & aliquando etiam turpium nocentium, que phantaſmata, quibus orationem impediat, adeò vt nonnunquam tales, tantosque diſcurrentium cogitationum fluctus, proſtrati in oratione, toleremus. Sunt itaque plerique, quibus potiùs cordi eſt, vanis & obſcœnis confabulationibus vacare, quàm lectionibus diuinis aurem accommodare, quibus etiam nuſquam tam delectabile videtur eſſe ſuſurrationes aliorum auribus ingerere, cachinnis ora diſſoluere, quā in eccleſia DEI, vbi eum humiliter deuoteque debuerant inuocare, & peccata ſua deflere: ſed & hoc eiuſdem hoſtis antiqui inſtinctu fieri, dubium non eſt. Quòd autem domus DEI non ſit huiuſcemodi illicitarum actionum, ſed potiùs orationum locus, Dominus docet in Euangelio, dicens: Domus mea, domus orationis eſt, vos autem feciſtis eam ſpeluncam latronum. Origenes quoque vbi de velamine Moſis ſcribit, ita dicit: Dicendum nobis eſt priùs, quid ſit homo auerſus à Domino, vt ſcire poſſimus quid ſit conuerſus. Omnis qui, cùm recitantur verba legis, communibus fabulis occupatur, auerſus eſt: Omnis qui cùm legitur Moſes, de negociis ſeculi, de pecunia, de lucris ſolicitudinem gerit, auerſus eſt: Omnis qui poſſeſſionum curis ſtringitur, & diuitiarum cupiditate diſtenditur, qui gloriatur ſeculo, & mundi honoribus ſtudet, auerſus eſt. Sed & alius, qui ab his quidem videtur alienus, aſſiſtit autem & audit verba legis, & vultu atque oculis intentus, corde tamen & cogitationibus euagatur,

Beda.

Matt.21.

auer-

auerſus eſt. Quid ergo eſt conuertiſi his omnibus terga vertitis, & ſtudio ac mentis ſolicitudine verbo DEI operam detis, in lege eius die ac nocte meditemini, hoc eſt conuerſum eſſe ad Deum. Aliqui veſtrum, vt recitari audierint quæ leguntur, ſtatim diſcedunt: nulla ex his quæ lecta ſunt, inquiſitio adinuicem, nulla collatio, nuſquam memoria mandati illius, quo te diuina lex commonet: Interroga patres tuos, & dicent tibi: presbyteros tuos, & adnunciabunt tibi. Aliis ne hoc ipſum quidem patienter expectant, quòd lectiones in Eccleſia recitentur: alij verò nec, ſi recitentur, ſciunt: ſed in remotioribus Dominicæ domus locis, ſecularibus fabulis occupantur: de quibus ego auſus ſum dicere, quia cùm legitur Moſes, iam non velamen ſuper cor eorum, ſed paries quidam & murus eſt poſitus. Auguſtinus in homilijs ad populum: Quando conuenitis, inquit, ad Eccleſiam, pro peccatis veſtris orate: nolite ſcandala concitare, aut otioſas fabulas dicere: in eccleſia ſtantes, nolite verboſare, ſed ſacras ſcripturas patienter audire. Qui enim in eccleſia verba vana loquutus fuerit, & pro ſe, & pro alijs rationem redditurus eſt in die iudicij, quia verbum Dei nec ipſe audit, nec alios audire permittit. Item idem: Plures ſunt, de quorum perditione nimium contriſtor: illos dico, qui venientes ad Eccleſiam, magis litigare cupiunt, quàm orare: & quando debent lectiones diuinas in Eccleſia intentis auribus tota pietate ſuſcipere, tunc foris cauſas dicere, & diuerſis ſe ſtudent calumnijs impugnare: aliquando etiam, quod peius eſt, aliqui nimium iracundia ſuccenduntur, amariſſimè rixantur, & turpiter ſibi conuicia & crimina, *& calcibus & pugnis inuicem colliduntur. Melius enim fuerat talibus, ad eccleſiam non venire, quàm tot malis contra ſe diuinam iram prouocare. Iſti enim etſi cum minoribus peccatis ad eccleſiam veniunt, cum multis criminibus de eccleſia reuertuntur. Item idem. Sunt namque aliqui, qui in natalibus ſanctorum, aut in qualibet feſtiuitate, cauſas aut dicere, aut audire volunt, &, quod peius eſt, non pro veritate, ſed pro auaritia & cupiditate. Debent enim cauſas dicere, & cum iuſtitia deliberare. Sed alijs diebus, alio tempore, non in ſanctorum ſolennitate, quando omnes homines magis debent Deo vacare, quàm ſe diuerſis litibus impugnare. Item idé: Quando ad Eccleſiam conuenitis, nolite vos talibus fabulis occupare, vnde poſſitis peccata acquirere. Nolite vos occupare ad litigandum, ſed potiùs ad eorandum, non vt rixando DEVM offendere, ſed ſupplicando gratiam illius poſſitis acquirere. Beda in homilia Euangelij viceſima: Cùm ſeciſſet Dominus quaſi flagellum de funiculis, omnes eiecit de templo. Quid ergo fratres mei, quid putatis faceret Dominus, ſi rixis diſcidentes, ſi fabulis vacantes, ſi riſu diſſolutos, vel alio quolibet ſcelere reperiret irretitos, qui hoſtias, quæ ſibi immolarentur, ementes, in templo inuenit, & eliminare feſtinauit? Hæc propter illos diximus, qui eccleſiam ingreſſi, non ſolùm intentionem orandi negligunt, verùm etiam ea, pro quibus orare debuerant, augent. Inſuper & arguentes ſe pro huiuſmodi ſtultitia, conuicijs, odijſque vel detractionibus inſequuntur, addentes videlicet peccata peccatis, & quaſi ſunem ſibi longiſſimum incauta eorum augmentatione texentes, & nec timentes ex eo diſtrictiſſimi iudicis examinatione damnari. Et paulò poſt: Vnde multum tremenda ſunt hæc dilectiſſimi, & digno expaueſcenda timore, ſedulaque præcauendum induſtria, ne veniens improuiſus, peruerſum quid in nobis vnde merito flagellari, ac de eccleſia eijci debeamus, inueniat: & maximè in illa, quæ ſpecialiter domus orationis vocatur, obſeruandum, ne quid ineptum geramus, ne cum Corinthijs ab Apoſtolo audiamus: Nunquid domos non habetis ad agenda vel loquenda temporalia? aut eccleſiam Dei contemnitis? Quapropter ſummoperè omnibus fidelibus procurandum eſt, vt nihil in eccleſia inhoneſtum aut cogitatione, aut dicto, aut facto gerant, ne fortè peccatis, pro quibus abſoluendis conſtuxerant, peccata accumulantes, non abſolutione mpeccatorum acquirant, ſed magis funes, quibus quodammodo ligentur, ſibi accumulent.

Deut. 32.

Auguſt.

Matth. 12.

deeſt dicunt aut ſimile.

Beda. Ioan. 2.

1. Cor. 11.

CAP. XIII.

Quòd & in alijs competentibus locis, ſi locus baſilicæ procul fuerit, oratio ad Deum, & confeſſio peccatorum fieri poſſit & debeat.

SIcut ſunt nonnulli, qui orandi gratia Eccleſiæ limina frequentare negligunt, ita contrariò exiſtunt plerique qui pro eo, quòd baſilicas adire nequeunt, & reliquias ſanctorum præſtò non habent, indicrò vota presum ſuarum ad Deũ vt oportet, ſupplici deuotione non fundunt, non animaduer tentes, quod Deus non ſit minus in parte, quàm in toto, ſed vbique totus, vbique præſens, vbique miſtabilis. Vnde ait Pſa. miſta: Quò ibo à ſpiritu tuo? & à facie tua quo fugiam? Si aſcendero in cælum, tu illic es: ſi deſcendero in infernum, ades, Et idem alibi: In omni loco damnationis eius benedicanima mea Domino. Legitur itaque in lib. Regum: Si egreſſus fuerit populus tuus ad bellum contra inimicos ſuos per viã, quocunq; miſeris eos orabunt te contra viam ciuitatis quam elegiſti, & contra domum, quam ædificaui nomini tuo, & exaudies in cælo orationem eorum, & preces eorum, & facies iudicium eorum. Quòd ſi peccauerint tibi, (non eſt enim homo qui non peccet) & iratus tradideris eos inimicis ſuis, & captiui ducti fuerint in terram inimicorum ſuorum ſiuè vel propè, & egerint pœnitentiam in corde ſuo in loco captiuitatis, & conuerſi deprecati te fuerint in captiuitate ſua, dicentes, Peccauimus, iniquè egimus, impiè geſſimus, & reuerſi fuerint ad te in vniuerſo corde ſuo, & tota anima ſua, in terra inimicorum ſuorum, ad quam captiui ducti ſunt, & orauerint te contra vim terræ ſuæ, quam dediſti patribus eorum, & ciuitatis quam elegiſti, & templi quod ædificaui nomini tuo, exaudies in cœlo in firmamento ſolij tui orationem eorum & preces, & facies iudicium eorum. Et in lib. Daniel. Quod cùm Daniel comperiſſet, id eſt, conſtitutam legem, ingreſſus eſt domum ſuam, & feneſtris apertis in cœnaculo ſuo contra Hieruſalem, tribus temporibus in die ſlectebat genua ſua, & adorabat, confiteb atur que coram Deo ſuo, ſicut & ante facere conſueuerat. Apoſtolus quoque ait: Volo igitur viros orare in omni loco, puras leuantes manus ſine ira & diſceptatione. Hieronymus ad Euſtochium: Egredientibus de platea oratio occurrat antequam ſeſſio, nec prius corpuſculum requieſcat, quàm anima verbo Dei paſcatur: ad omnem actum, ad omnem inceſſum manus pingat crucem.

Pſal. 138.

3. Reg. 8.

Dan. 6.

1. Tim. 2.

Explicit liber ſecundus.

INCIPIT EPISTOLA EPISCOPORUM *ad Imperatores.*

Epiſtola Synodalis ad Ludouicum, & Lotharũ Imppp.

DOminis perpaſſ antiſſimis, & pietatis gratia præditis Ludouico & Lotharioorthodoxis atque inuictiſſimis Auguſtis: Nos famuli veſtri, quamuis indigni, tamen epiſcopi, Deo humiliter grates perſoluimus, eiusque immenſam pietatem & benignitatem collaudantes & prædicamus, qui vos adeò in ſui amorem deuotiſſimos famulos ſuos flagrare facit, vt de profectu & exaltatione ſanctæ ſuæ eccleſiæ indefinenter cogitetis, eamque vtpotè matrem ſpiritalem, ſicut fideles & dilecti ſpirituales filij, ad meliora & potiora ſemper prouidere ſtudeatis. Nam cùm mucro diuinus imperium vobis diuinitùs commiſ ſum, interius exteriuſque merito noſtræ iniquitatis multifariis attereret cladibus, prudenter animaduertentes, quòd hæc non niſi iuſto Dei iudicio euenirent, illicò ſcriptis ſerenitatis veſtræ, anno præterito cunctos Eccleſiarum paſtores admoniſtis, vt quia conſtabat eos ſpeculatores Domini exiſtere, & gladium diuinum ſuper terram, id eſt, ſuper peccatores Deum graſſari, meminerint ſpeculationis ſuæ, & ieiunio triduano ab omnibus generaliter peracto, vnuſquiſque in quolibet ordine poſitus, diligenter conſcientiam ſuam conueniret, & vbi ſe Deum offendiſſe cognoſceb at, maturatò per pœnitentiæ ſatisfactionem corrigere non differeret. In quibus etiam apicibus inferere vobis placuit, vt ſi Deus pacem vndiq; & ocium vobis tribueret, in hoc, placitum veſtrum generale confumere voluiſſetis, vt primùm qui cquid in vobis, id eſt, in perſona & miniſterio veſtro corrigendũ inueniretur, Do

mino auxiliante, corrigeretis: Deinde quæcunque in omnibus ordinibus imperij vestri Deo displiceret, inquireretis, & secundùm eius voluntatem cum consensu fidelium vestrorũ, ad tramitem rectitudinis reuocaretis, scilicet vt cum vobis, populoque vobis commisso propicium faceretis: Sed quia tempus optatum exterioribus incuriosibus præpedientibus, secundùm desiderium vestrum nacti non estis, libuit serenitati vestræ cum quibusdam fidelibus vestris, præterita hyeme placitum habere, & de his quæ præmissa sunt, diligenter tractare, Deique voluntatem quærere, & ecclesiæ vobis commissæ vtiliter am prouidere. Quapropter de omnibus, quæ ad tempus emendatione digna visa sunt, congrua capitula serenitas vestra digessit, legatosque strenuos delegauit, vt per eadem capitula & flagitia malorum hominum punirent, & bonorum laude vestræ Celsitudinis notescerent: Inter quæ etiam statuistis, in quatuor partibus Imperij vestri, conuentus episcoporum vno eodemque tempore fieri, in quibus tractaretur, quæreretur, atque cum Dei adiutorio inuenirent de causis ad religionem Christianam, eorumque curam pertinentibus, quid à principibus, & reliquo populo vel ita, vt diuina authoritas docet, aut aliter teneretur: vel quid inde ex parte, aut ex toto diminutum esset, vt non teneretur. Deinde quid in ipsorum, qui pastores populi constituti sunt, moribus, conuersatione & actibus inueniri posset, quod diuinæ regulæ atque authoritati non concordaret: similúque inueniretur, quæ occasiones in vtroque ordine id effecerint, vt à recto tramite deuiassent, & quicquid de his inuẽtum fuisset, vestræ Celsitudini notum facerent: Quod vt Deus posse dedit, nos fidelissimi ac deuotissimi salutis vestræ procuratores, iuxta paruitatem sensus nostri, prout breuitas temporis permisit, secundùm sanctam deuotionem & ordinationem vestram, de causis ad religionem Christianam, nostrumque ministerium atque periculum pertinentibus: necnon & de his quæ ad nostram correctionem & emendationem pertinere perspeximus, siue de his, quæ populis generaliter annuncianda & admonenda præuidimus, capitulatim in præcedentibus adnotauimus libellis, vestræque serenitati legenda, immò probanda, obtulimus. Et quanquam de his, quæ præmissa sunt, vestro ardentissimo desiderio prius satisfacere elegerimus, nequaquam tamen hæc, quæ specialiter ad vestram personam, ministeriumque pertinere cognouimus, obliuioni tradidimus, sed potiùs vestræ saluti prospicientes, nonnulla capitula necessaria, in secundo huius operis libello, ad nomen ministeriumque vestrum pertinentia, periculumque cauendum solerti studio congessimus, & vobis familiariter admonitionis gratia, porrigenda deuouimus, vt ea diligenter inspiciendo, legendo & audiendo, aperte atque distincte vestra cognoscat celsitudo, de quibus, & pro quibus in memoratis conuentibus nostris, secundùm virium nostrarum possibilitatem, fideliter salubriterque egerimus.

Explicit Epistola Episcoporum.

ABHINC SEQVVNTVR QVAEDAM, QVAE EX capitulis conuentus nostri breuiter decerpsimus quæ ad nostram fidelium vestrorum laicorum obseruationem & salutem pertinentia, necessaria esse perspeximus. Dehinc sequuntur alia, quæ vestræ pietatis deposcenda, valdè salubria esse iudicauimus.

Caput I.

Episcopi sunt religionis administratores.

IGITVR quia constat, religionem Christianam per successores Apostolorum salubriter administrari, populisq; ad vitam æternam ducatum exhiberi debere: primò necessarium iudicauimus, vt quicquid in nobis reprehensibile, facrisque ministerijs, quibus indigni mancipamur, inconueniẽs & indecens, contrariumque videbatur, toto adnisu, Domino opem ferente, corrigeremus: Id est, in vita nostra & doctrina, & conuersatione & morum probitate, & studio prædicationis, & in confacerdotum & ministrorum, subiectorumq; nostrorum correctione, diligentiorem deinceps cum omni studio & solicitudine, curam & prouidentiam adhiberemus. Et vt nos non tantùm incupiditatibus mundanis & curis & solicitudinibus, sed potiùs in diuinis officijs implicaremur, & in scholis habendis, & educandis militibus sanctæ Dei ecclesiæ operam daremus, quæ nos, Deo miserante, in omnib. pro viribus imitari, & exercere ad nostram & vniuersorum salutem cupimus, inquantum nobis diuina fauente gratia, facerdotalis libertas, & optatum otium attributum fuerit. Nam & in statutis conuentibus primò omnium pari voto, parique consensu decreuimus, vt vnusquisque nostrum in parochia sua dictis & exemplis, plebes sibi subiectas ad meliora incitare studeret, easque vt seà malis cohiberent, & ad Deum ex toto corde conuerterent, solicitè admoneret, Deumq; quem peccando sibi iratum fecerant, digna pœnitentia satisfactione, & eleemosynarum largitione sibi placabilem facere satagerent, necnon & pro vita vestra, coniugum, prolisque vestræ incolumitate, Deiimmensum misericordiam cernuis precibus implorarent.

Cap. II.

De diuersorum malorum patratoribus.

SVnt sanè diuersorum malorum patratores, quos & lex diuina improbat & condemnat, pro quorum etiam diuersis sceleribus & flagitijs, popitlus fame & pestilentia flagella tur, & ecclesiæ status infirmatur, & regnum periclitatur. Contra quos nos eorum malitiam exaggerantes, quanquam in sacris eloquijs satis sunt execrationes necessariam præiudimus, iterum nostra admonitione & exhortatione præcaueri omninò oportere. Sicut sunt diuersarum pollutionum patratores, quas cùm masculis & pecoribus nonnulli diuersissimis modis admittunt, quæ incomparabilem dulcedinem pijs simi creatoris ad amaritudinem prouocantes, tanto grauius delinquunt, quanto contra naturam peccant. Pro quo etiam scelere, igne cœlesti conflagratæ, infernique hiatu quinque absorptæ sunt ciuitates: necnon & quadragintà, & eo amplius millia stirpis Beniaminæ mucrone fraterno confossa sunt. Hæc porrò iudicia & euidentes vindictæ declarant, quàm execrabile & detestabile apud diuinam maiestatem hoc vitium exter. Extant & alia pernitiosissima mala, quæ ex ritu gentilium remansisse dubium non est: vt sunt Magi, harioli, fortilegi, venefici, diuini, incantatores, somniatorum cõiectores, quos diuina lex irretractabiliter puniri iubet, de quibus in lege dicitur: Anima quæ declinauerit ad magos & hariolos, & cætera. Gen. 19. Iudic. 20. Leuit. 20.

Exod. 22

Galat. 5

uertant : Sicut sunt ea, quæ Apostolus apertè enumerat, id est, Ebrietares, comessationes, contentiones, iræ, rixæ, dissensiones, detractiones, inuidiæ, inimicitiæ, quæ homines, iuxta eundem Apostolum, à regno Dei excludunt: ita enim inquit: Quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur. Intantùm enim ea impudenter & fidenter quidam committunt, vt meritò de illis dici possit, Lætantur cùm malefecerint, & exultant in rebus pessimis. Vnde oportet, vt omnes Christiani hæc & subtiliter intelligant, & studiosissimè caueant, ne sortè ea perpetrantes, & alia bona perdant quæ agunt: & propter hæc à regno Dei se alienos faciant. Similiter etiam de otioso sermone, pro quo iuxta Domini vocem, omnes

Prou. 2.

Matt. 12.

reddituri sumus in die iudicij rationem: de scurrilitate, & stultiloquio, & maledictianibus, quoniam iuxta Apostolum, maledicentes regnum Dei non possidebunt, de mendacio, de periculoso, noxio, affiduoque iuramento, & obscœnis turpibusque canticis, omnibus Christianis omninò intelligendum & obseruandum est, vt summoperè ab his se caueant, ne his studentes, per negligentiam detrimentum patiantur suarum animarum. Hæc igitur quæ breuiter præmissa sunt, primùm (adiuuante diuina gratia) à nobis metipsis abdicando, formâ & exemplum aliis præbere volumus, & fidelibus vestris humiliter innotescere, & fideliter denunciare necessariò iudicauimus. Sed & parochias nostras omnes admonendo instruere cupimus, ne, quod ablit, per suam ignorantiam & nostram negligentiam, huiusmodi mortiferis subiaceant periculis. Congessimus etiam in opere conuentus nostri nonnulla alia capitalia ad vestram, fideliumque vestrorum obseruationem & salutem pertinentia, quorum hic, omissa prolixitate, mentionem tantùm facimus: Scilicet quòd nosse eos oporteat, coniugium à Deo esse constitutum, & quòd non sit causa luxuriæ, sed causa potius filiorum appetendorum. Et vt virginitas, sicut doctores nostri tradunt, vsq; ad nuptias sit custodienda, & quòd vxores habentes, neque pellicem, neque concubinam habere debeant, quomodo etiam in castitate vxores suas diligere, eisque, vtpotè vas infirmiori, honorem debitum debeant impendere: Et quòd commixtio carnalis cum vxoribus, gratia fieri debeat prolis, non voluptatis: & qualiter à coitu prægnantium vxorum viris abstinendum sit, & quòd, nisi causa fornicationis, vt Dominus ait, non sit vxor dimittenda, sed potius sustinenda: Et quòd hi qui causa fornicationis, dimissis vxoribus suis, alias ducunt, Domini

1. Cor. 6.

Matt. 5. & 19.

sententia, adulteri esse norentur: siue etiam qualiter incesta à Christianis cauenda sint, & quòd loca Deo dicata frequentius deuotius quæ à fidelibus ad Deum exorandum, sibiq; propicium faciendum, sint adeunda: & quòd in basilicis Deo dicatis, non sit fabulis otiosis, turpibusque & obscœnis fermocinationibus vacandum, & negocia secularia, publicaque placita habenda: & quòd qui hæc in ecclesia Dei faciunt, maiora sibi peccata accumulent: deiusto iudicio iudicando, & munerum acceptione cauenda, de falso testimonio vitando, & de detractione cauenda, necnon & de cæteris, quæ dinumerare longum est. Sunt etiam & alia plura flagitia perneccssariò corrigenda, quæ nos ideò hic inferere non necessarium duximus, quoniam satis euidenter in vestris capitulis comprænes sa esse scimus, quæ vos vestra authoritate, & fidelium consultu, per strenuos missos vestros corrigenda esse censuistis.

Cap. III.

De iniustis inæqualibus, mensuris atque ponderibus.

Leuit. 19.

DE mensurarum namque inæqualitate, & modijs iniustis, & sextarijs, quæ Dominilege haberi prohibentur, qualiter res ad certam correctionem perduci possit, non satis perspicuè nobis patet, eò quòd in diuersis prouincijs, diuersę ab omnibus penè habeantur. Hoc tamen modis omnibus optamus & monemus, vt in vnaquaq; prouincia Imperij nostri, iussu atque terrore celsitudinis vestræ, nullus duplices mensuras in sua dominatione aut habeat, aut haberi permittat: quoniam hac occasione multos pauperes affligi in plerisque locis cognouimus, & ad pauperta tem perpetrandam miseriamq; deueniſſe.

Cap. IV.

De presbyteris non passim per diuersa mittendis.

VT presbyteri, sicuti hactenus factum est, indiscretè per diuersa non mittantur, nec ab episcopis, nec ab alijs prælatis, nec etiam à laicis, ne fortè propter eorum absentiam, & animarum pericula, & Ecclesiarum, in quibus constituti sunt, negligantur officia.

Cap. V.

De diei Dominici obseruatione.

SAlubriter admonemus cunctos fideles, vt diei Dominico debitum honorem & reuerentiam exhibeant: Quoniã huius dehonoratio, & a religione Christiana valdè abhorret, & suis violatoribus animarum periculum proculdubiò generat.

Cap. VI.

Vt Missarum celebrationes in locis incongruentibus non fiant.

IN cõuentibus serenitatis vestræ iam admonitum est, quòd confecratio corporis & sanguinis Domini nostri IESV CHRISTI, per domos & ædiculas quasdam, ad quorundam libitum præparatas, & per alia quælibet incongrua loca, fieri non debeat, excepto, quando in itinere pergitur, & id in alijs locis, quàm in basilicis Deo dicatis, vel etiam in altaribus ab Episcopo confecratis, ne populus Dei sine Missarum celebratione, & corporis & sanguinis Dominicl perceptione maneat, necessitas fieri compellit. Nunc iterùm atque iterum admonemus, vt posthabitis ædiculis, quas vsus inolitus, Capellas appellat, basilicæ Deo dicatę, ad Missarum celebrationem audiendam, & corporis & sanguinis Dominici perceptionem sumendam, assiduè deuoteque adeantur.

Cap. VII.

De his quæ amissis viris indiscretè sibi velum imponunt.

DE nobilibus porrò fœminis, quæ amissis viris, repentè velantur, & in proprijs domibus diuersas necessitates opponentes, retidere delectantur, iamdudum in alijs conuentibus coram ferenitate vestra ventilatum & definitum est, vt nulla illarum taliter se velari, inconsulto Episcopo suo, attentaret: quoniam per huiusmodi velationem noxiam sibi libertatem acquirere, & per diuersa vagari cupiant. Illudque Apostolicum in mininè præ oculis habentes, quo dicitur : Vidua quæ in delicijs est, viuens mortua est, animarum suarum salutem paruipendunt. Vnde necesse est, vt quod hactenus ergea eas admonendo sacerdotalis authoritas explere nequiuit, id terror Imperialis atque potestas ob earum salutem adimpleat.

1. Tim. 5.

Cap. VIII.

Hæc sunt etiam capitula, quæ à vestra pietate adimpleri flagitamus.

PEtimus humiliter vestram excellentiam, vt per vos filij & proceres vestri, nomen, potestatem, vigorem & dignitatem sacerdotalem cognoscant. Quod ex verbis Domini facilè intelligere possunt, quibus beato Petro, cuius vicem indigni gerimus, ait: Quodcunque ligaueris super terram, erit ligarum & in cœlo: & quodcunque solueris super terram, erit solutum & in cœlo. Et alibi discipulis generaliter dicite: Accipite Spiritum sanctum : Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt. Illud etiam ad exemplum eis reducendum est, quod in Ecclesiastica historia Constantinus Imperator Episcopis ait: Deus, inquit, constituit vos sacerdotes, & potestatem vobis dedit de nobis quoque iudicandi: & ideò nos à vobis rectè iudicamur, vo-

Matth. 16

Ioan. 20.

Li. 10. c. 1 authore Rufino.

autem nó poteſtis ab hominibus iudicari: propter quod Dei ſolius inter vos expectate iudicium, & veſtra iurgia quæcunque ſunt, ad illud diuinum referuentur examen. Vos etenim nobis à Deo dati eſtis Dij, & conueniens non eſt, vt homo iudicet deos, ſed ille ſolus, de quo ſcriptum eſt: Deus ſtetit in ſynagoga Deorum, in medio autem Deos diſcernit.

Pſal. 81.

Cap. IX.

Sed & hoc illis ad memoriam reducendum eſt, qualiter beatus Proſper in libro, quem de cõtemplatiua & actuali vita ſcripſit, laudem ſacerdotum cõpræhenderit: Ipſi enim, inquit, id eſt, ſacerdotibus propriè animarum curandarum ſolicitudo commiſſa eſt, qui pondus populi ſibi cõmiſſi viriliter ſuſtinentes, pro peccatis omnium velut pro ſuis infatigabiliter ſupplicant Deo, ac velut quidam Aaron incenſum contriti cordis & humiliati ſpiritus offerentes, quo placatur Deus, auertant iram futuræ animaduerſionis à populo, quipęr Dei gratiam diuinæ voluntatis ſiunt indices. Eccleſiarum Chriſti poſt Apoſtolos ſundatores, fideles populi duces, veritatis aſſertores, præuæ doctrinæ hoſtes, omnibus bonis amabiles, & malè ſibi conſcijs, etiam ipſo viuſ terribiles, vindices oppreſſorum, patres in fide catholica regeneratorum, prædicatores cœleſtium præmiorum, exempla bonorum, documenta virtutum, & forma fidei ſum. Ipſi ſunt decus Eccleſiæ, in quibus ampliùs fulget Eccleſia: ipſi columnæ firmiſſimæ, quibus in Chriſto fundatis, innititur omnis multitudo credentium: Ipſi ianuæ ciuitatis æternæ, per quas, omnes qui credunt, ingrediuntur ad Chriſtum: Ipſi ianitores, quibus claues datæ ſunt regni cœlorum. Ipſi etiam diſpenſatores regiæ domus, quorum arbitrio in aula regis æterni diuiduntur gradus & officia ſingulorum. Licèt enim ſanctorum præcedentium ſacerdotum vita & meritis longè inferiores ſimus, idem tamen ſacrum miniſterium, quod indigni ſuſcepimus, non minoris authoritatis & dignitatis exiſtit. Et quan quam tanto miniſterio indigni ſimus, propter illum tamen, cuius miniſterium gerimus, in nobis non eſt contemnendũ.

Lib. 1. c. 2.

Exod 30. Leuit. 16 Nume. 16.

Cap. X.

Illud etiam ſpecialiter neceſſariũ veſtræ ſuggerere pietati duximus, vt fideles veſtri per vos admoneantur & inſtruantur, quatenùs quando aliquid nobis veſtra cõſtitudo de noſtra correctione vel veſtra, necnon & illorum ſalute tractandum committis, vt non per inanem & falſam ſuſpicionem contra nos ſcandalum ſumant, & ſine cauſa in nos detrahendo Deum offendant. Et vnde ſibi ſalutem ſperare & acquirere debuerant, culpam incurrant. Quia nos nihil aliud quærere, aut tractare deſideramus nec noſtri officijeſt, vt faciamus, niſi quod ad noſtrum debitum miniſterium, & illorum ſalutem pertinet. Et ideò non debemus ante tempus per ſuſpicionem iudicari, ſed patienter expectari, donec ipſa veritas manifeſtum faciat, vtrum magis audiendi, an improbandi ſimus. Nos enim ſi fortè euenerit, vt aliquid ſiniſtræ opinionis de nobis fama ſparſerit, Deo nobis opem ſerente, id æquanimiter tolerare & poſſumus, & debemus. Ipſi verò à culpa immunes eſſe non poſſunt, dum patrum & fratrum intentionem ſine cauſa reprehendere non metuunt. Quoniam hoc ſummoperè elaborandum eſt nobis & vobis, vt ſemper inter paſtores eccleſiarum & gregem Chriſti, pax & concordia, vnanimitasque ſeruetur. Niſi enim charitatem & concordiam in inuicem habuerint. Deum (ſicut oportet) propitium habere non merebantur. Quapropter ſicut præmiſſum eſt, cùm Deo inſpirante, veſtra pietas, de eccleſiaſtica & communi vtilitate aliquid nobis tractare præcipit, non eſt nobis fas mentiri: quia à iquando veritatem ſine graui periculo ad tẽpus reticere, nunquam tamen interrogati de ipſa veritate, ſine graui diſcrimine poſſumus mentiri. Sed quia veritas ſæpè odium generat, & ſermo Dei auditorium à Domino noſtris carnalibus voluptatibus deſcribitur, tamen et in via, id eſt, in præſenti vita conſentiendum eſt. Sicetiam erga nos agendum eſt, vt quotieſcunque interrogati veritatem proferimus, quanquam nonnulli infirmi ſine cauſa ſcandalizentur, nobis tamen conſentiendum eſt propter ipſam veritatem, quorum ſaluti atque vtilitati nullatenus (quod abſit) obeſſe, ſed potius iuxta iniunctum nobis officium, conſultum vſque quaque cupimus exhibere: Quoniam nõ rerum, vt quidam arbitrantur, ambitione, ſed animarũ magis delectamur ſaluatione, attendentes illud Apoſtoli. Non enim veſtra quæro, ſed vos.

1. Cor. 12.

Cap. XI.

Cvm ſacri canones bis in anno concilia celebrari iubeant, illud obnixè à veſtra pietate depoſcimus, vt ſaltẽ vel ſemel in anno libertas opportuni temporis cõcedatur, quòd hæc ad honorem Dei, & vtilitatem ſanctæ Dei Eccleſiæ, multorumque correctionem, congruenter decenterq; fieri poſſint. Quoniam ſi hæc ſemel (vt dictum eſt) in anno, per vnam quamque prouinciam celebrata fuerint, & honor eccleſiaſticus vires ordinis ſui obtinebit, & impudẽtia quorundam ſuperborum clericorum, quæ paſſim, authoritate canonica calcata, auribus Imperialibus moleſtiam ingerit, ceſſabit: & impunitas diuerſorum flagitiorum locum deliteſcendi, quem nunc habet, non habebit: & alia multa, quæ hactenus, ſecus quàm Eccleſiaſtica diſciplina docet, inceſſerunt, ordinem ſuum, Domino auxiliante, ſeruabunt.

Nicæ. Cõc. 5.

Cap. XII.

Similiter etiam obnixè ac ſuppliciter veſtræ celſitudini ſuggerimus, vt morem paternum ſequentes, ſaltem in tribus congruentiſſimis Imperij veſtri locis, Scholæ publicæ ex veſtra authoritate fiant, vt labor patris veſtri, & veſter per iniuriam, quod abſit, labefactando non depereat. Quoniam ex hoc facto, & magna vtilitas, & honor ſanctæ Dei Eccleſiæ, & vobis magnum mercedis emolumẽtum, & memoria ſempiterna accrefcet.

Scholæ publicæ vt inſtituẽdæ

Cap. XIII.

Similiter & hoc à veſtra pietate neceſſario duximus expetendum, vt ſacerdotes, & Leuitæ, & ſequentes ordinis clerici, qui in diuerſas Imperij veſtri partes, maximeque in Italiæ regionem fuga lapſi ſunt, veſtra authoritate, per miſſos veſtros diligenter perquirantur, & in præſentiam veſtrã venire compellãtur, & per clementiam vnicuique eccleſiæ, à qua per contumaciam defecerunt, reſtituantur.

Cap. XIV.

Illud quoque nihilominus à veſtra pietate ſuppliciter flagitamus, vt monachi & preſbyteri, necnon & clerici, qui poſt poſita canonica authoritate, paſſim palatium adeunt, & veſtris ſacris auribus importunißimam moleſtiam inferunt, veſtra authoritate & poteſtate deterreantur, ne hoc facere præſumãt. Quoniam in huiuſcemodi facto, & vigor eccleſiaſticus contemnitur, & religio ſacerdotalis, & profeſſio monaſtica vilior efficitur.

1. Cor. 4.

Cap. XV.

Illud etiam obnixè veſtram ſanctã, pijſſimamque deuotionem ſuppliciter monendo depoſcimus, vt ob amorem & honorem Dei, & animæ veſtræ ſalutem, morem paternũ ſequentes, quaſdam ſedes Epiſcopales, quæ rebus proprijs viduatæ, imò adnullatæ eſſe videtur, dum tumpas habetis, & opportunitas ſe præburerit, de earum ſubleuatione & cõſolatione cogitetis, memores ſemper quoniodo progenitores veſtri huiuſcemodi pijſſimis ſtudijs intenti fuerint.

Cap. XVI.

Sed & illud à veſtra pietate fieri depoſcimus, vt in quadam parte parochiæ angarij & rangarij, vbi turpiſſimæ & nefandiſſimam, & ipſo dicto fœdiſſimam rem perpetrari audiuimus, nulli veſtri fideles exiſtant, qui per poteſtatem Imperialem veſtram, ſimul cum eorum authoritate, quorum Parochiæ ſunt, idem malum ab illo loco, quantocius radicitus euellant.

CAP. XVII.

ITerum suppliciter admonendo vestræ suggerimus serenitati, vt vestro solertissimo studio, vestraque Imperiali authoritate tam temeraria Christianorum sanguinis effusio, in regno vestro fieri non sinatur, semperillud attendêtes, quod Dominus post diluuium dixerit famulo suo Noe: De manu hominis, & de manu viri & fratris eius, requiram animam hominis. Quicunque effuderit humanum sanguinem, fundetur sanguis illius. Ad imaginem quippe Dei factus est homo. Et in lege: Qui occiderit hominem, morte moriatur. Et Apostolus: Nam principes non sunt timori boni operis, sed mali. Visautem non timere potestatem? bonum fac, & habebis laudem ex illa. Dei enim minister est tibi in bonum. Si autem malum feceris, time: non enim sinè causa gladium portat: Dei enim minister est, vindex in iram ei qui malum agit. De illo enim specialiter diuina authoritas dicit: Gladium Dei portat, ad vindictam malorum, non de quolibet alio. Econtrario verò, nescimus qui pernoxia adinuentione à nonnullis vsurpatum est, vt hi qui nullo ministerio sulciuntur, propter fua odia, & diuersissimas voluntates pessimas, in debitum sibi vsurpant, in vindicandis proximis & in inuerficiendis hominibus vindictæ ministerium, & quod rex falsem in vno exercere debuerat propter terrorem multorum, ipsi impudenter in multis perpetrare non metuunt propter odium: & putant sibi licere ob inimicitiarum vindictas, quod nolunt, vt rex faciat propter Dei vindictam.

Gen. 9.

Leuit. 24.

Rom. 13.

1. Pet. 2.

CAPVT XVIII.

DE Abbatibus verò, canonicis & regularibus, & de Abbatissis, quæ sanctimonialibus præesse videntur, siue de laicis quæ monasteria habent, illud tantummodo vestræ pietati deposcimus, vt nunc in præsenti placito, à vestra serenitate expresse admoneantur, vt de scriptis, cæteris bonum exemplum præbeant, & religiosè, sicut decet, cõuersentur: & quod vniuscuiusque professioni inconueniens est, & in sacris voluminibus prohibetur, omninò caueant. Et loca sibi à vobis concessa deperire & destrui per negligentiam non dimittant. Et congregationes sibi commissas, siue spirituliter, siue temporaliter paterno affectu gubernare, eisque necessaria stipendia administrare non negligant, ne fortè propter aliquam inopiam & diuina officia negligantur, & ipsæ congregationes irreligiosius viuere compellantur. Et vt nostram admonitionem libeutèr audiant, benignè suscipiant & obedienter adimpleant. Quoniam si illi nostris admonitionibus paruerint, nos, Deo auxiliante, id per nostrum studium pro viribus efficere cupimus, vt ipsa religio semper in melius proficiat, & merces vobis exindè accrescat, nec non & periculum, quantũ fieri potest, caueatur animarum, & ab auribus vestris amoueatur pro hac causa tædium querelarum.

CAP. XIX.

POstulamus etiam, vt celsitudo vestra missis vestris speciali-ter iniungat, vt ad hæc peragenda studiosi & veri adiutores, vbicunque necessitas poposcerit, nobis existant. De presbyteris & capellis palatinis, contra canonicam authoritatem, & Ecclesiasticam honestatem inconsultè habitis, vestrã monemus solertiam, vt à vestra potestate inhibeantur: Quoniam propter hoc & honor Ecclesiasticus vilior efficitur, & vestri proceres & palatini ministri, in diebus solennibus, sicut decet, vobiscum ad Missarum celebrationes non procedunt. Nam & obnixè deprecamur, vt in obseruatione diei Dominici, sicuti iam dudum vos deprecati fumus, debitam adhibeatis curam: quarenus, nisi magna compellente necessitate, in ipsa die à curis, & solicitudinibus mundanis, quantum potestis, vos exuatis. Et quod tantæ diei veneration i competit, & vos faciatis, & vestros facro vestro exemplo & doceatis, & agere compellatis.

CAP. XX.

DE perceptione verò sacri corporis & sanguinis Domini nostri Iesu Christi, nihilominus monemus, vt quod Christianæ religioni expedit, & sicut vobis à patribus nostris admonitum est in aliis conuentibus, quando possibile fuerit, faciatis, & vestro exemplo vobis famulantes, vt hoc faciant, instruatis.

CAP. XXI.

DE capitulo siquidem, quod propter honorem Ecclesiasticum, in generali conuentu, vestra celsitudo se constituit velle decreuit, tantummodò vestram pietatem deposcimus, vt secundum Dei voluntatem, quod melius exinde vobis visum fuerit, ad effectũ incunctanter per ducatis.

CAP. XXII.

ITerum monendo magnitudini vestræ suppliciter suggerimus, vt de inceps in bonis pastoribus, rectoribusque in Ecclesijs Dei constituendis magnum studium, atque solertissimam adhibeatis curam: quia fi aliter factum fuerit, & ordo Ecclesiasticus suam non habebit dignitatem, & religio Christiana in multis labefactando detrimenti sui iacturam patietur, & animæ vestræ, quod non optamus, periculum generabitur.

CAPVT XXIII.

SImiliter deposcimus, vt in abbatissis constituendis, vestrũ specialiter caueatis periculum, sicut vobis sæpè est admonitum, & per diuinam authoritatem crebrius manifestatum. Sed & hoc obseramus, vt in eligendis adiutoribus vestris, & Reipublicæ ministris, qui vice vestra populum Dei regere & gubernare atque iudicare debent, solertissimam prouidentiam habeatis, semper illud attendentes, quod in libro Exodi ad Mosen dicitur: Prouide, inquit, de omni populo viros prudentes, & timentes Deum, in quibus sit veritas, & qui oderint auaritiam: & constitue ex eis tribunos, & centuriones, & quinquagenarios, qui iudicent populum omni tempore: Quicquid autem maius fuerit, referant ad te, & ipsi minora tantummodo iudicent, leuiusque tibi sit, partito in alios onere. Si hoc feceris, implebis imperium Dei, & præcepta eius poteris sustetare. Vnde & in libro Deuteronomij, Iudices, inquit, & magistros constitues in omnibus portis tuis, quas Dominus Deus dederit tibi per singulas tribus tuas, vt iudicent populum iusto iudicio, nec in alteram partem declinent. Item ibi: Dixique vobis in illo tempore, non posse solus sustinere vos, quoniam Dns Deus vester multiplicauit vos, & ecce hodie sicut cœli stellæ plurimi. Dominus Deus patrum vestrorum addat ad hunc numerum multa millia, & faciat vobis sicut locutus est. Non valeo solus vestra negocia sustinere & pondus, & iurgia. Date ex vobis viros sapientes & gnaros, & quorum conuersatio sit probata in tribubus vestris. Sed & in lib. Paralip. ita legitur: Constituitque rex Iosaphat iudices terræ in cunctis ciuitatibus Iudæ munitis per singula loca, & præcipiens iudicibus: videte, ait, quid faciatis. Nõ enim hominis exercetis iudicium, sed Dñi: & quodcunque iudicaueritis, in vos redundabit. Sit timor Domini vobiscũ, & cum diligentia cuncta facite. Non enim est apud Dominũ Deum nostrum iniquitas, nec personarum acceptio, nec cupido munerum.

Exod. 18

Deut. 1.

Deut. 16.

Exod. 18.

Num. 11.

2. Par. 19.

CAP. XXIV.

ROgamus etiam vestram pietatem propter diuinam misericordiam, vestramque salutem, ac totius populi vtilitatem, necnon & regni honorem, atque stabilitatem, vt vestra pietas solertissimam vigilantiam adhibeat, quatenus consiliarij & dignitatis vestræ ministri, custodesque animæ vestræ & corporis, qui debent esse intra regnum alijs decus & bonitatis exemplum, & in exteris nationibus bonæ opinionis condimentum, caritatem, pacem, atque concordiam, omni simulatione & callidit ate postposita, adinuicem habeãt, vt secundum Dei voluntatem & vestram honestatem, atque totius regni prosectum communiter decertent, & veri vobis adiutores in omnib. concorditer existãt: veriq; adiutores vestri & totiꝰ regni salubriter esse tũc poterũt, si vnatimes extite

rint, & inuicem dilectionem habuerint. Decet quippe, vt ſacra domus veſtra cunctis ſpectabilis appareat, & initabilis exiſtat, & fama ſanctæ opinionis, ſiue alios imperij veſtri ſubiectos, ſiue exteras nationes abundantiſſimè perfundat. Vbi igitur omnes diſſenſiones & diſcordiæ dirimendæ, & omnis malitia Imperiali authoritate eſt comprimenda, neceſſè eſt, vt quod in alijs corrigere decernit, in ea minimè reperiatur.

CAP. 25.

NAm & hochumiliter obſecrando admonemus, vt liberos veſtros, quos vobis diuina pietas largiri voluit, in timore Dei iugitur diligenterque eruditatis, ſicuti & facitis: Et vt in mutuæ dilectionis charitate, & fraternitatis amore, atque vnanimitatis concordia viciſſim conſiſtant, ſedula paternaque admonitione inſiſtatis: Et ne illiciti & actibus creatoris ſui offenſam incurrant, prouida, ſolertique circumſpectione nihilominus inuigilet is: attendentes beatum Iob, cuius ſtudium (vt beatus Gregorius in Moralibus libris ſcribit) circa filios erudiendos tale exitit, vt non ſolum eos exteri à perfectos opere & ſermone efficeret, verum etiam eorum corda, ſacrificij oblatione mundaret. Attendite etiam Dauid inſtruentè Salomonem filium ſuum, de quo in primo libro Malachim legitur: Ego, inquit, ingrediar viam vniuerſæ terræ: confortare, & eſto vir fortis, & obſerua cuſtodias Domini Dei tui, vt ambules in vijs eius, & cuſtodias cæremonias eius & iudicia eius, & præcepta & teſtimonia, ſicut ſcriptum eſt in lege Moſis. Et in libro Paralipomenon: Tu autem Salomon fili miſcito DEVM patris tui, & ſerui ei cordeperfecto, & animo voluntario. Attendite etiam Tobiam, de quo legitur, quòd cum factus eſſet vir, accepit vxorem Annam ex tribu ſua, & genuit ex ea filium, nomen ſuum imponens ei, quem ab infantia timere Deum docuit, & ab ſtincre ad omni peccato. Item idem alloquens eundem filium ſuum: Omnibus, inquit, diebus vitæ tuæ, habeto Deum in mente, & caue, ne aliquando peccato cõſentias, & prætermittas præcepta Dei noſtri. Ex ſubſtantia tua fac eleemoſynam, & noli auertere faciem tuam ab vllo paupere. Ita enim fiet, vt nec à te auertatur facies Domini. Quomodò potueris, ita eſto miſericors, &c. Item paulò poſt: Attende tibi ab omni fornicatione & præter vxorem tuam nequaquam patiaris crimen ſcire. Superbiam nunquam in tuo ſenſu dominari permittas: in ipſa enim initium ſumpſit omnis perditio. Et idem non poſt multa: Conſilium ſemper à ſapiente perquire. Omni tempore benedic Deo, & pete ab eo, vt viastuas dirigat, & omnia conſilia tua in ipſo permanent. Item idem: Audite ergo filij mei patrem veſtrum, & ſcruite Domino in veritate, & inquirite, vt faciatis quæ ſunt beneplacita illi: & filijs veſtris mandate, vt faciant iuſtitias & eleemoſynas, vt & ſint memores Dei, & beneficant eum in omni tempore, in veritate, & in tota virtute ſua.

Iob. 1.

3. Reg. 2.

1. Par. 28.

Tob. 1.

Tob. 4.

Tob. 14.

CAP. 26.

HIs omnibus prælibatis, noteſcimus vobis, quod ea quæ in capulis veſtris nobis tractanda, com miſiſtis, ſcilicet quid à principibus & reliquo populo, vel ita vt diuina authoritas docet, aut aliter teneatur, vel quid indè ex parte, aut ex toto dimiſſum ſit, vt non teneatur, fatemur, quia in his capitulis quæ ſuperius continentur, necnon in his quæ præſenti anno conſcribi, & per miſſos veſtros ob vitia comprimenda, per imperium veſtrum direxiſtis, multa demonſtrata ſunt, quæ à paſtoribus eccleſiarum, & à principibus & reliquo populo hactenus neglecta exiterunt, & aliter quàm diuina authoritas ſe habeat, in ijs coſegiſſe & agere, deprehendimus. Sed ſi hæc noſtra facerdotalis admonitio, effectum Deo operante, per veſtrum bonum ſtudium ab hinc obtinuerit, credimus, quod multa quæ à multis aliter quàm diuina authoritas ſe habeat, dimiſſa ſunt, quæ non tenebantur, corrigentur. Nã & illud qnod in eiſdem capitulis continetur, vt manifeſtum fieret, quæ cauſæ id effecerint vt ſacerdotes & principes à recto tramite deuiaſſent, exceptis præmiſſis capitulis, in quibus, ſicut diximus, multa negligebantur: ſpecialiter tamen vnum obſtaculum ex multo tempore iam inoleuiſſe cognouimus, id eſt, quia & principalis poteſtas diuerſis occaſionibus interuenientibus, ſecus quam authoritas diuina ſe habeat, in cauſas Eccleſiaſticas profiſilerit, & ſacerdotes partim negligentia, partim ignorantia, partim cupiditate in ſeculares negocijs & ſolicitudinibus mundi vltra, quam debuerant, ſe occupauerint: Et hæc occaſione aliter, quàm diuina authoritas docet, in vtraque parte actum extitiſſe, dubium non eſt. Sed quia Deo miſerante, à progenitoribus, & genitore veſtro, & à vobis multa correcta gratulamur, ſi ea quæ admonemus, proſperum ſucceſſum habuerint, credimus, quòd ad perfectionis ſtatum veſtra, intentio, noſtraque deuotio, Deo cooperante, peruenire poterit. Veruntamen quia nouimus ſtatum huius regni, ſub tali conditione & tenore creuiſſe, atque dilatatum eſſe & à prudentiſſimis ſanctiſque prædeceſſoribus noſtris, ſiue ſcilicet ab Epiſcopis, ſiue à principibus hanc cauſam ex toto correctam non fuiſſe, propter hæc quæ ſuo tempore dici poterunt, & pondus tantæ conſiderationis paruitatis noſtræ vires exceſſit, quoniam nec ocium, nec ſpacium temporis, nec ad plenitudinem conſiderdotum noſtrorum, ſicut ipſa neceſſitas expoſcebat, habuimus. Et ideò hæc, congruentiori tempore, vita comite, ſi Deus ita annuerit, tractanda ac conſideranda diſtulimus: Quoniam tantæ conſiderationis perfectio indiget aſſenſu & adiutorio principum, & multitudine atque deuotione, necnon & ſtudio facerdotum, & obedientia vel concordia populi, & congruentia loci, temporisque ſpatio.

CAP. 27.

PORrò de Epiſcopali libertate, quam Deo annuente, veſtroque adminiculo ſuffragante, adipiſci ac Dei ſeruitiũ peragendum cupimus, ſuo in tempore vobis dicenda, atque vobiſcum conferenda referuauimus: Quatenus ita fit, vt & noſmetipſos ſaluare, populoque nobis ſubiecto vtiliter, ſalubriterque prodeſie, atque pro vobis, & ſtabilitate imperij veſtri liberius valeamus Domini miſericordiam exorare, & de veſtris obſequijs, & regni adiutorio ſolitam debitum minimæ ſubtrahatur: ſed, ſi poſſibile fuerit, potius augeatur.

Explicit liber tertius Synodi Pariſienſis.

NOTAE in Concilium Pariſienſe in cauſa reformandæ diſciplinæ Eccleſiaſticæ ſub Ludouico & Lothario Imperator. & Gregorij Papæ IV. celebratum anno Domini 829.

Quæ occaſione hæc Synodus celebrata.

Concilium. *Item Bardus lib. 3. cap. 13. quod in translatione SS. Martyrum Marcellini & Petri, poſt multa alia mirabilia, quæ per accidentibus acto capitibus deſcripſit, grauet omnem expectationem puella quædam arreptitia exorcizanti presbytero latinè loquenti, latinè reſpondebat. Quod cum ille miraretur, atque interrogaret, vnde illi latina lingua notitia, & quapatria, qua gente nata eſſet, dæmon per puellam ſic reſpondit.* Ego, *ait*, ſum ſatelles & diſcipulus Satanæ, & multo iam tempore apud Inferos ianitor fui. Sed modo per annos aliquot cum ſocijs meis vndecim, Regnum Francorum vaſtaui, frumentum & vinum, & omnes alias fruges, quæ ad vſum hominum de terra naſcuntur, iuxta quod iuſſi eramus, enecando deleuimus, pecora morbis interfecimus, luem ac peſtilentiam in ipſos homines immiſimus, omnes quoque aduerſitates & cuncta mala, quæ iam diu pro meritis ſuis patiuntur, nobis facientibus, atque ingerentibus ijs acciderunt. Cumque Presbyter ab eo quæreret, quanam de cauſa ijs huiuſmodi poteſtas conceſſa fuiſſet: propter malitiam, *inquit*, populi huius, & multimodas iniquitates eorum, qui ſuper eum conſtituti ſunt, qui munera & non iuſtitiam diligunt: qui plus hominem quam Deum metuunt, qui pauperes opprimunt, viduas ac pupillos ad ſe vociferantes audire nolunt, nulli iuſtitiam niſi mercanti faciunt. Præter hæc ſunt & alia multa atque innumerabilia, quæ tamab ipſo populo, quam à Rectoribus eius quotidie committuntur, vt ſunt periuria, ebrietates, adulteria, homicidia. *&c.*

Et cum Presbyter inquerando vrgere cœpiſſet, vt exiret, exibo, *inquit*, non propter tuum imperium; ſed propter ſan-

ctorum protestatem, qui me in illa diutius permanere non permittunt. His dictis puellam in pauimentum proiecit, atq; ibi aliquantulum velut dormientem prono corpore iacere fecit. Post paulum vero illo recedente, quasi de somno euigilans, per virtutem Christi & merita beatorum Martyrum puella cunctis qui aderant cernentibus atque mirantibus sana surrexit, nec polt exactum à se dæmonem latinè loqui potuit, vt palam posset intelligi, non illam per secsed dæmonium per os eius fuisse locutum. *Hæc Einhardus.*

Acta Concilii quæ.

Quæ cum tunc omnium ore vulgata, imperatoris etiam aures penetrassent, ille ex serpentis veneno antidotum præparans, ad expiandæ peccata per vniuersum regnum publicum indixit triduanum ieiunium, atq; preces; edicto que illo, quod in principio huius Concilij habetur, promulgato mandauit, vt ad correctionem morum deparatorum quatuor diuersis in locis per Gallias quatuor diuersa Concilia Parisijs, Magumtiæ, Lugduni & Tolosæ celebrarent: ea sibe Regis, vt iumme diuino hac ratione placato, omnia flagella à subdito sibi populo auferrentur. Obtemperantes Galliæ Episcopi conuenerunt imprimis in vrbe Parisiorum, vbique hac synodo celebrata duos canonum libellos conscripserunt: quorum primo egerunt de causis ad religionem Christianam, curamque Pastorum pertinentibus, deque ijs peccatis & vitijs, quæ Ecclesiastici summa diligentia euitare & emendare deberent. In secundo autem libro specialiter ediderunt canones Regum, Principum, omniumque fidelium mores & vitam concernentes, quorum intuitu cognoscerent, quid ad peccata expianda & Numen Dei placandum ipsos agere, quidue omittere oporteret.

Quo tempore habita.

De reliquis in Concilio gestis scripserunt ad Regem synodicam Epistolam, qua occasio & alia Concilij summatim & breuiter recensentur: addiderunt eidem appendicem quandam capitulorum exhortationem, vt Regem sui officij & de commissis peccatis quasi per transennam admonerent, quem metu offensæ incurrendæ specialis scripto hortari verebantur.

Anno Domini Dccccxxix.] *De tempore huius Concilij circa finem præfationis ipsa leguntur.* Anno Incarnationis Domini 829. imperantibus ijsdem præcellentissimis ac gloriosissimis ac Deo dilectis Augustis Ludouico videlicet, filioque eius Lothario sub die octauo Iduum Iuniarum, nos indigni Episcopi, &c. *Cum assignato anno Redemptoris, Gregorij Papæ IV. secundus, & sextus decimus Ludouici coincidunt.*

CONCILIVM
APVD COMPENDIVM, IN QVO
Ludouicus Imperator, imperio deponitur, anno Redemptoris nostri 833. sub Gregor. Papa IV.

OMnibus in Christiana religione constitutis scire conuenit, quale lit ministerium Episcoporũ, qualisque vigilantia atque solicitudo eis circa salutem cunctorum adhibenda sit, quos constat esse vicarios Christi & clauigeros Regni cælorum, quibus à Christo tantæ collata est potestas, vt quodcumque ligauerint super terram, sit ligatum & in cælo, & quodcumque soluerint super terram sit solutum & in cælo. Et in quanto sint ipsi periculo constituti, si oculus Christi pabulum vitæ ministrare neglexerint, & errantes ad viam veritatis, arguendo, obsecrando reducere pro viribus non studuerint iuxta illud propheticum: Si non annuntiaueris (inquit) iniquo iniquitatem suam, & ipse in impietate sua mortuus fuerit, sanguinem eius de manu tua requiram, & multa de his similia ad magistrium pastorale pertinentia, quæ in diuinis sparsim continentur. Quapropter eisdem pastoribus Christi summopere ſ stupendum est, vt erga errata delinquentium moderationem diserti ſſimam teneant, vt sint iuxta beati Gregorij doctrinam, documentum bene agentibus per humilitatem socij, contra delinquentium verò vitia per zelum iustitiæ erecti; quatenus posthabito torpore aut segnitie vel humano fauore, aut mundiali timore, ſic exercent ministerium suum, vt & præsentibus salubriter consulat, & futuris sint exemplum salutis.

Ezech. 3.

Verum quia in agro Dei, qui est Ecclesia Christi, noxia quæque instinctu hostis antiqui pullulare non cessant; quæ necesse est vt adhibito sarculo pastorali, radicitus extirpentur, & propter ma leuolos quosque, qui bene acta aut intelligere nolunt, aut maleuolà intentione potius intelligere, quam ipsum veritatem delectantur amplecti: oportet eosdem pastores, vt quandocunque de generali vtilitate vel publica correctione quippiam in conuentu suis decreuerint, id iuxta morem Ecclesiasticum scriptis committant, videlicet vt posteris omnem ambiguitatem & occasionem iustè detrahendi, vel reprehendendi penitus amputent.

Proinde notum esse necessarium duximus omnibus filijs sanctæ Dei Ecclesiæ, præsentibus scilicet & futuris, qualiter nos Episcopi super Imperio domini & gloriosissimi Lotharij Imperatoris constituti, anno Incarnati Domini Iesv * xii. Christi octingentesimo trigesimo tertio, Indictione * xvii. Anno siquidem eiusdem Principis primo, in mense videlicet Octobri, apud Compendium palatium generaliter conuenimus, & memoratum Principem humiliter audiuimus, & hoc quidem ill is siue Optimatibus illius, seu omni generalitati populi, quæ vndique illuc confluxerat, manifestari iuxta iniunctum nobis ministerium curauimus, qualis sit vigor & potestas, sine ministerium sacerdotale, & quali meretur damnationis damnari sententia qui monitis sacerdotalibus obedire noluerit.

Deinde tam memorato Principi, quàm cuncto eius populo denuntiare studuimus, vt Domino deuotissimè placere studerent, & in quibus eum offenderant, placare non differrent.* Etuimanta quippe sunt multa, quæ per negligentiam in hoc Imperio contigerunt, quæ ad scandalum Ecclesiæ & ruinam populi, vel Regni interitum manifestis indicijs pertinebant: quæ necesse erant, vt citò corrigerentur, & in futuro omnibus modis vitarentur. *ecclesiasticas.

Inter cætera etiam commemoratum est à nobis, & omnibus in memoriam reductum, qualiter à Deo Regnum istud per administrationem bonæ memoriæ Caroli præstantissimi Imperatoris, & prædecessorum suorum valorem pacificum & vnitum, atq; nobiliter dilatatum fuerit, & Domino Ludouico Imperatori à Deo ad regendum sub magna pace commissum, Dominoque protegente, sub eadem pace, quamdiu idem Princeps Deo studuit & paternis exemplis vti, ac bonorum hominum consilijs acquiescere curauit, conseruatum manserit. Et quo modo in progressu temporis, sicut omnibus manifestum erat, per eius improuidentiam vel negligentiam in tantam venerit ignominiam & vilitatem, vt non solum amicis in mœstitiam, sed etiam inimicis veneris in diriſionem.

Sed quia idem Princeps ministerium sibi commissum negligenter tractauerit, & multa quæ Deo & hominibus displicebant & fecerit & facere compulerit, vel fieri permiserit, & in multis nefandis consilijs Deum irritauerit, & sanctam Ecclesiam scandalizauerit, & vt cætera quæ innumera sunt omittamus, nouissimè omnem populum sibi subiectum ad generalem interitum contraxerit, & ab eo diuino iustoque iudicio, subitò Imperialis sit subtracta potestas: Nos tamen memores præceptorum Dei, ministerij que nostri atque beneficiorum eius, dignum duximus, vt per licentiam memorati Principis Lotharij legationem ad illum ex auctoritate sacri conuentus mitteremus, vt eum de suis reatibus admoneat, quatenus certum consilium suæ salutis capere. Vt quia potestate priuatus terrenâ, iuxta diuinum consilium & Ecclesiasticam auctoritatem, ne secundam animam perderet, *sempe rationalem*, elaborare in extremis portus totis viribus studeret. Quorum Legatorum consilijs, & saluberrimis admonitionibus libenter assensum præbuit, spacium posuit, die mque constituit, qua de salubribus eorum monitis certum eis responsum redderet.

Cum autem in præscriptis instaret dies, facer idem conuentus vnanimiter ad eundem venerabilem virum perrexit, eumque diligenter de quibus Deum offenderat, & sanctam Ecclesiam scandalizauerat, ac populum sibi commissum perturbauerat, admonere, & cuncta illi ad memoriam redu-

reducere curauit. Ille verò eorum salutiferam admonitionem, & dignam congruamque exaggerationem libenter amplectens, promisit se illis in omnibus acquieturum salutari consilio, & subiturum remediale iudicium. Porrò de tanta salubri admonitione hilaris, illicò dilectum filium suum Lotharium Augustum sestinatò affuturum supplicauit, vt illis ruptis quibuslibet morulis, cum suis primatibus veniret, quatenus primum inter eos mutua reconciliatio secundùm Christianam doctrinam fieret, vt si quid in cordibus eorum nœui aut discordiæ inerat, pura, humilisque postulatio veniæ expiaret, ac deinde curam omni multitudine iudicium sacerdotale, more pœnitentis susciperet: quod & non multò post factum est.

Veniens igitur idem Dominus Ludouicus in basilicam sanctæ Dei Genitricis Mariæ, vbi sanctorum corpora requiescunt, Medardi, videlicet, Confessoris Christi atque Pontificis, necnon Sebastiani præstantissimi Martyris, adstantibus presbyteris, diaconibus, & non paruâ multitudine clericorum, præfente etiam præfato Domino Lothario filio eius, eiusque proceribus, atque totius populi generalitate, quotquot videlicet intra sui septum eadem continere potuit Ecclesia; & prostratus in terram super cilicium ante sacrosanctum altare confessus est coram omnibus, ministerium sibi commissum fatis indignè tractasse, & in eo multis modis Deum offendisse, & Ecclesiam CHRISTI scandalizasse, populumque per suam negligentiam multifariè in perturbationem induxisse. Et ideò ob tantorum reatuum expiationem publicam & Ecclesiasticam se expetere velle dixit pœnitentiam; quo miserante Domino per eorum ministerium & adiutorium prosperè mereretur absolutionem tantorum criminum, quibus Deus ligandi atque soluendi intulerat potestatem.

Quem etiam ijdem pontifices, vipote medici spirituales salubriter admonuerunt, asserentes ei quod puram & simplicem confessionem sequeretur vera remissio peccatorum: vt apertè confiteretur errata sua, in quibus maximè se Deum offendisse profitebatur, ne fortè interius aliquid tegeret, aut inconfpecti DEI quippiam dolosè ageret, sicut iam pridem in Compendio palatio ab alio sacro conuentu correptus coram omni Ecclesia eum fecisse, omnibus notum erat: ne sicut tunc, ita & nunc per simulationem & calliditatem, duplici ac DEVM corde accedendo, ad iram potius quàm ad veniam suorum peccatorum prouocaret, quoniam scriptura testatur: Simulatores & callidi prouocant iram DEI. Verùm post huiusmodi admonitionem professus est se in omnibus ijs præcipuè deliquisse: vnde à memoratis sacerdotibus fuerat familiariter siue verbis fuse scriptis admonitus, vt dignâ increpatione correptus super quibus charitam, summam reatuum suorum vnde illum specialiter redarguerant continentem ei dederunt, quam ille in manibus gerebat. Iob. 36.

1 Videlicet sicut in eadem charta plenius continetur, reatum sacrilegij incurrendo & homicidij, eo quod paternam admonitionem & terribilem contestationem sub diuina inuocatione ante sacrum altare in præsentia sacerdotum & maxima populi multitudine sibi factam secundum suam promissionem non conseruauerit: eo quòd fratribus & propinquis violentiam intulerit, & nepotem suum quem ipse liberare potuerat, interficere permiserit, & quod immemor voti sui signum sanctæ religionis propter vindictam diæ indignationis fieri posteà iusserit.

2 Quod auctor scandali & perturbator pacis ac violator sacramentorum existendo, pactum quod propter pacem & vnanimitatem Imperij, Ecclesiæque tranquillitatem communi consilio & consensu cunctorum fidelium suorum fuerat inter filios suos factum, & per sacramentum confirmatum, super illicita potestate corruperit; & in eo quod fideles suos in contrarietatem eiusdem primi pacti & iuramenti alius sacramentum iurare compulerit: in periurij teatum præstitorum violatione sacramentorum inciderit. Et quantum Deo hoc displicuerit, liquidò claret, quia posteà ne ipse nec populus sibi subiectus pacem habere meruit, sed omnes in perturbationem, pœnam peccati sustinendo, iusto Dei iudicio posteà inducti sunt.

3 Quia contra Christianam religionem & contra votum sum fine vlla vtilitate publica aut certa necessitate prauorum consilio delusus, in diebus Quadragesimæ expeditionem generalem fieri iussit, & in extremis Imperij sui finibus, in cœna Domini, quando Paschalia sacramenta ab omnibus Christianis ritè sunt celebranda placitum generale sibi habiturum constituit. In qua expeditione, quantum in ipso fuit, & populum in magnam murmurationem pertraxit, & sacerdotes Domini à suis officijs contra fas amouit, & pauperibus grauissimam oppressionem irrogauit.

4 Quod nonnullis ex suis fidelibus, qui pro eius filiorumque suorum fidelitate, & salutatione, Regnique nutantis recuperatione humiliter eum adierant, & de infidijs inimicorum sibi præparatis certum reddiderant, violentiam intulerit: & quod contra omnem legem, diuinam videlicet & humanam eos & rebus proprijs priuauerit, & in exilio tradi iusserit, atque absentes morti adiudicari fecerit, & iudicantes proculdubiò ad falsum iudicium induxerit; & sacerdotibus Domini ac monachis contra diuinam & canonicam auctoritatem præiudicium irrogauit & absentes damnauit, & in hoc reatum homicidij incurrendo, diuinarum seu humanarum legum violator extitisset.

5 De diuersis sacramentis sibi quæ contrarijs ac perniciosis, à filijs, siue à populo, eo præcipiente & compellente irrationabiliter sæpè factis, pro quibus non modicam in populo sibi commisso peccati maculam induxit: reatum periurij nihilominus incurrisset, quoniam hæc proculdubiò in auctorem per quem fieri compulsa sunt, iure retorquentur. Sed in mulierum purgatione, in iniustis iudicijs, in falsis testimonijs atque periurijs, quæ eo permittente, coram se perpetrata sunt, quantum Deum offenderit ipse nouit.

6 De diuersis expeditionibus, quas in regno sibi commisso non solum inutiliter, sed etiam noxiè sine consilio & vtilitate fecit, in quibus nimirum multa & innumerabilia sunt in populo Christiano flagitia perpetrata in homicidijs & periurijs, in sacrilegijs & adulterijs, in rapinis, in incendijs, siue in Ecclesijs Dei, siue in alijs diuersis locis factis, in direptionibus & oppressionibus pauperum, miserabili & penè apud Christianos inaudito patratu: quæ omnia ad auctorem, sicut præmissum est, reflectuntur.

7 In diuisionibus Imperij ab eo contra communem pacem, & totius Imperij salutem ad libitum suum temerè factis, & in sacramento etiam quod iurare compulit omnem populum, vt cõtra filios suos, sicut inimicos suos agerent, cùm ipse eos paternâ auctoritate, consultuque fidelium suorum pacificare potuisset.

8 Quòd non suffecerint ei tot mala & flagitia per suam negligentiam & improuidentiam in Regno sibi commisso perpetrata, quæ enumerari non possent, pro quibus & Regni periclitatio, & dehonestatio euidenter prouenerat; sed insuper ad cumulum miseriarum nouissimè omnem populum suæ potestatis ad communem interitum traxerit, cùm debuisset esse eidem populo dux salutis & pacis, cum diuina pietas inaudito & inuisibili modo ac nostris sæculis prædicando populo suo misereri decreuisset.

Igitur pro his, vel in his omnibus, quæ supra memorata sunt, reum fe coram Deo, & coram sacerdotibus, vel omni populo cum lacrymis confessus, & in cunctis se deliquisse protestatus est, & pœnitentiam publicam expetijt, quatenus Ecclesiæ, quam peccando scandalizauerat, pœnitendo satisfaceret, & sicut fuerit scandalum, multa negligendo, ita nimirũ se velle professus est esse exemplum, dignam pœnitentiam subeundo.

Post hanc verò confessionem chartulam suorum reatuum & confessionis ob futuram memoriam sacerdotibus tradidit: quam ipsi super altare posuerunt, & deinde cingulum militiæ deposuit, & super altare collocauit, & habitu sæculi se exuens, habitum pœnitentis per impositionem manuum Episcoporum suscepit, vt post tantam talemque pœnitentiam nemo vltrà ad militiam sæcularem redeat.

His itaque gestis, placuit vt vnusquisque Episcoporum qualiter hæc res acta fuerit, in propris chartulis infereret, eamque sua scriptione roboraret, & roboratam memorato Principi Lothario ob memoriam huius facti offerret. Ad extremum omnibus nobis qui interfuimus visum est omnium chartularum, imm ò tactus negocij summam in vnum bre-

uiter,

uiter, strictimque congerere, & congestam proprijs manum mostrarum fulcripitionibus roborare, sicut sequentia factum esse demonstrant .....

NOTAE in Concilium apud Compendium.

Concilium.] *Ludouicus Imperator Bernardum quendam natione Hispanum suæ defensionis causa cubiculi præfectum constituit. Quod cum Optimates regni ægerrimè ferrent, sparserunt, haud dubie ex inuidia, eundem Bernardum ludith Imperatricem per adulterium admisceri, idque ab filius Imperatoris deferri curarunt. Qua occasione Pipinus, qui nouerat me præ cæteris maximè odiet, contra patrem arma sumpsit: imperator vero timore illius perculsus, præcipuam turgiorum causam tollere conatus, Bernardum à se dimisit, ludith vero Imperatricem in monasterio ad tempus morari præcepit.*

Quare cum Pater, filo Pipino imperium affectante, non satisfecisset, hortatu Lotharij habitus est Neomagi conuentus publicus, ad quem sine armis vt rimque venretur. Verum cum eodem conuentu, Optimates patentiùs imperium legitimè prorogassent, Pipinus arma semel deposita, contra Patrem non sine magno rerum suarum detrimento resumpsit. Nam dum captò & incarcerato filio parens iuste regnum administret, vtam quoque non iniustè fortasse eripuisset, si non à suis noctu liberatus & edulius fuisset. Post hæc dum Ludouicus parens ereptum Pipino Italiæ regnum inter Carolum & Rudolphum posteros tu matrimonio filios diuisisset, eoque facto Lotharium etiam sibi infensum reddidisset, fallor ait si sunt ad defectionem Episcopi eo consilio, vt quem sibi armis impero disponere non possent, horum saltem munimentorum Auctoritum suffragio & iudicio, honore ac potestate imperiali priuarent. Successit impijs conatus impijssimus.

Nam auctore Ebbone Rhemensi Episcopo, quem Theganus ex Originalium seruorum stirpe fuisse scribit, plures alij eiusdem conditionis olim Antistites conuenerunt, instituto que hoc Concilio contra iuris ordinem Imperatorem semel ante consessum, iterato iudicio absentem condemnarunt: eaque omnia egerunt, quæ auctor vitæ Ludouici hu verbis describit. Verentes fecieris conspiratores inauditi, ne verò vice retrolapsa ferrentur, quæ gesta erant, callido, vt sibi visum est, cum aliquibus Episcoporum vtuntur argumento: vt pro his, de quibus iam pœnitudinem gesserat Imperator (*nempe de nece Bernardi*) iterum publica pœnitentia armis depositis irreuocabiliter quodammodo Ecclesiæ satisfacere iudicaretur. Cum ne forensis quidem leges contra vnam culpam semel commissam bis inuehant vindictam: & nostra lex habeat, non iudicare Deum bis in idipsum. Cui iudicio pauci contradixêre, plures assensum præbuêre: maxima pars, vt assolet in talibus, ne primores offenderent, verbotenus cõsensêre. Adiudicatum ergo eum absentem & inauditum, nec consitentem neque conuictum, ante corpus S. Medardi Confessoris, & S. Sebastiani Martyris arma deponere, & ante altare ponere cogunt, pullâque indutum veste, adhibita magna custodis sub tectum quoddam retrudunt. *Quo testimonio verissimum esse comprobatur, quod tot à hac re per vim & metum acta, falsoque religionis pigmento color at a fit. Non enim opertebat Imperatorem iterato iudicio condemnari ad agendam pœnitentiam delicti illius, propter quod pœnam, ab Ecclesia sibi impositam sustinuisset. Quare non immerito Thegani hæc de causa in Ebbonem Rhemensem Episcopum horum omnium architectum declamauit, dum eum impudicum & crudelissimum Episcopum nominat, qui ex Originalium seruorum stirpe procreatus, in audita fecit, & inaudita locutus fuit. Cumque ista rationes Ludouicus imperio spoliatus fuisset, Gregorius Papa recisso abrogationis decreto, eundem imperio restituit, eaque omnia in restitutione imperatoris peregit, quæ ab Auctore vitæ Ludouici, prolixius enarrantur. Vide Baron. Anno 833. & 834.*

Causa discidii inter Ludouicum Imp. eiusque filios quæ?

Decretum Concilii à Gregorio Papa rescinditur.

Acta Concilii quæ.

CONVENTVS EPISCOPORVM IN THEODONIS villa habitus, quo Ebbo Rhemensis Archiepiscopus seipsum Episcopatu abdicauit, Anno Domini 835. tempore Gregorij Papæ IV.

NOTAE.

Conuentus.] *Hoc conuentu suasu Coepiscoporum Ebbo Rhemensis Archiepiscopus, eo quod deponendi Ludouici Imperatoris ab Imperio auctor fuisset, seipsum Episcopatu abdicauit. Reliqui autem, qui ei consentientes fuerant, ob necessitatem, qua coacti fuerant, vt exauctoratioui Imperatoris interessent, seipsos excusarunt, veniamque impetrarunt.* Facta sunt ista, *inquit auctor vitæ Ludouici*, ante tempus Quadragesimæ: sequente vero dominica, quæ sacræ Quadragesimæ initium præcedebat, in Metris ciuitatem Dominus Imperator; sed & Episcopi & populus vniuersalis illius conuentus venit, & inter Missarum celebrationem, septem Archiepiscopi septem reconciliationis Ecclesiasticæ orationes super eundem Imperatorem cecinerunt, atque omnes populi hoc viso pro plenaria restitutione Imperatoris, multas Deo gratias reddiderunt. *Vide Baron. anno 835. num. 1.*

Acta Concilii quæ.

CONCILIVM AQVISGRANENSE DE ECCLESIASTICA disciplina, celebratum Indict. XIV. sub Gregor. Pap. IV. & Ludouic. Imperatore, Anno Domini 836.

IN nomine sanctæ Trinitatis, cum conuenissemus Episcopi quorum nomina subter adnectentur, synodali euocatione conuocante nos gloriosissimo & orthodoxo Imperatore Ludouico, inuictissimo Augusto, gratia insuper ante diuina Aquisgrani palatij in secretario basilicæ sanctæ genitricis Dei Mariæ, quod dicitur Laterario, Anno incarnationis Domini nostri IESV CHRISTI DCCC. XXXIII. Indictione XIIII. anno verò Imperij prædicti Cæsaris XXIIII. VIII. scilicet Idum menfis Februarij, & ibi de statu sanctæ Dei Ecclesiæ, admonente feren issimo, atq; totius religionis deuotissimo præfato Imperatore, tractare cœpissemus: pari consensu, Primò visum est, normam vniuersæ religionis atque Ecclesiasticæ disciplinæ in duabus consistere personis, pontificali videlicet atque Imperiali: de qua re Gelasius Romanæ sedis venerabilis Episcopus ad Anastasium scripserit ita Imperatorem: Duo sunt, inquit, Imperator Auguste, quibus principaliter mundus hic regitur, authoritas scilicet sacrata pontificum, & regalis potestas. In quibus tanto grauius est pondus sacerdotum, quanto etiam pro ipsis regibus hominum in diuino reddituri sunt examine rationē. Vnde etiam Fulgentius in libro de veritate prædestinationis & gratiæ, ita scribit:

Quantum pertinet, inquit, ad huius temporis vitam, in Ecclesia nemo pontifice potior, & in seculo Christiano Imperatore nemo celsior inuenitur.

Epistola Gelasij Papæ in Tomo. Concil.

CVm hæc quippe ita se habeant, primò, ô venerande Cæsar, omnipotenti Domino vestræque benignissimæ excellentiæ exultantibus præcordijs immensas referimus gratias, qui nos instinctu diuino per deuotissimum à se electum, atque constitutum admonitorem, tam misericorditer tamque clementer admonere dignatus est, iuxta confuetudinem beatissimæ memoriæ genitoris vestri vt memores ministerij nostri, diuinitus nobis licèt indignis collati, pro modulo possibilitatis, officio sacerdotali secundù omnipotētis Dei voluntatem operā dare studeremus. Reuolutis igitur à vestra nobis

benignis-

benignissima deuotione collatis tribus capitulis,id est,vt velitenter , sine quo Episcopi episcopale ministerium absque offensione diuina vllo modo perficere non possunt: aut quid vnumquenque Episcoporum scire oporteat, atque implere, nec omnino ignorare absque periculo liceat: vel etiam quid ad ornatum sanctæ Dei Ecclesiæ & ministerium sacerdotale pertineat, sinè quo nec sacerdotis vita probabilis esse potest, nec competens honor illis à cæteris deuotè impendi: quidque hoc , sinè quo communis omnium salus ac saluatio esse non potest, sacerdotum videlicet totiusque populi. Quibus perfacilè , succinctim ac debitè per singula respondere non possumus: sed quia iuxta assertionem vestram primò reperimus temporum varietate, & ordinum confusione perplura, quæ ad sanctę Dei Ecclesiæ ornatū erigi debebant, quoquo modo neglecta elapsa, quæ cunq; in nobis nostrisq; in his neglecta vident officijs, omni deuotione, omniq; exoptatione, p̃ vt omnipotens posse annuerit, erigenda, atq; vt in perfectiorē statū vertant, omninò diuina suffragante gratia operā dare desideramus: vestram liquidem nihilominus fupplici admonitione & affectu charitatis excellentiam admonentes, si quæ sunt Ecclesiastici iuris vestra pisstima gubernatione erigenda, vt per vos , vestroique Christianæ religionis commilitones fubleuentur. Decaterò nouerit serenitas vestra iam, vt prædictum est, quæ in Ecclesiastico ordine confusa videntur, eis nos pro modulo vniuscuiusque capacitatis perquirere , & inspecta, quantum ad nos pertinet , Domini opitulante gratia, restaurare cupimus, & vt fiat magno desiderio optamus. Perspicientes ergò deuotionem vestram sanctam, & Deo, (vt credimus) amabilem, non mediocri laude magnificentiam Deinostri magnificandam, eandemque deuotionem valdè necessariam sanctæ Dei Ecclesiæ duximus , atque benigno affectu commissa considerandas fuscepimus, nō aliquid nouum quęrentes, nec contra veritatis religionem quid statuentes, se statuta antiquorum patrum, innouantes, quæ per desidiam quorundam labe tactari visa sunt : in quo cum ordineac propter inuitiatum vel inueteratum vsum obliuioni tradita , vt ad pristinum Domino adiuuante gradum releuentur, capitulis strictim adnectendum censuimus. De duabus siquidem personis, quas principales in hoc mundo esse non dubium est, sacerdotalem prout sub tanto temporis spatio posse non denegat, nonnulla , quæ ad hoc pertinere visa sunt, sub breuitate adnexui mus.

I.

Initium enim Episcopalis culminis post diuinam prædestinationem esse videtur, quomodò quisque ad culmen huius honoris peruenerit. Ideoque placuit conuentui humilitatis nostræ, vt sicut sæpè authoritate diuinarum scripturarum, scilicet B. Petri Apostoli in Simonem Magum damnatione, necnon & canonum sanctione, sed & B. Gregorij adhortatione sancitum est, nullus Episcopale ministerium per ambitionem munerum attentare præsumat, sed is ad Episcopale officium perueniat, si secundum Apostolum viuat, id est , irreprehensibiliter, sobriè, prudenter, pudicè, ornatè cum hospitalitate, cum doctrina: non vinolenter, non iniuriosè: modestè, non ligitiosè , non cupidè. Oporter etiam Pontificem propriæ domui esse benè præpositum, & testimonium habere bonum ab his, qui foris sunt, vt doctrina Dei nostri exornet in omnibus. Nos autem etiam adiungentes, & ab his , qui intus sunt conuersantes cum Episcopo , habere testimonium omnem Episcopum oportere.

1 Tim. 3. Tit. 1.

II.

Post verò , vt Episcopus , iuxta regulam à B. Paulo Apostolo decretam, ministerium peragat Episcopale: At quis cus gesserit, canonum coerceatur authoritate.

III.

1. Tim. 3. Decernit etiam Apostolus hospitalitatem esse sectandam ab Episcopo, quam in pluribus reperimus locis neglectam. Ideòque placet, vt deinceps in singulis ciuitatibus & monasteriis iuxta modum rerum, hospitalitas ordinetur aduenientiū: & placuit omnibus Episcopis, vt quocunque lit loco Episcopus, coram se adgreget pauperes semper ad refectionem.

IIII.

Interdicit interea Apostolica authoritas ligitium omni Episcopo: quam & nos authoritatem benigno amplectentes animo, constituimus, vt nullus Episcoporum se legitiosis immisceat contentionibus: sed neque irreligiotis vel indisciplinatis locutionibus, tam in domibus quam in forinsecis conuenticulis omninò indulgeat. Ibidem.

V

Cupiditatem porrò , tanquam radicem omnium malorum, & Apostolica damnæ sententia , & ab omni ordine Ecclesiastico canonica pertur bat interdictio : ita vt statuerit nullum clericorum de qualibet re fœnus accipere. Quorum authoritatem & nos fecuti decreuimus, immò illorum authoritati adsensum præbuimus, vt nullus Episcoporum vel ministrorum ipsorum deinceps pro distributione sacrorum ordinum, pro dedicatione sanctæ Ecclesiæ, seu pro acceptione sacri Chrismatis, vel pro immutatione titulorum aliquid exigere præsumat: & qui fecerit, conuictus canonicæ subiaceat disciplinæ. 1. Tim. 6. Nicen. Sy. cap. 18.

VI.

Sobrietatem vero, quam Apostolus Episcopo habendam docet, adeò nos eam nobis sectandam statuimus, vt nullus sacerdotum ebrietatis depraua tione se aut ministerium suum vilescere faciat, quo meritò reprehensibilis videatur: quia legimus ebrietatem dedecus esse cuique Christiano, sectari, quanto magis sacerdotibus? Vnde Apostolus inquit: Nolite inebriari vino, in quo est luxuria. Legitur & alibi , sic oportere Episcopum bibere vt quali non bibisse videatur. Quapropter deinceps quicunque huius ordinis huic noxio vitio inseruiens deprehensus fuerit , censuimus, vt secundum statutum canonicum , Quicunque ebrietati deseruit, aut desinat, aut deponatur. Ephes.

VII.

In ipsa autem vita sacerdotum pensandum est , qualiter quisque doceat, sicut ait egregius Doctor B. Gregorius, vt recte docens in firmitatem fuam quotidiè omni confideratione cognoscat, ne aut humilitas accessum fugiat , aut peruentioni vita contradicat, aut vitam doctrina deltituat, aut doctrinam præsumptio extollat. Prius ergò appetitum timor temperet, post autem magisterium quod fuscipitur, vitam commendet: ac deinde necesse est, vt pastoralis vitæ bonum, quod viuendo ostenditur, etiam loquendo propagetur. In præfat one 1. li. Pastoralis.

VIII.

Doctrina autem sacerdotalis secundum cuiusque qualitatem omnibus sufficiens esse debet, modesta, prudens, discreta, honesta atque vtilis : nec minus exemplum boni operis doctrinæ conueniens in sacerdotibus esse debet, vt quod ore doctrina profert, vitæ meritum iustæ operationis, verba sacerdotis omnibus delectabilia faciat exequenda, vitamque probabilem commendet.

IX.

In libro Pastorali Beatus Gregorius inquit: Tantum debet actionem populi actio transcendere præsulis , quantum distare soleat à grege vita pastoris. Oportet nanque , vt metiri se solicite studeat , quanta tenendæ rectitudinis necessitate constringitur , sub cuius æstimatione populus grex vocatur. Sit ergò necesse est cogitatione mundus , actione præcipuus, ditcretus in silentio, vtilis in verbo, singulis compassione proximus, præ cunctis contemplatione suspensus , benè agentibus per humilitatem socius, contra delinquentium vitia per zelum iustitiæ erectus: internorum curam in exteriorum occupatione non minuens, exteriorum prouidentiam internorum solicitudine non reliquens. Lib. 2. c. 2.

X.

Eiusdem Papæ ex eodem libro : Inter hæc necesse est, vt rector solerter inuigilet , ne hunc cupido placendi hominibus pulset , ne cùm studiosè interiora penetrat, cùm prouidè exteriora subministrat, se magis à subditis diligi, quàm veritatem

Lib. 2. c. 6.

tem quærat: ne cum bonis actibus fultus à mundo videtur a lienus, hunc authori reddat extraneum amor suus.

XI.

Didicimus sanè nonnullos Episcopos in gubernandis cõgregationibus sibi subiectis, canonicis videlicet, & monachis, & sanctimonialibus hactenus valdè negligentes extitisse, & ob id multos in sui detractionem & contemptum prouocasse: ita vt nonnulli alij prælati in eorum parochijs constituti, eorum praua exempla secuti, suas similiter congregationes neglexerint. Quos & fraterno & synodali conuentu admonendos esse necessario duximus, vt ab hac negligentia desinceps se cohibeant, & cæteris se imitabiles præbeant: ne fortè propter illorum incuriam & diuinæ seruitutis contemptus, & pericula promouenturmanimarum, & auribus excellentiæ vestræ molestia ingeratur, & nostræ mediocritati in sacris conuentibus tædium & opprobrium inferatur.

Comperimus etiam quosdam socios ordinis nostri, non causa necessitatis, aut vtilitatis, sed potius auaritiæ & propriæ delectationis spatiosè propria ciuitatis suæ fede relicta, cleroque neglecto, remotiora loca frequentare: de qua re & destitutio diuini cultus, & præcidatio in plebibus, & cura subiectorum postponitur, & hospitalitas negligitur. Quòd ne vlteriùs à quoquam sinè ineuitabili necessitate & certa vtilitate fiat, pari consensu inhibuimus.

COnsultum etiam est in propositione secundi capituli, commissumque ventilandum, quid vnumquenque Episcoporum fore oporteret atque implere, nec omninò ignorare absque periculo liceret.

I.

Primo visum est in omnibus, vnumquenque Pontificum scire oportere fidem sy nceram, (vt à principio sumamus exordium, omnium bonorum ponentes fundamentum) id est, qualiter * illum fidem ac credulitatem sanctæ Trinitatis in vnitate Deitatis sibi tenere atque credere conueniat, ac cæteros perfectè instruere, qualiter & ipsi credendo salui fieri possint.

II.

Summos itaque sacerdotes inexcusabiliter nosse oportet, vt ex veteris nouique Testamenti scriptis, quæ vera sunt, salutique omnium proficua proferrè doctè sciant, videlicet quantum diuinagratia cælitus adspirare cuique dignatur: quia neminem in hac incertitudine positum, aslequi omnia posse certum est, quousque illò peruenìatur, vbi erit Deus omnia in omnibus.

1. Cor 15.

III.

Pastoral lib. 1. c. 1.

Nec minus medicinam spiritualem consiliumque salubre animarum pastores populi scire oportet, vti medicos spirituales, asserente sanctissimo pontifice Gregorio atque dicente, Quia artium ars est regimen animarum. Quis autem * interiora vulnera occultiora esse neſciat vulneribus viscerum? Et ideò metuendum est, cordis se esse medicos profiteri sacerdotes, ministerij sui ignaros.

*cogitatio num.

IIII.

Conuenit insuper sacerdotali ministerio scire formam Euangelicam, documẽta Apostolica, canonum institutа, normam regulæ pastoralis, à sanctissimo pontifice Gregorio editæ, ne iuxta eundem sanctissimum virum, ab imperitis, quod absit, pastoralemagisterium aliqua temeritate vsurpetur, aut vilescat.

V

Lib. 2. c. 11.

Sed & hoc scire conuenit, quantum rector sacræ legis meditationibus esse debeat intentus, iuxta quod in libro Pastorali habetur: id est, quod omne bonum ritè à rectore agitur, si superna formidinis & dilectionis spiritu afflatus, studiosè quotidiè sacri eloquij præcepta meditetur, vt in eo vim solicitudinis & erga cælestem vitam prouidæ circumspectionis, quam humanę conuersationis vsus indesinenter destruit, diuinæ admonitionis verba restaurent, & quiad vetustatem vitæ per societatem secularium ducitur, ad amorem semper spiritalis patriæ compunctionis adspiratione renouetur.

VI.

In Prologo lib. 3. Pastora.

Sic denique ignorari non licet, quanta debet esse diuersitas atque discretio in arte prædicationis, prout in libro Pastoralis digestum habetur, ita inquiente S. Gregorio: Vt enimante nos longe reuerendæ memoriæ Gregorius Nazianzenus edocuit, nõ vna eademque cunctis exhortatio congruit, quia nec cunctos par morum qualitas adstringit. Sæpè namque alijs officiunt, quæ alijs prosunt. Ideoque rector scire debet differentias personarum, quæ in eodem libro, à plenius scire volentibus inueniri possunt.

VII.

De vita cõtempl. lib. 1. c. 9.

Similiter scire conuenit præsulibus res Ecclesiasticas non vt proprias, sed à Domino sibi pro aliorum necessitatibus cõmissas, atque iuxta Prosperi documentum, nihil aliud esse res Ecclesiæ, quàm vota fidelium, precia peccatorum, & patrimonia pauperum, idcircò summoperè est decertandum, ne aliquis pontificum ea, quæ Ecclesiasticis tradita sunt ministeriis, pro remissione peccatorum, aut alijs aptanda officijs, aut pauperibus eroganda, ne aliquis ea propria cupiditate, aut potentum terrore, parentumque procuratione ad alios vsus retorqueat: ne fortè quod alijs extat remissio peccatorum, ipsis sit damnationis augmentum: sed potius solerti meditatione indigentibus eas, & Ecclesiasticis ministerijs distribuat, ne exindè à Domino velut inutilis dispensator damnetur, verùm, quod beatius est, desiderabili voce laudetur, iuxta Euangelicæ parabolæ exemplum: Euge serue bone & fidelis, intra in gaudium Domini Dei tui.

Matt. 25.

VIII.

Christianis consecõtio.

Statutum etiam est, vt vel semel in anno, id est, in quinta feria, quæ est in cœna Domini, vnctio sancti olei, in quo salutatio infirmorum creditur, per omnes ciuitates ab Episcopis non negligatur, sicut nunc vsque neglecta est. sed omni deuotione iuxta traditionem Apostolicam ac statuta decretalium, in quo de eadem re præcipitur, peragatur.

Vide To. 1. epist. 2. Fabiani Papæ.

IX.

Vespertinales quoque in vigilia Paschæ melius celebrandæ vitæ iunt, propter lætitiam resurrectionis Domini, quam dimittendæ.

X.

Litania maior. Rogationes.

De Litania quoque maiore, atque de Rogationibus ventilatum est: sed communi consensu ab omnibus electum atque decretum, iuxta morem Romanum, 8. Calendas Maij, illam celebrationẽ secundum consuetudinem nostræ Ecclesiæ omittendam.

XI.

Rom. 13.

Dignum etiam duximus, vt vnusquisque Episcoporum studeat ministros suos, pro modulo possibilitatis, benè instruere, vt si fortè contigerit aliquem Episcoporum tardioloquẽtem esse, aut infirmitate aliqua impeditum, habeat tamen ministrum doctum, qui eius vice pabula verbi diuini populo administrare possit: vel etiam si Episcopus de hac mortalitatis luce trãsierit, vt Ecclesia, si à Domino factum fuerit, doctore futuro non indigeat:

XII.

Constat igitur, quia quicunque potestati à Domino datę resistit, iuxta Apostolicum documentum, Dei ordinationi resistit. Et idcircò in commune statuimus, vt si quispiam Episcoporum, aut quilibet sequentis ordinis Ecclesiastici, deinceps timore, aut cupiditate, aut qualibet suasione à Domino & orthodoxo Ludouico Imperatore defecerit, aut etiam sacramentum fidelitatis illi promissum violauerit, & eius contrarijs malcuola intentione quolibet modo se copulauerit, gradum proprium canonica atque synodali sententia amittat. Quod si quispiam laicus superius comprehensa facere tẽtauerit, sciat se ab vniuerso gradu anathematizandum. Quia

verò de vita atque doctrina Episcoporum, quæ in posterum seruanda, necnon tenenda de pluribus perpauca diuinæ auctoritatis documentis præditimus, necesse est etiam, vt de sequentibus ordinibus aliqua adiungamus.

Caput Primum de ordine Rectorum.

VT Abbates canonici gregibus sibi commissis instanter inuigilent, & geminam eis pastionem impendant, id est, cibi & verbi, quatenus absque murmurationis vitio Domino seruire valeant. Simul etiam, vt prædicti Abbates Ecclesiasticæ iura intemerata custodiant, videlicet vt cognoscant, cuius prænomine notentur, in eo quòd abbates vocati sunt, quod & intelligitur in typo Christi, nomen spiritalis patris. Ideoque semetipsos nomini, quod accipiunt, conformēt, vt subditis & spiritalibus filijs exemplum præeundo & informando religiosè exhibeant, Ideoque non conuenit ministerio ipsorum aliqua turpia, aut secularia, vel etiam inania quæque fectari, quæ contra religionem esse noscuntur: sed potius canonicè, religiosè, castè, sobriè atque piè & iustè vita eorum omnibus sibi commissis æternæ felicitatis ducatum præbeat, & inquantum ipsi abbates, abbatumque subiecti Episcopis proprijs, pro se suisque omnibus rationem reddituros nouerint, tanto eorum consilio atque authoritate modis omnibus mancipentur.

CAP. 2.

ABbates verò monachorum oportet peruigili studio gregis sibi commissi curam gerere, videlicet, vt finè quibus esse non possunt, temporalia subsidia administrent, tantoque id studiosius decerent agere, quanto sciunt exterius nihil contingere licere. Simul etiam diuinæ lectionis studio iugiter eos informent, ne aut temporali desolati auxilio, diuinum opus explere nequeant, aut torpentes ocio in laqueum tentationis incidant. Ipsos etiam monachos passim, & quasi absque canonica authoritatis iugo effrenatos, per secularia negocia minimè oportet discurrere, & villicis atque secularibus curis inseruire: sed secundum institutionem canonicam, in quibus renunciauerunt, contentos esse, & neque secularibus, neque Ecclesiasticis negocijs, nisi in causa necessitatis, accepta tamen propriæ ciuitatis Episcopi licentia, interesse.

CAP. 3.

MOnachi intereà non debent paruipendere pastores suos, in cuiuscunque parochia consistentes, sicut aliqui faciunt.

CAP. 4.

EPiscopi ministros non sectantes auaritiam per parochias suas constituant. Comperimus quorundam Episcoporum ministros, id est, chorepiscopos, archipresbyteros, & archidiaconos, non solum in presbyteris, sed etiam in plebibus parochiæ suæ auaritiam potius exercere, quàm vtilitati Ecclesiasticæ dignitatis inseruire, populique saluti consulere. Quam negligentiam, immò eorum execrabile ac damnabile cupiditatis vitium omnes in commune deinceps vitandum statuimus. Pertimescenda porrò & vigilanter cauenda est facer dotibus Domini, Heli sacerdotis ruina, qui filios suos indignè agentes, Deumque prauis suis actibus ad iracundiam prouocantes, sacrificioque Domini iniuriam irrogantes, quia verbis tantum & non verberibus corripuit, eis diuina iusta-
1. Reg. 2. que vltione ruentibus ruit. At si forte (quod absit) vllus Epi-
1. Reg. 4. scoporum deinceps fectatores auaritiæ ministros in parochia sua constituerit, & corum cognitam prauitatem authoritate pastorali acriter ferire detrectauerit, exemplum negligentis Heli sacerdotis imitari se cognoscat, & synodali correptioni modis omnibus subijciendum. Nam & in consensu communi statuimus, vt vnusquisque Episcoporum super archidiaconos suos deinceps vigilantiorem curam adhibeat, quoniam propter eorum auaritiam & morum improbitatem multi scandalizantur, & ministerium sacerdotale vituperatur, & in Ecclesijs à sacerdotibus multa propter eos negliguntur.

CAP. 5.

Officium presbyterorum.

PResbyterorum verò qui præsunt Ecclesiæ Christi, & in consecratione diuini corporis & sanguinis consortes cum Episcopis sint, ministerium esse videtur, vt in doctrina præsint populis, & in officio prædicandi, nec in aliquo desides inuenti appareant. Item vt de omnibus hominibus, qui ad eorum Ecclesiam pertinent, per omnia curam gerant, scientes se pro certo reddituros rationem pro ipsis in die iudicij, quia cooperatores oneris nostri esse proculdubio noscuntur. Quapropter ab ortu natiuitatis cuiusque ad se pertinentis prædictam curam habeat, ne aliquis eorum absque renatione sacri baptismatis moriatur. Post acceptum autem sacrum baptisma, sinè manus impositione Episcopi non remaneat: ac deinde imbuatur scire orationem Dominicam, atque symbolum. Postea verò, qualiter viuere debeat, doceatur. Si fortè vitiosus, vel criminosus apparuerit, qualiter corrigatur, prouideat. Si autem infirmitate depressus fuerit, ne confessione, atque oratione sacerdotali, necnon vnctione sanctificati olei, per eius negligentiam careat. Denique si finem vrgentem perspexerit, commendet animam Christianam Domino Deo suo more sacerdotali, cum acceptione sacræ communionis, corpusque sepulturæ, non vt mos est gentilium, sed ficut Christianorum.

CAP. 6.

DE presbyteris & eorum Ecclesijs, vndè multa negligitur, & scandala generantur, in nostra discussione quatuor nobis pericula apparuerunt. Primò, quia nonnulli eorum, ab ipsis sacerdotibus quadam securitate accepta, nec ea, quæ ad cultum diuinum pertinent, faciunt, neque in restauratione & luminaribus Ecclesiæ studium habent, nec etiam seniori bus suis debitam reuerentiam exhibent, & insuper Ecclesias suas expoliant, & inprædiola sua propria transferunt. Quæ omnia ad negligentiam eorum pertinere deprehendimus. Ob id verò quadam occasione accepta seniores eorum permoti, in tantam audaciam prorumpunt, vt eos etiam illicitè & inhonestè atque irreuerenter tractare præsumant. Vndè summopere omnibus modis ab hinc prouidendum iudicauimus, vt ea quæ à Domino Imperatore, consensu Episcoporum, ob honorem & amorem Dei Ecclesijs concessa sunt, non in auaritiam presbyterorum, aut in rapacitatem episcopalium ministrorum cedant, sed in vtilitatem Ecclesiæ, & in vsus clericorum & pauperum deueniant.

CAP. 7.

ILlud quoque non minus periculosum esse didicimus, quod in quorundam Episcoporum parochijs quosdam presbyteros contra interdicta sanctorum Canonum, fœminas in domibus suis non solum habitare, sed etiam ministrare sibi faciunt, quas & laqueum sacerdotibus perfæpè extitisse, & multos hac occasione in scandalum & in detractionem corruisse cognouimus. Qua transgressio & tempore genitoris vestri, & vestro in conuentibus Episcoporum secundum authoritatem Canonicam prohibita, sed neccdum ad correctionem plenè est perducta. Vndè in commune censuimus, vt hi, qui tantæ transgressionis incorrectores hactenus exiterint, si
Rom. 1. ab hinc huius rei correptores esse neglexerint, iuxta Apostoli sententiam, quasi consentientes malorum coerceantur.

CAP. 8.

SImiliter de illis presbyteris, qui contra statuta canonum villici fiunt, tabernas ingrediuntur, turpia lucra fectantur, & diuersissimis modis vsuris inseruiunt, & aliorum domus inhonestè & impudicè frequentant, & comessationibus, & ebrietatibus deseruire non erubescunt, & per diuersos mercatus indifcretè discurrunt, obseruandum iudicauimus, vt ab hinc districtè fe ueriter que coerceantur, ne per eorum illicitam & indecentem actionem, & ministerium sacerdotale vituperetur, & quibus debeuerant esse in eorum exemplum, deueniant in scandalum.

CAP.

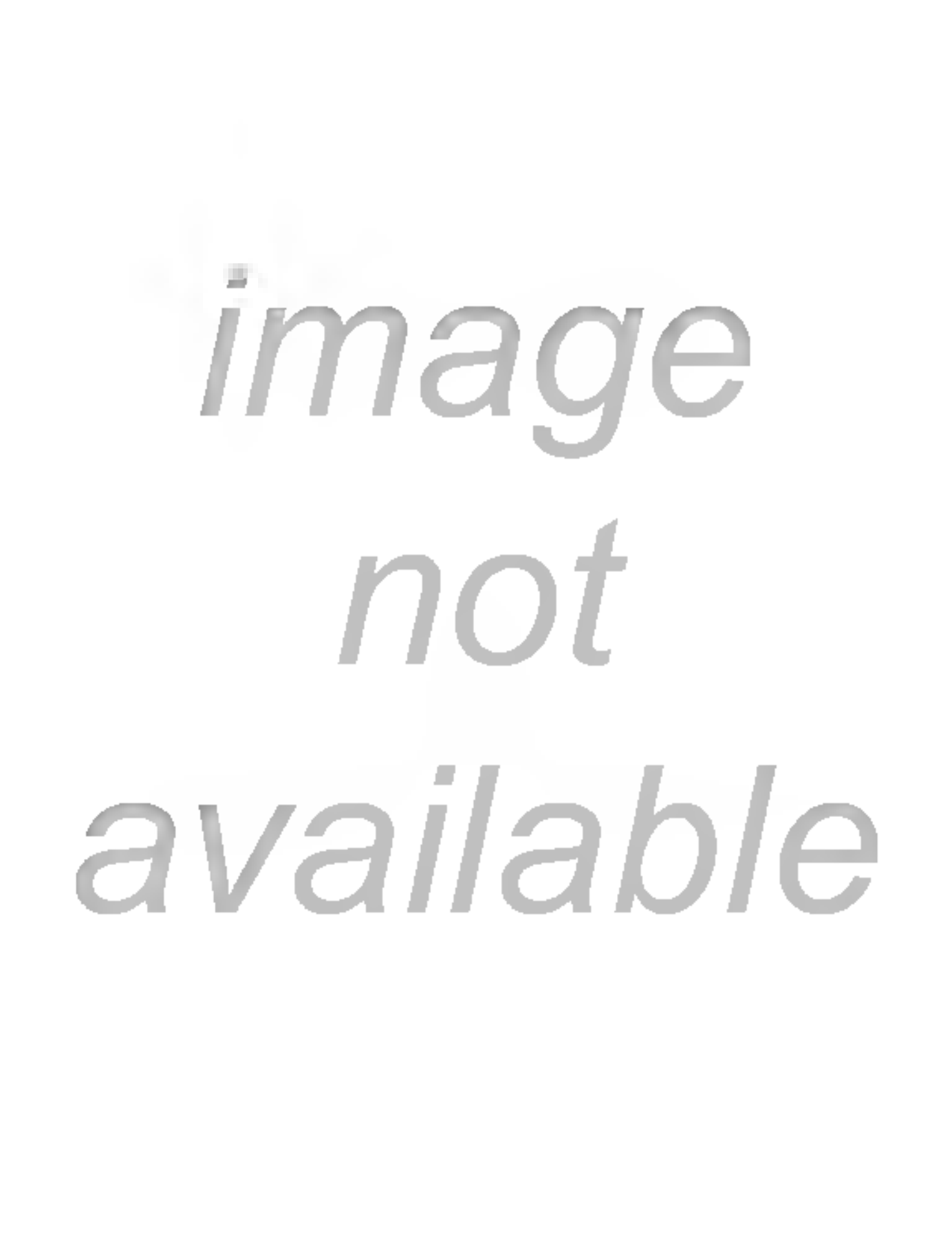
image
not
available

CAPVT II.

AD quid etiam constitutus sit Imperator, Fulgentius in libro de veritate prædestinationis & gratiæ scribit: Clementissimus quoq; Imperator hō ideò est misericordiæ vas, præparatum in gloriam, quia apicem terreni principatus accepit, sed si in imperiali culmine recta fide viuat, & vera cordis humilitate præditus, culmen regiæ dignitatis sanctæ religioni fe subijciat: si magis in timore seruire Deo, quam in timore dominari populi delectet: si in eo lenitas iracundiam mitiget, ornet benignitas potestatem: si fe magis diligendum quàm metuendum cunctis exhibeat: si iubicctis salubriter cōsulat, si iustitiam sic teneat, vt misericordiam non relinquat: si præomnib. ita fe sanctæ matri Ecclesiæ catholicæ memineritfilium, vt eius paci atque tranquillitati per vniuersum mūdum prodesse fuum faciat principatum. Magis enim Christianum regitur ac propagatur Imperium, dum Ecclesiastico statui per omnem terram consulitur, quàm cum in parte quacūque terrarum pro temporali securitate pugnatur. Vnde & Isidor. dicit: Principes nanq; sæculi nonnūquàm intra Ecclesiā potestatis adeptæ culmina tenent, vt per eandem potestatem disciplinam Ecclesiasticam muniant. Cæterùm intra Ecclesiam potestates necessariæ non essent, nisi vt quod non præualet sacerdos esse per doctrinæ fermonem, potestas hoc imperet per disciplinæ terrorem. Sæpe per regnum terrenum cœleste regnum proficit, vt qui intra Ecclesiam positi, contra fidem & disciplinam Ecclesiæ agunt, rigore principum conterantur, ipsam que disciplinam, quam Ecclesiæ vtilitas exercere non præualet, coruicibus superborum potestas principalis imponat. Salomon in prouerbijs: Misericordia & veritas custodiunt regem, & roborat ex clementia thronum eius.

Prou.20.

CAP. III.

REgale namque ministerium specialiter est, populum Dei gubernare & regere cum æquitate & iustitia, & vt pacem & concordiam habeant, studere. Ipse enim debet primò defensor esse Ecclesiarum, & seruorum Dei, viduarum, orphanorum, cæterorumque pauperum, necnon & omnium indigentium. Ipsius enim terror & studium huiusce modi, inquantum possibile est, esse debet: primò, vt nulla iniustitia fiat: deinde, si euenerit, vt nullo modo eam subsistere permittat, nec spem delitescendi sue audaciam malè agendi cuiquā reliquat, sed sciant omnes, quoniam si ad ipsius notitiam peruenerit quippiam mali, quod admiserint, nequaquam incorrectum aut inultum remanebit, sed iuxta facti qualitatem, erit & modus iustæ correptionis. Vnde oportet, vt ipse qui iudex est, iudicium causamque pauperum ad se ingredi faciat, & diligenter inquirat, ne fortè illi qui ab eo constituti sunt, & vicem eius agere debent in populo, iniustè aut negligenter pauperes oppressiones pati permittant. Scire autem vnumquemque, cuiuslibet sit ordinis, oportet, quia si de ocioso sermone Deo rationem redditurus est, multò magis de ministerio diuinitus sibi commisso.

Matt.12.

CAP. IV.

DE ministerio autem regis ita Iob loquitur: Cumque ederem quasi rex circumstante exercitu, eram tamen mœrentium consolator: Auris audiens beatificabat me, & oculus videns testimonium reddebat mihi, quòd liberassem pauperem vociferantem, & pupillum, cui non esset adiutor. Benedictio perituri super me veniebat, & cor viduæ consolatus sum. Iustitia indutus fum, & vestiui me, sicut vestimento & diademate, iudicio meo. Oculus fui cæco, & pes claudo. Pater eram pauperum, & causam, quā nesciebam, diligentissimè inuestigabam. Conterebam molas iniqui, & de dentibus illius auferebam prædam. Solomon: Rex qui sedet in solio iudicij, dissipat omne malum intuitu suo. Item idem in libro Sapientiæ: Diligite iustitiam, qui iudicatis terram. Sentite de Domino in bonitate, & in simplicitate cordis quærite illum. Item ibi: Audite ergò reges & intelligite, discite iudices finium terræ: præbete aures vos, qui continetis multitudines, & placetis vobis in turbis nationum: quoniam data est vobis à Domino potestas, & virtus ab altissimo, qui interrogabit opera vestra, & cogitationes scrutabitur, quoniam cùm esseris ministri eius, non rectè iudicastis, neque custodistis legem iustitiæ, neq; secundum voluntatem Dei ambulastis. Horrendè & citò apparebit vobis, quoniam iudicium durissimum in his, qui præsunt, fiet. Exiguo enim conceditur misericordia: Potentes autem potenter tormenta patientur. Non enim subtrahit personam cuiusquam Dominus, nec reuerebitur cuiusquam magnitudinem: quoniam pusillum & magnū ipse fecit, & æqualiter pro omnib. cura est illi. Extant & alia innumera sacrarū scripturarum testimonia, regio nomini & officio conuenientia, super quib. colligendis vestra sanctitas deuotio idcircò magnum nobis ademit laborem, eo quod diuina gratia adeò tot virtutum prærogatiuis vestrum repleuerit animum & exornauerit dignitatem, vt non sit necessè facer dotibus Domini copio sioribus exemplis, qualibet ex æggeratione vestrum animum onerare. Quarè Deo omnipotenti gratias vberrimas ac multiplices referinus, qui ita vos pia religione, sanctæ deuotione, benigna humilitate, amore iustitiæ, operib. misericordiæ, cæteraru mque sanctarum virtutum perfectione sua gratuita pietate ditauit, vt meritò ab omnib. amandi & imitandi istis.

Iob.29.

Prou.20.

Sap.1.

Bap.6.

CAP. V.

PEtimus humiliter vestram exellentiam, vt per vos filij & proceres vestri nomen, potestatem, vigorem & dignitarem facer dotalem cognoscant, quod ex verbis Domini facilè intelligere possunt, quibus beato Petro, cuius vicem indigni gerimus, ait: Quæcunque ligaueris super terram, erunt ligata in cœlo: & quæcunque solueris super terram, erunt soluta & in cœlo. & alibi discipulis generaliter dicit: Accipite spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: & quoeum retinueritis, retenta sunt. Illud etiam ad exemplum reducendum est, quod in Ecclesiastica historia Constantinus imperator Episcopis ait: Deus, inquit, constituit vos sacerdotes & potestatem vobis dedit de nobis quoque iudicandi: & ideò nos rectè à vobis iudicamur, vos autem non potestis ab homibus iudicari. Propter quod Dei solius inter vos expectate iudicium, & vestra iurgia, quæcunque sunt, ad illud diuinum referuentur examen. Vos enim nobis à Deo dati estis dij, & conueniens non est, vt homo iudicet deos, sed ille solus de quo scriptum est: Deus stetit in synagoga deorum, in medio autem deos discernit. Sed & hoc illis ad memoriam reducendum est, qualiter beatus Prosper in libro, quem de contemplatiua & actuali vita scripsit laudem facer dotum compræhenderit. Ipsi enim, inquit, facer dotibus propriè animarum curandarum solicitudo com missa est, qui populus populi sibi commissi viriliter sustinentes, pro peccatis omnium, veluti pro fuis, instatigabiliter supplicant Deo ac velut quidam Aaron incensum contriti cordis & humilitati spiritus offerentes, quo placatur Deus auertunt iram futuræ animaduersionis à populo: qui per Dei gratiam sunt diuinæ voluntatis indices. Ecclesiarū Christi post Apostolos fundatores, fideles populi duces, veritatis assertores, prauæ doctrinæ hostes, omnib. bonis amabiles, & malè sibi conscijs etiam ipso visu terribiles, vindices oppressorum, patres in fide catholica regenerator ú, prædicatores cælestiū præmiorū, exempla bonorū operū, documenta virtutū, & forma fidelitū. Ipsi sunt Ecclesiæ decus, in quibus amplius fulget Ecclesia. Ipsi columnæ firmissimæ, quib. in Christo fundatis, innititur omnis multitudo credentiū. Ipsi ianuæ ciuitatis æternæ, per quas omnes, qui credūt ingrediunt ad Christū. Ipsi ianitores, quib. claues datæ sunt regni cœlorū: Ipsi etiam dispensatores regiæ domus, quorū arbitrio in aula regis æterni diuiduntur gradus & officia singulorū. Licet enim sanctis præcedentib. facer dotib. vita & meritis longè inferiores simus, idem tamen sacrū ministeriū, quod indigni suscepimus, non minoris authoritatis & dignitatis existit. Et quamquam ministerio tanto indigni simus, propter illū tamen, cuius ministeriū gerimus, in nobis non est contemnendum.

Matt.16.

Ioan 20.

lib 10.c.2. authore Rufino.

Pſal.81.

Lib.1.c.21.

Exod 30. Leuit.16. Num. 16.

CAP. VI.

ILlud etiam specialiter necessariū vestræ suggerere pietati duximus, vt fideles vestri per vos admoneantur & instruantur,

antur, quatenus, quandò aliquid nobis vestra cellitudo de nostra correctione, vel vestra, necnon & illorum salute tractandum committit, vt non per inanem & falsam suspicionem cõtra nos scandalum sumant, & finè causa in nos detrahẽdo Dominum offendant: & vndè sibi salutem sperare & acquirere debeant, culpam incurrant: Quia nos nihil aliud quærere aut tractare desideramus, nec nostri officij est vt faciamus, nisi quod ad nostrum debitum ministerium, & ad illorum salutem pertinet: Et idcò non debemus ante tempus per suspicionem iudicari, sed patienter expectari, donec ipsa veritas manifestum faciat, vtrum magis studiendi, an improbandi simus. Nos enim si fortè euenerit, vt aliquid finistræ opinionis de nobis fama sparserit, Deo nobis opem ferente, æquanimiter tolerare & possumus & debemus. Ipsi verò à culpa immunes esse non possunt, dum patrum & fratrum intentionem finè causa reprærhendere non metuunt. Quoniam hoc summo opere elaborandum est nobis & vobis, vt semper inter pastores Ecclesiarum & gregem Christi pax & concordia vnanimitasque seruetur. Nisi enim charitatem & concordiam inuicem habuerint, Deum, sicut oportet, propitium habere non merentur. Quapropter, sicut præmissum est, cùm Deo inspirante vestra pietas de Ecclesiastica & communi vtilitate aliquid nobis tractare præcipit, nõ est nobis fas mentiri, quia aliquando veritatem finè graui periculo ad tempus retinere, nũquam tamen interrogari de ipsa veritate fine graui discrimine possumus mentiri. Sed quia veritas sæpè odium generat, & sermo Dei aduersarius à Domino nostris carnalibus voluptatibus describitur, tamen ei in via, id est, in præsenti vita consentiendum est. Sic etiam erga nos agendum est, vt quotiescunque interrogati veritatem proferimus, quanquàm nõnulli in infirmi sinè causa scandalizentur, nobis tamen consentiendum est propter ipsam veritatem. Nam sæpè quando vobis suggerimus, vt fideles quique res Ecclesiarum piè & cum reuerentia & timore Dei tractent, & cognoscant illas Deo esse dicatas, quatenus sic habeant de illis temporalem profectum, vt non propter ignorantiam & negligentiam, æternum patiãtur detrimentum: suspicantur nonnulli, quod nos causa cupiditatis potius hoc admoneamus, quàm causa salutis, cùm nos veraciter nullis rebus sibi collatis optemus eos expoliari, sed magis eorum communi saluti consultum præbere: quia non rerum, vt multi arbitrantur, ambitione, sed animarum potius delectamur saluatione.

Matt 5. Luc. 12.

Res Ecclesiasticæ vt tractandæ

CAP. VII.

DIdicimus sinè nonnullos Episcoporum à quibusdam personis clam temeraria detractione accusatos, atque detractos, sinè approbatione tamen, in caulis reprehensibilibus, quæ pontificatus ordini non congruere vitæ sunt, suspectos fuerint. Idcircò obnixè precamur, vt si aliquis deinceps accusator admissus fuerit aliquem excellum in Episcopali ordine ritè reprehendere, & ad aures Imperiales perducere, vt non facilè per cuiuscunque per sonam officium tanti ministerij in aliquo vilescere videatur. Accusator itaque vti, sicut hactenus, delirescendo se subtrahere locum non habeat, sed neque accusatus, huius rei veritas synodali conuentui patuerit, ibidemque omni occasione remota, vtrorumque examinatio secundum veritatem examinetur, vt quod quisque meretur, accusatus, videlicet, siue accusator, pro meriti ò canonicæ disciplinæ subiaceatne sorte quisquam sacerdotum se reprehensibilem exhibere audeat, aut etiam quisque leuiter inaniterque propriæ intemperantiæ assensum præbens, tanti ordinis viro finè causa atque probatione vituperare præsumat.

1. Cor. 4.

Capitula de honore Episcopali.

LIcet enim sacerdotes moderno tempore propter imminentes perturbationes in multis sint negligentes, nõ sunt tamen vituperandi, nec despiciendi: sed propter illum, cuius ministerium gerunt, audiendi, & congruo honore venerãdi. Post Apostolos enim ad ipsos hæc Domini sententia dirigit: Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit. Quapropter attendẽdum est, quod sacerdotum Christi spretio ad iniuriã Christi pertinet, cuius vicem & ministerium gerunt.

Luc. 10.

Capitulum, De consecrandis rebus, quæ à fidelibus conferuntur.

IN canonibus Nicæni Concilij ita roboratum esse constat: Quæ sunt Ecclesiæ, sub omni solicitudine, & conscientia bona, & fide, quæ in Deum est, qui cuncta considerat, iudicatque, seruentur: quæ etiam dispensanda sunt iudicio & potestate pontificis, cui commissus est populus, & animæ, quæ intra Ecclesiam congregantur. Item in decretal. Papæ Symmachi: Synodali igitur conuentu, prouida sententia, modis omnibus eneruari placuit, & in irritum deduci, ne in exemplum remaneret præsumendi quibuslibet laicis, quamuis religiosis vel potentibus, in quacunque ciuitate quolibet modo de Ecclesiasticis facultatibus aliquid distrahendo decernere, quarum solis sacerdotibus dispnendum in discussã à Deo cura commissa docetur, quoniam vt beatus Prosper ait, res Ecclesiæ non sunt propriæ, sed communes, vota videlicet fidelium, precia peccatorum, & patrimonia pauperum. Ergò quæ à religiosis viris ad substantiam pauperum ac seruorum Dei, & sustentationem ac reparationem Ecclesiarum sunt derelicta, nulli contra sas finè aliqua pietatis consideratione licet dispergi. Item vndè supra ex Concilio Toletano: Quòd Ecclesiarum omnium dotes ad Episcoporum ordinationem & potestatem pertineant, nec à quoquam aliqua præsumptione distrahantur. Item post pauca: Omnis itaque res Ecclesiasticæ quantitas, sicut remedium vitæ tribuit conserenti, ita damnum ritè præparat abstrahenti.

Est Antiochenæ Synodi c. 24.

Vide 3. Romanæ synodi sub Symmacho c. 4.

De vita contemp. lib. 2. ca 9.

CAP. VIII.

ITerum monendo magnitudini vestræ suppliciter suggerimus, vt deinceps in bonis pastoribus, rectoribusque in Ecclesijs Dei constituendis magnum studium, atque solertissimam adhibeatis curam: quia saliter factum fuerit, & ordo Ecclesiasticus suam non habebit dignitatem, & religio Christiana in multis labefactẽdo damna detrimenti sui patietur, & animæ vestræ, quod non optamus, periculũ generabitur.

CAP. IX.

SImiliter poscimus, vt in abbatissis constituendis, & rectoribus monasterlorum, vestrum specialiter cauearis periculum, sicut vobis sæpè est dictum & pr diuinam authoritatem crebrius manifestatum.

CAPVT X.

SEd & hoc obsecramus, vt in eligendis adiutoribus vestris & Relp. ministeriis, qui vice vestra populum DEI regere & gubernare atque iudicare debent, solertissimam prouidentiam habeatis, semper illud attendentes, quod in libro Exodi ad Mosen dicitur: Prouide, inquit, de omni populo viros prudentes, & timentes Deum, in quibus sit veritas, & qui oderint auaritiam: & constitue ex eis tribunos, & centuriones, & quinquagenarios, qui iudicent populum omni tempore. Quicquid autem maius fuerit, referant ad te, & ipsi minora tantummodo iudicent, leuius que tibi sit, partito in alios onere. Si hoc feceris, implebis imperium Domini, & præcepta eius poteris sustẽtare. Vndè & in libro Deuteronomij, iudices, inquit, & magistros constitues in omnibus portis tuis, quas Dominus Deus tuus dederit tibi per singulas tribus tuas, vt iudicent populum iusto iudicio, nec in alteram partem declinent. Item ibi: Dixique vobis in illo tempore. Non possum solus sustinere vos, quia Dominus Deus vester multiplicauit vos, & ecce hodie sicut Stellæ cœli plurimi. Dominus Deus patrum vestrorum addat ad hunc numerum multa millia, & faciat vobis sicut locutus est. Non valeo solus sustinere vestra negocia & pondus, & iurgia. Date ex vobis viros sapientes & gnaros, & quorum conuersatio sit probata in tribubus vestris. Sed & In lib. Paralipita legitur: Constituitque rex Iosaphat iudices terræ in cunctis ciuitatibus Iuda munitis per singula loca, & præcipiens iudicibus, videte, ait, quid facia tis: non enim hominis exercetis iudicium, sed Dei: & quodcunque

Deut. 16.

Dent. 1.

2. Par. 19.

iudicaueritis, in vos redundabit. Sit timor Domini vobiscū, & cum diligentia cuncta facite. Non enim est apud Dominū Deum vestrum iniquitas, nec personarum acceptio, nec cupido munerum.

CAP. XI.

ROgamus etiam vestram pietatem propter diuinam miseri cordiam, vestramque salutem, ac totius populi vtilitatem, necnon & regni honorem, atque stabilitatem, vt vestra pietas solertissimam vigilantiam adhibeat, quatenus consiliarij & dignitatis vestræ ministri, custodesque animæ vestræ & corporis, qui debent esse intra regnum alijs decus & bonitatis exemplum, & in exteris nationibus bonæ opinionis condimentum, caritatem, pacem, atque concordiam, omni simulatione & calliditate posthabita, adinuicem habeant, vt secundum Dei voluntatem & vestram honestatem, atque totius regni profectum communiter decertent, & veri vobis adiutores in omnibus concorditer existant. Tunc etenim veri consiliarij, veriique adiutores vestri & totius regni fabricabriter esse poterunt, si vnanimes extiterint, & inuicem dilectionem habuerint. Decet quippe, vt sacra domus vestra cunctis spectabilis appareat, & imitabilis existat, & fama suæ bonæ opinionis sue alios Imperij vestri subiectos, siue exteras nationes abundantissimè perfundat. Vbi igitur omnes dissensiones & discordiæ dirimendæ, & omnis malitia imperiali authoritate est comprimenda, necesse est, vt quod in alijs corrigere decernit, in ea minimè reperiatur.

CAPVT XII.

NAm & hoc humiliter admonemus, vt liberos vestros, quos vobis diuina pietas largiri voluit, in timore Dei iugiter diligenterque eruditatis, sicuti & facitis: Et vt in mutua dilectionis charitate, & fraternitatis amore, atque vnanimitatis concordia vicissim consistant, sedula paternaque admonitione instatis: Et ne illicitis actibus creatoris sui offensam incurrant, prouida solertique circumspectione nihilominus inuigilet is tattendentes beatum Iob, cuius studium, vt beatus Gregorius in Moralibus libris scribit, circa filiose rudiendos tale extitit, vt non solum eos exteri perfectos opere & sermone perficeret, verum etiam eorum corda, sacrificij oblatione mundaret. Attendite etiam Dauid instruētem Salomonem filium suum, de quo in primo libro Malachim legitur: Ego, inquit, ingredior viam vniuersæ terræ: confortare, & esto vir fortis, & obserua custodias Domini Dei tui, vt ambules in vijs eius, & custodias cæremonias eius & iudicia eius, & præcepta. Filii mi, cognosciro DEVM patris tui, & seruias ei corde perfecto, & animo voluntario. Attendite etiam Tobiam, de quo legitur, quòd cum sanctus esset vir, accepit vxorem Annam ex tribu sua, & genuit ex ea filium, nomen huic imponens ei, quem ab infantia timere Deum docuit, & abstinere ad omni peccato. Item idem allocquens eundem filium suum: Omnibus, inquit, diebus vitæ tuæ in mente habeto Deum & caue, ne aliquando peccato cōsentias, & prætermittas præcepta Domini Dei nostri. Ex substantia tua fac eleemosynam, & noli auertere faciem tuam ab vllo paupere. Ita enim fiet, vt nec à te auertatur facies Domini. Quomodò potueris, ita esto misericors, &c. Item paulò post: Attende tibi fili mi ab omni fornicatione, & præter vxorem tuam nequaquam patiaris crimen scire. Superbiam nunquam in tuo sensu, aut in tuo corde dominari permittas: Ex ipsa enim initium sumpsit omnis perditio. Et idem nō post multa: Consilium semper à sapiente perquire. Omni tempore benedic Deū, & pete ab eo, vt vias tuas dirigat, & omnia consilia tua in ipso permanent. Item idem: Audite ergo fili mei patrem vestrum: Seruite Domino in veritate, & inquirite vt faciatis, quæ sunt placita illi: & filijs vestris mandate, vt faciant iustitias & eleemosynas, vt & sint memores Dei, & benedicant eum in omni tempore, in veritate & in tota virtute sua.

Iob.1.

Tob.1.

Tob.4.

Ibidem.

Tob.14.

CAP. XIII.

HIs omnib. præfibatis, innotescimus vobis, quod ea, quæ in capitulis vestris nobis tractanda, commissistis, scilicet quid à principibus & reliquo populo, vel ita vt diuina authoritas docet, aut aliter teneatur, vel quid indè ex parte, aut ex toto dimissum sit, vt non teneatur, necnon & in his quæ præsenti anno conscribi, & per missos vestros ob vitia comprimenda, per imperium vestrum direxistis: fatemur, quod in his capitulis quæ superius continentur, multa demonstrata sunt, quæ à pastoribus ecclesiarum, & à principibus & reliquo populo hactenus neglecta extiterunt, & aliter quàm diuina authoritas sehabeat, in his eos egisse & agere nouimus. Sed si hæc nostra facerdotalis admonitio, effectum Deo operante, per vestrum bonum studium abhinc obtinuerit, credimus, quod multa quæ à multis aliter quàm diuina authoritas se habeat, dimissa sunt, quæ non tenebantur, corrigentur.

*CAP. XIV.

NAm & illud quod in eisdem capitulis continetur, vt manifestum fieret, quæ causæ id effecerint, vt sacerdotes & principes à recto tramite deuiasſent, excepti præmissis capitulis, in quibus (sicut diximus) multa negligebantur: speciāliter tamen vnum obstaculum ex multo tempore iam molestasse cognouimus, id est, quia & principalis potestas diuersis occationibus interuenientibus, fecus quam authoritas diuina se habeat, in causis Ecclesiasticis profulgerint, & sacerdotes partim negligentia, partim ignorantia, partim cupiditate in secularibus negocijs & solicitudinibus vltra, quam debuerāt, se occupauerint: Et hac occasione aliter, quàm diuina authoritas docet, in vtraque parte actum extitisse, dubium non est. Sed quia Deo miserante, à progenitoribus, & genitore vestro, & à vobis multa correcta gratulamur, si ea, quę admonemus, prosperum successum habuerint, credimus, quòd ad perfectionis statum vestra intentio, nostræque deuotio, Deo cooperante, peruenire possit. Veruntamen quia nouimus statum huius regni, sub tali conditione & tenore creuisse, atque dilatatum esse, & à prudentissimis sanctissimque prædecessoribus nostris, siue scilicet ab Episcopis, siue à principibus hanc causam ex toto correctam non fuisse, propter hæc quæ suo tēpore dici possunt, & pondus tanta: considerationis paruitatis nostræ vires excesſit, quoniam nec ocium, nec spacium temporis, nec plenitudinem conscerdotum nostrorum, sicut ipsa necessitas expoſcebat, habuimus.

CAP. XV.

PORrò de Episcopali libertate, quam Deo annuente, vestroque admiculo suffragante, adipisci ad Dei seruitiū peregendum cupimus, siue in tempore vobis dicenda, atque vobiscum conferenda referuauimus: Quatenus ita fit, vt & nosmetipsos saluare, populoque nobis subiecto vtiliter prodesse, atque pro vobis & stabilitate imperij vestri liberius valeamus exorare, & de vestris obsequijs, & regni adiutorio solatium debitum minimè subtrahatur: sed (si possibile fuerit) potius augeatur.

CAP. XVI.

VEstram interea Deo amabilis Auguste, petimus clemētiam, vti absque ineuitabili necessitate sanctum tempus Quadragesimæ licear Ecclesiasticis viris sub quiete agere, quatenus tempus illud, quod purificatio debet esse aliorum temporum, non inquinetur inquietudine perturbationum.

CAP. XVII.

IEiunium diebus Dominicis tenere & canonica interdicit auctoritas, & refurrectionis Dominicæ tanta solennitas. Et ideò placita illis diebus neque nuptias pro reuerentia tantæ solennitatis celebrari visum est.

Gang. Cōcil. cap. 12. Dist 30. Si quis.

CAPVT XVIII.

MOnasteria diuinis solummodò cultibus dicata, non debere secularib. dari, & canonica prodit auctoritas, &

ipsorum

ipiorum destructio locorum: sed quia id erigit Reipubl. necessitas, saltem collapsa loca erigi debent, & clerici locis, in quibus fuerant, restituì, quousque opportunitas id permittat emendari plenius.

Cap. XIX.

LAici sanè monendi sunt, ne sacerdotes contemptui habeant, neve eorum monita despiciãr, & tam turpiter tractent, vti hactenus, ne superueniat quod dicit Propheta: Populus tuus sicut hi, qui contradicunt sacerdoti: & corrues hodie, corruet etiam Propheta tecum. Oseæ 4.

Cap. XX.

MEminisse etiam debent, qui res Ecclesiæ atque familiã sub manu sua habent, non eos debere seuerè & crudeliter cum eis agere, sed cogitare, quia vtrorumque Dominus est in cœlis: & consuetum atque antiquum ab eis seruitium exigant, nihil superaddentes.

Cap. XXI.

SAnè communicatio corporis Domini omni die Dominico debuit celebrari. Idcoque necesse est, quantùm ratio permittit, vt moderna corrigatur consuetudo, ne fortè qui longè est à sacramentis, quibus est redemptus, longè sit à salute, quàm fuerat consecuturus.

Caput XXII.

SImiliter est postulandum de presbyteris, qui hinc inde de diuersis parochijs veniunt, & in palatio morantur, vt sine proprij episcopi cõsensu ibi locum consistendi non habeant, nec recipiantur. quia fieri potest, vt intra parochiam metu perpetrati criminis, nei palàm iuxta Canonum sanctiones vlciscatur, palatinas ædes frequentent: aut certè, licèt non sit ordinatus, ipse tamen absque literis ordinatum se arrestetur.

Cap. XXIII.

NEc minùs de monachis postulandum est, vt & ipsi in publicis locis fine ratione decenti discurrere prohibeãtur, quia hoc à propositi ipsorum procul abstitit. Fieri etiam potest, vt quidam illorum, sicut superiùs dictum est de presbyteris, perpetrato scelere in monasterio, causam vagandi potiùs eligant, quàm regulari bus disciplinis subiacere.

Caput XXIV.

DE raptoribus etenim viduarum ac virginum dignum duximus, vt ab vniuersis comitibus omni nisu inuestigentur, & inuenti, condigna inuectione ex authoritate imperiali castigentur, vt à tam illicita præsumptionis audacia ipsi coerceantur, & cæteri hoc admittere volentes terreantur.

Cap. XXV.

SI hæc omnia debito dignoque ordine impleantur, opitulante superna gratia, honestiorem ornatumque Ecclesiæ adimplere credimus. Qui enim ecclesiã in vna atque indiscreta Christi fide ac dilectione concorditer ad cœlestia tendens populus dicitur, necesse est vt prædicatorum benè viuendi ac docendi instantia, & auditorum obediendi atque existendi insistentia perornetur. Hic verò ornatus fieri vllatenùs nequit, nisi vniuscuiusque officium propriè conseruetur, immò peragatur. Constat autem eam peregrinantem duabus (vt dictum est) præsentialiter personis gubernari, sacerdotali scilicet ac regali, quatenùs authoritate Episcopali atque Imperiali censura, intrinsecùs & extrinsecùs circunsepta, liberiùs modum proprium valeat conseruare. Proinde cùm liqueat nos plurimùm ac multifariè exorbitasse, atque à ministerio nostro non minimè excessisse, in hoc summoperè interogritatem, synceritatemque cernimus esse concussam, quòd filiorum vestrorum defectio atque improbitas, sed & quorundam procerum peruersitas atque infidelitas, in inuiditum à seculis facinus excreuisse cognoscitur. Quæ omnia nullo modo integra & ad necessarium dignumque finem perduci posse nobis videntur, nisi misericordiæ Domino, imperiali potestate, paterna hæreditate, immò vigore synceriter restituta, honor sanctæ Dei Ecclesiæ integerrimè reparetur, & Episcopalis authoritas proprio, immò à Christo Domino sibi commisso officio, denuò soluatur. Meminimus enim, in præteritis conuentibus nonnulla Capitula ab episcopis vestra admonitione fuisse tractata atque statuta, vos necessitate & communi salute vtrorumque ordinum, Ecclesiasticorum videlicet atque secularium: sed hæc simus, quibus impedientibus obstaculis quasi obliuioni tradita. Idcoque affectu deuoto, supplici admonitione admonemus, & admonendo precamur, ne ista, quæ nunc, licèt perpauca, præalibauimus ad statum sanctæ Dei Ecclesiæ, simili modo obliuioni tradantur, sed pro speculo ab omnibus inconuulsa habeantur atque conseruentur.

Verùm quòd nos, si hæc vobis cælitùs attributa non fuisset, cum temporali periculo propter authoritatem ministerij nostri vos ad ea peragenda admonere, immò admonendo exigere à vobis quoquo modo debueramus, vos ecclitùs propter diuinum amorem & honorem, & admonendo nos ad potiora prouocatis, & piam opportunamque nobis ferre deuotissimè curatis. Proinde humilibus precibus specialiter pietati vestræ suggerimus, vt bonum quod cœpistis, Deo coptulante, indesinenter perficere ne graueminis, & in adimplẽdis operibus iustitiæ ac pietatis & misericordiæ nullatenus deficiatis, quoniam non inchoantibus, sed perseuerantibus præmium æternæ vitæ datur, & iuxta veritatis vocem: Qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit. Matth. 10. & 24.

Authoritas episcopalis cuiã in Imperatorem. videtur deesse, opem

Lotharius & Pipinus filij Ludouici in patrem conspirarunt. Vide Paulum Aemilium.

SEQVITVR OPVSCVLVM IN PRIORIB. EDIT. SYNODUS Aquisgr. inscriptum, quo statuta Concilij Aquisgranensis autoritate S. Scripturæ confirmantur.

TITVLI CAPITVLORVM PRIMI LIBRI Aquisgranensis sub Pipino Concilij.

1 *Quòd Deus nullum peccatum inultum dimittit.*
2 *Cur Deus quædam peccata in hoc seculo iudicat, quædam in futuro iudicanda reseruat.*
3 *Contra eos qui dicunt, nullum esse discrimen, si rebus Deo oblatis in suis vtantur necessitatibus.*
4 *Quòd omnia terra cum regna & omnia bona terra Domini sint, & ex iuris sibi sua offerantur.*
5 *Qualiter Dauid rex de ædificanda domo Domini, Salomonem filium suum instruxerit.*
6 *De impensis, quas Dauid ad domum Domini construendã præparauit.*
7 *De diuersis donatijs, quæ in templo Domini conferuntur.*
8 *Quòd iuxta verba Dauid, peregrini sumus & aduenæ in hac peregrinatione.*
9 *Quòd nemo quicquam offerre valet, nisi quod de manu Dei acceperit.*
10 *Quòd nemo de iniustè acquisitis Deo gratum quid offerre valet.*
11 *Qualiter origo & religio Deo offerendarum rerum, in hoc nouerit.*
12 *Qualiter Apostoli post resurrectionem Christi, tam in Oriente quàm in Occidente, ecclesias fundauerint.*
13 *Quòd memorata origo & religio, primùm sine altari ab Abel coperit iusto.*
14 *Quòd Noe & altare Domino ædificauerit, & holocausta super illud obtulerit.*
15 *Quid benedictionis Noe pro eo, quòd altare Domino ædificauit, & desuper holocausta obtulit, consecutus sit.*
16 *Quid promissionis, quidve benedictionis Abraham pro eo quod Deo credidit, etiã diuersa altaria erexit, consequi meruerit.*

3 *Quòd duæ sint confusiones, vna in præsenti, altera in futuro seculorum, quæ per pœnitentiam remedium capit: altera, quæ æternam pœnam sine fine liter incurrit.*

4 *Qualiter Ecclesia Christi ab exordio nativitatis suæ coperit crescere, dilatari, ac propagari, & fidelium oblationibus muneratri.*

5 *Quòd caput nostrum Christus, oblata fidelium susceptisse nō ambigitur.*

6 *Quòd qui aliquid de ecclesia surtatur, Iudæ perdito comparetur.*

7 *Quòd idcirco Dominus & Redemptor noster loculos habere voluerit, eò quòd Ecclesia ipsius loculos habitura esset.*

8 *Quòd iuxta B. Hieronymi documentum, qui stipe templi & his quæ conferuntur in vsu ecclesiæ, abutuntur in alijs rebus quibus expleant suam voluntatem, similes sunt furi ab actum & sacerdotum, redimentium mendacium & sanguinem Saluatoris.*

9 *De vnguento, quo mulier corpus Domini vnxit.*

10 *De vidua, duas in gazophylacium stipes mittente, et quid sit gazophylacium.*

11 *Quid respectu Domini in gazophylacium, significet.*

12 *Quòd Dominus & Redemptor noster, debonor ationem templi fuisseri non velit, saltum eius demonstrat, quando flagello adhibito, vendentes & ementes de templo eiecit.*

13 *Quòd expositio B. Hieronymi valdè sit terribilis, quam digesta de expositione eiusdem templi, quam Dominus & Redemptor noster mirabiliter fecit.*

14 *Quòd licet Ecclesia Christi propter peccata nostra diuersis temporibus, diuersis q; modis sæpè sit expugnata, nunquam tamen à Christo sit defer ta.*

15 *Quid B. Hieronym de his, qui possessiunculas ecclesiæ & ea quæ in Dei donaria collata sunt, vertunt in lucrum suum, in expositione Sophoniæ prophetæ dicat.*

16 *Quid idem in expositione eiusdem prophetæ sentiat de his, qui de rapinis & mutationibus miserorum offerum sacrificia, & eleemosynis ex iniquitate, putant se redimere peccata.*

17 *Quod idem doctor in expositione Esaiæ prophetæ de his, qui plebi sibi subiectæ iam attentant, & rapinis pauperum in domibus eorum est, quàdo ecclesia opibus abundantur in delicijs: & publicas stipes, quæ ad sustentationem pauperum data sunt, vel sibi asseruant, vel filijs distribuunt.*

18 *Quòd significet, quod Dominus & Redemptor noster templum Hierosolymis anum statutis temporibus adierit, ibiq; docuerit, signa multa fecerit, & cætera quæ sacra testantur euangelia.*

19 *Quomodo Ecclesia Christi, post eius passionem & resurrectionē & ad cælos ascensionem per Apostolos roborata & propagata, atque fidelium oblationibus fit dotata & exornata.*

20 *Quòd ad prædicationem B. Petri, per Apostolos Ecclesia in Christum cœpit credere, & crescere ac multiplicari, & in exordio sui incbouerit vota fidelium suscipere.*

21 *Quòd Ananias nauig, vxor, pro eo quod de propriis rebus quas Deo vouerant, aliquid abstraxerunt vel defraudauerunt, horribili morte multati sunt.*

22 *Quòd Herodes parricida et sceleratissimus rex, (vt cætera eius mala omittantur) pro eo quòd sacerdotes Domini interemit, eorumque munisterium & ea qua ad cultum domus Domini consecrata erant, surripuit, credatur meruisse & ab angelo percuti, & à vermib. depasci.*

23 *Quòd Ecclesia Christi per successores Apostolorum, sub orthodoxis imperatoribus & regibus ac principibus cæterisq; fidelibus, sua vota Deo offerentibus, in altaria fit, ditata ac sublimata.*

24 *Quòd multa sanctorum patrum Latinorum atque Græcorum documenta præmittuntur, quæ res Deo dicatas atque sacratas, impunè auferri non posse testantur.*

25 *Quòd apertè canones sacri auferendarum rerum ecclesiasticarum inhibeant audaciam.*

26 *De duobus capitulis Gangrensis Concilij, quibus Deo oblata, accipi & dari prohibentur.*

In calce huius operis, fit ad dominum regem allocutio sacerdotum humilis atque fidelis.

Finiunt Capitulorum tituli.

PRAEFATIO IN CONCILIVM apud Aquasgrani celebratum.

INCLYTO, cælestiq; gratia regio munere insigniter sublimato domino Pipino regi nobilissimo, & per immensum à Deo conseruando, cœtus venerabilium præsulum & sequentis ordinis religiosorum sacerdotum apud Aquasgranum iussu salutifero & ordine prudentissimo pijssimi & orthodoxi genitoris vestri domini nostri Ludouici Cæsaris eximij, ob honorem & decorem sanctæ Dei Ecclesiæ procurandum, & quasi tam dignitates ecclesiasticas magna ex parte collapsas atque fusciatas, ad pristinum statum nitore mq; Domino opem ferente, renouandas, synodaliter congregatus, actus beatitudinis optans felicit atem. Nos igitur fidelissimi oratores vestri, salutisque vestræ amatores deuotissimi, mitimus celsitudini vestræ per venerabiles fratres Aldricum videlicet Cenomanicæ vrbis, & Herchinraduum Parisiorum coepiscopos nostros, quandam schedulam, quæcdam ex authoritate ministerij nostri salutaria monita cōtinentem cui, quia de negocijs, vnde vestram magnitudinem admonuimus, testimonia sanctarum Scripturarum, vitantes illius prolixitatem, adnectere nequiuimus: vtile nec clariumque iudicauimus, vt in hoc opusculo ea breuiter adnotaremus, vestræque prudentissimæ solertiæ, legenda mitteremus: vt si forte quilpiam obijcere voluerit, hæc quæ vobis scripsimus, non ex authoritate diuina constare, fed potiùs arbitrario cordis nostri, immò cupiditate & quadam adinuentione cōmentata esse, his lectis atq; perpensis, euidenter agnoscat, nos quæ Dei sunt, & ad vestram salutationem hæc & in æternum & ad regni vobis com missi stabilimentum, se autem ea quæ mundi sunt, eiusque amatores effugiunt, & Dei voluntati vſquequaque contraria existunt, & ad animarum interitum pertinent, absque dubio loqui.

CAPITVLVM PRIMVM.

SVnt enim nonnulli, qui propter eà hæc tam temerè loquuntur, & in barathrum cupiditatum suarum miserabiliter labuntur, eò quòd diuinorum præceptorum transgressiones, sanctæque Dei Ecclesiæ dehonoratores atque expoliatores, non continuò punian tur: non animaduertentes, nequæ animaduertere volentes, quòd Deus nullum peccatum inultum dimissurus sit. Tribus itaque modis peccata mortalium vindicātur: duobus in hac vita, tertio in futura vita. De duobus ita Apostolus inquit: Si nosmetipsos iudicaremus, à 1. Cor. 11. Domino non iudicabimur. Hæc est vindicta, quam inspiran te Deo omnis peccator, profuis admissis pœnitendo, in seipso vindicat. Quod autem profecutus idem Apostolus infert, Cùm iudicamur autem, à Domino corripimur, vt non cum hoc mundo damnemur: hæc est vindicta, quam omnipotens Deus misericorditer peccatori irrogat, iuxta illud: Deus, quē amat, corripit: flagellat autem omnem filium quem recipit. Tertia autem extat valdè pertimescenda atque terribilis, quę non in hoc, sed in futuro, iustissimo Dei iudicio, fiet seculo, quando iustus iudex dictturus est: Discedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo & angelis eius. Heb 12. Prou 3. Matth 25

CAPVT 2.

SIenim (vt verbis beati Augustini vtamur) omnipotens Deus omnia mala mortalium in hoc seculo iudicasset, nequaquam homines malè agentes, diem futuri iudicij pertimescerent. Rursus, si nulla mortalium mala in hoc seculo iudicasset, non putaretur res curare humanas. Idcircò quædam iudicat in hoc seculo, vt videatur eius pijssima prouidentia & misericordia gratuita rebus consulere humanis: idcirco quædam non iudicat, sed futuro referuat iudicio, vt homines de futuro terreantur examine.

CAP. 3.

SVnt etiam quidam dignitatem ecclesiasticam non curantes, immò suam cupiditatem explere volentes, sibique

Cap. 13.

Gen. 4. MEmorata igitur origò & religio, primùm cœpit sine altari ab Abel iusto, de quo in libro Geneseos ita legitur: Abel quoque obtulit de primogenitis gregis sui & de adipibus eorum. Et respexit Dominus ad Abel & ad munera eius, ad Cain verò & ad munera eius non respexit. Quibus verbis non inconuenienter accipi possunt in persona Abel bi, qui sua sponte id est, ea quæ de manu DEI acceperunt, DEO creatori suo grato animo offeruntin persona verò Cain hi, qui malo & inuido animo ex malè acquisitis quicquam Deo offerre gratum putant. Quapropter necesse est, vt *sanctum Abel imitetur, & factum Cain prorsus detestetur.

*factum

Cap. 14.

NOe quoque ingentis cataclysmi periculo, Domino se protegente, liberatus, coque iubente de arca egressus, Gen. 8. non extra altare, sed iam super altare, ob liberationem sui, holocausta Deo obtulit, sicut in eodem libro Geneseos legitur: Aedificauit autem Noe altare Domino, & tollens de cunctis pecudibus & volucribus mundis obtulit holocausta super altare. Odoratusque est Dominus odorem suauitatis.

Cap. 15.

PErpendenda sunt hæc verba, quibus dicitur, Odoratusque est Dominus odorem suauitatis. Manifestum quippe est, & offerentis animum & eadem holocausta Deo vsquequaque grata extitisse: quoniam nec in offerente, nec in his quæ oblata sunt, quicquam Deo odibile ac detestabile creditur extitisse, & propter donum suæ oblationis, continuò benedictionem à Domino eundem Noe percepisse. Benedixit, inquit, Deus Noe & filijs eius, & dixit ad eos: Crescite & multiplicamini, & replete terram, & terror vester ac tremor sit super cunctas animalia terræ, & cætera quæ sequuntur. Si enim oblationem Noe Dominus in odorem suauitatis odoratus est: proculdubiò ablationem oblatarum rerum & detestatur, & detestatus est. Et si pro sua oblatione benedictionem à Deo idem Noe promeruit, patet profectò, quòd qui Deo oblata sibi subripit, aut alijs distribuit, pro benedictione maledictionem incurrit. Gen. 9.

Cap. 16.

ABraham autem, cuius non natura, sed gratia filij sumus, & in cuius semine, id est, in Christo benedicimur, qui credidit Deo, & reputatum est ei ad iustitiam, & qui Domino imperante, egressus est de terra sua, & de cognatione sua, & de domo patris sui, & venit in terram quam Deus ei demonstrauit, cui & Dominus dixit: Faciam te in gentem magnam, & magnificabo nomen tuum, erisque benedictus; benedicam benedicentibus tibi, & maledicam maledicentibus tibi, atque in te benedicentur vniuersæ cognationes terræ. Gen. 12. Cui etiam rursus apparens, dixit: Semini tuo dabo terrã hanc. Ibid. Qui ædificauit altare Domino, qui apparuerat ei: Et ipse (vt in lib. Geneseos legitur) idem transgreditur ad montem, qui erat contra Orientem Bethel, & tetendit ibi tabernaculum suum, ab Occidente habens Bethel, & ab Oriente Hai. Aedificauit quoque ibi altare Domino, & inuocauit nomen eius. Ibid. Item post pauca in eodem libro: Dixit Dominus ad Abrahã, post quàm diuisus est Loth ab eo: Leua oculus tuos, & vide à loco in quo nunc es, ad Aquilonem & Meridiem, ad Orientem & Occidentem omnem terram quam vides, tibi dabo & semini tuo in sempiternum, faciamque semen tuum, sicut puluerem terræ. Si quis potest hominum numerare puluerem, & semen quoque tuum numerare poterit. Surge, & perambula terram in longitudine & latitudine sua, quia tibi daturus sum eam. Mouens igitur Abraham tabernaculum suũ, venit & habitauit iuxta conuallem Mambre, quod est in Hebron: Aedificauit quoque ibi altare Domino. Perpendendũ quippe est, quantæ fidei, quantæve deuotionis vir iste sanctus fuerit, qui pro eo quòd Deo credidit, eique altaria erexit, cultumque eius venerando dilexit, & à Deo benedici, semenque suum propagari, ac multiplicari, eique amplissima regna terræ dari, & de hostibus suis triumphum habere: necnon & in suo semine, quod est Christus, gentes quæ nos sumus, benedici, & alia quæ enumerare longum est, beneficia promeruit nancisci. Gen. 13.

Cap. 17.

QVòd si Abraham pro eo, quòd Dei altaria erexit, cultumque eius veneratus est, tot à Deo meritorum prærogatiuis donatus: dubium non est, quin altarium sanctorum euersores, & sacrarum rerum, quibus in eis dem altaribus Deo famulandum est, furreptores, damnentur. Reuerso igitur eodem Abraham à cæde regum, quos, Deo secum pugnante, superauerat, & egresso sibi obuiam rege Sodomorum, ita Moses in eodem sequitur libro: At verò Melchisedech rex Salem, proferens panem & vinum, erat enim sacerdos Dei altissimi) benedixit ei, & ait: Benedictus Abraham Deo excelso, qui creauit cælum & terram: & benedictus Deus excelsus, quo protegente, hostes in manibus tuis sunt. Et dedit ei decimas ex omnibus. Gen. 14

Cap. 18.

QVòd Melchisedech sacerdos Dei altissimi, typum gesserit Christi, catholica sentit Ecclesia. Quòd ei Abraham decimas ex omnibus dedit, ipsius Abrahæ ingenia commendantur præconia. Quem imitantur, qui sacerdotibus Christi, ob illius amorem & honorem, decimas dant: & ab illius merito se quæstrantur, qui Deo oblatas decimas auferunt.

Cap. 19.

VIdeamus itaque sequentia, quibus fides & deuotio Abrahæ quodam admirabili modo incrementatur: qui adeò erga diuinum cultum timoremque DEI, flagrando excreuit, & excrescendo flagrauit, vt iubente Deo, non solùm iam altare in honorem Dei construxerit, sed etiam in eo vnigenitum filium suum immolare paratus fuerit. Et quòd re ipsa immolaret, angelus ei inhibuit: arietem tamen in holocaustum Deo pro filio obtulit, & propterea audire meruit, sicut in præfato libro legitur: Vocauit autem angelus Domini Abraham secundò de cælo, dicens: Per memetipsum iurauit, dicit Dominus, quia fecisti rem hanc, & non pepercisti vnigenito filio tuo propter me, benedicam tibi, & multiplicabo semen tuum sicut stellas cæli, & cætera quæ sequuntur. Perspicuum quippe est, & valdè mirandum, quia quanto feruentior circa Dei cultum mens Abrahæ fuit, tanto amplius vberiusque diuina beneficia, & præsentia & futura, sibi polliceri audiuit. Gen. 22.

Cap. 20.

VNde datur intelligi, quòd amatores & exaltatores suæ etiam veneratores diuini cultus, à Domino & in præsenti seculo tueri & exaltari, & in futuro mercede æterna meremerentur donari: & qui secus agunt aut egerint, infernalib. claustris mancipari. Dicat itaque, licet iam supra dictum est, si ea quæ dedit, sibi fuisque sacratis locis iubet offerri, & ea quidam auferre non pertimescunt: quid facerent, rogo, si Deus illis aut semetipsos, aut filios eorum sibi in holocaustum iuberet offerri? Cerrè credendum est, quòd sicut in auferendis sacratis rebus, Deo inobedientes existunt, ita nihilominus in semetipsis offerendis aut filijs suis, inobedientes existerent.

Cap. 21.

AVdiamus etiam quid Isaac Patriarcha fecerit, de quo ita in memorato habetur libro: Ascendit autem ex illo loco in Berſabee, vbi apparuit ei DEVS in ipsa nocte, dicens: Ego sum Deus Abraham patris tui: noli metuere, quia tecum sum, & benedicam tibi, & multiplicabo semen tuum propter seruum meum Abraham. Itaque ædificauit altare, & inuocato nomine Domini, extendit tabernaculum. Attende quòd Isaac Deus apparere, & ne metuere debeat, admonere, eique benedicere, ac semen suum se multiplicaturum pol- Gen. 26

liceri

liceri dignatus est, eique Isaac altare ædificaverit, tabernaculumque extenderit. Et perpende quod pro Dei beneficijs, quibus (largiente eius clementia) inmeriti & ingrati vbertim in hac mortalitate vtimur, potius debeamus diuinum cultū, ad instar Isaac & cæterorum sanctorum Patriarchorum, in altaribus erigendis & oblationibus, alijsque muneribus offerendis, honorare, quàm his abstractis, nostroque libitu vtentes quodammodo dehonorare.

Cap. 22.

Gen.28. VIdeamus præterea quomodo religio de qua agitur, in Iacob Patriarcha amplius exuberauerit, de quo ita in eodem lib. legitur: Igitur egressus Iacob de Berſabee, pergebat Aran. Cumque veniſſet ad quendam locum, & vellet in eo requieſcere poſt ſolis occubitum, tulit de lapidibus, qui iacebant, & ſupponens capiti ſuo, dormiuit in eodem loco: viditque ſcalam ſtantem ſuper terram, & cacumen illius tangens cælum, angelos quoque Dei aſcendentes & deſcendentes per eam, & Dominum innixum ſcalæ, dicentem ſibi: Ego ſum Dominus DEVS Abrahæ patris tui, & Deus Iſaac. terram in qua dormis, tibi dabo & ſemini tuo, eritque ſemen tuum quaſi puluis terræ. Dilataberis ad Occidentem & Oriētem, & Septentrionem &c. vſque, quocunque parrexeris, & reducam te in terram hanc, nec dimittam, niſi compleuero vniuerſa quæ dixi. Cumque euigilaſſet Iacob de ſomno, ait: Verè Dominus eſt in loco iſto, & ego neſciebam. Pauenſque, quàm terribilis, inquit, eſt locus iſte. Non eſt hic aliud niſi domus Dei & porta cæli. Surgens verò manè, tulit lapidem quem ſupposuerat capiti ſuo, & erexit in titulum; fundens oleum deſuper. Appellauitque nomen vrbis Bethel, quæ prius Luza vocabatur. Vouit etiam votum, dicens: Si fuerit DEVS
Gen. 33. mecum, & cuſtodierit me in via per quam ambulo, & dederit mihi panem ad veſcendum, & veſtimendum ad induendum, reuerſuſque fuero proſperè ad domum patris mei: erit mihi Dominus in Deum, & lapis iſte quem erexi in titulum, vocabitur domus Dei: cunctorumque quæ dederis mihi, decimas offeram tibi. Item poſt pauca: Tranſiuitque in Salem
Gen 35. vrbem Sichimorum, quæ eſt in terra Chanaan, poſtquam egreſſus eſt Iacob de Meſopotamia Syriæ, & habitauit iuxta oppidum, emitque partem agri (in qua fixerat tabernacula) à filijs Emor patris Sichem, centum agnis: & erecto ibi altari, inuocauit ſuper illud fortiſſimum Deum Iſrael. Item paulò poſt: Interea locutus eſt Deus Iacob: Surge & aſcende Bethel, & habita ibi. Facque altare Deo, qui apparuit tibi quando fugiebas Eſau fratrem tuum. Iacob verò, conuocata omni domo ſua, ait: Abijcite Deos alienos, qui in medio veſtri ſunt, & mundamini: ac mutate veſtimenta veſtra. Surgite, & aſcendamus in Bethel, vt faciamus ibi altare Deo, qui exaudiuit me in die tribulationis meæ, & fuit ſocius itineris mei. Et infrà: Venit igitur Iacob Luzam, quæ eſt in terra Chanaan, cognomento Bethel, ipſe & omnis populus cum eo: Aedificauitque ibi altare, & appellauit nomen loci, domus Dei. Ibi enim apparuit ei Deus, cùm fugeret fratrem ſuum. Item infrà: Apparuit autem iterùm Deus Iacob, poſtquam reuerſus eſt de Meſopotamia Syriæ, benedixitque ei, dicens: Non vocaberis vltra Iacob, ſed Iſrael erit nomen tuum &c. vſque, Et receſſit ab eo. Ille verò erexit titulum lapideum in loco, quo locutus ei fuerat Deus, libans ſuper eum libamina, & effuudens oleum, vocansque nomen loci illius Bethel. Item poſt multa: Proſectus eſt Iſrael cum omnibus quæ habebat, & venit ad puteum iuramenti. Et macta tis ibi victimis Deo patris ſui Iſaac, audiuit per viſionem &c. vſque, Et ego adducam te inde reuertentem.

Cap. 23.

ECce quomodo maior iam in Iacob diuini cultus amplificatio facta eſt, qui non ſolùm altaria erexit, oleum deſuper fudit, victimas obtulit, & Deo, ſi proſperè ad propria illi redire ſeciſſet, de omnib. quæ illi dediſſet, decimas & hoſtias ſe illi daturum promiſit, locumque, vbi in ſomnis ſcalam pertingentem vſque ad cælos, Angelosque per eam deſcendentes & aſcendentes, & Dominum innixum ſcalæ vidit, terribilem & verè domum Dei ac portam cœli eſſe dixit.

Cap. 24.

VNde hodie quoque Chriſtiana religio, exemplum ſumens ex antiqua patrum traditione, domos in honore Dei ædificat ac dedicat, & altaria erigit, eisque oleum ſuper effundit, ac ſacroſanctio chriſmate perungit ea, & de ſacris dictiſque eiuſdem Iacob, melodiam Chriſto canit, & à fidelib. oblationibus & vota & precioſarum diuerſarumque rerum, ad decorem & honorem diuini cultus, facerdotum, cæterorumque miniſtrorum Chriſti vſus, pauperumque receptionem ac recreationem ſuſcipit donaria. Quiautem huiuſmodi* doctrinam ad iniuriam Dei omnipotentis, templorumque ſanctorum ſuorum dehonorationem & humiliationem ſacerdotumque Dei vituperationem, auferre præſumit, cuius ſit diſcriminis & damnationis, vt perpendat, ſalubriter admonemus. Quoniam ſicut verbis eiuſdem Patriarchæ Iacob apertè demonſtratur, cuncta Deo dicata templa, & terribilia ſunt, & Dei habitacula, & verè domus Dei ſunt, & portæ cœli. Pauceat ergo ad inſtar Iacob humana præſumptio, ne quoquo modo de tam terribilibus & ſacratis locis violandis ſibi proueniat damnatio

fol. *donaria

Cap. 25.

LIberato quoque populo Iſraelitico de Aegyptia ſeruitute, quid Dominus per famulum ſuum Moſen, ſicut in lib. Exod. legitur, præceperit, videamus. Locutus eſt Dominus ad Moſen, dicens: Sanctifica mihi omne primogenitum quod aperit vuluam in filijs Iſrael, tam de hominibus, quam de iumentis, mea ſunt enim omnia. Si quæ rat aliquis, quid ſit ſanctificare, & ex hoc loco & alijs diuinarum ſcripturarum locis diligenter animaduertat, quòd nomē ſanctificationis, Dominicæ ſit oblationis atq; conſecrationis. Sequitur in eodem lib. Cumque introduxerit te Dominus in terram Chananæi, ſicut iuravit tibi & patribus tuis, & dederit eam tibi, ſeparabis omne quod aperit vuluam, Domino: & quod primitiuum eſt in pecoribus tuis, quicquid habueris maſculini ſexus, conſecrabis Domino. Norandumque quod ſuprà dixit, ſanctificare Domino: hic modo dicit, conſecrare Domino. Sequitur in eodem lib. Dixit autem Dominus ad Moſen: Scribe hoc ob monumentum in libro, & trade auribus Joſuæ. Delebo enim memoriam Amalech ſub cœlo. Aedificauit Moſes altare, & vocauit nomen eius & c. vſque, in generationem. Perpende quòd famulus Dei Moſes, ob gratiarum actionem, ſuique ac populi Dei liberationem, hoſtiumque ſuorum interneccione altare Domino erexit. Et ſi Moſes per hæc quæ præmiſſa ſunt, Domino altare erexit: cauendum illis eſt, qui altaria Domini obruendo dehonorant, & dehonorando obruunt, ne, quando ſe auferſus hoſtes ſuos propriput, ſeipſos eiſdem triumphum exhibeant. Sequitur in eodem: Dixit præterea Dominus ad Moſen: Altare de terra facietis mihi, & offeretis ſuper illud holocauſta & pacifica veſtra, oues veſtras & boues: in omni loco, in quo fuerit memoria nominis mei, veniam ad te, & benedicam tibi. Nota, quòd altare Domino erigentibus, & holocauſta immolantibus aduentus Dei & benedictio promittatur. Poteſt & huic loco aptari illud euangelicū, quo dicitur: Si quis diligit me, ſermonem meum ſeruabit: & pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & manſionem apud eū faciemus. Felix porrò & valdè felix illa mens, quæ tanto habitatore lætatur. Quæpropter nouerint bis, qua pauló ſuprà memorata ſunt, contraria agentes, & aduentu & benedictione Dei ſe indignos vſquequaque fore. Sequitur in eodē poſt multa: Primitias frugum terræ tuę, deferes in domum Domini Dei tui. Et infra: Quòd ſi audieris vocem Domini DEI tui, & feceris* ea quæ loquor, inimicus ero inimicis tui, & affligam affligentes te, præcedetque te Angelus meus. item infra: Si ſeruieritis Domino Deo veſtro, benedicam panibus tuis & aquis, & auferam infirmitatem de medio tui. Vide, quæſo, quot quanta ve pro primitijs frugum terræ Deo oblatis, & alijs quæ cominùs iunguntur, beneficia offerentibus pollicentur, & quanta non deferentibus pœna & maledictio interminetur, ſicut in ſubſequentibus multis in locis perfacilè inueniri poteſt. Sequitur in eodem: Scripſit autem Moſes vniuerſos ſermones Domini: & manè conſurgens, ædificauit altare ad radices montis, & 12. titulos per 12. tribus Iſrael.

Exod.13.

Ibid.

Exod.17.

Exod.20

Ioan.14.

Exod 23

Ibid.

*omnia

Ibid.

Exod. 24

Miſit-

Exod.24.

Misitque iuuenes de filijs Israel, & obtulerũt holocausta, immolauerunt que victimas pacificas Domino, &c. vsque, erimus obedientes. Quòd si quæ rit aliquis, quid mercedis, quidve remunerationis pro altari ædificato, & oblatis holocaustis & victimis, filij Israel nacti sunt, audiat sequẽtia: Ascenderunt que Moles, &c. vsque, & viderunt Deum Israel. Quæ merces, quæ remuneratio cultum Dei venerantib. poteſt eſſe maior, quàm Deum ſuum videre, ſpecie videlicet qua ſe videri voluit, & loqui & eſſe cum Deo ſuo?

Cap. 26.

Ibidem.

Ibidem.

HActenus de altaribus Deo erectis & ædificatis, & quibuſdã oleo perunctis, de holocauſtis & victimis & hoſtijs pacificis Deo oblatis, & primitijs frugum terræ offerendis, & cæteris, quæ enumerare longum eſt, paucis collectum eſt: nunc autem ſubtiliter perpendendum eſt, qualiter religio diuini cultus ad maiora & eminẽtiora, Domino iubente, ſuccreſcat. Sequitur enim in eodem libro: Dixitautem Dominus ad Moſen. Aſcende ad me in montem, &c. vſque, doceas filios Iſrael. Et infrà: Ingreſſuſq; Moſes medium nebulæ, &c. vſque & 40. noctibus.

Cap. 27.

Exod.25.

LOcutuſque eſt Dominus ad Moſen, dicens: Loquere filijs Iſrael, vt tollant mihi primitias ab omni homine, &c. vſque, & omnium vaſorum in cultum eius. Qualiter verò eiuſdem ſanctuarij & tabernaculi, omniumque ad cultum & honorem eius pertinentium cõſtructio, Domino præcipiente, celebrata ſit, quæve ſanctificata preciosa ſacerdotum indumenta, necnon & Leuitarum, & cætera ad vſus eorum pertinentia, & diuerſarum rerum, non aliarum niſi preciosarum, ingentia ac multiplicia dona Domino oblata & ſanctificata, ſeu ſacrata ſint, quia hic longum eſt cõmemorare, ſi quis plenius ea noſſe vult, ſequentia legat: & inquirendo inueniet, quòd ea quæ Deo offeruntur & ſanctificantur, in ius ſacerdotum cedere iubeantur, & non ſit externorum officij, ad ea accedere, aut quenquam ex his aliquid contingere aut offerre. Et qui hoc facere tẽtauerit, mors ei à Domino comminetur, ſicut habes in libro Leuitici: Si quis externorum acceſſerit, morte moriatur. Plenum ſanè ſacramenti eſt, quod non alibi niſi in monte, & lex datur, & ſanctuarium Domini fieri præcipitur. Quid autem & lex & ſanctuarium, & area & tabulæ, quæ ibi fieri iubentur, ſignificent: ſanctorum patrum explanationibus, legere & noſſe volentibus copioliſſimè panditur.

Leuit.4.

Cap. 28.

Leuit.4. Ibidem.

SEquitur in libro Leuitico: Si peccauerit princeps, &c. vſque, offeret hoſtiam Domino. Et infra: Rogabitque pro eo ſacerdos, & propeccato eius, & dimittetur ei. Obſerua, quòd quilibet reatus principis, nõ niſi oblatione ſacta, & oratione ſoluatur ſacerdotis. Item in eodem: Anima ſi præuaricans cæremonias per errorem in his, quæ Domino ſunt ſanctificata, peccauerit: offerret pro delicto ſuo hoſtiam. Et infra: Ipſumque quod intulit damni, reſtituet, & quintam partem apponet ſupra, tradens ſacerdoti: qui rogabit pro eo, & dimittetur ei. Si anima cæremonias Domini præuaricans per errorem in his, quę Domino ſanctificata ſunt, peccauerit, expiatione holocauſti & oratione indiget ſacerdotum: quid putas de anima illa, quæ non per errorem, ſed ſcienter & per cupiditatem & pernicioſam præſumptionem, in his quæ Domino ſanctificata ſunt, peccat, promittit ſibi impunitatem, & iactanter dicit, ſi ea, quæ ſunt Domuno ſanctificata, abſtulerit, hiſque ad ſuum libitum vſa fuerit, ſe nullo modo peccare?

Leuit.5.

Cap. 29.

Leuit.6.

ITem in eodem: Ignis autem in altari ſemper ardebit, &c. vſque, qui nunquam deficiet de altari. Multum ergo hæc verba legis ponderanda & pertimeſcenda ſunt his, qui vnde ignis perpetuus, id eſt, luminaria in baſilicis Deo dicatis, concinnari ex fidelium oblationibus debent, auferre præſumunt. Quoniam ſi filij Aaron Nadab & Abiu, pro eo quod per ſuam negligentiam, ignis qui habebat in altari eſſe perpetuus, extinctus eſt, & propterea ignem alienum coram Domino offerre præſumpſerunt: ob id igne egreſſo à Domino, deuorati ſunt: merito, quod non ſine magno animi mœrore proſequimur, horribili morte deuorandi ſunt hi, qui ignem Domini in baſilicis ſibi dicatis & cõſecratis, audacter extinguunt. Et ſi quæritur, quando illum extinguant, manifeſtum eſt, quòd quando illud auferunt, vndeidem ignis Domino nutriri debet, tunc illum extinguunt. Leuit.10.

Cap. 30.

Ibidem. Leuit.26.

QVòd verò baſilicæ Deo dicatæ & conſecratæ, loca ſint diuina, ſint etiam Dei habitacula, & omnibus in Chriſtiana religione conſiſtentibus pauenda & veneranda: & in ſuperioribus iam dictum eſt, & hic non abs re, repetendum eſt, quia ſequitur in eodem libro: Ego enim ſum Dominus Deus veſter, cuſtodite, &c. vſque, Ego Dominus. his verbis aperte demonſtratur, quòd ad ſanctuarium Domini potius ſit pauendum, quàm quòd illud dehonorandum ſit & expoliandum. Quid autem pauentibus ad ſanctuarium Domini, & præceptaeius ſeruantibus Dominus promittat, ſequens ſermo demonſtrat, ita inquiens: Si in præceptis meis, &c. vſque, incederetis erecti. Ibidem.

Cap. 31.

Ibidem.

QVòd autem ſanctuarium Domininon pauentibus, ſed potius id contemnentibus & dehonorantibus, & non facientibus, quæ ab illo conſtituta ſunt, Dominus comminetur, ſequentia manifeſtant, quæ ita ſe habent: Quòd ſi non audieritis me, nec feceritis omnia præcepta mea, ſi præueritis leges meas, & iudicia mea contẽpleritis, vt non faciatis ea quę à me conſtituta ſunt, & ad irritum perducatis pactum meum, ego quoque hæc faciam vobis: Viſitabo vos quoque velociter in egeſtate & ardore, qui conficiat oculos veſtros, & conſumat animas veſtras: fruſtra ſeretis ſementem, quæ ab hoſtibus deuorabitur: Ponam faciem meam contra vos, & corruetis coram hoſtib. veſtris, & fubijcientini his, qui oderunt vos, fugietis nemine perſequente, & cætera quæ latius ſtylus legalis exequitur. Euidens namque eſt, quod ille populus carnalis pro eo quòd legem Dei non cuſtodiuit, & legis autthorem, Dominum videlicet noſtrum Ieſum Chriſtum, ſibi à Patriarchis & Prophetis promiſſum, non ſolùm non recepit, quinimmò cruci addixit, hæc quę à Domino ſibi comminata ſunt, perpeſſus ſit. Licet enim eidem populo carnalia & terrena, ſi ea quæ à Domino conſtituta ſunt, obſeruauerint, promittantur: & ſi ea obſeruare contemperint, auferri comminetur: tu tamen ô Chriſtiane, per Chriſti gratiam ſpiritalis effectus, cui non terrena & caduca, ſed cæleſtia & perpetuò manſura promittuntur: niſi ad ſanctuarium Dei pauidus fueris, illudq; veneratione & honori habueris, & ſua offerre nõ omiſeris: quoniam ea quę idem populus carnalis temporaliter perpeſſus eſt corpore temporaliter, animа verò in æternis cruciatib. æternaliter te paſſurum nullo modo dubites.

Cap. 32.

Leuit.27. Ibidem.

ITem in eodem: Homo ſi vouerit domum ſuam & ſanctificauerit Domino, conſiderabit eam ſacerdos, vtrum bona an mala ſit: & iuxta precium quod ab eo fuerit cõſtitutum, venundabitur. Sin autem ille qui vouerat, voluerit redimere eam, dabit quintam partem æſtimationis ſupra, & habebit domum. Quòd ſi agrum poſſeſſionis ſuæ vouerit, & conſecrauerit Domino, iuxta menſuram ſemẽtis æſtimabitur precium. Et infra: Si voluerit redimere agrum ille qui vouerat, addet quintam partem æſtimatæ pecuniæ, & poſſidebit eum. Sin autem noluerit redimere, ſed alteri cuilibet fuerit venundatus, vltra eum, qui vouerat, redẽtmere nõ poterit: quia cùm iubilei venerit dies, ſanctificatus erit Dño, & poſſeſſio conſecrata, ad ius pertinet ſacerdotum. Conſidera prudens auditor & diligens lector, qualiter augeatur cultus diuinus. Superius namque preciosa quæque in pecudibus, in auro & argento &

gemmis & serico, & cæteris diuersis speciebus, sibi suoq; sanctò tabernaculo iusserat offerri: hic autem iam iochoantur & domus & agri Domino consecrari, & ea quæ Domino consecrantur, ad ius pertinent sacerdotum. Item in eodem: Omne quod Domino consecratur, siue homo fuerit, siue animal, siue ager, non venee: nec redimi poterit. Quicquid semel fuerit consecratum, sanctum sanctorum erit Domino. Vide etiam in hoc loco, quid de homine sibi consecrato Dominus præcipiat: & perpende, quòd homines consecrari præcipiantur Domino. Item paulò post in eodem: Omnes decimæ terræ, siue de frugibus, siue de pomis arborum, Domini sunt, & illi sanctificantur. Et infra: Bouis & ouis & capræ, quæ sub pastoris virga transeunt, quicquid decimum venerit, sanctificabitur Domino. Non eligetur nec bonum, nec malum, nec alterò cómutabitur. Si quis mutauerit, & quod mutat, & quod mutatum est, & pro quo mutatum est: sanctificabitur Domino, & non redimetur.

dem.

dem.

dem.

dem.

Cap. 33.

HÆc sunt præcepta, quæ mandauit Dominus Mosi ad filios Israël in monte Sinai: Obserua quòd & paulò superius de omnibus decimis terræ, tam de frugibus, quàm de pomis arborum: hic autem, de decimis pecorum Domino offerendis præcepta dentur. Sed & hoc nihilominus vigilanter obserua, quid concluso libri Leuitici contineat, quæ ita se habet: Hæc sunt (inquit) præcepta, quæ mandauit Dominus Mosi ad filios Israël in monte Sinai. Videtur itaque paruitati nostræ eadem conclusio, præcedentium diuinorum præceptorum quasi quoddam firmitatis esse signaculum. Et si parua magnis comparari possint, sicut quidam aut regum aut Imperatorum, vt sua statuta vigorem perpetuum obtineant suo sigillo ea subter firmant, ita & Dominus sua præcepta, à se constituta & promulgata, vera & inuiolanda esse demonstrat.

dem.

Cap. 34.

SEquitur in libro Numerorum: Locutus est Dominus ad Mosen, dicens; Loquere filijs Israël: Omnes primitiæ, quas offerunt filij Israël, ad sacerdotem pertinent: & quicquid in sanctuarium offertur à singulis, & traditur manibus sacerdotis, ipsius erit. Attende diligenter lector, quòd & omnes primitiæ, & quicquid ad sanctuarium Domini à singulis aut offertur, aut oblatum est, sacerdotis sint, & ad ius eius pertineant. Item in eodem: Factum est autem in die qua complet Moses tabernaculum, & erexit illud, vnxitque & sanctificauit, cum omnibus vasis suis, altare similiter & vasa eius, obtulerunt principes Israël & capita familiarum, qui erant per singulas tribus præfecti eorum, qui numerati fuerant, munera coram Domino. Quid autem in dedicatione altaris, præcipiente Domino, principes obtulerint, sequentia ipsius libri demonstrant. Item in eodem: Locutus est Dominus ad Mosen, dicens. Mea sunt omnia primogenita filiorum Israël, tam ex hominibus, quàm ex iumentis: ex die quo percussi omne primogenitum in terra Ægypti, sanctificaui eos mihi, & tuli Leuitas pro cunctis primogenitis filiorum Israel, tradidique eos dono Aaron & filijs eius de medio populi, vt seruiant mihi pro Israël in tabernaculo fœderis, & oret pro eis, ne sit in populo plaga, si auſi fuerint accedere ad sanctuarium. In his Domini verbis, duo nobis videntur præcipuè, necessarioque consideranda. Vnum, quòd dicirco Dominus iubet Leuitas sibi in tabernaculo pro Israël seruire, vt oret pro eis. Ad quorum exemplum constituti esse videntur sacerdotes Christi in Ecclesia, vt contenti oblationibus fidelium, orent ad Dominum pro eis. Alterum quidem, quo dicitur, ne sit in populo plaga, si auſi fuerint accedere ad sanctuarium, dat conuenienter posse intelligi eandem accessionem, aliquam circa sanctuarium temerariam præsumptionem, aut quamlibet subreptionem.

im. 5.

im. 7.

im. 8.

Cap. 35.

ITem in eodem: Vsque quò detrahet mihi populus iste? Quousque non credet mihi in omnibus signis, quæ feci coram eis? Feriam igitur cos pestilentia, atque consumam. Et post pauca: Viuo ego, dicit Dominus, implebitur gloria Domini vniuersa terra: attamen omnes homines, qui viderunt maiestatem meam, & signa quæ feci in Ægypto & in solitudine, & tentauerunt me iam per decem vices, nec obedierunt voci meæ, non videbunt terram, pro qua iurauit patribus eorum. Hæc verba congruunt his, qui in ministris Domini Domino detrahunt, iuxta illud quod Dominus discipulis suis ait: Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit. Congruunt etiam & ea quæ sequuntur, his qui errata sua corrigere promittunt: & quod promittunt, adimplere negligunt. Vnde verendum est, ne sicut ille populus carnalis propter detractiones & tentationes, & pro eo quòd imperio Domini inobediens extitit, in terram repromissionis minimè intrauit, sed potiùs in eremi vastitate occubuit: ita populus Christi nomine infinitus, imperijs Domini inobediens factus, à terra viuentium sit secretus. Item in eodem ait Moses ad populum Israël: Cur transgredimini verbum Domini, quod vobis non cedet in prosperum? Nolite ascendere. Non enim est Dominus vobiscum, ne corruatis coram inimicis vestris. His verbis deterrendi fuit hi, qui cum Dominum secum non habeant, iure aduersus inimicos suos fe arma conuertere possunt. Prius enim enitendum & diligenter procurandum est, vt Christiani Dominum secum habeant, quatenus postea securius fidentiusque, imo fortius hostes suos superare præualeant. Item in eodem: Dixitque Dominus ad Moſen & Aaron: Recedite de medio huius multitudinis, etiam nunc delebo eos. Cumque iacerent in terra, dixit Moses ad Aaron: Tolle thuribulum, & hausto igne de altari mitte incensum desuper, pergens cito ad populum, vt roges pro eis: iam enim egressa est ira à Domino, & plaga desæuit. Quod cùm secisset Aaron, & cucurrisset ad mediam multitudinem, quàm iam vastabat incendium, obtulit thymiama, & stans inter mortuos ac viuentes, propitiauit populo deprecatus est, & plaga cessauit. His verbis declaratur, quantum Dei sacerdotum deprecatio valeat apud altissimum. Patet quippe, quod hi per quorum orationem furor Domini placari, & à populo plaga Dei potest cessare, nequaquàm sint vituperandi & detrahendi, sed potius propter eum, cuius ministerium gerunt, honorandi & venerandi. Item in eodem: Locutus est Dominus ad Aaron: Omnia quæ sanctificantur à filijs Israel, tradidi tibi & filijs tuis pro officio sacerdotali legitima sempiterna. Et infra: Omnis oblatio & sacrificium, & quicquid pro peccato atque delicto, redditur mihi, & cedit in sancta sanctorum, tuum erit & filiorum tuorū. Item infra: Primitias autem quas vouerint, & obtulerint filij Israel, tibi dedi & filijs ac filiabus tuis iure perpetuo. Item infra: Omnem medullam olei & vini ac frumenti, quicquid offerunt primitiarum Domino, tibi dedi. Vniuersa frugum inuria, quæ gignit humus, & deportantur Domino, cedent in vsus tuos. Item infra: Omne quod ex voto reddiderint filij Israel, tuum erit: quicquid primum erumpet è vulua cunctæ carnis, quam offerūt Domino, sive ex hominibus, sive de pecoribus fuerit, tui iuris erit. Item non post multa: Omnes primitias sanctuarij, quas offerum filij Israel Domino, tibi dedi ac filijs & filiabus tuis: pactum salis est sempiternum coram Domino tibi ac filijs tuis. Hæc verba Domini contra illos agunt, qui ex quę Domino aut offeruntur, aut oblata sunt, ad sacerdotes Christi non pertinere contendunt. Verùm si ea diligenter consideraverint, se non mediocriter errare, immò contra Deum agere, reperient.

m. 14.

Num. 16

Num. 18.

Ibidem.

Ibidem.

Ibidem.

Ibidem.

Ibidem.

Ibidem.

Cap. 36.

IN præcedentibus satis abundeque dictum est de diuersis sacrificijs, & diuersorum munerum speciebus: siue de his, quę Dominus sibi offerri iussit, siue de his, quæ populus sponte obtulit ad tabernaculum Domini, quod typum gerebat futuræ ecclesiæ Christi: nunc autem, quis iubente Domino, populus Israëliticus contemptum Dei in Madianitis vltus est, ita vt ne vnus quidem ex his in bello occubuerit, quid pro gratiarum actione suaque liberatione Deo pro se puignanti & vincenti, suoque sacerdoti donariorum ad suum sanctum cōtulerint tabernaculum, videamus. Dixit (inquit) Dominus ad Moſen: Tolle summam eorum quæ capta sunt, ab homine vsque ad pecus, tu & Eleazar sacerdos, & omnes principes vulgi, diuidesque ex æquo prædam inter eos qui pugnauerunt,

Num. 31.

& egressi sunt ad bellum, & inter omnem reliquam multitudinem, & separabis partem Domino ab his, qui pugnauerunt & fuerunt in bello, vna animam de quingentis, tam in hominibus, quàm ex bobus & asinis, & ouibus, & dabis ea Eleazaro sacerdoti, quia primitiæ Domini sunt. Quòd ita ad iussum Domini Moses fecerit, sequentia demonstrant. Ecce pars, quæ Domino ad vsus sacerdotum de his quæ capta sunt, oblata est: videamus etiam, quid in partem Leuitarum de eadem præda, iubente Domino, esserit. Sequitur autem: De media verò parte, quæ contigerat reliquæ multitudini, id est, de ouibus trecentis triginta & septem millibus quingentis, & de bobus triginta sex millibus, & de asinis triginta millibus quingentis, & de hominibus sexdecim millibus, tulit Moses quinquagesimum caput, & dedit Leuitis qui excubabant in tabernaculo Domini, sicut præceperat Dominus. Ecce pars Leuitarum. Videamus etiam partem Domini, quam populus, ob suam liberationem, de præda quam ceperat, ei sponte obtulit: & perpendamus, quòd Dominus in tabernaculo sancto suo thesaurum siue ærarium (vtrunque legimus) habere voluerit, & opponamus eis, qui aurum & argẽtum, & cæteras species preciosas Deo sacratas, in thesauris sanctæ Dei Ecclesiæ repræhendendo asserũt frustra inesse. Hi ergò videant, quid sequatur: Cumque accessissent principes exercitus ad Mosen, tribuni & centuriones dixerunt: Nos serui tui recensuimus numerum pugnatorũ, quos habuimus sub manu nostra: & ne vnus quidem defuit. Ob hanc causam offerimus in donarijs Domini singuli, quod in præda auri potuimus inuenire, periscelides & armillas, annulos & dextralia, ac murenulas, vt depreceris pro nobis Dominum: Susceperuntq; Moses & Eleazar sacerdos omne aurum in diuersis speciebus, * pondus sanctuarij, sexdecim millia, septingentos quinquaginta siclos à tribunis & centurionibus. Vnusquisq; enim quod in præda rapuerat, suum erat: & suscepta intulerunt in tabernaculum testimonij in monumentum filiorum Israël coram Domino. Si populus carnalis de præda hostium suorum, quam cepit, donaria grata Deo obtulit, & his datis, vt pro se oraretur, postulauit, Deumque sibi placabilem fecit: cauendum omninò, immò expauescendum illis est, qui preciosa Christi sanguine funt redempti, & ab alijs fidelibus Deo oblata & consecrata, immò sanctificata, contra fas auferunt, & in suos inlicitos vsus retorquẽt: ne fortè ficut memoratus populus de donarijs, quæ Deo contulit, eum sibi propicium fecit: ita econtrario (quod absit) illi de aliorum Deo Ecclesiæque sanctæ suæ oblatis reb. eum sibi iratum faciant, fiumq; in mensum furorem in se prouocent, &(quod plurimùm pertimescendum est) iusto iudicio in prædam hostium suorum, non solùm vilibilium, verùm etiam inuisibilium, incurrant.

Ibidem.

*pondo sexdecim

Cap: 37.

QVòd ergò Dominus ad sanctuarium suum inter cæteras species, quas dinumerare longum est, domos & agros & seruos sibi offerri præceperit, in superioribus iam dictum est: nunc maiora & copiosiora, quæ in tabernaculo sancto suo famulantibus Dominus dari iubet, intueamur. Hæc quoq; locutus est Dominus ad Mosen, in campestribꝰ. Moab super Iordanem contra Hiericho: præcipe filijs Israël, vt dent Leuitis de possessionibus suis vrbes ad habitandum, & suburbana earum per circuitum, vt ipsi in oppidis maneant, & suburbana sint pecoribus ac iumentis. Et infra: Ipsæ autem vrbes, quæ dabuntur ex possessionibus filiorum Israël, ab his qui plus habẽt, plures auferentur: & qui minùs, pauciores: singuli iuxta mensuram hæreditatis suæ, dabunt oppida Leuitis. Quod ita Iosue in terra repromissionis fecerit, textus libri illius liquidò depromit. Perspicuum sanè satis est, & nosse volentibus apertissimum, quòd Deus idcirco populo suo de hæreditate possessionum suarum domos & agros & mancipia, etiam (quod magis est) ciuitates & suburbana sanctuario suo famulantib. dari præceperit, vt ministri sanctuarij sui instantiùs honestiusque atq; inexcusabilius sacrum suum cultum exercere, suumq; famulatum potuissent liberius explere. Quibus liquido colligi potest, quòd qui fquis, quæ alij fideles de hæreditate possessionum suarum, ob remedium animarum suarum, Deo ad honorem & decorem Ecclesiæ fuæ, eiusq; ministrorũ vsus, contulerunt: aut abstulerit, aut auferre præsumpt, proculdubiò aliorum data in suarum animarũ conuertit pericula. Sequitur enim in eodem: Hæc sunt mandata atq; iudicia, quæ præcepit Dominus per manum Mosis ad filios Israël, in campestribus Moab super Iordanem cõtra Hiericho. Non est prætereundũ nec negligenter considerandum, quid clausula vel conclusio libri huius, id est, Numer. contineat. Sequitur in lib. Deuter. in quo inter cætera multa mandata, quæ Moses locutus est ad filios Israël, ita legitur: Eh(inquit) propono in conspectu vestro hodie benedictionem & maledictionem: benedictionem, si obedieritis mandatis Domini Dei vestri, quæ ego hodie præcipio vobis: maledictionem, si non obaudieritis mãdatis Dei vestri, fed recesseritis de via, quam eg onunc ostendo vobis. Notandum diligenter est, quòd obedientes diuinis præceptis, benedictionem: inobedientes verò, maledictionem merentur. Luce enim clarius constat, quòd furreptores Ecclesiasticarum rerum, iniuriam & inobedientiam Deo irrogent, fuorumq; præceptorũ transgressores existant. Vnde proculdubiò est, ne huiusce modi maledictionem, quam legisser proponit, pro benedictione sibeant. Qui autem nõsse vult, quæ sit eadem maledictio, scrupulosissimè diligenter eque præcedentia & subsequentia diuinæ legis legat eloquia: & procerto inueniet, quantum sit terribilis & horribilis atq; pertimescenda sit eadem maledictio. Porrò quòd ad locum, quem Dominus elegit, veniendum sit, & quæ offerenda & ibi offerri decernantur, paulò post sequentia innuunt. Ad locum, inquit Moses, quem elegerit Dominus Deus vester de cunctis tribubus vestris, vt ponat nomen suum ibi, & habitet in eo, venietis, & offeretis in illo holocausta & victimas vestras, decimas & primitias manuũ vestrarũ, & vota atq; donaria. Et infrà: Transibitis Iordanem, & habitabitis in terra, quam Dominus Deus vester daturus est vobis: vt requiescatis à cunctis hostib. per circuitũ, & absq; vllo timore habitetis in loco, quem elegerit Dominus Deus vester, vt sit nomen eius in eo. Illuc omnia, quæ præcipio, offeretis holocausta & hostias, ac decimas & primitias manuum vestrarum, & quidquid præcipuum est in muneribus, quæ vouistis Domino. Et post pauca: Caue, ne offeras holocausta tua in omni loco quæ videris, sed in eo quem elegerit Dominus. His verbis patentur intelligi datur, quòd omnia, quæ ex muneribus præcipua & preciosa sunt, sibi Dominus voluerit offerri: & quòd ea, siue quæ Dominus præcepit, siue ea quæ eius populus sua sponte offerre voluisset, nõ alibi, nisi in loco quem Dominus elegisset, vt esset nomen eius in eo, offerri iubebantur: proculdubiò ea, quæ Ecclesiæ sanctæ sunt collata, non alienis, sed eiusdem Ecclesiæ sunt vtibus applicanda.

Num. 26.

Deut. 11.

Deut. 12.

Ibidem.

Ibidem.

Cap. 38.

ITem in eodem: Cùm voueris votum Domino Deo tuo, non tardabis reddere, quia requiret illud Dominus Deus tuus. Et si moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum. Si noluerispolliceri, absq; peccato eris. Quod autẽ semel egressum est de labijs tuis, obseruabis & facies, sicut promisisti Domino Deo tuo, & propria voluntate & ore tuo locutus es. Si illi, qui propria voluntate Deo votum vouit, & non reddidit, in peccatum reputatur: quod (putas) peccatum, Domino sibi reputante, incurrit, qui aliorum vota volũtariè Domino exhibita, auferre præsumit, & tantę comminationis pœnam non formidat? Quia ergò qui votũ vouit, & non reddit, Dominus sibi in peccatum reputat, & quisquis ea, quæ Domino vouit, reddidit ei, nullo modo possea auferre licet: multo minùs ea, quæ alij vouerunt & reddiderunt ei, fas est auferre. Hæc de quinque libris Mosis congregasse sufficiat. Cæterùm quicunque plenius latiusq; de his, quæ Dominus sibi suoq; tabernaculo, sacerdotibusq; & ministris suis offerri & dari præcepit, scire voluerit, Pentateuchum eiusdem Mosis enucleatim legat: & de his quæ in hoc opusculo nõ continentur, quæ vtiq; plena funt authoritate, ad negocium de quo agitur, ad struendum & adstipulandum, patenter reperire valet, quæ huic opusculo, ob sui prolixitatem vitandam, non inseruntur:

Deut. 23.

Num. 35.

Ibidem.

Iosue 21.

Finit Liber primus.

SYNODI HVIVS AQVAEGRANENSIS

Liber Secundus.

PRAEFATIO.

PRÆSENS opusculum, quod hactenus ex libris Mosaicę legis de religione oblatarũ Deo siue offerendarum rerum, quantum Dominus donare dignatus est, breuiter congessimus & ablinc tam de veteri, quàm etiam de nouo testamento & sanctorum Patrum documentis congerere, adiuuante Christi gratia cupimus, ob vtilitatem legere volentium, & fastidiosis tædium auferendum, in tribus libellis distinguendum iudicauimus. Exactus sit ergo primus, & exordium à libro Iesu Nauæ sumat secundus.

CAPVT PRIMVM.

DIXIT autem Iosue ad omnem Israel: Vociferamini, tradidit enim vobis Dominus ciuitatem. Sitque ciuitas hæc anathema, & omnia quæ in ea sunt, Domino. Et infrà: Vos autem cauete, ne, de his quę præcepta sunt, quippiam contingatis, & sitis prævaricationis rei, & omnia castra Israel sub peccato sint atque turbentur. Quicquid autem auri aut argẽti fuerit, & vasorum æneorum ac ferri, Domino consecretur, repositum in thesauris eius. Nulli quippe dubium est, quin de Hiericho ciuitate subuertenda est hæc dicantur. Quæ propter obseruã diligens lector, & curiose auditor, quòd duo in his verbis, quę præmissa sunt, iubeantur. Alterum videlicet, quo cauendum omnino præcipitur, ne de his quæ Domino cõsecrata sunt, quippiam contingatur: alterum, quo iubetur, quicquid auri vel argenti, ac ferri omnium quæ vasorum æneorum fuerit, Domino consecrari, & in Thesauris eius recondi. Vitandumque tibi est, ne contingendo ea quæ Domino consecrata sunt, his prævaricationis reus, & aliis propter te sub peccato sint atque turbentur: & sagaciter intende, qualiter thesauri Domini, eo iubente, incremcntentur. Sed & hoc diligenter obserua, ne tuo æstu vel cupiditate, ea quæ in thesauris Domini cõsecrata sunt, auferantur. Quòd autem, sicut Iosue, Domino imperante, facienda præceperat, posteà sint completa, sequentia testantur. Vrbem autem & omnia quæ in ea erant, succenderunt absque argento & auro, & vasis æneis ac ferro, quæ in ærarium Domini consecrarunt. Qui autem aufi quodam temerario inlecti, de his quæ Domino consecrata sunt, palam atque occultè furriperc posse arbitratur, exemplo Achan deterreatur, qui a stu auaritiæ succensus, de his quæ Domino consecranda erant, furtim sibi furripuit, pallium scilicet coccineum valde bonum, & ducentos siclos argenti, regulam quæ auream quinquaginta siclorum: & nedeprehenderetur, in tabernaculo sub suffossa humo, conscijs liberis ac domesticis suis, occuluit, quæ vtique Domino consecrata erant. Ob cuius immane facinus, quæ dam pars populi Israelitici coram hostibus suis cæsa extitit, & Iosue, consulto Domino, hæc audiuit: Surge, cur iaces pronus in terra? peccauit Israel, & prævaricatus est pactum meum, tuleruntque de anathemate, & furati sunt atque mentiti, & absconderunt inter vasa sua: nec poterit Israel stare ante hostes suos, eo fuque fugiet, quia pollutus est anathemate. Non ero vltra vobiscum, donec conteratis eum, qui huius sceleris reus est. Nota quòd vnius inlicitum factum, totus Israeliticus populus feciſſe narretur: & quòd propter vnius facinus, in populum Dei, Domini ingens comminatio fiat, videlicet, vt nec Deum secum habere, nec coram inimicis suis stare possit, donec ille interiret, qui huiusce modi scelere contaminatus erat. Qualiter verò ipse Achan à Iosue, applicato sibi Israel, per tribus suas, solertiſſimè examinatus ac deprehensus fuerit eatum suum confessus fuerit, qualiter etiam lapidum grandine occubuerit, & omnia quæ illius erant, igne consumpta sint, sequentia pandunt. Verumtamen valde pauenda sunt hæc, & omnibus fide Christi insignitis cauenda, ne propter aliorum illicitum, imò sacrilegum factum, nec secum (quod absit) Dominum habeant, nec coram inimicis suis stare prævaleant. Patratores autem tam immanis, immò sacrilegi facti, magnoperè cauere oportet, ne propter suam cupiditatem, quam ergà res Deo sacratas aut exercent, aut exercere cupiunt, sibi ad instar Achan, mortem æternam, alijsque Dei offensam, & coram hostibus suis adquirant miserabilem ruinam.

CAP. 2.

PVnito itaque iusto Dei iudicio eodem Achan, continuo (præcipiente Domino) populus Israeliticus de hostibus suis triumphare, quia Dominum iam secum habebat, promeruit, sicut sequentia libri eiusdem Iosue manifestant: & ob id ædificatum est altare Domino Deo Israel. Habes igitur ita in eodem libro: Tunc ædificauit Iosue altare Domino Deo Israel in monte, sicut præceperat Moses famulus Domini filijs Israel, & scriptum est in volumine legis Mosis, Altare de lapidibus impolitis, quos ferrum non tetigit, & obtulit super illud holocausta Domino, immolauitque pacificas victimas.

CAP. 3.

QVia igitur sunt plerique, diuersissimis modis argumentantes, & callidè percontantes, vnde vsus de mancipijs Deo iuoque tabernaculo (quod typum gessit sanctæ Ecclesiæ), delegandis inoleuerit: si præcedentia, in quibus satis abundeq; de hominibus sanctuario Domini mancipandis & mancipatis tractatum est, illis non sufficiunt: attendant, qualiter Iosue Gabaonitas tabernaculo Domini seruitoros dedegauerit. Ait enim illis, sicut in eodem libro legitur: Non deficiet de stirpe vestra ligna cedens, aquasque comportans in domum Dei mei. Et infrà: Decreuitque in illo die, esse eos in ministerio cunctipopuli & altaris Domini, cædentes ligna aquasque comportantes, vsq; in præsens tempus in loco quem Dominus elegisset. Hi namque Gabaonitæ, eorumque posteritas, quòd in tabernaculo Domini secundùm constitutionem Iosue deseruierint, necnon & in templo, quod posteà à Salomone Domino ædificatum & dedicatum est, habes planissimè in libro Regum. Quòd verò facerdotibus cum populo in captiuitatem ductis, & in eadem captiuitate per septuaginta annos detentis, memorati Gabaonitæ eorundem facerdotum obsequio fuerint mancipati, habes in libro Esdræ, vbi seorsum sacerdotes, seorsum verò numerantur Leuitæ, ad extremum numerantur Nathinæi, numerantur etiam & filij seruorum Salomonis. Nathinæi Hebraicè, Latinè quoque donati vel donatici appellantur. Hi sunt profectò accipiendi memorati Gabaonitæ, quos Iosue tabernaculo Domini seruitoros donauit. Porrò quos vocat in eodem libro Esdræ, filios seruorum Salomonis, hi sunt absque dubio intelligendi, quos Salomon ob honorem diuini cultus, templo Domini delegauit.

CAP. 4.

TEMpore igitur Iudicum manifestum est, populum Israeliticum à cultu diuino recessiſſe, & ab offerendis Deo sacrificijs & hostijs pacificis, & cæteris quæ in lege præcepta sunt, diuersarum specierum muneribus torpuiſſe, & ad ritum gentium deflexiſſe: Quoniam vt in libro Iudicum legitur, In diebus illis non erat rex in Israel, sed quisque quod sibi rectum videbatur, hoc faciebat. Et ideo ob meritum scelerum suorum, earundem gentium dominio subiugatum, & diuersis tribulationibus & angustijs afflictum fuisse. Qui sæpè reatum suum agnoscentes, & luctuosis pœnitentiæ gemitibus desletes, per sacrificia Deo oblata, à quibus diu vacauerant, de inimicis suis exstitere victores, sicut legimus de Gedeon & Manue. Hæc idcirco protulimus, vt magnoperè perpendatur, quanti sit discriminis, cultum diuinum, Deoque sacrificia debita aut negligi aut dehonorari, & quanti sit folatij contra hostes visibiles & inuisibiles, magnique muniminis, ea rite & honestè exhiberi: Veremurque nimium, ne hoc quod dicitur, faciebat vnusquisque quod sibi rectum videbatur, possit quoquo modo illis aptari, qui res Ecclesiæ ant dant, aut acci-

piunt, &

uc 6. dem. uc 6. uc 7. dem. dem. Iosue 8. Exod. 20. Deut. 27. Iosue 9 1. Esd. 2. Nathinæi. Ibidem. Iudic. 17. ca. 18. 21. Ibidem.

piunt, & in suos vsus contra fas retorquent, & hoc sibi rectum iustumque videri putant.

Cap. 5.

1.Reg.1. LEgimus itaq; in libr. Samuelis primo, quòd pro eo quod Anna filium suum Samuelem adduxit in domum Domini, quæ erat in Silo, eumque cum holocaustis per officium Heli sacerdotis obtulit Domino, ita vt cunctis diebus vitæ suę seruiret Domino, idcirco benedictionem meruerit à Domino. Nota prudens lector, quòd rabernaculum Dei vocetur hic domus Domini, sicut habes in eodem libro: Et adduxit eum, id est, Samuelem in domum Domini in Silo. At si forte quis quærat, quam benedictionem eadem Anna consecuta sit, videat sequentia. Ascendit itaque Anna cum viro suo Helchana, vt immolaret hostiam solennem, & benedixit Heli Helchanæ & vxori eius, dixitque: Reddat Dominus tibi semen de muliere hac pro fœnore, quod commodasti Domino, & abierunt in locum suum. Visitauit ergo Dominus Annam, & concepit & peperit tres filios & duas filias, & magnificatus est puer Samuel apud Dominum. Si pro filio & hostijs Deo oblatis Anna benedicti, & spiritum prophetiæ & sobolem meruit adipisci: cauédum illis est, qui hostias ab aliis Deo oblatas auferût, vt non solùm maledictionem, sed etiam extinctionem filiorum suorum incurrant, sicuti quosdam incurrisse non ambigimus.

Ibidem.

Cap. 6.

1.Reg.2. QVòd autem sequitur in eodem libr. nimium est terribile. Si (inquit) peccauerit vir in virum, placari ei potest Deus: Si autem in Deum peccauerit vir, quis orabit pro eo? Inter cætera namque peccata, quibus in Deum peccatur, non minimum peccatum extat illud, quo cultus Dei contemnitur, aut diminuitur, vel dehonestatur, & idcirco tam ingens peccatum modis omnibus est cauendum. Quicunque ergo ea, quæ diuino nomini consecrata sunt, aufert, in Deum se peccare nullo modo dubitet. Sed & hoc valde est terribile, quòd Dominus loquens ad Heli sacerdotem, ita inter cætera inquit: Quicunque glorificauerit me, glorificabo eum: qui autem contemnunt me, erunt ignobiles. Cùm multis modis Deus in operibus nostris glorificetur, iuxta illud Euangelicum, Videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum qui in cœlis est: specialiter tamen glorificatur Deus in cultu suo, & in his quæ ei consecrantur, & sanctificantur. Contemnitur autem ab his, qui in tantam vesaniam prorumpunt, vt illi consecrata, auferre non formident. Quibus valdè pertimescendum est illud quod sequitur: Qui autem contemnût me, erût ignobiles. Magna porrò ignobilitas est, aliquam Deo in suis sacratis rebus iniuriam inferre, & à voluntate & seruitio illius se dissungere, & hostis sui volûtati & obsequio mancipare.

Ibidem.

Matth.5.

1.Petr 2.

Cap. 7.

RVina quoque Heli sacerdotis filiorumque eius, quæ in eodem lib. Samuelis sequitur facta, non solùm patribus, sed etiam filijs est pertimescenda: Quapropter patribus studendum est, vt filios suos indignè atque inlicitè agentes, congrua inuectione corripiant: filijs autem prouidendum est, ne circa ea quæ Domino aut consecrata sunt, aut consecrantur, inlicitum quid gerant. Inlicitum dicimus factum, quando ea, quę illis fas non est, à culto diuino abstrahunt, & sine dubio furorem Domini in se cócitant. Timendumque valdè est, ne tandem in auferendis rebus Deo oblatis, tale gignatur peccatum, quod non expietur nec victimis nec muneribus, sicuti pro iniquitate Heli filiorumque eius, à Domino dictum esse legimus. Vnde in eodem libro per Samuelem Prophetam de Heli Dominus loquitur: In die illo suscitabo aduersus Heli omnia, quæ locutus fum super domum eius, incipiam & complebo. Prædixi enim ei, quod iudicaturus essem domum eius in æternum propter iniquitatem eius, eo quòd nouerat indigne agere filios suos, & non corripuerit eos. Idcirco iurauti domui Heli, quòd non expietur iniquitas domus eius victimis & muneribus vsque in æternum. Attendendum & pertimescendum valde est, quale sit sacinus vel flagitium, quod nec victimis nec muneribus expiari possit: & agnoscendum liquido est, quòd tam terribilis diuina interminatio, quæ non modò victimis, verum etiam quibuslibet muneribus expiari interdicitur, ex duobus contemptibus nasci, nullo modo dubitatur. Vno quidem, quo paterna disciplina erga filios delinquentes, & Deum in fuis actibus ad iracundiam prouocantes, ex quodam vano carnalis affectus amore segnior remissiorque efficitur, & filiorum admissa, in femetipsos redundare comprobantur. Altero, quo erga cultum Dei, Deoque diuersa consecrata ac sanctificata donaria, temerario ausu delinquitur, & idem delictum non solùm in prælatis, verum etiam in subiectis diuina vltione perspexè vindicatur. Hæc de Heli filijsque eius transgredientibus præceptum Domini, dicta sint. Cæterùm obseruandum est, & summoperè vigilanterque cauendum, ne factum Heli filiorumque eius, filij sanctæ Dei Ecclesiæ imitentur, ne forte (quod absit) per eorum imitationem, & ipsi animarum suarum periclitationem incurrant, & per eos totus populus deueniat ad temporalem & æternam damnationem. Captio deniq; arcę Dei, in qua erant tabulæ testamenti, & cætera quæ diuino præcepto ineísse memorantur, propter peccata memorati Heli sacerdotis, filiorumque eius, accidisse minimè dubitatur.

1.Reg.3. Hebr 9

Cap. 8.

POpuli quoque Dei tam flebelis interemptio, non solùm propter sacerdotum, verum etiam propter sua innumera delicta, quibus cultum Dei nihilli ducebant, accidisse manifestum est. Sæpè quippe accidisse legimus, culpam sacerdotum, ruinam extitisse populi: & rursus populi culpam, ruinam extitisse sacerdorum, sicut apertè liquet, culpam Heli filiorumque eius, populi extitisse ruinam: & rursus culpam populi, captiuitatem extitisse sanctorum propheta rum, Ezechielis videlicet, Danielis & Hieremiæ, & aliorum multorum seruorum Dei, secundum legis præceptum Deo syncerè ac religiosè seruire volentium, sicut in eorundem prophetarum libris facillimè animaduerti potest. Capturam porrò arcę Dei, quæ typum gessit capitis nostri Christi, corporisque eius, sanctæ videlicet Ecclesiæ: populique ruinam, propter Heli sacerdotis negligentiam, filiorumq; eius transgressionem proueniſſe: nulli, qui sanum sapit, dubium est.

Arca, typum gessit Christi, & Ecclesiæ.

Cap. 9.

VErum tamen quid eiusdem arcæ Dei captoribus, Deique populi cæsoribus prouenerit, manifestum est. Siergo ab alienigenis propter peccata sacerdotis suorumque filiorum, præcepta Dei transgredientium, facta est arcæ diuini testamenti captio, & populi Dei ſt bilis conlaptio: cauendum omnibus, qui Christi nomine cońsentur, summoperè est, ne spreto sacerdorum Christi ministerio, & cultu eius paruipenso, propter suam cupiditatem & illicitam præsumptionem, arcam Dei, quam vtiquè cum capite suo Christo vnam constat esse personam, eandem arcam in hostium fuorum (quod Deus longè faciat) corruere faciant deprædationem.

Cap. 10.

QVaſiter denique Dei electus propheta Samuel, in cultibus sacris & in altaribus erigendis, & in holocaustis offerendis, & in populis ab idolorum cultura ad diuinum cultum reuocandis, Deo placuerit, ipsius libri historia legentibus apertè demonstrat. Vnde colligi datur, quòd quanquam cultus diuinus impugnatores non solùm indigenas, verum etiam externos habeat, nunquam tamen Domino gubernante, perpetuam desolationem & dehonorationem habebit: quoniam ad est & aderit cultus sui fautoribus & administratoribus ille, qui dixit: Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem seculi. (:)

Matth 28

Cap. 11.

1. Reg. 15. QVantum autem obedientia præferatur victimis & holocaustis, eiusdem Samuelis prophetæ verbis apertè demonstratur. Nunquid vult (inquit) Dominus hominis holocausta aut victimas, & non potiùs, vt obediatur voci Domini? Melior est enim obedientia quàm victimæ, & auscultare magis, quàm offerre adipem arietum: quoniam quasi peccatum ariolandi, repugnare: & quasi scelus idololatriæ, nolle acquiescere. Iussit enim Dominus sibi fuoque tabernaculo diuersa donaria, & non alia nisi preciosa, offerri, & ea penitus non est passus auferri. Ergo offerentes, sunt Domino obedientes: auferentes verò, proculdubio extant ei inobedientes atque repugnantes. Cauendumq; est illis, ne propter suam inobedientiam, immò cupiditatem, peccatum & scelus, quod ipse Samuel commemorat, incurrant.

Cap. 12.

1. Reg. 16. ABiecto itaque, atque reprobato propter inobedientiam Saul rege, Dauid electione diuina à Samuele (Domino præcipiente) vngitur in regem. Qui quantæ fuerit fortitudinis, quantæque erga cultum diuinum amplificandum & exaltandum deuotionis, iam & in præcedentib. commemoratum est, & hic succinctim commemorandum.

Cap. 13.

2. Reg. 6. INter cætera quippe circa diuinum cultum religiosa facta sua, quantæ veneration arcam Dei habuerit, intueamur. Habes siquidem secundo eiusdem Samuelis libro: Cumque transcendisset (inquit) qui portabant arcam Domini, sex passus, immolabant bouem & arietem, & Dauid percutiebat in organis armigatis, & saltabat totis viribus ante Dominum. Porrò Dauid accinctus erat ephod lineo. Et Dauid & omnis domus Israel ducebant arcam testamenti Domini in iubilo & clangore buccinæ. Et infrà: Et introduxerunt arcam Domini, & posuerit eam in loco suo in medio tabernaculi, quod tetenderat Dauid ei. Et obtulit Dauid holocausta coram 1. Paral. 16. Domino & pacifica. Cumque complesset offerens holocaustum & pacifica, benedixit populo in nomine Domini exercituum.

Cap. 14.

2. Reg. 24. EVndem porrò Dauid in numeratione populi Domini peccasse, iramq; illius in populo sibi subiecto expertum fuisse, perspicuum est. Qui cùm vidisset Angelum cædentem populum, memor transgressionis & fragilitatis suæ, dixit ad Dominum: Ego sum qui peccaui, ego iniquè egi: isti, qui oues sunt, quid fecerunt? Vertatur (obsecro) manus tua contra me, & contra domum patris mei. Et monente Gad prophetæ, emit aream ab Areuna Iebusæo. Et constructo ibi altari Domino, & oblationis holocaustis & pacificis, & reatus sui obliterationem, & diuinam repropiciationem, ac populi promeruit nanciscibilem liberationem, sicut ibi legitur: Et reproppiciatus est Dominus terræ, & cohibita est plaga ab Israel. Hæc idcirco posuimus, vt animaduertatur, quàm apud diuinam maiestatem valeat & veneratio diuini cultus, & erectio sacrorum altarium, & holocaustorum & pacificorum, & cæterorú quæ Domino offeruntur, oblatio, & quantum Deo displiceat eorum ablatio.

Cap. 15.

2. Reg. 7. FEruentissima namq; eiusdem Dauid erga templum Domini eiusque cultum, intantum excreuit deuotio, vt diceret ad Nathan prophetam: Videsne quod ego habitem in domo cedrina, & arca Dei posita sit in medio pelliumꝰ & cætera quæ sequuntur. Voluit enim, sicut sequentia docent, ardentissimè ac deuotissimè domum Deo Israel miræ magnitudinis & admirandæ pulchritudinis ædificare: sed quia ab eadem ædificatione à Domino est prohibitus, & vt quod filius eius, qui egrederetur de vtero eius, (Domino sibi reuelante ac pollicente) eandem domum foret ædificaturus, didicit, omnes expensas eiusdem ædificandæ domus, quas dinumerare longum est, præparauit: necnon & donaria innumera in diuersissimis ac preciosissimis speciebus læto & alacri animo sanctificauit, & in thesauris illius recondenda consecrauit, sicuti in Regnorum, præcipuè; in Paralipomenon libris habetur.

Cap. 16.

QValiter autem Salomon filius Dauid potentissimus ac ditissimus regum, domum Domino ex impensis paternis & copiosissimis sumptibus suis ædificauerit, & cum ingenti gloria dedicauerit, & ea quæ pater suus iuse ipse Domino obtulerat, & in thesauris eius recondenda sanctificauerat, & quid à Domino sibi apparente ac pollicente audiuit: hic per singula commemorandum, subsidiuum duximus, præcipuè tim cum legentibus omnia memoratis libris in promptu habeantur.

Cap. 17.

Templi Salomonis, typus Ecclesiæ. QVòd verò eadem domus typum gesserit sanctæ DEI Ecclesiæ, nullus sanum sapiens ignorat. Quisquis enim ex aliis nosse cupit, quibus muneribus cæteri reges eandem honorauerint, & exaltauerint atq; amplificauerint domum, & eius cultui debitum exhibuerint famulatum, & quibus præconijs veneratores & amatores eius à Domino sint laudati, & de hostium suorũ insidijs tui ac liberati: dehonoratores verò eiusdem templi, & diuinorum præceptorum transgressores, quantum à Domino sint reprobati, & ab hostibus suis trucidati, feriem eorundem librorum diligẽter legat: & profectò reperiet, quòd nulli Dominicæ domus dehonoratori, & eorum quæ Domino oblata sunt, furreptori impunè cesserit. Hæc de Israeliticis iustis regibus, diuini templi honoratoribus, & diuersa donaria Domino offerentibus: necnon & de iniustis secus agentibus, & eiusdem sacratissimi templi dehonoratoribus, & à cultu diuino seipsos populumq; Dei alienantibus, & ad idola gentium conuertentibus, breuiter congessisse sufficiat.

Cap. 18.

2. Reg. 5. 1. Reg. 5. 2. Mach. 3. IDem igitur Deo sacratum templum externis gentib. constat esse veneratum, & multiplicibus donis honoratum, sicut habes de Hiram rege Tyri, & de Seleuco rege Asiæ, de quo in secundo libr. Machab. ita legitur: Igitur cùm sancta ciuitas habitaretur in omni pace, leges etiam adhuc optimè custodirentur, propter Oniæ pontificis pietatem & animas odio habẽtes mala, fiebat, vt ipsi reges & principes locum summo honore dignum ducerent, & templum maximis muneribus illustrarent, ita vt Seleucus Asiæ rex, de redditibus suis præstaret omnes sumptus, in ministerium sacrificiorum pertinentes. Obserua diligens lector, quantum memoratum venerabile templum, non solùm à principibus & regibus diuinam legem renentibus, sed etiam à diuersis nationum regibus, eandem Dei legem ignorantibus, propter amorem & honorem Dei maximis muneríb. sit illustratum & honoratum. Nam & idem templum ad adorandum Dominum, & diuersis munerib. honorandum, multos gentilium adijsse, aduentus illius Æthiopis, quem à Philippo legimus baptizatũ, necnon & reginæ Saba, euidentissimè adstruunt. Seleuceus quanquam ethnici quanta pietas. Actor. 8. 3. Reg. 10. 2. Paral. 9.

Cap. 19.

PRopter peccata quoque sacerdotum & regum, totiusque populi, idem templum, quod in magna gloria à Salomone Domino fuerat conditum, & per quadringentos & triginta annos manserat illæsum, imò valdè gloriosum, à Chaldæis fuit incensum atque dirutum, & Hierosolymorum vrbs destructa, populusque in Babylonicam captiuitatem deductus, & vasa domus Domini, & quæq; in thesauris domus Domini, Domino fuerant consecrata & sanctificata, in Babylonem sint deportata. Non tamen eadem vasa Domino sacrata, Na-

buchodonosor rex prophanus in suos præsumpsit retorquere vsus, sed ea in locis præcipuis, in delubris videlicet Deorum suorum, quæ apud illum magnæ habebantur venerationi & religioni, seruanda repofuit. Sciendum verò est, quod pro eo, quòd templum Domini incendit, vasa Domini in Babylonem transtulit, populo Dei captiuitatem inflixit, ei vllo modo impunè non cessit. Quoniam, & propter hoc factum, & pro eo, quòd gloriam & potestatem & honorem regni sui non Deo, sed sibi tribuit, cælica vocem audiuit, quæ ita facta est: Tibi dicitur Nabuchodonosor rex: Regnum transijt à te, & ab hominibus te ejcient, & cum bestijs ferisque erit habitatio tua: fœnum quasi bos comedes, & septem tempora mutabuntur super te, donec scias quòd dominetur excelsus in regno hominum, & cuicunque voluerit, det illud. eadem hora fermo completus est super Nabuchodonosor, & cuncta quæ dicta ei fuerant, prouenerunt, licut sequentia testantur.

Dan. 4.

Cap. 20.

SEd quia propter sacrilegium, quod circa templum Domini patrauerat, & suam magnam elationem, qua cõtra Dominum superbiendo tumuerat, & Danielis prophetæ consilium, suæ saluti commodum, audire contemp ferat, * quibus ei orsus est: Quamobrem rex consilium meum placeat tibi, & peccata tua eleemosynis redime, & iniquitates tuas misericordijs pauperum; forte ignoscet Deus delictis tuis: tantam promeruit abiectionem, vt etiam cũm bestijs & feris esset habitatio eius, & fœnũ vt bos comederet: videamus, quid post transactam abiectionis suæ tempus, idem Nabuchodonosor humiliatus dixerit.

Dan. 4.

Cap. 21.

IGitur post finem dierum ego Nabuchodonosor oculos meos ad cœlum leuaui, & sensus meus reddius est mihi, & altissimo benedixi, & viuentem in sempiternum, laudaui & glorificaui, quia potestas eius potestas sempiterna, & regnum eius in generationem & generationem. Et omnes habitatores terræ apud eum in nihilum reputati sunt: iuxta voluntatem enim suam facit tam in virturibus cœli, quàm in habitatoribus terræ: & non est qui re sistat manui eius, & dicat ei. Quare fecisti? In ipso tempore sensus meus reuersus est ad me, & ad honorem regni mei decorem quoque peruenj, & figura mea reuersa est ad me, & optimates mei & magistratus mei requisierunt me, & in regno meo restitutus sum, & magnificentia mea amplior reddita est mihi. Nunc igitur ego Nabuchodonosor laudo & magnifico & glorifico regem cœli, quia omnia opera eius vera, & viæ eius iudicia, & gradientes in superbia, potens est humiliare. Calicem præterea furoris Domini, qui secundum vaticinium Hieremiæ prophetæ, propinatus est gentibus, aduersantibus videlicet Israelitico populo, & à testamento Dei procul secretis, eundem Nabuchodonosor in memorata abiectione pleriq́ne bibisse arbitrantur, vnde legitur in Hieremia propheta: Et post eos bibet Sesach. Sesach enim Nabuchodonosor fuisse, doctores nostri intelligunt. Quòd si Nabuchodonosor tanti sacrilegij, tantæque arrogantiæ, tantæ etiam impietatis rex, propter suam humilem recognitionem, ad honorem decoremque regni sui peruenire, fuoque regno restitui, & magnificentiam (Domino tribuente) amplioremfibi addi promeruit: liquet profecto, & indubitanter accipi potest, quòd hi qui res Deo sacratas in suis audacter abutuntur vsibus, si ad tempus sibi prospexerint, & dignam Deo recognitionem illicitorum factorum suorum humiliter fecerint, veniam delictorum suorum possint promereri, & non solùm in hoc sæculo réporaliter à Domino exaltari, verum etiam in futuro æternaliter remunerari. Si autem hoc facere præproperè detrectauerint, verendum est illis, ne ad instar Nabuchodonosor, cum feris bestijs, id est, cum immundis spiritibus, de quibus psalmographus ait, ne tradas Domine bestijs animas confitentium tibi, fit eorum fine habitatio.

Hieron. in 5 Dan.

Hier. 25.

Psal. 73.

Cap. 22.

POrrò Balthassar, qui filius Nabuchodonosor fuisse dicitur, vino deditus in tantam prorumpere ausus est superbiam, fuæque salutis inimicam, imò sacrilegam præsumptionem, vt in conuiuio suo, Deo sacrata vasa ad libitum suum iuberet adferri, vt biberet in eis ipse & optimates eius, vxores & concubinæ eius, & conlaudaret Deos suos: & ob id, ad suum interitum, articulum scribentis prosperit in pariete, & eadem nocte Medis & Perfis fese obsidentibus, regno cum vita caruit, sicut verbo Danielis prophetæ deeo & adueríus eum testantur, quæ ita habent: Orex, Deus altiſſimus regnum & magnificentiam, gloriã & honorem dedit Nabuchodonosor patri tuo, & propter magnificentiam quam dederat ei, vniuersi populi, tribus & linguæ tremebant & metuebant eum. Quos volebat, interficiebat: & quos volebat, percutiebat. Quando autem eleuatum est cor eius, & spiritus illius obsirmatus est ad superbiam: depositus est de solio regni sui, & gloria eius ablata est. Et infrà: Tu quoque filius eius Balthassar, non humiliasti cor tuum, cùm scires hæc omnia, sed aduersus dominatorem cœli elatus es: & vasa domus eius allata sunt coram te, & tu & optimates tui, & vxores tuæ & concubinæ tuæ vinum in eis bibisti, Deos quoque argenteos & aureos & æreos & ferreos, ligneosque & lapideos, qui non vident, neque audiunt, neque sentiunt, laudasti: porrò Deum qui habet statum tuum in manu sua & omnes vias tuas, non glorificasti: idcirco ab eo missus est articulus manus, qui scripsit hoc quod exaratum est. Et paulò pòst: Eadem nocte interfectus est Balthassar rex Chaldæus, & Darius Medus successit in regnum. Si Balthassar pro eo quòd vasa Domini sibi adferri iussit, vt in eis biberet, quæ vtiquè postea ad imperium Cyri regis Perfarum, templo Domini sunt restituta, & regno priuari, & morte meruit mulctari: quid putas de illis erit, qui non solùm sancta vasa, verum etiam alias Deo sanctificatas res suis applicant vsibus? Quapropter obseruandum est illis, ne (quod absit) ad instar Balthassar, & præsentis & futuræ vitæ iubeant mortem.

Vide Hieronymum in 5 Dan.

Dan. 5.

Ibidem.

Ibidem.

Hier 25. & 29.

Cap. 23.

SEptuagesimo itaque captiuitatis Israelitici populi anno peracto, orantibus Danicle & aliis prophetis, idem populus, sicut Dominus per Hieremiam prophetam prædixerat, permittente eodem Cyro rege Perfarum, ad propria est reuersus, & omnia vasa templi Domini, quæ Nabuchodonosor adsportauerat, ad idem templum sunt relata, & ab his idem templum & ciuitas ad pristinum sunt restaurata statum, adiuuantibus illis & hortantibus, vt idem templum & ciuitatem restaurarent, Aggæo & Zacharia prophetis eximijs: & præfuerunt eidem operi Zorobabel de regio, & Iesus de sacerdotali semine.

Cap. 24.

HOc igitur templum stabile permansit per trecentos quadraginta sex annos. Quod rursus propter peccata sacerdotum & regum atque populi, Antiochus prophanissimus & impurissimus rex Græcorum, fraude capta Hierusalem, fordibus idolorum polluit, auferens inde altare Domini aureum, mensam propositionis, candelabrum luminis, & cætera vasa templi aurea, quæ inuenire potuit, & alia plura in eodem tẽplo polluendo & expoliando, populumq; Dei acriter affligendo & interficiendo patrauit, sicuti in secundo Machabæorum libro legitur. Non tamen prætereundum est, quod de eodem Antiocho in eodem libro legitur. Sequitur enim ibi: Nec ista eidem sufficiunt Antiocho. Ausus est enim intrare templum, vniuersa terra sanctius, Menelao ductore, qui legum & patriæ fuit proditor, & fcelestis manibus sumens sancta vasa, quæ ab alijs regibus & ciuitatibus erant posita ad ornatum loci & gloriam, contrectabat indignè. Ita alienatus mente Antiochus, non considerabat, quòd propter peccata habitantium ciuitatem, modicum Dominus fuerat iratus, propter quod & accidit circa locum desp ectio. Alioquin nili contigisset, eos multis peccatis esse inuolutos, sicut Heliodo-

2. Mach. 5. Ibidem.

a.Mach.3. rus, qui missus est à Seleuco rege ad expoliandum ærarium, etiam hic statim aduenientes flagellatus, expulsus vtique fuisset ab audacia. Verum non propter locum gentem, sed propter gentem Dominus locum elegit. Ideoque & ipse locus particeps factus est populi malorum, postea autem fiet socius & bonorum. Et qui derelictus est in ira Dei omnipotentis, iterum in magni Domini recóciliatione cum summa gloria exaltabitur.

Cap. 25.

QValiter namque Iudas Machabæus idem templum purificauerit & ditauerit, Deoque consecrauerit, habes in eodem libro.

Cap. 26.

QVid verò idem prophanissimus rex Antiochus pro cõtaminatione eiusdem sacratissimi templi, sacrorumque valorum absportatione, & cæteris malis, quæ siue erga memoratum templum, siue erga populum Dei exercuit, perpe-
a.Mach.9. fus sit, videamus. Qui vniuersa conspicit Dominus Deus Israel, percussit eum insanabili & inuitabili plaga. Vt enim finiuit hunc sermonem, appræhendit eum dolor dirus viscerum, & amara internorum tormenta. Et post paucas: Itaque qui sibi videbatur etiam fluctibus maris imperare, supra humanum modum superbia repletus, & montium altitudines in statera appendere, nunc humiliatus ad terram, in gestatorio
Ibidem. portabatur, manifestam Dei virtutem in seipso contestans, ita vt de corpore impij vermes scaturirent, ac viuentes in dolorib. carnes eius effluerent, odore etiã illius & fœtore exercitus grauaretur: & qui paulò antè sidera cœli contingere & arbitrabatur, eum nemo poterat propter intolerantiam fœtoris portare. Et infrà: Et cùm nec ipse fœtorem suum iam ferre posset, ita ait: Iustum est subditum esse Deo, & mortalem
Ibidem. non paria Deo sentire. Et post pauca: Templum etiam sanctum, quòd prius expoliauerat, optimis donis iam ornatum, & sancta vasa multiplicatum, & pertinentes ad sacrificia sumptus, de redditibus suis se præstaturum pollicitus est.
Ibidem. Iterum non post multa: Igitur homicida & blasphemus, pessimè perculsus, & vt ipse alios tractauerat, peregrè in montib. miserabili obitu vita sunctus est. Horrida planè, cunctisque
mortalibus est pertimescenda mors tam terribilis & celestissimi regis Antiochi, qui pro eo, quòd ausus est templum intrare & contaminare, & vasa Deo sacrata inde auferre, atque Celestis manibus sancta vasa, quæ ab aliis regibus ad ornatum, loci & gloriam Deo fuerant oblata, indignè contrectare, & in suos nefandissimos vsus conuertere, iusto Dei iudicio à horribili morte meruit occúbere. In cuius interitu fugacitas animaduertendum. quòd Deus omnipotens inuasionem vel oblationem sibi oblatarum rerum, inultam nec dimittit, nec dimisit, nec dimissurus sit. Quædam tamen, vt in superioribus iam dictũ est, in præsenti vicissitur sæculo, quædam verò vlcisscenda in futuro seruat sæculo.

Cap. 27.

QVæ igitur pœna Menelaum ductorem & hortatorem memorati regis Antiochi, ad expoliandum templum Domini & vasa Deo sacrata auferenda (qui vtique proditor legum & patriæ fecibitur extitisse) digna congruáque sit pœna subiecta. sequentia pandunt, quæ ita se habent: Anno au-
a.Mach.13 tem quadragesimonono cognouit Iudas Antiochum Eupatoris venire cum multitudine aduersus Iudæam, & cum eo
Ibidem. Lysiam procuratorem & præpositum negociorum. Et post pauca: Commiscuit autem se illis & Menelaus, & cum multa fallacia deprecabatur Antiochum non pro patriæ salute, sed sperans se constitui in principatorem. Sed rex regum suscitauit animos Antiochi in peccatorem, & suggerente Lysia, hunc esse causam omnium malorum, iussit (vt eius est consuetudo) comprehensum in eodem loco necari. Erat autem in eodem loco turris quinquaginta cubitorum, aggestum vndique habens cineris. Hæc prospectum habebat in
Pœna sacrilegi Menelai. præceps. Inde in cinerem ejici iussit sacrilegum, omnibus eum propellentibus ad interitum: & tali lege, præuaricatorem legis contigit mori, nec terræ dari Menelaum. Et quidem fatis iustè: nam quia multa circa aram D E I delicta commisit, cuius ignis & cinis erat sanctus, ipse in cinere damnatus est. Notandum, quod Menelaus ideo sacrilegus dicitur, pro eo quòd Antiocho ductor extitit, & vt sacra vasa templi auferret, consilium dedit. Nam pro eo quòd circa aram Domini in multis deliquerat, tam exitiabili morte perierat. Cuius exemplo deterrendi sunt non solùm hi, qui circa arcam Dei ad seruiendum Domino, atque ministrandum, verùm etiam hi qui alijs propter suam explendam cupiditatem, in auferendis Deo sacratis rebus consilium dant, & exhortatores fiunt, & facientibus impunitatem promittit, vt ſe modis omnibus compescant, ne tam mortis atrocissimæ Menelai (quod absit) participes existant.

Cap. 28.

QVi autem ærarium Domini, id est, templum eius, pecunijs aut Deo oblatis, aut ab alijs deposit is, expoliari impune posse & debere arbitrantur: perpendant quid Heliodorus, fuique comites, eique parentes. Hieros olymam adeuntes, vt ærarium Domini pecunijs expoliarent, ab equo cæleſti eiusque terribili sessore, necnon & cæleſtibus iuuenibus duobus perpessus fit, de quo ita habes in eodem libro Machabæorum secundo: Cùm venisset Heliodorus Hieroso-
a.Mach.3. lymam, & benignè à summo sacerdote in ciuitate esset exceptus, narrauit de dato indicio pecuniarum, & cuius rei gratia adesset, aperuit. Interrogabat autem si verè hæc ita essent. Tunc summus sacerdos ostendit, deposita esse hæc ad victualia viduarum ac pupillorum. Et infrà: Decipi verò eos, qui Ibidem. credidissent loco & templo, quod per vniuersum mundum honoratur pro sui veneratione & sanctitate, omnino impos- Ibidem.
sibile esse. Et infrà: Heliodorus autem, quod decreuerat, perficiebat, eodem loco ipse cum satellitibus circa ærarium præsens, sed spiritus omnipotentis magnam fecit fuæ ostensionis euidentiam, ita vt omnes qui auli fuerant ei parere, ruentes Dei virtute, in diffolutionem & formidinem conuertebantur. Apparuit enim illis quidam equus, terribilem habens sessorem, optimis operimentis adornatus. Hique cum impetu Heliodoro priores calces elisit. Qui autem ei sedebat, videbatur arma habere aurea. Alij etiam apparuerunt duo iuuenes, virtute decori, optimi gloria, specioique amictu: qui circunsteterunt eum, & ex vtraque parte flagellabant, sine intermissione multis plagis verberantes. Subitoque autem Heliodorus concidit in terram, eumque multa caligine circunfusum, rapuerunt, atque in sella gestatoria positum, eiecerunt. Et is qui cum multis cursoribus & satellitibus prædictum ingressus est ærarium, portabatur, nullo sibi auxilium ferente, manifesta cognita Dei virtute. Et ille quidem per diuinam virtutem iacebat mutus. Hi autem Dominum benedicebant, quia magnificauit locum suum: & templum, quod paulò ante timore & tumultu erat plenum, apparente omnipotente Deo, gaudio & lætitia impletum est. Tunc verò ex amicis Heliodori quidam rogabant confestim Oniam, vt inuocare altissimum, & vitam donare ei, qui in supremo spiritu erat constitutus. Consideransautem summus sacerdos, ne forte rex suspicaretur malitiam aliquam ex Iudæis circa Heliodorum consummatam, obtulit pro salute viri hostiam saluare cupiẽs; summus sacerdos exoraret, ijdẽ iuuenes eiscem vestibus amicti, astantes Heliodoro, dixerunt: Oniæ sacerdoti gratias age, nam propter eum tibi Dominus vitam donauit. Tu autem abeo flagellatus, nuncia omnibus magnalia Dei & potestatem. Et his dictis, non comparuerunt. Heliodorus autem, hostia Deo oblata & votis magnis, promisit ei, qui viuere illi concessit. Et Oniæ gratias agens, recepto exercitu, repedabat ad regem. Testabatur autem omnibus ea, quæ sub oculis viderat, opera magni Dei. Cum autem rex interrogasset, quis esset aptus adhuc semel mitti Hierosoly mam, ait: Si quem habes hostem, aut regni insidiatorem, mitte illuc, & flagellatum eum recipies, si tamen euaserit, eo quòd in loco verè sit Dei quædam virtus. Nam ipse, qui habet in cœlis habitationem, visitator & adiutor est
loci illius, & venientes ad malefactendum. percutit
ac perdit.

Cap.

Cap. 29.

DE his itaque quæ ergà Heliodorum, Domino in suo ærario suam iniuriam, sumque dehonorationem vlciscente, gesta sunt, multa posuimus: quoniam ea ad eorum audaciam & pestiferam præsumptionem reprimendam, qui loca Deo dicata expoliare non metuunt, valde necessaria præuidimus. Quibus scire & summoperè discere conuenit, quòd in locis Deo dicatis verè virtus Dei sit, eorumq; visitator & adiutor Deus sit, & venientes ad malefaciendum percutit ac perdit.

Cap. 30.

QVòd verò Deo oblata, quæ vtique sancta vocantur, ab his quibus officium non est, auferri, immò contingi fas non sit, verba Iudith, loquentis ad Holophernem, patenter innuunt, quæ ita inquit: Denique hoc ordinant, vt interficiant pecora sua, & sanguinem eorum bibant, & sancta Domini Dei sui, quæ præcepit non contingi, in frumento, vino & oleo hæc cogitauerunt impendere, & volunt consumere, quæ nec manibus debebant contingere. Ergo quoniam hæc faciunt, certum est quòd in perditionem debuntur. At si fortè quispiam quærat, ex qua authoritate Iudith hæc verba protulerit, legat di ligenter Leuiticum, & cæteros veteris testamenti libros, in quibus Domino consecrata, ab exteris contingi prohibentur: & manifestè inueniet, vnde eadem verba sumpserit.

Iudith. 11.

Cap. 13.

OZIAS interea rex, pro eo quòd officium sacerdotale, quod solum modò ad ius pertinebat sacerdotum, arripere præsumpsit, ilico lepra mulctatus est, & terrę motus tam illicitum, tamque sacrilegum eius factum subsecutus est, qui etiam vsque ad diem mortis suæ leprosus permansit. Hanc igitur lepram, quam Ozias propter suam temerariam præsumptionem, & alterius officij illicitam arreptionem, in corpore vsque ad diem obitus sui sustinuit, cauere oportet eos, qui ea quæ ad suum ministerium non pertinent, auferre non pertimescunt, ne fortè (quod absit) in anima eandem lepram miserabiliter sustineant. Plura quidem de sanctorum prophetarum dictis & agiographorum libris testimonia huic opusculo subnectenda fuerant, quæ euidenter negocium, de quo legitur, multifariè adstruunt: sed ob prolixitatem vitandam, prætermittenda nobis visa sunt: quæ tamen de veteri testamento, breuitatis studio, posuimus, sufficientia veteris magnitudini fore sufpiciter flagitamus. Sed quia iuxta Apostolum, ea quæ carnali populo in figura contingebant, & scripta sunt propter correctionem nostram, in quos fines seculorum deuenerunt: nos qui iam per Christi gratiam spiritales effecti sumus, debemus ea spiritali ratione discutere: & qualiter illud templum Iudaicum, typum gesserit Ecclesiæ Catholicæ, & conditor illius Salomon, qui interpretatur pacificus, personam redemptoris nostri Christi veri & summi regis pacifici designauerit, in sequenti opusculo ex sanctorum Patrum eloquijs demonstrare.

2. Para. 26.

1. Cor. 10.

Finit Liber Secundus.

CONCILII AQVÆGRANENSIS SVB PIPINO Ludouici Pij Filio, habiti,

Liber Tertius.

PRAEFATIO.

IN fine præcedentis libelli nos promisisse meminimus, quod in huius xordio, prout Deus posse dedisset, ex sanctorum Patrum oraculis breuiter ostenderemus, quòd templum Domini, quod à Salomone ædificatum & dedicatum Domino est, figura fuerit Catholicæ Ecclesiæ per vniuersum orbem diffusæ, & conditor illius Salomon rex, personam gesserit Christi, quod quidem nos, Domino fauente, adimplere conamur. Salua quippe super hac re cæterorum sanctorum eximiorum patrum expolitione, quorum dicta in subsequentibus ponenda sunt, quid venerabilis & modernis temporibus doctor admirabilis Beda presbyter, de sæpè memorato templo in expositione Euangelij Ioannis, sentiat, videamus.

Laus venerabilis Bedæ.

Capvt Primvm.

AIT enim inter cætera: Salomon rex, qui interpretatur pacificus ipsum redemptorem nostrum typicè designat. De quo Esaias ait: Multiplicabitur eius imperium, & pacis non erit finis. Templum quod ædificauit, Catholica eius Ecclesia est: quam de vniuersis per orbem credentibus, quasi de viuis lapidibus, in vnam fuæ fidei & charitatis compagem aggregat. Hæc idem Beda dixit.

Salomon typus Christi. Esa. 9.

Cap. 2.

CÆterùm sciendum est, quòd rex noster pacificus Christus, qui per Crucem Passionis fuæ pacificauit omnia, quæ in Cœlis, & quę in Terris sunt, & qui est vera pax nostra, faciens vtraque vnum, eandem Ecclesiam suam per septem annos, id est, per septem dies quibus omne seculum euoluitur in hac mortalitate, ædificat: quam octauo anno, id est, resurrectionis tempore dedicaturus est, quando scilicet mortale nostrum induerit immortalitatem, quando electis suis dicturus est: Venite benedicti Patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi: quia esuriui, & dedistis mihi manducare: sitiui, & dedistis mihi bibere: Hospes eram, & collegistis me: Nudus, & operuistis me: infirmus & in carcere, & venistis ad me. Hanc pro certo benedictionem auditui sunt, qui in membris Christi, fua largiti sunt Christo. Quid ergo putas auditui sunt hi, qui aliorum largita, & ad honorem Ecclesiæ decoremque, & ad vsus ministrorum Christi, pauperumque refectionem ac recreationem collata, auferre non erubescunt? Quia ergo valde terribile est, quod auditui sunt: caueant, dum sibi viuere conceditur, ne pro tam felici benedictione percipiant maledictionem, & illam æternam confusionem, de qua Dauid propheta se liberandum, Dominum deprecabatur, dicens: In te Domine speraui, non confundar in æternum, &c.

Ephes. 2.

1. Cor. 15.

Matth. 25.

Psal. 30.

Cap. 3.

CONfusiones namque duas esse legimus: Vnam temporalem, per quam omnis peccator, pœnitendo Domino peccasse confundit: alteram æternalem, & sine fine mansuram, quam hi qui à sinistris erunt, auditui sunt, quibus dicetur: Ite maledicti in ignem æternum, qui præparatus est diabolo & Angelis eius. Qui hanc maledictionem & æternã confusionem non pertimescit, nimium ferrei pectoris existit. Quamobrem filijs Ecclesiæ vigilanter satagẽdum est, vt eandem benedictionem à Christo audire, & ab amicis, id est, pauperibus Christi, in æterna tabernacula recipi, & æternæ beatitudinis felicitate valeant sine fine perfrui.

Matth. 25.

Cap. 4.

QValiter porrò Ecclesia Christi ab exordio natiuitatis suæ ceperit crescere, dilatari, ac propagari, & fidelium oblationibus munerari, in ipso capite nostro Christo intueamur.

Cap. 5.

Iudas sacrilegus

IDem namque caput nostrum Dominus ac redemptor noster Iesus Christus, qui cùm sit cœli & terræ creator, omnium quæ bonorum largitor, oblationes tamen fidelium suscepisse non ambigitur, vnde erant nummi, quos miser Iudas & non miserabilis, furabatur: & idcirco non qualiscunque fur, sed fur sacrilegus dicitur, qui adeo nummos dilexit, vt pro nummis Dominum & magistrum suum proderet. De quo beatus Augustinus in *homilia quadragesimaoctaua Euangelij Ioannis ita dicit: Ecce inter sanctos est Iudas, ecce fur est Iudas, & ne contemnas, fur sacrilegus, non qualiscunque fur: fur loculorum, sed Dominicorum: loculorum, sed sacrorum. Si crimina discernuntur in foro qualiscunq; furti & peculatus, (peculatus enim dicitur, furtum de republica) & non sic iudicatur furtum rei priuatæ, quomodo publicæ: quanto vehementius iudicandus est sacrilegus fur, non vndecunque tollens, sed de Ecclesia tollens?

* tractatu

Cap. 6.

vbi supra.

QVi aliquid de Ecclesia furatur, Iudæ perdito comparatur. Nota quòd aliquid de Ecclesia tollere, furtum esse beatus Augustinus assueret, & patratorem tanti furti, sacrilegum appellet, necnon & Iudæ perdito æquiparet.

Cap. 7.

ET post pauca: Quare, inquit, loculos habuit, cui Angeli ministrauerunt, nisi quòd Ecclesia eius loculos suos habitura erat? Ecce quibus tanti doctoris documentis instruimur, quia quod in capite præcessit, in corpore eius quod est Ecclesia, videtur impletum. Porrò Christum & Ecclesiam vnam personam esse, non nescimus: & ideo quæ Ecclesiæ sunt, Christi sunt: & quæ Ecclesiæ offeruntur, Christo offeruntur: & quæ ab Ecclesia eius tolluntur, proculdubio Christo tolluntur. Esto, erat futurum vt Ecclesia Christi nummos haberet: si nummos, vtique & prædia, & mancipia, & diuersarum specierum innumera ornamenta: & quòd illicitum sit, ea quæ conferuntur Ecclesiæ, auferri, beati Hieronymi, scribentis in expositione Matthæi Euangelistæ, verba ita testantur.

Hieronymus super Matthæū 28. cap.

Cap. 8.

OMnes (inquit) qui stipe templi, & his quæ conferuntur in vsus Ecclesiæ, abutuntur in alijs rebus, quibus suam expleant voluntatem: similes sunt scribarum & facerdotum, redimentium mendacium & sanguinem Saluatoris. Subtiliter planè, sagaciterq; pertractanda sunt ac perpendenda verba tanti doctoris, & cunctis fidelibus cauendum est, ne in his rebus quæ Ecclesiæ collatæ sunt, auferendis, similes efficiantur phariseis & pseudo facerdotibus, mendacium sanguinemque Christi redimentibus.

Cap. 9.

Ibid. c.26.

SCribit etiam idem beatus Hieronymus in expositione Euangelij Matthæi, ita: Mittens enim hæc vnguentum hoc in corpus meum, ad sepeliendum me fecit. Quod vos putatis perditionem esse vnguenti, officium sepulturæ est. Nec mirum, si mihi bonum odorem fidei fuæ dederit, cùm ego pro ea futurus sim sanguinem meum. Multi sane sunt hodie, qui Christiano censentur nomine, qui ad instar Iudæ, dicere solent super his, quæ aut Domino consecrata sunt, aut consecrantur, aut consecrari decernuntur. Vt quid perditio hæc? putantes perditionem esse, quæ Ecclesiæ ministrisque eius ac pauperibus, ob amorem Dei, sunt commodata. Animaduerti namq; non inconuenienter potest, quòd sicut vnguentum Mariæ Christus ad officium suæ sepulturæ, ita nimirum vota fidelium suscipiat ad officium sanctæ suæ Ecclesiæ.

Matth. 26.

Cap. 10.

LEgimus itaque secundum Marcum, Dominum Iesum Christum contra gazophylacium sedisse, & quomodò turba iactaret æs in gazophylacium, adfuisse, & viduam duos nummos in gazophylacium mittentem Deo, laudasse, eo quòd omnes ex eo quod illis abundabat, miserunt, illa autem de penuria sua miserit totum victum suum. Quid gazophylacium sit, Beda exponente, didicimus. Scribit enim in expositione eiusdem Marci ita: Quia sermone Græco Θησαυρὸν seruare dicitur, & gaza lingua Persica diuitiæ vocantur, gazophylacium locus appellari solet, quo diuitiæ seruantur: quo nomine & arcam, in qua donaria populi congregabantur ad vsus templi necessarios, & porticus in quibus seruabantur, appellant. Habes etiam exemplum de porticibus in Euangelio: Hęc (inquit) verba locutus est Dominus in gazophylacio, docens in templo. Habes de arca in libro Regum: Et tulit Ioiada pontifex gazophylacium vnum, aperuitq; foramen desuper, & posuit illud iuxta altare ad dextrā ingredientium domum Domini: mittebantque in eo sacerdotes, qui custodiebant ostium, omnem pecuniam, quæ deferebatur in templum Domini. Hæc de gazophylacio Beda dixit.

Matth. 12. Luc. 21.

Beda in Marcum lib. 3. c. 12. Gazophylacium quid.

Ioan. 8.

4 Reg. 12.

Cap. 11.

CÆterùm superius diximus, Dominum nostrum Iesum Christum nummos habuisse, suamq; Ecclesiam suo exemplo nummos habituram, & vnguentum Mariæ, quæ typum gestauit Ecclesiæ. Hic autem vota offerentium respexisse, & viduam duo minuta, id est, omnia quæ habebat, in gazophylacium mittentem, laudasse, respectionemque Domini in gazophylacium, & quo animo quis quid mitteret, ineffabili discretione (vt nobis videtur) significabat, iam Ecclesiā suam, quę est eius, à fidelibus multiplices oblationes accepturam: & si tunc respiciendo vota offerentium certo examine discreuit atque approbauit, dubitandum non est, quin factum ea de Ecclesia sua auferre volentium, vituperet.

Marc. 12.

Cap. 12.

QVòd Dominus & redemptor noster, violationē ac dehonorationem templi sui fieri nullatenus passitur, monstrat factum eius valde admirabile, eo quòd flagello adhibito videntes & ementes eiecerit de templo, ita dicens: Scriptum est: Domus mea, domus orationis vocabitur, vos autem fecistis eam spelunam latronum.

Marc. 11. Mar. 11. Luc. 19.

Cap. 13.

HÆc illum, iuxta historiam fecisse, non ambigimus: sed super hac re, vt oportet, expositionem B. Hieronymi legamus, & expositionem, quam describit, pariter expauescamus, & Domino adiuuante caueamus. Quotidiè, inquit, Dominus ingreditur templum patris, & ejicit omnes, tam episcopos & presbyteros & diacones, quàm laicos & vniuersam turbam de Ecclesia sua, & vnius criminis habet vendentes pariter & ementes. Item idem in eodem post pauca: Non sit in domo pectoris nostri negociatio, non vendentium ementiumque commercia, non donorum cupiditas, ne ingrediatur Iesus iratus & rigidus, & nō aliter mundet templum suum, nisi flagello adhibito, vt de spelunca latronum & domo negociationis, domum faciat orationis. Terribilia valde sunt, quæ à tanto doctore dicuntur: & idcirco omnibus ordinibus in religione Christiana consistentibus, præcauendum est, ne quippiam illicitum in templo Dei agendo, à Iesu irato foras ejiciamur, & templum suum, quod propter auaritiam nostram factum est spelunca latronum, faciat orationis domum.

Hieronym. in Matth. cap. 21.

Ibidem.

Cap. 14.

Psal. 118. Quoniam licet Eccleſia Chriſti propter multa peccata, diuerſis temporibus, diuerſiſque modis, à multis ſæpè ſit expugnata, quæ gratulabunda canit: Sæpe expugnauerunt mè à iuuentute mea, etenim non potuerunt mihi: hic tamen, qui eam ſuo precioſo ſanguine redemit, nunquam deſerturus eſt, ita ei pollicens: Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus Matth. 28. vſque ad conſummationem ſeculi.

Cap. 15.

Hieronym. in Sophoniam, cap. 3. Scribit etiam idem B. Hieronymus in expoſitione Sophoniæ prophetæ: Væ prouocatrix & redempta ciuitas, columba. Non audiuit vocem, & non excepit diſciplinam. Principes eius in medio eius quaſi leones rugientes, iudices eius lupi veſperè, non relinquunt in manè. Inhiſtris & redempta ciuitas, inxta ſuperiora, perſpicuè Eccleſia intelligitur, quæ vocatur columba, propter ſimplicitatem multitudinis in ea credentium: hæc non audiuit vocem Domini, neque ſuſcipere voluit diſciplinam: hæc confuſa eſt, quia voluit appropinquare Domino Deo ſuo. Fruſtra enim quis vocem Domini ſui audire ſe dicit, & confidere in Domino, quando operibus fidem deſtruit. Huius principes ſicut leones rugientes. Non ambigimus de rugitu leonum, quando viderimus principes eius, ita in ſubiectos populos detonare, & voce tyrannica, rabidiſiq; conuiciis plebẽ conterere, vt non paſtorem inter gregem, ſed leonem inter ouiculas putes frendere. Iudices quoque eius, quaſi lupi rabidi, occidêtes veſpere, & nil relinquentes in mane, non adſpicientes ad ortum ſolis, ſed morantes ſemper in tenebris: & poſſeſſiunculas Eccleſiæ, & ea quæ in Dei donaria conferuntur, vertentes in lucrum ſuum, vt non habeant pauperes quod manè comedant: qui quaſi in nocte, & nullo vidente, omnia populantur: & cùm luporum more cuncta rapiant, ne paruos quidem cibos indigentibus derelinquunt.

Arabiæ.

Cap. 16.

Hier. 6. Hieronymus ſuper Hier lib. 2. cap. 6. Item idem in Hieremiam prophetam: Vt quid mihi thus & Saba offertis, & calamum ſuaue olentem de terra longinqua? Holocauſtomata autem veſtra non ſunt accepta, & victimæ veſtræ non placuerunt mihi. Hoc autem propriè conuenit his, qui de rapidis & nudatione miſerorum offerunt ſacrificia, & eleemoſynis ex iniquitate ſe putant redimere peccata, dicente ſcriptura: Redemptio viri, propriæ diuitiæ, quæ non de iniquitate, ſed de labore & iuſtitia congregantur. Item in Hieremia propheta: Hæc dicit Dominus: Iudicate manè iudicium, & eruite vi oppreſſum de manu calumniantis, ne fortè egrediatur quaſi ignis indignatio mea, & ſuccendatur, & non ſit qui extinguat. Propriè autem ſermo fit ad domum regiam, vt emendet errorem pœnitudine, vt clementiam Domini conſequatur. Iudicate (inquit) manè iudicium, non in tenebris iniquitatis, ſed in luce iuſtitiæ, & eruite vi oppreſſum de manu calumniatoris, vt nõ accipiatis perſonam in iudicio, ſed diuitibus pauperes opprimentibus, magis apud vos DEI imperium valeat, quàm potentia perſequentis. Et ſi (inquit) hoc feceritis, nequaquam ſuccendetur in vobis ignis furoris mei, nec inueniet materiam quam conſumat.

Prou. 13.

Hier. 21.

Hieronym. ſuper Hier. rem. lib. 4. cap. 21.

Cap. 17.

Iſa. 3. Item in Eſaia propheta: Vos enim depaſti eſtis vineam meam, rapina pauperis in domo veſtra. Quare atteritis populum meum? Manifeſtè ad principes dicitur Iudæorum. Sed & ad noſtros principes referri poteſt, qui atterunt ſubiectam ſibi plebem: & rapina pauperum in domibus eorum eſt, quando replent theſauros ſuos, & Eccleſiæ opibus abutuntur in delicias: publicaſque ſtipes, quæ ad ſuſtentationem pauperum datæ ſunt, vel ſibi referunt, vel * filijs ſuis diſtribuunt. Cùm ergo multa eximiorum doctorum noſtrorũ exempla proferri potuiſſent, propter tædium tamen legentium, pauca prolata atque congeſta ſunt.

* propinquis

Cap. 18.

* præteritis

1. Cor. 5. Vòd autem Dominus Ieſus Chriſtus templum Hieroſolymitanum * futuris temporibus adierit, ibique docuerit, ſigna multa fecerit, illudque venerandum atq; honorandum docuerit, ſacra teſtantur Euangelia: qui factis dictiſque ſuis atque exemplis manifeſtè demonſtrauit, Eccleſiam ſuam (quæ vtiquè templum illius exiſtit, vnde ait Apoſtolus: Templum Dei ſanctum eſt, quod eſtis vos) à fidelibus ſuis fore ſanctæ religionis voto frequentandam ac venerandam, & nihil in ea vel de ea, niſi quod ad cultum honoremq; eius pertinet, agendum.

Cap. 19.

Quomodo igitur Eccleſia Chriſti poſt eius paſſionem, reſurrectionem, & ad cœlos aſcenſionem, & Spiritus ſancti ſuper Apoſtolos miſſionem, paulatim creuerit, & per Apoſtolos roborata & propagata, atque fidelium oblationibus ditata & exornata fuerit: & actus eorundem Apoſtolorum, & eorum geſta, quæ vnuſquiſque in prouincijs ad prædicandum à Chriſto ſibi commiſſis geſſit, pleniſſimè adſtipulantur.

Cap. 20.

Actor. 2. Sed quia in præcedentibus, de hac re ſatis dictum eſt, ſupereſt nunc, vt de Actibus eorundem Apoſtolorum, pauca ſuccinctè commemoremus. Petrus verò ait ad illos: Pœnitentiam agite, & baptizetur vnuſquiſque veſtrum in nomine Chriſti, in remiſſionem peccatorum veſtrorum, & accipietis donum Spiritus ſancti. Et poſt pauca: Qui ergo ſuſceperunt ſermones eius, baptizati ſunt. Et appoſitæ ſunt in illa die animæ circiter tria millia. Erant autem perſeuerantes in doctrina Apoſtolorũ & cõmunicatione fractionis panis, & orationibus. Fiebat autem omni animæ timor. Multa quoque prodigia & ſigna per Apoſtolos fiebant in Hieruſalem & metus erat magnus in vniuerſis. Omnes etiam, qui credebant, erant pariter, & habebant omnia communia. Poſſeſſiones & ſubſtantias vendebant, & diuidebant illa omnibus, prout vniculique opus erat. Quotidie quoque perdurantes vnanimiter in templo, & frangentes circa domos panem, ſumebant cibum cum exultatione & ſimplicitate cordis, collaudantes Deum, & habentes gratiam ante omnem plebem. Dominus autem agebat, qui ſalui fierent, quotidiè in ipſum. Et poſt pauca: Multitudinis autem credentium erat cor vnum & anima vna. Nec quiſquam eorum quæ poſſidebat, aliquid ſuum eſſe dicebat, ſed erant illis omnia communia, & virtute magna reddebant Apoſtoli teſtimonium reſurrectionis Ieſu Chriſti Domini noſtri, & gratia magna erat in omnibus illis: neque enim quiſquam egẽs erat inter illos. Quotquot enim poſſeſſores agrorum ac domorum erant inter illos, adferebant precia eorum quæ vendebant, & ponebant ante pedes Apoſtolorum. Diuidebatur autem ſingulis, prout cuique opus erat. Ioſeph autem qui cognominatus erat Barnabas ab Apoſtolis, quod eſt, interpretatum, filius conſolationis, Leuites, Cyprius genere, cùm haberet agrum, vendidit illum, & attulit precium, & poſuit ante pedes Apoſtolorum. Ecce habes, quomodo per prædicationem S. Petri, & Apoſtolorum Eccleſia in Chriſtum cæpit credere, & creſcere, ac multiplicari.

Actor. 4.

Cap. 21.

Ecce etiam habes initium & originem in Deo offerendis rebus, & indubitanter crede, quòd in primordio naſcentis Eccleſiæ cæpit eadem Eccleſia vota fidelium ſuſcipere. Quorum exemplo laudandi ſunt votorum ac donorum ſuorum vltroneì oblatores. Facto vero Ananiæ & Saphiræ deterrendi ſunt hi, qui aut ſuorum, aut aliorum votorum exiſtunt ablatores vel defraudatores. Ipſe quoque Ananias cum Saphirà vxore ſua agrum proprium vẽdidit, & eius precium, ſicut & cæteri fideles facibant, ante pedes Apoſtolorum poſuerunt: ſed quia de eodem precio, conſcia eadem vxore ſua, quiddam dedit, quiddam verò retinendo occuluit, vterq; A-

Actor. 5.

poſtolica

Ibidem.

postolica authoritate perculsus est. Pro qua re, sicut in eisdem Actibus Apostolorum legitur, factus est timor magnus in vniuersa Ecclesia, & in omnibus, qui audierunt hæc. Si enim de propriis suis rebus, quas ad integrum Deo vouerant, pro eo quòd inde aliquid abstraxerunt, vel fraudati sunt, tam horribili morte mulctati sunt, quid putandum est de his, qui ea quę alij obtulerunt, Deo auferre præsumunt? Hi proculdubio secundùm verbaB. Petri Apostoli, non hominibus, sed Deo mentiri conuincuntur.

Cap. 22.

Iste Herodes, auus est eius Herodis, cuius in Actis ca. 12. fit mētio.

HErodes verò parricida & sceleratissimus rex, de quo & in eisdem Actibus Apostolorum legitur, & plenius in libr. Egesippi inuenitur, quo regnāte, natus est Christus, cuius etiam æuissimus ingentem paruulorum cæteruam pro Christo trucidauit gladius, quo quoslam sacerdotes necauit, eorumque ministerium sibi subripuit, & quæ Deo oblata erant, sicut in eodem Egesippi libro legitur, in suos vsus conuertit, vt cætera eius mala omittamus, pro tam temerario & (vt ita diximus) crudeli facto creditur quòd meruerit & ab Angelo percuti, & à vermibus depasci, & infelicem miserāmq; vitam digna morte finire.

Miscentur hic aut res rebus neg potiꝰ. Act. 12.

Cap. 23.

QVaIiter denique Ecclesia Christi per successores Apostolorum, pastores videlicet eiusdem Ecclesiæ sub orthodoxis Imperatoribus, & vt de multis vnum ponamus, Constantino, necnon regibus alijs ac principibus, cæterisque fidelibus sua vota Deo offerentibus, camq; Ecclesiam diuersis donarijs incrementantibus, atque ad altare sublimantibus excreuerit, hic enumerare & prolixum est, & laboriosum, & huic opusculo incapabile. Gesta tamen singulorum, manifestant eorum studium, & Imperatorum ac regum, principumque erga cultum diuinum amplificandum, & cæterorū Christianorum frequentissimam deuotionem, qualiter memoratam Ecclesiam vsque in præsens tempus honorando exaltauerint, & exaltando honorauerint, atque multifariis donarijs diuitem effecerint.

Cap. 24.

MVlta siquidem sanctorum patrum, qui non solùm Latinè, verum etiam Græcè scripserunt, documenta proferri poterunt, quæ ob prolixitatem vitandam omittuntur, quires Deo dicatas atque sacratas, nullatenus impunè auferri posse testantur.

Cap. 25.

SAcri quoq; canones toto orbe venerandi, & Sancto Spiritu inspirante digesti, imò calamum sanctorum patrum, qui eos de ordine & statu sanctæ Dei Ecclesiæ conscripserūt, regente, cum in multis locis auferendarum rerum Ecclesiasticarum temerariam inhibeant præsumptionem, & tantæ rei temeratores, per eam quæ à Christo illis conlata est, percellant potestatem, libet de multis, breuitatis gratia, duo huic subnectere opusculo: & non solùm hæc duo, verum etiam vnum illorum ad eorum audaciam, qui hæc quę præmissa sunt, fecerunt aut faciunt, aut facere præsumunt, vel facientib. impunitatem promittunt, reprimendam, satis abundeque sufficere potest.

Cap. 26.

GAgrenſ. Conc. c. 7.

QVorum alterum sub duobus capitulis, videlicet septimo & octauo, in Concilio Gangrensi ita legitur: Si quis oblationes Ecclesiæ extra Ecclesiam accipere vel dare voluerit, præter conscientiam episcopi vel eius, cui huiusce modi officia commissa sunt, nec cum eius voluerit agere consilio, anathema sit. Item: Si quis dederit vel acceperit oblata præter episcopum, vel eum qui cōstitutus est ab eo ad dispensandum misericordiam pauperibus, & qui dat, & qui accipit, anathema sit. Alterum etiam in decretis Symmachi Papæ, quod licet quibusdam aliter videatur, negocio tamen, de quo agitur, & Ecclesiasticè & canonicè euidenter adstipulatur, quod ita se habet: Iniquum est enim & sacrilegij instar, quæ vel pro salute vel requie animarum suarum vnusquisq; venerabili Ecclesiæ pauperum causa contulerit, aut certè reliquerit, ab his, à quibus maximè conuenerit seruari, auferri, & in aliud transferri. Arbitramur interea, quod his, de quibus & contra quos agitur, hæc quæ paucis congesta sunt, possint sufficere. Quòd si hęc parua eis non sufficiunt, neque si maiora, quæ vtiq; vberiori & profixiori opere indigent, & perfacilè in diuinis oraculis inueniri possunt, eis sufficient.

ibid. c. 8.

In Romana synodo 3. cap. 3.

Cap. 27.

TE quoque nobilissime & gloriosissime totoque orbe famosissime, optime rex, humiles ac fidelissimi oratores vestri, vestræque salutis amatores certissimi ac deuotissimi, suppliciter oramus, & flexis poplitibus vestram excellētiam flagitamus, vt hoc opusculum, quod propter æmenam communis redemptoris nostri Iesu Christi, vestræque animæ salutationem, & regni vobis cōmissi tuitionem, atque in longinquum felicem eius prorelationem, vestrorumq; hostium superandorum digestimus, vestræ celsitudinis obtutibus sit gratum atque acceptum, vobisque prolixe ac populo vobis subiecto, Domino opem ferente, prosuturum: quod non ex cœnoso fonte iactantiæ, vel cuiuslibet præsumptionis elationem manasse, sed potius ex verissimę syncerissimęque fidei integritate, & sacerdotali curam animæ vestræ incomparabiliter gerente authoritate, collectum atq; conscriptum esse non dubitetis. Monemusque sublimiter magnitudinem culminis vestri, vt hæc perpendatis, qualiter progenitores vestri, & dictando & exaltando sanctam Dei Ecclesiam, regnum hoc longe lateque dilatauerint, gloriosumque cunctis in circuitu nationibus terribile, atque Domino se protegente insuperabile fecerunt. Quapropter fideliter & humiliter vestram hortando persuademus & persuadendo hortamur à DEO sublimatam potestatem, vt qui Ecclesias Christi dehonorauerunt & humiliauerunt, rebusque proprijs expoliauerunt, nullatenus imitatores, sed magis progenitorum vestrorum, qui eam dictatam atque exaltatam, & diuersis muneribus exornatam, ad vos transmiserūt, exsistatis sectatores, vtiure cum illis & cum cæteris fidelibus Deo syncere ac deuotè fua offerentibus saluari, & hæredes perpetuæ felicitatis mereamini effici. Sancta & indiuidua Trinitas, te bone rex, ad profectum & exaltationem atque defensionem sanctæ suæ Ecclesiæ per immensum conseruet, & post huius vitæ lachrymabilem conuallem, sanctorum regum consortem efficiat, Amen.

FINIS.

Notæ in Concilium Aquisgranense præcedens.

Acta Concilij quæ?

Tempus Concilij quod?

Concilium.] *In præfatione Concilij fatentur Episcopi, se monitu Imperatoris ad hanc synodum conuenisse eo fine, vt de tribus agerent: capitibus hisce: primo de vita, doctrina, moribus & officio Episcoporum: secundo de moribus & officio Abbatum, aliorumq; inferiorij ordinis Ecclesiasticorum. Tertio de Imperatore & eius, filijs ac nimijs in re Ecclesiasticorum. Opusculum, quod immediate Actis Concilij subiungitur, in anteriori hac editione b. Synod. Aquisgranens. inscriptum, quasi diuersum Concilium foret; coniungendum, Actuq; huius Concilij apponendum esse iudicaui, ideo maximè, quòd Capitula ad Pipinum transmissa, authoritate S. Scripturæ confirmet, vt expresse videre est initio huius Opusculi.*

Anno Domini 836.] *Cum quo indictio 14. & tempora Ludouici Imperatoris, qua hic signantur, coincidunt. Vnde patet in numerum annorum Domini apud Acta Concilij expressorum mendum & errorem irrepsisse, vbi legitur* Anno Christi Redemptoris 833. *Siquidem iste annus cum 14. Indictione nullo modo coaptari potest. Dubitari possit, sine error potius in numero Indictionum, quam annorum Christi Redemptoris, nisi ex Actis Concilij constaret haec synodum illis temporibus posteriorem esse, quibus Ludouicus absq; imperiosa potestate hostium erat, atque in ordinem redactus priuatam vitam duceba t. Illud conijgitur anno Domini 833. patet ex 41. qua*

dixi supra

dixi supra in Notis Concilij illius, quod habetur est apud Compendium. Quare suspicor in numeru[m] potius annorum Christi irrepsisse mendum hac ratione, vt quod notatum habebatur; anno Domini DCCCXXXVI. scripter in reddiderit: DCCCXXXIII. quinarij numeri not a, V. in duo sic dissecta. II. Ita qua de tempore habiti Concilij ex actis fynodalibus annot auimus, consentit auctor vitæ Ludouici, qui anno 836. de concilio Aquisgranensi ista summatim habet: In ipsis etiam diebus, in quib. purificatio beatissimæ semper Virginis Mariæ celebratur, conuentus quidam imaginis, sed præcipuè Episcoporum Aquisgrani conuenit, in quo cùm de aliis vtilitatib. Ecclesiæ necessarijs, tum præcipuè de hisce reb. quæstum est, quas Pipinus & sui multis Ecclesijs abstulerunt. Ob quam rem Imperialis auctoritatis & communionis consilij commonitorium ordinatur, quibus commoneretur Pipinus & sui, cum quanto periculo res Ecclesiasticas peruaserint. Quæ res prosperum sui cepit exitum. Nam Pipinus monita pij Patris, sanctorumq; virorum libenter suscipiens, omnia inuasa etiam per aunculi sui impressionem obedienter restituit. Hæc domestici auctor Ludouici de rebus ab ipso gestis.

Acta concilij mendosè emendantur.

CONCILIVM LVGDVNENSE IN CAVSA Ecclesiarum Lugdunensis & Viennensis pastoribus carentium, Anno Domini 836. sub Gregorio Pap. IV. & Ludouico Imperatore.

NOTÆ.

Concilium Lugdunense.] *In deponendo Ludouico Imperatore Ebboni Rhemensi Archiepiscopo, Agobertus Lugdunensis, & Bernardus Viennensis Episcopi consilium & auxilium præbuerant: vocatiq; ad Concilium apud Theodonis villam celebratum fugerant: cumq; ibidem de eorum causa ideo nihil vel parum actum esset, quod in Italiam fugientes, ad Apostolicam sedem appellasse crederentur, opus erat, vt de sertis Ecclesijs de pastoribus prouideretur. Hoc igitur Concilio Lugduni indicto, cui Ludouicus Imperator cum filijs omnib. excepto Lothario interfuit, ea atus est vterque, sed neuter cùparuit, ideo quod causæ suæ bonitati & æquitati diffiderent. Et ne absentes damnaretur, suspensum est iudicium: quid verò actum deinceps, non constat. Vide Baron. anno 836. n. 9.*

Causa concilij quæ

CONCILIVM AQVISGRANENSE, QVO Regnum Franciæ, à Lothario ad Ludouicum & Carolum fratres est translatum, anno Domini 842. tempore Gregorij Papæ Quarti, & Lotharij Imperatoris.

NOTÆ.

Concilium.] *Lotharius Imperator fratrum suorum regna affectans, vt solus monarchicum teneret imperium, ciuili bello eos sem aggressus est; illi contra impetu ad eum crebr oribus legationibus pacem quidem expetierunt, sed non impetrarunt ante, quàm semel atque iterum eum in fugam adegissent. Conflictus igitur Episcoporum conuentum Aquisgrani congregatum, quid de regno ab eo derelicto ipsis agendum videretur, acceperum responsum, quod his verbis describit Nithardus lib. 2.*

Epiſcopi transferũt regnũ Lotharij in Ludouicũ & Carolũ.

Quibus (*Episcopis scilicet*) ab initio gesta Lotharij considerantibus, quomodo patrem suum Regno pepulerit: Quoties populum Christianũ periurum sua cupiditas effecerit: Quoties idem ipse hoc quod patri fratribus que iurauerat, fruſtrauerit: Quoties post patris obitum fratres suos exhæredare atque delere tentasset: Quot homicidia, adulteria, incendia, omnigenaque facinora vniuersalis ecclesia sus nefandissima cupiditate perpessa sit. Insuper autem neq; scientiam gubernandi Rempublicam illum habere, nec quoddam vestigium bonæ voluntatis in sua gubernatione quemlibet inuenire posse ferebant. Quibus ex causis non immeritò, sed iusto Dei omnipotentia iudicio, primùm à præsio, & secundò à proprio regno fugam illum iniisse aiebant. Ergò omnibus vnanimiter visum est, atque consentiunt, quod ob suam nequitiam vindicta Dei illum eiecerit, Regnumq; fratribus suis melioribus se iuste ad regendum tradiderit. Verumtamen haudquaquam illis Episcopi hanc licentiam dedere, donec palàm illos percontati sunt, vtrum illud per vestigia fratris electi, an secundùm Dei voluntatem regere voluissent. Respondentibus autem, in quantum nosse & posse Deus illis concederet, secundùm suam voluntatem se & suos gubernare, & regere velle, aiunt: Et auctoritate diuina, vt illud suscipiatis, & secundùm Dei voluntatem illud regatis, monemus, hortamur, atq; præcipimus.

CONVENTVS CABILONENSIS DE REBVS ECclesiasticis & politicis componendis, habitus anno Domini 839. sub Gregorio.

NOTÆ.

Causa & acta concilij.

Conuentus.] *Cùm post obitum Pipini filij & Regis Aquitaniæ, Ludouicus Imperator regnum illud, prætereito inofficioso nepote Pipino iunore, inter Lotarium duntaxat & Carolum diuisset, Ludouicus filius Ludouici Imperatoris, & cum ipso Optimates Aquitaniæ inuriam sibi illatam esse prætulatus, contra patrem arma exercitumq; parauit. Vt ergò ista turba componeretur, indictus est Cabilone conuentus: quo absoluto, Imperator filium Ludouicum rebellantem ad sponte anis reconciliationem adegit, & Aquitaniam compescuit.*
Bar. an. 839. n. 1.

CONCILIVM CONSTANTINOPOLITANVM quo hæresi Iconoclastarum damnata, cultus imaginum Constantinopoli est restitutus, eiectoque Ioanne Patriarcha hæretico, Methodius orthodoxæ fidei defensor surrogatus fuit, anno Domini 842. tempore Gregorij Papæ.

NOTÆ.

Concilium.] *Theophanes presbyter in oratione, quam in sanctum Nicephorum Patriarchem dixit, apertè fatetur, post obitum Theophili Imperatoris anno 842. collectam esse Constantinopoli hanc synodum, qua Patres Concilij Iconoclastarum hæresin condemnarũt, cultumq; imaginum restituerunt, atque Ioanne Patriarcha amoto, Methodium Constantinopolitanæ Ecclesiæ Episcopum constituerunt.*
Acta Concilij ille prolixius recenset huc verbo.

Quid in hoc concilio gestũ

Postquam defuncto Theophilo, Imperium ad eius vxorem Theodoram & filium eorum Michaelem admodum adolescentem delatum est, in pietatis studium curamque maximè incubuit femina, verè Dei munere (vt nomen eius indicat) data, ex omnibus præclaris & magnis facinoribus, quibus

Principes probari solent, nullum præstantius existimans, quo tutiùs sibi imperium confirmaret, aut virilem in fœmineo persona fortitudinem exerceret, quàm si pietatis & religionis cultu Deum sibi propitium redderet. Id autem nullo pacto faciliùs aut commodiùs possit contingere, quàm si perturbationem in Ecclesia iam diu excitatam sedaret, & partem in illa morbo laborantem reduceret ad sanitatem; & qui inter fœnimi essent alienati conciliarentur, atque idem omninò sentirent. Sic igitur fore, vt cùm vna esset omnium sententia atque idem sensus, vera, sinceraque Fides Apostolorum, Patrumque institutis tanquam solidis fundamentis insistens, firma atque immobilis conseruaretur, & sibi deinceps Imperij gubernatio facilis & tolerabilis permaneret.

Hæc igitur cùm illa verè animo excellens & mente fortis Regina ingenio suo excogitasset, & prouidentia considerasset, re cum illis qui erant in magistratu & dignitate constituti communicata, accersit cum ipsis eos qui inter monachos præstabant, & de imaginum instauratione quæstionem proponit. Cumque idem omnes consentientes compressent, diuturnoque eius rei desiderio teneri, atque animo excruciari propter religionis in ea re mutationem postulauit, vt seetiam Patrum auctoritatibus ad veritatem confirmarent, quas variis in libris inuenissent. Mandauit q; quo in loco palatij præfinito cœtus Ecclesiasticus vniuersus cogeretur, & ad populum ea de re quàm apertissimè verba faceret. Tanta autem multitudo confluxit, vt numero comprehendi non posset. Conuenerunt enim non solùm illi, qui mentem sanam impietatis tempore bus conseruarant, verùm etiam quamplures ex iis qui cum pietatis hostibus consenserant, quique facerdotijs & Ecclesijs regendis ab ipsis electi fuerant: è vestigio que mutata sententia, eos qui sanctas imagines oppugnarant, anathemati subiecerunt.

Qua quidem celeri & inspirata rerum mutatione, Ioannes qui tunc impiè munus pontificium administrabat, stupore & mentis caligine captus, parum abfuit, quin ipse sibi manus inferret, mortemque consciscaret. Hic enim sceleris caput & summa fuerat; qui cùm impiè sentiret, & apud Imperatores auctoritate polleret: à plurimum, eos mendacijs & dolis, imprudenter, inconsideratè; confectis, in impietatis barathrum impellebat. Eo igitur propter flagitia, quæ in Deum admiserat, vno omnium consensu & cunctis tum magnorum Imperatorum, tum vniuersi cœtus Ecclesiastici suffragijs à sacra sede cum ignominia eiecto, Methodius vir & vita & doctrina valdè probatus, & qui pro veritate & religione multa certamina & longum exilium pertulerat, atque inde plagis & carcere diu cruciatus redierat, omnibus in dignitate constitutis approbantibus, electus est, qui sacram Reginæ vrbium ciuitatis sedem obtineret.

Tunc Nicææ secundùm diuinitus electum sanctum Oecumenicum Concilium, quod Irenæ Imperatricis verum ab ipsa pace nomen habentis, & Tharasij maximi beatissimique Patriarchæ studio celebratum est, meritò firmam obtinuit auctoritatem ac robur, cùm omnes, quæ, Deo aspirante, in ipso decreta fuerant, comprobarent. Tunc omnes Ecclesiæ suum vbique decus receperunt, & venerabilium imaginum splendore fuerunt illustratæ: eiectisque illis qui eas nefariè infectabantur, facerdotes in eis ac duces recti dogmatis sunt constituti.

Italiæ diſpiciat, & eſt hæreſis iconoclaſtarum, qua centum viginti annis è portis inferni magno faſtu auctore Imperatore potens ac furens in Eccleſia damnum erupit.

SERGII II.
PAP. VITA.

SERGIVS, natione Romanus, ex patre Sergio regionis quartæ fedit annos tres.

Hic cùm illustri editus à matre fuisset catholicis nutrimentis, eum erudire ingenti cœpit cũ studio. Vt nihil obscenum vel libidinis ab eo quisquam audire, aut videre posset, puerilia oblectamenta contemnere non verebatur. Ita vt actibus pollere videretur ijs ab omnibus, & moribus clarescere maiorum cœperit nobilium, puris munitus, instructusq; maternis monitis. Educatio pua Sergij.

Igitur mater exultabat quotidie, & omnipotenti Deo gratias referebat alacriter, qui talem sibi superno prolem consessillet auxilio. Duodecimo quidem ætatis suæ anno obijt mater eius, migrauitq; ad Dominum, qui relictus à matre (pater iam olim luce caruerat) cum suis moderatur in parentum ædepatribus.

Eodem tempore vrbis Romæ primatum gerebat Ecclesiæ Leo Tertius Papa benedictus, atque præcipuus, qui generositatem huius præclari pueri reminiscens, acparentum eius nobilitatem recolens, ad suam eum iussit magno cum amore duci præsentiam. Itaq; cùm adductus fuisset hilari vultu eum, ferenaq; mente contemplari cœpit, & suo supra modum placuit animo. Tunc præsul eum scholæ cantorum ad eru diendum communibus tradidit literis, & vt mellifluis instrueretur cantilenæ melodijs.

Insignis idem & solertissimus puer, celeriter omne literalis disciplinæ sumpsit ingenium, vt omnes ipsius præcellerent scholæ puerulos. His optimus auditis Pontifex inexplebili replebatur quotidie gaudio pro pueritiæ eius benignis profectibus. Tunc eum Acolytum in sancta constituit Romana Ecclesia. Vicesimo autem Pontificatus sui anno cùm decessisset officio, Romanæ sacerdotium Stephanus suscepit Ecclesiæ, quem etiam ipse amplo cum cordis diligebat affectu. Et cùm eum strenuum in diuinis scripturis nobiliter contemplaretur velocem, protinus illi subdiaconatus concessit officium. Fit subdiaconus.

Partuoq; tempore post episcopatus sui administratum regimen, Ecclesiæ gubernacula Paschalis suscepit. A quo idem vir per omnia prudentissimus vita, eruditione, moribusq; adornatus tituli beati Siluestri Consessoris, atque Pontificis Presbyter consecratur. Qui super omnes misericordia, studio, vigilantia, atque omnibus optimis institutionibus claruit. Pa- Et presbyter
schale verò defuncto Præsulatus culmen accepit Eugenius. Igitur in Pontificio cum tribus perdurasset ipse Eugenius annis, Valentinus sedis ipsius Pontifex consecratur. cuius post casum, Ecclesiæ apicem suscepit Gregorius. A quo cùm diligentius prædictus vir amaretur, Archipresbyter cum eum in Et archi-
sancta ordinauit Ecclesia. presbyter.

Qui verò cùm per sexdecim solertissime gubernasset Ecclesiam annos ad extrema ductus occubuit. Tunc verò, cùm proceres, & Romanæ vrbis optimates, vniuersusque Ecclesiæ populus pro eligendo Pontifice in vnum coissent, atque alius de alio, vt fieri solet in talibus conclamaret: subitò per Dei prouidentiam diuino nutu compuncti, de antefati Sergij archipresbyteri religione diligentius confabulari cœperunt, vt omnes conclamarent, quia dignus est Pontificatus adipisci regimen.

Firmatoque in eundem virum consilio vnusquisq; in sua reuersus est. Tunc repentè Diaconus quidam ipsius Ecclesiæ Discordia
Ioannes in tantum amentiæ erupit, atque in sanitate, vt persua so in electione.
quodam satis imperito & agresti populo collecta turbulento rum, & seditioforum manu in patriarchium Lateranense per vim fractis ianuis, bellicis telis ingrederetur, Legis, & ordinis traditionem transgressus: quo ex facto omnes qui intra patriarchij mœnia aderant, stupore & metu repleti sunt. Igitur cùm per vnius horę momentum cum eo illa perdurasset ignobilis populi concio timore correpta, eo relicto nusquam comparuit. Quibus ita gestis omnes Quiritum Principes indignati sunt, & communi cõsilio vniuersi pariter in basilica B. Martini Confessoris, atq; Pontificis celeri cursu magnoq; equitatu sunt congregati. Et eundem archipresbyterum Sergium in omnibus probatissimum virtutibus virum, de

quo

quo superiùs memoriam fecimus, extrahentes de ecclesia magnum cum honore, magnaq; populi comitante caterua, amplisque reuerentibus laudibus, cum hymnis, & canticis spiritalibus, in patriarchium Lateranense eleƈtus, atq; perductus est. Eodem verò die tanta nix in vrbe effusa est, vt omnib. candida tacerneretur. Quod multi gaudij dicebant, & claritatis esse indicium.

Lodou. Rex & Papa se amplectuntur.

Auctor discordiæ pellitur.

Prædictum verò Ioannem Diaconem de patriarchio magna cum turpitudine huius Romanæ vrbis Principes expulerunt, & arctiùs in claustra sub cautela trudi præceperunt, pro eadem tantæ temeritatis impia, & dira præsumptione, quam saepefatus Ioannes Diaconus ausus est perpetrare. Quem etiam concilio Antistium Principes damnare, fuoq; voluerùt priuari honore. Nec non & alij enfibus membratim eum dilaniare, ac interimere voluerunt. Sed hoc fieri benignus, & clementissimus Sergius Præsul prohibuit. Nolens malum pro malo secundùm Euangelicam cuiquam reddere vocem.

Rex ingreditur Ecclesiam S. Petri.

Tunc demùm exultantibus omnibus sacerdotibus, proceribus & optimatib. omnibusq; Ecclesiæ populis, idem sanctissimus vir in Apostolica B. Petri sacratissima sede ordinatus, confecratusq; est Pontifex.

Rom. 12.

Ecce retribuitur Sergio.

Erat enim origine in ignis, fide purus, prædicatione liberior, Deo humilis, hominib. clarus, vultu alacris, mente alacrior, Ecclesiarum gubernator, plebium cultor, pauperum fautor, viduarum regmen, & consolator indigentiũ, largitor dispersorum, congregatorum conseruator. Inanium, seculariumq; rerum contemptor, solis in sapientiæ diuitijs auidus & amator. Huius sacratissimæ confecrationis, cùm ad aures inuictissimi Augusti Lotharij rumor peruenisset Imperatoris, Drogonem videlicet Metensis Ecclesiæ Archiepiscopum cum excellentissimo Hludouico filio suo, magno cum Francorum exercitu Romam direxit: cum quib. etiam Archiepiscopos, pluresque Episcopos, Abbates & Comites proficiscì præcepit. Ipse verò à quo in oras Bononiæ ciuitatis * cum belligeris suis exercitibus sunt ingressi, tantas cædes, tantasq; strages in populo peregerunt, vt qui per vrbes, & agros erant tyrannica crudelitate perterriti, relictis proprijs locis per loca abdi'a, & latebras se abscónderent. Cùm verò hæc per omnem locum, singulasq; per vrbes, atq; vicos & ægros fœua operarentur nequitia, ad pontem peruenerunt Capellæ. Tantaq; erat tunc cœli serenitas, vt toto in aëre nubes aut pluuiæ signum quisquam videre non potuisset. Subito verò atrarum non modica densitas nubium facta est, nimboliſq; procellis & coruscationibus circumdati, quidam de primatibus Drogonis Consiliarij fulminis ictu per cussi, ac interempti sunt.

Lotharius Imperator mittit pro gonem in Italiam, & filium suũ

* feligeris

Exercitus Lotharij agrum Bononiẽsem deuastat.

Fulmine punitur exercitus.

Sergius eo tempore Ludouicum in regem Longobard.

Franci Romanum aggressuri vastant.

Hoc videntes horribile signum nimio omnes timore Franci correpti sunt. Sed nullatenus mentis ferocitatem deponentes atroci voluntate ad vrbem velociter properabant.

Honorificè Roma recipit Francos.

Quorum aduentum antedictus beatissimus Papa Sergius fieri propius cùm cognouisset, in eius excellẽtissimi HLudouici Regis occursum vniuersos Iudices ad ferè nouem milliaria ab hac Romana vrbe direxit.

Quem cum signis, & magnis resonantibus laudibus susceperùt. Et dum vrbi penè vnius milliarij spatio appropinquasset, vniuersas militię scholas vna cum patronis direxit. Dignas nobilissimo Regi laudes omnes canentes, alioſq; militiæ doctissimos Græcos Imperatorias laudes decantantes, cum dulcisonis earundem laudum vocibus ipsum regem gloriosè susceperunt.

Obuiam illi eius sanctitas dirigens venerandas cruces, item signa, sicut mos est Imperatorem, aut Regem suscipere. Ita eum cum ingenti honore suscepi fecit. Ipse verò Hludouicus Rex qua hora ibi sacratissimas cruces, ac ligna obuiam aduenisse conspexit, alacris factus valdè lætatus est. Tunc suo vniuerso cum populo omnibus Romanis Iudicibus, & scholis antecedentibus ad beatum Petrum studuit properare.

Quem antè dictus almificus Pontifex in gradibus ipsius Apostolicæ aulæ eundem Regem in ipso die Dominico post Pentecosten suo cum clero expectauit. Coniungente verò eodem Rege vniuersosq; gradus eiusdem sacratissimæ B. Petri Ecclesiæ ascendente ad prænominatũ propinquauit Pontificem, vbi in atrio super gradus iuxta fores Ecclesiæ cum vniuerso clero, & populo Romano assistebat. Tunc mutuo se amplectentes tenuit idem Hludouicus Rex dexteram antedicti Pontificis, & in interiùs ingressi atrium ad portas peruenerunt argenteas. In quo atrio vnus de exercitibus à Dæmonio arreptus in conspeƈtu Francorum omnium valdè vexatus est. Tunc almificus Præsul claudi faciens omnes Ianuas B. Petri, atq; ferari præcepit, & Regi sancto spiritu admonente sic dixit:

Si pura mente, & sincera voluntate, & pro salute Reipublicæ, ac totius vrbis, huiusq; Ecclesiæ huc aduenisti, has mea ingredere ianuas iussione: sin aliter, nec per me, nec per meam concessionem istæ tibi portæ aperientur.

Statim Rex ille respondens dixit, quod nullo maligno animo, aut aliqua prauitate vel malo ingenio aduenisset. Tunc eodem Præsule præcipiente appositis manibus prædictas ianuas patefecerunt. Et ita in eandem venerandam aulam beati Petri ingressi sunt, laudem Deo, & eiusdem excellentiæ decantantes vniuersus clerus, & cuncti religiosi. Dei famuli exterrisq; voce adclamantes: Benedictus qui venit in nomine Domini, & cætera. Sicq; cum eodem Pontifice ipse Rex, simulq; omnes Episcopi, Abbates, & Iudices, & vniuersi Franci, qui cum eo aduenerant ad confessionem B. Petri appropinquantes, fefeq; pronos ibidem prosternentes Deo nostro omnipotenti, & eidem Apostolorum Principi gratias reddiderunt. Et data à prædicto almo Pontifice super populum oratione ab Ecclesia pariter omnes regressi sunt. Postea verò continuis diebus frequentibus omnia suburbana pestifera deuastatione compressorum, agrosq; & segetes, atq; prata quasi fulmineus impetus decerpserunt. Dum hæc gerebantur, ipse verò à Deo protectus Pontifex à quibusdam audierat, quod in hanc famosissimam vrbem hospitalitatis causa intraire voluissent, fed munitis, clausisq; portis, vt fieret, minimè concessit.

Dominico verò die sequẽte in eadem Principis Apostolorum basilica omnes Archiepiscopi, & sancti Abbates, & omnes qui cum eo venerant Franci simul congregati, omnesq; pariter Romanorum nobiles, & præclari. Tunc almificus Pontifex manibus suis ipsum Hludouicum Lotharij Imperatoris filium oleo sancto perungens, regali ac pretiosissima coronauit corona, Regemq; Longobardis præfecit. Cui regalem tribuens gladium illum subcingere iussit. Deinde misfarum celebratione finita ab Ecclesia omnes cum Rege lætantes regressi sunt. Deinceps verò per dies singulos consistentium cum sanctissimo præsule, omnibusq; Episcopis, & optimatibus nostris, atq; proceribus ipse Drogo archiepiscopus Metensis Ecclesiæ, de quo superiùs memoriam fecimus, commouebat tam ipse, quàm omnes Archiepiscopi & Episcopi, qui cum eo contra hanc vniuersalem & caput cunctarum Ecclesiarum Dei sine Metropolitani concelione atq; vocatione conuenerant. Id est Gregorius Archiepiscopus Ecclesiæ Rauennensis, & Angelbertus archiepiscopus Ecclesiæ Mediolanensis, Ioseph Episcopus Ecclesiæ Eporediensis, Aginus episcopus ecclesiæ Veronensis, Almaricus ecclesiæ Camensis episcopus, Nortchandus episcop. ecclesiæ Vercellensis, Sigifridus episcopus ecclesiæ Regiensis, Toringarius episcopus ecclesiæ Concordiensis, Odeluertus episcopus ecclesiæ Aquensis, Ambrosius episcopus ecclesiæ Lucensis, Ioannes episcopus ecclesiæ Pisensis, Petrus episcopus ecclesiæ Vollaterrensis, Gaufprandus episcopus ecclesiæ Pistoriensis, Cantio episco. ecclesiæ Senensis, Lupus episc. ecclesiæ Textinæ, Sisimundus episco. ecclesiæ Aprutiensis, Pico episco. ecclesiæ Scolanensis, Fratellus episc. ecclesiæ Camerinensis, Gisus episc. ecclesiæ Firmanæ. Racipertus episc. ecclesiæ Nucerinensis, Amadeus episco. Pinnensis. Donatus episc. ecclesię Fesolanæ & cæteri.

Cum quibus etiam Boso Comes, Adalgisus Comes, Ioannes Comes, Vuldo Comes, Vernardus Comes, Vvifridus Comes, atque Maurinus Comes & cæteri pariter contendebant.

Sed diuina gratia inspirãte, nec sermones ipsius almi Pontificis neq; prudentiam superare valuerunt. Tantaq; ei superna aderat virtus, vt nullus sermone eum concludere vel constringere potuisset.

Et ab eo superati pudore, & operti confusione discesserunt. Quod videntes omnem iram, atq; ferocitatem, quam mentibus obseruabant, omni modo depositerunt. His igitur per-

peractis à prædicto postulauerunt Pontifice, vt omnes primates Romani fidelitatem ipsi Ludouico Regi per sacramentum promitterent. Quod prudentissimus Pontifex seriè inquiquam concessit, sed hic orsus est illis. Quia si vultis, Domno Lothario magno Imperatori hoc sacramentum, vt faciant solummodo consentio, atque permitto. Nam Hludouvico eius filio vt hoc peragatur, nec ego, nec omnis Romanorum nobilitas consentit.

Tunc demum in eadem Ecclesia sedentes pariter tam beatissimus Pontifex, quam magnus Rex, & omnes Archiepiscopi, atque episcopi stantibus reliquis facerdotibus, & Romanorum ac Francorum optimatibus fidelitatem Lothario magno Imperatori semper Augusto promiserunt. Post hæc verò Ebbo quidam & Bartholomæus Archiepiscopi, qui pro criminibus suis priuato honore ab Ecclesia fuerant expulsi, à sanctissimo Pontifice postulabant, vt eos reconciliare, ac pallium eis tribuere dignaretur. Quos etiam idem præsul nec communionem inter clerum dignos esse suscipere dicebat, sed inter communem populum communicandi licentiam tantummodo haberent. Per idem tempus cum Rex ipse Ludouicus Romæ degeret Siginolfus Beneuentanorum Princeps magno cum exercitu Romam venit. Quem cùm prædictus Rex honorificè fuscepisset, omnia pro quibus venerat, ipsi indicauit. Cui Rex gratanti animo quicquid quæsierat, tribuit, atq; concessit. Et cùm simul Franci, Longobardi, ac Beneuentani congregati fuissent, facta est ingens populi multitudo, ita vt ex omni parte Roma circumdata videretur: quorum multitudine omnia fata deleta funt. Ipse verò Siginolfus ardenti pectore præcipuum desiderabat videre Pontificem, & ab eo benedictionem recipere. Quem præsul cùm suscepisset solo prostratus, pretiosos ipsius pedes humiliter osculatus est, & ab eo benedictione suscepta ab eius conspectu alacriter Deo gratias referens regressus est.

Ludou. Rex Romæ discedit.

His omnibus finitis ipse excellentissimus Rex Hlodouvicus ampla cum lætitia Papiam reuersus est. Vbi ab exordio principatus sui culmen regebat. Tunc verò lætiomes cum coniugibus, ac liberis senatus, populusque Romanus ingenti pene liberati, & iugo tyrannicæ immanitatis redempti, sanctissimum Sergium Præsulem velut salutis auctorem, ac restitutorem pacis venerabantur. Ille tamen non suæ virtuti rem gestam, sed diuino muneri deputabat.

Dona obtulit Ecclesiæ. Constantiniæ à Sergio.

Iam quia lingua cuncta, quæ gessit, per ordinem explere non prævalet, transeamus ad ea, quæ in sanctis locis obtulit, & breuiter enarrare incohemus. In primo quidem Pontificatus sui exordio superno amore exardescens in basilica Salutoris, quæ Constantiniana voc. batur mirę pulchritudinis opus expleuit. Nam ambitum sacri altaris, qui strictim in ea fuerat olim constructus, largiorem proprio digito delignans à fundamentis perfecit, pulchrisq; columnis cum marmoribus desuper ingyro sculptis splendidè decoravit. Vbi nunc sacra plebs in administrationem sacri largiter contulit officij.

Quo expleto, ipse almificus Pontifex pro decore, atq; ornatu huius operis præclari oris in eadem basilica obtulit vela alba holoserica vigintiornata in circuitu de fundato. Similiter & alia de fundato valdè optima vigintiornata in circuitu de blattin. Vbi etiam confessionem mirificam Christo cooperante construxit, & argenteis tabulis auroq; perfusis fulgide complit, quam propriis manibus consecrans reliquias posuit. Et aliud quidem opus antè fores huius Venerandæ basilicæ valdè optimum peregit. Quia sacra pridem, quæ latebant populis limina, summo studio omnibus manifesta constituit, cùm pulchrè decoros ibidem arcus à fundamentis construeret, quos etiam variis picturis nitidè decoravit.

B. Mariæ.

Ipse verò à Deo protectus, & præclarus Pontifex pro remedio, & futura animæ fuæ retributione cameram Præsepij Domini nostri Iesu Christi, quod basilicæ beatæ Dei genitricis Dominæ nostræ connectitur, quę maior ab omnibus nuncupatur, argenteis tabulis, ac deauratis habentibus historiam beatæ Dei genitricis Mariæ magnificè atque præcipuè peroranauit.

Platina in Sergio.

Quòd nullus Pontificum per totannorum curricula ad tanti decoris speciem perducere arbitratus est. Hic verò Præsul cùm de omnibus Ecclesijs sollicitè curam gereret, etiam basilicam Sancti Archangeli, quæ in cacumine *Faiani montis est constituta, largiorem, quàm pridem fuerat, à fundamẽtis perfecit, ac radiantibus picturis luculenter pingi iussit. Ac sarta tecta eius nouiter restaurauit. Vbi & obtulit vestes deimizilo quatuor. Similiter & vela quatuor. Ipse verò almificus, & beatissimus Papa, scholam Cantorum quæ prídem Orphanotrophium vocabatur, cùm præ nimia vetustate penè in ruinam posita, atq; confracta videretur, Dei annuente clementia à fundamentis in meliorem, vt olim fuerat, statum nouiter restaurauit. Nam & basilicam beati Romani martyris, quæ non longè ab vrbe sita sorisporta Salaria ita est, à fundamentis perfecit, quam etiã titulo Sancti Syluestri, & Martini parochiam esse decreuit. Fecit autem & in basilicam Sancti Theodori martyris, quæ in Coranis videtur sinibus posita millario ab vrbe Roma trigesimo, quam etiam splẽdidè picturis fulgentibus decorauit.

S. Archangel. *forte, Gargani

S. Romani

S. Theodori.

Fecit autem in basilica B. Petri Apostoli vestem de chrysoclauo habentem in medio Saluatoris effigiem, & dextra, sinistraque eius omnium Sanctorum Apostolorum rutilantes figuras, quæ etiã pretiosissimis gemmis præfinis, & hyacinthinis per ornauit. Igitur summopere confummatus ipse à Deo prorectus, & beatissimus Papa pia deuotione sollicitus pro deliberabili dilectione Sanctorum Syluestri, & Martini Ecclesiã, quæ Sancto eorum fuerat nomini conferata, quam ab exordio sacerdotij sui, vsque quo ad Pontificatus culmen deductus est, strenuè gubernauit, & per olitana tẽpora defecta vetustate marcuerat, ruinisque confracta diu antiquitus lacerata manebat, Dei annuente clemẽtia, in meliorem, pulchrioremque statum à fundamentis perfecit. Absidam quoque ipsius aureis mufiuo perfuso coloribus ingenti amore depinxit. Et ad honorem omnipotentis Dei, eiusdemq; beatissimi Syluestri Præsulis corpus cum beatissimo Fabiano atque Stephano, & Sotere martyribus, ac Pontificibus, simulq; Afterio martyre cum sacratissima filia eius, Sanctoq; Cyriaco, & Mauro, Largo, & Smaragdo, atque Anastasio, & Innocentio Pontificibus vnà cum Sancto Quirino, ac Leonel episcopis, pariter Arthemio, Nicandro, Crescentiano martyribus, cum quibus beata Sotere, atque Paulina, necnon Memmia, Iuliana, & Quirilla; Theophiste, Sophia Virginibus atque martyribus, & beata Quiriaca vidua, cum aliis multis, quorum nomina Deo soli sunt cognita, vtroq; sub facro altari dedicans collocauit.

S. Petri.

S. Syluestri & Martini.

His igitur magnificè peractis gratanti animo, mentęque solitus obtulit in eadem Ecclesia perenniter hæc perma nenda. Regnum aureum valdè pretiosissimum cum gemmis præfinis, hyacinthinis & albis, quod nunc vsque super altare ecnitur pendens, habens in medio crucem de auro purissimo cum gemmis similiter pretiosis. Item gabathas ex argento purissimo auroque perfusas quatuor pendentes antè vestibulum sacri altaris, atque gabathas interrailes deauratis cum bullis duabus. Crucem auream cum gemmis valdè optimis duabus. Et aliam similiter crucem de argẽto vnam. Obtulit in eadem basilica thimiamateria aureo superinducta colore tria, patenas de argẽto purissimo, ac deauratas duas. Colatoriũ de argẽto quod in sacro vitur officio deauratum vnum. Regnum de argento cum tintinnabulis, habens in medio crucem cum palumba, vnum.

Hic beatissimus Papa superno amore exardescens obtulit, vbi suprà, aquæ manilia de argento paria tria. Item fextaria de argẽto duo. Coronas maiores de argento quatuor cum delphinis pensantes libras..... Calices de argento maiores pariter ac deauratos duos. Patenam de argento maiorem auroque perfusam habentem in medio effigiem Domini nostri Iesu Christi. Ceroftata desuper argentata paria tria. Canistra de argento tria. Patenam cum calice deaurato vno. Scyphum argenteum vnum pensan. libras.....

Obtulit verò ad honorẽ ipsius Venerandæ basilicæ Cantaros de auricha leo duodecim: rugas similiter de auricha leo paria sex. Fecit autem hic præclarus ad gloriam atque honorem sanctorum Confessorum, de quibus superiùs mẽtionem fecimus, cyborium ex argento purissimo pens. libras....

Nam & confessionem Sacri Altaris argenteis tabulis, auroque perfusis pensan. libras..... magnificè que ornauit. Vt per sacras eorum intercessiones ætherei regni gaudia possideret.

Hic

Hic misericordissimus, & benignissimus Antistes obtulit vbi supra imagines de argento, auroq; perfusas tres. Quarum vna habens effigiem Domini nostri Iesu Christi. Aliæ verò duæ Sanctorum Silvestri, & Martini, sedentes super vestibulum sacri altaris.

Obtulit verò in iam superius dicta basilica vestē de chrysoclauo habentem historiam Resurrectionis Domini nostri Iesu Christi cum gemmis prasinis, hyacinthinis, & albis. Fecit etiam & aliam vestem de fundato valdè pretiosissimam cum chrysoclauo habentem in medio effigiem Saluatoris Domini nostri Iesu Christi dextra, leuaque eius effigies Sanctorum, Silvestri, ac Martini. Similiter cum gemmis prasinis, hyacinthinis & albis. Immò verò obtulit sanctissimus Præsul cortinas Alexandrinas pretiosissimo opere cōtextas tres. Vela de fundato ornata in circuitu de blattin, quæ pendent in arcu ipsius basilicæ viginti quatuor. Vela alia de fundato cum periclysi de blattin quindecim. Vela alba holoserica, ex quibus sacrum circumdatur altare quatuor. vnum ex eis habens in medio crucem, & gammadias de chrysoclauo, & alia ornata in circuitu de blattin.

Exstruit monasterium.

Hic insignis, & beatissimus Papa diuina inspiratione protectus iuxta latus ipsius basilicæ ad laudem Creatoris monasterium in honore B. Petri, ac Pauli Apostoli, Sergij, & Bacchij, Sanctique Silvestri, & Martini à fundamentis construxit. In quo monachorum Deo seruientium congregationē pro quotidianis laudibus in prædicta Ecclesia die, noctuque Domino Deo nostro deprecantes constituit.

Qui beatissimus Pontifex postquàm sedem Romanam, & Apostolicam annis tribus gloriosissimè rexit, hac luce subtractus ad æternam migrauit requiem. Fecit autem ordinationem vnam in mense Martio, presbyteros octo, Diaconos tres, Episcopos per diuersa loca numero viginti & tres. Sepultus verò est in basilica B. Petri Apostoli.

Notæ in vitam Sergij Papæ II.

Sergius II. quando fedus Pontifex?

Sergius.] *Post obitum Gregorij IV. Ioannes Diaconus, vi-lenter sedem occupat atq; sed cum schismaticum ab ea legitimè depo-sissent, communi consensu electus est Sergius ejus nominis secundus, quarto Idus Februarij, anno Dom. 844. Nomen quod habuit ante pontificatum, nequaquam, vt fabulantur recentiores historici, imu-tauit. Accidit in Sergio Tertio, quod per calumniam hinc Pontifi-cis impingunt. Ille enim vocabatur Petrus, & postea fe Sergium III. nominauit: non ob aliquam nominis turpitudinem; sed reuerentia causa. Putabat enim indignum se vocari illo nomine, quo Christus pri-mum Apostolica sedis Pontificem, principem Apostolorum ex Simone Petrum nominauit. Primus post Petrum Apostolum sibi nomen im-mutauit quidem Osl. aianus Albericij Patricij filius, qui vocatus est Ioannes XII. vt infra in Notis eiusdem Papæ annotabimus. Vnde com mentum esse patet, quod aiunt recentiores historici, Sergium prius Ostorci appellatum, ob nominis turpitudinem primum fe aliter ap-pellari voluisse, nomenq; aliud imposuisse. Huius temporibus conti-git admiranda illa omnium scriptorum gencre celebrata victoria contra sacrilegos & impudicos Sarracenos infamc tributum exi-gentes, obtenta auxilio Sancti Iacobi, qui omnibus perspicuus, vt Regi per visionem pulcherrimus erat, antè aciem aduersus barbaros dimicare est visus.*

Nomen non mutauit.

Victoria obtenta contra Sarracenos.

Lotharius Drogonem cum filio Ludouico Romam misit. *Quæ de causa illud factum fuerit, Ado Viennensis anno 841. his verbis enarrat.* Lotharius filium suum Ludouicum, quem in Italia Regem fecerat, vt Imperatoris nomen fortiretur, per Drogonem patrum Romam misit. Cui Segius iam tunc Pontifex coronam imposuit, & acclamante vniuersa populo, Imperator & Augustus est salutatus. *Ex quibus impudentia Sigeberti, schismatici redarguitur, dum in gratiam Imperatoris schismatici, sui inhesit, pro libitu animi sui, scribit Ludouicum à Lotha-rio Romam missum fuisse ad confirmandam electionem Pontificis Sergij.*

Ludouicus Imperator coronatur.

Ludouicum oleo sancto perungens, regali coronauit corona, Regemque Longobardorum perfecit.] *Ludouicum non Regem Longobardorum, sed Imperatorem Romæ creatum & coronatum esse, plurium scriptorum testimonio constat. Hoc vnicum controuertitur, an petenti coronam imperij Sergius vel potius Leo IV. impo-suerit. Leo Ostiensis in Chron. Ado Viennensis loco supra d. Diploma-ta quædam apud Sigonium de regno Italiæ lib. 3. annum primum Ludouici Imperatoris referunt ad tempora Sergij Papæ, & ad annum Domini 844. Alia verò Romani Concilij initium Imperij Ludouici referunt ad annum 2. Leonis IV. qui est Redemptoris nostri 848. Id-que ideo, quod allegata Actis Concilij Romani quinto anno Impe-ratoris coniungitur cum anno 7. Leonis Quarti & 853. Christi Re-demptoris. In re tamen dubia iudicium meum suspendo. De Epita-phio Sergij Papæ iamdiu recens inuento, vide Baron. anno 847. num. 6.*

SEQVVNTVR CONCILIA sub Sergio Pap. II.

CONCILIVM BELLOVACENSE, QVO Rhemensi Ecclesiæ post depositionem Ebbonis datus est Archiepiscopus Hincmarus, anno Domini 845. tempore Sergij II. & Lotharij Imperatoris.

NOTÆ.

Concilium Bellouacense.] *De loco tempore & rebus in hac synodo gestis, Frodoardus scriptor huius temporis in vita Hincmari, quam vna cum aliis eiusdem auctoris monumentis in Gallicam lin-guam transtulit Audr. scribit hæc quæ sequuntur.*

Anno Incarnationis Dominicoctingentesimo quadragesimoquinto, Carolus Caluus conuocauit Synodum Episcoporum sui regni Bellouacicivitatis prouinciæ Rhemensis. In qua inter alia negocia Ecclesiæ & Regni, de Ecclesiæ Rhemensis desolatione agere incepit, quam fulquus presbyter diu-turnauerat, & post eum Horho suus successor; adeò vt longo temporis interuallo sine pastore extitisset. Verùm Episcopi recensuerunt, quomodo Ebbonis Episcopi depositionem viderant, & audierāt, & super eo negotio auctoritatem sanctorum Patrum in memoriam reducentes, vno ore statuerunt, tum quia eos necessitas cogebat, tum quia partium illorum erat, vt tandem, decenniopost Ebbonis depositionem in Ecclesia Rhemensi Episcopus ordinaretur.

Hincmarus electus Episcopus Rhemensis.

Quare Hincmarus non tantùm à Clero & populo vrbis Rhemensis, verùm etiam ab Episcopis ciusdem prouinciæ cum consensu VVenilonis Archiepiscopi Senonensis, & Ercamradi Episcopi Patisiensis, necnō Abbatis & religiosorum S. Dionysij in Francia, vbi Hincmarus monachus erat, Episcopus electus fuit, cuius electionem Carolus gratissimam habuit. Hocigitur sic statuto, & scriptis, figillisque eorum qui hunc elegerant, confirmato, Ecclesiæ Rhemensis Episcopus ordinatus est. Porrò hic ab adolescentia litteris humaniorib. eruditus, & in disciplina monastica in monasterio S. Dionysij sub Hilduino Abbate educatus; inde tam propter suorum parentum nobilitatem, quàm ingenij sui acumen, in Ludouici Imperatoris, cui familiaris erat, palatium adductus fuit. A quo, & à suo Abbate sub auctoritate Episcoporum exoratus, vt ordo & status monasticus à multis, deprauata quorundam vita collapsus, in pristinum nitorem & splendorem prædicto monasterio sanct. Dionysij restitueretur. Et vt facto adimpleret, quod verbo confulebat, ipsemet corpus suum calligando, & in feruitutem redigendo, cum aliis reformationem subire voluit.

Cum autem temporis progressu suus Abbas Hilduinus archicapellanus Capellæ Imperatoris, cum multis aliis nobilibus Regni, Imperatoris indignationem incurrisset, & suis Abbatijs spoliatus, in Saxoniam relegatus fuisset: tunc Hincmarus cum licentia & permissione sui proprij Episcopi, & benedictione suorum confratrum monachorum in exilium secutus est. Verùm ob primam familiaritatem, quæ sibi cum Imperatore interceſſerat, diuina annuente ope, tanta valuit gratia apud Imperatorem, Principes, & alios nobiles, vt Hilduinus ab exilio reuocatus, in suas Abbatias postli minio redierit.

Similiter cùm Papa Gregorius huc venisset, & Regnum Francie ab ipso Imperatore defecisset: Hilduinus hunc ad se pellicere contra fidem Imperatoris conatus est, sed id ipse præstare noluit. Et post restitutionem Imperatoris totus incubuit in vtilitatem sui Abbatis pacificus manfit in monasterio suo, vbi tamdiu reliquiarum Ecclesiæ, & corporum sanctorum Martyrum cultos extirit, quamdiù in Regis obsequium vocatus, monasterij Deiparæ Virginis Mariæ, & sancti Germani prouinciam & administrationem, Regis, sui Episcopi, & Hilduini diaconi, sui Abbatis imperio suscepit. Insuper Rex illi quandam possessionem bonorum & seruorum largitus est postquam fuit consecratus Episcopus, & monasterio S. Dionysij, in quo militauerat, testamento legauit.

CONCILIVM MELDENSE CONTRA LAICOS rerum Ecclesiasticarum detentores celebratum, an. Dom. 845. sub Carolo iuniore Rege Francorum, & Sergio Papa II.

PRÆFATIO.

VTA generis humani fragilitas pronior dilabitur ad corrigenda, quàm studeat conseruare correcta, & diuina testantes oracula, & confuetudine monstratur quotidiana, quia etiam virtutes facilius queant plantari, quàm vitia possint eradicari: & ager dumolus ruricolarum vsu atq; labore ad cultum feracem perductus ostendit, & prophetas sacerdotalem gestans personam, Domino loquente, præmonstrat, dicens: Ecce constituí te hodiè super gentes & super regna, vt euellas, & destruas, & dissipes, & disperdas, & ædifices, & plantes. Quatuor enim priùs ponens ad destruendam prauitatem, & duo postmodùm ad statuendũ rectã, ostendit, quid falce sacerdotali diutiùs valeat, & sæpiùs debeat recidi. Quicquid terrena poterfate vel cupiditate, ignorantia seu fragilitate, studio ac subreptione peruersum in Ecclesia, aut in humana conuersatione pullulauerit, recidendum. Sacerdotum est enim, diuina populo dare mandata, & referre responsa: quia in rationali pectoris Aaron, erant doctrina & veritas. Et sacerdotalis chorus, os Domini appellatur, sicut scriptum est: Si separaueris preciosum à vili, quasi os meum eris. Cui etiam dictum est: Tu autem annuncia bis eis, quin populis vniuersis, ex me, & legem requirent ex ore sacerdotis, quia angelus Domini exercituum est, & multa alia his similia, quæ vera Christianitas plùs iam penè credendo & venerando, quàm audiendo vel discendo, cognoscit. Sacerdotum est etiam, imminentem gladium, quæ est animaduersio diuini furoris atque iudicij, populis nunciare: eorum est nihilominus, verbi gladio, acutiore omni gladio ancipiti, qui penetrat vsque ad diuisionem animæ & spiritus, compagum quoque & medullarum, atq; cogitationum & intentionum cordis in vnoquoque ecclesiæ filio prauа resecare à rectis, prauosq; in omni Ecclesia, si ita res poposcerit, vt seculi iudices, & iudicij diuini præcones, segregare de rectis: Quia nulli qui sanum sapit, est dubium, ita Dominum omnia moderasse, vt claubus Ecclesiæ datis, aditus ad vitam claudi debeat, vel referari: & quicquid ordine ordinato à sacerdotibus in Ecclesia geritur, per gratiam sancti spiritus ab illo geratur, qui quod eis promisit, nullatenus pro quocunque in quocunque dimisit: Ecce ego, inquiens, vobiscum sum vsque ad consummationem seculi. Quod certissimè cognoscentes Domini sacerdotes, & subtili examine perpendentes, quia eorum erat ad omnem actionem populi, vt Dominus per Mosen præceperat, tubis clangere, id est, manifestissima prædicatione voluntatem Domini insonare, post quàm ab ipsis piæ memoriæ Ludouici diui Augusti temporibus, Ecclesia diuersis & aduersis ceperat vexationibus fatigari, in qua (vt Propheta longè multò antè destituerat) à planta pedis vsq; ad verticem non erat, immò nec est, desiderabilis sanitas, crebris monitionibus sisam, principum quoque & potentum, ac pauperum, totiusq; Ecclesiæ clamantes necessitatem, vocem correctionis dederunt, si forte vel ipsa vexatio; vt scripturam est, intellectum daret auditui. Hoc verbis, hoc scriptis, hoc publicis, hoc priuatis fustionibus: hoc specialibus, hoc generalibus egerunt, pro Christo legatione fungentes, petitionibus: hoc etiam, dicta Dominica proponentes, hoc Propheticis & Apostolicis oraculis contestantes: hoc, veterum statuta præ oculis demonstrantes: hoc capitulari & petitoria suggestione, sæpiùs & principes & Reipublicæ potentes atq; minis tros ex diuina insinuatione & voce, blandè ac terribiliter, quia ita dicuerit rerum euentus exegerant, monuerunt. Et vt de multis quæ damad memoriam reducamus, ita egerunt scripta, quæ constant, quorum est vnum ex synodo, in pago Andegauensi habita, in villa quæ dicitur Lauriacus. Aliud in reuerſione gloriosi Regis ac domini nostri Caroli * Aredonis ciuitate, quod idem inclytus princeps, & cæteri quique tam Ecclesiastici, quamque ex laicali ordine, qui adfuerũt viri, manu propria firmauerunt. Tertium in generali Synodo apud Theodonis villam generaliter actum, & generali cõfectatione propalatum. Quartum ex conuentia, in prædicto cõuentu cœptum, & in Verno palatio perpetratum. Sed inuidia ac malitia diaboli seu ministrorum eius, nondum principis & populi auribus prolatum. Inde verò, quia licut necesse fuerat, diuinis fustionibus non est secuta obedientia, dedit Dominus ab Aquilone, vnde iuxta Prophetam, pandetur omne malum, dignos meritis nostris Apostolos, crudeles scilicet & immanissimos Christianitatis perfecutores Normannos, qui vsque Parisios venientes, quod iustit Dominus, monstrauerunt: quorum actus Domini facerdotes, vt præuenerant ex ore Domini, sermone sunt etiam subsecuti. Sed & inde Beluacum ciuitatem venientes, quæ ex Domini voluntate cognouerant, & verbo & scripto nullatenùs siluerunt. Tandem autem grassante iniquitate, atque elongante se optata atque optabi li pace, non solùm à medio nostri, verùm (quod est lugubrius) à finibus nostris perspicientes etiam diuinam misericordiam, quæ potissimũ in tribulatione suis fidelibus consueuerat semper adesse, tot miserorum gemitus, tantasque lachrymas, & penè intolerabiles, & in hac regni duntaxat parte inauditas afflictiones & horribiles calamitates furda (si dici fas est) aure fusto iudicio præterire. Ob hoc iustæ indignationis diuinæ complangendum fupplicium, & Ecclesiæ Christi deuotõ pectore tractandum negocium, præfulum quoque & sequentis cleri correctionem, & regis ac regni salubritateo atque stabilitatem, & populi authore & fautore Domino, procurandam salutem, venerabiles Episcopi, Vuenilo videlicet Senonicæ Sedis Archiepiscopus cum suffraganeis suis, Hincmarus quoque sanctæ Metropolis Ecclesiæ Rhemorum Episcopus cum coepiscopis suis, & Rodulphus Bituricæ ciuitatis archiepiscopus, cæteris etiam Domini sacerdotibus legatis vel scripti s suã præsentiam exhibentibus, in Meldensem Ecclesiam de suis ciuitatibus conuenerunt, ibique secundùm synodalis ordinis censurã residentes, an. Dominicę Incarnationis DCCCXLV. pijque Regis Caroli successoris feliciter vj. cuius consentia fuit diuino nutu illuc cõuentum est xv. Calend. Iulij, quia occasiones duriſſimæ iam annis præcedentibus Synodalia tempora religiosè abripientes fibi indebitè fubripuerant: post compassionis fraternæ & communis miſeriæ luctum statuerunt primò aliqua ex his, quæ nuper ab eodem deuotiſſimo principe, vnà cum sacro Ecclesiastico ordine, & illustrium virorum nobilitate decreta sunt, ita vt constituta fuerũt præfigere, vel quæ ab ipsis ac cæteris Christi vicarijs, ex diuina authoritate ad statum sanctę Ecclesię redintegrandum, ad principis ac Reipublicæ & subsequentis Christianitatis salutem, sunt prolata capitula recenti memorię & auditui atque ad spectui salubriter, Christo proprio, præscribere, & tunc quę sancti spiritus gratia ministrauerit, & patrum constitutio roborarat, deuotis mentibus intimare: Quia quæ benè inuenta & semel statuta sunt, obseruatione indigent, vt ex vestigijs præcedentium dijcimus, non retractione. Nec solùm studendum est noua cudere, sed & vetera conseruare: Quia etiam mox post absolutam synodum, nec ad monitionis Episcopalis congruentia, varijs euentibus præpedita, potuit subsequi, nec monitionis efficacia promereri, prædicti venerabiles

Epiſco-

Hier. 1.

Exod. 28.

Hiere. 15.

Ezec. 33.

Malac. 2.

Heb. 4.

Matt. 16. & 18.

Matt. 28.

Leuit. 23. 25. Num. 10.

Esa. 1.

Ezec. 18.

*ministri

Hier. 1.

Parisijs iterũ conuenitur, & hæc synodus absoluitur.

Epiſcopi vnà cum æquè venerabili Gunboldo Rothomagenſi archiepiſcopo ac coepiſcopis ſuis, conſenſu ſupraſcripti glorioſiſſimi regis Caroli, anno Incarnationis Dominicæ DCCCXLVI. Kalend. Mart. Pariſijs conuenerunt, & cæptum diuinum negocium pertractantes, vt ad perfectionem debitam propiciante Chriſto perduceretur, ſtagere ſtuduerunt. Sicque per ſeptiformis Spiritus ſancti virtutem nos omnes, licet indigni, Chriſti tamen vicarij, & Apoſtolorum ipſius ſucceſſores, omnem hominem, ecce iam non modò ſepties, verum & octies intuitu meritiſtabulario repromiſſi: Quod ſupere rogaueris, inquit, cùm rediero, reddam tibi, cõuenientes vt vel nunc in hac octaua, quę reſurrectionem prætendit, conuentionè à mortuis operibus communiter reſurgamus, conſilium Dei, iuxta Pauli vocem, adnunciamus, & mundos nos à ſanguine audientium exhibemus: Indeque non obedientibus, quam non opramus, iram ac indignationem ac tribulationem, ſicut idem ſanctus Apoſtolus docuerat, denunciamus: omni autem obedienti, ac operanti bonum, ac perſeueranti, in bono, Chriſti Dei noſtri voce promittimus, quam & depoſitimus gloriam, & incorruptionem, & vitam æternam in ſecula ſeculorum, Amen.

Luc. 10.

Act. 20.

Rom. 2.

CAPITVLA EX CONVENTV HABITO IN villa, quæ dicitur Holonia, conſenſu Principis & Epiſcoporum, ac cæterorum fidelium probata & confirmata, & ab omnibus Dei fidelibus neceſſario obſeruanda.

Capvt Primvm.

DE honore videlicet & cultu Dei, atque ſanctarum Eccleſiarum, quæ authore Deo, ſub ditione & tuitione regiminis noſtri conſiſtunt, cõmuniter Domino mediante, decernimus, vt ſicut tempore beatæ recordationis Domini ac genitoris noſtri excultæ honoratæ, atque rebus ampliatæ fuerunt, ita permaneant: Et quæ à noſtra liberalitate honorantur atq; ditãtur, deçætero ſub integritate fui ſeruentur, & ſicerdotes ac ſerui Dei vigorem Eccleſiaſticum & debita priuilegia, iuxta reuerendam authoritatem obtineant. Eiſdem verò regalis poteſtas, & illuſtrium virorum ſtrenuitas, ſeu Reipublicæ adminiſtratores, vt ſuum miniſterium competenter exequi valeant, in omnibus rationabiliter & iuſtè concurrant.

Cap. 2.

HOnor etiam regius, & poteſtas regali dignitati competens, atque ſyncerita & obtemperantia ſeniori debita, remota omni ſocordia, & callidita te§ qualiber indebita quorumcunque coniunctione, contra honorẽ & poteſtatem, atque ſalutem noſtram, ſiue regni noſtri ſoliditatem nobis in omnibus & ab omnibus, ſicut tempore anteceſſorum noſtrorum conuenerat, exhibeatur. Et ſi quis quemcunque contra nos, & contra hanc pactam ſyncritatem aliquid moliri manifeſtè cognouerit, ſi eum conuertere nequiuerit, apertè prodat atque denotet, & conſilio atq; auxilio epiſcopalis authoritas, & fidelium vnanimitas, vt honor & poteſtas regia in conuulſa permaneat, totis nitibus decertare & adiuuare procuret.

Cap. 3.

QVia verò debitum eſſe cognoſcimus, vt à quibus honorem ſuſcipimus, eos iuxta edictum Dominicum honoremus, volumus, vt omnes fideles noſtri certiſſimum teneãt, neminem cuiuslibet ordinis, aut dignitatis deinceps noſtro inconuenienti libitu, aut alterius callidita te, vel iniuſta cupiditate promerito honore debere priuari, niſi iuſtitiæ iudicio & ratione, atque æquitate dictante. Legem verò vnicuique competentem, ſicut anteceſſores ſui tempore noſtrorũ prædeceſſorum habuerunt, in omni dignitate & ordine, fauente Dño, noſtram magnificentiam obſeruaturam promittimus.

Cap. 4.

QVod facilius, atque obnixius veſtra authoritas valeat obſeruare, omnes, ſicut in veſtra bene memorabili conuentione pepigiſtis, conſeruare ſtudebitis: imò etiam cuncti in poſtmodum ſolicitè præcaubunt, ne aliquis pro quacunq; priuata commoditate, aut reijciendæ cupiditate, ſiue alicuius conſanguinitatis vel familiaritatis, ſeu amicitię coniunctione nobis immoderatius ſuggerat, vel poſtulationibus, aut quolibet modo illiciat, vt cõtra iuſtitiæ rationẽ, & noſtri nominis dignitatem, ac regiminis æquitatem agamus.

Cap. 5.

ET ſi fortè ſubreptum nobis quippiam, vt homini fuerit, cõpetenter & fideliter, prout ſublimitati regiæ conuenit, & neceſſitatibus ſubiectorum expedit, vt hoc rationabiliter corrigatur, veſtra fidelis deuotio admonere curabit.

Cap. 6.

TAndem autem viſum eſt nobis adnectere, vt ſi quis hoc fœdus concordiæ ſalubris, quod propter pacis charitatiſque cuſtodiam inluimus, & chirographi virtute ſubſcripſimus, rebelli atque animo pertinaci, irruperit, Chriſtiana dilectione admoneatur, & ad inconuulſum veritatis vinculum conſeruandum, (Quod qui tentauerit corrumpere, faciliùs poterit ſeipſum diſrumpere, quàm illud poſſit irrumpere) iuxta monita diuina, vt reſipiſcat, horteretur: & ſi audierit, fiat de ſocietate fideli omnibus gaudium: Si verò audire renuerit, tunc pontificalis authoritas, & regalis ſublimitas, atq; in charitatis connexione perſiſtentium magnanimitas, ſecundùm quod res & neceſſitas poſtulauerit ac ratio experiuerit, ſeu qualitati perſonæ conuenerit, zelum ſuæ deuotionis ſeruentiſſimè exerat, & quod inſpirante Deo, agendum in omnem ſalutis & vtilitatis atque honeſtatis partem iudicauerit, irrefragabiliter peragat. Ex capitulis verò in Synodo apud Theodonis villam habitis, quædam monenda ſubiungemus, quædam autem pro rempore tunc dicenda, nunc breuitati ſtudentes, recidimus quædam, etiam neceſſitati conſulentes, & ordini prouidentes, patrum ſequentes conſuetudinem, interpoſuimus ita ab epiſcopis prolata, principum & cæterorũ fidelium ſaluti.

Cap. 7.

VIdetur nobis, ſi fideliter vultis regnare, & vigorem regium ac ſeniorale, & ſuper veſtros, & ſuper impugnantes poteſtatem veſtram optatis habere, charitatem illam quã apoſtolus docuit, de corde puro & conſcientia bona, & fide non ficta, cum fratribus veſtris ſtudete habere: Et quia ſic habeatis, & fidelib. & infidelibus omni virtute & puritate, quantum Deus dederit, curate manifeſtare, ſicut ipſe docuit, dicẽs: In hoc cognoſcent omnes, quia mei eſtis diſcipuli, ſi dilectionem habueritis ad inuicem.

Seniorale Gallicum videtur eſſe vocabulum.

1. Tim. 1.

De charitate fraterna regum. Ioan. 13.

Cap. 8.

QVia bene noſtis, ab illo, qui ſolus rex & ſacerdos fieri potuit, ita Eccleſiam diſpoſitam eſſe, vt pontificali authoritate, & regali poteſtate gubernetur: Et ſcriptum eſſe liquido peruideris. Vbi non eſt gubernator, populus corruit: & tanto periculoſius, quanto anima plus eſt preciosa, quàm corpus: Canonum etiam irrefragabilis authoritas ſuper epiſcoporum ordinatione euidentiſſimè præcipiat, ſeruentiſſimè Dei legatione fungentes monemus, vt quandocunq; Deo diſpenſante, quilibet epiſcopus ad Dominum migrauerit, ſubmota funditus peſte Simoniacæ hæreſeos, ſine dilatione iuxta authoritatem canonicam, ſedes vacans epiſcopum à vobis regulariter deſignatum, & gratia ſancti Spiritus conſecratum accipiat.

Prou. 11.

Cap. 9.

Ordo monasticus fundatus ab Apostolis.

SAcrum quoque monasticum ordinem à Deo inspiratum, & ab ipsis Apostolis fundatum, seu à nominatissimis ac sanctissimis Patribus excultum, atque per illud imperium à vestris pijsimæ memoriæ prædecessoribus propagatum, & quædam etiam loca specialius venerabilia contra omnem auctoritatem & rationem, ac patrum vestrorum seu regum prædecessorum consuetudinem, laicorum cure & potestati in maximo vestro periculo, & illorum perditione, & Dei ac sanctorum non modica ad iracundiam provocatione vos commississe dolemus. Quapropter pro Christo devotissimè obsecramus, vt tam magnam offensam, & iustam reprehensionem, atq; periculosissimè exemplo prædecessorum præsumptionem, ab animabus vestris, & felicitate regni vestri pellatis, & loca venerabilia, & habitum ac ordinem sacrum, eis qui ad hoc vocati sunt, viri scilicet ex clericali & Ecclesiastico vel monastico ordine religiosis, seu & in suo sexu fœminis Deo dicatis, atque devotis, atque in schola Christi eruditis, ad custodiendum & prouidendum committatis, qui & quæ Dei sunt, Deo: & quæ sunt Cæsaris, Cæsari reddant. Qui etsi minus perfectè, & in diuina religione & in Republicæ vtilitate profecerint, aut corripiantur, aut meliores & vtiliores in locis eorum substituantur, & nō propter præuorum nequitiam, ordo religiosus, & loca sacratissima, eis quibus licitum non est, committantur: Quia, vt sancti Patres dicunt, non debet esse in regimine, vel in contubernio cōmunis habitatio, quorum est diuersa professio. Et magnoperè cauendum est, ne tam manifesta religionis destructio, regni huius fiat desolatio, cùm manifestissimè scriptura demonstret Ozam morte damnatum, qui arcam Domini quasi cadentem leuare voluit: quam vel contingere illicitum ei fuit. Hæc autem loca sacrata non idcò ab illis, quia tenere nō debent, occupari prohibemus, vt à nobis illa cupidè possideri quæramus: sed vt hi, quibus ea habere nō licet, licita habeant: & illi qui ad regiminis onera portanda à Domino vocati sunt, diuina ministeria exequantur.

Matth 22.

1 Reg.6.

Cap. 10.

Nota abusum deformem.

PRuentum est siquidem ad nos, quod auditu lugubre, & dictu incassu horribile, ac nimis triste dignoscitur: quia contra omnem auctoritatem, contra patrum decreta, & totius Christianæ religionis consuetudinem, in monasteriis regularibus laici in medio sacerdotum & Leuitarum, ac cæterorum religiosorum virorum, vt domini & magistri retinentur, & velut abbates de illorum vita & conuersatione decernant, eosque dijudicent, ac regimina animarum, ac diuina cis, secundùm regulam, non solùm sine præsentia, verum etiam sine consentia episcopi committant sacraria, & ita præsumptiuè doceant, qui noluerunt fieri discipuli veritatis, & salutis inordinato magistri fiant erroris. Quòd quàm temerario ausu præsumptum sit, omnis scripturarum demonstrat authoritas, adeò vt sicut scriptum est, nec in perfectione Dominica sine ministris pontificum Respublica ad comprehendendum Dominum, quanto magis ad ornanda diuina seruitia auderent transmittere. Ait enim scriptura secundùm Ioannem: Iudas autem cùm accepisset cohortem, & à pontificib. & phariseis ministros. Et item: Et adduxerunt Iesum ad Annam primùm, & indè ad Caiphan pontificem, & post examinationem pontificis, suscepit eum Pilatus. Et Paulum princeps sacerdotum secundùm legem sedens, per legem iudicare debebat. Et quibus panes propositionis non licet edere, etiam regis à DEO electi peritiene, nisi ab inmundiria fua mundentur, iudicia sacerdotum panes proponunt. Quod non est aliud, nisi quod Ioannes dicit, cùm venerit, Antichristum aduenturum. Et nūc Antichristi, videlicet illi, multi sunt. Et quod Dominus secundùm Marcum: Cùm videritis abominationem desolationis stantem in loco vbi non debet, qui legit, intelligat. Verè enim ista est abominatio desolationis, non solùm religionis, sed etiam præsentis & perpetuæ salutis, & non solùm subditorum, & ralium apocryphorum rectorum, verùm & regis & regni, atque regni primorum, huic detestabili inordinationi fautorum. Et, quod adhuc haberur flebilius, quidam episcoporum è vicino sedentes, & iuxta prophetam, canes muti non valentes latrare, nec opponere murum pro domo Israel, hæc scientes silent, & furcà aure pertranseunt. Vnde & zelo diuino accensi authoritate Dei, ex quo omnis paternitas secundum Apostolum, in cælo & in terra nominatur, decernimus, vt quicquid huiusmodi hactenus actum est, sacerdotali ac regali rigore, seu dispositione cassetur, & statum authoritatium reducatur, & talis Abbatia, quæ paternitas Latino nomine dicitur, funditus remoueatur. Et si quis hoc decætero præsumpserit, & admonitus à tali præsumptione se corrigere nō voluerit, & idem, & qui ei fauerit, vel consenserit, à corpore Christi separetur & sanguine. Qui autem de monachis per talem manum, obedientiam regularem susceperit, grauioris culpæ vindictā puniatur. Quod ipsōt quisquam illorum præsumpserit, iudicio sancti Spiritus, * præsenti decreta authoritate anathematizetur. Si autem Monachus contemnens, gradum Ecclesiasticum habuerit, eo priuetur: Et si non habuerit gradum, pane & aqua contentus, ergastulo diebus xl. retrudatur, & de ministerio indebitè adepto vltionē canonicam, quā à qualibet seculari poteritare, præditum honorem Ecclesiasticū vultobtinere, ex hoc decreto sustineat. Episcopi verò, qui hactenus tantam silentio consenserūt præsumptionis pernicie m, durius arguantur. Et si deinceps situd fine vindicta dimiserint, aut agere in suis parochijs consenserint, tribus mensib. hoc synodali iudicio à Missarum solennijs se abstineant, & suæ tantum Ecclesiæ communione contenti fiant:

Eſa. 56. Ezech 13.

Ephe. 5.

fort.* præsentis decreti.

Cap. 11.

OCcasionem etiam & somitem, vnde ordo Ecclesiasticus, & canonica forma, atque monastica religio sæpè à longe superiori tempore, quum minus religiosos principes habuit, titubauit & penè collabens deperijt, & iterum, quum per Ioannem & in DEI zelo feruentes principes accipere meruit, refurrectione quadam reuixit, & vigorem recepit, atque sui processus tempore ambuiut, quod non sine graui dolore & mentis vltionis diuinæ dicimus, in vestri regiminis tempore, in destructionem, non ædificationem, sicut Paulus docuerat, accidisse conspicimus. Quod & nostris peccatis, qui dispensatores & pastores Ecclesiarum esse debuimus, veraciter imputamus, & eorum, quorum sactione res ista adeo malè pullulauit & excreuit, alia præcedentia peccata hoc meruisse, pro certo authoritate diuina cognoscimus: vt qui nocebant, licut scriptum est, nocerent adhuc, vnde Deum grauius ad iracundiam prouocarent, & sanctos, quos interc flores pro suis peccatis habere debuerant, infensos haberent, & sacerdotes ac viros religiosos, seu Christi pauperes, quos oratores & reconciliatores sibi de suo promereri necesse fuerat, proclamatores aduersum se fieri irritarent, & ad cumulum suorum peccatorum etiam illa peccata, vnde in cōspectu Dei rationem in die terribilis iudicij redderent, augerent quæ illi commisserunt: qui eadem ipsa peccata per intercessionem fidelissimarū oblationum deleuerunt, quibus Ecclesiasticarum rerum peruasores inconsulrè, & in perniciem sui sine reuerētia abutuntur. Quod ita verum esse, vt dicimus, Dominus protestatur dicens: Pecuta populi mei comedunt. Peccata enim populi comedunt, qui contra authoritatem diuinam res Ecclesiasticas indebitè peruadunt, & nec intercessionis ope, nec prædicationis consilio, vel quocunq; diuino auxilio pro peccatis eorum, qui eas dederant, laborant: nec pio operi, ad quod fides fidelium eas tradiderat, inseruire permittunt. De quo periculoso facto, vos principes Christianissimi, venerabiliter admonemus, & deuotissimè obsecramus, vt memores salutis vestræ, præsentis scilicet & æternæ, memores etiam largitatis progenitorum vestrorum erga sanctas Ecclesias, propter quam feliciter regnauerunt, & sibi contrarios superauerunt: memores iquidem cum quanta religione etiam ante Christi sanguinem, & in tempore sanctis in Ægypto discretione sancti Ioseph, apud nefandum regem Pharaonem terra sacerdotalis extitit: innumera quoque scripturarum exempla, vt latè Ecclesiæ nutriti, & scientiæ ipsius vberibus sufficienter repleti ante oculos reducentes, runicam CHRISTI, qui vos elegit & exaltauit, quam nec milites aufuerunt findere, tempore vestro quantocyus recōsuite & refarcite, & nec violenta ablatione, nec illicitorum præceptorum confirmatione

Apoc. 22.

2. Cor. 13.

Matth. 12.

Oſee 4.

Gen. 47.

Ioan. 19.

re

res ab Ecclesijs vobis ad tuendum & defendendum ac propagandum commissis, auferre tentatis: sed vt sanctæ memoriæ auus, & pater vester eas gubernandas vobis, fautore Deo, diligenter, redintegrate, & præcepta regalia earundem Ecclesiarum conseruate & confirmate: ne sicut intentauit Semeias
3. Reg. 12. Propheta ad Roboam filium Salomonis in consissione pallij præsens regnum, quod ablit, vobis patrum labore acquisitum & hæreditate relictum, à vobis ipse Christus diuidat, & æternum regnum quod promisit, non tribuat. Nec contra Dei faciem irata sit homium facies confideretis: quia si ad tempus illis displicueritis, cùm vos Deo placebitis, in vobis ille, quod
Pro. 16. promisit, implebit: Cum placuerint, inquiens, Deo viæ hominis, omnes inimicos eius conuertet ad pacem.

Cap. 12.

PEtimus tandem, vt cordo Ecclesiasticus, in quibuscunque ei fuerit necesse rigorem salutis humanæ exerere, per potestatem vestram, & per ministerium ministrorum dominationis vestræ, secundùm antiquam consuetudinem suum vigorem recipiat, & populi generalitatis vnà cum Ecclesiastica deuotione iudicium, quod honor regis diligit, & iustitiam,
Psal. 95. Pro 16. & 25. qua thronus eius firmatur, per dispositionem vestram suscipiat, seu admonitione atque consilio sacerdotali vestra sublimitas, & quisque in quolibet statu vel ordine de rapinis & cæteris, quæ discordiæ malo acciderunt, præteritis erroribus, pœnitudinem gerat, & Domini reconciliationem expostulet: quam facilè omnis qui quærit inueniet, si in loco discordiæ
Iacob. 5. plantata fuerit charitas, quę cooperit multitudinem peccatorum: eumque potius, quàm nos, in consilio non nostro, sed
Lucæ 10. Dei attendatis, qui dixit: Qui vos audit, me audit: & qui vos
Matt. 10. spernit, me spernit. Non enim vos estis qui loquimini, sed spiritus patris vestri, qui loquitur in vobis.

CAPITVLA IN SYNODO ACTA, quæ habita est apud Lauriacum in Pago Andegauensi, anno DCCC XLIII. Incarnationis Domini nostri Iesu Christi, mense Octobri, Indictione 7.

Cap. 13.

SI quis publicus diuinæ legis præuaricator, vel pro manifestis criminibus sergа Ecclesiastica iusta & rationabilia iudicia contemptor repertus fuerit, vel inflatus ac timidus monitis Ecclesiasticis ac sanctorum patrum constitutionibus contradictor vel subsannator comprobatus fuerit, si monitionibus Episcopalibus obtemperare dissulerit, anathematizetur.

Cap. 14.

SI quis contra regiam dignitatem dolosè ac callidè ac pernicioſè fatagere comprobatus fuerit, nisi dignissimè satisfecerit, anathematizetur.

Cap. 15.

SI quis potestati regiæ, quæ non est, iuxta Apostolum, nisi
Rom. 13. à Deo, contumaci ac inflato spiritu contra authoritatem & rationem pertinaciter contradicere præsumpserit, & eius iustis & rationabilibus imperijs secundùm Deum & authoritatem Ecclesiasticam ac ius ciuile, obtemperare irrefragabiliter noluerit, anathematizetur.

Cap. 16.

QVicunque superbiæ sacibus accensi, vel protervia stomachati, hæc quæ pro sanctæ matris Ecclesiæ tranquillitate facere dataq; rigore & regia dignitate à nobis vnanimiter definita, manibusq; proprijs roborata sunt, violare, aut quolibet argumento irrumpere tentauerint, placet eos omnes anathematizari.

*Ex capitulis apud * Beluacum ciuitatem in synodo habitis.*

Cap. 17.

VT res Ecclesiasticæ tempore principatus vestri ablatæ, ex integro præsentaliter restituantur, & restitutæ conseruentur, sicut tempore aui & patris vestri fuerunt, & excepto superpositio, quod ad vsus possidentium absumptum est, quomodo tunc erant, quando vos illas inde tulistis, sine refragatione reddatur. Hinc enim in canone Aurelianensi scriptum est, titul. xiij. Ne cui liceat res vel facultates Ecclesiæ aut Monasterijs vel xenodochijs pro quacunq; eleemosyna cum iustitia delegatas retentare, alienare atque subtrahere. Quod si quis fecerit, tanquàm necator pauperum, canonum antiquorum sententijs constrictus, ab Ecclesiæ liminibus excludatur, quàm diu ab ipso ea, quæ sunt ablata vel retenta, reddantur. Concil. Aurel. 5. cap. 13.

Cap. 18.

VT præcepta illicita iure beneficiario de rebus Ecclesiasticis facta, à vobis fine dilatione rescindantur, & vt decæterò ne fiant, à dignitate vestri nominis regij caueatur.

Cap. 19.

VT ab Ecclesijs vestræ ditioni subiectis, indebitas consuetudines & iniustas exactiones decæterò non exactetis, sed ita eas conseruetis, sicut ordo docet canonicus, & tempore aui & patris vestri conseruatæ fuerunt.

Cap. 20.

ET ne magnificentiam vestram illuc vestræ dignitati indecens & inhonesta impellat necessitas, quò non trahit voluntas, & partim necessitate, partim etiam subreptione, quia fit, quàm sæpe rei veritas habeat, vobis dictum vel postulatum fuit, maximè, quod ad rempublicam pertinuit, aut præ, xtione in beneficiario iure, aut in allodio absumptum habetur, videtur nobis vtile & necessarium, vt fideles & strenuos missos ex vtroque ordine per singulos comitatus regni vestri mittatis, qui omnia diligenter inbrecuient, quæ tempore aui ac patris vestri, vel in regio specialiter seruitio, vel in vasallorum dominicorum beneficijs fuerunt, & quid vel qualiter, aut quantum exindè quisque modò retinet, secundùm veritatem renuncietur vobis. Et vbi inuenerint, quia ratio & vtilitas acordo, seu veritas in assumptis vel donationibus habeantur, instituta permaneant: vbi autem irrationabilitas, vel potiùs fraus inuenta fuerint, vnà cum consilio fidelium vestrorum hoc taliter corrigite, vt & ratio, aut vtilitas, seu iustitia non deseratur, & dignitas vestræ magnificentiæ per necessitatem ita vilis non fiat, sicut vos non decere cognoscitur. Quoniam domestica domus vestra aliter obsequijs domesticorum repleri non poterit, nisi habuerit is, vnde eis meritum rependere, & indigentię solarium ferre possitis, & sic demum respublica vestra de suo suffragetur sibi, & Ecclesiæ, à quibus non expedit, habeantur inmunes.

Cap. 21.

De precarijs.

VT precariæ & commutationes tempore viduatarum Ecclesiarum factæ ab his, qui loca Episcoporum occupauerunt, rescindantur, & cum authoritate Ecclesiastica vel ciuili, si finiendæ sunt, fiant.

Cap. 22.

PRecariæ autem à nemine de rebus Ecclesiasticis fieri præsumantur, nisi quantum de qualitate conuenienti datur ex proprio, duplum accipiatur ex rebus Ecclesiæ in suo

tantum

tantum qui dederit nomine, si res proprias & Ecclesiasticas vsufructuario tenere voluerit. Si autem res proprias ad præsens dimiserit, ex rebus Ecclesiasticis triplum fructuario vsu, in suo tantum quis nomine sumat: Quia sic eas quemque tractare oportet, vt alienarum dispensatorem, non propriarum largitorem. Et à nulla potestate quis cogatur facere precariam de rebus propriè Deo & sanctis illius dicatis, cùm ratio & vsus obtineat, neminem cui non vult, contra vtilitatem & rationem, præstitum de proprio facere beneficium. Præcepta autem regalia super precarijs Ecclesiasticis fieri, nec ratio sinit, nec authoritas quolibet modo permittit. Quoniam præcepta in iure Ecclesiastico firmare, indignum iudicet necesse est Maiestas regia, nisi ab Ecclesiastico rectore petantur. Idem autem custos Ecclesiæ solertissimè caueat, ne sui ordinis & Ecclesiasticæ communionis fortè immemor, contra authoritatem præceptum regium pro quacunque assentatione fieri petat: qui etsi fecerit, non audiatur. Si autem & obtinuerit, regia discretione & Episcopali iudicio idem rescindatur, & peritor iniustus pro principis iniusta suggestione dignè corripiatur, & præcarize secundùm antiquam consuetudinem & authoritatem de quinquennio in quinquennium renouentur.

Cap. 23.

VT commutationes rerum Ecclesiasticarum valdè caueantur, & subtilissimè, si aliquo modo fieri debent, inspiciantur: Quę autè inconsultè sunt factæ, iuxta decretum canonicum Papæ Hilarij, quæ illicitè decessor Episcopus admiserit, vel ab alijs illicitè commissa sunt, ab eo qui successor est, emendentur.

Cap. 24.

VT contra deprædatores & oppressores Ecclesiarum, & rerum ad easdem pertinentium defensores, secundùm ministerium vestrum, quantum Deus posse dederit, existatis, ac præcepta, quæ auus ac pater vester Ecclesijs ditioni vestræ subiectis, fecerunt, ac firmauerunt, & stabilia conseruauerunt, quæque vos confirmastis, decæterò rata in omnibus conseruetis.

Hactenus ex synodis priùs habitis allata sunt capitula: nunc ea sequūtur, quæ in synodo Meldensi decreta sunt. 1. Tim. 3.

CAPITVLA IN SYNODO ACTA, qua apud Meldensem vrbem diuino nutu habita, anno Incarnationis Dominicæ DCCC XLV. XV. Calend. Iul. Indictione Octaua.

Cap. 25.

SIlubre & decens esse cognoscitur, atq; Apostolicis regulis conuenien, vt non solùm secundum Apostolum, domui suæ spiritaliter Episcopus benè præsit, verùm etiam & domum eporalem ornatam & compositam secundum competens ministerium suum, & de vicinitate Ecclesiæ, & de conuenientia religionis, & de receptione pauperum, vel hospitum habeat: & ita sit ordinata, vt quicunque conuersationem & domos conuersationis ipsius viderit, habitacula ea religionis valeat computare, non diuersoria impudicitiæ, aut alicuius irreligiositatis, quæ castitati vel bonæ opinioni contraria sint, vel officiant, æstimentur.

Cap. 26.

SVggerendum est etiam, & ex diuino mandato Inmandum regiæ dignitati, vt episcopium, quod domus Episcopi appellatur, qualiscunque sit in oculis Domini Episcopus, ipse ramen à Rege regum Rex constitutus pro sanctitate ordinis episcopalis, licut S. Gregorius ad Fortunatum docet Episcopum, venerabiliter ac reuerenter introeat, & secundùm sanctam prædecessorum consuetudinem, quando orationis & debitæ subscriptionis gratia in transitu conuenièti ciuitatem ingressus fuerit, habitaculis Episcopalibus reuerenter inhabiter, & non diuersoria fœminarum, magnificentia sua & religio venerabilis ibidem fieri permittat. Quia si secundùm leges canonicas in mansiones clericorum introitus fœminarū prohibentur, quanto magis domus Episcopi ab huiusmodi inhabitatione & conuersatione, etiam & à legitimo connubio conjugatorum debet immunis esse & alienaſ Sed & immunitates præcedentium Imperatorum ac regum ab huiusmodi longiori & diuturna conuersatione & commorationere gum, & quorumcunque potentium ac fœcularium personarum, in Episcopio prohibent. Quapropter & diuinitus & humanitus sanctas diuinas & humanas leges, vestra deuotio & dignitas obseruare curabit, si & in cœlesti regno, & in terreno feliciter cupitis prosperari.

Cap. 27.

QVia hactenus propter diuersas necessitatum incommoditates aliter vos fieri in competentia compulit, quam salubritas popoſcisset, & honestas atq; vtilitas poſtulasset, vestra studebit magnitudo obnixiùs obseruare, vt ciuitates per regis transitum non deprędentur: vt quando transitus vester iuxta ciuitates acciderit, immunes & liberas vestra dominatio iubeat à deprædationum exactionibus fieri mansiones intra ciuitatem: Quia omnes, qui sua ad ciuitates deferebant, vt & salua quæq; ibi haberent, & illa plus pacificè venderent: iam & hoc refugiunt, & priſtinæ immunitates & confirmationes infringuntur, dum & ciues ab hospitibus opprimuntur, & ab his à quibus non solùm opprimuntur, verùm & deprimuntur, sua non solùm vendere prohibentur, sed & propter direptionem post eos cum gemitu clamare coguntur.

Cap. 28.

VT regia magnificentia liberiorem libertatem Episcopis ad suum peragendum in eorum parochijs ministerium, quā hactenus propter diuersas perturbationes habuiſſent, maximè in sacratiſſimis temporibus, Quadragesimæ, scilicet & Aduentus Domini, tribuat, quatenus & periculum & Episcopi ipſi, & regia dignitas salubrius pro ministerio sibi commisso & neglecto possint euadere, & pro strenuè executo, diuinam misericordiam sibi concillare prævaleant. Ipſi autem Episcopi concessum sibi ocium, non in suas voluptates, sed in diuinum & officiosum conuertant negócium, quatenus studentes prædicationi & correctioni, stque confirmationi, quod hactenus per parochias fuit neglectum, foleret & deuotiſſimè decæterò fit correctum & emendatum, & non propter suam quietudinem Episcopi, ad remotiora loca fecedentes, & suum ministerium negligentes, proprias deferant ciuitates, sed vt parochias suas cum officij efficacia circumeāt, aut cum religione in suis ciuitatib. canonicè cum suis filijs degant, & hospitalitate ornati, (quæ iam penè propter diuersas rapacitates ad nullata eſt) non solùm in oculis Domini propter obedientiam mandati diuini reddantur conspicui, verùm & bonum testimonium secúdùm sanctum aduirant Apostolum. Presbyteros etiam sibi commissos & doctrina, & castitate, & sobrietate atq; hospitalitate, secundùm eorū ministerium ornari compellant. 1. Tim. 3.

Cap. 29.

VT quorundam Episcoporum reprehensibilis, immò damnabilis cōsuetudo omnimodis corrigatur, qui plebes sibi creditas, aut rarò, aut nunquam per seipsos, iuxta ordinem Euangelicum & Apostolicum, atq; Ecclesiasticum, visitant, cùm Dominus dicat: Speculatorem dedi te domui Israel, & audies ex ore meo verbum, & adnunciabis eis ex me, & cætera, quæ diuinus sermo complectitur: omnes etiam sacerdotes Domini pia vigilantia fidem Catholicam indagare, & subditos sibi cum mandatorum Domini obseruantia, Episcopi quique studioſiſſimè docere contendant. Ezec. 3. & 33.

Cap. 30.

VT si quis de ordine sacerdotali contemptu minoris Ecclesiæ, ambitiosè & improbè ad potiorē adspirare contenderit, canonica erga eum definitio conseruetur.

CAP. 31.

VT Metropolitanis fedib. antiquitùs ſtatuta iura ſeruentur, & à comprouincialibus Epiſcopis iuxta regulas Eccleſiaſticas eis reuerentia exhibeatur.

CAP. 32.

VT principes iuxta decreta canonum per ſingulas prouincias ſaltem bis, aut ſemel in anno à Metropolitanis & diœceſanis Epiſcopis ſynodicè conueniri concedant: quia quælibet confuſio rerum temporalium, diſſoluere non debet collegium & ſtudium ſacer dotum.

CAP. 33.

VT ſi quilibet Epiſcopus ad Synodum vocatus, quacunque occaſione venire diſtulerit, niſi euidens impoſſibilitas prætenderit, ſalua cenſura ex hoc patrum authoritate decreta, ceſſet ab officio, donec ſatisfaciat fratribus.

CAP. 34.

VT canonum ſtatuta ſine præiudicio ab omnibus cuſtodiantur, & nemo in actionibus vel iudicijs Eccleſiaſticis ſuo ſenſu, ſed eorum authoritate ducatur. In exponendis etiam, vel prædicandis diuinis ſcripturis ſanctorum Catholicorum & probatiſſimorum patrum ſenſum quiſq; ſequatur, in quorum ſcriptis, vt beatus dicit Hieronymus, fidei veritas non vacillet. Sed & qui in ſuis monaſterijs religioſè reſidere debent, & vocum nouitates, vt innoteſcant, ſtudio proferre ſatagunt, acerrimè vt præſumptores arguantur & comprimantur.

CAP. 35.

Archidiaconus epiſcopi, qualis eſſe debeat.

VT quiſque Epiſcopus talem iuxta ſe pro viribus habere decernet, qui iuxta ſyncerriſſimum & puriſſimum ſenſum Catholicorum patrum de fide & obſeruatione mandatorum Dei, ſeu & prædicationis doctrina, presbyteros plebium aſſiduè inſtruat & informet, ne domus Dei viui, quæ eſt Eccleſia, ſine lucerna verbi diuini remaneat. Sed & idem talis exiſtat, quem amor pecuniæ non vexet, aut reprobi mores & conuerſatio reprehenſibilis periculosè deuaſtet.

CAP. 36.

VT presbyteri nullatenùs vbicunq; hoſpitari ſinantur, aut aliquo modo ipſi præſumant, ſed aſſiduè apud ſuas Eccleſias eſſe ſtudeant, propter ſacra myſteria vel miniſteria fidelib. exhibenda. Nec etiam alibi habitare permittantur: neq; mulieres quamcunq; frequentationem habeant in locis, in quib. presbyteri aliquem recurſum habuerint. Quod ſi obſeruare paruipenderint, ita vt tranſgreſſores, & qui contra interdicta fecerint, iudicentur.

CAP. 37.

VT quicunq; ex clero eſſe videntur, arma militaria non ſumant, nec armati incendant, ſed profeſſionis ſuæ vocabulum religioſis moribus & religioſo habitu præbeant. Quod ſi contempſerint, tanquam ſacrorum canonum contemptores, & Eccleſiaſticæ ſanctitatis profanatores, proprij gradus amiſſione mulctentur, quia non poſſunt ſimul Deo & ſeculo militare.

CAP. 38.

VT nullus deinceps veritatis Epiſcopus, ſolitò ſuper ſacra iurare præſumat: quod myſterij cauſa ſancti quæſierint patriarchæ & fecerint. Non enim in hæſitatione & malitia exigentis, ſed in charitate non ficta fides ſeruatur. Quod qui tranſgredi auſu temerario præſumpſerit, quodlibet modo illectus, cenſuræ Eccleſiaſticæ ſine retractione ſubiaceat.

CAP. 39.

VT multiplex iuramentorum & periuriorum confuſio, per quam multę fidelium animæ in toto hoc regno perditæ cognoſcuntur, quàm ſit deteſtanda & Deo odibilis, attentiùs omnibus adnuncietur, ſicut ipſe Dominus oſtendit, dicens: Non periurabis in nomine meo, nec pollues nomẽ Dei tui: Ego Dominus. Tantum namq; hoc malum eſt, vt ad ſanctuaria Martyrum, vbi diuerſorum ægritudines ſanantur, ibi periuri, licèt manifeſtè interdum vexari non videantur, iuſto Dei iudicio à dæmonibus arripiantur, ſicut ſanctus dicit Gregorius: Ad horum corpora ægri veniunt, & ſanantur: dæmoniaci veniunt, & curantur: periuri veniunt, & à dæmonio vexantur. Leuit. 19. Homi. 38. in Euang.

CAP. 40.

De hoſpitalibus.

ADmonenda eſt regia magnitudo de hoſpitalibus, quæ tempore prædeceſſorum ſuorum & ordinata & exculta fuerunt, & modò ad nihilum ſunt redacta. Sed & hoſpitalia Scotorum, quæ ſancti homines gentis illius in hoc regno conſtruxerunt, & rebus pro ſanctitate ſua adquiſitis, ampliauerunt, ab eodem hoſpitalitatis officio funditùs ſunt alienata: Et non ſolùm ſuperuenientes in eadem hoſpitalia non recipiuntur, verùm etiam ipſi, qui ab inſantia in eiſdem locis ſub religione Domino militauerunt, & exindè ejiciuntur, & oſtiatim mendicare coguntur. Vnde pertimeſcenda eſt canonica ſententia, & maximè decretalis Symmachi Papæ definitio, quia vt necator pauperum, & Chriſti traditor Iudas, idem qui huius ſceleris author & perpetrator eſſe dignoſcitur, preſenti & perpetuo eſt anathematæ feriendus: Qui regulam, inquit Symmachus Papa, vel quicquid fuerit Eccleſiæ, petunt à regibus, & corrumpendæ pietatis inſtinctu, egentium ſubſtantiam rapiunt, irrita habeantur, quę obtinent, & à communione Eccleſiæ, cuius facultatem auferre cupiunt, excludantur. Item in canone Aurelianen. Si quis quolibet tempore con tra hanc conſtitutionẽ noſtram venire tentauerit, aut aliquid de conſuetudine vel facultate xenodochij abſtulerit, vt xenodochium (quod auertat Deus) eſſe deſinat, vt necator pauperum, irreuocabili anathemate feriatur. Hoſpitales dom⁹ à Scotis extructæ in Gallijs. Aurelian. Conc. 5. cap. 5.

CAP. 41.

PRouidendum eſt regiæ Maieſtati, vt Monaſteria, quæ ab hominibus Deum timentib. in ſua proprietate conſtructa, prædeceſſores illius, cauſa defenſionis & Mundeburdi ſuſceperunt, vt libera libertate, remota ſpe hęreditariæ de illorũ propinquitate, ibidem religio obſeruaretur, & nunc in *allodium ſunt data: quapropter omnis exindè religio funditus eſt euerſa: qualiter vota fidelium inconuulſa permaneant, ne voces eorum contra eandẽ Deum clamantes, adiunctò periculo de eorum perditione, qui in eiſdem locis neceſſitate naufragantur, condemnabiles ſentiat. *alodem

CAP. 42.

MOnenda eſt ſolertia regia, vt ſtrenuos & fideles miſſos per regnum ſibi commiſſum dirigat, & inueſtigent, ac diligenter inbreuient res Eccleſiaſticas, quas per ſubreptionẽ atq; ignorantiam quorumcumque in allodium ipſe, aut pater, ſuus donauit, & conſulens periculo animarum, ſuæ videlicet, ac patris ſui, hoc ad tempus corrigere ſtudeat, ne forte, cùm voluerit, minimè poſſit.

CAP. 43.

CAuendum, & ſummoperè præcauendum, ac per virtutem Chriſti ſanguinis interdicẽdum, & Epiſcopis & regibus & omnibus ſublimioribꝰ poteſtatibus, atq; cunctis ſuffatoribus & electoribus, quorumcunq; atq; conſenſoribus, ſeu ordinatoribus in gradu Eccleſiaſtico, vt nemo per ſimoniacam hæreſim regiminis locum obtineat quacunque factione, Simonia cauenda.

calliditate, promissione, seu commoditate, aut datione per se, aut per emissam personam, cùm spiritus sanctus inter cætera documenta Ecclesiasticæ per os sancti dicat Gregorij: Cur non perpenditur, quia benedictio illi in maledictionem conuertitur, quia ad hoc vt fiat hæreticus, promouetur? Et item: Mentes quippe atque vendentes par pœna constringit, cùm liqueat hanc hæresim in ipsa sua origine, Apostolica esse detestatione damnatam. Et Apostolus docet, non solùm qui faciunt, sed qui consentiunt facientibus, digni sunt morte. Et item B. Gregorius: Dolens (inquit) dico, gemens denuncio, quia sacerdotium, quod apud vos intùs cecidit, foris diù stare non poterit. Item: Aduersarius animarum callida specie suadet, quali debere ab habentibus accipi, vt sit, quod possit non habentibus erogari: sed scriptum est: Hostiæ impiorum abominabiles, quia offeruntur ex scelere.

Lib. 4. epist. 110.
Idem.
Rom. 1.
Lib. 4. ep. 9.
Lib. 7. ep. 110.
Prou. 21.

Cap. 44.

VT chorepiscopus modum suum iuxta canonicam institutionem teneat, & nec sanctum chrisma, nec sanctum paracletum spiritum, solis episcopis, iuxta decreta Innocentij, tribuere debitum, tradere tentet, nec Ecclesias conficeret, neque ordines Ecclesiasticos, qui per impositionem manûs tribuuntur, id est, non nisi vsque ad subdiaconatum, & hoc, inbente Episcopo, & in locis, quibus canones delignant, agere præsumant. Impositioni autem pœnitentiæ, aut pœnitentium reconciliationi, per parochiam secundùm mandatum Episcopi sui inseruiat. Si verò ciuitatis Episcopus obierit, nihil ex episcopali ministerio specialiter Episcopis debito attentet: quia ex hoc magnum scandalum & diuisionem rerum Ecclesiasticarum, atq; dilationem in canonicè ordinandis episcopis Dei Ecclesijs accidisse conspeximus. Nam si episcopus ciuitatis propter desidiam aut seculærem perugationem, vel propter infirmitatem modum suum chorepiscopis transcendere consenserit, sententiam canonicam debet attendere, qua decretum est, vt qui contra dicta canonum fecerit, gradus sui periculo sine retractione subiaceat.

Cap: 45.

Ne pro chrismate pretium exigatur.

VT nemo Episcoporum, vel quilibet minister Ecclesiasticus propter sacrũ chrisma aliquid muneris accipiat, neque denarios, vel quælibet munuscula, quæ per ministros episcoporum à presbyteris inordinabiliter exigantur. Decet tamen presbyteros cum volùtarijs eulogijs tempore congruo visitare & venerari suos episcopos.

Cap: 46.

VT nemo sacrum chrisma, nisi in quinta feria maioris septimanæ, id est, in cœna, quæ specialiter appellatur Dominica, conficere præsumat.

Cap. 47.

VT nemo viuente Episcopo, Ecclesiam illius, aut res ad eam pertinentes, inuadere, aut dominari præsumat, neque sub voluntariæ cleri ac populi electionis obtentu, præter voluntatem episcopi, quisquam quacunque seculari potestate præditus, quali œconomum constituat. Sed si Episcopus ministerium Ecclesiasticum, propter infirmitatem corpoream exhibere non potuerit, in archiepiscopi hoc cum voluntate Episcopi ciusdem Ecclesiæ maneat ordinatione, qualiter debitum officium non remaneat. Obsequium verò ad rempublicam pertinens, qualiter exequatur per tales ex subditis & Ecclesiasticis ministris, cum consensu archiepiscopi, propter pacis charitatisque custodiam episcopus ordinet ac disponat, quos succedendi in episcopatu appetitus indebitus non eleuet, neque vexet, nisi ita moratus extiterit, vt secundùm instituta B. Gregorij in libro epistolarum, & humiliter in subditione profit, & pòst viriliter, conueniens sanctis regulis præfit, quia ob hoc in multis ecclesijs scandalum magnũ conspeximus. Sin autem in archiepiscopo talis necessitas accidit, similiter ipse consilio coepiscoporum suorum huiusmodi ordinem exhibeat.

Cap. 48.

VT nemo presbyterorum baptizare præsumat, nisi in vicis & ecclesijs baptismalibus atque temporibus constituris, nisi causa ægritudinis vel certæ necessitatis, sicut sacra canonum docet authoritas, & vici authoritatem & priuilegia debita & antiqua retineant.

Cap. 49.

VT nemo laicorum presbyteros ecclesiarũ suarum turpi villicationi, & (secundùm Apostolum) seculari & inhonestæ negociationi implicare, nec secum aliorsùm contra authoritatem præsumat ducere, quò ministerium sibi commissum cogantur negligere. Quod si contra interdicta præsumpserit, excommunicetur.

Cap. 50.

VT presbyteri vel quilibet clerici in alterius parochiam sine formata non recipiantur, neque retineantur, nec etiam ministrare sinantur. Criminati autem, ab omnibus excludantur & reijciantur à parochijs, in quibus cupiunt immorari, vsquequò ad eum reuertantur Episcopum, à quo aufugisse noscuntur. 2. Tim. 2.

Cap. 51.

QVi cum senioribus suis de alijs prouincijs, ad nostras parochias veniunt, sine formata minister are non permittantur. Quam & si attulerint, & ministrare idonei inuẽti fuerint, instituantur, quàm religiosè atque studiosè sacrum ministerium peragant, & in quibus locis illud agere non debeant, & vt excommunicatis nequaquam communicent. Clerici verò, si ab huiusmodi hominibus ad ordinandum offeruntur, instrui debent, vt ad Episcopos, ex quorum parochijs sumpti sunt, eos remittant, & aut ibi ordinentur, aut literas canonicas ab Episcopo, ex cuius diœcesi sunt, perferant, sicut Canonica docet authoritas.

Cap. 52.

QVi verò ex nostris parochijs aut ad titulum, aut absolutè ordinari petuntur, nullatenus ordinentur, nisi aut in clero certo & religioso, vel etiam in ciuitate saltem vno anno immorentur, vt de vita & conuersatione atque doctrina illorum certitudo possit agnosci. Et nemo absolutè quenquam ordinare præsumat, sicut sancti sanxerunt canones. Concil. Chal. c. 6.

Cap. 53.

VT canonici in ciuitate vel monasterijs, sicut constitutũ est, in dormitorio dormiãt, & in refectorio comedant, & in domo infirmorum necessariò subeuentur: Et tam sani quàm & infirmi canonicè vestiantur, atque in claustris horis congruis degant, & sub custodia canonica lectionibus & cæteris diuinæ institutionis insistant officijs. Qui verò Episcoporum loci conuenientiam aut facultatem non habuerit, vt hoc perficere & ordinare possit, princeps secundùm constitutionem Domini Imperatoris Ludouici annuat, id est, si vicina episcopio terra, de eodem ecclesia esse reperta fuerit, & ab alio possidetur, Ecclesiæ rectori ad claustra clericorum, vel alia quælibet Ecclesiæ commoda facienda reddatur. Si autem de fisco fuerit, regia liberalitas eandem terram ad seruorum Dei habitacula constituenda largiri dignetur. Si autem de alia casa Dei, aut de cuiuslibet proprio fuerit, exconuenientia commutandi licentia tribuatur, & si pauperta e loci ad ædificandas domos necessarias non sufficerit, eos ad adiutorium, ædificandi potestas regia cogat, qui res de eadem Ecclesia in beneficijs retinent.

CAPVT LIIII.

VT titulos Cardinales in vrbibus vel suburbijs constitutos, episcopi canonicè & honestè sine retractatione ordinent & disponant.

CAPVT LV.

Nicen. c6. cap. 18.

VT episcopi seipsos atque ministros suos, & maximè ecclesiasticos, cunctosque Christianos in sua parochia, perpendentes ex hoc statuta Nicæni Concilij & cæterorum Conciliorũ, ab vsuris fine excusatione compescant: & quos compescere aliter non potuerint, canonicam in eos sententiam proferant.

CAPVT LVI.

Matth. 18.

Anathema cui incredum.

VT nemo episcoporum quemlibet sine certa & manifesta peccati causa communione priuet ecclesiastica. Anathema autem sine consensu archiepiscopi aut coepiscoporũ, prælata etiam euãgelica admonitione, nulli imponat, nisi vnde canonica docet authoritas: quia anathema, æternæ est mortis damnatio, & non nisi pro mortali debet imponi crimine, & illi, qui aliter non potuerit corrigi.

CAPVT LVII.

VT monachi, quibus monasteriorum cura commissa non est passim & sine authoritate palatium non adeant. Nec in eo immorentur, vel vbi, & vbi discurrere ac peruagari præsumant: sed si tales quilibet fuerint, vt vtiles & necessarij ecclesiæ ac principi reperiantur, cum authoritate episcopi canonicè ac religiosè pergant. Sin autem, in monasterijs suis, sicut canonica & regularis docet institutio, religiosè resideant. Quos etiam nec episcopus, nec abbas, vel quilibet alius veredariorum more in missaticis instanter transmittat. Qui per quosdam illorum contra canonicam authoritatem, & ecclesiasticæ & ciuilia perturbantur negocia: nec sub prætextu obedientiæ, diutius villicationibus inseruiant, sed regulariter obedientiam in vicissitudine sua peragentes, secum, vt de S. Benedicto legitur, in monasterio habitent, atque seipsos recolligant. Hæc autem transgredientes, suæ prælati in fauendo, suæ subditi in obtinendo, excommunicentur.

Greg. li. r. Dial. ca. 3.

CAPVT LVIII.

CAnonicorum autem, qui in parochijs tonsurantur & eruditur, interdum etiam & ordinantur sine authoritate, dignitas regalis in suum periculum non dignetur recipere, præsertim cùm eos saluberiter & authoritatiuè possit habere. Quapropter cùm quilibet canonicorum ad regiam venerit Maiestatem, & suo se voluerit mancipare seruitio consensu episcopi, ad cuius diœcesim pertinere dignoscitur, eum recipiat. Et si in ordine clericali eum promoueri voluerit, manus ipsius impositione ad ecclesiasticum ordinem, sancti Spiritus munere, si dignus fuerit, conferetur, quatenus & diuina authoritas vigeat, & regalis dignitas obsequatur, & salus ordinantis, & ordinati atque iubentis in omnibus obseruetur. Alioqui hæc statuta transgredientes, canonicæ subigantur sententiæ.

CAPVT LIX.

VT monachus de monasterio, sine consultu vel præsentia episcopi aut Vicarij eius, ad hoc regulariter deductus, non ejiciatur, cuius dispositione & authoritate de cætero vita & conuersatio electa, ne perditus perpetuò fiat, si aliquo modo saluari potest, ordinari debet atque decerni.

CAPVT LX.

VT hi, qui monasteria atque sacra loca, vel ecclesias infringunt, & depolita vel alia quæ libet exindè abstrahunt, & facer dotes ac viros ecclesiasticos non solùm dehonorant, verùm & diuerso, atque aduerso modo affligunt, velut sacrilegi, canonicæ sententiæ, quæ ex his decreta esse dignoscitur, subigantur.

CAPVT LXI.

1. Cor. 6.

1. Cor. 5.

VT peruasores rerum ecclesiasticarum, qui easdem res vel contra authoritatem, non solùm retinere, verùm & crudeliter depopulari nosc untur, quidam etiam & facultates ecclesiæ in diuersa collaboratione & reditibus eas expoliant, sed & pauperes atque vicinos & circummanentes immisericorditer expoliant, deuastant & opprimunt, vt trapaces, qui secundum Apostolum à regno Dei excludantur, ex criminali & publico peccato publica pœnitentia satisfaciant. Quòd si hoc agere noluerint, & potestate regia ad hoc exhortati vel coacti non fuerint, proferatur contra eos Apostolica terribilis sententia, qua dicitur: Si quis frater nominatur, & est rapax, cum huiusmodi nec cibum quisquam præsumat sumere: quia iniquum & sacrilegum, vt Symmachus Papa, & post eum B. Gregorius Sabino subdiacono scribit. Et cõtra leges est, si quis quod venerabilius locis relinquitur, prauæ voluntatis studijs suis tentauerit compendijs retinere. Quapropter secundum statuta canonum, ab omni ecclesiastica communione, vt sacrilegus debet arceri, donec studeat digna satisfactione, quod admisit, corrigere.

CAPVT LXII.

HIverò qui ex rebus ecclesiasticis nonas & decimas persoluere, & sarta tecta ecclesiæ secundum antiquam authoritatem & consuetudinem restaurare debent, & hoc nõ solùm negligunt, verùm & per contemptum dimittunt, atque clericos fame ac penuria, ecclesiastica quoque ædificia dissolutione adnullari permittunt, tam diu ab ecclesiastica communione separentur, vsque dum diligentia emendare studeant, quod sacordia neglexerunt. Quod si iterùm iterauerint, post excommunicationis satisfactionem regia potestate compulsi, iuxta legale & antiquum edictum, Qui negligit censum, perdat agrum. Serui autem ecclesiarum quibuscunque potestatibus subditi, vndè melior consuetudo, vel ductior commendatio ex tempore & iussione domini Ludouici, vel certè domini Caroli suæ etiam Pipini non exstit, saltem 20. diebus in anno, eidem ecclesiæ ad reficiendas ipsius ruinas absq; molestia seruire sinantur. Vbi autem & amplior commendatio, & melior consuetudo indè habetur, pro hac nostra necessitudinis consideratione non decidat.

CAPVT LXIII.

VT secundum canonicam authoritatem & constitutionem domini Imperatoris Ludouici, de agro ecclesiastico & manso ac mancipijs, quæ ipse suis capitulis constituit, vel si quilibet pro loco sepulturæ aliquid largitus ecclesiæ fuerit, nec; de decimis & oblationibus fidelium cuiuscũque presbyteros aliquem censum persoluere cogat, nec quisquam cuiuslibet ordinis vel dignitatis exindè quicquam subtrahat, aut rehibitionem quamcunque exigat temporalem. Quod si fecerit, communione vsq; ad satisfactionem priuetur, & regia potestate hoc emendare legaliter cogatur.

CAPVT LXIIII.

Raptores virginum & viduarum sint plectendi.

RAptores virginum & viduarum, qui etiam postea voluntate parentum eas quasi despõsantes, sub dotalicij nomine in coniugium duxerunt, publicæ pœnitentiæ subigantur, & post publicam pœnitentiam, prout prouiderit episcopus, peractum, ne in peius corruant, iterùm conuenientes, decæterò eleemosynis, & cæteris quibusq; religiosæ & salutiferæ actionibus inseruire procurent, vsquequo ab opere coniugali ex consensu se faciant abstinere. Filij verò ex huiusmodi vituperabili cõiunctione ante coniugium, etiam minus laudabili procreati, ad ecclesiasticam dignitatem nullo modo prouehãtur, nec de tali coniugio generati, ecclesiasticis ordinibus applicẽtur, nisi fortè

eos aut maxima eccleſiæ vtilitas vel neceſſitas poſtulet, vel euidens meritorum prærogatiua commendet.

CAPVT LXV.

HI autem, qui necdum eas, quas rapuerant, cum voluntate parentum ſub præfato deſponſionis vel dotalitij nomine in coniugium ſumptas habent, quãdo in omnium aures hęc fuerit conſtitutio promulgata, ab earum coniunctione ſeparentur, & publicæ pœnitentiæ ſubigantur: raptæ autem, legaliter parentibus reſtituantur. Poſt peractam verò publicam pœnitentiam, ſi ætas & incontinẽtia exegerit, legitimo & ex vtriſq; partibus placito coniugio ſocientur. Nam in his non regulam conſtituimus, ſed (vt verbis Magni Leonis vtamur) quid ſit tolerabilius æſtimamus. Quòd ſi vnus ex coniugatis obierit, is qui publicam pœnitentiam egit, & ſuperſtes extiterit, iterare cõiugium non præſumat, niſi fortè Epiſcopus præuiderit aliquam concedere indulgentiam, vt grauiorem poſſit amouere offenſam.

CAPVT LXVI.

Eſt Cõcil. Romani ſub Greg. 2. ca. 10. & 11.

QVt verò deinceps rapere virgines vel viduas præſumpſerint, ſecundum ſynodalem beati Gregorij diffinitionem, ipſi & complices eorum anathematizentur, & raptores ſine ſpe coniugij perpetuò maneant.

CAPVT LXVII.

QVt ſanctimoniales virgines vel viduas rapiunt, & progreſſu etiam criminis in coniugium ſumunt, publicæ pœnitentiæ, iuxta modũ quem præuiderit Epiſcopus, ſubigantur. Ipſæ verò locis cõgruis pœnitentiæ retrudantur, & ad habitum religionis redire cogantur: vterque autem ſine vlla ſpe vxoriæ copulationis perenniter maneat. Si autem, quod abſit, cõiugia iterare præſumpſerint, acriori ſubdantur vindictæ, & ampliùs propellantur. Qui ſi forte obedire monitis ſalutaribus non voluerint, anathematizentur.

CAPVT LXVIII.

DE his qui ſponſas alienas rapiunt, vel conſenſu parentum accipiunt, antiqua & ſynodalis ſententia obſeruetur. Quòd etiſi fortè in eccleſia euẽtus talis reperiri dignoſcitur, vt pro ſalutis & religionis competentia humanius quiddam deberi tractare pontifices, ſicut canonica (vt eiſdem verbis vtamur) docet authoritas: quia prior quidem, in quiens, diffinitio durius, poſterior autem quiddam tractauit humanius, nullo modo, vt ad maximam indulgentiam deſcendamus, alterius ſpõſæ acceptor ſine publica tran ſeat pœnitẽtia, & ſponſo legaliter* multa componat. Quòd ſi his obedire renuerit, ſine vlla refragatione anathematizetur: Fautores verò illius iuxta modum culpæ, epiſcopali decreto pœniteant. Si verò, quod non optamus, de gradu eccleſiaſtico talibus nuptijs ſe conſenſorem vel interuentorem manifeſtè prodiderit, a gradu proprio repellatur. Et ſi verifimilibus exindè ſuſpicionibus fuerit propulſatus, & canonicè nequiuerit approbari, ſecũdum ſanctorum patrum ſtatuta, ſe purgare cogatur.

for. * mulctam.

CAPVT LXIX.

HIs qui viuente marito, coniugem illius adulteraſſe accuſatur, & eo in proximo defuncto, eandem ſumpſiſſe dignoſcitur, omnimodis publicæ pœnitentiæ ſubigatur: de quo etiam poſt pœnitentiam præfata, ſi expedierit, feruabitur regula, niſi fortè is aut mulier virum qui mortuus fuerat, occidiſſe notentur, aut propinquitas vel alia quælibet actio criminalis impediat. Quod ſi probatum fuerit, ſine vlla ſpe coniugij cum pœnitentia perpetuò maneant. Si autem negauerit ſe eãdem fœminam, viuente viro, nequaquam adulteraſſe, & præfati homicidij nemo eorum reus extiterit, & probatis teſtibus, neuter eorum conuinci poterit, purgent legaliter famam ſuæ opinionis, & ſumpto tantur coniugio, li alia (vt diximus) nõn præpedit ratio.

CAPVT LXX.

VT illæ quæ quaſi ſanctimoniales ſub velamine religionis dẽgere cognoſcũtur, ſed potiùs iuxta Apoſtolum, in delicijs viuentes, mortuę in diuinis oculis computantur, libidinibuſq; & cæteris carnis voluptatibus inſeruire accuſantur, ſi manifeſtè detegit potuerint, Epiſcopali authoritate & regia poteſtate in talibus locis reſidere ſub teſtimonio religioſo cogantur, vbi pœnitentiam ſi fecerint dignã, adſequantur etiam fructuoſam. Si autem manifeſtè detegi nõ valuerint, erga Eccleſiam ſuæ opinionis malam famam legaliter purgare cogãtur, & vt religioſiùs decęterò viuant, epiſcopali decreto & regia poteſtate coerceantur. t. Tim. 5.

CAPVT LXXI.

VT authoritatem ſigillo regio roboratam more tractoriæ Chriſtianiſſimus princeps ſingulis donet Epiſcopis, quam quiſque epiſcoporum penes ſe habeat, vt quando ei neceſſe fuerit, per eandem authoritatem Reipublicæ miniſtros conueniat, vt ipſi, in quibuſcunque ciuili indiguerit adiutorio, Reipublicæ miniſtris concurrentibus, ſuum, immò diuinum, poſſit ritè peragere miniſterium.

CAPVT LXXII.

VT nemo quemlibet mortuum in Eccleſia, quaſi hæreditario iure niſi quem Epiſcopus aut preſbyter pro qualitate conuerſationis & vitæ dignum duxerit, ſepelire præſumat. Nec quiſquam oſſa cuiuſlibet mortui de ſepulchro ſuo eijciat, aut ſepulturam cuiuſquam temerari o auſu quoquo modo violet, ſed vnumquenque in loculo ſibi à Deo præparato atque conceſſo, aduentum ſui Iudicis præſtolari concedat: maximè cùm non ſolùm diuinæ leges, ſed etiam & humanæ apud humanam Rẽpublicam ſepulchrorum violatores reos mortis dijudicent. Sed & neque pro loco ſepultura, vt verbis ſancti Gregorij vtamur, precium de terra conceſſa putredini quærere, & dealieno velle facere lucꝛu compendium, aliquo modo tentet. Si quando autem proximi, vel hæredes ſponte à liquid offerre in Eccleſia voluerint, in eleemoſyna defunctì, accipere nõ vetamus: peti verò aut aliquid exigi omninò prohibemus, ne (quod valdè irreligioſum eſt) aut venalis (quod abſit) dicatur Eccleſia, aut de humanis mortibus videamur gratulari, ſi compẽdium exindè ſtudemus modo quolibet quærere. Lib. 7. epiſt. 55. 13. 9. 2. c. 15

CAPVT LXXIII.

VT erga Iudæos à Chriſtianis principibus ac cæteris omnibus Dei fidelibus, tam clericis quàm laicis, viris ſeu fœminis, ſacrorum canonum & antiquorum regum atque legum iura ſeruentur, ex quibus pauca de multis ſubter adnotare curauimus. Erga Iudæos vt ſe gerere debeãt Chriſtiani.

CONSTANTINVS Flauius Imperator Auguſtus: Si quis Iudæorum Chriſtianum ſeruum, vel cuiuslibet alterius ſectæ emerit & circumciderit, à Iudæi ipſius poteſtate ſublatus, in libertate permaneat.

Theodoſius & Valentinianus Auguſti: Iudæis vel paganis cauſas agendi, vel militandi licentiam denegamus, quibus Chriſtianæ legis nolumus ſeruire perſonas, ne occaſione domini, ſectam venerandæ religionis immutent. Omnes igitur perſonas erroris infauſti iubemus excludi, niſi his emendatio matura ſubueniat.

Item ijdem Imperatores Auguſti: Hac victura in omne ævum lege ſancimus, neminem Iudæum ad honores & dignitates accedere, nulli adminiſtrationem patere ciuilis obſequij, nec defenſoris ſaltem fungi officio. Nec fas quippe credimus, vt ſupernæ Maieſtatis & Romanis legimus inimici, ſub ſpecie cuiuslibet officij Chriſtianos, vel etiam ſacerdotes, ſub quacunque occaſione iniurijs audeant fatigare, vel legis noſtræ aliquos aut condemnare, aut adiudicare præſumant: nec carcerali cuſtodiæ præſint, ne Chriſtiani (vt fieri aſſolet) nonnunquàm abſtrui, cuſtodum odijs alterum carcerem patiantur. Nullam denuò audeant ſtruere ſynagogam: nam ſi fecerint, nouerint hanc fabri-

cæ Eccle-

cæ Eccleſiæ catholicæ profuturam, & quinquaginta pondera auri authores fabricæ eſſe mulctandos, ruinas tantùm ſynagogarum ſuarum permiſſa licentia reparandi. Quicunque Iudæus ſeruum ſeu ingenuum, inuitum vel ſuaſione plectenda ex cultu Chriſtianæ religionis in nefandam ſectã ritumve traduxerit, amiſſis facultatibus, capite puniatur, iuſtiſſimę pœnæ ſanguinis deſtinatus, qui ſidem alterius expugnauit peruerſa doctrina. Quicunque ex his ad honores irrepſit, habeatur, vt ante conditionis extremæ, ne videamur hominibus execrandis contumelioſum immunitatis beneficium præſtitiſſe.

Childebertus rex Francorum: Iudæis à cœna Domini vſquè in primum Paſcha per plateas aut forum, quaſi inſultationis cauſa deambulandi licentia denegetur.

Gregorius Papa Theodorico & Theodeberto Regibus Francorum, & Brunechildæ Reginæ: Mirati ſumus, quod in regno veſtro Iudæos Chriſtiana mancipia poſſidere permittatis. Quid enim ſunt omnes Chriſtiani, niſi membra Chriſti? Et poſt pauca: In hoc vos amplius petimꝰ Dei cultores demonſtretis, quòd fideles eius ab inimicis eius abſoluitis? Item idem ad Fortunatum epiſcopum: Chriſtiana, inquit, mancipia, quæ à Iudæis adducuntur, aut poſſidentur, aut mandatoribus contradantur, aut certè Chriſtianis emptoribus intra diem quadrageſimum venundentur, & tranſacto hoc dierum numero, nec apud eos quolibet modo remaneant. Si autem quędam ex iiſdem mancipijs talem ægritudinem fortaſſis incurrerint, vt intra ſtatutos dies vēdi non valeant, adhibenda ſolicitudo eſt, vt dum ſaluti fuerint priſtinæ reſtituta, ſimiliter modis omnibus diſtrahantur, & indè fraudi ſtollatur cuncta occaſio, ne Chriſtiana mancipia in domo Iudæi habitare ſinantur.

Lib. 7. epiſt. 10. & 114.

Lib. 7. epiſtol. 35.

Sanctus Alchimus Auitus Eccleſiæ Viennenſis epiſcopus, & ſanctus Apollinaris Eccleſiæ Valentinæ, & ſanctus Gregorius Lingonicæ Eccleſiæ epiſcopus, & ſanctus Viuentiolus Eccleſiæ Lugdunenſis epiſcopus, cum alijs viginti epiſcopis in nomine Domini congregatis, ita ſanxerunt: Si ſuperioris loci clericus, hæretici cuiuſcunque conuiuio interfuerit, anni ſpatio Eccleſiæ pacem non habebit: Quod iuniores clerici ſi præſumpſerint, vapulabunt. A Iudęorum verò conuiuijs etiam laicos conſtitutio noſtra prohibuit: nec cum vllo clerico noſtro panem comedat, quiſquis Iudæorum conuiuio fuerit inquinatus.

Sanctus Cæſarius Eccleſiæ Arelatenſis cum alijs triginta quinque Epiſcopis: Omnes, inquiunt, deinceps clerici, ſiue laici, Iudęorum conuiuia euitent, & nec eos ad conuiuium quis excipiat, quia cùm apud Chriſtianos cibis communibus non vtantur, indignum eſt, atque ſacrilegum, eorum cibos à Chriſtianis ſumi, cùm ea, quæ Apoſtolo permittente, nos ſumimus, ab illis iudicentur immunda: ac ſic inferiores incipiant eſſe Catholici, quàm Iudæi, ſi nos illis, quæ ab eis opponuntur, vtamur, illi verò à nobis oblata contemnant.

1. Cor. 8.

Priſcus Eccleſiæ Lugdunenſis Epiſcopus, Arthemius Senonicæ, Remedius Bituricæ, & ſanctus Siagrius Heduorum epiſcopus, cum cæteris pluribus ſtatuta Eccleſiaſtica renouantes, ita definiérunt: Ne Iudæi Chriſtianis populis Iudices deputentur, aut telonarij eſſe permittantur, per quod illis (quod Deus auertat) Chriſtiani videantur eſſe ſubiecti. Vt Iudæis à cœna Domini vſque primum Paſcha, ſecundum dictum bonæ recordationis Domini Childeberti regis, per plateas, aut forum quaſi inſultationis cauſam, deambulandi licentia denegetur, Et vt reuerentiam cunctis faceredoibus Domini, vel clericis impendant, nec ante ſacerdotis* conſenſum, niſi ordinati habere præſumant. Quod ſi facere fortaſſè præſumpſerint, à iudicibus locorum, prout perſona fuerit, diſtringantur. Et vt nullus Chriſtianus Iudæorum conuiuijs participare præſumat. Quod ſi facere quicunque (quod nefas eſt dici) clericus, aut ſecularis præſumpſerit, ab omnium Chriſtianorum conſortio ſe nouerit coercendum, quiſquis eorum impietatibus fuerit inquinatus. Et licet, quid de Chriſtianis, qui aut captiuitatis incurſu, aut quibuſcunque fraudibus Iudæorum ſeruitio implicantur, debeat cuſtodiri, non ſolùm canonicis, ſed & legum beneficijs iampridem fuerit conſtitutum, tamen quia nunc ita quorundam querela exorta eſt, quoſdam Iudæos per ciuitates, aut municipia conſiſtentes, in tantam inſolentiam & proteruiam prorupiſſe, vt nec reclamantes Chriſtianos liceat, vel ad precium de eorum poſſe ſeruitute abſolui: idcircò præſenti Concilio, Deo authore, ſancimus, vt nullus Chriſtianus Iudæos deinceps debeat deſeruire, ſed datis pro quolibet bono mancipio duodecim ſolidis, ipſum mancipium quicunque Chriſtianus, ſeu ad ingenuitatem, ſiue ad ſeruitium licentiam habeat redimendi. Quia nefas eſt, vt quos Chriſtus Dominus ſanguinis ſui effuſione redemit, perfecutorum vinculis permaneant irretiti. Quòd ſi acquieſcere his, quæ ſtatuimus, quicunque Iudæus noluerit, quamdiu ad pecuniam conſtituta venire diſtulerit, licèat mancipio ipſi cum Chriſtianis, vbicunque voluerit, habitare. Illud etiam ſpecialiter ſancientes, quòd ſi quis Iudæus Chriſtianum mancipium ad ritum Iudaicum cõuictus fuerit perſuaſiſſe, & ipſo mancipio carcat, & legali damnatione plectatur.

for.* confeſſum

Sanctus Lupus Trecaſſenorum Epiſcopus, & cum eo alij viginti & quatuor Epiſcopi, vel vicarij epiſcoporum, ſimiliter in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti congregati, pro cauſis corporis eius, quod eſt Eccleſia, inter multa hoc etiam ſtatuerunt: Quia (Deo propicio) ſub Catholicorum Regum dominatione conſiſtimus, Iudæi à cœna Domini vſque in ſecundam Sabbati in Paſcha, hoc eſt, ipſo quatriduo procedere inter Chriſtianos, neque Catholicis populiſue vlloloco, vel quacunq; occaſione miſcere præſumant.

In Concilio Laodiceno ſtatutum eſt, quod non oporteat à Iudæis vel hæreticis ea quæ mittuntur munera ſeſtiua ſuſcipere, nec cum eis feſta celebrare: Et quòd nõ oporteat à Iudæis azyma accipere, & communicare impietatibus eorum. Ca. 37.

Et in alio Concilio: Vt ſi quis Iudaicæ prauitati, iugali ſocietate coniungitur, id eſt, ſi ſeu Chriſtiano Iudæa, ſiue Iudæo Chriſtiana mulier carnali conſortio miſceatur, qui que horum tantum nefas admiſiſſe noſcuntur, à Chriſtiano cœtu atque conuiuio, & à communione Eccleſiæ protinus ſegregentur.

Ex Concilio Toletano quarto, Cap. LVIII.

De his qui contra fidem Chriſti, Iudæi munus vel fauorem præſtant.

TAnta eſt quorundam cupiditas, vt quidam eam appetentes, iuxta quod ait Apoſtolus, etiam à fide erraue- 1. Tim. 6.
rint. Multi quippe hucuſque ex facerdotibus atque laicis accipientes à Iudæis munera, perfidiam eorum patrocinio ſuo fouebant, qui non immeritò ex corpore Antichriſti eſſe noſcuntur, quia contra Chriſtum faciunt. Quicunque igitur deinceps Epiſcopus, ſiue clericus, ſiue ſecularis illis contra fidem Chriſtianam ſuffragium vel munere, vel fauore præſtiterit, vt profanus & ſacrilegus anathema effectus, ab Eccleſia catholica & regno Dei efficiatur extraneꝰ: quia dignum eſt, vt à corpore Chriſti ſeparetur, qui inimicis Chriſti patronus efficitur.

Item in eodem Concilio, Cap. LIX.

De filijs Iudæorum, vt à parentibus ſeparati, Chriſtianis debeant deputari.

IUdæorum filios vel filias, ne parentum vltrà inuoluantur erroribus, ab eorum conſortio ſeparari decernimus, deputãdos autem monaſterijs, aut Chriſtianis viris ac mulieribus Deum timentibus, vt ſub eorum conuerſatione cultum fidei diſcant, atque in melius inſtituti tam in moribus, quã in fide proficiant. Vt mercatores huius regni Chriſtiani, ſiue Iudæi, mancipia pagana, quæ per tot populos & ciuitates fidelium tranſeuntes, ad manus infidelium, & ſæuiſſimorum hoſtium noſtrorum perducunt: ex quo & ipſi infelices ſerui (qui ſi à Chriſtianis emerentur, poterant ſaluari) miſerabiliter pereunt, & inimicorum regni maximus numerus augetur, coerceantur à pijs principibus noſtris,

& intra Christianorum fines vendere compellãtur, ne tam horrenda crudelitate, & aperta infidelitate, & animarum damnis Deus exasperetur, & vires hostibus augeantur.

CAPVT LXXIIII.

PRouideant viri potentes, & maximè potentes fœminę, vt in suis domibus adulteria & luxuriæ concubinaticæ, & incæstæ adulteria non vigeant. Et suos presbyteros, qui cum eis in capellam vadunt, huiusmodi virtutem habere faciant, quatenus omnia vitia in domibus suis refrecent, ac orationem Dominicam, & Symbolum cunctos tenere & frequentare compellant, quia parochiani presbyteri & episcoporum ministri, de minoribus & vilioribus personis hoc prouidere studebunt.

CAPVT LXXV.

INdignum valdè est, vt qui in regia dignitate cæteros Ecclesiæ filios, authore Deo, præcellitis, negligentius quæ DEI sunt, exequi videamini. Vndè dignum erat, vt capellas villarum vestrarum laicis non committeretis, sed potius illis, qui è eadem sacrata loca religiosius tractarent, & vobis exinde ad iuti obsequium debitum impenderent. Sed quia aliter cautis interuenientibus res se habere dignoscitur, monemus & hortamur, vt secundum canonicam authoritatem, *ne quod absit, peniculum interdicti anathematis, ex decimis præsumptis incurratis. Si capellas vestras presbyteris aut viris Ecclesiasticis dederitis, & Dominicas decimas acceperint, sarta tecta Ecclesiæ & luminaria exinde competenter prouidcant, & presbyteri parochianas decimas accipiant, & populi necessitatibus debitè inuigilent. Si autem laici Capellas habuerint, à ratione & authoritate alienum habetur, vt ipsi decimas accipiant, & inde canones, aut geniciarias suas pascant: Sed potius presbyteri Ecclesiarum eas accipiant, & inde restaurationem Ecclesiarũ, & luminaria, & hospitum ac pauperum receptionem exhibeant, & pro vobis ac statu regni vestri, Domini misericordiam studiosè implorent.

*deest, fiat, aut aliquid eiusmodi.

CAPVT LXXVI.

VT Regia Maiestas obseruare præcipiat omnibus Reipublicæ ministris, quod à diuina authoritate, & sanctorum Patrum constitutione cautum esse dignoscitur, videlicet vt nemo comitum, aut quisquam ex iudiciaria potestate, post quartam feriam, quæ caput icinij nominatur, (in qua omnes pœnitentes manus impositionem ad vacan dum soluminodò pœnitentiæ & diuinis officijs, accipiunt) placitum aut* mallum tenere præsumant.

CAPVT LXXVII.

Tota Pachæ hebdomada feriabitur.

DIes quoque octo sacrosanctæ Paschalis festiuitatis, omnibus Christianis feriatos esse decernimus, ab omni opere rurali, fabrili, carpentario, gynæceo, cæmentario, pictorio, venatorio, forensi, mercatorio, audientali, ac scæramentis exigendis, quatenus eisdem diebus tanto licentius, quanto liberius omnibus Christianis sanctæ resurrectionis laudibus, & sacrosanctæ prædicationi iugiter insistere liceat. Quod si quis temerare præsumpserit, excommunicetur.

CAPVT LXXVIII.

Hæc capitula quatuor libris expleuus est Anfegisus Abbas.

VT capitula ecclesiastica à Domino Carolo Magno Imperatore, necnon & à domino Ludouico Pio Augusto promulgata, obnixè obseruari præcipiantur, sicut & legalia obseruanda esse nosciuntur.

CAPVT LXXIX.

HÆc autem constituimus, non præiudicantes, aut parũpendentes, quæ à maioribus, & prædecessoribus nostris fortè seuerius propter rigorem Ecclesiasticæ disciplinæ sunt constituta, sed tempori seruientes, & fragilitati delinquentium, sũi de multimoda DEI misericordia, si faltem his obedire voluerint, consulentes, præscripta taliter præfiximus, vt quicunque quæ à diuino spiritu per pontificalem authoritatem, & regiam Maiestatem promulgata & prolata, atque confirmata sunt, contumaci, atque rebelli animo contraire præsumpserit, si Ecclesiastico ordine quælibet persona fuerit honorata, synodali authoritate gradus proprij amissione multetur: Si autem in seculari habitu qualibet potestate vel dignitate fuerit sublimata persona, honore, quo in Republica fruitur, sine retractatione à Regia maiestate priuetur, & insuper exilij, vel afflictionis cuiuslibet, prout ordo ecclesiasticus, & regalis seueritas decreuerit, vltione plectatur.

CAPVT LXXX.

NOs simul cum istis & alijs DEI ac vestris fidelibus, nos atque socios nostros in episcopali authoritate rogastis, vt propter Deum, & nostrum ministerium, intacognitas necessitates, verum consilium, secundum Deum & secundum seculum inuenissemus, quod & fecimus, iuxta quod Dominus inspirare dignatus est, & vestræ Christianæ deuotioni verbis & scriptis protulimus. Quòd si illud placuit, & in omnibus adimplere potestis, sicut verbo & scripto vobis ex diuino mandato innotuimus, Deo gratias agimus. Si autem vultis & adhuc non potestis, quanto plus perfectioni adproximaueritis, gaudemus. Vt autem capitula, quæ Domino mediatore communiter decreuistis, & manu propria confirmastis, & nun c obscuratores vos verbis promissis, vt opere pleniter conseruetis, & adimplearis, nunc etiam admonemus. De sponsis quoque aliorum deinceps quoquo modo accepistis: quia de hoc, quod in præterito actum est, maximam indulgentiam, confisi de Dei multimoda & maxima largitate atque longanimitate propter quorundam fragilitatem reperimus. Et capitula patris vestri sine refragatione decæterò conseruentur, ac capitulis vestræ religioni, ab exiguitatis nostræ ministerio oblatis, hoc diploma, si complacet, adnectatur. Nos autem Dei iudicio, sui ab illo vicarij constituti, iuxta ministerium nostrum, & reuerendam authoritatem, nisi impossibilitas, aut quæcunque contradictio præpediret, & in locis Deo dicatis, & in eorundem locorum inhabitantibus, atque in cæteris quibuscunque diuinæ religionis obsequijs, prout Dominus velle scire, & posse donauerit, vt ipsius voluntas & iussio adimpleatur, pro viribus decertare studebimus.

CAPVT LXXXI.

VT ius Ecclesiasticum, & legem canonicam nobis ita conseruetis, sicut antecessores vestri, qui hoc bene & rationabiliter, ita quod sciri poterit, & DEVS vobis posse dederit, nostris prædecessoribus conseruauerunt.

CAPVT LXXXII.

QVòd in mea persona, nec in meo ordine, nisi fortè, quod absit, in ante contra Deum & contra vos manifeste fecero, vt damnari canonicè debeam, aduersum me & meum ordinem, ita damnabiliter non faciatis: non pro quacunque præterita causa aut mihi dehonoratio, aut damnatio veniat.

CAPVT LXXXIII.

QVòd res, ad ecclesiam mihi commissam pertinentes, & tempore principatus vestri ablatas, ita præsentaliter restituatis, & restitutas conseruetis, sicut tempore aui & patris vestri fuerant: Et excepto superpositio, quod in vsus possidentium, vel ex ædificijs assumptum est, quomodo tunc erant, quantum ad hoc quòd res vsitato nomine appellamus, constat, quando vos inde illas tulistis.

CAP.

CAPVT LXXXIV.

VT præcepta illicita de rebus Ecclesiæ mihi commissæ à vobis facta rescindantur, & vt de cætero ne fiant, caueatis.

CAPVT LXXXV.

VT ab Ecclesia mihi commissa indebitas consuetudines, seu iniustas exactiones de cætero non exactentis, sed fic eas conseruetis, sicut tempore aui & patris vestri conseruatæ fuerunt.

CAPVT LXXXVI.

VT contra deprædatores & oppressores Ecclesiarum nostrarum, & rerum ad eas pertinentium defensionē fecundum ministerium vestrum, quantum posse dederit Deus, exhibeatis.

CAPVT LXXXVII.

VT præcepta quæ auus & pater vester Ecclesijs nobis commissis fecerunt, & firmaucrunt, stabilia conseruauerunt, quæ etiam vos confirmastis, & de cætero rata conseruetis.

CAPVT LXXXVIII.

VT si vos contra hæc capitula, aut nos (quod absit) nō malitia, nec peruersō studio, sed aut per humanā fragilitatem, aut per ignorantiam, vel subreptionem nō damnabiliter contra vos egerimus, mutuo hoc consilio corrigamus, & firmata deinceps conuenientia maneat.

Explicit Synodus Meldensis.

Notæ in Concilium Meldense præcedens.

Concilium.] *Causa habiti Concilij hæc est. Reges Francorū res Ecclesiasticas iuris hominibus possidendas tradiderant, eaq; re Deum Optimum sacrilegij vindicem acerrimum grauissimè offenderant. Quòd cum Gallię Episcopi monuissent, ad diuinā indignationē auertendam Deiq; misericordiam prouocādam, illi hoc Meldense Concilium collegerunt; in quo ante omnia, inquit atē temporū hominumq; fidelium mores corruptissimos deplorarunt. causamq; malorū omniū, quibus hoc tempore vniuersa Gallia à Northmannis aliisque barbaris nationibus infestabatur, sacrilegio Regum Francorum attribuerunt. Quam vt planè è medio tollerent, pro rebus Ecclesiæ conseruādis plurima decreta ediderunt, ipsumq; Carolum Regem inter alia admonuerunt, vt capitula à Carolo Magno atque à Ludouico collecta obseruari præciperet. Hæc capitula Anfegisus quidam primum collegit, quatuor q; libellis distinxit. Post illum Benedictus Leuita monachus huius Concilij, ea quæ deerant, conquisuit, tribusq; aliis libris digessit, tribuens eam rem ipsis Ludouici hisce. Lothario, Ludouico & Carolo obtulit & dicauit. Hæc capitula auctoritate sedis apostolicæ cōfirmata esse fatentur, in sua præfatione Bernardus Leuita, & ipsa (vt supra dixi) ex multis capitulis. Quæ vbi nos eadem hic apposuissem, nisi magna ex parte supra excusa haberentur, plurimaq; earum cuiusdam potius leges, quam Ecclesiasticæ constitutiones essent. Separatim edita sunt Parisijs anno Dom. 1588. apud Claudium Chapellet cum hac inscriptione.* Caroli Magni & Ludouici Pij Christianissimorū Regum & Imperatorum Francorum capitula siue leges Ecclesiasticæ & ciuiles ab Anfegiso Abbate & Benedicto Leuita collectæ libris septem, qui nunc primum in lucem integrè eduntur. &c. *Decreta huius Concilij à Carolo Rege non sunt recepta; quamquā ingratiā Hincmari, quem plurimi diligebat, recens creati Rhemensis Episcopi ea, quæ ab illa Ecclesiastā ante abfuerat, pro virili, vt videre est apud Frodoardū lib. 3. Rhem. histor. cap. 20. seruitij procurauerit. Principes Regni sacris Episcoporum admonitionibus & decretis vehementer resisterunt, quia Abbatias aliaq; res Ecclesiasticas à Rege Carolo in beneficium accepérant. Quas ne dimittere cogerentur, magna impetrauit ante apud Regem egerunt, ne cūctos ille canone in hoc Meldensi Concilio sancito acciperet; sed paucos duntaxat alijs reiectis, ex ipsis suscipiendos esse decreuerat. Cumq; Rex magu Comitibus, quā Dei sacerdotibus ausi sint, et, magno damno totius Regni contigit, vt nouis Northmannorū incursionibus Regnū Deus affligi permiserit, coactusq; fuerit iniquissimas ab hostibus propositas leges suscipere, qui à patribus sanctè pieq; statuta recusauit accipere. Hoc inscriptio illa, quæ grandiusculis litteris nouemdecim capitulis ad finem capitularium librorum post quartam additionem prefixa reperitur, his verbis attestatur:* Quæ sequuntur capitula excerpta sunt à Domno Carolo Domni Ludouic Imperatoris filio & Principibus eius ex capitulis, quæ ann. 846. ediderant Episcopi in Synodis, Wenilo scilicet cum suffraganeis suis, Guntbaldus cum suffraganeis suis, Vismarus cum suffraganeis suis, Hincmarus cum suffraganeis suis. Et oblata sunt eidem Principi, sicut ipse iusserat, collecta ad relegēdum in Sparnaco villa Rhemensis Ecclesiæ. Et quia factione quorundam motus est animus ipsius Regis contra Episcopos, assidentibus Regni sui primoribus ab eorundē Episcoporum admonitione, & remotis ab eodem Cōcilio Episcopis ex omnibus illis capitulis hæc tantum obseruanda & complacenda sibi collegerunt, & Episcopis scripto tradiderunt dicentes: Non amplius, de eorum capitulis acceptasse quam ista, & ista se velle cum Principe obseruare. *Capitula illa nonemdecim, quæ ibidem subiunguntur, ex hoc Meldensi Concilio sunt desumpta.*

Meldense.] *Sic dictum à Meldis.*

Hæc Synodus Meldis anno 845. inchoata, Parisijs anno sequente absoluta fuit, vel saltem illos canones quos Meldis constituerat, sequēte anno in synodali Patrū consessu vono Parisijs promulgauit, vt patet ex præfatione Concilij circa finem.

CONCILIVM PARISIENSE, QVO MELDENSIS SYnodus absoluta est, vel saltem illos quos constituerat canones promulgauit, anno Domini 846. tempore Sergij Papæ II. & Lotharij Imperatoris celebratum.

Notæ.

Concilium.] *Vide quæ dixi in Notis Concilij Meldensis supra verbo* Meldense.

S. LEO. IV. PAP. VITA ET EPISTOLAE.

LEo IV. natione Romanus ex patre * Radoaldo sedit annos octo, menses tres, dies quinque. Hic adeo catholicus, atque Apostolicus vir multæ patientiæ, mulcedq; humilitatis extitit, largus, pius, innocens siue benignus, amator Iustitiæ, & plebis feruētissimus gubernator, diuinarū quoque scripturarū indefessus perscrutator, vigilijs & orationibus semper intentus. In cuius etiā beatissimo pectore iuxta illud, quod in Sancto Euāgelio legitur, & serpentis astutia, & simplicitas inhabitabat cōlubræ. Erat enim totius Sanctitatis decore repletus. Amator enim religiosorum hominū, Deoque in omnibus assiduè famulantium, nutritor pauperū, & cōtemptor sui. Hic primum à parentibus ob studia litterarū in monasterio beati Martini Confessoris Christi, quod foris muros huius Ciuitatis Romanæ iuxta Ecclesiā beati Petri Apostoli situ est, quousque sacras litteras plenius disceret, sponte concessit. Vbi nō solū litteras didicit, verum etiā in studio Sanctæ cōuersationis, non quasi puer, sicut tunc erat, sed velut perfectus monachus manfit. Cuius etiam piæ conuersationis exemplo alij sub eodem monachico degentes ritu omnipotētī Domino plus deuotè seruiebant. Erat quæ eum illius quasi vnus ex illis. Et quoniam Ciuitas supra montē posita abcōdi non potest, sic neque huius rumor Sanctissimi viri diu occul-

* Plat. Radulpho.

Leonis virtutes.

Matth. 16.

In monasterio vixit.

Matt. 5.

occultus existere potuit. Fama illius, siue Sanctitatis opinio huc, illuc luce clarius diuulgata est, atque multorũ relatione fidelium ad aures Pontificalis quondam beatissimi Patris, & Papæ Gregorij mox festino relatu occurrit, cui cum tantæ fuisset cæstitatis, dignaque conuersationis magisterium enarratum, illico eum ex monasterio, quo piè degebat, exire iubens, ad Sanctæ matris Ecclesiæ gremium perduxit, atq; vt in suo semper seruitio familiariter permaneret, in Lateranensi Patriarchio esse præcepit.

E monasterio à Papa euocatur.

Fit Subdiaconus.

Subdiaconum quoque eum ob fuæ famam vitæ laudabilis fecit. Qui tamen quamuis locum mutaret, vel ordinẽ, tamen vitam morefque fuos plufquã prius in fummi Creatoris noftri feruitio regulariter conftrinxit, bonifque multiplicauit operibus. Defuncto autem huius facratiffimæ fedis Papa Gregorio, tũc Sergius Archipresbyter Sanctæ Romanæ Ecclefiæ præful effectus, hunc de quo fuperius non-nulla retulimus, Leonem videlicet beatiffimum Papam presbyterum conferauit, eique titulum Sanctorum Quatuor Coronatorum largitus eft.

Fit Presbyter.

In quo dum bonis polleret moribus ibique indigentibus neceffaria miniftraret, peregrinos, ac pauperes, minufq; habentes non folum verbo, im mò etiã corporalibus alimonijs refoueret is, qui tunc præerat Sergius Romanæ fedis Antiftes ex præfenti vita fubtractus eft, fub cuius etiam tẽpore Ecclefiæ beatiffimorum principum Petri, & Pauli à Saracenis funditus deprædatæ funt.

S. Coronatorum.

Quia igitur calamitate fue miferia omnis Romanorũ vigor elanguit, atque contritus eft hoc facto, vniuerfa concio Romanorum ex duobus cafibus, vel periculis, videlicet de pertina morte Pontificis, & deuaftatione, quæ facta fuerat in Ecclefijs Sanctis, cunctorumque finibus Romanorum, fatebatur fe nullatenus euadere mortis periculum poffe. Cumque pari deuotione, communique conflio vniuerfi Romani proceres de futuro cogitarent Pontifice, vt quis eſſet, qui tam Sanctum, & inuiolabilem locum cum omnipotentis Dei timore regere, vel gubernare potuiſſet, conſeſtim fama beatiſſimi Præſulis ſimul & meritũ ab omnibus patefacta eſt, totamque per Vrbem diffuſa : nec dum enim is, qui obierat, Pontifex ad ſepulturam debitam fuerat deportatus.

Conſenſu vnanimi omnium eligitur in Papam.

Et ecce omnes à nouiſſimo vſque ad primum vna voce, vna ſimulque concordia Leonem Venerabilem preſbyterũ ſibi futurum Pontificem flagitarant. Et quod nullum ſuper ſe alium habere vellent Præſulem, niſi hunc, de quo crebro dictum eſt multis coniurationibus, ac vocibus fatebantur. Quorum incunctanter omnium credimus corda ad hunc expectendum non aliud, niſi amor diuinus, & diuinæ virtutis inflammauit & vniuit clementia.

Cognitus ad Papatũ.

Tunc omnes, vt ſuperius adnotatum eſt, pergentes cũ gaudio multa que auiditatis lætitia ad Eccleſiam, in qua degebat, beatorum Quatuor Coronatorum eum coactum, inuitumque exinde abſtrahentes cum hymnis, laudibuſq; præcipuis ad Lateranenſe patriarchium perduxerunt: qui morem conſuerates antiquum omnes oſculati ſunt pedes.

Mos antiquus oſculãdi pedes Pontificis.

Quanta autem in eius pontificali electione concordia, vel vnanimitas fuerit, nullus breuiter enarrare hominum poteſt. Quid autem electionis ſuæ tempore Apoſtolorum ſuffragijs ſuiſque Sanctis interueuientibus precibus de Saracenis illis, qui tam æ ſarium ſcelus commiſerunt diuina virtus peregerit, hoc inconueniens, aut reprehenſibile non eſt ſiue ob futurorum, ſiue timorem, ſiue memoriam præſentibus litteris adnotare. Omnes enim cum vellent iniquitatis, ac deprædationis ſcelere perpetrato ad Africanam, qua venerant regionem * reuerterere, vaſto maris pelago vi ventorum, procellarumque ſicut certa relatione cognouimus, Deo permittente, demerſi ſunt. Antiquumque illud Ægyptiorum miraculum ecce nouiter Apoſtolorum meruit oratio obtinere.

* reuerti

Saraceni in mari pereunt.

Romani non audẽt ſine facultate Imperatoris eligere Papam.

Romani quoque, vt diximus, noui electione pontificis congaudentes, cœperunt iterum non mediocriter contriſtari, eo quod ſine Imperiali nõ audebant auctoritate futurum confecrare Pontificem, periculumque Romanæ Vrbis maximè metuebant, ne iterum, vt olim, aliis ab hoſtibus fuiſſet obſeſſa. Hoc timore & futuro caſu perterriti, eum ſine permiſſu Principis præſulem conſecrauerunt, fidem quoque illius ſiue honorem poſt Deum per omnia, & in omnibus conſeruantes.

Dona à Leone obiata Eccleſijs. S. Petri.

Iam quia humanus exiſtimare non ſufficit arbiter, nec hoc referre præualet quantæ bonitatis, ac pietatis hic beatiſſimus extitit Pontifex, redeamus ad ea, quæ fretus Dei amore Sanctorum Eccleſijs obtulit, & à primo pontificatus ſui exordio enarremus. Hic vero inſignis, & præclarus Antiſtes ſuperno amore exardeſcens obtulit in baſilica beati Petri Apoſtoli coronam ex argento puriſſimo vnam penſantem libras viginti & quatuor. Gabathas interraſiles duas penſ. libras duas. Vela ſeptem, duo quidem de fundato, & alia duo de ſtauraci, & tria de ſpaniſco. Obtulit vero ibidem ad ſplendorem, & gloriam ipſius Venerandæ baſilicæ cortinam Alexandrinam miræ pulchritudinis vnam, habentem hiſtoriam pauonum portantium de ſuper homines, & aliam hiſtoriam Aquilarum, rotarumque & auium cum arboribus. Iſpe vero egregius, & prudentiſſimus Papa obtulit in baſilica Sanctorum quatuor Coronatorum, in qua Sacerdotij fui ſolertiſſimè functus eſt officium, caniſtra de argento puriſſimo tria penſ. libras. . . . .

S. Coronatorum.

Aquamanile ſimiliter de argento mundiſſimo par vnũ Canthara cum thymiaterio, id eſt, penſ. lib. . . . .

S. Matiæ.

Vela de fundato, quæ ad nitorem ipſius in arcu videntur Eccleſiæ pendere, duodecim. Item vela ferica alba triginta & quatuor. Fecit verò in eadem baſilica ad ſplendorem ſacri altaris veſtem holoſericam habentem pericly ſin de chryſoclauo. Et aliam veſtem album cum roſis habentem rotas ſeptem, & in medio tabulam de chryſoclauo cum effigie hominis gerentis in capite gemmas præfinas quinque. Item veſtem albam de chryſoclauo cum rotis ſex. Fecit autem in iam dicta baſilica ad honorem, & gloriam ſacri altaris vela habẽtia cruces, & gammadias de chryſoclauo, & gemmis ac bullis aureis XXXIII. Velum acupictile habens hominis effigiẽ ſedentis ſuper pauonem vnũ. Item vela habentia hiſtoriam Sanctæ Dei genitricis tria. Ité vela alia fundata quatuordecim, & alia album veſte de blatthin duo.

S. Pauli.

Ipſe quidem eximius, & beatiſſimus Papa fecit in baſilica Sanctæ Dei genitricis, quæ ponitur in vico, qui nuncupatur Sardorum veſtem de fundato habentem hiſtoriam Sanctæ Dei genitricis de chryſoclauo cum Prophetis. Ipſe vero à Deo amabilis & prudẽtiſſimus Papa ſedilia in ingreſſu marmoribus patriarchij conſtruxit, quæ nullus Pontificum vt perficeret arbitratus eſt. Nam & ſolariũ, quod beatæ memoriæ Leo III. Papa conſtruxerat cum præ nimia vetuſtate fractis trabibus in ruinis cerneretur, cuerſum, nouiter pulchrius in meliorem ſpeciem reſtauauit.

Terræmotus Romę.

Hic quidem inſignis, & pius Antiſtes in baſilica beati Pauli Apoſtoli ſuperno fretus amore veſpertinas publicè à cuncto Clero, & Schola conſtituit die natalis eius pſalli laudes. Huius beati tempore præſulis terræmotus in Vrbe Roma per indictionem factus eſt decimam, ita vt omnia elementa concuſſa viderentur ab omnibus. Ipſe iam ſæpefatus, & ſolertiſſimus Pontifex ſecundum antiquam conſuetudinem Canonica auctoritate decreuit, atque conſtituit, vt dũ ſacra miſſarum ſolemnia in Eccleſia celebrantur, nullus ex laicis in preſbyterio ſtare, vel ſedere, aut ingredi præſumat, niſi tantum ſacra plebs, quæ in adminiſtratione ſacri officij conſtituta videtur.

Ipſe quidem beatiſſimus Pontifex poſt cædem, & deprædationem ſæuæ gentis Agarenorum, quam in Sanctorum Apoſtolorum Eccleſijs peregrunt, ad reſtaurationem ipſarum quotidie animum prætendebat, quatenus omnia, quæ ab impijs manibus ablata fugrant repararet, ſperans æternæ futuræ retributionis meredem. Quamobrem abſtulit in baſilica beati Petri Apoſtoli butronem de argento puriſſimo cum gabathis argenteis pendentibus in catenulis ſeptem. Fecit autem ad illuminationem ipſius baſilicæ rete ahenum cum caniſtris argẽteis decem & ſeptem. Nam & ſarum miræ magnitudinis ad ſplendorem, & gloriam ſæpius memoratæ eccleſiæ reparauit. In qua etiam obtulit coronam de argento mundiſſimo penſ. lib. . . . . Vela de fundato, quæ in ambitu ſacri altaris pulchriora pendent vigintiquinque. Item vela Leonum habentia hiſtorias quæ

ante veſtibulum ſacræ Confeſſionis cernuntur pendere decem Et alia vela de fundato, quæ inter columnas ipſius venerandæ baſilicæ dextra, læuaque coruſcant quadraginta & ſex. Item vela de fundato, quæ in arcu ad ornatum, & decorationem preſbyterij pendent triginta, & tria. Verum etiã & alia vela de fundato, quæ in diuerſis eiuſdẽ baſilicæ locis ipſe almificus Papa conſtituit pendere decẽ octo. Et alia itẽ vela, quæ ante ianuas ſacræ baſilicæ pendent quatuor.

S. Coronatorum.

Hic verò inſignis & prudentiſſimus Præſul ſuperno frenatus amore fecit in baſilica Sanctorum Martyrum Quatuor Coronatorum veſtem de chryſoclauo habentem hiſtoriam Reſurrectionis Domini noſtri Ieſu Chriſti, atque effigies prædictorum martyrum, & ipſius almifici præſulis. Huius enim præfati almifici præſulis animus tantum diuino fulgebat amore, vt ea, quæ pridem ex beati Petri Apoſtoli Eccleſia ab impijs manibus inu merabilia fuerant bona ablata, ſuo præcipuo tempore libente voluerit pectore omnia nouiter reſtaurare.

S. Andreæ

Idcireo ad decus, & honorem ipſius prædictæ eccleſiæ fecit coronas ex argento puriſſimo miro compoſitas opere duas pendentes in eatenulis argenteis cum gemmis, & bullis deauratis penſan. vna libras eentum, triginta & duas, & alia centum & triginta. habentes vna clamacterios argenteos ſubter pendentes triginta & ſeptem. Et aliam ſimili modo habentem quadraginta. Et quia diuino ſemper erat munere perornatus, dignamque de omnibus curam, & ſollicitudinem habere, ſtudebat fceliciter, fecit in oratorio Sancti Andreæ Apoſtoli ad Sanctum Petrum vela maiora de fundato duo, & alia minora quinque ornata in circuitu de blatthin.

S. Anaſtaſij.

Ipſe verò à Deo protectus Venerabilis, & præclarus Põtifex fecit in monaſterio Sancti Anaſtaſij pro æterna animę ſuæ redemptione veſtem feſicam de fundato vnam habentem hiſtoriam Aquilarum.

Similiter & vela de fundato duo compta in circuitu de blatthin. Simili modo fecit in monaſterio Sanctæ Praxedis veſtem de fundato vnam.

Hic quoque prædictus præſul à die, qua diuina fretus potentia ſacram Apoſtoli Petri ſedem omni benignitate conſeendit, mox de priſcis vel antiquis ſacri palatij vſibus, atque ordinibus, qui ſub Prædeceſſorum ſuorum Pontificum tempora erupti, atque diuerſa conſuetudine fuerant deleti, ideo ad ſuæ memoriam ſanctitatis vniuerſos reduecre vel in meliorem ſtatum, quam nuper fuerant, omnia libenti animo ordinai e auidè conatus eſt.

Nam & acenbitum, quod Domnus Leo bonæ memoriæ Tertius Papa à fundamentis conſtruxerat, & omnia ornamenta, quæ ibi parauerat præ nimia vetuſtate, & obliuione antecceſſorum Pontificum deleta ſunt. Et in die natalis Domini noſtri Ieſu Chriſti ſecundum carnẽ tam Domnus Gregorius, quàm & Domnus Sergius ſanctæ recordationis ibidem minimè epulabantur. Iſdem vero beatiſſimus, & ſummus Præſul Leo quartus cum gaudio, & nimia delectatione omnia ornamenta, ſiue alimenta, quę inde deleta fuerant, nouiter reparauit, & ad vſum priſtinũ magnificè reuocauit.

Crux à Carolo Magno oblata.

Neonon & crucem ex auro puriſſimo gemmis ornatam, quam Carolus piæ memoriæ Imperator Francorum, & Romanorum in baſilica Saluatoris Domini noſtri Ieſu Chriſti, quæ Conſtantiniana nuncupatur temporibus Domni Leonis ſanctæ recordationis Tertij Papæ obtulerat, quæ mos erat, vt in Lætanijs ante ſacratiſſimum Pontificem ipſa præcederet, & ſic permanſit vſque ad tempus ſanctæ recordationis Domni Paſchalis Papæ, vnde diabolica ſuggeſtione, atque inſtigatione à malis extorta eſt, & à latronibus nocte furtim ablata. Et nullus deinceps Præceſſorum Pontificum tam Domnus Paſchalis, quã Domnus Eugenius, ſiue Domnus Valentinus, ſiue Domnus Gregorius, neeuon & Domnus Sergius reeordatus fuit, vt eam reſtauraret, & ad vſum ſanctæ Dei Romanæ eccleſiæ * repararet. Sed iſdem præfatus, & magnificus Præſul fecit ex auro puriſſimo, & mirę magnitudinis margaritis, & gẽmis hyacinthinis & praſinis vtiliter ornauit, & ad vſum priſtinum ſanctæ Dei genitricis Romanæ Eccleſiæ mirificè decoranit.

* pararet.

Hic verò præcipuus & inſignis præſul diuinatũ ſcripturarum in ſcientia, & eruditione probatiſſimus extitit prædicator, qui fama tantæ beatitudinis, atque ſanctitatis claruit, vt in conſpectu vniuerſi iſtius in Chriſto fundatæ Eccleſiæ populi miacula opcrarctur. In primo quidem Pontificatus ſui anno iuxta baſilicã beatæ Luciæ Martyris, quæ in * Orfea ſita eſt, in quibuſdam tetris, abditiſque cauernis dirigeneris ſerpens, qui Baſiliſcus Græcè, Latinè Regulus dicitur, ortus eſt, qui ſtatu ſuo, ac viſione omnes qui ad eaſdẽ properabant cauernas, celeriter necabat, mortiſque tradebat periculoſita vt omnes ſtupor, ac timor inuaderet, ſerpentis virtutes mirantes, & cladem.

* Platina Orthea.

Leo Papa Baſiliſcũ fugat.

Ipſe verò beatiſſimus, & præclarus Pontifex hanc populi necem, audiensque perniciem, ad orationes ſe conuertit cum ieiunijs Dominum deprecari non ceſſans, vt ab huius modi omnes interitu liberaret. Dum hæc agerentur, præclarus & celeberrimus dies aduenit, in quo beatæ Dei genitricis, ſemperque virginis Mariæ aſſumptio celebratur. Tunc præfatus, & vniuerſalis Papa à patriarchio cum hymnis, & canticis ſpiritalibus ſanctæ præcedente icona ad baſilicam Sancti Hadriani Martyris, ſieut mos eſt, proprijs pedibus cum omni clero perrexit. De qua regreſſus cum omni fidelium cœtu ad baſilicam beatæ genitricis Dei, & Domini noſtri Ieſu Chriſti, quæ ad præſæpe dicitur, cũ Dei laudibus magna comitãte caterua populi properabat. Qui cum peruenſſet ad locum, in quo ipſe fœuiſſimus baſiliſcus tetris, vt iam ſuperius diximus, iacebat cauernis, omnẽ clerum & populum ſtare præcepit, atque iuxta eaſdem cauernas properans ſuper foramen ipſius vbi peſtiferi ſtatus egrediebatur ſerpentis, intrepidus ſtetit & oculos ad cælum pariter tetendit, & palmas. Chriſtumque, qui eſt ſuper omnia Deus profuſis lachrymis deprecatus eſt, vt ab eodem loco diri ſerpentis genus ſua potẽtia effugaret. Et data ſuper populum oratione Dei laudes ad baſilicam, qui ſuperius memoraiimus, profectus eſt, exhibere. Ab eodẽ vero die ipſe peſtifer baſiliſcusita effugatus, atque ab ipſis proiectus eſt antris, vt vltra in illis locis nulla læſionis eius macula appareret. Et aliud miraculum ipſe almificus Papa perfecit, quod enarrare breuiter inchoemur.

Idem oratione & ſigno crucis incendiũ extinguit.

In ipſo quod ſuperius memoraiimus, Pontificij ſui exordio Saxonum vicum validus ignis innaſit, qui flammarũ virtute cuncta comburere cœpit validius, vbi populorum multa congregata ſunt agmina, quæ huius ineendij flamas volebant extinguere: Sed ventorum flatibus altius extendebatur ignis in aëre, cuncta eomburens, atque comminuens, ita vt propius beati Petri Principis Apoſtolorum baſilicæ proueniret, Saxonum, Longobardorum domos, ac porticũ concremans atque diripiens.

Dona eiuſdem in Eccleſia S. Petri.

Quo audito ipſe beatiſſimus Pontifex anxius illue eeleri curſu profectus eſt, & obuius ante ignis impetum ſe præparauit, ac Dominum deprecari cœpit, vt ipſius incẽdij flamas extingueret, & crueis proprijs faciens ſignaculum digitis amplius, ignis extendere flammas non potuit, ſed beati virtutem ferre non vaſens Pontificis, extinctus flammas redegit in cinerem.

Ipſe verò à Deo amabilis, & prudentiſſimus Papa fecit in baſilica beati Petri Apoſtoli vela de fundato in circuitu compta de blatthin numero quadraginta quinque. Fecit autem iſdem egregius Pontifex in monaſterio ſancti Martini, quod beati Petri baſilicæ cohæret ad laudem, & gloriam ipſius beati Martini oraculi mirę pulchritudinis veſtem perfecit, habentem hiſtoriam ſuperius memorati ſancti iacentis in lectulo cum effigie Saluatoris Domini noſtri Ieſu Chriſti. Simul effigiem ſanctæ Martyris Agathæ habentis ad pedes effigiem ipſius almi Pontificis, habentem gemmas hyacinthinas decem & ſeptem. Item in eodẽ oratorio fecit vela quatuor, & vnum quidem habens rotas de chryſoclauo tres.

S. Coronatorum.

Feeit idem in baſilica ſanctorum Quatuor Fratrum veſtem de fundato vnam habentem hiſtoriam ipſorum ſanctorum Martyrum, & effigiem ipſius almi præſulis habentẽ gemmas duodecim, ſimiliter & vela de fundato quatuor.

S. Petri.

Hic vero venerabilis, & præclarus Põtifex fecit in baſilica beati Petri Apoſtoli nutritoris ſui caniſtrũ interrafile de argẽto puriſſimo pẽ. lib. . . . . Vbi ſupra obtulit coronas de argẽto mũdiſſimo pẽ. lib. . . . . Hic vero beatiſſi-

mus & præclarus Papa superno fretus amore obtulit beato Petro Apostolo ad splendorem & gloriam ipsius sanctissimæ basilicæ lucernam bimixyn de argento purissimo pensantem lib. quadraginta quinque.

S. Silues. Isdem beatissimus Præsul fecit in Ecclesia beati Silvestri Confessoris atque Pontificis, qui ponitur in monte Soracte vestem de fundato vnam habentem angulos quatuor, duos quidem Tyrios, & duos fundatos. Fecit etiam idem sanctissimus, & beatissimus Præsul in Ecclesia beati Petri Principis Apostolorum vela quæ pendent in arcu Presbyterij ex auro texta habentia historiã beati Petri Apostoli numero decem & octo. Nec non in oratorio beati Leonis Confessoris, atque Pontificis, quod est situm infra prædictã Ecclesiam vestem de fundato vnam habentem historiam Aquilarum. Obtulit quoque vbi supra, coronam de argento vnam pen. lib. . . . .

Iam etiam fecit ibi vela de fundato ornata ex vtraque parte de blatthin numero viginti. Obtulit etiam beato Petro Apostolo calices de argento , qui sedent super circuitu altaris numero sexdecim pensantes libras. Verum etiam & calicem pendentilem cum catenulis, & delphinis pensan. libras . . . . . Item sanctissimus, & coangelicus præfatus Præsul post deprædationem Saracenorum illius Ecclesiæ fecit super corpus beati Petri Apostoli imagines argenteas, totasque numero tres. & vnam quidem in medio habentem effigiem Saluatoris Domini nostri Iesu Christi cum gemmis in capite per crucem ornatam hyacinthinis, & prasinis. Item aliam quandam positam ad dextram partem Salvatoris & habentem vultum beati Petri Apostoli, & beatæ Petronillæ. Aliam quandam positam ad partem leuam depictam vultum habentem beati Andreæ Apostoli, simul & vultum prædicti summi præsulis pensan. libras centum, & quatuor. Fecit vbi supra fara ærea, quæ sedent super vestibulum sacri altaris numero duodecim.

Restituit monasteria. Sæpe verò hic beatissimus Papa omnia sanctorum, quæ destructa fuerant loca reædificare magnopere cupiebat. Nã monasterium Corfarum, quod iuxta basilicam beati Sixti Martyris atque Pontificis situm est, quod quorundam malorum hominum fuerat operibus desolatum, & ad sæculare habitationem perductum, pro salute, ac futura retributione animæ suæ perfectius restaurauit. In quo etiam ancillarum Dei congregationem muniuit ad persoluẽdum Dei omnipotentis quotidie laudes , muneribus auxit, diuitijs perornauit , & omnia sacris præceptis , quæ exinde ablata fuerant, restaurans, suis sanctis digitis plenius ea confirmauit. Is sæpius memoratus & beatissimus Papa prædicationis fuæ alloquio multos ad cognitionem veritatis perduxit, & salutiferas omnibus operationes quotidie demonstrauit.

Prædicauit populo

Octauam Assumptionis B. Virg. celebrari iussit. Nam octauam Assumptionis beatæ Dei genitricis diem, quæ minimè Romæ antea colebatur, vigilijs sacris, matutinisque cum omni Clero pernoctans laudibus in basilica eiusdem semper virginis Dominæ nostræ, quæ foris muros iuxta basilicam beati Laurẽtij Martyris sita est, celebrari præcepit.

Dona Eccles. S. Mariæ. In quam etiam magna populi multitudo conuenerat, nouæ festiuitatis cupiens celebrare solemnitatem. Hoc ipse magnanimus cum videret Antistes, omnes qui aderant huic celebritati plures largereos erogauit. Fecit vero isdem beatissimus in eiusdem Dei genitricis, semperque virginis Mariæ Ecclesia vestem de fundato vnam. Nec non fecit ibidem vela numero quadraginta quinque. Et infra in ipsius Ecclesiæ oratorium, quod vocitatur, beatæ Barbaræ, obtulit vestem de fundato vnam.

S. Stephani. Ipse à Deo præcipuus antistes & in oratorio Sanctæ Eugeniæ fecit vestem de fundato vnam.

Et hic foleritissimus, Deo opitulante, sanctissimusque & in omnibus præclarus, atque præcipuus Pontifex magno animo, & pura voluntate donauit in Ecclesia beati Protomartyris Stephani, quæ ponitur foris muros iuxta Ecclesiam beati Laurentij Martyris, vestem de fundato vnam. Et infra huis mœnia Ecclesiæ in oratorio beati Leonis Martyris fecit vestem de fundato vnam. Et ipse mitissimus Pontifex, atque acutus in omnibus bonis obtulit in Ecclesia beatæ Dei genitricis, semperque virginis Mariæ Dominæ nostræ, quæ ponitur infra prædictum monasterium, quod vocatur Corfarum, fecit vestem de fundato vnam. Vbi supra obtulit in oratorio sancti Cæsarij vestem de fundato vnam.

Fecit isdem benignissimus crucem auream nouiter , & ipsa crux vt mos antiquitus est, subdiaconi manibus ferebatur ante equum prædecessorum Pontificum, quam Deo iuuante, in auro, & argento ac gemmis melius renouauit. Obtulit vero in Ecclesia beatæ Nymphæ Martyris, quæ esse videtur in Ciuitate Portuensi, vestem de fundato vnam. Similiter fecit in Ecclesia beatorum Martyrum Cosmæ & Damiani, quæ in silua candida esse videtur, vestem de fundato vnam. Nec non, vbi supra obtulit vela de fundato tria ornata in circuitu de blatthin. Hic vero beatissimus Papa sacratissimorum Martyrum sepulchra deuota mente ardentique affidue pectore visitabat. Quos vigilijs, sacrisque orationibus cuncto pro orthodoxæ fidei popolo exorabat. S. Nymphæ. S. Cosmę.

Monasterium cons truit. Die autem quadam cum ad sepulchrum beati Laurentij Martyris peruenisset, & solito more orationem expleret, diligentius inquirere cœpit, ac dicere. Quanti quotidianas hic monachi Deo omnipotenti referant laudes? Tunc omnes, qui aderant, beato Pontifici protulerunt, quod à quibusdam Pontificibus duo monasteria ibidem fuissent constructa, sed pro magna paupertatis inopia in desolationes reducta sint. Mox autem ipse almificus Pontifex superno nutu compunctus monasterium , quod nunc sancti vocatur Stephani, & Cassiani, restaurans muneribus, ac diuitijs locum plenissime perornauit. In quo etiam sanctæ conuersationis plures Græcos genere instituit monachos, qui Deo omnipotenti, eidemque Martyri die, noctuque laudes persoluerent.

Ipse quidem à Deo protectus, & venerabilis præsul intra basilicam beati Petri Apostoli oraculum miræ pulchritudinis, summique decoris construxit , quod pulchris marmoribus circumdans splendide complit , absidamque eius ex musiuo aureo superinducto colore gloriosè decorauit. In quo etiam venerabile corpus beati Leonis Confessoris, atque Pontificis recondens, sacrum desuper construxit altare, & cyborium cum cruce exaurata ad laudem, & gloriam Christi nominis hoc fretus amore perfecit, vt sibi dignum in æthere conquireret locum.

Patratis itaque omnibus, atque perfectis operibus, quorum iam sigillatim superius nomina scripta, vel memorata sunt, confestim isdem Pastor & pater egregius quamuis vniuersarum proficuam Ecclesiarum Dei curam , dignamque solicitudinem gereret, & ad omne opus bonum præomnibus intentus existeret , ex intimo cordis sui longa trahens suspiria , cum quotidie beatissimi Apostolorum Principis Petri sacratissimum altare cerneret violatum, & ad tantam inhonestatem à Saracenis perfidis, Deoque contrarijs & vilitatem perductum , etiam & quod dolentes mœrentesque dicimus , ipse vndique Christianum populum ad iam fati Principis sacratissima orationis causa, vel gratia limina destinari cerneret, & ob hoc vota sua, vt olim, perficere nõ pleniter fatigebat, ideo omnipotentis Domini fretus auxilio, atque Consilio, & virtute munitus, aureis simulque argenteis tabulis, nõ tantum confessionem sacram, verum etiam frontem sæpedicti altaris satis decenter , & honorificè perornauit, vt præsens per omnia opus ibidem dedicatum luce clarius manifestat. Quamobrem venerandi altaris frontem præcipuam tabulis auro optimo nouiter dedicauit, vna cum gemmis quamplurimis valdè optimis ac pretiosis totam circumdedit, & in meliorem, vt prius fuerat, decorem, quæ perduxit. In quibus scilicet aureis, vt dictum est, tabulis nõ solum Redemptoris nostri forma depicta præfulget, verum & eius refurrectio veneranda, atque indicium, sacræ, ac salutiferæ crucis. Ornat altare S. Petri.

Petri quoque, Pauliique pariter vultus, atque Andreæ in prænominatis tabulis similiter splendent, atque coruscant, inter quos Sanctissimi quarti Leonis Præsulis, nec non & specialis hilij sui Domni Imperatoris Lotharij propter futuram memoriam, siue mercedem, personæ Deo caræ per cuncta sæcula veneranda , depictæ sunt. Fecit denique tabulam de smalto, opus ducẽtas sexdecim auri obrizi pensan. libras. Confessionem verò crebro dicti altaris tabulis ex argento paratis pariissimo simili modo tota animi deuotione ad antiquum decus, & statum perduxit. In quibus Sal-

uator cum

uatorem in throno ſedentem conſpicimus pretioſas in capite gemmas habentem, & à dextris illius Cherubin, à læua quoque eius vultus Apoſtolorum , cæterorumque depictos. Immò & rugas ſacræ confeſſionis ex argento conſtructas vultus habentes beatiſſimi Petri , & Pauli penſ. omnia libras ducentas, & octo.

Ipſe verò à Deo amabilis, & prudentiſſimus Pontifex fecit in baſilica beati Petri Apoſtoli vela ex auro texta pendẽ. in arcubus compte in circuitu de blattin numero vndecim. Necnon & in oratorio Sanctí Leonis Pontificis intra eccleſiam beati Petri Apoſtoli fecit veſtem ſericam albam ſigillatam cum gammadijs & periclyſi de blattin vnâ, & vela ſimiliter alba maiora duo, minora octo. Et in monaſterio ſancti Cæſarij, quod ponitur in palatio, fecit veſtem de fundato vnam, & vela octo.

S. cæſarij.

Ipſe verò à Deo protectus, & venerabilis Pontifex propter retributionem, & mercedem animæ ſuæ fecit in Cimiterio beatæ Agathæ Martyris, quod ponitur foris portam beati Pancratij Martyris veſtem de fundato vnam , & vela octo.

S. Agathæ

Quiſnam dicere valeat, vel narrare ſufficere poſſit, quanta ipſe à Deo protectus, & ſolertiſſimus Papa ſanctis locis deuota obtulit mente dona? Nam in oratorio, quod Pauli dicitur Papę more pulchritudinis obtulit veſtem aquilarum habentem hiſtoriam cum cruce de chryſoclauo, & gammadijs vnam. Fecit autem in oratorio ſanctorum Proceſſi & Martiniani ſplendoris non modici veſtem cum rotis & hominibus, & hiſtoriam cum cruce, ſimiliter de chryſoclauo & gammadiam vnam.

S. Pauli.

Aliam verò veſtem fulgidæ viſionis in baſilica Sanctæ Petronillę perfecit habentem rotam, aquilamque cum cruce de chryſoclauo & gammadijs vnam.

S. Petronillæ.

Obtulit verò in oratorio ſanctæ Dei genitricis ſemper virginis Dominæ noſtræ Mariæ, quod in mediana conſiſtit, veſtem ſimiliter cum rotis , aquiliſque & cruce de chryſoclauo cum gammadijs vnam. Fecit quidem in oratorio Sancti Hadriani veſtem cum rotis, hominumq; effigiebus cum cruce ſimiliter de chryſoclauo , & gammadijs vnam. Ipſe verò ſæpius memoratus & beatiſſimus Papa obtulit in baſilica ſancti Sebaſtiani Martyris, quæ in fraſcata conſiſtit veſtem pretioſiſſimæ claritatis cum cruce de chryſoclauo , & gammadijs vnam.

B. Mariæ.

S. Hadriani.

Fraſcatæ.

Qui ſummus, & præcipuus præſul fecit in baſilica beati Petri Apoſtoli cortinam holoſericam cum hiſtorijs multis claritatis immenſæ ad decorem, & gloriam ipſius ſacratiſſimæ baſilicæ vnam. Cum verò hæc, & quæ ſcripta ſunt Leo vir beatiſſimus quartus, q; Præſul Domino ſolaciante amoris, ac deſiderij gratia per diuerſa piorum loca ſanctorum perfectius contuliſſet, tunc de Romanæ vrbis ſtatu, acreſtauratione morum, qui longo iam ſenio, atque vetuſtate nimia fracti, diruti;que funditus videbantur, cœpit cum Ieſu Chriſti Domini tractare conſultu, ne ſi diu ſub hac negligentia, ſiue obliuione conſiſterent, aut Domino permittente facilius ab hoſtibus aut capi, aut forſan , expugnari potuiſſent ; ideo ne hoc in futurum malum ſicret, omnes prænominatæ muros Ciuitatis Romanæ, duodecima inſtantę indictione renouare , atque ad priorem cultum decuſque tota mentis alacritate curauit. Et non ſolum muros, quos diximꝰ celeri fieri agilitate præcepit, ſed & portas, quibus omnis ſępe claudituꝛ Ciuitas nouo cultu ligniſque prævalidis ob inimicorum metum, ſiue terrorem reddifari feſtinantius iuſſit. Quæ denique omnia, vt cito fierent, & ad effectum, decoremque eſſent perducta, prefatus vir apoſtolicus indifferenter non ſolum equo reſidens, verumtamen ſanè pedibus proprijs per muros, vel portas cum ſuis fidelibus diſcurrebat, quatenus in reſtauratione eorũ mora nulla, aut dilatio fuiſſet exorta. Quapropter, vt ante iam dictũ eſt, inter curas maximam de Romana vrbe curam, ac ſolicitudinem venerandus Pontifex gerens vndique ad meliorem, nouumque cultum, cuncta nouiter deduxit, & quindecim ab ipſo ſolo Turres, quas funditus dirutas per circuitum vrbis reperit, nouis fabricis reſtaurari præcepit.

Muros vrbis reparat.

Quarnm denique duas iuxta Portuenſem portam ita prudenter ac ſapienter venerabilis Præſul ad ipſam oram Tyberis, id eſt iuxta litus fluminis ædificari diſpoſuit, vt nullus priuſ hominum vel cogitare , vel conſiderare valebat. Et quia per hunc locum nõ ſolum naues , verum etiam homines ante facilè ingrediebantur , nuncautem vix vnquam per eum paruæ nauiculæ introire valebunt , & hoc propter futurum teſtimonium , Saracenorum periculum, & ſalutem Romanæ vrbis factum eſt.

Ipſas igitur turres non ſolum lapidibus , ſed etiam ferreis munìri curauit catenis, quatenus ſi neceſſitas fuerit per eundem locum, nulla valeat nauis tranſire. Quod nouiter opus conſtructum, & Romanæ vrbis defenſionem præſtat, & videntibus non modicum , ſed grande miraculum, quia cum magna ſapientia, ſubtili prudentia & nouæ teſtate patratum eſt.

Ipſe quoque à Deo protectus, & beatiſſimus Papa multa corpora ſanctorum , quæ diu inculte iacebant ſummo ſtudio, ſummoque cordis affectu ad honorem omnipotentis Dei infra huius almæ vrbis mœnia mirifice congregauit. Nam & corpora ſanctorum Martyrum quatuor Coronatorum ſolerti cura inquirens reperit. Pro quorum deſiderabili amore baſilicam, quæ ſanctorum fuerat nomini conſecrata , quam ipſe dum ad Pontificij deductus eſt apicem, prudẽtiſſimo moderamine rexit, quæ per oblitam curricula temporum quaſſata vetuſtatis defectu , & penè ruinis confracta diu antiquitus videbatur, & conuulſa, ſupernæ virtutis annuente clementia in ſplendidiorem, pulchriorem;que ſtatum à fundamentis conſtruxit, & ad laudem omnipotentis Dei, eorum ſacratiſſima corpora cũ Clandio , Nicoſtrato, Symproniano, atque Caſtorio, & Simplicio, necnon Sejuero, Securiano, Carpophoro, & Victorino, quatuor fratribus. Item Marius, Audifax, & Abacum, cum Fœliciſſimo, & Agapito, Hyppolito cum ſuis familijs numero decem & octo. Aquilino , Aquila & Priſca, Narciſſo, & Marcellino, Fœlice, Simetrioque Candido, atque Paulina, Anaſtaſio, & Fœlice, Apollione, & Benedicto, Venantio, atque Fœlice, Diogene, & Siberæli, Feſto, & Marcello, atque Supercantio, Pndentiana, & Benedicto, Fœlice, & Venantio, necnon Capite Sancti Proti, Sanctæq; Cæciliæ, Sancti Alexandri, Sanctique Sixti, & Sancti Sebaſtiani , atque Sacratiſſimæ Virginis Praxedis pariter ſub ſacro altari recondens collocauit, & alia multa, quorum nomina Deo ſunt cognita. Super quod etiam ad gloriam Creatoris miro opere, mirꝙue pulchritudinis Cyborium ex argento puriſſimo aureo ſuperinductum colore cum gemmis praſinis, & hyacinthinis penſan. libras trecentas trefdecim & ſemis.

Corpora ſanctorũ vrbi intulit.

Eccleſiam extruit.

Vbi ſupra obtulit in eadem eccleſia vela rubea, quæ pendent in circuitu altaris numero quatuor.

Idem quoque Sanctiſſimus Præſul fecit in oratorio prædictæ beatæ Barbaræ, quod cõſtructum eſt in fra Eccleſiam Sanctorum Quatuor Coronatorum coronam de argento penſ. libras duodecim. Necnon in eodem oratorio obtulit gabarhas de argento decem penſ. libras. . . Verum etiam in ſupraſcripto oratorio fecit veſtes de fundato tres habentes in medio cruces cum gammadijs, & vela duodecim.

Prædictus etiam Venerabilis Pontifex fecit in baſilica beati Stephani Pontificis via latina milliario tertio veſtem de fundato vnam cum cruce in medio, & vela ſex. Vbi obtulit patenam, & calicem Sanctum modicũ de argento penſ. lib. vnam, & ſemis. Obtulit etiam beatiſſimus præſul in Eccleſia beati Princ. nis Apoſtolorum turibulum de argento exaurato Apoſtolatũ legente nomẽ Domni Leonis Quarti Papæ penſ. libras quatuor.

Donat in Eccleſ. S. Stephani.

Vbi etiam in oratorio beati Gregorij Confeſſoris, atque Pontificis fecit veſtem de fundato cum gammadijs , & cruce em ex argento texto vnam. Similiter ibi ipſe in oratorio beati Paſtoris martyris veſtem pari modo fecit vnam. Necnon & in oratorio beatę Dei genitricis, quę ponitur ad ambonem eodem modo fecit veſtem vnam. Et in oratorio Sanctæ, & ſuperexaltatæ Crucis fecit veſtem ſimili modo vnam. Necnon & in oratorio, quod ponitur ad fontem, fecit ſimiliter veſtem vnam, & vela de quadruplo.

Ipſe verò Venerabilis, & præclarꝰ Pontifex fecit in Eccleſia Sãctorum Quatuor Coronatorũ ſuper altare maiore veſtẽ de fundato cũ cruce in medio, & gãmadias, & in gyro liſtam de fundato vnã. Vbi ſupra in oratorio Sãctę Barbaræ ſimiliter fecit veſtẽ de fundato vnã. Et in oratorio Sãcti Sixti eodẽ

S. Coronatorum.

fecit

fecit veſtem vnam. Et in oratorio Sancti Nicolai ſimiliter fecit veſtem cum Aquila vna. Necnon & in Eccleſia eadem fecit cortinam lineam cum cruce in medio, & in gyro liſtam de fundato miræ magnitudinis. Pijs moribus, his ſacriſque peromatus operibus Papa obtulit in ſæpius memorata quam fretus amore fundauerat, aula, patenam ex argento puriſſimo aureo ſuperinductam colore, cum crucis Tropheo, Saluatoriſque effigie, Sanctæq; Dei genitricis, & Sanctorum Apoſtolorum pulchro ſcemate decoratam penſan. libras ſeptem. Similiter calicem Sanctum auro quoque perfuſum Euangeliſtarum habentem iconam, & crucem penſan. libras quatuor.

Necnon ex argento puriſſimo Cantharum exauratum, in quo ſignaculum in circuitu depreſſum cernitur crucis cum Prophetarum effigiebus beatiſſimique Stephani primi martyris icona. Veruntamen & turibulum ex argento mūdiſſimo Apoſtolicum vnum.

Gabathas ad nitorem ipſius venerandæ baſilicæ exauratas quatuor pen. pondus duarum ſemis librarum.

His omnibus ita geſtis confeſſionem cum ſacro altari argenteis tabulis penſan. libras nonaginta & tres decoratuit Sanctorum quæ effigiebus perornauit.

Super quod etiam obtulit regnum de argento puriſſimo pretioſiſſimis gemmis habens in medio crucem, quod vſq; nunc ſuper eodem pendere altari conſpicitur. Vbi etiam obtulit vela de fundato quadraginta & tria.

Dona in monaſterijs.

Ipſe verò ſæpius memoratus, & præclarus Antiſtes ſuperno inflammatus amore obtulit in monaſterio Sancti Sylueſtri, Sanctique Benedicti, & Sanctæ Scholaſticæ, quod nuncupatur ſub Lacu, veſtes de fundato tres, & vela ſimiliter de fundato ſeptem. Fecit etiam idem beatiſſimus præſes poſt deprædationem Saracenorum in Eccleſia beati Petri Apoſtoli Crucifixum miræ magnitudinis cōſtructum cum gemmis hyacinthinis de argento puriſſimo exauratū penſ. libras ſeptuaginta, & alias gēmas albas ſeptē, Maiorē vnam.

S. Petri Eccleſia.

Ea itē, quæ inter cætera per Sanctiſſimi Præſulis aſſiduas preces ac lachrymas à Domino exauditas duodecima inſiſtente indictione mirabiliter acta, vel geſta ſunt, nō inutiliter agemus, ſi ob æternam memoriā huic operi clarius inſerere ſtudeamus. Vt quantæ Sanctitatis in hac ærūnoſa vita vir iſte extiterit, præſentes, atque futuri facilius agnoſcant.

Deniq; poſt nefandam, & lugubrem, omnique plenam miſeria Saracenorum deprædationem, quam in primo Eccleſiarum omnium capita Sancta ſcilicet Romana Eccleſia hortatu Diabolico peregerunt, voluerunt iterum ipſi Sataną filij ſimilia in Romanos fines, & Eccleſiam beatiſſimi Apoſtoli Petri, vt olim damna inferre, & deinde victores ad loca, quibus egreſſi fuerūt, deſtinare; ſed cura ac ſtudio ſum mi præſulgentę, atq; vigilante paſtoris, hæc minimè perficere potuerunt. Tamēt fideles in Domino amplius fideliores iure exiſtant, & illius ſigna, ac veneranda miracula ex veteribus nouiter emanaſſe non dubitent: à principio retinendum eſt, quid de eis diuina eodem tempore miſericordia mirabiliter egit, quantiſque miſeriis, atque calamitatib' gens illa peſſifera merito protrita dilapſa eſt. Quam ob rem priſtinum reminiſcentes lucrum, vel prędam, quā fecerant, multiplicata iterum peruerſorum hominū manu multiſq; cum nuuibus ad Vrbem expugnandam Romanam duodecima indictione vigente venire crudeliter decreuerunt.

Veró claſſes Saracenorum diſperſitur.

Saraceni miſerè diſpergūtur, & pereunt.

Multiſq; etiam diebus in loco qui Tozarum dicitur iuxta Inſulam Sardiniæ demorati ſunt. A qua digreſſi Romanum portum Deo illos non adiuuante inire conati ſunt.

Cōſpirāt Neapolitani & alij contra Sarracenos.

Saraceni quidam in ruinā re. licti.

Quorum iniquus, ac nefandus aduentus Romanos non mediocriter terruit. Sed quia Eccleſiam ſuam Deus omnipotens ſemper inuiolatam cuſtodiuit, & deinceps cuſtodire non deſinit, excitauit tunc inter cæteros omnium Neapolitanorum, Amalphitanorum, Caietanorumque corda, vt vna cum Romanis contra eos inſurgere, ac dimicare fortiter debuiſſent. Mox etenim à locis proprijs egreſſi ante Saracenos inutiles, ipſi cum ſuis nauibus coniunxerunt, ſumque repentinum aduentum beatiſſimo Leoni Quarto Pontifici notum fecerunt. Et quod ſe ob nullam rem venire aliam ſunt profeſſi, niſi vt de paganis Domino auxiliante victores exiſterent. Tunc demum Venerabilis Papa aliquantos ex eis priusad ſe Romani venire præcepit, volens ſpecialiter ſcire ab eis, ſi eorum pacificus eſſet aduentus, vel non, ſicuti & factum eſt.

coniunxerūt, id eſt peruenerunt.

Inter quos tunc filius Sergij magiſtri militum, qui erat ordinatus ſuper exercitum, nomine Cæſarius, aduenit, quos benignè in palatio Lateranenſi ſuſcipiens cauſam pro qua venerunt, inquiſiuit. Illi autem ob aliud non veniſſe teſtati ſunt, niſi ab hoc, quod ſuperius legitur exarati. Quorum pius Apoſtolicus credulus verbis cum magno armatorum procin ctum, mox ad ciuitatem Oſtiam properauit, omneſque Neapolitanos grandi, atque eximia deuotione ſuſcepit. Qui vt ſummum præſulem conſpexerunt, pedes eius humo proſtrati venerabiles ſunt oſcultati, gratiaſque omnipotenti altithrono retulerunt, qui ad ſe confortandos talem dirigere decreuit Antiſtitem. Qui vt meliores de Belial filijs victores exiſterent, ſummopere deprecati ſunt, vt de ſuis ſacris manibus corpus Dominicum percipere meruiſſent. Quibus ore ſuo Miſſam in Eccleſia beatæ Aureæ decantauit, atque vniuerſi ex illius, vt dictū eſt, manibus communionem ſumpſit runt. Et antequam hæc fierent, vſque ad præfatam Eccleſiam cum hymnis, ac letanijs, canticiſque præcipuis, ſimul cum ipſis Neapolitanis Chriſto auxiliante proſ. ctus eſt. In qua etiam ſlexis genibus Altiſſimū deprecatus eſt, quatenus orationibus ſuis ipſe Chriſtianorum hoſtes in manus reſiſtentium tradere dignaretur.

Oſtiæ Papa cantat Miſſam.

Oratio eōta a Sarracenos cōpoſita.

Super quos etiam multis cum lachrymis hāc orationem obtulit dicens. *Deus cuius dexteram beatum Petrum Apoſtolum ambulantem in fluctibus, ne mergeretur, erexit, & coapoſtolū eius Paulum tertio naufragantem de profundo pelagi liberauit, exaudi nos propitius, & concede, vt amborum meritis horum fidelium veſtrorum brachia contra inimicos Sanctæ eccleſiæ tuæ dimicantia, omnipotenti dexteræ tuæ corroborentur, & conualeſcant, vt de recepto triumpho nomen Sanctum tuum in cunctis gentibus appareat glorioſum. Per Dom.*

Dona ob lata in Eccl. S. petri.

Die verò altera poſtquam à iam dicta Ciuitate Venerabilis reuerſus eſt Præſul, ipſi ſceleratorum ſocij, ſiue participes iuxta littus maris Oſtienſis multis cum nauibus apparuerunt. Contra quos Neapolitani impetum facientes, dimicare fortiter voluerunt, etiam aliquantos vulneraueruntex illis, & deinde triumphum acceppiſſent, ſi vnum non citius impedimentum accidiſſet. Nam dum adinuicem attentius dimicarent, ſubito tam validus, ac ſuper eminens excitatus eſt ventus, qualem quis his temporibus memīniſſe non valeat, qui vtraſque naues confeſtim diuiſit. Turn Saracenorum naues primò veniebant, vſque ad oram maris, deinde vento flante, marique eleuato procellis diſperg ebantur, & iterum poſt aliquantulum conf: actis viribus reuerſebantur. Deus enim omnipotens, pro certo credimus, hūc ex theſauro ſuo produxerat ventum, qui eos ad nocendum foris nūnimè permiſit exire. Super his nouis myſticiſque miraculis, quæ noſtris licet non meritis diuina oſtendere ac demonſtrare noſtris dignata eſt temporibus ſemper gloriſicanda, & conlaudanda eſt vel Deinoſtri clementia, qui eos ad locum, quem deſiderabant permiſit aſpicere, & tamen nec capere potuiſſent, Virtutis ſuę potentia longius expulit, multoſque poſtea non tantum per inter ceſſiones & merita beatiſſimorum Petri, ac Pauli, Principum maris profunditas, verum etiam fames & gladius indeſinenter extrinxit.

Ex quibus per quaſdam Inſulas noſtras famis laborantes penuria, plurimi à noſtris hominibus interfecti ſunt. Cæteros autem cauſa veritatis, ac teſtimonij viuos comprehendentes Romam duxerunt. Quorum Romani proceres ne multiplicatus numerus videretur, multos prope portum noſtrum Romanum in ligno ſuſpendi iuſſerunt. Aliquantos etiam nos ferro conſtrictos viuere iuſſimus, per hanc ſolummodo cauſam, vt & ſpem noſtram, quam in Deum habemus, & illius ineffabilem pietatem, necnon & propriam tyrannidem luce clarius ſcire valuiſſent. Et poſt hæc ne otioſe, aut ſine angu ſtia apud nos viuerent aliquando ad murum, quem circa eccle ſiam beatiſſimi Apoſtoli Petri habebamus inceppetum, aliquando diuerſa artificum opera quicquid neceſſarium videbatur, per eos omnia iubebamus deferri.

Pro his igitur beneficijs, vt iam enarratum eſt, beatus Pontifex, obtulit in baſilica beati Petri Principis Apoſtolorum

ſtolorum poſt deprædationem, gentis Agarenorum, arcus de argento mundiſſimo numero tredecim. Ex quibus duo, quos poſuit à parte dextra, ſeu ſiniſtra in Preſbyterio miræ magnitudinis penſ. libras. . . .

Idem quoque beatiſſimus Præſul fecit in eccleſia beati Petri principis Apoſtolorum veſtem vnam auro textam habentem hiſtoriam, qualiter beatus Petrus prædicauit ad Sãctam Romanam Eccleſiam cum gemmis albis, id eſt, margaritis ſeptem, & cum gemmis præſinis vndecim, necnon & gemmis hyacinthinis viginti & ſeptem.

S. Andreæ. Fecit & in eccleſia beati Andreæ Apoſtoli cyborium ſuper altare ex marmore, necnon & calicem de argento cum coronis pendentibus in eodem cyborio numero duodecim penſ. . . . . libras. Fecit etiam ibi ipſum Campanile, & poſuit Campanam cum malleo æreo, & cruce exaurato. Necnon & in Eccleſia beati Petri Apoſtoli obtulit turibulum ex auro puriſſimo ex diuerſis gemmis ornatum. Et in eccleſia beati Dei genitricis, ſemperque Virginis Mariæ Dominæ noſtræ, quæ ponitur ad Sanctum Laurentium foris murum fecit veſtem vnam habentem hiſtoriam Reſurrectionis Domini noſtri Ieſu Chriſti, & imaginem almifici prædicti Præſulis.

S. Mariæ.

Fecit etiam in eccleſia Sanctorum Quatuor Coronatorum caniſtra de argento vndecim penſa. libras viginti quatuor. Obtulit & in Eccleſia beati Petri Apoſtoli crucem ex auro puriſſimo ex diuerſis gemmis hyacinthinis, albis & Smaragdis miræ magnitudinis ornatã, quæ ſtat parte dextra iuxta altare maius. In qua etiam nouiter renouauit virgam, & deargentauit eam, in qua prædicta crux continetur penſ. lib. argenti vndecim & ſemis legente de nomine Domni Leonis Quarti Papæ.

S. Stephan. Obtulit & in eccleſia beati Stephani Protomartyris veſtem ex auro texto cum gemmis hyacinthinis quatuor. Iſdem prædictus almificus, & ſummus Præſul nimio amore ductus, & bonis moribus affectꝰ fecit in eccleſia beati Chriſti martyris Laurentij ſita foris murum Ciuitatis Romanæ veſtem de ſerico mundo cum Aquilis habentem bandas auro textas tres ex vtraque parte habentes martyrium prædicti martyris depictum, & imaginem prædicti Præſulis.

S. Coronatorum. Necnon fecit in eccleſia Sanctorũ martyrum Quatuor Coronatorum imagines de argento exauratas tres, vnam quidem habentem vultum Saluatoris, & alias duas habentes vultus Sanctorum Claudij, & Nicoſtrati penſan. libras quinquaginta & duas, & ſemis. Et in eadem Eccleſia obtulit Coronam de argento vnam penſ. libras viginti quinque.

Et in pergula eiuſdem Eccleſiæ, quæ eſt ante altare maius ſuſpendit lilium de argento habens mala de cryſtallo, & ranunculum. Fecit etiam, vbi ſupra, caniſtra de argento ſeptem penſan. libras duodecim.

Fecit ipſe mitiſſimus in ædæ propria, quam ipſe à fundamentis fieri diſpoſuit, & ex iure parentum ſuorum ipſi acceſſiſſe videbatur, monaſterium ancillarum Dei in honorem Sanctorum Simitri, & Cæſarij, vbi & dona largius eſt, patenam, & calicem Sanctum de argento exauratũ habentes diuerſas gemmas penſ. libras. . . . Vbi ſupra obtulit thymiamateria cum canthara vna pendentia libras. . . . . Necnon & ipſe verò almificus Pontifex obtulit in ſuprafcripto monaſterio Caniſtra de argento mũdiſſimo tria, & gabathas faxifcas. penſan. in vnum libras duodecim & ſemis. Ibidem fecit propter retributionem, & mercedem animæ ſuæ veſtes de fundato tres habentes vnam tabulam acupictilem intercluſam. Fecit autem ibidem ſignum cæſureo mundiſſimo cum gemmis præſinis, & hyacinthinis, quod pendet ſuper altare penſ. libras. . . .

Ipſe verò à Deo protectus, & Venerabilis Pontifex ſuperno amore exardeſcens obtulit in baſilica Sanctæ Dei genitricis, ſemperque Virginis Mariæ Dominæ noſtræ, quæ ponitur foris muros illius Ciuitatis Romanæ iuxta beatum Laurentium, veſtem de fundato vnam habentem in medio tabulam exauratam cum effigie Natiuitatis Domini noſtri Ieſu Chriſti, & ipſius almifici Pontificis. Et in eccleſia beati Laurentij martyris, quæ ponitur foris muros obtulit thuribulum argenteum cum coopercolo ſuo exauratũ habens catenulas & bullas per gyrum penſ. lib. ſex.

B. Mariæ.

At verò in eccleſia beatæ Dei genitricis, ſemperque Virginis Mariæ Dominæ noſtræ trans Tyberim abſidam, quæ prænimia vetuſtate ruitura eminebat, prænominatus præſul reſtaurauit. Et in eccleſia beati Petri Principis Apoſtolorum pròpter honorem, ac vigorem ipſius Eccleſiæ fecit butronem ex argento puriſſimo, qui pendet in Preſbyterio ante altare maius penſan. libras centum, quadraginta & nouem.

Simul etiam fecit in eccleſia B. Sebaſtiani martyris, quæ S. Sebaponitur in Fraſcata caniſtrum de argento mũdiſſimo penſ. ſtiani. libras duas, legente nomẽ almifici præſulis, & B. Sebaſtiani.

His denique decentius conſummatis, atque peractis poſt flebilem & iniquam Saracenorum depræd ationem, Catholicus, & per omnia laudabilis præſul ad decorem, & laudem Eccleſiæ Apoſtolorum Principis Apoſtoli Petri, fecit miræ S. Petri. magnitudinis ac pulchritudinis ſuper illius venerandum altare Cyborium & columnas, ac lilia exaurata ex argento puriſſimo penſ. libras mille ſexcentas, & ſex. Nam & ſuper Cyborium obtulit coronas quatuor & calices ſ.decim ex auro mundiſſimo penſ. libras. . . . .

Et de argento, vt ſupra, ad honorem, & gloriam ipſius cyborium fecit, calicesque & coronas numero quadraginta ſex penſan. libras viginti duas & vncias ſeptem. Necnon & ſuper columnas ipſius Cyborij propter amplam pulchritudinem ex argẽto puriſſimo fecit cophinos numero quatuor penſan. libras quadraginta & duas. Fecit etiam ibidem ante altaris circuitum vela alba holoſerica ſigillata numero quatuordecim liſtas habentia de fundato.

Obtulit imibi, & alia vela linea numero quatuordecim liſtam habentia per circuitum de ſerico albo ſigillata. Vbi ſupra fecit arcus duos ex argento puriſſimo penſan. libras quinquaginta. Fecit in oratorio Sancti Sylueſtri infra pa- S. Syluest. latium Lateranenſe veſtem de fundato, vnam, habentem in medio tabulam de chryſoclauo modicam, & vela de fundato quatuor. Fecit & in Eccleſia Hieruſalem veſtem de fundato vnam, & vela ſimiliter de fundato quatuor. Fecit etiam & in Diaconia Sanctæ Mariæ Virginis, quæ ponitur in cyro regnum ex argento intrinſecus, bullis aureis circundatum. Verum etiam & in eccleſia Sanctæ Dei genitricis, ſemperque Virginis Mariæ Dominæ noſtræ, quæ ponitur in Fraſcata obtulit veſtem de fundato vnam habentem S. Mariæ in medio tabulam modicam exauratam interclu ſam, & vela de fundato quatuor. Necnon & in Eccleſia Sanctæ genitricis Dei Mariæ, quæ ponitur in Morcnico narrano fecit veſtem de fundato vnam, & vela ſimiliter de fundato quatuor. in Fraſcata

Pari modo obtulit & in eccleſia beati Petri Apoſtoli, quæ ponitur in Maruli, fecit veſtem de fundatõ vnam habentem in medio tabulam exauratam modicam interclu ſam, & vela de fundato quatuor.

Ipſe verò à Deo protectus, & Venerabilis Pontifex obtulit in baſilica Beatæ Dei genitricis, ſemperque Virginis Mariæ Dominæ noſtræ, quæ ponitur ad Sanctum Lauren- S. Mariæ tium foris muros fecit coronam lineam vnam habentem ad S. Laurentium. in gyro liſtam de fundato, & in medio crucis ſimiliter de fundato. Et in Eccleſia Sanctorum Coſmæ, & Damiani, quæ in Silua candida eſſe videtur, obtulit veſtem rubeam vnam habentem in gyro liſtam de argento, & crucem in medio, & vela cum Aquilis quatuor. Obtulit etiam in eccleſia beati Petri Principis Apoſtolorum coronam ex argen- S. Petri. to cum hiſtorijs à foris circundatam, & exauratam penſan. libras ſeptem. Ipſe quoque à Deo protectus, & Beatiſſimus Papa ſuperno fretus amore obtulit in baſilica beati Petri Apoſtoli ante Confeſſionem ſacri altaris à dextris, ſeu à ſiniſtris ad decorem ipſius baſilicæ Angelos ſex ex argento mundiſſimo penſantes libras ſexaginta quatuor. Et ſuper illud Cyborium fecit oleas quæ pendent in circuitu altaris habentes tabulas quatuor exauratas, nec nõ & gammadias nunero quatuor. Vbi ſupra fecit arcus quatuor, qui ſtant in Preſbyterio ex argento mundiſſimo penſ. libras centum.

Ipſe vero beatiſſimus Põtifex obtulit in monaſterio San- S Coſmæ ctorum Coſmæ, & Damiani qꝰ ponitur in loco qui vocatur & Dam. ſublacus miliario ab vrbe Roma plus minus quadrageſimo veſtẽ de fundato vnã, & vela de fundato ſimiliter tria. Fecit etiã iſdẽ prædictus Præſul in eccleſia beati Chriſti Martyris

Geruа-

S. Gerual. & Protal. Gerualij, & Protalij, quæ ponitur infra Ciuitatem, quæ vocatur Fundana veſtem de fundato habentem in medio crucem ex auro texto vnam, & velum de fundato vnum. Obtulit etiam iſdem prædictus Præſul in eccleſia beati Chriſti Martyris Cæſarij, quæ ponitur intra Ciuitatem, quæ vocatur Terracina veſtem de fundato vnam habentem in medio crucem cum gammadij, & pericly ſin de blattin legente de nomine Domini Leonis Quarti Papæ, & vela ſimiliter de fundato numero quinque. Nec non obtulit in baſilica beati Petri Apoſtoli arcus ex argento mundiſſimo numero quatuor, pen. libras octuaginta, & quatuor.

S. Petri.

S. Ruſinę. Fecit autem in baſilica beatæ Ruſinæ Martyris in ſilua candida veſtem de fundato habentem in medio crucem de pericly ſi, & in circuitu de blattin, legente de nomine Domini Leonis Quarti Papæ.

S. Clemẽ. Fecit etiam iſdẽ beatiſſimus Præſul in eccleſia beati Clementis Martyris, atque Pontificis gabathas de argento puriſſimo numero ſex. Tres quidem filo pares ſigno Chriſti, & duas etiam ſimilitudines palmarum, & vnam interraſilem, quæ eſt faxiſca pen. ſimul libras quatuor. Iſdem beatiſſimus, & præclarus Pontifex fecit in baſilica beati Petri Apoſtoli nutritoris ſui arcus cum columnis, & lilijs de argento puriſſimo tres pen. in ſimul libras centum, & duas. Iſpe quidem venerabilis Pontifex fecit in baſilica Sancti Cæſarij, quæ ponitur in Terracina, veſtem de quadrapulo ornatam in circuitu de blattin, habeute in medio crucem de chryſoclauo, legente de nomine Domni Leonis quarti Papę. Necnon & in baſilica beati Petri Apoſtoli fecit arcus de argento puriſſimo cum columnis, & lilijs numero tres pen. libras lexaginta.

S. Cęſarij.

S. Petri.

Fecit & in eccleſia ſanctæ Dei genitricis Mariæ, quæ ponitur in Ciuitate Portuenſi veſtem de ſpaniſco vnam ornatam in circuitu de fundato, & in medio crucem de argento. Similiter vela de ſpaniſco ornata in circuitu de fundato numero tria. Sed & tabulas de argento exauratas, in gradu antę te conſ ſionem beati Petri Apoſtoli numero quatuor, & cagnos duos, qui penſ. libras ſimul quadraginta & quatuor. Obtulit vſu ſupra coronas porphyreticas mirę magnitudinis ornatas ex auro puriſſimo cum delphinis duodecim, legẽte de nomine ipſius almiſici Præſulis pen. auri libras tres, & ſemis.

Nec non & arcus de argento puriſſimo numero decem, qui pen. ſimul in vnum libras centum, octuaginta, & vnam. Et vela linea, quæ pendent in arcubus vbi ſupra ornata in circuitu de fundato numero quadraginta octo.

Dicere nunc poſt vniuerſa, quæ retroſcripta ſunt, libet, æternæque memoriæ præſentibus literis enodare, quæ vel quanta permaximus, ac venerabilis Præſul ſolerti, pioque ſtudio pro defenſione vniuerſæ matris Eccleſię, zelo ſcilicet compũctus diuino infra paucorum ſpatia temporum perhoneſte ac nobiliter dedicauit.

Quamobrem dum vniuerſa Romanorum nobilitas, pro illa quam iam dudum de prædationem neſandi, ac maleuoli Saraceni intulerant in nimia lamentatione conſiſteret, ne deinceps (niſi eccleſia beati Petri Apoſtoli muris vndiq; munita citius fore) peciora valuiſſent committere, iſdem amabilis Pontifex magnam pro Romanis omnibus cæpit habere anguſtiam: & quo modo vel ordine ab eorum cordibus tantum potuiſſet rancorem, ſiue timorem auferre anxius cogitare. Cumque in his diuturnis crebro laboribus deſudaret, Deo reuelante, huiuſmodi protinus conſilium ſumpſit, vt hocipſum ſuo dilecto, ac ſpeciali filio Domno Lothario luce clarius indicaret Auguſto, quatenus per illius, Domino annuente, adiutorium atque conſilium Ciuitatem illam, quam Prædeceſſor eius Leo Papa Tertius erga eccleſiam prænominati Apoſtoli ædificare cęperat, & cuius multis iam in locis fundamenta poſuerat (licet poſt ſuum tranſitum à quibuſdã ablata fuiſſent hominibus, ita vt nec aditus apparceret, vbi prius inchoationẽ præfatus habuerat murus) ſi vita comes adeſſet, deſideratum opus Chriſto ſolaciante, ad effectum poſſet perducere. Hoc denique pijſſimus, ac ſereniſſimus Cæſar agnoſcens, magna eſt illico lætitia, & exultatione repletus, roganſque iam fatum ſummopere Præſulem, patrem que per omnia ſpiritalem, vt quantocyus tanti operis fabricam, ſedulo labore perficeret. Ad quam ipſe cum ſuis fratribus non modicas argenti libras direxit, vt ſicut dictum eſt, tam proficuum opus indclibe-ratum minimè remaneret. Ex quo nuncio præoptato Præſul præcipuus vltra modum hilaris eſt effectus. Cæpit autem ex tunc de prædicto negotio valde eſſe ſolicitus conuocanſque cunctos ſanctę Dei fideles eccleſiæ petens ab eis ore ſuo conſilium, qualiter tanta murorum cito valuiſſet fabrica conſummari. Tunc omnibus ita viſum eſt, vt de ſingulis Ciuitatibus, maſſiſque vniuerſis publicis, ac monaſteriis per vices ſuas generaliter aduenire feciſſet, ſicut & factum eſt.

Lothar. Imp. iuuat Papam in Leonina vrbe extruenda.

Quamobrem ſecundo præſulatus illius anno præfata Ciuitas ædificandi ſumpſit exordium. Et in ſexto conſecrationis ſuæ, vtpotè magnis, ac mirabilibus omnis eſt fabricis Ciuitas vndique conſummata. Cumque per multos labores, atque certamina beatiſſimi Præſulis, totum vt deſiderabat murorum opus completum, deliberatum que fuiſſet, cœpit omnipotenti Deo multimodas, ſiue innumeras gratias agere, qui ſuas quotidianas preces pro nona ædificatione murorum exaudire, & adimplere dignatus eſt. Nam quantam, qualemque curam, vel ſtudium, ſimulque ſolicitudinem pius, ac laudabilis paſtor, quouſque conſtrueretur, dibus ſingulis, ac noctibꝰ habuit, nullius hominis lingua breuiter enarrare poteſt, & quia nihil aliud poſt de bita ſacrorum mandatorum officia agebat, præter id, quod ſupetius exatatum eſt, reuera non frigus, neque flatus ventorum, vel pluuię, aut aeris grandis vel modica conturbatio pigrum in cũdo de die in diem quolibet modo facere potuit. Sed modo hic, modo illic per diuerſas murorum fabricas vigil, ac ſolicitus diſcurrebat, vt ſuum bonum propoſitum, ac deſiderium per Apoſtolorum pia Petri, Paulique ſuffragia, redemptor noſter omnipotens præpropere adimplere decreuiſſet, atque modo omnes conſpicimus. Tunc demum conſummatis, ſimulque perfectis, vt crebro retulimus, nouæ Ciuitatis vniuerſis operibus, Papa beatiſſimus & per omnia, & in omnibus ſemper laudabilis, vt prædicta Ciuitas, quæ à proprio Conditoris ſui nomine Leoniana vocabatur, vt perpetualiter firma ac roborata conſiſteret, iuſſit cum magna animi deuotione, cordiſque lætitia, vt omnes cum eo epiſcopi pariter, ac facerdotes incolæ vrbis, & vniuerſi ordines Clericorum Sanctæ Catholicæ, & apoſtolicæ Romanæ Eccleſię, poſt lætanias, & pſalterium decantatum, cum hymnis, & canticis ſpiritalibus per totum murorum ambitum nudis pedibus cinerem portantes in capite circuirent, & inter cætera ab epiſcopis Cardinalibus aquam fieri benedictam præcepit, vt inter orationum officia, aquam ipſam tranſeuntes per murum conſtructionis gratia iactare omnimodis ſtuduiſſent, qui, vt ab eo iuſſu m fuerat, humiliter peregerunt.

Leoniana dicitur aoua Ciuitas.

Nudis pedibus Papa cũ toto clero mo-tos circuit

Ipſe autem venerabilis Pontifex ore ſuo tres ſuper eundem murum orationes, multis cum lachrimis, ac ſuſpiriꝰ, dedit rogans ac peteus, vt ſæpedicta Ciuitas, & Chriſti conſeruaretur in æuum auxilio, & ſanctorum omnium, Angelorumq; præſidio ab vniuerſo inimicorum ſecura, & imperterrita perduraret in curſu. Primam denique orationem fecit ſuper portam quæ reſpicit ad ſanctum Peregrinum, cuius finis, & principium tale eſt. ✠ ✠ ✠.

Orationes tres ſit per portas ſeeit.

DEus, qui Apoſtolo tuo Petro collatis clauibus regni cæleſtis ligandi, atque ſoluendi Pontificium tradidiſti, concede, vt inter ceſſionis eius auxilio à peccatorum noſtrorũ nexibus liberemur, & hanc Ciuitatem, quam noniter te adiuuante fundauimus, ſac abi ta tua in perpetuum manere feciat am, & de hoſtibus, quorum cauſa conſtructa eſt, nouos, ac multiplices habere triumphos.

Secũdam quoq; iſdem pius Papa dedit orationem ſuper poſteruluam, ſibi mirum in modum caſtellum præeminet, quæ vocitatur Sãcti Angeli. Cuius orationi talis eſt textus.

2. Oratio.

DEus, qui ab ipſo mundi huius exordio, hanc Sanctam Catholicam, & apoſtolicam Romanam Eccleſiam ab hoſtibus cuſtodire, & conſeruare dignatus es, imaginatus noſtra chyrographum proprietatis emunda, & ciuitatem hanc, quam tuo ſancto nomini per apoſtolorum tuorum Petri, & Pauli ſuffragia nouiter dedicauimus, ab omnibus inimicorum infidelis ſecutam ſemper, atque imperterritam manere permitte. Per.

Tertiam verò orationem cecinit ſuper proſtruiam aliam, quæ reſpicit ad ſcholam Saxonum, quæ ex eorum

vocabu-

vocabulo Saxonum pontcrula appellatur, & ipſa oratio tertia hunc ſpecialiter continet modum.

3. Oratio.

PRAESTA *quæſumus omnipotens, & miſericors Deus, vt ad te toto corde clamantes, intercedente beato Petro Apoſtolo tuo tuæ pietatis indulgentiam conſequamur, & pro Ciuitate hac quam ego famulus tuus Leo Quartus epiſcopus te auxiliante nouo opere dedicaui, meoq; ex nomine Leonina vocatur, iubeas vt ſemper illeſa maneat, ac ſecura apud clementiam maieſtatis tuæ ingiter exoremus.* Per Dominum, &c.

In qua ſcilicet Ciuitate iuxta promiſſum ſui deſiderij, quod Deo vouerat, magnam ſiue Romanis, ſiue diuerſis nationibus, in ſummæ ſolemnitatis die rogam diſtribuit.

Deinde cum cæteris, vt præfatum eſt, lacerdotibus, & omnibus Romanorum Proceribus ad Eccleſiam beati Petri Apoſtoli cum orationibus, diuinisque laudibus tendens, Miſſam pro ſalute populi & Ciuitatis incolumitate, ac ſtabilitate perpetua, honorificè decantauit. Is itaque ſacris præcétis officijs, cunctos nobiles Romæ multiplicibus donis, nó tantùm in auro, argentoue, ſed & fericis pallijs honorauit, atque ditauit. Fuitque die illo magna cunctis lætitia, videlicet die ſeptimo & viceſimo menſis Iunij pridie, ante beatiſſimorum Apoſtolorum Petri, & Pauli vigilias, ſed & per totam Romanam vrbem infinita gaudia & exultationes innumeræ celebratæ ſunt. Inde magis dignum eſt, atque conueniens, vt pro tanto Præſule, tantoque Paſtore cunctipotentem Dominum toto corde puroque animo iugiter imploremus, per quem, tam admirabile, perhoneſtumque opus, Chriſti ſolatiante potétia, celeri exercitatione expletum ob ſalutem Chriſtianorum omnium conſummatumque cognoſcimus, in noſtris orationibus, quatenùs & hic diutiſſimè vigeat, & illic cum ſanctis omnibus pro ſuis innumeris certaminibus ac laboribus perpetualiter æterna mereatur præmia poſſidere.

Papa Roman. multis donis afficit.

Corſos recipit in vrbem Portuenſem.

Ipſe verò beatiſſimus Papa fecit in eccleſia ſancti Sinzigij, quæ ponitur in Ciuitate Ilerana veſtem de fundato vnam habentem in medio tabulas de chryſoclauo cum effigie Saluatoris, habentes in capite gemmas praſinas tres, & ſancti Sinzigij, & beatiſſimi Præſulis, & vela de fundato quatuor. Et in eccleſia ſanctorum quatuor Coronatorum fecit ceroſtata exargento puriſſimo 2. pen. libras quinque, & vncias ſex, & gabathas de argento nouem quatuor penſan. libras.

Dona Eccleſijs data.

S. Mariæ.

Fecit in eccleſia ſanctæ Dei Genitricis Mariæ, quæ ponitur ad beatum Laurentium foris muros vela de fundato numero viginti ſeptem. Item fecit prædictus præſul in Eccleſia B. Clementis Martyris, atq; Pontificis regnum, quod pendet ſuper altare maius ex auro puriſſimo ſculptile ſine gemmis habens in medio crucem de auro cum gemmis ſixis in eadem cruce, vitreas quinque, & quæ pendent item vitreas etiam numero quatuor penſan. libras quinquaginta.

S. Hippolyti.

Obtulit & in Eccleſia beati Hippolyti Martyris, quæ ponitur in Inſula Portuenſi, quæ nuncupatur Arſis, veſtem de fundato habentem gammadias ex argento textas vnam, vela de fundato numero quatuor. Necnon & in eccleſia beatæ Dei genitricis Mariæ, Dominæ noſtræ, quæ ponitur infra Ciuitatem, quæ vocatur Anagnia, obtulit veſtem de fundato cum gammadijs auro textis vnam, & vela de fundato quatuor.

Cogitat de vrbe Portuenſi munienda.

Verùm ne poſt hęc, quę ſuperius veraci teſtimonio, certisque ſchematibus dilucidata, atque conſcripta ſunt, ſilentio, quod minimè conuenit, cętera tranſeamus, libet alia beatiſſimi Papæ opera potenti Ieſu Chriſti opitulante clementia facta, quamuis plurima, tamen luce clarius indicare. Nam cum in bonis, Deoque dignis operibus mens ſimul & animus ſummi Antiſtitis indeficiens deſuderet, cœpit de Ciuitate Portuenſi permaximum habere certamen, vt quo modo, vel ordine tam ſuis, quàm eæ etiam futuris temporibus ab hoſtibus, ac Satanæ filijs ſecura, & libera manere potuiſſet. Cumque din hoc tacitus in corde ſuo pontificali haberet conſilium, tunc pater omnipotens, & excelſus, qui ſemper in iuſtis pijsque cogitationibus fideles ſuos adiuuare non deſinit, Corſorum animos excitauit, qui timore Saracenorum perterriti à proprijs finibus exules exiſtebant, & huc ſiue illuc ſine ſolo proprio vagantes incedebant, vt ad Sedem Romanam cauſa refugij, ac ſalutis venire quàtocius debuiſſent, ſicuti & factum eſt. Venientes verò illi ad ſacratiſſima Apoſtolorum Principis limina, ter beatiſſimo dominoq noſtro Leoni IV. Papæ illicò præſentati ſunt.

Corſi exules ad Papã perfugiunt.

Qui cùm ab eis ſuisque proceribus prudenter ſatis ſcíſcitatus fuiſſet, qualis tunc eis imminebat neceſſitas, pro qua venerant, ipſi autem neceſſitates ſuas, calamitates, atque anguſtias per ordinem quaſi vno ore coram præſato expoſuiſſent, ſe habituros cunctis diebus in ſuo, ſucceſſorumque Pontificum obſequio, ac ſeruitio declarárunt. Hoc ſanè beniuolus Præſul agnoſcens, in magnam eſt ſtatim exultationem, ac lætitiam eleuatus, gratias Deo referens, qui tales illi tranſmiſit homines, qui in prænominata Ciuitate in perpetuum habitare potuiſſent. Auditis itaque eorum multis promiſſionibus Papa præcipuus vnà cum ſuis optimatibus eis clara voce reſpondit. Si quod verbis nobis dixiſtis, opere curaueritis perficere, fatis loca habemus optima, in quibus habitare valebitis, ſi tantùm nobis noſtrisque Pontificibus ſucceſſoribus boni fideles fueritis. Nam ciuitatem quam vobis daturi erimus, valde firma eſt, atque munita, quam nos Redemptoris noſtri proregente auxilio, nouis portis, ac fabricis in locis pernecceſſarijs ad cultum priſtinum reuocauimus. In qua ſi, vt diximus, manere cupitis, vineas vobis, ac terras, prataque concedemus, vt nullam poſſitis habere inopiam. Damus etiam vobis quouſque ex labore veſtro habeatis, vos, & mulieres veſtræ, ac filij vnde viuere plenisſimè valeatis. Boues etiam, & caballos, & animalia cætera, ſicut prædximus, ſi cuncta bono animo feceritis. Tunc Corſorum populi talia audientes promiſſa, lætiores effecti ſunt, miſſoque ipſo Pontifici protinus quæſierunt, qui Ciuitatē & loca ſpecialiter demonſtrarent, & ita factum eſt. Placuerunt ſiquidem omnia, & ſponderunt æquanimiter omnes, quòd ſi noſter Papa & dominus vniuerſa, quæ circuiuimus, fuerit dignatus conferre, cum omni familia & ſupellectili noſtra in ſeruitium ſancti Petri, vt ſuum ſucceſſorumq; cum omni auditate proparabimus.

Luſtrata denique Ciuitate, & poſſeſſionibus vniuerſis, ad venerabilem Pontificem cum eiſdem millis reuerſi ſunt. Venientes igitur, vt præmiſſum eſt, illíque læta, ac proſpera nunciantes, & quod Corſorum gens viuere ſe ac mori in eiſdem locis omninò fuiſſent profeſſi, vocatis omnibus, vt ipſi ſimiliter fecundùm miſſorum aſſertiones vnanimes teſtarétur, Pontificale eis, quod ſecundò promiſerat (ob ſereniſſimorum Lotharij, & Ludouici maiorum Imperatorum, ſuamque ſimul mercedem, perpetuamq; memoriam) præceptum emiſit, hoc ſcilicet tenore, & placito antepoſito, vt tan diu firmum maneret, ac ſtabile, quouſq; ſanctæ ſedis Præſulibus, populoq; Romano in cunctis obedientes, ac fideles exiſterent. Et ſi quod abſit, omnem præcepti ſeriem irrefragibiliter nò cuſtodirent, ſancitum eſt in eodem, vt vacuum & inane conſiſteret.

Reparat alias vrbes.

Loca verò, quæ eis data ſunt, & à Miſſis pontificalibus conſignata tam ex proprio iure Eccleſiaſtico, quamque venerabilium monaſteriorum, immò & ſingulorum hominum, qui finitimi exiſtebant, in conceſſo eis Pontificali priuilegio ſpecialiter adſcripta leguntur. Ecce enim quanta cre brò dicti Præſulis erat ac præſulgebat miſericordia, qui non tantùm pro defenſione vrbis ſuos Romanos proceres diligebat, ſed vndecunque valebat colligere homines ad eorum auxilium, & ſolatium inuitabat, plus defenſionem diligens patriæ, & plebis ſecuritatem commiſſæ, quàm lucra temporalia, & caduca pro quibus nullos iam recolimus, vltam pariter & poſſeſſiones quibus delectabantur, ingiter amiſiſſe.

Poſt hæc denique omnia, quæ ſuperiùs breui ſtilo contexta ſunt, alia non diſſimilia Præſul ſanctus, ac venerabilis ſatis ouans peregit opuſcula. Nam Hortanę, & Amerinæ valde antiquarum Ciuitatum, quarum muri, ac portæ præ nimia vetuſtate temporum vſque ad ſolum ceciderant, & funditùs deſtitutæ manebant, quas modò fures, modò latrones ingredi patentibus aditis nullo reſiſtente cuſtode facilius ingrediebantur, ipſe adeò ſolertiſſimus Præſul tantam Ciuitatum prædictarum vrbium cognoſcens incuriam, eas, quas prætitulauimus Ciuitates hortatu ſuo, ac ſtudio muris

nouis, portisque prioribus minimè dissimilibus ad prisli num locum, statumque gratia corroboratas diuina roduxit. In quibus modo Ciuitatibus exaratis Ciues & ab inimicorum insidijs melius securi inhabitant, & fures, ac latrones, vt dictum est, clausis muris, ac portis nullum damnum, furtum tam noctibus, quamque diebus de cætero valebunt inferre.

Dona in Ecclesia S. Coronatorum.

His autem, vt prædictum est, diligenter expletis, fecit in ecclesia sanctorum quatuor Coronatorum regnum ex auro purissimo, vnum pendens super altare maius cum catenulis similiter aureis sculptilem habens in medio crucem auream, habentem gemmas quatuordecim, ex quibus quinque in eadem cruce fixas, & alias, quæ ibidem pendent nouē. Sex quidem albas, & hyacinthinas tres pen. simul libram vnam, & semis vncias. Necnon & in basilica sanctæ Dei genitricis Mariæ, dominæ nostræ, quæ ponitur in vico Sardonū obtulit calicem, & patenam de argēto exauratam par vnum legente de nomine domini Leonis Quarti Papæ pensan. simul in vnam libras quatuor & vncias quinque. Ipse in signis, præsulque præcipuus cum innumera summi decoris opera in basilica beati Petri cœli claugeri perfecisset, portas quas de struxerat Saracena progenies argentoque nudarat, erexit, multisque argenteis tabulis luculsuis, saluti serisque historijs sculptis decorauit, & in meliorem speciem, quam prius fuerant, reparauit, vt omnes, qui in eandem basilicam ingredi volunt, laudes Deo omnipotenti, sanctoque suæ præsulatui referant, & expoſcant, vt multa annorum suæ vitæ curricula extendantur, qui tanti fulgoris opere, tantoque pulchritudinis pondere aulam Dei argento pen. libras septuaginta ornauit. Qui summus Deo & amabilis Papa in exordio sui Pontificij cum porticus partis leuæ beati præ nimia vetustate Petri basilicæ cecidisset, celeri studio præclarius renouauit.

S. Mariæ.

S. Petri.

Nam & ipsius præcipuæ sarta tecta Ecclesiæ magnis tra bibus procacique artificio eleuatis luculsuè renouauit. Qui etiam porticum, quæ sancti Andreæ cohæret ecclesiæ, cùm cerneretur casura in melius nouiter restaurauit. Sed & Casmeram, quæ ante portas argenteas iam dictæ aulæ esse conspicitur, infinito fretus amore renouans decorauit. Et multas piæ operationes in eadem specie Ecclesias fecit, quas si scripturæ tradere voluerimus, lingua narrare non sufficiet, & nec scribentium valebunt articuli sustinere. Cùm ergo per diuersas Dei Ecclesias multa perficeret insignia opera ipse beatissimus Pontifex porticum, quæ ante basilicam sanctæ Dei Genitricis consistit, quæ iuxta basilicam S. Laurentij sita est foris muros clarius ac firmius renouauit.

Ecclesias multas ex struxit.

Dona alia

In ecclesia autem sanctæ Dei genitricis, quæ ponitur in vico Sardonum milliario ab vrbe Roma trigesimo, quatuor Catholicos libros obtulit, vnum Euangeliarum, alium

In ecclesia S. Martini.

regnorum, Psalmorum, atque sermonum. In Ecclesia beati Martini Confessoris atque Pontificis foris portam beati Petri Apostoli fecit calicem de argento vnum cum catenulis pen. libras quatuor, & vncias duas. Et in ecclesia sanctorum quatuor Coronatorum fecit thymiamateria duo ex argento puriſsimo pen. libras duas, & vnciam vnam. Simili modo & in Ecclesia beatæ Petronillæ fecit vestes de fundato tres & vela duodecim, quatuor quidem de fundato, & tres de spisso, & linea quinque.

S. Coronat.

S. Mariæ.

Nam & in Ecclesia sanctæ Dei genitricis Mariæ, quam ipse beatissimus Pontifex à fundamentis supra scholam Saxonum nouiter construxit, obtulit vestes de fundato tres, & vela similiter de fundato quatuor.

S. Petri.

Idem beatissimus Pontifex fecit in basilica beati Petri Apostoli cereos deargentatos, qui stant in presbyterio numero viginti & septem pensan. in simul libras quadraginta. Nam & trabes in ingressu & in medio presbyterij inuestiuit ex argento puriſsimo pensan. libras sexaginta & septem, & vncias tres. Cùm autem supernæ zelo patriæ incensus speciosis Christi per ordinem ornaret metallis ac ornamentis Ecclesias, post fecit alia multa in aula beati Petri Apostoli Principis; coronam ex argento puriſsimo vnam cum catenulis argenteis quatuor habentem delphinos quadraginta & duos pensi. libras vigiti & tres. Hic quoque Pontifex, Christi semper auxilio fretus, ac diuinitùs inspiratus, fecit in circuitu altaris beati Petri Apostoli vela serica de prasino quatuor habentia tabulas de chrysoclauo cum effigie Salustoris & Apostolorum Petri, & Pauli, & sui ipsius almifici Præsulis & in medio cruces, & gammadias de chrysoclauo cum oribicułis, in quibus sunt imagines Apostolorum mirę pulchritudinis decoratas, quæ in diebus festis ad decorem ibidem suspenduntur.

Pari modo fecit, vbi suprà, alia vela alba holoserica rosata cum cancellis decorata mirificè, Paschæ obumbrantia sacra. Necnon & aliam coronam minorem ibidem obtulit cū catenulis quatuor, & delphinis decem, habentem libram, & vncinum pens. libras duas. Huius namque beatissimi Præsulis animus semper Deo deuotus existens pretiosis sesu Christi ecclesias ornamentis ingenti ab æternæ vitæ salutem decorare studebat amore, & quod nullus præsccessorū eius Pontificum facere arbitratus est, hic sancto proculdubiò Spiritu seruens, atque compulsus coronas ex auro mundissimo in clytis Christi videlicet, & Sanctorum vultibus refulgentes fieri in Apostolorum Principis Petri Ecclesia iuxta altare, sub quo eius sacratissimum corpus requiescit, dextra, læuaq; pendentes fieri duas cum catenulis aureis bullis, gemmisque prasinis decoratas decreuit, habentes in simul delphinos sexaginta, pen. libras viginti.

Fecit & Crucifixum argenteum miro opere depictum in eadem ecclesia, qui in leua introitus parte inter columnas magnas positus ingenti splendet decore, habentem libras sexaginta & duas & dimidiam. Ipse quoq; beatissimus Pontifex fecit in oratorio beati Andreæ Apostoli, quod sancti Petri cohæret ecclesiæ vestem sericam vnam habentem historiam Aquilarum, & in medio tabulam cum chrysoclauo in qua depictæ Christi, & discipulorum eius dextra, leuaq; imagines fulgent, & ipsius almifici præsulis. Ac similem post totius operis perfectionem, & ornamentis decoris in Ecclesia sanctorum quatuor Coronatorum vestem fecit de eodē ferico cum tabula de chrysoclauo, habentem hi storiam, seu miraculum, quod Dominus Christus de quinque panum, & piscium alimentis duorum quinq; millia hominū abundanter satians est operatus.

S. Andreæ.

S. coronat.

Inter hæc verò, quæ superius scripta sunt, cœpit cærebrò nominatus sanctissimus præsul de singulis Ecclesiarum Rectoribus, videlicet Episcopis, presbyteris, Diaconibus, atq; omni Christianorum militia curam, sollicitudinemque habere præcipuam. Volens itaque ficuti & factum est ex prisciis auctoritatibus nouam Christo iuuante normam præponere, qualiter vnusquisque eorum vitam castam, & sobriam duceret, & Deo, cui semper inerat henfibiliter famulatum debemus impendere, in omnibus complaceret, tūc demùm sancti ei Spiritus gratia reuelante vnà cum consilio sereniſſimorum Lotharij, ac Ludouici Imperatorum anno Imperij

Synodum connocat Romam 97. Epiſc.

secunda sanctam ac venerandam in Ecclesia beati Petri Apostoli Synodum congregauit. In qua tam ipse Catholicus, & Apostolicus vir, quamque & alij cum eo sexaginta & septem episcopi resederunt. Ex quibus quatuor episcopi ab Imperatoribus destinati, Ioseph Eporegensis, Nortingus Brixiensis, Petrus Spoletinus, & alius Petrus Aretinus. Inter quos etiam Paulus diaconus sanctæ Rauennatis Ecclesiæ residens vicem tenens Ioannis Archiepiscopi sui absque presbyteris & diaconibus, & Clero sanctæ matris Ecclesiæ.

Et tunc coram omnibus quadraginta, & duo capitula, quæ profectò ad salutem, & lucrum omnium Christianorū hominum pertinere nosciuntur, per diacones sanctæ, & vniuersalis Ecclesiæ sedis logi præcepit. Quæ etiam Capitula vt in futurum ab omnibus illibata seruentur, post cætera decreta pontificum in sanctis canonibus iussit adscribi.

Anaſtaſij Cardinalis depo nitur.

Quatenus omnes episcopi huius auctoritatis exemplū ante oculos habeant, & suos posſint melius instruere & erudire subiectos. In hac denique post cætera synodo Anastasius presbyter Cardinalis tituli beati Marcelli ab omnibus Canonicè est depositus, eò quòd parochiam suam per annos quinque contra Canonum instituta deseruit. Et in aliena vsque hodie demoratur. Qui cùm neque ad duo pro eo congregata Concilia venire vellet, neque per Apostolicas epistolas, neque per tres vocatus Episcopos, Nicolaum videlicet, Petronacium, & Ioannem, ideò meritò vno consensu,

secundùm quod de talibus sacris continetur canonibus cum sancta Synodus depoſuit, & sacerdotali honore priuauit anno, mense, die, & Indictione superiùs adnotata.

Post præcipuam verò huius Concilij diffinitionem beatissimus eiusdem præsulis animus, cœlestis semper amoris igne accensus, ad restauranda Ecclesiarum Dei cunctorum ornamenta vasorum studium, rursus cœpit ingens habere. Dona in Ecclesia S. Petri. Nam & in Ecclesia beati Petri regni cœlorum claulgeri fecit lucernam ex argento puriſſimo vnam bimixam pens. libras sexdecim. Necnon & in monasterio S. Martini, quod ipsius Apoſtolorum principis ecclesiæ cohæret, fecit aliam lucernam argento fusilem, ac bimixam pen. libras viginti & septem, ac dimidiam.

S. Ioan. & Pauli. Similiter & in monaſterio Sanctorum Ioannis, & Pauli fecit altam lucernam argenteam fusiliter supradictis pens. libras viginti duas & dimidiam. Quæ Dominicis, vel festis diebus iuxta lectorium consistentibus ad legendum sacras lectiones magno luminis splendore lucebat. Idem verò sanctiſſimus Papa fecit rugulas de argento fusiles cum cancellis in ingressu Presbyterij, & ante Confeſſionem B. Petri Apoſtoli amatoris sui, quæ pulchro lucentes decore hominum præbent mentibus admirationem: quarum duæ pen. libras sexcentum quadraginta & duas. Aliæ verò duæ libras S. Vincentij quingentas & octuaginta. Et in ecclesia S. Vincentij, quę ponitur in Fracsata obtulit veſtem de fundato vnam.

Sed quia, vt sæpè diximus, huius Sereniſſimi Præsulis animus maximè beatiſſimi Præsulis Apoſtoli Petri Apoſtolorum principis repletus amore, ipsius summæ ecclesiæ, cuius diuina dispensante potentia thronum regebat, multa dediderabat semper ornamenta perficere.

Fecit super eius sanctum altare veſtem de chrysoclauo habentem hiſtoriam in medio Saluatoris inter Angelicos vultus fulgentis, Petroque Apoſtolo claues regni cœlorum tradentis, & in dextra, leuaque gloriosam Petri, & Pauli paſsionem fulgentem. Inter quos ipse Præsul Chuitatem, quam sieri iusserat, Petro interuenienteoffert depictam, & crucem auro, gemmisque nitentem, & in circuitu altaris & desuper, habentem pannos desuper sericos pretiosa aquilarum hiſtoria textos, quorum duo auratiornuntur.

S. Vincentij

S. Petri.

Obtulit autem, vbi suprà, vela quatuor cum chrysoclauo, in quibus ipse præsul depictus imagini Saluatoris inter angelicos vultus fulgentis Ciuitatem, quam funditus parauerat, offert.

Igitur quia iam pleniter ea, quæ beatę Petri ecclesiæ prędictus Pontifex obtulit ornamenta, breuiter licèt, deſcripimus. Nunc ea, quæ in ecclesia beatiſſimi Pauli Apoſtoli doctoris gentium poſt impiam Agarenorum deuaſtationem eſt operatus ob æternam memoriam ſummatim innotescere ſtudemus. Fecit autem ſuper eius ſacratiſſimum corpus Cyborium mirę pulchritudinis ingenti argenti pondere cum columnis argenteis comptum penſ. libras nouiu genta quadraginta & sex. Sed cùm benigna ipsius Pontificis mens ante, & poſt generalia omnium eccleſiarum, diuersa ornamenta, quæ ingenti deſiderio præbebat, beato Petro semper aliquid optimum, & pretioſius offerre curabat: obtulit et tres oleas maſoricas admirabilis pulchritudinis ſerico texas, coloreque depictas, quæ videlicet feſtis diebus in circuitu altaris maioris dependerent. Fecit autem & in ecclesia S. Marciani, quę ſita eſt in Domucella, quę vocatur balneacarola, veſtem de fundato vnam, & vela ſpaniſca duo. Similimodo & in ecclesia beati Laurentij martyris Chriſtij, atque Leuitæ obtulit velam de fundato, quæ pendent in arcubus infra columnellas maiores numero viginti quatuor. Fecit etiam in ecclesia beati Clementis Martyris, atque Pontificis aquæ manile de argento par vnum habens in se ſculptam ſimilitudinem capitis hominis cum vite, & alia hiſtoria, penſan. libras tres. Item obtulit ipse quidem beatiſſimus & almificus Præsul in ecclesia ſanctæ Dei Genitricis Mariæ in Aemilia, quæ via Aurelia nuncupatur, veſtem de fundato vnam.

S. Marciani.

S. Laurentij

S. Clementis.

S. Stephani.

Similiter & in ecclesia ſancti Stephani, vbi ſuprà, obtulit aliam veſtem de fundato vnam. Idem verò præclarus & almificus Præsul ſuperna protectus dextra vſque in Deiſertitio fincers perseuerans animo poſt multas bonas actiones, beati Silueſtri, & Martini ecclesiam, quam dominus ser

S. Silueſtri

gius prædeceſſor eius nouiter ab imis ædificauerat, multis quidem pulchrisque decorauit ac deplnxit coloribus. Cuius etiam pulchritudo magnam vsque hodie humanis oculis admirationem præstat. Nam & eiusdem venerabile, ſacrumq; altare ex argento inueſtiuit, ac decorauit puriſſimo, penſan. libras centum & sexdecim.

Quamobrem poſt pulchra, ac laudabilia diuersarum ecclesiarum Dei opuſcula, quæ Præsul magnificus tota animi deuotione peregit, ne Chriſtianus populus amplius in Centumcellensi Caſtro ab hoſtibus deperiret, ſicuti sæpè fieri ſolebat: nam per quadraginta annos muris diruta, & habitatore propriè deſtituta manebat, moreque beſtiarum relictis ſedibus proprijs ob timorem Saracenorum, vt vſque iam ſactum fuerat, per opaca ſiluarum monteſque incognitos ſua domicilia populus, qui relictus ab eis fuerat, dedicauit, in quibus etiam præ timore inimicorum diebus, ac noctibus nec ſoporem oculis, nec vllam iuxta humanam conſuetudinem quletem vel modicam habere poterat.

Cumque tam pius & laudabilis præsul de illorum grauamine, atque intolerabili nimium angustia vltra modum, & plus quàm credi poteſt, quotidie condoleret, multis cum lachrymis, infinitisque orationibus Dominum rerum omnium conditorem deprecabatur aſſiduè, vt ei deno gratiæ ſuæ dignaretur oſtendere, quo in loco pro ſalute, & liberatione crebrò dicti Chriſtiani populi Centumcellentis Ciuitas mutari potuiſſet. Ad quam ipse profectus, loca quæ ei adſinitate erant coniuncta, diligenti cura ac ſtudio peruidit, atque conſpexit.

Sed, vt locus videbatur idoneus ad vrbem ædificandam aquæ geſtabant penuriam, quæ hominibus ſemper ſatis eſt neceſſaria.

Peragratisigitur omnibus, vt prædiximus, locis, peruenit tandem diuina fauente miſericordia, ad locum optimum valdeque munitum, ſuper quo ſuus maximè eſt animus dirigatus, quia & aquarum copiam ad populum confortandum, & cæteras vtilitates humanas, aqui molasque molentes pleniter ſubministrabant.

Tamen quo modo, vel ordine hoc diuina oſtenderit clementia, dignum eſt, vt ad memoriam, & laudem venerandi Pontificis omnis populus credat veraciter, & cognoſcat, quod diuino conſilio, & conſultu opus diu exquiſitum effectum eſt. Nocte denique quadam, dum ſectulo propriorio iuxta morem præclarus iaceret Antiſtes, & de diuinis, vt ſolet, opuſculis cogitaret, ad præuiſum, & ordinatum iam locum, qui duodecimo à Centumcellenſi vrbe milliario diſtat, in ſomnis perductus eſt, & ſingula loca cuidã Petro magiſtro militum, quali per corporalem præſentiam in ipſa reuelatione per ordinem demonſtrauit, vbi ecclesias, & vbi portas ex Pontificali adiutorio ſundare & conſtruere debuiſſet.

Et quia præ loci angustia non ibidem, niſi duæ portæ cõſtruendæ erant, in ipſa arcana reuelatione digitis proprijs adnotauit.

Manè autem facto, pro ſomnio, quod viderat magna cępit habere certamina, & prędominatum Petrum ad ſuam illicò iuſſit venire præſentiam, cui quicquid in ſomnis viderat, retulit, multasque ei argento mancoſos præbuit, vt conducto populo Centumcellenſis vrbis, cum eis vrbem feſtinantius perficere debuiſſet. Ac Deo quidem auſpice ita nũc omnia ædificata niteſcunt, ſicut in ſomnio Papa laudabilis manu propria deſignauit. Cui ex nomine proprio Leopolim nomen impoſuit. Ad quam, poſtquam ædificari cœpe-rat, ad videndum, & conſiderandum fabricam cum ſuorum fidelium multitudine amanter acceſſit. Vilis denique portis & ecclesijs, in ipſis ſpecialiter locis, ſicut monſtrauerat, & ſuum Chriſto protegẽte deſiderium adimpletum, omnipotenti Domino gratias retulit infinitas, qui ei talem oſtendere locum dignatus eſt, in quo & populus ſaluus exiſteret, & ad abundantiam inibi miniſtraret etiam lapides, & arenã, quatenus ſine labore operariorum nouiter conſtructa fabrica augmentum percipere potuiſſet.

Diuina visione vbi vrbs aedificata, Papa oſtendit.

Leopolim nouã vrbem extruit.

Papa nouã vrbẽ conſecrat, & reuelat.

Gauiſus ex his omnibus vrbem Leopolim ſæpedictus pontifex litanijs, & orationibus pedibus propriis circuiuit, tribusq; orationibus in modum Trinitatis perpetualiter cõſecrauit Miſarũ, vt ſolliciti us erat, officium rite perfoluens, & aquam benedictiam per nauros iactari præcipiens.

Et non modicam manibus propriis præ amoris magnitudine vniuerso populo rogam distribuit. Commendansq; omnipotenti Domino populum, & Ciuitatem diuinitùs demóstratam, ne vnquam ab hostibus capiatur, vel inuadatur. His omnibus perpetratis ad sedem suam cum ingéti lætitia, & alacritate Christo auxiliante diecq; superaddito 15. omnis murorum ambitus completus atq; perfectus est, anno præsulatus sui 8. Indict. 2.

Dona in Ecclesia S. Petri data Leopoli.

Sed & in Ecclesijs, quas ibidem fecit, multa dona obtulit. In ecclesia videlicet S. Petri gabathas ex argento fusiles maiores minoresq; septem pens. pariter libras sexdecim, & vnciam vnam. Cantharam exauratam vnam, & aucas ex auratas tres. Tibulatoria maiora & minora quinq;. Crucem ex argento deaurato vnam cum gemma vna. Item alia Crucem de auro vnam, habentem in medio Monoccssim.

Et aliam crucem ex argento numeratim habentè gemmas quadraginta. Turibulum aureum exauratum vnũ, dextram fasiscam vnam, coronas aureas duodecim, Gabathas vnam, & Struthiocamelorum ouu duo. Atq; fecit in eadem Ecclesia iam dictæ Ciuitatis vestes sericas duas. Ex quibus vna habet in medio tabulam de chrysoclauo, & alia habet in medio crucem, & orbiculos quatuor cum gammadijs, & vela de fundato decem & octo. Crucifixum ex argento purissimo pen. lib. septem. Necnon & in Ecclesia S. Leonis vbi supra, obtulit patenam exauratam vnam, Calicem de argento vnum, vestes duas, vnam quidem de fundato ornatam in circuitu de olouero habentem in medio rotam de chrysoclauo, & gammadias, & alia de spanisco.

S. Leonis.

Similiter & Codices Catholicos numero septem. Historiarum Salomonem, Antiphonarium, psalterium, & Sacramentorium, Gestorum & Sermones, sed & Euangelium cũ tabulis argenteis, atq; sacratissimum Dei altare, quod supra sanctissimum B. Petri Apostoli corpus cõstitit argenteis deauratis, quæ in dextra, & leua ipsius Apostolorum Principis habet miracula perornauit * laminis, quæ ingenti splendore nunc vt cœli astra coruscant, pens. verò simul lib. octuaginta quatuor, & vncias quinq;.

*for. lumi natibus

Alia ornamẽta celle Sꜧ. Petri oblata.

Atq; post tam immensæ operationis insignia, factáque diuina, Dei æterni clementia inspirante quæ per diuersa loca ob salutem Christianorum, ipse sanctissimus Papa est operatus, Ecclesiam, quæ Domini voce supra firmam petrã fundata consistit, & de beati Petri Apostolorum Principis nomine sancto gloriosa coruscat pretiosissimo omniũ metallorum ornatu præ nimio patris cœlestis amore quotidie ornare procurans, ibidem quoq; lectorium argenteum inclyta operatione celatum, & super quatuor pedes consistens perfecit. In cuius videlicet summitate Leonis caput refulget pens. libras triginta, vnam, & vncias vndecim. Necnon & cerosfatas quatuor, quæ à longo tempore fumorum pontificum in medio presbyterij sestis erigebantur diebus. Atque hæc fagaci arbitrio de argento purissimo inuestiuit, atq; vt in perpetuum ibidem erecta essent, constituit, quòd nulli prædecessorum eius facere cogitauit, habentia simul libras quinquaginta & quinque. Vbi suprà, fecit & cerosfata de argento maiora, par vnum, pens. libras quadraginta octo, & vncias decem, in quibus sedent lucernæ bimixæ de argento purissimo lucentes iuxta altare maius pens. libras simul quadraginta & nouem. Necnon & alia cerosfata de argentea septem, pens. libras 25. & vncias tres. Pari modo & alia septem tetra fecit cerosfata ferrea desuper de argento pens. libras v. nam & viginti, & vncias tres. Atque super ipsum altare fecit vestem auro textam candidis per totum margaritis fulgentem, & in dextra leuaq; tabulas gemmatas habentem cum aureis per circuitum orbiculis, quibus insigne ipsius præsulis est nomen descriptum.

S. Martini monasterium restaurat.

Iam & monasterium S. Martini, quod longo senio erat casurum, miris domorum ædificijs restauravit, & ad honorẽ meliorem, quàm priùs fuerat, funditùs decorauit. In quo & vestem albam rosatam cum rosis obtulit, & Saluatorem cum Apostolis, & Virginem legentem nomen domini Leonis Quarti. Item vela quinque alba rosata, & vnum quidem habens gammadias tredecim, & amigdala de argento exaurata tria. In ecclesia sanctorum Quatuor Coronatorum fecit vestem de fundato vnam. Præterea idem summus, & orthodoxus Pontifex diuina inspiratione pulsatus fecit in basilica beati Petri Apostolorum principis calices ex argento purissimo, qui pẽdent super arcum principalem, necnon & infra columnas maiores dextra, leuaque numero octuaginta tres habentes in simul libras quadringentas, quadraginta & vnam. Id ipsum verò ante sacri altaris vestibulum miræ pulchritudinis fecit trabem, quam post diræ gentis nefandã deprædationem ex argento decorauit purissimo, in qua sacræ ac Dei venerabiles sedent imagines, quæ pens. libras sexaginta.

S. Petri.

Obtulit quoque in ecclesia beati Petri Apostoli, quæ ponitur in ciuitate Leopoli Thuribulum de argento exaurato vnum.

Leopoli.

Pari modo & in ecclesia S. Dei genitricis Mariæ, quæ sita est in vico Sardorum. Gabathas cum canistro de argento exauratas pens. libras.

S. Mariæ.

Similiter & in Venerabili monasterio Hierusalẽ, quod iuxta ecclesiam beati Petri Apostoli ponitur, fecit vestem de fundato cum orbiculis, in circuitu ornatam cum lista de chrysoclauo, cum velis & imizino duobus, & de fundato tribus.

S. Petri.

Ipse verò à Deo protectus, venerabilis & præclarus pontifex fecit propitiatorium sacri altaris beati Petri Apostolorum principis, vbi sacratissimum corpus eius quiescit spano ciistum habens quidem argenti libras septuaginta & duas, auri verò octuaginta.

Accusatur falsò apud Imp. Gratianus magister militum. Plati. vult Papã accusari apud Lotharii Imp.

Huius verò temporibus quidam Daniel magister militum iniquitatis, ac fluititiæ mole cæcatus, ad sereníssima domini Ludouici Imperatoris vestigia properauit, eíque multa falsa, & inutilia verba, quæ credi nullo modo possunt super Gratianum eminentissimum magistrum militum, & Romani palatij egregium Superistam, ac Consiliarium dicere non dubituit. Nam instanter eum accusabat ob falsitatis inuidiam, dicens Imperatori: Gratianus Romanæ vrbis Superista, quem erga vos fidelem esse creditis, mihi soli in domo sua, nimium super Francos murmurans dixit secretè. Quia Franci nihil nobis boni faciunt, neque adiutorium præbent, sed magis quæ nostra sunt, violenter tollunt. Quare non aduocamus Græcos, & cum eis fœdus pacis componentes, Francorum Regem, & gentem de nostro regno, & dominatione expellimus? Quo audito mox prædictus Imperator immensò furore accensus sine literis etiam ad Romanum directis pontificem, & senatum Romam venire feliciter procurauit. Quem tamen venientem dominus Leo Papa honorificè, sicut mos est, super gradus maiores beati Petri Apostoli residés suscepit, & mellifluis prædicationis verbis placare cœpit.

Lud. Imp. venit Romam.

Quadam verò die ipse Imperator cum sanctissimo Leone pontifice, omnibus Romanis proceribus, pariter & optimis Francis in domo quam beatæ memoriæ Leo III. Papa iuxta ecclesiam B. Petri Apostoli fecerat, fedentibus de prædicta accusatione placitum habuit. Tunc Daniel iniqua frõte armatus, falsaque cogitatione imbutus dixit coram omnibus. Iste Gratianus habuit mecum consilium, hanc Romanam terram de vestra tollere potestate, & Græcis tradere illam. Cui statim non solùm Gratianus, verùm etiam omnes Romani coram Imperatore dixerunt: mentiris, nullo modo est verum, quod dicis.

Placitum haberur de accusatiõe

Cognoscens autem Imperator, & omnis Romanorum Francorumque nobilitas prædictum Danielem tale crimen per fallitatem, & inuidiam contra Gratianum diuisse, illicò clementissimus Imperator nolens contra instituta veterum Augustorum peragere Romanorum, eos secundùm Romanam legem instituit iudicare. Quo iudicio ipse Daniel multorum verbis reprehensus, ore proprio manifestauit se falsum super eum dixisse. Ideò iam dicto Gratiano ante omnes est traditus, vt quicquid de eo facere vellet, potestatem haberet.

Accusator traditur Gratiani potestati.

Sed cùm iam traditum Danielem Imperatorà Gratiano multa, & humili supplicatione petiuisset, Gratianus assensit, quem ille statim plenaria sibi reddita gratia libenter suscepit, & sic de mortis est periculo liberatus. His verò peractis Imperator abijt, & sanctissimus dominus Leo Quartus Papa non post multos dies obdormit in Domino 16. Calend. Augusti, sepultus verò est in ecclesia beati Petri Apostoli.

S. Coron.

Fecit

Fecit autem ordinationes duas, vnam in mense Decembrio, & aliam per mensi. Martium, Presbyteros decem & nouem, Diaconos octo, episcopos per diuersa loca numero sexaginta & tres.

NOTAE IN VITAM LEONIS PAPAE IIII.

Leo 4. quãdo pontifex factus?

Leo.] *Pridie Idus Aprilis anno Domini 847. in locum Sergij II. successit Leo Papa eius nominis IV. & quidẽ eodem die quo Sergius obijt, vt Anastasius testatur. Is tribus pontificatus sui annis, tribus mensibus, & totidem diebus, Saracenos omni ornatu, decore & pulchritudine armorum, & equorum, & equitum, & peditum, & sagittariorum, & aliorum bellatorum, & eorum qui ad bellum pertinent, ita penitus deuicit, & ad internecionem pene deleuit, vt nec vnus ex eis remanserit, qui ad patriam reuerti potuisset. Quorum ducem Sergium, qui Neapolim obsederat, & Christianos grauissimis bellis afflixerat, ipse Leo Papa cum Neapolitanis, & Gaietanis, & Amalphitanis, & Romanis, & Campanis, & Tuscis, & Spoletinis, & Beneuentanis, & Salernitanis, & Calabris, & Siculis, & Longobardis, & Francis, & Alemannis, & Rhetis, & Sabinis, & Tridentinis, & Forojulianis, & Istrianis, & Venetis, & Dalmatinis, & Gallis, & Britannis, & Gothis, & Hispanis, & Gallecianis, & Asturianis, & Vasconibus, & Nauarris, & Basclensibus, & Wandalis, & Saxonibus, & Frisonibus, & Thuringis, & Boioariis, & Sclauis, & Bulgaris, & Abodritis, & Normannis, & Dacis, & Britonibus, & Scotis, & Pictis, & Hibernensibus, & Gothis, & Getis, & Hunnis, & Auaris, & Turcis, & Persis, & Indis, & Ethiopibus, & Egyptiis, & Libyis, & Mauris, & Arabibus, & Nabathæis, & Palæstinis, & Syris, & Armenijs, & Cappadocibus, & Ponticis, & Asianis, & Cretensibus, & Cyprijs, & Rhodijs, & Cycladibus, & Pamphylijs, & Lycijs, & Isauris, & Cilicibus, & Thessalonicensibus, & Achaijs, & Epirotis, & Dardanis, & Thracibus, & Macedonibus, & Bessis, & Siclis, & Bulgaris, & Sclauis

uisione ac tuitione episcopi per sacerdotes vel cæteros clericos, quos ipse cū Dei timore præuiderit, cui iure pertinere videbitur, & circuire, vt sibi necessarium visum fuerit, vel ec clesiastica vtilitate cogente.

CAP. 3. De eulogijs ad sacra deferendis Concilia, nihil inuenimus à maioribus terminatum: sed sicut vnicuique presbytero placuerit. Nam si conslitutum fuerit illo in tempore benedictiones asserri, forsan minùs libentiùs ad synodos occurrent, & magis venire detractent quæ arbitror non sunt rationabilius quærendæ, nec vltrò delatæ sunt respuendæ.

CAP. 4. De expetentia autem diuinationum vel maleficiorum scriptum quidem in sacris habemus canonibus, vt ipsa verba ponamus ita: Qui diuinationes expetunt, & more gentilium subsequuntur, aut in domos suas huiusce modi homines introducunt exquirendi aliquid arte malefica, aut expiandi causa, sub regula quinquennij iaceant. Vnde ad illorum similitudinem, sortes, quibus vos cuncti in vestris diffcriminatis iudicijs, nihil aliud quàm quod illi patres damnarunt, diuinationes & maleficium esse decernimus. Quamobrem volumus illas omninò damnari, & vltra inter Christianos nolumus nominari, & vt abscidentur sub anathematis interdictio præcipimus.

CAP. 5. Vt definitum est à patribus, nullus de propria cognatione sibi audeat copulare; alioqui anathema sit. Vnde B. iunioris Gregorij decreta eximiè sunt tenenda.

NOTAE.

Canon primus distin. 20. apud Gratianum huic Epistolæ addendus videtur.

Fragmenta epistolarum à Leone IV. scriptarum plurima extant apud Gratianum, dist. 10. c. 9. & 13. dist. 20. can. de libellis. Item dist. 63. ca. 31. Leo Quartus Lothario & Ludouico Augustis. *Item causa 1. quæst. 4. can.* Quia præfulatus, &c. *Item causa 7. quæst. 1. can. 10. non furem. 16. quæst. 7. can. si fortasse. Et can. contra Sanctorum. Item 23. quæst. 8. can. 7. 8. & 9.*

HOMILIA LEONIS
PAPAE QVARTI DE CVRA PASTORALI, eius ve officio ac munere, quam per Episcopos omnibus sacerdotibus curam animarum gerentibus intimari voluit.

Leonis 4. Romani Pontificis sermo. Ex Vatic. Bibliot. cod. qui inscribitur liber Censuum

FRATRES, presbyteri, & sacerdotes Domini, cooperatores mihi estis ordinis. Nos quidem quamuis indigni, locum Aaron tenemus; vos autem Eleazari & Ithamar. Nos vices eduodecim Apostolorum fungimur; vos ad formam septuaginta discipulorum estis. Nos verò pastores vestri sumus; vos autem pastores animarum vobis commissarum. Nos de vobis rationem reddituri sumus Pastori nostro IESV Christo; vos de plebibus vobis commendatis. Et ideò, charissimi, videte periculum vestrum, admonemus, & obsecramus, sicut alibi scriptum inueninus, fraternitatem vestram, vt de communi salute vestra cogitantes, attentius audiatis admonitionem nostram; & quæ vobis suggerimus, memoriæ commendetis, & opere exercere studeatis.

*al. nostri

In primis admonemus, firmiterque præcipimus, vt vita & conuersatio vestra irreprehensibilis sit, scilicet vt cella & habitatio vestra fit iuxta Ecclesiam, & in ea fœminas non habeatis. Omni nocte ad nocturnas horas surgite, cursum vestrum horis certis decantate: Missarum celebrationes deuotè peragite, Corpus & sanguinem Domini cum timore & reuerentia sumite. Vasa sacra propriis manibus abluite & extergite. Nullus Missam cantet solus, nullus ante solis ortum nisi in Natiuitate Domini. Nullus cantet eam nisi iciunus. Nullus cantet qui non communicet. Nullus cantet siue lumine, sine amictu, sine alba, stola, * fanone, & casula. Vestimenta nitida sint, & ad nullos alios vsus sint. Nullus in alba, qua in suo vsu vtitur, præsumat Missas cantare. Nullus in ligneo, plumbeo, aut vitreo calice audeat Missam agere. Nulla fœmina ad altare Domini accedat, & calicem Domini contingat. Corporale mundissimum sit, Altare sit coopertum mundissimis linteis; super Altare nihil ponatur nisi capsæ cum reliquijs sanctorum, aut fortè quatuor sanctæ Dei Euangelia, aut pyxis cum corpore Domini ad viaticum pro infirmis, cætera in nitido loco recondantur: Missale plenarium, & Lectionarium, & Antiphonarium vnaquæq; Ecclesia habeat. Locus in secretario aut iuxta altare sit præparatus, vbi aqua effundi possit, quando vasa sacra abluuntur, & ibi lintea mundissima cum aqua dependeat, vt ibi sacerdos manus lauare possit communionem. Ecclesiæ sint coopertę benè & cancellatæ, & atrium sit semper mundatum.

* felonio

Nullus extra Ecclesiam per domos, aut in locis non consecratis Missas cantet sine licentia sui Episcopi. Omnis presbyter clericum habeat scholarem, qui epistolam vel Lectionem legat, & ad Missam respondeat, cum quo & Psalmos cantet. Nullus cum calcaribus vel cultellis Missam cantet, quia indecens & contra regulas Ecclesiæ est. Calicem & Oblatam rectæ cruce signate, id est, non in circulo & * variatione digitorum, vt plurimi faciunt, sed ditrictis duobus digitis & pollice intus reclusò, per quos Trinitas annuitur. Illud signum † rectè facere studeteenon enim aliter quidquam potestis benedicere.

* al. variatione.

Infirmos visitate, & vt sua rationabiliter disponant, admonete; deinde reconciliate, & iuxta Apostolum, oleo sancto inungite, & propria manu communicate, & nullus præsumat communionem laico aut fœminę tradere ad deteredum infirmo. Nullus vestrùm pro baptizandis infantibus, aut infirmis reconciliandis, aut mortuis sepeliendis præmiū aut munus exigat. Videte ne per negligētiam vestram vllus infans absque baptismo moriatur. Nullus vestrùm sit ebriosus, nullus sit litigiosus, quia seruum Dei non decet litigare. Nullus vestrùm arma ferat in feditione, quia arma vestra spiritualia debent esse.

Nullus canum aut auium iocis inseruiat. Nullus in tabernis bibat. Vnusquisque vestrum (quantum ei datur & in se est) aliquid de sacro Euangelio, vel de Epistolis Apostolorū die Dominico vel festis diebus plebi suę annūtiet. Vnusquisq; que presbyter officium suum rectè addūcat; qui autem est illiteratus, ab officio suspendatur, nisi emendet. Verbum domini & non fabulas inanes ex corde vestro debetis populo annuntiare & predicare. Curam pauperū peregrinorum & orphanorum habete; & ad prandiola vestra eos inuitate. Estote hospitales, vt à vobis alij bonum sumant exemplum.

Omni die Dominica ante Missam aquam benedicite, vn de populus aspergatur; & ad hoc proprium vas habete. Sacra vasa & vestimenta sacerdotalia nolite pignori dare. Nullus vestrum ninus dignè pœnitentem cuiuscunque rei gratia ad reconciliationē adducat, & eit testimonium reconciliationis ferat. Nullus vestrùm vsuras exigat, vt conducitor seneratorum existat. Rtes & facultates quas post ordinationem vestram acquiritis, sciatis ad Ecclesiam matrem pertinere. Nullus sine licentia Episcopi per potestatem sæcularem Ecclesiam acquirat. Nullus presbyter sub potestate laicorum miniſter aut Castaldio fiat. Nullus per pecuniam laicis eam alterius supplantet. Nullus Ecclesiam, ad quam intitulatus est dimittat, & ad aliam quæ plus gratia sine licentia Episcopi migret. Nullus plures Ecclesias teneat sine adiutorio aliorum presbyterorum. Nullatenus vna Ecclesia inter plures diuidatur. Nullus alterius parochianum, nisi in itinere, si sibi placitum fuerit, ad Missam recipiat. Nullus in alterius parochia absque proprij presbyteri voluntate vel rogatus Missas cantet. Nullus decimam ad alium pertinentem recipiat. Nullus pœnitentem inuitet carnem manducare, & bibere vinum, nisi pro eo ad præfens electionem faciat.

Nullus baptizare præsumat, nisi in Vigilijs Paschæ & Pentecostes, nisi propter iculo mortis. Nullus clericus vel laicus in Ecclesia loqui audeat; tantùm oret, maximè infra diuinum officium. In sabbatho Paschæ, extincto veteri, nouus ignis benedicatur, & per populum diuidatur, & aqua benedicta similiter. Vnusquisque fontes lapideos habeat, & si lapideos habere non possit, vas latem aliquod ad hoc paratum in quo nihil aliud fiat, habeat. Attendite vt omnibus parochianis vestris Symbolum Apostolorum, & orationem Dominicam insinuetis. Vigilias Apostolorum, & iciunium

nium Quatuor temporum, & Rogationum, & Litanias maiores plebibus vestris omni studio obseruandas insinuate. Quarta feria ante Quadragesimam, plebem ad peccatorum confessionem inuitate, & iuxta qualitatem delicti pœniten tiam iniungite non ex corde vestro, sed sicut in Pœnitentiali scriptum est. Ab illa quarta feria vsque in diem Resurrectionis Domini nullus manducet carnem vel sanguinem. Quatuor temporibus in anno, id est, in Natiuitate Domini, in Cœna Domini, Pascha & Pentecoste, omnes Fideles ad cõmunionem Corporis & sanguinis Domini accedere admonete, certis diebus & temporibus coniugatos abstinere ab vxoribus exhortamini.

Eulogias post Missas in dieb' festis plebi distribuite. Nul lus vestrũm induatur vestibus laicalibus. Nullus rem aut possessionem, aut mãcipium Ecclesiæ vendere, aut commutare, aut quocunque titulo alienare absque licentia Episcopi præsumat die Dominica & aliis diebus festis absque opere seruili à vespere vsque ad vesperum celebrare facite. Cantus & choros mulierum in Ecclesia vel in atrio Ecclesiæ prohibete: carmina diabolica, quę nocturnis horis super mortuos vulgus facere solet, & cachinos quos exercet, sub contestatione Dei omnipotentis vitate. Cum excommunicatis nolite cõmunicare. Nullus præsumat illis Missas cantare; sed & hoc ipsum plebibus annunciate. Ad nuptias nisi forte ad eas benedicendas, nullus vestrũm eat. Omnibus plebibus denunciate, vt nullus vxorem accipiat, nisi publicè celebratis nuptijs. Raptũ omni modo prohibete; & vt nullus ad proximam sanguinis accedat, firmiter prohibete, & ne alterius sponsam quis ducat, contradicite. Porcarios, pecuarios, & alios pastores, diebus Dominicis ad Missam venire admonete; vt filijs suis Orationem Dominicam & Symbolum in sinuent, vel per alios in sinuari faciant. Christma semper sit sub cera & sigillo propter quosdam infideles. Volumus autẽ fratres charissimi, quatenùs quæ nostra percepistis traditione, quantum humana patitur infirmitas, boni studeatis operibus adimplere, præstante Domino nostro Iesv Christo, qui cum Patre, &c.

CONCILIVM PARISIENSE IN CAVSA EBBONIS

RHEMENSIS QVONDAM ARCHIEPIscopi congregatum, Anno Domini 847. tempore Sergij Papæ inchoatum & Leonis IV. absolutum.

Notae.

Acta Concilij quæ?

Concilium.] *De rebus in hac Synodo gestis Frodoardus hist. Rhem. lib. 3. cap. 2. ista refert.*

Imperator Lotharius contra Carolũ fratrem suum odia & difidia pro regno perfequens, Hincmarũ Caroli fidelissimũ post ordinationẽ ipsi' à Papa Sergio diplomata obtinuit vt causa & lis dispositionis * Ebbonis renouaretur. Quibus Papa ad Carolum scribebat, vt Guntbaldum Episcopum Rothomagensem cum Hincmaro & aliis Episcopis sui Regni, quos ipse Guntbaldus eligeret, ad Synodum Treuirensem ad Legatos suos mitteret, & ibi rationes & scripta depositionis Ebbonis discuterentur. Verum Legati Papæ Sergij non venerunt, sicut determinatum fuerat. Idcircò Guntbaldus consensu Regis Caroli cũm aliis Episcopis Synodum indixit, ad quam auctoritate Sergij Papæ Ebbonem epistolis & nuntijs vocauit. Qui tamen nec in persona propria, neque per procuratorem, nec; per litteras comparuit. Nihilominùs Guntbaldus & alij Episcopi, qui tunc erant Lutetiæ congregati, nimirùm Venilo Metropolitanus Ecclesiæ Senonensis cum Episcopis suis diœcesanis, Latranus Archiepiscopus Turonensis cum suis suffraganeis, & Hincmarus cum suis Episcopis prouinciæ Rhemẽsis ad eum scripserunt, & illi diœcesi Rhemensi interdixerunt, prohibuerunt-que ne in posterum quemquam huius diœceseos aut literis, aut verbis, aut tabellarijs sollicitaret, vsquequò ipsemet ad eos veniret, vt ab illis in publica Synodo sententiam definitiam, iuxta constitutiones Canonicas & Apostolicas intelligeret. Idcircò ipse Ebbo nullam Synodum, nec Sedem Apostolicam interpellauit, nec de Episcopatu Rhemẽsi, nec de ordine suo conquestus est. Et postquàm Episcopi, & Rex suis literis Leonem Papam de his omnibus quæ gesta fuerãt, certiorem fecissent, & hic ordinationem Hincmari, qui sũ confessionem fidei Romam miserat, approbasset, eundemque pallio donasset: ipsemet Ebbo adhuc quinque annos vsque ad annum Incarnationis Domini octingentesimũ quinquagesimum primum vixit.

*al. Ebonis, vel Hebbonis

CONCILIVM MOGVNTINVM I. SVB RABANO ARCHIEPISCOPO PRO IVRIBVS ET IMMVNITATIbus Ecclesiasticis, celebratum Anno Domini 847. tempore Leonis Pap. IV. & Lotharij Imperatoris.

DOMINO serenissimo & Christianissimo regi Ludouico, veræ religionis strenuissimo rectori, ac defensori sanctæ Dei Ecclesiæ, vnà cum vxore & prole sua, eiusque fidelibus, vita & salus, honor & benedictio, cum victoria sine fine mansura.

Dignissimæ reuerentiæ vestræ patefecimus nos humilimi famuli vestri, Rabanus videlicet Moguntiacensis ecclesiæ indignus Archiepiscopus, cum coepiscopis meis, qui ad prædictæ ecclesiæ diœcesim pertinent: hoc est, Samuele, Egorbaldo, Baturato, Hebone, Gorbratho, Hemmone, VValtgario, Anfgario, Otgario, Lantone, Salomone & Gebehardo, cum reliquis collegis nostris choepiscopis, abbatibus, monachis, presbyteris. & cæteris ecclesiasticis ordinibus: quia venimus secundùm iussionem vestram in ciuitatem Moguntiam, ibique pariter adunati, post triduanum ieiunium, quod cum litanijs celebrauimus, diuinam supplices citer postulantes clementiã, quatenùs sancta gratia sua iuuentum & actionem ipsius Synodi sibi acceptabilem facere dignaretur, & Christiano populo proficientem ad salutem & vitam perpetuam, vobisque ad æternum honorem & gloriam. Vbi etiam decreuimus, vt singulis parochijs per episcopos & clericos, per abbates & monachos oratio pro vobis, & pro vestra coniuge, simul pro le nobilissima sobole fieret: (Cuius orationis summa est, Missarum tria millia & quingenta, & psalteriorum mille septingẽta) hoc omni deuotione postulantes, vt Deus omnipotens diuturnam vobis sanitatem ac prosperitatem concedat, regnumq; vestrum diu stabiliat ab omni hoste defensum in terra, postq; huius vitæ terminum in regno cœlesti gloriam vobis simul cum sanctis suis cõcedat æternam. Tunc verò confidentes in claustro S. Albani martyris, secundùm morem illum, quo priscis temporibus sub Carolo Imp. Hildebaldus & Richolphus cum cæteris episcopis & abbatibus illuc conuenientibus fecerunt, & cœpimus in Dei nomine communi cõsensu & voluntate tractare pariter de statu veræ religionis, atque vtilitate & profectu Christianæ plebis. Conuenit inter nos de nostro communi collegio clericorum atq; monachorũ duas facere turmas, sicut & fecimus: ita vt in vna turma conficerent episcopi cum quibusdam notarijs, legentes atque perscrutantes sanctum Euangelium, necnon epistolas & actus Apostolorum, canones quoq; ac diuersa sanctorum Patrũ opuscula, cum cæteris sacris dogmatibus, diligẽti studio perquirendo, quibus modis statum ecclesiæ Dei, & Christiani populi profectum sana doctrina & exemplis iustitiæ incoluisset, largiente gratia Dei, perficere & conseruare possent: In alia verò turma federunt Abbates ac probati monachi, regulam S. Benedicti legentes, atque tractantes diligenter, qualiter monachorum vitam in meliorem statum atq; augmẽtum cum Dei gratia perducere possent: & vbicunq; per negligentiam atq; delidiam rectorum, regularis ordo dilapsus fuisset, rursum secundùm normam regulæ S. Benedicti ad integrum restitueretur. His ergo ita dispositis atque peractis, primò decreuimus vniuique personæ vel sexui congruum honorem impẽdere secundùm dictum sancti Petri, primi pastoris Ecclesiæ, quo ait: Omnes honorate fraternitatem

Clausũ S. Albani, hodie collegiũ Canonico-rum.

1. Pet. 2. niratem diligite, Deum timete, regem honorificate. Serui, subditi estote in omni timore dominis, non tantùm bonis & modestis, sed etiam dyscolis, hæc est enim gratia in Chri-
1. Tim. 4. sto Iesu Domino nostro. Cui paria doctor gentium ad Timotheum discipulum suum scribens, ait: Attende tibi & doctrinæ, insta in illis, hoc enim faciens, & teipsum saluum facies, & eos qui te audiunt: Senior ne increpaueris, sed obsecra vt patrem: iuuenes, vt fratres: anus, vt matres: iuuenculas, vt sorores in omni castitate. Insuper etiam congruum esse visum est, vt Sacerdotes & Ecclesiæ Dei iure legitimo inconuulso honorarentur: de quibus Dominus ait:
Luc. 10. Matth. 10. Hebr. 13. Qui vos audit, me audit: & qui vos recipit, me recipit: qui autem me recipit, recipit eum qui me misit. Et Apostolus ad Hebræos: Obedite, inquit, Præpositis vestris, & subiacete eis: ipsi enim peruigilant, quasi rationem reddituri pro animabus vestris. Nam de reuerentia Ecclesiarum Dominus ait: Domus mea, domus orationis vocabitur cunctis gentibus. Vnde etiam legitur in Euangelio, quòd Ipse Do-
Esa. 56. Marc. 11. minus cùm veniisset ad templum, & introisset in templum, eos, qui negotia terrena & emptiones atque venditiones inliciras in eodem exercebant, quasi flagellum de funiculis faciens, omnes inde eiecerit. Pròh dolor, his temporibus nec
Ioan. 2. loca sancta veneratur, neque ministri Dei cõdigne honorantur: sed versa vice, illi, qui honorari debuerant, flagellantur, spoliantur, atque diuersis calumnijs franguntur. Vnde necessitas magna nos coegit pro hac re ad vos reclamare, & petere, vt sicut apud antecessores vestros reges atque Imperatores, qui ante vos fuerunt, honorem sanctæ Dei ecclesiæ habuit, & per immunitatem eorum possessiones ecclesiasticæ inconuulsæ perstiterunt, manentesque in eis semper inlæsi perseuerauerunt: ita apud vos modernis temporibus incontaminatæ permaneant. Zelo enim Dei oportet vos defendere ecclesias Christi, qui vobis regnũ in terra & dominationem tribuit, vt per nullius suggestiones iniquas, vestram cõcessionem, quam in elemosynam vestram Ecclesijs Christi contulistis, finatis permutari. Quia inhonestum est, vt hoc, quod nõ solùm Christianis temporibus à Christianis Imperatoribus, sed etiam à paganis regibus tempore gentilitatis ad honorem Dei collatum est, vestris temporibus in vestro regno permutetur. Nam legimus apud Esdrã,
1. Esd. 7. quòd Artaxerxes rex Esdræ scribæ legis Dei, per epistolam mandauerit, ita dicens: Ego Artaxerxes rex statui atque decreui omnibus custodibus arcæ publicæ, qui sunt trans flumen, vt quodcunque petierit à vobis Esdras sacerdos scriba legis Dei cœli, quod ad ritum Dei cœli pertinet, tribuatur diligenter in domo Dei cœli, ne fortè irascatur cõtra regnum regis & filiorum eius. Vobis quoque notum facimus de vniuersis sacerdotibus, & Leuitis, & cãtoribus, & ianitoribus, nathinæis, & ministris domûs Dei huius, vt vectigal & tributum, & annonas non habeatis potestatem imponendi super eos. Tu autem Esdra secundum sapientiam Dei tui, quæ est in manu tua, constitue iudices & præsides, vt iudicẽt omni populo, qui est trans flumen, his videlicet, qui nouerunt legem Dei tui, fed & imperitos docete liberè.

Et omnis, qui non fecerit legem Dei tui, & legem Regis diligenter, iudicium erit de eo, siue in mortem, siue in exilium, siue in condemnationem substantiæ eius, vel certè in carcerem. De Christianis verò Regibus, & Imperatoribus non necesse est aliqua exempla ponere: cùm omnes, qui rectæ fidei & sani dogmatis fuerint, à Constantino Imperatore, qui primus Imperatorum Christianam religionem defendere, atq; honorem Ecclesiarum Dei amplificare cœpit, vsq; ad vos semper in hoc studio soleruter laborauerint, vt ecclesia Dei pacem & tranquillitatem haberet, quatenùs cultus Dei incontaminatus foret, & seruì eius sine impedimento Deo delectabiliter deseruirent. Qualis autem vindicta illis, qui contra mandata Dei, & contra iustionem vestram Ecclesiæ Christi per auaritiam molestiã inferunt, conuenit, in sequentibus per sanctorũ Patrum canones, & per doctrinam diuinarum scripturarum congruo loco demonstrabimus. Nõ enim formidamus, iuxta exemplum Domini Saluatoris, corruptoribus templi Dei, & contaminatoribus sacrorum locorum, iudicium congruum inferre: quia filli à Christo Domino electi sunt foras de domo Dei, qui per cupiditatẽ terrenam violabant sanctum locum: non est iniquum insolentibus & se corrigere nolẽtibus canonicum inferre iudicium, vt sentiant correpti, quod antè nol uerunt sentire leniter admoniti. Deus omnipotens vos in sua iustitia confortet, & inlæsum ab omni hoste protegat.

Hebr. 11. Iacob. 2.

CAP. I.

De fide Catholica.

INitium actionis nostræ de fide esse decreuimus, quæ bonorum est omnium fundamentum, & quamuis sine fide, vt dicit Apostolus, impossibile sit placere Deo, fides tamen indiget opere, qua fides sine operibus mortua est. Ideo beatus Gregorius: Ille, inquit, verè credit, qui exercet operando, quod credit. Quapropter de fide nostra omnes omninò Christianos alterutrum inter se iugiter admonere & docere oportet: maximè tamen Domini sacerdotes in eo certamine laborare decet, vt firmiter ab omnibus teneatur.

CAP. II.

De dogmate ecclesiastico.

CVm igitur omnia Concilia canonum qui recipiuntur, sint à sacerdotibus legenda & intelligenda, & per ea sit eis viuendum & prædicandum: necessarium duximus, vt ea quæ ad fidem pertinent, & vbi de extirpandis vitijs, & plantandis virtutibus scribitur, hoc ab eis crebrò legatur, & benè intelligatur, vt in populo prædicetur. Et quilibet Episcopus * homilias continentes necessarias ad- *deest. habeat, aut aliquid eiusmodi. monitiones, quibus subiecti erudiantur: id est, de fide Catholica, prout capere possint: de perpetua retributione bonorum, & æterna damnatione malorum, de resurrectione quoque futura & vltimo iudicio, & quibus operibus possit promereri beata vita, quibusve excludi: Et vt easdem homilias quisque apertè transferre studeat in rusticam Romanam linguam, aut theotiscam, quò facilius cuncti possint intelligere quæ dicuntur.

CAP. III.

De sacramento baptismatis.

SAcramenta itaque baptismatis volumus, vt concorditer atque vniformiter in singulis parochijs secundum Romanum ordinem inter nos celebrentur iugiter, atque conseruentur: id est, Scrutinium ad ordinem baptismatis, sicut in decretis Leonis Papæ sub duobus continetur capitulis. In capitulo 5. Hæc duo tempora, id est, Pascha & Pentecoste, ad baptizandum à Romano Pontifice legitima sunt præfixa. Item in capitulo 6. Non interdicta licentia, qua in baptismo triduendo quolibet tempore peri-
Epist. 4. clitantibus subuenitur. Et Siricius: In qualibet necessitate
Epist. 1. ad Himerii. fuerit opus sacri vnda baptismatis, omni volumus celeritate succurri. Debent igitur Episcopi cum magna diligentia presbyteris suis tradere baptismi sacramentum, & quid in eodem renunciandum, quidve credendum sit. Renunciatur enim diabolo & operibus eius. Opera verò diabo-
Opera sutanæ. li, opera carnis esse intelligunt: quæ sunt, homicidia, fornicationes, adulteria, ebrietates, & multa alia his similia, quę diabollo instinctu priùs cogitatione mentis concipiuntur, quàm opere perpetrentur. Pompæ verò eiusdem sunt, fu-
Pompæ sathanæ. rorbia, iactantia, elatio, vana gloria, fastus, & alia quàm plurima, quæ ex his oriri videntur.

Tarraconeum episcopum.

CAP. IIII.

De pace & concordia.

SAne opus est, vt pax & concordia sit, atque vnanimitas in populo Christiano, quia vnum Deum Patrem habemus in cœlis, & vnam matrem Ecclesiam, vna fidem, vn um baptisma: ideo in vna pace & vnanimitate concordẽter viuere debemus, si ad vnam & veram hereditatem regni cœlestis cupimus peruenire: Quia nõ est dissensionis Deus, 1. Cor. 14.

In prophanatores locorũ sacrorum.

sed

sed pacis, vt ipse ait. Igitur si inter omes fideles pax & con-
Heb.12. cordia habenda est, dicēte Apostolo: Pacem sequimini cum
omnibus, & sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum:
multò magis inter episcopos & comites esse debet, qui post
imperialis apicis dignitatem populum Dei regunt. Ita enim
inter se concordare debent, vt alterutrum sibi ad Dei seruiti-
um peragendum & ministerium suum rectè explendum,
non solùm non noceant, quin potiùs admiculo sint.

CAP. V.

De conspiratione.

Matt.5. SI verò pax & concordia summum inter homines & ma-
ximè Christianos bonum iudicatur, & præmio summo
remuerandum, id est, vt eius merito filij Dei vocemur:
Prou.6. nónne è contrario discordiæ & dissensionis summum est
malum, & summa pœna plectendum? ita vt Sapiens dicat,
animam Domini illum detestari, qui inter fratres discor-
dias seminat: atque ideò filius diaboli non immeritò nomi-
natur. Vnde statuimus, atque authoritate ecclesiastica con-
firmamus, eos qui contra regem, vel ecclesiasticas dignita-
tes, siue Reipub. potestates, in vnoquoque ordine legitimas
dispositiones constitutas, coniurationes & conspirationes
rebellionis & repugnantiæ faciunt, à communione & con-
sortio Catholicorum veram pacem amantium summouen-
dos, & nisi per pœnitentiam & emendationem paci se Eccle-
siasticæ incorporauerint, ab omnibus filijs pacis sanctis-
mus extorres.

CAP. VI.

De immunitate rerum Ecclesiasticarum.

QVISQVIS fastu superbiæ elatus, domum Dei ducit
contemptibilem, & possessiones Deo consecratas, at-
que ad honorem Dei sub regiæ immunitatis defen-
sione constitutas, inhonestè tractauerit, vel infringere præ-
sumpserit, quasi inuasor & violator domûs Dei excommu-
nicetur. Decet etiam, vt indignationem ipsius domini Re-
gis sentiat, cuius beneuolentiæ contemptor, & constitutio-
nis præuaricator extitit. Nihilominùs tamen rex fuæ cōces-
sionis immunitatem, ab omnibus ditioni suæ subiectis inlæ-
sam conseruari, præcipiat: assensum verò non præbeat im-
prouidè affirmantibus, nō debere esse res Dominicas, id est,
Domino dominantium deditas, ita sub defensione regis,
sicut propriæ sue sunt hæreditates: magisque aduertat, quia
quantò Deus excellentior est homine, tantò præstantior
est diuina causa mortalium possessione. Quocirca decipitur
Rex defen- quisquis plus in proprijs quàm in Dominicis rebus gloria-
sor rerum tur: quarum diuinarum rerum defensor & custos diuinitùs
ecclesia- statutus, diligenti cura nō solùm eas seruare, sed etiam mul-
sticarum. tiplicare debet, magisque illa quæ diximus præstantiora,
quàm sua defendere illum oportet & augmentare. Si quis
igitur insanus importunitate improbitatis suæ regem à re
Matt.18. cto proposito auertere tentauerit, nullisq; remedijs mitiga-
ri posse visus fuerit, licèt obsequijs aliquibus transitorijs sit
necessarius, abijciendus ab eo, proijciendusq; re est, iuxta il-
lud Euangelicū: Si pes, manus, oculus ve tuus scandalizet te,
erue illa, & proijce abs te.

CAP. VII.

De potestate Episcoporum super res ecclesiasticas, eorumq; conuencntia cum laicis, deq; abominando peruersis præmijs.

VT episcopi potestatem habeant res ecclesiasticas pro-
uidere, regere, & gubernare atque dispensare secun-
dùm Canonum authoritatem, volumus: & vt laici in
eorum ministerio obediant episcopis ad regendas ecclesias,
viduas & orphanos defendendos, & vt obedientes sint eis
ad eorum Christianitatem seruandam: consentientesque
sint comites & iudices præfulibus suis ad iustitias faciendas
iuxta præcepta diuinę legis, & nullatenùs per aliquorū men-
dacium, vel falsum testimonium, neque per periurium, aut
per præmium lex iusta in aliquo depraeatur.

CAP. VIII.

De proprietatibus ab Episcopis vel Presbyteris post ordinationem acquisitis.

IN Concilio Carthaginensi scriptum est, vt presbyteri, Cōc. Car-
diaconi, vel quicunque clerici, qui nihil habentes ordi- tha. 3. c. 49
nantur & tempore episcopatus vel clericatus sui agros,
vel quæcunq; prædia suo nomine comparant, tanquàm re-
rum Dominicarum inuasionis crimine teneantur, nisi ad-
moniti ecclesiæ eadem ipsa contulerint: Si autem ipsis pro-
prij aliquid liberalitate alicuius, vel successione cognationis
obuenerit, faciant inde, quod eorum proposito conuenit.
Quòd si à suo proposito retrorsum exorbitauerint, honore
ecclesiastico indigni tanquàm reprobi iudicentur. Presby-
teri verò non vendant rem ecclesiæ, vbi sunt constituti, ne-
scientibus episcopus suis, non habentes necessitatem. Nec
episcopo liceat matricis ecclesię rem tituli sui nomine vsur-
pare.

CAP. IX.

De manumissionibus.

IN Concilio Carthaginensi ita continetur: De manu- Concil.
missionibus in ecclesia celebrandis, si id nostri consa- Aphric.a-
cerdotes per Italiam facere reperiuntur, nostræ etiam e- ni, c. 31.
rit fiduciæ istorum ordinem sequi, data planè licentia misso
legato, vt quæcunque digna fide pro statu ecclesiæ & salute
animarum agere potuerint, nos sciant laudabiliter in con-
spectu Domini accepturos.

CAP. X.

De decimis dandis, & in quatuor partiones dividendis.

VOLVMVS vt decimæ, quæ singulis dantur ecclesijs,
per consulta episcoporum à presbyteris ad vsus ec-
clesiæ & pauperum, summa diligentia dispensentur.
Quatuor autem tam de redditibus, quàm de oblatione fide-
lium, pro cuiusliber ecclesiæ facultas admittit, sicut dudùm
rationabiliter est decretum, conuenit fieri portiones: quа-
rum sit vna pontificis, altera clericorum, pauperum tertia,
quarta ecclesiæ fabricis applicanda iuxta constitutionem e-
piscopalem. Admonendum tamen est, vt decimæ Deo omni-
nò dari non negligatur, quam Deus ipse dari sibi constī-
tuit, quia timendum est, si quis Deo suum debitum abstra
hit, ne fortè Deus per peccatum suum auferat ei necessaria
sua.

CAP. XI.

Vt antiqua ecclesia habeant privilegia sua.

ECCLESIAE antiquitùs constitutæ, nec decimis, nec
alijs possessionibus pro nouis oratorijs sine consensu &
consilio episcopali priuentur.

CAP. XII.

Ne presbyteri sine consensu Episcoporum per ecclesias constituantur, vel ab his recipiantur.

QVICVNQVE presbyter per pretium ecclesiam sue-
rit adeptus, omninò deponatur: quòd contra eccle-
siasticæ regulæ disciplinam agere dinoscitur, qui
alium presbyterum legitimè ad ecclesiam ordinatum, per
pecuniam expulerit, eamque sibi taliter vindicauerit: quod
vitium latè diffusum, summo studio emendandum est.
Item quæ interdicendum videtur clericis, siue laicis, ne quis
cuilibet presbytero præsumat dare ecclesiam, sine licentia
& consensu episcopi sui.

CAP. XIII.

De clericorum vita, siue monachorum.

PROVIDENDVM necessariò est vnicuique episcopo, qualiter Canonici viuere debeant, necnò & monachi, vt secundùm ordinem regulatem viuere studeant, vt ait Apostolus: Vnusquisque in qua vocatione vocatus est, in ea permaneat: & vt à negotijs secularib⁹ omninò abstineãt. Multa sunt enim negotia secularia, de his tamen pauca perstrinximus: ad quæ pertinet omnis libido, non solùm immunditia carnis, sed etiam in omni carnali concupiscentia, quicquid plus iusto appetit homo, turpe lucrum, munera iniusta accipere, vel etiam dare pro aliquo seculari, cum quæstu pretio aliquem conducere: contentiones & lites, vel rixas amare, in placitis secularibus disputare, excepta defensione orphanorum aut viduarum: conductores aut procuratores esse secularium rerum, turpis verbi, vel facti ioculatorem esse, vel iocum secularem diligere, aleas amare: ornamentum inconueniens proposito suo quærere: in deliitijs viuere velle, gulam & ebrietatem sequi: pondera iniusta vel mensuras habere, negotium iniustum exercere, (Nec tamen iustum negotium est interdicendum propter necessitates diuersas, quia legimus sanctos Apostolos negotiatos fuisse, & in regulâ sancti Benedicti præcipitur præuidere, per quorum manus negotium monasterij transeat) canes & aues sequi ad venandum, in comessationibus & vinolentijs nimijs incumbere, superfluitatem in quibuslibet rebus nolle fugere. Quæ omnia ministris altaris interdicimus, hortantes eos seruare illud Apostolicum, Nemo militans Deo, implicat se negotijs secularibus: Considerare quoque sententiam Domini, dicentis: Attendite ne grauentur corda vestra in crapula & ebrietate: moderare cibum & potum, vt iuxta Apostolum, sobrij sint, parati ad seruitium Domini, ante se foca secularia vel turpia fieri non permittere, sed pauperes & indigentes secum ad mensam habere, & lectionem diuinam ibidem audire, & fumere cibum cum benedictione & laude Domini, secundùm Apostolum, dicentem: Siue manducetis, siue bibatis, omnia in laudem Dei facite.

. Cor. 7.

Negotia secularia quæ sint.

2. Tim. 2.

Luc. 21.

1. Tim. 3.

1. Cor. 10.

CAP. XIIII.

De voto monachorum.

NVLLVS monachorum aliquid proprietatis habeat, & res seculares, quibus renunciauit, nullatenùs sibi vsurpet, nec parochias ecclesiarum accipere præsumat sine consensu episcopi. De ipsis verò titulis, in quibus constituti fuerint, rationem episcopo vel eius vicario reddant, & conuocati ad Synodum veniant.

CAP. XV.

De clericis comam nutrientibus.

IN decretis Gregorij Papæ scriptum est. Si quis ex clericis laxauerit comam, anathema, Vnde sanctimus, vt huiusmodi coerceantur ad priſtinum statum reuerti.

CAP. XVI.

De vita sanctimonialium.

ABBATISSA, quæ in ciuitate monasterium habet, nequaquàm de monasterio egrediatur, nisi per licentiam episcopi sui, aut qui eius vicem obtinet, nisi fortè regali iussione cogatur. Et si quando foras pergit, de sanctimonialibus, quas secum ducit, curam & vigilantium habeat, vt nulla eis detur peccandi licentia, siue occasio. Sed & cùm pergit, in monasterio talem in vice sua constituere debet, quæ de sanctimonialium animabus curam & vigilantiam gerat. Habeat etiam Abbatissa studium in ædificando ea, quæ ad sanctimonialium necessitatem pertinent, & in restaurando. Sanctimoniales verò in monasterio constitutæ, habeant studium in legendo, & in cantando, in psalmorum celebratione siue oratione, & Horas canonicas, matutinam videlicet, Primam, Tertiam, Sextam, Nonã, Vespertinam, Completorium pariter celebrent, & omnes excepta quam infirmitas tenet, in dormitorio dormiant, & omnibus diebus ad consolationẽ veniãt, & vt cætera seruent, quæ in regula sanctimonialium continentur, & quæ à sanctis Patribus illic constituta sunt.

Horæ Canonicæ.

CAP. XVII.

De pauperibus non opprimendis.

MONEMVS regiam pietatem de oppressione pauperum liberorum, vt non à potentioribus per aliquod malum ingenium contra iustitiam opprimantur, vel cogantur vt res suas vendant, siue tradant, ne fortè parentes eorum contra iustitiam fiant exhæredati, & regale obsequium minuatur, & ipsi propter indigentiam mendici, vel latrones, seu malefactores efficiantur, & vt sæpiùs non fiant * manniti ad placita, ni si sicut in dominico capitulari olim facto præcipitur.

* d. est, vicitia vocatis.

CAP. XVIII.

De rebus pauperum per malam occasionem non emendis.

PROPTER prouisiones pauperum, quorum curam habere debemus, placuit nobis, vt nec episcopi, nec abbates, nec Comites, nec vicarij, nec iudices, nullusque omninò sub mala occasione, vel malo ingenio, res pauperum vel minùs potentium emere, aut rollere audeat: Sed quisquis ex eis aliquid comparare voluerit, in publico placito, coram idoneis testibus, & cum ratione hoc faciat: Vbicunque autem aliter inuentum fuerit factum, hoc omninò emendari per regiam conuenit iussionem.

CAP. XIX.

De his, qui ad subuertendam iustitiam munera accipiunt.

QVI verò ad subuertendam iustitiam à duobus munera accipiunt, hoc est ab eo qui quod sibi iniustè ablatum est, iustè requirit, & ab eo qui eadem iniustè inuasis, admonendi sunt, & fortiter increpandi, ne regnum Christi, quod omnibus iustè facientibus patet, sibi sine vlla retractione secludant.

CAP. XX.

De parricidio.

PARRICIDIVM autem quàm sit detestabile crimen, in iudicio facto inter Cain & Abel fratrem suum, Dominus ostendit ipse, cùm ad Cain parricidam ait: Maledictus eris super terram, quæ aperuit os suum, & suscepit sanguinem fratris tui de manu tua: cùm operatus fueris eã, non dabit tibi fructus suos: vagus & profugus eris super terrã. In quo etiam posuit signum, hoc est, vt tremẽs & gemens profugus semper viueret, nec auderet sedes habere quietes. Sed quia in modernis temporibus parricidæ profugi currunt per diuersa, & variis vitijs atque gulæ illecebris deseruiunt, meliùs nobis videtur, vt in vno loco manentes, pœnitentia districta semetipsos castigent, si fortè à Domini bonitate indulgentiam sacinoris sui, percipere mereãtur. Non enim eis licebit vltra militiæ cingulum sumere, & nuptijs vel conjugijs copulari, quia sacri Canones hoc eis non consentiunt.

Gen. 4.

CAP. XXI.

De mulieribus, quæ partus suos necant.

DE mulieribus quæ fornicantur, & partus suos necant, vel quæ agunt secum, vt vtero conceptus excutiant, antiqua quidem definitio vsque ad exitum vitæ eas ab Ecclesia remouet: humanius autem nunc definimus, vt eis decem annorum tempus secundùm præfixos gradus pœnitentiæ

Est Can. 21. Conc. Ancyran.

tentiæ largiatur. Item in Concilio Eliberitano cap. 63. ſcriptum eſt de his, quæ filios ex adulterio necant : Si qua per adulterium conceperit, idque poſt factnus occiderit, placuit * vix in fine ei dandam eſſe communionem, eó quòd geminauerit ſcelus. Item in Concilio Ilerdenſi cap. 2. ſcriptum eſt: * *Quæ abortiuum faciunt, vel necer ſuos extinguunt* : Hi verò, qui malè conceptos ex adulterio fœtus, vel editos necare ſtuduerint, vel in ventribus matrũ potionibus aliquibus colliſerint, in vtroque ſexu adulteris, poſt ſeptem annorum pœnitentiæ curricula communio tribuatur, ita tamen, vt omni tempore vitæ ſuæ fletibus & humilitati inſiſtant.

*ei nec in

*Qui

CAP. XXII.

De homicidio.

IN Concilio Neocæſareenſi cap. 21. de homicidis ita ſcriptum eſt : Qui voluntariè homicidium fecerint, pœnitentiæ quidem iugiter ſe ſubmittant, perfectionem verò circa vitæ exitum conſequantur. In Concilio verò Agathenſi, cap. 37. de homicidis & falſis teſtibus ita legitur : itaque cenſuimus, homicidas & falſos teſtes à communione Eccleſiaſtica ſubmouendos, niſi pœnitentiæ ſatisfactione crimina admiſſa diluerint. Item in Cócilio Agathenſi, cap. 72. ſcriptum eſt de his, qui ſeruos extra iudices necãt: Si quis ſeruum proprium ſine conſcientia iudicis occiderit, excommunicatione vel pœnitẽtia biennij reatum ſanguinis emundabit. Item in Concilio Eliberitano cap. 5. ſcriptum eſt *de domina, quæ per zelum ancillam ſuam occiderit*. Si qua fœmina furore zeli accenſa, flagellis verberauerit ancillam ſuam, ita vt intra tertium diem animam cum cruciatu effundat, eó quòd incertum ſit, v oluntate, an caſu occiderit: ſi voluntate, poſt 7. annum: ſi caſu, per quinquennij tempora acta legitima pœnitentia, ad communionem placuit admitti. Quòd ſi verò intra tempora conſtituta, fuerit infirmata, accipiat communionem.

Naum. 1. iuxta 20. Ezech. 18. & 33.

Luc. 23.

Ezech. 18. & 33.

CAP. XXIII.

De homicidijs non ſponte commiſſis.

IN Concilio Ancyrano cap. 22. ſcriptum eſt. De homicidijs nõ ſponte commiſſis, prior quidem definitio poſt ſeptennem pœnitentiam perfectionem conſequi præcepit: ſecunda verò, quinquennij tempus explere.

CAP. XXIIII.

De occiſis presbyteris in gradu poſitis.

QVi presbyterum occidit, 12. annorum ei pœnitentia ſecundùm ſtatuta priorum imponatur: aut ſi negauerit, ſi liber eſt, cum 12. iuret: Si autem ſeruus, per 12. vomeres feruentes ſe purget. Conuictus verò noxæ, vſque ad vltimum vitæ tempus militiæ cingulum deponat, & vxorem amittat.

CAP. XXV.

De presbyteris poſt degradationem occiſis.

NVNCIATVM eſt nobis, quòd aliqui qui olim dixerunt ſe fuiſſe ſacerdotes, & poſteà degradati pro ſuis peccatis, pœnitentiam agendo ſuffragia ſanctorum per diuerſa loca trãſeuntes quæſierũt, trucidati ſunt. Huiuſcemodi interfectionibus omnem eccleſiaſticam communionem denegamus, donec dignam pœnitentiam pro reatu ſuo ſecundùm iudicium ꝓ piſcoporum exoluant.

CAP. XXVI.

De infirmis in periculo mortis conſtitutis.

ABinfirmis in mortis periculo poſitis, per presbyteros pura inquirenda eſt confeſſio, nõ tamen illis imponenda quantitas pœnitentiæ, ſed innoteſcenda : & cum amicorum orationibus, & eleemoſynarũ ſtudijs, pondus pœnitentiæ ſubleuãdum: vt ſi fortè migrauerint, nc obligati excommunicatione, alleni ex conſortio * benè fiant, à quo periculo ſi diuinitùs erepti conualuerint, pœnitentiæ modum à ſuo confeſſore impoſitum diligentes obſeruent. Et ideò ſecundùm canonicam authoritatem, ne illis ianua pietatis clauſa videatur, orationibus & conſolationibus Eccleſiaſticis ſacra cum vnctione Dei animati, ſecundùm ſtatuta ſanctorum Patrum communione viatici reficiantur.

for. *bonorum

CAP. XXVII.

De his, qui ſuſpenduntur in patibulis.

QVAESITVM eſt ab aliquibus fratribus de his, qui in patibulis ſuſpenduntur pro ſuis ſceleribus poſt confeſſionem Deo peractam, vtrùm cadauera illorum ad eccleſias deferenda ſint, & oblationes pro eis offerendæ, & Miſſæ celebrandæ, an non. Quibus reſpõdimus: Si omnibus de peccatis ſuis puram confeſſionem agentibus, & dignè pœnitentibus communio in fine ſecũdùm Canonicum iuſſum danda eſt, cur non eis, qui pro peccatis ſuis pœnam extremam perſoluunt? Scriptum eſt enim: Non vindicat Deus bis in idipſum. Nam ipſe Dominus ait, In quocunq; die cõ uerſus fuerit peccator, peccata eius non reputabuntur ei: & iterum: Nolo mortem peccatoris, ſed vt conuertatur & viuat. Salutem ergo homini adimit, quiſquis mortis tempore pœnitentiam denegat: & deſperat de clemẽtia Dei, qui eam ad ſubueniendum morienti ſufficere vel in momento poſſe non credit. Perdidiſſet latro in cruce præmium ad Chriſti dexteram pendens, ſi illum vnius horæ pœnitentia non iuuiſſet: Cùm eſſet in pœna, pœnituit, & per vnius ſermonis profeſſionem, habitaculum paradiſi, Deo promittente, promeruit. Vera ergo ad Deum converſio in vltimis poſitorum, mente potiùs eſt æſtimanda, quàm tempore Propheta hoc taliter aſſerente: Cùm conuerſus ingemueris, tunc ſalu- Ezech. 18. & 33. uus eris.

CAP. XXVIII.

De inceſtuoſis.

VT Epiſcopi inceſtuoſos penitùs inueſtigare ſtudeãt, omninò decreuimus: qui ſi pœnitere noluerint, de eccleſia expellantur, donec ad pœnitentiam reuertantur. Quòd ſi facerdotum noluerint admonitionibus aurem accommodare, volentes in priſtinis perdurare criminibus, oportet eos per ſeculares potentiæ diſciplinam à tam praua conſuetudine coerceri.

CAP. XXIX.

De damnatis nuptijs.

SIquis viduam vxorem duxerit, & poſteà cum filiaſtra ſua fornicatus fuerit, ſeu duabus ſororibus nupſerit, aut ſi qua duobus fratribus nupſerit, ſeu cum Patre & Filio: item ſi quis relictam fratris, quæ penè prius ſoror extiterat, carnali coniunctione violauerit: ſi quis neptem in coniugiũ acceperit, ſi quis nouercam aut nurum ſuam duxerit: Si quis conſobrinæ ſuæ impudicè ſe ſociauerit, vel relictæ ſiue filiæ auunculi, aut patris filiæ, vel priuignæ ſuæ concubitu polluerit, vel huiuſcemodi coniunctionis attactu maculatus fuerit: eos diſiungi & vlteriùs nunquàm coniugio copulari, ſed ſub magna diſtrictione fieri volumus.

CAP. XXX.

Quot a generatione coniugia copulari debeant.

CONTRADICIMVS quoque, vt in quarta generatione nullus ampliùs cõiugio copuletur: vbi autem poſt interdictum factum inuentum fuerit, ſeparetur. Sanè eadem quæ in viri, hæc nimirùm in vxoris parentela de lege nuptiarum regula cuſtodienda eſt. Quia ergo conſtat eos duos eſſe, in carne vna, cõmunis illis vtrinque parentela eſſe credenda eſt, ſicut ſcriptum eſt: Erunt duo in carne vna. Gen. 2. Matt. 19.

CAP. XXXI.

De modo dandæ pœnitentiæ.

MODVS tempusque pœnitentiæ peccatæ sua constituentibus, aut per antiquorum canonum institutionem, aut per sanctarum scripturarū authoritatem, aut per Ecclesiasticum consuetudinem imponi debet à sacerdotibus. Nam qui pro peccatis grauibus leues quosdam & inusitatos imponunt pœnitentiæ modos, cōsumunt pusillos, fecundum propheticum sermonem, sub omni cubito manūs, & faciunt ceruicalia sub capite vniuersæ ætatis ad capiendas animas. Sed dū cretio seruanda est inter pœnitentes, qui publicè, & qui absconsè pœnitere debeant. Nam qui publicè peccat, oportet vt publica mulctetur pœnitentia, & secundūm ordinem canonum pro merito suo & excommunicetur, & recōcilietur. Pœnitentes verò tam expletionem constituti temporis, quàm facinoris remissionem desiderent, nec eis sufficiat, si à quarundam rerum perceptionibus abstineant, ni se etiam à noxijs delectationibus subtrahant: declinantes autem à malo, faciant bonum, inquirant pacem, ac sequantur illam. Multa quidem alia per diuersas quæstiones coram nobis allata sunt: sed pro breuitate temporis in præsenti Concilio omnibus respondere, & ea absoluere non potuimus. Hæc verò quæ vobis transmissa sunt, perimus, vt vestra authoritate firmentur: & si quis aduersārius illis existere voluerit, præualere non permittatur. Dei enim cooperatores vos esse debetis, & adiutores sanctæ eius Ecclesiæ, quatenūs religio Christiana incontaminata temporibus regni vestri vsque in finem feruetur.

Exech. 13.

Pſal. 33.

NOTAE IN CONCIL. MOGVNTIN. I. sub Rabano Archiepiscopo.

Quæ occasio Concilij?

Concilium.] *Occasio huius Concilij celebrandi eadem fuit, quæ Meldensis: nimirū, quòd cùm à laicis bona Ecclesiarum, iure pariter & persone absuide inuaderentur, deq; his frequentes apud Regem querelæ essent, ille ad liberandam ipsiu malis Ecclesiā congregari fecit Synodum Prouincialem, cui Rabanus Archiepiscopus vir doctrina, probitate atq; fcientia valdè insignis præsse deberet.*

Qui, quotve Episcopi huic Concilio interfuerint, quæ tractauerint, atq; per Canones seruanda definuerint, Epistola Synodalis, quæ cum subiectis Capitulis missa est ad Ludouicum Germaniæ Regem, manifestè satis indicat. Ad hanc etiam Synodum spectat, quod Francorum Annales de Sarmata, quæ nouam se Prophetidem iactabat, mumuq; publicè docendi & concionandi vsurpabat, notato anno tradunt sic:

Pseudoprophetissa multos seducit.

Eodem anno] DCCCXLVII. mulier quædam de Alemaniæ partibus nomine Thiota pseudoprophetissa Moguntiacū venit, quæ Salomonis Episcopi parochiā non minimè deturbauerat. Nam certū cōsummationis sæculi diem, aliaq; perplura Dei fōlius notitia cognita, quasi diuinitùs sibi reuelata, scire se fatebatur; & eodē anno vltimum diem mundi imminere præmendabat. Vnde multi plebeij vtriusque sexus timore perculsi ad eam venientes, munera illi ferebant, seque orationibus illius commendabant. Et quod grauius est, sacri ordinis viri doctrinas Ecclesiasticas postponentes illam quasi magistram cælitùs destinatam sequebantur.

Hæc in præsentiam Episcoporum apud S. Albanū deducta, & diligenter de suis assertionibus requisita, presbyterum quendam sibi ea suggessisse, & se talia quæstus causa narrāsse, professa est. Quapropter Synodali iudicio, publicis cæsa flagellis, ministerium prædicationis quod irrationabiliter arripuit, & sibi contra morem Ecclesiasticū vendicare præsumpsit, cum dedecore amisit, fuisq; vaticinijs tandem confusa finem imposuit.

Rabanus Archiepiscopus Moguntinus.

Sub Rabano.] *De Rabani patria, nomine, statu, virtutibus, studio, scientia, libris ab eo editis, eius præceptoribus, quæ ratione ex Abbate Fuldensi Archiepiscopatum acceperit & administrauerit, cū alijs pluribus rerum ab ipso gestarū monumentis prolixè describit vir admiranda doctrina Nicolaus Serarius lib. 4 hist. Mogunt.*

CONCILIVM MOGVNTINVM II. SVB Rabano Archiepiscopo, contra Godefcalcum hæreticum Presbyterum, anno Domini 848. celebratum, tempore Leonis Papæ IV. & Lotharij Imperatoris.

NOTAE.

Acta Concilij quæ?

Concilium.] *In hac Synodo multis quæstionibus respōsum esse videtur, quæ anno superiore in Synodo priore fuerant quidem propositæ: Sed ob temporis angustias in aliud tempus dilatæ. Ita enim præcedentis Synodi Patres cap. vlt. loquuntur.* Multa quidem alia per diuersas quæstiones coram nobis allata sunt; sed pro breuitate temporis in præsenti Concilio omnibus respondere, & ea absoluere non potuimus. *Inter alias autem quæstiones fuit vnus ille de prædestinatione, quam monachus quidā hæreticus Godescalcus nomine, de quo infrà latiùs dicetur. Quæ tamen ista hæresis cum suo auctore à Patribus huius Concilij condemnata sit, quidve præterea ab ipsis constitutum vel gestum fuerit, testantur Annales Francorum à Pithoeo editi his verbis.*

Præsidij. natiano hæresis damnata.

Circa Kalend. autem Octobris generale placitum Rex Ludouicus habuit apud Moguntiacum, in quo legatos fratrum suorum & Northmannorum Sclauorumque suscepit, audiuit & absoluit. Homines autem Rabani Episcopi aduersus Dominum sum conspirantes publicè conuictos cum eo pacificauit. Legatos suos ad fratrem suum Lotharium in Theodonis villa placitum habentem pro Gisla berto, qui eodem anno ad hidem eius venerat, reconciliationis gratia direxit. Godefalcus quoque quidam Presbyter de prædestinatione Dei praua sentiens, rationabiliter, vt plurimis visum est, conuictus, & ad proprium Episcopum Hincmarum Rhemos transmissus est, prius tamen iuramento confirmans, quòd in Regnum Ludouici vltrà nō rediret. *Hæc Annales Pithoei. Idem testatur Trithemius in Chronico. Hinc sanguinis istu verbis:* Rabanus Archiepiscopus Moguntinus iussu Lotharij: *Ludouici verùm, nam in regno Germaniæ Lotharius nihil iuris possidebat, vel etiam vsurpabat:* Synodum apud Moguntiam Episcoporum & Abbatum cōuocauit anno Domini 848. Kalend. Octobris, Indictione vndecima: *duodecima corrigendum esse memineris: nam duodecima Indictione mense Septembri anno 848. incboatur:* in qua hæreticū quendam Godescalcum presbyterum condemnauit, & multa ad decorem & vtilitatem Ecclesiasticam constituit. *Hincmarus in epistola ad Hincmarum Laudunensem Episcopum, quæ extat apud Frodoardum lib. 3. cap. 13* . Et quoniam hoc egisse Godescalcus in conuentu Episcopali conuictus fuit, idem Concilium silentium ei imposuit, mihi illum ad custodiendum commisit. *Et in epist. ad Nicolaum Papam.* Tandem, *inquit post alia*, cùm in ciuitate Moguntinensi Synodus coacta esset, huic interfuit, & ibi librum fui erroris Archiepiscopo Rabano obtulit. Qui ab omnibus Episcopis Germaniæ damnatus fuit, & cum literis Synodi ad ecclesiam Metropolitanam Rhemensem missus, cuius tunc gratia Dei, habenas moderabar, Episcopi, Prouinciæ Galliæ, Belgicæ, & aliarum Prouinciarum hunc audiunt, & comperientes hunc hæreticum esse decernunt, vt in quodam monasterio notitiæ diœcesis Rhemensis captiuus detineretur: quia refispiscere noluit, & vt etiam, qui feipsum non amabat alijs non officeret, &c. *Qui autem & quales Episcopi & Abbates huic Synodo interfuerint, enarrat Trithemius præsidio loco his verbis:*

Episcopi qui & quales huic Concilio interfuerint?

Fuerunt inter alios præsentes ibi celeberrimi viri Episcopi Hetto Archiepiscopus Treuirensis. Hildebaldus Archiepiscopus Colonensis. Altfridus Episcopus Hildesheimensis. Haymo episcopus Halberstatensis. Ludericus episcopus Bremensis. Luitbertus primus iste Abbas sancti Aurelij Hirsangiensis. V Valdo Abbas Fuldensis. Einhardus Abbas Selgenstetensis. Bruneuuart Abbas Hirsfeldensis. Bertholdus episcopus Mediolanensis. Aduentitius Abbas Metensis. Radulphus Abbas sancti Medardi Suessionensis, postea Bituricensis Archiepiscopus, & alij multi Episcopi, & Abbates, & monachi, inter quos complures erant vita & doctrina famosissimi. *Hæc de Episcopis & Abbatibus hunc Concilij allegato loco Trithemius.*

Gode-

Godescalcus quis: quæve ei hæreses.

Godescalcum hæreticum. *Quis & qualis fuerit Godescalcus hæreticus scribit Hincmarus in epist. ad Nicolaum Papam his verbis* : Vobis pauca aperire desidero, quomodò antequàm Episcopus ordinatus fuisset, iste Godescalcus monachus monasterij Ecclesiæ Metropolitanæ Rhemensis dicti Orbei diœcesis Sueſſionensis (vt huius Abbas & monachi, cum quibus versabatur, testantur) homo animo elatus, quietis impatiens, nouorum verborum cupidus, insatiabili honoris ambitione incęsus, proteruus & tumultuosus, vt inanis animi ostentatione & falsa quadam notuitate sui hominis famam adipisceretur, adeptam latiùs opinionem propagaret, & propagatam ab obliuionis iniuria vindicaret, certos articulos omnium falsarum doctrinarum, quas tunc in his partibus huc & illuc diſperſas esse nouerat, elegit & collegit, &c: *Et paulò post.* Idem Godescalcus ordini sacerdotali à Decano Rhemensi initiatus (hæc autem promotio constitutionibus ecclesiasticis reluctabatur) contra suam regulam monasticam monasterio egressus est, & diſiunctissimas terras peragrauit, vt fuæ falsæ doctrinæ virus semper euomeret. *Quæ vero hæreſes ille veteres reſuſcitauerit, quæve nouas addiderit, Hincmarus prædicta epist. ad Nicolaum his verbis ſubiungit.*

Errores Gothescalci hæretici.

Verùm si vestra sapientia Catholica articulos scire velit, quos contra Fidem Ecclesiæ docere videtur, & quos ex vetere hæresi Prædestinatianorum hausit (quæ primum fuit in Africa impugnata, & posteà in Francia, eodem tempore, quo hæresis Nestoriana sub Cælestino Papa, tam huius auctoritate, quàm cura & vigilantia sancti Prosperi conuicta fuit) vobis ordine exponam non omnes articulos, quos tuetur, sed tantùm quosdam eorum, qui tamen maximi momenti sunt.

Psal. 134.

Dicit igitur id quod antiqui Prædestinatiani eriam dicebant: Quod sicuti Deus quosdam prædestinauit ad vitam æternam; sic etiam alios ad mortem æternam præ-

Esth. 13.

destinauit. Quòd Deus non vult omnes homines saluos fieri, sed duntaxat eos, qui saluantur: nam si hi omnes non saluantur, quos Deus vult saluari: non omne fecit, quod voluit. Quod si velit id quod non potest facere: non est omnipotens, sed infirmus & impotens: at tamen omnipotens est, quia fecit omne quod voluit, testante Scriptura: Omnia quæcunque voluit Dominus, fecit, in cœlo, in terra, in mari, & in omnibus abyſſis. Item: Cuncta, Domine Rex omnipotens, in ditione tua sunt posita, & non est quituæ possit resistere voluntati: si decreueris saluare nos, ſi ſicò liberabimur.

2. Pet. 2.

Quod Iesus Christus Dominus noster & Saluator non fuit crucifixus, neque mortuus est pro redemptione totius mundi, id est, pro redemptione & salute omnium hominum, sed tantùm pro his qui saluantur. Dicit, licèt non omninò pari traditione, simili tamen errore, id quod veteres Prædestinatiani dicebant, quando hæc verba sancti Petri Apostoli exponit: Negantes Dominum, qui eos redemit: Redemit eos, inquit, sacramento baptiſmi, nihilominùs non passus est mortem Crucis, nec sanguinem effudit pro eis.

Ephes. 4.

Verùm apertè diuinus Paulus dicit, quòd perceptio baptiſmi vocatur, redemptio: Nolite contriſtare (inquit) spiritum sanctum, in quo signati estis in diem redemptionis. Et ſicut hæc electio, quę tantùm propria & ſpecialis est omnium electorum, & quam crucifixus pius ac miſericors Redemptor his tantummodò impertiit, quos redemit, & eripuit, & à præteritis peccatis lauit: ſic certè redemit, liberauit, & à delictis præſentibus abluit eos qui nati ſunt, & qui naſciturí ſunt, viuos & mortuos, nimirum omnes electos. Et hi rectè sunt Mundus; quo Dominus passus est: non ſecùs quàm alibi dixi: Panis quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita.

Ioan. 6.

Insuper idem Godescalcus affirmat: Absit velim non ſolùm dicam cogitare, verùm etiam ſemel muſſitare, quòd ſerpens antiquus ad se rapere poſſit vnum eorum, pro cuius redemptione Deo Patri ſuo Dominꝰ ſanguinem ſuum pretioſum effudit, Amen. Et alloquens Deum, dicit: Quare manifeſtum est, nullum eorum perire, qui ſanguine tuæ Crucis redemptus est.

Non minùs perniciosè quàm audaciter defendit id quod antiqui Prædestinatiani non dixerunt, quòd deitas sanctæ Trinitatis triplex sit.

Gothescalci errores & hæreses.

Multos alios articulos omitto, quos iſte & plurimi ex noſtris partibus aſſerunt, qui veritati & Integritati noſtræ fidei aduerſari videntur. Quos cùm veſtra auctoritas ab alio Intellexerit quàm à mea temeritate, attentiùs perpendet, & quid de his credendum est, citò definiet: neceſſe autem est, hos reſoluere. Et quamuis eorum coda insania, corrupti & depraυati ſenſus ferueant: tamen propter meum noſtri Regis orthodoxi fuas impiàs opiniones euomere non audent; adeò vt his oculis cernamus dictum Pſalmiſtæ adimpleri: Congregans ſicut in vtre aquas maris. Nam aqua maris tanquàm in vtre ſiue pelle coacerua-

Gothescalci errores.

tur, qui arbitrantur in arcticorum ſcientia hodiè ambitu Regni domini Caroli veſtri filij continetur, eo quòd ſua zizania diſſeminare verentur. Me etiam calumniantur, & genuino dente rodunt, ſed hoc patienter cum Dei auxilio feram, propterea quòd breui extremum vitæ diem ſiniam. Quod ſi inter filios Dei illis licet. Deo ſic ſinente, corpus meum affligere: meam patientiam, Deo opitulante, exercebunt. Et vbi de ſide malè ſentientes, ſe aduerſarios exhibebunt: hoc aliquantulum ſcientiæ, quod in me eſt, acuent. Et quamuis me oderint: eos tamen diligam, & ſic meam beneuolentiam probabunt.

Sed vt ad Gothescalcum redeamus, ſi veſtra auctoritas ad me ſcribat, vt hunc carcere liberem: ad vos mittam, vt voſmetipſi huius doctrinam ad vnguem exploretis: aut hûc in manus alterius quem vobis placuerit mihi nominare, deponam. Quia ſicut ſcitis quòd abſolutè vnuſquiſque non poteſt regulariter ordinari: ſic ille qui in cuſtodiam alicuius datus est, & in certum locum detruſus, ſiue monachus, ſiue quiſibet alius regulariter viuens, ſine cognitione & licentia eius ad quem ſpectat abſoluí canonicè nequit: quicquid vobis lubebit mihi imperare, omninò perficere conabor. Solùm à vobis auctoritatem peto, ne mea præſumptione iudicium tot Epiſcoporum relinquere velie videar. Non enim me delectat, hunc in carcere detentum intueri, quamuis ob ſuam pertinacem obſtinationem has merito pœnas luat, ſed eius perfidiam moleſtè fero, à qua deſiſcere non vult. Quòd ſi veſtra auctoritati gratum ſit, vt alicui cuſtodiendus committatur: prouidete etiam, vtis, cui traditurus, ſit Catholicus, & qui in honore & pretio habeat gratiam Eccleſiaſticam, Scripturamque callcat: nam Gothescalcus non ceſſat totos dies integros non ſolùm ſcripturas, quas ad ſuam voluntatem trahit repugnantes, verùm etiam Doctorum Catholicorum ſententias mutilatas, & à ſuo germano ſenſu detortas effuſire. Et eo modo in ſui admirationem & æſtimationem rapiebat non tantùm idiotas & ſimplices, verùm etiam mediocriter doctos, & parùm prudentes, qui præſeferebant zelum Dei habere, ſed non ſecundùm ſcientiam & diſcretionem. Præterea non ſolùm appetit videri doctor & magiſter eorum, qui ipſum docent: verùm etiam eos qui cum eo conferunt, ſuis colloquijs callidè intercipere contendit, quòd ſi nequit conuincere eos ſic dixiſſe: obſtinatè iurabit, eos inter loquendum nonnulla protuliſſe, quæ fortaſſe non dixerunt, vt verax habeatur, & hi qui illi ſcſe opponunt, mendaces, & ſuæ propriæ doctrinæ contrarij.

Scripta Hincmari aduerſus Godeſcalcum edita recenſet Vrſoaldus lib. 3 cap. 14.

Hincmarus inquit ad ſupradictũ Nicolaum Papã literas de ſuæ confeſſione fidei, & de Apologia, quam pro fide Catholica contra errorem Gothelcalci ſtruebat, ſcripſiſſe. Idem plurima alia in lucem edidit, & inter cætera Collectionem ſententiarum Orthodoxorum Patrum, ad confutandas blaſphemias iſtius Gothelcalci, quam filijs Eccleſiæ ſuæ dedicauit, docens Deitatem diuinæ Trinitatis non debere dici triplicem, cùm in ſumma Trinitate vnitas ſit. Item poëma eruditiſſimum Carolo Regi vouit, in quo agitur de gratia & prædeſtinatione Dei, de Sacramento Corporis & ſanguinis CHRISTI, de modo videndi Deum, de origine animæ, & de fide ſanctæ Trinitatis, & hoc opus inſcripſit Fercului Salomonis. Ita maximum volumen de prædeſtinatione Dei & libero arbitrio contra quoſdam Epiſcopos reprehenſores ſuos, & præſertim contra dictum Go-

theſcalcum & Ratrannum monachum Corbeienſem colle-
git compoſuit. Item alium pulcherrimum librum contra
eundem Gotheſcalcum & alios Prædeſtinatianos nomine
Regis exaratit, & ſuæ maieſtati his verbis ſcripſit : Domino
Carolo Regi, &c.

Quo tempore habitat

Anno Domini 848.] *Synodum hanc Magnutinamſub Ra-
bano Archiepiſcopo ſecundam celebratam fuiſſe tempore ſuprà no-
tato, teſtantur Annales Pithoei, & Chronicon Trithemij verbis ſu-
prà allegatis. Indictionem 11. pro 12. mendosè collocatam mentis
Illuſtriſſimi Cardinalis Baronij ſuprà notati : ſicut etiam illud ,
quod ait celebratam eſſe hanc synodum iuſſu Lotharij , qui in regno
Germaniæ quod fratri eius Ludouico tunc obtinebat , nihil conſti-
tuere habebat. Vide Baronium anno 848. nu. 3. & ſeqq. Seraium
lib. 1. hiſt. Mog. cap. 33.*

CONCILIVM TVRONENSE ADVERSVS NOMENOIVM DVCEM BRITONVM.

Britanniæ iunior. , celebratum in Gallia
anno Domini 849. tempore
Leonis Papæ IV.

Epiſtola Synodalis ad Nomenoium Ducem Britannia.

Exrat apud Lupũ Ferrarien. epiſt. 84.

Landranus Turonum Metropolitanus Epiſcopus, Do-
do Andegauorum , Aldricus Cenomanorum Epiſcopus,
Guenilo Senoum Metropolitanus Epiſcopus , Heriboldus
Antiſidori Epiſcopus, Prudentius Tricaſinorũ, Agius Au-
relianorum, Ercanradus Pariſiorum , Hucbertus Meldo-
rum, Elias Carnutum, Herimannus Niuernorum, Hincma-
rus Rhemorum Metropolitanus, Himmo Nouiomagi Par-
dulus Lauduni, Rhoradus Sueſſionum, Gilmeradus Ambia-
norum, Erpoinus Siluanectũ, Herméfridus Bellouacorum,
Paulus Rothomagi Metropolitanus Epiſcopus, Saxobold us
Saiorum epiſcopus, Freculphus Lexouiorum , VValfridus
Baiocenſium Nemenoio Priori gentis Britannicæ ſalutem,
quæ eſt in Chriſto Ieſu Domino noſtro.

Grauiſſima tyranni ſcelera.

Dominus quidem Deus occulto tamen iudicio per-
miſit eſſe te rectorem gentis tuæ. In quo tamen regimine
qualem te exhibueris, teſtis eſt conſcientia tua , & amaræ
querimoniæ diuerſarum Eccleſiarum , & afflictiones nobi-
lium & ignobilium , diuitum & pauperum , viduarum &
orphanorum , quos damnabili cupiditate , & horribili cru
delitate vexalti. Sed quia Chriſtianum nomen non penitus
abieciſti, & nos ex Apoſtolica ſucceſſione debitores ſumus
omnibus , vt bene agentes ad perſeuerantiam exhortemur,
delinquentes autem ad pœnitẽtiam auctoritate diuina pro-
uocemus: vehementiſſimẽ tuis exceſſibus condolemus, & à
tuo interitu paterna & Epiſcopali ſolicitudine te cupimus
reuocare. Cupiditate tua vaſtata eſt terra Chriſtianorum,
templa partim deſtructa , partim incenſa cum Sanctorum
oſſibus, cæteriſque reliquijs, poſſeſſiones eccleſiarum, quæ
fuerunt nota fidelium redemptio animarum , patrimonia
pauperum illicitè in tuos vſus redacta ; hæreditates nobiliũ
ablatæ, & maxima multitudo hominum & interfecta, & fe-
ueritate oppreſſa ; rapinæ crudeliſſimæ perpetratæ, adulte-
ria , & corruptiones virginum paſſim commiſſæ , Epiſcopi,
legitimi ſedibus proprijs expulſi , & (vt mitiùs loquamur)
quia dicere nolumus, fures & latrones, mercenarij introdu-
cti. Patroni noſtri beati Martini quondam dicæceſis, ex qua
vos eſſe negare non poteſtis , violata; omnes poſtremò ec-
cleſiaſtici ordines perturbati, quod nimis dolendo, & com-
patiendo dicimus.

Satis hæc ad tuam perditionem ſufficiebant, ſed ad cu-
mulum malorum auxiſti temeritatem , & omnem læſiſti,
Chriſtianitatem , dum Vicarium beati Petri Apoſtolicum,
cui dedit Dens primatum in omni orbe terrarum , ſpre-
uiſti. Cùm enim eum poſtulaſſes, vt in libro ſuo te ſcri-
beret , & pro te Dei clementiam exoraret ; & ille directis li-
teris, ſe id facturum promiſiſſet , ſi ſe monentem obedien-
ter audires : non ſolùm nihil eorum quæ mandauerat, fe-
ciſti , ſed nec literas quidem ipſas recepiſti. Et quia nolebas
à malo deſinere , timuiſti benè monentem audire. In eo
igitur læſiſti Apoſtolos , quorum eſt princeps Petrus ; læ-

Quæ grauc ſcelus ſit contẽptus litterarũ Ro. Pont.

ſiſti Epiſcopos , qui iam cum Deo regnant in cœlis , & mi-
raculis coruſcante in terris ; læſiſti & nos, qui etſi non ha-
bemus eorum meritum , idem tamen diuina gratia poſſide-
mus officium.

Nuper etiam excipiens Lambertum, quem Eccleſia ma-
terna pietate ex aliqua parte receperat , ea ſcilicet conditione, vt ſe corrigeret , & mala olita perfectè declinaret:
feciſti re participem , immò auctorẽ perturbationis populi
Chriſtiani: eum enim amator pacis dominus noſter Rex et-
iam ad ſuum ſuafionem remouerat à finibus tuis, & alijs ho-
noribus decorauerat; & nunc eum rebellare conãtem, velut
in gremiũ recepiſti, & vt in in malo proficiat faucre non de-
ſinis. Iube afferri libros * tuos, & in eis comminantem Do-
minum audies: Impio prabes auxiliũm , & his qui oderunt
amicitia iungeris ; & non ſolùm qui faciunt , ſed etiam qui
conſentiunt facientibus, dignos eſſe morte inuenies. Nec
ignoras quòd certi fines ab exordio dominationis Francorũ
fuerint, quos ipſi vindicauerunt ſibi , & certi quos petenti-
bus conceſſerunt Britannis. Quomodo ergo deſpicis legem
Dei, quæ præcepit, ne tranſgrediaris terminos , quos poſue-
runt patres tui ? & terram Francorum iniuſtè tibi defende-
re conaris ? Nec formidas illud: Maledictus qui tranſgreſ-
ſus fuerit terminos proximi ſui ? O quid facturus es in die
magni Iudicij, cùm tibi reddenda erit ratio de tuis annis,
menſibus, horis momentis? Et hoc erit ce'eriter. Verum eſt
enim quòd iuuenis poſſit cito mori, ſed ſenex diù nõ poſſit
viuere. Ante te prolixum fuit, ſecutum poſt te quoque Deo
certum eſt quantum durabit. Pro hac vita breui ſima noli ti-
bi ſempiternam miſeriam comparare.

Deut. 17.

Ne ſi deponas perſuaſionem alienorũ, oppreſſiones om-
nium ſocietates perditorum , & recipias admonitionem Se-
dis Apoſtolicæ, noſtræq; vnanimitatis, nõ tibi prodeſſet fi-
des, nec quæcunque pietas, aut bona opera. Quod Saluator
dicit: Non omnis qui dicit mihi, Domine, Domine, intra-
bit in Regnum cœlorum : Cogita quid mereatur qui ſcãda-
lizauerit vnum de puſillis: & ita poteris colligere quam in-
gẽtem ſis perlaturus, miſi refipueris, damnationem , qui par-
tem maximam populi Chriſtiani grauiſſimè perturbaſti.

Nec fides nec opera profunt bona ſine obedientia ſedis Apoſtolicæ. Matth. 7.

Quamobrem monemus te, obſecramus, obteſtamurq; tuæ
ſalutis cupidi, pone finem malis tuis : conuertere ad Dom-
num, cuius nemo noſtrũm poteſt effugere iudiciũ : Fac fru-
ctus dignos pœnitentiæ, hoc eſt , quia granditer deliquiſti,
granditer bona exerce, vt non ſolùm non torqueariscum
diabolo & reprobis in inferno ; verùm etiam gandeas cum
Deo & electis eius in cœlo. Id etiã quoq; pollicemur, quia
ſi te Deo reſtituerisapud eum interceſſores pro pecca tistuis
eſſe cupimus, & apud pium Principem noſtrum, vt tibi, tuæ-
que poſteritati benignè conſulat, conabimur obtinere.

Maximum reatum te contraxiſſe ſcimus, quod epiſtolã
Sedis Apoſtolicæ reſpuiſti, exiſtimans aliqua in ea tibi no-
xia contineri. Sed quod exemplar eius Venerabilis Papa no-
bis dignatus eſt dirigere: notum tibi facimus, nihil in ea con
tineri quòd ad tuam pertineat læſionem. Et propterea pa-
rati ſumus, ſi vis , ſecundo Legatum Sedis memoratæ cum
ſcriptis toti mundo venerandis dirigere. Quòd ſi eum non
receperis: nos qui monuimus, excuſabiles erimus. Sin autẽ
receperis, & auſcultaueris: & Dominum & beatum Petrum
propitios, & nos habebis in fide coniunctos, & interceſſores
proficuos. Si verò nos benignè monentes contemperis: cer-
tum tibi ſit, nunquàm tibi futurum locum in cœlo, & citò
non futurum in terra , quod tua culpa ſeparatus ab Apoſto-
lica & noſtra ſocietate anathematis vltione , locum habebis
(quod auertat Deus) in tartaro. Hæc etiam per tuum mi-
niſterium denunciamus Lamberti hominibus, & quibuſli-
bet gentis tuæ: quod ſi communicauerint ipſi, & rebellioni
eius conſenſerint, anathemate condemnabuntur , & tradi-
ti Satanæ, ſine fine peribunt. Conuerſos autem recipimus,
& in pace Chriſtiana permanere optamus, atque pro eis pa-
rati ſumus domini noſtri Regis clementiam, quantum poſ-
ſumus flectere.

De Lamberto rebelli recepto. * diuinos 2. Paral. 19.

De literis Apoſtolicis recipiendis.

NOTAE

NOTAE.

Causa & occasio Concilij quę fuerit.

Concilium.] *Carolus Rex Francorum Britanniam minorem Nomenoio cuidam Duci regendam & administrandam commisserat: qui cùm humana simul atq; diuina vastaret, Episcopos à suis Ecclesijs pro animi furore expelleret, Leo Pontifex, vt hominem pertinacissimum ad meliorem frugem reduceret, literas ad eum scripsit exhortatorias: quas cùm tyrannus superbissimus non modo contempsisset, verùm etiam oblatas repudiasset, Francorum Episcopi viginti duo suprà in prooemio Epistolæ nominati, sedis Apostolicæ propugnatores, auctore Landrano ad hanc Synodum conuenerunt, hancq; epistolam, qua eum ob contemptum sedis Apostolicæ redarguerunt, panamq; excommunicationis infligendam nisi resipisceret, comminati sunt, ad tyrannum transmiserunt: quo euentu, non constat, nisi quod in Chron. Engolismensi Deo vindice morte repentina fublatus scribatur, hiis verbis*: Anno octingentesimo, quinquagesimo, iubente Domino, Neomenoius ab Angelo percussus interit. *Hanc epistolam Synodalem Frotoni Ducae accepta refert Baronius anno 849. num. 14.*

SYNODVS REGIATICINA.

Nunc primùm edita ex membranis m.s. Monasterij S. Galli.

PER HENRICVM CANISIVM SS. CANON. PROFESSOR. ORDINAR. IN ACAD. Ingolstadiensi, qui in Quinto tomo suarum Antiquarum Lectionum hæc ad eandem Synodum præfatus est.

HAEC Synodus, quantum ego opinari possum, hactenus non cognita fuit. De Regiaticina ciuitate quæ eandem celebrauit, ita nimirum in his edendis propero, vt neq; bono publico subtrahenda esse censeo, dum omnia inuestigantur. Sunt docti, quibus hæc talia primo intuitu occurrent, qui vel vnius horæ motum vix ferunt, ita auidè expetunt, vt eruditionis monumenta antiqua quamprimùm edantur. Ipsi in illis ornandis, & si opus sit, in diuinando prompti erunt. Ego de hac Synode Regiaticina non habeo, quæ adferam. Reciensem pagum, in quo Carolus & Ludouicus Ludouici filij paternis regnum, anno 876. diuiserunt, non auspm huc trahero. Tum etiam, quibus rationibus annum Christi 850. Indictione 14. & Hlotarij & HLudouici regesimum primum concilemus? Non minus intricata erat conuentus Ticinensis anni Christi 854. Indictione 6. Hludouici 6. Hæc monere volui, Lector, vt videas, quam bona fide in dandis his versier, & vt habeas, in quæ laudem merearis, si hæc corrigas ex aliquo m.s. codice, nam vt mihi coniecturas in hu indulgeam, non flatui. Hæc Canisius.

SYNODVS REGIATICINA.

* Hæc difficultatē habent, vt monui ad lectorem.

ANNO incarnationis *Dominicæ DCCCL. Ind. XIIII. & HLotarii atque HLvdovici pijssimorum Augustorum XXX. atque primo in vrbe REGIATICINO facta SYNODVS, cui præfederunt ANGILBERTVS MEDIOLANENSIS ARCHIEPISCOPVS, THEODEMANVS AQVILEIENSIS PATRIARCHA, & IOSEPH venerabilis EPISCOPVS atque ARCHICAPELLANVS totius Ecclesiæ, in qua hæc constituta sunt.

CAP. I.

Rom. 12. 17.

DECREVIT sancta SYNODVS domesticam & interiorem Episcopi conuersationem totius reprehensionis atque suspicionis impenetrabilem fieri debere, vt iuxta Apostolum prouideamus bona, non solùm coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus. Oportet igitur, vt cubiculo Episcopi, & secretioribus quibuslibet obsequijs sinceræ opinionis sacerdotes & Clerici assistant, qui vigilantem, orantem, sacra eloquia scrutantem, Episcopum suum iugiter attendant, eiusque sanctæ conuersationis testes, imitatores, & ad DEI gloriam prædicatores existant.

CAP. II.

SIT VIMVS, vt nō tantùm Dominicis diebus, & præcipuis festiuitatibus Episcopi Missas celebrent, sed cùm possibile fuerit, cotidiana quoq; sacrificia frequentent: neq; fastidiant priuatim: primùm pro se, deinde pro consacerdotibus, pro Regibus & cunctis Ecclesiæ Dei rectoribus, proque his, qui se orationibus ipsorum peculiariter cōmiserunt, & maximè pro pauperibus preces fundere, & omnipotenti Deo hostias offerre, comitante pia compunctione, & sacræ deuotionis affectu, quod magis occultè sacrificantibus conuenit, vt ipse quoque sacerdos hostia viua fiat, & sacrificium Deo spiritu contribuat.

CAP. III.

PLACET Episcopum moderatis epulis contentum esse, fuosque conuiuas ad comedendum & potandum non vrgere, quin potiùs semper se sobrietatis præbeat exemplum. Remouentur ab eius conuictu cuncta turpitudinis argumenta, non ludicra spectacula, nō * acromatum vaniloquia, non fatuorum stultiloquia, non scurriles admittantur præstigiæ. Adsint peregrini & pauperes, & debiles, qui de sacerdotali mensa Christum benedicentes benedictionem percipiant. Recitetur sacra lectio: subsequatur viuæ vocis exhortatio, vt non tantùm corporali cibo, immò verbi spiritalis alimento conuiuantes se refectos gratulentur, vt in omnibus honorificetur Deus, per IESVM Christum Dominum nostrum.

* acromata

CAP. IIII.

VT Episcopus omnes affectiones, quæ à sancta conuersatione, & sacerdotali abhorrent officio penitùs repudiet: & non canibus, aut accipitribus, vel capis, quod vulgus FALCONES vocat, per seipsum venationes exerceat, equorum quoque, mulorumq; superfluam curam contemnat, pretiosarumq; vestium cultum & diffluentium, ac velut ad pompam compositum vitæ, incensum sit sacerdotis eloquium, spiritali sale conditum, non curiolis & proteruis & conturnosis vocibus tumidum. Sit sermo Episcopi iuxta Euangelium Est, Est, non non. Si quid enixiùs affirmandum duræ forsitan audientium mentes exigunt, more potiùs Apostolico interponat fuæ locutioni, Deus scit: aut, Coram Deo, quàm per Imperatoris gratiam, sicut militantibus seculo iurare celebre est, sua dicta confirmet. Purgetur sanè, Domino suffragante ab omni leuitate atque iactantia dignitas Episcopalis, vt omnibus Christianis bonæ conuersationis speculum fieri valeat.

CAP. V.

VT Episcopi Canonicas scripturas, & sancta dogmata iugi meditatione discutiant, & Presbyteris ac clericis suis subtilius tractando, & differendo occultos sacrarum literarum thesauros aperiant, populis verò iuxta ipsorum capacitatem Dominicis & festis diebus verbum prædicationis impendere non negligant. Quòd si quis se deinceps ab hac obseruatione, & ab his, quæ superiùs sunt statuta, subtraxerit, tanquàm proprij desertor officij diuinis legibus subiacebit.

CAP. VI.

SOLLICITE procurent Episcopi quam diligentiam erga plebem sibi commissam vnusquisque Presbyterorum gerat. Oportet enim vt plebeium Archipresbyteri per singulos vnumquemque patremfamiliàs conueniant, quatenus tam ipsi, quā omnes in eorum domibus cōmorantes, qui publicè crimina perpetrārunt, publicè pœniteant. Qui verò occultè deliquerunt, illis cōfiteantur, quos episcopi &

Plebeium Archipresbyteri idoneos ad secretiora vulnera mentium medicos elegerint; qui si forsitan in aliquo dubitauerint, Episcoporum suorum non dissimulent implorare sententiam. Si verò Episcopus hæsitauerit, non aipernetur consulere vicinos Episcopos, & ambiguam rem alterius, aut certè duorum vel trium fratrum examinare cõcessu. Quòd si adeò aliqua obscuriate vel nouitate perplexa res fuerit, si quidem diffamatum certæ personæ scelus est, metropolitani & prouinciales Synodi palàm sententia requiratur: vt illud impleatur Apostoli: Peccantes publicè argue, vt & cæteri metum habeat. Si autẽ culta confusio est, & is, à quo quæritur salutis consilium, explicare non sufficit, potest suppresso facinoroſi nomine qualitas quantitasq; peccati dicuti, & congruus correctionis modus inueniri. Similiter autem & singulis vrbium vicinis & suburbanis per municipalem Archipresbyterum, & reliquos ex presbyteris strenuos ministros procurer Episcopus, habita penitus in rebus dubijs observatione, quæ superiùs prexa est.

f. confessa

CAP. VII.

OPORTET etiam per oppida singula, villasque curam gerere præbyteros, qualiter pœnitentes impositam sibi attinẽtiæ formam custodiant, & vtrùm eleemosynarum largitione, vel alijs remissionem peccatorum promerentibus pijs operibus inseruiant, & qua cordis cõtritione vel lamentatione seipsos afficiant; vt hac cõsideratione pœnitũdinis, tempus rationalem possit accipere terminum, & vel extendatur, si pœnitens negligenter in iuncta prosecutus est, vel breuietur, si desideranter venię placationem studuit promereri. Reconciliatio verò pœnitentium, iuxta antiquorum Canonum instituta, non presbyteris, sed ab Episcopis fieri debet: nisi fortè quis in periculo fuerit cõstitutus, & se recõciliari deuotè petierit: Si Episcopus absens fuerit, debet vtique presbyter consulere, & sic pœnitentem eius præcepto reconciliare. Aliter autem sicut nec chrismatis confectio vel puellarum consecratio, ita nec pœnitentiũ reconciliatio vllatenùs à presbyteris fieri debuit: quia solis Episcopis Apostolorum vicem tenentibus per manus impositionem specialiter in Ecclesia conceditur, quod tunc Apostolis adipsos Domino dicente concessum est: Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittũtur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt.

CAP. VIII.

ILLVD quoque salutare sacramentum, quod commendat Iacobus Apostolus dicens: Infirmatur quis in vobis, inducat presbyteros, & orent super eum, vngũtes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei saluabit infirmum; & suscitabit illum Dominus, & si in peccatis fuerit, remittetur ei, solerti prædicatione populis innotescendũ est, magnum sanè & valde appetendum mysterium, per quod si fideliter poscitur, & remittuntur, & consequenter corporalis salus restituitur; sed quia frequenter contingit, vt ægrotus aliquis aut sacramenti vim nesciat, aut minùs periculosam reputans infirmitatem, salutem suam operari difficultet, aut certè morbi violentia obliuiscatur, debet eum loci presbyter congruenter ammonere, quatenùs ad hanc spiritalem curam, secundùm propriæ possibilitatis vires, vicinos quoque presbyteros inuitet, hoc tamen sciendum, quia si is, qui infirmatur, publicæ pœnitentiæ mancipatus est, non potest huius mysterij consequi medicinam, nisi priùs reconciliatione percepta communionem corporis & sanguinis Christi meruerit. Cui enim reliqua sacramenta interdicta sunt, hoc vno nulla ratione vti conceditur. Si autem infirmi qualitas talis est, vt per seipsum visitandum & vnguendum dignum existimet Episcopus, ab ipso quàm plurimum competenter fieri valet, à quo ipsum Chrisma conficitur, & cui peccata remittẽdi officio priuilegij potestas concessa est.

CAP. IX.

EX diuersis partibus peruentum est ad sacram Synodum, quòd quidam parentum filias suas, cùm ad nubilem peruenerint ætatem, easque pro suo modulo satis conuenienter nuptum tradere possint, diutiùs quàm necesse est, secum detinent; vnde sæpè contingit, vt in ipsa paterna domo corrumpantur, fertur & de *quibus, quod dictu quoq; nefas est, ipsos parentes filiarum suarum corruptoribus, *conhibentiam præbere, & naturam suarũ lenones existere. Monendi igitur à presbyteris sunt patres familiàs, vt filiabus suis tempestiuè nuptias prouideant, & calorem feruentis ætatis coniugali lege præueniãt, primùm scientes quitales, etsi post corruptelam legitimis viris copulatæ fuerint, non possunt tamen cum sponso pariter solenne benedictionis * facerdote munus percipere. Deinde si in eorum domibus tale nefas * est, acciderit: si quidem illis nescientibus pro sola negligentiæ culpa, pœnitentiæ subijcienda sunt. Si verò * corruptionis turpitudinem ipsi consenserint, maior his, qui prohibere debuerant, pœnitentiæ sarcina, quàm ipsis qui perpetrãrunt, imponenda est. Ad vltimum verò hoc nouerint, ecclesiasticis * sanctibus esse præfixum, vt nullus * plus pœnitens, vsque ad tempus * per pœnitentiæ coniugium contrahere valeat, & hac ratione corruptam filiam nõ posse coniugio copulari, quousque per publicam pœnitentiam, & ipla & parentes. si fortè consensisse probati fuerint, reconciliationem & sacri altaris communionem obtinere meruerint.

*sort. quibusdam, * consentiam,

* deest à * sed est, * vid. decesse in

CAP. X.

DE raptoribus verò, antiquorum Patrum statuta sequentes, hoc tenendum censemus, vt si eas rapuerint, quæ cum spõso pariter benedictione sacerdotali initiatæ sunt, licèt easdem corruperint, abstrahantur tamen ab his, & proprijs sponsis reddantur: quæ verò vel viduæ vel adhuc sponsæ non fuerunt, & absque ipsarum & parentum voluntate rapiuntur, nihilominùs parentibus vel propinquis restituantur, & alijs, si voluerint, nubant: nam ipsis à quibus rapræ sunt legitimæ demùm vxores nullatenùs esse possunt, ipsos autem raptores, eisque auxilium præbentes, quanquàm anathematizandos antiqui canones præcipiant, in vltimo tamen constitutis, si deuotè posfulauerint, sacræ communionis viaticum pro misericordia dandum non negamus. Quòd si aliquis de ordine clericali huiusmodi transgressoribus cooperator exstiterit, proprij gradus honore carebit.

*fort. sanctionibus *publicè *perfectis vel pertædum.

CAP. XI.

INVENIVNTVR nonnulli per diuersas prouincias & ciuitates habentes possessiones, qui cùm aliquod publicè scelus perpetrauerint, & ab Episcopo vel presbytero loci conuenti fuerint, vt pœnitudinem gerant, ab alteri us ciuitatis Episcopo vel presbytero se iam pœnitentiam suscepisse vel suscipere velle fateantur, atque ita sibimet illudentes Deo mentiri conantur. Tales ergo ab Episcopo ciuitatis, in cuius parochia scelus commissum est, statim communione priuati ad agendam pœnitentiam cogantur. Scribet autem qui eum communione priuauerit alijs quoque Episcopis in quarum parochiarum territorijs huiusmodi prædia possidet, vt & ipsi non scientes à sua illum communione remoueantne forte postmodùm per ignorantiam sibi subreptum querantur. Manifesta etenim & ecclesiastica sanctio continet, vt qui ab vno Episcopo excommunicatus est, ab alijs ei non debeat Episcopis communicari.

CAP. XII.

HOC autem omnibus Christianis intimãdum est, quia hi qui sacri altaris communione priuati, & pro suis sceleribus reuendis (reuerendis) aditibus (forte ad ytis) exclusi publicæ pœnitentiæ subiugati sunt, nullo militiæ seculari s vti concilio, nullamque Reipublicæ debent administrare dignitatem, quia nec popularibus gẽtibus eos misceri

opor-

oportet, nec vacare salutationibus, nec quorumlibet causas iudicare, cùm sint ipsi diuino addicti iudicio. Domesticas autem necessitates curare non prohibentur, nisi fortè propter scelerum, vt sæpè fit enormitatem conscientiæ stimulis exagitati, & in se perculsi, ipsius priuatæ rei administrationem implere nequiuerint. Qui verò administrationem Episcopi seu sacerdotum perpetrato palàm scelere pœnitentiæ remediũ suscipere noluerint, magis abijciendi sunt, anathematizandi scilicet, tanquã putrida ac desperata membra ab vniuersalis Ecclesiæ corpore diffecandi, cuiusmodi iam inter Christianos nulla legum, nulla morum, nulla collegij participatio est, quibus neque in ipso exitu cõmunicatur, & quorum neque post mortem saltem inter defunctos fideles commemoratio fit; sed si ad hoc irreuocabile iudicium obdurati cordis contemptus trahit, non sine magna tamen examinatione veniẽdum est, & omnia sacerdoti priùs experienda, nec absque Metropolitani cogitatione, & prouincialium Episcoporum cõmuni iudicio quemlibet anathematizandum esse permittimus.

CAP. XIII.

Propter assiduam erga populum Dei curam singulis plebibus Archipresbyteros præesse volumus; qui non solùm imperiti vulgi sollicitudinem gerãt, verùm etiam eorum presbyterorum, qui per minores titulos habitant, vitam iugi circumspectione custodiant, & qua vnusquisque industria diuinum opus exerceat, Episcopo suo renuncient; nec obtendat Episcopus non egere plebem Archipresbytero, quòd ipse eã per se gubernare valeat, quia etsi valdè idoneus est, decet tamẽ vt partiatur onera sua; & sicut ipse matrici præest, ita Archipresbyteri præsint plebeis, vt in nullo titubet ecclesiastica sollicitudo: cuncta tamen ad Episcopum referant, nec aliquid contra eius decretum ordinare præsumant.

CAP. XIIII.

Qvia tantùm à secularibus personis, immò & ab ipsis præsulibus quod minimè decuit, tam virorum quàm fœminarum monasteria destructa inueniuntur: placuit sanctæ Synodo, vt ab Episcopis primùm eorum status recuperationis sumat exordium, & omnia monasteria, quæ ab Episcoporum fuit potestate, protinùs restaurentur; & quinque Episcoporum ad venturam sequentis anni, Domino propitio, Synodum, monasteria, quæ sub sua potestate neglecta fuerant, aliqua ex parte recuperasse repertus non fuerit, excommunicetur.

CAP. XV.

Similiter & de sinodochijs (xenodochijs) statuimus, vt quæque in Episcoporum sunt potestate, secundùm dispositionem eorum, *quia instituerunt, gubernentur. Quæ autem sub defensione quidem sunt Ecclesiæ, sed iuxta *institutum decreta per hæredes vel pertinentes, qui religiosam vitam duxerint, regi debent: procuret Episcopus, vt ab eis non negligantur: & si in aliquo malæ tractationis obnoxij reperiuntur, ecclesiasticæ subiacẽt disciplinæ. Quòd si hæredes fuse clerici siue sæculares adeò importunè contra maiorum suorum decreta ire tentauerint, vt testatoris institutionem subprimere vel obscurare nitantur, & inter se sinodochij substantiam diuidere, nuncietur sacratissimæ Imperatori, vt eius auctoritate huiusmodi transgressorum nequitia coerceatur.

*qui instituerũt, *institutorum.

xenodochij

CAP. XVI.

Svggerendvm est beatissimis Imperatoribus, quia hi qui monasteria & sinodochia sub defensione sacri palatij posuerunt, ideo fecisse probantur, quòd à nullo meliùs, quàm à summis potestatibus protegenda crediderint; & si ea contra decreta institutorum personis quibus non licet dederint, ipsi impugnatores efficiuntur, qui pugnare debuerunt, & cauendum summoperè principibus, vt quia minimè nunc iudicantur, ne in futuro iudicio ab omnipotenti Deo granlùs iudicentur, secundùm Apostolum. Etenim horrendum est incidere in manus Dei viuentis. Nos verò qui debitores sumus, vt fideliter annun ciemus, idcircò humiliter suggerimus, quod silere non audemus.

CAP. XVII.

Omnes Christianos scire oportet, qui omnium rerum suarum decimationem Deo fideliter reddere debet, & secundùm Episcoporùm dispositionem sacerdotum & reliquorum clericorum vsibus, cæterisque ecclesiasticis vtilitatibus distribuendæ sunt. Qui verò eas suo arbitrio, & nõ secundùm dispositionem dispensare conatur, duplicem reatùm incurrit: vnum quia dominicã substantiam impiè subtrahit: alterum, quia rem sacram sacrilega temeritate violare præsumit. Quisquis igitur post ammonitionem Episcopi & sacerdotum decimas dare contemperit, pro suo arbitrio quibus dandæ nõ sunt, dare præsumperint, tanquàm diuinarum sanctionum contemptor & temerator sacerdotali est vigore plectendus, & sacrę communionis participatione remouendus.

CAP. XVIII.

Nvlla ratione Clerici aut Sacerdotes habendi sunt, qui sub nullius Episcopi disciplina & prouidẽtia gubernãtur. Tales enim Acefalos, id est, sine capite prisca Ecclesiæ confuetudo nuncupauit. Docendi sunt igitur seculares viri, vt sũ in domibus suis mysteria diuina iugiter exerceri debeãt, quod valdè laudabile est, ab his tamen tẽtentur, qui ab Episcopis examinati fuerint, & ab ordinatoribus suis commendatitijs litteris comitati probantur, cùm ad peregrina fortè migrare est. Si quid ergo contemptores Canonum extraordinariè & illicitè ministrantes, & diuina sacramentaliter violantes inueniuntur, primùm ab Episcopo vterque *amoueatur, & vagans scilicet Clericus vel sacerdos, & is q. eius vsurpatiuo fruitur officio, & si noluerint se ab hac temeritate compescere, excommunicentur.

CAP. XIX.

Sed & ille excessus omninò inhibendus est, quo quidam seculares viri presbyteros, aut alios clericos conductores, vel procuratores, siue exactores fiscalium rerum, vel redituum, aut vectigalium constituunt. Si quis igitur deinceps huius exorbitationis rerum inuentus fuerit, vterque excommunicetur tam ipse qui constituit, quàm ille qui indignè paruit.

CAP. XX.

Omni ratione caret, & religioni Christianæ noxium & contrarium noscitur, vt Iudæi à Christianis vectigalia exigant, aut vllas ciuiles aut criminales causas inter Christianos iudicandi locum habeant. Quicunque igitur iudiciariæ potestatis super Christianos aliquam administrationem iudicio tractare permiserit, à Christiana communione pellantur.

CAP. XXI.

Qvia terribiliter Propheticus sermo minatur ad vsuram dantem & ampliùs accipientem, in æternum non esse victurum, & non habitaturum in tabernaculo altissimi, nec requieturum in monte sancto Dei, censemus vt quique hoc perpetrasse inueniũtur, si superfunt, à quibus vsuras exegerunt, ipsis relictuant, quæ superabundantiùs ablatas esse probantur. Si autem decesserint, hæredibus eorum saltem medietatem refundant, aut eleemosynis redimant, quod cupiditate deliquerunt. Deinceps verò qui hæc secũtari inuentus fuerit, si laicus est, excommunicetur: Sacerdos autem vel Clericus, si ad Episcopi ammonitio-

nem, ab hoc turpi & pestifero negotio se non cohibuerit, proprij gradus periculum sustinebit.

CAP. XXII.

COMPERIMVS, quod ab his, qui secundùm mundanas leges viduarum & orfanorum tutelam sibi vindicant, nõ solùm nec regantur, verùm etiam aliquoties opprimantur, * qui sibi Ecclesiastica sollicitudine succurrendum censemus: Et si huiusmodi suppressiones Episcopalem ammonitionem corrigi voluerint, gratulandum his est: si autem in obstinationis impietate duraverint, suggerendum clementissimo Imperatori, quatenùs ipse efficacem tutorem eis tribuat, vt & illi remuneratio reddatur à Deo, & de inutili silentio sacerdotalis ordo non damnetur. f. quibus.

CAP. XXIII.

QVIDAM Clericorum vel Monachorum peregrinantes per diuersas vagando prouincias & ciuitates, multiplices spargunt errores, & inutiles quæstiones disseminant decipientes corda simplicium, de his decreuit sancta Synodus, vt ab Episcopo loci detineantur, & ad Metropolitanum deducti discussione Ecclesiastica examinentur, & si vanitatis atque iactantiæ, non autem vtilitatis aut doctrinæ causa, has inquietudines ferere reperiuntur in populis, velut Ecclesiasticæ pacis perturbatores congruenti disciplina macerentur.

CAP. XXIIII.

INVENTI sunt multi, & maximè de rusticis, qui adultas fœminas sub paruulorum filiorum nomine in domibus suis introduxerint: & postmodùm ipsi soceri nurus suas adulterasse conuicti sunt. Idcircò inhibendum decernimus, vt nulli deinceps imperfectæ ætatis puero adulta fœmina iungatur, sed cùm ad ætatem idoneam adolescentes venerint, tunc legitimo possint coniugio copulari.

CAP. XXV.

QVIA pestiferas adhuc stirpes & reliquias artis magicæ in tantum vigere ad nos perlatum est, vt quædam maleficæ illicitum amorem aliorum mentibus, alijs verò odium immittere dicantur, quædam etiã ita venenarię sunt, vt quosdam peremisse multo populi rumore deferãtur, huiusmodi diaboli ministras diligenti examinatione prodatis, sub acerrima pœnitentia redigendas statuimus, & in ipso tantùm exitu, si tamen prius digna pœnitentiæ opera fecerint, reconciliandas esse permittimus.

De rebus verò sacularibus hæc statuit pijssimus Imperator Hludouicus, quæ gloriosi quoq; genitoris eius Hlotarij Serenissimi Augusti auctoritate firmata sunt.

CAP. I.

PERVENTVM est ad nos, quod eos, qui Romã orationis causa pergũt, vel q negotiãdi causa per regnũ nostrũ discurrunt, collecti latrones diripiant, eosq; aliquoties vulnerent vel occidant, & eorum bona diripiant, ideo volumus, vt Comites nostri eorum * scudasijs adiunctis fecum vasallis Episcoporum, si necessitas fuerit, vbicunque tales fuerint, studiosissimè perquirant, vt eos capiant atque distringant. Et si huius criminis reos inuenerint, pœnas in legibus positas erga eos absq; vlla negligentia exequantur: vt ab his malefactoribus regnum nostrum purgetur, & qui in nostra fiducia huc veniunt, siue orationis siue negotiãdi gratia salui esse possint. Sciat autem vnusquisque fidelium nostrorum, quia quisque Comes, & quilibet publicus minister huiusmodi malefactoribus aut assensum præbuerit, aut eos qui perfequi neglexerit, nostræ indignationis motum sentiet, & proprio honore priuabitur.

CAP. II.

SED & hoc comperimus, quia ex diuersis locis huiusmodi noxij homines inter se conspirent, & diuersos comitatus circumeuntes prædas & rapinas per villas seu per vias, vel per siluas faciant; & innocentes homines dependentur & spolient, & hi quoque similiter volumus, vt diligenti studio perquisiti capiantur & distringãtur, & si obnoxij huius sceleris inuenti fuerint, legalibus pœnis absq; vlla dilatione subijciãtur, vt huiusmodi inquietudo, & iniusta direptio à populo nostro auferat, & liceat omnibus sub nostra ditione degentibus cum saluatione ac pace viuere, vt ordo Reipublicæ secundùm iustam amministrationem prorsus saluus & quietus permaneat.

CAP. III.

AVDIVIMVS quoque quòd quidam domos & possessiones habentes, concilient sibi atque consocient latrones aliunde venientes, eosque occulte foueant & solacientur ad tale facinus perpetrandũ, vt quidquid ipsi ex pernicioso opere adquisierint, cùm eis partiantur. quod genus malefactorum pessimum iudicamus, quia non solùm ipsi mala peragunt, sed etiã aliorum opere & officio ad scelera vtuntur. Vbicunq; igitur in tali suspicione quilibet venerit, & rumor in populo dispersus fuerit, quòd hæc facinora exerceat, si adhuc prolatum est, cùm duodecim se purgent si autem in aliquo manifestatus aut deprehensus est, statim capiatur & distringatur, & damnationem legibus præfixam sustineat. Vbicunq; verò sue manentes siue vagantes latrones comprehendere publici munerisamministrator v oluerit, & ille se defensare conatus fuerit, si inter hæc fortè eundem latronem occidi contigerit, nulla is, qui eum occidit, damnatione mulctetur, neq; vllas inimicitias à parentibus, aut vllam persecutionem ab vllo eius amico vel propinquo sustineat. Quòd si aliquis eiº senior aut propinquus pr opter hoc vindictam facere conatus fuerit, & iudex publicus eum compescere non potuerit, per fideiussores idoneos talis persona ad nostram deducatur præsentiam, vt complices & fautores sceleratorum nostra animaduersione plectantur. Vbicunque autem fama est tales habitare, inquisitio per sacramentum, per omnem populum circa manentem fiat, & cuiuscunque gentis aut conditionis fuerit, per quos hoc inquiri melius potuerit iusiurandum dare, cùm à Comite conuentus fuerit, recusandi non habeat potestatem.

CAP. IV.

SED & hoc peruenit ad notitiam nostram, quòd quando potentes & honorati siue ecclesiastici siue seculares ad nos veniunt, à populo, in quorum domibus mansiones accipiunt, suis vlnis, suorumque equorum necessaria per vim tollant, & hac occasione populus noster affligatur: idcircò præcipimus, vt fidelis nullus, quicunque ad nostram præsentiam properat, nihil inueniendo aut euertendo ab aliquo violenter tollat, sed suis hominibus & equis, nisi forte ab amicis stipendia acceperit, ab hospitibus suis pretio iusto comparet, nam quicunque huius mali famam habuerit, cùm ad nos venerit, veracem hominem volumus vt der, qui pro suis omnibus iuret, nihil eos in itinere tulisse, & si fortè in aliquo se suoque obnoxios recognouerit, donet idoneum hominem, qui iuret, aut cuncta restituat his, à quibus abstulisse visus est.

CAP. V.

HOC etiam multorum querelis ad nos delatum est, quòd potentes & honorati viri locis, quibus conuersantur, minorem populum depopulentur & opprimant, eorum prata depascant, mansiones etiam contra voluntatem priuatorum hominum siue pauperum domibus suis.

Cætera desunt in Codice.

CONVEN.

CONVENTVS TICINENSIS, PER EVNDEM D. HENCVM CANISIVM.

Ex eodem m. ſ. Codice S. Galli.

IN nomine ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis, Incarnationis domini noſtri IESV Chriſti annis DCCCLIII. anni Imperij domini HLudouici Imperatoris Auguſti VI. Indictione IIII. dum conuentum fidelium noſtrorum palatio noſtro Ticinix ciuitatis * conuocarentur, & ſimul eorum & noſtrorum mobilium conſultum, non ſolùm Eccleſiaſticam vtilitatẽ, & populi ſaluationẽ, ſed etiam totius regni ſtatum perquirere ſtuderemus, inter reliqua populus noſter nobis quaſdam petitiones obrulit, quas nos DEI amore & eorum fidelitati ducti libenter ſuſcepimus, atque ideò ſubter annotata capitula ad eorum vtilitatem ſubſcribi fecimus, quas in futuro pro lege tenenda firmamus.

* conuoca remus

CAPVT I.

DE fœminis, quæ defunctis viris lex LONGOBARDORVM prohibet anteannì ſpatium veſtem religionis mutare, velamque ſuſcipere petierunt, vt noſtra licentia eis mox diuina pietas inſpirauerit, eas indemnes licere ſuſcipere. Nos autem eius conſiderantes, quia opto pro ipſa dilatione multæ etiam raptu intra * eundem ſpatium ad aliam partem diſtractæ fuerunt; ideò & eorum petitionem, quam iuſtam cenſuimus, ſuſcepimus, & eis ita fieri cõcedimus.

* velum ſq. locus corruptus. * idem.

CAPVT II.

NOSTRAE maieſtati reclamauerunt patres noſtri, vel noſtri ſuper * eas ſuperfluas factas inquiſitiones, ideò eis concedimus ab hinc in futurum nullas alias ſuper eos fieri inquiſitiones, niſi vnde Caroli proaui, & aui noſtri tempore factæ fuerunt.

* eos.

CAPVT III.

DE liberis hominibus, qui ſuper alterius res reſident, eiusq; nunc amminiſtris Reipublicæ contra legem ad placita protrahantur, & ideò pignerabantur, conſtitutum eſt, vt ſecundùm legem patroni eorum ad eos placitum adducant, & ſi quis contra hanc noſtram auctoritatem, & eorum legem pignerare aut diſtringere præſumpſerit, patronum eius omnia cum lege commendet, & inſuper præſumptione bannum noſtrum conſt.

CAPVT IIII.

DE homicidio, vnde lex pro ſimplicitate probationem trium teſtium quærit, & teſtes habere non potuerit, concedimus, vt cum duodecim iuratoribus iuret ab eadem ſimplicitate abſolutus proprium non admittat.

CAPVT V.

DE chartis, quæ à quibuſdam perſonis falſæ appellantur, conſtituimus, vt ſi notarius ſuperfuerit, & teſtes, qui eam veram & idoneam faciant; & ſi teſtes mortui fuerint, & Notarius ſuperfuerit, cum duodecim iuratoribus veram & idoneam eam faciat. conceſſas denique petitiones veſtras conſiderauimus etiam ea, quę ad nos * in pridem peruenerunt ad referandas malorum inſidiationes ijſdem adiungere capitulis.

* iam pridem

CONCILIABVLVM CORDVBENSE, IN QVO VETITVM eſt martyrium, cultusque ſanctorum martyrum ſublatus fuit: anno domini 852. tempore Leonis Papæ & Lotharij Imperatoris.

NOTAE.

Conciliabulum.] *Gens perfida Sarracenorum, quæ in Aſia, Africa & Europa hu temporibus dominabatur, anno Domini 850. Cordubæ in Hiſpania, vbi ſedem Regni ſui habebant, duos ſuſtinet Dei confeſſores martyrio affecit: anno ſequente Cordubenſeu epiſcopum cũ vnuerſo Clero aliiſue epiſcopis Mahometi ſectam deteſtantibus, quos nominatim recenſet Eulogius in documento Martyrial. in carcerem detruſit: ex quibus alijs occiſis, alios ad lapſum & deſ. ctionem fidei reſernauit. Cumq, ex his nonnulli Regi Arabi crudeliſſimè ſuaſiſſent, vt curaret conuocari Concilium omnium Epiſcoporum Regni ſui, quorum decretu & conſtit. ſynodal. martyrium vetaretur, doloſe impetrato, omnes Epiſcopi & ſacerdotes carceribus ſunt educti, coactumq, eſt ea intentione Concilium. Antequam conuenirent plurimi fideles ſponte ad confeſſionem fidei & perfidiæ deteſtationem proſiluerunt. fidemq, liberè profeſſi, glorioſum martyrium ſuſtinerunt. Quibus victorijs Martyrũ Rex Arabum exaſperatus, ſtatuit ac Chriſtianos in arctiſſimum carcerem eſſe compingendos. Quæ occaſione fidelium plerig, fugerunt, & latebras quæſuerunt: alij deſerta ſede ſeſe infidelibus coniunxerunt. Pſeudepiſcopi qui cõuenerant, habito cõmentu Sathanico martyrium prohiberunt, cultumq, ſanctorum Martyrum ſuſtulerunt dicentes, quòd qui violenter ad abnegationẽ cibabuli. fidei non adigerentur; ſed propria voluntate diſcrimini ſe offerent inter martyres non ſint habendi, ideò maximè, quia miraculaſint ante quorum martyrum non ederent, eorumq, corpora non incorrupta permanerent. Impium ſynodale decretum non tantùm refutauit & improbauit doctiſſimo ſuo Cõmentario, quem* Memoriale Sanctorum *inſcripſit* Eulogius, *verùm etiã ipſa Dei vltio in Regem mox ſecuta offendit, quantopere martyres eorumq, cultus diuinæ maieſtati placeret. Nam cùm ſublime ſolarium oppidi Iuſtratum Rex Arabum crudeliſſimus aſcendiſſet, & è regione pendentia ſtipitibus ſanctorum corpora intueretur, centumq, cùcrematis iuſſiſſet, os illius repentè eadem hora diuinitus ita obſtructum fuit, vt fari non poſſet, manibuq, portantium in ſtratum reductus, eadem nocte extinguereturi. Hoc tempore celebratum eſſe hunc malignorum conuentum, teſtatur in Eulogium Scholaſtes, quem Illuſtriſſ. Card. Baronius anno 852. num. 16. ſequitur.*

Concilium. Cauſa Cõcilij quæ?

CONCILIVM MOGVNTINVM III. SVB Rabano celebratum anno Domini 832. tempore Leonis Papæ IIII.

NOTAE.

Concilium.] *De hac Synodo Moguntina Annales Francorum à Pithoeo editi iſta habent:* Habita eſt aũt ſynodus ex voluntate & præcepto eiuſdem ſereniſſ. Principis in ciuitate Moguntia Metropoli Germanię, præſidente Rabano venerabili eiuſdem vrbis Archiepiſcopo cum omnibus Epiſcopis atq; Abbatibus Orientalis Franciæ Boioariæ & Saxoniæ: & illi quidem de abſoluendis quæſtionibus eccleſiaſticè tractatum habebant. *Quanam autem fuerint iſta quæſtiones, nunquam inuenio. Hanc aliasue prouinciales ſynodos non ſine licentia Romani pontificis celebratam fuiſſe, conſtat ex ijs, quæ ſupra dixi. Vide Baronii ad. anno 852. n. 25. Seratum lib. 1. hiſt. Meg. cap. 33.*

CONCILIVM SVESSIONENSE REPROBATVM APVD S. MEdardum in cauſa eorum, qui ab Ebbone Rhemenſi Archiepiſcopo ordinati fuerant, celebratum anno Domini 833. tempore Leonis Papæ.

RESidentibus in S[illegible]odo venerabilibus Epiſcopis.

Hincmaro Rhemenſis eccleſiæ Archiepiſcopo.

Wenilone Senonenſi Archiepiſcopo.

Amalrico Turonenſi Archiepiſcopo.

Theodorico Cameracenſi epiſcopo.
Rothado Sueſſionæ vrbis epiſcopo.
Lupo Catalaunenſi epiſcopo.
Emmone * Nouiomagenſi epiſcopo.
Erpuino Siluanectenſi epiſcopo.
Erminfrido Beluacenſi epiſcopo.
Pardulo Laudunenſi epiſcopo.
Hilmerado Ambianenſi epiſcopo.
Hucberto Meldenſi epiſcopo.
Aio Aurelianenſi epiſcopo.
Prudentio Trecaſinæ ciuitatis epiſcopo.
Herimanno Niuernenſi epiſcopo.
Iona Auguſtodunenſi epiſcopo.
Godalſado Cabilonenſi epiſcopo.
Dodone Andegauenſi epiſcopo.
Guntherto * Ebrocenſi epiſcopo.
Hildebranno Sagenſi epiſcopo.
Rigbaldo Rhemorum Chorepiſcopo.
Reſidentibus etiam presbyteris & Abbatibus.
Dodone Abbate monaſterij S. Sabini.
Lupo Abbate monaſterij Bethleem, quod Ferrarias dicitur.

Bernardo Abbate ex monaſterio ſancti Benedicti, quod appellatur * Floriacus.

Odone Abbate ex monaſterio Corbeiæ.
Erico Abbate ex monaſterio Corbionis.

Bauone Abbate ex monaſterio Orbacenſi, & quamplurib⁹ aliis ſacerdotibus & Abbatibus, adſtantibus diaconibus, adſtante quoque & reliquorum graduum clero. Reſidente etiam in cœtu epiſcoporum glorioſo rege Carolo, qui in eadem ſacra Synodo ſuam exhibere dignatus eſt præſentiã apud Sueſſionis ciuitatem in monaſterio S. Medardi Confeſſoris Chriſti, quod ſitum eſt in Suburbio ipſius ciuitatis, in eccleſia, quæ eſt in honore ſanctæ Trinitatis ſacrata, Anno incarnationis domini noſtri Ieſu Chriſti DCCCLIII. anno etiam regni iam dicti pij Principis Caroli XIII. Indictione prima, 6. Calen. Maij. Dum quædam eccleſiaſtica & pernecceſſaria negotia in eodem ſynodo ventilarentur & diffinirentur, venit Sigloardus ſeruans locũ Archidiaconi Rhemenſis eccleſiæ, dixitq; filios eiuſdem Rhemenſis eccleſiæ & Hincmari Archiepiſcopi ſtare pro foribus. quiſ e pro ſua neceſſitate in ſynodum introduci petebant. Hincmarus archiepiſcopus dixit: Recita illorum nomina, & audiat dominus Rex glorioſus Carolus, & ſacra Synodus illorum conſcripta nomina: & tunc quod iuſſum fuerit, in nomine Domini fiat. Et recitauit idem Sigloardus, ſeruans locum Archidiaconi Rhemenſis eccleſiæ, hæc nomina: Rodoldus, Hiſtaldus, Vulfridus, Fredebertus ex canonicis ipſius ſanctæ matris eccleſiæ: Sigiſmundus ex monaſterio ſancti Theodorici, ex monachis autem de monaſterio ſancti Remigij, Nortuinus, Heinradus, Mauringuſ, Anteus, Teutlandus, Harouualdus, Radulfus, Vuicbertus. Quibus iuſſu ſynodi & Principis introductis, videlicet (vt prædiximus) ex canonicis ipſius matris Eccleſiæ, * Radoldo, Giſfaldo, Fredeberto, ex monaſterio ſancti Theodorici Sigiſmundo, ex monachis de monaſterio ſancti Remigij, Nortuino, Heinrado, Mauringo, Anteo, * Teuthlando, Harouualdo, Radulfo, Vvicberto, Hincmarus Archiepiſcopus dixit: Quæ eſt veſtra petitio, fratres? Illi autem reſponderunt: Miſericordiam petimus nobis à veſtra paternitate impendi, de miniſtratione ordinum Eccleſiaſticorum, ad quos à domino Ebbone quondam proueƈti: à veſtra autem authoritate ſuſpenſi ſumus. Hincmarus Archiepiſcopus dixit: Habetis libellum reclamationis, ſiue poſtulationis, ſicut Eccleſiaſtica ſe habet traditio? Illi autem reſponderunt, ſe præ manibus nullum habere libellum. Hincmarus Archiepiſcopus dixit: Legum Eccleſiaſticarum conſuetudo & authoritas talis eſt, vt in cauſis geſtorum ſemper ſcripturam requirant, adeò vt qui ad ſacrum ſontem accedit, ſuum dare nomen præcipiatur: qui ad ſummum ſacerdotium prouehitur: decreto manifeſto omnium roborato eligitur: ordinatus autem, à ſuis ordinatoribus literas accipere iubetur: qui etiam ab Eccleſiaſtica ſocietate quolibet exceſſu diſcinditur, libellari ſcriptione aut recipitur, aut deijcitur. Sed qui accuſatur, vel qui excommunicatur, reconciliatus, per ſcripturam accuſari, vel reconciliatus commendari iubetur. Et ſic in cæteris huiuſmodi intantùm ſcriptura depoſcitur, vt ſicut beatus Gregorius in commonitorio ad Ioannem defenſorem, ex Romanis legibus ſumens, ſcribit: Sententia quæ ſine ſcriptura profertur, nec nomen ſententiæ habere meretur. Quapropter, fratres & filij oportet vos ſecundùm eccleſiaſticam authoritatem reclamationem veſtram libelli ſerie allegare, eumque veſtris manibus roboratum ſynodo ſacræ porrigere, vt conuenienter & canonicè vobis valeat reſponderi. Et tunc ipſi fratres libellum conſcribentes, eique ſua nomina ſubſcribentes, porrexerunt Hincmaro Archiepiſcopo, qui tunc vnà cum Vvenilone Archiepiſcopo, & Amalrico Archiepiſcopo, ſub preſentia glorioſi regis domini Caroli, ſynodo præſidebat.

Relegens verò Hincmarus Archiepiſcopus libellum porrectum & ſubſcripta nomina, comperit deeſſe nomen Vulſadi, quod ante * Sigloaldus prædictorum relegens nomina, recitãrat. Tunc Hincmarus Archiepiſcopus, audiente facta ſynodo, dixit: Tu frater Sigloarde, anteà nomen Vulfadi fratris noſtri inter præfatorum nomina recitaſti, & modo hîc illius non videmus præſentiam, nec nomen libello ſubſcripturam inuenimus. Sigloardus ſeruans locum Archidiaconi Rhemenſis eccleſiæ, reſpondit: Frater noſter Vulfadus, de quo veneratio veſtra dicit, hîc in monaſterio iacet infirmus, & ideò veſtris ſanctis adſpectibus, & ſacræ Synodo, glorioſoque principi ſuam non poteſt exhibere præſentiam. Hincmarus Archiepiſcopus coram omni Synodo dixit: Tu frater Sigloarde, accipe libellum, & adhibe tecum Liudonem Archidiaconum venerabilis fratris & Coepiſcopi noſtri Parduli Laudunenſis Eccleſiæ, & Iſaac Diaconum ſanctæ Rhemenſis Eccleſiæ, & vade ad iam dictum fratrem Vulfadum, & dic ei ex parte glorioſi principis noſtri, ac ſacræ ſynodi, noſtræque humilitatis voce, vt ſin hac cauſa, quã præſens libellus continet, his fratribus noſtris vult participare, huic libello, ſicut ſe habet authoritas, nomen ſuum propria manu ſubſcribat, & per ſuam ſubſcriptionem, nobis ſuam ſtudeat repræſentare perſonam. Tunc Sigloardus ſeruans locum Archidiaconi Rhemenſis Eccleſiæ, & Liudo Archidiaconus venerabilis Parduli epiſcopi Laudunenſis eccleſiæ, & Iſaac diaconus Rhemen ſis eccleſiæ, vt in ore duorum, vel trium teſtium veritatis verbum confirmetur, perrexerunt ad iam dictum fratrem Vulfadũ, qui nomen ſuum libello ſubſcripſit, & Synodo ſacræ cum cæteris fratribus, voto ſuo, & voce fratrum prædictorum, qui ad eum tranſmiſſi fuerant, libellum roboratum porrexit. Quem ſuſcipiens Hincmarus Archiepiſcopus, & relegẽs coram ſynodo, excelſa voce dixit: Iſtorum fratrum ſententia manifeſtè me tangit qui ſic contra aliquem Coepiſcoporum noſtrorum clamaſſent, ad noſtræ humilitatis authoritatem ab eo prouocare debuerant: nunc autẽ quia de iudicio noſtro quæritur, oportet vt libellari ſubſcriptiõe ad electos prouocent iudices, quatenùs cauſa illorum debitum & certum finem accipiat. Sic enim ſcriptum eſt in Concilio Africano, cap. LXIII. Si autem fuerit prouocatum, eligat qui prouocauerit, iudices, & cum eo & ille contra quem prouocauerit, iudices, vt ab ipſis deinceps nulli liceat prouocare. Item in eodem Concilio cap. LXXXVIII. A iudicibus autem, quos communis conſenſus elegerit, non liceat prouocare. Item in libro primo capitulorum ſynodalium domini Caroli Imperatoris, cap. XLIII. vt probarì à Metropolitano iudices, qui noſtram rationem audiant, & conſultu ac ſententia ſynodali diffiniant. Vnde & relegit, & porrexit hunc libellum Idem Hincmarus Archiepiſcopus, in quo hęc ſcripta continebantur: Libellus Hincmari Archiepiſcopi de electione iudicum: Ego Hincmarus ſanctæ metropolis eccleſiæ Rhemorum epiſcopus, in hac duntaxat cauſa, quæ vẽtilatur, de his qui ſe à domino Ebbone poſt depoſitionem ſuam aſſerunt ordinatos, eligo mihi iudices, quos canones electos appellant, Vuenilonem Senonenſem Archiepiſcopum, Amalricum Turonenſem Archiepiſcopum, Parduli diœceſeos noſtræ Laudunenſem Coepiſcopum, ſeruanté locum in hoc iudicio noſtræ authoritatis, ſaluo in omnib⁹ primatu metropolis Rhemorum eccleſiæ, & manẽte in ſuo ſtatu iure, quod cum alijs metropolitanis mihi à ſacris canonibus eſt collatũ: Salua etiã reuerentia Apoſtolicæ Sedis, cui in omni

* Floriacẽ eſt nomẽ monaſterij, vt videas cuius Regino meminit.

1. Actio cõ enijs Sueſſionen.

Matth. 18

Nota Romanæ ſedis authoritatem.

omnibus cauſis reuerentia debet exhiberi, ſicut Innocentius Papa ad Victoricium Rhotomagenſem ſcribit epiſcopum, & facti etiam canones præſigere digno ſcuntur. Et recedens de loco ſuo, poſſit ſedere Coëpiſcopum ſuum Parisiensium Laudunenſem in hoc iudicio, vt præſcriptum eſt, quia ſeruaret locum primatûs metropolis Rhemorum Eccleſiæ. Deinde licèt à Metropolitano iudices electi ſufficerent ſecundùm canonicam authoritatem, ne quererentur proclamantes ſe illius opprimi auctoritate, dedit eis licentiam, ſi vellent eoſdem, vel alios quoſlibet & quantoſlibet ex conſenſu ſuo eligere iudices, qui elegerût prænominatos reuerèdos viros, & ſuperaddiderunt ſibi velle conſtitui iudicẽ Prudentium. Tercaſſinæ ciuitatis Epiſcopum, quod & præfatus non abnuit Rhemenſis Archiepiſcopus. Et ſic miſſum eſt ſcriptum illorum de electione iudicum per præfatos fratres, Sigloardum, videlicet ſeruantem Archidiaconi Rhemenſis eccleſiæ locum, & Liudonem Archidiaconum Laudunenſis eccleſiæ, & Iſaac diaconum Rhemenſis eccleſiæ, ad Vulfadum eorum conſortem, quem iacere in eodem monaſterio infirmum prædiximus, vt ſi eorum conſenſui in eadem iudicum electione conſentiret, propria voce edicere procurarent: à quo ijdem fratres in reſponſis ſynodo retulerunt, quòd præfatæ electioni iudicum vſquequaque idem Vulfadus præberet aſſenſum, coſdemque ſibi iudices deuotè expeteret. Et ſic prima actione finita, in primordio actionis ſecundæ iudices ſynodum iuſſu principis, & in conſpectu ipſius, ſcilicet glorioſi regis domini Caroli, ſic ſunt voce promptiſſima allocuti: Fratres & conſacerdotes noſtri, manifeſtum eſt, quia ſi Ebbo quondam epiſcopus in ſuo ſtatu canonicè manens, hos fratres canonicè ordinauit, debent vtique miniſtrare. Si etiam iniuſtè deiectus eſt, & canonicè reſtitutus, & poſt ſuam canonicam reſtitutionem hos fratres ſtuduit ordinare, ſine vlla quæſtione debent etiam miniſtrare. Qua de re ordinatores fratris & Coëpiſcopi noſtri Hincmari doceant, ſi iuſta & rationabiliter, quia tunc canonicè fuerat Ebbo deiectus, & non ſecundùm eccleſiaſticas regulas extitit reſtitutus, & antè canonicam audientiam miniſtrare; & iſtos quaſi ordinare præſumpſit, quin etiam vſurpauit, facilis patet reſponſio, quoniam miniſtrare nec debent, nec potuerunt. Tunc ſurgens Theodoricus epiſcopus eccleſiæ Cameracenſis, porrexit in conſpectu principis & ſynodi ſcriptum, dicens: Sicut audiui & vidi depoſitionem canonicam Ebbonis epiſcopi, ita & veſtræ reuerentiæ profiteor voce, & ſcriptum porrigo, & authoritate confirmo. Et reuelatum eſt volumen illud ſynodo, coram principe glorioſo Carolo, à Lupo venerabili presbytero & Abbate in monaſterio ſancti Petri, quod Bethleem vel Ferrarias dicitur. In quo volumine continebatur, qualiter idem Ebbo voce propria & iuramento, peccatorum ſuorum, videlicet Epiſcoporum iudicio, multis, ſcilicet Archiepiſcopi, Badarad epiſcopi, Modoini epiſcopi, & teſtificatione reſtitum, Nethonis Archiepiſcopi, ipſius Theodorici, quem prædiximus, epiſcopi, & ipſius libelli ſubſcriptione, qui relectus eſt in ſynodo, quem ipſe propria manu in conſpectu prænominatæ ſynodi ſubſcripſerat, & ſynodo ipſi porrexerat, pro reatibus & criminibus confeſſus, à miniſterio epiſcopali alienum ſe reddens, & quadragintaquatuor epiſcoporum ſententia, vt à miniſterio epiſcopali recederet, & ſub pœnitentiæ modo Domino deſeruire ſtuderet, ſuſcipiens ſe condemnauit, & condemnatus receſſit. In quo etiam volumine cõtinebatur, quia & talier ſe epiſcopus à miniſterio exuens, adminiſtrationẽ epiſcopali ſpoliatus manere deberet & eo dõſus eſt ſacris authoritatibus, qualiter exauthoratus epiſcopus reſtitui deberet. Et quia idem Ebbo reſtitutus canonicè non fuerat in ſuper & ab Apoſtolica ſede, ſicuti in geſtis pontificum coram principe, Synodo relectum eſt, à Sergio Papa confirmante deiectionem illius, damnatus extitit, vt in laica tantummodò communione permaneret: ſed miniſterium epiſcopale, quo ſuo & epiſcoporum iudicio fuerat ſpoliatus, irreuerenter vſurpare præſumpſit. Et hoc ſecunda actione pleniſſima authoritate monſtratum, & à cuncta Synodo generaliter diffinitum eſt. In primordio tertiæ actionis iudices coram ſynodo dixerunt: Nunc quia euidenti ratione, & veneranda authoritate decretorum Catholicæ & Apoſtolicæ eccleſiæ, & ſacrorum canonum promulgatione monſtratum eſt. Et qualiter canonica & Apoſtolica authoritas iubeat, vel accuſare & condemnare, & quia Ebbo canonicè fuerat depoſitus, & non fuerat reſtitutus, immò & ab Apoſtolica ſede priſtinæ ſuæ damnationi addictus, volumus vt ordinatores fratris noſtri Hincmari doceant, qualiter idem frater noſter Hincmarus canonicè fuerit ordinatus. Tunc ſurgens Rothadus, epiſcopus Sueſſionenſis ciuitatis, porrexit canonicam authoritatem, qualiter metropolitanus epiſcopus debeat ordinari, & ſi de eadem eccleſia nõ ſũmitur, qualiter petente eiuſdem eccleſiæ clero, vel populo, à vicina debeat eccleſia poſtulari: porrigens etiam canonicas literas Erchenradi epiſcopi Pariſenorum eccleſiæ, confirmatas ſuis, ſuiq́e Archiepiſcopi & coepiſcoporum ſuorum manibus, quas ad petitionem Rhemenſis eccleſiæ, cleri & plebis idem Hincmaro tribuerat: porrigẽs nihilominùs decretum canonicum, cleri & plebis manibus roboratum, qua literi iam dictum Hincmarum ſibi poſtulârunt epiſcopum ordinari. Et his omnibus relectis docuit, quia canonicè cum præſentia vel conſenſu omnium epiſcoporum Rhemenſis diœceſeos eundem Hincmarum ordinauit Archiepiſcopũ. Poſthæc ſurgens idem Hincmarus in conſpectu principis glorioſi, & ſynodi, porrexit & literas canonicas, quas canones ſacri ordinatum à ſuis ordinatoribus accipere iubent, diem præferentes & conſulem. Porrexit etiam epiſtolam, totius Galliæ epiſcoporum manibus ſubterſcriptam, ad Apoſtolicam ſedem pro confirmatione ipſius ordinationis, quoniam ſedes Apoſtolica per Sergium Papam ſepè dictum Ebbonem damnauit epiſcopum adeò, vt inter laicos cõmunionem tantùm habere mereretur, vt diximus. Oſtendit etiam ipſi Chriſtianiſſimo principi coram ſancta ſynodo diploma ſacrum, ipſius venerandi principis manibus inſignitum, & ſigillo ſubter ſignatum ex approbatione ſuæ ordinationis, ad eandem ſanctam & Apoſtolicam, omnium ſcilicet eccleſiarum matrem, Romanam eccleſiam. Et ſic quarta actione euidentiſſimis documentis oſtenſum, & Synodali iudicio decretum eſt, Hincmarum Archiepiſcopum canonicè à vicina diœceſi adeptum, canonicè electum, & canonicè ordinatum, & canonicè pallio Apoſtolicæ ſedis, rata ordinatione perfectum, & in culmine primatis metropolitana authoritate vſquequaque & in omnibus confirmatum. Deinde iudices per contati ſunt, quid de his, canonica authoritate præſtimet, vel decernant, quos ſæpè fatus Ebbo poſt ſuã depoſitionem abſque vlla legitima reſtitutione præſumpſerat ordinare. Tunc ſurgens Emmo * Nouiomagenſis epiſcopus porrexit rotulam, authoritatem canonicam & Apoſtolicam continentem, quòd qui ab ipſo voluerant & viſi fuerant ordinari in gradus eccleſiaſticos, ab eodem quod idem non habuit, nemo eorum accipere potuit: damnationem vtique quam habuit, per prauam manûs impoſitionem eis dedit: quia qui participes factus eſt damnato, quomodo debeat honorem accipere, vt Innocentius Papa dicit, inueniri non poteſt. Et tic quinta actione canonica & Apoſtolica authoritate inuentum & decretum eſt à ſacratiſſima Synodo, vt quicquid in ordinationibus eccleſiaſticis idem Ebbo poſt damnationem ſuam egerat, ſecundùm traditionem Apoſtolicæ ſedis, vt in geſtis pontificum legitur, præter ſacrum baptiſma, quod in nomine ſanctæ Trinitatis perfectum eſt, irritũ & vacuum habeatur, & ordinati ab eo, in quamcunque terrarum partem profugi agentur, vel vagati ſunt, quia diuinũ iudicium effugere nullatenus poſſunt, Spiritu ſanctũ iudicio eccleſiaſticis gradibus priuati perpetuò habeantur. Tunc relegens vnus ex prædictis fratribus, nomine Fredebertus, libellum proclamationis, vocem omnium dixit, ſe idcò ab eodẽ Ebbone permiſiſſe ſe ordinari, quia videret ſuffraganeos Rhemenſis eccleſiæ, Rothadum videlicet epiſcopũ, Simeonem epiſcopum, Erpuinũ epiſcopum in metropolim Rhemenſem eccleſiam conuenile cũ literis domini Lotharij, & eundẽ Ebbonem reſtituiſſe, & oſtendẽtes literas quaſi ex nomine Theodorici epiſcopi, Rothadi epiſcopi, Lupi epiſcopi, Emmonis epiſcopi, Simeonis epiſcopi, Fulconis epiſcopi, Rognari epiſcopi, Gildemanni epiſcopi, Erpuini epiſcopi manibus cõfirmatas, q manifeſtè falſiſſimæ ſunt cõprobatę. Tũc ſurgens Emmo epiſcopus, licèt ipſi accuſatores & crimi natores epiſcoporũ ad accuſationem eorũ non eſſent idonei ſicut ſcriptum eſt in Concilio Afric. c. 95. qui poſteaquã ex-

commu-

1. Actio.

Cõfirmatio ordinationis ipſius petitionẽ à olim à Papa.

4. Actio.

5. Actio.

5. Actio.

communicatus fuerit in ipsa adhuc excommunicatione constitutus, siue sit clericus, siue laicus, si accusare voluerit, diffinimus, ad accusationem non admitti: tamen ad satisfactionem gloriosi Principis, & sacræ Synodi porrexit rotulam, quę & de communicatione eorum cum illo post depositionem Ebbonis episcopi, & de cuius chartulæ subscriptione euidentissima protulerunt indicia, quibus mendacissima est approbata illorum assertio. Sed & debaculis & anulis abilo datis, vnde & in præfata schedula idem frater relegerat, sriuola est autumatio, per authoritatem ab omnibus comprobata. Vnde & idem fratres, qui felle amaritudinis maioresnatu criminati sunt, * coramque vox mutafore est iudicata, iuxta canonicam authoritatem secundùm Concilium Eliberitanum, quod actum est tempore Constantini cum Missis Apostolicæ Sedis, cap. L x x v. Si quis, inquiens, Episcopum, vel Presbyterum, siue Diaconum fallis criminibus appetierit, & probare non potuerit, nec in fine dandam ei esse communionem: & quia gradus ecclesiasticos quibus prius arentur, non habebant, iusti sunt communione priuari.

6. Actio. Et sic sexta actione finita decreto iudicum, & Synodali iudicio atque consensu principis, Hincmarus Archiepiscopus primatûs sui locum recepit, & iudex ac præses Synodi effectus superuenturis actionibus, cum Archiepiscopis, Vuenilone scilicet & Amalrico, sensum accommodauit. Tunc de Presbytero quodam, & monachorum Abbate in Altiuillaris monasterio, nomine Halduino, qui ab eodem Ebbone Diaconus iussus fuerat ordinatus, & à Lupo postèa venerabili Episcopo Catalaunensi Presbyter, sine examine furat consecratus, commota est quæstio, Vnde surgens idem Lupus episcopus, porrexit volumen, in quo continebatur: Quia metropolis Rhemorum Ecclesia carebat pastore, iussus est regis literis domini Caroli, vt in confectione Chrismatis, & in aliis necessitatibus, videlicet, vt suæ matri ecclesiæ pro sua possibilitate in ecclesiasticis negotijs consulere procurauet. Qua de re cum epistola regia, vt eundem fratrem nomine Halduinum & presbyterū ordinaret, & Abbatem monachorum in monasterio Altiuillaris sacraret, archidiaconus Rhemensis ecclesiæ, cum aliis ministris tam canonicis quàm monachis, eundem illi ad ordinandum in gradu diaconi ad * presbyterum obtulit, quem secundùm consuetudinem, quam in offerēdo ordinandos ex canonica & monasterijs ipsa metropolis ecclesia habebat, ordinandum fuscepit, & ad votum præcipientis principis & offerentium ordinauit. De quo iudicatum est à Synodo secundùm sacros canones, sicut scriptum est: Vt qui presbyteri sine examine per ignorantiam, vel per ordinantium dissimulationē sunt prouecti, cùm fuerint cogniti, deponantur: quia quod irrepræhensibile est, Catholica defendit Ecclesia. Et oftenium est in eodem ex Concilio Sardicensi, cap. I x. & ex aliis Conciliis ac decretis damnationis scripto secundùm Canonicam formam, eundem episcopum nihil de illius ordinatione attigisse, sed qui saltu sine gradu diaconi ad sacerdotium prosilierat, in degradationem debitam resilire deberet. Et hoc

7. Actio. negotio septima actione finito, interrogatum est de his, qui sæpè dicto Ebboni orationē, vel oblationē communicauerant. Quoniam scriptum est in canonibus, vt qui excommunicato communicauerint, omnes ab ecclesia respui, maximē eos, qui sciebant eum esse deiectum. Vnde surrexit Erpuinus, & porrexit rotulam canonicam & Apostolicam authoritatem continentem, qualiter libellari satisfactione sanari valeant & debeant exorbitantes. Vnde & in gestis Pontificum, & in decretalibus Apostolicis Papæ Leonis, & in libro Epistolarum domini Gregorij, qui dicitur ex registro, & in Ecclesiasticis historijs, & in decretis multorum Pontificum sufficienter est exemplis manifestissimis demonstratū, per quorum doctrinam libellari satisfactione & decreto canonico manibus omnium roborato, in electione canonica venerabilis Archiepiscopi Hincmari omnes Rhemorū ecclesiæ indita sibi pœnitentia, largita indulgētia, benedictione fuper effusa, communione sacra tributa, per sæpè fatum venerabilem Hincmarum Archiepiscopum, operante Domino nostro Iesu Christo purificata esse noscitur & sanata. Et sic octaua actione finita, benignus & pius princeps, sæpè dictus dñs Carolus rex gloriosus, sacram Synodum, & sæpè dictum Hincmarum episcopum humiliter petunt, vt quia

8. Actio. præfati fratres episcopos dicœcesis sanctæ Rhemensis ecclesiæ falsis appetiere criminibus, quòd post depositionē Ebbonis illi communicauerint, & eum irregulariter restituerint, & ob id secundùm canonicam authoritatem communione priuati existerent, quoniam gradus ecclesiasticos habere nō possunt, legum ecclesiasticarum authoritate decernente, hu manis de illis diffinientes, vel communionem habere valeant per sacræ Synodi indulgentiam. Quod & pietas sacerdotalis libenter assensit, & misericorditer pieque concessit, recognoscentibus ipsdem fratribus, & petentibus veniam. Et sic cunctis ex ordine secundùm regulam ecclesiasticam canonicè & diligenter patratis, decretum & iudicatum à sancta & venerabili Synodo, assentiente & fauēte Christianissimo & glorioso Rege dño Carolo, hæc omnia gestis inseri, & in conspectu Synodi relegi, & rata omnia iudicata, cūctorum manibus & subscriptione canonica, perpetuò incōulsa & inuiolabiliter permansura firmari.

REGNANTE in sempiternum domino Deo vniuersorum, Anno regni gloriosi Caroli filij Ludouici religiosissimi Augusti XIII. Indictione prima, Episcopis iuxta canonem Synodum celebrare volentibus, annuit idē rex Carolus, eosque ad vrbem Suessionum, in monasterio sancti Medardi & Sebastiani, to. Calen. Maij conuenire præcepit, vbi posthabitis secularibus curis, ipse quoque rex adesse dignatus est, vt non solùm deuotione ecclesiæ se filium esse ostenderet, verùm etiam sicubi opus esset protector & regia potestate monstraret. Cùm itaque præsules diuersarum ecclesiarum, pio rege multa humiliter & prudenter proponente, tractallent potiùs quædam, quàm diffinirent. 6. Calend. Maij, Synodo præsidentibus Hincmaro Rhemorum, Vvenilone Senonum, Amalrico Turonum Metropolitanis episcopis, idem Rhemorum Metropolitanus Episcopus venerabilis Hincmarus ostendit, non paucos à decessore suo Ebbone, postquam canonicè depositus fuisset, nec verò canonicè restitutus, irrationabiliter ordinatos. Iam rex absque vlla ambitione Synodum solus ingressus, simpliciter eum Episcopis residebat. Serie igitur depositionis memorati Ebbonis plenissimè prolata, multis Metropolitanis, pluribusque aliis Episcopis, qui authores fuerunt, recitatis, restitutionis autem illius paucis admodùm, & aliarum regionum præsulibus nominatim expressis, claruit, præfatum Ebbonem Episcopale officium illicitè repetisse, quosque gradibus Ecclesiasticis æstimatus fuerit promotus, damnationi potius obnoxios esse cœpisse. Hinc cmarti autem successorem eius, canonicis sanctionibus cautè ac subtiliter obseruatis, ad sedem accessisse, & præter decreta Maiorum, in hac parte nihil omninò moliri.

Conc. Nicæni ca. 9.

Postmodum venerabilis Vvenilo Senonicæ vrbis Metropolitani Episcopi suffraganeus Nicenensis ecclesiæ, nomine Herimannus, pro suis excessibus variis, à sanctis præfulibus acriter increpatus est, quod prius frequenter correptus est, ordini sacratissimo perseuerantia leuitatum adhuc iniuriam faceret, & in præsentia principis infirmitatem pastoris nequaquam satisfidentis iniunctum est Metropolitano eius, vt adiunctis secum aliquot episcopis, ad oppidum Niuernense accederet, & omnia ibi negotia ecclesiastica sapienter componeret: ipsum verò coepiscopum suum Herimannum, apud vrbem Senonum secum haberet, donec abstinentia competenti affluerum, Episcopali grauitate instructum, Apostolicis moribus informatum, clerus & populus eum ad sedem propriam vtiliter, fauente Dei gratia reuocaret. De Burchardo etiam, qui Carnutum ecclesiam tenebat, statutum est, vt aut se idoneum ad assumendum Episcopalē gradum, admonitu Vvenilonis Metropolitani Episcopi ostenderet, aut certè pronam in se clementiam cognoscens principis cederet, in vtroque Dei iudicium experturus. Igitur sequenti die causa illius ad medium deducta, venerabiles Episcopi Rhemorum Metropolitanus Hincmarus, Laudensium Pardulus, Aurelianorum Aius, eorum eū admonere præcepti sunt, vt si absque discrimine valeret, officium se posse aggredi fateretur, aut si non posset, propter Dei timorem impossibilitatem ingenuè confiteretur. Parte cleri, quę præsens erat, ac laicorum, bonū ei testimonium perhibēte, memoratis præfulibus fuadētibus, ad Concilii intromissius

* quorum que

suis, tanto quidem gradu se dignum esse profiteri, arrogantiæ asserunt esse, non veritatis: Si quis verò crimen aliquod sibi vellet obijcere, ad id purgandum, se paratum esse firmauit. Nullo, qui id conaretur, existente, decreuit sancta Synodus, ne diu Carnutum sedes vacaret, sed directis illuc secundùm voluntatem Metropolitani Episcopi venerabilis Vuenilonis, qui electionem præfati Burchardi recognoscerent, & ipsi referrent, optantibus canonicè ordinaretur Episcopus.

Caput II.

PRAETEREA Cenomanicæ vrbis Aldricus episcopus, paralysi dissolutus, epistolam direxit, causasq; suæ absentiæ insinuans, petensque vt maximè sibi adhuc viuenti, & quandocunque defuncto, sacris precibus opitularentur. Quod exuberantes charitate, se facturos omnes promiserūt, & Metropolitano illius Turonicæ vrbis venerabili episcopo Amalrico, vt ad eandem vrbem accederet, iniunxerunt: & quæcunque essent eidem Ecclesiæ proficua, vt strenuè exequeretur, vnanimiter præceperunt.

Caput III.

ANTE hoc tempus venerandi Concilij, obtinente Pipino, Pipini regis filij Ludouici pijssimi Augusti filio, Aquitaniam, etiam consentiente aunculo eius glorioso rege Carolo, cui eadem prouincia in partem obtigerat, ecclesiastica disciplina & militari soluta, eadem regio à suis indigenis valde vastata est, & multi illic impunè illicita perpetrārunt. Tandem aliquādo respiciente Deo populum suum, idem Pipinus à suis contemptus & desertus, atque in potestatem aunculi sui Caroli redactus, consilio reuerendissimorum Pontificum, & procerum attonsus, & in habitu monachico ad monasterium sancti Medardi custodiendus & docēdus deductus. Ibi quidem duo Monachi habitu, proposito sui vix credibiliter transgressores, ardentes immodica cupiditate, eundem Pipinum abducere conati sunt, & pacem Christiani populi dissipare. Quos præsentibus diuerforum cœnobiorum religiosis Abbatibus, & causam subtiliter iuxta regulam beati Benedicti examinantibus, concors congregatio sancti Medardi à sua vnanimitate præcidit, attestata se ab horum crimine longè absistere, quod vitatas culpas iam inde ab initio huius religionis monachorum omnium, præter duntaxat Eutychis & aliorum hæreticorum, facilè superaret. Eiectos iussu venerabilis Rothadi, Suessionum episcopi, ad synodi audientiam Archidiaconus deduxit, & partim confessi, partim conuicti conspirationis malè perpetrasse, canonum seueritate depositi sunt) presbyteri quippe erant) & separatim in monasteria sui ordinis longè distantia relegati, vt deinceps nemo tale quid committere auderet, nisi qui similia perpeti non timeret.

Caput IIII.

VT in ciuitatibus & monasterijs vtriusque sexus & ordinis, Dei cultus, quàm proximè fieri posset, instauraretur, statuit sancta synodus, annitente pio Principe, vt idonei legati dirigerentur, qui singulorum locorum statum solertissimè perscrutarentur: & quæ ipsi per se non valerent corrigere, iudicio proximè futuri Concilij, & potestati regiæ reuelarent.

Caput V.

DECREVERVNT præterea sancti Pontifices, vt ecclesiæ, quæ olim indulgentia religiosorum Principum, vel aliorum fidelium deuotione immunitatē meruissent, ea in perpetuum perfruisuerentur.

Caput VI.

ET vt ex possessionibus, quæ Ecclesiasticæ certis indicijs comprobantur, nec plenè propter varias necessitates possunt restitui, saltem nonæ ac decimæ tribuantur: Et vt in locis sacratis, diebus Dominicis vel aliis solennitatibus iudicia publica non exerceantur: neque enim fas esse ibi reos puniri, vbi respectu diuinæ reuerentiæ, misericordiā consensu fidelium consequuntur.

Caput VII.

ILLVD quoque cunctis volentibus confirmatum est, vt qui disciplinā Ecclesiastica noxij, siue ingenui, siue serui coércentur, nulli audeant eos tueri, & vindictam eorum in quoslibet ad potestatem Episcoporū pertinentium retorquere. Quod si qui deinceps præsumpserint, & excommunicationem Ecclesiasticam, & motum indignationis regiæ perpessuros.

Caput VIII.

OBTENTVM est etiam à deuotissimo principe, vt incesti & quilibet alij perditi, examen Episcoporum refugientes, per iudices publicos ad eorum præsentiam deducantur, ne alterius illecebram peccandi nutriat impunitas vitiorum.

Caput IX.

POSTREMÒ, quod à quibusdam conferuabatur, præsixum est generaliter ab omnibus cultodiendum, ne villæ res ecclesiasticæ absq; regis* cohibentia cōmutentur.

* conniuentia

APPENDIX CAPITVLORVM SVESSIONENS. Concilij hactenùs nusquam editorum.

ISTA sunt Capitula à domino Carolo in Synodo apud Suessionis ciuitatem, in monasterio S. Medardi facta, anno Incarnationis Dominicæ octingentesimo quinquagesimo tertio, in mense Aprili.

VT Missi nostri per ciuitates & singula monasteria tam Canonicorum quàm monachorum siue sanctimonialium vnà cum Episcopo parochię vniuscuiusq; in qua consistunt, cum consilio etiam & consensu ipsius qui monasterium retinet (quem volumus & expressè præcipimus, vt presens sit) vitam ibi degentium & conuersationem inquirant, & vbi necesse est corrigant, & vbi desunt, congruas officinas construere inbeant; & vbi sunt factæ, & per negligentiam sunt destructæ, instaurari præcipiant; & victum ac potum & vestitum, atque cætera necessaria pro qualitate ac possibilitate loci, & inhabitantium necessitate ordinent, & hospitalitatē superuenientium hospitum receptionem pauperū ibidem ponant & ordinent: & thesaurum ac vestimenta, seu libros diligenter inbreuient & breues nobis reportent; inbreuient etiam quid vnusquisque Ecclesiarum prælatus, quando prælationem Ecclesiæ suscepit, ibi inuenerit, & quid modo exinde ibi minus sit, vel quid & quantum sit superadditum. Quid etiam North-mannis per nostram commendationem, siue sine nostra commendatione datum sit, quid vel relictum vel quid à quoquam ibi in eleēmosynam datum, numerum etiam Canonicorum & monachorum, siue sanctimonialium vniuscuiusque loci describant, & nobis referant, vt secundùm qualitatem & quantitatem loci, cum consilio Episcoporum & fidelium nostrorum, vbi minor numerus fuerit, nostra auctoritate addatur, vbi verò indiscretione prælatorum superfuerit, ad mensuram redigamus.

Inquirant quoque quot tempore aui nostri Caroli, & domini genitoris nostri Hludouici vnoquoque in loco fuerint, & quot modo sint, & vbi loca à Northmannis, siue à quibuslibet alijs destructa sunt, & penitùs annullata, quot ibi nunc propter paucitatem rerum, & deuastationem earum dem constituti vel ordinari possint, vt inde cum consensu fidelium nostrorum ordinemus, quid de cæterò agendum sit, & qualiter Abbatiarum prælati, & in locis sacris inhabitantes, de his quæ Missi nostri præceperint, obedierint nobis diligentissimè & capitulatim referri procurent.

Vt Miſſi noſtri diligenter inueſtigent per ſingulas parochias ſimul cum Epiſcopo, de monaſteriis, quæ Dominiſtimentes in ſuis proprietatibus ædificiauerunt. Et ne ab hæredibus eorum diuidi erentur, parentibus & prædeceſſoribus noſtris ſub immunitatis defenſione tradiderunt, & poſtea in Alodem ſunt data, vt deſcribant quæ ſint, & à quo vel à quibus in proprietatem data ſint, & nobis renunciare procurent; vt cum Epiſcopis & cæteris fidelibus noſtris conſideremus, quid & qualiter ſecundùm Dei voluntatem, & noſtram ſalutem agere debeamus.

Vt Miſſi noſtri per ſingulas parochias vnà cum Epiſcopo parochiæ ipſius requirant de capellis, & abbatiolis & caſis Dei in beneficium datis, qualis cenſus inde exeat, vt Eccleſia, de qua ſuprà, exinde veſtituram habere poſſit, & nobis renuncient, vt hoc noſtra auctoritate commendetur & firmetur, & ſecundùm qualitatem & quantitatem loci clericos & luminaria ibi ordinent & loca inſtaurari faciant.

Denunciandum eſt omnibus, & à Miſſis noſtris ordinandum, vt omnes Eccleſiæ presbyteri ſub immunitate & priuilegio & ordinatione, atq; diſpoſitione Epiſcoporum ſingularum parochiarum, in quibus conſiſtunt, ſecundùm auctoritatem canonicam & Capitularia domini Caroli Imp. aui noſtri, & pij Auguſti Hludouici domini & genitoris noſtri permaneant.

Vt Miſſi noſtri diligenter inueſtigent cum Epiſcopo & prælatis monaſteriorum, & per fideles & ſtrenuos viros in vnaquaque parochia de rebus Eccleſiaſticis in Alodem datis, & ſicut euidentibus & veris indicijs ac auctoritatibus cõſpexerint diligenter, à quo & quibus dati ſunt, vel quantum exinde perceperi ſint, deſcribant, & nobis renuncient.

Vt Miſſi noſtri expreſè & cum omni diligentia cum Epiſcopo & prælatis monaſteriorum per ſingulas parochias requirant de rebus Eccleſiaſticis, vnde & vnæ & decimæ ſoluì debent & non ſoluuntur, & perſoluì ab eaſdem reſtenentibus faciant. Et ſi aliqua contradictio, quæ rationabilis videatur, oborta fuerit, deſcribatur. Et prælatus ipſius caſæ Dei, vnde res eſſe noſcuntur, & ille qui eas detinet, & nonà ac decimam ſoluere detrectat, ſimul cum Miſſis noſtris ad noſtram iubeantur venire præſentiam, & tunc veritate cõperta, & definitione decreta, quod rationabiliter inuenerimus, inde percipiamus. Volumus etiam vt inueſtigent noſtri Miſſi, qualiter illi qui eaſdem res Eccleſiaſticas, vnde decimæ dantur, ſue non dantur, poſſident, illas ſaluas habeant, & in caſticijs & ſiluis cuſtoditis, & ſi terræ aut mancipia inde perdita ſint, vel aliquid huiuſmodi, aut ſi familia opreſſa ſit contra legem. Et omnia per breues renuncient nobis Miſſi noſtri.

Vt Miſſi noſtri per ſingulas parochias Comitibus, & reipub. miniſtris ex banno noſtro præcipiant, ne malla, vel placita, in exlitibus & in atrijs Eccleſiarum, & presbyterorum manſionibus, neque in Dominicis & feſtiuis diebus tenere præſumant. Sed Comes conuenientem locum cõſideret, & conuenientem ſtationem ad mallum tenendum conſtituat. Quia nefas eſt ibi reos puniri, vbi reſpectu diuinæ reuerentiæ miſericordiam conſenſui Fidelium & decreto præceſſorum noſtrorum conſequuntur.

Vt Miſſi noſtri Comitibus & omnibus Reip. miniſtris firmiter ex verbo noſtro denuncient, atque præcipiant, vt à quarta feria ante initium Quadrageſimæ, neq; in ipſa quarta feria vſque ad octauam Paſchæ mallum vel placitum publicum, niſi de concordia & pacificatione diſcordantium tenere præſumant: ſimiliter etiam quartam feriam ante Natiuitatem Domini vſque ad confectratos dies obſeruent, nec non & ieiunijs quatuor temporum, & in rogationibus ſimili obſeruatione eoſdem feriatos dies venerari omnimodis ſtudeant.

Vt Miſſi noſtri omnibus per ſingulas parochias denuncient, quia ſi Epiſcopus & miniſtri Epiſcoporum pro criminibus colonos flagellauerunt cum virgis propter metum aliorum, & vt ipſi criminoſi corrigantur cum tali diſcretione ſine vlla occaſione indebita, ſicut in Synodo collocutum eſt, vt vel inuiti pœnitentiam corporaliter, & temporaliter agant, ne æternaliter pereant: ſi ſeniores ipſorum colonorũ indignè tulerint, & aliquam vindictam inde exercere voluerint; aut eoſdem colonos ne deſtringatur, contendere præſumpſerint: ſciant quia & bannum noſtrum componẽt, & ſimul cum excommunicatione Eccleſiaſtica noſtram armiſcaram diriſimè ſuſtinebunt.

Vt Miſſi noſtri omnibus Reipub. miniſtris denuncient, vt Comites & Reipub. miniſtri ſimul cum Epiſcopo vniuſcuiuſque parochiæ ſint, vt miniſterijs illorum quando idem Epiſcopus ſuam parochiam circumiret, cum Epiſcopus eis notum faceret, & quos per excommunicationem Epiſcopus adducere non poſſet: ipſi regia auctoritate & poteſtate ad pœnitentiam & rationem atque ſatisfactionem adducant.

Sciant enim fideles noſtri, quia cõceſſimus in Synodo venerabilibus Epiſcopis, ne ſuper beneficia Eccleſiaſtica vel præſentatoria (etiam ſi Epiſcopus, aut quilibet monaſterium prælatus irrationabiliter petierit) præcepta confirmationis noſtræ vllo modo faciamus. Et ideò ab irrationabili petitione ſe vnuſquiſq; compeſcat. Præſentationes abrogatæ.

Vt Miſſi noſtri omnibus per illorum Miſſaticum denuncient, ne commũtationes rerum, ac mancipiorum quilibet Prælatus earundem rerum Eccleſiaſticarum ſine licentiæ conſenſu noſtro facere præſumat, neque mancipia Eccleſiaſtica quiſque niſi ad libertatem commutet, videlicet ne mãcipia quæ pro Ge. . . . dabuntur, in Ge. . . . ſeruitute permaneant, vt Eccleſiaſticus homo perpetua libertate fruatur.

NOTÆ.

Concilium.] *Ebbo Rhemenſis Archiepiſcopus ſub Ludouico Imperatore ſede priuatus, vt ſupra in Notis Concilij in villa Theodonis celebrati vidimus, operatq; Lotharij Imperatoris per Synodum comprouincialium Epiſcoporum reſtitutus, complures in eadem Eccleſia clericos ordinauerat. Verùm dum Caroli Regis auxilio, Galliarum Epiſcopi eundem iterum ſede Rhemenſi amouiſſent, eiq; Hincmarũ ſubſtituiſſent, mortuus eſt anno Domini octingenteſimo quinquageſimo primo. Subſtitutus in locum illius adhuc viuentis Hincmari, poſt obitum eiuſdem Ebbonis, quos ipſe ordinauerat, recipere noluit, eaq; de cauſa hanc Synodum celebrari curauit, in qua clericos ab Ebbone ordinatos, damnarunt. Simul etiam oſtendentes iuſtè Ebbonem deiectum; Hincmarum verò eidem legitimè ſubſtitutum eſſe. Acta Concilij ſuſius enarrat Frodoardus hiſt. Rhem. lib. 3. c. 21. Capitula ſiue canones, quos ſuprà Actis poſtpoſitis habes, in anterioribus editionibus Conciliorum præpoſitos inuenies: ego verò eoſdem ſub finem Actorum ſimul adiungendos eſſe putaui: idèò maximè, quòd nõ tam canones ſint, quàm compendioſa relationes earumtextum, quæ in hac aliiſque ſynodis anterioribus geſtæ fuerunt. Addidi poſt hæc, Capitula hactenus, præter quam apud Baronium, nuſquam edita, quibus Carolus Rex legatis ſuis præſcripſit ea, quæ in numero legationis obeundæ ſeruare deberent: petiuerant enim Patres Concilij, vt Rex legatos decerneret, qui Eccleſias vnà cum proprio Epiſcopo viſitarent, correctiũ, moribus Cleri atq; vniuerſi populi corruptis. Et harum ſtatuum vtilitatem Epiſcoporum iſta, quæ ſuprà poſtitis eminentior Capitulis ſcripta & cõſtituta fuerunt. Extant apud Annales Reuerendiſſ. & Illuſtriſſ. Cardinalis Baronij tomo X. qui ex ſcripto Codice Antonij Auguſtini ſe ea in lucem emittere profitetur.* Cauſa & acta Concilij quæ

Canones poſtpoſiti-tur.

Reprobatum.] *A Nicolao Papa epiſtola Decretali 46. quæ refert, quòd cùm Hincmarus cognito Synodalis ſententiæ errore, iterata legatione pro confirmatione huius Concilij apud Leonem IV. aliquoties inſtitiſſet, nihilq; ab eo impetraſſet, Benedictum Leonis ſucceſſorem falſis narrationibus induxerit, Synodiq; confirmationem ſurrepitiè obtinuerit cum illa clauſula, quam in epiſtola Benedicti & Nicolai 46. literis grandiuſculis exaratâ & expreſſam inuenies. Referit ibidem Nicolaus, quòd cùm Benedictus Papa per epiſtolam ſuam volumi ati Hincmari Pontificio non placuiſſet ſatiſ eciſſet, ille quædam eidem epiſtola addiderit: quadam verò pro ſuo arbitratu ab ea ſubſtulerit. Ex antiquiſſimo codice Antonij Auguſtini in Vaticana Bibliotheca mihi relato, edidit eam Baronius anno 833. n. 35. Ego vnde accepi eam ſub Benedicto Papa collocauì loco ætq; ordine debito.* A quibus hæc ſynodus reprobata fuerit

CONCILIVM ROMANVM 67. EPISCOPORVM, IN quo Anastasius presbyter Cardinalis tituli B. Marcelli est depositus, octaua Decembris anno Redemptoris nostri DCCCLIII. tempore Leonis Papæ IV.

Fragmentum Actorum synodalium, quod ex Codice Antonij Augustini recit at Baronius anno 853. nu. 35. & seqq.

THeodorus Notarius ac Scriniarius sanctæ Romanæ Ecclesiæ legit.

Imperantibus dominis pijssimis, perpetuis Augustis, Lothario à Deo coronato, pacifico & magno Imperatore, anno trigesimosexto, & Hludouico à Deo Coronato eius filio nouo Imperatore, anno quinto mense Decembrio, die octaua, Indictione secunda, in ciuitate noua, cuius vocabulum, * Leoniana est, intra Ecclesiam, vbi corpus beatissimi Petri Apostolorum principis conditum est.

* sl. Leonina.

Leo Episcopus seruus seruorũ Dei venerabilibus Missis sacratissimorum Imperatorum filiorum nostrorum Ioseph Eporediensis Ecclesiæ Antistiti, seu Petro Spoletinæ, itemq; Petro Aretinæ Ecclesiæ Episcopo, ac Notingo Episcopo Brixiensi, vniuersæque sanctæ Synodo hic pariter congregatæ.

Quod benè ac pleniter nobiscum simul fratres charissimi scitis, nunc iterum dilectioni vestræ cognitum esse volumus, quoniam instigante ac fuadente diabolo, Anastasius presbyter Cardinis nostri, quem nos in titulo beati Marcelli martyris atque Pontificis ordinauimus, contra statuta Patrum propriam Ecclesiam deserens, ecce iam per quinquennij tempus in alienis parochijs, id est, Aquileiensibus velut ouis errans, degere ac timere inhabitare præsumpsit. Quem etiam auctoritate suffulti canonica, Apostolicis litteris per tertiam & quartam vicem vocauimus. At vbi redire distulit, congregatis Episcoporum concilijs, cùm eum non potuissemus videre, vel habere specialem præsentiam: communi eum decreto sancta communione priuauimus. Volentes siquidem per huius excommunicationis censuram ad gremium sanctæ, à quo discesserat, matris Ecclesiæ personã reducere, iuxta illud decimum sextum sancti magni Concilij Nicæni capitulũ, in quo omnis necessitas presbyteris à propria Ecclesia discedentibus imponi præcipitur ac promulgatur. Sed Apostolica mansuetudo, sanctique Concilij pro nihilo ducens, erroris irretitus caligine, redire nullatenus voluit.

Postmodum vero Rauennæ nobis cum pijssimo, inuictoque domino Hludouico Imperatore spirituali filio nostro degentibus, gius clementiam exorauimus, vt eundem presbyterum ad nos, suamque Ecclesiam reuerti iuberet. Quod omni alacritate nostro repromisit perficere Pontificio, diem constituens, atque denũcians, in quo eum remeare sanciret. Missos etiam maiestatis suæ nobiscum reliquit, Notingum Brixiensem, & Adelgisum illustrem Comitem, qui reuertentem illum nostro cõspectui præsentaret. Quos expectantibus illic nobis ad diem statutum & vltra, prædictus presbyter non aduenit. At ijdem Missi illum nobis repræsentare non posse professi sunt. Post transactum autem placitum, dum eum mandatis nostris temerè renitentẽ conspexerimus, ita vt neque iussis Apostolicis obedire voluisset, neque sanctionis venerandi Concilij obseruatorem se, à quo sancta communione priuatus existeret, exhibuisset, & plurimos sua læsione pestifera maculasset: quin & dominj Lotharij præstantissimi Imperatoris decreto redire iubenti, pertinaciæ suæ intemperantia restitisset: Ne vlterius suo exemplo Ecclesiasticus ordo confunderetur, & Christianitatis religio profanaretur; anathematis eum vinculo eum sacerdotum nostrorum consensu nodauimus. Ibi etiã præsto fuerunt idem dictus Notingus Brixiensis Episcopus, & Aldegisus illustris Comes, prædicti Missi domini Hludouici serenissimi Imperatoris.

His ita peractis, Rauenna remeantes, aduenimus Romam; ipseque iam fatus presbyter cum Missis Imperialibus * præuentus est Clusium. Ad quem tres venerabiles Episcopos nostros eum vocationis litteris destinauimus, Nicolaũ videlicet, Petronacium, & Ioannem, monẽtes eum tamper se quàm per epistolas, quas ei per eosdem mandauimus, vt die quinto decimo mensis Nouembris huius secundæ Indictionis ad generalem Synodum absque omni dilatione vel mora occurrere debuisset. Ille autem vt semper ita & nunc, in sua iniquetudine atque audacia perseuerans, venire (vt omnes modo nobiscum cernitis) distulit atque cõtempsit. Nos post tantas vocationes, tantosq; labores, quos vna vobiscum pro eo * tribuimus: quid aliud nunc facere vel agere possumus, nisi vt Canonum promulgationem, vt illius indisciplinatam mentem, vobiscum venerabilibus Imperialibus Missis, charissimis in Christo fratribus nostris, necnon cum cæteris Episcopis atque presbyteris, ac Synodo residẽtibus, atque adstantibus diaconibus, atq; reliquo Clero, in cum communiter inferamus, quæ de talibus in tertio Antiocheni Concilij capitulo hoc clarius continentur?

* sl. perductus.

* nullimus.

At omnes Episcopi in sancta Synodo residentes dixerunt: Vestræ sanctitati si placet, veniant in medium venerabiles Episcopi, per quos cum vestris Apostolicis litteris accersiri decreuistis. Illico surrexere, Nicolaus videlicet, Petronacius, & Ioannes Episcopi, & coram omnibus voce clara dixerunt: Nos secundum iussionem beatissimi Præsulis nostri præfentialiter verbis & litteris cum vocauimus, quarum exemplaria, (vt cernitis) in manibus: & si vobis placet legantur. Sancta Synodus dixit: legantur. Tunc relectæ sunt per Theodorum Notarium & Scriniarium sanctæ Romanæ Ecclesiæ, in quibus continebatur ita.

Leo Episcopus seruus seruorum Dei Anastasio excommunicato.

Cùm spiritualibus te nostris procreatum visceribus noscimus: tua deceptione quotidiè ingemiscimus, qui sinu matris tuæ progressus, erroris irretitus caligine, alienis parochijs vel regionibus immorari contra præcepta Patrum, Canonumque sanctionem non dubitas. Reuertere igitur, salutisque incedere summopere callem procuraste ne vana spes decipiat, caducæque adulationes fubuertant, fed è terrenis mentem actibus erigere ad ea quæ superna, Infinitaque permanent, inquiescibili intuitu anhela. Memento quia salutem tuæ cupimus animæ, corporis videre. Et ne te diabolicæ insidiæ concludant, omnipotentis Dei semper clementiam exoramus. Præterea Apostolicis tibi præcipimus litteris iam quinquennij tempus huc & illuc latitando velut anguis discurrenti, ad Concilium, quod quintodecimo congregaturi fumus die Nouembris, expectatæ futuræ secundæ huius Indictionis, præsentare te, omni occasione deposita, ꝓcures; vt causam tuam cum venerabili cœtu sanctæ valeamus congregationis subtili ventilare intuitu, & humanius tuam conuectationem tractare. Si autem neglexeris quod præcipimus, ampliori te vinculo innodamus. Nam è multis modis te reprehendimus ac reprehensibilẽ iudicamus, quia ad duo pro te congregata Concilia occurrere distulisti, sicut hi præsentes Nicolaus, Petronacius, atque Ioannes venerabiles Episcopi nostri, per quos te nunc auctoritate canonica iussimus euocari, ore proprio indicabunt. Si autem constituto tempore ad prædictum Concilium venire neglexeris sub excõmunicatione & anathemate, modis omnibus, decernimus te esse mansurum.

Sancta Synodus, Interea (dixit) requiratur, sæpedictus Anastasius presbyter excommunicatus, vtrum venerit, an non. Requisitus, minimè sit inuentus. Tunc sanctissimus Papa Imperialibus superius iam dictis Missis dixit: Cur nobis, sanctoque Concilio secundum Imperialem epistolam, iam dictum non præsentatis presbyterum? Ipsi autem affirmantes dixerunt. Nos eum secundum præceptionem domini magnique Imperatoris reducere, vobisque præsentare maluimus, sed minimè illum inuenire potuimus. Mox autem omnibus Episcopis ipse insignis ac beatissimus Præsul dixit: Quid vobis de his videtur? Vniuersis Episcoporũ cœtus respondit: Imperialis (si vobis placet) epistola relegatur. Et cum relecta fuisset, in eainter catera repertũ est ita:

Vestræ denique * serenitatis industria cognoscat de Anastasio presbytero cur ad vos nõ peruenerit, nostro satis animo

* sanctitatis.

diſplicuiſſe: quem nunc per clariſſimos Miſſos noſtros, Ioſeph videlicet Reuerendiſſimum Epiſcopum, atque dilecti filij noſtri Hludouici Archicapellanum, necnon & Petrum ſanctæ Sedis Spoletinæ venerabilem Epiſcopum, & Aldegiſum illuſtrem Comitem noſtrum præſentaliter vobis mittimus: quidquid canonicè & ſecundum Deum per illũ veſtra deliberauerit ſententia, nihil contradicentes. Tantũ ſolicitè cauere, ac prudẽter tractare curate, ne hoc facto diuina voluntas offendatur in aliquo.

Tunc venerabilis & præcipuus Præſul omnibus reſidẽtibus Epiſcopis & presbyteris, ſtantibusq́ue diaconibus, & cuncto Clero dixit: O beatiſſimi fratres, quid veſtra beatitudo de crebro dicto presbytero, qui tanta ac talia, & tam enormiter contra Patrũ regulas atque ſtatuta peregit? Mox omnes Epiſcopi vnanimiter dixẽre: Quid aliud arbitrari aut proferre valemus, niſi vt ſancti Patres, qui Antiocheno Concilio reſidentes tertio capitulo promulgarũt, & inuiolabiliter ſtatuerunt *his verbis*.

Si quis presbyter parochiam propriam deſerens ad aliã properauit: deinde omnino demigrans, in alia parochia per multa tempora nititur immorari: vlteriusibidem non miniſtret; maximè ſi vocanti ſuo Epiſcopo, regredi ad propriã parochiam & commorari, obedire contemp ſerit. Quod ſi in hac indiſciplinatione perdurat: à miniſterio modis omnibus amoueatur; ita vt nequaquam locũ reſtitutionis inueniat. Quam promulgationẽ in eum (ſi vobis placet) preſbyterum inferimus, & proprijs manibus roboramus.

Sententia vltima in Anaſtaſiũ presbyt. Card.

Præſul ſummus reſpondit: Placet. Tunc eleuans ſe ipſe præclarus Pontifex de ſede ſua, ait: Anaſtaſium iam nuper excommunicatum presbyterum tituli ſancti Marcelli, qui propriam parochiam relinquens, in aliena per multa tempora nititur immorari, à ſacerdotali miniſterio modis omnibus remouemus, ita vt locum reſtitutionis nequaquam inueniat. Si quis autem contra hanc definitionem noſtram quocunque tempore agere præſumpſerit, aut eum reſtituere in ſacro officio tentauerit: ſit ei à ſanctis Patribus & à nobis omnibus anathema.

Poſt hæc omnes Epiſcopi in eadem Synodo reſidentes vnanimes dixerunt: Et nos ſic iudicamus, ſicq́; irrefragabiliter ſtatuimus. Et ſubſcripſere Epiſcopi numero ſexaginta ſeptem. *Et primo loco ſic Leo Papa.*

Leo ſanctæ Catholicæ & Apoſtolicæ Romanæ Eccleſiæ quartus, Epiſcopus, in hac excõmunicatione & anathemate ſiue depoſitione Anaſtaſij presbyteri tituli ſancti Marcelli à me facta ſicut ſuperius legitur, manu propria ſubſcripſi.

Hlotharius Imperator ſubſcripſit.

Paulus Subdiaconus vicem gerens Ioannis Archiepiſcopi Rauennatis.

Ioſeph Epiſcopus Eporedienſis.

Petrus Spoletanæ.

Petrus Aretinæ.

Notingus Brixienſis.

Leo Balneoregis.

Ioannes Belitrenſis.

Adrianus Ferentinatæ.

Ioannes Sutrienſis.

Agatho Tudertinæ.

Nicolaus Anagninæ.

Petrus Gabinenſis.

Andreas Auſimanæ.

Ioannes Furconiæ.

Dominicus Fulginenſis.

Megiſtus Oſtienſis.

Maio Priuernatæ.

Stephanus Narnienſis.

Raſcipertus Nucerienſis.

Rodoaldus Portuenſis.

Cancio Senenſis.

Leo Syluæ candidæ.

Georgius Polymarſienſis.

Dominicus Centumcellenſis.

Alipertus Fundenſis.

Colo Reatinæ.

Bonipertus Signinæ.

Leo Alatrinæ.

Iordanes Caſtrenſis.

Ioannes Foroſempronian.

Odalpertus Populonienſis.

Conſtantinus Vrbinat.

Ioannes Eugubinæ.

Sergius Sabinenſis.

Andreas Aleranæ.

Ibo Aſſiſienſis.

Anaſtaſius è Tribus Tabern.

Arnolphus Waluenſis.

Albinus Amerinæ.

Benedictus Nepeſinæ.

Rodericus Caſtellanæ.

Theodorus * Maturanenſis. * al. Marturanenſis.

Ioannes Tuſcanenſis.

Tamimundus Suanenſis.

Iordanes Tarracinenſis.

Sergius Vmanenſis.

Adrianus Cereníis.

Petronacius Albanenſis.

Ioannes Fanenſis.

Ragubel Piſaurenſis.

Ioannes presbyter vicem tenens Benedicti Epiſcopi Perusinenſis.

Talarius Minturnenſis.

Samuel Senogalliæ.

Artualdus * Verolanæ.

Aymo diaconus vicem gerens Anaſtaſij Epiſcopi Eſinatæ. * Berobanæ

Vrſus Archidiaconus vicem gerens Petri Epiſcopi Theatinenſ.

Ioannes Falaritanæ.

Dominicus Gallienſis.

Andreas Callienſis.

Vrſus Tiburtinæ.

Petrus Vrbeuetanæ.

Tudcriſius Marſenſis.

Creſcentius Tribenſis.

Leo presbyter vicem agens Stephani Epiſcopi Monteſelranæ.

Rampertus presbyter vicem agens Ieremiæ Epiſcopi Patrienſis.

Walderanus presbyter vicem gerens Wenderandi Epiſcopi Alculanæ.

Subſcriptio Presbyterorum.

Romanus Archipresbyter tit. S. Prudentianæ.

Sergius presbyter titul. S. Clementis.

Leo S. Cæciliæ.

Zacharias S. Chryſogoni.

Benedictus S. Calliſti.

Leo S. Laurentij.

Paulus S. Balbinæ.

Leo S. Cyriaci.

Hadrianus S. Marci.

Georgius S. Anaſtaſiæ.

Romanus SS. Ioannis & Pauli.

Quirinus S. Euſebij.

Iouinianus S. Sabinæ.

Hadrianus S. Vitalis.

Georgius S. Laurentij.

Ioannes S. Chryſogoni.

Leo SS. Quatuor Coronatorum.

Martinus S. Marcelli.

Ioannes S. Priſcæ.

Subſcriptio Diaconorum.

Ioannes Archidiaconus.

Ioannes diaconus.

Nicolaus diaconus.

Benedictus diaconus.

Leontius diaconus.

Benedictus diaconus.

NOTÆ.

NOTÆ.

Acta Concilij quæ?

Concilium] *De rebus in hac Synodo gestis in vita Leonis Papæ IV. hæc scribit Anastasius:* Et tunc coram omnibus quadraginta & duo capitula *Cyr. Et paulò post.* In hac denique post cætera Synodo Anastasius presbyter Cardinalis tituli B. Marcelli ab omnibus canoniee est depositus, eò quod paro ehiam suam per annos quinque contra canonum instituta deseruit, & in alienis vsque hodie moratur. Qui neque ad duo pro eo congregata Concilia venire volens, neque per Apostolicas epistolas, neque per tres vocatus Episcopos Nicolaum videlicet Petronacium & Ioannem: ideo meritò vno consensu secundum quod de talibus sacris continetur canonibus, eum sancta Synodus deposuit, & facerdotali honore priuauit, anno, mense, die & Indictione superius annotata. *Hic Anastasius summi Pontificatus libidine incensus, deserta vrbe profectus est ad Imperatorem; cuius opera & auxilio pontificatum obtineret. Cui dum per mera commenta, vt in electionem Pontificis ille manum mitteret, persuasisset, atque Pontifex innotuisset, renocatus est in vrbem. Verum contumaciter recusans accedere, meritò censura Ecclesiastica percussus, simulque gradu depositus hanc sententiam synodalem sustinuit. Capitulorum in hac Synodo editorum triginta sepem recitata fuit supra in Concilio Romano sub Eugenio Papa celebrato. Trigesimum octauum ex Synodo Roma habita sub Zacharia; reliqua qua solius Leonis Papæ sunt, cum aliis omnibus reperiuntur, inquit Baronius,* in plurib. antiquis Codicibus manuscriptis, ex quorum emendatiore exemplari, quod ab Antonio Augustino ex Hispania Roman missum est, hic describenda putamus duntaxat Acta illa, quæ vltimo loco posita aliis rebus absolutis continent damnationem ipsius Anastasij presbyteri Cardinalis memoratu dignam. *Spero autem futurum, vt aliquis amans rerum Ecclesiasticarum integra ex memorato Codice describi hoc loco per appendicem addi & subungi procuret.*

Capitula Concilij quæ & quot?

CONCILIVM CONSTANTINOPOLITANVM, QVO Gregorius Syracusanus Episcopus damnatus est, anno Domini DCCCLIV. tempore Leonis Papæ IV.

NOTÆ.

Acta Concilij.

Concilium] *Hæc Synodus auctoritate Ignatij Patriarchæ Constantinopolitani celebrata atque Romani Pontificis auctoritate confirmata Gregorium Syracusanum Episcopum sub ratificatione Romani Pontificis Episcopatu deposuit. Totam sententiam à Pontifice confirmari quidem petitum fuit; sed non impetratum, donec pars altera audiretur. Cuius, interea Leo mortuus, ad successorem delata est causa, qua maxime tragedias atque diræ schismatu natum fuit: hæc enim occasione Gregorius Syracusanus animo vlcisendæ se in Ignatium Patriarcham Constantinop. malis artibus operatus est, vt ille à sede Constantinopolitana deponeretur, atque in locum eius Photius Eunuchus ex laico introduceretur, aliaque innumera mala subsequerentur.*

Origines Schismatis Græcorū.

CONCILIVM VALENTINVM XIII. EPISCOPORVM contra Prædestinatianos in Gallia celebratum, anno Domini DCCCLV. tempore Leonis Papæ IV.

REGNANTE Domino nostro Iesu Christo, Anno DCCCLV. ab incarnatione eius, gloriosissimo Lothario Imperatore, XV. Indictione, III. mensis Ianuarij, VI. Idus eiusdem mensis, apud vrbem Valentinam in domo Basilicæ S. Ioannis adiacente, eum propter causam episcopi ciuitatis ipsius, criminibus diffamati, ex iussione præfati pij principis reuerendissimi trium prouinciarum episcopi in vnum collecti residentes id est, Lugdunensium, Viennensium & Arelatensium numero 14. quibus præfuerunt authore Domino Episcopi Metropolitani, videlicet Remigius Lugdunensis, Egilmarus Viennensis, Rodlandus Arelatensis, conlaborante eis quàm maximè venerabili Ebbone Gratianopolitano episcopo, adiunctis etiam venerabili cœtu presbyterorum, deuotissimis quoque diaconis adstantibus, Euangelijs in medio positis, post obiectiones episcopo factas, discussas & finitas, placuit omnibus in sancta synodo constitutis, ne fratrum conuentus absque zedificatione discederet, hæc pauca in Christi nomine, quæ subter adnexa sunt, ad communitionem sui cæterorumq; fidelium, deuota & solicita pietate adnotare.

CAPVT PRIMVM.

QVIA doctorem gentium in fide & veritate fideliter commonentem, obedienterque audiuimus O Timothee, depositum custodi, deuitans prophanas vocum nouitates, & oppositiones falsi nominis scientiæ, quam quidam promittentes, circa fidem exciderunt. Et iterum: Prophana autem & vaniloquia deuita: multum enim proficiunt ad impietatem, & sermo eorum vt cancer serpit. Et iterum: Stultas autem & sine disciplina quæstiones deuita, scientes quia generant lites: seruum autem Domini non oportet litigare: Et iterum: Nihil per contentionem, neque per inanem gloriam: pacì, quantum Deus dederit, & charitati studere cupientes, attendentes pium eiusdem Apostoli consilium, solciti seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis: nouitates vocum & præsumptiuas garrulitates, vnde potius inter fratres contentionum & scandalorum fomes excitari potest, quam ædificatio vllatimoris Dei fuccrescere, eum studio omni deuitamus: indubitanter autem doctoribus piè & rectè tractantibus verbum veritatis, ipsiusque sacræ Scripturæ lucidissimis expositoribus, id est, Cypriano, Hilario, Ambrosio, Hieronymo, Augustino, cæterisq; in catholica pietate quiescentibus reuerenter auditum, & obtemperanter intellectum submittimus, & pro viribus quæ ad salutem nostram scripserunt, simpleetimur. Nam de præscientia Dei, & de prædestinatione, & de quæstionibus alijs, in quib. fratrum animi non parùm scandalizati probantur, illud tàtùm firmissimè tenendum credimus, quod ex maternis eccl. siæ visceribus nos hausisse gaudemus.

1. Tim. 6.

2. Tim. 2.

Ibidem

Philip. 2.

Ephes. 4.

CAPVT II.

DEum præscire & præscisse æternaliter, & bona quæ boni erant facturi, & mala quæ mali sunt gesturi, quia vocem scripturæ dicentis habemus: Deus æterne, qui absconditorum es cognitor, qui nosti omnia antequam fiant: fideliter tenemus & placet tenere, bonos præscisse omninò per gratiam suam bonos futuros, & per eandem gratiam æterna præmia acceperuros: malos præscisse per propriam malam malos futuros, & per suam iustitiam æterna vltione damnandos: vt secundum Psalmistam, quia potestas Dei est, & Domini misericordia, vt reddat vnicuique secundum opera sua. Et licut Apostolica doctrina se habet. His quidem qui secundum patientiam boni operis, gloriam & honorem & incorruptionem quærentibus, vitam æternam: his autem qui ex contentione, & qui non acquiescunt veritati, credunt autem iniquitati, ira & indignatio, tribulatio & angustia in omnem animam hominis operantis malum. In eodem sensu, alibi: In reuelatione (inquit) Domini nostri Iesu Christi de cælo cum Angelis virtutis eius, in igne flammæ dantis vindictam his, qui non nouerunt Deum, & qui non obediunt Euangelio Domini nostri Iesu Christi, qui pœnas dabũt in interitu æternas, cùm venerit glorificari in sanctis suis, & admirabilis fieri in omnibus qui crediderunt. Nec prorsus vllimalo præscitam Dei impositsse necessitatem, vt aliud esse non possit, sed quòd ille futurus erat ex propria voluntate, ille ficuti Deus, qui nouit omnia antequam fiant, præscit ex sua omnipotentia & incommutabili maiestate. Nec ex præiudicio eius aliquem, sed ex merito propriæ iniquitatis credimus eòdemnari. Nec ipsos malos ideo perire,

De Dei præscientia & prædestinatione. Dan. 13.

Psalm. 61.

Rom. 2.

2. Thess. 1.

Dan. 13.

quia boni esse nō potuerunt, sed quia boni esse noluerunt, suoque vitio in massā damnationis, vel merito originali, vel etiam actuali permanserunt.

CAPVT. III.

Item de prædestinatione. Rom. 9.

SED & de prædestinatione Dei placuit & fideliter placet, iuxta authoritatem Apostolicam, quæ dicit: An non habet potestatem figulus luti ex eadē massa facere aliud vas in honorem, aliud verò in contumeliam? vbi & statim subiungit: quòd si volens Deus ostendere iram, & notam facere potentiam suam, sustinuit in multa patiētia vasa iræ apta siue præparata ad interitum, vt ostēderet diuitias gratiæ suæ in vasa misericordiæ, quæ præparauit in gloriam? fideliterq; fatemur prædestinationem electorum ad vitam, & prædestinationem impiorum ad mortem, in electione tamen saluādorum, misericordiam Dei præcedere meritum bonum; in damnatione autem peritorum, meritum malum præcedere iustum Dei iudicium. Prædestinatione autem Deū ea tātùm statuisse, quæ ipse vel gratuita misericordia, vel iusto iudicio factura se erat, secūdum scripturam dicente: Qui fecit quæ futura sunt. In malis verò ipsorū malitiā præscisse, quia ex ipsis est, non prædestinasse, quia ex illo nō est. Pœnā sanè malum meritum eorum sequentem, vti Deum quia omnia prospicit, præscisse & prædestinasse, quia iustus est: apud quem est, vt sanctus Augustinus ait, de omnibus omninò rebus tam fixa sententia, quā certa prescientia. Ad hoc siquidem facit sapientis dictum: Parata sunt derisoribus iudicia, & malleī percutientes stultorum corporibus. De hac immobilitate præscīētiæ & prædestinationis Dei, per quam apud eum futura iam facta sunt, apud Ecclesiasten benè intellīgitur dictum: Cognoui quod omnia opera, quæ fecit Deus, perseuerent in perpetuum. Non possūmus his addere nec auferre, quę fecit Deus vt timeatur. Verùm aliquos ad malum prędestinatos esse diuina potestate, videlicet vt quasi aliud esse non possent, non solùm nō credimus, sed etiam si sunt, qui tantum mali credere velint, cum omni detestatione, sicut Arausica synodus, illis anathema dicimus.

Prou. 19.

Eccēs 3.

Cap. 25.

CAPVT IIII.

ITem de redemptione sanguinis Christi, propter nimium errorem, qui de hac causa exortus est, ita vt quidam, sicut eorum scripta indicant, etiam pro illis impijs qui à mundi exordio vsque ad passionem Domini in sua impietate mortui, & æterna damnatione puniti sunt effusum dediuant, contra illud Propheticum: Ero mors tua ô mors, ero morsus tuus inferne: illud nobis simpliciter & fideliter tenendum ac docēdum placet, iuxta euangelicam & apostolicam veritatem, quod pro illis hoc datum precium teneamus de quibus ipse Dominus noster dicit: Sicut Moles exaltauit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis, vt omnis qui credit in ipso, nō pereat, sed habeat vitā æternam. Sic enim Deus dilexit mundum, vt filium suum vnigenitum daret, vt omnis qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam. Et Apostolus: Christus (inquit) semel oblatus est ad multorum exhaurienda peccata. Porrò capitula 4. quæ Concilio fratrum nostrorum minùs prospēre susceptā sunt, propter inutilitatem vel etiam noxietatem, & errorem contrarium veritati, sed & alia 19. Syllogismis inepti ssimè conclusa, &, licèt iactetur, nulla seculari literatura nitentia, in quibus commentum diaboli potiùs, quam argumentum aliquod fidei deprehenditur, à pio auditu fidelium penitus explodimus, & vt alia similia caueantur per omnia, authoritate spiritus sancti interdicimus. Nouarum etiam rerum introductores, ne districtiùs feriantur, castigandos esse censemus.

Osc. 13.

Ioan. 3.

Hebr. 9.

CAPVT V.

ITem firmissimè tenendum credimus, quod omnis multitudo fidelium, ex aqua & spiritu sancto regenerata, ac per hoc vera citer Ecclesiæ incorporata, & iuxta doctrinam Apostolicam in morte Christi baptizata, in cius sanguine sit à peccatis suis abluta: Quia nec in eis potuit esse vera regeneratio, nisi fieret & vera redemptio, cùm in ecclesiæ sacramentis nihil fit casſum, nihil fudificatorium, sed prorsus totum verum, & ipsa sui veritate ac syncerit ate subnixum. Ex ipsa tamen multitudine fidelium & redemptorum alios saluari eterna salute, quia per gratiam Dei in redemptione sua fideliter permanent, ipius Domini sui vocem in corde ferentes: Qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit. Alios quia noluerunt permanere in salute fidei, quam initio acceperunt, redemptionisq; gratiam potuis iritam face re præua doctrina vel vita, quam seruare elegerunt, ad plenitudinem salutis, & ad perceptionem æternæ beatitudinis nullo modo peruenire. In vtroque siquidem doctrinam pij doctoris habemus: Quicumque baptizati sumus in Christo Iesu, in morte ipsius baptizati sumus. Ea, omnes qui in Christo baptizati estis, Christum induistis. Et iterum: Accedamus cum vero corde, in plenitudine fidei, aspersi corda à conscientia mala, & abluti corpus aqua munda, teneamus spei nostræ confessionem indeclinabilem. Et iterum: Voluntariè peccantibus nobis post acceptam notitiam veritatis, iam non relinquitur pro peccatis hostia. Et iterum: Irritam quis faciens legem Moysis, sine vlla miseration e duobus aut tribus testibus moritur. Quantò magis putatis deteriora mereri supplicia, qui filium Dei conculcauerit, & sanguinem testamenti pollutum duxerit, in quo sanctificatus est, & spiritui gratiæ contumeliam fecerit?

Matth. 10.

Rom. 6.

Galat. 3. Hebr. 10.

Ibidem

Ibidem

CAPVT VI.

ITem de gratia per quam saluantur credentes, & sine qua rationalis creatura nunquam beate vixit, & de libero arbitrio per peccatum in primo homine infirmato, sed per gratiam Domini Iesu fidelibus eius redintegrato & sanato, idipsum constantissimè, & fide plena fatemur, quod sanctissimi patres authoritate sacrarum scripturarum, nobis tenendum reliquerunt: quod Africana, quod Arausi ca synodus professa est, quod beatissimi pontifices Apostolicæ sedis, catholica fide tenuerunt. Sed & de natura & gratia, in aliam partem nullo modo declinare præsumentes, ineptas autem quæstiuncu las, & aniles pene fabulas Scotorum, quæ plures puri ati fidei nauseam inferentes, quæ periculosissimis & grauissimis temporibus ad cumulum laborum nostrorum vsque ad scissionem charitatis, miserabiliter & lachrymabiliter suecreuerunt, ne mentes Christianæ indè corrumpantur, & excidant à simplicitate & castitate fidei, quæ est in CHRISTO IESV, penitùs respuimus, & vt fraterna charitas cauendo à talibus auditum castiget, Christi amore monemus. Recordetur fraternitas malis mundi grauissimis se vrgeri, messe nimia iniquorum, & paleis leuium hominum se durissimè suffocari. Hæc vinecre ferueat, hæc corrigere laboret, & superfluis coetum piè dolentium & gementium nō oneret: sed potiùs certa & vera fide, quod à sanctis patribus de his & similibus sufficiēter profecutum est, amplectatur.

CAPVT VII.

In episcopis eligendis quid obseruandum.

ET quia indiscussi & inexaminati, scientiq́ue literarum penè ignari, minusq́ue Apostolicæ perceptioni appropinquantes, peccatis nostris agentibus, per ciuitates episcopi ordinantur: qua occasione maximè vigor Ecclesiasticus deperit, vt si quando alicuius ciuitatis episcopus vocatione Domini decesserit, à gloriosissimo Principe supplicando postuletur, vt canonicam electionem clero & populo ipsius ciuitatis permittere dignetur. Atque ita aut in clero, aut in diœcesi certè ipsa, vel si opus sit, in vicinia ipsius probata & officio digna persona quæratur, quæ inuenta, consensu totius cleri & populi, ad honorem Dei ciuitatisq́ ipsi præficiatur. Sed & si à seruitio pij principis nostri aliquis clericorum venerit, vt alicui ciuitati præponatur episcopus, timore casto solicitè examinetur: Primùm, cuius vitæ sit: deinde, cuius scientiæ: & vigore ecclesiastico sub oculis omnipotētis Dei, agat metropolitanus, in hac parte Episcopis sicut Dei ministris adiutorij feretūr. ne maculatæ vitę, & pompis seculi tui bidus, & simoniaca hæresi pollutus, humilibus & mundis membris Christi, ecclesiæque ipsius supplanatur

episco-

episcopus. Nec præsumat illiteratum, & cupiditate nimia cæcatum, redditurus facti sui rationem, populo Dei præsidere. Si necessarium idem Metropolitanus viderit, ne tantũ malum cogatur agere, vt indebito honorem, bonis tantum debitum tradat, instruat populum, informet clerum, potius adire elementiam Imperialem, & ipse cum coepiscopis quibus valuerit modis adeat, vt ecclesiã Dei gloriosius Imperator digno honoret ministro. Si autem turpiter cupiditate quacunque Metropolitanus victus, aut aliquo munere deceptus, tantum opus negligenter & ægrè fuerit executus, iudicium omnia cernentis Dei se incurrere nõ dubitet, sed & sententia fratrum se nouerit esse culpandum.

CAPVT VIII.

In inuasores rerum Ecclesiasticarum.

PLacuit ne prædia & possessiones Ecclesiarum, voto fidelium collatæ, cupidis ad inuadendum paterent, & neutali fraude rebus suis vacuarentur & spoliarentur ecclesiæ, ne & glorioso rum principum animi subreptione quorundam talium deceptiuis callidisque mendaciis lederentur: vt si quis non metuens iudicium Dei & damnationem æternam, & possessiones Ecclesiarum siue expoliare quæ pertinent ad ius earum, præsumpserit, excommunicationis sententiam, quouisque præsumptionis factum re corrigat, secundum ecclesiasticam censuram ferat. Quod & si prætenderit huiusmodi sibi indulta & concessa ab augustissimis dominis nostris, nec sicà sententia Episcopi sit liber: multi enim probantur in similibus mentiri: idonec rector ipsarum Eccl. siasticarum rerum, ad clementes aures principis causam tam malè facti cum precibus Ecclesiæ deferat, vt eius iudicio & moderatione res vnde agitur, deliberetur. Et is qui charitate fuerit priuatus ecclesiæ, tunc si dignus est, absoluatur.

CAPVT IX.

ITem quia parochiales presbyteri grauissimè & indignè à secularibus premuntur, nullaque reuerentia facerdotali gradui ab aliquibus seruatur, & quia possessiunculæ vel dotes basilicis collatæ irreuerenter auferuntur, duriss imoque seruitio exactantur, quod clamor sacerdotum, & ruinæ etiam basilicarum produnt: placuit vt ipsi presbyteri sub episcopis, quibus adiutores sunt, maneant, & sub matre Ecclesia liberi & quieti officium ecclesiasticum exequantur. Dotes verò à fidelibus designatæ basilicis, ad hoc quod statutum est ab eis, vendicentur: null. que redhibitio census inde à quolibet secularis exigatur, sed quod canonicè tantũ ordinatum est, suppleatur. Si quis autem secularium nostrã hanc ordinationem confundere præsumpserit, ab ecclesia nouerit se canonicè ferendum, cuius institutionem temerè contempsit. Sed & ipsi seculares & fideles laici, si condere voluerint basilicas in prædijs suis, sicut edictũ pijssimorum Augustorum continet, vnam * colonicam vestitam cũ tribus mancipijs donationis gratia eis conferant, mox que episcoporum iuri & Sanctæ Matri Ecclesiæ eandem basilicam submittant. Aliter verò nos earum consecrationem sciant non impleturos. Illi autem qui dotes ecclesiarum auferre, durè seruitium ab eis exigere, insuper non metuunt periculum facerdotibus intentare, si actiones non meliorauerint, eorum excommunicationi nos addere nouerint destructionem penitus stalium basilicarum, locumque alium sub pace meliori situm quæritures, ibique pacificam basilicam consecraturos.

CAPVT X.

De decimis reddendis.

SEd & de siclis & villis, quas constat dominio Ecclesiæ à fidelibus olim fuisse contraditas, & nunc potestati secularium subditas voluntate eorum ordinari, placuit vt edictis principũ iussum est, nonæ & decimæ ipsis Ecclesijs vnde subtractæ sunt, fideliter perfoluantur: Hi qui eas retinuerint, vt sacrilegos nouerint se ab Ecclesiæ liminibus pellendos. Sed & decimas suas omnes fideles promptissimè Deo offerant, de omnibus quæ possident, nec vllis oppositionibus quod statutum est, permutare audeant, ne fortè cogamur eos districtione Ecclesiastica ferire. Vsurarum etiam turpia lucra, iterum canonica scueritate inhibemus.

CAPVT XI.

Ne in iudicijs veraque pars præfletur iuramentũ.

QVia impia & Deo inimica, & Christianæ religioni omnis contraria, ex iniquissima ac detestabili constitutione quorundam secularium legum consuetudo inualuit, vt in forensi iudicio litigantes, ex vtraque parte cõtendentium æqualiter iuramentum dare cogantur, vbi siue dubio duobus contra se iuraturibus, vnus periurus efficitur: tanti sceleris immanitatem & animarum perditionem dolentes, statuimus, vt quicunq; vno iuramento legitimè dato, quod secundum legem diuinam omnis humanæ controuersiæ finis esse debet, alterum è contrario iuramentum opponere præsumpserit, ab ipsis liminibus Ecclesiæ, quæ sua impietate prophanauit, exclusus, omnium Christianorum consortio, atque conuiuio reddatur extrancus, nisi se cõtinuo admonitus ad agendam pœnitentiam tanti reatus, humili satisfactione inclinauerit.

Heb. 6.

CAPVT XII.

In duello tam cedes quã uersus genitrices punitur.

ET quia ex huiusmodi iuramentorum, immò periuriorum consuetudine etiam vsque ad armorum certamina solet prorũpi, & crudelissimo spectaculo effunditur cruor belli in pace, statuimus iuxta antiquum Ecclesiasticæ obseruationis morem, vt quicunque tam iniqua & Christianæ pacti inimica pugna alterum occiderit, seu vulneribus debilem reddiderit, velut homicida nequissimus & latro cruentus, ab Ecclesiæ & omnium fidelium cœtu separatus, ad agendam legitimam pœnitentiam modis omnibus compellatur. Ille verò qui occisus fuerit, tanquam sui homicida, & propriæ mortis spontaneus appetitor, à Dominicæ oblationis commemoratione habeatur alienus, nec eadaner eius, iuxta sanctorum canonum decretum, cum psalmis vel orationibus ad sepulturam ducatur. Super quibus duobus titulis, propter tam funesta & horrenda animarum, vel etiam corporum exitia, Christianissimi Imperatoris pietas, sacerdotali omnium nostrum supplicatione imploranda est, vt tantum malum à populo fidelium suis publicis sanctionibus amoueat, & nostrum super hoc tam necessarium Ecclesiasticum decretum, propria authoritate confirmet.

SEQVENTE DIE HAEC ITERVM à reuerendissimis Episcopis sunt executa.

CAPVT XIII.

Decessoribus mutuo episcoporum.

VT tanta inter nos largiente Domino charitas & vnitas teneatur, vt quoties aliqui in populis, quibus regẽdis præsse dignoscimur, aduersus Ecclesiam & sacerdotalem authoritatem contemptores & rebelles exsiterint, tanta instantia inuicem & litteris & verbis iuuare studeamus, vt pondere Ecclesiastici vigoris retusi & pressi, vel ad humilitatem pœnitentiæ compellantur, aut si ab vna Eccli sia fuerint excommunicati, in nulla alia falsò & furtiuè communicandi inueniant facultatem. Placet firmatum.

CAPVT XIV.

Decessoribus inter pastores, & subditos.

VT vnusquisque nostrum in clero & populo & sacerdotibus ac monasteriis sibi commissis, sollicita & paterna pietate prouideat, ne propter aliquas oppressiones, pestiferis murmurationibus & querimoniis ac detractionibus aduersus eosdem pastores suos inferuiant: Quia per hęc charitatis vinculum, quod præcipuè inter pastorem & gregem Deus requirit, & quod nos singulariter Deo iungit, nimis dolenter soluatur. Et reecedente Deo, qui in scissura mẽtiũ habitare non potest, grauissima quotidiè damna & mortes animarum sunt, ita vt si hæc negligantur, non iam pastores, sed interfectores (quod absit) Christi ouium inueniamur. Placet firmatum.

CAPVT XV.

Vita & mores episcoporum.

VT de vita & religione sua vnusquisque tam in cõuersatione sua, quàm etiam in habitus & vultus ac sermonis grauitate talem se domi forisque & suis & extraneis exhibere studeat, vt maturitate morum, & repudiatione omnium leuitatum ac vanitatum, omnibus sibi adhærentibus, scéque intuentibus, formam disciplinæ & verecũdiæ ac modestiæ infundat. Placet firmatum.

CAPVT XVI.

De concionibus habẽdis.

VT vnusquisque nostrum, siue per se, siue per aliquem vel aliquos ex ministris Ecclesiæ fideliter doctos, ita verbum prædicationis, tam in vrbe, quàm foris in plebibus, exhibeat, vt omninò eis admonitio & exhortatio salutaris deesse non possit: Quia vbi verbum Dei fidelibus non ministratur, quid aliud quàm vita animæ subtrahitur? Placet firmatum.

CAPVT XVII.

De visitationibus.

VT ipsa visitatio plebium & parochialium sacerdotum tam moderatè, & in quantum fieri potest, iuxta canonicam institutionem fiat, vt manifestum sit, siue per nos, siue per nostros, sola ibi animarum lucra perquiri, nec aliquæ importunitatæ & nimietate grauari & contristari, ne verbũ Domini & doctrina blasphemetur. Placet firmatum.

CAPVT XVIII.

De scholis.

VT de scholis tam diuinæ quam humanæ literaturæ, nec non & Ecclesiasticæ cantilenæ iuxta exemplũ prædecessorum nostrorum aliquid inter nos tractetur, & si potest fieri, statuatur atque ordinetur. Quia ex huius studij lõga intermissione pleraque ecclesiarum Dei loca, & ignorãtia fidei, & totius scientiæ inopia inuasit. Placet firmatum.

CAPVT XIX.

VT singulis Metropolitanis cum suffraganeis suis, cura præcipua sit de vita & opinione, non solum totius cleri, sed etiam ipsorum episcoporum, ne se per culpam vel negligentiam suam tales exhibeant, qui meritò apud laicos viles atque infames, ac per hoc in ipso sacro ministerio cõtemptibiles habeantur. Placet firmatum.

CAPVT XX.

De facultatibus ecclesiarũ.

VT thesaurus, siue ministerium vel ornamentum Ecclesiarum, fideliter deuotioni eorum, qui hæc vel ad honorem domus Dei, vel ad sustentationem familiæ Ecclesiasticæ, si necessitas exegerit, obtulerunt, custodiatur, nec quicquam ex eis nisi iuxta institutionem canonicam fieri præsumatur. Placet firmatum.

CAPVT XXI.

De cõmutationibus rerum ecclesiasticarum &c.

VT de commutationibus rerum ecclesiasticarum diligentissima adhibeatur cura, vt vel iuxta interdictum & obtestationem sacrorum canonum nullatenus fiant, vel certè fraudulentia & nequitia quorundam in hac re ita coerceatur & amputetur, vt Ecclesia Dei suis prædijs & facultatibus tam impudenter & dolẽter minimè spolietur. Quia cùm ipsæ res Ecclesiarum à pijs & fidelibus Deo oblatæ, iuxta antiquorum patrum sẽtentiam nihil sint aliud nisi vota fidelium, patrimonium pauperum, redemptio peccatorum: si eas fideliter & integrè Ecclesiasticis vsibus nõ defendimus, & in eos qui obtulerunt, & in Deum, cui oblatæ sunt, grauissimo nos reatu implicamus. Placet firmatum.

CAPVT XXII.

VT de seruitio presbyterorum erga episcopos suos cõsuetudo (vt nobis videtur) valdè reprehensibilis amputetur: vt scilicet quoties episcopus statuto tempore visitationem & prædicationem per eosdem sacerdotes & populos non exerceat, nequaquam ab eis pro solito seruitio pecunias exigat. Hoc enim & Beatus Iob per similitudinem terræ fructiferæ & agricolarum eius, id est, Ecclesiæ & sacerdotum, nimis cauendum significat, dicens: Si fructus eius comedi absque pecunia, & animam agricolarum eius afflixi: docens nequaquam absque pecunia, id est, prædicationis verbo vel precio Ecclesiastica stipenda vsurpanda, nec improbitate aliqua agricolarum, id est, consacerdotum & coulaborantium animas affligendas. Quod apertè declarãt etiam verba Apostoli, dicentis: Non alligabis os boui triturãti, vt videlicet triturans comedat. Et alibi: Laborantem agricolam oportet primum de fructibus accipere. Et Dominus: Dignus, inquit, est operarius cibo suo. Placet firmatum.

Iob 31.

1. Cor. 9.

2. Tim. 2. Matt. 10.

CAPVT XXIII.

PEruenit etiam ad nos nimis dolenda & lugubris querela Ecclesiæ Viennensi. per venerabilem fratrem & coepiscopum nostrum Agilmarum, qui nobis lachrymabiliter conquestus est, quòd præfata Ecclesia ipsius regimini commissa, propter Archidiaconum & præpositum suum, virum honestum & idoneum per quorundam sæcularium violentiam, qui eum nescimus quibus machinationibus in seruitium inclinare nituntur, grauissimam & insedabilem toto iam biennio vel amplius sustinea & persecutionem: & neque legum vel sacrorum canonum tricennali præscriptione, neque pij principis nostri authoritate, neque legatorum eius tam venerabilium episcoporum, quàm illustrium comitũ, cæterorumque laicorũ legitimo & celeberrimo iudicio, neque maximo & idoneo testimonio Pagensium, qui iã LXX. & IV. præfati Diaconi integram libertatem iuramento legitimo probauerunt, neque totius populi terræ consona attestatione, neque vllo diuini timoris respectu ab eorum infestationibus atque iniurijs quiescere finitur, dum post iudicia & iuramenta legitimè & Imperiali authoritate peracta, vnus homuncio contra omnem legem Dei suo iniquissimo iuramento ea infringere potuisse creditur. Et præfati Diaconi consanguinei ac propinqui, post mortem illius decrepitæ mulierculæ, cuius notissima ingenuitas semper ideo iuramento firmata est, diuersis oppressionibus & calamitatibus, insuper & exilijs violentissimè ac nequissimè exagitamur. Vnde omnes graui dolore permoti, & memores diuinæ legis, dicentis: Iudicate manè iudicium, & eruite vi oppressum de manu calumniatoris. Et iterum: Eruc eos qui ducuntur ad mortem, & qui trahuntur ad interitum, liberare ne cesses: & quia propriè episcopale ministerium est, vt omnium iniquè laborantium & oppressorum causas, pia propugnatione subleuent, & maximè pro Ecclesiasticis necessitatibus paterna solicitudine desudent, ne tantum malũ ad perturbationem Ecclesiarum DEI conualescat, & tam apertè disciplinam religionis eu tur, ipsi ministerij nostri necessitate compulsi, & Ecclesiæ laborantis compassione prouocati, statuimus, vt quicunque ex præfatis viris post tot iuramenta legitimè decreta & probata, & regalis authoritatis iudicio celebrata, quibus etiam de Reipublicæ statu, quanto magis de paucorum hominum capite omnis debuit querela finiri, præfatum Archidiaconum amplius vel in sua, vel in propinquorum suorum persona, in quolibet ex nostris episcopatu siue comitatu inquietare, vel quæcunq; eorum sunt, inuadere seu diripere præsumpserit, mox ab omni Ecclesiæ cœtu & omnium nostrum consortio, tanquam vere impugnator iustitiæ & totius religionis vsque ad satisfactionem pœnitentiæ excommunicatus habeatur. Illum etiam, qui tot iuramenta legitima suo impio iuramẽto velut euacuare au sus est, similiter die cõmonitionis, excommunicatione damnamus, nisi se festina humilitate pœnitentiæ submittat, quatenus & vigor legum, & pax Ecclesiarum

Hier. ar. Prou. 24.

siarum sub tutela pij principis nostri, integro iure salua cõsistere valeat. Quod iudicium nostrum tam necessarium & publicæ disciplinæ Ecclesiasticæ defensioni, omninò suppliciter postulamus eiusdem pij principis authoritate muniri.

EXEMPVM LEGIS DE CONFIRMANDO iudicio Episcoporum.

Nota, quantũ tributum sententijs episcoporum Constantinus.

IMperator Constãtinus Augustus Ablauio præfecto prætorio. Religionis est, clementiam nostram sciscitari voluisse, quid de sententijs episcoporum vel ante moderatio nostra censuerit, vel nũc seruari cupimus. Sanximus namque, sicut edicti nostri forma declarat, sententias episcoporum quolibet genere latas, sine aliqua ætatis discretione inuiolatas semper incorruptasque seruari: scilicet vt prosanctis semper & venerabilibus habeatur, quicquid episcoporum fuerit sententia terminatum. Siue itaque inter minores, siue inter maiores ab Episcopis fuerit iudicatum, apud vos, qui iudiciorum summam tenetis, & apud cæteros omnes iudices ad executionem volumus pertinere. Multa enim, quæ in iudicio captiosæ præscriptionis vincula promi non patiuntur, inuestigat & promit sacrosanctæ religionis authoritas. Omnes itaque causæ, quæ vel prætorio iure, vel ciuili tractantur, episcoporum sententijs terminatæ, perpetuo stabilitatis iure firmentur: nec liceat vlterius retractari negocium, quod episcoporum sententia deciderit.

Remigius indignus Ecclesiæ Lugdunensis episcopus, hanc synodalem definitionem subscripsit.

Agilmarus Ecclesiæ Vienn. episcopus, hanc synodalem definitionem subscripsit.

Rodlandus ecclesiæ Arelatens. episcopus, hanc synodalẽ definitionem subscripsit.

Ebbo Gratianopolitanus Episcopus, hanc synodalẽ definitionem subscripsit.

Ragenutus indignus episcopus ecclesię Auenionen. hãc synodalem definitionem subscripsit.

Elias vilis Episcopus, hanc synodalem definitionem subscripsit.

Baldemarus humilis episcopus, hanc synodalem definitionem subscripsit.

Richardus episcopus hãc synodalem definitionem subscripsit.

Audinus chorepiscopus subscripsit.

Videlicet antum in exemplari manuscripto hic aliorum Episcoporum subscriptiones vel excisæ, vel nescio quo alio casu ablatæ.

NOTÆ.

Occasio Concilij præcipua quæ.

Concilium.] *Occasio huius synodi congregandæ præcipua illa fuit, quod Scoti quidam vagi homines, quorum princeps Godescalcus erat, de prædestinatione & præscientia Dei, de gratia & libero arbitrio prauas opiniones in vulgus spargere laborarent. Ex quibus dum Catholicæ doctrinæ moresq; Ecclesiæ corrumperentur, Episcopi nostri atis vltores conuenerunt, nihilq; aliud in Ecclesiã inducendum esse censuerunt, quam quod sanctissimi Patres Doctores Ecclesiæ fideles, anni fuerint ate docuissent, quodq; Patres Concilij Carthaginẽsis in Africa: & Arausicani secundi in Galliis celebrati, ante aliquot secula hac de re definiuissent: nimirum bonos nõ nisi per gratiam Dei saluari: malos vero per suam iniquitatem damnari, non ideo, quod (vt illi aiebant) boni esse non potuerunt, sed quia esse noluerunt.. De Godescalco eiusque erroribus diximus plura supra in Concilio Magunt. I. I. sub Rabano Archiepiscopo. Post hac vero eadem synodo ad corrigẽdã malã, quæ per latos Ecclesiæ inferebatur, fauores conuersi, reliqua capitula ad mores Ecclesiæ pertinentia ediderunt.*

Decreta Concilij.

Tempore Leonis Papæ.] *Erratum est hactenus in titulo, dum sub Benedicto Papa successore Leonis collocatum fuit: nam etiamsi hoc anno 855. Leo mortuus fuerit, cui Benedictus successerit, tamen sub Leone celebratum esse oportuit, qui mense Iulij ex hac vita migrauit.*

Vasquius tom. 1. disput. 91. num. 103. plura habet quæ ad auorum canonum de præscientia & prædestinatione Dei explicationem pertinent.

CONCILIVM TICINENSE CISALPINORVM EPIscoporum in causa disciplinæ Ecclesiasticæ celebratum, anno Domini 855. tempore Leonis Papæ IV.

CAPITVLA QVAE GLORIOSVS IMperator Ludouicus suis Episcopis de statu sui regni considerare præcepit.

DE conuersatione Episcoporũ, presbyterorum, & cæterorum clericorũ, A. D. 855. de doctrina & prædicatione in populo, de conscriptione librorum, de restauratione ecclesiarum, de ordinatione plebium & xenodochiorum, de monasterijs virorũ, seu fœminarum, quæ secundum regulam sancti Benedicti, vel ea quæ secundum canonicam authoritatem disposita esse debent, quicquid in præfatis ordinibus extra ordinem est, aut per negligentiam præpositorum, aut per desidiam subditorum, vehementer cupio scire: & secundũ Dei voluntatem, vestrumque sanctum consilium, sic emendare desidero, vt in conspectu Dei nec ego reprobus sim, neque vos & populus in commissis iram suæ indignationis incurrat. Quomodo autem istud rationabiliter quæ situm & inuentum perficiatur, vobis hoc ad tractandum, ac nobis renunciandum committimus. De minoribus quoque causis, quæ generaliter omnes, specialiter aliquos tangunt, & indigent emẽdatione, volumus, vt posthac illas quæratis, & ad nostram notitiam reducatis. Sicut est de comitibus & eorum ministris, si iustitias negligunt, aut ipsas vendunt, si sunt rapaces, aut Ecclesiarum viduarum, orphanorum, aut pauperum oppressores: si ad prædicationem veniunt, si debitum honorem, aut obedientiam sacerdotibus suis impendunt: si aliquas nouitates, aut argumenta, quæ ad detrimentum populi pertinent, agere præsumunt, sicut est in acquirendis proprietatibus, aut irrationabiles preces ad adiutoria faciendas, siue in reliquis causis, quæ ad peccatum nostrum pertinere possunt ac populi nostri.

Rescriptum consultationis, siue exhortationis Episcoporum ad Dominum Ludouicum Imperatorem.

DOmino gloriosissimo regi Ludouico, pax & vita, & victoria in nostro Iesu Christo. Nos quidem in Dei nomine Angilbertus archiepiscopus & Andreas* Patriarcha, vnà cum Ioseph Archiepapellano, cum ad hanc synodum, in vrbe regia Ticino congregatam, venissemus: replicauimus cis piam vestram exhortationem, qua viua voce ad nos vsi fuistis, flagrantes spiritus sancti muncre & vltrà quàm huius ætatis teneritudo capere potuisse videretur, totius modestiæ & grauitatis atque sapientiæ sapore conditam protulimus, etiam & coram eis relegi fecimus commonitorium, à vestra nobis magnificentia traditum. Quibus auditis, omnes vnanimiter pro vestra in dole omnipotenti Deo * diutissimè gratias egerunt, quia populo suo tam pijssimum, quamque sanctissimum principem dedit, qui cuncta ordinabiliter & rationabiliter disponere cupit. Et quoniam religiosa solicitudo vestra, primùm de conuersatione cpiscoporum, presbyterorum & cæterorum clericorum quæ rere studuit nos quoque, quo regulariter meliùs fieri potuit, eundem ordinem seruamus. Et episcopum quidem ita conuersari decbere pronunciamus, vt eius vita, rectè viuendi sit norma. Presbyteros verò & clericos ita viuere oportet, vt subditæ plebi exẽplo suæ conuersationis proficiant.

* deuotissime

Et quidam coepiscoporũ nostrorum, qui bonæ conuersationis sibi conscij sunt, palam fateri reculabant, ne sui ipsorum laudatores viderentur. Qui verò negligentiam suam recognoscunt, more humani ingenij seipsos accusare

Quo tempore celebratum.

verebantur. Iuxta commonitionem tamen vestram diligẽtius perſcrutantes, quoſdam quales deſideratis, qualesque populi Dei paſtores & rectores ſint deceat, inuenimus. Quorundam verò negligentiam vel erga clericorum ſuorũ cuſtodiam, vel erga plebium ſollicitudinem reperimus. Quibus vt aliquantulum emendãdi ſpatium tribuatis, humiliter petimus. Qui ſi ita delicta non correxerint, ſeueriori ſententiæ ſubiacebunt.

Cæterùm ſi quilibet laicorum, vel clericorum, contra epiſcopum vel alicuius ordinis clericum aliquid queritur, nouerint, nos paratos & legitimam præbere audientiam, & ſi quid perperam geſſiſſe probari fuerint, debita animaduerſione puniri.

Doctrina verò & prædicatio in populum, partim epiſcoporum & reliquorum ſacerdotum, partim verò populi negligentia, non ſicut neceſſarium eſt, procuratur: & facerdotum quidem iniuria, nullatenus eſt excuſanda. Quidam verò laici, & maximè potentes ac nobiles, quos ſtudioſius ad prædicationem venire oportebat, iuxta domos ſuas baſilicas habent, in quibus diuinum audientes officium, ad maiores eccleſias ſæpiùs venire conſueuerunt. Et dum ſoli affluẽti & pauperes veniunt, quid aliud, quàm vt mala patienter ferant, illis prædicandum eſt? Si autem diuites qui pauperibus iniuriam facere ſoliti ſunt, venire non renuerint: tandem noneri vtique poſſent, vt eleemoſynis peccata ſua redimerẽt, vt à fluxu rerum temporalium ſe abſtinerent. Admonendi ſunt igitur potentes, vt ad maiores Eccleſias, vbi prædicationem audire poſſint, conueniant: & quantum donò omnipotentis Dei, diuitijs & honoribus cæteros antecedunt, tanto ad audiendum præcepta conditoris ſui, alacriùs feſtinent. Quidam autem comites & *vaſſi domeſtici, preſbyteros & clericos noſtros cæteroſque quod nec epiſcopis facere licet, abſque noſtra licentia recipiunt. Inſuper etiam vbicunque ordinatos, & quoſdam, de quibus dubitem eſſe, vtrum conſecrati ſunt, in parochijs noſtris abſque noſtra examinatione Miſſas celebrare faciunt. Quod ne vlterius fiat, omnimodis eſt inhibendum. Quare in ordinationibus plebium rationibus, ciuium inſtituta ſeruentur, & peſtiferæ ambitionis vitium radicitùs extirpetur: & neque ob quorundam propinquitatem, neque pro alicuius familiaritatis gratia, neque quod maximè deteſtãdum, propter pecuniarum acceptionem, indignus quilibet ordinetur. Et primum quidem ipſius loci preſbyteri vel cæteri clerici, idoneum ſibi rectorem eligant: deinde populi, qui ad eandem plebem adſpiciũt, ſequatur aſſenſus. Si autem in ipſa plebe talis inueniri non potuerit, qui illud opus competẽter peragere poſſit: tunc Epiſcopus de ſuis, quem idoneum iudicauerit, inibi conſtituat.

Sanè remouenda quorundam laicorum procacitas, qui hoc ſolo obtentu, quòd ad electionis conſortium admittũtur, archipreſbyteris ſuis dominari præſumunt: & quos tanquam patres venerari debuerunt, velut ſubditos contemnunt. Hi igitur intra proprij iuris terminos ſunt redigendi, & ſi extraordinariam dominationem in Eccleſijs exercere præſumpſerint, regia ſunt diſciplina coërcendi. Ipſi verò, qui ad gubernandas plebes legitimè prouecti ſunt, nullatenus à ſuis epiſcopis repellãtur, niſi aut in alicuius criminis reatum inciderint, aut eaſdem plebes malè tractauerint. Tollenda eſt enim prauа omninò conſuetudo, quæ in quibuſdam locis oriri cœpit: quia nonnulli archipreſbyteri vel aliorum titulorum cuſtodes, fruges vel aliarum eccleſiarum reditus, ad proprias domos abducunt. Quidam verò alinrum poſſeſſiones conducunt, vt in eis quæ ab Eccleſijs ſuis male fabricarentur, recondant. Nonnulli autem laicorum, intantùm eorum nequitiæ ſe complices faciunt, vt quæ huiuſmodi tranſgreſſores ab Eccleſia fubripuerunt, ipſi in ſuis domibus abſcondant. Tales ergò primùm à ſuis epiſcopis corripiantur. Quòd ſi recitius corrigere noluerint, tanquam qui Eccleſiaſticas res ſacrilegа temeritate tractauerũt, ſynodali ſententia feriantur. Laicos verò, qui poſt hanc denunciationem ſocios ſe huius expilationis præbuerint, tanquam furti reos, iudiciaria coarctabit authoritas.

De reſtauratione eccleſiarum, illud capitulum ſufficit, quod genitor veſter in** conſtituit: ſed vt ſeruetur, veſtra indiget admonitione.

Similiter & de Xenodochijs, ſicut in eodem capitulari continetur, obſeruandum eſt.

De monaſterijs autem virorum ſeu fœminarum, quæ ſecundùm regulam Sancti Benedicti, vel ſecundùm canonicã authoritatem diſpoſita eſſe debent, quia inſpiratio omnipotentis Dei (credimus) cor veſtri moderamínis incitauit, ipſi gratias referimus. Natu quòdiam maxima ex parte ordinẽ ſuum amiſerint, omnibus eſt manifeſtum. Quæ vt ad priſtinum ſtatum reducantur, in domini ac genitoris veſtri, ac veſtra glorioſa diſpoſitione conſiſtit.

Ea quidem monaſteria, quæ adhuc ſtatum ſuum retinẽt, vnum quemque epiſcoporum in ſuis parochijs conſtituta ſunt, prouidere oportet, vtrùm ordinem ſuum teneãt. Quòd ſi aliter inuenerit, vnà cum rectore monaſterij corrigere debebit. Quòd ſi rectoris monaſterij principaliter culpa fuerit, & ſe ſuosque ſubditos ad epiſcopi ſui admonitionem corrigere diſſimulauerit, ſynodica debet authoritate percelli.

Quidam autem epiſcopi & rectores monaſteriorum, res eccleſiarum ſuarum fabricãtas, & alijs perſonis largitas eſſe, querunturs & ideò eccleſiaſticas vtilitates nequaquam ſe implere poſſe dicunt: Quæ vt reſtituantur, veſtram regiam maieſtatem imploramus: Quin & hi, qui eas pro animarum ſuarum remedio eccleſijs contulerunt, pranimum mtentur: ſine dubio damnatione digni ſunt, qui eas ſubtrahere moliuntur.

In ſacris canonibus præfixum eſt, vt decimæ iuxta epiſcopi diſpoſitionem diſtribuantur. Quidam autem laici, qui vel in proprijs vel in beneficijs ſuas habent baſilicas, contempta epiſcopi diſpoſitione, non ad eccleſias, ſibi baptiſmum & prædicationem, & manus impoſitionem & alia Chriſti ſacramenta percipiunt, decimas ſuas dant: ſed vel propijs baſilicis, vel huis clericis pro ſuo libitu tribuunt. Quod omnino odis diuinæ legi & ſacris canonibus eſt ſtat ctſe contrarium. Vnde veſtram poteſtatem, vt eos corrigatis, expetimus. Sacra docet authoritas, vt publicè peccantes, publica ſubeant penitentia: ſubijciantur.

Inueniuntur autem quidam, qui inceſta matrimonia contraxerunt, & vel proximis ſuis, vel Deo ſacratis mulieribus copulari ſunt. Quidam etiam publicè peſſunt penitentia: ſubiugari: optimus, vt comitum veſtrorum auxilio fulciantur.

Quoſdam miniſtros comitum, propter frequentia placita, pauperiorem populum minis affligere comperimus. Vnde mos ſtatem veſtram obſeruamus, vt Capitulare auì veſtri, de hac re obſeruari præcipiatis.

De Comitibus verò, de quorum vita & actibus à nobis quærere vobis ſublimitas veſtra, quoſdam tales eſſe ſcimus, quales Dei miniſtros & veſtræ reipublicæ proniſores eſſe decet: Nonnulli autem, vt ſe ſuosque miniſtros corrigant, veſtra admonitione indigent. Quibus tamen vt aliquantulum emendandi ſpatium tribuatis, expoſcimus: Qui ſi ſe citiùs corrigere noluerint, regia ſunt authoritate reprimendi.

Statuimus etiam, ne epiſcopi, quando pro confirmando populum, parochias circueunt, archipreſbyteros ſuos grauent, vt huiuſmodi diſpenſa contenti ſint: Panes centum, friſtringas 4. vini ſextaria 50. pullos 7. ous 50. agnum 1 vrũ, porcellum vnum, annonam ad caballos modios ſex, *fœnũ corr. *3. mel, oleum, cera, quod ſufficit.

Petimus etiam, vt comunitates progenitorum veſtrorum ita conſeruari præcipiatis, ſicut à glorioſo genitore veſtro in ** *conſtitutum eſt.

Per ſingulas parochias eas eſſe ſtuitates populus obſeruare ſtudeat, quas proprius eorum epiſcopus venerari prædicauerit, ita vt neque illas regũgant, quas ſacerdotes colere monuerint: neque inani ſuperſtitione eas celebrare præſumant, quæ nequaquam ſunt obſeruanda. Si verò aliqui inuenti fuerint, qui ſacerdotibus obtem perare noluerint, per miniſtros reipublicæ offerri partur: & ſecundùm ſeniorum penitentiæ, quam presbyteri impoſuerint, ſtibire ceganter.

IN nomine Dei omnipotentis anno incarnationis Domi- nicæ 855. Indictione 13 menſe Februario, die menſis eiuſdem quarto. Cùm Dominus magnificentiſſimus Imperator

Augu-

Huius capitulum etiam in fra 8 ctio ne fy nodo Mo guntina.

for. *incuria.

for. *fœni coibes

Augustus apud Ticinū.ciuitatem in Augustali aula resideret,tractaturus de statu sanctæ matris Ecclesiæ & pace, diuina dispositione commissi sibi imperij ac generali totius populi salute, præsentibus optimatibus suis, dixit: Crebrò vestra fidelitatem retroactis temporibus commonuimus, vt secundum normam Christianæ religionis viuere vnusquisq; nostrorum fidelium fatageret,& suos à rapinā compesceret. Attamen quia hactenus in diligenter est actum, amodò omni conamine omnes studere volumus, quo pcitus à nostro regno rapina eliminetur , & pauperum voces vsque nunc Domini Sabaoth aures pulsantes querimonijs, incipiant suo crèatori laudes rependere pro vbique pace & quiete concessa nobis à gentibus.

Statuimus autem , vt ecclesiæ Dei per totius regni nostri fundatæ terminos, sub nostræ emunitatis tuitione fecuræ cum rebus & familijs permaneant, ecq; prædecessorum nostrorum pijssimorum videliet augustorum temporibus fuisse probantur, earumq; ecrectores proprijs vtantur priuilegijs, & monachi per ſua cœnobia regularem teneant ordinem. Similiter & clerus omnis proprio fungatur ministerio, nemine molestante nostri terroris formidine.

Sancimus nihilominus , vt singuli conuentus & exactores reipub.in suis ministeriis legalem procurent populo faceri iustitiam, pupillos & viduas protegant, per loca folita restaurent palatia, quibus cùm iter dictauerit, nos legatoſq; nostros valeant recipere, ne grauetur ecclesia: quando etiam episcopos,abbates, vel comiter, seu fidelium nostrorum quempiam in propria villa morari contigerit, eum fusis in fuis maneant domibus, ne ſub obtentu hoſpitij, vicinos opprimant, vel eorum bona diripiant.

Denique quia Christi custodiente clementia neminem iniuſtè priuauimus, ſed nè peque priuari à bſque legali ſanctione aliquem noſtrorum fidelium voluimus beneficio : Iubemus, ne quis ſuum * deprauet vllo modo, ſed inſtauret fecuriter: ne qui dirigendi funt à nobis vndique, ſi deprauata reperirent, legaliter emendare cõpellant, & eos deinceps perfui prohibeant.

Porrò cùm ad noſtrum quislibet noſtrorum fidelium properat obſequium, tam eundo quam redeundo gradiatur pacificè, & ni generalis vtilitas cum * fcaritis veniat in ſtatu, iuxta* maneat.epiſc. & comes,per quorum tranſeunt terminum, diligenter prouidcant , ne moleſtentur in colæ, aut eorum domus per vim patiantur* inuadere,vel proprtia diripere abſque * precio.Sed neque indigně per ſolita locа,ectum, focum, aquam & palcam hoſpitibus denegare, aut aquam cariùs,quàm vicinis,audcant vendere.

Igitur qui hactenùs in regno noſtro frenatè vixiſſe, nulli eſt ambiguum, ſanctinus vnumquemque ſuorum hominum ſolicitudinè gerere , ne ſolitam rapinam patrare præſumant. Qua pro re ſi quis arctatus, ſuum feniorem dimiſerit, penitus interdicimus, ne recipiat ab altero, quatenus niſi corrigi voluerit à noſtri regni penitus excludatur finibus.

Hæc olim ſæpe inculcata, & augustali noſtra ſanctione promulgata, quia ex parte in aliquibus videntur neglecta hactenus, acriori vleiſci debuerant examine. Attamen noſtra manſuetudine,vt corrigantur, quantulumcunq; largimur ſpatium, quo quique negligẽcia emendare valeant, deſtinaturi poſt modicum legatos ſtrenuos, emendata inquirere. Qui verò negligens repertus fuerit, proprijs honoribus noſtro priuabitur iudicio.

FINIS.

FVERITNE FOEMINA QVÆDAM ROmanæ Eccleſiæ Papiſſa & Pſeudo-Pontifex.

AVCTORITATE *Mariani Scoti, Sigeberti Gemblacẽſis, & Martini Poloni, hanc fabellam tanquam rem verè geſtam Monasterei hereticі acerrimè defendunt : Rudolphus autē Hegedunus, Matthæus Palmerius, aliiq; viri ijs in Catholicis res maximam profecrsi,ea quæ apud hos inueniuntur, abſq; delectu improbantur deſcripta ſuis ſcriptis per nimiam eſt in accia-am inferuerum. Primus fabellæ architectus ex ſcriptor Marianus Scotus in Chronico ſcriptſi circa an. Dom.1056. posuit verba de Ioanna Pſeudopontifice agens ista ait, quæ ſequuntur:* Anno octingeteſimo quinquageſimo tertio Leo Papa obijt Kal. Auguſti. Huic ſucceſſit Ioanna mulier annis duobus,menſibus quinq;, diebus quatuor. *Quæ verò poſt Marianum Scotum in Chronico Sigeberti, Gemblacenſis hæc de re in Collicibus impreſſis leguntur, ita ſe habent :* Fama eſt, hunc Ioannem fœminam fuiſſe, & vni ſoli fami liari tantum cognitam, qui eam cõplexus eſt, & grauida ſacra peperit Papa exiſtens. Quare eã inter Pontifices non numerant quidam, ideo nomini numeri nõ facit. *In chron. Martini Poloni qui plusquam duo aut quinq; poſteriores eſt Marianо Scotoiſta leguntur:* Poſt hunc Leonẽ Ioannes Anglus natione Moguntinus, qui alibi legitur fuiſſe Benedictus tertius, ſedit annis duob.menſ.5.diebꝰ.4. Et ceſſauit pontificatus menſ.t-mor tuus eſt Romæ. Hic vt aſſerritur ſcemina fuit, & cum in puellari ætate à quodam ſuo amaſio in habitu virili Athenas ducta fuit,in diuerſis ſcientijs ita profecit, vt nullus ſibi par inueniretur,adeo,vt poſt Romæ triẽnium legens,magnos magiſtros diſcipulos & auditores haberet. Et quũ in Vrbe vita & ſcientia magnæ opinionis eſſet,in Papam concorditer eligitur. Sed in Papatu per ſuum familiarem imprægnatur, veritam tempus partus ingrauis eam de S.Petro in Lateranum tenderet, angiſtiata inter Coloſſeum & S.Clementis Eccleſiã peperit, & poſtea mortua,ibidem,vt dicitur,ſepulta fuit. *Hæc Chronicon Martini Poloni.*

Vt mendacium occultaret, recentiores alias circumfutas nominis, locorum & temporum addiderunt: ſuaque varietate hoc effecerunt , vt quod ante bonæ quibuſdam fcriptoribus cre ſibile videbatur, hoc nunc plani omnes mecum vniuerſi Orbis ſcriptores Chriſtiani commentum Chriſtianitorum & impoſturam hereticorum inter mendacia exhibeant & proſcribant. Et quidem primum ea maximè de cauſa, quod Anaſtaſius Bibliothecarius, qui Sergij ſecundi, Leonis IV. Benedictiis tij & Nicolai I. eruditus præſent interfuit, in vita Leonis IV. & Benedicti III. aperiè verbis proteſtatur, ſe ſi inexcogitatum quicquam circa eorum hunc Benedictum, Leoni quarto prædeceſſorem quam fuiſſe. Secundo, quia Lupus Abbas Ferrarienſis in epiſt.8. ad Benedictũ 3. quem ex Poperio Maſono recitat Illuſtriſſ. Card. Baronius tom.10. Annalium: item Nicolaus Papa ſucceſſor Benedictiierij in epiſtol.8. & 9. ad Michaelem Imp. & in ea quam ſcripſit ad Epiſcopos Sueſſionenſis Concilij : Victorianus in ſuis Annalibus: Acta Concilij Tullenſis ſub Nicolao I. ann. Dom. 859. ce'ebrati, in Epiſtola Synodali, Benedictum Leonis quarti ſucceſſorem nominans & proſitemur. Tertiò, quod ante Martianum Scotum, qui anno Domini 1056. ducentis nimirum & amplius annis poſt hæc tempora vixit & ſcripſit, nemo ſcriptorum anteriorum huius fabellæ vel verbo mentionem fecerit. Nihil hac de re inuenias apud Anaſtaſium, Ioannem Diaconum, vel etiam Adonem Vienneſem, qui nono ſeculo vixerunt : nihil apud Reginonem & Sigebertum ſcriptores decimi ſeculi : nihil denique apud ſubſequentis ſeculi vndecimi & florioꝝ, Hermannum Contractum & Lambertum Schoffnaburgen ſem rerpectiuè. Quin vultariano hac in re maiorem quam ſupra numeratis aliiſque pluribus anteritrum temporum probatiſſimis ſcriptoribus fidem attribuat ? Quærò, quod manuſcripti & antiqui Indices Pontificum plurimi, quos vidi & conſuli, inter Leonem IV. & Benedictum III. nullum aliũm Pontificem interponant, nullaque ibidem ſaltus aut ſcuteditatur. Quinto, Illi qui ſummoram Pontificum vitas deſcripſerunt, diligenter notarunt , primo nongentis annis nemineminſummum Pontificem electum fuiſſe, qui non prius Romæ aliquæ dignitate Eccleſiaſtica perfunctus eſſet, & quinquageſimum annum attigiſſet, quodque Leo octauus, anno 963. primus reperit ex laico nullo antea habitis ordinibus ad hunc quem magna totius orbis admiratione euaſerendum. Vt ergo famina aliqua iſta ſeculo, quo nemo Spiritus vel nothus , vel incertis latribus aut parentibus ortus, nemoque vagus & tenuitri fortunæ ciira titulum beneficij ad tenſuram & ſacros ordines admiſerabatur, per ſaltum euaſe ſuperit ad ſummum Pontificatum, nullam ſidem mereatur. Sexto, Leo IX. qui ſpecial, quod anno ad Michaelem Imperatorem Conſtan. & Leonem Archiepiſcopum Epiſcopum magæ Cõſtantinopolitanam Eccleſiam in pariratem, emergitiate & gratia à Deo acceptа comperiri poſſe cum Romana Eccleſia ; quod poſt aliot Eunuchos fœminam quandam, vi vulgata rumore ferebatur, in ſedem ſuam receꝑſet, abſit autem, inquit Leo prædeſſ a Epiſt. ep.23. vt velimus credere, quod publica fama non dubitat aſſerere Conſtantinopolitana Eccleſia comiſiſſe, vt Eunuchos contra priſcorum Nicæni Concilij capitulum paſſim promouerdo fœminam in ſede Pontificum ſuorum ſub limaſſet aliquando. Hoc tam abominabile ſce'us, deteſtabileque facinus etſi enormitas ipſius vel horror fraternaque beneuolentia non permittit nos credere; conſiderata tamen incuria veſtra erga Sanctorum cenſuram canonum , quia Eunuchos & aliqua ex parte corporis immitutos non ſolum ad clericatum ; ſed pontificatum etiam indifferenter ac ſolenniter adhuc promouetis, fieri potuiſſe pen ſamus. Hoc ſanè argumento nequaquam vos ſuaſſet Pontifex prædeceſſor, ſi tale exiſtet tale aliquid aduerſus Romanam Eccleſiam, cuius patrocinium toleratur, obijci poſſe. Septimò, deteſtor impoſturam maximi argumento, quod precipuè ſabuloſi temporis ſcriptores plani falſa ſua, & abſona. Anglia nullam habet Moguntiam : Moguntiæ nullum Anglia Pontifex vnquam ex tot monumentis reperitur. In numero eorum Pontificum, qui Ioannis nomen ſunt ſortiti, nemo nemi inuenias , qui vel Anglus vel Moguntinus aut Germanus fuerit. Primus & vicesimus fuerunt natione Thoſci: Secundus, tertius, octauus, item nonus, decimus, vndecimus, duodecimus, decimus ſertius, decimus quintus, decimus ſextus, decimus ſeptimus & decimus octauus Romani fuerunt : Quartus, Dalmata : Quintus, Anconitanus : Sextus, Septimus & decimus ſeptimus, Gratis decimus quartus, Paſcalius : vicesimus primus, Lucenſis : Vigeſimus ſecundus, Gallus : duoꝑſtremi Neapolitani extite-

runt.

Autoris fabulæ qui ſint?

Prima Ratio qua fabula ſeſellitur.

Secunda Ratio.

Tertia Ratiq.

Quarta Ratio.

Quinta Ratio.

Sexta Ratio.

Septima Ratio à mendacijs fabulæ.

for.* inuadi
for.* diripi.

rum. Incconinde igitur & valde inconsentaneum auctor fabellæ, Ioannis uxorem impulsu pleudo-papissæ, quam in Anglia vel Moguntiæ in Germania natam fabulatur. Nam minus falsum est, quod fluitorum gratia Athenas profecta, ibidem magisterij lauream adepta fuerit. Nam hi temporibus, quibus in ea Vrbe Ioanna fluxisse fingitur, fola ad egenæ ciuitas, nihil antiqui splendoris præter antiquas ruinas obtinebat.

Nona Ratio à varietate fabularum.

Post quam enim euersum à Gyte Hadrianus Imper. anno Domini 119. restauratus, Seuthe qui tempore Claudij II. è Septentrione eruperant, omnisque elade vastabant, eandem incenderunt & exciderunt: quanquam dici possit, quod multis ante seculis, teste Strabone, Athenis studia defecerunt, eoque statu, quam proponunt aduersarij, veniunt, à Græcia barbarie fedata, nullum antiquæ lumuitatis & eloquentiæ vestigium impressum retinuerit; ideoque Nicolaus Benedicti successor scholas Lucenses in melius reformauerit. Nonum manifeste fingulis & impudicæ fabulum probat inconstantia, vaga & cerrissimæ mendacij nota scribjorum varietas in nomine, tempore, loco aliisque circumstantijs describendis. Quidam enim Anglum; quidam vero Moguntinum esse scribunt. Alijs Agnes, alijs vero Ifabella, Margaretha, Dorothea, Gilberta, Iutta vocatur. Nonnulli eam S. Bonifacio Pontifici; quidam Stephano V. alij Leoni V. Polonus, Fasciculus & Nauclerus post eundem Leonem IV. successisse dicunt. Septimum an Octauum Ioannes fuerit non magnopere curo, cum in his omnibus annis seduis, grauiter inter se conueniunt. Vnus ergo non credat autorum hanc narrationem commentitiam esse? Et quanquam hæc ad euidentiam conuincendam fabellam sat roboris habeant, magis tamen à scriptorum tempore & ætate petenda, quid vetus ex testimonijs in vulgus emissis certius feratur. Nam quod Marianus habet, edulterium est, & manifesti surreptitium: Cum enim ille dubium & ancept de Ioanna dixisse. Leoni. vt aliqui commemorant, Ioanna mulier in pontificatu fuccesserit, corruptor dialogi aristex Herolduus hæc verba, que nihil aliud quam leuem & pleabeam auram arguunt (vt aliqui commemorant) penium abrupit. Ex Lutherauorum latibulis erupisse, adeoque plane furreptitium esse, quicquid de Ioanna apud eundem Marianum sine dubio sine certo fermone continetur, eo argumento non male probatur, quod nemo antiquorum quicquam eum de Ioanna scripserunt, ipsum in sue fementiæ patrocinium adsciuerit, suam que hæc arte opinionem muniuerit. Adde, quod etiamsi concedamus Marianum primum omnium hanc fabulam confinxisse, nihil tamen audaciæ aut audoriæ eidem conciliare possit. Neque quærem ante Ioannem ducentis & amplius annis prius gestum non aliter quam per Ioannem & rumorem acceptum esse fatetur. Fortasse accidisse potuit, vt id quod de emulatrice in fedem Patriarchalem Constantinopoli subleuata vulgus rumore iactabatur, hoc per calumnias Schismaticorum edio Pontificis in Romanum Ecclesiam scriptum, eademque fama à Mariano acceptum & deprauatum fuerit. Illa enim ætate, qua Marianus scripsit, præcipitem rumor, quem ex Leone Epistol. supra recensui, omnium ore vulgabatur: eodemque tempore Henricus III. Imper. propter inuestituram per schisma ab Ecclesia Romana separatus, plurimosque inconsentes Germanos in Gregorium VII. Imperatorem impudicitiæ & incontinentiæ vitio eis conuictum, in sua partes pertrahere conabatur, quorum malitiæ fine dubio Romane Ecclesiæ obtrectatores se præbuit, quod communis fama de fole Consul antinopolitana ferebatur. De origine huius fabulæ valde probabile est, quod ait Illustrissimus Cardin. Baronius anno 872. num. 5. his verbis:

Origo fabulæ quæ.

Hinc puto factum (si quæ tamen veritatis vel saltem speciem mendacij apertiffimi esse potuit) quòd ob nimium Ioannis animi facilitatem & mollitudinem, abiecta penitus omni virilitate, fractus animo, facere doralis constantiæ expers, aeq; roborece enenuatus, non Papa, vt Nicolaus & Radrianus, sed papissa fuerit ecclesiæ illa loco dictus, vtpote quod qui nec resistere nec tenere modo, quiq; vincere cum à femineo regno non virit, sed effecit femina potius nuncupandus, & sic nomen contumeliæ translatum posteris rerum inscijs in veritatis opinionem, atq; ita à cœpturibus decretarum fuerit, Ioannem Octauum Papam fuisse firmamus, sicq; factura vulgo innenerit eo modo locum fabula.

Vnde Io. Octauus potuit dici formina.

Id quod supra hac de re ex Sigeberto allatum est, autore Genebr. planè fulcit est & exoptatum. Nam in antiquo eius MS. autogr. exemplo, quod in Gembl. cenobio asseruatur, non modo nihil tale reperitur, verum etiam in Chron. Gmbl. Nangius, in quib. tum liber Sigeb. exscriptus est, hoc verum de fide eius. Tacco quod autore Trith. in gesta ab Ioannitis Imperatoris alia nimis offensiua exprobrasset, alia addidera: Quod q. Chronaur Sigeb. Robert. ab eo atque vsque immutauerit, ipsumq; fabellam quæ in antiquis exemplaribus non legitur, vetere scholarum interuentu, acceptoq; à Galphrido Anglo Monachi ex genere hæc de re non immerito conjecerint an Alanus Copus, in Chron. Sigeber. conjecerit.

Sigeberti Chronicò depranati.

Martin. Polon. hac fabula adauxit Herolduus Basil. typographus, ex cuius prælo an. Do. 1559. in lucem prodijt. Extant enim, Suffredo Petri & Iosia Lumiero auctoribus, plurima MS. exemplaria, à quib. hæc aliaq; infinitæ fabulæ absque animaduertentia, quæ in impressis codice reperiuntur. Verbo Suffridi ipsa sunt: Satis mirari non possum vide tot & tã absurda ineptæ in Martinum Polonum illabi potuerint, quas in priorib. editionib. cernere licet, cũ tarũ ne vel minima in manuscriptis vestigia apparent, & verisimillimum sit, Martinum Polonum hæc non decam scripsisse, sed nec vnquã præmeditari ausum. Neq; enim putandum est auctorem quantumuis mediocrem ita turpiter passim lapsum sibi infamiæ labem inurere voluisse, & singulis planè periodis ignoratiæ arguméta amplissima reliquisse. Hæc ille, & quib. fatis euidenter lucet, quod interpolatæ illæ, & vacillantes autorum quib. annituntur, sibi diuersitates, adeoq; nulla planè huius modi fulmenta fides adhibenda videatur. Conuellatur ea à sede perforata, & statua desumpta, quib. ista fauum fabulam stabilire nitebatur, ipsa alius debilissimi reformatur, illustr. Card. Bar. an. 853. Bellar. de R. P. lib. meum Florentinum Romilius Senator Burdegalensis, Nicolaus Serar. in hist. Mogun. quos lector plura requirens consulere potest.

Benedicti virtutes.

Fit Subdiá. Greg. 4.

Fit Presb. à Leon. 4.

Benedictus animadmonerit se postulari in Papam.

Vi cogitur suscipere Papatum.

Hinc clare loquer Leo. 4. ad Ioannem 8 fermentes de Benedicti successione.

BENEDICTI III. PAP. VITA ET EPISTOLAE.

BENEDICTVS III. natione Romanus, ex patre Petro, sedit annos 2. mes. 6. dies 10. Beatus vir iste dilectissimis visoribus editus, sydereo pollens rore, crescensq; celerius diuinioru fluidio apicum patris ad erudiedum arbitrio traditur. Qui veluti spongia citissime lympham capit, sic eorũ ita voluminum didicit lectiones rudimẽtaq; cognouit, accepit, mentisq; fuæ fundatione posuit, & inuisibilibus radicibus propagauit. Celeberrima quidẽ cũ de eo fama peruulgaretur, in Lateranẽse patriarchiũ perducitur, cleroq; locatur. Erat aũt sapiens verbo, doctrina præclar, sobrius cõuersatione, loquela pacificus, cũctis cõpatiens, omnibusq; obediens, deniq; benignissimus. Cum cũ inueretur Papa Gregorius almificus periit doctrinis, atq; profecuit, in sancta illũ constituit Romanæ Ecclesiæ subdiaconũ. In quo ordine plura facræ cõuersationis certamina habuit: nã carnẽ vicit, ac mundi Principem, & omnia eius arguncta nequissimas. Obijt deinde Gregorius Præsul, migraniturq; ad Dominũ. Sergius aũt gubernacula Romanę suscepit antistes ecclesię, coq; defuncto apostolicã Leo Papa sedẽ suscepit. Oppido, q illũ pro felicissimis actibus diligens superno cõpunctus nutu cælesti cũ vitulo ingenti Presbyteri consecrauit honore. Cuius beatitudo in tantum longe, lateq; refulsit, atq; præfloruit, vt omnibus beatissimus dictus, & opere dicere tur. Euidenter aũt in eo diuina permanere sapientia cognoscebatur, quia largifluis, purisq; eius oõs foueber affectib. & luce clarius per ornabat, eaduciq; ac tranfiturimundi del ectabilia respuebat, & quicquid vtebatur egenis, atq; paup erib. egogabat. Ieiunijs verò validus, oratione assidu perisfebat, peruigilq; in Dei quoridie laudibus commorabatur.

Leo quidẽ vbi hac luce fubtractus Præsul occubuit, mox omnis Clerus isilius Romanæ præcelsæ sedis, vniuer siq; pceres cũ cuius, q; senatus ac populs cõgregati sunt. Dñi cleneri tã exoranres, vt beatificũ illis omnib. dem onstrare dignarer pastorem, qui culmen Apostolatus regere valuisset tranquille. Diuinitus igitur at here to tunc lumine inflimat, vno cõsensu, vnoq; eum conamine Benedicti um pro tantis quibus poll cbat facris operib. pontificẽ promu gauerit & eligere.

Illico verò alacri vniuer sis studio plebs, & populi ca tus Cęlesti tutulo, ppcrates, Deo illũ omnipotẽti, vt solitus fuerat, inuenerit fundent orationem. Surgens aũt & populi dessima cer tes segmina rẽ cognouit, & mẽte cõcepit. Interea multis ci lachrymis gemina flectens flebili voce oõs deprecabatur taliter dicens. Non me à mea deducatis ecclesia rogo, q a tãti culminis nõ sufficio fustinere, nec habilare gravamẽ.

Illi verò nullatenus acquiescerit, sed virtutib. cũ eodẽ timulo abstrahẽtes eũ hymnis, & cãticis spirituab. ampla exultatione, & inc stabili gaudio in patriarchiũ Lateranẽse perducentes pontificali folio, vt mos est Pontificũ, canaq; cõsuetudo demõstrat, posterunt. Latatur, ppterea vrbs, ex ultat ecclesia, cõgaudent fenes, oustcq; diuinas modulatur virginales laudes, diutãtur pauperes, locupletãtur inopes, Cõsolantur captiui, cõfurgunt debiles, infirmi fanantur, celeriq; pedẽ cõcurrunt, quia extensa in eis infirmitia fuerat, contemplabantur consulta, & tranquillitas fi gurata videbatur erecta.

Hisiraq; peractis Clerus & cunctí proceres decretũ cõponentes proprijs manib. roboraueruut, & confuetudo prisca vt posciț, inuictissimis Lotharioe, ac Ludouico destinauerũt Augustis. Ipsum aũt qui deducebant legati decretũ, fuerunt hi. Nicolaus vidclicet, Anagninæ Antistes Ecclesię, & Mercurius magister militũ, Arsenio Eugubino Episcopo obuiantes ad inuicem confabulari ce perunt qui cellidis eos formonibus leniens corda eorum mollire cæpit, beatique fidelitatem iam fati declinauerunt electi, cum quibus etiam consilium studuit confirmare, vt depositum, ana-

themati-

Per fraudē Anastasij depositū quidā conantur facere Papam.

thematizatumq; Anastasium quod diuina nullatenus permittebat clementia, Pontificatus insula perornarent. Euntes itaque Hlodouico decretum benignissimo Cæsari dantes duplici, quam mentibus gerebant, intentione Romam reuerti sunt, aduentumque missorum nunciantes Imperialium epistolas eidem insigni obtulerunt electo, quibus Augusti continebantur responsa. Qui omni Clero, ac Reipublicæ cotibus diris machinationibus, consilium, quod Eu-gubij, vt prætulimus, cum Arsenio statuerūt, adimplere cupientes dicebāt. Omnes in obuiam Imperialibus simul nobiscum exire studete legatis, quatenus Augusti iussionibus obedientes existere valeatis.

Post aliquot quoque dies ipsi, quos prænunciauerunt, missi Hortam, quæ quadragesimo milliario à Roma distat properauerunt. Ex quibus in eam Adelbertus, Bernardusq; ingressi Comites cuidam olim damnato, Arsenio cogente Episcopo, se coniunxerunt Presbytero nomine Anastasio, qui in sancta Synodo beatæ præsidente Leone memoriæ Præsul ritè secundum sacrorum promulgationes canonū excommunicatus, depositus, & anathemate vinctus fuerat: non habentes Deum præ oculis, ipsinsq; præcepta confunderc, vt tyranni, cupientes euidenter meditabantur, qualiter eundem electum, anathematizatumque Anastasium Apostolico culmine subleuarent contra traditionem, omniumque sanctiones Pontificum virorumque almorū. Missi quoque, quos iam supra meminimus, qui Imperatori nostrum decretum benignissimi de electione Benedicti porrexerant, id est, Nicolaus Episcopus & Mercurius magister militum mentibus cognitum conceptum habentes consilium cum alijs quibusdam Romam egressi nobilium, id est Gregorio, Christophoroque magistris militum, obuiam quasi Imperatoris legatis profecti sunt, Hortamque properantibus vrbem fidelitatis sacramentum, quod fecerant almifico Benedicto parui pendentes, obliuiscentesq; electo damnato sc coniunxerunt, depositoque Presbytero hac sub occasione multi concedentes ab vrbe similiter peregerunt, cogitantes consilium iuxta illud Prophetæ elogium, quod non potuerunt stabilire. Vrbe deinde exeuntes ab Horta iuxta basilicam beati Leucij Martyris peruenerunt, insultantes, & gloriantes in sua virtute, cum quibus Radualdus Portuensis episcopus, Tudertinæque vrbis Agatho Antistes aderant, qui clam Roma discesserant vrbe. Et eidem anathematizato tetra irretiti caligine se iunxerant, obscurati sensu, mente, & anima.

Presbytero Cardinali.

Legati Roma missi defecerunt ad pseudo Papam.

Pſal. 20.

Conspirāt plures cōtra Benedictum.

Hoc ipsc Dei famulus audiēs Benedictus electus, G.G. Maionemque venerabiles, prudentesque & omni scientia plenos Episcopos ipsis Imperialibus missis cum aliquibus litteris studuit destinare, quos apprehendentes Artio anathematizato monente Presbytero vinxerunt, & custodibus tradiderunt, quod nec barbari gentiles in legatis perfecisse audiuntur.

Postmodum autem sæpius dictus Christi minister Benedictus electus Hadrianum insignem secundiecrium sanctæ Sedis Apostolicæ illis, atque Gregorium Ducem obuiam direxit.

Altera autem die, missione fungentes, omni Clero cunctoque senatui, & vniuerso populo mandauerunt, vt obuiā illis trans Miluium Pontem Imperatoris iussionibus, irent. Tunc omnes dolum nescientes Romani, neque fallaciam adquieuerunt, Miluiumque trans pontem vrbem egressi vnani miter perrexerunt. Properantibus quidem ad Martyris iam fati basilicam, ipsi de quibus iam supra legati meminimus, eidem deposito, anathematizatoq; Presbytero Episcopo clerus Romanæ plebis, ac proceres obuiauerunt, cum quibus pariter equitantes per Neronis campum vrbium iā mœnijs properabant. Hadrianum quoque insignem secundiecrium, de quo supra retulimus, vallatum custodibus deducebant. Gratianum verò sacri fuperisſam patriarchij, atque Theodorum seriniarium adprehendentes reclusos làceis retinebant, & astrictos, quod nullatenus Augustorum iussione præceperant, nec eorum voluntate dictauerant, sed hoc infœlix deposti præsumptio agebat Presbyteri, qui virtutibus Leonianā cum ipsis Cæsaris legatis ingrediens vrbē Apostolorum repente, quam nō debuerat, Principis introire basilicam, Dei paruipendens iudicium, audacter in uasit,

Pseudopapa cōfringit imaginem in æde S. Petri.

Pseudo-papa virtutin æde S. Petri.

tantaque ac talia in fausta operationis mala peregit, qualia nec Saracena in easperficere manus præsumpsit, vel arbitrata est. Imagines enim confregit, ignique conere mauit, & sy-nodum, quam supra sanctuarij ianuas beatæ memoriæ Leo pingi Papa iusserat, destruxit, Dominique Iesu Christi, ciusque semper virginis genitricis iconam bipenni quod non debuerat, ad ima deiecit, pro quo detestabili opere orthodoxe cunctī cultores fidei lachrymas fundentes ingemiscebant, & tristitia replebantur, ac mœrore.

His itaque peractis hostili virtute ipse Romam depositus ingreditur Presbyter, celeritercque ad Lateranense properanit cum iniquissimis cius sequacibus, & fœculari potentia patriarchium multisque telorum generibus ianuas cius aperiens tyrannus veluti cruentus eas introiuit, folioque, quod nec manibus debuerat contrectare, resedit, & cuidam Bulneoregiensi Episcopo, qui vocitabatur nomine Romanus, tantum cum non opere ferinis obumbratus mentibus cernebatur, præcepit vt beatissimum Benedictum qui cōnis Romana, vt prætulimus plebs elegerat, Pontificali, quo residebat, ejiceret folio. Qui etiam vestimenta pontificalia, quibus indutus erat, vt barbarus, tulit, atque expoliauit, multisque eum iniurijs, verberibusque repleuit.

Idem occuparat thronum Pontificum. Benedictū deturbat.

Tunc ipsc depositus Anastasius eundem benignissimū Benedictum electum, humana, non Dei, virtute custodibus, qui arctius eum constringerent, tradere studuit, Ioannique feliciter Hadrianoque dudū Presbyteris, qui à Leone Præsule pro illorū criminibus damnati fuerant, atque depositi ex omni facerdotali officio. Mox vniuersa vrbs vlulatu, amplisque repleta est fletibus, & grauimurmure quassata iacebat. Illico quidem omnes episcopi, Clerusque, ac Dei populus sancta sanctorum ingressi tundentes pectora sua profusis lachrymis intra vestibulum, & altare solo prostrati iacebant. Dei orantes maiestatem, vt tanti erroris caligine fua eos victrice dextra liberaret. Septimæ tum feriæ cursus peragebatur.

Totus populus & clerus in luctu.

Altera verò die prædicti episcopi cum vniuerso Clero, ac populo in Æmilianæ titulo conuenerunt, in quo etiam Augusti sæpius dicti legati frementes, magnaque tumentes superbia peruenerunt, & impetu facto ablidam, in qua episcopi psallentes residebant cum clero, Leones veluti ferocissimi conscenderunt, erectisque iaculis eos conabantur elidere, ensibusque punire dicentes. Adquiescite, & vestro consensu pontificali Anastasius culmine subrogetur. Illi vero sanctorepleti spiritu adfirmabant dicentes. Nunquam indepositum, & anathemate à Sancto Præsule, beatæque Synodo vinctum cōsentimus, sed modis omnibus abijcimus, & à Dei cœtibus segregamus. Ipsi denique furibundi verberibus eos, tormentisque dicebant se velle eos punire, sed beatissimus Deiq; omnipotentis Antistes & qui cum ipsis aderant terrores, vel minas eorū paruipendentes immobiles persteterunt. Quorum constantiā tam dicti Franci ecrnentes ab eis ira discesserunt repleti, & in quoddam cubiculum ipsius basilicæ sunt ingressi, diuersaq; consilia meditabantur, id quod etiam Octiæ, & Albani Antistites coactos introduxerunt quos molliori sermone, blandisque reducere adulationibus decertabant, & postmodum asperis promissionibus circumdabant, quibus strīdula etiam voce dicebant. Nullatenus vitam possidere potestis, sed capitali subiacebitis sanctioni, nisi cōsecrationis Anastasio gratiam dederitis. Illi aūtante sc morti tradere proferebant, mēbratimque se laniari, quā deposito, anathemate damnato cōsecrationis tribuerent benedictionē. Arguebant aūt cosdem missos, & vniuersas demonstrabant. Sacræ respōsionis scripturas, qualiter nullatenus eundē Depositū, in ordine quē poscebat, cōstituere valuissent. Protinus verò secretius linguam eorum confabulantes furor, qui in eis exuberabat, minuit, mentibus quæ eorum videbatur expulsus.

Noluntcōsentire in pseudopapam.

Tertia verò feria luceſcente omnes Episcopi cū Clero, ac populo in basilica Saluatoris, quæ Constantiniana dicitur congregati sunt. In qua omnis plebs, ac populi multitudo extensa voce clamauit. Benedictum beatissimum Papam volumus, ipsumque desideramus, quod iam fati audientes Legati, mirabātur. Videntes itaque quia in Anastasiū, Christi vnitas, almaq; concordia nullo flectebatur ingenio, in quodam patriarchij cubiculo episcopos conuocauerunt,

Tota plebs in Ecclesia repetit Benedictum.

atque

atque alios sacerdotes cum Clero. Cum quibus amplum agitare studeurunt conflictum, sed tam probabilibus missorum audaciam superaeurent sermonibus, atque doctrinis, ita vt infausta illorum mentis cogitatio cōtemplaretur contrita, atque confusa. Hoc cernentes missi venerabilibus dixerunt Episcopis. Accipite vestrum electum, & in quam vultis basilicam eum deducite. Et modo Anastasium, quem depositum dicitis ab hoc patriarchio eijcimus. Tresque per dies iciunium cum orationibus celebremus, & postmodum quicquid superna clementia demōstrauerit, impleatur. Almifici vero Episcopi clamauerunt. Eijciatur nostra praesentia inuasor, atque depositus Anastasius, & ab hoc expellatur patriarchio, & tunc facimus, quod hortamini.

Missi Caesaris tandē consentiunt in Benedicti electionem.

Illico praedictus Anastasius magna cum turpitudine de patriarchio eiectus, atque expulsus est, vt omnes multimodas orthodoxae cultores fidei Domino nostro Iesu Christo persolerent grates.

Anastasius eijcitur

Episcopi quidem cum vniuerso Clero, ac populo beatissimum accipientes Benedictum eiectum de basilica, in qua Clerici commorantur, deduxerunt, quia ibidem custodibus à fautissimo fuerat Anastasio cōlocatus. Qui cum omni alacritate, atque exultatione cum ipso in basilicā Salvatoris, quae Constantiniana dicitur, descenderunt. De qua exeuntes cum super equum ouantes, in quo Leo praesul sedere confueuerat, posuerunt. Quem etiam magna populi praecedente caterua in basilicam Dei genitricis, quae ad praesepe dicitur, deduxerunt, in qua iciunijs, & orationibus tribus diebus, noctibusque vacantes fuminam maiestatē Domini multis cum lachrymis exorabant.

Benedictus in Lateranū Eccles. ducitur.

Expletoque iciunio oēs, qui se anathematizato, depositoque coniunxerāt, diuino compuncti nutu, Deiq; inflammati fauore in iam fatam basilicam, in qua beatissimus, vt praetulimus, Benedictus erat, vnanimes cōuenerunt, & procedentes vestigia ipsius, osculari coeperunt, qui & dicebant. Errauimus, & lubrico à te pede discessimus, sed pastor veluti sanctissimus ouium suscipe agmina per nemus errantia, fessoque sinu agniculos collige tuisq; nos obumbra sub alis. Protinus ipse à Deo protectus Benedictus extensis brachiis, puris mentibus, cordeque benigno omnes amplecti stiebat, & osculis perornabat, quibus etiam dicebat.

Aduersarij osculatur pedes Benedicti.

Gaudete, inquit, dilectissimi, & magis exultate, quia Ecclesiam quae scissa fuerat, Christus Dei filius sua vnire virtute dignatus est. Haec dicens, & his similia praedicans, etiam ipsi Imperiales ibidem conuenerunt legati, qui salubrius verbis, ac mollioribus cum eodem secretius electo cōfabulabantur.

Subito verò omnes episcopi, vniuersusq; Clerus, atque innumera Romani populi multitudo ex eadem cū deducētes basilica cum hymnis, & canticis spiritalibus, in patriarchium Lateranense introduxerunt, & in pontificali solio, de quo eiectus fuerat, posuerunt. Denique vniuersa congratulabatur ecclesia, & omnis populus amplis vocibus resultabat. Praeterea Dominico die diluculo in basilicam beati Petri Apostoli, ab episcopis, Clero, proceribus deductus est, & in conspectu omnium Imperialibus missis cernentibus in apostolica sede, vt mos est, & antiqua traditio dictat, consecratus, ordinatusque est Pontifex. Portuensis verò episcopus prohibitus ab ecclesia, ordinationem, quam debuerat, super eum nullatenus fecit, quod anathemate esse ieunxerat, acin periurij voraginem cecidérat, atque manebat.

In throno Pōtificio collocatur.

Cōsecratur Pontifex.

Post sacra autem tunc missarum solemnia celebrata in patriarchij Lateranensis Pontifex ordinatus, reuersus est ecclesiam. Erat enim mitissimus, & omnibus sacris decoratus operibus, vultu pulcher & mente clarus, dulcis verbo, doctrina beneuolus.

Dona oblata Ecclesiae Lateran.

Sed quia cunctā non sufficimus per ordinem enarrare, ad ea quae diuersis sanctorum locis obtulit, extendere calamum studeamus. In primo quidem Pōtificatus sui exordio superno exardescens amore in basilica Saluatoris, quae Cōstātiniana dicitur ipsius Redemptoris Domini nostri Iesu Christi miraepulchritudinis ex argento purissimo, auroque perfusum fecit iconam, Leonem, Draconemque pedibus conculcantem pens. lib. sex decim, & semis. Et in basilica sanctae Dei genitricis, semperq; virginis Dominae nostrae, quae ad praesepe nuncupatur auream obtulit, pretiosissimamque coronam vnam pen. lib. quatuor. In qua vero basilica baptisterium destructum multa per tempora maserat, celeri studio, futuram sperās à Domino retributionem, restauravit, & ad pristinum statum perduci procurauit. Ipse quoque insignis, & beatissimus Papa in basilica beati Petri Apostoli ex argento mundissimo, auroque fusam cantharam interrasilem, in quam thus mittitur, obtulit: vbi etiam candelabra septem cum cornibus ex argento purissimo obtulit aureo nitentia colore.

Iam & in basilica doctoris mundi beati Pauli Apostoli sepulchrum quod à Saracenis destructum fuerat, peroranuit, pen. lib. numero centū tres. Etiam in basilica beatae Dei genitricis trans Tyberim obtulit vestem vnam in circuitu ornatam de olouero habentem in medio crucem de chrysoclauo. Fecit autem in basilica Beatae Dei genitricis, quae vocatur antiqua, quam à fundamentis Leo Papa viam iuxta sacram constituxerat, vela de sundato cum periclysi de blattchin numero tredecim. Qui etiam in basilica beati Laurētij martyris sita foris muros Ciuitatis obtulit aureas clauces, atque concessit. In mense verò quinto consecrationis huius praelari Pontificis, id est, mēse Ianuario. de . . . fluuius, qui appellatur Tyberis alueum egressus est suum, & per campestria se dedit, intumuitque inundatione aquarū multarum, & ingressus est per posterulam, quae appellatur Sanctae Agathae in Vrbem Romanam hora diei. Transcendit interea aliquibus locis, & ingressus est in ecclesiam beati Siluestri, ita vt & gradus omnes ascenderet in basilicam beati Dionysij praemultitudine aquarum, excepto vno, quisuperius erat, & exinde expandit se super plateam, quae vocatur, via lata, & ingressus est in basilicam Sanctae Dei genitricis Mariae, & ibidem tantum intumuit aqua, vt etiam portae ipsius Ecclesiae non viderentur prae multitudine aquarū. Ac inde ascendit per plateas, & vicos vsque ad cliuum argentarij, exinde verò reflexus ingressus est per porticum, quae est posita ante ecclesiam Sancti Marci mēse supradicto die sexto Aprilis Domini nostri Iesu Christi secundum carnem, id est, Theophanie. Inde ait impetum faciens, coepit decurrere in cloacam, quae est iuxta monasterium Sancti Syluestri, & Sancti Laurentij martyris, quod vocatur Pallacinj. Et ab ipso die, & deinceps coepit paulatim aqua minui, & fluuius post, multo damno facto in suum alueum reuertus est. Nam domos euertit, agros defertauit, euelles fegetes, & eradicans arbusta. His itaque peractis praefatus beatissimus Papa nimio amore constrictus in ecclesia beatae Dei genitricis, semperq; Virginis Mariae Dominae nostrae, quae ponitur trās Tyberim, fecit vellē in altari maiori de chrysoclauo habentem historiam assumptionis eiusdē Dei genitricis.

S. Pauli.

Tyberis exundat.

Dona in B. Mariae ecde.

Obtulit etiam in monasterio Sancti Christi Martyris Anastasij quod vocatur, ad Aquas saluias, gabatham saxificā exargento purissimo vnā pen. lib. numero tres. Necnon & in basilica beatae Dei genitricis, quae olim antiqua vocabatur, nunc aūt sita est iuxta viam sacrā fecit vestem cū chrysoclauo habentem historiam Natiuitatis Domini nostri Iesu Christi secundum carnem. Simili modo & in monasterio beati Martini fecit Canistra ex aforci duo ex argento purissimo pen. libras numero quatuor & semis. Item Venerabilis, & praelarus Pontifex fecit in Ecclesia beati Cyriaci Martyris, quae ponitur via Ostiensi vestem de fundato vnam. Pari modo & in ecclesia beati martyris Foelicis, quae ponitur in Pincis fecit vestem de fundato vnam cum gryphis. Fecit verò egregius Praesul in titulo beati Chrysogoni Martyris calices ex argento purissimo numero quinque, qui pen. simul libras 11. & vncias semis. Nam & in titulo Calixti fecit amam vnam ex argento purissimo pens. libras decem. Ibi & ipse fecit gabathas quatuor pens. libras nouem, & semis. Similiter & canistra nouem pen. in simul libras XI. Ad laudem, & gloriam ipsius Ecclesiae fecit euangelium argento, auroque perfusum vnum pen. lib. quindecim. Item ibi ipse fecit cortinam vnam, canistrum vnum, arcum cum duabus gammadijs ex argento purissimo pen. in simul libras quadraginta. Et in Ecclesia beatae Balbinae martyris obtulit euangelium ex argento purissimo.

S. Cyriaci

S. Chrysogoni.

S. Balbinę

Verum etiam & in basilica doctoris mundi beati Pauli Apostoli fecit vestem de chrysoclauo mirae magnitudinis, & pulchritudinis decoratam vnam.

S. Pauli.

Etin

S. Petri.

Et in ecclesia beati Petri principis Apostolorum nutritori suo præ nimio amore exardefcens ad cooperiendum billicum cœfellionis fecit coopercculum ex auro puriſſimo, pen. lib. 3.

S. Sergii & Bacchi.

Et in monaſterio Sanctorum Chriſti martyrum Sergii, & Bachi quod appellatur Callinici fecit calices de argento puriſſimo duos, & patenam vnam, colatorium vnum, Cantharam vnam. Thymiameterium vnum, pen. ſimul lib. 4. Iſte quidem inſignis, & beatiſſimus Pontifex in ſuperno fundamine mentis obſeruantiâ ponens, nil terrenis, ſinemque habentibus, ſed ſpiritualibus, ſalubriuſq; tantummodo operibus delectabatur, & in cœtis, quæ ſalutis ſunt, quotidie præcluro intuitu permanebat.

S. Petri.

His vero ſacris beneficijs, ornatus Apoſtolorum principi, populiq; ianitori, obtulit miræ pulchritudinis velle vna aureo textam opere, de coreque fulgentem Almificam. Annunciationis habentem hiſtoriam, & hypopanti, qualiter iple vnigenitus Dei filius templum ingreſſus doctorum in medio reſidebat. Verum tamen iſdem præditus, & beatiſſimus Præſul nimio amore accenſus, Deique adminiculo ſuſſultus fecit in baſilica beati ac egregij, prædicatoris Pauli Apoſtoli regnum de auro puriſſimo ſpanoclitum cum catenulis ſuis habens in medio crucem auream, item ſpaniſcam, quæ pendent ab iſdē ſuper eiuſdem altare pen. lib. 2. & vn. i.

S. Pauli.

Theophylus Imp. Orientalis dona mittit Romæ.

Obtulit quoque in eadem baſilica cantharam de argento mundiſſimo vnam pen. vnc. 9.

Iſte verò inſignis, & beatiſſimus Papa fecit cructs argenteas ſeptem, quæ per olitana tempora per omnes Catholicas eccleſias more ſolito præcedebant, & quia præ nimia vetuſtate confractæ fuerant, iſdem præclarus, & Sanctiſſimus præſul à nouiter reſtaurauit, & in priſtinum ſtatum iterum reduxit, quæ pen. ſimul lib. quinquaginta vnam & ſemis.

S. Sebaſtiani.

Necnon & in baſilica S. Chriſti martyris B. Sebaſtiani, quæ ponitur in loco, qui vocatur Fraſcata, obtulit idem pater egreg us veſtem de fundato vnam, habentem in medio crucem cum gammadijs de quadrupalo. Simili modo fecit in baſilica beati & egregij, prædicatoris Pauli Apoſtoli veſtem rubeam de rodina. i. cum chryſoclauo.

Verum etiam & in titulo S. Cyriaci martyris fecit veſtē de fundato vnam. Iſte vero beatiſſimus Pontifex exardeſcens amore fecit in baſilica Peati Petri Apoſtoli nutritori ſuo ſarum ex argento vnum miræ magnitudinis, qui pen lib. & vnc. . . .

S. Laurentij.

Hic verò beatiſſimus Pontifex diuina inſpiration e repletus fecit in Eccleſia B. Leuitæ Laurentij foris muros huius ciuitatis Romanæ veſtem de fundato vnam cum chryſoclauo miræ pulchritudinis decoratam.

Sed & ipſius præcipuæ ſarta tecta Eccleſiæ B. Petri Apoſtoli nutritoris ſui, id eſt, nauem maiorem, & aliam nauem, quæ ſuper corpus eius eſt, magnis trabibus impoſitis numero ſeptem procacique artificio eleuatis luciſluè renouauit.

S. Cyriaci

Et in titulo B. Cyriaci martyris obtulit Euangelium v num ex argento puriſſimo ad laudem & gloriam ipſius eccleſiæ. His itaque peractis præfatus beatiſſimus Papa nimio amore conſtrictus in eccleſia B. Dei genitricis, ſemperq; Virginis Mariæ Dominæ noſtræ, quæ ponitur trans Tyberim abſidam maiorem ipſius eccleſiæ, in ruinis poſitam, nouiter, atque à fundamentis faciens, ad meliorem erexit ſtatū. Feneſtras verò vitreis coloribus ornauit, & pictura muſiui decoratuit. Necnon & porticum, atque baptiſterium cū ſecretario omnia & in omnibus ſarta tecta nouiter renouauit.

S. Marci.

Cimiterium verò B. Marci Confeſſoris, atque pontificis quod ponitur foris portam Appiam, qui in ruinis iam poſitis omnia reſtaurauit. Necnon & in eccleſia beatorum Petri, & Marcellini martyrum, cuius tectum iam vetuſtate poſitum vicinū ruinæ exiſtebat depoſitis vetuſtiſſimis trabibus, & aliis impoſitis nouiter ipſum tectum atque portícus in circuitu omnes nouiter reſtaurauit.

S. Petri & Marcellini.

B. Pauli.

In baſilica quoque iam ſæpius dicti egregij doctoris mūdi B. Pauli Apoſtoli iſdē Antiſtes Sanctiſſimus Benedictus Præſul pulcherrimi decoris rete factum miro opere totum ex gemmis aluaberis, & bullis aureis, concluſas etiam auri petias in ſe habens ſmaltitas videlicet maiore numero 21. cū alijs pariter minoribus. Necnon & amendulas aureas numero 11. & gemmas chryſoclauas pendētes numero 10. magno amore præcepit fieri, & ſuper ſacrum ſanctum altare ad honorem Apoſtoli offerens pendere iuſſit aſſidue. Verum etiam ætherio compunctus nutu magnam Sanctæ eccleſiæ vt idoneus Chriſti miniſter, cum corde puriſſimo indefeſſe tergens, textum ſcilicet voluminis, in quo conſtant veræ prædicationis Pauli videlicet Apoſtoli, & aliorum Apoſtolorum epiſtolæ, atque Prophetarum ordinabiliter conſtitutæ lectiones, quæ à ſubdiaconibus leguntur per cunctas eccleſiarum ſtationes more ſolito ſurſum in ambone raptū, vel perditum à Sancta eccleſia fuiſſe percipiens, captus magna vehementiq; ſollicitudine tale dignum ſimiliter voſumen præparare ſtuduit, in quo Græcas, & Latinas lectiones, quas die Sabbato Sancto Paſchæ, ſimulque & Sancto Pentecoſtes Subdiaconi legere ſoliti ſunt ſcripturas adiungi præcepit, miræque operationis tabulis argenteis decenter adornans Sanctæ eccleſiæ Romanæ libenter obtulit. I. ectionarium amiſſum reſtituit.

Huius temporibus Michael filius Theophili Imp. Conſtantinopolitanæ Vrbis Imperator ob amorem Apoſtolorum miſit ad B. Petrum Apoſtolum dono per Manum Lazari monachi & pictoriæ artis nimiè eruditi, genere vero Chazai, id eſt, Euangelium de auro puriſſimo, cum diuerſis lapidibus preciolis Calicem verò ſimiliter de auro, & lapidibus circūdatum, reticulo pendente de gemmis albis preciolis mirę pulchritudinis decoratum, & vela duo de oloueo cum cruce de oloueo, & liſta ſimiliter de chryſoclauo, & parua coopertoria ipſius calicis, ſicut mos græcorum eſt. Similiter & veſtem de purpura imperiali munda ſuper altare malus ex omni parte cum hiſtoria & cancellis, & roſis de chryſoclauo magnæ pulchritudinis deornatam, etiam & velum de ſtauraci vnum, cum cruce de chryſoclauo, & literis de auro græcis.

Saxonum rex reliquiosis cauſa Romā venit.

Huius temporibus rex Saxonum nomine, cauſa orationis veniens, relictis omnibus ſuis rebus, regnum proprium ſuum dimiſit, Romam properans ad limina Apoſtolorum Petri, & Pauli cum multitudine populi, & obtulit dona B. Petro Apoſtolo coronam ex auro puriſſimo pen. lib. 4. Baucas ex auro puriſſimo duas pen. lib. . . . . Spatam cum auro puriſſimo ligatam. Item imagines duas min. ex auro puriſſimo Gabathas faxifcas de argento exaurato quatuor. Saraca de oloueo cum chryſoclauo 1. Camiſias albas ſigillatas holoſericas cum chryſoclauo, & vela maiora de fundato duo.

S. Petri.

Et ipſe Rex Saxonum poſtulante Sanctiſſimo Domino Benedicto Papa, vt faceret rogam in ecclesia B. Petri Apoſtoli publicam de pondere auri vel arg. librarū, Epiſcopis, presbyteris, diaconis & vniuerſo clero & optimatibus Romanis tribuit aurum, populo vero minutum argentum.

Et poſtmodum finita cauſa orationis reuerſus eſt ad proprium regnum ſuum, & poſt paucos dies vitam finiuit, & perrexit ad Dominum.

Papa ſepultura clericorū ſolet interdicere.

Multum denique idem præſul Sanctarum Dei Eccleſiarum curam gerens, ſemperque pio mentis affectu, ac ſtudio in illarum reparatione gaudens in baſilica regni cælorū celsa luigeri nutritoris ſui ſarum Cantharum argenteum fedentē in pedibus 4. à Saracenis olim ablatū, in quo ad decus ipſius baſilicæ in diebus feſtis, atque Dominicis Lucerna ſimul, & cerei ponebantur iuxta lectorium mirifico opere fecit, ac renouauit pen. lib. . . . Erat enim ad diuini cultus amorē ſemper intentus caſiſque amator, & omnium ſupernorum pudicis moribus operum cultor.

Hic conſtituit vt cum epiſcopus, vel presbyter, aut Diaconus moreretur, Pontifex vna cum omnibus epiſcopis, & presbyteris, atque Diaconibus, necnon & reliquis Clericis ad eius ſepeliendum corpus, & commendandam animam conueniret.

Similiter etiam ipſi facerent, cum Pontifex ab hac luce migraſſet, quod nō ſolum docuit, ſed & fecit. Cuius veſtigia ſequens ſucceſſor eius in cauſa pietatis huius, ſicut & in cæteris cum tanquam heres douotiſſimus imitatus eſt. Hic fecit ordinationem vnā per menſem Decembrem, presbyteros 5. Diaconum 1. Epiſcopos per diuerſa loca numero 65. Sepultus vero eſt ante ſores baſilicæ B. Petri Apoſtoli.

NOTAE IN VITAM BENEDICTI PAPAE III.

Benedict⁹ fil⁹ pontifex

Benedictus.] *Leone defuncto adsque mora in locum eius consensu omnium subrogatus est Benedictus III. Fallitur praenomini querundam qui ad flagitium vsq; fuere Legatorum imperatoris opera, Anastasius Cardinalis presbyter tituli sancti Marcelli, quem supra in Concilio Romano tempore Leonis III. I. celebrato excommunicatum fuisse diximus, mirusq; est per schisma in sedem Apostolicam, ad ij, Imperatoris Ludouici conatu qui odorat in electione Romani Pontificis nullam sui rationem habere. Verum resistente Clero populoq; Romano schismaticus egicit, atque in suam sedem Benedictus restituitur. Hæc summatim ex Anastasio.*

Schisma.

Huius tempore Lotharius Imperator relicto seculo anno Imperij sui decimoquinto, qui est Christi octingentesimus quinquagesimus quintus habitum monasticum suscepit.

BENEDICTVS EPISCOPVS SERVVS SERVORUM Dei reuerendissimo confratri nostro Hincmaro Archiepiscopo Rhemensis ecclesiæ.

PRobabilium sacrorumque definitiones gestorum audientium mentes exhilarant, faciuntque alacres; & in tantum mortalium lætitia corda replent, vt in Conditoris omnium exuberent laudes, facilique intuitu illarum confirment proficuas intentiones & actus, validoque & ineuouusso propagare fundamine, conamine ingenti procurent. Nostrum quemadmodum Pontificij cor dulcisonis tuæ benignitatis apicibus latius effectum est & hilarius, ftre nua quos perlegentes inquisitione, nostræ te esse conuentum dilectionis, internis nouimus oculis, diuinisque prosperitatibus efficacem, Synodi textum imminenti venti lantes intuito, eiusque Actus, quam Suessionis apud ciuitatem sua beatitudo studuit celebrare diœcesis cum Episcopis tuæ, venerabilibusque Archiepiscopis, Guenilone felicissimo Senonensi, Amalrico Turonensi, alijsque Episcopis, vt scriptis mihi contulisti, subtili demonstratione pandere procurasti; Quæ ad profectum tantæ nosciuntur Ecclesiæ pijs auctoritatibus statuta, fancitaque reperimus, præcipuè in quibus æquiparare te viros illos prospeximus, qui non terrenis actibus, caducisque delectati sunt obseruationibus, infinitoque Dei zelo accensi Ecclesiastica promulgarunt statuta, & ordines. Hæc cernentes ad ea quæ cupis, nos nullatenus inclinare ambigimus, tuæ veneration is adimplere cupientes affectum. Et quia vt deuotus fidelisque in omnibus filius, pro instructione seu confirmatione gestorum ac regularum Ecclesiasticarum, semper ad hanc te Sedem recurrere contemplamus: definitiones fraternitatis tuæ & ceterorum Episcoporum, quas in præfata Synodo Apostolicis, canonicisque auctoritatibus proprijs digitis roborastis SI ITA EST NOSTROQVE VT SCRIPTIS PRAESVLATVI INTIMASTI ET GESTORVM SERIE DEMONSTRASTI, RATAS EAS QVIDEM DEFINITIONES APOSTOLICA PROMVLGAMVS FORE AVCTORITATE, semperque manere statuimus; vt inde quæstio nullis aliquando temporibus oriatur; & aspirantes indebitè anhelitus compressi funditus perpetuo maneant, ne amplius vllorum contradicentium aduersitatibus Dei turbetur Ecclesia, fed omnibus eruta, sine pertractationis erroribus, vnita semper in Christo permaneat.

Inter hæc quidem & hoc fancimus, Ne quilibet tuæ diœceseos regulis subiectus ecclesiæ, te contempto, impunè audeat, seu valeat aliena expetere, aut expectare iudicia, vt almorum traditionibus Patrum, canonumque promulgationibus est constitutum (SALVO IN OMNIBVS IVRE APOSTOLICAE NOSTRAE SEDIS) aò ipso veluti Christo & sacris est cautum canonibus. Sed cuncti siue in prælatione sint, siue in subditione debita, ordinem ab Ecclesiasticis regulis traditum obseruantes obediant, & studiosius obtemperare procurent. Et hoc promulgamus, atque statuimus, vt te qui eius prouinciæ Primas esse diceris, nullius vnquam infestatione contra canonica Apostolicaque decreta, siue iudicia Ecclesiastica, tibique commissa, aut virtute aut facultate nullari, aut ANTE AVDIENTIAM ROMANI PONTIFICIS à quocumque damnari statuimus. Sed si compellitur, ad hanc appellare sanctam Sedem volueris Apostolici Papæ iudicio reseruari: nostra Immò beati Petri auctoritate præcipimus nec alicuius iuri vel iudicio te subijci EXCEPTA POTESTATE SEDIS ROMANI PONTIFICIS. Et hoc volumus, ne quilibet ex prouincia, & diœcesis metropolis tuæ, tibique subiectæ, ius, secundum Ecclesiasticas constitutiones Primatis Ecclesiæ tuæ & tibi debitum, quoquomodo per contemptum contuellere, aut tibi vel Ecclesiæ tuæ quamcunque violentiam contra eadem canonica constituta & decreta Romanorum Pontificum pertinaciter inferre præsumat, cum anathematis interpositione, nostra Apostolica & beati Petri Apostolorum Principis auctoritate prohibemus. Optamus fraternitatem tuam in Christo nunc & semper bene valere.

EPISTOLA II. BENEDICTI PAP. III. DE HVBERT. SVBDIACONI SCELERIbus, ad episcopos Gallia.

Benedictus Episcopus seruus seruorum Dei omnibus venerandissimis, & sanctissimis Archiepiscopis, cunctisq; Episcopis in Carolo Regis Regno morantibus.

BOnorum semper innouamur auditu, & actibus hilarescimus Deum diligentium animo superna * pollentiâ, quos beatitudo sublimat, diuinoque connectit consortio, & poli perducit ad climata: atrocitatibus autem, actibusque malorum lamentamus, quorum scelericus conuersatio circumdatur, & plena malis eorum operatio manet: quorum in cunctis cursus est detestabilis, perseueratia * fœua, infelix que opinio. Quibus Hubertum clericum quondam Bosonis filium relatione similem esse cognouimus, qui tantis squaloribus irretitus, mentem ad superna non subleuans, eorum perennis particeps esse nolit. Multorum verò ingemiscentium clamoribus hominum horrificisque assertionibus plura infelicis fuæ audaciæ mala, diraque perpetrationes nostri Præsulatus didicêre Legati. Qualiter olim sacrorum fuit coniunctus numero clericorum à Deo, vt in diuinis celebrandis mysteriis, more subdiaconorum, sacras Lectiones, confcendens ambonem, populis nunciaret: Nunc autem (quod lacrymantes referimus) iniquorum, sceleratissimorum que hominum conuersationibus foetatus infausta vitæ iniquus, & multis piaculis criminibus que plenus, ad periclitationem fuæ, quo non debuerat, animæ, iniquo * certamine tendit, & cruenta tyran nide perseuerat. Et hoc multis narrantibus audiêre, quod cum fcenicis mulieribus quotidiè degere non dubitat, quæ animas perdunt, corpora fauciant, ad imaque deducunt.

*peteruis

*fuit

*conami ne

Et quia aggregatione multorum hominum sibi noxiorum coniuncta, multa in plebem Domini, pretiosa quam passione è faucibus nequissimi eripuit Leonis, atque redemit, homicidia, & innumera adulteria, turpesque fornicationes, ac deprædationes illicitas & insustentabiles perpetrare non cesset: sed & pluribus item affirmantibus didicêre, quod monasterium sancti gloriosique Mauritij martyris Apostolicis priuilegijs munitum tanta ferocitate peruasit, vt nullus iam prisce religionis in eo ordo seruetur: (nam illa quæ Deo ibidem famulantibus ex opibus ipsius ministrabantur, nunc meretricibus, canibus, atque auibus, nequissimis nec non hominibus sua largiuntur præceptione:) Idque monasterium ab Ecclesia findens, annonas quas possidere videatur Antistes, sacrorum Canonum, Patrumque violans sanctiones indecenter possidere non dubitet: Et quia monasterium in commemoratione beati Petri Apostoli Luxouij constitutum, cuius claustri aditus mulieribus nunquam patuit: hostili modò ingressus, cum illicitis mulieribus per aliquot dies commorari non trepidarit: Quædam etiam mulier, quæ causa pudicitiæ proprio se viro dissociauit, Deoque se vouit atque dicauit promisit, & postmodum diaboli iaculo terebrata atque percussa, à monasterio fugiens, cuidam adultero iuncta, fuæ se defensioni submisit; postremo Archiepiscoporum, Episcoporumque quæsita cœtu minimè est præsentata, qui vnà cum defenso-

ribus

ribus suis eam ab ecclesiastica communione expulere. Quæ hactenus vsque diuinum non timens iudicium sua defensione retinere non cessat. Pacem quem inter Ludouicum muniuimus Cæsarem semperque Augustum suosque gloriosos germanos, sua miserrima cupiditate, ad multorum Christianorum necem atque periculum scindere (vt audituimus) non dubitauit. Hæc & multa horum similia de eo audientes, profusis lacrymis condolemus, ne fuę fragilitatis in his eum finis contingat, erebique voragini addicatur. Propterea volumimus & Apostolica sacra præcipimus auctoritate & industria, & omni postposita excusatione, ablatoque ingenio, post trigintadierum curricula vbi hæc illi fuerit præsentata epistola, iter inchoare non pigeat, Romamque celeri studio properare festinet, vt præsentialiter videre valeamus atque cognoscere, si taliter circa eum hic quæ dicuntur existant, vt spirituali abluere censura curemus, sauciataque membra cælestis reformare medicinæ * collegio valeamus. Cupimus enim ipsum tantis erutum esse delictis, & supernæ patriæ sacris monitis perficere ciuem. Si autem venire neglexerit, ad nostramque Apostolicam sedem secundum præceptionem pergere noluerit: Scire vos volumus, quia mox illum ab ecclesiastica communione expellimus, ita vt nec vobis cum, nec cum alijs Christianæ ciuitoribus Fidei consortium habeat, & à Dominico corpore & sanguine eum facimus alienum. Optamus beatitudinem vestram in Christo benè valere.

* al. collyrio.

CONCILIVM APVD CARISSIACVM PRO REFORMANDIS MORIBVS ECCLESIAE CONGREGATVM IN GALLIA ANNO DOMINI 856. tempore Benedicti Papæ III. & Caroli Calui Regis Francorum.

EPISTOLA SYNODALIS SVB NOMINE CAROLI REGIS AD EPISCOPOS, & Comites Galliæ scripta.

In nomine sancta & individua Trinitatis Carolus Dei *gratia Rex illustris Episcopis & dilectis, ac fidelibus Missis illustribus, Comitibus nostris salutem.*

NOTVM sit fidelitati vestræ, quia decimoquinto Kalend. Martij, secundum sacram auctoritatem Synodum venerabilium Episcoporum, ac conuentum fidelium nostrorum apud Carisiacum conuenimus. Cum quibus inter cætera Ecclesiastica vtilitatis ac Regni necessitatis negotia considerauimus, qualiter rapinæ, & delationes, quæ partim occasione superstituentium paganorū, partim mobilitate quorundam fidelium nostrorum in Regno nostro, per eos etiam qui ecclesiam Dei defendere & tueri, & Regni soliditatem & quietem debuerant prouidere, grassantur: aliquo modo, annuente Domino, sedari valeant & amoueri.

Quorum consultu decreuimus, vt quia peccata, quæ in suo initio, vt sunt, magni ponderis æstimantur, pernicioso processu ipso etiam exitiabili supra * ius mentibus loquantur, & quasi insensibiles: ac si quando respicere molunt aliis obligent, vt si refurgere velint, non possint. Antequam censura ecclesiastica, ac legales sententiæ huiusmodi prædatores terribiliter & damnabiliter ferīat, episcopi quique in suis parochijs, & Missi in illorum Missaticis, Comitesq; in eorum Comitatibus pariter placita teneant, quo omnes Reipublicæ ministri & Vassi Dominici omnesque quicunque vel quorumcunque homines in ijsdem parochijs & Comitatibus, sine vlla personarum acceptione & excusatione, aut dilatatione conueniant. Et episcopi illius parochiæ breuiter annotatas sententias de eiusmodi causa, Euangelicæ videlicet & Apostolicæ & propheticæ auctoritatis, necnon & decreta Apostolica atq; canonica omnibus relegant, & aperto sermone cunctis, quale, quantumq; peccatum sit, & qualem, quantamque pœnitētiam, & quam immanem, seueriſſimamq; vindictam exposcat, cum alijs debitis & necessarijs atq; vtilibus prædicationibus innotescere curent.

* Locus corrupt.

Missi quoque legales sententias, sicut eas cognitas habent, annotent, & prædecessorum nostrorum Regum atque Imperatorum, nostraque Capitula de hac causa in vnum collecta omnibus nota fiant. Et episcopi Dei & Apostoli auctoritate tales deprædationes omnibus interdicat, & Missi & Comites nostri cunctis ex regio nostro banno prohibere firmiter studeant, & cognoscant omnes quia si abhinc in ante in Regno nostro talia facere aliquis præsumpserit, secundum diuinas sententias specialiter excipiet sententiam, & secundum leges ac Capitula regia emendari cogetur, & secundum iudicium fidelium nostrorum condignam vindictam suscipiet.

Et si talis persona fuerit, vt episcopi & Missi nostri ac Comites in illorum ministeriis quod prauum actum fuerit potuerint emendare, secundum præfixa monita illud emendare studeant, aut per fideiussores ad nostram præsentiam venire faciant. Si autem aliquis quiscunque inobediens extiterit, cum summa festinatione nobis notum facere curent, vt quanto citius ad nostram præsentiam illum venire iubeamus, & dignam vltionem, secundum iudicium fidelium nostrorum sustineat. Et si (quod absit) talis emerserit, qui Dei timorem postponat, & ecclesiasticam auctoritatem contemnat, ac regiam potestatem refugiat: sciat, quiscunque ille fuerit, quia & secundum canonicam auctoritatem ab omnium Christianorum cœtu, & sanctæ ecclesiæ consortio, & in cælo & in terra alienus efficietur, & regali potestate atque omnium Regni fidelium vnanimitate, sicut Dei & ecclesiæ inimicus & Regni deuastator persequetur, vsque dum à Regno exterminetur.

Et si aliquis Comes fuerit qui hoc in suo Comitatu fecerit, aut ibi talia increscere permiserit, & ipse illa non emenderet, aut nota nobis non fecerit, vt nostra auctoritatis talia corrigat: sciat quia talem sententiam inde sustinebit, sicut tempore antecessorum nostrorum consuetudo fuit. Et si aliqui itinerantes deprædationes & rapinas per Regnum nostrum fecerint, & Episcopi seu Missi & Comites hoc emendare non potuerint; quam citius potuerint, nobis notum facere curent; vt iubeamus ipsos deprædatores per eandem viam cum Misso nostro redire, & illa omnia, quæ alij egerunt, legaliter emendare, & talem armiscaram sicut à nobis iussum fuerit, aut iudicium, sicut cum fidelibus nostris considerauimus, sustinere. Si autem dilecti fratris nostri, ac nepotum nostrorum homines fuerint, qui talia egerint, & hoc nobis innotescat, vt illis nota faciamus. Et illi suos homines, sicut illis melius visum fuerit, de talibus castigare procurēt, sicut & nos nostros homines castigare volumus. Si in illorum regnis indecentia, & aliqua noxa (quod absit) facere præsumpserint: admonendi sunt qui in aliena rapere contendunt, vt solicitè audiant, quod veniens in iudicio Dominus dicat: Matt. 25.
Ite furiui & non dedidlis mihi manducare, &c. quibus dicit: Discedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabulo & Angelis eius. Hinc ergo colligendum est, quanta damnatione plectendi sint qui aliena rapiunt, si tanta animadueriſone feriuntur quia fua indiſcrete tenuerunt. Perpendant quo eos obliget reatu res capta, si tali subijcit pœna non tradita. Perpendant quo demeretur iniuſtitia illata, si tanta percuſſione digna est pœna non impensa.

Audiant raptores qui multiplicant non sua vſquequaq; Haba. 2.
& aggrauant contra se denſum lutum. Denſum lutum contra se aggrauare, est terrena lucra cum pondere peccati cumulare.

Audiant quid Christus dicat: Quid prodest homini si totum mundum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur: id est, quid prodest homini si totum quod est extra se congregat, & hoc solum quod ipse est damnat. Matt. 16.

Audiant illi qui rapiunt in hoc sæculo: deficient autem & in sæculo dimittent; sed fecum ad iudicium cauſas rapinæ, id est, damnationem secum ferent: vt alibi scriptum est.

Audiant quia prophera Isaias dicit: Rapina pauperis in domo vestra, & cauſa viduæ non ingreditur ad eos, & lacry- Esa. 3.

ma vidiæ vsque ad maxillam defcendit; & Dominus non delectabitur in illis.

Audiant quia in cuius domo rapina est, siue in domo corporis, siue in domo mansionis, non habitat in illa domo Spiritus sanctus, sed spiritus malignus. Et si accedit ad communionem corporis & sanguinis Christi ante dignam satisfactionem, non mundatur per illam communionem à peccato, sed plenius, sicut Iudas quando in cœna plenus rapina & iniquitate communicare præsumpsit de manu Christi; possidetur à diabolo, vnde & suspensus crepuit medius. Ad quæ causa vidiæ non ingreditur, nec ipse si dignè non satisfecerit, in cælestem ecclesiam intrare valebit.

Esa. 33.

Audiant raptores quid iterum Propheta dicat: Qui præ-daris, nonne, & ipse prædaberis? Videlicet quia ille qui prædatur res pauperum & ecclesiarum ac seruorum Dei, depræ-datur à diabolo, & præda illius fit.

1. Cor. 6.

Audiant quid sanctus Apostolus dicat, per quem locutus est Christus, & qui raptus fuit vsque ad tertium cælum, & qui raptus fuit in paradisum, & audiuit talia secreta verba, quæ non licebat hominibus loqui: ait namque: Quia neque rapaces, neque homicidæ neque adulteri Regnum Dei possidebunt. Ille intendat quale quantumque peccatum est rapina, quam cum adulterio & homicidio sanctus compara-

Ibidem.

uit Apostolus. Item ipse dicat: Si quis fornicator aut adulter aut rapax aut homicida est, cum huiusmodi nec cibum sumere Christi discipulo, id est, Christiano licet ante satisfactionem, id est, correctionem, ac emendationem, & dignæ pœnitentiam.

2. Ioan.

Audiant quod sanctus Ioannes Apostolus electus & dilectus Christi, qui in cœna supra pectus eius recubuit, talem hominem salutare vetat, dicens: Nec Aue dixeris nec in domum receperis.

24. q. 3. c. 21.

Audiant quid in Toletano Concilio sancti Episcopi, qui in cælo & cum Deo regnant, & in terris miraculis coruscant, de totius mundi partibus congregati decreuerunt: Si quis de potentibus clericum aut quemlibet pauperem, aut religiosum expoliauerit: & mandauerit ad ipsum episcopus vt eũ audiat, & si contempserit; inuicem mox scripta percurrant per omnes prouinciæ episcopos, quoscunque adire potuerint, vt excommunicatus habeatur, donec audiat, & reddat aliena. Ecce de pauperum raptoribus.

12. q. 2. c. 6.

Audiant raptores & prædones rerum Ecclesiasticarum quod sanctus Anacletus Papa ab ipso Petro Apostolo presbyter ordinatus cum totius mundi sacerdotibus iudicauit, dicit namque: Qui abstulerit aliquid patri vel matri homicidæ particeps est: Pater noster sine dubio Deus est qui nos creauit, mater vero nostra ecclesia, quæ nos in baptismo regeneruit: Ergo qui Christi pecunias & ecclesiæ rapit, vel fraudat, homicida est, vtque homicida ante conspectum iusti Iudicis deputabitur. Qui rapit pecuniam proximi sui, iniquitatem operatur: qui autem pecuniam vel res ecclesiæ abstulerit, sacrilegium facit, & vt sacrilegus iudicandus est. Ité

17. q. 4. c. 18.

sanctus Vrbanus papa & martyr: Res & facultates ecclesiæ oblationes appellantur, quia Domino offeruntur, & vota sunt Fidelium & pretia peccatorum, & patrimonia pauperum. Si quis illa rapuerit, reus est damnationis Ananiæ & Sapphiræ, & oportet huiusmodi tradi Satanæ, vt Spiritus sal-

17. q. 4. c. 5.

us sit in die Domini. Item sanctus Lucius Papa: Rerum ecclesiasticarum & facultatum raptores, à liminibus sanctæ ecclesiæ anathematizatos Apostolica auctoritate pellimus & damnamus, atque sacrilegos esse iudicamus; & non solùm eos sed etiam omnes consentientes: quia non solùm qui faciunt, rei iudicantur, sed etiam qui facientibus consentiunt. Par enim pœna agentes & consentientes comprehendit.

Et sanctus Augustinus in sermone Euangelij sancti Ioannis ita dicit: Fur sacrilegus loculorum sacrorum & Dominicorum est Iudas; & qui aliquid de ecclesia furatur, & rapit, Iudę perdito comparatur. Item in sacris Canonibus sancto Spiritu dictatis, & Christi sanguine confirmatis scriptũ est: Si quis oblationes ecclesiæ extra ecclesiam accipere & dare voluerit præter consentiẽtiam Episcopi & eius, cui huiusmodi officia commissa sunt, neccum eis voluerit agere cõsilio, anathema sit. Episcopus autem omnibus dicere debet, qui anathema sit; & ne desperent, ostendere debet, quãdiu duret anathema, id est, quamdiu quisque errorem non corrigit, & digna satisfactione non emendat, vt recon cilia tionem & indulgentiam valeat promereri. Si quis vero ante satisfactionem & reconciliationis indulgentiam in peccatis suis perseuerans, mortuus fuerit: iam anathema perpetuum illi erit & peccatum ad mortem, pro quo non dicit Apostolus vt oretur. Sed & plura si necesse fuerit Episcopus quisque colligere & dicere procurabit.

1. Ioan. 5.

NOTAE.

Concilium.] *Cum bis temporibus in Gallia vndiq; factiones & subditorum rebelliones ebullirent, vbiq; furta depredationes grassationes & cædes omniaq; violentię turpitudinis genera increbuerent, Carolus Rex ad euellenda illa incommoda anno Christi 856. in villa Carisiacum nomin. ta, hanc Synodum congregauit, ex qua ad Episcopos, Missos, & Comites Galliæ Epistola illa Synodalis (quam ex Codice Antonij Augustini primus in lucem emisit Baronius) sub nomine Caroli Regis scripta & transmissa fuit. Ex eadem Synodo non nulla Capitula miserunt ad reconciliandum sibi subditum populum, ne immemores præstiti iuramenti fidelitatis defectionem parerent. Quæ libenter hoc loco cum prædicta Epistola in publicum emisissem, si præduci Codicis habendi facultas fuisset. Quos ad vtrandum proinscitatem suorum Annalium Ecclesiasticorum Reuerendiss. Cardin. Baronius omisit, ego communicabo & per appendicem subijci procurabo, si quis huius nostri laboris amator, eosdem mihi ex prad. Codic. Vat. Bibliothecæ descripta communicauerit.*

Causa cõcilij.

Capitula Concilij quæ?

CONCILIVM MOGVNTINVM TEMPORE CAROLI ARCHIEPISCOPI ANNO DOMINI DCCCLVII. CELEBRATVM SVB LVDOVICO Imperatore & Benedicto Pontifice.

NOTAE.

Concilium.] *De tempore, loco & causa huius Concilij ipse veteres Francorum Annales:* Habitu est autem & Synodus apud Mogunti acum circa Kalend. Octobres præsidente Carolo Archiepiscopo, vbi inter alia, quæ ventilata sunt de iure Ecclesiastico, præfentata est epistola Guntbari Coloniensis Episcopi ad Altfridum, Episcopum directa, in qua legebatur, contigisse Coloniæ xvij. Kal. Oct. terribilè valde tempestatem: populo cuncto præ nimio horrore in basilicam sancti Petri confugiente, & signis Ecclesiæ concrepantibus, vnanimiter Dei misericordiam implorante, subito fulmen informe, ignei Draconis instar, basilicam scidisse ac penetrasse atque ex omni illa multitudine tres homines diuersis quidem locis, sed vno ictu in mortem deiecisse, presbyterum scilicet iuxta altare sancti Petri, diaconum verò iuxta altare sancti Dionysij, Laicum autem ad altare sanctæ Mariæ, alios etiam numero sex, eodem impetu ita prostrauisse, vt alij semiuiui vix conualescerent. Feruntur & alia prodigia his temporibus Treuiri contigisse, quæ ideò scribere distuli, quia de eis certum nuncium nõ habui. Vtinam tria hæc vetustiora Concilia è cortosis aliundè chartis reuiuiscerent. Hæc Annales Francorum. Eadem Lambertus Schaffenburgensis in Chron. Vide Serarium in hist. Mogunt. c. 35. lib. 1. Baronium anno 858. n. 1.

Locus & tempus & occasio cõcilij.

NICOLAI I. PAP. VITA, & EPISTOLAE.

NICOLAVS, natione Romanus, ex patre Theodoro Regionario, sedit ann. nouem, mens. duos, dies viginti. Huius insignes beatissimi actus omnib' à primordio puericiæ fuæ fulserunt, in tactisque moribus claruerunt. Tanta enim fanctorum cumptus erat pulchritudine operũ, vt nihil ludis, nihilq; ve, vt pueri solent, inhoneste delectaretur. Vacabat autem patientiæ, & sobrietati, fragrans humilitate, puritateq; præcipua. Pater verò eius liberalium cum fuisset amator artium, & nobilissimum polleret fomitem * callis eum elementis, almisicisque itibus imbuens, literaru studijs, & optimis artibus perornabat, ita vt nulla sacrorum

Virtutes Nic. Papæ descriptæ.

* f. cælis

species

* vt profecit ætate, sic & sapientia.

species remaneret disciplinarum, quam internis conceptam visceribus, suæque cognitioni traductam nó haberet. * Gliscit autem membris, gliscit & sapiẽtia, clarus, modestia fretus, scientia decoratus. probabilium nempe morum si quocumque viros conspiceret loco, cõcitus adhærere studebat, illisque gratulabatur opime.

Sergius Papa eum fecit sub diaconũ.

Cumque cum prudentissimo patre ad quendam beatissimum crebro virum accederet, qui Sancti per illustrationem spiritus plura fidelibus prædicabat, amplo eum asserebat in culmine ascensurum. Decoris enim intimi magnitudinem inuens, mentisque dulcedinem coruscare, huius ordinatione ad clericatus perductus est ordinem, vt quod diuino seneratnutu, futuris temporibus impleretur. Sergius porrò præsul in summæ actionis cum fastigia cõscendisse eum audiret, parentum illum deducens ab edibus in patriarchio locauit, & in subdiaconatus per benedictionis gratiam constituit gradum. In quo, mirificis obseruationibus degens, cœlesti fodebatur ardore. Sergio vero Papa ab hac corruptibili vita subtracto, Romanæ ecclesiæ Leo gubernacula præsul suscepit.

Leo IV. Diaconũ.

Qui in eo sepissime videns perseuerantiæ fructus, ingenti illum Diaconum consecrauit dilectione. Hoc quippè eo in ordine ministrante, tanta illi defuper concessa fuerat gratia, vt summæ actionis à cunctis cerneretur perfectionibus rutilare. Amabatur autem à Clero, à Nobilibus laudabatur, & à plebe magnificus amabatur.

Ecce Leoni 4. non Ioan. Papa fœminã, sed Benedictus succedit. Benedict. III. eum habet cæsissimum.

Leone scilicet Papa defuncto Benedictus miræ beatitudinis vir, & Sacratissimus Pontifex superno prorectus auxilio Romanæ præponitur sedi, fuæque illum administrationi coniunxit, eo quod magis illum, quam suæ consanguinitatis propinquos dilexit, ita vt per nullius horæ momẽtum sine illo esse delectaretur. Quicquid ecclesiasticarum rerum vtilitatibus inruebatur congruere, eum eo promulgans diffinitioni tradebat, prudentissimas sui contemplans arbitrij opes, sensusque clarescere virtutem. vtriusque enim semper obseruantiæ vtilior sua fuo conamine faciebat. Ad extrema quidem vitæ perductus, pretiosæ cohortis calicem sumpsit, huiusque eum humeris cum adhuc Diaconus esset, vsque ad Apostoli beatissimi Petri basilicam, cum alijs diaconibus gestans propriis manibus tumulo conlocauit, Dilectionis præmium pandens, quod circa eum habebat, & amoris integritatem.

Benedict. Papa ab eo sepelitur.

Ludou. II.

Leo autem tempore inuictissimus Roma H Ludouicus Cæsar discesserat. Qui eius cum transitum cognouisset condolens, & cõcitus ad eam reuersus est. Romani quippe tanto pastore amisso mæstissimo gemitu lachrymas suffundebant.

Cumque Clerus, proceres, & optimatum genus congregarent, ieiunijs, & orationibus, atque vigilijs insistebant, incessabilique dominum certamine obsecrabant, vt qualẽ amiserant, talem illis dignaretur ostendere virum, pontificatus quem culmine subleuarent. Hæc verò cum gererentur in basilica beati Dionysij confessoris, atque pontificis, cum vniuerso populo conuenerunt.

Nicolaus papa vnanimi consensu eligitur.

* In qua per aliquod spatium confabulantes horarum fidereo accensi fulgore vnanimes illum Apostolicæ sedis præsulem esse sanxerunt, & celeri gressu Principis Apostolorũ Petri continuo aulæ properauerunt in qua, confugiens, latitabat. Dicebat enim indignum se tanti regiminis gubernacula esse susceppturum. Irupetum verò qui aderant facientes virtutibus illum de eadem basilica abstrahentes, sacris adclamationibus in patriarchium Lateranense introduxerunt, Apostolicoque solio posuerunt. Postmodum verò à nobilissimorum cætibus, cunctoque etiam populo in basilicam B. Petri deductus Apostoli præsente Cæsare cõsecratus est, Apostolicaq; sublimatus in sede factus est pontifex, & Missarum solemnia supra sacratissimum corpus Apostoli beatifice celebrauit. Qui densis optimatum, populique agminibus cum hymnis, & canticis spiritalibꝰ in patriarchiũ iterum Lateranẽse perductus est. Coronatur denique, Vrbs exultat, Clerus lætatur, fœnatus & populi plenitudo magnifice gratulabatur.

Cæsare præsente consecratur.

Et coronatur.

Tertio igitur consecrationis eius die Augusto consuesces ophistico flamine resplendebat, claritateq; plenus epulabatur in Christo. Finitoque conuiuij apparatu consurgit, Cæsarem quem specialem, & veluti charissimum deosculans filiũ immenso circumdedit ambre.

Cæsaris submissio erga papã.

His itaque Serenis. Imp. inde discesssit, sedemq; in loco, qui quintus dicitur, eon locauit. Beatiss. autem Præsul hoc audiens dilectionis eius compulsus plenitudine atque amoris ad eundem cum proceribus & optimatibus Romani nominis locum properauit. Excellentissimus quem cum vidisset Augustus obuius in aduentum eius occurrit, frenumque Cæsar equi ponstiscis suis mahibus adprehendens pedestri more, quantum sagittæ iactus extenditur, traxit.

Papa cum Cæsare prandet.

Imperiali cum quo ingressus tentorio salubribus ab iuicem fruebantur eloquijs. Mensique epulis peronratis pariter cibũ speciali sumpserunt alacritate saciati scilicet. Mẽsisque remotis plura Serenis. Cæsar B. præsuli contulit dona. Quibus susceptis equum conscendens, vnde discesserat, conabatur reuerti.

Augustus cuius amore frenum Imperialis equi superscãdent Cathedram ob antiquum eo incedebant animi voluntate, ad quendam quidem cum perueniissent spatiosissimum itineris locum. Imperator equo descendit, equumque pontificis iterum, vt meminimus supra, traxit, dulcissimisque osculis adinuicem peronrantes luciflue gratulati sunt.

Corporis & animi dores in Nic. papa.

Cæsar verò ad tentorium remeans cæptum arripuit iter. Præsul autem nobilissimorũ cætibus, quibus profectus fuerat, cæptus Romam ingressus almificaque est cõuersatione magnificatus. Erat enim aspectu pulcher, forma decor, doctus in verbo, loquela humilis, actu præclarus, ieiunijsque & diuino cultui intentus, pauperibus largus, orphanorum protector, & viduis fauor, populique cunctí defensor. Sed quia cuncta quæ sacri operis gessit, huic tradere scripturæ non possumus, ad ea quæ Sanctis locis obtulit redeamus.

Dona oblata templis.

Hic beatissimus præsul diuina inspiratione repletus in in diaconia Sanctæ Dei genitricis Mariæ nominæ nostræ quæ vocatur Cosmedin, fecit vestem holoficam vnam de stauraci habentem historiam, Leones maiores. rr.

Ibi ipsum fecit velum ab ipsum rostum vnum ornatum in circuitu de tyrio miræ magnitudinis. Obtulit verò in iam dicta diaconia gabatham saxifcam de argento purissimo vnam deauratam, quæ pen. lib. duas, & vnc. 4. Fecit autem in basilica Saluatoris, quæ Constantinianæ nomen sumpsit à nomine Constantini cruces de argento purissimo, quæ pendent ante figuram substantiæ carnis eiusdem nomini nostri Iesu Christi. In quibus ad laudem ipsius ecclesiam festis diebus cærea figura solitis, quæ pen. lib. nu & semis.

Item in basilica quoque semper virginis Mariæ nominæ nostræ, quæ vocatur ad præsepe, fecit Cantharum de argento sestilem parium vnum, pen. lib. 8. & vnc. 4.

Ipse quidem à Deo protectus, & beatissimus pontifex superno fauore plenus obtulit in basilica B. Petri à postoli nostri rotoris sui gabatam de auro purissimo i. pretiosissimis gemmis pen. lib. num. 3. & vnc. 8.

Fecit etenim in Confessione ipsius sacratissimæ basilicæ iugulum de auro mundissimo vnum pen. lib. num. 2. Similiter vero in iam dicta Ecclesia fecit cruces de argento mundissimo num. 6. pen. simul libras tredecim, & vnclas quinque. Eo autem modo in basilica doctoris gentium B. Pauli à postoli cruces ex argento purissimo duas, pen. simul libr. numero 4. Nam & in basilica S. Laurentij Martyris, quæ sita est foris muros, fecit Cruces duas de argento purissimo, pen. simul lib. numero 4.

Primo quidem pontificatus sui anno aurea quædam ipsius beatitudini præ ioísissimis compta gemmis corona perducta est librarum habens pondera numero 8. & vnc. 4. ad gloriam supra sacratissimæ eius altare basilicæ aureis ingentis exaltauit, amore caremulis. Verum etiam in iam dicta ecclesia B. Petri Apostoli nutritori suo gabathas ex argento purissimo numero nouem, qui pen. simul lib. numero duodecim, & semis.

Ipse verò à Deo protectus venerabilis, & præclarus Põtifex fecit in monasterio S. Stephani, & Siluestri, quam nouiter fundauit Sanctæ recordationis dominus Paulus quondam papa. In Ecclesia maiore, quæ vocatur S. Dionysij ad honorem, & gloriam sacri altaris vela quatuor de stauraci. Huius præclari pontificis, id est, mense Octob. die tregesima Indict ione octaua. Fluulus, qui appellatur Tyberis, alueum

Tyberis inundatio

suum egressus est, & per campestria se dedit; intumuit etiã inundatione aquarum multarum, & ingressus est per posterulam, quæ appellatur S. Agathæ in vrbe Roma, quam hodie tranſcendit, intrãs aliquibus locis, & ingressus est in ecclesiam B. Laurentij, quæ appellatur Lucinæ. Inde se extendit, & ingressus est in monasterium S. Siluestri rita vt ex gradibus qui ascendunt in basilicam B. Dionysij præ multitudine aquarum ne vnus videretur, excepto vno qui superius erat. Et exinde expandit se per plateam, quæ vocatur, via lata, & egressus est in basilicam sanctæ Dei genitricis Mariæ, quæ ibidem est.

Tantumque intumuit aqua, vt etiam portæ ipsius ecclesiæ non viderentur præ altitudine aquarum. Et inde ascendit per plateas, & vicos vsque ad cliuum argentarij. Exinde redundans ingressus est per porticum, quæ est posita ante ecclesiam saucti Marci. Inde impetum faciens cæpit decurrere in cloacam, quæ est iuxta monasterium S. Laurentij Martyris, quę vocatur Pallacini. Ab ipso die cæpit & deinceps paulatim aqua se minuere, & fluuius post multo damno facto in suum alueum reuersus est.

Altera inundatio.

Nam domos & muros euertit, agros defertauit euellens segetes & eradicans arbusta. Simili modo in mense Decembrio die vigesima septima Natali S. Ioannis Euangelistæ Indictione suprascripta, ingressus est alia vice fluuius, ipse qui appellatur Tyberis alueum suum egressus est vt supra in Ciuitate Romana; omnia, vt supra.

Simili modo præclarus, & beatissimus Pontifex fecit in monasterio S. Valentini, quod est positum in Territorio Narniensi iuxta Interamnem, vestem de fundato vnam habentem historiam Leonum, & in circuitu myzinum. Item venerabilis, & præclarus pontifex formam aquæ, quæ vocatur Tocia, at verò iam per euoluta annorum spacia nimis confractam existentem, per quam decurrebat aqua per centenarium in vrbem Romanam, à fundamentis ad fabricandum atque restaurandum, eadem forma præparauit. Verum etiam & in Ecclesia ciusdem Dei genitricis, & domini nostri Iesu Christi, quæ vocatur Cosmedin, fecit hospitium largum ac spatiosum, satisque præcipuum ad opem, atque vtilitatem Pontificum, ybi obediens oportunum fuerit cum omnibus, qui eis famulantur amplissime hospitetur.

Simili modo & in ecclesia B. Petri principis Apostoli nutritori suo obrulit vela in arcus presbyterij cum chrysoclauo habentem historiam, Leonum figuras, numero quadraginta. In eadem verò strenuo catenam opere factam contulit ex argento mundissimo, quæ pen. lib. num. 4. Nam & in oratorio S. Crucis, quod infra basilicã B. Petri Apost. cõstitutum est fecit gabatham de argento vnam pen. libras duas. Ipse quidem sacratissimus Pontifex fecit in basilica doctoris gentium B. Pauli Apostoli candelabrum argenteum vnum, pen. libras numero duas, & vnc. 6. Verum etiam in titulo B. Eusebij Confessoris Christi fecit super Cyborium crucem cum velo de argento purissimo, pen. lib. 4.

Dona Michaelis o. rient. Imperat.

Huius temporibus Michael filius Theophili Imperatoris Constantinopolitanæ vrbis Imperator ob amorem Apostolorum misit ad B. Petrum Apostolum dona per Epiſcopos, quorum hæc sunt nomina. Methodius Metropolitanus, & Samuel episcopi, & alij duo depositi ab honore episcopatus, quorũ nomina hęc sunt, Zacharias & alius Theophilus, & aliús imperialis Laicus nomine * Arsauir proto spatarius, id est, patenam ex auro purissimo cum diuersis lapidibus pretiosis albis, prasinis, & hyacinthinis. Similiter calicem de auro ex lapidibus circumdatum, & in circuitu pendentes hyacinthos in filo aureo, & repidis duobus in Typo Pauonum cum scutis & diuersis lapidibus pretiosis hyacinthis albis, qui pen. simul lib. numero . . . . .

* Lasauir.

Similiter verò & vestem de chrysoclauo cum gemmis albis habentem historiam Saluatoris, & B. Apostolum Petrum, & Paulum, & alios Apostolos arbusta, & rosas vtraq; parte altaris legentes de nomine ipsius Imperatoris miræ magnitudinis, & pulchritudinis decore. Et alia multa dona porrigentes pontifici, legationis verba sibi iniuncta protinus ediderunt. Porrò fatus Imperator Græcorum inuenta pro imaginum depositoribus occasione sacrarum, missos Apostolicæ sedis per suprafatos suos legatos Constantinopolim dirigi postulauit, intentans scilicet eausam Ignatij patriarchæ, & Photij Constantinopolitanæ ecclesiæ perusoris: cupiens hinc eundem sanctum virum Ignatium iudicio sedis Apostolicæ callide per inuidiam, vt postmodum patuit, cõdemnare, photium que neophytum ipsi ecclesiæ subrogare.

Papa Legatos mittit Constantinopolim.

Tunc Pontifex summus Imperatoris adhuc pessimã cogitationis ignarus duos episcopos illuc Radoaldum scilicet, & Zachariam direxit. Præcipiens, vt quicquid de sacris imaginibus quæstio afferret, Synodicè diffiniret, & ipsius Ignatij Patriarchæ, Photijque neophyti causam solemniter inquirerent tantum, & sibi renunciarent.

Qui sancti Pontificis paruipendentes statuta, quæ vel quanta insana pecunia illic corrupti more Vitalis, atque Medeni peregerint, inferius succinctè trãscurram. Interea multi Rauennatum, qui à Ioanne eiusdem vrbis Archiepiscopo in rebus, & iuris sui proprietatibus incommoda sustinebant ad hunc beatissimum Papam, vt à tantis oppressionibus eruerentur, veniebant. Quorum pie clamores audiens ipsum legatis suis, & literis sæpius Archiepiscopum, quarenus talibus cederet actibus commonuit. Sed ille mente cõfusa monita pij patris * obtendens petiora prioribus addere minime metuebat. Quanto autem benigna inspectio summi præsulis illum, vt respiceret, ammonebat, tanto magis ad deteriora secli vertebat. Et super iniquitatem iniquitatem addere non desinebat.

Rauennates legatos mittunt, Romam.

* contemnens.

Archiep. Rauennatum ne. quitia.

Nam quosdam temere excommunicabat, quosdam autem à vitiatione sedis apostolicæ auertebat. Et quorundã res sine legali iudicio occupabat. Nec non & Sanctæ Romanæ ecclesiæ plurima prædia auferebat. Missos illius sperneBat, & gloriam B. Petri à postoli, quantum in se erat euacuabat. Præcepta etiam iuris S. Petri; si apud quoscunque inuenichat, frangebat, & adius S. Apollinaris transferebat. Nam Presbyteros & Diaconos non solùm fibi subiectos, sed etiam per AEmiliam constitutos ad Apostolicam sedem pertinentes sine canonico iudicio deponebat, & alios carceri, alios autem fœtidis ergastulis retrudi faciebat.

Alios crimen, quod non fecerant, scriptis confiteri cogebat. Constituta præterea ecclesiastica absque sedis Apostolicæ consensu deprimebat. Et vocatus à summo Pontificẽ Romani se ad synodum non debere occurrere iactitabat.

Nec mirum cur postea ista fecerit, qui cautiones, & indiculos qui soliti sunt ab archiepiscopis Rauennatibus in scrinio fieri, in initio consecrationis suæ more Fœlicis decessoris sui falsauit. Et quædam barbara scripta, quædam vero falsa composuit.

Eodem tempore Papa prædictus ter ad synodum suis literis eum vocauit, & ille venire contemnens à sancta Synodo communione priuatus est. Deinde Papam pergens Imperatoris auribus Ludouici Cæsaris molestiam intulit, sed tamen quæ mundanum quæsiuit. Tunc largiente ei Augusto legatos præcipuos cum illis superbiæ repletus tumore Romam peruenit.

Papa vocat Archiepiſc. Rauennat. ad synodũ. Archiepiscopus im plorato pem Cæsaris fuga.

Sed Pontifex almus, quia contra sacrorum canonum regulas excommunicato ipsi legati communicauerunt benigne eos redarguit. Illis autem, quæ gerunt, destentibus Rodem Archiepiscopo à Deo conseruandus Papa mittebat, vt in Kalen. Nouem. ad Synodum à qua fuerat excommunicatus occurreret, plenamque satisfactionem ollenderet, nec non & tantis præuaricationibus finem imponeret. Ille autem noluit, sed retrorsum abiens recessit. Et ecce AEmilienses, ac Senatores vrbis Rauennæ cum innumero populo ad vestigia præsulis huius beati Romani cum lachrymis properantes rogabant, vt ad imitationem domini nostri Iesu Christi pro recuperatione eorum non dedignaretur, profici Rauennam, quatenus inspectis omnibus ad summam eos perduceret libertatem.

Ragau. Ciuium Rauennatensiũ Papa abit Rauennã.

Itaque per semet beatissimus Papa Rauennam proficiscens, cum de eius aduentu Ioannes Archiepiscopus cognouisset, vsque Papiam continuo ad Imperatoris aures denuo molestandas iter arripuit.

Tum præsul optimus omnibus Rauennensibus, AEmiliensibus, & Pentapolitanis res, quas Ioanne Archiepiscopo, & Gregorio fratre eius rapientibus amiserant, clementer restituit. Ex præceptionis fuæ decreto, quæ retrancidit, confirmauit. Præfato autem Archiepiscopo, vt prædictum est

Legatio Imp. dolosa.

perue-

Ciues Rauenna fingiunt cõmunionẽ Archiep. excõmunicati.

nerueniente Papiam, Concues eiusdem vrbis vna cum Leuardo Episcopo suo à Romano Pontifice consecrato cũ audiuissent quod à summo Pontifice excommunicatus idem esset Archiepiscopus, in tanta se custodiæ circumspectatione dediderunt, vt nec in suis domibus eum reciperent, nec hominibus eius paterentur aliquid venundare. ne per tale commercium saltem locutionis eorum viderentur esse participes, acper hoc excommunicationis notam incurrerent.

Potius autem cum de assistentibus ipsius Archiepiscopi aliquos per plateas incedẽtes vidisset, clamabat. Iſti de illis excommunicatis sunt, nõ licet nobis cum illis misceri. Tunc videns se idem Archiepiscopus voluntatis fuæ per hoc non posse machinamenta perficere, istentidem se ab Imperatore adiuuari popolcit. Cui ad hæc per internunciũ mandat Augustus dicens.

Imperat, hortatur Archiepiscopũ vt humiliet se eoram Papa.

Vadat & fastu elationis depolito tanto se humiliet Pontifici, cui & nos, & omnis ecclesiæ generalitas inclinatur, & obedientiæ, ac subiectionis colla submittit, quia, quod cupit, aliter minime consequi poterit.

Cumque Archiepiscopus hæc audiuisset anxiari cœpit. Et iterum importunis precibus legatos Imperiales expetens Romam peruenit. Quem contra sententia beatissimus Papa hæc cognoscens omnem illius arrogantiam tanquam aranearum tela despiciens, in qua prius sententia fuerat, perseuerauit, atque immoòilis fuit. Tamen eisdem Augustalibus missis Papa sanctissimus magna cum manſuetudine huiuscemodi agens locutus est.

Si dilectus filius noster Dominus Imperator istius Ioannes Archiepiscopi actus, & mores bene cognoscereret, ipse nõ solum pro illo nos minime flagitaret, sed etiam vt se corrigeret, ad nos eum etiam eo nolente dirigeret. Tunc, sicut ipse egregius Papa decreuerat, multis in vnũ episcopis pronunciarum conuenientibus eidem Archiepiscopo destinauit vt coram veniens de se plenissimam fatisfactionẽ ostenderet, & quæ præuaricatus fuerat satius emendaret. Quod Archiepiscopus audiens & se à nemine adiuuari posse, conspiciens, in angustiæ lamenta, & nimiæ tribulationis se contulit victus, & quos poterat cum lachrymis implorabat dicens. Miseremini mei, peto misereri mei. Et clementiã summi præsulis vt mei misereatur, exposcite. Quia ecce paratus sum ad omnia, quæ præceperit peragenda. Quod nonnulli videntes, & audientes summo referebant antistiti, & respõsionis illius, quas lamentabili voce dabat suggestiones ad liquidum exponebant. Tunc compatientissimus Papa, Do minum qui mortem non vult peccatoris, imitatus, misericordia motus præfatum Archiepiscopum ad humilitatis viã tandem conuersum suscipere decreuit. Tunc ille consestim apprahensa charta repromissionis, & iuramenti sui scripturas, quas tempore confecrationis suæ imperfectis confusisque, vt in eis videbatur, repleuerat dictionibus propria manu scribens iuxta consuetudinem antedecessorum suorum composuit.

Archiep. relipiscit.

Et domũ, quæ dicitur Leoniana, in qua beatissimus Præsul cum episcopis, presbyteris, proceribus, & optimatibus multis astantibus residebat, consecndit, prædictisque scripturas quas fecerat super viuificam Crucem Domini nostri Iesu Christi, atque scandalia eius, & super sacrum quatuor sanctorum euangeliorum Codicem posuit, & has manutenens, innumeris, qui conuenerant, audientibus clara voce sponte iurauit se omnibus diebus vitæ suæ obseruando in tegriter tenere, atque perficere sicut in ipsis suæ respõsionis continebatur, atque legebatur scripturis.

Quas etiam in cõspectu omnium ore proprio legit, summoque Præsuli tradidit. His ita peractis ipse infignis, & præcipuus Pontifex in basilicam Saluatoris, quæ Constantiniana dicitur, cum omnibus episcopis, & cuncto Clero altero die descendit. Vbi à summo Pontifice iussus prænotatus Archiepiscopus affuit, & de crimine hæreseos, quo impetebatur, se expurgauit.

Absoluitur ab excõmunicatione.

Quem communioni ipse Papa restituit, & vt sacrarum missarum solemnia celebrarct licentiam ei benignus indulsit, sequenti verò die præsidente eodem summo, & vniuersali Papa in eadem domo Leoniana, & iuxta morem residente sanctissimo sacerdotum & Coepiscoporum collegio assuit idem Archiepiscopus, & iussu summi præsulis resedit.

Tunc AEmilienses astiterunt Episcopi dantes querimoniam in libellis super eundem Ioannem Archiepiscopum, dicentes se multa præiudicia, & superimpolita ab ipso Archiepiscopo sustinere. Nam & nonnulli Rauennenses, & AEmilienses eadem fatebãtur, sicut in gestis, quæ in bibliotheca retacent, quisquis inuestigauerit, poterit reperire.

Quæ audiens à Deo protectus pontifex vna cum sancta Synodo contra ecclesiasticæ regulæ normam talia esse prædixit, & omnes istæ transgressiones corrigerentur acclamãte sancta Synodo ita debere fieri dulci affatu ſtatuit, ne sibi principaliter grex commissus dominicus per desidiam lupinis lacerandus morsibus relinqueretur.

Verumtamen ô Ioannes Archiepiscope, egregius inquiens præsul, vt cuncta, quæ dicuntur speciali pollint correctione amodo facilius corrigi, præcipimus tibi, vt remota omni excusatione præter grauem corporis molestiam, quæ te venire omnino prohibeat ad sedem Apostolicam semel in singulis properare studeas annis, nisi forte remorandi licentiam ab Apostolica sede percipias. Item sancimus, vt episcopos per AEmiliam non consecres, nisi post electionẽ Ducis, Cleri, & populi per epistolam Apostolicæ sedis præsulis acceperis eos confecrandi licentiam. Ipsos autem episcopos quotiencumq; ad Apostolicam sedem accedere voluerint nequaquam prohibeas. Sed & nullam dationem, quã sacri Canones non præcipiunt, ab eis aliquando exigas. Præcipimus etiam, vt ipsos Episcopos illam inalam consuetudinem quæ à quibusdam triceſimalis dicitur, nullo modo Rauennati exhibere, aut exercere compellas ecclesiæ, nec illi morem, qui contra Episcporum priuilegium sit, ab eis exigere quoquo modo tentes. Nihilominus præcipimus tibi vt numquam res cuiuscumque persone qualicumque ingenio, vel chartula acquisitas, & possessas olim modo occupes, aut titulum superimponas, donec in præsentia a postolica vel missi eius, aut vel tararum Rauennæ legali ordine illas in iudicio conuincas. Cumque hoc à papa beatissimo obseruandum Archiepiscopo Ioanni fuisset iniunctum, acimperatũ, surrexit sancta Synodus, & tribus vicibus acclamauit. Rectum iudicium summi præsulis, iusta diffinitio totius pastoris ecclesiæ, salubris institutio Christi discipuli omnibus placet. Omnes eadem dicimus, omnes eadem sapimus, omnes eadem iudicauimus. Tunc tandem eodem Archiepiscopo, quam omni sancta Synodo sacri verbi pabulo refectis, dulcissimique saporis à beatissimo Præsule nectare saciatis. Vnusquisque ad propria licentia accepta, Pontificis exiuit.

Eidem multa mandãtur à papa omni & prohibentur.

Papa acclamans Episcopi.

Eodem tempore hic egregius, & à Deo conseruandus Dona papa in ecclesia beatæ Dei genitricis Mariæ, quæ vocatur Pe. Cosmedin fecit scalpi . . . . . deargento puriſſimo pensan. libras quinque, & vncias duas. Nec non in titulo Vestinæ expreſſæ figuræ beati Vitalis Martyris fecit iconam habentem quatuor libras, & semis.

Fecitique etiam in basilica B. Christi Martyris Anastasij in circuitu sacri altaris cum periclii de blattin vela quatuor. In basilica verò beati Petri Apostoli in oratorio Sancti Gregorij Papæ vestes fundatas per circuitum ornatas de oloueto obtulit tres. Qui beatissimus, & præcipuus pontifex in ecclesia doctoris gentium beati Pauli Apostoli miræ pulchritudinis vestem autem auro textam in circuitu gemmas habentem hyacinthinas albas, ac praſinas, simulque & carbunculos lapides mente obtulit pura. Vbi etiam & duo vela pari modo auro texta fecit eum gemmis & obtulit. Ecclesiam autem Dei genitricis, semperque virginis Mariæ, quæ primitus antiqua, nunc autem noua vocabatur, quãm Dominus Leo quartus Papa à fundamentis conſtruxerat, sed picturis eam minime decorarat, iste beatissimus Præsul pulchris ac varijs fecit depingi coloribus augens decorem, & plurimis corde puro ornauit speciebus.

Constantinopoli Patriarcha Photius impiꝰ subrogatur.

Igitur, vt paulò superius protuli, quoddam in sancta Constantinopolitana Ichisma adoleuerat Ecclesia, feliceꝫ quia electo ex eiusdem sede Ecclesiæ Ignatio Reuerendissimo Patriarcha. Photium ex laicis, & ex militia tonſuratum contra Reuerendorum Canonum statuta neophytum subito inibi subrogarunt Antistitem. Verum quia Michael

Imperator Græcorum super his Ignatium Patriarcham Cõ
stantinopolitanum, quem tempore D. Leonis IV. Papæ lau
dum præconijs extulerunt, vituperando, & inuaforem Pho
tium collaudando Romanam sedem, vt illucisite beatissi
mus, & insignis papa missos suos adinuenienda, quæ dice
bantur, dirigeret, humiliter per Arsaiir spatarium fcilicet
legatum, & apices suos, consuluit.

Porrò eo quod vigorem Ecclesiasticum desiderabat in
temeratum consiſtere id fieri summus Præſul minime recu
sauit. Cupiens zizaniorum cumulos vsque ad radicem revel
lere, ne in sancta Dei ecclesia per desidiam in aliquo macu
la pullularet.

Tunc è latere suo duos episcopos Radualdum, sicut præ
dictum est Portuensem, & Zachariam Anagninum, quos i
doneos ad hoc opus esse putauit, direxit, præcipiens, & mã
dans eis, vt causam electionis ipsius Ignatij, & subrogationis
Photij solùmodo inquirerent, & sibi renunciarent: & inter
im Photij Neophyti communionem vitarent, quousque
reuertentes certum de omnibus resposum reddere studuif
sent. Illi autem abeuntes, quod in mandatis acceperant, con
temnentes non solù Photio Neophyto contra sibi interdicta
sententiam communicarunt, sed etiam corrupti muneri
bus ipsi & confecrationi eius fauendo conuocata generali
Synodo eundem virum Ignatium Patriarcham denuo de
posuerunt. Sicut in gestis Constantinopoli ab illis compila
tis facilè reperitur, & per legatos scilicet Leonem à secretis,
ac alios, necnon & epistolam prædicti Imperatoris veraci
ter manst compertum.

Reuertentibus autem ipsi legaris, quod in Photio eg
rant nonnullis præconijs extollebant, & qui in Ignatio Pa
triarcha nequiter operati fuerant, multis oppositionibus vi
tuperabant. Rector ergo & totius Ecclesiæ princeps, Apo
stolicæ sedis eximius, & discretus præsul Romæ hæc sancto
consideradat intuitu, sed audita, quæ cõtra suam dispositio
nem fuerant perpetrata donec secundum mysticum fus in
tellectum Sophiæ cuncta scrutaretur, minimè credebat. In
terim sacræ suæ auctoritatis tam ad Michaelem Græcorum
Imperatorem, quam ad eundem Photium literas, quæ in hu
ius sedis scrinio habentur, componens, dansque illas eidem
Leonì à secretis, & mandans nec in depositione Ignatij Pa
triarchæ, nec in subrogatione Photij se fore consensurum
quoſque veritate agnita coram se legitimum causa finẽ ac
ciperet.

Vbi alijs sientibus ipsius præsulis in hoc fuisse decretũ,
& alijs acclamantibus Ignatium iniuste extitisse depositum,
supernum arbitrum idem summus iugitur Pontifex preca
batur, vt per eius Clementiam, quem nulla latent abiconsa,
Dei patefieret Ecclesiæ suæ voluntatis in talibus non fuisse
consensum.

Tunc vocauit zelo fretus diuino episcoporum Concilij,
in quo luculentius præfactum est in depositione Ignatij il
lum minime consensisse, & legatos Apostolicæ sedis in tali
bus deuiasse. Denique decernente eodem pijssimo cum San
cta Synodo præsule præfatum Zachariam episcopum, qui
tuncaderat, sicut B. Papa Felix Vitalem, & Misenum epis
copos, qui Petro Alexandrino hæretica fece coinquinato
coacti consenserant, facerdotali gradu, imò ecclesiastica cõ
munione priuauit, eo quod in pluribus Apostolica interdi
cta excessisse inuentus est. Et Radoaldi episcopi causa, quem
postea cum Sancta Synodo pariter Papa pius mandata eius,
etiam in Gallijs violantem, & excommunicationem fran
gentem, Iudiciumque canonicum subterfugientem damn
nauit, sus pensa est.

Igitur ipse præclarus vir, Sanctique studij pontifex qũ
dam Paponem Diaconum à Pandulpho episcopo sedem A
postolicam appellantem iniuste depositum, officio suo re
stituit, iussit, & quia sine certo numero episcoporum, immò
sine criminis approbatione, & ipse diaconus sine oris pro
fessione fuerat iudicatus, omnem illam iudicij sententiam
cassauit, & ad rectitudinis tramitem Apostolica causa pie
tate reduxit.

Ipso etiam præfatam Ecclesiæ culmen Apostolicum
gubernante Hludouicus Augustus * hæc S. Petro Apostolo contulit dona, videlicet. Erat autem Clementissimus idem Pontifex in exhibendis nominicigregis vigilijs adeò curiosus, vt cum aliquod scandalum in S. ecclesia oriebatur, nec requiem corpori, nec membra dabat sopori. Quousque per missos aut literas suas pax reformaretur, & tranquillitas populus refumeret lucrum.

Nam HLotharius Rex relicta Theutbergæ Regina, & VValdrada concubina in matrimonium sumpta, licet carnaliter super his Romanam sedem, eundemque pium consuluisset Pontifi. in putredine luxuriæ, carnisque petulantia voluebatur. Cumque hoc summus Pontif. malum qualiter ab ecclesia Dei pelleret, ne alios huius morbi posset Rex ille pollueret, intra se cogitaret, diutiſſimè cepit affligi & intimo corde dolens, valde super istis gemebat erroribus. Præsertim cum Theutgaudum Treuerẽsem, & Guntherum A grippinæ Coloniæ Archiepiscopos cum Haganone Bergomensi, & cæteris episcopis talem eidem Regi auctoritatem dedisse audierit, vt Theutbergam liberius posset reijcere, & VValdradam concubinam in matrimonium legitimè copulare. Et quos debuerat ante Dominum adiutores habere, atq; auctores, ipsos habere, præsul beatissimus compererat hanc dando pro auctoritate perpetuo igni, traditores. Vnde sine mora continuò missos suos in Fràciam destinauit, præcipiens & monens vt in Metensium Vrbe aggregato Synodali conuentu, requirerent, cur idem Rex Theutbergam reiiceret, aut VValdradam sibi in coniugium copularet? Quo requisito, & inuento legitimum finem impogerent.

Sed peruenientes illuc fedis a postolicæ legati scrutari cẽperunt huiusce modi causam, & id ab Lothario inter cætera audierunt. Quicquid ego feci, ifforum episcoporum consilio vsus feci. Erant autem ibi præcipui prædicti Theutgaudus, & Gunterius Archiepiscopi, quos auctores in tãto scelere Sanctus iam papa compererat, astruentes. & dicentes legitimum illud fuisse connubium, quod de VValdrada Cõcubina Rex construxit Lotharius, & quæ dicebant, coram Domino eximio papa venientes se defendere posse spondebant. Cumque legati Apostolicæ sedis, licet in multis seducti, Romam iter regrediendo reflecterent, quæ à Rege, acà Theutgando, & Guntharo archiepiscopis audicrant, ac cognouerant summo retulerunt pontifici. Piissimus autem præsul aduentum archiepiscoporum dum præstolaretur illorum, ecce superna dirigente clementia, idem Theutgaudus & Guntharius archiepiscopi Romanam Vrbem adeũtes, vestigijs huius præsulis se sacris præsentari petierunt. Quibus benignè præsule à præstantissimo susceptis libellũ ei obtulerunt dicẽtes, se nihil plus, vel minus egisse, nisi sicut libellus ipse cantabat. Quo diligentissimè scrutato non pauca in eo reperta sunt prophani, & multis inauditi sermonis (turpiudinem habentia, quæ episcopalem excedentes ordinem ipsos sicut phreneticos ligauerunt archiepiscopos. Denique conuocata Synodo in Lateranenſi post hæc palatio sub Apostolis, inuenti sunt ijdem, vt dictum est Archiepiscopi, vnde damnationis notam incurrerent. Præcipuè, quia Auctores se tanti diuortij fuisse clamabant, & sententiam, quam in Ingiltrudin vxorem Bosonis papa tulerat quę eundẽ virum suum Bosonem, per septennẽ tempus reliquerat, atq; excommunicata etiam, & à summæ sedis Pio papa legata, & anathematizata extiterat, & ad eum reuerti curauerant communicantes, ac conuersantes cum ea, imò loquentes) diffoluisse se non negabant, sed eidem publicabant & epistolam Pij Pontificis, sicut in illis malè compositis gestis in scrinio huius sedis repositis declaratur, ad libitum falsauerant.

Tunc iudicante & eodem Sancto Præsule cum Synodo decernente facerdotali honore priuati sunt. Et depositionis censuram merito incurrerunt.

In hac quidem Synodo benignus Præsul Metensem Synodum, vbi gesta illa contra voluntatem Dei, & suam digesta fuerant, illico cassauit, & quædam necessaria in sancta ecclesia capitula promulgauit.

His ita peractis vna cum iam dicto Haganone episcopo, qui, sicut quidam episcoporum eidem Coangelico præsuli scribebat, ob sermones imperitos, qui in præmoninatis prophanis gestis à Theutgaudo, & Gunthario oblatis sonabãt, Heliu nominatus est, eo quod ipse Hagano auctor illorum præfuerit, & talia cum eisdem Archiepiscopis inconuenientibus mendacibusque loquelis compofuerit, Ioanne de

cuius

Nic. Papa scribit ad Michael. Imp.

Papa conuocat Synodum.

Ea excõmunicat Zachariã episc.

Lud. Imp. dona S. Petro obtara.

* Hic aliquid deest.

Se viderun. Dona hęc describitur Platina.

De Lotharij reprehẽsione & vxorem Thiebergam.

Alij vocãt Thiergã dum & Guntheãdum.

Papa Synodo Metẽsi indicit habet.

Alij Thiebergam.

Archiepiscopi. Colonẽ. & Treuiren. reuiuiant Romam.

Synodus in Lateranẽsi damnat Archiepiscopos.

Metensis Synodus cassatur.

cuius superius memoria textus eloquitur, ascito Archiepiscopo cum Gregorio germano fratre illius, qui multarum prę-
laticationum luramenti, quo à prędecessore iurauerant, obliti obnoxij habebantur; ijdem depositi pœnitentiæ lamenta non requirentes, & tantum facinus, quod in vxorem Lotharij Regis
gesserant, adhuc non condolentes cum eisdem Haganone scilicet, & Ioanne Rauennate episcopo, atque Gregorio fratre eius contra sedem Romanam, immò specialiter contra summum Pont. & populum illi subditum, & à Domino Iesu Christo per B. Petrum Apostolum, regnig; cælorum claui
gerum commendatum, multa nefanda, multa contraria, multa; que sacrilega & Christianitatis modum excedétia pa-
lam, & clam, fraudulenter, atque procaciter operari cæperunt, ita vt eorum nequitia montes transiret, & maria. Et in cælum os suum ponentes populum Domini crudeliter discerpereut, & innocẽtes animas viperea factione decipere. Et quibus non sufficiebant mala prætérita, noua & inaudita alia deteriora prioribus diabolo suadente facere non recusabant. Quia, & quod figillatim vtrique prohibitum, & sy-
nodicè secundum qualitatem scelerisinterdictum fuerat, audaciter contingere præsumpserunt, & quæ tentanda nemini, Deo contempto, cheu proh dolor peregerunt.

Pontificis liberalitas in pauperes.

Hic Christi amicus omnium nomina claudorum, cæcorum atque ex toto debilium in Vrbe Roma consistentium scripta apud se retinens quotidianum illis victum minis-
trare studiosè curabat. Nam reliquis pauperibus gressum, aut vires habẽtibus huiusce modi, vt vicissim eos pascerent sapiẽter, reperit modum scilicet bullas suo nomine titulatas fieri iussit, & has eis dari præcepit. Vt quanti prima feria, quanti secunda, quanti tertia, vel cæteris obliquis ferijs prandere debuissent per signum bullarum facilius noscerẽtur, & in illis quidem bullis, quæ eis datæ sunt, qui prima feria refici debebant fecit per singulas duos nodos, & sic per omnes vsque in Sabbatum, vt quot feriæ essent, tot essent nodi per singulas bullas includens in eis nuces, vbi nodi fiebant, quatenus nullus pauper haberetur in vrbe, qui vel vno die per hebdomam de suis eleemosynis non esset refectus. Interea Carolus Rex Sancto Apostolo obtulit ex purissimo auro, & gẽmis constructam vestem habentem gemmas prasinas, hyacinthinas, & albas. Sanctissimus autem, & fulgidissimus Pontifex dolens populum tot oppressum calamitatibus Deum tantummodo innumeris inuocabat precibus, & infinitis laudabat præconijs, non tamen ecclesiarum dei curam relinquẽs, sed potius in tribulatione, & temporali tentatione decenter adaugens. Nam renouauit in basilica Dei genetricis Mariæ, quæ dicitur Cosmedin secretarium, ibique pulchri decoris fecit triclinium cum caminatis ad honorem, & decorem eius.

Carolus Calnus obtulit dona S. Petro.

Noua opera papæ.

Pari modo iuxta idem secretarium porticum renouans illic construxit, atque ædificauit oratorium in honore S. Nicolai, & plurima dona ibi contulit almus. Renouauit etiam ipse pastor benignus Cimiterium B. Fœlicis martyris, ac cõfessionem via Portuensi. Necnõ & Cemeterium eadem via ad vrsum pileatum, vbi corpora SS. Christi martyrum Abdon, & Sennen requieuerunt iam in ruinis posito pulchro, ac miro restaurauit honore. Via autem Appia de cimiterio S. Christi martyris Sebastiani, in Catacumba, vbi Apostolorum corpora iacuerunt, quod multis ab annis ruerat, melioriillud fabrica renouans, monasterium fecit, & monachos sub Abbatis regimine vndecũq; potuit, aggregauit, victuiq; necessaria dari, cæteraq; stipẽdia ministrari præcepit.

Angli offerunt dona.

Fuius igitur tempore cum multi ad Sanctitatis eius nomen accurrerent, quidam de Anglorum gente Romam venerũt, qui in oratorio B. Gregorij papæ, & Cõfessoris Christi in principis Apostolorum æde Frascatæ constructa vná tabulam argenteam posuerunt habentem lib. . . . .

Ex Papa ioæde S. Petri.

Prædictus Clementissimus pontifex in ecclesia cælestis regni claugeri beatissimi Petri Apostoli vela numero quin
que de fundato, quæ ad decorum ipsius basilicæ sursum in trabibus intra tantæ ædis vestibulum appenduntur ornata in circuitu olouero optimo, fecit, & pro æternæ vitæ contu
lit palma. Huius beatissimi temporibus præsulis tot, tantæque diuersarum prouinciarum cognita luce clarius doctri
na præclari dogmatis eius, ad fidem Apostolicam consultationes directæ sunt, quantas numquam penitus quis remi-

Mulctæ quæstio-ad Papam refectuntur.

niscitur à priscis temporibus peruenisse, qui præsagus sacri verbi pabulo præsul vbertim singulos reficiebat, tradensque eis præcepta, iuraque mystica beatificis illos institutis satiabat. Docebat, & ad propria benedictos, & eruditos remittebat. Et quicquid quoquo modo perperam fieri cognoscebat. audicharve per aliquos, Dei tantum respectu corrigere illud malens, grauibus lamentis orationibusque infatigabilis vacabat, vt Deus omnipotens per suam clementiam tale quid, tanquam non esset, bonis, ac præcipuis immutaret exẽplis. Sicuti veniente de Insula Sardiniæ relatione, quod ejam & per domesticos suos genere Sardos agnoscens, huiusce modi vsus ei relatum fuit.

Syrenuus to cognoscendis & tollendis abusibus.

Quod iudices ipsius Insulæ cum populo gubernationibus suis subiecto in proximis, ac sanguinis sui propinquis incestas, & illicitas cõtraherent copulas, velut ipse ibidem B. Gregorij I V. Papæ facere consueuerant. Tunc enim mellifluos, & prauaricantibus, à Sancto Spiritu doctus terribiles fuæ prædicationis, quæ in vniuerso orbe micabat, componens apices. Missos etiam strenuos Paulum Populonienseni episcopum, & Saxu Venerabilis monasterij Sanctorum Iohannis, & Pauli Abbatem accersiens, misit eos illuc, vt eandem gentem Sardorum à tanto reuocarent errore: quibus euntibus valde quosdam ex eis inuenerunt aduersos, discipli-
næ monita recipere contemnentes. Verumtamen secundum præceptionis summi præsulis auctoritatem Sardos excommunicauerunt ac anathematizauerunt auditores, quousque malum incestarum effugerent popularum pœnitentiæ medicamina requirentes, ficut in epistolis, quas ijdem legati in Sardiniam deportauerãt regesto ipsius præsulis cõtinetur insertis. Et sic Romam post affluentes prædicationes datas reuersi sunt.

In Sardiniam mittit ea de causa legatos.

Papa agit contra Hincmarum Rerensem Archiep.

Quidam præterea Hincmarus Remorum Archiepiscopus Rhothadum Suessionicæ Vrbis episcopum sedis Apostolicæ iudicium appellantem contra Sardicensis Concilij regulas depositit, custodiaque arcta seruari præcepit: cuius videlicet depositi ter beatissimus Papa libellos cum innocentiæ suscepisset, ipsum Archiepiscopum monens literis, & præcipiens vt depositum Rhothadum Romam dirigeret cum suis missis audiendum. Sed veniente eo hanc Romanã secundum mandatum beati papæ ad Vrbem, & per nouem circiter menses hic commorante nunquam penitus ex accusantium parte quisquam affuit, qui coram Sanctissimo Præsule cum eodem Rhothado contenderet, aut illum accusaret. Tunc in die Vigiliarum natiuitatis Domini nostri Iesu Christi, quo secundum olitanam consuetudinem huius Apostolicæ sedis Præsul cum clero, & populo in basilica Dei genitricis ad præsepe missarum officia celebrare consueuerat; conueniens cum omnibus papa benignus fecit in ambone publicè de ipso Rhothado sermonem, significans qualiter ledem Apostolicam appellans depositus fuerit, & in conspectu suo nullus per tot menses accusatorum occurrerit. Denique confentiente sibi episcoporum presbyterorum, & Diaconorum, omniumque conuentu, decreuit vt dignus esset idem Rhothadus indui sacerdotalibus indumẽtis, qui à nemine per tot menses accusabatur, & ad sedis Apostolicæ iudicium proclamabat, nec honbre priuaretur. Vbi vestitus episcopali Rhothadus indumento, omni tempore se pollicitus est fuis infestatoribus responsurum, rursus expectatis aliquantis diebus scilicet vsque in diem natalitium sacræ Virginis Agnetis qui est duodecimo Kal. Feb. sed nec sic quisquam affuit aduersum Rhothadum iam restitutum episcopum aliquid altercans.

Rhothadus ab Hincmaro depositus restituitur.

Conueniente ergo beatissimo Præsule cum omnibus in basilica ipsius Virginis foris muros vrbis via Numentana idem Rhothadus episcopus excusationis, & promissionis suæ, qua pollicitus fuit, se omni tempore accusatoribus suis responsurum, libellum summo Pontifici tradidit, qui coram cunctis audientibus iussu præsulis, eximij est recitatus. Vbi etiam restitutionis eius forma relecta est, & post omnium consensum in ecclesia S. Constantiæ iuxta eandem S. virginis basilicam decreto beatissimi huius præsulis sæpedictus Rhothadus iam restitutus episcopus missarum solemnia solemniter celebrauit. Sequenti vero die congregata, in domo, quæ nuncupatur Leoniana denuo Synodo, excusatoque ipso, sicut in libellis ab eo recognitis, duobusque

quate r-

quatenus in ipsis infertis, atq; diuersis tempore missis, & oblatis, Archiuoque huius sedis repositis continetur Rhothadó natalia Sacerdotes, & maximè sedem Apostolicam appellantes vltra discrimina paterentur, sicut prænotatum est, in gradum priſtinum est restitutus, & ad propriam sedem cum Apostolicis Sanctionibus remissus, quatenus vestitus episcopalibus insulis, si prouocatus fuisset de cætero suis accusatoribus coram sedis Apostolicæ præsule responderet. Cum quo & Sanctissimus, & à Deo conseruandus præsul tã pro restitutione illius, quam pro abolenda Regis Lotharij copula, & pace etiam, & concordia Regum Galliarum conseruanda Arsentum episcopum huius almæ sedis Apostoli cę Apocrisiarium & missum illico destinauit, quatenus reformata pace Sanctæ eos ecclesię finibus sine refragatione coniungeret, & quedã necessaria in Galliarũ ecclesiæx Apostolica traditione statuta diligentius, & affluentius perageret.

Papa mittit Apocrisiarium suum in Franciã.

F. Placentini epi restituit.

Nihilominus Seuferedũ Placentinæ sedis antistitem à sede propria à cuiusdam Diaconi Pauli perfidia pulsum per legatos suos idem Papa sedi suæ restituit, & eundem Diaconum qui ledem illam proprio Rectore superstite præsumpsit inuadere competenti cum suis sequacibus increpatione corripuit.

Pro cuius etiam insausta, nefariaq; præsumptione pœnitus ampurãda Sanctitatis studio iussit, & pro pace Dei ecclesia ipsi iamtato præcepit Diacono, vt nec tale quid vnquam tentaret peragere, nec eandem sedem Placentinam True vi uteret Seufredus. fuc morreretur episcopus repetere præsumeret vel recipere. Omnium namque insignis idem atque præclarus Pontif. pietate magistra miserias, ac necessitates prauidens cunctis clementer compatiendo celeri subueniebat egenis inuitu, & imitatione Domini nostri Iesu Christi, qui ad redimendum humanum genus & sublimi descendit ad infima in populo labores sustinebat ingentes.

Claudorum quapropter atque cæcorum, necnon & diuersis pœnis affectorum in porticu B. Petri Apostoli iacentium ad oram Tyberinæ fluminis ad sitim auferendam non posse gressos conspiciens tendere, ac diuersarum gentiũ, quę Andiq; pro sceleribus Apostolica limina propriis expetebãt vtilitatem diuinitus attendens, iussit, minime corpori suo parcens, formam aquæductus qui multis à temporibus ruerat, & ad B. Petrum Apostolum ob hoc aqua non ducebatur, in meliorum, quam fuerat certamine quamplurimo reuocari ităq; mirabilis vt nõ solum hominibus profuerit debilibus, sed etiam omnibus ecclesiam B. principis Apostolorũ adeuntibus præcipuum opus existerit, licet hactenus ad decorem Leonianæ vrbis luculenter conspicitur, ac habetur.

Aquæductus S. Petri reſtituit.

Præterea Ostiensem Vrbem quamdiu ac memorie B. Papa Gregorius, ne gens iniqua Saracenorum populum dominii in circuitu caperet, aut interimeret ad salutem multorum construxerat in ruinis iacentem inspiratione superna tactus fortiori, firmioriq; sabrica reædificari iliæ Sanctissimus præsul iussit, & in meliusrestaurauit, portisque etiam, & turribus fortissimis muniens promptos ad bella in ea homines collocauit, ita vt nullatenus alienigenæ gentis incursio de cætero illi posset dominari, aut concludibus eius damna in aliquo, nisi quod ablit, per desidiam operari.

Ostiam de nouo munit.

Interea meritis beatissimi huius in orbe prorsus exuberãtibus operante potentia summi Dei, qui quotidie suos per famulos signa, & mirabilia magna facit, Rex Bulgarorum Christianitatis, & fidei Sanctæ doctrinas agnoscens, meruit baptizari, & qui prius creaturæ seruiens fœuiebat crudelitate, huius temporibus creatori colla summittens ampla capit religione iubere, magnaque vsus est pietate. Tunc ad hùc Catholicum, & verè præsulé orthodoxum legatos suos misse Aug. Indict. 14. destinauit, donaq; non parua tam Sanctis locis, quam eidem summo pontifici contulit, suggerens eius Apostolatui quid fe facere salubrius oporteret, vel quid erga reliquum Bulgarorum adhuc baptismo sacro carentem populum. vt fidei sacramenta perciperet, agi deberet.

Regẽ Bulgarorum conuertit.

Rex mittit Legatos cum donis Romam.

Quod beatissimus audiens Papa magna repletus lætitia laudes Christo reddidit amplas, & cum omni sibi diuinitus commissa ecclesia gratulans in finita præconia Deo nostro, qui nouissimis his temporibus tantum fecit miraculum deuota mente, fupplici quoque voce refoluit. Porrò legatos eiusdem iam nomine Michaelis Bulgarici Regis à Sancto Papa receptis honorifice apud se eos retinuit. Et interim sedis Apostolicæ missos Paulum fcilicet Populoniensem, & Formosum Portuensem magnæ Sanctitatis episcopos cos statuens, hosque monitis mellifluis, atque doctrinis instruens ad prædicãdam genti illi eos ire decreuit. Cum quibus quoniam per Bulgaricum regnum iter vsq; Constantinopolim terra tenus tenditur, vt quicquid de Sancta Constantinopolitana Ecclesia, licet iam per Orientem hoc ipsum idem Papa semel, & bis Apostolicis literis diuulgatũ habuerit, apud se decretum existeret eidem per suos Legatos Ecclesiæ notum faceret. Donatum episcopum Ostiensem, Leonemque Presbyterum S. Romanæ ecclesiæ, nec non & Marinum S. Sedis Diaconum Apostolicæ missos idoneos æque direxit, vt illi Bulgariæ populum ad fidem cõuerterent, & iste quid vel qualiter Apostolica Sedes deeadem Constantinopolitana deliberatum habuisset ecclesia. modis omnibus nunciarent. Quod in nomine Domini cũ diuulgatorio S. Petri & Pauli factum est. Sed præfatis Paulo, & Formoso venerabilibus episcopis in Bulgaria morantibus Donatus reuertendo, episcopus, Leoque presbyter, & Marinus apostolicæ Sedis minister, dum Constantinopolim ire vellent; Ecce inter fines Bulgariæ, Constantinopolitanorumq; quendam Theodorum illam custodientem inuenerunt, qui eos vltra non dimisit abire, quin potius innumeris eos denotans iniurijs adeo tantę fedis legatis abusus est, vt etiam equorum in quibus sedebãt capita percuteret, diceretque, Imperator noster vos necessarios sane non habet.

Legati põtificis à Bulgaris.

Sed idem Imperator Legatis Regis Bulgarorum ita ferrum dixisse nisi per Bulgariam missi sedis Apostolicæ venissent, nec faciem meam, nec Romam diebus vita suæ videremt. Illi verò per quadraginta dies illic resídêtes, vt cognouerunt, quia hoc Imperator Græcorum fieri iusserat; terga verterunt, & Romam hæc eadem nunciantes coadi reuersi sunt. Porrò à prænominato Rege Bulgarorũ Apostolici missi mente alacri, magnaq; fuscepti deuotione, cœperũt saluratibus edocere populum monitis, & à minimo vsq; ad maximum sacro fonte cum pei gratia abluerunt, omnemq; ritum Christianæ fidei, sicut à Sanctissimo papa instructi fuerant in consuetudinem Bulgarorum tradiderunt. Gloriosus autem Bulgarorum Rex fidei tanta cæpit flagrare monitis huius pij patris illectus constantia, vt omnes à suo Regno pellens alienigenas, præfatorum Apostolicorum solummodò præcatione vsus missorum, pascuis vitæ æternæ iugiter refici, nempe decreuerit vnumque ex his Formosum vita, & mor bus Episcopum sibi dari Archiepiscopum expetierit. Tunc iterum Legatos fuos Romam direxit, & inter alia beatiſ. Papę id ipsum suggerens ab eius sanctitate pro instructione gentis illius presbyteros postulauit. Ipse verò tabilibus papa compertis valde gaudisus est, & infinitas Deo laudes rependens nõ pauci numeri coram se probauit Presbyteros, & quos dignos reperit prædicationis gratia in Bulgariam direxit, cum quibus Dominicum Triuensem, & Grimoaldũ Polimartiensem episcopos destinauit. Vt quia ipsũ Formosum plebem dimittere sibi creditam non oportebat episcopum, ex his presbyteris ad archiepiscopatum, qui dignus inueniretur, in nomine dei tandem eligeretur, & sedi consecrandus Apostolicæ mitteretur.

Rex petit Archiepiscopũ sibi dari.

Inter hæc quidem statuit beatiſ papa solertissimusque vtiorum corrector, & nei cultor, vt penetrantibus ipsis Bulgariam episcopis, Paulus, cuius superius memoriam fecimus Populoniensis, ipseque Grimoaldus episcopi Bulgarię quicquid ad diuinum ministerium pro instructione gentis illius pertineret, efficerent. Et fapius dictus Formosus, atque Dominicus Venerabiles episcopi iterũ Constantinopolitanum Legati à papa mittuntur Cõstantinopolim. Michael Imp. fœde moritur.

Sed dum hæc agerentur dei iudicio Michaelem Græcorum Imperatorem vltio digna perculit, & nefanda nece peremit. Imperanie autem Basilio in Constantinopoli, quoniã voluit deus ipsius sancti Pontificis iuges labores, quos pro sancta Constãtinopolitana passus fuit ecclesia cum fine boni operis consummare, sicut fama se habuit, Photius Neophytus, ac inuasor, vt mœch; pellitur, & iuxta decretũ sedis Apostolicæ patriarcha Ignatius Constantinopolitano reddítur throno. Neq; enim hic diuinorum executor operum

Photius pseudopa triarcha pellitur.

pij ſſi-

pissimus, & Catholicus Papa, quæ sua sunt, fecit, quæ Dei sunt primo loco posuit, & quæsiuit. Et cum adiutorio Sancti Petri bella Domini summo dispensationis libramine spiritaliter præsiari curauit. Prælatos siquidem quosque, ne subditos læderent magna prouisione moderans, vt patet commouit, & vt subiecti Prælatis subesse me inxta vnius cuiusque priuilegia pastoraliter quoque decreuit. Cuius qui sanctum studium vult agnoscere, in epistolis suis, quas bene libratas per mundi partes direxit luce clarius inuenire valebit. Quippe qui animam suam in manibus suis posuit, qui nulla nili cælestia cogitabat, qui ieiuniis, vigiliis, & orationibus nocte, ac die vacans nec requiem corpori, nec membra dabat sopori. Nam si cuncta, quæ Christi gratia plenus virtutibus atque fide sanctitatis opera gessit, & moribus, vitaque docuit & impleuit, chartis inferere volumus, prius fortasse membrana, quam fermo deficiet. Tamen antequam ad finem vitæ illius stylum vertamus, ad ea, quæ sanctis locis contulit redeamus.

Hic igitur egregius Papa ob amorem Principis Apostolorum Petri Apostoli nutritoris sui fecit in basilica eius pannos tam sericeat de stauraci, quam & de fundato, vel aliis pulchris, varijsque coloribus numero. . . . . Qui tra bes maiores in Presbyterio respicientes omnes in gyro compleuit, quæ illud iuculenter ornant decusque augent & amplius nira sua magnitudine dant honorem. Vbi etiam, quòd nullus posit deuastationem Saracenorum agere nixus est, arcum fecit argenteum, & melius quam olim fuerat super excellentiorem trabem, quæ est ante cyborium in medio posuit pen. lib. . . . . & tres imagines argenteas vna figuram Domini Saluatoris, duabus verò Angelorum scalpsit effigies, ac illis nouem libr. auri deauranssubposuit. Quarum vna pen. libras octauginta, alia libras septuaginta. Tertia verò pen. libras similiter septuaginta. Fecitque ibidem crucem aureum vnam pretiosis gemmis ornatam pen. lib. . . . . Et in summitate eiusdem eam arcus locauit, vbi pro amplitudine decoris eius, atque speciminis appendit coronam aureum vnam, cruces argenteas duas, Calices argenteos duos, & flaupos argenteos duos. Porrò in purpureis marmoribus, quæ ante corp. beati Petri Apostoli ruga argenteas retinent, dextra leuaque duas cruces argenteas offerens posuit pen. libras. . . . .

In Patriarchio siquidem Lateranensi domum pulcherrimam, nimisque decoram fieri iussit. Et oratorium Sanctæ Dei genitricis sibi construens vestes, & competentes ornatus pro æternæ vitæ amore lucisluis votis ipse beatissimus Pontifex obtulit. Idem etiam à Deo protectus, & cælesti gratia circumuallatus multa casum minautia renouauit, loca sanctorum & diuersis ecclesijs diuersa munera contulit, & commoda iuculenter adauxit. Et in Cyborio Constantinianæ basilicæ optimos de sisori, & de fundato quatuor pannos appendit. Deinde regni cælorum clauigero paris in Cyborio numeri pannos optimos obsulit.

In ecclesia Doctoris gentium similiter fecit. In ecclesia Sanctæ Dei genitricis sad præfepe pari modo, æternæ pro retributionis præmijs egit. Et in ecclesia Sancti Laurentij Christi Martyris foris muros vrbis æque pannos optimos quatuor in Cyborio dedit. Huius quippe beati temporibus præsulis tanta vbertas, & victuum copia extitit, vt omnem memoriam famis decessoris sui factæ diebus hæc obliuioni traderet abundantia. Hic fecit ordinationem vnam per mensem Martium, presbyteros septem, Diaconos quatuor, episcopos per diuersa loca numero sexaginta quinque. Postquam autem sedem apostolicam victoriosissimè, & vt verus Dei athleta Catholicæ, ac principaliter rexit ex hac luce id. Nouembr. Indictione prima migrauit ad Dominum. Porrò quid dicam, cum non solum eius exitum diuersæ hominum nationes plena ratione vtentes, Verum etiam, quantum ad intemperantiam aeris, ipsa mundi elementa diu fleuerunt, & de morte tanti viri in tristitia permanserunt. Quo defuncto corpus eius sepultum est ante fores basilicæ beati Petri Apostoli.

Epist. Nic. Papæ laudata.

Virtutes eius.

Dona oblata ab eo Ecclesiis S. Petri.

S. Pauli. B. Virgin.

Ordinationes ab eo facta.

Mors & tempus obitus defleturi.

NOTA IN VITAM NICOLAI I.

Nicolaus] *Anno Redemptoris nostri* DCCCLVIII. *temporibus Ludouici secundi, & Michaelis Imper. eiusdem est in sedem Apostolicam Nicolaus, quem Ludouicus Imperator, postquam Benedictum Papam eiusse sedem, per schismaticum Antipapam Anastasium plurimum exagerasset, magna omnium admiratione, Deigi, singulari prouidentia summopere est venerat us. Ad Bulgaros mox ad Christi fidem conuertsos legatos misit, qui vt eorum Rex peteret ac, eos Catholicis erudirent præcepit. Cum autem ignarus Constantinopolitanus patriarcha Bardæ Cæsari Michaelis Imperatoris auunculo ob incestum cum nuru exconmunicationem esset nimatus, ab id Bardæ opera Michaelis Imperatoris auctoritate à sede deiectus fuit, in eiusque locum Photius, qui Patriarcha tus honore in tam ante affectauerat, & Episcopi schismaticis contra Ignatium se coniunxerat, eductus ex foro & faculari militia subrogatus, & à Gregorio Syracusano episcopo, qui prius ab Ignatio depositus fuerat, consecratus est. Quæ de causa Constantinopoli & finitimis in ciuitatibus ortum est schisma, aliis quidem Photij promotionem defendentibus, aliis autem eam impugnantibus. Quocirca Imperator dedit operam, vt ipse Pontifex Constantinopolim legatos ad schisma sedandum & Ignatij depositionem confirmandam mitteret. Pontifex legates quidem misit, tum vt Ignatij causam investigarent & ad se referrent. tum etiam vt Iconomachos impugnarent, qui tunc Constantinopoli vigebant, legati contra Pontificis mandatum Photij electioni assensi fuerunt, & cum Romam reuersi essent, Pontifex recognita, synodoq; coacta eos deposuit; simul tam Ignatij depositionem, & nullam Photij ordinationem esse decreuit. Imperatoris autem verecundiæ audaciam, qui egre ferens quòd Photium damnasset, & Bulgarorum Rex à Roman. Eccles. quis se insidelitur inuerent, misit petysset, literas ad eum contumeliosas scripserat, & concilibulum Photio auctore contra ipsum Pontif. coegerat. De Photij aliisque rebus sub Nicolao præclarè gestis, agemus infra in Notis Concilium sub Nicolao & Hadrianohabitorum; ne scilicet cum nausea tedium hu eadem dicemus.*

EPISTOLA PRIMA B. NICOLAI PAPAE I.

Epistolae Nic. Papæ hæc eius nunquam excusa in sua pera appendicem subiungemus.

Acta Ignatij & Photij demonstrat, & ordinem temporum epistolarum perscribit.

Sexdecim sequentes epistolæ extant in veruslissimis codicibus simul collectæ: licet aliquæ aliis epistolis quæ in causa Vvaldradæ & Rhòradi fuerunt scriptæ, posteriores sint: quia tamen ipsemet Pontifillas omnes in vnum collegit, earum ordo non est muratus.

Notas quoniam di epist. infra in concilijs sub Nicolao tepetes.

NICOLAVS EPISCOPVS SANCTAE *Catholicæ, & Apostolicæ Romanæ Ecclesiæ, omnibus vera religionis ministru , ac vniuersis Orthodoxa fidei cultoribus, Sanctissimis videlicet, & Reuerendissimis Patriarchis, Metropolitis, & reliquis Episcopis, atque cunctis fidelibus Catholicam duntaxat, cum sede beati Petri pietatem sectantibus , salutem, doctrinam vobiscum defendentibus per Asiam scilicet, & Lybiam constitutis.*] Quæ apud Constantinopolitanam vrbem paulò ante gesta sint, vel etiam nunc gerantur, sanctitatem, seu religionem vestram non credimus ignorare: sed qualiter zelo zelati pro domo Dei solicitudinem omnium Ecclesiarum secundum Apostolum circumferentes, nos de his dispoſueramus, breuiter charitati vestræ his nostri Apostolatus litteris, intimamus. Et ne aliter sinceræ vestræ menti suaderi tentetur, vel aliter, quod egimus vobis suggeratur, veraci relatione, & præsentibus vos litteris edocemus. Igitur postquam quidam inuidiæ factibus accensi, & superbiæ fastu arroganter elati, more Iudæorum, contra pastorem proprium insurrexerunt, & patriarcham suum (communitrum vide licet nostrum Ignatium sanctissimæ præfatæ vrbis Antistitem) ab Ecclesia ipsa, cui iure præsidebat, tyrannicè proiecerunt: ac Photium quemdam ex foro, ac faculari militia, & habitu, atque à palatinis ædibus eductum, ac subitò consoratum eidem, contra sacros Canones, Ecclesiæ præfecerunt. Tunc cœpit scandalum, & schisma in iam dicta vrbe, & in adiacentibus sibi ciuitatibus, non modicum

Extat inf. initio oct. octauæ synodi Ioannis ab hac diuersa. 2. Cor. 11.

oboriri

oboriri: aliis quidem Photij promotionem defendentibus, aliis autem hanc tanquam in comitio, & superstite Ignatio factam meritò detestantibus. Tunc initio consilio Imperator Michael, qui & ipse Bardæ Patricij versutijs suasus Photij parti fauebat, ad Apostolatum nostrum legatis cum epistolis destinatis, accusationes quasdam aduersus Ignatium deferentibus, petijt vt à sede Apostolica Missos daremus, qui scandala illa sedarent, & schismata dissiparent. Quo audito, quoniam (sicut à Deo inspirata vestra nouit prudentia) iuncturam Christi ouium cura constringimur, cùm vices ipsius gerimus, cui specialiter diuinitus dicitur. Pasce oues meas. Et iterùm: Tu (inquit) aliquando conuersus confirma fratres tuos, non potuimus dilimulare, non potuimus negligere, quominus visitaremus oues dispersas, & dissipatas: vel quominus confirmaremus in fide, & bonis moribus fratres nostros, & proximos. Et quia inter cetera, quæ de schismate iam facto Constantinopolitanæ Ecclesiæ, hi qui missi fuerant, restabantur, maximè eandem Ecclesiam ab Iconomachis rediuiuum contentionem excitantibus asserebant vexari, Christumque per singula conuenticula blasphemari: duos Episcoporum qui nobiscum erant, quique ad hoc tantum faciendum opus, idonei nobis esse videbantur (Rhodoaldum scilicet & Zachariam) vnà cum Ecclesia, quæ apud nos est, datis litteris Constantinopolim, tantum nimirum piaculum execrantes, & latere nostro direximus: nihil eis penitus inijugentes, nisi vt tantummodo causas Ignatij, qui ante de Ecclesia pulsus, quàm ab aliquo accusatus extiterat, diligenter inuestigarent: & fedi Apostolicę plena, & veraci relatione referrent. Photij verò confecrationem non solùm minimè admittendam esse decreuimus: verum etiam ipsis legatis nostris, ne cum illo, nisi quasi cum laico, vsq; ad notitiam nostram communicarent, frequenti ac omnimoda iussione præcepimus: solum scilicet eisdem venerabilibus Domini nostri Iesu Christi, eiusque genitricis semper Virginis Mariæ, ac sanctorum ipsius imaginibus quicquid quæritio afferret, iustè ac piè diffinire licentiam dantes. At illi cuntes, spretis monitis nostris, contemptis epistolis sibi à nobis coram tota ecclesia nostra datis; immò postposito timore Dei, sicuti posita claruit, in contrarium verterunt omnia, quæ sibi fuerant imperata. Deniique & cum Photio adultero, ac Ecclesiæ insufore, atque neophyto, quod sibi multipliciter prohibitum fuerat, in sacrosancta, my steria communicauerunt: & Ignarium virum senem, & sanctum, ac per duodecim annos innocenter Ecclesiam Dei regentem, & nobiscum & vobiscum, atque cũ vniuersali & orthodoxa ecclesia communicantem, Græcorum factiosi pernicio sissimæ concinnantes damnauerunt: & sacerdotalibus insulis expoliatum ab ecclesiæ regimine modis omnibus expulerunt. Quæ sanctæ vestræ in Christo fraternitati, & pax generaliter, quia contra nostram fuerint gesta dispositionem, famdudum significauimus: Porrò præfati missi nostri tandem reuersi, nil al ud renunciauere, nisi depositum Ignatium & Photium in fede Constantinopolitana firmatum. Post duos verò dies legatus à nobis imperialis, nomine Leo, à secretis susceptus, duo volumina obtulit, quorum vnum depositionis Ignatij gesta continebat, alterũ autem de sanctis habebat imaginibus acta. Detulit præterea idem Leo imperiales litteras deprecantes; quatenus & in depositione Ignatij, & in confirmatione Photij, consensum præberemus, & subscriberemus. At nos diuina docente gratia, dum idem adesset legatus, conuocata tota, quæ apud nos est Ecclesia, decreuimus & statuimus, atque profcisi sumus eorum ipso, & coram Ecclesia Dei, sicut & profitemur nos pro deiectione Ignatij, vel consecratione Photij numquam mississe, numquam missuros esse: Et in depositione Ignatij & promotione Photij numquam consensisse, numquam consensuros esse. Et his sæpius dictis, & palam annunciatis, atque in Apostolatus nostri cipitolis taliter insertis, & eidẽ Leoni à secretis Imperatori Michaeli, vel Photio ad deferendum datis, hunc à nobis absoluimus. His ita vestræ fines religioni ostensis, quæ scripta per singula tempora prohac re miserimus, singillatim huic scripto inseriusannexa demonstrantur. Primò etenim loco nostri Apostolatus habentur epistolæ ad Michaelem pissimum Imperatorem, & ad Photium Ecclesiæ Constantinopoleos inuasorem per Rhodoaldum & Zachariam transmissæ. Secundo loco continetur satisfactio nostra, cuius textum vestræ à Deo conseruandæ generalitati dudum transmisimus. Sed ignorantes vtrum ad vos vsque fuerit delata, iccirco hanc vobis denuò mittendam existimauimus: qua nosse valeatis quæ fuerit super hoc negocio nostra voluntas. Tertio loco posita est epistola, quam per Leonem à secretis, Imperialem videlicet Legatum, de quo superius diximus, post reuersionem missorum nostrorum sæpè fato Mihaeli Augusto direximus, & ad Photium alteram. Præterea quæ subsequuntur, eo sunt ordine huic inserta voluimini, quo per singula tempora gesta, vel missa fuisse noscuntur.

EPISTOLA II. BEATI NICOLAI PAPAE I.

Conqueritur Synodum Constantinopoli iniussu sedis Apostolicæ causam fuisse Ignatium honore priuare, & in eius locum Photium substituere. Ostendit multis rationibus laicum ad Pontificalis dignitatis gradum conscendere non posse. promotionem Photij non vult comprobare, nisi prius causa à legatis examinetur, & ad se integra deferatur. His adiungit nonnulla de imaginum adoratione.

EPISTOLA I. MISSA AB APOSTOLICA sedead Imperatorem Michaelem per Rhodoaldum, & Zachariam Episcopos.

Nicolaus Episcopus seruus seruorum Dei, Dilectæ filio Michaeli gloriosoImp. Græcorum.] Principatum itaque diuinæ potestatis, quod omnium conditor electis suis Apostolis largitus est, super solidam fidem Apostolorum Principis (Petri videlicet) soliditatem constituens, eiusque egregium, immò primam sedem deliberauit. Nam vocem Dominica ipsi dictum fuerat. Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam: & portæ inferi nõ prævalebunt aduersus eam. Petrus denique à firmitate petræ, quæ Christus est, structuram vniuersalis Ecclesiæ inconcussam, & fidei robore solidata; mira precibus suis munire non cessat, vt errantium vesanam rectæ fidei norma reformare festinet: necnon intrepidè eam consolidantes remunerare procuret: quarenus portæ inferi malignorum vtique spirituum suggestiones, atque hæreticorum impetus non prævaleant eiusdem ecclesiæ vnitatem refringere. Quapropter Deo omnipotenti multiplices referimus grates, qui vestro pectori hoc infundere dignatus est, vt fautores Ecclesiæ Dei effecti, concordiæ ipsius fœderatis fauere, ne quauis rubigine eoris consumatur pulchritudo fidei, & frangatur inflectus Apostolicæ traditionis. Ad cuius etenim (sicut ipsi scitis) integritatem obseruationis multoties conuentus fastus fuerit sanctorum Patrum, à quibus & deliberatum ac obseruatum existit: qualiter absque Romanæ sedis, Romanique Pontificis consensu, nullius infungentis deliberationis terminus daretur. Igitur à vobis Constantinopoli congregatum Concilium (vt vestris apicibus nostris intimatum est auribus) huius tenoris seriem paruipendens, ab institutis supradictis, manum considerationis suæ reflectere non trepidauit: Adeo vt Ignatium supra iam nominatæ vrbis Patriarcham, sine Romani consultu Pontificis ibidem cœtus conueniens, proprio priusser honore. Quod quàm sit reprehensione dignum, testes illi, qui ei opposiri fuerant, manifestant; quia tales quos in epistola vestra legimus, canonica institutio prohibet: & inuidiosè ipsos manifestè claret, quoniam nec ipse proprio ore m festauit (vt directionis vestræ asserunt litteræ) illa, quæ ei obijciebantur, neque accusatores illius secundum sacrorum Canonum institura probauerunt. Cæterùm his etiam sic iniustè peractis, ad detestabiliora inconsiderationis fuæ votum, supradictam populi cæterum dirigendo, de laicorum habitu, qui præesset, elegit pastorem. O quàm præ sumptuosa temeritas, ille præponitur ouili diuino, qui nescit

Fragmentum huius epist. repetitur infra in 8. Syn. œcumen. 28. c.

Matt. 16.

Sæpe in Conciliis deliberauit, vt omnia rerũ summorum ad sedem Apostol. referrentur.

Ioan. 21. Luc. 22.

scit adhuc dominari spiritui suo. Nam qui ignorat dispone vitam suam per gradus ecclesiæ minimè ductus; quo modo corrigere quibit vitam alienam subitò, electus? Laruisse vos non credimus, quid Apostolorum egerit cœtus post acceptum donum sancti Spiritus. Ecce etenim ipsi vigilatione Domini, & locutione illius assidua, eiusdemque resurrectione lætificati, atque gratia spiritalis defœnsus consolidati, non præsumpserunt de electis LXXII. eligere tam audacter duodecimum, qui Iudæ præuaricatoris supplceret locum: sed per gradus quosdam (vt ita dicatur) de septuagenario, binarioque numero elegerunt duos, Iosephqui vocabatur iustus, & Matthiam. Et sic ex his, quem alteri præponere ad interim ignorantes, diuinum examen potuluaúere, electione que data, qui humanis obtutibus iustior videbatur, coram diuinitatis conspectu inferior est inuentus. Igitur illius congregationis conatus, nihil horum studens exercere, visi sunt à recto itineris tramite declinasse, cùm in custodiam Dominici gregis non taliter vt decuit, studuerunt pastorem præponere. In notitia siquidem sæcularium literarum nemo magistri nomine meritò censetur, nisi per gradus disciplinarum procedens fuerit doctus. Verùm iste Photius videlicet antè doctor prorupit, quàm doctus extiterit, prius magister videri cupit, quàm discipulus audiri. Pridie auditor esse debuit, ac deinde institutor: sed hic doctoris è contrario cathedram eligens, docere prius elegit, ac deinde cœpit doceri: prius sanctificare curauit, ac demùm sanctificari: prius illuminare voluit, & postmodum illuminari.

Acto. 1.

Hæc itaque Catholicus ordo prohibet: & sancta nostra Romana Ecclesia talem electionem semper prohibuit per antecessores nostros Catholicæ fidei doctores. Quorum nos tenorem obseruantes, instituta ipsorum esse inuiolabilia censemus. Sardicense denique Concilium, vt de laicis non eligeretur Antistes, in XIII. Cap. per omnia prolibuit ita inquiens: Si forè aut diues, aut scholasticus de foro aut ex administratore Episcopus fuerit postulatus, vt nó prius ordinetur, nisi ante Lectoris munere, & officij diaconii, aut presbyterij fuerit perfunctus, vt per singulos gradus, si dignus fuerit, ascendat ad culmen episcopatus, & relinquat.

Cælestin. I. in epist. 2. Cap. 2.

Cælestinus itidem sanctissimus doctor, & nostræ Romanæ sedis Præsul egregius, in decreto suæ sanctionis Cap. XXI. asserens dicit: Audiuimus quasdam proprijs deliberatas rectoribus ciuitates, Episcopos sibi petere velle de laicis, tantumque fastigium tam vile credere, vt hoc illis, qui non Deo, sed sæculo militauerunt, æstiment nos posse conferre. Non solùm malè de suis clericis, in quorum contemptum hoc faciunt, iudicantes: sed de nobis pessimè, quos credunt hoc posse facere sentientes; quòd numquàm audeerent, si non quorumdam illic his consentiens sententias coobiberet: ita nihil, quæ frequentiùs sunt decreta, proficiunt, vt hoc quasi numquàm de hac parte scriptum fuerit, ignoretur. Quid proderit per singula clericos stipendia militasse, & omnem egisse in dominicis castris ætatem, si qui his præfuturi sunt, ex laicis requiruntur? Qui vacantes sæculo, & omnem Ecclesiasticum ordinem nescientes, saltu præpropero alienum honorem ambiunt immoderata cupiditate transcendere: & in aliud vitæ genus calcata reuerentia Ecclesiasticæ disciplinæ transire.

Talibus itaque fratres charissimi, qui iuris nostri (id est Canonum) gubernacula custodimus, necesse est obuiemus: hisque fraternitatem vestram epistolis commonemus, ne quis laicum ad ordinationem clericatus admittat, & sinat fieri: vnde & illum decipiat, & sibi causas generet, quibus reus constitutis Decretalibus fiat. Leo denique sanctissimus doctor, & Apostolicæ Romanæque sedis Pontifex egregius, cuius laus in quarta Synodo magnificatur. hoc ipsum in Decretalibus suis prohibuit Cap. XXXIII. In ciuitatibus, quarum rectores obierint, de substituendis Episcopis hæc forma seruetur. Vt is qui ordinandus est, etiam si bonæ vitæ testimonio fulciatur, non laicus, non neophytus, nec secundæ coniugis sit maritus: & reliqua.

S. Leo in epist. 88. ad Anastas. Thessal. Episcopum.

Gelasius autem supradicti doctoris Leonis, videlicet meritis non impar, sanctissimus Romanæ Ecclesiæ Præsul, non solùm Episcopos de laicis fieri prohibuit, sed etiam

Epist. 6.

presbyteros, nè talia præsumerent; vetauit in Decretalibus suis, Cap. III. ita inquiens: Si verò de laicis quispiam Ecclesiasticis est aggregandus officiis, tantò solicitiùs in finguliis, quæ superiùs comprehensa sunt, huiusmodi decet examinare personam: quam constat esse discriminis: quia vtique conuenientia Ecclesiæ ministeria reparanda sunt, non inconuenientibus meritis ingerenda: & tantoque magis, quòd sacris aptum possit esse seruitiis, in eorum quærendum est institutis; quanto de tempore, quo fuerant hæc assequenda, decerpitur, vt morum habere doceatur hoc probitas; quòd prolixior consuetudo non contulit: ne per occasionem supplendæ penuriæ clericalis, vitia potiùs diuinis cultibus intulisse, non legitimæ familiæ reputemur procurasse compendia, quorum promotionibus super anni metas sex mensibus nihilominùs subrogatus.

Quoniam (sicut dictum est) distare conuenit inter personam diuino cultui deditam, & de laicorum conuersatione venientem: quæ tamen eatenùs indulgenda credidimus, vt illis Ecclesiis, quibus in sesatione bellorum, vel nullà penitùs, vel exigua remanserunt, ministeria renouentur; quatenùs his Deo propitio restitutis, in Ecclesiasticis gradibus subrogandis, Canonum paternorum vetera forma seruetur in contra eos vlla ratione præualeat, quòd pro accidentis defectus remedio prouidetur. Non aduersus Scita maiorum noua lex proponitur, cæteris ecclesiis ab hac occasione cessantibus, quas non simili clade vastatas pristinam in faciendis ordinationibus conuenit tenere tenentiam.

Quo magis hac opportunitate commoniti, obseruantiam venerandorum Canonum propensiùs delegamus: singulorum graduum confidentias admonentes, ne in illicitos prorumpere moliantur excessus: ne fas esse confidat quisquam Pontificum, bigamos, aut coniugia sortientes, aut ab aliis derelicta, siue quoslibet post pœnitentiam, vel fine literis, vel corpore vitiatos, vel conditionarios, aut curiæ, publicarumque rerum nexibus implicatos, aut passim nulla temporis congruentis expectatione discussos, diuinis ferituros applicare ministeriis, neque pro suo libitu iura studeant alienare peruadere, absq; sedis Apostolicæ iussæ dispositionis mandato. Qui ad dignitates ecclesiasticas euehi nõ possunt.

Hadrian. Iota epist. 1. circa fin.

Præcedessor itaque noster, huius almæ sedis, Hadrianus videlicet sanctissimus Præsul, in epistola, quam Costantinopolim pro venerandis imaginibus destinauerat, ita insituit, vt amplius de laicis nullatenus in eadem vestra Constantinopolitana Ecclesia ordinaretur Antistes: cuius textum si scire vultis, in Concilio quod eius tempore in suprædicta vrbe celebratum est, inuenire potestis.

His itaque pauliſper prælibatis in supradicti viri consecratione consensum Apostolatus nostri prębere non posſumus, donec per Missos nostros, quos ad vos destinauimus, cuncta quæ in iam prænominata sæpiùs vrbe de Ecclesiasticis caulis, seu ordinibus peracta sunt, vel agentur, nostris intimata fuerint auribus. Et vt in omnibus rectus ordo seruari queat, volumus, O Clemens Auguste, vt Ignatius, quem sedis supradictæ gubernacula propria, spontaneaque voluntate deseruisse, & totius plebis congregato Concilio depositum esse vestris apicibus nobis intimare curastis. in conspectum veniat nostrorum Missorum, & vniuersi Concilij, vestris quidem Imperialibus institutis, quatenùs perquiratur, quamobrem spreuerit traditam sibi plebem, & instituta antecessorum nostrorum, sanctorumque Pontificum, Leonis videlicet Papæ, atque Benedicti, paruipendendo contempserit, & in hoc agendum subtili examine à nostræ iustionis legatis depositionis eius censura perquiratur: quatenùs inquirentes inuenire queant, vtrùm canonicus tenor in eadem obseruatus fuerit, vel non, manifestum existat: ac deinde cùm nostro præsulatui significatum fuerit, quid de eo agendum sit, Apostolica sanctione diffiniemus: vt vestra Ecclesia, quæ tantis quotidiè quatitur anxietatibus, inuiolabilis deinceps, & inconcussa permaneat.

De imaginibus autem, earumque obseruationibus, licèt nulla necessitas esset scribere: eo quòd nostrorum

antecessorum venerabilium Pontificum sancta solicitudo Catholico ardore succensa, multa, & valdè utilia Ecclesiæ Dei profutura instituit: tamen quia frequens iteratio informationis solet venerabiliorem intentionẽ reddere audientiis: ideoque de eisdem pro conseruanda vnitate populo Dei, aliquid exponere curamus. Pristinam itaque sanctorum Patrum traditionem, quam à prædecessoribus nostris beatissimis, & Orthodoxis Pontificibus, qui post beatum Petrum in eius Apostolica sede resederunt, nobis obseruãdam suscepimus, & hactenus immutilatam hæc sancta Catholica, & Apostolica tenet, ac defendit Ecclesia. Oportet ergo tot à mentis intentione, summique desiderij conamine venerandas tam Domini nostri Iesu Christi, quàm suæ sanctissimæ genitricis, & beatorum Apostolorum, atque omnium Sanctorum imagines venerari, & colere: vt eo quo valemus adnixu contra hæreticorum vesaniam, qui earum veneratione populum prohibent, resistere studeamus.

Nam in pace Ecclesiæ constitutis nil contrarium esse potest, si Sanctorum effigies propriæ depictæ fidelibus augeant incrementi amorem. Re vera quia dum eorum vultus aspicitur, & operis actio recolitur, Deus cuius habitatio in eis esse dignoscitur, perfectè laudatur. Certè si Deus, qui est inuisibilis, & incorporeus, non per propriam substantiam deitatis, sed per subiectam creaturam mortalium apparuit oculis, vt credentibus summum esset culmen honoris: quare animæ Sanctorum, quæ manentes in corpore vultus vniuscuiusque habuisse noscuntur, secundùm dispositionem Dei dicit ipsi placentia operatas esse, non venerentur à nobis magno honore? Cur eorum execremur effigies, per quos agnouimus fidei veritatem?

De venerat̃one ſanctarum imaginum.

Hadria. in epiſt. 2.

Gen. 15.

Apparuit nempè Deus Abrahæ patri nostro, non in carne, neque in anima, sed in specie trium virorum: quibus ille aliud cernens, & aliud esse intelligens, pronus in terra adorauit, & dixit: Domine si inueni gratiam in oculis tuis, ne transeas æquam, & lauentur pedes vestri. Credidit illicò Abraham Deo, & reputatum est illi ad iustitiam, & amicus Dei appellatus est. Apparuit denique Iacob per subiectæ creaturæ speciem, vnde & dixit: Vidi Dominum facie ad faciem, & salua facta est anima mea. Ecce incorporeus, Deus & inuisibilis, per speciem subiectæ creaturæ ita se mortalium voluit videri obtutibus, vt credentibus esset ad gratiam: Cur nobis sanctorum Icones, quos corporeos, & visibiles fuisse credimus, si illos vt verè CHRISTI veneremur amicos, poterunt esse ad culpam? Nam si eorum effigies execrabiles esse crederentur; profectò & ipsorum reliquiæ, quorũ caro corruptionem sensit in tumulo, pro neutro (quod absit) haberi deberẽtur. Veruntamen si ad eorum consortium venire optamus, profectò hic omnia in honore sanctorum, id est tam reliquias non solùm corporum, fed & vestimentorum, seu etiam Imagines vultus illorum in quolibet loco depictas, celeberrimo honore venerari debemus: reminiscẽtes illud, quod Esaias speciem subiectæ creaturæ se vidisse testatur, dicens: Vidi Dominum Sabaoth fedentem super solium excelsum, & ea quæ sub ipso erant, implebant templum, &c.

Gen. 32.

Esa. 6.

Accessit itaque Moses, & Aaron, vt viderent thronum vbi steterat Deus, & erat sub pedibus eius tamquàm opus lapidis Saphiri, & velut firmamentum cœli in claritate filgoris: & stabat Cherubin ex auro mundo. Quæ omnia, secundùm quod Salomon posteà in templo instruxit, in monte cum Domino loquens, imaginata, & præsignata vidit.

Hæc & his similia præcedentes Patres sciendo, Icones Saluatoris nostri IESV Christi, eiusque sanctissimæ genitricis semperque Virginis, omniumque Sanctorum in parietibus Ecclesiarum, secundùm quod tempus hodie probat, depinxerunt, & pingere pro congruis loci omni dilectione vsque in præsens non prohibuerunt. Quid Christiano vtilius nocet, si quod amat & diligit non ad adorandum deificet, fed ad tremendum terribiliter in pariete, vel ligno depingit?

Verùm quid officit, si aspicimus imagines Christi in templo Ecclesiæ, & in arcano cordis prædemtamur eum venturum, cuius imaginem cernimus, citiùs viuorum, & mortuorum iudicem aduenturum? Quid fidei nostræ contradicit, quòd in centro Cameræ super altare, eius figurã, quòd Verbum caro factum est, & habitauit in nobis, animæ nostræ affectando desiderant, cuius imago nominis titulum retentat, & quia per naturam filium adoramus, quare per adoptionem nomen nouum scriptum in calculo, vel gemmis non adoremus? Altare itaque sanctum, in quo Deo omnipotenti sacrificiorum vota perfoluimus, lapis est naturaliter communis, nihil differens ab alijs tabulis, quæ parietes nostros, & pauimenta adornant. Quia verò sacratum est Dei adiutorio, & benedictionem suscepit, vnde & mensa sancta efficitur: panis iterum, qui super eum offertur, panis est quidem communis. Sed quando ipse sacramento sacratus fuerit, corpus CHRISTI in veritate fit, & dicitur. Sic & vinum modicum aliquid de sua existentia ante benedictionem, post sanctificationem Spiritus, sanguis Christi efficitur. Ipsa enim Crucis imago antequàm suscipiat eius formæ figuram, lignum ab omnibus commune est. Suscipiens autem omnimodò venerandam similitudinem, sacra est, & dæmonibus terribilis, propter quod in ea figuratus est Christus.

Hæc breui stylo transcurrentes, cùm multa dicere quisquis, vestræ ferenitati transcribimus: quia Hadrianus sanctissimus Præsul antecessor noster, multa de his in epistolis, quæ hactenus apud Constantinopolitanam habentur Ecclesiam, scribens contradidit: in quibus quicquid huius rei necessitas coegerit inuenire poteritis. Oportet enim vestrum Imperiale decus, quod in omnibus Ecclesiasticis vtilitatibus vigere audiuimus, vt antiquum morem, quem nostra Ecclesia habuit, vestris temporibus restaurare dignemini: quatenus vicem, quam nostra sedes per Episcopos vestris in partibus constitutos habuit, videlicet Thessalonicensem, qui Romanę sedis vicem per Epirum veterem, Epirumque nouum, atque Illyricum, Macedoniam, Thessaliam, Achaiam, Daciam Riperensem, Daciamque mediterraneam, Misiam, Dardaniam, & Prœalim, B. Petro Apostolorum principi contradicere nullus præsumat: quæ antecessorum nostrorum temporibus scilicet Damasi, Siricij, Innocentij, Bonifacij, Cælestini, Sixti, Leonis, Hylari, Simplicij, Felicis, atq; Hormisdæ sanctorum Pontificum, sacris dispositionibus augebatur. Quorum denique institutiones ab eis illis in partibus destinatas per nostos Missos, vt rei veritatem cognoscere queatis, vestræ augustali potentiæ dirigere curauimus.

Præterea Calabritanum patrimonium, & Siculum, quæque nostræ Ecclesiæ concessa fuerunt, & ea possidenda obtinuit, & disponẽdo per suos familiares regere studuit, vestris concessionibus reddantur: quoniam irrationabile est, vt Ecclesiastica possessio, vnde luminaria, & concinnationes Ecclesiæ Dei fieri debent, terrena quauis potestate subtrahantur: fed domui Dei restituta meritum redditoris multiplicent, & suscipientis votum spiritalis desiderij lucris exerceatur. Inter ista, & superiùs dicta volumus, vt consecratio Siracusano Archiepiscopo nostra à sede impendatur, vt traditio ab Apostolis instituta, nullatenus vestris temporibus violetur.

Patrimonia Rom. Eccleſiæ.

Destinauimus autem vestræ ferenitati Reuerentissimos, & Sanctissimos Episcopos Rhadoaldum videlicet sanctæ Portuensis Ecclesiæ, atque Zachariam Anagninæ sanctæ Ecclesiæ, fungentes legatione Apostolatus nostri, quos vt honorificè suscipiatis, vestram amplitudinem deprecamur: quibus etiam frequens colloquium tributis: & eis, quæ de Ecclesiastico statu irreprehensibiliter dixerint, credere nõ ambigatis. Et cùm in conuentu Ecclesiæ sederint pro Ecclesiasticis diffinitionibus, nihil à vobis, vel ab alijs alicuius contrarietatis impetum sentiant. Et cùm fas illis fuerit reuertendi, vestros concedite missos: & tales, qui in dromonibus congruis eos Romam incolumes faciente Deo Apostolorum precibus studeant referre: quatenus pro omnibus vestris bonis deuotionibus gratias Deo omnipotenti Patri, atque eius vnigenito filio Domino nostro Iesu Christo, & & Spiritui sancto deuotiùs agere valeamus, cui est honor, & gloria in sæcula sæculorum, Amen. Dat. mense Septembrio, die 25. Indict. 9.

EPISTO-

EPISTOLA III. B. NICOLAI PAPAE I.

Reservat totam causam Photij in adventum legatorum.

Epistola I. ad Photium per Rhadoaldum & Zachariam Episcopos Constantinopolim destinata.

OMNIS vtilitas & profectus animarum Catholica fide munitur, & dilectione Euangelij tuetur: quæ omnes intra se concluſos ſaluat & extra ſe poſitos ſuos non exiſtimat. Vnde directionis veſtræ ſumptis apicibus lætificati ſumus, quia vos Catholicum in eis cognouimus. Nam ibi prudentiæ veſtræ vtilitatem intelleximus, Ideoque multas gratias Deo omnipotenti retulimus, quia veſtrum ſcire de Catholico fonte manare experti ſumus. Sed rectũ vos ordinem minimè continuiſſe doluimus: eo quòd non per gradus Eccleſiæ ductus ad tantum honorem, de laicali habitu vos proſiluiſtis, cùm oporteret veſtram prudentiam ita canonicè vixiſſe in clericali ordine, vt nihil extra canonica inſtituta agentes, tempore congruo, atque aſſenſu legitimo conſtitueris Eccleſiæ Paſtor. Vos itaque hos permittentes, contra ſtatuta Patrum egiſſe manifeſtum exiſtit. Can. 13. Nam Sardicenſe Concilium per omnia tantæ temeritatis præſumptionem vetuit, pariter & ſanctorum Pontificum Romanæ ſedis Cæleſtini doctoris egregij, Leonis ſanctiſſimi; cuius laus in quarta Synodo clara exiſtit: ſeu Gelaſij doctrina, & meritis: quæ beatiſſimi, horum videlicet inſtituta, hoc prohibuerunt, vt talis ordinatio fieri non præſumeretur. Quapropter veſtræ confecrationi conſentire modò non poſſumus, donec noſtri, qui à nobis Conſtantinopolim ſunt directi, reuertantur, qualiter per eos cognoſcamus veſtræ obſeruationis actus, & Eccleſiaſticæ vtilitatis conſtantiam, & quo ſtudio circa Catholicæ fidei defenſionem voſmet exerceatis. Et tunc, ſi dignum fuerit, vt tantæ ſedis Præſulem, ceu conuenit, honorabimus, & fraterna dilectione amplectemur. Dat. menſe Septembri, die 25. Indictione nona.

EPISTOLA IIII. B. NICOLAI PAPAE I.

Docet Orientalem Eccleſiam ſine vllo ſuo conſenſu à legatis ſedis Apoſtolicæ Ignatium depoſitum, Photium ſubſtitutum.

NICOLAUS *Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, omnibus fidelibus ſanctæ Dei Eccleſiæ.* Quod igitur generalì notitia extat vniuerſæ plebi Dei vulgatum, minimè veſtræ ſanctitati habetur incognitum, qualiter præterito iam tempore ſancta Conſtantinopolitanæ Vrbis Eccleſia, immò Græcorum inclytus Imperator cum Chriſtianiſſima plebe ſuæ ditioni ſubiecta pro quibuſdam pregrauicationibus in eadem Eccleſia pullulatis, ac variis diſſenſionibus in eodem populo ſuper Photio inuaſore, & Ignatio Patriarcha nequiter ab ortis Legatos proprios ad hanc ſanctam, & omnium Eccleſiarum matrem miſerunt Eccleſiam, diſcretiſſima videlicet poſtulatione conſulentes, qui diffinitiuis calculus ſuper huiuſce modi præuaricationibus noſtro iudicio deberetur imponi. Sancta ſcilicet, ac ſalubri diſcretione perductis ab hac principali Eccleſia, quam veraciter intelligunt à Chriſto Saluatore percepiſſe ſui principatus priuilegia, non immeritò ob ædificationem religionis, & recuperationem pacis, atq; concordiæ ſub canonica diffinitione ſibi dari poſcentes iudicia. Quorum celeberrimæ petitioni cedentes, dirigere, vt omnibus clãret, illuc ſtuduimus ex latere Pontificatus noſtri legatos, qui noſtra Apoſtolica auctoritate muniti, errata corrigerent: deprauata quæq; ad rectitudinis tramitem perducerent. Super Photio quoq; & Ignatio Patriarcha rei geſtæ veritatem diligenter inquirerent, noſtroque Apoſtolatui (Deo auctore) legitimè diffinienda ad liquidum nuncia-

re ſtuduiſſent: quatenus Miſſorum noſtrorum fieret tãtùm inquiſitio, & verâ examinatio, nobis tamen remaneret reſeruata diffinitio, vtrũm vera eſſet, an falſa ſuper Ignatij Patriarchæ criminibus accuſatio. Sed legatis noſtris, qui ſuper hoc opere miſſi fuerant reuertentibus, imperialem ab eiſdem partibus epiſtolam noſtro Apoſtolatui per ipſius Legatum directam nihilominùs recepimus. In cuius ſerie & eorum actionibus cognouimus, quia diſſenſionis & inuidiæ inter illos crebreſcentibus malis, abſq; vllo noſtro conſenſu, vel noſtra omninò conſcientia, Photiũ indiſcretè ſubrogârunt, & Ignatium Patriarcham depoſuerunt. Quod vtique indiſcretiſſimum factum nobis, & vniuerſæ Eccleſiæ noſtræ omnimodis habetur contrarium: quia contra ſacros Canones, qui abſque veriſſima probatione neminem damnari, nec alterum prius in eius loco ſubrogari præcipiunt, Ignatium Patriarcham damnârunt. Et iterũ cum dicente Domino, Non ſit diſcipulus ſuper magiſtrum, neq; ſeruus ſuper dominum ſuum, memoratus Antiſtes Ignatius à ſibi ſubiectis, & miniſtris ſui ordinis, proprij gradus ſuſtinuit præiudicii. Et contra doctore egregio Paulo dilecto diſcipulo ſuo Timotheo præcipiente, vt uemini citò manus imponeret, & non Neophytum, inquit, ne in ſuperbiam elatus in iudicium incidat diaboli; Photius ſubitò ex laicali militia tractum, indiſcretè ordinare præſumpſerunt epiſcopum. Quæ cauſa contra ordinem diuinum nequiter acta, valdè noſtro Apoſtolatui, & vniuerſæ (vt dictum eſt) Eccleſiæ noſtræ omnimodis manet contraria. Vnde generaliter agnoſcat omnis Eccleſia ſanctorum, quia nec noſtra fuit conſcientia, nec iuſſio, nec voluntas, ſuper Photij ſubrogatione, vel Ignatij Patriarchæ depoſitione: & ſuper huiuſcemodi præuaricationibus omnium veſtrorum ſanctitati ſatisfaciendo veriſſimè denunciamus. Quia poſt veriſſimam noſtri examinis deliberationem, nec Photium recipimus, nec Ignatiũ Patriarcham damnamus, nec iuſſimus, nec conſentimus, nec ratam huiuſcemodi ordinationem, vel iudicfretam depoſitionem manere iudicamus, neq; firmam abſque iuſſu & diffinitionis libramine vllo modo conſentiemus, nec Ignatium videlicet Patriarcham inter depoſitos reputamus, neq; reputabimus: ſed nec Photium in epiſcopali ordine annumeramus, nec annumerabimus.

Igitur dilectiſſimi fratres, ſanctitati veſtræ, qui catholicas Alexãdrinorum, Antiochenorum, vel Hieroſolymorum gubernatis eccleſias, ſeu cunctis orientalibus Metropolitis, atque Epiſcopis, luce clarius, expreſſiuſq; ſignificamus, quoniam ſedes Apoſtolica nullo pacto venerabilem Ignatium Patriarcham dignitatis propriæ priuilegio nudari tam improuidè patitur: ſed magis repulſo à ſanctæ Catholicæ, & Apoſtolicæ ſacro Eccleſiæ viſcere perſuaſore coniugis, vt ita dixerimus, viri viuentis (ſceleſtiſſimo videlicet Photio) ſanctiſſimum Patriarcham Ignatium in ſui ſacerdotij dignitate manere, ſicut olim decreuerit: Iterum quoque canonico, ac legali examine iudicat, & decernit. Et vt vos huius Sedis priuilegium ritè ſeruantes, pari religione catholici, parl etiam nobiſcum ſuper venerabilis Ignatij Patriarchæ ſacerdotij recuperatione, & Photij perualoris expulſione eadem ſentiatis, Apoſtolica auctoritate vobis in lungimus, atq; iubemus. Et vt huius Præſulatus noſtri paginam in cunctis parochiis veſtris ad omnium ſaciatis notitiam peruenire, atq; de hac re iuxta Apoſtolicæ ſedis diffinitionem præcidere curetis aliis: ipſique ſimiliter incommutabiliter teneatis paterno more præcipimus. Quid præterea fratres cariſſimi, & filij dilectiſſimi, eidem Imperatori Græcorum, & vniuerſæ generaliter ſanctæ Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ ſuper huiuſcemodi præuaricationibus, & de his, pro quibus nuper illas in partes noſtros cum Apoſtolicis epiſtolis direxeramus Miſſos (ſicut omnibus vobis manifeſtum eſt) reſpondendo noſtri Apoſtolatus remandat auctoritas, omnium veſtrorum ſanctitati ſatisfaciendo, in ſubſequentibus relegi iubemus. Data Menſe Martio, die 18. Indict. 10.

EPISTOLA V. B. NICOLAI PAPAE I.

Improbat depositionem Ignatij, & promotionem Photij à legatis temerè approbatam. Affert multa pro Ignatio, & contra Photum, cuius electionem cum Nectarij & Ambrosij promotione: aut conciliarem in quo Ignatius fuerat damnatus, cum Nicæno conferendum non esse demonstrat. Monet Imperatorem, ut Ecclesiæ perturbatores cõpescat. Epistolam suam deprauatam fuisse queritur.

Epistola quam per Leonem à secretis (Imperialem videlicet Legatum) de quo superiùs diximus, post reuersionem Missorum nostrorum, Imperatori Michaeli direxerimus cum Epistola ad Photium.

Nicolaus Episcopus seruus seruorum Dei, Piissimo & gloriosissimo filio Michaeli magno Imperatori. Serenissimi Imperij vestri gloria, quæ super orthodoxæ fidei integritate firmata constare cernitur, dum aliqua in sancta Constantinopolitana Ecclesia, quæ sub vestræ defensionis tutamine consistere videtur, inconuenientia prouenerint, hanc sanctam Catholicam, & Apostolicam caput omnium ecclesiarum, Romanam scilicet Ecclesiam, quæ semper sanctorum Patrum sinceriſſimas auctoritates in omnibus suis actibus sequitur, cõsulere decreuit: Et eius consultu, quę ecclesiasticis conueniunt negotijs, agere curauerit; proculdubiò quæ agenda, aut abigenda fuerint, irretractabiliter cuncta disponere, ordinare, atq; diffinire poterit. Quòd vos feciſſe in epistolis nuper ad hanc Sedem missis recolimus: pro quibus etiã & nostros, secundùm vestrã petitionem illas in partes pro quibusdam præsumptionibus, quibus vestram allereba tis fatigari ecclesiam, seu ob dissensiones, quæ propter religiosum virum Ignatium Patriarcham, & Photium emersérant subtiliter inuestigandis & nobis renunciãdis Missos direximus. Sed cùm ad nos reuersi fuissent, nihil nobis, vt illis & in nostris institueramus de Reuerentissimo viro Ignatio renunciauerunt apicibus: sed verbis tantùm, quæ de eo contra nostræ voluntatis peracta sunt obseruantiã, retulerunt. Post aliquot autẽ dierum vestrarum partium prudens, & fidelis Legatus nomine Leo à secretis, Apostolatui nostro imperialem cum actis apud vos gestis detulit Epistolam, quam legi iubentes, cognouimus de memorati viri Ignatij Patriarchæ negotio, cõtra præceptum nostrum improuidè illatam sententiam, & nihil omninò nostris iussionibus saltem similem, sed magis contrariè perpetratam. Etenim quia duduin epistolis vestris, quas tenemus præmanibus, illum multis accusationibus affirmabatis obnoxiũ, ob idq; hũc eiectum, Photium elegisse, necessario nostræ sedis legatos Apostolica auctoritate fultos de pluribꝰ prędicti viri Ignatij Patriarchæ criminibus intentatis indagandum, & nobis renunciandum direximus, suspendentes videlicet sententiam expulsionis Reuerentissimi viri Ignatij, vel Photij receptionis, non in Legatorũ nostrorum, sed specialiter in nostro examine. At quia nunc Photium retinentes, prudentissimum virum Ignatium Patriarcham absq; nostri Apostolatus eiectis iudicio; nosse vos omnimodis volumus, nullatenꝰ nos Photium recipere, vel Ignatium Patriarcham damnare. Denique considerare libet quid sibi vult hoc, quòd per duodecim ferè iam annos Regiæ Vrbis vestrę inno cuè facerdotium agere, & sanctis virtutibus pudicitiæ, castitatisque florere dictum Ignatium, nõ solùm ipsi per vestras innotuistis epistolas, velut etiam sy nodicis vocibus eius sub tempore habitis, magnis honoribus epistolæ vestræ fatentur, quas præ manibus tenemus laudastis ingiter, & extulistis, minimè cum ad apostolicam sedem inuaſoris, vel alicuius criminis opinione notantes, nunc inuidè damnastis. Quod vtique indicẽ retiſſimum factum sanctæ nostræ generaliter ecclesię, nostroque Apostolatui, ac sanctorum Patrum prisçæ diffinitioni omnimodis extat inconueniens.

Nos quidem de nobilissimo viro Ignatio Patriarcha nõ tantùm hæc, verùm & illud comperimus, quodnon solùm genere claruit, verùm etiam à primæuo fuæ ætatis per singulos Ecclesiasticos gradus ascendẽs ex Monastica vita, omni ecclesiastico cœtu consentiente (sicut in apicibus, quos sanctissimo Leoni Præsuli prædecessori nostro destinauerat is, comperimus) episcopatus culmen promeruit. Photium autem nouimus per nullos ecclesiasticos gradus ascendentem, sed tantummodò ex laicali militia episcopum pertinaciter ordinatum. Quamobrem necessariò in sententia nostra qua ſtetimus, perſiſtimus: & neque venerabilem Ignatium Patriarcham in aliquo damnamus, neque Photium modo quolibet ſuſcipimus. Verùm quia omnibus accusationibus remotis, quibus ſtrenuũ virum Ignatium Patriarcham ad Apostolicam Sedem asserebatis notabilem, vnum opponentes tantummodò, quòd potentia sæculari sedem peruaſerit, vestro ſpeciali depoſuiſtis, damnaſtis, & expuliſtis arbitrio: & Photiũ ex laicali agmine improuidè in eius loco ſubrogaſtis episcopum, æquanimiter ferre omninò non poſſumus: maximè cùm horum duorum negotium inueſtigari, & nobis renunciari, non diffinirí mandauerimus. Quapropter (vt diximus) nullo modo prudentis viri Ignatij Patriarchæ depoſitioni, vel Photij ſubrogationi aſſenſum præbemus, quouſque veritas omni falſitatis fuco nudata in præſentia noſtra eluceat. Quia confetudinem veſtram nolumus in regia Vrbe minimè apicem Archieratícæ poteſtatis aliquem poſſe habere ſine eccleſiaſticæ plebis conſenſu, atque imperiali ſuffragio, & ob id Ignatium patriarcham damnare nolumus, nec debemus.

Præterea Photij, quem ex militia ſubitò ad tanti culmen regiminis conſecraſtis, ordinationem ratam habeꝛ decernitis, eo quòd Nectarius non ſolùm ex laico habitu, verùm etiam ex pagano ſancta Synodo ſecunda ordinante meruerit epiſcopus fieri: qui tamen Nectarius veræ religionis catholicus, nullius depoſitionis catholici cõſcius ſedis gubernacula ſine ſcandalo, ſine vi, ſine omni ſchiſmate ſuſcepit: quem Spiritus ſancti auxilio, & talento ſibi credito hæreticorum perfidiis reſtitiſſe, eorumque dogma, quod iam ex longo tempore pullulauerat, & plurimos ſui contagione infecerat, deſtruxiſſe ipſi recolitis: & idcircò benè & optimè ſanctæ ſecundæ ſynodo Apoſtolicæ ſedis auctoritate ſuſtenta Nectario placuiſſe teſtamur.

* Sed beatus nihilominùs fulgidiſſimus doctor Ambroſius, quem ſimiliter ex militia, & Catechumeno aſſeuerati epiſcopum, cùm diuinitùs per miraculorum ſigna ab ipſis cunabulis, vſque ad conſecrationis fuæ tempus fuiſſet euocatus: & ad regimen à diſſidentibus populis ſubitò in vnam ſui concordiam prouocatis, compelleretur eccleſiaſticum ſuſcipiendum, minimè ſeditioni, vel ſchiſmati ſtudui t; quin potius eas, quas reperit, femetipſum non vltrò, ſed coactè populo offerens, repulit, & remouit. Neque damnationem molitus eſt alicuius, quam numquàm omninodò obſui culminis conſentiret incrementum: ſed coactus, atque compulſus, votis eorum conſentiens', eccleſiaſticarum regularum normam toto vitæ ſuæ tempore cuſtodiuit.

Omnes hæreſes debellans verbi Dei telo ſuccinctus, pro quo æquè hæc Sancta Romana Eccleſia eos ritè ſuſcepit. Ideoque hoc tempus neceſſitatis probè ſuſcepit, quia contra Canonum priuilegium ſibi conceſſum nihil nouit temerè perpetratum. Vos autem non ita horum illuſtrium virorum comparationem perpendiſtis, vbi ſæpè dictum virum Ignatium Patriarcham iuſtè à vobis ordinatum, iniuſtè de Patriarchatu eijcientes, Photium ſubitò ex laicali militia in Epiſcopali dignitate eleuaſtis, & ob id nihil valeꝛepatimur: quia ſanctæ Romanæ Eccleſiæ numquàm exſtitit mos improuidè, vel iniuſtè vnum eijcere, & alterum ſubrogare: ſed magis ſtuduit æqua lance omnium libraꝛe & iuſtè diffinire negotia. Igitur quia ad Nicæni venerandi cœtum Concilij veſtrum, qui in depoſitione Ignatij Patriarchæ aſſuiſtis totidem numeri ferè dicitis, miramur. Et quid prodeſſe conſideramus eiuſdem numeri collegium præeſſe, vbi ipſius ſententiæ prœuaricantur, cuius & numerus imitatur? Quod nõ laude magis, quã repreheſſione ductimus dignũ; quia omninò magis peccatiſeſt cumulus, vbi multipliciter fuerit agmẽ prœuaricatorũ. Nos quidẽ nõ

Cedrenus in Michal. & Zonaras lib. 3. Annalii.

De Nectario Theodor. lib. 5. Eccle. cap.

De S. Ambroſ. Paulinus in eius vita.

Cauſa diſpẽſandi.

numerosum tantum sanctorum Episcoporum collegium Nicæni & Chalcedonensis Conciliorum, ceterorumque sanctorum Patrum synodicas constitutiones sequimur, sed illorum librales veneramur iustas diuinitus inspiratas sententias; & non tantum pro suorum multitudine obseruantur à nobis (quia ruere multi in personis suere) sed inualidissimis sententijs eos perpendimus plures.

Quod autem asseueratis fatos fuisse Legatos nostros post damnationem Religiosissimi viri Ignatij patriarchæ, omnis eius consecratio debere cassari, damnari, atque euelli; absit, vt hoc fieri patiamur: vt quia neque Ignatium Patriarcham damnamus, neque Photium mœchum suscipimus, qui Sedem viuentis viri & pudicè seruantis, temerè sibi vsurpare præsumpsit, atque (vt ita dicamus) quia contra ordinem in ea conuersari non erubescens, ecclesiæ vestræ scandala multiplicari consentiamus. Quin potius, Serenissime fili Auguste, dilectionem vestram monemus, suademus, atque Apostolica auctoritate denunciamus, vt tandem aliquando resistatis Illis, qui pro libitu suæ voluntatis contra Constantinopolitanæ ecclesiæ se præsulem erigentes sine examinatione Canonica ignorantibus nobis crebro vnum Hebdomentes, alterum inopinatè consecrare niteruntur. Vnde hæc discussio in orientalibus vestris ecclesijs (heu) plurimum agitatur: fed magis studeatis, quando aliqua emerserint, vnde schisma possit oriri, nostræ Ecclesiæ consultu peragere: quatenus sicut iam factum pro sanctis imaginibus notuimus, quod iuste deliberatum est, maneat Apostolicæ Sedis auctoritate firmatum. Quod autem tantummodo æmulatione voluntatis, contra Canonicas, vel Synodicas censuras Inconsulta Romana ecclesia perpetrari conatur, vestræ religionis brachio arceatur: ne videlicet sanctæ Dei Ecclesiæ, ac regiæ vrbis gloria vestro (quod absit) sub tempore in aliquo minuatur.

Liceat ergo sanctam Ecclesiam, quam CHRISTVS sacro suo sanguine à seruitute corruptionis redemit, orthodoxam fidem seruantem vestro certamine manere ab omni inquietudine infestatorum tranquillam, atque pacatam. Denique Ecclesiæ Constantinopolitanæ hortamur statum, vt tales alere omni religione eruditos studeat viros, qui ad honorem Cardinis Ipsius sanctæ Ecclesiæ suis præsulibus mortuis, vel quolibet casu amodo discedentibus valeant subrogari: quod non solùm in tanto Patriarchatu obseruari omnino debet, verùm etiam in singulis quibusque ciuitatibus ex consuetudine canonica magna cum cautela seruatur & custoditur. Sed & hoc vestræ clementiæ intimare curauimus: quia sicut in vestris actis Apostolicæ Sedi, & nostro pontificio directis insertum intuentur, nescimus cuius fraude, vel dolositate epistola nostra ad vos directa fraudata est. Et non solum quia in vestra prælentia secundum Illius textum, vel ordinem relecta non est, sed plura excerpta, quibus intellectus Ipsius epistolæ continebatur, aliud pro alio, ignorámus, quis temerarius coram vestro imperiali conspectu legendo percurrere, vel interpretari præsumpsit, quam si coram vestræ maiestatis præsentia scrutari iusseritis, in aliquibus eam mutatam, atque fraudatam locis reperietis.

Nos aut volentes clementissime triumphator excellentiâ vestrâ ab omni labefactionis crimine illæsam consistere, & per diuturna tempora tranquillissimam Imperij vestri sub limitatem in Dei sinceriss imè manere seruitio, vt spiritalis pater spiritalem filium commonentes: & ea, quæ Deo placabilia sunt, Apostolicis adhortationibus admonendo commonentes: & sicut vestri solliti sunt prædecessores, qui in culmine imperiali consistebant, hanc sanctam Romanam Ecclesiam pleno deuotionis veneraui affectu, ita & vos Apostolicis perficere oraculis obseramus: quia ea quæ in præsenti negocio Ecclesiasticis procurandis sancire institutionibus, non Inuidiæ causa, vel aliqua dolositate peregimus, sed volentes vestram Imperialem dignitatem, & sanctam Constantinopolitanam Ecclesiam illæsam seruare, & ab omni reprehensione, ductu seruentissimo zelo charitatis custodire. sicut in epistolæ serie ad vos missæ reperitur, Deum timentes ordinare decreuimus, & cuncta obseruanda præoptamus.

Omnipotens autem Deus, qui vos ad reprimendas multarum gentium feritates in Imperiali culmine eligere dignatus est; pijssimum imperium vestrum ad statum & defensionem sanctæ suæ Ecclesiæ per multa annorum conseruet curricula, & sospite vita semper vos ea, quæ illi sunt placita, vobis velle concedat: quatenus vt in præsenti vobis sæculo felliciter imperandi potestatem tribuit in futuro pro bonis actibus, & iustitiæ obseruantia, quæ sub vestro libramine ponderari debetur, præmia æternæ felicitatis habere permittat. Data mense Martio, die xxviiij. Indictione ix.

EPISTOLA VI. B. NICOLAI PAPAE I.

Diluit argumenta Photij, qui exemplo Ambrosij. Nectarij & Tarasij se meritò ex laicorum gradu ad episcopalem dignitatem peruenisse affirmabat, eumque tum quòd laicus esset, tum quòd Ignatium ad. huc viuentem, iniuste ad eum dignitatis gradum conscendisse demonstrat.

NIcolaus *Episcopus seruus seruorum Dei prudentissimo viro Photio.* Poltquam beato Petro principi Apostolorum Dominus, ac Redemptor noster IESVS CHRISTVS ex vtero Virginis pro nostra Redemptione, vt erat verus Deus sante sæcula, verus homo in finem sæculorum appartere dignatus est, ligandi, atque soluendi in cælo & in terra potestatem tribuit, & ianuas regni cælestis reserandas conscilit; supra soliditatem fidei suam sanctam dignatus est stabilire Ecclesiam, secundum illius veridicam vocem dicentis: Amen dico tibi, tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam: & portæ inferi non præualebunt aduersus eam; & tibi dabo claues regni cælorum: & quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis: & quodcunque soluueris super terram, erit solutum & in cælis. Ad quam promissionem sanctæ Apostolicæ institutionis cemento cœperunt huius fundimenta ex preciosis succrescere lapidibus, & annuente diuina clementia, per studium structorum, & Apostolicæ auctoritatis sollicitudinem vsque ad culmen insolubiliter perducta perpetualiter mansura sine sinistræ auræ impulsu consistere: cuius primatum (sicut omnibus orthodoxis manifestum est viris, & vt in superioribus præmodicum declaratum est) beatus Petrus princeps Apostolorum, & ianitor regni cælestis merito promeruit. Post quem & huius vicarij sincerissime Deo famulantes, carentes nebularum densitatibus, quæ recto ab itinere impedire assolent, dignius perceperunt, & in cura reginimis, quam pro Dominicis ouibus susceperant, sollicitè permanserunt. Inter quos & nostram paruitatem omnipotentis Dei misericordia connumerare dignatus est: pro quibus tantum consistimus pauidi, quantum considerans in æterno examine pro omnibus, & præ omnibus, qui CHRISTI consentiunt nominè rationem reddituri. Et quia vniuersitas credentium ab hac sancta Romana Ecclesia, quæ caput omnium est Ecclesiarum, doctrinam exquirit, integritatem fidei deposcit, crimina, solutionem, qui digni sunt, & gratia Dei redempti exorant: oportet nos, quibus commissa est, sollicitos esse, & ad speculationem Dominici gregis tantum seruentius anhelare, quantum hùc auidi lupi ad dilaniandum hincinde patentia ora exquirunt: quod & audiendo cognoscimus, & experiendo comprobamus. Et quos per corporalem ob lõginqua terrarum spacia, aut tumentes marinos fluctus, nequimus vilitare præsentiam; saltem series apicum quasi viua voce declarent, vt nec à nobis silentij exquiratur culpa, nec audituris de ignorantia excusandi tribuatur facultas: quia & illud à nobis cauendum est, quod per Prophetam dicitur. Canes mui non valentes latrare. Nam & Apostolus ait: insta oportunè importunè. Constat enim sanctam Romanam Ecclesiam per beatum Petrum principem Apostolorum, qui Dominico ore primatum Ecclesiarum suscipere promeruit, omnium ecclesiarum caput esse, & ab ea rectitudinem, atque ordinem in cunctis vtilitatibus, & ecclesiasticis institutionibus, quas secundum Canonicas & Synodi-

In viij synodo act. 4. exstat fragmentũ huius.

Matt. 16.

Rom. 10. Psalm. 18.

Esa. 56. 2. Tim. 4.

Decreta Rom. Pontif. abomnibus custodiēda.

ras, sanctorumque Patrum sanctiones inuiolabiliter, atque irrefragabiliter retineret, exquirere, ac sectari. Et idcò consequens est, vt quod ab huius sedis rectoribus plena auctoritate sancitur, nullius consuetudinis præpediente occasione propriastantum sequendo voluntates, remoueatur: sed firmius, atque inconcusse teneatur. Nam in hoc quo noster Apostolatus vestram prudentiam commonuit, quia ex laicali ordine sine Canonica approbatione ad Patriarchatus dignitatem subito transcendere contra Patrum promulgationes non recusastis: sed temerè, atque impudenter ad tanti honoris culmen accedere præsumpsistis, affirmentes vobis quasi à sanctissimo viro Nectario occasionem, quem sancta secunda Synodus non ob aliud ad sacerdotalem eligere, atque ordinare ex laicali ordine voluit dignitatem, nisi quia magnæ necessitatis contritione anxiabatur, eo quòd in sancta Constantinopolitana ecclesia, nullus clericorum inueniri poterat, qui pestilmæ hæreseos nimbosa caligine non fuerit impeditus: Et ob hoc ne diu iam dicta ecclesia sub destitutione pastoris quasi viduata maneret, prædictum Nectarium expugnatorem hæreticorum, & defensorem, atque gubernatorē ecclesiarum ad ecclesiasticam curam & dignitatem sacerdotalem iam dicta secunda Synodus elegit: sed vt hoc iterum fieret non confirmauit, neque sanxit, aut instituit. Et idcò licet contra patrum, atque Canonicas institutiones, quod per necessitatis fieri euentus comprobatur, non in auctoritate tenendum est: sed ne iterum talis proueniat necessitas, magis magisque cauendum: quia omne quod ab alijs reprehendi poterit, conuenientius, ac decentius vide tur existere, si antequam fomes reprehensionis accrescat, emendationis cura succedat.

Quare Nectarius in secunda Synodo ex laico Constantinopolit. Epūs fit factus.

Quod fit necessitate, nō tamen in exemplū.

De Tarasij siquidem promotione, qui similiter ex laicali cœtu ad patriarchatus extemplo culmen promotus est, quam & vos quasi in auctoritatem vestræ defensionis assumere vultis, si sanctam (quæ apud vos tempore sanctissimi viri domini Hadriani Papæ celebrata est) synodum diligentius scrutati fuerittis, atque attentius intenderitis, inuenietis quid in ea idem sanctissimus vir consultus decreuerit; & quod, dum eius consecrationis reprehenderet actus, & mœrorem se pro tam præsumptiua factione nimium sustinere profiteretur. Dicit enim, quòd nisi in erigendis imaginibus seruentius contra illarum depositores, atque conculcatores, vt verus miles CHRISTI resisteres, nequaquam vestræ consecrationi assensum præberemus, aut in ordine patriarchatus vestram dilectionem susciperemus: quæ tantum declaratur inordinatè promota, quantum comprobatur contra Apostolica decreta enormiter præsumpta. Beatissimum quoque Ambrosium clarissimam, & splendidissimam lucernam ecclesiæ, qui ex Catechumeno, diuino præsagio ad Episcopalem per continuos gradus promotus est dignitatem, cur nobis pro vestro tutamine opponitis? & ad vestram illicitam promotionem antfertis? qui non instinctu hominum, sed diuina vocatione per miraculorum prodigia electus est? Nam cum in infantiæ cunis sub nutricis cura dormiens sollicitè verteretur; aperto ecce ore examen apum subito affuit, quod faciem eius, & ora compleuit, ita vt ingrediendi, & egrediendi vices frequentarent. Quod pater cum matre, vel filia deambulans, ne abijcerentur ab ancilla, quæ cum nutriendi infantis susceperat, prohibebat. Sollicita enim erat, ne infanti nocerent; expectabat tamen patrio affectu quo fine illud miraculum clauderetur. At illæ post aliquandiu volitantes in tantam aeris altitudinem subleuatæ sunt, vt humanis oculis minimè viderentur. Quo facto territus pater ait: Si vixerit infantulus iste, aliquid magni erit.

Cur Tarasius Epūs fuerit electus. vij Synod. act. 2. in ep. Hadriani.

S. Ambr. diuino instinctu ex catechumeno in Epūm electus. Paulin in eius vita.

Post hæc verò adultus puer liberalibus artibus imbutus Mediolanum perrexit, vbi Auxentius Arianorum Episcopus Catholicam non regendam, sed dilaniandam tenebat episcopalem. Quo defuncto dum ad electionem Episcopi popularis fieret in ecclesia conglobatio, ecce quidam infans acclamabat, dicens Ambrosium Episcopum: ad quam vocem & omnis illa conuentio similiter acclamabat Ambrosium episcopum. Quod non humanis id fieri credendum est voluntatibus, sed diuinis, ad saluationem, & exemptionem fidelium de aduersarij nostri faucibus, qui tanquam leo rugiens quærit quem deuoret, inspirationibus. Qui dum se multis, ac varijs voluisset occultare argumentis, & à tanto honore delitescere; tandem superatus ad sacerdotalem ab omni populo & clero diuinitus est dignitatem electus, & à Catechumeno per singulos gradus Ecclesiasticos proficiscens, octauo die ab omni Catholicorum, diuina annuente clementia, consensu est consecratus Episcopus. Attendat igitur prudentiæ vestræ dilectio, & intimo cordis prospiciat oculo, si debentur ea quæ per miraculorum signa fidelibus prouenium, his æquari, quæ proprio tantum libitu ad dignitatis gloriam percipiendam perfuguntur: & fic ad auctoritatis vestræ excusationem præfatos assumite viros. Ecce propter necessitatem, & inopiam clericorum Nectarius: ecce propter ecclesiasticæ dogmata, & hæreticorum expugnationem, qui venerandas deponere Imagines præsumpserunt, Tarasius: ecce per miraculorum signa Ambrosius ad regendas ecclesias promoti sunt. De vobis autem, quibus perplures auctoritates Conciliorum, atque decreta sanctissimorum pontificum resistunt; quid aliud est sentiendum, nisi inopinatam à vobis consuetudinem adoleuisse credendum? Et secundum Sanctorum Patrum sententiam non solùm quia ex laicali ordine contra Canonicas auctoritates ad regendam Constantinopolitanam ecclesiam subito transuolastis: sed etiam quia viuente viro, & incolume persistente (videlicet religiosissimo Ignatio patriarcha) Cathedram illius (scilicet Constantinopolitanam ecclesiam) vt mœchus surripuistis, & inuadere præsumpsistis: postponentes illud, quod scriptum est, Quod tibi non vis fieri, alij ne feceris: & ideo vestræ consecrationi æquitatis libramina tenentes, assensum præbere (quia enormiter & contra sanctorum Patrum institutiones peracta est) minimè præsumimus. Quod verò dicitis neque Sardicense Concilium, neque Decretalia vos habere sanctorum Pontificum, vel recipere, non facile nobis facultas credendi tribuitur: maxime cum Sardicense Concilium, quod penes vos in vestris regionibus actum est, & omnis Ecclesia recipit: qua ratione conueneret, vt hoc sancta Constantinopolitana ecclesia abijceret, & (vt dignum est) non retineret?

1. Pet. 5.

Matt. 7.

Auctoritate Sedis Apost. concilia roborantur.

Decretalia autem, quæ à sanctis pontificibus primæ Sedis Romanæ ecclesiæ sunt instituta, cuius auctoritate, atque sanctione omnes Synodi, & sancta Concilia roborantur, & stabilitatem sumunt, cur vos non habere, vel observare dictis? nisi quia vestræ ordinationi contradicunt, & ex laico subito ad culmen patriarchatus transuolare resistunt? contra illud Apostolicum, Nemini cito manum imposueris. Quòd si ea non habetis, de neglectu, atque incuria estis arguendi: si habetis, & non obseruatis, de temeritate estis corripiendi, & increpandi. Quòd violenter vos ad sacerdotalē dignitatem promotos asseueratis, atque protestamini, vestræ consecrationis tempore non ita esse declaratur. Qui postquam in Patriarchatus throno stabiliti estis, non vt pater in sitijs blandus, sed vt irrmitem in depositione Archiepiscoporum & Episcoporum per seueritatem vos demonstrastis, & in damnatione innocentis Ignatij; quem vos vt depositum habetis, immodcratè exarsistis: in cuius depositione, nisi prius verascilimè illius cognouerimus transgressionem, vel culpam, inter depositos illum non numeramus, neque damnamus: quia valde cauendum est, ne sine causa innocens damnetur: & sicut illum in pristino honore manſurum, si ei damnationis crimina non comprobantur, Sancta Romana retinet ecclesia; sic vos, qui incaute, & contra paternas traditiones promoti estis, in patriarchatus ordine non recipit: & neque ante iustam damnationem Ignatij patriarchæ in ordine sacerdotali vobis manere consentit. Quod non ideo vestra arbitretur dilectio cēntra vos inuidiæ causa, aut exosos vos habendo id agere, atque incongruè contra vestram ordinationem exardeſcere; sed ducti zelo paternæ traditionis volentes sanctam Constantinopolitanam ecclesiam, quæ prosui stabilitate, atque firmitate censura sanctorum Patrum ad hanc sanctam Romanam ecclesiam solito more percurrit, sine macula, sine reprehensione, aut aliqua transgressione illæsam consistere: & ea, quæ ecclesiasticis regulis

2. Tim. 5.

obtuant,

obuiant,retecare: & (maxime hoc, quod omni auctoritate Canonica reuincitur, & tali confœderationi contrahitur, quod iam per longam consuetudinem quasi regulariter actum defenditis) omnimodis amputare. A qua (quia vos licut nos diligimus) per increpationem paterni affectus prouidentiam vestram proculdubio volumus reuocare, imitantes Apostolum dicentem: Filium, quem diligit pater, flagellando castigat, & corripit.

Heb. 12.

De consuetudinibus quidem, quas nobis opponere visi estis, scribentes per diuersas Ecclesias, diuersas esse consuetudines, si illis Canonica non obsistit auctoritas, pro qua eis obuiare debeamus, nil iudicamus, vel eis resistimus: tamen cauere volumus, ne hæc vestra consuetudo, quæ omnium sanctorum patrum promulgatione conuincitur, vt exlaico non subito ordinetur episcopus, vires accipiat: aut in vestra ecclesia magis pullulet, operam dare minimè cessamus. Quam etiam nostra Apostolica tantum abigit censura, quantum hanc temerè recognoscit præsumptam.

De Missis siquidem nostris, quos petitos in seruitio beati Petri principis Apostolorum pro vtilitate sanctæ Constantinopolitanæ ecclesiæ contra depositores Imaginum, vel alias necessitates ingruentes, necnon & pro causa solummodo depositionis sæpefati viri Ignatij inquirenda, illas in partes direximus, silendum non est: qui cum eis (sicut dicunt) per centum dierum spacia, omnium, nisi suorum loquendi facultas fuisset denegata, vt Apostolicæ sedis Missi non digne fuscepti sunt, atque, vt decuerat, retenti. Quod non pro alia gestum putamus re, nisi vt inquirendi locum de depositione præfati viri non inueniretur: quia ceu in Apostolica nostra insertum fuit epistola, quæ nescimus cuius illusione (sicut in synodo à vobis missa reperimus) fraudata extitit, non illius promotionem, aut ingressionem, sed tantummodo depositionis exitum per nostros audire, vel cognoscere, sicut nunc volumus, Missos volebamus: quibus secundum horum relationem longa exilia, & diuturnas pediculorum commessiones, si in tali intentione persisterent, quibusdam nunciantibus, quod illis à nobis iniunctum fuit clam vobis cum sequacibus vestris resistentibus perficere minimè potuerunt, aut depositionem iam dicti Ignatij vtrum iusta, an iniusta fuerit, inuenire valuerunt. Qua cognita secundum sui modum canonica, atque Apostolica in eo censura extenderetur. Data mense Mart. die xviij. Indict. x.

EPISTOLA VII. B. NICOLAI PAPAE I.

Narrationis ordo de Photij depulsione, & Ignatij Patriarchæ restitutione: necnon de Zachariæ, ac Rhadoaldi dudum Episcoporum depositione, ac excommunicatione, cum Capitulis interpositis.

Vide notas Conc. Rom. iij. sub Nicolao Linst.

HIs ita se habentibus, & his Apostolatus nostri epistolis pro manifestando nostræ voluntatis proposito Constantinopolitanis, & in alias mundi partes destinatis, sicut ex superioribus scriptis hucusque recitatis colligere, ac comprehendere potestis: nunc quæ post habitam satisfactionem nostram, & ostensum votum nostrum de Ignatij fratris & Coepiscopi nostri restitutione, ac Photij adulteri repulsione coram omni Ecclesia, quæ apud nos est, astante præfentialiter Leone à secretis, & Imperiali Legato, cuius superius mentionem fecimus, & quæ post discessum ipsius acta sunt, vestræ in CHRISTO fraternitati, ac piæ generalitati breuiter indicamus. Igitur cum hæc gerebantur, nondum Rhadoaldus & Zacharias episcopi, quos ab Apostolica sede Constantinopolim direxeramus, detecti erant, vel ostensi, quòd ipsi depositi essent Patriarcham Ignatium, vel communicassent inuasori, & mœcho, ac laico Photio: fed procedente tempore murmur multorum ab illis partibus Romam venientium, quinimo persecutiones à fautoribus Photij commotas fugientium, tensum eosdem cepit Episcopos muneribus fuisse corruptos diffamare: & quòd communicassent Photio, & depositi essent Ignatium, diuulgare. Quo audito nimio mœrore repleti, qualiter ab Ecclesia Christi, cui diuina dignatione præsumus, non habente maculam, aut rugam, aut aliquid huiusmodi sinistram procul faceremus suspicionem (videlicet, ne in hanc saltem tenuis subfannandi oriretur occasio) cogitare cœpimus, & mente reuoluere. Tunc conuocato multarum prouinciarum occidentalium regionum sanctissimorum episcoporum cœtu, & collecta sancta synodo in Ecclesia Dei, vbi beatus Petrus Apostolorum princeps corpore floret, & virtutibus emicat: deinde propter frigidiorem locum in ecclesia Saluatoris, quæab auctore vocatur Constantiniana, & quæ prima in toto terrarum orbe dignitas. constructa est, ibique recitatis omnibus scripturis de græco sermone in Latinum conuersis, tam videlicet nefanda synodo, quæ per iam fatum Leonem Apostolicæ fedi delata est, quàm etiam imperialibus epistolis, in quibus omnibus depositio Ignatij continebatur: & deductus in medium Zacharias Episcopus, quia Rhadoaldus propter absentiam haberi ad præsens non poterat, & discussus, & diligenter examinatus, inuentus est in depositione Ignatij & communione Photij omninò culpabilis. In quò idem Zacharias tunc Episcopus, nunc autem honore, ac communio ne priuatus, se obnoxium recognoscens, proprio ore, ac proprio scripto se Constantinopolim à sede Apostolica directum esse, & quæ sibi à nobis agenda fuerant iniuncta, neglexisse: ac quæ sibi fuerant prohibita, peregisse confessus est: Ignatium scilicet sine iussione Apostolicæ sedis deponendo, & Photio contra nostri Apostolatus præceptionem communicando. Tunc decernente sancta nobilcum synodo depositionis & excommunicationis suæ sententiam, præfatus Zacharias accipiens in fuceam quam alij præparauit, incidit: alterius (id est Rhadoaldi) examinatione propter absentiam vsque ad aliam synodum protelata. Quæ autem in eadem venerabili & sancta synodo vnanimiter & consonanter de fratre, & consacerdote nostro Ignatio Patriarcha, vel de inuasore & vsurpatore Ecclesiæ ipsius Photio, atque fautoribus eius, necnon & de sacris Imaginibus statuimus, & promulgauimus: insuper autem quidin alia synodo à nobis olim collecta decreuerimus aduersus eos, qui diuinitatem domini nostri IESV CHRISTI cum Valentino, Mani, Apollinari, & Eutyche, ac sectatoribus eorum contra primum pastorem, & Apostolum, qui Christum tantum carne passum dicit, pallibilem ore sacrilego in quibusdam regionibus vestris prædicare dicuntur, subter annexis Capitulis declaratur.

Lateran. Ecclesiæ

Cap. 1. Photij dd.

Photius, qui ex schismaticorum & sectæ sanctæ communionis participatione auertentium parte esse dignoscitur, & ex seculari administratione, atque militia, & ex foro nationis subito tonsuratus à Gregorio Syracusano dudum Episcopo in synodo damnato, & ab Apost. sede conuicto Episcopus ordinatus est, & viuente, ac superstite consacerdote nostro Ignatio sanctæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ Patriarcha, sedem ipsius inualit, & sponsam, quam à Christo sponso immaculatam custodiendam veluti amicus sponsi perceperat, non per ostium, quod Christus est, sed aliunde ex aduerso in oule Dominicum more furis, atque latronis ingrediens, ac si violentus, rapax & sceleratus adulter irrupit. Deinde cum damnatis, & anathematizatis, atque cum his, qui ne sacerdotale officium ante audientiam præsumerent à prædecessore meo beatæ memoriæ Benedicto Papa fuerat obligati, quotidie ac indifferenter communicans, & conuersans contra fidem promissam, contraque suam professionē, qua pollicitus est te aduersus iam fatum Patriarcham nullū initurum consilium esse factum, congregauit consilium, & vna cum sequacibus suis depositis, & damnatis, excommunicatis, & anathematizatis, & aliis sine sedibus, atque cū his à quibus vel ille irregulariter, & illicitè prouectꝰ fuerat, vel quos ipse temerè, ac indebitè prouexerat, contra eundē fratrem, & comministrum nostrum Ignatium depositionē facere, & anathema dicere ausus est. Deinde Apostolicæ Sedis Missos, quos pro causa sanctarum imaginum, & pro inquirenda & nobis renunciāda iam fati Patriarchæ deiectione, & ob inueniendū modum promotionis huius neophyti destinauerimus, quibus potuit argumētis à nostris mandatis auertere inore Acatij quondam Constantinopolitani hære-

Eph. 5.

tici patriarchæ præsumplit. Et ad processionem, quæ ei cum paribus suis habebatur, sicuti eorum professione patefactum est. Et sancto spiritu revelante venerandæ synodo, quæ à nobis collecta est, claruit ad damnatorum, & schismaticorum communionem contempta legatione, quæ vel gentilium more seruari debuit, pertraxit, & in illusionem beati Petri Apostoli, à cuius sede profecti fuerunt, non solùm inefficaces redire fecit, sed etiam impugnatores omnium, quæ fuerunt mandata monstrauit.

Postremò Episcopos, qui ei tamquam adultero & perfidiosori communicare noluerunt exilio relegauit, & fuis fceleris complices in eorum subrogare locis non timuit. Et vsque hodie Ecclesiam Dei diuersis persecutionibus impugnare non desinit; ita, vt fratrem & coepiscopum nostrum Ignatium sanctissimum Patriarcham inauditis pœnis, & horribilibus tormentis afficere non quieſcat: sed & omnes quorquot pro veritate & fide cum eodem perſistere comprehenderit, quibus præualet modis perdere impræmissè moliatur. Hæc & his similla contra euangelica, Apostolica, prophetica, atque Canonica instituta afferens sit Dei omnipotentis, & beatorum Apostolorum principum Petri & Pauli, & omnium simul sanctorum, atque venerandorum sex vniuersalium Conciliorum auctoritate, necnon & Spiritus sancti per nos iudicio, omni sacerdotali honore, & nomine alienus, & omni clericatus officio prorsus exutus: ita vt si post notitiam huius sanctionis, quam diuina inspiratione depromptam esse credimus, cum vnanimitate, & concordia sanctæ synodi sit proculdubio promulgata, tentauerit in Constantinopolitano throno præsidere, aut sæpe fato venerabili coepiscopo nostro Ignatio, quominus ecclesiam sibi commissam sine quauis inquietudine regere possit, impedierit: vel si vlterius ausus fuerit aliquid de sacro ministerio more sacerdotis contingere, iuxta præcedentem consuetudinem, nullo modo liceat ei communionis spem, aut locum habere satisfactionis: sed anathematis vinculis innodatus vnà cum communicatoribus suis, atque fautoribus perpetuo Dei per nostram mediocritatem iudicio, ac sententia sacrum corpus & sanguinem nomini nostri IESV CHRISTI, non nisi vicino mortis periculo, omnino percipiat; vt hæc vnusquisque discens nequaquam decetero temeraria præsumptione ex laicis subito in Dominicis castris insperato quodammodo impetu irrepere audeat, & principatus amore ante ducatum præstare velit, quàm tyronis consummet officium; & antè tenuet docere, quàm discere: sicut in eadem Constantinopolitana ecclesia sæpe præsumptum esse comperimus. Et rursus ne contemptis clericis, quorum vtpote in tam magna vrbe copiosa multitudo est, quique ab ipsis (vt ita dixerimus) cunabulis Imprætermisso labore in Ecclesia Christi defuisset: & indefinentia nomine exhibent seruitutis obsequia; is, qui deforis est alterius ouilis, Christi repente principatum arripiat, & nitatur, quos esse suos non recognouit, disperpere: & grex dominicus incipiat eum, vtpote extraneum & improuisum, omnino contemnere: præsertim cum perspicat nil sibi stipendia professisse meritorum, & alienum suorum cernat consumere fructus laborum.

Cap. 2. Greg. Epi Syracusa. iterata damnatio.

Gregorivm sanè, qui Syracusanæ ecclesiæ irregulariter, atque Deo contempto præsit, eo quòd & ipsæ ex parte schismaticorum sit, & post quam à synodo episcoporum officio priuatus, & à decessore meo sanctæ memoriæ Papa Benedicto obligatus est, & Phorium laicum subito consecrare in episcopatu non formidauit, & de sacro ministerio ausus est multa contingere, iuxta præcedentem consuetudinem sancimus, & iuxta canonicam deliberationem Apostolica auctoritate distinimus, atque statuimus, omni sacerdotali carere, atque priuatum fore ministerio: ita vt nullo modo liceat ei in qualibet synodo restitutionis spem, aut locum habere satisfactionis: quòd si de reliquo præsumpserit in sacro officio more sacerdotis quouis tempore ministrare, anathema sit. Sed & si contra fratrem & Coepiscopum nostrum Ignatium turbas excitauerit, vel ab eius communione fideles auerterit, anathema sit. Et omnes communicantes ei ab ecclesia abijciantur, sed & ipsi anathema sint.

Cur hic Nicolaus, & inf. Hadrian' in epist. ad Carolum Regē sex tantum Oecumenicas synodos nominet, dein Infra in Notis conc. Ro. III. sub Nicolao.

Eos verò, quos Photius neophytus & Constantinopolitanæ Sedis inuasor, in quollbet Ecclesiastico ordine prouexit, quoniam manifestum est eos in omnibus consecratoris sui prauitatibus consensisse, atque ei post inuasionem communicasse, omni clericali officio priuamus, & Apostolica, atque canonica auctoritate, & synodali decreto eos penitus sequestramus.

Cap. 3. Eorū pernicies, quos Photius ordinauerat.

Reverendissimvm & sanctissimum fratrem & Coepiscopum nostrum Ignatium sanctæ Constantipopolitanæ ecclesiæ Patriarcham, qui primo quidem imperiali violentia, ac terrore, proprio throno priuatus est, & postea à Photio adultero, præuaricatore, ac peruasore sedis Constantinopolitanæ, & ab eius complicibus (excommunicatis videlicet & anathematizatis, atque damnatis & sine episcopalibus sedibus, & à decessore meo sanctæ recordationis Benedicto papa, obligatis hominibus) anathematizatus est, & postremo ab Apostolicæ sedis Missio contra nostram præceptionem (vt sanctæ synodo Spiritus sanctus reuelauit, & dudum Zacharias episcopus, qui vnus de eisdem duobus Legatis extitit, propria confessione manifestauit) infulis est sacerdotalibus despoliatus, auctoritate summi iudicis nomini nostri IESV CHRISTI promulgamus, sancimus, atque decernimus, vmquam nec fuisse, nec esse depositum, vel anathematizatum, tamquam qui ab imperiali potentia sit absque vlla Canonica auctoritate pulsus ecclesia, & tamquam qui ab allegatis nullo possit haberi vinculo colligatus, & ab eis, qui nulla eum iudicandi potestatem, vel ab Apostolica Sede auctoritatem habuerint, & nullum sui honoris discrimen pati debuerit. Et ideò illum (id est eundem fratrem & consacerdotem nostrum Ignatium Patriarcham) omni vinculo anathematis ab eo remoto per potestatem diuina voce in beatissimo Petro collatam, & per auctoritates sacrorum Canonum, & decretalium constitutionum more sanctorum Patrum prolatarum pristino honori, pristinæ dignitati & sedi, pristino gradui, & Patriarchio, ac pristinis & pontificalibus infulis, atque opticijs restituimus, statuimus, ac confirmamus: ita, vt quicumque post notitiam huius Apostolicæ, atque synodicæ sanctionis, quominus omnia, quæ præmissimus, insignia Pontificatus recipiat, ei impedierit, & non in omnibus huic decreto obedierit, vel se ab eius communione separauerit, vel vlterius contra eum aliquod iudicium proferre tentauerit, absque sedis dumtaxat Apostolicæ præmisso consensu: siquidem clericus fuerit, ab omni clericatus officio coram Deo & hominibus sit alienus, atque perenni pœna tamquam qui magistrum proderit, cum Iuda traditore constringatur, & nisi à praua intentione recesserit, perpetuo anathematæ maneat condemnatus: si verò laicus extiterit ille (quisquis est) huic nostræ constitutioni contraire tentans, & eum fedem, & omnem pristinam dumtaxat dignitatem recipere non permiserit, vel si post receptam priorem sedem denuò illum impellere, & à patriarchio expellere tentauerit, vel personæ ipsius seu sacerdotali honori aliquam molestiam sine primæ huius Sedis consensu intulerit, omni benedictionè paterna priuetur, & maledictione Chanaan filij Cham, qui verecundiam patris sui videns non cooperuit, sed irrisit, multetur: & cum parricidijs æterna pœna Domino iudicante percellatur, & nexibus anathematis non nisi resipiscens penitus euuatur.

Cap. 4. Restitutio Ignatij.

Cap. 5. Restituitur Ephotio relegati.

Eos autem Episcopos, seu cuiuslibet ordinis clericos, qui post iniustam deiectionem fratris & Coepiscopi nostri Ignatij, vel in exilio relegati, vel ministerio, aut gradu iniudiosè priuati sunt, statuimus, vt exilio dissoluto proprias sedes, atque gradus recipiant. Quòd si quisquam huic decreto nostro contraire præsumpserit, & vt sedes, vel gradus refumant impedierit, quousque non obtemperauerit, anathema sit. Sanè siqui ex eis ab aliis criminantur, decernimus eos antea sedes quidem & propriosgradus recipere, iudicari autem nisi à Sede Romana non patimur. Sed siquæpræter regulam forte egisse dicuntur, nostro eos decreto iudicandos referuari statuimus, iuxta quod & facti præcipiunt canones.

Cap. 6.

Qvod oportet nos Maiorum nostrorum statura immoto

De sacris imaginibus.

moto mentis intuitu conseruare, & in omnibus sanctorum Patrum semper dogmata venerari, diffinimus de sacris & venerandis Imaginibus Domini nostri Iesu Christi, eiusq; semper Virginis genitricis Mariæ, omniumque sanctorum, qui Deo ab Abel iusto placuisse creduntur, quos Ecclesia sancta in vniuerso orbe diffusa antiquitùs accepit, quæque sedis Apostolicæ præsules pro eis decreuerunt, ac statuerunt illibata perssistere, atq; intemerata manere. Quapropter Ioannem quondam Constantinopolitanum Antistitem, & sequaces ipsius, qui eas frangendas, atque calcandas esse ore polluto asseuerant, quamdiu de his nobiscum non sensérint, & iuxta sanctorum Pontificum Romanorum decreta, & aliorum Catholicorum Patrum instituta non sapuerint, sanctimus eos à Christo, & ab Ecclesia Catholica atq; Apostolica esse anathema.

Capitula, quæ subsequuntur in alia primitus à nobis collecta synodo promulgata sunt.

Cap. I. Quia Dominus Iesus Christus carne tantummodò passus est.

VERACITER quidem credendum est, & omnimodis profitendum: quia Dominus noster Iesus Christus Deus, & Dei filius passionem crucis tantummodò secundùm carnē sustinuit: Deitate autem impassibilis manſit, vt Apostolica docet auctoritas, & sanctorum Patrum lucidissima doctrina ostendit.

Cap. II. De his, qui diuinitatem passibilem dicunt.

HI autem, qui aiunt, quia Redemptor noster, & Dominus Iesus Christus Deus, & Dei filius passionem crucis secùdùm deitatem sustinuit, quod impium est, & Catholicis mētibus execrabile, anathema sint.

Rhodoaldi alterius legati depositio.

Igitur rediens Rhadoaldus à Gallijs, vbi non minora quàm in Constantinopolitana vrbe perperam gesserat, & Collegam suum tale quid pertulisse cognoscens, quin potius conscientia propria stimulatus, expauit. Quod nos intuentes ne quid formidaret, illum admodùm sumus hortati, subiungentes duntaxat præter examen synodi nihil in illum nos esse moturos: sed neque ei fine culpa prolata, fore aliquid aduersi laturos: sed quia fugit impius nemine persequente, dum nihil mali & suffucientibus nostris fuereturbonis, ante tempus synodi, ante sui purgationem, ecclesiam & parochiam propriam deserens, ad alias diœceses, examen vtique subterfugiendo, se contulit. In quibus diutius eo morante, Apostolico moderamine freti, canonicam, quam merebatur vltionem, super eum inferre distulimus: ne videlicet ad vindictam faciles, vel videremur esse præcipites. Quamobrem destinatis in diuersa loca cum epistolis (id est vbi solus illum rumor latitare fatebatur.) Missis nostris, videlicet sanctissimis Episcopis, ratum eum duximus conuocari. Sed ille diuersas latebras penetrando (vtpote filius noctis & tenebrarum, qui opera lucis & diei semper refugiens, causam suam ad manifestationem iustitiæ solis deducí formidat) quousque valuit, nobis obedire despexit. At vbi non reperit tutum suæ tergiuersationis latibulum, tandem aliquando Romam redire ausus est.

Pontificis in episcopi depositione moderatio.

Et cùm nos inter furentium aduersariorum linguas, & manus apud beatum Petrum Apostolum degeremus, ipse insperatus super nos hostis, inter hostes irrupit: & (vt nunc clarèt) iterum diffessurus fraudulenter accessit: quo tamen corpore, non mente reuersus, & Synodi tempore propter imminentes hostium oppressiones dilato, rumore crebrescente diffamatur, quòd Rhadoaldus denuò fugam arripere meditaretur. Quo audito, quia non poteramus sub tam horrendo næuo Ecclesiam non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid huiusmodi deferere, quominus illam etiam à falsa suspicione redderemus extorrem: nec poteramus personam in tantis prævaricationibus diffamatam, & tam scelerum ore aspersam, sine satisfactione in communionem nostram admittere, coram multis fratribus & Episcopis, coramque plurimis filijs sanctę huius Ecclesiæ admonuimus eum, quatenus (sicut prius) nullam in partem sine nostra licentia à Romana discederet vrbe. Sed in ea residens sine timore suis licenter vtens, & amicos, ac homines suos liberè possidens, tempus synodi qua purgandus esset, intrepidus expectaret: sciens profectò nihil se iniustum ante, vel post, præter examen synodicum fore passurum: sed in iustitia, quam haberet, esse mansurum.

Insuper etiam felret, si quoquàm à Romana sine licentia nostra discesserit vrbe: quia ex tunc esset depositus & excommunicatus. Sed spretis satisfactionibus nostris, atque sententijs in ſe prolatis, immò spretis sanctorū Patrum constitutionibus, sine licentia nostra propriam Ecclesiam despollans, & lupinis dentibus oues sibi creditas deserens, ad alias diœceses, imminentem synodum fugiens, discessit. Et quia hæc, & alia multa obiecta non diluit, vera esse quæ de illo dicebantur, modis omnibus examen subterfugiendo fir mauit. Quapropter conuocata sanctissimorum Episcoporum numerosa & venerabili synodo in superioris memorata ecclesia saluatoris, quæ appellatur Constantiniana: auctoritate Dei omnipotentis, & beatorum Petri, ac Pauli Apostolorum principum, & omnium simul sanctorum, quorum regulas & decreta multipliciter violauit, necnon & nostri Apostolatus iudicio depositus eum, & à corpore & sanguine Christi excommunicauimus, sanctorum scilicet statuta Patrum sequentes, & præcipuè sancti Felicis exemplum, qui Vitalem, & Misenum Episcopos depossit, & excommunicauit, eò quòd huic Apostatæ in Constantinopolitana vrbe olim par omninò piaculum perpetrauerant. Quòd si prædictus Rhadoaldus dudum Episcopus, nunc autem depositus, & excommunicatus de cæterò cum anathematizato Photio inuasore Constantinopolitanæ ecclesiæ mixtus esset aliquando, & Ignatio fratri, & Coepiscopo nostro insestus esset, & Ecclesiam Dei amplius conturbasset, vel si de damnatione fua querimonlam fecisset, anathematizatus foret: ac per hoc ab omni Christianorum separatus & alienatus, donec nostræ sententiæ spontè se submitteret, collegio. Est igitur Rhadoaldus nunc depositus, & excommunicatus, & si Photio communicauerit, anathematizatus: quem vobis fratres charissimi ideò intimamus, vt scire valeatis cum quibus communicamus, & quos à nostra Apostolica & Catholica communione repellimus: quatenus per hoc, secundùm sacras regulas, & præcipuè iuxta Nicænum Concilium, qui ab alijs abijciuntur, ab alijs non recipiantur. Porrigentes ergo Ecclesiæ Dei manus, quos à nobis abijcimus, à vobis repellite: & quos suscipimus, suscipite: quatenus vno animo, vno ore gloriscetur Deus, & Pater per Iesum Christum in vnitate Spiritus sancti, per omnia sæcula sæculorum, Amen.

Felix III. in epist. 3.

Nicænum Conc. c. 5.

Præterea postquam sanctæ in Christo fraternitati, piæque religioni vestræ, quæ in isto volumine hucusque relęguntur per alia scripta nostra, nota facere procurauimus: venit ad fedem Apostolicam quidam Protospatharius nomine Michael ab Imperatore Græcorum cum epistola missus, in qua eundem Imperatorem inuenimus iactitare, quòd vos beatissimos videlicet Patriarchas, & clarissimos fratres nostros traductos, atque seductos habeat: quatenus in illa execrabili apostasia fautores extitistis: videlicet vt & in depositione fratris nostri, & confacerdotis Ignatij irregulariter facta, & in consecratione Photij mœchi, & Ecclesiæ insanoris consentiatis: & contra statuta nostra, sed & aduersum Sedem principis Apostolorum Petri, vos cum illis pariter efferatis. Quod quidem nos de vobis, licèt minimè credamus, qui tale quid ab antecessoribus vestris Catholicis dūtaxat Antistitibus actum nusquam omninò legimus. De vobis tamen magis, quàm de nobis curam habentes, hæc nos in scriptis ipsius Imperatoris recepisse vos nolumus ignorare: intimantes pariter, & vestram vnanimem caritatem admonentes, quatenus in speculo sitis, & ad memoriam reuoceris ista vobis nos idcò nota facere studuisse, quoniam (vt prædiximus) sancti, magnique Nicæni Concilij decretis iubetur per vnamquamque prouinciam, vt epistola regularis obtineat, vt hi, qui abijciuntur, ab alijs non recipiantur. Deinde verò,

Ephes. 5.

verò, vt cauti, soli citiq́ue semper sitis, ne quorumlibet suasionibus, vel terroribus hominum, aut quibuscunque mendacijs decepti à capite (id est à prima sede) dissentiatis, vel ab eius Ecclesiæ caritate, ac vnitate diuidaminí; cui ille præsuit quem vox Christi præstitit vniuersis.

Honor Romanæ Ecclesiæ à patriarchis exhibitus.

Verùm si dies antiquos secundùm datam vobis diuinitùs sapientiam cogitatis, priscosq́ue fœdium vestrarum præsules ad memoriam ducitis, quanta veneratione sedem beati Petri, prædecessores vestri celebrauerint, quánto q́ue charitatis amore decreta ipsius semper amplexi sint, profectò reperietis. Denique vt in vniuersalibus synodis quid ratum, vel quid prorsus acceptum, nisi quod sedes beati Petri probauit (vt ipsi scitis) habetur: ficut è contrario quod ipsa sola reprobauit, hoc solummodò consistat hactenus reprobatum. Proinde charitas vnanimitatis vestræ de fratris & commilitoris nostri Ignatij sanctissimi Patriarchæ deiectione nobis cum exhibeat. Nam si iuxta Apostolum, quod patitur vnum membrorum, compatiuntur omnia membra; quanto potiùs compariendũ est illi, quod inter cætera membra præcipuum tenuisse locum dignoscitur? Vnde si non pro vnius, & specialis personæ præfati fratris nostri repulsione, vel certè pro summi sacerdotij conculcatione dolere, gemere, flere, currere, ac decertare debetis. Nam si luctum fuerit sæcularí potestati de Ecclesiæ Dominí præsulibus taliter iudicare, vel si rursus fas est literit inferioribus de prælatis sibi tam temerè ista patrare, perpendite ne ad pernicié vestram, immò totius Ecclesiæ nunc & futuris temporibus præsumptio talis præualeat, quod si attenditis, ecce iam cernitis.

Periculà tarius Ecclesiæ est, si sæcularis potestas de præsulibus iudicet.

Nam irapietas tantum caput exstulit, vt ecclesiarum præsulibus postpositis, & ordine canonico conculcato, laici nunc Ecclesiastica moderamina teneant: & pro libitu proprio, modò istos remoueant, modò illos in locis eorum promouecant, & rursus quos nunc approbant, post modicum méritis victi leuitate repellant.

Vt enim ijdem sæculares, a laici homines quælibet scelera valeant licenter committere, vt pro his à nullo pontificum, qui ex clero promotus, hæc summa poterat auctoritate compescere, liberè redarguantur, non de clericorum catalogo permittunt, ad sacros ordines prouehi, qui vitam eorum tantò audacius, quantò diutius ac familiarius sub Christo duce forti militantes fortius comprimere possent: sed ex se ipsis eligunt, qui facta eorum tantò minus præsumant arguere, quantò se paulò ante de eorum cœtu fauore ipsorum promotos meminerint. Quòd illis in partibus tantò familiarius agitur ista præsumptio (videlicet vt ex laicis subitò tondeantur, & in Episcopos consecrentur) quantò ex consuetudine inoleuisse testantur, quã nos ecentrà tãto studiosius de Ecclesiã Dei eradicare volumus, quantò nimium noxiam esse clericis, & omni religiosæ plebi suprà docuimus.

Non minùs mala consuetudo, quã pernicio sa corruptela vitanda.

Quantoq́ue scimus ex sacris Canonibus, quòd non minus mala consuetudo, quàm pernicio sa corruptela vitanda sit: & scimus quòd paulatim crescens, iam suæ pestiferæ nequitiæ gramine multos inuaserit, adeò vt temeritas hæc tantùm excreuerit, vt iam minimè clericis egeant, dum contra sacros canones ex se ipsis subitò tonsoratum, quem voluerint, eligant: & ad labores clericorum mentis oculos non inflectant, ac per hoc fit, vt alienus comedat ipsorum fructum laborum, & stipendia meritorum exraneus hostilis insperatus surripiat. Ita vt nihil proficiat clericis in castris Dominicis militasse, vel gradatim per singulos Ecclesiasticos ordines ascendisse, dum alter saltu hos omnes transcendit, & repentè principatur in eis is, qui inter eos nec contra spiritales hostes arma sustulit, nec diuersis Ecclesiæ aduersarijs pro veritate prælians aliquando restitit.

Quantum autem ne de laicis temerè quislibet ad Episcopatum eligatur, sacri Canones cum aliis prohibeant, Sardicenses ostendunt, Osio Episcopo Capite decimoterrio dicente: Et hoc necessarium arbitror, vt diligentissimè tractetis, si fortè aut diues, aut scholasticus de foro, aut ex administratione Episcopus fuerit postulatus, vt non prius ordinetur nisi ante & lectoris munere, & officio diaconi, aut presbyteri fuerit perfunctus; & ita per singulos gradus, si dignus fuerit, ascendat ad culmen Episcopatus. Potest enim per has promotiones, quæ habebunt vtique profixum tempus, probari qua fide sit, qua modestia, qua grauitate & verecundia: & si dignus fuerit probatus, diuino sacerdotio illustretur: quia conueniens non est, nec ratio, vel disciplina patitur, vt temerè & leuiter ordinetur, aut Episcopus, aut presbyter, aut diaconus, qui neophytus est: maxime cùm & magister gentium beatus Apostolus ne hoc fieret denunciasse, & prohibuisse videatur. Sed hi, quorum per longum tempus examinata fit vita, & merita fuerint comprobata. Contuemini ergo & futura, immò & vrgentia mala conspicite: medici estis, imminentes morbos per præcedentia signa præuidete: Episcopi estis, exurgens in Ecclesiam Christi horrendum exitium perspicite: speculatores estis, in altam mentis arcem conscendite, & in gregem Dominicum feram pessimam irruere cupientem à longè contemplaminiti: quasi tuba exaltatè vocem vestram, & annunciate populo Dei scelera eorum: super montem excelsum (id est ad altitudinem virtutum) ascendite, qui euangelizatis Sion, state in fortitudine, potestatibus huius sæculi ex aduerso ascendite, & murum pro domo Dei opponite, & quibuslibet potestatibus iniquè agentibus contraite: Sicque fiet, vt nec (sicut canes muti) de taciturnitate arguí valeatis, nec de talenti occultatione districta Domino rationem reddere compellamini. Vos quæ ipsos, & confacerdotes nostros, imò Ecclesiam Christi illis in partibus constitutam ab ingenti pernicie, ac noxia labe ipso iubente laudabiliter eruatis, mirabiliterq́ue regatis.

Isai. 58.

Ezech. 33.

Hanc autem epistolam, quam per superius memoratum Michaëlem Protospatharium glorioso Augusto Michaëli direximus, iccircò pridem Sanctitati, seu vnanimi dilectioni vestræ cum aliis scriptis non misimus: quia & fratres per quos illa destinata sunt, se dimitti vehementissimè postulabant, & nos ad multa Ecclesiasticorum negotiorum extenti, hanc tam cõcisè (sicut volebamus) folemniter ordinatam pra manibus, cùm dimitterentur, minimè poteramus habere.

EPISTOLA VIII. B. NICOLAI PAPÆ I.

Reprehendit Imperatorem, qui superbia & arrogantia inflatus multa insolentia scripserat. Deinde ostendit depositionem Ignatij nullius esse momenti, quoniam à suspectis, excommunicatis & inferioribus Episcopis fuerat damnatus. Præterea commemorat multa de priuilegijs Romanæ Ecclesiæ. Iubet ad se venire Ignatium & Photium, aut eorum legatos, si ipsi nõ possunt. Monet Imperatorem, vt suis præceptis obtemperet, eumq́. obiurgat quòd Ignatium in Concilio deponi curauerit, primumq́. illius depositionem subscripserit.

NICOLAVS *Episcopus seruus seruorum Dei, piissimo & dilectissimo filio Superatori gentium, atq́ue tranquillissimo Imperatori Michaeli à Deo protecto semper Augusto.* Proposueramus quidem, antequam Michael gloriosus Protospatharius Legatus vester Romam veniens, epistolam mobis claritatis vestræ detulisset, talia vobis scripta per Missos nostros, quæ iam & parata erant, transmittere: qualia gratissimus filius à diligente patre, ac Dei cultores Imperatores, à sedis Apostolicæ præsulibus soliti erant suscipere. At verò præfato viro peruenicnte, epistolam q́; nobis vestræ gloriæ, quę tota blasphemijs, tota erat iniurijs plena, porrigente, mutata est in luctum cithara nostra, & organum nostrum in vocem flentium. Quoniam expectauimus tanquam de bona vite vuas, suscepimus autem labruscas: Ideoque mutauimus stylum, & ostenso vulneri congrua præuidimus adhibere medicamenta. Igitur ad potentiam vestram inspirante Domino scripturi, nostrę; mentis affectus industriæ vestræ referaturi, necnon & pro sancta Ecclesia Catholica & Apostolica (cuius nos præcipua cura, & quotidiana secundùm Apostolum

Thren. 3.

Esai. 5.

2. Cor. 11.

Sardic. Can. 13.

Proverb. 8. & 21.

Matth. 8.

1 Cor. 3.

Psalm. 93.

2. Reg. 17.

2. Pet. 2.

Matth. 10.

Matth. 5.

Sacerdotibus honor impendendus.

B. Gregor. epist. lib. 4 epist. 31.

Exod. 22.

Malach. 2.

Ruffin. hist. Eccl. lib. 1. c. 2.

Constantinus in Episcopos non iure ferre iudicium.

1. Cor. 4.

Non facta sed dicta sacerdotii attendenda

Matth. 23.

Matth. 5.

Ioan. 8.

Constantia pontificis

Pontificale in Greg. 2.

stolum solicitudo constringit) præcipua apud vos interueniri, & epistolæ vestræ assertionibus (prout Dominus posse & nosse dederit) responderi, nihil opportunius, nihil aptius, nihil profectò salubrius arbitramur (licèt vos à conuitijs inchoasse tis) quàm præ omnibus flagitare suppliciter eum, per quem reges regnant, & legum conditores iusta decernunt, & in cuius manu corda sunt regum, & ex quo regnat omnis, qui piè regnat; & ipsemet omnis, qui eidem Regi regum & Domino dominantium non repugnat, Dominum videlicet, nostrum Iesum Christum, cui omnis rationabilis creatura mini strat: nimirùm cui & insensibiles venti, & mare imperanti obedium, quatenùs & labia nostra ad annunciandum laudem suam aperiens, dilatatum quoque os nostrum pastu doctrinæ salutaris adimpleat, & quæ per nostri Apostolatus officium auribus vestris exhiberi dicimus; per se quoq; nutu suæ aspirationis interius mentibus vestris aspiret. Quia incassum terra cordis vomere nostræ linguæ proscinditur, nisi cœlestis roris aspersione intrinsecus insudatur. Deus est enim, qui incrementum dat, & qui docet hominem scientiam.

Putas Imperator, non benè facimus? quòd vos ab iniurijs scribentes inchoaueritis, nos ab orationibus: vos à conuitijs in nos, imò contra primam, & magistram Ecclesiarum omnium loquentes exordium feceritis: nos in laudibus, & in nomine Domini ad potentiam vestram sermonem habituri os aperuerimus? Videmus enim gigantem Allophylum contra puerum sanctum, & citharœdum nostrum Dauid furore plenum, & blasphemias eructantem primo impetu populo Dei terrorem non modicum intulisse. Sed expecta paulum, & ecce videbis illum in nomine Domini percussum, & iam à dicto hymnidico & laudes, & Psalmos, ac orationes Domini maiestati humiliter effundente gladio suo prostratum. Et quidem nos iniurias nobis specialiter irrogatas, & maximè pro iustitia laborantibus, & à iustitiæ impugnatoribus ingestas, libenter ferimus. Discipuli enim sumus illius, de quo Apostolorum princeps ait: Qui cùm maledicereturnon maledicebat; & cùm pateretur, non comminabatur. De talibus enim Veritas loquitur: Si patremfamilias Beelzebub vocauerunt; quanto magis domesticos eius? Et rursus: Eos, qui propter nomen illius persecutionem, & maledictia toleraturi erant, beatos esse pronunciat, dicens: Beati estis cùm maledixerint vobis, & persecuti vos fuerint, & dixerint omne malum aduersùs vos mentientes propter me. Vbi ergo, tesle conscientia, Deus in causa est, ibi omninò beatitudo sperandaest: vbi mendacia fœuit, ibi conuitia nulla timenda. Sicut ergo nos propter Deum etiam à non veris dicentibus iniurias à nobis illatas æquanimiter ferimus; ita quoque oportet pietatem vestram sacerdotibus, qualescunque sint, propter eum cui deferuiunt, reuerentiam potiùs, quàm iniurias exhibere. Sed de his iam cum sancto Papa vobis loquamur Gregorio: Nam in diuinis eloquijs sacerdotes aliquando dij, aliquando angeli vocantur. Nam & per Moysen de eo, qui ad iuramentum deducendus est, dicitur: Applica illum ad deos, videlicet ad sacerdotes. Et rursùm scriptum est: Dijs nó detrahes, scilicet sacerdotibus. Et Prophetaait: Labia sacerdotis custodient scientiam, & legem requirent ex ore eius, quia angelus Domini exercituum est.

Quid ergo mirum, si illos Imperialis pietas honoret, quibus in suo eloquio honorem tribuens, eos aut angelos, aut deos ipse etiam appellat Deus? Ecclesiastica quoque testatur historia, quia cùm piæ memoriæ Constatino principi scripto oblatæ accusationes contra Episcopos fuissent, libellos quidem accepit, & eosdem, qui accusati fuerant, Episcopos conuocans, in eorũ conspectu libellos, quos accperat, incendit dicens: Vos dij estis, à vero Deo cõstituti: ite, & inter vos causas vestras deponite; quia dignum non est, vt nos iudicemus deos. In qua sententia sibi magis ex humilitate, q̃ illis aliquid præstitit ex reuerentia impensa. Ante eum quip pe paganiin Republica principes fuerãt, qui verum Deum nescientes, deos ligneos & lapideos colebant, & tamen eorum sacerdotibus honorem maximum tribuebant. Quid igitur mirum, si Christianus Imperator veri Dei sacerdotes honoret, dum pagani (vt præduximus) principes honorem impendere sacerdotibus nouerunt, qui dijs ligneis & lapidibus seruiebant? Hæc ergo non tantùm specialiter, quantũ generaliter pro omnibus asserimus sacerdotibus: quoniam adhuc nescimus, quis in terribili Dei iudicio qualis futurus sit. Etenim Paulus egregius prædicator dicit: Nolite iudicare ante tempus, donec veniat Dominus, qui & illuminabit abscõdita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium. Hoc tamen breuiter dicim², quia, licèt peccatores & indigni plus tamen de veritatis Domini misericordia, quàm de vestra pietate præsumimus. Nam sunt multa, quæ de iudicio illius hominesignorant: quia fortasse quæ vos laudatis, ille reprehendit; & quæ vos reprehenditis, ille laudabit. Non ergo quales sint sacerdotes Domini, fed quid de Dominolocuntur, est vobis magnopere præuidendum. Nec in vicarijs beati Petri Apostoli vobis est attendendum, qui sint, fed quid pro correctione Ecclesiarum, quid pro salute vestra satagant. Neq; enim illos inferiores dicetis Scribis & Phariſæis sedentibus super cathedram Moysi: de quibus Dominus præcepit, dicens: Quæcunque dixerint vobis, facite & obseruate: secundùm opera verò eorum nolite facere. Ergo Imperator consideram, si illos dixit audiendos, qui super cathedram Moysi sedebant; quanto potius his, qui super cathedram Petri residentesse existimetis obaudiendum? Etsi illorum non operaꝛa, fed dicta facere & obseruare iubet; quantò potius horum, quicunque sint ipsi, dicta & monita custodienda sunt, & amplectenda? Quid autem nos mali volumus, quia frustra indignamini? & contra Euangelium, quod dicit: Qui dixerit fratri suo fatue, reus erit gehennæ ignis, nos leuitatis nomine lacessendos opinamini: nobis nihil, nisi quod est salubre: nihil, nisi quod sit Deo acceptum, offerre studentes? Scimus tamen nos à Phreneticis, quos portamus, & sputa perpeti, & colaphis cædi, & eis, quod ad salutem pertinet, nihil ominus exhibere. Nam & in eorum loco per abundantiam gratiæ Dei sedemus, qui propter veritatem laborantes, à Constantinopolitanis sæpè talia pertulerunt qualia nũc nos ferre dignoscimur, quæ fusticienter (vbi opportunitas exegerit) ostendemus in subditis: neq; enim fas esse iudicamus, vt ad imitationem inferiorum, ac infirmorum tales nos sinamus credi, quales à nobis cernimus prædicari. Exemplum sequẽtes Saluatoris, qui cùm à Iudæis, dæmonium habes, audiret, hoc humiliter dicens: Ego dæmonium non habeo, refutauit. Ita quoque nos, cùm de nobis, quæ vera non sunt, audimus, veraci ac rationabili responsione à nobis illa remouere fatagimus.

Verùntamen quæ ad Ecclesiæ Romanæ iniurias, quæ ad ipsius priuilegiorum imminutionem, quæ ad fidis Apostolicæ præsulum derogationem scripsistis, quanta possumus constantia retundemus, & nullis terroribus, nec vllis detractionibus vestris reprelli, quanta possumus virtute destruere, vtpote veritatis inimica, studebimus. Dixistis enim, quòd nullus Antecessorum nostrorum à sexta synodo meruerit à vobis, quod nos meruisse dignoscimur: quid tamen meruerimus euidenter nullatenus indicastis, nisi fortè literas prædicatorias hoc dicto velitis intelligi nos à vobis, nũc tantum meruisse suscipere, à sexta synodo propter aliquod dogma, vel disciplinam quamlibet ecclesiasticam. & hoc dicitis quasi nostrum fuerit opprobrium, eò quòd sedem Apostolicã in nullo quærere Antecessores vestri dignati fuerint, cùm magis eorũ fuerit dedecus: quia per tot annorum curricula diuersarum hæreseon morbis languentes medicinale remedium non quæsierint: quin potius medicinam sponte à nobis sibi porrectam quasi desperati, vel quasi cor impœnitens gerentes, ab ipsis faucibus proiecerint; dum tantæ salutis oblatæ minis tros dudum modo interemerint: quonium aut participes illos sui erroris effectos spiritaliter occiderunt, sicut tempore reuerendæ memoriæ Cononis Papæ contigit, qui post sextam synodum extitit, aut certè corporaliter illos non consentientes sibi necauerunt, sicuti sub venerabili Papa Gregorio factum est, qui post sextam synodũ fuit, quando pro zelo fidei, & sanctarum Imaginum reuerentia religiosi viri, ac Dei famuli directi in exilium missi sunt, & bona consessione huius mundi finierunt vitam.

Denique à sexta synodo Imperatores, aut hæretici, aut (licèt perpauci) Catholici fuerunt: & hæretici quidem, si mittere ad nos dedignati sunt, non est mirum: nouerant enim per gratiam Dei se nos nunquã penitus sibi sociaturos. Fuit autem quando nos sibi sæpè sociari tentamus cũ magno

sunt,

sunt dedecore, & opprobrio repulsi, & digna constantia à nobis, & non à Constantinopolitana ecclesia crebrò retrusi. Quando verò Catholici fuerunt, & pium dogma, vel Ecclesiasticam correctionem defendere voluerunt, nostrum præsidium quæsierunt, sicut Synodus sub Constantino & Irene sacta indicat: in cuius initio, id est in epistola beatæ memoriæ Præsulis Hadriani quantum idem pontifex illam præsumptionem, qua ex laicis quidam subito consurantur, & in Episcoporum numerum exacerùatè prosiliunt, damnauerit, si diligenter inquisieritis, profectò inuenietis, si tamen non falsata Græcorum more, sed sicut à sede missa est Apostolica penes ecclesiam Constantinopolitanam hactenus perseuerat, & epistolæ diuersæ sanctissimis pontificibus Leoni scilicet & Benedicto decessoribus nostris missæ testantur. Ergo cùm ita sint hæc, quæ de multis partim commemorauimus, non iam verum est illud, quod dicitur, à sexta synodo nō nos meruisse suscipere, quod nūc à vobis ipsi meruimus.

vij. Synodus act. 2.

Præterea scripsistis iussisse vos quosdam, qui sub nobis existunt mittiad vos, quod longè est à piorum Imperatorū affectu, quorum sicut locum tenetis, vtinam ita & pietatem sectemini; quod longè in quam est à principibus sedis Apostolicæ reuerentiam obseruantibus. Non quippe hoc dicit Honorius, qui reuerendo præfuli Bonifacio scribit, dicens: Petimus vti quotidianis orationibus Apostolatus tuus, studium, ac votum sum circa salutem, atque imperium nostrum dignetur impendere. Non, inquam, hoc dixit Valentiniani, & Martiani pia dualitas ad beatum Papam Leonem scribens: Et tuam, inquiens, sanctitatem principatum in Episcopatu diuinæ fidei possidentem sacris literis in principio iustum credidimus alloquendam, inuitantes, atque rogantes, vt pro firmitate & statu nostri imperij æternam diuinitatem tua sanctitas deprecetur. Non hoc dixit Iustinianus, qui dicit sancto Papæ Ioanni, etiam promulgatis legibus id interferens: Petimus vestrum paternum affectum, vt vestris ad nos destinatis literis, manifestum nobis faciatis, quòd omnes qui prædicta rectè confitentur, suscipit vestra Sanctitas, & eos qui Iudaicè ausi sunt rectam denegare fidem, condemnat. Et rursus: Petimus, inquit, vestram beatitudinem orare pro nobis, & Dei nobis acquirere prouidentiam. Non hoc dicit Constantinus, qui Dono Papæ scribens etiam iurando benignitatem, & honorem circa sedem exhibet Apostolicam in his verbis: Per Deum, inquiens, omnipotentem, non est apud nos partis cuiuslibet fauor, sed æqualitatem vtrisque partibus conseruabimus, nullatenus necessitatem facientes in quocunque capitulo eis, qui à vobis diriguntur quoquomodo, sed & omni honore cum competenti munificentia, & susceptione dignos eos habebimus: & si quidem vtrinque conuenerint, ecce benè: sin autem minimè conuenerint, iterum cum omni humanitate eos ad vos dirigemus. Et pòst pauca: Imitare enim & rogare possumus ad omnem emendationem, & vnitatem omnium Christianorum, necessitatem verò inferre nullatenus volumus. Non hoc alius Constantinus, & Irene Augusti dicunt, qui ad Hadrianum Papam scribentes, aiunt: Rogamus vestram paternam beatitudinem, magis quidem Dominus Deus rogat, qui vult omnes saluos fieri, & in agnitionem veritatis venire, vt det seipsam, & nullam tarditatem faciat, & ascendat huc. Et paulò pòst: Si non potuerit, inquiunt, ascendere huc, eligat viros pretiosissimos, & dirigat vna cum syllabis, &c. O Imperator saltem nunc non agnoscitis quà priorum Imperatorum pietate in hac re differatis, & quàm vox vestra ab eorum discrepet diuinitùs inspirata modestia? Illi quippe, petimus, inuitamus, ac rogamus, ecce sparsim ad sedis Apostolicæ præsules, sed pari pietate clamant. Vos autem quasi non mansuetudinis & reuerentiæ, sed foliis Imperij eorum hæredes effecti, & in causa pietatis illos imitari nolentes præcepistis, iussistis, ac imperasse vos, vt quosdam subiectorum nostrorum ad vos mitteremus, asseritis: & hoc ipsum vos quidem egisse nescimus, cuius institutionibus fasciuati, & obliuioni traditi dicitis: porrò factum à vobis nulla recordatione recolimus; nusquam enim nobis tale quid iussisse vos (ni fallimur) hactenus reminiscimur; nusquam vos ad tantam circa Sedem beati Petri Apostolorum principis irreuerentiam deueniſſe cognouimus. Reuoluentes enim epistolam, quam tunc per venerabiles Episcopos & Arsam virum gloriosum spatharium mittseratis, nil iussisse vos nobis, sed potius obsecrasse, atque rogasse nos omninò reperimus. In quo datur intelligi, cùm nunc aliter perhibeatis, aut vos oblitos eorum fuisse, quæ antea miseratis, aut certè pœnituisse pro his, quæ humiliter petieueratis. In tantam verò furoris abundantiam prorupistis, vt linguæ Latinæ iniuriam irrogaretis, hanc in epistola vestra barbaram, & Scythicam appellantes ad iniuriam eius, qui fecit eam. Omnis enim operis derogatio ad opificis redundat iniuriam. O furorem, qui nec linguæ nouit parcere, quam Deus fecit, & quæ inter cæteras in nomine Domini hortante Apostolo confitetur, quia Dominus noster Iesus Christus in gloria est DEI patris. Et quæ Philip. 2. cum Hebræa, atque Græca in titulo Domini à reliquis discreta, insignem principatum tenens omnibus nationibus prædicat Iesum Nazarenum Regem Iudæorum: quem ti- Ioan. 19. tulum multi Iudæorum corrumpere voluerunt, sicut vos nunc huius celeberrimæ linguæ tentatis fingere destruere, sed minimè potuerunt: scriptum quippe diuinitùs in libro Psalmorum fuerat: Ne corrumpas tituli inscriptionem, vel quia Christiani sunt, quorum linguam barbaram, vel Scythicam appellatis, gloriam vestram, quare non pudeat, obstupescimus. Cùm enim barbari omnes & Scythæ, vt insensata animalia viuant, Deum verum nesciant, ligna autem & lapides adorent, in eo ipso quo verum Deum colit lingua latina, quantum barbaram, vel Scythicam linguam antecedat, agnoscitur. Iam verò si ideò linguam Latinam barbaram dicitis, quoniam illam non intelligitis, vos considerate quia ridiculum est vos appellari Romanorum Imperatores, & tamen linguam non nosse Romanam.

Priscorū Imp. erga Romanos ponti-fices obseruantia. Honorius in epist. ad Bonifac. 1.

L. nos reddentes, C. de sum. Trin.

Psalm. 56. 57. & 58.

Ad extremum autem, si iam sæpè nominatam linguam ideò barbaram nuncupatis, quoniam à translatoribus in Græcam dictionem mutata, barbarismos generat; non linguæ Latinæ sed culpa est (vt opinamur) interpretum, qui quando necesse est non sensum è sensu, sed violenter verbum edere conantur è verbo. Ecce enim in principio epistolæ vestræ Imperatorem vos nuncupastis Romanorum, & tamen Romanam linguam barbaram appellare non veremini. Ecce quotidie, immò verò in præcipuis festiui- Vsus linguæ Latinæ apud Græcos. tatibus inter Græcam linguam veluti quiddam pretiosum hanc, quam barbaram & Scythicam linguam appellatis, missentes: quasi minus decori vestro facitis, si hæc etiam non benè, ac ex toto intellectu in vestris obsequijs, ac officijs non vtamini. Quiescite igitur vos nuncupare Romanos Imperatores; quorum secundùm vestram sententiam barbari sunt, quorum vos Imperatores esse asseritis. Romani quippe hac lingua, quam barbaram vos & Scythicam vocatis, vtuntur. Quiescite iam vtpote tantæ detestationis dictionem in vestro palatio memorare, & adhuc si pleniter illam execramini, etiam ab Ecclesijs vestris remouere fatagite.

C.

1. Tim. 2.

In Cōstantinop. Ecclesia latinè primū Epistola & Euangelium in Ba-ptismo legebatur.

Iob 29.

Iſtius enim dictione linguæ Constantinopolitana Ecclesia lectionem Apostolicam & Euangelicam in stationibus fertur primitùs recitare: sicque demùm Græco sermone propter Græcos vtique ipsas lectiones pronunciare: sed quia tantùm hæc impietas Ecclesiæ Constantinopolitanæ hactenus defuisse putatur, vt tota ibidem nequitia supplerum: hoc restat à vobis solummodò perficiendum. Verùm de hoc nos respòdisse sufficiat, nō tam iniurium linguæ defendere procurantes, quàm mutatæ mentis vestræ incōstiam exaggerantes.

Cæterùm dicitis non ideò ad nos misisse vos, vt secundum iudicium Ignatius sustineret, ad quod veraciter respōdemus: ideò vos misisse proculdubio, quia posterior hoc probat euentus. Nisi enim voluisteris, nec id fieri sineretis. Imò nos, vt verius dicatur, non ideò missimus, vt interim quodlibet Ignarius frater & coepiscopus noster subiret iudicium, sed vt causa illius diligenter inuestigata, & ad liquidum reperta, iuxta illud beati Iob dicentis: Causam quam nesciebam, diligentissimè inuestigabam, plena nobis ac incunctanti relatione patefieret: sicq; demùm ixta sacros canones Missorum nostrorū relationibus certificati, si decerneremus mittēdos esse qui præsentes cū Episcopis iudicarēt

habēn-

habentes nostram auctoritatem, à quo destinarentur, esset in nostro arbitrio: si verò crederidmus episcopos sufficere, vt negotio terminum imponerent, faceremus quod sapientissimo iudicio iudicaremus? Si autem Ignatius (vt fertis) iã iudicatus erat, quamobrem illum secundo iudicio voluistis contra illud quod scriptum est: Non iudicabit bis in id ipsum. Sed in hoc manifestè datur intelligi, non sola bonã conscientiam gessisse, quandò itetatò illum ad tribunalia Concilia portraxistis: sed quasi non perfectè, neque legitimè deposituin præsentia Missorum nostrorum tamquam matoris auctoritatis existentium damnationi subijcere contendistis: Dicentes verò quòd synodicè fuerit condemnatus, fortasse quia non addidistis canonicè diuinitùs actum est. Congregatio enim malignantium, non Canon iustè iudicantium illum damnationi subegerat, imò verò afflictioni & tribulationi subdiderat.

Naum 1.

Etenim illi, qui tunc conuenerunt contra iam dictum venerabilem virum, aut suspecti, & ab heri & nudiustertius inimici eius erant, aut excommunicati, aut depositi, aut subiecti ipsius, aut certè inferioris dignitatis extiterunt. Quorũ omnium nullus personam legitimorum iudicum habere fine dubio poterat, vel accusatorum in omnibus duntaxat negotijs: quæ fingillatim Deo docente, ac summatim omnia ita se habere monstrare conabimur.

Vt canon Constantinopolitani Cœcilij apud Latinos non extat.

Igitur quia suspecti, & inimici iudices esse non debeant, & ipsa ratio dictat, & plurimis probatur exemplis. Nam quid gratius & amabilius dare quis inimico poteſt, quàm fieri ad impetendum committerit, quem ladere forte voluerit? quod prouidè Constantinopolitana synodus Canonum suorum sexto dignoscitur prohibere capitulo; quod tamen non apud nos inuentum, sed apud vos haberi perhibetur. Verùm nouimus nos Apostolicis imbutum documentis, etiam sententijs vti paganorum, quantò magis Christianorum, atque Catholicorum? & contra ipsos quorum nec vitam sequimur, nec mentem erroneam imitamur? Denique Apostolus Paulus de libris paganorum aliqua in suis scriptis posuit, vt est illud ad Titum: Cretenses semper mendaces, malæ bestiæ, ventres pigri, cupidi. & iterum in Actibus Apostolorum de Deo ait: In quo viuimus; in quo mur, & sumus: nunquid idcò etiam cuncta recipienda sunt, quæ cum his pariter sunt prolata? Ait autem prædictus Canon: Quoniam multi Ecclesiasticum ordinem confundere, ac subuertere volentes amore iniquitatæ, & calumniosè causas quasdam contra dispensatores Ecclesiarum orthodoxos Episcopos confingunt, nihil aliud quàm fœdare facer dotum existimationes, & turbationes pacatorum populorum conficere conantes: propter quod placuit sanctæ synodo Episcoporum, qui Constantinopolim concurrerunt, ne sine discussione admittantur accusatores, nec omnibus præcipiatur accusationes facere contra dispensatores Ecclesiarum.

Tit. 1.

Act. 17.

Veniamus ergo & ad sanctam Chalcedonensem synodum, & quid nobis de Athanasio Parrhenorum Episcopo referat, audianius. Is enim Antistes tertio euocatus ad synodum, quia non occurrit, à Patriarcha tuo canonicè condemnatus exiterat: sed tolùm quia cùm vocaretur ad synodum, quòd suus inimicus esset ipse, qui iudicabat, clamauitã sancta Chalcedonensi synodo ad causas illatas sibi examinandas referuntur, & nisi denuò conuincatur, recipere Ecclesiam propriam iudicatur. Quòd si Athanasius à Patriarcha suo depositus, quia de inimicitia ipsius conquestus est, iteratò ad iudicium renouandum dirigitur, & nisi manifestè sibi obsticant crimina, suæ reddi Ecclesiæ præcipitur: quanto magis Ignatius, qui non à Patriarcha, led ipse potius existens Patriarcha minimè debuit Ecclesia propria inimicis & suspectis iudicibus decernentibus expoliari? Quod quamuis factum sit, multò magis quam Athanasius inimicorum soluto iudicio, sua oporteret ab ecclesia recipi.

Actio. 14.

In cõmonitorio ad Faustum.

Veniat & secundissimus noster Papa Gelasius hæreticorum expugnator fortissimus, & quod de Constantinopolitanis more solito tunc ægrotantibus dixit, etiam nunc nobis edisserat: Quæro, inquit, tamen ab his iudicium, quod prætendunt, vbi nam possit agitari, an apud ipsos, vt ijdem sint inimici testes & iudices? Sed & tali iudicio nec humana debent committi negotia: quòd si iudicio vbi ijdem sunt inimici qui iudices, nec humana debent committi iudicia; quanto minùs diuina, id est, ecclesiastica? Qui sapiens est intelligat. Et re vera hinc Iustinianus Imperator pius legibus suis promulgasse dignoscitur, Lapertissimè, C. de iud. dicés: Liceat ei, qui suspectum iudicem putat, antequam lis inchoetur, eum recusare, vt ad alium recurratur. Nam quodammodò naturale est suspectorum iudicum insidias declinare, & inimicorum iudicium semper velle refugere. Hinc sanctus Athanasius inimicorum sæpè declin auit insidias: hinc sanctus Ioannes os aureum Concilij contra se congregati renuit intrare collegium: Quinimò hinc Psalmista Dauid, & Helias eximius Propheta rum Saulis vel Achab refugiunt prorsus insaniam.

1. Reg. 23.
2. Reg. 19.

Damnati à certo cõmunicati iudices esse eõ posſunt. Cap. 6.

Quòd autem hi, qui à iam fato fratre & comministro nostro Ignatio depositi, excommunicati, vel anathematizati fuerant, nullam aduersus eum intorgquere damnationem potuerint, ex prolato fecundæ vniuersalis synodi capitulo declaratur, cùm dicitur: Si verò Ecclesiasticum suetrit crimen, quod Episcopo illatum extiterit, tunc probari oportet accusantium personas, vt primò quidem hæreticis non liceat accusationes contra orthodoxos Episcopos pro Ecclesiasticis negotijs facere. Sed ne hos hæreticos esse denegetis, audite sequentia: Hæreticos autem, inquiunt, dicimus tam eos, qui olim ab Ecclesia proiecti sunt, quàm qui poſt hæc à nobis anathematizati sunt. Porrò si adhuc nec sic creditis, audite quod subditur: Prater hos autem aiunt, & eos qui fidem sanam simulant cbsistieri. Schismaticos etiam & eos, qui seorsum à communicantibus nobis episcopis collectas faciunt. Deinde verò, & si quidam ab Ecclesia super

De his qui dolo nõ admittuntur ad accusãdum.

caulis quibusdam reprehensi fuerunt, & proiecti aut excommunicati siue ex clero, siue ex laicali ordine, nec his licere accusare Episcopum, antequam proprio crimine primitus exuantur.

Similiter autem & eos qui sub accusatione priori consistunt, non ante esse acceptabiles in accusationem Episcopi, aut aliorum clericorum, quàm innoxios semetipsos illatorũ sibi ostenderint criminum.

Quid autem periculi regulæ huius immineat contemptoribus, non ignoratis. Præterea quis de confidentibus ibidem non deprædicti extitit hæreticis, atque schismaticis? nonne Eulampius, Petrus, item Petrus, qui pro nefandis actibus suis & ore confessi sunt. politionem, deinde anathema incidrerunt? & alij quos enarrare longi simum est. Ecce quales inter cæteros erant, qui contra præfatam regulam centum quinquaginta Patrum, os contra veneraudum patrem suum aperire non sunt reueriti. Et cùm essent legati, ligare, & cùm essent mortui, & in suis pestralibus iam fœtidi, virum per totum mundum redolentem mortificare conati sunt, & malæ opinionis nidoribus aspergere tentauerunt.

Sed iterum videte Romanæ sedis Pontificem à vobis quidem derogatum, sed à totius Christianitatis vnanimitate veneratum, & magnæ synodi Ephesinæ præsulem Cælestinum, quid censeat de his, qui depositi & excommunicati à Nestorio fuerant, postquam depositus coram oculis summi arbitri iam est effectus. Et mutò magis hoc de fratre & consacerdote nostro Ignatio esse censendum arbitramini, qui non à præsato quolibet, sicut illi, sed à se deiectis talia pertulit. Ait enim episcopis Orientalibus scribens 1: Si quis verò aut ab episcopo Nestorio, aut ab alijs, qui cum se in aequuntur, ex quo talia prædicare cœperunt, vel excommunicatus, vel exutus est, seu Antistitis, seu clerici dignitate; hunc in nostra communione & duraſſe, & durare manifestum est. Nec iudicamus eum remotum: quia non poterat quemquam eius remouere sententia, qui se iam præbuerat ipse remouendum. item Idem ad clerum Constantinopolitanum aperte inquit: Sedis nostræ sanxit auctorias, nullum suæ episcopum, siue clericum, seu professione aliqua Christianum, qui à Nestorio, vel eius similibus, ex quo talia prædicare cœperunt, vel loco suo, vel communione deiecti sit, vel deiectum, vel excommunicatum vlderit: sed hi omnes in nostra communione & fuerunt, & huculq; perdurant: quia neminem vel deijcere, vel remouere poterat, qui prædicans talia titubabat.

Cælestin epist. 4.

Cælestin epist. 10. c. 6.

Concil. 1. Rhel. Gallic. Celestinum.

Intellexistisne Imperator ex superiùs memoratis non potuisse, vt non dicamus prælatum suum, saltem quemlibet remouere, qui fuerant olim ipsi remoti, nec deijcere quemquam iam ante proftratis? Ad infirmandam quoque sententiam damnatorum, etiam illud valere credimus, quod sancta Synodus ad præfatum Papam, quæ apud se gesta sunt, referens, pro Ioannis Antiocheni amputanda antistitis exaggerata præsumptione, quosdam eorum, qui contra sanctum Cyrillum & Memnonem latrabant, sine ciuitatibus vacantes autem, & ecclesias non habentes: alios verò ante multos annos pro acerbis causis depositos à suis metropolitis, inter alios plurimos fuisse suggessit. Quibus per omnia vestrates (vt ita dicamus) depositores Ignatij comparari plurima ex parte non immeritò possunt: ibi namque & sine sedibus, & vagi, atque pro suis acerbis facinoribus à proprijs metropolitis inuenti sunt Episcopatu priuati. Ibi etiam communione extorres, & anathematis damnationis consortes fuisse probantur. Vnde miramur, quomodò excommunicati ad iudicandum recepti sint, cùm secundùm Apostolicos canones sine commendatitijs literis in communione sola recipi prohibeantur. Absurdum etenim est, vt cui non licet etiam cum minimis iuxta sacras regulas communicare, licet penes vos etiam de maioribus iudicare.

Concil. Carthag. 3. c. 21. Episcopus à subditis suis iudicari non debet.

Sed iam de hoc plenissimè Deo auxiliante dicamus: & quòd à subiectis suis prælatus non debeat fui dispendium perpeti, aut calumnijs impèti demonstremus: Quod quia Ignatius frater & coepiscopus noster iniquè pertulit, omni lamentatione plorandum est: & certè patres à filijs honorari non solùm diuinis, verùm etiam humanis legibus præcipiùtur. Et si hoc carnales, quantò potius spiritales digna penitùs à filijs debent veneratione potiri? Quantò enim spiritus carnem præcellit, tantò magis ea quæ sunt spiritalia carnalibus oportet anteponi.

Exod. 20.

Psalm. 56. & 58.

Verùm si hoc Ignatij subditi dedignari sunt attendere, saltem scelus Iudæorum in CHRISTVM patratum perhorruissent committere: nec acuerent linguas suas aduersus patrem, ac magistrum suum ipsi, sicut serpentes, nec essent gladius in labijs eorum, nec fierent dentes eorum arma, & sagitta, & lingua eorũ macharæ acuta, formidates scilicet ne de se Salomõ sapientissimus dixisse videretur: Generatio, quæ patri suo male dicit. Et rursus: Generatio, quæ prodentibus gladios habet, & commandit molaribus suis. & iterum: Oculum, qui subsannat patrem, effodiant eum corui de torrentibus, & comedant illum filij Aquilæ. Denique si Cham videns patris verenda risit potiùs, quàm (vt cæteri) cooperuit, maledictionem in filio percepisse legitur: quanto potiùs hi, qui verecundiam patris non solùm (si quællibet fuit) minimè cooperuerunt, sed & riserunt, & falsò ad subsannationem sui moris homines prouocauerunt: atque (quod est deterius) patenter contra ipsum de pharetra iniquitatis fuæ sagittam iudicij produxerunt? Non sic è contra filij sobrij, non sic, sed auersi operuerunt. Quod moraliter egregius doctor Papa Gregorius interpretatus ait: Auersari dicimus quod reprobamus. Quid est ergo, quòd filij verenda patris superiecto dorsi pallio auersi venientes operiunt, nisi quòd bonis subditis sic præpósitorum suorum mala displicent, vt tamen hæc ab alijs occultent? Operimentum auersi deferunt, quia dijudicantes factum, & venerantes magisterium nolunt videri quod tegunt.

Prouerb. 30.

Gen. 9.

Lib. 21. Mor. tal. c. 22.

Subditi p positoru vitia occultare non probate debent.

Sed hæc dicentes, nolite nos æstimare cuiuscumque proximorum nostrorum, quæ sunt digna reprehensione velle defendere: sed quòd ita velim filios circa spiritalem patrem, & discipulos erga magistrum deuotos ac sobrios esse, vt nulla penitùs temeritate ad eorum vitam, vt non dicamus, dijudicandam, sed nec saltem tenuiter reprehendendam prosiliant. Quoniam docente præfato Papa in libro Regulæ Pastoralis: Admonendi sunt subditi, ne præpositorum suorum vitam temerè iudicent, ti quid eos fortasse agere reprehensibiliter videant, ne vndè rectè malaredarguunt, inde per elationis impulsum in profundio ra mergantur. Admonendi sunt, ne cum culpas præpositorum considerant, contra eos audaciores fiant: sed sic quæ valde sunt eorum prauа, apud semetipsos dijudicent, vt tamen diuino timore constricti ferre sub eis iugum reuerentiæ non recusent.

Lib. 2. Pastor. c. 5.

Quod melius ostendimus, si Dauid factum ad medium deducamus. Saul quippe perfecutor cum ad purgandum ventrem speluncam fuisset ingressus, illic cum viris suis Dauid inerat, qui iam tam longo tempore persecutionis eius mala tolerabat: cumque eum viri sui ad feriendum Saul incederent, fregit eos reprehentionibus, quia manum mittere in Christum domini non deberet. Qui tamen occultè surrexit, & oram chlamydis eius abscidit. Quid enim per Saul nisi mali rectores? Quid per Dauid nisi boni subditi designantur? Saul igitur ventrem purgare, est prauos præpositos conceptam in corde malitiam vsque ad opera miseri odoris extendere, & cogitata apud se noxia factis exterioribus exequendo monstrare. Quem tamen Dauid ferire metuit: quia piæ subditorum mentes ab omni se peste obtrectationis abstinentes præpositorum vitam nullo linguæ gladio percutiunt, etiam cum deimpersectione reprehendunt. Qui & si quando pro infirmitate se se abstinere vix possunt, vt extrema quædam atque exteriora mala præpositorum, sed tamen humiliter loquantur, quasi oram chlamydis silenter incidunt: quia videlicet dum prælatæ dignitati talem innoxiè & latenter derogant, quasi regis superpositi vestem fœdant: sed tamen ad semetipsos redeunt, seque vehementissimè vel de tenuissima verbi laceratione reprehendunt. Vnde benè & illic scriptum est: Post hæc Dauid percussit cor suum, eò quòd abscidisset oram chlamydis Saul: Facta quippe præpositorum oris gladio ferienda non sunt, etiam cùm rectè reprehendenda iudicantur. Si quando verò contra eos, vel in minimis lingua labitur, necesse est, vt per afflictionem pœnitentiæ cor prematur, quatenus ad semetipsum redeat, & cùm præpositæ potestati deliquerit, eius contra se iudicium à quo sibi prælata est, perhorrescat.

1. Reg. 24.

1. Reg. 24.

Nam cùm præpositis delinquimus, eius ordinationi, qui eos nobis prætulit obuiamus. Vnde Moyses quoque cùm contra se & Aaron conqueri populum cognouisset, ait: Nos enim quid sumus? nec contra nos est murmur vestrum, sed contra Dominum. Hinc etiam prædicator veritatis Paulus Apostolus subditis suis, & quibus Christi Euangelium prædicabat, dicit: Mihi autem pro minimo est, vt à vobis iudicer. Hinc Sixtus Apostolicæ sedis Antistes Euphemium episcopum damnasse describitur, nihil aliud in depositione illius obijciens, nisi quod Polychronium Hierosolymitanum episcopum Pontificem sum accusaueritt. Et quidem Polychronius à Legatis sedis Apostolicæ, cò quòd sedem Hierosolymitanam primam esse mendaciter affirmabat, & per simoniacam hæresim ordinationes fecisse probatus est. Ecclesiæ priuatus est gubernaculis, & Vrbe reiectus. Sed & Euphemius nihilominùs quia hunc præsumptuosè (licèt veraciter) accusauerat, damnationi à synodo subiectus est.

Rom. 13.

Exod. 16. 1. Cor. 4.

De expurgat. Sixti Papæ c. 8

Et quoniam linguam suam contra sibi prælatum erexerat, anathema suscepit: adeò vt Leo Ecclesiæ Romanæ diaconus ei diceret: Ex te enim damnaberis, quoniam Pontificem, qui te consecrauit, Coepiscopum condemnabas & accusabas. Qui cadens in terra ante omne Concilium Episcoporum ibi consitebatur se peccasse, Abundio episcopo misso ab Vrbe Roma, dicente: Non licet quemquam accusare Pontificem suum, quoniam iudex non iudicabitur. Quo audito Valentinianus Augustus (sicut apud nos scriptum habetur) cuius vos in hoc imitatores esse debetis, gaudius est in damnatione episcopi Euphemij, qui extitit accusator Polychronij pontificis sui.

Silueſter Conſtantini baptizator.

Consonat autem huic nec sententiæ sanctus Siluester, & magni Constantini baptizator Augusti, dicens: Neque ab Augusto, neque ab omni clero, neque à Regibus, neque à populo, iudex iudicabitur: haud dubium, quin ecclesiasticus Pelagius quoque Præsul Apostolicus cuidam Regi Francorum scribens, lic dicit: Cùm cælsitudini vestræ multa dona misericordia diuina contulerit, pro amore tamen, quem Ecclesiæ eius sinceriter exhibetis, fecit vos multis regnantibus clariores: quoniam inter alias regni vestri curas pro tranquillitate sanctæ Ecclesiæ præcipuam sollicitudinem vos certum est exhibere.

Quæ

Quæ cùm ita sint, miramur : quia quantùm nobis præsentium portitorum suggestio patefecit, passi estis subripi vobis & Sabaudum fratrem & Coepiscopum nostrum Arelatensis ciuitatis Antistitem, cuius Ecclesia in regionibus Gallicanis primatus priuilegio & sedis Apostolicæ vicibus decoratur, ad petitionem Episcopi ab ipso ordinati in iudicium sequentis ciuitatis Episcopi, quod nulla Ecclesiastica lege, vel ratione conceditur, iudicandum iuberetis occurrere, vt ipso de conculcato loci sui præiudicio conquerente, ille, qui vsurpauit, necesse sit de illicita præsumptione culpari. Pro quibus Christianitatis vestræ confidentia freti, paterno studio postulamus, vt si quid tale factum est, congrua satisfactione celeriter amputetur, nec vllum sui exemplum in perturbatione Ecclesiarum, quas vobis DEVS credidit, relinquere concedatur: & huiusmodi causis sollicitam vos in reliquo decet exhibere cautelam, ne quid contra Ecclesiasticas regulas petentibus concedatis: quia quod benè cognitū est religiosæ menti vestræ, non aliter DEO nostro rectè potest regalis deuotio famulari, nisi prouidentia eius Ecclesiasticorum ordinum seruetur integritas.

Greg. lib. 2. Indict. xi. ep. 29.

Præterea suauissimus pater & Papa noster Gregorius, (de quo suprà diximus) clero Mediolanensis Ecclesiæ pro eligendo sibi Episcopo litteris suis præcipiens, ait : Pensantes ergo, quæ cunctis expediunt, & quem vobis gratia diuina prætulerit integerrimam semper in omnibus obedientiam præbete : iudicari namque à vobis vltra non debet semel prælatus : sed tantò nunc subtiliter iudicandus est, quanto postmodum iudicandus non est. Consecrato autem vobis DEO auctore pastori tota vos mente committite, atque in illo omnipotenti Deo, qui vobis hunc præstulit, deseruite. Quibus omnibus ritè collectis satis euidenter (vt opinamur) ostensum est, non posse legitimè subiectos de prælati sui vita iudicare : nec præter hæresim cuiuscunq; fit meriti temerè reprehendere.

Sed si adhuc placet aliquid de hoc nosse, quod celeber, antiqui patris & venerabilis doctoris Areopagitæ Dionysij ad Dimothyum verba vobis recitari præcipite : qui ettiam in causa pietatis delinquentem sacerdotem nefas sanctè minoribus, vel ab inferioribus iudicari, ne fiat in Ecclesia DEI aliquid inordinatum, & status eius in aliquo confundatur. Verùm hucusque quòd à suis suffragaueis, atque subditis frater & comminister noster Ignatius non deburerit iudicari, fed nec facilè reprehendi, breuiter comprobauimus. Nunc autem diuina inspiratione non nos pigebit, nec nobis impossibile erit oftendere vobis (si tamen audire velitis) non posse quemquam ritè ab his, qui inferioris dignitatis, vel ordinis sunt, iudicialibus submitti diffinitionibus. Siquidem tempore Diocletiani, & Maximiani Augustorum, Marcellinus Episcopus Vrbis Romæ, qui postea insignis Martyr effectus est, adeò compulsus est à paganis, vt in templum eorum ingressus, grana thuris super prunas poneret. Cuius rei gratia collecto numeroforum Concilio Episcoporum, & inquisitione facta, hoc se idem Pontifex egisse confessus est. Nullus tamen eorum proferre in eum sententiam ausus est, cùm ei sæpissimè omnes perhiberent, Tuo ore iudica causam tuam: non nostro iudicio. Et iterum : Noli, aiunt, audiri in nostro iudicio, sed collige in sinu tuo causam tuam. Et rursus: Quoniam ex te, inquiunt, iustificaberis, aut ex ore tuo condemnaberis. Et iterum dicunt: Prima Sedes non iudicabitur à quoquam.

Inferior maiorē iudicare nō potest.

In Concil. Sinuessan.

Gradus Ecclesiastici. In Synod. Rom. c. 3.

Hinc etiam superius memoratus confessor CHRISTI Siluester fecit gradus in gremio synodi, vt non presbyter aduersus Episcopum, non Diaconus aduersus presbyterum, non subdiaconus aduersus diaconem, non acolythus aduersus subdiaconem, non exorcista aduersus acolythum, non lector aduersus exorcistam, non ostiarius aduersus lectorem det accusationem aliquam, neque Præsul Summus à quoquam iudicabitur : quoniam scriptum est : Non est discipulus suprà magistrum. Sed & cùm quidam tempore quodam contra Sixtum Papam tentassent quædam non boni rumoris obijcere, & in Concilio, cui & Valentinianus Augustus intererat, dictum fuisset : Non licere aduersum Pontificem dare sententiam : surrexit ille dem protinus Imperator, & in arbitrio præfati Pontificis tribuit iudicare iudicium suum. Etenim nullus Pontificum minorum, vel inferiorum Vrbium subactus iudicijs inuenitur.

Ephes. synodus in epist. ad Cæles. I.

Vnde Ioannes Antiochenus tertiæ videlicet sedis Episcopus inter cætera legitur in Ephesina synodo vsque ad correctionem damnatus, quia Cyrillum Alexandrinum secundæ scilicet sedis Episcopum irregulariter damnationi præsumpsit addicere, eadem venerabili synodo ad Cælestinum summæ sedis Præsulem taliter in scriptis postulante, ac dicente : Indigneturergo tua religiositas competenter pro his, quæ facta sunt : si enim data fuerit volentibus licentia & maiores iniurijs sedes affiscere, & contra eas, in quibus non habent potestatem contra leges, sic & contra canones proferre sententias, ibunt ad vltimam confusionem Ecclesiæres.

Actio. I.

Deinde verò in sancta Chalcedonensi synodo, cùm à iudicibus Basilio Episcopo Seleuciæ objceretur, quare in damnatione Flauiani subscripserit, & ipse responderit, quoniam in iudicio centum viginti, aut triginta Episcoporum tribuit, necessitatem habui parere his, quæ ab illis ordinabantur : & Dioscorus ad hæc dicerat ei : Erubescens homines præuaricatus es, quod bonum est, & fidem spreuisti. Non audisti quod scriptum est : Non erubescas in ruinam tuam? Præfatus Basilius Episcopus respondit : Si apud iudices habuissem martyrium, sustinuissem. Etenim Constantinopoli oftendi fiduciam meam, à patre autem, qui iudicatur iustus, non vtitur: filius enim patri etiam iusta dicēs, moriatur.

Hebr. 7.

Denique in epistola legimus ad Hebræos, quòd minor à maiore benedicatur; restat profectò, vt exigente ratione etiam maledicatur. Siquidem hæc vtique præsonscentes periculosa tempora, illi, qui ante nos fuerunt, prouidam in ecclesijs confuetudinem tradiderunt : hodieque in Ecclesia Romana, quæ magistra est omnium Ecclesiarum, imprætermisse seruatur, ita vt nullus sacerdos maiore suo non innuente consacerdote cuilibet rei benedicere nitatur : sed & anterior stans ad pronunciandum aliquam lectionem, benedictionem quidem postulat, sed ei quilibet inferior non audet penitùs benedicere: cur hoc? Nunquid benedicere peccatum est? Ablit. De maledicis enim, non benedicis, dicit Apostolus : Quia regnum DEI non possidebunt. I. Cor. 6.

Sed per hoc innuitur quantæ censuræ freno inferiores quique à quo tuos iudicandos præpositos coercendi sint, si hi nec etiam benedicendi ius vllum penitùs obtineant. Et re vera (vt superiùs ex Euangelio, beato Siluestro commemorante) iam diximus : Non est discipulus super magistrum, si ad benedicendum non, quantò minus ad maledicendum? In tantùm autem hanc præsumptionem sancti Patres, apud Chalcedonem detestati sunt, vt Dioscorum Alexandrinum Antistitem inter cætera, idcircò potissimùm sine vlla restitutione damnauerint, quia in contumacia permanens erga primæ Sedis Romanæ priuilegium respisceret à suis superstitionibus, vt seruaretur à prima sede Apostolica nobis, & ponens in cœlo os suum, & lingua eius transeunte super terram, excommunicationem in sanctum Leonem Papam dictauit: ita vt in sententia contra ipsum prolata, hoc vi deantur memorare præcipuè dicentes, quoniam secundis excelsibus priorem iniquitatem valde transcendit. Præsumpsit enim & excommunicationem dictare aduersus sanctissimum, & beatissimum Archiepiscopum magnæ Romæ Leonem. Nunquid ibi legitur iniquitionem fuisse factam, vtrùm iustè, an iniustè ipsam iam fatum Dioscorum excommunicationem dictasse? Non planè, sed absque omni controuersia hoc in eo vlti sunt, quia cùm esset inferior, potiorem quibuslibet conatus est lacessere contumelijs; testeMatth. 10. De expurgat. Sixti Papæ 3. c. 5.

Act. I Cōcil. Chal cedon. I. Cor. 14.

Matth. 10.

tolio Constantinopolitano Præsule, qui dicit : Propter fidem non est damnatus Dioscorus, sed quia excommunicationem fecit domino Archiepiscopo Leoni. Voluerunt enim in domo Dei nihil fieri præproperum, nihil confusum, nihil inordinatum. Vnde aptè quoque in Africano Concilio diffinitum est Capitulo LIII. ita : Vnusquisque nostrum ordinem sibi decretum à Deo cognoscat, & posteriores anterioribus deferant, nec eis inconsultis aliquid agere præsumant. Et suprà memoratus Gelasius Papa mul- Epist. 11.

tarum destructor hæreseon in decretali epistola ad vniuersos dicit Episcopos per Dardaniam constitutos: Si certè de dignitate agitur ciuitatum secundæ sedis & tertiæ, maior est dignitas sacerdotum, quàm eius ciuitatis, quæ non solùm inter sedes minimè numeratur, sed nec inter Metropoliticanorum iura censetur. Et item idem in tomo ad Orientales Episcopos, præcipuè (inquiens) cùm de secundæ sedis ageretur Antistite: Nec ab inferiore qualibet, sed à prima sede iure possit absolui: inferior quippe potiorem absoluere non potest, sola ergo potior inferiorem conuenienter absoluit. Hinc liquidò peruideturi: quia quem non potest absoluere, non potest iudicio inferior potiorem ligare.

Synodus Romana sub Symmacho.

Porrò cùm Theodoricus Hæreseos Arrianæ fæce pollutus, Papam Symmachum vsque ad damnationem, multis hunc accusantibus, impetere voluisset, & quotquot potuit ex Liguria, Aemilia, Valeria, & ex diuersis regionibus, atque de Sicilia Insula huius rei gratia Episcopos Romam colligi præcepisset: & his ad se venientibus dixisset: Placet ad se de Papæ Symmachi actibus horrenda fuisse perlata, & in synodi oportere, si vera esset inimicorum eius obiectio, indicatione constare. Memorati Pontifices, quibus allegandi imminebat occasio, suggesserunt: Ipsum, qui dicebatur impetitus, debuisse synodum conuocare: scientes quia eius sedi primum Petri Apostoli meritum, vel principatus, deinde secuta iussionem domini Conciliorum venerandorum auctoritas, ei singularem in Ecclesijs tradidit potestatem, nec ante dictæ sedis Antistitem minorum subiacuisse iudicio. Et rursus: Cauſas (inquiunt) DEI ipsius esse iudicio committendas, qui valet corpus occidere, & animam mittere in gehennam, qui dicit: Mihi vindictam, & ego retribuam: apud quem conscientia nuda est, cui non absconduntur occulta. Et iterum idem ipsi dicunt: Quod dicebatur maiori iudici seruabamus instrutes eos, quia per nos illis Christus innotuit, non esse ouium lupi insidias præuidere, sed pastoris.

1. Par. 26.

Luc. 12. Deut. 32.

Quo Episcopi in concil. Symmachi sub. scripserint, & quare.

Ad postremum verò isti ipsi Venerabiles Præsules cùm vidissent, quòd non sine sui discrimine potuissent contra caput obices manus suas erigere, quicquid de præfati Symmachi sanctissimi Papæ actibus delatum fuerat, putarunt DEI iudicio referuârunt: ita, vt singuli quique in subscriptione sua hoc patenter indicent, cùm dicunt: Laurentius Episcopus ecclesiæ Mediolanensis huic statuto nostro, in quo totam causam Dei iudicio committimus, subscripsi. Similiter Petro Episcopo ecclesiæ Rauennatis, & cæteris Episcopis subscribentibus: nimirùm quoniam sicut magnus CHRISTI confessor Ennodius Ticinensis Episcopus, qui ab Hormisda Apostolicæ memoriæ Constantinopolim missus, innumeras miserias à Græcorum vesania, pro CHRISTI fide, & statu Ecclesiæ non semel pertulit, ex Propheta de his meminit: Nunquid gloriabitur securis contra eum, qui secat in ea, aut exaltabitur serra contra eum, qui trahit eam? His ita exiuina Scriptura, & probabilium Patrum doctrina commemoratis, sole clarius exhibuimus, non posse quemquam, qui minoris auctoritatis est, eum, qui maioris potestatis est, iudicijs suis addicere, aut proprijs diffinitionibus subiugare. Verùm de hoc generaliter nos hucusq; dixisse sufficiat.

In Indiculo Hormidæ ante epist. eius xi. & seq. Esai. 10.

Cæterùm vt calamum ad Constantinopolitanos Præsules specialiter extendamus, aut nunquam omninò, aut certè vix horum aliquis sine consensu Romani Pontificis reperitur electus, qui tamen hactenùs inter depositos annumeretur, & non ab hæreticis, vel tyrannis pulsus, aut interemptus commemoretur. Denique, vt ex his paucos commemoremus, nonne Maximus, postquam multa à Damaso Papa (sicut eius ad diuersos epistolæ missæ indicant) laborarum est, Constantinopoli pulsus est? Nonne Nestorius, nonne Acatius, nonne Anthimus, Sergius, Pyrrhus, Paulus, Petrus, sedis Apostolicæ discurrentibus consultationibus, ac decretis electi sunt? Cur ergo, cùm ita sit, in solo Ignatio Petri memoriam despicere, ac obliuioni tradere studuistis, nisi quia pro voto cuncta facere voluistis, constituentes synodum Ephesinæ secundæ crudelitate consimilem? quam vis ibi Alexandrinus erat, qui cum cæteris sibi socijs Constantiarchis aduersus sanctum Flauianum agebat.

Episcopi Constantinopolis hæretici p. Rom. pontifices electi.

Hic autem, vt de Patriarchis omittamus, nec vnius Episcopus ciuitatulæ, aut quilibet ignotæ personæ aduersus tantum Pontificem extitit sententiæ promulgator, qui non de suffraganeis & subiectis eius fuerit. Sed dicitis fortasse non fuisse in causa Ignatij sedem Apostolicam conuocare necesse, quia non hunc vllus hæreseos error inuoluerat. O pietatis intuitum ita rectè Deum colentis, & magis suam iniuriam, quàm sui Dei & Domini vindicantis. Nonne magis oportuit circa eum magnanimitatem ostendere, & regulas rem vos obseruare censiuram? quoniam à Deo nec per hæresim, nec per vllum omninò schisma diuelli, quàm si cunctis posſens virtutibus omnipotenti minimè Domino per orthodoxam fidem penitùs adhæsisset? Congregatis Concilium aduersus eum, & ad Imperij vestri nutum cuncti sunt famulati minores, & ad votum secularium (vt cum pace vestra dicamus) de solio Imperiali descendentes, cathedram præsularem, vt ita fateamur, ascendistis, & pro desiderio hostium eius augustalium obliti sceptrorum, quendam regem Israel imitantes aduersus illum sacerdotalis mi-

Synodus Imp. interesse nõ conuenit. nisi vbi de fide agitur.

nisterij arripuistis officium: præsertim cùm imperium vestrum suis publicæ rei quotidianis administrationibus debeat esse contentum, nec vsurpare quæ sacerdotibus dominus solum conuenit.

Dicite, quæsumus, vbi nam legistis Imperatores Antecessores vestros in synodalibus conuentibus interfuisse? nisi forsitan in quibus de fide tractatum est, quæ vnuersalis est, quæ omnium communis est, quæ non solùm ad clericos, verùm etiam ad laicos, & ad omnes omninò pertinet Christianos? Vos autem non solùm synodo in causa sacerdotis collectæ interfuistis, verùm etiam numerosa secularium millia ad videndum eius opprobrium aggregastis, cum magis deberatis in hoc imitari Constantinum Pium Augustum, de quo scriptum est quòd dixerit: Quia si vidissem aliquem eorum, qui religioso circumamicti sunt habitu, turpitudinem aliquam operantem, chlamydem meam expticassem, & cooperuissem eum, ne videretur à quoquam. Sed in viro hoc omnia hæc obliuioni traduntur: sit placitus de Domini sacerdote scurris & histrionibus. Heu quomodo obscuratum est aurum, libet cum Hieremia clamare: Mutatus est color optimus, disperſi sunt lapides sanctuarij in capite omnium platearum.

Constantini reuerentia in sacerdotes.

Theren. 4.

Deinde verò contra ritum Ecclesiasticum, contraque venerandas leges producitur accusator de imperialibus ædibus, & cui imperari potelt ad fallum dicendum testimonium adhiberur. Fiunt suspecti iudices, & mercenarij, & lupi custodes, qui videbantur esse pastores, non ascendentes ex aduerso potestatibus mundi, iuxta Ezechielem: Nec opponentes murum pro domo Domini, sed descendentes in infernum viuentes, hoc est, scientes. Submittitur minorum, inferiorum, & subiectorum deliberationibus, cum lacris canonibus præcipientibus, & exemplis sanctorum Patrum, semper vbi est maior auctoritas, sit eundum, & in omnibus controuersijs ad potioris sedis iudicia dirigatur. Quod non solùm à Catholicis, verùm etiam ab ipsis conflat obseruatum hæreticis. Alioquin Acephalum liquet esse Concilium, vbi de tanta persona agitur, & maiorum non expectatur sententia: cum nec in causa clericorum inferioris gradus, solius Episcopi sui iudicium tantummodò præsto sit.

Ezech. 13. Psalm. 54.

Sed ne sine auctoritate canonica quicquam prosequi videamur, nũc Chalcedonensis Concilij sanctiones ad memoriam reducamus, quæ ita decernunt: Si clericus habet causam aduersus Episcopum proprium, vel aduersus alterum, apud sy nodum prouinciæ iudicetur: quod si adnersus eiusdem prouinciæ Metropolitanum Episcopus, vel clericus habet querelam, petat Primatem diœceseos, aut sedem regiæ vrbis Constantinopolitanæ. In quo hic tenor obseruandus est, vt si vidcliccr clericus, aut Episcopus aduersus Metropolitanum habet querelam, & tanta vrgetur necessitate, vel si hoc graue non ferat, vbicunque sit positus, Primatem diœceseos petat: quòd si iuxta Constantinopolitanam vrbem quisquam eorum constituius, & solius Præsulis eius iudicio velit esse contentus, petat eandem regiam vrbem. Cùm enim dixisset, petat Primatem diœceseos, præceptum posuit eadem sancta sy nodus, regulamque constituit. Cùm

Cap. 9.

verò

Cùm verò disiunctiua coniunctione addidisset, aut sedem regiæ vrbis Constantinopolitanæ: liquet profectò, quia hoc secundùm permissionem indulsit. Ergo saltem nunc non videtis ad maiora semper esse properandum? & quanto magis ad potioris auctoritatis iudicium tenditur querimonia, tanto adhuc amplius maius culmen petendum est, quousque gradatim perueniatur ad eam Sedem, cuius causa, aut à se negotiorum meritis exigentibus, in melius commutatur, aut solius DEI fine quæstione reseruatur arbitrio.

Quem autem Primatem diœceseos sanctæ synodus dixerit, præter Apostoli primi Vicarium, nullus penitùs intelligitur. Ipse est enim Primas, qui & primus habetur, & summus: quæ viritim (si locus exegerit) in subditis demonstrabimus. Ne verò moueat, quia singulari numero diœceseos dictum est; sciendum est, quia tantundem valet dixisse Primatem diœceseos, quantum si perhibuisset diœceseon: plenæ sunt enim sanctæ Scripturæ tali forma locutionis. Denique scriptum est: Fons ascendebat è terra, irrigans vniuersam superficiem terræ. Qui enim non ait, vnus fons ascendebat de terra, sed ait, fons autem ascendebat è terra: pro numero plurali posuit singularem, vt sic intelligamus fontes multos per vniuersam terram loca, vel regiones proprias irrigantes: sicut dicitur mles, & multi intelliguntur; sicut dicta est locusta & rana in plagis quibus Aegyptij percussi sunt, cùm esset innumerabilis locustarum numerus & ranarum: ita & hic diœcesim singulariter dixit: sed hanc propter vnitatem pacis & fidei, pluraliter intelligi voluit.

Illud autem ridere libuit, quòd quasi ad maiorem firmitatem, Concilium aduersus Ignatium fratrem & comministrum nostrum congregatum, æqualis numeri cum sancta olim synodo in Nicæa à sanctis fratribus celebrata fuisse perhiberis: quod si ideò est admitteridum, quia æqualis numeri cum sancta Nicæna synodo habetur; necesse est vt aut septimam, aut octauam hanc synodum vocitetis: necesse est, etiam, vt tot instabilitate illius synodos colligatis, quot pro Nicænæ synodi sequendis decretis conflat fuisse Concilia congregata. Quid autem proficit solo numero conuenientium personarum sanctam synodum vos fuisse sequntos, & moribus hanc esse crudeliter persequutos? Vtinam non essent tot numero, sed tamen existerent tales meritis, quales erant, quibus Christus aiebat: Nolite timere pusillus grex, quia complacuit patri meo dare vobis regnum. Non ergo totidem Præsules, sed merita non minora synodum synodo Nicænæ possunt facere parilem, magisque illud aduc. tendum est, quia ibi contra vnius nunc tuipatriarchæ iniuriam, non solùm multarum regionum portiones, verùm etiam & Patriarchæ præfuisse referuntur. Hic autem in Patriarchæ negotio non solùm vllus Patriarcharum, sed nec vllus alterius diœceseos inuentus est quisquam Episcopus, sicut iam significauimus.

Numerus igitur pusillus nec obest, vbi abundat pietas; nec multiplex prodest, vbi regnat impietas. Quinimmò quanto numerosior est congregatio malignorum, tanto validior est ad sectandum suorum praua votorum: necgloriandum est in multitudine, vbi non contra mundi rectores, tenebrarum harum contra spiritalia nequitiæ certamen assumitur: sed aduersus carnem & sanguinem (id est aduersus homines) totius belli pondus inducitur: ntti enim Psalmista nosser quandam non bonorum multitudinem, nequaquam Deo suppli cando diceret: Disperge illos in virtute tua. Disperso enim minorationem facit, minoratio verò abolitionem generat. Nolite ergo gloriari in multitudine, quia non multitudo, sed causa damnationem, vel iustificationem adducit. Neque enim Ignatium iustiorem dixerimus iam memorato Dauid Rege, & Propheta Domini, qui dicebat: Multiplicati sunt super capillos capitis mei, qui oderunt me gratis. Sed quid de homine dicimus, cùm de Deo nimirùm ex cuius persona hæc Psalmista dicebat in passione ipsius, fuisse Euangelium attestatur, tale quid nihilominùs agnoscamus.

Quòd autem scripsistis, vos idcircò quosdam nostrorum adesse voluisse, quoniam dicebamur cum expugnatoribus sacrarum Imaginum concertare; noua profectò adinuentio est. Nam apud vos præsentia est Missorum nostrorum pro Imaginibus sacris, nec dignè decertatum est, nec impugnatores earum hactenus errare deseruit: sed licuti vsque ad illud tempus apud vos super hac causa stirpitus & blasphemiæ non ceslarunt; ita & nunc ibidem profana prædicantur, & hucusque sacrilega pronunciantur. Vnde apparet Legatos nostros non causa pietatis à vobis, sed crudelitatis argumento fuisse quæsitos. Verùm ad quid fuerint petiti, res ipsa declarat, videlicet (sicut iam dictum est) vt quod de Ignatio iudicandum erat, & acceptum apud omnes, & fixuin semper maneret, vtpotè quod tantæ auctoritatis vicarij iudicaslent. Nos enim nec saltem tenuis rumor asperlit aliquando cùm praua sapientibus sapere, quanto minùs concertare? Siquidem nusquam frigidus, nusquam tepidus labor sanctorum Apostolicæ sedis Præsulum circa debitam sacrarum Imaginum reuerentiam, & competentem venerationem apparuit. Nec defuerunt harum impugnatoribus decessorum nostrorum certamina, qui hoc egerunt scriptis, hoc diuersis laboribus, hoc etiam suis increpationibus apud mundi huius principes, vt talis error eminus pelleretur: quamuis dixeritis non nostri eguisse vos ad expugnandos hæreticos, pro eo quòd iam fuerit huiusmodi hæresis in Nicæa secundo conuocata synodo, & a magno Methodio dein de subuersa, quasi non & ipsi secundò in Nicæa collecta synodo Apostolica nostra sedes præiderit, & prima contra mala sentientes spiritalem sagittam emiserit. Et rursum quasi non & venerandæ memoriæ Methodius in Græcia perfecutione feruente, hic apud beatum Petrum, & apud nos, vbi olim Athanasius, vbi Paulus, vbi plurimi cum illis & præter illos, vbi denique semper Catholicis subuenitur, coliequuti sint requiem, donec apprehenderet eum certaminis iam fatiatus lacte matris huius omnium sanctæ videlicet Romanæ ecclesiæ Catholicum dogma defendere fuerit eruditus. Et quasi non hinc auctoritatem præcidanti fumpserit, nec hic initialis facerdotalibus ditatus extiterit: ad extremum quasi non hinc constantiam Petri, & omnia Paulia ad debellandos iconomachos arma portauerit, id est loricam iustitiæ, calceatos pedes in præparatione Euangelij pacis, scutum fidei, galeam salutis, & gladium spiritus, quod est verbum Dei. Non ergo dicatis non eguisse vos in causa pietatis Romanæ ecclesiæ, quæ collecta Concilia sua auctoritate firmat, sua moderatione custodit. Vnde quædam eorum, quia confentiim Romani Pontificis non habuerunt, valetudinem perdiderunt.

Quomodo non egeat quælibet synodus Romanæ sedis quando in Epheſino latrocinio cunctis Præsulibus, & ipsis quoque Patriarchis prolabentibus, nisi magnus Leo, imitator scilicet illius Leonis, de quo scriptum est: Vicit Leo de tribu Iuda, diuinitùs excitatus, os aperiens stum orbem, & ipsos quoque Augustos concuteret, & ad pietatem commoueret, Religio Catholica penitùs corruisset? Nam & in causa sacrarum Imaginum ante sanctissimum Methodium, quinimmò & ante synodum in Nicæa sub Irene congregatam, cùm adhuc hoc schisma nouiter esset exortum, & Constantinopolitanos pene cunctos more pestilentiæ inuasisset, Romani præsules Gregorius inter cæteros, & Stephanus conuocatis Episcopis Occidentalium regionum inueniuntur fortiter dimicasse, & hoc funditus condemnasse. Hæc quidem primordijs epistolæ imperij vestri respondimus, non quantum poteramus adhuc, sed quantum sufficere credidimus ad conuincendam scilicet stoliditatem eorum, qui talia sapiunt, qualia in epistola vestro tigno signata, & nobis missa resonare videbantur. Non enim nos ex pio corde, vel ore vestro tam profana tanq; peruersa professione putauimus.

Ad reliqua verò, quæ ex eadem epistola vestra plurima, ex parte remanebant, referibere bis pro causis omittimus, vi deficet, quoniam tanta nos pater cœlestis secundùm beneplacitum suum ægrotatione quasi filios fuos corripuit, vt non solum quæ ad respondendum propositionibus vestris idonea esse perpeximus, valeremus exponere; verùm etiam eadem ipsa qualiter dictarentur, nulli ægritudine nimia pressi, quiuerimus edicere. Et quia Leguus vester tanta est impatientia vsus, vt antequam nos ex validissima infirmitate respirare aliquantulum cognouisset, nullam moram pas-

Genes. 2.

Exod. 10.

De Concilabulo cõtra Ignatium.

Luc. 12.

Psalm. 58.

Psalm. 39.

Studium Apostolicæ sedis circa venerationem imaginũ.

Sedes Apostolica refugium est Catholicis.

Ephes. 6.

Synodus Rom. non iustificatur ex aliorum errore.

Apoc. 5.

Honorius in epist. ad Bonifac.

fus, mox & iam nobis inconsultis Vrbe (quam vos quidem inueteratam, sed Honorius pius Imperator æternam vocat) discesserit: ob nihil aliud, nisi quia iam tempus hyemis imminebat, & periculum sui, vel militum vestrorum, qui fecum erant vehementissimè formidabat: apud quem vix obtinere potuimus, vt saltem dum hęc scriberentur, (quoniam ad Vrbem reuerti nullo modo voluit) in Ostia positus expectaret.

Tertiò, quia cùm eadem, quæ superfuerunt in ipsa epistola, ad quæ nihil respondimus, sed potiùs philosophando contemptimus, plena essent omni prauitate, atque blasphemia, & contra ipsam dispositionem Dei (in qua Ecclesiæ, fidei quæ Romanæ priuilegia cunctarum ecclesiarum priuilegijs sua ineffabili prouidentia præstulit) venena diffunderet, non vestra esse verba, sicut prædiximus, quæ tam peremptam sonabant, credidimus; ac per hoc his, quæ in ambiguum venerant, non potuimus tanquam indubitatis respondere, vel apologetica scripta remittere. Veruntamen si vestra fuerunt verba, quæ in despectu beati Petri Apostolorum principis, imò Dei, cuius ordinationi resistitis, scripta, & quasi detrahentia priuilegijs huius sacratissimæ Ecclesiæ missa sunt; fateor non vos studiosè sacras regulas, non venerandarum sy nodorum actiones, non piorum Imperatorum leges, non veracesprobabilium virorum historias lectitasse, quas tam conati estis in derogationem Ecclesiæ tantæ inutiliter, ac incompetenter, atque incongruè memorare. Sed rogamus omnipotentem Deum, vt qui suæ cognitionis vobis reseruit mysterium, tribuit quoque nosse ad plenum suas dispositiones, quibus sancta Ecclesia moderatur arcanum, & quæ sint, vel quanta, & qualia priuilegia Ecclesiæ Romanæ, & ex quo cœperint exordium, & quis eius summæ auctoritatis auctor existat, vobis clementer aperiat.

Quòd si à nobis quæritis scire, vt potè à ministris Christi, & dispensatoribus mysteriorum eius, vobis euidentius ostendemus: si verò nosse paruipenditis, & solùm contra priuilegia Ecclesiæ Romanæ nisus vestros erigitis, cauete ne super vos conuertantur. Durum quippe est vobis contra impetum fluminis reluctari, durumque est contra stimulum calcitrare. Porrò si nos non audieritis, restat vt sitis apud nos necessarió, quales Dominus noster Iesus Christus hos haberi præcepit, qui Ecclesiam Dei audire contempserint, præsertim cùm Ecclesiæ Romanæ priuilegia, Christi ore in beato Petro firmata, in Ecclesia ipsa disposita, antiquitùs obseruata, & à sanctis vniuersalibus synodis celebrata, atque à cuncta Ecclesia iugiter venerata, nullatenùs possint minui, nullatenùs infringi, nullatenùs commutari. quoniam fundamentum quod Deus posuit, humanus non valet amouere conatus: & quod Deus statuit, firmum, validumque constitit. Illeque potissimum peccat, qui Dei ordinationi resistere tentat. Priuilegia inquam istius Sedis, vel Ecclesiæ perpetua sunt, diuinitùs radicata, atque plantata sunt: impingi possunt, transferri non possunt; trahi possunt, euelli non possunt. Quæ ante imperium vestrum fuerunt, & permanent (Deo gratias) hactenus illibata, manebuntque post vos, & quousque Christianum nomen prædicatum fuerit, illa subsistere non cessabunt immutilata.

Acts. 9. Tria legis Romanæ Ecclesiæ perpetua.

Matth. 18.

Rom 13.

Ista igitur priuilegia huic sanctæ Ecclesiæ à Christo donata, à synodis non donata, sed iam solummodò celebrata & venerata: per quæ non tam honor, quàm onus nobis incumbit (licèt ipsum honorem non meritis nostris, sed ordinatione gratiæ Dei per beatum Petrum, & in beato Petro sumus adepti) nos cogunt, nosque compellunt omnium habere sollicitudinem Ecclesiarum Dei: cui sancto (scilicet Petro addita est societas beatissimi Pauli vasis electionis, magistri veritatis, cui iugiter imminebat omnium ecclesiarum sollicitudo.

2. Cor. 11.

Hi ergo tanquam duo luminaria magna cæli in Ecclesia Romana diuinitùs constituti, totum orbem splendore fulgoris sui mirabiliter illustrârunt, & occidens eorum præsentia, veluti rutilante sole tam per se nitorem dante, quàm per discipulos suos quasi quodam radios lucis micante factus est Oriens: quique non post quam mortui sunt, Romanæ Principibus sunt delati, vt Romanæ Ecclesiæ maiorem conferrent honorem, sicuti apud vos non rationabiliter, sed potentialiter actum est, videlicet vt ecclesiæ cæteræ patronis suis priuarentur, & sola Constantinopolis spolijs & opibus, quas violenter abstulit, ditaretur: sed Romam in carne venientes, vitæ verbum euangelizantes, ab ea erroris caligine amouentes, veritatis lumine mentes hominum illustrantes, & in ea vno eodemque die martyrium consummantes, sanctam Romanam Ecclesiam roseo cruore suo consecrauerunt: & hanc non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid huiusmodi exhibentes, Deo domino dedicauerunt. Sicque demum Alexandrinam ecclesiam suam fecerunt per beatum scilicet Marcum vnius horum filium, ac discipulum. Hæreditas quippe filij in potestate parentis existit, & gloria discipuli ad magistrum sine cunctatione refertur.

Ephes. 5. Rom. ecclesia sine macula nec rugo.

Fecerat autem beatissimus Petrus præsentia corporali & Ecclesiam Antiochenam iam suam, quæ (sicut beatus Papa dicit Innocentius) Vrbis Romæ fedi non cederet, nisi quòd illa in transitu meruit, illa susceptum quippe beatum Petrum apud se consummatumque gauderet. Per has igitur tres præcipuas ecclesias, omnium ecclesiarum sollicitudo beatorum Apostolorum principum Petri ac Pauli proculdubiò moderamen expectat. Pro quibus patronis nos diuinitùs, incremento gratiæ ministrato, nati sumus filij, & constituti (licèt indigni, licèt eis longè meritis impares) principes super omnem terram, id est super vniuersam ecclesiam. Terra enim Ecclesia dicitur, sicut scriptum est: Non sic impij, non sic: fed tanquam puluis, quem proijcit ventus à facie terræ. Quæ (sicut sanctus Augustinus exponit) Ecclesia intelligitur. Hæredes quippe horum effecti, facultatem potestatis, quam à Domino perceperunt, & onus sollicitudinis nihilominus capesse re nos oportet.

In epist. Psalm. 44. Psalm. 1.

Proinde animaduertendù est, quia non Nicæna, non denique vlla Synodus, quodquam Romanæ contulit Ecclesiæ priuilegium, quæ in Petro nouerat, eam totius iura potestatis pleniter meruisse, & cunctarum Christi ouium regimen accepisse. Sicut beatus præsul Bonifacius attestatur, vniuersis Episcopis per Thessaliam constitutis, scribens: Institutio vniuersalis nascentis Ecclesiæ de beati Petri sumpsit honore principium, in quo regimen eius, & summa consistit. Ex eius enim Ecclesiastica disciplina per omnes ecclesias religionis iam crescente cultura, fons emanauit. Nicænæ synodi non aliud præcepta testantur: adeò vt non aliquid super eam aufa sit constituere, cùm videret nihil supra meritum suum posse conferri. Omnia denique huic nouerat Domini sermone concessa. Si omnia, ergo defuit nihil quod non illi concesserit.

Nulla Synodus Roman. eccles. sumpsit priuilegio donauit, cui omnia dei sermone erant concessa.

Denique si instituta Nicænæ synodi diligenter inspiciantur, inuenietur profectò, quia Romanæ Ecclesiæ nullum eadem synodus contulit incrementum: sed potius ex eius forma, quod Alexandrinæ Ecclesiæ tribueret particulariter, sumpsit exemplum. Hæcigitur, & his similia, nos pro cunctis Ecclesijs follicitos reddunt: hæc etiam de Constantinopolitana Ecclesia impigram curam arripere vehementer hortantur: hæc inquam Ignatium Patriarcham nulla regula, nullo que ordine Ecclesiastico dictante deiectum, tamquam fratrem adiuuare compellunt. Nam & inter cæteralis, per quem nobis præcipuè ista fuit priuilegia collata: Tu aliquando conuersus, audiuit à Domino, confirma fratres tuos.

Luc. 22.

Siquidem & ideò in culpam cecidit, vt sciret qualitor aliorum infirmitatis misereri debuisset. Hæc priuilegia Photium, viuente Ignatio, in cauas Dominicas non per ostium, sed aliunde ascendentem, & pastorem impellentem, & oues dispergentem nobis & ab nobis ac bonore, quem irregulariter vsurpauit, & à communione Christianorú amouere diuinitùs inspirata, iusserunt. Quod autem perhibet excellentia vestra nolusse vos, vt à Missis nostris Ignatius iudicaretur, eò quòd fuerit iam iudicatus & condemnatus: fatemur veracitèr, quia nec illud vlla ex parte videtur fuisse canonicum, nec hoc ipsorum iudicium hieri præcipimus, nec factum admisimus. Veruntamen cui magis placuit euidenter intelligitur, cùm patratum vos, scribendo roborassetis (quod nusquam aliquando factum ab Imperatore recolitur) & omnes in eo scribere imperassetis. Nos autem non solùm factum minimè recepimus, verùm etiam doluimus, & à nostro consensu procul amouimus: quinimmò auctoritate, & exemplo

Quare Petrus excetitudinem dit.

Luc.6.

Antecessorum nostrorum in irritum duximus. Quòd si tempus indulgeret, quod dicimus, facilè probare ex monumentis poteramus Ecclesiasticis. Patratores autem præsumpti iudicij, iudicio in quo iudicauerunt, iudicati sunt, secundùm Euangelium: & mensura in qua mensi fuerunt, dimensum est eis. Nos quippe illos, non vt Ignatij ad patriarchalem sedem promotionem, vel ingressum inquirerent, aut iudicarent destinauimus: sed vt circumstantiam deiectionis eius edisserent, nobisque veritatem repertam repedantes intimarent, direximus.

Quod nostræ, Deo gratias, liquidò testantur epistolæ, quas ternas per Zachariam & Petrum atque Leonem Deo amabiles, scriniarios sanctæ Romanæ Ecclesiæ, vno textu scribi præcepimus, & coram sancta Ecclesia, quæ apud nos est, disperiti fumus: & vnam quidem apud nos retinuimus pro futura scilicet cautela, & propter quæstionem, quæ orirri poterat in posterum. Quod ecce in præsentiarum (proh dolor) cernimus: aliam verò dilectæ sublimitati vestræ direximus. Porrò tertiam eisdem Legatis nostris tribuimus, vt illam velut specular præ oculis habentes, in ea meditanter cuncta quid agere debuissent, atque recordarentur quid sibi à nobis constiterat esse præceptum.

Et si fortasse vestra imaginitudo dedigneretur sibi missum epistolam in Episcoporum ostedere cœtu, iussimus eis vt illam, quam sibi specialiter dederamus, quamq; vnius formæ cum reliquis duabus esse nouerant, in eo conuentu, in quo causam deiectionis Ignatij præceperamus inquirere, ac diligenter inuestigare, imprætermisse legerent, & in auribus omnium recitarent: licèt ipsi contrarij facti sint eorum omnium, quæ sibi fuerant imperata. Quamobrem & nunc, quia quædam scripta dicitur apud vos esse, tamquàm ex nomine nostro missa, quæ nos omninò non misimus: idcircò & hanc, quam mansuetudini vestræ dirigimus, in altero tomo scribi præcepimus: & hanc quidem Petrus, qui vnius prædictarum trium scriptor extitit: quam verò penes nos retinemus, præfatus Leo, Deo amabiles scriniarij sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quorum fides nobis probata est, scripsisse noscuntur.

Porrò scripsit nobis imperium vestrum, vt Theognostum, qui à fratre & coepiscopo nostro Ignatio super quasdam prouincias Exarchatus pondus accepisse dinoscitur, necnon & alios monachos sibi tamquàm vestræ Augustalis iniuriatores excellentiæ, destinemus. In quo cùm tamen ipsi iniuriatores vestri non fuerint: quid aliud nisi vt quanta pœna, & quibus tormentis subijciantur hi, qui ex parte Ignatij sunt, & apud vos in ditione vestra consistunt, liquidiùs agnoscamus. Quando hi non vtique ad epulas, non ad infulas alicuius honoris percipiendas professiò quærtur, sed potiùs ad puniendum, quos fortè nec vidistis, nec culus moris sint penitùs agnouistis. Denique quidam eorum ab ineunte ætate Romæ diuinis obsequijs famulati sunt, & non iustum credimus huiusmodi tormentis fore subdendos. Theognostum autem non dubitabis sinistra, sed potiùs grata prædicare tellmur. Quamobrem ergo eum quæratis ignoramus, nisi fortè quia illinc fugatus, hic apud nos requiem (quemadmodum innumeri Christiani) aliquantulam reperit.

Omnium nationũ genares ad limina B. Petri quotidiè properant.

Siquidem tanta millia hominum protectionl, ac intercessioni beati Apostolorum principis Petri, ex omnibus finibus terræ properantium, sese quotidiè conterunt, & vsque in finem vitæ suæ apud eius limina semet mansura proponunt, vt præter illud, quo vas è cœlo submissum, in quo cunctorũ ostensa sunt eidem B. Petro horum omniũ rectori, animantiũ genera, catholicã signat ecclesiam: etiam ipsa sola Romanorũ Vrbs, apud quã eiusdẽ Apostoli corporalis præsentia fedulè veneratur ipsius vasis cunctæ dinoscatur in se cõtinere vniuersa animalium (quæ homines intelligũtur spiritaliter) na[illegible]. Suscepit ergo, ac continet in se Romana Ecclesia, quòd Deus vniuersalem Ecclesiam susçipere, ac'contínere præcepit. Decentissimum quippe est, atque conuenientissimum, vt apud se Petrus, quod sibi specialiter ostensum, atque præceptum est, exhibeat: sicque demùm quòd in generali ecclesia facilius credendum sit, innuat. Sanè intuendum est, quia & hoc vas, in quo omnia genera erant animantium, Petro specialiter ostensum

Iosue.21.

est: & vt ea macta et & manducaret, illi soli iussum est. Et post resurrectionem vt rete plenum diuersis piscibus ad litus traheret, à Domino ipsi proprie soli præceptum est. Ipsum enim cuius nos (licèt immeriti) vicem suscepimus principaliter, ac specialiter vnniuersalis Ecclesiæ curam diuinitùs accepisse, etiam nobis tacentibus credimus, quòd vestra sapientia iam animaduertat. Putas ne ergo Imperator iussum esse, vt tradamus aliquem eorum, quos nunc commemorauimus, principibus: quorum aulas, dignitates, honores, & beneficia contemperant, vel quorum fortè indignationes, aut persecutiones sustinuerunt? absit. Nolumus enim (Deo auctore) nec Iudæ proditori similes inueniri, nec paganorum excedere professiõ nequitiam. Ipsi enim nihil tale agere penitùs patiuntur, quale nos perpetrare cohortamini vos.

Denique cùm quidam Antecessorum vestrorum quendam venerabilem virum ab Agarenorum Principe, multis oblatis muneribus, sibi mitti poposcerit, non solùm mlnimè impetrauit, verùm etiam, vt fertur, ab eo quem quærebat, pudorem conferentia scripta recepit. Quamuis, Deo gratias, & per principalem beatorum Apostolorum Petri, ac Pauli (de qua suprà partim exposuimus) potestatem, & ius habeamus, non solùm monachos, verùm etiam quoslibet clericos de quacumque diœcesi, cùm necesse fuerit, ad nos conuocare, atque Ecclesiasticis exigentibus opportunitatibus inuitare. Hoc quidem nostrum: vestrum autem & piorum Imperatorum non est vllum penitùs quærendi monachos ministerium, nisi ad misericordiam, & orationes eorum submisse poscendum. Quòd si forsitan opinamini Theognostum apud nos Photio detrahere: Ignatiumque iugiter commendare; scitote veraciter, quia nihil ipse de vtroque loquitur, nisi quod in propatulo est, quod mundus dicit, quod omnis Ecclesia clamat, quod ipsi per innumeros homines Romam ab Alexandria, ab Hierosolymis, à Constantinopoli, à confinibus eius, ab Olympo monte, atque à cæteris mundi partibus aduentantes agnouimus. Ad extremum quoque quod nos per Missos vestros & diuersa scripta patenter intelleximus. Quid ergo quis peccat, si ea dicit, quæ vos dixisse constat? Ecce enim scripta vestra missa ad Antecessorem nostrum, quæ penes nos recondita seruantur, quosdam partis Gregorij Syracusani, congregatis Episcopis, etiam absente fratre nostro Ignatio, vos anathematizasse testantur. Quid ergo quisquam delinquit? vel nos in quo, rogamus, offendimus (licèt vos versa vice quos tunc laudastis, nunc vituperetis, & quos tunc reos & damnatos pronunciastis, nunc miris præconijs efferatis) si quod scripsistis, credidimus; & quod dixistis, nos quoque nunc dicimus? Postremò, nisi correxerimus consilium nostrum, videlicet vt illud iuxta cõsilium vestrum dirigamus, vel si non effecti similes vobis, sicut ipsi caput, ita quoque nos membra tradamus, interminationibus crebris deterrere nos, & minitari videmini, tamquàm filtis patriæ & Vrbi nostræ vltimum exterminium illaturi. Quæ nos Christo propitio, atque custode (de quo scriptum est: Nisi Dominus custodierit ciuitatem, in vanum vigilant, qui custodiunt eam) sicut hactenùs non timuimus, nec modò timemus, credentes super muros eius Angelorum custodiam; immò verò scientes, quòd Saluator positus sit in eamurus, & antemurale, id est, Apostolorum munimentum intercessionum. Nequeenim non legimus, aut oblitì fumus minarum Sennacherib Regis Assyriorum, & seruorum eius contra vrbem Hierusalem & populum eius: quæ non minores, nec pauciores minis vestris fuerunt. Et rursus miseriationũ Domini recordamur, & qualiter c l x x x v. millia hominũ de castris Assyriorum interierint, & vrbs cum habitatoribus suis euaserit, in mente recolimus, & gratias agimus, & spem fuminus, ac fiducialiter de domo Domini, si virtutem ipse donauerit, cultum Baal amouere curaiumus: quoniam ipse est nunc, qui tunc ipse & in sæculamec minor misericordia, nec infirmior omnipotentia. Ergo, ne velit minari puluis & vermis, scriptum est: Quid superbit terra, & cinis? Ne velit ampulla in aquis inflari: quia post pauxillum & ecce non est. Quid gloriatur in malitia, qui potens est in iniquitate? Quid factura est? Occiisus: est (vt verbi gratia dicamus) hominem? quoniam amplius

Psal.126.

Esa.28.

4.Reg.19.

Hebr.2.

Eccle.10.

Psal.51.

Luc. 12. non habet quid faciat: hoc & vnus fungus facit malus. O Imperator in hoccine redacta est malitia hominis in iniquitate potentis, vt fungo malo comparetur ? Heu quàm inutilem potentem, heu superuacuè gloriantem.

Porrò vestra potens virtus in Domino potiùs glorietur, in bonitate laudetur, in iustitia exalteturr: nō minas nobis, non terrores velitincutere. Nescitis enim secundùm Salomonem quid superuentura pariat dies: & iuxta Psalmographum : Dominus dissipat consilia gentium, reprobat autem cogitationes populorum, & reprobat consilia Principum, præterea cùm sint inter nos & vos non modica fit intercapedo, quæ quotidiè populos non pauxillas vobis iniurias, immò discrimina inferētes producit, & de his vos conueniet potiùs quàm de nobis vlcisci. Nos enim apici gloriæ veltræ non damna, non conuitia, non prorsus vllas, quod absit, iniurias irrogauimus. Verumtamen quamdiù subsistemus, ministerium nostrum honorificabimus, dispensationem nobis creditam exercebimus, antecessorum vestigia nostrorum sectabimur, Ecclesiarum cunctarum sollicitudinem baiulabimus in eo, qui nos confortabit Domino nostro Iesu Christo. Quid fauiunt homines? quid mali fecimus nos? Certè non Cretam inuasimus, non Siciliam exterminauimus, non innumeras Græcis subiectas prouincias obtinuimus : postremò non ecclesias Sanctorum, interfectis numerosis hominibus, ac suburbana constantinopoleos, quæ & muris eius penè contigua sunt, incendimus, & verè de istis nulla fit vltio qui pagani sunt, qui alterius fidei sunt, qui inimici CHRISTI sunt, qui veritatis ministris iugiter aduersantur, & nobis, qui gratia Dei Christiani sumus, qui ex parentibus Christianis existimus, atque Catholicis, qui vnius eiusdemque fidei dogmata credimus, qui serui Christi vocamur, qui veritatis cultores quantum possimus esse desideramus ; minæ prætenduntur, terrores promittuntur, etiam nonnullæ molestiæ irrogantur. Non est iste ordo laudabilis, non est ista commutatio imitabilis, vt qui innumera mala ingerunt, impuniti euadant; & qui nihil mali gesserunt, pro his talia recipiant; & qui Christum blasphemant, dimittantur ; & qui Christum celebrant, huiusmodi minis subijciantur. Sed habemus ad quem respiciamus nos, habemus in quo consolemur. Matth. 17. Fecerunt enim hoc & Iudæi, latronem dimittentes, & Saluatorem tenentes; occisorem iustificantes, & viuificatorem condemnantes; Barabbā liberantes, & Christum morti subdentes.

Sed his tandem omissis ad ea, quæ cum vniuersa sancta Ecclesia, quæ apud nos est, dispensatorie considerauimus, stylum iam dirigemus, & cum beato Gelasio nostræ sedis Antistite consulte dicemus: Necessaria rerum dispositione constringimur, & Apostolicæ sedis moderamine conuenimur fic Canonum paternorum decreta librare, & retrò Præsulum, decessorumque nostrorum præcepta metiri, vt quæ præsentium necessitas temporum restaurandis Ecclesijs relaxanda depoſcit, adhibita consideratione diligenti, quantum potest fieri, temperemus. Et quoniam de persona Ignatij, atque Photij nihil discretius, atque mitius, nec non & salubrius arbitramur, quàm vt vterque Romam ad renouandum examen veniat, hoc magnoperè volumus, & vt vos annuatis falubriter admonemus . Sed hoc secundùm indulgentiam concedimus, non licentiam id efficiendi pro libito cuiusliber tribuimus.

Prou. 17. Psal. 32.

Ne malis alienis pu niti debet.

Epist. 6. ad Episc. per Lucaniā & Brutios.

Quoniam cùm secundùm canones, vbi est maior auctoritas, iudicium inferiorum sit deferendum, ad dissoluendum scilicet, vel ad roborandum : patet profectò sedis Apostolicæ, cuius auctoritate maior non est, iudicium à nemine fore retractandum, neque cuiquam de eius liceat iudicare iudicio. Siquidem ad illam de qualibet mundi parte canones appellari voluerunt, ab illa autem nemo sit appellare permissus. Iuxta quod & Bonifacius, atque Gelasius sanctissimi Præsules, non suis adinuentionibus, sed Ecclesiæ Romanæ consuetudinem non ignorantes dicunt : Bonifacius quidem Rufo, & cæteris Episcopis per Thessaliam, & alias prouincias constitutis scribens : Nemo, ait, vnquàm Apostolico culminis, de cuius iudicio non licet retractare, manus obuias audacter intulit. Nemo in hoc rebellis extitit, nisi qui de se voluit iudicari. Gelasius autem

Romanæ Sedis iudicia omnibus maius.

in commonitorio Fausto magistro fungēti legatione Constantinopolim dato : Nobis, inquit, opponunt canones, dum nesciunt quid loquantur; contra quos hoc piè venire se produnt, quòd primæ Sedi sana, rectaque suadenti parere fugiunt. Ipsi tunt canones, qui appellationes totius Ecclesiæ ad huius Sedis examen voluere deferri. Ab ipsa verò nusquàm prorsus appellari debere sanxerunt, ac per hoc illam de tota Ecclesia iudicare, ipsam ad nullius commeare iudicium. Nec de eius vmquàm præceperunt iudicio iudicare, sententiamque illius constituerunt, non oportere dissolui : cuius potiùs sequenda decreta mandārunt. Ergo de iudicio Romani Præsulis non retractando: quia nec mos exigit, quod diximus comprobato : Non negamus eiusdem sedis sententiam posse in melius commutari ; cùm aut fibi subreptum aliquid fuerit, aut ipsa pro considerationeætatum vel temporum, seu grauium necessitatum, dispensatorie quiddam ordinare decreuerit . Quoniam & egregium Apostolum Paulum quædam fecisse dispensatorie legimus quæ postea reprobasse dignoscitur. Quantotamen illa Romana videlicet ecclesia discretissima consideratione fieri delegerit, non quando ipsa quæ benè sunt diffinita retractare voluerit.

Porrò ne dicaris præter Ecclesiæ legem Ignatium, vel Photium Romam venire sanxisse; scitote nos antiqui Patris Iulius I. in epist. 1. & Decessoris nostri Iulij in hoc esse securos exemplum, qui iuxta quod in epistola sua reperitur, his, qui conuenerant Antiochiæ, hoc præcepisse dignoscitur: & Theodori- Lib. 2. c. 4. tus historiographus in his hoc ipsum verbis ostendit : Verùm, inquiens, Eusebius, eiusque confortes calumnias in Athanasium factas Iulio Romano Pontifici destinauerunt, qui Ecclesiasticam sequens legem, eriam ipsos Romam venire præcepit, & venerabilem Athanasium ad iudicium regulariter euocauit : ille continuò euocatione susceptā venit.

Quòd si ad hoc dicitis, ille quidem vocauit, sed ipsi venire contempserunt : Audite sequentia, & videbitis verùm in laudem, an in vituperium ista sit illis reputata contemptio. Subiunxit enim idem historiographus dicens : Calumniarum verò sarciatores Romam quidem profecti non sunt, scientes, facilè suum posse capi mendacium. Quod hos quoque in Ignatio, ac Photio modo probabimus , quia conscientia se remordente, qui pauet, nobis obedire contemnet. Si tamen Ignatius, qui omni est humano destitutus præsidio, vestrum non impedimentum passus, sed potiùs fuerit misericorditer vestro, qualiter venire possit, audiutus auxilio.

Porrò, si venire illi per se nequeunt, primò quidem ipsi , cuius rei causa venire non valent, nobis per satisfactorias suas litteras indicent : Deinde veniant de his, qui cum Syracusano Gregorio sunt quotquot voluerint, vices cæterorum tenentes , qui ipsius sunt partis. Mittantur etiam de parte Ignatij Archiepiscopi quidam Antonius Cyzici, Basilius Thessalonicæ. Constantinus Larissæ, Theodorus Syracusanorum , Metrophanes Smyrnæ, & Paulus Episcopus Ponti Heraclīæ , Egumēni Asiani Niceta, Chrysopoleos Nicolaus Studij, Dolitheus Ossidij atque Lazarus presbyter, & Monachus qui dicitur Cazanis; qui nisi fuerint missi, suspectos vos reddetis : quia hos in quibus certificari possimus , à nostris obtutibus subtrahere studiosè curatis. Et ideo neminem ca[illegible]rum partium admittemus, nisi forte quos ex latere [illegible]ro delitinatos esse veraciter valeamus agnoscere. Quibus ex vtraque parte conuenientibus , & coram nostra præsentia , ac fratrum & Coepiscoporum nostrorum auditis , quid quæstionis inter vtramque partem emerserit, facilius agnoscamus, & canonicè finiamus. Mittat nihilominùs & Photius ex sua parte quos decreuerit , qui modum promotionis suæ irreprehensibilem & canonicū, si possunt, edoceant. Necnon & imperia-

perialis apex vester, si libet, suos è latere mittat aulicos, qui in præsentia positi, quem iustitia & rectitudo vtrisque partibus finem dederit; patenter agnoscant, vestræque pietati renuncient. Hi verò, qui ex latere vestro mittendi sunt, tales sint, qui & Deum timeant, & non sint Ecclesiasticarum inexpertes traditionum, atque veritati obedienter & facilè acquiescant.

Verùm quia sunt quidam ex his, quos Romam venire præcipimus, qui nulla sua habentes solatia, nisi aliorum freti subsidijs, nimiùm tantum iter arripere nequeant. Idcircò quasi præsentialiter clementiam vestram exoramus, vt quibus egent ad tam difficile, atque prolixum iter, pro dilectione Dei misericorditer præstare dignemini. Credimus enim acceptum esse vobis istud consilium, nec molestè feret honor regius vester, qui iustitiam diligit, pro his quæ taliter efficiendi decreuimus: Quoniam iustitia sæpiùs ventilata, clariùs splendescit in lucem. Proinde materiam, per quam veritas possit fieri manifesta, confidimus, quòd pietas vestra benignè cupiat adiuuare. Cùm autem Legati vestri venerint, mittite quæsumus & epistolas authenticas, quas per Radualdum, & Zachariam dudùm Episcopos misimus vestræ, fciliceet eminentiæ, atque synodo, quæ tunc pro sacris Imaginibus esse colligenda putabatur: quatenùs si tales permanent apud vos, quales à nobis constat fuisse transmissas: apud nos inuestigentur: sicque de cætero falsò dicentium, alia nos scripsisse præter quæ misimus, labia conticescant. Si verò quædam in eis habentur inserta, quæ nos scribi non iussimus, nec mitti voluimus, diligenter scrutemur, & cuius culpa sit actum, reperiamus. Est enim apud nos socia illarum duarum, quam apud nos (sicut iàm suprà diximus) retinuimus pro futuro scilicet testimonio, vnotenore cum ipsis dudubus expolita, & eisdem syllabis contexta per omnia.

Precamur etiam dilectionem vestram, vt nobis actionum authentica, in quibus continetur, qualiter Ignatius primitùs sit exiſtimatus depositus, destinare dignemini: & monumenta gestorum, quæ per Leonem à secretis missistis, quæsumus ipsa nobis authentica transmittite, tam illa videlicet, vbi de tyrannica expoliatione Ignatij refertur, quàm illa in quibus de Imaginibus est agitatum, licèt penè nihil, & à paucioribus Præsulibus, quàm in Ignatij putata depositione fuissent inuenti. In quo datur intelligi, quòd maius studium fuerit arreptum in læsione hominis, quàm in laude Dei.

Iam verò si monitis nostris obedieritis, & quæ intimauimus adimplere studueritis, fauente Domino, auctoritatecque sanctorum principum Apostolorum potiti, licentiam Christianissimæ, ac manſuetissimæ sublimitati vestræ concedemus, cum sancta Catholica & Apostolica Ecclesia, specialiter autem nobiscum, & cum consacerdote nostro Ignatio, & cum parte ipsius, communionis gratiæ participandi, excepta communione Gregorij Syracusani, & partis eius, atque consentaneorum ipsius communione. Porrò, si fortassis excellentiæ vestræ non placet, quod superiùs scripsimus pro mittendis ex vtrisque partibus Legatis; scitote nos nil conuenientiùs, aut commodiùs, quàm hoc fieri posse penitùs inuenisse.

Quamuis & ad hoc ipsum pro vestro imperiali amore ne vobis exiſtimemur in nullo satisfacere velle condescendamus: Atque ne minùs pacem Ecclesiæ nos velle sectari quàm semper volumus, opinemini. Siquidem (vt prætulimus) nulla regula, nullaque consuetudo demonstrat, sedis Apostolicæ semel prolatam sententiam, ipsa non annutente, vltrà posse mutari. Nihil præterea est, quòd vos auertere debeat, si placet, credite, quo minùs præfatos viros in nostram præsentiam dirigatis ad inquirendam scilicet iustitiam & veritatem. Testis enim est nobis omnipotens Deus: quia non est in mente nostra qualibet intentio vel desiderium, nisi diligenter inueſtigandi & inueniendi quid æquitas vnicuique parti tribuat, & quid Ecclesiæ præsenti statui & futuro conueniat. Non ergo putetis nos aut Ignatio velle fauere contra iustitiam, aut Photium impugnare canonibus sibi non resistentibus. Certè perfectorum Christianorum est, non solùm nulli velle nocere, verùm etiam lædenti se malum pro malo non reddere. In quo ergò coram Deo loco, vel inter quos computaremur, si nil nobis contrarietatis, irroganti inimicitias inferre appeteremus? Igitur dignetur credere pietas vestra, quoniam nec ipsi volumus in sua iustitia contraire, nec Ignatio non suffragantibus Canonibus, & Ecclesiasticis traditionibus auxiliari.

Credimus autem in Domino, qui dixit de tenebris lucem splendescere, & qui dat homini scientiam: quoniam si partes, quas diximus, ad illius limina peruenerint, qui mentientes Ananiam & Sapphiram gladio sancti Spiritus interemit, siqua sunt incerta & abdita, reuelabuntur, & manifesta fient: quia nos semper hoc in voto habemus, & inhianter desideramus, vt æqualitatem vtrisque partibus seruantes, nihil, nisi quòd sacri canones, nisi quòd æquitas dictauerit, adiuuante Domino, statuamus, nullius detrimentum volentes, quanto minùs periculum anhelantes. Quamobrem ergò, iam quia sic se veritas habet, contra partem Gregorij Syracusani simus commoti, & in flagello proiecti, si vultis agnoscere, dignanter audite: Videlicet quoniam non surdi fuimus auditores sancti Euangelistæ, qui nobis refert, quòd Redemptor noster flagellum fecerit de resticulis, & temptum ingressus omnes eo diuerso modo malè operantes ex ipso proiecerit. Quod cernentes Apostoli, potuerunt vtique minùs adhuc perfectè mirari, veluti forsitan nunc vos quomodo tanta facilitate sacerdotes & cuictos malos operarios foras è templo pepulerit. Sed posteà recordati sunt, quia scriptum erat: Zelus domus tuæ comedit me. Non itaque inimicitiæ, non humanum odium, non vllum (Deo gratias) malignum desiderium, nos contra præfatæ partis homines impulit, sed zelus domus Dei, zelus paternarum traditionum, ordo Ecclesiasticus, antiqua consuetudo, atque sollicitudo, quam circumferimus cunctarum Ecclesiarum Dei: necnon & priuilegia propriæ Sedis, quæ in beato Petro suscepta diuinitùs, & in Ecclesiam Romanam deriuata, vniuersalis celebrat & veneratur Ecclesia (sicut prædiximus) nos accendunt, & filere, ac desides esse nequaquàm permittunt.

Ergò cùm ita sit, quoniam (vt veritatem dicamus) per omnia ita est, & si tempus indulgeret, mille quæ dicimus, valeremus testimonijs demonstrare, & vobis ex probatissimis scriptis virorum iudicijs ostendere multiplicibus. Nolite indignari, nolite aduersus nos frustrà causari, nolite peruersorum hominum verba libenter audire, sed potiùs nos audite. Nolite nobis minas prætendere, quinimò necillas, Domino protegente, metuimus, nec per has præcepta vestra, nisi diuinis fuerint iussis ornata, facienus. Parati autem sumus propter veritatem, sanguinem nostrum effundere, & siquidem plebem diuinitùs nobis commissam, nec vobis, nec vlli vestrûm, propitio CHRISTO, trademus.

Vestrum autem est considerare, vtrùm quòd meditamini valeatis necne perficere. Cogitate itaque dies antiquos, & annos æternos in mente habetote: & quid Imperatores, qui perfecuti sunt Ecclesiam Dei, & maximè Ecclesiam Romanam: id est, Nero, Diocletianus, Constantius, Anastasius, & cæteri moris eorum pertulerint, & vbi modò sint, attendite diligenter, & quantum sit in Ecclesia Dei execrabilis fama eorum & nomen detestabile sapienter aduertite. Quanta autem Dei cultorum Augustorum, qui Ecclesiam Dei exaltauerunt, & præcipuè Romanam, Constantini videlicet & Constantis, Theodosij quoque maioris & Valentiniani, & cæterorum laus in vniuersali Ecclesia polleat, & eorum præconia vbique personent, & nomen eorum inter sacra mysteria imprætermisse commemoretur, attentiùs & fideliùs recordamini: sicque nos audire illos imitantes fatagite: Patres etenim vestri per gratiam CHRISTI fumus, & vos tamquàm cariſſimos diligimus filios: nec possumus vobis nisi viam veritatis ostendere: terrenam gloriam vestram augeri diuinitùs exoptamus. Sed quid peccamus, si cœlestem, ac æternam vos capeſſere nihilominùs exoramus?

Quapropter attendat clementia vestra, quantus fuerat ergà sedis Apostolicæ reuerentiam Antecessorum vestrorum piorum diuinitaxat Imperatorum, & præcipuè quos longè superiùs memorauimus, amor & studium: qualiter

cum

Act. 5.

Ioan. 2.

Psal. 68.

Integritas & constantia Rom. Pont.

Psal. 76.

Imperatores qui Romanam Ecclesiã exaltauerunt.

Matth. 5. Rom. 12.

eam diuertis priuilegijs extulerint, donis ditauerint, beneficijs ampliauerint : qualiter illam litteris suis honorauerint, eius votis annuerint, institura perficienda mandauerint, orationes petiuerint, fidem sectandam decreuerint : qualiter etiam legibus suis pro adunandis ei ecclesijs promulgauerint, pro colligendis Concilijs, ac proferendis sententijs non imperauerint, sed precati & hortati solùm exiterint, & quæ illi decreuerunt, ipsi consenserint ; & quæ illi damnauerunt, ipsi respuerint. Sic ergò fili carissime, sic & tua sublimitas non ex parte ingratorum & inobedientium filiorum existens (quod absit) sed hos inter cæteros Dei cultores Augustos imitata, quæ decreuimus de Constantinopolitana ecclesia, obedienter attendat. Ista quæsumus suadentibus sæpiùs nobis pietas vestra nos minimè spernat, præ oculis habitis Domini verbis, dicentis : Qui audit vos, me audit, & qui vos spernit, me spernit ; & qui me spernit, &c. Denique & concordans Apostolus Domino nostro : Quapropter, inquit, qui hæc spernit, non hominem spernit, sed Deum, qui dedit Spiritum suum sanctum in nobis. Verùm si nos vos spernendos esse ducitis ; nos tamen non possumus ea, quæ Dei sunt, spernere & negligere, quo minùs & saluti vestræ consulamus, & de acceptione talenti crediti nostrum periculum declinemus, dispensatione nobis cœlestis seminis iniunctæ. Væ si non sparserimus : væ si tacuerimus. Quod cùm electionis vas formidet & clamet, quanto magis cuilibet exiguo metuendum est? Proinde, sicut non leue discrimen incumbit Pontificibus filiusse pro diuinitatis cultu & Ecclesiæ correctione quod congruit, ita his (quod absit) non mediocre periculum est, qui cùm debeant parere, despiciunt. Et si cunctis generaliter sacerdotibus diuina tractantibus fidelium conuenit corda submitti ; quantò potiùs Sedis illius Pontificis consensus est adhibendus, quem cunctæ Ecclesiæ generalis iugiter pietas celebrauit? Vbi clementia vestra euidenter aduertit, numquàm quouis penitùs humano consilio eliduare se quemquam posse contra illius priuilegium, vel confessionem, quem CHRISTI VOX prætulit vniuersis, quem Ecclesia veneranda cœsesia semper est, & habet deuota primatem : Impelli non valent humanis præsumptionibus quæ diuino sunt iudicio constituta. Desinant ergo, rogamus, temporibus vestris quidam per occasionem perturbationem Ecclesiasticam præcipitanter appetere, & quæ non licet cupere ambire : alioquin & quòd malè appetieurint, non perfruentur, & ipsam quoque Christianitatem (nisi respuerint) prorsus amittent. Vos autem, quæsumus, nolite præiudicium Dei Ecclesiæ irrogare : illa quippe nullum imperio vestro præiudicium infert, cùm magis pro stabilitate ipsius æternam diuinitatè exoret, & pro incolumitate vestra & perpetua salute iugi deuotione precetur. Nolite quæ sua sunt vsurpare : nolite quæ ipsi soli commissa sunt velle surripere : scientes, quia tanto nimirùm à sacris debet omnis mundanarum rerum administrator esse remotus, quanto quemlibet ex catalogo clericorum, & militantium Deo nullis conuenit negotijs sæcularibus implicari. Denique hi, quibus tantũ humanis rebus & non diuinis præesse permissum est, quomodo de his, per quos diuina ministrantur, iudicare præsumant, penitùs ignoramus.

Fuerunt hæc ante aduentum Christi, vt quidam typicè reges simul & sacerdotes existerent : quòd sanctum Melchisedech fuisse, sacra prodit historia : quodque in membris suis diabolus imitatus (vtpotè qui semper quæ diuino cultui conueniunt, sibimet tyrannico spiritu vendicare contendit) vt pagani Imperatores idem & maximi Pontifices dicerentur. Sed cùm ad verum ventum est, eundem Regem, atque Pontificem vltra sibi nec Imperator iura Pontificatus arripuit, nec Pontifex nomen imperatorum vsurpauit. Quoniam idem mediator Dei & hominum homo CHRISTVS IESVS sic actibus proprijs, & dignitatibus distinctis, officia potestatis vtriusque discreuit, propria volens medicinali humilitate sursum efferri, non humana superbia rursus in inferna demergi, vt & Christiani Imperatores pro æterna vita Pontificibus indigerent, & Pontifices pro cursu temporalium tantummodo rerum imperialibus legibus vterentur : quatenùs spiritalis actio carnalibus dispiceret incursibus.

Et ideò militans Deo minimè se negotijs sæcularibus implicaret, ac vicissim non ille rebus diuinis præsidere videretur, qui esset negotijs sæcularibus implicatus, vt & modestia vtriusque ordinis curaretur, ne extolleretur vtroque suffultus, & competens qualitatibus actionum specialiter professio apareretur. Quibus omnibus ritè collectis, satis euidenter ostenditur à sæculari potestate necligari prorsus, nec solui posse Pontificem, quem constat à pio principe Constantino (quod longè superiùs memorauimus) Deum appellatum, nec posse Deum ab hominibus iudicari, manifestum est. Sed & Theodosius minor sanctæ synodo scribens Ephesinæ primæ, dicit : Deputatus est igitur Candidianus magnificentissimus comes strenuorum domesticorum transire vsque ad sanctissimam synodum vestram, & in nullo quidem quæ faciendæ sunt de pijs dogmatibus quæstiones, seu potiùs expositiones communicare. Illicitum namque est eum, qui non sit ex ordine sanctissimorum Episcoporum, Ecclesiasticis intermiscere tractatibus.

Quid præterea hinc Romani Præsules sentiant, quid Latini, Græciique Doctores hinc exponant, quid denique Maximus venerabilis monachus, & illo in tempore apud vos penè solus catholicus in disceptatione fua perhibeat, quoniam longum est scribere ; interrogatè seniores, qui tamen moribus seniores sunt, & dicent vobis. His itaque manifestè repertis, apparet comminiſtrum nostrum Ignatium per imperialem tantummodò sententiam nullo modo potuisse prorsus expelli. In cuius damnatione, quia Præsulum quoque assensus est subsecutus, apparet id causa fuisse patratũ adulationis, non legitimæ sanctionis. Siquidem in tantum vestra sententia, Præsulum præcessit sententiam, vt non solùm vestro sit iussu à credita sibi ante omnem interrogationem idem Antistes pulsus ecclesia, verùm etiam posteà in damnatione ipsius (sicut gesta illius latrocinalis synodi, quæ nobis per Leonem illustrem à secretis missitis, indicant) quod numquàm, ni fallimur, aliquando fuit actum, primi, & ante omnes scripseritis Episcopum. His ita præmissis sub conspectu Dei, purè, syncereque pietatem vestram deprecamur, obtestamur, exhortamur, vt petitionem nostram non indignanter accipiatis.

Rogamus denique, vt nos in hac vita potiùs audiatis deprecantes, quàm (quod absit) in diuino iudicio sentiatis accusantes. Et ideò nolite, precamur, irasci si vos tantùm diligimus, vt regnum, quod temporaliter assecuti estis, vt eli mus vos habere perenne : & qui imperatis sæculo, possitis regnare cum Christo. Nam qua fiducia, rogamus, illic Dei præmia petituri estis, cuius hic Ecclesiæ detrimenta non prohibetis ? Non sint grauia, quæsumus vos, quæ pro vestræ salutis æternitate dicuntur, scripsum legitis : Meliora sunt vulnera amici, quàm fraudulenta oscula inimici. Deus omnipotens cor imperij vestri ad intelligenda quæ dicimus clemẽter aperiat, & nobis obedire in his, de quibus scribimus, impetrare nutu intimæ inspirationis suæ dignetur, Christianissime & dilectissime fili.

Quisquis autem hanc epistolam nostram Constantinopoli legerit, & Augustissimo filio nostro Imperatori Michaeli quicquam ex his, quæ in ea scripta sunt occultauerit, si locum apud illum potest inuenire sufficientem, anathema sit. Quisquis etiam interpretatus eam fuerit, & ex ea quicquã mutauerit, vel subtraxerit, aut superaddiderit, præter illud quod idioma græca dictionis exigit, vel interpretantis scientia intelligendi non tribuit, anathema sit.

Hæc quidem, quæ hucusque per periochas notuem sunt scripta, prius acta, & à nobis per quosdam fraternæ generalitati vestræ intimanda sunt missa, præter epistolam illam Apostatus nostri, quam Michaeli excellentissimo Imperatori per quendam ipsius Legatum, qui se Protospatharium appellabat, nomine Michaelem transmisimus.

Postè verò cùm cognouissemus, quia penes hos, qui nolunt sanis acquiescere monitis, nihil solùm scribendo proficiebamus, ratum duximus, per Legatos nostros, & iteratas litteras ea rursus, quæ videbantur Ecclesiæ profutura mandare, huius rei gratia direximus Constantinopolim Donatum sanctissimũ Episcopum, & Leonem venerabilem

Rogabãt Imperatores pro sy nodis colligendis.

Luc.10.

1.Thess.4.

1.Cor.9.

Primatus Rom. Pontif. inuiolabilis.

Distinctæ potestates paparus & imperiũ.

Verba Theodosij scribentis ad synodum.

2.Tim.2.

Prou.27.

bilem presbyterum, atque filium nostrum Marinum diaconum: quatenùs hi, qui litteris admoniti parere refugiunt, veritati, saltem verbis salutaribus consenti, discant tandem diuinis institutionibus minimè resultare. Quibus in scriptis dedimus, quæ habentur in subditis, quæque per tres periochas distinguenda fore decreuimus. Prima vtique harum est, quæ & decima huius est periocha; voluminis continens epistolam ad iam memoratum Augustum transmissam, & alteram ad Episcopos, ac cæteros ordines Constantinopoli subiectos. Secunda verò periocha est, quæ huius corporis vndecimum complet locum, habens in se duas epistolas: vnam Photio, & alteram Bardæ fautori eius descriptam. Porrò tertia est, quæ & duodecima istius est codicis periocha, circumferens in se fratri & coepiscopo nostro Ignatio, & matri Imperatoris, atque vxori eius singulas missas epistolas: necnon & epistolam vniformem, quam quibusdam claris Vrbis Constantinopolitanæ Senatoribus fingillatim scribendam, atque mittendam fore præuidimus.

EPISTOLA IX. B. NICOLAI PAPAE I.

Hortatur Imperatorem ad legatos benignè audiendos, repetit quæ in superioribus epistolis de Ignatio, Photio, Rhodoaldo & Zacharia dicta sunt, docet epistolam à se missam, corruptam fuisse, restituit q; loca depranata, demonstrat Photij promotionem vel ea de causa reijcendam, quia à Gregorio Syracusano damnato fuerat consecratus, & Imperatorem, qui eum defendebat, arguit. Petit vt epistola contumeliarum plenam, quam ipse Imperator miserat, subeat comburi: sin minus, dictatores eius, dispositores, atq; præceptores minatur se excommunicaturum, & vt epistola ad illius dedecus in Episcoporum concilio coram omnibus comburatur præcepturum, tandem ostendit plurimùm conducere causæ Ignatij & Photij, vt vterq; Romam veniat.

NIcolaus Episcopus seruus seruorum Dei, piissimo & gloriosissimo dilecto filio Michaeli magno Imperatori. Quantò maiora tuæ beneficia Dei, quæ gratuita misericordia tua vestræ collata sunt pietati; tanto proculdubio virtutum vestrarum debent insignia fœcundiùs abundare: & quanto dono ipsius imperium vestrum gloriosius esse dignoscitur, exaltatum, & super omnia regnorum culmina sublimatum, tantò infirmitate propria confideratа, oportet sub potenti manu eius solo tenus humiliari, & prona mente, quòd omnia ex illo quicquid boni habet, quicquid sibi arridet, sine vlla illo quicquid boni habet, quicquid sibi arridet, sine dubio possideat, submisè, fideliter, pensare, scriptum quippe est: Quanto magnus es, humiliate in omnibus: & rursus: Rectorem te posuerunt, noli extolli; sed esto in illis quasi vnus ex illis. & ad Saul dicitur: Nónne cùm paruulus esses in oculis tuis, caput te constituit in tribubus Israel? Nihil quippe à sublimibus personis offertur Deo gratiùs humilitate. Nihil autem humilitati Principum magis congruit, quàm libenter audire quæritantium voces, prædicantium exhortationes, & imminentes, seu futuras à speculatoribus Domini prænùciatas cauere calamitates. Deniq; cùm non omnes prophetiæ spiritum accipimus, vnde scire possumus, quę circa subiectos nostros, vel circa eos, qui ciuſdem fidei sunt nobiscum, aguntur, ſi præſentium verba, vel abſentium ſcripta ab auditu noſtro, vel viſu prorſus excludimus? Epiſtolæ namque ſtylus tamquàm quidam aduentantium, ſeu geſtorum negotiorum hoſtiarius eſt. Quid ergo noſſe poterit omnium curam habens ſubditorũ, & præcipuè Religionis prouidentia veſtra, ſi adempto ianitoris officio intùs nunciari non permittitur, quod à diuerſis fugerere clementiæ veſtræ auribus foris depoſcitur. Debetis ergò cunctorum ſuggeſtiones abſque vlla prorſus retractatione pio ſemper auditu percipere, referentiumq; voces honeſtatis imò reperiendæ iuſtitiæ, ac æquitatis auidi abſq; qualibet diſpectione dignanter admittere: ſicque demùm magiſtra ratione, quæ ſemper priuatę voluntati non poſtponi, ſed anteponi debetur, à falſis vera, & à noxijs ſalubria ſequeſtrare, & falſa quidem, ſeu noxia ſummo libramine reperta, meritò repellere. Quæ autem vera, ſiue proficua eſſe probantur, iure conſequenter admittere: nam amatoris iuſtitiæ iudicium eſt quoſlibet, & quomodolibet hanc velle penitùs inuenire. Iuſtitia nempè preciosa margarita eſt, quę non ſolùm in theſauris regijs, verùm etiam in ſterquilinijs eſt biq; quæ eſt quærenda. Quanto potiùs à ſede Petri, cui Deus pater preciosiſſimum margaritum, id eſt filium ſuum, reuelauit, eſt ſine omni cunctatione ſperanda, & expectanda: necnon & oblata totis præcordiorum vlnis ardentiſſimè ſuſcipienda. Nolite igitur fili cariſſime ſcripta noſtra, vel Miſſos à viſitatione veſtra ſeludere: nolite à beati Petri legatione tranquilliſſimas aures veſtras auertere. Infidelium eſt enim immò de ſalute ſua deſperantium, aures à voce prædicationis claudere, ſicut aſpidis ſurdæ, & obturantis aures ſuas, Pſal.57. quæ non exaudiunt vocem incantantium, id eſt prædicantium.

Iuſtitia v-

Cæterùm vos, qui pij (Deo gratias) ſuadibiles eſtis, tanto aures ad audiendos clamores pauperum, id eſt humilium, & pro Eccleſia Dei vociferantium aperire debetis: tantòq; ad audiendam legem dirigere veſtram intentionem oportet, quanto ipſi penes Deum haberi orationem veſtram acceptam deſideratis, quantoq; cùm in opportunitatibus clamatis, & exaudiri medullitùs exoptatis. Siquidè virgines illę ſatuæ, quæ foris poſitę incaſtum Domine Domine aperi no- Matth. 25. bis, clamárunt. Idcircò apertam ianuã non inuenerunt: quoniam aurium ſuarum ianuam ſaluiferis vocibus non aperuerunt. Sicut enim miſericordiam faciętes, miſericordiam conſequentur, quod de vnaquaque virtute ſentiendum eſt: ita voces, quæ pro cauſa Dei proferuntur, qui audierit, voces quoq; ſuas conſtituet exaudibiles, ſicut econtrà: Qui non audierit, non audietur, quemadmodum ſcriptum eſt: Qui obturat aures ſuas ne audiat legem, oratio eius erit execrabilis. Porrò, cùm quædam mulier typum eccleſiæ geſtans Domino, Beatus venter, qui te portauit, & vbera quæ ſuxiſti clamaret, conſeſtim audiuit: Quòd magis beati ſint, qui audiunt verbum Dei, & cuſtodiunt. Itaque audite ſereniſſime Imperator voces Legatorum noſtrorum, vel voces literatum noſtrarum audite, patienter audite, tranquillè, quas confidimus in Domino, non inueni eris à diuinis præceptis in aliquo diſſentire, vel à paternis diffinitionibus ſtudio diſcrepare. Nam ſi antequàm has audiatis, repellitis, & à vocibus antequàm de his, quę fortaſſis in eis in dubium veniunt, interrogauerit is, excluditis contra diuinum præceptum: de incognitis iudicare, & non probata dãnare proculdubiò dignoſcemini. Itaq; ſapientiſſimum Salomonem, qui filium, Prou.4. quem inſtruit ad auditionem ſuam potiſſimùm inuitat ſequentes, Hæc vobis ſcripto tamquàm cariſſimo filio præmiſiſſe ſufficiat.

Cæterùm & ſi non vobis, ſaltem nobis conſulentes, quę mittenda operæpretium duximus, ſcribere non omittimus, & cauſas eccleſiæ ipſius, vel noſtras & ſi nõ auribus tuis certè tamquàm coram præſentia Dei fidenter exponimus. Igitur quæ penes Eccleſiam Conſtãtinopolitanam diebus tuis ò excellentiſſime Imperator acta ſunt, hactenùs quęruntur, ſapientia quidem tua, liquido nouit. Sed qualiter zelati pro domo Dei ſollicitudinem ſollicet omniũ Eccleſiarum ſecundùm Apoſtolum, more prædeceſſorum meorum gerentes, nos de his egerimus, vel diſpoſuerimus, non tam breui, quàm vera ſtylo pietatituæ ſignificamus: & ne aliter ſinceræ menti tuæ ſuaderi tentetur, vel aliter quod egimus, tibi ſurripiatur intelligi, præſentibus te ſyllabis edoceamus: quòd prudentiam tuam dudùm iam non lateret, ſi vel hoſtes CHRISTI, qui verè eſt veritas, non in mendacium veritatem conuerterent, vel nos affectu voluiſſe paterno, tamquàm cariſſimo filio hanc tibi referare, ſtuduiſſent afferere: vel ſi quo dilectionis ardore circa ſalutem tuã flagremus, falſitatis fuco noluiſſent contegere. Igitur poſtquàm audiuimus, quòd quidam qui imuidiæ facibus accenſi, & ſuperbiæ ſaltu arroganter elati, more Iudæorum, contra paſtorem & magiſtrum ſuum fratrem videlicet, & comminiſtrum noſtrum Ignatium Eccleſiæ præfatæ ſanctiſſimum Patriarcham inſurrexiſſent: quidam verò inſtar vipęrarum, ac parricidarum ſuprem proprium, eundem ſcilicet beatiſſi-

Virtus humilitatis. Eccli.32. 1.Reg.15.

beatissimum virum scrinis dentibus impetissent; & ab Ecclesia ipsi, cui iure præsidebat tyrannidis suæ cornu penitùs remouissent: acerrimis doloribus angustiati, atque mœroribus vehementibus cruciati, coepimus qualiter erga eum viscera benignitatis, vtpotè circa fratrem ostenderemus sedula meditatione tractare. Scriptum quippe est: Qui viderit fratrem suum necessitatem habere, & clauserit viscera sua ab eo, quomodò caritas Dei manet in eo? maximè cùm scandalum, & schisma in iam dicta vrbe, & in aduentitiis sibi ciuitatibus propter quendam Photium ex foro, ac seculari militia & habitu, atque à palatinis ædibus eductum, ac subito consuratum, & in eadem Ecclesia contra sacros Canones promotum non modicum audiremus obortum. Alijs videlicet Photij promotionem defendentibus: alijs autem hanc tamquàm inconuictò, & superlitè Ignatio factam meritò detestantibus. Sed dum quid hinc à nobis fieri deberet, vel qualiter tantæ pestilentiæ mederi possemus, nobiscum inceffanter & anxiè cogitaremus; ecce repentè Legati fidelimitatis tuæ ad fedem Apostolicam cum epistola regia peruenerunt, accusationes quasdam aduersus iam fatum consecrdotem nostrum Ignatium deferentes, & vtà fede Apostolica Missos daremus, qui scandala illa sedarent, & schismata dissiparent, magnoperè postulantes. Quibus benignè receptis, & legationis iniunctæ fibi, seu scriptorum delatorum tenore perspecto, mœstitiam priùs rumor solus in corde nostro pepererat, casuum euidenter ostensorum certior consecutus relatio multiplicauit.

Debitum Apostol. ex fedis ministerio iniunctis Episcopis exactis. Ioan. 3.

Quapropter, quia sicut imperij tui diuinitùs inspirata sapientia nobis qui cunctarum CHRISTI ouium cura constringimur, cùm vices illius per abundantiam cœlestis gratiæ gerimus, cui specialiter à Deo dicitur: Pasce oues meas, & rursus: Et tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. Non potnimus dissimulare, non potuimus negligere, quominùs vitiaremus omes dispersas & dissipatas: vel quominùs confirmaremus in fide & bonis moribus fratres nostros & proximos. Et quia inter cætera, quæ de schismate iam fatæ Constantinopolitanæ Ecclesiæ, hi qui missi fuerant, testabantur, maximè eandem Ecclesiam ab Iconomachis recidiuam contentionem excitantibus asserebant vexari, Christumque per singula conuenticula blasphemari: idcircò duos Episcopos, qui nobiscum erant, quique ad hoc tantum perficiendum opus idonei nobis esse videbantur, Rhodoaldum scilicet & Zachariam vná cum Ecclesia, quæ apud nos est, datis litteris, quæ Constantinopolim, idem nimirùm piaculum execrantes, è latere nostro direximus, nihil eis penitùs iniungentes, nisi vt tantummodò causam ignatij Patriarchæ, qui antè de ecclesia pulsus, quàm ab aliquo accusatus extiterat, diligenter inuestigarent, & sedi Apostolicæ, & veracibus plenius referrent indicijs, quemadmodum Iob beatissimus edocet: Causam, inquit, quam nesciebam, diligentissimè inuestigabam. Photij verò consecrationem non solùm minimè interim admittendam esse credidimus, verùm etiam ipsis Legatis nostris, ne cum illo, nisi cum laico vsque ad notitiam nostram communicarent, frequenti ac commoda iussione præcepimus. Quoniam sicut magniloquus Leo Papa scribens ad sanctum Flauianum dicit Antititem: Nos qui facerdotum Domini matura volumus esse iudicia, nihil possumùs incognitis rebus cuiusquam partis in præiudicium diffinire, priusquàm vniuersa quæ gesta sunt, veraciter audiamus. Tantùm eis de venerabilibus Domini nostri IESV CHRISTI, cuiscunque genitricis semper Virginis Mariæ, ac Sanctorum ipsius imaginibus quicquid quæstio afferret, iustè, ac piè diffinire licentiam dantes. Quæ cuncta ita esse, vt dicimus, litteræ nostræ, quas Augustæ manſuetudini tuæ, necnon & Photio per eosdem Missos nostros destinaueramus, si ita sunt apud vos, quemadmodum à nobis fuêre transmissæ, patenter poterunt indicare. Verùm de hoc in subditis latè dicturi, ad propositum redeamus. Peruenientes igitur ijdem Missi nostri Constantinopolim minis imperij tui (sicut ipsi postèà nonnunquàm fatebantur) deterriti, & horrendis terroribus impulsi, spreris monitis nostris, contemptis & epistolis sibi à nobis coram tota Ecclesia nostra datis, immò postposito timore Dei (sicuti postèà claruit) in contrarium verterunt omnia, quæ sibi fuerant imperata.

Ioan. 17. Luc. 22.

Iob. 29.

Epist. 10.

Verùm de his à nobis collecto bis sanctorum Episcoporum occidentalium regionum concilio, iuxta quod Dominus ait: In quo iudicio iudicaueritis, iudicatum est: & in qua mensura mensi sunt, remensum est eis: contigit enim illis, quemadmodum Vitali quondam & Misено Episcopis, qui ficut isti Constantinopolim missi eorum, pro quibus destinati sunt, aduersæ parti communicando, non executores, sed impugnatores inuenti sunt: de quibus beatus Felix Apostolicæ sedis Antistes, & Alexandrini Petri, seu Constantinopolitani Acacij præsulum damnator Imperatori Zenoni scribens, inter cætera Vitalem, ait, at que Misenum cur vel impulsi ad ista consenserint, honore simul & communione Apostolica censura priuauit. Matt. 7.

Quoniam factum est sicut ipse Cyrillo Abbati Acrinitensi scribit, vt eorum præuaricatione decideretur populus Christianus: qui rursus de eis mentionem faciens, ad iam fatum Principem de eorum transgressione dicit: Plebi suasum est Christianæ nos talibus præbuisse consensum, quos mox vt regressi sunt, præuaricatio impunè non habuit. Nam eos apud beatum Petrum Apostolum sancta mecum Synodus refidens dum conuicti plura mentirentur ordine & communione nudauit: ne eorum incorrepta perfidia fecuritatem præberet inimicis. Iam verò si vos prædictis Legatis nostris vim (quemadmodum ipsi fatebantur) intulistis, Ilcèt eos exemplo memoratorum oportuerit Antistitum deterreri, immò ne vel impulsi ad talia laberentur, Domini: Nolite timere eos, qui corpus occidunt, dicentis, debuerint præceptis arceri, contra diuinam tamen reuerentiam à te, ó Catholice Princeps probatur admissum, vt beati Apostoli Petri directa legatio, immò hæc in illo proferentis CHRISTI, qui dicit: Qui vos Matth. 10 Luc. 10. spernit, me spernit: tamquàm in captiuitatem redacta teneretur.

Verùm quia res & personæ vtratumque partium istius temporis cum illo penè in cunctis conueniunt, memorabilis viri iam nominati Felicis sedis Apostolicæ præsulis apud vos etiam clementissimè verbis alloqui procuratimus, qui ad super scriptum Augustum scribens inter alia: Cùm, inquit, apud barbaras etiam nationes, atque ipsius deitatis ignaros, pro exequendis negotijs vel humanis, iuxe gentium semper legationis cuiuslibet habeatur sacrosancta libertas, notum est omnibus: quantò magis ab Imperatore Romano, & Christiano Principe in rebus præsertim diuinis oporteurit intemeratam seruari? Sed quia superiùs de falsatæ epistolæ per iam dictos tunc Rhodoaldum, & Zachariam Episcopos ad te directæ scriptura memoriam fecimus, restat vt partim loca, in quibus falsata est, quan rum inspectis exemplaribus Græcis, quæ nobis per Leonem à secretis missiti, nosse tribuitur, aperiamus.

Asserentes primitùs, quomodo non ordo legitimus, nec à sanctis Patribus vsitatus, in lectione ipsius epistolæ fuerit obseruatus: quamdoquidem eadem epistola non solùm de sacris Imaginibus, verum etiam de audiendo fratre & Coepiscopo nostro Ignatio sententiam sedis Apostolicæ continebat. Et vos eam in causa quidem Ignatij confacerdotis nostri, quæ priùs ventilata est, nescimus, cuius vsi consilio, silentio contexistis, solùm hanc postèà, quandò pro veneratione sanctarum Imaginum synodus collecta est, demonstrantes: quamuis in his, quæ ibidem ex ea lecta sunt, nonnulla addita, multa mutata, plura subtracta reperiantur, & per omnia talis à vobis effecta sit, vt aut nihil aut parùm aliquid nos per eam de crebrò dicti comministri nostri Ignatij dispositiue causa videamur: sed verè non sic in synodis priſco tempore collectis, non sic actum fuisse nonnullorum gesta Conciliorum demonstrant. In illis enim Apostolicæ sedis scripta non sub occultationis modio tegebantur, sed vt omnibus, qui erant in domo Dei lucerent, in propatulo ponebantur, & vt siqua turpitudo vel macula in fidei pulchritudine à quolibet tentaretur induci, facilè pateceret, ac si specula in omnibus habebantur, & quasi quædam rectitudinis formula, qua imprimi cæteri possent posita, colebantur. Mos in synodis, referendi Apostol. epistolas.

Cælestiani epistola primo loco lecta est in Ephes. synod.

Quod, vt manifestius pateat ex his huic epistolæ pauca duximus inserenda. Primo etenim loco sanctâ synodus apud Ephesum congregata, sanctæ memoriæ Cælestini Papæ priùs epistolam legit, & ita demùm ad alia exequenda vacauit, ita vt iubente sancto Cyrillo, qui idcirco in præfata synodo ante omnes fedit, quia & ipse locum iam memorati Papæ ibidé(sicut gesta eiusdem synodi testatur)obtinuit: ipsa epistola cum competenti honore latinè primitùs, & postéà in græcam dictionem sine vllo fuco falsitatis iam translata, lit coram synodo lecta. In tantum, vt ex eius propemodùm specialis iudicij tenore sit perfidus Nestorius Constantinopoleos Antistes expulsus; dum eadem synodus in sententia contra eum prolata tali modo prosequitur: Necessariò, inquiens, coactl tam ex canonibus, quàm ex epistola sanctissimi patris nostri & communistri Cælestini episcopi Romanorum Ecclesiæ lachrymantes sæpiùs, ad hanc mœrore plenam contra eum venimus sententiam. Et ad eundem Papam postéà scribens, præfatum Nestorium per epistolam ab ipso sanctissimo Præsule scriptam, rationabiliter assueurat fuisse damnatum. Epistola quoque sancti Leonis Papæ adeò apud omnes orientales Episcopos extitit venerabilis, vt hanc eolum nam orthodoxiæ vocarent: & omnes in ea Præsule Constantinopoleos Anatholio præcedente subscriberent: ita vt Chalcedonensis magna synodus nil dissiniste, nil respuiste, nil suscepiste, nisi quod vel illa, vel vices Apostolicæ sedis ibi reseruantes diffinierunt, proieecrunt, vel admiserunt, penitùs agnoscatur, & (sicut in reuelatione sua, quam ad piæ recordationis suæ Marcianum Augustum habuit, inuenitur) prima ruina Dioscori, qui epistolam sancti Leonis recitari prohibuit, extitit, dum sic aiunt: Nos igitur considerantes & vniuersò orbe factas tempestates, & causam inquirentes huius rei auctorem comperimus Dioscorum quondam Alexandrinorum Episcopum primum quidem, quia epistolam à sanctissimo Archiepiscopo senioris Romæ Leone directam ad sanctæ memoriæ Flauianum quondam Constantinopolitanæ Vrbis Episcopum recitari prohibuit. Sed quid per singularum Concilia synodorum immoremur, cùm in omnibus illis semper ab Apostolica sede scriptum prolatum, & ordine præponatur, & auctoritate scripturis cæteris antecellat? Quòd si sublimitatis tuæ non latuit sapientiam, oportebat vt etiam ipsa diebus suis talium sequeretur exemplorum vestigia.

Synodus Ephes. in sententia Cælestini secura iudicium.

Epist. S. Leonis vocata à Chalced. synod. columna orthodoxiæ fidei.

Sed tandem aliquando ad ostendendum partim falsita in epistola nostra loca, opitulante Domino, sicut præmissimus, accedamus: partim verò dicimus, quoniam prolixitatem vitantes, eadem commemorare per singula recusamus, quandoquidem nec in his, quæ de venerandis Imaginibus per eandem locuti fumus epistolam, tenor ssyli nostri, vel intentionis extiterit obseruatus. Siquidem cum nos inter alia commemorassemus, quòd multories conuentus factus fuerit sanctorum Patrum, à quibus & deliberatum, ac obseruatum exitit: qualiter absque Romanæ Sedis, Romanique Pontificis consensu nullius insurgentis deliberationis terminus daretur. Hoc videlicet de maioribus dumtaxat Ecclesiæ negotijs nos innuentes, quòd & veracis historiæ, & synodalia gesta sæpè diffinitum, sæpè & factum fuisse testantur: Vos erasistis, absque, & interpositistis, cum, significare scilicet attentantes: Deliberatum fuerat à sanctis Patribus, vt cùm sedis Apostolicæ, & ecclesiæ vestræ consensu omnis rei finis debeat omninò proferri: cùm hoc fieri semper nulla ratione valeat, nullo prorsus exemplo gestum pateficat, præsertim cùm hæc Apostolica semper sedes in sana doctrina perstiterit.

Vestra verò ecclesia (quantum ad præmissum pertinet) infirmante capite sæpè languerit: ac per hoc ista nequiuerit ascire quouis modo consensum, cuius pessimum execrabatur non immeritò sensum. Deinde cùm nos exprobrantis affectu per eam causari videamur, pro eo quòd cœtus conueniens Constantinopolim sine Romani consultu Pontificis Ignatium proprio priuassset honore, quod nusquàm nimirùm de Constantinopolitano Præsule nisi fortassis ab hæreticis absque Romano Papa factum fuisse recolitur: Vos hoc commutatis dicentes, quòd id nos priùs à vobis fieri non debuisse non scripsissemus, tamquàm vel nos postéà id fieri censuissemus: aut tamquàm nos Legatos nostros non ad audiendam solummodò & nobis referendam Ignatij causam; sed ad diffiniendam Constantinopolim missemus, cùm nonnullis in eadem epistola interpositis intueri queat, quòd depositionis eiusdem consecerdotis nostri censuram, non terminari fed tantùm perquiri, & nobis significari ad diffiniendam auctoritatem Apostolicam luce clarius decreuerimus. Nam si nos pro diffinienda controuersia fratris nostri Ignatij tunc Legatis nostris quicquam præcipimus, vel eum damnationi subijci decreuimus, vt quid ne sententiam diffinitiuam susciperet, licèt non dignè nec legitimè decertauerint, attamen quantumcumque & quomodocunque contradixisse, ac ne deposueretur, restituisse probatur. Siquidem (vt cætera nunc commemorare differamus)in epistola vestra ex ore vestro didicimus, quomodo illi nò solùm consensum noluerunt ipsius præbere damnationi, verùm etiam qualiter, ne tantum piaculum à vobis in eum committeretur, interdixerint: quæ profectò & ipsi minimè cótradicerent, si vt depositionì eius interessent, nos sibi mandatum tribuisse recolerent, & vos postéà nisi illos præter iussionem nostram seciste clarè scìretis, eos & nobis commendare, & super huiusmodi noxa transgressionis excusare nullo modo studeretis.

Iam verò si dicitis, quamobrem illos deposuerimus, cùm eos in damnatione sæpè fati Patriarchæ consentire nolusse tam manifestè sciamus: Respondemus, quia nihil illis bonum profuit inchoasse, & in bonitate minimè perdurasse, quoniam qui perseueraverit vsque in finem, hic Matth. 10 saluus erit. Quid enim proderit alicui pro veritate primum quidem impetum dare, & post paululùm aut fluctionibus, aut terroribus, aut alio quolibet vitio à veritatis tramite declinare? Porrò si Vitalis & Misenus, de quibus suprà diximus, à beato Felice Papa honore pariter & communione priuati sunt, qui ad talia vel impulli dilapsi sunt; quantò potiùs isti pari debent vltioni succumbere, qui parem quidem præuaricationem, sed non pares, immò nullas pœnas sicut illi quandam perpessi sunt. Post hæc autem quicquid de iam sati fratris & commissi Ignatij tyrannica repulsione, quicquid de inconsiderata & inuidiæ plena in eum prolata sententia, quicquid de violatis paternis diffinitionibus, quicquid de Photij scripseramus irregulari promotione, saltu quodam astuiæ transcendentes, etiam sanctorum Patrum instituta, quæ sancti Spiritus assatu sunt edita, ne ad Concilij peruenirent notitiam conexistis, & veluti in quadam silentij fudario ligata in terra, dum diuinitùs attributa talenta fuerint, absconsistis, licet continuatim deueniendo in conspectu Missorum nostrorum & perquirendo Ignatio. Quamobrem traditam sibi plebem, & constituta decessorum meorum sprseuerit, quæ nos post multa scripsimus, dictis superioribus conglutinaueris. Non tamen quæ nos consestim subinnulimus, pasli estis ad cognitionem ecclesiæ Constantinopolitanæ, vel ad Synodi auditionem perserri.

Subintulimus quippe nos post illa verba ita continuò prosequentes, & in hoc agendum subtili examine à nostræ iussionis Legatis depositionis eius cesura perquiratur: quatenùs inquirentes inuenire queant, vtrùm canonicus tenor in eadem obseruatus fuerit, vel non manifestùm exisstat; ac deinde cum nostro præfulatui significatum fuerit, quid de eo agendum sit, Apostolica sanctione diffiniamus, vt vestra ecclesia, quæ tantis quotidiè quatitur anxietatibus, inuiolabilis deinceps & inconcussa permaneat: sed vos hæc, vt præulimus, occultantes à piorum, qui fortassis illic habebantur, notitia subduxistis.

Ad nihil planè aliud intendentes, nisi vt non tenebrarum opera manifestatione lucis arguerentur, & vt nos his quæ illic irrationabiliter acta fuerant, dum nostra scripta tacentur, consensum præbuisse reputarentur. probat hoc præcipuè post multa vitilia, quæ ibi non vtiliter corrupta, vel desraudata sunt, nouissimus eiusdem epistolæ locus; in quo nos quidem Legatos nostros commendantes, amplitudinem tuam deprecari fueramus deipsis inter alia dicentes: Et cùm in conuentu Ecclesiæ federint pro Ecclesiasticis diffinitionibus, nihil à vobis, vel ab alijs alicuius contrarie-

tatis impetum sentiant : vos verò protinùs subintuitis, quasi nos his continuatim subiunxissemus, perhibentes: A nobis enim quæ huiusce modi sunt dispositionis & statuta sunt & dissinita.

Hoc præcepto vestra vtinam placens Deo sagacitas innuere volens quæcunque à Legatis nostris statuta fuerunt & diffinita, nos statuisse, vel diffinisse per omnia dignoscamur : qui tamen scriptus versiculus, nec à nobis prodijt, nec eis (præter quod ad sacras Imagines pertinet, & id quoque irreprehensibiliter) diffiniendum siue scripto, siue verbo terminare quicquam, vel deliberare præcepimus.

Ita esse quæ diximus superiùs à nobis annotatis sententijs, testificantibus exemplaribus eiusdem epistolæ nostræ, vbi nos deprauata reiacent affatim edocentibus. Nam si nos ideò Missos nostros destinassemus, vt vice nostra Ignatij essent negotij iudices, quemadmodum vos prætenditis, qui latrocinale illud Concilium, in quo Ignatius deponi putatus est iudicium nostrum scribentes asseritis. Ante totius litis motionem, atque ante omnis initium controuersiæ feden ei propriam restitui proculdubiò censuissemus, vt legitimè nimirùm reciperet, quod nulla lege diffidentæ perdideratur, atque per Ecclesiasticum canonem restitueret quod illi potentia sæcularis ademerat : quatenùs sic deinde propria fede, necnon & omnibus suis antè receptis, viribusque resumptis restitutus iam & armatus, cum accusatoribus suis certaminis campum, & litigij conflictum posset arripere. Quod cùm in mundanis negotijs legibus tuis fieri censeas Imperator ; multò magis vt in Ecclesiasticis atque diuinis obseruaretur, pietas tua debuit præuidere.

Epiſcopus ſpoliatus primò reſtituatur, deinde iudicandus.

Sed hæc nos ex innumeris studio veritatis defalsatæ memoratæ crebriùs epistolæ nostræ dictionibus summatim tetigisse sufficiat. Cætera verò, quæ superfunt, per Legatos nostros, quos ad diuinitùs protectum imperium tuum ecce direximus, inspectis immutilatis exemplaribus, quæ illis tranquillitati tuæ demonstranda tradidimus, facillimè potes agnoscere. Quamobrem & nos quoque dilectionem tuam paternò salutantes affectu deprecamur, & per Deum, in cuius manu corda sunt Regum enixiùs obsecramus, vt eandem ipsam epistolam, quam gloriæ tuæ per longè superiùs memoratos, Rhadoaldum & Zachariam misimus, his præsentibus Missis nostris monstrare, atque ad collationem cum exemplaribus quæ eis dedimus, faciendam mora sussiciente accommodare digneris : quatenùs per hoc scire valeant, vtrùm sic eadem epistola in sua penes vos integritate maneat, quemadmodum exiterat à nobis tuæ sublimitati directa : an à quoquam fuerit postmodùm ad superiùs annotatas depraua tiones perducta.

Et siquidem per vestratum aliquem tantum nefas patratum est : quoniam apud Græcos (sicuti nonnulla diuersi temporis scripta testantur) familiaris est ista temeritas : miramur, & modis omnibus obstupescimus, si regius excellentiæ tuæ honor, qui iudicium diligit, adtantum potuerit deducens incuruari, cùm ad hoc magis diuinitùs ordinatus sit, vt deprauata corrigat, & falsata pristinæ veritati honestati restituat. Aut enim iusta fuerunt, quæ missimus, sicque consequenter oportuit ea seruari, aut si iusta putata nõ sunt, in quo iusta non fuerint, per aliud saltem scriptum exponi, vel nobis referri, & summa ratione debuerunt patenter ostendi. In nullo tamen horum oportuit ea vel Ecclesiæ, quę apud vos est, cognitione priuari, vel aliqua falsitatis depratuatione fraudari.

Porrò si tuæ manſuetudinis posposita notitia hoc immane sacrilegium gestum est, nihilominùs immensa admiratione ducimur, & quia tantum imperium illudi potuit, & tantam fraudem perforre iure dolemus. Denique sacri legium non immeritò commissile dicendus est, qui scripta pietatis fidelium, atque pij Principis notioni vel subdicit, vel à fui veritate subm ouens velamento præstigiorum suorum obnubilat. Veruntamen nos quomodocumque falsitati, vel depraua tioni eadem sit epistola submissa, grates innumeras agimus Deo, cuius inspiratione & fidelia eius exemplaria penes nos retinuimus, & cuius permissu qui hæc vel authenticam ipsam scripscre superesse nosciuntur. Nos autem Ignatij fratris & Coepiscopi nostri priuationi quocumque discrimine, priusquàm à nobis specialiter ad iterationem eius perducatur negotium, quia nec hactenùs consensimus aliquando, Deo nos confirmante, nullo modo consentiemus.

Verùm non ita iustificamus eum, vt nihil hunc reprehensione dignum admisisse dicamus, pro quo fortasse meritò poterat, legitima discussione facta, quodlibet canonicæ iaculum pati. sententiæ : cùm scriptum in Apostolicis literis consiteamur, dicentes : In multis offendimus omnes. & rursus : Si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, & veritas in nobis non est, sed ita volumus, & ita decernimus iſtiusmodi Pontificem digna pro factis recipere, vt sacerdotale decus penitùs non vilescat, nec tam facilè pontificalis apex terratenus incurucetur. Ita inquam volumus, & ita decernimus hunc, immò quemcumque Pontificem iustæ subdi sententiæ, vt non à sæcularibus quibuscumque iudicetur, non tyrannicè propellatur, non ante audientiam ecclesia sua priuetur , non ab inferioribus , sed à maioris auctoritatis personis recti calculi sententiam consequatur. Ita denique volumus, & ita decernimus istius, immò verò cunctorum sacerdotum causas examinare, culpam sua punire, vt paternos terminos non transgrediamur, sacros canones non conculcemus, nec decretalia sedis Apostolicę constituta, quibus Ecclesia tota fulcitur, atque munitur, quoquomodo violemus.

iacob. 3. 1. Ioan. 1.

Epiſcopus non iudicetur niſi à ſuperioribus.

Ad extremum ita volumus, & ita decernimus, Pontificem, qualiscunque sit, iudicari : vt ecclesiæ, cui præest, iura nulla temeritate, nulla præsumptione frangantur. Nullum quippe poterit Ecclesiæ ius dignum seruari, si Præsul eius à quibuslibet, vel quandolibet, aut quomodolibet impetatur, & pro libito cuiuscumque tanta facilitate pellatur. Quod cùm ita sit, non possumus interim fratrem nostrum Ignatium, qualiscumque sit, non inter sanctissimos, & beatissimos Patriarchas connumerare. Qui licèt apud vos sit tot opprobrijs, tot persecutionibus fatigatus, à nobis tamen non nisi qualis à decessoribus meis habetur, creditur & veneratur ; nullo quippe nostro examine alicuius criminis reus, nullo est nostro speciali iudicio repertus obnoxius : ac per hoc (cùm nulla est) nulla sententia condemnandus, aut à nostri, Ecclesiæque nostræ communione collegij sequestrandus, aut aliquibus, nisi honorabilibus vocabulis appellandus. Sed nec in Photij sacerdotali prouectu, præstando fauore in vota condescensionis nostræ modo quolibet inclinabimus. Ergò tranquillitas tua literarum saltem nunc tenore cognoscat, sedem beati Petri Apostoli in neophyto, & mœcho, & Constantinopolitanorum ecclesiæ inuasore Photio olim iusteque damnato, ac nihilominùs præsentia synodali nuper eliso, communionis nunquàm, nisi à præuaricatione cessauerit, præbiturum esse consensum.

Epiſcopus alium ordinare nõ poteſt.

Qui (vt cætera nunc omittamus) à Gregorio Syracusano, vel cæteris schismaticis in stitutus, immò destructus, contra omne fas alterius præsidere non potest ecclesiæ. Nam merito destructus esse creditur, qui à destructo adsiscari sperans, etiam liqua alia bona fortasiis habuit, nimiæ præsumptionis eius temeritati communicans, perdidit. Nam Gregorius quomodo quemquam ædificare poterat, qui multipliciter iam nosc ebatur elisus? Quomodò quemquam in aliquo Ecclesiastico poterat ordine stabilire, qui Ecclesiæ vnitatem scindens, ipse iam videbatur omninò deiectus? Sicut enim ligatus ligare, & deiectus dicere non potuit, sic destructus construere, & elisus quemquam ordinare nequiuit. In summo quippe statu sui oportet eum vigore consistere, & firmis inniti per omnia babibus, qui alterù vel prosternere, vel conatur statuere.

Gregorius ergò, qui canonicè, ac synodicè depositus, & anathematizatus erat, quemadmodum posset quemquam prouehere, vel benedicere, ratio nulla docet. Igitur nihil Photius à Gregorio percepit, nisi quantum Gregorius habuit : nihil autem habuit, nihil dedit. Per eorum quippe, vt legitur, manus impositionem & inuocationem dabatur Spiritus sanctus, qui nouerant mundas ad Dominum manus leuare. Cæterùm Gregorius, qui transgressor factus est legis ad iracundiam sui magis quàm ad consecrationem alicuius Spiritum sanctum per impositionem suæ

manus

manus sine dubio prouocauit, etiam si is qui ordinandus erat, nullas alias haberet sibi regulas obuiantes. Hinc enim scriptum est : Qui obturat aures suas vt audiat legem, oratio eius erit execrabilis. Si execrabilis, vtique & non audibilis; si non audibilis, ergo inefficax; si inefficax, profectò Photio nihil præstans : nimirùm qui vulneratum caput per illam manus impositionem potiùs habere dignoscitur. Prou. 21.

Porrò si prætendit iniustè ab Ignatio se fuisse depositum, quid de omnibus, qui in synodo illo tempore conuenerunt, sententiamque in eum protulerunt, perhibebit? Quòd si & illos iniustè fecisse dicere præsumit; quare cum eis nunc communicat, & quosdam eorum sacerdotio dignos existimat? Quos tamen rectè priùs non iudicasse reprehendit, & sententiæ, quam protulerunt, eos secundùm se debere succumbere non nescit? Sed videamus quorum iudicio, vel quorum auctoritate Gregorius post depositionem & anathema, honorem Episcopatus præsit, vel officium priſtinum recepit. Omnes enim illum & depositum norunt & anathematis vinculis obligatum, ac per hoc totius Ecclesiæ cõmunione priuatũ. Iam verò si dixeritis, quia ipse sibi Gregorius & honorẽ resumpsit & priſtinum officium recepit; audite quid Apostolus dicat : Nec quisquam sumat sibi honorem, sed qui vocatur à Deo tamquàm Aaron : sed & Christvs non semetipsum clarificauit, vt Pontifex fieret. Sed & venerabiles Antiocheni canones præcipiunt: Si quis Episcopus damnatus à synodo, vel presbyter, aut diaconus à suo Episcopo, aut fuerint aliquid de sacro ministerio iuxta præcedentem consuetudinem contingere, siue Episcopus sit, siue presbyter, aut diaconus, nullo modo liceat ei nec in alia synodo restitutionis spem, aut locum habere satisfactionis. Sed & communicantes omnes abijci de Ecclesia, & maximè si posteà quàm didicerint aduersus memoratos prolatam fuisse sententiam, eisdem communicare præsumpserint. Carthaginenses quoque regulæ excommunicatum qui ante audientiam communicare tentauerit, ipse in se damnationem protulisse manifestè denunciant. Hebr. 5.

Si ergo secundùm Apostolum nemo sibi honorem accipit, & Christus non se clarificauit vt Pontifex fieret, qui omnes cum Patre & Spiritu sancto glorificantes & glorificat, & ipse est Pontifex, de quo rursus idem dicit Apostolus : Talis decebat vt nobis esset Pontifex sanctus, &c.

Et si Episcopus, qui damnatus à synodo est, iuxta sacros canones, si aulus fuerit aliquid de sacro ministerio iuxta præcedentem consuetudinem contingere, & ante audientiam communicare, ipse in se damnationem protulit; ita vt nullo modo liceat ei nec in alia synodo restitutionis spem, aut locum habere satisfactionis, sed & communicantes omnes abijci de Ecclesia : quanta putas Gregorius pœna multandus est, qui post damnationem sui & anathema, in hæc omnia commissifie probatur, id est & super Christvm se extulit, & quod ipse non fecit, iste & honorem sibi resumpsit, & vt Pontifex esset, fe arrogantissimè clarificauit, & ante audientiam excommunicatus communicare, & vetita vsurpare præsumpsit, & damnatus de sacro ministerio non solùm aliquid, verùm etiam multa iuxta priorem consuetudinem tetigit? Quod certè Gregorius agere omninò non debuit, etiam si nulla commissa existeret, pro quibus damnari potuisset : quoniam prælati iudicium semper inferioribus formidandum est, ne si ei non obedierint, licèt ab eo fortassis iniustè ligentur, ipsam obligationis suæ sententiam ex alia culpa, id est, inobedientia, mereantur.

Igitur prælatos damnare indifferenter, oportet horrescere. Quicumque verò minoris auctoritatis sunt, damnare sollicitè caueant, ne maiorum suorum sententiam transgrediantur : Alioquin licèt iniustè nonnumquàm damnati sunt ex ipsa temeraria præuaricatione, culpa quæ nondum fortè perpetrata fuerat, & vltio quam culpa nec dum merebatur, proculdubiò subsequuntur. Nihil quippe lignum vetitum in se mortiferum habuit : sed qui inobedienter ex eo comedit, mortem sibi & posteris propinauit: non quia lignum maligũm ; cùm quod Deus fecit, totum fecerit bonum : sed quòd mala sit tranigressio, & nolenti subijci, per eam meritò sit orta damnatio. Porrò si dicitis Gregorium ab imperio vestro, & ab Antiochitibus fuisse receptum, percontari libet ô sapientissime Imperator, quibus hoc documenti, quibus canonibus iubentibus atq; rite poterit, vt hi qui abijciuntur, ab alijs reciplantur? id est iam veneranda & vniuersali synodo Nicæna de vtraque professione luce clarius inhibente ? Nam à seculari potestate nec ligari, nec solui sacerdotem posse manifestum est: & idcirco affatim approbatus Syracusanum Gregorium per imperialem tantummodò sententiam nullo modo valuisse reconciliari. Gen. 3. Ab Ecclesia damnatus, ab superiore nõ potest restitui.

Vbi si Pontificum quoque sociatur assensus; quærimus vtrùm præsenserit, an fuerit subsecutus ? Si subsecutus est, nihil ominùs ad id reditur, vt absolutio à sæculari potestate per præcepta valere non possit, Pontificumque secutus assensus, adulationis, vel terroris fuerit potiùs, quàm legitimæ sanctionis : si præsensit, doceatur à quibus, & vbi ille sit gestus, si secundùm Ecclesiæ regulam celebratus, si paterna traditione prosectus, si Maiorum more prolatus, si competenti examinatione depromptus, si ad maioris auctoritatis Sedem, quàm illa est, à qua Gregorius damnatione tenebatur obstrictus, secundùm Ecclesiæ regulas est relatum, si ipse Præsul, qui ligault, absoluit. Si hæc gesta non sunt, quo more, quo ritu Syracusanus Gregorius se gloriatur absolutum, cùm nec à Pontificibus ordine debito, nec Ecclesiasticis legibus fuerit expetitus , nec à mundana potestate potuerit præter Ecclesiæ tramitem prorsus absolui ? Iam verò si dicatis, non ego absolui, sed à Pontificibus vt solueretur postuluai : econtrà illi multò magis à vobis postulare debuerunt, vt si eum vellétis absolui, legitima Ecclesiastici tenoris absolutio præueniret; & hæc omnia quæ superiùs dicta sunt, secundùm Ecclesiæ tramitem seruarentur, præcipuè cùm non ab inferiori vel pari, sed à maiori persona : & (sicut ex Apostolicis canonibus edocemur) solùm ab eo qui eum sequestrauit, aut certè à prima Sede iure possit absoluli. Inferior quippe, vel compar antelatum, vel comparem non annuente maiori, absoluere non potest. Sola igitur potior inferiorem conuenienter absoluit. Proinde Inferioris loci Pontifices eos, quos potior suus obligauerat, sine prima Sede absoluere non potuerunt. Inferior, nec par maiorem auctoritate propria non absoluit.

Verumtamen, licet contra Nicænenses sacros canones præfatum Gregorium, qui abiectus fuerat, receperint; nunquàm tamen eum à vinculo damnationis & anathematis exuerunt, quem absolutione præuaricatoria potiùs nexuerunt, & hunc, dum soluere nixi sunt, nodis maioribus dediderunt. Quinimmò dum sententiam maioris contemnentes transgressi sunt, vel etiam suam tergiuersatorio consilio, lenique sensu fibimet facti contrarij destruere sunt moliti, pari præuaricatione habentur innexi, & simili pœna secundùm Apostolicos, & nonnullos alios canones tenentur obstricti : ita vt communicantes expelli de Ecclesia iubeantur, ac per hoc, reos reum iustificare conslat minimè potuisse, nec ligatos ligatum soluere modo quolibet valuisse. Matth. 16. Sententia pastoris erũ iniusta timenda.

Iccce à quibus ô Christianissime Princeps, Photius est institutus. Ecce qualis est Gregorius, qui Dormitantius conuenientiùs poterat dici. Quamobrem cogita sili carissime, tracta & tecum sedula meditatione perquire, si stare Photius possit, etiam si miris virtutibus polleat, etiam si omni scientia fulgeat, quando qui hunc statuisse tentauit, dudùm iam cecidit: & volens erigi cum conantibus se erigere, numquàm recuperaturus denuò ruit.

Consideret ergo diuinitùs vester inspiratus apex quomodo Photius (etiam si nihil aliud sibi iure valeat impedire) queat in sacerdotali gradu perstitere : quandoquidem institutor suus cùm hic ordinaretur, non solùm sacerdotio, verùm etiam ipso carebat Christiano vocabulo : & sicut iam expositum, nec damnatus iustificare, nec depositus erigere, nec ligatus potest quem quam per impositionem manus prouehere : impossibile est enim horum aliquid fieri. Iudicare ergo manifestissimæ Imperator cui potiùs obediendum est, Deo, an hominibus : iudicate cui potiùs resistendum sit, postulatis quam in Petro Deus omnipotens ordinauit, quam & super cunctam Ecclesiam extulit, an ordinationi Gregorij Syracusani, cui dicendum est : Væ homini illi, per quem in Ecclesiam Christi tot scandala venerunt : quique olim (sicut ipsi scitis) à fratre & comministro nostro Ignatio, & à synodo quæ sub eo erat,

depositus est: & vt Apostolica sedes in eius damnatione consentiret, ab ipso confacerdote nostro postulata est.

Sed decessores mei beatæ memoriæ Leo ac Benedictus sedis Apostolicæ moderamina seruantes, noluerunt sic vnam partem audire, vt aliæ parti nihil penitùs referuarent: Vnius quippe mediator non est, quamobrem interim depositio ipsius à sede Apostolica non suscepta, remansit infirma. Cumque idem Gregorius per Legatum suæ partis, Zachariam nomine, sedem agnouisset Apostolicam, in sua depositione nullatenùs consensisse, non gratias egit, non à cœptis in eam dictum fratrem nostrum sæuientibus contumelijs conquieuit: sed benignitate Dei, & patientia sedis Apostolicæ in superbia abutens, in ipsum videlicet Ignatium Patriarcham suum rediuiua iacula impietatis irreuerenter exacuit: & eo superstite neophytum in Constantinopolitanam ecclesiam consecrauit: quin potius & aduersus sedis istius decreta contumax esse non destitit, qui pro se, non contra se ipsius ab ea decreta paulò antea data, tanquàm ingratus nõ recolit, & veluti tergiuersator arma præparat aduersus arma, sibi tutelam salutis non modicè conferentia, & murum destruere nititur, qui ne ipse destrueretur fortissimè custodiuit. Et agit nunc quantum in se est, vt ea statuta prorsus habeantur inualida, quæ cùm ipse his egeret, supplex petebat, & vt fortiora essent adamante, submissus optabat, atque vt sibi auxiliarentur, humiliter implorabat; necnon & contra ea repugnantes fortitan tyrannos & sacrilegos iudicabat. Nisi enim sedes Apostolica ei parceret, ille quomodo conrueruendissimum Ignatium posset destruere, brachium non haberet. At ille vius est sedis Apostolicæ bonitate in malignitate, & beneficium in patris fui conuertit exitium.

Dicite igitur ô Imperator, obsecro, cùm ita sit, quomodo non debeamus nos Ignatium non adiuuare? aut vsque ad iudientiam (quantum in nobis est) indemnem non penitùs conseruare? vel quomodo non postimus Gregorium, & hos qui ex parte ipsius sunt, meritò condemnare? Quando Ignatius, nisi à nobis esset impeditus, sic illos canonice fortitan sterneret, vt & eum nullo conamine potuissent impellere: isti qui non nobis hæserunt, quos in adiutorium suum habere promptissimos meruerunt, nec à nobis consilium acceperunt, vt hi cum Patriarcha suo vel pacificari, vel canonicè iudicari potuissent, sed vires suas à nobis ne franderentur seruantes, eas aduersus eum protinùs præparárunt. Vndique perpendite quantum nos nunc Ignatio debitores sumus, qui sibi obstaculum, & inimicis eius facti sumus defensionis vmbraculum: quamuis nos non ideò iudicium istorum distulerimus, vt ei nocendi iacula præpararent, sed vt sic sententia in nos prolata valetudinem haberet, vt à nobis examinatio præcederet: & rursus sic ab illis in eum obiecta penitùs coram nobis admitterentur, vt partis Ignatij persona vocata, vel conuicta nostræ præsentiæ non deesset.

Quamobrem dilato parumper iudicio, & interim infirmata tentenda, missum est vtrique parti, sedis Apostolicæ Præsulis præsentandum optatibus, ac etiam (vt par est) subijcien dum diffinitionibus: sed dum pars Ignatij properando disponit iter, ab hostibus eius viribus resumptis, non iam fidē Apostolicam petentibus, non Petri memoriam facere dignantibus Ignatius trahitur, impellitur, & innumeris malis affectus ab Ecclesiæ regimine sequestratur. Et hoc totum factum est, eo quòd prædicti Pontifices vtrique parti æquitatem seruantes, & vtriusque lateris audientiam postulantes, Ignatij non firmando sententiam, immò verò interim infirmando, inimicis eius quodammodò manum porrexerint, dum nimirum sententiam in eos prolatam, nõ interim auctoritate sedis Apostolicæ roborauerint, sed vsque in præsentiam eiusdem Apostolicæ sedis differri decreuerint.

Quamobrem carissime fili, & laudabilis Auguste, quia quasi per nos inuenta est Ignatij defectionis materia: idcirco præter id quòd frater adiuuari debet à fratre, præter id etiam quòd Petro cuius in terris, licèt indigni, vicem gerimus, Christi oraculo peculiariter dicitur: Et confirma fratres tuos. Etiam hoc speciali ter dicitur cum non solùm adiuuare & confirmare, verùm etiam (sicuti ipsi potestis ad- Luc. 22.

uertere) totis nos pro illo viribus oportet per omnia discepatare: vt videlicet totum in illo fundituis abdeatur, quòd per nos lædendi fomitem aduersarijs eius reperientibus, ei violentiam inferri monstratur: totumque recipiat Christo propitio, quòd, dum nos moderatè, ac regulariter gerimus, ipsè præiudicialiter amisisse dignoscitur. Quoniam & præfari decessores nostri, Leo scilicet & Benedictus beatæ recordationis Pontifices, si tale quid diebus eorum Gregorius, vel complices eius patrassent, videlicet vt abusi tanto compassionis & patientiæ sedis Apostolicæ circa le beneficio in ignatium manus suas iniecissent, aut aduersus eum, ipsis fan cris præsulibus inconsultis, linguas suas taliter exacuissent; profectò eos tamquàm ministros iniquetudinis, & ipsos se sole clarius obnoxios ostendentes, sine quauis retardatione protinùs condemnassent, & tantum piaculum impietatis eorum destruere ardentissimè studuissent. Sed quia illi diuina vocatione ab hac conuallelachrymarum subducti sunt, hanc tyrannidem nondum intuentes, nos debemus in eorũ labore succedere, qui succeßimus in honore, in cuiusq; tempore crudelitas, quæ diebus ipsorum cœpit radices mittere, consummata perpatuit. Proinde nos, primò quia sedis Apostolicæ detota ecclesia fas habentis iudicare, moderamina retinemus: secundò quoniam fratribus iniuriam passis subuenire debemus: postremò, quia (sicut iam diximus) oportet nos in eorum labore succedere, in quorum succeßimus pontificatus honore: quemadmodum ipsi decessorum suorum exempla secuti sunt, & operis eorum strenui cultores inuenti sunt: quòd ipsi profectò agerent adiuuante Domino: habentes (quemadmodum illi) eiusdem zelum iustitiæ, seu priuilegium dignitatis nos studiosè perfecre procuramus: nimirùm quod omittere proculdubiò, sicut nosse cunctis clarè tribuitur, non valemus.

Sed dicis ô Imperator etiam sine consensu nostro Photium & ecclesiam retenturum, & communionem Ecclesiæ habiturum: Ignatium verò nihil per nos meliorationis penitùs adepturum. At nos è diuerso credimus, quòd ecclesia Christi sacros canones, & præcipuè Nicænos non tradat obliuioni, præcipientes videlicet, vt hi qui abijciuntur, ab alijs non recipiantur. Credimus etiam, quòd dùi membrum incolume non subsistat hærens membris capiti non hærentibus. Postremò credimus, quòd cætera membra (si tamen affectant viuere) caput quandoque sequantur. Verùm in omnibus his (secundùm Apostolum) non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei: & ideò pro labore pietatis moras vllas, roborante nos Deo, minimè fallidimus, quia etsi nostrum est currere, diuinæ tamen est potestatis quando ci placuerit ad palmam perducere. Rom. 9.

Quod autem facere Apostolicam fedem decuit, sicut ad omnes orthodoxos Ecclesiæ Catholicæ scriptimus, strenuè fecit: Dei verò est cœpta perficere: nam nos vomere quidem linguæ terram proscindimus mentium, & in ea verborum semina spargimus: Deus autem potens est illa & sui rore spiritus infundere, & augmento gratiæ fœcundare, atque eorum quanta, & qualia vult, & quomodo vult ad vberem & multiplicem fructum perducere: quoniam nos esti agri Dominici cultores sumus; attamen neq; qui plantat est aliquid, neq; qui rigat, sed qui incrementum dat, Deus. 1. Cor. 3.

Verùm his ita se incunctanter habentibus, constat eos, qui semel à sedis Apostolicæ præsulibus perculsi sunt, sententia illius hodieque constringi: ita vt eorum nonnullos quidem prolata contra se iudicij tela principum tegmine munitos non ftatim fauciauerint, quandoq; tamen medullitùs penetrauerint, nonnullos autem etiam post mortem susceptam cunctis execrabiles omninò reddiderint. Quotquot autem in ipsa communione sedes Apostolica tenuit, aut dù viuerent ab ecclesia sunt vniuersali recepti, aut postmodùm ab ea sunt ma celebritate retenti. Præterea illos in quorum damnatione non consensit, singulari prærogatiua dissoluit. Quæ vt manifestiùs prudentia tua cognoscat, ex his pauca commemorare studebimus. Primò quidem claiuger cœli Petrus & primus sessor Sedis illius, Simonem magum non ferri sed linguæ mucrone prostrauit. Sed ille principum vtens virtute non solùm in nequitia sua perman sit, sed & malè moriés, sui causa, in eiusdem damnatoris sui

mortem

mortem principes inflammauit. Deinde cum Asiani omnes inter cæteros, Euangelista Ioanne auctore, quartadecima luna cum Iudæis putarent Pascha celebrandum; hos Præsul meritis & nomine Victor à communione collegij separauit. At illi omnes cum nonnullis ecclesiarum Præsulibus non solùm huic manus minimè præbuerunt, verùm etiam pertinaciæ redarguerunt. Felix quoque Papa Constantinopolitanum Acacium non solùm depositi, verùm & insolubilibus anathematis vinculis innodauit. Sed adeò est contemptus, vt idem Acacius, mundi dilectorum tuitione protectus, etiam nonnullis Romanis Pontificibus decedentibus, & officio sicer dotali iuxta præcedentem consuetudinem fungentur, & exceptis paucis, omnium orientalium communione frueretur. Porrò Agapitus Apostolicæ sedis Præsul Anthimum Constantinopolitanum similiter Antistitem condemnauit, & in loco eius ordinauit Mennam, pro quo videlicet Anthimo Siluerius & Vigilius Romani Pontifices ab Augusta Theodora multa incommoda, sed & discrimina simt perpessi: sed ad restitutionem eius nullatenùs inclinati.

Eusebius lib. 5. hist. cap. 24.

Felix 111. in epist. 3. & Liberatus de causa Nest. & Eutych. cap. 18.

Agapitus in epist. 4. & 5. & Liberat. c. 21. Pontifical. in Siluerio & Vigilio.

His ergo de pluribus sedis Apostolicæ magnis & præclaris rectoribus carptim commemoratis; quid mirum si nos pro Photio contemnimur, cùm videamus Apostolorum principem pro veritate contra Simonem defensa, etiam mortem subire? quandoquidem, licet serò, licet postmultos fudores, quandocumque tamen mundus totus ea defendit, quæ Petrus contra Simonem defensisse dignoscitur: ea damnat, quæ illum damnasse describitur.

Quid autem mirum, si nobis pro ecclesiastica correctione laborantibus manum non daris, sed & duritijs redarguitis? cùm videamus Victorem Papam & martyrem, qui idcò verè victor est, quia martyr, pro Ecclesiastica traditione penè à totius Ecclesiæ præsulibus pertinaciæ redargutum: quandoquidem Ecclesia tota nunc cum illo sapit, & quod fecit laude prædicat dignum. In quo animaduertendum, quia si tunc ille pro iustitia tanta fæueriate non vteretur, licuti nonnulli hortabantur Episcopi, hactenùs fortassis error ipse manssiset, præcipuè cùm etiam eo tanto zelo succenso, vsque ad Ephesinam priorem in aliquibus perduraslet synodum legerimus. Quid præterea mirum, si sedes Apostolica diebus tuis paruipenditur, nec ab Imperio tuo, tibiq; e subiectis auditur? cùm videamus sanctum Felicem adeò ab Imperatoribus prædecessoribus tuis contemptum, vt ab eo anathematizatum Acacium ita sua protectione munirent, vt & sede Constantinopolitana dum vixit abuteretur, & in persidia sua mala moreretur. Verùmtamen propitio CHRISTO, sedis Apostolicæ Pontificibus indefessè certantibus, à Catholicis iugi fatigatione remota, tandem aliquando à sæpè fati beati Felicis sententia, id est, Ecclesia tota conuersa. Et quia prædictus Acacius non est inuentus superstes, consequenter nomen eius in ecclesia taceri sanctum est. Sed & tu Imperator orthodoxe de ipso nunc cum sede Apostolica sapis, qui si illo tempore fuisses repertus, pro eo contra eam, & in hac causa steres fortassis accensus.

Ad extremum quid mirum, si pro deiectione Photij nominaris? quando Antecessores tui principes pro Anthimo iam dicto prædecessores meos vsque ad consessionem persequendo perduxerint? Verumtamen, licèt diutissimè laborauerint, sæuierint, & tot diras aduersus eos afflictiones commouerint: sententiam tamen eorum mutare, vel Anthimum reuocare ad pristinum statum nullo modo potuerunt: qui licèt tardè, quandoque tamen & ipsum Anthimum, & sensus eius cum sede Apostolica splentes detestati sunt: & Mennam virum sanctum ab ipsa promotum, non sicut vestrates falsò autumant, sed cum ea hunc dignè recipientes veneranter amplexi sunt. Quis verò tunc videns Petrum vel successores eius Simonem, præfatosque præuaricatores tam fortiter debellare, non poterat indignari? & eos tamquàm infensatos efferri penitùs arbitrari: præsertim cùm pro eisdem perfidis totius præter paucissimos aduersus illos cum principibus suis pugnauerit orbis? Sed quia veritas tegi funditùs humanis non potest conatibus, & præfati, quin & alij sancti summiq; Pontifices spe freti, quę non confundit, tot labores arripuerunt: idcircò sol iustitiæ radios suos fortasse mittens & nebulam dissipauit erroris, & veritatis paulatim lumen ostendit: sicque demùm quantum illi defensores Ecclesiæ rectè sapuerint, & isti nequiter oberrauerint, tamdem euidenter innotuit. Ita quoque & nos (vt verbis egregij loquamur Apostoli (habentes eum dem spiritum fidei; quem & Patres nostri) sicut scriptum est: Credidi propter quod locutus sum; & nos credidimus, propter quod & loquimur; & confidimus, quoniam qui Abraham, contra spem dedit filium, potens est nobis pro Ecclesia sua laborantibus & incrementa spiritalium frugum donare, & earumdem frugum vberem fructum multiplicare.

2. Cor. 4. Psal. 115.

Vnde dicito, quæsumus, ô Imperator pijssime, culus prolixitatis inobedientia, vel cuius multitudinis insolentia, aut cuius potestatis excellentia, nos ab hac side, vel spe debeat aut valeat saltem parumper auertere? Præsertim cùm beatissimus iam designatus exclamet Apostolus: Est inquiens fides sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium. & rursus: Spes, ait, quæ videtur, nó est spes: nam quod videt quis quid sperat? si autem quod non videmus, speramus, per patientiam expectamus.

Hebr. 11.

Hac igitur fidei sæ spe certificati, fili, cariſſime, nos quidem de percipienda mercede laborum (etiam si vos nobis nunquàm obedieritis, etiam si quantum potes sis Apostolicæ sedi reniti contenderitis) nullatenùs dubitamus. De te tamen tamquàm de dilectissimo filio vehementer ingemiscimus & tristamur: quoniam non piorum vestigia, sed prauorum principum exempla sectatus, Apostolicæ & primæ in toto orbe terrarum sedis edicta, peruersorum hominum sussionibus illectus, atque decretis postpopis, & anathematis obligamenta, quibus persecutores Ignatij com ministri nostri, Photium videlicet, qui post depositionem nimis multa de ministerio sacro contingere iuxta prædecessorum consuetudinem ausus est, & sautores eius regulariter irretiuit, contemnis: & quasi minus Christianus temerè paruipendis.

Quod quantum sit à pio intellectu remouendum, & à fidelium cordibus execrandum, eximius Præsul nostræ sedis moribus & nomine Gregorius ostendit, cùm de hoc scribens, dicens: Si sunt qui certissimè talia sentiunt, vel tenent, quia Christiani non sunt; dubium non est eos, quæ & ego & omnes catholici Episcopi, atque vniuersa Ecclesia anathematizamus, quia veritati contraria sentiant, contraria loquuntur. & rursus: Ipsi, inquit, sibi testes sunt, quia Christiani non sunt, quia ligamenta sanctæ Ecclesiæ vanissimè æstimant conatibus soluere, ac per hoc nec absolutionem sanctæ Ecclesiæ, quam præstat fidelibus, veram putant, si ligaturas eius valere non æstimant. Contra quos diutiùs disputandum non est, quia desiciendi per omnia & anathematizandi sunt, vt vnde veritatè fallere se credunt, inde in peccatis suis veraciter ligentur.

S. Grego. epist. lib. 9 epist. 49.

Contra contemnentes ecclesiasticas.

Sed si fortè dicis non debuisse nos tam concitè audita dicta credere, nec tamad proferèdam sententiam esse procliues; nouerisô Imperator, hoc rationabiliter posse dici, si culpa cum clamore, quemadmodum Sodomorum & Gomorrhæorum, non esset: si quæ de Gregorio gesta superiùs intimauimus, tam in propatulo non extitissent: si scripta vestra, quæ apud Constantinopolim contra consacerdotem nostrum Ignatium, vel circa Photium, immò verò per Photium gesta sunt euidéter, nullatenùs indicassent: vel si Legatos nostros, & epistolas pietas tua benignè suscepisset: vel si susceptas ausu temerario nemo sallacia deprauasset, & illas ab earum veritatis tenore nullatenùs amouisset. At vbi piaculum non solùm cum voce, sed & cum clamore commissum est, & sanguis insontis fratris (si cut hactenùs) clamabat ad Deum de terra, & vestrates (iuxta quod per Prophetam de reprobis exprobrantis effectu perhibetur) peccatum suum, quasi Sodoma prædicauerunt, nec abconderunt: postquàm scripta quoque vestra, id est, peccatum confummatum, liquidò demonstrârunt, postquàm etiam Missos nostros auersatos à colloquio fidelium, & iustis nostris auersos, & epistolas nostras occultatas, atque fallatas agnouimus; quid potulmus consultius, vel cautiùs agere, quàm (ne vt magis ac magis scelus, vt cancer serperet) id funditùs extirparemus: & (ne vt desides

Esa. 3.

Rom. 5.

& negligentes iudicaremur) pro domo Dei celerem, feruidumque zelum ostenderemus? Præter hæc autem, quia falso diuulgari fueramus, nos vel Ignatij depositioni, vel Photij promotioni consensisse idcircò veloci studendum esse satisfactione, & Christi Ecclesiam de hoc certificare iussimus.

Nec eiò credi crimen debet, nec cognouisse tarde putari. S. Greg. in expos. 2. Psal. pœnitent.

Vbi quemadmodum audita crimina non facilè credidi, sed cognita sine tarditate punirì debeam; sanctus iam nominatus Papa Gregorius & magister egregius, sapienter edocet dicens: Peccatum cum voce, culpa est in actione: peccarum verò etiam cum clamore, est culpa cum libertate. Sed quid hoc exemplo nisi nos admonemur ne ad profe-rendam sententiam vnquàm præcipites esse debeamus, ne temerè indiscussa iudicemus, ne quælibet mala audita nos moueant, ne passim dicta sine probatione credamus; quod profectò perpetrare pertimescimus, si auctoris nostri subtilibus facta pensanius. Ipse quippe vt nos à præcipitata sententiæ prolatione compesceret, cùm omnia nuda & aperta sint oculis eius, mala tamen Sodomæ noluit audita iudicare, qui ait: Descendam & videbo vtrùm clamorem qui venit ad me, opere compleuerint, an non est ita, vt sciam. Omnipotens itaque Dominus, & omnia sciens, cur ante prouocationem quasi dimittit, nisi vt grauitatis nobis exemplum proponat, ne mala hominum antè præsumamus credere, quàm probare?

Gen. 18.

Ecce per Angelos ad cognoscenda mala descendit, moxque facinorosos persecutit, atque ille patiens, ille mitis, ille de quo scriptum est: Tu autem Domine cum tranquillitate iudicas, ille de quo rursum scriptum est: Dominus patiens est & dolitor, in tanto crimine inuolutos inueniens, quasi patientiam prætermisit, & diem extremi iudicij expectare ad vindictam noluit, sed eos igne iudicij ante iudicij diē præuenire? & ecce malum & quasi cum difficultate credidit, cùm audiuit, & tamen sine tarditate persecutit, cùm verum cognoscendo reperit: vt nobis videlicet daret exemplum, quòd maiora crimina & tardè credenda sunt cùm audiuntur, & citiùs punienda, cùm veraciter agnoscuntur.

Sap. 12. Eccli. 5.

Nos igitur quomodo ad puniendum audita mala proclines, aut præcipites fuimus, quando (sicut longè superiùs diximus) antequàm Legati vestri Aria vir videlicet illustris spatharius, ac cæteri Romam veniissent, quæ apud Constantinopolim posteà gesta fuissent veraciter agnouimus, nos iam audita, nec tamen credita penitùs habebamus? Postquàm verò, idem Missi vestri ad sedem Apostolicam peruenerunt, quæ audita solo primitùs didiceramus, patieri coram nobis, & tota Ecclesia, quæ apud nos est, manifestari cœperunt: nec tamen nos interim ad fùi damnationem quoquomodo pertraxerunt.

Postquàm verò Missi nostri, quos istuc adhæc per ordinem, ac subtiliter inuestiganda, & pleniter inuenienda, seu vestræ notitiæ veraciter referenda destinaueramus, vnà cum Leone à secretis Imperiali Legato regressi sunt: & tam epistolam tuam, quàm cætera scripta de his, quæ Constantinopoli gesta sunt, ab illo suscepimus, & diligenter in vestigauimus, eosdem Missos nostros vnà cum sancta synodo regulariter examinauimus; cuncta, quæ gesta sunt, enucleanter didicimus, omne quodque dubietatis nubilum ex corde pepulimus, ac per hoc docente magnifona Christi tuba præfato scilicet Papa Gregorio, quod suprà meminimus, sicut audita mala tardè credidimus, ita tot probationibus cognita, citiùs puni re necessariò procuauimus, & hoc rite: nam ad cognoscendam & condemnandam impietatem Nestorij, sancta Ephesinæ synodus solam epistolam eius quam ad beatum Cyrillum scripserat, recitatam sufficere credidit. Quinta præterea synodus etiam iam mortuos Origenem, atque Theotlorum per eorum damnanda scripta non rectè sapuisse repertos, anathemate perculit. Sanctus quoque Papa Gelasius de damnatione Acacij vestræ quondam vrbis Episcopi ad Dardanos scribit, dicens: Hic, si examinatio quæritur, iam iudicio non erat opus, postquàm litteris fuis ipse confessus est. CHRISTI præterea confessor Papa Martinus Cyrrhum, Alexandrinum, Sergium, Pyrrhum, & Paulum Constantinopolitanos, solis eorum in sua sacra synodo scriptis recèptis, damnationi contradidit. Hæc ergo, & tot prædecessorum meorum exempla sequentes, solennitèr nos Photium & complices eius damnasse manifestum est: præfertim cùm ex vobis audierimus in scriptis Ignatium, qui meritò Christus Domini dicendus est, à subiectis & inferioribus fuis sententiæ gladio transfoderatum fuisse, ac detrimentum dignitatis propriæ pertulisse, quod aptè secundùm Dauid in Saule, quem dicit Christum Dei, nuncupatur: abiectus tamē à Domino iam dignoscebatur exhorruisse, Regum prodit historiarum dum ex ore pueri Amalechitæ, etiam mendaciter dicentis audisset, quòd occiderit Saulem, non alia certitudine requisiuit, fed protinùs hunc perculsit dicens: Sanguis tuus super caput tuum, os enim tuum locutum est aduersùs te dicens: Ego interfeci Christum Domini.

1. Reg. 1. Propriis ore ea confessione alios esse prohibet.

Verumtamen quid opus est hinc multa prosequi, cùm hodieque penes Ecclesiam Constantinopolitanam impietas ipsa vigeat, præuaricatio regnet, schisma multiplicetur? Porrò si sententiam nostram exhorrescitis, & hanc alicuius valetudinis esse putaris, ne illam formidetis tātùm, quia in præuaricatoros & contaminantes prolata est, quantum quia perpetuò constringit inobedientes, & nisi resipiscentes nunquàm omninò resoluit: Quapropter fili carissime & christianissime Princeps, quem cum omnibus imperio tuo subiectis alloquimur, auferte malum de medio vestrùm, tollite adulterum, tollite tyrannum & persuasorem Ecclesiæ: reddite fratri & Coepiscopo nostro Ignatio ecclesiam sibi diuinitùs creditam: de qua vos illum aute omnem audientiam canonicam expulistis: reddite quod sustulistis, & emendate pro Deo quod contra Deum egistis: relinquite malum, conuertimini ad bonum, reuertimini ad nos, & corrigemini: & liberati à malo, à nobis nullatenus diuidemini: quoniam nos non in Photium ideo sententiam tulimus, quia homo est, quia Photius dicitur: fed quia est persona præuaricatrix, & quia viuentis Antifistis, & canulla ex parte legitimè carentis, vsurpauit Ecclesiam. Itaque malefactum quod in ea est & in fautoribus eius punitur irrogatione sententiæ: quæ præuaricatio, quod maleficium si recedat, iam non erit illa persona, in quam sententia prolata est. Remanebit enim homo & Photius, quem non damnat in quantum homo est & hominis nomine censetur, fed inquantum præuaricator & malefactor est. Si ergo delinat esse præuaricator, sententia nostra in eo locum penitùs non habebit: alter enim erit quàm ille, cui illata sententia est, dum incipiet esse quod non fuit, vel non esse in quem prolata sententia est: nam quamdiù in hoc manet cui illa: a sententia est, verè insolubilis est illa sententia.

Et quantumlibet floreat ille, cui irrogata est, quantislibet affluat honoribus, tantislibet miris laudibus efferatur, illa sententia perpetuò constringentur. Et nisi resipiscat, si non modò, certè vel post paucos, aut etiam post multos annos, aut certè quandoque, etsi nō vita fua carebit ecclesia, quam tyrannicè possider, carebit tamen post mortem Christianitatis proculdubiò nomine, cuius professionem inuerecundè conculcat.

Iam verò si sententia nostra, ac fautores suos iudicat obligatos, & idem cum eis posse absolui; hoc enim significare videmini, cum epistola nobis directa nos mutare voluntatem, consilium, ac sententiam sæpiùs exhortamini: Vtique non prætendit inlusitiam, & esse alicuius momenti profectò non dubitat, quæ tum potuit obligare, & à qua fe cum fautoribus suis posiit absolui: quia non posset obligare nisi iusta. Cùm autem iusta sit, nonnisi damnato errore iustè resoluitur.

S. Gregor. epist. lib. 6 epist. 14.

Ergo fateatur errorem Photius cum fautoribus suis, deponant præuaricationē omnes, quos ligatos tenet iusta sententia: fed tu multò magis fili carissime, qui tantùm iustitia & pietate cunctos debes superare, quatenus dissoluta præuaricatione dissoluatur quisque, consequenter & sententiæ prolatæ censura: quia & Nathan Propheta palàm, publicè que in facie regis Dauid, & commissum pronunciauit errorem, & quia hoc ipse cōmiserit omninò non tacuit, fed confessione correctum consequenter absoluit. Præterea non omittendum esse credidimus nos commemorare præterito anno per indictionem videlicet tertiamdecimam epistolam sub nomine vestro conscriptam, per Michaelem protospatha-

Martinus in Concil. Lateran.

spatharium fuscepisse: quæ tantis erat verbis contumelio-
sis, immò blasphemijs respersa, vt scriptor eius non nisi in
gutture colubri calamum tinxisse putetur, & dictatoris la-
bia pro dictionibus venena fudisse videantur, adeò vt si
cuiusquam simpliciorum cor penetrent (non enim hæc au-
res prudentium suscipiunt) hunc continuò necent, nimi-
rum tanto miserabilius, quanto mors animæ magis quàm
corporis per illum virulentum hausturn admittitur. De
cuius immanitate piaculi, licet vobis iam nos scripsisse re-
colamus, eadem tamen scribere vestræ sapientiæ nunc, mi-
hi quidem non pigrum, vobis autem & multis necessa-
rium.

Dentque opinati sumus, & adhuc nihilominus opina-
mur, quòd dictas vestra tamdem aliquando respicsat, &
de Ecclesiæ Constantinopolitanæ restaurando statu, nobis
salubria fuudentibus acquiescat. Sicque demum omnia
scripta, quæ male sint compilata, non solùm aduersum
nos, & hanc sanctam ecclesiam, verùm etiam contra fra-
trem nostrum, & comminsitrum Ignatium, coram vni-
uersa imperij sui multitudine igni tradenda decernat. Alio-
quin iam cunctis ecclesiæ fidelibus quæ soret Apostolicæ
sedis auctoritas, vel quæ fabricatoribus mendacij, seu in-
uentoribus peruersorum dogmatum immineret vltio,
profectò pateceret. Impossibile est enim (quamquam
nostras nos speciales iniurias curare flocci pendamus) vt
tantorum, actalium sanctorum Patrum, & propugnato-
rum Catholicæ ecclesiæ, ac destructorum diuersarum hæ-
resum, atque defensorum orthodoxæ fidei blasphemias æ-
quanimiter sustineamus, vel etiam tantæ sedis, siue tam ex-
cellentis ecclesiæ Romanæ, cui Deo deferuimus auctore,
contumelias perferamus.

Verùm quamuis & de nobis humiliter sentiamus, non
tamen (conscientia dictante) vera esse quæ vos de nobis
perhibetis, assecueramus: sed vt diximus, ea postponentes,
illa potius quæ IESV CHRISTI sunt inuestigamus. Et si
male congesta aduersus eius famulos, aduersus eius ordina-
tiones, aduersus eius dispositiones stabilita priuilegia re-
periuntur; nulla patientia toleramus: & non solùm hæc de-
struere totis viribus anhelamus, verùm etiam conflatorib.
tantæ peruersitatis dignam vicissitudinem reddere ne-
cessariò meditamur. Nimirum ne hos quis impunitos in-
tuens, aut nunc, aut futuro tempore deinceps talia præsu-
mat præstigia falsitatis componere, vel commenta blasphe-
miarum huiusmodi figmentis conradicere. Quapropter,
Imperator sublimissime, diligenter propter Dominum in-
quirentes, atque scrutantes, si vestra illam non fuisse præ-
ceptione tam cœu non inuenerit is confectam, immò to xi-
catis syllabis infectam epistolam (vt interim de tot præsti-
gia texentium poena taceamus) quam illi vobis zelo verita-
tis flagrantibus inuoluere, conuenit saltem huius socia ac-
cepta, & palam cunctis igne fuccensa per augustales vestros
tam nobis, quàm omnibus, ad quorum notitiam peruenit,
destinatos apices competenti satisfactione à tam peruerso
sensu, & tam profanis adinuentionibus, quod à sensu ve-
stro non fuerint commentis tradita, vos exhibere prorsus
immunes. Iam verò si vobis in multis huius mundi solli-
citudinibus occupatis surreptum est, vt talia scribere manda-
retis, ne pigeat clementiam vestram hoc etiam ipsum hu-
militer confiteri, & legibus vestris vt huiusmodi scripta
nullius habeantur momenti, decernere: ita vt penes quem
reperta fuerint, impunito non euadente, ipsius quoque
sæpe memoratæ, ac semper execrandæ epistolæ vel exem-
plaris eius apices intemeratis pro reuerentia manentibus fa-
cris dictionibus, flammeo dedantur igni voranda: vt & si-
nistræ opinionis næuo quod ex blasphemis scriptis incurre-
retis, carere valeatis. Et ingrati filij circa matrem vestram,
ex qua imperandi fastigium vos, & patres vestri ordine eg
litus dispositio percepistis, nullatenus appareatis.

Sinautem scirote, quoniam postquam in hac vos pertina-
cia persistere finetenus velle comperimus: primum quidem
congregatis cunctarum occidentalium regionum venera-
bilibus sacerdotibus, dictatores, & dispositores, atque præ-
ceptores tantæ fallaciæ, seu crudelissimæ derogationis san-
ctorum, vel paternarum traditionum, ab omni Christiana
na compage remotos, Apostolica freti auctoritate, diris
anathematis vinculis innodabimus. Necnon & patrum, ac
prædecessorum meorum secuti vestigia, qui soliti sunt ei-
iam numerosorum Concilia nequiter celebrata cassare
Pontificum, sicqua socia sunt crebrodictæ, vel exemplaria
fortassis epistolæ, quin potius non solùm hæc, sed & om-
nia scripta, quæ vel aduersus fratrem & Coepiscopum no-
strum Ignatium iniquè confecta, vel aduersus nos causam
illius canonicè prosequentes furiosè deprompta sunt, per-
enni damnationi mandabimus.

Deinde verò decern entibus nobiscum, & simul conside-
rantibus eisdem sanctissimis fratribus & Coepiscopis no-
stris, ipsam epistolam in stipite videntibus cunctis suspen-
sam, vasto supposito foco, ad vituperium vestrum corant
omnibus nationibus, quæ penes memoriam sancti Petri
multiplices inueniuntur, extremæ perditioni donabimus.
Quatenus his rite patratis dicat pius quod amet, & crude-
lis quod timeat: Nam tot, & talia blasphemiarum com-
menta, quin potius veracium litterarum depraustones au-
disse & tacuisse, cohibuisse est. Quamobrem venerabilis
Imperator, valde mihi, sicut ipse comprehendere poteris,
cauendum est, ne, si nos præstigiorum figmentis minus ce-
leriter obuiauerimus, tamquam vera recognita, vel com-
probata hæc admisisse fallaciter apud flolidos æstimetur.
Nec possumus in ecclesia Dei dissimulando tam spurca re-
linquere germina, quæ Antecessorum nostrorum beatis-
simorum Pontificum tempore, aut numquam exorta, aut
certè si vndecumque, vel quomodocumque exorta sunt,
eorum iudicij ligone, antequam proficerent radicitus ex-
tirpata sunt.

Destruite ergò vos, & dissipate illa, aliquin à nobis fo-
re destruenda, seu funditus dissipanda (modo quem prædi-
ximus) antenoscite, quamuis antequam nos ista vobis scri-
beremus, quæ nunc sublimitatem vestram hortamur, hòc
vos sponte facturos esse putaremus: sed quia quod puta-
rum est, nullum effectum hactenus habuit: idcirco nos fa-
lutem vestram illasam manere volentes, vt hoc nunc fal-
tem agatis, affectu paterno monemus. Alioquin (vt iam
præfati sumus) sic, Deo fauente, de cetero vigilabimus,
& studijs quibus possumus, insistemus, vt inter examines
compuentur qui auctoritatem Petri non senserint, immò
Dei hanc ordinantis in Petro non intellexerint: ita vtnec
ista, quæ pernitiosè compilata sunt defendere: sed nec his
similia, vt non dicam scripto tradere, vel in medium vol-
uere, quis vlterius audeat. Non enim figmenta, quæ or-
dinationi Dei resistunt, quæ Euangelicis vocibus contra-
dicunt, quæ sanctorum patrum diffinitionibus obuiant,
quæ sy nodicis constitutionibus aduersantur, quæ si fic di-
mittantur, innumera possunt fidelibus auxilia Petri quæ-
rentibus, inferre dispendia, incolumia sine discrimine no-
stro valemus deferere & existimationi nostræ vel nunc, vel
post decessum nostrum tantum (quod absit) nedum ad de-
structionem simpliciorum, & mutilationem sedis Apostо-
licæ priuilegiorum relinquere.

Itaque fili desiderabilissime & Auguste clementissime,
tamquam sapientissimus filius lætitia patrem tuum, &
tamdem aliquando mœstitiam de pectore matris tuæ velu-
ti gratissimus natus rpelle, remouendo videlicet mœ-
dium, & ei reddendo legitimum. Destrue, quæsumus,
opus diaboli, & omnes supplantationes eius subuerte.
Opus est enim diaboli, & eius subuersutijs actum est, mihi
credite, vt Patriarcha pelleretur Ignatius, & sibi ecclesiam
creditam Photius adulter inuaderet: ipse quippe callidus,
& veter nosus inimicus volens in seriores dignitatis sacerdo-
tibus imponere sempiternum silentium, eum, quem sub-
limioris auctoritatis esse conspexit, impetendum primitus
existimauit: & ad hunc prosternendum quotquot potuit
vires armauit, atq; totius inuidiæ facibus etiam mundum pri-
cipes in flammauit.

Cur hoc, nisi vt dum illi eum, qui super se esset, eli-
sum cernerent, ipsi (vtpote minoris auctoritatis) pro ve-
ritate loqui penitus non auderent, & tanto iam sublimio
ribus personis prauè agentibus, minus audenter ex
aduerso se opponerent, & tanto minus pro domo Do-

mini murum licenter conscenderent, quanto in potiorem suum talia perpetrari conspicerent. Sed tu Imperator, qui plus religione, quàm brachio carnis hostes ecclesiæ vincis, vince versutias eius, & omnia molimina ipsius subuerte: exaudi nos si tibet, suauitem vel protectorem tuum exaudi, & verba, quæ ad Hieremiam locutus est, ad te delata cognosce. Alt enim: Ecce constitui te hodie super gentes & regna vt euellas & destruas, & disperdas, & dissipes, & ædifices & plantes. Euellas videlicet, & destruas, & dispendas & dissipes, iuxta competens imperio vestro ministerium, omnes argumentationes diabolicas, & omnia membrorum eius machinamenta, & præcipuè illa, quæ per Photium orta sunt, male pullulantia germina: ædifices autem & plantes cunctarum virtutum mœnia, & honestorum odoriflua morum aromata: immò quæcumque per vos de fratris & Coepiscopi nostri Ignatij sunt dignitate destructa, & de his, quæ ad officium Patriarchale pertinent, à persona qualibet irreuerenter eusa.

Hier. 1.

Iam verò si vel peccatis impedientibus, vel peruersi hominibus suadentibus, Missis imminentibus nostris, quod suadere vobis etiam ad imperij vestri felicitatem nitimur, non ducitis quod gementes dicimus, adimplendum & dilationibus (proh dolor) solum decernitis fore studendum. Scire volumus excellentiam vestram, quoniam de persona Ignatij, atque Photij, de quorum agitur controuersia, nihil discretius atque mitius, necnon & salubrius arbitramur, quàm vt vterque & Romam ad renouandum examen, quod tamen secundum indulgentiam promittimus, tenore, ac ordine, quo iam vobis per Michaelem protospatharium significauimus, vestro fauore veniat, ita vt Ignatius, qui omni est humano destitutus auxilio, quemadmodum venire valeat vestro pro CHRISTI amore collato sibi fulciat iuuamine. Iam verò si epistolæ per eumdem Legatum vestrum, à quo vobis modò delata non est, tenorem vel ordinem, quo diximus prænominatas personas Romam fore venturas scire cupitis, à præsentibus Missis nostris exigite, & hunc nosse plenè valebitis. Siquidem illis exemplaria epistolarum, quas magnitudini vestræ necnon Photio per Rhodoaldum, & Zachariam tunc Episcopos direximus, scriptapro collatione cum authenticis facienda tradidimus: cum quibus etiam exemplaria epistolarum, quas vobis & Photio per Leonem à secretis misimus, & huius, quam per Michaelem protospatharium nos destinasse prædiximus, secum nihilominus deferendum contulimus.

Iuxta ergo tenorem & ordinem, quo præfatas personas ad iterandum iudicium huc venire decreuimus, latius fagax industria vestra reperiet, quem nos in hac falsidium prolixitatis declinantes, replicare refugimus. Hisigitur, inspirante Deo, ita vestræ Serenitatis auribus intimatis, sciat à Domino redimitum imperium vestrum Missos sibi à Præsulatu nostro (Deo auctore) destinatos, Donatum videlicet reuerendissimum & sanctissimum sanctæ Ecclesiæ Ostiensis Episcopum, & religiosos, ac venerabiles sanctæ Romanæ Ecclesiæ Leonem tituli sancti CHRISTI martyris Laurentij, qui appellatur Damasi, presbyterum atque Marinum Apostolicæ nostræ sedis Diaconem, quos benignè clementia vestra suscipiens, vtpote Christianæ religionis cultrix, in omnibus piè tractet, & intactos quamdiu vos pœnes remorantur, & indemnes prorsus manere decernat: quin & aditum, simulque locum, quæ iniuncta sunt sibi vobis, licenter exponendi congruum eis, ac sufficientem impartiri dignetur. Sicque demum in quibus Deus annuerit, & cordi vestro impetrauerit, ordinatis, illæsos ad nos protinus eos, & absque qualibet impediente molestia, redire sinat.

Sed quoniam in Dei omnipotentis seruitio diriguntur, per ipsius terribile nomen, quod est Trinitas inseparabilis:
Rom. 14. & per horrendum diuinum iudicium, in quo ante pauendum CHRISTI Dei nostri tribunal omnes astabimus, & districtiùs rendituri sumus pro meritis rationem, vos adiuramus, & totis præcordijs obsecramus, vt eisdem Missis nostris apud vos positis, nullam læsionem, vel cum reuertiinde voluerint, obstaculum inferatis, neque inferre a

lium quemlibet permittatis: quin potius à cunctis insidiatorũ molitionibus eos intrepidos & securos reddatis. Quatenus illis ad nos, etsi vestram vobis salutem suadere possunt, efficacibus redeuntibus, cunctis gentibus pateat quantum Deum coronatorem vestrum, pro cuius Ecclesiæ pace, atque correctione, legatione perfunctí sunt, honoretis: & quantam reuerentiam principum Apostolorum, à quorum sede profecti sunt, præ oculis habeatis. Siquidem nos, ô tranquillissime imperator, illos non ad synodum celebrandam destinauimus, non ad lites & contentiones excitandas direximus. Scimus enim, quòd, docente Apostolo, seruũ 2. Tim. 2.
Domini non oporteat litigare: sed hoc totum est, pro quo missimus, videlicet, vt seruata Apostolicæ sedis auctoritatis reuerentia, restaurationem ecclesia Constantinopolitana status sui recipiat, & pax & vnanimitas sanctis ecclesijs, & imperio vestro reddatur, atque perpetuis (Deo propitio) temporibus custodiatur: necnó & nomẽ vestrum diutinis, ac prosperis crescat successibus. Et quemadmodum piorum præcedentium Augustorũ miris hic post funus præconijs attollatur, & in cœlis æterni regni beatitudine perfruatur. Aliquin secundum Apostolum, verbum Dei non est alligatum, qui rursus ait: Viuus enim est Dei sermo, & efficax, & 2. Tim. 2. Hebr. 4.
penetrabilior omni gladio ancipiti, & pertingens vsque ad diuisionem animæ, ac spiritus; compagum quoque ac medullarum, & discretor cogitationum & intentionum cordis. quo vsi nec in obedientes, nec aduersantes ecclesiæ Dei, nec molestiam inferentes famulis eius dimittere quoquomodo poterimus impunitos. Qui habet aures audiendi audiat: quæ nos omnia licet strictim, idcirco dicimus & fatagimus, necnon & diligenter exequimur, vt plurima commemorare prætermittamus. Primò, vt ne nos de talenti acceptione, quam in priuilegiorum quantitate percepimus districtam, si pigri reperiamur, corã summo iudice cogamur reddere rationem. Secúdò, ne in irregulari deiectione Ignatij confacerdotis nostri & fratris, vel in promotione Photij quoquomodo consensisse putemur. Tertiò, ne sacerdotalis ordo tam ignominiosè vilescat, vt Domini ministri & sacrum corpus eius tractantes, atque sancti Sanctorum eius velamina penetrantes, & præcipuè summum in diœcesi sua locum retinentes, tam facilè decetero impellantur, & à vulgaribus quibusque ac inferioribus suis, necnon & laicis prosternantur, & absque vllo examine, aut comprobato crimine, gradu proprio, & ecclesia sua priuentur. Quartò, quoniã manifestum est, qualiter sede Apostolica in Gregorij Syracusarñ & fociorum eius damnatione non consentiente, ipsi, modo quem prædiximus, ad hæc excitanda surrexerint: & nunc nisi nos hæc corrigamus, vel puniamus, veremur ne nobis deputetur in culpam. Nimirum qui successores sumus eorum, quorum ipsi benignitate abusi: licet nobis inconsultis ad ista prolapsi sunt. Quintò, ne ipsum quoque imperium vestrum, vel successorum vestrorum tam leuiter aduersus ecclesias Dei, vel præsules eorum peruertæ suggestionis flatibus commoueantur.

Vndepietatem vestram obsecramus, & coram Deo & sanctis Angelis eius contestamur, vt obediatis nobis, & nos in hac vita potius audire curetis, hortantes atque rogantes, quàm B. Petrum cælestis regni clauigerum in futuro sententiis accusantem, atque damnantem. Nam si nobis non obedieritis, ipse contemnitur, cuius vices gestamus, & auctoritate clamamus. Porrò si illum contemnitis, ipsi iam considerate quid de vobis erit, vel quam in terribili iudicio DEI rationem dabitis, qui in tanta sublimitate positi, per exemplum vestrum cunctis subiectis vestris vltimi exitus præcipitium demonstretis: non solùm autem in præsenti tempore, verùm etiam in futuro, Imperatoribus videlicet & cunctis mundi principibus, necnon & omnibus omninò fidelibus.

Exhorresciteigitur tot hominum exemplo vestro pietatem deseruere: formidate tantarum animarum operari periculum: pertimescite fidelibus ad salutem forte tendẽtibus, tantam perniciem præparare: & pro his omnibus coram districto iudice sine quibuslibet excusationis ambagibus de omnibus rationem omnimodam dare. Quoniam quot exemplo vestro ad talia fuerint deuoluti, de tot animarum dispendio eritis prorsus obnoxij; & tot proculdubio

bio (quod non optamus) pœnas luetis, quod noxiæ actionis vestræ forma, inobedientiæ chaos dimergitis. Quæ omnia, pietate vestra nobis obediente, auertat Dominus: nam ista nos pro salute vestra prosequimur & exigimus. Vnde ne iraſcaris, ſi te tantum diligimus, vt temporale regnum, quod aſſecutus es, te velimus habere perenne. Et qui imperas nunc hominibus, regnes cum Chriſto; & qui cras moriturus es, vitam percipias, & gloriam æternam. Data Idus Nouemb. Indict. xv.

EPISTOLA X. BEATI NICOLAI PAPAE I.

Percenſet omnia, quæ à die, quo Conſtantinopolim miſſi ſunt Rhodoaldus & Zacharias, fuerunt acta. Item commemorat Concilij Romani decreta; repetitq; omnia, quæ in ſuperiori epiſtola dicta ſunt de promotione Photij, & de Gregorio Syracuſano, qui Photium conſecrauit, & de epiſtola Imperatoris, quam combuſti iubet.

NICOLAVS EPISCOPVS SERVVS SERVORum Dei, *Reuerendiſſimis & Sanctiſſimis conſtattibus noſtris Archiepiſcopis Metropolitanis, & Epiſcopis Conſtantinopolit. ætæ ſedi ſubtactentibus, atque vniuerſo venerabili clero Conſtantinopolit. auorum eccleſiæ.* Ea quæ nuper apud Cõſtantinopolim geſta ſunt, hactenuſq; geruntur, ſanctitatem veſtram non credimus ignorare: ſed qualiter zelo zelati pro domo Domini, quæ eſt Eccleſia Dei viui, columna & firmamentum veritatis, more deceſſorum meorum ſollicitudinem omnium Eccleſiarum Dei circumferentes, nos de his egerimus, vel diſpoſuerimus, vobis non tam breuiter, quàm veraciter intimamus. Igitur poſtquam audiuimus, quòd quidam veſtrum inuidiæ facibus accenſi, & ſuperbiæ faſtu arroganter elati, more Iudæorum contra paſtorem & magiſtrum ſuum, fratrem videlicet comminiſtrum noſtrum Ignatium, eccleſiæ præfatæ ſanctiſſimum Patriarcham inſurrexerint: quidam verò inſtar viperarum, ac parricidarum parentem proprium, eundem ſcilicet beatiſſimum virum ferinis dentibus impetierint, & ab eccleſia ipſa, cui iure præfebat, ty rannidis ſuæ cornu penitus remouerint, acerrimis doloribus angustiati, atque mœroribus vehementibus cruciati, cœpimus qualiter erga eum viſcera benignitatis (vepote circa fratrem) oſtenderemus, ſedula meditatione tractare. Scripſum quippe eſt: Qui videritt fratrem ſuum neceſſitatem habere, & clauſerit viſcera ſua ab eo, quomodo caritas Dei manet in eo? Maximè cum ſchiſma in iam dicta vrbe, & in adiacentibus ſibi ciuitatibus, properet quemdam Photium ex foro & fæculari militia & habitu, atque à palatinis ædibus eductum, ac ſubitò conſurantem, & in eadem eccleſia contra ſacros canones promotum, non modicum audiremus obortum. Alijs videlicet Photij promotionem defendentibus, alijs autem hanc tamquam iniquiſcto & ſuperſtite Ignatio factam, meritò deteſtantibus.

Sed dum quod hinc à nobis ſieri deberet, vel qualiter tanti rumoris certitudinem noſſe poſſemus, inceſſanter & anxiè cogitaremus: ecce repente cum epiſtola regia qui dam Epiſcoporum, quorum vnus erat Cangrenſium Metropolitanus cum Arſa viro glorioſo ſpathario, auguſtalem ferentes legationem ad fedem Apoſtolicam peruenerunt, accuſationes quaſdam in ſcriptis aduerſus iam fatum conſacerdotem noſtrum Ignatium, & in verbis excuſationes pro Photio deferentes, & vt à ſede Apoſtolica Miſſos daremus, qui ſcandala illa ſedarent, & ſchiſmata diſſiparent, magnoperè poſtulantes: Quibus ritè ſuſceptis, & legationis iniunctæ ſibi, ſeu epiſtolę delatæ imperialis inſpecto tenore, mœſtitiam, quam prius rumor ſolus in corde noſtro pepererat, caſuum euidenter oſtenſorum certior conſeſtim relatio multiplicauit. Quapropter quia (ſicut diuinitus inſpirata ſapientia veſtra nouit) cunctarum Chriſti ouium cura contringimur, cum vices illius per abundantiam cæleſtis gratiæ geramus, cui ſpecialiter à Deo dicitur: Paſce oues meas. & rurſus: Et tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos. Non potuimus diſſimulare, aut negligere quominus viſitaremus oues diſperſas & diſſipatas, vel quominus confirmaremus in fide & moribus bonis fratres noſtros, & proximos.

Luc. 22.

Et quia inter cetera, quæ de ſchiſmate iam fatæ Conſtantinopolitanæ eccleſiæ, hi, qui miſſi fuerant, reſtabantur, maximè eamdem eccleſiam ab Iconomachis recidiuam contẽptionem excitantibus aſſerebant vexari, Chriſtumque per ſingula conuenticula blaſphemari: idcirco duos Epiſcopos, qui nobiſcum erant, quiſque ad hoc tantum perticiendum opus idoneì nobis eſſe videbantur, Rhodoaldum ſcilicet & Zachariam vnà cum eccleſia, quæ apud nos eſt, datis literis tam ad Auguſtum, quàm ad Photium ſcriptis Conſtantinopolim, ideni nimirum piaculum execrantes, è latere noſtro direximus, nihil eis penitus iniungentes, niſi vt tantummodo cauſas Ignatij Patriarchę, qui antea de eccleſia puſſus, quâ ab aliquo accuſatus extiterat, diligenter inueſtigarent, & ſedi Apoſtolicæ plenis & veracibus referrent indicijs: (quemadmodum Iob beatiſſimus edocens) Cauſam, inquit, quam *Iob 29.* neſciebam, diligentiſſimè inueſtigabam: Photij verò conſecrationem non ſolùm minimè interim admittendam eſſe credidimus, verùm etiam ipſis Legatis noſtris, ne cum illo, niſi quæ cum laico vſque ad notitiam noſtram communicarent, frequenti ac omnimoda iuſſione præcepimus. Quoniam ſicut magniloquus Leo Papa ſcribens ad ſanctum Flauianum dicit Antiſtitem: Nos qui facerdotum oominì matura volumus eſſe iudicia, nihil poſſumus incognitis rebus *Epiſt. 80.* in cuiuſquam partis præiudicium diffinire, priuſquam vniuerſa, quæ geſta ſunt, veraciter audiamus. Tantum eis de venerabilibus Domini noſtri Ieſu Chriſti, eiuſdem. que genitricis ſemper virginis Mariæ, ac Sanctorum ipſius imaginibus, quicquid quæſtio aſſerret, iuſtè, ac piè diſſinire licentiã dantes, quæ cuncta ita eſſe, vt dicimus, litteræ noſtræ, quas auguſtæ manſuetudini, necnon & Photio per eoſdem Miſſos noſtros deſtinaueramus, ſi ita ſunt apud vos, quemadmodum à nobis fuere tranſmiſſæ, patenter poterunt indicare. Nam ſi nos pro diſſinienda controuerſia fratris noſtri Ignatij tunc Legatis noſtris quicquam præcepimus, vel eum damnationi ſubijci decreuimus, vt quid nec ſentẽtiam diſſinitiuam ſuſcipere, licet non dignè, nec legitimè decertauerint, attamen quantumcumque & quomodocumque contradixiſſe, ac ne depoſuerint reſtitiſſe, probantur: ſiquidem, vt cetera nunc commemorare differamus, in epiſtola imperiali didicimus, quomodo illi non ſolùm conſenſum noſtrum ipſius præbere damnationi, verùm etiam qualiter ne tantum piaculum committerutur, interdixerunt: cui prę fectõ & ipſi minimè contradicerent, ſi vt depoſitioni eius intereſſent, nos ſibi mandatum tribuiſſe recolerent: & cariſſimus filius noſter pius Auguſtus, niſi illos præter iuſſionem noſtram egiſſe clarcſceret, eos & nobis commendare, & ſuper huiuſcemodi noxa tranſgreſſionis excuſare nullo modo ſtuderet. Iam verò ſi dicitis quamobrem illos depoſuerimus, cum eos in damnatione ſæpefati Patriarchæ conſentire noluiſſe, tam ſciatis manifeſtè rreſpõdemus, quia nihil illis bonum profuit inchoaſſe, & in bonitate minimè perduraſſe: quoniam qui perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit. Quid enim prodeſt ſi alicui pro veritate primum *Matt. 10.* quidem impetum dare, & poſt paululũ aut ſuaſionibus, aut terroribus, aut aliquoſibet vitio à veritatis tramite declinare? Porrò ſi Vitalis & Miſenus à beato Felice Papa honore pariter & cõmunione priuati ſunt, qui olim ad talia, quemadmodum iſti nunc vel impulſi vel dilapſi ſunt; quanto potius iſti pari debent vltioni ſuccumbere, qui parem quidem præuaricationem, ſed non pares, imo Conſtantinopoli nullas pœnas, ſicut illi quondam perpeſſi ſunt? Porrò ſi nos ideo Miſſos noſtros deſtinaſſemus, vt vice noſtra Ignatij ſcſſent negotij iudices, quemadmodum imperatoria perhibebat epiſtola, per Leonem à ſecretis miſſa, quæ latrocinale illud Concilium, in quo Ignatius deponi putatus eſt, iudicium noſtrum fuiſſe non veraciter aſſerebat: profectò ante totius litis motionem, atque omnis initium controuerſiæ, ſedẽ ei propriam reſtitui proculdubio cenſuiſſemus, vt legitimè nimirum reciperet, quod nulla lege dictante perdiderat: atque per eccleſiaſticum canonem reſumeret, quod illi potẽtia ſecularis ademerat: quatenus ſic deinde fede propria

nec-

Extat inſt. in viij. ſynodo act. 7. ſub verſione Radeti.

Ioan. 3. Schiſma propter Photium.

Cura omniũ Chriſti ouium Petro ſucceſſoribuſque commiſſa.

necnon & omnibus suis ante receptis, viribusque resumptis, vestitus iam & armatus, cum accusatoribus suis certaminis campum & litigij conflictum posset arripere. Quod cum in mundanis negotijs legibus fieri censeatur, multò magis, vt in ecclesiasticis atque diuinis obseruaretur, debuit præuideri.

Præterea quando præfatos Missos à nobis direximus, epistolam quam eis mansuetissimo Imperatori (sicut prætulimus) dandam tribuimus, in tribus voluminibus, vno eodemque tenore, ac eisdem syllabis scribi præcepimus. Et vnum quidem ex his apud nos pro futuro testimonio retinuimus, suspectis videlicet iam de fraudanda epistola: quod postea probauimus. Aliud verò (vt præmissum est) iam memorato pio Augusto eis dedimus offerendum. Porrò tertium eisdem Legatis nostris præuiduimus, iniungentes, vt hoc sibi ad institutionem suam tamquam speculum præ oculis iugiter habitum referuarent, & cum Constantinopoli conuentus fieret sacerdotum, in quo à Legatis nostris comminister noster Ignatius fuerat audiendus, si præfatus Augustus noller ibidem sibi missum recitari epistolæ nostræ volumen, ipsi hoc; quod illis apud se retinendum dederamus, quodque vnius formæ per omnia cum ceteris duobus, quorum iam mentionem fecimus, erat, in ipso conuentu legerent, & ad notitiam omnium vestrum quomodocumque perferrent. At illi peruenientes Constantinopolim, minis imperatoriæ potestatis (licut ipsi postea fatebantur) deterriti, spretis monitis nostris, ac epistolis sibi à nobis coram tota Ecclesia nostra datis; immò postpositotimore Dei (sicut postea claruit) in contrarium vertere omnia, quæ sibi fuerant imperata. Denique & cum Photio adultero, Ecclesiæ inuasore, atque neophyto, quod sibi multipliciter prohibitum fuerat, inter sacrosanctæ mysteria communicauerunt: & Ignatium virum senem & sanctum, ac per duodecim annos innocenter Ecclesiam Dei regentem, & nobiscum & vobiscum atque cum vniuersali, & orthodoxa ecclesia communicantem, Constantinopolitanorum factioni pernicioslissimè conciuientes, damnauerunt: & sacerdotalibus infulis expoliatum ab ecclesiæ regimine modis omnibus expulerunt. Quem non ita iustificamus, vt nihil hunc reprehensione dignum admisisse dicamus: pro quo fortasse meritò poterat, legitima discussione facta, quodlibet canonicè iaculum pati sententiæ: cum scriptum in Apostolicis litteris confiteamur, dicentes: In multis offendimus omnes. & rursus: Si dixerimus, quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, & veritas in nobis non est. Sed ita volumus, & ita decernimus, ist lusmodi Pontificem digna pro factis recipere, vt sacerdotale decus penitus non vilescat, nec tam facilè pontificalis apex terratenus incurueture. Ita inquam volumus, & ita decernimus, hunc, immò quemcunque pontificem iustæ subdi sententiæ, vt non à seculatibus quibuscunque iudicetur, non tyrannicè propellatur, non ante audientiam ecclesia sua priuetur, non ab inferioribus, sed à maioribus auctoritatis persona recti calculi sententiam consequatur.

Ita denique volumus, & ita decernimus, istius, immò verò cunctorum sacerdotum causas examinare, culpasve punire, vt paternos terminos non transgrediamur, sacros Canones non conculcemus, nec decretalia sedis Apostolicæ constituta, quibus ecclesia tota fulcitur, atque muuitur, quoquomodo violemus. Ad extremum ita volumus, & ita decernimus, pontificem, qualiscunque sit, iudicari, vt Ecclesiæ, cui præest, iura nulla temeritate, nulla præsumptione frangantur. Nullum quippe poterit ecclesiæ ius dignum seruari, si Præsul eius à quibuslibet vel quandolibet, aut quomodolibet impetatur, & pro libito cuiusque tanta facilitate pellatur. Quod cum ita sit, non possumus interim fratrem nostrum Ignatium, qualiscunque sit, non inter sanctissimos, & beatissimos Patriarchas connumerare: qui licet apud vos sit tot opprobrijs, tot persecutionibus fatigatus: attamen non nisi qualis à deceptoribus meis est habitus, creditus & veneratus, habetur, creditur & veneratur, nullo quippe nostro examine alicuius criminis reus, nullo est nostro speciali iudicio repertus obnoxius: ac per hoc nulla est nostra sententia condemnandus, aut à nostris ecclesiasque nostræ communione collegij sequestrandus, aut aliquibus nisi honorabilibus vocabulis appellandus: sed ad narrationis ordinem redeamus. Missi præterea nostri tandem reuersi, nihil aliud renunciauere, nisi depositum Ignatium, & Photium in sede Constantinopolitana firmatum. Post duos verò dies Legatus à nobis imperialis, nomine Leo, à secretis susceptus, duo volumina obtulit, quorum vnum depositionis Ignatij gesta continebat, alterum autem de sanctis habebat Imaginibus acta, per quæ videlicet cognouimus quia nec Imperator epistolam nostram, qua fratrem & Coepiscopum nostrum ad solam audientiam ante conspectum Missorum nostrorum accersiri decreueramus, in depositione ipsius consacerdotis nostri, quæ prius, sicut petebatur facta est, ostendit: nec idem Missi nostri parilem eius, ac per omnia consimilem, quam eis in episcoporum conuentu recitare iusseramus, demonstrare curauerunt. Sed nec, quantum in eisdem voluminibus in Latinum sermonem ex Græco translatis, reperitur, ordo legitimus, & à sanctis Patribus vsitatus in lectione ipsius epistolæ extitit obseruatus. Quamuis & in his quæ in conuentu, qui posteriusipso sacris Imaginibus collectus est, ex ea lecta sunt, nonnulla addita, multa mutata, plura subtracta reperiantur, & per omnia talis effecta sit, vt aut nihil, aut parum aliquod nos per eam de crebro dicti comminis tri nostri Ignatij dispositis causa videremur. Quicquid enim de ipsius recessu vel præiudicio, quicquid de sententia non à Romano Pontifice secundum morem in eum prolata, quicquid de violatis paternis diffinitionibus, quicquid de Photij scripseramus irregulari promotione, saltu quodam calliditatis transcendentis, etiam sanctorum patrum institutа, quæ sancti Spiritus afflatu sunt edita, ne ad Concilij peruenirent notitiam, more suo falsidici transcenderunt, & cum diuinitus attributa talenta fuerint, velut in quodam silentij fudario ligata fub terra penitus abscondentur. Quo comperto molestetulimus, & quid fine Missis nostris actum fuerit, conseltim intelleximus, qui talia cum Missis nostris perpetrata fuissent, patenter agnouimus. Aut enim iusta fuerunt quæ missimus; iusque consequenter oportuit ea seruari, aut si iusta putata non sunt, in quo iusta non fuerint per allud saltem scriptum exponi, & nobis referri, & summa ratione debuerunt patenter ostendi. In nullo tamen oportuit ea vel ecclesiæ, quæ apud vos est, cognitionepriuari, vel aliqua falsitatis deprauatione fraudari. Detulit præterea idem Leo Imperialis Legatus augustales literas deprecantes, quatenus & in depositione Ignatij, & in confirmatione Photij consensum præberemus, & subscriberemus. At nos (diuina docente gratia) dum idem adesset Missus, conuocata tota, quæ apud nos est ecclesia decreuimus, & statuimus, atque professi sumus coram ipso, & coram eadem sancta ecclesia, sicuti est nunc, per eamdem, ac per vos profitemur coram vniuersali sancta CHRISTI Ecclesia, pro deiectione Ignatij, vel confecratione Photij nunquam missse, nunquam missuros esse, & in depositione Ignatij, & promotione Photij numquam consensisse, numquam consensuros esse. Ex his sæpius dictis, & palam annunciatis, atque in Apostolatus nostri epistolis taliter insertis, & eidem Leoni à secretis tam Imperatori, quàm Photio ad defendendum datis, hunc à nobis remisimus.

Igitur cum hæc gerebantur, nondum Rhodoaldus & Zacharias episcopi, quos (vt præmissum est) Constantinopolim miseramus, confessione propria, vel synodali examine conuicti erant, aut patenter ostensi, quod ipsi depositissent Ignatium, vel communicassent adultero Photio: quamuis hoc & illa Concilia, quæ imminentibus illis Constantinopoli celebrata sunt, videlicet tam id quod aduersus Patriarcham Ignatium, quàm id quod pro sacris Imaginibus collectum est, patenter innuerint, & imperialis epistola clare denunciauerit, atque præfatus Leo à secretis regius, his negantibus, in facie sæpissime, atque constantissimè coram nobis, & primoribus ecclesiæ nostræ iam direxit. Sed procedente tempore murmur multorum ab illis partibus Romam veniétium, quinimò persecutiones à fautoribus Photij commotas fugientium, sensim eosdè cœpit Episcopos muneribus fuisse corruptos diffamare, & quòd cómunicassent Photio, & depositissent Ignatium, diuulgare.

Iubi. 3. moan. 1.

Quo

Quo audito, nimio mœrore repleti, qualiter ab ecclesia CHRISTI, cui diuina dignatione præsumus, non habente maculam, aut rugam, aut aliquid huiusmodi, sinistram procul faceremus suspicionem, videlicet, ne in hanc tam tenuis, subsannandi oriretur occasio, cogitare cœpimus, & mente reuoluere. Tunc conuocato multarum prouinciarum Occidentalium regionum sanctissimorum episcoporum cœtu, & collecta sancta synodo in ecclesia Dei, in qua beatus Petrus Apostolorum princeps corpore redolet, & virtutibus emicat: deinde propter frigidiorem locum in ecclesia Saluatoris, quæ ab Auctore appellatur Constantiniana, & quæ prima in toto terrarum orbe constructa est, ibique recitatis omnibus scripturis, de Græco sermone in Latinum conuersis, tam videlicet nefanda synodo, quæ per iam fatum Leonem à secretis Apostolicæ sedi delata est, quàm etiam imperiali epistola: In quibus omnibus existimata depositio Ignatij continebatur: & deductus in medium Zacharias tunc episcopus, quia Rhodoaldus propter absentiam haberi ad præsens non poterat, & discussus, & diligenter examinatus, inuentus est in depositione Ignatij, & communione Photij omnino culpabilis, in quo idem Zacharias se obnoxium recognoscens, proprio ore, ac proprio scripto se Constantinopolim à sede Apostolica directum ijsse, & quæ sibi à nobis agenda fuerant iniuncta neglexisse: ac quæ sibi fuerant prohibita, peregisse confessus est: Ignatium scilicet sine iussione Apostolicæ sedis deponendo, & Photio contra nostri Apostolatus perceptionem communicando. Tunc, decernente sancta nobiscum synodo, depositionis & excommunicationis suæ sententiam, præstatus Zacharias accipiens, fouteam, quam alijs præparauit, incidit.

Ephes. 5.

De excellentia ecclesiæ Lateranen.

Alterius, id est, Rhodoaldi, examinatione propter absentiam, vsque ad aliam synodum protelata, ad quam canonicè sæpe initiatus, qui occurrit depositionis & excommunicationis sententiam, quam complex eius promeruit: insuper & anathematis, si cum Photio decetero communicasset, obligamentum meritò non euasit. Dignum quippe fuit, vt par iniquitas, par gigneret vtrique iudicium, & æqualitas esset in retributione, quibus paritas extitit in transgressione. Nam quia idem Rhodoaldus obiecta non diluit, vera esse, quæ de illo dicebantur, etiam si alia nulla constarent indicia, examen subterfugiens omninò firmauit. Et idcircò iure illi non profuit absentia, quam ipse non casu accedente, sed voluntate propria ministrante (quemadmodum Nestorius quondam, & Dioscorus) sibi procurasse probatum est. Nam (vt sanctus Papa Bonifacius in Decretali suo docet) manifestum est confiteri eum de crimine, qui indulto, & toties delegato iudicio purgandi se occasione non vtitur. Nihil enim interest, vtrum in præsenti examine omnia quæ dicta sunt, comprobentur, cum ipsam quoque pro confessione procuratam toties constet absentiam.

Epist. 3.

Hinc etiam egregius sedis Apostolicæ præsul, & magnus ecclesiæ propugnator scribit Hormisda: Soli, inquiens, declinant examen conscientiæ, quæ iussa sunt non tenentes. Sed vt quid multa prosequamur, cum iuxta quod Dominus dicit: iudicio quo iudicauerunt, iudicatum sit eis: & in qua mensura mensi sunt, remensum sit eis. Contigit enim illis quemadmodum Vitali quondam & Misæno Episcopis, qui sicut isti Constantinopolim missi, eorum pro quibus destinati sunt, aduersæ parti communicando, non executores, sed impugnatores inuenti sunt. De quibus beatus Felix Apostolicæ sedis Antistes, & Alexandrini Petri, seu Constantinopolitani Acacij præsulum damnator, Imperatori Zenoni scribens, inter cetera: Vitalem, ait, atque Misenum, cur vel impulsi ad ista consenserint, honore simul & communione Apostolica censura priuauit, quoniam factum est, sicut ipse Cyrillo abbati Acymetensi scribit, vt eorum præuaricatione decideretur populus Christianus: qui rursus de eis mentionem faciens, ad iam fatum principem de eorum transgressione dicit: Plebi suasum est Christianæ nos talibus præbuisse consensum, quos mox regressi sunt, præuaricatio impunè non habuit. Nam eos apud beatum Petrum Apostolum sancta mecum synodus retinens, dum conuicti plura mentiren-

tur, ordine & communione nudauit: ne eorum incorrecta perfidia securitas proueniret inimicis. Porrò, quæ in superius memorata venerabili & sancta Synodo vnanimiter, ac consonanter de Photio vsurpatore, ac inuasore Constantinopolitanorum ecclesiæ, atque fautoribus eius: seu de fratre ac confacerdote nostro Ignatio Patriarcha: vel de his qui ex parte ipsius sunt: necnon & de sacris Imaginibus canonicè, rationabiliter, Catholicèque statuerimus & promulgauerimus, subter annexis Capitulis declaratur.

PHOTIVS, qui ex schismaticorum, & sectæ sanctæ communionis participatione auertentium parte esse dignoscitur, & ex sæculari ministratione, atque militia, & ex foro subito consurgens, à Gregorio Syracusano dudum Episcopo, à synodo damnato, & ab Apostolica sede conuicto Episcopus ordinatus est: & viuente ac superstite confacerdote nostro Ignatio sanctæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ Patriarcha sedem ipsius inuasit, & in sponsum, quàm à CHRISTO sponso immaculatam custodiendam, veluti amicus sponsi perceperat, non per ostium, quod CHRISTVS est, sed aliunde ex aduerso in ouile Dominicum more furis, atque latronis ingrediens, ac si violentus, rapax & scelestus adulter irrupit. Deinde cum damnatis & anathematizatis, atque cum his, qui ne sacerdotale officium ante audientiam præfumerent, à decessore meo sanctæ memoriæ Benedicto papa fuerant obligati, quotidie, ac indifferenter communicans, & conuersans contra fidem promissam, contraque suam professionem, qua pollicitus est se aduersus iam fatum Patriarcham nullum sinistrum consilium esse facturum, congregauit Concilium, & vnà cũ sequacibus suis depositis & damnatis excommunicatis & anathematizatis, & alijs sine sedibus, atque cum his, à quibus vel ille irregulariter & illicitè prouectus fuerat, vel quos ipse temerè, ac indebitè prouexerat, contra eumdem fratrem, & communistrum nostrum Ignatium depositionem facere, & anathema dicere ausus est. Deinde Apostolicæ sedis Missos, quos pro causa sacrum Imaginum, & pro inquirenda & nobis renuncianda iam fati Patriarchæ deiectione, & ob inuenièdum modum promotionis huius neophyti destinaueramus, quibus potuit argumentis à nostris mandatis auertere, (more Acacij quondam Constantinopolitani hæretici Patriarchæ) præfumpsit, & ad procellionem, quæ ei cum comparibus suis habebatur, sicuti eorum professione patefactum est, & sancto Spiritu reuelante, venerandæ synodo, quæ à nobis collecta est, claruit, ad damnatorum & schismaticorum communionem, contempta legatione, quæ vel Gentilium more seruari debuit, pertraxit, & in illusionem beati Petri Apostoli, à cuius sede profecti fuerant, non solùm inefficaces redire fecit, sed etiam impugnatores omnium, quæ fuerant mandata monstrauit. Postremò Episcopos, qui ei tamquam adultero & peruasori communicare noluerunt, exilio relegauit, & fui sceleris cõplices in eorum furrogare locis non timuit. Et vsque hodiè ecclesiam Dei diuersis persecutionibus impugnare non desinit: ita vt fratrem & Coepiscopum nostrum Ignatium sanctissimum Patriarcham inauditis pœnis & horribilibus tormentis afficere nõ quiescat. Sed & omnes quotquot pro veritate & fide eum eodem persistere comprehenderit, quibus præualet modis perdere imprætermisse molitur.

Cap. 1. Photij damnatio.

Hæc & his similia contra Euangelica, Apostolica, Prophetica, atque canonica instituta se efferens, sit Dei omnipotentis, & beatorum Apostolorum principum Petri & Pauli, ac omnium simul Sanctorum, atque venerandorum sex vniuersalium Conciliorum auctoritate, necnon & Spiritus sancti per nos iudicio, omni sacerdotali honore, & nomine alienus, & omni clericatus officio prorsus exutus: ita vt si post notitiam huius sanctionis, quam diuina inspiratione depromptam esse credimus, cum vnanimitate & concordia sanctæ Synodi sit proculdubio promulgata, tentauerit in Constantinopolitano throno præsidere, aut sæpe fatum venerabilem Coepiscopum nostrum Ignatium, quominus ecclesiam sibi commissam sine quauis inquietudine regere possit, impedierit, vel si vlterius ausus fuerit aliquid de sacro ministerio more sacerdotis contingere, iuxta præcedentem consuetudinem, nullo modo li-

ceat

ceat ei communionis spem, aut locum habere satisfactionis, sed anathematis vinculis innodatus, vna cum communicatoribus suis, atque fautoribus suis perpetuo Dei per nostram mediocritatem iudicio, ac sententia sacrum corpus & sanguinem Domini nostri IESV CHRISTI, non nisi vicino mortis periculo, omnino percipiat: vt hæc vnusquisque discens, nequaquam decetero temeraria præsumptione ex laicis fubiù in Dominicis castris insperato quodammodo impetu irrepere audeat, & principatus amore ante ducatum præstare velit, quàm tyronis consumet officium; & ante tentet docere, quàm discere, sicut in eadem Constantinopolitana ecclesia sæpe præsumptum esse comperimus. Et rursus ne contemptis clericis, quorum vt pote in tam magna vrbe copiosa multitudo est, quicquam ipsis (vt ita diximus) incunabulis imprætermisso labore in ecclesia CHRISTI desudant, & indefinentia Domino exhibent seruitutis obsequia; is qui deforis est alterius ouilis CHRISTI repente principatum arripiat, & nitatur quos esse suos non recognoscit, discerpere: & grex Dominicus incipiat eum, vtpote extraneum & improuisum omnino contemnere: præsertim cum perspiciat nil sibi fructipendia profuisse meritorum, & alienum suorum cernat cõsumere fructus laborum.

Cap. 2. Greg. epist. 54. Spectat. ineuitabilem.

GREGORIVM sanè, qui Syracusanæ ecclesiæ irregulariter, atque Deo contempto præsit, eo quod & ipse ex parte schismaticorum sit, & postquam à synodo episcoporus officio pontificatus, & à decessore meo sanctæ memoriæ Papa Benedicto obligatus est, & Photium laicum subitò consecrare in Episcopum non formidauit, & de sacro ministerio ausus est multa contingere: iuxta præcedentem consuetudinem sancimus, & iuxta canonicam deliberationem Apostolica auctoritate diffinimus, atque statuimus omni sacerdotali carere, atque priuatum fore ministerio; ita, vt nullo modo liceat ei in qualibet synodo restitutionis spem, aut locum habere satisfactionis. Quòd si de reliquo præsumpserit in sacro officio more sacerdotis quouis tempore ministrare; anathema sit. Sed & si contra fratrem & coepiscopum nostrum Ignatium turbas excitauerit, vel ab eius communione fidelis auerterit, anathema sit, & omnes communicantes ei ab Ecclesia abijciantur: sed & ipsi anathema sint.

Cap. 3. Eorũ priuatio quos Photius ordinauerat.

EOS verò, quos Photius neophytus & Constantinopolitanæ sedis inuasor, in quolibet Ecclesiastico ordine promouit, quoniam manifestum est eos in omnibus consecratoris sui prauitatibus consensisse, atque ei post inuasionem communicasse, omni clericali officio priuamus, & Apostolica, atque canonica auctoritate, & synodali decreto eos penitus sequestramus.

Cap. 4. Restitutio Ignatij.

REVERENDISSIMVM & sanctissimum fratrem & Coepiscopum nostrum Ignatium sanctæ Constantinopolitanæ ecclesiæ patriarcham, qui primo quidem Imperiali violentia, ac terrore proprio throno priuatus est, & postea à Photio adultero præuaricatore, ac peruasore sedis Constantinopolitanæ, & ab eius complicibus, excommunicatis videlicet & anathematizatis, atque damnatis, & fine episcopalibus sedibus, & à decessore meo sanctæ recordationis Benedicto papa (obligatis hominibus) anathematizatus est: & postremò ab Apostolicæ sedis Missis contra nostram præceptionem (vt sanctæ synodo Spiritus sanctus reuelauit) & Zacharias dudum Episcopus, qui vnus de eisdem duobus legatis extitit, propria confessione manifestauit, in sulis est sacerdotalibus despoliatus: Auctoritate summi iudicis nostri IESV Christi promulgamus, sancimus, atque decernimus, vmquam nec fuisse, nec esse depositum, vel anathematizatum, tamquam qui ab imperiali potentia sit absque vlla canonica auctoritate pulsus ecclesia, & tamquam qui ab obligatis nullo possit haberi vinculo colligatus; & ab eis, qui nullam cum iudicandi potestatem, vel ab Apostolica fede auctoritatem habuerint, nullum sui honoris dicrimen pati debuerit. Et ideò illum (id est eumdem fratrem & consacerdotem nostrum Ignatium patriarcham) omni vinculo anathematis ab eo remoto, per postestatem diuina voce beatissimo Petro collatam, & per auctoritatem sacrorum canonum, & decretalium constitutionum, more sanctorum patrum prolatarum pristino honori, pristinæ dignitati, & sedi pristinæ, gradui & patriarchio, ac pristinis pontificalibus insulis, atq; officijs restituimus, statuimus, ac confirmamus: ita vt quicunque post notitiam huius Apostolicæ, atque synodicæ sanctionis quominus omnia, quæ præmissimus insignia pontificatus recipiat, eum impedierit, & non in omnibus huic decreto obedierit, vel se ab eius communione sepărauerit, vel vlterius contra eum aliquod iudicium proferre tentauerit, absque sedis dũtaxat Apostolicæ præmisso cõsensu (siquidem clericus fuerit) ab omni clericatus officio coram Deo & hominibus sit alienus, atque perenni pœna, tanquam qui magistrum prodit, cum Iuda traditore constringatur, & nisi à prauâ intentione recesserit, perpetuo anathemate maneat cõdemnatus: si verò laicus extiterit, ille quisquis est, huic nostræ constitutioni contraire tentans, & eum fedem & omnem pristinam dumtaxat dignitatem recipere non permiserit; vel si post receptam priorem fedem, denuo illum impellere, & à patriarchio expellere tentauerit, vel personæ ipsius, seu sacerdotali honori aliquam molestiam sine primæ huius Sedis consensu intulerit, omni benedictione paterna priuetur, & maledictione Chanaam filij Cham, qui verecundiam patris Gen. 9. viderus non cooperuit, fed irritit, mulcteur, & cum parricidis æterna pœna, Domino iudicante, percellatur, & nexibus anathematis, non nisi resipiscens, penitus eruatur.

Cap. 5. Restituuntur episcopi à Photio relegati.

EOS autem episcopos, seu cuiuslibet ordinis clericos, qui post iniustam deiectionem fratris, & Coepiscopi nostri Ignatij, vel in exilio relegati, vel ministerio, aut gradu iniudiose priuati sunt, statuimus, vt exilio dissoluto proprias sedes, atque gradus recipiant. Quòd si quisquam huic decreto nostro contraire præsumpserit, & vt sedes, vel gradus resumant, impedierit, quousque obtemperauerit, anathema sit. Sanè si qui ex eis ab aliis criminantur, decernimus eos antè sedes quidem & proprios gradus recipere; iudicari autem nisi à sede Romana non patimur: sed siqua præter regulam forte egisse dicuntur, nostro eos decreto iudicandos referuari statuimus: iuxta quod & sacri præcipiunt canones.

Cap. 6. De sacris Imaginibus.

QVONIAM oportet nos maiorum nostrorum statuta, immoto mentis intuitu conseruare, & in omnibus Sanctorum patrum semper dogmata venerari; dissinimus de sacris & reuerendis Imaginibus Domini nostri Iesu Christi, eiusque semper virginis genitricis Mariæ, & omnium Sanctorum, qui Deo ab Abel iusto placuisse creduntur, quæ ecclesia sancta in vniuerso orbe diffusa antiquitus accepit, quæq; sedis Apostolicæ præfules pro eis decreuerunt, ac statuerũt illibata perfistere, atque intemerata manere. Quapropter Ioannem quondam Constantinopolitanum Antifitem, & sequaces ipsius, qui eas frangendas atque calcandas esse oreprolluto assueuerant, quamdiu de his nobiscum non fenserint, & iuxta sanctorum pontificum Romanorum decreta, & aliorum Catholicorum patrum instituta non sapuerint, sanctimus eos à Christo, & ab ecclesia Catholica atque Apostolica esse anathema. Hæc sunt, quæ de his sedes Apostolica statuit: hæc sunt, quæ synodicè regulariterque decreuit: hæc sunt, quæ vos tanto studiosius oportet amplecti, tanto solicitius obseruare, quanto satius nostis, quæ ab ea statuta fuerint, hæc vniuersalem semper ecclesiam tenuisse, ita vt contra singulos errores in ecclesia exortos prior hæc secundum primatus sui auctoritatem sententiæ terminum dederit. Etita demum vniuersalis ecclesia, licet aliquando per aliquantum temporis in quibusdam reluctata fit, quæ illa tamen probauit, quandoque probauerit; & quæ illa reprobauit, ipsa refutauerit. Verùm vos quomodocumque obdieritis, vel non obedieritis diuinis institutis, vel paternis canonibus; nos tamen in Ignatij fratris & Coepiscopi nostri quocumque discrimine, priusquam à nobis specialiter ad iteration em eius perducatur negocium, quia nec hactenus consensimus, aliquando Deo nos confirmante, nullo modò cõsentiemus. Sed nec in Photij facerdotali prouectui præstando fauore, vota condescentionis nostræ modo quolibet inclinabimus, sed omnibus viribus nostris, atq; conatibus, pro coactæ iustitiæ profectione, pro restaurãdo videlicet legitimo, & repellendo mœcho (quamdiu viuam) occurrere; &, quod nostrum est agere, nullatenus, auctore Deo, cessabimus, & nunc obsecrando, nunc hortando,

nunc

nunc increpando, nunc etiam regulariter admonendo. Insuper & auctoritate Apostolica eos, qui cœtumaces sunt, seriendo nunc verbis, nunc literis, quod rectum & iustum, atq; inchoatum est, die ac nocte cum virtute Summi operis cõsummare studebimus. Ergo fraternitas vestra literarum saltem nunc tenore cognoscat, fedem beati Petri Apostoli, neophyto, & mœcho, & Constantinopolitanorum Ecclesiæ inuasori Photio olim, iusteque damnato, ac nihilominus præsentis synodali nuper elisо, vel fautoribus eius, nisi à præuaricatione cessauerint, communionis nunquam præbiturum esse consensum. Qui (vt cætera nunc omittamus) à Gregorio Syracusino, vel ceteris schismaticis instructus immò destructus, contra omne fas nulli præsidere potest Ecclesiæ. Nam meritò destructus esse creditur, qui à destructo ædificari speranS, etiam si qua alia bona fortassis habuit, nimiæ præsumptionis eius temeritati communicans per dictit. Nam Gregorius quomodo quemquam ædificare poterat: qui multipliciter iam nosce batur elisus: quomodo quemquam in aliquo Ecclesiastico poterat ordine stabilire, qui Ecclesiæ vnitatem scindens, ipse iam videbatur omnino deiectus? Sicut enim ligatus ligare, & deiectus deijcere non potuit, sic destructus construere & elisus quemquam ordinare nequiuit. In summo quippe statu fui oportet eum vigore consistere, & firmis initi per omnia basibus, qui alterum, vel prosternere, vel conatur statuere. Gregorius ergo, qui canonicè, ac synodicè depositus, & anathematizatus erat, quemadmodũ posset quemquam prouehere, vel benedicere, ratio nulla docet. Igitur nihil Photius ex Gregorio percepit, nisi quantum Gregorius habuit: nihil autem habuit, nihil dedit: per eorum quippe, vt legitur, manus impositionem & inuocationem dabatur Spiritus sanctus, qui nouerant mundas ad Dominum leuare manus. Ceterum Gregorius, qui transgressor sactus est legis, ad iracundiam sui magis, quàm ad confectionem alicuius Spiritum sanctum per impositionem suæ manus sine dubio prouocauit, etiam si is, qui ordinandus erat, nullas alias haberet sibi regulas obuiantes. Hinc enim scriptum est: Qui obturat aures suas ne audiat legẽ, oratio eius erit execrabilis: si execrabilis, vtiq; non audibilis: si non audibilis, ergo ineffi cax: si ineffi cax, profectò Photio nihil præstãs: nimirum qui vulneratũ caput per illam manus impositionem potius habere dignoscitur. Prou. 21.

Porrò si prætendit iniustè ab Ignatio fuisse depositum, quid de omnibus, qui in synodo illo tempore conuenerunt, sententiamque in eum protulerunt, perhibebit? Quòd si & illos iniustè fecisse dicere præsumit, quare cum eis nunc communicat, & quosdam eorum sacerdotio dignos existimat? quos tamen rectè prius non iudicasse reprehendit, & sententiæ, quam protulerunt eos secundum se debere succumbere, non nescit? Sed videamus quorum iudicio, vel quorum auctoritate Gregorius post depositionem & anathema, honorem Episcopatus resumpsit, vel officium priſtinum recepit. Omnes enim illum & depositum norunt, & anathematis vinculis obligatum, ac per hoc totius Ecclesiæ communione priuatum. Iam verò si dixeritis quia ipse sibi Gregorius & honorem resumpsit, & priſtinum officium recepit; audite quid Apostolus dicat: Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur à Deo tanquam Aaron: sic & Christus non semetipsum clarificauit, vt Pontifex fieret. Sed & venerabiles Antiocheni canones præcipiunt: Si quis Episcopus damnatus à synodo, vel presbyter, aut diaconus à suo Episcopo ausi fuerint de sacro ministerio contingere, siue Episcopus iuxta præcedentem consuetudinem, siue presbyter, aut diaconus, nullo modo liceat ei, nec in alia synodo restitutionis spem, aut locum habere satisfactionis: sed & communicantes omnes abijcidẽ Ecclesia, & maximè si posteaquam didicerint aduersus memoratos pro latam fuisse sententiam, eisdem communicare tentauerint. Carthaginenses quoque regulæ excommunicatum, qui ante audientiam communicare præsumpserit; ipsum in se damnationem protulisse manifestè denunciant. Si ergo secundum Apostolum nemo sibi honorem accipit, & Christvs non se clarificauit vt Pontifex fieret, qui omnes cum Patre & Spiritu sancto glorificantes se glorificat, & ipse est Pontifex, de quo rursus idem dicit Apostolus: Talem decebat, vt nobis esset Pontifex sanctus, &c. Hebr. 5. Cap. 4.

Et si Episcopus qui damnatus à synodo est iuxta sacros canones, si ausus fuerit aliquid de sacro ministerio iuxta præcedentem consuetudinem contingere, & ante audientiam communicare, ipse in se damnationem protulit, ita vt nullo modo liceat ei, nec in alia synodo restitutionis spem, aut locum habere satisfactionis; sed & communicantes ei omnes abijci de Ecclesia: quanta putas Gregorius pœna mulctandus est, qui post damnationem, siue anathema hæc omnia commissse probatur, id est, & super Christum se extulit, & quod ipse non fecit, ipse & honorem sibi resumpsit: & vt Pontifex esset, se arrogantissimè clarificauit, & ante audientiam excommunicatus communicare, & verita vsurpare præsumpsit, & damnatus de sacro ministerio, non solùm aliquid, verum etiam multa, iuxta priorem consuetudinem tetigit: quod certè Gregorius agere omnino non debuit, etiam si nulla commissa existerent, pro quibus damnari potuisset. Quia prælatiiudicium semper inferioribus formidandum est, nesi ei non obedierint, licet ab eo fortassis iniustè ligentur, ipsam obligationis suæ sententiam ex alia culpa, id est, inobedientia, mercantur. Igitur Prælatos damnare indifferenter oportet horrescere. Quicunque verò minores sunt, damnari solicitè caueant, nec maiorum suorum sententiam transgrediantur: Alioquin licet iniustè nonnunquam damnati sunt, ex ipsa temeraria præuaricatione, culpa quæ nondum forte perpetrata fuerat, & vltio quam culpa necdum meretur, prorsus debuit subsequentur. Nihil quippe lignum vetitum in se mortiferum habuit; sed qui inobedienter ex eo comedit, mortem sibi & posteris propinauit: non quia lignum malum, cum Deus, quod fecit, totum fecerit bonũ; sed quòd mala fit transgressio, & nolentis subijci, per eam meritò fit orta damnatio. Porrò si dicitis Gregorium ab Imperatore, & ab Antistitibus fuisse receptum, percontari libet, ô sapientissimi fratres, quibus hoc documentis, quibus canonibus iubentibus agi rite potest, vt hi qui abijciuntur, ab alijs recipiantur. Id etiam veneranda vniuersali synodo Nicæna de vtraque professione, luce clarius inhibente. Nam à sæculari potestate nec ligari, nec solui sacerdotem posse manifestum est: & idcirco affatim approbatur Syracusanum Gregorium per imperialem tantummodo sententiam nullo modo valuisse reconciliari: vbi si Pontificum quoque sociatur assensus, quærimus vtrum præcesserit, an fuerit subsequutus: si subsequutus est, nihilominus ad id reditur, vt absolutio à sæcularipotestate percepta valere non possit; Pontificumque secutus assensus adulationis, vel terroris fuerit potius, quàm legitimæ sanctionis: si præcesserit, doceatur à quibus & vbi ille sit gestus, si secundum Ecclesiæ regulam celebratus, si paterna traditione profectus, si maiorum more prolatus, si competenti examinatione depromptus, si ad maioris auctoritatis sedem, quàm illa est, à qua Gregorius damnatione tenebatur obstrictus, secundum Ecclesiæ regulam est relatum, si ipse præsul, qui ligauit, absoluit. Si hæc gesta non sunt, quo more, quo ritu Syracusanus Gregorius se gloriatur absolutum, cum nec à Pontificibus ordine debito, nec Ecclesiasticis legibus fuerit expeditus, nec à mundana potestate potuerit præter Ecclesiæ tramites prorsus absolui? Iam verò si dicitis non Imperator absoluit, sed à Pontificibus vt solueretur, postulauit. Econtra, illi multo magis ab Augusto postulare debuerunt, vt si eum vellet absolui, legitima Ecclesiasticitenoris absolutio proueniret. Et hæc omnia, quæ superius dicta sunt, secundum Ecclesiæ tramitem seruarentur, præcipuè cum non ab inferiori, vel pari, sed à maiori persona, & sicut ex Apostolicis canonibus edocemur, solùm ab eo, qui eum sequestrauit, aut certè à prima Sede, iure possit absolui. Inferior quippe, vel compar antelatum, vel comparem, non annuente maiori, absoluere non potest: sola igitur potior inferiorem conuenienter absoluit. Proinde inferioris loci pontifices eos, quos potior suus obligauerat, sine prima Sede absoluere non potuerunt. Verumtamen licet contra Nicænos sacros canones præfatum Gregorium, qui abiectus fuerat, receperint; nunquam tamen eum à vinculo damnationis & anathematis exuerunt. Quem absolutione præuaricatoria potius nexuerunt, & dum hunc soluere nisi sunt, nodis maioribus dediderunt. Quinimmò dum sententiam maioris contemnentes transgressi sunt, vel etiam suam tergiuersatori consilio, leniqve sensu sibimet facti contrarij destruere sunt moliti, pari præ- Sententia maioris etiam iuxta timenda. Cap. 5.

uaricatione habentur innexi, & simili pœna, secundum Apostolicos & nonnullos alios canones tenentur obstricti: ita, vt communicantes ei, pelli de Ecclesia iubeantur. Ac per hoc reos, reum iustificare constat minime potuisse, nec ligatos ligatum soluere modo quolibet valuisse. Ecce à quibus, ô beatissimi CHRISTI ministri Photius est institutus: ecce qualis est Gregorius, qui dormitantibus conuenientius poterat dici.

Quamobrem cogitate fratres carissimi, tractate, & vobiscum sedula meditatione perquirite, si stare Photius possit, etiam si miris virtutibus polleat, etiam si omni scientia fulgeat, quando qui hunc statuisse tentauit, dudum iam ceciderit, & volens erigi cum conantibus se erigere, nunquam recuperaturus denuò ruit. Considerent ergò vestra diuinitus inspirata prudentia, quomodo Photius, etiam si nihil aliud sibi iure valeat impedire, queat in sacerdotali gradu persistere: quando quidem institutor suus cùm hic ordinaretur, non solùm sacerdotio, verùm & ipso carebat Christiano vocabulo. Et sicuti etiam expositum, nec damnatus iustificare, nec depositus erigere, nec ligatus potest quemquam per impositionem manus prouchere. Impossibile est enim horum aliquid fieri. Quapropter attendite carissimi, nō solùm hæc, verùm etiam paternos canones, & præcipuè Apostolorum Antiochenos, atque Carthaginenses, & quid de damnatis & excommunicatis, atque de his præcipiant, qui merito facinorum suorum ab Ecclesia pulsi sunt, diligentissimè considerate, ac studiosè recolite: nam nos quod decreuimus, quod statuimus de his, quos recepimus & ereximus, vel de his, quos abiecimus & à sacerdotio, vel communione pepulimus, vestræ in Christo fraternitati notū facere canonicè procurauimus: iuxta quod & magni venerandique Niceni Concilij regulis admonetur, quatenus de his, qui communione quandoque priuantur, seu ex clero, seu ex laico ordine Episcopis, per vnam quamque prouinciam sententia regularis obtineat, vt hi qui abijciuntur ab aliis non recipiantur. Ergò nos quod debuimus, fecimus; ea videlicet vos scire volentes, quæ Deo teste, nonnisi zelo rectitudinis egimus, & affectu conferundæ paternę constitutionis executi fumus: vestrum autē est obedire: alioquin eandem cum eis fenti etiam iure, meritoq; fubire, Antiochenis canonibus secundo Capitulo præcipientibus ita: Si quis de Episcopis, aut presbyteris, aut diaconis, seu quilibet ex clero deprehensus fuerit cum excommunicatis communicare, etiam iste communione priuetur, tamquam qui regulam confundat Ecclesiæ. Et rursus capitulo quarto, quod etiam superiùs com memorauimus: quid idem dicat antiquitus acceptum concilium, studiosè recolite. Cauete ergò dilectissimi, ne cum his commiscemini, qui sanctis fuerunt inobedientes institutionibus, ne par sententia inuoluat, quos vno communionis glutino inuenerit irretitos.

Cap. 10.

Videte præterea quia de ignorantia nullum iam potestis excusationis habere præsidium, qui & canonum, Deo inspirante, mentores, & nostris edoctis iam nunc estis epistolis. Nolite communicare itaque peccatis alienis, nolite nobis inobedientes esse, quoniam inobedientia Protoplastum de paradiso expulit. Inobedientia, idololatria meritò nuncupatur, sicut sanctus Samuel ad Saulem loquitur, dicens: Quasi peccatum ariolandi est repugnare, & quasi scelus idololatriæ nolle acquiescere. Perpendite ergò quantum sit execrabile repugnare, quantum detestandum acquiescere nolle, quod ariolandi peccato, scelerique idololatriæ comparatur. Clamat Apostolorum princeps: Obedire oportet Deo magis, quàm hominibus. & Coapostolus eius Paulus: Qui resistit, inquit, potestati, Dei ordinationi resistit. Iudicate ergò cui potiùs obediendum sit, Deo an hominibus: Iudicate cui potiùs resistendum sit, potestati, quam in Petro Deus omnipotens ordinauit, quam quę super cuncta Ecclesia extulit, an ordinationi Gregorij Syracusani, cui merito malitiæ suæ dicendum est: væ homini, videlicet per quem in Ecclesia Christi tot scandala venerunt; quique olim, sicut ipsi scitis, & nos suprà retulimus, à fratre & comministro nostro Ignatio & à synodo, quæ sub eo erat, depositus est, & vt Apostolica sedes in eius damnatione consentiret, ab ipso confecerdote nostro postulata est. Sed decessores mei beatæ memoriæ Leo & Benedictus sedis Apostolicæ moderamina seruantes, noluerunt sic vnam partem audire, vt aliæ parti nihil penitus referuarent: Vnius quippe mediator non est, quamobrem interim depositio ipsius à sede Apostolica non suscepta, remansit infirma. Cumque idem Gregorius per Legatum suæ partis Zachariam nomine sedem agnouisset Apostolicam in sua depositione nullatenus consensisse, non gratias egit, non à cœptis in iam dictum fratrem nostrum seuientibus communeliis conquieuit, sed benignitate Dei, & patientia sedis Apostolicæ in superbiam abutēs, in ipsum videlicet Ignatium Patriarchum suum rediuiua iacula impietatis irreuerenter exacuit, & eo ipso filius neophytum in Constantinopoli tana Ecclesia confecrauit: quin potiùs & aduersus sedis ipsius decreta contumax esse non destitit, qui pro se, non contra se, ipsius sub ei decreta paulò ante data tamquam ingratus non recolit, & velut tergiuersatior arma præparat aduersus arma sibi tutelam salutis non modicè conferentia, & murum destruere nititur: qui ne ipse destrueretur, fortissimè custodiuit. Et agit nunc quantum in se est, vt ea statuta prorsus habeantur inualidaque, cum his ipse egerer supplex petebat, & vt fortiora essent adamante submissus optabat, atque vt tibi auxiliarentur humiliter implorabat, necnon & contra ea repugnantes, forsitan tyrannos & sacrilegos iudicabat: nisi enim fedes Apostolica ei parceret, ille quomodo contra reuerendissimum Ignatium posset exercere brachium, non haberet. At ille vfus est sedis Apostolicæ bonitate in malignitatem, & beneficium in patris sui conuertit exitium.

Dicite igitur, obsecro fratres, cùm ita sit, quomodo non debeamus nos Ignatium adiuuare, aut vsque ad audientiam (quantum in nobis est) indemnem non penitus conseruare? vel quomodo non posſimus Gregorium, & hos qui ex parte ipsius sunt, meritò condemnare? quando Ignatius, nisi à nobis esset impeditus, sic illos canonicè forsitan sterneret, vt eum nullo conamine potuiſſent impellere. Isti qui non nobis hæsere, quos in adiutorium suum habere promptissimos meruerunt, nec à nobis consilium acceperunt, vti cum Patriarcha suo vel pacificari, vel canonicè iudicari potuissent: sed vires fusas à nobis ne frangerentur seruatas, aduersus eum protinus præparauerunt. Vnde quæso perpendite, quantum nos rnunc Ignatio debitores simus, qui sibi obstaculum, & inimici eius facti fumus defensionis vmbraculum. Quanuis non non ideo iudicium istorum distulerimus, vt ei nocendi iacula præpararent, sed vt sic sententia in hos prolata, valetudinem haberet, vt à nobis examinatio præcederet. Et rursus sic à bistis in eum obiecta penitus coram nobis admitterentur, vt partis Ignatij persona vocata, vel conuicta nostræ præsentiæ non deesset. Quamobrem dilato parumper iudicio, & interim infirmata sententia, missum est vtrique parti sedis Apostolicæ Præfulis præsentandum obtutibus, ac eius (vt par est) subiciendum diffinitionibus. Sed dum pars Ignatij properandi diſponit iter, hostibus eius viribus refumptis, non iam sedem Apostolicam petentibus, non Petri memoriam facere dignantibus, Ignatius trahitur, impellitur, & innumeris malis affectus ab Ecclesiæ regimine fequestratur. Et hoc totum factum est, eo quòd prædicti Pontifices vtrique partiæquitatem seruantes, & vtriusque partis audientiam præstolantes, Ignatij non firmando sententiam, immo verò interim, infirmando, inimicis eius quodammodo manum porrexerunt, dum nimirum sententiam in eos prolatam, non interim auctoritate sedis Apostolicæ reuocauerint, sed vsque in præsentiam eiusdem Apostolicæ sedis deferri decreuerint.

1. Reg. 15.

Inobedientia idololatriæ comparatur. Act. 4. Rom. 13.

Quamobrem, carissimi, quia quasi per nos inuenta est Ignatij deiectionis materia, id circo præter id, quod frater adiuuari debet à fratre, præter etiam quod Petro, cuius in terris licet indigni vicem gerimus, Christi oraculo peculiariter dicitur: Confirma fratres tuos, etiam pro hoc specialiter eum non solùm adiuuare & confirmare, verum etiam (sicut ipsi potestis aduertere) totis nos pro illo viribus oportet per omnia decertare, vt videlicet totum in illo funditus aboleatur, quod per nos lædendi somitem aduersarijs eius reperientibus ei violentiam inferre monstratur, totumque recipiat, Christo propitio, quod dum nos moderatè, ac regulariter egimus, ipse præiudicialiter amisiſſe dignoscitur. Quoniam & præfati decessores nostri (Leo scilicet & Benedictus beatæ recordationis Pontifices) si tale quid diebus eorum Gregorius, vel complices eius patrassent, videlicet vt abusi tan-

Luc. 22.

Matth. 26 Marc. 14.

to com-

to compassionis, & patientiæ sedis Apostolicæ circa se beneficio in Ignatium manus luas inieciſſent: aut aduerſuseum ipſis ſanctis Præſulibus inconſultis linguas ſuas taliter exacuiſſent; profectò eos tamquam magiſtros inquietudinis, & ipſos ſe ſole clarius obnoxios oſtendentes, ſine quauis retractatione protinus condemnaſſent: & tantum piaculum impietatis eorum deltruere ardentiſſimè ſtudui ſſent. Sed quia illi diuina vocatione ab hac conuallelachry marum ſubducti ſunt, hanc tyrannidem nondum inuentes, nos debemus in eorum laborefuccedere, qui ſucceſſimus in honore, in cuius tempore crudelitas, quæ diebus ipſorum cœpit radices emittere, conſummata perpatuit? Proinde nos primò, quia ſedis Apoſtolicæ de tota Eccleſia ſas habentis iudicare, moderamina retinemus; ſecundò, quoniam fratribus iniuriam paſſis ſubenire debemus: poſtremò, quoniam (ſicut iam diximus) oportet nos in eorum labore ſuccedere, in quorum ceſſimus pontificatus honore; quemadmodum ipſi deceſſorum ſuorum exempla ſecuti ſunt, & operis eorum ſtrenui cultores inuenti ſunt, quod ipſi profectò agerent, adiuuante Domino, habentes quemadmodum illi eundem zelum iuſtitiæ, ſeu priui legium dignitatis ſtudiosè perficere procuraiimus. Nimirum quod omittere proculdubio (ſicut noſſe cunctis clarè tribuitur) non valemus: ſanè quia Gregorium neophytum conſecraſſe diximus, ne Photium quidem neophytum quando quaſi in facerdotem conſecratus eſt, negent; ſanctiPapæ Gregorij, & Anglorum ampliſſimæ, ac fideliſſimæ gentis Apoſtoli (nam ſignaculum Apoſtolatus eius ipſi ſunt in Do mino) verba commemoremus, qui ait: Sicut autem tunc neophytus dicebatur, qui initio in ſanctæ fideierat conterſatione plantatus, ſic modo neophytus habendus eſt, qui repentè in Religionis habitu plantatus ad ambiendos honores ſacros irreperit.

S. Greg. epiſt. lib. 7 Indict. 2. ep. 110. Quis neophytus dicatur.

Præterea non omittendum eſſe credimus, nos commemorare præterito anno per indictionem videlicet tertiam decimam, epiſtolam ſub nomine principis conſcriptam, per Michaëlem imperialem protoſpatharium ſuſcepiſſe, quæ tantis erat verbis contumeliolis, immò blaſphemijs reſperſa, vt ſcriptor eius nonniſi in gutture colubri calamum tinxiſſe putetur, & dictatoris labia pro dictionibus venena fudiſſe videantur, adeò, vt ſi cuiuſpiam ſimplicium cor penetrent (non enim hæc aures prudentium ſuſcipiunt) & hos continuò necent; nimirum tanto miſerabilius, quanto mors animæ magis, quàm corporis per illum virulentum hauſtum admittitur. De cuius immanitate piaculi licèt Auguſto per iam fatum legatum iam nos ſcripſiſſe recolamus, eadem tamen nunc ſcribere veſtræ beatitudini ratum duximus. Denique opinati ſumus, & adhuc nihilominus opinamur, quòd pietaseius tandem aliquando relipiſcat, & de Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ reſtaurando ſtatu nobis ſalubria ſuadentibus acquieſcat: Sicque demum omnia ſcripta, quę malè ſunt compilata, non ſolùm aduerſus nos & hanc ſanctam Eccleſiam, verùm etiam contra fratrem noſtrum & comminiſtrum Ignatium, coram vniuerſa imperij ſui multitudine igni tradenda decernat. Alioquin iam cunctis Eccleſiæ fidelibus, quæ ſoret Apoſtolicæ ſedis auctoritas, vel quæ fabricatoribus mendacij, ſeu inuentoribus perueríorum dogmatum immineret vltio profectò pateſceret. Impoſſibile eſt enim (quamquam noſtras nos ſpeciales iniurias curare ſtoccipendamus) vt trantorum ac talium ſanctorum Patrum & propugnatorum Catholicæ Eccleſiæ, ac deſtructorum diuerſorum hæreſeon atque defenſorum orthodoxæ fidei blaſphemias æquanimiter ſuſtineamus, vel etiam tantæ fedis, ſiue tam excellentis Eccleſiæ Romanæ, cui Deo ſeruimus auctore, contumelias perferamus.

Verùm quamuis & de nobis humiliter ſentiamus, non tamen, conſcientia dictante, vera eſſe quæ de nobis perhibuit, aſſeuerantis: ſed (vt diximus) ea poſtponentes, illa potiùs quæ IESV CHRISTI ſunt, inueſtigamus, & ſi qua malè congeſta aduerſus eius famulos, aduerſus eius ordinationes, aduerſus eius diſpoſitiones ſtabilita priuilegia reperiuntur, nulla patientia toleramus; & non ſolùm hæc deſtruere totis viribus anhelamus, verùm etiam conſtatoribus tantæ perueríitatis dignam viciſſitudinem reddere neceſſariò meditamur. Nimirum ne hos, quis impunitos intuens, aut nunc, aut futuro tempore deinceps talia præſumat præſtigia falſitatis componere, vel commenta blaſphemiarum huiuſcemodi figmentis contrahere.

Quapropter eidem Imperatori ſublimiſſimo per epiſtolam præſulatus noſtri cohortando direximus, inquit etiam vos ad votum noſtrum laborare ſummoperè conuenit: quatenus diligenter inquirat, atque ſcrutans ſi ſua illam non fuiſſe præceptione tam cœnoſam inuenerit confectam, immò toxicatis ſy llabis infectam epiſtolam (vt interim de tot præſtigia text inumpœna taceamus) quæ illos ſe zelo veritatis flagrantes, inuoluere conuenit; falſtem huius ſocia accepta & paſam cunctis igne ſuccenſa per auguſtales ſuos tam nobis quàm omnibus, ad quorſi notitiam peruenit, deſtinatos apices competenti fatisfactione à tam peruerſo ſenſu, & tam profanis adinuentionibus, quòd à ſenſu ſuo non ſuerint commentis tradita, ſe exhibeat prorſus immunem. Iam verò ſi ſibi in multis huiuſmodi ſollicitudinibus occupato ſurreptum eſt, vt talia ſcribere mandaret, ne pigeat clementiã eius etiam hoc ipſum humiliter confiteri, & legibus ſuis, vt huiuſmodi ſcripta nullius habeantur momenti, decernere: ita, vt penes quem reperta fuerint, impunito non euadente, ipſius quoque ſæpè memoratæ, ac ſemper execrandæ epiſtolæ, vel exemplaris eius apices, intemeratis pro reuerentia mancentibus ſacris dictionibus, flammeo dedantur igni voranda. Et vt ſiniſtræ opinionis næuo, quod ex blaſphemis ſcriptis incurrerer, carere valeat, & ingratus filius circa matrem ſuam, ex qua imperandi aſtigium ipſe & patres ſui ordinc cælitus diſpoſito percepit, nullatenus appareat. Sin autem ſcitote, quoniam poſſquam in hac eum pertinacia perſiltere ſinetenus velle compererimus; primum quidem congregatis cunctarum occidentalium regionum venerabilibus ſacerdotibus, dictatores & diſpoſitores, atque præceptores tantæ fallaciæ, ſeu crudeliſſimæ derogationis ſanctarum, vel paternarum traditionum ab omni Chriſtiana compage remotos, Apoſtolica freti auctoritate, duris anathematis vinculis innodabimus: necnon & patrum, ac prædeceſſorum meorum ſecuti veſtigia, qui ſoliti ſunt etiam numeroſorum Concilia nequiter celebrata caſſare Pontificum, ſiqua ſocia ſunt, crebrodicta ve vel exemplaria fortaſſis epiſtolæ: quin potiùs non ſolùm hæc, ſed & omnia ſcripta, quæ vel aduerſus fratrem & coepiſcopum noſtrum Ignatium iniquè confecta, vel aduerſus nos cauſam illius canonicè proſequentes, furioſè depromptа ſunt, perenni damnationi mandabimus.

Deinde verò decernentibus nobiſcum, & ſimul conſiderantibus eiſdem ſanctiſſimis fratribus & coepiſcopis noſtris, ipſam epiſtolam in ſtirpe videntibus cunctis ſuſpenſam, vaſto ſuppoſito foco, ad vituperium imperialis apicis coram omnibus nationibus, quæ penes memoriam ſancti Petri multiplices inueniuntur, extremæ perditioni donabimus: quatenus his rite patratis, diſcat pius quod amet, & crudelis quod timeat. Nam tot & alia blaſphemiarum commenta, quin potiùs veracium litterarum deprauationes, audiſſe & tacuiſſe, conniuiſſe eſt.

Quamobrem venerabiles fratres valdè mihi, ſicut ipſi comprehendere poteritis) cauendum eſt, ne, ſi nos præſtigiorum figmentis minus celeriter obuiauerimus, tamquam vera, recognita vel comprobata, hæc admiſiſſe fallaciter apud ſtolidos exiſtimemur. Nec poſſumus in Eccleſia Dei diſſimulando tam ſpuria relinquere germina, quæ antecceſſorum noſtrorum beatiſſimorum Pontificum tempore aut numquam exorta, aut certè, ſi vndecumque vel quomodocumque exorta ſunt, eorum iudicij ſigore antequam proficerent, radicitus extirpata ſunt. Deſtruat ergò etiam vobis hortantibus ipſe & diſſipet illa; alioquin à nobis fore deſtruenda, ſeu fundi tus diſſipanda, modo quem prædiximus, antenoſcite: quamuis antequam nos iſta vobis ſcribere mus, pro quibus nñc ſubſtimitatem eius hortamur, hoc ipſum ſponte ſuè turum eſſe putaremus. Sed, quia quod putatum eſt, nullum effectum habetnus habuit; dicimo nos ſalutem ipſius illæſam manere volentes, vt hoc nunc ſaltem agat, affectu paterno monuimus: Alioquin (vt iam præfari ſumus) hic Deo ſtante, deceterò vigilabimus, & ſtudijs quibus poſſumus, inſiſtemus, vt inter exanimes computentur, qui auctoritatem Petri non conſenſerint, immò Dei hanc ordinantiis in Petro non intellexerint: ita vt neciſta, quæ perniciosè compilata ſunt, defendere, nec his ſimilia, vt non dicam ſcripto tradere, vel in mente vol-

uere quis vlterius audeat. Non enim figmenta, quæ ordinationi Dei resistunt, quæ Euangelicis vocibus contradicunt, quæ sanctorum Patrum diffinitionibus obuiant, quæ synodicis constitutionibus aduersantur, quæ (si fic dimittantur) innumera possunt fidelibus auxilia Petri quærentibus inferre dispendia, incolumia sine discrimine nostro valemus deferre: & existimationi nostræ, vel nunc vel post discessum nostrum tantum, quod absit, næuum ad destructionem simplicium, & mutilationem sedis Apostolicę priuilegiorum, relinquere.

Cæterum vt caritas vnanimitatis vestræ de fratris & comministri nostri Ignatij sanctissimi Patriarchæ delectione nobiscum doleat, quæ præualent ei folamina nobiscum exhibeat. Nam si iuxta Apostolum quod patitur vnum membrum, compatiuntur omnia membra; quanto potius compatiendum est illi, quod inter cetera membra præcipuum tenuisse locum dignoscitur? Vnde si non pro vnius & specialis personæ prælati fratris nostri repulsione, vel certè pro summi sacerdotis conculcatione dolere, gemere, flere, currere, ac decertare debetis. Nam si licitum fuerit sæculari postatis de Ecclesiæ Domini Præsulibus taliter iudicare, vel si rursus fas extiterit inferioribus de Prælatis sibi tam temerè ista patrare; perpendite, ne ad perniciem vestram, immò totius Ecclesiæ nunc & futuris temporibus præsumptio talis præualeat: quod si attenditis, ecce iam cernitis. Nam impietas tantum caput extulit, vt Ecclesiarum Præsulibus postpositis, & ordine canonico conculcato, laici nunc Ecclesiastica moderamina teneant, & pro libitu proprio modo istos remoueant, modò illos in locum eorum promoueant, & rursus, quos nunc approbant, post modicum mentis vicii leuitate repellant. Vt enim sæculares, ac laici homincs quælibet scelera valeant licenter committere, & pro his à nullo Pontificum, qui ex clero promotus hæc summa poterat auctoritate compescere, libere redarguantur. Nec de clericorum catalogo permittunt ad sacros ordines prouehi, qui vitam eorum tanto audacius, quanto diutius, ac familiarius sub Christo duce forti militantes fortius comprimere possent: sed ex seipsis eligunt, qui facta eorum tanto minus præsumant arguere, quanto se paulò ante de horum cœtu, fauore ipsorum promotos meminerint: quod illis partibus tanto familiarius agitur (ista præsumptio videlicet, vt ex laicis subito tondeantur, & in Episcopos consecrentur) quanto ex consuetudine hæc inoleuisse testantur, quam nos è contra tanto studiosius ex Ecclesia Dei eradicare volumus, quanto nimium noxæ iam esse clericis, & omni religiosæ plebi suspra docuimus; quanto quæ scimus ex sacris canonibus, quòd non minùs mala consuetudo, quàm pernicioſa corruptela vitanda sit: & scimus quòd paulatim crescens, iam suæ pestiferæ nequitiæ gramine multos inuaserit, adeo vt temeritas hæc tantum excreuerit, vt iam minimè clericis egeant, dum cœtra sacros canones ex seipsis subito tonsuratum, quem voluerint, eligant, & ad labores clericorum mentis oculos non inflectât. Ac per hoc sit, vt alienus comedat ipsorum fructus laborum, & stipendia meritorum extraneus hostis insperatus surripiat, ita vt nihil proficiat clericis in castris Dominicis militasse, vel gradatim per singulos Ecclesiasticos ordines ascendisse, dum alter saltu hos oês transcendit, & repentè principatur in eis, qui inter eos nec cœtra spiritales hostes arma sustulit, nec diuersis Ecclesię aduersarijs pro veritate prælians aliquando restitit.

Quantum autem ne de laicis temerè quislibet ad Episcopatum eligatur, sacri canones, cum alijs prohibeant, Sardicenses ostendunt, Osiꝰ Episcopo capite decimotertio, dicente: Et hoc necessarium arbitror, vt diligentissimè tractetis, si forte aut diues, aut scholasticus de fori administratione Episcopus fuerit postulatus, vt non prius ordinetur, nisi ante & lectoris munere, & officio diaconi, aut presbyteri fuerit perfunctus, & ita per singulos gradus, si dignus fuerit, ascendat ad culmen episcopatus. Potest enim per has promotiones, quæ habebunt vtique prolixum tempus probari qua fide sit, qua modestia, qua grauitate & verecundia, & si dignus fuerit probatus, diuino sacerdotio il lustretur: quia conueniens non est, nec ratio, vel disciplina patitur, vt temerè, & leuiter ordinetur, aut episcopus, aut presbyter, aut diaconus, qui neophytus est: maximè cum & magister gentium beatus Apostolus, ne hoc fieret, denunciasse, & prohibuisse videatur: sed hi, quorum per longum tempus examinata sit vita, & merita fuerint comprobata. Contuemini ergò, & futura, immò vrgentia mala conspicite: medici estis, imminentes morbos per præcedentia signa præuidere: Episcopi estis, exurgens in Ecclesia Christi horrendum exitium perspicite: speculatores estis, in altam mentis arcem conscendite, & in gregem Dominicum feram pessimam irruere cupientem à longè contemplamini. Quasi tuba exaltate vocem vestram, & annunciate populo Dei scelera eorum: super montem excelsum, id est altitudinem virtutum, ascendite. Qui euangelizatis Sion flate in fortitudine, potestatibus huius sæculi ex aduerso adcertate, & murum pro domo Dei opponite, ac quibuslibet potestatibus iniquè agentibus contraite: sicque fiet, vt nec sicut canes muti de taciturnitate argui valeatis, nec de talenti occultatione districtam Domino rationem reddere compellamini, volsque Episcopos & consacerdotes nostros, immò Ecclesiam Christi illis in partibus constitutam ab ingenti pernicie, ac noxia labe ipso iuuante laudabiliter eruatis, mirabiliterque regatis.

Verùm nos de ipsis hæc vobis scripsisse sufficiat. Pax autem Dei, quæ exuperat omnem sensum præcordiorum vestrorum intimè penetret: & quàm de salute omnium vestrum solliciti simus, vobis Deus omnipotens clementer aperiat: & quomodo vos cupiamus in viscerib. Christi, & in Ecclesiæ gremio continere, quæ diffusa in toto orbe terrarum, quasi vnius Christi thalamus est, atque in sancta communione vnà vobiscum persistere, vt vnum sæpiamus omnes, & non sint in nobis schismata, illuminationis suæ gratia reuelare dignetur: ita vt de correptione fidelium congaudentes, & congratulantes vno animo, & vno ore glorificemus & collaudemus Deum Patrem, videlicet & Filium, & Spiritum S. per infinita sæcula sæculorum. Amen.

Quisquis autem hanc epistolam nostram Constantinopoli legerit, & eorum notioni, quibus missam imellexerit, quicquam ex his, quæ in ea sunt occultauerit: si locum potest inuenire sufficientem, anathema sit. Quisquis etiam interpretatus eam fuerit, & ex ea quicquam mutauerit, vel subtrauerit, aut super additerit præter illud, quod idioma græca dictionis exigit, vel interpretantis scientiam eligendi non tribuit, anathema sit.

EPISTOLA XI. B. NICOlai Papæ I.

Exprobrat Photij multa crimina, quæ in occupanda Ignatij sede commisit: probat, illum & diuinum & humanum ius violasse, nunciat ipsum depositum fuisse, & si non paret sententiæ, minatur illi perpetuam vsque ad obitum excommunicationem.

NIcolaus Episcopus seruus seruorum Dei, Viro Photio. Innumerabilium reperiris præuaricationum obnoxius, & venerandorum canonum, atque paternarum diffinitionum, quinimmo & diuinorum mandatorum contumelijs multipliciter, ac impudenter elatus: siquidem & ex schismaticorum; sed & cum venerabilis frater & Coepiscopus noster Ignatius Constantinopolitanam regeret Ecclesiam, à sanctæ communionis participatione cœtra regulas auertentium parte fuisse dignoscitis, & ex sæculari administratione, atque militia, & ex foro subito tonsuratus, à Gregorio Syracusano dudum Episcopo, à sy nodo damnato, & ab Apostolica sede conuicto Episcopus ordinari & nuncupari passus, etiam viuente ac superstite Ignatio Patriarcha sedem ipsius inuasisti; & sponsam, quam à Christo sponso immaculatam custodiendam, veluti amicus sponsi perceperat, non per ostium, quod Christus est, sed aliunde ex aduersio ouile Dominicum more furis, vel latronis irrumpens, ac violentus, rapax & sceleſtus adulter surripuisti. Et præter, imò aduersus Apostolicos canones, sæcularibus potestatibus vsus, Ecclesiam per eos obtinuisti. Deinde cum damnatis & anathematizatis, atque cum his, qui ne sacerdotale officium ante audientiam præsumerent,

merent,

1. Cor. 12.

1. Tim. 3. Officia Episcopatus.

Ecclesiasticæ dignitates his conferendæ, quibus Ecclesijs deseruiunt.

Philip. 4.

1. Cor. 1.

merent, & à decessore meo sanctæ recordationis Benedicto Papa fuerant obligati, quotidie ac indifferenter communicans, & conuersans contra fidem promissam, contraque tuam professionem, qua pollicitus es, te aduersus iam fatum Patriarcham nullum sinistrum consilium esse facturum, congregasti Concilium, & cum sequacibus tuis depositis & damnatis & excommunicatis, & anathematizatis, & aliis sine Ecclesiis, atque cum his, à quibus vel tu irregulariter, ac illicitè processus fueras, vel quos ipse temerè ac indebitè promoueras contra eumdem fratrem & comministrum nostrum depositionem facere, & anathema dicere ausus es. Deinde Apostolicæ sedis Missos, quos pro causa sacrarum Imaginum, & pro inquirenda, & nobis renunciandaiam fati Patriarchæ deiectione, & ob inueniendum modum promotionis tuæ destinaueramus: quibus potuisti argumentis à nostris mandatis auertere, more Acacij quondam Constantinopolitani hæretici Patriarchæ, præsumpsisti, & ad professionem, quæ tibi cum comparibus tuis habebatur; ficuti eorum professione patefactum est, & sancto Spiritu reuelante venerandæ Synodo, quæ à nobis collecta est, claruit ad damnatorum & schismaticorum, tus mque confusionem contempta legatione, quæ vel Gentilium more feruari debuit, pertranstisti, & in illusionem beati Petri Apostoli, cuius sede profecti fuerunt, non solùm inefficaces redire fecisti, sed etiam impugnatores omnium, quæ tibi fuerant imperata, monstrasti. Postremò Episcopos, qui tibi tamquam adultero, & perusori communicare noluerunt, exilio relegasti, & ipsis ubentibus contra canones tui sceleris complices in eorum furrogare locis non timuisti. Et vsque in præsens Ecclesiam Dei diuersis perfectionibus impugnare non definis. Ita vt fratrem & Coepiscopum nostrum Ignatium sanctissimum Patriarcham inauditis pœnis & horribilibus tormentis afficere non quieuisti: sed & omnes quotquot pro veritate, & fide commodè persistere deprehendis, quibus præsules, modis perdere imprætermisse moliris.

Quamobrem in his & huiusce modi te cognoscentes contra Euangelicas, Apostolicas & propheticas, atque canonicas institutiones offere dolemus, & nimijs mœroribus affecti, necessariò te præsentibus apicibus ad monemus, hortamur & obsecramus, vt in tanta gloria non decipiaris, & æterna bona pro his breuibus non amittas. Pensa quàm pauca sunt omnia, quæ hic mulcteut, quamlibet multa esse videantur. Perpende quæso, quàm multiplex sit, & quàm prolixa pœna gehennæ, & in hanc incidere pertimesce, hâc tibi acquirere meditullus exhorresce. Nam, secundùm Euangelium, quid prodest homini si lucretur totum mundum, animæ verò suæ detrimentum patiatur? Scimus quoniam sapientia præditus, & scientia ditatus haberis. Sed audi quid Propheta de quibusdam sapientibus dicat: Sapientes, inquit, sunt, vt faciant mala, bene autem facere nesciunt. Porrò de scientia egregius Apostolus ait: Scientia inflat, caritas verò ædificat. Ergò quantum non profit, imò quantù obfit, non ad bona sed ad mala faciendа habentibus sapientiam animaduerte: & noli gloriari, si habes scientiam sine caritate, quoniam, teste Apostolo, illa inflat, ista ædificat. Et certè absurdum, ac indecens est, vt eam, quæ inflat, virtutem habeas, illa verò quæ ædificat, careas. Quam autem habuisti caritatem, quando videbas fratrem & comministrum nostrum Ignatium ab Ecclesia sua pelli, impeti, & aduersus eum coniurationes & conspirationes præparari? Et nò solùm minimè illum, cùm posses, vtpotè ad fæculum clarus & honorabilis adiuuisti, verùm etiam cum factiosis concurristi, & cum machinantibus aduersus eum, & variis malignitatis argumentationes excitantibus concertasti. Quin potius horum omnium peccatum, quod generat mortem, in te proprièconsummatum est, nimirum qui cunctarum præuaricationum in illum commissarum tu auctor factus es. Nam & si te homicidam dicimus, non mentimur, Ioanne Apostolo clamante, qui ait: Omnis qui odit fratrem suum, homicida est: si ergò qui odit fratrem homicida est, quanto potiùs is, qui patrem non solùm odit, sed & quantum in se est, macta. Insuper etiam si, vt Achab, quæ illius sunt rapit, & possidet, homicida dicendus est, & non solùm qualiscumque homicida, verùm etiam & parricida. Pater enim tuus erat Ignatius, & tu filius eius, qui tantum à te præ naturali patre debuerat venerari, quantum spiritus, quo relatiua hæc nomina mutuò possidetis, præferendus est carni.

Porrò si te viperam appellamus, non falsimur, siquidem tu, non nisi parente perempto, proficere credidisti. Iam verò si teram similem asserimus, nec sic erramus: ipse quippe adò in irrisionem & contumeliam patris prorupisti, vt de cathedra sacerdotali eum proijceres, & ad illudendum Mimis, & Scœnicis inuerecunde proderes. Extremò, si te Iudæis comparamus, fortasse nec modicum quidem à verò discedimus: nam ipse non solùm super magistrum tuum contra Euangelium lasciuses, verùm etiam ordinationi Dei resistens adeò aduersus eum dentes tui, arma & sagitta, & lingua tua machæra acuta effecta est. Quandoquidem non, sicut sanctus Dauid iuttere manum in Christum Domini formidasti, sed ficut principes latronum non habentes bona Regem suum trucidantes, insurgere contra Rectorem tuum verfutis insidijs magnopere procurasti. Quos idem sanctus Dauid, sicut & illum qui se Christum Domini (Saulem videlicet) peremisse nunciauerat tamquam homines impios, & principem suum trucidantes, tradere morti laudabiliter iussit. Quamquam etiam ti nihil in his reprehensionis admitteres, cùm pridie laicus fueris & fæculo militaueris, nequaquam tam repentè debueras ad summi sacerdotij peruenire fastigium: quandoquidem nec monachorum poteras tam subitò fecundùm probabilium patrum traditionem, perfectionem consequi, Gelatio, Gregorio & Hadriano magnis, & verè sanctis sedis Romanæ præsulibus id ipsum, quod ferenitas o Augusto, atque tibi iam scripsimus, multipliciter inhibentibus. Sanè si horum tamquam ignorantium, sanctitatis insignia non agnoscebas (licet cuius fidei, cuius studij fuerint, per eorū nosse scripta sufficeret) saltem Cælestini, atque Leonis, eiusdemque sedis Pontificum reuerentiam præoculis habuisses: quorum sententiæ tota per mundū diffusa inclinatur Ecclesia: quorumq; doctrinam (sicut in sacratissimis tertia & quarta Synodis videre est) Christiana veneratur apprimè Religio. Quinimmo & quorum virtutum decus, & eloquentiæ nitorem, necnon & morum probitatem ac exhortationum suauitatem nò solùm fideles Reges, verùm etiam infideles, ac tyranni, barbariquæ principes, reuerentia, vel pauore non modico manfuefacti vehementer amplexati sunt & sectari. Quòd si magnos, sanctosque fuisse non negas (quia nec vales; alioquin pugnauit pro eis orbis terræ contra infensatos) oportet vt in cunctis Ecclesiæ dogmatibus, & disciplinis eos foleter attendas, & venerantèr admittas. Nam si in cæteris nostræ religionis negocijs eorum assertionibus cesseris, & in his eos, in quibus tuę promotioni contradicit, contempseris; apparet te minus saluti communi, quàm forti priuatæ intendere, ac per hoc, non quæ Iesu Christi, sed quæ tua sunt, quærere. Aut illæ bonæ arbores fuerūt, & bonos fructus fecerūt, aut malæ (quod absit) & fructus eorum mali: & siquidem boni fuerunt & fructus eorum boni, oportuit eos tamquam bonos sequi. Non enim potest (Euangelio testante) bona arbor malos fructus facere. Porrò ti de eisdem non cum tota Christi Ecclesia sapis, necesse est qualiter vel ipsi, vel fructus eorum mali fuerint, plurimis adhibitis ex omni Ecclesia testibus comprobes & affirmes: quoniam tibi soli super hoc negocio contrarijs fuadenti non creditur.

Iam verò si dixeris bona & grata sunt, atque salubria, quæ prædicseuerunt, vel flatuerunt, sed non omnia, nam horū quædam dulcia, quædam amara fuēre, Iacobus tibi pro eis respondet Apostolus, dicens: Numquid fons de eodem foramine emanat dulcem & amaram aquam? quoniā ficut idem iterum ait: Neque salsa dulcem potest facere aquam: Spiritus enim sanctus quorum vasa isti fuerunt, non potest nisi dulcia per hos quos repleuerit, eructare. Præterea si profecto eis omnia eorum decreta salutifera quidem sore, sed hæc vos hactenus ignorasse, nec sic profectò excusibilis critis. Nisi enim ignorantiæ peccata essent, nequaquam Psalmista pro his Dominum precaretur, dicens: Delicta iuuentutis, & ignorantię meę ne memineris. qui rursus denique dicit: Noluit intelligere, vt benè ageret, iniquitatē meditatus est in cubili suo. Qui enim non ait, non intellexit, fed noluit intelligere, vt bene ageret, profectò monstrauit, quia sæpè propositò voluntatis ignorātia procuratur. Idcircò de ignorantia cuncta ad fecuritatem auferes, si Apostoli formidolosa verba consideraueris, quibus ait: Si quis autem ignorat, ignorabitur: quia profectò, do-

Cælestini atq; Leonis sententia.

Mat. 8.

Ierem. 4.

1. Cor. 8.

Matt. 7.

Iac. 1.

Iacob. 3.

1. Ioan. 2.

Psal. 24.

1. Cor. 14.

cente sancto Gregorio Papa, qui ea, quæ sunt domini nesciunt, à Domino nesciuntur. Sed dicis; hæc non in lege suscepimus, & præuaricatores, qui significantius græcè παραβάται dicuntur, non sunt, nisi qui præter legem acceptam aliquid prauitatis committunt, sicut Apostolus ait: Vbi non est lex, nec præuaricatio. Sed audi, & expauesce, quod rursus idem dicit Apostolus. Quicunque enim sine lege peccauerunt, sine lege peribunt. Alioquin gentes, quæ legem non acceperunt, excusabiles fateberis. Verùm ego vniuersos, qui iniquè agunt, transgressores dixerim, Psalmographi habens auctoritatem, qui canit: Præuaricates, inquiens, reputaui omnes peccatores terræ. Dicens ergo, præuaricantes reputaui omnes peccatores terræ, etiam gentes, quæ legem non acceperunt, comprehendit. Quoniam etsi legem per Moysen datam non acceperunt, acceperunt tamen legem naturæ: quę nisi corrupta fuisset, lex Mosaica data non esset: quam videlicet legem naturalem nunc à te non inconuenienter exigimus, qui gloriaris sanctorum tantorum pontificum edicta nullatenus accepisse.

Rom 4. Rom. 12. Psal. 118.

Denique hanc sibi datam, si volumen cordis tui conscientia scrutata fuerit, proculdubio non negabit. Ibi quippe scriptum reperies lege naturæ dicente: à nemine velle lædi, à nemine velle tua prorsus auferri. Quapropter aptè præcipitur. Quod tibi non vis fieri, alijs ne feceris, & Domino dicente: Quæcunque vultis vt faciant vobis homines, & vos facite illis. Ideoque non poteris hanc te legem non accepisse negare, cum eam etiam ipsa natura doceat, & propria vniuscuiusque voluntas edere iugiter innoteſcat. Quod si hanc datam tibi fuisse denegas, profectò sedis Apostolicæ præsulum decreta te accepisse demonstras. Quid enim illa nisi quod tibi non vis, alijs ne feceris, dicunt? Quando præcipiunt ne fubito factus clericus clericis dominetur, qui per singula stipendia militauerunt, & omnem in Dominicis castris ætatem egerunt. Quid inquam illa, nisi omnia, quæ vultis vt faciant vobis homines, & vos eadem facite illis inbent? quando præcipiunt, ne prioris ordinis tui quislibet saltu præpropero in alienum honorem ambiat immoderata cupiditate transcendere, vel pro suo libitu iura studeat aliena peruadere. Et certè si tu per singula stipendia in Ecclesia Constantinopolitana militasses, & omnẽ in Dominicis castris ætatem egisses, & quilibet prioris professionis saltu præpropero in honorem tuum ambiret, & immoderata cupiditate transcenderet, & pro libitu studeret tua peruadere, mox in vocem prorumperes, & aduersus hunc querelas exponeres. Et quia præceptum est: Non concupisces rem proximi tui, neque omnia quæ illius sunt. & rursus: Quod tibi non vis fieri, alijs ne feceris, sufficientibus scripturis palam cunctis ostenderes, & quod Ioannes Baptista militibus, vt neminem concuterent, neque calumniam facerent, & contenti essent stipendijs suis præcepit, intentissimè commemoran s, & ait: Noli me concutere, noli mihi calumniam facere: fed esto tu, qui miles sæculi hactenus fuisti, stipendijs tuis contentus, quia sic tibi præcursor Domini dicit, & excelsis vocibus exclamares, & fleres forte singultiens: Ea stipendia, eorumque fructus laborum noli concupiscere; noli surripere, noli de me, vel de meis commilitonibus male fentire: noli modo vincere nos omnes tot curriculis temporum diuersis præsulijs domini iam sessos, tot sudoribus & vigilijs pro ciuitate ipsius, iam tabefactos velle saltu quodam ambitionis transcendere, & in nobis ex militia nostra non electus, vel prouectus noli ducatum arripere. Igitur cum ea, quæ sedis Apostolicæ præsules instituerunt, in literis sacris inuenias, imò verò in temetipso lngi per seuerantia relegas. Noli, quia decreta ipsorum non fuisse peris amplius asseuerare: cum ipsi nihil, nisi quod naturalis, quod Mosaica, necnon & gratiæ lex iussit, instituant; & quicquid in Sardicensi S. Patres Concilio statuerũt, custodiendum prorsus diffinierunt. Inter quos Osius ille famosus & magnus inuētus est Athanasius, quam uis timescimus quid somnians dicas eiusdem Concilij canones apud vos non haberi, quod procul à vero multis esse probatur indicijs.

Luc. 3. Matth. 7.

Exod. 20. Luc. 3.

Primum quidem, quoniam quando Zacharias, qui se prætendebat Episcopum, ex parte Syracusani Gregorij, & collegarum eius Apostolicam sedem adijit, eorum depositcns renouari iudicium: hos se in appellatione canones, & eos, à quibus missus exiterat, fuisse secutos aiebat. Deinde nos diligentissimè requirentes reperimus ipsos canones eo sensu, & numero non solùm in nouis, verum etiam in veteribus, atque authenticis codicibus, qui veraciores soliti fuit inueniri, græcè conscriptos, quò ceteris latinis canonibus inserti esse cernuntur, nimirum qui & à Præsulibus prouinciarum pene totius orbis diffiniti fuit, & illis omnibus satis placuisse per eadem exemplaria græca monstrantur. Quomodo autem non esse penes vos Sardicenses canones, tu solus astruere poteris. quando non solùm à latinæ, verùm etiam cum alijs à græcæ linguæ hominibus statuti sunt, & promulgati? Qua de re credibile non est, quod illic diffinitum est, vnum quemque ipsorum minime linguæ propriæ tradidisse. Aut quomodo non sunt penes vos canones Sardicenses, quando inter quinquaginta titulos, quibus concordia canonum apud vos texitur, ipsi quoque reperiuntur? Iam verò si & habitus tum præfatorum infignium Romanorum Pontificum decretalibus institutis de laicis ad Ecclesiasticos gradus non temerè prouenhendis emissis, contemnendos esse putasti, saltem doctorem gentium Paulum Apostolum audire consensisses, & quàm sancti Patres in Sardicensi Concilio conuenientes in hoc cum eo concordauerint, attendisses. Nam & audenter dicimus, & veraciter profitemur, quoniam qui Sardicense Concilium non recepit, nec Paulum Apostolum recepit. Quidenim (vt ceteraprætermittamus) Sardicense Concilium statuit, quando dicit: Si forte aut diues, aut scholasticus de foro, aut ex administratione sæculari Episcopus fuerit postulatus, non prius ordinetur, nisi ante & lectoris munere, & officio Diaconi, aut Presbyteri fuerit perfunctus: & ita per singulos gradus, si dignus fuerit, ascendat ad culmẽ episcopatus? Potelt enim per has promotiones, quę habebuntur vtique per prolixum tempus, probari qua fide sit, qua modestia, qua gratuitate & verecundia, & si dignus fuerit probatus, diuino sacerdotio illustretur: quia conueniens non est, nec ratio, vel disciplina patitur, vt temerè & leuiter ordinetur aut Episcopus, aut presbyter, aut diaconus, qui neophytus est, maximè cum & magister gentium beatus Apostolus ne hoc fieret, denunciasse, & prohibuisse videatur: sed hi, quorum per longum tempus examinata sit vita, & merita fuerint comprobata, nisi quod Apostolus præcipit dilecto discipulo dicens: Manum cito nemini impostueris, neque communicaueris peccatis alienis. Et de diaconibus: hi autem probentur, & sic ministrent. Quis autem maiorem concordiam quàm in his verbis Apostoli, & memorati Concilij potterit inuenire? Quid verò est, citò, nisi ante maturitatem ætatis, ante tempus examinis, ante meritum laboris, ante experientiam disciplinæ, immò ante exhibitionem subiectionis potius, quàm celsitudo prælationis? Iam verò si Apostolus (vt intermisse prædicti Concilij mentio differatur) diaconos probari præcepit, & sic ministrare quanto igne doctus Episcopus diutinis est temporum spacijs per omnium exercitia virtutum probandus, & tanquam aurum in fornace diuerfarum tentationum examinandus? Sicque demum purgatus iam, & expiatis cunctis prorsus moribus & virtutibus, manifestus ad prælationis fastigium prouchendus. Igitur nos quidem de indebita promotione tua summatim hæc scripsisse tibi cognosce.

Concordia canonum apud Græcos.

1. Tim. 5.

Matth. 18.

Tu autem qui etiam cogitationum tuarum testis es, quàm illicitè sis prouectus, scire facilius poteris. Qua de re ealienum cessa de cetero peruasum locum tenere, nec fias domui Israel in offendiculum iniquitatis, & nec amplius cæcis ducatum præstes erroris. An non (vt multa omittamus) offendiculum domui Israel factus es, qui tantam Dominipleb em Ignatium deserendo contra fuam subscriptionem, vel professionem agere compulsisti? An nõ ei ducatum erroris præstitisti, quando illi pastorem suum inficlicter deserere, & te, cui non pertinebat aliquid de oubus, sequi callidè suasisti? Verùm tanti reatus ponderę iam fugeres, si veritatis sententiam sollicita cordis aure penſares, quæ ait: Qui scandalizauerit vnum de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei. vt suspendatur mola asinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris. Per molam quippe asinariam sæcularis vitæ circuitus, ac labor exprimitur, & per profundum maris, extrema damnatio figuratur. Melius ergo tibi fuerit, vt fub exteriori habitu te ad mortem sæculi acta constringerent, quàm sacra officia ambiendo, & non solùm vnum, sed etiam cum magistro patre, ac pastore tuo plurimos eorum, qui in Domino cre-

dunt,

dunt scandalizando, in culpa te cæteris imitabilem demonstrares: quia nimirum si solus caderes, vtcunque te tolerabilior infernipœna cruciaret. Fuge itaque principarum nequitiarum furparum: declina præsse, qui innumeris dignos ecrisin definenter obesse. Scriptum legisti quia Iesus (qui vtique Rex verus est) cum cognouisset quia venturi essent, vt raperent eum, & facerent eum Regem, fugit. Quis enim principari omnibus tam fine culpa potuisset, quàm is, qui hos nimirum regeret, quos ipse creauerat? Sed quia idcirco in carne apparuit, vt non solùm nos per passionem redimeret, verùm etiam per conuersationem doceret; exemplum se sequentibus prabens, rex fieri noluit. Ad Crucis verò patibulum sponte cum venit, oblatam gloriam culminis fugit, pœnam probrosę mortis appetijt, vt videlicet membra eius discerent fauores mundi fugere, terrores minimè timere, pro veritate aduersa diligere, prospera formidando declinare.

Ioan. 6.

S. Leo epist. 21. ad fin. Ioan. 10.

Igitur tandem aliquando audi nos, quos si audieris, non senties te ga te penitus inflexibiles, nec ad misericordiam duriores: quia, vt Leo magnus Apostolicæ sedis Antistes beato Flauiano scribit: Dominus noster verus & bonus pastor, qui animam suam posuit pro ouibus suis, & qui venit animas hominum saluare, non perdere, imitatores nos suę vult esse pietatis, vt peccantes quidem iustitia coerceat, conuersos autem misericordia non repellat. Siquidem nunc pro omnibus, quæ sparsim per huius epistolæ textum te contra omnia iussa diuina perperasse commemorauimus, Dei omnipotentis & beatorum Apostolorum principum Petri ac Pauli, ac omnium simul sanctorum, atque venerandorum sex vniuersalium Conciliorum auctoritate, necnon & Spiritus sancti per nos iudicio cuncto sacerdotali honore, ac nomine (quod gementes dicimus) alienus & omni clericatus es officio prorsus exutus. Ita vt si post notitiam huius sanctionis, quam diuina inspiratione depromptam esse credimus, dum vnanimitate & concordia sanctæ Synodi sit proculdubio promulgata, tentasti in Constantinopolitano throno præsidere, ac sæpe fato venerabili Coepiscopo nostro Ignatio, quominus Ecclesiam sibi commissam sine quauis inquietudine regere posset, impedisti: vel si de ministerio sacro vlterius ausus fuisti aliquid more sacerdotis contingere, iuxta præcedentem consuetudinem (quod contra canones est) nullo modo liceat tibi communionis spem, aut locum habere satisfactionis, sed anathematis vinculis innodatus vna cum cómunicatoribus tuis, atque fautoribus perpetuo Dei iudicio, ac sententia per mediocritatem nostram existens, sacrum corpus & sanguinem Domini nostri Iesu Christi nonnisi vicino mortis periculo percepturus. Quatenus hæc vnusquisque discens, nequaquam decetero temeraria præsumptione ex laicis subito in Dominicis castris insperato quodammodo impetu irrepere audeat, & principatus amore ante dux esse velit, quàm tyronis consummet officium, & ante tentet decere, quàm discere, sicut in eadem Constantinopolitana Ecclesia sæpe præsumptum esse comperimus. Et rursus ne contempris clericis (quorum vtpotè in tam magna vrbe copiosa multitudo est) quisque ab ipsis (vt ita dixerimus) cunabulis, imprætermisso labore in Ecclesia Christi defudant; & indefinenta Domino exhibent seruitutis obsequia, is qui deforis est, alterius ouilis Christi repente principatum arripiat, & nitatur quos esse suos non recognoscit, discerpere, & grex Dominicus incipiat eum vtpotè extraneum, & improuisum omnino contemnere, præsertim cum perspiciat nihil sibi stipendia profecisse meritorum, & alienum suorum cernat consumere fructus laborum.

Dat. idibus Nouembris, Indict. X V.

(:)

EPISTOLA XII. B. NICOlai Papæ I.

Dolet se depulsum fuisse de spe, quam ob multa, quæ à principio de eius piet ate audierat in ipso collocauerat. hortatur eum vt respiscat, & causam Ignatij apud Imperatorem agat, ipsiq; legatos sedis Apostolicæ faueat.

NIcolaus Episcopus seruus seruorum Dei, in Christo diligendo filio Bardæ inclyto Cæsari.

Postquam Dei omnipotentis in te cœperunt dona miris successibus abundare, eorumque donorum insignia longè lateque gloriosissime coruscare, necnon & apud aurium nostrarum auditus odorifera crebrescẽte fama laudabiliter frequentare, cœpimus & nos exinde immensas eidem omnium donorum largitori Domino gratias agere: & vt hęc in te crescere faceret, enixius implorare, qui pro magnæ pietatis suæ, ac inaffabilis misericordiæ multitudine tanto apicem excellentiæ tuæ post sublimius extulit, quanto per te oppressos erigi, & opprimentes comprimi, & exaltantes Ecclesiam suam exaltari, & humiliantes hanc voluit humiliari. Posuit quippe te in Ecclesia sua, sicut Cedrum, vt sub vmbra tua refrigerium cruciati, & protectionem inueniant desolati, ac diuersis fatigationibus lacerati. Post hæc autem audiuimus in Constantinopolitana Vrbe dissensiones, contentiones, clamores, coniurationes, conspirationes, factiones, animositates, simultates, & cetera incommoda, seu discrimina, ita vt iam imminere credamus illa tempora, quæ ab Apostolo nouissimis diebus instatura fore prædicta sunt, & vrgere putaremur omnia signa, quæ redemptor noster finem mũdi præuentura esse prænunciauit. Quid autem nequius, immò periculosius, quàm ante iustam, canonicamque audientiam sola sæculari potentia Præsulem à sua sede propelli, atque Ecclesiæ tibi diuinitus commissa, consensúque ac subscriptione prouincialium sacerdotum, & compatris charitum communione roborata priuari? & eum qui inter Deum & hominem interpres, ob intercessione populorum nulla monstrata noxa, solo pro libitu vsurpantis quę remouerit? Quid inquam nequius, aut periculosius, quàm vt discipuli manus in magistrum injiciant? filij verasimitantes parentem proprium (quantum in ipsis est) interficiant? eique male dicere, à quo benedicti sunt? eum proijcere, à quo ad singulorum graduum honorem promoti sunt? Quid verò præsumptiosius, quàm si pulsus aliquem pellere, aut remotus remouere, aut ligatus ligare tẽtet? Quid præterea incommodientius, vel inordinatius, atque confusius agi potest, quàm tanta numerositate Constantinopolitanorum clericorum, tãquam tota vel fidei violatione polluta, vel inscitiæ insipientia eneruata, vel diuersis criminibus irretita, spreta penitus, ac reprobata, laicum super hanc erigere. & extraneum super eam inducere, & in ea contra sacros canones, imò verò aduersus Apostolum neophytum ordinare? Iam verò si neophytum nonnisi nouiter in fide plantatum dicitis; respondemus, non hoc illud nobis nomen significare: siquidem in illo nomine, quod est neophytus, nihil de fide sonat.

Quid significet neophytus.

Sed dicitis: ita hoc sancti Patres nostri interpretantur, vt delicet vt neophytus nouiter in fide plantatus intelligatur: at nos respondemus, quòd postquam in compositione nominis huius nil de fide sonare scit, non solùm in fide, verum etiam in clericali militia nouiter infertus neophytus valeat appellari, quemadmodum & sanctus Papa Gregorius, & Anglorum gentis Apostolus interc essor vester apud Deum, qui & vim nominis istius per spicaciter intellexit, & patres illos forsan, quos dicitis, subtiliter inuestigauit, inter cetera scribit, dicens; Sicut autem tunc neophytus dicebatur, qui initio in sanctæ fidei erat conuersatione plantatus, sic modò neophytus habendus est, qui repentè in religionis habitu plantatus ad ambiendos honores sacros irrepserit. Quid rursus perniciosius est, quàm cuiquam ex schismaticis intra sepia Dominica principatum tribuere, & per damnatos sanctificare, & per depositos ad sacerdotium sublimare, & viuentis locum furripere, & alteri Christi sponsam commissam temerare, & in apostasiam multos demergere, & in infidelitatem impellere, & à

S. Gregor. li 7. Ind 2. epist. 110.

professione, vel subscriptione sua non paucos auertere, & Ecclesiæ per exteras potestates accipere, ac per hoc in ouile Dominicum, non per ostium, sed ex aduerso, ac aliunde consendere, & in id more furis, atque latronis, seu lupi rapacis irrepere, & primum quidem pastore me necare, deinde verò ouium aliàs quidem trucidare, aliàs autem dispergere, conterere, nudare, lacerare, ac diuersis modis & machinationib. dispendere? Quid posthremò, quæ sumus, horribilius & execrabilius, quàm Dominica, seu sanctorum Patrum, necnon & Apostolicæ sedis scripta pro Religione, pro disciplina, pro correctione missa violare, & quædam quidem eorum fidelibus occultare, quædam verò defraudare, & subtractione, ac commutatione, necnon & additione quædam callidè deprauare? Missos quoque beati Petri Apostolorum principis variis argumentis à tibi commissis auertere, & ad præcessionem, quæ à schismaticis, excommunicatis & damnatis agebatur, pertrahere, illosque contempta legatione, quæ vel gentilium more tractari debuit, nonnullis incommodis subdere, & ad extremum in illutionem beatissimi Petri, à cuius sede prosecti fuerant, non solùm inefficaces redire facere, verum etiam impugnatores omnium, quæ mandata fuerant, demonstrare: qui & his similia, nec non & his pluriora in Constantinopolitana Vrbe, vel in adiacentibus tibi ciuitatib. patrari audientes, immenso fumus mœrore repleti, & anxietate nimia pertubati. Sed quia horum omnium auctor, tu existere fama diuulgante diceris: intolerabili cruciatu mentis affligimur, & doloribus vndique coangustamur. Vnde videlicet cum Hieremia in vocem prorumpere, ac libet lamentabiliter mœstitiæ operam dare, flebiliterque exclamare: Quis dabit capiti meo aquam, aut oculis meis fontem lachrymarum, vt plangam, & lugeam tantam & talem perniciem, tantum & tale dispendium? Fruſtrata est enim spes nostra: confidentia nostra decepit nos. O damnum incomparabile, ô exitium non nisi per te Domine Ieſu, quoquomodo destruendum? Versa sunt dona Dei, quæ olim fuerant tibi collata, in armaturam aduersus Ecclesiam eius, & quæ ille pro salute plurimorum tribuit, in perniciem euidentem sunt commutata multorum. Sed reuertere ſili mi, reuertere pissime Cæsar, reuertere: quia Dominus noster misericors est, & te reuertentem extensis benignitatis brachijs clementer amplectetur. Et non tantùm indignatus est prolæsione, quam Ecclesiæ illius operatuses, quantum lætabitur, ſi quem læſiſti aduersus Ecclesiam, adiuuare contenderis. Porrigat igitur pietas tua Constantinopolitanæ Ecclesiæ manum, nec patiatur hanc amplius ſuo iam destitutam rectore, ſubſiſtere: & mœrentem ac lugentem incedere. Virtutum charisimata, quæ tibi Dominus noster Ieſus Christus contulit, non contra ſe, ſed pro ſe, proque ſanctæ Ecclesiæ ſuæ præparata ſemper inueniat: teq; de beneficijs ſuis eſſe melioratum gaudeat, & gratias agere continuis horis, atque momentis reperiat.

Hier. 9.

Legatos præterea (Donatum videlicet reuerendiſſimum, & ſanctiſſimum ſanctæ Ecclesiæ Hoſtienſis Epiſcopum, & religioſos, ac venerabiles ſanctæ Romanæ Ecclesiæ Leonem tituli ſancti Martyris Christi Laurentij, qui appellatur Damaſi, presbyterum, atq; Marinum Apoſtolicæ noſtræ ſedis diaconem) quos Conſtantinopolim in nomine Domini deſtinauimus, ita libenter, ita benignè ſuſcipite, atque tractate, quemadmodum orthodoxi principes beati Petri Apoſtoli Miſſos ſuſcipere, necnon tractate ſoliti fuiſſe multis apicibus referuntur. Nam & impietatem paganorum tranſcendere, comprobantur, quicunque Legatos Eccleſiarum quibuslibet putauerint contumelijs impetendos. Apud ipſos enim & ſi non habetur legatio fortaſſis accepta, perſona tamen Legati ſemper iudicatur immunis, præſertim cum legatio præfatorum nihil niſi quæ pacis ſunt, fatagat, & tantum quæ iuſtitia diligit, ipſa verecundè ſuadere contendat. Scilicet vt ablato mœcho Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ proprio reddatur Epiſcopo: & ſiquid hinc reſtituto iam fortaſſis obijcitur, ſeruato ordine audiatur, & iudicetur, videlicet vt inferior à potiori iudicetur, & non minorum (quod contra omne fas eſt) ſententiæ ſubijciatur. Quam præterea fortitudinem oſtendetis, ſi totius indignationis veſtræ pōdus ſuper duas, vel tres perſonas inſlectitis; Et pedes euangelizantium pacem, euangelizantium bona ſolum calcandos vel conterendos exiſtimatis? Sed videte (quia eius capitis pedes calcantur, quod olim, vt quid tibi perſecutio ingerebatur, pro ipſis è cælo clamauit) ne verbum alligatis, neque occulteris legationem noſtram: quoniam dicente Apoſtolo: Nec verbum Dei eſt alligatum, nec veritas vllo pacto poterit occultari: quæ etiam dicit: Nihil opertum quod non reuelctur, & occultum, quod non ſciatur. Si autem talentum acceptum in terra abſconde-re extremæ damnationis eſt, quanta pœna mulctandus eſt, qui alterius talētum volentis hoc ad lucrum domini ſui multiplicare, tollit, & abſcondit? vel etiam fraudare non pauſcit? Porrò de talenti acceptione nullam poteris omnino excuſationem prætendere. Accepiſti quippe non minimum talenti donum: etiam & antequam ad cæſaream ſuſas peruenires, familiaritatis ſcilicet locum apud Auguſtum, & impetrandi quod volebas, facillimam gratiam. Si ergo nihil ei pro Eccleſie proprio rectore deſolatæ detrimentis locutus es, nihil pro his, qui pro fratre, & pro Coepiſcopo noſtro Ignatio Patriarcha abiectis, vel exiliati, aut oppreſſi ſunt, pie ſuadere curaſti; pro talenti retentione profectò poſſiturus es rationem. Habens igitur magnificentia tua obtinendi penes Auguſtum talentum, ea, quæ poſtulant damnationem, pro retento talento timeat, ſi, cum valet apud eum pro reddendo priori Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ Præſule, vel pro perdendis nimis oppreſſis inſtanter interuenit. Præcipuè cum donante diuina gratia ſublimitas veſtra non ſolùm impetrandi quod vultra-pud Auguſtum munus aſſequuta ſit, verū etiam per cæſaream excellentiam, quam adepta eſt, ipſa valeat concedere quod rogat, & largiri quod ſibi ad lucrum proficiat ſempiternum. Tantum quippe ab vnoquoque noſtrum venturus iudex exiget, quantum dedit. Quamobrem valde nobis cariſſime metuendum eſt, & omnibus modis formidandum, quod ſapientia terribiliter mundi, principes admonens: Diſcite, inquit, iudices finium terræ, præbete aures vos, qui continetis multitudines, & placetis vobis in turbis nationum: quoniam data eſt poteſtas à Domino vobis, & virtus ab altiſſimo, qui interrogabit opera veſtra, & cogitationes ſcrutabitur: quoniam cum eſſetis miniſtri regni illius, non rectè indicaſtis, neque cuſtodiſtis legem iuſtitiæ, neque ſecundum voluntatem Dei ambulaſtis: horrendè, & cito apparuit vobis, quoniam iudicium durum his, qui præſunt, fiet. Exigua enim concedetur miſericordia. Potentes autem potenter tormenta patientur, quas voces ſedulo tractans & mente reuoluens pietas tua paueat ô Cæſar: quoniam ſecundum Apoſtolum, Horrendum eſt incidere in manus Dei viuentis. & idcirco conſilium noſtrum audi: & quæ contra fratrem & comminiſtrum noſtrum Ignatium, vel aduerſus complices eius, vel communicatores egiſſe te recolis, celeri ſtudeſatisfactione corrigere: & quæ per te deſtructa ſunt, indifferenti cura priſtino ſtatui reddere: quæ cuncta, Domino auxiliante, facile (ſicut credimus) adimplebis. ſi tranquillitas tua in ſuſceptione & auditione Miſſorum ſancti Petri debitum honoris officium exhibuerit. Teſtis autem mihi eſt Deus, quomodo vos cupiam in viſceribus Chriſti, & hoc ipſum idcirco magnopere poſtulem, vt & miniſterium meum adimpleam, & Eccleſiæ ſtatus, & ordo reformetur, & gloria magnificentiæ veſtræ, præſtante Domino, de corruptibili felicitate ad incorruptam, à mortali vita ad immortalem, & à culmine terreno ad cæleſte ſastigium, & temporali, atque cito defluenti claritate ad perennem & ſemper manentem beatitudinem perducatur, & diuina viſione cum ſanctis omnibus & electis angelis perfruatur. Dat. idibus Nouembris, Indictione decima-quinta.

(:)

1 Tim 1.

Luc. 12.

Hebr. 10.

Philip. 2.

Legatiimmunes.

Rom. 16.

EPISTO-

EPISTOLA XIII. B. NI-colai Papæ I.

Certiorem Ignatium facit de omnibus, quæ in eius causa à reditu legatorum Zachariæ & Rhodoaldi acta fuerunt; & qualiter Photius fuerit in Concilio depositus, & anathematizatus cum suis sectatoribus: Ipse verò vna cum suis restitutus.

Extat initio actorũ octauæ Synodi sub verbis ne Rabdeti.

NIcolaus Episcopus, seruus seruorum Dei, Reuerendissimo, ac sanctissimo fratri, & commissitio Ignatio Patriarchæ Constantinopolitano.

Dici non potest, frater carissime, quantis mœroribus, vel quantis anxietatibus ob immensitatem tribulationum, & persecutionũ in vos illatarum afficiamur, quantisq; nos laboribus, & certaminibus fraterna dilectione pronocati, iugiter ac indesinenter immisceamur. Nimirum qui & causam vestram nostram reputamus, & onera totius Ecclesiæ baiulamus. Etenim considerato ministerio nostro, quod diuinitus per beatum Petrum Apostolum ad nos vsque deriuatum suscepimus, non est nobis dissimulare, non est pro fratribus nostris silendi facultas, quibus maior & honor & onus cunctis Christianæ picratis, & Ecclesiarum correctionis ineſſe debere sollicitudo dignoscitur. Sustinemus quippe cunctorum, qui premuntur grauamina, quin potius sustinet in nobis hæc sanctus Petrus Apostolus, qui in omnibus (vt confidimus) adminiſtratiqnis suæ protegit, ac tuetur hæredes. Quæ verò de vobis sedis Apostolicæ auctoritatem habentes, ac priuilegia ipsius vindicantes decreuimus, dilectioni vestræ his intimamus affatibus: quoniam apud nos hoc semper fuistis, quod ex omnipotentis Dei munere accepitis esse: non quod ex voluntate hominum putamini non esse. Igitur post quam Legati nostri (Rhodoaldus scilicet & Zacharias dudum Episcopi) quos Constantinopolim pro inquirenda solummodo causa remotionis vestræ, à sede Constantinopolitana, interilla, quæ iussu nostro pro sacris Imaginibus erant agenda, miseramus, reuersi sunt: & tam eorum relatione, quàm scriptis per Leonem imperialem à secretis nobis delatis, comperto, quod ipsi etiam sententiam contra vos dederint, tantasumus mœstitia, tantoque cruciatu mentis attriti, quanto contraria gesserunt omnibus, quæ sibi fuerant imperata: quantoque per eos via sunt stabiliri, quæ credebamus penitus exinaniri: quantum etiam subreptum est, atque perfusum omnibus nos in talibus præstitisse consensum. Quapropter dum apud nos (id est Leo) Imperatorius Missus adesset, conuocata tota, quæ apud nos Ecclesia est, professi sumus coram ipso, sicut & profitemur, pro deiectione vestra & confirmatione Photij nunquam misisse, nunquam missuros esse, & in depositione vestra, vel promotione Photij nunquam consensisse, nunquam consensuros esse. Et hæc sæpius dicta, & palam annunciata, atque in Apostolatus nostri epistolis saliter inserta, tam excellentissimo Imperatori Michaeli, quàm Photio destinatis præfato Leonis secretis decretis deferenda tradidimus.

Ephes. 5. Deinde verò qualiter ab Ecclesia Christi, cui diuina ordinatione præsumus, non habente maculam, aut rugam, aut aliquid huiusmodi, hanc sinistram procul faceremus suspicionem (ne videlicet in hac fatem tenuis subsannandi oriretur occasio) cogitare cœpimus, & mente reuoluere: tunc conuocato multarum prouinciarum occidentalium regionum sanctissimorum Episcoporum cœtu, & collecta sancta Synodo in Ecclesia Dei, in qua B. Petrus reiacet: primum quidem (decernente nobiscum sancta Synodo) Zacharias depositionis & excommunicationis sententiam pertulit: Rhodoaldi comparis videlicet sui iudicio propter absentiam protelato, quòd tamen se similiter deponens, & communione priuatus, & ipse non in finem euasit. Præterea depositumus Photium, immò Deus depositit eum tanquam neophytum & peruasorem, atque adulterum, & omni sacerdotali honore, seu clericatus officio, necnon & patriarchatus nomine prorsus exuimus: & si post notitiam huius nostræ sanctionis in Constantinopolitano throno præsedit, aut vobis ad recipiendam Ecclesiam impediuit, vel si ausus fuit de ministerio sacro quicquam, more sacerdotis contingere, communione & loco satisfactionis omnino priuauimus, & vna cum communicatoribus & fautoribus suis anathematizauimus pariter & Gregorium, qui Syracusanæ Ecclesiæ Deo contempto, præsedit, eo quòd à vestra se communione sequestrauerit, & Photium irregulariter ordinauerit, & post depositionem sacrum ministerium tetigerit, sanciuimus, atque statuimus omni sacerdotali gradu fore priuatum: ita vt si post ea præsumpsit in sacro officio more sacerdotis ministrare, anathema sit. Et si contra vos turbas excitauit, vel excitauerit, vel à vestra communione fideles auerterit, anathema sit: & omnes communicantes ei ab Ecclesia abijciantur: sed & ipsi anathema sint. Eos verò, quos Photius ordinauit, quoniam manifestum est eos in omnibus consecratori suo communicasse, omni clericatus officio diſpoliauimus. Vos autem auctoritate summi iudicis Domini nostri Iesu Christi promulgauimus nunquam fuisse, nec esse depositum, vel anathematizatum, tanquam qui ab imperiali potentia sis absque vlla canonica auctoritate tua pulsus Ecclesia, & tanquam qui ab obligatis nullo possis haberi vinculo colligatus: & ab eis, qui nullam te iudicandi potestatem, vel ab Apostolica sede auctoritatem habuerint, nullum tui honoris discrimen patì debueris. Itaque vos omni vinculo anathematis per potestatem diuina voce beatissimo Petro collatam, & per auctoritatem sacrorum canonum remoto, priſtinæ dignitati, fedi, gradui, patriarchio, ac priſtinis & pontificalibus in ſulis, atque officijs reſtituimus, & confirmauimus: ita vt quicunq; in omnibus huic decreto non obedisset, vel sè à vestra communione separasset, vel vlterius contra vos aliquod iudicium absque sedis Apostolicæ consensu protulisset, liquidem clericus esset, ab omni clericatus officio coram Deo & hominibus foret alienus. Si verò laicus extitisset ille, qui (quisquis esset) constitutioni nostræ contraire tentasset, & vos sedem & omnem priſtinam dignitatem recipere non permisisset, vel si post receptam demio vos impellere tentasset, vel per sermonem vestrum aliquam molestiam irrogasset, omni benedictione paterna priuaretur, & maledictione Chanaani filij Cham, qui verecundiam patris non cooperuit, sed irrisit, Gen. 1. multareturę, & cum parricidis æterna pœna (Domino iudicante) percelleretur, & nexibus anathematis nonnili reſipiſcens penitus eueretur. Eos autem Epiſcopos, ſeu cuiuſlibet ordinis clericos, qui post nec dicendam depoſitionem veſtram in exilio relegati, vel miniſterio, aut gradu ceſſati, ac priuati ſunt, ſtatuimus, vt exilio diſſoluto proprias Eccleſias, atque gradus recipiant: ita, vt ſi quiſquam huic Decreto noſtro contraire præſumpſit, & vt Eccleſias, vel gradus reſumant, impediuit, vel impedierit, quouſque obtemperet, anathema ſit. De his autem, qui ex horum catalogo ſorte ab alijs criminaretur, decreuimus eos antea quidem proprias Eccleſias, & gradum recipere: non autem niſi ab Apoſtolicæ ſedis Romano Pontifice iudicari. Sed ſi quæ præter regulam egiſſe forte dicerentur, noſtro eos decreto iudicandos referuari ſtatuimus: iuxta quod ſacri præcipiunt canones. Hæc ſunt frater cariſſime, quæ in ſuperius memorata veneranda ſynodo vna cum fratribus & conſacerdotib. noſtris diuerſarum prouinciarum occidentalium, ſecuti Anteceſſorum noſtrorum auctoritatem egimus, & ſtatuimus. Quæ dicirco beatitudini veſtræ nota facere curauimus, vt ſcire valeat, quæ noſtra ſit ſuper negocio veſtræ fraternitatis intentio, & nemo poſſet aliter vobis de his ſuadere quæ geſta ſunt.

Nunc autem hortamur, vt ſpe, quæ in Deo eſt, erecti, ne Rom. 5. deficiatis in tribulationibus, ſcientes quoniam tribulatio patientiam operatur, patientia verò probationem, probatio verò ſpem, ſpes autem non confundit. Nam & nos licet longè poſiti, vbi prauitatem perſequentium vos agnouimus, fraterna ſollicitudine nos vrente non modico flagramus incendio, licet inter Eccleſias Dei, quæ in vnum Chriſti thalamum vndique referuntur, nihil longè ſit, nihil habeatur extraneum. Vnde frater cariſſime, conſolatio veſtra ex Deo ſit, qui dat ſemper virtutem conſidentibus in eum. Habetis exempla ſanctorum, qui olim ſeminantes in lachrymis, in gaudio meſſuri ſunt in futuro. Non amat Dominus noſter ſeruum, niſi experimentis probatum: Chriſtianas animas re-

rum

rum palestra semper exercet. Nostri nobis bella mouerunt (si tamen nostri dicendi sunt) quos ad inimicum transiisse fœdere rupto sentimus. Nulla est tribulatio temporalis, si sit ante oculos præmium sempiternum, cui nihil conuenit anteponi. Clamat noster hymnidicus: Si aduersus se castra consistant spe illuminationis eius sibi penitus non timendum. Rogamus ergo quicquid inimicus intulit, ferre patienter. Indixit iniurias, indixit contumelias, indixit exiliaille in suis hoc passus est, qui pertulisse pro nobis sputa, flagella, mortemque dignoscitur. Patientiæ vobis, atque constantiæ forma Stephanus primus Christi martyr exsistat. Sed longum est ire per singulos, qui vitam vel moriendo, vel confitendo mercati sunt. Habetis tamen vos, qui Ecclesiæ stis expulsi, beatæ recordationis Athanasij Alexandrinæ Ecclesiæ prudentissimi facerdotis exemplum, cui non consolationis sit illius tolerantia, cui non spem faciat eius expectata reuersio? Eijcitur Ario persequente, sed reuocatur Domino prosequente. Passus est carcerem, passus est angustias, nec mirum, si vir Apostolicus ea passus est, quibus Apostolus se gloriatur: exercitus ita gratus illic in nostris partibus roborans est, & in hac sede requiem communionis inuenit, à qua semper Catholicis subuenit. Verumtamen sensit in tribulationibus lassitudinem, qui factus est in persecutione confessor: vnde non debetis temporalem vobis illatam deiectionem dolere, quia (sicut creditimus) Deo non cecidistis. Photinum ergo ne timeamus, ne à regione viuorum deijciamur: illud est nostrum, illud æternum. Nostrum enim non est, vnde transitur; sed illa verè nostra sunt quæ spes certissima pollicetur. Sunt autem, dicente Apostolo, quæ oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascenderunt, quæ præparauit Deus diligentibus se. Dat. idibus Nouembris Indictione decimaquinta.

Psal. 16.

1 Cor. 2.

EPISTOLA XIV. B. NICOlai Papæ I.

Hortatur Augustam, quam multis laudibus ornat, ad patientiam, & ad collocandum in Deo spem suam. Ostendit se in Ignatij restitutione omnem suam operam posuisse.

De Theodora Anastasius in præfatione ad Concil. Nicen. & Zonar. in Micha.

Nicolaus Episcopus seruus seruorum Dei, Dilectissimæ filiæ Theodoræ Imperatori quondam terreno, nunc autem spiritualiter cœlesti communi.

Virtutes vestras, quibus præditæ antecedentium vos Augustarum nulli dicbus istis apparuistis secundę, quibus iteram, & præcipuè in causa pietatis, earum nemini istis interiores inuentæ, fubtiliter atque sollicitè recolentes, Deo cunctipotenti, cuius munere has percepistis, grates immensas referre, & eius sancto nomini benedicere non cessamus, atque piorum studiorum vestrorum præconia pro imitatione audientium inter fidelium colloquia iugiter enarramus. Tu quippe etiam principe Marito tuo contra leges Ecclesiæ sentiente superstite, cura fapere & recta defendere non formidasti. Tu inquam in orthodoxa religione perseuerans, vnicum filium non terreni patris, sed supercælestis iter aggredi docuisti. Quis autem morum insignia, quis correctionum tuarum facta forta narrare sufficiat? Cum enim sola principabaris, Domino cooperante non solùm ab hoste visibili, verum etiam nullo mare infirmior Ecclesiam Domini ab hoste inuisibili (hoc est ab errore) texisti: & peruersorum dogmatum nebulam, tanquam solis radius ab Ecclesiæ facie pepulisti. Senserunt in te hæretici virile pectus, & mirantes insuperabile robur, quod semina fueris, ambiguum habuerunt. Cur hoc nisi quia sedis Apostolicæ dogmata sequebaris, & Constantinopolitani monita pontificis, cui Romana Ecclesia communicabat, amplectebaris? Sic enim deuoti filij paternum venerantur affectum: & in vllo prorsus ingrati circa parentes suos consentiunt inueniri: sed inimici quid agunt? apprehendunt, eijciunt, & quid plura? omni dehonestati subijciunt. Sed exempla patientiæ, quibus ista contemnere: & illa, quæ sunt æterni imperij, docearis appetere, ô Christianissima filia, satis abundant. Nam legitur Moyses & Aaron sanctus Domini murmur & duras contumelias, atque seditionem patiuntur ab ijs, quos velut filios in sinu portabat, & adeo diligebat, vt Domino voluenti eos perdere, & facere eum in gentem magnam, diceret: Aut dimitte eis hanc noxam, aut dele me de libro quem scripsisti. sic beatus Samuel ab his quibus multa præstiterat beneficia, de principatu propellitur: sic Prophęta Zacharias ab eo, cui pater suus Regnum vendicauerat, & ipse viam saluris ostendebat, lapidibus impetitur. Sed quid per hominum genus diutius immoremur? quando ipse mediator Dei & hominum Dominus noster Iesus Christus ab his, quibus cæcos illuminauit, languidos plurimos priftinæ sanitati restituit, mortuos excitauit, probra, sputa, flagella & mortem crucis sustinuit? Deuenimus quippe, heu, in ea, quæ beatus Apostolus prædixit periculosa tempora Paulus, cum scriberet: Et in nouissimis temporibus instabunt tempora periculosa, & erunt homines seipsos amantes, cupipidi. vbi & interpofuit: Parentibus non obedientes, ingrati, scelesti, sine affectione, sine pace. Immò deuenimus in eos lugędos & deplorandos dies, in quibus, proh dolor, iuxta quod & Dominus in Euangelio dicit: Tradet frater fratrem in mortem, & insurgent filij in parentes. Sed hæc facientes & sruentes hostes quid agunt? dum cupiunt obesse, profunt: & cùm lædere moliuntur, plurimum præstant: priuant tyrannicè regno temporali, sed donant (licet nolendo) imperitum sempiternum: auferunt terrenam gloriam, sed conferunt cœlestem beatitudinem. Commutatur enim eorum argumentum iniquitatis in artificium æquitatis: & arma pernicici seu tyrannidis versa sunt in instrumenta salutis & pietatis. Quoniam quantumlibet sæuiant æmuli, quantumlibet hostes insaniant, diligentibus tamen Deum omnia cooperant ur in bonum: nimirum quia non est sapientia, non est scientia, non est consilium contra Dominum. Ergò carissima filia confortaminini in Domino, & in potentia virtutis eius, & in aduersitatibus vnicum Domini solum adite refugium: statuentes etiam pedes vestros in petra, super quam Dominus principaliter suam construere delegit Ecclesiam: & ab eius communionis soliditate, sicut nec hactenus, ita quoque vsque in finem nullis procellæ alienamini flatibus. Nos verò, qui eiusdem imeriti sumus vicarij, tam circa statum Ecclesiæ Constantinopolitanæ, quam quæ circa recuperationem fratris & Coepiscopi nostri Ignatij, iuxta mini sterium nobis credi tum, segnes inueniri, vel defides nullo pacto confidite. Quomodo autem erga vos, vel erga dilectas filias vestras agatur, vel hinc audi cordi est, per præsentes Missos nostros, quibus fiifragari vos in opportunitatibus petimus, fida mente nobis, & indubitabili confidetia quę sumus intimate. Dat. Idib. Nouemb. Indict. xv.

1 Cor. 2.

Exod 32.

1. Tim 2.

2. Tim 3.

Matt 15.

Rom 1. Prouerb.

EPISTOLA XV. B. NICOlai Papæ I.

Rogat vt agat partes Ignatij apud Imperatorem.

Nicolaus Episcopus seruus seruorum Dei, Dilectæ filiæ Eudocię gloriosæ Augustæ.

Nihil in regia sublimitate iustitiæ dilectione decentius, nihil in infirmitate mulichri fortitudine mentis honestius. Quid autem laudabilius vel robustius, quàm si femina virile pectus induat, & adhuc in causa pietatis virorum studia superet? Qua de re principio sermonis nostri sublimitatem vestram nunc primitus literis alloquentes, hortamur, & vehementissimè deprecamur, vt Deum omnipotentem affectu, quo decet, & cultu quo conuenit, diligatis: & præcipua solli-

citudine circa statum Ecclesiæ ipsius inuigiletis: ita, vt apud dilectissimum filium nostrum à Deo protectum Michaelem tranquillissimum Imperatorem coniugem vestrum summa instantia impetrare procuretis, & seminæ infirmitatis oblitæ viriliter agere studeatis: quatenus inuasore Constantinopolitanæ Ecclesiæ, seu mœcho, atque neophyto Photio remoto, fratri & Coepiscopo nostro Ignatio eadem Ecclesia permissione ipsius, atque fauore reddatur: quoniam contra omnem regulam, & præter omnem ordinem, illa præsatus reuerendus Antistes disposuisse, atque priuatus est. Verum adeo imperium vestrum pro hac eadem re nouerit, præfato DEO confruando Augusto desiderabilissimo filio nostro Missos, & literas Apostolatus nostri competibiles destinasse: quibus vestram quoque pietatem sociantes petimus, vt tantum legationem eorum adiuuetis, & cis in omnibus suffragemini, quantum beatum Petrum Apostolum & cælestis Regni clauigerum culminii vestro semper adesse benignum medullitus exoptatis. Non enim frustra nobilitatem vestram Christus Deus noster imperij coniugis vestri fecit consortem, nec posuit vos, nisi vt Ecclesiam eius adiuuetis, erga statum eius vigileris, famulis ipsius auxiliemini, mœrentes consolemini, oppressos & elisos erigatis, pulsos & exiliatos reuocetis, & cuncta deprauata, confusa, inordinata, atque destructa, vigori pristino reformetis: verum etiam, vt tanquam fortis virago & insignis adiutrix viro vestro ad multa intendenti, & innumera disponenti, adiutorium impendatis: & ne inter tot varietates à iustitiæ culmine decidat, manum solatij quodammodo porrigatis. Sic Dominus in principio conditionis humanæ Protoplasto mulieris adiutorium sibi simile tribuit, ne videlicet vir solitarius alterius forte consilio destituatur, facilius ad ima decideret, difficiliusque post casum resurgeret. Iuxta quod scriptum est: Væ soli, quia cum ceciderit, non habet subleuantem: quamuis ipsi dispensationem diuinam in contrarium verterint, & concessa liberi arbitrij dignitate, seu ditissima potestate petulanter abusi sint. Porrò si vos nunc cooperanti Collegæ vestro prospera vel amica Ecclesiæ suggeritis: si, vt mœchum repellat, & legitimum Ecclesiæ Constantinopolitanæ reddat, suadetis: si penes eum, vt ea quæ in plurimis occupatus, pariter & intentus minus rectè patrauit, in priorem ordinem reducat, obtinetis; quid vos, nisi salutiferum eius dicemus adiutorium, & laudabile vestrum præcibus nimis contubernium? Nam (nobis credite) non minus his temporibus venerabilis Ignatij repulsio, seu temeratoris Photij promotio Imperio vestro, quàm Euæ fuggestio nocuit. At verò fidè contra, salubri vestro nomine, seu certamine, quæ callide sunt suasa, vel carissimo filio nostro suggesta, dissoluantur, & quæ nos pro salute communi decreuimus, adimpleantur; profectò in Imperij vestri orbe quasi per alteram Euam (id est, per obedientem) cuncta, quæ destructa sunt, restaurabuntur. Ille namque priscus serpens & antiquus aduersarius non cessat Ecclesiam Domini, quæ de vtroque sexu componitur, diuersis versare machinamentis. Vnde & Apostolus ne sensus quorundam corrumpercntur, à castitate Christi, memor seductionis Euæ valide formidabat. Quamobrem necesse est, vt cum forte calcaneo vestro (id est perfectioni bonæ operationis vestræ) per vasa sua, id est, per malos operarios tentauerit insidiari; caput eius protinus conteratis id est, in ipso mox initio præue suggestionis deprehensas serpentis, & ministrorum eius venenosas suasiones quasi conculcantes, ad nihilum redigatis. In calcaneo namque finis est corporis, quo non incongruenter consummata virtus exprimitur. Has quippe inimicitias posuit Deus inter serpentem & mulierem, videlicet vt ipse colubet abea, quam deceperat, non spatio quolibet interposito, sed confestim in ipso virulentæ suggestionis articulo conteratur: nec ci diutinus venena sua spargendi aditus concedatur: quæ velut cancer serpant, & ad cor vsque penetrando perueniant. Quæ autem sint, quæ dicimus, præstantissima sapientia vestra (credimus) iam aduertit. Nolumus enim vos à quoquam decipi: nolumus vos à caritate Christi quibuslibet subuerti verfutijs: nolumus quorumuis vitijs aduerfus Ecclesiam Dei commoueri suasionibus, qui magis volumus & optamus, & pium fastigium vestrum enixius imploramus, vt vos in integritate fidei, & in tramite rectitudinis populo Dei, qui est Ecclesia, more sanctæ illius Hesterreginæ perseuerantes, virum quoque vestrum circa Dei timorem, amoremque succendatis: & erga sanctæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ recuperationem, prudenter inflammetis: quatenus à Photij necphyti, ac inuasoris, ac per hoc damnati, & anathematizati, communione se muniens, quicquid in fratrem & Coepiscopum nostrum Ignatium molestiæ intulit, & sibi commissam regere permittens Ecclesiam corrigat: salutique suæ, atque imperij fui consulat, & Dominum sibi, fuisque omnibus propitium faciat. Quod vos cum virtute summi Regis, in cuius manu corda regum sunt, obtinere posse proculdubio credimus: & excusationem de impossibilitate nullam habere (si voluntas affuerit) omnimodis arbitramur. Siquidem per mulierem fidelem, secundum Apostolum, etiam infidelis vir saluabitur. Quando Photius per fidelissimam seminam vir poterit saluari, qui, Deo gratias, non solû infidelis non est, absit, verum etiam Christianissimus & religiosissimus esse dignoscitur. 1. Cor. 7.

Deponite ergo cunctam mulicbrem infirmitatem; & erga eum, ea, quæ pia sunt, quæ sanctæ Ecclesiæ congruunt, impetrare fatagite: nec deficiatis, neque tardetis, vt nostris obediat precibus, nostras exaudiat tanquam spiritalis patris sui petitiones, indesinentibus apud eum suggestionibus, atque supplicationibus agere; necnon & quasi virili fortitudine circumcinctæ in constantia continua decertare. Quoniam (vt prætulimus) non vos Dominus frustra imperij coniugis vestri fecit esse consortem, & nisi pro populo eius legitimè laboraueritis, in districto diuino iudicio distinctam proculdubio dabitis rationem. Aggredimini ergo, & indulmini fortitudine, & pro statu, ac ordine Ecclesiæ Dei & erectione afflictorum, & oppressorum certamen assumite, imitantes videlicet superius memoratam, beatam Reginam Hester, quæ pro populo Dei etiam in mortem dedit animam suam, & quousque hunc liberauit, anima serias nullas suo certamini tribuit: cui Mardochæus ille laudabilis patruus eius (quemadmodum nos nunc vobis) inter cetera ita suggesserat: Neputes, inquiens, quòd animam tuam tantum liberes, quia in domo Regis es præ cunctis Iudæis. Si enim nunc silueris, per aliam occasionem liberabuntur Iudæi: & tu & domus patris tui peribitis. Et quis nouit vtrum idcirco ad regnum venceris, vt in tempore tali pararis? Quantum autem jtæ Imperatrices, quarum vos imitatrices esse volumus, sedi beati principis Apostolorum Petri deuotæ fuerint: & hanc præ cunctis sedibus honorauerint, qualiterque sublimissimos principes circa reuerentiam Romani Pontificis inflammauerint, ex epistola Gallæ Placidiæ, quam Theodosio Augusto scripsit, potestis agnoscere: quam idcirco solam commemoramus, quoniam epistolarem excedere locutionem vitamus. Aitergo: Non modicum detrimentum est ex his quæ gesta sunt, vt fides, quæ tantis temporibus regularitet custodita est, à sacratissimo patre nostro Constantino, qui primus in Imperio splenduit, Christianitas nuper turbata sit. Ad arbitrium vcnius hominis es, qui in Synodo Ephesinæ ciuitatis odium & contentiones potius exercuisse narratur, militum præsentia, & metu appetens Constantinopolitanæ ciuitatis Episcopum Flauianum: eo quòd libellum ad Apostolicam sedem emiserit, & ad omnes Episcopos harum partium per eos, qui directi fuerant in Concilio à reuerendissimo Episcopo Romæ, qui secundum distinriones Nicæni Concilij confueti sunt interesse domine sacratissime fili venerabilis Imperator. Hac itaque gratia, tua manfuetudo tantis turbis resistens, veritatem immaculatam fidei Catholicæ religionis saluari præcipiat, vt secundum formam & diffinitionem Apostolicæ sedis, quam etiam vos tanquam præcellentem similiter venerarnur, in statu sacerdotij ille remanente per omnia Flauiano ad Concilij & Apostolicæ sedis iudicium transmittatur; in qua primus ille, qui cœlestes claues dignus fuit accipere, principatum Episcopatus ordinauit. Quando scilicet decet nos huic maximæ ciuitati, quæ domina omnium est, tum in omnibus reuerentiam conferuare: diligentius autem etiam in hoc prouidere, ne quod priscis temporibus nostra generatio custodiuit, sub nobis imminui videatur, & per præsens exemplum similia gerantur in Episcopos, ac sanctas Ecclesias. Videte igitur carissima filia, qualiter hæc DEI cultrix Augusta, vt prisca m fidem seruet, fatagat, & quod Constantinopolitanus Episcopus sæcularium metu fuerit

Gen. 1.

Eccl. 4.

Hester 4.

Epistola Gallæ Placidiæ ex tat inter epistolas Præambulat. Conc. Chalced.

appeti-

appetitus, doleat: qualiter eum libellum ad sedem Apostolicam miſiſſe commemoret: qualiter sedem Apostolicam, tanquam præcellentem veneretur: qualiter secundum formam & diffinitionem eius Flauianus ſubmitti ad iudicium ſedis ipſius (quæmadmodum & nos de Ignatio & Photio ſtatuimus) hortetur: qualiter in ſede Romana illum primum qui cælestes claues dignus fuit accipere, principatum Epiſcopatus ordinaſſe recolat: qualiter etiam diligenter prouidendum eſſe cenſeat, ne quod priſcis temporibus cuſtoditum fuerat, imminui videatur, & per præſens exemplum ſimilia gerantur in Epiſcopos, ac ſanctas Eccleſias. Quæ cuncta filia cariſſima diligenter attendentes, & per huius piæ Auguſtæ veſtigia gradientes, huiuſmodi reuerentiam, huiuſmodi cultum circa ſedem beati Petri, & exhibere, & exhiberi à Chriſtianiſſimo coniuge veſtro ſtrenue ſuademus. Quatenus imperium, quod temporaliter aſſecutæ eſtis, cum illis Dei cultricibus, & honorem ſancti Petri ſedi exhibentib. Imperatricibus, percipiatis æternam, & gloriam incorruptibilem eodem intercedente Apoſtolorum eximio, cui vos in legatis, & in legatione ipſius reuerétiam per obedientiam impendere cohortamur, in cæleſti palatio incorruptibilem & immarceſſibilem largiente Rege regum domino conſequamini. Dat. idibus Nouembris Indictione XV.

EPISTOLA XVI. B. NICO. lai Papæ I.

Vt faueat cauſæ Ignatij, & abſtineat à communione Photij.

Nicolaus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, Singulis quibuſſtam Senatoribus Conſtantinopoleos ſpatribus.

Fidelium relatione, qui ad ſanctorum Apoſtolorum limina orationis gratia veniunt, agnouimus gloriam tuam in Dei eſſe timore pariter & amore ſemper intentam, & in cius ſamulatu ſumma, iugique deuotione ſollicitam. Quapropter Deo gratias agimus: & vt bono ſtudio quod cœpiſti, perſeuerantiam det, atque in futuro dignam viciſſitudinem tribuat, eius miſericordiam ſuppliciter exoramus: præcipuè quoniam diceris miſeriæ Conſtantinopolitanorum Eccleſiæ compati, & eius perturbationem, atque detrimentum moleſtiſſimè ferre: ita vt fratri & Coepiſcopo noſtro Ignatio ejuſdem Eccleſiæ Patriarchæ, eiuſque deiectionis condoleas & congemiſcas: licet (ſicut oportebat) liberè penè nullum ei auxilium præſtes. Nam perſectorum virorum eſt, non ſolùm inſtitiam & veritatem quæ Chriſtus eſt, coram cunctis mundi principibus confiteri, verum etiam, ſi neceſſe ſit, vſque ad mortem tota virtute defendere. Quis enim filiorum, niſi ingratus, niſi impius, non dolcat, non vſque ad mortem ſtatagat pro ſpiritali patre ſuo tam ſtuioſè deiecto, & à commiſſa ſibi diuinitus cura paſtorali tam temerè ſequeſtrato, & in locum eius adultero ſurrogato? Quis, inquam, filiorum, niſi ingratus, niſi impius, non doleat, non vſque ad mortem ſatagat pro ſancta Eccleſia matre ſua, quam tantis viderit quotidie perturbationibus agitari, & tam irregulariter ſuo rectore priuari, & inuaſori, ac neophyto pro libitu vniuſcuiuſque contradi? Curre igitur dilectiſſime, & ſi eſt perfectus in te Domini timor, nulli poteſtati veritatem abſconde: redemptorem audiens dicentem: Nolite timere eos, qui corpus occidunt, animam autem non poſſunt occidere: ſed potius eum timete, qui poſtquam occiderit, habet poteſtatem mittere in gehennam. Porrò ſi tanta libertas in te ſpiritus non eſt, nec te tantũ amor Chriſti ſuccendit, vt mundi poteſtatibus, quod prauè fecerunt, non corrigentibus liberè contradicas: ſaltem à fratris, & Coepiſcopi noſtri Ignatij, & communicatorum eius (quod tamen ſecundum indulgentiam dicimus) te quacunque latione coerce: & à communione inuaſoris, neophyti, ac adulteri Photij omnino ſuſpende: ſciens quia nos Apoſtolica, canonica, necnon & rationabili cenſura iuſtè hunc, & ſynodicè, atque ſecundum priſcilegiorum Apoſtolicæ ſedis auctoritatem iure depoſuimus. Et prouot præuaricationibus, & præſumptionibus ſuis vtrarum multarum principiarum occidentalium regionum Antiſtibus, eum conſonanter anathematizauimus. Proinde prouideat, & præcaueat prudentia tua, cariſſime, ne communicet peccatis alienis, ac per hoc alterius irretiatur nexibus vinculorum: quin potius ſi poteſt Eccleſiæ Dei ſubueniens pro repellendo mœcho & reuocando legitimo dare operam, benè: ſin autem vel ſaluans ſaluet animam ſuam, & ſecundum illud propheticum: Exite de medio eorum, & pollutum nolite tangere. Legatos præterea, quos Conſtantinopolim miſimus, pro eius amore, à cuius ſede profecti ſunt, in quo ſe occaſio præburerit, benignè ſubſequi caritas tua contendat: videlicet vt propter Chriſto & legatio corũ efficax habeatur, & ipſi ſine lætione qualibet ad nos reuertantur. Eſa. 52.

Deus omnipotens & pietatem, atque dilectionem, quam te circa ſanctæ Eccleſiæ ſtatum fama frequens habere teſtatur, in præcordijs tuis peramplius, & perfectius augeat: & te, quæ diuinus, ſollicitè profequentem hic diu præſentis felicitatis munere perfrui faciat, & futuræ beatitudinis præmia ſine fine concedat.

EPISTOLA XVII. B. NICO. lai Papæ I.

Legatos ad ſynodum mittit, ad quam præcipit, duos de Carolı Lotharij patrui Regno Epiſcopos accedere, ſicuti de Ludouici & Carolı fratrie eius regno alios conuenire iuſſerat.

Nicolaus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, Lotharıo Regi, Proſynodo.

Regalis excellentia veſtra nuper Apoſtolatui noſtro direxit, vt pro perficienda ſynodo, Miſſos ſ latere noſtro dirigere dignaremur. Quod nos & ante literarum veſtrarum preces & poſtmodum facere deſiderio ardenti cogitauimus. Sed quia multis ſanctarum Eccleſiarum Dei vtilitatibus hactenus ſuimus occupati, tam celeriter (vt volebamus) eos deſtinare nequiuimus. Nunc autem (Domino noſtro Ieſu Chriſto fauente) legatos ſanctæ noſtræ, cui Deo auctore deſeruimus Eccleſiæ, duos reuerentiſſimos & ſanctiſſimos Epiſcopos Rhodoaldum ſanctæ Portuẽſis Eccleſiæ & Ioannem ſanctæ Fundenſis Eccleſiæ deliciosos noſtros, quorum aduentu, atque præſentia Dei ſacerdotum patrui veſtri ibidem ſine aliqua ambiguitate adeſſe. Quas ſanè literas nobilitati veſtræ dirigentes, petimus, vt eas Carolo regi de præſenti per veſtrum fidelem hominem tranſmittatis: quatenus & duo regni eius epiſcopi (vt diximus) ad prædictam ſynodum, quæ auxiliante Domino congregenda eſt, cum noſtris pariter legatis valeant conuenire. Quos ſanè Apoſtolatus noſtri legatos excellentia veſtra digno honore ſuſcipiat, & familiaritatis eius locum concedat, vt Domino auxiliante, cum ad nos fuerint reuerti, digna nobis de parte veſtra nunciantes, maximas Deo gratias referre, & Apoſtolicæ vos benedictionis munere ditare poſſimus, congaudentes ſanè in veſtræ humilitatis deuotione fideli. Dextera vos ſuperna maieſtatis illæſos conſeruare per tempora longa dignetur.

Sequentes Epiſtolæ excerptæ ſunt ex vetuſto manuſcripto codice.

Iuſtitia vſque ad mortem defendenda.

Matth. 10.

EPISTOLA XVIII. B. NICOLAI PAPÆ I.

Iubet duos de eius regno Episcopos ad synodum proficisci.

NIcolaus Episcopus seruus seruorum Dei, Carolo glorioso Regi, Pro synodo. Sedes hæc sancta, atque præcipua, cui Dominici gregis & sollicitudo, curaque commissa in omnibus mundi partibus rectitudinis fuæ dispositione salubri cuncta ordinare, perficereque diuino freta procurat auxilio, & quod singulari etiam auctoritate perficere valet multorum sæpe sacerdotum decernit diffinire consensu, & iustitię censura, ea scilicet emendando deliberare, quæ perperam, atque enormiter fuerint alicubi commissa. Vnde vestræ regali Deoque amabili excellentiæ notum esse volumus, quia ad futuram synodum, quæ Metis ciuitate regni Lotharij regis nepotis vestri pro Theuperga sorore Vberti & Waldrada congreganda est, duos de regno vestro Episcopos, quos prudentes atque veraces vos esse cognoscetis, conuenire iubemus; qui vna cum sanctæ Sedis nostræ Legatis, quos illuc (Domino auxiliante) nunc destinamus, & aliorum venerabilium Episcoporum cœtu, qui ad eandem synodum conueniendi sunt, subtili cuncta indagatione, rectaque valde in quisitione, secundum Deum & venerabiles sanctorum Patrum institutionis examinare, ac diffinire decertent. Nam & Ludouico glorioso Rege fratri vestro, simili modo litteras nostras direximus, duos regni sui Episcopos ad ipsam synodum conuocantes, quatenus in omnibus quæ ibi statuenda sunt, rectitudo vigeat, iustitia polleat, & falsitate fugata, veritas splendeat, vt venerabili sacerdotum Dei certamine Christi Ecclesia ab omnibus inconcussa consistat aduersis. Quos sanè in veniendo episcopos ad iam dictam synodum iussione nostra volumus occurrere. Dat. &c.

EPISTOLA XIX. B. NICOLAI PAPÆ I.

Commendat legatos ad synodum missos, ad quam duos de Caroli regno Episcopos ire præcipit.

NIcolaus Episcopus seruus seruorum Dei, Ludouico Imperatori, Pro synodo. Augustæ serenitatis magnitudini vestræ imperiali fulgenti decore his Apostolatus nostri litteris innotescimus; quia multis & quotidianis ecclesiarum Dei sollicitudinibus & vtilitatibus, quibus nos vigilanter insistere decet, præpediti, Missos nostros pro perficienda synodo, quam pro causa Lotharij glorioſi Regis fratris vestri, nostra Apostolica fieri auctoritate decreuimus, tam celeriter vt inter nos statutum est, in Franciam destinare nequiuimus, & quam Ecclesiasticæ rectitudinis & vtilitatis zelo, quo nos semper feruere oportet accensi, legatos nunc (sicut diximus) nostros duos venerabiles Episcopos, Rhodoaldum videlicet sanctæ Portuens. ecclesiæ, & Ioannem sanctæ Fundensis ecclesiæ antistites delicioſos nostros illuc pro eiusdem rei quam scitis negocio canonicè diffinicndo direximus: quos clementia vestra benignè suscipiat, eisque fidelem, atque prudentem tribuat hominem, qui eos vsque ad locum, quo à talibus suscipiantur hominibus, quorum comitatu ad prædictum regem Lotharium fratrem vestrum illuc si valeant peruenire, securos & quietos, omnique suauitate deducat. Cognoscat præterea clementia vestra, quia pro communi Ecclesiæ pace, atque consensu duos Episcopos de regno Caroli regis patrui vestri, ad ipsam synodum, quæ Domino auxiliante in Metis ciuitate congreganda est; sedis Apostolicæ missa vocatione conuenire præcipimus, qui vna cum Missorum nostrorum præsentia, & aliorum sacerdotum Dei conuentu, quod diffinire oportet, iustè, canonicèque decernant.
Dat. &c.

EPISTOLA XX. B. NICOLAI PAPÆ I.

Petit vt Balduino pareat, qui filiam eius rapuerat & in vxorem acceperat.

NIcolaus Episcopus seruus seruorum Dei, Carolo glorioso Regi Maiori, Pro Balduino. Beato ac precioso Christi Dei nostri cruore Ecclesia sancta redempta, & sacro ipsius Dominisuper solidam veræ fidei petram fundata eloquio, pietatis suæ viscera omnibus, non solùm quos ex aqua regenerauit, & spiritu delinquentibus, verùm etiam quos quot sacri nec dum lauit vnda baptismatis, patet, atque grcmio gratulatur fouere salubri. Vnde ab ipso institutionis eius exordio, ad eam omnes velut ad pium carissimæ genitricis gremium confugere digna deuotione procurauit, qui se in aliquo flagitij scelere iacere cognoscunt, vt per spirituale gratiam, quæ rite ignoscit petentibus, à peccatorum nexibus absoluantur. Et quoniam ad hanc sanctam Romanam, cui Deo auctore deseruimus Ecclesiam, quæ ob sui priuilegij principatu, quo ceteras Dei ecclesias orbe vniuerso diffusas, excellit diuinitus, de diuersis mundi partibus quotidie multis scelcribus oppressi confugiunt, remissionem scilicet & venialem sibi gratiam tribui supplici & ingenti cordis mœrore poscentes: à qua verò ob insigne dilectionis meritum, & debitæ compassionis gratiam rectè libraminis auxilium cunctis fida petentibus intentione tribuitur, atque largitur. Idcirco ad beatissima sanctorum Apostolorum principum Petri & Pauli confugere limina, nostramque pontificium Balduinus vasallus vester ardenti animo accedere studuit, qui vestram se habere indignationem, eo quòd Iudith filiam vestram illum præ cæteris diligentem sine vestræ voluntatis consensu in coniugium elegerit, eamque volentem acceperit, ore proprio retulit. Quamobrem præsulatui nostro preces multitudinis fudit, orans, & petens obnixè, vt magnitudinis vestræ per nostram intercessionem adipisci gratiam mererentur. Cuius nos crebris petitionibus, & misericordiæ largitate commoti, vestram regalem excellentiam his Apostolatus nostri apicibus, præsentibusque legatis Rhodoaldo videlicet & Ioanne reuerentissimis & sanctissimis Episcopis delicioſis nostris valdè precamur, vt pro Iesu Christi Domini nostri amore, & sanctorum Apostolorum Petri ac Pauli, quorum auxilium ipse Balduinus magis quam Regum terræ fide deuota quæ fuit, nostræque dilectione, quam vos luculenter habere cognoscimus, iam dicto Balduino, quia & talem iam olim alijs cuenisse Regibus scitur, indulgentiam pariter & plenariam gratiam largiatis, vt vestræ amplitudinis fretus benignitate consistat, maneatque inter cæteros nobis fideles securus. Cui sanè ideo vestræ sublimitatis gratiam vt tribuatis, deposcimus, non solùm quia pio amore omnibus, qui aliquo fuerint scelcris contagio maculati, huius Apostolicæ sedis opem, atque misericordiam & præsidium postulantibus, humilique deuotione quærentibus, pro qualitate facti subuenire debemus: Verùm etiam metuentes ne propter iram indignationem quæ vestram ipse Balduinus impijs Normannis & inimicis Ecclesiæ se sanctæ coniungat, & in populo Dei, quem prudenti consilio, mentéque sollicita saluum & incolumem regere & gubernare debetis, aliquod ingerat periculum, & scandali fomitem, quo fidelium cœtus depopuletur, immittat, & ob hoc animæ vestræ, quod absit, contingat discrimen. Dextera vos supernæ protegat maiestatis, & ab omnibus semper aduersitatibus illæsos custodire dignetur. Dat. &c.

De Normannis Aimoinus lib. 5. de gestis Francorum.

EPISTOLA XXI. B. NICOLAI PAPÆ I.

Eiusdem argumenti.

NIcolaus Episcopus seruus seruorum Dei, Hermentrudæ Reginæ, Pro Balduino. Fidelium vniuersitas gentium ex variis mundi partibus, cuiusquam sint ordinis vel ætatis, si

qua forte criminis noxa, vel seniorum suorum formidine detinentur, ad hanc sanctam omnium terrarum matrem Ecclesiam Romanam, vt salutare peraccipiant remedium, recurrunt, & ab ea non solùm animæ, sed & corporis salutionem (vt omnibus patet) humili prece suscipere precantur. Quibus, multis diuinitus sulta auctoritatibus, & sanctorum Patrum roborata documentis, materno amore sollamina subministrat, & fugenda vbera consolationis compatiendo inferre minimè recusat. Et quia hic Balduinus, qui carissimam filiam vestram contra diuinarum legum sanctiones rapuit, de his se esse recognouit, liminibus Sanctorum Apostolorum lachrymosis, mœstisque precibus lugubriter se obtulit, & vt pro tanto crimine Apostolicam eum acciperet, nostro Apostolatui nihilominus fiendo se præsentare quæsiuit: cuius cum lamentabilem, & tanto scelere plenam cognouissemus petitionem, ad mentem redijt, quod per prophetam Dominus dicit: Misericordiam volui, & non sacrificium, miserti fuimus, & hos vestræ in Christo dilectæ industriæ Apostolice sollicitudinis apices fieri statuimus, missosque etiam Rhodoaldum & Ioannem reuerendissimos & sanctissimos Episcopos delitiosos nobis pro eo vestræ claritati direximus, per quos obnixius deprecamur, vt prædictus Balduinus, quia apud vestram per Apostolorum interecessiones desiderat magnificentiam obtinere (pro Dei amore) gratiam percipere valeat, & de sui affectione nostri præsulatus oraculis consolationem resumat: quatenus, vt qui se per infelicem culpam à norma æquitatis declinasse non ambigit, medelam Apostolorum agnoscat, & apud vestrum seniorem venialem (vobis iuuantibus) vigorem obtineat. Dextera vos superne protegat maiestatis, & ab omnibus semper aduersitatibus maculisque custodire dignetur.

Matth. 9.

EPISTOLA XXII. B. NICOLAI PAPÆ I.

Vt ad synodum Metis celebrandam vna cum legatis accedant, ibiq; Lotharium Regem euocent, qui sedis Apostolicæ non expectato iudicio, Theupergam vxorem repudiauerat; minatur eum se excommunicaturum, nisi pœnitentiam & satisfactionem egerit.

NIcolaus Episcopus seruus seruorum Dei, Omnibus Archiepiscopis per Galliam & Germaniam constitutis, Pro synodo. Incognitum vobis esse non credimus, qualiter pro duabus seminis Lotharij Regis Ecclesiæ Dei facies illiciti connubij næuo aspersit, vel qualiter vna repulsa, idem Rex, alteram sibi scelerati simile copulauerit. Quarum prior Theuperga nomine pro sui repudio acriter dolens per emissam legationem super hoc negocio sedis nostræ expetiuit iudicium. Ex quare vniuspartis causam sine alteriusiudicare canonicè fore minimè duximus: Statuimus fraternitatem vestram Meti collectam pariter cum legatis nostris eiusdem Lotharij causam audire, & canonicè communi sententia diffinire. Itaque iuxta statutum nostrum, cum duos illos in partes fratres nostros destinaremus Episcopos, accidit ad nostram notitiam peruenire, quòd Lotharius legitima & prima repulsa muliere, secundam sibi asciuerit coniugem, neque fedis nostræ petitum, ac promissum iudicium expectans, neque canonico iudicio vspiam succumbens. Qua ex re quid aliud datur intelligi, nisi quia vbi plurimorum iudicium præuenit, ibi suo iudicio præuaricatorem se iudicauit? Et ideo vniuersaliter hanc fraternitati vestræ Apostolicæ auctoritatis epistolam destinauimus, vt Christianæ religionis zelo accensi pariter cum Missis nostris Metim proficiscamini: illucque Lotharium conuocantes audiatis, & in eum canonicum iudicium proferatis. quòd si venire distulerit, & à præsentia se synodali præsentibus legatis nostris subduxerit, & ad pœnitentiam, ac satisfactionem repedare minimè curauerit, ita vt præsentialiter ad synodum cotam Missis nostris satisfacturus, & à scelere recessurus occurrat; illum de cætero excommunicatum reddemus, & quamdiu in hoc permanserit, à totius Ecclesiæ consortio faciemus extorrem.

EPISTOLA XXIII. B. NICOLAI PAPÆ I.

Vt causam Theupergæ iudicent, & Concilij acta ad se mittant.

NIcolaus Episcopus seruus seruorum Dei, Omnibus reuerendissimis & sanctissimis Archiepiscopis cõsentibus nostris, & Episcopis in concilio residentibus, sp. Meti celebratur. Reuerentiæ facerdotali tunc debitus honor impenditur, cũ eos in omnibus, quæ ab illis sub æquitatis libramine geri debentur, trutinam misericordiæ cum lance rectitudinis tenere conspicimus, & tenendo nullius fauore retenti, aut quorumcunque terroribus permoti, vel etiam numerosis pecunijs, aut honorum amplitudinibus à tramite iustitiæ quoquomodo inclinati permutantur; sed quantum eis erga proximos in discutiendo curare conceditur, tantùm his sine personarum acceptione, ad sui custodiam pauor cum zelo rectitudinis proculdubio adhiberi dcbet, ne immemores illius Apostolicæ sententiæ videantur, dicentis: Vnusquisque propriam mercedem accipiet secundum suum laborem. Nam cum inter multarum Ecclesiasticarum rerum, quæ ad salutem & fidei soliditatem populi Dei pertinere videntur, noster Apostolicus animus causas extenderetur, de quarumdam feminarum controuersia Theupergæ scilicet atque Waldradæ admodum, sicut quorumdam referentium, quia pastoralis nos cura ad audiendum commouerat, relatio intentos reddidit. Et ne aliquo violentiæ morbo per desidiam grex fatigetur Dominicus, ad medelam recurrendæ sanitatis, ardore caritatis feruentius inuitauit. prædictæ quippe Theupergæ multis vicibus sedem Apostolicam lachrymosis litteris fluduit appellare, in quibus affatu flebili puram se quo accusatur crimine inquit, atque in sontem, ad quod negocium & iudicij discretionem, sicut iam vestram fraternitatem nuper per Apostolicos apices commonere decreuimus, Apostolico vos hortamine adesse voluimus, quatenus à Pontificij nostri latere venientibus Missis synodicam illic celebrationem Apostolica fulti auctoritate cum fraternitate vestra prædictinibus adunare debeatis, & vna cum eis vigilantius sine dolosi tatis macula vel fomento inuidiæ, aut odij nutrimento, quæ possunt homines à via veritatis peruertere, & à calle rectitudinis, proh dolor, declinare, semper Deum præ oculis habentes, personas principum, & terrores, qui ad tempus insurgunt, & in tempore iniuntur, contemnentes; quid in his iustius, quidve veracius cum fatis Missis nostris inuenire valeritis, horum consensu diffinire & statuere proculdu bio studeatis: quentes hoc, quod per prophetam dicitur: Væ his qui dicunt bonum malum, & malum bonum, qui ponunt tenebras lucem, & lucem tenebras, & dicunt dulcamarum & amarum dulce. Nam & Euangelica inter cætera, quæ nos ad bene viuendum instruit, sententia admonet dicens: Nolite iudicare secundum faciem, sed iustum iudicium iudicate. Psalmista quoque ait: Si vere vtique iustitiam loquimini, iusta iudicate filij hominum. Igitur cum multa sint, quibus vestram fraternitatem non obliuionis aut ignorantiæ causa de vobis iudicantes, sed caritatis studium amplectentes commonere possimus: hæc ideo sufficere credimus, quia ad plura vos & Euangelicæ, atque Apostolicæ, Propheticæque lectionis dogmata in talibus memoria transcendere non dubitamus. Tantum est, vt cum æquitatis iustitia in præsenti examinatione sine aliquo dolo, vel inuidiæ macula (sicut præfati sumus) quia Deo præsente adsistitis, proximorum causas, cum iam dictis Missis nostris ita iuste & irreprehensibiliter cum DEI timore diffinire fatagatis, vt illorum in omnibus, vestræque sanctitatis consensus, atque iudicium æquitate fulgere videatur. Nam si vos, vel illos in aliquam partem pro cuiuscumque fauore à Canonicis & sanctorum Patrum institutionibus (quod non optamus) declinare perspexerimus, arguere non dubitamus. Si verò aliarum Ecclesiasticarum

Eſa. 5.

Ioan. 7. Pſal. 57.

sticarum vtilitatum in eodem concilio res acciderint digno examine, pertractantes eas cum Dei timore diffinire satagite. Si autem aliquain eo fuerit contentio orta, in qua diffinitiones ponere nequiueritis fortassè censuram, nostro eam iudicio reseruare sancimus. Statuimus autem vt cuncta quæ in eodem concilio peracta fuerint, ac diffinita, nostro præsulatui gestorum seriè inuncianter significetis, vt fiat iustitiæ pulchritudine, probabilisque sanctione diffinita perspexerimus, Deo omnipotenti gratias referamus. Si verò iniustitiæ, quod nolumus, & contrarietatis fuerint acta intentione, ea renouare sumnopere iubeamus. Missos quidem nostri Pontificij (vt in prima epistola vestræ dilectioni significauimus) pro quibusdã Ecclesiasticis vtilitatibus, quibus suimus occupati, destinare nequiuimus. En Christo iuuante strenuitatis pollentes scientia, atque doctrina reuerentissimos nunc dirigere Missos decreuimus, Rhodoaldum scilicet, atque Ioannem Episcopos delicioſos & consiliarios nostros, qui prædictum eum vestra sanctitate concilium, vt protulimus, studeant celebrare.

Omnipotens Deus, qui vos sacri regiminis culmine perornauit, vestræ beatitudinis corda rectitudinis & iustitiæ claritate repleat, atque decoret, vt in omnibus vestris actibus æquitatis videamini plenitudine rutilare. Dat. 9. Kalend. Decembris, Indict. 11.

EPISTOLA XXIIII. B. NICOLAI PAPÆ I.

Confirmat priuilegia Monasterij Corbeiæ.

Nicolaus Episcopus seruus seruorum Dei, Trasulfo religioso Abbati, & per te venerabili Monasterio beatorum Principum Petri ac Pauli, quod appellatur Corbeia in perpetuum Cuncſ. Apoſtolicis moderamini. Quod beatus Apostolorum Petrus eximius per arbitrium & reuelatam sibi diuinitus gratiam, licet sua longè imparibus meritis, nobis tamen singulari prærogatiua, vt in totius Christianæ religionis vniuersitate principaliter excelleremus, contulit: Quatenus sicut dignitate & auctoritate per ipsius singulare priuilegium omnibus præeminemus, ita vniuersarum ecclesiarum Dei solicitudinem habeamus, singulisque fidelibus, atque pijs locis, in quibus iugi Deo famulantium sedulitate placatur, diuinitus opportuna suffragia conferamus. Vnde quia non multis interceden tibus annis monasterium beatorum Apostolorum Petri ac Pauli, quod appellatur Corbeiæ, venerabilis qui tunc fuerat Abbas Odo, & glorioſus dilectus filius noster Rex Francorum Carolus, decessorem nostrum sanctæ recordationis Benedictum Pontificem directis ad eum tam litteris, quàm Missis postulauere in prædicto Monasterio, & rerum suarum liberam concederet dispositionem, & in eligendo de semetipsis Abbate, regularem daret canonicamque licentiam. Quorum petitionem ille grataanter accipiens petita concessit, & vt concessionis eius perpetuitas seruaretur, priuilegium monasterio iam dicto fecit. Nunc verò aduenieus venerabilis Odo Beluacensis Episcopus, qui prius Abbas Corbeiensis monasterij fuerat, innotuit nobis tam petitionem ipsius benigni principis, quàm postulationem tuam, qui prædicti monasterij Corbeiæ Abbas esse dignosceris, quia postulasti, vt quæ prius monasterio illi à decessore nostro beatæ recordationis Papa Benedicto concessa fuerant, auctoritatis nostræ promulgatione firmare non abnueremus. Nos itaque considerantes religiosam esse petitionem tuam, & nihil noui nos constituturos, si prædecessorum nostrorum decreta sequamur; pastoralis quoque pariter esse officij seruorum Dei ingiter vtilitati, commodisque prospicere: decernimus, vt monasterium Corbeiæ, quod ad laudem Dei in honorem sanctorum Apostolorum Petri ac Pauli constructum esse dignoscitur, & à Baltilde regina Francorum, filioque eius Lotharioà principio fundatum, & donarijs rebusque necessarijs locupletatum, quod est in Pago Ambianensi super fluuium Summa situm, rerum suarum liberam in omnibus habeat dispo-

nendi regulariter potestatem, vt quæcunque eius monasterio in auro vel in argento, & in agris vel famulis, seu quibuslibet rebus fuerint oblata, siue in præsenti dic collata esse constant, in tuo, tuorumque successorum Abbatum, fratrumque manent dispositione, vt quicquid secundum Dei timorem ad Ecclesiæ ipsius vtilitatem regulariter & canonicè disposueritis agere, liberam in omnibus habeatis faciendi potestatem.

Episcopus verò Ambianensis nullam ex eis vel accipiat, vel exposcat portionem, neque vel in Abbate vel in fratribus, vel in ipso cœnobio potestatem obtineat, neque in cellis ipsius monasterij dominatione potiatur vlla, neque in clericis, neque in famulis; & in omnibus quæcumque ad monasterium illud videntur habere possessionis respectum, sicut iam olim concessum illi monasterio cognouimus ab Episcopo Ambianensi, & ab aliis Episcopis Galliarum, & priuilegio cessionis firmatum tam temporibus dilecti filij nostri Caroli præsenti tempore regnantis, quàm antiquis temporibus Baltilde Lotharioque Francis principantibus, nisi quantum canonicus ordo permittit, nec ad monasterium seu cellas eiusdem, vel ipse per se Episcopus, vel œconomus eius, aut Archipresbyter, vel Archidiaconus illius, aut quælibet ex eis agentibus persona, potestatem habeat accedendi, nisi forte ab Abbate monasterij, vel fratribus necessitatis causa, vel dilectionis gratia vocatus aduenerit; ne importunitate sui, ministrorumque suorum inquietudine Fratres vel Abbates sustineant vllam molestiam; neque in Ecclesijs prædicto monasterio subiectis, vel in presbyteris eisdem ecclesijs ordinatis aliquam tentet facere perturbationem, vel Abbati, vel Fratribus nouam constituendo & antiquam consuetudinem violando: sed sicut regulariter & canonicè disposita sunt, & longo iam tempore manentia; ita quoque futuris temporibus maneat inconcussa, nec potestate episcopalis fastus abutens, violenter contra constituta maiorum dispoſonere velit aliquod aduersus voluntatem Abbatis & Fratrum in ipso cœnobio Deo quocumque tempore militantium. ordinationes quæ necessariæ fuerint in monasterio, siue de monachis, siue de canonicis, & quas petierint Abbas & Fratres, agere non differat; altaris quoque & basilicarum benedictiones, siue consecrationes, prout necessitas postulauerit, vel in ipso monasterio, vel in agris ipsius monasterij libenter concedat; chrisma quoque & oleum conficeratum per singulos annos præbere non differat; & pro his omnibus nullum munus accipiat, ne Spiritus sancti gratiam vendere conatus, Simonis damnationem (quod absit) subsistineat. Hoc constitutum non solùm Episcopum Ambianensem, verùm etiam omnes per Gallias, Germaniasque prouincias Episcopos, vbicumque præfatum monasterium, vel ecclesias, vel agros, vel famulos habere dinoscitur, obseruare sine cunctatione, seu contradictione decernimus; vt nullus potestatis iure, de rebus præfati monasterij, sine voluntate Abbatis, fratrumque ipsius cœnobij abutatur; sed maneant omnia, quę collata sunt, fuerintque in territorio ipsius monasterij potestate & regulari dispositione: neque sit aliquis vel Regum, vel vllius potestatis, seu dignitatis fultus gradu, qui de monasterij præfati rebus vel violenter, vel potenter inuadat aliquod, vel diripiat. Abbatem verò fratres ipsius monasterij, de se ipsis eligendi semper habeant potestatem; & eam personam eligant, quæ monachi propositum & habitum monachi profiteatur, non canonicum, aut laicum, neque alterius monasterij monachum: quoniam monachico ordini præcipere vel laicum, vel canonicum, non est seruare ordinis professionem, sed euertere; quod vnusquisque præpositus cuiuscumque ordinis, eius quoque erit & propagator. Nec bene disponet aliquando cuiuscunque militiæ vitam, cuius non fuerit ipse qui disponit æmulator: sed neque Rex, neque potestas aliqua vllam monasterio Corbiensi præponat personam, quam non fratres ipsius elegerint monasterij. Debent enim mundi principes honorem præstare Deo, quem sibi volunt præstari à Deo, videlicet, vt quemadmodum cupiunt à Deo sibi collatum Regni honorem conseruari, sic Ecclesiæ Christi suam non dedignentur seruare legem. Non e-

nim decet, neque iustum videri potetit, vt sibi militantibus de Ecclesiæ Christi possessionibus mercedem restituant, & quod de republica sua retribuere debent, id reddere velint de his quæ collata sunt Deo. Qua de re præcipimus omnino, vt monasterio Apostolorum Petri ac Pauli, quod Corbeiæ dicitur, nullam præsiciant personam vel ex libi militantium, vel ex alieno monasterio sumptam, quæ non per electionem sumatur probabilem, siue de laico, siue de canonico, siue de quocumque fuerit ordine.

Quoniam verò multæ quæruntur ab importunis hominibus malignitatis occasiones, & necesse est semper aduersarij tela clypeo protectionis repellere: Decernimus, vt Abbas postquam electus fuerit & ordinatus, nulla potestate præualeate deijciatur, nisi in criminis cauta fuerit deprehensus, cuius merito rectoris non debeat administrare officium. Infamiæ verò maculis, seu criminis alicuius denotatione si fuerit appetitus, non præter canonicam & regularem deponatur examinationem. hoc autem constitutum, si fuerit ab aliquo præuaricatum, per Episcopum Ambianensem, quisquis ille fuerit, ex nostra conueniat auctoritate, aut eum qui huius Sedis constituta conuulserit, conueniat, & iniquitatis suæ culpam commoneat, cuique periculo subijciatur notum faciat. Quòd si vel ipse negligexerit, vel desperexerit, vel timuerit perhiere, Metropolitanus Episcopus conuentus à fratribus ipsius cœnobij, personam huius sanctionis violatricem adire non differat, & huius nostri decreti testificationem innoteſcat, vtque ab eo, quod præuè gessit, recedere non moretur, ex sua nostraque auctoritate contestetur. At si ille contumaciter in sui facti perpetratione permanere decreuerit, & non quod inique gessit, corrigere maluerit, licentiam habeant fratres monasterij prædicti Romanam Apostolicamque sedem adire, & necessitatis suæ causas ante Papam, qui tunc fuerit Vrbis Romæ, deponere, & præsentis præcepti constitutionem manifestare: sicque Romanus Pontifex cognita causa iustæ damnationis sententia reum mulctare non cunctetur. Siquis verò sacerdotum, vel clericorum hanc constitutionis nostræ paginam agnoscens contra eam venire tentauerit, ordinis sui dignitate careat: laicus verò cuiuscumque sit potestatis, vel dignitatis, si huius priuilegij decreta in aliquo violauerit, reum se iudicio diuino existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & nisi vel ea quæ abeo sunt male ablata, restituerit, vel legitima pœnitentia illicitè acta defleuerit, Dei & beatorum Apostolorum Petri ac Pauli auctoritate, atque nostra sententia anathematis vinculo innodatus, à sacratissimo corpore & sanguine Domini nostri Iesu Christi alienus existat, atque examini districtæ vltionis subiaceat. Cunctis autem eidem venerabili monasterio iusta seruantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis recipiant, & apud districtum Iudicem præmia æternæ quietis inueniant.

Scriptum per manum Leonis Notarij regionarij & scriniarij sanctæ Romanæ Ecclesiæ in mense Aprilis, Indictione Vndecima. Dat. IV. Kalend. Maias per manum Tiberij Primicerij sanctæ sedis Apostolicæ, imperante Domino pijssimo Augusto Ludouico à Deo coronato magno pacifico Imp. anno XIV. post eius annum XIV. Indictione vndecima.

EPISTOLA XXV. B. NICOLAI PAPÆ I.

Carolum ad pacem cum Imperatore seruandam adhortatur.

Gal. 4. NIcolaus *Episcopus seruus seruorū* Dei, *Dilecto filio Carolo glorioſo Regi.* Initium locutionis meæ, quam ad vos nunc habeo, carissime; ecce cum Apostolo Paulo sumit exordium, & vox mea vox illius est, dicens: Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis. Quo autem modo Christus formari melius in cordibus vestris poterit, quàm si euulsis ex præcordijs vestris odiorum & simultatum vepribus, pacem in visceribus vestris concipiatis, quæ Christus est, sicut per eundem Apostolum de eo dicitur: Ipse est pax vestra, qui fecit vtraque vnum, & caritatem in inuicem obseruetis, quæ Deus est; veluti à Ioanne describitur: Deus caritas est. Nulli ergo dubium est, quòd qui caritatem & pacem in se non habet, Christum Dominum Deum nostrum, qui per hæc vocabula designatur, è corde suo proiecerit, & quasi conformatum ex intimis veteri sui pepulerit. Quamobrem necesse est, vt sicut sancta mater Ecclesia, cui mea humilitas per abundantiam diuinæ miserationis præest, vt habitaret Christus per fidem in cordibus vestris, olim vos per Euangelium genuit: ita quoque, vt per ministerium Apostolatus mei in præcordijs vestris pacem & dilectionem, id est formetur Christus, nunc vos iterum parturiens gignat, & vt in virum perfectum occurratis in formet. Quomodo autem Christus in vobis formari potest, qui in scissis mentibus non habitat, qui totus est pax, totus iustitia, totus est veritas, vel in vobis quomodo formatur, qui licet in pectore vestro per fidem sanam solidus & integer habitet, per discordiam tamen minus in vobis per fœtus, & velut informis habetur? Concipite itaque filij pacem, parturite iustitiam, & alternam amplectimini caritatem. Audite quid dicat Apostolus: Pacem sequimini cum omnibus; & rursus: Quod in quit, ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes. Vnde intimo mentis intuitu & summa est diligentia perpendendum: quoniam si tantus Apostolus cum omnibus hominibus pacem sequi, & cum omnibus pacem habere commonuit; quanto potius, quantoque salubrius cum his sequenda, cum illis habenda est pax, quibus consanguinitate propinquiores, & materia carnis promixiores, ac iuramento seruandæ vicariæ pacis connexi arctius esse feriminij? Qua de re mihi nunc sermo est, & ad regium culmen vestrum, meum tendit eloquium: ad ea videlicet vos dirigens, per quæ non solùm terrena regna debito iure possidendo dies vestros in quiete maxima transeatis; verùm etiam beatitudinis hæreditatem capeſcentes, filiorum quoq; Dei vocabula fortiamini. Scriptum quippè est: Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur.

Ephes. 2. 1. Ioan. 4. Hebr. 12. Rom. 12. Matth. 5. Ioan. 14.

Igitur memores filij dilecti estote, memores estote nominis Dei nostri, cuius mentionem coram nonnullis testibus facientes, terribili estis al: enam pacem inuicem pacto polliciti, & per timefcentes tantum nomen in vanum accipere, reddite Domino iuramenta vestra. Fœdus, quod ad alterutrum pepigistis, inuiolabili maneat apud vos veritate repositum, & immaculatè vigeat vestra sublimitas insigniafidei cunctis circumquaque nationibus reprælentans. Parcite gladio, & humanum fundere sanguinem formidolosius exhorrefcite. Cesset ira, fedentur odia, sopiantur iurgia, & omnis ex vobis simulcas radicitus extirpetur; vnusquisque vestrum sua sit sorte contentus, & funiculo hæreditatis diuinitus sibi collato pacificè perfruatur. Alienaiura non inuadens, non fubtrahens, non conturbans; liceat dilectissimo filio nostro, vestro autem nepoti à Deo consertuandum imperium suum cum regno proprij germani quieta possidere tranquillitate, & statui eius summa fe caritate consulere, & gubernacula ditione debita moderari: ad salutem videlicet, ac defensionem populi Christiani, & ad fidei cunctis circumquaque nationibus insignis Ecclesiæ libertatem & sublimitatem. Non autem in vobis vanæ gloriæ typhus, non fupercilij fastus, non alterius vsurpandi terminos ambitio: sed iustitia, caritas & concordia regnet: ac summum pax inter vosteneat omnino fastigium. Sanè cum pro concordia scribimus, cum pacem prædicamus, de ea nos concordia, vel pace non opinemini agere, quam solet mundus diligere, ac reprobi adinuicem obseruare. Denique, vt illi liberius, & audacius possint mala perpetrare quæ cupiunt, & plures, ac validiores, atque gestiunt reperire, vnanimitatem student, & pacem inter se irrefragabiliter, & imprætermisse tenere: quam Dominus scions, & hanc à sua pace fecernens, dilectoribus suis aiebat: Pacem, inquiens, relinquo vobis, pacem meam do vobis: quod qualiter accipiendum sit, sanctus Augustinus salubriter & luculenter exponit: cætera verò quæ ne modum excederemus, epistolarem huic paginæ inferenda non duximus, Arsenio reuerentissimo & sanctissimo Episcopo a-

pochri-

pochrisario, & misso apostolicæ sedis, & consiliario nostro defecatissimè prosequenda non indecenter (vt credimus) scriptis & dictis iniunximus. Cui bene faciet gloria vestra in cunctis attendens, & in his, quæ sibi ex nostri Apostolatus auctoritate de pace sanctæ Ecclesiæ perhibuerit, non immeritò credula, veli nambigua, fidem certam accomodans. incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat, dilectissime fili.

EPISTOLA XXVI. B. NICOLAI PAPÆ I.

Vt Regem ad pacem cum Imperatore conueniendam adhortentur. Arsenium Legatum commendat.

Nicolaus Episcopus seruus seruorum Dei, Omnibus reuerentissimis ac sanctissimus confratribus nostris Archiepiscopis & Episcopis in regno Caroli gloriosi Regis constitutis. Studium nostrum semper fuit & est, fratres dilectissimi, vt pro ædificando mutuæ caritatis & pacis bono non solùm his, qui propè, sed & his qui longè sunt officij nostri velle vigere, & impigrum extendere famulatum, ad id quoque inter cætera, quæ suggestionibus vestris inter vos à nobis disponenda crebrius exegistis, hortatu vestro plurimum inuitati. Sed innumeris vndique Christi Domini nostri Ecclesiæ, cuius principaliter curam gerimus, laboribus impediti, hæc vt optabamus hactenus agere profectò nequiuimus. At nunc postquam totics (vt ita dicamus) ille vir Macedo, qui olim apparuit Paulo, transi & adiuua nos, propriasnobis sanctitatis vestræ voces exclamauit, & nostro Apostolatui ostium pergratas Deo vestras, vt credimus, orationes, sicut ipsi egregio tunc Apostolo tandem aperturn est: Nihil dubidæ, nil tanto voluimus operi tarditatis afferre: sed potius cœptis alijs negocijs Ecclesiasticis, & pernecessarijs parumper omissis, rogabimus quæ ad pacem sunt Hierusalem, illius scilicet, quæ partim in cælo iam cum sponso regnat, partim adhuc in terris incolatur, & premitur: quatenus concordiæ, ac dilectionis fundamentis in adilectationeipsius positis, fiat etiam consequenter pax in virtute illius, & abundantia in turribus eius. Huius gratia rei præfentia fraternitati vestræ scripta direximus, quibus admoniti, sieut boni commilitones, & quasi Dominicæ vineæ cultores, vitia nobiscum expugnate, virtutum charismata præcidicate, discordiam destruite, vnanimitatem ædificate, odia extirpate, caritatem plantate, rixas dissipate, pacem euangelizate: haud talem (quod absit) vnanimitatem, vel pacem, quali ludæorum vsa est in Domini Saluatoris nece conspirans factiola caterua, vel Herodes & Pilatus ex inimicis eodem tempore ad inuicem pepigere. Sed talem qualem audiere pastores cælestem militiam in Natiuitate nostri Saluatoris canere, cum dicerent: Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Intonans enim pax hominibus, subintulit, bonæ voluntatis, vt maliuolæ voluntatis hominesà pace huiusce modi fcquestraret. Nam peruersi qui que, quò pacatiores sunt inuicem, eò proculdubio adagendum perperam validiores existunt. Vnde & Apostolus non solùm euangelizantium bona speciosos pedes admiratur: sed & euangelizantium pacem addens, nulla bona sine pace, nec rursus pacem sine cæteris bonis in uuit sore sequendam. Et aliàs pacem cum omnibus, & sanctimoniam sectandam præcipit, sine qua nemo videbit Deum. Quas ita connectens, vnam sine altera minus oftendit esse proficuam. Habentes ergo carissimi dilectionem in vobis, pacem sequimini cum omnibus & sanctimoniam; non pacem qua etiam corui potiuntur in inuicem: sed quam simplex, & à laniatu prorsus extorris columbarum possidet miranda concordia. Non solùm autem vos pax Dei, quæ exuperat omnem sensum, custodiat: sed & per vos omnes qui sub vestro moderantur regimine, coadunet & vinciat: præcipuè Regem vestrum, quantocyus informare satagite, ad quæ illi scripsimus, & iuxta quod eum instruximus, exhortantes videlicet, vt memor fit memoriæ districti iudicij, cuius nomen multis audientibus nominans iureiurando conseruandam fratribus, eorumque liberis iniolabilem pacem spopondit, & pertimescens tam tremendum nomen in vanum assumere, reddat Domino iuramenta sua, cui solum vota vltro Domino promissa non reddere, impium est. Commoneteitaque eum, vti illud fœdus quod eum fratribus pepigit, perpetua vnitate conseruet, & id immaculatè custodiens cunctis de se imitabile præstet exemplum. Parcat bello, & Christi sanguine, sanguinem emptum fundere magnopere perhorrescat. scriptum quippe est: Virum sanguinum, & dolosum abominabitur Dominus. Vnde sua sit forte contentus, & funiculo hæreditatis cælitus sibi datæ, pacificè perfruatur, alienaiura vsurpare non tentans, non ambiens. cesset temeraria præsumptio, & auidi anhelitus medullitus comprimantur, maximè à finibus dilecti filij nostri excellentissimi Augusti, vel à metis regni vterini eius longe distantis: permittatur ergo præclaro Imperatori quietam ducere vitam, atque tranquillam, & patruis suis nullam præsumptionem monstrantibus maclarare vsum, quem primum à Petri principis Apostolorum Vicario contra infideles accepit, non cogatur in Christi fidei se eon uertere. Liceat inquam ei per hæreditarium regna sibi ius deriuata, & Apostolicæ sedis auctoritate firmata, & summi Pontificis manu capiti superpositis diademate augustissimè decorata, cum suis fidelibus piè, ac iustissimè gubernare. Sinatur omnino à Deo protectum imperium suum, quod eius benedictione & sacratissimi olei vnctione, sedis Apostolicæ præsule ministrante percepit, ad exaltationem & quietem matris suæ huius sanctæ catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ sicenter, ac rectissimè moderari. Alioquin quisquis contra huius nostræ salutiferæ commontionis paginam agere fortasse præsumpserit, & aduersus iam fatum filium uostrum Augustum referre ten tauerit, nouerit sibi & Deum omnipotentem, cuius Imperium terminum nescit, refragaturum, & Apostolatum nostrum iuxta competens sibi ministerium, proculdubio reluctaturum.

Porrò scitote nos tam ad gloriosum Regem vestrum quàm ad vos Arsenium Episcopum, venerabilem virum Orteusem Archiepiscopum Apochrisiarium, & Missum Apostolicæ sedis, & dilectum consiliarium nostrum, cuius apud nos approbata est fides, & comperta deuotio, & vobis quoque persona, vel est forte omnibus ignota prudentia, destinasse, quem tanto debetis & vos, & admonitione vestra filius vester Rex benignè suscipere; quanto scitis quia pro cunctis laborat, dum pro communibus Ecclesiæ negocijs, quæ omnium mater est, tantum fastigium non recusauit assumere. Immò quanto portando pacem, Christum, qui est pax vera, in se longè latcque gestare dinoscitur. Ad quem vestra etiam sanctitas iungi, cum sibi quoquomodo aduentus illius innotuerit, accelerare non renuat: quatenus aterna visione ac colloquio fruiti, quæ circa veram pacem sunt, liquidius agnoscatis ita vt & vos legationis eius tenorem, & ille quæ per tot curricula temporum anhelastis, euidentius comprehendat. Tum quæ demum si quæ sunt, quæ per se corrigere possit, auctoritate nostra corrigat. Reliqua verò quæ forte difficiliora sunt, Apostolatui nostro diffinienda referuet. Optamus fraternitatem & sanctitatem vestram in Christo bene valere.

Actor. 16.

Psal. 121.

Luc. 2.

Esa. 5. Rom. 10.

Philip. 4.

Imperator gladium à Romano Pont. contra infideles accipit.

EPISTOLA XXVII. B. NICOLAI PAPÆ I.

Queritur Episcopos Romam ad synodum missos non fuisse. ait se ad Lotharium ne Romam veniret, literas dedisse, significans illum posse theupergam cum fideiussione recipere. Nunciat se misisse Arsenium, vt Lotharium ad obtemperandum impellat. Præcipit vt in Ecclesia Colomensi conseretur Antistes, & tandem vt ipse sedi Apostolicæ præceptis obediant.

Nicolaus Episcopus seruus seruorum Dei, Dilectissimis filijs Ludouico & Carolo gloriosissimis Regibus. Credimus ex Dei

Psal. 5.

dono filij carissimi processisse, quòd vnanimes effecti vos de corpore puro, & conscientia bona & fide non ficta vixistis. Vnde fit, vt vno animo, & vno ore per vos glorificetur Deus & pater Domini nostri Iesu Christi, & ad sanctæ Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ, regniq́ue vestri decus coniunctio vestra proficiat, & salutem. De epistolis autem nostris, quas suscipientes Archiepiscopis & Episcopis regnorum vestrorum, immo & Lotharij regni pariter Archiepiscopis & Episcopis secundum tenorem illarum dedistis, grates excellentiæ vestræ retulimus. Sed quia eos ad synodum nostram, & pro angustia temporis, & pro injuria transitus occurrere non valere dixistis, merito duximus, cum tanta temporis angustia non immineret, vt saltem de vobis cum conuersantibus, binos mittere nequiuissetis: præcipuè tu fili Carole Rex, qui regnum tuum per maximum spatium longius quàm fratris tui Ludouici gloriosissimi dilecti filij nostri Regis, ab hac sancta sede in occidentalibus partibus secus mare Oceanum disparari fateris. Non enim credibile potest existere, vt adeo longius disparetur Regnum tuum, vt sicut supra meminimus, saltem de vobis cum conuersantibus, vel binos vnius, aut duarum Metropoleos legatos omnium vices agentes dirigere non valuisses: reprehensibile denique valde esse constat, quod iubintulisti, dicendo maiorem partem omnium Episcoporum die noctuque cum alijs fidelibus tuis contra Piratas maritimos inuolare, ob idque Episcopi impediantur venire: Cum militum Christi sit Christo seruire: militum verò sæculi, sæculo; sicut scriptum est: Nemo militans Deo, implicat se negocijs sæcularibus. Quòd si sæculi milites sæculari militiæ studeant, quid ad Episcopos & milites Christi, nisi vt vacent orationi? Sperabamus te fili carissime in talia non prorumpere, qui, Deo gratias, clarus in cunctis haberis. Aditus autem veniendi ad tantum negocium Antistitibus illis denegari non debuit: Et si forte denegare vellent, quoquomodo si monitis nostris parere delegissent, aditus illis, & transitus patuisset, si venissent collectis operarijs, hoc vtique ne fieret, melius corrigeremus: quia illis inde, & nobis hinc Deus in conuentu nostro medius tribuerat, vt & nostris & vestris deinceps aditus denegari non posset. Nam nec de nostris melius dicere possumus, nec peius de vestris, quia quid nobis impediat, longum est enarrare. Quòd si intercapedine temporis ad clausas pro Deo aliquod tolerasset, lucrum pro tentationibus & laboribus à Domino magnum reciperent: Sed quia occasione transitus suffugiunt, nos licet coacti adhuc hæc grauamina sustinebimus, vos tamen videbitis, sed intelligi datur eos monitis nostris non velle parere propter illud quod in litteris vestris subditur. Dicunt post aliquanta, vt Episcopos de regnis vestris ad synodum Romam mittendi necessitas non postulet. Vnde si vos fortasse aliter dicitis; nos illud dicimus, quod diuinitus reuelatur: quia cum nouitatum mala multiplicari videamus, si ex diuersis prouincijs fratres in inuicem conuenissent iuxta priscum morem, & nos consensu illorum (reuelante Domino) quæ decernenda sunt, decerneremus, & ipsi necessitates suas referentes, & nos nostras exponentes, quæ decreta fuissent, melius in omnium notitiam facerent peruenire, qui semper synodalem conuentum à nobis aggregari patiere, sicque fieret, vt secundum qualitatem morbi medicina conficeretur, & ad sananda vulnera longè latèque effunderetur. Salomon quidem verbis nostris consensit, cum dicat; Salus vbi multa consilia: An nescitis nonnullos ex nonnullis prouincijs præsules ita fecisse? Quod facilius scire potestis, si vultis, licet vos, si vultis minimè lateat. Deniquetam prudentes, tamque præcipuos & præclaros, ac quos Deus in caritate vestra coniunxit, viros reprehendere nolumus, quin potius vt dilectissimos filios paterno amore excolimus, & vt in vnitate fidei permaneatis cunctipotentis clementiam exoramus. Quòd si qui ex confratribus nostris Episcopis talia nobis misisset, habueramus, qualiter illos reprehendere & redarguere deberemus, excepto si regalem magnitudinem vestram sibi impedire diuisset, in nobis hoc pendere, & corrigi debere videretur. Ecce Episcopis Regnorum vestrorum impedimentum præparatur, ne veniant: Lotharij autem Episcopis, qui frater istius est, quod obstitit, nisi quia de vestris sumat occasionem, & sicut vestri, ita & illius negligentes appareant? Nam interca tera plurimum nunc in causa eiusdem Lotharij, de quo subinferemus, profuerant, si venissent: quia auditis decretis & institutis, lucidius cuncta referrent, ita vt nubilum aliquid minimè remaneret. Fortasse etenim hæc illorum dilatio & absentia magis obfuit in eius emendatione, quàm obstinatio: quia si absentia & dilatio non esset, obstinatio vtique iam saltem coacta cessaret. Sed his omissis, ad vestra consulta stylum nostrum reflectamus. Dicitis enim vos præfatum commouisse Lotharium sicut in commonitorio nobis à vobis directo legere præualuissemus, & eundem sæpe vobis mandasse assueratis, quòd Romam pergere velit, & per nostram dispositionem de causa sui coniugij facere. Sed his dictis opus non accommodatis, quia sæpius de directione commonitorij mentione facta, idem commonitorium abfuit, & nobis frustratis nequaquam comparuit. Quòd si habuissemus certamen nostrum, super his cognoscere emus: sed cum illud defuerit, nescimus si labor vester fructuosus fuit. Ipse quidem Lotharius nobis vt vobis per Imperiales legatos mandauit, quòd Romam vellet venire, cui inter diximus & omnino interdicimus, vt iter talis qualis nunc est non arripiat, eo quòd sancta Romana Ecclesia talem refpuat & contemnat, & in hoc perfueret, quod latè in toto diffusum est orbe. Nam verso diu lumine per apices vestros anhelantes præstolamur locum attingere, qui nos vel verbo aliquo opis annueret, quo postemus aliquam lætitiam præfumere: sed perscrutatis omnibus, ac ad calcem vsque relectis, post lectionem ipsa quæ ineratlætitia abscessit, & nos dolor continuus illico possedit, quia in cunctis sumus frustrati; & quod non optabamus, derelicti. Verumtam eo quoniam circa missam sancti Ioannis, de quo diximus Lotharium dispositum habetis denuo commonere, non molestè tulimus: forsan omnipotens Deus cor eius ad sibi placita inclinare dignabitur, & de præuaricatore tandem faciet conuertendo dilectum. Si autem subdole Theupergam, vt eam perdat vel repetere dicitur, si ipsa tales elegerit, per quos sibi fecuritas certissima fiat, ecce benè: Sin autem, idem Lotharius præbeat sacramentum, quo polliceatur eam digno matrimonio recipere, & vt vxorem legitimam decenter venerari & colere, ac deinceps incolumem conseruare.

De pœnitentia autem eius nostro iudicio reseruantes statuimus, vt si prædictæ Theupergæ captiosè aliqua crimina alia, post quàm eam à se repulit, obijcere voluerit, hoc expurgetur sacramento, si ita necessitas compulerit. Quòd si innupta manere decreuerit, & viro suo reconciliari noluerit; sanctimus, vt cogatur in amplexus vxorios redire: quia vtrisque separandi non fuit voluntas. Nam si vtrique in diuortio consenserint, & Lotharius iam omnino copulam concubitus non repetierit, hoc fieri non prohibemus: quia Dominus de dimittenda vxore causam tantum fornicationis excepit. igitur si Lotharius, quem hactenus conuerti præstolati sumus, & vindictam in eum ne sanguis effunderetur, & ne bella excitarentur, propalare distulimus, cornu extulerit, & nostris vestrisque monitis obedire neglexerit, de cætero talis habendus est, qualem illum per epistolam nostram Rhodoaldo dudum Episcopo, & Ioanni Episcopo missam, nos habere iam cognouistis. Sed filij dilectissimi, & singulariter à nobis diligendi, ecce Arsenium venerabilem Episcopum ad hoc vobiscum pertractandum, & monitionibus corrigendum cum Apostolicis epistolis illuc destinauimus. Quarum exemplaria, ne authenticæ istorum, aut interceptæ, aut à quibus fortasse dehonestatæ, aut perditæ, aut etiam propter quod vobis dubietas credendi generaretur pro libitu aliter habitæ fuissent, magnitudini vestræ per hunc Gerulum transmisimus. Tunc si authenticas ita se habere repereritis, assensus vester eidem Arsenio præbeatur: Sin autem, excepto Derothado & Albuino, illi vos credere non oportet: & quicquid illis in partibus actum fuerit, sub gestorum insinuatione nobis antequam illud per alios cognoscamus, optime munitum, vt me-

Episcopi nõ debent militaribꝰ se miscere negocijs. 2. Tim. 2.

Cur episcopi ad synodum accedere debeant.

Prouer. 11.

lius laborare possimus, dirigere petimus nequaquam omittite.

Sunt & alia quamplurima quæ vobis nos mandare valide oporteuerat: sed quia tam clarissimis & prudentissimis pauca sufficiunt, & hic Gerulus nobis erat incognitus, atque hoc eum latebat, præter hæc scribere desumus. Porrò de ecclesia Colonensi, de qua nos consuluistis, decernimus, vt ibi consecretur Antistes. De Cameracensi verò, quod statutum habemus, volumus obseruari, videlicet, vt si ibi electio canonica fuerit, consecrari debeat in ea Episcopus. Ad extremum, quod silere non possumus, quinimo super dictis vestris obstupescimus; de Suessonica scilicet ecclesia, de qua filii mi Carole, quod loquimini, per os alterius loquimini, quia etiam per XXX. circiter annos ab infructuosa siculnea Rothaldo inutiliter occupatur: excepto solo nomine pastorali: dicitis vacasse solitudine; miramur cur tantus Rex suasoriis verbis cedit, & non magis nobis qualiter de Rothaldo obediat, procurat. Desine ergo fili, & decepturia verba pelle à corde, incipeque nostris monitis parere, vt excellentissima gloria vestra cum exultatione fructificet, & cum gaudio manipulos colligat. Tamen quliter de illo sublimitatem vestram oporteat facere, alijs litteris nostris liquidius cognoscere valebitis. Quibus cognitis, credimus, vt quod petimus, obtineamus: & quod decreuimus ratum coram oculis Dei, & coram vobis esse videatur. Apud nos namque idem Rothaldus fructuosa ficulnea manet, tamen post renouatum iudicium eius, si fructuosa est, patenter declarabitur, habitis omnibus secundum quod de illo statuimus. Hanc autem epistolam ideo more solito scribi non fecimus, quia & legatus vester sustinere non poterat, & ob festa Paschalia scriniarios nostros, eo quòd debitis vacabant occupationibus, habere vt debuimus, non valuimus. Rogamus præterea & expresse vos adiuramus, vt quæ superius exarata sunt, non simplicitate sermonis, sed ex quanta mœstitia & compunctione processisse, interiori oculo, non exteriori tantum attendatia, & omnes necessitates nostras in his consideretis dolore patris mirabiliter moti vt filij carissimi. Diuina maiestas ad exaltationem sanctæ suæ Ecclesiæ vos conseruet incolumes.

EPISTOLA XXVIII. B. NICOLAI PAPÆ I.

Laudat, quòd sedem Apostolicam consuluerit. dolet Rothaldum, cum ad eam sedem appellasset, Episcopatu eiectum. iubet vt quæ pro illo ipse scripsit, efficiat; & tunc eum Ecclesiæ priuilegiorum pollicetur confirmationem. hortatur vt Carolum in dilectione Romanæ Ecclesiæ contineat.

Nicolaus Episcopus seruus seruorum Dei, Hincmaro Archiepiscopo. Beatitudinis tuæ lectis apicibus, quia fraternitatem tuam circa sanctam Romanam sedem, cui auctore altithrono præsumus, ergaque nostrum Pontificium, in eadem, qua solita erat perstitere deuotione reperimus, lætitia multa repleti, debita omnipotenti Domino gratiarum officia percolimus, sanctitatemque vestram ad iudeum Apostolicam de his quæ sibi visa sunt referentem, ac pro ecclesiæ sibi commissæ necessitatibus atque vtilitatibus Apostolatum nostrum postulantem laudauimus: & nihil esse quod fraternitati tuæ denegare oporteret, penitus iudicantes, vt annueremus petitis; confestim corde concepimus, menteque deliberauimus. Cumque lectis monumentis gestorum, quibus cum cæteris Episcopis tuis visa est tua quoque venerabilitas subscripsisse; inuenimus sanctissimum fratrem Rothaldum Apostolicam sedem appellantem vobis iudicantibus, gradu Episcopatus deiectum valde doluimus. Et cordis nostri gaudium, quod fratris & Coepiscopi nostri Odonis aduentus fecerat, cognito, à veneratione tua, contra spem, huiusmodi commisso, mœror continuus pepulit. Præfertim cum tanta apud sedis Apostolicæ circa reuerentiam tam sit longo iam tempore confidentia, vt vbi præsentia tuæ dilectionis existeret, nunquam appellantem Apostolicam sedem, quodnis sustinere detrimentum credere aliquo modo quiuissemus, etiam si de huiusmodi re in sacris canonibus quid obseruandum esset, nihil prorsus inueniretur. Præcipuè cum tantæ sapientiæ te virum esse nosceremus, tantæque familiaritatis fiduciam apud dilectum filium nostrum regem Carolum comperimus tuam habere sanctimoniam, vt si qua in illis partibus mala in Ecclesia Domini pullularent, per tuæ sollicitudinis industriam resecare radicitus meditaremur. Debuerat certe beatitudo tua cum Rothaldum totiens examinaueras, scribens sancti Petri memoriam honorare, cuiusque iudicium, etiam si numquam appellasset idem Rothaldus, modis omnibus postulare. Et si id agere noluisses, saltem post appellationem, cathedræ ipsius qui videbatur eiectus, alterum non ordinasses, prius quam eius causa iuxta sacros canones in nostro iudicio fuisset terminata. Verùm de Rothaldo viro venerabili secundum indultam nobis à sanctis regulis potestatem, quæ præcipiunt id obseruandum quod nostro qualicumque Concilio visum extiterit, in Epistola nostra quam ad communes fratres & Coepiscopos nostros in regno gloriosi Regis Caroli carissimi filij nostri, constitutos transmisimus, inter quos & tua connumerata sanctitas cernitur, decretum atque definitum à nobis esse dignoscitur. Ad quam fraternitas tua recurrens, quid de te censuerimus facile cognoscere poterit: cui diffinitioni nostræ benè facies attendendo, ne si diuitius contra interdicta præsumpserit, canonicis legibus angustetur.

Priuilegia præterea ab Apostolica sede vestræ ecclesiæ confirmanda depositis: qui tamen nostra priuilegia quantum in vobis est, infirmare fatagitis. Portum salutiferum sanctam Romanam Ecclesiam appellatis, qui tamen, in eo, ne aliqui saluentur, quantum potestis, fatagere procuratis. Quomodo, rogo, priuilegia tua stare potuerint, si ita priuilegia illa cassentur, per quæ tua priuilegia initum sumpsisse noscuntur? Aut cuius momenti erunt tua, si pro nihilo nostra pendantur? Si namque sal infatuatum fuerit, in quo salietur? Verumtamen sanctitati ac dilectioni tuæ inniungimus ac præcipimus, vt lecta sanctionis pagina nostræ quam per Odonem communem fratrem & Coepiscopum beatitudini tuæ, atque cæteris comministris tuis direximus, quæ de sæpe nominato Rothaldo decreuimus, vna cum eis studeas consummatione perficere, vt caritatis nostræ & amicitiæ atque gratiæ participes semper inueniaris ad amputanda noxia hostium sanctæ Domini Ecclesiæ germinata, atque ad salubria ferenda sanctitatem tuam consociam de cætero familiariter habeamus: sicque demum tanto studeamus etiam non postulati circa omnes malcuolos tuos, tuæque ecclesiæ aduersarios, tibi priuilegia indulgendo & acrius inhærendo fortiter expugnare, quantum senserimus fraternitatem tuam contra beati Petri Apostolorum principis, eius priuilegia nullo argumento, nulla prorsus adinuentione anhelare: sed in eorum veneratione & defensione atque excusatione totis viribus, tota intentione velle persistere. De reliquo, frater carissime, hortamur vt dilectum filium nostrum Carolum excellentissimum Regem ad diuina præcepta semper erudias, semper accendas, & vt in ea qua cœpit deuotione atque dilectione erga sanctam Romanam Ecclesiam Apostolicamque sedem permaneat, studio curioso decertes, solertiaque prudenti inuigiles. Cætera verò, quæ huius paginæ tenori non sunt inserta, communis frater & Coepiscopus Odo, qui & tuæ sanctitatis virtutibus nostrum animum plurimum exhilaruit, viua voce poterit enarrare. Sanè postremo ad memoriam tuam tuam reducere voluimus, nos ecce iam secundo, vt virum venerabilem Rothaldum Apostolicæ sedi destinastes, sanctitati tuæ mississe. Quod prouidendum et certiò dilectioni tuæ dirigere pro hocipso coacti fuerimus, nec in contemptorem sacrorum canonum diffinitiuam ac peremptoriam (quod non optamus) sententiam proferamus.

(·)

moinus de gestis Francorum lib. 5. c. 25.

Marc. 9. Luc. 14.

Odonis Belgiacorū episcopi memiuit Ai-

EPISTOLA XXIX. B. NICOLAI PAPÆ I.

Ostendit Rothaldum Episcopum iniuste in exilium pulsum. Præcipit vt suæ Ecclesiæ restituatur: Et si Hincmarus iuste in eum se egisse prætendat, intra triginta dies ipse vel eius legati Romam veniant: nisi obedierit, Missarum celebrationem ei interdicit.

NIcolaus Episcopus seruorum Dei, Hincmaro Archiepiscopo Rhemensi. Sanctitatem vestram, quam semper in virtutum exercitijs conuersantem comperimus, & in doctrinis Ecclesiasticis proficientem, fama crebrescente, didicimus, aliter Apostolicam reuerentiam præ oculis habere sperabamus, quàm frequens dictat opinio; denique fidelium multorum exemplum dolentium, auditu veraci cognouimus, quòd Rothaldus frater & Coepiscopus noster ecclesiæ Suessonicæ, pro quodam presbytero, qui profacti sui qualitate, honoris proprij ante triennium, fuerat priuatus officio, a vestra sanctitate fuit impetitus, & adhuc, quod nefas est, sedem Apostolicam appellans, iuxta quod sibi à patribus constat esse permissum, Episcopatus etiam absens expoliatus honore, & in exilium deportatus, hactenus in monasterio retrusus existat. Vnde gemimus, valdeque dolemus: Nam cum debuerat honoribus pro sua senectute multiplicibus ampliari, & pro tot laboribus ac obsequijs in Ecclesia Domini pariter & Principibus mundi fideliter ac vtiliter impensis maiori dignitate frui, & iam tandem fine cuiusquam impulsione quietus existere; nunc è contra de honestatus, & ad iniuriam beati Petri Apostolorum principis, cuius Sedem appellauerat, fame & siti, ac innumeris maceratur miseriis, ac depositus pariter & abiectus existit. Vnde valde miramur ac vehementissimè obstupescimus, quomodo luminum vestrorum serenitatem tam repentina potuerit obtenebrare caligo, adeo vt priuilegia Apostolicæ sedis, quæ intemerata à tota Christi seruantur Ecclesia, contemplari despexeritis, atque ipsos paternos canones nescimus qua auctoritate diruperitis: quod omnino inultum manere non patiemur, vt qui prohibita præsumpsit, minimè quæ sit censura canonica experiatur: ita vt omnibus manifestum faciamus, quòd nullum, fratres nostros, aliquo modo patiamur sui sustinere dispendium, neque sanctorum Patrum statuta vilescere permittamus. Verùm interim Dei summi sanctorumque Apostolorum principum Petri & Pauli, & nostra per eos auctoritate fraternitati vestræ iniungimus, vt si nostræ caritatis, & communionis sicut hactenus voluistis videri participes, iam dictum fratrem nostrum Rothaldum Episcopio pariter & pristino honoris sui officio restituatis: Ita vt per omnia tali decoretur honore, & omnibus ita reddatur integer officijs, qualem illum eo constat fuisse tempore, quando expellendus, a Apostolicæ sedis memoriam fecit. Et ita demum si qui videntur illius esse calumniatores, cum presbytero illo, qui deiectionis ipsius causa extitit, Romam pariter cum sæpe nominato Rothaldo omni remota occasione indefinenter accurrant. Hoc autem expresè decernimus, vt post triginta dies, post quam hæc nostra Epistola apud vos delata fuerit, aut præfatum virum Rothaldum omnino restituatis pristinæ dignitati; aut si iustè vos in eum egisse putatis, Romam cum eodem vos vel vester legatus vestram vicem in omnibus ferens, vt vtriusque partis causam ad liquidum sciamus, adueniat. Quòd si post præfixos triginta dies, quæ in hac Apostolica auctoritate plena continentur epistola, minimè obedire ac perfidere studueritis; decernimus ac promulgamus, vt Missarum solemnia tamdiu celebrandi non habeatis licentiam, quàm diu quæ definiuimus, perducta ad consummationem non fuerint. Quam sententiam non solùm vos, sed omnes Episcopos obligare decernimus, qui vobis in depositione præfati viri Rothaldi consensisse noscuntur. Ipsum verò, illos, per vos scire præcipimus.

a iuuilegia dis Apostolicæ inemerata manatur.

EPISTOLA XXX. B. NICOLAI PAPÆ I.

Balduinum se non absoluisse significat: horsatur vt eiparcat, Rothaldum ab exilio reuocet, Romam ad ipsius causam cognoscendam mittat, atque id ab Episcopis faciendum curet: quod nisi illi impleuerint, à Missarum celebratione remouet.

NIcolaus Episcopus seruorum Dei, Dilecto filio Carolo gloriosoRegi. O quàm vera est illi carissime illa sententia, quam Salomone attestante, de se sapientia profert, cum perhibet dicens: Per me Reges regnant, & legum conditores iusta decernunt. Quod nisi verum esset, numquam omnino vestra sublimitas tantæ humilitatis poterat decore vestiri. Quod nisi verum esset, numquam priuatarum legum Apostolicæ sedis decreta tam facili potuisset tangere mentis intuitu; nam cum de quodam contra Deum se efferente dicatur, Ipse est Rex super vniuersos filios superbiæ, & vos è diuerso summa videamus humilitate præditi; quid nisi vestram regalem excellentiam imitatione filium esse illius poterimus aduertere, qui ait: Discite à me, quia mitis sum & humilis corde? Per sapientiam ergo Reges regnant: quia sapientia patris, iuxta Apostolum Christus est, qui est Rex Regum, eorum scilicet, qui omnes motus corporis, omnesque mentis illicitos appetitus competenti regere moderamine norunt; de quorum numero per diuinam gratiam vos etiam perspicimus & lætamur; & Deo omnipotenti gratias, ex quo regnatis, multiplices exhibemus. Interea nouerit dilectio vestra, Balduinum vt nobis in timatum est, qui natam vestram fibi furto in vxorem contra fas sociauit, quem ideo venerandi præsules Ecclesiam Domini in regno vestro gubernantes, vinculis anathematis obligarunt, ad limina Apostolorum accessisse, & vt à vinculis solueretur, atque per nos gratiam inueniret, sedem adijsse Apostolicam. Nos autem non solùm eum à vinculis minimè absoluimus, aut in communione nostra recepimus, sed potius tam præsumptuosam temeritatem detestati sumus, atque vestri pectoris naturalem affectum considerantes doluimus, vestræque mœstitiæ participes effecti vobis hodieque compatimur. Verùm quoniam ad diuina se se præfidia contulit, amatorum quæ vestrorum Petri ac Pauli Apostolorum principum ibimet expetijt affore subsidia; non potuimus omittere, quominus, vt gratiam vestram perciperet, apud piam excellentiam vestram interueniremus.

Verùm vestram in omnibus præ oculis habentes dilectionem, quam quam sciamus & filiam vestram si libet posse vos ei legaliter in vxorem dimittere, & pietatis vestræ clementer gratiam impertiri; non tamen iusta m ifimus, sed preces obtulimus: sed quoniam dilectionis vestræ, Redimentes tempus, quoniam dies mali sunt, & ab eo prædicta pericula nouissima ecce iam imminent tempora, prouideat solers vestra sublimitas, ne ex hoc deterius adhuc forte aliquod oriatur. Et ita vos cauta prouisione vndique temperate, vt meæror cordis vestri procul abigatur, & circa iam dictum Balduinum vsque in finem nequaquam ihexorabiliter, vel inflexibiliter perfistatis. Non quo vos hæc dicendo, terminos quos posuere patres nostri, transgredi cupiamus, quos per gratiam Dei immotos persseuerare semper optamus: sed quo gloriam vestram vltra quam dici possit diligentes, nullum velimus locum dare occasionem quærenti: præcipuè cum idem Balduinus diuinum postularit auxilium, & sanctorum Petri ac Pauli intercessorum vestrorum, quemadmodum prætulimus, vt gratiam plenam à vestra clementia consequeretur, legationem, atque interuentionem petierit. Non plane immemor, quòd ante aliquot annos quidam, qui in huiusmodi noxam incurrerat, memoriam & Sedem adijsset, cælestis clauigeri eiusdem Vicarij interuentu apud piæ memoriæ Imperatorem Lotharium non prodita coniuge, plenissimam indulgentiam simul & gratiam percepisset. Nulli præterea Regum graue videri debet (quod tamen cum

Prouer. 8.

Iob 41.

Matth. 11. 1. Cor. 1.

Ephes 5. 2. Tim. 3.

pace

pace vestra dixerimus) conseruo tuo debitum centum denariorum dimittere, qui fortassè à summo Regum, & Domino dominorum decem millia talentorum sibi laxari desiderat. Matth. 18.

Porrò dilectio vestra nouerit missse nos ad Hincmarum confratrem nostrum Rhemorum Episcopum, & ad cæteros Metropolitas atque Episcopos Regni vestri, vt venerabilem virum Rothaldum ab exilio reuocarent, Romamque ad ipsius causam in nostra præsentia examinandam dirigerent: dignum quippè est, vt quorum iudicio in exilium est deportatus, eorum iis communi stud eo beati Petri memoriæ, fedisque ipsius honoritiè præsentatus. Ex illis autem præcepimus, vt duo, vel tres, aut certè quotquot voluerint, veniant, qui ira in cunctis reliquorum, qui occurrere non potuere, præsentiam proferant, vt quicquid agendum est, vel experiendum fuerit, refricata quæ gesta sunt, ipsorum omnium vice prorsus vtantur. Quòd si postpositio nostro iudicio, quæ auctoritate Apostolica promulgauimus, atque decreuimus, prope contemperint; Dei omnipotentis, & beatorum Apostolorum principum, quorum glorioso agone sancta hæc Romana Ecclesia, cui diuina dispensatione præsumus, est Domino consecrata, atque sanctorum canonum, quorum contemptores proprijs scriptis esse, se liquidò demonstrauere, necnon & nostræ mediocritatis auctoritate, à Missarum solemnijs celebrandis, sint, quousque diffinitionibus nostris obediant, prorsus extorres: ita sanè si post lectum paginæ sibi à nobis missæ renorem, infra triginta dierum spatium, quæ de Rothaldo viro venerabili agenda fanximus, minimè consummare studuerint: scientes profectò, quoniam si post hanc in sanctarum regularum, & nostro contemptu fuerint diurius conuersati, ipsum quidem Rothaldum à nobis (Apostolicæ sedis more) à damnationis vinculis fore soluendum: atque conuocato Episcoporum cœtu, foueam quam paraue re, semet penitus incidendos. Quamobrem vestram nihilominus fuauissimam pictatem monemus, & quantis possumus viribus exoramus, vel etiam tamquam deuoto filio præcipiendo fidenrer mandamus, vt iam dictum Rothaldum vestro adiutum solatio ad nos vsque mi-
sericorditer dirigatis: quatenus iuxta decreta sanctorum Pontificum Romanæ Ecclesiæ, atque statuta sanctorum canonum, nostro sit ipsius causa iudicio terminata. Nam, michi credite, supra modum in damnatione præfati viri & noster est animus læsus, & totius Ecclesiæ filiorum, ad quorum noritiam peruenir, vehementer offensus: Maximè quod ante & post damnationem suam sedis Apostolicæ idem venerabilis vir appellauerit iudicium, nec impetrauerit, & per talem præsumptionem, summæ Sedis videantur priuilegia temerè violari.

Rom. Pontifex non patitur sedis Apostolicæ priuilegia violari.

Quæ tamen priuilegia vsque ad mortem, ope freti diuina, prædecessorum meorum vestigia sequendo, cassari taliter minimè patiemur. Sed & vos carissime, vt ea, quibus poresti is cultibus veneremini, summoperè incitamus. Nam quomodo putatis si opportunitas exegerit, vt vestro regno, vestris iusibus, vestri regni ecclesijs aliquod præstemus solatium, aut contra aduersarios protectionis clypeum conferamus, si quantum in regni vestri partibus est, quoniam illa omnino scindi non possunt, ea vos aliquatenus minorari satis, quibus vsi patres vestri omne suarum dignitatum incrementum, omnemque gloriam perceperint. Priuilegia namque Romanæ Ecclesiæ, totius, sunt Christi (vt ita dicamus) remedia Ecclesiæ Catholicæ. Priuilegia inquam Petri arma sunt contra omnes impetus praui tatum, & munimenta, atque documenta Domini sacerdotum, & omnium prorsus, qui in sublimitate consistunr, immò cunctorum, qui ab eisdem poresi atibus, diuersis afficiuntur incommodis. Turbati coim estis, & multo mœrore affecti (sicut in scriptis vestræ dilectionis reperimus) eo quòd sorti vos inuectione conuenerimus, & duris increpationibus vestram celsitudinem cumulauerimus. Qua de re vestra profectò non debuir vsquequaque tristari sublimitas: quoniam etsi nulla erat culpa, sicut astruere humiliter cótenditis, vnde vestram oportuerit pietatem durius castigari: tamen discretus pater tunc aliquotiens studet dilectum filium diuersis terroribus, vel etiam flagellis competentibus erudire, quando nihil in eo quod reprehendat, penitus intuetur. Sic Dominus beatum Iob frustra se percussisse perhibet, cum nihil omnino quod tantis verberibus puniri debuisset inuenit: sed tamen frustra non petcuit; quia hæc quatenus per patientiam augeantur ei merita vt diceretus pater exercet. Sic nimirum, sic & vos carissime filii vestram sublimitatem tacita fortassè cogitatione frustra læsam à nobis querimini. Scimus tamen nos, ex qua radice certa dilectionem vestram hæc virga processerit, quæ vrique nos vt funditus interimeret, absit, sed quæ ad sempiterni regni gloriam felicius eruditet; scilicet quam paterna disciplina (vt apertius dicamus) exinterni affectus ramo protulit, non quam malitia ex odij radice produxit. Percuteris ergo, immò pulsaris fili etiam vbi te cor tuum non reprehendit, vt cautior & sollicitior atque tutior, in quibus delictur us cras, Deo auctore, valeas inueniri. Iob 2.

Itaque carissime cum vestræ Regiæ potestati ab Apostolica sede interdum duriora fuerint missa, non molestè feratis, nec vos à nobis odio habitos esse putetis: quoniam aut manifestè iusta sunr nostræ correptionis iacula, aut certè occulta sunt, & aliquam habentia rationem: quapropter in vtroque vestræ salutis semper inuenire ne diffidatis antidotum. Nos quidem semper vos in visceribus dilectionis strictos habuimus, & pro vobis DEI omnipotentis misericordiam implorauimus. Sed postquam frarer & coepiscopus noster Ódo pariter & primus fidelissimus noster, quem ad vestram gloriam miseramus, de vestra vestræque eminentissimæ, ac dilectissimæ coniugis deuotione erga sedem Apostolicam, ac dilectione, quam circa Domini sacerdotes habetis nobis tot retulere præconia; tanto arctius vos diligimus, tanto vestri pro statu regni, & vestra, vestrorumque salute Dominum Iesum Christum instantius deprecamur; tantoque de Normannorum vobis subacta rabie grates auctori exultantes rependimus, quanto hæc non ad tumorem elationis, nec ad humanæ cupiditatis ardorem profutura, sed ad exaltationem Ecclesiarum Dei, & ad libertatem populi Christi, atque ad laudem ipsius credimus incunctanter proficere. Optamus excellentiam vestram in Christo nunc & semper bene valere.

EPISTOLA XXXI. B. NICOLAI PAPÆ I.

Hortatur vt Rothaldum suæ Ecclesiæ restituendum curet.

NIcolaus Episcopus seruus seruorum Dei, Dilecto filio nostro Carolo gloriosso Regi. Nunc laudanda est frequens conuersatio, & assidua cum Ecclesiasticis & cum sapientibus vestra sedulitas, quam circa vtilitarem Ecclesiarum Domini vos habere auditu gratulabundo concepimus, si eiusdem sanctæ Ecclesiæ Pastorum cum quibus hanc humilitatem & sollicitudinem salubriter operaminis, sub quadam specie iustitiæ nullum omnino sublimitas vestra læserit, sicut de vno quodam Rothaldo nomine, nunc vos egisse plurimorum relatu didicimus, maximè cum deijciendus Apostolicam sedem, iuxta licentiam canonicè sibi concessam appellasse perhibetur. Pro quo (fili carissime) valde gloriam vestram exposcimus, vt præfatum virum in suo Episcopio, & omni prisrino reddi faciatis honori, & ita demum ad Apostolicam sedem (ad quam illum constat appellasse) securum pro nostro amore aditum properandi dare dignemini. Hoc specie tenus cognoscentes, quoniam tunc credimus vos nostrum Apostolatum diligere (sicut fæpe profiteri videmini) si Deum & Dominum nostrum rimere parirer & amare vos euidenter cognoucrimus: Necnon & priuilegia sanctæ sedis Apostolicæ, & statuta patrum illibata seruantes, ea vilescere vel destrui à nemine patiamini. Ceterum sciat sublimitas vestra nos ad confratrem nostrum Hincmarum Archiepiscopū missse quatenus aut infra triginta dies post lectam à nobis sibi missam Epistolā, eundem Episcopum pristino gradui restitueret, aut cum idoneo suo legato, si ipse non posset, vna cum accusatoribus

eiusdem

eiusdem viri (si tamen essent) atque cum presbytero, qui causa deiectionis eius fuit, Romam veniret. Quòd si neutrum ageret, post trigintà dies præfixos, nec ipse, nec quilibet Episcoporum, qui in depositione præfati Episcopi consenserunt, licentiam celebrandi Missarum solemnia penitus haberent, quousque in ijs quæ salubriter deceret, nobis sint obedientes, ac pleniter ad effectum consummationis perduxerint.

EPISTOLA XXXII. B. NICOLAI PAPÆ I.

Damnat quæ contra Rothaldum acta fuerant, quem suæ Ecclesiæ præcipit restitui. De Balduino, ait, se pro illo preces tantum ad Imperatorem obtulisse. exponit quid in Lotharij & Theupergæ causa egerit.

NIcolaus Episcopus seruus seruorum Dei, Reuerendissimis & sanctissimis consfratribus nostris Metropolitanis Episcopis, & cæteris diuersarum prouinciarum ac vrbium Præsulibus, quos in Conuicinum villam publicam secus ciuitatem Situanensium Concilij conuenistis. Scriptis dilectæ fraternitatis vestræ suscepitis & inspectis, attentius in eis omnis scientiæ & sapientiæ sanctitatis vestræ fluentis, quæ non aliunde in pectora vestra vtique nisi ab ipso fonte vitæ poterant emanare, cognita deuotione, & summi amoris affectu, quem circa hanc sanctam Romanam Ecclesiam, Apostolicamque sedem vos retinere monstratis, & quoniam ex amore secundum constitutionem maiorum, vt eadem ipsa verba ponamus, non solùm de omnibus quæ possunt aliquando recipere dubitationem, vel quamcunque incurrere quæstionem: verùm de cæteris atque maioribus negocijs Ecclesiasticis exequendis, ad apicem Episcopatus, id est, ad magni Petri Sedem deberevos referre cognoscitis: horum auctori ac omnium bonorum largitori Deo & Domino nostro, gratiarum multimodas retulimus actiones. Qui ideo in sancta Ecclesia vos rutilantes tamquam splendidas stellas verbum vitæ continentes, & morum ac virtutum vestrarum luminelongè lateque proximos illustrantes voluit collocare, vt meritò eamdem sanctam Ecclesiam, iuxta ipsius magisterij dictū, cæli nomine, vbi talia nimirum fulgent luminaria, valeamus veraciter appellare. De cætero verò, fratres carissimi, discentes in prouincijs vestris Paganorum crebris vos laborare infestationibus, insuper & Ecclesias Christi in illis partibus constitutas, ab intestinis, id est à fusis, multa incommoda tolerare, plurimum lamentamur, & vobis oppidò compatimur & contristamur: Quamuis, dilectissimi, non adeo super his contristari ac mœroribus afficidebeatis, scientes quoniam tribulatio secundum Apostolum, patientiam operatur, patientia autem probationem, probatio verò spem, spes autem non confundetur: Siquidem locus his est afflictionis, hic convallis lachrymarum donec videamus Deum deorum in Sion: Hic est vbi in lachrymis seminamus, vt postmodum in gaudio metamus: hic est, inquam Ægyptus, hic est fornax ferrea, vbi spiritalem Hierusalem diris oportet lateribus fatigari, donec terram promissionis ingrediamur, id est, donec Dominus, cum ei perfectè placuerimus, in regione viuorum, se nobis promissum ostendat. Hic opus est, vt quæ ad templi sancti structuram pertinent, summi Artificis manu & prouisione aptentur, vt cum tunsiones, sonitus, pressuræ ac persecutiones sæculi præsentis transierint, sine aliqua tortitudine vel inæqualitate in cælesti fabrica, tanquam lapides viui, idonei in omnibus comprobemur.

Quapropter hoc scientes dilectissimi, spei nostræ anchoram in cælesti statione figentes, huius mundi procellas despicite: quia protector noster omnipotens iam non dormit, qui imperat, & mare & venti obediunt ei, statque tranquillitas magna. Propterea de Rothaldi damnatione Apostolicæ Sedi referre iure studentes, petistis, vt nostra etiam auctoritate rata esse probarentur quæ de eo apud vos in Concilio acta fuisse perhibuistis. Quod agere penitus recusamus, quando nos (vt eadem ad Flauianum sanctæ Leonis dicta ponamus) qui sacerdotū Dominī matura voluimus esse iudicia, nihil possumus incognitis rebus cuiusq; partis præiudicio diffinire, priusquam vniuersa quæ gesta sunt veraciter audiamus. Sed fortassè dicitis vos, vniuersa quæ de eo gesta sunt nobis per scripturæ seriem veraciter retulisse, & per fratrem & Coepiscopum nostrum Odonem, qui penè consilijs vestris semper affuerit, cuncta pleniter intimasse. Quibus fcitote nos satis credere, & ad custodiam disciplinæ Ecclesiasticæ consensum præbere potuisse, nisi exactiones & defensiones illius, suggestorumque series, innocentiam ipsius & vestram nocentiam demonstrantium, à vicinis vestris complurimis, Apostolatui porrectæ apud nos haberentur, & frater & Coepiscopus noster Odo nihil accusationis publicæ voluerit à nobis interrogatus ei obijcere. Quamquam si obiecisset, nihil ad damnationem iam dicti Rothaldi proficeret, cum neminem partis illius, qui obiectis vel annueret vel renueret, nostrā constaret adijsse præsentiam (nam accusatores quæcūque voluerint dicunt.) Et sciamus iustum mediatorem non esse, qui sic vnam partem audit vt alteri parti nihil referuet: Præsertim cum Dominus pro absente & non audito per Moysem præcipiat, iam non maledices, inquiens, surdo, nec coram cæco pones offendiculum. Ignorare autem fraternitatem vestram non patimur, animum nostrum non mediocriter læsum, eò quod secundum gestorum tenorem, & vestrarum suggestionum quas ad sedis Apostolicæ direxistis cognitionem appellantem eundem Rothaldum Apostolicam seden depoſueritis, ac in monasterio retruseritis: Quod nonnisi in contemptum beati Petri, cuius iudicium expetiuit, & in contumeliam sacrorum canonum & Ecclesiasticarum traditionum præsumptè ac temerè admissum minimè dubitatur: Insuper autem & ad imminutionem Apostolicæ & summæ Sedis priuilegiorum, quibus vestrarum quoque Ecclesiarum priuilegia firmare decreuistis, Imperatorum leges proponitis, quibus quasi prohibentibus astruere non habuisse appellationis vocem Rothaldum nitimini, cum constet cōstitutionibus mundanarum legum & Imperatorum non omnibus Ecclesiasticis controuersijs vtendum esse, præsertim cum inueniuntur Euangelicæ ac canonicæ sanctioni obuiare. Ad quod ostendendum duorum Heroum, Innocentij scilicet & Gregorij sanctis sufficiunt testimonia. Sanctus Innocentius quidem in decretali epistola sua ad Alexandrum Antiochenum Episcopum, ait: Nam quod scifcitaris, inquiens, vtrum diuisis imperiali iudicio prouincijs, vt duæ metropoles fiant, sic duo metropolitani Episcopi debeant nominari.

Non ergo visum est ad mobilitatem necessitatum mundanarum Dei Ecclesiam commutari, honoresque ac diuisiones perpeti, quas pro suis causis faciendas duxerit Imperator. Beatus autem Gregorius scribens ad Theotistam patriciam, inter cætera: Si enim, inquit, religionis causa coniugia debere dissolui dicunt, sciendum est, quia & si hoc humana concessit lex, tamen diuina prohibuit. Ecce quemadmodum imperiali iudicio non possunt Ecclesiastica iura dissolui. Ecce qualiter quod lex humana concessit, lex diuina prohibeat: Non quod Imperatorum leges, quibus sæpe Ecclesia circa hæreticos vtitur, sæpe circa tyrannos, atque circa prauos quosque defenditur, dicamus penitus renuendas, sed quòd eas Euangelicis, Apostolicis atque canonicis decretis, quibus postponendæ sunt, nullum posse inferre præiudicium asseramus. Quamquam scripseritis appellationes eius frustratorias excusationes ac dilationes fuisse tantum querentes; quod quibus argumentis firmetis, præsertim cum annuentibus sibi Canonibus Apostolicam sedem appellasse solenniter videatur, non facile patet. Quippe cum nemo sciat secundum veritatis attestationem, quæ sunt in homine, nisi spiritus eius, qui in ipso est. Quis autem nesciat constituta Sardicensis Concilij, quæ præcipiunt, post aliquot, capitulo quarto. Si quis Episcopus iudicatus fuerit in aliqua causa, & putauerit se causam bonam habere, vt iterum Concilium renouetur, si vobis placet, sancti Petri Apostoli memoriam honoremus, vt scribatur ab his qui causam examinarunt Iulio Romano Episcopo: Et si iudicauerit renouandum esse iudicium, renouetur, & det

Sedes Romana apex episcopatus.

Rom. 5.

Exod. 5.

Luc. 8.

Epist. 10.

Lev. 19.

Legibus Imperatorum quomodo vtendū sit in Ecclesiasticis controuersijs. Innocent. epist. 10.

S. Greg. ep. lib. 9. ep. 32.

1. Cor. 2.

1. Cor. 2. iudices. Si autem probauerit talem causam esse vt non reficretur, præsertim quæ acta sunt si decreuerit, confirmata erunt. Item capitulo octauo Osius Episcopus dixit: Placuit autem, vt si quis Episcopus accusatus fuerit, & iudicauerint congregati Episcopi regionis ipsius, & de gradu suo eum deiecerint, si appellauerit qui electus est & confugerit ad Episcopum Romanæ Ecclesiæ, & voluerit se audiri, si iustum putauerit vt renouetur examen, scribere his Ecclesijs dignetur, quę in finitima & proxima prouincia sunt, vt ipsi diligenter omninò requirant, & iuxta fidem caritatis diffiniant. Quòd si is rogat causam suam iterum audiri, & deprecatione sua mouerit Episcopum Romanum, vt è latere suo presbyterum mittat, erit in potestate Episcopi quid velit & quid æstimet: Et si decreuerit mittendos esse qui præsentes Coepiscopos iudicent, habentes eius auctoritatem à quo destinati sunt, erit in suo arbitrio. Si verò crediderit Episcopos sufficere vt negocio terminum imponant, faciat quod sapientissimum Concilium iudicauerit.

Pont. Romani præsbyter Legatus à latere.

Sed ficut in suggestionum vestrarum inuenimus scriptis, nisi habuisse Rothaldum appellationis vocem affirmare conamini, eo quòd non habuerit bonam causam, cum conflet sæpefatum Rothaldum vsque hodie bonam se habere causam putare: Et venerandum Concilium, non solùm eum qui causam habet, sed & illum qui se bonam causam habere falsem putauerit, sedi Apostolicæ appellare permiserit, & huic ab eo renouandum iudicium decreuerit, maximè cum iuxta constitutionem sanctæ huius Synodi, etiam si nunquam reclamasset, nunquamquæ sedis Apostolicæ mentionem feciisset, à vobis qui causam eius examinastis, memoria sancti Petri honorari debuerat, atque ei perscribi, vt si iudicaret renouandum esse iudicium, renouaretur, & daret iudices. Verba certè, sicut superius commemorauimus ex eiusdem Concilium sanctione, quòd si probata viderentur, statueret. Sed quid mirum, si hocin despectu Apostolorum principis vos contempsisse, cum ad iniuriam sacrorum canonum & venerabilium Romanorum Pontificum decretorum perpetrasse adhuc peciusinueniamini, scilicet, vt post appellationem & reclamationem eiusdem Rothaldi, in Cathedra ipsius alterum consecraueritis, cum id manifestissimè à sacris regulis constet esse alienum, vt loco depositi omninò non ordinetur, nisi causa fuerit in iudicio Episcopi Romani determinata. Sed dicitis post appellationem Apostol. sedi illum vocem mutasse, & Apostolorum Concilium expetisse. Quibus (cum pace vestra fatemur) quamuis vestris assertionibus fidem adhibeamus, & ita fecisse illum (quando non est quod possit non credi) sanctimonio veraciter teneamus: tamen qua hoc intentione egerit, vel quod si interrogetur à nobis, respondere penitus non ignoramus, vt ficut in aliis & incertæ rei dubium vsque ad vtriulque patris examinationem proculdubio remeetur. Præterea fraternitatem vestram non credimus ignorare, ante ad fratem nostrum Rhemorum Episcopum Apostolatus nostri nos missitse apices, vt aut sæpefatum Rothaldum venerabilem infra triginta dies post litterarum nostrarum sibi missam epistolam priflino gradui reflitueret, aut eum cum idoneo suo legato, si ipse venire non posset, vna cum accusatoribus eiusdem viri, si tamen essent, atque cum Presbytero qui causa deiectionis eius fuit, mitteret. Quòd si neutrum agere voluisset, post triginta dies præfixos nec ipse nec quilibet Episcoporum, qui in depositione prædicti Episcopi consenserant, licentiam Missarum solemnia celebrandi penitus habuisset, quousque quæ salubriter decreta à nobis essent, obedienter ac pleniter ad effectum cõsummationis perducerent. Sed ad scripta vestra tendentes, quæ nunc per fratrem & Coepiscopum nostrum Odonem ad sedem Apostolicam destinastis, inuenimus iam dictum sanctissimum virum iudicio ac consensu vestro & Episcopatu priuatum, & in Monasterio hactenus retrusum; insuper & in cathedra ipsius alterum Episcopum ordinatum: quod quàm sit execrandum, quamquè nobis nulla penitus patientia tolerandum, dici non prævalet, etiam si cuncti corporis artus vertantur in linguas. Certè dum suggestiones, relationes, preces, consulta vestræ sanctitatis scriptis atque verbis, nostris fuissent auribus inculcata, mox mente concepimus, & penè cuncta vt annuremus atque indulgeremus, disposuimus. At vbi iniuriam sancti Petri, sedis Apostolicæ priuilegiorum imminutiones, sacrorum canonum conculcationes perspeximus, nihil potuimus vobis propinare dulcedinis, qui toti nimirum repleti sumus amaritudine. Siquidem è contrario pro tanti contemptus mole, digna vos animaduersione canonica fuerit ate meritò puniremus, nisi Apostolica moderatio pauluhm nos ad magnanimitatem, & vestra delectio prouocassset.

Quod autem qualiter in vos competenter & regulariter exerceremus, ipsi nos litteris vestris affatim & manifestissimè docuistis, quæ si opportunitas fuerit, colligi & ostendi facilius possunt. Sanè interim Apostolica atque canonica auctoritate vobis dumtaxat Episcopis, qui in depositione & exilio supradicti Rothaldi vel iudicium dedistis, vel consensum præbuistis; præcipimus, vt eum mox ab exilio reflocetis. Et quia secundum indultam sibi à scriptis regulis licentiam, hactenus appellare sedem Apostolicam dicitur, Romam illum ad suam causam in nostra Apostolica præsentia peragendam ac determinandam destinare, immò dirigere nullo modo postponatis. Dignum quippe est, vt qui vestro omnium iudicio in exilium deputatus est, vestro sit è contrario communi studio, beati Petri memoriæ & sedi eius honorificè præsentatus. Ex vobis verò præcipimus, vt duo vel tres, aut certè si libet, plures mittantur, qui ita cunctis vestrum omnium præsentiam præferant, vt quicquid agendum est vel experiendum fuerit, refricata quæ acta sunt, vestra omnium vice, prorsus fisciitentur. Quòd si vos occurrere nequiueritis, vicarios vestros mittite; & ita vna cum præfato religioso fratre vestro Rothaldo veniant, in omnibus sicut superius diximus, ad cuncta exequenda, vel certè experienda, quæ ventilata coram nobis extiterint, vicem vestram & personam habentes. Quòd si postposito nostro iudicio quòd auctoritate Apostolica promulgauimus, atque decreuimus, occurrere contemnitis, DEI omnipotentis, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum principum, quorum glorioso agone sancta hæc Romana Ecclesia, cui diuina dispositione præsumus, est Domino consecrata; atque sanctorum canonum, quorum vos contemptores scriptis proprijs ostendistis, necnon & nostræ mediocritatis auctoritate, à Missarum solemnijs celebrandis estote prorsus, quousque nostris diffinitionibus obediatis, extorres, ita sanè vt si post lectum huius paginæ tenorem infra triginta dierum spatium, quæ de Rothaldo viro venerabili sanximus agenda fore, minimè studueritis perficere: Scientes profectò, quoniam si post hæc in sanctarum regularum & nostrarum contemptum fueritis diutius conuersati, ipsum quidem Rothaldum à nobis Apostolicæ sedis more, à damnationis vinculo fore soluendum, atque conuocato Episcoporum cœtu, fouzam, quam ei parallis, vobis proculdubio præparandam. Vos autem dilectissimi nolite nostra decreta molestè ferre: quia sicut beatus Innocentius Macedonibus scribit, grauc non oportuit videri pijssimis meutibus vestris cuiuscunque retractari iudicium, quia veritas exagitata sæpius, magis splendescit in luce: & pernicies renouocata in iudicium, grauius & sine pœnitentia condemnatur. Nam fructus diuinus, iustitia recens erit fratres carissimi, præsertim cum nihil nobis amplius sit cum Rothaldo quàm cum omnibus Christianis. Verùm priuilegia Sedis nostræ vsque ad mortem, diuina annuente gratia, vestigia patrum nostrorum sequentes defendemus. Sed & vos illa quatenus illibata, vtpote totius Ecclesiæ Domini remedia, iustodiantur, toto conamine & omnibus votis operari ac defudare debeatis. Quoniam priuilegia sedis Apostolicæ tegmina sunt, vt ita dicamus, totius Ecclesiæ Catholicæ: priuilegia (inquè) huius Ecclesiæ, munimina sunt circa omnes impetus prauitatum. Nam quod Rothaldo hodie contigit, vnde scitis quod cras cuilibet non eueniat vestrum? Sic Apostolus admonet, dicens: Qui putat se stare, videat ne cadat. Id si contigerit, vt verbis vtamur prophetieis, ad cuius, rogo, confugietis auxilium? Hæc quidem de Rothaldo satis dixisse sufficiat.

Ecclesia Rom. SS. Apostolo rũ agone cõsecrata.

Epist. 6.

1. Cor. 10. Ecc. 10.

Cæterùm

Cæterum de Balduino, de quo multa iam scripsistis, sciat beatitudo vestra non nos regulas atque sanctа decreta velle corrumpere: sed quia ad limina Apostolorum veniens à nobis petijt se adiuuari, quamquam nosse mus quòd filius noster Carolus gloriosus Rex regaliter posset ei, si vellet, filiam suam in vxorem dimittere, & misericordiæ suæ gratiam impartiri: tamen non iussa misimus, sed preces obtulimus. Quod textus epistolarum nostrarum, quas ad iam fatum excellentissimum Regem, & filiam nostram Reginam ad id obtinendum direximus, vobis satis poterit indicare. Nam pro tam præsumptuosa temeritate ipsius viri, maximè cùm consideremus dilectissimi filij nostri Caroli sublimis contritionem cordis & pectoris naturalem affectum, & nos valde doluimus, & citoxa mentis affectione vsque hodie compatimur. Sed vestra fraternitas præuideat, sicut ait Apostolus, Redimêtes tempus quoniam dies mali sunt, & iam sicut ipsi in vestra pagina testamini, periculosa tempora instant. Ne ergo peius adhuc aliquid oriatur, interuenientes apud eundem gloriosissimum Regem filium carissimum, quo & ipsius cordis mœrorem pellatis, & eidem Balduino non vsque quaque inflexibilis, perfeueret: præcipuè quoniam Apostolorum auxilia deprecatus est, & diuina præsidia requisiuit. Nulli etenim regum grauc esse videri debet conferuo suo debitum centum denariorum dimittere, qui fortasse à summo regum & Domino dominorum decem millia talentorum sibi dimitti desiderat.

Ephes 5. Colos. 4.

Matth. 18. Luc. 7.

Porrò quid de Lotharij vxoribus censuerimus, quando & de hoc nostro scripsistis præsulatui, in epistolarum nostrarum quas per fratres & Coepiscopos nostros Rhodoldum & Ioannem in Galliam misimus, poteritis exemplaribus reperire: Quæ videlicet exemplaria, vna cum commonitorio, quod præfatis fratribus nostris pro hac eadem causa ad Lotharium regem missis dedimus, per fratrem & Coepiscopum nostrum Odonem vestræ sanctitati transmisimus. In quibus patenter animaduertere atque scire potestis, nobis omnino non opus esse, vt sententiam, quemadmodum nos hortari voluistis, commutemus. Quoniam diuina fauente gratia, tantum cupimus huiusmodi scelus, secundum creditum nobis cælitus ministerium, ab Ecclesiæ facie radicitus amputare, vt si hac vice idem Lotharius monitis salubribus ac diffinitionibus nostris, Prædtis, & Epistolis nostris regulariter sibi missis noluerit obedire, nec ad pœnitentiam competenti satisfactione præmissa, quantocyus repedare, à nobis atque totius Ecclesiæ corpore canoniea atque Apostolica sententia efficictur, vna eum omnibus fautoribus & communicatoribus suis, penitus alienus. Præcipuè quo ad eam quam perhibetis die Natalis Domini super adulteros benedictionem, quæ maledictio potius credenda est, petiuisse. Ne verò supplices, quòd adulteris aliquatenus cesserimus falsò nos opinentur, non congruè nostri super hoc animi votum omnibus fratribus & Coepiscopis nostris intimâtes, & concionando in ecclesijs vestris publicè cunctis id ad liquidum fubditis exponite. De vocandis autem ex singulis prouincijs pro congregan da synodo Episcopis vnde scripsistis, sciat sanctitas vestra misisse nos duos à latere in Galliam fratres & Coepiscopos nostros, quorum superius memoriam fecimus, qui synodum pro examinanda causa Thetbergæ, Waldradæ fœminarum conuocarent, vbi & binos ex vobis Præsules, sicut de alijs regnis adesse præcipimus. Qui nisi antea reuersi fuerint, & quæ egerint, nouerimus, nequaquam de Concilio faciendo aliquid deliberare concitè possumus. Licet postquam à nobis sunt separati, audiuimus Lotharium à sede Apostolica petitum non expectâsse consultum, nimirum quod præuiderat suo detestando minimè pariturum piaculo. Postquam verò præfati fratres nostri reuersi fuerint, & nobis quæ gesserint, enarrauerint, legatos idoneos ad Concilium quod petitis conuocandum, mittere ad locum designatum Deo opitulante curabimus.

Omnipotens Deus ad profectum & custodiam sui gregis, super quem vos rectores ponere voluit, & hic illæsam sanctitatem vestram conseruare dignetur, & post certaminis coronam, in cælesti patria faciat percipere gloriosam.

EPISTOLA XXXIII. B. NICOLAI PAPÆ I.

Significat se pro eius causa sollicitum ad Regem & Episcopos scripsisse. Hortatur vt quamprimum Romam veniat.

Nicolaus Episcopus seruus seruorum Dei, Reuerendissimo Rothaldo Episcopo. Cognoscat experientia tua, frater carissime, de tuis tribulationibus, multum Apostolatum nostrum doluisse, immò dolere: fed credimus Dei misericordiam tibi proximè assuturam, quæ te & ficut Danielem, educat de lacu leonum, & ficut prodigum filium, prima induat stola. Quæ autem primum de te Carolo glorioso regi, atque Hincmaro miserimus, nosse te credimus. Nunc autem Metropolitani & cæteri Episcopi, qui contra te sententiam protulerunt, nobis multa suggesserunt serie de te vel contra te intimauerunt, & vt rata essent, quæ de te promulgaueran, nostro flagitaueruntconsensu roborari: sed hæc nos agere distulimus, immò vt renouaretur Concilium & iuxta canonum normam causam tuam in nostro iudicio terminaremus; præcipimus eis, vt te de monasterio educerent, & sancti Petri memoriæ pariter autipsi, aut ipforum Vicarij tecum venientes honorificè præsentarent. Quòd si post lectam à nobis sibi missam epistolam, infra 30. dicrum spatium nostram non curassent constitutionem perficere, post 30. dies, à Missarum solemnijs celebrandis, quę eis fortiter interdiximus, penitus cessarent, quousq; nostris diffinitionibus perfectam obedientiam demonstrarent. Vnde, frater carissime, quando causam tuam sine examine dimittere non possumus, nepræiudicium districtioni Ecclesiasticæ facere videamur: rursus quoniam sine præsentia nostra, ne fortè iniustè lædaris, in aliorum iudicio causam tuam discuti ac diffiniri dubitamus; studę quantum potes, vt eum tibi rex & Episcopi, quemadmodū statuimus, licentiam dederint Romam properandi, mox vtcumque venire non differas. Quòd si huc veniendi non tibi tribuet int facultatem, tu tamen idipsum nobis indicare studeto. Verùm quantum audes, quibus potes & quomodo potes, Apostolicam Sedem appellare & hanc adire velle, manifestare ne cesses; si tamen te iniustè læsum nosti, & bonam te causam habere per Dei gratiam arbitraris: quoniam nos, diuina clementia solatiante, nullatenus te in finè obliuioni tradi, vita comite, patiemur. Optamę sanctitatē tuā in Christo valere.

Dan 6. Luc. 15.

EPISTOLA XXXIV. B. NICOLAI PAPÆ I.

Monet Rothaldum, vt Romam pergat, si iustam causam habere se credat.

Nicolaus Episcopus seruus seruorum Dei, Sanctissimo & reuerendissimo Rothaldo Suessionica vrbis Episcopo. Sciat sanctitas tua, quòd misimus increpatoriam epistolam pro te Hincmaro sanctæ Rhemorum ecclesiæ venerabili Archiepiscopo, eo quòd post appellationem ad sedem Apostolicam in te depositionis intulerit sententiam: quam quidam vir qui cum Bosone comite Romam venerat, ad te deferre debuit: sed hanc rescripsit nobis ipse Hincmarus reuerēdus Archiepiscopus quòd eam minimè viderit. Insuper tam Hincmarus quàm cæteri Episcopi, qui ad eandem Synodum conuenerant, vbi sententiam depositionis circa te protulerunt, & suggestorum serie quæ de te gesserint, nobis latius intimauerunt, accusationes circa te, & pro se excusationes multiplices protendentes, & per Odonem virum venerabilem Episcopum, nostro eas Apostolatui verbo tenus indicantes, per quem tam eisdem Archiepiscopis & Episcopis generaliter, quàm dilecto filio nostro Carolo glorioso Regi specialiter referipsimus, increpantes & admonentes pariter & inbentes, vt te de claustris monasterialibus prætenditer educerent, & nostro aspectui præsentarent. Nunc autem venit Lindo religiosus Diaconus, secum epistolas iam fati Regis &

Hincmari ferens, quæ te iussu ipsius Regis de monasterii all custodia eduxerunt, & cuidam Episcopo familiari tuo commendarunt esse fatebantur, per quem tam Carolo glorioso regi, quam præsato Hincmaro Archiepiscopo Metropolitano tuo, sicut & prius direximus: ve quia vtiam partem sine altera audire non possumus, ad renouandum in nostra præsentia iudicium, & te honorificè & aliquos eorum qui te iudicauerunt, vel ipsos vicarios Romam dirigant. Nùc autem fraternitas tua studeat secum sollicita mente reuoluere, quod tibi quasi in Ipsis tuis auribus loquimur, vt siquidem conscientia tua reprehendit te, aut sortè iudicium Episcoporum circa te prolatum admiscris, nec refutigare nec alios velis. Si verò illi nostro consilio freti Episcopalem tibi redididerint dignitatem, sicut eis scripsimus, benè. Quod si nostrum consilium paruipendéres hoc agere illi dilulerint, & tu in cœpto proprio perseueraueris, & aduenire elegeris intrepidus, & de Dei misericordia fidens, occurrere: sciens profectò quia te Deo auxiliante non deseremus, quoadusque Iustitia conuertatur in iudicium, & quæ nunc operata sunt, Dominus reuelare dignetur. Dabitur autem tibi fine dubitatione sed nos aditus veniendiquod & nos Apostolicæ auctoritate & firma cessura statuimus, & dilectus filius noster Carolus Christianissimus rex, & nobis deuotissimus, pariter & Hincmarus frater & Coepiscopus noster scriptis suis præsenti tempore te ad nos missuros fore se firmissimè sunt, omnibusque pollicit.

EPISTOLA XXXV. B. NICOLAI PAPÆ I.

Carolum commendat, quòd se Ecclesiæ Romanæ in Rothaldi causa submiserit.

Nicolaus Episcopus seruus seruorum Dei, Dilecto filio Carolo glorioso Regi.

Cum vos tantæ humilitatis, tantæque deuotionis incurtatione sub potenti manu Dei ad reuerentiam præcipuorum Ipsius Apostolorum flecti conspicimus, impletum videmus quod sanctus Iob de Domino loquitur, dicens: Sub quo curtantur qui portant orbem. Nisi enim vos, qui in regali sublimitate positi estis, tamquam ingentis fabricæ bases vestro fudore mundum quodammodo portasseris, nequaquam Græco sermone βασιλεῖς vocabula sortiremini. Rursusque niti tanta coram summo Deo vos humiliatione incurvasseris, nequaquam nobis, licet indignis seruis eius, obedientiæ colla tanta facilitate summitteretis. Operatur autem ipse Deus in vobis hoc, qui & laudandus est propter hoc, quilque præuidit vos, & ad regni gubernacula destinauit: quo auctore vobis felicia arrident, vt cernimus, temporaria: & prospera prosperis, vt audiuimus, succedunt. Quapropter eius misericordiam glorificamus, qua hæc in vobis iudicia diuinitus patrantur, dilectionemque vestram instantissimè adhortamur, vt memores fragilitatis humanæ, nulla vos commoda eleuent, nulla secunda dissoluant: sed semper ad vosmetipsos recurrite: & quia nihil est in homine vnde se extolli debeat, sedula consideratione perpendite. Si qua ergo cælitus tribuuntur ad votum, largitorem ante oculos vestra reuocare solertia non omittat, nec in his quæ temporaliter concedumtur bonis, consistere finem existimet, nec cito desluis delectata felicitatibus, perennis beatitudinis gaudia appetere desinat. Prospera verò mundi occasio vobis sine cælestia præmia requirendi, non somes ad ima tendendi. Hinc egregius Apostolus admonet, Qui vruntur, inquit hoc mundo, tamquam non vtantur. Tunc enim vos indubitanter ad æternam gloriam pertingere posse confidemus, si in huius vitæ gloria positos vos, humilitatem scitari veraciter senserimus. Scriptum quippe est: Gloriam præcedit humilitas: è contrario verò, Ante ruinam exaltatur cor. Sed hæc nos ad ædificationem sublimitatis vestræ, quam paternonuncantæ affectu diligimus, cursim tetigisse vestra libenter tranquillitas nouerit, & eo quo à nobis mittuntur mentis intuitu, vester benignus hæc gratanter suscipiat animus. Ceterum de Rothaldo venerabili Episcopo, de quo Apostolatui nostro omitrendum non est, iterum iterumque

Iob 9.

suggerimus, vt omni desita amaritudine, quam circa Illum cessitudinis vestræ retinet indignatio, pro amore Apostolorum principis, ad culus sedem, dù antea letatur cor cius clamauit, gratiâ illi impartiamini, & placabilem erga eum pietas vestra, gratáq; in omnibus se prorsus exhibeat ita vt cum Româ profectus eius erit, vestræ illi sufficientiæ in itinere non desint solatia, sed potius vestris, saltem pro nobis beneficijs ac subsidijs fultus, ad cœptum pertingere queat sine aliqua difficultate propositum. Porrò de his, quibus Apostolatum nostrum cosu'ere meritò decreuistis, fratri & Coepiscopo nostro Hincmaro, quod nobis tolerabile esse videtur, custodidum ac decernendum mandauimus. Præterea noluimus ignorare vestram sagacitatem, quòd licet semper dilexerimus vos, plurimum tamen amoris cordi nostro præsentium latores inseruerunt, qui sedulis profecurionibus suis tam miran da de vobis nostris auribus inculcarunt. Vnde & omnipotentem Deum merito laudamus, & ad dilectionis vestræ ardorem magis ac magis cor nostrum consequenter succendimus. Optamus gloriam vestram in Christo bene valere.

EPISTOLA XXXVI. B. NICOLAI PAPÆ I.

Fieri non posse quin à se Rothaldus audiatur.

Nicolaus Episcopus seruus seruorum Dei, Dilecta Eirmintrudæ gloriosæ Reginæ.

Litteras dilectionis vestræ, filia carissima, vt gloriosum regem Carolum virum vestrum, nostrum autem dilectum filium, in causa Rothaldi Episcopi exaudiamus, nos hortantes, ecce nunc secundò suscepimus. Pro qua re, mihi credo, multum anxiamur, multumque vndique coartamur: quoniam nec nos possumus vobis vt nobis cum de illo vnum sentiatis, idipsum que velitis suadere. Nec rursum causa talis est, quod sine offensione Dei nos valeamus vtrumque postponere. Verùm filia, vt cum caritate vestra dicam, si oporteat obedire Deo magis quàm hominibus, ipsa potius indica. Nos autem causam Rothaldi in virtute Dei noti patiemur vita A.C. 5. comite, indiscussam relinqui, præterquam si ante idem venerabilis vir priſtino fuerit honori ac dignitati redditus; quando coram nostra speciali præsentia discernenda causa ipsius extiterit præsentata. Quis, rogo, in toto orbe regni vestri læsus aut lædendus clamaret vmquam ad sublimitatem vestram, cuius vos vocem postponeretis, & non magis vltione districta ipsius iniurias vindicaretis: & nos quodammodo hortari videmini, vt vocem sanguinis fratris nostri non exaudiamus? Aut quomodo obturabimus aures ad cla- Gen. 4. mores illius cum vehementer pauéamus, ne nostrâ ob hoc fiat oratio execrabilis, clamemusque, sicut scriptum est, & nó exaudiamur? Certè pro sollicitudine, quam circa Ecclesiam Domini retinemus vniuersam, & prospeciali quam circa cũctos fratres nostros principaliter habemus, & si nunquam vocasset, à nobis summa diligentia quæri, & competenti deberat studio adiuuari. Quod autem scripsistis, quia si exaudiamus filium nostrum, non detrimentum sed augmentum Ecclesiæ nostræ priuilegijs generetur; nos certissimè credimus, quia priuilegia sanctæ Romanæ Ecclesiæ nullum possunt sustinere detrimentum, nec plantatio quam cælestis pater noster plantauit eradicari, nec fundamenta quæ summus posuit Architectus, queant quibuslibet & quantislibet fluctuationibus amoueri. Veruntamen, carissima filia, magnum manet periculum, tam eos qui sua delicia ea minui aliquo modo sinunt, quam eos qui sua præsumptione illa violare contendunt. De exaudiendo verò vel non exaudiendo filio nostro Carolo coniuge vestro, per Guidonem venerabilem, idoneam vobis, vt remur, militumsa rationem. Verùm nos quicquid illi admoncndo, vel hortando, vel etiam increpando mittimus, ad eos & dilectorum illius salutem, atque ad regni ipsius incolumitatem perfiere non dubitamus, immo

Deo auctore omnino confidimus. Incolumem serenitatem vestram diuina conseruet maiestas, filia carissima.

1. Cor. 7.

EPISTOLA XXXVII. B. NICOLAI PAPAE I.

Reprehenditur quòd Apostolicæ sedis præceptis non obedierit, & Rothaldum ab itinere reuocauerit.

NIcolaus Episcopus seruus seruorum Dei, Hincmaro Archiepiscopo Rhemorum.

Ad fraternitatem tuam, epistolam dilecto filio Carolo gloriosoq; Regi, quæ suo nomine titulatur, ad te mittendam dirigimus: Iudicro Apostolatus nostri scripto hortamur, vt illam institius prædicto Regi destinare procures, & pro nostro amore fine mora faciasprasentari. Miramur præterea & æquaniniter ferre non possumus, cur Apostolica nostra monita iam totiens pro confratre nostro Rothaldo Episcopo vilipendens, spernere non recuses, de quo non solùm ter, sed & quater caritati tuæ, vt recuperaretur, direximus, & ad vltimum statuimus, vt aut honori pristino redderetur, aut Calend. Maij: ipsius xij. Indictionis Apostolatui nostro cum legatis tuis præsentaretur. Quod non tantum fieri renuisti, sed etiam cum ipse venire vellet, iter quæ iam cœperum habere, non est permissus sed potius coactus, retro reuertus est. Iu quo datur intelligi, vt fraternitas tua ad huius casum propta existere possit, quando & Apostolica præceptio ad iniuriam beati Petri Apostoli illis in partibus non obseruatur, & te spernitur ac violatur. Si verò erga Apostolicam caritatem nostram benuolentia tua haberetur, saltem cur in veniendo idem Rothaldus fuerit impeditus, nobis significasses. Recognosce ergo atque considera, quia bene agere minimè probaris, cum conflet, Domino annuente, prædicti Rothaldi causam, in finem indiscussam nequaquam dimittere: sed pro viribus, eò quod ad fedem Apostolicam appellauit, ad veri examinis perducere nos velle æquitatem. Tu autem, frater caritime, omne mi obedientiam depone, & tam per te quàm per filium nostrum Carolum gloriosum regem, etidem Episcopum, quem à nobis exaudiendum, venire iubemus iterumque præcipimus, ad Apostolicam beati Petri fedem, cuius membra esse probamini, cum Missis tuis quanto cyus dirigere studeas, si tuam caritatem in integritate firmissimæ petræ dilectus collocare, vbi Christus domum suã fundauit. Nam & alterum Episcopum, qui post illum, Sedem in eius dedicatione fuscepit, ibi non confecres donec coram nobis, de eo, examinatione præmissa, luce clarius causam eius vera intentione dilcutianus. Quoniam, vt sæpedictum, repetimus ac tenemus, illum, sine examine non dimittamus. Sed & illud quod fraternitatem tuam cauere oportet, necessario intimamus, de Gontario scilicet vno de damnatis, qui contra sanctorum Patrum statuta, contraque nostri Apostolatus & sanctæ Synodi sanctionem, vt fama iactitat, iuxta præcedentem consuetudinem de loco ministerio quod ei prohibitum fuerat attrectare præsumit, & id quod contra eum canonice actum est, irrueriuter defendere quærit. Nos autem, eò quod lic cuiusmitum est cum sancta Synodo habemus, nullatenus, si ita est, ei cõmunicamus, sed ab omni communione fidelium illum cum sequacibus consentaneis, tautoribusque suis alienum esse penitus iudicamus. Verumtamen ne illius sola fæcetu vel suffraganei tui Episcopi, ticut iam vobis mãdauimus, coinquinari valeatis, summopere exhortamur, monemusque atque præcipimus. Nam & qualis sit idem Gontarius, quantumque sanctorum patrum excellerit regulas, viua voce iubemus omnibus publicare, & eius præsumptionem palam ad canonicam censuram cauendam edicere procurate. Diu sanctitatis vestræ fraternitatem ad exaltationem sanctæ suæ Ecclesiæ, Deus omnipotens seruet incolumem.

ROTHALDI EPISCOPI SVESSION. Ad Nicolaum Pontificem Maximum. Appellatio.

Exponit quàm iniuste omnia contra se acta fuerint, seq; restitui petit.

Domino meo sanctissimo atque Reuerendissimo Nicolao summo Pontifici, & vniuersali Papæ.

Ego Rothaldus peccator, Suessionensis Ecclesiæ, sedem appellans Apostolicam, irregulariter Episcopatu priuatus, calamitatum mearum suggero lugubrem historiam. Nõ omnia quæ passus sum retexens, quòd impossibile sorsitan erat, & ne nimis fastidiosa narratio tuis, pijssime Præsul, auribus importuna videretur. Venerabilis igitur metropolitanus Hincmarus, sanctæ Rhemensis Ecclesiæ antistes, quibusdam occasionibus exortis acri circa me infestatione certans diu multis ac varijs laboribus meam vexabat exiguitatem. Ego autem quantum poteram illum tolerans, in hiseinequaquam pro sno libitu acquiescere volui, quæ facris perpendebam autoribus esse contraria. Dumq; ead Synodum iussu gloriosi regis Caroli pro vtilitate sanctæ Dei Ecclesiæ conuocatã Episcopi conuenissemus, & ipse, quasi omnium dominus, præsidens ac præualens, sententiam in me damnationis violenter, ac præcipitanter iaculari accelerauet, hanc ego Apostolicam sedem atque Apostolicũ Præsulem, vninersalis Ecclesiæ supremum Prouisorem, appellare maturaui. Cumq; me mihi hoc denegare non præsumeret, sancta Synodo decernente, agrè tamẽ cuiẽti præbebat assensum, dinumeratos dies, vltra quos omnino non retardaremicer, inde ego festinato cursu ad nostram ciuitatem reuersus de instanti itinere moras non patiebar: Quàm lætus si ad Apostolorum limina contendere merui ssim, vt ad Domini mei tanti Pontificis & pijssimi patris, omnium ad se confugientium tutissimi defensoris ac protectoris sacram peruenirem præsentiam. Cumq; iam è vicino partiitioris imminerer egressus, litteras Domino meo Regi & meo Archiepiscopo dirigere curaui, nostram illis Ecclesiam committens, multumq; postulans, vt iuxta fuum vtrũque officium, eam dirigere procurarent, donec de me excellentissimus Romanæ vrbis pra ful finem determinaret legitimum. Miu & litteras ad illum olim Presbyterum, pro cuius ego regulari depositione, (quia in illupro fuerat deprehensus & abscisus) à meo iudicio ab metropolitano, vt & ipse mecum hucante tuam, Domine Papa, audientiam examinandus adueniret: quarum exemplaria præ manibus habeo, & si vobis placet, Apostolatui vestro offeram. Aliqua quoque capitula conscripta cuidam nostro confratri & Coepiscopo transmisi sub eo dem temporis articulo per eadem mansiones deferens, quæ, vt præmissum est, memorato Regi & Amistiti destinaueram. In quibus sanè capitulis mea talis postulatio continebatur, alijs Episcopis quo in meam damnationem participare nolebant, insinuanda, vt ipsi parati essent sicut fraternitatis amatores & fectatores caritatis, iuxta beatissimi Apostoli sanctionem, meam defendere ac tueri salutem: Sed ille meus, inanimis, frater cui hanc mei curam committebam, tunc fuit. Hicmarus tamen continuò causam pers ensit. Adhuc Dominus Rex & iidem meus Præsatus in eodem loco manebant, vbi sub vna eademque mora meæ paruitatis spiritoa, & illa capitula, vti relatum est, perferri tabuntur. Mox; Hincmarus ipse Archiepiscopus scriptorum portitorem diligenter iussit inquiri, cur illis non ostenderet apices quos tingi latim detulerat. Qui confiteri compulsus, respondendo subiun xit: quia ille, inquiens, ad quem mihi credi ti sunt perferendi, non hic modò apparet. Nec cessauit ille, donec persuaso Rege, & subitò quasi collecta Synodo ex ipsis qui supererãt Episcopis, Presbyterum introduci fecit inuitum, ipsum videl cet litteras um latorem. Cœperunt hinc & inde in medio positum mouere, pulsare & perurgere, sicuti hoc callidè per insidias argumentatum erat, vt litteras quas Rothaldus per eum suo ad Synodum Metropolitano direxerat, citius præsentaret. Neque ad Synodũ missus fum, air, neq; à Rothaldo Episcopo, cuius nec ego fum Clericus, litteras accepi, Hincmaro reddẽdas. Cumque nullo modo Presbyter ipsa vellet capitula prodere, iubente tamen rege, coactus reddidit: moxq; Hincmarus Regẽ postulauit, vt Trasulfum Abbatẽ ad me dirigeret: qui ad nostrã ciuitatẽ celerrimè peruenies, me iam paratum vt nosſrã iter arriperem, inuenit. Tunc ipse Abbas in atrio Ecclesiæ assistens, publica voce, ex verbo regis & Hincmari Archiepisc. auctoritate prohibere curauit, vt nullus omnino ab ipsa ciuitate mecũ aggredi iter, ac ire volentẽ, Romã me prolequeretur. Nequaq; ita faciam, ego subintulisfed ticut primum Rom. appellaui Pont. ita depositũ, Deo auxiliante, minimè differã.

Matth. 16.

Hinc

Hinc mirabar & stupebam quid sibi vellet talis immutatio, aut cur me à meo itinere retardarent. Sed prius aliquot dies fama vulgabat, quòd Hincmarus Archiepiscopus dicere volebat, quasi ego per aliqua capitula scribens, renouari mihi iudicium petiuerim. Quod certè falsissimum est, cum nec illa capitula ad eum direxi, neque de aliquo tali iudicio ibi mentionem egi, nec electorum iudicium secùdum sacros canones, aut nomina, aut certè numerum expressi. Testor Dominum creatorem omnium, quia nec in cogitatione mihi fubripuit, vt Appellationem huius eminentissimæ Sedis ad aliam aliquo modo rationem diuerteremus. Proh dolor, ablata est migrandi facultas, & circumseptus custodia, in eadem sum ciuitate retentus. Acceleratur itaque de conuocanda Synodo, qua in suburbio nostræ ciuitatis congregata, Rex inclytus à Concilio est inuitatus. Tunc tres, Hincmarus Archiepiscopus, Episcopos ad me misit, mandans ad Synodum ipsum, vt fine mora venirem. Quibus ego respondi, quòd non mihi ita liceret, neque ego hoc vllatenus auderem, vt in præiudicio sanctæ Romanæ Ecclesiæ omnium Ecclesiarum matris, eiusque excellentissimi rectoris, circa posito cuicumque præbeam aliquo modo assensum. Ad illam summam auctoritatem sine intermissione appello, cui nullus potest contradicere, quæ à Domino Iesu Christo per B. Petrum Apostolum tantum meruit principatum. Iudicium ergo illius ad quam proclamaui expeto, nec alibi nisi Romæ iudicari consentio, quia præposterus ordo est, inferiorem superiori anteferri.

His auditis, qui missi fuerant, Synodo renuntiauerunt. Iterum secundò & tertiò me continuatim inuitantes, in eadem inuenerunt ratione persistere. Nouissimè verò industriosè persuadebant, suam offerentes fidem, nihil incommodi perpessurum, aut saltem Domino Regi in proximo loco Synodi locuturus occurrerem. Quod etiam mihi nostri fratres Ecclesiæ nostræ filij, iam suadere cœperunt, vt pio Principi meæ paruitatis exhiberem præsentiam. Annui ego, & ad locum quo me ducebant, transiui, sacerdotalibus vestitus indumentis, secundum Euangelium, & lignum sanctæ Crucis circa meapectora gerens. Cumque me in quoddam diuersorium pro foribus Synodi à nostris omnibus separatum introduxissent, obnixis precibus postulaui per Leudonem Diaconum, vt Dominus Rex locum mihi indulgeret secù loquendi. Qui mox pro sua pietate ad me indignù venire dignatus est, meque benignè audiuit: sed exaudire non est permissus: Nam cum illum valde suppliciter anxiéque rogarem, vt mihi Romam eundi libertatem, sicut ipse concesserat, non tolleret, sanctam que Apostolicam sedem in suis priuilegijs honoraret, respondit, Ad hoc meum specialiter Metropolitanum sanctum que pertinere conuentum, se tantum sacris Episcoporum monitis ac depositionibus humiliter obediturum profitebatur, & illico recedens in Synodum abijt, ibique resedit. Rursus tres Episcopos consequenter ad me misérunt, qui multum fortiter ad Synodum vt introirem hortabantur, meque impellebant nunc blandiendo, nunc minando, me subuertere volentes. Sed ego toto animi sui iuxta votorum meorum primam intentionem perseuerare contendi.

Porrò cum me perspicerent fuis nolle studijs acquiescere, obsérratis ostijs in eadem sum cella inclusus, neque egredi omnino poteram, donec de me peccatore, sicut quibusdam tunc placuit, diffinirent. Meus etenim Archiepiscopus voluntatis suæ propositum quantum poterat, implere curauit, factusque est gratis meus ipse accusator, ipse testis, ipseque iudex: Et sicut me absentem prout voluit, culpabat, sic & temerè iudicare nec timuit nec retractauit. Sed inter alia quæ mihi mendaciter obijciebat, hoc vnum specialiter ingessit, quòd presbyterum, cuius supra feci mentionem, iniustè depossiissem. Quod proculdubio falsum est, vt multi idonei testes & Episcoporum & ceterorum Clericorum, siue laicorum & nouerunt & nosc unt. Quem tamen ipse iam tribus annis transactis absque meo consensu, seu consultu in suam receperat communionem, eique sacerdotali officio, quo cum XXX. in Episcoporum iudicio legaliter priuatus erat, citra canonum statuta, fungi præcipit. Illum verò Presbyterum, quem in locum damnati per tres etiam circiter annos substitutum habebam, per violentiam, me ignorante, sibi fecit adduci. Nam cum in Dominicorum die ipse presbyter paratus esset in Ecclesia Missarum solemnia populo celebrare, iussu Archiepiscopi repentè ibi homines affuerunt, qui Presbyterum extra basilicam dolo educentes, subitò rapuerunt, & infatigabili cursu citius ad eius præsentiam perduxerùt. Quem ipse mox excommunicatum in carcerem retrudi iussit, illumque depositum, genitalibus truncatum in meæ parœciæ Ecclesia restituit. Hinc quoque mihi contumaciæ & obstinationis imputabat reatum, quoniam sibi in talibus inobediens existerem, hoc à me exigere volens, vt non quasi confrater & Coepiscopus: sed vt proprius Clericus ad sua vota famularet. Similiter quod propter indebitam appellationem ad Apostolicam sedem suis obtemperare precibus contemnerem: Immo quod ego non opinabar, canonicis institutionib. contraire.

Hæc autem & alia mihi pari modo falsa asc ribebat, quæ diuina fauente gratia, & misericordia opitulante, quasi fauilla ad nihilum redigentur, & quasi fumus euanescent, te quidem, Domine clementissime & Coangelice Papa, cum Apostolorum meritis cooperante ac iustè rogante. Non enim meipsum à multis meis excuso peccatis, aut de bonis iustificatio, cum sciam quàm innumera de me dici possint non bona. Verumtamen illa quæ malitiosè ad meam video damnationem esse reperta, Deo teste & iudice, qui iudicaturus est vivos & mortuos, non vera esse pronuncio. Denique sæpe fatus Archiepiscopus meus in eodem Concilio tanquam Imperator triumphans, & tamquam summus Ecclesiæ Pontifex decernens, subiugata suo potentatui & oppressa fratrum humilitate, iam mihi intrepidè, & vt reor impiè iudicium depositionis emisit, paruipendens quòd vlli vlterius inde esset rationem redditurus, & quasi hoc nulli debens, & in scipso confidens & illud satis innotuit, quando me, quia ipsum solum offenderam, nullius posse alterius subleuari auxilio demonstrare conabatur, totum que mihi nocere quod aliud sperabam perebamque præsidium. Et ecce tres Episcopi, quos Hincmarus huiusmodi simplicitatis esse nouerat, sententia excommunicationis, immo conspirationis ab ipso meo damnatore accepta, ad me violenter inclusum properabant, & sicut illis iniunctum fuerat, lachrymosis suspiriis mihi propinabant. Mox ego in terra prouolutus orabam, & adiurabam per nomen æterni Dei, vt ab ipso iudicio cessaret, mihique, vt assidùe petebam', Romam proficiscendi licentiam non abnuerent. Tunc è vestigio tamquam in latronem, more satellitum, homines in me manus iniecerunt, meque raptantes ad carceralem dusere custodiam, Quantis postea sim affectus iniurijs, aperdiuersa loca distractus, quanto fuerim labore fatigatus, tædetque me, pudetque referre. Ad hoc namque coartare fatagebant, interdum aliquos honores, id est, vnam Abbatiam repromittentes atque spondentes, tantum vt in meam damnationem ego subscriberem. Interea ordinatur Episcopus in cathedra viuentis: quamuis ne vnquam post appellationem Romani Pontificis hoc fiat, fatri canones euidenter vetare nosc untur, Neq; enim, sanctæ Pater, tua mandata per Apostolicas Epistolas debita reuerentia, more que solenni, siue auditu congruo fuerunt obs rua-

Deniq; requirere dignetur vestra sancta pastoris sollicitudo, atq; diligentia, quæ mihi immerito testimonia nostrum perhibuit Ecclesia, quando vestris venerabilib. legatis Rhodoaldo atq; Ioanni obuia fuit turba ciuitatis nostræ, ac circiiacentis regionis, & quid ab eis expetere magnis clamoribus multisque precibus circa tuum pastorem fatagebant. Licet Hilmerado Episcopo, meo Condiœcesaneo magnis minitisatque percussionibus admodum prohiberentur, Regis atque Archiepiscopi mei interdictione denunciata, ne omnino aliquid huiusmodi clamare præsumerent. Et nunc ego omnia Episcoporum minimus, qui tamen apud quosdam non Episcopus, sed iuxta paternitatis vestræ beatitudinem Episcopus vocor, in Domino valde confidens, ad præcellentiam vestri præfulatus, piissime Domine confugere elegi: & de magnificentissima bonitate vestra auxilium sperans, ad sanctorum Apostolorum sacratissima limina opem sufffragaminis impetraturus decenter accessi. Ecce iam per dimidium annum ante ianuam Apostolicæ pietatis pulsans assistio, rationem de omnibus quæ mihi falsò & iniustè sunt obiecta reddere

paratus. Nullusq; est qui in præsentia aliquam aduersum me vocem proferat accusationis. Et quoniam ante vestram dignationem neque me falsum exhibere, neque negocij mei causas exponere, vel preces meas, vt decuerat, scio peroraре; restat, vt ipsi de me, secundum sapientiam cælitus vobis donatam, misericorditer quod cœpistis, perficiatis, ne sic in citatem temeratores propter meam vilitatem seu indignitatem, Apostolica iura & canonica præualuisse infirmare ſtatuta.

EPISTOLA XXXVIII. B. NICOLAI PAPAE I.

Ostendit Rothaldum iniuſtè Epiſcopatu fuiſſe priuatum.

PRopter eos fratres, qui mihi ſemper aſſuerunt, neceſſe eſt, ſanctitati veſtræ, cauſam Rothaldi fratris & Coepiſcopi noſtri, quantum Dominus donauerit poſſe, per ordinem referare. Quatenus vnà nobiſcum negocium illius ad liquidum noſcens fraternitas & vnanimitas veſtra nobiſcum etiam & de priuilegijs Apoſtolicæ ſedis, ſeu ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, à quibuſdam nequiter imminutis & euacuatis doleat, & zelo ſeruentiori accenſa de his recuperandis ſollicita ſit & intenta, ac de tanto viro, Rothaldo videlicet conſacerdote noſtro retractari ac præmeditari ſtudeat: quatenus is qui ſemper à finibus terræ, vt ita dicam, ad nos & prius abſens clamauit, & beati Petri Apoſtolorum principis memoriam inter fæuientium linguas obliuioni non tradidit: ſed de monaſteriali diſtricta cuſtodia, velut Ionas de ventre ceti, & Matth. 12. Dan. 6. Daniel de lacu leonum, ad Dominum & ad dilectores & dilectos Apoſtolos eius vociferatus eſt, & deinde diſtractus, licet deſtitutus vel expoliatus, atque omni ex parte attenuatus: tandem Deo duce, præſidium ſuum, id eſt Sedem Petri, in qua ſpei ac fiducia: fuæ pedes, ac ſi ſupra firmam petram ſtatuerat, requiſiuit, & plurimis difficultatibus & incommodis atque impedimentorum retinaculis DEI deſtructis virtute, quod inhianter & anxiè deſiderauit, adeptus eſt: cum conſolatione & auxilio, ac omnis priſtini ſui ſtatus recuperatione, ad exemplum, & fiduciam multorum recedat: Et priuilegia ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, ſeu ſedis Apoſtolicæ ſemper intemerata mimime vlterius hæc violare præſumentes conſiſtant atque permaneant. Denique fratres cum præſens Rothaldus à multis fuiſſet retro temporibus à Metropolitano ſuo, & quibuſdam ſectatoribus ſuis etiam à ſublimiori ſæculi perſona inceſſanter obſtrictus, vt aliquo modo eorū iniudijs caperetur, & Dei gratia protectus numquam omnino capi potuiſſet: tamdem pro quodam presbytero, qui in turpi fuerat flagitio deprehenſus, & mendicis genitalibus detruncatus, materiam inimici eius aduerſus eum læſionis ſumpſerunt, eo quòd ſceleratum illum presbyterum ab officio remouiſſet, & poſt tres annos, quod canones non admittit, minimè, villam vocem proclamationis habentem reſtituere voluiſſet. Cuius rei gratia facto Concilio generali, quod ſine Apoſtolicæ ſedis præcepto nulli ſas eſt vocandi, vocauerunt hunc Epiſcopi, quos Hincmari Rhemorum Archiepiſcopi, ſuggeſtione, regia fecerat illuſio conuenire, quatenus rationem de illo presbytero coram Synodo redderet. Qui libenter quidem primum perrexit, ſed poſtea cum vidiſſet eorum alios quidem timore regis Caroli qui aderat, obſeſſos: alios autem fauore Hincmari hoſtis ſui pellectos, iudicium ipſorum rationabiliter deuitans, vtpote quorum hos quidem iam patiebatur inſeſtos, alios autem iam ex præcedentibus iudicijs habebat ſuſpectos, ſedis Apoſtolicæ iudicium poſtulauit, & in Vrbe Roma canonum fultus auctoritate, agēdum ſibi negocium proclamauit. Quo audito, Hincmarus admodum quidem licentiam illi Romam veniendi conceſſit, ſed poſt paululum penitus impediuit: ſiquidem rurſus conuocatis quibuſdam Epiſcopis, iuſſit hunc ad ſynodum examinandum accedere. Qui hæc audiens, reſpondit ſe Apoſtolicam ſedem appellaſſe, ac eius petiſſe iudicium, & idcirco non poſſe ad illud conuenire iudicium: quia non eſſet licitum à maiori ad minorem prouocare prorſus auctoritatem.

Generale Concilium ſine Apoſtolicæ ſedis præcepto non conuocandum.

Epiſt. 2.

Quamobrem nimis abſurdum eſt, quòd Hincmarus ſingit dixiſſe Rothaldum, poſt quam ad iudicium ſedis Apoſtolicæ prouocauit, iterum mutata voce, aliorum iudicia poſtulaſſe. Quod etiam ſi ita fuiſſet, ſicut veſtra nouit fraternitas, ab illo fuerat emendandum, & ne à maioris auctoritatis examine, ad minoris valeret udinis prouocaſſet, iudicium corrigendum: licet nullis patet at indicijs à noſtro illum ad alterius cucurriſſe iudicium, quem conſtat in ipſo articulo contra ſe proferendæ ſententiæ, eſſedem Apoſtolicam appellaſſe. atqui ſe ab illa iudicari popoſcerat, & coram omnibus exclamauerat, iuſtum non fore ſi ad eorum ſe iudicia conuertiſſet: quamuis & ipſe ſedem Apoſtolicam ſi nullatenus appellaſſet, contra tot tamen & tanta decretalia ſe efferre ſtatuta, & Epiſcopum inconſulte à ſuo Epiſcopo, ſicut vos benè noſtis, non debuerunt. Quomodo verò à vobis iudices elegit Rothaldus, cum in illo ſcripto per quod fingunt eum à noſtro ad ſuum iudicium prouocaſſe, nec noſtrum ſpreuiſſe nec illorum petiſſe iudicium iudicetur: præcipue cum ſi iudices paternos elegiſſet, & certum numerum eligendorum iudicum expreſſiſſet, & non vtique fraternum ſolatium, ſicut per illud ſcriptum poſtulauit ſolum: modo poſtulaſſet. Verum tamen ipſum ſcriptum à Rothaldo miſſum ſit, necne, certiſſimè neſcitur: quoniam alterius & non Rothaldi homo fuiſſe conuincitur, qui ſcriptum porta ſſe noſcitur. Quāquam & ſi numquam prouocaſſet, numquam nos appellaſſe conſtaret, quod ſæpe dicendum eſt, numquam omnino præter ſcientiam noſtram deponi debuerit: quia ſacra ſtatuta & veneranda decreta Epiſcoporum cauſas, vtpote maiora negocia noſtræ diſſiniendas cenſuræ mandarunt.

Epiſcopi non deponendi ſine conſenſu Romani Pontificis.

EPISTOLA XXXIX. B. NICOLAI PAPAE I.

Rothaldum ſuæ Eccleſiæ reſtituit.

NIcolaus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, Sanctæ Catholicæ Eccleſiæ Romanæ omnibus Epiſcopis, Presbyteris & Diaconibus, & cunctæ in Chriſto generalitati Romanæ plebis.

Notum ſit dilectioni veſtræ, fratres mei & filij cariſſimi, quòd quidam Gallorum Epiſcopi zeli & inuidiæ diaboli factibus accenſi: quia mors, ſicut ſcriptum eſt, per inuidiam introiuit in orbem terrarum, huic fratri noſtro Rothaldo venerabili viro inſultantes, & per oſtio circiter annos quemadmodum illum proprio priuarent Epiſcopatu, iudicio meditati ſunt. Sed cum diuiſſimè laborantes nihil diſcriminis potuiſſent ſuper eum inducere, nouiſſimè mundanis potestatibus vſi, depoſitionis ſententiam in eundem ſedem Apoſtolicam appellantem immaniſſimè protulerunt, & imminutionem & abominationem priuilegiorum ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, immo Beati Petri Apoſtolorum principis, gradu proprio puſſum, carcerali cuſtodiæ manciparunt. Vnde iſtum clamantem vt addiceret, & ad noſtrum illum iudicium ad quod ante depoſitionem & poſtea imperatorem miſſe prouocauerat, cum ſuis vicarijs, qui illum ſi valerent, accuſatione digna appeterent deſtinare, plurimis Epiſtolis, eiſdem Epiſcopis iuſſimus & hortati ſumus. Sed cece dilectiſſimi, ſicut ipſi ſcitis, ſex menſibus iam præſente Rothaldo Romæ apud nos manente, & nobis accuſatores vel vicarios eorum præſtolantibus, nullus qui hunc accuſaret, adeſſe videtur. In quo, fratres, quid aliud datur intelligi, niſi quod ſanctus Papa dicit Bonifacius, quia ſicut qui eſt innocens, vt abſoluatur, quærit: ita iudicium nocens ſubterfugit? Verùm nos Deo auctore, beatorum q́ue principis Apoſtolorum Petri Apoſtolſi tulti ſuffragio, deceſſorum quoque noſtrorum ſecuti veſtigia, priuilegia ſedis Apoſtolicæ, quæ illi malè freguſſe probantur, recuperare ſtudentes, iam fatum virum, præſentem videlicet Rothaldum, priſtino gradui, priſtinis officijs, ac priſtino Epiſcopatui reſtituimus, & per omnia talem eum reddimus, qualem illum fuiſſe conſtat ante excommunicationis & depoſitionis ſententiam in eum prolatam, vel quando ſedem Apoſtolicam appellabat & canonicè prouocabat.

EPISTOLA XL. BEATI NICOLAI PAPAE I.

Hincmari pertinaciam in causa Rothaldi, & ergà eſdem Apoſtolicam inobedientiam, atque Rothaldi innocentiam oſtendit, quem ſuæ priſtinæ reſtituit dignitati, Regemq́ hortatur, vt bona Sueſſonenſis Eccleſiæ reſtituenda curet.

Nicolaus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, Dilectiſsimo filio Carolo gloriosiſsimo Regi.

Quamquam Rothaldum venerabilem Epiſcopum, ſedè Apoſtolicam appellantem Domini ſacerdotes, qui in regno veſtro Eccleſias ſibi commiſſas gubernant, in contemptum B. Petri Apoſtolorum principis, per quem Apoſtolatus & Chriſtianitas in Chriſto cæpit exordium, cuiuſque licet immeritò, agimus Epiſcopatum, priuare numquam debuerant: tamen quia hoc præſumpſerunt, immo conati ſunt agere, æquanimiter fatis pro veſtra deprecatione pertulimus: Et vt tantam temeritatem corrigerent, eis hortamenta & præcepta potius quàm flagella ſæpius adhibuimus. Sed horum, immo huius cõtumaciæ nullus auctor, niſi Hincmarus Rhemorum Epiſcopus extat, qui & prædictum Rothaldum, etiam ſi nunquam ad noſtra prouocaſſet iudicia nequaquam deponere debuit: ſed contemptis nobis, quantum ex ſe fuit, depoſuit, & multitudine ſuffionum noſtrarum vt periplema duxit. Denique cum noſtris auribus fuiſſet ipſius Rothaldi depoſitio intimata, mox epiſtolã Apoſtolatus noſtri miſimus, qua iuſſimus iam fatum Rothaldũ, aut honori Eccleſiæ propriæ reſtitui, aut Romam cum aliquibus de Epiſcopis vel vicariis, eorum qui illum damnaſſe videbantur, in præſentiam noſtram dirigi, aut certè ſi neutrum fieret, tamdiu poſt trigintà dierum ſpatium, depoſitores eius à Miſſarum ſolemnijs vacarent, quouſque nobis ſuper his obedire curaſſent. De qua etiam Epiſtola veſtræ tunc inti mauimus excellentiæ: ſed hãc frater Hincmarus, quid dicam audire, cum videre illam, more Dioſcori velatus, neglexerit? Neque verò moueat quamobrem Rothaldum Epiſcopum Romam venire, vel apud nos audiri ac iudicari iuſſimus: moueat canonicam ſuper hoc paternam traditionem, ac ſpecialem prærogatiuam Apoſtolicæ ſedis nos extitiſſe zelato atque ſecutos.

Apoſtolatus & Epiſcopatus exordium à Petro.

Can. 9. Ab omnibus ad Romanam ſedem poteſt appellari. Can. 8. Epiſt. 2. q. 6. c. 14.

Denique vt pauca de multis commemorem, ſi aduerſus Prouinciæ Metropolitanum Epiſcopum, vel clericus habeat querelam, iuxta Chalcedonenſes regulas, iubetur vt petat primatem dicœceſeos, aut ſedem Regiæ vrbis Conſtantinopolitanæ, & apud ipſum iudicetur. Quod tamẽ nulli dubium eſt, multò magis apud Romulenam vrbem, quàm apud Conſtantinopolitanam eſſe penitus obſeruandum. Nam & ipſe Rothaldus ſecundum Sardicenſe concilium, agendum ſibi negocium in vrbe Roma clamauit. Et beatus Innocentius Papa, ſine præiudicio Romanæ Eccleſiæ præcipit, cum cauſæ vel contentiones inter clericos tam ſuperioris ordinis quàm etiam inferioris fuerint exortæ, nulli licere relictis his facerdotibus qui in eadem Prouincia Dei Eccleſiam nutu diuino gubernant, ad alias conuolare Prouincias. Sed & Papa Iulius Orientalibus ſcribens, vtramque partem Athanaſij ſcilicet & aduerſariorum eius accelerare præſentiam, quatenus vtraque parte præſente, audiretur reus, & ab omnibus condemnatus, de cetero cohiberetur à facerdotio. Oportebat inquam, primum hoc fieri, & tunc vacante loco, alterum conſtitui. In quibus tamen omnibus multipliciter adhuc contempti, per Odonem prius hæc venerabilem Epiſcopum, ad eadem rurſus inter multa monita miſſus, videlicet, vt Rothaldus ſeductus de monaſteriali cuſtodia, vel prioris Eccleſię proprio redderetur ho nori, vel Romam cum vicarijs Epiſcoporum, qui depoſitioni illius conſenſerant, in conſpectu noſtro examinandum deſtinarent, aut poſt triginta dies, nec ipſe Hincmarus, nec ceteri Epiſcopi, qui eum damnauerant, licentiam faciendi Miſſas haberent. Sed denuo frater noſter Hincmarus in contumelia noſtra verſatus, non ſolùm non obedire nobis delegit, verùm etiam epiſtolam noſtram, quã ad eum & ad Epiſcopos qui in depoſitione Rothaldi ſibi conſenſerãt, miſeramus, apud ſe per quatuor menſes retinens, quæ de Rothaldo decreuimus, etiam inter hæc diuerſiſsalijs pro hac eadẽ cauſa noſtris Epiſtolis per nonnullos directis crebro contemptis agere recuſauit. Præterea Rothaldum de monaſterialicuſtodia, eductum, in ciuili commorari præcepit. Tandẽ aliquando nobis ſcribens miſiſſe vnà cum ceteris Epiſcopis vicarios ſuos, qui cum Rothaldo in noſtram præſentiã pernenirent: ſed dictum illis eſſe nullum ſibi aditum Italiam petrandi, præ cuſtodibus ſore, qua dere vnde venerãt redijſſe. Quo dicto quid inanius, vel ſtultius æſtimari poteſt, quã quòd ad ſolum vacuum ſermonẽ, nulla perſona ſibi reſiſtente, nullo ſibi aduerſario certo contradicente, deferere tantum opus, & ſine vlla vtilitate retrouerti? Præſertim cum ſi certiſſimè eos impeditos ne illi quominus commiſſa ſibi reſponſa vel Eccleſiaſtica negocia conſummarent, comprehenderent, zelo competenti ſuccenſi, tantò contra huiuſmodi temeratores feruentius inuehereremur, quanto hanc impietatem ab ipſis fuiſſe patratam certius noſſe vtique videremus. Verùm hæc luſoriè nobis illi vel dicunt vel operantur, cum ecce biennium tranſierit ex quo diuerſis modis pro iam fato viro laborantes, modò hoc, modò illud eis proponentibus, nihil omnino profecimus, ſed adhuc diſſimulauimus, adhuc operimur, & vt cum B. Simplicio Papa dicamus, nolumus exaggerare quod geſtum eſt, ne cogamur iudicare quod dignũ eſt. Nam docente ſancto æquè Papa Zozimo, Contumeliæ ſtudio fit, quicquid interdictum toties vſurpatur. Sanè his interim omiſſis conſideranda libet, quia priùs Odo venerabilis Epiſcopus præſentialiter poſitus, & inde ceteri noſtri legati nihil accuſationis aduerſus Rothaldum Epiſcopũ ſe detuliſſe teſtati ſunt: & illi Epiſcoporum vicarij, quibus ipſis ſuis Præſulibus, vt rationem deiectionis Rothaldi exponerent, mitti dicebantur, nebis profeſſi ſunt, ſcribentes ab itinere, quòd non ad accuſandum Rothaldum fuerint à ſuis Antiſtitibus deſtinati. Præſertim cum ſæpedictus Rothaldus in Apoſtolica quam petijt ſede, ecce octo circiter mẽſibus ſit cõmoratus; & qui hunc accuſaret, nullum nos penitus videre potuimus. Ergo cum ita ſit, reſtat, vt qui nullum patitur accuſatorem, nullo merito ſuſtineat omnino ſuæ integritatis diſpendium. Denique tunc conſtat accuſatorem examẽ ſubterfugere, quando ſe iuſtas poſſe queri omnias habere deſperat. Sic nimirum Iudæi lapidibus adulteram mulierem cõbrui debere putabant. Vbi ad verum iudicium hanc detulerit; & quod exiſtimabant videre non viderunt; & quod non putabant audire, audierunt: confuſi & reuerſi diſceſſerunt.

Epiſt. 10

Epiſt. 11.

Ioan. 8.

Sic ergo, ſic depoſitores Rothaldi cum ad examen iudicij, in quo inimici fuerunt ipſi accuſatores & iudices, venerunt in faciem ipſius, quem ſupplantare voluerunt, immobiles perſtiterunt. At vbi ad noſtrum prouocatum eſt iudicium, in quo Deo reuelante veritas ſi exaggeraretur, in lucem clareſceret, omnia falſitatis argumenta deſtructa ſunt, & fabricatores mendacij terga ſubitò conuerterunt. At verò Rothaldus Epiſcopus conſcientia purus, cõfortatione innocens, columbarum ſimplicitate, ac prudentia ſerpentis inſignis, cũ ad examen Romanæ Eccleſiæ ventum eſſe perſpexit, vbi nullũ ſuſpectum habet, nullum inimicum paſſus eſt: vbi inquam, vt ſanctus Papa Cæleſtinus ait, ſemper Catholicis ſubeuenitur, iudicium non timuit, examen ſuum renouari petiuit; & quicquid à nobis deliberari cerneret, libenti ſuſcipiendum mente diſpoſuit. Quia vt B. ait Bonifacius Papa, nullus dubitat, quòd ita iudicium nocens ſubterfugit: quemadmodum vt abſoluatur, qui eſt innocens quærit. Ergo videant accuſatores vel dãnatores Rothaldi, qua intentione cum eo iudicium ſubire refugerint: quia Rothaldus, qui eſt auctore Deo innocens, Concilium ſanctorum non ſolum non ſubterfugit, ſed & magnopere poſtulauit. Iraq; ſciat ſublimitas veſtra Deo opificẽ à nobis ſæpeſatum Epiſcopum, priſtinæ dignitati & Eccleſiæ reſtitutum. In quo vtrũ veritate fulciatur, quid de veſtra dilectione à nonnullis referatur, modò patebit. Si enim millia gẽmarum & pretioſarum ſpectarem B. Petro daretis, nec illi tã accepta nec nobis, quàm ſi nobis ſuper hoc obediatis, profuturæ exiſterent: Nimirum cum illius ſit hominum ſalutem exquirere, non cumulos theſaurorum coaceruare. Fauete ſtudẽ, quæſumus, nobis pro crebro dicto viro totiens adeuntibus, & Eccleſiam iſtã commiſſam recipiendi per vos non impedimentum, ſed præſidium prorſus inueniat. Ne, quæſumus, dicatur de nobis procedente tempore, quod nunc de Theodorico ſcripto profertur. Qui ante patrimonij vel Eccleſiarũ quas amiſerat receptionẽ, Papam Symmachũ, vtpote Arianus & ſceleratiſſ. rex, cum impugnatorib. ſuis in diſceptã-

Epiſt. 4.

Epiſt. 2.

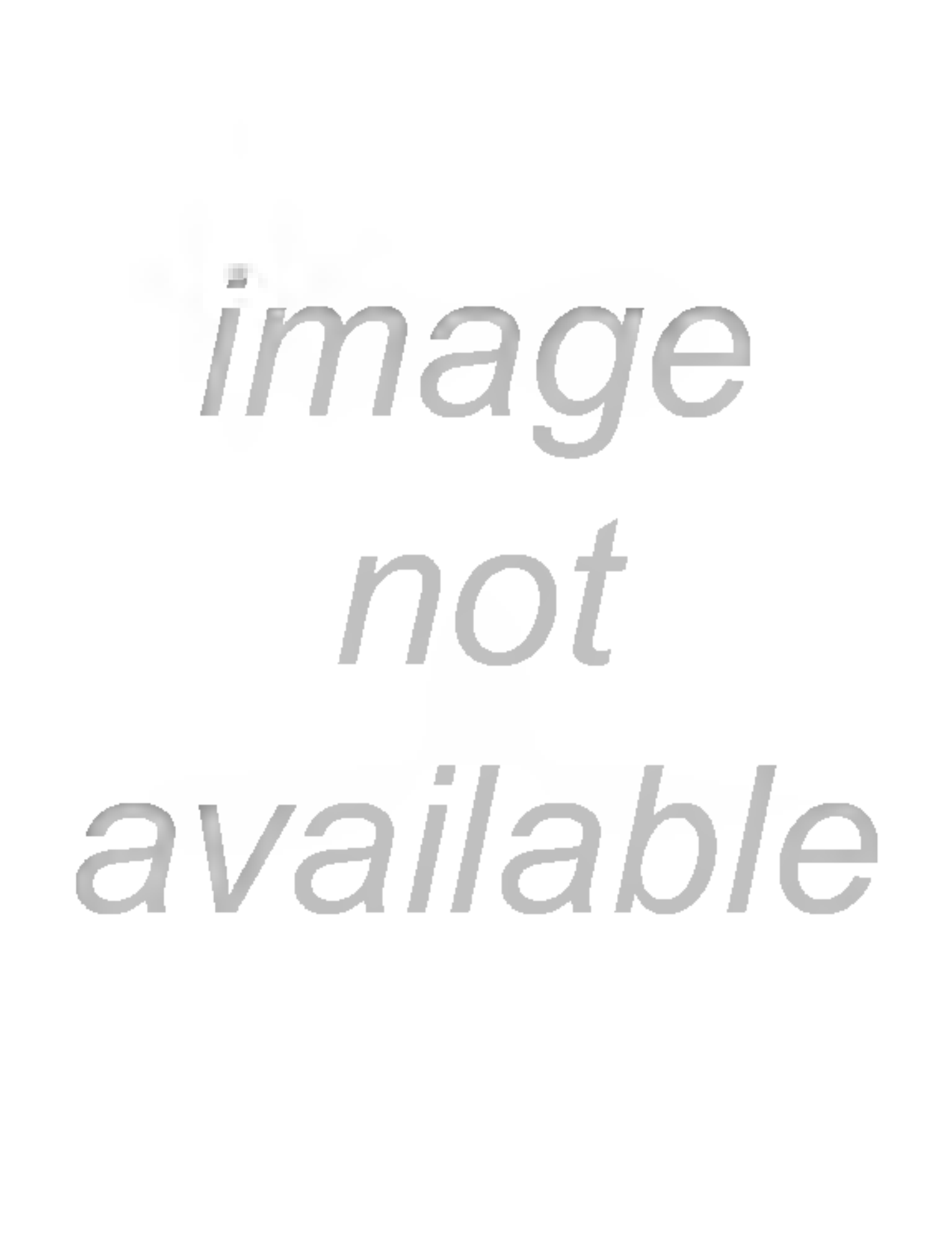
image
not
available

Hæc quippe nos in Rothaldo idcirco nouerisoperatos, vt priuilegia sedis Apostolicæ, quæ multa à vobis violata esse videbantur, & à nobis rotimpensis laborabris, vestra refistente contumacia, recuperari non poterant, auctoritate Apostolica & canonica patrum deliberatione, pristino tãdem & proprio decori retur honore. Cæterum si forte quis aduersus Rothaldum voces habet, vel si ipse à sanctitate tua iultas circa se hactenus sustineat querimonias, volumus & decernimus, vt vtraque parte conueniente, quicquid illud est, coram nostra speciali præsentia dirigatur. Quòd si nullus calumniari coram Apostolatu nostro sæpefatum virum impetere voluerit, quæ de illo decernimus illibata & imminuta consistant. Tandem aliquando vnum è duobus quod vult fraternitas tua tibi à nobis optione proposita eligat: quia vtrumque canonicum est, vtrumque ad sedis Apostolicæ pertinet priuilegium; videlicet, aut quæ de lapsefato fratre & Coepiscopo nostro Rothaldo disposuimus adimplens, in nullo refragatrix sed executrix inueniatur: aut certè Romam coram nobis, seu sancta Romana Ecclesia, cum ipso consistium sumptura, & pro hoc altercatura properare sine dilatione maturet. Ita dumtaxat, vt prius ipse Rothaldus cunctis ablatis, sicut statuimus, recuperatis honoribus, & vires longo labore fessas priori valetudini redditas resumens, diutius possideat, & suis omnibus perfruatur. Quòd si neutrum sine procurata mora fortassis agere voluerit, & refultare iis quæ de illo statuimus, solito more vlterius curauerit, ab omni sis facerdotali dignitate Dei per nos iudicio & auctoritate sedis Apostolicæ decetero sequestratus, ita vt nunquam locum satisfactionis, aut ordinis restitutionem operiaris.

EPISTOLA XLII. B. NICOLAI Papæ I.

Ostendit ab eis iniuste Rothaldum absque sedis Apostolicæ consensu depositum fuisse, quem sue Ecclesiæ restituit, multa præterea de decretalium epistolarum auctoritate commemorat, & de sententia in Episcopos nonnisi à Roman. Pont. ferenda.

Nicolaus Episcopus seruus seruorum Dei Reuerendissimis & sanctissimis consacerdotibus nostris Archiepiscopis & Episcopis apud Gallias constitutis.

Quamuis singularum Ecclesiarum, quæ propter diuersitatem terrarum multæ esse dicuntur, (cũ vna sit & vnica sponsa suo sicut ipse in Canticis canticorum dicitur: Vna est colũba mea. Et per Psalmistam: Erue de manu canis vnicam meam) pastor & Episcopus, ac Pontifex Dominus noster IESVS Christus, qui hanc creauit & redemit, existatita vt ille veraciter, ac principaliter ista sit omnia, iuxta quod fidelibus per primum Apostolum dicitur: Conuersi estis nunc ad Pastorem & Episcopum animarum vestrarum. Et iuxta quod egregius Prædicator de eo loquens, Talis, inquit, decebat vt nobis esset Pontifex: fubiturus tamen ad cælos hanc Apostolis commendauit, acper eos tamquam hæreditario iure successoribus eorum, nobis scilicet, quos pastores & Episcopos ac Pontifices super ipsam constituit, eius prouidentiæ curam indulsit: quatenus pro patribus nati filij, & pro eis constituti principes in omnem terram imitatores eorum essemus, sicut & ipsius Christi. Verùm & inter beatissimos Apostolos, sicut & ille magnus Leo scribit, in similitudine honoris fuit quædam discretio potestatis, & cum omnium par esset electio vnitamen datum est, vt ceteris præmineret. De qua forma, Episcoporum quoque est orta distinctio. Et magna dispositione prouisum est, ne omnes sibi omnia vendicarent: sed essent in singulis prouincijs singuli, quorum inter fratres haberetur prima sententia. Et rursus quidam in maioribus vrbibus constituti, sollicitudinem eius susciperent ampliorem, per quos ad vnam Petri sedem vniuersalis Ecclesiæ cura constaret, & nihil vnquam à suo capite dissideret. Quod nisi quidam ex vobis nullo interiori comprehendissent obtutu, nunquam Rothaldum Episcopum Suessonicæ vrbis sine consensu nostro depositissent, deprædarentur, & in exilium pulsum monasteriali custodiæ manciparent. Nam quomodo non omnes vobis omnia vendicatis, quia iudicia Episcoporum, quæ meritò inter maiora numerantur negocia, vestræ deliberationi tribuistis? An modicum vobis esse videtur, fratres & Coepiscopos vestros, præter Apostolicæ sedis consensum, depositioni subijcere? Quod si damnationes Episcoporum nõ inter maiora negocia dinumeratis; quorum iam causas inter maiora computatis negocia? Quid rogo de Presbyteris, vel de inferioris gradus clericis agitur, quorum apud nos quoque causa, Chalcedonensis concilij regulis, cum ratio exigit, audiri iubetur? Si Episcopos tanta facilitate deponitis; quomodo rogo, per vos; quorum vel in singulis Prouincijs habetur prima sententia, vel qui in maioribus vrbibus constituti sollicitudinem susciperitis ampliorem, ad vnam Petri sedem vniuersalis Ecclesiæ cura confluit, qui de maioribus deponendis Episcopis, nihil ad eius notitiam deferre curatis? An Episcopi de vniuersali Ecclesia non sunt, vt de illis damnandis per vos aliquid ad vnam Petri Sedem deferri non curetur? vel quomodo nil vsquam à fuo capite dissidet, cum de diiudicandis præcipuis membris Ecclesiæ, id est, Episcopis, à capite, id est, sede Apostolica dissentitis? An sedes Apostolica caput non est? Frustra ergo, vt multa præteream, concilium Sardicense ad Iulium Episcopum inter cætera dixit: Optimum & valde congruentissimum esse videtur, si ad caput, id est, ad Petri Apostoli sedem de singulis quibusque prouincijs Domini referant sacerdotes, & te sedem Petri, caput appellarem, cui de singulis prouincijs Domini referre sacerdotes debent. Econtra vos sedeo hanc despicitis, vt ad eam nihil de maioribus Ecclesiæ negocijs referre cureris, ac Episcopum, inconsulta & contempta illa deponere præsumatis, & præcipuè sedem Apostolicam appellantem.

Nimis namque absurdum est quod dicitis, Rothaldum quia ad iudicium sedis Apostolicæ prouocauit, iterum mutata voce vestra iudicia postulasse. Quod etiam si ita fuisset, à vestra fuerat fraternitate corrigendus; & quia à maiori ad minoris auctoritatis prouocasset iudicium, emendandus: licet certis non pareret possit vllis indicijs, à nostro illum ad vestra cucurrisse iudicia, quem constat in ipso articulo contra se pro ferendæ sententiæ sedem Apostolicam appellasse; & q. de fide ab illa iudicari posceret, coram omnibus exclamasse. Æquum non foret, si ad nostra se iudicia conuertisset: quamuis & si fidem Apostolicam nullatenus appellasset, contra tot tamen & tanta vos decretalia efferri statuta, & Episcopum inconsultis nobis deponere nullo modo debuistis. Quod tamen vos, vt seruata vobiscum medullitus caritate dicam, postpofuisse dolemus, & diuersorum sedis Apostolicæ Præsulum decreta, in hoc vos contempsisse negotio, non immeritò reprehendimus. Absit enim, vt cuiuscumque vsque ad vltimum vitæ fuæ diem, qui in fide CATHOLICA perseuerauit vel decretalia constituta, vel de Ecclesiastica disciplina quælibet expositata, debito cultu, & cum summa discretione non amplectamur, opuscula: quæ dumtaxat & antiquitus sancta Romana Ecclesia conseruans, vobis quoque custodienda mandauit, & penes se in suis archiuis & vetustis rièmonumentis recondita veneratur. Absit vt scripta eorum quoquomodo paruipendenda ducamus, quorum videmus Deo auctore sanctam Ecclesiam aut rosco cruore floridam, aut roris fluis fudoribus & salubribus eloquijs adornatam. Si enim ipsorum decreto, ceterorum opuscula Tractatorum approbantur vel reprobantur, ita vt quod sedes Apostolica probat hodie, teneatur acceptum; & quod illa repulit, hactenus inefficax habeatur: quanto potius quæ ipsa pro catholica fide profanis dogmatibus repellendis, pro variis & multisfariis Ecclesiæ necessitatibus & fidelium moribus diuersis tempore scripsit, omni debet honori præferri & ab omnibus prorsus in quibuslibet opportunitatibus discretione vel dispensatione magistra, reuerenter assumi? Quamquã quidam vestrum scripserint haud illa Decretalia priscorum Pontificum in toto codicis canonum corpore contineri describta, cum ipsi vbi fuæ intentioni hæc suffragari cõpiciunt, illis indifferenter vtantur, & folum nunc ad imminutionem poreftatis, sedis Apostolicæ, & ad suorum augmentum priuilegiorum, minus accepta esse perhibeant. Nam nonnulla eorũ scripta penes nos habentur, quæ non solum quorumcunque Romanorum Pontificum, verumetiam priorum decreta in suis caulis præferre nosciuntur. At nunc vbi suis animis refulgere

Cant. 1. Psal. 21.

1. Pet 2. Heb. 7.

Psal. 44.

Epist. 88.

Ordo inter episcopos.

Iudicia episcoporũ inter maiora causas numerantur, & summo Pont. referuãtur.

tare, & priuilegia tantopere nos vt in sui status incolumitate perſiſtant, elaborare non ceſſamus, quanto vniuerſæ Eccleſiæ profuiſſe, prodeſſe, ac profuturæ ſemper eſſe probantur. Dignum ergo eſt, vbi vniuerſa fabricæ moles innititur, ibi firmù validumque habeatur in omnibus fundamentum.

Decretalium epiſtolarum auctoritas.

Porrò ſi ideo non eſſe Decretales Epiſtolas priſcorum Pontificum Romanorum admittendas dicunt, quia in codice canonum non habentur aſcriptæ: Ergo nec Gregorij ſancti, nec vllius alterius, qui ante vel poſt ipſum fuit, eſt aliquod inſtitutum vel ſcriptum recipiendam, eo quod in codice canonum non habeatur aſcriptum: Ergo doctrinam eorum & ſanctiones de codicibus ſuis eradant: vt quid vel membranas occupant, poſtquam non habentur acceptæ? Sed quare multum immoremur, cum nec ipſas diuinas ſcripturas noui & veteris Teſtamenti iam recipiamus, ſi iſtos duxerimus audiendos? Etiam ncutrum horum in codice Eccleſiaſticorum canonum habetur inſertum, Sed reſponſuri ſunt iſti, qui non ad obediendum potius quàm ad reſiſtendum ſemper parati ſunt, dicétes, quod inter canones inueniatur capitulum ſancti Papæ Innocentij, cuius auctoritate doceatur à nobis vtrumque Teſtamentum iam eſſe recipiendum: Quamquam in ipſis primitiuis canonibus, multum eorum contineatur ex toto inſertum. Quibus ad hæc aſſerendum eſt: Quoniam ſi vetus nouumque Teſtamentum recipienda ſunt, non quòd codici canonum ex toto habeantur annexa, ſed quod de his recipiendis ſancti Papæ Innocentij prolata videtur eſſe ſententia: Reſtat nimirum quòd Decretales Epiſtolæ Romanorum Pontificum ſunt recipiendæ, etiam ſi non canonum codici compaginatæ, quoniam inter ipſos canones vnum beati Leonis capitulum conſtat eſſe permixtum, quo ita omnia decretalia conſtituta ſedis Apoſtolicæ cuſtodiri mandantur, vt ſi quis in illa commiſerit, nouerit ſibi veniam negari. Ait enim capitulo quinto ſuorum Decretalium: Ne quid verò ſit quod prætermiſſum à nobis ſorte credatur, omnia decretalia conſtituta, tam beatę recordationis Innocentij, quàm omnium deceſſorum noſtrorum, quæ de Eccleſiaſticis ordinibus & canonum promulgata ſunt diſciplinis, ita veſtræ dilectioni cuſtodiri mandamus, vt ſi quis in illa commiſerit, veniam ſibi deinceps nouerit dencgari. Dicendo verò, omnia decretalia conſtituta, nullum de decretalibus, conſtitutis prætermiſit, quod non mandauerit eſſe cuſtodiendum. Et rurſus aſſerendo, omnium deceſſorum noſtrorum, nullum Pontificum Romanorum qui ante ſe fuerit, excepit, cuius ita non præceperit Decretalia conſtituta ab omnibus cuſtodiri, vt ſi quis in illa commiſerit, veniam ſibi deinceps nouerit denegari.

S. Leo epiſtol. 1.

Itaque nihil intereſt, vtrum ſint omnia decretalia ſedis Apoſtolicæ conſtituta inter canones conciliorum immixta, cum omnia in vno corpore compaginari non poſſint, & illa eis interſint, quæ firmitatem his quæ deſunt & vigorem ſuſ aſſignent: Præſertim cum Synodalia geſta inter quæ ipſi canones ſtatuti ſint in codice canonum non habeantur, ſed à nobis omni cultu debito veneretur. Conſonat autem huic beatiſſimo Papæ Leoni, ſanctus & ſecundiſſimus in decretis ſuis Papa Gelaſius, ita inquiens: Decretales Epiſtolas, quas beatiſſimi Papæ diuerſis temporibus ab vrbe Roma pro diuerſorum patrum conſultatione dederunt, venerabiliter ſuſcipiẽdas decernimus. In quo notandum, quia non dixit, Decretales Epiſtolas, quæ inter canones habentur, nec tantum, quas moderni Pontifices ediderunt; ſed quas beatiſſimi Papæ diuerſis temporibus ab vrbe Roma dederunt. Dictis autem diuerſis temporibus, ctiam illa tempora vir ſanctus comprehendit, quæ crebrè ſentibus paganorum perſecutionibus, ad fedem Apoſtolicam deferri cauſas Epiſcoporum difficillimè permittebant. His ita diuina ſauente gratia præſtabatis, oſtendimus nullam differentiam eſſe inter ea Decreta, quæ in codice canonum habentur ſedis Apoſtolicæ præſulum, & ea qua præ multitudine vix per ſingula voluminum corpora reperiuntur. Cum omnia & omnium deceſſorum ſuorum decretalia conſtituta, atque Decretales Epiſtolas, quas beatiſſimi Papæ diuerſis temporibus ab Vrbe Roma dederunt, venerabiliter eſſe ſuſcipiendas & cuſtodiendas, eximios præſules Leonem ſimul & Gelaſium manda ſſe probauimus. Quamuis & hoc quod ſæpe commemoratus beatus Leo Apoſtolicæ ſedis Antiſtes ad Anaſtaſium Theſſalonicenſem Archiepiſcopum ſcribit, quorundam veſtrorum præſumptionem potentiſſimè ſeriam, & quòd talia negotia nobis inconſultis diffinire minimè debeatis, manifeſtè denunciat, ait enim: Nam cum maiora negocia & difficiliores cauſarum exitus liberum tibi eſſet ſub noſtræ ſententiæ expectatione ſuſpendere, nec ratio tibi nec neceſſitas fuit in id quod menſuram tuam excederet deuiandi. Et item deinceps: Præſertim, inquit, cum etiam ſi tale aliquid mereretur, expectandum tibi fuerit quid ad tua conſulta reſcribetur. Et paulò poſt: Sed etiam ſi quid graue intolerandumque committere, noſtra erat expectanda cenſura, vt nihil ipſe prius decerneres, quàm quid placeret, agnoſceres. Quod nos quoque de Rothaldo vobis non irrationabiliter dicere poſſumus: quia dum octo ferè annos ventilauerit is, nec ratio vobis, nec neceſſitas fuit in id quod menſuram veſtram excederet iudicandi: Sed etiam ſi quid graue intolerandumque committeret, noſtra erat expectanda cenſura, vt nihil prius decerneretis, quàm quid nobis placeret, agnoſceretis.

Codex canonum.

Gelaſius in Decret. excerpt. canonicis.

Sed dicitis: Iudicia Epiſcoporum non eſſe maiora negocia, nec difficiliores cauſarum exitus iudicamus. Qui quanto gradus ſunt præcipui, & in Eccleſia Chriſti ſublimiores, tanto cum de horum ſtatu vel caſu agitur, maiora negocia & difficiliores cauſarum exitus agitari vel haberi creduntur. Ipſi quippe primi in Eccleſia, ipſi arundinem tenentes metantur ſanctam Hieruſalem, ipſi fabricæ Dei præſunt, ipſi ſpeculatores ciuitatis Dei ſunt, ipſi arietes, ipſi paſtores gregis Dominici, ipſi columnæ domus ſummi Regis exiſtunt: An maiora negocia, cauſas inferiorum clericorum eſſe conijcitis, vt horum cauſas nobis & Epiſcoporum vobis negocia tribuatis? Quamuis & inferiorisgradus clericorum cauſas apud nos, cũ tempus vel res exigerit, eſſe ſiniendas: Et diuerſa proculdubio colligamus, ſicut beatus Papa dicit Innocentius. Si quæ autem cauſæ vel contentiones inter clericos tam ſuperioris ordinis, quam inferioris etiam ſuerint exortæ, vt ſecundum Synodũ Nicænam congregatis eiuſdem Prouinciæ Epiſcopis iurgium terminetur, nec alicui liceat, ſine præiudicio tamen Romanæ Eccleſiæ, relictis his ſacerdotibus, quibus in eadem prouincia Dei Eccleſiam nutu diuino gubernant, ad alias conuolare prouincias. An maiora negocia Metropolitanorum tantum eſſe fatemini? Sed audite rurſus quid de Epiſcopis ſanctus aſſeueret Leo. Quibus, inquiens, & ſi dignitas communis eſt, ordo tamen generalis eſt, & reuera vnus de ſeptem Eccleſiæ gradibus eſt, Metropolitanorum ſcilicet & reliquorum Epiſcoporum ordo. Et quod dicit Apoſtolus: Oportet Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe, non video minus Metropolitanis quàm ceteris Epiſcopis conuenire, niſi ſorte Epiſcopatu ſe priuet, quiſquis Metropolitanorum ad ſe, hoc Apoſtoli dicti, non eſtimet pertinere. Vnde nos non minoris numeri, nec alteriusfamæ accuſatores, teſtes vel iudices quærimus in negotijs Epiſcoporum, quàm exigimus in cauſis Metropolitanorum. Vnde tam illorum, quàm iſtorum negociorum nobis exitus referuari meritò volumus & iure decreuimus. Totius enim Eccleſiæ Deo auctore generaliter ſollicitudinem gerimus, & omnium vtique qui Eccleſiam faciunt cura conſtringimur, atque omnium quorum nos maxima cura expectat, noſtrum præcipuè debent promereri iudicium, ſicut Innocentius ad Alexandrum ſcribens Antiochenum, non ſcilicet ſolùm Metropolitanorum, ſed & omnium omnino faceredotum, quibuſcumo vniuerſorum, qui ſe de ouibus principaliter diuinitus Petro commendatis eſſe non neſciunt: id eſt, non ſolùm cunctorum, qui de illorum numero ſunt, de quibus Dominus principi Apoſtolorum dixit: Tu aliquando conuerſus, confirma fratres tuos: ſed etiam qui de his piſcibus ſunt, qui intra rete, quod ab ipſo ad litus trahi ſpecialiter ſuſſum eſſe ſe recognouerunt. Adhuc tamen percontari propter contentioſos liber, quænam iudicia, vel quorum eſſe maiora negocia prædicatis, ſi Epiſcoporum cauſas non inter præcipua computatis negotia? An laicorum & vulgarium populorum iudicia inter maiora negocia ponitis, quos penè quotidie cuſtos veſtris & ſine veſtris epiſtolis ad diſcutiendos & iudicandos ſuſcepimus, & diſcuſſos vel iudicatos vel abſolutos dimittimus? Denique aut ſecularium iudicia inter maiora, & Epiſcoporũ inter minora negocia collocabitis, & vobis epiſcoporum, nobis laicorum iudicia reſeruabitis: aut certè ſi Epiſcoporum iudicia ſunt maiora negocia, iuxta Leonem, licitum vobis eſſe o/e buit, hæc ſub noſtræ ſententiæ expectatione ſuſpendere.

Epiſcoporum dignitas.

Epiſt. 1.

Epiſt. 88.

Epiſcopatus vnus ex ſeptem eccleſiæ ordinibus 1. Tim. 3.

Epiſt. 20.

Luc. 22.

Aut si personæ iudicandi tale aliquid mererentur, expectandú vobis fuerat, quid ad vestra consulta rescriberem. Absurdum est enim, vt laicos quoſque & minimos qui sunt in Ecclesijs vestris, nostro mittatis iudicandos & addatis quotidiano labori, & Episcoporum qui præcipua Ecclesiæ membra sunt, vestræ subdatis deliberationis arbitrio.

His verò tandem omissis, Deo duce, scitote, nos quod temeritate magistra perperam à vobis commissum est, & quod inconsultis nobis in Rothaldo fratre & Coepiscopo nostro præsumptuosè perpetrastis (eriam si nunquam sedem Apostolicam appellasset) contra Dei auctoritatem & beatissimorum Petri ac Pauli principum Apostolorum, seu omnium decessorum meorum, necnon & sanctorum trecentorum decem & octo patrum, qui apud Nicæam sub Constantino Pio principe conuenerunt, penitus euacuantes, & in irritum ducentes, præfatum Rothaldum priſtino gradui, priſtinę dignitati, priſtino reddidisse prorsus honori: ita vt diuina mysteria conficiendi priorem facultatem adeptus, omnique sacerdotali reſtitutus officio, sine cuiuslibet contradictione, propriæ receptæ profit Ecclesiæ, à qua inconsultis nobis expulsus est.

Denique cum ante biennium scriptis & verbis instanter egissemus, vt idem Rothaldus, aut propriæ redderetur ecclesiæ, aut certè Romam cum vicarijs vestris & ipsius accusatoribus, ad examinandum & iudicandum nobis destinaretis, & nihil apud vos impetrare potuissemus, dum modo hoc modo illud apud vos excusandas excusationes in peccatis objceretis: tandem aliquando Deo inspirante, & Nicænæ nobis synodi decreto suffragante, quo inter cetera præcipitur, vt suis priuilegia seruentur Ecclesijs, ratum duximus iam fatum Rothaldum, memores scilicet priuilegiorum Apostolicæ sedis, vinculis quibus illum ne veretur officio nec suæ præesset ecclesiæ colligatis, quia nos non censuimus, absoluendum. Nequeenim tam stolidus, tamue poterit traditionis terminatæ deuius inueniri, qui ceteris Ecclesijs priuilegia seruari, & soli Romanæ Ecclesiæ adimi debere perhibeat, quæ omnium ecclesiarum magistra, mater & caput est.

Pſal. 140.

Epist. 11.

Si quis autem tacita sorte non audet aperta visitatione fateri Romanæ huiusce modi ecclesiæ priuilegia non fuisse, quibus sedes Apostolica aliorum sibi gradum præsulum facultatem habuerit diſſoluendi, præter quod prisca rerum probatione, & nonnullarum recitatione scripturarum conuincitur, testis est beatus Gelasius, quem idcirco ad testimonium super his perhibendum produximus, quia hunc non solum vita & doctrina plurimum commendat, verum etiam rem de qua agitur, in paucis asſtruit & ostendit, nobis videlicet breui sermone propinans quod de multorum voluminum fontibus hausit. Scribens enim Episcopis per Dardaniam constitutis, inter cetera, Nec planè, ait, tacemus quod cunctis per mũdum notum est Ecclesiæ quoniam quorumlibet sententijs ligata Pontificum, sedes Petri Apostoli, ius habeat resoluendi, vtpote, quæ de omni Ecclesia fas habeat iudicandi. Item idem ad Episcopos Orientales: Quingentos, inquit, annos constituta Christi cos velle subuertere, cum triginta annorum lex hominum non possit abrumpi. Sanctum Athanasium ideo non damnatum à synodo Orientis, quia sedes ista non consenserit, vel sanctum Ioannem Constantinopolitanum, sanctum Flauianum. Si ergo hac non consentiente sola, ij damnati à synodo Orientis, non potuerunt esse damnati; consequens est etiam quicadem sola damnante sine synodo damnatus fuerit, damnatus sit. In quo inter cetera notandum est, quia si hos qui post quingentos annos statuta Christi tentabant subuertere, tanta vir sanctus increpatione redarguit, cum triginta annorum lex hominum non possit abrumpi: quanto magis exprobrandi sunt qui ea etiam post octingentos & eo amplius annos, nituntur euellere? Quæ verò statuta Christi dixerit, inferius declaratuit, cum sola sede Apostolica nõ consentiente neminem posse damnari, & sola ea consentiente, qui damnatus fuerat, damnatum haberi expoſuit. Statuta itaque CHRISTI dixit post quingentos annos subuertere: quia iam quinquies centum circiter anni prætierierant, quando venerabilis Papa dicit, sedem Apostolicam hæc statuta Christi promeruisse.

Priuilegia enim sua à CHRISTO Ecclesia Romana per Petrum consecuta est, & ipsa sunt statuta CHRISTI, quæ quidem tunc post quingentos, nunc post octingentos annos exinanire conantur: Ecclesiæ inquam Romanæ adeo sunt antiqua & vererata priuilegia, vt Nicæna synodus, sicut Bonifacius Præsul Apostolicus Episcopis per Thessaliam constituris scribens, ait: non aliquid super eam ausa est confituere, cum videret nihil supra meritum suum posse confiteri: Omnia denique huic nouerat Domini sermone concessa: Si omnia, ergo & Episcoporum iudicia. Perhibenie autem beato Bonifacio, quod Nicæna synodus super eam (haud dubium quin Romanam Ecclesiam) non ausa sit aliqua constituere, cum videret nihil supra meritum suum posse confiteri; omnia denique huic nouerat Domini sermone concessa: & obiurgante sancto Gelasio eos qui constituta CHRISTI volebant subuertere, cum priuilegia Romanæ sedis moliebantur infringere: manifestè datur intelligi eadem esse constituta CHRISTI, quæ sunt omnia illa quæ huic Ecclesiæ synodus Nicæna nouerat Domini sermone concessa. A tempore quippe quo synodus Nicæna fuerat consummata, nondum quingenti vsque ad Gelasium annitranſierant, vt de Nicæna synodi statutis tantus vir dixisse videatur, cos post quingẽtos annos statuta Christi velle subuertere.

Reſtat ergo, vt illius temporis mentionem fecerit, à quo quingentorum circiter annorum curricula vsq; ad se deoluta poterant comprehendi. CHRISTVS enim priuilegia constituta, in Petro diſpoſita vel firmata, Romanæ contulit Ecclesiæ, super quam nihil synodus quæ libet ausa est merito constituere, cum sciat illi Domini sermone concessa. Diſpensationem quippe redemptionis humani generis ante tempora secularia, DOMINVS omnipotens penes se ordinatam custodiens, tempore carnis ostendens ascensurus ad cœlos, in Apostoli Petri, per quem & Apostolatus & Episcopatus sumpsit exordium, confeſſione curaque præcipua collocauit, qui tunc per se & deinceps per suæ solicitudinis hæredes circa humanum genus, quæ sibi Dominus commendauit, non deſtitit exhibere.

Hæc enim ille & successores eius extunc agere non omittunt, modo verbis, modo decretorum suorum Epistolis ab vrbe Romana diuerſis temporibus datis, commiſſarum sibi ouium protidentiam principaliter exercentes. Itaque Rothaldum Episcopum, de quo hactenus nostris contempſtis obedire mandatis, tandem à nobis, immo à Deo priſtino gradui reſtitutum benignè ſuſcipite: quia ille Euangelicus filius rediens non solum ſuſcipi meruit, ſed & dignus paternis complexibus inuenitur, & annulum fidei recepit, & stola circundatur, per quam quid aliud quam Sacerdotij declarantur insignia? nec probabilis extitit apud Patrem senior filius quod inuiderit recepto, nec tantum meriti habuit penes patrem perseuerando, quantum noxæ contraxit non recipiendo germanum.

Luc.15.

Ergo ſuſcipite illum vt fratrem, ſuſcipite inquam illum, vt mea viſcera. Solicitos autem vos pro ſalute, libẽter audio: contra caput etiam ſi faciendum eſt, non libenter admitto. Cui manus porrigenda eſt, vobiſcum porrigo: cui porrigo, mecum porrigite. ſi cui autem aliquid donaſtis, & ego: Nam & ego & ſi quid donati ,ppter vos, in perſona Chriſti, vt nõ poſſit deamur à Satana; non enim ignoramus verſutias eius, qui ſuper diſceſſione lætatur. Apoſtoli verò declarate benignitatis verba ſunt, ſicut ea viri beatiſſimi ſedis Apoſtolicæ Præſules, Innocentius & Boniſacius ſapientiſſimè replicarunt. Porrò quiſquis contra hoc noſtri Apoſtolatus decretum poſt notitiam eius ſe efferens, ſæpeſato Rothaldo Epiſcopo, ad recipiendam & regendam Sueſſonicæ vrbis Eccleſiam, aliquod palam vel occulte præparauerit offendiculum, vel ſi perſonæ ipſius quoquo modo inſidiatus extiterit: Quinimmo ſi quis veſtrum, ad Eccleſiam recipiendam, illi tamquam frater fratri adiutorium non præſtiterit, vtpote qui videt fratrem ſuum neceſſitatem habere, & claudit viſcera ſua ab eo, & veluti is, in quo caritas Dei non manet, ab ipſa caritate quæ Deus eſt, & à corpore ſanguinis CHRISTI, & à nobis qui membra illius

2.Cor.2.

Innocentius ep.27

1.Ioan.3.

sumus, habeatur omnimodis alienus. Porrò ne iustitiam tegere nostræ tantum videamus voluntatis arbitrio, ac per hoc æstimemur Canonicis legibus contraire, sanctimus atque decernimus, quatenus sæpe dictus Rothaldus venerabilis Episcopus paratus sit omni regulariter posceti de se, quia Deo proprio nulli parti fauere volumus circa iustitiam, coram sedis Apostolicæ Præsule reddere rationem. Ita duntaxat, vt secundum majorum diffinitiones, ante omnia quæ prius posfederat, integro iure recipiat, adeo vt talis sit in omnibus, qualis ante sententiam contra se probatam fuisse dignoscitur. Sicque demum Ecclesia recepta, & episcopatui libera securitate possesso proximis & amissis rebus, & ipsis resumptis viribus, vestitus quoque & spiritalibus armis tectus, accusatoribus respondeat suis. Et vnde impetitur plenissima studeat hos qui foris atque intus sunt, satisfactione certificare.

EPISTOLA XLIII. B. NICOLAI PAPAE I.

Clero & plebi consistenti Suession.

Hortatur vt Rothaldum recipiant, cuius innocentiam, & iniuſtam depoſitionem oſtendit.

SIcut piorum parentum est de orbitate natorum acri vale lamentatione lugere; ita deuotorum filiorum proprii est de patris amissione vehementi mœrore affici, & ardore valido cruciari: Acper hoc contra naturam quodammodo agitur, si vna pars sine alterius parte societatis anxietur & doleat. Sed in hoc vos, carissimi filij, sicut de vobis frequens narrat opinio, nequaquam Deo gratias, frigidi, extitistis ingrati. Denique nullus dubitat quas deuotio vestra proprio destituta præsidio, ipsa quantum ad hominem pertinet, orphana remanens, varias & multiplices calamitates pertulit. Sed ille qui fidelibus discipulis dixit: Non relinquam vos orphanos, non solum præsenti sua maiestate protexit, sed etiam propitia, qua desolati & destituti eratis, pro sua redonauit pietate rectorem: nobis qui in eo viuimus, mouemur & sumus, ad eum vobis reddendum nutu suæ miserationis interius imperans, & competenter erudiens. Ecce enim venerabilem virum Rothaldum fratrem nostrum & Coepiscopum nostrum; vestrum autem patrem, Pastorem atque magistrum, cuius longa iam eruditione instructi, cuius olim sacri verbi pane refecti, cuius diuturnis laboribus & vigilijs circumseptι, cuius magisterio & doctrina Deo estis auctore refecti, prioris in sulis sacerdotij & priſtinis redintegratum honoribus, ac omnibus episcopatus officijs restauratum, vestræ Laicæ deuotioni & piæ dilectioni remittimus. Habetis præterea in hoc beatæ recordationis Athanasij prudentissimi sacerdotis exemplum: cuius tolerantia, cui non consolationi sit? cui non Ipem faciat, eius inexpectata reuersio? Eijcitur Ario persequente, sed reuocandus Domino proſcquente. Passus est carcerem, passus est angustias: Nec mirum si vir Apostolicus ea passus est, quibus se Apostolus gloriatur exercitatum. In his tamen omnibus secutus est illum qui sibi in tribulationibus se placere testatur, sugatus illinc, & in nostris partibus roboratus est. Denique hinc ei redintegratus status est, & in hac Sede requiem communionis inuenit, à qua semper Catholicis subeuntur. Sancti autem Papæ Cælestini verba sunt hæc, quæ nos Rothaldo possimus non inconuenienter aptare, præter id quod ille reuerendi Athanasij, & blasphemi Arij mentionem fecit: In præsentiarum verò Hinc marus perſequens, & Rothaldus innocens in causa sunt. Gaudete itaque fratres in Domino, & iterum dico gaudete: modestia vestra nota sit omnibus hominibus. Exultate filij charissimi, & de reddito vobis patre, Deo immensas gratias perſoluite.

Lætamini oues Dominicæ, ac pro restituto pastore, summo Pastori Laudum officia canite. Congratulamini filij excelsi, exite obuiam, & tripudiantes cum hymnis & Psalmis & canticis spiritalibus, altisona Domino præconia concinentes, illum suscipite cum honore, audite eum cum hilaritate, obedite ei sicut patri reuerendissimo, sicut magistro, & in omnibus circa eum vt deuotissimos vos quietissimosque filios exhibete, scientes diuinum præsidium proculdubio non ei defuturū & quamdiu spiraculum omnipotentis erit, & halitus vitæ sibi rabit in naribus meis, solatium nostrum in suis opportunitatibus illi affuturum. Qua de re rursus Apostolatus nostri præceptione, vestræ vnanimitati iubemus: quatenus taliter agere vestra fatagat industria, vt in nullo sine affectione circa iam fatum virum & Episcopum vestrum reperiamini: sed ita nostris pro eo monitis pareatis, vt animaduerſio, quæ de contemptu nostri oriri poterat, in retributionem iustæ merceois concedente Domino conuertatur.

EPISTOLA XLIV. B. NICOLAI PAPAE I.

Rothaldum ſuæ Eccleſiæ tamquam innocentem reſtituit, & omnes qui ſibi contradixerint, aut rem aliquam Sueſſionenſis Eccleſiæ vſurpauerit ni excõmunicat.

NIcolaus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei Reuerendiſſimo & ſanctiſſimo Rothaldo Epiſcopo ſancti æ Eccleſiæ Sueſſonicæ.

Deceſſorum exempla meorum imitans, mirabiliumque virtutum eorum flagrantiam ſequens, oportet omnibus largam me huius Eccleſiæ, quæ mater eſt omnium Dei Eccleſiarum, pietatis vbera præparare, atque vniuerſis vndique ad eam confluentibus, tamquam fidelem & prudentem ſummi patris familias ſeruum, apertum eius exhibere miſericordiæ gremium. Et ideo quia conſtat ſanctitatem tuam Metropolitano tuo, & quibuſdam eius ſequacibus te imperentibus, nobis inconſultis gradus tui iacturam ſuſtinuiſſe & Eccleſia propria caruiſſe: ac deinde nobis etiam decernentibus hanc minime hactenus recepiſſe, & iuxta quod iuſſeramus, nullam tuę dilectionis reſtitutionem habere: Nos hanc depoſitionem, vtpote quæ ſine vlla noſtra ratione irregulariter eſt effecta, depoſitionem nec fuiſſe nec eſſe deliberamus, cum etiam nec fuerit dies, qua & ab ſentem & preſentem non inter Epiſcopos habuerimus, ſcripſerimus & coluerimus. Et ideo auctoritate Dei omnipotentis, & beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli, & omnium deceſſorum meorum ſedis Apoſtolicæ Præſulum, priſtino gradui ac priſtinæ reformamus Eccleſiæ: ita vt quicunque tibi ad recipiendam Eccleſiam olim tibi commiſſam, vel ad Epiſcopale miniſterium peragendum aliquatenus impedierit, donec acquieſcat, & tibi obſtendi conatum deponat, ſacroſanctis miniſteriis, & ab Eccleſiæ ſit ingreſſu remotus, atque ab omni communione fidelium ſequeſtratus.

Quia quem præſentaliter nemo accuſat, nos inter damnatos habere nec poſſumus nec debemus. Præcipuè cum damnatores tuos vel vicarios eorum, frequentibus Apoſtolatus noſtri vocauerimus aſpicibus, & nullum ipſorum te accuſantium videre penitus quiuerimus: Sed tantum quidam præſens poſitus, & alij ſcriptis ſuis nobis ſignificauerunt, quòd nulla te accuſatione impetere voluiſſent: ſed nec etiam ſi ſecundum iuſſionem noſtram venire potuiſſent, aduerſus ſanctitatem tuam accuſationes aliquas attuliſſent. Et proinde, quia per tot curricula temporum ſuſſicientibus datis indiciis, nullus ad tui accuſationem acceſſit, præcipuè cum tu ad reddendam rationem paratus ſemper extiteris, nos te nec damnare poſſumus, nec inter damnatos relinquimus. Reſumat ergo venerabilitas officium olim commiſſum, fruatur beneficio diuinitus tibi collato, vtatur Epiſcopali miniſterio, priſtina dignitate reſumpta recipiat Eccleſiam quam tibi Dominus commendauit, & quam tu quoque bonis initijs perceppiſti, & veraciac multiplici fama teſtimonium tibi dante, dignis ſucceſſibus adornaſti: ita vt ſine quacumque & cuiuſcumque contradictione vel impedimento talis habearis in omnibus, qualis ante prolatam in te excommunicationis & depoſitionis ſententiam extitiſſe agnoſceris. Sane, ne iuſtitiam regere noſtræ tantū videamus voluntatis arbitrio, ac per hoc æſtimemur Eccleſiaſticis legibus obuiare; ſancimus, vt ſanctitas tua priùs receptis omnibus quæ ante poſſeditæ dignoſcitur, & Eccleſiæ poteſtate fruens, & per aliquod tempus in offenſe gubernans, reſumptis viribus, & ſibi ablatis omnibus redintegratis: ſic demum ſi qui ſint qui tibi aliquid coarentur obijcere, ſortiatur

& valida-

Ioan. 14.

1. Cor. 5.

Epiſt. 4.

Philip. 4.

& valida cum ipsis disceptationis luctamina aggrediatur. Et iuxta quod ratio dictat, & sacræ prædicant sanctiones, vestitus cum vestito & armatus cum armato, Ecclesiastico more, tempore à nobis prædoctinando coram sedis Apostolicæ Præsule contra tuos aduersarios conflictum, quicquid regulariter diffinitum fuerit, proculdubio suscepturus.

Quia verò de sanctæ Ecclesiæ Suessonicæ, vel de sibi cõpetentium aduersorum locorum rebus, multi multa detractasse ac diuersis modo hactenus illis frui dicuntur; sanctimus atque decernimus, vt post secundam & tertiam conuentionem & admonitionem sanctitatis tuæ, quisquis res præfatæ Ecclesiæ, quibus tu aliquando ad vsum vel sustentationem illic seruientium vel tibi obsequentium fruisse dignoscetis, retinere, & sibi vlteriùs absque voto tuo vendicare tentauerit, & illas qualescunque & vbicunque, & quando tecum fuerint possidendas, prædictæ Ecclesiæ Suessonicæ minimè dimiserit, tamquam sacrilegus anathematis reus vinctus, ab Ecclesiæ gremio atque sacro corpore & pretioso Domini nostri Iesu Christi sanguine, donec præsenti decreto nostro acquieuerit, habeatur omnibus modis alienus: & tamquam violentus inuasor, atque tyrannus, sit Christianorum communione prius quàm tuis rite vt qui huiusmodi in communione susceperit, simili pœna teneatur astrictus.

1. Pet. 5.

Scripta per manum Petri Notarij Regionarij & Scriniarij sanctæ Romanæ Ecclesiæ, mense Ianuario, Indictione XV. B. 5. tertiadecima.

Bene vale, in nomine Domini.

EPISTOLA XLV. B. NICOLAI PAPÆ I.

Parcit Franconi, qui Conciliabulo Metensi consenserat: modò Theugualdum & Guntharium, inter Episcopos non recipiat, & ab eiusdem Gunthary communione abstineat, eumque hortatur, vt Lotharium ad salutem reducere conetur.

Franconis meminit Regino I. 2. Chron.

NIcolaus Episcopus Seruus seruorum Dei Reuerendissimo & sanctissimo Fratri Episcopo Tungrensi.

Exultationis tuæ litteris per Richardum venerabilem Diaconum tuum fuscepis, professio sanctitatis tuæ, qua te in nullo à sede Apostolica dissentire manifestas, quamquè nobis à te minus quam à nullis aliis sperabamus offerendam, nos plurimum exhilarauit. Sed confessio nihilominus in Domino exultare fecit. Eo enim quo veniam petiris, deliquisse vos procul dubio demõstratis: & reuera qualiter sine delicto euadere poteratis, qui secundum in Concilio vanitatis, & sinon fauendo, certè tacendo, si non scribendo, professiõ tua non resistendo, prosanisgestis declaramini consentisse? Ecce enim Dominus per prophetam dicit: Quasi tuba exalta vocem tuam, & annuntia populo meo scelera eorum. Ergo quia non annuntiasti, peccasti, & quoniam vidisti & tacuisti, proculdubio consensisti. Verumtamen postquam viuificante gratia te fore viuificarum per confessionem exeuntem aspicimus, quê introrsus labe mortuum putabamus, incomparabiliter exultamus: & gratias Auctori omnium bonorum immensas exoluimus. Et hoc iam tibi diuinitus non imputari optauimus, quod tibi, quomodocumque excesseris, remitti à Domino postulamus & quantum in nobis est, excordetibi ignoscimus. Quod beatum Leonem omnibus quiin Ephesino latrocinio consentiendo errori deliquerant, amputato totius auctore scandali, solo videlicet Alexandrino Dioscoro, pepercisse non ignoramus. Quid autem mirum, si Guntharius, quê dicitis vti vetito tibi officio; Apostolicam flocci pendere sententiam non metuit; qui diuina præcepta totiens paruipendisse conuincitur? Claret verò, & cunctis manifestè datur intelligi, etiam si nulla alia prauitatis fuæ præstitisset indicia, qualis ante pœnam extirit, qui sæpius pœnam talem exhibuit; & quam debitè percussionem promeruit, qui etiam post, vnde magis percuti debeat, admittere minimè recusauit. Ille autem Apostolicis instituris inobediens & erratus, fiudente quo nuper cælestibus oraculis semper obuiasse sepertus, dicitur antiquo videlicet aduersario, ticut Leo rugiens, iuxta primum Apostolum, circuit quærens quem deuoret, sed tamen ad propositum redeamus, & votis tuis quantum possumus, Deo præstante, misericorditer annuamus. Itaq; si Theugualdum Episcopum, sicut profiteris in catalogo episcoporum nõ receperis quousque de eo humanius tractemus, & si Guntharium ministerium sibi vetitum vsurpantem, non solum inter Episcopos non receperis, sed nec ipsi, nec fautoribus eius cõcaueris, & in eli in scelere permanente Episcopaliter contradixeris, & secundum vires in nullo à constitutis & sententijs ab Apostolica sæde præsule probatis deuiaueris; sed de cetero pro side Catholica, & correctione fidelium, ac pro conseruandis Pontificis sedis Apostolicæ priuilegijs nobis confensueris, nobiscum pro viribus decertaueris, fratres quoque & proximos tuos nobiscum spere hortatus fueris, Deus omnipotens intercessione Apostolorum principum Petri ac Pauli vincula omnium peccatorum tuorum absoluat, & quicquid humanitus, quod in oculis maiestatis eius displicuit, egisti, tibi misericatus indulgeat, & te benedictionis fuæ gratia replens, ad beatitudinem vitionis fuæ perducat. Ceterum admonemus te, vt si verè Episcopus es, verè te ordines, te salues, in te gloriam Regis Lotharij exquiras, ita vt vestra vnanimitas nobis arctius hærens, vultus ipsius admoneando, blandiendo, fiadendo: in reliquo autem, & breuitatem præsentis temporis exponendo, aperiendo pœnas inferni, cælestia regna ante oculos proponendo cureris, quod agere nullatenus potestis, nisi carnem suam quam odio habens ipse Apostolus à se proiicit, recisso membro meretricis, nostro & vestro iudicio hortatus & ipsonè, falte m inuitus reiecerit. Optamus sanctitatem tuam in Christo bene valere. Dat. 15. Cal. Octobris, Indictione 14.

1. Cor. 6.

EPISTOLA XLVI. B. NICOLAI PAPAE I.

Damnat Suessionensis Concilij acta, & Clericos in eodem concilio Hincmari auctoritate depositos restituit: ostendit præterea nequaquam huiusmodi acta à Benedicto Pontifice fuisse confirmata.

Vide not. C. Sec. Sueff. fup. fub Leon. IV.

NIcolaus Episcopus seruus seruorum Dei, Reuerendissimis & sanctissimis confratribus nostris Archiepiscopis, & Episcopis, qui per gratiam Dei & deuotum nostrum apud Suessonicam Vrbem conuenere.

Reuerendissimum fratrem & Coepiscopum nostrum Egilonem de vestro sacro collegio ad Apostolici cam peruerientem sedem magna cum exultatione fuscepimus, & deagnita per eum omnium vestrum status incolumitate lætiores effecti, Auctori grates immensas rependimus. Illud præcipuè bonum, atque iucundum arbitrantes, quoniam vos fratres licut corpore, ita & mente in vnum coh.bitasse comperimus, & in deiectorum fratrum relcuatione vnum cor, & vnam animam vna cum spiritu nostro possedisse cognouimus: Spiritus quippè sancti præsentiam testatur congregatio facerdotum, & in medio sui Dominum habere se monstrant, qui in ipsius nomine conueniunt in idipsum. Nosetenim clamorem eorundem deiectorum spernere clericorum ratio nulla tinit, & ad vociferationes eorum ad sedê Apostolicam ét sub decessoribus meis frequenter emissas sures obturare paterna caritas non permittit. Portamus quippe onera omnium, qui grauantur, quinimo hæc portat in nobis beatus Apostolus Petrus, qui nos in omnibus (vt confidimus) administrationis fuæ protegit, actuetur hæredes. Verùm cum nonnulla scripta sedi Apostolicæ diuersis temporibus delata, vel etiam absedata ob huius reperiendam rei certitudinem, diligenter inuestigaremus: Accidit vt etiam (Deo reuelante) acta Concilij, quod auctore fratre & Coepiscopo nostro Hincmaro præfatos viros segregasse dignoscitur, ab eodem venerabili Antistite nobis dudum transmissa cum actionibus pro Rothalde venerabili Episcopo veniremt ad manus, in quibus quanta reprehentionum inueniatur congeries, si voluerimus exhibere per singula, facilius chartæ, quàm verba deficient. Ibi namq; fallitas in ipso mox actionum inuenitur principio.

Philip 4.

An

An nó falsitas, cum sponte peruenisse deiecti illi ad Ecclesiæ
ianuas pro sua necessitate scribuntur, qui venisse probantur
inuiti? Præcipuè cum Vulfadus ibidem non fuerit, cuius nomen inter peretium nomina fallaciter extitit recitatum? Ibi
ante tempus examinisiam iudicatum, & ante legitimum iudicium condemnatum fuisse dinoscitur. Ibi ante audientiam,
& ante certum numerum collectorum Episcoporum presbyteri, diaconique priuationi ministeriorum suorum subduntur: ibi Metropolitanus Antistes modo sua iura deponit,
modo resumit: modo subesse synodo, modo præesse: modo
do quasi accusatus, modo accusator, modo iudex accedit: &
pro libitu proprio vicibus alternantibus cuncta disponens,
more cuiusdam animantis, non semper vnius eiusdemque coloris apparet. Ibi, inquam, nolentes proclamare coguntur,
& tamquam accusatores, libellum proclamationis porrigere
compelluntur, licet renorem libelli iuxta morem gestis
frater noster Hincmarus non inferuerit, cum eiusdem nonnulla minus & necessaria probetur inseruisse: ibi absens, & vt
illic habetur, ægrotus additur, & dolor super dolorem appo-
nitur, dum absens Vulfadus libello quasi præsens ascribitur,
& in lecto iacens nunquamque reclamans societatem habere
cum præsentibus reclamatoribus falsò præteritur. In quo
consideradum, quia si leges Dei etiam de rebus pecuniariis
quæ extra nos sunt ægrorum respondere non cogunt; quantominus à Domini sacerdotibus infirmus quilibet compelli
ad querimoniam debuit denegocio, quod in eundem ipsum
constari dinoscebatur, & quod hunc ad depositionis casum
impellere probaburi? quo dolore in hac vita maior vbi quæsoest? & vt strictim pene omnia complectamur, ibi sola obedientia sub Patribus, quam Apostolus præpositis exhibere
iubet, reputatur in culpam, & qui prælati iudicio temerè non
restitere, sed humiliter colla supposuere, seueriſſimè puniuntur. Ibi qui nulla propria noxa deliquere, hæreticorum
damnationem tanquam hæretici incidere, & qui misericordiam petiuere, nec iustum iudicium percipere meruere.

Concilia in Dei nomine inchoanda. Col. 5.

Sed quid mirum si textus & finis eiusdem concilij accepti non sunt, quando in nomine Domini iuxta morem inchoatum non est? Nam cum Apostolo; Omne quodcumque facitis in verbo aut in opere, omnia in nomine Domini Iesu facienda præcipiemur, ritus Ecclesiasticus in colligendis concilijs, id obseruet, & in hoc dumtaxat (obdito permittente diuino iudicio) fuerit prætermissum. Constat proculdubio non eos in nomine Domini congregatos extitisse, ac per hoc eum
minimè in fide medio habuisse, qui tale concilium, immò cõuenticula sua de sanguinibus contra pſalmistam congregauere, & quoddam animal imitati nonnisi extinctis propris filiis, posse subsistere putauere. Iam verò si idem concilium ab
Apostolica sede fuisse prærenditur approbatum, quemadmodum id verſura fuerit cauillarione ab Apostolica sede perceptum, frater mitati vestræ breuiter intimamus. Denique frater & Coepiscopus noster Hincmarus, de memoratis clericis
Vulfado scilicet & collegis ipsius, quod sibi visum est, consum
maro mox præcessori meo beatæ recordationis Leoni præsu-
li non semel supplices litteras misit, quatenus idem concilium approbans, auctoritate Apostolica roboraret. Quod ille non
solum minimè annuit, verum etiam agere foliciter renuit, dicens, Id circo se petitiones eius pro confirmanda synodo, in
qua depositi præfati viri fuerant, suspendisse, eo quòd per alios ex his Episcopis, qui synodo resederant, vt dubitatio
torer radicitus euulsa, statuta eiusdem synodi destinare debuisset: præcipuè cum ibidem legati sedis Apostolicæ præ-
fentes non fuerint. Postremo eo quod hi quos ille auctoritate
synodi affirmabat depositos per proprias litteras ad sedem
Apostolicam appellauerint, & vellent sua se Apostolica audi-
ri pra sentia, & tunc si culpabiles inuenirentur, non annuerent
canonicam sustinere censuram. Sed venerabilis Hincmarus
sciens vtique concilium istud (vt supra ostensum est) repre-
hensionibus non paucis respersum; acta quidem illius per ne-
minem Episcoporum, qui his interfuerunt destimauit; vt tamen firmarentur denuò, precibus agere non cessauit; sed de-
iectorum irerato clamore crebrescente cæricorum, nec sic
quod petebatur, laudabilis Præsul indulsit. Præcepit autem
per alteram sua sanctionis epistolam, vt idem frater Hincmarus ad Concilium cum illo occurreret, ad quod suum ipse
legatum, Petrum videlicet Episcopum Spoletanum è latere
suo direxerat, ad renouandum scilicet iudicium vice sua: &
congregatis rursus episcopis ad depositorum reclamantium,
auxiliante Domino, triuinandum, ac sopiendum negocium.
Ita vt si eisdem delectis clericis contigisset, vt in ipsa debuissent depositione persistere, & obedire renuissent, sedemque
Apostolicam iterum expetissent, ne sedis Apostolicæ distoueretur priuilegium, illis ad eam veniendi non negaretur licentia; cum quibus præcepit, vt frater Hincmarus, vel missus eius veniret: quatenus cum fratribus suis episcopis æquum de
his iudicium conferre potuissent, & vtraque parte conuenientes causas eorum eadem sedes sancta canonicè diffinisset.

Psalm. 5.

Verùm ille qui prius Episcopum, legatum videlicet concilij sui sedis Apostolicæ vitioni subtraxerat, etiam suam audientiæ ab eo delignatæ præsentiam subducens, probauit de se
illa quæ dicta sunt, videlicet quòd tale Concilium statuerit,
quale superius strictim monstratum est. Interea eo voti effectu frustrato, Apostolicæ sedis Pontifex Leo, qui fratris Hincmari propositum nouerat, ab hac luce subtractus est. Cumq;
sanctæ memoriæ Benedictus vir Apostolicus ei succeſſisset in
ordine Pontificatus, rursus Reuerendus Hincmarus arma
præparat, & eidem summo præsuli tamquam suarum inexperto verſutiarum latenter subripit, & in ipso confectrationis
eius principio suadet, vt Concilium quidem ad votum vnius
hominis congregatum firmaret; non tamen ei vllo modo
subripi, aut suaderi potuit, vt à iustæ diffinitionis & discretissimæ moderationis tramite vel aliquantulum declinaret. Verum tamen, sicut videre est, & ipsi iam sortitan agnouistis,
ita per quoddam priuilegium concessum, illius Concilij roboraurit institutum; vt auctoritatis summam sedi Apostolicæ referuaret, & vt vobis iam scripsimus, ita tribuit honorem alteri, vt sibi quod tribuerat, non demeret. Vnde actum est, vt quod malè petitum fuerat, spiritu docente Dei, benè sapiens præsul concederet; & nihil proficeret humana subreptio, vbi pectus tanti Pontificis diuina replebat influio; nec obesset cuiusdam suasio, vbi antisistitis sancti prudès obtuit & prouidentissima moderatio, dum in nullo spriuilegio tenorem præmiserit, quod sic decretum est ab eo, manendo incontusa quæ petebantur, si ita essent per omnia, quæ de illa synodo sibi à fratre nostro Hincmaro ferebantur. Interposuit enim ancipitem in eo sententiam dicens: si ita est nostroque vt scripsris præsulatui intimasti, & gestorum serie demonstrasti, rata sas eadem quidem diffinitiones Apostolica promulgamus fore auctoritate: licet ipse huius tenoris circumstantia
de collati priuilegijte xru excipiens, & nostræ visioni subduxerit, & aliorum notioni subtraxerit. Interferens Insuper
quæ idem summus Pontifex aut nûquam, aut aliter sanxerat.
Ipse namque de memoratis diffinitionibus dixit, ratas easdem
Apostolica promulgamus fore auctoritate, semperque manere statuimus, & sequentia, quæ ipse quidem aliter posuit.
Frater verò Hincmarus quædam addens, plura subtrahens,
vel commutans, aliter perfecurus est.

Leo quartus.

Sed adhuc & in alio mira fratris Hincmari rursus accedit astutia, & soli proprio voto fauens se immiscet prudentia. denique cum Apostolicæ & reuerendæ memoriæ decessor noster Papa Benedictus ei priuilegium, de quo nunc diximus, contulisset; ita quæ in eo continentur firmauit, vt suspensam sententiam his iungeret, & vt per omnia sedi Apostolicæ sua priuilegia, sicut iam fati fumus, & auctoritatis propriæ iura, quæ in hoc & nos quoque secuti sumus, inuiolabilia referuaret; interponens præterea nodos anathematis in eos, quibus per hibendum censuit, ne quilibet contra eadem canonica cõstituta, & decreta pontificum Romanorum pontificatui obuiasset, id est, ne quis vel contra illa, quæ fratri Hincmaro cõceſſerat, vel quæ sedi propriæ reteruauerat, agere tentauisset; sed ille quæ horum suo libitu fuere consexit, omnium notitiæ patefecit; quæ autem sedis fuit Apostolicæ referuata iura, cunctorum notioni subduxit. Testantur hoc exemplaria eiusdem priuilegij, quæ ab eo sunt ad sedem Apostolicam diuerso tempore missa. Quantum verò à tali scriptorum deprauatio ac mutilatio nocear, ipsi iam potuistis aduertere, qui in Concilio videntes, quædam ipsius constituti sicuti vestro relatu didicimus, quædam verò non videntes; cœptum circa oppressos pium laborem deterriti minus perfectum deseruisse nunc dinoscere mini, nisi nostris instructi monitis,

& no-

& nostris itidem confortati litteris inueniremini. Miserat enim sæpe memoratus Antistes egregiæ recordationis decessori meo per scripta sua, quod iidem clerici ad vicinos Episcopos prouocauerint, contra se libellum proclamationis deferant, iudices sibi elegerint, & cætera quæ longum est numerare, significans. At ille diuinitus inspiratus, ei rescribens: Si, inquit, ita est, nostro quæ vt scripsit præfulatui intimasti, & gestorum serie demonstrasti, quod frater Hincmarus de rexta penitus eralit, ratas eas dem (subauditur distinitiones) Apostolica promulgamus, non in omnibus, vt ipse addidit, sore auctoritate, semperque manere statuimus. Deinde subiungitur est, quod ipse longè aliter mutauit scribens, vt inde quæstio, nullis aliquando temporibus oriatur. Nuncautem cum ita non fuisse, tam à nobis, quàm à sancto Concilio vestro extiterit comprobatum, quod suggesserat, meritò in irritum decretum est quod contra delectos non impliciter imperetur. Sed ad propositum redeamus. Igitur tandem aliquando clericis sæpe memoratis, qui semper ad Apostolicam sedem appellauerè, etiam nobis litteris suis pro delectione sua querimoniam exponentibus, non fuit dilatum diu, non fuit nobis tacendi libertas, quibus maior cunctis Christianæ religionis zelus incumbit: Ac ideo primum quidem fratri & Coepiscopo nostro Hincmaro misimus, vti commemoratos Vulfadum scilicet, collegaque ipsius clementi animo studeret ad reuocare, depositaque omni funditus animositate, de restitutione ipsorum sanctè fraternè tractaret, atque misericorditer consummare contenderet. Alioquin ad Concilium vobiscū, quibus & nos quoque pro hoc ipso scripsimus, simul occurreret: quatenus omnes in vnum conuenientes, causas eorundem clericorum examinaretis, & non aliqua emergente discreptatione, Deo præ oculis habito, diffiniretis. Si verò quelibet inter partes discreptatio proueniret, ad sedem Apostolicam nostrum suscepturæ speciale iudicium personæ vices tenentes vtriusque lateris conuenirent, quo Dei gratiæ iuuamine peracto, suscepimus nos inter litteras complectendæ dilectionis omnium vestrum manifestissimè significantes, crebro memoratos clericos totius consona voce concilij dignos gradduum suorum receptione pronunciatos, vbi nulla (licut eisdem litteris vestris reperimus) discreptatio prouenit, nulla (sicut putatum fuerat) varietas alia, atque alia defendentium accidit: nullus accusator, nullus condemnator repertus est: sed cunctorum vna eademque sententia, atque in restitutione ipsorum diffinitio claruit, eisdem innoxijs à cunctorum vnanimitate miodis omnibus approbatis: quamquam vos non egeritis solemniter, minimè (secúdum quod nos decreueramus) sedi Apostolicæ plena relatione actionum seriem referantes; adeo vt propemodum ipsius vestri concilij gestis incognitis, ad diffiniendum quid de sæpedictorum clericorum statu penè retraiteremur, nisi labor præcessorum nostrorum apud nos in rerum gestarum scripturis inuentus, nos ad se tandem perficiendum pleniter animasset. Debuistis enim quicquid de Ebbonis delectione, relegatione, horum clericorum promotione, & ipsius Ebbonis iterata repulsione, ad aliamque Ecclesiam migratione, vel vndecumque ibi quippiam ventilatum est, nobis scripto vnanimiter, pleniter, ac fideliter intimare; non solum autem nobis intimare, verùm etiam monumentis insertum ad pleniorem penes nos notitiã, & certitudinẽ referuare. Sed quia hoc negligentia prætermissum est, saltem nũc omni diligentia, procurate, vt quæcũq; super hac re scripta tam à nobis prius, & nunc, quàm à vobis edita reperiuntur, & quid hinc Coepiscopus Hincmarus, & illi clerici deiecti sedi Apostolicæ suggesserint, atque retulerint; in volumen vnum ordine, quo missa sunt, redigantur, & Apostolicæ sedi (vt cõpetens est) vobis eorum exemplaribus refertatis, summo studio dirigantur. Quod cum diligenter actum fuerit; tunc profectò plenè scire possumus, cuncta vos in concilio strenuè peregisse, & quod hactenus omissum est, hoc ordine Christo iuuante recuperabitur. In quo tamen agendo venerabilem Vulfadum præ cæteris abundantiorem conuenit curam arripere.

Demũ verò volumus vos esse sollicitos, vt si de cetero tale quid forte contigerit euenire, pro quo conuentum in regionibus vestris fieri facerdotum præcipiamus; hoc inter cetera nulli penitus obliuioni tradatis: sed post omnia id agere maiorum more studiosissimè satagatis. Arridet tamen huic vnanimitatis vestræ sententiæ, atque diffinitioni etiam fratris & Coepiscopi nostri Hincmari professio: quia non solum eosdem fratres, & antea se minimè ab officio suspendisse, vel iudicasse, aut à gradibus eiecisse, siue in repulsione ipsorum subscripsisse, verum etiam & nunc ad synodum sicut nos præcepimus conuenisse, & his quæ de restitutione illorum cæteri Antistites consensere, paratissimè annuisse, & obtemperare curare restatur, cuius etiam nomen in Epistola synodica (sicut nostra relatio indicat) vnà cum nominibus vestris, qui simul conuenisse dinoscimini, pariter ascriptum inuentum est. Illud tamen videre libuit, quod idem Antistes ? crebrò memoratos clericos ab officio se minimè suspendisse, vel iudicasse, aut à gradibus eiecisse fatetur; præsertim cum hæc non veritate fulta multis esse probantur indiciis, quæ superius summatim tetigimus, & nunc ea vel plura commemorare studio breuitatis omittimus. Nam nisi ille eos etiam ante omnem audientiam, & adhuc cum ad se non accusantes, sed misericordiam postulantes accesserint, ab officio suspendit; quid est quod in actis conciliij sui, quæ ipse ad sedem Apostolicam misit, ab eo suspensi ab officio fuisse memorantur? quibus cũ tacens nihil ipse responderit; quid aliud nisi vera eos persecutos, silentio suo tribuit patenter intelligi? & è diuerso illi super quo querelas suas crebro dicto sanctæ memoriæ Leoni Papæ mittebant? vel quem nisi eum suum impulsorem à gradibus proprijs, & insestum sibi, quem circa se veluti patrem benignum debebant cognoscere, frequenti relatione pandebant? Postremò nisi ille in deiectione ipsorum subscripsit, immo nisi totius depositionis eorum seriem ipse scripsit; quid quod & in subinde memorato priuilegio, quod sibi ab Apostolica sede roborari petijt, beatæ memoriæ decessor ineus ad eum loquens, quòd ipse diffinitiones illas in synodo cum cæteris Episcopis collectas, iuxta relationem vtique suã proprijs digitis roborauerit, manifestat? Quod si dicit nunquam se in illa synodo scripsisse, ergo nec decessor noster aliquam ei synodum priuilegio suo firmauit: quippe cum ipse eam, quam auctoritate Apostolica stabiliuit, propris digitis ipsius roboratam specialiter suisse commemorat.

Igitur fratres carissimi nos in prædictorum clericorum restitutione gradus, omnibus hactenus argumentis rité collectis, & omnium vestrum hortatu generali incitante consensu omnimodam conuenientiam præbere potuisse agnoscite. Sed quoniam non secundum decretum nostrum eorum examinatio mera & perfecta discussio prouenit, nec promotio, nec abiectio ipsorum in synodali conuentu quali fuerit, liquidò reperta est, nec Apostolicæ sedi sufficienti relatu nonstrata; idcirco paululum à consummanda restitutione ipsorum interim deliberatium consensum nostrum coercere necessarium duximus. Verùm quia in decernendo & in iudicando quod canonicè deliberatum est, ac in restituendis sæpe dictis clericis, atque in omnibus Deo præduce sicut decuit, & ordo popolcit, nostra præcessit auctoritas; conuenientes ac honestum est iuxta postulationem vestram, nostræ firmationis perfecta subsequatur integritas, eo dumtaxat ordine, vt frequentius intimati clerici, qui euidentissimè irregulariter ab officio graduum suorum suspensi fuisse noscuntur, & hinc sedem Apostolicam sæpissimè prouocasse nonnullis indiciis cõprobantur: Ante omnia prælitinis gradibus, & officijs reformati consistant, ita vt prioribus redditi gradibus & ordinibus, & quodammodo suis omnibus rebus reuestiti, vires adcursus impetentes se integras habeant. Non enim inermis cum armatore iré conflictum inire potest. Quibus videlicet gradibus, ac officijs fruentibus eis, & Coepiscopo nostro Hincmaro licentia sit inter totius huius capedinem anni sæpedictos exhibere clericos ab ordinibus suis canonicè fuisse deiectos: ita vt quicquid habet calumniarum, perfequendi & exequendi fibi sit omnino facultas. Quod si totius huius anni circuitu dilapso, contra eos nullam iustam apud sedem Apostolicam querimoniã cõposuerit, nec illos appetere de quocũq; vel cuiuscũq; reatu, vel excessu, seu dãnatione studuerit, ipsis quidẽ deinceps in ordinibus permanentib. nos profectò nulli torpori dabimus operam, nec vllo pacto à summa cellabimus diligentia, donec aut ipse nunc illos iustè comprobet restitutos, aut iustè per se quondam offendat remotos. Alioquin nos

subsequenter exhibere proculdubio conuenit, non solùm sperfratos clericos præiudicialiter, absque canone ab officio sequestratos, verùm etiam ordinatorem eorum inconuenienter, ac sine consequentia Ecclesiastica, regiminæ præfulari priuatum.

Quod planè præter eum nullus, vt remur, omnino dubitat, nullus profectò non prædicat; quandoquidem & nobis ita claret (quantum autumare possumus) quemadmodum his, qui in illo tempore præsto fuisse memorantur. Illud tamè carissimi præterendum inter cetera fore non duximus, quòd (quantum relationis vestræ seriesinnuit) minus cautè quàm sanximus regularia constituti nostri executi fuisse edicta. Nos quippe, etsi appellantium sedem Apostolicam clericorum, & ad iudicium eius prouocantium causam, propter amouendũ à vobis prolixioris laboremitineris, illic audiri, vel etiam diffiniri statuimus; non tamen quemquam eorum promouendum, vel ad eminentiorem ordinem prouehendum indulsimus, quemadmodum nunc factum esse vestro fauore per scripta vestra didicimus. Miramur insuper & quærimus, quænam illa sit summa rei, quam vos nostræ auctoritati referuasse prætendiitis, & hanc inuenire non possumus. quam enim nobis summam referuastis negocij, cuius adeo finem perducere maturastis, vt nobis inconsultis, etiam pastoralem restitutis conferre sollicitudinem pateremini? & qui ad eos pristino gradui reformandos nostræ auctoritatis equistis, ad promouendum responsum nostrum nequaquam præstolari duxistis. Quantum autem filius noster Carolus Rex id à nobis exegit, fed nos vestrã caritatem & honorificentiam, quos iam conuenire iusseramus, meritò conseruantes, nullo pacto priusquam rerum nobis exitus per vos patefieret, consensum in hoc præbituros semper ei rescripsimus: quod fratres saltẽ ad vicem minimè custodientes, laudo vos, fed in hoc non laudo.

1. Cor. 11. Porrò si quilpiam sedem Apostolicam per Sergium sanctæ memoriæ Papam, Ebbonem quondam Archiepiscopum indignum clericali communione sanxisse perhibet; nouerit quia talem sedes Apostolica debuit Ebbonem, donec synodali eius examine causa discuteretur, habere, qualem ab aliis habitum non ignorabat. statutum quippe in magna & veneranda Nicæna fynodo legerat, vt de his, qui communione priuantur seu ex clero, seu ex laico ordine Episcopis, per vnãquamque prouinciam sententia regularis obtineat, vt hi qui abijciuntur ab aliis, non recipiantur. requiratur autem, ne pusillanimitate, aut contemptione, aut alio quolibet Episcopi vitio videatur à congregatione seclusus; donec igitur auctoritate sua huiusce modi pusillanimitate, aut contemptione, aut aliquolibet vitio examinatio, vel diludicatio prouenirer, A-Annonius de gestis Franc. lib. 5. cap. 16. Can. 5. postolica sedes nihil agere debuit, nisi quod egit: Videlicet, vt ab aliis abiectum ipsa nequaquam indiscusse susciperet: præcipuè cum prædictus Ebbo non quasi pro depositione fuia queritans, & legitimè restituì volens, examine pra cedente sedem Apostolicam appellauerit: fed (vt codex Episcopalis indicat) à contumacibus fuasus, & his vinctus repentè & reccciliari ab ea pallio decorari quærens, & quasi Episcopus inter Episcopos, nulla causæ fuæ discussione præuenienie, communicari poscens, ad eandem summam Sedem accesserit, à qua iã reprobatus ab aliis, meritò debuit reprobari, donec fupplex ab ea sese canonicè polceret adiuuari. Nam conftat (vt sanctus Epist. 12. Papa scribit Gelasius) vniuscuiusque synodi constitutum, quod vniuersalis Ecclesiæ probauit assensus, nullam magis exequi sedem præceteris oportere, quam primam, quæ & vnamquamque synodum & sua auctoritate confirmat, & ocontinuata moderatione custodit, pro suo scilicet principatu quod beatus Petrus Apostolus Domini voce præceptum, Ecclesia nihilominus subsequente, & tenuit semper, & retinet. Verumtamen qualifcumque fuerit, vel quæcumque pertulerit Ebbo à le ordinatis, qui nihil præter humilitatem, & obedientiam exhibuere, nullum prorsus intulit offendiculum: Epist. 91. quoniam & beatissimus Leo ad Mauros scribens, ita de quodam Maximo præcepit dicens: Maximum quoque licet reprehensibiliter ordinatum, tamen si Donatista iam non est, & ab spiritu scismaticæ prauitatis alienus est, ab Episcopali quã- Anastas. us II. in epist. ad Anastasium Imp. quoquomodo adeptus est, non repellimus dignitate. Et Anastasius eiusdem Apostolicæ sedis præsul, quod mali bona ministrando sibi tantummodo noccant, nec Ecclesiæ sacramenta commaculent, ad Anastasium principem scribens euidentissima ratione demonstrat. Optamus sanctam fraternitatem vestram in Christo nunc & semper valere. Dat. 8. Idus Decembr. Indict. quintadecima.

EPISTOLA XLVII. B. NICOLAI PAPAE I.

Eadem ferè quæ in superiori, & eadem penè verba.

Nicolaus Episcopus seruus seruorum Dei, Reuerendissimo & sanctissimo confratri nostro Hincmaro Archiepiscopo Rhemensi.

Epistolam beatitudinis tuæ cum epistola fynodi missam per Legatum eiusdem vestri sacrati collegij, Egilonem videlicet, fratrem & Coepiscopum nostrum suscipientes, & tam ex ipsis epistolis, quam ex verbis eiusdem Venerabilis viri denotionem, & fupplicem parentiam tuam, quam erga fedem Apostolicam habes, etiam nunc agnouimus, perpetuamque beneuolentiam tuam, quam circa deceptos fratres & filios alacriter exhibuisse te dicis, laudamus. Nimirum qui & secundum Apostolum, fleuisse te cum flentibus indicas, & nũc gaudere cum gaudentibus manifestas, quorum & nos quoq; clamorem clericorum spernere, ratio nullafinit, & ad vociferationes eorum ad sedem Apostolicam etiam sub decessoribus meis frequenter emissas, aures obturare paternæ curas non permitit. Portamus quippe onera omnium, qui grauantur: quinimo hæc portat in nobis B. Apostolus Petrus, qui nos in omnibus (vt confidimus) administrationis suæ protegit, ac tuetur hæredes. Verùm cum nonnulla scripta sedi Apostolicæ diuersis temporibus delata, vel etiam ab ea data, ob huius reperiendam rei certitudinem, diligêter inuestigaremus: Accidit vt etiam (Deo reuelante) acta concilij, quæ auctore te præsatos viros segregasse dinoscitur, ante à vobis dudũ transmissa cum actionibus pro Rothaldo venerabili Episcopo venirent ad manus, in quibus quanta reprehensionum inueniatur congeries, si voluerimus exhibere per singula, facilius charta, quam verba deficiunt. Ibi namque falsitas in ipso mox actionum inuenitur principio. An non falsitas, cum sponte perueniísse deiectos illos ad Ecclesiæ ianuas pro sua necessitate ipse describas, qui veniísse probantur inuiti? Præcipuè cum Vulfadus ibidem non fuerit, cuius nomen inter petentium nomina fallaciter extitit recitatum? Ibi ante tempus examinis iam iudicatum, & ante leginimum iudicium condemnatum fuisse dinoscitur. Ibi ante audientiam, & ante certum numerum collectorum Episcoporum presbyteri, diaconique priuationi inimiciorum suorum subdunter: ibi Metropolitanus Antistes modo sua iura deponit, modo resumit: modo subest synodo, modo præest: modo quasi accusatus, modo accusator, modo iudex accedit: & probitu proprio vicibus alternantibus cuncta disponens, more cuiusdam animantis, non semper vnius ciusdemque coloris apparet. Ibi inquam nolentes proclamare coguntur, & tanquam accusatores libellum proclamationis porrigere compelluntur, licet tenorem libelli iuxta morem gestis non inseruerit, cum eisdem nonnulla minus etiam necessaria proberis insertisse: ibi ablens, & vt illic habetur, agi otus additur, & dolor super dolorem apponitur, dum ablens Vulfadus libello quasi præsens ascribitur, & in loco iacens num quam quæ reclamans societatem habere cum præfentibus reclamatoribus falsò prætenditur. In quo considerandum est, quia si leges sæculi etiam de rebus pecuniarijs, quæ extra nos sunt, ægrotũ respondere non cogunt; quantominus à Domini facei doribus infirmus quidem compelli ad querimoniam debuit de negocio, quod in eundem ipsum conflari dinoscebatur, & quod hunc ad depositionis casum impellere probabatur? quo dolore in hac vita maior vbi quæso est? & vt strictim pene omnia complectamur, ibi fola obedientia subditorum, quam Apostolus præpositis exhibere iubet, reputatur in culpam, & qui prælati iudicio temerè non reflitere, fed humiliter colla fupposuére, feuerissimè puniuntur. Ibi qui nulla propria noxa deliquere, hæreticorum damnationem tamquam hæreticí

Rom. 12.

Cura Pontificis Romani.

incide-

incidere, & qui misericordiam petiuere, nec iustum iudicium percipere uiderere.

Concilia in Dei nomine inchoanda. Col. 5.

Sed quid mirum, si textus & finis eiusdem Concilij accepti non sunt, quando in nomine Domini iuxta morem inchoatũ non est? Nam cum Apostolo; Omne quodcumque facitis in verbo aut in opere, omnia in nomine Domini Iesu facienda præcipiente, ritus Ecclesiasticus in colligendis conciliis, id ob seruatur, & in hoc diabolus (abdito permittente diuino iudicio) fuerit præter missum: Cõstat proculdubio non eos in nomine Domini congregatos extitisse, ac per hoc eum minimè in sui medio habuisse, qui tale Concilium, immò conuenticula sua de sanguinibus contra Psalmistam congregauere, & quoddam animal imitati nonnisi extinctis proprijs filijs, posse subsistere putauere. Iam verò iidem Concilium ab Apostolica sede perceptum, fraternitas tua non nescit. Denique de memoratis clericis, Vulfado scilicet & collegis ipsius, quod tibi visum est, confummato mox præcessori meo beatæ recordationis Leoni præsulinon semel supplices litteras misit, quatenus idem concilium approbans, auctoritate Apostolica roboraret. Quod ille non solùm minimè annuit, verùm etiam agere sollicitè renuit, dicens, Idcirco se petitiones tuas pro confirmanda synodo, in qua depositi præfati viri fuerant, suspendisse, eo quod per aliquos ex his Episcopis, qui in synodo resederant, vt dubitatio foret radicitus euulsa, statuta eiusdem synodi destinare debuisse; præcipuè cum ibidem legati sedis Apostolicæ præsentes non fuerint. Postremò quod hi quos tu auctoritate synodi affirmabas depositos per proprias litteras ad sedem Apostolicam appellauerint, & vellent iterũ sua se Apostolica audiri præsentia, & tunc si culpabiles inuenirentur, non annuerent canonicam sistinere censuram. Sed venerabilitas tua (cùm vtique Concilium istud (vt supra ostensum est) reprehensionibus non paucis respersum; acta qui dem illius per neminem episcoporum, qui his interfuerant destinauit; vt tamen firmarentur denuo, precibus agere non cessauit, sed deiectorum iterato clamore crebrescente clericorum, nec sic quod petebatur, laudabilis Præsul indulsit. Præcepit autem per alteram fuæ sanctionis epistolam, vt ipse ad Concilium cum illis occurreres, ad quod suum ipse legatum, Petrum videlicet episcopum Spoletanum, & latere suo direxerat, ad renouandum scilicet iudicium vice sua: & congregatis rursus episcopis ad depositorum reclamantium, auxiliante Domino, trutinandum ac sopiendum negotium. Ita vt fi eifdem deiectis clericis contigisset, vt in ipsa debuissent depositione perstistere, & obedire renuissent, fedẽq; Apostolicam iterum expetissent, neipsius Apostolicæ sedis dissolueretur priuilegium, illis ad eam venientibus non negaretur licentia; cũ quibus præcepit, vt tua fraternitas, vel missus eius veniret: quatenus cum fratribus suis episcopis æquum de his iudicium conferre potuisset, & vtraque parte cõueniente causas eorũ eadem sancta sedes canonicè distinuisset.

Psal. 15.

Leo 19.

Verùm qui prius episcopum, legatum scilicet Concilij tui sedis Apostolicæ visioni subtraxeras, etiam tuam audientiæ ab ea designatæ præsentiam subducens, probasti de te quæ dicta sunt, videlicet quod tale Concilium statueris, quale supprius monstratum est. Interea te voti effectu frustrato, Apostolicæ sedis & beatæ recordationis Pontifex Leo, qui fraternitatis tuæ propositum nouerat, ab hac luce subtractus est: cũq; sanctæ memoriæ Benedictus vir Apostolicus ei successisset in ordine Pontificatus, rursus reuerentia tua arma præparat, & eidem summo præsulitamquam suarum inexperto versutiarum latenter subripit, & in ipso consecrationis eius principio suadet, vt Concilium quidem ad votum vnius hominis congregatum firmaret; non tamen ei vllo modo subripi, aut suaderi potuit, vt à iustæ distinitionis & discretissimæ moderationis tramite vel aliquantulum declinaret. Nam sicut videre est, & ipse liquido nosti, qui eiusdem priuilegij paginam penes te habere repositam dinosceris, ita per priuilegium tibi concessum, illius concilij roborauit institutum; vt auctoritatis summam sedi Apostolicæ referuaret. Vnde actum est, vt quod malè petitum fuerat, spiritu docente Dei, bene sapiens præsul concederet; & nihil proficeret humana subreptio, vt pectus tanti Pontificis diuina repletbat insusio; nec obesset cuiusquam suasio, vbi antistitis sancti prudens obuiauit & prudentissima moderatio; dum in ipso priuilegio tenorem præmiserit, quod sic decretum est ab eo, manendaincõnussa quæ petebantur, si ita essent per omnia, quæ de illa synodo sicut sibi à sanctitate tua referebantur. Interpositum enim ancipitem in eo sententiam dicens: si ita est, nostroque vt scripris præfulatui intimasti, & gestorum serie denonstrasti, ratas easdem quidem distinitiones Apostolica promulgamus fore auctoritate: licet tu huius tenoris circunstantiam de collati priuilegij textu minus simpliciter excipiens, & nostræ vitioni subduxeris, & notioni subtraxeris. Interserens insuper quæ ille aut nunquam, aut aliter sanxerat. Ipse namque de memoratis distinitionibus dixit, ratas easdem Apostolica promulgamus fore auctoritate, semper que manere statuimus, & sequentia, quæ ipse quidem aliter posuit: tu verò addens, atque commutans profecutus es, dicens, ratas easdem Apostolica promulgamus in omnibus fore auctoritate, semper que manere statuimus; vt inde quæstio nullis aliquando temporibus oriatur. Quod quantum inter se discrepet, videlicet quod ille promulgauit, & quod tu minuisti, vel adiecisti, vel mutasti, ipse perpende. Sed adhuc & in alio mirafraternitatis tuæ accedit astutia, & sol proprio voto fauens, se immiscet prudentia. Denique cum Apostolicæ sanctitatis, atque memoriæ idem decessor noster Papa Benedictus tibi priuilegium, de quo nunc diximus, contulisset; ita quæ in eo continentur firmauit, vt suspensam sententiam his iungeret, & vt per omnia sedi Apostolicæ fua priuilegia, sicut iam fati fumus, & auctoritatis propriæ iura, quæ in hoc & nos quoque secuti sumus, inuiolabilia referuaret; interponens præterea nodos anathematis in eos, quibus perhibendum censuit, ne quilibet contra eadem canonica constituta & decreta Pontificum Romanorum pertinacitermobuiasset, id est, ne quis contra illa quæ tibi concesserat, vel quæ sedi propriæ reseruauerat, agere tentauisset. Sed tu quæ horum tuo libitu fauere conspexisti, omnium notitiæ patefecisti: quæ autem sedi sunt Apostolicæ reseruata iura, cunctorum notioni subduxisti. Vt & tantur hoc exemplaria eiusdem priuilegij, quæ sunt ad sedem Apostolicam diuerso tempore missa. Quantum verò talis scriptorum deprauatio aut mutilatio noceat, ipse iam potuisti cum fratribus, & coepiscopis tuis aduertere, qui in Concilio videntes quædam ipsius constituti sicuti relatu ipsorum didicimus, quædam verò non videntes; cœptum circa oppressos pium laborem deterriti minus perfectum deseruisse nunc dinoscerentur, nisi nostris instructi monitis, & nostris itidem consortati litteris inuenirentur.

Leo 19.

Benedictus.

Contra eos qui Apostolicæ sedis literas deprauant.

Quamobrem iure fortassis te fraudis aliquid in talibus committere fateri possemus, nisi reuerentiæ tuæ, quod ipse non speras, parcere nostra moderatio studuisset. Siquidem relationum detruncatio, non solùm cognitionem ab hominibus subtrahit, verumetiam audientes in errorem inducit. Ecce enim dicimus: Iustus Dominus Deus noster, & non est iniquitas in eo. Vnde si vna sola syllaba subtrahitur, blasphemia protinus in Deum fine cunctatione committitur. Si ergo vnius syllabæ tantum in Deum piaculum gignit ablatio; quantum putas tot potest dictionum recisio ignorantibus generare dispendium? quamuis sit in hoc facto, & aliud quoque subtiliter considerandum. Nam cum anathematis interpositio non solum illos qui contra beneficia sibi concessa committunt, verumetiam & hos qui iura sedis Apostolicę temerè dissoluunt, complectendo percellat, vt tui ipsam interpositionem anathematis, quæ ad sedis Apostolicæ pertinent priuilegia, tacens, post textum præceptionis tibi concessæ in eo dumtaxat quod te mulcet, commemoraueris; ap ertè claret te nos hucusque indi argumento callidè tetigisse, cum profectò liquet tic illud vinculum anathematis decessoris nostri decretum non obseruantes percellere, vt tamen ius Apostolicæ sedis maneat illibatum, & si ita esset quod suggerebatur, foret per omnia comprobatum. Quod ergo nos in causa dei & cœtum gimus clericorum ad sedis Apostolicæ pertinet priuilegium ac per hoc merito inde fumus immunes. Tu vero violationis eiusdem priuilegij haberis obnoxius, qui pulsis illis clericis ad sedem Apostolicam prouocantibus, manum obijcere subdole præparasse cerneris, ac per hoc illatam in eodem constituto anathematis pœnam conuenientius incidisse crederis: videlicet dum talem crebro dicti priuilegij textum, & tenorem additione, detruncatione ac mutatione tua tunctis often-

Psalm. 91.

Regesta Romanæ Ecclesiæ.

deris, vt meritò subinde memoratis clericis metum & desperationem posset incutere, ac eos ab inchoata reclamationis voce prorsus auertere. Nam cum nobis, quos nosti vtique prisco Ecclesiæ Romanæ more in regestis exemplaria scriptorum, quæ à fede dantur Apostolica referuare, & quos conijcere potuisti, cum tempore decessoris nostri darentur, ea etiam præsentialiter intuitos esse, sic mutilatum & deprauatũ idem institutum mittere non formidauerit, quàm deprauatũ & defraudatum, nullam huius experientiam habentibus, ad subuertendum vim patientium forsitan exhibuisti; quam profectò rem magnopere frater carissime fugere debuisti; veritus videlicet, si aduersus sæpe dictum tibi collatum priuilegium, vel contra principale sedis Apostolicæ ius agere videreris, saltem ne in aliquo ipse falsarius (quod absit) à facerdotali verecundia reperireris.

Missti enim egregiæ recordationis decessori meo per scripta tua, quod ijdem clerici ad vicinos Episcopos prouocauerint, contra se libellum proclamationis dederint, iudices sibi ipsi elegerint, & cetera quæ longum est dinumerare, significans. At ille diuinitus inspiratus, tibi rescribens: Si, inquit, ita est nostrooque vt scriptis præsulatui intimasti, & gestorum serie demonstrasti, quòd tu de textu penitus erasili, ratas eas dem (subauditur diffinitiones) Apostolica promulgamus, non in omnibus, vt ipse addidisti, fore auctoratæ, semperque manere statuimus. Deinde subiunctum est, quod tu longè aliter mutasti scribens, vt inde quæstio nullis aliquando temporibus oriatur. Nunc autem cum ita non fuisse tam à nobis, quàm à sancto Concilio vestro fuerit comprobatum, quod dudum suggesseras, meritò in irritũ ductum est quod contra delectos non simpliciter impetraueras. sed ad propositum redeamus. Igitur tandem aliquando clericis sæpe memoratis, quod semper ad Apostolicam fedẽ appellauere, etiam nobis litteris suis pro delectione sua querimoniam exponentibus, non fuit dissimulandi, non fuit nobis tacendi libertas, quibus maior cunctis Christianæ religionis zelus incumbit: Ac ideo primum tibi mis imus, vti commemoratos viros Vulfadum scilicet, collegasque ipsius clementi animo studeres ad te reuocare, depositaque omni sunditus animositate, de restitutione ipsorum tecum fraternè tractares, atque mitericorditer diter consummare contenderes: Aliquin ad Concilium cum ceteris in illis regionibus constitutis Archiepiscopis & Episcopis, quibus & nos quoque pro hoc ipso scripsimus, simul occurreres: quatenus omnes in vnum conuenientes, causas eorum dem clericorum examinaretis, & non aliqua emergente disceptatione, Deo præ oculis habito, diffinirẽtis. Si verò quælibet inter partes disceptatio prouenire, ad fedem Apostolicam nostrum susceputæ speciale iudicium personæ vices tenentes vtriusque lateris conuenirent, quo Dei gratiæ iuuamine peracto, suscepimus nunc litteras complectendæ dilectionis omnium vestrum manifestissimè significantes, crebro memoratos clericos totius consona voce Concilij dignos graduum suorum receptione pronunciatos, vbi nulla (licut eisdem literis vestris reperimus) disceptatio prouenit, nulla (licut putatum fuerat) varietas alia, atque alia defendentium accidit: nullus accusator, nullus condemnator repertus est: sed cunctorum vna eademque sententia, atque in restitutione ipsorum diffinitio claruit, eisdem innoxijs à cunctorum vnanimitate modis omnibus approbatis.

Ergo si innoxij sunt illi quondam depositi ab vnanimitate omnium approbati, qui depositore quomodo sint innoxij iure nescimus. Arridet autem huius vnanimitatis vestræ sententiæ atque diffinitioni etiam tua, quamuis non simplex, sum missa tamen professio, qua non solùm eosdem fratres, & ante à te minimè ab officio suspendisse vel iudicasse, aut à gradibus eiecisse, siue in repulsione ipsorũ subscripsisse, verumetiam & nunc ad synodum (licut nos præcepimus) conuenisse & his, quæ de restitutione illorum ceteri Antistites consensere, paratissimè annuisse, & obtemperare curasse testaris. Cuius etiam nomen in epistola synodica (sicut eius relatio indicat) vnà cum conuenientium fratrum, & consacerdotum omnibus pariter ascriptum inuentum est. Illud tamen ridere libuit, quod fraternitas tua crebro memoratos clericos ab officio se minimè suspendisse, vel iudicasse, aut à gradibus eiecisse fatetur. præfertim cum hæc non veritate fulta, multis probentur indicijs: Sed quamuis superius summatim tetigissemus, quæ gesta sunt, nolumus tamen hæc pleniter exaggerare, ne compellamur quæ digna sunt iudicare: Nam nisi tu illos etiam ante omnem audientiam, & adhuc cum ad te non accessantes, sed misericordiam postulantes accessérint, ab officio fuispendistis; quid est quod in actis Concilij tui, quod ipse ad sedem Apostolicam misisti à tesuspensi ab officio fuisse memorantur? Quibus cum tacens, nihil ipse responderis; quid aliud nisi vera eos profecutos silentio tuo tribuisti patenter intelligi? Et è diuerso illi super quo querelas tuas crebro dictæ sanctæ memoriæ Leoni Papæ mittebantur? Vel quem nisi te suum impulsorem à gradibus proprijs infestum sibi, quem circa se veluti patrem benignum debebant cognoscere, frequenti relatione pandebant? Postremò nisi tu in delectione ipsorum non subscripsisti, immo nisi totius depositionis eorum seriem ipse scripsisti; quid est quod in subinde memorato priuilegio, quod tibi ab Apostolica sede roborari petisti, beatæ memoriæ decessor meus ad te loquens, quòd tu diffinitiones illas in synodo cum ceteris Episcopis collectas iuxta relationem vtique tuam proprijs digitis roborauteris, manifestat? Quòd si dicis, nunquam te in illa synodo subscripsisse: ergo nec decessor noster aliquam tibi synodum priuilegio suo firmauit. Quippe cum ipse eam, quam auctoritate Apostolica stabiliuit, proprijs digitis tuis te specialiter roborasse, commemoret. Iam verò quod in epistola tua nobis scripsisti: dicens eorum dem clericorum salubrem, ac regularem statũ & cupisse te, & cupere, & quæsisse & quærere; quis audiens eorum, qui cursum negotij, vel controuersiæ huius nouit, non miretur, & non obstupescat? Porrò si cupisti, vbi est certamen, quod pro eorum vtpote filiorum recuperatione sumpsisti? & si quæsisti, vbi apparet, vbi datur saltem intelligi verum? Ostende tu nobis quando statum eorum cupiueris vel quæsieris, & nos ostendemus tibi prolixitate dimissa, breuiter quod non statum, sed casum semper eorum cupiueris, & quæsieris. Nam quid est quod obtinere modo legatis, modo literis aput decessores meos Leonem scilicet & Benedictum beatæ recordationis Pötifices te cupere & quærere significes, nisi vt eorum quidem eiectio firmetur, restitutio verò nunquam speretur; casus perpetuo roboretur, status aliquando minimè reformetur? Ecce quomodo statum eorum cupiuisti, ecce quomodo statum quæsisti. sed dicis fortasse, te non qualemcunque statum eorum, sed falubrem ac regularem cupiuisse, atque quæsisse. Verùm vel hoc quibusuis exhibe testibus, aut quibus cupis ostende probationibus. Nam nec tua, nec alia quæ penes nos reiacent, de te tale quid in dicant scripta, cũ potius ad omnimodam ruinam ipsorum affectum tuum iugiter intentum fuisse patenter infinuent.

Ad extremum si tu eos non deiecisti; quare non cum tui fuerint, erexisti? Iam verò si & id tua sola auctoritate agere nequiuisti; quare pro eis Apostolicæ sedis auctoritatem non petiuisti? quam sic contra eos vtinam non petisses. Siquidem vbi est dolor, quem pro eis vtpotè pro filijs incurristi? Vbi est saltem modicus labor, quem restituendis illis clementer arripuisti? quamuis fortè verum sit, quòd te deiectioni eorum condoluisse, & statui gaudere testaris, hoc dumtaxat modo, vt sicut de eiectione ipsorum condoluerasita nunc de statu congaudeas; quia videlicet nec tunc casui eorum condoluisti, nec nunc statui fortasse congaudes. sed inter hæc libet ad epistolæ tuæ verba intuitum mentis inflectere; & quoniam nobis non simpliciter scripseris, stricti m ostendere. Indecens quippe est (licet te non pudeat) sedi Apostolicæ subdolè scribere, nisi astutiæ tuæ argumenta ipsa valeat comprehendere. In illa namque epistolæ tuæ constantia, nihil de abiectione clericorum eorum commemorasti; & quoniam iniustè fuerant depositi, nihil penitus demonstrasti, cum te oportuerit eosdem prositeri clericos pro confectratione fibi per Ebbonem collata, nullam fui gradus pati debuisse iacturam; præsertim cum ipse cum ceteris fratribus & Coepiscopis tuis in synodica epistola, quam ad fedem Apostolicam communiter misistis, Ebbonem solam iram Principis in sua qualicumque dicta damnatione incurrisse profiteraris. Verùm si ita sacros canones intellexisti, cum illos iudicastis, saltem hoc ipsum dicere, & quod hinc nos censuissemus, vtpotè maioris auctoritatis, ampliùs contenderes. Per talem

enim

enim confessionem, quam Ebbo feciſſe prætenditur, nemo canonicæ damnationi ſubjicitur. Quod ſi tu taces, nos ſilere non poſſumus; & quod omnes iniuſtum fatentur, ipſe iuſtũ quantislibet vtaris argumentis, probare non poteris quòd ſi formidatum eſt, ne iniuſta damnatio eorum in diſcrimen redunderet auctoris; & ideo, quòd iniuſtè fuerit prolata, taceatur; non congruum initur conciliũ: facilius quippe veniam quis veritate, quam exquiſitis & minus aptis adinuentionibus impetrat. Præſertim cum veritas liberet; mendacium verò perdat: maximè cum non ſit timendum, vbi timor non eſt; nec agnouerisnos talem circa te geſſiſſe dilectionis affectum, vt quid te nolimus incurrere detrimenti, cum potius tui ſemper auidi fuerimus augmenti. Nam & Ebbonis cauſa, & iſtorum clericorum negocium, quæ prima tranſierant, vt cautelam, non diſcrimen tribuant, anhelamus: Regiam quippe viam renentes, ſic illis prodeſſe decreuimus, vt tuæ ſanctitati obeſſe nullo modo videremur: ſicque rurſum ſecuritatẽ tibi ſuper hoc præbemus, vt clericis crebro dictis hanc nullatenus adimamus. Ad vltimum verò epiſtola, quæ nobis à te nunc miſſa dicitur, vtrum tua ſit, an non ſit, conuenienter ambigitur, cum nec legatum tuum, qui hanc à te nobis tranſmiſſam ediceret, direxeris, nec eam ſigillo tuo ſecundum morem ſignare ſtudueris.

Pſal. 13.

Vnde mirandum eſt cum in deiectione ipſorum clericorum etiam volumen non breue compoſueris, quamobrem in reſtitutione ſaltem vnam epiſtolam ſimplicem non edideris: in quo apparet, quantum ibi alacritatis, quantum hic defidiæ ſtudium fuerit. Quamuis hæc ne nos arbitreris ad diſcrimen quodlibet ſanctitatis tuæ, vel dignitatis exaggeraſſe, cum meliora eſſe vulnera diligentis, quàm fraudulenta odij oſcula non neſcias. Sed ne adeo in priuilegiorum deſenſionem, vel elationem immoderatius erigaris, vt Apoſtolicæ ſedis iura quoquomodo temerè tetigiſſe videaris. Nam mala conſuetudo, quæ non minus, quàm pernicioſa corruptela vitanda eſt, niſi citius radicitus euellatur, in priuilegiorum iusab improbis aſſumitur: & incipiunt præuaricationes & variæ præſumptiones celerrimè non compreſſæ pro legibus venerari, & priuilegiorum more perpetuò celebrari. Igitur nos in præditorum clericorum reſtitutione gradus, omnibus hactenus argumentis ritè collectis, & omnium veſtrum hortatu, generali incitante conſenſu, omnimodam conninentiam præbere potuiſſe cognoſce. Sed quoniam non ſecundum decretum noſtrum eorum examinatio & perfecta diſcuſſio prouenit, nec promotio vel abiectio ipſorum in ſynodali concuentu qualis fuerit liquidò reperta eſt, nec Apoſtolica ſedi ſufficienti relatu monſtrata: idcirco paululum à conſummanda teſtitutione ipſorum interim deliberatiuum conſenſum noſtrum coercere neceſſarium duximus. Verùm quia in decernendo canonicè deliberatum eſt, ac in reſtituendis ſæpedictis clericis, atque in omnibus, Deo præduce, ſicut decuit, & ordo poſcit, noſtra præceſſit auctoritas; conueniens ac honeſtum eſt, vt tuxta poſtulationem veſtram noſtræ firmationis perfecta ſubſequatur integritas, eo dumtaxat ordine, vt frequentius intimati clerici, qui euidentiſſimè irregulariter ab officio graduum ſuorum ſuſpenſi fuiſſe noſcuntur, & hinc ſedem Apoſtolicam ſæpiſſimè prouocaſſe, nonnullis indiciis comprobantur; ante omnia priſtinis gradibus, & officijs reformati conſiſtant, ita vt prioribus redditi gradibus & ordinibus, & quodammodo ſuis omnibus reueſtiti, vires aduerſus impetentes ſe integras habeant. Non enim inermis cum armato riti conflictum inire poteſt. Quibus videlicet gradibus, ac officijs fruentibus eis, fraternitati tuæ licentia ſit intra totius huius cæpedinem anni, ſæpedictos exhibere clericos ab ordinibus ſuis canonicè fuiſſe deiectos: ita vt quicquid habes aduerſus eos calumniarum, proſequendi tibi ſit omnino facultas. Quòd ſi totius huius anni circuitu dilapſo contra eos nullam iuſtam apud ſedem Apoſtolicam qucrimoniam compoſueris, nec illos appetere de quocumque, vel cuiuſcunque reatu, vel exceſſu, ſeu damnatione ſtudueris; ipſis quidem deinceps in ſuis ordinibus permanentibus, nos proſectò nulli torpori dabimus operam, nec vllo pacto à ſumma ceſſabimus diligentia, donec aut tu iuſtè nunc illos comprobes reſtitutos, aut iuſtè per te quondam oſtendas remotos. Alioquin nos ſubſequenter exhibere proculdubio conuenit, non ſolum ſæpefatos clericos præiudicialiter abſque canone ab officio

Pium 27.

Radicitus euellenda pernicioſa conſuetudo.

ſequeſtratos, verum etiam ordinatorem eorum inconuenienter, ac ſine conſequentia Eccleſiaſtica regimine præſulari priuatum: quod planè præter te nullus, vt remur, omnino dubitat, nullus profectò non præclarè quandoquidem & nobis ita claret, quantum autumare poſſumus, quemadmodum his, qui illo in tempore præſto fuiſſe meminerantur.

Poſtremò ſcire volumus, noſtri auctoritas intimatum eſſe, fraternitatem tuam non certis temporibus, & iuxta morem, alijs Metropolitanis Amiſtibus definitis pallio à ſede Apoſtolica conceſſo vti: quod valde diſpliceat, ſi ita à ſanctitate tua fuerit elatè commiſſum, vt humilitatis oblita, ceteris fratribus ſuis ſtudeat videri ſublimior: quamuis hoc non ad inanem gloriam vtendum ſit, ſed ad ornatum cunctarum virtutum geſtandum. Quod benè tempore quo ipſius pallij vſum à ſede Apoſtolica percepiſti ſcripto pagina, more ſolito tibi oſtenſum, atque præceptum eſt; cuius vſus ſi fraternitati tuæ à ſede Apoſtolica omni tempore conceſſus eſt; licet ſit præter Eccleſiæ conſuetudinem perceptus, ac per hoc, rationabiliter amittendus. Nam priuilegium meretur, vt ſanctus Papa Simplicius ſcribit, amittere, qui conceſſa ſibi aburitur poteſtate: tamen his noſtris admonitus competenter aſſatibus, ſtude ita modeſtè hoc vti, vt necelatio mentis inuadat, nec iactantia inflet, nec vana gloria vulneret, nec modum proprizæ dignitatis excedat, nec temperantia, ſine qua ceteræ virtutes imperfectæ conſiſtunt, obliuioni tradatur. Optamus fraternitatem veſtram nunc & ſemper bene valere. Dat. 8. Idus Decembris, Indictione 15.

Pallio non eſt vtendũ, niſi diebus à ſede Apoſtolica præſcriptis. Epiſt. 16.

EPISTOLA XLVIII. B. NICOLAI PAPÆ I.

Refellit rationes Theuperga ad dirimendum matrimonium adductas, prohibetque ei ad Vrbem acceſſum, niſi prius impetrata à Lothario venia. Eſt Waldradã eodem veniente, ad extremum illam confirmat vel ad mortem, ſi opus fuerit, tolerandam.

Nicolaus Epiſcopus ſeruorum Dei, Dilectæ filiæ Theupergæ gloriaſiſſimæ Reginæ.

Epiſtolam ſuggeſtionis tuę præſulatui noſtro deferentibus legatis tuis miſſam ſuſcepimus, & quod nihil ipſa litteris quam quod illi verbis indicauerint, etiãdenter agnouimus. Verùm in vtroque obſtupefacti pariter & mirati ſumus, atq; tam repentè ſtyli & petitionis mutata verba conſiderantes, nihil tale te nobis intimaſſe quoquo tempore recoluimus. Sed quid nobis talia ſcribis & ſuggeris, cum nos te nobis hæc & ſcripturam & ſuggeſturam longe ante præſcierimus? Verùm cum ad relationem omnium pęnè inſignium perſonarum, quæ in Gallicis & Germanicis regionibus conſiſtunt, mentis inflectinus oculos, multum inter ſe diſtare conſpicimus, quod ipſa nunc dumtaxat ſignificas, & quod illi quotidie propemodum verbis & apicibus innuunt. Omnes enim te inremotam afflictionem, intolerabilem oppreſſionem, niminmque violentiam pati teſtantur. Tu autem his contraria ſuggerens, nullo cogente, ſponte, ac libenter à Regia dignitate exui te velle ac optare fateris, & catera, quæ illi quidẽ aliter profecta eſſe dinoſceris, ita vt omnium aſſertionibus legitimè à Lotharío Rege dimiſſa, iniquè deinde accuſata, poſthæc purgata, deinceps denuò repulſa, poſtremò decreto noſtro iure recepta dicaris. Tu aũt his omnib. cõtraria nũc effecta, & tuæ ipſius obſita profeſſioni; neſcio quæ friuola fateris, q̃ videlicet nolumus exagerare, quia nolumus ſuperuacuè laborare. Intelleximus inquã lumenta in ſtercore ſuo propoſuiſſe putrefcere, & cui non ſufficit non ſolum adulterium perpetraſſe, & falſitatis præſtigia, ac iniquitatis adinuentiones in ſuniculo vanitatis conrexiſſe; pp oſuit, vt etiam animas hominũ periurij laqueis irretitas in extremum præcipitaret exitiũ: Sed quid mirum, ſi paucorum animabus p periurium acquiſierit interitum, qñ in ſublimi poſitus p exemplum ſuæ mœchiæ tot hominũ millia in ꝑditionis chaos demerſerint?

Illud tamen quod Waldradæ perhibes testimonium, eam fuisse legitimam vxorem Lotharij, frustra conaris astruere, quandoquidem tuo nullo prorsus hinc testimonio quis indigeat, cum magis nos ita sentiamus, quod iustum est, & ita intelligamus, quod æquum existit, vt te etiam reprobata, etiam mortua. Lotharius nullis legibus, nullis sine sui discrimine regulis, Waldradam mœcham in vxorem vnquam permitteretur assumere. Verum ergo Waldrada legitima fuerit aliquando Lotharij coniux, Ecclesia Dei satisfactione tua non eget. Vnum tantum scito, quoniam nec nos, nec eadem sancta Ecclesia, Deo auctore, qui adulteros iudicabit, Lotharium sibi Waldradam quandocunque resumpserit, etiam te (vt prætulimus) decedente, dimittet omnibus modis impunitum. Illud verò quod dicis, Romam te velle venire, nobisque passiones, & quædam secreta tui pectoris referare; fieri non conuenit, quoniam & securitas itineris, quam prærendis, nulla est, & quamdiu Waldrada ita Lotharioiuxta posita est, ab illo quoquam te discedere non permittimus. Dum enim tu discesseris, illa recipi procul dubio creditur, & in longinquitate tua ipsa confestim admittitur. Quòd autem sterilis, vt asseris, per manere dinosceris, non hoc corporis in sæcunditas, sed virtacit iniquitas, quamuis Deo fœcundante legamus, quoniam sterilis peperit plurimos, & quæ multos habebat filios, infirmata est. Perhibes etiam quod matrimonium inter vos non diuinitus fuerit ordinatum, & idcirco permanere non possit. Quoniam omnis plantatio, quam non plantauit pater meus cælestis, eradicabitur. sed recole quòd Deus vineam plantauit, quam expectauit iuxta Isaiam, vt faceret vuas, fecit autem labruscas, & quæ secundum Ieremiam, conuersa est in amaritudinem vitis alienæ. Deus ergo plantauit matrimonium vestrum, sed coniugis tui vitio conuersum est in amaritudinem; & dum expectatum est, vt faceret vuas, fecit, heu, labruscas, vel etiam spinas. sed hæc quidem ex innumeris epistolæ tuæ sola commemorare libuit. Cæterum quis ignorat hæc te multis pressuris subactam deprimere, ac innumeris malis attritam proferre, cum etiam, vt prædiximus, omnes religiosi & clari Galliarum & Germaniæ viri hæc ita se habere frequenti relatione testentur; adeo vt hæc te nobis scripturam fore ante multum temporis agnouerimus. Sed his omissis hortamur te, ac vehementer admonemus, vt ipsa tibimet manum non inferas, nec mortis somitem generes. Melius quippe tibi est, vt veritatem loquentem alius te occidat, quã tu teipsam mendacium elicens interimas. Sta igitur intrepida, atque constans, & mortem quam quoquomodo semel experiri debes, præcipuè pro veritare sustinere ne pauea. Quoniam cum Christus sit veritas, quisquis pro veritate moritur, pro Christo procul dubio moritur, pro qua videlicet & Ioannes occisus Baptista martyrium sumpsisse dinoscitur. Quòd si ille proximi iustitiam loquens interfectus est; quanto potius tu Dei iustitiam loquens, & de veritate tua testificans, nullius mortis formidare debes exitium: Beati enim qui perfecutionem patiuntur propter iustitiam, non solum alterius, sed suam.

Verum nos hanc confessionem tuam, quam non voluntas, sed vis extorsit, nequaquam pro confessione recipimus, nec permittimus tantum vitium radices extendere, quod nisi euulsum intimè fuerit, ad multorum perniciem poterit accrescere. Denique si hoc licet, omnes viri possunt, quas iure fortiti sunt feminas, si has odio habuerint, diuersis afflictionibus macerare: quod legitimè non fuerint assumptæ fateri cogere: quin etiam, vt mortale crimen contra se dicant, illaris intolerabilibus pœnis compellere. Quis enim magis nocere valet, quam ciuilis hostis; vel quis amplius lædere poterit, quam vxorem maritus? Sed nos tales fraudes præcauere debemus: & ne proficiant, in ipso nouitatis earum principio detruncare: nec tamen putamus Lotharium virum videlicet tuum in tantam sui perniciem deuoluendum, vt vitæ tuæ insidiari quocunque modo consentiat: cum non sibi vel regno fuo minus, quam tibi, si ad hoc tam immane piaculum dilapsus esset, acquireret omnino dispendium. Siquidem tu (quantum humanus intellectus sufficit inuenire) non solùm innouia fæpe comprobata es: verum etiam Ecclesiæ semper auxilium prouocasse dinosceris. Insuper & sancti Apostolorum principis prædidium, refugiumque petisti: Vnde sedes Apostolica tuam causam cæpit discutere; & speciali, quidquid quæstionis emersisset, iudicio suo re seruare proposuit. Quamobrem quisquis contra eagit, non solum Ecclesiam Dei grauiter lædit, verùm etiam sedem Apostolicam, de cuius iudicio non licet retractare, vehementer aduersus se commouere conuincitur. Sanè, si tu Romam venire disponis, & licentiam proficiscendi à coniuge tuo adipisci vis; nos è contra multo magis, exhortamur, vt fuadere modis omnibus eidem viro tuo procures, quatenus prius fecuritatem tibi certissimam tribuat, qua freta nusquam metuas te per hominem aliquid incidere læsionis: quod omnino non prouenire poterit, nisi Waldrada prius Romam mittatur, & de ea quod conueniens fit diffiniatur, & ita demum talis immunitatis certitudo subsequatur, & nunc veniens, nec commorans, nec hinc rediens, aliquod patiaris incommodum. Quod si renuit ad repellendam à se sinistram suspicionem agere, cessa; & ne talibus fraudis insidijs acquiescas, omnino præcaue. Callide quippe tam ille, quàm satellites eius te decipere moliuntur; & verfure fuæ tergiuersationis pedicis supplantare procul dubio machinantur. Porrò si amore pudicitiæ, vt asseris, solutionem matrimonij quæris, hanc tibi nullo pacto noueristribuendam, nisi vir tuus eâdem pudicitiam non sictè sectatus extiterit. Denique (vt cum beato Gregorio Papa dicatur) Si continentiam quam vir appetit, vxor non sequitur; aut quam vxor appetit, vir recusat, diuidi coniugium non licet. Quare scripturum est. Mulier sui corporis potestatem non haber, sed vir: & vir sui corporis potestatem non habet, sed mulier. Optamus tuam gloriam in Christo nunc, & semper bene valere dilectissima filia. Dat. 9. Calend. Febr. Ind. 15.

Prohibetur matrimonium adulterę, etiam vxore mortua si cum ea viuente vxore contraxit.

1. Reg 2.

Matt. 15.

Isa 5. Ier 2.

Matt. 5.

Matrimonium non dirimitur, nisi vtriq; coniugis cælibatum profiteantur. 5 Gregor. epist lib. 9 epist 39. t. Cor. 7.

EPISTOLA XLIX. B. NICOLAI PAPÆ I.

Inuehitur in ipsos, quoniam Lothario non resistebant. nunciat Vualdradam, quæ Romam, vt iussa fuerat, venire noluerat, excommunicatam esse, iubet vt sibi significent, an Lotharius iuxta iussurandum Theupergam apud se habeat: vtque Epistolam hanc manifestent: nisi id fecerint, eos communione priuat.

NIcolaus Episcopus seruus seruorum Dei Reuerendissimis & sanctissimis confratribus nostris Archiepiscopis & Episcopis in regno Lotharij Regis Ecclesiam Deo gubernantibus.

Optaremus tandem aliquando securi de correctione Lotharij Regis effecti, ad alia Ecclesiasticarum dispositionum negocia stylum protendere; sed nec peccata consummata ipsius, quæ mortem generant, vt cunque permittunt; nec studium vestrum, quo finem tantum scelus accipiat ita vigilanter, ac Episcopaliter aduersus id faltem nobis cum decertando seruorem iustitiæ demonstrat. Quaproprer attonitum satis cor vestrum non solum miramur, sed & acflemus: quis non enim lugeat tantam linguæ desidiam, atque remissas negligentiæ manus, quando inter tot pastorum custodias, nec lupi gregi non parcentis insidiæ præcauentur, nec leonis aditus quærentis quem deuoret, excluditurcertè cum vnum quemque Christianum zelus Dei comedere debeat; multo magis vos eodem zelo vri oportuit, qui ciusdem sanctæ domus vtinam non ad maius periculum vestrum, eminentiorem gradũ estis & ordinem consecuti. Sed his prælibatis, ecce tertiò nunc vobis omni esse Waldradam filiæ nostræ Theupergæ Reginæ iniquissimam æmulam consortio Christianorum, & cõmunione priuatam nostris Epistolis indicamus.

Denique post quam eminentia missi nostri (sicut ipsi nostis) Lotharius Waldrada repulsa Theupergæ Reginæ coniugi suæ obedientem se restituit, & præstiti sacramenti & satisfactione certissima finem sceleri dedisse credi poterat; statuit, vt tanto fieret ab eodem Rege Waldrada remotior, quanto antiqui hostis calliditas talibus non desse consuetur. statuti est etiam, vt ipsa mulier in Italia interim remorata nostræ præstolaretur censuræ tenore m; & si hanc Romam venire necessarium duceremus, incunctanter occurreret: quatenus coram nobis consistens, aut se (si posset) innoxiam exhiberet, aut

commissum

commissum confessa, misericordiam impetraret. At illa in Italiam quidem licet coacta venit, Romam verò mentis obstinatione victa proficisci despexit. Immò tamquam irreprehensibilis conscientiæ retro conuersa in prouinciam properandi gressum protendit: quo audito, intelleximus eam flagitium suum nulla velle correctione terminari, nec proprium vulnus vlla desiderare subsequente medela curari. Quapropter sententiam in eam excommunicationis vsque ad correctionem, & idoneam nostram & totius Ecclesiæ satisfactionẽ protulimus. Nam quantum sit ipsa cunctis seuerius puniendam, in hoc certum est demonstrari; quòd Rex quidem Lotharius adeo inquietatem suam agnouit, vt etiam hanc & corrigeret: ipsa verò nec agnouit, nec confessa est, nec venenum suæ mentis deseruit. Verumtamen ab itinere cœpto reducta, nec percussa doluit, nec attrita voluit recipere disciplinam: quippe quæ nec reuersa est ad percutientem se, nec etiam duriora vulnera sensit. Meritò ergo ea inter mortuos reputata, quæ nitnirum neque (vt viua) vocem prædicantium audit, neque in suis penetralibus occultata, immo iam fœtida iacens per confessiones foras egreditur; vobis eiusdem in iam fatâ mœchæ damnationis sententiæ prolatæ notionem duximus nostris litteris exaratam denuo destinandam; admonentes videlicet, vt faltem vos & subiectos vestros ab operibus eius mortuis obseruaretis, & (vt præceptum est) pollutum minimè tangeretis.

Sup. 2. Esai. 52. Quamuis eadem litteras, vt relatione nonnullorum audiuimus, immo (vt lucri nullius effectu didicimus) recipere fraternitas vestra renuerit, nec in hoc pro quo missæ sunt, vel à nobis excitata vigilare, siue quamlibet operam dare curauerit: quæ si veritate minimè fulcirentur, profectò quantũ proficeret, aute non proficeret, Pontificio nostro foret ia vestra iamdudum congruo retulisset. At verò cum nil ex hoc nobis retulerit, patenter datur intelligi, nihil hinc studij (vt admonita fuerat) eã penitus habuisse, in quo liquidò patet quid ageretis nullis hortatibus nostris pulsati, qui nullum in Ecclesiasticis correctionibus laborem geritis, etiam à nobis toties incitati, fed faltem nunc, quam hactenus omisistis, incipite, ita vt vnusquisque vestrum veraciter dicere cum Psalmista valeat: Nunc cœpi, & nouissimè cum Apostolo securus, & lætabũdus fateri: Bonum certamen certaui, cursum consummaui, fidem seruaui, & de cetero repolita est mihi corona iustitiæ.

Verùm iam fortasse malitiæ sibi finem imponeret, nisi quidam vestrum magis sua, quàm quæ Iesu Christi sunt, quærerent. Quidam sibi peritura, feu toxicata beneficia subtrahi metuunt pro iustitia, quidam loqui renuunt; fauere autẽ mœchis tota virtute contendunt, ac per hoc æternis beneficijs iusto iudice decernente priuantur. Quamquam meminisse nihilominus debeant, nos penitus non latere, quantum ipsi fauorem mœchis præstiterint; nimirum qui furreptiones suas in profanis gestis nos dudum reperisse non nescíunt, quibus & si forte Apostolica moderatione ignoramus, qualiter tamen his quibus pepercimus, fursit ignotum, recolimus. Denique sic præterita dimisimus, vt futuris congruam adhiberemus cautelam, & sicse nostræ illi prouisum iudicium euasuros, si se sicret in idem flagitium fauẽdo numquam penitus incursuros. Nunc ergo quoniam minus sese cautè ab eo munierint, in iudicio quod dilatum est inciderunt: quamuis & illis & his, qui mittere pro impetranda venia contempsere, valde prouidendum est, nè à communione nostra, ac per hoc ab vniuersalis Ecclesiæ compage euant, sicque demum de gradibus suis minus in finem quàm volunt exultent.

Præterea si quis (vt fama mentitur) æstimat nos Vvaldradæ in Galliam remeandi licentiam, vel si qui sunt ad quorum notitiam epistolæ nostræ propter occultationem earum nõ peruenere, si scire non recusant, quæ super huiusmodi negocio nostra fuerit immota semper intentio; Christianum, & Vvaltarium comites inter rogent, quos Romam licet non vno eodemque tempore, tamen continuatio venientes, non solùm, vt Lotharius quatenus à prauitate tandem cessaret, iugiter admoneretur, hortati sumus; verũ etiam eis, quia Vvaldrada erat excommunicata, multipliciter intimauimus, pro eo scilicet, quòd impœnitens permanere proponens à nobis salutis fuæ remedium, ad limina veniens Apostolorum (vt statutum fuerat) minimè postulauerit. In quo considerandũ est, quia si id dicirco potissimum per nos Vvaldrada mulctata est, quoniam cœptum salutis rum iter non per secit, quomodo vt retro redire, nostra nos licentiam habere valuerit, ignoramus. Sed ad vos nunc nobis fratres carissimi sermo est, & ad vestræ beatitudinis reuerentiam noster stylus dirigitur, quatenus iã Deo zelus vester non aeceditur, vt Phinees imitari videatur, videlicet, vt quod ille materiali, vos exerceatis gladio spirituali, saltem Natham, Heliam, ceterosque prophetas, qui delinquentes Reges saluariter corripuere æmulatione faceredotali, seu pastorali sollicitudine reuocari non renuatis. Nam est quando Helias infirmitate victus humana, furorem Principis fugit, sed & scelera eius redarguit, & impauidus exprobrauit: similiter & ille beatus Pastor Ecclesiæ Petrus, qui prius quidem ab vnius mulierculæ voce fragilitate superatus, & ipse humana (quod est diuina gestum dispensatione) dum mori timuit, ancorem vitæ negauit, post acceptum sancti Spiritus donum, cuius partem & vobis inesse non immeritò credimus; adeo etiam post minas, post cædes, vires principum pressit, vt meritò in ignciis linguis Spiritum sanctum acceptisse probetur: Nimirum qui quos repleuit ardentes, fecit pariter & loquentes, necnon & flamma diuini zeli, atque fuorum mirabilium verborum facibus corda principum mundi accendentes, & reuerat; quis infirmabatur, & illi non infirmabantur? quis scandalizabatur, & illi non vrebantur? Sed ne diutius immoremur, verbis vos solum iam nunc ipsius Apostolorum principis conuenire curamus: & quod ille presbyteros alloquens profectus est, ad vos multo magis pertinere colligite, & quale malum sit adulterium, vel quid vos mancat, si studiosi, vel si defides fueritis inuenti, vt sermone illius, qui nobis per beatum Clementem recitatur, attendite. ait enim: Et quid in omnibus peccatis adulterio grauius: secundum namque in pœnis obtinet locum, quoniam quidem primum habent illi qui aberrant à Deo, etiam si fobrie vixerint; Propter quod vos ô presbyteri Ecclesiã excolite, & adornate sponsã Christi ad pudicitiam: sponsam autem dico omnem Ecclesiæ congregationem, quæ st pudica fuerit inuenta ab ipso sponso suo, ingentibus ab eo donis & muneribus honorabitur, & velut ministri sponsæ & amici sponsi ingenti gaudio & lætitia perfruemini. Si verò sponsa hæc reperta fuerit cõmaculata peccatis, ipsa quidem tanquam indigna trudetur regalibus thoris: vos autem pœnas dabitis, si forte per vestrã negligentiam & desidiam obrepserit contagio fœua peccati. Ecce audistis præmium studiosi, ecce audistis disertmen vestrum inertes. His itaque decursis, sanctimoniam hortamur vestram, & per incomprehensibilem sanctam Trinitatem vos omnes pariter obtecramus, vt litteris vestris fine mora per legatos vestros idoneos directos nobis veraciter indictis, si secundum iuramentum præstitum coram misso nostro Lotharius cum Theuperga conuersi tur; aut si ita illam tractat, quemadmodum Rex legitimè sibi coniunctã debet tractare Reginam; & qui sint illi, qui nullo pacto à nobis diffidentes adulteris nullum consentiunt præstare Euuorem: necnon & hanc epistolam nostram ostendatis, & excommunicationis Vvaldradæ tenorem manifestum faccre studeatis. Iam verò qui hæc vestrum agere & intimare quæ diximus post posuerit, ipse se obnoxium & fautorem adulterorum palam ostendet; & hoc nobis erit signum, eum ãto consensisse facinori, si obedire huic instituto nostro neglexerit; ac per hoc tanquam conuentum à nobis admonitum, ac salubri monimini satisfacere nolentem, sed per omnia nobis inobedientẽ nostra, seu totius Ecclesiæ hunc cõmunione constituimus esse remotum. In promptu videlicet secundum Apostolum habentes, omnem vlciscí inobedientiam. Sanè cui personam dirigendi, nulla facultas suppeditat, saltem scripta eandem indicantia mittere minimè paruipendat, à qua indulgentia Viridinensem Antistitem non incõuenienter excipimus: quem omninò præcipimus non solum litteris ad nos, verùm & per sonam de proprio clero mittere sine qualiber mora, vel excusatione prorsus idonea. Optamus sanctitatem vestram nunc & semper in Christo bene valere. Dat.

VIII. Calendas Februarias Indictione XV.

EPISTOLA L. BEATI NICOLAI PAPAE I.

Dolet quòd fœdus, vt fama erat, cum Lothario percusserit. hortatur vt Theupergam, quæ à Lotharionarumue afficiebatur, defendat. damnat Monomachiam, quam pro Theupergæ causa Lotharius commisti voluerat, rogat q; vt epistolam, quam Lotharioscribit, ad ipsum mittat.

Nicolaus Episcopus seruus seruorum Dei, Dilectofilio Carolo gloriosoRegi.

Numquam dolorem generat sicut spes frustrata: Numquam æquè mentem vulnerat, vr molestum nuncium veniens inferatum. Sed quod dicimus, aperiamus. Denique inter alios sanctæ Dei Ecclesiæ religiosos propugnatores, atque veritatis strenuos defensores, neminem magis super Theupergæ gloriosæ Reginæ contritione sollicitum; neminé magis ipsius incommoditatibus condoluisse, quàm vestræ pietatis affectum recolimus. Adeo vt in vita fratris eius, causam ipsius fedi Apostolicæ retuleritis, & eam largitate munificentiæ vestræ non pauco tempore sustentaueritis, nosq; frequenter ad auxilium illius exhortari studueritis. Quocirca fedes Apostolica tantam vestræ caritatis circa eam intuens abundantiam, quoniam celeri executione pertinacia peruersitatis obstante, causam eius perficere non præualuit, vestræ hanc, tamquam Deo contemplante, atque beato secum Petro Apostolorum principe contradente tuitioni, seu clementi munitioni committit. Nunc autem (sicut audiuimus) Lotharius Rex aduersus eandem Theupergam rursus armatus, vt assensum quoque vestrum huic nefariæ intentioni suæ copulare potuisset, fœdera vobiscum inijsse dicitur, & quodam Regni sui collato monasterio, pro perfidia præfata Theupergæ, nutum sibi vestrum inijsse diffusè longè lateque fama protenditur. Quòd si vt multi ferunt verum est, vehementer extitit dolendum, & amarissimè deplorandum, videlicet, vt à priori consilio pietatis nunc retro, quod absit, conuersi consilium detis impietatis, & qui hactenus fauorem præstabatis æquitati, nunc assensum præbeatis iniquitati. O incomparabile detrimentum, o inenarrabile pij Regis compassionis dispendium. Sed absit hoc à tanto Principe, absit à fidelium cordibus de tanto Christi cultore tale quid facile credere, cum potius credendum est eos, qui Balaam imitantur, meritò reprehendere, qui contra eorum vitam, quibus se similem fieri etiam moriendo poposcerat, consilium præbuit, & cum occasionem de auaritia reperit, illico oblitus est quicquid sibi de innocentia optauit: sed quod deprehenso nequitiæ consensu vestro nondum ex toto credere patimur: restat vt ad exhortandos vos, quò circa iam satam Reginam pium, ac inchoatum opus consumetis, interim calamum temperemus. Ecce enim veritas dicit: Qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit. Ecce de offerente iuge sacrificium beato Iob legitur. Sic faciebat Iob cunctis diebus. Quod Beatus Papa Gregorius exponens ait: In sacrificio igitur sancta actio, in cunctis autem diebus sacrificij constantia actionis ostenditur. Sed his ita præmissis, excellentiam vestram nolumus ignorare adeo Lotharium Regem, Theupergam coniugem suam diuersis afflictionibus subdidisse, & innumeris pressuris contra præstita iuramenta subegisse, vt nobis coacta nunc scribere Regia se velle exui dignitate, seu copula, & sola priuata vita fore contentam deliderare. Cui nos scripsimus, non aliter hoc fieri posse, nisi eandem vitam coniux eius Lotharius elegerit.

Verùm (sicut multorum relatu didicimus) ipse Lotharius conuentum celebrare disponit, & eandem Theupergam examini proprio, & iudicio subijcere meditatur: & siquidem ea prætigijs falsitatis fuæ, vel argumentosis ambagibus potuerit exhibere, quasi non fuerit legitima sua vxor, vult eam à se penitus sequestrare: sin autem, vult eam tamquam propriam quidem vxorem admittere; sed deinde quasi mœchata fuerit, insimulare, atque per hoc hominem suum & hominem Theupergæ ad Monomachiam impellere: & si homo ipsius Reginæ ceciderit, disponit hâc fine dilatione perimere. Quæ quantum sint omni diuinæ vel sanctorum patrum legi contraria, magnitudo quidem prudentiæ vestræ dignius iam aduerrit. Sed & nos hinc aliquod strictim volumus demonstrare, prius afferentes quia de retro acta controuersia Theupergæ non debet vlterius ad iteratam resp onionem prouocari; quoniam quod bene semel diffinitum est, & interpositis iuramentis deliberatum, nulla debet iteratione, nisi fortassis vbi fuerit maior auctoritas, retractari. Deinde quia Ecclesiæ refugium quærens, & Ecclesiasticum iudicium semper expetens, læculari non debet sibi mitti iudicio. Post hæc verò cum nos ex vtraque parte, id est tam à Theuperga, quàm à Lotharionis fuerimus prouocati iudices, nosque amborum controuersiam exequti fumus, ad nullos alios conuenit super hoc negocio iudices conuolare, cum secundum sacros canones, à iudicibus, quos cómunis consensus elegerit, nó liceat prouocare: & vbi cóciesa est prouocatio, r ónili vbi est maior auctoritas, liceat prouocare. Itaq; cùnó fit Aj ostolicæ sedis auctoritate, q amborum negociú executa est, vtquam maior auctoritas; nescimus si alicui liceat de eius iudicare iudicio, vel eius retractare sententiam: siquidem iuxta quod Ecclesiastica lex, & mos antiquus obseruatus, dicat ad illam quidem prouocatú, & aliorum ipsam dissoluisse iudicium nouimus. Ab ipsa verò prouocatum, vel sententiam eius quosquam violasse non nouimus. Illud verò quod Lotharius Theupergam de adulterio criminatur, quis non videat dolo esse plenum, & omni iniquitate? Denique, si vxor eius (vt ipse iactat) non est, quid pertinet ad eum de adulterio illi calumniam texere, cum nec mœchari potuerit, si alicuius vxor non extitit? Porro de adulterio, si à Lothario accusatur, & conuicta fuerit, vltio præparatur, necesse est, vt fateatur vxorem. Quod ergo incassum laborat, anxiatur; & quod fua non fuerit vxor, quibuscumque modis, & qualibuscumque argumentis fatagit inuenir e. Necesse inquam est, vt ante omnem controuersiam, vxo r é confiteatur, si hanc vt mœchatam impetendam existimat. sed de hoc illa coram missi nostri præsentia purgare se voluit, sed ipse non annuit. Monomachiam verò in legem assumi, nusquá præceptum fuisse reperimus: quia licet quosdam iniusse legerimus, sicut sanctum Dauid & Goliam sacra prodit historia: nusquam tamen, vt pro lege teneatur, alicubi diuina sancit authoritas, cum hoc & huiusmodi sectantes Deum) solu.mmodo tentare videantur. His ita præmissis, dilu.ctionem vestram obnixè depoſcimus, vt cura & sollicitudo, atq; omne omnino studium, seu auxilium, quod circa eandem feminá ter per feruidum habuistis, nullo tempore frigescat, immo nul lo pacto tepescat, sed potius, quantum vires cælitus collatæ minis trat, nullatenus ei nocere quocumque gemina caritas vestra permittat ingenio: nesi forte quicquam lasionis incidi erit, ipsi pro illa in terribili diuino iudicio cogamini reddere rationé, cuius nos, tamquam Deo. sicuti prædiximus, contemplante, illam vice principis Apostoiorum, cuius præsidium asciuit, saluandam tuitioni commisimus.

Ad extremum verò, & quando iam nulla fecuritas & immunitatis eius (quod gementes dicimus) inueniri poterit remedium, atque imminens sibi certissimè præuidet ur interitus, recipite illam ad vos, & quoufque de ea, quod Dominus reuelauerit, ordinetur, in regno vestro foucte, ac ci solita pietati vestræ beneficia minis trate; & ita demum, si quid illi obijcitur, auctoritate nostra præueniente, ipsius armuli prosequantur. Sed notate quoniam tunc hæc fieri permittimus, cú à prudentia vestra, vel eorum qui nobiscum sapiunt, nulla spes salutis Theupergæ remanere præscitur. Præterea siue de coniugi fœdere, siue de adulterij crimine iudicium sit agendum, nulla ratione patet Theupergam cum Lothario posse legalem inire conflictum, vel legitimum controuer siæ subire certamen, nisi prius ad tempus fuerit sui potestari reddita, & consanguineis proprijs liberè sociata. Inter quos etiam locus prouidendus est, in quo nulla sit vis multitudinis formidanda, & non sit difficile testes producere, vel ceteras personas, quæ tam à sanctis canonibus, quàm à venerandis Romanis legibus in huiusmodi controuersijs requiruntur. Verum hæc, non vt fiant, dicimus, quæ sine decreto, vel ordinatione nostra fieri non posse supra docuimus: sed vt ostendamus, quem legum conflictum Lotharius congredi posse autumat, cum personam, quam in suis penetrabilibus quotidie fatigat, quotidie conterit, quando vult ad iudicium educit, quando vult ad clausura reducit; & cum educta fuerit, nisi ea profiteatur, quæ

ipse

Ecc. 2. 1. Cor. 9.

Iac. 5. 1. Petri.

Regino li. 2. Chron.

ipſe præceperat, quis eſt qui dicere poſſit, quantis malis introducta ſubmittitur? propriæ igitur libertati committi, & ab omni oppreſſione, ac poteſtate ipſius cum quo initur conflictus, oportet liberari, atque in ſuis licentet vti, & ſuſpectas perſonas conuenit declinare, quæ ſe ab obiectis oſtendere cupit immunem. Sed iam vt ſili carſſime epiſtolæ finem ponamus, ſemper vos illud quod de bene operante beato Iob ſupra commemoratum, recolere, ſemper in cauſa ſæpedictæ Reginę habere præ oculis admonemus: quia fruſtra laudabile quod geritur, ſi cunctis diebus quibus viuit, hoc non exequitur operator: atque incaſſum in ſtadio currit, qui antequã ad deſignatum perueniat locum, ſuccumbit. Scriptum quippe eſt: Væ qui perdiderit ſuſtinentiam. Vos autem ſic currite, vt comprehendatis. Quæ præterea de V valdrada mœcha & excommunicata decreuerimus, vos non latet. Quæ verò, quoniam nobis non annuentibus, in Galliam habitatura repedauit, ſuper ea Epiſcopis regni Lotharij ſcripſerimus in epiſtola, quam eis miſimus, poteſtis agnoſcere, cuiuſque tranſcriptum exẽplar venerandis Antiſtitibus in regno veſtro Eccleſiam Dei gubernantibus veſtra tribui gloria faciat.

Præterea rogamus, vt veſtra ſublimitas ſine omni dilatione præſentem crebro dicti Regis Lotharij nomine titulatam per fidelem, ac prudentem vtrum eidem deſtinare maturet epiſtolam. quidam verò ſuſcipiunt quidem, ſed palam demonſtrare formidant: vel etiam Lothario placere volentes, hanc aliorum viſione pernicioſiſſime priuant. Quapropter obnixè precamur, vt per talem eandem epiſtolam noſtrã virũ, iam deſignatis Antiſtitibus, veſtra ſapientia mittat, qui prudenter incedens, nullũ prorſus eorum prætereat, cui hanc non tradidiſſe, quocunque modo clareſcat. quo cautè, ac indifferenter acto, qui hanc ſuſceperit, vel non ſuſceperit per caritatis veſtræ legatum, vel litteras protinus, ac certiſſimè, ſeu pleniter nobis poſcimus intimari. Nam licet omnes arguendi ſint ob nimiæ ſuporem deſidiæ; multo tamen illi ſeueriùs increpandi, vel percutiendi conſiſtunt, qui totiens etiã à nobis moti, excitari peſtifero torporis ſomno depreſſi, reſugiunt: ſed priuſquam veraciter hos agnoſcamus, nihil de his definitiuum deliberare prorſus abſentia, ſeu potius ignorantia, iuſtitia dictãte, permittit. Optamus gloriam veſtram in Chriſto nunc & ſemper bene valere dilectiſſime ſili. Dat. VIII. Calend. Februar. Indict. XV.

EPISTOLA LI. B. NICOLAI Papæ I. Lothario glorioſiſſimo Regi.

Scriber obiurgat Lotharium, quòd Theupergam varie vexaſſet, & iurare compulſſet, Vualdradam eius legitimam eſſe vxorem. prohibet Theupergam Romam venire, niſi prius etiam Vualdrada eodem veniat. tandem Lotharium monet, vt hac reiectâ, Theupergam vxorem ſuam recipiat. ne in anathematis ſententiam ipſe quoque incurrat.

AVdito reuertente miſſo noſtro correctionis tuæ, vt ita dicamus, initio, gratias Deo egimus condignas, & vt tibi quoque grates competibiles referremus, animum præparauimus. Sed heu aduerſa nuncia venientia, huius intentionis noſtræ propoſito celeriter obulerunt. Quapropter compulſi ſumus mutare vocem, & quiad gratiarum actiones os aperire diſpoſueramus in luctus & increpationes, ad hoc officium linguæ coacti dirigimus: ſiquidem epiſtolam nunc ſuggeſtionis Theupergæ gloriоſæ Reginæ miſſam, deferentibus legatis eius ſuſcepimus, quam nihil intimare reperimus litteris, niſi quod illi aſſerere videbantur verbis. Verùm in vtroque pariter obſtupefacti & mirati ſumus, atque tam repentè ſtyli & petitionis mutatæ ſenſus perpendentes, nihil tale illam nobis intimaſſe quoquo tempore recoluimus: ſiquidem cum ad regationem omnium penè qui ex Gallicanis & Germanicis regionibus Romam orationis gratia veniunt, vel multorum illic degentium oculos mentis inflectimus, plurimum diſtare conſpicimus quod ipſa nunc dumtaxat ſignificat, & quod hic omnes quotidie propemodum verbis & apicibus innuunt: quippe quam in remotam cunctã afflictionem, ac intolerabilem preſſuram, nimiamque violentiam pati teſtantur; quamuis illa contra, ſponte ac libenter à regia dignitate exui ſe vele, ac optare fateatur, & copula, quæ illi quidem aliter proſequi cernitur: ita vt omnium aſſertionibus legaliter ad te admiſſa, tniquè deinde accuſata, poſthæc iudicio, quo tibi & omnibus ſubiectis tuis, nectnon & Epiſcopis placuit euidenter purificata, deinde ſecundò repulſa, poſtremò monitis & decreto noſtro pariter & hortatu ſilij noſtri excellentis Auguſtiure recepta dicatur. Ipſa autẽ his omnibus contraria nunc effecta, & ſuæ ipſius oblita profeſſionis, neſcimus quæ friuola fateatur: quæ videlicet nolumus exaggerare, quia nolumus ſuperuacuè laborare. Didicimus tamen multo rum re'atu, ac multis indicijs te admiratione eorum conuerſum, de quibus Apoſtoloruna princeps dicit: Si enim refugientes coinquinationes mundi in cognitionem Domini noſtri & ſaluatoris Ieſu Chriſti, his rurſus impliciti ſuperantur, facta ſunt eis poſteriora deteriora prioribus: Meliùs enim erat illis non cognoſcere viam iuſtitiæ, quàm poſt agnitionem retrorſum reuerti ab eo quod illis traditum ſancto mandato. Contigit enim illis illud veri prouerbij, Canis reuerſus ad ſuum vomitum, & ſus lota in volutabro luti. Didicimus inquam, te, qui prolixo tempore in ſcelere permanens Eccleſiæ Dei non modicum nociuiſti, nocere adhuc, & qui in fordibus eras, fordeſcere adhuc. & certè in reuerſione legati noſtri te correptum audientes, vltra quàm dici valeat, exultauimus, & omnipotenti Domino gratias immenſis retulimus, putantes videlicet deapprehenſũ te honeſtis moribus, tandem aliquando ſtagrantiſ in odorem ſuauitatis ad Dominum dirigi, non fœtorem reiteratæ nequitiæ: tuæ colluuione per mundum vltra diſpergi: ſed heu è contrario pro ſuaui odore fœtor, non in quo curendum ſit, ſed qui tota velocitate fugiendus exiſtat. Ecce hac illac diffundirur: ſiquidem, vt opinamur, tibi non ſufficit ſolum adulterum perpetraſſe, niſi apponas vt etiam animas hominum periurij laqueis irretitas in extremum demergas interitum. Sed quid mirum, ſi paucorum animabus per periurium, exitium acquiſiti, quando in tanta ſublimitate poſitus per exemplum tuæ mœchiæ tot hominum millia in perditionis chaos præcipitaueris; tam maiora facit crimina ſublimitas dignitatum.

Illud autem quod prænominata Regina quaſi Vualdradæ teſtimonium per hibet dicens, cam fuiſſe tuam vxorem legitimam, aut inuita, aut fruſtra conatur aſſtruere, quandoquidem illius nullo prorſus hinc teſtimonio quis indigeat. Cum magis nos ita ſentiamus quod iuſtũ, & ita intelligamus quod æquum eſt, vt etiam Theuperga mortua, tu nullis legib. nullis regulis vnquam Vualdradam in vxorem poſſis, aut permittaris aſſumere. Vtrum ergo Vualdrada legitima tua fuerit aliquando coniux, Eccleſia Dei ſatisfactione Theupergæ nõ eget. Vnum tamen ſcimus, quoniam nec nos, nec eadem ſancta Eccleſia, auctore Deo, qui adulteros iudicabit, ſi Vualdradam quandocumque reſumpſeris, etiam Theupergа deceden te, dimittet modis omnibus impunitum. Illud verò quod dicit ſe Romam velle venire, nobisque paſſiones & quædam ſecreta ſui pectoris referare, fieri non conuenit: quoniam & ſecuritatis tibi ex parte prætendit, nulla eſt, & quandiu Vualdrada ita tibi iuxta poſita eſt, diaboli verſutia non abeſſe con uincitur: dum enim Theupergа diſcedit, Vualdrada incuncter accedit: nimirum quia dum lex repellitur, præuaricatio confeſtim inducitur. Ceterum, quis ignorat Theupergam hæc contra ſemultis preſſuris ſubactam deponere, & innumerabilibus malis attritam, immo mortis periculum formidantem (quod ſolo Deo cuſtode freq uenter euaſit) aſſerere? Cum etiam, vt prædiximus, penè omnes religioſi clari viri Galliarum & Germaniæ, hæcita ſe habere crebra relatione teſtentur. Adeo vt hæc eam quæ nunc ſcripſit, nobis ſcripturam fore ante multum temporis præcierimus: verùm nos talem confeſſionem eius, quam non volumus, ſed vis extorſit, nequaquam pro confeſſione recipimus. Quamobrem quiſquis contra Theupergam agit, non ſoſum Eccleſiam Dei grauiter lædit, verùm etiam ſedem Apoſtolicam (cuius iudicium non licet retractare) vehementer aduerſus ſe commouere conuincitur, quomodo illa ex vtraque parte prouocata, id eſt tam à te, quàm à Theuperga, cuius veſtri negocij executrix & interpretrix effecta eſt.

Iam

1. Pet. 2.

Prou 26.

Apoc. 22.

Grauiter ceteris peccantibus diuguitate conſtituti.

Confeſſio vi extorta non eſt cõfeſſio.

Iam verò si eadem Theuperga Romam venire disponit, & licentiam à te coniuge videlicet suo proficiscendi adepta fuerit; fecuritas est ei prorsus certissima tribuenda, qua sreta, nusquam metuat se per hominem aliquid incidere læsionis: quod omnino nó prætexire poterit, nisi Vvaldrada Romam prius mittatur, & de ea quod conueniens fit, diffiniatur: & ita demum talis immunitatis certitudo subsequatur, vt se prædicta Theuperga nec veniens, nec commorans, nec rediens, aliquod patiatur incommodum. Quod si minimè pro repellenda à te finitra suspicione promiseris agere, cessandum est, & ne talibus fraudis insidijs acquiescamus, omnimodis præcauendum. Tuque summo studio præfatam Theupergam conjugem tuam tamquam propriam carnem fouere ac diligere procurato, & ne illam separari à te vllo pacto consentiss, vigilanter attende. Vnde si vult à te discedere, corripe, immo corrige, eam à tali intentione per omnia fatagere reuocare. Iam verò, si amore pudicitiæ separationem quærit, & cóiugalem connubij solutionem essflagitat, certum est, Apostolo prædicante, quoniam mulier sui corporis potestatem non habet, sed vir; verùm si & ipse pudicitiam sectatus religionis obtentu, copulam dissoluere vis, tantum ne simulatè fiat, concedimus. Nam licet scriptum sit, quod Deus iunxit homo non separet, Deus tamen & non homo separat, quando diuini amoris intuitu, ex consensu vtriusque coniugis matrimonia dissoluuntur. Si ergo hoc modo vis, nos grato permittimus animo, celeremque præbemus assensum. Aliter autem fieri mutuam vestram separationem non probibemus; siquidem scriptúm legimus: Erunt duo in carne vna. Quod sanctus Gregorius exponit dicens: Si igitur vir & vxor vna caro sunt, & religionis causa vir dimittit vxorem, vel mulier virum, in hoc mun do remanentem, vel fortasse ad illicita migrantem, quæ est ista conuersio, in qua vna eademque caro, & ex parte tranfit ad continentiam, & ex parte remanet in pollutione? Si verò vtrisque conueniat continentem vitam ducere, hoc quis audeat accusare? quando certum est, quòd omnipotens Dews, qui minora concessit, maiora non prohibuit.

1. Cor. 7.

Matt. 19.

Gen. 2.

S. Gregor. ep. li. 9. ep. 39.

Porrò si sterilitas accusatur, cogita Saram nonagenariam, Annam quoque simul & Elisabeth, quam tamen sterilitatem fortasse non facit insæcunditas, sed iniquitas. De alijs postremò vitijs audi quod cœlestis bibliotheca cultor dicat Hieronymus: Graue, inquit, pondus vxorum est, si excepta causa fornicationis, eas dimittere non licet. Quid enim si temulenta fuerit, si iracunda, si malis moribus, si luxuriosa, si gulosa, si vaga, si iurgatrix, si maledica tenenda erit istiusmodi? volumus nolumus sustinenda est: cum enim essemus liberi voluntate, nos subiecimus seruituti, & reuera (vt verbis vtamur Apostoli:) Alligatuses vxori, noli quærere solutionem. Cógloriosissime Rex esto propria contentus vxore, & præter illius, alterius vmquam ne quæras consortium. Et certè quantum humanus inuenire potest intellectus, eadem crebro memorata mulier non solùm insons sæpe comprobata est, verú & Ecclesiæ auxilium, atque iudicium prouocasse dinoscitur, nisi & sancti Apostolorum principis Petri præsidium expetiuit. Vnde sedes Apostolica causam vestram per ipsam cœpit discutere, & quicquid quæstionis emersisset, speciali iudicio suo referruare proposuit. Qua de re non putamus te in tantam tui perniciem deuolendum, vt contra nostras diffinitiones vel aduersus crebrò dictam feminam beati Petri consugio prorsus innixam agere quocumque modo consentias: cũ tibi potius & regno tuo, quàm Theupergæ, si ad hoc tam immane piaculum dilapsus fueris, acquiras omnino dispêdium. Igitur consilium nostrum accipe, & monita nostra tamquam affectuoli patris amplectere, atque ab omni prauitate mentem, linguam, corpusque refræna. Præcipuè Vvaldradæ pellicis tuæ, & iam dudum à te repudiatæ communionem declinans, & eius consortium perpetuæ obliuioni contradens. Excommunicata est enim, & vsque ad præsentiam nostram ab omni Christianorum contubernio sequestrata, sicut iam totis nouit occidens, & iam iamque quoque per missos nostros minimè cum plagis ceteris oriens ignorabit. Quamobrem cauendum est, ne cum ea pari mucrone percellaris sententiæ, ac pro vnius mulierculæ passione, & breuissimi temporis defiderio vinctus & obligatus ad sulphureos fœtores, & ad perennetrahariseexitium. Deterius quippe in populis prælati delinquunt; ac per hoc ipsi crudelius quàm ceteri puniuntur, sed (vt manifestius vera nos dicere scias) beatum Papam Gregorium audi, qui ait: Scire etenim prælati debent, quia si per uersa vmquam perpetrant, tot mortibus digni sunt, quot ad subditos suos perditionis exempla transmittunt. Vnde necesse est, vt tanto se cautius à culpa custodiant, quanto per prauu, quæ faciunt non soli moriuntur. hæc autem nos tibi nunc scripsisse, & quasi inter nos & te verba nostra excessus tuos corripientia dicurrisse sufficiat. Ceterum præcaue, ne quando nobis secundum Dominipræceptum duos, aut tres estes adhibeamus: immo verò, ne hoc Ecclesiæ sanctæ dicamus, & quod non optamus, de cetero eius cunctis sicut Ethnicus & publicanus.

Pastor. pas. 3. c. 3.

Matth. 18.

Porrò vestram excellentiam hortamur, vt hoc exemplar epistolæ ad Lotharium missæ, quousque illum nostris monitis obedire perfectè cognouerit is, apud vos neminem alio scien re retineatis. Si autem luæ obstinationi non cesserit, & quæ ei ad præsens dirigimus, perficere distulerit, vel si Theupergam Reginam debito honore non retinuerit, vestra ad omnium notitiam, quæ de eo statuimus, faciat venire sublimitas, & iux ta nostræ censuræ modum ad gloriam vestram transmissum, huc illucque dispergat.

EPISTOLA LII. B. NICOLAI PAPÆ I.

Ostendit sibi gratissimum fuisse, quòd clericos à synodo Suessionensi dejectos receperit, & priuilegia à sede Apostolica Hincmaro concessa ei non suffragari. agit gratias pro Balduino ingratiam recepto. hortatur vt sedem Apostolicam reuereatur, & Romanorum coercendum curet.

NIcolaus Episcopus seruus seruorum Dei, Dilectissilio Carolo. Cum talem se gloria vestra circa nos semper exhibeat, & frequentibus vel litteris vel legatis missis erga Pontificium nostrum deuota, visitationis cultum impendat, & decretis nostris obedientiæ fublimia colla gratanti facilitate summittat; non niti beatum Petrum Apostolum dilectorem suum, cuius locum meritis oppidò dilcrepantes obseruamus, in nobis honorare se debet pro certo cognoscere. Immo Dewm in suo Apostolo venerari, qui & suis Sanctis tantam gloriam tribuit, & nos follicitudinis eorum hæredes ac fucce ssores esse constituit: fed & nos gratiarum actiones condignas prompræ deuotioni vestræ referentes, multo magis eius omnipotentiæ, per quem & pro cuius nomine talia geruntur, laudes assiduè perfoluere non ceffamus. De cetero fili carissime grates piæ benignitati vestræ rependimus; quoniam to tum desiderium fuum colligens in deiectorum clericorum recuperàdo statu, studuit delere noxam, quam in depositione ipsorum consensum præbendo, contraxit; & credimus quòd pasuperet merces alacritatis, quam nunc habuistis in receptione delictum, quod commiseratis in eorum dudum repulsione: quoniam illud Dei amore, illud hominis surrepti one patratum est; Verumtamen hortamur, & sicut dilectum filium admonemus, cauere vos, ne talibus de cetero conniuentiam facile tribuatis, quoniam quod hodie committitur, vtrum ad emendationem peruenire quandoq; valeat, ignoratur. Illud præterea cómemorare libet, quod inter alia epistolæ vestræ de fratre & Coepiscopo nostro Hincmaro textus enunciat, dicens videlicet, quòd omnia confequenter cum reliquis cõfacer dotibus omnino explere acceleraret, nisi iuxta priuilegium decessoris nostri Domni Benedicti, & nostrorum fummam nobis referuandam cœpti de restitutione doceret negocij; quorum scilicet priuilegiorum tenorem nisi statim fra ter Hincmarus partim celasset, & quædam, quæ illic habentur inserta, quadam astutia cognitioni communi negasset, nemi nem putamus priuilegia nostra à sedis Apostolicæ institutis, vel ab obedientia, quam exegimus, auertisent. non enim nos inobedientiam præclicamus, vel pe obtemperetur decretis sedis Apostolicæ diffiniuimus, cum potius eiusdem testantibus priuilegijs, saluo Romanæ sedis in omnibus iussu, atque iudicio, synodum, quam ille pro clericorum deiectione memoratorum collegerat, stabiliter esse manendam censuerimus: & ea conditione ipsius priuilegij tenorem

aſſirmauerimus, ſi numquam illæ ſedis Apoſtolicæ præceptionibus aliquo tempore diſcrepaſſet. Fruſtra ergo priuilegia à ſede Apoſtolica conceſſa, ne ſanctiones explere noſtras acceleraret, aſſeuerat impediſſe, cum conſtet potius (vt ipſorum textus inſinuat) quo magis ad obediendum nobis acceleraret, ea hunc multipliciter admoniſſe, atque ſi rata, quæ ſibi collata fuerant circa ſe ſentire voluiſſet, ad obtemperandum inſtituris noſtris ſe illa pleniusac abundantius incitaſſe. Glorioſiſſimæ præterea charitati veſtræ denuo pro Balduino gratias agimus, denuo circa eum exhibitum tantum inclytæ veſtræ deuotionis affectum laudamus, denuo quod deeſt oblatis pro eo petitionibus noſtris, ſuppleri per pietatis veſtræ munificentiam deprecamur. Iuſtum enim eſt, vt bonum quod diuinitatis reſpectu nobis interuenientibus cœpiſtis, vt obedientiæ, ac dapſilitatis veſtræ, atque clementiæ mercespercfecta ſit, confunmare beneuolentia ſatagatis. De cetero cariſſime vigil eſto, & ſolerter intentus circa ſanctam Eccleſiam Romanam, & erga ſedem Apoſtolicam, quemadmodum Dei cultores parentes veſtros extitiſſe nonnulla ſcripta, & probabiles viri teſtantur: quoniam illi penitus veſtri, dilectorumque veſtrorum penes Apoſtolorum confeſſiones nullo modo poterant obliuiſci. De reſtituris verò clericis quid decreuerimus, epiſtola noſtra fratri & cocpiſcopo noſtro Hincmaro miſſa, recitata ſapientiæ veſtræ auribus poterit intimare. Optamus excellentiam veſtram in CHRISTO nunc & ſemper bene valere. Dat. viij. Idus Februarij, Indictione xv.

Interea noſſe vos cupimus, quia quidam Rangerius in Villa Materiola patrimonio Linoreri, quem veſtræ protectioni commiſimus, innumera mala operetur, & homines, qui ibidem ſunt, prædis & varijs afflictionibus opprimat. qua de re precamur, vt miſſis mox ad eandem villam ſtrenuis ac fidelibus viris, prædictum Rangerium veſtra gloria coerceri faciat, & ne quod vlterius ibi contrarietatis exerceat, funditus comprimatis.

EPISTOLA LIII. B. NICOLAI PAPAE I.

Vt Lotharium moneant, vt debito amore Theupergam proſequatur, ac pro Boſonis reuocanda vxore laborent.

Nicolaus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, Dilecto filio Ludouico glorioſo Regi.

Precamur amabilem dilectionem veſtram, vt Regem Lotharium monere nullo pacto deſiſtatis, vt debitam dilectionem Theupergæ Reginæ vxori ſuæ ſemper impendat: nec ſibi blandiatur, quaſi ſtudeat eam cogere, vt aliquod ſibi crimen impingat, & per hoc valeat illam à ſuo conſortio ſequeſtrare: quoniam hoc nec ipſe legaliter agere præualet, nec nos talibus præſtigijs, & tam fraudulentæ calliditati locum dare permittimus: ſed etiam ſi abundante iniquitate, qualibet aſtutia, potius autem violentia tale quid machinari potuiſſet, V valdradam ci mœcham, cuius immundo deſiderio adiſta intendit, anhelat, & peruenire de mentet affectat, nullus conſugali ſœdere per mitteret ſociari, niſi forte quis omnium legum, niſi canctarum regularum temerator & infractor inueniri valuiſſet. Agite igitur circa eum benignè, & quoniam filius germani veſtri eſt, tamquam os veſtrum, & carnem monere, increpare ei mmo verò etiam ſeuerius corripere, quin & quoquomodo corrigere ſtudeatis, mẽtis ſcilicet eius ſaluem magis quàm corporis anhelantes. Poſtremò fili chariſſime, non vos latere credimus, quot & quantos labores pro refuga illa Boſonis vxore tæpe pertulimus, & quotiens eam ad iuſtitiæ tramitem remearet, ſalubriter admonuerimus; & qualiter etiam non reſipiſcentem, ſed in nequitia ſua pertinaciter perſiſtentem, gladio anathematis percuſſerimus, quæ nec percuſſa doluit, nec attrita voluit recipere diſciplinam. Vir autem eius innocens, videlicet, in eius abſentia hinc inde labore non modico fatigatur, quomodo nec ipſi recõciliari abſenti præualet, nec alterius, illa viuente, conſortium ei coniugale conceditur. Qua dere, quoniam improbitatem & inſolentiam eiuſdem viri continuam patimur, volentis ſcilicet, ardenter ad ſecundum, immo illicitum conuolare connubium; obnixè dilectionem veſtram depoſcimus, vt pro reuocan da ea, omneſtudium pro Dei amore ſumatis: quinimmo & eandem perditam, atque ſæpe damnatam feminam lucrari Domino valeatis, ita vt ſi monitis prouocata, viam ſuæ ſalutis non arripiat, ſaltem preſſuris per veſtram induſtriam anguſtata reſipiſcat: & quæad Dominicam cænam ſponte intrare noluit, dum tantum intret, vel compellatur inuita. Nam ſorte de huiuſmodi Dominus per Prophetam dicit: Ecce ego ſepiam viam tuam ſpinis, & ſepiam eam maceria, & ſemitas ſuas non inueniet, & ſequetur amatores ſuos, & non apprehendet eos; quæret, & non inueniet eos, & dicet: Vadam & reuertar ad virum meum priorem, quia bene mihi erat tunc magis quàm nunc: quod venerandum oraculum ſi tropicè differatur, non paruam vtilitatem generat. Verùm nunc breuiter dicendum eſt, quoniam ſi eadem femina ſicut nec debet nullius communione frueretur, & non exquiſitis voluptatibus potiretur, ſed denique vias ſuas ſpinis ſeptas pateretur, ſi in terrenis deſideriis de impoſſibilitate laſſaretur: iam Deum profectò ad mentem reduceret, & ad amorem viri proprij vel inuita rediret. Si ergo pertinax illa & impœnitens anima, quæ diu eſt adultera conata perſiſtere eſſe fortaſſe, ſi tamen neceſſitas ei per vos rerum interim tolatur amatorum imponeretur, fidelis iam decerneret eſſe coniux, quæ & merito, ac veraciter deinde dicere poſſet, Reuertar ad virum meum priorem, quia bene mihi erat tunc magis quàm nunc.

Optamus gloriam veſtram bene valere dilectiſſime fili. Dat. Non. Mart. Indict. xv.

EPISTOLA LIV. B. NICOLAI PAPAE I.

Præcipit vt Boſonis vxorem ad proprium virum redire curet: ſi autem illa non paruerit, vnà cum fautoribus eam excommunicet.

Nicolaus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, Reuerendiſſimo ac Sanctiſſimo & conſeruatori noſtro Hincmaro Archiepiſcopo, & omnibus Archiepiſcopis ſen Epiſcopis iuregno Caroli conſtitutu.

Canonica auctoritas hoc omni in loco prædicare nõ ceſſat, vt populus diuino cultui mancipatus irreprehenſibilis exiſtat, quo enim mediante fieri melius poterit, quàm illorum ſollicitudine, qui paſtorum loco curam Dominici gregis ſuſceperunt? Quapropter veſtram commonemus fraternitatẽ, immo & ſanctitatem, vt veſtram diœceſim non ſinatis pollui fornicarijs. Ecce iampridem direximus vobis de vxore Boſonis comitis, quæ relicto viro fugit, vt eam reuocare feciſtis viro ſuoſed quod occaſione mergente minimè factũ conſpicimus, vnde ſorſan vos negligentes, nos iudicare poſſumus: quapropter præcipimus vobis auctoritate Apoſtolica iuſti, quatenus eam faciatis reuerti ad proprium virum, conceſſa tibi negligentia, quain eum deliquit: & ſi vobis inobediens contemptorit repedare, corpore & ſanguine Domini noſtri Ieſu Chriſti, & ſocietate omnium fidelium citius tam illam, quàm cæteros qui eius facinori fauere videbuntur, excommunicare feſtinetis: vt domus Dei talibus rectoribus dirigatur, quales catholicus ordo delegiſſe cognoſcitur. Optamus ſanctitatem veſtram in Chriſto bene valere.

EPISTOLA LV. B. NICOLAI PAPAE I.

Commendat diligentiam, quam adhibuit, vt Lotharius ſedi Apoſtolicæ obtemperet. dolet ipſum Lotharium, quamuis ſæpe promiſerit, non obedire, eumque in Colonienſi & Treuerenſi Eccleſijs Epiſcopos canonicè eligi non permittere. Vualdradam fouere, ac Theupergam arcumnis multis afficere. hortatur vt illum Romã venire prohibeat, niſi prius ſedi Apoſtolicæ mandata adimpleat. ad extremum de redditibus, quos in eius regno habebat.

Nicolaus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, Dilecto filio Ludouico glorioſo Regi.

Syllabarum veſtrarum tenore pandiſtis, vos cum dilecto

filio

filio nostro Carolo glorioso Rege, fratre videlicet vestro, ad commune colloquium venisse: cuique defuit Lotharius Rex, nepos scilicet vester, perhibetis vos ad eum iam dictum fratrem vestrum Carolum Regem, adiunctos sibi quodam ex episcopis regni vestri mississe: quatenus (prout vobis per epistolas nostras ad vos directas iniunximus) ab illis ad monereture, vt in omnibus iussionibus nostris obediens existeret. Quod quia tam vtpote pij principes iustitiam diligentes, quàm proximi salutem per caritatem quærentes, nostrisque nihilominus adhortationibus obsecundantes, egistis; debitas gratias agimus: quantum tamen lucri efficacia vestra, vel nostra monita penes eundem Regem Lotharium impetrarint, fateor hactenus nō eluceat. Sed dicitis eum tam absentem quam postea præsentem, à vobis ipsam admonitionem benignè susceptisse. Deindeque professum fuisse in omnibus se nostris præceptionibus pariturum. quod quamsæpe audiuimus, non tamen hinc effectum percepimus, fatis ingemiscimus, & huius rei gratia vltra quàm dici possit affligimur: nimirum qui etiam pro sua ipsius salute quotidie laborantes apud ipsum nihil omnino proficimus, dum quod sermone dicit, facto non perficit. & præcipuè cum verba eius, vt arborum folia sonare quidem possint, faturare verò, cum sint sine fructu, non possint. Quamobrem dum quærimus cui huiusmodi vir valeat comparari, nullus menti conuenientius occurrit, quàm Matth. 21. ille filius, cui apud Matthæum pater dixisse legitur: Fili, vade hodie operare in vineam meam: At ille respondens sait: Eo, domine, & non iuit. Vnde etiam meritò figuram Iudaici populi exprimit. Ipse quippe repromittebat Moysi dicens: Cūcta quæ locutus est Dominus faciemus, non tamen quæ verbis repromittebat, rerum effectibus adimplebat. Ita, proh dolor, & ipse nepos vester semper quidem nostra monita velle audire, semper adimplere cupere protestatur: non tamen quod ore, quod scriptis opportunè, importunè sæpissimè profitetur, operibus exercere vel factis exhibere contendit, & paternis monitis nostris non tamquam obediens filius paret, sed tamquam post tergum ingratus repedauit: siquidem in quo aliquādo apparuit Rex Lotharius nobis obediens? aut quid ab illo exegimus nisi salutem suam? nisi virationem quam læsit Ecclesiæ, nisi Theupergæ Reginæ coniugis eius apud sanctum Petrum præsidium requirentis securitatem? nisi nostram etiam post hos labores aliquando requiē? Nam hinc inter innumeras alias curas præcipuè laboramus, hinc omnimodam de vna Vvaldrada mœch. & excommunicata suspicionem admendam sæpe decreuimus, hinc etiam vt nouis Treuerensi & Colonienſi ecclesijs Antistites darentur & iniunximus, videlicet qui nec per Theugualdi & Guntharij dudum episcoporum, nec per iam satæ Vvaldradæ fautorem proueherentur, fed canonicè à filijs, & de his iam nominatarum ecclesiarum electi ab his qui earumdem ecclesiarum Antistites soliti sunt consecrare, regulariter ordinarentur: sed cum hæc omnia nos opportuna esse ac necessaria prospicientes, ipsi Regi Lothario crebro mandassemus, quòd nostræ institutionis executor effectus, vt hæc consummaretur, annueret, immo vt sua prorsus executione perpetrarentur insisteret; aliquid horum effectum quemlibet accepisse, nos profectò nondum cognouimus, & tamen ille se nostra velle perficere in omnibus monita protitetur.

Denique Vvaldradam ad nos non solùm non misit, sicut sæpius illum hortati fumus, verùm etiam Ticinum dū ad nos tendere crederetur iam profectam, in Galliasreducere procurauit: Filiam verò nostram Theupergam Reginam, quæ beati Petri se tegmine semper muniri popositi, non solùm sicut Reginam secundum præfitū iuramentum non tractat, verūmetiam nec pro timore, nec pro sancti Petri reuerentia, nec pro coniugali fœdere, nec etiam pro eodem collato iuramento saltem in minimis quibusque negocijs suam hanc esse participem recognoscit. Quippe quam omni egestati, omni opprobrio, omni prorsus abiectioni submittit. Porrò de præmemoratis ecclesijs ordinandis non solùm mandata nostra contemnit, sed & sacrorum canonum præcepta conculcat, dum videlicet vi duatis ecclesijs non compatitur, sed bas tanto tempore fine rectore manere permittit. Ecce fili carissime quomodo Lotharius Rex instituta nostra custodit, ecce quomodo verum est, quod dicit nostra se velle in omnibus obseruare decreta: & adhuc ad nos se properare velle demōstrat, cum id ne sine nostra licentia præsumeret, nos ei sæpe, districtius iniunxerimus & prohibuerimus: verùm quamobrem Lotharius Romā proficisci gestia, miramur, si vestram latere potuit prudentiam.

Itaque impleat prius cuncta quæ præmisimus, totius occasionis vel sinistræ suspicionis somitem à se procul abijciat, immo verò à nostris mentibus amputet; & tunc si ei sit huc veniendum, à nobis est sollicitè prouidendum: si quidem etiam si cuncta, quæ nos ei supra memoraimus, ininiuste penitus adimpleta potuisset ostendere, nec sic ei contra interdictum nostrum iter Romam fuerat properandum; quanto minus nunc quando toties à nobis admonitus, nihil de eis cōsummasse conuincitur? Igitur dilectio vestra illum nunc venire Romam quæso prohibeat: alioquin mihi credite, si contra propositum nostrum sorte præsumpserit, minimè eum qui cupit honestate vel hic suscipietur, vel hinc prosciō regredietur. Nam si cut mulier Domino fide proximans tangit, turba verò licet tangit, tamen comprimit hic, proh dolor, isto in tempore quidam et li tangere, et si approximare videntur: tactus tamen eorum, qui non ex fide præsturam gignit, & approximatio turbationem adducit; ergo necesse est, vt talem se in cunctis exhibeat Rex Lotharius, vt nos ei gratianti animo primitus suscipere delectemur, & ita demum venientem, expansis brachijs amplectemur. Quod aliter fieri non poterit, nisi V valdrada Romam, sicut iccepimus fuerat dirigatur, vt videlicet nos causam eius ad finem legitimum perducamus, qui de ipsius præuaricatione semel initium iudicandi suscepimus, & nisi Reginam Theupergam secundū tenorem iuramenti ab ipso audiamus Rege Lothario coniuge suo tractari, videlicet, vt talem se circa illam mente demonstret & opere, qualem diligens Rex erga dilectam coniugem suam se debet demonstrare Reginam: & nisi de proprio clero in Agrippinensi Colonia atque Treuerensi ecclesijs Episcopos ordinari permiserit, eos scilicet, qui nec de Vvaldradæ nec Gunthariinec Teugualdi fauore vel eligantur, vel etiam consecrentur. Hęc sunt carissime, quæ si Lotharius nepos vester callidè non perfecerit, hunc veraciter nos audire nolle proculdubio poterunt indicare, atque si saluti eius vestra caritas consulit, eum magnopere suadeat incitare, & non eius foris per ſrepentibus verbis facile credat, sed operum facta secundum perspicacissimam proprij assluentiam sensus considereat. Dicit enim Ioannes Apostolus: Filioli mei non diligamus verbo, neq; lingua, sed opere & veritate. Nam si nosse libet excellentiæ vestræ quid sit vnde Lotharius iactat se nostram in omnibus adimplere voluntatem, nos eu ide nter aperiemus, videlicet, quia nobis immo Deo nostro obtēdens Theupergam coniugem suam recepit; Vvaldradam verò vtpote adulteram meritò sequestrauit: nec ad illam post reuersionem legati nostri accussit, sed prudentia gloriæ vestræ iam valet aduertere quid sit fi ad eam non pedibus corporis, & tamen passibus mentis accedit, quid prodesse quod forsinfecus ab illa sequestratus cernitur, qui tamen ei valde conglutinatus intrinsecus intelligitur. Quid autem proficit dilectæ filiæ nostræ Theupergæ Reginæ, quia non ex toto ab illa videtur corpore prolongatus, dum tamen esse cum ea mente minimè probatur annexus? Quid ei proficit coniugalis fœderis, vel regiæ dignitatis nomine solo frui, quæ caret omnibus, quæ ad perfectæ dilectionis, & consimilis ditionis pertinere videntur insignia? Nam quis nisi æmula eius, V valdrada videlicet, quæ non solùm pro adulterio commisso, fed pro impœnitenti corde vinculis est excommunicationis innexa, Regni cum Lothario culmina possi det, gloria fruitur, iura tenet, & omnia suo disponit arbitrio? Quæ licet à colloquio eius se iuncta specie tenus videatur existere, per internuntios tamen, & diuersos satellites tantundem penes ipsi m. vel etiam magis valet, quàm si legitima coniux habere quoquomodo potuisset: nam nemo apud Regium apicem est adiutus, nisi per illam; vix vsquequaque lætus, nisi propter illam, quisquam esse refertur: illa quippe penes eum gratiam posse ntibus impetrare, ipsa sola quibus mauult beneficia parare concuit. Iam verò, si ita non est vt dicimus, id est si vel Theuperga Regina tantam apud ipsum incomm oditatem & dehonestatem non patitur, nec V valdrada mœcha gloria tanta non fruitur; quare nobis scribens vel aliis fatisfaciens, sicut indicat de V valdrada, quòd post missi

Mar. 3.

1. Ioan. 3.

nostri

nostri reuerſionem non ad eam acceſſerit; ita non de coniuge ſua Theuperga, quòd eam ſecundùm datorum tenorem inramentorum tractet, atque retineat, niſi quia non habet vnde glorietur? necagit ſic erga eam, vt nobis id veraciter referens gratiarum à nobis inde percipere valeat actiones? dum non ſoltùm illa nulla munificentia ipſo largiente poritur, verùm etiam omnibus opprobrijs, & (vt prætulimus) egeſtate ſumma tabeſcit.

Dicite ergò illi vos cariſſime, & veſtra ſagaci conuentione ſuadere contendite, vt quando nobis mittit, ad Vvaldradam poſt reditum niſi nostri contra interdictum noſtrum ſe nullatenùs acceſſiſſe, mittat etiam quòd Theupergam vxorem ſuam iuxta præfita iuramenta benignè tractet, & ſecundùm regiam dignitatem retineat; ita dumtaxat vt quod mittit veritate fulciri, aliis etiam atteſtantibus, cognoſcamus. Mittat nihilominus nobis, quòd in præfatis Eccleſijs ordine, quem ſupra dictauimus, Epiſcopi ſint regulariter ordinati; & tunc perhibenti ſe noltra velle iuſſa perficere credemus, & dignas Deo gratias referemus. Nam quamdiu Theupergam regio cultu, & coniugali dilectione non retinet, & Theugualdum vel Guntharium Eccleſias dudum ſibi cum ſacerdotio ablatas obtinere permiſit occupatas, licet Vvaldradam non videat, hi tamen gradus ſunt, quamuis ad ima mergentes, per quos illum ſenſim ad ipſam tendere prudens quiſque patenter agnoſcit, dum & illos fouet, quos ad, proh nefas, ductores habuiſſe claret, & eam affligit, quam debita correctione præmiſſa (Chriſto iuuante) recepit. Accuſatores autem habere Lotharium, non niſi illum, qui accuſator fratrum in Apocalypſi Ioannis appellatur, & operam eius, quæ & ipſa eiuſdem antiqui hoſtis inſtinctu patrantur, profectò comperimus. Quæ verò Lotharius Rex veſter nepos operatur, accuſatore non indigent: Manifeſta quippe, Apoſtolo teſte, ſunt opera carnis, quæ ſunt fornicatio, immunditia, luxuria, & reliqua.

Apoc. 12.

Galat. 5.

Optamus gloriam veſtram nunc & ſemper benè valere, dilectiſſime fili. Data quarto Calendas Nouembris, Indictione prima.

Statuit præterea nobiſcum excellentiæ veſtræ legatus, vt mediante meſe huius primæ Indictionis pro vniuſanni redditib. rerum ſancti Petri in regno veſtro ſitarum recipiendis, noſtros miſſos direxiſſemus, cùm duorum annorum iam tempora præterierint, ex quo redditus ex illis debuerunt eſſe collecti, & nos ex eis nihil recepimus. Porrò ſi (ſicut per multos, & hunc eundem veſtrum legatum cognouimus) Arſenius idem aliquid collegit, licet nobis aliquid non deuluerit, depræteritis annis collegit, non de futuris. Vnde rogamus gloriam veſtram, vt pro mercedis veſtræ cumulis collectis omnibus illis, per noſtri culminis viros ad Apoſtolorum limina orationis gratia venientes, antequàm de finibus regni veſtri foras ea duci iubeatis, nobis ſignificetis, vt his interim in tuiſſimo à prudentia veſtra ſtatuto loco reconditis, ſià ſpeciali filio noſtro Auguſto obtinere poterimus, vt cum ipſius homine noſtrum illuc dirigamus, & ea vt nobis ſine aliquo diſpendio deferantur recipiamus, gratiarum actiones Domino reprehendæ ſint: ſin autem miſſum noſtrum (Deo opifice deſtinabimus) qui aliter in veſtro regno ſint recondita ac cuſtodita, cum veſtro miſſo prouideat, & his nihilominus interim in veſtro regno bene ſaluatis aut nobis renunciet, aut certè quicquid prouiderimus, vel ſanxerimus facere non omittat: aut ſi gloria veſtra quæcumque illa fuerint infra territorium ditionis veſtræ, videlicet vſque Bononiam, aut Rauennam perduci fecerit, tantùm vt ſecura ſint, hoc multo amplius vtile, & gratum habebimus: quoniam & nos deinde modo quo voluerimus, vſq; Romam ea ferri iubebimus.

(··)

EPISTOLA LVI. B. NICOLAI PAP. I.

Miratur Teugualdum & Guntharium depoſitos ſibi commendari, quos oſtendit, ſi ſententiæ Apoſtolicæ ſedis paruerint, non quidem priorem dignitatem, ſed aliud Eccleſiaſticum munus poſſe obtinere.

NIcolaus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, Dilecto filio Ludouico glorioſo Regi.

Epiſtolam ſerenitatis veſtræ pro Teugualdo & Gunthario dudú epiſcopis nos obnixè precantis accepimus, & quamobrem pro illis tot veſtræ celſitudo labores aſſumat, admodum fateor miramur & obſtupeſcimus. Quanta nempe mala nos perpeti, quanta incommoda ſuſtinere ſæpe audiſtis, & liquido nunc cognouiſtis; nuſquam tamen quia cauſa noſtri doluiſtis apparuit; &, quod caritate veſtra dicimus, ſic Eccleſiæ matris veſtræ ſemper damna duxiſtis, tanquam ſi nihil ad vos inde quoquomodo pertineret, & veluti eius non eſſe filij per omnia videremini. Quantos autem ſudores, quantaque certamina pro recidendo malo, cuius Guntharius & Teugualdus auctores & conflatores inuenti ſunt, pertulimus; immò verò indefinenter perferimus, & ne rediuius iterum radice ſuccreſcat, inceſſabilibus laboribus fatigamur: nunquam tamen vos in his omnibus cõcertantes, aut collaborantes nobis adhæreſcere cõſenſiſtis: ſed nunc pro reconciliandis Teugualdo & Gunthario totius huius mali fabricatoribus fatigatis, curritis, anxiamini, & nobis crebro idipſum mittere minimè recuſatis, quouſque neſcio quomodo amaricatos appelletis, dum certè illi penè quotidiè potum amaritudinis propinare nobis non deſinunt. Nam quotiens eorum facti memoria inter aliorum dura quæque nobis ingerentium infertur; totiens nos abſque multi mœroris amaritudine remanere nequimus. Ceſſet itaque veſtræ gloriæ iam nos ſuper hoc pulſare ſublimitas, & quod fieri non poteſt, tandem aliquando prætermittat: dum enim non poſſumus adipiſci quod volumus, neceſsè eſt vt hoc vellmus conſequi omninò quod poſſumus & debemus. Nam ſedis Apoſtolicæ ſententia, tanta ſemper conſilij moderatione conciplitur, tanta patientiæ maturitate decoquitur, tantaque deliberationis grauitate proferrur, vt retractatione non egeat, nec immutari neceſſarium ducat, nili fortè ſic prolata ſit, vt retractari poſſit, vel immutanda ſecundùm præmiſſæ tenorem conditionis exiſtat. Teugualdus igitur & Guntharius huius ſanctæ & Apoſtolicæ ſedis ſententia perculſi, ſi patenter egerint, & malorum, quorum plantatores eſtis, eradicatores exſtiterint, atque ſi hæc perfecta in ſe humilitate, digniſque pœnitentiæ ſletibus abluere ſtuduerint, poterunt vtique alia miſerationis Eccleſiaſticæ beneficia præſtolari: prioris tamen miniſterij, aut cuiuſcunque facer dotalis officij dignitatem fruſtrà quidem ſperare poterunt, reſumere autem in ſempiternum non poterunt. Sed quia caritas excellentiæ veſtræ pro his doler, laudamus: quia & nos, ſicut ad eorum detrimentum tunc zelo & iuſtitia Dei comite, gementes deuenimus; ita & nunc quotiens eorum reminiſcimur, totiesingenti cruciatu mentis accendimur: atque de ipſorum diſcrimine illis valdè compatimur & condolemus, ſecundùm Apoſtolum: namque ſi quid patitur vnum membrum, compatitur omnia membra. Verùm ſi de his, vel de actib. eorum, vel quæ ſit penes nos de ipſis fixa ſententia, pleniter vt & inuitis cognitum vobis fieri cupitis, ad epiſtolæ tenorem, quam ad venerabiles Epiſcopos regni veſtri tranſmiſimus, ſi placet, induſtria ſublimitatis veſtræ recurrat.

Apoſtolicæ ſedis ſententia immutabilis.

1. Cor. 12.

Optamus gloriam veſtram in Chriſto nunc & ſemper benè valere ô dilectiſſime fili. Dat. 3. Calend. Nouemb. Indict. prima.

(··)

EPISTOLA LVII. B. NICOlai Papæ I.

Rogat det operam, vt Episcopi ob quædam Ecclesiastica negocia tractanda congregentur.

Nicolaus Episcopus seruus seruorum Dei, Dilecto filio Ludouico gloriosoRegi.

Comperiat celsitudo vestra nos Metropolitanos præsules regni vestri ad quædam tractanda Ecclesiastica negocia, quorum gloriæ vestræ tenorem ostendi præcipimus, singulos cum sufFraganeis suis pariter conuenire mandasse; cuius videlicet executionis summam fratri & coepiscopo nostro Liutberto commisimus. Quapropter rogamus piam dilectionem vestram, vt tanto negocio auxiliari, quò facilius ijdem fratres nostri conuenire valeant, sufFragari dignetur: quatenus ipsis vero solatio potitis, præsens negocium rite tractantibus, vos quoque precante pietatis studio præmium consequamini. Erit autem et & aliud post modicum decreto vestro synodicè ventilandum; sed ne duplicatus labor eius onerosis existat, interim in hoc operam dare illos oportet, vt videlicet ad alterum libentius, ac expeditius Deo iuuante pertingere possint.

Optamus gloriam vestram in Christo nunc & semper benè valere dilectissime fili. Dat. iij. Kalend. Nouemb. Indictione prima.

EPISTOLA LVIII. B. NICOlai Papæ I.

Reprehendit eos, quoniam Vualdrada & Engeltrudi non restitissent, & quod nimium solsoiti essent de Theugualdo & Gunthario Episcopis depositis, quorum depositionis causas recenset, & Metensem synodum damnat, præcipitq; vt Lotharium corripiant, atque monent, vt iuxta iusiurandum Theupergam recipiat.

Nicolaus Episcopus seruus seruorum Dei, reuerendissimis & sanctissimis confratribus nostris Archiepiscopis & Episcopis in regno Ludouici gloriosi Regis constitutis.

Gaudemus quidem fratres, & planè vobis non immeritò congaudemus, quoniam per caritatem vos Teugualdo & Gunthario dudum damnatis compati, & condolere conspicientes, etiam pro recuperandis his in priſtinum dignitatis gradum non modicè fatigere contemplamur: sed tristamur, & valdè tristamur carissimi, quia sic pro duorum hominum deiectione fatigitis, vt plurimæ multitudini Christianæ plebis per eos latæ minimè consulatis, sic pro duorum hominum restaurando statu pro criminibus manifestis eliso certatis, vt tot fidelium casum, qui eos per præcipitia sunt secuti, nullo modo perpendatis. Sed quid mirum, quòdo etiam cum cæteris vicinis locis illis, in quibus Teugualdus & Guntharius Ecclesias Christi libi commissas videbantur quidem regere, non autem regebant; in quibus etiam licenter, ac sine quauis prohibitione tam Vualdrada, quàm Engeltrudis vxor Bosonis prostitutionis suæ libi lupanaria quodam modo præparauerant; nec contra insurgentem morbum medicinale ferrum exciuistis, nec ad excitandos sopore noxio oppressos eodem tempore fratres caritatis pedibus cucurristis; sapientissimo Salomone de talibus admonente, atque dicente: Discurre, festina, suscita amicum tuum: quod non solùm tunc minimè vos essesse liquet; verumetiam nec priusquam nos erecti sagittas diuinæ pharetræ iaculare aduersus huiusmodi (prò nefas) longè lateque cœpimus, nobis collaborare sollicitè procurastis? Denique vbi fratres hic labor vester apparuit, vbi concursus, vel vbi sacerdotale studium claruit? Quando ascendistis super montem excelsum? Quando euangelizastis Sion? Quando quasi tuba exaltastis vocem? Quando annunciastis cuilibet in hac culpa detento scelera sua? Quando ascendistis ex aduerso, & opposuistis murum pro domo Domini? Quando pro ea patratus dedistis? Quando Phinees, vt cesserat quassatio, imitati estis? Quando Danielem in puniendis adulteris presbyteris secta estis? Vel quando nobiscum, vel cæstrorum acies ordinari steristis? Quando nobiscum Dominum in choro laudastis? vel quòdo columbas imitati, gregratim contra miluos incedere studuistis? Quando cantauimus simul; Deus in loco sancto suo; Deus qui inhabitare facit vnanimes in domo? & rursus: Ecce quàm bonum & quàm iocundum habitare fratres in vnum? In vnum scilicet mente magis quàm corpore. Quòd si nihil horum egistis, nec in nullo nobiscum conuenire voluistis, sed sicut laboribus nostris diuersa tèpore pro desstruendis quæ viri prædicti fabricauerant, impensis minimè communicastis, ita & dolorum nostrorum participes fieri recusastis. Quod nunc fatagitis, & anxiamini, & pro duorum virorum restauratione, innumerorum præuenire vultis fidelium subuertionem. An plurium interitum paruipenditis, & duorum virorum casui solummodo condoletis? Et sola quidem illorum vobis ruina grauis, nostra verò & totius Ecclesiæ, cui (Deo auctore) seruimus, quotidiana sollicitudo, & pro eradicandis quæ ipsi plantauêre malis incessabilis cura, & intolerabilis profectò vexatio leuis & contemnenda videtur? Sed nos quæ pertulimus, immò quæ de factorum ipsorū origine quotidie toleramus, non contemnenda ducimus, nec leuia possumus æstimare quorum grauissima nos cernimus, & non vos pòdera baiulare, quamuis & caritatem vestram in commodis nostris compati minimè difficilamus, & nunc exposita nequaquam perfunctorie posse credamus.

Ordiamur ergò historiam Teugualdi & Guntharij, si tamen tragœdia potius sit dicenda, & vt partim faltem quæ nos experti sumus de illis vos quoque scire valeatis, quantum epistolæ cauebres prolixiorem sermonem cursim differre possumus, textentibus nobis auctoritate. Igitur cum Engeltrudis vxor Bosonis comitis ad Gallias relicto proprio viro cum adultero adultera transmigrasset, & vir eius eam cum multo labore reducere voluisset, nec tamen aliquo modo potuisset, Ecclesiastica cœpit auxilia postulare, ordinemque seruans, primam in toto terrarum orbe sedem appellans, vt Ecclesiastico decreto eam ab his, qui eam munieban tertui, & sibi reddi præcipere supplicauit. Vnde decessor nostri sanctæ memoriæ Benedictus Papa, quousque superstes extitit, apud Imperatorem & Regem ac Principes interueniens, & concertans atq; episcopis & cunctis fidelibus scribens, vt reuocaretur suadere, & auctoritate Apostolica iubere non destitit. Cui decedenti effectu nullo percepto, per Christi gratiam nos in episcopatu subrogati, fuccessimus etiam in laboresqui licet longè meritis impares fuccessimus in honore, qui vt reuocaretur eadem semina & verbis & frequentibus litteris ad omnes personas in omnes partes missis, ad quas necessitas postulabat, nō destitimus agere: sed & sic minimè mobis proficientibus, coeperunt hincinde à Pontificio nostro episcopales litteræ destinari, fuggerentes videlicet vt tam morbida ouis, ne totum gregem contaminaret, Ecclesiastico iudicio de ipso grege Dominico pelleretur: maximè quia tot salubribus monitionum medicamentis sanari minimè consensisset; decretoque & auctoritate præmissa iussum est Mediolani Episcoporum concilium fieri: ad quod ipsa vocata, si certo tempore non occurreret, ab ipso sacrato collegio vinculis anathematis vinciretur. Quodque illa statuto tempore non occurrente patratum est, sententiamque in ipsam à synodo, auctoritate nostra, nos quoque, vt sacri Canones præcipiunt, consensu nostro firmauimus. Inter hæc verò cognoscentes eam dem seminam in regno degere Lotharij regis, non satis habuimus quæ de ipsa gesta fœmina fuerunt: sed ad hanc reuocādam prioribus nostris laboribus adhuc quæ rendi studium appolsuimus, reminiscentes videlicet Domini, qui de cœlis idcò ad terram descendit, vt quæreret quod perierat, iuxta quod à Psalmista rogabatur confitente atque dicente: Erraui sicut ouis quæ perierat, require seruum tuum: misiaque epistola nostra, fratrum & coepiscoporum nostrorum in regno prædicti Regis constitutorum, & præcipuè Teugualdi atq; Guntharij, in quorum diecesibus eadem perdita liberè mulier morabatur, torporem validè redarguimus, & quamobrem inter eos licenter illam degentem, minimè ad virum proprium redire coëgerint, nō mediocriter increpauimus, indicantes etiam hanc à nobis anathematis vinculo innodatam, & ab omni Christiana communione remotam. Sed Teugualdus atque Guntharius tunc

episco-

Ps. 67. Psal. 132.

Regino lib. 2. Chronic.

Psal. 118.

episcopi, & præcipuum locum & familiaritatem apud principem obtinentes, non solùm eam cum possent nequaquam ad coniugem proprium reuerti suasione fecere, aut auctoritate canonica (iuxta quod à fede Apostolica crebro fuerant adhortati) minime compulerunt; præfertim cum in dicœcesibus eorum cõmorari sæpe commemorata & damnata semina videretur; verumetiam, vt licitè posset omnium frui communione, atque in refuga ab illa tione sine cuiusquam cõtradictione vel impedimẽto subsistendi valeret potentum quorumcunq; potiri solatijs hanc absoluere, quantum in ipsis fuit, atque recipere temerè præsumpsere: in quo etiam si sedis Apostolicæ iudicium à quouis retractandum esset, etiam à ab inferioribus potiorum sententia soluenda prorsus existeret: quantum Theugualdus atque Guntharius circa sacros canones, & præcipuè Nicænos, qui lucenter innuunt non debere qui abijciuntur ab aliis recipi, contumaces extiterint, ipsi vos soleriter aduertite. Sed ne tale quid eos commisisse dubitetis, fcitote coram omni Ecclesia nostra illos hoc se peregisse confessos. Nicæn. cap. 5.

Interea flagitium in Theupergæ regine deiectione & admissione Vvaldradæ à rege Lothario perpetratum, horum cœpit adulationis & iniquæ defensionis fomentis crescere, atque latius diffamari. Quia de re hoc nos agnoscentes, quanta potuimus instantia, ne tantum scelus committeretur, inhibuimus, & per fideles quosque, necnon & scripta nostra fuadere contendimus. Mittit Rex Lotharius duos ad nos comites, per quos in scriptis & verbis innuit episcopos Regni sui cum alijs quibusdam sibi dare auctoritatem Theupergam repellendi, & Vvaldradam in matrimonium sortiendi: sed se (vt ordo custoditur) à nobis huiusmodi potius auctoritatem & iudicium petere atque consilium præstolari, quo nos audito missos quidem destinare tam concitè nos pro huiusmodi negocio non posse respondimus: missuros tamen eos postea certissimè repromisimus, ad monentes etiam nullatenus interim à quoquam de huiusmodi causa quicquam penitus deliberandum: sed ille horum Teugualdi & Guntharij tunc episcoporum, vt postea claruit, auctoritate fretus, legatos nostros non præstolans, publico sc. stoque nupriarum ritu celebrato, Vvaldradam sibi iure matrimonij sociauit. Verumtamen missi fedis Apostolicæ, qui iam profecti fuerant in Gallias, atque ad Lotharium peruenientes, quòd ad illum fuerint missi fecundum pollicitationem nostram dixere, & quòd binos ex regno gloriosissimorum regum Ludouici scilicet, Caroli maioris & Caroli minoris conuenire secum pariter cum episcopis regni sui facere iuxta præceptionem nostram ipsi regi suggerere studuere: & quòd Theupergam sedem Apostolicam appellantem data idonea à Rege Lothario securitate eidem conuentui adesse præceperimus, verbis asseruere. Non enim epistolas quas ad vos, vestrorumque regnorum Episcopos misceramus, fecum habere poterant: quippe quas fibi ab amicis Lotharij Regis iam constabat ablatas.

At verò Rex Lotharius horum duorum magisterio vsus, nec Theupergæ indubitatam de seruanda iustitia, vel de non inferenda violentia certitudinem tribuere voluit, nec aliospræter regni sui Antistites, videlicet quos vel beneficijs, vel minis iam ad votum suum deflexerat, ad illum conuentum, qui penes vrbem Methensium congregabatur, penitus expectauit; sed corruptis, immò & ad fauorem suum traductis legatis nostris quod libuit, nullo resistente patrauit, fa&oque conuentu Antistites, qui conuenerant, inter quos prædicti Theugualdus atque Gunthar ius sastigium retinebant, & eminentiori potestate vigebant, præuenientes, imò sibi vfurpantes atque iudicantes iudicium nostrum, videlicet quod & Reginæ Theupergæ primum appellatione, ac deinde Lotharij Regis petitioe permoti, iam nos laturos repromiserimus, in choatumque tam per Missos quam q; per epistolas nostras habere luce clarius videbamur, Theupergam Reginam obnoxiam credidere, atque condemnandam in absentia putauere. Scriptoq; de his, quæ illic pro voto Regis iniqua sunt fauce deprompta, quodam profano libello successentes illibata per listere proprijs subscriptionibus roborauere, Theugualdo primitus & Gunthario in ipsis subscriptionibus, sicut & in ceteris gestis præcellétibus, & alios se sequi pestiferè compellentibus, qui mox Romam venturos, ac nobis de his quæ gesserant rationem polituros se per omnia spoponderunt, tandemque peruenientes nostro conspectui coram omni Ecclesia præsentati, & dum ab eis qualiter illa fuerint gesta requiremus, iam memoratum libellum offerentes exhibuere, nec plus nec minus, nec aliter quicquam se pergessisse, nisi vt obsolatus videbatur continere libellus: quo accepto ac coram episcoporum nostrorum cœtu, qui nobiscum aderat, atque coram ipsis Theugualdo scilicet & Gunthario recensito, quam multipliciter hunc reprehendimus, ac per omnia reprehensibilem iudicauimus, & quę in eo gesta legebantur, qualiter inimica iustitiæ Deoq; perosa consisterent, audientibus episcopis, elimatius exposuimus; quamuis nec tũc omnia reprehensionem eius locain ipsis profanis gestis inuenta sint, nec rursus quæ inuenta sunt, ad memoriam nostram valeant repedaretanta tamẽ ac talia fuere, vt pro his meritò canonicam depositionis Theugualdum & Gunthariũ oportere subire sententiam, sanctaquoque Synodus residens sæpius acclamaret. Quade re zelo diuino, ecce coram Deo dicimus, permoti; nec aliud, nisi iustum iudicium exercere cupientes, communi cõsensu cassato primum adulteris fauente Concilio, quod apud Methensium vrbem congregatum fuisse supra commemorauimus; in eos, quod gemères memoramus, depositionis sententiam dedimus, & si iuxta præcedentem cõsuetudinem aliquid de ministerio sacro deinceps forte tetigissent, excõmunicauimus.

Primò quidem quia nostris pro Engeltrudi vel Theuperga, seu Vvaldrada salubribus iussis obedire cõtempsere. Nam inobedientia tam horrendum malum est, vt idololatriæ meritò comparetur, dicente Samuele: Quasi peccatum ariolandi est repugnare; & quasi scelus idololatriæ nolle acquiescere. Vnde meritò Apostolus ait: In promptu habentes vlcisci omnem inobedientiam. Inobedientia idololatriæ comparatur. 1. Reg 15.

Secundò, quia eandem Engeltrudim à nobis, & à synodo abiectam & anathematizatam recipere & absoluere præsumpsere; & hoc contra canones, & præcipuè contra Nicænum ipsum magnũ Concilium; quod hi qui abijciuntur, ab alijs non recipiantur, sanxisse dinoscitur. Sed & B. Papa Gelasius, quòd eadem quæ ligauit & maximè prima sedes, debeat absoluere, non semel exponit. 2. Cor. 10. Can. 5.

Tertio, quia fraudis, vel falsitatis rei manifestissimæ claruere, dũ epistolæ nostræ Missis nostris pro causa Engeltrudis refugæ tranſmissę, atque apud vrbem Methensium in iam delignato nefando conuentu recitatæ, quædam fraude subtraxisse, quædam verò falsò addidisse, atque commutalle reperti sunt, talemque illam effecerint, qualem libitu suo congruere posse iudicauere. Epist. 11.

Quartò, quoniam adulterio detentis, non solùm pastoraliter nõ restitere, nec vt speculatores venientem gladium annunciauere, verumetiam his consentiendo & fauendo in nequitia perlistendi fiduciam tribuere, & tantum flagitium tota virtute defendere sine tenus tentauere: vnde meritò adhęrescere fecit Dominus linguam eorum palato ipsorũ, videlicet, vt qui linguam facinus arguendi nõ habuere, hanc nec ad bona quoque prædicandũ saltem habere potuissent, iuxta quod alias cantatur: Peccatori autem dixit Deus vt que, & cum adulteris portionem tuam ponebas, ille quippe cũ adulteris portionem suam ponit, qui his vel consentiendo vel fauendo, vel non corripiendo similis illis fit sicut vitijs sit & pœnis efficitur, iuxta quod & Apostolus huiusmodi scribit: Quoniam qui talia agunt, digni sunt morte, non solùm qui faciunt, sed & qui consentiunt facientibus. Ezech. 5. Psal. 49. Rom. 1.

Quintò, quia denegatio vnde ab vtraque parte, id est, & à Theuperga & à Lotharioo (iuxta quod iam memorauimus) fuerat appellatum: illi prater auctoritatem nostram id sibi furripientes iudicare ac diffinire temerè præsumpsere, & hoc aduersus canones: si quidem de appellationibus, quæ apud memoriam sancti Petri sunt, iudicium Romani præsulis arbitrio & consilio facere regulæ commisere. Verum ista beati Petri reuerentiam præ oculis non habentes, & iudicium quod vtraque pars à nobis est flagitauit, & nos exequi ceperamus, temeraria præsumptione dissinire, & Theupergam etiam ad Ecclesiam conligentem damnatione opprimi censuere. Leu. 19.

Sextò, quia hoc in absentia peregere, contra illud quod tropicè dicitur, Ne maledices surdo: surdo quippe male-

dicit, qui absentem condemnat. Surdus namque quodammodo est, qui in absentia positus, quæ sibi obijciuntur non audit: quamuis ipsa absentia non studio Theupergæ, vel conscientia vulnerata (vt ipsi putant) sed timore Regis idoneam illi nolenti tribuere fecuritatem, & factiosi consilij suspicione fuerit inerità procurata.

Septimò, quoniam non soldm ipsi subscribentes in profanis gestis, cunctaque mala compillata fuerint, sine respectu sedis Apostolicæ roborauêre, verùmetiam alios subscribere compellentes eorum omnium prævaricationis auctores effecti, & tot animarum rei constituti sunt, quas vtpotè præmonentes, in hoc vel verbo vel facto prævaricationis propositum demersére. Sed si volumus cuncta, quæ ab illis gesta fuisse tam per oblatum à se libellum, quàm per alia ludicla nobis & sanctæ syndo patuêre, latius scriptis insinuare, facilius charta, quàm nobis fermo deficiet.

Septem ergò capitula, quæ causam depositionis Teugualdi & Guntharij præcipuè genuêre, nos commemorasse sufficiat. Solet namque per septenarium numerum significari vniuersitas. Ceterùm quis eorum omnia, quæ siue ante, siue post damnationem perperam commisére, enarrare sufficiat? Qualiter videlicet nos se frustra redarguisse mentiti sunt, contra illud quod de Deo dicitur. Perdes omnes qui loquuntur mendacium. Qualiter primum quidem Theupergam se per electum ab illis iudicium purgatam, denuò impetere contra diuinam & humanam legem minimè formidarint. Qualiter hanc postea (hoc vi raque lege inhibente) sine accusatore damnauerint. Qualiter testes quosdam quidem quibus imprari à Rege polerat, contra leges publicas in eius damnationem, quosdam autem domesticos in perantis admiserint. Qualiter contra reuerentiam sacer dotalem turpia quæque aduersus Apostolum, ac criminosa, necnon & nauseam penitus, & pudorem omnibus inferentia verba etiam scriptis tradiderint, & palam cunctis ostenderint, cùm teste Domino etiam de otioso verbo reddituri sint homines rationem, vel iam damnati auribus Imperatoris aduersus sacras regulas molesti fuerint; Vel qualiter ordinationi Dei in beato Petro Ecclesiæ Romanæ collatæ resistere int, & contra priuilegia sedis eius capiti obtrectationum consc ripserint, & per totum pene occidentale clima disseminauerint: Qualiterq; per ea etiam iam pro tanto piaculo perculsi Lothario in scelere perdurandi robur dari fuisse rint: iue suaserint nos tyra nnicè penès sanctum Petrum positos affligere int, oppresserint, & quibus potuerint malis fatigauerint, adeò vt homines eorum adita sancti Petri vi olauerint, & in Ecclesia ipsius sanguinem fuderint. Qualiter etiam ibidem nobis matutinales hymnos celebrantibus, illi nocte per tribunal Ecclesiæ cum complicibus & fautoribus suis contra Chalcedonense Concilium coniurauerint, & conspirauerint, & in ipsis diecesibus nostrarum principalibus locis conuenus, & singulorum negociorum ordinationes, & concilibula (canonibus id inhibentibus) etiam aduersus nos factiosè patrauerint, & cum nostris quoque suffraganeis tractatus iniquos, & fictiones quasdam texuerint. Postremò, qualiter Ecclesias dudum sibi commissas, & postea cum sacerdotio perditas hactenus obtinere, occupatas præsumant, & vt tyranni pro suo libitu moderentur. Ecce quæ in Ecclesia CHRISTI Theugualdus & Guntharius operati sunt & operantur, præter illa quæ Guntharius specialiter commisit, diuinum tangendo ministerium, pro quo à Sacris regulis etiam locum habere fatisfactionis penitus interdicitur.

Verùm in ipso iam fuse per secutionis exordio, quod peræ crebro dictum pernicio sum Methensem conuentum habuêre, talem se gere re animum liquidò monstrauêre. Nam licet post hæc ibidem Missi nostri deuiauerint, dicendi tamé principium satis pacificè orti sunt. Sed hi quia modicum quid redargutionis contra fe sonuisse audiere, protinus in fe furore protulére, & verba quæ nobis de illis minimè dixeramus, nos dixisse perhibi ére, fersue factores, plantatores & rigatores vitiorum appellare assueruere. Et certè nos quæ de illis dolenda suprà descripsimus, nondum cognita tenebamus, vt de ipsis tunc ista fe.ure fateri possemus; & tamen hi iam conscientia stimulante nos astruere garricbant; quæ nos vtpotè incognita minimè dicere conuenerat. Quod est hoc, nisi quia nobis etiam tacentibus, Spiritus sanctus iam qui plantatores & rigatores vitiorum essent, non per aliena, sed per propria ipsorum ora ostendere voluit. Et ficut olim per Caipham quod oportebat fieri, protulit, ita & per istos licet non ex se quod manifestari conueniebat, expressit: quæ tamen isti nos de se loqui penitus denegarent, si vitam eorum morcisque cognitos haberemus. Hæc videlicet ore suo & labijs proprijs asserere procurâtes, vt laudate vitæ ac morum esse per omnia viderentur. Iam verò si ludibria ipsorum, & scenica multa acta liquidò nósse, gesta prædicti Methensis Concilij, quod nos tamquam adulteris faueus profitebuum dum cæteremus, duximus nuncupandum, quærite & reuoluite. Fauit sinè idem profitsitum adulteris, dum Lothario, Vvaldradę & Engeltrudi cuncta pro voto consenserint, & alijs hoc sequentibus adulterandi exempla præbuerint. Ecce pro quibus toties rogatis, ecce pro quibus indefessi fatagitis, quamuis & nos non mediocriter charitati vestræ congratulemur: cùm vos mœrentibus pro ximis compati conspicimus: quoniam & nos de illis non modicè condolemus, dum Lothario, Vvaldradę & Engeltrudi cuncta pro voto consenserint, & crebris vrgemur pro eis gemitibus: & reuera dolédi sunt, quia dum inter suos caput primitus essent, docentes médacium sacti funt cauda, Ecclesiam videlicet Domini tantis fluctibus immiscere, ac tantis laboribus immittere procurantes.

Dolemus ergò illos; dolemus planè, & Ecclesiam Dei, quæ tot per eos discrimina fustinet: nam sic per prophetam Samuel Saulem legitur deplorasse: Quinimò & Dominus præuidens Hierusalem maximè culpa sacerdotum fundituse uertendam, fleuisse ab Euangelista describitur. Non autem nos, qui membra fumus, iniuriarum nostrarum memores esse volumus, aut talionem (vt ipsi forsitan arbitrantur) eis reddere meditamur: sed quia ipsi præcipuè caput nostrum in republsione innocentis feminæ, & admissione mœchæ ad iracundiam prouocauére, illos plangimus & deflemus, adeo vt in memoratorum scriptis gestorum ab his interlocutio facta solummodo memoretur, ita vt omitramus alia, in eisdem gestis apertè scriptore dicente, reperiatur Teugualdus & Guntharius, qui causam Theupergæ recognouerant & iudicauerant, & rursus Rege Lothario de istis altruente, quicquid in ista causa feci, horum sanctissimorum Episcoporum vsus fum cósilio: quitetiam dum in iam dictis fœtidis gestis inter innumera detestanda, quæ ad confirmationem ipsius facinoro sę mœchæ hincinde compilare præsumpsére, Episcopi qui conuenerant subscribentes eadem gesta, immò per ea flagitium roborarent, ventum est ad quendam fratrum & coepiscoporum nostrorum, qui tantùm vsque ad nostram deliberationem subscripsit eadem etiam gesta seruanda. Quod cernentes Teugualdus & Guntharius arrepto cultello, omne quod Antistes prouidus ad deliberationem nostram seruandum esse descripserat, rasere, nomine solo Episcopi relicto. Cætera sicut illi voluére temerè perscribentes: quod nobis idem Episcopus intimauit, & id ita gestum esse in ipsis authenticis gestis luce clarius paternam vbi fanum est euidentissimè claret. In tantùm quippè ad roborandum flagitium cor & linguam & calamum acuêre; vt quæ semel vel dicto, vel scripto in eius confirmatione diffinierant, etiam coram nobis omnia sua virtute quoufque cecidére, defendere niterentur. Verùm quid in plurimis immoramur, & eorum gesta peremptoriam damnationem inferentia narrare conamur, cùm nec lingua loqui, nec ipfa mentis memoria tenere sufficiat? sed quia fraternitas vestra studet scriptis suis benignè misericordiam implorare, & restitutis priori statu consolationem his postulat adhiberi, & nos non inconuenienter, quod conuenienter licitum est, & rationabiliter flagitatur, concedere procuramus. Denìq; si prædicti viri Teugualdus scilicet & Guntharius patienter egerint, & malum quod fui fauoris studio perficere passi sunt, radicitus extirpatum exiterit, atq; si hoc perfecta in se humilitate, dignisque pœnitentiæ flctibus abolere studuerint; quin & pax, quam conturbauére, Ecclesiæ Christi reddita fuerit: tunc profectò poterint Dei solius intuitu, & vestræ fraternitatis affectu alia ministrationis Ecclesiasticæ nostro nutu, atq; ope sreti, beneficia prómereri: priorisque tamen ministerij, vel cuiuscumque sacerdotalis officij dignitatem frustra quidem sperare poterunt; resumere autem in perpetuum non poterunt.

Ceslet itaque vestræ fraternitatis iam nos super hoc pulsare solertia, & quod fieri non potest, tandem aliquando desi-

nat.

Psal. 5.

1. Reg. 17.

Luc. 19.

Apost. Sedes secundum suam conditionis tenorē secundū suam mutat.

nat. Nam sedis Apostolicę sententia tanta semper consilij moderatione concipitur, tanta patientiæ maturitate decoquitur, tantaque post modum deliberationis gravitate profertur, vt retractatione nō egeat; nec immutari necessarium ducat, nisi forte sic prolata sit, vt retractari possit, vel immutanda secundùm præmissæ tenorem conditionis existat. Portent igitur ignominiam deiectionis suæ, quæ est (teste scriptura) confusio adducens gloriam; sint interim in signum, & in portentum omnibus, quos vel ipsi decepere, vel quibus audaciam perssitendi in nequitia præstitere: quatenus & isti tanta confusione respersi, quod ore fatentur, corde quoque teneant & saluentur, & illi non benè sibi fubreptum fuisse, vt ad tantum

Ecclus. 4. præcipitium laberentur, patenter agnoscant. Nam malum adhuc imminet, adhuc foueri non desist; adhuc libertatis aditum & licentiæ tempus expectat. probat hoc Vvaldradæ etiam polt adulterij publicum scelus, gloria vigens, atque Reginæ Theupergæ dilectæ filiæ nostræ, etiam post præstita iuramenta nec ancillarum qualitate coæquata deiectio. Denique quando Lotharius Rex vxoré sibi debitam, sæpè fatam scilicet Theupergam in præsentia Missi nostri resumpsit, duodecim (sicut audistis) illustres comites iuramento sua vice repromittere iussit, se de cætero ita Theupergam fore retenturum & tractaturum, quemadmodum Regem legitimam cōiugem suam Reginam retinere conuenit, & tractare. Sed, proh dolor, tanto nunc, quod vos sortè nō later, hanc summittit opprobrio; tantæq; detestationi, tantæq; (q; solo dictu graue est) inopiæ subijcit, vt nō dicamus aliquē penè vlrū necessitatem patientem adiuuare; verùm nec sibi nec proprijs queat homunculis omninò patrare: sed è cōtra Vvaldrada mę cha, & omni communione priuata; licet à Lothario solo corpore videatur exclusa, culus tamen cordi numquam deesse, multis exhibetur iudicijs, & cacumen regium, & nocendi vel adiuuandi quos vult, omnimodam obtinet potestatem. Ecce fratres germina, ecce fructus, qui de Teugualdi & Guntharij iactę semine sunt exorti: de quibus tamen si fraternitas vestra veraciter dolet, & aliquod eis vult impertiri suffragium; curet necesse est vulnus, quod ipsi non solùm mlnimè ferro iustitiæ refecarunt, verùmetiam oleo iniquæ adulationis, & persuasionis fouentes crescere longè lateque fecere, nobisque pariter incidere ac studiosè mederi: quamuis ipsi iam sati viri (vt prætulimus) quantum ad facer dotium spectat, recipiendi nullam valeant habere fiduciam. Sienim, quod in his destruximus, ræ dificare mus; præuaricatores à Domino proculdubio constituemur, & quasi de non benè gestis penitentiam agentes, in melius sententiam commutasse videbimur. Ac per hoc nec isti huiusmodi animaduersionem pauentes emendabuntur, nec hi, qui hactenus inchoatum scelus introrsus retinent, puniendum putabuntur; nec cæteri qui ad huiusmodi possunt relabi flagitium, per hos falubriter eruditi, consultius committere pertimescent, quod tanta viderint dissoluta remissionę laxari.

Reuertimini ergò fratres ad vos, & redite ad cor, & recognoscite contra vitia ministerium vestrum; ipsum per quem tantum Ecclesia Dei sustinuit patitur, Lotharium scilicet Regem zelo feruentiori, & maiori corripientes & admonentes instantia, quo subueniat sibi, subueniat & miseris illis, quos pro se iuramẽto constrinxit; Reginam videlicet Theupergam coniugem suam, iuxta tenorem præsliti sacramenti, tractans, & se à reatu vice sua iurantium regens; mittant etiam ad nos Vvaldradam, vt per hoc & ipse securam de cætero vitam ducat, & nos causa illius tantis vlterius laboribus non subdamur. Non enim iustum est, vt legitima tantam aptud ipsum incommoditatem ac dehonestatem patiatur, & ab adultera gloria dignitatis eius surripiatur. Quòd si Rex Lotharius ita fieri denegat, & se veraciter audire ac perficere velle monita nostra fatetur, quemadmodum nobis dilectus fillus noster Ludouicus Rex inclytus ex ipsius assertione significauit; quis quòd interrogetur vel à vobis, vel studio vestræ suggestionis à iam fato pio Rege, quare nobis scribens, vel alijs latisfaciens, sicut indicat de Vvaldrada, quòd post Missi nostri reuertionem non ad eam accesserit, ita non indicat de coniuge sua Theuperga, quòd eam secundum datorum tenorem iuramentorum tractet, atque retineat? nisi quia non habet vnde glorietur, nec agit sic ergo eam, vt nobis id veraciter referre possit, & gratiarum à nobis inde percipere valeat actiones? dum non solùm illa nulla munificentia ipso largiente potitur, verùmetiam omnibus opprobrijs, & egestate summa tabescit. Dicatur ergò ei à pio principe, vel à vestra fraternitate, vel à cæteris fidelibus, qui coram nobis nitrit ad Vvaldradam, se nequaquam contra interdictum nostrum accedere mittat, etiam quòd & Theupergam vxorem suam iuxta præstita iuramenta benignè tractet, & secundùm Regiam dignitatem retineat: ita dumtaxat, vt quod mittit veritate fulciri, alijs etiam atteltantibus agnoscamus.

Denique quando illa repulsa ipse Rex Lotharius Theupergam vxorem suam reduxerit, distinitum fuisse constat, vt eadem Vvaldrada in Italiâ mitteretur, quatenus vtrum Romanę necne peruenire potuisset, nostræ censuræ decreto postularetur. De his quippe personis, quarum sedes Apostolica specialiter inchoat agitare negocium, sicuti nos Lotharij & Theupergæ Regum, atque Vvaldradæ pellicis exequi controuersiam cœpimus; nulli fas est alij vel remouere, vel aliquid diffinire, nisi forte cui ipsa præceperit. Vvaldrada ergò, quam in nostris hortatibus, nostrisq; decretis à Lotharij constat remotam esse lateribus, nostris quoque specialiter debet ad congruam Ecclesiæ quam læsit satisfactionem fummitti iudicijs. Quod quamdiu Lotharius non egerit, sicuti nec nobis requies, nec Theupergæ securitas, sic nec ipsi poterit tuta pax, aut aliqua laesse salutis fiducia. Tanto igitur sollicitius ad correctionem illius operam date, tanto que instantius non solùm illum, vt in his nobis obediat, admonete; verùmetiam & dilectum filium nostrum Ludouicum excellentissimum Regem, quo eum ad audienda nostra monita semper inciter, cohortamini; quanto attentius legitis: Quila qui conuerti fecerit peccatorem ab errore viæ suæ, liberabit animam suam à morte, & operit multitudinem peccatorum. Non solùm autem hunc gloriosum Regem vestrum adite, verùmetiam specialiter deprecamini, vt admoneat & suadeat eidem Lotharío, quatenus Romam non nisi purgatus, & quando nos annuerimus, venire præsumat. Nam nisi nobis obediens suspicionum & malæ famæ sordes diluere primùm curauerit, videat ne forte lepro forum more de castris Dominicis cum maxima confusione pellatur. Quomodo verò ipsas possint ponere sordes, breuiter intimamus, videlicet, si Theupergam vxorem suam iuxta præstita iuramenta benignè tractet, & secundùm regiam dignitatem retineat, Vvaldradamque ad nos accelerare compellat, atque in præcidiis Ecclesijs ordinem, quem ei dictauimus, Antistites ordinare permittat. Nam quamdiu Vvaldradam sic manere dimiserit, sicut omnibus liquet, Theupergamque nec regio cultu, nec coniugali dilectione tractauerit, quamdiu etiam Theugualdum vel Guntharium Ecclesias dudum sibi cum sacerdotio ablatas obtinere permiserit occupatas, nec à lepra iniustí criminis, nec à sordibus pellimi odoris; id est malæ opinionis, vel suspicionis liber esse poterit, nec puris Ecclesiæ ingressionib. intrare valebit, nec sacerdotibus Christi libera eum, vel fecura tangendi, vel intra castra recipiendi profectò quibus est facultas. Ergò laborate in hoc nobis cum cariffimi decertare pariter fratres: quia ficut labor est multiplex in terris, ita nos merces copiosa manebit in cœlis. Nec dubium est hunc iuuenem plurimos habere nunc pro fua potentia, vel dominatu sibi consentientes, de quorum omnium profectò conuersione ac salute omnes timul lætabimur, si horum princeps Dei gratia præueniẽte communibus nostris fudoribus perfectius emundabitur.

Præterea nouerit sanctitas vestra, Iam memoratum subdimissimum Regem vestrum pro Teugualdo & Gunthario, ea qua vos nobis affectione scripsistis, qua super hoc breui scripto respondimus, si plenius nosse placet, quæ de illis sit penes nos fixa sententia; indubitanter agnoscat dum hoc quod à nobis epistolæ, quam fraternitati vestræ destinauimus, tenorem scrutandum direximus.

Quamobrem agat sanctimonia vestra, vt ipsius pijs adlegendum obtutibus cum debita reuerentia, seu faculari diligentia deferatur. Porrò si aliqui fortasse sunt, qui dicant liberam esse Vvaldradam, & ideò huc proficiscendi ei non debeat impoui necessitas; nouerint non esse liberam, quæ à peccato superata ipsius & ancilla addicta est; Petro dicente Apostolo: A quo enim quis superatur, eius & seruus addictus est. & rursus alibi: Qui facit peccatum, seruus est peccati. A quo

2. Pet. 2. Ioan. 8.

videliceт ista nondum liberata, eius profectò adhuc ancilla credenda; ac per hoc nostro est iudicio speciali purganda, cuius decreto iniquitas agitari cœpit, & Christo propitio abolitionem percipere. Nam nisi illam nondum à crimine liberam esse crederemus, nequaquam eam pro liberatione tam suæ, quàm fautorum eius in Italiam venire quoquomodo faceremus, licet eam per ministros suos posse ea, ne huc perueniret, fatanas impediret. Iam verò si iussa nostra, vel sanctiones impleuerit, ideo se putat ancillam, ergò Lotharius Rex, seruus dici debet, qui vtcumque nostra fecisse mandata dinoscitur. ergò ista teneatur pro domina, quæ inobediens per manet, & dominctur Lothario, qui vtcumque nostris studuit obedire decreris; quod absurdissimum est, & omninò nefandum. Verùm si tanta Rex Lotharius intentione Vvaldradam voluisset mœcham ad nos mittere, ad eius scilicet à nobis causam legitimè diffiniendam, quanta voluit Iegitimam Theupergam destinare coniugem, ad falsa contra se, ac extorta scelera proferenda, fortè iam nobis qualisumque pax, vel redditare quies haberetur, atq; vtinam sic fuleat Vvaldradam ad nos mittere, quæ habet de scelere suo quod pandat, sicuti getliebat Reginam Theupergam, quæ non quidem habebat quod de crimine panderet, led quod de violentia, & iugi pœna illata, ibi multipliciter enarraret, & quam iniustis minis, vt contra te falsum crimẽ coram nobis depromeret, multifariè compellebat.

Optamus fraternitatem vestram in Christo nunc & semper benè valere. Dat. prid. Kalend. Nouemb. Indict. 1.

EPISTOLA LIX. B. NICOLAI Papæ I.

Monet Odonem, vt pastorali cura inuigilare non desistat, eius & consultationibus respondet, & Ioannem Episcopum Rauennatensem à sede Apostolica receptum nuncias.

Nicolaus Episcopus seruus seruorum Dei, Reuerentissimo ac sanctissimo confratri nostro Odoni Archiepiscopo. Quia sanctitatis vestræ pro statu sanctæ Dei Ecclesiæ feruentius inuigilare constantiam cernimus, & contra delinquentium, immò præuaricatorum, & sanctarum legum violatorum mores, vel actus per zelum rectitudinis vos erectos consideramus; omnipotenti Deo gratias agimus, & vestram sanctitatem, vt in talibus, illo adiuuante, proficiat, ea auctoritate, quæ nobis per beatum Petrum principem Apostolorum concessa est, modis omnibus commonemus; & quantum illos (sicut in vestris nobis innotuistis literis) prauè atque incautè agere conspicistis, tantum illius freti auxilio diuinæ legis, per Sacerdotalem & Pontificalem auctoritatem, nullius personæ habendo acceptionem, & prædicationis verba noua & vetera proponendo, ne sanguis eorum de manibus vestris requiratur, hortamur resistatis. Fortitan benignissima ac largissima omnipotentis Dei clementia à proprio libitu eos reuocare dignabitur, & infra gremium Dominici gregis vestro studio atque labore recepti, de lucratione fraterna mercedis lucrum recipere mereantiniquia ecce instat tempus, vt ascendatis ex aduerso, & opponatis vos pro domo Israël murum, & stetis in prælio in die Domini. & post alia. De capitulis, quibus vestra beatitudo consulere studuit, ita referibere nostra Apostolica sollicitudo curauit secundùm Patrum sanctiones.

Exquiritis enim, si dimissa vxore, quam legitimè sponsatam quis duxerit (quia nomen malum post modum est impositus) absque decreto generalis synodi, liceat ei aut aliam accipere contra auctoritatem Euangelicam; aut illa superstite, pro vxore concubinam habere, quibus nos Apostolica auctoritate fulti, secundùm Euangelicam sanctionem omninò resistimus: & nec alia vxoris copulam, cis qui talia agunt, dimissa superstite, habere concedimus, neque concubinam habendi licentiam tribuimus.

Si desponsata nec dum sponsa corrumpatur, & post modum dote facta, maritali more cum eadem idem sponsus iacuerit: si post modum interiecto tẽpore licerat ei ipsam, quasi prius ab alio corruptam dimittere, & ficaliam ducere; quasi illa non fuerit vxor, aut concubinam pro ea tenere? Nec hoc consentimus, vt hi qui legitimo nuptiarum fœdere coniunguntur, & vnum corpus per aliquod temporis spatium efficiuntur, diuortium faciant: Sed quod prius initio coniunctionis corruptæ percipiẽdo voluntariè tacuére, post modum interiecto tempore sustinendo, & si non voluntariè, inuiti custodiant, etiam à concubinis omninò se absteneant.

Hi qui sacras res Ecclesijs datas, & à fidelibus oblatas quasi à principibus sibi indultas inuadunt, vastant, diripiunt, retinere præsumunt, auctoritate Episcopali excommunicandi & anathematizandi sint. De his quidem rebus, quæ semel Deo contributæ, atque dicatæ sunt, & postea sub occasione concessionis principum, à quibusdam inuaduntur, atq; diripiuntur; sanctimus, vt prius consultatis principem ad retecandam tam præsumptiuam factionem, cognoscendum vtrũ illius sit concessio, an inuasoris præsumptio. quòd si Principis fuerit inordinata largitio, ipse sit princeps pro emendatione redarguendus: si autem inuasoris declaratur præsumptio, vsq; ad emendationem excommunicationis sit vindicta coërcẽdus. & post alia: Ioannem Archiepiscopum Rauennatem sciatis paternè ab Apostolica sede receptum, & de errore quo accusabatur, sacramento purgatum, ac vt Romanæ fedi dignam reuerentiam exhibeat, tam ipse, quàm successores eius super corpora sanctorum nobis iuratum fore: libellos quos mandastis vobis dirigendos, quando ad nos iterum miseritis, vestræ sanctitati dirigemus. & post alia: Vt mala quæ in regno Galliæ fiunt, zelo pietatis corrigantur, & per vos & per alios confratres nostros instantissimè elaboretis, exhortamur, vt fortissimè in tot malis præparati resistatis.

EPISTOLA LX. B. NICOLAI Papæ I.

Hortatur vt ius Episcopo Cenomanensi contra monasterium sancti Cirolfi administrari curet; si autem fuerit appellatum, causam ad se deferri iubet.

Nicolaus Episcopus seruus seruorum Dei, Carolo gloriosissimo Regi. Excellentiæ vestræ innotescimus, quia Rotbertus sanctæ Cenomanensis Ecclesiæ Antistes nobis literis suis cognitum præcipua cordis deuotione obsecrãs facere studuit, quòd monasterium sancti Carileti situm in pago Cenomanico, loco videlicet, qui antiquitus dicebatur Gaiani, super fluuium Anisola, ab eius ditione ac potestate subtractum sit, & quòd antecessorum eius decreto & voluntate ordinabatur, nunc sine ipsius sit consensu sub Abbatis constitutum regimine. Vnde vestram Deo amabilem magnificentiam, his Apostolicis monemus, atque hortamur apicibus, vt iuxta veritatis censuram sanctæ iam dictæ Cenomanensi Ecclesiæ super huius rei negocio iustitiam conseruare, & pium deuotionis vestræ auxilium impertiri, nulla hominum subdola persuasione præter mittatis, ipsum quæ monasterium pro Deo, nostræque paternitatis amore prædicto Rotberto Episcopo, sicut & antecessoribus eius iure per manslit, deinceps habere, atque fælubriter pro ipsius venerabilis loci vtilitatibus ordinare libenti animo permittatis: nullamq; potentiæ vestræ vim in hoc aliquatenus patiatur, sed liceat ei habere fecuriter quod iuste suis semper tenuisse prædecessoribus, priuilegio etiam nobis ostenso fatetur. Si verò quispiam monachorum supradicti monasterij S. Carilefi amplius resistere nititur, ne sub ecclesiæ Cenomanensis potestate iamdudum consistat, & in hac omnes obstinatione perdurant: ipse Rotbertus Episcopus de vicinis Episcopis, sibi quos voluerit, iudices eligat, & nostra auctoritate simul conuocatis, & cæteris Episcopis, qui in diœcesibus sanctæ Turonensis Ecclesiæ videntur existere, talis tumultus diffensiones, quæ callido sunt exortæ ingenio, iusto sanctorum Patrum iudicio refcentur, omnisque huius litis ambiguitas pacifica veritate pellatur: ita sanè vt monasterium prisci fundatum temporibus, cum omnibus sibi iure debito pertinentibus rebus, Deo auxiliante, illibatum, sub potestate Cenomanentis Ecclesiæ, si iustum fuerit, maneat. Quamobrem magnitudinem vestram monemus, vt (sicut superius dictum est) iustitiam & æquitatem in hoc, & in cæteris omnibus conseruare ob recompensationem futuræ retributionis, nulla

sæculi felicitate negligatis. Quòd si in eodem iudicio præfictus Episcopus Cenomanensis aliqua necessitate compulsus appellauerit, se de hoc in nostra præsentia iudicium agere volumus, & iubemus tam ipsum Episcopum, vel legatum eius, quamque etiam tres de monachis prædicti monasterij, temporte opportuno ad nos omni prætermissa occasione venire, vt dignè Apostolicæ sedis examine, atque iudicio talis vtriusque partis controuersia refecetur, ad æquitatis debitæque pars iusta sine protelatione indubitanti fine perueniat. Quòd si ipsi monachi nostra iussione vocati, venire fortè contemperint, vestræ potestatis properare cogantur imperio: cum quibus & fidelem hominem vestrum transmittite, qui ipsius causæ & contentionis initium experiatur, & finem dignemini.

EPISTOLA LXI. B. NICOlai Papæ I.

Refert qua in superiori Epistola scripta sunt, promittit se Monachis sanctis Carilefi, nisi iure cogente, non assensurum.

Nicolaus Episcopus seruus seruorum Dei, Roberto Cenomanensis vrbis Episcopo.

Planè quia sanctitatem vestram ad Apostolicam sedem constat plenas deuotione litteras destinasse, multas gratias Deo omnipotenti, vobisque referimus, eo quòd & debitam reuerentiam obseruantes, nos in vestris vtilitatibus adiutores quæsiuistis, & sanctam omnium terrarum matrem Romanam Ecclesiā interuentricem suppliciter præexoptastis, quòd ita res se habere luce clarius patet, vestris admissis consulere. De illorum monachorum sancti Carilefi improuida intentione decreuimus, vt si venerint, & talia concedi petierint, vestro ducti amore, nec illorum impolitis precibus annuemus, nec auctoritatis nostræ censuram illis in talibus largiemur. Quod si voces forte fallidicæ assertione aliquid quasi nostræ institutionis edita decreta protulerint, donec nostro demum Pontificio cognitum fiat, illis credulitatem exhiberi non volumus, quod (vt præfati sumus) illis in talibus minimè assensum præstabimus, aut talia volentibus facere, Apostolicam licentiam dabimus: excepto si talis ratio non præluceat, pro qua id diffiniri intentio cogat. Gloriosum quoque Regem vestrum Carolum, eiusque regni Episcopos nostris exhortationibus admonemus, vt nostra fulti auctoritate circa vestræ Ecclesiæ priuilegia sententiam minimè inferant, disputent, ac audiri permittant: sed diuina clementia fauente iustè decernant, & Cenomanensis vrbis viris, eiusque præsulibus, vt erat ipse monasterium, redderent statuimus, vt vestri sub cura regiminis subderetur; hoc illis summoperè statuentes, vt si à vobis iudices, qui canonicè causam determinent, ex ipsis electi fuerint, vestræ pareant voluntati, ita vt & iudices dentur, & huius rei intentio æquè ventiletur: quòd si ob alicuius impedimentum inibi res digesta non fuerit; præcipimus, vt vtraque pars, vos scilicet, aut vester legatus, & tres ex ipsis monachis in nostram specialem præsentiam veniant, vt nobis præsentibus legitimum finem accipiant: nam & confratrem nostrum Herardum Archiepiscopum de his per Apostolicos aspices certum reddidimus, & (vt à nobis institutum est) intimauimus. Vnde & eosdem monachos dignum duximus corripere, admonere, vt proprio libitui resistere incipiant, & vltra modum mentem non eleuent, nec illicita quæque apprehendere præsumant: sed repressa tantæ temeritatis audacia, vobis obedire non differant, & vestræ Ecclesiæ colla submittant.

EPISTOLA LXII. B. NICOlai Papæ I.

Decernit monasterium sancti Clarisi esse immune, & Apostolicæ sedi immediatè subiectum.

Nicolaus Romanæ sedis Episcopus, Galliarum Episcopis vniuersis, & Pontificibus sempiternam in Domino Deo patre & Domino nostro Iesu Christo salutem.

Regum corda diuinitus inspirata, quando pro religiosis locis sollicitudinem gerunt, diuinitati gratiæ sunt agendæ, & in omnibus, quæ piè religioseque procurant, eorum voluntati cum omni deuotionis alacritate est parendum. Orandi deniq; essent, vt de Sanctorum locis pietatis affectum & sollicitudinis curam susciperent: nunc autem vltro se ad hęc peragenda præbentes, & illis est congratulandum, & quæ iusserint, siue retractatione perficiendum. Gloriosus it. que Rex Francorum Carolus cælitus animum inspiratus inter cætera suæ deuotionis studia, quæ circa Dei ecclesiam prompto semper impendit deuotione; curam quoque dignatus est assumere de monasterio sancti Carilefi confessoris, quo à cell in pago Cenomanico constructum super fluuium Anitola, in quo à primis suæ conditionis die, ex quo beatus confessor Christi Carilefus fuit in corpore, religiosum monachorum habitauit examen, habuitq; libertatis priuilegium, & in rerum suarum dispositione & in Abbatis de semetipsis electione. Verùm quia Impugnare Ecclesiam Christi numquam hostis humani generis omittit, fecuritatem libertatis, quam ex multis iam annis possederat; etsi non penitus abscidit, concussit tamen, & conuellere conatus est, & paucis quidem antè iam annis & præfentibus quoque, id est, ipsius Caroli Regis temporibus. Quia verò diuina clementia defuit numquam in se confidentes, Principis animum ad hoc mouit, vt nō solum inimici persuasio non præualeret: sed etiam procurare voluit, vt sequentibus temporibus libertatis priuilegium olim monasterio illi concessum, à nullo deinceps nec euerti posset, nec violari: vnde dignatus est ad nos prædictus Princeps, missum dirigere suum, id est, venerabilem Odonem Bellucensem Episcopū, & litteras suæ dignationis destinare, quibus postulauit, vt libertatem illi monasterio & ab Episcopis, & à Regibus Francorum concessam, nostra firmaremus auctoritate, & futuris manfuram temporibus roboraremus.

Considerantes itaque piam esse postulationē, & seruorum Dei quiete perneccessariam, & quæ à pastoribus ecclesiarum postulanda esset, atque procuranda, si minus eam in mundi principes procurarent, Decernimus Apostolatus nostri auctoritate, vt monasterium sancti Carilefi consessoris intra Gallias situm in pago Cenomanico super fluuium Anifola, vt rerum suarum habeat liberam in omnibus secundum ecclesiæ ipsius vtilitatem & seruorum DEI compendia dispensationem, vt Episcopus Cenomanicæ Vrbis, siue Robertus, qui nunc illi sedi præest, siue successores eius nullam in eo monasterio obtineant possessionis dominationem, neque prædictum monasterium ad suæ vrbis inclinare conentur subiectionem. sed Abbas ille, qui nunc ibi est, Engilarius & fratres eiusdem monasterij dominationis ius ferrent, dum Ecclesiastica statuta & præscriptibus & futuris obtineant semper temporibus; videlicet, vt quicquid oblatum est, vel fuerit deinceps illi cœnobio vel in auro, vel in argento, vel in agris & famulis, vel in quacunque rerum substantia, nec Episcopus Cenomanicus, sicut Robertus, qui nunc illi vrbi præest, siue qui post eum Cenomanicam ecclesiam rexerint, nec vlla alia persona siue sæcularis, siue Ecclesiastica, vllam obtineant, vel sibi vindicent portionem: sed maneant omnia in ipsius Abbatis & fratrum ibidem Deo militantium dispensatione, vt quicquid secundum ipsius monasterij vtilitatem regulariter & canonicè voluerint agere, in eorum sit potestate: neque Episcopus ad prædictum monasterium quasi propriæ potestatis abutens iure, nisi vocatus ab Abbate & fratribus accedat, ne sui aduentus pressura fratrum quietē perturbet, neque dolos, aut machinationes vllas vel Abbati, vel fratribus siue per se, siue

per suos aliquando facere præsumat: cùm potius quicquid Dei seruis in prædicto monasterio commorantibus conferre ad ordinis sui conseruationem vtiliter & modestè & benignè potuerit, id pro Dei amore & sempiternæ remunerationis gratia perficiat, nec violenter, aut callidè mali quicquid, aut perturbationis molestiæ in illos, sicut audiuimus quosdam facere voluisse, quasi Inscriptiones quasdam monstrantes, quibus monasterium suæ ciuitati possessionis iure subditum fieri conati sunt, quas constat omnino falsas fuisse; quandoquidem priuilegia Regum, quæ ex antiquorum Regum Francorum temporibus olim monasterio illi concessa sunt, hoc diffruant, sicut & ipsis testantur, quæ in archiuis monasterij obtestimonium tibi concessæ libertatis, hodieque seruantur. quòd si fortassis cuiusdam scripti existat, vt aliquando monasterium illud sub potestate Cenomanici fuisset Episcopi, quod rebus ipsis probatur, & testimonijs monasterio collatis nunquam fuisse: tamen secundum leges sæculi, post tot iam sæcula & annorum spatia repeti nullatenus iure potuisset, & quod semel acceperat libertatem, iam sub ditione nequaquam mâcipari denuo potuisset. In eligibus enim habemus, vt omnes, quæstiones infra triginta annos terminum accipiant. De Ecclesiasticis autem causis post quadragesimum annum nulla querela moueri potest, si nò intra hoc spatium annorum fuerit mota. Et nec hoc monasterium à primo Rege Francorum Christiano, id est, Clodouæo, filioque eius Childeberto cum habuerit libertatem, & deinceps ab omnibus Regib semper manfit liberum, & in rerum suarum dispositionibus, & in Abbatis electionenunc repetitur quasi in proprij iuris dominationé, cum si terrena possessio fuisset, & per tot annos possessoris sui dominatione caruisset, nullo modo secundum leges sine mundi, fuæ Ecclesiasticas antiquus possessor eam sibi vindicare potuisset. At verò (quod est dictu nefas) Christi possessionem & seruorum Dei contubernium, quod terrena potestas liberum esse concessit, episcopalis ambitio in seruitutis iure vindicare conatur. Apparet itaque quisquis hæc peruerse molitur, non lucrum requirere quod velit animarum, sed magis dominationis fastum, & lucra cupiditatis inhiare. Vnde omnibus modis hanc perniciosam reprimentes ambitionem, præcipimus, vt Robertus Episcopus Cenomanicus, & quicunque successor eius fuerit, nullam in prædicto monasterio sibi vindicet ditionis potestatem: sed maneat secúdum concessum tibi iam multis annis absolutionem, ab omni episcopali pressura & dominatione remotum. Nullus in eo quicquam vindicet sibi prædictæ ciuitatis Episcopus, neq; per se, neque per ministros suos, neq; ex clericis, neq; ex monachis, neque ex canonicis, neq; ex laicis potestatis iure, aut Episcopali fastu sine voluntate Abbatis ipsius loci, & fratrum ibi degentium præsumat aliquid vel ad oi dinandum, vel ad disponendum, vel ad dominandum.

Ordinationes verò quas petierit Abbas, vel ipsi fratres, vel Ecclesiarum conseruationes, vel altaris benedictionem, chrismatis quoque oleique sanctificationem, prout petierint Abbas, & loci illius habitatores, non moretur præstare: quia munus officij sui Episcopus non pro lucri gratia, sed pro credituræ sibi dispensationis ministerio debet impendere: & prouidentiæ pastoralis exigit, vt creditis sibi ouibus ex amore potius quàm ex potestate consulere quærat, licet in subiectos vtrasque secundum tempus sint necessaria; sed amor debet generare solertiã, potestas verò temperãda est amore, vt potius Christi caritas ferueat, quã potestatis rigor insolescat. Abbatem verò de se eligẽdi fratres cœnobij sancti Carileſi semper habeãt potestatem, neq; in eius electione Episcopi Cenomanici recipiant constitutionem, aut dispositionem: sed quemcunque dignum vita, moribus, atque doctrina prosperexerint, pastorali officio & sibi vtilem & aptum dispensatorem esse, ipsum eligant, Regique in notitiam deferant, vt eius & concessione, & consensu potestatem regiminis accipiat; neq; pro eius vel ordinatione, vel constitutione munus aliquod accipiatur, vel detur: quoniam Spiritus sancti donum, non debet pretio, sed gratia promereri: & quoniã multi per prauorum insidias hominum seruis tapæ Dei fabricantur doli; decernimus, vt ordinatus deponi nõ possit, nisi criminalis eum causa mõstrauerit reũquod si fuerit infamiæ calumnijs denotatus, ex Regali prouidentia, episcoporũ habeatur non minus quàm ex conuentus: quorum de numero Cenomanicus constituatur Episcopus, & eorum in iuditio secundum canones illius causa discussa, non aliter deponi possit, nisi reus manifestis, certisque patuerit indicijs. Non est enim æquum, vt electus & ordinatus Ecclesiæ pastor fortuitu & sine iudicio, absque vllius manifesta criminis denotatione, pellatur. Nullus enim apud leges sæculi damnatur, nisi in criminali causa deprehensus veritatis testimonio patuerit: & nullus Ecclesiã, qui fuerit ordinibus consecratus, meritò deponendus erit, si non certis criminibus apparuerit conuictus. Sic itaque Abbas & electus à pluribus, & ordinatus sacerdotali benedictione, nullo modo debet sui ordinis honore priuari, nisi manifestis criminibus fuerit denotatus, atque conuictus: Vnde sibi hac auctoritate præcipimus, vt Abbas cœnobij sancti Carileſi, posquam electus regulariter atque canonicè fuerit & ordinatus, à nullo nec Episcoporum, nec Regum, nec alia qualibet persona deponi possit, si nõ criminalis inter cesserit causa, pro qua meritò secundùm regulam sancti Benedicti, & canonum institua deponi debeat. Hæc autem constituta volumus omnibus omninò modis inuiolabilia præstendius & suturis temporibus permanere, & à nemine vel Regum, vel Episcoporum, vel alicuius ordinis vlo riaquòd si quis constitutionis nostræ paruiduerens decretum, cœnobio sancti Carileſi, vel Abbati, vel fratrib. vlo ientiam fecerit, vel in ipsis, vel in famulis eorũ, vel in omnib. ipsius monasterij possessione inuasor apparuerit; reũ se in diuino iudicio nõ dubitet apparere, & diuinæ cẽsuræ puniendũ damnatione. Vnde cõstituimus, vt primũ quisquis hoc molitus fuerit, sui honoris dignitate priuetur, siue sit sæcularis, siue Ecclesiastica persona: deinde ab Ecclesiasticæ communionis societate fiat alienus; corporis quoque, sanguinisque Christi participatione non communicet, donec vel quod iniquè gessit corrigat, vel digna pœnitentia satisfactionem emendet. Fratres verò ipsius monasterij, si quid horum, quæ constituimus, violatum esse cognouerint, id est, si Abbatis electionem quis eis prohibere molitus fuerit, vel ipsius monasterij possessiones, aut quæ ibi oblata fuerint, suo iuri mancipare decreuerit, vel ipsum monasterium Episcopus Cenomanicus ad ciuitatis subditionem subiugare tentauerit; licentiam habeant Metropolitanum Episcopum Turonensem conuenire, & præsuram innotescere suam: & Metropolitanus, causa cognita, personam per quam vexantur conueniat, & cui periculo tradita sit, ex præcepti auctoritate relecta edicat, vtque emendare velit, quæ prauè gessit, moneat. Quòd si non libenter audire, & reatum corrigere suum maluerit, secundùm præfentis constitutionis decretum, eum à communione Christianorum, & corporis sanguinisque Christi participatione efficiat alienum, quæcunque fuerit persona, & cuiscunque fuerit dignitatis. Quòd si Metropolitanus Episcopus eorum precibus, & acclamationibus adiutorium præstare detrectauerit; licentiam habeant sancti Carileſi monasterij fratres Apostolicam, id est, Romanam sedem adire; & necessitudinis fuæ causam antè Episcopum, qui tunc fuerit vrbis Romæ deponere, & præsentis edicti constitutionem manifestare, vt Romanus Pontifex cognita causa, iustam anathematis condemnationem in reum exercere non moretur, vt monasterium prædictum possit suæ libertatis munitionem habere: & pontificale decretum, Regumque immunitates, Romanique Pontificis constitutum, inuiolabilem perpetuis obtineant temporibus firmitatem.

EPISTOLA LXIII. B. NICOLAI Papæ I.

Præcipit eis sub excommunicationis pœna, vt Lotharium moneant, vt Hildoinæ è Cameracensi Ecclesia remoto, alium canonicè eligi permittat.

Nicolaus Episcopus seruus seruorum Dei, Reuerentissimis & sanctissimis confratribus nostris Archiepiscopis, & cæteris Episcopis in regno Lotharij constitutis.

Quotiens de vestræ dilectionis sanctitate ea percepimus auribus, quæ Deo placabilia & grata, necnõ & accepta esse creduntur, gaudemus in Domino, & immẽsi tripudij exultatione lætantes, gratias ei multimodas reddimus. At verò cùm vos torporis desidia audimus làguescere præceptæ festinãs lætis

quibus-

quibusdam papauerib⁹ perceptis obliuioni mandare, pecca-
ta non premere, sed fouere; non eradicare vitia, sed plantare;
ea sacri verbi ligone non recidere, sed veluti quorundam, vt
ita dicamus, linguæ adulationi nm, vt crescant, aquas effunde-
re. Imò (quod est scelestius) alienis peruersitatibus protegen-
do, ac defendendo fauere, contristamur: & tanto abundantia
meroris deficimus, quanto eos, cum quibus putabamus, qui-
buslibet potestatibus ex aduersa sæpe decedẽdo libera pro domo
Domini voce contraire, vel etiam virgam correctionis, ac iu-
stitiam rigoris extendere illos videmus, se sequentibus in ba-
rathrum & iniquitatem soueam ducatum præbere, eosq; (heu
proh dolor) cæcis oculis anteire. Verùm de hoc tacendum pa-
rumper, quousque tempus loquendi veniat, ratum ducimus.
Cæterùm fidelium certa relatione didicimus, quòd glorio-
sus Rex Lotharius filius noster, Ecclesiam Cameracẽsem cui-
dam Hilduino clerico dederit; quæ quidem in regno ipsius
consistere dicitur: esse tamen de diœcesi confratris nostri
Hincmari Rhemorum Archiepiscopi perhibetur, quo præ-
dictum clericum in multis à sacris canonibus repræhensum
iudicante; et vtalium, qui dignus inueniri possit, consecrandi
à Rege, vobis auctoribus vtique, qui hunc non corrigitis, fa-
cultas adimitur. Vnde eadem Ecclesia Cameracensis à iam fa-
to Hilduino peruasa, iam vltra decimum mensem contra fa-
crorum canonum normam viduata consistit, iugiterq́ue suis
rebus expoliatur; & quæ celebrari debent diuina ministeria,
quia Episcopali ministerio caret, in ea minimè fiunt. Qua-
propter præcipimus vobis, vt suggeratis filio nostro Lotha-
rio glorioso Regi, & ei vt nullum Ecclesiæ Cameracensi præ-
iudicium inferat, sumnoperè studere curetis: quatenus iam-
fato Hilduino submoto, ex se eligendi (iuxta sacros canones)
Episcopum, clero & plebi ipsius Ecclesiæ licentiam tribuat.
Nam si hanc nostram præceptionem Apostolicam contem-
pserit, scitote vos pro inobedientia, & pro consilij pestiferi
veneno, quo iam fatum Regem sæpè inficiis, à nostra cõmu-
nione penitus submouendos. Præterea epistolam, quam sæpè
dicto Hilduino clerico mittimus, à vobis ei dari præcipi-
mus, quem nisi ex Dei, & beati Petri, & nostra auctoritate ex-
communicauerit, vt nihil de Ecclesia Cameracensi sibi vin-
dicet, numquam se in eadem Ecclesia ad Episcopatum pro-
uehi tentet, vel postulet, à communione Dominici corporis
& sanguinis, estote diuinæ & nostræ mediocritatis sententia
cum eodem longius sequestrati. Si quidem cuius reigratia vl-
tra decimum mensem contra sanctarum regularum diffinitionem,
Cameracensem Ecclesiam sine rectore Episcopo de
proprio clero electo viduatam permanere permiseritis, nos-
se proculdubio volumus, & cuius neglectu omissum, sit fideli
prorsus examine reperire, & quam quis sit dignus vltionis
pœna mulctare, Deo auctore nulla contenti dilatione studebi-
mus. Optamus fraternitatem vestram in Christo nunc &
semper benè valere.

EPISTOLA LXIV. B. NICOlai Papæ I.

Arguit quòd bona Rhemorum Archiepiscopi deripiat, eiusq́; iurisdictionem violenter impediat, monetq́; vt omnibus ei restitutis, Cameracensis Ecclesiæ peruasorem Hilduinum expellat: aliquin se cum excommunicaturum minatur. Ipsum quoque Hilduinum excommunicatum declarat, nisi Apostolicæ sedis præceptis paruerit.

NIcolaus Episcopus seruus seruorum Dei, Lotharioglorioso Regi. Inter innumera, quæ de te sinistra supra modum, exe-
crabiliaq́ue feruntur, vnde nos non mediocriter te saluum a-
nima & corpore cupientes, tristamur; illud etiam tuis excessi-
bus te adiecisse veraci relatione comperimus, quòd sanctæ
Ecclesiæ Rhemorum, in qua venerabilis confrater noster
Hincmarus diuina dispensatione Archiepiscopus præest, in
regni tui finibus facultates, ac prædia constituta diripias, &
adeo illi diœcesim suam violentibrachio inhibeas; vt Eccle-
siæ Cameracensi, quæ suo ecce per decem mensium spatia est
destituta pastore, viduata manens contra venerabilium cano-
num instituta inibi Episcopum consecrandi, aut aliquid iuxta
suum ministerium disponendi, nullam omninò potestatem
habere permittas: Quam cunctis Christianis legibus detesta-
dam præsumptionem à gloria tua contra Ecclesiasticas insti-
tutiones minimè perpetrari optamus, neque aliquo modo
patiemur; quoniam si Regum est proprium, rebelles corporis
motus rationis imperio refrenare ac regere; debuerat vtique
excellentia tua in omnium regni tui Ecclesiarum defensione
adesse, & minimè Metropolitani Rhemorum iure soluto, in
parochijs regni tui viduarę Ecclesię Hilduinum aliundè con-
stituere peruasorem. Ob hanc rem dilectionem tuam horta-
mur & monemus, atque Apostolica auctoritate inhibendo
arcemus, vt nullo pacto in his quæad Rhemorum sanctam
Ecclesiam pertinent, illicitos appetitus ostendens, ditioni tuę
submittas, neque Ecclesiæ Cameracensi peruasorem diutius
inhabitare permittas. Quod nisi feceris, & omnia Metropoli-
tano Rhemorum non restitueris, vt ipse iuxta suum illic pri-
uilegium disponere queat: quia iam tanta à te horrenda ac de-
testanda in corpore sanctæ Dei Ecclesiæ commissa diutius æ-
quanimiter ferre nequimus, vt saltem compulsus refipiscere
valeas, nouerisre citissimè mucrone Ecclesiastico feriendum,
ita vt vlterinsitalia in sancta Dei Ecclesia perpetrare formi-
des. Peruasorem verò Cameracẽsis Ecclesiæ, Hilduinum no-
mine, scias à corporis & sanguinis Domini nostri Iesu Christi
communione penitus segregatum, & ab omni Christianorũ
consortio sequestratum, si post hanc nostri Apostolatus in-
terdictionem remorari tentauerit, quousq; in nostram præ-
sentiam de his canonicè satisfacturus occurrat. Optamus glo-
riam tuam in Christo benè valere.

EPISTOLA LXV. B. NICOlai Papæ I.

Præcipit sub excommunicationis pœna, vt Cameracensem Ecclesiam, quam inuaserat, relinquat, bonaq́; ei oblata restituat, vt alius Episcopus canonicè eligi, & à Rhemorum Archiepiscopo consecrari possit.

NIcolaus Episcopus seruus seruorum Dei, Hilduino clerico. Cùm nostri voti desiderium de omnibus bona cupiat semper,
cognoscere, multum nos contristare ipse quæ de peruersitati-
tuis, nostris auribus à veracibus quibusdam certa sunt attesta-
tione relata. Diceris enim quòd contra statuta sanctorum ca-
nonum, Ecclesiam Cameracensem inuaseris, & cius sanctæ
plebis clericos opprimas ac dehonestes, bona quæque ipsius
diripias, Metropolitano, id est confratri nostro Hincmaro
Rhemorum Archiepiscopo nullam debitam subiectionem
vel obedientiam impendas, sed absq; libitu eius, & per decem
iam mẽses viduatam eandem Ecclesiam occupatam detineas:
& cætera detestanda de tuis temeritatibus nostræ Apostoliæ
sollicitudini nunc lantur, quæ quidem nunc silemus; tantùm
hoc tibi præcipiendi iniungimus, vt omnia quæ à prædicta
Ecclesia subtraxisti, & ea habere dinoscris, ei reddere ne dif-
feras. Et quoniam licet humana quædam potestas permittat,
diuina tamen, canonicaque censura te in eadem Ecclesia Epi-
scopum conferrari nequaquam consensit: imrò omnes qui
tui sunt moris atque præsumptionis, à tanta diuinitate procul
repellit, maximè cum Metropolitano Rhemorũ prouinciæ,
cui ipsa Cameracen. Ecclesia subiecta est, nullum debeat præ-
iudicium irrogari: præcipimus tibi, vt de eadem Ecclesia Ca-
meracensi nil auferens, quantocyus absceclas, vt talis à clero &
plebe ipsius Ecclesiæ eligi, & ab Archiepiscopo Rhemorum
consecrari possit, qui in nullo à sanctis canonibus repra hen-
datur: Quòd si prædictæ Ecclesiæ quæ tulisti, præter illa, quæ
ad victum & potum pertinuere, reddere distuleris, vel si am-
plius aliquid inde abstuleris, & ab eius potestate, ac regimine
te minimè subduxeris; Dei nostri, & sanctorum Apostolo-
rum, atque sententia auctoritatis nostræ, sis vinculis a-
nathematis obligatus, quamdiu huius no-
stræ diffinitionis epistolæ per-
tinaci animo relu-
ctaueris.
(··)

EPISTOLA LXVI. B. NICOlai Papæ I.

Monet, vt præteritorum criminum pœnitentiam agens, & futura præcauens, sacerdotum præceptis pareat: Sigonem Episcopum suæ sedi, peruasorem deiecto, restituat, & ad respondendum obiectis coram legatis in synodo se sistat. Adonem verò, si in Auuernensi Ecclesia morabitur, aut Sigonem Episcopum impedierit, excommunicat.

NIcolaus Episcopus seruus seruorum Dei, Stephano Comiti. Quæ & quanta contra canonicas & Ecclesiasticas regulas, immò contra naturalia iura pertinaciter egeris; sedis Apostolicæ, quæ vbique ex ministerio tibi credito spiritualiter præsto est, cognitionem omninò non latet: & licet tanto sine odio à nostris mentibus repellenda, vt in te eorum auctoritatem meritò mittere in virga cogamur. Vt tamen adhuc te resipiscere à tantis malis speramtes, has nostri Apostolatus litteras tibi direximus, vt subinissa pertinaciæ tuæ ceruice sanctorum sacerdotum præceptis pareas, de præteritis pœnitudinem geras, & à futuris te, ne perseuerãdo in talibus, in Diaboli laqueos sempiternos incidas, circumspectè ac solerter custodias. Cetera quia (quod his nequitus extat) contra omne quod Christianæ religioni conuenit, dilecto sanctissimo Sigone Auuernensi Episcopo in locum eius peruasorem Adonem clericum substituisti; præcipimus tibi auctoritate Dei omnipotentis, beatorumq; Apostolorum principum Petri ac Pauli, vt nullam passus moram sanctissimum Sigonem Episcopum, dilecto peruasore, Ecclesiæ suæ restituas, & in omni sacerdotij dignitate eum manere amodo dimittas. Nam quia nonnulla impudica, ac scelestissima de te inculcantur, Apostolica auctoritate sancimus, vt de his plenissimè satisfacturus in nostrorum legatorum præsentia, qui constituæ à nobis synodo præesse debebunt, in loco præfixo occurrere studeas; quodq; si neglexeris, & præsentiam tuam à synodico examine desraudare tentaueris, sciaste præsulatus nostri auctoritate à vini & carnis participatione omninò excõmunicatum, quousq; Romæ in nostra speciali præsentia, dictis dictam positurus rationẽ assistas. Peruasor verò sanctæ Aluernensis Ecclesiæ, si post hãc nostram dissinitionem illic remorari tentauerit, & aliquod impedimentum sanctissimo Sigoni Episcopo facere quacunque argumentatione præsumpserit; sciat se pari modo non tãtùm à vini & carnium, verùm & à corporis & sanguinis Dominini nostri Iesu Christi participatione penitus esse seiunctũ, quamdiu nostris iussionib. obstinatè in præsentiam Apostolicam venire distulerit.

EPISTOLA LXVII. B. NICOlai Papæ I.

Laudat eam de obsequio & fide in sedem Apostolicam, eique de muneribus missis gratias agit.

NIcolaus Episcopus seruus seruorum Dei, Hirmentrudi gloriosæ Reginæ. Deuotionem tuam & fidem tuam, quam sublimitatem tuam circa beatorum Apostolorum reuerentiam habere perspicimus agnoscentes, dignas Domino Iesu Christo retulimus gratias. Nam & munerum vestrorum diuersis speciebus oblatis, non tam censum, quàm plum consideranteres affectum, Reginæ Austri industriam tuam pretulimus: siquidem tanto coram nobis gratius, quàm prædictæ Reginæ vestra munera susceptа sunt, quãto illa mortali, tu verò filia carissima, immortali Regi, & Ecclesiæ ipsius principibus, qui cum eo feliciter regnant, & vobis intercessionibus suis solatia conferunt, dona non tam corruptibilia, quàm semper mansura, & antè Deum iugiter florentia obtulistis; & reuera, si illius, quæ duo tantum minuta in Gazophylatium misit, tanto est munus coram Deo acceptum, quantum putas vestra fore gra- Luc 21.
ta, quæ plurima contulistis; immò quod est maius, temetipsam deuotione & fide Domino, eiusque seruis totis affectibus exhibuistis.

Omnipotens Deus te incolumem custodiat dilectissima filia.

EPISTOLA LXVIII. B. NICOlai Papæ I.

Ostendit non debere cum ægre ferre, quòd à se fuerit paternè correctus, horiatur q, ad patientiam, donec eius causa à synodo congreganda cognoscatur.

NIcolaus Episcopus seruus seruorum Dei, Hubertoreligioso Abbati. Apices defensionis tuæ per Odonem fratrem & coepiscopum nostrum ad fedem Apostolicam missos, libenter accepimus: quorum etiam tenorem attentius perpendentes reperimus, te conqueremtem dura inuectione à nobis suisse conuentum, ac contra spem, dum te cum fratre & sorore iugiter proclamante, cõsolationis epistolas accipere sperares, arguentes te ac corrigentes durè inueneris. Quod vtique deuotio tua molestè ducere non debuerat: quia patris solers disciplina dilecto filio etiam minimè peccanti, nonnumquam adhibetur: non quòd seueritate verberum frustra examinetur, sed quò nein fulpectis facinoribus deuoluatur, beneuola inuectione terreatur, ac cũ dira flagella filius molestissimè ferat eo ꝙ sine culpa percutitur; scit tamẽ pater q, blando in pectore modũ seruauerit disciplinæ, vt ab imminentib. custodiret. Quod cùm ita esse nullus omninò sciolus dubitat; animaduertẽdum est, & summa circumspectione cauendum, ne cum Apostolici moderaminis tibi aliquotles dura mittuntur, molestè in aliquo feras: quia aut aperta & vera sunt nostræ correctionis verbera, aut occulta & iusta sunt, & aliquam habentia rationem. Porrò quia innocentiam tuam in sacerdotum examine expetendo, & quotidiè proclamando commendare videris, gratum habemus, & vt ita fe veritas habeat, Deum rogitamus: tamen quia adhuc in acie sitare videris innocentiæ tuæ, per feuerantiam adhibe, vt vnde nunc à nonnullis denotaris, perfecta veritate postmodum collauderis. Cæterùm iuxta diuinitus nobis creditum ministerium, vrà die, qua Apostolatui nostro negocium tuum, atque fororis relatum est, strenuè perstiterimus; nullos sanctæ Dei Ecclesiæ filiorum latere notitiam credimus, & quid de fratre tuo egerimus, ipse poterit enarrare. Neque enim in hoc desides, negligentesque poterimus vel suspecti haberi: quia diuersa quoque negocia dirimenda, & examinanda, atque ad vltimum iuris silentium perducenda, & synodum colligi iussimus, & legatos Apostolicæ auctoritatis illuc direximus: quorum censura in collegio fratrum aut pro culpa canonicè puniamini, aut pro innocentia iustè a crimine dluamini.

Optamus religiositatem tuam in Christo feliciter valere.

EPISTOLA LXIX. B. NICOlai Papæ I.

Gratulatur quòd in patris eorum gratiam redierint, hortatur, ne deinceps ab eo diuellantur, eosque synodo interesse iubet ad obiecta respensuros.

NIcolaus Episcopus seruus seruorum Dei, Ludonico & Carolo filijs Caroli gloriosi Regis.

Peruenit ad Apostolatus nostri notitiam, quòd malorum hominum calli da suggestione decepti, à patris gratia, & participatione digressi fueritis. Quæ ex re nimio mœrore deuicti, dispositum habuimus Apostolici moderaminis vobis competenter correctionem dirigere, quæ vos & ab improbis stultisque libitibus refrenaret, & correctos paternæ gratiæ restitueret. Nunc autem quia sanctissimus frater & coepiscopus noster Odo veniens dilectionem vestram paternæ gratiæ pleniter reformatam esse affatus est, grates Domino Deo re-

tulimus,

tulimus, ideoque deuotionem vestram hortantes, sancimus, vt cauteatis vos de reliquo à tanti patris vnanimitate prorsus diuelli, qui vos tamquam Euangelicus pater post perpetratos excessus ad se conuertentes benignus suscepit, stola prima induit, annulum in manibus, & calceamenta in pedibus tribuit: ita vt sicut erroneus ille filius tamdem regressus, gratiam promeruit, & paternæ hæreditatis (sine margine) hæres extitit; vos quoque studeatis in eo quòd probè reuersi estis, persistere: quatenus & hæreditate patria semper fruamini, & à benedictione & gratia, atque communione sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quæ vos gloriosiores exoptat, nulla penitus negligentia decidatis, sane in Synodo, quæ statuto à nobis loco congreganda est, in qua Apostolicæ auctoritatis legatos credimus adfuturos, præsentiam vestram humiliter præsentari iubemus, vt ibi de quibus impetita fuerit, veraci ratione respondeat, & plenissimè satisfactura cationicis regulis se submittat.

Luc. 15.

Optamus vos in Christo benè valere.

EPISTOLA LXX. B. NICOLAI Papæ I.

Nunciat quæ acta sunt de Ignatij causa, quæ vel ab Impp. C. P. aduersus Romanam Ecclesiam scripta sunt. hortatur Archiepiscopos, vt iuncti sibi Coepiscopis suis curam adhibeant, vt quid malignis Græcorum obtrectationibus sit opponendum, inueniant, & ad se mittant.

Hæc epist. integra extat apud Baro. qui eam de Photio, & Nicolao Fabio accepta ad finem damnat.

NIcolaus *Episcopus seruus seruorum* Dei, *Reuerendissimis & Sanctissimis Hincmaro, & cæteris consacerdotibus nostris Archiepiscopis, & Episcopis in regno Caroli gloriosi Regis Ecclesias constituentibus regentibus.*

Omnium nos portare onera, qui grauantur, immò hæc in nobis portare beatissimum Petrum, qui nos administrationis suæ protegit, ac tuetur hæredes, fraternitas vestra liquidò nouit, verùm tamen inter alia, quæ nos immensis laboribus inserunt, illa nos præcipuè commouere videntur, quæ nobis immò vniuersæ Occidua parti à Græcorum Imperatoribus Michaële & Basilio, & ab his, qui sibi parent, nequiter ingeruntur. hi enim odio & inuidia contra nos inflammati, quæ inferiùs annotabimus, nobis quasi crimina hæresis impingere moliuntur: Odio quidem, quia Photij aduleri & inuasoris Ecclesiæ Constantinopolitanæ, atque neophyti, à depositis & anathematizatis factam promotionem non approbauimus, sed & damnauimus; fratris & coministri nostri Ignatij ciuidem Ecclesiæ Patriarchæ deiectionem, vtpotè à subiectis, & ab Imperiali potentia factam nullo sufcipientes assensu: Inuidia verò, quia Regem Bulgarum Michaëlem nomine cum gente sua, Christi fide suscepta, à sede B. Petri institutores & doctrinâ expetuisse audierut. Volentes quippe, nimium quæ anhelantes eosdem Bulgaros à B. Petri subiectione subducere, suoque imperio sub prætextu Christianæ religionis callidè subiugare: talia de sancta Romana Ecclesia non habente maculam, aut rugam, aut aliquid huiusmodi prædicant, quatenus illi (vtpotè adhuc in fide rudes) hæc audientes nos quasi noxios, & diuersarum hæreseon squaloribus respersos virent, deiectent, atque penitus deferant. Denique cùm clamor malorum, qui in Constantinopolitana Ecclesia tam per eosdem principes, quàm per eos qui illi sine metu, siue affectu ad votum parent, multiplicatus & consummatus esset, nostrisque auribus incresceus, immensum cordi super tanta nequitia dolorem incutereat, etiam ipsis perentibus & obnixè precantibus, ad hæc inquirenda, & nobis referenda missos nostros Rhodoaldum scilicet & Zachariam tunc Episcopos Constantinopolim destinauimus, qui illuc peruenientes Patriarcham Ignatium damnando, & Photium communione sua firmando contra interdictum nostrum factioni cõsensere Græcorum. Cum autem patrato nefando scelere, Romam reuersi fuissent, missus est etiam ab Imperatore Michaële cum ipsis ad nos prius legatus nomine Leõ à secretis, quorum aduentu cognoscentes tam prædictum Ignatium iniustè depositum, quàm Photium mœchum irregulariter in sede Constantinopolitana firmatũ molestissimè tulimus, scribentesque nostram summæ auctoritatis epistolam, eidem Leoni à secretis Imperatori per indictionem decimam hanc deferendam contulimus, per quam videlicet nos, nec illam damnationem, nec talem promotionem, vtpotè vtramque iniquè patratam, admitturos fore prædiximus, & ratione cum petenti firmauimus.

Ephes. 5.

Deinde bis facto concilio, & lectis profanis gestis, quæ prædictus Leo à secretis detulerat, vbi præfatæ depositionis fratris & coepiscopi nostri Ignatij tenor continebatur, inuenti sunt ijdem Missi nostri tam in damnatione Ignatij, quàm in communione Photij omninò culpabiles. Vnde nos Ecclesiam nostram sine omni volentes macula, sicut semper, subsistere; ne videlicet in ea illis impunitis remanentibus, vel tenuis subsannandi oriretur occasio, aut nos eorum prauitati consensisse videremur, vtrumque damnauimus, excommunicationi subiimus: damnationem verò Ignatij, vel promotionem Photij penitus respuimus & condemnauimus. Reuerso autem Leone à secretis Constantinopolim, Michaël Imperator comperiés per epistolam nostram, quam per ipsum transmisimus, quòd nec depositionem Ignatij, nec promotionem Photij suscepissemus; mox quendam legatum suum nomine Michaëlem prothospatarium cum epistola injurijs plena ad nos direxit, & vt sententiam nostram ad votum ipsius commutaremus, vehementer hortatus est: At nos iniurias quidem nostras non curantes, licet circa Ecclesiæ iniurias non tacuissemus, scripsimus epistolam nostram, & hãc per Indictionem quartam decimam, prædicto Imperatori per iam nominatũ Michaelem prothospatariũ legatum suum direximus, tam videlicet à nostra Ecclesia falsas obiectiones repellere cupientes, quàm ipsum Imperatorem cum sequacibus suis super hoc negocio ad rectum iustitiæ perducere tramitem anhelantes: sed vt plenius hæc tam ipsi Imperatori quàm alijs fidelibus intimari potuissent, conuocatis quibusdam è vicinis locis fratribus & coepiscopis nostris; de his, quod nobis canonicè visum est, præcessorum nostrorum secuti vestigia, decreuimus & ordinauimus, quod etiam sanctitati vestræ post modicum (Deo fauente) plenius intimare disponimus: quo ritè, sicut arbitramur, ordinato, quærere cœpimus opportunitatem, qua freti Missos Apostolicæ sedis etiam adhuc Constantinopolim cum exhortatoris epistolis destinaremus, qui & pro talute ipsorum competentibus eos monitis ædificarent, & quæ fuerit de illis Apostolicæ sedis Can. 5. probata sententia, manifestè denunciarent, iuxta quod & magna synodus Nicæna de his, qui abijs iunctur, sanxisse dignoscitur. Videbatur enim nobisiter nauale satis difficile, & propter eorundem Græcorum expertas insidias valdè cauendum.

Cum his itaque anxietatibus vndique coarctaremur, & ingentibus premeremur angustijs; ecce fubito legati tamtàti Regis Bulgarorum, nobis adesse nunciantur. Vnde quis est, qui dicere possit, quanto gaudio, vel quanta exultatione fimus repleti, eo quòd & filubrem eorum conuersionem per diuitias bonitatis Dei cognouimus, & quia illos doctrinam beati Petri Apostoli sedis eius exquisisse comperimus, qui fi. cet longè positi corpore, nobis tamen factis fide præsentes: fed & quia per eorum regnum facilem ac terrenum Missis nostris ad terram Græcorum accessum patere perspexerimus. Ordinatis igitur tam quæ Bulgarorum gentis congrua fidei rudimentis agnouimus, quàm quæ Constantinopolim mittere dispoſueramus, Missos quoque nostros cum legatis iam nominati Regis per ipsius tranſitum regionem direximus, quos Imperatores Græcorum non solùm recipere minimè consensere, verum etiam vehementer aduersus Bulgaros animos commouere, eo quòd per suam eos terram tranſire permiserint, nihil aliud proculdubiò innuentes, nisi quòd eos, tiper sibi subiectas regiones transissent, illis periculis traderent, quibus prædictæ vrbis hæretici principes sæpè sedis Apostolicæ legatos pro causa fidei, vel correctionis Ecclesiasticæ destinatos, tradidisse leguntur. Præterea cum Bulgarorum Rege demorantibus, & ad vrbem Constantinopolitanam eisdem nostris accedere Missis conantibus, ijdem Imperatores epistolam suam ipsi Regi Bulgarorum tranſmiſere, quam ille accipiens, nobis per legatos nostros deferri deuota mente decreuit.

Accipientibus itaque nobis, & perscrutantibus eandem

cum

cumalijs ſcriptis epiſtolam, non hanc ſæpè memoratos Principes dictantes, niſi in lacu blaſphemiæ tinxiſſe calamum, & luto erroris vſi pro atramento fuiſſe proculdubio patuére. Conantur enim tam noſtram ſpecialiter, quàm omnem generaliter, quæ lingua latina vtitur, Eccleſiam reprehendere, quòd ſi dicimanus in Sabbatis, quòd Spiritum ſanctum non ex Patre procedere fateamur. Dicunt præterea nos abominari nuptias, quia presbyteros ſortiri coniuges prohibemus, & inſimulare tentant, quoniam eoſdem presbyteros chriſmare iſtinire baptizatorum ſrontes inhibemus: quod tamen chriſma nos ex aqua ſtumitis conficere ſallaciter arbitrantur. reprehendere nihil ominus moliuntur, eo quòd octo hebdomadibus ante Paſcha à carnium, & ſeptem hebdomadibus à caſei & ouorum eſu more ſuo non ceſſamus: mentiuntur quoque nos (ſicuti per alia ipſorum conſcripta indicatur) Agnum in Paſcha more Iudæorum ſuper altare pariter cum Dominico corpore benedicere & offerre. Quin & reprehendere ſtatuunt, quòd penes nos clerici barbas radere ſuas non abnuunt, & quia diaconus non ſuſcepto presbyterato officio apud nos Epiſcopus ordinatur, cùm ipſi eriam illum , quem Patriarcham ſuum nominant, & laico ſubitò conſuratum , ac monachum factum, ſaltu ad Epiſcopatus apicem Imperiali ſauore, ac brachio prouehere (vt ipſi putant) minimè formidauerint, & adhuc (quod eſt grauius & inſanius) à Miſſis noſtris contra omnem regulam, & præter omnem conſuetudinem libellum fidei, ſi ſe ab illis recipi vellent, exigere moliebantur, in quo tam iſta capitula, quàm ea tenentes anathematizarent, necnon & epiſtolas canonicas ab eo, quem ſuum œconomicon Patriarcham appellant, dandas improbè requirebant.

In his igitur (exploſis cæteris curis) vos fratres ſummopere conuenit deſudare: & quia communia ſunt hæc opprobria, quæ vniuerſali Eccleſiæ in ea dumtaxat parte, quæ latina vti dinoſcitur lingua (ſicut prætulimus) ingeruntur, communiter omnes, qui diuino ſacerdotio illuſtrari videmini, decertare debetis, quòd paternæ traditiones tantæ derogationi non pateant, ſed quæ prauì quique conſueta contemptione tam mentientes, quàm errantes maculare geſtiunt, manu cum munis defenſionis ab omni næuo blaſphemiæ ſunditus eruantur. Ridiculum eſt enim & ſatis abominabile dedecus, vt temporibus noſtris vel falsò inſimulari ſanctam Dei Eccleſiam permittamus, vel eas traditiones, quas antiquitus à patribus noſtris ſuſcepimus, pro libitu ſemper errantium infringi patiamur. Quapropter neceſſe eſt, vt eorum conatibus reſiſtamus, & falsis illorum lacuſis, veritatis clypeum opponamus: quod nos quidem (opitulante ſuperna potentia) prout valemus agere non omittemus. Nec cùm opportunitas cœlitus datur, contra illos pro Eccleſia Chriſti tacebimus: ſed magnoperè conuenit, vt & veſtra quoque fraternitas morem ſecuta maiorum concertans nobiſcum, & vnanimiter collaborans in talibus inueniatur. Siquidem niſi mente receſſit, nunquam Heſperiæ regiones, (vt de alijs mundi plagis interim taceamus) à fede beati Petri in huiuſmodi quæſtionibus diſſonantes inuentæ ſunt. Vnde vnuſquiſque veſtrum qui Metropolitana iura ſortitus eſt, ſunctis ſibi fratribus, & coepiſcopis ſuis, qui ſub ſe ſunt, de his diligentem curam ſuſcipiat, & quid inuidis eorum detractionibus opponi neceſſe ſit, rimari ſtudeat, & inuenire ſummoperè geſtiat, atque inuentum nobis ocyus tranſinſinuare minimè paruipendat; quatenus id nos quoque aduerſus eorum veſaniam cum cæteris aſſertionibus noſtris deinde mittere valeamus. Non enim in nobis tam inuiſibilis hoſtis ſic concordiam....

apud Iudæos dum. in hilar. Rhem. c. tanta legitur: *Quod Spiritus ſanctum à Patre & Filio procedere dicimus.* Vide Bar. an. 867. n. 49.

Hucuſq; in editione Romana: reliqua autem quæ deſunt, ex Codice Nicolai Fabri Pariſienſis, ſupplentur ab vltimo verſu in correctio.

Nihil enim in nobis tam viſibilis quàm inuiſibilis hoſtis, ſicut cœrdiam, exhorreſcit. Ideò mutua ſtudia noſtra prouocemus, & contra communes hoſtes non quaſi hac vel illac palantes, ſed tanquam caſtrorum acies ordinati reperiamur: ſicque ſit vt dum nos veſtram vnanimitatem ad communem incitamus conflictum, & vos noſtris certaminibus intereſſis; vt & nos veſtram ſanctimoniam debito mentis affectu diligere fraternèque venerari cernamur, & vos in nullo à capite, id eſt, à Sede Petri diſſidere noſcamini. Quanto autem liuore, quantaque vecordia iam deſignati Græcorum Principes, eorumque ſatellites aduerſus nos, pro eo quod ſuis noluimus parere illicitis animoſitatibus, animati ſint, in eo manifeſtè datur intelligi, quod aut falſa ſunt , quæ nobis impingere moliuntur, aut certè iam à priſco tempore , ſine cuiuſquam contradictione in Eccleſia Romana, immò in tota Occidentali parte hactenus cuſtodita, & cum ſtorum erit etiam apud ipſos magni Doctores Eccleſiæ, nullus tamen eorum de his reprehenſionem fecit, niſi hi qui non zelo iuſtitiæ feruidi, ſed zelo inuidiæ perculſi, Eccleſiæ lacerare traditiones anhelant, præcipuè cùm de ieiunio Sabbati tempore S. Silueſtri Confeſſoris Chriſti ſit ſatis diſcuſſum, & diputatum : atque vt celebrare tur per omnia definitum , nulluſque poſſ thæc auſu temerario contra illud ſtatutum venire, aut ſaltem mutire præſumpſe rit: cùm potius è diuerſo Sedis Apoſtolicæ Inſtitutio, & Eccleſiæ Romanæ ſequens obſeruantia eiuſdem ſaluti eri cõſtituti executrix fuiſſe hucuſque reperiatur.

Præterea de proceſſione Spiritus ſancti quis neſciat illuſtres viros & præcipuè Latinos nonnulla ſcripſiſſe, quorum ſulti auctoritatibus iſtorum oppidò ſanè reſpõdere poſſemus inſanias, ſi vel illis nos reprehendendi, vel nobis eis contentioſa fauce gannientibus rationem reddendi cõfuetudo quælibet extitiſſet ? Sed quid mirum ſi hoc iſti prætendunt, cùm etiam glorlentur atque perhibeant, quando de Romana Vrbe Imperatores Conſtantinopolim ſunt translati, tunc & primatum Romanæ Sedis ad Conſtantinopolitanam Eccleſiam tranſmigraſſe, & cum dignitatibus regis etiam Eccleſiæ Romanæ priullegia translata fuiſſe ſita vt eiuſdem inuaſor Eccleſiæ Photius etiam ipſe ſe in ſcriptis ſuis Archiepiſcopum atq; vniuerſalem Patriarcham appellet.

Videre ergò fratres, ſi hæc Eccleſiæ Chriſti non præiudicent, vide te ſi tolerabilia valeant æſtimari; conſideretur, ſi debeant illi Eccleſiæ Romanæ huiuſmodi derogationes vel detractiones ingerere, cùm ipſa ex quo cœpit Chriſtiana religio dilatari, quæ ſemel in Petro patrono ac inſtitutore ſuſcepit immutilata tenuerit, & incorrupta per alia climata mũdi docuerit, nec apparuerit quiſquam per tot ſaltem ſæculorum curricula, qui eius traditionibus derogauerit, aut obuiare præſumpſerit; licet, vt prætulimus, in Eccleſia crebrò magni Doctores effulſerint : nec vlſa ſit vmquam Eccleſia (vt non dicam Conſtantinopolitanam, quæ longè poſt inſtituta eſt) cuius hæc doctrinam vel auctoritatem ſecuta ſit, cùm ipſa potius alias Eccleſias Inſtituerit, atq; nonnullas traditiones conſtituerit; adeò vt quemadmodum Bonifacius Sedis Apoſtolicæ Præſul reſtatur, inſtitutio vniuerſalis naſcentis Eccleſiæ, de beati Petri lumpferit honore principium, in quo regimen eius & ſumma conſiſtit.

Perpendite ergò fratres, ſi hæc vtilla ſint Eccleſiæ Dei; ſi hæc congrua videantur eius ordinationibus: perpẽdite rogo, ſi ſedis Apoſtolicæ Miſſos à viſione ſua excludere, vel eos aut epiſtolas noſtras ſpernere debuerint, & vbi ſit aliquando geſtum, quæſo, memorare contendite: alioquin contra tantum laborare conteꝛmptum, nobiſcum tota virtute curate. Nam ſi huiuſmodi mos in Eccleſia Chriſti fuerit exortus, videlicet vt Legati ſeu litteræ ſingularum Eccleſiarum vel perſonarum ab his quibus mittuntur, minimè ſuſcipiantur; quis locus reſter ſaluti nos penitus ignoramus: præſertim cùm per Legatorum & epiſtolarum deſtinatarum interuentionem, ad ſidem nonnullos conuerſos, & ab errore multos reuocatos, & ad pacem cæteraſque correctiones plurimos vel rediſſe vel acceſſiſſe noſcamus. Et certè ſi hoc licitum eſſe poſſet, nullus profectò nobis tranquilliorem vitam ducere valuiſſet. Nimirum quos quotidiana vndiq; veniens, annuente Chriſto, frequentia, non modicè reddit ſolicitos , nec paucis conſtituit ſubinde ſudoribus fatigatos.

Perpendite nihilominus, ſi à Legatis noſtris libellus exigi debuit, aut quę huic exempla præceſſerint, cùm nec ſcripto inſertum, nec memoriæ commendatum tale quid inueniri credatur. Nunquid nos aliciuis nouitatis inuentores extitimus; nunquid alia niſi quę ad ſalutem ipſorũ & ad cõmunem eccleſiæ ſtatum pertinebant tranſmiſimus ? Nunquid nos hæreticì aliquando fuimus? Nam licet nos peccatores quidem eſſe non denegemus: quorum libet tamen errorum ſece pollutos, Deo gratias, minimè recognoſcimus, quemadmodum illi qui nunquam ſine ſchiſmate, nunquam prorſus ab errore reperiuntur extranei. Libellos auté nos ab illis & exigere & ſuſcipere, non

autem

autem illos à nostris requirere solere, consuetudo hucusq; custodita demonstrat. Cum enim Christi munere, propter primatum Ecclesiæ Romanæ in beato Petro cõcessum nemini sit de Sedis Apostolicæ iudicio iudicare, aut illius sententiam retractare permissum: constat nimirum eos ab his nullum ius possidere libellos exigendi, quos habere fas iudicandi, nullo habetur Canone, nullo probatur exemplo. Potiorum enim est ab inferioribus, non inferiorum à potioribus violenter exigere rationem, aut extortam eliciere satisfactionem.* Commendatiuas autem epistolas (etiam si tale quid antiqua consuetudo fieri à nobis efflagitasset) dandas Photio nullo modo mitteremus: quippe quem nõ cæteram nostrarum communione in Ecclesia Constantinopolitana stabiliendum, sed nostræ sententiæ iam mucrone perculsum, ab ea penitus deerueramus tanquam adulterum propellendum. Verum pro his, & his similibus causis canonicè discutiendis, & ritè definiendis, tam vestrã, quàm aliorum fratrum & Coepiscoporum nostrorum reuerendam ad nos conuenire vellemus præsentiam, nisi vos diuersæ mundi calamitates & quotidianæ pressuræ id gerere vetuissent. Sed quæ nobis cum ageretis præsentes, horta-
Psal.118. muragite saltem absentes, qui tamẽ dum intra sinum charitatis, quam latum mandatum Psalmista nuncupat, vos circumplectentes semper intuemur quasi præsentes, terrarum profecto spacijs nunquam potestis haberi visibus nostris absentes.

Verumtamen huc veniendo non recusetis laborem arripere, nec iussa terreni Principis, nec vlla impedimenta sæculi pium studium vestrum à communi hac Ecclesiastici negotij meditatione, feu necessaria sollicitudine cohibere quoquo modo valeant; alioquin vestram ad nos fraternitatẽ conuocandi, & pariter de huiusce modi quæstionibus tractandi nobis erit omninò necessitas; vt videlicet iuxta pristinam consuetudinem nobiscum in idipsum apud sanctũ Petrum conuenientes, communes Ecclesiæ contumelias repellamus, qui commune sacerdotij culmen in Christi Ecclesia singuli secundum suorum qualitatem priuilegiorum promeruisse dignoscimur; præcipuè cum non solum propter huiusmodi generalis Ecclesiæ negotium, sed etiã propria specialis huius Sedis exorta causa præcedentes vestri vna cum prædecessoribus nostris hic soliti sint non immeritò conuenire. Nam mirãdum, quamobrem ijdem Imperatores ita sæuiant, ita commoueantur, ita in conuitia nostra prorumpant, cùm si benè gesserunt, eos non nobis commiseri, sed de bono gratias auctori referre, & in scipsis gloriam habere, & Missos vel legationem nostram non respuere, sed vtpote suis benè gestis congratulantes libẽter admittere, & nobis congrua responsa dirigere, profectò decuerit. Si verò malè operati sunt, vt quid non corrigi potius & meliorari satagunt, sed indignanter anhelant, & in tot contumelias aduersus ordinationes Dei & Ecclesiæ traditiones intilissimè quamuis non tam indignati, quàm deteriti fuisse videcanturi, conscientia nam quæremordente intellexerũt, pro iudicanda canonicè sui obligatione nos illas in partes misisse: quamobrem huiusce modi consilio vsi sunt, quo videlicet Legati nostri nullatenus admitterentur, scilicet ne ipsi illos vel de recuperato fratre & Coepiscopo nostro Ignatio, vel de damnato Photio inuasore Sedis Apostolicæ sententia penitus sint diffamati; nec rursus ijdem tanquam fautores tantæ peruersitatis, ac per hoc obligati manifestius quod essent excommunicati fcirí eorum attestatione, aut scriptorum nostrorum serie.....potuisset. Vnde quis non videat eos idcireo de nobis illa derogationum verba depromere, vt fuæ quoque prauitatis acta possent contingere; & ideo velle nostra suis præstigijs obfuscare, vt fua valeant tenebrarum opera longe latèque clarificare.

Nam qui stylus sufficiat exarare, quanta & qualia, priusquam Missi nostri illuc direct fuissent, vel etiã post reuersionem eorum tam per Legatos quàm per litteras suas, vt de nostris specialiter omittamus, de beati Petri principis Apostolorum laudibus, de Sede eius vel Ecclesiæ Romanæ priuilegijs nobis præconia destinarint? Cùm autem eosdem Apostolicæ Sedis Missos in suam nequitiam traduxissent, & instar quarundam prostitutarum libidines suas ipsis conniuentibus expleuissent, primò quidem conati sunt nos iteratis laudibus efferentes, & versutis blandisque lenocinijs adeuntes, ad suos inflectere pessimos actus, vt his à se perpetratis nostro consensu firmitatem tribueremus, supra modum hortati sunt & deprecati. At vbi nos inspiratione diuina, quæ acta sunt perpeam cognouimus, fassi fuimus, & fatisfacientes, ea non solum, iustitia magistra, vt iam diximus, non approbauimus, sed & damnauimus: protinus illi, versa sententia, spectrum linguæ in derogationes & blasphemias acuerunt, & tanquam fuimet obliti, cõtraria his quæ primitus profecuti fuerant, tractauerunt. Et quia, Deo auctore, de nobis quid specialiter impetrent, non inuenerunt: traditionibus patersnis diuinis testimonijs roboratis detrahere curauerunt, & quod agere maiores eorum minimè præsumpserũt, isti etiã quæ antiquitas Romana susceperit, cum numerosis hanc fequentibus Ecclesijs generaliter accusare & blasphemare ore polluto minimè timuerunt. Quin & priuilegijs Apostolicæ Sedis, quorum valetudine fua quoque roborari poposcerant, quia suis malignitatibus non fuimus, conuiciari & derogare vice terginersatoria multifariè studuerunt.

Porrò autem quia nos Apostolicæ Sedis auctoritatem, Deo gratias, non ignorantes, hactenus quodammodo singulariter eorum prauitatem, nullo solatio vestro, more prisco munimus, cõstantia summa repressimus actus fuos illi rõsnisi nobis displiceret, nonnisi nos exercuari, fallaciter arbitrãtur. Quamobrem fieri potest, vt hæc fua venenosa graminis semina per alias mundi partes dispergant, & simpliciorum, piorumque fidelium corda fuis illicitis vocibus incurrent, adeò vt sicut ipsi gloriantur, ad Alexandrinum & Hierosolymitanum Patriarchas iam miserint, eos videlicet, vt in dejectione Ignatij Patriarchæ, & in promotione inuasoris Photij sibi consentiant, adhortantes, in quo non nos eorum concordiam fortasse contrà statuta seu traditiones Apostolicæ Sedis improuidè conglutinatam, Deo adiuuante, pauemus: sed ne fuasionibus illectos prauorum, eos ad fuum ipsorum discrimen contingat ab æquitate decidere, cõdolemus. sunt quippè diris & continus Agarenorum pressuris attrit, ac per hoc euenire valet, vt vel decepti, vel pro fui releuatione sibi plurima tribuere spondentibus Constãtinopolitanis principibus, quod & gemẽtes dicimus, assentire cogantur.

Quapropter venerabilis industria vestra talem se de cætero exhibeat, necesse est, vt fole clarius hanc à Sede Petri in nullo diffidere, quin potius cum illa in cunctis sentire ijdem hostes cognoscant, ita vt Præfulatui nostro scripta diuinitus inspirata sapientia vestra, reprehendendo, & forti prorfus inuectione feriendo tantam eorundem Imperatorum vesaniam, mittat, quæ nos fuscipientes rursus ea cum alijs assertionibus nostris ad ipsorum quoque dementiam confutandam mittere valeamus. Ita vt cum vnum pariter, idemque nos hostes sentire cognouerint, nec iniurias à se nobis illatas vlcifci folummodo, nos affectare, mendaciter adstruant, nimirum cum aduersus se mo nomachiam aggredi, quodammodo nos intuẽtur. Et per hoc quod sint & alij Christi dilectores, & eorum peruersitates odientes, liquidò comprehendant, & ora loquentium iniqua penitus obstruantur; ita vt, Christo duce, vna mente & ore ac brachio quasi strenui propugnatores, phalanges hostium premere ac debellare communi studio reperiamur, eorumque pernicioſam factionem, ipso auxiliante, concertatione funditus interrupisse comperiamur, & tam inuentores mendaciorũ, quàm fabricatores peruersorum dogmatum paternis definitionibus ac veracium assertionum clypeis in nomine Domini nostri Iesu Christi..... triumphare ac superare per omnia dignoscamur. Optamus fraternitatem vestram núc & semper bene valere.

Tua verò, frater Hincmare, pieras cùm hane epistolam legerit, maximè curet, vt ad alios Archiepiscopos, qui in Regno filij nostri Caroli glorioſi Regis consistunt, deferatur, ac id summoperè agere studeat, & vt de his singuli in diœcesibus suis vna cum suffraganeis suis, in cuiuscunq; Regno sint constituti, conuenienter tractare, & nobis quæ euenerint, suggerere curent, nos incitare non negligat. Ita vt eorum omnium quæ præsentis epistolæ circumstantia continet, tu & strenuus executor illis exstas, & apud nos

Hæc vsq; ad finem recitat Frodoardus hist. Rhe. cap. 15.

verax & prudens ſcriptorum tuorum ſerie relator tueniaris. Datum decim. Kalend. Nouemb. Indictione prima.

NICOLAI PRIMI RESPONSA AD CONSULTA BULGARORUM.

AD conſulta veſtra non multa reſpondenda ſunt; nec duximus per ſingula diutius immorari, qui Deo auctore non ſolum libris diuini legis, verùm etiam & Miſſos noſtros idoneos, qui vos prout tempus & ratio dictauerit, de ſingulis inſtruant, ad patriam veſtram, & ad glorioſum Regem veſtrum dilectum filium noſtrum deſtinauimus, quibus & libros quos præuidimus neceſſarios illis nunc eſſe, commiſimus.

Cap. 1. Igitur optimè acl audabiliter in prima quæſtionum veſtrarum fronte Regem veſtrũ legem Chriſtianã petere perhibetis, quæ ſi latius explicari tentatur, innumeri ſcribendi ſunt libri: ſed vt compendio, in quibus præcipuè conſtet, oſtendatur, ſciendum eſt, quia in fide, & bonis operibus lex Chriſtianorũ ſubſiſtit. Nam fides prima eſt omnium virtutum in conuerſatione credentium. Vnde & prima die lux eſſe dicitur, cũ à Deo fiat lux dictũ fuiſſe deſcribitur, id eſt, illuminatio credulitatis appareat. Siquidem & propter hãc Chriſtus in terram deſcẽdit, opus aũt bonum nihilominus à Chriſtiano exigitur, quemadmodum in lege noſtra ſcriptum eſt, Sine fide impoſſibile eſt placere Deo. ſic etiã ſcriptum eſt: Sicut corpus ſine ſpiritu mortuum eſt, ita & fides ſine operibus mortua eſt. hæc eſt lex Chriſtiana; hęc eſt, quã quiſque legitimè cuſtodiens omnino ſaluabitur.

In quibus conſiſtat lex.

Gen. 1.

Iacob. 1.

Cap 2. De compatribus. Ita diligere debet homo cũ qui ſe ſuſcipit ex ſacro fonte, ſicut patrem: quinimò quanto præſtantior eſt ſpiritus carne, quòd illud ſpiritale eſt patrociniũ, & ſecundũ Deum adoptio, tanto magis ſpiritalis pater in omnibus eſt à ſpiritali filio diligendus. Marcus enim Euãgeliſta Petri diſcipulus, & ex ſacro fuit eius baptiſmate filius; quem niſi dilexiſſet vt patrem, ei non in omnibus obediſſet vt filius. nulla verò inter eos & filios eorũ conſanguinitas eſt, quoniam ſpiritus ea quæ ſanguinis ſunt, neſcit: caro enim, ſecundũ Apoſtolum, concupiſcit aduerſus ſpiritum: & ſpiritus aduerſus carnem. hæc enim inuicem aduerſantur. Eſt tamẽ alia inter eos gratuita, & ſanctã cõmunio, quæ non eſt dicenda cõſanguinitas, ſed potius habenda ſpiritalis proximitas. Vnde inter eos non arbitramur eſſe quodlibet poſſe coniugale connubium; quan doquidẽ nec inter eos qui natura, & eos qui adoptione filij ſunt, venerandæ Romanæ leges matrimonium contrahi permittunt. Siquidem primus inſtitutionum liber, cum de nuptijs loqueretur, inter cætera, Inter eas, inquit, perſonas, quæ parentiũ liberorum vel locũ inter ſe obtinent, nnptiæ contrahi non poſſunt, velutiinter patrem & filiam, vel auum & nepotem, vel matrem & filium, vel auiã & nepotem, & vſque ad infinitum; & ſi tales perſonæ inter ſe coierint, nefarias atque inceſtas nuptias contraxiſſe dicãtur. & hæc adeo ſunt, vt quamuis per adoptionem parentium, liberorum ve loco ſibi eſſe cœperint; non poſſint inter ſe matrimonio iungi. Itaque eam quæ mihi per adoptionẽ filia, aut neptis eſſe cœperit, non potero vxorem ducere. & infra, Si quis per adoptionem ſoror eſſe cœperit, quamdiu quidem conſtat adoptio, ſanè inter me & eam nuptiæ conſiſtere non poſſunt. Si ergo inter eos non contrahitur matrimonium, quos adoptio iungit; quanto potius à carnali oportet inter ſe contubernio ceſſare, quos per cæleſte ſacramentum regeneratio ſancti ſpiritus vincit? Lõgè igitur cõgruentius filius patris mei, vel frater meus appellatur is, quẽ gratia diuina, quàm quem humana voluntas, vt filius eius, vel frater meus eſſet, elegit; prudentiusque ab alterna corporis commixtione ſecernimur: quoniam ſpiritus ſanctus ſua nos charitate coadunauit, quàm ſi vel carnalis neceſſitudo, vel inuicem nos mutabile cuiuſdam corruptibilis hominis arbitrium copulaſſet.

Inſt. de nupt. § ergo non.

Cap 3. De ſponſis. Conſuetudinem quam Græcos in nuptialibus cõtuberniijs habere dicitis, cõmemorare, prolixitatem ſtyli vitãtes, tarptum morẽ, quem ſancta Romana ſuſcepit antiquitus, & hactenus in huiuſmodi cõiunctionibus tenet Eccleſia, vobis mõſtrare ſtudebimus. Noſtrates ſiquidem tã mares, quã fœminæ, non ligaturã auream, vel argenteã, aut ex quolibet metallo compoſitã quando nuptialia fœdera cõtrahunt, in capitibus deferunt: ſed poſt ſponſalia, quæ futurarum ſunt nuptiarũ promiſſa fœdera, quæque cõſenſu eorum qui hæc contrahunt, & eorum in quorum poteſtate ſumt, celebantur, & poſtquam arrhis ſponſam ſibi ſponſus per digitum fidei à ſe annulo inſignitum deſponderit, dotemque vtrique placitam ſponſus et eum ſcripto pactum hoc cõtinente coram inuitatis ab vtraque parte traditerit, aut mox aut apto tempore, ne videlicet ante tempus lege diſſiniti tale quid fieri præſumatur, ambo ad nuptialia fœdera perducuntur. Et primũ quidem in Eccleſia Dñi cum oblationibus quas quas offerre debent Deo per ſacerdotis manum ſtatuũtur, ſicque demum benedictionem, & velamen cæleſte ſuſcipiunt, ad exemplũ videlicet quos Dñs primos hominesin paradiſo collocans benedixit eis dicens, Creſcite & multiplicamini &c. Siquidem & Tobias antequam coniugem conueniſſet, oratione cum ea Dñm oraſſe deſcribitur. Verumtamen velamen illud non ſuſcipit, quia ad ſecundas nuptias migrat. Poſt hæc aũt de Eccleſia egreſſi coronas in capitibus geſtant, quæ ſemper in Eccleſia ipſa ſunt ſolitæ referuari. Et ita feſtis nuptialibus celebratis, ad ducendam indiuiduam vitam Domino diſponente de cætero dirigũtur. Hæc ſunt iura nuptiarum; hæc ſunt præter alia quæ nunc ad memoriam non occurrunt pacta coniugiorum ſolennia: peccatum autem eſſe, ſi hæc cunctain nuptiali fœdere non interueniant, non dicimus, quemadmodum Græcos vos aſſtruere dicitis, præſertim cũ tanta ſoleat arctare quoſdam rerũ inopia, vt ad hæc præparanda nullum his ſuffragetur auxilium, ac per hoc ſufficiat ſecundum leges ſolus eorum conſenſus, de quorum coniunctionibus agitur. Qui conſenſus ſi ſolus in nuptijs ſortè defuerit, cætera omnia etiam cum ipſo coitu celebrata fruſtrantur, Ioanne Chryſoſtomo magno doctore teſtante, qui ait, Matrimonium non facit coitus, ſed voluntas. Iam verò quod ſcicitamini, ſi muliere propria defuncta poſſit vir alteram ducere; ſcitote per omnia poſſe, Paulo egregio prædicatore conſilij dante, qui dicit, Dico autem non nuptis, & viduis, bonum eſt illis, ſi ſic maneant, ſicut & ego; quòd ſi ſe non cõtinent, nubant. & iterum, Mulier, inquit, alligata eſt, quanto tempore vir eius viuit; quòd ſi dormierit vir eius, liberata eſt; cui vult, nubat tantum in Domino. Quod enim de muliere ſanxit, & de viro intelligendum eſt; quia è contra ſæpe ſancta ſcriptura de viro loquitur; ſed & de muliere nihilominus dicere ſub intelligitur. Ecce enim dicimus, Beatus vir qui non abijt in conſilio impiorum, &c. & iterum. Beatus vir qui timet Dominum; vbi non ſolum virum, ſed & fœminam, quæ non abijt in conſilio impiorum, & quæ timet Dominum, beatam eſſe nõ immeritò credimus.

Gen. 2. Tob. 8.

Hieron. de vir. illuſtr. Gal. 5.

Hoeſil. 3. in Matth.

1. Cor. 7.

Pſal. 1. Pſal. 111.

Quot temporibus vel diebus in circuitu ſit anni à carnibus abſtinendum, nunc vobis qui rudes eſtis, & in fide quodammodo paruuli, ſuperflue ducimus exponendũ. verum interim in diebus iciuniorum, in quibus per abſtinentiam & lamentum pœnitentiæ præcipuè Dño ſupplicandum eſt, modis omnibus eſt à carnibus abſtinendum. Quoniam licet omnibus orare & abſtinere conueniat; iciuniorũ tamen temporibus amplius abſtinentiæ inſtruire oportet, videlicet, vt qui ſe ſciuerit illicita perpetraſſe, ſecundum ſacra decretalia in his etiam à licitis ſe quibuſdã abſtineat. Quadrageſimali videlicet tẽpore, quod eſt ante Paſcha, iciunio poſt Pentecoſten, iciunio ante ſolemnitatẽ Aſſumptionis ſanctæ Dei genitricis & ſemper Virginis Dominæ noſtræ Mariæ, necnon iciunio ante natalis Domini noſtri Ieſu Chriſti feſtiuitatem: quæ iciunia ſancta Romana ſuſcepit antiquitus & tenet Eccleſia. In ſexta verò feria cmnis hebdomadæ, & in cunctis vigiliis inſigniũ feſtiuitatum à carnium eſu ceſſandũ, & iciunij incumbẽdum, vt veraciter cũ pſalmographo dici valeat, Ad vſperũ demorabitur fletus, & ad matutinũ lætitia. Si quis verò veſtrum alijs voluerit forte die bus à carnibus abſtinere, non ſunt prohibendi: quoniam quãto quis hic in lachrymis magis ſeminauerit, tanto amplius in gaudio meſſurus eſt in vita æterna. Nos tamen vobis, qui,

Cap. 4.

Pſal. 29.

Pſal. 115.

vt præ-

vt præcultimus, adhuc rudes estis, & lacte tanquam paruuli nutrienti, non graue potuimus iugum, donec ad solidum cibum veniatis; imponere. Verùm sicut hoc interim cauemus, ita vt prohibita non contingatis, modis omnibus admonemus: protoplasti quippe solum pomum gustando vetitum de paradisi amœnitate propulsi sunt.

Gen. 3.

Cap. 5.

Quarta feria quamuis è cæteris diebus præter sextã feriã sit amplius mœroribus operandum, pro eo quòd Dñs ipso iam die in cor de terræ, id est Iudæ traditoris, quodammodo sepultus erat, dum hunc ipse morti tradere meditabatur: tamen si vestrum quis eodem die vult, potest omninò carnes comedere, nisi forte sibi aut à facerdote esset interdictum, quoniam scriptum est, Melius obedientia, quàm sacrificiũ; aut ipsam feriam inter dies ieiuniorum eucnire contigerit: quoniam Ionathas indictum à patre ieiunium modicum mellis gustando violans, ad occidendum ab ipso patre quæsitus est. aut certè ipse se voto ipso die carnes non comesturum constrinxerit: quoniam scriptum est, Vouete, & reddite Domino Deo vestro. Sexta verò feria passionem Dominicam, & Apostolorum mœstitiam recolentes, ab omnium carnium epulis, & pinguedine gustus nostr arcendus est, præter si natiuitãs Domini & Epiphaniorum eius, aut festiuitãs beatæ matris Domini & intemeratæ Virginis Mariæ, seu Apostolorum principum Petri & Pauli, atque sancti Ioannis Baptistæ, seu beati Ioannis Euangelistæ, nec non & cæterorum cæli germani, Andreæ scilicet Apostoli, quin etiam & beati Stephani protomartyris ipso die fortassis euenire contigerit. Nam quòd sancta Ecclesia, vt fidelis anima in festiuitate eorum ieiunia, vel abstinentias, quæ non sunt perpetuo voto propositæ, soluere debeat, Dominus testatur in Euangelio, dicens, Mulier cum parit, tristitiam habet; cum autem peperit puerum, iam non meminit pressuræ propter gaudium, quia natus est homo in mundum: mulierem dicit sanctam Ecclesiam. Sicut enim mulier nato in hãc mundũ homine lætatur, ita Ecclesia in vitam futuram fidelium populo migrante digna exultatione repletur; pro qua eius natiuitate multum laborans & gemens in præsenti quasi parturiens dolet, nec nouum debet cuiquam videri, si natus dicitur qui ex hac vita migrauerit. quomodo enim vitato more diuitur nasci, quando quis ex vtero materno procedens in hanc lucem exit; sic quoque iure natus appellari potest qui libet ab huius sæculi tenebris ad lumen pertingens viuentium, pro qua ergo re aptè consuetudine tenetur Ecclesiastica, vt solemnes beatorum martyrum, vel Confessorum Christi dies, quibus de hoc mundo ad regionem migrauere viuorum, nuncupentur natales; sed & eorum solemnia non funebria tanquam morientium, sed vtpote in vera vita nascentium natalitia vocitentur. Ergo si tunc nati sunt vtique Deo, cui omnia viuunt, in cuius manu iustorũ animæ positæ sunt, quando visi sunt oculis insipientiũ mori, mulier sancta iam non meminit pressuræ propter gaudium, quia natus est homo in mundum, id est, in lucem æternam. quòd si de eius natiuitate lætatur, non icciunijs, nõ abstinentijs, non denique vllis debet ipso vacare die mœroribus. Quamuis in hac valle lachrymarum semper lugendum sit, & donec perueniatur ad illam Angelorum festiuitatem semper mœroribus insistendum: Quoniam etsi hic solemnitas agitur, non tamen continua, sed momentanea est, & quæ vix aliquando sine dolore perficitur.

1. Reg. 15.

Psal. 75.

Ioan. 16.

Ioan. 16.

Cap. 6. De superstitionib.

Porrò dicitis, q̃ affirmem Graci dicentes, q̃ nullo modo in quarta & sexta feria balneari debeatis, de quo id nos è contra vobis consul-nibus respondemus, quòd beatus Papa Gregorius, & Anglorum gentis Apostolus Romanis de Dominicõ die sermone quodam habito præcipisse legitur: Etenim ad me perlatum est, vobis à peruersis hominibus esse prædicatum, vt Dominico die nullus debeat lauari; & quidem si pro luxu animi, atque voluptate quis lauari appetit, hoc fieri nec reliquo quolibet die concedimus: si autẽ pro necessitate corporis, hoc nec Dominico die prohibemus. scriptum quippe est, Nemo carnem suam odio habuit, sed nutrit & fouet eam. & rursus scriptum, Carnis curam ne feceritis in concupiscentijs. Qui igitur carnis curam in concupiscentijs fieri prohibet, prof. cto in necessitatibus concedit. Nam si Dominico die corpus lauare peccatum est, lauari ergo die eodem nec facies debet. Siautẽ hoc in corpo-

Epist. Ii. 11. epist. 3.

Ephes. 5. Rom. 13.

ris parte conceditur, cur hoc exigente necessitate toto corpori negetur? Itaque quod hic præsul eximius, & suauissimus doctor in Dominico die, qui cæteris diebus venerabilior est, concessit: nos quoque in quarta & sexta feria nõ negamus, hanc videlicet discretionem seruantes, vt siquidem pro luxu animi, atque voluptate quis lauari appetat, hoc fieri nec reliquo quolibet die cõcedamus. Si autẽ pro necessitate corporis, hoc nec quarta, nec sexta feria prohibeamus.

Cap. 7. De veneratione reliquiarum.

Scisc itamini præterea, si licet crucem Domini cum reliquijs mundo sine immundo hanc habenti osculari, vel portare; quod ei qui mundus est, omninò licet; nam in oculo quid nisi amor, quo quisque circa ea flagrat, innuitur in deportatione verò eius quid nisi mortificatio carnis, vel compassio proximorum exprimitur? siquidem hanc & Dñs baiulare præcipit, sed in mente; verùm & cum corpore gestatur, vt & mẽte egestari debeat, facilius admonetur; crux quippe à cruciatu dicitur: & vt præfatus exponit antistes, duobus modis crucem Domini baiulamus, cum aut per abstinentiã carnem affi cimus, aut per compassionem proximi, necessitatem illius nostrã putamus. Igitur crucem Dñi, passionem eius venerantes, osculamini; & pro eius amore, si necessitas exigit, eadem cogitatione armamini; portate eam, & d cum summa reuerentia & corpore & corde mundissimo, ita vt à mente vestra nunquam decidat, id est, vt per abstinentiã carnem semper afficiatis, & per compassionem necessitatem proximorum, vestram putetis. Qui enim dolorem exhibet in aliena necessitate, crucem portat in mente: Immundum autem hanc portare nullo pacto permittimus; scripturi quippe est, Mundamini qui fertis vasa Domini. nullũ verò Domini vas sacratius est Cruce Dominica, quæ ipsum portare Dominum meruit. Osculari autem eam immundo non licet: quoniam eo ipso quòd immundus est, ipse sibi teste, est, quam mortificationem carnis non diligat; ergo quam non amat, nec osculetur, ne fortè de eo dicatur quod de reprobis à Domino per Prophetam increpatorie dicitur: Populus hic labijs me honorat, cor autem eorum longè est à me. Et Psalmista, Dilexere, inquit, cum in ore suo, & in lingua sua mentiti sunt. De reliquijs verò Sanctorum eadem dicimus, quorum corpora templa & vasa fuere, fiunt; Dei, quibus quæad omnia bona opera tanquam organis sanctus vsus est, quando voluit, spiritus.

S. Gregor. hom. 37. in Lucam.

Esa. 52.

Matth. 15. Psal. 77.

Ergo præmissa digna reuerentia, si munditia mentis & corporis comitatur, etiam Quadragesimali tẽpore, de quo speciali consultatione percunctati estis, crucem Domini & portare & superiori regula custodita licet cum libuerit, osculari; fed & tunc maximè, atque ibi, quando & vbi antiqui hostis vel pugnæ vel insidiæ præcipuè formidantur.

Cap. 8. De eodẽ.

Corpori & sanguini Dominico quotidie in Quadragesima maiori fi deberetis communicare consulitis: quod vt fiat, Dominum omnipotentem suppliciter exoramus, & vos omnes vehementissimè exhortamur; si tamen mens in affectu peccandi non fit, vel si hanc non de criminalibus peccatis conscientia imponentes, vel non reconciliata fortassis accuset, vel si fratri discordanti quis vestrum suo vitio reconciliatus minus existat. Nam quem de horum aliquo conscientia mordet, grauari tanto munere potius quàm remedium consequi quodlibet arbitramur: iudicium enim sibi, secundum Apostolum, manducat & bibit. Verùm de hoc, & de his qui Ecclesiam quidem intrãt, nec tamen facta oblatione communicant, sacri canones fortè sufficienter enũciant, qui antistiti vestro sunt, qui Deo vobis auctore per mediocritatem nostram ordinandus est, tribuendi, & ab eo facerdotibus, qui claues tenent scientiæ, duntaxat aperiendi, & vobis nihilominus, in quibus opus est & minimè prohibetur, insinuandi. Interim tantum Quadragesima, quam nos Ecclesiæ maiorem appellat, omni est die seruato superiori tenore communicanda: Quoniam semper est orationi vacandum, & sacrificijs fidelium concurrendum, & illud propheticum, quo dicitur: In deieiunij vestri inuenitur voluptas vestra, iugiter ad memoriam reuocandum. Si enim ex consensu coniugatorum etiam alio fortè mundo corpore tempore vacatur orationi, quanto potius ipso, quo Deo etiam carnis nostræ decimas damus, quo ipsum in ab stinentia Dominum imitamur, quo non solum illicita, verùm etiam multa à nobis quoque licita meritò resecamus,

1. Cor. 11.

Consuetudo Ecclesiæ Romanæ quotidie cõmunicandi in Quadragesima.

omni eſt voluptati renunciandum ? & vt licenter orationi vacetur, caſſitiati mentis & corporis incumbendum?

Cap. 10. De diebus quibus ab operibus ſeruilibus eſt ceſſandum.

S. Grego. Epiſt. li. 11. epiſt. 3.

Noſſe cupitis, ſi liceat alicui Sabbato, vel Dominico laborationem aliquam exercere : de hoc ſæpe memoratus ſanctus Papa Gregorius Romanos alloquens ait: Peruenit ad me quoſdam peruerſi ſpiritus homines praua inter vos aliqua, & ſanctæ fidei aduerſa feminaſſe, ita vt die Sabbati aliquid operari prohiberent. Quos quid aliud niſi Antichriſti prædicatores dixerim? qui veniens diem Sabbatum atque Dominicum ab omni facietopere cuſtodiri. quia enim mori ſe & reſurgere ſimulat , haberi in veneratione vult diem Dominicum ; & quia iudaizare populum compellit, vt exteriorem legis ritum reuocet, & ſibi Iudæorum perfidiam ſubdat, coli vult ſabbatum. Hoc enim quod per prophetam dicitur : Ne inferatis onera per portas veſtras die ſabbati , tanduiu teneri potuit , quam diu legem licuit iuxta litteram cuſtodiri. At poſtquam gratia omnipotentis Dei Domini noſtri Ieſu Chriſti apparuit, præcepta legis, quæ per figuram dicta ſunt, iuxta litteram ſeruari non poſſunt. Nam ſi quis dicit hoc de ſabbato eſſe ſeruandum, dicat neceſſe eſt etiam carnalia ſacrificia perſoluenda ; dicat præceptum quoque de circumciſione corporis adhuc vſque retinendum. Sed contra ſe Paulum Apoſtolum audiat dicentem: Si circumcidamini, Chriſtus vobis nihil prodeſt. Nos itaque quod de ſabbato dictum eſt ſpiritaliter accepimus, ſpiritaliter tenemus. Sabbatum enim requies dicitur : Verum autem ſabbatum ipſum Redemptorem noſtrũ Ieſum Chriſtum Dominum habemus ; & qui lucem fidei eius cognouerit, ſi peccatum concupiſcentiæ ad mentem per oculos trahit , in die ſabbati onera per portas introducit : Nõ ergo in die ſabbati onera per portas introducimus, ſi in Redemptoris noſtri gratia conſtituti pondera peccati ad animam per ſenſus corporeos non trahamus. Nam idem Dominus, ac Redemptor noſter multa in die ſabbati legitur operaſſe, ita vt Iudæos reprehenderet dicens : Quis veſtrum bouem, aut aſinum ſuum non ſoluit in die ſabbati, & ducit adaquare? Si ergo ipſa per ſe veritas non cuſtodiri iuxta litteram ſabbatum præcepit; quiſquis otium ſabbati ſecundum legis litteram cuſtodit , cui alteri niſi ipſi veritati contradicit ? Dominico verò die à labore terreno ceſſandũ eſt, atque omni modo orationibus inſiſtendum ; vt, quod negligenter per ſex dies agitur, per diem reſurrectionis Dominicæ precibus expietur.

Ier. 17.

Tit. 2.

Gal. 5.

Luc. 14.

Cap. 11. De diebus feſtis.

In quorum Apoſtolorum vel Martyrum ſeu Confeſſorum, atque Virginum diebus feſtis à labore terreno recedere debeatis, inquiritis. In ſolemnitatibus vtique beatæ Mariæ Virginis, & ſanctorum duodecim Apoſtolorum, ac Euangeliſtarum, atque præcurſoris Domini Ioannis, & ſancti Stephani primi martyris , necnon & in eorum ſanctorum natalitijs, quorum apud vos Deo fauẽte memoria celebris, & dies feſtiuus habebitur. Sanè ſciendum eſt, quoniam idcirco in diebus feſtis ab opere mundano ceſſandum eſt, vt liberius ad Eccleſiam ire, Pſalmis & Hymnis & canticis ſpiritalibus inſiſtere, orationi vacare, oblationes offerre, memorijs Sanctorum communicare, ad imitationem eorum aſſurgere, eloquijs diuinis intẽdere, elemoſynas indigentibus miniſtrare valeat Chriſtianus. quæ omnia ſi quis negligens, orationi tantum vacare voluerit, & ad cæteras mundi vanitates licitos labores conuerterit , melius illi fuerat ipſo die beati Apoſtoli Pauli præceptis obaudiens laborare manibus ſuis, vt haberet vnde tribueret neceſſitatem patientibus, quemadmodum ipſe , qui licet Dominum ordinaſſe dicat, vt qui Euangelium annunciaret, de Euangelio viueret, non tamen vſus eſt hac poteſtate, ſed manibus ſuis laborabat , ne quem eorum quibus Euangelium prædicabat, grauaret.

1. Cor. 4.

Cap. 12. De eodẽ.

Quod interrogatis, vtrũ liceat in feſtiuitatibus ſanctorum iudicium peragi, & vtrum eadem die debeat homo ſi dignus fuerit, ad mortem iudicari ? ſciendum quoniam in his feſtiuitatibus, in quibus ſuperius ab omni opere mũdano ceſſandum eſſe mõſtrauimus, multo magis à ſæcularibus negocijs , & adhuc à mortibus abſtinendum fore decernimusquoniam quamuis vtrumque fortaſſe ſine culpa valeat exerceri, quando tamen his quæ Dei ſunt, arctius homo debet hærere, quæ mundi ſunt à ſe conuenit penitus refecare: præcipuè cum eo die ad militiam diuinam accedens homo, implicari non debeat negocijs ſæcularibus : & obreuerentiam tantæ ſolemnitatis non oporteat in medium deferri, niſi vnde omnibus gaudiũ, pax & ſpiritalis lætitia generetur. verùm his præſibatis , quibus dicbus præter hos nulla ſint iudicia ſæcularia exercenda , lex vos affatim edocebit.

2. Tim. 2.

Inter quæſtiones verò & conſulta leges vos mundanas poſtulare perhibetis. de qua re nos codices quos neceſſarios vobis ad præſens eſſe conſiderare potuiſſemus, libenti miteremus animo, ſi quem penes vos eſſe comperiſſemus, qui hos vobis interpretari potuiſſet: ſi quos autem de mundana lege libros miſſis noſtris dedimus, cum reuerſi fuerint, nolumus ibi relinqui, ne forte quiſſibet eos vobis peruerſè interpretetur, aut fallitate qualibet violet.

Cap. 13.

Præterea indicatis, quòd quidam Græcus mentiens fateretur ſe preſbyterum eſſe, cum non eſſet; ac per hoc pluri mos in veſtra patria baptizaſſet. cum ergo vos inſpiratione Dei cognouiſſetis, quòd non eſſet preſbyter, iudicaueritis, vt amitteret aures & nares, & acerrimis verberibus cæderetur, & ex veſtra patria pelleretur. Ecce impletum eſt in vobis, ignoſcite nobis, quod de quibuſdam Apoſtolus clamat, quòd haberent zelum Dei, ſed non ſecundum ſcientiam. nã licitille malè fecerit, ſi mentitus eſt , vos tamen in hoc zelum quidem pium, ſed minus cautum habuiſtis : quoniam quamuis ipſe ſe ſacerdotem eſſe ſimulauerit , ſimulatio tamen eius ſalutem plurimis contulit. Siquidem diuerſi fuere qui diuerſo modo Chriſtum, ſed non propter Chriſtũ annunciabant: ſed ſiue occaſione, ſiue quomodocunque hũc annunciarent, hos tantum non prohibebat Apoſtolus, qui ſolum vt Chriſtus annũciaretur, plurimum ſatagebat. quia enim Chriſtus ordinauerat, vt qui Euangelium annunciaret, de Euangelio viueret, ſi multi idcirco Chriſtum prædicabant vt commoda terrena acquirerent , ergo non erat Chriſtus in cauſa, ſed auaritia. rurſus quia multi Euangelij prædicatores à fidelibus magnis honoribus efferebantur, nonnulli ideo Chriſtum prædicabant, vt ſimilia & ipſi perciperent: ergo non erat Chriſtus in voto, ſed inuidia. ſed nemo iſtorum prohibitus eſt, quominus per hos Chriſtus annunciaretur, nimirum cum Iudas inter cæteros Apoſtolos à Domino miſſus, & miracula fecerit , & Chriſtum annunciauerit, & in nomine eius multos baptizauerit. Itaque, vt ſedis Apoſtolicæ præſul ſcribit Anaſtaſius , non quæritur quis, vel qualis prædicet, ſed quem prædicet.

Cap. 14. De quodã qui finxit ſe preſbyterum.

Rom. 10.

Anaſt. II. in epiſt. ad Anaſt. Imp.

Porro interrogatis , vtrum homines illi qui hoc ab illo baptiſma receperũt, Chriſtiani ſint, an iterum baptizari debeant. Sed ſi in nomine ſummæ ac indiuiduæ Trinitatis baptizati fuere, Chriſtiani profectò ſunt, & eos à quocunque Chriſtiano baptizati ſunt, iterato baptizare non conuenit; quoniam, vt iam nominatus Anaſtaſius Apoſtolus Pontifex ad coæquinoctum ſuum ſcribit Auguſtum ; & baptiſmum, quod procul ſit ab Eccleſia, ſiue ab adultero, vel à furefuerit datum , ad percipientem munus peruenit illibatum; quia vox illa quæ ſonuit per columbam, omnem maculam humanæ pollutionis excludit, qua declaratur, ac dicitur, Hic eſt qui baptizat. Si igitur quamuis baptiſmum ab adultero, vel fure datum fuerit, ad percipientem tamen munus peruenit illibatum; quanto magis non illibatum, & ſine vlla iteratione ſubſiſtat , quod quilibet mundanus homo tribuit, & neſcimus qua intentione ſe preſbyterum fingẽs? & certè Acatius Conſtantinopolitanus quondam Epiſcopus, ſe ſacerdotem fingebat, cum fuerit à Felice Papa Romano damnatus. ſed quid iam dictus de eo præſul Anaſtaſius dicat, audiamus. ait enim inter alia : Cum ſibi ſacerdotis nomen Acatius videlicet vindicauerit cõdemnatus, in ipſius vertice ſuperbiæ tumor inſpiciturs eſt ; quia non populus, qui miniſterijs donum ipſius ſitiebat, excluſus eſt : ſed animaſola, quę peccauerat, iuſto iudicio proprię erat obnoxia. quod itaque numeroſa ſcripturarum teſtatur inſtructio, & reuera quia ſecundum famoſiſſimum Apoſtolum nec; qui plantat, id eſt, catechizat ; neque qui irrigat, id eſt, baptizat, eſt aliquid; ſed qui incrementum dat Deus. Etideo malus bona miniſtrando non aliis, ſed ſibi detrimenti cumulum ingerit. ac per hoc certum eſt, quia quosille Græcus baptizauit, nulla portio læſionis attingit, propter illud , Hic eſt

Ioan. 1.

In epiſt. ad Anaſtaſ. Imp.

1. Cor. 3.

qui ba-

qui baptizat,id est,Christus.& iterum, Deus in erementum dat,subauditur,& non homo.

Cap.16. Vos qui sic personam illam iudicastis,inuestigatis, si debeatis hinc pœnitentiam agere. vtique denique omne pœcatum pœnitentia, quæ non nisi Dei gratia comitante proficit; omnino diluitur. Nam Dominus primum Petrum respexit,& tunc Petrus ad lachrymas sese conuertit. Peccatum autem vos in illum hominem perpetrasse manifestum est. Primò quidem, quoniam quantum nos comprehendere possumus, nondum clarè patuit eundem hominem non esse presbyterum,& sic scriptum est : Nolite iudicare ante tempus: Secundò, quoniam etsi se finxit esse quod non erat, non tamen fecit quod factum Deo vel fidelibus eius nõ placeat: præcipuè cum in ea gente,in qua vsque ad illud tempus nulla recta fides,nulla vera religio colebatur, sibimet oblitum multos luerandi diuinitus videret apertum,& ille forsitan anhelaret plurimos ad tantum donum perducere , in quo se Deum senserat misericorditer adiuuare. Denique si Dauid esse se furiosum finxit , vt suam tantum salutem operari potuisset,quam noxam contraxit, qui tot hominũ multitudinem quoquo modo de potestate Diaboli,& eternæ perditionis abstraxit?maximè cum se sacerdotem simulauerit,non tamen in baptizando egit. quod præter sacerdotem in tam euidenti necessitate agere nullum oportet. presbyterum verò,vt opinamur,idcirco se finxit esse:quoniam iam senserat vobis fuisse suasum , quòd baptizandi ministerium non nisi presbyteris tantum esset indultum. Tertiò, quoniam etsi in ista simulatione valde fuit culpabilis , in tot hominibus conuersis satis existit laudabilis. Quartò , quia etsi pœnadignus erat, non tamen debuisset modum vltionis excedere , nec in vnum hominem tot,& tam crudelia detrimenta congerere: cum dimissis ei naribus,& auribus proprijs,sufficeret ad pœnam illi repulsio à patria vestra, quam cum detruncatione membrorum iudicantibus vobis expertus est.

Cap.17. De his qui cõa. Regeinfurrexerãt. Igitur referentes, qualiter diuina clemẽtia Christianam religionem perceperitis, qualiterq; populum vestrũ baptizari omnem feceritis ; qualiter aũt illi postquam baptizati fuere,insurrexerint,vnanimiter cum magna ferocitate cõtra vos,dicentes,non bonam vos eis legem tradidisse, volẽtes etiam vos occidere,& Regem alium constituere,& qualiter vos diuina cooperante potentia aduersus eos præparati,à maximo vsque ad modicum fupeauerit is , & manibus vestris detẽtos habuerit is, qualiterque omnes primates eorum , atque maiores cum omni prole sua gladio fuerint interempti ; mediocres verò, seu minores nihil mali pertulerint,de his nosse dẽ fideratis qui vita priuati sunt, vtrum ex illis peccatum habeatis , quod vtique sine peccato euasum non est;nec sine culpa vestra fieri potuit, vt proles, quæ in consilio parentum non fuit,nec aduersus vos arma sustulisse probatur,innocens cum nocentibus truciderat is. Nam hinc Psalmista, postquam dixerat , Non sedi in consilio vanitatis,& cum iniqua gerentibus non introibo: odiui congregationes malignorum,& cum impijs non sedebo; paulò post depreeans Dominum ait: Ne perdas cum impijs animã meam,& cum viris sanguinum vitam meam. hinc Dominus per Ezechielem prophetam perhibet dicens: Vt anima patris,ita & anima filij mea est : Anima quæ peccauerit, ipsa moritur. Et post pauca de patre dicit: Quòd si genuerit filium,qui videṡ omnia peccata patris sui quæ fecit, timuerit, & non fecerit similia eis , super montem non comederit, & oculos suos non leuauerit ad idola domus Iſrael, & vxorem proximi sui non violauerit , & virum non contristauerit, pignus non retinuerit, & rapinam non rapuerit, panem suum esurienti dederit, & nudum operuerit vestimẽto, à pauperis iniuria auertcrit manum suam , vsuram & superabundantiam non acceperit, iudicia mea fecerit, in præceptis meis ambulauerit ; hic non morietur in iniquitate patris sui, sed vita vinet. pater cius quia calumniatus est, & vim fecit fratri,& malum operatus est in medio populi sui,ecce mortuus est in iniquitate sua.& dicitis,quare non portauit filius iniquitatem patris, videlicet quia filius & iudicium & iustitiam operatus est; omnia præcepta mea custodiuit, & fecit illa,vita vinet;anima quæ peccauerit, ipsa moritur : filius non portabit iniquitatem patris, & pater non portabit iniquitatem filij. quamuis & de parentibus qui comprehensi sunt,mitius agere debueritis,scilicet, vt pro Dei amore,qui eos in manus vestras tradiderat , vitam illis reseruaretis, quatenus in oratione Dominica Deo prompte dicere valeretis,Dimitte nobis debita nostra,sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.sed etsi illos reseruare potuistis,qui bellando interiere,& minimè viuere permisistis , nec saluare voluistis,non consulte prorsus egistis. scriptum quippe est, Iudicium erit sine misericordia illi qui non fecerit misericordiam. Et per supra nominatum prophetam Dominus: Nunquid, ait, voluntatis meæ est morsimpij, dicit Dominus Deus,& non vt conuertatur à vijs suis, & viuat? Verùm quia zelo Christianæ religionis,& ignorantia potius quàm alio vitio deliquistis, pœnitentia subsequente per Christi gratiam indulgentiam de his & misericordiam consequimini.

Matth.6.

Luc.2.

Ezech.18.

Cap. 18. De apostatis.

Seire vos velle significatis, quid de his qui legẽ Christianam respuunt,agere debeatisin quo notandum est,quoniã omnis homo sicut per alterius culpam, id est, Adæ contraxit, vnde purgatione per aquam baptismatis egeat ; ita cum ad fidem promittẽdam ad regenerationis occurrit vndam, alium eligit,quodammodo patrem spiritualem videlicet, à quo susceptus in strua tur,& omni custodia muniatur, & tãquam depositum quoddam rectori Ecclesiæ reprẽsentetur. Præterea qui fidem respuit quam promisit , ab illo à quo fisceptus est, & qui fidei cius interuentor extitit , debet per omnia reuocari. Iam verò si non audierit eum quem ipse pro se dederat vadem, dicendum est Ecclesiæ, à qua maiori studio ad ouile proprium oueni reduci conuenit quæ erauit; & vt ad viam veritatis,quæ Christus est,redeat , modis omnibus reuocari; siquidem ab ea tanquam à matre, tanquam à magistra fuadendum est illi quatenus videat: quoniam apostatam spiritum imitatus est, de quo scriptum est, quòd in veritate non steterit. Consideret etiam quod Petrus princeps Apostolorum clamat,Si enim refugientes,inquiens, coinquinationes mundi in cognitionem Domini nostri & Saluatoris Iesu Christi, his rursus implicati superãtur,facta sunt eis posteriora deteriora prioribus. melius enim erat illis , non cognoscere viam iustitiæ , quàm post cognitionem retrorsum conuerti ab eo quod illis traditum est sanctõ mandato ; contigit enim eis illud Prouerbij , Canis reuersus ad vomitum suum,& sus lota in voluta;bro lu. porrò si nec Ecclesiam audierit,sit omnibus reuera ficut Ethnicus,id est,gentilis,ac per hoc iam meritò per potestates exteras tanquam extraneus opprimatur. denique certũ est, quoniam sæpe Deus concitat potestates aduersus abnegatores Christi,aduersus defertores baptismi:& idcirco nemo miretur,quia Deus concitat, vt ponant ceruices, & humiliati redeant ad Ecclesiam:quia & Agar cum discessisset à domina sua,occurrit ei Angelus & dixit ei : Quid est Agar ancilla Saræ?Reuertere ad dominam tuam.ad hoc ergo qui huiusmodi est affligitur,vt reuertatur;atque vtinam reuertatur,quia cum fratribus hæreditatem promissam recipiet: nam nisi mouerentur potestates Christianæ aduersus huiusmodi ; quomodo rationem rendderent de imperio suo Deo?quippe cui pertineat hoc ad Reges sæculi Christianos, vt temporibus suis pacatam & fine deminutione velint seruari matrẽ suam Ecclesiã, vnde spiritaliter nati sunt. Siquidem Nabuchodonosor Rex , qui statuam suam erexerat,& ad eam adorandam oẽs coegerat,laudibus trium puerorum de igne liberatorum commotus dixisse legitur, Et ego ponam decretum omnibus tribus & linguis in omni terra ; & quicunque dixerint blasphemiã in Deum Sidrach, Misach, & Abdenago,in interitum erunt , & domus eorum in perditionem. Si ergo sic fecit Rex barbarus,ne blasphemetur Deus Israël,quia potuit tres pueros de igne temporali liberare ; quanto potius fecuire debent Reges Christiani, quia Christus abnegatur & irriditur,à quo non tres pueri tantũ, sed & orbis terrarum cum ipsis Regibus à perpetuis ignibus liberatur ? Nam qui illis mentiri,vel esse infideles conuincuntur, aut vix aut nunquã ab eis viuere profectò sinuntur: & quomodo non indignentur, & læuiant, quando vident Christum,qui est Rex Regũ, & Dominus dominantiũ, ab hominibus abnegari , illudi,& ei fidem promissam non custodiri? Zelentur itaque zelo Dei,quia scipsos per Christum

Psal.15.

Ezech.18.

De officio regis Christiani.

Dan. 3.

recolunt liberatos à gehenna magis quàm ille qui attendit tres pueros ereptos à flamma.

Cap. 19. Quid iure de his faciendum sit, qui ad occidendum Regem insurrexerint, venerándæ leges, quas scripto mittemus, vos affatim edocebunt. Veruntamen hoc in arbitrio Regis manet, qui non semel tantum, sed & septuagies septies debet peccatum dimittere, iuxta quod Dominus in Euangelio sancto Petro mandauit : Nam cui plus dimittitur, plus diligit; & quemadmodum Euangelium docet, Rex decem millia talenta, id est, multa, & immania peccata seruo nō dimitteret, si ipse conseruo suo centum denarios, id est minora dimittere noluisset.

Matth. 18.

Luc. 7.

Matth. 18.

Cap. 20. De his, qui ex patria exeūt. Quid de homine libero iudicandum sit, qui de patria sua fuga lapsus fuerit, si comprehendatur ? nihil vtique, nisi quod leges decernunt. Veruntamen multos sanctorum de patria sua exisse, & in alia celebrius veneratos fuisse, sacræ produnt historiæ; sed aliis non existētibus causis ob solum exitum nunquam culpabiles iudicatos extitisse, ni fallor, inueni; præfertim cum Abrahæ patri nostro diuina voce dicatur, Egredere de terra, & de cognatione tua: & nonnulli patrum nostrorum exules per plurimos annos in terra non sua habitauerint ; alioquin liber non est, si de patria sua quis non audet egredi. porrò si liber est, & iure nullius conditionis nexibus tenetur obstrictus, non fugit, sed exit de patria sua, quemadmodum & Abrahæ, non fugę, sed exi de terra tua dicitur; quod quia fecit obediens nemine iudicante pœnam quamlibet protulit.

Gen. 12.

Cap. 21. De seruis fugitiuis. Si seruus à Domino fugiens recesserit, si comprehensus fuerit, ignoscendum est ei; aliàs autem legum scita non trāsgredantur in eo. Veruntamen semper illud Apostoli Pauli præ oculis habeatur salubris admonitionis dicentis, Domini quod iustum est & æquum seruis præstate, scientes quoniam & vos Dominum habetis in cælo. & alibi, cum seruis vt obedirent dominis carnalibus præcepisset, adiunxit, Scientes, inquiens, quòd vnusquisque vestrum quodcunque fecerit bonum, hoc consequetur à Domino, siue seruus, siue liber; & vos domini eadem facite ad illos remittentes minas, scientes quia & vester & eorum Dominus in cælis est, & personarum acceptio non est apud Dominum.

Coloss. 4.

Ephes. 6.

Cap. 22. Circa hos qui quando ad pugnam contra hostes procedūtis, fugam arripiunt, si non misericorditer præueniat ofpassio, fałtem legum temperetur seueritas.

Cap. 23. De his qubibusiustum est contra hostes progredi, & iusti one parere contemnunt, eadem suademus.

Cap. 24. De parricidis. Quid parricidia id est, qui patrem vel matrem occidit, vel etiam qui fratrem, aut sororem interficit, pati debeat, leges indicat; porrò si ad Ecclesiam confugerit, id quod Episcopus loci, vel sacerdos, qui ab illo constitutus est, prouiderit, agendum decernimus.

Cap. 25. De custodibus fuiūm. Consuetudinis esse patriæ vestræ perhibetis, semper custodes inter patriam vestram, & aliorum iuxta terminos inuigilare: & si seruus, aut liber per eandem custodiam quocunque modo fugerit, sine omni intermissione custodes pro ea interimuntur, deinde percontamini, quid nos inde iudicemus; & de hoc in legibus est requirendum. Veruntamen absit à mētibus vestris, vt tam impiè iam iudicetis, qui tam pium Deum & Dominum agnouistis : præsertim cum magis oporteat, vt sicut hactenus ad mortem facilē quosq; pertraxistis, ita deinceps nō ad mortem, sed ad vitam quos potestis nihilominus perducatis. Ita vt quemadmodū beatus Apostolus Paulus prius per fecutor, & contumeliosus, & spirans minarum & cædis in discipulos Domini, posteaquā misericordiam consecutus est, diuina reuelatione conuersus, non solùm minimè cuilibet mortis pœnam intulit, verum etiam anathema esse optabat pro fratribus, & libentissimè impendere, & superimpendi paratus erat pro animabus fidelium : ita & vos postquam electione Dei vocati, & lumine ipsius illuminati estis, non iam sicut prius mortibus inhiare, fed omnes ad vitam tam corporis, quàm animæ debetis omni occasione inuenta proculdubio reuocare : & sicut vos Christus de morte perēni qua detinebamini, ad vitā æternam reduxit; ita ipsi non solū innoxios quosque, verū etiam & noxios à mortis exitio satagite cunctos eruere, secundū illud sapientissimi Salomonis, Erue eos q; ducūtur ad mortē, & qui trahuntur ad interitum, liberare ne cesses.

Act 9.

Rom. 9. 1. Cor. 12.

Prou. 24.

De his qui proximum, id est consanguineum suū, vt est frater, consobrinus, aut nepos, trucidauerint, venerándæ leges proprium robur obtinēant. Sed si ad Ecclesiam conuolauerint, mortis quidem legibus eruantur : pœnitentiæ verò, quam antistes loci, vel presbyter consideraverit, absque dubio subimittantur: Nolo, inquit Dominus, mortem peccatoris, sed vt conuertatur, & viuat.

Cap. 26. De his qui cōsanguineos occidunt.

Ezech. 18.

De his qui socium fuū morti tradiderint, id ipsum quod supra decernimus.

Cap. 27. De homicidis.

De his qui ad vxorem alterius comprehēsus fuerit, qui iudicandum sit, lectis legibus reperietis. Iam verò si ad Ecclesiam adulter confugerit, iudicandum ab Episcopo fore decernimus, quod sacros constat diffinisse canones, vel sanctos Apostolicæ sedis præsules clarum est statuisse.

Cap. 28. De adulteriis.

Similiter & de eo censemus, qui ad proximam sanguinis suī ingreditur: verùm huius tanti piaculi ręprehensum melius ad sacerdotis considerationem , & iudicium profectò dirigimus.

Cap. 29. De incestuosis.

De eo qui nolens hominem interfecerit, id statuimus, q̄ sacræ regulæ statuūt, quas Episcopū vestrum apud se penes vos positum præ manibus oportet semper habere.

Cap. 30.

Circa fures animalium si non misericordia, saltem legū edicta seruentur.

Cap. 31. De furtis⁹.

Similiter de his qui virum aut fœminam rapuerint, permittimus.

Cap. 32.

Quando præsium inire soliti eratis, indicatis vos hactenus in signo militari caudam equi portasse, & scisitamini, quid nunc vice illius portare debeatis; quid aliud vtique, nisi signum sanctæ Crucis? Ipsum est enim quo Moyses mare diuisit, & Amalech interfecit; quo Gedeon Madianitas superauit; & Christus Dominus noster diabolū, qui habebat mortis imperium, non solum superauit, sed & prostrauit; ipsum est signum quod portamus in frontibus nostris, ipsū à cunctis defendimur hostibus , & ab omnibus munimur in cursionibus. Hoc est signū fidei, & ingens horror diaboli, quo Christiani Principes in necessitatibus suis semper vtūtur; & Reges veram religionem sectātes sępe celebres Christo propitio triumphos de hostibus operantur. Sed vt manifestius sciatis, quid pro illa equina cauda in signū debeatis militare cōuenientius, cum in apparatum bulli procedatis, portare ; pauca de Constantini actibus memoranda ducimus, qui pijssimus Romanorum extitit Imperator, & Christianitatis famosissimus omniū propagator. Ille quippe cū aduersus Maxentium vrbis Romæ tyrannum exercitū duceret , erat quidem iam tunc Christianæ religionis fautor, nondum tamen, vt est solemne nostris initiari, signum Dominicæ passionis acceperat. cum igitur multa secum de instantis prælij necessitate peruolucus iter ageret , vtique ad cælum sæpius eleuaret , & in de sibi diuinum præcaretur auxilium, vidit per soporem ad orientis partem in cælo signū Crucis igneo fulgore rutilare; cumq; tāto visu fuisset exterritus, ac nouo perturbaretur aspectu, astare sibi vidit Angelos dicentes, Constantine in hoc vince. tum verò lætus redditus, & de victoria iam securus signum crucis, quod in cælo viderat, in sua fronte designat; & huic in militaria vexilla transformat, ac labarū, quem dicunt, in speciem Dominicæ crucis exaptat ; & ita armis, & vexillis religionis instructus aduersus impiorū arma proficiscitur, & sine cruore Romani populi, vt ipse Deum præcabatur, Maxentio in flumen demerso, de tyranno mirisicè triumphauit.

De signo Crucis q̄ vidit Constantinus per soporem.

Præterea consulitis, si debeatis, quando nuncius venerit vt ad prælia dum pergatur, mox proficisci: an sit aliqua dies, in qua non oporteat ad prę liandum exire? in quo respondemus, non est vlla dies in quibuscunque negocijs incipiēdis, vel exercendis penitus obseruanda, præter (si inimia non vergeat necessitas) supra memoratos dies celeberrimos, & omnibus venerabiles Christianis; non quo, vel in his tale quid fieri prohibeatur, cum non sit in diebus ipse nostra ponenda, nec à diebus, fed à Deo solo viuo & vero salus omnis penitus expectanda: sed quo, si inciuitabilis necessitas non est, vacandum est in his solito studiosius orationi, & tantę festiuitatis mysteria frequentanda. nam cum Hebręi quondam sabbatum obseruantes noluissent contra hostes suos die sabbatorum arma sustollere, & Deus omnipotens quod in fe tantum, & non in obseruantia dierum spes esset & forti-

Cap. 34. De debito in quibus nō est præliandum.

De diris obsecratione.

tudo locanda, voluisset ostendere ; occisi sunt ex eis mille viri, i ta vt superstites pœnitentia ductiinuicem dicerent, Si omnes fecerimus sicut fratres nostri fecere , & non pugnauerimus aduersus patres pro animabus nostris, & iustificationibus nostris,citius disperdent nos à terra.

1. Mach. 2.

Cap. 35. De superstitionib.

Refertis quòd soliti fuertis,quando in præsium progrediebamini,dies & horas obseruare , & incantationes, & ioca,& carmina,& nonnulla augurianecessaria exercere; & instrui desideratis,quid nunc vobis agendũ sit : de quo nos necessariò, vos instrueremus , nisi super hoc vos diuinitus instructos contueremur:super diuinum enim fundamentum nos ædificare quicquam non possumus. Igitur cum in præsiũ profuficisci disponitis, quod ipsi eõmemoratis,agere in Dei nomine non omittite,id est, ad ecclesias ire, orationes peragere, peccãtibus indulgere, Missarum solemnijs interesse, oblationes offerre,confessionem delictorũ facerdotibus facere, reconciliationem & communionem percipere, careres aperire, vincla dissoluere,& seruos & præcipuè cõfractos & debiles,atque captiuos libertati donare,ae indigẽtibus elemosynas erogare:quatenus impleatur quod Apostolus admonet dicens, Omne quodeunque facitis in verbo,aut in opere,omnia in nomine Domini Iesu.Nam illa, quæ commemoratis, id est, dici & horæ obseruationes, incantationes,ioca,& iniqua carmina,atque augu ria; pompæ,ae operationes diabolisunt,quibus,Deo gratias,iam in baptismate abrenunciastis,& hæc cum vetere homine & actibus eius quando nouum induistis,omnino depositistis.

De vera præparatione ad bellum.

Coloss.3.

Si die Dominico vel cæteris festis diebus, quando necessitas vrget,liceat ambulare, vel ad bellandum procedere? ex trigesimo quarto capitulo harum responsionum nostrarũ potestis aduertere.

Cap. 36.

Cap. 37.

Libros quos vobis ad præsens necessarios esse consideramus, sicut poscitis, animo gratanti concedimus, & plures Deo largiente præstare desideramus.

Cap. 38. Deprecibus in bello non omittẽdis.

Dicitis quòd quãdo in castris estis, orationem perfectã, & congruã facere nequeatis, ac per hoc exponi cupitis quid agere debeatis. vnde nos contra fuademus, vt quanto plus hostes sæuiunt, & necessitas vel tribulatio incumbit, tanto instantius orationi operam detis. Nam patres nostri plus orando,quàm pugnando victores fuere , & voti compotes plus precibus,quàm præliis exiterunt : Denique Moyses orabat,& Iosue pugnabat,sed plus ille vinecbat orãdo, quã iste pugnando.aptius ergo ab armis , quàm ab oratione vacandum est.

Cap. 39. De impedimento affinitatis & consanguinitatis.

De consanguinitate generationum exquiritis, vt quibus vtique fœminis iungi debeatis, liquidè cognoscatis. verùm quod leges hinc sanciunt iam meminimus. & denuo memorare summatim operæpretium ducimus.aiunt enim,ergo non omnes nobis vxores ducere licet: nam quarundam nuptijs abstinere debemus : inter eas enim personas quæ parentum, liberorumve locũ inter se obtinent, nuptiæ cõtrahi non possunt,velutiinter patrem & filiam, vel auum & neptem, matrem & filium, auiam & nepotem, & vsque ad infinitum.inter eas quoq; personas,quę ex trãsuerso gradu cognationis iunguntur, est quædam similis obseruatio, sed non tanta. Sacri verò canones, & præcipuè Zachariæ summi præsulis decreta quid hinc promulgẽt, Episcopo vestro vobis explorandum relinquimus.

Cap. 40. De his,q ad bellum præparati non sunt.

Consuetudinem patriæ vestræ perhibetis inesse, vt prisusquam ad pugnam progrediamini, mittatur à dominatione vestra fidelissimus & prudentissimus vir,qui cuncta arma & caualios,& quæ necessaria pugnæ existunt, consideret; & apud quem inutiliter præparata inuenta fuerint, capite punitur; nunc ait nosse cupitis, quid nos hinc fieri decernamus.Sed hæc nos cuncta vobis ad spiritalis apparatus armaturam conuertere suademus , & tantæ feueritatis rigorem ad pietatis exercitium inclinare monemus; ita, vt sicut hãctenus illa præparatio armorũ & equorũ diligenter inquirebatur, vtrum bene apta esset contra visibiles hostes ; ita nunc studiosè inuestigetur,vt arma spiritalia,id est,bona opera singuli præparata possideant aduersus principes, & potestates,aduersus mundi rectores tenebrarũ harũ ęsera spiritalia nequitiæ in cælestibus.porrò equus animus intelligitur,quia nimirũ ficut homo potest ir equo, sic & regitur animo.optimè ergo,qui arma contra hostes præparata non habet, perit; quia, vt scriptum est, Maledictus vir qui facit opus Dei negligenter. De equo verò,qui imparatus est animo,bene per Psalmistam dicitur, Falsus equus ad salutẽ,ir abundantia aũt virtutis eius nõ erit salvus. Nisi enim falsus esset,imparatus non esset. equo cõtra dę præparato dicitur, equus parsatus ad diẽ belli, Dñs aũt salutẽ tribuit. Sic itaque quod hactenus carnaliter obseruastis, & arma quæ forsitan ab inopibus hæc præparare non valentibus crudeliter exegistis,iam nunc spiritaliter veneramini ; & hæc magnos & paruos præparare piè & indesinenter hortamini.

Ieremi. 48.

Psal. 32.

Cap. 41. De infidelibus vi ad fidem non cogendis, & de eorũ cõmunione vtãda.

1. Cor. 8.

De ijs autem qui Christianitatis bonum suscipere renuunt, & idolis immolant, vel genua curuant, nihil aliud scribere possumus vobis , nisi vt eos ad fidem rectam monitis, exhortationibus,& ratione illos potius quàm vi,quòd vanc sapiant, conuincatis.opera manũ suarũ, & insensibilia elementa,eũ sint homines intellectu habiles,adorantes,immò dæmonijs suã eruicem flectentes & immolantes. Nam,vt Apostolus docet, Scimus quoniã nihil est idolũ, sed quę immolant gentes,dæmonijs immolant.Iam verò si vos nõ audierint, cum eis nec cibum sumere, nec vllam penitus communionẽ,habere : sed eos tanquam alienos,atque pollutos à vestris obsequijs & familiaritate reuemouere debetis , vt tali fortè confusione compuncti conuertantur inspirante Deo ad ipsum qui est verus & non falsus Deus, creator & nõ creatus, non factus,sed factor omniũnam vt Dñs præcipit, de domo illius qui non credit, nõ solũ cibum, verùm etiam nec pulmentum in pedibus debet educere.Christianus in tantum, vt discipuli nescientes quod acciderat, molestè tulerint, quòd Petrus princeps eorum ad Cornelium ingressus fuerat,quem ipse Deo præcipiente primũ ex gentibus fecerat Christianũ. nulla igitur cũ his qui non credunt, idolaque adorant, misceuda cõmunio est. Porrò illis violentia, vt credant, nullatenus inferẽda est. Nam ẽnne quod ex voto nõ est,bonum esse non potest;scriptũ est enim, Voluntariè sacrificabo tibi. & rursus, Voluntaria, inquit, oris mei beneplacita fac Dñe. & iterum, Et ex voluntate mea consitebor illi. vtronea quippe Deus obsequia, & exhiberi tantum ab vtroncis præcipit:nam si vim inferre voluisset, nullus omnipotẽtiæ illius resistere potuisset.Iam verò si quæritis, quid de huiusmodi perfidis iudicandũ sit, Apostolum Paulũ audite,qui cum Corinthijs scriberet,ait : Quid enim mihi de his qui foris sunt, iudicare? nonne de his qui intus sunt, vos iudicatis? Nã eos qui foris sunt, Deus iudicabit;auferte malum ex vobis ipsis. ac si diceret,de his qui extra religionem nostram sunt, nihil ego iudico, sed eos Dei iudicio reseruo, qui iudicatutus est omnem carnem. Veruntamen auferte malum ex vobisipsis,ne videlicet vobiscum morans vt canker serpat; aut certè dum à fidelibus sibi communicari conspicit,fuę quoque vanitati communicari putet: ac per hoc veraciorem & sanctiorem suam sectam,quàm nostram existimet religionem. propter consicientiam ergo magnopere idola colentium cauenda est omnino communio: nam qui idololatris communicat, ipsis idolis immò dæmonijs communicare videtur: Omnes enim dij gentium dæmonia. & Apostolus dicens,quæ immolant gentes,dæmonijs immolant,& non Deo ; adiecit,nolo,inquit,vos socios fieri dæmoniorum.

Psal. 118. Psal. 27.

2. Cor. 5.

Psal. 95.

1. Cor. 10.

Asserritis, quòd Rex vester cum ad manducandum in sedili,sicut mos est,ad mensam federit , nemo ad conuescendum etiam,neque vxor eius cũ eo discumbat, vobis procul in sellis residentibus,& in terra manducantibus ; & ideirco quid vobis hinc præcipiamus, nosse desideretis. vnde nos quia non contra fidem quod agitur, est; licet bonos mores satis impugnet,non tam præcipientes,quàm suadentes hortamur,vt ad Christianæ religionis cultores Principes attendatis,& humilitatis eorum consideantes fastigium , deponatis ex vobis omne ad nihil vtile superciliũ: legerunt enim illi in Euangelio dicente Dño, Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde , & inuenietis requiem animabus vestris. Nam antiqui Reges , quorum multi sanctorum consortiũ meruere,ac ideo veraciter Reges dicti fuit,quoniam sancti reperti sunt,cum amicis,quinimmo cũ seruis suis conuiuatifuisse memorantur;quin potius ipse Rex Regum, & Dominus Dominantium & redemptor noster, non solũ cũ seruis & amicis suis,Apostolis scilicet recubuisse,verùm etiam

Cap. 42. De cõsuetudine edẽdi apud Regem.

Matth. 11.

Ephes. 6.

Cap. 43. De animalibus mundis & immũdis. Gen. 9.

cum publicanis & peccatoribus, & recubuisse, & mãducasse describitur.

Quæ animalia, seu volatilia liceat manducare, quantum existimo Dominus euidenter ostendit, cum post diluuium animalia cuncta Noë tribuit & filijs eius edenda, dicens, Omnes pisces maris manui vestræ traditi sunt, & omne quod mouetur & viuit, erit vobis in cibum quasi olera virentia. & demonstratis cælitus beato Petro in illo disco, quamuis hoc altius intelligendum sit, cuncta animantibus, dicitur, Macta, & manduca. Itaque omne animal, cuius cibus minimè corpori nociuus esse probatur, & ciuitas hoc in cibũ admittet humana, comedi non prohibetur: nã ideo, vt sanctus & sæcundissimus doctor scribit Augustinus, Morticinũ ad escam vsus hominũ non admisit, eo quod non oceisorum sed mortuorum animalium morbida caro est, nec apta ad salutem corporis, cuius causa sumimus alimentũ. Porrò eorum opinionem, qui quippiam in cibis immundum esse perhibent, per se Dñs destruit dicẽs, Non quod intrat in os, coinquinat hominem, sed quod procedit ex ore, coinquinat hominẽ. & Apostolo Petro diuinitus dicitur, Quod Deus sanctificauit, tu cõmune, vel immundũ ne dixeris. & coapostolus eius Paulus scribens, Omnia, inquit, munda mundis, eo in quinatis aũt & infidelibus nihil est mundũ. Veruntamen ne fortè quilibet ex veteri vobis testamento quæ prohibita velint animalia demonstrare, atque ab eorum vos edulio coërcere, notandum est, inter illa quæ prohibita sunt, etiam porcum connumerari; de quæ re præfatus sanctus Augustinus de cæteris interim tacens, scribẽs etiam huius animalis meminit dicens: Testamento veteri, vbi quidam cibi carnium prohibentur, cur non sit contraria ista sententia, qua dicit Apostolus, Omnia munda mundis, & omnis creatura Dei bona est, si possiunt, intelligant hoc Apostolum de ipsis dixisse naturis; illis aũt litteras propter quasdã præfigurationes temporis congruentes animalia quædam nõ natura, sed significationẽ immunda dixisse. Itaque verbi gratia, si de porco & agno requiratur, vtrumque natura munda est; quia omnis creatura Dei bona est: quadã verò significatione agnus mundus, porcus immundus est; tanquã si stultum & sapientem diceres: vtrumque hoc verbũ natura vocis, & litterarum, & syllabarum quibus constat, vtique mundum est; significatione aũt vtrum horum verbum, quod dicitur stultũ, immundum dici potest, nõ natura sui, sed quoniam quiddam immundum significat: & fortassẽ quod est in rerum figuris porcus, hoc est in rerum genere stultus; & tam illud animal, quàm istæ duæ syllabæ, quod dicitur stultum, quiddam vnum idemque significant: immundũ quippe illud animal in lege positum est, eo quòd non ruminet, non autem hoc eius vitium, sed natura est. Sunt aũt hominẽs, qui per hoc animal significantur, immundi proprio vitio, non natura; qui cum libenter audiant verba sapientiæ, postea de his omninò non cogitant quod enim vtile audieris, velut intestino memoriæ tãquam ad os cogitationis, recordandi dulcedine volueres; quid est aliud, quàm spiritaliter quodammodo ruminare: quod qui non faciunt, illorũ animalium genere figurantur. Vnde & ipsa à talibus carnibus abstinentia, tale vitium nos cauere præmonuit. Cum enim de hac mundi tia ruminandi alio loco ita scriptum est, Thesaurus desiderabilis requiescit in ore sapientis, vir aũt stultus glutit illum. Has autem similitudines rerum in locutionibus & obseruationibus figuratis propter quærendi & comparandi exercitationem rationales mentes vtiliter & suauiter nouerint: sed priori populo multa talia non tantũ audienda, verùm etiam obseruanda præcepta sunt. tempus enim erat, quo non tantum dictis, sed etiam factis prophetari oporteret, & ea quæ posteriori tempore fuerant reuelanda, quibus per Christum, atque in Christo reuelatis, fidei gentium onera obseruationum non sunt imposita, prophetiæ tamen auctoritas commendata.

Act. 10.

Act. 10. Tit. 1.

Matth. 15.

Cap 44. De nõ vetnando in Quadragesima.

Nulla ratio finit in Quadragesimali tẽpore venationibꝰ vti: venantes enim nihil præter carnes captant. vt ergo nihil carnale sectare videamini, decenter à carnibus captãdis in Quadragesimali præcipue tempore vobis est abstinendum. quanto enim ieiunij tempore arctius est diuinis cultibus insistendum, tanto est in cunctis mundi nociuis oblectamentis longius recedẽdum; præsertim cum neminem nisi reproborum venationes exercuisse sacra designet historia.

Quid est spiritaliter ruminare.

Prou. 21.

A nobis scire cupitis si in Quadragesimali tempore iudicia sint exercenda, & ad mortem aliquis addicendus. in quo nos noueritis eadem de Quadragesimali tempore super hac re spondere consultatione, quæ dictus fuit his nos duodecim horum responsionum nostrarum capitulo iam responsse dignoscimur.

Cap. 45.

Iam verò si Quadragesimali tempore liceat, si necessitas exigit, vel si non exigit vlla necessitas, ad bella procedere, nõ vobis est necessarium exponendum, cum ex priorum propositionum solutionibus quid vos conueniat agere, etiam nobis tacentibus, iam ipsi colligitis. bellorum quippe ac præliorum certamina, necnon omnium iurgiorum initia diabolicæ fraude sunt artis professtò reperta, & dilatandi regni cupidus, vel iræ, vel inuidiæ, vel alius cuiuspiam vitij dilector tantum his intendere, seu delectari cõuincitur. Et ideo, si nulla vrgeat necessitas, non solum Quadragesimali tempore, sed omni est prælijs abstinendum. Si autem inexitabilis vrget opportunitas, nec Quadragesimali est tempore prodendi nsione tam sua, quàm patriæ, seu legum paternarum, bellorum proculdubio præparationi parcendum; nec videlicet Deum videatur homo tentare, si habet quod faciat, & sua ac aliorum saluti consulere non procurat, & sanctæ religionis detrimenta non præcauet. porrò muri Iericho filijs Israël, qui sabbatum iam obseruandũ susceperant, etiam sabbato vrbem circumeuntibus & tubis clangentibus ad terram protracti sunt.

Cap. 46. De bello tempore Quadragesimæ.

Iosue 6.

Consultis si liceat in Quadragesimali tempore iocis vacare; quod non solum in Quadragesimali, verùm etiam in nullo tempore licitum est Christianis. sed quia vobis, qui in montem nondum ascendere tanquam infirmi potestis, vt inde sublimia mandata Dei percipiatis, sed in campestribus, quemadmodum filij quondam Israël positi estis, vt saltem ibi plana, & minora quæq; præcepta sumatis, nec dum possimus suadere, vt omni tẽpore iocis abstineatis, & Quadragesima, ac iciunij tempore quando peramplius, & insti tius orationi & abstinẽtiæ, & omnimodæ pœnitentiæ sicut longè superius expositum, vacare debetis, non solum iocis, verùm etiam ab omni vanilouio, & scurrilitate, quæ ad rem non pertinent, atque ab ipso otioso verbo, vt in Euangelio Dominus dicit: Quod locuti fuerint homines, reddet de eo rationem: si de otioso, quanto magis de noxio, & criminoso? nulla ergo vos voluptatum, & iocorum & maximè in tempore ieiunioꝝ vanitas seducere valeat; non enim lamenta cum iocis conueniunt, & fallax, ac deceptrix lætitia, veraces lachrymas producere nescit in proximo. præterea est iudex, qui dixit: Væ vobis qui redetis nunc, quia lugebitis, & flebitis. hinc Salomon ait: Risus dolore miscebitur, & extrema gaudij luctus occupat. hinc iterum dicit: Risum reputaui errorem, & gaudio dixi: Quid frustra decipe ris? Hinc rursus ait: Cor sapientium, vbi tristitia est; & cor stultorum, vbi lætitia: gratum namque Deo sacrificium est afflictio contra peccatum, Psalmista testante, qui ait: Sacrificium Deo spiritus contribulatus.

Ephes. 5.

Matth. 12.

Luc. 6. Prou. 14.

Eccle. 2.

Ibidem.

Psal. 50.

Vnde nec vxorem ducere, nec conuiuia facere in Quadragesimali tempore conuenire posse nullatenus arbitramur. Iterum quid hinc sacri canones dicant, episcopo vestro docente scietis.

Cap. 48. Nupcie in Quadragesima fieri prohibemus. Cap. 49. De dot.

Præterea scisciamini, si licet exhibere vobis quemadmodum prius in dotem coniugibus vestris, aurum, argentum, boues, equos, &c. quod quia nullum peccatum est, & leges hoc conniuent, & nos vt fiat minimè prohibemus; & non solum hoc, verùm etiam quicquid ante baptismũ egistis, & nunc quoque vobis agere profectò conceditur. Nam pisatorem Petrum, Matthæum verò telonarium scimus, & post cõuersionem suam Petrus ad pisationem redijt, Matthæus verò ad telonij negotium non resedit; quia & aliud est victum per pisationem quærere, aliud telonij lucris pecunias augere. Sunt enim pleraque negotia, quæ sine peccato exhiberi aut vix, aut nullatenus possiunt. ad illa ergo tantum, quæ ad peccatum implicant, necesse est vt post cõuersionem animus non reeurrat: quod verò quisque ante conuersionem sine peccato exercuit, hoc cum post conuersionem repetere non est culpa.

Quid

Cap. 9. De abstinentia coniugiorū in quadragesima.

Quid de eo, qui de Quadragesimali tempore cum vxore sua coierit, sit iudicandum, episcopi vestri, & sacerdotis qui ab eo constituetur, arbitrio considerandum, ac diffiniendū committimus, qui singulorum mores agnoscere poterunt; & vnicuiusque vestrū causas libratis personis, ac temporibus diiscernere, seu moderari debebunt. porrò cum ea eodem tempore sine aliqua contaminatione dormire omnipōlleceret, si ignis, & palea sine læsione communionem aliquam habuissent, vel si diabolicæ fraudis astutiæ nescirentur: nam vbi masculus cum fœmina pariter conuersantur, difficilè est in sidias hostis antiqui deesse, quæ nimirum non defuere, vbi solitaria fratris & sororis, Ammonis scilicet, & Thamar extitit paruissimo spatio commoratio.

Si licet vno tempore habere duas vxores exquiritis: qp si non licet, scire cupitis, apud quem inuentum fuerit, quid exinde facere debeatis: duas tempore vno habere vxores, nec ipsa origo humanæ conditionis admittit, nec lex Christianorum vlla permittit. Nam Deus, qui fecit hominem ab initio, masculum vnum fecit & vnam fœminam tantū, cui potuit vtique si vellet duas vxores tribuere, sed noluit. scriptum quippe est, Propter hoc relinquet homo patrem & matrem, & adhærebit vxori suæ; non dixit vxoribus. & iterum: Erunt duo in carne vna, masculus scilicet & fœmina in carne vna, & non tres aut plures. Itaque apud quem vno tempore duæ vxores inueniuntur, interim priori retenta posteriorem cogatur amittere: insuper & pœnitentiam quā loci sacerdos præuiderit, cōpellatur suscipere. Denique hoc tam immane scelus est, vt homicidij quidem peccatū, quod Cain in Abel fratrem suum commisit, septima generatione cataclysmo vindicatū fuerit; adulterij autem flagitiū, quod Lamech omnium primus in duabus vxoribus perpetrauit, non nisi sanguine Christi abolitum existerit, qui septima & septuagesima generatione secundum Euangelium luxerit in mundum.

Si nosse desideratis quid de his qui quemlibet eunuchizant iudicandum sit, paginas legum reuoluite.

Consulitis scilicet super mēsam, in qua sacerdos, aut diaconus desit, vexillum sanctæ Crucis imprimere, & comedere; quod proculdubio licet, nam omnibus datum est, vt & omnia nostra hoc signo debeamus ab insidijs munire diaboli, & ab eius omnibus impugnationibus in Christi nomine triumphare. superest tantùm, vt cum potior adest, inferior hoc sibi nisi iussus non audeat arrogare: quoniam non est discipulus super magistrum. & iterum præcipit Apostolus dicens: Honore inuicem præuenientes.

Dicitis quòd Græci fateantur, quòd in Ecclesia qui non constrictis ad pectus manibus steterit, maximum habeat peccatum: hoc vt fieret præceptum fuisse nusquam, ni fallimur, inuenitur, ac per hoc, nisi fiat, peccatum non est: nam quidam faciunt hoc, quidam illud; nunc isti hoc genus humilitatis, nunc illud ostentant: nisi fortè qui pertinaciter recusset facere, quod omnes videret facientes. Verùm & hoc, & multa in diuersis locis alia humilitatis indicio fiunt, & hoc cum sit, non nisi humilitatis gratia fit. & reuera scriptum est, Oratio humiliantium se nubes penetrabit. proinde siue hoc, siue aliud quid humilitatis excogitare poteſt homo, nō est reprehendendus, quia secundūm Euangelium, Qui se humiliat, exaltabitur. Si enim quis ante principem mortalem veniens cum omni reuerentia & timore stat, loquitur, & incedit, quanto potius eum qui ante Deum, qui est æternus, terribilis, & excelsus, accesserit cum omni pauore ac tremore non solum stare conuenit, sed & quasi seruum semetipsum in conspectu eius humiliter præsentare. & quia quorundam in Euangelio reproborum ligari manus, & pedes præcipiuntur, quid aliud istiagunt qui manus suas eorum Dominio ligant, nisi Deo quodammodo dicunt, Domine ne manus meas ligari præcipias, vt mittar in tenebras exteriores: quoniam iam ego eas ligaui, & ecce ad flagella paratus sum? Hinc etiam pectus percutimus signantes videlicet, quod nequiter egimus, displicere nobis, acideo antequam Deus feriat, id nos in nobis ipsis ferire; & antequam vltio extrema veniat, commissum pœnitentia digna punire.

Iam verò quod asseritis, Græcos vos prohibere communionem suscipere sine cingulis, quibus sacræ scripturæ testimonijs hoc prohibere iure prohibentur, nos penitus ignoramus, nisi fortè illo quo Dominus præcipit dicens: Sint lumbi vestri præcincti. Verùm hoc sanctū Euangelij testimonium non per literam, sed per spiritum oportet impleri. Nam si ad hoc sitsud præceptum est vt taliter seruaretur, cur non fiunt pariter quæ sequuntur, vt lucernæ ardentes? & sicut agnum comedentibus iubetur, vt baculū in manibus teneant: habent suum ista mysterium, & intelligentibus ista clara sunt, vt ea magis, qua decet, significationē feruentur. Nam in lumborum præcinctione castitas, in baculo regimen pastorale, in lucernis ardentibus bonorum splendor operum, de quibus dicitur, sic opera vestra luceant, indicatur. Rudes ergo fidelium mentes, vt sanctus & egregius propugnator Ecclesiæ Papa Cælestinus scribit, cuius hæc summatim verba mutuati sumus, ad talia nō debemus inducere. docendi enim sunt potius, quàm illudendi, nec imponenda eorum oculis, sed mentibus infundenda præcepta sunt.

Nosse vos velle asseueratis, si licet omnibus vestris præcipere tempore siccitatis ad pluuiam posſtulandam ieiunium & orationem facere. vobis quidem hoc agere licet: quoniam ieiunium & oratio magnæ virtutes sunt, & ad has iugiter faciendas vestra multum valet hortatio; sed congruentius est, si hæc per Episcoporum dispositionem fiant: ipsi namque sunt qui ligandi, soluendique potestatem accipiunt, ad horum vocem populi Dei castra mouentur, & requiescunt; sine his tanquam sine capite fore videmini, & quasi oues errantes, & non habentes pastorem inceditis. Siquidem in talibus prisco tempore, quod nunc quoque sancta tenet Ecclesia, sacerdotum præcedebat institutio, & omnis penitus ordinatio, & tunc reliquæ plebis subsequebatur assensus, ac per hoc ordine debito custodito, & vnanimitate seruata, Deo largiente voti præstabatur effectus.

Græcos vetare perhibetis eunuchos animalia vestra mactare, ita vt eum qui ex animalibus ab illis occisis comederit, grauè commissse peccatum affirmet. Sed nobis valde absonum est, & adhuc friuolum sonat quod dicitur. porro quia ratiocinationem ista dicentium non audimus, nihil interim de assertione ipsorum nondum plenè cognita decernere diffinitiuè valemus. Vnum tamen scimus, quoniam si eunuchi præcepta Dei custodierint, ad regnum cælestè percipiendum nihil eis obesse membrorum poterit detruncatio, cum secundum Apostolum in resurrectione omnes occurramus in virum perfectum, & per Prophetam Dominus, si eius mandata obseruauerint, eunuchis nōnulla læta promittat. Siquidem & ille Eunuchus Æthiops à sancto Luca Euangelistā pro virtute & integritate vir appellatur dum dicit: Et ecce vir Æthiops eunuchus potens Candacis Reginæ.

Verum velato, an nudato capite mulier in Ecclesia stare debeat, Apostolus docet: Mulier orans, aut prophetans non velato capite, deturpat caput suum, vnum est enim ac si decalueretur: nam si non velatur mulier, & tondeatur; si verò turpe est mulieri tonderi aut decaluari, velet caput suum. & iterum: Ideo, inquit, debet mulier velamen habere super caput propter Angelos; id est, sacerdotes. & rursus ait: Vos ipsi iudicate, decet mulierem non velatam orare Dominū? nec ipsa natura docet vos, quòd vir quidē si comā nutriat, ignominia est illi: mulier verò si comam, gloria est illi? quoniam capilli pro velamine ei dati sunt.

Quod de femoralibus scifcitamini superuacuum esse putamus; nos enim non exteriorem cultum vestium vestrarū, sed interioris hominis mores in vobis mutari desideramus, nec quid induatis præter Christū, quot quot enim in Christo baptizati estis, Christum induistis; sed quomodo in fide, ac bonis operibus proficiatis, inquirimus. Verùm quia simpliciter de his interrogatis, verentes videlicet, ne vobis in peccatum imputetur, si præter aliorum consuetudinē quid faltem in minimis agitis: Christianorum, ne quid decideriо vestro subtrahere videamur, dicimus, quoniam in libris nostris iussa sunt femoralia fieri, nō vt his mulieres vterentur, sed viri: nunc autem, vt quemadmodum à veteriad nouum transitis hominem, ita de priori conuictudine ad morem nostrum per omnia transeatis, faciteș fin aūt, quod

placet,

Luc.12.

Exod.18.

1. Reg.17.

Cap. 51. De Polygamia.

Gen.2.

Gen.2.

Gen.4.

Cap.52.

Cap. 53. De benedictione mensæ.

Rom.12.

Cap. 54. De humilitate qua potbuitur oratio.

Eccle.35.

Luc.18.

Matth.22. Quid in Ecclesia à fidelibus tractari debeat.

Cap. 55. De extensione manus ad effectus cōsequendos significet.

Quid in oratione pertinere. Cap. 55.

Cap. 56. De oratione & ieiunio.

Cap. 57. De superstitionib.

Ephes.4.

Esa.56.

Act.8.

Cap. 58. Mulieres velato capite orare in Ecclesia debēt. 1. Cor. 11.

Cap. 59. De femoralibus.

Gal.3.

placet, agite. Nam siue vos, siue fœminæ vestræ, siue depo-
natis, siue induatis femoralia, nec saluti officit, nec ad virtu-
tum vestrarum proficit incrementum. Sanè quoniam dixi-
mus iussa fuisse femoralia fieri, notandū est, quia nos spiri-
tualiter induimur femoralibus, cū carnis libidinem per ab-
stinentiam coartamus: nam illa loca femoralibus constrin-
guntur, in quibus luxuriæ sedes esse nosciuntur, quamobrē
fortassē primi homines post peccatum in membris suis illi-
citos sentientes motus ad arboris siculneæ folia concurren-
tes sibi perizomata texuerunt; sed hæc spiritualia sunt, quæ
Gen.3. hactenus portare non poteratis, sed nec dum, vt cum Apo-
1.Cor.3. stolo dicam, potestis; adhuc enim estis carnales; & ideo hinc
perpauca diximus, cum plura Deo donante dicere valere-
mus.

Cap.60. De hora sumendi cibum. Consulentibus vobis si liceat absque ieiuniorum tēpore quantulumcunque valde mane comedere: Respondemus, quoniam neminem patrum nostrorum ante horā diei ter-
tiam manducasse, nec sancta Ecclesia ante horam hanc tra-
ditionem sumendi cibum accepisse recolimus, vel monu-
mentis quibuscumque reperimus: è contrario verò quotidi
eorum vsque ad vesperum, alios autem vsque ad nonā ho-
ram diei; porrò alios vsque ad sextam inuenimus ieiunasse:
nullum autem mane cibi quantulumcunque sumpsisse cō-
perimus, cum potius Væ dictum ijs qui mane comedūt, fu-
isse legerimus. Quamobrem ab isto maledicto vos alienos
Esa.5. esse desiderantes hortamur, vt ante horam diei tertiam nul-
lum omnino corporalem cibum etiam in ipsis insignibus
solemnitatibus omnino sumatis. nam quæ solēnitas potest
esse Pentecostes sublimior, in qua Spiritus sanctus super
Apostolos descendit, ac per hoc homines meruerunt in se
suscipere Dominum? In ista nempe festiuitate sancti Apo-
stoli cum alijs nonnullis hora diei tertia reperiuntur fuisse
ieiuni, cum repletos Spiritu sancto, & loquentes omnium
gentium linguis quibusdam incredulis audientibus, & ob-
stupescentibus, & quòd musto essent repleti ij qui simul ad-
erant falsò dicentibus, Petrus Apostolorum Princeps respō-
Act.2. derit dicens: Non enim, sicut vos æstimatis, ebrij sunt isti,
cum sit hora diei tertia. vbi notandum, quòd non solum
Apostoli, sed & omnes qui cum ipsis erant, id est, centum
viginti viri, super quos Spiritus sanctus cecidit, hora diei
tertia ieiuni reperiantur. simul etiam notandum, quòd non
dixerit beatus Petrus simpliciter: non, sicut vos æstimatis,
hi ebrij sunt, fed addiderit, cum sit hora diei tertia; ac si pa-
tenter diceret: ipsi liquidò nostis, quòd non sit iste consue-
tudinis ante horam diei tertiam ieiunium soluere, quam-
obrem frustra illos ebrios esse putatis. imitamini ipsaque
hos, vt Spiritus sanctus, & si non tardius, saltem hora tertia
diei vos ieiunos inueniens, sicut istos, vos quoque inspira-
tionc sua gratiæ repleat.

Cap.61. De affi-duitate o-rationis. De cætero scire vos velle significatis, quot vicibus laica-
lis persona per vnumquemque diem orationem facere de-
beat: in quo scire vos conuenit, neminem exceptum esse ab
eo quod Dominus in Euangelio dicit: Oportet semper ora-
Ioan.18. re, & non deficere. & Apostolus, Sine intermissione orate;
1.Thess.5. quod sanissimè præfato sancto Augustino docente, sic accipi-
tur, vt nullo die intermittantur certa tēpora orandi. quæ
autem sint hæc certa tempora orandi, quæ nullo die præter-
mitti debeant, quærite, & inuenietis.

Cap.62. De super-stitionib'. Refertis quòd lapis inuentus sit apud vos antequā Chri-
stianitatem susceperistis. de quo si quis quam ob aliquam
infirmitatem quid accipit, soleat aliquoties remedium cor-
pori suo præbere: aliquoties verò sine profectu remanere;
quod vtique etiam de illo lapide qui nunquam sumentibus
quotidie certum est euenire, videlicet, vt alij quidem ab
ægritudine sua remedium sanitatis recipiant, alij verò in-
firmitate tabescant. Quamobrem nos tanquam *erroris
vobis consulentibus vtrum de cætero sit agendum, an res-
puendum, respondemus & decernimus, quatenus omnis
eiusdem lapidis sumptus penitus prohibeatur, & omnimo-
Matth.21. dis refutetur, & in solo illo lapide Domino nostro Iesu
Christo, quem reprobauere ædificantes, hic factus est in ca-
put anguli, spes totius salutis humanæ ponatur, & tanquam
à fortissimo recuperādæ fortitudinis nostræ remedium ex-
pectetur, ad quem vos accedere, & in eo fiduciam omnem
locare beatissimus primus Apostolorum Petrus per epistō-
lam suam hortatur dicens, Ad quem accedētes lapidem vi-
uum ab hominibus quidem reprobatum, à Deo autem ele-
ctum & honorificatum, & ipsi tanquam lapides viui super-
ædificamini in domum spiritalem.

1.Pet.2.

Consulitis præterea, si liceat viro Dominico noctur-
no, vel diurno tempore cum vxore sua coniungi, aut dormire?
quibus respondemus: quoniam si Dominico die ab opere
mundano cessandum est, sicut supra docuimus, quanto po-
tius à voluptate carnali, & omnimoda corporis pollutione
cauendum? præfertim cum Dominici diei nomen, quòd
nihil eodem die præter quæ Domini sunt, Christianus age-
re debeat, liquidò manifestet. Porrò idipsum est de no-
cturno ipsius diei, quod de diurno tempore sentiendum.
Vnus est enim dies, qui tam diurno quàm nocturno spatio
constat, viginti quatuor horas habens. Nam nisi tam ab-
sentia, quàm præsentia solis, vnus existeret dies, nequaquā
scriptura diceret, Factum est vespere & mane dies vnus;
Gen.1. iam verò si dormiendum simpliciter eodem sit tempore
cum vxore propria, quinquagesimo harum repositionum
nostrarum capitulo quod sentimus, cursim iam intimaui-
mus. Porrò, vt verbis vtar Apostoli, Hoc ad vtilitatem ve-
1.Cor.7. strram dico, non vt laqueum vobis injiciam, sed ad id quod
honestum est, & quod facultatem præbeat, sine impedimē-
to Dominum obsecrandi.

Cap.64. De abstinentia cō-iugatorū post partū. Quot diebus viro, postquam mulier filium genuerit, ab
ea sit abstinendum, non adinuentionibus nostris, sed ver-
bis beatæ memoriæ Gregorij Romani Pontificis, & Anglo-
rum gentis Apostoli declaratur. Qui Augustino Episco-
po, quem in Saxoniam ipse direxerat, scribens, inter cætera
Epist.li.11. epist.51. dixit: Ad eius verò, id est, mulieris concubitum vir suus
accedere non debet, quoadusque proles quæ gignitur, ab-
lactetur. Prauaautem in coniugatorum moribus con-
suetudo surrexit, vt mulieres filios quos gignunt, nu-
trire eontemnant, eosque alijs mulieribus nutriendos tra-
dant; quod videlicet sola causa incontinentiæ videtur in-
uentum, qui dum se continere nolunt, despiciunt lactare
quos gignunt.

Cap.65. De sexta cōmunione à ieiu-nis percipienda, & de sangui-nis fœmi-patientibus non accedis. Tunc rectè non licet cuilibet communionem Christi
percipere, quando gulæ deditus non inuenitur ieiunus, ad-
co vt myſticam mensam paruipendens prius cibi laici sum-
ptui ieiunium soluisse videatur, Christique venerandū cor-
pus, ac preciosum sanguinem à cæteris non discernens ali-
mentis, non præpositisse omni humanę refectioni, sed post-
positisse noscatur. Remedium quippe salutiferum est cor-
pus Christi contra peccatum, & qui hoc ante omnem escā
veneranter non sumit, & certè quotidie medicos vacuis vi-
sceribus sua cernimus pocula propinare: & si hoc pro sa-
nitate corporis agitur, quanto potius est pro animæ salute
patrandum? Cæterum quamobrem non debeat is cui san-
guis ex ore vel naribus prosluxerit, corpus ac sanguinem
Christi percipere, regula nulla docet. Nam quod inuitus
Matth.9. quis patitur, in culpam ei non debet imputari, ac per hoc
nec à participatione tanti remedij coerceri: nouimus nam-
que, quia mulier quę fluxum patiebatur sanguinis, post ter-
gum Domini humiliter veniens vestimenti eius fimbriam
tetigit, atque ab ea statim infirmitas recessit. Si itaque mu-
lier hæc in fluxu sanguinis posita vestimenti Dominici ta-
ctu non iudicatur indigna, immò ipsius Domini, nam ipse
dixit: tetigit me aliquis; cur ei qui sanguinis ex ore vel nari-
bus fluorem sustinet, nō liceat salutifera Christi sacramen-
ta percipere?

Cap.66. De superstitionib'. Græcos prohibere vos asseritis cum ligatura lintei, quā
in capite gestatis, Ecclesiam intrare; quos nos quoque simi-
liter non ab re forsitan inhibemus: nam sæpe memoratus,
ac semper memorandus Apostolus Paulus ait, Omnis vir
1.Cor.11. orans aut prophetans velato capite, deturpat caput suum.
Et iterum, Vir quidem nō debet velare caput, quoniā ima-
go & gloria est Dei; quod enim de velamine dicitur, etiam
de ligaturæ volumine debet, credimus, obseruari.

Cap.67. De iuramē-tando. Perhibetis vos consuetudinē habuisse, quotiescunque
aliquem inreiurādo pro qualibet re dispōnebatis obligare,
spatham in mediū afferre, & per eam iuramentū agebatur.
Nunc autem per quos iurare debeatis, à nobis iuberi de-
positis. sed nos ante omnia non solum per spatham, verùm
etiam per aliā omninò conditā speciē iurari iudicamus indi-

gnum-

gnum. per quem enim quis iurat, profectò & diligit & venerat̃ur, sed & fiduciam suã ei firma stabilitate commendat: quamobrem per Deum iurãdum est, qui ab hominibus diligendus & venerandus, & in quo omnis spes & fiducia est locanda, & à quo præ cunctis creaturis est semper auxilium expectandum. nam cum à Domino per Cœlum, Terrã, Caput & Hierusalem non iurare iubetur, nil nisi vt per creaturam iuretur proculdubio inhibetur. Quod aũt per Dei nomen iurare præcipiamur, ipso iubente didicimus. Sanè possumus per eas duntaxat creaturas iurare, quæ diuinis sunt cultibus deputatæ, vt est templũ, & altare, in quibus qui iurat, iurat in ipsis, & qui habitat in ipsis, & si quæ sunt talia. Quapropter iure per Euangelium iurandũ est, in quo quicquid continetur, nihil nisi Dei, qui in eo scribitur, & legitur esse: profectò dignosc̃itur. ipsum est enim lex nostra, ipsum testamentum nostrum, quod legitur & testatur, Dominus & redemptor noster electis suis dispos̃uit. & si hoc amamus, per ipsum etiam iuramus; etenim omnis vera qui dicit, per eum iurat quem amat; nos ergo si per Euangelium iuramus: & testatorem, & ipsum testamentum diligere cõprobamur, & ab eius mandatis nos nolle recedere proculdubio significamus.

Cap. 68. De purgatione post partum.

Requisiſtis post quot dies mulier possit Eccleſiã intrare postquã genuerit: in quo nos prædecessoris nostri Beati Gregorij Papæ vestigia ſequentes, eadem quæ ipſe decernimus, quã pro nouã gente ſicut nos modo inſtruenda ſcribens, inter alia dixit; Si mulier hora eadẽ qua genuerit, actura gratias intret Eccleſiam, nullo peccati pondere grauatur: voluptas enim carnis, non dolor in culpa eſt; in carnis autem commixtione voluptas eſt; natum in prolis prolatione gemitus. vnde & ipſi primæ omnium matri dicitur, In doloribus paries: ſi ergo enitam mulierem intrare Eccleſiam prohibemus, ipſam ei pœnam in culpam deputamus.

S. Greg. lib. 12. epiſt. 31.

Gen. 3.

Cap. 69. De his qui non celebrandi baptiſmati.

Quot vicibus per totum annũ baptiſmata celebrari debeant, vel ſi eodem die licitum ſit carnes comedi, vel quot in conſequentibus ab his ſit abſtinendum, requiritis. Inſignia igitur anni huic ſolemnia tempora, quibus baptiſmata celebrantur ſecũdum canones, duo ſunt, Paſchæ ſcilicet & Pentecoſtes. Verũm circa vos nulla ſunt in baptizando tempora penitus obſeruanda; quemadmodum nec erga eos qui mortis vicinæ periculum metuentes tanto lauacro purgari deſiderãtà carnibus aũt ipſo die ipſi qui Sabbato ſanctio, vel Sabbato Pentecoſtes baptizati fuerint, abſtinere proculdubio conuenit: conſequentibus verò ſeptem diebus, qui à veteribus dies Azymorum dicebantur, & diei Reſurrectionis; Dominicæ conuinctiriteeelebrantur, ſi quiſquam quandocunque carnibus veſci affectat, multo magis edere carnes oportet.

Cap. 70. De presbyteris vxore habentes. 28. dist. conſul. Matth. 5.

Conſulendum decernitis, vtrum preſbyterum vxorem habentem de beatis ſuſtentare & honorare, an à vobis projicere: In quo reſpondemus, quoniam licet ipſi valde reprehenſibiles ſint, vos tamen Dñm imitari conuenit, qui ſolẽ ſuum, vt Euangelium teſtatur, oriri facit ſuper bonos & malos, & pluit ſuper iuſtos & iniuſtos. Deijcere verò eum à vobis ideo non debetis, quoniam nec Iudam Dominus cum eſſet mendax diſcipulus, de numero Apoſtolorum deiecit. Verũm de preſbyteris qualeſcunque ſint, vobis, qui laici eſtis, nec iudicandum eſt, nec de vita ipſorum quippiam inueſtigandum, ſed Epiſcoporum iudicio quicquid eſt, per omnia referuandum.

Cap. 71. De malis ſacerdotibus ſacramẽta miniſtrantibus.

Seiſcitantibus vobis, ſi à ſacerdote, qui ſiue comprehenſus eſt in adulterio, ſiue de hoc fama ſola reſperſus eſt, debeatis communionem ſuſcipere, nec ne: Reſpondemus, nõ poteſt aliquis quantumcunque pollutus ſit, ſacramenta diuina polluere, quæ purgatoria cunctarum remedia contagionum exiſtunt. nec poteſt ſolis ratio per cloacas & latrinas tranſiens aliquid exinde contaminationis attrahere. proinde qualiſcunque ſacerdos ſit, quæ ſanctã ſunt coinquinare non poteſt: idcirco ab eo vſque quo Epiſcoporum iudicio reprobetur, cõmunio percipienda eſt: quoniã mali bona miniſtrando ſe tantummodo lædunt: & cereæ fax accenſa ſibi quidem detrimentum præſtat, alijs verò lumen in tenebris adminiſtrat, & vnde alijs commodũ exhibet, inde ſibi diſpendiũ præbet. Sumite igitur intrepide ab omni ſacerdote Chriſti myſteria, quoniã omnia in fide purgãtur: Fides eſt enim quæ vincit hunc mundum. & quia non dantis, ſed accipientis ſit, docente ſancto Hieronymo, ad credendum in omni anima baptiſmũ eſſe perfectum, & in omni ſacerdote corpus Chriſti eſſe perfectum. qui rurſus ſacra ſcripturæ concordansait, Priuſquam audias, ne iudicaueris quemquam, atque ante probationẽ accuſationis illatæ, neminem à tua communione ſuſpendas, quia non ſtatim qui accuſatur, reus eſt; ſed qui conuincitur, criminoſus.

Cap. 72. De Epiſcopo illius ordinãdo.

Requiſiſtis ſi liceat in vobis Patriarcham ordinari: ſed de hoc nil diffinitiuè reſpondere poſſumus, priuſquam legati noſtri, quos vobiſcum mittimus, reuerſi fuerint, & nobis, quæ inter vos multitudo ſit & vnanimitas Chriſtianorum, renuncient. Nam interim Epiſcopum habetote, & cum incremento diuinæ gratiæ Chriſtianitas ibi fuerit dilatata, & Epiſcopi per ſingulas eccleſias ordinati, tunc eligendus eſt inter eos vnus, qui ſi non Patriarcha, certè Archiepiſcopus appellandus ſit; ad quem omnes concurrant, & cuius conſilium in cauſis maioribus præſtolentur; id ipſum etiam Apoſtolicis regulis præcipientibus, ac dicentibus: Epiſcopos gẽtium ſingularum ſcire conuenit, quis inter eos primus habeatur, quem velut caput exiſtiment, & nihil amplius præter eius conſentiam gerant, &c.

Cap. 73. Epiſcopus à Romano Pont. primitus ordinãdus Hebr. 7.

A quo autem tũ Patriarcha ordinandus interrogatis: & idcireo ſcitote quia in loco vbi nunquã Patriarcha, vel Archiepiſcopus conſtitutus eſt, à maiori eſt primitus inſtituendus: quoniam ſecundũ Apoſtolum, minus à maiori benedicitur. deinde verò accepta licentia, & pallij ſui ordinat ipſe ſibi deinceps Epiſcopos, qui ſucceſſorem ſuum valeant ordinare. Vos tamen ſiue Patriarcham, ſiue Archiepiſcopũ, ſiue Epiſcopum vobis ordinari poſtulatis, à nemine nunc velle congruentius, quàm à Põtifice ſedis beati Petri, à quo & Epiſcopatus & Apoſtolatus ſumpſit initium, hunc ordinari valetis, in quo hic eſt ordo ſeruandus, ex videlicet à ſedis Apoſtolicæ præſule ſit nunc vobis Epiſcopus cõſecrandus; ſi Chriſti plebs, ipſo præſtante, creſcit, Archiepiſcopatus priuilegia per nos accipiat; & ita demũ Epiſcopos ſibi conſtituat, qui ei decedenti ſucceſſorẽ eligant: & propter lõgitudinem itineris non iam huc conſecrandus qui electus eſt, veniat; ſed hunc Epiſcopi, qui ab obeunte Archiepiſcopo conſecrati ſunt, ſimul congregati conſtituant: ſanè interim in throno non ſedentem, & præter corpus Chriſti non conſecrantem, priuſquam pallũ à ſede Romana percipiat, ſicuti Galliarum omnes, & Germaniæ, & aliarum regionũ Archiepiſcopi agere comprobantur.

Cap. 74. Omni loco orandum.

Seiſcitamini ſi cœpta oratione nuncius venerit de hoſtibus, ac ideo ipſam orationem conſummare nequiueritis, quid vobis agendũ ſit; quid aliud vtique, niſi vt bonum, q̃ cœpiſtis, quocunque vos perrexiſſe contigerit, perficiatis? nam non eſt Chriſtianis vnus locus orãtionis, ſicut Iudæis erat Hieroſolymis, & veluti Samaritanis in monte Garizin, ſed in omnibus locis, quemadmodum & Apoſtolus ait, Volo ergo viros orare in omni loco leuantes puras manus. præterea qui in bono opere perſeuerauerint in finẽ, hic ſaluus erit; præcipuè eo tempore quando contra inimicorum itur ineurſus; & oratione, ſicut iam ſupra diximus, magis quàm armis expectari debet ab hoſte triumphus.

1. Tim. 2. Matth. 10.

Cap. 75. Iudicium pœnitentiæ, quod poſtulatis, Epiſcopi noſtri, quos in patriam veſtram miſimus, in ſcriptis ſecum vtique deferẽt; aut certè Epiſcopus, qui in vobis ordinabitur, hoc, cum oporterit, exhibebit: nam ſæculares tale quid habere non conuenit, nimirum quibus per id quemquam iudicandi miniſterium nullum tribuitur.

Cap. 76. Cap. 77. De ſuſceptionibus.

Similiter & de codice ad faciendas Miſſas aſſerimus.

Cap. 78. De pœnitentibus recipiendis.

Reſertis quòd Græcorum quibuſdam codicẽ accipientibus in manibus clauſum, vnus ex eis accipiens partiſſimã particulam ligni, hanc intra ipſum codicem condat, & ſi vndecunque aliqua vertitur ambiguitas, per hoc affirmẽt ſcire poſſe quod cupiunt. Vos verò conſulitis ſi ſit hoc tenẽdum, an reſpuẽdum. vtique reſpuendũ; ſcriptum eſt enim, Beatus vir cuius eſt nomen Domini ſpes eius: & non reſpexit in vanitates, & inſanias falſas.

Enarratis quòd populus ille qui propter Chriſtianam religionem ad occidendum vos inſurrexere, pœnitentiam agere voluerit, & ſacerdotes illi, qui inter vos aduenæ fuint, hanc recipere recuſarint. nunc autem requiritis quid de eis

agendum

agendum sit, si quemadmodum asseritis, sponte pœnitentiã agere volunt, non sunt prohibendi, sed per omnia pœnitẽtiæ submittendi, quam Episcopus, vel presbyter ordinatus ab illo consideraverit: Nam non suſcipere pœnitentes, non est Catholicorum, sed Novatianorum.

Cap. 79. De superstitionib*.

Perhibentes quòd moris sit apud vos infirmis ligatura quandam ob sanitatem recipiendam ferre pendentem sub gutture, requiritis si hoc agi nos de cætero iubeamus; quod non solum agi non iubemus, verùm etiam ne fiat, modis omnibus inhibemus: huiusmodi quippe ligaturæ, phylacteria dæmoniacis sunt inuenta versutijs, & animarum hominum esse vincula comprobantur, ac ideo his vtentes anathematæ Apostolica decreta perculsos ab Ecclesia pelli præcipiunt.

Cap. 80. De pace incunda.

Cùm generatione, quæ pacem vobiscum habere quærit, quomodo ad alterutrum pacem firmare, & custodire debeatis, inquiritis, quæcunque gens vobis pacem offerre voluerit, vos nolite renuere. ſcriptum quippe est, Pacẽ sequimini cũ omnibus. & rursus, Cum omnibus hominibus pacem habẽtes, vbi omnibus sonat, nemo à mutua pace prorsus excipitur. quo modo verò ipſa sit pax cum huiusmodi firmanda, vel custodiẽda, nisi gentis, cum qua pax incunda est, mores & verba prænoscantur, facile diffinire nõ possumus. Veruntamen quia est laudabilis pax, est & pernicioſa, prouidendum est, vt in omni pacto Chriſtus præponatur, ita vt lege ipſius, & præcipuè fide illæsa perſistente, fœdus, quod inuicem pangitur, permaneat incorruptum. quam autem pacem ſectari debeatis, Dominus manifeſtat, cũ dicit, Pacem meam do vobis. cum eo igitur qui pacem Chriſti non habet, nec nos communionis habere pacem debemus; sed nec cum illo qui pacem id circo poſtulat, vt liberius nociua committat.

Heb. 12. Rom. 12.

Ioan. 14.

Cap. 81. De pactis.

Percontati eſtis, si cum generatione, quę Chriſtiana eſt, fœdus interpoſito ex vtraque parte iureiurando fecerit is, & poſt hæc illi pactũ dirumpere, & ſuper vos insurgere voluerint; vtrum & vos adire cõtra eos audeatis, an aliud quid agere debeatis. Verùm omnis eſt neceſſitas tolerãda, magis quàm à nobis quæ libet iniquitas perpetranda. proinde fœdus quod pangitis, nulla eſt occaſione violandum, niſi fortè in confirmandi fœderis ipſius articulo interpoſitum eſt, quatenus ſic vna pars id foret obſeruatura, ſi pars hoc altera nulla tergiuerſatione violaſſet. ſiquidem à Chriſtiano genus omne mendacij fummoperè declinandum eſt propter illud quod à Deo dicitur, Perdes omnes qui loquuntur mẽdacium. & iterum, Os quod mentitur, occidit animam. & Apoſtolus, Nolite, ait, mentiri inuicem. iam verò ſi illi poſitio iuramento, diruptoque fœdere contra vos inſurrexerint, quid vos oporteat agere, Epiſcopus veſter à vobis inquiſitus reſpondeat, qui iuxta poſitus & circumſtantiam rerum, & temporum qualitatem, & mores perſonarum, & iuſtitiam partium clarè cognoſcens, quod congruentius & ſalubrius eſſe perſpexerit, tunc facilius poterit indicare, & quid agi conueniat, cuncta prænoſcens vobis pleniter intimare. Verùm nos interim rebus incognitis ſatius admonemus, vt ſemper rogetis ea quæ pacis ſunt.

Pſal. 5. Sap. 1. Coloſſ. 3.

Cap. 82. De eod. a. Cor. 6.

Cùm Paganis autem quod ſit Chriſtiano pactum faciendum, Apoſtolus indicat, qui nullam communionem lucì ad tenebras, Chriſti ad Belial, fideli cum infideli dat intelligi debere prorſus exiſtere. Verùm ſi eo fidelis animo pactũ cum infideli conſtituit, vt eum ad cultum veri Dei poſſit attrahere, non eſt prohibendum: quandoquidem Apoſtolus etiam matrimonium quod ex fideli conſtat, & infideli, non inhibet permanendum. & Moyſes cognatum ſuum ad Dei veri notitiam trahere volens, eius ſocietatem non aſpernatur, ſed comitatui ſuo ducem fore ſummopere deprecatur. inueniuntur autem nonnulli ſanctorum, & fidẽlium alienigenis, & infidelibus pacta, & amicitiæ fœdera contraxiſſe diuerſa: ſed eos nõ tanquam infidelitatem eorum, & ſuperſtitionem approbãtes coluiſſe, ſed tanquam in angarias diuerſis vſibus implicaſſe, & præcipuè in terrenis eos quæſtibus, & feruilibus occupaſſe.

1. Cor. 7.

Si ſiceat vobis de criminalibus peccatis aliquem iudicare, cõſulitis, ſed ſi nemo voluiſſet peccare, nemo debuiſſet aliquem iudicare; at poſtquam peccatur, profectò & iudicatur. Scimus enim, vt ſecundum Apoſtolum dicamus, quia iuſto lex non eſt poſita, ſed iniuſtis, & non ſubditis, & impijs, & peccatoribus, ſceleratis, patricidis, & matricidis, homicidis, fornicarijs, maſculorum concubitoribus, plagiarijs, mendacibus, periuris, & ſi quid aliud ſanæ doctrinæ aduerſatur, quæ eſt ſecundum Euangelium gloriæ beati Dei: non autem vobis licet clericos iudicare, cum vos magis ab ipſis conueniat iudicari.

Requirendum à nobis ducitis, quid de eo iudicandum ſit, qui quemliber falſo criminatus fuerit, & poſtmodũ accuſator fallax appareuerit. De hoc quamuis veneranda leges abunde quod iuſtum eſt, innuant; nos tamen potius cum Apoſtolo vos ad miſericordiæ viſcera, quam ſe Deus ſuper ſacrificium velle teſtatur, ſemper conuenit exhortari; ſiquidem ipſe cum gentes, quarum magiſter erat, docereret, non ad auſteritatem legis, ſed potius eas ad miſericordiæ viſcera prouocabat dicens; Induite vos ergo ſicut electi Dei ſancti, & dilecti viſcera miſericordiæ, benignitatem, humilitatem, modeſtiam, patientiam, ſupportantes inuicem, & donantes vobiſmetipſis, ſi quis aduerſus aliquem habet querelam, ſicut & Dominus donauit vobis, ita & vos.

Cap. 84. De eo, qui falſo aliquem accuſat.

Coloſſ. 3.

Ergo ſimiliter & circa cũ de quo ſeiſcitamini, qui mortiferum quid homini dederit ad bibendum, vos ad miſericordiam exhortamur, ſicut & Dominus iubet dicens, Dimittite, & dimittetur vobis.

Cap. 85.

Luc. 6.

Si fur vel latro deprehenſus fuerit, & negauerit quod ci impingitur; aſſeritis apud vos quòd iudex caput eius verberibus tundat, & alijs ſtimulis ferreis, donec veritatẽ depromat; ipſius latera pungat: quam rem nec diuina lex, nec humana prorſus admittit, cum non inuita, ſed ſponta nea debeat eſſe confeſſio, nec ſit violenter elicienda, ſed voluntariè proferenda. denique, ſi contigerit vos etiam illis pœnis illatis, nihil de his quæ paſſo crimen obijciũtur, penitus inuenire, nonne ſaltem tunc erubeſcitis, & quàm impiè iudicetis agnoſcitis? Similiter aũt ſi homo criminatus talia paſſus ſuſtinere non valens dixerit ſe perpetraſſe quod nõ perpetrauit; ad quem, rogo, tantę impietatis magnitudo reuoluitur, niſi ad eum qui hunc talia cogit mendaciter confiteri? quamuis non confiteri noſcatur, ſed loqui, qui hoc ore profert quod corde non tenet. Relinquite itaque talia, & quæ hactenus in ſipientes exercuiſtis, medullitus execramini: quem enim fructum habuiſtis tunc in illis, in quibus nunc erubeſcitis? porrò cũ liber homo crimine fuerit appetitus, niſi iam pridem repertus eſt alicuius ſceleris reus, aut tribus teſtibus conuictus pœnæ ſuccumbit, aut ſi conuinci nõ potuerit, ad Euangelium ſacrum, quod ſibi obijcitur, minimè commiſſi re iurans abſoluitur, & deinceps huic negotio finis imponitur, quemadmodum crebro dictus Apoſtolus doctor gentium atteſtatur, Omnis, inquiens, controuerſiæ eorum finis ad confirmationem eſt iuramentum.

Cap. 86. De tormentis.

Rom. 6.

Hebr. 6.

Vtrum ſi mulierẽ viduam nolentem vitam monaſticã ſuſcipere, quis monachum fecerit, peccatum committat, inquiritis: ſed in hoc fœcundi eſt, quoniam aliæ ſunt virtutes ſine quibus ad vitam ingredi non poſſumus, aliæ verò ſunt, quæ nõ niſi ab ſponſore requiruntur. ſine humilitate quippe, caſtitate, & eleemoſynis, & orationibus nullus ad vitam ingredi valet. & iſta ſunt cum his ſimilibus, quæ requirũtur ab homine. Monachicum aũt habitum induere, ac vitã remotam ducere, non niſi à ſpondente diuinitus exiguntur. Vnde quiſquis vim intulerit alicui, vt monaſticum habitũ, & vitam remotiorem, quam nõ optauit, nec elegit, aſſumat; hic tanquam violentus peccatum euadere nõ valet: & quoniam quod agitur, ex accipientis voto non venit, nec accipiens religioſum habitum, inde mercedem habet, nec infertur crudelitatis ſuæ iudicio careбit.

Cap. 87. De non cogendis viduis monaſterium ingredi.

Pro parentibus veſtris, de quibus conſulitis, qui infideles mortui ſunt, propterè peccatum incredulitatis orare non licet, ſecundum illud Ioannis Apoſtoli dicentis, Eſt peccatũ ad mortem, non dico, vt oretur pro eo, peccatum quippe ad mortem eſt in eodem peccato morientibus.

1. Ioan. 5.

Cap. 88. Pro quib' mortuis non orandum.

Fruges nouas, & rerum offerre primitias etiam veteribus moris erat, quod penè in ipſo initio mundi Abel & Cain egiſſe legimus.

Cap. 89. De primitijs.

Animalia ſuæ volatilia, ſi ſine ferro mactentur, & ſolo ictu hominis percuſſa moriãtur, ſi licet comedi ſciscitamini. de hoc ſanctus Auguſtinus cõtra Fauſtum Manichæum

Cap. 90. De ſuperſtitionib'.

Cap. 91. De iudicijs criminalibus. 1. Tim. 1.

pleniter

pleniter scripsit, de cuius verbis nos modicum quid nūc proliximatem tangimus, vbi, inquit, Ecclesia gentium talis effecta est, vt in ea nullus Israelita carnalis appareat: quis iā hoc Christianus obseruat, vt turdos, vel minutiores auiculas non astringat, nisi quarum sanguis effusus est, aut leporem non edat, si manu à ceruice percussus nullo cruento vulnere occisus est. & qui forte pauci adhuc tangere ista formidant, à ceteris irrideātur. ita omnium animos in hac tetrauit illa sententia Veritatis, Nō quod intrat in os vestrum, vos coinquinat, seo quod exit.

Matth. 15. Cap 91. De vitada communicatione infidelis. 2. Cor. 6.

NEQVE quod Christianus perseguitur, & à pagano percutitur, & occiditur animal; neque quod pagani perseguitur, Christianus occidit, à Christiano comedendum est; ne videlicet fidelis cum infideli faltem in medico communicasse videatur. quæ enim pars fideli cum infideli? & rursus propter conscientiam non fideles vtique, sed infideles gloriantis scilicet se, quod sibi à Christiano fuerit communicatū, ac per hoc autumanis, eo quòd non fuerit à fideli spretus, quòd vanitas erroris sui à Christiano exiterit approbata.

Cap 92. De patriarchis.

DESIDERATIES nosse quot sint veraciter Patriarchæ? veraciter illi habendi sunt Patriarchæ, qui sedes Apostolicas per successiones Pontificum obtinent, id est, qui illis præsunt ecclesijs, quas Apostoli instituisse probantur, Romanam videlicet, & Alexandrinam, & Antiochenam. Romanam, quā Sanctorum Principes Apostolorum Petrus ac Paulus & prædicta tione sua instituerunt, & pro Christi amore suso proprio sanguine sacrauerunt. Alexandrinam, quam Euangelista Marcus discipulus & de baptismate Petri filius à Petro missus instituit, & Domino Christo cruore dicauit. Antiochenam, in qua conuentu magno sanctorum facto, primùm fideles dicti sunt Christiani, & quam beatus Petrus prius quam Romam veniret, per annos aliquot gubernauit. Constantinopolitanus autem & Hierosolymitanus antistites, licet dicantur Patriarchæ, non tantæ tamen auctoritatis, quantæ superiores existunt. Nam Constantinopolitanam Ecclesiam nec Apostolorum quisquam instituit, nec Nicæna synodus, quæ cunctis synodis celebrior & venerabilior est, eius mentionem aliquam fecit: sed solùm quia Constantinopolis noua Roma dicta est fauore Principum potius, quā ratione, Patriarcha eius Pontifex appellatus est. Hierosolymitanus autem præsul, licet & ipse Patriarcha dicatur, & secundum antiquam consuetudinem, ac Nicænam synodum honorandus sit; salua tamen metropoli propria dignitate: sed & in eadem sancta, & magna synodo nequaquam Hierosolymitanus, sed Heliæ Episcopus dicitur. Nam vera Hierusalem tantùm in cælis est, quæ est mater nostra; illa verò Hierusalem terrestris, secundum quod Dominus prædixit, adeo fundirus ab Helio Hadriano Imperatore Romano destructa est, vt in ea nec lapis super lapidem sit derelictus, & ab eodem Helio Hadriano in alio est loco constructa; ita vt locus Dñicæ crucis extra portā, nunc intra eernatur, & à prædicto Helio Hadr. vrbs illa Helia vocitetur.

Cap. 93. Secundus Patriarcha Alexandrinus.

PORRO quis Patriarcharum secundus sit à Romano cōsulitis, sed iuxta quod sancta Romana tenet Ecclesia, & Niceni canones innuunt, & sancti præsules Romanorum defendunt, & ipsa ratio docet, Alexandrinus Patriarcharum à Romano Papa secundus est.

Cap. 94.

GRÆCOS dicere perhibetis, quòd in illorum patria christma oriatur, & ab illis per totum mundum tributur: & ideo nosse desideratis, si verum sit: sed iā credimus, quòd vestra solertia quàm verum non sit animaduertit.

Cap 95. De his qui ad Ecclesiam confugiunt.

QVID de his agendum decernimus, qui pro quibuscumque culpas ad Ecclesiam fugiunt, requiritis: sed quamuis ea sacri canones, quæ leges mundanæ sanciunt, custodienda flagitent, & leges circa quoslam immisericordes appareant: nos tamen qui non spiritum huius mundi fuscepimus, si quis piam ad Ecclesiam fugerit, non illum nisi sua voluerit sponte, ab ea ducimus educendum. Denique si quondam latrones, & diuersorum criminum rei ad asylum templum Romuli fugientes indemnitatem consequebantur; quanto potius hi qui ad templum Christi confugium faciunt, delictorum remissionē suorum adipisci debent, & iam sibi à suspecto iuramento præstito, omni priſtinæ fecuritati restituti?

Cap. 96. Matt. 5. Ephes 5.

QVICQVID mulier tua contra te cogitauerit, aut fecerit, vel ille accusfuerit, non est, excepta causa fornicationis, reijcienda, vel odio prorsus habenda: quæ est. Apostolo præcipiente, sicut à Christo Ecclesia, diligenda; quantum aūt hæreticorum core Christus & accusatur, & in gentibus blasphematur, fed hos intrim perueria prædicantes tolerat, & reprisentes à misericordiæ gremio non repellit.

Cap 97. De seruis. Ephes 6.

SIMILITER & de seruo, qui dominum suum apud principes accusat, custodiendum est, cui secundum Apostoli à domino suo etiam minæ sunt remittendæ. Sed quid de seruo dicimus, quando Dominus generaliter omnibus, & de omnibus præcipit, Dimittite, inquiens, & dimittetur vobis & Apostolus, Videte ne quis malum pro malo alicui reddat. vbi enim aliud interposuit, etiam seruum comprehendit. Iam si non omnes comprehendisse dicis, audi quod sequitur; sed semper quod bonum est sectamini inuicem in omnes.

Luc 6. 1. Thess 5.

Si sit ſepeliendus qui se ipsum occidit, vel si sit pro eo sacrificium offerendum, requiritis: sepeliendus est quidem, ne viuentium odoratui molestiam ingerat: non tamen est, vt alijs pauor incutiatur, soliro cum obsequijs more ad ſepulchra ferendus. sed & si qui sunt qui eius ſepultura studio humanitatis obsequuntur, ibi, non illi qui sui exitiij homicida, præstare videntur. Sacrificium verò pro eo non est offerendum, qui non solùm ad mortem vsque peccauit, sed & mortis sibimet interitum propinauit. quis enim magis peccatū ad mortem facit, pro quo Ioannes Apostolus dicit, non orandum, quàm is qui Iudam imitatus sui ipsius homicida fuisse magistro diabolo comprobatur.

Cap 98. De eo qui seipsum occidit.

Cap. 99. De sepulturis S. Greg. li. 4. Dialog. c. 50.

SI est Christianus intra Ecclesiam sepeliendus, Inquiritis. hanc sanctus Papa Gregorius quæstionem absoluit dicens: Cum grauia peccata non deprimunt, hoc prodest mortuis, si in ecclesijs sepelianturque quòd eorum proximi quoties ad eadē sacra loca conueniunt, suorum, quorum sepulchra aſpiciunt, recordantur, & pro eis Domino preces fundunt. Nam quos peccata grauia deprimunt, non ad absolutionem potius, quā ad maiorem damnationis cumulum eorum corpora in ecclesijs ponuntur.

Cap. 100.

Qui in prælio defunctus fuerit, vtrum reportandus ad propria sit, si parentes eius, aut socij eius voluerint, ex præcedente capitulo potestis colligere. Siquidem idcirco, si voluerint propinqui, ad propria reportandus est mortuus, vt eius tumulum inuenires proximi recordentur ipsius, & pro eo Domino preces fundant. Nam & sanctum Ioseph tale quid de ossibus suis obiturum mandasse sacra prodit historia.

Exodi. 13.

QVIBVS eleemosyna eroganda, inuestigatis; quod Dominus in Euangelio manifestè demonstrat dicens: Omni petenti te da. & iterum patrem memorans ait: Qui solem suum oriri facit super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos. & Apostolus: Dum, inquit, tempus habemus, operemur bonum ad omnes, maximè autem ad domesticos fidei, id est, Christianos. Verumtamen est in eleemosyna faciēda quidā ordo discretionis obseruandus, quem nos pleniter exponere studio nunc breuitatis omittimus. Sed quidnam hoc nomen signet, primitus indicemus: eleemosyna quippe græcè, latine misericordia dicitur, & certè scriptum est, Miserere animæ tuæ placens Deo. ergo primùm sibi debet homo præ ceteris eleemosynam facere: tiquidem omnem regulam bene agendi à se debet homo incipere, placens scilicet Deo per mundi tiam mentis & corporis, ac per hoc sibi tribuens illum panem viuum qui de cælo descendit. deinde vero eleemosyna exhibenda est propinquis egestatem patientibus, sicut scriptū est, Carnem tuam ne despexeris: nam & ipsa natura docet nos de hoc. & quod ipse propinquo meo non exhibuero, quando extraneus exhibebit? deinde autem his maxime misericordia præstanda est, qui petere confunduntur. Sanè notandum est, quia sunt nonnulli, quibus nil conferri debet, sicut scriptum est, Da bono, & ne receperis peccatorem. & rursum, Ne dederis impio; & iterum. Panem tuum & vinum super ſepulturam iusti conſtitue, & noli ex eo manducare, & bibere cum peccatoribus. Panem enim, & vinum suum peccatorib. præbet, qui iniquis tribuit dia, pro eo quòd iniusti sunt, impendit: qui verò indigenti etiam peccatori panem suum, non quia peccator, sed quia homo est, tribuit; nimirum non peccatorem, sed iustum nutrit, qui in illo non culpam, sed naturam diligit. vnde & nonnulli huius mundi diuites, cum fame crucientur Christi pauperes, effusis largitatibus nutriunt histriones.

Eccl. 30. Eccl. 12. Tob. 4. Esa. 58.

Cap. 101.

NON esse inferēdam Pagano violentiam vt Christianus fiat, supra docuimus.

Cap 102.

Cap.103. De libris profanis. 1.Cor.13.

DE libris profanis, quos à Saracenis vos abstulisse, accepimus vos habere perhibetis, quid faciendum sit, inquiritis: qui nimirum non sunt referendi. Corrumpunt enim, sicut scriptum est, mores bonos colloquia mala; sed vtpote noxij & blasphemi ignitradendi.

Cap 104 De conf. d. 4. c. à quodam. De baptizatis à Pagano non rebaptizandis. Act 2. 8.19

A QVODAM Iudæo, nescitis vtrum Christiano, an pagano multos in patria vestra baptizatos asseritis, & quid de his sit agendum consulitis. hi profectò si in nomine sanctæ Trinitatis, vel tantum in nomine Christi, sicut in actibus Apostolorum legimus, baptizati sunt: vnum quippe idemque est, vt sanctus exponit Ambrosius, constat eos non esse denuo baptizandos, sed primum vtrum Christianus, an paganus ipse Iudæus extiterit, vel si postmodum sacris fuerit Christianus, inuestigandum est. quamuis non prætereundum esse credamus, quòd beatus de baptismo dicat Augustinus: Iam satis, inquit, ostendimus ad baptismum, qui verbis Euangelicis consecratur, non pertinere cuiusquam vel dantis vel accipientis errorem, siue de Patre, siue de Filio, siue de Spiritu sancto aliter senriat quàm doctrina cœlestis insinuat. & iterū: Sunt etiam quidam ex eo numero, qui adhuc nequiter viuant, aut etiam in hæresibus, vel in gentilium superstitionibus iaceant; & tamen etiam illic nouit Dominus qui sunt eius. Namque in illa ineffabili præscientia multi qui foris videntur, intus sunt. & alio loco: Etiam corde tardiores, quantum existimo, intelligunt baptismum Christi nulla penuersitate hominis posse dantis siue accipientis posse violari. & rursus: Potest tamē, ait, tradere separatus, sicut potest habere separatus, sed quàm pernicioſe tradere; ille autem cui tradit, potest salubriter accipere, si ipse non separatus accipiat.

Cap.105. CONSVLENTIBVS & instruiposcentibus vobis, quid de eo faciendum sit, qui super præcepta Apostolica se efferés prædicare tentauerit, vnus ex eis, id est, Paulus respondet, & instruit dicens: Sed licet nos, aut Angelus de cælo euangelizet vobis præter quod euangelizamus vobis; anathema sit. Verumtamen cum hoc sit, non est passim nec à vobis, qui laici estis, temerè iudicandum, In multis enim offendimus omnes.

Gal.1.

Isac 3.

Cap.106. POSTREMO deprecamini nos suppliciter, vt vobis quemadmodum ceteris gentibus veram & perfectam Christianitatem non habentem maculam aut rugam largiamur, asserentes quòd in patriam vestram multi ex diuersis locis Christiani aduenerint, qui prout voluntas eorum exiſtit, multa & varia loquuntur, id est, Græci, Armeni, & ex cæteris locis: quæ propter iuberi poscitis, vtrum omnibus his locutam varios sensus eorum obedire, an quid facere debeatis. Verùm nos in his non sumus sufficientes, sed sufficientia nostra ex Deo est. & B. Petrus, qui in fede sua viuit, & præsidet, dat quærentibus fidei veritatem: Nam & sancta Romana Ecclesia semper fine macula fuit, & sine ruga, nimirum quia ille hanc instituit, cuius fidei confessio diuinitus extitit approbata, ad quam videlicet Christianitatis fidem, licet eius mysteria consummatè nullus intelligere valeat, vobis infinuandam inspirante Deo, eccè scripta nostra, & missos ac diuersos codices in patriam vestram destinauimus; & quousque radices roboris consequamini, vos rigare nullo modo desistemus, & quousq; ad solidum perfectionis cibū peruenietis, vos saltem lacte potare nunquam penitus omittemus: nam gaudium meum, & corona mea vos estis in Domino. De his autem quos in patriā vestram de diuersis locis aduenisse perhibetis, varia & diuersa docentes, multa vobis iam scripsimus, & nunc scribere aliqua doctoris gentium suffragantibus sanctis eloquijs procuramus, qui inter Corinthios tales esse formidans, aiebat, Timeo enim ne forte cum venero, non quales volo inueniam vos, & ego inueniar à vobis qualem non vultis, ne forte contentiones, æmulationes, animositates, dissensiones, detractiones, susurrationes, inflationes, seditiones in vobis sint. Verūtamen quantum ad fidem rectam pertinet, non curamus qui præcidenter: sed quem præcidenter: ipse quippe scripsit, Quidam inquiens quidem & propter inuidiam, & contentionem, quidam autem & propter bonam voluntatem Christum prædicant, quidam ex caritate scientes, quoniam in defensionem Euangelij positus sum. Quidam autem ex contentione Christum annunciant non sincerè existimantes pressuram se suscitare vinculis mels. quid enim mihi est, dum omni modo siue per occasionem, siue per veritatem Christus annuncietur, &

Ephes.5.

2.Cor.3.

Ephes.5.

Philip.4.

2.Cor.12.

Philip.1.

in hoc gaudeo, & gaudebo: sed & qui hæc dixit, audite quid alibi dicat: Profana autem & inaniloquia deuita; multum enim proficient ad impietatem, & sermo eorum vt cancer serpit. Verumtamen in his omnibus aderit misericordia Dei Missis nostris, & futuro Episcopo vestro, qui vos instruant, & quid agere debeatis, abundanter erudiant: sed & illi siue nunc, siue post hæc semper in rebus dubijs & negotijs maioribus sedem totius Ecclesiæ more consulent Apostolicam, & ab illa instructi in quibus oportet, instituent, & quæ Dei sunt, fedula prædicatione docebunt.

2.Tim.1.

Hæc quidem suggestionibus siue quæstionibus vestris, prout Dominus dedit, respondimus, non quātum potuimus, sed quantum sufficere posse præsumidimus. Cum autem Episcopum Deo concedente per præsulatus nostri ministerium habuerit is, ille vos docebit omnia quæ ad officium suum pertinent. & si quæ sunt quæ non capiet, ab Apost. sedis auctoritate suscipiet. Deus autem qui in vobis salutem maximam operatus est, hanc perficiat, consolidet, & stabiliat, & corroboret. Amen.

APPENDIX EPISTOLARVM NICOLAI PAPAE hactenus nunquam editarum.

EPISTOLA I. NICOLAI PAPAE I. Ad Carolum Regem Gallię, qua monet eum diligenter procurare, vt Lotharius Engeltrudem vxorem adulteram Bosonis Comitis regno suo cijciat, & ad virum suum redire compellat.

Nicolaus Episcopus seruus seruorum Dei, Carolo glorioso Regi, filio suo dilecto.

Vestram regiam dignitatem condecet de pietatis fonte iustitiæ discretionem haurire. Nemo itaque iustius operari debet, quam cui commissa videtur legum ordinabilitas. Ecce etenim Regis Regibus* suadere solent. Sed conuenit, vt in his quæ ratio docet iustitiæ, inuicem alternentq; quæ* autem improbitas, vicaria vice se subtrahere non cessent. Vnde vestrā exhortamur regiam magnitudinem, vti corrigatis Hlotharium Regem nepotem vestrum, ne tantum piaculum permittat manere in Regno suo: hoc est, non consentiat fugitiuum vxorem Bosonis Comitis tam diu remanere vt non reddatur viro suo, remissa quidem negligentia q̄ ei fecit. Cæterùm vos etiā monere volumus, vt si in vestro Regno contigerit deuenire, similiter peragatis. Quoniā iussimus omnib. Archiepiſc. seu episcopis Regni vestri, vt eam, indulta sibi culpa, sinoluerit reuerti ad supradictum virum suum, excommunicent à corpore & sanguine Domini nostri Iesu Christi, & societate omnium Fidelium; quoniam condecet, vt in Regno vestro tantum malum non oriatur, & si ortum fuerit, citius extinguatur. Adeo vt omnes consentientes malo ipsius, supradicta excommunicatione* nodamus. Optamus excellentiam vestram in Christo bene valere.

*favere. *locus' fabobicus rus

*nectamus.

EPISTOLA II. NICOLAI PAPAE I. AD Rodoaldum & Ioannem sedis Apostolicæ legatos ad Metense Concilium missos; monens eos, vt exactissimè custodiant, quæ in Commonitorio accepto continentur.

Ex Col. Nicolai Fabri.

Reuerendissimis & sanctissimis Rodoaldo & Ioanni Episcopis.

Quemadmodum sanctæ Romanæ Ecclesiæ fideles estis, & Apostolicæ Sedis columnæ existitis, ita custodientes omnia secundum priorem præceptionem nostram peragere festinate, & Metis Apostolica auctoritate Synodo cuocata, nostra iussa perficite. Quod si Synodus Episcoporum fieilluc minimè collegerit, aut Hlotharius venire dilulerit; tūc vos ad eum pergere studete, & nostra iussa atque instituta declarate. Et deinde, cùm pro causa Balduini ad Carolum perrexeritis, eidem glorioso Regi epist. Synodicas, & has, quas nunc

vobis

vobis dirigimus, pariter cum commonitorio præsentibus cunctis ostendite: Et non solùm ei, sed & omnibus Episcopis, & vniuersis fidelibus hoc nouum facientes, palàm legere & denunciare studete. Præterea scitote, à nobis vestræ sanctitati duas dirigi epistolas, vt ce ablatarum, vnam Carolo Regi, secundam vero vxori. Episcopis autem Galliæ & Germaniæ alteram cum hac ipsa ad vos destinata mandamus.

COMMONITORIVM NICOLAI PAPÆ legatis supradictis datum.

*Vicodef. I*Dem Nicolaus Rodoaldo Portuensi & Ioanni* Vicolensi Episcopis in Commonitorio.

Lotharius Rex profitetur Vvaldradam sc̃ à patre accepisse, & sororem postmodum admisisse Huberti. Vbi primum diligenti inuestigatione inquirite, & si eundē gloriosum Regem prædictam Vualdradam præmissis dotibus coram testibus secundum legem & ritum, quo nuptiæ celebrari solent, per omnia inuenerit is accepisse, & publica manifestatione eadem Vualdrada in matrimonium ipsius admissa est: restat vt per scrutemini, cur illa repudiata sit, vel filia Bosonis admissa. Sed quia idem gloriosus Rex metu Theutpergam admisisse se dicit: Vos illud Euangelicum recolite, quo Dominus: Nolite, inquit, timere eos qui corpus occidunt. Et iterū ait. Quid prodest homini si vniuersum mundum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiatur? In quibus Dominicis sententijs consideradum est, quod si occiderēs corporum timendi nō sunt, contra iustitiam hominem impellentes, & lucrum totius mundi non profit homini, anima perdita: quanto minus metu vnius hominis, tantus Rex debuit contra diuinum præceptum in immane præcipitium mergi? In hoc certè se magis reprehensibilem ostendit, in quo amori mundi amorem Dei posposuit. Vbi nihil vobis aliud præcipimus, manifestatione sua eodem Rege conuicto, nisi vt secundùm canonicā auctoritatem, nostra vice freti, causam illius definiatis. Sin vero minimè probarum fuerit, Vualdradam vxorem fuisse legitimam, neque nuptijs secundùm morem celebratis, per benedictionem scilicet sacerdotis filio nostro Lotharioextitisse coniunctam: suggerite illi, vt non molestè ferat legitimam fibi, si ipsa innocens apparuerit, reconciliari vxorem; nec in hoc carnis voci obtēperet, sed potius diuinis præceptis obediens putet eum, imò pertimescat in luxuriè stercore putrefieri, & voluntatem propriam sequendo, ante tribunal Christi districtum ponere rationem.

Matth.10. Iud.16.

Præterea vos scire volo quia præfata Theutperga Apostolicam Sedem bis & ter appellauit, & seà præfato Rege gloriosa, quæst a est, iniuste fuisse deiectam, & vi coactam, falsum cōfitæ ecclesiasticæ placitum. Nam eo tempore ad Apostolicam Sedem libellum appellationis fuse misit, in quo non quidem adhuc confessam, sed vt contra se falsum diceret crimē, cogi se se, innotuit. Insuper subiungens: Quod si amplius compulsa fuero: scitote, non veritate sed timore mortis, & euadendi studio (quia aliter non possum) quod voluerint, dicā: vos autem memores estote mei hæc vobis insinuantis. Vnde præcipimus vobis, vt cum eadem Theutperga ad conditam Synodum, sicut statuimus, aduenerit, causam eius diligenti examinatione tractetis. Et si ei obijcitur, quod illa crimen se aliquod admisisse confessa fuisset, & contra illa violentiam se pertulisse proclamauerit; vel si ininiticos sibi iudices fuisse testata fuerit: tunc illud renouetis iudicium, secundum æquitatis normam, vt iniustitiæ mole non opprimatur.

EPISTOLA III. NICOLAI PAPAE SYNODICA, de rebus in Concilio Romano III. gestis ad Episcopos Germaniæ.

NIcolaus seruus seruorum Dei reuerendissimis, ac sanctissimis fratribus nostris Archiepiscopis, imperio Ludouici Regis Germaniæ constitutis.

Scelus quod Lotharius Rex, &c. Vide infra in Notis Concil. Rom. III.

EPISTOLA IV. NICOLAI PAPAE I. ad Aduentium Metensem Episcopum, de venia ipsi concessa.

NIcolaus Episcopus seruus seruorum Dei, reuerendissimo & sanctissimo Aduentio Episcopo Metensi.

Excusationis tuæ litteras per Theutericū religiosum presbyterum tuum suscipientes, quoniam his te in extremitate vitæ positum indicasti, mœror nos continuo ingens obtinuit. Sed professio tua, qua te in nullo à Sede Apostolica dissentire manifestas, quamque nobis à te minus, quàm ab aliis sperabamus offerendam, inter mœstitiam merito lætitiam miscuit. Quoniam licet de exteriori homine, cum ipsius priuamur fraterno solatio, doleamus; de interiori tamen, quem extinctum putabamus, nunc verò per gratiam Dei viuificatum audimus incomparabiliter exultamus. Quamuis autem probabile tua videatur habere excusatio rationem, te quæ innocentem comprobetur offendere, sufficeret tamen etiam, si qua præteritorum noxa tenereris excessus, fatisfactio, quam in artic. mortis, sicut ipse fateris positus, litteris datis Apostolatui nostro, vt decreueramus, obtēdis. Culus rei testis est latro, qui in Cruce pendens, In ipso momento mortis suæ iam sæpe constitutus confessus est, &: Hodiè mecum eris in paradiso, à Iesu audire promeruit. Et Propheta subitaneam gementis salutē demonstrans, Cùm cōuersus, inquit, ingemueris, tunc saluus eris. Verūntamen potens est Deus misericordiæ operari, vt qui excusationes tuas & obedientiæ promissa suscipiētes, de immortali vita tua per id fiducialem sumpsimus, percipiamus etiam in hoc temporali cursu, longæuitate diuinitus tibi concessa, vnde & verbi Dei fructibi multipliciter per fruamur, ac per hoc in Domino gloriemur. Quid autem mirum, si Guntharius dudum Archiepiscopus Apostolicam sloccipendere sententiam non metuit, qui diuina præcepta toties paruipendisse cōuincitur? Claret verò, & cunctis manifestè datur intelligi, etiam si nulla alia præuitatis fuæ præcessisset indicia, qualis ante pœnam extitit, qui se post pœnam talem exhibuit; & quam debitè percussionem promeruit, qui etiam post vnde magis perculi debeat, minimè admittere recusauit. Eo igitur tuadente, nunc Apostolicis in stitutis inobedientes effectus est, quò nuper cælestibus oraculis semper obuiasse repertus est, antiquo videlicet aduersario, qui sicut leo rugiens, iuxta primum Apostolum, circuit, quærens quem deuoret.

Iſai.10. ex 70. Interp.

1. Pet. 5.

Illud vero quod dicitis, Regibus & Principib. vos esse subiectos, eo quod dicat Apostolus, siue Regi tanquam præcellenti: placet. Verumtamen videte, vtrum Reges isti & Principes, quibus vos subiectos esse dicitis, veraciter Reges & Principes sint. Videte si primum se bene regunt, deinde subditum populū. Nam qui sibi nequā est, cui alij bonus erit? Videte si iure principantur: alioquin potius tyranni credendi sunt, quā Reges habendi, quibus magis resistere, & ex aduerso ascendere, quam subdi debemus. Alioquin, si talibus subditi & non prælati fuerimus: nos necesse est eorum vitijs sauciamus. Ergo Regi quasi præcellenti virtutibus scilicet & non vitijs subditi estote, sed sicut Apostolait, propter Deū, & nō cōtr Deū.

Superfluum autem iudico, quod in conuentu Episcoporū Capitula S. Leonis Papæ ac Antiocheni Concilij quidam, vt asseris, legerint. Quoniam si sanctus vir Metropolitanos singularum prouinciarum Episcopos ius traditæ sibi antiquitus dignitatis inte meratum habere decreuit: priuilegia tamē huius Sedis non abstulit, & huic diuinitus iura concessa non minuit. Quia sicut ipse scribit ad Anastas. Thessalon. ac per eum ad omnes, inter beatissim. Apostolos in similitudine honoris fuit quædam discretio potestatis; & cum omnium par esset electio, vni tamen datū est, vt cæteris præmineret. De qua forma Episcoporum quoq; est data distinctio, & magna ordinatione prouisum est, ne oēs sibi omnia vendicarent, sed essent in singulis prouincijs singuli, quorum inter fratres haberetur prima sententia; & rursus, quidam in maioribus verbibus constituti, solicitudinem eius suscipere & amplorem; per quos sacvnam Petri Sedem vniuersalis Ecclesiæ cura conflueret, & nihil à suo cap. dissideret. Itidem ipse alibi, vt de componendis atq; compositis relatio sibi plena mittatur, præcipit. Rursus fatetur Antiochenum Concilij; per singulas regiones conuenire nosse Metropolitanū Episc. solicitudinem totius prouinciæ gerere, quid præiudicat Sedi Apostol. solicitudinem ha-

benti

benti non solum vniusprouinciæ,sed & totius Ecclesiæ? Cú idem Concilium magis Metropolitas coerceat, refrenet, & arcter,dum eos non amplius,quã suarum prouinciarum dictat solicitudinem gerere. Quorum enim quis solicitudinẽ gerit, & iudicium prætendere necesse est, vt B. Papa Innocentius ad Maximum Antiochenum scribens: Quorum enim, inquit, & maximè ea expectat cura præcipuè tuũ debent mereri iudiciũ. Ergo quia totius nos Ecclesiæ maxima cura præfulatur, nostrũ præcipuè debet Ecclesia tota proculdubio iudiciũ promereri. Sed tandẽ ad propositũ redeamur, & vos vt suis, quantum possumus, Deo præstante, misericorditer annitamus. Itaque si Theutgaudum dudum Episcopum, sicut profiteris, in catalogo Episcoporum non recipis, quoniq; de eo humanitus tractemus; Et si Guntharium *mysterium tibi veritum vsurpantem, non solum inter Episcopos non susceperis, sed necipsi, nec fautoribus eius cõmunicaueris, & Regi in fidelitate permanenti Episcopaliter contradixeris, & secundum vires in nullo à Constitutis & sententijs ab Apostolicæ Sedis Præsulibus prolatis deuiaueris, sed de cetero pro Fide Catholica, & correctione Fidelium, ac pro conseruandis *Pontificis Sedis Apostolicæ priuilegijs nobiscum senseris, nobiscum pro viribus decertaueris, fratres quoq; & proximos tuos nobiscũ sapere hortatus fueris: Deus omnipotens intercessione Apostolorũ principum Petri ac Pauli vincula omnium peccatorum absoluat, & quidquid humanitus, quod in oculis Maiestatis eius displiciuit, egesti, tibi misericors indulgeat, & benedictionis suæ gratia replens ad beatitudinem visionis suæ perducat.

*ministerium

*Pontificis

EPISTOLA V. NICOLAI PAPAE I. AD Hincmarum Rhemensem Archiepiscopum de confirmatione Concilij Suessionensis.

Nicolaus Episcopus seruus seruorum Dei, reuerentissimo ac sanctissimo consacerdoti nostro Hincmaro Rhemorum Archiepiscopo.

Pastoralis solicitudinis cura constringimur, & loci sublimitate, qua nos superna prouidẽtia totius domus suæ generalitati præposuit, prouocamur, vt Apostolatus nostri apex in ea tanquam lapis positus angularis ad imitationem ipsius, Filiorũ quidem & humilibus tutissimum & firmissimum refugium, quo cuncti fragantur tumentes hostium fluctus, exhibeat: his autem qui offendunt verbo, nec credentes in quo positi sunt, fit lapis sit offensionis & petra scandali. Proinde quia dilectio tua sequens instituta maiorum, ea quæ possunt aliquam recipere quæstionem, ad nos quasi ad caput & ad apicem Episcopatus referre studuit: quod nos libenter accepimus, quia hinc dilectionem tuam memorem Canonum comprobamus: Synodum illã, quæ à te & ceteris venerabilib. Archiepiscopis atq; Iapiscopis in vrbe Suessionum anno Incarnationis Dominicæ 853. Indict. prima, 5. Kalend. Maij fuerat celebrata, & à decessore nostro beatę memoriæ Benedicto Papa est confirmata; sicut idem sanctæ recordationis Pontifex illam confirmauit, ita & nos eam confirmatam, & irrefragabilem, perpetuoq; mansuram, Apostolica auctoritate decernimus. SALVO TAMEN ROMANAE SEDIS IN OMNIBVS IVSSV ATQVE IVDICIO.

Præterea quidem & hoc sancimus, ne quilibet extremorũ Durocortorum prouinciæ, regionis Belgicæ regulariter subiectus Ecclesiæ, te contempto, vel potius habita Coepiscoporum ipsius diœcesẽos prouinciali Synodo, impune audeat seu valeat aliena expetere, aut expectare iudicia, aut alienas cõtra Canones ordinationes suscipere, vel ad alias prouincias irregulariter conuolare; sed ita vt Nicænorum & ceterorum Cõciliorum canonicis definitionibus est promulgatum, & beatorum Siricij, Innocentij, Zosimi, Cælestini, Bonifacij, Leonis, Hilarij, Gelasij, Gregor. cæterorũ Romanæ Sedis Pontificum constitutionibus est decretum. SALVO IN OMNIBVS NOSTRAE APOSTOLICAE SEDIS IVRE, VELVTIAB IPSO CHRISTO ET SACRIS EST CAVTVM CANONIBVS, cuncti siue in prælatione, siue in subiectione debita ordinem ab Ecclesiast. regulis traditũ obseruãtes, Metropol. tuæ auctoritati honestè aut canonicè præcipienti obediant. Et hoc promulgamus atq; Apostolica auctoritate statuimus, vt tẽ, quem Primatẽ ipsius prouinciæ sanctæ memoriæ Præfules, prædecessores nostri, Leo scilicet in largitione vsus pallij, & Benedict. priuilegio suæ corroborationis, & vt antecessores eorũ tuos prædecessores canonica auctoritate, & antiqua consuetudine pro Metropoli Ecclesiæ Rhemensis genio confirmauerunt, & nos primatu B. Petri Dei voce præcepto pariter confirmamus: nullius vnquam insectatio cõtra canonica, Apostolicaq; decreta siue iudicia opprimat, aut ab Ecclesia tibi cõmissa, virtute vel facultate nudare, aut ante audientiam Rom. Pont. quia nec regulæ hoc permittũt Ecclesiasticæ, iudicare te, vel condemnare præsumat. Quod & ita temerarius quisquam sortè præsumpserit, nullius excommunicationis, vel obligationis, seu condemnationis sententia sine decreto Rom. Pontificis tenearis astrictus. Sed ita à quocunq; vel vndecumque fueris compellatus, vt debeas iudicari, Apostolici Papæ iudicio te referuamus, nostra, immo B. Petri Apostoli auctoritate decernimus, nec alterius cuiusq; virtutẽ vsurpantem, non solum inter Episcopos non susceperis, sed necipsi, nec alterius primatis prouinciæ Synodum, nisi ex cõmuni placito posse conuocari, mandamus. ITA TAMEN SI IN NVLLO NEGOTIO APOSTOLICAE SEDIS ROMANAE DISSONIS. INVENTVS FVERIS INOBEDIENS. Et hoc constituimus, ne quælibet prouincia Metropolitæ, tibiq; subiecta iuxta secũdum Ecclesiast. constitutiones primatus Ecclesiæ tuæ, & tibi debitum, & secũdum sacros Canones & decreta Romanorum Pontificum ex antiqua consuetudine traditum ac constitutum quoquo modo per contemptũ conuellere, aut prouinciã diuidere, aut tibi vel Ecclesiæ tuæ quacumque violentia contra eadem canonica Constituta & decreta Romanorum Pontificũ perinaciter inferre præsumat.

Quæ omnia suprascripta violari à quoquam, cum anathematis interpolitione, beatorum Apostolorum Principis auctoritate, & nostra Apostolica sententia prohibemus. Eo dũtaxat tenore & conditione hæc per huius præcepti decretũ paginam tibi omnib. vitæ tuæ dieb. habenda concedimus, ad tuæq; securitatis quietudinem ac decor. em valere disponim*, si tam in præsenti, quã semper, dum tamẽ in vita tua superstes extiteris, in nullo ab Apostolicæ Sedis præceptionib. quoquo modo discrepaueris. Quod si à fratribus & Romanæ Ecclesiæ consistentibus, vel ab eius Præsulum iussionib. quolibet tempore inuentus fueris segregatus, eorumq; siue per epistolam, siue per verba mandatis obedire neglexeris: huius priuilegij, atq; præcepti tenor nullius momenti penitus iudicetur; & cuncta quæ in eo cõtinentur, irrita in perpetuũ atq; inania prorsus existãt.

Si quis autẽ temerario ausu, magna, paruaue persona contra hoc nostrum Apostolicum decretũ agere præsumpserit: sciat se anathematis vinculo esse innodatum, & à Regno Dei alienum, & cũ omnibus impijs æterni incendij supplicio condemnatum. At vero qui obtemperator exiterit præcepti huius, gratia atque misericordiam, vitamq; æternam à misericordissimo Domino Deo nostro consequi mereatur. Scriptum per manum Zachariæ Notarij Regionarij & Scriniarij S. R. E. In mense Aprili Indict. 11. Bene valete.

Data 4. Kalen. Maij per manus Tiberij Primicerij sanctæ Sedis Apostolicæ. Imperante piissimo Dño Imp. Aug. Hludouico à Deo coronato magno pacifico Imp. ann. 14. Ind. 11.

EPISTOLA VI. NICOLAI PAPAE I. AD monachos S. Carilephi, qua iubet eos Episcopo suo Cenomanensi obedire.

Nicolaus Episcopus seruus seruorum Dei, cuncta congregationi monasterij S. Karilephi.

Fideliũ relatione cõperimus, quod modum propriũ transgredi cupiẽtes, à iure Cenomanicæ vi bis, in cuius diœcesi morãmini, vos subtrahere conamini: & sicut nostri Apostolatus arbitratu cognoscimus, ad vestri interitus perditionẽ, in propria voluntate viuendo, animos eleuare videmini. Qua de re, talunẽ vestrarũ desiderantes animarũ, auctoritate Apostolica à talib. vos reuocare studuimus. Exprecibus iubemus, vt non vos proprius libitus ducat, quo animos erigi præualeat: sed ad principalẽ vestram Ecclesiam, vbi elicer Cenomanicam, soliti o more recurrite; eiusq; Episcopo ol ẽcundantes, & illũ, qua nomine dicimini, vitã implere fatagite, & vestri ordinis ministerium prudenter adimite cũ sanctitate. Quod si ista vestra rum arcana* non penetrauerint; tunc in cõspectu sanctissimorum Episcoporum, qui à Roberto Cenomanico præsule conuocati fuerint, causam edicere procurate, vt quo res ducitur plenius digeratur. Nam si illic inter prædictum Cenomanicũ

*f meum

Epiſcopum atque vos regulare iudicium datum non fuerit, tunc incunctanter præcipimus, vt ex vobis tres eligantur, qui cum ſæpefato Epiſcopo, vel eius Legato in noſtram Apoſtolicam veniant præſentiam, vt omni repulſa occaſione noſtro examini huius rei gratia appareat, atque canonico calculo finem accipiat. Optamus vos in Chriſto bene valere.

EPISTOLA VII. NICOLAI PAPAE AD Epiſcopos in regno Caroli de monachis S. Carilephi.

Ex cod. Biblioth. Bavon. ann. 865. n. 96

Nicolaus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, omnibus reuerendiſſimis & ſanctiſſimis confratribus noſtris, Archiepiſcopis & Epiſcopis in Regno Karoli gloriosi Regis commorantibus.

Dignum eſt, vt qui facerdotali reuerentia decorantur, ſecundum ſanctorum Patrum cenſuram, æqui moderaminis lance ſic cuncta ſtudeant trutinare; quatenus gregi ſibi à Domino creditorum ſepta munire non deſinant, & debitam curam adhibere nequaquam poſponant: ne forte cum ſegnitia ceperit aboleri, incentori aditus relinquatur, per quem peſtifero more in ouile Dominicum ingrediens, oues Dominicas diſcerpere, ac morſu ferino incipiat lacerare. Quod vtiq; de vobis, fratres, minimè dici volumus; quin commonemus, vt tantæ ſo licitudinis operam ad cunctorum ſubiectorum profectum aſſumere ſtudeatis: quatum illud audire cupitis, quod Dominus ſe confitentibus miſericorditer repromiſit: Euge, in quiens, ſeruebone & fidelis, quia ſuper pauca fuiſti fidelis, ſuper multa te conſtituam, intra in gaudium Domini tui. Idcirco ſanctitati veſtræ compertum eſſe volumus, qualiter à primordio conſtructionis ſuæ monaſterium ſancti Carilephi in Cenomania ſitũ, eiuſdem Cenomanicæ vrbis iuri, eiuſque præſulis ſubditum fuerit; & iuxta canonica inſtituta, qui eius dicœceſeos curæ præerat, ipſius etiam ſub regimine eiuſdem monaſterij congregatio degebat. Sed nunc vt noſtris intonuit auribus, monachi ipſius, regulari auctoritate contempta, zelum paternæ traditionis non ducunt, & modum ſeruare non cupiunt; cùm quod non licet, proprio libitu viuere quærunt; & parochiam, in cuius dicœceſi conſiſtunt, ius nõ tenuiſſe fatentur. Quapropter Apoſtolicæ auctoritatis apicib. omnium veſtrorum reuerentiam commonere decreuimus, vt rectitudinis, atq; æquæ iuſtitiæ intercurrente libramine, Dominum præoculis habentes, hoc extra inſtitutionem ſanctorum Patrum fieri non ſinatis. Hoc conſideramtes, atq; tenentes, Cenomanicam plebem non patiamini per iudicium ſuſtinere, atque quæ eius ſunt, inconuenienti calculo diſcernere ac pertractare; quatenus & veſtræ fraternitatis ordo non violetur, & ipſius Eccleſiæ præſul ſua amittere nequaquam cogatur. Igitur ſi ab eodem Cenomanico præſule ex vobis, qui huiuſce modi quæſtionem diſcutiant, iudices electi fuerint, & illa electio in vnum conuenerit, tunc ſi illuc contentionis finis, aliqua emergente difficultate, dirigi non poterit; iubemus, vt vtraque pars in noſtram ſpecialem veniat præſentiam, vt litis intentio legali coram noſtro pontificio ſententia ventiletur, declaretur, atque luce clarius finiatur. Omnipotens Dominus mentes & corda veſtra ad bene agendum ſemper inclinet, vt bonis operibus inhærendo æquitatis atque æquæ iuſtitiæ culmine videamini ſublimari.

EPISTOLA VIII. NICOLAI PAPAE I. AD Hincmarum Rhemenſem Archiepiſcopum, qua ob cauſam Monachorum S. Carilephi cum ipſo expoſtulat.

Ex Ead. Biblioth. Fabri, Baron. 865. n. 97.

Nicolaus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, reuerentiſſimo & ſanctiſſimo confratri noſtro Hincmaro Rhemorum Archiepiſcopo.

Relatu quorundam audiuimus, quod tua fraternitas contra Rotbertum Cenomanicæ vrbis Epiſcopum, pro eo quod monaſterium ſancti Karilephi ad ius Eccleſiæ ſibi commiſſæ vendicare velit, non parum ſit indignatatita vt animum dilectiſſimi filij noſtri Karoli gloriosi Regis aduerſus eum commouerit, & in Synodo, quæ modo dicitur à ſanctitate tua colligi, fertur, quòd neſcio quas inſidias, quaſi ex alia ratione illi nitamini præparare, lædere eum magnoperè geſtientes: quod de tanto viro indignum credere iudicauimus. Deniq; ſi Rotbertus Epiſcopus petit, quod petere debet, impetret; ſi verò, quod non debet, poſtulat, nunquam obtineat: veruntamẽ ob id nil ſuſtineat omnino leſionis. quod tua, frater cariſſime, ſtudeat ſanctitas ſummoperè præcauere; ne, quod nõ credimus, iniuſtè, vel obrentu æquitatis, idem Antiſtes à tua lædatur in aliquo reuerentia: ſed ſi crimen illi obijcitur, ſic de eo examinatio præueniat, vt iudicium in illum ex noſtræ auctoritatis librainine ſubſequatur. Nam cum vos ſuſpectos habere videatur, indecorũ, imò temerarium, vt à veſtra ſanctitate aliquid patiatur diſcriminis: ſed & deuotiſſimi filij noſtri Karoli pij Regis animum veſtra beatitudo circa iam ſatum Epiſcopum placabilem ac mitem reddere noſtra vice procuret: quatenus furore depoſito, dum Domino auctore, mentem ſuam ad nos adhuc obediẽdum, & circa ſæpè deſignatum Epiſcopum benignè regere ſtuduerit, quod verè Rex ſit omnibus palam detur intelligi, & criſtis manifeſtè ipſius pietas innoteſcat. Optamus fraternitatem tuam in Chriſto bene valere.

EPISTOLA IX. NICOLAI PAPÆ I. AD Rhotaldum Sueſſionenſem Epiſcopum in Concilio Siluanectenſi depoſitum, qua illum de rebus poſt libellum appellationis ſuæ introductum geſtis, certiorem reddit.

Ex Cod. S. Mariæ ſup. Minerv. Rom. nic. epiſt. 29 *al. Rhotaldo ſiue Rhotado.

*Nicolaus ſeruus ſeruorum Dei, reuerendiſſimo ac ſanctiſſ. *Rhotardo.*

Cognoſcat experientia tua, frater cariſſime, detuis tribulationibus multum Apoſtolatum noſtrum doluiſſe, imò dolere. Sed credimus Dei miſericordiam tibi proximè affuturam, quæ te & ſicut Danielem educat de lacu leonum, & ſicut prodigum filium prima induat ſtola. Quæ autẽ de te primum Carolo glorioſo Regi atq; Hincmaro miſerimus, noſſe te credimus. Nunc autẽ Metropolitani & cæteri Epiſcopi, qui contra re ſententiam protulére, nobis multa ſub geſtorũ ſerie de te, vel contra te intimauere, & vt rata eſſent quæ de te pro mulgauerunt, noſtro flagitauerũt conſenſu roborari. Sed nos hæc agere diſtulimus, imò vt reuocaretur Concilium, & iuxta canonicam normam cauſam tuam in noſtro iudicio terminaremus, præcepimus eis, vt te de monaſterio educerent, & S. Petri memoriæ pariter aut ipſi, aut vicarij ipſorũ tecum venientes honorificè præſentarent. Quod ſi poſt lectam à nobis ſibi miſſam epiſtolam intra triginta dierum ſpatium noſtram non curaſſent conſtitutionem perficere: poſt triginta dies à Miſſarum ſolemnis celebrandis (quæ eis fortiter interdiximus) penitus ceſſareut, quouſq; noſtris deſinitionib. perfectam obedientiam demonſtrarent. Vnde frater cariſſime, quia cauſam tuam ſine examine dimittere non poſſumus, ne præiudiciũ diſtrictioni Eccleſiaſt. facere videremur; rurſum: que quoniam ſine præſentia noſtra, ne forte iniuſtè lædaris, in aliorum iudicio cauſam tuã diſcuti ac definiri dubitamus: ſtude quantum potes, vt cùm tibi Rex & Epiſcopi, quemadmodum ſtatuimus, licentiam dederint Romam properandi: mox vtcunque venire non differas. Quoniam ſi huc tibi veniendi non tribuerint facultatem: tunc iidipſum nobis indicare ſtudeto. Verum quãrum audes, quibus potes, & quomodo potes Apoſtolicam Sedem appellare, & hanc audire velle, manifeſtare non ceſſes, ſi tamen te iniuſtè lædi ſine noſti, & bonam te habere cauſam per Dei gratiam arbitraris; quoniam nos diuina clementia ſolatiante, nullarenus te in finem oblitioni tradi, vita comite, patiemur. Optamus fraternitatem tuam in Chriſto bene valere. Data quarto Kal. Maias. Ind. xij.

EPISTOLA X. NICOLAI PAPAE AD Rotlandum Archiepiſcopum Arelatenſem, qua commendat ea, quæ de priuilegijs & auctoritate ſedis Apoſtolicæ ſcripſerat.

Nicolaus Epiſc. Rotlando Archiepiſc. Arelatenſi. Suſceptis ſanctitatis tuæ litteris, totis humilitatis dono refertis, cunctarum quæ virtutum floribus redimitis; multiplices gratiarum cultus omnium bonorum auctori rependimus; tuamque à multis retrò temporibus erga Sedem Apoſtol. agnitam deuotionem plurimum commendamus, atque vt in hoc ſalubri propoſito perſeueres, fraternitatem tuam obnixius adhortamur. Sincerum ſanctæ conuerſationis pedem, quo tendere debeas, perſpicacius cognoſcere poteris, & ſuperuenientia prauorum iacula præuidere & declinare liberius, reuelante Domino, præualebis, ſi in Apoſt. Sedis petra, more maio-

*ſ. nobis ad hoc

tum, præsidium tuum locaueris, eiusque fidei doctrinis vel decretis arctius inhærere contenderis: quam ille sua sacrauit sessione, quem Dominus cius Christus Ecclesijs suis voluit primum & speciale retinere fastigium, quin & cælestis atrij delegit summum constituere ianitorem. quod iam beatitudinem tuam strenuè perfequentem, debitis atq; ollimus omninò præconijs non solùm in hoc, verum etiam in eo, quod Apostolatum nostrum ad perfeuerãtiam cohortaris. In quo enim tam manifestè nostrarum sanctionum & decretorum ostendere te poteris esse custodem, quàm in eo quod nostrã quoq; soliditatem supra firmam petram fundatam, vt in his perfecueret, studiosius animare procuras?

Quod aũt deprecatur tua fraternitas, vt scrutemur quales prædecessores nostri circa prædecessores tuos antiquitus fuerint; & postulas vt liceat tibi rescripto cognoscere, vtrum fidenter crebrò litteris vel Legatis nos audeas frequentare, & quęque congruentia temporibus opportunis suggercre: sciat beatitudo tua, nos bene cognoscere, quòd prædecessores mei inter alia honoris beneficia prædecessores tuos adeo dilexerint, vt eis vices suas in illis partibus retinere consenserint, quemadmodum Quinta refert sancta & vniuersalis Synodus. Tu verò si promissa tuæ dilectionis perfeceris, & nobis consentiendo, contra prauos quoſque vel circa molestos nobis hærere contenderis, & à decretis nostris deuiare refugeris: noueris te deinde Apostolatus nostri clypeo protegendũ, & charitatis ac pietatis brachijs, modis omnibus complectendũ; sanctam quoque I. eccles. diuinitus tibi creditam nostra solicitudine & vigilantia, auctore Deo, peramplius & perfectius augmentandam. Mittere autem nobis Legatos vel litteras tãto libere debetis, quanto charitas; qua circa sanctitatem tuam flagramus, (quam latum mandatum Psalmographus nuncupat) intra sinum amplitudinis suæ omnes recipit, omnes fouet, & protegit proximos suos; quia iuxta Apostol. Paulũ benigna est, & omnia suffert. Verum à charitate tua vnum hoc necessario postulamus, scilicet vt cùm aliquem ad Apostolic. Sedem miseris, studeat eum tua monere fraternitas, quatenus in redeundo non vsquequaq; festinus appareat; eo quod omnium Ecclesiarum Dei (sicut ipse nosti) cura constringimur. & cùm vndique ad Sedem Apostolicam multi diuersa quærentes confluant: efficimur tardi ad singulos, dum volumus benignitatem & dapsilitatem spargere per diuersos. Illud autem valde placuit, vnde etiam immenso tripudio exultauimus, scilicet, quoniam ab Apostolatu nostro sciscitari quid tua sanctitas fequi debuisset, prudentissimè decreuisti. Verũ quamuis multa sint quæ tibi mittere possemus: interim tamen quæ in alia nostri Apostolatus epistola beatitudini tuæ intimamus, solum tuæ solertiæ sint perugili cura sectanda, præcipuoque studio peragenda, si quid deest circa nos, circa Sedem B. Petri, non est aliud signum deuotionis tuæ quã pol liceris, nisi obtemperantia & consummatio decretorum & definitionũ nostrarum, qui licet indigni, per abundantiam tamen gratiæ, ipsius Vicarij fumus. Dat. mẽse Maij, die 12. Ind. 12

EPISTOLA XI. NICOLAI PAPÆ AD EPIscopos in regno Caroli constitutos, qua redarguit eos, quod in commouendo Lothario negligentiores sint.

Nicolaus Episcopus seruus seruorum Dei, reuerendissimis & sanctissimis confratribus nostris Archiepiscopis in Regno Hlotharij Regis Ecclesiam Deigubernantibus.

Sæpè, fratres charissimi, Apostolatus nostri pro causa, si tamen causa *dictanda erit, Regis Lotharij, sed vtinam Regis, solicitudinem cognouistis. Quippe & frequentia super hoc negotio scripta nostra vidistis; & in fautoribus ipsius tantum flagitium non iam vindicasse manifestissimè nostis. Sed proh dolor, nobis irremotis laboribus desudantibus vos licet scripto nobiscum fuerit tenereque profiteamini, vtrum tamen laboretis nec ne iam apud virum fatum, & si labor vester aliquid penes illum proficiat, vel cuius culpa, si non proficit, impediatur. nihil nobis omninò significastis. Quamobrem datur intelligi, huiusmodi taciturnitate ideo vos vos, quoniam quidpiam vtilitatis, quod intimare valeatis, penitus non habetis. Quapropter obsecro vos per aduentum Domini nostri Iesu Christi, antec cuius conspectum, vel pro legitimis certaminibus coronam, vel pro defidia, quod absit, prænam percipietis: vt tãdem aliquando recogitetis ministerium, quod accepistis; proijcitatis defidiam, pellatis à vobis seruilem amorem, refumatis Episcopalem libertatẽ, corripiatis speculatorum, & pastorum officium, & precando, obsecrando, suadendo, modò caduca huius mundi prospera exponendo, modò in æternum mansura gaudia prædicando, iam nominatũ Regem frequentius adeatis, & tam ex auctoritate Dei, quam etiã ex nostri Apostolatus iniunctæ vobis præceptione, quousque si non obedierit, hanc quã nunc habet is, adulteram mulierem proijciens, finitiuam permanforiamque demus super eã sententiam; & exhortatiuè, & admonere. *omni torpore ac metu repulso cureris & segnitia, vel tædio depolito, quibus hactenus eratis depressi, hanc constanter arguere, & decenter corripere studeatis, prænuntiantes pariter, & quæ illi vetera sunt, imò iam imminèt, videlicet, qui post nostrum, ac sanctæ Ecclesiæ in ipsum prolatam manifestam sententiam nulla cũ eo critis communione potituri. Nã vt è diuerso collligitur, nostræ communionis cum mœcha sibi sociata, & fautoribus suis ipse iam dudum factus est exors, quod in epist. & commonitorio, Rodoaldo tũc Episcopo, & Ioanni dederamus Episcopo legatione fungentibus in eundem ipsum Hlothariũ liquidò poterit inueniri. Ergo fratres estote vt fortissimi milites, vt perugiles pastores, & venienté lupum à longe inspicite, ac periturò imminentem gladium enuntiate. Iruite hunc virũ, qui ducitur ad mortem, qui trahitur ad interitum, liberare ne cessetis. Clamate, quasi tuba exaltate voces vestr-s, & annuntiate illi scelera sua, quibus peccat, & peccare facit Israẽl. Quod si ille non audierit, ipse in iniquitate sua morietur, sanguis eius super caput eius erit, vos autem animas vestras liberabitis, tãtum vt memores semper illius sententiæ sitis quam vobis ex Apostolo memoriæ commendandam, nunc Apostolatus noster diffloratam annotat. Si quis, inquit, non obedierit verbo nostro per epistolam, hunc notate, vt non commisceamini cum eo. Porrò hæc & cetera, quæ huic paginæ interuimus, Arsenio sanctiss. Episcopo Apocrisiario & Missо Apostolicæ Sedis, Consiliario nostro, vobisc̃um secundum voluntatẽ Dei exequenda commisimus: cui & benignitatem vestram monstrare, & dignam reuerentiam pro amore B. Petri Apostoli, à cuius Sede profectus est, exhibere fatigite. Optamus fraternitatem, seu sanctitatem vestram in Christo benè valere.

*omnino

EPISTOLA XII. NICOLAI PAPAE AD Episcopos Italiæ, Germaniæ, Neustriæ & Galliarum, de sententia excommunicationis, quam tulerat in Vvaldradam Lotharij Regis Concubinam.

*Nicolaus Episcopus seruus seruorum Dei reuerendissimis confratribus nostris Archiepiscopis & Episcopis per Italiam, Germaniam, *Neustriam, & Galliæ constitutis.*

*Plinthii vel Neustriam.

Decreueramus quidẽ circa Vvaldradam mœcham, & pertinaciter in impœnitentia permanentem, vindictæ modum minus districtè, quàm misericorditer temperare, & iuxta quod merebatur, non ita pro tanto scelere sententiam in eam instæ punitionis proferre, nisi obstinato animo perenniter in mœchiæ volutabro permanere propositisset, & nullis sacris monitis, nullis nostris, seu vestris tam crebris exhortationibus, se paratam *exitere; quia tamen non sua voluntate factũ sit: *exhibere. *Deo, qui cor considerat, & Fidelibus eius per omnia manet certissimum, cum sua sponte hactenus si potuisset, imò perpetuo in tanto flagitio permansisset, nisi nostra super hoc ab olendo fuisset cum virtute summi opificis incessabilis diligentia, & socij eius, proh nefas, scilicet secum admittẽtis quomodocunque inclinatior extitisset obedientia. Patet profectò ita esse quæ dicimus, cùm hactenus culpam suam nec dum cognouerit, nec confessa fit, iuxta quod scriptum est: Dic tu iniquitates tuas vt iustificeris: nec missa nobis, qui causam ipsius exequendam cœpimus, lamentationum legatione veniam postulauerit, præmisso* quæ pœnitentiæ remedio cógruam meruerit in dulgẽriam, Salomone dicente: Qui celat delicta, non dirigetur; qui autem confessus fuerit, & dimiserit ea misericordiam consequetur. Postremò cum recto itinere nos illi fuerat adeundum, & Sedis beati Petri suffragia requirenda, quatenus iuxta quod statutum fuerat, nos de eius negotio DEo placita considerationc definiremus: postea re-

*exhibere. *locus obscurus.

*quod. Pro ut.

*dicenda.

trò est

trò est conuersa post Satanam, & in prouinciam, vt principatrix in ea, iter reflexit; licet industria Legati nostri, ad Italiam de nuò reuocata sit, & quasi nihil fuerit operata, vnde in Christi tit Ecclesia non modicum scádalum generarum, gloriam mundi sectatur, reique publicæ dominatur, ac quod est grauius, etiam pijs locis atque religiosis personis præsse digniscitur, & à Theutpergæ Reginæ cœpta interitus meditatione, sicut nonnulli testantur, minimè cessat, dum ea nimirũ loca repetere affectat, in quibus facilis ipsius ad Regem Hlotharium, & eiusdem Regis ad eam esse possit accessus.

Et vt breuiter cuncta complectar, de die in diem qualiter ad priſtinas voluptates redeat, variis argumentis ex quirit. Verumtamen, vt cum egregio Apostolo summatim dicamus, quod contra eam, contraque eius similes sæpius replicandum est, quia secundum duritiam suam, & cor impœnitens, thesaurizat sibi iram in die iræ : idcirco nos eam quoufque de factis suis Ecclesiæ Christi nobisque præcipue qui eius principaliter curam gerimus, quique causam ipsius exequi, ac inuestigare cœpimus, fatisfecerit : donec etiam omnem à se finitram ſuſpicionem, conſilium noſtrum ſuſcipiẽs, adimat, à pretioſi corporis & ſanguinis Domini perceptione, atque ab omnimodo ſanctæ Eccleſiæ conſortio ſancti Spiritus, beatorumque Apoſtolorum Petri & Pauli iudicio & noſtræ mediocritatis auctoritate ſecimus cum vniuerſis complicibus & communicatoribus fautoribusque ſuis prorſus extorrem. Hanc autem ſententiam quarto Nonas Februarias à nobis promulgatam meminimus, eamque ſcripto vobis deſtinauimus. Sed quia ignoramus vtrum ad veſtram notitiam peruenerit: idcircò reuerentiæ veſtræ iteratò illam pandere procurauimus.

Roma.

Nam dum adhuc negotium pendet, & cœptum bonum perfectionem non habet, imò dum diuerſis indiciis datur intelligi, quod anhelitus prauorum ad priora nequitiæ ſemper intendat, procurare magnoperè neceſſe eſt, ne nouiſſimus error, nobis torpentib. peior priore ſuccedat. Siquidem & ſruſtra ſpeculatores dicimur, ſi venientem lupum à longe non cernimus. Fruſtra enim Epiſcopi, id eſt ſuperinſpectores vocamur, ſi futurum exitum per antecedentia ſigna minime cõtemplamur; præcipuè cum iam quod videmus, expertiſimus, & futurarũ certitudinem præteritarum gignat exhibitio rerum. Vode ſaltem de Theutpergæ Reginæ illatis quotidianis inſidijs veſtra charitas doleat, & etiam cum Dominici corporis membro, totius mentis affectu compatiatur; & ne labor noſter inanis conſtituatur, ſpiritalia noſtrum veſtra fraternitas aduerſus iam fatam mœcham, & communicatores eius arma ſuſtollat, & in parochia ſua, vbi plebem Dominicam gubernat, vel vbi eam fore contigerit, excommunicatam hãc, fautoresque ſuos, viua voce, ſubiſtere, donec noſtro ſpeciali iudicio dignè ſe pœnitentiæ ſubmittat, publicè hæc audaciter aſſeueret. Porrò ſi cuiuſquam fortaſſis adinuentionis intentionisque ſit erit dicere, quod non ſolum illa mulier, ſed & Hlotharius Rex in hoc deliquiſſet, ideoque ſimili pœnitentia deberet arctari; vtrum inſtruendo ſe, an exprobrando nobis talia loquatur, licet nulli iactanter hæc proferenti nobis neceſſe ſit reſpondere, congruit tamen, vt à cuius auctoritate ſanctio iſta digeratur, in eius prærogatiuæ affluentia, quiſquis ille eſt, huius rei ſolutionem quærat, eo quod auctoritas Apoſtolica ad quam vniuerſarum cura conſtuit Eccleſiarum, idonea, quibus omnibus conſulat, moderamina ſatis habeat, per quæ & indoctos quoſque diſciplina ſalutis inſtruat, & exprobratoribus diſpenſatorię modum dignæ diſcretionis imponat.

Interim verò quiſquis veſtrum huius ſanctionis epiſtolam ſuſceperit, ad ceteros Epiſcopos Metropolitanos deſtinare ſummopere ſtudeat; & exemplaria eius per vicinas regiones diſpergat, & talem ſe in omnibus his exhibeat, vt alterius zelo Phinees iram Domini mitigantis, non in defenſione ſcorti, ſed in vltione ſtupri ſe feruere cunctis oſtendat. Optamus fraternitatem veſtram in Chriſto, nunc & ſemper bene valere. Data Id. Iun. Indictione decimaquarta.

EPISTOLA XIII. NICOLAI PAPÆ AD Henricum Turonenſem Archiepiſcopum, qua propter clericos ab Hincmaro depoſitos Sueſſionenſe Concilium indicit.

Nicolaus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, Reuerendiſſimo & ſanctiſſimo conſacerdoti noſtro Henrico Turonenſi Archiepiſcopo, ſeu omnibus venerabilibus Epiſcopis diœceſeos tuæ.

Ex bibliothec. Fab. Pariſ. Baron.

Quorundam à partibus Galliarum ad Limina vel Sedem conſluentium Apoſtolicam relatione didicimus, fratrem noſtrum Hincmarum Rhemenſem Archiepiſcopum quoſdam clericos, qui de conſecratione fuerant Ebbonis præceſoris ſui, proprijs gradibus pepuliſſe. Quorum deiectionem audientes, quia etiam ſi nullo ſpeciali priuilegio ad hanc curam principaliter incitaremur, oppreſſis tamen ſubuenire, & ad exemplum Dominicum eliſos erigere & compeditos ſoluere nos oportet : operæpretium duximus in Archiuis ſanctiſſimæ Romanæ, cui Deo auctore deſeruimus, Eccleſiæ ſtudioſius quærere, & ſi ſcripto forte memoriæ qualibet apud nos fiue de illis ſiue de ordinatione ipſorum recondita, diligenter inueſtigare; quod & fecimus. Siquidem ex his quibuſdam, Domino reuelante, repertis, nihilominus etiam * eſſe illud, quod nobis ipſe miſit frater Coepiſcopus noſter Hincmarus, videlicet in quo præſignati clerici degradati ſunt, Acta relegimus; ſed his omnibus, id eſt tam illis monumentis, quæ penes nos habentur, quàm ijs quæ idem Antiſtes nobis deſtinauit, ritè collectis, enucleateque recenſuis, nondum liquidò patet, eoſdem clericos regulariter gradu proprio caruiſſe; verum nos nec hos interim iuſtificamus, nec pro hoc quę piam condemnamus, nec facile vocem ipſorum ſpernimus, nec reuerentiam iam dicti fratris improuidè reprehendimus. Illud quidem, nè obturare aures ad clamores pauperum, id eſt humilium dignoſcamur: hoc vero, ne de incognitis immaturè iudicare quidpiam videamur. Proinde neceſſariò epiſtolæ noſtræ ſalubribus eundem communem fratrem noſtrum hortati ſumus affatibus, vti commeratos viros, Vulſadum ſcilicet, collegaſque ipſius, clemẽti animo & tranquilla ſtuderet magnanimitate vocare: depoſitaque omni funditus animoſitate, de reſtitutione ipſorum ſecum fraternè tractare, atque miſericorditer conſummare contenderet. Laudabilius quippe iudicatuimus, ac coram Domino acceptius eſſe credidimus, ſi reſpectu diuinitatis interrogata conſcientia, ſolus illorum reſtaurationem ſine quauis ipſe refragatione benignus admitteret; quam ſi priuus renitens, decocta tamen iuſtitia * tum vltus hanc poſtea ſequeretur.

*f. exemplum.

*f. iunitus

Iam vero ſi hunc flecti ad hos munda conſcientia non permittit, præcipimus vos vna cum ceteris Archiepiſcopis & Epiſcopis Galliarum & Neuſtriæ, quibus tamen poſſibilitas eſt, in idipſum cum prædicto fratre & Coepiſcopo noſtro Hincmaro & ſuffraganeis eius apud Sueſſonicam vrbem pariter conuenire; ad quorum venerandum conuentum Vulſadum quoque cum iam præfignatis paribus ſuis * vos aſtare proculdubio volumus. Siquidem omnibus tam ipſi crebro nominato vifitati reliquis Archiepiſcopis & Epiſcopis, Vulſado & ſocijs eius . . . . . hoc * iubente litteras deſtinauimus, vbi canonicè per ordinem cuncta quæ in eis geſta ſunt examinantes & ſubtilius inueſtigantes; ſi de illorum reformatione iuſtum quid vel pium cenſueritis, ſine contradictione perficite, & eos in ſuis ordinibus reſtituite. Præterea ſi diſceptantibus & forta ſſis alia aqua e lia decernentibus vobis præfati deiecti ſedem Apoſtolicam appellauerint, & eius ſpecialiſſe iudicio dãnari vel abſoluipetierint, præcipimus, vt ſi ſæpedictus frater & Epiſcopus noſter Hincmarus, vel Vulſadus aut ſocij eius, ad nos per ſe venire non poſſint, Vicarios ſuos ad hoc negotium venti landum & ſiniendum mox poſt conſummatum Concilium XV. Kal. Sept. præſentis XIV. Indictionis, auctoritate noſtra collectum, eorum præſentaturos nobis perſonas, nullam penitus excuſationem prætendentes, verrique ad ſedem beati Petri tranſmittant. In quo ne ſortè iniſtra cogitatio ſubrepat, dicens eoſdem remotos * dandos vllam iam vocem proclamationis habere, pro eo quod anni meias tempus deiectionis eorum exceſſerit, ſciendum nil talein canonibus, vbi de appellationibus ad Romanum Præſu-

*f. Hincmaro, & *f. iubentes.

*f. clericos nulli.

lem legitur, penitus inueniri. Aliasautem & istos fortitan ante annum prouocasse* durebit.

*f. clarebit.

Denique sicut exempla petes nos inuenta sanctissimæ memoriæ Quarti Papæ Leonis innuunt, Sedem Apostolicam eos appellasse, iam nos incunctanter agnouimus : quemuis longe inter se diuersa sint omnimoda depositio, de qua nunc agitur, & suspensa excommunicatio, cuius vocem prompte vtique clamantem, & humiliter petentem post annum exaudiendam quædam regula statuit. Sed ad hæc crebrò dicit Antistes dictus est. Sedis Apostolicæ sepriuilegia, confirmatia quod ipsius statuta statuerint, habere. benè & arguè. Sed si penes illum sunt exemplaria, quæ apud nos * se iactant, fideliter referuantur, & ea diligenter relegerit; prosecto reperiet, quia summa firmitas que ipsorum in Apostolicæ Sedis reformata sit arbitrio potestatis. Nimirum quæ sic aliena iura custodit, vt sua non minuat; sic honorem debitum dat, vt suum non tribuat alienis; licque dile ctionem eius texit ab hoste, vt ipse hanc flagitantium * exhiberi nequeas nullus ad hostilis nam & arma illi à nobis collata ita volumus pro eo fint valitura, vt potius pro nobis vbi necesse est, non contra nos firmitatem obtineant. Siquidem etiam ab eo priuilegiorum Apostolicæ Sedis decreto pon habito , quæ sanctitas eius statuit, nos violanda non ducimus, nisi forsan sceris legibus inueniantur aduersa. Porrò scitote nos fratri & Coepiscopo nostro Remigio Lugdunēli Antistiti præcepisse, vt si restitutioni præfatorum Coepiscopus noster Hincmarus contraire sollus auctoritatis ausu ueretur ad conculcandum statutum, sententia nostra iam designatum Concilium epistolas nostras sibi delatas ..... in Concilio ..... sicut venerari ..... videbuntur roborari ..... Indict. xiij.

* f. inanitia vel sicut iactat.

EPISTOLA XIV. NICOLAI PAPÆ AD Rodolphum Bituricensem Archiepiscopum.

De excommunicatione Guntharij Colonien sis , & Theutgaudi Treuirensis Archiepiscoporum.

Extat apud Baron. an. 866. n. 67.

NIcolaus Episcopus seruus seruorum Dei , Reuerendissimo & sanctissimo confratri nostro Rodolpho Bituricensi Archiepiscopo , seu omnibus venerabilibus fratribus nostris Episcopis diœceseos tuæ.

Nuper fratres charissimi, vobis scripta, quibus damnationem Theutgaudi & Guntharij dudum Archiepiscoporum vestræ notam fecimus sanctitati, transmisit. nus; sed vtrum ad vos vsque perlata sint, penitus ignoramus. Quapropter quæ habentur in subditis, vobis mittenda decreuimus : vt quæ sit Apostolica censura , & quam iustè in fautores adulterium commota nostra fuerit auctoritas, experientiam vestram nó lateat ; quatenus non Apostolica Sede de his zelo zelati pro domo Domini sentiatis: quos etiam ante nostram sententiam damnatione dignos nullo modo dubitauerat is. Ipsi quippe more pseudoprophetarum, de quibus scriptum est, quod viderint & prophetauerint falsa terreno Regi & post concupiscentias suas eunti fauere studentes, contempserunt cælestē Regem, ante cuius oculos omne versutiarum paret argumentum : & quasi aranearum tela , omnis callida dissipatur astutia.

Insuper ad maiorem suæ cumulum damnationis , Ingeltrudam vxorem Bosonis, quæ relicto viro proprio , cum adultero adultera, in eorum diœcesibus commorabatur, non solum ad virum suum minimè repedare fecerunt, vel ab omni Christianitatis nomine, vinculis illam anathematis innodandam sequestrauerunt , iuxta quod à sanctæ memoriæ decessore nostro Benedicto Papa, & à nobis per multa fuerant iam tempora monitis & terroribus conuenti; verum etiam à nobis cum suis complicibus & fautoribus iam anathematizatæ adeò post sibi intimatam sententiam, in ipsam à nobis prolatam, fauere consenserunt ; vt in suis illam diœcesibus degere, & Ecclesias intrare, & cum Fidelibus in locutione, & cibo, ac potu communicare permiserint. Imo vt ipsi coram nobis, & sancta Synodo sunt professi, licentiam ei , copiamque taliter conuersandi tribuerint, & contra ipsos Nicænos Canones, quam nos abiecimus, ipsi receperint. Quæ nimirum omnia constat illis fuisse prohibita, sicut ad præfatos nostra indicat super hac re missa præcepio. Itane, fratres debuit tam immane sine vindicta exilire flagitium , & debuit Apostolica Sedes, solicitudinem habens omnium Ecclesiarum, tantiaudatore spiaculi ad subuertionem Fidelium immunes deserere? Et vbi erit , quod primus eius scilor tertiò à legislatore summo audiuit, pasce oues meas; si tanta de sidia eas dem nullo zelo accensi, nulla vrentes virga, à tam voracibus lupis permisserimus discerpi ? cum licet indigni pro paribus nari filij, vicē eius agentes, Dei sumus gratia constituti in domo ipsius principes super omnem terram. Ioan. xx.

Igitur quia vnum damnatorum , Guntharium scilicet, crebrefcens fama diuulgat Imperatoris & Regum auribus cōtra statuta canonica molestiam inferre, & quorundam fratrū corda fallacibus & suasoriis decipere verbis , & quod ad aduersus se actum est, vel le impudenti fronte consurgere: nos ei, quia ita est ab Apostolatu nostro, & à sancta Sede definitum, nullo modo communicabimus : quin potius ab omni eum communione Fidelium cum participibus & fautoribus suis, Dei auctoritate iudicaimus penitus esse alienū. Oportet ergò fraternitatem vestram summoperè præcauere, attentius fore solicitam , ne fortè quod abiit, homini hærentes peruersō, ab illa petra decidatis, super quam versus Architectus totius domus suæ voluit fundamenta construere, & auctorem prauitatis sequentes, amittatis communionem ipsius, à quo & Episcopatus & Apostolatus sumpsit initium; per quem etiam vos per gratiam Dei non solum Episcopi, verūm & Christiani estis effecti. Capiti ergo religionis, id est sanctæ Apostolicæ Sedi hærete : caput autem serpentis, prauę videlicet suggestionis, attequam cor penetret , & in prima fronte conterite.

Cepimus enim vobis, dilectissimi , vulpes, sicut quidam nos fratrum nostrorum hortatus est, quæ demolichantur in vineis : videte ne vos dormientes reperiar, & pro depasta vinea sua is, qui in ea vos custodes posuit, de sidiam vestram iratus percutiat. Quam rogo validitatem vestra poterunt habere iudicia, si nostra quomodolibet infirmantur, de quibus nec retractari licet? vel quod robur consilia vestra obtinere valebunt, si suam perdiderit Sedes Apostolica firmitatem, sine cuius consensu nulla Concilia vel accepta esse legunturaut legite sacros Canones & fynodalia gesta reuoluite & videte, quod Sedi Apostolicæ non solum quoslibet Metropolitanos, quorum causa eidem est Sedi semper seruanda , verùm etiam Patriarchas, moris fuisse, pro emergentium qualitate damnasse, vel etiam absoluisse, iusque semper & fas habuisse de omnibus sacer dotibus iudicare, vtpote cui facultas est in tota Christi Ecclesia leges speciali prærogatiua ponere ac decreta statuere, atque sententias promulgare. Quod vestra reuerentia non nos existimet , quia nostra dicimus, in hoc quidquam præter veritatem dicere , cùm Dei potius quam nostra sint, beati Petri meritis Romanæ Sedi collata; & arbitremur, quæ nos hic asserimus, etiam vos nullatenus ignorare, & quæ in præsenti pagina scribimus, vos affatim in Archiuis vestris recondita possidere.

His ita præmissis, ftylum nostræ prosecutionis ad fraternitatem vestram reflectimus, quam vtique nisi tanto amoris cultu diligeremus, nequaquam tanto affectu ad declinandum à prauis ad sectandam æquitatem incitaremus. Vnde sub diuinæ Maiestatis vos intuitu conuenimus, & coram sanctis Angelis & beatis Apostolis eius meritò interdicimus & attestamur, vt sinceritatem communionis vestræ, nulla præstructorum, Theutgaudi scilicet & Guntharij, vel fauentium illis, contagione polluatis: nec societatei ipsorum vel eius communicantium vestram inpocentiam corrumpatis: Si tamen nostræ communionis & charitatis participes, sicut nuncsuque, inueniri per gratiam Dei desideratis; vel si ipsi refultare, vel minimè acquiescere his quæ à nobis contra se promulgata sunt, forte præsumpserint: alioqui scitote vos ab Apostolicæ Sedis communione, gratia & pace perpetua nostræ auctoritatis sententia se questrandos: imò quod illi experti sunt, sicut olim decreuimus, vos quoque fore, quod non optamus, penitus incursuros. Verum vt vnum vos nobis cum sapere & velle liquidius ostendatis; hortamur quatenus binos decollegio sacerdotali vestræ sanctitatis Legatos, omnium vestrorum vices agentes , circa Kalendas Nouembris ad Apostolicam Sedem destinare curetis, quo temeratorum , semelque

dampa-

damnatorum, & totiꝰ mali auctorum recidiua radicitus amputata præsumptione, sanctæ Ecclesiæ ex se bonitas generetur, & diuinæ Trinitati debita laus, & gratiarum actionum sempiterna gloria referatur. Finis.

EPISTOLA XV. NICOLAI PAPÆ AD clericos in Suessionensi Concilio restitutos.

Ex Biblio. Nicol Fabri Baron. an. 866. n. 14.

Nicolaus Episcopus seruum seruorum Dei venerabilibus clericis, Vulfado scilicet Archiepiscopo, & cæteris qui cum eo dudum depositi, nunc verò decreto Sedis Apostolicæ, ad synodali promulgatione restituti, Deo auctore, consistunt.

Diuinæ miserationis plenitudinem neminem velle perire, nec de sacro numero gregis sui casu quolibet decidere, nullus qui diuitias bonitatis eius considerarit ignorat, cùm etiam proprio filio non pepercerit, sed pro nobis omnibus tradiderit illum: cuius ouis quæ perierat, pietatis humeris reportatur ad gregem: cuiusque clementiæ viscera nos quoque pro modulo nostro sectantes, non passi sumus voces vestras diu contemnere, nec super contritionem gemitum vestrum compassionis aures obstruere, nec deiectionem, quam à fratre & Coepiscopo nostro Hincmaro, seu cæteris Episcopis, nullius æquitatis censura pertulistis, sine iteratæ ventilationis examine præterire. Ideoque iussimus fratrum & Coepiscoporum nostrorum Galliæ, Neustriæ, vel Germaniæ Synodum celebrari, & causam vestram in eodem venerando Concilio examinari, & aliqua emersa disceptatione, * denuo præ oculis habito, definiri.* quod in gratiæ iuuamine per acta suscipimus nunc litteras Synodi, relationem omnium continentes Episcoporum, vos innoxios cunctorum vnanimitate comprobatos, & totius consona voce Concilij dignos gradum vestrorum receptione pronuntiatos, manifestissimè referentes: vbi nulla disceptatio, nulla varietas alia atque alia defendentium, nullus accusator vel condemnator inuentus est: sed cunctorum, vna cum iam dicti fratris & Coepiscopi nostri Hincmari consensu, vna, eademque sententia, atque in restitutione vestra per omnium consonantiam similis pronunciaria definitio claruit. Propterea & nos quoque in restitutione vestra & receptione gradum vestrorum cõiunctam prohibuisse cognoscite, & congratulari vobis pro statu vestro, quemadmodum de abiectione condoluimus, proculdubio credite.

*£ Dominico.

Igitur quoniam in decernendo & iudicando, quod canonice deliberatum est, & in restituendis vobis, Domino præduce, sicut decuit, & ordo popolcit, nostra præcessit auctoritas; conueniens achonestum est, vt nostræ firmitatis perfecta subsequatur * ..... Gaudemus, & vobis vt & iam fassi sumus, congratulamur, & quæ decreta sunt super fratris nostri recuperatione, omnipotentis Dei, & beatorum Apostolorum principum Petri & Pauli, atque per eos nostræ mediocritatis auctoritate roboraimus. Et vt secundum beneplacitum Domini, iugi stabilitate faciente, maneant, libenter oramus. Præterea volumus & hortamur vt tales de cætero in omnibus vos exhibeatis, vt in nullo ingrati circa beneficia DOMINI vobis collata reperiamini. Proinde misericordiæ ipsius gratias agentes, & * quanquam vos in finem non desecrunt, semper in mentem reducite, humilitatem præ oculis semper habentes, & cor vestrum ad medi tandum quæ æterna sunt, infatigabiliter erigentes: ante omnia vero solicite præcauentes, ne memores vestrarum fitis iniuriarum; neque fuecen sestis aduersus eos, qui has vobis intulisse probantur. Fratri autem & Coepiscopo nostro Hincmaro debitam humilitatem & competentem reuerentiam exhibere; nec sit vobis aliquo tempore licentia contra eum, pro eo quod ab eo fueritis ab officio suspensi, querimoniam componendi, vel sinistram vicissitudinem retribuendi. Quanquam nos in erectione vestra nullius ruinam quæsiuimus, nec sic vnam partem stabilire voluimus, vt partis alterius dignitatis vel iuris detrimenta fieri pateremur. Fruimini ergo huius nostræ præceptionis decreto, & hoc pro vestro munimine, ac graduum stabilimento contra omnes calumniatores vestros vtimini: vobisque semper existat facultas, in opportunitatibus ad Sedem Apostolicam prouocare: & eius iudicium secundum Canones præstolari. Nolumus tamen vos ignorare, fratri & Coepiscopo nostro Hincmaro dedisse inducias, vt intra spacium anni huius licentiam habeat contra vos de deiectione vestra, si velit, apud nos negotium exequendi: quod idcirco dicimus, vt solicitos vos reddamus, & qualiter, si necesse fuerit, ei resistatis, ante præfatis, vt * eius talis vllus iustitiæ nostræ reparare valeatis. Optamus in Christo vos bene valere. Dat. octauo idus Decembris Indict. 15.

*£ confirmatio.

Hortatio ad clericos restitutos.

EPISTOLA XVI. NICOLAI PAPÆ ad Duces Aquitaniæ:

Qua admonentur cessare à sacrilegis facinoribus quibus Ecclesiam Aquitanicam persequebantur, restituere ablata, reddere que bona Ecclesiastica, quæ à Regibus in beneficium acceperant.

Dilectis omnibus nobilibus atque primoribus seu cunctis Aquitanie habitatoribus:

Solicitudinis, quam pro vniuersis Ecclesijs Dominicis sustinemus, necessitas nos compellit de omnium Fidelium statu impigrum gerere prouidentiam. Qua propter de vobis etiam solertem curam circumferentes, audiuimus quosdam vestrorum (quod non optabamus) ita contra Dominum efferri, vt Ecclesias eius & diuersa pia loca deprædari non timeant, & res eis pertinentes distrahere non recusent. Quæ res valde nos contristauit, & vltra quam dici possit, ... in nostra mœstitiam generauit. Et ideo, filij charissimi, curæ nobis fuit, vt his vos nostri Pontificatus hortaremur affatibus, vt saluti vestræ prouidentes, tolerter à tanta crudelitate cessetis: quinimmò quæ violenter, aut quoquo modo sine legesuistis, reddentes, tantum * corrigere curetis. Nam quamuis Domini sit terra & plenitudo eius, illæ tamen res, quæ à pijs Principibus atque Fidelibus quibusque hominibus, sacratis locis collatæ sunt, specialiter esse Domini sine collatione creduntur, dum diuinis cultibus dicatæ, ac Domino famulantium vsibus existere deputatæ cernuntur. Vnde in Dominum proculdubio commititur, & ipsi præiudicium inferre probantur, quicunque has vsurpare, & sibi non legitimè vindicare non metuunt. Nimirum qui cùm à pijs quibusque locis res auferunt, Domino militantium stipendia subtrahunt; & dum subfidium diuino cultui iugiter famulantibus admunt, laudes Dominicas quodammodo ab ipsis hominum faucibus abstrahunt.

*£ anima.

*£ sceleus, vel sacrilegium.

Quamobrem vos rogamus, & obtestamur, vt ab ista tyrannide remoti, sua singulis Domino sacratis locis sine dilatione reddatis: ita vt nihil ex his apud vos retineatis, nisi quæ sorte propria voluntate rectorum quorundam sacrorũ locorum legaliter acquisistis, ita vt etiam illa sub omni integritate restituatis, quæ simplicitate vel desidia faciente rectorum venerabilium locorum de alijs, quæ sunt semper in vsu & iure perenni sacratis locis collata, vos constat ordine non bono tulisse, & hactenus contra Domini leges illa possidere probamini. Similiter autem & de his hortamur à vobis fieri, quæ Reges quomodocunque à sanctis locis aliquo tempore abstulerunt, & vobis in beneficium contulerunt, quod iustum non fuit, nec est; & quisquis hæc sibi vindicat, Dominum inde sine dubio habebit iudicem & vltorem. Quod si qualescunque rapaces & violenti nisi corrigant, si non humano nunc, certè quandoque diuino iudicio districtissimè punientur: qua putatis pœna mulctandi sunt, qui contra Dominum ipsum magna mala perpetrare, manifestissime comprobantur? Denique non ..... huc ad moderni, non solùm minimè à pijs Domino dicatis locis * ..... verum etiam ex suis proprijs nonumera conferebant. Adeò vt ..... sancta loca eo cum suis partibus cum Domini auxilio dedicatissimi, & eorum ..... ampliata, quos si in largitionibus imitari non vultis, saltem quæ Domini sunt ..... violenter auferre nolite. Si enim de palatio Regis aliquid ..... valet regaliter impunitus: quanto minus

*£ auferebant.

ab ædibus Domini, qui est Rex Regum & Dominus dominantium, ea quæ ipsius sunt violenter vsurpat, eius valet ..... non subsequente correctione iudicium, siue pœna poterit exilire ..... Itaque quoniam horrendum est incidere in manus Domini viuentis, admonemus vos & hortamur, & tanquam diuina præsentia protestamur, vt res Ecclesiarum, quas iniustè retinetis, eisdem sanctis locis sine percunctatione & mora reddatis. Et de inceptis nec cas, nec alias à pijs locis surripere præsumatis. Si quis autem vestrum nos audire contemptcrit, & quæ salubriter suadere vobis nitimur, obedienter perficere, ac fine dilationis studio minimè obseruare curauerit: omnipotentis Dei & beatorum Apostolorum, præcipuè Petri & Pauli auctoritate, quos in nobis contemnit, simul per eos & nostræ mediocritatis sententia venerandi corporis & pretiosi sanguinis Domini nostri Iesu Christi communione penitus priuatus existat: si autem resipuerit, & his, quæ per huius epistolæ textum dicimus obedire studuerit, & communionem Christi mysteriorum, & benedictionis gratiam, & salutem consequatur æternam. Iubeo vos in Christo bene valere. Data mense Decembrio Indictione 15.

DECEM CALVMNIAS A GRAECIS OBIECTAS NICOlaus Papa refutat.

Extat apud Baron. an. 867. n. 64.

1 VOdad Sabbati iciunium, vetus fuit ista inter Latinos atque Græcos controuersia ab ipso fermè exordio nascentis Ecclesiæ, post obitum videlicet Apostolorum, tu verò consulas quæ fusius primo Tomo Annalium scripta sunt.

2 Quòd Spiritum sanctum à Patre procedere negarit omninò Latina Ecclesia, apertissimum mendacium est. Quod autem dixerit à Patre & Filio procedere, sincerissima veritas est, à maioribus omnibus, à Damaso incipiendo, Romanis Pontificibus & aliis asserta.

3 Quòd custodiens in sacris ordinibus cælibatum Occidentalis Ecclesia damnet nuptias, manifesta calumnia est. Nam clericorum cælibatum antiquissimum fuisse in Ecclesia tam occidentali quam orientali, à temporibus Apostolorum seruatum, suo loco superius euidentissimè demonstratum est; ac pariter declaratum, quam desipuerint Græci à tempore sextæ Synodi, commenticijs appositis canonibus coniugium sacrorum ministrorum admittentes.

4 Quòd alicubi concessum presbyteris, vt baptizatorum frontes liniant chrismate, ex magna causa sit dispensatũ: in contrarium planè esse vsum, ostenditur.

5 Quòd vtatur Ecclesia Occidentis aqua pro chrismate, omnium testificatione est manifesta calumnia.

6 Quòd in Quadragesima caseo vel ouis Occidentales vtantur Ecclesiæ, calumnia est, cùm in Italia nunquam in vsu fuerit; transmontes tamen id ex magna causa alicubi apparet esse concessum. Sed in his diuersarum Ecclesiarum tam in Oriente quam in Occidente absque scrupulo læsæ Catholicæ fidei, diuersas fuisse consuetudines, ex antiquis Theologis superius est fusius disputatum.

7 Quòd super altare vna cum corpore Christi offeratur agnus, tempore Paschatis, est manifesta calumnia.

8 Quòd clerici Occidentales barbas radant, ridenda potius quam confutanda schismaticorum insania, de quo pristino vsu ab exordio Ecclesiæ nascentis Romæ recepto, suo loco superius pluribus est pertractatum.

9 Quòd diaconi non suscepto presbyteratu transeant ad Episcopatum: calumniam esse, Canones Occidentalis ecclesiæ manifestant.

10 Quòd libellus fidei exigeretur ab illis à Legatis Apostolicæ Sedis: quod cum nunquam antea vsurpatum sit, pro monstro haberi debet, sicut vt ab eorum Patriarcha ad Christi fideles decretales scriberentur Epistolæ.

EPISTOLA XVII. NICOLAI PAPÆ AD Carolum Regem:

Per quem curari petit, vt Helletrud. filia Lotharij Imp. & viduæ relictæ Berengarij Comitis restituatur illa bona, quæ Lotharius Rex eidem abstulerat.

Ex Cod. biblioth. S. Maximi sup. Mipresnet. *Eitaque.

NIcolaus Episcopus seruus seruorum Dei, dilecto filio Carolo glorioso Regi.

Litteris tuis cognouimus, de Helletrude Berengarij Comitis quondam relicta, nobis pernotuit, Hlotharij videlicet Regis præsursis annihilatam, eiusdemque præiudicia fore perpessam. Apostolatui nostro hæc* atque alia suggessit, quo eidem Hlotharios Apostolicis exinde mitteremus litteris monita, & vobis, dilectissime fili, fratrique vestro Hludouico excellentissimo Regi, nostram dirigeremus epistolam; quatenus vobis succurrentibus atque fouentibus, ipsa proculdubio vidua ad perfectam de suis rebus perueniret iustitiam: quoniam non solum prædia à genitore suo Hlothario Imperatore per testamentum largita sustulit, sed etiam proprietates eius à parentibus suis sibi, præfatæ Helletrudi, dimissas colludiosè surripuit, eisdemque sanctæ Dei Ecclesiæ infideles Northmannos paganos beneficiali more sinè donauit. Nos verò iam dicto Hlothario nepoti vestro Apostolicas litteras mittere nequiuimus: quia pro nefarijs & * inceris negotijs ab illo abolendis, planè vobis auditis, excommunicatum habemus.

*Efficitur

Sed excellentiæ vestræ ineffabili dilectioni colendæ, poscendo, dilectissime fili, dirigimus, vt pro reuerentia Apostolorum principum, ad quos quasi refugium faciens, rogauit ipsa scriptis iustitiam, & pro eo quod iure agnationis, siue maioris natu vos à talibus illam decet coercere illicitis, super his per vestrum Missum, aut epistolam, tam ex nostra sanctione iubendo, quàm ex vestra parte rogando, faciegum auctoritate monendo, iam sæpedicto regi mittere * studetote. Etsi vos forte vna cum fratre vestro Hludouico glorioso Rege coniuncti, eundem nepotem vestrum quæque pro causa fororis suæ, vt credimus, fuerit is allocuturi quæ sumus affati, vt huius crebro fatæ viduæ Helletrudis causam tam de proprijs, quam de beneficijs, per restantem nam à iam dicto Hlothario Augusto quondam concessis, nulla officiente occasionis ratione, vsque ad finem perducatis, vt cum Deo fauente, à priore nauo fuerit correctus illius fœminæ causa, hæc restituat, & vt ne adiciat iniquitatem super iniquitatem in regno suo, sed faciat iustitiam suam abundare, quoniam quidem Regum examina decet omnibus subuenire, præcipuè viduis, quarum iudex Christus est.

*I. studea tis.

Itaque huius instar epistolæ epistolam de hac causa nunc, ceu vobis, aut secus, Hludouico fratri vestro* imò direximus. Dolemus oppido, pro talibus, eminentissime Rex, prædia Christi fidelium quoquo modo tollentibus, & Christi Regis infidelibus beneficiali more donantibus. Interea rogamus vt quidquid perfectionis consultu super his vestra perfecerit excellentia, scriptis per singula Apostolatui nostro non dedignetur vestra intimare regalis magnitudo. Excellentiam vestram nunc & semper bene valere optamus in Christo.

EPISTOLA XVIII. NICOLAI PAPAE ad Ronolardum Episcopum.

De pœnitentia patris, qui tres filios proprios occiderat.

Ex Bibl. Nic. Fabri Paris.

NIcolaus Episcopus seruus seruorum Dei Reuerendissimo & sanctissimo Ronolardo Episcopo.

Dominici gregis curam cælesti dogmate plenam ita conuenit Episcopis obseruare, quatenus pro suscepti ouilis neglectu aliquod periculum non incurrant. Vndique etenim venientes admodum plurimi, suorum facinorum proditores, quantum dolorem inferant pectori nostro, plus singulis reminiscimur, quam calamo scribi queat. Inter quos videli-

cet

ce tiſtum Cumarum ad Apoſtolorum Limina feſtinaſſe cognoſcite; & pœnitentiæ modum, pro perpetrato trium filiorum homicidio ſibi impoſitum manifeſtaſſe. Quorum quædam temperauimus, eo quod ſuffragia Apoſtolorum Principis, nutritoris noſtri, poſtulare dubitò feſtinauit. Nam eundem ad beati Archangeli oraculum ire volentem, inſtantia temporis reuocauit: atque conſtitutionis ſibi impoſitæ modum continentem epiſtolam veſtræ ſanctitati deſcribendam Apoſtolica ſolicitudo tranſmiſit. In ea igitur, hoc eſt in iſta, ita ſtatutum eſt; vt triennio ante fores Eccleſiæ pro peccatis ſuis oraturus conſiſtat, & deinde inter auditores permaneat quadriennio; vt ſeptem annorum curricula abſque communione Dominici corporis & ſanguinis ducatitia quidem, vt in omnibus diebus vitæ ſuæ carnem non manducet. & in iſto ſeptimo vnum non ſumat, niſi diebus Dominicis, & feſtiuitatum: ab inde quinquennio tribus diebus per ſeptimanam à vino abſtineat; vt duodecim annis quantitas pœnitentiæ extendatur. Liceat itaque illi vxorem propriam non deſerere, ne fortè incidat in adulteriũ, & pro occaſione vniusdelicti, præcipitet fragilitate carnis in pelus. Conceſſimus enim ei calceatum ad vos peruenire: & deinde triennio diſcalciatum ire debere; & veſtimentis ſecundum qualitatem temporis, & aëris temperiem indui, atque lacte perfrui.

Cæterùm verò ita actus ipſius diſcernentes, per omnia conſiderate atque diſponite, quatenus & Euangelica miſericordia in illo agnoſcatur, & canonica auctoritas conſeruetur. attamen permittimus eum caſeum ſumere, atque poſſeſſionem ſuam habere, & poſt ſeptimum annum, vſque ad diem mortis per ſeueret in iam dicta pœnitentia, atq; arma, niſi contra paganos, non ſerat. optamus ſanctitatem veſtram in Chriſto bene valere.

SEQVVNTVR DECRETA SEV RESCRIPTA NICOLAI Papæ I. Ex Gratiani volumine in vnum collecta per Ioannem Cochleum, & in viginti Titulos diſpartita.

De conſtitutionibus Eccleſiæ.
Tit. I.

Di.10. c.1. epiſcopis in Concilio apud Conuicinium congregatis. Di.12. Ridiculum

IMperiali iudicio non poſſunt iura Eccleſiaſtica diſſolui: Nec poſſunt Imperatorum leges Euangelicis & Apoſtolicis, atque canonicis decretis, quibus poſtponendæ ſunt, inferre præiudicium.

2 Ridiculum eſt, & fatis abominabile dedecus, vt traditiones, quas antiquitas à patribus ſuſcepimus, infringi patiamur.

De conſuetudine. Tit. 2.

Diſt. 8. c. mala. Di. 12. Scit Michaeli. imp. Di. 11. Denique.

1 Mala conſuetudo non minus, quam pernicioſa corruptela, abijcienda & vitanda eſt.

2 Nihil obſunt ſaluti credentium diuerſæ pro loco & tempore conſtitutiones vel conſuetudines, ſi illis canonica non obſiſtat authoritas.

3 Illi qui ante nos fuerunt, prouidam in Eccleſijs conſuetudinem tradiderunt, hodieque in Romana Eccleſia (quæ magiſtra eſt omnium Eccleſiarum) imprætermiſſè ſeruatur, ita vt nullus ſacerdos, maiore ſuo non innuente conſacerdote, cuiuslibet rei benedictionem dare nitatur? Sed & anteriorſtans ad pronunciandam aliquam lectionem, benedictionem quidem poſtulat, ſed ei quilibet inferior non audet benedicere: quia in epiſtola ad Hebræos legimus, quod minor à maiore benedicitur. Heb. 7.

De Iudicijs. Tit. 3.

1 Inferior ſedes potiorem abſoluere, aut iudicio ligare non poteſt, nec proprijs diffinitionibus ſubiugare. Ibidem c. Inferior.

2 Filios circa ſpiritualem patrem; vt diſcipulos erga magiſtrum, ita deuotos ac ſobrios eſſe decet, vt nulla penitus teneritate ad eorum vitam diiudicandam, nec ſaltem tenuiter reprehendendam, profiliant. Ibidem. c. Nolite.

3 Non poteſt quiſquam rite ab his, qui inferioris ordinis vel dignitatis ſunt, iudicialibus ſubmitti diffinitionibus. Vndè ſactum eſt, vt in Concilio epiſcoporum nullus in Marcellinum Papam, qui tempore Diocletiani & Maximiani Auguſtorum idolis compulſus ſacrificauerat, ſed poſtea inſignis martyr effectus eſt, ſententiam proferre auſus fuerit, dum ei ſæpiſſimè omnes dicerent: Tuo ore iudica cauſam tuam, non noſtro iudicio. Et iterùm: Noli audire in noſtro iudicio, ſed collige in ſinu tuo cauſam tuam, &c. Ibi. c. Nũc au.

4 Acephalum liquet eſſe Concilium, vbi de tanta perſona agitur, & maiorum non expectatur ſententia, cùm & in cauſa clericorum inferioris gradus, ſollus epiſcopi fuit iudicium tantum modò poſtulandum fit. Ibid. c. ſequenti.

5 Intantum hanc præſumptionem ſanctiſ patres apud Chalcedonem deteſtati ſunt, vt Dioſcorum Alexandrinum antiſtitem, inter cætera idcircò potiſſimùm ſine vlla reſtitutione damnauerint, quòd ponens in cælum os ſuum, linguà eius tranſeunte ſuper terram, excommunicationem in ſanctũ Leonem Papam dictauit. Ib. c. ſeq.

6 Omnes leges tam Eccleſiaſticæ quam vulgares & publicæ præcipiunt, vt omnia ſibi ablata reſtituantur ei, qui ſuis eſt rebus expoliatus. Pſal. 72. 1. q. 1. c. 2. Catolo regi Francorum.

7 Quod ſuſpecti & inimici, iudices eſſe non debeant, & ipſa ratio dictat, & plurimis probatur exemplis. Nam quid gratius & amabilius dare quis inimico poteſt, quàm ſi eiad impetendum commiſcrit, quem lædere fortè voluerit? 3. q. 5. c. ſi. Michaeli Imp.

8 Reuera iuſtus mediator non eſt, qui vno litigante, & altero abſente, amborum emergentes lites decidere non formidat. 3. q. 9. Reuera.

9 Indicas Hermannum epiſcopum ſuper quibuſdam frequenter fuiſſe accuſatum, pro quibus, quia ex parte ipſius perſona deeſt, nos vni parti ad diſcrimen alterius credere pro culdubiò non poſſumus. Ibidem. c. Indicas.

10 Neceſſe eſt ſecundum ſacrarum ſcripturarum documentum, ac ſecundum iuſtitiæ tramitem, & accuſatum & accuſatorem ſimul adeſſe, & vnam partem, quantacunque & qualicunque prædita ſit authoritate, ſic prorſus audiri, vt alteri parti nullum præiudicium irrogetur. Ibem. c. ſi. forte.

11 Hæreticis non licet accuſationes contra orthodoxos epiſcopos pro Eccleſiaſticis facere negotijs. Hæreticos autem dicimus, tam eos qui olim ab Eccleſia proiecti ſunt, quàm qui poſt hoc à nobis anathematizati ſunt. Præter hos autem & eos, qui fidem quidem ſanam negant vel ſimulant confiteri. 4. q. 1. c. 2. Michaeli. Imp.

12 Contra ritum eccleſiaſticum, contraque venerandas leges producitur accuſator vel teſtis de imperialibus ædibus, & cui imperari poteſt, ad falſum dicendum, teſtimonium adhibetur. ſiunt ſuſpecti, iudices: & lupi, cuſtodes. 4. q. 4. c. ſi.

13 Quod benè ſemel definitum eſt, & interpoſitis iuramentis deliberatum, nulla debet iteratione (niſi ſortaſſis vbi fuerit maior authoritas) retractari. 6. q. 4. Quod benè. Carolo regi Francorum.

14 Ait Cœleſtinus papa, Orientalibus epiſcopis ſcribens: Si quis ab Epiſcopo Neſtorio, vel ab aliis qui eum ſequuntur, ex quo talia prædicare cœperunt, vel excommunicatus vel exutus eſt ſeu antiſtitis ſeu clerici dignitate, in noſtra hunc communione durare & durare manifeſtum eſt. Nec iudicamus eum eſſe remotum, quia non poterat quenquam eius remouere ſententia, qui iam ſe præbuerat ipſe remouendum. 24. q. 2. Ait. Michaeli Imp. Auguſt.

15 Hiſtoria Eccleſiaſtica, ab Euſebio Cæſarenſi epiſcopo conſecta, de muliere quadam quæ de caſtitate à marito accuſabatur, ait: Præceptum eſt ab Imperatore, lege lata, vt primò permitteretur ei rem familiarem liberè diutius ordinare, tunc demum reſponderet obiectis. Hoc omnes leges tam Eccleſiaſticæ quam vulgares publicæque præcipiunt. 31. q. 1. Hiſtoria. Carolo regi Francorum.

Si autem de mulieribus & secularibus viris hæc constituta sunt, multo magis Ecclesiasticis hominibus & sacerdotibus sunt concessa.

16 Siue de coniugij fœdere siue de adulterij crimine iudicium agitandum sit , nulla ratio patitur, Tebergam cum Lotharioposse inire certamen , nisi prius ad tempus fuerit reddita suæ potestati, & consanguineis propris liberè sociata. Itaque etiam locus prouidendus est, in quo nulla vis multitudinis formidetur, ne sit difficile testes producere vel cæteras personas, quæ tam à sanctis canonibus , quàm à venerandis Romanis legibus in huiusmodi controuersijs requiruntur.

Ib. c. Siue. Eidem.

DE ROMANA ECCLESIA & sede Apostolica. Tit. 4.

1 Omnes, siue Patriarchæ cuiuslibet apicem, siue metropolis primatus, aut episcopatuum cathedras, vel Ecclesiarum cuiuscunque ordinis dignitatem , instituit Romana Ecclesia. Illam verò solus ipse fundauit , & supra petram fidei mox nascentis erexit, quibeato Petro, æternæ vitæ claui gero, terreni simul & cœlestis Imperij iura commisit.

Di. 22. c. 1. Mediolanensibus.

Matt. 16.

2 Si quis pecunia, vel gratia humana , aut populari seu militari tumultu, Apostolicæ sedi sinè concordi & canonica electione cardinalium eius Ecclesiæ ac deindè sequentium clericorum religiosorum inthronizatur, non Papa vel Apostolicus, sed Apostaticus habeatur. Liceatque cardinalibus & alijs clericis Deum timentibus & laicis, inuaforem illum anathematizare , & humano auxilio à sede Apostolica pellere.

Di. 79. c. 1. & c. si quis presuma. In Concilio præsidens.

Di. 97. c. fi Ludouico Imp.

3 Licet nunquam Apostolicæ sedis modus fuerit , absque dignatis apicibus vndecunque legationem suscipere, nos tamen sublimitatem vestram in nobilissimo viro ac strenuo legato vestro honorantes, eiusque gratuitatem & eloquiorum illius veridicas cognoscentes assertiones , nihilominus eum absque epistola vestra suscepimus.

4 Per principalem beatorum Apostolorum Petri & Pauli dextram & potestatem & ius habemus , non solum in monachos, verum etiam in quosibet clericos de quacunque diœcesi, cum necesse fuerit, atque ecclesiasticis exigentibus opportunitatibus inuitare.

2. q. 1. Et 9. q. 3. c. per principalia Mithaeli Imp.

5 Arguta sapientia tua, materiam depositionis auduersus Rotardũ assumpsit, & ab itinere Apostolicæ sedis remouit, & continuatim Apostolicam sedem appellantem damnauit, & carcerali custodiæ mancipauit. Priuilegia tamen Apostolicæ sedis vos obliuioni tradere nullo modo debuistis , quibus venerandi canones iudicia totius Ecclesiæ ad hanc deferri iubent.

2. q. 4. Augusta, Rhemensi archiepiscopo.

6 Patet profectò sedis Apostolicæ (cuius authoritate maius, non est) iudicium à nemine fore retractandum , neque cuiquam de eius licere iudicare iudicio. Nec de eius iudicio canones vnquam præceperunt iudicari, sententiamque illius constituerunt non oportere dissolui , cuius potius sequenda decreta manduerunt.

6. q. 3 Patet Mithaeli Imp.

7 Authoritatem venerabilium prædecessorum nostrorum sequuti, & nominatim beatissimi Papæ & martyris Alexandri, quinti à B. Petro, ab omnibus iuramentis & cuiuscunque modi obligationibus, quibus illi fefe coacti violentia impotorum obligauerunt, absoluimus, & ne illa seruentur, vetuimus, tam Archiepiscopum Treuirensem , quàm eius præpositum, & omnes qui tunc temporis captî , fe illis quoquo modo obligauerunt. Neque vllam eos proinde infamiam vel calumniam, aut à suis bonis sequestrationem vnquam authore Deo & sanctis Apostolis & nostris prædecessoribus, sustinere permittimus, sicut per prophetam Dominus dicit : Dissolue colligationes impietatis, &c.

35. q. 6. c. 2. Episcopis Galliæ.

Esa. 58.

8 Nemini est de sedis Apostolicæ iudicio iudicare, aut illius sententiam retractare permissum, videlicet propter Romanæ Ecclesiæ primatum, Christi munere in B. Petro Apostolo diuinitus collatum.

17. q. 4. Nemini. Omnibus episcopis.

9 Si quis dogmata, mandata, interdicta, sanctiones vel decreta pro catholica fide vel Ecclesiastica disciplina, pro correctione imminentium vel futurorum malorum , à sedis Apostolicæ præsule falubriter promulgata contempserit, anathema sit.

35. q. 2. Si quis. Vniuersali synodo præsidens.

10 Sententiam Romanæ sedis non negamus posse in melius commutari, cum aut surrepturn aliquid fuerit, aut ipsa pro considerationeætatum vel temporum seu grauium necessitatum, dispensatione quædam ordinare decreuerit: quoniam & egregium Paulum Apostolum dispensatorie leginus quædam fecisse, quæ postea reprobasse legitur. Quod tamen obseruandum est, quandò illa Romana videlicet Ecclesia, disertissima consideratione fieri delegerit : non quandò ipsa quæ bene fuit diffinita, retractare voluerit.

15 q. 9 Sententiam. Michaeli Imp.

11 Ecclesia, id est, catholicorum collectio , quomodo sinè Apostolicæ sedis institutiue nutu, quando iuxta sacra decreta, nec ipsa debet absque præceptione Papæ basilica nouiter construi , quæ ipsam catholicorum intra semet ample cti caterua m dinoscitur?

De consecratione eccles. fin. c. Cæro & plebi Viennen. eccles.

DE DECRETIS ROMANORVM Pontificum. Tit. 5.

1 Quod à sedis Apostolicæ rectoribus plena authoritate sancitur, nullius consuetudinis occasione remouetur.

Di. 11. c. 1. Michaeli Imp.

2 Si Romanorum pontificum decreto, cæterorum opuscula tractatorum approbantur vel reprobantur, ita vt quod verè sedes Apostolica probauit, prohdiè teneatur acceptum : & quod illa repulit, hactenus ineficax habeatur: quanto potius ea quæ ipsa pro Catholica fide, pro sanis dogmatibus, pro varijs & multisfarijs Ecclesiæ necessitatibus & fidelium moribus diuersa tempore fcripsit, omni honore debent præferri, & ab omnibus prorsus in quibuslibet necessitatibus vel opportunibus, discretione vel dispensatione magistra, reuerenter assumi, &c.

Di. 19. c. 1. Archiepiscopus & episcopus per Galliæ constitutiã.

3 Si decreta Romanorum pontificum non habetis, de negligentia atque incuria estis, redarguendi . Si verò habetis, & non obseruatis , de temeritate estis corripiendi & increpandi.

Di. 20. c. fi Cleto Constantinopolitano.

DE IMPERATORIBVS Tit. 6.

1 Imperator suis reipub. quotidianis administrationibus debet esse contentus, non vsurpare, quæ sacerdotibus Domini solum conueniunt.

Di. 10. c. 1. Michaeli Imp.

2 Vbi legistis, Imperatores antecessores vestros synodalibus conuentibus interfuisse , nisi fortè in quibusdam vbi de fide tractatum est, quæ vniuersalis est, quæ omnium communis, quæ non solum ad clericos , verum etiam ad laicos & ad omnes omninò pertinet Christianos?

Di. 96. c. 1. Vbinam. Eidem.

3 Denique hi quibus tantum humanis rebus, non diuinis, præsse per missum est, quomodò de hisper quos diuina ministrantur, iudicare præsumant, penitus ignoramus.

Ib. c. seq. Denique. Eidem.

4 Mediator Dei & hominum, homo Christus Iesus, i dem rex & pontifex, actibus proprijs & dignitatibus distinctis officia potestatis vtriusque docuit, vt Christiani Imperatores pro æterna vita pontificibus indigerent, & pontifices pro cursu temporali tantummodò rerum imperialibus legibus vterentur: quatenus spiritualis actio à carnalibus distareret incursibus, & Deo militans, minimè se negotijs secularibus implicaret: ac vicissim non illæ rebus diuinis præsidere videderetur, qui esset secularibus negocijs implicatus.

Ibid. c. Cũ ad verum Eidem.

5 Satis euidenter ostenditur, à seculari potestate nec soluti prorsus, nec ligari pontificem, quem constat à pio principe Constantino Deum appellatum, cùm nec posse Deum ab hominibus iudicari manifestum est.

Ibi. c. seq. Satis. Eidem.

6 Non quales sacerdotes Domini sunt, fed quid de Domino loquantur, est vobis magnoperè præuidendum. Nec in vicarijs beati Petri Apostoli vobis est attendendum quid sint, fed quid pro correctione Ecclesiarum, quid pro falute vestra fatagant. Nec enim illos dicere is inferiores scribis & pharisæis, fedentibus super cathedram Mosis, de quibus Dominus præcepit, dicens: Quæcunque dixerint vobis, facite, &c.

1. q. 1. Non quales. Eidem.

Matt. 23.

DE REGIBVS, Tit. 7.

1 Relatum est nobis , quod quicunque ad episcopatum in regno tuo prouehẽdus est, nõ nisi fauentem tibi permittas eligi.

Di. 63 Post. Lothario Reg.

eligi. Idcircò Apostolica authoritate, sub diuini iudicij obtestatione, inlungimus tibi, vt in Treuirensi vrbe & Agrippina Colonia nullum eligi patiaris, anteqs relatum super hoc, nostro Apostolatui fiat.

2 q 1. Quæ Lotharius rex nepos vester fecit, accusationem nó indigent. Manifesta enim sunt, teste Apostolo, opera carnis, fornicatio, immunditia, &c. In manifestis enim calliditate accusantium non opprimitur reus, nec tergiuersatione propriú crimen celatur, cùm culpa sub oculis omnium sponte se ingerat, atque ideò in talibus iudiciaria ordo non requiritur.

Ibid c 6in. Scelus quod Lotharius rex (si tamen rex veracitatem dici possit, qui nullo salubri reginæ corporis appetitus refrenat, sed lubrica eneruatione magis illicitis eius motibus cedit) in duabus scilicet fœminis Teberga & Gualdrada cómisit, omnibus manifestum est: sed dudum Episcopos * Teugualdum & Gunthariam, in tali facto eum habuisset tutores atque fautores, penè totus orbis vndique ad limina seu sedem confluens Apostolicam, referebat. Igitur decernente nobis cú sancta synodo in præsentia depositi, & ab officio sacerdotali excommunicati, atque à regimine episcopatus alienati indubitanter existunt.

11. q. 3. Præcipue Lothario regi. 4 Præcipuè Gualdradæ pellicis tuæ, & dudum à re pudiatæ, communionem declina. Excommunicata est enim, & vsque ad præsentiam nostram ab omni contubernio Christianorum sequestrata. Quamobrem cauendum est, ne cum ea pari mucrone percellaris sententiæ, ac pro vnius mulierculæ passione vinctus & obligatus, ad perenne traharis exitium.

Ibi. ex. Ita corporis. Eidem. 5 Ita corporis tui motibus cedere consensisti, & relaxatis voluptatum habenis, temetipsum in lacum miseriæ & inlutum fœcis prohibitum deiecisti, vt qui positus fuerasin gubernatione populorum, effectus fis ruina multorum. Probat hoc Teugualdi & Guntharij dudum Episcoporum legitimus casus, qui pro eo quod te minimè competenter erudierint, quinimmò quia præuaricationem tuam argumentis suis tegere, & sub quadam iustitiæ specie fucatis quibusdam exquisitis adinuentionibus æquitatem obruere studuerunt, nostra sunt Apostolica depositi authoritate, & ab omni episcopatus regimine regulariter sequestrati.

Ibi. Excellentissimus. Hincma. to Rhemorum Archiepiscopo. 6 Excellentissimus rex Carolus Apostolatum nostrum consuluit, quid agendum sit de his qui cum Engeltruda sæpè damnata communicant fœmina: quoniam eam cum communicatoribus suis & fautoribus pari vinculo anathematis constat esse adstrictam. Quapropter nunc beatitudini tuæ iungimus, vt super hoc nostra authoritate fretus, curam de his sumere studeas. Et quia doctæ diuinitus sanctitas tua valdè nouit, aliud esse ex necessitate, aliud ex ignorantia, atque aliud quod de studio delinquitur, istudque posterius duobus principibus districtius esse puniendum: idcircò solerter inuigilet, & cauta districtione singulorum modos dijudicet: quatenus qui ex necessitate aut ignorantia delinquunt, authoritate nostra per te absoluantur. Illos autem qui studio fuo obligantur, & contemptui interdicta nostra posse ponunt, nonnisi digna satisfactione præueniente, volumus à te prorsus absolui.

24. q. 3. Annó Lotharij regi. Gen. 6. 7 An non districtæ vltione seriendus es, qui in duabus vxoribus adulterium Lamech & flagitium imitatus esse dinosceris? Quod Dominus nonnisi post septuaginta septem generationes suo salutifero aduentu deleuit, cùm Cain fratricidium septima generatione aquis abolitum sit cataclysmi, id est, diluuij.

DE PATRIARCHIS ET ARchiepiscopis. Tit. 8.

Di. 93. episcopus. Iohannes Rauennati archiepisc. 3. q. 6. Hæc qui e pe. Salomoni regi Britonum. 1 Episcopos per Æmilium non consecres, nisi post electionem vel consensum cleri & populi.

2 Hæc est ordinatio Dei patris tui, & hæc est lex Ecclesiæ matris tuæ, videlicet, vt ómnes Episcopos regni tui ad Turonensem Archiepiscopum mittere non detrectes, ipsiusque iudicium postulare non dedigneris. Ipse est enim metropolitanus, & ómnes episcopi regni tui, suffraganei eius sunt, sicut conscriptiones prædecessorum meorum euidenter ostendunt. Neque enim Ecclesias Dei per discordias regum diuisionis aliqua damna pati necesse est, cùm (quantum ex se est) pacem quam prædicant, seruare studeant in inuicem & in omnes.

3 Conquestus est Apostolatui nostro frater noster Sigebodus Archiepiscopus Narbonensis, quod clericos suos (contra inuito) ad iudicium tuum venire compellas, & de rebus ad ecclesiam fuam pertinentibus, eo inconsulto, quasi iure patriarchatus tui disponas: Cùm hoc neque antiquitas (cui sancti patres sanxerunt reuerentiam) habeat, & authoritas sanctorum canonum penitus interdicat, niti fortè pro causis, quæ apud se terminari non possunt, ad te quasi ad Patriarcham fuum prouocauerint per appellationes, vel si episcopus suus decesserit, res Ecclesiæ suæ iudicio tuo dispensare voluerint. Primates enim vel Patriarchas nihil priuilegij habere præ cæteris episcopis, nisi quantum sacri canones concedunt; & prisca consuetudo illis antiquitus contulit, diffinimus.

11. q. 1. Teugaudú Omnibus episcopis Galliæ & Germaniæ 4 * Teugualdum Treuirensem & primatem Belgicæ prouinciæ, & Gunthariam Agrippinæ Coloniæ Archiepiscopos, nunc coram nobis & sancta Synodo sub gestorum insinuatione, qualiter causam Lotharij regis & duarum mulierum eius, Tebergæ scilicet & Gualdradæ, recognouerint & iudicauerint, scriptum super hoc propriis manibus roborantí offerentes, & sententiam quam à fede Apostolica in Engelrudam vxorem Bosonis, sanctissimus frater noster Archiepiscopus Mediolanensis Thado & cæteri Coepiscopi nostri petiuerunt emiserunt, & nos diuino fucceni zelo, iub anathematis satisfactione canonicè protulerimus, publicè se viua voce violasse confitentes: in quibus omnibus inuenimus eos Apostolicas atque canonicas sanctiones in plurib. excessisse, & æquitatis normá nequiter temeráisse: ab omni iudicamus sacerdotij officio manere penitus alienos. Ideò Idcirco sancti spiritus iudicio, & beati Petri per nos authoritate; episcopatus exutos regimine consistere diffinimus.

De Sacris Ordinibus, Tit. 9.

Di. 23. præterea. Rodulpho Bituricen. archiepiscopo. 1. q. 1. Statuimus. c. 1. 1 Quæ in consecrationibus & ordinibus obseruanda sint, beati Innocentij Papæ canonica decreta, præsertim principia paginæ ad Decentium Eugubinum episcopum emissę, affatim edocebunt.

2 Simoniaci simoniacè ordinati vel ordinatores, secundum Ecclesiasticos canones, à proprio gradu decidant. Simoniaci quoquè simoniacè à non simoniacis ordinati, similiter ab officio malè accepto remoueantur. Simoniacos autem nó simoniacè à simoniacis ordinatos, misericorditer per manus impositionem pro tempore necessitate in officio concedimus permanere.

De Episcopis. Tit. 10.

Di. 34. c. 1. Aluino archiepiscopo Iauenensi. Di. 41. c. 8. Michael. Imp. 1. Cor. 9. 1 Episcopi ab omni bestiarum vel volucrum venatione penitus alieni existere, & ab immoderata filarum fuarum familiaritate, vndè mala oriatur fama, abstinere debent. Nullum enim sanctum (vt ait beatus Hieronymus) venator eum legimus.

2 Episcopis dispensatio cœlestis seminis iniuncta est. Væ si non sparserint, væ si tacuerint, sicut vas electionis formidat & clamat.

6 q. 3. Denique. 3 Si quælibet ambiguitas vel aliqua fortasse super Suffragij examinatione vel Episcopatus abrenunciatione oborta fuisset contentio, ex more ad sedem Apostolicam referri conuenerat, & nostra his omnibus debuerunt cuncti decreta penitus expectare. Quod quia omissum est hactenus, dolemus. Dilectissimi, igitur, gloriam vestram vestram vehementer effligito, vt iam dictus Suffredus episcopus proprio restituatur episcopio: & hic, si allquid reprehensione dignum gessit, postea vel correctione vel digna animaduersione diffinietur.

7. q. 1. Pontifices. Aluino Iauenensi archiepiscopo. 4 Pontifices qui alíquá occupantur infirmitate vel ægritudine abijcíendi non sunt: nec alij in loco eorum consecrandi sunt, nisi ex hac fuerint luce subtracti. Quod si de ministerio sibi concesso conqueruntur, quæ licita sunt, facerdotes explebant. In his verò quæ his præsumere non licet, vicinorum vsq; ad recipiendam sanitatem episcoporum auxilia subrogentur.

Ibid. e. eodem. Eidem. 5 Episcopos verò, qui Dominici gregis suscipiunt curam atque solicitudinem, ab administratione eorum discedere non oportet: vt accepti talenti pulchritudo non de-

leatur, sed certamen eorum ſalubriter augeatur, & triplicetur fructus.

Ibi. e. Seiſcitatis. Humifido Morinefis eccleſiæ epiſcopo.

6 Sciſcitaris, verum cùm à Normannis de Epiſcopio depellaris, debeas decæterò in monaſterio conuerſari. In quo ſcias chariſſime frater, quod ſi pernicioſum eſt proetam in tranquillitate nauim deſerere, quanto magis in fluctibus? Vbi non dicimus, quòd perfecturum non fugiamus (maxime quæ paganorum) inſidias, cùm ad tempus ſæuiunt, & ob multitudinem delictorum noſtrorum nocendi facultatem diuinitus aſſequuntur, præſertim cùm eis prodire vltrò non debeamus, & multos prophetas & Apoſtolos, ipſum quoque Dominum huiuſmodi fugiſſe inſecutores, luce clarius conſtet: ſed quod præcipiuè nos, qui tanquam arietes ducatum gregib. præbemus, immò qui & horum paſtores ſumus, Deo authore, cum eis in periculis pro viribus perſiſtere pro certo cõueniat. Et cum trãquillitas reddita diuina fuerit pietate, ſopitaque ſurentium inſeſtatio, mox gregem perquirere, & in vnum colligere, & eius animos cæleſtis patriæ pace potiſſimũ ſecuritate prædicata, ſurſum erigere debemus.

21 q. 8. Repræhẽſibile Carolo re gi Francorum.

3 Tim. 2.

7 Repræhenſibile valdè conſtat eſſe quod ſubintulliſti, dicendo, Maiorem partem omnium epiſcoporum die noctu que cum omnibus aliis fidelibus tuis contra piratas maritimos inuigilare, & ob id epiſcopi impediantur venire: cum militum Chriſti ſit, Chriſto ſeruire: milites vero ſeculi ſeruiant ſeculo, ſecundum quod ſcriptum eſt. Nemo militans Deo, implicat ſe negotijs ſecularibus, Quod ſi ſeculi milites militiæ ſtudent, quid ad epiſcopos & milites Chriſti pertinet, niſi vt vacent oratiõibus?

De conſe. Dt. 1. Porrò. Rodulpho Biturcenſi Archiepiſcopo.

8 Porrò GLORIA IN EXCELSIS DEO, ab epiſcopis in cœna Domini intra Miſſarum ſolennia more noſtro dicenda eſt. Pallio verò Apoſtolico eadem die vti, eſt illis licitum, quibus eſt ab Apoſtolica ſede permiſſum.

De Presbyteris. Tit. 11.

Diſt. 32. Nullus Omnibus epiſcopis. Dicto. Sacerdotes. Carolo at chiepiſcopo Mogũtino & ei⁹ ſuffrag. Ibid cap. Studeat. Otualdo coepiſcopo Quadrantino. 9. q. 2. Notum ſit. Geraldo Turonenſi archiepiſcopo.

1 Nullus miſſam audiat presbyteri, quem ſcit concubinam indubitanter habere aut ſubintroductam mulierem.

2 Sacerdotes ſi in fornicationis ceciderint laqueum, & crimin is manifeſtus ſiue oſtenſus ſit actus, ſacerdotij honorẽ habere non poſſunt, ſecundum canonicæ inſtitutionis authoritatem.

3 Si presbyter aliquem percuſſerit, non ad mortem, pro percuſſione prætentem agat, & aliquanto tempore à Miſſarum ſolennijs ſuſpendatur. Si verò qualicunque percuſſione eius, aliquis mortuus fuerit, nulla ratione miniſtrare ſacerdotis more debet: quoniam & ſi voluntatem occidendi non habuerit, ſuror tamen & indignatio in omnibus, & præcipuè in Dei miniſtris, multiplicitèr inhibetur atque damnatur.

4 Presbyter ijſte dicit ſe ſæpiſſis criminibus impetitum, & ab Eccleſia ſua non conuictum neque confeſſum, irrationabiliter fuiſſe eiectum. Nam tua diligentia per tres vices inquiſitione facta, nulla in ſe neq; de fornicationis crimine, neq; de homicidij cõfeſſione, dequib. impetebatur, reperiri potuit culpa. Idcircò magnoperè monemus reuerentiã tuã, vt quæ, te fortè ignorante, Gieziaca cupiditate perſecta eſſe videmur, tuus frater nitatis cenſura zeleri emendatione corrigantur, ſcilicet reſtituendo Eccleſiæ propriæ iam dictũ ſacerdotem, atq; ei reddendo tua pietate priſtinum, quem perdidit, honorem.

21 q. 2 c. fi. Ad conſul. ta Bulgarorum.

5 Sciſcitantibus vobis, ſiã ſacerdote, qui fuerit compręhenſus in adulterio, ſiue de hoc ſola fama relperſus eſt, debeatis communionem recipere necne, reſpondemus: Non poteſt aliquis quantumcunque pollutus ſit, ſacramenta diuina polluere, quæ purgatoria cunctarum contagionum exiſtũt. Qualiſcunque enim ſacerdos ſit, quæ ſancta ſunt, coinquinari non poſſunt. Idcircò ab eo, quotcunque iudicio epiſcoporum reprobetur, communio percipienda eſt: quoniam nulli bona adminiſtrando, ſe tantummodò lædunt. Fax accenſa, tibi quidem detrimentum præſtat, alijs verò lumen in tenebris adminiſtrat: & vnde alijs commodum exhibet, indè ſibi diſpendium præbet. Sumite ergò ab omni ſacerdote intrepidi Chriſti myſteria, quia omnia in fide Chriſti purgantur. Fides eſt enim, quæ hunc mundum vincit. Et quia non dantis meritũ, ſed accipientis ſit, dicente beato Hieronymo: Ad credendum omni animæ baptiſmus eſt perfectus, & in omni ſacerdote corpus Chriſti eſt perfectum.

17. q. 4. De presbyterorum Thadoni archiepiſcopo Mediolanenſi.

6 De presbyterorum flagellatoribus & occiſoribus, prędonibus ſcilicet, qui ſeculari brachio minimè coërcentur, iuxta præceptum Domini placet, vt fraterno amore conueniantur ſecundo & tertiò: Qui requiſiti, ſi te non audierint, conueniente Eccleſia, eos ſacra communione priuare: atque ſi in ſua obſtinatione permanentes, ſacerdotalia monita fortè contemperint, ab Eccleſiæ compage ſub anathematis interdictione reſecare, licentiam tribuimus.

De clericis. Tit. 12.

Dist 31. Decliſ. Odoni Vienen. archiepiſcopo. Di. 50. Cleneum. Otualdo coepiſcopo Quadrantino. Ibidem e. Hi qui accedunt.

1 Clericus, qui per ordines Eccleſiaſticos vſque ad ſubdiaconatum caſtè vixit, vxorem ducere non poteſt. Nulliſenim datur licentia, exceptis illis, quibus Eccleſiaſtica regula vxorem habere permittit.

2 Clericum, qui paganum occiderit, non oportet ad gradum maiorem prouehi, qui carere etiam debet acquiſito. homicida enim eſt. Nam diſcreti ſunt milites ſeculi à militibus Eccleſiæ, quibus militare ſeculo non conuenit.

3 Hi qui arborem incidere videntur, ſi contigerit, vt cadens arbor occiderit hominem, inculpabiles ſunt atque innoxij: quia nec voluntate eorum, nec deſiderio homicidium perpetratum eſt. Si verò aliqua culpa eorum vel neglectu, morientis hominis interitus cognoſcitur adueniſſe, abijciendi ſunt à gradu, & in ſacro ordine nullatenus ſuſcipiendi.

De votis monaſticis. Tit. 13.

Diſt. 27. Quod interrogaſti. Albino Vienneñi archiepiſcopo. 20. q. 3. Præſens. Omnibus Epiſcopis in regno Ludouici.

1 Fœmina quæ poſt obitum mariti ſui, ſacrum velamẽ ſuper caput ſuum impoſuit, & ſinxit ſe ſibi eodem velamine monialem eſſe, poſtea, verò ad nuptias redijt, debet pœnitentiam agere de illa tione nefanda, & reuerti ad id quod ſponte dit.

2 Præſens clericus, nomine Lambertus, vna cum patre ſuo nomine Atthо, quondam videlicet comite, nunc autem clerico, ad limina Apoſtolorum properans, adijt præſentiam noſtram, afferens qualiter idem pater eius in laicali adhuc ordine, in prædijs proprijs ædificaſſet duo monaſteria, voluntatem gerens, vt poſt ſuum deceſſum præſens eius filius Lambertus, in locum eius ſuccederet, quem inſtrateneram ætatem inter octauum & decimum annum conſtitutum, memoratus pater proprio arbitrio, ab ſque regulari inſtitutione, extra omnem illius voluntatem, cucullam induit. Igitur poſt quoddam ipſius temporis ſpatium (vt ipſe dicit) Salomon epiſcopus, cum quibuſdam alijs, abſque patris oblatione vel abbatis percepta benedictione, eundem Lambertum monaſticum habitum induere fecit (vt ferunt) Inuitum. Et ſub hac occaſione, paterna ſeu materna hæreditate à fratribus ſuis priuatum eſſe, atque contra omnem (vt dicitur eſt) voluntatem ſuam caſtra ordinis præfatum illum monachum permanere volunt. Et infra: Quapropter conſulte pſalmographi verba recolentes, quibus voluntariè le Deo ſacrificare pronunciat, & voluntaria oris ſui beneplacita fieri in cõſpectu Dei obſecrat, præſentem clericum nomine Lambertum, minimè debere exiſtimauimus ſub tali violentia fieri monachum. Quod enim quis non eligit, nec optat, profectò non diligit. Quod autem non diligit, facilè contemnit. Nullum ergò bonum, niſi voluntarium. Idcircò Dominus non ſerendam in via virgam, per quam violentia Illi inferatur, præcepit, &c.

Pſal. 39.

Mat. 10.

3 Vidua quidem, quæ capiti ſacrum velamen impoſuit, ſi inter cæteras velatas fœminas in Eccleſia orauerit, & oblationes cum illis obtulerit, ſi profeſſa eſt ſe in eodem habitu permanere, ſpondens nunquam religionis velamen depoſiturum, & religionis obſeruantia diſcedere non præſumat.

17. q. 1. Vidus. Carolo archiepiſcopo Mogũtino, & eius ſuffrag.

De laicis. Tit. 14.

Di. 28 c. fi. Ad conſul ta Bulgaro rum. Di. 96 In ſcripturis.

1 De presbyteris, vobis qui ſuſcitaſtis, nec iudicandum eſt, nec de vita eorum quicquam inueſtigandum, ſed Epiſcoporum iudicio, quicquid id ſit, eſt reſeruandum.

2 In ſcripturis narratur Conſtantinus Imperator dixiſſe, Verè ſi proprijs oculis vidiſſem ſacerdotem Dei, aut

aliquem

Ludouico II. Imp.

aliquem eorũ qui in monachi habitu circumamicti sunt, peccantem, chlam y dem meam expoliarem & cooperirem eum, ne ab aliquibus videretur. Hoc dicimus, cautos vos reddere cupientes, vt si de Domini facerdotibus (qui iure patres animarum dicuntur) aliquid contigerit vos audire, quod confusionem pijs mẽtibus ingerat, nõ infrunitũ, sed pudoratos filios Noe imitantes, patriam de reliquo verecundiam contegatis, vt affluenti (quemad modum & illi) benedictione repleri, moderante Domino, mereamini.

De Ecclesia. Tit. 15.

Gen. 9.

11. q. 1. ca. Nulla. Ex eius decretis. 12. q. 2. De tebus Adoni Viennen. archiepiscopo.

1 Nulla ædificia in atrio Ecclesiæ ponantur, nisi tantùm clericorum.

2 De rebus quæ semel Deo contributæ atque dicatæ sunt, & postea sub occasione concessionis principum à quibusdam inuadantur, atque diripiuntur, sanctimus vt priùs consulatis principem, ad refecandam tam præsumptiuam factionem: & cognoscendum, vtrum sit illius concessio, an iuasoris præsumptio. Quod si principis in ordinata fuerit largitio, & ipse princeps sit pro emendatione redarguendus: si autem inuasoris declaratur præsumptio, vsque ad emendationem, excommunicationis sit vindicta coercendus.

3 Sicut antiquitus à sanctis patribus statutum est, statuimus, vt maior Ecclesia per circuitum 40 passus habeat. Capellæ verò vel minores ecclesiæ, xxx. Qui autem confinia eorum confringere tentauerit, aut personam hominis, aut bona eius inde subtraxerit, nisi publicus latro erit, quousque emendet, & nisi quod rapuerit reddat, excommunicetur.

De baptismo. Tit. 16.

De consec. dist. 4. A quodam. Ad consulta Bulgarorum. cap. 104. Ad. a. 869.

1 A quodam Iudæo, nescitis vtrum Christiano an pagano, multos in patria vestra baptizatos asseritis, & quid inde sit agendum, consulitis. Hi profectò, si in nomine Trinitatis, vel tantùm in nomine Christi (sicut in Actibus Apostolorum legitur) baptizati sunt, vnum quippe idemque est, vt sanctus Ambrosius exponit, quia non illorum, sed eius est rebaptizari non debent.

Ob hunc Canonem Magdeb. Nicolaum I. erroris reddargunt: sed valde imperitè; Cum ille docuerit, in nomine Christi baptizare posse eadem ratione, qua Apostoli Act. 2. 8. 10. 11. & 19. de facto baptizarunt. Ita Suarez. t. 3. de Sacram. disp. 21. sect. 3. Bellarm. lib. 4. de Rom. Pont. cap. 12. Nicolaum falsa & erronea sententia non aliter, quam priuatum Doctorem adhæsisse ait. Quam sententiam omnes communiter Dd. amplectuntur.

Ib. c. Catechismi.

2 Catechismi baptizandorum, à sacerdotibus vniuscuiusque Ecclesiæ possunt fieri, sicut in hac sancta Romana Ecclesia (cui Deo auctiore ministerium exhibemus nostri famulatus) solenniter fieri comprobantur.

De pœnitentia. Tit. 17.

24. q. 2. De vito. Frontario archiepiscopo Burdigalensi.

1 De viro nefando, Burgando nomine, qui rabie insana commotus, diabolicis se irretire laqueis non dubitauit, atque gentilium more per abrupta itinera & compita infidians, vobis in vestræ Ecclesiæ villa vnà cum clericis vestris manẽtibus, & populum salubribus instruere dogmatum monitis decertantibus, paneque spiritualis verbi vacua hominum corda reficientibus, atque laudabile propriæ salutis desiderium habentibus sancta Apostolorum Petri & Pauli limina visitare, collectis malitiæ suæ fequacibus, & iniquitatis complicibus, nefarias inuasiones & deprædationes violentas inferre, dæmoniaco ausu præsumpserit: & vt epistolæ vestræ textus eloquitur, sacrum altare, sacraque Dominici corporis & sanguinis vasa, insuper & sanctum chrisma pollutis arripere manibus, quasi vilia & ad communem vsum apta, præsumpserit: dilectio nos vestra consulit, si ipse vel qui cum eo in tam impio & inique scelere fuerunt, ad pœnitentiam quandoque gratia tacti diuina, venire voluerint, quo eos pœnitentiæ vinculo constringatis, institutionis nostræ censuram exposcere curãstis. De quibus tamen si ita est, iubemus, cùm ad pœnitentiam quandoque reuerti accelerauerint, vno anno extra ecclesiam Dei consistere, cuius sacratissima vasa extra ritum fidei Christianę dripiendo auferre non dubitauerant. Secundo verò anno ante fores Ecclesiæ sinè communione maneant. Tertio vero anno ecclesiam Dei ingrediantur, & inter audientes adstent sinè oblatione, non manducantes carnem neque bibentes vinum, præter natiuitatis & resurrectionis Dominicæ dies. Quarto præterea anno (si his prioribus tribus annis eorum fructuosus fuerit pœnitentię labor) communioni fidelium restituantur, totaque mentis intentione spondentes, talia se vlterius nunquam facturos, corpus & sanguinem Domini suscipere mereantur, & vsque ad septimum annum tribus in hebdomada diebus sinè ẽu carnium & vini potatione maneant pœnitentes.

26. q. 7. De 12.

2 De his verò qui pro criminibus pœnitemiam egerunt, & ad cingulum militiæ conuertuntur, constat eos contra sacras regulas agere: vxorem quia crimina non æqualia sunt, perhibes quoque alios horum, propter nimiam hebetudinem in desperationem cecidisse, alios ob hoc ad paganos fugisse: tibi hoc committimus decernendum, nimirum qui loca & tempora * religionis illius & modum culpæ, necnon & pœnitentiam & gemitus hominum ad confessionem venientium, præsens politus inspicere vales.

* regionis.

3 Interfectores suarum coniugum sinè iudicio, cum non addis, adulteram, vel aliquid huiusmodi, quid aliud habendi sunt quàm homicidæ? ac per hoc ad pœnitentiam redigendi. Quibus penitus coniugium denegatur, exceptis adolescentulis. De quibus est beati Leonis Papæ vigelimaquinta regula decretalium, in mo indulgentia, obseruanda.

33. q. 2. Interfectores. Rodulfo Bituricen. archiepiscopo.

4 Latorem præsentium, matricidam esse cognouimus, cui præcipimus, vt sub pœnitentiæ iugo permaneat, ita vt per annum integrum Ecclesiam non ingrediatur, sed ante fores basilicæ stans, & orans & deprecans Deum perseueret, qualiter tanto eripiatur piaculo. Completo verò anni circulo, introeundi in ecclesiam licentiam habeat, tantum inter audientes sit, sed nondum communicet. Completis autem trium annorum curriculis, sacræ communionis ei gratia concedatur. Oblationes verò non offerat, nisi prius aliorum septem annorum curricula expleantur. His autem omnibus annis atque temporibus carnem non manducet, nec vinum habere præsumat, exceptis festiuis diebus atque Dominicis, & à Pascha vsque ad Pentecosten. Et quocunque ire voluerit, nullo vehiculo deducatur, sed pedibus proficiscatur, arma non sumat nisi contra paganos. Leiunet autem tribus diebus per hebdomadam vsque ad vesperam: à propria & legitima coniuge non separetur, ne in fornicationis voragine corruat, quod ne fiat, optamus. Si autem ante annorum trium cursum finis vitæ illius appropinquauerit, corporis & sanguinis Domini nostri particeps fiat. Sin autem vt supra statuimus, efficiatur. Tamen si illius contuerionem & lachrymarum fontem in omnibus videretis floridis actionibus & optimis operibus pullulare, humanius circa eum sollicitudo peruigil appareat, mitiúsque in omnibus demonstretur.

Ibid. ea l. Latorem. Ratoldo episcopo sanctæ ecclesiæ Aretinorum.

5 Si quis cum duabus sororibus fuerit fornicatus, aut cũ his personis, de quibus sancta scriptura prohibet, si dignam egerit pœnitentiam, & castitatis non valuerit continentiam sustinere, liceat ei legitimam in coniugio vxorem accipere. Similiter & mulier quæ tali fuerit scelere lapsa, vt fornicationis non perduerat ad chaos. Sed hoc de laicis viris ac mulieribus solummodo statuimus.

Ib. c. seq. Ad consulta Bulgarorum. Conc. Vormat. cap. 33.

De Matrimonio. Tit. 18.

1 Sufficiat solus secundum leges consensus eorum, de quorum quarumque consensu & cõiunctionibus agitur. Qui solus si defuerit, cætera etiam cum ipso coitu celebrata, frustrantur.

27. q. 2. Sufficiat.

2 Scripsit nobis Teberga regina, se regia dignitate vel maritali copula velle exui, & sola vita priuata esse contentam desiderare. Cui nos scripsimus, non aliter hoc fieri posse, nisi eandem vitam coniunx eius Lotharius elegerit. Nam licet scriptum, Quos Deus coniunxit, homo non separet: Deus tamen, & non homo, separat, quandò diuini amoris intuitu, ex consensu vtriusque coniugis, matrimonio dissoluuntur. Aliter autem fieri mutuam separationem vestram prohibemus.

Ib. c. scripsit. Carolo regi Francorum. Matt. 19.

3 Vbi non est consensus vtriusque, ibi non est coniu-

10. q. 2. c. 1.

gium. Ergò qui pueris dant puellas in cunabulis, & è conuerso, nihil faciunt, nisi vterque puerorum, postquam venerit ad annos discretionis, consentiat.

30. q. 5. Nostrates ad obsta. ta Bulgarorum.

4 Nostrates tam mares quàm fœminæ, non ligaturam auream vel argenteam, aut ex quolibet metallo compositam, quandò nuptialia fœdera contrahunt, in capitibus deferunt: sed post sponsalia, quæ futurarum sunt nuptiarum promissio, fœdera quoque consensu eorum, qui hæc contrahunt, & horum quorum in potestate sunt, celebrant. Et postquàm arrhis sponsam sibi sponsus per digitum, fidei annulo insignitam desponderit, dotemque vtrique placitam sponsus eius, scripto pactum hoc continente, coram inuitatis ab vtraque parte tradiderit, aut mox, aut apto tempore, ne videlicet ante tempus legę diffinitum, tale quid facere præsumant, amborum nuptialia fœdera perduruntur. Et primum in Ecclesiam Dominicum oblationibus, quas offerre debent Deo, per sacerdotis manum statuuntur, 4icque demum benedictionem & velamen cœleste suscipiunt.

31. q 2. Lotharius Rex dualdo Portuensi & Ioan. Siculen. episcopis.

5 Lotharius rex in commonitorio profitetur, Gualdradam sę à patre præmissis doribus accepisse, & sororem postmodum ad missę Huberti. Vbi primum diligenti inuestigatione inquirite. Etsi eundem gloriosum regem prædictam Gualdradam præmissis dotibus coram testibus, fecundum legem & ritum quo nuptiæ celebrari solent, per omnia inuenieritis accepisse, & publica manifestatione eadem Gualdrada in matrimonium ipsius admissa est, restat vt per scrutemini, cur illa repudiata sit, vel filia Bosonis admissa. Sed quia idem gloriosus rex, metu Tebergam admisisse se dicit, metu vnius hominis tantus rex non debuit contra diuinum præceptum in immane præcipitium mergi. In hoc certò se magis reprehensibilem, ostendit, in quo amorem Dei, amori mundi postposuit, cum nec etiam occisores corporis sint timendi, contra iustitiam hominem impellentes. Nihil itaque vobis aliud præcipimus, manifestatione sua eodem rege conuicto, niti vt secundum canonicam authoritatem, nostra vice freti, causam illius diffiniatis, &c.

31. q. 5. Quicquid à 1 consul. ta Bulgarorum.

6 Quidquid mulier contra te cogitauerit, vel si te accusauerit, non est (excepta causa fornicationis) reijcienda, vel odio prorsus habenda.

31. q. 8. Hi qui. C. stolo Moguntinensi archiepiscopo.

7 Hi qui matrimonium sani contraxerunt, & vni ex duobus dementia, aut furor, aut aliqua infirmitas accesserit, ob hanc infirmitatem & causam coniugia talium solui non possunt. Similiter si eiendum est de his, qui ab aduersario excæcantur, aut membris truncantur, aut à barbaris excæcti fuerint.

31. q. 5. Interhæc. Aluino ar chiepisc. Turonen.

8 Inter hæc sanctitas vestra addere studuit, vt si cuius vxor adulterium perpetrauerit, vtrum marito illius liceat secundum mundanam legem eam interficere: sed sancta Dei Ecclesia mundanis nunquam constringitur legibus. Gladium non habet nisi spiritualem, quo non occidit, sed viuificat.

9 Nec vxorem ducere, nec conuiuia facere in quadragesimali tempore, conuenire posse vllo modo arbitror.

De impedimento matrimonij. Tit. 19.

30. q. 5. Nosse. Silonitano episcopo.

1 Nosse desideras vtrum mulier quę viri filium ex alia fœmina genitum, de sacro fonte leuauerit, postmodum possit cum eodem viro copulari. Quos ideo coniugij posse decernimus, quia fœcundum canones sacros, nisi amborum consensu, nullius religionis obtentu debet coniunx dimittere coniugę. Pertinet autem ad ingens vxoris exitium, quę habens odio virum, vel infirmitatem eius non considerans, quasi causa pietatis operatur impietatem, maximè cum Apostolus præcipiat: Nolite, inquiens, fraudare inuicem, nisi ex consensu ad tempus, vt vacetis orationi.

1. Cor. 7.

Ibidem De his. Radulfo Bituricen. archiepiscopo. Pl.., 24

2 De his quibus fœderatio ecclesiastica non debet interdici.

3 Ita diligere debet homo eum qui suscepit ipsum de sacro fonte, sicut patrem. Item, Est inter fratres & filios spirituales gratuita & sancta communio, quæ dicenda non est consanguinitas, sed habenda spiritualis, proximitas. Vndè inter eos arbitror non posse fieri quodlibet legale coniugium. Quandoquidem nec inter eos qui natura, & eos qui adoptione filij sunt, venerandæ Romanæ leges matrimonia contrahi permittunt. Item, Si inter eos non contrahitur matrimonium, quos adoptio iungit: quanto potius à carnali oportet inter se contubernio cessare illos, quos per cœleste sacramentum regeneratio sancti Spiritus iúgit? Longè ergò congruentius filius patris mei, vel frater meus appellatur is, quem diuina gratia potius quam humana voluntas, vt filius patris mei, vel frater meus esse, elegit, prudentiusque ab alterna corporis commixtione secernitur.

ead. q. 1. ad consul. ta Bulgarorum.

4 Scisciturà nobis sanctitas vestra, si aliquis homo duas commatres habere valeat vnà post alteram. In quo me minisse debet, scripturam esse, Erunt duo in carne vna. Itaque cum cóstet, quia vir & mulier vna caro per connubium efficiuntur, restat nimirum, verùm compatrem constitui illi mulieri, cuius matrimonio assumpta vxor, commater esse videbatur.

30. q. 4. ca. Salomoni Constantinopolitano epis. cum. 2.

5 Si quis cum matre fornicatus fuerit spirituali, anathematis (vt scitis) percutitur ictibus. Similiter & illum percutere promulgamus, qui cum ea, quam de sacro fonte baptismatis susceperit, aut cum illa, quam ante Episcopum tenuerit, cùm sacro christmate fuerit vncta, fornicationis perpetrauerit scelus, legitimam tamen, si habuerit, non dimittat vxorem.

35. q. 2. Dum consanguinitas. Fraternitas ecclesię Amalien.

6 De consanguinitate sua vxorem nullus ducat vsque post generationem septimam, vel quousque parentela cognosci poterit. Laicus verò vxorem simul & concubinam habens, non communicet Ecclesiæ.

De Bello. Tit. 20.

23. q. 4. Monachi. Exeus decreta.

1 Monomachiam in lege non assumimus, quam præceptam fuisse non reperimus, cùm hæc & huiusmodi sectantes, Deum solummodò tentare videantur.

23. q. 5. Quicunque à episcopis Galliæ.

2 Quinetiam præsato fratri nostro, filijsque Treuirensis Ecclesiæ, illiusque defensoribus, hæc in mandatis damus, vt spirituali simul & materiali gladio tam diu malignos illos eorumque fautores insequantur, quousque cum integritate possessiones, vel quæcunque res Ecclesiasticæ hoc facto vel quocunque pacto distractæ seu direptæ sunt, reuocentur.

23. q. 4. Omnium. Exercitui Francorum

3 Omnium vestrum nosse volumus charitatem, quoniam quisquis (quod non optantes dicimus) in hoc bellicertamine fideliter mortuus fuerit, regnu illi cœlestis minimè negabuntur.

23. q. 8. si nullus. ad consul. ta Bulgarorum.

4 Si nulla vrget necessitas, non solum Quadragesimali tempore, sed etiam omni tempore est à prælijs abstinendum. Si autem ineuitabilis vrget importunitas, nec Quadragesimale tempore, pro defensione tam sua quam patriæ seu legum paternarum, est bellorum præparationi proculdubio parcendum: Ne videlicet Deum videatur homo tentare, si habet quod faciat, & fuæ aliorum saluti consulere non procurat, & sanctæ religionis detrimenta non præcauet.

24. q. 3. Illi qui omnibus Episcopis.

5 Illi qui peregrinos vel oratores cuiuscunque sancti, siue clericos, siue monachos, vel fœminas, aut inermes pauperes deprædati fuerint, vel bona eorum rapuerint, vel in malum eis obuiauerint, anathematis vinculo feriantur, nisi dignè emendauerint; Pax verò illa, quam treugam Dei dicimus, fideliter obseruetur, sicut ab Archiepiscopis & Episcopis vniuscuiusque prouinciæ constituta est. Qui autem eam infregerit, excommunicationi subdatur.

SEQVVN-

SEQVVNTVR CONCILIA sub Nicolao Papa I. celebrata.

CONCILIABVLVM CONSTANTINOPOLITANVM SUE Photianum I. in quo Ignatio iam exturbato, Photius à Gregorio Syracusano schismatico inauguratus est, anno Domini 858. tempore Nicolai Papæ.

NOTAE.

Gausa Cõciliabuli.

Conciliabulum.] *Cum Ignatius sanctissimus patriarcha Constantinopolitanus, Bardæ patricio propter repudium innocentis vxoris, & consuetudinem quam cum cognata habebat turpissimam, Ecclesiæ ingressum inter diuisset, petentemque die quodam Epophania sacræ Eucharistiæ participationem ab Ecclesia eiecisset: ille de venia impetranda desperans Ignatio vindictam parat, eumque ab Ecclesia expellere procurat. Et ne vide atur remillam tyrannidemagis quàm iustè conari, duas illi obijcit accusationes: Primam, quod Imperatori, cum uberetur Theodoram matrem inuitam in monachamtondere, non obtemperasset: secundam, quod Gebum quendam hominem studiosum, qui se Imperatricis Theodoræ ex alio viro filium esse dicebat, Patriarcha seduxisset. Has ob causas, Ignatius patriarcha, iniuste cõdemnatus, in insulam cui nomẽ Terebinthus, relegatus fuit. Cumque exulantem ibidem sæpius ad Episcopatum resignandum, per Episcoporum & Patriciorum commissiones frustra solicitassent, hæc pseudosynodus Episcoporum auctoritate Bardæ patricij congregata exturbato Ignatio Patriarcha sanctissimo, Photium Eunuchum ex laico indigne sufficit. Hæc ex 5. epist. Nicolai, & ex vita Ignatij apud Nicetam, Baron. an. 858. n. 49. & 50. Vide Raderi Notas præambulares in Synodum. 8.*

Duæ calũniæ Ignatio obijciuntur.

Relegato & consenaro Ignatio Photius substituitur.

CONCILIVM TVLLENSE OB VVENILONEM Senonensem Archiepiscopum, pluresque alias causas celebratum, anno Dom. 859. tempore Nicolai Papæ.

Alia Synodalia Concilij Tullensis.

Ex Cod. Arr. Aug. Baron. an. 859. n. 18. & seq.

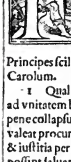

ÆC ventilata, definita, atque obtẽta sunt in Synodo duodecim prouinciarum : quæ habita est anno Incarnationis Dominicæ octingentesimo quinquagesimonono, Indictione septima , in territorio Tullensi, sub Principibus Carolo, Lothario, & item Carolo.

Vt charitas fraterna & concordia pacis reformetur inter fratres Principes scilicet ac gloriosos Reges nostros Ludouicum ac Carolum.

1 Qualiter schisma, quod ortum est nuper in Ecclesia, ad vnitatem benignitatis valeat redintegrari, status Ecclesiæ pene collapsus restitui, & pax & iustitia in populo Christiano valeat procurari; & quia fidelitate debita defecerunt, iudicio & iustitia per rectam rationem & rationabilem misericordiã possint saluari, & à peruerso conamine ad salubriorem conuerti.

2 Episcopi namque secundum illorum ministerium ac sacram auctoritatem vniti sint, & mutuo consilio atque auxilio Reges, Regumque primores, atque populum sibi commissum in Domino regant, & corrigant; & nemo se solatio mutuo subtrahat, sed synodales conuentus secundum iussionem canonicam frequentare procurent, quatenus ordo Ecclesiasticus, qui quasi obliteratus iam fuerat (quoniam Synodi propter discordiam Regum frequentari non poterant) Episcopalicollatione ad necessarium ac debitum statum reducipræualeat. vnde etiam consensum apud Reges expetitum obtinuerunt.

3 Reges nihilominus ac Principes nostri Carolus, Lotharius, atque item Carolus ad Dei voluntatem, atque sanctæ Ecclesiæ statum, suumque salutem & populi subleuationem, gratias Deo vniti & in eadem salutari vnitate firmati sint.

4 Peruentum est ante conuentum Episcoporum, quẽdam diaconum, cui Tortoldus nomen est, Episcopalem dignitatem in vrbe Baiocensium occupasse, & pollicitationibus atque minis solicitare multos, aperturbare. Vnde definiuit sancta Synodus, vt Wenilo Senonum Archiepiscopus, cuius diaconus fuit adiunctis secum tribus alijs, memoratum diaconum euocatum audiant, & secundum auctoritatem canonicã de eo definiant. Si autem refugerit eorum cognitionem, annitente principali potestate, venire ad audientiam compellatur. Quod si hanc quoque declinauerit, anathemate seriatur.

5 De quodam etiam subdiacono Anscario, qui viuo & incolumi Episcopo, ciuitatis Lingonum sedem peruasit, simili est sententia definitum. Sed interuenientibus Legatis eiusdem subdiaconi, humanior est prolata sententia. Videlicet vt sacramento confirmet, se nunquam talia huiusmodi præsumptione factorum, cuius sacramenti tenorem huic capitulo subnectere dignum existimauimus.

Ego Anscarius subdiaconus confiteor coram Domino, & sanctis Angelis cius, reuerentiæ sanctæ paternitatis vestræ, cõtra Dei voluntatem, & contra canonica statuta temere me fecisse in Isaac venerabilem pontificem, vsurpando sedem Ecclesiæ sanctæ sibi commissæ Lingonicæ, & solicitando clericos & vasallos eius, omnemque familiam. Atq; ideo pro tantæ præsumptionis excessu , per sacri ministerij vestri vobis largitam à Domino potestatem veniam mihi pœnitenti largiri suppliciter deprecor. Deinceps vero nec in eundem Antistitem, nec in alium quẽlibet, nec in illa, nec alia Ecclesia huiusmodi præsumptionem facere tentabo. Et neq; illi, aut alicui suorum clericorũ aut laicorum in aliqua re impedimentum factã pro hac causa quia me grauiter deliquisse confiteor. Nec insidias eis vllius inquietudinis parabo, neq; per me, neq; per aliquem meorum propinquorum, neque per quemcunque hominem; sed adiutor pro viribus, & intelligentia ipsi, fusiq; ero, prout sibi placuerit. Et qui sibi pro hoc ipso inimici sunt; quos ipse voluerit, si potuero , colligare eidem procurabo. Sic me Deus adiuuet, & istæ sanctæ Sanctorum reliquiæ.

6 Statuit etiam S. Synodus, vt nũquam ad eandem Lingonien sem Ecclesiam, siue ad Lanuacensem , quam iam pridem pari modo affixerat, debeat adspirare. Et hãc vita, vt præmissimus, iussis Episcopalibus obedire refugerit: sententiam superius diacono datam incurrat.

7 Deinde gloriosus Rex domnus Carolus sacræ Synodo libellum appellationis, electorumq; iudicium inter se & Wenilonem Senonum Archiepiscopum, qui ab eo defecerat, & damnationis diploma porrexit. Vnde secundum sacram auctoritatem & inducias, & dierum prolatio per Episcopos, & synodicas litteras præfato Archiepiscopo est intimata, atque concessa secundum regulas diuinitus promulgatas.

8 Mora est etiam quæstio de Attone Virdunensium Episcopo, quod oblatione regulari (vnde petitio ibidem est præsentata) in monasterio S. Germani Antisiodorensium exterit, & cõtra regulas Ecclesiasticas inde discedẽs, minus prouise quam sacra auctoritas docetat, ad ordinem Episcopalem peruenerit. Vnde etiam definitum est dari sibi commeatus veniendi ad aliam Synodum, sicut sacra fanxit auctoritas.

9 Ad episcopos si quidem Britonum qui se contra auctoritatem à Metropoli sua moliuntur discindere, Synodus litteras secundum auctoritatem sacram direxit, quatenus ad suam Metropolim redeant, eiq; debito iure se subdant; nec à canonica & Episcopali congregatione se segregent. Excommunicati sietiam, sicut sacræ decernunt regulæ Britones communicantes, ipse se sacra communione non priuent.

10 Ad memoratos quoque ex communicatos sancta Synodus literas direxit , eisque vsq; ad futurum proximum Synodum corrigendi spacium tribuit, monens Ecclesiastica pietate, vt conuertantur & viuant. Quia nisi se correxerint ad futuram Synodum, generali vnanimitate anathemate terribili ferientur.

11 Relicta sunt denique in eadem Synodo quædam capitula, super quibus quorundam fratrum sensus dissentire probantur. Vnde conuenit inter Episcopos, vt Deo fauente, pace & tranquillitate impetrata, simul conueniant, & prolatis sanctarum Scripturarum, atque Catholicorum Doctorum sententijs, quæ sanior a sunt, concordi vnanimitate sequantur.

12 Tandem postulauit humiliter Synodus generalis, se ad terram vsque prosternens ante Carolum Regem, & Rodulphum Biturigum Archiepiscopum obsecrans & adiurãs per Crucẽ & Christi sanguinẽ, vt priuilegiũ monasterij S. Benedicti, q̃ annuente Rege præfato firmauerat; quodq; idẽ Rodulphus subscripserat, incõuulsum seruare studerẽt. Quod si Abbas negligẽs, & sacris regulis incõueniens p directos Missos inuẽtus fuerit: ab eadẽ paternitate remoueatur, & alius qui dignus repertus fuerit, substituatur, & priuilegij regularis auctoritas in eodẽ monasterio quacũq; occasione nõ destituat.

13 Hæc de præcipuis in eadem sacra Synodo fuére statuta, ceterum specialia de quibusq; parochijs, prout visum fuit, secundum Ecclesiasticam auctoritatem definita, & Episcopis in proprijs parochijs funt ad exequendum commissa.

Pia confessio inter episcopos atque Abbates in communione precum.

14 Placuit omnib. (vt creditur) instinctu diuino, quiad vniuersale Concilium in Vicinia Tullensi confluxerũt; quoniam calamitatũ tædio laborabant, quo inuenirent aliquid, vbi consolationis gratia respirarent. Statuerũt itaq; vt p̃ fein uicem oẽs dum adiuuerent, precesin eiusmodi frequentarẽt, sc. vt singuli p̃ cunctis per singulas hebdomadas feria quarta Missam celebrarẽt. Post vocationem aũt cuiuslibet eorũ, super lites obtineant, vt p̃ eo qui decesserit in sedibus septenæ Missæ, totidemque Vigiliæ Domini per loluantur, presbyteris autem monasteriorum sue villarum totidem Vigiliæ dependantur. Exitus autem vniuscuiusq; vicissim pijs currentibus literis innotescat. Presentes etiam Abbates in tam profuturã societatẽ recepti, ea dem se conditione iunxerunt.

LIBELLVS PROCLAMATORIVS CAROLI

Regis aduersus Wenilonem Archiepiscopum Senonum electis iudicib. Remigio, Erardo, Weniloni, & Rodulpho Archiepiscopis in sancta Synodo apud Tullensem parochiam propria ipsius manu porrectus.

QVia sicut dicit sanctus Gregorius, & consuetudine oliuana cognoscitis, In Francorum Regno Reges ex genere prodeunt: mihi à Domino & genitore meo piæ memoriæ Hludouico Augusto pars Regni inter fratres meos Regesdiuina dispositione est tradita. In qua parte Regni vacabat tunc pastore Metropolis Senonum; quam iuxta consuetudinem prædecessorum meorum Regum Weniloni tum clerico meo in capella mea mihi seruienti, qui more liberi clerici se mihi commendauerat, & fideli tatem sacramento promiserat, consensu sacrorum Episcoporum ipsius Metropolis ad gubernãdum commisi, & apud Episcopos (quantum ex me fuit) vt eum ibidem Archiepiscopum ordinarent obtinui. Post hæc de diuisione Regni inter me & fratres meos *ratio est exorta notissima. Vnde partem diuisionis cum mutuis, nostris scilicet nostrorumque fidelium sacramentis, sicut iam prioresotius Regni inuenerant, tenendam & gubernandam suscepi. Quam diuisionem inter me & fratres meos de cetero à me substantialiter tenendam, sicut & alij qui affuerunt Episcopi, Wenilo mihi, fratribusque meis propria manu iurauit. Pacẽ etiam & mutuum adiutorium inter me & fratrem meũ Hludouicum Wenilo sacramento firmauit.

*al. altercatio.

Sed & post hoc electione sua, aliorumque Episcoporum, ac ceterorum fidelium Regni nostri voluntate, consensu, & acclamatione cum alijs Archiepiscopis & Episcopis Wenilo in diœcesi sua apud Aurelianos ciuitatẽ in basilica sanctæ Crucis, me, secundum traditionem Ecclesiasticam, Regem consecrauit, & in Regni regimine chrismate sacro perunxit; & diademate, atque regni sceptro in Regni solio sublimauit. A qua consecratione, vel Regni sublimitate supplantari vel proijci à nullo debueram sine audientia & iudicio Episcoporum, quorum ministerio in Regem fum consecratus, & qui throni Dei sunt dicti, in quibus Deus sedet, & per quos sua decernit iudicia, quorum paternis correptionibus, & castigatorijs iudicijs me subdere fui paratus, & in præsenti sum subditus.

Denique cum sediciones in regno nostro per homines irreuerentes cœperunt crebrescere, consensu Episcoporum & ceterorum fidelium nostrorum chirographa inuicem cõscripsimus, qualiter ego erga eos cooperante Domino, agere vellem: & qualiter mihi consilio & auxilio ijdem fideles nostri ab inde post modum solatium ferre debuissent. Cui scripto Wenilo apud Baiernam Villam propria manu subscripsit, sicut in præsenti videre poterit. Deinde cum contra paganos ad Insulam loci, qui Oscellus dicitur, cum fidelibus nostris, & terreno itinere, & nauigio ficut scitis, perrexi, quidam à nobis deficientes fuga lapsi sunt. Wenilo autem spe proinfirmitate sua illuc ire non posse dicens, ad sedem suam reuersus est. Dum autem in procinctu nos & infirmi degeremus, frater noster Ludouicus, sicut scitis, cum manu hostili & seditiosis hominib. ex Regno suo Regnum nostrũ invasit, ad cuius colloquium sine mea voluntate atque licentia Wenilo venit; quæ supplantatorem meum esse cognoui, quod nemo Episcoporum ex regno nostro alius fecit.

De cætero cùm contra prædictum fratrem meum, & inimicos meos, ac vastatores Ecclesiæ, & depopulatores Regni, qui cum illo erant, cum fidelibus Dei, ac nostris perrexi, nec p̃ seipsum, nec per debitum solatium, quod antecessores mei Reges, & ego ipse ex Ecclesia illi, commissa habere solitus er à, aliquod adiutorium præbuit, præsertim cum hoc deuotè ab illo petierim. Cum autem ratio & necessitas mihi accidit, vt de Villa Breona ac à prædicto fratre meo fecederem: & ipse frater meus Hludouicus ad hoc redijt in partem Regni mei, vt mihi meum nepotem subriperet, & homines meos mihi subtraheret, & fideles meos vastanter imprimeret: Wenilo cum quo potuit solatio ad prædictum fratrẽ meum Hludouicum in meam contrarietatem venit, cum quo erant excommunicati iisdem Regni & seditiosi. De quorum excommunicatione Coepiscoporum suorum literas accepit, & Missas publicas fratri meo, cum quo ipsi seditiosi erant, in palatio meo Attiniaco & parochia & prouincia alterius Archiepiscopi fidelis nostri sine sua licentia, ac coepiscoporum consensu Wenilo excõmunicatis vel excommunicatorum participibus celebrauit, & in concilio atque consilio fuit, quo nepos meus Lotharius per mendacia, quantum ex feductoribus fuit, subriperetur, & debitum ac sacramento promissum solatium, atque adiutorium ex illo mihi subtraheretur.

Prædictis nihilominus fratris mei consiliarijs, & publicis ac secretis tractatibus Wenilo cum specialibus familiaribus, & inter priores eius familiariter cum Episcopali iudicio, vt diximus, excommunicatis & iudicio Regni interfuit, quatenus partem Regni, quam idem frater meus & Wenilo mihi iurauerant, & in qua Wenilo me Regem sacrauerat, sæpefatus frater meus obtineret, & ego illam perderem. Wenilo in eo consilio & contractu fuit, vt Episcopi qui mihi ob fidem promissam debitores erant, & consilium atque auxilium manu propria confirmatum ferre debuerant, deficerent, & ad fratris mei Hludouici obsequium & subditionem se verterẽt.

De Abbatia sanctæ Columbæ, & rebus & honoribus Regni mei apud Hludouicum fratrem meum præceptum obtinuit, & litteras ad Missos, quo eandem Abbatiam reuocaret, Ethardum & Theodoricum Impetrauit. Sed & in eisdem literis ad prædatos Missos iussionem fratris mei Hludouici Wenilo obtinuit, vt de muro Castelli Meliduni, quod ius est regiæ potestatis, petras haberet licentiam prehendere. Vnde constat, quod in plebe ipsius Regni mihi à Deo collati eum studebat colere, & fatagebat tenere. Wenilo in eo consilio & tractatu cum prædatis excommunicatis fuit, vbi confideratũ est, quatenus ille homines; qui mihi fideles erant, & mihi iuramento fidelitatem promiserant, siue volentes, siue nolentes, fratri meo Hludouico contra meam fidelitatem quam mihi promisit, sacramento donauit.

Quãtum deferat Rex Episcopis.

Wenilo per se, & per familiares suos, suprædictos scilicet excommunicatos, apud fratrem meum Hludouicum obtinuit, vt vacans Episcopatus Baiocensis scilicet ciuitatis, propinquo suo clerico, meo nomine, Tortoldo, qui mihi se commendauit, & fidelitatem sacramento promisit, donaretur, qui eundum Episcopatum in mea infidelitate, & contra fidelitatem mihi promissam consensu Hludouici fratris mei accepit. Tandem postquam mihi Deus vires recuperandi per solatium fidelium meorum contra fratrem meum donauit, perrexi properè de ciuitate Wenilonis, qui me contra fra-

trem

trem meum ad recuperandum Regnum meum pergere sciuit, & nullum adiutorium vel per fe promissum, vel subscripto consilio, vel per militiam, quæ ex Ecclesia sibi commissa solet exire, adiutorium aliquod præstitit.

I. EPISTOLA SYNODALIS AD VVenilonem.

Dilecto ac venerabili Vuenilone Senonum Metropolitano. Remigius Lugdunensis Metropolitanus Episcopus. Rodulphus Biturigum Metropolitanus Episcopus. Guntharius Agrippinensium Metropolitanus Episcopus. Ardoicus Vesontionum Metropolitanus Episcopus. Hincmarus Rhemorum Metropolitanus Episcopus. Teutgandus Treuirorum Metropolitanus Episcopus. Vuenilo Rothomagiensis Metropolitanus Episcopus, Erardus Turonum Metropolitanus Episcopus. Himmo Nouiomagorum Episcopus. Ionas Heduorum Episcopus. Vngerus Traiectensis Episcopus. Ebbo Gratianopolitanus Episcopus. Fredebertus Basiliensis Episcopus. Arnulphus Tullensis Episcopus. Rhotadus Suessionum Episcopus. Ermenfridus Bellouacensis Episcop. Aduentius Metensis Episcopus. Abbo Antisiodorensis Episcopus, Aeneas Parisiensis Episcopus. Ratoldus Argentarius Episcopus. Erpuinus Siluanectensis Episcopus. Gilibertus Carnotensis Episcopus. Gunthertus Ebroicensis Episcopus. Rathertus Valentinensis Episcopus. Franco Tungrensis Episcopus. Aius Aurelianorum Episcopus. Hildegarius Meldensis Episcopus. Hincmarus Laudunensis Episcopus. Rotbertus Cenomanensis Episcopus. Erloinus Constantiæ Episcopus. Abbo Maurogensis Episcopus. Hildebrandus Sagiensis Episcopus. Aicardus Luxouiensis Episcopus. Vualbertus Abriuentensis Episcopus Godelfadus Callibonensis Episcopus. Isaac Lingonensis Episcopus. Erchembertus Baiocensis Episcopus. Gilmeradus Ambianensis Episcopus.

Et multi alij qui ad vniuersale Concilium in suburbano Tullensi conuenerunt, in Domino salutem.

De instauratione pacis, totiusq; status Ecclesiastici redintegratione, cõferentibus nobis gloriosus Rex Dominus noster Carolus decimo octauo Kalen. Iu'. subnisse vnanimitatẽ nostram adijt, implorans, vt quæ à vobis vehementer indebite passus esset, cognosceremus, & maculam nostri ordinis iusto iudicio tergeremus, &c. *Enumerant singula accusationum capita, in recitato Caroli libello posita; quibus recensitis, hæc in epist. subijciuntur de iudicibus à S. Synodo delectis; qui causam cognoscerent & iudicarent:* Elegit autem terminandæ querelæ iudices me Remigium Lugdunensem, & Vuenilonem Rothomagensem, & Erardum Turonum, & Rodulphum Biturigum Episcopos, ceteris nostrum iudicijs sua sponte approbaturis. Proinde, frater charissime, à tempore quo litteras has acceperis, post diem tricesimum quocumque euocatus fueris, ita canonicè instructus occurreris, vt defensionis tempore ac loce accepto, si conscientiæ (quod plurimum optamus) confidis, sufragante veritate, probabiliter obiecta dissoluas. Sin autem in defensione defeceris, sententias à maioribus institutas accipias, &c. *subijciuntur diuersorum Conciliorum antiqui Canones de accusationibus Episcoporum editi.*

II. EPISTOLA SYNODALIS AD EPISCOPOS Britanniæ.

Synodus vniuersalis collecta ex Gallia & Germania in suburbio Tullensi, villa Saponarias, Remigius Lugdunensis, Vuenilo Rothomagensium, Erardus Turonum, Rodulphus Biturigum, Hincmarus Rhemorũ, Guntharius Agrippinensis, Ardoicus Vesontionum, Metropol. Episcopi, cũ multis aliis Episcopis, Fastiniano, Vuarnario, Garnobrio, Felici, in Dño salutem. Quo plura emergunt in populo Dei noxia & Episcopali diligentia recidenda, ad hoc plures & frequẽtius necesse est conuenire Pontifices, ne ministerij sacerdotalis nomen frustra comprobentur gerere. Hac intentione confluximus ad memoratum locum, vt fida collocutione, quid nobis in tantis periculis & tribulationibus agendum, solicite quæreremus, & sancto Spiritu demonstrante, inueiremus. Ad hanc collocutionem vos præsertim euocatos non concurrisse, molestius tulimus. Decuerat enim, vt quorum vnum est officium, par studium probaretur. Sacris instructi Canonibus non ignoramus, Metropolitano vestro, charissimo fratri nostro Erardo, competentem reuerentiam vos debere, ita vt præter eius præsentiam & consensum nullus in regione vestra canonice possit ordinari Episcopus; nec vos generale aliquid sine eius assensu posse sancire. De qua reuerentia salubriter à vobis, & à gente vestra Metropolitano impendenda, nostro nomine plura & Reuerendissimi Papæ Leonis, & successoris eius Benedicti scripta docuerunt, & refragantibus Apostolica auctoritate dignam excommunicationis protulerunt sententiam. Monet etiam nos, quod his, quos vester Metropolitanus cum aliis Episcopis propter diuersa crimina excommunicauit, indifferenter vos communicare cõperit. In Canonibus autem diuinitus institutis socij excommunicatorum eorundem sententia feriuntur.

Proinde monemus sanctam, nobisque amandam fraternitatem vestram, vt ab his excessibus vlterius temperetis, & vestra instantia opitulante Dei gratia, gentem vestram ad olim traditam disciplinam, ac totius Ecclesiast. religionis obseruantiam inuitetis, & vnanimiter & constanter absque dilatione reducatis. Siq uidem etiam illis obseruandum est, ne damnatorum illicita societate certam sententiam damnationis incurrant. Quæ autem à nobis diligentiore tractatu reperta & decreta sunt, venerabilis Episcopi Erardi relatione discetis. Verum si (quod non optamus) ab eiusdem Metropolitani solicitudine vlterius resilieritis, & nostris ex charitate manantibus exhortationibus vos cõsiterit reluctari: ministerij necessitate Canonicam in vos cogimur proferre sententiam. Bene valete, & orate pro nobis. *Posthæc ipsidem litteris hanc addiderũt appendicem.*

Placuit vniuersali Concilio, vt Salomoni, qui Britannorũ tenet regionem, suggeratis, vt quæ pro eius salute mandamus, obedienter audiat, ti Deum vult habere propitium, & nostræ vnanimitatis tenere consortium.

Vt permittat totius Britanniæ Episcopis debitam reuerentiam Metropolitano deferre.

Vt confideret quanto animæ suæ periculo Britannorum dominationem inuaserit, cum domino nostro Regi Carolo fidelitatem prius iurauerit.

Vt recordetur gentem Britannorũ Francis ab initio fuisse subiectam, & statutum dependisse tributum, ac per hoc diligenter ad nuper omissam reuerti debeat consuetudinem.

Vt proprietates à parentibus relictas, vel quolibet modo rationabiliter acquisitas, iustos possessores habere permittat. Niti enim se ab hac audacia & impietate retraxerit, & diuinæ pœnitudine deleuerit, quod deliquit: nostræ auctoritatis affectu vobis admonentibus, citò ei Deus vsurpatam auferet potestatem, & debitam inseret vltionem.

Pro diuersis criminibus excommunicatos ne recipiat, fuadete, ostendentes diuino iudicio, si id præsumpserit, pari eum vindicta contristringi:

III. SYNODALIS EPISTOLA AD factiosos.

VNiuersalis Synodus ex diuersis partibus in nomine Domini ad vicinum locum Tullensi vrbi, qui dicitur Saponarias, congregata.

Vtinam bonis filijs Rotberto, Odoni, Heriueo, Truardo, Ingelboldo, Fortmundo, itẽ Heriueo, Magenardo, Cadelori & ceteris in nostra societate coniunctis salutaré conuersionẽ. Propter dissensiones & diuersas contentiones, quæ in nostris regionibus exortæ sunt, longum tempus est, & voluimus venire in vnum, & dolorem nostrum ostẽdere, quod propter vestram omnium peruersitatem talé vindictam ponit Deus

qualis nó est audita ante nos, postquam Deus sua gratia potestatem dedit Regibus & genti Francorum. Ipse Deus nos in vnum ad hoc adduxit, vt vel flagellati diuersis tribulationib. recogitemus peccata nostra, & nos primum conuertamus ad ipsum, & alios ad eum nostra prædicatione & exemplo adducamus. & oramus omnes cum gemitu & nimio dolore, & quibus possumus cum lacrymis, vt respiciat nos vltimos seruos suos, ad se volétes redire, & dignetur nobis præstare, vt quod
Matth.7. alijs prædicamus, ipsi quoque faciamus. Quia sic dicit ipse Salvator noster: Non omnis qui dicit mihi Domine Domine, in-
Matth.23. trabit in Regnū cælorū, sed qui facit voluntatē Patris mei qui in cælis est, ipse intrabit in Regnum cælorū. Hæc est nostra intentio. Vos nolite attendere quod reprehensibiles sumus, sed quod ministri Dei sumus. In his quæ benè vobis dicimus, audite Dñm præcipientem: Quæ dicunt, facite. In his quæ malè facimus, audite iterum ipsum præcipientem: Quæ faciunt, facere nolite. Doctrina enim Dei à nobis indignis benè vobis annūciata, si obedieritis proderit vobis, quali ex B. Petro principe Apostolorum eam audieritis, & erit vobis saluatio. Nobis autem, si non obseruauerimus, quod alijs præcipimus, erit dānatio. In commune deferuimus cultum Dei. Quidā ex nobis mandata Dei, & minas, & promissiones cognoscimus, sed nō timemus, neq; amamus. Quidam neque cognoscere dignamur; & vtriq; sumus in magno periculo, nisi conuertamur, antequam moriamur. Mors nostra incerta est cuiq; nostrum, & certa est vindicta Dei, & in proximo, nisi conuertio & pœnitentia nobis subuenerit. Propterea nos humiliamus ſ licet
Matth.24. tales omnes non simus) vt vos nobiscum ad Deū attrahamus.

Fratres audite, & intelligite quid Deus dicat omnibus suis Fidelibus: Vigilate, quia nescitis diem neque horam. Quod propterea dixit, vt suspectam semper habeamus mortē; quam effugere non valemus, & ad eam vincendam semper præparemur, quam scimus nulli esse præcognitam, & omnibus aduenturā. Peccata nostra quotidiana sunt, vnde quotidie dicimus:
Matth.6. Dimitte nobis debita nostra, sed non debent esse mortifera, id est, criminalia. de quibus dicitur per Prophetā: Anima quæ peccauerit, ipsa morietur. & per Apostolum Paulum: Quoniā qui talia agunt, Regnum Dei non consequentur.

Fratres, & filij, audite nos nunc pie monentes, vt in iudicio Dei quādo non erit pœnitentiæ locus audituis, (quod ipse Dominus auertat) non audiatis iuste & veraciter accusantes. Primo cognoscite, quia in discordia estis, & discordia tam grāde malum est, quod oblatio quæ solet alia peccata delere, nō recipitur à Deo, donec discordia deponatur, & ad bonum concordiæ redeatur. Hoc vobis notum est ex Euangelio: Etiam sapientes mundi intellexerunt & bene docuerunt, quia paruæ res per concordiam crescunt, & maximæ per discordiā corruunt. Quod verū esse probatur in nobis, qui Regnum Francorum cum in concordia esset, magnum vigebamus, & nunc cū est in discordia, iam pene nullum videmus. Charissimi videte, ne de tanto malo vos fitis capita, vt pro eo cogamini de-
Matth.18. bita sustinere torméta. Deus dicit in Euangelio: Quisquis scādalizat vnum ex pusillis, melius erat ei, vt alligata mola, mergeretur in profundum maris. Vos qui scandalizatis innumerabilem multitudinem, in quanto & in quam incomparabili estis periculo & iudicio Dei, qui alios inquietatis & opprimitis? In præsenti vita non haberis quietem, nec vllam fecuritatem: in futuro autem habebitis ineuitabilem damnationem.

Matth 25. Quæritis quæ sit illa damnatio? Ignis est æternus, quo omnes impij punientur; sic enim dicit Deus se dicturum impijs:
Ifai 66. Ite in ignem. & non flectit ita, vt finiret sententiam, sed addidit, æternū. Vt quem non terret tanti supplicij atrocitas, mitat eum in pauorem numquam finienda supplicij perpetuitas. Per Isaiam prophetam de impijs Deus dixit: Vermis eorū
Eccl.7. non morietur, & ignis eorum non extinguetur. Et per aliam Scripturam. Vindicta carnis impijignis & vermis. Anima impiorum (credite nobis auctoritatem diuinam vobis explanan tibus) patietur vermem, id est, mœrsum in fructuosæ pœnitentiæ, & corpus impiorum ad augmentum tormenti patietur vermis corporalis mœrsum, & igne ipsum corpus semper succendentem, & numquam finientem.

Attendite actus vestros. Nulla lege viuitis, nec illa quā homines ad conseruandam præsentem pacem præfixerunt, nec illa quam ad tenendam præsentem iustitiam & ad promerendam cæleſtem gloriā diuinæ litteræ docuerunt. Omnes absq; reuerentia rapinam facitis. Et Apostolus dixit. Quia rapaces
1. Cor. 6. Regnum Dei non possidebunt. Et diues purpuratus non pro-
Luc. 16. pterea ardet in inferno, quod Saluator eum referat aliena rapuisse, sed misericorditer propria indigenti non tribuisse. Vn de existimate, quanta pœna crucietur, qui aliena diripit, si de infernī igne dāmatur, qui petenti propria denegauit. Plurimi vestrum abiecto timore Dei, templa violant, vasa Dei, & in diuersis speciebus thesaurum auferunt, & depolita, id est, commendata propter paganorum incursionem ab alijs Ecclesijs in suos vsus transferunt, & sacrilegium iam publice & sine timore committunt. Possessiones Ecclesiæ, id est, villas, quæ datæ sunt Deo, ab his qui ante vos Christiani fuerunt propter redemptionem animarū, & propter templorum Dei instauratione m; & eorum victum & vestimētum, qui sine cessatione laudes Dei per soluunt; & propter stipendium pauperū, &, si opus esset, redemptionem captiuorum, vos Deo auferris; & quia statim non vindicar, quasi cum fecuritate possideris. Domini est terra & plenitudo eius. Et quicunq; Deo aliquid ob-
Psal 23. tulit, nihil ei dedit, nisi quod ab eo accepit. Vt tamen ficiamus eum nostram deuotionem non sastidire, quasi nostrum accipit, quod ipse dedit. Sic enim dignatur promittere se dicturū pientem impendentibus proximis: Hospes fui, & fuscepistis me: Nudus, & operuistis me: Esuriui, & dedistis mihi manducare: Sitiui, & dedistis mihi bibere; sequā ea ex suo largiantur,
Matth 25 qui hæc manifeste diuino munere perceperunt.

Tam nefarium scelus, quo præsentibus & futuris nocetis, iam vindicaret, quia iustus est, nisi esset & patiens. Sed vtinam omnes talia agentes eius patientia ad pœnitentiam adducat, quia in præsenti tempore secundum Apostolum Paulum: Patientia Dei ad pœnitentiam nos inuitat. Sed si in his & similib.
Roma. facinoribus perduraverimus: quanto nunc est mitior patientia, tanto erit durior postea inflexibilis vindicta. Dei vox est:
Ifai. 42. Tacui, nunquid semper tacebo? id est, in hac vita quiesco, in altera vindicabo. Vindictam illaturus quid est dicturus? Audisti me præcepisse: Non concupisces rem proximi tui. Rem proximi vestri si concupistis, quia nō auſi estis, aliquando nō abstulistis; mea non solum concupistis, sed ad meum contemptum audacissime vobis vindicastis, & plus tenuistis seruum quam Dominum. Ergo meus contemptus, & vestra, quæ ra-
Ezec. 20. dix est omnium malorum, cupiditas vos mergit in tartarum. Non permittat Deus, vt hæc audiatis in futuro, sed potius audiatis in præsenti, nobis dicentibus, auribus vestris, Deum dicente in cordibus vestris: Conuertimini ad me, & salui eritis.
Isa 45. Plurimi vestrum fornicationes & adulteria line timore dei-
Hebr.13. uino, & line humana verecundia faciunt. Audi Apostol. Paul.
Heb. 10. dicentem: fornicatores & adulteros iudicabit Deus, id est, dānabit. Audiant etiam eundem dicentem: Horrendum, id est, tremendum est, incidere in manus Dei viuentis. homicidia crudelissime exercent, & creaturam diſſipant, quæ facta est ad imaginem Dei, ad eius iniuriam qui creauit. Sancti Dei, qui ante nos Ecclesiam rexerunt, eos qui voluntarium homicidium fecerunt, pœnitentiam quamdiu viuerent, facere statuerunt; & vt nunquam acciperent sanctam communionem nisi in fine pro viatico decreuerunt. De vno homicidio hoc ab illis est confirmatum: nobis quid faciendum est, quibus nūciatur, multos à singulis trucidatos? Incendiarij Christianorum villas incendunt; & plurimorum damnis atq; mortib. faciunt se dignos incendio sempiterno. Episcopos ad martrem Ecclesiam reuocantes non auditis, ministros eorum affligitis, monachos & sanctimoniales penuria opprimitis, agricolas quorum labore viuitis, fame torquetis. A Deo & bonis hominib. his & alijs inauditis fcelerib. vos separatis: sed videre, cui vos iungatis. Deus dicit: Beati pacifici, quoniā filij Dei vocabuntur. Si pacifici estis: filij Dei estis & eritis. si pacifici non estis,
Matth 5. manifestum est, quia nec filij Dei estis. Saluator dicit: Qui est
Ioan 7. ex Deo, verba Dei audit: propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis. Si aure corporis verba Dei auditis, & aure mentis percipitis vt opere compleatis, ex Deo estis. Ex Deo autē non estis, si iustam negligitis. Absit, vt inter eos numerémini, quibus ipse Dominus dicit: Vos ex patre diabolo estis. Deus tibi
Ioan. 8. obedientibus dabit fe ip. sum, vt intelligatur, & habeatur, & fit gaudium semipiternum in regno cælorū. Diabolus sibi obedientibus hoc præstabit, vt cum eo mergantur in ignē æternū.

Charissimi, dum tēpus est, fugite seductorem, & sequimini Saluatorē. Sitis illius qui vos fecit, non illius qui vos decepit.

Domi-

Matth.16. Dominus dicit? Quid prodest homini si vniuersum mũdum lucretur, se ipsum autem perdat, & detrimentum sui faciat? quod propterea dicit, quia nihil prodest homini, sed multũ nocet, si acquirat totum mundum, & perdat seipsum. Quod sine offensione Dei habere non possumus, vt Dei amatores habere nolimus. Ista quæ in hoc sæculo videntur, secundum autoritatem diuinæ scripturæ, temporalia sunt: Quæ aũt non videntur, æterna. Ne peccemus in superfluo: dilectione temporalium ne amittamus beatitudinem æternorum. Vnicuiq; nostrum Deus dicit: In omnibus operibus tuis memorare nouissima tua, & in æternum nõ peccabis. Si imparati fuerimus ab his quæ illicite amamus, inuiti abstrahemur, & quæ suauia nobis sunt, erunt asperrima. Nihil proderit pompa sæculi, nihil adiuuabunt propinqui, nec vili carnales amici. Et magna peccata quæ non deleuerimus per pœnitentiam, compellent nos sustinere æternam vindictam. Paterna pietate minas Dei & promissiones vobis proponimus, vt ab omnib. vitijs, quæ pacem præsentem, & futuram gloriam tollunt, cum festinatione recedatis, & ad Deum ex toto corde conuersi, faciatis opera bona, quibus spem salutis habere possitis.

& Cor.4.

Eccli. 9.

Pro criminibus quæ superius expolita sunt, vos excõmunicatos à quibusdam Episcopis comperimus; sed pijs intercedentibus, damus spatium, vt ad nostram piam admonitionẽ deponatis mortiferam societatem & peccatorum consuetudinem, ne forte si in vestra contumacia perstiteritis, cogamur vos anathematę generali contra nostram voluntatem, propter ministerij necessitatem ferire. Explicit.

NOTÆ.

Causa & occasio Concilij.

Concilium. *Cum VVenilo Senonensis Archiepiscopus à Carolo Rege ad Ludouicum defecisset, ad instantiam Regis Carols duodecim pronunciarum Episcopi apud Tullum conuenerunt; atque propter ea, quæ supra in Actis Synodalibus reperuntur fidem Catholicam cõfirmantes, Prædestinatianorum hæresim atq; errores Godescalci condemnarunt, occasione ipsa: Remigius Lugdunensis Archiepiscopus epistolã quã dam haud pridem in consentu Lingonensi scripsit ad synodalis Patrum confessu legi curauit: quæ cum lecta fuissent, commoti sunt plurimum Episcopi, eò quod viderent in illa Prædestinatianorum hæresim innouari: cũq; parati essent publice reclamare, cohibiti sunt à Remigio, quia nimirum ille vtelius esse iudicabat, vt quæ Catholicæ fidei essent, ipsi proferrent, atq; ipsi ea tanquam assertiones Catholicæ fidei aduersantes condemnarent. Ab altera Concilij hac tenus nunquam edita à Baron. ex Cod. Ant. Augustemsit in lucem: vtinã integra ad nos diffet. Epist. enim illa Synodalis, qua PP vniuersi à Carolo Rege accusatus una ad synodum vocatus, non integram edidit: desiderantur etiam apud eũdem canones; sex decim, quæ um septem priores ex Concilio Valent. desumptos; reliquos vero ab ipsis super additos esse cõmentor at. Si quis ex præsidio Cod. integre descriptos ad nos transmiserit, causam dabit, vt quam poteũ fieri citissime, ad finem tomi 4. subiungantur.

Hæresis Prædestinatianorũ damnata.

Acta Concilij inuitula.

CONCILIABVLVM CONSTANTINOPOLITANVM SI. ue Photianum n. aduersus Ignatium celebratum anno Domini Dccclix. tempore Nicolai Papæ & Michaëlis Imper. Orientalis.

NOTAE.

Concilibulum. *Post relegatum Ignatium Photius videns quãplurimos adhuc pro Ignatio stare, Imperatori Michaeli immisit Barda per suas, vt congregaret Concilium sibi adhærentium Episcoporum, qui eundem Ignatium damnarent, atque hac arte Episcopos & populum ab Ignatij affectione diuellerent. Quod cum Imper. non ingratum fuisset, Photius, inquit Nicetas in vita Ignatij, cõgregata sua iniquorum caterua in sacro templo gloriosorum Apostolorum priusquam promulgat aduersus Ignatium absentem, nec nõ illum anathemate damnat ipse scilicet accusator factus & iudex, & quoscũq; videbat huic animo suo & iniquæ huic actioni adhærentes, & rebus quæ fiebant subscribentes inter præcipuos amicos & charos comminiſtros habebat: quã vero huic iudicio iniquè habito se obijcientes hæc approbare nolebant, hos prætorio & carceribus variis modis puniendos tradebat. Cumq; Acta Photij velut imissa plurimi reprehenderent, ipse q, a propria conscientia redargueretur, legationem misit ad Nicolaum Papam, per summam fraudem allegans, quod Ignat. propter senium & imbecillitatem Ecclesiæ præesse nõ sufficeret, & in quandam insulam profectus cum omni honore cultu & obsequio tum ab Imperatore; tum etiam ab vniuersa ciuitate habitus in monasterio viueret, pietatem quandam singulariter simulãs: pra se ferens, petebat, vt Ecclesiam non gereret, illorũ, à Christiano nomine recũderet, qui Economatũ eius hæresim tuerentur: sub quo pietatis simulate pretextu hoc interim curabat, vt Ignatij depositionem Romanæ Ecclesiæ auctoritate firmiorem redderet. Snasu Photij Michael Imperator suam adiunxit legationem, literis, donis ac muneribus (quæ ab Anast. supra in vita Nicolai Papæ describuntur) instructi sum. Imperatis est hoc vnicum dantaxat, vt Rodoaldus Portuensis, & Zacharias Anagninæ ciuitat as Episcopi ad causam non tam dirimendam, quã perueliegandam Constantinopolim mitterentur. Quid verò illi hac in re effecerint, infra patebit. Vide Baron. an. 859. n. 54. & 860. n. 1.

Photij fraus.

Rodoaldus & Zacharias Legati sedis apostolicæ

CONCILIVM CONFLVENTINVM, QVO INTER quinque Reges Galliarum pax & concordia sancita fuerunt, anno Dom. 860. tempore Nicolai Papæ.

HÆc sunt nomina Episcoporum qui anno Incarnationis Dominicæ 860. Nonis Iunij, in Secretario basilicæ S. Castoris conſederunt ũt cũ nobilibus laicis firmitatem, quã gloriosissimi Reges nostri Ludouic. Carol. atq; Lothar. inter se fecerunt octauo Idus Iunij in eodem monasterio, & qui hæc capitula ab omnibus obseruanda acceptarunt. Hincmarus, Iutherius, Alefridus, Salomõ, Aduentius, Atto, Theudericus, Leutbertus, Gedebardus, Christianus, Vulfadus Abbas. Vuirgarius Abbas. Hęc nomina laicorũ. Conradus, Euerardus, Vicarnarius, * Exstangarius, Arnulphus, Berengarius, Luitharius, Luthardus, Hunfriardus, Adalbertus, Leutulph⁹, Hernodulphus, Adalardus, Luitfridus, Gislebertus, Huto, Matfridus, Boso, Rithuenus, Bernoldus, Burchard. Hessi, Arnustus, Hynodulphus, Rarbotus, item Chuanradus, Sigeri, Harmainus, Vulgric⁹, Atto, Christian. Herimannus, Sigeardus.

* Archangarius.

Ludouicus & Rex Carolus frater eius, nepotes eorum Lotharius cum primatibus suis in Cõfluento castello conueniẽres, pacem inter se & fidelitatem mutuam, singuli iuramento cõfirmauerunt, cuius sacramenti series huiusmodi fuit: Amodo & quamdiu vixero, istum fratrem meum Carolum, & nepotes meos Ludouicum & Lotharium atq; Carolum, ad Dei voluntatem & sanctæ Ecclesiæ statum & honorem atque defensionem, & ad nostram communem salutem & honorẽ, & ad populi Christiani nobis commissi saluamentum & pacem, & ad legis & iustitiæ & rectæ rationis conseruationem (quantum mihi Dominus scire & posse donauerit, & ipsi me obaudierint) vero consilio, & secundum quod mihi rations buliter & salubriter possibile fuerit, recipiẽs, sincero auxilio adiutor ero ad Regnum illorum continendum, & nec in vita, nec in membris, neq; in Regno illorum eos * fors sõsilio ab hoc vt ipsi ergo me similem promissionem faciant, & conseruent.

Vt omnium præteritorum malorum, & contrarietatum, & supplantationum, atq; malarum machinationum, etq; nouitionum, seu nocumentorum inuicem actorum abolitio ita inter eos & apud nos fiat, & à nostris cordibus penitus auellatur communi malitia & rancore, & nec in memoriam ad retribuendum dunta xat mali, vel contrarietatis, atq; exprobrationis, seu improperij de cetero exinde quidquam veniat.

Vt tanta inter nos, Domino cooperãte, veræ charitatis benignitas ab hinc in ante semper maneat de corde puro, cõscientia bona, & fide non ficta, fine dolo, & simulatione, vt nemo suo fratri suum regnũ, aut suos fideles, & quod ad salutem, titue prosperitatem ac honorem Regũ pertinet, dicẽpiat, aut forconsilier, aut per occultos fusurrones libenter cupidita mendacia, seu detractiones acceptet. Vt vnusquisq; fideliter suum fratrem, vbicunq; necessitas illi fuerit, & ipse potuerit, aut per se, aut per filiũ, aut per fideles suos & consilio & auxilio adiuuet, vt Regnũ fidele, prosperitatẽ, atq; honorem regiũ debite valeat obtinere; & veraciter vnusquisq; erga alterũ certatim

demon-

demõstret, quia in fratris sui aduersitate, si sic venerit, fraterno modo cõtristetur, & in prosperitate illius lætetur; & talem fidem sicut inter nos modo ab hinc in ante conseruaturos confirmatum habemus, sic vnusquisque infantibus fratris sui, si obierit, qui superfuerit, conseruabit.

Et quia per vagos & tyrãica consuetudine irruentes homines pax & tranquillitas Regni perturbari solet: volumus, vt si ad quemcunque nostrum talis venerit, vt in his quæ egit, rationem ac iustitiam subterfugere non possit: nemo ex nobis illum ad aliud recipiat & retineat, nisi vt ad rectam rationem & debitam emendationem perducatur. Et si rationẽ rectam subterfugere it omnes in commune in cuius Regnum venit, illum persequantur, donec ad rationem perducatur, aut de Regno deleatur. Similiter de eo agendum est, qui pro aliquo capitulo & publico crimine, à quolibet Episcopo corripitur, & excommunicatur, aut de excommunicatione crimẽ faciens, Regnum, & Regis regimen mutat, ne debitam pœnitentiam suscipiat, vt susceptam legitimè peragat; interdum etiam incestum propinquum suam, aut sanctimonialem, & rapinam, siue adulteram, quam illic ei nõ licebat habere, fugiens secum duxit: hic talis cum Episcopus, ad cuius curam pertinebit, nobis notum fecerit, diligenter perquiratur, ne morandi & latitandi locum in Regno alicuius nostrum inueniat, & Dei ac nostros fideles suo morbo inficiat, sed à nobis & ministris Reipubl. cõstringatur, vt & simul cum diabolica præda, quam secum duxit, ad Episcopum suum redeat, & de quocunque crimine publico pœnitentiam, vt susceptam legitimè peragat, compellatur.

Vt nemo Episcoporum hominem peccantem ab Ecclesia Christiana alienet, donec illum secundũ Euangelicum præceptum, vt ad emendationem & pœnitentiam redeat, cõmonitum habeat. Qui peccans si commonitus inobediens & incorrigibilis permanserit, & ad emendationem eum redire noluerit, regiam & Reipub. potestatem per se ipsos, & per ministros suos adeant, vt constringatur, & ad emendationem & pœnitentiam peccator redeat. Qui etiam si ita ad correctionẽ perduci nequiuerit, tunc secundum leges Ecclesiasticas, medicinali separatione communionis Ecclesiasticæ segregetur.

Vt illis hominibus, qui in talibus perturbationibus (sicut in his præteritis annis accidit) in Deum & in sanctam Ecclesiam atq; in eos peccauerunt, si ex veritate recognoscẽtes veniam petierint, & deinceps nobis veraciter fideles esse voluerint, & in Regnis nostris pacifici & quieti, & legibus ac iustitiæ obedientes extiterint, rationabilis misericordia impendatur, non solum in indulgentia commissorum, & in concessione proprietatum; verum etiam & in largitione honorum secundum nostram rationabilem possibilitatem.

Vt de rapinis ac deprædationibus, & de conspirationibus, ac seditionibus, & de raptis fœminarum, quæ sit Ecclesiastica & Christianæ leges, atque progenitorum Capitula continent, ita in omnibus & ab omnibus conseruentur.

Vt alia etiam Capitula eorundem progenitorum nostrorum de sanctæ Ecclesiæ honore & immunitate ac conseruatione, & de Regis etiam honore, & populi nobis commissi lege & iustitia in omnibus & ab omnibus conseruentur.

Vt nostri fideles vnusquisque in suo ordine & statu veraciter sint de nobis securi, quia nullum ab hinc in ante contra legem, iustitiam, & auctoritatem, ac iustã rationem aut damnabimus, aut dehonorabimus, aut opprimemus, & indebitis machinationibus assiligemus, sed illorum fcilicet veraciter nobis fidelium communi consilio, secundum Dei voluntatem, & commune falu amentum, ad restitutionem sanctæ Dei Ecclesiæ, & ad statum Regni, & ad honorem regium, atq; pacem populi commissi pertinenti assensum præbebimus in hoc, vt non illi solum non sint nobis contradicentes, & resistentes ad ista consequenda, verum etiã sic sint nobis fideles & obedientes, ac veri adiutores atque cooperatores vero consilio atque sincero auxilio ad ista peragenda quæ præmissimus, sicut per rectũ in suo ordine ac statu suo Principi & seniori esse debent.

Vt sic simul & coniunctí & nos fratres & nepos nostri ad inuicem & nos cum fidelibus nostris, & fideles nostri nobiscum, & omnes simul cum Deo nos coniugamus, & vt nobis sit propitius, illi pro deuoto munere offeramus, & vnusquisque omnium nostrum absque fua propria excusatione & iustificatione recognoscamus, in quibus aut sigillatum, aut cum muniter, aut contra illius mandata, & decreta suorum Sãctorum fecimus, aut consensimus in ordine Ecclesiastico & statu Regni, & per singula in medium illa producamus; & nemo nostrum suo aut amico, aut propinquo & consœderato; imò nec sibi ipsi seculariter parcat, vt spiritualiter & salubriter parcere possit: quoniam sicut præmissimus in præcedenti capitulo, vero consilio & sincero auxilio illa in commune certatim emendari totis viribus procuremus, quantocy us rationabiliter poterimus.

Et si aliquis de subditis in quocunq; ordine & statu de hac conuenientia exierit, aut se retraxerit, & huic cõmuni decreto contradixerit: seniores cum veraciter fidelibus suis hãc secundum Dei voluntatem & legem & iustam rationem, velit, nolit ille qui diuino consilio & decreto, & huic conuenientiæ resistens & contradicens fuerit, exequantur. Et si aliquis de senioribus de hac conuenientia exierit, aut se retraxerit, & huic communi decreto (quod absit) cõtradixerit: complurũ seniorum nostrorum concilio, & Episcoporum iudicio, ac communi consensu, qualiter de eo qui debite admonitus, incorrigibilis perseuerauit, agendum sit, fauente Domino, decernetur, & vt obnixius suprascripta Capitula à nobis, auxiliante Domino, inuiolabiliter obseruentur, & nos illa obseruatores vt certi* credatur, manib. propris subter firmauim*.

Annuntiationes domini Ludouici Regis apud Confluentem, lingua Theotisca.

Vos scitis quid in isto Regno euenit. Et ideo huc cõuenimus, vt de Dei voluntate, & sanctæ eius Ecclesiæ statu, & de nostra, ac vestra communi salute & honore, & de pace populi Christiani cũ Dei adiutorio; & fidelium nostrorum consilio tractaremus. Et misimus hoc super Epifc. & cæteros fideles nostros, vt illi hoc inuenirent, qualiter nos ad hæc quæ diximus, exequẽda adunaremus. Et volumus, vt scíatis, quia sicut illi inuenerunt, & scripto nobis nuntiauerũt, ad inuicem adunati fumus sicut fratres* per rectum esse debent, & vos simul cum isto nepote nostro, & ille nobiscum, & etiam fuos fratres & nepotes nostros in hac adunationis firmitate nobiscum retepimus, ita tamen vt si ipsi hanc firmitatem erga nos fecerint & obseruauerint.

Et scíatis quia non volumus, vt vllus inter nos ab hinc in ante alia verba portet nisi talia, quæ Deo sint placita, & ad nostram communem falutem, & ad nostrum honorem pertineant; vt sic simus sicut fratres inuicem, & patrui cum nepotibus & nepotes cum patruis esse debent. Et si aliquis fuerit, qui hoc facere tentauerit, perducatur in medium ad rationem, & taliter inde castigetur, vt nemo alius similiter agere tentet.

Volumus vt Eccles. & Casæ Dei, & Epifc. & Dei homines, clerici, & monachi, & nonnæ talẽ mandeburdem & honoré habeant, sicut tempore nostrorum antecessorum habuerunt.

Et volumus vt vos & cæteri homines fideles nostri talem legẽ & rectitudinem & tale faluamentũ in Regnis nostris habeatis, sicut antecessores vestri tempore antecessorũ nostrorũ habuerunt, & iustitia & lex omnibus conseruetur, & pauperes homines talẽ defensionem habeãt, sicut tempore antecessorũ nostrorũ lex & consuetudo fuit, & sicut fideles nostri cõmuniter consenserunt, & scripto nobis demonstrauerunt, & nos cũ illorum consilio consentimus, & cõmuniter volumus. Et si aliquis hoc perturbare voluerit, à nullo nostrũ recipiatur, nisi ad rectã rationem, aut rationabilẽ indulgentiæ concessionẽ deducatur. Sed de iftis rapinis & deprædationib. quas iam quasi pro lege multi per consuetudinẽ tenent, ab hoc die & deinceps de Dei bãno, & nostro bãnimus, vt nemo hoc amplius præsumat, sed vnusquisq; intra patriam cum pace & sine oppressione pauperum & circummanentium consistat, & in hostem, & ad placitum, seu ad Curtem veniens de suo * Sicuusrintes, & de domo sua moueat, vt cũ pace venire & nobiscum stare, & ad domũ suã redire possit. Et qui hoc trãsgressus fuerit, sicut tẽpore antecessorum nostrorũ fuit, & in ultimum Capit. cõtinetur, volum* vt hoc in illis trãsgressionib. emẽdetur.

Similiter & de conspirationib. & de raptis fœminarũ tam viduarum, quàm puellarum atq; nonnarum bãnimus ex Dei & nostro verbo, vt nullus hoc in nostris* regulis agere præsumat; & si quis hoc præsumpserit, secundum legem, & sicut in Capitularib. progenitorum nostrorum continetur, sic hoc emendare cogatur. Hæc eadem Carolus Rom. lingua pronunciauit, & maxima parte lingua Theothisca recapitulauit,

*al. regnis

Post hæc Dominus Ludouicus ad Domnũ Carolum fratrem suũ lingua Romana dixit: Hoc si vobis placet, vestrum verbum habere volo de illis hominibus, qui ad meam fidem venerunt: & Domnus Carolus excelsiore voce lingua Romana dixit:

Illis hominibus, qui contra me fecerunt, & sicut sciris, ad meum fratrem venerunt, propter Deum, & propter illius amorem, & pro illius gratia totum per dono quod contra me nimis fecerunt, alodes de hæreditate & de * conquisitua, & quod de donatione nostri Senioris habuerunt; excepto illo quod de mea donatione venit, illis concedo, si mihi firmitatẽ fecerint, q̃ in Regno meo pacifici sint, & sic viuant sicut Christiani in Christiano Rego viuere debẽt. In hoc li frater meus meis fidelibus, qui contra illum nihilo minus fecerunt, & me quando opus fuit, adiuuerint, similiter illorum alodes quos in Regno illius habent, concesserit: sed & de illis alodib. quos de mea donatione habuerunt, & q̃iam de honoribus, sicut cum illo melius conliderabo, illis qui ad me retornabunt, voluntarię faciam.

Et Domnus Lotharius lingua Theotisca in supra annũtiatis capitulis se cõfitere dixit, & se obseruaturum illa promisit. Et tunc Domnus Carolus iterum lingua Romana de pace commouit, vt cum Dei gratia sani & salui irent, & vt eos sanos reui deret orauit, & annuntiationi finem imposuit.

CONCILIABVLVM CONSTANTINOPOLITANVM

Oecumenicum falso nuncupatum, quo 318. circiter Episcopi Ignatij iniustam condemnationem & Photij illegitimam intrusionem confirmarunt, anno Domini Dccclxi, tempore Nicolai Papæ & Michaẽlis Imperatoris.

Acta huius Conciliabuli recitantur summatim infra à Niceta in vita Sancti Ignatij Patriarchæ: quæ esti præfixa Actis Synodalibus octauæ Synodi.

Notæ.

Numerus Episcoporum quan tus.

Conciliabulum.] In hac pseudosynodo à trecentis & octodecim (vt ipsi ad actuam) Schismatici Episcopi, Ignatium ab exilio ad iudicia & sententiam euocatum, iniquissimè damnatur, & quasi contra tricesimum canonem Apostolorum ordinatus fuisset, à sede patriarchali deponitur & planè degradatur. Legati sedu Apostolica dum multumque reluctati, horrendis tandem terroribus inducti, inique sententiæ subscripserunt. Cumq; nullo suppliciio Ignatium inducere possent, vt suam ipsius condemnationem illepropria manu & subscriptione approbaret, subscripsit pro eo Photius ita: Ignatius indignus Constantinopolitanus confiteor me ingressum esse sine calculis, & his annis non sanctè me gessisse, fed vi tyrannicè. *Vide Nicolaum Papam epist. 8. ad Michaelem Imp. hanc Synodum iatrocinalem meritò appellat. Primum, quòd in ea omnia per vim, minas & terrores, nec quidquam secundum ordinem sacrorum canonum gestum fuerit: secundo, quia à schismaticis & damnatis Episcopis Synodus celebrata est. Tertio quia eidẽ Imperator contra canones interfuit & præsedit. Demiq; quod in ea literæ Episcopales tam suerint rescissæ: partim etiam Photius eadem depr auarit et corruperit. Hæc omnia prolixè Nicolaus Papa in epist. 9. ad Michaelem Imperatorem, & Nicolaï præsidio loco. Duabus Conciliabuli actiones habit e fuerunt; vna pro cultu sanctarum imaginum: altera in causa Ignatij: ambarum meminit Nicolaus Papa in epist. 10. ad Orientales. Apud Balsamonem duplex dicta reperitur, non alia de causa, quam quod duæ actiones prædicti in eo habitæ fuerunt. Idem præ se fert titulus duorum eiusdem pseudosynodi canonum apud eũdem Balsamonem hiz verbo præfixus*: Canones editi à sancta & magna Constantinopolitana Synodo prima & secunda, quæ congregata est in venerabili templo sanctorum & beneditorum Apostolorum. *Post hæc meditatur est opus quod Nomocanonem appellari voluit, quodq; Collectionem sacrorum canonum & sanctorum Patrum responsiones cõtinet præter septimas Synodi, aliosve xvij. canones. Vide Baron ann. 861. nu. 1. & seqq.*

Concilia bul. actæ.

Oecumenicum.] *Ita apud Theodorum Balsamonem nominatum inuenies, idq; ob numerositatem Epistcoporum, & præsentiam legatorum sedu Apostolica. Quo nomine eam Nicolaus Papa appellet, supra dixi.*

Trecentorum octodecim Episcoporum.] *Ita Michael cũ schismaticis Episcopis gloriabatur: epistola enim quinta ad eum reddita hæc scribit Nicolaus Papa*: Igitur quia ad instar Nicæni venerandi cætum Concilij vestrum, qui in depositione Ignatij Patriarchę adfuistis totidem fere numerari dictis, miramur. Et quid prodesse consideramus eius numeri collegium posse, vbi ipsius sententiæ præuaricantur, cuius & numerus imitatur? *Ita Photius veritatis & iustæ causæ præsidio destitutus, numero & viribus vincendum esse putabat.*

Ignatij.] *De Ignatij vita plura operies infra in Concilio Oecumenico VIII.*

An fuerit Oecumenicum?

CONCILIVM ROMANVM I. IN CAVSA IOANnis Rauennatis Episcopi celebratum, anno Domini 861. tempore Nicolai Papæ & Ludouici secundi Imperatoris.

Notæ.

Ioannes Rauennas Episcopus hoc Concilio damnatus & absolutus.

Concilium.] *Cum Ioannes Rauennatis Ecclesiæ Archiepiscopus subditos suos fideles grauiter afflixisset, innocentes excommunicasset, peregrinantium præ studijs & pijs operibus restitisset, monitusq; hac de causa à Pontifice, nequaquam absti muisset, vel etiam ad Synodum vocatus aliquoties non comparuisset, Pontifex eum in hoc Patrum consessu iusta anathematis sententia condemnauit. Cumq; ab Imper. Ludouico subsidium & auxilium fusta r implorasset, omni præsidio destitutus tandem compauit, actaq; de commissa pœnitentia in communionem Ecclesiæ iterum receptus fuit. Acta huius Concilij tribus Actionib. distincta extant apud Burchardum in libris Decretorum. Eadem recitantur ab Anastasio in vita Nicolai Papæ. Quæ cum supra excusa memineamur, hoc loco omittenda esse putaui.*

CONCILIVM ROMANVM II. QVO OCCASIONE QVOrundam Orientalium hæresis Theopaschitarum iterum pullulans damnata est, anno Domini Dccclxi. tempore Nicolai Papæ.

In epist. 7. Nicolai Papa duo canones in hac synodo constituti reperiuntur post hoc præambulum.

Numquid aut è quid in alia Synodo à nobis olim collecta decreuerimus aduersus eos, qui Diuinitatem Domini nostri Iesu Christi cum Valentino, Marco, Apollinari & Eutyche sectatoribus eorum contra primum patrorem & Apostolũ, qui Christum carne passum dicit, passibilem ore sacrilego in quibusdam regionibus vestris prædicare dicuntur, subter annexis capitulis declaratur. *Quæ sunt.*

Veraciter quidem credendum est, & omnimodis profitendum, quia Redemptor noster & Dominus noster Iesvs Christus Deus & Dei Filius passionem Crucis tantummodò secundum carnem sustinuit, Deitate autem impassibilis manstit, vt Apostolica docet auctoritas, & sanctorum Patrum lucidissima doctrina ostendit.

Hi autem, qui aiunt, quia Redemptor noster & Dominus Iesus Christus Deus & Dei Filius passionem Crucis secundũ Deitatem sustinuit (quod impium est, & Catholicis omnibus execrabile) anathema sit.

Notæ.

Concilium.] *Huius & alterius eiusdem Synodi Romanæ meminit Nicolaus in epist. 70. his verbis.* Deindebis facto Cõcilio & lectis profanis gestis quæ prædictus Leo à secretis deuulerat, &c. *Cũ enim sub Nicolao Papa vndiq; magni momenti negotia ab Oriente & Occidente ingruerent, sanctissim. Pontifex frequentia volui simul & Occidente ingruerent, sanctissim. Pontifex frequentia voluit congregari Concilia, ne quid inconsulti ut fortibus ageret. Baron. ann. 862. num 21.*

Cur tam multa Romanæ Concilia sub Nicolao celebrata fint.

CONCILIABVLVM AQVISGRANENSE, QVO OCTO Episcopi declararunt Lotharium Francorum Regem à vinculo matrimonij cum Theutperga contracto liberum & solutum esse; ideo quod ipsa cum fratre incœstuosum adulterium commisisset. Celebratum fuit anno Domini Dccclxii. tempore Nicolai Papæ.

Decclxii. Cap. i.

ANno *Dccclxii. Indict. decima, die tertia Kalendarum Maiarũ ex vocatione domini Hlotharij gloriosissimi Regis, Archiepiscopi, eorumque Coepiscopi Aquis conuenerunt, videlicet Gontharius Agrippinensis Archiepiscopus & sacri palatij Archicapellanus, necnon & Theutgaudus Treuirensis Archiepiscopus, Aduentius Mediomatricorũ Episcopus, Atto Viridunensis Episcopus, Arnulphus Tullensis Episcopus, Franco Tungrensis Episcopus, Vngarius Episcopus, Ratholdus Argentorinsis Episcopus, vt diuina auxiliante clemẽtia, pro vtilitate & necessitate sanctæ matris Ecclesiæ, apud memoratum ferenissimum Principem, fideliter ac salubriter pastoralj prouidone intr uenirẽt. Vnde nostris iam periculosis temporibus, sistem ser o pastoralis tuba infonare prophetica admonitione debuerat, vbi dicitur: Clama ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam. Ergo multipliciter, & fideliter malefidis Dei discrimina, & lenefcentis mundi pericula replicantes, non sine graui gemitu nostro, Christianissimo Principi ad memoriam reduximus, vt nõ immenior vocationis suæ, quod nomine censetur, opere compleat. vt Rex Regum Christus, qui sui nominis vicem illi contulit in terris, dispensationis sibi creditæ dignam remunerationem reddat in cælis. Ad hęc ille, sicut verus Dei cultor, nostræ puritatis ac veraciter annuit vnanimitati per omnia irrefragabiliter promittens nostris se obedire velle contilijs, & rationabilibus obtemperare monitis. Et vt ita dixerimus, vlna quã credi potest, ita nobifcum suum benignissimum inf or mauit affectum, vt proculdubio pateret, quod suum cor illius amplexatur dextera, in cuius manu corda sunt Regum.

Isai. 58.

Cap. ii.

Interea de his, quæ ad statum sanctæ Dei Ecclesiæ, & vtilitatem Regni, atque salutem populi tibi commissi pertinẽt, salubribus re sponsis, & spiritualibus consilijs, nostram confortatus est vnanimitatem, se in omnibus paratissimum esse affirmans, vt verus adiutor, atque indefessus auxiliator nostri ordinis, & totius sanctæ religionis existat.

Cap. iii.

Post hæc hunc iuiter, ac decorè pastoralę consilium requisiuit, libellum proclamationis, & suæ summæ necessitatis in manib. nostrorum fratrum inponens, vbi fatis lugubriter diuinum, & pastorale consilium expetijt; suæq; imbecillitatis causas querulosis vocib. retractauit, qualiter in quadã fœminæ Theutpergæ nomine, factiosis per fidorum hominum argumentis fuerat defraudatus, imò nõ mediocriter respectabat, quod iudicio Episcoporum discidij sententiam pertulisset. Quam, si idonea fuisset coniugali thoro, & pestifera inceluis pollutione fœdata non esset, & viuæ vocis cõfessione publicè condemnata, sponte retineret. Porrò se incontinentem esse professus est, & sine coniugali copula iuuenis ætatis ardorem sterre non posse asseruit, proculdubio replicans, q; illi Theutpergam in cestuosam diximus, & ab omni concubina absti ne re præcepimus, & quod illi perdifficile est in iuuenili ætate tatiliter permanere. Hinc vero teftis affuit Theutgaudus Archiepiscopus, quod iuxta diuinum, atq; sum consilium, fi aliquid in admissa sibi concubina deliquit, Ecclesiast. medicamine aditus, fe r ratis iugib. qui hoc lacrymis, & vigilijs, ac spiritalis cõtinentiæ macerationib. insuper eleemosynarum largitionib. salubriter delenìi. Et vr de multis pauca dicamus, fi lxta caro illũ traxit ad culpam, afflicta, vt credimus, reduxit ad veniã.*

*nisi error sit in nomine, quarum cap deest. Cap. v.

Igitur pastoralis regiminis cura, ac diuinorum eloquiorum documenta, nostrorum fratrum animos follicitare cœperunt, quid nobis agendum, quid vc tractandum esset, atque pro huiusmodi querula proclamatione rationabiliter definiendum, illiusque ante omnia formidantes, ne forte, quod absit, post dignam satisfactionem, & salubcrrimam reconciliationem fragilitat is no xam tantus Princeps incurreret, reuersus ad vomitũ, & quasi sus in volutabro luti, illicitos aliquoties repeteret amplexus.

Cap. vi.

Inde actũ est, quod pia fratrũ solicitudo retractare decreuit, qualiter Ecclesiasticæ auctoritatis censuram in præscripta fœmina Theutpergæ, sua publica cõfessione exigẽte, cõpleuit.

Cap. vii. *licet deeſt

Allato quoq; diuersorum Conciliorũ volumine, ex Concilio* Hilar densi capitulum quartum recitari fecimus, vbi ita scribitur: De his quæ incesti pollutione cõmaculant, placuit, vt quoufque in ipso dere sf ando & illicito carnis connubio persistunt, vsque ad Missam tantum catechumenorum in Ecclesia admittantur ; cum quibus etiam, nec cibum sumere vlli Christianorum, sicut Apostolus iussit, oportet.

Cap. viii.

Hinc quoque S. Ambrosij in expositione Epistolæ B. Pauli Apostoli ad Corinthios, capite tr igesimo tertio hos alloqui qui matrimonio iuncti sint ore Dominico vxorẽ à viro non discedere, quod si discesserit, manere innuptam. Hoc Apostoli consilium est, vt si discesserit propter malam concuptationem viri, iam innupta maneat ; quod si continere se non poteſt, quia pugnare non vult contra carnem, suo viro recon cilietur. Non enim permittitur mulieri, vt nubat, si virum suum causa fornicationis dimiserit, aut apostatiæ, aut illicita impellente lasciuia. Vir vsum quærat vxoris, quia inferior omnino non hac lege vtitur, qua potior. Si tamẽ apostata vir, non vsum quærat vxoris inuerier e; non alteri poteſt nubere mulier, nec reuerti causa fornicationis ad illum. Et virum vxorem non dimittere, subauditur autem excepta causa fornicationis. Et idcò non fubiecit, licut de muliere dicens, quod si discesserit manere sic:qua viro licet ducere vxorem, si dimiserit vxorem; peccantem. Nõ enim a lege constringitur vir, sicut mulier. Caput enim mulieris vir est. Nam cæteris, inquit, ego dico, nõ Dominus; hoc dixit vt ostendat, quid proprio ore Dominus iussit, & quid huius auctoritate concesserit: quia & per ipsum Dominus loquitur, qui ait: An experimentum quæritis eius, qui in me loquitur Christus?

Non est S. Ambrosij expositio in Epist. Pauli.

1. Cor. 13.

Ex Concilio Agathensi cap. lxij. de incestis coniunctionibus, nihil prorsus veniæ referuemus, nisi cùm adulterium separatione sanauerint. Incestos vero nullo coniugij nomine deputandos, quos etiam defignare, funestum est; ibiq; postaliqua ita scribitur : Sane quibus coniunctio illicita interdicitur, habebunt ineundi melioris coniugij libertatem.

Cap. ix.

Decætero his atque huiusmodi canonicis sanctionib. & sanctis Patris Ambrolij oraculis liquido perspectis, credimus, non illam fuisse idoneam, aut legitimam coniugem, neque à Deo præparatam vxorem, quæ publica (vt dictum est) confessione, incestuolo fornicationis crimine denotata probatur. Quo ira glorioso Principi nostro, pro sua in diuino cultu deuotissima affectione, atque victoriosissima Regni tuitione, cui non solùm nos, verumetiam canonica auctoritas incestuosum coniugium incr edicit; legitimum atque idoneũ coniugium à Deo illi concessum non denegemus, iuxta indulgentiam dicentis Apostoli: Melius est nubere quàm vri.

Cap. x.

1. Cor. 7.

Notæ.

Conciliabuli Aquisgranense.] *Hunc conuentũ Episcoporum Lotharius Rex Francorum ea de causa indixit, vt honesto aliquo praetextu Theutpergam vxorem legitimam dimitteret, & VValdradam pellicem, quam Apuritia adamauerat, in coniugem duceret. Promiserat Gunthario Coloniensi Archiepiscopo Lotharius, tefte Regino, futurum vt eius nepte m ac c per et in vxorem: qua vana spe ille elatus, Theutgaudum Treuirensem Archiepiscopum in suam fententiam pertraxit. Varijs itaque causis repudiandæ vxoris legitimæ excogitatis, per grauem errorem declarant, quod cum Theutperga adulterij incestus cum fratre Hiberto commissi reum confiteretur, Lotharius eiusdem c oniugio solutus, tanquam innocens, post dimissam adulteram cum alia matrimonium licitè contrahere posset. Ad eiusdem Regis causam firmius corroborandam, Aduentius oblatalibello, (quiextat apud Baron. ann. 862. num. 29.) longam texuit fabulam, qua conatur probare VV aldradam Lotharij pellicem, etiam à tenera ætate matrimonio iunctam fuisse. Theutpergam vero postea eidem inuito, à patre LotharioAugusto obtrusam esse : ac proinde non Theutpergam ; sed VV aldradam legitimam Regis Lotharij vxorem esse. Eos qui Concilio interfuerunt, Nicolaus Pontifex excommunicauit, vt patet ex epistola eiusdem Nicolai, quam in approbationem coniugij falso asse...VValdradæ, & in reiectionem Theut-*

Concilabuli hoc à quo indicũ fuerit.

Decretum Concilabuli.

perga legitimæ vxoris ad suos legatos legatos Metum perscripserat. Acta Concilij ex peruetusto codice Treuirensi à Patre Christophoro Brouerio Societatis Iesu presbytero accepta & descripta profitetur Baronius anno 862. n. 22. Eadem summatim refert Regino in Chron. huiusmodi verbis: Non multo post interiecto tempore, iterum conuentum synodalem Aquisgrani coadunant. Vbi rex libellum suæ proclamationis obtulit, vbi cõtinebatur, qualiter in quadam femina Theuperga nomine factiosis pertidorum hominum argumentis fuerat defraudatus, immò non mediocriter repetiuit, quod iudicio Episcoporum difficili sententiam pertulisset. Quæ si idonea esset coniugali thoro, & pestifera incestus pollutione fœdata non fuisset, nec vitæ vocis confessione publicè condemnata, sponte eam retineret. Porrò se incontinentem ipse professus est, & sine copula iuuenili ætatis ardorem ferre non posse. Allatis itaque diuersorum Conciliorum voluminibus, multa de incestuosis replicata sunt. Quibus recitatis, hanc definitiuam sententiam protulerunt. Credimus illam non fuisse idoneam ac legitimam coniugem, neque à Deo preparatã esse vxorem, quæ publica confessione incestuoso fornicationis crimine denotata probatur. Quocirca gloriosò Principi nostro, pro fua in diuino cultu deuotissima assertione, ac victoriosissima Regni tuitione, cui non solùm nos, verumetiam canonica auctoritas interdixit incestuosum cõiugium, legitimum matrimonium à Deo illi concessum non denegamus, iuxta indulgentiam dicentis Apostoli: Melius est nubere quem vri. His ita patratis, Vvaldrada in publicum procedit stipata obsequẽtium multitudine: omnisque regia aula refultat, Vvaldradam Reginam esse.

Quiinteruenerint

Tempus Cõciliab.

Sententia pro Vvaldrada.

1. Cor. 7.

CONVENTVS TRIVM REGVM FRANCORVM ET EPISCOporum Galliæ in villa ad Sablonarias dicta, quo inter tres Ludouicum, Carolum & Lotharium fratres & Reges Galliæ pax est constituta; Anno Domini 862. tempore Nicolai Papæ.

NOTÆ.

Conuentus.) *Cum Lotharius apud sedem Apostolicam accusaretur, quod Engeltrudem vxorem Bosonis Comitis fugitiuam & adulteram, aliosque homines nefarios & sceleribus in regno suo cõtra literas Pontificias reciperet, scripta ad Reges Galliæ noua epistola huic Comuentui cõgregari mandauit. Labor auit in accelerando conuentu Lex Ludouicus: ideo inprimis, quod Carolus se à Lotharioplanè seiunxisset, donec iussa Pontificis adimpleret. Res in conuentu gestas ex Cod. Ant. Augustini recitat Baronius anno 862. n. 36. & seqq.*

CONCILIABVLVM METENSE IN CAVSA REPVDII Theutpergæ Reginæ à Lotharioo Rege facti, anno Domini 863. mense Iunio, Indicti. vndecima celebratum.

NOTÆ.

Occasio Conciliabuli quæ

Conciliabulum.] *Hic Conuentus Episcoporum, quem Nicolaus Papa in Epistola synodali Concilij Romani subsequentis, synodi nomine indignum esse iudicat, congregatus est ista occasione. Post pacem & cõcordiam in conuentu præcedente initam, Lotharius Rex, vt frater em Carolum eluderet, eiusq; panam & vindictam subterfugeret, ad sedem Apostolicam prouocauit, rogans Pontificem, vt synodum in Gallijs celebrandam indiceret, & ad eam legatos mitteret, qui vna cum Episcopis causam suam cognoscerent & indicarent. Colonienses enim & Treuirenses Archiepiscopi, quos in suas partes pertraxerat, cãsidebat, eorumq; patrocinio suam causam approbandam esse firmiter sibi persuadebat. Detulit appellationem Regis sanctissimus Pontifex, indixit synodum Metis in Gallia celebrandam, conuocauit Galliæ & Germaniæ Episcopos, & ad eandem Rodoaldum & Ioannem sedis Apostolicæ Episcopos, datis ijs rerum agendarum commonitorio adlegauit. Factum est inutium Concilij anno 863. per Indictionem vndecimam mense Iunio in vrbe Metensium. Praeter Hungaricum Traiectense, omnes Episcopi cum praedicto legato Apostolico interfuerunt. De legato hac Regino.* In Franciam venientes pecunia corrupti magis fauerunt iniquitati quam æquitati. Tandem ad Regem peruenientes cum ei declarassent legationis suæ causas, tale responsum acceperunt: Se nihil aliud egisse, nisi quod Episcopi ipsius Regni in generali synodo sibi agendum præmonstrassent. Dederunt autem ijdem legati consilium Regi, vt illos Episcopos, qui illi synodo præfuerunt ad sedem Apostolicam destinaret, qui verbis ac scriptis vniuersali Papæ satisfacerent. *Hæc de Legatis Pontificis Regino.*

De rebus in hoc conuentu olim gestis, deq; repudio Lotharij iniuste comprobato, in Annalib. Francorum à Prudoeo editis hæc summatim recitantur. Hoc anno 863. in Regno quoque Lotharij pro eo, quod dimissa vxore legitima alteram duxit, synodus in Metis cõgregata est omnium Episcoporum eius præter Hungarium Traiectensem, quem ægritudo detinuit Aderat & missi Nicolai Romani Pontificis ob eandem causam diligenter inuestigandam directi. In quo negotio ventilato Rex factum suum propter quod arguebatur, cõsilio & auctoritate episcoporũ se feciſſe testatus est. Quod illi non inficiantes, quasdam assertiones rationum veritimilium, quibus gestæ rei qualitatem munire nisi sunt, opposuerunt, easq; literis comprænotas, vt legati Apostolici suggesserunt, per Guntharium Agrippinæ Coloniæ, & Theutgandum Treuirensem Galliæ Belgicæ Archiepiscopos, Apostolicæ sedis Pontifici probandos transmiserunt. *Hæc Annales Francorum. Anastasius Bibliothecarius supra in vita Nicolai hæc addit, quod supradicti Episcopi vna cum Hagenone Bergomensi Episcopo non tantum dum stendæ Theutpergæ, & in coniugium sumendæ VValdradæ auctores extiterint; verum etiam dissoluerint illam sententiã, quam Engeltrudem, quæ per septem annos vitum suum Bosonem Comitem reliquerat, audore Pontifice pronunciata fuerat. Vide epistolas Nicolai 17. 18. 22. & 23. & 82. Item quam vna cum Commonitorio ad Rodoaldum & Ioannem Legatos Romæ transmissam inueni es in appendice Epistol. supra. Vide item Baron. an. 863. nu. 18. & seqq. & Acta Concilij Romani III. immediate subsequentis.*

CONCILIVM ROMANVM III. QVO ACTA METensis Conciliabuli reprobantur, & Guntharius Colonensis, Theutgandus Treuirensis Archiepiscopi, vna cum Sectarijs & complicibus Episcopis excommunicantur, & deponuntur: anno Domini 863. tempore Nicolai Papæ.

Acta Synodalia Concilij Romani III.

NICOLAVS *seruus seruorum Dei reuerendissimis ac sanctissimis fratribus nostris Archiepiscopis in Regno Ludouici Regis Germaniæ constitutis.*

Scelus quod Lotharius Rex (si tamen Rex veraciter dici possit, qui nullo alligatus regiminis corporis appetitus refrenauit: sed lubrica ener uatione magis ipsius illicitis motibus cedit) *Theutpergæ scilicet & Vvaldradæ commisit, omnibus manifestum est. Sed & dudum Episcopos *Theogaudum & Guntharium in tali facto eum habuisse tutores & fautores, pene totus nobis orbis vndique ad Limina eius Sedem Apostolicam confluens referebat, absentibus quoque id scribentibus Apostolatui. Quod nos tantò credere renuimus, quanto de Episcopis tale quid audire nullatenus sperabamus, donec ipsi Romam tempore Cõcilij venientes, corã nobis & sancta Synodo tales inuenti sunt, quales

* desunt aliqua

fuerant à multis sæpè prædicati; ita vt Scriptura, quam suis stipulauerant manibus, quam quæ volebant vt nostro roborare mus chirographo, caperentur, & dum mulcipulam innocentibus apponere satagerent, insidijs suis illaqueati sunt ipsi. Sicque completum est, Deo auctore, quod in Prouerbijs legitur: Fruſtra iacitur rete ante oculos pennatorum. Siquidem ipſi obligati sunt, & ceciderunt; nos verò qui in hoc flagitium falso cecidisse dicebamur, fauente Domino, cum iuſtitiæ propugnatoribus surreximus & erecti sumus. Igitur decernente nobiscum sancta Synodo in præsentia depositi, & ab officio sacerdotali excommunicati, atque à regimine Episcopatus alienari indubitanter exiſtunt. Vnde nostra fraternitas Canonum normam custodiens, & decretorum sanctiones obseruans cauet, ne eos quos nos abiecimus, * recipere in sacerdotum catalogo quis præsumat. Depositionis autem sententia, quam in prædictos Theutgaudum & Guntharium protulimus, cum cæteris capitulis quæ sancto concilio nobiscum sanciente promulgauimus, inferius annexa monſtratur.

Prou. 1. Pſal 19.

* retinere

Incipiunt capitula seu decreta Romanæ Synodi.

Cap. 1. Aboletur Synodus Metenſis.

De Synodo in Metenſium vrbe à Theutgaudo & Guntharío Archiepiſcopis congregata penitus abolenda.

Cap. 2.

Synodum, quæ nuper, id eſt, ſub pijſſimo Imperatore Ludouico per Indictionem vndecimam menſe Iunio in Metenſium vrbe ab Epiſcopis, qui noſtrum præuenerant iudicium, collecta eſt; quique Apoſtolicæ Sedis inſtituta temerè violarunt, extunc & nunc & in æternum iudicamus eſſe caſſatam; & cum Ephelino latrocinio reputatam, Apoſtolica auctoritate in perpetuum eſſe ſancimus damnandam, nec vocari Synodum, ſed tamquam adulteris fauentem, Proſtibulum appellari decernimus.

Sententia cõtra Guntharium & Theutgaudum Archiepiſcopos.

Depoſito Theutgaudi & Guntharij Archiepiſcoporum.

* Engeltrudem. * Boſonis.

Theurgaudum Treuirenſem primatem Belgicæ prouinciæ, & Guntharium Agrippinæ Coloniæ Epiſcopos, nũc coram nobis & ſancta ſynodo ſub geſtorum inſinuatione, qualiter cauſam Lotharij Regis, & duarum mulierum eius, Theutgerge ſcilicet & Vvaldradæ ſe recognouerint & iudicauerint, ſcriptum ſuper hoc proprijs roboratum manibus offerentes; nihilq; ſe plus vel minus, aut aliter egiſſe, ore proprio multis coram poſitis affirmantes. Sententiam quam à Sede Apoſtolica in * Ingeltrudem vxorem * Buſonis ſanctiſſimus frater noſter Mediolanẽſis Archiepiſcopus Tudo & ceteri Epiſcopi noſtri petierant emitt̃edam, & nos diuino ſuccenſi zelo ſub anathematis obtestatiõe canonicè protuleramus, publicè viua voce ſe violaſſe confitentes, in quibus omnibus inuenimus eos Apoſtolicas ac; canonicas ſanctiones in plurib. exceſſiſſe, & equitatis normã nequiter temeraſſe: omni iudicamus ſacerdotij officio permanere penitus alienos Spiritus ſancti iudicio. & beati Petri per nos auctoritate omni Epiſcopali exutos regimine conſiſtere definientes. Quod ſi iuxta præcedentem conſuetudinem tanquam Epiſcopi auſi fuerint aliquid de ſacro miniſterio cõtingere, nullo modo liceat eis nec in alia Synodo reſtitutionis ſpem, aut locum habere ſatisfactionis. Sed communicantes eis oẽs abijci ab Eccleſia, & maxime ſi poſteà quam didicerint aduerſus memoratos prolatam fuiſſe ſententiam, eiſdem communicare tentauerint.

Cap. 3. Quid in reliquos epiſcopos decretũ.

* De ceteris Epiſcopis.

Ceteri autem Epiſcopi, qui complices horũ, Theutgaudi ſcilicet & Guntharij, vel ſectatores eſſe feruntur; ſi cum his conſunctã fœderionem, coniurationes, & conſpirationes fecerint: Vel ſi à capite, id eſt, à Sede B. Petri illis hærendo diſſenſerint: pari cũ eiſdem ratione teneantur aſtricti. Quod ſi cum Sede Apoſtolica, vnde eos principium Epiſcopatus ſumpſiſſe manifeſtum eſt, ſapere de cetero per ſemetipſos, vel miſſos ad nos Legatos ſuos cum ſcriptis ſuis profeſſi extiterint: nouerint ſibi à nobis veniam nõ negandam, nec amiſſionem honorum ſuorum pro retroactis præſumptionibus aut ſubſcriptionibus, quas pro infanis fecerunt geſtis, per nos vllo modo formidandam.

Cap. 4.

De Engeltrude.

* al Boſonis. * al fratruus. In Engeltrudem ter-

Engeltrudem filiam quondam Matfridi Comitis, quæ à *Boſſone proprio viro reliſto, ecce iam per ſeptem circiter annos hac atq; illac vagabunda * nuper cum * ſacto rebus ſuis regulariter anathematizauimus: ſed propter contumaciam iterato anathematis vinculo duximus innodandam. Sit igitur à Patre, & Filio, & Spiritu ſancto vno & vero Deo, ab omnibus ſanctis Patribus, & ab vniuerſa Dei Catholica & Apoſtolica Eccleſia, & à nobis penitus anathema, cum omnib. complicibus, & communicatoribus, atq; auxiliatoribus ſuis, ita vt ſicut iam decreuimus, ſi quis ei communicare vel fauere in aliquo præſumpſerit, ſi quidem clericus fuerit, in eodem vinculo conſtrictus, officium clericatus amittat: monachi vero & laici ſi inobedientes decreto præſenti fuerint, ſimiliter anathematizentur. Sane ſi eadem mulier ad virum ſuum reuerſa fuerit, vel ad Apoſtolicam B. Petri Sedem properãs: veniam ei poſt dignam ſatisfactionem proculdubio non negabimus. Verumtamẽ ſub priori vinculo anathematis, quo illam prius & nunc obligauimus, interim conſtricta permaneat. Si quis autem eidem Engeltrudi ad Apoſtolicum B. Petri Sedem Romam properanti vel occurrenti neſcius communicauerit, aut ſciens opem in veniendo præſtiterit, nullo pro hoc vinculo teneatur innexus.

terata ſententia.

Cap. 5.

De ſententijs, antiquis interdictis Sedis Apoſtolicæ.

Si quis dogmata, mandata, interdicta, ſanctiones, vel decreta pro Catholica Fide, „p Eccleſiaſtica diſciplina, pro correctione Fidelium, pro emendatione ſceleratorum, vel interdictione imminentium vel futurorum malorum à Sedis Apoſtolicæ Præſule faluberiter promulgata cõtẽpſerit, anathema ſit.

NOTÆ.

Quid actum in Concilio.

Concilium.] *Eæ quæ apud Acta Concilij prolixius recenſentur, Annales Francorum Pithoei breuiſſimè commemorant his verbis:* Qui (*Nicolaus ſcilicet Pontifex Romanus*) conuocato Romanæ ſedis Epiſcoporum Concilio & Metenſem anathematizauit ſynodum, & ad ſe miſſos Epiſcopos Guntharium ſcilicet & Theutgandum depoſuit, & communione priuauit, iuſtè quidem & canonicè, vt ſcriptis ſuis ipſe fatetur: iniuſtè vero, ſicut illi ſcriptis & aſſertionibus firmare conantur. *Eadem habent Regino in Chron. & Anaſtaſius in vita Nicolai, qui præterea, quæ in Actis recenſentur, addit eoſdem Archiepiſcopos epiſtolas Pontificis ad libitum falſaſſe. Vide Baron. an. 863. n. 20. 21. & 22. & ſeqq.*

CONCILIVM ROMANVM IV. QVO ZACHARIAS

Apoſtolica legatione in Oriente male functus excommunicatur & deponitur: Photius & Gregorius Syracuſanus condemnantur. Ignatius ſedi Conſtantinopolitanæ per ſententiam reſtituitur; cultuſque imaginum aduerſus Iconoclaſtas confirmatur: anno Domini 863. tempore Nicolai Papæ.

NOTÆ.

Cur Nicolaus Papa in epiſt. 7. ſex tantũ Oecumenica Concilia nominet?

Concilium.] *Acta & capitula huius Concilij extant in epiſt. 7. Nicolai Papæ, quæ ſupra excuſata reperitur: de qua hoc obſeruatu dignum eſt, quod ſex dumtaxat ſynodos Oecumenicas citat ideo, quia Acta ſeptimæ ſynodi Romæ extant ita, vt ex Græco malè reddita & tranſlata habeantur, vt quantumuis ea ab Hadriano Papa I. cuius ſucceſſoribus probata & confirmata eſſet; poſſent tamen non eodem præcono, titulo nimirum Oecumenico eadem profectui fuerint, quandoquidẽ fidelioribus adhibitis exemplaribus ex puriſſimis fontibus latinis atq; Græcis: quod præſtitit egregiè Anaſtaſius Bibliothecarius, vt in eius præfatione ad Ioannẽ Octauum ſuprà in Notis VII. Concilij prolixius annotaui. Dum itaq; Nicolaus in hac epiſtola de ſeptima ſynodo tacuit, expreſſa cauſa cur ea ipſam iudicium ſuum dumtaxat ſuſpendit; nunquam vero Oecumenicum eſſe dicendum negauit. Photius calumniator hanc rem in deteriorem partem accipiens, Nicolao Papæ (vt infrà videbis) negotium facieſt, quaſi non niſi ſex Oecumenicas ſynodos ille reciperet: cum tamen plurimis literis eloquerit, eam ſemper ab Eccleſia Romana receptam atque ſeruatam, vniuerſali; Eccleſiæ ſeruandam fuiſſe propoſitam. Hæc de re plura infrà dicemus. Vide Baron. anno 863. n. 6.*

CONCILIVM SILVANECTENSE, QVO AVCTORE HINCmaro Rhemẽsi Archiepiscopo, Rhotaldus Suessionensis Episcopus deponitur, substitutoque ei alio quodam Episcopo in monasterium detruditur. Habitum fuit anno Domini 863. mense Iunio Indictione vndecima, tempore Nicolai Papæ.

NOTÆ.

Acta Concilij.

Concilium.] *Cum Hincmarus Suessionensis Concilij confirmationem à Nicolao Papa surreptitiè obtinuisset, opus quod diu contra Rhotaldum Episcopum Suessionensem mente conceperat, perficere aggrediter, indictoq; hoc Concilio eundem Episcopatu depositum in monasterium detrusit. Cumq; ille ad sedem Apostolicam appellaret, eidem non modo nihil bonoris detulit, sed etiam alium quendam in eius locum surrogauit. Quod factum Hincmari iniquissimum, cum vicini complures detestarentur, non tantùm ipsi inuriam Rhotaldo illatam Pontifici denunciarunt; verùm etiam libellum supplicem ipsius Rhotaldi (qui extat supra apost epist. Nicolai 37.) eidem Nicolao Pontifici obtulerunt. Ab ipsa tyranno missa est Romam legatio per Odonem Bellouacorum Episcopum, qua peteret auctoritate Apostolica confirmari, quæ ab ipsis in hac synodo acta fuissent. Addiderunt synodicam ad eundem acerbissimam, quibus illa ea, quæ in Metensi Concilio consensu Legatorum fedus Apostolicæ pro illegitimo Lotharij coniugio gesta erant, à Nicolao Papa etiam approbata fuisse putantes, eundem Papam rogarunt, vt sententiam suam mutaret, & genere ale Concilium conuocaret. Quibus omnib. acceptis, quid pontifex egerit, quidque responderit ex epistola 32. Nicolai Papæ supra patet, & in Notis sequentis in Concilij Romani V. subiungam. Vide Baron. ann. 863. num. 63. & 69.*

Legatio à Synodo Romam missa.

CONCILIVM ROMANVM V. QVO ACTA CONCILII Siluanectensis reprobantur, & Rhotaldus sedi Episcopali, à qua eiectus fuerat, restitui iubetur: celebratum est anno Domini 863. tempore Nicolai Pap.

NOTÆ.

Acta Concilij quæ?

Concilium.] *Cum iudicium Siluanectensis synodi per synodicam eiusdem Concilij Nicolao Pontifici innotuisset, & supra memoratus libellus appellationis Rhotaldi Suessionensis Episcopi eidem Papæ deditus fuisset, accepisseq; ea, quæ Hincmarus Rhemensis Archiepiscopus, & Carolus Rex per eundem legatum miserant epistolas, collecto Romana Ecclesia presbyterio atque vicinis Episcopis, adhibita diligenti totius causæ consultatione, acta synodalia Siluanectensis Concilij, vtpotè quæ sacris canonibus aduersarentur, omnino improbauit, & simul irrita reddidit. Eádem hac synodo constitutum fuit, vt nisi Hincmarus, aliiq; complures Episcopi ter quatenus moniti: Rhotaldum Suessionensem Episcopum iniquissimi sede sua amotum spacio trigintà dierum restituerent, à Missarum celebratione omnes suspensi habeantur, eandemq; pœnam incurrant, quam ipsi Rhotaldo iniustè inflixerant. Cumq; idem Siluanectensis Concilij Patres sua epistola Synodali allegassent, Rhotaldi appellationem non fuisse deferendam ideo, quod ei leges imperiales aduersarentur; respondentes Pontifex & Episcopi huius Concilij, non esse vtendum legibus sæcularibus & imperatoriis sanctionibus, quando leges Ecclesiasticæ illis contradicunt. Hæc omnia prolixius recensentur in epistola 32. Nicolai Papæ, quam ad synodum Siluanectensem rescripsit. Item epist. 25. 29. 31. & 38. ex quibus videre est, quod Episcopi primo & secundo monuit adhuc contumaces exstiterint. Vide Baron. ann. 863. nu. 82. & seqq.*

CONCILIVM IN LOCO, QVI DICITVR PISTIS, AD Sequanam Fluuium celebratum, Anno Christi DCCCLXIII. tempore Nicolai Pap. I.

Videtur autem potius quidam esse regni procerum conuentus, quàm Episcoporum Synodus: sed quia habet quædam digna lectu, huc ascripsimus: Ita Surius. *Auctor Annalium huius conuentus nusquam meminit, fortasse quia politicus magis quam Ecclesiasticus conuentus est.*

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, Carolus gratia Dei Rex, & Episcopi, Abbates quoque & comites, ac cæteri in Christo renati fideles, q; ex diuersis principijs super fluuium Sequanam in locum, qui Pistis dicitur, vbi exigentibus peccatis nostris aliquandiu fedes fuit Nortmannorum, conuenimus anno incarnationis Dominicæ DCCCLXIII. Anno verò XXII. regni domini nostri Caroli Regis glorioſi, indictione decima.

CAPVT PRIMVM.

REges & Episcopi, qui ante nos fuerunt, ducti amore & timore diuino, cum cæterorum fidelium Dei consilio atque consensu plura statuerunt capitula, prouidentes, qualiter sanctæ Ecclesiæ statum debitum & honorem, & regni habitatores in omni statu & ordine haberent legem atque iustitiam. Nos etiam pro qualitate rerum & opportunitate temporum quæcũ huic causæ conuenientia capitula superaddidimus. Sed diabolo satagente, superuenientib. perturbationib. tam à paganis, quã & à nominetenus Christianis miserabiliter excitatis, incepta bona defecerunt, & in tantum in hoc regno mala horribilia increuerunt, vt in nobis videamus & sentiamus completũ, quod olim est per Prophetam prædictum: Terram vestram in conspectu vestro alieni deuorant, & erit in vastitate hostili, & peruenit gladius vsq; ad animam, quoniam alieni insurrexerunt in nos, & fortes quęsierunt animas * vestras, & non prepoſuerunt Deum ante conspectum suum, cõtra quos defensionem parauimus: Sed defensionis auxilio, sicut necesse fuerat, hactenus adiuti non sumus: Vnde, compellente cordis dolore, nobis est exclamãdum, quod rex bonus obsidionis angustia tribulatus, exclamauit, dicens: Dies tribulationis & blasphemiæ dies iste: venerunt filij vsque ad partum, & vires non habet parturiens. Hæc omnia videmus, sentimus & dolemus: quia cùm hostes irruerunt, defensores nostri præparati sunt, sed ad præparata non conualuerunt, quia illum sanctum Spiritum, qui requieuit super auditorem in oportunitatibus, in tribulatione, Christum Dominum nostrum, & quem per impositionem manus Episcopalis in confignatione accepimus, contristarum malignis operibus à nobis effugauimus, spiritum scilicet cõsilij & fortitudinis, quem quia ita, vt nobis necesse fuerat, nõ habemus, ideo contra inimicos nostros stare viriliter, & vincere fortiter non valemus. Quæ vtraque sibi necessario sunt coniuncta, quia neq; virtus sine consilio, nec cõsilium sine virtute vtile esse potest. Quid igitur prosunt, qui per consilium præparantur, dum ad præliũ fortitudine non procedunt? Filij quippe vsque ad partium veniunt, quando apta consilia vsque ad desiderium efficiendi operis procedunt. Sed virtutem nõ habet parturiens, quia dum infirmus quisque consilia concipit, hæc ad vtilitatem aliquantam, per partum operis non producit: videmusque impletum, quod ad nos est antè prædictum, populo contra voluntatem suam facienti: Anathema in medio tui, non poteris stare coram inimicis tuis: qui contra placatus, placentibus sibi dixit: Nullus stabit contra vos. Sed & ideo terram nostram in conspectu nostro alieni deuorant, quoniam alienos à Deo diabolos, effugata gratia sancti Spiritus, in animas

Ps. 1.

Psal. 53.

* nostras

4. Reg. 19.

Psal. 9.

Isaiæ 11.

Ioel. 2.

Deut. 11. Esaiæ 2.

nostras recepimus. Ideo terra nostra deserta est, sicut in vastatione hostili, quia flores & fructus fidei, spei, & charitatis, & humilitatis, & castitatis, & sobrietatis, ac cæterarum virtutum, ab ara cordis nostri deusstauimus, & pro illis spinas viciorum, & vrticas peccatorum, & cicutas vanitatis in nobis ipsis, etiam laborantes, vt iniquè agamus, non decrescere, sed & incrementare cum studio fecimus. Ideo habitatores terræ occisi & fugati sunt, qui nos ipsos peccati gladio occidimus, & omnia bona, quæ nobis Dominus, siue in intellectu naturali, siue in doctrina, siue in diuitijs, siue in honoribus, siue in familiaritatibus, quas nobis contulit apud nobis potétiores, ad carnis voluntatem conuertimus, & nos & omnia quæ nobis Dominus dedit, ab illius voluntate, pro qua nobis faciendam illa donauit, auertimus. Quod vnusquisque potest in seipso recognoscere, si etiam de singulis membris suis cogitat, quid fecit & quid facit, perid, quod Deus ad operandam fuam salutem donauit. Et sicut de membris corporis inueniet apud seipsum, ita de membris animæ poterit inuenire, quæ per spiritualia vitia dispergit atque disperdit, & spiritales in se virtutes, à Deo sibi collatas, aut effugat, aut conculcat. Ideo Ecclesiæ & villæ incensæ sunt, quia ignis auaritiæ & rapacitatis atque inuidiæ & adulteriorum, ac cæterarum immunditiarum, non solùm per naturalem, sexum, sed etiam per eum sexum, qui est contra naturam sine pœnitentia, & sine respiscentia in nobis exarsit & ardet, & quoniam illâ spiritum, qui super humilem & quietum, & sermones suos trementes requiescit, per superbiam & inobedientiam ac præsumptionem à nobis expulimus: Ideo sanctorum ac protectorum nostrorum corpora, de sepulchris suæ requietionis effossa sunt. Et quia nos spiritui maligno, iustâ Dei permissione potestatem habenti, & super nos ascendenti non resistimus, vt fugiat à nobis: idcirco serui & ancillæ Dei, de locis suis expulsi sunt, & nos de quiete cœlestis paradisi, & de consortio cœlestis Ecclesiæ, id est, angelorum sanctorum electi sumus, nisi per dignos pœnitentia fructus ad hæc, vnde cecidimus, redeamus: & quia nos tales efficimur, de quibus Dominus per Prophetam dixit, Causa viduæ non ingreditur ad eos, quasi apud nos facta est venalis iustitia, vt ad eam nemo possit peruenire, nisi eam ei aperuerint munera. Ideo vota fidelium & precia peccatorum, quæ sacris locis collocata fuerunt, propter peccata nostra de hoc regno sunt penitus exportata, & vendentes iustitiam & veritatem, & in his & illicet ipsum Christum, qui est nobis à Deo factus iustitia, & qui dixit, Ego sum via, veritas, & vita, nisi dignè pœnituerint, cum luda tradiore Christi, æterna expectant incendia: & quia sanguis sanguinem tetigit, id est, culpæ culpis adiunctæ sunt, & sicut scriptum est, Adulterium, & homicidium, & mœdacium, & furtum, & periurium inundauerunt, & iniquitates nostræ supergressæ sunt capita nostra: ideo nobiles nostri & de Episcopali ordinatione, & de alijs ordinibus interierunt, & capti, cum maximo detrimento & regni & Ecclesiæ sunt aut redempti, aut interempti. Et quia nos per peccata nostra à terra viuentium peregrinati sumus, idcirco sicut scriptum est, prophetæ & sacerdos ierunt in terram, quam ignorabant. Et post hæc omnia pius pater, cuius multis miserationibus non sumus consumpti, quoniam non defecerunt miserationes eius, materna pietate nos flagellat, & expectat, vt ipsa vexatio donet intellectum auditui nostro, qui illa credere noluimus, quæ per scripturas nobis se illaturum promisit, si illius voluntatem non faceremus: Et ostendit nobis in exterioribus vastationibus, quæ de interioribus depopulationibus intelligere debeamus, & ijs intellectis ad illum redeamus, qui iterum nobis in scriptura multipliciter promisit, inter quæ veraciter fic veritas dixit: Reuertimini ad me, & ego reuertar ad vos, & quare moriemini in peccatis vestris? Et quia non credidimus promittenti, credamus tandem aliquando vel iuranti. Viuo ego, dicit Dominus, nolo mortem peccatoris, sed vt conuertatur & viuat: nisi conuerti fuerimus, ficut iam videmus, gladium suum vibrabit, earum suum, id est, vindictam tetendit, & parauit ad exercendam duriorem vindictam, sicut item de reprobis scriptum est: Ignis, sulphur, & spiritus procellarum pars calicis eorum. Et hoc, quod videmus & sentimus, pars est vindictæ, quia maiora & plura & grauiora venient super nos, nisi fuerimus cõuersi, vt scriptum est. Pugnabit pro eo orbis terrarum contra insensatos. Vnde sicut dicit Apostolus, sicut exhibuimus membra nostra arma iniquitatis peccato, ad seruiendum immunditiæ & iniquitati, ita exhibeamus membra nostra seruire iustitiæ in sanctificationem, quia stipédia, id est, retributio peccati, mors: gratia autem Dei pro bonis operibus, ipsa donata est vita æterna. Et sicut quando solemus de istis frequentibus itineribus reuerti ad manfiones nostras detonsi & decaluati cum drappis & calceamentis depannatis, & tunc nos resicimus & reparamus: ita vel nunc reparemus nos per cõritum & humiliatum, & per confessiones ex puro corde, & per benigntatem mentis, & per concordiam cum Dei voluntate, quia per discordiam & regnum istud temporale imminutum & penè defertum, & æternum regnum perditũ habemus. Quia nec omnes reges esse possumus, nec regem super nos à Deo constituturn, qui, sicut scriptum est, imposuit homines super capita nostra, habere sustinemus, non attendentes quia (sicut dicit Apostolus) non est potestas nisi à Deo, & qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit. Quoniam Deus, qui essentialiter est Rex regum & Dominus dominantium, partitione nominis & numinis Dei, id est, potestatis suæ voluit & esse, & vocari regem & Dominum pro honore & vice sua in terris. Et sicut Archangelus, qui nunc est diabolus, cum suis sequacibus, quia per humilitatis subiectionem conditori suo subditus esse noluit, & per coæqualitatem charitatis, coangelis suis locus esse despexit, de cœlo cecidit: ita & Illi, qui potestati à Deo constitutæ propter Deum & in Deo subiecti esse nolunt, & patres vel coæquales in regno habere non sufferunt, per quam debitam subiectionem, & parilem æqualitatem, Dei amici & Angelorum consortes esse poterant, subiecti diabolo, & Dei inimici constituuntur. Quapropter de diabolo scriptum est: Ipse est rex super vniuersos filios superbiæ, & illius subiectis Dominus, apud quem non est vicissitudinis obumbratio, quamdiu in ipso malo perseuerãt semper, in Euangelio dicit: Vos ex patre diabolo estis, non quia à diabolo funt facti aut generati, sed quia diabolum imitati. Reparemus ergo nos per pœnitentiam & confessionem, & per eleemosynas, vnusquisque secundum possibilitatem suam, & quantum quisq; recognoscit se à Deo aruisse per culpas, tantum bibat compunctionis fuæ lachrymas, & tunc proficient in aqua ista, quas facimus firmitates, si per bona opera restruxerimus, quas in nobis distraxerunt peccata, virtutum munitiones, quæ & tunc proficient, si mala, quæ fecit quis prius, prout poterit, emendauerit, aut rapta foluendo, aut per indulgentiam deprecando, atq; mala cætera per dignam pœnitentiam abolendo, & tunc proficient, si in antè custodierit, ne de illis se fordidet, de quib. se emendauit, quia scriptum est: Lauamini, mundi estote, auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis, dicit Dominus. Quiescite agere peruerse, discite bene facere. Quia qui se bonis operibus & lachrymis & orationibus à peccato mũdat, & iterum grauia peccata perpetrat, talis est, vt sanctus Petrus dicit, sicut sus quæ se lauat in luto, & sic vultur canis, qui remanducat vomitum suum: Et timere debet, ne ipsas lachrymas in conspectu Dei reddat immundas, per quas mundari potuit à peccatis. Quæ non dicimus, vt si iterum alius ceciderit post confessionem in peccatis, vt in peccatis quasi desperatus iaceat, sed vt à peccatis, quãtum potest, se caueat: & si fragilitate ceciderit, quia scriptum est, Nunquid qui cadet, non adijcit, vt resurgat? dicat, Nunc cœpi, & per immutationem dexteræ excelsi, semper per pœnitẽtiam resurgat, ne illum vitimus dies in peccatis inueniat, & sine fine perditus fiat.

Hier. 9.

Rom. 1.

Esa. 66.

Esa. 1.

2. Cor. 10. Ioan. 14.

Ose. 4.

Pſal. 37.

Esa. 5.

Hier 14.

Thre. 3.

Esa. 28.

Zach. 1.

Ezech. 33.

Ezech. 18. & 33.

Pſalm. 7. Pſal. 10.

Pſal. 7. Sap. 5.

Rom. 6.

Pſal. 65.

Rom. 13.

1. Tim. 6.

Esa. 14.

Iob 41.

Iacob. 1. Ioan. 1.

Esa. 1.

2. Pet. 2.

Pſal. 40. Pſal. 76.

Cap. 2.

VNde quia solent medici, quando genera infirmitatum, vel morbus in terram venit, generalem medicinam conficere, vnde omnes possint sanari: Ita nunc communiter hanc medicinam, cooperante & medicante Domino, statuimus ad recuperandam & conseruandam salutem nostram, ne & in isto seculo grauius affligamur, & in futuro seculo, quando de isto corpore exierimus, æternis tormentis cruciemur: id est, vt vnusquisque Episcopus in sua parochia, & missiin illorum missaticis, & comites in illorum comitatibus, cum maximo studio & summa diligẽtia curam habeant, vt quicunque raptores & prædatores vbi sunt, cuiuscunque homines sint, ad rationem deducantur, & secundùm legem,

quæ

quæ ibi malefacta habent, emendent, aut soluant secundum legale placitum, aut per indulgentiam sibi impetrent perdonari. Et Episcopi secundùm qualitatem & quantitatem peccatorum absque acceptione personarum, rapacibus & his similibus vitijs nominatis, & conuictis, pœnitentię leges iniungant, inspecta discretione & qualitate, prout cuique ad salutem viderit expedire. Ad quæ specialiter exequenda, quædam de pluribus capitulis prædecessorum regum & synodalium hic ponere dignum duximus, commonentes Episcopos & comites, vt illa capitula, quæ inde ante hos annos in vnum collecta fuerùt, & in Carisiaco Episcopis & missis nostris per vniuersum regnum nostrum ad exequendum donaulmus: sed & illa, quæ consensu fidelium nostrorum fieri iussimus, quando confratri nostro Lotharioglorioso Imperatori apud Valentianas locuti fuimus, & fidelibus nostris denunciari, & obseruare præcepimus, ad præsentiam reducant, & illa relegant: Et quia hæc pauca hic breuitatis causa sub scripsimus in talibus rebus, quæ eis aduenerint ad emendandum, & hic inde si non inuenerint, per illa & per alia capitularegia & synodalia, quæ emendanda sunt, & emendanda prouiderint, emendare procurent. Si verò & iuxta diabolicam calliditatem, & secundùm humanam fragilitatem noua quæcunque acciderint, quia noua morborum genera, noua quærunt medicamentorum experimenta, morem sequentes prædecessorum nostrorum, sancti Spiritus gratia illustrati, contra venena diaboli ministrare curabimus medicinalia antidota Christi.

Cap. 3.

COmmuni placito constituimus, vt vsque ad Missam sancti Remigij, id est, Kalend. Octob. spatium habeant illi, qui in istis temporibus istas deprædationes & alia malefacta criminaliter & publicè fecerunt, vt inde apud Dominum, & apud eos, quibus malefecerunt, se paciscent. Et quisquis hoc non fecerit, bannum nostrum dupliciter componat, & illicet & quia postquàm rapinas & alia malefacta in Carisiaco, & postèa apud Confluentes, cùm dilecto fratre nostro Ludouico glorioso rege, & nepote nostro Lothario forbannauimus. Et post istum bannum, per consensum omnium factum illa emendare ficut illis spatium dedimus, noluerunt, & omnia quæ commiserunt, legaliter componere compellantur, & per publicam pœnitentiam, secundùm sacros canones, Deo & Ecclesiæ, in quam peccauerunt, satisfaciant, quibus si obedire noluerint, aut per fideiussores ad præsentiam nostram perducantur, aut omnia quæ in regno nostro habent, in bannũ mittantur, & Episcopali auctoritate à communi Ecclesiastica & omnium fidelium societate excludantur.

Cap. 4.

DE honore autem Ecclesiarum ac seruorum Dei, & de rapinis atque aliis malis seu præsumptionibus, ab ista die, & in reliquum compescendis, capitula aui & patris nostri temporibus constituta, hic subiungere, & vt omnimodis obseruentur, ex banno nostro præcipere, dignum & necessarium duximus. Scriptum est enim in illis capitulis: Si quis intra regnum rapinam fecerit, aut cuiquam nostro fideli, eiusque homini aliquid vi abstulerit, in triplo cui aliquid abstulerit, legibus componat, & insuper bannum nostrum, id est, L X. solidos nobis perfoluat: post modum verò ante nos à comite adducatur, vt in bastonico, vel in alio carcere trusus, vsquedum nobis placuerit, pœnas luat. Nam si publicè actum fuerit, publicam inde agat pœnitentiam: quoniam raptores, vt ait Apostolus, nisi veram egerint pœnitentiam, regnum Dei non possidebunt. Qui verò de rebus Ecclesiarum aliquid abstulerint, grauius inde iudicentur, quia sacrarum rerum ablatio, sacrilegium est: & sacrilegus vocatur, qui ex eis aliquid abstulerit, aut abripuerit. Extor res namque à limitibus matris sanctæ Ecclesiæ tales personæ vsque ad satisfactionem Ecclesiæ, quam læserunt, sunt habendæ atque firmiter denotandæ. Et item sanctus Paulus, per quem locutus est Christus, dicit: Quia neque rapaces, neque homicidæ, neque adulteri regnum Dei possidebunt. Et item: Si quis fornicator, aut adulter, aut rapax, aut homicida est, cum huiusmodi nec sumere cibũ Christi discipulo, id est, Christiano licet ante satisfactionem, id est, correctionem, ac emendationem, & dignam pœnitentiam. Et sanctus Ioannes Apostolus, talem salutare, aut in domum recipere vetat, & sacri canones Spiritu sancto, per eos dicta ri, qui in cœlo cum Deo regnant, & in terris miraculis coruscant, constituerunt dicentes: Si quis de potentibus clericum, aut quemlibet pauperem aut religiosum expoliauerit, & mandauerit ad ipsum Episcopus, vt eum audiat, & eos contemperit, inuicem mox scripta percurrant per omnes prouinciæ Episcopos quos cunq; adire potuerint, vt excommunicatus habeatur donec au diat, & reddat aliena. Et de rebus ac facultatibus Ecclesiasticis dicunt: Si quis oblationes Ecclesiæ extra Ecclesiam accipere vel dare voluerit, præter consciẽtiam Episcopi, vel eius, cui huiusce modi officia commissa sunt, nec cum eius agere voluerit consilio, anathema sit. Et item in capitulis aui & patris nostri scriptum est de his, qui in exercitu quoscunque secum ducunt, quod & nos intra patriam volumus obseruari.

1. Ioan.

Deinceps omnibus denunciari volumus, vt vnusquisque cognoscat, omnes qui in suo obsequio sunt, siue fui sint, siue alieni, vt ille de eorum factis rationem se sciat redditurum, vt quicquid in pace violanda deliquerint, ad ipsius debeat periculum pertinere, ea scilicet cõditione, vt pacis violator primùm iuxta facinoris qualitatem, siue coram nobis, siue coram misso nostro dignas pœnas perfoluat, & senior qui secum talem duxerit, quem aut constringere noluit, aut non potuit, vt nostrũ iussionem seruaret, & insuper in regno nostro prædas facere non timuerit, per illius negligentiam si autem eum de his non admonuerit, & postquam negligentia contemptoris ad eius notitiam peruenerit, & eum corrigere, sicut decet, neglexerit, honore suo priuetur: vt scilicet neuter illorum sine iusta vindicta remaneat. Nos autem Episcopi Euangelica & Apostolica atque Episcopali authoritate seniorem & regni quemlibet potentem si communitus iuxta Euangelicum præceptum, se suosque homines corrigere noluerit, & licet ipse talia non faciat, tamen si sui vel in suo obsequio manentes, talia fecerint, si eos non correxerit, & emendari quæ faciunt, non obtinuerit, eosque ad pœnitentiam non perduxerit, ipse excommunicetur secundùm sacros canones, donec suos homines ad emendationem & pœnitentiam reducat: quia melius iudicauimus illum excommunicari, per cuius * fortiam sui talia faciunt, quàm omnes illos, qui nec Deum timent, nec Episcopos, neque missos Reipublicæ, propter eius * fortiam reuerentur, & excommunicati ipsi non corriguntur, & alios suo morbo inficiunt: quia dicente Apostolo, non solùm qui faciunt, sed & qui consentiunt facientibus, digni sunt morte. Non est liber à consensu, qui quod emendare potest, emendare negligit: quapropter sine dubio peccati se participem facit. Si autem ipse potens vel senior satisfecerit Episcopo, & missis regijs, quia suos homines ad emendationem & ad pœnitentiam non potest adducere, sed ipsum vult aut à talibus immunem ostendere, aut digne satisfacere, & huiusmodi malefactos à suo obsequio reijcere, & vt Dei inimicos persequi, tunc aut non excommunicetur, aut ab excommunicatione soluatur. Et item in capitulis Imperatorum scriptum est: Comites verò ministri Ecclesiæ in eorum ministeriis, & hoc plenius & de nostris, & de se, & de suis hominibus obtinere possint, adiutores in omnibus sint. Et quicunque prima & secunda vice de his à comite admonitus, non se correxerit, volumus vt per eundem comitem eius negligẽtia & ad nostram notitiam perferatur, vt authoritate, quod in nostro capitulari continetur, subire cogatur. Et item de pace in exercitall itinere seruanda vsque ad marcham, hoc omnibus notum fieri volumus, quòd quicunque authorem damni fibi illati nominatim cognoscit, vt iustitiam de illo quærat & acclpiat. Et item: Si quis in exercitu vel infra regnum sine iussione dominica per vim hostilem aliquid præsardi voluerit, aut seœnum tollere, aut granum siue pecora maiora vel minora, domosq; infringere vel incendere, hæc ne fiant, omnimodò prohibemus. Quod si ab aliquo præsumptuosè factum fuerit, LX. solidos, si liber est, sit culpabilis, & omnia similla restituat, aut cum XII. testibus se purget. Si verò seruus hoc fecerit, sententiæ capitali subiaceat, & dominus omnia similia restituat, quia seruum suum non correxit, nec custodiuit, vt talia non perpetraret: quoniam si nos ipsos comedimus, cito deficiemus.

Rom. 1.

1. Cor. 6.

2. Cor. 13.

1. Cor. 6.

1. Cor. 5.

Vnusquisque tamen custodiat exercitum suum, nealiqua depraedatio infra regnū fiat. Similiter & collectas, quas * Theodisca lingua Herizup appellat, & infractiones inmunitatum, & incendia, & adsaliturasin domos, & conjurationes, & conspirationes, & seditiones, & raptus foeminarum, sicut & diuinae & humanae leges prohibent, & praedecessores nostri reges prohibuerunt firmiter ex banno etiam & nos prohibemus.

sp. 17. quæſt. 1. conjurationum.

Nos quoque Episcopi, authoritate Dei & sacrorum Canonum, sicut sancti Pontifices DCXXX. in Chalcedonēsi Concilio conspirationem fieri prohibuerunt: & sicut cętera Concilia Episcoporum huiusmodi perniciosa facta vetuerunt, & nos prohibemus, quia facientes illa per eorum iudicium, qui cum Deo iam in cœlo regnant, & à cœlesti Ecclesia, & à Christianorum societate separati sunt, nisi per dignos pœnitentiæ fructus ad hoc redeant, vt sanctæ Ecclesiæ possint redunari. Similiter vt hæc capitula, quę hic adnotata sunt, ita per hæc & illa omnia, quæ in supra scriptis locis facliciet in Carisiaco & apud Valentianas collecta & constituta sunt, obseruari præcipimus, & omnes communiter confirmamus. Si autem aliquis quicunque inobediens extiterit, cum summa festinatione Episcopi, comites & missi nostri notum facere curent, vt quantocius ad nostram præsentiam illum venire iubeamus, & dignam vltionem secundūm iudicium fidelium nostrorum sustineat, &, si quod absit, talis emerserit, qui Dei timorem postponat, & Ecclesiasticam authoritatem contemnat, & regiam potestatem refugiat, sciat quicunque ille fuerit, quòd & secundum canonicam authoritatem ab omnium Christianorum cœtu, & à sanctæ Ecclesiæ consortio, & in cœlo & in terra alienus efficietur, & regali potestate, atque omnium regni fidelium vnanimitate, sicut Dei & Ecclesiæ inimicus, & regni Dei deuastator, persequetur vsque dum à regno exterminetur. Et si aliquis comes fuerit, qui hoc in suo comitatu fecerit, aut ibi talia increscere permiserit, aut ipse illa non emendauerit, aut nobis nota non fecerit, vt nostra authoritas talia corrigat, sciat quia talem sententiam inde sustinebit, sicut tempore antecessorum consuetudo fuit. Episcopus autem secundūm Toletani Concilij capitulum septimum, ad quem pertinere noscuntur illi, qui talia contra Deum & Ecclesiæ pacem faciunt, si & eos quolibet munere vel fauore aut negligentia admonere noluerit, vt aut reuertentes suscipiat, aut contemnentes de Ecclesia reijciat, excommunicatus à collegio cæterorum Episcoporum habebitur, quousque emendationis vel damnationis eorum ab eo sententia promulgetur: Quoniam nisi communiter certauerimus, vt in omnibus iustitia & ab omnibus conseruetur, nec rex pater patriæ, nec Episcopi propiciatores & reconciliatores populi ad salutem æternam, nec qui participatione nominis Christi Christiani vocantur, hoc quod humano ore dicimur, in diuinis oculis esse valemus. Vt autem hæc quæ obseruanda supra scripsimus ac prænominauimus, nunc & decætero certius & expressius à nobis atque à successoribus inconuulsa seruentur, proprijs manibus his subscribere communi cōsensu decreuimus, ea conditione seruata, vt omnis in cunctis ordinibus lex Iuris debiti, & honor ab omnibus obedienter & fideliter cooperante Domino conseruetur. Post hæc omnia relecta & collaudata communi consensu decreuimus, vt si aliquis homo propter mala facta, quæ emendare & per legem & per pœnitentiam noluerit, seniorem suum dimiserit, aut ab illo propter hæc eiectus fuerit, ab allo non recipiatur, donec illa quæ male fecit, emendet & per legalem compositionem, & per Ecclesiasticæ satisfactionis pœnitentiam.

CONCILIVM ROMANVM VI. QVO RODOALDVS PORTUENSIS Episcopus in legatione Apostolica præuaricator inuentus, Episcopatu depositus & excommunicatus est. Anno Domini DCCCLXIV. tempore Nicolai Papæ.

Notæ.

Concilium.] *Rodoaldus Portuensis & Joannes Ficodensis Episcopi, rerum agendarum commentario instructi, sedis apostolicæ auctoritate in Galliam ablegati fuerant ad Concilium Metense, vt causam repudiatæ legitimæ coniugis Lotharij Regis diligenter examinarent. Verum illi, vt supra dixi in Notis ejusdem Concilij Metensis, à Lothario Rege pecunia corrupti, magis, inquit Regino, fauerunt iniquitati, quam æquitati, dato quodammodo adulterio. Episcopis consilio, iniqua sententia Concilisbuli Metensis coopertis fuerunt. Quare cum actis ejusdem Concilij reprobatis, atque Gunthario Coloniensi & Theutgando Treuirensi Archiepiscopis condemnatis, Legati sedis Apostolicæ per exactis actionis suæ nullam adhuc panam retulerant (Rodoaldus enim dum cognouisset, Zachariam Episcopum Anagninum fuisse in legatione Orientali collegam, sententiæ sedis Apostolicæ damnatum, atque ab Episcopatu depositum esse, male sibi conscius & noxii criminis patratione paueſcens, per loca incognita & inuia vagabatur, vt iudicium Pontificis subterfugeret) hæc synodus auctoritate Nicolai Papæ congregata, Rodoaldum aliquoties citatum, & contumaciter emanētem, Episcopatu simul & communione Ecclesiæ privauit. Hæc ex septima & decima Nicolai Papæ epistola Bar. enim anno Dominī 864.*

Causa Concilij.

Cur iudicium Legatorum præuaricatorum huc vsque dilatum?

Rodoaldi pœna quæ?

CONCILIVM ROMANVM VII. QVO RHOTALdus Suessionensis Episcopus iussu Pontificis per, Hincmarum Rhemensem Archiepiscopum post quartam admonitionem à vinculis solutus, Romamque citatus, plenissimè sedi suæ restituitur, anno Domini 865. tempore Nicolai Papæ.

Notæ.

Concilium.] *Hincmarus Rhemensis Archiepiscopus cum reliquis Galliarum Episcopis, qui Siluanectensi Concilio interfuerant, & Rhotaldum Suessionensem Episcopū iniusto iudicio Episcopatu suo amouerant, vinctumq; in monasterium detruserant, à Nicolao Pontifice ter quater ue monuit (prout 25. 29. plurisque aliis Nicolai Papæ epistolis indicātur), iussus Pontificis tandem obtemperantes, ipsum Rhotaldum vinculis soluerunt, idq; Pontificis per Diaconum & scriptas ad eum epistolas significarunt. Cumq; Pontifex scripta ad Rhotaldum epistola trigesima quarta, eum Romam venire iussisset: Hincmarus verò aliter quam promiserat ab incepto itinere eundem aliquoties impedimisset, peremptorium terminum fifteendi illum Romæ præscripsit: quo dilato, ille Rhotaldum liberè Romam abire permisit; sed noluit ex præcepto Pontificis suos legatos mittere, qui adessent cum causam prosequi possent. Cum verò iam octo menses egerentur, ex quo Rhotaldus Romam venerat accusatores expectarent, nec aliquis omnino compararet, qui pro Hincmaro & reliquis Concilio Siluanetensi causam prosequeretur adesset, Nicolaus Pontifex non ausus passus diutius Romanæ Ecclesiæ maiestatem aduersariorum contumacia trahi, Rhotaldum ex factorum canonum præscripto ad Rhotaldi restitutionem iudicium præparauit. Quomodo autem id exorsus, atque ad finem vsque prosecutus fuerit, Anastasius Bibliothecarius supra in vita Nicolai Pontificis enarrat his verbis:* Veniente Rhotaldo huc Romanam secundum mandatum beati Papæ ad vrbem, & per nouem menses hic commorante, nunquam penitus ex accusantium parte quispiam adfuit, &c. *His anno Domini 864. peractis, sequente anno mense Februario hanc synodum Pontifex conuocauit, in qua Rhotaldum per sententiam synodalem post multos labores examinatos, sua Ecclesiæ plenissimè restituit. Quomodo autem ipsa per acta fuerint, postea Anastasius prædicto loco. Vide Baron. an. 865. n. 1. & 864. n. 17. & 18.*

(:)

Hincmarus Rhemensis Episcopus quid in Rhotaldum?

Causa Concilij.

Acta Concilij.

CONCILIVM SVESSIONENSE DE ORDINATIONE clericorum congregatum, anno Domini 866.

REVERENDISSIMO *& ſanctiſſimo domino Patri ac Papæ Nicolao Synodus Sueſſione habita iuſſu & auctoritate ſanctiſſimi Apoſtolatus veſtri æternæ felicitatis beatitudinem in Chriſto.*

Conuenimus ſiquidem vt ſacratiſſimis veſtræ paternitatis apicib. nobis ininnctum eſt, 15. Kalendarum Septembrium, 14. Indictione. Remigius Lugdunenſis, Irocharius Buldegalenſis, Erardus Turonenſis, Vuenilo Rothomagenſis, Hegilo Senonenſis Archiepiſcopi, cum diœceſanis conſacerdotibus ad ..... vbi etiam confrater & Coepiſcopus Hincmarus cum ſuis ſuffraga ..... monitis..... ſanctitatis noſtræ vnanimitati exhibuit pre..... Vulfadus & collegæ ipſius, ad idem iuxta Apoſtolatus veſtri inſ ..... Interea Luithertum Mogunticenſis Eccleſiæ ..... largitate palliatum pro ſanctitatis eius reuerentia & ſapientia ..... interuentu glorioſiſſimi filij veſtri eadem Synodo nobis aſſociari expetiuimus..... humilitatis noſtræ famulatus: veſtræ pietatis inſtitutis in cauſa præſcripti fratris, collegarumque eius ſubmiſſe, fideliterque intendere, ea perimus fratrem & conſacerdotem noſtrum Hincmarum, quem ſalubribus hortari dignati eſtis affatibus, vti memoratos viros clementi animo, & tranquilla ſtuderet ad ſe magnanimitate vocare; depoſitaque omni funditus animoſitate de reſtitutione ipſorum fraterne tractare, atque miſericorditer conſummare contenderet, non procaciter renisum, ſed neq; animoſitate in maleuolentiam declinaſſe, quin paternitatis veſtræ pijs cõſilijs effectum præpoperè exhibere maturaret; ſed quoniam, vt illius ore loquamur, ipſe nec ſuæ ſedis auctoritate, nec comprouincialium ſuorum ſolummodo ſocietate, iuxta Nicænos & Antiochenos Canones eos ſuſpendit ac iudicauit: ſed neque depoſuit, nec cum iudicibus eorum ſubſcripſit, quos conſtat à Synodo quinque prouinciarum Sueſſionum habita. Cuius vos acta releginſſe, & qualiter præfigenti clerici degradati fuerint, reperiſſe, nobis aperire dignati eſtis, ne ſcilicet à pauciori numero eorum inconſiderata & minus debito prouida fieret reſtitutio, pro tempore diſtuliſſe, & iuxta largitionis noſtræ decretum ſacræ Synodi proſtuſus eſt ſe præſtolatum eſſe præſentiam. Ita ad hoc illum prius flecti munda non permiſit conſcientia, quoniã quod tantorum virorum ſtatuerat vnanimitas, temere exinaniret vnius ſedis auctoritas.

De illorum autem fratrum reformatione, procedente pietatis veſtræ * libet nomine, quo oppreſſis miſericorditer ſubuenire, afflictis ſopem ferre, & innocentes abſoluere, ſolito & indefectiuo cõſueſtis opere, poſtpoſita quantum ex nobis eſt totius auſteritatis & feueritatis cenſura, deiectioni illorum fratrum vobiſcum compatientes, quos vt veſtri Apoſtolatus literæ ad glorioſiſſimum Seniorem noſtrum Regem Carolum, veſtrum peculiarem filium direxiæ, intimauere, non mediocriter moribus & ſcientia pollere, & proficuos Eccleſiæ Chriſti nouimus eſſe, congregato & deuotiſſime coadunato vobiſcum noſtro Spiritu, quod pium iuſtumque ſententiis, ſentimus, quod decernitis exequimur, & quod deliberaueritis, eorum * nominibus congratulantes reſtitutioni efficaciter nos ample ctendum fatemur. Et quia de recuperatione eorum à veſtræ ſapientiæ medela ſumpſit exordium, oportet omnino * omnium fore dare totius fidem negotij ſummam præſtantiæ conſummari decretis. Pium namque & iuſtum videtur, vt quos propria importunitas ad ſubreptionem..... nitatis veſtræ efficacia, & noſtra mediocritate proſequente ad famulandum.....in priſtinum ſtatum releuando reformet atque reſtituat, & quos non procacia obreptionis, ſed obedientia inculpabiliter in adeptionem ſacrorũ graduum, iuxta ſinceriſſimum ſagacitatis veſtræ intellectum adduxit, neceſſe eſt per miſericordiam Domini præferentię veſtræ ſtudijs reſarciri, atque viſceribus ſanctæ Matris Eccleſiæ ordinabiliter reduniri. Præterea præceptionibus ..... æquo operam dantes, ſi quid nobis de præſignatis fratrib. apex ſanctitudinis veſtræ edocuit contradictione perficere eos qui in ſuis ordinib. reſtituere maturaremus, niſi priuilegium ſanctæ Romanæ Sedis per reuerẽdum conſfratrem Hincmarum Archiepiſcopum noſtræ vnitati prolatis .... quam de ipſis viris quidem ſtatuunt debita reuerentia exhiberetur: quorũ ſumma perfecta & integra firmitas vt * daret, & iuſtum eſt, in Apoſtolicæ Sedis referuata eſt arbitrio poteſtatis. Nobis enim in horum fratrum deiectione, non quidem diſceptantibus, nec alia atque alia decernentibus, ſed vnum, idemque ſententiribus, ne imperfectio pro inobedientia deputetur, oramus: ſed vt quondam Ioab obſidens vrbem Nabath, Dauid Regi ſidiſſimo, ne cùm à me, inquit, vaſtata & capta fuerit, vobis & non nomini meo adſcribatur victoria. Ita & nobis in præſentis rei negotio decertantibus, & quædam differentibus, non tamen terminantibus, ſolũmodo magiſterialiveſtro culmini eorum aſſignetur reſtitutio, attribuatur reformatio, adſcribatur que redintegratio.

Præuio ergo, vt in omnibus comperit excellentiæ veſtræ decretor, quod in ipſis & de ipſis depoſitis fratribus agendum conſideremus exemplis præcedentium atque maiorum inſtitutis edocti, quod etiam copioſius, multoque luminoſius celſitudini veſtræ claret indubitræ veſtræ ſinceriſſimæ paternitati ſubmiſſa humilitatis obſequijs, humiliter intimare curauimus, Papa, inquit, Innocentius, quod de quibuſdam obſeruatio prior duriorpoſteriore inter ueniente miſericordia inclinatior eſt; & S. Leo: quia ſicut quædam ſunt, quæ nulla poſſunt ratione conuelli, ita multa quæ aut pro conſideratione aptari, aut ꝓ neceſſitate rerũ oportebat temperari, mirabiliter inſtituens de virtute omniũ matre atq; nutrice diſcretione ad condimentum agendarum quarundam definitionem in vtilitatem Eccleſiaſticorum monumentorum. Et Gelaſius: Priſcis, inquit, pro ſui reuerentia manentibus conſtitutis, quæ vbi nulla tum rerum tum temporum * perugu & anguſtia, regulariter conuenit cuſtodiri, hoc proculdubio qui in Eccleſiaſticarum narratur altitudine dignitatum, & in cuius virtute bonis operibus corda ponenda ſunt, gradibus vtiq; diſtributis, cunctis Dominus noſter & rector populis præcidẽdi & Chriſtianis, vbi nemo ſibimet aliquid æſtimet imminutum; cum è diuinitus data cuiuſque gradus perfectione nil deperit, & conuenienter retinendo quod cæleſti diſpenſatione collatum eſt, pariter nobis & cognoſcibilem dominum fieri, & tribuit eſſe rectorem. Nam etſi cuidam..... tempoſti quantitate moribus aggregari & ſtrenuitate penſatur..... poſito continetur, quod per relata fuerat aptè curandum, dummodo illa..... diſſimulata fubripiant, quorũ quod liber meſſe claruerit meſtro deriuantibus inſulis, reprobabilem conuincat eſſe perſonam. Et ſi illa nõnunquam ſmenda ſunt, quæ ſi ceteratum cõſtet integritas ſola nocere non valeant: illa tamen magnopere præcauenda, quæ recipi ſine manifeſta decorolatione nõ poſſunt. Et Africanum Concilium de virginum velatione retractans, ita manere conſtitutionem prioris Concilij, vbi nulla perurgeat neceſſitas decreti, vt non obſit poſteriori Concilio certis pro cauſis eas quę conſtituta fuerant immutanti, nec poſterius Cõcilium priori obuiet, vbi nulla illud perurgeat neceſſitas immutare.

Sed & de Donatiſtis decreuit, vt conſentientib. fratribus & Coepiſcopis, maxime aũt Apoſtolica Sede, à quib. inde fuerat definitum, quatenus ſecundum vniuſcuiuſq; Epiſcopi Catholici voluntatem atq; conſilium qui in eodem loco gubernat Eccleſiam, ſi hoc paci Chriſtianæ prodeſſe viſum fuerit, in ſuis honorib. ſuſcipiatur, ſicut prioribus, eiuſdemq; diuiſionis tempor ib. factũ eſſe manifeſtũ eſt, quod multarum & penè omnium Africanarum Eccleſiarum, quibus talis error exortus eſt, exempla teſtantur. Sed illud maneat circa eos qui ſic tranſire volunt ad Catholicam, vt nulla per eos vnitati compenſatio procuretur; per quos aũt vel omnimodo perfici vel adiuuari manifeſtis fraternarum animarum lucris Catholica vnitas locis quibus degunt vila fuerit; nõ eis obſit quod cõtra honores eorum, quamuis ſalus nulli intercluſa ſit, in tranſmarino Concilio conſtiturum eſt. Vnde manentib. ſtatuis atq; regularum Apoſtolicæ Sedis præiudicio, & iudicantium vllo crimine quos * menſurum non ſolùm auctoritas Carthaginenſis Concilij abominatio defendit, ſi eotum fuerit ſoluta ſententia qui conuinci non poſſunt vel inimico iudicaſſe, aut aliqua cupiditate, aut gratia depraui. Verùm & idem Concilium & Antiochenum atque decreta Sedis Romanæ Pon-

* claret.

1. Reg. 11

* libramine.

* in omnibus.

*

*

ficum, Innocentij, Zosimi, atque Leonis commendant, per quæ sua confirmauere iudicia, quæ fratres & Coepiscopi nostri in Suessionica Synodo de Rhemensis Ecclesiæ filijs ab Ebbone post depositionem suam ordinatis censura Ecclesiasticæ seueritatis iudicauere. Manente etiam vt oportet & necessitate est auctoritate priuilegij dominibene .... sensionis decreto, si tamen vobis placet, cui bona cuncta placent, vt ..... auctoritate vestræ syncerit atis præduce immuretur sententia, sciendum..... & mystica Synodus Nicæna in epistola fratribus per Aegyptum & Libyam & Pentapolim constitutis dicit, de ordinatis à Melerio Episcopo damnato decreuit: videlicet vt mystica ordinatione firmati haberent honorem & ministerium, & proueheretur quilibet eorum in honorem Episcopi in Ecclesia defuncti, si virtus foret digmus & eum populus elegisset, cum consensu Alexandrini Episcopi, sub cuius cura præfatæ regiones degebantsita & isti pro vestræ liberalissimæ ac ipissimæ auctoritatis sanctione in ordinibus suis recipiantur, & si episcopos hic locus atque ratio postulauerit, quilibet eorum in locum cuiusque defuncti Episcopi, si populus eum elegerit, & dignus inuentus fuerit, auctore Domino regulariter prouehatur.

His denique reuerenter expliciti is, defensione nostræ vnanimitatis erga præscriptos fratres Antistitio vestro referuata pro Ecclesiastico vigore ab omnibus immobiliter conseruando, quamuis prouidendum ne hac, quod absit, occasione alij quicunq; auctoritatem in sacris ordinibus minist randi vsurpent, qui aut pœnitentiam non acceperunt, aut cõtra regulã assumpserunt, vel qui regulariter amiserunt: quamquam si hoc impunè fuerit licitum, omnis ordo & vigor Ecclesiasticus non tantum nutabit, quantum pœnitentia confundetur. Posfremò supereminens sublimitatis vestræ sapientia hæc & alia, quæ intellectus nostri exiguitas non valet attingere, perspicaci indagatione contemplabitur, multoq; sollicitius prouidebit cauenda, nobisque ignificabit sequendasvt & præsentibus medelam, & futuris dignanter impendat custodiam. Apostolatus vestri decus præpollentissimum, ad Ecclesiæ sanctæ sublimitatem & pacem optamus vbiq; pollere, & perpetua stabilitate ad suffragij nostri munimen atque tutelam vigere. Data anno Incarnationis Domini nostri Iesu Christi DCCCLXVI. regnante gloriosissimo Rege Carolo anno XXVI. 8. Kal. Septembris. Hęc sunt nomina Episcoporum qui præsenti interfuere Concilio.

Remigius Lugdunensis Archiepiscopus, Irocharius Burd. Archiepiscopus, Herardus Turonensis Archiepiscopus, Guenilo Rot. Archiepiscopus, Herilo Senonensis Archiepiscop. Luitbertus Moguntinus Archiepisco. Hincmarus Rhemens. Archiepiscopus, Luido Eduorum Episcopus. Isaac Lingon. Episc. Bernardus Matiscon. Episcopus. ..... Reudolensis Episcopus. Helias Engolism. Episco. Rotbertus Cenom. Episcopus.*..... Nannatensis Episc. Hildebrandus Sag. episc. Ercambertus Balocal. Episc. .... Constantiensis Episc. Balduinus Ebroiacen. Episc. Agius Aurelianensis Episc. Hildegarius Met. Episc. Æneas Parisiens. Episc. Gislebertus Carnot. Episc. Didericus Tricasl. Episc. Abbo Niuern. episc. Rothadus Suessionẽsis episc. Herpuinus Siluanect. episc. Item Hincmarus Landunẽsis episco. Himfridus Morrimen. episc. Ercanraus Catalaun. Episc. Odo Bellouac. episc. Remelinus Nouiom. episc. Ioannes Camer. episc. Sigo Aruernen. episc. Harduicus Vellaun. episc. Aldo Lemou. episc.

* Arclar. dus.

NOTÆ.

Concilium.] *Hanc synodum auctoritate Nicolai Papæ indictam fuisse, testatur epistol. Nicolai Papæ ad Henricum Turonensem Archiepiscopum, quam ex bibliotheca Nicolai Fabri Parisiensis cum aliis quibusdã hactenus nusquam editis, in fin. epistolar. Nicolai supra subiungi procurauit. In eadem hac synodo lectam fuisse epistolam Nicolai Papæ de excommunicatione Guntharij & Theutgaudi Archiepiscoporum, inscriptio epist. 27. prefixa indicare videtur. Quid vero in hoc Concilio gestum, factum, dictumue fuerit, suprà adducta Synodalis epistola satis apertè declarat.*

Vide Baronium an. 866. numer. 48. 67. & 72.

CONCILIVM TRECENSE OCCASIONE PRAECEDENTIS synodi Suessionensis, de ordinatione clericorum Rhemensium ab Ebbone facta conuocatum anno Domini 867. tempore Nicolai Papæ.

EPISTOLA EPISCOPORVM IN REGNO Caroli & Lotharij ad Episcopos in regno Ludouici manentes, quà ad hanc synodum conuocantur.

Reuerentissimis atque sanctissimis fratribus omnibus Archiepiscopis & Coepiscopis in Regno Domini & gloriosi Regis Hludouici consistentibus, deuotissimi fratres omnes Archiepiscopi, & Coepiscopi ex Regno dominorum & gloriosissimorum Regum Caroli, atque Hlotharij summa felicitatu gaudium, pacem, & semper æternam in Deo vere beatitudinem. Claret vestræ prudẽtiæ, quod periculosorũ temporũ series iam iamq; illo tẽdere cernitur, vt S. Mater Ecclesia in suis rebus, & ordinib. non modica patiatur dificrimina. Quàm acerba verò scãdala, & quã dereſtabilia ſchiſmata in his Regnis, & sanctis Dei Ecclesijs magis magisq; creberescant (quod lugubre dicẽdum est) cunctis penè sanctæ Matris Ecclesiæ filijs acriter sentiunt. Hinc fieri videmus Ecclesiarum depredationes, suarumq; rerum rapacissimas mutilationes, pontificum quoq; dehonorationes, optimorum cõculcationem, subiectorumq; importabiles oppressiones, spoliationes, orbationes, captiuitates, & cæteras intolerabiles arũnas: * potest omnia mala, quæ nobis pro nostris peccatis ab impijs inferuntur paganis. Vnde nos, desideratissimi fratres, grauiter condolentes, hos lachry mabiles vestræ sanctitati direximus apices, humiliter petendo, vt nobis In tantis miſcriarũ gurgitib. cõstituris, veræ charitatis, pięq; compassionis auxilio ferre nõ dedignemini, implentes illud Apostoli dictũ: Si patitur vnum membrum, compatiantur necesse est omnia membra.

Et quia vnum corpus sanctæ Ecclesiæ per orbẽ diffusæ ab vno patrorum principe regitur, omniũ quoq; membrorum debet cõmuni ac salubri prouisiõe tueri. Quippe sancta & inuiolabilis Apostolicę dignitatis antiquitas à Christo Dño nostro In Fide fundata totã Ecclesiæ succesſionem salubribus, & selicib. inſtituit documentis; inter quæ decẽter inferuit, bisin anno Cõcilia celebrari, vt sacrę religionis & canonicę auctoritatis norma, sanctiſſimorũ prędecessorũ Concilijs, & Christianiſſimorũ Principum sanctionib. roborata, in nullo à suæ recẽtitudinis statu interpolata varietate rerũ exorbitaret. Et qa hoc idẽ rarius celebratur, non modicè perſentit Ecclesia. Reuera malignorũ perſecutio admodum sęuiẽs Ecclesiasticæ negotia perturbare non ceſſat. Et ne ad suæ rectitudinis tramitẽ vllo pacto redire queat, ipſos quoq; miniſtros Christi ab inuicem dirimere fatigit. Quid itaq; inter hæc agendum est, dilectiſſimi fratres? aut quo nos vertere oportet? quemq; inuocabimus niſi cælorum Principem? quoniam ipſe prope est omnibus inuocantibus se in veritate. Ipſum suppliciter obſecremus, vt corda quorumlibet schiſmaticorũ ad meliora cõuertat, & suas luſtitias in eis oſtẽdat, ne nauis Ecclesiæ procelloſis turbinib. fiat fubmerſa: populuſq; Christianus, imò Ecclesiaſticus ordo fiat confuſus. Ob quam rem multũ, defideranſiſimi fratres, ob illius amorem, cuius ſpiritu totũ corpus Ecclesiæ sanctificatur & regitur, vestræ sanctitatis ſolertiã ad generalem Synodum inuitamus; de generali sanctæ Ecclesiæ vtilitate, ofício, & seruido ſtudio tracturi. Quod quidẽ nõ temere ac preſumptuosè expetimus, ſed potius cum conſultu & conſenſu noſtrorum glorioſiſſimorum Principum Caroli & Hlotharij. Vnde illi ſeruentiſſimo zelo pietatis accẽſi, petitionibus Epiſcoporum, iuxta canonicam inſtitutionẽ faluberiter acquieuerunt; imò dilectum fratrem noſtrum Adoenũ sanctæ * mediæ matri .... Ecclesiæ Epiſcopum Hludouicum Regem, inter cętera legationis yerba interpellare ſanxerunt, vt & suæ maieſtatis conſenſus veſtrã ſanctitatem ad iam dictum Concilium venire permittat. Credimus enim, quod Christus Deus noſter, in cuius manu corda ſunt Regum, eiuſdem Principis cor ad ſuam & noſtram, omniumq; Fidelium cõmunem, faluberrimamq; vtilitatẽ vertere debeat, ſuæq; ſerenitatis conſenſus, veſtrã ſanctitatẽ ad ſtatuenda & reluanda Eccleſiaſtica negotia, in eadẽ Synodo dirigere non abnuet.

Qualis rerum ſtatus.

* præter rei poſt &

1. Cor. 12.

Synodorũ neceſſitas & vtilitas.

Pſal. 144.

* Mediomatricorum. Adoẽnus legatus.

Potrò

Porrò circa diem 9. Kal. Maiarum eandem Synodum, in loco qui vocatur, Tricas, celebrare disponit nostrain communemomnis Ecclesia. Ergo agat vestra sancta vnanimitas. & ad Concilium diuina, vt credimus, dispositione coadunandi, citissimè confluat, concurrentibus etiam nobis: & instanter, ac perseueranter de credita nobis pastorali cura, auxiliante pastorum principe, decertemus, & si necesse fuerit vsque ad mortem agonizemus. Multum equidem præualebit sancta & concors Episcoporum coadunatio, quæ cælos diuidit, & aperit, animas ligat, & soluit; quod & præteritis ætatibus, multis claruit vicibus. Etenim synodalibus conuentibus, atq; decretis totus orbis Christo dicatus & ab hæreticorum væsania, & schismaticorum violétia, & Iudæorum perfidia, paganorum quoq; infestigatione factus est immunis & pacatissimus. Multi quippe Reges & Principes synodalibus decretis colla subdiderunt. Igitur per illustrium Pontificum instituta multi infideles ab errore bus sunt erepti, & ad viam veritatis atq; canonicæ disciplinæ dignoscentiam transducti, & ad æternæ pacis gaudia sunt sublimati. Cur ergo nos charissimi & Christo deuoti milites, in nostro agone torpescimus? quare non æmulatores legis, præcedentium q; Patrum, vt illorum comparticipes gloriæ efficiamur? Si enim prophetica tuba terribiliter clamat: Maledictus vir, qui prohibuerit gladium suum à sanguine: vt quid nostra vox & auctoritas, imò pia vnanimitas, ac zeli ardor repescit, quorum numerositas fluxetit Ecclesiæ?

Ier. 48.

Consideimus enim in Domino, quia si in vnum congloba-ta fuerit nostra sincera fraternitas, multiplex Ecclesiæ DEI propagabitur vtilitas: adiuuante Domino nostro Iesu Christo, qui suis Fidelibus promisit, dicés: Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem sæculi. Quos etiam inter pressuras constitutos spiritali armauit antidoto dicens: Confidite, quia ego vici mundum. Verum humiliter conteſtamur vestram sanctitatem, per Viuentem in sæcula sæculorum, vt huius epistolæ verba ex affectu veræ charitatis procedétia benignè à vestra sanctitate suscipiantur, & per Legatos vestros in manib. omnium Archiepiscoporum & Coepiscoporũ fideliter inponantur. Omnipotens Deus defideratissimam sanctitatem vestram virtutum floribus multiplíciter insignitam, ad exaltationem sanctæ Dei Ecclesiæ consolari, semperq; exaltare dignetur, Amen.

Matth. 28.

Ioan. 16.

EPISTOLA SYNODALIS TRECENSIS

Concilij, quæ cum destinata fuisset Nicolao Papæ, reddita est eius successori Hadriano II.

Reuerentissimo & sanctissimo domino Patri ac vniuersali Papæ Nicolao, Episcopi qui præterito anno per gratiam Dei, & decretum vestrum, apud Suessionicam vrbem cum aliis qui tunc nequiuerunt adesse, 9. Kal. Nouemb. prima Indictione apud Tricas conuenimus.

Seriem rerum gestarũ de Ebbonis quondam Rhemorum Archiepiscopi deiectione, sed & de ipsius restitutione; necnó & de fratris Vulfadi ac collegarum eius promotione, etiam dicti Ebbonis quondam iterata repulsione, ad aliam q; Ecclesiam migratione, vnde à nobis inuestigari, & vobis remandari iussistis (quia his nemo nostrũ in ordine Episcopali interfuit, nisi frater Rotbadus; sicut ex Regum & Episcoporum monumentis, atque relationibus eorum, qui interfuerunt, & scripta suis posteris reliquerunt, breuiter collegimus) vestræ sanctissimæ paternitati & præcellentissimæ auctoritati transmittimus, quæ antea colligere, & auctoritati vestræ dirigere necessarium non putauimus. Atq; ideo ampliora scribere flagacitati vestræ superfedimus.

Nobis tamen in delectorum fratrum, de quibus scripsistis, restitutione, non quidem dissepantibus, nec alia atq; alia decernentibus, sed vnum idemq; secundum traditionem maiorum, quam discretioni vestræ intimare curauimus, sentientibus, quos non procacia obnoxios fecit, sed obedientia inculpabiles in adeptionem sacrorum graduum, iuxta sincerissimum sapientiæ vestræ intellectum induxit, sine cõtradictione in suis ordinibus restituere maturaremus, nisi priuilegijs sanctæ Romanæ Sedis per reuerendum confratrem nostrum Hincmarum Archiepiscopum nostræ vnanimitati prolatis, quæ de ipsis viris quædam statuerunt, debita reuerentia exhiberetur. Quorum summa, perfecta & integra firmitas, vt claruit, & iustum est, in Apostolicæ Sedis reseruata erat arbitrio potestatis. Quorumque priuilegiorum authenticas chartas, cum sigillis & incorruptis scripturis, idem confrater & consacerdos noster non ad vllam controuersiam, sed ad debitam reuerentiam Sedi Apostolicæ, vt dignum est, exhibendam ostendit, cum gestis Episcoporum, quorum vos Acta relegistis, & qualiter præsignati clerici degradati fuerint, reperistis, nobis aperire dignati estis. Nobis quoque in eiusdem rei negocio decertantibus & quædam dessorantibus, non tamen terminantibus, eo vsque causam perduximus, vt solummodo magisteriali vestro culmini eorum assignaretur restitutio, attribueretur reformatio, adscriberetur reintegratio. Vnde posteà vnanimitas nostra in quamcunque partem protenerunt non declinauit, etsi quidam ineuitabili necessitate in aliquo eorum secus quàm scripsimus peragere maturarent. Vrgente quoq; deuotissimi filij vestri domini nostri pro Regni totius diffidio regali iussione. Egimus siquidem, prout potuimus, in concilio & collectione de gestis rerũ & Episcoporum, ex causa Ebbonis, & vt præcepistis, & vt præsignauimus, vestræ auctoritati transmittimus.

Ebbo causa petit.

Iusto Deo iudice permittente, & inuidia diaboli operante, olim recolendæ memoriæ Ludouici Pij Augusti filij, factione maleuolorum hominum, sine consilio atque consensu Papæ Gregorij, quem Hlotharius, sub obtentu pacificandi eos cum patre, Roma promouerat, & secum vsque * Melisatium pagum perduxit, patrem Imperio pepulerunt, & sub cuius dolo vsque ad Suessionis vrbem perduci fecerũt; & vt populo credibile posset fieri, quod merito fuerat à Regno expulsus, in eũ quædam crimina conficta fuerunt, pro quib. præter ea publicæ pœnitentiæ ab Ecclesię liminib. eum excludi, quorundam Episcoporum iudicio, Ebbone, vt dicebatur, in hoc præ cæteris fatagente, obtinuerunt; vsque dum Hlotharius territus conuictu plurimorum fidelium eiusdem Imperatoris, fuga lapsus patrem fuum adhuc ab ingressu Ecclesiæ sequestratum dimisit, & absedẽte illo, qui affuerunt Episcopi, Imperatorem in Ecclesia S. Dionysij reconciliauerunt, & Ecclesiasticæ communioni restituerunt.

* in Melisatium

Quod Ebbo audiens, pondere perpetratæ in Imperatorem actionis, quæ illi maximè reputabatur, exterritus, relicta sua prouincia in alteram prouinciam fugam arripuit: vbi aliquamdiu de liteſcendo se occulere posse putauit, vsquequo euentu videret, quid sibi fælubrius agere posset: quod Imperatorem latere non potuit; & fama vulgante, quod contrarias Imperatori partes sequi disponeret; per Rothadum Coepiscopum suum, & per Ercanradum, in cuius Ecclesia latitabat, sed & per alios suos fideles eum ad se Imperator sub custodia deduci præcepit, quẽ in monasterio S. Bonifacij vsque ad rem pus Synodi seruari præcepit: ad quẽ anno Incarnationis Domini DCCCXXXV. omnes, qui cõuenerant, Episcopi legitimi libellos de restitutione Imperatoris communi consilio atque consensu ediderunt, quos in corpus vnius voluminis nobis ostensi congestos propriis manib. subscripserunt, cum quib. & Ebbo libellum manu sua Archiepiscopali auctoritate subscripturus edidit, in quo professus fuit, quidquid in ipsius Imperatoris dehonoratione atque Regni priuatione contmeliosè gestum fuerat, nec canonicè, nec iustè factum fuisse. Cæterorum etiam Episcoporum, qui ad eundem conuentum cõstuxerant, libelli, de obiectis criminibus in Imperatorem, compilati non tacent.

Et posti datos libellos venientes Episcopi cum Imperatore & quamplurimis eius procerib. atque fidelibus in vrbem Metensium, in basilica S. Stephani, inter alia quæ tunc ibi fuere acta, Ebbo publicè tam pro Imperatoris placanda offensa, quàm pro gratia eius recuperanda, & sua iniuria remouenda, quædam minus cautè, pro sui tamen ereptione in Imperatoris inflificatione, & in sua denorazione pronunciauit. Indeque ad Theodonis palatium cum quibus perrexerat, Imperatore regresso, in Episcoporum Synodo Ebbo præsens ab Imperatore præsente est accusatus, quod eum falsò fuerat criminatus, & eisdem fallis criminibus impetitum à Regno deiecerat, armisque ab eo ablatis, nec confessum, nec convi-

ctum,

ctum, contra regulas Ecclesiasticas ab Ecclesiæ aditu ac Christianorum societate eliminauerat. In quo moleſtiſſimum in ſe ſentiens dominũ Imperatorem, petijt Ebbo ſeceſſum, quatenus ſine preſentia Imperatoris liceret ei in Synodo Epiſcoporum ſuam agere cauſam. Quod obtinens, conuocauit ad ſe quoſdam Epiſcopos, & eorum vſus conſilio. vt & ipſe opprobrium vel periculum imminens de impetitis, vel de Imperendis declinaret, & facer dotalis dignitas inſultationem ſæcularium deuitaret; libellum temperantiæ, iuxta decreta Leonis Papæ, ſicut tunc cautius inuenire potuerunt, dictauit, & ſcribi coram ſe fecit, ac propria manu ſubſcripſit, eundemq; propria ac iudicum ſuorum vobis profeſſione atteſtatum, Synodo in abdicationem ſui ſponte porrexit. Poſt cuius libelli recitationem & Epiſcoporũ, quibus ſecretius conſeſſus fuerat, reſponſionem, omnium denũciatione actum eſt, vt à pontificali ceſſaret miniſterio. Cuius libelli exemplar Papę Leoni miſſum, auditu didicimus.

Sed & veſtræ auctoritati In altera ſchedula, cum his quæ eidem libello ſuperaddiderunt Epiſcopi, dirigimus; quæ qualiter regularis ſacris conueniant, veſtra trutinabit clariſſima ſapientia. Sicq; ſine reclamatione manifeſta, in Ciſalpinis regionibus idem Ebbo per diuerſa monaſteria commendatione Imperatoris degit uſque ad annum Incarnationis Dominicæ DCCCXL. & vſq; ad obitum ipſius Imperatoris, qui eodem anno 12. Kal. Iul. contigit. Defuncto autem eodem Imperatore, Hlotharius ab Italia in Franciam venit; cui ad Vormaciam ciuitatem Ebbo, deducente Boſone Abbate, cui cõmendatus ad cuſtodiẽdum fuerat, occurrit; eique Hlotharius poſt aliquot dies per edictum Imperiale, quod altera ſchedula vobis mittimus, ſedem & dignitatem, conſentientibus & cooperantibus non paucis epiſcopis, ſicut ibidem eſt ſcriptum, reſtituit. Carolo denique à Hlothario Sequanam tranſmiſſo, Ebbo Rhemorum Eccleſiam recepit & tenuit; atque Epiſcopale miniſterium, ſuffraganeis Eccleſiæ Rhemorũ Epiſcopis præſentibus conniuentibus agere cœpit.

Ebbonis reſtitutio.

Et hos fratres de quib. agitur, Vulſadum videlicet & collegas rẽpore canonico ordinauit; qui, ſicut profitentur, de excommunicatione & reſtitutione illius tunc aliud neſcierunt, niſi quoniam in Eccleſia Rhemenſi eum ab Epiſcopis, ſicut ipſe dicebat, regulariter reſtitutum, nullo cõtradicente ſolenniter ſacrum officium & pacifice per annum circiter celebrare viderent. Et non ſe ad ſacros ordines prouchendos importunè ingeſſerũt, ſed acclamatione & atteſtatione ipſius Eccleſiæ, vt ordinaretur obtulerunt; & hoc modo, vt diximus, per illud temporis ſpacium, Ebbo Rhemenſem Eccleſiam tenuit, donec Carolus reſumpris virib. & copijs Sequanam tranſmeauit, & in Belgicam regionem iterum reuerſus fuit. Quod audiens Ebbo, relicta Rhemenſi Eccleſia, ad Hlothariũ ſeceſſit, & in eius familiaribus obſequijs, vario euẽtu accidente inter illum & fratres eius, manſit: & in Ciſalpinis regionibus Abbatiam ſancti Reclani; ſed & Abbatiam ſancti Columbani in Italia apud eum obtinuit: vbi rerũ proprietatem pretio comparauit; & per idem tempus ipſius Imperatoribus diuerſas legationes in diuerſas partes peregit, vſque dum anno Incarnationis Dominicæ octingenteſimo quadrageſimoquarto vna cum Drogone Metẽſium Epiſcopo ſub Sergio Papa Romam adijt. Quorum ſiquidem aduentum moleſtè Sergius Papa accipiẽs, quid in eum intulerit, ſufficienter epiſtola ſancti Apoſtolatus veſtri nobis miſſa docuit.

Demum Roma reuerſus, quod de proceſſu temporum legationem in Græciam à Hlothario ſibi iniunctam ſuſcepit, quã exequi detrectauit. Idcirco idem, ab eodem Imperatore Abbatijs ablatis, & à fe data ſuprafcripta proprietate Hirmingardi Imperatrici, Hludouici largitione Regis Germaniæ, in prouincia Mogũtina & regione Saxoniæ, nõ lõgè à vicinitate ſinium Northmannorum, quibus à Paſchali Papa præd icator fuerat deſtinatus, Epiſcopium Hildesheim vacans obtinuit. Vbi etiam auctoritate cuiuſdam priuilegij nobis oſtenſi à B. Gregorio Papa ibi collati, cõiuente ſupra memorata ſua reſtitutione, miniſterium pontificale finetenus exercuit. Huius quippe exemplar vobis in alia ſchedula mittimus, quo continetur, in tranſmigratione alterius parochiæ vt Epiſcopali & prædicationis licenter ſungeretur officio.

Anno autem Incarnationis Dominicæ DCCCXLV. Carolus Synodum Epiſcoporum Regni ſui apud * Belvvagum ciuitatem prouinciæ Rhemenſis conuocauit: vbi inter cætera Eccleſiæ ac Regni negocia neceſſaria de Rhemenſi Eccleſia, quæ Folcone Abbate, ſiue presbytero illam diu tenente, & Notbone eidem in eadem ſuccedente, ſicut Hlotharius Imperator in epiſtola Leoni Papæ, poſtquam cum fratre ſuo reddijt in concordiam, directa demonſtrat: & Ebbone, vt præmiſimus, ad aliam Eccleſiam tranſmigrato, tanto tempore paſtore vacabat, cum eis tractare cœpit paterna auctoritate Damaſi Papæ de Epiſcopis in ſtatu ſuo manentibus, & contra regulas tranſmigrantibus, ſed & Africani Concilij, quod miſis Epiſcopis quibuſdam * reſultantibus, Eccleſiæ diutino tempore pro fuga Equitij deſtitutæ iuſſit ordinari Epiſcopũ, vnanimi conſenſu, neceſſitate cogente, & ratione, atque auctoritate ſuadente, decreuerũt; vt iam poſt decennium, quàm idem Ebbo amotus fuerat, in Rhemenſi Eccleſia ordinaretur Epiſcopus. Vnde à Clero & plebe ipſius Metropolis, ſed & ab epiſcopis eiuſdem prouinciæ petitus, ſicut petitio eorundem manibus ſubſcripta declarat, & ab Archiepiſcopo tunc ſuo Senonenſi & proprio Epiſcopo Pariſiorum; necnon etiam Epiſcopis Senonenſis prouinciæ, cum conſenſu Abbatis ſui & fratrum monaſterij, in quo degebat, fauente etiam domino Carolo Rege glorioſo Epiſcopis Rhemẽſis prouinciæ, & clero ac plebi ipſius Metropolis, per canonicas literas ipſorum ſubſcriptas manib. quas patenter nobis oſtendit, frater Hincmarus eſt traditus. Sicque de proprio ipſius Eccleſiæ Clero effectus, cum decreto canonico eligentium manibus roborato iudicio Metropolitanorum, & eorum qui circumcirca fuerunt, ſecundùm Laodiceſæ Concilium, præſentia & vnanimi conſenſu omnium ſuffraganeorum ipſius Metropolis; aſtante quoque Metropolitano ſuo, qui eum conſenſu Coepiſcoporum ſuorum illis tradiderat, omnibus acclamantibus, nullo reſultante, aut obdicente, canonicè & iuxta decreta Sedis Romanæ Pontificum, veluti litteræ nobis oſtenſæ, quas Africanum Concilium ordinatum ab ordinatoribus ſuis iuſſi ſunt accipere, monſtrant; in ea eſt ordinatus. Qui iuxta ſanctionem Carthaginenſis Concilij, quam & auctoritas veſtra Apoſtolicis literis ſuis inſeruit, quatnq;ue Sanctus Gregorius in epiſtola ad Galliarum Epiſcopos approbauit, mentis & corporis ad obedicndum Epiſcopis & ordinatorib. ſuis colla ſupposuit.

* Bellov. cum.

* Conc. African. can 25.

* Hipponenſium Diarrhetorum.

Emenſo autem anno poſt ordinationem eius, Hlotharius Imperator pro contentione Regni, quam ergà fratrem ſuum dominum Carolum habebat, cuius obſequijs præſatus Hincmarus fideliter adhærebat, erga eum commotus; epiſtolas à Sergio Papa exegit, pro refricando iudicio de Ebbonis abdicatione, quaſi diſcordia eſſet in Rhemẽſi Eccleſia pro eius ordinatione. Vnde idem Papa domino Carolo, ſed & Guntboldo Archiepiſcopo, & eidem Hincmaro literas miſit, vt cum poſt diem ſanctæ Reſurrectionis Miſſos ſuos in ſeruitiũ Imperatoris mitteret, Treuirim cum Epiſcopis ad hanc diſcordiam ſopiendam cõuenire ſtuderent. Qui expectati eiuſdem Miſſi vſque ad condictum terminum (vt ab Epiſcopis illius temporis comperimus) minimè venerũt, ſicut in literis continetur Hlotharij Imperatoris & Caroli Regis, & Epiſcoporum Ciſalpinarum regionum, quas ſanctæ memoriæ prædeceſſori veſtro Leoni directas didicimus, & in Scrinio ſanctæ Romanæ Eccleſiæ referuari credimus.

Hæc ſicut veſtra iuſſit auctoritas, quæ de Ebbonis quondam Archiepiſcopi, quæ ante triginta & tres circiter annos, extitit, abiectione, & poſt de ipſius reſtitutione, necnon & de fratris Vulfadi ac collegarũ eius promotione, etiam dicti Ebbonis iterata repulſione, ad aliamq;e Eccleſiam migratione, in eorum qui iam nos ad Dominũ præceſſere ſcriptis; verum & illorum qui interfuerunt veridicis, vt putamus, relationibus comperimus: ſubiungentes quædam de electione & ordinatione reuerendi fratris & Coepiſcopi noſtri Hincmari veſtræ auctoritari deſtinauimus. Scripta quoque, huc à veſtra auctoritate directa, & veſtræ ſanctitati remiſſa relegimus, ordine quo miſſa, vel remiſſa fuerunt, ſecundum veſtram iuſſionem in volumine iſto cõgeſſimus: Et ſi fortè alia ex hoc negocio aut à vobis, aut ad vos miſſa fuerunt, nos tamen non legimus. Quæ etiam frater & conſacerdos noſter Hincmarus nobis veſtræ auctoritati mittenda porrexit, ſecundum quod præcepiſtis, dicentes inter alia, quæcunque ſuper hac re ſcripta à nobis prius, & nunquam à vobis edita

reperiun-

reperiuntur; & quid hinc Coepiscopus Hincmarus, & illi dejecti clerici Sedi Apostolicæ suggesserint, atque retulerint, in volumen vnum, ordine quo missa sunt, redigantur, & Apostolicæ Sedi vt competens est, vobis eorum exemplaribus reseruatis summo studio dirigantur, his subiuncta dirigimus.

His itaque pro quantitate intelligentiæ nostræ decursis, summisse deuotionis obsequio vestri Apostolatus exoramus magnificam beatitudinem; vt sapientissima indagine consideratis vtriusque partis relatis, mor de beatissimorum prædecessorum vestrorum, quę de statu sacri pontificalis ordinis ab eis statuta, & impręuaricabili auctoritate firmata sunt, & immota de cetero maneant, mucrone Apostolico quorumcunque Metropolitanorum temeraria pręsumptione suppressa; quin etiam reliquorum Episcoporum quorumcunque, seu quantorumcunque audaci conniuentia penitus sum mota, priuilegia & decreta seruari innouata constitutione decernatis; ita vt nec vestris, nec futuris temporibus, pręter consultum Romani Pontificis, de gradu suo quilibet Episcoporum deijciatur; sicut eorum sanctorum antecessorum vestrorum multiplicibus decretis & numerosis priuilegijs stabilitum modis mirificis extat: videlicet ne aliqua varietate & vilitate summus ordo diaboli administratione nutare aut irregulariter labefactari sinatur.

Domine beatissime & omni orbi Papa celebrande, vestram denique inter hæc sanctissimam & prestantissimam paternitatem, cum omni supplicationis deuotione petimus, vt consulentes laboribus & afflictionibus nostris assiduis, & Ecclesiarum commissarum nobis, fratris & consacerdotis nostri Vulfadi ordinationem, cuius restitutioni & promotioni propitiari dignati fuistis, largitione quoque vsus pallij confirmare & condecorare dignemini: & his omnibus quæstionibus paterna benignitate, incumbente vobis solicitudine totius vniuersalis Ecclesiæ, terminum pernecessarium ponere deliberetis. Sacri culminis vestri Apostolatus prosperitatem ad honorem & tutamentum sanctæ suæ Ecclesiæ, Christus Iesus diutius conseruare dignetur.

Hæc sunt nomina Episcoporum, qui huic Trecasinæ Synodo interfuerunt.

Hincmarus Rhemorum Episcopus.
Herardus Turonum Episcopus.
Guenilo Rothomagensis Episcopus.
Frotharius Burdigalensis Episcopus.
Hegilo Senonensis Episcopus.
Vulfadus Bituricensis Episcopus.
Rothadus Suessionum Episcopus.
Actardus Namnetis Episcopus.
Hildegarius Meldensis Episcopus.
Æneas Parisiensis Episcopus.
Hincmarus Laudunensis Episcopus.
Gislibertus Carnutensis Episcopus.
Ercanraus Catalaunensis Episcopus.
Ercanbertus Baiocensis Episcopus.
Ado * Belgiuacensis Episcopus. * Bellouac
Folcritus Trecasinensis Episcopus.
Liudo Augustodunensis Episcopus.
Ioannes Camaracensis Episcopus.
Hilduinus Ebroicensis Episcopus.
Abbo Niuernensis Episcopus.

Ceterorum Metropolitanorum Episcoporum sigillis hoc volumen præstantiæ vestræ directum supersigillari nobis est visum.

Dat. 4. Non. Nou. Indictione prima.

FINIS.

INDEX RERVM ET VERBORVM, QVÆ HAC PRIORI PARTE TERTII TOMI CONCILIORVM GENERAL. ET PROVINCIAL. CONTINENTVR: IN QVO PRIOR NVMERVS PAGINAM, LITERA A. PRIMAM, B. VERO SECVNDAM COLVMNAM DENOTAT.

A.

Abbas manicipia monachis donata manumittere nequit, 169. a. venus diuersis monasteriis ne præfici, 169. b
Abbates iuxta regulã viuant, 282. b. Germani regulam S. Benedicti receperunt, 211. a. qui interfuerunt Romanensi Concilio I 11. 2. Sueßionensi concilio, 644. a. Tolerano Cõcilio X I 11. 174. a. X I V. 130. a. X V. 140. a. X V I. 164. b.
Abbatum cõuentio piarum Episcopis de communicandis inuicem poß mortem peccibus, 283. a. 798. a. conuentus Aquisgranensis Paschali I. Papæ, 521. b. & seq.
Abbatia S. Columbani Ebboni Archiepisc. Rhemensi concesso, 814. a. etiam S. Remacli, ibid.
Abbatiſſa monasterium ne exeat, 236. a. nulla duo monasteria habeat præsumat, 230. a. viduas & puellas virgines velare non debet, 515. a
Abbo Episcopus Antisiodorensis, 799. a. Murogensis, 799. a. Niuernensis, 812. a. 815. b
Abdon & Sennen Martyres, 237. a. eorum cœmeterium, 238. b
Abel Sennis Archiepiscopus, 201. b. 212.. b. Sueßionensi Concilio sub Zacharia Papa interfuit, 215. a
Abelis Patriarchæ sacrificium, 310. b
Abgarus Edeſſæ Rex Christi imaginem lineo expreßam accepit, 182. b. 266. ad Christum scribit, 182. b. à Christo literas accipit, 182. b. Abortionem facientium pœna, 191. b
Abraamius Episcopus Arethuſius, 78. b
Abrenunciare Satanæ quid, 545.
Abrodnci hæretici, 58. a
Absalius Abbas interfuit Concilio Tolerano XIII. 824. a. X V. 140. a
Abiens non iudicandus, 492. b
Absimarus Imp. vide *Tiberius*.
Abſtinentia à sanguine & ſuffocato, 150. b. 156. a
Abundantius Episcopus Paterbonßis Legatus ad V I. Oecumenicam Synodum, 1. a. 2. a. 3. b. 12. b. Tempſanæ Ecclesiæ, 23. b. 81. b. 85. b
Abundii Martyris Reliquiæ Mindenſis Ecclesiæ donata, 292. a
Abuſus deformis notandus, 608. a
Acacius hæreticus, 57. b
Accertagio ciuitas Papæ ſubiecta, 822. b
Accipires habere quibus non licet, 169. b. 211. a
Acclamationes Conſtantino I V. Imp. latinè factæ, 2. a. in V I. Oecumenica Synodo, 30. b. 74. b. 79. a. 83. b. 88. a. 97. b
Acclamatoria ſcrmo V I. Oecumenici Concilij ad Conſtantinum I V. Imp. 59. 88. b. 97. b.
Acephali hæretici, 57. b. 58. a
Acephalorum principes, 307. a
Acolyti qui, 476. a
Acta Aurinenſis Concilij, vide Aurinenſe Concilium, & ſic in cæteris.
Actardus Epiſcopus Nannetenſis Sueßionenſi Synodo interfuit, 812. a
Actardus Epiſcopus Treccenſi, 815. b
Accuſationis ordo quis ſeruandus, 292. b. & ſeq. ad accuſandum qui non admittendi, 681. b
Acutulus Epiſcopus Elnenſis, 226. a
Adalbertus Gallus hæreticus, vide *Aldebertus*.
S. Adelhardus Cobeziæ in Gallia Abbas, 157. b
Adalpretl Epiſcopus Concilio apud Dingolvingam interfuit, 283
Adam Epiſcopus Horbanus. 235. b
Adam protoplaſtus peccati merito mortuus, 290. a
Adamantius hæreticus, 57. b
Adamiani hæretici, 57. b
Adonis fluuius, 212. b
Addæ Alemanniæ Epiſcopo Gregorius III. Papa ſcribit, 192. b
Adelanus presbyter, 210. b
Adelfius Epiſcopus Tudenſis 140. 164

Adelhardus Abbas Corbeienſis in Gallia Caroli Magni ad Leonem III. Papam Legatus, 449. à Ludouico Imp. in exilium miſſus, 157. b. Ludouico I. Imp. publicæ pœnitentiæ, & Corbeiæ Saxonicæ conſtruendi auctor, 527. b
Adelſchalche Principum famuli in Germania, 282. b
Ademis hæreticus, 57. a
Adeodatus Epiſcopus Formianus, 23. a. Leucorum Eccleſiæ, 23. b
Adeodatus Papa, 331. a
Adeodatus Abbas intereſt Cõcilio Toletano X V. 140. a
Ado Epiſcopus Belloacenſis Treccenſi Synodo interest, 811. b
Ado Viennenſis citatur, 95. a. 115. a. 197. b. 236. a
Ado Hiſtoricus an maioris ætate Reginone, 431. a
Ado electus Aluernenſis Eccleſiæ inuaſor, 766. a
Adoptionis rus olim vſitatus, 128. a
Adoratio & latria quid diſtent, 315. a
Adorare quid, 335. a
Adrianus vide *Hadrianus*.
Aduentius Abbas Metenſis, 636. b
Aduentius Epiſcopus Mejenſis Aquiſgranenſi concilabulo interfuit, 804. a
Aduentius Epiſcopus Conſluentino Concilio, 801. b
Aduentius Epiſcopus ſubſcripſit ſynodali epiſtolæ ad V Venlonem Archiepiſcop. Senonenſem directæ, 799. a
Aduentius Epiſcopus commentum euangeliarium nouum pro Lothario Rege aſſumum, ſed impium, 804. b
Adulatio, 306. a
Adulterium prohibitum, 211. a
Adulterij pœna, 191. b.
Adulterij pœnitentia, 209. a. 212. a
Aegæus Cæſaræ Cappadociæ Epiſcopus, 146. b
Aibinus Viennenſis Archiepiſcopus, 794. b
Albinus Cubicularius Leonem III. Papam capti liberat, 433. b
Aleuinus à Carolo Magno è Britannia curaccitus, 421. a
Alexandrini Patriarchæ Athanaſius, 304. Cyrillus, 504. a
Aluinus Ianuenſis Archiepiſcopus, 753. b
S. Ambroſius Eccleſiæ Doctor diuino inſtinctu ex Catechumeno Epiſcopus electus, 692. a
AEmiliæ Caſtra Longobardis dedita, 176. b
AEmilianus Epiſcopus Cyzicenus ob cultum imaginum in exilium miſſus, 191. a. eius natalem Græci in Menologio celebrant, 191. a
Amphilochius Iconij Epiſcopus, 81. b
AEneas Epiſcopus Pariſienſis, 799. a. 812. a. 815. b
AEtherius Epiſcopus Cenomanenſis, 260. b
Aetius hæreticus, 57. b
Africa Romano Imperio ſubiecta, 131. a
Africæ Epiſcoporum nullus Primas, 115. b
Africanos non ordinandos qui ſanxerunt, & quare, 179. b
Africanum Concilium, 204. a. ſub Bonifacio I. Papa, 161. b. 250. b
Africanorum Concilium diuerſorum Canones Carolo Magno ab Hadriano I. Papa obtati, 283. & ſeq.
Agapæ quæ, 286. a. in Eccleſia non faciendæ, 150. b 267. a
S. Agapiti Martyris Baſilica Romæ reparata, 249. b. eius interitum, 210. a
Agapitus II. Papa cui ſucceſſit, 1058. a. quando Pontifex factus, & quamdiu ſederit, ibid.
Agareni vide *Sarraceni*.
S. Agathæ virgins & Martyris monaſterii Romæ, 239. b. à quo conſtructum, 176. a. Reliquiæ Romæ in Anianorum Eccleſia ritum dedicata introducit, 279. a
Agatho cum Chriſtophero Dace Romanæ vrbis cœtar, 674. a

Agatho Epiſcopus Aquileienſis, 24. a. 191. b
Agatho Epiſcopus Monte Feretri, 532. a
Agatho Epiſcopus Polymartienſis, 532. a
Agatho Epiſcopus Tuſcorum Anaſtaſio ſchismatico comita Benedictum I II. Papam ſe fungi, 609. a
Agatho Epiſcopus Concilio Romano ſub Leone III. Papa ſubſcribit, 630. a
Agatho lector & notarius in V I. Oecumenica Synodo, 70. b. 79. b
S. Agatho Papa, 5. a. 25. a. quando creatus, 2. a. ter beatiſſimus in V I. Oecumenica Synodo vocatur, 67. b. 96. a. Conſtantini I V. Imp. epiſtolam ad Donum præde ceſſorem miſſam accepit, 1. a. 2. a. Hanonium I. Papam defendit, 5. b. 13. b. 95. b. 97. V I. Oecumenicam Synodum indixit, 94. b. quam diu ſederit, 1. a. 2. a. quo anno & die obierit, 2. a. eius dona Ecclesiis oblata, 2. a. epiſtolæ, 3. a. 12. 21. 95. b. epiſtolæ laus, 113. a. 117. a. quinitæ auctoritatis apud Patres V I. Oecum. Synodi, 95. b. & ſeq. Legati ad V I. Synodu Oecumenicam, 1. a. 2. a. 5. b. quo honore Conſtantinopoli excepti, 5. b. 94. b. quales, 13. b. 15. quid conceſſerint, 12. b. quid mandarint, 5. b. 94. b. 97. b. 145. a. eos commendat, 13. a. per eoſdem Synodo præſedet, 95. a. poſt mortem interregni tempus, 2. b. ordinatio vna, 2. a. 221. 12. a. virtutes, 1. a. vitæ ſcriptor, 1. a
Agatho Scriniarius, 248. b
Agilmarus Epiſcopus Vienneniſis, 455. a
Agilolphus Epiſcopus Coloniensis, 207. b
Agius Epiſcopus Veronenſis, 603. b
Agius Epiſcopus Anethanenſis, 812. a. Aius etiam dictus, 644. a. 799. a
Agnellus Epiſcopus Arminenſis, 214. a
Agnellus Epiſcopus Fetentinenſis, 137
Agnellus Epiſcopus Fundanus, 23. a
Agnellus Epiſcopus Miſenæ Eccleſiæ, 23.
Agnellus Epiſcopus Neapolitanus, 23. a
Agnellus Epiſcopus Sutrinus, 187. 188. a
Agnellus Epiſcopus Terracinenſis, 23. a
Agnellus Epiſcopus Veliterniensis, 24. a
Agnes Agathonis Scriniarij uxor, 248. b
B. Agnetis Martyris Eccleſia Romæ renouata, 250. b
Agnoetæ hæretici, 58. a
Agnus Dei vt in Miſſa dicatur, decretum à Sergio Papa, 132. a
Agni imago Chriſtum repræſentans venerandæ, 151. 269. b.
Agni à Græcis abolita, à Latinis ſecus, 155. a
Agricius Epiſcopus Compſtantenſis, 124. a. 130. a. 140. b
Agricolius Epiſcopus Cæſaraugustæ, 285. b
Agrippius Epiſcopus Oſtiorum ſenſis, 140. 164. b
Agrippina vide *Colonia*.
Aicadus Epiſcopus Laxouienſis, 799. a
Aimoinus Hiſtoricus citatur, 155. b
Aistus Epiſcopus Cauaonenſis, 210. a
Aiſtulphus Longobardorum Rex Ravbis fauricellis, 197. b. Carolomannum ad Pipinum fratrem mittit, 221. a. Legatos ad Stephanum III. Papam, 270. b. bis periurus, 233. a. 234. a. à Pipino Francorum Rege bis victus, 223. a. Romam vexat, 219. a. obſidet, 225. cum Stephano III. Papa pacem facit, 229. b. 232. b. iterum frangit, 229. b. 232. b. eius miſerandus interitus, 232. b. 234. a. periſdis, 234. a
Alanum Campaniæ oppidum, 237. b.
S. Albani Claultrum Moguntiæ, hodiè Canonicorum collegium, 612. b
Albion Saxoniæ Princeps Carolo Magno rebellis, 291. b
Albinus Epiſcopus Ameninus, 650. b
Albinus Flaccus Anglus ſcriptor citatur, 110. a. 170. b
Albinus Caroli Magni Legatus ad Hadrianum I. Papam, 244. b

† aboldo

Alboldo nobili Thuringo scribit Gregorius II. Papa, 179 b
Albune Abbas concilio apud Dingoluingam interfuit, 283 a
Aldebertus hæreticus, 301 b.306 b
Aldebertus hæreticus Angelum sibi apparuisse dicit, 2 b
Aldebertus hæreticus ab Angelo se mitræ sanctuarii reliquias accepisse affirmat, ibid.
Aldebertus hæreticus Apostolos se æquiparat,266 b 278 a
Aldebertus hæreticus à S. Bonifacio Moguntino disputando victus damnatur, & in carcerem conjicitur, 212.a.215.b.216.a
Aldebertus hæreticus Confessiuris omnia eorum peccata se scire dicit, 216 b
Aldebertus hæreticus dæmones sub obtentu Angelorum mutuat, 217 b
Aldebertus hæreticus in Romano Concil. iterum condemnatur & sacerdotali officio privatur, 218 a
Aldebertus hæreticus sanctus à populo habetur, 216 b
Aldebertus hæreticus ungulas suas decapillos hominum facti, 216.b. 218 a. eius epistola, quas le fusum esse diuulgabat, 217. a. matris de ipso visio, 217. a. oratio, 217. b. & seq. fertur ad ignem condemnantur, 218. a. vir ain Romano Concilio legitur, 2.7 a
Aldegisus Defiderii Longobardorum Regis filius, 244 b. ex Alpibus Veronam à Francis fugatur, 244.a Neronæ à Carolo Magno obsessus, 245. b. Constantinopolim fugit. ibid. in Calabriam tendit, 2.4.3. cum Græcis & aliquot Italiæ Ducibus conspirat contra Romanos, 245.b
Aldegrandus Clusinus Dux, Luitprandi Longobardorum Regis nepos, 195. b. Luitprando in regno succedens, à Longobardis ejicitur, 196 a. eius successor, 196. a
Aldo Episcopus Lemouicensis, 811. a
Alea ludere prohibitum, 149.b. 284.b.
Alemanni adhæsidere, 190.b
Alexander A. Arianus hæreticus, 37. a
Alexander Episcopus Coraiorū ciuitatis, 82.a.86.a
Alexander Episcopus Nicopliæ ciuitatis, 83.a.87.a
Alexandri Martyris commentum, 230.a
Alexander I. Papa, 110.a.116.b
Alexandrini Concilii habiti nouem Capitula in V. Oecumenica Synodo lecta, 87.a
Alim Episcopus concilio apud Dingoluingam interfuit, 283.a
Alfridus Nordhumbrorum in Anglia Rex arcuatus apud Papam V Vilfridi Eboracensis Episcopi, 172.b eius filius, 173. a. mors fubitanea, & cur, 173.b.c.
Alexandrini Patriarchæ Cyrus, 95.a
Alexandrinus Patriarcha secundus ordine, 781.a
Alfonsus I. Hispaniarum Rex Catholicus cognominati vsus, 151.a
Algerius Corbiensis monachus, 165.b
Aldulfus Ethangloruin Rex, 2.a
Alfredus Episcopus Belsoregiensis, 532.a
Alipetus Episcopus Fundensis, 630. a. Orbiuetensis, 532.a
Aliptandus Episcopus Florentinus, 532.a
Almarius Episcopus Camerinsis, 603.b
Alpes Cottiæ Romanæ Ecclesiæ donatæ, 172. a. 175. a. in Alpium collibus hospitales domus, 254.a
Altar ain Paraleeue denudata, 161.b
Alstridus Episcopus Hildesheimensis, 616.b
Altinense Concilium, 406.b. vbi de dictum, 447.a eius ætas, causa, & oreasio, 447.a
Alsifodorensis concilii decretum de Missæ celebratione, 110.b
Alsaxonet qui, 179.b.180.a
Aluarus Episcopus Calabriensis, 140.b
Alypius Episcopus Gangrensis, 81.b.86.a
Amala argentea Hadriani I. Papæ donum, 290. a
Amandus Episcopus Pinnensis, 603.b
Amalarius Fortunatus Treuirensis Episcopus,170.b
Amathianorum cum Neapolitanis difficultas,253 b
Amalricus Turonensis Archiepiscopus, 643.
Amantius Episcopus Nucerinus, 214.a
Amatori Episcopus Biterænæ Ecclesiæ, 24.b
Amaus Episcopus Fanensis, 213.a
S. Ambrosius Doctor Ecclesiæ, Mediolanensis Episcopus citatur, 4. b. 14. b. 15. a. 17. b. 32. b. 210. a. 263. 265. b. 269. b. 271. b. 272. a. 276. a. 279. a. 280. quid cum laude SS. Patrum Theodosio Imp. negaurit, 196. a. eius sententia de Eucharistiæ communione frequentanda, 127.a
Ambrosius Episcopus Augustinus, 214. a. Lucensis, 601.b
Ambrosius Primicerius Notariorum Legatus Zachariæ Papæ ad Luitiprandum, 193. b.196. a. Stephani II. Papæ ad Astulphum, 219. a. cum Stephani II. Papa in Francium profectus, 228 b
Amebæchius hæreticus, 232.a
Amerina ciuitas à Longobardis capta, 194.b. Papæ reddita, 195.b
Amphilochius Episcopus Iconij, 144.a. 254.b
Amphion Episcopus Neocæsarensis concilio interfuit, 285.b
Amula offertoria argentea Hadriani Primi Papæ donum, 290.a
Amulæ superauratæ à Gregorio Tertio Papa donatæ, 190.a
Anathematis formula ad Arrianos, 144.b
Anagnina ciuitas, 241.a
Anaphora pars Liturgiæ Græcorum, 442.b
Anastasius Apocrisiarius Gaurinus hæreticus, 57.b
Anastasius Bibliothecarius citatur, 9.b. 115. 177.a. 239.b. 314.b. 317.b. 319. 260.a. 261 corrigitur, 2. VI. Oecumenicam Synodum compendiose describit, 12.b. 94.b
Anastasius Cardinalis tit. S. Marcelli ob defensam suam parochiam in concilio Romano deponitur, 6.c.b. 619.a. pectines vocatus Episcopo ad Concilium contemnit venire, ibid. b. Sedem Romanam opera legatorum Lotharii imp. occupat, sed à populo ejicitur. 619. 660. a. eius in Basilicam S. Petri immania scelera, 659.b
Anastasius Defensor Legatus Hadriani Primi Papæ, ad Carolum Magnum à Carolo destinatus, 254. ad Desiderium Longobardorum Regem, 244.a. Stephani V. Papæ ad eundem, 242.a
Anastasius Diaconus notarius 10 V i. Oecumenica Synodo, 29.b.37.b
Anastasius Episcopus Antiochenus, 46.a
Anastasius Episcopus Apolloniadis, 82.b.86.b
Anastasius Episcopus Costantinopolitanus S. Germano electo à Leone Isaurico Imp. successor, 177 190 a
Anastasius Episcopus Essinatæ Ecclesiæ, 600.b
Anastasius Episcopus Polemonij ciuitatis, 82. b. 87. a
Anastasius Episcopus Senegallitensis, 284.a
Anastasius Episcopus Tiburtinus, 180.a.188.a
Anastasius Episcopus Treinensis, 24.a
Anastasius Episcopus ad res Tabernas, 630.b
Anastasius I. Imp. 299.b
Anastasius II. Imp. 173.b. 174.a. Artemius dictus cui successit, 174. b. decretus ab Imperio sit peregrinet, 175.b
Anastasij Martiris monasterij basilica Romæ incendio periit, & restauratur, 291.a
Anastasius Maximi monachi discipulus à Costantino Imp. in exilium ejectus, 184.a
Anastasius presbyter Cardinalis tit. S. Martæ, 218.a
Anastasius presbyter & monachus Monothelita interest V I. Oecumenicæ Synodo. 29. b. 30. a. 35. a. Romam missus detruditur in monasterium, 2. a. hæresim abiurans à Leone II. Papa absolvitur, 111.b
S. Anastasius Persa Martyr.
Anastasius Nicopolitanus Episcopi Epistolæ, 345.b
S. Athanasij Alexandrini Episcopi epistolæ, 304. laus, ibid.b
Anastasius Theopoleos Episcopus, 335.367.a
Anastasius Pamphili ducatus Patrasiæ præfectus, 303 b
Anastasij I. Imp odium in orthodoxos, 307.b
S. Anastasiæ templi tecta Romæ à Leone Tertij Papa restaurata, 432. a
S. Athanasij sermo de miraculo imaginis Christi in Beryto visuntur, 319.a
Anathalius Episcopus Lotobensis, 226.a
Anathema cui inferendum, 613.a
Anconitani se Hadriano Papæ tradunt, 24.b
Anconitanum patrimonium Luitprandus S. Petri reddit, 195.a
Anexytani Concilij Canones ab Hadriano Primo Papa Carolo Magno obiati, 285
Andegarius Comes, 231.a
Andreamus Episcopus Bifuntianus, 214.a
S. Andreæ Apostoli altare, 197. a. camera, 190. b. Ecclesia Romæ, 171. b. 190. b. 239. a. 246. b. imago argentea deaurata, 248. a. aurea, 190. b. monasterium Romæ apud Barbaras dicitur, 249. a. defertum à Gregorio Secundo Papa incitegratur, 175. b. Oratorium in via Lauiana restauratum, 434.a
Andreas Dandalus Venetiarum iterum scriptor, 186.a
Andreas Episcopus Albinensis, 187.a.188. a. Alexandrinus, 630.b. Aufimanus, 630.a Bolphontranæ Ecclesiæ, 83. b. 87. a. Calliensis, 630. b. Celandinæ ciuitatis Lydiæ, 82. b. 86. b. Clusiensis, 532.a. Methymnæ Lesbos insulæ, 20. a. 82. a. 86. a. Nouæ ciuitatis, 82. b. 86. b. Neapolitanæ ciuitatis Caziæ, 83. b. 87. b. Osiensis, 23. 112. a. Pisaurensis, 214. a. Prænestinus, 230. Legatus Hadriani I. Papæ ad Desiderium Longobardorū Regem, 244.b. Vcientanæ Ecclesiæ, 230.a
Andreas presbyter Cardinalis tit. S. Mariæ in Callisto, 214.b
Andreas presbyter à Leone Isaurico martyrii subit, 191.a
Andreas Referendarius Legatus Desiderij Longobard. Regis ad Hadrianum I. Papam, 244.b
S. Andreæ Apostoli Ecclesia via Appia in Silice à quo restaurata, 434.a
Angelbertus Caroli Magni Capellanus, 282.a
Angelbertus Episcopus Mediolanensis, 663.b
Angeli Vtici nomen ab Ecclesia reijcitur, 218.b
Angeli immortales non sunt ex scipsis, 55. b. & sequent.
Angelorum nitum tantum nomina recipit Ecclesia, & quæ, 201.b.218.a.b
Angelorum domus Romæ exsulat, 316.b
Animalia quæ munda, quæ immunda, 776.a
Anglia in quatuor olim regna diuisa, 2.a
Anglicana Ecclesia à primordio imaginibus vsa, 376 a
Anglicanum Concilium sub agathone cōtra Monotholitas, 5
Anglicanum Concilium sub Ioanne V I I. 171.a
Anglofaxones qui, 250.a
Angradus monachus S. Ansberti Rothomagensis Archiep. vita & scriptor, 811.a
Animæ immortales non sunt ex scipsis, 55. b. & seq.
Annales Francorum, 157.b.291.a
Annibonius presbyter, 308.
Annobertus Episcopus Sagiensis, 811.a
Annotationes, 179.b
Anquitani Concilij capitula citantur, 204. b. & sequent.
S. Ansbertus Rothomagensis Archiepiscop. cui Concilium inestruit, ut. a. eius res gestas quis scripsit, 811.a
Anselmus Ritil hæreticus, 232.a
Anscarius Subdiaconus Lingonensis Episcopatus inuisor, 797.b
Anscausius Episcopus Pompilensis, 292.b
Ansegisus Lobiensis Abbas Capitula Ecclesiastica Caroli Magni & Ludouici Pij impp. collegit, 251.2. 616. a
Ausemundus Episcopus Lotobensis, 124.b.126.a
Antertius Episcopus Segobricensis, 140.164.a
Anthardus Gregorij III Papæ ad Carolum Martellum nuntius, 134.a
Anthemius Tropezantinus hæreticus, 57.a
Anthicritæ hæretici, 582
Anthimus hæreticus, 46.b. 114.b
Anthropolatria, 57.b
Antidromantarita hæretici, 58.a
Antiocheni Concilij Canones Carolo Magno obiati à Hadriano I. Papa, 286. capitula citantur, 209.
Antiochenus Patriarcha S. Anastasius, 46.a. Conthanasius, 131. b. Macarius, 1.2.95.a. 96.128.a. Stephanus, 2.a.81.b.86.a. Theophanes, 96.b.128.a
Antiochus lector & notarius in V I. Oecumenica Synodo, 10.a.29.b.30.a.81.b.82.85.b.89.b
Antipater Episcopus Bostrorum, 279.b
Antipater Bostrorum Episcopus, 327.a.342.a
Antiphonetæ Saluatoris imago ab Iconoclastis contracta, 283.b
Antiodorense Concilium citatur, 165.a
Antinarthi hæretici, 58.a
Antonius monachus V I I. Oecumenicæ Synodo interest, 80.a
Antonianus Episcopus Bastianus, 108.109.b.114.a 116.a. 130.a. 134.b
S. Antonii pons Romæ, 274.a

Antonius Episcopus Gradensis, 189.b
Antonius Episcopus Hyppeporum civitatis, 29.b. 30.2. 37.b 42.2.50.2
Anualdus Cattulatius Hadriani I. Papæ legatus, 243.b
Apelles hæreticus, 37.a
Apolinaris hæreticus, 37.b
S. Apollinaris Basilica Ravennæ, 195.b.
S. Apollinaris Romæ, 241.a
Apollinaris hæreticus, 12.b. 32.b. 37.b. 60.a. 69.a. 89.2. 114.b. 150.b.
Apollinaris eius hæresis damnata, 128.b. 129.a
Apollinaris hæreticus, 14.b. 48.b. 57.b. 60.a. 89.a. 91.b 118.a
Apostolica Sedes, vide *Roma sea.*
Apostolorum Canones, 113.a. 123 a. 204. nnn omnes ab Ecclesia recepti, 115.b. plures eorum nomine additi, 145. Cannoum epitome Carolo Magno ab Hadriano I. Papa ab data, 284. imagines, 290.a limitata religionis ergò frequentata, 174.a. 175.b. 192.b.
Apostolorum nullus Eutichianam vocauit imaginem corporis Christi, 366.
Apostolorum itinerania, quomodo intitulata, 300
Appellatio nemini deneganda, 293.b
Appellat ad Romanam sedem ab omnibus potest, 237.a
Apostholicorum vicariorum in concilijs munus, 1.4.b
Apostrophe in hæreticos, 262.b
Appia pons Romæ, 249.b. 250.a. via, 249.b.
Aprilis Episcopus Dertonensis, 126.a
Aquamanile argenteum à Gregorio II. Papa donatum, 190.a
Aquilà locus apud Ravennam, 195.b
Aquileia vibs ab Attila Hunnorum rege destructa, 470.b
Aquileienses Patriarchæ Agathio, 24.a. 171.b. Paulinus, 440. a. Theodemanus, 639.a
Aquileiensc Concilium sub Sergio I. Papa, 171.b. sub Vigilio, 171.b
Aquileiensis Ecclesia bis schismatica, 171.b. reprobitur à schismate, 134. a. 171. b. Patriarcha patricr & Forojulienfis dictus, & quare, 440.a
Aquileienses Patriarchæ Agathio, 171. Paulinus 446.b. 447.a.
Aquilinus Episcopus Ebroicensis Gallia strenue clarus, 11.a
Aquisgranense conciliabulum sub Nicolao I. 804. Concilium sub Gregorio III. 177. & seqq. in tres libros distributum, 585. & seqq. quando celebratum, 600. b. eius acta, 600. b. & seq. methodo emendanatur, 601. a. fub eodem Gregorio aliud, 601.b. fub Leone III. 439. fub Stephano V. 473. eius capitula CXLV. 473. & seqq. Palatium à Northmannis exultum, 515. b. templum B. Mariæ Virginis, 515.b
Aquisgranensis conventus fub Paschali I. Papa primus, 511.b. & seq. secundus, 516.b
Aquisgranum ab Attila Hunnorum Rege vastatum, 515.b
Aquisgranum à Carolo Magno restauratum, 515.b
Aquitania à Sarracenis oppressa liberatur, 176.a
Ara Episcopus Olysiponcensis, 174. a. qui & Ala dictus, 126.a. 140.b
Arabes in Granatensi regno degentes quare in seruitutem redacti, 170.b
Arabes Sarraceni, vide *Sarraceni.*
Aranensium relæ in locum Synodi delapsæ, 1.b. 90.b
Arbertus, qui & Haribertus Archiepiscopus Concilio Lepitinensi interfuit, 211.b
Area fœderis veteris Testamenti, 141. b. Christi & Ecclesiæ typus. 591.b
Arcadius Episcopus clusinus, 114.a
Arcadius Imp. 144.b
Arcanus Romanæ Ecclesiæ, 1.a
Arcesindus Episcopus Egubinensis, 164.a. 165.a
Archadius Episcopus, 62.a
Archidiaconus Episcopi qualis esse debeat, 62.a
Archiepiscopalis Sedes quomodo prima quandoque appellatur, 126.b
Archiepiscopus princeps fœderatorum, aut summus fœderatos non appellandus, 126. b. quinmodo se gerere debeat, 203.a
Arcontius Episcopus Elborensis, 142.a. 161.a
Ardeatina via, 249.b. 248.b

Index in I. I. Tom. Partem I.

Aridoberrus Archiepiscopus Sueslinnensis concilio sub Zacharia Papa interfuit, 211.a
Aridrachmus presbyter legatus Pipini ad Zachariam Papam, 203.b
Aridoicus Episcopus Vesontionum, 799.a
Arebisus Benevenianus Dux, 253.a
Arelatense Concilium I V. 165. a. 451. & seq. eius Capita XXVI. 451.b
Argebadus Episcopus Eliberitanus, 118. 109.b. 124.b 126.a. 140.b
Argebudus Abbas Concilio Tolerano XIV. subscripsit, 130.a
Argemundus Episcopus Orcensis, 126.a
Ariani hæretici, 152.a
Arianorum Ecclesia Romæ à S. Gregorio I. Papa tuitum dedicata, 279.a
Aribo S. Corbiniani Frisingensis Episcopi vitæ scriptor, 188.b
Ariminense conciliabulum sub Constantio Imp. 289.b
Arminium, 238.b. 242.b. Papæ à Longobardis redditum, 222.b
Arispertus Longobardorum Rex Alpes Cottias Rom. Ecclesiæ donat, 172.a. 175.a
Arius hæreticus, 367.b. 114 b 118.a. 144.b
Armenorum errores diuersi, 147. b. 148.a. 149.b
Armenus hæreticus, 37.a
Arnulphus Episcopus Tullensis, 799. a. 804.a. V Valuensis, 611.b
Arragonenſe concilium sub Alexandro II. 1145.a
Arsabadus Armeniæ præfectus, 197.b
Arsabadus Imperator, 201.b. 202. a. 213. a. 214.b
Arsabadus à Constantino Copronymo compreheusus eius filijs excæcatur, 196.b
Artemius Imp. dictus Anastasius, vide *Anastasius.*
Arthemon hæreticus, 37.a
Artitonii hæretici, 38.a
Artualdus Episcopus Verolanus, 600.b.
Aruidius Episcopus Attigitanus, 164.a. 165.a
Arufpices non obseruandi, 187.b. 198.b. 200.a
Ascarici error refutatur ab Hadriano Primo Papa, 254.a
Asceæ qui, 151.a
Asharius Comes à Carolo Magno Leonti III. Papæ obuium missus, 431.b
Asicilius Episcopus Complutensis, 110.a
Asclepiodotus hæreticus, 37.a
Asellus presbyter legatus Zosimi Papæ ad Carthaginense concilium, 288.a. 290.b
Asfalius Abbas Concilio Tolerano XIV. subscripsit, 130.a
Asfalius Episcopus Abelensis, 107.a. 109.a. 126.a
Asterius Amasiæ Episcopus 273.a
Aspergyus Pergentis hæreticus, 79.b
S. Asterius Græcis celebris, 278.a
Asterius hæreticus, 87.b
Asturius Diaconus Valentinæ Ecclesiæ, 102.b
Asturius Episcopus Scabinensis, 124. a. 126. a. 140.b
S. Athanasius Alexandrinus Episcopus citatus, 4. b. 14. b. 17. a. 32. b. 34. a. 36. b. 39. b. 43. a. 44. b. 45. b. 74. b. 91. a. 135.a. 145. a. 254. b. 273. a. 295. 369. b. 370. b. 373. b. Sardicensi concilio interfuit, 238. a
Athanasij animine inscriptum Tomum Cyprij Episcopi in VI. Oecumenico Concilio prosecrentes in Christo duas esse voluntates probatur, 97.b
Athanasius Episcopus Scabitanus, 111.a
Athanasius Syrus hæreticus, 57.b
Athebaldus Merciorum in Anglia Rex, 215. b. luxuriatur cum sanctimonialibus, 158. b. 159. b. & seq.
Athela iuri suo andi genus Bauarij, 283.b
Asilanus Episcopus Pampilonensis, 124.b. 165.a
Atio Episcopus Concilio apud Dingolvingam interfuit, 281.a
Atolpho nobili Thuringo scribit Gregorius II. Papa, 179.b
Attala Episcopus Cauricnsis, 118. a. Aeula & Attala etiam dictus, 108. b. 109. b. 124. a. 126. a. 140. 165. a
Atticus Episcopus Cnnstantinopolitanus, 290.b
Attila Hunnorum Rex Aquilegiam vastauit, 515.b
Attinianense concilium sub Hadriano II. 919. b. sub Paschali I. 527.b
Atto Episcopus Virdunensis, 804.a
Auianita facerdoti maximè fugienda, 546. b. & sequent.
Audeberrus Episcopus Oscensis, 164. 161.a
Audericus presbyter Bertinensis, 12.4. b. Calagurritanensis, 124.b
S. Audifax è cœmiterio Romam à quo illatus, 611.b
Augustanus Abbas interfuit concilio Rhotomagensi, 111.a
Augustus Episcopus Taurentinus, 214.a
Auguria nonobseruanda, 198.b. 200.a. 210.a
Augusta Vindelicorum, 211.b
Augustæ Vindelicorum concilium sub Zacharia I. 210. b. an celebratum, 211. b. Spicimeni, 23.4. de S. Augustanorum imaginibus liber, 211.b
S. Augustinus Dnûni Ecclesiæ Hipponensis Episcopus Carthaginensi concilio sub Zosimo Papa interfuit, 288. citatus, 4. b. 14. b. 15. b. 34. a. 43. a. 110. a. 136. b. 137. 170. a. 193. b. 254. b. 256. b. 264. a. 265. 266. b. 267. a. 268. a. 270. b. 271. b. 272. & seqq. a. 276. b. 373. 380. legatus Numidiæ prouinciæ, 290. b. eius sententia de sacra communione, 127. a. de taceo seu silentio, 218. b. de 55. Trinitatis nominibus, 141.a
S. Augustinus Dnrobernensis Metropolitanus, 198. b. 207. a. cum cruce & imagine Saluatoris in anglium ingreditur, 195.a
S. Augustini Hipponensis Episcopi sermo de vita & moribus clericorum, 503. & seq. alius, 504. b. & seq.
Auiachimarus Episcopus Dumiensis, 140.b
S. Auiæ Virginis & Martyris Ostiæ Ecclesia renouata, 134.a
Autedus Episcopus Ilerdensis, 164.a. 165.a
Autelia via, 247.b
Autelianense I I. Concilium, 165.a
Aurelianus Episcopus Nolanus, 23. a. Parentinæ Ecclesiæ, 24.b
Aurelius Episcopus Astuicensis, 124. b. 126. a. 139. b 140. b. 164. b.
Aurelius Episcopus Carthaginensis, 288. 290.b
Ausoaldus Episcopus Pictauiensis, 111.a
Austerius Episcopus Tyrasionensis, 124. b. 126. a. 140.b
Austoricus Episcopus Asturicensis, 242.b. 244.b
Auuoharius legatus Pipini Francorū Regis ad Stephanum III. Papam, 220.
Auinharius legatus ad Desiderium Longobardorum Regem cum Carolomanni vxore & filijs transfugit, 244.b
Autolius legatus ex Alpibus Veronam à Francis fugatus, 245.a. ibidē obsessus se Carolo Magno cum ijsdem tradit, 245.b
Auxentius Mediolanensis Episcopus Arianus, 678.a
Auximana ciuitas Longobardis dedita, 176.b
Auximantum patrimonium à Luitbprando Longobard. rege S. Petro reddituum, 191.a
Auximanus Ducatus Hadriano I. Papæ se tradit, 245.b
Azymo Diacorus Ecclesiæ, 651.b
Azyma à Iudæis suscepcie probibitum, 287.a

B.

Baldinus Episcopus Ebroicensis, 812.a
Baldinus Flandriæ Comes iuror Rhæ Caroli Calui per Nicolaum 3. Papam Carolo reconciliatur, 732.b. 738.b
Balsamion, 134.b
Baptismus quo tempore administrandus, 170. a. 463. b. eius character, 463. a. forma, 193. b. pactum quando violetur ex toto, quando ex parte, 545. a. fuscipiores, 273.b
Baptizare infidelium filios inuitis parentibus an liceat, 170.b
Baptizari à gentil. bus quando rebapizandi, 193.b. ab hæreticis non rebapizandi, 155.a
Barbarianus Episcopus Ital. martiensis, 54.b
Barbatus Episcopus Beneuentanus, 23.a. Consentinsis, 24.b
Bardas Theodoræ Imperatricis fratet excommunicatur ab Ignatio Patriarcha, 707.a
Bardas, Ignatiæ fedeicitio, Photium Eunuchum fusscri, ibid.
Bardanes, vide *Philippicus* Imp.

Baroaldus Episcopus Palentinus, 164.a
Barnimellus Diaconus Tyrasſionenſis, 124.b
Barnnius citatur, 173. 4. 174. b. 191. a. 209. b. 212. b. 218. b. Andericum Toletani erroris arguit, 147. b. 149. a. eius ſententia de Francofordienſi concilio ſub Hadriano I. teſtellitur, 479. b. & ſeq. de S. Benedicti II. Papæ epiſtolis, 128. de Caroli Martelli anima apud inferos condemnata, 193. a. de Conſtantino I. 111. Imp. epiſtola ad Leonem III. Papamve, de S. Leonis II. Papæ epiſtolis, 321. a. 112. a. 114. b. de V. Oecumenicæ Synodi actoribus aliquot, 96. b. de Quinqueſexæ pſeudonymi nodi remore, 151. b. de Synnodis a S. Bonifacio Moguntino Archiepiſc. celebratis, 211. b
Baſilica S. Andreæ Apoſtoli Romæ, 171. b. 232. a. 232. b. 237. a
Baſilica S. Balbinæ Martyris, 56. b
Baſilica S. Clementis Romæ, 412. b
baſilica S. Eugeniæ reſtaurata, 172. a
Baſilica S. Eulalchij Martyris, 58. a
Baſilica Ioannis Lateranenſis Romæ, 132. a. 219. a
Baſilica S. Mariæ Virginis in Aquiro, 190. b
Baſilica S. Petri Apoſtoli Romæ, 22. a. à Longobardis ſpoliata, 191. a
Baſilica Prætorienſis SS. Petri & Pauli Apoſtolorū in Hiſpania, 136. b
Baſilica S. Sophiæ Conſtantinopoli, 2. a
Baſilica S. Stephani Protomartyris Romæ, 132. a
Baſilica Triulli appellata Conſtantinopoli, 1
Baſilitarum fabricę cethra Epiſcopus adminiſtrat, 165. b
Baſilius Dux, 177. b
Baſilius Epiſcopus Baſileenſis, 96. b
Baſilius Epiſcopus Iuſcenſis, 139. b 140. b 161. b
Baſilius Epiſcopus Gortynæ Cretæ inſulæ, 1. b. 81. b 82. a. 114. b.
Baſilius Cæſareenſis Epiſcopus, 368.
Baſilij Anczyræ Epiſt. opi ab hæreſi reſipiſcentis catholica confeſſio, 300. b. 8 ſeq.
Baſilius monachus à Leone Iſaurico cum exilium pulſus, 121. a
Bauaricum concilium apud Dingnhuingam ſub ſub Hadriano I. 282. b. vnde acceptum, 282. a
Bauarorum laus à religione & fide, 248. a
Bauo Abbas ob hæreſin, 244. a
Beatus Epiſcopus Hiſpanenſis, 74. b
Beda presbyter venerabilis citatur, 95. a 114. b. 151. a. 171. b. & ſeqq. 172. a. 177. b. 180. a. 218. b.
Beda Romam venit à Sergio I. Papa rubetur, 134. b. eius laus, 197. b
Bellarminus citatur, 154. b. 156. a. 192. a. eius ſententia de Francofordienſi concilio ſub Hadriano I. refutatur, 429. b. & ſeq.
Bellarminus de S. Leonis II. Papæ prima epiſtola, 95. a.
Bellitus Epiſcopus Oſſonobenſis, 124. a. 126. a. 140. b
Bellum quotnodo & quando gerendum, 796. b
Bellonacenſe Concilium ſub Sergio II. 605. b.
S. Benedicti Abbatis Caſinenſis Regula à Gregoriæ Abbatibus recepta, 212. a
Benedictus Epiſcopus Albanenſis, 532. a
Benedictus Epiſcopus Amerinus, 382. a
Benedictus Epiſcopus Meſſanenſis, 23. b
Benedictus Epiſcopus Nepeſinus, 630. b
Benedictus Epiſcopus Nomentanus, 218. a
Benedictus Epiſcopus Peruſinus, 630. b
Benedictus Epiſcopus Valuenſis, 24. a
Benedictus Leuita capitularium Eccleſiaſticorum Caroli Magni & Ludouici Pij Impp. collector, 211. b. 212. a.
Benedictus Mediolanenſis Archipreſbyter. venit Romam pro iuribus ſibi debitis ab Eccleſia Ticinenſi, 174. a
S. Benedictus II. Papa quando Pontifex factus, 127. b. quatenus ſederit, 128. a. Conſtantini IV. Imp. filios in ſuos recipit, 127. b. & ſeq. quatum Eccleſiarum reſtauratur, 127. b. Macario hæretico ſe teſpiſcat Antiochenam ſedem reſtituere parat, 128. a. à Rodenſis Toletani Archiepiſc. calumnia defenditur, 127. b. eius dona Eccleſiis collata, 127. b. eius epiſtolæ in Hiſpania miſſę ſparſę, 128. vera ad Hiſpaniæ Epiſcopos encyclia, 121. b. virtutes 127. b
Benedictus III. Papa cui ſucceſſit, 661. a. 665. a. ab Auaſtaſio Antipapa opera legatorum Imp. è Sede eiicitur, veſtibus ſacris ſpoliatur, & verberibus affligitur, 619. b. in ſolium Patriarchale reſtituitur, & conſecratur, 660. a. Nicolaum I. poſtea Papam chariſſimum habet, 663. a. ſchiſmaticos ad ſe redeuntes humaniter ſuſcipit, 660. a. Sucſſionenſem Synodum ab Hincmaro Rhemenſi Archiepiſcop. decepta confirmat, 662. a. Nicolao I. poſtea Papæ ſepultus, 665. a. eius dona diuerſis Vrbis Eccleſijs exordio ſui Pontificatus oblata, 660. & ſeq. epiſtola de confirmatione Synodi Sueſſionenſis per Hincmarū corrupta. 662.
Benenatius Epiſcopus Aſſenſis, 24. a
Benenatius Epiſcopus Eugubienſis, 532. a
Benenatius Epiſcopus Opitergienſis, 24. b
Benenatius Epiſcopus Perufinæ Eccleſiæ, 24. b
Bertrus ciuitas miraculo imaginis Chriſti celebris, 329. 398.
Bernardus Abbas Floriaci, 644. a
Bernardus Epiſcopus Manſioncenſis, 812. a
Bernhardus Caroli Magni nepos Italiæ Rex cui ſucceſſit, 444. a
Bernharrus Italiæ Rex Stephanum V. Papam in Gallias pnfciſcentem comitatur, 472. b. Ludouico Imp. vitio ſupplex veniens oculis & vita priuatur, 253. b
Berſarij qui, 218. b
Bertholdus Epiſcopus Medinalt nenſis, 636. b
Bertranda Pipini Francię Regis vxor à Stephano III. Papa in Reginam conſecrata, 224. a
Bibliotheca Toletana, 112. b
Binetum Hagenopolitanum, 218. b
Binij ſententia de V. Oecumenicæ Synodi actionibus aliquot, 96. b
Biuius de Francofordienſi ſub Hadriano I. Concilio à ſententia Baronij & Bellarmini cur diſcedat, 429. b. ſeq.
Blachernis Conſtantinopoli Baſilica B. Mariæ Virginis, 229. a
Bomba Abbas Concilio Toletano X. I V. ſubſcripſit, 130. a
Bonifacius Conſtantini Papæ legatus in Anglium, 175. a
Bonifacius enfiliarius Ioannis V II. Papæ, 173. a
Bonifacius Epiſcopus Cauricenſis, 164. a. 165. a
Bonifacius Epiſcopus Tiferanus, 236. a
Bonifacius Epiſcopus Tudertinus, 24. b
S. Bonifacius Moguntinus Archiepiſc. quando factus, 216. b
S. Bonifacius Aldebertum & Clementem hæreticos damnat, 211. a. 215. b. 216. a
S. Bonifacius Athelbaldo Merciorum Regi epiſtolam ſcripſit, * 211. b
S. Bonifacius Carolo Martello initio minus accepius, poſtea charus, 192. b
S. Bonifacius Chilperico exauctorato, Pipinum Francię Regē inungit, 197. b. an inunxerit, ibid.
S. Bonifacius Concilio Leptinenſi præſuit, 212. Ratiſponenſi, 211. b. & ſeq.
S. Bonifacius in Germaniam à Gregorio II. Papa mittitur, 193. b. quod Synodos in ea celebrauit, 211.
S. Bonifacius Germaniæ Apoſtolus, 177. a. nouos in ea Epiſcopatus inſtituit, 211. b
S. Bonifacius Gregorium III. Papā de dubijs conſulit, 191. a. Miſſam vaodie feme! duntaxat celebrauit, 192. b
S. Bonifacius Vltrajectenſis ſecundus Archiepiſcopus, 171. a
S. Bonifacius VVinfridus prius dictus, 172. a
S. Bonifacius ad Zachariam Papam legatum mittit, 213. b. eius diſcipuli, 212. a. miraculoſa diſputatio, 212. a. martyrium, 171. a
Bonifacius VI I. Pſeudopapa, 206. b
Boniperrus Epiſcopus Signinus, 630. a
Bnnus Epiſcopus Albinganenſis, 24. a
Boraldus Epiſcopus Palcatinus, 165. a
Bracarenſe Concilium I. 127. a. 165. a. I 165. b. 171. b. 111. 127. a. 216. b
Brandila Epiſcopus Lanioberenſis, 124. a. 161. a
Braulio ad iſidorum Hiſpalenſem Epiſcopum ſcripſit, 110. b
Briſſonius de vocibus ſcripſit, 218. b
Buncuuart Abbas Huſcidenſis, 636. b
Bulgari Gallias depredantur, 540. b. Chriſtianam fidem ſuſcipiunt, 670. a. docentur, ibid. b. cum Conſtantino I V. Imp. pacem ineunt, 94. b. cum Iuſtiniano I I. Imp. rurſum rumpunt. 132. b
Burchardus Epiſcopus Herbipolenſis legatus Francię procerum ad Zachariam I. Papam, 197.
Burſarius quis, 218. b

C.

Cabilonenſe Concilium I I. ſub Leone III. Papa, 607.
Cabilonenſium conuentus ſub Gregorio IV 601. a
S. Cæcilię Virginis & Martyris corpus inuentum, 217. b
S. Cæciliæ Eccleſiæ quæ dona oblata, ibid. 21.
Cælestini Papæ epiſtola primo loco lecta in Epheſina Synodo, 697. a
Cælibatus elericorum, 156. b
Cæſaraugustanum Concilium I I. ſub Sergio I. 145. vnde acceptum, 143. a
Cæſar Baronius, vide *Baronius*.
Cæſarius Epiſcopus Oſſonenſis, 132. a
Calliniçus Conſtantinopolitanus Patriarcha, 34. b cui ſuffragatur, 134. a
Callinicus Quinſexiam Pſeudoſynodum indixit, 134. oculis orbatus, vindex Romā miſſus, 172. a 174. b. eius ſucceſſor. 174. b
Callinicus Epiſcopus Colnniæ ciuitatis Armeniæ, 62. b. 67. a
Calumnioſus Diaconus Malatitanus, 124. b
Campulus Saeclatius quid in Leonem I I. Papam tentarit, 438. a
Canones Niceni II. Concilij, vide Niceni II. Concilium, & ſic in cæteris.
Canonicæ Horæ, 634. b. religioſè obſeruandæ, 311. b
Canonicorum, 464. a. 513. a. 1172. 579. a.
Cantabet Epiſcopus Conimbricenſis, 126. a.
Cantio Epiſcopus Scenſis, 603. b. 630. a
Capillorum cetus mitti ſoliti in ſignum filiationis adoptiuæ, 122. a
Capua ſeu *capiuda* Aquiſgranenſis Concilij, vide Aquiſgranenſe Concilium, & ſic in cæteris.
Capitula Caroli Magni & Ludouici Pij Impp. ab Anſegiſo Lobiensi Abbate collecta, 291. a. 606. a à Benedicto Leuita tribus libris diſtincta, 211. b. 212. a. citantur, 218. b.
Carolus Moguntinus Archiepiſcopus, 704. b
Cardinales, qui interfuerunt Concilio Romano ſub Leone I V. 618. b
S. Carileti monaſterium Apoſtolicæ Sedi immediate ſubiectum, 756. b. & ſeq. 761. a
apud Carifiacum Concilium ſub Benedicto III. 665. eius capitula deſiderantur, 664. b. epiſtola Synodalis, 665.
Carolomannus Caroli Martelli filius parti cum fratre Pipino ſucceſſit, 197. a. à S. Bonifacio Moguntino Synodum congregatiuber, 210. b. 212. a. Bonifacium ipſe & frater Pipinus Moguntiæ ſedi præficiunt, 215. b. S. Benedicti Regulam proceſſus ſit monachus, 197. a. ab Aſtulpho Longobardorum Rege ad Pipinum fratrem eius miſſus, 223. contra Romanæ Eccleſiæ iura apud Pipini fratrem fallicitando an peccauerit, 223. eius ſtatuta in Leptinenſi concilio, 212. a
Carolomannus Pipini Francię Regis filius, Caroli Magni frater cum patre & fratre Francorum Rex inungitur, 224. a. eius vxor cum filijs ad Deſiderium Longobardorum Regem fugit, 242. b. 244. b. fe Carolo Magno cum ipſdem tradit, 244. b
Carolus I. Magnus, 212. b. & ſeq. 218. b. concilia varia celebrari curat, 291. Romano concilio interteſt, 446. a. crucem auream gemmis ornatam Romæ in Baſilica Saluatoris inbuit, 619. a. pretio ciuitates S. Petri à Deſiderio Longobardorū rege expoſitas, 244. b. et bello infert, 245. a. Eccleſiaſticas leges an condiderit, 127. a. Eccleſiaſtici Impetij inuſtituratam ab Hadriano I. Papa accepetit, 252. a. Regem Francię cupiatve vndius, 233. b. 234. a. Francofordienſi concilio ſub Hadriano I. interfuit, 429. b. Hadriani Papam conſulit, 411. a. Imperator agendo creatus, 252. a. à Leone I I. Papa coronatur, 434. peregrinationes lucri cauſa coercuit, 482. b. Pipino patri quando ſucceſſit, 418. a. 431. b. Ratisbonenſes ad Chriſti fidem perduxit, 411. b. Romæ bonorificè exceptus, 345. b. 444. b. Romanæ Eccleſiæ patris & tutis donationē confirmat, & nouam auget, 244. a. Romam quater venit, 252. a. ſtudia & ſchoras reformauit, 462. a. quando obiit, 444. b. eius epitaphium, 311. b epiſtola ad Hiſpaniæ Epiſcopos, 424. expeditio in Saracenos Hiſpaniam occupantes, 231. a. in Saxones & VVcilphalos, 250. b. munificentia in Romanam Eccleſiam, 253. b. 434. b.

414.b 443.d 444.b pietas insignis, 245.b sentē-tia proclata. 223.a. reclamentium quando condemnatum, 472.b. vita anonyma, 212. vnæ scriptor quis, 10. 7.b cum nō elicaut lorem librorum Carolinorum, 232.d 430.a
Carolus II. Calvus cum Lothario Aquitaniæ regnum diuidit, 238. cum Ludouico Imp. vt pacem seruet a Papa monetur, 724. Northmannis gallię parem concedit, 629. a. S. Petro Apostolo Romæ dona obtulit, 629. a. eius epistola Synodalis Concilij apud carisiacum habiti, 663. a. filia Balduino Flandriæ comite æpta 721. b. filij, 766.b Carolus Caroli Calui filius, 766.
Carolus Martellus S. Bonifacio Mogumtino literas commendatitias libenter præfectionis dat 37. b cum Gregorio II. Papa quale fœdus iniit 177. b Pepinum filium ad Lutitprandi Longobardorū Regem ab ipso adoptandum mittit, 128. a. eius animam an apud inferos damnata, 193. a. 213. a mors, & successor, 193. a. 22 cum legato duplex dubius Gregorij II. & III. missis, 691.a
Carthaginense Concilium IX. 126. b. III. 126 a 127. a 135. IV. 126.b
Cæsara quid, 213.a
Cassorius Abbas Concilio Toletano XIV. subscripsit, 130. a. XV. 140. a
Cathuluarius quis, 218.b
Cathanus quomodo Missæ vocabulo vsus, 110.a
Catholicus Rex, Hispaniarum Regis titulus, 191.a
Cedrenus Annalium Græcorum scriptor 95. a. 134. b. 192. a. 197. a. b. 197. b.
Censuræ Ecclesiasticæ non contemnendæ, 701.b
Centuriatores, vide sub Magdeburgenses.
Centinius Episcopus elibertinus, 164. b. 165. a
Chaconius Hispanius scriptor, 1. a. 2
Chalcedonense Concilium IV. Oecumenicum, 191.b. lectum in VI. Oecumenica Synodo, 93. b. Canon IX. explicatur, 126.b. eius acta, 135 b. controversus quatis, 93. a
Chalcedonensis Concilij fragmentum, 305. a 321. a
Charitas quid sit, 563. a. in omni opere, vt sit meritorium, necessaria, 561. b. & seq.
Chilpericus III. stupidus Francorum Rex detrusus in monasterium, 197. a
Chorea diebus nō ne ducenda, 538. a. Christiana confessio, 577. b. vnctio, 191. b. Christianæ religionis fundamentum, 564. b
Christiani erga Iudæos vt se gerere debeant, 614. b
Christi imago miraculosa in vrbe Beryto crucifixa 329. 398. eius imaginis languinis per omnem orbem diffusum 330. b. alia non manu facta, 354. a
Christianorum imagines ab idolis Iudæorum & Gentilium differunt, 342. b. & seq.
Christophorus Brouerius focietatis fesu presbyter 807. a
Christophorus S. Cyriacæ Episcopus, 312. a
In Christo duæ naturæ ex operationes, 91. & seq. 173. a. quomodo duæ naturæ & tres substantiæ, 141.b
Chronologia Græcorum erronea, 335.b
Cirillus Episcopus Deriosanus, 124. a. 126. a. 139. b 430. b 561. a.
Ciesa presbiter Ausonensis, 212. b
Cironarus Episcopus Calaritanus interest VI. oecumenicæ Synodo, 83. b. 87. b. Turtiranum Episcopum sine licentia Romani Pontifex ordinat, 311. a
Cirrunianus Abbas Concilio Toletano XIII. subscripsit, 122. b
Cixilon Erulgij Hispaniæ Regis filia cui nupsit, 141. a
Clarentius Episcopus Balnensis, 124. b 126. a. Claudius Taurinensis hæreticus, 439. b. 431. a 432. b
Clemens Scotus hæreticus à S. Bonifacio Mogumtino Archiep. damnatus, 212. a. 215. Canones falsos, & SS. Patrum expositiones fetuat, 216. b Iudaismum introducere studet, 216. b. in concilio Romano sacerdotali officio nudatur, 218. a. eius errores, 216. b. 218. a
Clerici diceli detrudendi in monasterium, 212. a. vagi non sunt recipiendi, 127. a 394. a. 465. b
Clericorum celibatus, 316. a. 412. a 464. a. ordinatio sine consensu propriį Episcopi non rata habenda, 127. a
Clericus redituum Ecclesiæ quarta pars attribuat, 160. a
Cœmeterium SS. Abdon & Sennen Martyrum,

548. b. SS. Marcellini, Marii & Damasi, 172. a S. Petronillæ, 192. b. SS. Petri & Marcellini, 247. a
Cœnæ Dominicæ celebritas, 170. a
Colo Episcopus Reatinus, 610. a
Colonia eiusque Agrippina etiam dicta, 208. a
Colonienſe Concilium sub Hildegaro, 629. b
Colonienſis Metropolitana Episcop. Sedes confirmatur, 206. b
Colonienſes Episcopi Agilolfus, 208. b. Hildebaldus, 636. Hildebertus, 223. a S. Suerinus, 444. a
Comes Episcopus Amalfitanus Ecclesiæ, 83. a. Comitis etiam dictus, 87. a
Communio sacra an & quomodo sit frequentanda, 127. a
Compostellana Ecclesia ob S. Iacobum Apostoli sacta Episcopalis, 444. a. apud compostellam concilium sub Gregorio IV. 573. eius acta. 575. a
Concilium œcumenicum quod, 95. b. 114. b. citra Romani Pontificis consensum celebrari nequit 94. b. in eo semper aliquis ex clero Romano adest, 154. b
Concilia in Dei nomine inchoanda, 747. a. quando in Germanica à S. Bonifacio Mogumtino Archiep. celebrata, 211. diuersarum prouinciarum adiuctus Monachelias, 224. a. b
Conciliorum œcumenicorum imago expressa Romanæ in Ecclesia S. Petri, 174. a. depicta Constantinopoli a Philippico Imp. abrasa ibid. b. in ipsa Parum concessus quis & quales, 95. a. 100 pro ferendi Apostolicę Sedis Epistolas, 596 b. Vicariorum Apostolicorum munus, 314 b
Concilia S. Concilabula Aliinense sub Leone III. 446 b. Anglicanum sub Agathone, 3. a. sub Iohanne VII. 173. a. Aquileiense sub S. Sergio I. 171. b Aquisgranense sub Gregorio IV. primum, 575. secundum, 601. sub Leone III. 449. a. sub Nicolao I. Concilabulum, 804 sub Stephano V. dicto IV. 473. Arelatense IV. sub Leone III. 451. d. seq. Ammiacense sub Paschali I. 177. b. Augustæ vindelicorum sub Zacharia I. 210. b. & seq. Bauaricum apud Dingolwingam sub Hadriano I. 252. b Bellouacense sub Gregorio II. 605. b. Cabilonense sub Leone III. 447. & seq. Cæsaraugustanum III. sub S. Gregorio II. 142. apud Carisiacum sub Benedicto III. 665. & seq. Colonienſe sub Hadriano I. apud Compendium sub Gregorio IV. 573. confluentinum sub Nicolao I. 801. b
Constantinopolitanum III. œcumenicum VI. sub Agathone. 6. & seq. sub Constantino concilabulum, 174. sub Gregorio IV. 601. b. sub Hadriano III. Concilabulum pseudosyntmum, 229. Cordubense Concilabulum sub Leone IV. 643. b in Duria vius sub Hadriano I. duo 591. a. Fotoiuliense sub Hadriano I. 404. a. seq. Francofordiense ad Mœnum sub Hadriano I. 411. & seq. Gundianum concilabulum sub Leone V. 153. Gentiliacense sub Paulo I. 236. Germanicum sub Paulo I. Concilabulum. 235. sub Zacharia I. 215. Legrinense sub Zacharia I. 212. Lippiense sub Hadriano I. 591. b. Londinense an Constantini Papæ tempore habitum, 172. a. Lugdunense sub Gregorio III. 601. a. Mediolanense sub Agathone, 3. b sub Sergio II. 606. & seq. sub Nicolao I. Concilabulum, 805. a. Mogutinum sub Benedicto III. 664. b. sub Leone III. 462. b. sub Leone IV. 631. b. 636. b. III. 643. b.
Concilium Nicænum II. Oecumenicum VII. sub Hadriano I. 295. & seq. Padebornense sub Hadriano I. 591. b. in Palatio Vernis sub Stephano III. dicto II. 236. Parisiense pseudoconsilium seu portius collatio sub Eugenio II. 529. sub Gregorio IV. 540. & seq. sub Sergio II. 617. b. aliud sub Sergio II. in thoanum, sub Leone IV. abolitum, 631. a in loco qui dicitur Pistra ad Sequanam fluium sub Nicolao I. 807. b Ratisponense sub Hadriano I. 411. a. sub Zacharia I. 210. b. & seqq. Regiaricinum sub Leone IV. 639. Rhemense sub Leone III. 468. & seq. Romanum sub Agathone. 5. 21. 38. & seq. sub Eugenio II. 532. sub Gregorio II. I. 586 b. & seq. II. 582. b. III. 582. b. sub Gregorio III. I. 594. b. II. 594. b. sub Gregorio V. 1074. b. sub Hadriano II. 345. a. 350. b. & seq. sub Leone V. II. 157. b. sub Leone III. 446. a. sub Leone IV. 630. sub Nicolao I. 806. b. II. 801. b. III. 806. b. & seq. IV. 806. b. V. 807. a. VI. 810. VII. 830. b. sub Paulo I. 236. sub Stephano IV. dicto III. 231. b. sub Zacharia I. 213. II. 216. & seq Rothmagense sempton interregni inter S. Agathonem & S. Leonem II. 11. sub Nicolao I. 807. a Suessionense sub Leone IV. Conciabulum, 643. sub Nicolao I. sub Zacharia I. 214. b. in Theodonis villa sub Gregorio V. 573. b. sub Leone III. 470. b. Ticiense sub Leone V. 651. Toletanum XII. sub Agathone 96. & seq. XIII. sub Leone II. 118. & seq. XIV. sub Benedicto II. 122. & seq. XV. sub Sergio I. 131. b. XVI. sub Gerdem. 136. b. XVII. sub Godeno. 166. & seq. XVIII. sub Ioanne V. 167. a. Turcense sub Nicolao I. 812. & seq. Tullense sub Nicolao I. 797. Turonense II. sub Leone III. 455. b. & seq. sub Leone IV. 648. Valentinum sub Leone V. 651. Vlraiectense sub Sergio I. 171. a. V. Normanicæ sub Hadriano I. 281. b. aliud 291. a. sub Stephano V. dicto, 241. b
Conciones habendæ, 614. a
Concordius Episcopus Palentinus 107. 109. 2. 114. a 116. a. 130. a 139. b. 140. b. 146. a
Concubinæ Sacramentalis Eucharistiæ sumptioni præmittenda, 127. a. in ea plene peccata confitenda, 459. b
Confirmatio Sacramentum quando conferendū, 513. a
Confluentinum Concilium sub Nicolao I. 801. b
Connubium, vide *Matrimonium*.
Conon, vel Cono Papa quando, & quia occultine Pontificatum adepius, 132. b
Constantinum Antiochenum Episcopum creat, 132. S. Kilianum Episcopum ordinauit, & in Francorum missit ibid. eius legati Constantinopolim missi præuaricati coacti, 132. b
Constantinus I. v. Imp. vxore legitima repudiata aliam ducit, 444. a
Constantinus I. Imp. à B. Syluestro I. Papa Romę baptisatus, 309. b. & seq.
Constantinus Diaconus & Notarius v 11. Oecumenico Concilio interest, 305. 308. a
Constantinus Chartophylax Constantinopolcos, 331. a.
Constantinus Constantiæ Cypri Episcopus, 318. a 349. a
Constantinus Nicolitæ Episcopus, 341. b
Constantini v. Imp & Ieenes matris Imp. ad v 11. Oecumenicam Synædum epistola, 299. & seq.
Constantini Laodicensis vxor per SS. Cosmam & Damianum miraculosè sanatur, 330. b. & seq.
Constantia vrbs Cypri insulæ, 318. a
Constantia Licinij Imp. vxor, 31. b
Constantinopolis à Saracenis obsessa, à Dei Genetrice liberata, 170
In Constantinopolitana Ecclesia Latinè primum Epistola & Euangelium in flationibus legebatur, 684. b
Constantinopolitani Patriarche Acacius, 688. 2. Anastasius, 177. 190. 2. Anthimus, 688. 2. Articus, 800. b
Callinicus, 134. b. 154. 172. a. 174. b. Cyrus, 174. b Euthicius 10. b. Gregorius, 2. 95. Germanus, 177. 2. 190. 2. Ignatius, 667. b. Ioannes, 174. b 713. 177. Menas, 2. 2. 95. b 98. b. Methodius, 318. 2. Nectarius, 688. 2. Paulus, 19. 2. 134. 2. 239. b. Petrus 19. 2 688. 2. Photius, 667. b. Pyrrhus, 5. b 19. 2. Thalassius, 239. b. Theodorus, Syncellus, 2. b 94. b 96. a
Constantinopolitanum Concilabulum sub Constantino Papa, 174. b. in eo v 1. Oecumenica Synodus damnata, 174. b. & seq. sub Leone III. Papa primum, 4. 17. 2. secundum, 449. a. tertium, 469. b. sub Nicolao I. Photianum primum, 797. 2. secundum, 801. a. aliud Oecumenicum falso nuncupatum, 803. sub Sergio I. Oecumenicum Quinisexum, 134. b 143. b. & seq. à quo indictum, 134. a. quando celebratum, 94. b. 135. b. eratinum a quibus & cur dictum, 134. b. an fuerit Oecumenicum ib. d. Quinisexum Oecumenicum cur dicitur, 94. b. 134. b. Trullanum appellatur, 134. b. Trullani Canones sunt huius, 94. b. eius Canones 101. 127. 2. sunt erronei & reprobati, 134. b. & seq quidam quæ auctoritate recepti, 135. a. Apostolicæ Sedis legatus nullus interfuit, 134. b. 154. b. sub Stephano III. Oecumenicum pseudosyntmum, 229. Ephesinum

121. falso à quibuſdam nominatur ibidem a pſeudoſeptimum probatur ibid. an fuerit Oecumenicum, 229. a. virtum, & à quibus reprobatum ibid. a ſuis hæreticis laudatur, ibid.

Conſtantinopolitanum Concilium II. Oecumenicum v. 92. 144. b in Aquiteniſi Synodo carteprobatum, 171. b. ſeu Actis Synodi habitas tres quaterniones à Monantheliti ſuperadditi, 95. b. 111. Oecumenicum v. 1. ſub Agathone 6. & ſeq. 130. b. 152. a. quo indictum, & qua occaſione, 94. b. quo die inchoatum, 2. b. vbi & quando habitum 94. b. 98. ban approbati, 92. a. an v. Oecumenico ibid. ab Hiſpanis v. Oecumenicum numeratur, & quare, 91. a. eius acta additiõe & mutilatione deprauata, 2. b. 5. 9. 4. b. 96. b. & ſeq. 112. a. actio I. 6. 95. ſ. 9. 95. b. 111. 19. 91. b. v. 21. 95. b. v 1. 25. 96. a. v 11. 27. 96. a. v 111. 28. 96. a. v. 31. 96. b. x. 37. 96. b x1. 49. 96. b. x11. 60. 96. b. x111. 65. 97. a. x1v. 75. 97. b. x. 79. 97. b. xv 1. 77. 97. b. xv 11. 81. 97. b. compendium 1. & ſeq. 95. & ſeq. epiſtola ſynodalis ad Agathonem Papam. 91. 98. a. Orthodoxæ fidei doctor 6. 97. b. præſes, 91. a. quor Epiſcopi interfuerint, 91. a. qui & quot Patriarchæ ibid. patrum in eo conſenſus, ibid. aliud ſub Gregorio 1. v. 601. b & ſeq.

Conſtantinus Conſtantinopolitanus Patriarcha ex monacho. 229. 4

Conſtantinus Epiſcopus Anagninus, 235. a. Anno 1. 311. b. Aquenſis. 164. a. 176. b. Barathæ ergentini 1. 170. a. 172. a. Dalfinus, 83. a. 87. b. Egabrenſis, 140. Lampſacenus, 83. b. 87. b. Prenestinus, 512. a. Tymbritanæ ciuitatis, 83. a. 87. a. Vibinas, 600. b

Conſtantinus 1. Imp. quantum tribuit Epiſcopatui ſanctitati, 6. 9. a. in eo tuid cum ſcete nouum, 685. a. 2. Sylueſtro 1. 1. 1.

Ella Episcopus Elibcritanus,109.b.Segontiensis,108.b.12.4.2.126.2.137.2.146.b.
Elpidius Episcopus Tyanensis,15. 126.2.
Emilia Episcopus Coninibretensis,18.4.b.165.2.Illiciranus, 139.b.140.b.165.2.
Emmanus Calecas, 5.b
Emmo Episcopus Nouiomagensis, 6.44.2
In Engelbenis villo conuocatus sub Paschali 1. 57.2
Engelbertus abbas monasterij S. Richarij legatus Caroli Magni ad Papam, 4.42.2
Epartius Episcopus Italiacensis, 110.2
Ephisinus Asbimanfilius conciliabulo Constantinopolitano interest, 229.
Epiphanius Constantini Pogonati Imp. legatus ad Donum Papam, 1.2
Epiphanius Episcopus Euchaitorum, 82.2.86.2.Refutsious, 35.2. Siluæ candidæ, 218.2.
S. Epiphanius Salaminæ Episcopus, 156.2
Epiphanius Presbyter & monachus Monotheleta ex v i. Oecumenico concilio in monasterium detruditur, 2.2
Episcopum ordinare ciius sit, 126.b
Episcopi, qui interfuerunt, vel subscripserunt Cõcilijs, a quib. panenti Conciliabulo sub Nicolao 1. Papa, 80.4. a Bauario apud Dingolfingum sub Hadriano 1. Papa, 283. Cyfar augusthano 111. sub S. Sergio 1. Papa 143. Conflueniino sub Nicolao 1. Papa, 801. Constantinopolitano 111. Oecumenico v 1. sub S. agathone Papa, 8. 2. 9.b. fecq. 11.b. 12.2.25.& fecqq.28.36.37.38.2.49.b.50. 2.60.b. 61.2.66.92.75.& fecq.77.b.& fecq.80.& fecq. 81.& fecq.85.& fecq. Moguntino 11. sub S.Leone 1 v. Papa, 651.b. Nicæno 11. Oecumenico v 11. sub Hadriano 1. Papa,297.& fecq 313.b.3.4. & fecqq.322.& fecqq.345.b.& fecq 313.& fecq.317. & fecq. Romane sub agathone Papa,23.& fecqq. Romano 1. sub S.Gregorio 11. Papa,189. & fecq. Romano 1. sub Zacharia 1. Papa, 214. Romano 11. sub Federico Barbarossa 216.& fecq. Romano sub Eugenio 11. Papa,531. Romaoo sub S.Leone 1v. Papa, 650. Rothomagesi sub Theodorico Galiarum Rege, 111.2. Seffionenfi reprobato sub Leone 1 v. Papa, 643.b.& feq. Succeffionenfi sub Nicolao 1. Papa,811.2.812.2. Toletano x 1 1. 107. & fecq.109.& fecq. x 1 11.112.2.& 1 v.130. x v. 139.b.S. fecq. x v 1.164.& fecq. Trieenfi sub Nicolao 1. Papa, 815. b. Tullenfi sub eodem Nicolao, 790. Turonenfi sub S. Leone II. Papa, 638.2. Valentino sub S. Leone 1V. Papa, 655. Epiftolæ S. Pauli 1. Papæ iubfcripti. 235.b
Epiſcopi ex laicis non aſſumendi, 258.2. per neſcion ordinandi, 110.b. ſunt religiones adminiſtrat-ores, 541.b.568.2
Epiſcopum Africæ nullus Primas,15.b.auctoritas etiam in Imperatorem,585.b. ſit mutua concordia,653.b. Franciæ poſſuatio ſeu omnatio cuius ſit,194.b. Hiſpaniæ electio & præconatio, 110.b.confirmatio ibid.ſucceſſio, 109.& ſeq.vita & mores, 654.2. viſitationes, 654.2. aliquorum electio iteratur, 233.b
Epiſcoporum Orientalium vt Quinifextum Concilium ab Apoſtolica Sede confirmaterur imponorum fruſtra conatus, 151. a. cuga Imperatore adulatio, 156.2
Epiſcoporum Narbonenſis Prouincie cur oullus Toletano x v 1. Concilio interfuit, 146.b
Epiſcopis Eccleſiæ redituum quanta pars attribuat
Epiſcopus S. Agathonis Papæ vnica ad Augustos Impp 3.4.5.b.12. Baſilij 1. Macedonis Imp. ad Nicolaum 1. Papam, 823. b.S. Benedicti 11. Papæ prima, 128.2.130.b. ſecunda, 117.b.128.2.131. Benedicti 111. Papæ duæ, 662. S. Boniſacij Mogutini Archiepiſcopi ad Stephanum 111.diſtum 11. Papam,222.b.ad S Zachariam 1. Papam, 198. Caroli I. Magni Imp. ad Elipandum Toletanum & Hiſpaniæ Epiſcopos, 42.2. Caroli Franciæ Regis nomine Concilij apud Carliſiacum ſub Benedicto III. Synodalis ad Epiſcopos & Comites Galliæ, 6.3. Conſtantinopolitani III. Oecumenici VI. Cõcilij Synodalis ad Agathonem Papam, 93. Conſtantinopolitani IV. Oecumenici VIII. Encyclica, 897.b.& ſequ. Synodica ad ad Hadrianum II. Papam, 830. b. Conſtantini IV. Pogonati Imp. de VI. Oecumenica Synodo celebrãda ad Donum 1. Papam, Agathoni Papæ reddita 6. de eadem Synodo celebranda ad Georgium Conſtantinopolitanum Patriarcha, 7. Edictum ad Occidentales de eadem celebranda,

90.ad S.Leonem II.Papam,112.ad Synodum Romanã ſub Agathone Papa, 92. Conſtantini VI. & Irenes eius matris Imp. de Oecumenica VII. Synodo indicenda ad Hadrianum 1. Papam, 295. eorundem ad Nicænum II. Concilium VII. Oecumenicum, 299. Cyri Alexandrini Patriarchæ ad Sergium Conſtantinopolitanum Patriarchã duæ,61. Egicanis Hiſpanianum Regis ad Toletan x v 1. Concilium, 165.b. Engelini II. Papæ ſub nomine ad Michaelem II. Balbum de eadu Imaginem reſcripta cuius fit auctoritatis, 529.2 31. Formoſi Papæ ad Angliæ Epiſcopos, 102.2.ad Stylianum Neocæſareæ Epiſcopum, 903. 103.b Francofordienſis ad Mœnũ Concilij ad Præſules Hiſpaniæ, 418.b. de reg. Germani Conſtantinopolitani Patriarchæ ad Conſtantinum Nauclariæ Epiſcopum, 331. b. ad Ioannem Synodon Epiſcopum, 340.b.ad Thomam Claudiopoleos Epiſcopum, 342. S. Gregorii II. Papæ x VI. ad diuerſos, 177.b.& ſeq.ad Germanum Conſtantinopolitanum Patriarcham, quæ eſt decima, 180.b 319.b Gregorij III. Papæ ad diuerſos, 191. b.& ſeq. Georgij IV. Papæ vnica ad vniuerſos Epiſcopos, 138. Hadriani I. Papæ Epiſtolarum argumenta & ſummaria,151.& ſeq. Epiſtola I. ad Conſtantinum VI. & Irenen Imp. 2.4. b. & ſeq. 309.& ſeq. II. ad Thaſaſium Conſtantinopolitanum Patriarcham,239 311.b. 314. III. ad Carolum I. Regem Francorum,203.& ſeq.IV. ad Epiſcopos Galliæ & Hiſpaniarum de errore Elipãdi Toletani Archiepiſcopi,252.2. 411.b.& ſeq. Honorij I. Papæ ad Sergium Conſtantinopolitanum Patriarcham,64. Iuſtiniani II. Imp. ad Ioannem V. Papam, 5.b.S. Iuſtini II. Papæ quinq. ad diuerſos,113.& ſeq.19.b.I. conſi III. Papæ tres ad diuerſos: tertia nunc primum edita. 4.45.S. Leonis IV. Papæ duæ,629.eudem Epiſtolarum fragmenta,630.Lodouici I.& Lotharij Impp.ad omnes fideles,440.& ſeq. Mediolanenſis concilij ſub Agathone Papa Romanis & Conſtantinum IV. Imp.3 b. Moguntini Concilij ſub S. Leone IV. Papa Synodalis ad Ludouicum Germaniæ Regem, 631. Nicæni II. Concilij, Oecumenici VII. Synodica prima ad Conſtantinum VI.& Irenen Imp.190 ſecunda ad omnes fideles,391.b Nicolai I. Papæ LXX. 871. & ſequentiæ eudem XVIII. iam primùm editæ,782.& ſeq. B. Nili ad Olympiodorum Proconſulem,331.b. Orientalium Epiſcoporum ad Tharaſium Conſtantinopolitanum Patriarcham, 261. 319. b.Panſienſis Concilij ſub Gregorio IV.Papa Synodalis ad Ludouicum & Lotharium Imp.657.Pacis habitæ Papæ duæ,630.& ſeq. S.Pauli I. Papæ Epiſtolarum XXIX. argumenta, 232.b. Epiſtola ſiue Diploma pro immunitate monaſterij S. Hilarij Galiacenſis, 233. de Eccleſia ac monaſteriis ſi: eccſis in paternis aedibus ad Ioannem Abbatem, 234. Rabani Mauri Archie. Moguntini & Coepiſcoporum Synodalis ad Ludouicum Germaniæ Regẽ 631. Romani Cõcilij ſub nomine Agathonis Papæ & tonius Concilij,225.b.21.Rothaldi Sueſſionenſis Epiſcopi ad Nicolaum I. Papam appella tione,734. Sergij Conſtantinopolitani Patriarchad Honorium I. Papam,62.S Sergij I. Papæ vnica ad Ceolfridum Abbatem,112. S. Simeonis Stylitæ epiſtolæ quinq ad tuſtinianu Iuniæ Imp. fragmentum,349. Sophronij Hieroſolymorum Patriarchæ ad Sergium Cõſtantinopolitanum Patriarcham,50.b. Stephani III. dicti II. Papæ V. ad diuerſos, 222.b.& ſeq. Stephani V. dicti, III. Papæ vna ad Catolum & Caro omnanum Præcomum Reges, 240. Sueſſionenſis Concilij ſub Nicolao I. Papa Synodalis ad eundem, 811. Thaſij Conſtantinopolitani Patriarchæ ad Antiochiæ, Alexandriæ, & ſonctæ vrbis Epiſcopos, 318. ad Conſtantinum VI.& Irenen Imp. Nicæni II Cõcilij VII. Oecumenici Synodalis, 190.ad Hadrianum 1. Papam, 260. 262. 292.b. 295.b. ad Ioannem presbyterum & Anachoretam 295. Theodori ſtudiæ ad Cæcilibaulum Conſtantinopolitanum Iconomachum, 470. Tiuerenſis cõcilij ſub S. Leone IV. Papa Synodalis ad Ludouicum II. Imp. 631. Treccenſis concilij ſub Nicolao I. Papa Synodales duæ, 812. b.& ſeq. Tullenſis concilij ſub Nicolao I Synodales tres, 799. Turonenſis concilij ſub S. Leone IV. Papa Synodalis ad Nomenoium Ducem Britannix, 638.S. Zachariæ I. Papæ XIV. 199.& ſeq. Epiſtolæ commentitiæ à cælo lapſæ, 218.b. comburendæ, ibid.

Epitaphium Caroli Magni Imp. 33.b
Eppa Epiſcopus Illiciianus, 164. 201.2
Ercanianus Epiſcopus Catalaunenſis, 81.2. 82.b
Erchembertus Epiſcopus Baiocenſis, 799. 2.82.2
Ericus Abbas Corbiouiæ, 644.2
Eraclius, vide Heraclius.
Eraclus vel Heraclius Turonenſis Archiep. 799.2 813.b.821.2
Erfoinus Epiſcopus Conſtantiæ, 790.2
Erminfridus Epiſcopus Beluacenſis, 644.2. 799.2
Erpoinus Epiſcopus Siluanectenſis 644. 2799.2.8 2. 2. Exarica Synodica quæ dicta, 114.b
Euigius Epiſcopus Betterenſis, 164. 166.2 Calabrienſis, 139.b.140.b.
Euigius Corbeiam in Bauaria Rex, 92.& ſeq 142.2.142.b.192.b.uinguus erãs d. Aug. 98.& ſeq. quot annos regnauit, 140. b. eius lege, 109.125. vxor, filia, & ſocer, 141.2
Eſdræ liber quartus à Romana Eccleſia proſcriptus & reiectus, 218.b
Eſſeni Angelorum nomina arcana habuerũt, 218.b
Ethelwlfus Merciorum in Anglia Rex, 216.b
Etherius Epiſcopus Iuſtinianæ Eccleſiæ, 109.b
SS Euangelium in Concilijs qui loco collocatum, & quare, 90.2
S Euarilius Papa, 110.2
SS. Euchariſtia ſummos Pontifices peregrinantes præcedit, 223.2
Euchariſtiæ Sacramẽti materia quæ, 185.b. ſumptio an & quomodo ſit requirenda, 127.2
Euſorus Epiſcopus Cordubenſis, 126.2
Euſtaſius Epiſcopus Calagurritanus, 124. b.12.2. 140.b. Lucenſis, 108.b.109.2.124.2.126.139.b 140.b.165.2
Euſtcdus Epiſcopus Ilerdenſis, 139.b.140.b
Eugenius Epiſcopus Egarenſis, 126.2
Eugenius 11. Papa cui ſucceſſit, 528. 2. in ſcismate pontificatum adeptus,29.2. quãdiu federit, 527. b.538.b. eius decreta,548.b. virtutes, 537.b
Eugenius Toletanus Antiepiſcopus 111. 146.b
Euſalius Epiſcopus Cynopoleos Iſauriæ, 81.2.87.b
Euphroſina monialis a Michaele II. Balbo vxor ducitur, 528.b
Eufebius Epiſcopus Oſceoſit,126.2. Tarraconenſis 110.b
Eufebius Epiſcopus Ilerdenſis, 124.2. 126.2. 139.b. 140.b
Euthychius Epiſcopus Conſtantinopolitanus.10.b Meli inſulæ eiuitatis, 83.2.8.2
SS. Euualdi Martyres, 134.2.191.2
Exarchatus Rauennatis vibes Romanæ Eccleſiæ donatæ, 213.2
Exarchi in Paparum electione ſcifmatum auctores 182.b.194.2
Exarnus Epiſcopus Olonobenſis, 126.2
Exhilaratus Epiſcopus Metauenſis, 24.b
Exomologeſis quid, 17.b.b

F.

FAmes ingens Romæ per triennium,171.b. in Syria, 211.b
Fauſtinus Abbas interfuit Concilio Toletano x 1 1.108.b. x 1 1.124.
Fauſtinus Epiſcopus Biacarenſis, 139. b. 140. b. fit Hiſpalenſis, 141.2. 146.2
Felix Archipresbyter interfuit Concilio Toletano x 1 1 1.124.2. x 1 v.130.2.
Felix Epiſcopus Arelatenſis,23 b. Afculanenſis,23. Calagurritanus,164.2.165.a. Camerinus,23 b Dianenſis,108.b 109.2.124.b.126.2.130.2. Hiſpalenſis fit Toletanus, 110 b 164.2.8 .2. Itienſis, 108. 110.2. 124.2.139. b.140.b. Portuacelenſis fit etiam Braccenſis,164.2.165.2. Spoletanus, 23.b
Felix Ravennæ Archie. à Conſtantino Papa Romæ conſecratus, 173. b. recedẽs à promiſſione à Deo punitus luminibus priuatur ibid. reuocabus ab exilio clarum ſanctitate,174.2. eius cautio ſuper corpus S. Petri poſita, teſtes eſt tetra in ſigmum duplicis animi, 173.b
Ferdinandus Arragonius Hiſpaniæ Rex Catholici titulũ, diu, à præcceſſoribus interminſum reaſſumpſit, 191.2
Fergullus Epiſcopus Scotię Pictus, 188.
Feſtum omnium Sanctorum à quibus inſtitutũ, 58.2
Feſta Toletana Diuceſis propria approbata, 170.2
Fidelis (mariti vel vxor) cũ infidelit manere olim licuit, nunc non, 170.b
Fides quibus ornanda, 542.b.
Fides Catholicæ tegula, 14.2
Filios nondum tamonis compores à parentibus ſuſpectis

suſpectus in ſede ſeparate an liceat, 170 b
Fronitus Epiſcopus Lamecenſis, 140.164.b
Florentinum Concilium ſub Eugenio I v.5.b.165.b.177.2.ſub Victore I 1. 112.a
Florentius abbas interfuit Conc. Toletano 111.10.b.164
Floreſius? Ep Hiſpal.122.a.126.a.130.a.139.b.140.b
Floriacut S. Benedicti Ordinis monaſterii, 644.a
Florus epiſc. Caſenatis eccleſiæ,24.b Furconen. 23.b. Meneſan.224.a. 126.a.130.a.140.143.b.164.
Fœminarum effrenis impudentia, 355.b
Folentius Epiſcopus Treceſinenſis, 815.b
Fontanelle monaſterii priuilegium, 111.2.b
Fortoiulien. cur dictus Pattiaricha Aquileien. 647.2
Fortoiuliense Concilii ſub Hadriano I. 404. & ſeq.
Franciæ ecclieſia in ſacto canuu per Romanos clericos inſtructa.223.2. Epiſcoporū & triū Regū cōuerſus in Deodo.villa ad Sabbonarias.805.4 optimatum cōuentus in Theodo. villa.647.b.& ſe. Reges Apoſtolicæ ſedes permiſiu epiſcopos ſui regni nominant & poſſulant, 197. b. regnum à Merouingis ad Pipinum tranſtilum,197.2.iuſſu & auctoritate Sedis Apoſtolicæ, 197.b
Francorum Aquales,197.b.223.a. clauſæ,123.b. Regum capitularia, * 212.a
Franciſcanoiu S.Io. Regii Toletani cœnobiū,130.b
Franciſcus Turrianus doctiſſimè explicat Canonē 1 x. Chalcedonenſis Concilij, 126.b
Franco Tringenſis Epiſcopus Cōſtiliabulæ Aquiſgranenſi ſub Nicolao 1. interfuit,804.a. Metenſis, 805 epiſtolæ Leonis ad Venetiæ Senonum Archie. miſſæ ſubſcripſit,799.2.3 Nicolao 1. Papa veniam poſtulat, quōd non contradixerit Epiſcopis Rothaldum Sueſſionum Epiſcopū depoſnentibus, & obtinet, 743.
Francoſoriden. Conc. ſub Hadriano I.418 b & ſeq.
Franconia Orientalis a quo ad Chriſti fidem perducta, 137.b
Fratellus Epiſcopus Camerinenſis, 603.b
Fiereulphus I exouienſis Chronographus, 95.2
Fredebertus Epiſcopus Baſilienſis, 799.2
Freidebad. Ab. interfuit cōciliō Toletāno XIII 12.b Fritigiuando & a quibus ad fidem conuerſi, 122.a
Froarius Epiſcopus Portucalenſis,108.169. b 124. a.126.2.139.b 140 b
Fronte Ducæus ſocietatis Ieſu presbyter, 189.b
Frothanius Epiſcopus Burdaglalenſis, 815. b
Fruchtuoſus Epiſcopus Aureliuar, 140.164.a
Fugitiuus Epiſcopus Hiſpalenſis, 110.2
Fulcuinus Abbas Lobienſis, 212 b

Gabinus Epiſcopus Arenuicenſis,139.b.140. b 154. Calagurritanus, 126.a
Gabriel Ab. interfuit conc. Tolet. XIV. 130.a
Galli. vide *Franci*.a.
Gallicanum Concilabulum ſub Theodoico Galliæ Regē tyrannicum, 132.a
Gandilarus Epiſcopus Empuritanus, 124.b.126.
Garſias Loaſa illuſtrator Concilioruin Hiſpaniarum,109. 122.& ſeq.130.140.b. & ſeq.143.164.b. & ſeq.170 & ſeq.172.2. errotis redarguitur,110.2 130. b de primatu Toletanæ Eccleſiæ Opuſculū ſcripſit, 126.b
Gaſtorius Abb. interfuit conc. Tolerano XIII.124.a
Gaudentius Abb. interfuit Conc. Tolet.130. XIV.a.
Gaudentius Epiſcopus Tergeſtinus,2.4. b. Valeriē-ſis,108. 109. b.124.2.126.130.2.139.b.140.b.164.
Gaudilanus Epiſcop? Empuritanus,139.b.140.b.164
Gaudiolanus Epiſcopus Ilerdenſis, 126.a
Gaudioſus Epiſcopus Putcolanus,23.2. Signiæ Eccleſiæ, 24.a
Gaufpirandus Epiſcopus Piſtorienſis, 603.b
Gazophilacium quid, 598.b
Gelaſium Papa epiſtolam ſcripſit ad Epiſcopos per Lucaniam,165.a.eius ceſaſuræ de Apoſtolorum Canonibus, 155.b
Geneſius Epiſcopus Anaſtaſiopolitanus.82. b.86.b Magalonenſis, 126.a
Genetius Epiſcopus Tudenſis, 108.109.b.126.a
Gennadius, 177.2
Gentiliacenſe Concilium ſub Paulo.1. 239.a
Georgius Conſtantinopolitanus Patriarcha.2.94. b.95.v1. Oecumenicæ Synodo interfuit,81.2.85. b. fidem Catholicam in epiſtolis, 1.2.96.a
Gregorius Epiſcopus Agathenſis,126.a. Agrigentinus,3.b. Anaſtaſium,82.2.86. Archiu cuiuſtitis,82.b.87.3. Byzia,82.86.2. Camalenorum,82.2 86.2. Cendanicuitanis,82.2.86.2. Chiotinſiule, 82.2.87.b. Coenſium,82.2.87.b. Crateiceuitanis, 82.2.87.2. Cyzici,82.b.85.b.Flauiadis,82.2. 87.b. Iunopolitanus,82.b.87.4. Milerinorum,82.2.86.2. Mitylenæ,82.2.86.2. Naxiæ inſulæ,87.b. Oeneāſi, ciuarsis,82.2.87.2. Polymartenſis, 650. 2. Portenſis,187.b. Comitatus Conſtantinum Papam Conſtantinopolim proficiſcentem,193. b. Sabinēſis,632.2. Tyuritanæ Eccleſiæ,23. b. Thetæ inſulæ,82.2.87.2. Trioclitanus, 23.b.
Gregorius Presbyter Cardinalis legatus ad v 1. Synodum Oecumenicā miſſus ab Agathone Papa 1.2.2.2.5.b.ei præfectis, 93.2.82.2.85.b
Gregorius Presbyter Cardinalis comitatus Conſtantinum Papam proficiſcentem Conſtantinopolim, 193.b
Georgius Presbyter Hieroſolymorum, 81.2.85.b
Georgius Secundicerius Comitatus Conſtantinū Papam Conſtantinopolitum, 193 b
In Germania quot Synodi à Bonifacio Moguntino Archiep. celebratæ, 211.
Germanicum Conſtantinopolitum ſub Paulo 1. 23.b. Concilium ſub Zacharia 1. 215
S. Germanus Conſtantinopolitanus Patriarcha, 677.b. cuius ſucceſſor, 177.2.in auxilium à quoeſectus ibid.quamdiu ſedenit, ibid.eius patet ibid.
Germanus Epiſc Auxiimanus,131.2. Tarentin.23.2
Geruntius Abbas interfuit concilio Toletano XIII. 124.2.XV 1.v.130.2.
Getonius Epiſcopus Aſſidonenſis, 164.b.165.a
Gaia Epiſt. Emil.167.110.2.32.a.2.139. b140. b.165.a
Gibeuius Epiſcopus Begaſtrenſis, 126.a
Gildemuius Epiſcopus Compluteuſis, 108.b 110.a
Gilmeradus Epiſcopus Ambitanenſis, 790.2
Giſilbertus Diaconus Lotoebenſis, 124 b
Giſilbertus Epiſcopus Canno-enſis.799.2.811.2.815.b
Giſu-phus Beneuent. Longobard. Dux,171.b.5.6.
Giſus Epiſcopus Firmanus, 623.b
Godaſſedius Epiſcopus Cabilonenſis,644.4.799.2
Godeſmundus Epiſcopus Tuſcaiencſis, 432.2
Godeſcalcus hæreticus quis, 2.2.4.695.b.& ſeq. eius hæreſes, 637.2
Godiſcalc? Ep. Cyſtenſis,81 4. b.126.a.Oxomen. 110.a
Gothi gens annala Imperii, 111.a
Gothorum Reges in Concilium confirmatione leges condere vide acceptum,11.2. Papatū permiſſu Epiſcopus in ſuo regno nomin.bant,110. b.Gothorum deteſtabilis conſuetudo, 110.a
Gouuubulus Epiſcopus Ratisbonenſis, 211.b
Gozzei adulauer Imperatori tributum ei quæ ſunt Sacerdotis, 166.2
Gregorianum Chronologia etronea,155.b.& ſeq. impoſtura in corumpendis actis v 1. Oecumenici Concilij,2.b.6.94.b.Menologium,1.12.a.minuſcule querelæ,quōd Papæ occiderint Imperatores,197.b.tituſ peculiares pleriq; neutiquam probandi,116.a. ſcripturā in S. Gregorium 11. Papam iniuria, 197.b
Grantenſe Hiſpaniæ Regnum, 170.b.
Gratianus Decretorum Compilator, no. b. emendatur,155 redarguitur, 193.2.197.2.213.2
Gratianus Epiſcopus Eg.ibonenſis,124.4.120.a.Nouatienſis,24.2. Veltrienſis, 131.2
Gratianus Magiſter mundi, Apoſtolicæ Sedis apud Ludouicum I. Pium fidelis dilectus,628 b.dicit-facuuſſa defenſus accuſationem in poteſtate aeci pi ad Imp.interiecedente Imp.accuſatori condonatu,ibid.Gratinus Abbas interfuit cōciliō Toletan XII.108.b.Gratus Epiſcopus Egabrēſis,140.b
Gratus Epiſcopus Tuſcanenſis, 12.b
Gratioſus Epiſcopus Nepeſinus,582. b. Parmenſis, Suttrinus,2.4.b. v eliternenſis, 218.a
Grauidius Diaconus Palentinus, 130.2 Gregorius Diaconus Cardinalis comitatus Cōſtantinum Papam Conſtantinopolim, 193.b
Gregorius Epiſcopus Anagninus,187.b. Neocaſtrenſis,229.2. Nepeſinus,187.b. Orcenus, 12.4.2 126.2.130.2.139. b. 146.b.165.2. Portuenſis,18.2 Rauennenſis,603.b.Siluæ candidæ, 233. b Velitrenſis,132.2. Vltraeditinus ſanctitate clarus,178. b.eius vitæ ſcriptor quis, 178 b
S. Gregorius I.Magnus Papa,110. eius opera Aquileienſis Eccleſia à ſchiſmate reſtituit,171. b. quereſa de orient. Imperatoribus, 2.b
S. Gregorius 1 1. Papa,172.b.174. b. cui ſucceſſit, & quando creatus,177.2.2. S. Agathæ monaſterium Romæ ex propria domo cōſtruxit,& quæ ei donata & ornamenta abſtulerit,176.2.5. Andreæ Apoſtoli de ſeptem monaſteriis reſtituit,175.b.S.Benedicto Germanicæ Apoſtolatum cōmittit,175. b.178.2.eū Carolo Martello & Germanicæ Principibus cōmendat,178.& ſeq.28 cōſultatioſis ſibi ab eo propoſitas reſpondet,183.b.calcatrias decoqui ſuſtinet,183.2.ad Carolem Martellū legationē cum miſit,191.2. cum eodē quale ſœdus iniit,577. b.ad Conſtantino Papa Conſtantinopolim proſectus,175.2.Dialogus perpetā dictus. 177.2.182.a 184.b. Gregoriorum ordinis cōſultus, 175. b. Ioannis Conſtantinopolitani Patriarchæ Monothelitæ ſynodicā epiſtolā repudiauit,177.2. Leonē I ſaui cum excōmunicauit,177.b.ab eius imperatoris Italiā am quādo recedere fecit,177.contra eū, vt cōra hoſtē ſe armat, 176.2.2 unpraudū Longobardō Rēgē à peſſimo influxio reuocat,176.b. Mediolanum 90. libras auri perſoluit, & quare, 176.b Gregorius Turonēſis Epiſcopus Carolmannē curcontra hæreticos cituauit,155.2.Romæ cōtilia celebrat, 186. b. & ſeq.188.& ſeq.2 Sergio I Papa nutritus,175.2 quę tempeſtā teſtaurauit,175.2.b Vſq; Venetorum Ducē auxilium contra Longobardes petit, 181.b quamdiu ſedenit,175.2.17.2.quorū Imperatori temporibus,175.2.eius diligentia in reſtituendis monaſteriis,175.2.diploma de feſta S.Bonifacio prædicandi Euangelij poteſtate,178.2.epiſtolæ ad diuerſos x v 1.177.b.& ſeq. Ordinationes, 177.2 faluetum malis populū armis defendit,176.virtutes,175.2.ei mors Papæ ſuccedit in pluribus intentata procuratæ Leonē ſtautico, 176.
Gregorius III. Papa quando creatur,191.2. ab omni populo Romano vi electus, 189. b.S. Bonifacio ad conſulta reſpondet,191.b. & cū Germaniæ Epiſcopis & optimatibus cōmendat,189.2.2. cabalum agetteſte aui dom-ſticū comedit virtutes, 191 b Carolo Martello clauſes S.Petri mittit,191.2.192. ab eodē petit legatū mitti ad explorādū Vrbis ſtatū,194.2 ab eodē ſubſidio cōtra Longobardos Italiā depetāndes ſtagitat,193.b.ad eundē legationē cui mittit,192.2. Concilij in cauſa Gregorij presbyteri legati ſuo nomine habet, 189 b.2 Germanos hoſtium a cultu paganoru abſtinēre, 192.b. imagines ſacras ſumptuoſas erexit, 190.b. 192.a imaginū veneratiōē cōcilio cōprobauit,189.b. 192.b.ſub quibus imperatoribus vixerit,189.b.ad Leonē Iſauri legatos mittit 189.b.192.2.192.2.2. Magdeburgenſis Cœnuteriolus calumnijs petitioniqui, 191.2.193.2.Oratoriū pro ſacris Reliquijs fecit,196.2.191. 2 in eo quæ ornamēta fecerit 196.2.in eo tacras Reliquias vndiq; collectas collocat,190.191.2.Pfalterū memoritur retinuit,189.b.191.2.quādiu ſedenit 191.2. epiſtolæ 7. ad diuerſos,191.b.& virtutes ſingulares, 189.b
Gregorius 1 1. Papa Carolo cōſiglur,184.a cui ſuccedit ſi 538.2 Benedictū 8.poſtea Papā ſubdiaconū fecit 658.domus varias extruit 637.Eccleſias pluriinas inſtaurauit, & donis cumulauit 194.& ſe. in Germani præfectū & quare 138.2 S. Gregorij cognati patricialus 134.b 138.2 Leonē cuiuratis fœdamenta leui 538.2 monachos Canōicos in Eccleſia ſtabilitatis cōſtituit 636.2.Oſtia noua cōdidit 537.b Sanctorū omniū feſtū Kal.Noue.celebrari iubet 538 Sanctorū corpora decētius reponit 594 b 136.b.Serg. II. poſtea Papā à rebipreſſyterū ordinauit,402.b 90 annos fedenit,534.2 quæ epiſtolas ſcripſit,538.b & ſeq.vnde acepta 140.b ordinationes,537.b ſolicitudo cōtra incurſus Sarecenoſ 6,537.2.virtutes 534.2 Gregorius 1 x. Papa, 170. b.Gregorio x 1 1. Papa 270.2 eius iuſſu Gratiani decretū emendatū,95 b Gregorius presbyter legatur Gregorij 111. Papa à Carolē Iſauri 130.b Gregorius Turonēſis ſcripſit,10.2.191.Grauſidus phus Epiſcopus Feſulenſis,132. a. Gucricus Epiſcopus Auſonenſis 126. a. Guiſcaldus Epiſcopus Oſcenſis, 165.2. Gundericus Epiſcopus Segontinus,139 b.140.b.164. Toletanus,172.2. Gundulfus Epiſcopus Lamecenſis,108.110.2. 124.2.126. 2.140.b.Gunibertus Epiſcopus Ebroicēſis,644. 2.799.2 Gunthatius Coloniēſis Archie. 799. 2. 804.812.Gurtpertus Epiſcop? populoniēſis,539.2

H

Abinus Diaconus Verecenſis? 124.b
Habitus Epiſc Vrcitanus, 139.b.140.b.164.b
Hadrianus Epiſc. Cerenenſis,6.b.ab Hadrianis, 32.b. Fereotinatenſis,690.2. Numanatis Ecclieſæ,24.b. Reatinus, 23.b. Signinus, 532.b
Hadrianus Exhilarati Nepoſia Ducis filius, 176. b. excommunicatus, 187.b
Hadrianus hæreticus, 57.2
Hadrianus I. Papa cui ſucceſſit, 242. 2. an Carolo Magno Eccleſiaſti Imperij inneſtiturā cōceſſerit, 252.2. Carolum Magnum Romam venientem honoriſice ſuſcipit, 24.b. ad Cōſtantinum VI. Imp. & Irenem eius matrē legatos mittit, 250.b. Defderio

Desiderio Longobardorũ Regi primò pacis fœdera cur negat, 144. a 251. b. ad eum legatos mittit pro fide tibi præstanda, 241. b. Abbatem Sabinensem cum 10. monachis ad eundem mittit, 244. a. ei colloquium, nisi cinit atibus fuis reddit, is negat 144. a. eum ne Romam veniat excommunicatione deterret, ibid. b. pro Exarchatus civitatibus recuperandis agit, 241. Ingelramno Metensi Episcopo collectionem Canonum à se elaboratam dat, 292. Paulum cubicularium in custodia detineri iubet, 243. b. & seq. Romanos indices in exilium missos revocat, 248. a. de Sergij Secundarij crede fedulò inquirit, 249. a Sergij eo pus honorifice sepeliri iubet, 249. a. Tarasium Constantinopolitanum Patriarcham, cum reprehendit, 238. a Tarasio de simonia redarguitur, 241. b. quæ templa restaurauit, 248. b. & seq. quam diu federit, 241. b. 290. b. citi canonum epitome, quam Carolo Magno Romæ obtulit, 284. & seq. epistolæ 1. 23. & seq. 30. & seq. 11. 289. 311. b. & 1eq. 11. 265. & 9. 11. 281. a. 411. b. & seq. Epistolarum argumenta, 313. liberalitatis in Ecclesias, 246. b. & seqq. ordinationes, 251. b. Vita luculenta quam præclara fuerit, 142. 2. rerum ab eo gestarum compendium, 251. b. & seq.

Hæretico nobans, aut hæreticam ducens, grauissimè peccat, 156. 2

Hæretici vanij & inconstantes, 19. a. Constantinum IV. Imp. VI. Oecumenicæ Synodo præfuisse fabulantur, 5. 2. Francæ regni translationem in Pipinum iniustam contendunt, 197 b

Hæreticorum fraudes, 31. 2. quomodo conuincendæ, 30. b. scripta comburenda, 418. b. ab hæreticis baptizati, non rebaptizandi, 155. b eum hæreticis matrimonium contractum non dissoluendum, 256. 2

Hatduicus Episcopus Vellaunen. 812. a

Haymo Episc Halberstaten. 646. b

Hegilosqus & Heilo Senonenſis Archiepiſc. 812. a. 815. b

Helias Episcopus Engolismen. 812. a

Henricus Turonen. Archiep. ibid.

Heraclius Constantini Quarti Imperator, filius, 127. b

Heraclius Constantini IV. Pogonati frater cum eodem impetat. I. ab Imperio à fratre dimouetur, 97. b

Hermannus Episcopus Hambugenſis, 1088 b Nicuerneſis, 644. a

S. Hermes Martyris articulus in Galliam translatus miracula operatus, 538. 2

Herodi-Aſcalonitæ res geſtæ miſceuntur eum rebus Herodis nepotis, 600. 2

Hetto Treuirenſis Archiep. 636 b

Hieræ palatium Constantinopoli 299. a

S. Hieronymus Eccleſiæ Doctor, 97. a. 141. b

Hierosolymitani Patriarchæ Ioannes, 307. b. Sophronius, 92. b. Theodorus, 300. 2

Hilarus Epiſc. Aurienſis, 124. a. 126. a. 140. b

Hildebaldus Epiſc. Colonien. 636. b

Hildebertus Colon. Archiepiſc. cum S. Bonifacio Moguntino de Traiectenſi Eccleſia contendit, 233. a

Hildebrandus Epiſcopus Sagienſis 644. a. 799. 2. 812. 2

Hildegarius Epiſcopus Meldenſ. 799. a. 812. 2. 815. b

Hiduinus Epiſc Ebroicen. 815. b

Hilmeradus Epiſc. Ambianen. 644. 2

Himenus Epiſ. Tarraconen. 170. 2

Himfridus Epiſc. Morinen. 812. a

Himmo Epiſc. Nouiomagenſis, 799. a

Hincmarus Laudunen. Epiſc. 799. a. 812. a. 815. b

Hincmarus Rhemenſis Archiep. 799. a. 812. a. 815. & seqq. 605. b. cui ſucceſſit, 605. b. Sueſſionenſi reprobato Concilio intereſt, 643. b

Hincmarus Diaconus Amastridis Eccleſiæ, 83. 2. 87. a

Hiſpalenſe Concilium 11. 127. a

Hiſpania à Sarracenis quando ſubiugata, 174. 2

Hiſpaniæ Eccleſiæ Metropolitanæ, 116. b. Epiſcoporum præſentatio, electio & confirmatio, 110. b. ſucceſſio 109. & ſeq. Rex quo iure in regno ſuo Epiſcopos præſentet, 110. b. Regum tirulus hæreditarius quis, 190. 2

Hiſychius 127. a

Holemundus Epiſc. Salmaticen. 124. a. 126. a. 130. b 264. 2. 265. a

Honoratus Epiſcopus Sinatis Eccleſiæ, 23 b

Honorius Epiſc. Malacitanus, 264. 2. 265. a

Honorius I. Papa an in VI. Oecumenico Concilio damnatus, 39 b. Orthodoxus comprobatur & defenditur, 2. b. 5. b. 9. b. & ſeqq 97. 112. 8. 113. 2 eius nomen Monotheitis Epiſcopis in VI occumen. Concilio damnatis per calumniam à Graecis ſuppoſitum, 155 b

Horæ canonicæ. 634. b

Hoſpitales domus à Scotis in Gallijs extructæ, 611. b

Hoſpitalis Epiſc. Valentinus, 108. b. 110. 2. 116. 2

Hoſpitalitas quibus maximè ſectanda 547. b

Hubertus Epiſc. Medenſis, 644. 2

S. Hubertus Leodienſis primus Epiſcopus, 134. b. Leodienſibus ſigillum publicum dedit, ibidem.

Humbertus Cardinalis quando floruit 156. 2

Humiliatis exemplum, 170. 2

Hyacinthus Epiſc Surrentinus, 23. b

Hypatius Epiſc Lydorum à Leone Iſaurico cur occiſus, 191. a

I.

Iaccitanum Concilium ſub Orthodoxus 1131. 4 cum Iacob Patriarcha quot animętu Ægyptum deſcenderint 141. b

Iacobus Epiſc Gerundenſis 126. 2. 140. b

Iacobus Hiuterus Doctor 116 b

Ibo Epiſc Aliſienſis 650. b

Iconoclaſtæ Quinisextum Cõcilium vt legitimum venerabantur, 155. 2

Iconoclaſtarum hæreſis damnata, 188. b. & ſeq. quando & quomodo in Otiente protus ſublata 538. 2

Idacius Epiſc Barcinonenſis, 124. b. 126. 2. 139. b. 140. b 165. 2

Idololatriæ in Hiſpania adhuc obtinentiper Canonem tur obuiam, 206. b. & ſeq.

Idulfus Epiſc Ineuſis, 110. 2

Ieiunium Sabbati, 156. 2.

Ieiemias Epiſ. Patrenſis, 630. b

Ieſium tynode munda inuoluere, quid myſticè, 127. 2

S. Ildefonſus Toletan Archiep veſte ſacra donatus à Dei Genitrice Maria 169. 2

Imagines Sacræ venerandæ, 678. 2. in Pſeudoſeptimo Conſtantinopolitano Concilio abrogatæ, 219

Imaginum vſus cõfirmatus, 188. b. & ſeq. 194. b. antiquus in Anglia, 173. 2. in veteri Teſtamento, 182. 2

Imperatores Orientales Epiſcopalia munia ſæcularia olim obibant, 156. 2. quo iure confirmationem electionis Papæ vſurparint 2. b

Incesta matrimonia Epiſcoporum iudicio emendentur, 211. 2

Infideles à Philippo II Hiſpaniarum Regein ſeruitutem redacti quare 179. b

Infidelium filios inuitis parentibus an baptizari liceat, 170. b

Inguinaria peſtis in Gallia Narbonenſi 104. b

Innocentius III. Papa, 165. b

Inuolarus Epiſ. Dertoſanus 164. 2. 165. 2

Ioannes Abbas interfuit Concilio Toletano XIII. 124. b. XIV. 130. 2

Ioannes Defenſor ſequitur Conſtantinum Papam Conſtantinopolim, 123 b

Ioannes Exarchus cognomento Rizocopus, quæ neſciuda in Eccleſiam Romanam commiſit, 573 b. ei ab otitus, ibid.

Ioannes Epiſc Abelenſis, 139 b. 140. b. 164. 2. 165. 2. Adanæ ciuitatis, 83. 2. 87. b. Adrianopoleos, 83. 2. 87. b. Amaſiæ, 81. b. 83 b. Amarhuntorum, 81. 2. 86. b Anconitanus, 24 b. Andrapentum, 81. b. 87. 2 Argoti, 82. 2. Athenienſium, 81. 2. 86. 2. Augustæ Eccleſiæ, 24. b Beliterenſis, 650. 2. Bergomenſis, 24. 2 Bigaſtrenſis, 130. 2. Bieranus, 188. 2. Cameracenſi, 812. a 815 b. Catiæ prouinciæ ciuitatis, 8. 2. Carpathi insulæ, 83 b 87 b. Chalcedonenſis, 81. b 85. b. Comanæ ciuitatis, 83. 2. 87. 2. Coryeorum, 83. 2. 87. b. Dalcylienſium, 82. b. 86. b Egnatiæ, 24. b 126. 2 140 b. 143. 164. Eliberitanus, 139 b. 140. b. 165. 2 Ercleonoti, 87. 2. 87. 2. Eſinat. 5. 132. 2 Eugubinus, 650. b. Falantinus, 650 b Fanenſis, 130 b Fantinopolitanus, 81. b. 87. 2. Foropompienſis, 650. b Furconiæ, 650. 2. Genuenſis, 24. 2. Heracleopoleos. 82. 2. 86. b. Hydruntinus, 83. 2. Lappiæ ciuitatis Cretæ inſulæ. 82. 2. 86 b Melitenſis 82. b. Melitopoleos ciuitatis, 82. b 86 b. Mylanæ Eccleſiæ, 23 b Myndiciuitatis, 87. 2. Nepeſinus, 235. 2. Niſſenſ. 82. 2. 86 2. Nurſinus 23. b Paeenſis, 108 110 2 114 2 126. 2. 140. 164. b. 265. 2 Perge, 81 b 86 2. Peſſinuntis, 81. b 86. 2. Philadelphiæ, 82. b 86. b Priſcis, 605 b. Portuenſis, 23. 2. legatus ad VI. Oecumenicam Synodum, 1. 2 3 b 87. b 85. b. Miſſus Larine Constantinopoli celebrat, 2. 2. Regitanus legatus ad VI. Oecumenicam Synodum, 7. 2. 5 b 81. b 85 b. Salemitanus, 24. b Septenorum Lydiæ, 82. b 86 b. Sidenſis Pamphyliæ, 81. b 85 b. Signinus, 187 b. Situæ candidæ, 131. 2. Stoborum, 81. 2. 86. 2. Suttienſis, 650. 2. Thermentanæ Eccleſiæ, 23. b. Theſſalonicenſis, 8. 2. 85. b. Tiburtinus, 131. 2. Tudertinus, 131. b. Tuſcanenſis, 650. b. Velitrenſis, 187. b. Vintimilienſis 24. 2

Ioannes Hammetus Societatis Ieſu Presbyter, 124. b

Ioannes S. Martini monaſterij Abbas legatus Agathonis Papæ ad Theodorum Dotouenſem Archiep. 3. b

Ioannes Molanus, 134 b

Ioannes monachus Aſtronomus & Magus prædicit imperium Philippico, 174. b. creatur Epiſcopus Conſtantinopolitanus ex eõo Cyro, ibid. Monotheliſta hæreticus Epiſcopatu amouetur, 7. 2 eius ſucceſſor, ibid.

Ioannes Nauclerus 211. b

Ioannes fœmina Papa an fuerit, 617. & ſeq. eius fabulæ auctores qui ſint, ibid. a 619. 668. a. mutationibus retellitur, ibid. b. & ſeq. Leonis IV. non ſucceſſit, 667. 2. 678 b

Ioannes IV. Papa Honorij I. Papæ epiſtolam defendit & defendit 112. 2

Ioannes V. Papa euiſurragatus 131 b à quibus Epiſcopi conſecrarus, 131. 2. pt. mus in ex ſpectata Conſtantinopolitani Imp. confirmatione ordinatus, 131. b. Iracundi Cardinalis um ab Agathone Papa ad VI. Oecumenicam Synodum legatus miſſus, 1. 2. 2. 3. b. 131. 2. et cum aliis nomine Agathonis præſidit, 3. 2. 81. 2 81. a

Ioannes VI. Papa quando creatus, 97. b. captiuos à Gisulpho Beneuentano Duce detentos redemit ibid. b. & Iuliæ militibus eductis Thomphylacium Exarchum defendit, 571. b. 605 c6ra eundem permotos ſedatsibid. à Tiberio Abſimaro Imp. perſecutionem paſſus, 171. 2

Ioannes VII. Papa quando Pontificatum adeptus, 172 b. Conſtantinopolitani Quinſexti Concilij hiſtoriam Romæ nec approbat, nec reprobat, 154. b 155 a 172 b à Iuſtiniano II. Imp. legationem accipit, 172. b. Romæ Concilium cogit, 172. 2. binnid tatis argeitur, 172. ibid. b. S. V. Vitalium Ebotacenſem Epiſcopum in Romano Concilio abſoluit, 172. b. & ei homini Graeco quid propè miraculoſè contigit 172. b

Ioannes VIII. Papa 115. 2

D. Ioannes Piſtoriis hanc Conciliorum editionem putmouit, 446 a eius laus, ibid.

Ioannes presbyter Perſuſinenſis, 650. b

Ioannes Raucnus Archiep. 650. a. 666. & ſeq.

Ioannis de Turrecremata de S. Leonis II. Papæ epiſtola primatis dictum 95. 2

Ionas Aurelianenſis contra Claudium Taurinenſem Iconomachum ſcripſit. 328 b

Ionas Epiſc. Angulolounenſis, 644. 2. Hednorum, 799. 2

Iordanus Epiſco. Caſtrenſis, 650. b. Senenſis, 235. b. Tarraconenſis, 650. b

Ioſeph epiſc Eporedienſis 605. b. 650. 2

Ireneus Impertsit impetio & vita ſpoliatur, 644. 2

Irochatius Epiſc. Burdegalenſis 812. a

Iſaac Epiſc. Lingonenſis 799. a. 812. a. 2

Iſidorus Epiſc. Abydorum, 83 b 87 b. Attuiicenſis, 126. 2. Hiſpalenſis, 110. 170. eius de frequentanda ſacra communione ſententia, 117. 2. Rhodi, 81 b 86. 2. Setabitanus, 107. 2. 110. 2. 116. 2. 140. 164 erga Iudæos vt ſe gerere decernit Chriſtianus, 614. b Iudas Iſcariotes Apoſtolus ſur ſacrilegus, 598. 2 Iudicium trabale quod? 116. b

Iulianus Cardinalis Flotentino Concilio interfuit, & Gracorum impoſitorum animaduertit, 3. b

Iulianus Comes Tyrannicę Tingitanæ Hiſpaniam Sarracenis prodit, 174. b

Iulianus Epiſc. Caruenenſis, 83. b. Conſentinus, 131. 2 Hiſpalenſis. 107. 110. 2. 116. 2

Iulianus Pomerius quis, vbi, & quando vixit, 140. b

Iulianus Toletanus Episcopus, 116.b 141.cui fuc-ceſſit,110.a.interfuit Concilio Toletano XII.107 110.a XIII.114.a 116.a XIV 130 a XV.139.b.140. b.longè diuerſus à Iuliano Pomerio,140.b. Prognoſtici futuri auctor ibid. inter Diuos relatus, ibid.

Iulianus Subdiaconus Conſtantini Papæ Conſtantinopolim profiſcientis comes, 173.b

Iulius I. Papa, 165.b

Iulius II. Papa, 191.a

Iuramentum à indicijs ne vtraq; pars præſtet,65.b

Iuſtinianus I. Imp. 154.b

Iuſtinianus II. Imp iuniot, 94.b.134.b & ſeq.172. b. 174 b.cui ſucceſſit,118.a hæreticus fuit,131.134. b. Conſtantinum Papam Conſtantinopolim euocat,177 b honoratiſsimè excipit, ibid. proſtratus eius pedes oculatur,174.a. infultges in Romanum Eccleſiam nalo ſimul & imperio priuatur, 134 b 172. a in exilium pulſus,134.b. Tiberio III. abſimato oceiſo itetum impetrat,172.a. à Philippico Bardane imperio depulſus,174. b. Quinisexti Concilibuſq; canonum confirmationem à

Ioanne III. Papa fruſtra petit,172 S.Sergium I. Papam eruiuſſe Conſtantinopolim deportari iſſs a quot annis imperauit 134 b. eius epiſtola ad Cononem Papam, 132. ad Ioannem v. Pap.131. commentuta eſt, 132.a

Iuſtinianus Patricius S. Germani Conſtantinopolitani Patriarchæ patet, 177 a

Iuſtinus Epiſc.Fidentinenſis,24.b. Tyanenſis,81.b. 83.b

Iuucenalis Epiſc.Albanen. 83.b

K.

KEmulphus Merciorum in Anglia Rex 445.a
S. Kilianus à Conunc Papa ordinatus Franconiam Orientalem ad Chriſti fidem perduxit,132 b.Martyrt,134.a. eius vita ſcriptor, 211.a

L.

LAmbertus Epiſc.Aretinus, 132 a
Lambertus monachus S.Othmarum falsò accuſat, 236 a
Lambertus Schaffnhaugben Hiſtoricus, 197.b
S.Lambertus Traiectenſis Epiſ.132.a. Epiſcopatu amotus,ibid. eius imago Leodienſium ſigilio inſculpta,134 b ſucceſſor ibid.
Lamptandus Epiſ.Piſtoien. 132.a
Landericus Epiſc. Oliſyponen. 140.164 b.165.a
Laterauenſis Eccleſiæ dignitas, 479.b 707.a
Latifandium. 197.b
Lauſſus Diaconus Barcinonen. 214.b
Lauſſus epiſ. Barcinonen. 164.b.165 a
S.Laurentij Martyris Eccleſia Lucinæ dicta a Benedicto II. Pap.reſtaurata, 127.b
Lautentius Surius,vide Surius.
Leander epiſcop. Iilicitanus,107.109.b.124.a.126.b. 130.a.140.b
Legitio duplex ad VI.Oecumenicam Synodum,131.b.duplex ad Carol.mſtellum, 191.a
Leg:onen:e Concilium ſub Benedicto V III.
Lemouicenſe Concilium ſub Benedicto IX. 1089. ſub Ioanne XVIII aliàs XX. 1088 b
Leo epiſcopus Alatinus,650 a.Albanenſis, 135.b. Balneoregienſis,650.a.Sabetinatus,235.a Sylue candidæ 650.a
Leo II. ſiue Leontius ſit Imperator, 134 b
Leo III.Iſaurieus leonomachus,177.a.5 Gregorij II. Papæ legatos in catcetem detrudo exilio damnauit,177.b. ipſum Gregorium ſepties neci tradere conatus, ibid. hæreticus ab eodem excommunicatur,ibid.Sanctorum Reliquias contemſit,191.a.quando obijt, ibid.
Leo IV.Imp Coprony mi filius,151.b.eius mors & anni Imperij, ibid.
Leo Oſtienſis Chronici Caſſinenſis ſcriptor, 197.b. 223.b
S.Leo I.Papa, 95.b.110
S.Leo II Papa quando Pontifex factus, & à quibus ordinatus, 112.a.113.VI Oecumenici concilij acta Romam ab Imp miſſa accepit,111.b. Latinitate donauit,112. a. in Hiſpaniam miſit 113. b. ab eo ſtimaueriit,112 a. Mauri Rauennatis epiſcopi ſubſimatici commemorationem agi prohibuit, 111.b Pettum Notarium Regnorum in Hiſpaniam miſit,118.a.quę templa ædificauit 112.a.quo anno & die obijt,112.a quàdiu ſederit, 2.b.111.b. 112.a. eius decretũ,111.b epiſtolæ V.113.b.& ſeq. 130.b.omnes ſi 128, & non certæ fidei, 112. a.115. 116 b.130.b.de prima vanorum iudicia. 95.a
Leo III.Papa cui ſucceſſit,443 ad Carolum Magnũ profiſciẽtur,433.b. honoriſicè excipitur,ibid. Romam redit,434.a Carolum Magnum Imper. cotonat,434. Carolo claues aurea confeſſionis S.Petri & vexillum vibis Romæ mittit, 442.b. Coloniam Agrippinam, bis venit,444 a. Eccleſijs diuerſis quæ ornamenta donauit, 412. & ſeq 435. & ſeq. ergà eas munificus, 444 b. Himeiſum fidem Compoſtellam trauſtulit,444. a. Litanias ante Aſcenſionem Domini inſtituit, 436.Nicænum Symbolum duabus tabulis Græcè & Latinè inſcr.bi eur curauerit, 444. b. S.Pauli Apoſtol.Eccleſiam enl.apſin reſtaurat, 413.a.à ſuis perfecutoribus quæ paſſus,433.a.310 ijs otat,414.a Romanum impetrum iure transſtulit à Græcis ad Carolum Magnum,444.b. S. Seuerini Coloniensis Epiſc. corpus touſtit, 444. a.quàdiu ſederit,441.b.443 b.quo anno obijt 444 b eius affictiones binæ,444 a epiſtolæ tres,445. & ſeq. oculi eiuus iur & lingua præſeruatur,433. a. diuinitus reſtituitur, ibid. b de eo fabula refelitur, 443.b
S.Leo IV.Papa cui ſucceſſit,618.a.619.a. omnium conſenſu electus,618 a baſil.eni oratione fugat 619 b 629.b Benedictum III ſpolietum Papam priuberum ordin.uit.6.1 b. eiuſq; ſigno inexercium extinguit,619.b. Eccleſias multas extruit, 616. 2. Imperatoribus confirmandi Papas ademit 629.a.2.Leoninam vibem extruit,614.e.us murosq; eam clero undiq pedibus circuit, ibid. b. ſuper portas orationes tres fecit,ibid & ſeq. Leopoium 616.b.c.d. b. Ludouicum II. Imp R.omam venientẽ humanitet excipit,616.b.b Mattæ Vitgius Aſiumptionis octauam celebrari iuſſit,620 Monaſteria reſtituit,620. S.Mattini monaſterũ reſtauratt,628 a Nicolaum I. poſtea Papam Diaconum confecrauit,665.2 Oſtiæ Millam cantat 611. Romam Synodum conuocat,626.b. Sanctorum corpora vbi intuhi,621.b. Vrbis mutos repatat,621 a.Vibes alias reparat & munit,625. quamdiu ſederit,617. eius dona diuerſis Eccleſijs obiata,618.b. & ſeq 621.623 626.& ſeq epiſtolæ duæ,623.1.Honti.1 630. pedes Romani oſculantur,48 a.facellum non Ioannes ſormina, fed Benedictus III.665.2.a.virtutes 617.b
Leo IX.Papa, 150.a
Leo presbyter Montefeltranus, 650.b
Leo Rauennatum Archiepiſcop,143 b ordinatus à Stephano IV.Papa,239.2. in ſchiſmate electus, ibid b
S.Leocadiæ vita vbi inuenienda 270.a
Leodienſius Epiſc.Bracatenſis, 210.2
S Leod:gantus Auguſtodunenſis epiſc.martyr 131.a
Leodienium publ eum ligillum, 134 b
Leonius Epiſc adtres Tabernas 511 a
Leontius Diaconus Monothelita & VI Oecumenico concilio Romam miſſus an monaſterium detruſus, 2.a
Leontius Epiſ Amiterninus,235. b. Helenopolitanus, 83.b 87.b
Leop:ardus Abbas interfuit Concilio Tulenſi XIII. 124.b
Leopaldus Epiſcop. Foroſempronien. 532 a
Lepte & Leptis eiuſtas 211.b
Leptinenſe Concilium ſub S. Zacharia Papa,212.& ſeq.eius auctoritate celebratum,ibid quo loco habitum,& eur ſic dictum, ibid. eius acta,ibid. qui Epiſcopi interfuerunt, ibid.
Londinenſe Concilium pro imaginibus tempore Conſtantini Pap an habitum 173 a
Longinus Tij ciuitatis Epiſc. 83 a.87.a
Longobardi Romæ inſidiati 177.a.197.a ad eladem vſq; inferendam parati ibid. Regnum à Pontifice Romano expertum, 213.a
Leubertus epis. Vigeltanus 124.b 126.a.140.164.b 165 a
Leubigithо Eruigij Gothotum in Hiſpania Regis vxor ab Egicane Rege eur exilio multata, 141 a
Libertus ad quid obligatut manumiſſori suo,136.b
Lippia ciuitas, 211.b
Lippenſe conciliũ ſub Hadriano I. Pap. 191.b
Litaniæ antè aſcenſionem Domini à quo inſtitutæ, 436.2
Litania Maior, 577 b
Litaniarum vius, 179.b.179.211 b
Liuba Bracaten epiſc. 107.170.a.214.a.216 a.150.a
Liudo epiſ Auguſtodunenſis 215.b
Liuonia, 312 b
Liuttridus Epiſc.Nurembenſis, 532
Lobienſe monaſterium Benedictinorum vbi ſitum, 212.b
Lobianus Epiſcopus Auguenſis, 116.a
Lobianus I. Imp Anaſtaſij Cæſiu. condemnationi in Concilio Romano ſub Leone IV. ſubſenſit, 650 a.fratrum ſuorum ieg:na abſedi ans,bis abſidem in fugam conuertit,650 b 538.2. Leonem IV. Papam Leonina vibe extra muros,641.b Ludouicum filiũ cum Dotogne Metenſi Epiſcopo & exercitu Francorum in Italiam mittit,603. cum Pipino Aquitanię Rege fratre contra patrẽ Ludouicum Pium cſaurauit,583.2.à patre in gratiam receptus. Aquitaniæ regnũ cum Catolo fratre diuidit,538 2. Romam à patre ad tollendum ſchiſma mittitur, 528.2 teſtibo imperio ſtrumachus,668.2. eius conſtitutio de electione Papæ confenſu Papæ edita,528.2. regnum in tudoiuium & Catolum fratres Epiſcopi transſeunt, 601.b.538.2
Lothatius Rex Lotharij Imper filius.
Ludouicus I. Pius Imp.à ſuis Imper.to exutus,581
Lotharium filium ad componendum ſchiſma Romanum miſit,528 2. eius expeditio adueriſus Britones, 528 2. Imperij anni 539. mors,ibid. inter eum & filios diſſidij cauſa quæ, 573 2
Ludouicus II. Imp Nicolai I. Papæ electioni, confectationi, & cotonationi interfuit, 665.a. eum ſequitur,628.b.eius filiomiſſio ergà Nicolaum I. Papam, 665 b
Ludouicus Ludouici I. Imp filius Bauatiæ Rex cus contra patrem arma relumpſit 538.2
Ludouicus Epiſcopus Bremenſis 636.b
S Ludgerus Monaſterienſis Epiſcopus S. Gregorij Vltraiectini Epiſcopi vitæ ſcriptor, 178 b
Lugduuenſe Concilium ſub Gregotio IV.601.a.ſub Victore II. 1125.
Luiba Epiſc. Bracaten. 100.b
Luido Epiſc. Heduorum, 8.1.2
Luithertus Abbas S. Aurelij Hirſaugienſis primus, 630 b
Luitbertus Moguntinus Archiepiſc. 8.1.2
Luirpandus Longobardorum Rex Rauennam cur obſedit,177.b. Romam obſidit, & Baſilicam S. Petri expoliauit, 91.a Pipinum à patre obſidium receptum filium, 1.8.2. Aipium Coturium cotonationem factam Romanæ Eccleſiæ confirmat 173 b abinetrui Vicatio Chriſti Zacharia victus fugatur,197.b eius ſucceſſor, ibid.
Lupus Abbas Bethleem, quod Ferrarias dicatur, 644.2
Lupus Epiſc Catalaunenſis,644.a.Firmenſis,511.2. Texuue Eccleſiæ, 603.b

M.

MAcarius Antiochenus Patriarcha Monotheiita hæreticus,9. ſidem Catholicam impugnat,91.b 96.b in Concilio VI. oecumenico pallio nudatur,13.b 96.b. condemnatur,96 b.ab Epiſcopatu deponitur,91.96.b.ad ſedem Apoſtolicam appellat,98. a miſſus Romam detruditur in monaſterium,2.a. 111.b. damnare hæreſim noluit, vi in Sedem reſtituetetur, 128. 2. eius contumacia & pertuacia,90.2.impoſitura à patr bus detecta,95 b. ſcripta blaſ hemiæ plenissima, 96.b
Macrobius Epiſc.Seleuciæ, 82.2. 86.2
Magdeburgenſes Centuriatores,211.b.Gregorium III.Papam inuſte iedarguunt, 191.2. 19 5.2
Magnus Epiſc Papien. 2.b
Maio Epiſc Pinuenatæ, 640.2
Maintes Domus Franciæ 597.2
Maiorinus Epiſc. Auſicten. 532.2
Mallones dicti cuti capilloſi mitti ſolitin figuram adoptionis, 112.2
Manicipia Chriſtiana paganis ne tradantur, 212.2
Manichæorum hæreſis, 97 b
Manſuetus Epiſc. Medolanenſis, 2.b 5.2.24.2
S. Marcellinus Papa non à Synodo damnatus,112 b
S.Marcellinus Presbyter Lauentæ, S. Swesberti vitæ ſcriptor,514.2.de Vltraiectenſi Synodo quæ ſcripſit, 17.2
Marcianus Epiſc Dianien. 130.a.139.b.140.b. 164 b. 165.a. Pampilonenſis, 164 b 165.a. Sabinus, 187 b
Marcionitæ hæretici, 156.a
S.Marci Conſeſſotis & Pontificis Eccleſia Romæ à quo reſtaurata, 534 b

Mario-

Marianus episcopus Octauus, 164 2.165.2. Vrbina tis, 533 b
Marianus Scotus Historicus, 155. 2.197.b. corrupt', 652.2
Marinus episcopus Philomelij ciuitatis, 83.a. Sardorum, 81.b. 83.b
Martianus episcopus Volaterranus, 22.a
Martinus Delrio societatis Iesu presbyter, 218.b
Martinus Polonus Historicus à quo corruptus, 658.a
Martyrius episcopus Iuliopoleos, 82.b. 86.b
Matrimonia cum hæreticis inita non diffoluenda, 156.a. incestæ episcoporum iudicio emendauda, 218.a
Maurellus episcopus Vrgellitanus, 126.a
Maurianus episcopus Pisanus, 24.a
Mauritius episcopus Anagninus, 24.a. Rhegiensis, 24 b. Tiburtinus, 23.b
Mauronum in Hispania infidelitati quomodo fuccurrendum, 170
Maximus Abbas Honorij Papæ epistolas declarat de defenditi, 12 a. eius cum Pyrrho disputatio celebris, 97.a
Maximus Abbas Toletano XIV. concilio interest, 130.a
Maximus episcopus Emeriensis, 133.b. 140.b. 164. 2.165.a
Medio Ianense concilium sub Agathone exactæ Monothelitas, 3.b. & seq. eius 2.a. 3.a epistola Synodalis, 3.b. epistolæ auctor quis, 5.a. fidei expositio, 10.
Mediolanenses Archiepiscopi: Aduentius, 799.2.a. 804.a. Angelbertus, 603. 639.a. Benedictus, 174. 2. Bertholdus, 636.b. Manfuetus, 3.b. 5.a
Negritius episcopus Ostiensis, 650.a
Meldense concilium sub Sergio II. 608 & seq.
Memorius episcopus Arcauic ensis, 107
Menelai Scriteg i persona, 596.a
Menas Constantinopolitanus Patriarcha quando obijt, 10.b. 95.b. eius epistola ad Vigilium Papam commentitia V. Oecumenico concilio à Monothelitis superadita, 10.b. 95.b. 96.b. 97.b
Libellus additione abijfilem corruptus, 1.a
Mennas episcopus Carbiæ ciuitatis, 82.b. 84.b
Mercurius episcopus Poemanitinus, 82.b. 86.b
Merouæus Francorum Rex, à quo Merouingi, 197.a
Merrouechi antiepiscopi officium, 126.b
S. Michael Archangelus, 171.2.173.a
Michael Cardinalis missus Apocrisiarius Constantinopolim a Constantino Papa, 173.b
Michael episcopus, Afpartanus, 81.b. 85.b
Michael II. Balbus Imp. Euphiophiam monialem vxorem ducit, 528.b. eius legatio ad Ludouicum Pium Imp. 528.b. mors & fuccessor, 538.a
Michael III. Imp. Theophili Imp. filius dona mittit Romanæ Ecclesiæ morienti, 629.b
Michael Scriniarius à Lotharij Rege in Episcopatum Rauennatensem vi intrusus, eiusque ejectus, 239.b
Miletitanum concilium, 86.a
Miro episcopus Conimbricensis, 124.a. 126.a. 140. 165.a
Mirus episcopus Gerundensis, 163.b. 165.a
Missalis Paraleuæ Maioris hebdomadæ non celebratur, 156.a. Constantinopoli à Constantino Papa celebratus, 174.a. pro defunctis, 156.a. Missæ vocabuli etymologia Syriaca fusa, 110.a. plures Missas vno die an celebrare liceat, ibid.
Mogunitia ciuitas, 467.b
Moguntium cœlium sub Benedicto III. 664.b. sub Leone III. 165.2.a. 166 b. & seq. eius epistola IV. 465 b. & seq. conciliu, 467. præfatio, 462.b. ftatuta, 462.b. 463.b. Leonis IV. pœnitentia, 631 b. & seq. eius capita XXXI. 633. & seq. epistola præambularis, 631.b. secundum, 633.b. tertium, 643.b
Monachorum vita, 579.a
Monasterium S. Æmiliani in Hispania, 143.a. Agathæ martyris Romæ, 176.2.a. 239.b. Albani martyris Moguntiæ, 462.b. Anastasij martyris Romæ, 251.a. 435.b. Andreæ Apostoli Barbatæ & duum Romæ, 115.b. Arsinæ duarum dictum, 27.b. eius appellatum infulæ Sicilijæ, 2.a. Buuonis Gandaui in Flandria, 153.2. Bethleem Ferrarias dictum, 644.a. Coubleti, 644.a. S. Erasmi Romæ, 536.a. Floriacense, 5. Benedicti, 644.2. Pontanellense in Gallia, 111.a. Fuldense in Germania, 112.a. S. Hilari Galiarensis, 233.b. S. Iosannis Regij Tolosani, 130.b. Lobiense, 21.a. 5. S. Martini Romæ, 3. b. 5. Medardi in Gallia, 158.a. Obbacense, 644.a. S. Sabini, ibidem. Stabulense, 5, 132.a. V Vengastense, 290.b
Monasterus ordo fundatus ab Apostolis, 602.2
Monetensis episcopus Egitanensis, 124.2.126.2. 134.b. 140 b
Monotheitæ in pluribus conciliis damnati, 2.a. 3.b. 4. & seq. 91.a. 130.b. V. Oecumenico concilio tres quæstiones additæ.

runt, 95.b. contra hæresis, 94.b. 95.b. 130. b.
Mosomenſe Concilium sub Agapito II. 1058.b
Mosomiense Concilium sub Ioanne XV. 1073
Mulierem fidelem a viro infideli remouere fignatæ non licear, 170.b
Mumulus episcopus Arcauicensis, 126. a. Cordubensis, 124.2. 120.a. 139.b. 140.b. 165. a.
Musca canina, 141.b
Muninense Concilium sub Benedicto VI. 1070.a.

N.

NAborensis prouinciæ episcopi cui Toletano XVI. concilio non interfuerunt, 164 b
Naffidatbus Episcopus Aftigitanus, 140. 165.a
Nathinæi . 592.b
Neopolitani contra Sarracenos eum finitimis cooperant, 612. 2.612.a
Negotia fœcularia quæ, 631.a
Nepotianus epist. Tyrasſonenſis, 139.b. 140.b. 143.b 164. 2.165.a
Neſtoriani à pacte in Hiſpania reſiliunt 253.b
In Neuſtria concilium ſub Ioanne VIII. 1012.
Nicænum concilii I. oecumenicum primum, 165.a in VI. oecumenica Synodo confirmatum, 57. b II. oecumenicum ſeptimum, 155. 59. & ſeq. eius actio I. 297. & ſeq. 307. b II. 308. & ſeq. 309. b III. 317. & ſeq. 397. b IV. 315. & ſeq. 393. V. 328. & ſeq. 399. a VI. 366. & ſeq. 399. a VII. 382. & ſeq. 399. Canones XXII. 391. b. eiuſdem fcu decretum, 386. epiſtolæ præambulares, 295. Synodales, I. 390. II. 391. III. 395. Patres cur Quinifexti conciliabuli canonem contra Iconoclaſtas citarint, 155. a
Nicephorus I. Imp. Reenem Imperatricem imperio ſpoliat & vita, 444.2
Nicetas epiſcopus Coracenſis ciuitatis, 82.b. 86.b. Gabinatis Eccleſiæ, 218.2. Siluæcandidæ comitatus Conſtantinum Papam proſicifcentem Conſtantinopolim, monitum in via, 173.b
Nicolaus epiſcopus Anagninus, 650.a
Nicolaus I. Papa, 157.b. eius ſucceſſit, 665.2 vnanimi conſenſu electus, 665 a. in abſribus tollendis ſtrenuus, 663.b. Aquaeductum Accium reſtituit, 670.2. Arſinarum epiſcopum Apocriſiarium ſuum in Franciam mittit, 670.a. Benedictio III Papæ chariſſimus, 665.2.eum feyelruit, ibid. Bulgarorum Regem conuertit 670.a. Colonienſem & Treuirenſem Archiepiſcopum, ibidem. 668.b. & ſeq. Conſtantinopoli ex ad cognoſcendam cauſam Photij & Ignatij legatos mittit, 666 b. eos excommunicat, 668.2. 810.a. 2 Græcis obſectus calumniæ, 670.a. Ioannem Archiepiſcopum Rauennatenſem excommunicat, 667 2. abſoluit, ibid Ludouico II. Imp. præſente conſecratus & coronatus, 665.2.eum coronandi, ibi. b. Metenſem Synodum indicit iuber, 668.b cuſtat. 668.b. Michaeli III. Imp. fcribit, 668.2. Othonem denuo mittit, 670 a. Rhemenſium rogatu ciuium Rauennatenſium proficiſcitur, 666 b Rhothomi Sueſſionenſem Archiepiſcopum ab Hincmaro Remenſi Archiepiſcopo depoſitum reſtituit, 669 b 810.b. Seufredum Placentinum Epiſcopum reſtituit 697.2. Synodos Romæ conuocat, 668. 807.b. 805 b & ſeq. 810. quamdiu ſederit, 666 b. eius animi & corporis dotes, 665 b. donatemplis obtulit, 665 b. 667 b. 671. 2.c. pſtolæ ad diuerſos, 671. & ſeq. legatus Bulgariam mittit ab ea accitur, 670.b. mors à teno orbe deflenr, 671.a. in pauperes liberalitas, 670 2. virtutes, 664.b. 671.a
Nicolaus Serrarius Societatis Iesu Theologus Moguntiacæ hiſtoriæ ſcriptor citatur, 177. 2. 178.b. 180.a. 197.b. 205 b. 211. 212.b. 218.b. 231. 241. diarum, 656.a
Nidi fluuius, 173.a
Nomenclator vel nomenclatores qui, 218.b
Nomenoij Britannia Galliæ Ducis grauiſſima cedes, 638.a
Nonnæ pro monialibus. 212.a
Northaudus Epiſcopus Vercellenſis, 603.b
Northmanni Aquitanenſe palatium exurunt, 5. b. Galliam deuaſtantur, 629 a. in regni eiuſdem conſortes aſſumuntur, 629.a
Nottingus epiſcopus Brixienſis, 650.a
Nouatores hæretici Eccleſiam Regibus ſubjicere conantur, 193 b
Numeratij qui, 165 b

O.

OBſperrus epiſcopus Popolonienſis, 650.b
O leſtenus epiſcopus Aquenſis, 603.b
Odo Abbas Cobienæ, 634.2
Odo epiſcopus Bellon enſis, 811.a
Oecumenicum concilium quodnam & quando, 94 b. 95.a. 134.b. Oecumenica concilia quinq; in VI. Oecumenice Synodo confirmata, 97 b
Oldradus ſcripſit ad Carolum Magnum, 177.b
Olipa epiſcopus Segobrienſis, 124.2.126.2. 130.2. 140.b
Omophrius Panuinus de vocibus Eccleſiæ ſcripſit, 218.b. an Faſtis erroris redargutus, 177.2
Oppa epiſcopus Tudenſis, 124.2.126.2. 140.b
Opportunus epiſcopus Maturanenſis, 187.b
Ortino pro defunctis, 283. a. contra Saracenos compoſita, 621.b
Oratorium S. Crucis, 438.2. B. Gregorij Papæ, 669 2.a Gregorio III. Papa factum, 191.a. B. Mariæ Virg. 172.2. B. Petri apoſt. 176.2.b. Proceſſ. 518.a
Oreſtes epiſcopus Vibonenſis, 23.b
Orientalium de Romano Pontifice quòd exuerit Occidentali Imperio Orientales Imperatores inſinuæ querelæ, 197.b. Imperatoris facrilegia queſtus, 156.a
Oſius Cordubenſis epiſcopus, 400.b
Oſtie dus Nordanhumbrorum in Anglia Rex, 172. b. 173.a
Oſtia nouæ contra Saracenos fi incurſus à quo con dita, 597.b. de nouo munitur, 670 a
S. Othgerus Diaconus, 171.a
Othlonus S. Bonifacij Moguntini Archiepiſt. vitæ ſcriptor, 211. 212.a. 215.b
Othmarus S. Galli Abbas in Germania concilibus ſo damnat ur, 235.b. eius obitus, 236.a
Otho Friſingenſis Hiſtoricus, 155.a 197.b

P.

PAcatus Abbas interfuit cœcilio Toletan. XIII. 124.a
Pacotaſis epiſcopus Biterrenſis, 139.b
Paderbonenſe concilium ſub Hadriano I. primum, 191.2. ſecundum, 291.b
Palatium Aquitgra 515.b. Hierſæ Conſtant. 239.a in Palatio Veruis concilium ſub Stephano III. Papa, 230. & ſeq.
Palmatius epiſcopus Vrcitanus, 107. 109.b. 114.a. 120.2. 130. 2. 140.b
Pampilonenſe Cœc ſub Ioa 5. XVIII. alias XX. 1088.b
Papa, vide Romanus Pontifex.
Papia à Pipino Francorum Regeobſeſſa, 233.a
Papulus epiſcopus Elipſenſis, 164.2.165.a
In Paraleuæ Miſſam non celebrari quis inſtituit, 1.2.a. 161.a
Pardulus epiſcopus Laudunenſis, 644.a
Parientia vox pro obedientia, 165.b
Pariſienſe concilium ſub Gregorio IV. Papa, 500. & ſeq. in tres libros diſtribuus, ibid. Liber I. capita LIV. 541. & ſeq. II. capita XIII. 559.b & ſeq. III. capita XXVII. 568. & ſeq. eius epiſtola præambularis Ludouici & Lotharij Imp. 540. Synodalis epiſcoporum ad Ludouicum & Lotharium Imp. 567. b. & ſeq ſub Sergio II. Papa, 619. b. a. 63. a
Pariſienſis Pſeudoſynodus ſeu potius collatio de cultu imaginum ſub Eugenio II. 529. & ſeq.
Patruus epiſcopus adres Taberuus, 285.a
Paſchæ tota hebdomada feriandum, 616.a
Paſchalis Archidiaconus Antipapa, 134.a
Paſchalis I. Papa S. Caeciliæ apparitionem videt, 171. a. sat. corp' ex eius reuelatione inuenit, 517.b 525
Græcis monaſteriū Romæ reſtituit, 516.b. Hoſpitale reſtituit & auget, 517.b. inuentum audis pedibus accurrentes cognouit, 516. b 520.a. Lotharium Imp coronauit, 520 a. S. Præxedis Eccleſiam reſtituit, 516.b. Sergij S. Barchi Martyrum monaſterium reſtituit, 518.a. Sergium Hoſpites Papam præbyterum ordinauit, 602.b. Valentinum I. pontifex Papam ex Subdiaconoo Archidiaconū creauit, 533.b 534.a quamdiu ſederit, 515 b eius dona Eccleſijs oblata, 516. & ſeq. 520. electio qualis, 516.a. 520.a epiſtolæ, 520.b. & ſeq. hoſpitalitas, 516.a. 520. ſtatutum, 520.a. virtutes, 515 b. & ſeq.
Paſchaſius Rerbetius ſcriptor, 527.a
Paſſiuus epiſcopus Bterarus, 538.a. Callienſis, 552 a
Patilius Pergenſis Chriſtianopolitanus VII pfeudoconcilio interfuit, 229.a
Patriarchales Sedes Quinifexum concilium recprobarunt, 155.a
Patricius epiſcopus Eleuſenę ciuitatis, 83.87.a. Magnetum, 82.a
Paulinus epiſcopus Senogallienſis, 532.a
S. Pauli Apoſtoli Eccleſiā Romæ ceremonia collapſaquo reſtaurata, 431.a
Paulus Conſtantinopolitanus Patriarcha Monotheliso condemnatur, 97.a
Paulus Conſtantinopolitanus Patriarcha, 154.2. Epiſcopatu ſe abdicauit, 255 b
Paulus Cubicularius cognomento Afarra, 241.a. detruſus in cellulā, & quare, 242.b. fecedit Sergij Secundi cetu ſemi nudus, 248.2.a ex eli ſi minuit 243.b. opera Leonis Rauen. Archiepiſcopi, ibi.
Paulus Diaconus Hiſtoricus, 91. 128.a. 134.b. 154.b. & ſeq 171.b. 177.b. 197.b. quare relegatus, 252.b

Iulianus Toletanus Episcopus, 116. b 147. cui succeſſit, 170. a interfuit Concilio Toletano XII. 177 170. a XIII. 124. a 216. a XIV. 130 a XV. 239. b 140. b. longè diuerſus à Iuliano Pomerio, 140. b. Progunſtici ſiuntiauctor ibid. inter Diuos relatus, ibid.

Iulianus Subdiaconus Conſtantini Papæ Conſtantinopolim proficiſcentis comes, 173. b

Iulius I. Papa, 161. b

Iulius II. Papa, 321. a

Iuramentum in iudiciis ne vetaq; pars præſtet, 633. b

Iuſtinianus I. Imp. 154. b

Iuſtinianus II. Imp iunior, 94. b 154. b &ſeq. 172. b 174. b. cui ſucceſſit, 128. a hæreticus fuit, 131. 134. b. Conſtantinum Papam Conſtantinopolim euocat, 173. b honoriſice excipit, ibid. proſtratus eius pedes oſculatur, 174. a. inſurgens in Romanum Eccleſiam naſo ſimul & imperio priuatur, 134. b 172. a in exilium pulſus, 134. b. Tiberio III. abſimato occilioterium imperat, 172. a. à Philippico Bardane imperio depulſus, 174. b. Quintiliani Conſtabuli Caſtrum Conſtantinopolim euocat à Ioanne III. Papa ſi uſtra petit, 172 S. Sergium I. Papam eur inſtit Conſtantinopolim deportari 155 a quut annis imperauit 134 b. eius epiſtola ad Cononem Papam, 132. ad Ioannem V. Papa 131. enmmentariaeſt, 132. b

Iuſtinianus Patricius S. Gennani Conſtantinopolitani Patriarchæ patet, 177. a

Iuſtinus Epiſc. Fidentinenſis, 24. b. Tyanenſis, 81. b. 85. b

Iuuenalis Epiſc. Albanen. 43. b

K.

KEmulphus Mercioꝝ rum in Anglia Rex 445. a S. Kilianus à Cononе Papa ordinatus Franconiam Orientalem ad Chriſti fidem perduxit, 152. b. Martyr, 134. a eius vita ſcripta, 211. a

L.

LAmbertus Epiſc. Aretinus, 532. a

Lambertus monachus S. Othmarum falsò accuſat, 236. a

Lambertus Schaffnhaugen Hiſtoricus, 197. b

S. Lambertus Traiectenſis Epiſc. 13. a. Epiſcopatu amotus, ibid. eius imago Leodienſium Ingilo inſculpta, 234. b ſucceſſor ibid.

Lamprandus Epiſc. Piſtorien. 532. a

Landericus Epiſc. Oliſipponen. 140. 164. b. 165. a

Lateranenſis Eccleſiæ dignitas, 679. b 707. a

Latiſundium, 197. b

Lauſus Diaconus Barcinonen. 214. b

Lauſus epiſt. Barcinonen. 164. b. 165. a

S. Laurentij Martyris Eccleſia Lucinæ dicta a Benedicto II. Pap. reſtaurata, 157. b

Laurentius Surius, vide Surius.

Leander epiſcop. ſilicitanus, 107. 109. b. 124. a. 126. a. 130. a. 140. b

Legatio duplex ad VI. Oecumenicam Synodum, 1. a 3. b. duplex ad Carol. Martellum, 191. a

Legionenſe Concilium ſub Benedicto VIII.

Lemouicenſe Concilium ſub Benedicto IX. 1089. ſub Ioanne XVIII alias X. 1018. b

Leo epiſcopus Alatrinus, 630. a. Albanenſis, 235. b. Baineoregienſis, 630. a. Salernitanus, 235. a. Sylueꝝ candidæ 630. a

Leo II. ſue Leontius ſit Imperator, 134. b

Leo III. Imp. Iſauricus Iconomachus, 177. a. 5. Gregorij II. Papæ legatos in carcere detruſos exilio damnauit, 177. b. ipſum Gregorium ſepties neci tradere conatus, ibid. hæreticus ab eodem excommunicatur, ibid. Sanctorum Reliquias contemſit, 191. a. quando obiit, ibid.

Leo IV. Imp Coprony mi filius, 231. b. eius mors & anni Imperij, ibid.

Leo Oſtienſis Chronici Caſſinenſis ſcriptor, 197. b. 233. b

S. Leo I. Papa, 95. b. 110

S. Leo II Papa quando Pontifex factus, & à quibus ordinatus, 112. a. 113. VI Oecumenici concilia cita Romam ab Imp miſſa ſuſcepit, 111. b. Latinitate donatus, 112. a. in Hiſpanias miſit 115. b. an cohirmauerit, 112. a. Mauri Ravennatis epiſcopi ſchiſmatici commemorationem agi prohibuit, 111. b. Petrum Notarium Reginnarium in Hiſpanias miſit, 112. a. quę templa à dificauit 112. a. quo anno & die obiit, 112. a. quadiu ſederit, 2. b 111. b. 113. a. eius decreta, 111. b epiſtolæ V. 113. b & ſeq. 130. b. omnes ſi ctæ, & non ceteræ fidei, 111. a. 115. 116. b. 130. b. de prima vaniorum iudicia. 91. a

Leo III. Papa cui ſucceſſit, 443. ad Carolum Magnū profiſciſcitur, 433. b. humaniſſimè exceptus, ibid. Romam redit, 414. a. Carolum Magnum imper. coronat, 414. Carolo eiuſdem aureas conſtitutiones S. Petri & vexillum vrbis Romæ mittit, 442. b. Colonnam Agrippinam, his verſi. 444. a. Eccleſiis diuerſis quas ornamenta donauit, 412. & ſeq 433. & ſeq. ex gratias munificas, 444. b. Hinemſem ſedem Compoſtellam tranſtulit, 444. a. Litanias aute Aſcenſionem Domini inſtituit, 436. Nicenum Symbolum diuabus Eccleſiis Græcè & Latinè inſcr. brevit curauerit, 444. b. S. Paulli apoſtoli Eccleſiam exuſtam reſtauraſſe, 415. a. à ſuis perfecutionibus quę paſſus, 431. a. 110 131 ora, 414. a. Romanum imperium rurſus tranſtulit à Græcis ad Carolum Magnum, 444. b. S. Seuerini Colonienſis Epiſc. corpus inuitis, 444. a. quidiu ſederit, 41. b. 443. b. quo anno obiit 444. b. eius affectiones binæ, 444. a epiſtolæ tres, 445. & ſeq. Leo ſecundi renuntiat linguæ præſentiæ, 431. a. dum ius reſtituuntur, ibid. b de eo fabula refelitur, 443. b

S. Leo IV. Papa, cui ſucceſſit, 618. a. 619. a. omnium conſenſu electus, 618. a baſil. enim oratione fugat 619. b 629. a Benedictum III. poſtea Papam prædyterum ordinauit, 618. b. ejuſdi ſigno incendium extinguit, 619. b. Eccleſias multas extruit, 616. a. Imperator. bus ius confirmandi Papas ademit 619. a. Leoninam vibem extruit, 614. c. eius muros cum clero nudis pedibus circuit, ibid. b. ſuper pontes orationes tres fecit, ibid. & ſeq. Leopoldum ejdem, 627. b. Ludouicum II. Imp Romam veniente humaniter excepit, 618. b. B. Mariæ Virginis Aſſumptionis octauam celebrari iuſſit, 630. Monaſteria reſtituit, 620. S. Martini mouaſterij reſtaurat, 618. a Nicolanm I. poſtea Papam Diaconum conſecrauit, 665. a. Officæ Mullam eantat 612. Romam Synodum conuocat, 626. b. Sanctorum corpora vrbi ſparſim, 627. b. Vrbis muros reparat, 621. a. Vibes alias repatat & munit, 635. quamdiu ſederit, 617. eius dona diuerſis Eccleſijs oblata, 618. b. & ſeq 621. 623. 626. & ſeq epiſtolæ duæ, 621. b. Himmi, 630. pedes Romani oſculantur, 629. a. Sacerdotes non licuiſſe feminas, ſed Benedictus III. 665. a. virtutes 617. b

Leo IX. Papa, 150. a

Leo presbyter Montefeltranus, 650. b

Leo Rauennatum Archiepiſcopus, 143. b ordinatur à Stephano IV. Papa, 231. a. in ſchiſmate electus, ibid. b

S. Leocadiæ vita vbi inuenienda 370. a

Leodienſium Epiſc. Bracarenſis, 210. a

S. Leodegarius Auguſtodunenſis epiſc. martyr 131. a

Leodienſium publ cum figilum, 134. b

Leoninus Epiſc adres Tabernas 511. a

Leonius Diaconus Anaſtaſiæ VI Oecumenicæ concilio Romam miſſus in monaſterium detruſus, 2. a

Leouitius Epiſ Amiterninus, 235. b. Helenopolitanus, 83. b 87. b

Leoprandus Abbas interfuit Concilio Toleta. XIII. 124. b

Leoparduis Epiſcop. Foroſempronien. 532. a

Lepte & Leptis eiuſmas 211. b

Leptinenſe Concilium ſub S. Zacharia Papa, 211. & ſeq. eius auctoritate celebratum, ibid quo loco habitum, & an fic dictum, ibid. eius acta, ibid. qui Epiſcopi interfuerunt, ibid.

Londinenſe Concilium pro imaginibus tempore Conſtantini Pap an habitum 172. a

Longinus Tij ciuitatis Epiſc. 83. b 87. a

Longobardi Romæ iuſidiati 177. a. 197. a. ad eladem vibi referendam parati ibid. Regnum à Pontifice Romano expetunt, 233. a

Lenbertus epis. Vigellianus 124. b 126. a. 140. 164. b 165. a

Leubigitbo Eruigi Gothorum in Hiſpania Regis vxor ab Egicaue Rege cur exilio multata, 141. a

Libertus ad quod obligatur manumiſſori ſuo, 116. b

Lippia cuitas, 211. b

Lippenſe concilium ſub Hadriano I. Pap. 191. b

Litaniæ ante aſcenſionem Domini à quo inſtitutæ, 436. a

Litania Maior, 577. b

Litaniarum vius, 179. b. 175. 111. b

Liuba Bracaten epiſc. 107. 110. a. 114. a. 116. a. 130. a

Liudo epiſc Auguſtodunenſis 815. b

Liuonia, 121. b

Liutardus Epiſc. Nucemenſis, 532. a

Lobienſe monaſterium Benedictinorum ubi ſitum, 2. a. b

Lobbanus Epiſcopus Auceníis, 126. a

Lotharius I. Imp anaſtaſij Cardin. condemnationi in Concilio Romano ſub Leone IV. ſubſcripſit, 650. a. fratrum ſuorum regna affectauit, ab his obſidem in fugam conijcitur, 420. b. 538. a. Leonem IV. Papam Leonina vibe extruenda iuuat, 624. b. Ludouicum ſil. ſuum Diuginæ uxoris Epiſcopo & exercitu Francorum in Italiam mittit, 623. cum Pipino Aquitanię Rege fratre contra patrē Ludouicum Pium eſt aruatus, 538. a. 2 patrem gratum recepit, 5. Aquitaniæ regnū cum Carolo fratre diuidit, 538. a. Romam à patre ad tollendum ſchiſma mittitur, 538. a relicto impetu ſi monachus, 661. a. eius ennſtitutio de electione Papæ conſenſu Papæ edita, 538. a. regnum in tuto. uieum & Carolum fratres Epiſcopi transfert, 661. b. 538. a

Lotharius Rex Lotharij Imper filius.

Ludouicus I. Pius Imp. à filijs Imper. ne exutus, 584. Lotharium filium ad componendum ich. ſina Romam mittit, 538. a. eius expeditio aduerſus Britones, 538. a. Impetij anni 530. mors, ibid. inter eum & filios diſſidij cauſa, 539. a

Ludouicus II. Imp Nicolai I. Papæ electioni, conſecrationi, & coronationi interfuit, 665. a. cum eo pranſet, ib. b. Romam venit, 628. b. eius ſubmiſſio erga Nicolaum I. Papam, 665. b

Ludouicus Ludouici I. Imp filius Bauarię Rex cui contra patrem arma reſumpſit 538. a

Ludouicus Epiſcopus Bremenſis 630. b

S. Ludgerus Monaſterienſis Epiſcopus S. Gregorij Vltraiectini Epiſcopi vitæ ſcriptor, 378. b

Lugdunenſe Concilium ſub Gregorio IV. 601. a. ſub Victore II. 1125.

Luiba Epiſc. Bracaten. 140. b

Luido Epiſc. Feduntum, 811. a

Luitbertus Abbas S. Autelij Hirſaugienſis primus, 636. b

Luitbertus Moguntinus Archiepiſc. 811. a

Luitpraudus Longobardorum Rex Rauennam cut obſedit, 177. b. Romam obſedit, & Baſilicam S. Petri ſpoliauit, 91. a. Pipinum à patre ellatum recepit in filium, 12. 83. Agilum Cotriarum ornatinem factum Romanæ Eccleſiæ confirmat 175. b ab inſerni Vicario Chriſti Zacharia victus fugatur, 197. b eius ſucceſſor, ibid.

Lupus Abbas Bethiecm, quod Fertarius dicitur, 644. a

Lupus Epiſc Caſalannenſis, 644. a. Firmenſis, 532. a. Texanæ Eccleiæ, 613. b

M.

MAcarius Antiochenus Patriarcha a Monothelita hæreticus, 9. ſidem Catholicam amplectitur, 91. b 96. b in Concilio VI Oecumenico pallio nudatur, 16. 96. b. condemnatur, 96. b. ab Epiſcopato depontur, 3. 96. b. ad ſedem Apoſtolicam appellat, 98. a. miſſus Romam detruditur in monaſterium, 2. a. 111. b. damnare hæreſim noluit, vt in Sedem reſtituereter, 128. a. eius contumacia & petulantia, 90. a. impoſtura à patr bus detecta, 95. b. ſcripta ſuæ hæreſis pleniſſima, 96. b

Macedobius Epiſc. Seleuciæ, 82. a. 86. a

Magdeburgenſes Centuriatores, 111. b. Gregorium III. Papam inſuſſe tradi arguunt, 191. a. 193. a

Magnus Epiſc. Papen. 2. b

Maio Epiſc Pituenſiatæ, 630. a

Maiores Domus Franciæ 197. a

Maiorinus Epiſc. Auſicien. 532. a

Mallones dicti citri capilloſi mitti ſoliti in ſignum adoptionis, 122. a

Mancipia Chriſtiana paganis ne tradantur, 212. a

Manichæorum hæreſis, 97. b

Manſuetus Epiſc. Mediolanenſis, 2. b. 3. a. 14. a

S. Marcellinus Papa nonā Synodo damnatus, 13. b

S. Marcellinus Presbyter Lauenn æ, S. Sverberti vitæ ſcriptor, 34. a. de Vltraiectenſi Synodo quæ ſcripſit, 17. a

Marcianus Epiſc. Dianien. 130. a. 139. b. 140. b. 16. a. b. 165. a. Pampilonenſis, 164. b 165. a. Sabinus, 287. b

Marcionitæ hæretici, 136. a

S. Marci Confeſſoris & Pontificis Eccleſia Romæ à quo reſtaurata, 534. b

Maria-

Marianus episcopus Ostenanus, 264 2.165.2. Vrbinatis, 532 b
Marianus Scotus Historicus, 155. a. 197. b. corrupt', 658 a
Marinus episcopus Philomelij ciuitatis, 81. a. Sardaeorum, 81. b. 85 b
Martianus episcopus Volaterranus, 24. a
Martinus Delrio locietatis Iesu presbyter, 218. b
Martinus Polonus Historicus à quo exemptus, 658. a
Martyrius episcopus Iuliopolexos, 81. b. 86. b
Martimonia cum hæreticis inita non dissoluenda, 156. a. incestas episcoporum iudicio emendanda, 218. a
Maurellus episcopus Vrgelitanus, 126. a
Maurianus episcopus Pisanus, 24. a
Maurinus episcopus Anaginnus, 24. a. Rhegiensis, 24 b. Tiburtinus, 23. b
Mauronum in Hispania finis delitati quomodo fuerit terendum, 170
Maximus Abbas Honorij Papæ epistolas declarauit & defendit, 112 a. eius cum Pyrrho disputatio celebris, 97. b
Maximus Abbas Toletano XIV. concilio interfuit, 130. a
Maximus episcopus Emeritensis, 139. b. 140. b. 164. a. 165. a
Mediolanense concilium sub Agathone cõtra Monothelitas, 3. b & seq. eius acta, 5. a. epistola Synodalis, 5. b. epistolæ auctor quis, 5. a. fides expositio, 4. b
Mediolanenses Archiepiscopi: Adnentius, 779. a. 804. a. Angelbertus, 603, 632. a. Benedictus, 174. a. Bertholdus, 636. b. Manfredus, 3. b. 5. a
Megittus episcopus Cellicusis, 650. a
Meldense concilium sub Sergio II. 606 & seqq.
Memorius episcopus Arcauicensis, 107
Menelai Ecclesiæ patena, 596. a
Mennas Constantinopolitanus Patriarcha quomodo obijt, to. b. 95. b. eius epistola ad Vigilium Papam commentitia V. Oecumenico concilio à Monothelitis superadita, 10. b. 95. b. 96. b. 97. b. libellus adhirione ab ipsiomen corruptus, 1. a
Mennas episcopus Carbalæ ciuitatis, 81. b. 86. b
Mercutius episcopus Poemanitinus, 82 b. 86. b
Meroueus Francorum Rex, à quo Merouingi, 597. a
Merropolitani episcopi officium, 126. b
S. Michael Archangelus, 171. a. 173. a
Michael Cardinalis missus Apocrisarius Constantinopolim a Constantino Papa, 173. b
Michael episcopus Afgontanus, 81. b. 86. b
Michael II. Balbus Imp. Euphrosinam monialem vxorem duxit, 588. b. eius legatio ad Ludouicum Pium Imp. 528. b. mors & successio, 578. a
Michael III. Imp. Theophyli Imp. filius dona mittit Romam 661. b. fœdè mouitur, 670 b
Michael Scriniarius à Leo gobardorum Rege in Episcoporum Rauennatensem vi intrusus, iterum ejicitur, 129. b
Mileuitanum concilium, 126. b
Mito episcopus Conimbricensis, 124. a. 126. a. 140. 165. a
Mirus episcopus Gerundensis, 164. b. 165. a
Missa in Parasceue Maiores hebdomadæ non celebratur, 156. a. Constantinopoli à Constantino Papa celebrata, 174. a. 910 defunctis, 165. a. Missæ vocabuli etymologia Scriptura vsus, 110. a. plures Missas vno die an celebrare liceat, ibid.
Mogontia ciuitas, 467. b
Mogontium concilium sub Benedicto III. 664. a. sub Leone III. 165. a. 465. b. & seq. eius capita LVI. 463. b. & seq. conclusio, 467. præfatio, 460. b. Constantz, 463. b. sub Leone IV. primum, 631. b. & seq. eius capita XXXI. 632. b. & seq. epistola præambularis, 631. b. secundum, 632. b. tertium, 633. a
Monachorum vita, 579. a
Monasterium S. Æmilianiin Hispania, 143. a. Agathæ martyris Romæ, 176. a. 239. b. Albani martyris Mogontiæ, 466. b. Anastasij martyris Romæ, 251. a. 435. b. Andreæ Apostoli Barbaræ & Cosmæ Romæ, 175. b. Anastasiæ domus dictum, 27. b. Basus appellatum infulæ Sicilizæ, 2. a. Buonis Gandaui in Flandria, 153. a. Bethleem Ferrariæ diœcesis, 644. a. Corbeiciæ, 644. a. S. Erasmi Romæ, 536. a. Floriacense ordinis S. Benedicti, 644. a. Fontanellense in Gallia, 111. a. Fuldense in Germania, 112. a. S. Hilarij Gabinensis, 233. b. S. Ioannis Regij Toletani, 130. b. Lobiense, 111. b. S. Martini Romæ, 23. b. S. Medardi in Gallia, 458. b. Orbacense, 644. a. S. Sabini, ibidem. Stabulense, 132. a. V Veingartense, 290. b
Monasterium ordo fundatus ab Apostolis, 668. a
Monenfonsius episcopus Egitanensis, 124. a. 126. a. 139. b. 140 b
Monotheliæ in pluribus concilijs damnati, 2. a. 3. b. 4. & seq. 5. a. 130. b. V. Oecumenico concilio tres quæstiones addidere, 95. b. eorum hæresis, 94. b. 95. b. 130. b.
Mosomense Concilium sub Agapito II. 1038. b
Mosomini Concilium sub Iohanne XV. 1073
Mulierem fidelem à viro infideli remanere separatam licet, 170. b
Mumulus episcopus Arcauicensis, 126. a. Cordubensis, 124. a. 126. a. 139. b. 140. b. 165. a.
Musca canina, 141. b
Mutinense Concilium sub Benedicto VI. 1070. a.

N.

Narbonensis prouinciæ episcopi cur Toletano XVI. concilio non interfuerunt, 164. b
Nasidarbus Episcopus Adigitanus, 140. 165. 3
Nathinæi, 592. b
Neapolitani contra Sarracenos cum finitimis concertant, 612. 2. 612. a
Negotia leuitalia quæ, 631. a
Nepotianus Epis. Tyrasonensis, 139. b. 140. b. 143. b. 164. a. 165. a
Nestorian ahæresis in Hispania reiicitur, 253. b
In Neustria concilium sub Ioanne VIII. 1012.
Nicænum concilium I. œcumenicum primum, 165. a in VI. œcumenica Synodo confirmatum, 97. b II. œcumenicum Synodorum Actium restituit, 670. a. Arij error damnatus, 1. b. & seq. 397. b III. 317. & seq. 397. b IV. 325. & seq. 398. V. 348. & seq. 399. a VI. 356. & seq. 399. a VII. 383. & seq. 399. Canones XXII. 391. buc finitio fuit de tempore, 386. epistolæ præambulares, 395. Synodales, I. 390. II. 391. III. 393. Patres cur Quinisext. constitutiscanonem contra Iconoclastas citarunt, 156. a
Nicephorus I. Imp. strenem Imperatrice impetu spoliat & vita, 644. a
Niceras episcopus Coracesij ciuitatis, 82. b. 86. b. Gabinaris Ecclesiæ, 218. a. Siluæcandidæ comitatus Constantinum Papam profitentem Constantinopolim, monetur in vita, 173. b
Nicolaus episcopus Anaginnus, 650. a
Nicolaus I. Papa, 177. b. cui successit, 685. a. vnanimi consensu electus, 665. a. in absentibus rotundis literarum, 665. b. Aquisgranum Accitus mittit, 670. a. Arsenium episcopum Apocrisiarium suum in Francia mittit, 670. a. Benedictum III. Papæ chartissimas, 665. a. eum se eluitat, ibid. Bulgarorum Regem conuertit, 670. a. Colonienses & Treuirenses Archiepiscopos deponit, 668. b. 805. b. & seq. Constantinopoli in ad cognitionem causam Photij & Ignatij legatos mittit, 666 b. eos excommunicat, 668. a. 810. a. Græcis obiectas calumnias refutat, 730. a. Lantbertum Archiepiscopum Rauennatensem excommunicat, 667 a. absoluit, ibid. Ludouico II. Imp. præsente consecratus & coronatus, 665. a. cum eo contendet, ibi. b. Metensem Synodum interdicit, 667. b. cuius 668. b. Michaeli III. Imp. scribit, 668. a. Offam de nouo mittit, 670 a. Rauennam regnaciuium Rauennatensium proficiscitur, 666 b. Rhodum Sacellionem Archiepiscopum ab Hincmaro Remensi Archiepiscopo depositum restituit, 669 b. 810. b. Seuffredum Placentinum Episcopum restituit 670. a. Synodus Romæ concuocata, 668. b. 805. b. & seq. 810. quamdiu Sedem, 665. b. eius animi & corporis dotes, 665. b. dona templis oblata, 665 b. & seq. 667. b. 671. a. epistolæ ad diuersos, 671. & seqq. legatis in Bulgariam missis bene accentur, 670. b. mors a nonnullis creditur, 671. a. in paupers liberalitas, 671. a. virtutes, 665. b. 671. a.
Nicolaus Serrarius Societatis Iesu Theologus Moguntiacæ hibitus Ecipior citatur, 127. a. 178. b. 180. a. 197. b. 205. b. 211. 214. b. 218. b. 231. laudatur, 636. a
Nidæ fluuius, 173. a
Nomenclator vel nomencul rator qui, 218. b
Nonnenorij Berannize Galliæ Ducis grauissima sedera, 638. a
Nonnæpro monialibus, 212. a
Nonhaudus Episcopus Vercellensis, 609. b
Northmanni Aquisgranum pacis palatium euertunt, 564. b. Galliam depœdantur, 629. a. in regno ciuiles contentiones assumunt, 629. b
Noningus episcopus Bixitensis, 650. a
Nonnatores hæreticæ Ecclesiam Regibus subijcere conantur, 197. b
Numerarij qui, 165 b

O.

Odperus episcopus Popalonensis, 650. b
Odelenus episcopus Aquensis, 653. b
Odo Abbas Corbeiæ, 614. a
Odonepolis apus Belloi censis, 811. a
Oecumenicum concilium quodnam sequendo, 94. b. 95. a. 154. b. Oecumenica concilia quinq; in VI. Oecumenica Synodo confirmata, 97 b
Oldradus scripsit ad Carolum Magnum, 127. b
Olipa episcopus Segobientis, 124. a. 126. a. 130. a. 140. b
Olympius Panuinus de vocibus Ecclesiæ scripsit, 218. b. in Fastis erroris redarguitur, 177. a
Oppa episcopus Tudensis, 134. a. 126. a. 140. b
Opportunus episcopus Mauritanensis, 187. b
Ordino pro defunctis, 382. a. contra Sarracenos compositæ, 622. b
Orationum S. Crucis, 438. a. B. Gregorij Papæ, 669. a. Gregorio III. Papæ scriptum, 191. a. B. Mariæ Virg. 172. a. B. Petri apost. 172. a. 8. Proceſſi, 518. a
Orestes episcopus Vibonensis, 23. b
Orientalium de Romano Pontifice quod exuerit Occidentali Imperio Orientales Imperatores inimitæ querelæ, 197. b. Imperatori sacrilegia qua, 556. a
Osius Corduhensis episcopus, 400. b
Osicius Nordanhumbriorum in Anglia Rex, 172. b. 173. a
Ostia noua contra Sarracenorum incursus à quo con dita, 637. b. de nouo munitur, 638. a
S. Othgerus Diaconus, 171. a
Othlonus S. Bonifacij Moguntini Archiepiscopi vitæ scriptor, 211. 212. a. 215. b
Othmarus S. Galli Abbas in Germania concilijabulo damnatur, 33. b. eius obitus, 236. a
Otho Frisingensis Historicus, 155. a. 197. b

P.

PAcarus Abbas interfuit ecclio Toleran. XIII. 124. a
Pacotasis episcopus Bitterrensis, 139. b
Paderbonense concilium sub Hadriano I. primum, 291. a. fe undum, 295. b
Palatium Aquisgrani, 515. b. Hieræ Constant. 229. a. in Palatio Vernis concilium sub Stephano III. Papa, 230 & seq.
Palmatius episcopus Veitanus, 107. 109. b. 114. a. 126. a. 130. a. 140 b
Pamphilonefe Cõc. sub to5. XVIII. alias XX. 1088. b
Papa, vide Romanus Pontifex.
Papia à Pipino Rege eorum Regeobsessa, 233. a
Papulus episcopus Helenensis, 164. 3. 165. a
In Parasceue Missam non celebrari quis iustituit, 156. a. 167. a
Parduhus episcopus Laudunensis, 644. a
Parentia vox prophetica, 81. b
Parisiense concilium sub Gregorio IV. 829. 840. & seq. in tres libros distributus, ibid. Libri Lexapira LI V. 541. & seq. II. capita XIII. 559. b. & seq. III. capita XV. II. 568. & seq. eius epistola præambularis Ludouici & Lotharij Imp. 540. Synodalis epistoporum ad Ludouicum & Lotharium Imp. 567. b. & seq. ub Sergio II. Papa, 617. b. 2. Iuni, 63. a
Parisiensis Pseudosynodus seu potius collatio de cultu imaginum sub Eugenio II. 529. & seq.
Paruus episcopus adtres Taberuas, 351. a
Pascha tota hebdomada festandum, 616. a
Paschalis Archidiaconus Anitinapas, 124. a
Paschalis I. Papa S. Cæcilizæ papantinone vider, 177. a. 231. coop' ex eius resutatione inuenit, 107. b. 134. Græcis monasteriis Rome exstruit, 516. b. Hobgi tales restituit & auget, 517. b. increndum nudis pedibus accurrentexuingunt, 516. b. 520. a. Lotharium Imp coronauit, 530. a. S. Praxedis Ecclesiam exstruit, 516. b. Sergij & Bacchi Martyrum monasterium restituit, 518. a. Sergium II. postea Papam perhybrum ordinationem damnat, 601. b. Valentinum I. postea Papam ex Subdiacono Archidiaconū creauit, 533. b. 534. a quamdiu fedem. 515. b eius dona Ecclesijs oblata, 516. & seq. 532. eius epistola, 516. a. 520. a. epistolæ, 520. b. & seq. hospitalites, 516. a. ordinationes, 520. a. virtutes, 515. b. & seq.
Paschasius Reibertus scriptor, 527. a
Pasiliussepiscopus Biteranus, 538. a. Callicensis, 538. a
Patsilius Bregantinus Constantinopolitano VII. præsedecessori interfuit, 729. a
Patriarchales Sedes Quinisextum concilium reprobarunt, 155. a
Patricius episcopus Eleuseng ciuitatis, 83. 87. a. Magnetæ ciuit. 81. a
Paulinus episcopus Senogallensis, 532. a
S. Paulo Apostoli Ecclesia Romæ terræmotu collapsa quo restauratur, 436. a
Paulus Constantinopolitanus Patriarcha, Monotheliæ condemnatur, 97. a
Paulus Constantinopolitanus Patriarcha, 154. a. Episcopatus fabricatus, 359 b
Paulus Cubicularius cognomento Afiarta, 221. 222. denuncinuitio ita, & quare, 242. b. & seq. Sergij Sacellarij res gestæ illustrantur, 243. a. in exsilium, 243. b. opera Leonis Rauen. Archiepiscopi, 581. b.
Paulus Diaconus Historicus, 91. 128. 129. b. 154. b. & seq. 171. b. 197. b. quare relegatus, 258. b

Paulus Diaconus Placentinæ sedis insuafor, 670.2
Paulus Diaconus Romanæ Ecclesiæ, Vicedomin', ingulatur à Ioanne Exarcho, 173.b
Paulus episcopus Altinatis, 24.b. Nomentanus, 23.b. Paravinus, 24.b. Scyllacinæ Ecclesiæ, 23.b. Sozopolitanæ civitat. 83.a. 87.2. Tribenſis, 532.a
S. Paulus I. Papa cui ſucceſſit, 831.a. electus quomodo, ibidem. Dei Genitricis imaginem argento auratam 100. librarum conflruxit, 232. 2. Hadrianum I. poſtea Papam Subdiaconum fecit, 242.2. Sanctorum corpora & diruta cœmiteriis tranſfert, 321.2. Stephani III. Pap. germanus, 231. 2. 231.b. SS. Stephani & Sylueſtri monaſterij cõdidit, 667.b. 232. 2. 234. quamdiu federit, 231.b. eius diploma pro monaſterio Farfenſi S. Hilarij, 233.b & ſeq. epiſtolæ ad Pipinum iuniorem, 332 b. epiſtola ad Ioannem Abbatem, 234. virtutes, 231.b. & ſeq.
Paulus Popularienſis epiſcopus Nicolai I. Papæ legatus ad Bulgaros, 670.2
Paulus Subdiaconus Rauennas, 650.2
Pauperibus Eccleſiæ credituum quarta pars attribuenda, 165.2
Peregrinatio religionis ergò, 661.b. 771.b
Peruſia à Rachiſe Longobardorum Rege obſeſſa, 197.b
Peſtis ingens in Italia, 1.2. inguinaria in Gallia Narbonenſi, 164.b
Petroaldus epiſcopus Curienſis, 532.a
Petronatius epiſcopus Albanenſis, 650.b. Rauennas, 532.a
Petri Apoſtoli baſilica Romæ à Benedicto II. Papa parefactaurata, 127.b. à Longobardis ſpoliata, 191.2
Petrus Arcarius Romanæ Eccleſiæ occiſus à Ioanne Exarcho, 173.a
Petrus Archipresbyter Antipapa, 132
Petrus epiſcopus Amerinus, 188.2. Apyræ ciuitatis, 83.a.87.2. Aretinus, 650.a. Beternenſis, 126.2. Cœtumucellenſis, 532.a. Cerenſis, 133.b. Cottonenſis, 23.a. Cumanus, 32.a. Gabienſis, 650.a. Labicanenſis, 23.2. Lucenſis, 532.a. Mefembriorum, 87 b. Murinenſis, 24.b. Nicomediæ, 81.b. 85.b. Senenſis, 532.a. Sozopolcos, 84.a. 87.b. Spoletanus, 650 a. Tauromitanus, 23.b. Thuſcanienſis, 650.b. Volaterrenſis, 532.a. 603.b. Vrbeuetanus, 560.b
SS. Petri & Marcellini Martyrum Reliquiæ miraculum faciunt, 251.b
Petri Nicomediæ Epiſcopi palinodiam cantus confeſſio in VI. Oecumenico concilio lecta & approbata, 96.b
Petrus Notarius Regionarius, Leonis II. Papæ ad Hiſpanos legatus, 127.b. 128.a
Petrus presbyter legatus Alexandrinus ad VI. Synodum, 81.a. 85.b
Philalithes epiſcopus Cæſaræ Cappadociæ, 81.b. 85.b
Philippicus Bardanes Imp. Cyro Conſtantinopolitano epiſcopo in exilium miſſo Ioannem hæreticum Monotheliſtam ſubrogat, 174.b. ad Conſtantinum Papam hæreticam fidei profeſſionem mittit, ibid. cogit ſyncdum hæreticorum contra VI Oecumenicam ſynodum, ibidd. deluſus à Mago prætaurr imperio, excœcatur, & in exilium mittitur, 174.b. quot annis imperauit, ibid.
Philippus II. Hiſpaniarum Rex cur Arabes in Granatenſi regno degentes in ſeruitutem redegerit, 170.b
Philippus Pſeudopapa à Sede ejicitur, 237.a 239.b
Phocæ epiſcopus Iabrudorum, 82.87.2
Photianum I. Concilibulum, 797. a. II. 801.
Photius pulſo Ignatio Conſtantinopolitano Patriarchæ ſubrogatur, 667.b. 671.b. à ſede pellitur, 670.b
Photius Nicææ Metropolita, 81.b. 85.b
Pico epiſcopus Scotanenſis, 603.b
Pimenius epiſcopus Affidonenſis, 110.a
Pipinus Francix Rex & Maiore Domus, 197. 223.a. à quo vndus, 223. epiſcoporum in ſuo regno nominationem à quo accepit, 197.b. Longobardos bis victt, 221. & ſeq. 223.a. 2. Luitprando Longobardorum rege adoptatus, 128.a. Papiam obſedit, 223 a. Stephanum III. Papam in Gallium venientem quàm honoriſicè excepcrit, 220. & ſeq. eius mors & ſucceſſores, 239.b. 238.2
Pipinus Ludouici I. Pij Imp. filius Aquitaniæ Rex cum Lothario fratre contra patrem coniurauit, 583.a. moritur, 538.a
in Peſſi loco concilium vel cõuentus Galliæ procerum, 807. b
Placentinus epiſcopus Placentinæ ecclel. 24.b
Placentinus epiſcopus Veliternenſis, 23.b
Placidia Conſtantinopoli domus, 1.a
Plato epiſc. Adrianopoleos, 82.b.87.2. Ancyræ, 81. 85.b. Cinnorum, 82.b.86.b. Magidoli, 83.a. 87.2
S. Plechelmus de caſa vel maſſa candida epiſc. 171.a
Pluſianus epiſcopus Siluenſis, 83.2.87.2
Pœnitentia quomodo agenda, 137.a
Polychronius presbyter & monachus à VI. Oecum. Synod. damnatus, 97.b. Romã miſſus in monaſterij detruſus, 2. a. eius vana promiſſio de excitando Polych. epiſc. Thcopo. 81. b. 85. b. (ne mortui, 97.b
Polyeuctius epiſc. Myrorum, 81.86.a
Pomerius quis Iuſtinus dicebes, 140.b
Pontigonenſe concilium, ſub Ioanne VIII. 101.b
Porentinus epiſcopus Verceenſis, 124.b. 126.a. Vicenſis, 124.b. 126.a
Portenſis epiſcopus Lucenſis, 164. a. 165. a
Præde ſtinatianorũ hæreſis damnata, 836. b. 631. &
Præpoſitis obediendum, 126.b. (ſeq.
de Præſanctificatis ex Eccleſiæ ſententia, 156. a
S. Præſidis Eccleſia Romæ à quo reſtituta, 516.b
Precarium quid, 213.a
Presbytera quæ, 188.b
Presbyter, vide Sacerdos.
Prima federi quæ, 126.a
Primas quis, 126.b
Primatus, 126.b
Primus epiſc. Agathen. 124. b. 126. a. Beatienſ. 130.2
Principium Fontanellæ monaſterij, 111
Proceſſiones, 1.2. 122.b
Procopius Decapolitæ monachus à Leone Iſaurico curtin exilium pulſus, 131.a
Procultus epiſcopus Bigaſtenſis, 108. 110.a. 114.2. 116.a. 130.a. 139.b. 140.b
Proficius epiſc. Emerienſis, 110.2
Proſaſius epiſcopus Tarraconenſis, 126.2
Prouidentius epiſc. Salmaticenſis, 108. 110.a. 126.a
Prudentius epiſc. Trecaſinæ ciuitatis 644.a. Pſalterium totum quis memoriter tenuit, 131.a
Pyrrhus Monotheliſta hæreticus. b. in VI. Oecumenica Synodo damnatus 97.a

Q.

Quiniſexum Concilibabulum cur ſic dictum, 94.b. 154.b. vide Conſtantinopolitanũ.
Quirinus Epiſcopus Barcinonenſis 124.2
Toletanus 110.a. 116.b. 130.b. 140.b

R.

Rabanus Maurus Moguntinus Archiepiſc. 636.a
ciuatur 170 b
Rachis Longobardorum Rex cui ſucceſſit 196.2. 197.b. Ital. ierro Scigne iurbat 197.b. Petrum abbidet 197.b. & deinceps Epiſcopalem amplexus monachus 197.b. eius ſucceſſor 197.b
Racipertus Epiſcopus Nucerienſis 603.b. 650.2
Radulphus Abbas S. Medardi Sueſſionenſis, poſtea Biuuinenſis Archiep. 636.b
Ragenarius epiſcopus Auenionenſis, 650.a
Ragubel epiſcopus Piſaurenſis, 650.b
Rampertus epiſcopus Roſſellenſis, 532.a
Rampertus Presbyter Patrienſis, 610.b
Rapiares virginum & clericorum vt plectendi, 613.b
Rathertus epiſcopus Valentinenſis, 729.2
Ratholdus epiſcopus Argentorienſis, 799.2.804.2
Ratiſpona Ilsatiæ Metropolis, 211.b
Ratiſponenſe concilium ſub Hadriano I. 411. ſub Zacharia I. 210. b. & ſeq. an Ratiſponæ celebratum, 211.b. 211.b
Rauennas eccleſia diu ſchiſmatica reconciliatur, 1.2.2.5.b
Rauennates Archiepiſcopi Damianus, 134.a. Felix 173.b. Gregorius, 603.b. Ioannes, 650.2. 666. Leo 342.b. Maurus, 5.b. 11.b. Petronatus, 532.a. Theodorus, 1.2.2.2.5.b
Rauennates legatos Romam ad Nicolaum I. Papã mittunt, 666.b. fugiunt communionem Archiepiſcopi fui excommunicati, 667.2
Reccaredus Gothorum in Hiſpa. Rex Cathol. 191.a
Receſſindus Iuniorfuit conc. Tolet XIV. 130.a
Reciſanus epiſcopus, Accitanus, 107.109.b.124.b. 126.2.130.2.139.b.140.b
Redlogenes epiſcopus Lucenſis, 110.a
Regimeſtus Lyonenſis, 650. eius capita de rebus Eccleſiaſticis XXV. 659. de feculabus V. 642
Reginicius epiſcopus Auceníis, 124.b.126.a
Reginus epiſc. Panis ciuitatis Thraciæ, 82.a.86.b
Reliquiæ Sanctorũ à Leo. Iſaurico contẽptæ, 130.a
S. Dionyſ. Areopa. Romã allatæ a quo 223.a. SS. Petri & Marcellini mart. miraculũ faciũt, 251.b
Remelinus epiſcopus Nouiomenſis, 812.a
Remigius Lugdunenſ. epiſcop. 650. 652. 659. 812.a
Reparatus epiſc. Florent. 24.a. Vicen. 108. 110.a. 124. 2.116.a.140.b
Rex vnde dictus, 593.b. Eccleſiaſt. rerum defenſor, 633.a. 63. iudiciũ quo ſit, 560.2. miniſterii 9. 561.2
Rhegino Prũtoricus, 91.2.135.2.197.b
Rhemenſe concilium ſub Leone III. 468
Rhoradus vel Rorhad' vel Rochald' Suell. epiſc. 644 2.799.2.812.2.815.b.ab Hincm. Rhemẽ. Archiep. depoſitus. 2. Nicol. I. Papæ ſtimulus, 669.b.810.b
Rigbaldus Chorepiſcopus Rhemorum, 644.a
Robertus Bellarminus, vide Bellarminus.
Rodericus Epiſcopus Caſtellanus, 650 b
Roderici Hiſpaniæ Regis libido permiſſa viudex Dei vltia, 174.b
Rodericus Toleranus Archiep. 134. a. 140.b. 148.b. Benedictum II. Papã iniquè carpit. 137.b. 141.2. erroris arguitur, 141.2. quid de Toletano XVIII. concilio, 173.2
Rodlandus Epiſcopus Arelatenſis, 615.2
Rodoaldus Epiſcopus Portuenſis, 650.2. Nicolai I. Papæ legatus Conſtantinopolim cur miſſus, 666. b. 668.2. excommunicatus, 810
Rodulphus epiſcopus Biturigum, 799.2. Callinenſis, 235.b
Rogationes, 577.b
Rogarus epiſcopus Beatienſis, 124.b. 126.2.130.2. 140.b
Roma à quibus ampliata, 538.2. regalis excellentiæ retinet dignitatem. 537.2
Romana Eccleſia eccleſiarum omnium mater, 116. tranquam terrarum in fide. 13. b. 5. b. 97. 2. in primam libertatem reſtituta. 128. 2. prima ſedes eſt, 126.b. ab Hiſpaniæ eccleſijs ſemper maiorem in modum culta. 114.2
Romanæ eccleſiæ Arcarius, 1.2. fidei perpes eſt, 13. b
Romanenſia 674. b. regula quæ. 161.2
Romanum Concilium ſub Agathone contra Monotheliſtas 5. eius acta. 5. b. tecitata in Romano concilio ſub Ioanne V. II. 173. 2. Epiſcopoſ ſubſcripſit 23. & ſeq. epiſtola ſynodalis. 2. 2. 1. corrupta à Græcis. 5. b. 94. b. ſub Eugenio I. 537. ſub Gregorio II. primum 186. b. & ſeq. ſecundum. 188. b. tertium. 188. b. ſub Gregorio III. primum. 194 b. tecundum. ibi. ſub Ioanne VII. 173. b. ſub Leone III. 446. 2. ſub Leone IV. 649 ſub Nicolao I. primum. 803. b. ſecundum. ibid. b. tertium. 805. b. & ſeq. quartum. 806. b. quintum. 807. 2. ſextum. 810. ſeptimum. 810. b. ſub Paulo I. 236. ſub Silueſtro I. 36. 2. ſub Stephano IV. 241. b. ſub Symmacho III. 548. b. 581. b. ſub Zacharia I. primum. 213. ſecundum 216. & ſeq. eius cauſa. 218.b
Romanus epiſcopus Arenenſis, 532.a
Romanus Pontifex clericorum ſepulturæ ſolet intereſſe, 661.b. Eccleſiæ vniuerſali præeſt. 126.b. 677.b. iudicat omnes, & neminẽ iudicatur. 97.2. 126.b.
Romani Pontificis confirmatio à Gothorum Arcianis regibus inuſitè vſurpata. 2. b. ab Imperatoribus Orientis ibid. decreta ab omnibus cuſtodienda. 678. a. eſt monere Imperatores. 13. b. litteras ad Imperatores grauſes. 638. a. fine obedientia nec fides nec opera profunt. 583. b. pecdes oſculandi mos antiquus. 443. b. 618. a. 533. b. vicariorum in concilijs munus. 154.b
Romualdus epiſcopus Anagninus, 532.a
Rothertus epiſcopus Cenomanenſis, 799.2. 812.a
Rothomagenſe Concilium ſub Theodorico Galliarum Rege, 111
Rubertus Miræus, 212.b
Rudolphus Fuldenſis Fuldenſium rerum annalem, 235.b
Rufticus Epiſcopus Taurinatis eccleſiæ. 24.a

S.

Sabarius epiſcopus Gerundenſis. 139.b. 140. 165.a
Sabbatum feriatum, 156. a. Sabbato ſanctò an Miſſa faciendæ. 145.b
B. Sabinæ Martyris Eccleſia in Auentino monte. 528.2
Sacellarius quis, 218.b
Sacerdotes à non veris Epiſcopis ordinati, iterum conſecrandi, 193. a. facerdotum officium. 578.b
Sanctimonialium vita, 579.2
Sacrilegi Imperatorum Orientalium quæ, 156.2
Saleguntinũ ordo concilij decreti de Miſſarum celebratione, 110.b
Salomon Epiſcopus Cleonæ ciuitatis, 83.b. 87.a
Salomon Iudæorum Rex Chriſtianus, 597.b. eius mors & eccleſiæ regimen. 594.b
Samuel Epiſcopus Malacitanus, 108. 110.a. 124.2. 116.a. 139.b. 140.b. 167. Senogallæ. 650.b
Samuel Epiſcopus Michaelis III. Imp. legatus ad Nicolaum I. Papam, 666.a
Samuel Presbyter Egarenſis, 124.b
Sanctorũ Reliquiæ à Leone Iſaurico contẽptæ, 130.2
Sarmaranus Epiſcopus Valentinus, 124.2. 126.2. 130.139.b. 140.b. 165.a
Sarracenis Aquitaniam tenentibus, & miſcrè exſudantibus, 176.2. Conſtantinopolim obſidentibus. 176.2. Hiſpaniam occupant. 194.b. Hiſpaniæ nox. 1. 171.2. miſerè diſperguntur, & pereunt. 618.2. 622.b. eorum clades vento diſpergunnur. 622.b. inſidiatus in Hiſpania quomodo ſuccurrit poſſit. 170.b. & ſeq. quidam in ruinis relicti. 622.b. illis matrimonia inter ſe lege prohibenda. 171.2. vectigal imponere Principi iuſſit. ibid. contra Sarracenos victoria obtenta auxilio S. Iacobi Apoſtoli. 605.2
Satanas, vide Diabolus.

Saxe-

Saxonis antiqua & nova, 180.2
Saxones Australes in Anglia à quibus & quando ad fidem conuersi, 2.2
Saxonum Reges religionis ergo Romam veniunt, 174.2
Schisma in Rauennatensi Ecclesia inter Leonem & Michaelem, 238.b.239.b.in Romana Ecclesia VIII. inter Petrum & Theodori, 133.b.IX.inter Theodorum & Paschalem, 134.2. X.inter S. Paulum I. & Theophylactum, 231.b.XI. inter Constantinũ & Philippum, 259.b.XII, 328.2. XIII. inter Benedictum III. & Anastasium.
Schisma vtrinsecus inductum, 578.b.654.2
Scholastici Doctores quid de Missarum celebratione, 110.b
Sebastianus episcopus Butrinti, 532.2. Suanensis, 532.2
S. Sebastiani Martyris corporis pars in Gallias delata, 538.2
Secretarium quid, 218.b
Secularia negotia quæ sint, 634.2
Sedulius Episcopus Britannicæ Romano Concilio sub Gregorio I. interfuit, 188.2
Segarius Abbas interfuit Concilio Toletano XIII. 124.b
Seleuci Asiæ Regis quanquam Ethnici quanta pietas, 564.b
Seleus Episcopus Egitanensis, 126.2. Narbonensis. 126.2
Sempronius Episcopus Arcauicensis, 126.2.130.140 b. Segobritensis, 126.2
Seminale Gallicum vocabulum, 607.b
Serenus Populoniensis Episcopus, 24.2
Sergius Abbas Romæ à Ioanne Exarcho occisus, 173.b
Sergius Cõstantinopolitanus Patriarcha, 19.2. Monothelita hæreticus, 5.b. 95.2. 96.b.in VI. Oecumenico Concilio condemnatus, 97.2
Sergius episcopus Naxiæ insulæ Cycladis, 82.2. Prænestinus, 188.2. Sabinensis, 630.b. Selymbriæ Ciuitatis. 82.2.86 à Sinopis. 82.b. Vmanensis, 630.b
B. Sergius I. Papa, 94.b 155.b. 172.2. qua occasione Pontifex factus 134.2. Angus Dei vt in Missa dicatur decreuit, 134.2. Aquileiensem ecclesiã in errorem sclapsam curauit, 134.2. 137.b. Bedæ presbyterum Romam venire iubet, 134.b. Constantinopolitani Quinisexti Concilii abuli Canones confirmare nullatenus, 134.b. Ecclesijs duersa ornamenta donauit, 132.b. & seq. S. Gregorium I. populesa Papam natum, & subdiaconum ordinauit. 175.2. S. Hubertum Leodiensem Episcopum cõsecrauit, 134.b. Iustiniano II. Imp restituit, 133.b. ab eo Constantinopolim deportatus fuit, 135.2. S. Leonis Papæ corpus eleuauit, & decentissime condidit, 134.2. Litaniarum in die Purificationis B. Mariæ Virginis auctor, 134.2.S. Petri Apostoli imaginem fecit, 137.b. Tolentani XV. Cinnelij acta laudat. 134.a. V Villebrordum primum Vltraiectinum episcopum ordinat, vocãs eum Clementem. 134.2. in Frisiam cum sociis Euangelij prædicatores mittit. ibid. Zachariam Protothopatesium Iustiniani II. Imp. pertecturem fuit, a nece liberat. 133.b. eius epistola ad Ceolfridum Abbatem 134.b. ordinationes, 134.2. vitæ primordia & institutio. 133.2.
Sergius II. Papa cui subrogatus, 602.b. 605.2. electi in schismate, 602.b. confectatur, 603.2. nomen in Pontificatu, b. Ludouici I. I. Imp. honorificè Romæ excipit, 603.2. in Regem Lẽgobardorum coronat, 603.b. in Imperatorem à coronauerit, 604.2. Nicolaum I. postea Papam subdiaconum ordinauit, 666.2. ossa pij an ante Pontificatum dictus, 605.2. Silueftri & Martini monasterium extruxit. 605.2. quamdiu sederit. 602.b. 605.2. eius dona diuersis ecclesijs oblata. 604.& seq. educatio pia. 602.b. virtutes. 603.2
Sergius III. Papa nomen primus mutauit in Pontificatu, & quare. 605.2
Sergius Ordinator Romæ à Ioanne Exarcho occisus, 173.b
Sergius Rauennas Archiepiscopus, 238.b.239.b
Sergius Scriniarius Constantinum Papam Constantinopolim sequitur, 173.b
Sergius Secundicerius à Desiderio Longobardorũ Rege excæcatur, 239.b. Stephani IV. Papæ legatus ad Francig Reges, 324.2
Seruandus Episcopus Elipolensis, 110.2
Seuerianus Episcopus Oxomensis, pag. 108. 110.2. 126.2
Seuerus Episcopus Lunensis, 24.2
Seuerus hæreticus, 28.b
Seuerus duo Placentinus episcopus à Nicolao I. Papa restituitur, 670.2
Sigeberrus H storicus citatus, 132.2. 171.b. 197.b. 218.b. eius Chronicon deprauatum, 658.2. commentum refutatur, 252.2
Sigefridus Episcopus Regiensis, 603 b
Siginolfus Beneuentanorum Princeps, 604.2
Sigo Episcopus Aruernensis, 812.2
Silu anenfense Concilium sub Nicolao I. 807.2
Siluester Episcopus Careasfonensis, 126.2
D. Siluester I. Papa, 165.2
Simmnia cauendus, 611.b.& seq.
Simplicius Papa, 165.2
Simpronius Episcopus Arcauicensis, 124.2. Segobrienſis, 1187.110.2
Sincredus Episcopus Toletanus, 188
Sindunius Episcopus Segobrientis, 110.2
S. Sinicius Papa, 170.2
Sifebaldo Episcopus Tuccitanus, 108.310.2.124.2. 126.2.140.164.b.165.2
Sifeberto Abbas interfuit Cõcilio Toletano XIII. 124.2. XIV. 132.2
Sifeberrus Toletanus Episcopus cui successit & quasi fuit, 165.2.ex a fede eiectus 110.b.141.b.164.b
Sifemundus Episcopus Aprunensis, 633.b
Sifemundus Episcopus Bigitanopolcos, 82.b. Heracleæ 81.b.83.b Hierapoleos, 81.b.86.2. Nyssæ 82.2.86.b
Sifinnius Nomenclator fequitur Constantinũ Papam Constantinopolim, 173.b
Sifinnius Papa podagra laborans citò obijt, 173.2. quamdiu sederit, ibid.
Smaragdus, 110.2
Sona Episcopus Aurien sis, 126.2. Oxomensis, 124.2 126.2.130.140.b.164.2.165.2
Sophronij Hierosolymitani Patriarchæ ad Sergiũ Constantinopolitanum Patriarcham epistola in V I Oecumenica synodo lecta, 96.b
Sozimus Episcopus Elboensis, 110.2
Spaſandus Archidiaconus Tarraconensis, 124.b
Spaſandus Episcopus Complutensis, 139.b.140.b. 164.2.165.2
Speranzdeo Episcopus Italicensis, 107.110.2.126.2
Stabilius Abbas interfuit Concilio Toletano XIII. 124.b
Stabulensẽ monasterium, 132.2
Stella nouas apparet, 127.2
Stephanus Abbas ex Antiochenus Patriarcha, 2.2
Stephanus Episcopus Anazarbi, 82.2.86.2. Antiochiæ. 81.b.86.2. Arimin ensis, 532.2. Athigitanus. 110.2. Carcaffonensis, 124.b. 126.2. Corinthi. 81. b.85.b. Edunensis, 141.b. Emeritẽsis sanctiuæ claustro, 107. 110.2. 132.2. 136.2.130. Ferentinatis, 81.b. Heracleæ Pontí. 81.2. 87.2. Locrensis 29.2. Monteflorinus. 630.b. Narniensis. 630.2. Orrẽsis. 132.2. Parrijinsulæ. 83.2.87.2. Portuensis. 532.2. Prænestinus. 23.b. Sarnensis. 24.b. Vranopoleos. 82.b.86.b
Stephanus Monothelita hæreticus in VI. Oecumenica synodo damnatus, 1.b.95.b. 96.b. Romã missus in monasterium detrusus 2.2
S Stephanus I. Papa, 155.b
Stephanus I. I. Papa cui successit, 219.2. quamdiu sederit. ibid. fedens alienarus obmutuit. ibid. moriturus. ibid. a pluribus è fœtie Romanorum Pontificum eur deuinitur. ibid.
Stephanus III. dictus II. Papa cui successit, 219.2.ad Astulphum Longobardorum Regem legatos mittit, 219.ad eundem Ticinum profiscitur. 220 b. a Constantino Copronymo Imp. contra Astulphum Longobardorum petit. 221 b. Litaniam omni Sabbato cum populo fieri statuit. 220.2. ad Pipinum Francorum regem pro auxilio contra Longobardos legatos mittit. 220. b. ad eum in Gallias veniens quam honorifice susceptus. 220. b & seq. 223. a. eum cum filijs Reges Gallix inunxit. 221. 2. 223. 2. an inunxerit. 197. b. Patrijs aegrotans S. Dionysij beneficio sanitatem recuperat. 223 ad Carolum Magnum lectionem fuit hortatur. 220. 2. in supplicatione nudis pedibus incedit, imaginem Saluatoris gestans. 219.b. Xenodochia conftruxit & restauravit. 219.a. 222. b. quamdiu sederit. 219. 2. eius epistolæ. 223. & seq. virtutes. 219. a rerum ab eo gestarum compendia. 222. b. & seq.
Stephanus IV. dictus III. Papa eligitur in schismate, 237. 239. b. ad Francig Reges pro synodo cogẽda legatos mittit. 237. b. 240. b. eidem scribit, diffuadẽs ipsidem nuptias filiæ regis Longobardorum. 240. Leonem Rauennatum Archiepiscopum ordinat. 239. 2. Romæ Concilium celebrat. 238. 2. 241. b. quamdiu sederit. 236. 2
Stephanus V. dictus IV. Papa cui successit, 472. b. in Gallias ad Ludouicum I. Imp. quando profectus, & quomodo exceptus. 472. Ludouicum I. Imp. & Iuniorem dum eius vxorem coronat. 473. b. miraculis claret. 472 b. Sergium II. Papã subdiaconum ordinauit. 602. b. quamdiu sederit. 472. b. 473. 2. eius decretum de electione Pontificis ad eius fi. 473. 2. dona diuersis ecclesijs oblata. 472. 2. virtutes 472. 2
Stercorius Episcopus Aucensis, 124.2.126.2.130.b. 140 b.165.2
Straionicus Episcopus Solorum Cypri insulæ. 82.2 86.2
Sueffionense Concilium sub Leone IV. reprobatũ, 643.b.& seq. eius capita I. X. 646. capitulorum appendix nusquam editorum. 647. b.& seq. sub Nicolao I. 811. sub Zacharia I. 214.b.& seq.
Suinterus Episcopus Valentinus, 110.2
Sunalbus Episcopus Amerinus, 235.b
Suniagustidus Episcopus Lamobrensis, pagi. 164.2 165.2
Sunifredus Episcopus Narbonensis, 124.2. 126.2. 130.139.b.140.b
Suinthius Episcopus Transensis, 235.b
Surius corrẽctus, 278.282.b
D. Syluberrus Vltraiectẽsis synodo interfuit, 171.2. eius vitæ auctor quis. 134.2
Syluanus Episcopus Lemnorum insulæ, 83.b.7.b
Symbolum alta voce in Missarum solemnijs secundum, 110.2
Synaxis, vide Eucharistia, & communio.
Synodus, vide Concilium.
Syros ingens fames vexat, 132.b

T.

Talarius Episcopus Minturnensis, 650.b
Talon Episcopus Cæsaraugustanus, 126. 2. Gerundensis, ibid.
Tamimundus Episcopus Suuensis, 650.b
Tarasius in Constãtinopolitano episcopatu cui successit, 252.b. ab Hadriano I. Papa seuerehendatur, & quare 38. Hadriano Papam de simonia redarguit, 262.b. eius epistola ad Hadrianũ I. Papam. 260. à Theodoro Balsamone dolosè suppositæ. 662.b. sententia de Quinisexti Concilij habiti tempore. 155.b
Tarraconensẽ Concilium, 111.165.2.
Tassilo Bauariæ Dux, 282.b
Taurinus Telonensis Ecclesiæ Diaconus, pagin. 24.2
Templum S. Adriani Romæ, 134.2. S. Agathæ Martyris 176.2. Cosmæ & Damiani 534.2. S. Cyriaci via Ostiensi. 443 2. Laurentij Martyris Lucinæ dicta, 127.b. S. Leocadiæ in fuburbio Toletano, 166.2. S. Marci Romæ, 534.b. Mariæ Virginis Aquicinsi, 515. b. Constantinopoli, 1.2. 229. Romæ ad Præsepe dictum, 2.a. S. Pauli Romæ iuxta S. Bibianam, 112.2. B. Petri Apostoli Romæ, 101. 127. b. prope Tolletum, 172.2. Sebastiani & Georgij Martyrum in Velabro, aurearum Romæ, 112.2. B. Valentini via Flaminia, 127.b
Templorum reparationi Ecclesiæ redituum quarta pars attributa, 165.2
Temporis obseruatio ad conuincendas fraudes hæreticorum volet, 10.b
Terramonus Romæ, 435.2.618.b
S. Theleſphorus Papa, 20.2
Theodemanus Episcopus Hierapolitanus, 630.2
Theodofius Episcopus Lamecensis, 110.2
Theodonis in villa Concilium sub Gregorio I V. 575.b.sub Leone III. 470.& seq. conuentus Gallicus optimatum, 447.b.& seq.
Theodorae Imperatricis opera Iconoclastarum hæresis in Oriente penitus sublata, 538.2
Theodorius episcopus Cameracensis, 644.a. Olyssiponensis, 126.2. Perusinus, 532.2.
Theodosius Gallicanus Rex, 111.2.132.2
Theodorus Archipresbyter Antiqpa, 131.134.2
Theodorus Balsamon, 95.2. impostor mendax, 262. b. Quinisextam synodum defendit, 154.b.116.2. impugnatur,
Theodorus Doroueruensis Archiep. 207.2. Anglicano concilio præsedt 3. Romã ab Agathone Papa ad concilium euocatus cur non venit, 3.b
Theodorus Episcopus Adrianopolitanus, 82.2.86. Amerinus, 24.b. Amurij ciuitatis, 82 2 87.b. Carfarex Bithyniæ, 86. b. Ciufinus, 124.2. Da'dei ciuitatis Lydiæ. 82.b.86.b. Doricenſis, 83.2 87.2. Ephesſenus, 81.b.85.b. Iboren sis, 82.b.86.b. Iustinianopoleos Armeniæ. 82.2.86.2. Iustinianopoleos Bithyniæ, 82.b. 86. b. Laodæmonionius, 86.2. Mariuarnẽsis 630.b. Mastaurorũ, 82.2. 86. b. Melitenensis fi. 81.b. 96.2. Nazianzi ciuitatis 82.2. 87.2. Nepesinus 24.b. Olbinorum, 81. 2.87.b. Olbẽsis, 21.2. Pergami, 82.2.86.b. Phasidis. 83. b Pompeiopoleos, 82.2. 86.2. Prienæ ciuitatis Bithyniæ, 82.b. 86.b Sebastenorum, 83 b 87.b. Sozopoleos, 81.b.86.2. Thermenæ ciuitatis, 82.2. 86.2. Thremethunti hencæ ciuit. Cyprijinsulæ, 81. 2.83.b Trapezuntinus, 82.b 87.b. Isopianæ Ecclesiæ. 153.b. Vercellensis. 24.2. Versicæ ciuitatis, Theodorus Exarchus, 132.b
Theodorus Hierosolymitanæ Ecclesiæ legatus ad V I. Oecumenicam synodum, 81.2.96.b
Theodorus Hierosolymitanus Patriarcha, pagin. 241.b
Theodorus Manfur Graspforum Episcopus à Leone Isauro in exilium cur missus, 191.a
Theodorus Mopsuestenus in V. Oecumenica synodo damnatus, 95.b 97.2
Theodorus presbyter Cardinalis, legatus Agathonis Papæ ad V I. Oecumenicam Synodum, 1.2.2. a 5.b.cæpræsidt, 95 2.81.2.85.b
Theodorus presbyter Rauennas legatus ad VI. Synodũ ab episcopo Ravennæ missus, 1.2.81.b.85.b

Theodorus Raucenæ Archiepiſcopus ſchiſmaticus
iterum Papæ ſubmittit, 1.2.2.5.b. mittit lega-
tum ad VI. Synodum, 81.b 85.b. interluit concil-
lio Romano ſub Agathone, 24.b
Theodorus Syncellus Conſtantinopolitanus Pa-
triarcha Monothelita cui ſucceſſit, 2.b. actorum
VI. Oecumenicæ. Synodi corruptor, 2.b. 94.b. 96
a. 97.a. 112.a. depoſitur ab Epiſcopatu, 97. a. vt
Honorius inter hæreticos reconſeatur, laborat,
ibi. Vitaliani nomè è facies Dypſichis eraſit, ibid.
Theodorus Studita Confeſſor, 320.a
Theodorus Epiſcopus Lacedæmoniorum, 82.a. Mi-
turanſis, 532.a. Sibiuorum Lycaoniæ, 83.b 87.b
Syracuſanus, 23.b. Tiburtinus, 298.b
Theodoſius I. Imp. 156.a
Theodorus pſeudopatriarcha Conſtantinopolita-
nus, 320.a
Theodulfus epiſcopus Aſtigitanus, 108. 110.a.
134.a. 126.a. 140.b. Auctoritatis, 473.b
Theognius epiſcopus Caſtrenſis, 82.a.86.a
Theologorum axioma vniuerſale, 141.a
Theopaichitarum hæreſis iterum pullulans damna-
nata, 803.b
Theopemptus epiſcopus Mofteoorum, 81. b.
86.a
Theophanes Anaſium Græcorum ſcriptor eita-
tur, 132.b. 134.b. 172.a. 174.b. 177. 183. b. 219.a. e-
tus mendacium de Gregorio II. Papa, 177.b opi-
nio de epiſcoporum numero VI. Oecumenici
Concilij, 95.a. de Quinifexti concilibabitem-
pore refellitur, 155.b
Theophanes Antiochenus Patriarcha ſeu ſubroga-
tus, 96.b. intereſt VI. Oecumenicæ Synodo, 81.
2.85.b
Theophanius epiſc. Thurinæ Eccleſiæ, 23.b
Theophilus Imp. Iconoclaſta cui ſucceſſit, 538.a
Romam deua mittit, 661
Theophilus monachus à Leoue Iſaurico cur in exi-
lium miſſus, 191.a
Theophylactus Archidiaconus Antipapa, 231.
b.
Theophilactus epiſcopus Cæretanus, 82.a.87.a
Theophilactus Exarchus contra Ioannem VI. Pa-
pam venit, 98.b. Italiæ milites aduerſus eum in-
ſurgunt, 171.b
Theſaurarius quis, 218.b
Theudefredus epiſcopus Viſenſis, 164.q.165.a
Theudecracius epiſcopus Aſſidoonatis, 108.110.a.
124.a.126.a.139.b 140.b 165.a
Theudiſclus epiſcopus Beatienſis, 164.a 165.a
Theutperga Lotharij Francorum Regis vxor à ma
rito repudiata, 668.b.749.b.753
Theuvgaudus Treuirorum Archiepiſcopus, 668.b.
729.a.804.a 805.b.c.b.811
Thiganannus verum Ludouici I. Imp. ſcriptor, 520.a
Thiota Pſeudoprophetiſſa multos ſeducit, 636.a
D. Thomas Aquinatis ſententia de dignè ſumenda
Euchariſtia, 1.2.a
Thyconepiſcopus Ciuij ciuitatis Cypri inſulæ, 82.
2.86.a
Tiberius III. Abſimarus Imp. inſurgens in Roma-
nam Eccleſiam vita 8. Imperio ſpoliatur, 172.a
Tiberius Conſtantini V. Pogonati Imp. frater
cum ſtatim ſubimperat, 1.a. à Conſtantino frate
Imperio amotus, 97.a
Tiberius epiſcopus Amyzi, 82.b 87.a. Laodiceæ, 81.
b.86.a. Siluæ candidæ, 23.b
Tiberius Iuſtiniani II. Imp. fil. ab Patre Conſtanti-
no Papæ obuiam miſſus, 173.b
Ticiuenſe Concilium ſub Leone IV. Papa. 655.
b.
Tigrius epiſcopus Anconitanus, 532.a
Tolctanæ diœceſis feſta propria approbata, 170.a
Toletanum Concilium II. 127.a. III. 127.a.165.a.
IV. 126.b.& ſeq. 136. 170.b. V. 116.b. Litteras no-
uas inſtruit, 170.b. VI. 126.b. 170.b. X. 170.b. XII
ſub Agathone, 165.a. eius capitula quot, 98. con-
firmatio, 111.a. decreta, 101. & ſeq. Epiſcoporum
ſubſcripti, 107. 108. Lex in eo edita, 109. Patres
ferunt Concilium in eo conciliatum cui quinum
numeri 6. ſpſ. XIII. ſub Leoue I. Ep. 128. 170.b
quotoætas celebrati, 118. 140.b. Prouinciale, 118.
eius capitula, 120. Epiſcopum ſubſcrip. 124. XIV.
ſub Benedicto II. 128. eius æra celebratur, 128.b
140.b.an Prouinciale, 20 Notariale, 130.b. VI.
Oecumenicæ Synodi acta à Leone II. Papa miſ-
ſa accepit, 116.b. 129.a. 130. b. eius Canones XII.
128.b.& ſeq. et Caoone II. quid aperte colligatur.
112.a. 129.a. XV. ſub Sergio I. 126.b. 127.b. 134.b.
& ſeq. quota æra habitum, 134.b. 140.b. Benedicti
II. Papæ obiectiones elucidant, quod Sergius lau
dat, 134.a. XVI. ſub eodem Sergio, 130.b. 141.a.
156.b.& ſeq. 170.b. quota æra celebratum, 156.b.
Nationale fuit, 164.b. eius Actaquæ, 164.b. Ca-
nones XII. 159. & ſeq. XVII. ſub eodem Sergio.
167.& ſeq. XVIII. ſub Ioanne VI. 172.a
Toletanus Archiepiſcopus Hiſpaniæ Primas, 111.a
126.b
Toletani Archiepiſcopi Iulianus, 116.b. Sincredus,
183. Sisbertus, 141.a
Tottingaritus Epiſcopus Cracondienſis, 605.b
Toto Nepeſinæ ciuitatis Dux, 211.b
Trasimundus Spoletinus Dux, 194.b.& ſeq.
Treuerenſe Concilium ſub Nicolao I 812. b. eius epi-
ſtola præambularis, 812.b. ſynodalis, 817.a
Treuirorum Archiepiſcopi Hetto, 636.b. Theutgau-
dus, 668.b
Tribunitius Epiſcopus Phalaritanus, 181.a
Tridentini Concilij de Euchariſtiæ ſumptione pre-
ceptum, 1.a. 137.a
Trincmandus Epiſcopus Elbœnſis, 107. 110.a.
2.126.a.140.165.a
Trullani Canones eonſunt V I. Oecumenicæ ſy-
nodi, 94.b
Trullanum Conciliab. 154.b
Trullæ quid ſit, 85.b 94.b.& ſeq.134.b
Tudertinus Epiſcopus Marſeoſis, 630.b
Turentius Presbyter Aecitanenſis, 124.b
Tullenſe Concilium, 797
Turonenſe Concilium ſub Leone III. Papa, 455.b.
& ſeq. ſub Leone IV Papa, 638
Turpinus Rhemenſis Archiepiſc. quot annis præſuit,
178.a
Tyberis fluuij inundatio Romæ, pagin. 175.b. 660.
b. 666.a
Tyranous quis, 579.b

V.

VAldefredus Epiſcopus Mentefanus, pagin.
216.a
Valdemarus Diaconus Narbonenſis, 130.a
Valderedus Epiſcopus Cæſarauguſtanus, 104.b.126.
2.140.143.b 164
Valdreudus Abbas interfuit Concilio Toletano
XII. 108.b
Valentinum Concilium ſub Leone I V. Papa, pagi.
631.& ſeq.
Valentinus Epiſcopus Aquenſis, 24.a
Valentinus I. Papæ ni ſucceſſit, 533.b. 534.a. eius
electio & conſecratio, 533.b. virtutes, 533.a
Valentianus Epiſcopus Roſſanenſis, 24.a. Ruſſilitanæ
Eccleſiæ, 24.a. Sutrienſis, 532.a
Vaſcus Hiſtoricus, 140.b
Vbiſtredus Epiſcopus Auſonenſis, 139. b. 140.b.
143.b.164.a.165.a
Venantius Epiſcopus Præneſtinus, 218.a
Veneti rogantur Papa Longobardorum Regem Ra-
uennæ expellant, 177.b
Vera Papiſſa Tarraconenſis, 164.a.165.a
Veſuuius in Campania mons flammas eructans,
127.b
Vicarius, 127.a
Victor Epiſcopus Bononienſis, 24.b
Vigilius Epiſcopus interfuit Concilio apud Din-
golunigum, 283.a
Vigilius Papa, 171.b. à calumnijs Monotheliſarum
defenditur, 95.b. 96 b. eius epiſtola ad Nerſum
comitentinæ, 96.b. 97.b. ſcripta à Moootheliſis
depraua, 1.a
Viliſeoſius Epiſcopus Viſenſis, pagio. 139.140.b.
165.a
Villicus quis, 127.a
Villiedus Epiſcopus Calagurritanus, 139.b.140.b
165.a
Vincentius Abbas interfuit Cócilio Toletano XIII
124.b
Vincentius Epiſcopus Dumienſis, 140.a. Liuien-
ſis, 24.b. Magalonenſis, 124.a.126.a. Tuccitanus,
110.a
Vincentius Presbyter Danienſis, 108.a
Vinceotius Primicerius interfuit Concilio Tole-
tano XIII. 124.a
Vifandus Archidiaconus interfuit Concilio Tole-
tano XIII. 124.a
Vitalianus Epiſcopus Seuenſis, 24.a. Tuſculanenſis,
ibid.
S. Vitaliani Papæ oomen è factis Dipſychis à qui-
bus deletum, 97.a. reſtituitur, 96.a
Vitalianus Presbyter Tarraconenſis, 130.a
Viralis Epiſcopus Alctrinus, 187.b. Fauentinus, pa-
gin.24.b
Virtus quatuor maximè pernitioſa, 542.b
Viſigothæ Epiſcopus Valentinus, 164.a.165.a
Vitus Epiſcopus Sylueæ candidæ, 23.b
Vltraiectenſe Concilium ſub Sergio I, 171.a
Vltraiectenſis I. Epiſcopus, 134
Vmadila Epiſcopus Veſtenſis, 110.a
Vngerus Epiſcopus Traiectenſis, 799.a
Vnicomalus Diaconus Pampilonenſis, 124.b
Vnigitus Epiſcopus Abelenſis, pagin.124.a.126.
2.140.b
Volumtas quid ſit, 15.b
Vnet Angeli nomen Eccleſia reiecit, 218.b
Vrſmianus Epiſcopus Pucinanæ Eccleſiæ, 24.b
Vrſinus Epiſcopus Cenetenſis, ibid.
Vrſpergenſis Abbas Hiſtoricus, pagin. 175. a.
218.b
Vrſus Archidiaconus Theatinenſis, 650.b
Vrſus Epiſcopus Tiburtinus, 650.b
Vrſus Venetorum Dux, 177.b
Vrſus Bauarior Dux, 211.b
Vualefridus Strabus citatur, 110.b. 127.a. 170.b.
191.223.3
Vualderanus presbyter Aſculanus, 650.b
Vualdo Abbas Fuldenſis, 656.b
Vualdrada fœmina pellex à Lothario Francorum
rege ad matrum, 804.b.ab Aduentio Mercenſi Epi-
ſcopo legitima Lotharij vxor probatur, 804.b in
Synodo Aquiſgranenſi magna pompa prouehit,
805.a. regina habetur, ib. ſepius Nicolaò I. Papæ
eludens, excommunicatur, pagio 750.b. 786.b.
& ſeq.
Vualtarius Epiſcopus Abrienſenſis, 799.a
Vvamba Vvifegothorum in Hiſpania Rex, pagi.
111.a
Vvenderandus Epiſcopus Aſculanus, 650.b
Vvenilo Rothomagenſis Archiepiſcopus, 799.a.
812.a.815.b
Vvenilo Senonum Archiepiſcopus, 643.b.799.a
Vvilaris Epiſcopus Narnienſis, 184.a
S. Vvillebrordus Frifij & Saxonibus Auſtralibus
Euangelium prædicauit, 2.a. 132.a. Vltraiectinus
primus Epiſcopus, 134. Vltraiectinæ ſynodo in-
terfuit, 171.a
Vvilfridus Eboracenſis Epiſcopus Frifij & Saxo-
nibus Auſtralibus primus fidem prædicauit, 2.a.
ab Alfrido loge accuſatus, aſſummus Pontificibus
abſolutus, 3.b. 172. b. Romanis Cœtibus interfuit,
3.b.13.b.172.b. in fidem teſtimonius, 173 a quamdiu
fedit, 173.b. ægrotans ad mortem Michaelis Ar-
chiepiſcopi ſe miraculoſe tranſtulit, 173.a. eius mors,
172.b
S. Vvinfridus ex Canonico Vltraiectenſi factus Epi-
ſcopus Mogutinus, & Bonifacius appellatus,
171.a
Vvinichis Spoletanus Dux, 433.b
S. Vviro Deitorum Epiſcopus, 171.a
Vvifefredus Epiſcopus Auſoonenſis, 124.b.126.a
Vvigothorum leges citantur, 111.2 117.a.165
Vvitiza Hiſpaniæ Rex, 172.a.174.b
Vvormatienſe Concilium ſub Hadriano I. Papa
quod II. appellatur, 282.b. aliud ſub eodem Ha-
driano. 291 a ſub Stephano V. dicto III. quod I.
dicitur, 241.b
Vulfadus Epiſcopus Biturienſis, 815.b

X.

XImenij vaticinium de Hiſpaniæ calamitatibus,
171.a

Z.

ZAcceus Epiſcopus Cordubenſis, pagin. 164.a.
165.a
Zacharias Epiſcopus Anagninus Nicolai I.
Papæ Legatus Conſtantinopolim cur miſſus. 606.
668.a. inique ſententiæ in Ignatium Conſtanti-
nopolitanum Patriarchæ in iuſtè ſubſcribit, ibid.
à Nicolao Papa excommunicatur, ibid.
Zachrias Epiſcopus Leſſinopolitanus Iſauiæ, 81.a.86.a
S. Zacharias I. Papa, 193.b.212. cui ſucceſſit, 194.b.
197.a. quando creatus, ibid. S. Bonifacio Mogun-
tino ſacri poteſtatem congregandæ ſynodi, 199.
211.a. Epiſcopales ſedes a Bonifacio conſtitutas
confirmat, 200. Conſtantinum Copronymi ad
concubendum ſe ſæpe interpellat, 197.b. Francię
regnum a Merouingis in Pipinum tráſtulit, 197.
Fuldenſe monaſterium nullius iuriſdictioni ſub-
mitti decernit, 210. b. Græcus natione, 194.b. ad
Luitprandum Lógobardorum Regem Legatio-
nem mittit, 195. a. cum conuenit, ibid. ad prandiū
inuitat, ibid.b. tribus Metropolitanis Epiſcopus
palla mittit, 201. Mogutinum Eccleſiæ Metro-
politanam creat, 210.a. Paulum I. poſtea Papam
Diaconum ordinauit, 231.b. etiam Stephanum
II. Paulį germanum, ibid. Pipino Francorum re-
gi Epiſcopos ſuos inueſtiturarm in ſuo regno con-
ceſſit, 197.b. Romæ concilia celebrat, 213.216.
Stephanum IV. dicit II I. poſtea Papam presby-
terum conſecrat, 236.b. Synodi à Bonifacio ha-
bitæ acta confirmat, 205.b. 218.b. quamdiu ſedit,
194.b 197.b. eius donaziones Eccleſiæ oblatæ,
195. epiſtolæ, 199.& ſeq. virtutes, 194.b
Zacharias Protoſpatarius Iuſtiniani II. Imp. 155.a
Zanus Epiſcopus Diofforum, 82.a.86.b
Zonaras Annalium Græcorum ſcriptor citatur, 91.
a. 134.b. 189.a. redarguitur, 177.
Zymarchus Epiſcopus Sedimæ ciuitatis Lyciæ, 29.a.
83.a.87.a

INDEX LOCORVM S. SCRIPTVRÆ, FVSIVS ALIQVANto explicatorum.

Genes.2. Factus est homo in animam viuentem 136.b.
Genes.2. Fons ascendebat à terra, irrigans vniuersam superficiem terræ, 669.a
Exod.1. Septuaginta anima ingressa sunt cum Iacob in Aegyptum, 136.b
1.Reg.24. Dauid percussit cor suum, eò quòd abscidisset oram chlamydis Saul, 686.b
Iob 1. Erat vir ille magnus inter Orientales, 413.a
Iob 1. Considerasti seruum meum Iob, quòd non sit ei similis in terra. ibid.
Iob 29. Quis putas me constituit in mensè dierum 59.b
Iob 36. Ecce Deus excelsus in fortitudine, 413.a
Psalm.4. Signatum est super nos lumen vultus tui Domine, 256.b
Psal.8. Minuisti eum paulò minus ab Angelis, 422.a
Psal.36. Declina à malo, & fac bonum, 269.a
Psal.44. Vnxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ præ participibus tuis, 420.b
Psal.118 Lucerna pedibus meis verbum tuum Domine, 269.b
Psal.136. Eximanite, eximanite vsque ad fundamentum, 413.a
Isaiæ 10. Verbum breuiatum fecit Dominus super terram, 4.a
Isaiæ 33. Qui prædaris, nonne & ipse prædaberis? 664.a
Isaiæ 53. Nos putauimus eum quasi leprosum, ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras, 422.b & seq.
Isaiæ 54. Sternam per ordinem lapides tuos, fundabo te in saphiro, 404.b
Isaiæ 63. Quis est hic, qui venit ex Edom? 33.b
Michææ 6. Nunquid dabo primogenitum meum pro scelere meo? fructum ventris mei pro peccato animæ meæ? 420.b
Matth.6. Scit enim Pater vester, quid vobis opus sit, 412.a
Matth.7. Non potest arbor bona fructus malos facere, 40.a
Matth.10. Non veni mittere pacem in terra, sed gladium, 92.b
Matth.26. Non mea voluntas, sed tua fiat, 39.a 41.b.42.b
Luc.1. Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco? 158.b
Luc.17. Qui fuerit in tecto, & vasa eius in domo, non descendat tollere illa, 280.b
Luc.22. Non mea voluntas, sed tua fiat, 14.b
Ioan.1. Verbum caro factum est, & habitauit in nobis, 136.b
Ioan.3. Nullus ascendit in cælum, nisi qui de cælo descendit, 64.a
Ioan.3. Sicut exaltauit Moyses serpentem in deserto, 262.a
Ioannis 6. Nisi manducaueritis carnem filij hominis, 32.a
Ioan.17. Manifestaui nomen tuum hominibus, quos dedisti mihi de mundo, 412.a
Ioan.20. Ascendo ad Patrem meum, & Patrem vestrum, 412.a
Roman.8. Proprio filio suo non pepercit Deus, sed pro nobis omnibus tradidit illum, 412. a. 421.b
1.Cor.2. Si enim cognouissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent, 416.b
2.Cor.5. Si enim cognouimus Christum secundum carnem, iam non cognoscimus, 370
2.Cor.5. Per fidem enim ambulamus, non per speciem, 370.a
Ephes.5. Omne quod reuelatur lumen est, 20.a
1.Tim.3. Qui altario deseruiunt, vinum & siceram non bibant, 497.b
1.Tim.6. Qui altario seruierint, de altario vescuntur, 479.b
2.Tim.4. Prædica verbum, insta opportunè, importunè, 482.a
1.Petr.2. Subditi estote omni humanæ creaturæ propter Deum siue regi, &c. 561.b
1.Ioan.2. Habemus aduocatum apud Patrem Iesum Christum, 416.a